VALTIOPÄIVÄT

1971

PÖYTÄKIRJAT

II

ISTUNNOT 65—107

SYYSKUUN 14 PÄIVÄSTÄ MARRASKUUN
30 PÄIVÄÄN

V

HELSINKI 1972
VALTION PAINATUSKESKUS

65. Tiistaina 14 p. syyskuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia.

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi toimenpiteistä lentoliikenteen turvaamiseksi eräissä tapauksissa 1638

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 68; kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 49; hallituksen esitys n:o 157 (1970 vp.).

Ensimmäinen käsittely:

2) Ehdotukset laeiksi sotaväen rikoslain sekä sotatuomioistuimista ja oikeudenkäynnistä niissä annetun lain muuttamisesta 1643

Asiakirjat: Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 94 (1970 vp.); lak.al. n:ot 31 ja 32 (1970 vp.) sekä 169.

3) Ehdotus laiksi koulujärjestelmän perusteista annetun lain muuttamisesta 1647

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8; hallituksen esitys n:o 46.

Ainoa käsittely:

4) Ehdotus toivomukseksi sianrehujen ruokintakoeaseman aikaansaamisesta Pohjois-Pohjanmaan sikatalouskoeasemalle 1650

Asiakirjat: Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24; ed. L. Linnan ym. toiv.al. n:o 1244 (1970 vp.).

Siv.

Pöydällepanoa varten esitellään:

5) Lakivaliokunnan mietintö n:o 12 kahden lakialoitteen johdosta, jotka sisältävät ehdotukset laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta 1650

6) Talousvaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksen johdosta laeiksi kunnallisista yleissairaaloista annetun lain, yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain, mielisairaslain, tuberkuloosilain ja terveydenhoitolain muuttamisesta „

7) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksen johdosta laiksi oppikoulun kouluneuvostosta 1651

8) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 26 hallituksen esityksen johdosta laiksi metsänparannuslain muuttamisesta ..... „

9) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 27 hallituksen esityksen johdosta laiksi maankuivatuslainan osaksi tai kokonaan perimättä jättämisestä eräissä tapauksissa ..... „

10) Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 59 toivomusaloitteen johdosta, joka tarkoittaa Oulun, Raahen ja Tankarin luotsiasemien rakentamista ..... „

11) Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 60 toivomusaloitteen johdosta, joka tarkoittaa päätöksenteon samanaikaistamista yksityisteiden liittymä- ja järjestelysuunnitelmien osalta ..... „

12) Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 61 toivomusaloitteen johdosta, joka tarkoittaa tutkimusta Tiutisen saaresta mantereelle johtavan tie- ja siltayhteyden rakentamisen kustannuksista ..... „

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

Siv.

13) jatketaan oikeudenkäyntimenettelyn ja tuomioistuinlaitoksen uudistamista koskevan valtioneuvoston selonteon käsittelyä ..... „

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi toinen varapuhemies Lähteenmäki sekä edustajat Ahde, Gestrin, Jokinen, Kaasalainen, E. Niskanen, Pekkarinen, Sillantaus, Sinkkonen, Sundqvist, Virtanen ja Voutilainen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä istunnosta sairauden vuoksi ed. E. Niskanen ja yksityisasiain takia edustajat Jokinen ja Kaasalainen, tämän kuun 17 päivään yksityisasiain vuoksi edustajat Ahde, Pekkarinen, Sillantaus ja Voutilainen, tämän kuun 18 päivään ulkomaisen virkamatkan vuoksi ed. Gestrin ja yksityisasiain takia edustajat Lähteenmäki ja Virtanen, toistaiseksi sairauden vuoksi ed. Sinkkonen sekä tämän kuun 15 ja 16 päivän ajaksi yksityisasiain takia ed. Kurppa.

Ed. Tupamäen edustajantoimi.

Puhemies: Ilmoitetaan, että ed. Tupamäen palvelus asevelvollisena vakinaisessa väessä on päättynyt 9 päivänä kuluvaa syyskuuta ja että hän on tänään ilmoittautunut minulle ja siis tullut oikeutetuksi ryhtymään edustajantointaan hoitamaan.

Ed. Sundqvistin vapauttaminen valiokuntien ja Pohjoismaiden neuvoston jäsenyydestä.

Puhemies: Luetaan ed. Sundqvistin eduskunnalle osoittama kirjelmä.

Sihteeri lukee:

"Eduskunnalle.

Sen johdosta että ryhdyn asevelvollisuutta suorittamaan 15 päivänä kuluvaa kesäkuuta, pyydän kunnioittaen vapautusta sivistysvaliokunnan jäsenyydestä ja ulkoasiainvaliokunnan varajäsenyydestä sekä Pohjoismaiden neuvoston jäsenyydestä.

Helsingissä 5 päivänä kesäkuuta 1971

Ulf Sundqvist."

Puhemies: Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Puhemies: Eduskunta päättänee jättää eduskunnan valitsijamiesten tehtäväksi uuden jäsenen valitsemisen sivistysvaliokuntaan, uuden varajäsenen valitsemisen ulkoasiainvaliokuntaan sekä uuden jäsenen valitsemisen Pohjoismaiden neuvostoon vapautuksen saaneen sijaan.

Hyväksytään.

Ed. Sundqvistin edustajantoimi.

Puhemies: Samalla eduskunta todennee, että ed. Sundqvistin edustajantoimen hoitaminen on valtiopäiväjärjestyksen 10 §:n 2 momentin mukaisesti, sellaisena kuin se on 7 päivänä heinäkuuta 1970 annetussa laissa, keskeytynyt viime kesäkuun 15 päivästä alkaen siksi ajaksi, jonka hän asevelvollisena palvelee vakinaisessa väessä.

Hyväksytään.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmien ohella viime kesäkuun 5 ja 11 päivältä, viime heinäkuun 2 ja 16 päivältä, viime elokuun 5, 23 ja 27 päivältä sekä

kuluvan syyskuun 3 ja 10 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 85—113, jotka nyt on edustajille jaettu.

Oy Alko Ab:n hallintoneuvoston kertomus alkoholiolojen kehityksestä vuonna 1970.

P u h e m i e s: Ilmoitetaan edelleen, että eduskunnalle on sosiaali- ja terveysministeriön kirjelmän ohella viime elokuun 18 päivältä saapunut Oy Alko Ab:n hallintoneuvoston kertomus alkoholiolojen kehityksestä vuonna 1970. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kirjallisia kysymyksiä ja niihin annettuja vastauksia.

P u h e m i e s: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet oikeusministeri Laaksosen vastaus ed. Junnilan kirjalliseen kysymykseen n:o 125 toimenpiteistä aseelliseen vallankumoukseen tähtäävän kiihotustyön johdosta, kauppa- ja teollisuusministeri Bernerin vastaus ed. Mäkelän ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 132 sosiaalisista eduista työntekijäin siirtyessä valtiojohtoisesta yhtiöstä toiseen, liikenneministeri Haapasalon vastaus ed. Kurpan kirjalliseen kysymykseen n:o 134 maakaapelivaurioista viljelijöille aiheutuvan riskin poistamisesta, puolustusministeri Gestrinin vastaus ed. Männistön ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 136 työmatkakuljetuksen järjestämisestä puolustusministeriön Kuopiossa oleville työmaille, liikenneministeri Haapasalon vastaukset ed. Tuomiojan ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 138 ajokortin peruuttamisessa omaksuttujen perusteiden yhtenäistämisestä ja ed. Lepistön ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 139 selvityksen suorittamisesta Merenkurkun maayhteyden aikaansaamisesta, sisäasiainministeri Uusitalon vastaus ed. Heinon kirjalliseen kysymykseen n:o 141 kunnallisen eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien naispuolisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkeikärajan alentamisesta, opetusministeri Itälän vastaus ed. Toivasen kirjalliseen kysymykseen n:o 142 oppilaanhuollon kehittämisessä vallitsevien puutteiden poistamisesta, liikenneministeri Haapasalon vastaus ed. Hemmin kirjalliseen kysymykseen n:o 143 Oulujärven yli rakennettavaksi suunnitellusta maantiestä aiheutuvista haitoista, ministeri Bernerin vastaus ed. Eskmanin ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 144 liikevaihtoon sidotun vuokraustoiminnan estämisestä vähittäiskaupan alalla, maa- ja metsätalousministeri Kaasalaisen vastaus ed. Mäkisen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 146 soiden ojitustoiminnassa noudatettujen perusteiden tarkistamisesta, työvoimaministeri Helteen vastaus ed. Koskisen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 147 konkurssiin joutuneen Valubetoni Oy:n työntekijäin toimeentulon turvaamisesta, opetusministeri Itälän vastaus ed. Knuuttilan ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 148 pistesiirtymäjärjestelmän soveltamisesta peruskouluun siirryttäessä, valtiovarainministeri Tallgrenin vastaus ed. Aas'in ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 151 vuokrattaviin kesä- ja lomamökkeihin kohdistuvan verotuksen yhtenäistämisestä, liikenneministeri Haapasalon vastaus ed. Sinisalon kirjalliseen kysymykseen n:o 153 Kotkan pohjoisen sisääntulotien suunnittelun aloittamisesta, ministeri Eskelisen vastaus ed. Härkösen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 156 kasvattivanhempien oikeudesta sotilasvammalain mukaisiin etuuksiin, maa- ja metsätalousministeri Kaasalaisen vastaus ed. Liedeksen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 157 Pohjois-Suomen tulvavahinkojen korvaamisesta valtion varoilla, opetusministeri Itälän vastaukset ed. Laineen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 160 kuntomarssin järjestämisestä ja ed. Sinisalon kirjalliseen kysymykseen n:o 162 Karhulan ammattikoulun oppilaiden työhön sopivaisuutta koskevan luokittelun lopettamisesta, ministeri Eskelisen vastaus ed. Honkosen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 163 liike- ja toimistoalojen työntekijäin aseman parantamisesta, liikenneministeri Haapasalon vastaukset ed. E. Niemelän kirjalliseen kysymykseen n:o 164 Säämingin saaristotien rakentamisesta ja ed. E. Niemelän kirjalliseen kysymykseen n:o 165 Seikanlammen—Säimenen—Leppälahden maantien parantamisesta, kauppa- ja teollisuusministeri Bernerin vastaus ed. Turusen kirjalliseen kysymykseen n:o 167 elintarvikelainsäädäntöön liittyvän valvonnan tehostamisesta, sisäasiainministeri Uusitalon vastaus ed. Lujan ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 168 Helsingin ja sen lähikuntien rajantarkistuksista, liikenneministeri Haapasalon vastaukset ed. Koiviston ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 169 puhelinverkon automatisoinnin johdosta työttömiksi joutu-

vien puhelinapulaisten työllisyyden turvaamisesta ja ed. Vilmin kirjalliseen kysymykseen n:o 172 maantien rakentamisesta Simojoen pohjoispuolelle Alaniemen sillalta Tainijoen paikallistiehen, ministeri Eskelisen vastaus ed. Laineen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 174 sotaa vastustaneiden menetysten korvaamisesta sekä sosiaali- ja terveysministeri Kuusen vastaus ed. Voutilaisen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 176 valtakunnallisten raittiusjärjestöjen toimintaedellytysten turvaamisesta.

Nämä kysymykset on nyt vastauksineen painettuina jaettu edustajille ja otetaan valtiopäiväasiakirjoihin.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan asiasta ei sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi toimenpiteistä lentoliikenteen turvaamiseksi eräissä tapauksissa.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 68 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä kulkulaitosvaliokunnan mietinnössä n:o 49 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 157 (1970 vp.), joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 68. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Vikatmaa: Herra puhemies! Tämän asian toteutuminen on sinänsä hyvä. Tähän toteuttamistapaan liittyy eräs periaatteellisesti tärkeä kysymys eli kysymys siitä, kuka käyttää päätösvaltaa turvaamistoimenpiteisiin ryhtymisestä. Tämä on sikäli tärkeä periaatteellinen kysymys, että meillä yleensä on ollut lainsäädännössä sellainen käytäntö, että poliisiviranomaiset käyttävät tätä päätösvaltaa. Nyt kuitenkin kulkulaitosvaliokunta ja suuri valiokunta, joka on asettunut samalle kannalle, ovat mietinnöissään esittäneet, että valta annettaisiin liikenneministeriölle. Kysymys on siinä mielessä periaatteellisesti tärkeä, että ennen kuin lähdetään antamaan tällaisia poliisille kuuluvia valtuuksia traditionaalisen toimivallan haltijan eli poliisiviranomaisten ulkopuolelle, asiaa pitäisi kyllä kokonaisuutena miettiä. Jos tätä linjaa tullaan jatkamaan, niin kohta näitä poliisivaltuuksia on sitten itsekullakin ministeriöllä eikä kansalaisten oikeusturvan kokonaisharkintaa voida enää suorittaa. Viittaan tässä lyhyesti vain lakivaliokunnan aikoinaan kulkulaitosvaliokunnalle asiasta antamaan lausuntoon. Siellä tämä asia on käsitelty niin, niin kuin se minusta pitäisi käsitellä.

Herra puhemies! Tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä tältä osin tekemään tämän mukaisen muutosehdotuksen.

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Ed. Vikatmaalle huomautan siitä, että kysymyksessä on erikoislaatuinen toimenpide, enkä usko ollenkaan, että tämä asia näyttäisi paremmalta, jos tämän jälkeen poliisit suorittaisivat lentoasemalla tämän selvittelyn kuin jos siellä suoritetaan se lentoaseman vakituisen henkilökunnan toimesta.

Tätä lakiesitystä on käsitelty kulkulaitos-, laki- ja perustuslakivaliokunnassa viime talven ja kevään aikana. Valiokunnat ovat kuulleet asiantuntijoita ja kulkulaitosvaliokunta on 20 päivänä huhtikuuta käynyt myös tutustumassa Helsingin lentoasemalla turvallisuustoimenpiteitten ohjeisiin, järjestelyyn ja suoritukseen. Tämän käynnin yhteydessä valiokunnalla oli tilaisuus kuulla käytännön kokemuksia ja haastatella tullin ja poliisin edustajia lentoaseman päällikön ohella. Käsitykseni on, että nykyinen käytäntö, jota on noudatettu viime vuoden syyskuusta lähtien ja jonka mukainen lakiehdotus on, todettiin tällä valiokunnan tarkastuskäynnillä hyvin toimivaksi ja meidän oloissamme oikeaan osuneeksi.

Haluan myös huomauttaa, että tuhannet matkustajat, jotka ovat joutuneet tarkastuksiin, ovat suhtautuneet tarkastuksiin oman turvallisuutensa ymmärtäen erittäin hyvin. Samaan suuntaan on vaikuttanut myös Outokumpu Oy:n sähköiseen menetelmään perustuva metallinilmaisin, joka on käytännössä Helsingin lentoasemalla ja jonka avulla henkilöön käypä tarkastus on meillä voitu suorittaa kaikissa oloissa erittäin taitavasti.

Edellä mainitut seikat huomioon ottaen voin vain yhtyä kulkulaitosvaliokunnan ehdotukseen, sen mietinnön n:o 43 sisältämiin perusteluihin ja 6 §:ää koskeviin parannuksiin. Lentoturvallisuuden kannalta on asia tärkeä ja vastuu siitä

kuuluu selvästi ja ensisijaisesti ilmailuhallinlinnolle ja lentoaseman päällikölle, kuten lakiesitys edellyttää.

Asialla on kuitenkin myös varsin laaja kansainvälinen kytkeytyminen siviili-ilmailujärjestöjen velvoitteisiin, lentoyhtiöiden, IATA:n ja naapurimaiden tietoihin, menetelmiin ja toiveisiin. USA:n, Sveitsin ja Neuvostoliiton tapaukset voidaan mainita esimerkkinä siitä, kuinka lentoturvallisuuteen kohdistuneiden rikosten yhteydessä kansainvälisten ongelmien esilletulo saattaa kohdistaa turvatoimien järjestelyyn ja suoritukseen erittäin suuren huomion. Tässä mielessä tarvitsemme lainsäädännön suomat mahdollisuudet ja valtuudet. Itse asiassa voi sanoa, että tarvitsemme tämän lain ei rehellisiä, tarkastuksiin lentoturvallisuuskysymyksissä muutenkin myötämielisesti suhtautuvia ihmisiä varten, vaan todellisia rikollisia silmällä pitäen, jotka ilman tämän lain suomia mahdollisuuksia voivat juridisin tekosyin välttää tarkastuksen toimeenpanon. Viime kesän tapaus, jossa vaarallinen kaappausyritys kohdistui Helsingin ja Turun välillä Finnairin matkustajakoneeseen, osoitti, vaikkakin asianomainen henkilö lienee ollut lähinnä henkisesti sairas, että meilläkin tarvitaan nopeita ja tehokkaita toimia millä hetkellä hyvänsä.

Esillä oleva lakiesitys on juuri eräs tärkeä edellytys turvatoimien suorittamiseksi ja sen vuoksi minä toivoisin, ettei tämä lakiesitys enää täällä viivästyisi.

Ed. Häikiö: Herra puhemies! Kuten tässä on keskustelussa jo käynyt ilmi, on asiasta hankittu lakivaliokunnan ja perustuslakivaliokunnan lausunnot. Laki on sinänsä tarpeellinen, kuten täällä on tuotu esille, mutta perustuslakivaliokunta ei nähnyt mitään syytä, että tässä vaiheessa poliisivaltuuksia olisi siirretty liikenneministeriölle. Laki voidaan hyvin hoitaa sitenkin, että poliisivaltuudet säilyvät edelleen sisäasiainministeriöllä. Tämä siirtäminenhän voi kehittyä jatkossa siten, että sitten myöhemmin siirretään poliisivaltuuksia maatalousministeriölle jne., ja mitään asiallista aihetta tähän ei ole havaittu. Sen vuoksi tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä kannattamaan ed. Vikatmaan tekemää muutosehdotusta.

Ed. Vikatmaa: Herra puhemies! Ministeri Haapasalon puheenvuoron johdosta totean, että myös siinä muodossa kuin hallitus ja kulkulaitosvaliokunta ovat asian esittäneet, jäävät käytännön toimenpiteet poliisin suoritettaviksi, jos luetaan tarkasti tämä 6 §. Kysymys on vain siitä, kuka käyttää päätösvaltaa, ei siis siitä, kuka siellä kentällä loppujen lopuksi toimii.

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Minusta on kyllä vähän ihmeellistä, että tähän asiaan puuttuvat henkilöt, jotka eivät ole kuunnelleet nimenomaan asiantuntijoita, ja nämähän ovat lentoasemalla kertoneet, kuinka joustavasti ja hyvin tämä tapahtuu. Eihän kysymyksessä ole se, että lentoaseman henkilökunta käyttää siellä valtaa, vaan nimenomaan he toimisivat poliisin kanssa yhteistyössä tässä asiassa. Siitä on kysymys. Näin tapahtuu Helsingin lentoasemalla ja niin tapahtuu kaikkialla. Mutta jos tämä järjestelmä muuttuu, niin se edellyttää epäilemättä sitten jopa määrätyillä lentoasemilla sitä, että sinne jatkuvasti täytyy velvoittaa poliisiviranomainen tulemaan. Nyt on niin, että poliisiviranomainen hälyytetään sinne, mutta jos tämä kirjoitetaan toisinpäin, niin on jatkuvasti sitten poliisiviranomaisen oltava paikan päällä. Tämä on ainoastaan joustavuutta, mutta luonnollisesti me lähdemme samasta turvatoimenpiteestä nimenomaan kansalaisten turvallisuuteen nähden kuin täällä perustuslakivaliokunnan puheenjohtajakin edellyttää.

Ed. Salmi: Herra puhemies! Laki lentoliikenteen turvaamisesta eräissä tapauksissa on tullut tarpeelliseksi sen vuoksi, kun lentokonekaappaukset ovat yleistyneet. Kansainvälinen siviili-ilmailujärjestö ICAO, jonka tehtäviin siviili-ilmailun kehittäjänä kuuluvat erityisesti lentoturvallisuuskysymykset, on valmistellut suunnitelmia kansainvälisiksi ja kansallisiksi toimenpiteiksi ilma-aluksiin ja lentoliikenteeseen kohdistuvien rikollisten tekojen osalta. Viime vuoden kesäkuussa turvaamistoimenpiteitä koskevassa ICAO:n ylimääräisessä yleiskokouksessa järjestö hyväksyi päätöslauselman, jossa jäsenvaltioita kehotettiin ryhtymään erinäisiin toimenpiteisiin lentoliikenteen turvaamiseksi. Suoritettavina toimenpiteinä mainitaan mm. lentoasemalla tapahtuvan vartioinnin tehostaminen, oleskelun ja liikkumisen sovelias rajoittaminen, hälyytysjärjestelmien parantaminen sekä lentomatkustajien ja heidän matkatavarainsa, rahdin sekä ilma-alusten tarkastukset.

Suomi on myös ICAO:n jäsenvaltiona velvollinen huolehtimaan asianmukaisista turvallisuustoimenpiteistä lentoasemilla lentoliikenteen sekä kuljetettavien matkustajien, matkatavaran ja rahdin turvaamiseksi. Turvatoimiin ainakin Helsingin lentoasemalla on ryhdytty. Liikenneministeriön ilmailuosasto on antanut määräyksen 15. 9. 1970 tehostetuista toimenpiteistä turvallisuuden varmistamiseksi kansainvälisessä lentoliikenteessä, jossa mainitaan mm.: "Turvallisuustoimenpiteen suunnittelu ja koordinointi suoritetaan lentokentän turvallisuuskomiteassa, jonka puheenjohtajana ja kokoonkutsujana on lentoaseman päällikkö. Lentoaseman päällikkö vastaa siitä, että tehokkaat toimenpiteet, yhteistyö ja riittävä informaatio eri piirien kanssa saadaan aikaan. Erityisesti on huolehdittava lähtevien matkustajien ja heidän matkatavarainsa tarkastuksen suorittamisesta. Tarkastus tapahtuu soveliaimmin kentän tulliviranomaisten toimesta, jotka voinevat käyttää heille tullilain 19 ja 20 §:n nojalla annettuja valtuuksia. Tarkastuksen osalta on muuten huomattava seuraavaa: a) Tarkastus voi tapahtua, paitsi lentoaseman päällikön omasta aloitteesta, myös asianomaisen lentoyhtiön pyynnöstä. b) Tarkastuksen suorittaa tulliviranomainen, jolloin lentoaseman päällikkö ja asianomaisen lentoyhtiön henkilökunta antavat tarkastuksessa mahdollisesti tarvittavaa asiantuntija- ja muuta apua. c) Tarkastus voi käsittää lähtevän matkatavaran ja käsimatkatavaran ja matkustavan henkilön. d) Milloin lentoyhtiö pyytää tarkastusta, se voi itse suorittaa tällaisen tarkastuksen, jolloin kuitenkin tullin ja poliisin edustajan tulisi olla paikalla. e) Edellä sanottu ei koske niitä mahdollisia tarkastuksia, joita tullilaitos omasta aloitteestaan suorittaa. Poliisin virka-avusta ja muusta toimenpiteestä on voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty ja määrätty. Lentoaseman päällikön tulee ensi tilassa ja viimeistään kuluvan syyskuun loppuun mennessä lähettää ilmailuosastolle ilmoitus kohdan 2 suunnitelluista ja toteutetuista turvallisuustoimenpiteistä samoin kuin ilmoitus suoritetusta 4 kohdan tarkoittamasta tarkastuksesta."

Kun laki lentoturvallisuutta vaarantavien rikosten estämisestä kuitenkin puuttuu, on tämän lain tarkoituksena poistaa tämä puute ja saada lainsäädäntö tältä osin kansainväliselle tasolle. Hallitus lähtee esityksessään siitä, että kysymyksessä on liikenneministeriön toimialaan kuuluva asia, jolloin yksittäistapauksessa päättäminen turvatoimenpiteistä kuuluisi lentoaseman päällikölle. Tätä kantaa tukee myös voimassa oleva ilmailuasetus 23 päivältä elokuuta 1968, jonka 139 §:ssä sanotaan: "Sillä, joka virassaan tai saamansa määräyksen perusteella suorittaa ilmailulain tai tämän asetuksen nojalla ministerille kuuluvaa valvontaa, on tässä tehtävässä poliisivaltuudet." Lakivaliokunta sen sijaan on tarkastellut kysymystä poliisitoimen alaan kuuluvana ja lausunnossaan suositellut päätäntävallan antamista sisäasiainministeriölle ja yksityistapauksissa lentoaseman sijaintipaikkakunnan vangitsemiseen oikeutetulle poliisimiehelle. Kulkulaitosvaliokunnan käsityksen mukaan kysymyksessä on kansainvälinen lentoliikenne ja lentoturvallisuus, josta meillä vastaa liikenneministeriö.

Lentoliikenteen hoito ja kysymyksessä olevien turvaamistoimenpiteiden sisältämät tehtävät muodostavat kokonaisuuden. Sen hallitseminen vaatii perusteellista asiantuntemusta ja erilaisten toimenpiteitten osaamista. Vaaratilanne lentoasemalla saattaa syntyä aivan äkkiä. Silloin nopea toiminta on välttämätöntä. Lentoaseman päällikköllä on parhaat edellytykset nopeasti käynnistää turvaamistoimenpiteet. Saamamme käsityksen mukaan toiminta on tähän saakka sujunut ilman kitkaa lentoaseman päällikön, poliisin ja tullimiesten yhteistyönä, ja sen vuoksi entistä käytäntöä tulisi jatkaa.

Kulkulaitosvaliokunta on hyväksynyt hallituksen esityksen muilta osin, paitsi että lakiehdotuksen 6 § on kirjoitettava uuteen muotoon. Sen mukaan turvaamistoimenpiteitten joustava hoitaminen vaatii viranomaisten yhteistoimintaa. Sen vuoksi on paikallaan, että liikenneministeriö ennen määräyksen antamista turvaamistoimenpiteiden käynnistämisestä neuvottelee sisäasiainministeriön kanssa. Sen tulee myös antaa riittävän selkeät ohjeet toimenpiteitten laadusta ja laajuudesta. Asianmukaista on myöskin se, että poikkeusmääräys on voimassa vain määräajan, korkeintaan 6 kuukautta kerrallaan.

Herra puhemies! Edellä sanottuun viitaten katson, että laki olisi hyväksyttävä kulkulaitosvaliokunnan mietinnön mukaisena.

Ed. Vikatmaa: Herra puhemies! Tämä kysymys näyttää muodostuvan liikenneviranomaisille jonkinlaiseksi arvovaltakysymykseksi, kun he ajavat tässä liikenneministeriön päätösvaltaa. Minä en käy tältä pohjalta asiasta kiistelemään. Toteanpahan vain, että tarkastelen

tätä asiaa oikeusturvakysymyksenä, ja siinä mielessä se on suuri periaatteellinen kysymys. Joustavuus saadaan kyllä sillä järjestelyllä, johon lakivaliokunta ja perustuslakivaliokunta ovat viitanneet, täysin yhtä hyvin kuin tällä kulkulaitosvaliokunnankin linjalla.

Ed. Häikiö: Herra puhemies! Minä haluan huomauttaa myös, että herra liikenneministeri täällä haluaa vain ajaa itselleen poliisivaltuuksia. Perustuslakivaliokunnalla ei ollut tietysti mitään syytä lähteä peukaloimaan tällaista esitystä. Mutta kun siltä nimenomaan pyydettiin asiasta lausuntoa, niin se huolellisesti tutki tämän asian ja tuli siihen tulokseen, että asian hoitamiseksi riittää, että poliisivaltuudet säilytetään sisäasiainministeriöllä.

Esillä oli myöskin Ruotsin vastaava lainsäädäntö, ja olimme valiokunnassa sitä mieltä, että ne muutokset, mitä oli tehty Ruotsin lainsäädäntöön, olivat kyllä tarpeettomia Eskon puumerkkejä.

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Perustuslakivaliokunnan herra puheenjohtajalle huomauttaisin, että minä kuulun puolueeseen, jossa ihmisen vapautta on kaikissa oloissa kunnioitettu erittäin suuresti. Sen puolueen jäsenenä minulla ei ole mitään halua kerätä liikenneministeriöön joitakin poliisivaltuuksia. Siihen nähden me varmaan ajattelemme aivan toisella tavoin. Sen sijaan nyt on kysymyksessä ihmisten turvaaminen hädän hetkellä, silloin kuin uhkaa niin suuri vaara kuin ilmailun kohdalla voi olla kysymys. Tällöin täytyy etsiä nimenomaan joustavin, nopea tie, jolla kysymykset ratkaistaan.

On luonnollista, että ilma-aluksen päälliköllä täytyy olla ilmassa määräysvalta. Voidaanko sinne tuoda poliisiviranomainen hoitamaan asioita? Samoin on asian laita lentoaseman kohdalla. Kaikkein nopeimmin juuri aseman henkilöstö on se, joka tekee havainnon, joka hälyttää, ja jonka osalle myöskin pitää tulla määrätyssä vaiheessa myöskin todellakin poliisin auttaminen selvittely- ja tutkimusasioissa.

Tähän nojautuu koko tämä esitys, nimenomaan nopeuteen ja joustavuuteen eikä suinkaan siihen, että liikenneministeriö jossain vaiheessa haluaisi itselleen poliisitoimia. Me ajattelemme vain ihmisten turvallisuutta juuri oloissa, missä lennon kohdalla ollaan erittäin vakavassa tilanteessa.

Ed. Härkönen: Herra puhemies! Kun tätä lakia käsiteltiin kulkulaitosvaliokunnassa, oli siellä kuultavana useita asiantuntijoita. Kulkulaitosvaliokunta oli yksimielinen mietinnöstä ja tässä kulkulaitosvaliokunnalla oli tärkeämpänä ajatuksena matkustajien suojeleminen; vasta toisella tilalla kansalaisten oikeusturva. Tämä minun mielestäni olisi tässä asiassa otettava huomioon.

Meillä kulkulaitosvaliokunnalla oli mahdollisuus tutustua myöskin lentoliikenneturvallisuusasioihin Helsingin lentoasemalla, ja myöskin tällä matkalla kuulimme useita asiantuntijoita. Minä ainakin kulkulaitosvaliokunnan jäsenenä kovasti valitan sitä, jos kulkulaitosvaliokunnan kanta otetaan sellaisena, että tässä tulisi jonkinlaista skismaa poliisiviranomaisten ja liikenneviranomaisten välillä. Missään tapauksessa ei ainakaan kulkulaitosvaliokunnan kanta missään vaiheessa ole ollut tällainen. En usko myöskään, että liikenneviranomaisten taholta on haluttu asiasta tehdä jokin arvovalta-asia, vaan tärkeimpänä asiana on matkustajien suojeleminen.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Kysymyksessä on käytännöllinen eikä mikään periaatteellinen asia. Periaatteessa on oikein, että poliisilla on valtuudet, mutta niin kuin täällä on monasti todettu, matkustajien turvallisuuden tulee käydä kaiken muun edellä. Huomautan sinne oikealle, että laivan päälliköllä on poliisivaltuuksia. Huomautan myös sinne oikealle, että tullimiehillä on määrätynlaisia poliisivaltuuksia. Lentokenttä on uudenlainen tullipaikka. On selvää, että lentokentällä pitää nämä asiat myös järjestää käytännöllisesti. Tästä syystä, herra puhemies, hämmästykseksi totean, että olen hallituksen kannalla tässä asiassa. (Hilpeyttä)

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—5 § hyväksytään keskustelutta.

6 §.

Keskustelu:

Ed. Vikatmaa: Herra puhemies! Ehdotan, että 6 § hyväksytään siinä muodossa, joka

sisältyy lakivaliokunnan kulkulaitosvaliokunnalle antamaan lausuntoon. Se on kulkulaitosvaliokunnan mietinnössä sivulla 5.

Ed. Häikiö: Herra puhemies! Kannatan ed. Vikatmaan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vikatmaa ed. Häikiön kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin kulkulaitosvaliokunnan mietintöön liitetyn lakivaliokunnan lausunnon mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vikatmaan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aas, Ahonen, Aitio, Alenius, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Haukipuro, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Huotari, Hykkäälä, Häggblom, Härkönen, Isomursu, Jaatinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, Kantola, Karjalainen, Karpola, Knuuti, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Korsbäck, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laaksonen, Laine, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekonen, Penttinen, Perheentupa, Pohjonen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Räsänen, Saarto, Saimo, Salama, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Silander, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suksi, Suokas, Suomi, Sutinen, Syrjä, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tupamäki, Turunen, Uusitalo, Vainio, Weckman, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Volotinen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Ehrnrooth, Friberg, Haarla, Hara, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Junnila, Karhuvaara, Karkinen, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Kurppa, Laatio, Lankinen, Linkola, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, Nikkilä, Poutanen, Poutiainen, Raatikainen, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Stenbäck, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Teir, Tuomioja, Tähkämaa, Vaittinen, Vartia ja Vikatmaa.

"Tyhjää" äänestää edustaja Knuuttila.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Gestrin, Jokinen, Kaasalainen, Kainulainen, R. Kangas, Lillqvist, Lähteenmäki, E. Niskanen, Pekkarinen, Rytkönen, Rönkkö, Salla, Sillantaus, Sinkkonen, Sundqvist, Virtanen ja Voutilainen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 134 jaa- ja 46 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 18.

Eduskunta on hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

7—9 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Suuri valiokunta kokoontuu huomenna keskiviikkona kello 13.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Eduskunnan valitsijamiehille kokouskutsuna kunnioittaen ilmoitan, että valitsijamiehet kokoontuvat perjantaina tämän kuun 17 päivänä kello 12.45 suuren valiokunnan istuntohuoneessa suorittamaan täydennysvaalit ulkoasiainvaliokuntaan, laki- ja talousvaliokuntaan, lakivaliokuntaan ja kulkulaitosvaliokuntaan sekä suorittamaan

eduskunnan tänään toimeksi antamat vaalit. Ehdokaslistat on jätettävä viimeistään neljä tuntia ennen kokousta valitsijamiesten puheenjohtajalle työhuoneessa n:o 41.

---

2) Ehdotukset laeiksi sotaväen rikoslain sekä sotatuomioistuimista ja oikeudenkäynnistä niissä annetun lain muuttamisesta.

Esitellään toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 94 (1970 vp.) sekä lak.al. n:ot 31 ja 32 (1970 vp.) ja 169, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelu:

Ed. Mäki: Herra puhemies! Edellisen eduskunnan enemmistön hylättyä valiokuntakäsittelyssä monikymmenvuotisen valmistelun jälkeen eduskuntaan tulleen sotilasrikoslain ja sotatuomioistuinlain kokonaisuudistusesityksen se samalla mietinnössään totesi, että sotaväen rikoslaissa on useita pykäliä, jotka kaikesta huolimatta kuitenkin olisi ensi tilassa korjattava, koska niiden soveltaminen johtaa kohtuuttomaan ja epäoikeudenmukaiseen tulokseen. Sanotussa valiokunnan mietinnössä olevan pykäläluettelon perusteella on nyt laadittu se muutosesitys, joka tänään on eduskunnassa ensimmäisessä käsittelyssä. Sanottujen lakien kokonaisuudistus on jo hyvän aikaa ollut komiteassa valmisteltavana, ja vaikka tämä mietintö ei tällä hetkellä vielä ole valmis, ei kuitenkaan kestäne kovin monta vuotta ennen kuin sanottu komitean työ valmistuu.

Kun tätä hallituksen esitystä valmisteltiin, siinä yhteydessä ei tehty periaatteellisia kannanottoja eikä puututtu yksityisiin pykäliin muuta kuin sellaisissa tapauksissa, joissa pykälän rangaistuslatituudi tai muu tällainen seikka käytännössä aiheuttaa nyt vaikeuksia. Tämän vuoksi valmistelu tätä esitystä tehtäessä supistui vähään, ja tästä syystä myöskään ei ole kajottu yksityisten pykälien sellaisiin kohtiin, joilla nykytilanteessa ei ole käytännön merkitystä. Kun tämän asian käsittelyssä asiantuntijoita valiokunnassa on kuultu, ovat ne henkilöt, jotka teknillisesti ovat esitystä valmistelleet, nimenomaan korostaneet sitä, että ratkaisun tulisi kohdistua yksinomaan hallituksen esityksen puitteisiin eikä lakeihin tässä yhteydessä pitäisi muita muutoksia tehdä, koska niitä ei ole valmisteltu, eivätkä he valiokuntakäsittelyssä ole olleet valmiit niihin yksityiskohtaisia ratkaisuja antamaan. Siihen nähden, että kyseessä on laaja, monipykäläinen laki, ei myöskään valiokuntakäsittelyssä vastuullisesti hevin voida tehdä muutoksia muihin pykäliin, koska vertailun suorittaminen lain muihin kohtiin aina tällöin olisi välttämätöntä.

Lain valmiiksi tuleminen on tarpeellista ja aiheellista vain siinä tapauksessa, jos se aikaansaadaan tässä vaiheessa, ts. nopeasti. Mikäli sen käsittely viivästyy tai käsittely valiokunnassa olisi viivästynyt, olisi sen merkitys eliminoitu. Tästä syystä valiokunta ei myöskään ole ryhtynyt lausuntojen ja selvitysten hankkimiseen ulkopuolelta hallituksen esityksen, vaan on tyytynyt siihen, mitä näissä puitteissa asiantuntijat ovat lausuneet. Tästä syystä ei myöskään ole valiokuntakäsittelyssä asiantuntijoiden taholta sanottavasti puututtu enempää ed. Koskisen kuin allekirjoittaneenkaan aloitteisiin näistä asioista, vaikka allekirjoittaneen aloite vastaa täysin sitä ratkaisua, jonka aikoinaan toisen lakivaliokunnan asettama työjaosto valiokunnalle esitti. Tästä syystä ei myöskään ole ollut oikein ja kohtuullista asian käsittelyssä yrittää aikaansaada niitä hallituksen esityksen ulkopuolelle meneviä esityksiä, joita aloitteisiin sisältyy.

Valiokunnassa on näin ollen pidetty päätavoitteena hallituksen esityksen hyväksymistä mahdollisimman muuttamattomana. Valiokunnan enemmistön mukaisessa valiokuntakäsittelyssä ovatkin muutokset supistuneet erittäin vähiin, mikä osoittaa, että valiokunnan enemmistö on asiantuntijalausuntojen mukaisesti asian käsitellyt eikä tässä vaiheessa ole puuttunut kysymyksiin, joita ei ole asiantuntijain toimesta valmisteltu ja joiden soveltuvuutta lain kokonaisuuteen ei ole tarkistettu.

Valiokunnan mietintöön sisältyy kolmekin vastalausetta. Valiokuntakäsittelyssä tosin pyrittiin yhteiseen ratkaisuun, valitettavasti kuitenkaan siihen pääsemättä, koska eräät ryhmät pitivät joitakin omia esityksiään välttämättöminä. Kun yhteiseen ratkaisuun ei ole päästy, on eriävissä mielipiteissä sitten lähdetty laajempienkin muutosten teille kuin mitä valiokuntakäsittely antoi aiheen olettaa.

Erityisesti eriävissä mielipiteissä on haluttu puuttua pykälään, jossa vielä on kuolemanrangaistus jäljellä. Tämä on ollut tarpeetonta siitäkin syystä, että tämä ei suinkaan ole ainoa tällainen pykälä sotaväen rikoslaissa, ja lisäksi muutos koskee pykälää, jolla nykyoloissa ei ole käytännöllistä merkitystä. Niin ikään on vastalauseessa erityisesti kohdistettu arvostelu sotaväen rikoslain 98 §:ään väittäen, että se pakottaisi noudattamaan sellaista käskyä, jonka toteuttaminen johtaisi lainvastaiseen tekoon. Sotaväen rikoslaissa on kuitenkin 35 §, joka selvästi ilmaisee, että sellaista käskyä ei tarvitse totella. Se sanamuoto, jota tämän pykälän yhteydessä on kaupattu, johtaa helposti erilaiseen sisältöön ja ristiriitaan 35 §:n kanssa, eikä niin ollen tällaista muutosesitystä ole aihetta hyväksyä. Niin ikään vastalauseessa on kohdistettu muutosesitys 143 §:ään. Kuten omassa aloitteessanikin on esitetty, olisi sanottu pykälä selventämisen tarpeessa, mikäli koskee huumausaineita. Kuitenkin huumausainelaki on eduskunnassa juuri valmistumassa, ja niin ollen olisi varminta, jotta ei ristiriitoja syntyisi, että tässä yhteydessä ei tätäkään pykälää muutettaisi hallituksen esityksestä. Se seikka, että eräässä vastalauseessa halutaan ratkaisevaksi kriteerioksi saattaa sotilaspuku, ei vastaa tarkoitustaan. Tasapuolisuus edellyttää, että puku ei ratkaise rangaistavaisuutta kahden sotilaan välillä, vaan se seikka, että hän on sotilas. Sitä paitsi juopumus on sotilaalliselta kannalta kokonaan toisenlainen kysymys kuin siviilien keskuudessa. Sotilaan tulee olla aina valmis ja koska tahansa täyttämään tehtävänsä, ja tämän takia juopumus ja päihtymys jo sellaisenaan, jos se alentaa hänen palveluskykyään, vaarantaa puolustuslaitoksen valmiutta ja on sotilaan arvolle sopimatonta. Niin ollen sen rankaisemiseen on kokonaan erilaiset syyt ja perusteet kuin siviilihenkilöiden osalta.

On valitettavaa, jos tällaisenkin asian yhteydessä katsotaan tarpeelliseksi ryhtyä suuritöiseen politiikan tekoon, vaikka kyseessä on lyhytaikainen hätäratkaisu, kunnes kokonaisuudistus on aikaansaatavissa, tilapäisratkaisu joka tarjoaa sotatuomioistuimelle tällä hetkellä mahdollisuuden toteuttaa oikeudenmukaisuuden ja sisältää muutokset kohtiin, joissa eräät sotaajalta peräisin olevat määräykset aiheuttaisivat kohtuuttomia rangaistuksia.

Herra puhemies! Tämän takia vilpittömästi toivon, että eduskunta voisi hyväksyä tämän lakiesityksen sellaisena kuin se valiokunnasta on tullut, koska kuitenkin ennen pitkää täällä eduskunnassa käsitellään kokonaisuudistus ja täydellinen muutos näihin lakeihin.

Ed. Rekonen: Herra puhemies! Armeijassa noudatettava sotilaskuri ja järjestys ovat vanhastaan olleet sellaisessa maineessa, että tavallisella asevelvollisella ei ole ollut siinä mitään oikeuksia, on vain pidettävä suu kiinni ja kuunneltava asennossa seisten, miten korkeat esimiehet selittävät.

Kurinpidon omalaatuisuuksista ovat saaneet aihetta kansanhuumori ja useat kirjailijat Pentti Haanpäästä Veijo Mereen. Varsinkin Pentti Haanpää, mestarillinen kirjailija ja sorrettujen vähäväkisten puolustaja, on erinomaisen sattuvasti kuvannut kasarmikuria ja sotilaselämää. Teoksessaan "Vääpeli Savon tapaus" Haanpää kertoo kuinka esimiehen kunnioittamista opetettiin alokkaille. Esimies ei voinut erehtyä, esimies oli sotamiehen yläpuolella niin kuin taivas maan yllä. "Jos minä sanon, että tuo koivu on väriltään punainen, ja joku teistä väittää vastaan, niin se on esimiehen vastustamista, josta laki määrää ankaran rangaistuksen." Näin selitteli vääpeli sotaväen rikoslain 108 §:n 1 momenttia, jota hallitus kunnioittaa vieläkin niin suuresti, ettei ole sitä esittänyt muutettavaksi. Teoksessaan "Kenttä ja kasarmi" Haanpää kertoo esimiehen mietteistä sotamiesaineksen kelvottomasta laintuntemuksesta. Aina vain uusi tyhmä alokaslauma, jonka kanssa sai muokata ja kirota, hihkua komentosanoja, opettaa arvomerkkejä, luetella tähtien ja nauhanpätkien suurta merkitystä, ampuma-aseiden osia, rikosja järjestyssääntöjen pykäliä, ja kaikki oli niille väkisin ahdettava päähän. Jos tietäisivätkin jotakin, niin ne eivät olleet tietävinään. Vielä vuoden lopussakin ne sanovat piruillaan isojen sotaherrojen tarkastuksissa, kysyipä mitä rikosta tahansa, että siitä on oleva vähintään kuolemantuomio.

Kun lukee sotaväen rikoslakia, niin huomaa kyllä, että Haanpää on aivan oikeassa. Laissa on toinen toistaan ihmeellisemmin perustein julistettu rikoksiksi milloin mikin teko, eikä kuolemanrangaistus ole kovin harvinainen.

Käsiteltävänä oleva lakiesitys ei paljoakaan poikkea tästä ankaria rangaistuksia suosivasta linjasta. Joiltakin osin vähimmäisrangaistuksia on alennettu ja poistettu muutamia kummallisia rikoksia, mutta kuolemanrangaistuksesta on kovin jyrkästi pidetty kiinni ilman mitään asiallista syytä.

Ed. Koskisen ja muiden kansandemokraattisten edustajien aloitteessa ja valiokunnan mietintöön liittämässämme vastalauseessa on esitetty eräitä pahoja epäkohtia korjattaviksi niissä kohdin, joihin hallituksen esityksessä on nämä epäkohdat jätetty. Valiokuntakäsittelyssä korostimme, että nykyiseen järjestelmäämme ei sovi kuolemanrangaistus missään olosuhteissa. Sitä on menneinä vuosina ja vuosikymmeninä väärinkäytetty niin runsaasti juuri työläisiä vastaan muka oikeudenmukaisuuden nimissä, että sellaisen peruuttamattoman rangaistuksen mahdollisuuskin on kiireesti poistettava.

Lakiesityksessä kuolemanrangaistus sisältyy 99 §:n 3 kohtaan, jossa se tulee kysymykseen myös rauhan aikana eräissä olosuhteissa, esimerkiksi merihädässä tehdystä esimiehen väkivaltaisesta vastustamisesta. On vaikea ymmärtää, miksi hallitus ei tässä kohdin ole luopunut kuolemanrangaistuksesta, kun se on luopunut siitä 103 ja 104 §:ssä, jotka koskevat esimiehen ja muun sotaväen rikoslain alaisen henkilön surmaamista, siis paljon raskaampaa rikosta kuin väkivaltainen vastustaminen tai väkivallalla uhkaaminen, joista siis voi tulla kuolemanrangaistus. Tämä johtaa siihen, että rikoksentekijän kannattaa mieluummin ottaa esimies kerralla hengiltä eikä vain ruveta uhkaamaan väkivallalla, koska rangaistus taposta on vain vapausrangaistusta.

Asia ratkaistiin valiokunnassa arvalla. Ihmettelemme tässä yhteydessä erikoisesti sitä, että valiokunnan porvarilliset naisjäsenetkin, edustajat Kauppila, Toivanen, Sigfrids ja Särkkä, olivat innokkaita kuolemanrangaistuksen puoltajia, vaikka heidän lempeä ja herttainen olemuksensa olisi antanut aihetta odottaa paremminkin armahtavaisuutta ja sääliä. Mainitun ristiriidan poistamiseksi ja lainkohdan saattamiseksi muita säännöksiä vastaavaksi on kuolemanrangaistus poistettava tästä kohdasta.

Periaatteelliselta kannalta on myös tärkeätä, että eduskunta antaa hallitukselle selvän evästyksen vastaisten esitysten varalta, jottei asiasta enää tarvitsisi kiistellä oikeistolaisten kuolemanrangaistuksen puoltajien kanssa. Hallituksen olisi kiireellisesti annettava esitys sotaväen rikoslaissa ja yleisessä rikoslaissa vielä jäljellä olevien kuolemanrangaistussäännösten poistamisesta.

Pahimpia epäoikeudenmukaisuuden aiheuttajia ja simputuksen perusteita ovat sotaväen rikoslain 102 ja 108 §, joista tosin saatiin aiheetonta kantelua koskeva 108 §:n 2 momentti ed. Koskisen ehdotuksen mukaisesti valiokunnassa kumotuksi.

102 § koskee tyytymättömyyden ilmaisua esimiehelle. Oletetaanpa vaikka tapaus, jossa osasto herätetään keskellä yötä ja komennetaan rangaistusmarssille täyspakkaus selässä, jollaisesta menettelystä on aiheutunut usean sotamiehen kuolema. Ja jos nyt joku sotamies ilmaisee tällaisesta simputuksesta tyytymättömyytensä, vaikkapa valittaakseen näännyksissä olevan toverinsa puolesta, niin häntä rangaistaan tämän pykälän nojalla. Tämä on selvä simputuksen suosimispykälä.

108 §:n 1 momentti taas koskee epäkunnioituksen osoittamista esimiehelle. Tähän on vain sanottava, että jos upseerin arvonanto sotamiesten silmissä on niin heikoissa kantimissa, että sille osoitetaan ylenkatsetta, niin kyllä sitä arvonantoa ei rangaistuksilla saada palautetuksi. Parempi on, että tällaiset upseerit, jotka eivät pysty saamaan alaistensa arvonantoa, siirtyvät teollisuus- ja liikeyritysten johtajiksi tai muihin tehtäviin. Kun sellainen epäkunnioituksen osoittaminen, johon sisältyy varsinainen kunnianloukkaus, voidaan rangaista asianomaisen lainkohdan mukaan, voidaan 108 § kokonaisuudessaan kumota, niin kuin vastalauseessamme on esitetty.

143 §:n mukaan sotilas on asetettu huonompaan asemaan kuin virkamiehet ja esim. poliisimiehet, joita ei enää voida rangaista palveluksen ulkopuolella tapahtuneesta juopumuksesta. Valiokunnan mietinnön mukaan olisi juopumuksesta rangaistava myös palveluksen ulkopuolella, vaikkapa sotilas olisi siviilipuvussakin ja lomalla. Käytännössä tämä johtaa aivan sattumanvaraiseen menettelyyn. Jos sotamies ei ilmoita olevansa lomalla, kun hänet juopuneena pidätetään vaikkapa jostakin huvipaikasta selviämistä varten, niin ei poliisi voi sitä tietää. Toinen sotamies saattaa sanoa olevansa lomalla, jolloin häntä rangaistaan. On huomattava, ettei pidätetyllä ole velvollisuutta ilmoittaa muuta kuin siviiliammattinsa ja kotiosoitteensa. Lisäksi rangaistus tulisi käytännössä koskemaan vain asevelvollisia varusmiehiä, koska päällystö voi nauttia alkoholijuomia upseerikerhossa eikä sen tarvitse mennä yleiseen ravintolaan. 143 §:n 2 momentti olisi siis muutettava vastalauseemme mukaisesti.

Hallituksen esitykseen ei sisältynyt suojeluskuntien olemassaoloa edellyttävän pykälän kumoamista, vaikka tämän lain 3 §:n 1 momentin 5) kohta on selvästi vastoin Pariisin rau-

hansopimusta. Kun ed. Koskisen aloitteessa oli esitetty tämän lainkohdan kumoamista, valiokunnassa äänestettiin siitä, jolloin ensimmäisessä käsittelyssä kaikki porvarilliset edustajat, maaseudun puolue mukaan luettuna, kannattivat ko. momentin säilyttämistä. Tämä tehtiin siinä mielessä, että olisi eduskunnassa voitu osoittaa mieltä virallista ulkopolitiikkaa ja Neuvostoliiton kanssa ystävyyttä voimassa pitävää, kansan etujen mukaista linjaa vastaan. Toisessa käsittelyssä oikeisto kuitenkin luopui tästä mielenosoituksesta. Syynä on epäilemättä ollut se, että tällaiset vihamielisyyden osoitukset pidetään vain Aamulehden, Uuden Suomen ja Suomen Uutisten sekä muiden oikeistolehtien palstoilla, jotteivät oikeiston kansanedustajat suotta joutuisi paljastamaan naapuriystävyyden vastaisuuttaan. Neuvostovastaista vihan kylvöä voidaan sopivimmin harjoittaa YH:n merkeissä pidettävissä joukko-osastojen kokouksissa ja aseveli-illoissa, jotka voidaan aina selittää yksityisten kansalaisten vapaaksi mielenilmaisuksi. Seikkailupolitiikan tuominen eduskuntaan asti olisi voinut olla kohtalokasta.

Edellä olevat ovat vain eräitä kohtia, joissa sotaväen rikoslain muuttamisesitystä olisi korjattava. Paljon jää silti vielä korjaamista. On edellytettävä, että hallitus pian antaa uuden esityksen, jossa epäkohtiin puututaan laajemmin, kuin tähän asti on tehty. Toivottavasti jo suuri valiokunta tekee meidän kansandemokraattien ja kommunistien esittämät muutokset nyt käsiteltävään sotaväen rikoslakiin.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä SKDL:n taholta on jatkettu provokatorista puhumista, jolla yritetään nakertaa Suomen ja Neuvostoliiton luottamussuhteita. Aseina käytetään vääriä tietoja ja valheita. On pantava SMP:n puolesta jyrkkä vastalause tällaista asiattomuutta ja maan edun vastaista menettelyä vastaan. Lehtemme, Suomen Uutinen, rakentaa hyviä suhteita kaikkiin maihin, myös Neuvostoliittoon, ja vastustaa tällaista ala-arvoista menettelyä.

Ed. Silander: Herra puhemies! Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi viikon perjantaina eli kuluvan kuun 24 päivänä pidettävään istuntoon.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Kannatan ed. Silanderin tekemää ehdotusta.

Puhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydälle panemisesta ja sitä on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Ed. Knuuttila: Herra puhemies! Esitän asian pantavaksi pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Ed. Rekonen: Herra puhemies! Kannatan edellä tehtyä esitystä, että asia pannaan pöydälle ensi viikon tiistain istuntoon.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Silander ed. Suokkaan kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi viikon perjantaina pidettävään istuntoon. Kutsun tätä ed. Silanderin ehdotukseksi. Ed. Knuuttila ed. Rekosen kannattamana on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon. Tämä on ed. Knuuttilan ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Knuuttilan ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Silanderin ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Aitio, Alenius, Breilin, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Granvik, Hara, Heino, Helle, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Jaatinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laaksonen, Laatio, Laine, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Linkola, Loikkanen, Luja, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Perheentupa, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salama, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Siltanen, Si-

nisalo, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suomi, I. Suominen, S. Suominen, Tamminen, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tuominen, Turunen, Tähkämaa, Vainio, Vaittinen, Weckman, Vikatmaa, Vilponiemi ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Ahonen, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Eskelinen, Haapasalo, Haukipuro, Hemmi, Huotari, Härkönen, Isomursu, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karjalainen, Karpola, Kortesalmi, Kurppa, Landström, Lindeman, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Pekkala, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Siikaniemi, Silander, Suokas, Sutinen, Syrjä, Tallgren, Tarjanne, Toivanen, Tupamäki, Uusitalo, Vartia, Vennamo, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Volotinen, Väyrynen ja Ääri.

"Tyhjää" äänestää edustaja Tuomioja.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Gestrin, Haarla, Hanhirova, Ilaskivi, Jokinen, Kaasalainen, Koppanen, Korsbäck, Lähteenmäki, E. Niskanen, Partanen, Pekkarinen, Salla, Seppä, Sillantaus, Sinkkonen, Sundqvist, Särkkä, Tikkanen, Westerholm, Virolainen, Virtanen ja Voutilainen.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 64 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 24.

Eduskunta on hyväksynyt ed. Knuuttilan ehdotuksen.

Asia p a n n a a n p ö y d ä l l e ensi tiistain istuntoon.

3) Ehdotus laiksi koulujärjestelmän perusteista annetun lain muuttamisesta.

Esitellään sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8 ja otetaan e n s i m m ä i s e e n k ä s i t t e l y y n siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 46, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelu:

Ed. L i n k o l a: Herra puhemies! Koulujärjestelmän perusteista annetun lain mukaan tapahtuu peruskouluun siirtyminen opetuksellisesti kuuden vuoden kuluessa siten, että opetus järjestetään peruskoulun edellyttämällä tavalla kolmella alimmalla vuosiluokalla ja sen jälkeen lukuvuosittain vuosiluokka kerrallaan. Hallituksen antaman esityksen mukaan laiksi koulujärjestelmän perusteista annetun lain muuttamisesta on tarkoituksena nopeuttaa peruskouluun siirtymistä kahdella vuodella aloittamalla peruskoulun edellyttämä opetus kunnan koululaitoksen perustamisvuonna viidellä alimmalla vuosiluokalla. Perusteluina on mainittu, että kuntien peruskouluun siirtymisen valmius on nykyisin suurempi kuin puitelakia säädettäessä oli odotettavissa. Toisena seikkana mainitaan pitkän siirtymäkauden aiheuttavan hallinnollisia vaikeuksia.

Kun asiantuntijoina kuultiin kuntien keskusjärjestöjen koulusuunnittelijoita ja useita koulutoimen johtajia, voitiin todeta, että on olemassa kuntia, jotka voivat siirtyä peruskouluun säädettyä aikaa nopeammin, mutta samalla todettiin, että useimmat kunnat ovat kuitenkin mitoittaneet peruskouluun siirtymisen kunnan taloudessa lain säätämän ajan puitteisiin. On muistettava, että puitelaki astui voimaan noin vuosi sitten, joten virallisestikin mahdollisuudet tuskin olisivat olemassa. Kuullut asiantuntijat puolsivat kuitenkin koulujärjestelmälain muuttamista.

Opettajien yhteisjärjestön mielestä peruskoulun opetussuunnitelmaa ei tulisi toteuttaa enempää kuin kahta vuotta ennen peruskoulun hallinnollista toteuttamista luokilla I—IV ja yhtä vuotta ennen hallinnollista toteuttamista luokilla I—V.

Mielenkiintoista oli se, että valiokunnassahan kuuntelimme vain koulusuunnittelijoita ja koulutoimen johtajia. Sen sijaan toinen puoli peruskoulun uudistukseen osallistuvista kouluista eli oppikoulupuoli jäi kokonaan kuuntelematta.

Koulun ja lasten kannalta olisi varmasti parasta se, jos peruskouluun samanaikaisesti voisi siirtyä mahdollisimman monella luokalla yhtä aikaa. Tästä syystä hallituksen esitys on pai-

kallaan, kun samalla kuitenkin on sallittu poikkeaminen pääsäännöstä erityisistä syistä.

Valtioneuvosto vahvisti 18. 3. 1971 kouluhallituksen esityksestä peruskoulun toimeenpanoalueiden rajat ja peruskoulun yläasteiden piirit. Samalla se teki myöskin periaatepäätöksen, että siirtymävuoden 1972 toimeenpanosuunnitelmiin sisällytetään koko Lapin lääni ja osa Oulun lääniä ja että toimeenpanosuunnitelmaa laadittaessa erityistä huomiota on kiinnitettävä vähävaraisten ja syrjäisten kuntien kouluolojen kehittämiseen ottaen kuitenkin huomioon myös muuttoliikkeestä aiheutuvat vaikutukset koulunkäynnin järjestelyissä muuttovoittoalueilla. Tämä merkitsee sitä, että siirtymäjärjestystä laadittaessa sijoittuvat ensimmäisiksi vähävaraiset ja syrjäiset kunnat sekä kunnat, joihin muuttaa oppilaita näiltä syrjäisiltä alueilta. Ensi vuoden budjetissa on otettu huomioon tämä valtioneuvoston periaatepäätös. Tämän hetken tietojen mukaan Oulun läänissä on olemassa valmius, jonka turvin voidaan siirtyä peruskouluun. Sen sijaan Lapin lääni on hieman jäljessä Oulun läänistä. Uusi opetussuunnitelma on käytössä ala-asteilla vain puolella kunnista. Peruskouluun siirtyminen tapahtuu pohjoisessa siis täysin suunnitelmien mukaan, joskaan ei aivan kivuttomasti.

Koulusuunnittelijoiden mielestä siirtymävaihetta ei ole oikein hyvin ohjattu ylhäältäpäin, vaan koko toiminnassa on ollut jatkuvan suunnitteluprosessin tuntu. Pahimpina käytännön vaikeuksina suunnittelijat pitävät puutteellista opettajakoulutusta, ala-asteen piirijaon muokkaamista väestökatoa potevilla syrjäseuduilla ja oppilaskuljetusten järjestämistä kitkattomasti. Pahasti avoin kysymys on myös kustannukset. Odotetaankin jännityksellä, millaiseksi peruskoulun valtionapu tulee.

Aivan uutena asiana, joka liittyy peruskoulun opetussuunnitelman toteuttamiseen, on tullut esille se tosiasia, että myös peruskoulukokeilua suorittavien paikkakuntien tulisi saada toteuttaa peruskoulun hallinnollinen uudistus viimeistään lukuvuoden 1972 alusta lukien. Tämä merkitsisi sitä, että valtioneuvoston tulisi tarkistaa tekemänsä koulu-uudistuksen aikataulua. Keskipainotetun siirtymän puitteissa tulisi varata riittävästi rahaa hallinnollisen uudistuksen toteuttamiseen peruspaikkakunnilla silloin, kun kokeiluperuskoulujen tilat loppuvat ja lisää tiloja on hankittava oppikouluista. Peruskoulun yläasteen opetussuunnitelman edellyttämän opetuksen hoitaminen käy ylivoimaiseksi nykyisen rinnakkaiskoulujärjestelmän vallitessa. Ellei varoja peruskoulun hallinnollisen uudistuksen toteuttamiseen syksyksi 1972 löydy, saattaa tilanne eräillä peruskoulukokeilupaikkakunnilla, kuten esimerkiksi Jyväskylässä ja Porissa, johtaa huomattaviin vaikeuksiin.

Näyttää siltä, että peruskoulu-uudistuksen yhteydessä törmätään väistämättömästi kustannus- ja rahoituskysymyksiin. Koulujärjestelmälain peruskoulun valtionavustuksia koskevien säännöksien soveltaminen päättyy tämän vuoden lopussa. Peruskoulun nykyisiä valtionapusäännöksiä ei kuitenkaan käytännössä tulla soveltamaan, koska peruskoulu-uudistuksen toimeenpanon aloittaminen siirtyy vuoden 1972 puolelle. Opetusministeriö asetti helmikuun 24 päivänä tänä vuonna toimikunnan tarkistamaan peruskoulun valtionapusäännöksiä 1. 1. 1972 alkaen siten, että ehdotuksen tulisi rakentua peruskoulun valtionapua koskeville nykyisen lain periaatteille ja valtionapujärjestelmälle. Toimikunnan mietinnössä, joka valmistui kesäkuun 11 päivänä, on kuitenkin poikettu tästä periaatteesta. Toimikunta on ehdotuksessaan muuttanut valtiontaloudellisista syistä peruskoulun aiheuttamien kustannusten jakoa valtion ja kuntien kesken kuntien vahingoksi. Kunnat ovat lähteneet peruskoulu-uudistukseen mukaan voimassa olevien valtionapusäännösten puitteissa ja suunnitelmat on tehty myöskin näiden perusteella. Ellei uuden koulun ja uusien suunnitelmien vaatimia käytännön edellytyksiä pystytä luomaan, ollaan oudon tilanteen edessä. Opetuksen tulisi tapahtua uusin menetelmin, mutta aineellisia edellytyksiä tähän ei ole olemassa. Näin on tarjolla vaara, että peruskoulu ajautuu vanhoille raiteille. Eduskunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että taataan peruskoulu-uudistukselle taloudelliset mahdollisuudet toteutua. Nyt esillä olevan lainmuutoksen avulla annetaan kouluviranomaisille mahdollisuus opetuksellisesti toteuttaa peruskoulu-uudistus nykyistä helpommin.

Kuluneen kesän aikana on käyty keskustelua peruskouluun siirtymisjärjestyksestä. Näyttää siltä, että tästä on muodostunut jonkinlainen kiistakysymys Etelä-Suomen peruskoulukokeilupaikkakuntien ja Pohjois-Suomen välillä. Koulu-uudistuksessa olisi syytä käyttää hyväksi ne kokemukset, mitkä Etelä-Suomessa on. Ja näin tuntuisikin oikeudenmukaiselta, että toteuttamisaikataulua olisi syytä tarkistaa niiden kuntien kohdalla, jotka suorittavat peruskoulukokeilua.

Ed. Salama: Herra puhemies! Koulujärjestelmälain 17 §:n 2 momentin tarkoituksena on antaa enemmän aikaa peruskoulun opetukselliselle toteutukselle, vaikka hallinnollisesti peruskouluun siirtyminen tapahtuu yhdellä kertaa. Käytännössä muutenkin olisi mahdotonta toteuttaa peruskoulun opetusohjelma yhtäaikaa. Kuitenkin hallinnollisesta ja opetuksellisesta peruskouluun siirtymisen erilaisesta ajoituksesta voi seurata eräitä hankaluuksia.

Jos peruskouluun siirrytään hallinnollisen siirtymisen tapahtuessa kolmella alimmalla vuosiluokalla, kuten koulujärjestelmälain 17 §:n 2 momentissa esitetään, on tästä seurauksena haittatekijöitä. Ensiksikin siirtymähetkenä kansakoulun neljännellä luokalla olevien oppilaiden jatko-opintomahdollisuudet jäävät lähes olemattomiksi, sillä varsinaista oppikouluahan peruskouluun siirtymisen jälkeen ei enää ole, joten nämä eivät voi mennä oppikouluun. Kun peruskoulu on toteutettu vain kolmella alimmalla luokalla, on neljännellä luokkatasolla olevien ainoana mahdollisuutena jatkaa kansakoulun opetussuunnitelman mukaan. Toiseksi: Keskikoulussa olevien peruskoulun ala-asteen luokkien niveltäminen hallinnollisesti peruskouluorganisaatioon tuottaa vaikeuksia, koska on epätietoisuutta siitä, mihinkä peruskoulun ala-asteen kouluun ne hallinnollisesti kuuluvat. Edelleen keskikouluissa muodostuville peruskoulun ala-asteen luokille opetuksen järjestäminen peruskouluasetuksen 26 §:n mukaisesti voi tuottaa vaikeuksia, koska entiset oppikoulut eivät tunne luokanopettajajärjestelmää.

Jos peruskouluun siirtyminen tapahtuu siten kuin hallituksen esityksessä on lausuttu, että opetus järjestetään peruskouluun siirtymisen ajankohdasta lukien viidellä alimmalla vuosiluokalla ja sen jälkeen, mikäli koulun ohjesäännössä ei ole toisin määrätty, lukuvuosittain vuosiluokka kerrallaan, voidaan siirtymähaitat suurimmaksi osaksi välttää. Kansakoulun neljännellä luokalla olevat oppilaat voivat nyt puuttuvan oppikoulun ensimmäisen luokan sijasta jatkaa peruskoulun viidennellä luokalla ja näin jatko-opiskelumahdollisuudet kaikilla on yhtä hyvin turvattu kuin entisessä keskikoulussakin. Kansakoulun kuudennella luokalla olevat oppilaat voivat jatkaa koulunsa loppuun kansakoulun opetussuunnitelman mukaan. Peruskoulun ala-astetta vastaavien keskikoululuokkien hallinnollinen niveltäminen peruskouluun tuottaa vähemmän vaikeuksia ja rajoittuu vain yhden vuoden ajanjaksolle.

Kun valtioneuvosto on vahvistanut koulujärjestelmälain 15 §:n mukaisesti alueelliset peruskoulun toimeenpanosuunnitelmat, jotka kouluhallitus on 8. 9. 1971 esittänyt valtioneuvostolle, olisi pidettävä huolta siitä, että opetuksellinen ja hallinnollinen peruskouluun siirtyminen niveltyisivät parhaalla mahdollisella tavalla yhteen, tämä siten toteuttaen, että kunnan siirtyessä hallinnollisesti peruskoulujärjestelmään, jolloin opetuksellisesti peruskoulun opetussuunnitelmaa toteutetaan viidellä ensimmäisellä luokalla, olisi opetuksellinen siirtyminen aloitettava kaksi vuotta aikaisemmin kolmella alimmalla luokalla. Tällöin olisi mahdollista olla opetuksellisesti ja hallinnollisesti samalla tasolla peruskouluun siirtymisen ajankohtana.

Peruskoulu ei suinkaan vielä ole saanut lopullista muotoaan valmisteilla olevissa säädöksissäkään ja sen jatkuva kehittäminen tapahtuu vähitellen mahdollisuuksien kypsyessä. On jo todettu, että opetukselliseen peruskouluun siirrytään maamme kunnissa yhä yleisemmin ja yhä nopeammin. Maamme sisäinen muuttoliike ja monet muut tekijät ovat osaltaan aktivoimassa asiassa.

Herra puhemies! Käsitykseni mukaan on tärkeätä, että paitsi opetukselliseen myös hallinnolliseen muutokseen päästään välttämättömän siirtymäkauden aikana, kuitenkin mahdollisimman nopeasti ja niin, että siirtymäkauden oppilasikäluokat, heidän kotinsa ja koulu-uudistusta toteuttavat kunnat eivät joudu vaikeuksien eteen peruskoulu-uudistusta toteutettaessa. Toivon, että eduskunta asian jatkokäsittelyssä yhtyy sivistysvaliokunnan ehdotukseen, että hallituksen esitykseen sisältyvä kyseessä oleva lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Nyt käsiteltävä asia on koululaitoksen kehittymisen kannalta erittäin tärkeä ja samalla kiireellinen. Valitettavasti asian käsittely jäi keväällä hallituksen hinnankorotuspaketin jalkoihin ja näin asian käsittelyyn tuli tarpeeton kolmen kuukauden viivytys. Pitäisinkin tästä syystä suotavana asian nopeata jatkokäsittelyä, jotta asianomaiset virkamiehet pääsisivät mahdollisimman nopeasti tältä osin täysteholliseen työhön.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Kun ed. Honkonen puhui tarpeettomasta viivytyksestä, on syytä huomauttaa, että eduskunta oli

tarpeettomasti yli kolme kuukautta lomalla. Siitä tämä viivytys johtui.

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Minä muistan vielä, että ed. Vennamo kiirehti puhemiesneuvoston kokouksessa lomalle lähtöä keväällä, vaikka hän myöhemmin täällä täysistunnossa — ihme kyllä — kielsi omat sanansa.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Näyttää olevan paha pala SKDL:lle, kun SMP on vaatinut, että kansanedustajien loman pitää olla saman pituinen kuin muidenkin kansalaisten. Kun me olemme vastustaneet yli kolmen kuukauden kesälomaa, niin SKDL vääristelee ja pyöristelee.

Ensimmäinen varapuhemies: Pyytäisin puhujia palaamaan esillä olevaan koulujärjestelmäasiaan.

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Pyydän palata tähän asiaan siltä osin, että nimenomaan tähän kiireellisyyteen vetosin keväällä ja toivoin, että eduskunta olisi käsitellyt tämän asian, mutta silloin ed. Vennamon kanta oli, kuten kaikki puhemiesneuvoston jäsenet tietävät, että "tällä kertaa yhdyn täysin ed. Hostilan esitykseen: on lähdettävä nopeasti lomalle."

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

4) Ehdotus toivomukseksi sianrehujen ruokintakoeaseman aikaansaamisesta Pohjois-Pohjanmaan sikatalouskoeasemalle.

Esitellään maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. L. Linnan ym. toiv.al. n:o 1244 (1970 vp.), joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24.

Keskustelu:

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunta on yhtynyt tässä toivomusaloitteessa esitettyyn toivomukseen, että valtakuntaan saataisiin sianrehujen ruokintakoeasema, mutta valiokunta on sitten päättänytkin hylätä tämän aloitteen sillä perusteella, että tässä on esitetty erästä paikkaa koeaseman paikaksi. En nyt halua alistaa tätä ehdotusta, mikä toivomusaloitteessa on, äänestykseen. Kuitenkin haluaisin palauttaa mieliin sen syyn, miksi tätä koeasemaa on ehdotettu Pohjois-Pohjanmaan koeasemalle Haapajärvelle. Se on lyhyesti todettavissa tästä toivomusaloitteesta, jossa sanotaan: "Kun Oulun läänin Haapajärvellä olevalle Pohjois-Suomen sikatalouskoasemalle maatalousministeriö on jo vuonna 1967 myöntänyt luvan sianrehujen tarkkailutoimintaan ja koska mainitulla koeasemalla on asianmukainen koesikalarakennus laitteineen, olisi koeaseman muuttaminen erityiseksi valtakunnalliseksi sianrehujen tutkimusasemaksi taloudellisesti edullinen ratkaisu sianrehututkimuksen toteuttamiseksi." Toivon, että maa- ja metsätalousministeriö muistaa tämän toivomusaloitteen perustelujen kohdan silloin, kun se tulee tekemään valiokunnan mietinnön mukaisen esityksen koeaseman aikaansaamiseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy valiokunnan hylkäävään mietintöön.

Asia on loppuun käsitelty.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti eduskunnan ensi tiistain istuntoon:

5) Ehdotukset laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta

sisältävien kahden lakialoitteen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 12;

6) Ehdotukset laeiksi kunnallisista yleissairaaloista annetun lain, yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain, mielisairaslain, tuberkuloosilain ja terveydenhoitolain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 7;

7) **Ehdotuksen laiksi oppikoulun kouluneuvostosta**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9;

8) **Ehdotuksen laiksi metsänparannuslain muuttamisesta**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 26;

9) **Ehdotuksen laiksi maankuivatuslainan osaksi tai kokonaan perimättä jättämisestä eräissä tapauksissa**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 27;

10) **Oulun, Raahen ja Tankarin luotsiasemien rakentamista**

tarkoittavan toivomusaloitteen johdosta laadittu kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 59;

11) **Päätöksenteon samanaikaistamista yksityisteiden liittymä- ja järjestelysuunnitelmien osalta**

tarkoittavan toivomusaloitteen johdosta laadittu kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 60; ja

12) **Tutkimusta Tiutisen saaresta mantereelle johtavan tie- ja siltayhteyden rakentamisen kustannuksista**

koskevan toivomusaloitteen johdosta laadittu kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 61.

Poisto päiväjärjestyksestä.

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 13) asia.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto, jossa käsitellään suullisia kysymyksiä, on ensi perjantaina kello 13 ja varsinainen täysistunto ensi perjantaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 15.36.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

66. Perjantaina 17 p. syyskuuta 1971

kello 13.

Päiväjärjestys.

Siv.

Suullisia kysymyksiä:

1) Ed. Saimon suull. ksm. n:o 218 määrärahasta saasteongelman torjumisen aloittamisesta 1654

2) Ed. Saimon suull. ksm. n:o 219 lipeäkiven ostoluvan hankkimisesta aiheutuneista kustannuksista ..... „

3) Ed. Vaittisen suull. ksm. n:o 226 sotainvalidien korvauksien eläkettä vähentävästä vaikutuksesta ..... „

4) Ed. Tähkämaan suull. ksm. n:o 232 tuontisokerin puhdistamispalkkioiden korottamisesta ..... „

5) Ed. Stenbäckin suull. ksm. n:o 233 valtion väliportaan hallintoviranomaisten ja seutukaavaliittojen välisen työnjaon määrittelemisestä 1655

6) Ed. Kohtalan suull. ksm. n:o 234 henkilöjunaliikenteen kehittämisestä Kanta-Hämeen alueella 1656

7) Ed. Kortesalmen suull. ksm. n:o 235 Typpi Oy:n pysyttämisestä itsenäisenä teollisuusyrityksenä ..... „

8) Ed. Ahteen suull. ksm. n:o 236 Oulujokisuun merialueen saastumisesta ammattikalastajille aiheutuneiden tappioiden korvaamisesta 1657

9) Ed. Vilponiemen suull. ksm. n:o 237 esityksen antamisesta asuntotuomioistuimista ..... „

10) Ed. Stenbäckin suull. ksm. n:o 238 yksityisten kansakoulujen opettajien palkka- ja eläke-eduista ..... „

11) Ed. Huotarin suull. ksm. n:o 239 liikevaihtoveron poistamisesta työliikkeissä palkkojen osalta ..... „

Siv.

12) Ed. Huotarin suull. ksm. n:o 240 verotuksessa myönnettävien invalidivähennysten jälkeenjääneisyyden korjaamisesta 1658

13) Ed. Suomen suull. ksm. n:o 241 joukkotarkastusten järjestämisestä verenpainetaudin toteamiseksi ..... „

14) Ed. Poutiaisen suull. ksm. n:o 242 Suomen Pankin harjoittamasta rahapolitiikasta 1659

15) Ed. Juvelan suull. ksm. n:o 243 Euran kuntaan kuuluvan Kivijärven kylän siirtämisestä Laitilan kuntaan .... „

16) Ed. Ahteen suull. ksm. n:o 244 Suomen Teatteri-instituuttia koskevan esityksen antamisesta 1660

17) Ed. Poutiaisen suull. ksm. n:o 245 pinta-alalisien saantia rajoittavien tulorajojen korottamisesta ..... „

18) Ed. Katajavuoren suull. ksm. n:o 246 suoritettujen investointien huomioonottamisesta liikuntatieteellistä korkeakouluopetusta suunniteltaessa ..... „

19) Ed. Hanhirovan suull. ksm. n:o 247 kehitysalueella olevan lannoitus- ja tekstiiliteollisuuden ulkoa tuotujen raaka-aineiden vapauttamisesta tasausverosta 1661

20) Ed. Vaittisen suull. ksm. n:o 248 Pohjois-Karjalan keskussairaalan uusia virkoja koskevan valtionapupäätöksen viipymisestä 1662

21) Ed. Silanderin suull. ksm. n:o 249 liikevaihtoveron lisäverolain hyväksymisen tiedottamisesta ..... „

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Puhemies: Koska ministeri Mattila on ulkomaanmatkan taki estynyt saapumasta tähän istuntoon, siirretään 1) asia seuraavaan istuntoon, jossa käsitellään suullisia kysymyksiä.

---

2) Ed. Saimon suull. ksm. n:o 219 lipeäkiven ostoluvan hankkimisesta aiheutuneista kustannuksista.

Ed. Saimo: Herra puhemies! Valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi esitän kunnioittaen seuraavan suullisen kysymyksen:

Onko hallitus tietoinen, että lipeäkiven ostoluvan saaminen nimismiehen kansliasta haettaessa tuottaa maaseudun pyykinpesijöille, joilla ei ole pyykkikoneita, kohtuuttomia lisäkustannuksia?

Sosiaali- ja terveysministeri Kuusi: Herra puhemies! Vastauksena ed. Saimon kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:

Kun poliisiviranomainen voi antaa lipeäkiven ostoluvan sekä määräajaksi että toistaiseksi, ei ostotodistuksen hankintakustannus voi muodostaa mitään ongelmaa.

Ed. Saimo: Herra puhemies! Teen lisäkysymyksen:

Eikö asiaa voisi järjestää niin, että asiakas saisi lipeäkiveä ostokuittausta vastaan kauppiaalta, kuten eräitä kasvintorjunta-aineita, myrkkylain edellyttämällä tavalla?

Sosiaali- ja terveysministeri Kuusi: Herra puhemies! Pyykinpesussa lipeäkiven ovat syrjäyttäneet lähes kokonaan nykyaikaisemmat vaarattomammat aineet. Sosiaali- ja terveysministeriössä emme pidä suotavana sitä, että nimenomaan vaarallinen lipeäkivi tulee saanniltaan kaupan piirissä nykyistä helpommaksi.

Ed. Saimo: Herra puhemies! Teen seuraavan lisäkysymyksen:

Onko hallitus tietoinen, että eräs mies oli hankkinut autoonsa 325 kg dynamiittia ja aikoi räjäyttää asutuskeskuksessa sillä itsensä ja myöskin toiset. Jos nyt näin vaikeasti käy, ettei sähköistämättömilläkään alueilla voida tätä asiaa lieventää, niin mihin toimenpiteisiin ryhdytään?

Sosiaali- ja terveysministeri Kuusi: Herra puhemies! Hallitus sai nyt tietää tämän.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ed. Vaittisen suull. ksm. n:o 226 sotainvalidien korvauksien eläkettä vähentävästä vaikutuksesta.

Ed. Vaittinen: Herra puhemies! Kysyn kunnioittavasti ministeriltä:

Pitääkö hallitus oikeudenmukaisena sitä, että useimmissa eläkejärjestelmissämme sotainvalidien vammoistaan saamat korvaukset katsotaan eläkettä vähentäväksi tuloksi?

Sosiaali- ja terveysministeri Kuusi: Herra puhemies! Vastauksena ed. Vaittisen kysymykseen saan kunnioittaen esittää seuraavaa: Varsinaiseen kysymykseen ei ole mahdollista vastata, koska useimmissa eläkejärjestelmissämme sotainvalidien saamat sotilasvammalain mukaiset korvaukset eivät alenna eläkettä.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ed. Tähkämaan suull. ksm. n:o 232 tuontisokerin puhdistamispalkkioiden korottamisesta.

Ed. Tähkämaa: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen valtioneuvoston asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Paljonko tuontisokerin puhdistamispalkkioita on korotettu vuoden 1965 jälkeen devalvaation ym. kustannusnousujen johdosta?

Kauppa- ja teollisuusministeri Berner: Herra puhemies! Vastauksena ed. Tähkämaan suulliseen kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:

Sokerinpuhdistamisteollisuuden valmistusaineiksi maahan tuotavan raakasokerin hinnat tasataan tuontikaupparahaston toimesta sen ja maahantuojan kesken tehdyllä sopimuksella kulloinkin halutulle tasolle. Kun sokerituotteiden myyntihinnat ovat vahvistetut, ovat myös jalostuspalkkiot viranomaisten toimesta tarkoin määrätyt. Sen jälkeen, kun sokerituotteiden hinnat ja hinnoittelut syyskuun 6 päivästä 1965 alkaen vahvistettiin, on niissä tapahtunut useita muutoksia. Aluksi hinnat alenivat 4. 10. 1966 ja ovat sen jälkeen nousseet 16. 3. 1968 ja 18. 5. 1971. Hintojen muutoksiin on pääasiassa vaikuttanut raakasokerin maailmanmarkkinahintojen vaihtelu, mutta jossain mää-

rin myös jalostuskustannuksissa tapahtuneet muutokset, jotka eri sokerituotteiden osalta ovat olleet eri suuret.

Jos tarkastellaan päätuotteiden keskimääräisen jalostuspalkkion kehitystä 6. 9. 1965 alkaen, voidaan todeta sen tähän päivään mennessä kohonneen 17.86 pennistä 22.07 penniin sokerikilolta eli 4.21 penniä, joka on alle 3 % sokerin vähittäishinnasta.

Ed. Tähkämaa: Herra puhemies! Teen ensimmäisen lisäkysymyksen:

Onko hallitus sitä mieltä, että teollisuutta on kohdeltu tasapuolisesti, kun tuontisokerin puhdistamisesta myönnetään kustannusten nousua vastaava hyvitys ja kotimaisen sokerijuurikkaan jalostuspalkkiot tapahtuvat vuoden 1965 kustannuslaskelmien perusteella?

Kauppa- ja teollisuusministeri Berner: Herra puhemies! Ed. Tähkämaan ensimmäiseen lisäkysymykseen saanen esittää, että kotimaisen sokerin osalta sokerilaki määrää jalostuspalkkiot. Tämän yhteydessä on todettava, että kotimaisten sokeritehtaitten osalta on tapahtunut keskitystä, jolloin heidän jalostettavakseen tuleva sokerimäärä on kasvanut melkoisesti, ja tästä johtuen he ovat myös rationaalisemmin voineet järjestää tuotantonsa. Kuitenkin on huomattava, että uusi sokerilaki tulee lähiaikoina eduskunnan käsiteltäväksi, jolloin tästä kysymyksestä voidaan tarkemmin keskustella.

Ed. Tähkämaa: Herra puhemies! Teen toisen lisäkysymyksen:

Milloin hallitus antaa eduskunnalle sellaisen lakiesityksen, joka turvaa kotimaisen sokerijuurikkaan tuotannon jatkuvuuden entistä laajempana?

Kauppa- ja teollisuusministeri Berner: Herra puhemies! Maamme kotimaisen sokerin tuotanto on tarkoin määritelty ns. sokerilaissa, jonka tuotantomääränä on tällä hetkellä 375 milj. kg. Kuitenkin tuotanto on viime vuonna ylittänyt 430 milj. kg. Toisaalta on määritelty kotimaisen sokerin tuotannon olevaksi noin 20 %, toisin sanoen omavaraisuus on määrätty 20 %:ksi. Tämä omavaraisuus on hyvän sadon johdosta ylitetty ja on ylitys ollut jopa 27 %. Näin ollen ei liene syytä tässä vaiheessa nimenomaan huomioonottaen eduskunnan aikaisemman toivomuksen 20 %:sta lisätä tätä kilomäärää. Mitä tämän sokerilain antamiseen tulee, niin se ilmeisesti tulee aivan lähiviikkoina eduskunnan käsiteltäväksi, jolloin kaikki nämä kysymykset tulevat eduskunnan päätettäväksi.

Puhemies: Ed. Tähkämaan viimeinen kysymys meni ulkopuolelle asian. Ministerin ei olisi tarvinnut välttämättä vastata siihen.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ed. Stenbäckin suull. ksm. n:o 233 valtion väliportaan hallintoviranomaisten ja seutukaavaliittojen välisen työnjaon määrittelemisestä.

Ed. Stenbäck: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä toteuttaakseen eduskunnan kuluvan vuoden budjetin käsittelyn yhteydessä antaman lausuman, jonka mukaan hallituksen on määriteltävä työnjako valtion väliportaan hallintoviranomaisten ja seutukaavaliittojen kesken?

Sisäasiainministeri Uusitalo: Herra puhemies! Vastauksena ed. Stenbäckin kysymykseen ilmoitan kunnioittaen, että sisäasiainministeriö on viime kesäkuussa antanut lääninhallituksille ja seutukaavaliitoille sekä asianomaisille muille viranomaisille laajan yleiskirjeen ns. lääninsuunnittelua koskevista asioista. Yleiskirjeessä on selvitelty myös kysymystä lääninsuunnittelun ja seutukaavoituksen tehtäväjaosta ja yhteistyöstä. Ehdottoman tarkkojen rajojen vetäminen ei näiden toimintojen luonteesta johtuen kuitenkaan ole ollut mahdollista tässäkään yhteydessä.

Ed. Stenbäck: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti ensimmäisen lisäkysymyksen:

Pyrkiikö hallitus lääninsuunnittelua tehostamalla tässä yhteydessä kaventamaan valtion erityisviranomaisten toimivaltaa?

Sisäasiainministeri Uusitalo: Herra puhemies! Ei pyritä kaventamaan, on vain annettu yleisohjeet lääninsuunnittelua ja seutusuunnittelua koskevasta tehtäväjaosta ja yhteistyöstä.

Ed. Stenbäck: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti toisen lisäkysymyksen:

Onko hallitus harkinnut käyttää hyväkseen rakennuslain 19 §:n 2 momentin tarjoamaa mahdollisuutta valmiin seutukaavaorganisaation laajemmasta hyväksikäytöstä väliasteen suunnittelussa?

Sisäasiainministeri Uusitalo: Herra puhemies! Kun väliportaan hallinto kokonaisuudessaan on parhaillaan uudistuksen ja kehittelyn alaisena, ei ole tarkoituksenmukaista ryhtyä erityisiin toimenpiteisiin ennen, kuin väliportaan hallinto on selvitetty.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Kun liikenneministeri Haapasalo on matkoilla, siirretään päiväjärjestyksen 6) asia seuraavaan istuntoon, jossa käsitellään suullisia kysymyksiä.

---

7) Ed. Kortesalmen suull. ksm. n:o 235 Typpi Oy:n pysyttämisestä itsenäisenä teollisuusyrityksenä.

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Kysyn kunnioittavasti ministeriltä:

Aikooko hallitus ryhtyä tehokkaasti toimiin Typpi Oy:n rahoituksen järjestämiseksi ja yhtiön pysyttämiseksi itsenäisenä pohjoissuomalaisena teollisuusyrityksenä?

Ministeri Salonen: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Kortesalmen suulliseen kysymykseen pyydän kunnioittaen esittää seuraavaa:

Kuten julkisuuteen saatetuista tiedoista ilmenee, ovat Rikkihappo Oy:n ja Typpi Oy:n yhtiökokoukset tämän vuoden kesäkuun 11 päivänä tehneet päätöksen, jonka mukaan Typpi Oy tulee sulautettavaksi Rikkihappo Oy:hyn. Tämän jälkeen on sulautumiselle haettu lupaa Helsingin kaupungin raastuvanoikeudelta siten, että sulautumistoimenpiteet saataisiin loppuun suoritetuiksi tämän vuoden kuluessa. Kun Rikkihappo Oy:n taloudellinen tilanne Typpi Oy:hyn verrattuna on huomattavasti parempi, voidaan Typpi Oy:n käynnissä olevia investointeja Oulussa jatkaa keskeytyksettä. Samoin pyritään järjestämään Oulussa suoritettavien mahdollisten uusien investointien rahoitus. Hallitus joutuu käsittelemään lisärahoituksen järjestämistä uudelle fusioidulle yhtiölle, sillä uusia tarpeellisiksi katsottavia investointeja ei voida toteuttaa ilman valtion taholta saatavaa lisäpääomaa.

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Tiedustelen kunnioittavasti, eikö itsenäisen Typpi Oy:n taloudellista asemaa olisi voitu kohentaa seuraavilla hallituksen toimilla: esim. riittävän suurella ja pitkäaikaisella halpakorkoisella valtion lainalla suoraan Typpi Oy:lle, edelleen rahtipolitiikkaa helpottamalla ja esim. rautateiden arvotariffijärjestelmää muuttamalla siten, että Typpi Oy:n kuten muunkin pohjoissuomalaisen teollisuuden tuotteiden ja jalosteiden rautatiemaksuja alennetaan vähintäänkin raaka-aineiden eli todellisten kuljetuskustannusten tasolle?

Ministeri Salonen: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Kortesalmen ensimmäiseen lisäkysymykseen toteaisin, että me olemme Pohjois-Suomen kansanedustajien kesken keskustelleet tästä asiasta useammassa eri yhteydessä, ja tällöin on todettu, että valtion yhtiöiden menestyksellistä toimintaa ja kehittymistä ajatellen Typpi Oy:n ja Rikkihappo Oy:n yhteenliittäminen eli fuusio oli tarpeellinen. Asiaa tutkimaan asetetut työryhmät ovat antaneet raporttinsa, joiden perusteella asiantuntijat ovat myöskin päätyneet samaan ratkaisuun.

Vastauksena kysymykseen, jossa tiedustellaan, olisiko voitu halpakorkoisella valtion lainalla Typpi Oy:lle hoitaa tätä asiaa, esitän että me totesimme jo tutkimusvaiheessa, että lainamäärät, joita olisi tarvittu, olisivat nousseet tavattoman suuriksi. Toisaalta todettiin myöskin, että suuren fuusioidun yksikön toiminta ja kehitystyö tulee paljon tehokkaammaksi kuin mitä olisi ollut Typpi Oy:n toimiessa erillisenä. Näin ollen valtion yritystoimintaa ja sen kehitystä ajatellen päädyttiin fuusioratkaisuun, ja ainakin toistaiseksi saadut kokemukset osoittavat, että tämän ratkaisun kohdalla on asia harkittu oikein.

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Tiedustelen vielä kunnioittavasti:

Onko hallitus nyt täysin vakuuttunut siitä, etteivät Typpi Oy:n mahdolliset laajennukset ja niiden mukana Pohjois-Suomeen suunnitellut uudet työpaikat ja verotulot mene jälleen kerran Etelä-Suomen hyväksi?

Ministeri Salonen: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Kortesalmen toiseen lisäkysymykseen haluan toistaa sen, minkä jo mainitsin silloin, kun keskustelimme tästä fuusiosta yhdessä Pohjois-Suomen kansanedustajien kanssa. Alleviivasin silloin erikoisesti sitä, että tulevan uuden yhtiön suunnitelmissa ja toimenpiteissä tulevat Typpi Oy:n tutkimuksen tuloksena aikaansaadut suunnitelmat toteutettaviksi. Tuntuu siltä, että näille suunnitelmille annetaan tänä päivänä paljon painoa, ja uskoisin että juuri Pohjois-Suomi tästä hyötyy ainakin yhtä paljon kuin Etelä-Suomi. Kysymys siitä, onko tarkoituksena siirtää teollista toimintaa etelään, sanoisin että tällaista tarkoitusta ei pienimmässäkään määrin ole. Me näemme päinvastoin, että Typpi Oy:n toimintaa on kehitettävä juuri pohjoisessa niiden suunnitelmien mukaan, joita yhtiöllä tällä hetkellä tutkimustyönsä tuloksena on.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ed. Ahteen suull. ksm. n:o 236 Oulujokisuun merialueen saastumisesta ammattikalastajille aiheutuneiden tappioiden korvaamisesta.

Puhemies: Kun ed. Ahde ei ole paikalla, kysymys raukeaa.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ed. Vilponiemen suull. ksm. n:o 237 esityksen antamisesta asuntotuomioistuimista.

Puhemies: Kun ministeri Laaksonen ei ole saapunut vastaamaan kysymykseen, ed. Vilponiemen kysymys siirtynee seuraavaan istuntoon, jossa käsitellään suullisia kysymyksiä.

Ed. Vilponiemi: Herra puhemies! Koska hallitus on antanut eduskunnalle lakiesityksen, joka tähtää asuntotuomioistuinjärjestelmän perustamiseen maahamme, luovun kysymyksestä.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ed. Stenbäckin suull. ksm. n:o 238 yksityisten kansakoulujen opettajien palkka- ja eläke-eduista.

Ed. Stenbäck: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Milloin hallitus aikoo asettaa työryhmän selvittämään mahdollisuuksia asettaa yksityisten kansakoulujen opettajat samojen palkka- ja eläkesäännösten alaisiksi, jotka ovat voimassa muiden viranhaltijoiden osalta ja kunnallisen kansakoululaitoksen piirissä?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Stenbäckin kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Kysymyksessä tarkoitetun työryhmän asettamista ovat opetusministeriölle lähettämässään kirjelmässä pyytäneet myöskin Finlands Svenska Folkskollärarförbund ja Suomen Opettajain Liitto, joiden ilmoituksen mukaan yksityisten kansakoulujen opettajia on tällä hetkellä maassa noin 50. Yksityisten valtionapua nauttivien kansakoulujen opettajien palvelussuhde on yksityisoikeudellinen työsuhde, johon ei voida soveltaa kansakoululaitoksen viranhaltijain palkkauksesta ja eläkkeistä annetun lain säännöksiä. Heidän palkkauksensa on järjestetty koulun ylläpitäjän ja kunkin opettajan välisellä työsopimuksella. Työsopimuslain joustavuus tekee mahdolliseksi sen, että yksityisten kansakoulujen palveluksessa olevien opettajien asema voidaan työsopimuksessa saattaa suuressa määrin vastaamaan kunnallisen kansakoululaitoksen opettajain asemaa. Vastaavasti heidän eläketurvansa voidaan järjestää sopimuksin sekä TEL-järjestelmän puitteissa. Tähän nähden ja kun peruskouluun siirryttäessä joudutaan selvittämään myös yksityisten kansakoulujen toimintaedellytykset ja asema, ei opetusministeriö tässä vaiheessa pidä tarpeellisena työryhmän asettamista.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ed. Huotarin suull. ksm. n:o 239 liikevaihtoveron poistamisesta työliikkeissä palkkojen osalta.

Ed. Huotari: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti hallituksen asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus on ryhtynyt liikevaihtoveron poistamiseksi työliikkeissä työntekijöille maksettavien palkkojen osalta?

Valtiovarainministeri Tallgren: Herra puhemies! Vastauksena ed. Huotarin suulliseen kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Liikevaihtoverolain mukaan on liikevaihtoveroa suoritettava mm. tavaran myynnistä, joka tapahtuu liiketoiminnan muodossa. Neutraliteettiperiaatteen mukaisesti tavaran myyntiin rinnastetaan mm. tavaraan kohdistuvien muutos-, puhdistus-, korjaus-, kunnostamis- ja asennustöiden suorittaminen. Kun liikevaihtovero määräytyy tavaran tai siihen kohdistuvan suoritteen myyntihinnan perusteella, on luonnollista, että työliikkeen myydessä veronalaisen suoritteen sen hinnassa myös palkkojen osuus vaikuttaa veron määrään. Jos palkkojen vaikutus veron määräytymisperusteeseen eliminoitaisiin, merkitsisi se poikkeamista neutraliteettiperiaatteesta ja johtaisi ylivoimaisiin käytännöllisiin vaikeuksiin. Tämän vuoksi ei kysymyksessä tarkoitettuihin toimenpiteisiin ole ryhdytty eikä ole syytä ryhtyä.

Ed. Huotari: Herra puhemies! Lisäkysymyksenä ministerin vastauksen johdosta tiedustelen, onko hallituksen mielestä oikein, että työliikkeitten tulee maksaa liikevaihtovero kokonaisliikevaihdon osalta, kun sitävastoin joissakin muissa liikeyrityksissä maksetaan vain liikevoitosta?

Valtiovarainministeri Tallgren: Herra puhemies! Katsoisin, että tässä suhteessa se pääperiaate, joka liikevaihtoverolaissa on, eli neutraliteettiperiaate pitäisi olla voimassa yli koko skaalan.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ed. Huotarin suull. ksm. n:o 240 verotuksessa myönnettävien invalidivähennysten jälkeenjääneisyyden korjaamisesta.

Ed. Huotari: Herra puhemies! Hallituksen asianomaisen ministerin vastattavaksi esitän kunnioittavasti seuraavan suullisen kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus on ryhtynyt yksityisen henkilön kohdalla tapahtuvassa verotuksessa invalidivähennyksen jälkeenjääneisyyden korjaamiseksi?

Valtiovarainministeri Tallgren: Herra puhemies! Vastauksena ed. Huotarin tekemään kysymykseen saan kunnioittavasti esittää seuraavaa:

Nykyisen määräisenä myönnettiin invalidivähennys ensimmäisen kerran vuodelta 1965 toimitetussa verotuksessa, joten tämän vähennyksen suuruus, kuten useiden muidenkin markkamääräisten vähennysten, on pysynyt muuttumattomana usean vuoden ajan. Kun verotuksen yksinkertaistamista ja perheverotuksen uudistamista koskeneessa ehdotuksessa, joka on parhaillaan kokonaisuudessaan ministerivaliokunnan käsiteltävänä, on invalidivähennyksen osalta ehdotettu siirryttäväksi aivan uudenlaiseen järjestelmään, voidaan puheena olevan vähennyksen määrän mahdollinen jälkeenjääneisyys parhaiten korjata sanotun ehdotuksen käsittelyn yhteydessä.

Lisäksi voisin tässä yhteydessä todeta, että kun invalidivähennyksen määrä vuonna 1965 korotettiin, nousu oli 100 % eli vähennyksen maksimimäärä nousi 1 000 markasta 2 000 markkaan.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ed. Suomen suull. ksm. n:o 241 joukkotarkastusten järjestämisestä verenpainetaudin toteamiseksi.

Ed. Suomi: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen valtioneuvoston asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin joukkotarkastusten järjestämiseksi aivoverenvuotoa ja sepelvaltimosairauksia aiheuttavan verenpainetaudin toteamiseksi?

Sosiaali- ja terveysministeri Kuusi: Herra puhemies! Vastauksena ed. Suomen kysymykseen saan kunnioittaen esittää seuraavaa:

Tämän päivän istunnossa on esillä hallituksen esitys kansanterveystyöstä ja sen voimaanpanosta annettaviksi laeiksi. Tämä esitys sisältää ajatuksen kansanterveystyön tehostamisesta ja siihen liittyen yleisten joukkotarkastusten, terveystarkastusten käyttöönotosta. Ed. Suomen tarkoittamat joukkotarkastukset tulevat olemaan osa yleisiä terveystarkastuksia, jotka sitä mukaa kuin voimavaroja tähän työhön on käytettävissä tulevat tästedes muodostamaan olennaisen osan terveyspolitiikkaamme.

Ed. Suomi: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen seuraavan lisäkysymyksen:

Katsooko hallitus, että verenpainetauti on suorassa syy-yhteydessä huonoihin asumis- ja elinolosuhteisiin?

Sosiaali- ja terveysministeri Kuusi: Herra puhemies! Kysymys on suhteellisen vaikea maallikon vastattavaksi. Mikä on suora yhteys asumisen ja verenpaineen välillä? Nähdäkseni kaikkinainen stressi, paine aiheuttaa myöskin verenpainetta, ja epäilemättä heikot asunto-olosuhteet saattavat olla osaltaan vaikuttamassa tähän suuntaan.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ed. Poutiaisen suull. ksm. n:o 242 Suomen Pankin harjoittamasta rahapolitiikasta.

Ed. Poutiainen: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Onko hallituksen mielestä Suomen Pankin harjoittama kireän rahan politiikka edullista maamme talouselämän ja työllisyyden ylläpitämiseksi?

Valtiovarainministeri Tallgren: Herra puhemies! Vastauksena ed. Poutiaisen suulliseen kysymykseen haluan kunnioittavasti esittää seuraavaa:

Käsitykseni mukaan hallituksen esittämä vaihtotasepaketti ja suoritetut rahapoliittiset toimenpiteet on nähtävä yhtenä kokonaisuutena, jonka tarkoituksena on pyrkiä supistamaan uhkaavan suureksi kasvanutta vaihtotaseen vajausta ja samalla luoda tilaa kilpailukykymme kannalta tärkeiden investointien rahoitukselle. Täten voidaan myös turvata työllisyys edessä olevan hitaamman taloudellisen kasvun aikana. Nähdäkseni viimeaikaiset rahapoliittiset toimenpiteet eivät olennaisesti kiristä rahamarkkinoita kokonaisuutena ottaen, koska kireän rahan politiikkaa on ollut tarkoitus harjoittaa lähinnä siltä osin, kuin on kyseessä kulutustavaroiden tuonnin rajoittaminen ja kulutuskysynnän liiallista kasvua edistävät henkilöluotot. Rahapolitiikan kiristäminen tältä osin on paikallaan. Mikäli suoritettu korkotason korotus lisää säästämistä, silläkin voidaan osaltaan parantaa maksutaseen kannalta tärkeiden investointien rahoitusmahdollisuuksia. Näin ollen katson, että suoritetut rahapoliittiset toimenpiteet osaltaan tukevat hallituksen pyrkimyksiä parantaa vaihtotaseen tasapainoa ja edistää maamme talouselämän kehitystä ja ylläpitää työllisyyttä.

Ed. Poutiainen: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti ensimmäisen lisäkysymyksen:

Onko hallitus tietoinen siitä, että Suomen Pankin harjoittaman rahapolitiikan takia kokee keskimäärin neljä kauppiasta ja kaksi maanviljelijää taloudellisen kuoleman jokaisena päivänä?

Valtiovarainministeri Tallgren: Herra puhemies! Ed. Poutiaisen lisäkysymykseen haluan lyhyesti todeta, että tällaisia tilastotietoja ei ole tullut hallituksen tietoon.

Ed. Poutiainen: Herra puhemies! Esitän toisen lisäkysymyksen:

Onko hallitus laskenut, minkälaiseen lamakauteen ja ennennäkemättömään työttömyyteen Suomen Pankin harjoittama rahapolitiikka tulee johtamaan?

Valtiovarainministeri Tallgren: Herra puhemies! Kyllä hallitus laskee, mutta lopputulos siinä laskelmassa ei ole vielä meidän tiedossamme enempää kuin ed. Poutiaisenkaan.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ed. Juvelan suull. ksm. n:o 243 Euran kuntaan kuuluvan Kivijärven kylän siirtämisestä Laitilan kuntaan.

Ed. Juvela: Herra puhemies! Esitän hallituksen asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten on perusteltavissa valtioneuvoston päätös, jolla Euraan kuulunut Kivijärven kylä ensi vuoden alusta lukien liitetään kuntalaisten suuren enemmistön mielipiteen vastaisesti Laitilan kuntaan?

Sisäasiainministeri Uusitalo: Herra puhemies! Vastauksena ed. Juvelan suulliseen kysymykseen ilmoitan kunnioittaen seuraavaa:

Valtioneuvoston 27. 5. 1971 annetun päätöksen mukaan siirretään 1 päivä tammikuuta 1972 lukien Euran kunnasta Laitilan kuntaan mm. Kivijärven kylä eräitä tiloja lukuunottamatta. Voitaneen todeta, että kylä on lähempänä Laitilan kunnan kuin Euran kunnan keskustaa ja liikenne- sekä muut yhteydet Laitilan suuntaan ovat hyvät. Alueella asuvien olosuhteet ovat huonontuneet sen johdosta, että Hinnerjoen kunta, johon kylä aikaisemmin

kuului, vuoden 1970 alusta on liitetty Euran kuntaan. Suuri enemmistö alueen asukkaista on ollut aluesiirron kannalla.

Valtioneuvosto on lähinnä näihin seikkoihin sekä kunnallisen jaoituksen muuttamisesta annetun lain 180/25 2 ja 3 §:ään nojautuen päättänyt ko. aluesiirron suorittamisesta.

Ed. Juvela: Herra puhemies! Lisäkysymyksenä esitän seuraavaa:

Aikooko hallitus ottaa uudelleen harkittavaksi tämän Euran kunnan epäoikeudenmukaiseen pirstomiseen johtaneen päätöksen?

Sisäasiainministeri Uusitalo: Herra puhemies! Tässä ei ole kysymys mistään pirstomisesta. Sen alueen asukkaista valtaosa on ollut tämän siirron kannalla, ja hallituksessa on lähdetty siitä periaatteesta, joka ehkä on aika tavalla oikea, että yritetään kunnioittaa asukkaitten mielipiteitä aluesiirtoa koskevissa kysymyksissä.

Asia on loppuun käsitelty.

---

16) Ed. Ahteen suull. ksm. n:o 244 Suomen Teatteri-instituuttia koskevan esityksen antamisesta.

Puhemies: Koska ed. Ahde ei ole paikalla, kysymys raukeaa.

Asia on loppuun käsitelty.

---

17) Ed. Poutiaisen suull. ksm. n:o 245 pinta-alalisien saantia rajoittavien tulorajojen korottamisesta.

Ed. Poutiainen: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen valtioneuvoston jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Onko hallitus ryhtynyt toimenpiteisiin pienviljelijöille myönnettävien pita-alalisien saantia rajoittavien verotettavien tulorajojen korottamiseksi nykyistä tilannetta vastaavalle tasolle?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Poutiaisen suulliseen kysymykseen kunnioittaen esitän seuraavaa:

Hallitus on todellakin ryhtynyt toimenpiteisiin. Päätös pinta-alalisien perusteista annettiin 8. 9. tätä vuotta, ja siinä nostettiin verotettavan tulon yläraja 10 500 markkaan.

Ed. Poutiainen: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti seuraavan lisäkysymyksen:

Tekeekö päätetty raja hallituksen mielestä oikeutta sivuansioihin pakotetuille pienviljelijöille?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Hallituksen mielestä tekee oikeutta.

Ed. Poutiainen: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti toisen lisäkysymyksen:

Tapahtuuko tämän vuoden pinta-alalisien maksu maanviljelijöille tänä vuonna, ensi vuonna vai vasta sitä seuraavina vuosina?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Kunnioittaen vastaisin tähän ed. Poutiaisen viimeiseen lisäkysymykseen seuraavaa:

Hän syyllistyi melkoperäisesti asioitten liioitteluun, kun mainitsi, että sitä seuraavina vuosina. Viime vuosina pinta-alalisien maksatus on jakaantunut asianomaiselle budjettivuodelle ja sitä seuraavalle vuodelle. Näin tulee tapahtumaan myöskin tämän vuoden kohdalta. Ne eivät siirry jonnekin äärettömyyteen "sitä seuraaville vuosille".

Asia on loppuun käsitelty.

18) Ed. Katajavuoren suull. ksm. n:o 246 suoritettujen investointien huomioonottamisesta liikuntatieteellistä korkeakouluopetusta suunniteltaessa.

Ed. Katajavuori: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Onko liikuntatieteellistä korkeakouluopetusta koskevissa suunnitelmissa otettu huomioon, että Helsingin kaupunki on valtiovallan kanssa tehtyjen sopimusten perusteella investoinut mainittua tarkoitusta varten varoja kymmenen vuoden aikana Pirkkolan urheilupuiston rakennelmiin, jotka nyt jo ovat yliopiston voimistelulaitoksen käytössä?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Helsingin yliopiston voimistelulaitoksen asiasta on noussut hieman myrskyä vesilasissa, joten on aiheellistakin sitä täällä tarkastella. Jos

katsomme asiaa rauhallisesti, niin voimme todeta, että valtio on rakentanut Jyväskylään suuren, nykyaikaisen liikuntatieteellisen tiedekunnan, jossa on 45 220 m³ erittäin hyvin suunniteltua tilaa, ja se on kiinnittänyt sinne myös pätevän professorikunnan. Jyväskylän liikuntatieteellinen tiedekunta voi vielä laajentaakin sisäänottoa nykyisissä tiloissa, ja syksyllä 1973 sinne aloitetaan uuden lisärakennuksen rakentaminen.

Näin ollen ei ole olemassa mitään varmuutta siitä, tarvitaanko lainkaan mitään lisärakennelmia Helsingin yliopiston voimistelulaitosta varten, koska tähänastiset laskelmat osoittavat, että Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellinen tiedekunta hyvin pystyy tyydyttämään nähtävissä olevan liikunnanopettajien tarpeen, ja liikunnanopettajien oma järjestö on useaan kertaan ilmaissut pelkonsa ylituotannosta. Valtio toimisi mielestäni hyvin harkitsemattomasti, jos se ylituotannon uhatessa ryhtyisi rakentamaan toista liikuntatieteellistä tiedekuntaa. Vähintäänkin vallitseva tilanne antaa aihetta suureen varovaisuuteen Helsingin yliopiston liikuntatieteellisen tiedekunnan uudisrakennuksen suhteen.

Käytännöllinen tilanne Helsingissä on tällä hetkellä se, että vanha voimistelulaitos on siirtynyt pois yliopiston käytöstä — sen paikallehan suunnitellaan lääninhallitusta — ja yliopiston voimistelulaitos toimii Pirkkolassa kaupungin vuokratiloissa. Tiedossani ei ole, että kaupunki olisi nimenomaisesti rakentanut näitä tiloja voimistelulaitosta varten, vaan ne ovat yleisiä Helsingin kaupungin vapaa-ajanviettoon liittyviä hyviä tiloja.

Koska kuitenkin vallitsee erilaisia käsityksiä liikunnanopettajien tarpeesta. tulee opetusministeriö lähiaikoina asettamaan toimikunnan selvittämään liikunnanopettajien ja liikunnanohjaajien tarvetta ja koulutusta, ja tämän toimikunnan työn perusteella vasta voidaan tutkia, onko ollenkaan aiheellista investoida Helsinkiin lisäinvestointeja voimistelulaitokselle.

Ed. Katajavuori: Herra puhemies! Teen ensimmäisen lisäkysymyksen:

Miten aikoo hallitus järjestää yhä lisääntyvän liikunnanopettajien tarpeen, josta ollaan eri mieltä, ajankohtaiseksi tulleen kunto- ja virkistysliikunnan, työpaikka- ja opiskelijaliikunnan, urheilujärjestöjen, terveyskasvatuksen ja kansanterveystyön aloilla, mikäli Helsingin yliopiston voimistelulaitos lakkautetaan?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Nythän on niin, että liikunnan lehtorien tarve ei ole ollenkaan kasvanut. Päinvastoin laskelmat osoittavat, että liikunnan lehtorien tarve pysyy jokseenkin nykyisellään, ellei sitten koulujen lukusuunnitelmia radikaalisesti muuteta, ja että Jyväskylä hyvin pystyy tulevaisuudessa tyydyttämään sen.

Sen sijaan tämä toinen puoli asiaa, johon kansanedustaja Katajavuori viittasi, onkin tärkeä ja selvityksen ansaitseva, nimittäin se, missä tullaan tulevaisuudessa kouluttamaan koulun ulkopuoliset liikunnan- ja vapaa-ajan ohjaajat. Tähän astihan he ovat saaneet koulutuksensa useimmiten urheiluopistoissa. Mutta juuri tämän seikan selvittämiseksi asetetaan toimikunta, ja jos osoittautuu, että heidän kouluttamisekseen tarvitaan Helsingin yliopiston yhteydessä tiloja, niin sitten niiden rakentamiseen ryhdytään.

Ed. Katajavuori: Herra puhemies! Teen toisen lisäkysymyksen:

Miten hallitus suhtautuisi siihen, että tehtäväjako Helsingin ja Jyväskylän yliopistojen välillä suoritettaisiin ja molemmat liikunnanopettajain koulutuslaitokset säilytettäisiin samalla tavalla kuin muitakin tiedekuntia on useampia maassa?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Katajavuoren toiseen lisäkysymykseen pyydän esittää, että tämä seikka on tietysti tutkimisen arvoinen. Nyt täytyy muistaa, että jonkun verran liikunnankoulutusta tulee Helsingin yliopistoon joka tapauksessa jäämään, koska Helsingin yliopiston opettajakoulutusyksikössä tullaan kouluttamaan peruskoulun luokanopettajia, jotka alimmilla luokilla tulevat antamaan myös liikunnan koulutusta, ja heidän koulutuksensa osana tulee säilymään liikunnan koulutusta kuitenkin Helsingin yliopistossa, joten tietynlainen työnjako tulee säilymään.

Asia on loppuun käsitelty.

19) Ed. Hanhirovan suull. ksm. n:o 247 kehitysalueella olevan lannoitus- ja tekstiiliteollisuuden ulkoa tuotujen raaka-aineiden vapauttamisesta tasausverosta.

Ed. Hanhirova: Herra puhemies! Esitän hallituksen asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Onko hallituksen tarkoituksena vapauttaa tasausverolain 6 §:n nojalla kehitysalueilla olevan lannoitus- ja tekstiiliteollisuuden ulkoa tuodut raaka-aineet mainitusta verosta?

Valtiovarainministeri Tallgren: Herra puhemies! Vastauksena ed. Hanhirovan tekemään kysymykseen saan kunnioittavasti esittää seuraavaa:

Lannoiteteollisuuden raaka-aineet on valtiovarainministeriön 14 päivänä heinäkuuta 1971 antamalla päätöksellä jo suurimmaksi osaksi vapautettu tasausverosta. Koska lain mukaan vapauttamisen edellytyksenä on mm. se, ettei vastaavia tavaroita valmisteta tehdasmaisesti Suomessa, ei vapautusta ole voitu myöntää eräille tuotteille, esimerkiksi ammoniakille, jota valmistetaan kotimaassa. Eräiden merkitykseltään vähäisempien raaka-aineiden osalta on vapauttamiskysymys edelleen valtiovarainministeriössä harkittavana.

Tekstiiliteollisuuden tasausveron alaisista raaka-aineista on tasausveron 6 §:n nojalla vapautettu verosta mm. eräät synteetti- ja muuntokuidut sekä niistä valmistetut langat samoin kuin katkomattomien tekokuitujen kimput katkottujen tekokuitujen valmistusta varten. Tältäkin osin on todettava, että kotimaassa valmistetaan eräitä tekstiiliraaka-aineita kuten viskoosikuituja samoin kuin eräitä muita tekstiiliteollisuuden käyttämiä tuotteita kuten krepilankaa, joten vapauttaminen ei näiden osalta voi tulla kysymykseen.

Mitä tulee tekstiiliteollisuuden muihin kuin tekstiiliraaka-aineisiin, erityisesti kemikaaleihin sekä viimeistely- ja apuaineisiin, näistä on osa jo vapautettu tasausverosta ja osaksi on asia valtiovarainministeriössä harkittavana. On lisäksi todettava, että vientituotteisiin käytettävät raaka-aineet ovat lain mukaan vapaat tasausverosta.

Myönnettäessä näitä vapauksia tasausverosta ei valtiovarainministeriössä ole kiinnitetty huomiota siihen, tapahtuuko valmistus kehitysalueella vai muualla. Tällaiseen erotteluun ei myöskään lain mukaan ole perusteita.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Ed. Vaittisen ja ed. Silanderin kysymykset, asiat 20) ja 21), siirtyvät ensi perjantain ensimmäiseen täysistuntoon, jossa käsitellään suullisia kysymyksiä.

Puhemies: Seuraava täysistunto on tätään kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.46.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

67. Perjantaina 17 p. syyskuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Siv.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi toimenpiteistä lentoliikenteen turvaamiseksi eräissä tapauksissa 1665

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 68; kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 49; hallituksen esitys n:o 157 (1970 vp.).

Toinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi koulujärjestelmän perusteista annetun lain muuttamisesta 1666

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 81; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8; hallituksen esitys n:o 46.

Esitellään:

3) Hallituksen esitys n:o 85 taloudellisen, teknisen ja teollisen yhteistyön kehittämisestä Suomen Tasavallan ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi „

4) Hallituksen esitys n:o 86 laiksi tullitariffin muuttamisesta ..... „

5) Hallituksen esitys n:o 87 laiksi tuberkuloosilain muuttamisesta ..... „

6) Hallituksen esitys n:o 88 laiksi valtion väestönsuojelukoulusta ..... „

7) Hallituksen esitys n:o 89 laiksi jakolain muuttamisesta ..... „

8) Hallituksen esitys n:o 90 laiksi ulkomaanedustuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta ..... „

Siv.

9) Hallituksen esitys n:o 91 laeiksi valtion eläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 1666

10) Hallituksen esitys n:o 92 laiksi eräiden Kemijoen vesistön säännöstelyn johdosta maansa luovuttaneiden asuttamisesta annetun lain muuttamisesta .... „

11) Hallituksen esitys n:o 93 Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton kanssa tullikysymyksistä tehdyn sopimuksen muutosten hyväksymisestä ..... „

12) Hallituksen esitys n:o 94 työllisyyslaiksi ..... „

13) Hallituksen esitys n:o 95 Pohjois-Atlantin jäävartion taloudellisesta tuesta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 1667

14) Hallituksen esitys n:o 96 laiksi leimaverolain muuttamisesta ..... „

15) Hallituksen esitys n:o 97 laiksi Oulun yliopistosta annetun lain muuttamisesta ..... „

16) Hallituksen esitys n:o 98 kansanterveystyöstä ja sen voimaanpanosta annettaviksi laeiksi ..... „

17) Hallituksen esitys n:o 99 laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta .... „

18) Hallituksen esitys n:o 100 laiksi postipankkilain muuttamisesta ..... „

19) Hallituksen esitys n:o 101 laiksi eräistä vesitilusjärjestelyistä ..... „

20) Hallituksen esitys n:o 102 laiksi Euroopan vapaakauppaliiton perustamista koskevan konvention sekä Suomen Tasavallan ja Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden välisen sopimussuhteen luomista tarkoittavan sopimuksen nojalla tehtyjen eräiden maataloustuotteiden tulli- ja tuontimaksukohtelua koskevien päätösten hyväksymisestä sovellettaviksi Suomen ja Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden välisissä suhteissa 1668

Siv.

21) Hallituksen esitys n:o 103 laiksi eräistä poikkeuksista valtakunnallisista työttömyyskassoista ja työttömyyskorvauksesta annettuihin lakeihin 1668

22) Oy Alko Ab:n hallintoneuvoston kertomus alkoholiolojen kehityksestä vuonna 1970 ..... „

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

23) jatketaan oikeudenkäyntimenettelyn ja tuomioistuinlaitoksen uudistamista koskevan valtioneuvoston selonteon käsittelyä ..... „

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi toinen varapuhemies Lähteenmäki sekä edustajat Ahde, Gestrin, Haapasalo, Hostila, Jokinen, Kauppila, Kuusinen, E. Niskanen, Pekkarinen, Salmenkivi, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sundqvist, Virtanen ja Voutilainen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän päivän istunnoista sairauden vuoksi edustajat Kauppila ja E. Niskanen sekä yksityisasiain vuoksi ed. Kuusinen, tämän kuun 21 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Haapasalo, tämän kuun 24 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Siltanen, tämän kuun 21 päivän istunnosta yksityisasioiden vuoksi ed. Pekonen sekä tämän kuun 21 päivästä 23 päivään virkatehtävän vuoksi ed. Tarjanne.

Valiokuntien täydennys.

Puhemies: Luetaan valiokuntien täydennysvaalia koskeva eduskunnan valitsijamiesten kirjelmä.

Sihteeri lukee:

"Eduskunnan valitsijamiehet
17 päivänä syyskuuta 1971
N:o 9.

Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet täten kunnioittavasti saattavat Eduskunnan tietoon, että he ovat valinneet eri valiokuntiin jäseniksi ja varajäseniksi seuraavat kansanedustajat:

— ulkoasiainvaliokuntaan jäseneksi valtioneuvoston jäseneksi nimitetyn ed. Uusitalon sijaan ed. Pohjosen sekä varajäseneksi vapautuksen saaneen ed. Sundqvistin sijaan ed. Fribergin,

— lakivaliokuntaan varajäseneksi vapautuksen saaneen ed. Salmivuoren sijaan ed. Koiviston,

— laki- ja talousvaliokuntaan jäseneksi vapautuksen saaneen ed. Salmivuoren sijaan ed. Forsmanin,

— sivistysvaliokuntaan jäseneksi vapautuksen saaneen ed. Sundqvistin sijaan ed. Tuomiojan sekä varajäseneksi ed. Tuomiojan sijaan ed. Forsmanin,

— kulkulaitosvaliokuntaan jäseneksi vapautuksen saaneen ed. Salmivuoren sijaan ed. Forsmanin.

Valitsijamiesten puolesta:

Timo Mäki.

Reino Breilin."

Pohjoismaiden neuvoston täydennys.

Puhemies: Luetaan Pohjoismaiden neuvoston täydennysvaalia koskeva eduskunnan valitsijamiesten kirjelmä.

Sihteeri lukee:

"Eduskunnan valitsijamiehet
17 päivänä syyskuuta 1971
N:o 8.

Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet täten kunnioittavasti saattavat Eduskunnan tietoon, että he ovat valinneet Pohjoismaiden neuvostoon jäseneksi vapautuksen saaneen ed. Sundqvistin sijaan ed. Lindemanin.

Valitsijamiesten puolesta:

Timo Mäki.

Reino Breilin."

Valiokuntien jäsenet.

Puhemies: Valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytävät vapautusta sosiaalivaliokunnan jäsenyydestä ed. A. Niemelä, puolustusasiainvaliokunnan ja toisen lakivaliokunnan varajäsenyydestä ed. Kortesalmi ja puolustusasiainvaliokunnan jäsenyydestä ed. Suokas. Puhemiesneuvosto puoltaa anomuksia.

Anomuksiin suostutaan.

Puhemies: Eduskunta päättänee jättää eduskunnan valitsijamiesten tehtäväksi uusien jäsenten ja varajäsenten valitsemisen asianomaisiin valiokuntiin vapautuksen saaneiden sijaan.

Hyväksytään.

Kirjallisia kysymyksiä ja niihin annettuja vastauksia.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet ministeri Salosen vastaus ed. Stenbäckin kirjalliseen kysymykseen n:o 150 kansainvälisen putkikuljetusjärjestelmän suunnittelun aloittamisesta, ministeri Laaksosen vastaus ed. Sinisalon ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 154 tonttikeinottelun estämiseksi tarvittavien toimenpiteiden suorittamatta jättämisestä, ministeri Eskelisen vastaus ed. Saarron ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 155 pakollisen liikennevakuutuksen bonusjärjestelmän tarkistamisesta sekä ministeri Salosen vastaus ed. Kurpan kirjalliseen kysymykseen n:o 178 kotimaisen kuorma-auton markkinointimahdollisuuksien parantamisesta.

Nämä kysymykset on nyt vastauksineen painettuina jaettu edustajille ja otetaan valtiopäiväasiakirjoihin.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan ei asiasta sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi toimenpiteistä lentoliikenteen turvaamiseksi eräissä tapauksissa.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 157 (1970 vp.), jota on valmistelevasti käsitelty kulkulaitosvaliokunnan metinnössä n:o 49 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 68, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan ja sen kuluessa on esitettävä kaikki ehdotukset, jotka halutaan asiassa tehdä. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Käsittelyn pohjana on, mitä tulee toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen julistamiseen kiireelliseksi, suuren valiokunnan mietinnössä siitä esitetty ehdotus. Jos suuren valiokunnan ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, mutta jos ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hylätään, on päätös tehtävä lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin tai sen hylkäämisestä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus julistetaan kiireelliseksi yksimielisesti.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Poisto päiväjärjestyksestä.

Puhemies: 2) asia poistetaan päiväjärjestyksestä.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

ulkoasiainvaliokuntaan

3) Taloudellisen, teknisen ja teollisen yhteistyön kehittämisestä Suomen Tasavallan ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välillä tehdyn sopimuksen hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 85;

valtiovarainvaliokuntaan

4) Ehdotuksen laiksi tullitariffin muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 86;

talousvaliokuntaan

5) Ehdotuksen laiksi tuberkuloosilain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 87;

laki- ja talousvaliokuntaan:

6) Ehdotuksen laiksi valtion väestönsuojelukoulusta

sisältävä hallituksen esitys n:o 88; ja

7) Ehdotuksen laiksi jakolain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 89;

ulkoasiainvaliokuntaan

8) Ehdotuksen laiksi ulkomaanedustuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 90;

sosiaalivaliokuntaan

9) Ehdotukset laeiksi valtion eläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 91;

maa- ja metsätalousvaliokuntaan

10) Ehdotuksen laiksi eräiden Kemijoen vesistön säännöstelyn johdosta maansa luovuttaneiden asuttamisesta annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 92; ja

ulkoasiainvaliokuntaan

11) Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton kanssa tullikysymyksistä tehdyn sopimuksen muutosten hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 93.

---

12) Ehdotuksen työllisyyslaiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 94 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaalivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Knuuttila: Herra puhemies! Hallituksen työllisyyslakiesityksen mukaan on tavoitteena pyrkiä turvaamaan korkea ja tasainen työllisyys ja toimeentulon turva. Tavoitteen asettelussa ei siis mennä niin pitkälle kuin viime vuoden marraskuussa eduskunnan yli vaalien lepäämään hyväksymän hallitusmuodon muutoksen mukaan, jossa asetettiin valtion velvollisuudeksi taata tarvittaessa jokaiselle Suomen kansalaiselle mahdollisuus tehdä työtä. Siten nähdäkseni eduskunnan enemmistö ollakseen johdonmukainen ei pitkällä tähtäimellä voi hyväksyä asetettua tavoitetta. Tiedossani on kuitenkin, että tämän hallituksen esityksen valmistelu oli jo melko pitkällä silloin, kun eduskunta suoritti kannanottonsa tuohon hallitusmuodon muutokseen ja myöskin se, että tuolloin eduskunnan osoittama tahdonilmaisu ei ole aivan toteutettavissa, koska työllisyyslaki tulisi silloin kirjoittaa aivan eri muotoon kuin se tällä hetkellä on ja mitä tämä käsiteltävänä oleva esitys sisältää. Tämä esitys sisältää kuitenkin niin monta edistysaskelta voimassa olevaan työllisyyslakiin verrattuna, mm. parantuvana toimeentuloturvana, että sen hyväksymistä on varauksettomasti puollettava edellä mainituista

huomautuksista huolimatta. Myöskin ripeydestä tämän esityksen tuomisessa eduskuntaan heti keväällä tapahtuneen komiteatyön valmistuttua on annettava hallitukselle kiitos. Nähtäköön tämä kuitenkin vain väliaikaisratkaisuna, joka voitaisiin kirjoittaa näkyviin eduskunnan kannanilmaisuna siten, että laki säädettäisiin väliaikaisena, esim. vuoden 1974 loppuun voimassaolevaksi, tai että perusteluihin kirjoitettaisiin vastaava periaate. Siihen mennessä eduskunta voi hyvin edellyttää saavansa valmiiksi aikaisemmin lausumansa periaatteen mukaisen lopullisen työllisyyslain, mikäli ripeästi sen valmistelutyöhön heti ryhdytään näkyvissä olevaa uhteispohjoismaista linjaa noudattaen.

Lopuksi mainitsen kaksi yksityiskohtaa, jotka voisivat tulla eduskuntakäsittelyssä muutettavaksi.

Ensinnä pitäisi toimeentuloturva taata jo 15 ikävuodesta lähtien, kuten SAK:n edustaja on komiteavaiheessa esittänyt. Sekä sosiaaliset että kriminaaliset seikat puoltaisivat tätä muutosta, sillä on sangen arveluttavaa olla antamatta työtä ja toimeentulon turvaa juuri koulunsa päättäville nuorille. Jokainen aavistaa, mitkä ovat seuraukset nuorten kohdalla, jos puuttuu toimintakohde ja rahaa yhä suurempia tarpeita herättävässä yhteiskunnassa.

Toiseksi pitäisi olla mahdollista lain velvoituksesta tietojen saaminen myös yksityisiltä työnantajilta työvoimapoliittista suunnittelua ja tutkimusta hoitaville viranomaisille. Samoin olisi myös yksityiset työnantajat ja rahoittavat voitava velvoittaa tietyissä rajoissa ottamaan huomioon työllisyysnäkökohdat ja ajoittamaan mm. investoinnit sen mukaisesti. Näille vaatimuksille voidaan osoittaa painavat kansantaloudelliset perusteet. Jo tämän hetken 900 milj. markkaan nouseva maksutasevajaus tältä vuodelta kertoo kielteisenä esimerkkinä, mihin joudutaan, kun yksityiset rahoittajat ja työnantajat saavat vapaasti päätöksillään säädellä talouselämää, joka suurelta osalta on yksityisen sektorin määrättävissä. Ja työllisyyspolitiikkahan on vain yksi osa talouselämää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään s o s i a a l i v a l i o k u n t a a n.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

u l k o a s i a i n v a l i o k u n t a a n

13) **Pohjois-Atlantin jäävartion taloudellisesta tuesta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymistä**

tarkoittava hallituksen esitys n:o 95;

v a l t i o v a r a i n v a l i o k u n t a a n

14) **Ehdotuksen laiksi leimaverolain muuttamisesta**

sisältävä hallituksen esitys n:o 96; sekä

s i v i s t y s v a l i o k u n t a a n

15) **Ehdotuksen laiksi Oulun yliopistosta annetun lain muuttamisesta**

sisältävä hallituksen esitys n:o 97.

Poisto päiväjärjestyksestä.

P u h e m i e s: Päiväjärjestyksestä poistetaan 16) asia.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

s o s i a a l i v a l i o k u n t a a n

17) **Ehdotuksen laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta**

sisältävä hallituksen esitys n:o 99;

p a n k k i v a l i o k u n t a a n

18) **Ehdotuksen laiksi postipankkilain muuttamisesta**

sisältävä hallituksen esitys n:o 100;

l a k i- j a t a l o u s v a l i o k u n t a a n

19) **Ehdotuksen laiksi eräistä vesitilusjärjestelyistä**

sisältävä hallituksen esitys n:o 101;

ulkoasiainvaliokuntaan

20) Ehdotuksen laiksi Euroopan vapaakauppaliiton perustamista koskevan konvention sekä Suomen Tasavallan ja Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden välisen sopimussuhteen luomista tarkoittavan sopimuksen nojalla tehtyjen eräiden maatataloustuotteiden tulli- ja tuontimaksukohtelua koskevien päätösten hyväksymisestä sovellettaviksi Suomen ja Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden välisissä suhteissa

sisältävä hallituksen esitys n:o 102; ja

sosiaalivaliokuntaan

21) Ehdotuksen laiksi eräistä poikkeuksista valtakunnallisista työttömyyskassoista ja työttömyyskorvauksesta annettuihin lakeihin

sisältävä hallituksen esitys n:o 103.

Poisto päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 22) asia.

---

23) Oikeudenkäyntimenettelyn ja tuomioistuinlaitoksen uudistamista koskeva valtioneuvoston selonteko.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen jatketaan keskustelua valtioneuvoston selonteosta oikeudenkäyntimenettelyn ja tuomioistuinlaitoksen uudistamisesta.

Sitten kun keskustelu asiasta on julistettu päättyneeksi, eduskunnan on valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 3 momentin mukaisesti siirryttävä asiasta päätöstä tekemättä päiväjärjestykseen.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Vikatmaa: Herra puhemies! Hallitus on asettanut kesän kuluessa elikkä sen jälkeen, kun tästä asiasta eduskunnassa viimeksi keskusteltiin, kahden miehen toimikunnan selvittelemään oikeuslaitosuudistuksen jatkoa. Tämän toimikunnan jäsenet lainsäädäntöjohtaja Grönqvist ja oikeusneuvos Heinonen ovat jo eräiden lehtitietojen mukaan ehättäneet toteamaan, että meidän täällä eduskunnassa viime keväänä käymästämme oikeuslaitoskeskustelusta ei ole paljonkaan jyviä löydettävissä heidän työtään varten. Näin herrat ovat antaneet eduskunnalle huonon arvosanan tästä keskustelusta. Mutta siitä huolimatta minun ymmärtääkseni tätä keskustelua tulee jatkaa esim. siitä syystä, että hallitukselle tuskin voidaan antaa asiasta kovinkaan paljon parempaa arvosanaa. Sitä paitsi on jo demokratian peruspelisääntöjen mukaista, että edustajat edes saavat puhua tästä asiasta, vaikka päätöksenteko olisikin luisumassa muualle. Keskustelua on siis syytä jatkaa.

Oikeusturvasta yleensä käytävälle keskustelulle tarjoaisi tällä kertaa hyvän lähtökohdan hallituksen esitys ensi vuoden budjetiksi. Siinä on nimittäin jälleen kerran käynyt niin, että oikeusturvan parantamiseen hallitus ei juuri esitä varoja. Mutta tämä asia jääköön budjettikeskustelussa tarkemmin ruodittavaksi.

Näyttää myös siltä, että oikeusministeriön johdossa tapahtuva jatkuva vaihtuminen ei voi olla vaikuttamatta suunnitelmien edistymiseen. Vaihtuuhan taas ministeri, ja juuri kun kansliapäällikkö Lindroos ilmeisesti oli pääsemässä sisälle oikeusministeriön asioihin hänet siirrettiin toisiin tehtäviin eikä seuraajasta vielä ole tietoa. Onkin syytä toivoa, että vastaisuudessa ainakin virkamiestasolla ministeriöön saataisiin pitkäaikaisempaa kiinteyttä. Ellei näin tapahdu, on aina olemassa vaara, että oikeusministeriö ja -ministeri jatkuvasti häviävät esityksineen hallituksen sisäisissä budjettikiistoissa.

Itse keskustelu uudistuksen perusteista ja näin ollen myös perusteiden muuttamisen lähtökohdat ovat lukkiutuneet. On toisaalta olemassa rintama, jota täällä edusti keväällä mm. ed. Kaipainen, joka lähtee siitä, että yhteiskunta on ensin kokonaisuudessaan sosialisoitava ja vasta sitten voidaan ryhtyä puhumaan oikeuslaitoksen uudistamisesta. Toisaalta on eräiden juristien taholta tarrauduttu vanhaan ja väitetty, että asiat ovat hyvin eikä suurempiin uudistuksiin perusperiaatteidenkaan osalta ole aihetta. Nyt on kysymys siitä, että tämä lukkiutuminen pitäisi jotenkin purkaa, jotta me pääsemme todella käsiksi uudistuksiin. Onkin syytä toivoa, että alussa mainitsemani työryhmä tulee noukkimaan uudistusesityksistä ja keskusteluista ne realistiset asiat, joita voidaan lähteä toteuttamaan. Tässä noukkimisessa on syytä tarkoin muistaa, että uudistukset on toteutettava nykyisen yhteiskuntajärjestyksemme pohjalta. Vaikka tämä perusseikka näyttää eräitä piirejä harmittavankin, on se kuitenkin tinkimätön lähtökohta tässä asiassa. Samoin toivoisin — ja tämä on vakava toivomus — asetetun työryhmän liikkuvan selvityksissään niin kansantajuisella ta-

solla, että me kansanedustajat tajuaisimme ja tavallinen kansa ymmärtäisi sen perusanalyysin, jonka työryhmä, osittain hämärän tehtävänasettelunsa mukaan, tullee kuitenkin suorittamaan. Jos tästä periaatteesta poiketaan, on vaarassa jälleen syntyä vain eräs paperi kirjahyllyn täytteeksi.

Kokoomuksen eduskuntaryhmän varapuheenjohtaja ed. Pentti Sillantaus esitti keväällä käydyssä keskustelussa käyttämässään puheenvuorossa ne perusperiaatteet, joiden pohjalta kokoomus tarkastelee nyt käsiteltävänä olevaa asiaa. Samoin on nämä perusperiaatteet julkistettu puolueemme alkuvuodesta hyväksymässä oikeusturva-ohjelmassa. Tältä osin ei ole syytä lähteä näitä asioita perusteellisesti toistelemaan ja siten kuluttamaan eduskunnan aikaa. Totean vain, että kokoomus on jo vuosikausia vaatinut oikeuslaitoksen tehokasta uudistamista ja me olemme edelleen mukana kaikessa sellaisessa uudistamisessa, joka tapahtuu nykyisen yhteiskuntajärjestyksen pohjalta lähtien. Emme sen sijaan ole mukana toiminnassa, joka tähtää sosialistisen Suomen synnyttämiseen esimerkiksi oikeuslaitoksen kautta, mitä eräät piirit ovat voimakkaasti vaatineet.

Jotta uudistustoiminnassa päästäisiin eteenpäin, pitäisi taata kaikkien asiasta kiinnostuneiden voimien mukanaolo, nimittäin kaikkien niiden voimien, joita tämä uudistus koskee ja kiinnostaa. Erityisesti tämä vaatimus koskee maamme tuomarikuntaa. On nimittäin niin, että tuomarikunta on monissa kysymyksissä sivuutettu, heitä ei ole kuultu — näin ainakin väitetään. Tätä taustaa vasten olisi mielestämme syytä harkita jonkinlaisen tiedotus- tai neuvottelumekanismin aikaansaamista, mistä asiasta on eräissä yhteyksissä ollut puhettakin. Näyttää nimittäin siltä, että keskustelun kärjistyminen ja uudistusten hidastuminen tämän lukkiutumisen vuoksi johtuu osittain informaatiokanavien puutteesta. Hallituksen piirissä olisi mielestäni syytä harkita jonkinlaisen neuvottelukunnan asettamista tämänkin asian päälle. Neuvottelukunnassa voitaisiin, jos ei muuta, niin ainakin tiedottaa asiasta kiinnostuneille piireille tekeillä olevista uudistussuunnitelmista, jotta vältyttäisiin takalukkotilanteilta. Näitä takalukkotilanteita voimme olla esim. lakivaliokunnan istunnoissa todistamassa lähes joka kerta, kun tuomioistuinlaitoksen edustajat saapuvat sinne ja ilmoittavat, että heitä ei ole informoitu asioista ja näin ollen heidän on vaikea niihin ottaa kantaa. Jos tällainen elin tai sitä vastaava voitaisiin saada aikaan, ei kukaan voisi sanoa tulleensa sivuutetuksi. Tässä yhteydessä on mahdotonta mennä antamaan suosituksia tuon elimen kokoonpanoksi, mutta katsoisin, että erilaisten poliittisten mielipiteiden ohella siinä pitäisi nimenomaan tuomarikunnan edustajien olla mukana.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että kansalaisten oikeusturva on liian kallis asia siihen, että siitä vain puhutaan. Asiassa on syytä ryhtyä nopeisiin toimenpiteisiin. Me nimittäin tiedämme tällä hetkellä, mitä asioita oikeuslaitoksessa pitäisi uudistaa. Tiedämme aivan tarpeeksi, jotta hallitus ja eduskunta voitaisiin näillä tiedossamme olevilla kysymyksillä työllistää vuosiksi eteenpäin. Näiden vuosien aikana voidaan sitten suorittaa perusteellisempaa analyysia tilanteesta kokonaisuudessaan.

Ed. Ruokola: Herra puhemies! Totean tyydytyksellä, että hallitus on tarttunut eräässeen merkittävään yhteiskunnalliseen epäkohtaan, oikeuslaitoksemme jälkeenjääneisyyteen, ja antanut asiasta eduskunnalle selonteon, jossa se on selvittänyt suunnitelmia oikeuslaitoksen kehittämiseksi sekä antanut eduskunnalle mahdollisuuden keskustella asiasta ja esittää omat mielipiteensä vielä asian ollessa valmisteluvaiheessaan.

Hallituksen selonteossa on avoimesti myönnetty niiden epäkohtien olemassa olo tuomiolaitoksessassamme ja oikeudenkäyntimenettelyssämme, jotka jo vuosia ovat olleet julkisen arvoistelun ja keskustelun kohteina. Selvin sanoin on todettu oikeuslaitoksen jääneen jälkeen muusta yhteiskunnallisesta kehityksestä, jonka jälkeenjääneisyyden kansalaiset usein ovat kokeneet vieraantumisena oikeuslaitoksesta ja jopa epäluottamuksena oikeuslaitoksen edustajien toimintaa kohtaan.

Selonteossa esitetään pääpiirteittäin suunnitelma oikeuslaitoksen kehittämiseksi ja karkea aikataulu sen läpiviemiseksi. Suunnitelmaan sisältyvään lainsäädäntöön puututaan aikanaan yksityiskohtaisessa käsittelyssä, samoin suunnitelmien aikataulua laadittaessa joudutaan niiden aiheuttamien kustannusten vuoksi varmaan tinkimään ihannetoteutuksesta. Pääpiirteittäin on hallituksen selonteon sisältämää suunnitelmaa kuitenkin pidettävä oikeana ja sen sisältämiä pyrkimyksiä sen laatuisina, että niihin voi yhtyä ja olla mukana niiden toteuttamisessa. Joitakin huomautuksia voidaan kuitenkin selonteon johdosta tehdä.

Oikeuslaitoksen kehittämisessä on eräänä johtavana periaatteena pidettävä kansalaisten tasa-arvoisuuden korostettua noudattamista. Kansalaisten tasa-arvoisuus lain edessä on eräs hallitusmuotomme peruskiviä ja se tulisi oikeuslaitoksemme uudistamisella saattaa nyt todeksi siten, etteivät kansalaisen mahdollisuudet päästä oikeuksiinsa saa olla riippuvaisia hänen taloudellisesta asemastaan, hänen saamastaan koulusivistyksestä eikä myöskään hänen asuinpaikastaan. Vasta näiden vaatimusten toteuttamisen jälkeen voidaan puhua tasa-arvoisuudesta lain edessä.

Lain säännöksien monimutkaisuus niin rikoskuin siviililainsäädännössä sekä menettelyn monimutkaisuus on tehnyt tavalliselle kansalaiselle mahdottomaksi ilman asiantuntija-apua käyttää oikeuslaitosta oikeuksiinsa pyrkiessään. Jos hänellä on ollut varoja riittävästi, on hän voinut palkata asianajajan ja oikeuslaitos on antanut ratkaisun hänen pulmiinsa. Ellei kansalaisella ole ollut varoja tai ellei hän ole ollut oikeuksistaan perillä, on ratkaisu jäänyt riippumaan kanssaihmisten oikeamielisyydestä, joka tilanne usein on johtanut vahvemman oikeuden toteutumiseen. Jottei oikeuden toteutuminen jäisi riippumaan kansalaisten henkilökohtaisista ominaisuuksista, tulisi oikeudenkäynnin muotoja yksinkertaistaa sellaisiksi, että kansalaisella on mahdollisuus ilman asiantuntija-apuakin selviytyä itseään koskevista ainakin yksinkertaisimmista asioista.

Oikeudenkäyntimuotojen yksinkertaistamisen lisäksi tulisi tuomioistuinten käyttämä asiakirjakieli saattaa nykysuomen vaatimusten mukaiseksi siten, että suomalainen ilman lakimiehen apua saisi selvän häntä koskevista päätöksistä. Tasa-arvoisuuden toteuttamiseksi olisi oikeudenkäyntimenettelyn yksinkertaistamisen lisäksi oikeusapujärjestelmää voimakkaasti kehitettävä. Hallituksen selonteko sisältää joitakin tietoja siitä, miten oikeusaputoimintaa aiotaan hoitaa. Selonteon mukaan oikeusaputoiminta annetaan kuntien tehtäväksi ja valtio suorittaa kustannuksista 40 % ja enemmänkin syrjäseutujen ja vähävaraisten kuntien osalta. Suuremmissa kunnissa saatujen kokemuksien perusteella voidaan todeta tehtävän soveltuvan kuntien hoidettavaksi, ja järjestely voitaneen toteuttaa tältä pohjalta, kunhan samalla huolehditaan siitä, ettei mahdollisuus asiantuntevan oikeusavun saamiseen jää riippumaan kotikunnan varallisuusasteesta ja toisaalta siitä, etteivät kuntien menot järjestelyjen johdosta kohtuuttomasti kohoa.

Oikeuslaitoksen uudistamisessa on kansalaisten tasa-arvoisuutta toteutettava myöskin alueellisen tasa-arvoisuuden pohjalla. Suurimmat epäkohdat tuomioistuinlaitoksessa on löydettävissä juuri maaseudun oikeuden hoidosta, joka on mitä pikimmin saatettava vastaamaan nykyajan vaatimuksia. Selonteossa luvataan maaseudulle ja kaupunkiin järjestettäväksi samanlainen alioikeusjärjestelmä, ja tätä onkin pidettävä oikeaan osuneena lähtökohtana. Toisaalta alioikeuksien tuomiopiirejä ei olisi muodostettava niin suuriksi tehokkuusnäkökohtien takia, että kansalaisten mahdollisuudet käyttää tuomioistuinten palveluksia pienenisivät kohtuuttomasti matkojen pitenemisen vuoksi. Erityisesti tässä kohdin tulisi toteuttaa kansalaisten alueellista tasa-arvoisuutta suunnitelmia eteenpäin laadittaessa.

Eräänä merkittävänä tekijänä oikeuslaitoksen kehittämistä suoritettaessa voidaan pitää tuomioistuinlaitoksen samoin kuin muidenkin viranomaisten yhteiskunnallisen palvelutehtävän korostamista ja toteuttamista. Sopiviksi katsotuin hallinnollisin järjestelyin on kaikesta tähän saakka usein tavatusta virkavaltaisuudesta päästävä eroon ja tilalle saatava palvelualttiutta. Luottamuksen lisäämiseksi oikeuslaitosta kohtaan ja virkavaltaisuuden vähentämiseksi sen piirissä on lautakuntajärjestelmän osuutta lisättävä ja ulotettava se koskemaan myöskin kaupunkien alioikeuksia. Palvelutehtäväänsä toteuttaessaan tuomioistuinlaitoksen tulee antaa oikeusasioissa neuvoja ja ohjausta, minkä lisäksi koko oikeuslaitoksen tiedotustoimintaa, alkaen annetun lainsäädännön tiedottamisesta ja selostamisesta kansantajuisesti, tulisi voimakkaasti lisätä ja tehostaa.

Massatiedotusvälineitä on käytettävä enemmän kuin nykyään niiden säännöksien selvittämiseen, joiden tuntemisesta kansalaisten oikeusturva saattaa riippua.

Tuomioistuinlaitoksen organisaatiota ja sen tehtäviä käsiteltäessä tulee mm. tutkia ja selvittää, mikä olisi nykyisin alioikeuksille kuuluvien kiinteistötuomarin tehtävien tarkoituksenmukaisin hoitotapa ja -paikka. Eräänä mahdollisuutena olisi tässä suhteessa tutkittava niiden sijoittamista niille viranomaisille, joiden tehtäviin kiinteistöjen muodostaminen ja rekistereiden pitäminen kuuluu, eli maanmittausviranomaisille, jolloin olisi mahdollisuus välttyä kaksinkertaisesta työstä kiinteistöjen luetteloiden pitämisessä.

Hallituksen selonteossa esitettyjä oikeuslaitoksen kehittämissuunnitelmia on pidettävä yhteiskunnan kehittämisen kannalta erittäin merkittävinä. Nykyinen jo pahoin vanhentunut tuomioistuinjärjestelmä on ollut omiaan lisäämään kansalaisten eriarvoisuutta ja vähentämään luottamusta oikeuslaitosta kohtaan. Oikeuslaitoksen uudistaminen hallituksen selonteon antamien suuntaviivojen mukaisesti on omiaan edistämään yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden toteutumista.

Ed. Sinisalo: Herra puhemies! Oikeudenkäyttöä koskevaan keskusteluun on viime vuosina liittynyt varsin keskeisenä mielipidevaihto poliisiviranomaisten toiminnasta. Viimeksi eräät viimevuotiset mielenosoitukset, poliisin kovat otteet ja jyrkät mielipiteenilmaisun rajoittamistoimenpiteet ovat tuoneet asian julkisuuteen. Yhä yleisemmin tajutaan, että maamme poliisilainsäädännössä kaivattaisiin perusteellisia uudistuksia. Poliisilakihan on kyllä iällisesti suhteellisen nuori. Se astui voimaan vuoden 1967 alussa. Mutta sisällöltään laki oli vanha jo syntyessään, kuten kansandemokraatit lain eduskuntakäsittelyssä osoittivat.

Poliisin toimivaltaa määräävät säännökset ovat sidottuja vallitsevaan yhteiskuntajärjestelmään. Poliisin yhteiskunnallisena tehtävänä on vallitsevan valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen suojaaminen. Tätä tehtävää suorittaessaan poliisitoimi edustaa porvariston luokkavaltaa yhteiskunnassa. Poliisilain 1 §:n mukaan poliisin tehtäväksi on määrätty myös yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen. Vaikka näitäkään tehtäviä ei voida erottaa edellä mainitusta luokkasisällöstä, ovat ne kuitenkin eräänlainen sovitteluratkaisu yhteiskunnan eri arvonäkökantojen välillä. Puhuessaan poliisitoiminnan uudistamisesta kommunistit kiinnittävät huomion nimenomaan tähän näkökantaan. Tavoitteenamme on työskennellä mahdollisimman laajan kansalaisten oikeusturvan puolesta tietoisena vallitsevan yhteiskuntajärjestelmän asettamista perusrajoituksista.

Maamme poliisijärjestelmä on erittäin ahdas, suljettu ja epäkansanvaltainen järjestelmä. Tilanne pahentuisi vielä entisestäänkin, jos hallituksen esitykset erityisen poliisihallituksen perustamisesta toteutuisivat. Kehitys olisi kokonaan päinvastainen, mitä ehdotuksissa kansanvallan lisäämisestä mm. maallikkoedustuksen kautta on esitetty. Jo nykyisellääkin poliisin ylijohto on meillä keskitetty varsin harvojen poliisimiesten hoitoon. He jopa itse johtavat heidän työnsä ohjauselimeksi tarkoitettua sisäasiainministeriön poliisiasiainneuvottelukuntaa.

Kuvaavana esimerkkinä, mihin tällainen suljettu järjestelmä johtaa, on se, että vaikka poliisilaki on luonnollisesti yhteiskunnan kaikkia jäseniä koskeva, on se kuitenkin meillä lähinnä poliisimiesten valmistelema laki. Tämän vuoksi poliisin katsomukset hallitsevat koko poliisilainsäädäntöä. Tämä tilanne vahvistui, kun muutosesitykset mm. täällä eduskunnassa aikanaan poliisilakia käsiteltäessä tulivat torjutuiksi.

Poliisilaki sisältää voittopuoleisesti määräyksiä poliisin valtuuksista ja oikeuksista. Poliisin velvollisuuksista ja vastuusta ei nimenomaisia säännöksiä lakiin ole juuri sisällytetty. Kuvaavaa on myös, että vuonna 1967 voimaan astunut poliisilaki laajensi poliisin toimivaltuuksia aikaisemmasta. Nyt 4—5 vuoden kokemuksen perusteella näiden poliisilain epäkohtien olemassaolo tajutaan entistä selvemmin.

Kommunistit ja kansandemokraatit ovat mm. eduskunta-aloitteiden muodossa tehneet ehdotuksia kansalaisten oikeusturvan laajentamiseen tähtäävistä korjauksista tähän lainsäädäntöön. Ehdotamme mm.: Poliisilaki olisi kirjoitettava siten, että poliisin toimivallan säännöstön sanamuoto olisi mahdollisimman yksiselitteinen. Poliisin toimivaltaa olisi supistettava. Mm. kansalaisten mielipiteen ilmaisuvapautta turvaamaan olisi säädettävä, että tätä toimintaa ei voitaisi poliisitoimin rajoittaa. Kansalaisten suojaa poliisimiehen virkatointa hoitaessaan käyttämää väkivaltaa vastaan — siitähän on saatu jatkuvasti kouraantuntuvia esimerkkejä — olisi parannettava. Kansalaisten oikeusturvan kannalta olisi kiireesti muutettava mm. poliisille myönnettyä kiinniottamisoikeutta siten, että tätä oikeutta rajoitettaisiin ja kiinnipitämisoikeus ja -aika määriteltäisiin tarkemmin. Poliisin aseenkäyttöoikeutta olisi supistettava. Poliisivaltuuksien myöntäminen poliisilaissa määritellyille yksityisille kansalaisille olisi kumottava. Mm. näiden uudistusten ohella kansalaisten oikeusturvan laajentaminen poliisivaltaa vastaan vaatii myös koko oikeudenkäyntijärjestyksen uudistamista, mm. syytetyn puolustuksen parantamista, pidätetyn oikeuksien turvaamista jne. Tämänsuuntaisten ehdottoman tarpeen sanelemien uudistusten toteuttaminen edellyttäisi poliisitoimen uudistustehtävien tarkkailun suorittamista ensisijaisesti kansalaisten oikeusturvan eikä poliisin vallankäyttöoikeuksien turvaamisen kannalta. Jos — sitähän eduskunnan

oikeusasiamiehen kannanotot kin edellyttävät — joihinkin uudistusten valmisteluihin ryhdytään, kuten toivottavaa olisi, on vältettävä ne kielteiset kokemukset, joita nykyisen poliisilain valmistelleen poliisijärjestyskomitean lähes yksinomainen poliisimiehitys on osaltaan aiheuttanut.

Poliisilakiin sisältyvät myös ns. suojelupoliisia koskevat säännökset. Tämän salaisen valtiollisen poliisin toiminnassa ovat nykyisinkin voimakkaana esillä ne piirteet, joista tämä toiminta tuli tunnetuksi avoimien kommunistivainojen ja demokratian ja rauhanpuolustajien vastaisen toiminnan kautena. Suopo tuntee suurta kiinnostusta työväenjärjestöjen ja edistyksellisten nuorisojärjestöjen toimintaan, mutta toimettomuudellaan hyssyttelee avoimesti maamme rauhanpolitiikan kanssa jyrkässä ristiriidassa olevia toimintoja, kuten viimeksi suhtautuminen nuorfasistien toimintaan Kotkassa osoittaa. Kiirehtiessään poliisilainsäädännön uudistamista kommunistit katsovat, että suojelupoliisi olisi lakkautettava ja valtiollisten rikosten tutkiminen annettava esim. keskusrikospoliisin tehtäväksi ja järjestyspoliisiluontoiset tehtävät muille viranomaisille.

Ed. Koskinen: Herra puhemies! Oikeudenkäyntijärjestyksemme rakentuu olennaisilta osiltaan vuoden 1734 lakiin, sanotaan hallituksen tiedonannossa. Tämä havainto on vain osittain oikea. Oikeuslaitoksemme sopeutuu sekä muodoiltaan että työtavoiltaan erittäin hyvin 1700-luvun sääty-yhteiskuntaan, mutta se ei sovellu edes tyydyttävästi nykyajan kapitalistiseen yhteiskuntajärjestelmään puhumattakaan edistyksellisemmästä järjestelmästä.

Mistä sitten johtuu, että feodaalinen oikeuslaitos on säilytetty ja ettei oikeuslaitoksen vanhoillisuutta ole havaittu ennen kuin viime vuonna, jolloin kommunisti Erkki Tuominen tuli oikeusministeriksi? Mikseivät aikaisemmat oikeusministerit, jotka ovat enimmäkseen olleet porvareita, ole nähneet oikeuslaitoksessa mitään vikaa? Syynä on tietenkin se, että oikeuslaitos nykyisin ei saa käsitellä ratkaisevia taloudellisia asioita. Vuoden 1734 järjestelmässä yleisten tuomioistuinten toimivalta oli paljon laajempi kuin nykyisin. On syntynyt paljon uusia oikeusaloja, joita siihen aikaan ei tunnettu, ja aina kun jollakin alalla on kyllästytty oikeudenkäynnin hitauteen ja mutkikkaisiin menettelysäännöksiin, tämä ala on kiireesti poistettu yleisiltä tuomioistuimilta ja siirretty joko erikoistuomioistuinten tai kapitalistien itsensä päätettäväksi ja tuomittavaksi.

Yleisille tuomioistuimille on jätetty rikosasiat, joista kuitenkin valtaosan käsittelee poliisi, siis hallintoviranomainen, ja tuomioistuin vain siunaa poliisin päätökset. Pääomanomistajia eivät rikosasiat kiinnosta taloudellisesti, koska niistä ei ole saatavissa liikevoittoa. Edelleen yleiset tuomioistuimet käsittelevät perheja perintöasiat, joista tärkeimpiä ovat avioerot, sekä kiinteistöjen omistusoikeutta että kiinnitystä koskevat asiat — nämäkin tosin nopeassa yhden miehen tuomioistuimessa. Velkomisasioita varten on kehitetty erityinen maksamismääräysmenettely, jotta voidaan helpottaa omaisuussaatavien perimistä ja liikevoittojen nopeaa kertymistä. Pääosa taloudellisesti tärkeistä asioista on aina aiheen ilmaantuessa siirretty johonkin erikoistuomioistuimeen.

On ihmeteltävä sitä, ettei hallitus ole katsonut näiden erikoistuomioistuinten asemaa niin tärkeäksi, että niistä olisi kannattanut puhua tiedonannossa. Virallisista erikoistuomioistuimista voidaan mainita vakuutusoikeus, työtuomioistuin, työneuvosto, vesioikeudet, maanjako-oikeudet sekä erilaiset lautakuntien nimellä toimivat tuomioistuimet, tuomiokapitulit ja tietenkin kaikki hallintotuomioistuimet. Näistä monet on kokoonpantu hyvin epäkansanvaltaisesti siten, että jäsenet edustavat erilaisia talouselämän aloja, joilla tarkoitetaan pääomanomistajien edustajia, ja muodon vuoksi on joskus otettu mukaan joku harva työläistenkin edustaja. Näillä ei kuitenkaan ole mitään sanomista päätöksiä tehtäessä, kuten työtuomioistuimista tiedetään, vaan tarkoitus on antaa epätodenmukainen demokraattisuuden vaikutelma.

Erikoistuomioistuimet ovat myöskin jokseenkin tehottomia kapitalisteja vastaan, kuten esim. Lievestuoreen tapauksessa nähtiin. Keväällä oli lehdissä toinenkin kuvaava uutinen. Erästä kajaanilaista yritystä oli 11 kertaa kielletty laskemasta jäteöljyä maahan eikä yritys ollut mistään kielloista välittänyt. Kaikki erikoistuomioistuimet käyttävät alunperin yleisille tuomioistuimille kuulunutta valtaa. Puhtaasti kapitalistien yksityisiä tuomioistuimia on myös runsaasti. Näissä tärkeimpiä asioita, kapitalistien keskinäisiä riitoja, ratkaisevat välimiesoikeudet. Näitä voivat perustaa sopimuspuolet itse, mutta yleisintä on käyttää kauppakamarien välimiesoikeuksia. Ne pystyvät antamaan ratkaisun nopeasti ja niiden tuomiot pannaan

heti täytäntöön. Valitusoikeutta ei ole. Tämän vuoksi ei yleisten tuomioistuinten hitaus ole ollut kovin hankalaa näissä asioissa.

Monella oikeusalalla on eräänlaisia sekaluontoisia tuomioistuimia. Näiden olemassaolosta on säädetty laissa, mutta niiden kokoonpanon määräävät pääomanomistajat. Kansalaisten oikeusturvan kannalta ovat vähintään epäilyttäviä vakuutusalan puoliviralliset lautakunnat, joista voidaan mainita liikevahinkolautakunta ja tapaturmavakuutuslautakunta. Niiden jäsenet määräävät vakuutusyhtiöt, vaikka ne ratkaisevat vakuutusyhtiöiden ja korvauksensaajien välisiä ristiriitoja. Ensimmäisenä oikeusasteena korvausasioissa ovat vakuutusyhtiöt itse. Niiden päätöksistä voidaan valittaa osittain vakuutusoikeuteen, jonka kokoonpano suosii vakuutusyhtiöitä, osittain yleisiin tuomioistuimiin. Menettely on kuitenkin tehty tahallisesti niin mutkikkaaksi, että asiaa on mahdotonta saada vireille ilman pätevän ja kallispalkkaisen asianajajan apua. Tämän vuoksi vakuutusyhtiön päätös, jonka lautakunnat ovat vahvistaneet, yleensä jää myös lopulliseksi.

Lautakuntien perustuslain vastainen asema yksityisinä tuomioistuimina on muodollisesti kierretty siten, että lautakunnilla on oikeus vain suosituksiin ja lausuntoihin, mutta nämä suositukset, joita yleiset tuomioistuimetkin mielellään noudattavat, jäävät useimmiten lopullisiksi. Tämä on sitäkin ihmeellisempää, kun tiedetään, että kysymys on pakollisista vakuutuksista, joista saatavan hyödyn keräävät yksityiset vakuutusyhtiöt. Pakollisten vakuutusten korvaussuoritukset, joista siis yhtiöt itse lautakuntien avustuksella päättävät, olivat vuonna 1969 yli 200 milj. mk, mikä osoittaa, että ei ole kysymys pikkusummista. Yleiset tuomioistuimet eivät milloinkaan joudu ratkaisemaan näin valtavien summien kohtaloa. Eläkevakuutuksissa, joiden tulot yhtiöille vuonna 1969 olivat yli 700 milj. mk, ratkaisuvalta myös on yhtiöillä itsellään. Tällaisten valtavien taloudellisten asioiden käsittely on kokonaan valtion tuomioistuinten vallan ulkopuolella. Siitä ei oikeusministerillä ollut mitään sanomista, vaikka luulisi, että oikeusministeriön asiana olisi valvoa tuomiovallan käyttöä perustuslain säännösten mukaisesti.

Kun oikeudenkäyntilaitosta ryhdytään uudistamaan, on aivan ensi sijalla oltava tällaisten pääomanomistajien etuja ajavien tuomioistuinten lakkauttaminen ja niiden käsittelemien asioiden siirtäminen yleisille tuomioistuimille. Vakuutusoikeus ja työtuomioistuin on uudistettava siten, että niiden kokoonpano vastaa yhteiskunnassa vallitsevia poliittisia voimasuhteita. Se esitys, joka on eduskunnalle annettu työtuomioistuinlain uudistamisesta, vastaa kyllä erittäin hyvin pääomanomistajien etuja, mutta ei vastaa työntekijöiden oikeusturvan edistämistä, ja laki on eduskunnassa korjattava sen mukaiseksi.

Ed. Partanen: Herra puhemies! Viime keväänä tuomioistuinlaitoksen uudistamispyrkimyksistä annetun hallituksen selonteon johdosta käyttämässäni puheenvuorossa käsittelin varsin laajahkosti mainittua aihetta. Tällä kertaa ei ole syytä enää palata näin laajakantoisesti tähän kysymykseen, vaan aion rajoittaa sanottavani oikeusavustajajärjestelmän nykyisiin puutteisiin ja epäkohtiin. Näin siitä syystä, että tuomioistuinlaitoksen uudistamisessa olisi aivan ensiarvoisena nähtävä yksilön oikeuksien tasapuolistaminen. Asiantuntevuudessa pätevän oikeusavustajan saamisen edellytykset tulisi suunnitteilla olevan uudistuksen yhteydessä varmistaa siten, että jokaisella tuomioistuimen asiakkaaksi joutuvalla on samanveroiset mahdollisuudet saada varallisuudesta ja yhteiskunnallisesta asemasta tai muista syistä riippumatta oikeusavustaja, jonka asiantuntemuksen suhteen ei jää epäilyksen varaa. Oikeusavustajajärjestelmän kehittäminen on näin ollen yksilön kannalta varsin vaativa uudistamistehtävä. Maksuttoman oikeudenkäynnin saantimahdollisuuksista huolimatta ei tuomioistuinlaitoksemme piirissä ole nykyisellään päästy tasa-arvoisuuden toteuttamiseen. Eriarvoisuudesta johtuen osa tuomioistuinten asiakkaista joutuu kokemaan riittävän oikeusturvan puutetta, ja niinpä langetetut tuomiot ja annetut päätökset saattavat olla riippuvuussuhteessa oikeusavustuksen pätevyystasoon tai sen kokonaan puuttumiseen. Ei ole aivan harvinaista, että mm. varallisuus ja yhteiskunnallinen asema sekä lisäksi jopa henkilökohtaiset suhteet muodostavat hyvinkin vaikuttavan tekijän tuomioistuinten toiminnassa, olkoonkin että puolueettomuuden kaapu verhoaa tuomioistuinlaitostamme.

Kysymys siitä, millä tavoin oikeusavustajajärjestelmä tulisi vastaisuudessa kansanvaltaisten periaatteiden mukaisesti ja kustannusvaikutuksiltaan vähiten rasittavasti järjestää, on ilmeisesti varsin vaikea ongelma. Nykyisellään voimassa oleva maksuton oikeudenkäynti kos-

kee, niin kuin hyvin tiedetään, vain yleisiä tuomioistuimia. Sen sijaan hallinnollisessa lainkäytössä, maanjako-, vesi- ja vakuutusoikeuksissa ei voida saada maksutonta oikeudenkäyntiä. Yleisiä tuomioistuimia koskevissa asioissa maksuttoman oikeudenkäynnin ratkaisee tietty virkaporras, jonka objektiivisuus tehtyjen ratkaisujen valossa monta kertaa jättää negatiivisille arvosteluille asiallista liikkuma-alaa.

Oikeusministeriön suosittama kunnallisten oikeusaputoimistojen perustaminen tuo mieleen monia ajatuksia. Ensimmäisenä luonnollisesti tulee esille kysymys kustannusten peittämisestä. Onko ajateltu saattaa kunnat uuden kustannusrasituksen eteen? Toisaalta nousee hakematta mieleen näköala siitä, minkälaista lakimiestasoa tulisivat kunnalliset oikeusaputoimistot edustamaan. Herää epäilys siitä, että kuntiin hakeutuisivat ehkä lähinnä asianajotehtävistä vähiten käytännön kokemusta omaavat ja ehkäpä näihin tehtäviin enemmän tai vähemmän soveltumattomat henkilöt. Nuoren lakimiehen kunnallisessa oikeusaputoimistossa helposti omaksuma virkamiesrooli yhdistyneenä aloittelevaan käytännön kokemukseen voi johtaa asiakkaan kannalta epätoivottuun tulokseen. Tähän luonnollisesti voidaan väittää, että kokemus ja soveltuvuuskin kasvaa ajan mukaan. Näinhän on. Mutta uskokaa tai älkää, asia on toisaalta niin, että palkkaukselliset olosuhteet tulevat olemaan kuntatasolla sellaiset, että kun se kokemus, vähäisempi taikkapa suurempi, on hankittu kunnan hommissa, lakimies lähtee ja uusi aloittelija tulee. Näin taso pysyy jatkuvasti kysymyksenalaisena. Siksi ei voida puhua varauksetta oikeusturvan paranemisesta kunnallisten oikeusaputoimistojen välityksellä. Jos vaatimukset asetetaan samoiksi kuin asianajaksi pääsylle, toisin sanoen vähintään kolmen vuoden käytännöllinen kokemus, niin asia muuttuu tältä osin myönteisemmäksi, mutta palkkauspuolella luonnollisesti kustannukset vastaavasti kasvavat.

Oikeusturvan lisäämiseksi saattaa olla paikallaan harkita nykyisen asianajolaitoksen kehittämistä ja maksuttoman oikeudenkäynnin laajentamista. Se ei kuitenkaan tapahdu yksinomaan nykyisenlaatuisen asianajajaliiton puitteissa, sillä vain noin 300 asianajajaa koko Suomen maassa ei kykene jakamaan palveluksiaan läheskään riittävässä määrin. Vaikein on tilanne tässäkin suhteessa lähinnä maan pohjois- ja itäosissa. Oikeusturvaa voidaan parantaa ulottamalla maksuton oikeudenkäynti mm. hallinnolliseen lainkäyttöön, maanjako-, vesi- ja vakuutusoikeuksiin. Nykyisellään tilanne on sellainen, että esim. eläke- ym. sosiaalisia asioita eivät asianajajat mielellään hoida, koska maksun saaminen vähävaraisilta henkilöiltä saattaa olla vaikeata. Näin ollen oikeusturva jää tältäkin osin vaillinaiseksi, ja siksi tämä on eräs hyvin nopeaa korjaamista vaativa epäkohta.

Ed. R ö n k k ö: Herra puhemies! Käsiteltävänä olevassa selonteossa ja sen johdosta käydyssä keskustelussa on keskeisenä esiintynyt käsite kansalaisen oikeusturva. Toisin tähän keskusteluun mukaan sanottua hieman suppeamman käsitteen, syyttömän oikeusturvan. On nimittäin usein havaittu, ettei syyttömällä useinkaan ole yhteiskunnassamme riittävästi oikeusturvaa. Tämän oikeusturvan puutteellisuus ei niinkään ilmene itse tuomioistuimissa vaan niiden ulkopuolella. Kansalainen saatetaan leimata syylliseksi johonkin rikokseen ilman, että häntä olisi edes syytetty tuomioistuimessa.

Tähän ovat lähinnä syypäitä liiaksi sensaationnälkäinen julkinen sana ja puutteellisista tiedoista johtuen väärin ohjautunut yleinen mielipide. Yleisenä tapanahan on, että suurilla otsikoilla painetaan sanomalehdissä juuri ilmiannot ja muut esitetyt epäilykset sekä varsinkin syyte jotain henkilöä vastaan. Vaikka uutinen pysyisikin sinänsä täysin tapahtuneissa tosiasioissa, niin on sen sävy usein sellainen, että tavalliselle kansalaiselle jää sen nojalla käsitys asianomaisen henkilön syyllisyydestä. Tällaisen tilanteen syntymistä edesauttaa vielä se, että ilmiannon raukeamista tai tuomioistuimen vapauttavaa päätöstä koskeva uutinen on melkein säännönmukaisesti niin paljon mainittua sensaatiota vähäisempi, että se jää useilta huomaamatta. Vaikka näinkään ei kävisi, niin joka tapauksessa voimakkaasti julkisuuteen tuodut epäilykset saattavat tuottaa asianomaiselle suurta haittaa. Oikeuslaitostamme olisikin kehitettävä niin, että kansalaisille tulisi entistä selvemmäksi, ettei kukaan ole syyllinen, ennen kuin hänet on tuomioistuimen lopullisella päätöksellä syylliseksi todettu. Julkisen sanan tulisi erikoisesti kiinnittää huomiota siihen, ettei syylliseksi väitetty ole vielä syylliseksi todettu. Liiallinen julkisuus asian tutkintavaiheessa ei useinkaan ole ollut hyödyksi edes asian selvittämiselle.

Suunnitellut esitutkinnan uudistaminen ja syylliseksi epäillyn julkisen puolustuksen järjestäminen tulevat tietenkin parantamaan syyt-

tömän oikeusturvaa. Suurimpia aukkoja oikeusturvassamme onkin juuri se, ettei useinkaan onnettomien yhteensattumien vuoksi syytteeseen joutunut, sittemmin syyttömäksi todettu henkilö ole voinut mistään saada korvausta hänen puolustuksestaan aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista. Myös se, että syylliseksi epäillyllä on oikeus käyttää avustajaa jo esitutkintavaiheessa, on omiaan vähentämään kerrottua haitallista julkisuuden vaikutusta.

Edellä sanotulla en suinkaan tarkoita sitä, etteikö rikosten pitäisi tulla ilmi, vaan sitä, että niin kuin syyllisten edesvastuuseen saattaminen on tärkeää, niin on myös tärkeää se, ettei kukaan joudu syyttömästi kärsimään.

Julkisen oikeusaputoiminnan kehittäminen on eräs välittömimmistä keinoista pyrittäessä entistä paremmin toteuttamaan kansalaisten yhdenvertaisuutta lain edessä tarvitsematta järkyttää tuomioistuinten luonteeseen kuuluvaa puolueettomuutta. Päämääränä tulisi olla, kuten selonteossakin on edellytetty, kaikille kansalaisille yhtäläinen julkinen oikeusapu. Kun samanaikaisesti koko oikeuslaitoksen uudelleen organisointi tulee vaatimaan entiseen verraten huomattavasti varoja, niin näin suureen edistysaskeleeseen ei tällä erää ole mielestäni taloudellisia mahdollisuuksia.

Ensisijaisesti olisi saatava järjestetyksi julkinen oikeusapu niille vähävaraisille, joilla itsellään ei ole varaa oikeusavun saamiseen. Selonteossa on asian järjestämiseksi nähty mahdolliseksi kaksi tietä: toisaalta maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain mukaisen oikeusavun laajentaminen ja toisaalta jo monien kaupunkien toimesta aloitetun kunnallisen oikeusaputoiminnan tukeminen valtion varoista. Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain mukainen oikeusaputoiminta lienee ilmeisesti tuonut korjausta pahimpiin puutteisiin tällä alalla. Oikeusapukysymyksen ratkaiseminen tämän järjestelmän pohjalla ei kuitenkaan liene paras mahdollinen. Kun tässä järjestelmässä oikeusavun antamisesta huolehtivat yksityiset asianajajat, niin on toiminnan valvonta sinänsä vaikea järjestää riittävän tehokkaaksi.

Valtiontilintarkastajat ovat kertomuksissaan vuosi vuoden jälkeen kiinnittäneet huomiota maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain valtiolle aiheuttamien kustannusten voimakkaaseen nousuun. On myös ollut havaittavissa, että näitä kustannuksia on maksettu maan eteläisessä osassa asiamäärään nähden selvästi enemmän kuin muualla maassa. Toisin sanoen syrjäiset seudut ovat jääneet tässäkin asiassa vähäiselle osalle. Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain soveltamisalaa voitaisiin ehkä jossain määrin laajentaa, mutta oikeusapukysymyksen yksinomaiseksi ratkaisemiseksi se ei varmaankaan kelpaa. Mikäli valtio ryhtyisi tukemaan kunnallista oikeusaputoimintaa, johon mm. ed. Partanen edellisessä puheenvuorossaan kiinnitti kriittistä huomiota, niin sen laajeneminen olisi ilmeisesti odotettavissa, vaikkei varsinaista velvoitetta kunnille siitä asetettaisikaan. Kunnallisen oikeusaputoiminnan etuna voidaan pitää mm. sitä, että se on paikallinen, kansanvaltaisen kontrollin alainen ja pystyy siten myös joustavimmin mukautumaan paikallisiin olosuhteisiin. Valtionapu olisi kuitenkin säädettävä jaettavaksi sellaisin perustein, että toiminta tulee mahdolliseksi myös syrjäseutujen vähävaraisissa kunnissa, missä oikeusavun tarve nykyisin on suurin yksityisen asianajajakunnan puuttuessa. Oikeudenmukaisimpana ja tarkoituksenmukaisimpana jakoperusteena voidaan pitää kuntien taloudellista kantokykyä. Näin ollen kunnallisen oikeusaputoiminnan valtionavut tulisi jakaa kuntien kantokykyluokituksen mukaisesti.

Ed. S i l a n d e r: Herra puhemies! Oikeudenkäyntimenettelyn ja tuomioistuinlaitoksen uudistamista koskevan valtioneuvoston selonteon johdosta täällä käydyssä keskustelussa on melkeinpä yksinomaan tarkasteltu vallitsevia epäkohtia ylhäältä päin. Sen sijaan oikeuslaitoksen varsinainen ja todellinen tarvitsija, pieni ihminen, on käydyssä keskustelussa melkein tyystin unohdettu. Tulenkin etupäässä jatkossa tarkastelemaan vallitsevia epäkohtia sekä niiden korjaamista lähinnä oikeuslaitoksen tarvitsijan näkökulmasta katsottuina.

Ihmisen oikeussuoja ei saa olla riippuvainen hänen taloudellisesta tilastaan tai muista ominaisuuksistaan, vaan kaikille kansalaisille on turvattava mahdollisuus saada tarvittaessa oikeudellista apua. Vuonna 1955 annettu laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä merkitsi huomattavaa edistystä tässä suhteessa, mutta lain sovellutusala riita- ja rikosjuttuihin on liian suppea, minkä vuoksi sitä olisi laajennettava ja ulotettava se koskemaan ennen kaikkea myös holhousasioita ja hallinnollista lain käyttöä. Myös kunnallinen oikeusaputoiminta on kehittämisen arvoinen asia.

Asianajajalaitosta on myös kehitettävä niin, että jokaisella ihmisellä on asuinpaikastaan

riippumatta ja hänen niin halutessaan mahdollisuus asianajajan apuun. Tänä päivänä on tilanne se, että valtaosa asianajajakunnastamme on sijoittunut Etelä-Suomen asutuskeskuksiin. Tämän vuoksi Pohjois- ja Keski-Suomessa ihmisen on usein matkustettava pitkiäkin matkoja halutessaan yhteyttä rekisteröityyn asianajajaan.

Virallisen syyttäjän rikosjutussa nimeämälle todistajalle maksetaan valtion varoista todistajanpalkkio ja matkakulujen korvaus halvinta kulkuneuvoa käyttäen, mutta todistajanpalkkion suuruus on naurettavan pieni. Se on kaupungissa 16 mk, maalaiskunnassa 12 mk ja Pohjois-Suomessa 13,21 mk, mikäli todistajan ajanhukka ei ylitä kahtatoista tuntia päivältä. Mainitut korvaukset ovat täysin riittämättömiä. Lisäksi on huomioitava se seikka, että todistajalta menee hukkaan vielä toinen päivä, koska hänen on käytävä ennen jutun tuomioistuinkäsittelyä myös poliisikuulustelussa, josta käynnistä ja sen aiheuttamasta ajanhukasta hän ei saa mitään korvausta. Kerrotusta todistajanpalkkioiden pienuudesta johtuen osa ihmisistä tänä päivänä pyrkii karttamaan velvollisuuttaan esiintyä todistajana. Tällaisesta epäterveestä ilmiöstä kärsii luonnollisesti oikeusvarmuus ja yksilön oikeussuoja mitä suurimmassa määrin. Tämän vuoksi on pikaisesti poistettava mainittu epäkohta korottamalla tuntuvasti valtion varoista maksettavien todistajanpalkkioiden markkamäärää. SMP:llä on tässäkin asiassa lakialoite n:o 39 kuluvalta vuodelta mainitun epäkohdan korjaamiseksi. Käsityksemme mukaan kohttuullinen ko. todistajanpalkkion suuruus on 35 mk päivältä.

Jos asianosainen riitajutussa haluaa kuulustuttaa todistajanaan henkilöä, joka asuu oikeuspaikalta edempänä kuin 50 km, on hänen todistajaksi haastettavan niin vaatiessa ennakoitava todistajalle jo haasteen yhteydessä sellainen markkamäärä, joka vastaa todistajan matkakuluja ja elantokustannuksia. Kummallista kyllä virallisen syyttäjän pyynnöstä rikosjuttuun haastetulle todistajalle ei ennakoida valtionvaroista mitään matka- ja elatuskustannuksia varten, vaikka asianomainen todistaja asuisi oikeuspaikalta satojen kilometrien päässä. Mainittu epäkohta aiheuttaa vähäväkiselle ja köyhälle ihmiselle usein suuria vaikeuksia. On verrattain kohtuutonta, että ihmisen voidakseen täyttää yleisen kansalaisvelvollisuutensa esiintyä todistajana on omien varojen puuttuessa pakko lainata rahaa joko sukulaisiltaan tai tuttaviltaan, kuten usein elävässä elämässä on tapahtunut ja tapahtuu edelleenkin, voidakseen matkustaa asuinpaikkakunnaltaan etäällä olevalle oikeuspaikalle. Tällainen epäkohta on viipymättä saatava korjatuksi. Tämä korjaus ei edes aiheuta lisäkustannuksia valtiontaloudelle eikä edellytä liioin mitään komitean tutkimustyötä.

Kansalaisten oikeussuojaa voidaan oleellisesti parantaa myös nopeuttamalla asian käsittely tuomioistuimessa, varsinkin muutoksenhakuasteessa. On kerrassaan luonnotonta, että tänäkin päivänä esim. vähävarainen työntekijä joutuu odottamaan jopa viisikin vuotta ennen kuin hän saa käteensä korkeimman oikeuden tuomion sinänsä oikeutetulle, tekemäänsä ylityöhön perustuvalle palkkasaatavalleen. Tällainen nurinkurinen tilanne johtuu siitä, että valtiovalta ei ole myöntänyt oikeuslaitokselle riittävästi määrärahaa sen henkilökunnan lisäämiseksi niin, että muutoksenhakuasteet pystyvät selviytymään tehtävistään kohtuullisessa ajassa.

Muutoksenhakuasteiden osalta vallitsee Helsingin hovioikeudessa pahin työruuhka Uudellemaalle suuntautuvan jatkuvan muuttoliikkeen vuoksi. Suurehkojen juttujen huolellisella valmistelulla ja jaoston niiden käsittelemiseen käyttämällä ajalla on mainitussa hovioikeudessa miltei ratkaiseva merkitys sen jutturuuhkan selvittämiseksi. Valmisteluun on kuitenkin ollut vaikea irrottaa esittelijöitä riittävästi, mistä on aiheutunut hankaluutta mainitun hovioikeuden työskentelyn järjestelyssä. Kerrotun epäkohdan korjaamiseksi on SMP tehnyt raha-asia-aloitteen n:o 90 kuluvalta vuodelta, jossa ehdotamme määrärahan ottamista vuoden 1972 tulo- ja menoarvioon neljän uuden vanhemman viskaalin viran perustamiseksi mainittuun hovioikeuteen. Toivon mukaan tähän todellisen tarpeen sanelemaan raha-asia-aloitteeseen suhtaudutaan myönteisesti tulevassa budjettikäsittelyssä.

Asian valaisemiseksi kerron seuraavan esimerkin omasta praktiikastani, koska ennen edustajakauttani olen toiminut rekisteröitynä asianajajana.

Minulla oli päämiehenä köyhä autonkuljettaja, perheellinen mies, joka elätti vaimoaan ja kolmea alaikäistä lastaan vuosina 1966 ja 1967 2,50 markan suuruisella tuntipalkalla. Koska päämieheni ei suosiolla saanut työnantajaltaan tekemäänsä ylityöhön ja sunnuntaisin tehtyyn työhön perustuvia palkkasaataviaan mainituilta vuosilta, oli pakko turvautua oikeudenkäyntiin. Kihlakunnanoikeus julisti päätöksensä 27. 3. 1968 ja velvoitti työnantajan maksamaan

päämiehelleni työpalkkana kerrotuilla perusteilla hieman yli 6 400 mk 6 %:n korkoineen ja oikeudenkäyntikuluineen. Työnantaja jatkoi hovioikeuteen ja Helsingin hovioikeus antoi tuomionsa 1. 9. 1971 pysyttäen kihlakunnanoikeuden päätöksen asiassa. Siis tämä asia viipyi muutoksenhakuasteessa sen suuren työruuhkan ja siihen nähden liian pienen henkilökunnan vuoksi yli kolme vuotta viisi kuukautta.

Sanomattakin on selvää, että tällainen asiaintila on nurinkurinen ja kerrassaan kohtuuton ottaen huomioon, että elämme oikeusvaltiossa. Syntipukkia haettaessa löytyy se valtiovallasta itsestään, joka ei suostu lisäämään — tässä tapauksessa Helsingin hovioikeuden — määrärahoja, vaikka niitä koskeva lisäys on kiistatta käytännön tarpeen sanelema.

Hallituksen järjettömästä suhtautumisesta oikeuslaitosta kohtaan sille myönnettäviä määrärahoja silmällä pitäen kertoo omaa surullista kieltään mielestäni seuraavakin esimerkki. Hallituksen esityksessä n:o 108 oikeudenkäyntiä huoneenvuokra-asioissa koskevaksi lainsäädännöksi lähdetään siitä, että ylimpänä muutoksenhakuasteena huoneenvuokrasuhteesta johtuvassa riita-asiassa toimii hovioikeus. Koska tarkoituksena on mm. Helsingin kaupunkiin perustaa Helsingin seudun asunto-oikeus, tulee tämä asianhaara huomattavasti lisäämään Helsingin hovioikeuden työtaakkaa. Mainitun hovioikeuden, joka on maamme suurin, on tämän vuoksi kaiken todennäköisyyden mukaan irrotettava yksi jaosto täydennettynä erityisjäsenillä käsittelemään yksinomaan mainittuja riita-asioita, joten hovioikeuden muu työtaakka ruuhkaantuu ruuhkaantumistaan. Mistään lisämäärärahojen myöntämisestä ei ole edes ollut puhetta, ja jo pelkkä silmäys vuoden 1972 budjettiin riittää osoittamaan, että hovioikeuden määrärahoja ei ole lisätty. Kukaan järkevä ihminen ei voi väittää, että hallituksen harjoittama oikeuspolitiikka kerrotuilta osin olisi järkevää.

Kansalaisten yhdenvertaisuus lain edessä on toteutettava myös alueellisesti. Oikeudenkäytäntö varsinkin alioikeuksien osalta on saatava yhtenäistetyksi. On suorastaan kohtuutonta, että esim. täysin toisiinsa rinnastettavissa rattijuopumustapauksissa vapausrangaistusten määrät vaihtelevat alioikeuksista riippuen jopa 2—5 kuukauteen vankeutta.

Oikeuslaitoksen kanssa tekemisiin joutuneet kansalaiset, niin asianosaiset kuin todistajatkin, ovat tulleet toteamaan, että tuomioistuimet toimivat ulkonaisesti usein varsin puutteellisissa olosuhteissa. Odotustilat ovat paikoitellen varsin ahtaat ja niissä on ajoittain niin tunkkainen ilma, että melkein tulee pahoinvoivaksi. Luvattoman usein tapahtuu myös niin, että suuri joukko ihmisiä joutuu odottelemaan käräjäpaikalla kokonaisen päivän aina iltamyöhään asti. Tämäkin epäkohta saataisiin korjatuksi siten, että jutun käsittelylle määrätään tietty kellonaika. On tietenkin selvää, että koska tuomioistuimella ei aina ole tiedossaan, miten monta todistajaa kussakin jutussa tullaan kuulemaan ja kuinka moni juttu lykkääntyy tai jätetään päätettäväksi, ei aivan tarkkaa aikataulua nykyisellä järjestelmällämme pystytä aikaansaamaan. Mutta tilannetta helpottaisi jo huomattavasti se, jos asianosaisen ja todistajan ei tarvitsisi oleskella käräjäpaikalla kuin vaihtoehtoisesti joko aamu- tai iltapäivällä. Näin onkin muutamissa alioikeuksissa yritetty menetellä. Tällainen menettely pitää saada pakolliseksi kaikissa alioikeuksissa. Lisäksi on huomattava, että kerrottu uudistus ei aiheuta valtiolle mitään kustannuksia.

Kansalaisen oikeusturvan kannalta on ensiarvoisen tärkeätä, että päätös tai tuomio kunnollisesti perustellaan. Siinä tulisi ehdottomasti mainita selkeästi ja täsmällisesti ne tosiasiat, mitkä katsotaan selvitetyiksi ja minkä tosiseikkojen perusteella tuomioistuin päätyy tuomion tai päätöksen ilmaisemaan lopputulokseen. Asianosaisen on hyvin usein jopa mahdotonta ratkaista, tuleeko hänen hakea muutosta vai ei, jos päätös tai tuomio on täysin perustelematon. Melkeinpä aina todetaan päätöksessä tai tuomiossa vain muutamalla sanalla, että kanne tai vaihtoehtoisesti syyte katsotaan toteennäytetyksi, minkä vuoksi jne. Tuomioistuimet on velvoitettava mielestäni jopa korkeinta oikeutta myöten perustelemaan kunnollisesti päätöksensä ja tuomionsa. Tämäkään merkittävä parannus nykyoloihin ei liioin aiheuta valtiontaloudellemme minkäänlaisia lisäkustannuksia.

Oikeuslaitoksen järkiperäinen kehittäminen ajan vaatimusten tasalle on meillä polkenut paikallaan jo vuosikymmenien ajan. Tuomioistuinlaitoksen kehittämisen jälkeenjääneisyyden suurimpana syynä voitaneen pitää sitä, että kysymys ei ole ollut poliittisesti mielenkiintoinen. Viime aikoina virinneessä keskustelussa on kohdistettu ankaraakin kritiikkiä oikeuslaitosta vastaan, ja myöntää täytyy, että aihetta tähän on ollut riittämiin.

Keskustelussa on oikeuslaitoksen epäkohtien parannuskeinoina mainittu esimerkiksi demokratian lisääminen siten, että tuomarinvirat muutettaisiin määräaikaisiksi. Tähän ihmeelliseen kantaan on yhtynyt käsitykseni mukaan mm. presidenttimme kuluvan vuoden helluntaipäivänä antamassaan lausunnossa. Tähän on mielestäni heti todettava, että jos tällaiselle linjalle mennään, ollaan jo erittäin arveluttavalla ja kaltevalla pinnalla, sillä täysin riidaton tosiasia mielestäni on, että toimikauden lopulla ko. tuomari on jo haavoitettavissa ja hänen objektiivisuutensa saattaa horjua. Meidän täytyy ehdottomasti pysyttäytyä täysin riippumattomassa ja erottamattomassa tuomarikunnassa.

Keskustelussa on myös esitetty sitä, että esim. eduskunnalle annettaisiin korkeimpien oikeuksien jäsenten valitseminen. Tämä johtaisi mielestäni siihen onnettomaan lopputulokseen, että oikeuslaitoksemme jäsenet tulisivat kaikissa oikeusasteissa täysin riippuviksi poliittisista voimista. Tällainen kehitys osoittaisi selvää sairaalloisuutta, sillä vain diktatuurimaissa tuomioistuimet ovat vallanpitäjien käskyläisiä ja heidän tahtonsa toteuttajia. Meillä ei ole mitään syytä lähteä moiselle linjalle. Nimitysperusteena tulee meillä olla vain perustuslakimme säätämät perusteet eli taito, kyky ja koeteltu kansalaiskunto. Tuomioistuinlaitoksemme on säilytettävä täysin riippumattomana, sillä muuten on vaara tarjona, että ajaudumme poliittisen mielivallan tielle.

Hallituksen tiedonannossa luvataan korjauksia yksilön oikeusturvaan ja oikeuden saamiseen sekä selostetaan, miten tuomioistuinlaitosta ja oikeudenkäyntimenettelyä on vihdoinkin tarkoitus lähteä edes jossain määrin kehittämään. Toivon mukaan täten uudistettu oikeuslaitos pystyy omalta osaltaan entistä paremmin tukemaan itsenäisen oikeusvaltiomme vapaata, kansanvaltaista yhteiskuntajärjestystä. Koska kuitenkin luvatut korjaukset vienevät vielä runsaasti aikaa, olisi mielestäni osaratkaisuina ensi tilassa korjattava edellä toteamani epäkohdat, jotka huomattavassa määrin jo parantaisivat laillisuusvalvontaa ja yksilön oikeussuojaa yhteiskunnassamme.

Ed. Maijala: Herra puhemies! Seuratessani nyt käytävää keskustelua sen eri vaiheissa olen tullut siihen tulokseen, että useissa puheenvuoroissa on puhuttu pääasiassa, kuten sanotaan, asian vierestä. Vaikka ko. hallituksen selonteossa on lähdetty siitä, että tuomioistuimiakin koskevat valtiosääntöoikeudelliset muutokset eivät sisälly tähän selontekoon, niin puheenvuoroissa on kuitenkin keskitytty usein näihin kysymyksiin. Tällaisia kysymyksiä on mm. hallitusmuodossa säännelty tuomarien nimittämistapa. En halua uskoa, että asian vierestä puhumisella tahdottaisiin välttyä ottamasta kantaa nyt todella keskustelun kohteena oleviin ongelmiin. Eihän voitane ajatella, että esim. verolakien muuttamiseen ja verotusta hoitavan virkakoneiston uusimiseen ei voida mennä ennen kuin omaisuuden perustuslaillinen suoja on poistettu. Tällä en suinkaan tarkoita sitä, etteivätkö myös perustuslakimme kaipaisi tarkistusta ja ajanmukaistamista, mutta asia kerrallaan. Selonteossa tarkoitettuihin uudistuksiin ja parannuksiin voidaan mennä perustuslakeja muuttamatta ja ilman, että niillä vaikeutettaisiin komiteassa valmisteltavina olevia mahdollisia valtiosääntöoikeudellisia uudistuksia, pikemminkin päinvastoin. Olivatpa valtiosäännön perusteet mitkä tahansa, niin aina tarvitaan riittävän ajanmukaista ja toimintakykyistä yhteiskuntakoneistoa. Käsittäisinkin selonteossa olevan kysymys ennen kaikkea oikeusuojakoneistomme teknilliseen parantamiseen tähtäävistä suunnitelmista. Luulisin, että ainakin puhtaasti teknistä laatua olevien uudistusten toteuttamiselle olisi löydettävissä eduskunnassa riittävän suuret yhteiset linjat tarvitsematta linnoittautua hedelmättömään tilanteeseen joidenkin periaatteellisten kysymysten taakse.

Selonteossa hallitus toivoo keskustelun antavan vastauksen ennen kaikkea siihen, onko aika nyt kypsä koko tuomioistuinlaitoksen syvällekäypään uudistukseen. Tähän haluaisin sanoa lyhyesti, että jo toki on. Vaikka Suomi onkin ollut koko itsenäisyytensä ajan hallitusmuodon mukaan täysivaltainen tasavalta, niin ei yksinomaan tuomioistuinlaitoksemme, vaan muidenkin virastojemme rakennemallit ovat pääasiassa peräisin osaksi ruotsalaisen osaksi venäläisen yksinvallan ajalta. Autonomian aikaiset virastotyypit jäivät valtiomuodon muutoksesta huolimatta suurimmaksi osaksi ennalleen. Jotkut asiantuntijat ovat sanoneet, ettei meillä ole vielä lainkaan luotu tasavaltaista hallitusmuotoamme vastaavaa tuomioistuinlaitosta ja muuta oikeusturvakoneistoa. Ei siis voitane ihmetellä, jos epäilyksiä oikeusturvakoneistomme toimintakyvystä on esitetty. Kun valtiovallan eräs päätehtävä on oikeusturvan antaminen kan-

salaisilleen, on oikeusturvakoneiston toimintakyvyn parantamiseen tähtäävillä suunnitelmilla oltava aina tärkeä merkitys.

Selonteossa omaksuttua osittaisuudistusten linjaa pitäisin oikeaan osuneena. Nykyaikana on yhteiskunnallisen kehityksen todettu olevan kaikilla aloilla siksi nopeata, että kovin kauan valmisteltavana olleet uudistusesitykset ehtivät vanhentua ennen niiden valmistumista. Näin saattaisi käydä myös oikeuslaitosuudistuksen, mikäli se yritettäisiin saada kerralla valmiiksi. Osittaisuudistuksissa on kuitenkin ehdottomasti aina nähtävä niiden liittyminen kokonaisuuteen. Erittäin tärkeää on osittaisuudistusten tärkeysjärjestyksen määrääminen. Tässä tulisi eduskunnankin olla jatkuvasti aktiivinen, jotta valmistelutyöt voitaisiin ajoittaa parhaaksi katsotulla tavalla.

Uudistusten tärkeysjärjestyksessä asetan ensimmäiseksi oikeusaputoiminnan kehittämisen. On nimittäin niin, ettei vielä se, että kansalaisilla on samanlainen oikeus vaikuttaa asioiden kulkuun tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa, takaa vielä sitä, että näin myös todellisuudessa tapahtuu. Kaikilla ei ole kuitenkaan tasaveroisia mahdollisuuksia toteuttaa oikeuksiaan. Yleinen yhteiskunnallinen kehitys asettaa yksityisen kansalaisen oikeudelliselle toimintakyvylle yhä kasvavia vaatimuksia. Lisäksi on huomattava, että tuomioistuimille asetettava puolueettomuusvaatimus asettaa rajoituksensa niiden palvelutason kehittämiselle. Puolueettoman tuomioistuimen on kohdistettava palvelunsa samanlaisina kumpaankin asianosaiseen. Näin ollen jää joko tiedollisesti tai taloudellisesti heikompi asianosainen huonompaan asemaan. Asianosaisen on usein melko mahdotonta saada oikeuksiaan toteutetuksi ilman asiantuntijan apua. Varakas voi sellaisen hankkia, varaton ei. Tällainen asiantila saattaa kyseenalaiseksi kansalaisten yhdenvertaisuuden lain edessä. Sen vuoksi onkin oikeusapujärjestelmässämme olevien aukkojen täyttäminen ensiarvoisen kiireinen tehtävä. Nopeimmin lienee helpotusta tällä alalla saatavissa selonteossa esitetyin tavoin, toisaalta maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain soveltamisalaa laajentamalla ja toisaalta kunnallista oikeusaputoimintaa valtion avuin tukemalla ja edelleen kehittämällä. Erikoisesti tulee huolehtia siitä, että myös syrjäiset seudut pääsisivät oikeusavusta osallisiksi. Eräs keino tähän olisi valtionavustusten voimakas porrastaminen kuntien kantokyvyn mukaan.

Yhdyn myös niihin mielipiteisiin, jotka vaativat tuomioistuinten palvelusten tasaista jakaantumista maan eri osien kesken. Samoin kuin olisi päästävä yhtenäiseen kuntamuotoon, olisi myös päästävä yhtenäisiin alioikeuksiin. Kaupunkien erioikeudet ja velvollisuudet myös oikeudenhoidon alalla ovat samaa vanhaa perua kuin mainittu yksinvaltaan rakentuva valtion virkakoneisto. Yhtenäisen alioikeusjärjestelmän luomisessa on raastuvanoikeuksien ottaminen valtion haltuun ja niiden jäsenten saattaminen kokonaispalkkaukseen lähin toimenpide. Kihlakunnantuomarien kokonaispalkkaukseen siirtyminen on jo käynnissä. Tuomioistuinpalvelujen tasainen jakaantuminen edellyttää myös ylioikeuksien sijoittamista niin, että ne olisivat mahdollisimman hyvin oikeutta hakevan yleisön tavoitettavissa. Ylioikeuksien tasapainoinen sijoittuminen maan eri osiin on tärkeämpää kuin niiden muodostaminen henkilökunnaltaan mahdollisimman samankokoisiksi varsinkin silloin, kun niissä päästään toteuttamaan entistä suuremmassa määrin suullisen käsittelyn periaatetta.

Ilmoitan myös kuuluvani niihin, jotka vaativat kansalaisten osallistumismahdollisuuksien lisäämistä tuomioistuimissa. Yhtenäisen alioikeusjärjestelmän pohjana tulisi olla maallikkoedustuksella varustettu kihlakunnanoikeus eikä yksinomaan lainoppineista kokoonpantu raastuvanoikeus. Maallikkoaineksen tosiasiallista merkitystä olisi kuitenkin lisättävä. Mies ja ääni -periaate kelvannee täälläkin lähtökohdaksi. Nykyinen lautamiesten valitsemistapa soveltuisi maallikkojäsenten valintaankin. Maallikkotuomareiden tulisi kuitenkin olla ennen kaikkea puolueettomia tuomareita, eikä heidän tulisi edustaa mitään erikoista etu- tai muuta ryhmää. Maallikkojäsenten asettaminen ylioikeuksiinkin saattaisi ainakin tuoda niiden oikeudelliset ratkaisut lähemmäksi kansalaisia. Kun ylemmän asteen itsehallintokaan ei meillä vielä ole toteutettu, on tässä vaiheessa vaikea määritellä ylioikeuksien maallikkojäsenien valitsemistapaa, mutta sen tulisi kuitenkin nojautua samoihin periaatteisiin kuin alioikeuden lautakunnan valinta. Samalla kun maallikkotuomarin henkilökohtaista vaikutusvaltaa lisätään, tulisi luonnollisesti lisätä samassa suhteessa hänen henkilökohtaista vastuutaan tuomioistuimen ratkaisuista.

Paitsi selonteossa mainittujen tehokkaan oikeudenhoidon ja vastaajan oikeusturvan kannalta on poliisitoimesta erotetun itsenäisen

syyttäjäorganisaation luominen tarpeen varsinkin vaikeissa olosuhteissa toimivan maaseutupoliisin kannalta. Poliisipäällikkö tarvitaan ennen kaikkea hoitamaan poliisitointa.

En malta olla tässä yhteydessä kiinnittämättä huomiota siihen valitettavaan ilmiöön, että yleisön suhtautuminen poliisin harjoittamaan yleisen järjestyksen pitoon on usein kielteistä. Poliisin työtä ei arvosteta, vaikka hän joutuu työssään usein saattamaan itsensä hengenvaaraan. Poliisin työolosuhteiden parantaminen tulisikin aina pitää mielessä. Suunnitellulla syyttäjäorganisaation uudistamisella olisi näin ollen varmaan myönteisiä heijastusvaikutuksia poliisitoimeen. Ennen kaikkea sopii toivoa, että yhteisymmärrys poliisin ja yleisön välillä paranisi.

Selonteossa ilmoitettua periaatetta, että oikeudenkäynti olisi saatava niin mutkattomaksi ja vaivattomaksi kuin mahdollista, jolloin kansalaisten pääsy oikeuksiinsa kävisi nykyistä helpommin ja yksinkertaisemmin, on luonnollisesti pidettävä oikeana. Tässä yhteydessä korostaisin myös sitä, että oikeudenkäynnin päätarkoitus on aineellisen totuuden selvillesaaminen. Oikeudenkäynnissä olisi kokonaan päästävä entisaikojen asianajajien usein käyttämistä oikeudenkäyntiväitteistä, joiden avulla saatettiin suorastaan estää aineellisen oikeuden toteutuminen. Syytetyn oikeusturvaa on myös voimakkaasti korostettava, mikä sinänsä on hyväksyttävää. Mutta en ole havainnut, että rikoksella loukatun eli asianomistajan oikeusturvan parantamiseksi olisi tekeillä mitään muita uudistuksia kuin oikeusavun kehittäminen. Huolestuttava väkivallan lisääntyminen antaa kyllä aihetta pohtia ainakin väkivaltarikosten kohteeksi joutuneiden aseman turvaamista, varsinkin kun rikokseen syypää ei useinkaan pysty tekojaan korvaamaan. Kysymys lienee kuitenkin ainakin osaksi muun kuin oikeusministeriön toimialasta.

Ed. Jaatinen: Herra puhemies! Senkin uhalla, että joudun mahdollisesti ed. Maijalan mainitsemalla tavalla puhumaan asian sivusta, rohkenen tuoda esille eräitä ajatuksia, joilla ei ole lainoppineen asiantuntijan tiedollista taustaa, mutta jotka kuitenkin katson aiheelliseksi tässä esittää.

Tavallisen kansalaisen suhde lakeihin, tuomioistuinlaitokseen, lakien käyttöön ja lainkäyttäjiin perustuu varsin yksinkertaiseen oivallukseen: Eräs osa lainsäädäntöä on turvaamassa yksilön oikeuksia, toinen osa taas on niitä rajoittavaa. Myönteisesti suhtaudutaan sellaisiin lakeihin ja lainkäyttöön, joka koetaan omien etujen turvaajana. Kielteisenä taas pidetään kaikkea sitä, mikä tavalla tai toisella rajoittaa yksilön vapautta.

Jokainen on valmis esittämään mielipiteitä oikeusturvan puolesta, varsinkin kun on kysymys omasta oikeusturvasta, ja yleisesti ollaan sitä mieltä, että tarvitaan hyvät säännöt, joiden mukaan toimia, ja tehokkaasti ja joustavasti toimiva koneisto ratkaisemaan tapahtuneita oikeusturvan loukkaamisia.

Kokonaisuutena ottaen ovat kansalaiset ja heidän oikeusturvaansa liittyvät ja muutkin lait toisilleen kuitenkin varsin vieraita. Jopa siinä määrin, että ihmiset tuntevat tiettyä vastenmielisyyttä joutuessaan turvautumaan oikeuslaitokseen. Näin myöskin siinä tapauksessa, että on kysymys asianomaisen omista intresseistä. Tältä kohtaa sopinee eräs esimerkki. Alioikeuden antaessa esim. mopoa juopuneena kuljettaneelle henkilölle ehdonalaisen tuomion asianomainen useimmissa tapauksissa tyytyy päätökseen. Jos yleinen syyttäjä sitten lain edellyttämässä määräajassa valittaa päätöksestä, ei tuomittu saa valituksesta tietoa, ellei huomaa käydä sitä erikseen tiedustelemassa. Hovioikeudesta ei myöskään ilman nimenomaista tiedustelua ilmoiteta siellä tapahtuvasta asian käsittelystä. Sitä suurempi on sitten yllätys, kun tuomitulle ilmoitetaan, että ehdollinen tuomio on muuttunut ehdottomaksi. Tästä päätöksestä ei hänellä enää ole mahdollisuutta mihinkään valittaa. Armon anominen jää ainoaksi mahdolliseksi tieksi ehdottomasta tuomiosta vapautumiseksi.

On ymmärrettävää, että edellä selostettu tapahtumasarja saattaa merkitä ylipääsemättömiä vaikeuksia, paitsi tuomitulle itselleen, myös hänen perheelleen ja lähiomaisille. Tavallisen kansalaisen oikeustaju ei myöskään voi hyväksyä tämän tapaista ratkaisua.

Vieraantuneisuus lain ja tavallisten kansalaisten välillä johtuu paljolta siitä, etteivät kansalaiset ole saaneet käytännöllisesti katsoen missään elämänsä vaiheessa oikeuslaitosta ja lain käyttöä koskevaa valistusta. Poikkeuksen muodostavat luonnollisesti ne, jotka opintojensa ja ammattinsa vuoksi ovat joutuneet asioihin syventymään. Tämä epäkohta olisi korjattavissa mm. siten, että jo kouluissa annettaisiin tietoja oikeuslaitoksesta ja tehtäisiin se siten ihmisille läheisemmäksi. Samalla olisi annettava

yksinkertaisia ohjeita ja opastusta siitä, missä ja miten saadaan selvyyttä laeista ja oikeudenkäytön yleisistä periaatteista. Nythän joudutaan pienissäkin asioissa turvautumaan lainopilliseen asiantuntijaan. Vastenmielisyys — eräissä tapauksissa on kysymys suoranaisesta pelosta — oikeuslaitosta kohtaan on ymmärrettävä, kun muistamme, että esim. todistajana kuuleminen saattaa merkitä epämääräistä odottelemista oikeuksien eteishuoneissa. Todistajille maksettavat korvaukset ovat nekin pahasti alimitoitettuja. Tällä kohtaa viittaan ed. Silanderin mielestäni asialliseen puheenvuoroon näiden asioitten kohdalla.

Suurta tyytymättömyyttä on herättänyt se, että erilaisten valitusten käsittely kestää luvattoman pitkän ajan; mm. verovalitukset lääninoikeuksissa viipyvät vuosikausia, ja lopullisten päätösten odotus saattaa merkitä taloudellisesti kestämättömän tilanteen muodostumista. Tällöin oikeusturva koetaan lähinnä oikeusturvattomuutena.

Lain oikeudenmukaisuuteen ja yksilön oikeusturvaan eivät voi uskoa nekään tuhannet yrittäjät, jotka on velvoitettu valtion puolesta perimään kuluttajilta liikevaihtoveron lisävero täysin korvauksetta.

Tuomioistuimissa ja hallintoviranomaisissa käytetty kieli ja virallisten asiakirjojen rakenne ovat omiaan herättämään tavallisissa kansalaisissa lähinnä kauhua. Kun kansakoulussa omaksutaan Agricolan hyväksi havaitut aakkoset järjestyksessä A, B, C jne, joutuu esim. Suomen Laki -teoksen I osaan tutustuva kokemaan melkoisen järkytyksen. Tuossa kirjassa asiat onkin järjestetty kokonaan toisen periaatteen mukaan. Lakikirjan aakkoset kun ovat Si, Ka, Ta, Ty, Ri, Pr ja Yh. Onneksi kirjan II osassa on sentään omaksuttu järjellinen aakkosto.

Kun tuomioistuinlaitosta pyritään kehittämään, tulisi kehittelyssä ottaa huomioon myös nykyajan asettamat vaatimukset puhtaasti teknillisessäkin mielessä. Juuri tämäntapaisilla uudistuksilla voidaan tavallinen kansalainen saada hyväksymään tuomioistuinlaitos ja siihen liittyvät yksityiskohdat eräänä inhimillisen elämän keskeisenä osana. Kansalaisten täytyy tietää, mitä he voivat oikeusturvakseen vaatia ja miten oikeusturvaan liittyvä mekanismi toimii tavallisen ihmisen tasolla.

Lopuksi on tässä salissa erityisesti aihetta muistaa, että oikeuslaitoksen on saatava käyttöönsä myös riittävästi varoja, jotta uudistukset olisivat mahdollisia.

Ed. Pohjonen: Herra puhemies! Aloittaessaan keskustelun oikeuslaitoksesta tasavaltamme presidentti Urho Kekkonen sanoi mm.: "Minun ymmärtääkseni olisi välttämätöntä, että oikeuslaitoksen tehtävien laajapohjainen analyysi toimitettaisiin, sillä ainoastaan tätä tietä voidaan aikaansaada sellainen oikeuslaitos, joka meitä tyydyttää. Mutta minä joudun monta kertaa kysymään, onko meidän kansamme kypsä keskustelemaan taikka nimenomaan päättämään niistä tavoitteista, joita oikeuslaitoksessa olisi pyrittävä toteuttamaan." Lainaan edelleen presidentin esittämiä ajatuksia: "Haastatteluni Lakimiehessä oli ensi sijassa alustus keskustelua varten tuomioistuinlaitoksen uudistamiseksi. Hyvin monet ovat väärinkäsittäneet haastattelulausuntoni ja olettaneet, että minä esitin siinä tiettyjä valmiiksi pureskeltuja ratkaisuja. Näin asian laita ei ollut. En esittänyt mitään selviä ratkaisumalleja, koska kysymys on sellainen, että lyhyen haastattelun puitteissa ei sitä ole mahdollistakaan tehdä. Esitin eräitä yleisiä näkökohtia, esitin eräitä ilmeisiä vajavuuksia ja virheitä oikeuslaitoksen toiminnassa ja tämän tein sitä varten, että voitaisiin aikaansaada vireä keskustelu oikeuslaitoksesta ja tuomioistuinlaitoksesta." Keskustelua onkin käyty, mutta sitä on näihin saakka käyty vain juristitasolla. Tämä johtunee siitä, että lakiasioiden ja oikeudenkäynnin yksityiskohtaisempi tuntemus on maallikoiden keskuudessa sangen vähäistä. Suurin osa kansalaisista ei koko elämänsä aikana joudu kertaakaan tekemisiin tuomioistuinten kanssa.

Tahdon nyt esittää maallikon ajatuksia oikeuslaitoksesta. Perusteluiksi kuitenkin esitän aluksi erään asiantuntijan lausunnon.

Varatuomari, oikeustieteen lisensiaatti Kerppo Kankaanranta on luonnehtinut oikeuslaitostamme lyhyesti mm. seuraavasti: "En ole varma, vastaako Suomen oikeuslaitos edes ihmisoikeuksien julistuksen määräyksiä. Niiden mukaanhan on syytetylle järjestettävä julkinen puolustus, eikä meillä sellaista ole. Oikeuskäsittelyn hitaus ja valtion palkkaaman puolustusasianajajan puuttuminen ovat oikeuslaitoksemme tämän hetken pahimmat epäkohdat. Vielä nykyaikana oikeuskäsittely saattaa kestää viisikin vuotta. Yhteiskunnan kannattaisi uhrata enemmän varoja oikeuslaitoksen parantamiseen. Asia on tärkeä jokaiselle kansalaiselle. On nurinkurista, että tuomarit ovat yhä edelleenkin oikeuden pöytäkirjojen puhtaaksikir-

joittajia, koska ei ole rahaa sihteerin palkkaamiseen." Näin Kankaanranta.

Kansalaisten oikeussuojan kannalta ei ole mitenkään myönteistä, kun hovioikeudessa juttujen keskimääräinen ratkaisuaika on vuosi. Odotusaika on monelle piinaava kokemus sellaisenaankin, puhumattakaan sen aiheuttamista taloudellisista ja muista vahingoista. Odotuskuukausien aikana saattaa rangaistuksesta sittemmin vapautettukin tulla leimatuksi tavalla, josta on vaikea tointua. Laajoihin piireihin on jäänyt elämään uskomus, jonka mukaan asianajajan käyttäminen on kohtuuttoman kallista takaamatta silti asianomaisten mielestä oikeaa lopputulosta. Nimenomaan perintöriitajutuissa uskotaan varsin yleisesti käyvän niin, että prosessista hyötyy lopulta vain asianajaja. Kansanmies ei voi esim. hyväksyä sitä, että kaupungit ovat pakottaneet kiinteistönomistajat kunnostamaan kadut tonttinsa kohdalla Suomen lainsäädännön vastaisesti. Hän voi esim. kysyä: "Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan pitäisi kansalaisten omaisuus olla turvattu. Onko se? Osa omaisuudesta viedään eräiltä kiinteistönomistajilta lain vastaisesti kansainvälisen liikenteen kulutettavaksi. Tämä ei ole mitään pakkolunastusta, jota perustuslain 6 §:n 3 momentti edellyttää."

Suomalaisten luottamus oikeuslaitokseen ei sosiologisten tutkimusten mukaan ole mitenkään suurta. Kun näiden tutkimusten pätevyys on pyritty kiistämään esim. alioikeuksien päätöksistä tehtyjen valitusten vähäiseen määrään vedoten, on huomiotta ehkä jäänyt se mahdollisuus, että odotettavissa oleva pitkä ratkaisuaika jo sellaisenaan vähentää valitushalua.

On syytä hieman selostaa yhteiskuntatieteiden lisensiaatti Raimo Blomin väitöskirjaa "Luottamus oikeuslaitokseen". Väitöskirja tarkastelee suomalaisten luottamusta oikeudenkäytön tasapuolisuuteen. Väitöskirjan erään tutkimuksen mukaan noin 80 % vastaajista katsoo yhteiskunnallisen aseman, varallisuuden ja sosiaalisten suhteiden vaikuttavan saatuihin tuomioihin. Mainittakoon, että yhdenvertaisuus lain edessä oli kansalaisen työn turvaamisen ohella tärkeimmäksi arvostettu perusoikeus, mutta samalla toiseksi huonoimmin toteutetuksi nähty perusoikeus kansalaisen työn turvaamisen jälkeen seitsemän tarkastellun perusoikeuden joukossa. Ainakin seuraavien seikkojen voi olettaa yhdistyvän epäluottamukseen. Rikoslainsäädäntömme vanhentuneisuus, tuomioiden puutteelliset perustelut, syytetyn julkisen puolustuksen ja yleensä oikeusapujärjestelmän puutteellisuus, maallikkoedustajien vaikutusvallan vähäisyys tuomioistuimissa, historialliset vaiheemme ja ennen kaikkea kansanvaltaisen oikeudenkäytön kontrollin puuttuminen. Merkittävimmät epäluottamuksen syyt ovat jokapäiväisessä yhteiskunnallisessa elämässä, ennen kaikkea työelämässä saaduissa epäoikeudenmukaisuuden kokemuksissa. Oikeuslaitoksen toiminnan kohdalla tärkeintä on takeiden luominen kansan ja oikeuslaitoksen väliselle luottamussuhteelle, tuomioistuimien vallankäytön siirtäminen kansanvaltaisen kontrollin piiriin. Kaija Nygårdin tutkimus tukee mm. sitä ajatusta, että sosiaaliturvassa niin hyvin sosiaalihuollon kuin sosiaalivakuutuksenkin puolella asiakkaan ja vakuutetun entistä aktiivisempi osallistuminen häntä koskevien sosiaaliturvapäätöksien tekoon on tarpeellista ja välttämätöntä.

Perustuslakimme sanoo, että kaikki kansalaiset ovat yhdenvertaiset lain edessä. Tämä pitäisi olla johtavana ja ehdottomana periaatteena kaiken oikeudenkäytön alalla, mutta näinhän ei läheskään aina tapahdu käytännössä. Oikeudenkäynti on yleensä pitkällinen ja monimutkainen prosessi, joka vaatii asianomaiselta sekä aikaa että ennen kaikkea varoja, jotta voi menestyksellisesti asiaansa puolustaa. Vähävarainen kansalainen, jolla ei ole varaa palkata rutinoituja asianajajia oikeusavustajiksi ja varautua kuukausia ehkä vuosia kestävään oikeudenkäyntiin, on jo etukäteen armottomasti alakynnessä, jos vastapuolella on käytettävissään kaikki mahdollinen oikeusapu, minkä suurella rahalla saa irti. Oikeudellinen tasa-arvoisuus saavutetaan vasta silloin, kun kaikilla kansalaisilla on oikeudenkäyntiprosessin kaikissa vaiheissa mahdollisuus saada riittävän tehokasta oikeusapua. Siksi eräs tärkeimpiä oikeuslaitoksemme uudistamistehtäviä on kiireellisesti laajentaa oikeusapujärjestelmää niin, että oikeusapupalvelujen saanti on kaikkien kansalaisten ulottuvilla joko maksuttomasti tai mahdollisimman pienin kustannuksin. Oikeusapu on todella nähtävä yhtenä palvelumuotona, joka yhteiskunnan tulee tavalla tai toisella tarjota kansalaisilleen. Vähävarainen kansalainen ei useinkaan ole selvillä oikeussäännösten yhä monimutkaistuvasta sisällöstä. Hänelle laki on niin kuin se luetaan, eikä taloudellisia mahdollisuuksia asiantuntijan puoleen kääntymiseen ole. Oikeusturva oikeudenkäynnissä edellyttää sitä, että myös oikeusapu on järjestetty, ts. kan-

salaisilla on mahdollisuus oikeudelliseen neuvontaan.

Maassamme on tällä hetkellä eräitä oikeusaputoimistoja, joita pääasiassa suurimmat kaupunkikunnat ovat oma-aloitteisesti kuntalaistensa oikeusturvan parantamiseksi perustaneet. Meillä on jo vuodelta 1955 voimassa laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä. Se koskee kuitenkin vain riita- ja rikosasioita yleisessä oikeudessa ja sotatuomioistuinasioissa. Erikoistuomioistuimet, vakuutus-, vesi-, maanjako-, työoikeus- ym. asiat eivät kuulu maksuttoman oikeudenkäynnin piiriin, eivät liioin hallintoasiat ja hallinto-oikeudelliset lainkäyttöasiat, vaikka voimakkaasti laajeneva ja monipuolistuva hallinto lisää oikeudenjakotarvetta juuri hallinnon alalla.

Edellä mainitun perusteella tulisi siis maksutonta oikeudenkäyntiä laajentaa käsittämään myös erikoistuomioistuimia ja hallinnollisen lainkäytön piiriä.

Voitaneen väittää, että lakien tuntemus ns. suuren yleisön keskuudessa on heikkoa. Siksi tulisi tehostaa yleistä tiedotustoimintaa tässä suhteessa. Suomessa on kuitenkin varsin vähän pyritty kartoittamaan kansalaisten tietoutta lakiasioissa ja heidän kykyään ymmärtää ja omaksua sitä informaatiota oikeus- ja lakiasioista, jota annetaan asetuskokoelmien, kuulutusten, virallisten asiakirjojen ja julkisen sanan avulla.

Suomessa käydyssä oikeuspoliittisessa keskustelussa on eräänä mahdollisuutena esitetty ei-lakimiesten lisäämistä myös raastuvanoikeuksiin. Tällä tavoin toivotaan kansan luottamuksen oikeuslaitokseen parantuvan. Esimerkkejä meillä on jo erityisalojen tuomioistuinten osalta: työtuomioistuin, työneuvosto ja perusteilla oleva asunto-oikeus. Voidaankin kysyä, eikö puolueettomuuden tavoitetta päästäisi lähemmäksi, jos kaikki yhteiskuntapiirit voisivat entistä enemmän ottaa osaa myös lainkäyttöön.

Useissa yhteyksissä on todettu, että eduskunnalle valtiosääntömme mukaan kuuluva lainsäädäntövalta on paljolta luisunut lain valmistelijoiden käsiin. Toisaalta julkisuudessa on viime aikoina kiinnitetty huomiota lainsäädäntötyön hitauteen ja siihen, että eduskunnan käytettävissä ei ole riittävästi lainvalmisteluasiantuntemusta, mistä johtuen se on liiaksi riippuvainen hallituksen esityksistä.

Eduskunnan työ on voitava järjestää siten, että hallituksen esitykset voidaan tehokkaasti käsitellä. Hallituksen esitykset tulisi laatia nykyistä perusteellisempina ja liittää niihin valmisteluvaiheessa kertynyttä aineistoa esimerkiksi pyydetyistä lausunnoista. Ristiriita näyttää olevan siinä, että kun eduskunta yhteiskunnan tarpeita seuratessaan jatkuvasti lisää lakien määrää, sen mahdollisuudet puuttua niiden toteuttamiseen ovat nykyisen käytännön aikana lähes olemattomat.

Eduskunnassa on mm. kiinnitetty huomiota siihen, että meillä osittain lainsäädännöstä ja osittain oikeuskäytännöstä johtuen veronkavalluksista tuomitut rangaistukset ovat yleensä varsin lieviä. Niinpä suureen ja törkeään veronkavallukseen syyllistynyt henkilö on saattanut tästä rikoksestaan tulla tuomituksi verraten lievään sakkorangaistukseen. Tällainen oikeuskäytäntö on ollut omiaan johtamaan veronmaksumoraalin heikentymiseen. Verolainsäädännön uudistuessa ja nojautuessa yhä suuremmassa määrin todellisten tulojen verotukseen verovelvollisten henkilökohtainen veromoraali joutuu yhä suurempaan koetukseen. Eduskunta on edellyttänyt, että hallitus verolainsäädännön uudistuksen seuraavassa vaiheessa tulee selvittämään myös verorikosten rangaistussäännösten uudistamiseen liittyvät kysymykset. Samassa yhteydessä olisi eduskunnan mielestä kiinnitettävä huomiota myös todettujen verorikosten julkistamiseen. Toisaalta voidaan väittää, että veronmaksajain oikeusturvan takaaminen edellyttäisi tarpeellisia toimenpiteitä. Eräänä yksityiskohtana voidaan mainita, että rikoksen johdosta vahinkoa kärsineen asianomistajan aseman ennalleen palauttamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Ensi vaiheessa ainakin vakavampien välivaltarikosten uhreille tulisi suorittaa korvaus valtionvaroista, mikäli korvausta ei heti saada perityksi vahingon aiheuttajilta.

On selvää, että oikeuslaitoksen on riittävän joustavasti muututtava ja uudistuttava, jotta se voisi täyttää ne tehtävät, joita yhteiskunnallisen elämän kehittyminen ja monipuolistuminen sille kansanvaltaisessa yhteiskunnassa asettavat. Kaikki varmaan kannattavat järkeviä ja perusteltuja oikeudenkäyntilaitoksen uudistushankkeita. Muun muassa odotetaan oikeusturvaa lisäävänä maksuttoman oikeudenkäynnin edellytyksien laajentamista, julkisen puolustuksen instituution aikaansaamista, esitutkintalainsäädännön uudistamista, hovioikeusmenettelyn uudistamista suulliseksi ja myöskin käytännössä julkiseksi sekä muitakin perusteltuja uudistuksia tuomioistuinlaitoksessa.

On mielihyvin todettava, kuten oikeusministeri Laaksonen on sanonut, että oikeuslai-

toksen uudistamisesta vilkkaasti käydyn keskustelun tuloksia kokoaa ja erittelee parhaillaan valtioneuvoston asettama toimikunta. Jo nyt näyttää selvältä, että oikeuslaitoksen tehtävät nähdään aika tavalla toisin kuin aikaisemmin. On myös lopuksi mainittava, että vireillä on oikeudenkäyntimenettelyn ja tuomioistuinlaitoksen kokonaisuudistus.

Ed. Puhakka: Herra puhemies! Kun oikeuskäytäntöä tuntematon ja lainopillista koulutusta saamaton henkilö ryhtyy puhumaan oikeuslaitoksen kehittämisestä sekä oikeudenkäynnin ja oikeusturvallisuuden parantamisesta, on syytä kääntyä asiantuntijan puoleen. Allekirjoittanut on menetellyt näin (Ed. Häikiö: Kuka se asiantuntija oli?). — Hän ei ole antanut lupaa ilmoittaa nimeään.

Hallituksen tiedonannossa kosketellaan varsin lyhyesti ilmiannetun ja syytetyn julkisen puolustuksen uudistamisen tarvetta, eikä niistä suuntaviivoista, joitten mukaan se aiotaan toteuttaa, ole liiemmin mainittu. Monen muun puutteellisuuden ohella on niin, että juuri esitutkintaa koskevien määräysten puuttuminen ja se, ettei ilmiannetun puolustusta ole lainkaan järjestetty esitutkinnassa, ovat olleet silmiinpistävimmät epäkohdat rikosoikeudenkäyntimenettelyssämme. Uudistustarve on siis vältämätön.

Aivan erityisen tärkeä se on nimenomaan sen vuoksi, että meillä esitutkinta tapahtuu yksinomaan poliisin toimesta, kun se monissa muissa maissa toimitetaan syyttäjäviranomaisten johdolla. Näin on asianlaita Ruotsissa, Saksan Demokraattisessa Tasavallassa ja Saksan Liittotasavallassa viime vuosina tapahtuneitten uudistusten jälkeen. Kun meillä poliisikoulutus on lyhyenlainen ja epäilemättä puuttellinen sekä poliisien toimitilat useimmissa tapauksissa heikot, epäilystä herättää, miten niillä voimilla ja välineillä pystytään esitutkintaa luotettavasti ja oikeusturvallisuutta heikentämättä toimittamaan. Poliisilla esitutkinnan suorittajana on myös vissi pyrkimys ns. selvitysprosentin korkeana pitämiseen, ja siinä saattaa mennä lapsi pesuveden mukana. On siis erityisen tärkeätä ja kiireellistä saada nopeasti esitutkintaa ja julkista puolustusta koskevat säännökset voimaan.

Jos tässä yhteydessä jonkinlaisia suuntaviivoja haluaa esiintuoda, tulee lähinnä mieleen se, että puolustajaksi tulee ilmiannetun saada valita se henkilö, jonka hän haluaa, ettei tämä ole ilmeisen sopimaton. Puolustaja on aina määrättävä alaikäiselle, vaikka tämä ei sitä itse ymmärtäisi pyytää. Mitään asianajajamonopolia ei tästä toimesta saa tulla. Lähinnä tulisi kelpoisuusvaatimukset olla samanlaiset kuin maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetussa laissa. Tärkeätä on myös, että puolustajalla on mahdollisuus kahden kesken ja kenenkään kuulematta neuvotella avustettavan kanssa. Jos ilmiannetun puolustus esitutkinnassa kyetään aiotulla lainsäädännöllä saamaan edes tyydyttävää oikeusturvallisuutta vastaavalle tasolle, on toiveita siitä, että itse oikeudenkäynnissä, mikäli sellainen esitutkinnassa tapahtuneen tehokkaan puolustuksen jälkeen on tarpeenkaan, syytetty on lähtökuopissa edes jotenkuten samassa asemassa kuin syyttäjä. Nykyisin tilanne on lähes aina se, että ilmiannettu istuntosaliin astuessaan on tuomittu mies. Naisista ei tässä yhteydessä kannata mainita, sillä heidän osuutensa rikostilastoissa on pieni.

Kuten edella jo on tullut sanotuksi, suunniteltuja uudistuksia on pidettävä tarpeellisina. On kuitenkin otettava ratkaisevasti kantaa siihen kysymykseen, toimitetaanko esitutkinta yksinomaan poliisin voimin vai osallistuuko siihen myös muodossa tai toisessa virallinen syyttäjä. Nykyisin maaseudulla vallitseva tilanne, jossa esitutkinnan toimittaa nimismiehen johdolla poliisi ja sitten syyttäjänä toimii nimismies, on vähintään epätyydyttävä. On aivan ilmeistä, että objektiivisuusvaatimus ei tule kaikin ajoin täytetyksi. Kaupungeissa sen sijaan esitutkinta ja syyttäminen on eri viranomaisten — poliisin ja kaupunginviskaalien — toimena pienempiä kaupunkeja lukuunottamatta, missä syyttäjänä toimii poliisimestari.

Viime vuosina on lisääntynyt rikostilastoissa nimenomaan ns. valkokaulusrikollisuus ja sen kautta suuret taloudelliset rikokset, laajamittaiset petokset ja väärennykset, jotka ulottuvat lonkeroineen maan rajojen ulkopuolelle. Niitten tutkiminen on osoittautunut poliisille sen nykyisin voimin työlääksi ja tulokset ovat usein jääneet laihoiksi. Virallisen syyttäjän pitäisi osallistua esitutkintaan ainakin tämänlaatuisissa tapauksissa, jotta niitten tutkiminen ja käsittely olisi mahdollisimman tehokasta. Tässä yhteydessä on sanottava sekin, että rangaistuksia tämänlaatuisista rikoksista olisi kiireellisesti korotettava. On liian kauan kansalaisten keskuudessa ihmetelty, miten on mahdollista, että myymälänäpistelijä saa ankaramman tuomion kuin miljoonapetkuttaja.

Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä ei, kuten hallituksen tiedonannossa lausutaan, nykyisessä laajuudessaan peitä läheskään nykyaikaisen elämän kansalaiselle asettamia oikeusturvan tarpeita. Siitä onkin muodostunut lähinnä rikosasioissa käytettävä instituutti, joka takaa asianjajalle hyvän palkkion usein varsin vaatimattomastakin työpanoksesta. Tavallisen, vähävaraisen kansalaisen oikeudellisiin probleemoihin siitä ei ole juuri sanottavaa apua. Tuomioistuimet ovat olleet verrattain kitsaita myöntämään maksuttomia oikeudenkäyntejä riita-asioissa, jos hakijalla on säännöllinen pienikin kuukausiansio. Tässä suhteessa lakiin on saatava parannus, vaikka ei ehdottomia tuloja omaisuusrajoja voitane asettaakaan.

Kaikkialla, missä kunnallinen oikeusaputoimi on saatu käyntiin, on siitä saatu myönteisiä kokemuksia. Näin on tapahtunut suuremmissa kaupungeissa, kuten Helsingissä, Turussa, Tampereella, Lahdessa, Oulussa ja Jyväskylässä sekä Espoon kauppalassa. Kunnallinen oikeusaputoimisto hoitaa periaatteessa kaikkia asianajotehtäviä, ei siis yksinomaan oikeudenkäyntejä riita- ja rikosasioissa, joissa olisi mahdollisuus saada maksuton oikeudenkäynti, vaan myös muissa asioissa. Tiettävästi Helsingin oikeusaputoimiston on ollut toistaiseksi mahdotonta ottaa avustaakseen rikosasioissa syytettyjä muitten juttujen suuren määrän ja henkilöiden puutteen takia. Muualla saattaa tilanne olla erilainen.

Kun nyt suunnitellaan julkisen puolustajan käyttöä jo esitutkinnassa, tulee menettely merkitsemään kasvavaa lainoppineitten avustajien tarvetta. Jotta kansalaisten oikeusturva tällä alalla ei jäisi vain lain kauniiksi kirjaimeksi, on samanaikaisesti ryhdyttävä toimiin kunnallisten oikeusaputoimistojen kehittämiseksi ja laajentamiseksi. Tämä ei ole yksin kuntien asia, sillä oikeudenhoidon ja kansalaisten oikeusturvan tulee olla myös ensi kädessä valtiovallan asia. Ei riitä, että suunnitellaan kauniita asioita. Niitten tulee olla myös käytännössä toteuttamiskelpoisia.

Kunnalliset oikeusaputoimistot eivät astu asianajajakunnan varpaille. Sellaistakin on epäilty oikeusaputoiminnan kehittämissuunnitelmien yhteydessä. Tässä tuleekin pakosta mieleen kirjailija Mark Twainin kasku ystävästään asianajajasta, jonka hän tapasi toimistonsa ovella seisomassa kädet taskuissaan. Twain tervehti lausumalla: "Miellyttävä tavata kerrankin asianajaja, jolla on kädet omissa taskuissaan." Edellä sanottu ei ole tarkoitettu asianajajakunnan loukkaamiseksi. Kysymys on vain siitä, että on vihdoinkin ja viimein konkreettisesti pyrittävä saamaan kansalaiset tasa-arvoisiksi lain ja oikeuden edessä. Sitä he eivät ole niin kauan, kuin tehokas ja asiantunteva oikeusapu on vain yksityisen asianajotoiminnan varassa. Tämä koskee tietysti vain ali- ja keskipalkkaista väestöä sekä täysin vailla tuloja olevia, joille korkeiden asianajo- ja oikeuskulujen maksaminen on suorastaan mahdotonta. Olemme tällä oikeudenhoidon tärkeällä alueella pahasti jäljessä Ruotsista, puhumattakaan sosialistisista maista.

Edellä on kosketeltu muutamia hallituksen tiedonannossa esitettyjä suunnitelmia. Tärkeimmiltä osiltaan tiedonantaja jättää paljon sanomatta. Saa sen vaikutelman, että eräitä sinänsä hyviä suunnitelmia on tekeillä, mutta perusasetelmissa ei mikään tule muuttumaan. Tästä syystä on hyvä, että asia on saatettu eduskunnan käsittelyyn. Tässä käsittelyssä voidaan antaa hallitukselle ja ennen kaikkea oikeusministeriölle viitteitä siitä, mitä uudistuksia oikeushallinnon alalla tulisi toteuttaa. Vasemmisto on jatkuvasti esittänyt perusteellisten muutosten aikaansaamista. Toivottavasti hallitus ottaa tehdyt ehdotukset huomioon, jotta päästäisiin mahdollisimman nopeasti syvälle luotaviin uudistuksiin kansalaisten oikeusturvan takaamisen alalla.

Ed. Perheentupa: Herra puhemies! Hallitus on tiedonannossaan oikeuslaitoksemme kehittämisestä esittänyt ne suunnitelmat, jotka tällä vuosikymmenellä on ajateltu toteutettaviksi yleensä oikeudenkäyntijärjestelmän ja erityisesti tuomioistuinlaitoksen kehittämiseksi. Hallitus näkee tuomioistuimet palvelulaitoksina, ja tästä syystä on ymmärrettävää, että keskeinen perustelu uudistamissuunnitelmille on mielipidetutkimuksissa saatu tulos, jonka mukaan kansalaisten luottamus oikeuslaitoksen puolueettomuuteen on koko 1960-luvun ajan vähentynyt. Kun vielä vuonna 1960 oikeuslaitoksen tasapuolisuuteen uskoi 54 % aikuisväestöstä, oli vastaava luku vuonna 1968 enää 36 %. Oikeusvaltiossa luottamus oikeuden toteutumiseen on välttämätöntä, mutta olisi sinisilmäistä lakimiesmieltä kuvitella, että katoava luottamus olisi palautettavissa ainoastaan tuomioistuinten tai oikeudenkäyntimenettelyn ulkonaisten olosuhteiden ja teknisten välineiden korjaamisella. Teknisten seikkojen

suhteen ei viime vuosikymmenellä toki ole tapahtunut sellaisia muutoksia, jotka selittäisivät kansalaisten mielipidemuutokset.

Oikeudenkäyntimenettelyä on yksinkertaistettava ja tuomioistuimia demokratisoitava. Oikeusturvaa oikeudenkäynneissä on lisättävä. Mutta oikeus ei ole pelkkiä muotoja eikä tasapuolisuus toteudu voimassa olevaa oikeutta puolueettomastikaan sovellettaessa, sillä luottamus oikeuslaitokseen riippuu ennen muuta siitä, millaista oikeutta tuomioistuimet jakavat, siitä millainen oikeusturva kansalaisille laissa turvataan.

Oikeuslaitosta koskevat mielipidetutkimukset ovat paljastaneet yleisen luottamuspulan lisäksi toisen ja vielä tärkeämmän seikan: luottamus oikeuslaitokseen on vähäisintä työväestön keskuudessa. Tässä meille on pohja oikeuslaitoksen kehittämissuunnitelmiin. Oikeusaputoiminnan kehittäminen koituu osaltaan vähävaraisimman kansanosan hyväksi, mutta syvällekäyviä muutoksia tavoiteltaessa on tärkeintä säätää lakeja, jotka antavat heille heidän tarvitsemaansa oikeutta.

On täysin ymmärrettävää, että hallitus ei ole voinut antaa eduskunnalle samanlaista tiedonantoa 1970-luvun lainsäädännön kokonaissuunnitelmista kuin se on nyt antanut oikeuslaitoksen kehittämistavoitteista. Mutta eräästä kaikkeen lainsäädäntötyöhön kiinteästi kuuluvasta seikasta olisin halunnut kuulla hallituksen suunnitelmia, nimittäin siitä, mitä hallitus aikoo tehdä yleensä lainsäädäntötyön kehittämisen suhteen. Viime aikoina on yhä yleisemmin alettu tiedostaa oikeuslaitoksen, mutta myös yleensä oikeuden poliittinen luonne. Ja yhä laajemmalla ymmärretään, että käytäntöön sovellettuina kaikkein teknillisimmilläkin lain yksityiskohdilla on kouriintuntuva sisältö. Tästä huolimatta rummutetaan yleisesti mielipidettä, jonka mukaan lainvalmistelu on puolueettomien lainoppineiden työtä, jonka tulee saada tapahtua salassa julkisuudelta ja erossa yhteiskuntapoliittisesta väittelystä. Lakimiesuutisten keväisessä numerossa kerrottiin jopa nyt käsiteltävänä olevan oikeuslaitoksen kehittämissuunnitelman historian olevan se, että saattamalla uudistussuunnitelma eduskunnan tietoon näitä uudistuksia valmistelevat virkamiehet haluavat varmistautua myös niiden tulevasta hyväksymisestä eduskunnassa. Ellei uudistusten suuritöisyys olisi pakottanut lainvalmisteluvirkamiehiä tähän poikkeukselliseen varovaisuuteen, olisi ilmeisesti salaperäisyys nyt esiteltävien suunnitelmien suhteen jatkunut samalla tavalla kuin on laita yleensä lainvalmistelutyössä.

Salaperäisyys ja epäpoliittisuus eivät saisi enää olla niitä periaatteita, joiden varassa lainvalmistelua oikeusministeriössä hoidetaan. Ja lopultakin on tunnustettava se, että lakien laatiminen on liian tärkeä asia annettavaksi lakimiesten yksinoikeudeksi. Näistä toteamuksista on tehtävä myös käytännön johtopäätös.

Tuomioistuinlaitoksen uudistamista tärkeämpänä uudistuksen aiheena näen 1970-luvun oikeuspolitiikassa lainvalmistelun julkisuuden lisäämisen, lainvalmisteluun osallistuvien asiantuntijoiden piirin laajentamisen juristikunnasta myös muuhun yhteiskunnalliseen asiantuntemukseen ja poliittisen edustavuuden lisäämisen lainvalmistelutyössä, lainvalmistelukunnassa samoin kuin virkamiehistössä, komiteoissa ja toimikunnissa, sanalla sanoen lainvalmistelun kansanvaltaistamisen. Rohkenen jopa epäillä, että jos tällainen uudistusohjelma toteutetaan, siitä seuraa nyt suunniteltua uudistusta perinpohjaisempi ja demokraattisempi oikeudenkäynnin uudistus sivutuotteena.

Vaikka siis näenkin oikeuslaitoksen keskeisen uudistustarpeen oikeuden sisällön uudistamisena ja tällaisen uudistustyön demokraattisuuden takaamisena, en väheksy oikeuslaitoksen muodollistakaan uudistamista. Päinvastoin haluan huomauttaa, että yleensä oikeudellisilla ja erityisesti oikeudenkäyttöä koskevilla muotomääräyksillä on käytännössä usein arvaamattoman suuri sisällöllinen merkitys.

Tiedonannosta ilmenee, että tämän keskustelun perusteella hallitus tulee viitoittamaan lainvalmisteluelimille ne suuntaviivat, joita noudattaen oikeudenkäyntimenettelyn uudistamistyötä on jatkettava. Tiedonannosta voi myös päätellä, että kysymyksessä oleva lainvalmisteluelin on lainvalmistelukunta.

Minulla on edellä sanomani perusteella syytä toivoa, että hallitus pitää vastaisuudessakin huolen siitä, että nyt takaisin virkamiestasolle siirtyvää työtä ei tämän keskustelun perusteella katsottaisi poliittisesti loppuun puhutuksi, vaan että uudistusehdotusten yksityiskohdatkin pidetään poliittisessa ja julkisessa valvonnassa. Eräs mahdollisuus tämän valvonnan takaamiseksi olisi se, että oikeusministeriö asettaa pysyvän oikeuspoliittisen neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on paitsi oikeudenkäyntimenettelyn uudistuksen johtaminen myös yleensä lainsäädäntötyön seuraaminen ja ehdo-

tusten tekeminen ministeriölle. Tämän neuvottelukunnan perustamisen yhteydessä tulisi luoda sille myös riittävä sihteerityövoima. Eräs mahdollisuus tässä suhteessa olisi se, että oikeusministeriön kriminologisesta tutkimuslaitoksesta muodostettaisiin neuvottelukunnan sihteeristö oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen muodossa.

Ed. Koivisto: Herra puhemies! Hallituksen keväällä 1971 eduskunnalle antama selonteko uudistushankkeista, joihin hallituksen mielestä olisi aihetta oikeuslaitoksen piirissä ryhtyä kuluvalla vuosikymmenellä, oli samalla ikään kuin toimeksianto eduskunnalle, sillä sen antamisen yhteydessä oikeusministeri Mikko Laaksonen pyysi eduskuntaa ottamaan kantaa lähinnä kahteen kysymykseen: ensinnäkin siihen, onko jo aika koko tuomioistuinlaitoksen syvällekäyvään uudistukseen, ja toiseksi, ollaanko yleisesti sitä mieltä, että tällä vuosikymmenellä oikeuslaitos on vihdoinkin kehitettävä yhteiskunnallisen palvelutehtävänsä täyttäjäksi ja tasapuolisen oikeusturvan antajaksi. Nämä kysymykset sinänsä olivat kyllä melkoisen hämmästyttäviä, sillä niistä pitäisi kai voida olla vain yhtä mieltä jopa oikeusministeriössäkin.

Kesän aikana kansanedustajien keväällä 1971 käyttämiä puheenvuoroja on ruodittu asetetussa oikeuslaitostoimikunnassa ja annettu niistä huono arvosana: "Kuormittain sanoja mutta vain vähän uudistuksiin kelpaavia ajatuksia." Kuitenkin on niin, että hallitus sai, mitä pyysikin, sillä toimeksianto eduskunnalle edellytti mielestäni nimenomaan periaatteellista keskustelua, ei jonkinlaisena oikeuspoliittisena ideapankkina olemista. Mitä virkaa on virkamiehillämme, elleivät he hoida yksittäisiä uudistuskohteita sen jälkeen, kun päätöselimet ovat linjanneet kokonaisuuden?

Hallituksen omaa selontekoa voidaan moittia periaatteellisen kokonaisnäkemyksen puutteesta. Selonteko oli lähinnä teknokraattisesti muotoiltu lista niistä käsillä olevista ja aivan välttämättömistä uudistushankkeista, jotka nyt ovat ajankohtaisia oikeusministeriön lainvalmistelukunnassa. Selonteko oli toisin sanoen raportti eduskunnalle siitä, mitä oikeusministeriön virkamiehet juuri nyt ovat puuhaamassa. Tulee mieleen, oliko selonteon tarkoituksena vain eduskunnan ennakkohyväksymisen hankkiminen muutamille poliittisesti sangen vaarattomille uudistuksille sen sijaan, että hallituksen olisi ollut esitettävä selonteko, jossa todella merkittävät ja kiistanalaiset kysymykset olisi esitetty keskustelun lähtökohdaksi.

Hallituksen selonteko alkaa kappaleella, jossa tunnetaan huolta siitä, että tuomioistuinlaitos ei nauti kansalaisten täyttä luottamusta oikeusturvan jakajana ja yhteiskunnallisena palvelulaitoksena. Hallituksen selonteko koskettelee kuitenkin vain kysymyksiä, joiden korjaamisella voidaan saada aikaan parannuksia oikeudenjakamistavoissa, oikeuslaitoksen muodollisessa rakenteessa. Ei ole kuitenkaan oikeusturvan kannalta samantekevää, minkä laatuista on sisällöltään se oikeus, jota jaetaan, eikä myöskään se, kutka sitä ovat jakamassa. Siksi olisi odottanut hallituksen selontekoon, jonka tarkoituksen sanottiin olevan kartoittaa mahdollisimman laajasti erilaiset käsitykset tuomioistuinlaitoksen asemasta ja tehtävistä, sisältyvän selvempiä periaatteellisia virikkeitä todelliselle oikeuspoliittiselle keskustelulle.

Hallituksen selonteko ei kuitenkaan puutu oikeuspoliittisesti kaikkein kiistanalaisimpiin kysymyksiin lainkaan ja on ollut siksi pettymys kaikille niille, jotka olivat toivoneet, että hallitus olisi tässä lähtenyt liikkeelle tasavallan presidentin Lakimies-lehdelle antaman tunnetun haastattelun ajatuksista, mitkä ajatukset jo aikaisemmin oli esitetty sosialidemokraattisen puolueen oikeusturvapoliittisessa ohjelmassa.

Maassamme on haluttu muuttamatta pitää yllä klassillista käsitystä siitä, että tuomioistuinlaitoksen on muodollisesti toimittava täysin erillään muusta päätös- ja toimeenpanovallasta. Tämän muodollisen eron, tuomioistuinlaitoksen nk. riippumattomuuden, on samalla katsottu olevan riittävä tae myös siitä, ettei muu vallankäyttö vaikuta sisällöllisestikään tuomioistuinten toimintaan. Kun tuomioistuimet on erotettu kaikesta demokraattisesta valvonnasta, on samalla katsottu saadun takeet niiden epäpoliittisuudesta. Käytännössä tuomioistuimet eivät ole olleet kuitenkaan yleisistä valtasuhteista riippumattomia tai epäpoliittisia. 1920- ja 1930-luvulla ne harjoittivat selvää vasemmiston järjestöjen ja lehtien poliittista syrjintää, ja toisen maailmansodan jälkeen, kun tällaiseen avoimeen poliittiseen syrjintään ei ole ollut enää mahdollisuuksia, niistä on tullut vanhentuneen luokkarikoslainsäädännön käteen sopiva työkalu.

Tuomioistuinten jäsenten pitäisi luonnollisesti edustaa erilaisia yhteiskunnallisia näkemyksiä, kuten jälleen sosialidemokraattisen

puolueen oikeusturvapoliittisessa ohjelmassa sanotaan. Kuitenkin tällä hetkellä alle 10 % maamme tuomioistuinlaitoksen tuomareista on lähtöisin työväenluokasta, eikä tässä suhteessa havaita juuri mitään säätykiertoa tapahtuneen 1920-luvun lopulta lähtien.

Meillä on tällä hetkellä monista syistä oikeus päätellä, että tuomioistuinlaitos koetaan enemmän ylempien yhteiskuntaryhmien vallankäyttöelimeksi kuin tasapuolisesti toimivaksi oikeusturvan jakajaksi tai yhteiskunnalliseksi palveluslaitokseksi. Tämän vuoksi ei pitäisi nyt enää keskustella yksittäisistä detaljiuudistuksista, vaan koko tuomioistuinlaitoksen demokratisoimisesta ja sen jakaman oikeuden laadusta ja sisällöstä. Ellei eräitä hallituksen selonteon ulkopuolelle jääviä uudistuksia toteuteta, tulee tuomioistuinlaitoksen uudistaminen jäämään näennäisuudistukseksi.

Ensinnäkin on saatava aikaan uusi nimitysjärjestelmä tuomioistuinlaitokseen, jolloin poliittisten elinten on nimitettävä tuomioistuinten jäsenet kunnan, läänin ja valtakunnan tasolla. Samalla on kumottava tuomareiden ehdoton erottamattomuus, mikä tällä hetkelläkin on eräs todellisen uudistamisen ja demokratisoinnin tehokkaimmista esteistä.

Edelleen on saatava aikaan perusteellisesti uudistettu rikoslaki. Ei riitä, että saisimme uusia esim. vero- ja säännöstelyrikoksia koskevia osauudistuksia, vaan koko rikoslaki, joka sisältää mm. rajat, joita valtiovalta ei saa ylittää suhteessaan yksityisen kansalaisen henkilökohtaiseen vapauteen, on uusittava.

Kansalaiset eivät tarvitse turvaa vain valtiovaltaa vastaan, vaan he tarvitsevat nykyistä parempaa suojaa myös taloudellisia vallanpitäjiä vastaan. Työturva on tässä keskeinen asia, mutta tärkeä on myös suoja ympäristön saastumista vastaan. Näistäkään erityisen ajankohtaisista kysymyksistä ei ole selonteossa keskustelun pohjaksi kelpaavaa mainintaa, vaikka tiettävästi uudistuksia näillä aloilla valmistellaan ja vaikka esim. asetetun valtiosääntökomitean on otettava kantaa siihen, millä tavalla nämä kysymykset on säänneltävä uudessa perustuslain kansalaisoikeuksia koskevassa luvussa.

Oikeusturvan tehtävänä on etupäässä antaa kansalaiselle turvaa toisaalta valtiovaltaa, toisaalta taloudellisia vallanpitäjiä vastaan. Koska tämä nyt käsiteltävänä oleva selonteko jättää olennaisia oikeusturvapoliittisia kysymyksiä käsittelemättä, on niiden kehittelemiseksi ryhdyttävä välttämättä jatkotoimenpiteisiin. Vähintä, mitä hallitus mielestäni voi tehdä selonteon perusteella suuriksi arvioitavien puutteiden korjaamiseksi oikeusturvan takaamisessa kansalaisille, olisi asettaa parlamentaarinen komitea selvittämään tulevien keskeisten oikeusturvauudistusten pääperiaatteita.

Ed. Hjerppe: Herra puhemies! Hallituksen nyt kysymyksessä olevassa selonteossa tunnustetaan, että oikeudenkäyntimenettelyn ja tuomioistuinlaitoksen uudistaminen kokonaisuudessaan on oleva uudistamishankkeiden tavoitteena. Vaikka monet hallituksen esittelemistä uudistuksista ovatkin oikeuspoliittisesti tervetulleita, on monessakin mielessä väärin kutsua näitä uudistuksia hallituksen esittelemässä muodossa kokonaisuudistukseksi.

Hallituksen esittelemät uudistukset tulevat edelleenkin säilyttämään lainkäyttötoiminnassa vallitsevan varattomien ja varakkaiden välisen eriarvoisuuden, joka ilmenee siitä, että oikeuspalvelukset jakautuvat epätasaisesti kansalaisten kesken ja nimenomaan varakkaiden ihmisten hyödyksi. Tämä johtuu monista tekijöistä, joista mainittakoon, että varakkaat omaavat suuremmat taloudelliset resurssit ja taktiset asemat oikeuspalvelusten käyttöön. Tuomarikunta on enimmäkseen lähtöisin yhteiskunnan yläkerrostumista ja taipuvainen päätöksenteossaan samaistumaan yläkerrostumien etuihin. Lakeja selittävä oikeustiede perustuu kokonaan porvarilliseen arvomaailmaan, ja kansanvaltainen kontrolli tuomareiden nimittämiseen sekä lainkäyttötoiminnan valvomiseen puuttuu oikeuslaitoksestamme lähes täysin.

Hallitus ei selonteossaan puutu lainkaan ns. erikoistuomioistuimiin eikä niiden lainkäyttötoiminnan uudistamiseen. Tosin hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi työtuomioistuimista, mutta koska tämä lakiesitys voimaantullessaan merkitsee vain pienehköjä teknillisluonteisia muutoksia aikaisempaan oikeustilaan verrattuna, lienee tässä sallittua puuttua mainitun erikoistuomioistuintyypin toimintaan yleisestä oikeuspoliittisesta näkökulmasta käsin. Korostan, että tässä mainitsemani periaatteelliset näkökohdat pätevät myös muihin erikoistuomioistuimiin, jotka rakentuvat ns. etupiiriedustuksen pohjalle.

Hallitus esittää eräänä oikeuslaitoksen uudistamisen vauhdittajana kansalaisten tutkimuksessa todetun tyytymättömyyden tuomioistuinten toimintaan, mutta sitä suuremmalla syyllä

ja perinpohjaisuudella pitäisi nyt paneutua työtuomioistuinlaitoksen perusteiden pohdiskeluun ja tarkistamiseen. Onhan erityisen hälyyttävää, että kun työnantajataholla ollaan poikkeuksettoman tyytyväisiä työtuomioistuimen toimintaan, niin työläisjoukkojen keskuudessa koetaan tuo laitos luokkatuomioistuimena, joka järjestelmällisesti tukahduttaa työläisten oikeutetut vaatimukset ja hillitsee työläisten omaehtoisen toiminnan työnantajapuolen suorittamia törkeitä työehtojen loukkauksia vastaan. Ovatko työläiset sitten väärässä? Miten tasapuolisesti työtuomioistuin ratkaisuissaan ottaa huomioon eri osapuolten edut? Muistutettakoon ensin mieliin, että työtuomioistuin erikoistuomioistuimena ratkaisee riita-asiat, jotka koskevat työehtosopimuksen pätevyyttä, voimassaoloa ja oikeata sisältöä eli tulkintaa, työehtosopimuksen tai työehtosopimuslain vastaista menettelyä tai sellaisesta menettelystä langetettavaa seuraamusta.

Työntekijäpuoli on normaalioloissa joutunut turvautumaan työtuomioistuimen palveluksiin huomattavasti enemmän kuin työnantajapuoli, kuten seuraavat luvut osoittavat. Vuonna 1967 jutun saattoi vireille työntekijäpuoli 43 kertaa, työnantajapuoli 22 kertaa, vuonna 1968 työntekijäpuoli 45 kertaa, työnantajapuoli 18 kertaa ja vuonna 1969 työntekijäpuoli 39 kertaa, työnantajapuoli 17 kertaa. Esimerkiksi vuonna 1967 työtuomioistuin antoi kaikkiaan 48 ratkaisua. Niistä 9 koski työnantajapuolen kanteista vireille pantuja työläisten väitettyjä työrauhavelvollisuuden rikkomisia, joissa työläisten ammattiosastot tai -liitot olivat vastaajina. Kaikissa tapauksissa työntekijäpuoli tuomittiin hyvityssakkoihin, vaikka eräiden ratkaisujen, kuten esim. n:o 29/67, oikeellisuus jopa porvarillisen oikeustieteen valossa voidaan asettaa kyseenalaiseksi. Mutta, kuten Gösta Huldén on eräässä Ruotsin AD:tä koskevassa tutkimuksessaan osoittanut, työtuomioistuinkoneisto toimii työnantajan kannalta erittäin kiitettävästi, kun on kysymys reaktioista työläisten lakkoihin. Toisaalta vuonna 1967 ratkaistiin työtuomioistuimessa 22 työntekijäpuolen toimesta vireille pantua vahvistuskannetta, joista vain 8 tapauksessa päädyttiin työntekijäpuolen vaatimaan tai muutoin työntekijäpuolen kannalta edulliseksi katsottavaan tulkintaratkaisuun. Samoin 16:ssa työntekijäpuolen ajamassa hyvityssakkokanteessa langetettiin hyvityssakko työnantajalle tai työnantajapuolen yhdistykselle vain 4 tapauksessa.

Vuoden 1967 luvut ovat vain esimerkkejä, mutta ne osoittavat hyvin työtuomioistuimen ratkaisutoiminnan yleislinjoja, ja vaikka oikeussosiologiset tutkimukset työtuomioistuimen toiminnasta edelleenkin puuttuvat, voidaan kuitenkin päätellä, ettei työläisten tuntema epäluuloisuus työtuomioistuimen toiminnan objektiivisuutta ja puolueettomuutta kohtaan ole aiheetonta. Työntekijät, jotka tarvitsisivat erityissuojaa työnantajan johto- ja valvontavallan väärinkäyttöä sekä yksipuolisesti toteuttamia työehtojen ja työolonormien sovellutuksia vastaan, saavat tätä suojaa vain poikkeustapauksissa, kun taas työnantajapuolen nauttima suoja väitetyissä työrauhavelvollisuuden loukkaustapauksissa on sataprosenttinen. Niin sanotuissa työrauhavelvollisuuden loukkauksissa on tyypillinen tapahtumien kulku seuraava: Työnantaja panee työpaikalla toimeen rationalisointitoimenpiteitä tai muita työmenetelmien taikka työskentelyolosuhteitten muutoksia, jolloin työntekijät joutuvat käyttämään painostuskeinoja saadakseen työnantajan neuvottelemaan palkkaperusteiden ja palkkojen tarkistamisesta muuttuneita olosuhteita vastaaviksi. Yleensä erimielisyydet saadaankin tällä tavalla ratkaistuiksi ja niskoitteleva työnantaja suostumaan työn uudelleen hinnoittelemiseen. Mutta tämän jälkeen koittaakin dramaattinen jälkinäytös työtuomioistuimessa, jossa poikkeuksetta ammattiosasto tai useimmiten myös ammattiliitto tuomitaan hyvityssakkoihin työrauhavelvollisuuden rikkomisesta. Monissa tapauksissa on jopa käynyt siten, että vaikka työtuomioistuin joutuukin toteamaan työnantajan suorittaman työehtosopimuskohdan tulkinnan tai muun erimielisyyden kohteena olevan menettelyn virheelliseksi, työntekijöiden ammattiosastot ja -liitot tuomitaan silti hyvityssakkoihin työntekijöiden toimenpiteistä virheen oikaisemiseksi.

Perussyy siihen, miksi yhteiskunnalliset päätöksentekomekanismit, tuomioistuimet mukaan luettuina, kohtelevat ihmisiä tai ihmisten luokkia eriarvoisesti, on tässä kapitalistisessa yhteiskuntajärjestelmässä, jossa elämme. Työtuomioistuimen päätöksenteossa tuotantovälineiden yksityisomistuksesta johtuva työn ja pääoman välinen kapitalistisen yhteiskunnan perusristiriita ilmenee erikoisen selkeästi. Kapitalistisen yhteiskunnan oikeudenkäyttöä onkin eriteltävä luokkajaon aiheuttamasta eriarvoisuudesta käsin, jonka pönkittäminen on monin tavoin nivoutunut tuomioistuinkoneiston rakenteisiin ja oikeuskäsittelyn kulkuun. Voidaan puhua en-

sinnäkin prosessin osapuolten eriarvoisuudesta lähtöasemissa. Työnantajapuolen ja työläisten punnukset eivät ole tässäkään tasoissa. Kapitalistisen yhteiskunnan oikeusideologian mukaisesti työnantajalla on valta määrätä työn kulku ja organisaatio sekä työvoiman hinta työehtosopimusten ja työntekijäin suojaksi säädettyjen pakollisten lainsäännösten asettamissa puitteissa. Missä työehtosopimuksen tai mainitunlaisten lakien normeja ei ole, siellä on työnantajalla valta. Työnantajan vallan käyttöön kuuluu myös valta soveltaa ja tulkita työsuhdetta koskevia normeja ja panna ne täytäntöön työpaikalla. Prosessin alkuasetelmissa työnantajan johto ja valvontavalta painaa olettamuksena, että jos työnantaja jotakin tekee, hänellä on myös oikeus tehdä siten kuin tekee. Alkuasetelmien erilaisuuteen liittyy myös se, että työnantajalla on suuremmat taloudelliset resurssit palkata asiantuntijoita hoitamaan työsuhdeasioita ja työtuomioistuinprosessia itselleen edulliseen suuntaan.

Työtuomioistuinprosessi suosii työnantajaa monin tavoin. Esimerkkeinä voidaan mainita, että työntekijöiden ammattiosaston toimikunnan jäseniä ei voida kuulla todistajina oikeudenkäynnissä, vaikka heillä toisaalta olisi parhaat tiedot konfliktin kulusta työntekijöiden näkökulmasta katsottuna. Toisaalta työnantajapuolen neuvotteluedustajiin nähden ei tällaista rajoitusta yleensä jouduta soveltamaan ja niinpä todisteluaineisto pakostakin muodostuu työnantajien näkökantoja suosivaksi.

Kolmantena eriarvoisuuden ilmenemismuotona voidaan mainita työtuomioistuimen rakenteesta johtuva erilainen kohtelu. Työtuomioistuimen muodostaa kolme ns. puolueetonta asiantuntijaa, joiden ei periaatteessa pitäisi edustaa kummankaan osapuolen etuja, sekä lisäksi kolme työnantaja- ja kolme työntekijäpuolen edustajaa. Käytäntö on osoittanut, että nämä kolme ns. puolueetonta ratkaisijaa samaistuvat miltei poikkeuksetta työnantajapuolen etuihin ja täten työnantajapuolen katsomusten ylivalta on taattu. Työntekijäedustajille teroitetaan, että hekään eivät ole tuomioistuimessa työläisten intressien edustajina vaan objektiivisina ja puolueettomina tuomareina. Tuomioistuin onkin tuomioissaan useimmiten yksimielinen. Se seurailee uskollisesti muiden kapitalistimaiden vastaavien elinten oikeudenkäytäntöä ja on herkkä omaksumaan porvarillisen oikeustieteen tulkinta- ja ratkaisuehdotuksia. Tästähän on räikeä näyte juuri työrauhavelvollisuuden laajuuden suhteen noudatettu käytäntö. Ja vaikka viimeaikainen oikeusteoria ja oikeussosiologia onkin vakuuttavasti osoittanut, että oikeudellinen päättely ja päätöksenteko ei voi koskaan olla mitään objektiivista taikka puolueetonta, vaan välttämättä riippuvainen päätöksentekijän ideologiasta ja arvotaustasta ja että oikeustieteellinen ja käytännön juristin päättely ei mitenkään ratkaisevasti eroa poliittisesta päättelykeinosta, lepää työtuomioistuimen omaksuma dogmi vielä sellaisen harhakuvan varassa, ettei tuomioistuin ollenkaan käsittelisi poliittisia eturistiriitoja vaan ainoastaan oikeusristiriitoja. Tämän harhakuvan valtaan on työtuomioistuimen työntekijäjäsenetkin ehkä tahtomattaan saatettu.

Edellä esittämäni näkökohdat olisi pidettävä mielessä uudistettaessa koko erikoistuomioistuinorganisaatiota. Oikeudenmukaisuuden periaate edellyttää nimenomaan kansalaisten tasapuolista kohtelua, yhtäläisten vaikutusmahdollisuuksien suomista kaikille vaikuttaa tuomioistuimen päätökseen sekä koko oikeudenkäyntilaitoksen joko suoranaisesti tai välillistä kansan kontrollia. Täysin toteutettuna tämä merkitsee sosialistiseen yhteiskuntajärjestelmään siirtymistä, mutta jo tässä yhteiskuntajärjestelmässä oikeuslaitosta voitaisiin melko pitkälle demokratisoida. Hallituksen esittelemät uudistushankkeet eivät kuitenkaan näytä kirvoittavan tätä kehitystä kovinkaan pitkälle.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Tuomioistuinlaitoksen uudistaminen on toteutettava vihdoinkin. Itsenäisyytemme aikana tapahtuneet viisi eri suunnitelmaa oikeudenkäyntimenettelyn ja tuomioistuinlaitoksen kokonaisuudistukseksi ovat jääneet toteutumatta. Nyt on tullut aika päästä eteenpäin tässä koko kansamme ja nimenomaan sen suuren enemmistön kannalta erittäin tärkeässä asiassa. Oikeusministeri Laaksonen toteaa mielipidetutkimuksen mukaan yleisen luottamuksen tuomioistuinlaitokseen oikeusturvan jakajana heikentyneen viime aikoina. Tätä luottamusta tuskin on kansan keskuudessa koko itsenäisyytemme aikana suuremmin ollutkaan, aikaisemmista kansakuntamme vaiheista puhumattakaan. Kuitenkin kaikilla muilla aloilla tapahtunut voimakas kehitys edellyttää niin yhteiskunnallisesti keskeisen kysymyksen kuin kansalaisten oikeusturvan järjestämistä ajan vaatimuksia vastaavaksi. Jos ja kuten ilmeistä on, että oikeusturvamme on ky-

seenalaista oikeuslaitoksen epäkohdista ja vanhentuneesta lainsäädännöstä johtuen muusta yhteiskunnassa tapahtuneesta kehityksestä huolimatta, on tuomioistuinlaitoksen uudistamisen toteuttamiseen sen kaikilta osin lähdettävä välittömästi.

Eräs varsin kipeä epäkohta, josta usein lähtee liikkeelle vaikea oikeusprosessi yksityisen kansalaisen kohdalla, on oikeusturvan puuttuminen esitutkimuksissa. Tämän epäkohdan korjaaminen onkin rikosasiain oikeudenkäynnin osalta asetettu ensimmäiselle sijalle kiireellisyysjärjestyksessä. Tässä yhteydessä tulisivat uudistettavaksi myös syylliseksi epäillyn pidättämistä ja vangitsemista koskevat säännökset, minkö ohessa tulee järjestää myös syytetyn julkinen puolustus. Jokaisella kansalaisella täytyy olla lakien määräämänä asiantuntija-apua koko syyteprosessin ajan. Nyt sitä turvaa ei ole. Oikeusapujärjestelmän laajentaminen ja kehittäminen on toteutettava kiireellisesti. Kansalaisten on saatava kehitetyn oikeusapujärjestelmän suoma tuki turvakseen mielivaltaa ja mahdollisia väärinkäytöksiä vastaan. Nykyinen käytäntö saattaa johtaa ja on johtanut syyttömien tuomitsemiseen, mikä on kaikkein vaarallisin oikeuden loukkaus. Esitutkinnassa, jossa esim. poliisi tai nimismies on syyttäjä ja samalla tutkimuksen suorittaja, syntyy tilanne, jossa syytetyllä ei ole lain turvaa eikä tuntemusta. Kuulustelussa tehdyt pöytäkirjat puolestaan ovat todistusvoimaista aineistoa koko oikeudenkäyntiprosessin ajan, sillä niiden pohjalta tapahtuu käsittely. Tilanteesta johtuen saattaa syytetty, tässä vaiheessa täysin syyttömänäkin mutta lain kirjainta tuntemattomana, omalla menettelyllään vaikeuttaa asemaansa. Esim. poliisin vastustamisesta tai häirinnästä voidaan tarvittaessa syyttää varsin helpolla, ja tällöin on poliisi aina voiton puolella. Yksityisen kansalaisen mahdollisuudet osoittaa syyttömyytensä näissä tapauksissa ovat lähes olemattomat. Jos lisäksi on entisestään vaikka pienempikin lain rikkomus, on syyllisyys aivan ilmeinen. Mutta täysin syytönkin on avuton jouduttuaan poliisin pahoinpitelemäksi, vaikka olisikin näyttö pahoinpitelystä. Ei oikeuslaitos toimi kansalaisten tasa-arvon pohjalta. Poliisi on virka-asemansa vuoksi suojatussa asemassa. Hänen todistuksensa yksinkin on painava, mutta näissä tapauksissa on usein yhtä syytettyä vastassa kaksi tai useampia poliiseja. On todettava, että poliisin virkatehtävässään suorittaman lain rikkomisen toteen näyttäminen on lähes mahdottomuus. Kuitenkin eräitä karkeampia tapauksia on sentään Suomessakin selvitetty. Esim. yksinäinen nuori henkilö on täysin avuton jouduttuaan poliisin pahoinpitelemäksi, varsinkin jos hänellä ei ole arvovaltaista tai varakasta suojelijaa. Vaikka pahoinpitelystä olisi todistajia ja näyttö, ei silläkään olisi merkitystä, sillä todistajain eliminoimisella asettamalla myös heidät syyllisiksi on asia järjestettävissä, kuten tapahtui esim. Persian shaahin vierailun aikana tapahtuneiden yhteenottojen selvittelyssä sekä aikaisemmin esim. yleislakon 1956 tapahtumien oikeuskäsittelyssä. Poliisi ei ole muiden kansalaisten kanssa samanarvoinen lain edessä, vaan on muiden yläpuolella, vaikka yksin tämä virkatehtävä ja asema ei suinkaan tee tätä ihmisryhmää ehdottoman lainkuuliaisiksi. Samoin on varakas ja korkeassa asemassa oleva kansalainen muita paremmassa asemassa oikeudenkäyntimenettelyn suhteen. Tämä ei valitettavasti ole vain mielipide, vaan vakava todellisuus siinä käytännössä, jolla näitä asioita käsitellään 1970-luvun Suomessa, jossa oikeudenkäyntijärjestyksemme ja -menettelymme rakentuu 1734 annettuun lakiin. Hovioikeuksiemme työskentelytavat ovat peräti jo 1600-luvulta. Tämän vuosisatojen takaisen ja edelleen voimassa olevan käytännön pohjalle rakentuu myös se ajattelu, joka toteuttaa edellä mainittuja virheitä. En puhu tätä pelkästään lehtiuutisten ja -kirjoitusten innoittamana, vaan vakavan tietoisena siitä todellisesta tilanteesta, joka käytännössä vallitsee ja joka heittää varjon myös vastuunsa tuntevan poliisikunnan ylle.

Tässä yhteydessä on todettava, että poliisin vaikean ja nähtävästi yhä vaikeutuvan tehtävän hoitaminen edellyttää tämän ammattikunnan tehtävän uudelleen arvioimisen. Vanhentunut oikeudenkäyntimenettelymme nimenomaan on aiheuttanut tilanteen, jossa poliisikunnan keskuuteen sijoittuneet kielteiset ainekset ovat päässeet vahingoittamaan koko poliisikunnan mainetta. On sanottava, että yksi henkilö voi kielteisellä toiminnallaan leimata kymmeniä, jopa satoja, tunnollisia ja vastuunsa hyvin tuntevia poliisimiehiä.

Onko sitten poliisikunnan koulutus perustaltaan kaikin kohdin tarkoitustaan vastaava ja voidaanko koulutuksen aikana havaita sopivuus tulevaan ammattiin? Joka tapauksessa poliisin tehtävään on edelleen runsaasti tulijoita, ja poliisiopistoon pyrkijöitä on enemmän kuin sinne voidaan ottaa. Tämä osoittaa, että valin-

nassa on mahdollisuus kiinnittää aikaisempaa enemmän huomiota henkilöiden sopivuuteen tähän palveluammattiin, joka edellyttää muutakin kuin komean ulkonäön. Kuitenkin poliisin tehtävän arvostus ja runsas hakijoiden määrä poliisiopistoon osoittaa, että tähän tehtävään, nähtävästi kaikesta huolimatta edelleen arvostettuun virkaan, riittää pyrkijöitä. Tehtävä nähdään myös eräissä tapauksissa sellaisen aseman kannalta, joka suo mahdollisuudet eriarvoiseen asemaan yhteiskunnassa. Poliisi on lain suojaama mahdollisista inhimillisistä heikkouksistaan huolimatta nimenomaan nykyisen vanhentuneen lainkäytön mukaan (Ed. Häkämies: Niinhän se on kansanedustatakin!). Mikä merkitys tällä saattaa käytännössä eräissä tapauksissa olla, tätä tuskin missään vaiheessa on vakavasti tutkittu. Kuitenkin eräät tapaukset ovat antaneet aiheet tuomita koko ammattikunnan eräiden poliisiviranhaltijoiden inhimillisten heikkouksien vuoksi. Varsinkin nuorison keskuudessa ovat eräät valitettavat tapahtumat saaneet aikaan arvostelua ja herättäneet vastustusta poliisia sekä poliisin tehtäviä kohtaan.

Monet nuoret, joiden läheisessä ystäväpiirissä on kielteisiä kokemuksia suhteessa virkavaltaan, asennoituvat tästä syystä kielteisesti koko poliisikuntaan. Näin syntynyttä tilannetta on vaikea korjata ja muttaa myönteiseksi. Toisaalta myöskin kielteisten ilmiöiden paisuttelu on herättänyt tarpeetonta kritiikkiä. Todellisuudessa tällä kohdin yhteiskunnassamme esille nousseet ongelmat pohjautuvat suurelta osalta siihen vanhentuneeseen oikeudenkäyntimenettelyn osaan, joka on jäänyt poliisin tehtäväksi ja vastuulle. Myös poliisikunnan keskuudessa, eräiden sen tehtävää hoitavien yksilöiden taholla, on näiden vanhentuneiden säädösten ja käytännön vuoksi syntynyt virheellinen asennoituminen ja tehtävän väärä arviointi. Jotta epäkohdat suhtautumisessa poliisikuntaan kaikkien kansalaisten, myös nuorison, taholta voidaan korjata ja luoda luottamuksellinen yhteistyö sekä toisaalta poliisien keskuudessa vallitseva asenteellisuus muuttaa myönteisemmäksi, on tarpeelliset uudistukset suoritettava kiireellisesti. 1970-luvun Suomessa ei enää missään vaiheessa saa sallia senlaatuisten tapauksien uusiutumista kuin esim. vuoden 1956 lakkotilanteessa. Poliisin tulee palveluammatin harjoittajana olla ehdottoman puolueeton järjestystä valvoessaan sekä muullakin osin vaativaa tehtävää hoitaessaan.

Ed. Kurppa: Herra puhemies! Oikeudenkäytöstä käyty keskustelu on venynyt pitkäksi, koska se aloitettiin jo keväällä ja jatkuu vielä, ja on ehkä yksi niistä, mikä sen takia on myös ehkä eniten unohtunut. Tärkeintä tässä asiassa on, miten oikeutta käytetään tavallisen kansalaisen kannalta, eikä se, miten sitä lainoppineiden kesken voidaan korkealentoisesti teoretisoida. Päivänselvää on myös se, että kansalaiselta, joka jokapäiväisessä elämässään joutuu tekemisiin asioissa, missä hän joutuu miettimään kirjoitettua lakia ja sen antamia oikeuksia ja velvollisuuksia, vaaditaan paljon enemmän kuin mitä hänelle oppivelvollisuuden puitteissa on lakitietoa annettu. Toisaalta taas voidaan todeta, että monessa asetelmassa lainoppineelta lain tulkitsijalta vaaditaan vähemmän kuin kansakoulun käyneeltä kansalaiselta. Oikeuslaitos ja lainoppineet lakiavustajat eivät vastaa siitä, vaikka näiden tulkinta on väärä. Tavallinen laintulkinta-apua tarvitseva kansalainen saa maksaa viulut, ja hänen pitäisi tietää enemmän laista kuin lainoppineen avustajan, ali- ja hovioikeuden yhteensä. Lisäksi lainkäytöllä harjoitetaan varsin suurituloista ja maksajalle hyvin kallista liiketoimintaa, mikä sen takia monessa tapauksessa rajoittaa sen käyttöä ja kansalaisten oikeusturvaa. Oikeudenkäytössä kansalainen joutuu tekemisiin hänen ja muiden keskinäisiä suhteita käsittelevien säännösten, lakien, kanssa. Lainkäytön suhteen kansalaiset eivät useinkaan ole viranomaisten kanssa tasavertaisia. Oikeudenkäytön perusteena ovat usein lain toimeenpanoasetukset ja usein lisänä vielä viranomaisten antamat ohjeet ja määräykset sekä viranomaisten oma tulkinta ja lainkäyttö.

Herra puhemies! Kansalaisten omat lainkäytön vaikeudet johtuvat pääosin siitä seikasta, että lakitekstit ovat monesti erittäin niukkasanaisia, vaikeaselkoisia ja mitään sanomattomia. Lain tuntemus ja käyttö on sen sijaan tavallisellakin ihmisellä melko korkealuokkaista ja pätevää, jos siitä on annettu selvät ja tarkat ohjeet. Hyvän esimerkin tarjoavat liikennesäännöt. Liikenteessä valtava määrä ihmisiä kovalla vauhdilla ja voimalla alati muuttuvissa olosuhteissa noudattaa lakia ja he tietävät useimmiten myös, jos syystä tai toisesta tekevät jotain vastoin lakia. Monessa muussa lainkäytössä kansalaiset eivät sinne päinkään tiedä, tekevätkö lain mukaan vai lakia vastaan, vaikka olisivat useampaan kertaan kyseessä olevan lakitekstin lukeneet, ja tämä johtuu siitä,

että lakitekstit ovat useimmiten suoraan sanoen heikosti ymmärrettäväksi tehtyjä. Lisäksi tulevat ne lukuisat tapaukset, joissa laki ei ole kirjoitettu, vaan pitäisi ymmärtää jostain lain hengestä tai kirjaimesta ja rivien välistä ja sen takia sitä voidaan tulkita sitten vähän kuin sattuu. Vertailtaessa sitä, että kansalaisilta vaaditaan liian korkean luokan laintuntemusta, on pidettävä lähtökohtana, että terveellä oikeudentunnolla varustettu kansalainen pystyy itse omin päin ymmärtämään lakia ja toimimaan sen mukaan. Nykyisen lainkäytön mukaan kansalainen, joka ei pärjää lain kanssa ja joutuu ottamaan lainoppineen avustajan kalliilla hinnalla, ei saa tästä maksamastaan työstä edes takuuta. Alioikeus antaa usein erilaisen päätöksen kuin asianajaja on päämiehelleen tulkinnut, mutta silti asianomainen avustajan ottaja saa maksaa täyden laskun. Usein, kun alioikeuden päätös on sama kuin asianajajan asiakkalleen selittämä, hovioikeus muuttaa alioikeuden päätökset, tai jos oikeudenkäyntiä ajatellaan pitemmälle, niin korkein oikeus muuttaa hovioikeuden, kihlakunnanoikeuden, asianajajan ja itse oikeutta kaipaavan kansalaisen käsityskannan mukaisen, jo kahdessa oikeusasteessa syntyneen saman sisältöisen päätöksen. Se mitä tapahtuu tämän jälkeen, niin kansalaisparka saa pitkän päätöksen odotuksen ja epävarmuuden jälkeen maksaa asianajajien työpalkat ja palkkiot ja kärsiä itse lisäksi tuomion seuraukset. Ja mitä tapahtuu asianajajalle, hovi- ja kihlakunnanoikeuden jäsenille? Heille ei tule mitään muuta kuin asianomaisen mieliharmit, vaikka asiasta tulisi nahkapäätös. Tavallisen kansalaisen oikeuskäsityksen mukaan hovi- ja kihlakunnanoikeuksien jäsenille ja lainoppineille asianajajalle luulisi tulevan vähintään hankaluuksia, kun eivät ymmärrä lakia oikein. Kansalaisparka saa rangaistuksen, kun ei ole ymmärtänyt sellaista asiaa, mitä ei korkeasti oppineet oikeusasteetkaan ole käsittäneet, eikä sitä katsota edes kansalaisparan tuomion lievennykseksi.

Kokonaan oman osansa muodostaa oikeudenkäyttö, jossa ensin pannaan tuomiot täytäntöön ja vasta sen jälkeen tutkitaan tapauksen lainmukaisuus. Tämän kaltaisia tapauksia on lukematon määrä erikoisesti verotuksen piirissä, ja oikeusturvasta puhuminen verotuksen yhteydessä on perusteetonta. Siitä tosiseikasta huolimatta, että veronmaksajalla on oikeus valittaa, jos tuntee vääryyttä kärsineensä, tuomio kuitenkin valituksesta huolimatta pannaan täytäntöön. Tämän laatuisella ns. oikeudenkäytöllä on tapettu arvaamaton määrä pieniä ja keskisuuria yrityksiä ja aiheutettu yksityisille kansalaisille korvaamattomia vaikeuksia. Lisäksi veroviranomaisille on mitä omalaatuisimpia syitä jälkiverotuksien toimeenpanossa. Eräässäkin tapauksessa Turun liikevaihtoverotoimisto perusteli yksityiselle yhden miehen työvälinevalmistamolle mätkäyttämäänsä veroa sillä, ettei ko. verovelvollisen toiminnasta muodostunut bruttovoitto ollut verotarkastajan kuvittelemaa luokkaa. Kaikki, jotka vähänkin tietävät pienyrittäjien toiminnasta, tietävät, ettei pienyritystä aloittamisvuosina niin kuin ei myöhemminkään johdeta mitään bruttovoiton käyrää myöten. Tällaisen väitteen pohjalla ilman perusteluja tehty veromätkäys on selvää mielivaltaa. Lisäksi on tapauksia, joissa kansalaisia on useampaan kertaan veroviranomaisten toimesta verotettu väärin korkeimman hallinto-oikeuden päinvastaisesta päätöksestä huolimatta. Näitä veronmaksajain oikeusturvattomuutta koskevia esimerkkejä löytyy lukemattomia ja syy ei suinkaan ole veroviranomaisissa vaan siinä järjestelmässä, miten verotuksen toimeenpano ja sen tarkastus on järjestetty. Oma lukunsa verotuksen oikeusturvattomuudesta kertoo se viimetalvinen näytelmä, miltei ilveily, kun verohallitus eduskunnan selvästä päätöksestä huolimatta antoi aivan päinvastaisen ohjeen.

Oikeydenkäytön parantamisen ensimmäisenä ja tärkeimpänä tehtävänä pitäisin lakitekstin ymmärrettävää kirjoittamista ja vielä niin, että sitä ymmärtävät ne kansalaiset, jotka sitä tarvitsevat, ja sillä koulunkäynnillä, jonka yhteiskunta on antanut. Lakitekstiä ei suorastaan saisi ollenkaan kirjoittaa niin, että sen ymmärtämistä voidaan käyttää liiketoimena vähävaraisten ihmisten kustannuksella. Sen sijassa, että suunnitellaan yhteiskunnan kustannuksella vapaita oikeudenkäyntiavustajia, jotka tulevat yhteiskunnalle kalliiksi, pitäisi ensisijaisesti parantaa paremmalla järjestelmällä, kehittää oikeudenkäyntilaitoksen järjestelmää niin, että se jatkuvasti tekee sitovia ennakkopäätöksiä ja ohjeita, vähän samanlaisia kuin oikeudenkäyntiasteet tekevät nyt jälkikäteen, ja kehittää asetuksien, ohjeiden ja määräyksien sisältöä sekä tekstiä niin, että normaaliyhteiskuntaelämä pystyy toimimaan entistä pienemmällä oikeudenkäyntien määrällä ja niin ollen myös vähimmällä oikeusavustajien tarpeella. Silloin, kun oikeudenkäymiset vähenevät ja tulevat tarpeettomiksi, niin silloin on päästy pitkä askel

oikeaan suuntaan oikeudenkäyntimenettelyssä ja kansalaisten oikeusturvassa.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Tässä keskustelun loppupuolella pyydän esittää eräitä sivuhuomautuksia täällä esitettyjen asioiden johdosta.

Se, että kommunistit ovat tyytymättömiä meidän oikeuslaitokseemme, on tietysti ymmärrettävää, koska he pyrkivät tekemään luokkapolitiikan aseiksi kaikki yhteiskunnan toimintamuodot. Se on ihailtavaa puoluepoliittiselta kannalta, näin pitäisi menetellä, mutta minä lakimiehenä en voi tähän yhtyä. Jos me jonkin sektorin pyrimme erottamaan pois luokkataistelusta, niin sen täytyy olla juuri tuomioistuin. Minä en mielipiteisiinne enempää kiinnitä huomiota. Paheksun sitä, että te jonkin esimerkin perusteella tuomitsette koko poliisikunnan. Minä uskon, että te jokainen olette henkeen ja vereen vaatimassa poliisilta aktiivisia toimenpiteitä, jos te tuolla itse joudutte raa'an pahoinpitelyn, ryöstön tai muun rikoksen kohteeksi, silloin ette varmaankaan katso heidän toimivan riittävän tarmokkaasti.

Periaatteessa huomauttaisin erityisesti siitä, että tuomari ei ole lainsäätäjä. Tämä on useasti täällä unohdettu. Heiltä on vaadittu, että heidän pitäisi menetellä määrätyllä tavalla. Tuomari on lain soveltaja, jonka on pysyttävä lain puitteissa. Lukemattomissa puheenvuoroissa täällä on puhuttu sellaista, joka on yksinomaan lainsäätäjän vika. Olemassa olevista laeista lankeaa vika eduskunnalle ja lainsäätäjälle. Älkää tästä syyttäkö tuomioistuinlaitosta. Jokaikinen, joka menee yli eduskunnan säätämän lain tai sen ulkopuolelle, menettelee lainvastaisesti ja joutuu siitä virkasyytteeseen.

Täällä on puhuttu paljon demokratiasta. Kaksi korkeinta lainvalvojaamme ja virkamiesten lainmukaisuuden seuraajaamme ja ratkaisijaamme, oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies, valittaneen demokraattista tietä. Tämän pitäisi ainakin jossain määrin olla seikka, joka pitäisi vakuuttaa ihmisille, että jotain demokraattista tässä sentään on. Huomauttaisin lisäksi siitä, että kommunistit systemaattisesti käyttävät sanaa demokraattinen väärin. Heille demokraatti on vain kommunisti. Sen sijaan heidän pitäisi muistaa, että tämä "demokraatti" tulee demos-sanasta, kansa, jota jokainen edustamme, ja on täysin subjektiivinen käsitys se, että he katsovat itsensä olevan demokratian edustajia, mutta että muut eivät ole. Tälle luokkatietoisuuden ilmaukselle emme tietysti mahda mitään.

Se seikka, että oikeuslaitoksesta on tullut puhe, on sinänsä erittäin kiitettävä ja ilahduttava asia. Kuitenkin psykologisesti ymmärtäisin tämän asian tällä kertaa sillä tavalla, että se on lähtenyt ensi sijassa liikkeelle siitä radikaalista pyrkimyksestä muuttaa kaikki, mikä yhteiskunnassamme tällä hetkellä on, ja jos se johtaa terveeseen ja oikeaan tulokseen, asiat ovat paikallaan.

On todella erittäin valitettavaa, että oikeuslaitoksesta ja tuomioistuimista tiedetään niin vähän. Täällä joku sattuvasti sanoi, että on paljon ihmisiä, jotka eivät koskaan joudu tekemisiin tuomioistuimen kanssa. Se tieto, mikä ihmisillä on, perustuu muutamien harvojen lausumiin ja kertomuksiin. Meillä on tavattoman paljon ihmisiä, jotka ehkä ovat olleet oikeassa, mutta eivät ole pystyneet oikeuttaan muodollisesti toteuttamaan todistajien puutteessa, on paljon psykopaatteja ja muita, jotka sairaalloisesti ovat omaksuneet määrätyn kannan ja haluavat sen saada perille, ja se ei onnistu, he levittävät väärää käsitystä siitä, että heitä on kohdeltu epäoikeudenmukaisesti. Tämä voi pitää monessa tapauksessa paikkansa, mutta se ei ole tuomioistuimen syy, joka on valitettavasti sidottu siihen selvitykseen, mikä heille esitetään.

On paljon puhuttu oikeusavustuksesta. Sanoisin, että asianajajajien merkitystä täällä on suuresti liioiteltu. Mutta senkin seikan ymmärtää — jos olemme sairaita, monta kertaa tulemme terveeksi, kun lääkäri sanoo, ettei teissä ole mitään vikaa. Varmasti näin on asianlaita, että kun ihmisellä on juridinen pulma ja se hänelle selvitetään, hän rauhoittuu ja toteaa, ettei hänellä olekaan hätää.

Tullessani eduskuntaan täällä oli esillä laki oikeusavustajasta rikosasioissa. Tämä esitys peruutettiin. Se johtui siitä, että tämän lain toteuttamiseen ei katsottu silloin olevan edellytyksiä jo yksistään asianajajien puutteen takia.

On erittäin valitettavaa, että asianajajan työtä ei ole maassa arvostettu. Kaikkien työntekijäryhmien keskuudessa on huonoja ja hyviä, mutta tässä se osaltaan johtuu myöskin siitä, että lainsäätäjä ei ole turvannut asianajajan ammatin harjoittamista — tosin tällä hetkellä nimitystä saavat käyttää vain lainoppineet, mutta oikeusavustajana saa toimia kuka vain. Kaikkien näiden taitamattomien ja täysin asiaan perehtymättömien teot on laskettu sitten asian-

ajajien syyksi. Jos yhteiskunta haluaa turvata tässä suhteessa pätevyyden, sen täytyy myöskin vaatia, että oikeusavustajana voi toimia vain sellainen, jolla on perustiedot oikeudenkäynnistä, lain sisällöstä ja nimenomaan sen systematiikasta.

Meillä on pitemmän aikaa monissa kaupungeissa ollut vasemmistoenemmistö, joka on valinnut raastuvanoikeuksien jäsenet. Ei ole missään keskustelussa tuotu esille, että olisi eroa luottamuksessa raastuvanoikeuksiin verrattuna kihlakunnanoikeuksiin. Tämä jo osaltaan tekee paljolti tyhjäksi ne hyökkäykset, joita täällä on tehty. Olen täysin samaa mieltä, että maallikkoaineksen mukaantuominen myöskin kaupunkituomioistuimiin on tärkeä asia, se on omansa lisäämään luottamusta ja levittämään oikeita tietoja. Jos tuomarikuntaa halutaan syyttää, sitä voidaan aiheellisesti syyttää siitä, että se on liian yksinomaisesti vetäytynyt omiin oloihinsa. Se ei ole ottanut tehtäväkseen tämän laitoksen kehittämistä, eikä nimenomaan se ole vaatinut sille rahaa.

Kun täällä on jo esiintuotu, että ne expertit, jotka tämän keskustelun jälkeen alkavat suunnitelmia tehdä, ovat katsoneet tämän keskustelun annin vähäiseksi, yhdyn heihin, mikäli tällä keskustelulla on pyritty tuomaan esille sitä, että meidän oikeuslaitoksemme ei olisi tyydyttävä tuomioiden oikeudenmukaisuuteen ja tulokseen nähden. Täällä on poliittisista syistä monessa kohdassa letkautettu oikeudelle ja sen jäsenille, lainvalmistelukunnalle jne., mutta oikeusmurhista täällä on todella puhuttu erittäin vähän, kun otetaan huomioon, miten monta oikeudellista ratkaisua kunakin päivänä tässä maassa annetaan.

Eduskunta saa itse ottaa pääsyyn siitä, mitä epäkohtia on olemassa. On liian kiire, on liian paljon työtä, on liian vähän aikaa ja mahdollisuuksia perehtyä asioihin, ja tässähän ydinkysymys on. Omalta osaltani voin sanoa, että tehtyäni täällä aloitteita mm. lainvalmistelukunnan jäsenten lisäämisestä taikka todistajanpalkkioiden korottamisesta ei näillä aloitteilla ole eduskunnassa ollut mitään menestystä. Jos olisi haluttu välttää niiden koitumista omaksi kunniakseni, olisivat hallitukset edes seuraavalla kerralla voineet omasta aloitteestaan korjata nämä epäkohdat. Mutta siihen ei ole ollut halua.

Tämä budjetti, jota kohta alamme käsitellä, on kuitenkin valitettavasti hiukan eri suuntainen kuin se suurieleinen esiintyminen, jota täällä hallituspuolueitten taholta on esitetty. Sen anti oikeuslaitokselle on kovin vähäinen. Siellä on kuuden kihlakunnanoikeuden uudelleenjärjestely, joka nostaa kihlakunnanoikeuksien menomäärää 50 %:lla, 6 miljoonasta 9 miljoonaan. Mutta siinä ne melkein sitten ovatkin. Huolimatta korkeimpien oikeuksien valtavasta työruuhkasta ja lainvalmistelukunnasta ovat lisäykset sinne varsin olemattomia. Ainakaan mitään perustavaa laatua olevaa muutosta ei tapahdu.

Täällä on puhuttu paljon myöskin lainvalmistelukunnasta. Käsittäisin, että tässä suhteessa tilanne on korjaantunut. Meillähän melkein kaikki suuremmat lait tällä hetkellä valmistellaan komiteoissa, joissa on demokraattinen edustus. Ainoa tietysti on, että kokoomuksen edustajat sieltä hyvin usein puuttuvat. Mutta yleensä sinne on kerätty aika monista puolueista edustajia. Ja siellähän varsinaisesti lakien asiallisen sisällön määrittely tapahtuu. Laki vaatii määrättyä teknillistä pätevyyttä, mitä on laintarkastuskunnassa ja lainvalmistelukunnassa, ja me tiedämme itse, miten vaikeata hyvän lain laatiminen on. Jos tuomareiden on vaikea lakia tulkita, sekin lankeaa eduskunnan syyksi, joka ei pysty luomaan niin tarkkoja ja selviä määräyksiä laeissa kuin pitäisi, jotta soveltajan tehtävä olisi helpompi.

Viritetty keskustelu ja hallituksen tiedonanto vastaavat tarkoitustaan, jos eduskunta vastaisuudessa on alttiimpi myöntämään rahaa oikeuslaitokselle ja sitä tietä nopeuttamaan oikeudenkäyntiä, varmistamaan ja tehostamaan sitä sekä hoitamaan myöskin, että asianajajia tässä maassa on riittävästi.

Ed. Häikiö: Herra puhemies! Kun on kuunnellut täällä käytettyjä puheenvuoroja, niin on todettava, että ne ovat olleet yleensä hyvin asiallisia. Niissä ovat toistuneet ne epäkohdat, joita oikeuslaitoksessa tällä hetkellä on. Ainoastaan pari kolme puheenvuoronkäyttäjää on tuonut selvästi ilmi, että he pitävät tärkeämpänä siirtymistä toisenlaiseen yhteiskuntajärjestelmään, ja on luonnollista, että heidän puheenvuoronsa ovat olleet myöskin tämän mukaisia, ja näin ollen nämä puheenvuorot tässä keskustelussa jäänevät omaan arvoonsa.

Haluaisin huomauttaa ed. Koiviston käyttämän puheenvuoron johdosta, jossa hän syytti tuomioistuimia poliittisesta syrjinnästä, että tällaista syrjintää ei ole tapahtunut. Ihmeellistä kyllä ed. Koivisto syytti myöskin tuoma-

rikuntaa vähäisestä säätykierrosta. Totuus on kuitenkin aivan toisenlainen. Jos tutkitaan istuvien tuomarien taustoja, saadaan aivan toinen kuva kuin minkä ed. Koivisto täällä esitti. Ed. Koivisto suositteli sitten poliittisia tuomarien nimityksiä ja tuomarien erottamattomuuden poistamista. Tämähän johtaisi ennen pitkää siihen, että poliittiset puolueet pääsisivät vaikuttamaan myöskin yksityistapauksissa annettaviin päätöksiin ja tuomioihin, ja näin ollen emme ennen pitkää voisi puhua asuvamme oikeusvaltiossa.

Ed. Ruokola täällä antoi ymmärtää, että on tuomioistuinten vika, että lait ovat monimutkaisia, samoin menettelytavat. Mutta on muistettava, kuten täällä on tuotu esille, että eduskunta suorittaa lainsäädännön. Mutta nyt on asia niin, että eduskunta on ollut hyvin haluton muuttamaan lakeja. Tämä käy hyvin selvästi ilmi sotaväen rikoslain kohdalta, jota on yritetty muuttaa vuodesta 1919 tuloksettomasti.

Lopuksi haluaisin sanoa ed. Partasen ja ed. Jokisen puheenvuorojen johdosta, kun he sanoivat, että varallisuus ja henkilökohtaiset suhteet vaikuttaisivat suoranaisesti tuomioihin, että tämä on jyrkästi torjuttava (Ed. Jokinen: Vaikuttaa ja on aina vaikuttanut!). En usko myöskään siihen ed. Partasen väitteeseen, että hallintoviranomaiset olisivat epäoikeudenmukaisia, vaikka ed. Partasella on ehkä siitä parempia tietoja kuin minulla, koska hän itse on ollut tällaisessa korkeassa virassa, nimittäin sosiaaliministerinä.

Oikeusministeri L a a k s o n e n: Herra puhemies! Eduskuntakeskustelu hallituksen tuomioistuinselonteon pohjalta on tällä erää päättymässä. On välttämätöntä, että keskustelu oikeuslaitoksesta ja sen uudistamisesta jatkuu ja laajenee sekä eduskunnassa että mahdollisimman laajojen kansalaispiirien keskuudessa. Vain näin voidaan turvata edellytykset laajalle ja perusteisiin käyvälle oikeusuudistukselle.

Peruskysymykset tuomioistuinlaitoksen kehittämisessä ovat suurelta osin samat kuin muuallakin yhteiskunnassa: miten turvata lainkäytössä kansanvalta ja kansalaisten tasa-arvo. Myös keskusteltaessa tuomioistuinuudistuksesta nämä kysymykset ovat saamassa yhä keskeisemmän aseman.

Eduskuntakeskustelussa näitä ydinseikkoja on käsitelty moneen otteeseen. Selväpiirteisiä käytännön ratkaisuvaihtoehtoja ei kuitenkaan ole kovinkaan pitkälle päästy kehittelemään. Siksi oikeusministeriö onkin kesällä asettanut toimikunnan laatimaan selvitystä tuomioistuinlaitoksen asemasta yhteiskunnassa sekä siinä tapahtuneista muutoksista. Toimikunnan on lisäksi selvitettävä niitä eri käsityksiä, joita eri kansalaispiireissä tuomioistuinten uudistamisen tavoitteeksi asetetaan. Vielä tulee toimikunnan uudistuksia varten hahmotella sellaista laajaa kokonaisnäkökulmaa, jossa riittävästi otetaan huomioon varsinaisen tuomioistuinlaitoksen ulkopuoliset vaikutustekijät, kuten lainvalmistelu, lakimieskoulutus sekä oikeuspoliittinen tutkimus. Toimikunnan työ on hyvässä vauhdissa ja sen tuloksia voidaan odottaa lokakuun lopulla, jolloin toimikunnalle asetettu määräaika päättyy. Keskustelu kansanvallan ja tasa-arvon ydinkysymyksistä saa tällöin ilmeisesti uutta pontta ja ennen kaikkea se saa uusia vaihtoehtoja.

Käydyn keskustelun hyöty eduskuntatyön kannalta riippuu siitä, mihin uudistuksiin ja missä tahdissa lainsäädäntötyössä ollaan valmiita. Ensimmäisenä ehtii käsittelyyn hallituksen esitys asuntotuomioistuimia koskevaksi lainsäädännöksi. Paitsi vuokralaisten asumisturvan tuntuvana lisääjänä tällä uudistuksella on merkitystä koko tuomioistuinlaitoksen kehittämisen kannalta. Tuomioistuinten toiminnan palveluluonnetta on asunto-oikeuksien kohdalla pyritty korostamaan useilla menettelyuudistuksilla. Näiden tarkoituksena on vähentää oikeudenhaun mutkallisuutta, menettelyyn kuluvaa aikaa sekä sen vaatimia kustannuksia. Uudistuksen yleistavoitteena on, että asiakas voisi itse turvata oikeutensa. Tähän päämäärään on syytä tähdätä monissa muissakin uudistuksissa lisättäessä kansalaisten oikeusturvaa.

Periaatteellisesti merkittävää on myös se, että asunto-oikeuksien kokoonpanoksi ehdotetaan lainoppineen puheenjohtajan rinnalle kahta kunnallisvaltuuston määräajaksi valitsemaa jäsentä, joista toinen edustaa vuokranantaja- ja toinen vuokralaistahoa. Näin on pyritty takaamaan tuomioistuinten asiantuntemus, luotettavuus sekä kansanomaisuus, mihin liittyy vielä kansanvaltaisen valvonnan periaate. Tuomioistuinten sovittelutehtävää on lakiehdotuksessa myös erityisesti painotettu. Vastaisia uudistuksia ajatellen tämä ratkaisumalli tarjoaa kehityskelpoisen perusvaihtoehdon.

Toinen oikeusturvan kannalta tärkeä uudistus on oikeusministeriössä valmisteilla oleva lakiehdotus oikeusapupalvelusten laajentamiseksi.

Se on tarkoitus antaa eduskunnalle vielä syysistuntokaudella. On tunnettua, että laajojen kansalaisryhmien mahdollisuudet turvautua oikeusapupalveluksiin eivät tätä nykyä ole lähestulkoonkaan riittävät. Monissa arkipäivän pulmissa kansalaiset jäävät vaille tarvittavaa oikeudellista neuvontaa, opastusta sekä avustusta. Oikeuspalvelusten kehittäminen on keskeinen keino vähentää kansalaisten oikeudellista eriarvoisuutta. Kun oikeuspalveluksia laajennetaan, on niitä laajennettava niin, että jokaisella kansalaisella on tietoa oikeuspalvelusten saannista, että kustannussyyt eivät estä ketään niihin turvautumasta ja etteivät maantieteelliset etäisyydet tee mahdottomaksi oikeusapupalvelusten käyttöä.

On selvää, että tähän päästään vain julkisen vallan voimakkaalla tuella, mistä tietenkin aiheutuu lisäkustannuksia. Mielestäni ei perustellusti voida asettaa kustannusseikkoja esteeksi näin merkittävälle ja laajakantoiselle oikeusturvan perusparannukselle. Tätä käsitystäni tukevat nähdäkseni myös eri poliittisten ryhmien kannanotot eduskunnassa käydyssä ja nyt päättymässä olevassa keskustelussa.

Jos ajatellaan kokonaisuutena oikeuslaitoksen uudistustarpeita, käsillä olevat uudistushankkeet ovat vain murto-osa siitä, mitä vielä on edessä ja suorittamatta. Käsitykseni mukaan tämä uudistustyö tulee jatkumaan, mutta tekijöilleen se koituu kunniaksi vain, mikäli myös oikeuslaitoksessa asetetaan kansanvallan laajentaminen ja tasa-arvo kehittämistyön perustavoitteiksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.

Asia on loppuun käsitelty.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 17.29.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

---

68. Tiistaina 21 p. syyskuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Siv.

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi koulujärjestelmän perusteista annetun lain muuttamisesta 1766
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 81; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8; hallituksen esitys n:o 46.

Ensimmäinen käsittely:

2) Ehdotukset laeiksi sotaväen rikoslain sekä sotatuomioistuimista ja oikeudenkäynnistä niissä annetun lain muuttamisesta ..... „
Asiakirjat: Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 94 (1970 vp.); lak.al. n:ot 31 ja 32 (1970 vp.) sekä 169.

3) Ehdotukset laeiksi kunnallisista yleissairaaloista annetun lain, yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain, mielisairaslain, tuberkuloosilain ja terveydenhoitolain muuttamisesta ..... „
Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 7; hallituksen esitys n:o 17; lak.al. n:ot 149 ja 150 (1970 vp.); toiv.al. n:ot 657, 666 ja 671 (1970 vp.).

4) Ehdotukset laiksi oppikoulun kouluneuvostosta 1767
Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9; hallituksen esitys n:o 23; lak.al. n:ot 170 ja 171.

5) Ehdotus laiksi metsänparannuslain muuttamisesta ..... „
Asiakirjat: Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 26; hallituksen esitys n:o 73.

Siv.

6) Ehdotus laiksi maankuivatuslainan osaksi tai kokonaan perimättä jättämisestä eräissä tapauksissa 1767
Asiakirjat: Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 27; hallituksen esitys n:o 7.

7) Ehdotukset laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta ..... „
Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 12; lak.al. n:ot 25 (1970 vp.) ja 36; ed. Vennamon ym. toiv.al. n:o 102 (1970 vp.).

Ainoa käsittely:

8) Ehdotus toivomukseksi Oulun, Raahen ja Tankarin luotsiasemien rakentamisesta 1768
Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 59; ed. Hemmin ym. toiv.al. n:o 1832 (1970 vp.).

9) Ehdotus toivomukseksi päätöksenteon samanaikaistamisesta yksityisteiden liittymä- ja järjestelysuunnitelmien osalta „
Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 60; ed. Hemmin ym. toiv.al. n:o 1833 (1970 vp.).

10) Ehdotus toivomukseksi tutkimuksesta Tiutisen saaresta mantereelle johtavan tie- ja siltayhteyden rakentamisen kustannuksista ..... „
Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 61; ed. Hostilan ym. toiv.al. n:o 1836 (1970 vp.).

Esitellään:

11) Hallituksen esitys n:o 104 valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1972 .. 1701

Siv.

12) Hallituksen esitys n:o 105 valtioneuvoston lainanottovaltuuksista 1775

13) Hallituksen esitys n:o 106 laiksi eräiden virkojen ja toimien perustamisesta ..... „

14) Hallituksen esitys n:o 107 laiksi eräiden sopimuspalkkaisten virkojen täyttämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta ..... „

15) Hallituksen esitys n:o 108 oikeudenkäyntiä huoneenvuokra-asioissa koskevaksi lainsäädännöksi ..... „

16) Hallituksen esitys n:o 109 laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta ..... „

17) Hallituksen esitys n:o 110 laiksi puolustusministeriön ja puolustuslaitoksen viroista ja toimista annetun lain muuttamisesta ..... „

18) Hallituksen esitys n:o 111 laiksi Helsingin kaupungin Vuosaaren kylässä olevan rauhoituspiirin osittaisesta purkamisesta ..... „

19) Hallituksen esitys n:o 112 laiksi vuodelta 1972 suoritettavan vakuutetun sairausvakuutusmaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun määrästä 1776

20) Hallituksen esitys n:o 113 laiksi kansaneläkelain muuttamisesta ..... „

Pöydällepanoa varten esitellään:

21) Talousvaliokunnan mietintö n:o 8 toivomusaloitteiden johdosta, jotka tarkoittavat määrärahan ottamista vuoden 1972 tulo- ja menoarvioesitykseen .... „

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Ahonen, Haapasalo, Hostila, Kuusinen, Laaksonen, Lankinen, E. Niskanen, Pekonen, Siltanen, Sinkkonen, Sundqvist, S. Suominen ja Tarjanne.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisasiain vuoksi tästä istunnosta edustajat Ahonen ja Kuusinen, tämän kuun 23 päivään ed. S. Suominen ja tämän kuun 24 päivään edustajat Hostila ja Lankinen, tämän kuun 28 päivään sairauden takia ed. E. Niskanen sekä tulevan lokakuun 1 päivästä 19 päivään virkatehtävän vuoksi ed. Kortesalmi.

Valtioneuvoston kertomus toimenpiteistä työllisyyslain soveltamisessa vuonna 1970.

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella viime elokuun 27 päivältä on eduskunnalle saapunut valtioneuvoston kertomus toimenpiteistä työllisyyslain soveltamisessa vuonna 1970, joka on nyt edustajille jaettu.

Kirjallisia kysymyksiä ja niihin annettuja vastauksia.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet sosiaali- ja terveysministeri Kuusen vastaus ed. Laation ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 140 kansaneläkelaitoksen hallinnon uudelleen järjestämisestä, ministeri Laaksosen vastaus ed. I. Suomisen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 149 toimenpiteistä vuokra-asuntotilanteen parantamiseksi, sisäasiainministeri Uusitalon vastaus ed. Sinisalon ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 152 satamien käytöstä perittävien maksujen tarkistamisjärjestelmän parantamisesta, ministeri Käkelän vastaus ed. Laation ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 159 metsätyömiesten suojatyövälineiden hankinta- ja kunnossapitokustannusten vähennysoikeudesta verotuksessa, sosiaali- ja terveysministeri Kuusen vastaus ed. Laineen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 170 työttömien toimeentulon turvaamisesta, liikenneministeri Haapasalon vastaukset ed. Koskisen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 171 valtionrautateiden hoitaman linja-autoliikenteen lopettamisesta linjalla Toijala—Valkeakoski ja ed. Niemisen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 173 Lahden ja Lusin välisen moottoritien rakentamisesta, ulko-

asiainministeri Leskisen vastaus ed. Rekosen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 177 aseiden viennin estämisestä kriisialueille sekä ministeri Laaksosen vastaukset ed. O. Kankaan ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 181 asuntomäärärahojen ohjaamisesta haja-asutusalueelle ja ed. H. Westerlundin kirjalliseen kysymykseen n:o 184 asuntohallituksen noudattamasta käytännöstä asuntolainoja myönnettäessä.

Nämä kysymykset on nyt vastauksineen painettuina jaettu edustajille ja otetaan valtiopäiväasiakirjoihin.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan ei asiasta sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Muutos päiväjärjestykseen.

P u h e m i e s: Päiväjärjestykseen tehdään sellainen muutos, että ensin esitellään päiväjärjestyksen 11) asia. Kun ryhmäpuheenvuorot on pidetty, palataan päiväjärjestyksen 1)—10) asiaan ja niiden jälkeen jatketaan tulo- ja menoarvioesityksen lähetekeskustelua.

---

11) Ehdotuksen valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1972

sisältävä hallituksen esitys n:o 104 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri T a l l g r e n: Herra puhemies! Vuoden 1968 lopulla alkoi taloudellisessa kehityksessämme nousukausi, joka jatkui huomattavan voimakkaana aina viime vuoden jälkipuolelle saakka. Kokonaistuotannon kasvu oli vuonna 1969 lähes 9 % ja vielä viime vuonnakin 7.5 %. Nämä ovat kasvunopeuksia, jotka huomattavasti ylittävät 1960-luvun keskiarvon. Kokonaiskysynnän kasvun myötä tuotantokapasiteetissamme alkoi kuitenkin esiintyä kapeikkoja, joiden seurauksena kasvava osa kotimaisesta kysynnästä oli tyydytettävä tuontitavaroilla. Kun viennin kasvu viime vuoden loppupuoliskolla lisäksi alkoi hidastua, nousi vaihtotaseen alijäämä viime vuonna 1 mrd. markkaan.

Jo kuluvan vuoden alussa näytti selvältä, että vaihtotaseen alijäämä tulisi edelleenkin pysymään huomattavan suurena ja yksityisen kulutuskysynnän kasvu säilymään verrattain nopeana. Sen sijaan lähinnä teollisuuden investointien kasvu uhkasi pysähtyä ja työttömyys lisääntyä. Kun ulkomaisessa suhdannekehityksessä ei näyttänyt olevan odotettavissa mainittavaa nousua kuluvan vuoden puolella, oli ilmeistä, että myös vientimme kehitys muodostuisi epäsuotuisaksi, mitä kehityssuuntaa vielä voimistivat alkuvuoden työseisaukset.

Tällaisten kehitysnäkymien valossa hallitus katsoi keväällä 1971 aiheelliseksi ryhtyä toimenpiteisiin yksityisen kulutuskysynnän kasvun hillitsemiseksi sekä toisaalta investointitoiminnan elvyttämiseksi ja työllisyyden tukemiseksi. Koko tavaratuonnin arvon ennustetaankin jäävän tänä vuonna suunnilleen viime vuoden tasolle. Kun tavaraviennin arvo ei kuitenkaan mainittavasti kasva, muodostuu vaihtotaseen alijäämä tänä vuonna edelleen huomattavan suureksi, arviolta runsaaksi 800 milj. markaksi.

Lähtien siitä, että kansainvälisessä suhdannekehityksessä ei tapahdu mainittavia häiriöitä viimeaikaisen valuuttakriisin johdosta, vaan että nousu vähitellen voimistuu, voidaan suhdannekäänteen meillä ennustaa tapahtuvan vuoden 1972 puolivälin tienoilla. Tavaraviennin määrällinen kasvu ennustetaan nousevan ensi vuonna 7 %:iin. Kotimaisen kysynnän reaalinen kehitys samoin kuin tuotannon kasvumahdollisuudet riippuvat olennaisesti myös vuoden 1972 maaliskuun jälkeistä aikaa koskevasta tulopoliittisesta ratkaisusta. Hallitus on perustanut budjettiesityksen olettamukselle, että sopimuspalkkoja korotettaisiin kansantalouden pitkän aikavälin keskimääräistä tuottavuuden nousua vastaavasti. Tämän perusteella arvioidaan yksityisen kulutuksen määrän lisääntyvän ensi vuonna 3 % eli saman verran kuin kulumassa olevanakin vuonna.

Vaikka investointitoimintaa pyritään voimakkaasti tukemaan, ei lievältä elinkeinoelämän investointien sopistumiselta vuonna 1972 voida välttyä. Koko investointitoiminnan volyymin arvioidaan pysyvän vuonna 1972 lähes kuluvan vuoden tasolla. Kulutustavaran kysyntään ja tuontiin kohdistetut toimenpiteet sekä investointitoiminnan suuntaaminen lähinnä vähän

tuontipanoksia vaativiin talonrakennusinvestointeihin sekä maa- ja vesirakennustöihin johtanevat siihen, että tavaratuonnin kasvu jää ensi vuonna huomattavasti viennin lisäystä pienemmäksi. Vaihtotaseen alijäämän ennustetaan tämän mukaan supistuvan noin 300 milj. markkaan. Kokonaistuotannon kasvu nopeutuisi tämän vuoden 1.5 %:sta 3.5 %:iin ensi vuonna. Mikäli tämä kehitys toteutuu, voidaan olettaa, että vuoden 1973 kuluessa maassamme saavutetaan uusi korkeasuhdannevaihe. Vaikka vuoden 1971 tulo- ja menoarvioesitystä laadittaessa kokonaistuotannon kasvu arvioitiin suuremmaksi kuin miksi se todella muodostuu, valtiontalouden maksuvalmius säilyy edelleen tyydyttävänä.

Hallituksen vuoden vaihteessa ja keväällä tekemien veropoliittisten ratkaisujen arvioidaan nettomääräisesti lisäävän valtion tuloja kuluvana vuonna noin 2 %:lla. Huolimatta mm. ansiotason nousun sekä työllisyyden hoidon valtiolle aiheuttamista lisäkustannuksista menojen kasvu on toistaiseksi pysynyt tulojen kasvua hitaampana.

Vuoden 1972 tulo- ja menoarvion menot ovat noin 12.7 mrd. mk. Valtion tuloperusteissa ei ole esitetty tapahtuvaksi oleellisia muutoksia. Menojen rahoittamiseksi tarvittava lainanotto on arvioitu 500 milj. markaksi. Menojen 15 %:n kasvu verrattuna edellisen vuoden vain 6 %:n kasvuun johtuu mm. siitä, että kasvu vuodesta 1970 vuoteen 1971 aleni työnantajan sosiaaliturvamaksun sisäistä rakennetta koskevan budjettiteknisen muutoksen vuoksi noin neljällä prosenttiyksiköllä, sekä myös siitä, että esityksessä vuodelle 1972 on suhdannepoliittisista syistä investointimenoja lisätty.

Taloudellisen laadun pohjalta tarkastellen eniten lisääntyvät sijoitusmenot, joiden 19 %:n kasvu kuvastaa hallituksen pyrkimyksiä työllisyyden turvaamiseksi. Kulutusmenojen 15 %:n kasvu aiheutuu mm. palkka- ja hintatason noususta ja siirtomenojen 14 %:n kasvu lainsäädännöstä johtuvien menojen automaattisesta kasvusta.

Hallituksen keskeisenä tavoitteena tulo- ja menoarvioesitystä laadittaessa on ollut työllisyyden turvaaminen sekä vaihtotaseen tasapainottaminen. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää investointitoiminnan elvyttämistä sekä yksityisen kulutuskysynnän kasvun hillitsemistä. Hallituksen budjettiesitys rakentuu paljolti samanlaisille näkemyksille, joihin keväällä suoritetut toimenpiteet perustuvat, ja on johdonmukainen jatko niille. Toisaalta hallitus pyrkii tasaisen, pitkän ajan taloudellisen kasvun turvaamiseen ja rakennemuutospolitiikan avulla vaikuttamaan välillisesti ja välittömästi investointien rakenteeseen.

Hallituksen käsityksen mukaan vaihtotasekehitys edelleen edellyttää liikevaihtoveron lisäveron voimassaoloajan jatkamista vuoden 1972 aikana. Mikäli vaihtotasekehitys sen sallii, lisävero on kuitenkin tarkoituksena poistaa niin pian kuin se on mahdollista. Joskaan lisäveron ensisijaisena tarkoituksena ei ole ollut lisätulojen saaminen valtion kassaan, sen poistaminen kovin aikaisessa vaiheessa merkitsisi tarvetta lisätä valtion lainanottoa hallituksen esitykseen merkitystä 500 milj. markasta. Tämä toimenpide puolestaan veisi tilaa yksityisten investointien rahoitukselta.

Investointitoiminnan lisäämisen keskeisenä tarkoituksena on työllisyyskehityksen ja vientiteollisuuden kapasiteetin kasvun turvaaminen. Suhdannekehityksen läntisissä ostajamaissamme kääntyessä jälleen nousuun, mikä ennusteiden mukaan tapahtuu ensi vuoden alkupuolella, kapasiteetin puute saattaa ennen pitkää rajoittaa mahdollisuuksia vientimme nopeaan lisäämiseen. Investointitoiminnan elvyttämiseksi ja työllisyyden turvaamiseksi hallitus onkin vapauttanut yksityiset suhdannevaraukset nopeutetun aikataulun mukaisesti. Pääosa varauksista otetaan käyttöön vuoden 1972 aikana. Samoin pääosa valtion omista suhdannevarauksista on tarkoitus käyttää vuoden 1972 aikana työllisyyttä ylläpitävän investointitoiminnan rahoittamiseen.

Viennin nopean kasvun edellytyksenä on riittävän tuotantokapasiteetin lisäksi vientituotteiden sekä hinta- että laadullinen kilpailukyky. Vientituotantomme hintakilpailukyvyn kehitys riippuu paljolti ensi vuoden maaliskuun jälkeiseksi ajaksi tehtävistä palkka- ja hintapoliittisista ratkaisuista. Hallituksen käsityksen mukaan viennin nopea kasvu on mahdollista vain siten, että kansainvälinen hintakilpailukykymme pysyy ainakin nykyisellään ja laadulliseen tuotekehittelyyn sekä markkinointiin perustuvaan kilpailukykyyn kiinnitetään nykyistä huomattavasti suurempaa huomiota. Tätä silmällä pitäen on budjettiesityksessä ehdotettu mm. viennin edistämiseen määrärahoja 88 milj. mk, sekä teollisuutta edistävään tutkimustoimintaan menoja on lisätty 25 %:lla.

Valtion asuntolainojen maksatuksiin tulo- ja menoarvioesityksessä ehdotetaan myönnettäväksi 730 milj. mk, mikä merkitsee 150 milj. markan nousua kuluvan vuoden vastaavaan määrärahaan verrattuna. Lisäksi kuntien maanostotoimintaa ehdotetaan tuettavaksi 50 milj. markan lainojen korkotuella. Sekä tässä että muussa yhteydessä on väitetty, että korkotuki olisi heikompi tukimuoto kuin suora budjettilaina. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Kun lainavarojen saanti kyseiseen tarkoitukseen on varmistettavissa, tämä rahoitusmuoto vastaa varojen saantivarmuuden osalta suoraa budjettilainoitusta. Asuntotuotantoa edistettäessä hallituksen tarkoituksena on kiinnittää huomiota mm. työvoimapoliittisiin näkökohtiin. Tällöin asuntotuotanto tulisi suunnata alueille, joilla juuri asuntojen puutteesta johtuva työvoimapula ehkäisee tuotannon laajenemisen. Tässä yhteydessä voidaan myös todeta, että asuntotuotantomäärärahojen voimakas lisääminen on käynnistänyt sekä sisä- että valtiovarainministeriön puitteissa määrärahojen käytön tarkoituksenmukaisuutta koskevan selvitystyön, joka saattaa johtaa lainavarojen jakoperusteiden tarkistukseen.

Hallitus on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että taloudellisen kasvun tulokset jakautuisivat entistä tasaisemmin eri väestöryhmien ja alueiden kesken. Tässä mielessä tulo- ja menoarvioesitykseen sisältyy myös alueellisen kehittämispolitiikan hoitoa tarkoittavia lisätoimenpiteitä. Tällaisia ovat mm. Kehitysaluerahasto Oy:lle merkitty 20 milj. markan debentuurilaina valtion suhdannerahastosta kehitysalueille suuntautuvien luottopääomien riittävyyden turvaamiseksi, minkä lisäksi Kehitysaluerahasto Oy:n osakepääoma korotetaan 30 milj. markalla. Kehitysalueluottoja ns. korkotukilainoina ehdotetaan vuonna 1972 hyväksyttäväksi 150 milj. markkaan asti. Kehitysaluetoimenpiteitten ansiosta työllisyystilannetta voidaan perinteellisillä alityöllisyysalueilla tuntuvasti tukea. Yleensäkin hallituksen investointitoimintaa ja työllisyyttä edistävät toimenpiteet vaikuttavat siten, että työttömyys ei muodostu yhtä vaikeaksi kuin edellisen laskusuhdanteen aikana. Niinpä keskimääräisen työttömyysasteen ennustetaan kuluvana vuonna olevan 2.4 % ja ensi vuonna 2.8 %. Tarkoituksena on myös selvittää ne periaatteet, joita on noudatettava suunnittelukohteiden valinnassa valtion talonrakennus- sekä tie- ja vesirakennusinvestointien osalta. Tällöin kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että tarvittaessa on käytettävissä riittävästi työkohteita työllisyyden turvaamiseksi. Julkista ennakkokontrollia suunnittelukohteiden valinnassa olisi määrätietoisesti lisättävä.

Suhdannetaantuman haittavaikutuksien lieventäminen edellyttää investointitoiminnan rahoittamista sekä yksityisten että valtion suhdannevarauksilla samoin kuin suhdanneveron tuotolla. Toisaalta nämä varat ovat myös omiaan yleisesti keventämään rahamarkkinoita. Samaan suuntaan vaikuttaa se, että valtion ensi vuoden lainanottotarpeeksi on budjetissa merkitty vain 500 milj. mk, samalla kun valtion kotimaisen velan kuoletukset ja korot nousevat noin 800 milj. markkaan. Hallituksen käsityksen mukaan on pyrittävä siihen, että mainitut tekijät todella pääsevät vaikuttamaan keventävästi tuotannollisten investointien rahoitusmahdollisuuksiin. Lopulliset vaikutukset riippuvatkin siitä, missä määrin Suomen Pankki höllentää rahapoliittisia ohjiaan. Jotta mahdollisimman hyvä kokonaistulos saavutettaisiin, on nykytilanteessa erittäin tärkeää, että jatkuvasti ylläpidetään kiinteää yhteistyötä finanssi- ja rahapolitiikasta vastuussa olevien viranomaisten kesken.

Edellä olen viitannut hallituksen toimenpiteisiin mm. investointitoiminnan elvyttämiseksi. Vaikka vaihtotaseen vajauksen muodossa tapahtuvan pääomanmuodostuksen rahoitusta tapahtuneekin jossain määrin koko 1970-luvun ajan, ulkomaisen rahoituksen ei voida ajatella kasvavan yhtä nopeasti kuin aikaisemmin, sillä velan hoito rasittaa jo nykyisellääkin huomattavasti maksutasetta. Tämä edellyttää hallituksen käsityksen mukaan kotimaisen säästämisen edistämiseen kohdistuvia toimenpiteitä.

Viime aikoina vuokra-asuntokannan lisäämiseen on perustellusti kiinnitetty suurta huomiota. Toisaalta on kuitenkin mahdollista, että tämäntyyppisen asumismuodon laajeneminen voi vähentää säästämistä. Käsitykseni mukaan olisi selvitettävä, missä määrin omistusasuntojen omarahoitusosuutta alentamalla halukkuutta omistusasuntoon voitaisiin pitkällä aikavälillä edistää. Jos verrattain pienellä alkupääomalla olisi mahdollista päästä omaan asuntoon, olisi uusien väestöryhmien mukaantulo sidottuun säästämiseen todennäköistä. Omarahoitusosuuden alentaminen vaikuttaisi myös vuokra-asuntomarkkinoihin tasoittavasti osan kysynnästä siirtyessä omistusasuntojen puolelle. Valtion lainoittamissa asunto-osakeyhtiölainoissa on omarahoitusosuudeksi jäänyt keskimäärin

vajaat 40 %. Nykyisen rahoitusrakenteen vallitessa kymmenen prosenttiyksikön omarahoitusosuuden alentaminen valtion lainoittamissa asunnoissa lisäisi ulkoista rahoitustarvetta asuntosektorissa noin 120 milj. markalla.

Asuntosäästämisen lisäksi on myös tarpeen tutkia asuntosäästöpalkkioiden ja muiden asuntosäästämiseen vaikuttavien tukitoimien merkitystä sekä mahdollisuuksia niiden toteuttamiseen.

Asuntojen tarjonnan monipuolistamiseksi tulo- ja omaisuusverolain 22 § on hallituksen käsityksen mukaan muutettava siten, että asuntojen satunnainen myyntivoitto ei enää olisi veronalaista tuloa, mikäli verovelvollinen tietyn ajan kuluessa hankkii itselleen tai perheelleen asunnoksi toisen kiinteistön, rakennuksen tai huoneiston, jonka hankinta-arvo on vähintään yhtä suuri kuin luovutetun omaisuuden myyntihinta. Esitys tästä annetaan eduskunnalle piakkoin.

Asunnon oston yhteydessä kannettava leimavero ei liene ratkaiseva tekijä henkilön harkitessa oman asunnon ostamista. Koska se kuitenkin on eräs hankinnan kokonaiskustannuksia lisäävä tekijä, olisi hallituksen käsityksen mukaan selvitettävä mahdollisuuksia sen poistamiseen. Samalla tässä yhteydessä voidaan todeta, että esitys talletusten verovapauden jatkamisesta myös lähiaikoina annetaan eduskunnalle.

Kehitys sosiaalipolitiikan alalla etenee nykyisin voimakkaasti. Vuosittaisessa tulo- ja menoarvioesityksessä kuitenkin lähinnä vain todetaan tiettyjen uudistusten valtiontaloudelliset vaikutukset. Niinpä nytkin vuoden 1972 budjetin yhteydessä sosiaalimenojen kasvu muodostuu terveydenhuollon osalta 28 %:ksi ja sosiaaliturvan osalta 16 %:ksi, mikä johtuu huomattavalta osin viime aikoina päätetyistä tai eduskunnalle ehdotetuista sosiaalisista parannuksista.

Sairaalatoimen kustannusten jakoa koskevien uudistusten on arvioitu lisäävän sairaalatoimeen annettavien valtionavustusten määrää noin 62 milj. markalla. Lainsäädännöllisten ja hallinnollisten edellytysten luomiseksi terveydenhoidon ja avosairaanhoidon kehittämiseksi on eduskunnalle annettu hallituksen esitys laiksi kansanterveystyöstä. Vuoden 1972 osalta kunnallisessa terveydenhoidossa tullaan toimenpiteet keskittämään kansanterveystyöstä annetun lakiesityksen mukaisen toiminnan alkuun saattamiseen sekä suunnittelun käynnistämiseen. Rintamasotilaseläkkeistä ja asumistuesta annettu 1. 9. 1971 voimaan tullut laki sekä sotilasvammalakiin 1. 10. 1971 voimaan tulevat muutokset aiheuttavat yhteensä arviolta 73 milj. markan menojen lisäyksen vuonna 1972.

Parhaillaan on eduskunnan käsiteltävänä hallituksen esitys laiksi kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain muuttamisesta, jolla on tarkoitus pidentää kantokykyluokituksen voimassaoloaikaa vuoden 1972 loppuun ja samalla edelleen laajentaa luokituksessa soviteltavaa harkintaa heikossa taloudellisessa asemassa olevien kuntien kohdalla.

Sosiaalipoliittisilla toimenpiteillä on pyritty erityisesti heikossa taloudellisessa asemassa olevien kuntien asemaa parantamaan. Muun muassa sairaaloiden valtionapujärjestelmän uudistamista tarkoittavat lainmuutosesitykset huomioonottamatta ns. nettotappioiden korvaamisesta tapahtuvaa muutosta, merkitsevät sairaalatoimen valtionavustusten lisäämistä noin 77 milj. markalla, mistä lisäyksestä 75 milj. mk koituu kantokykyluokkiin 1—5 kuuluvien kuntien hyväksi. Köyhille kunnille aiheutuneita kohtuuttomia rasituksia yritetään myös poistaa hallituksen esityksessä uudeksi työllisyyslaiksi. Kaiken kaikkiaan alempiin kantokykyluokkiin kuuluvien kuntien rahoitusasemaa keventävän kokonaisvaikutuksen arvioidaan olevan 90—100 milj. mk.

Kuten edellä jo totesin, tulo- ja menoarvioesityksessä on lähdetty siitä, että veroperusteet säilytetään ennallaan, vaikkakin verotettavan tulon alarajan nostaminen nykyoloissa olisi perusteltua, sillä alarajat ovat muodostuneet monessa tapauksessa kohtuuttoman alhaisiksi, tässä vaiheessa ei ole kuitenkaan syytä lähteä muutoksiin tuloverotuksen osalta, koska edessämme on verotuksen kokonaisuudistus. Hallituksen tarkoituksena on pyrkiä toteuttamaan jo varsin kauan vireillä olleet perheverotuksen uudistamiseen ja fyysisten henkilöiden verotuksen yksinkertaistamiseen liittyvät toimenpiteet siten, että uudistettu verojärjestelmä voitaisiin ottaa käyttöön vuoden 1973 alusta lukien. Tulo- ja omaisuusverotuksen uudistuksen valmistelutyössä on lähdetty liikkeelle asiaa selvitelleiden komiteoiden ehdotusten pohjalta ja tarkoituksena on tässä yhteydessä mm. poistaa nykyinen veroluokkajako, yksinkertaistaa vähennysjärjestelmää, uudistaa asuntoedun verotus sekä siirtyä aviopuolisoiden verotuksessa uuteen järjestelmään, joka olisi oikeudenmukai-

sempi kuin nykyinen yhteisverotusjärjestelmä. Tuloverotuksen kokonaisuudistuksen yhteydessä tulevat myös veroasteikot joka tapauksessa kokonaisuudessaan harkittavaksi ja uudistettaviksi, jolloin voidaan myös selvittää kysymykset verotettavan tulon alarajan korottamisesta ja veroasteikkojen progression muuttamisesta.

Samanaikaisesti tulo- ja omaisuusverotuksen uudistuksen kanssa on valmisteltavana myös esitys liikevaihtoverotuksen uudistamiseksi lisäarvoverotukseen perustuvaksi. Vaikkakaan lisäarvonvero sinänsä tuskin tulee tuomaan mitään patenttiratkaisua suhdannepoliittisiin ja vaihtotaseongelmiimme, näen sen erääksi välttämättömäksi keinoksi, joka pitkällä tähtäimellä tulee osaltaan edistämään vientimme ja kotimarkkinateollisuutemme kilpailukyvyn säilyttämistä. Hallituksen lähtökohtana lisäarvonverouudistuksessa tulee olemaan asiaa selvittäneen komitean ehdotus. Liikevaihtoverotuksen uudistus on tarpeen kytkeä yhteen välittömän verotuksen uudistuksen kanssa. Tällöin voidaan niitä haittavaikutuksia, jotka syntyvät kuluttajahintojen kohoamisen yhteydessä, pyrkiä kompensoimaan erityisesti pienituloisille väestöryhmille tuloverotuksen asteikkoja laadittaessa ja verotettavan tulon alarajasta päätettäessä.

Viime vuonna päättyneen korkeasuhdanteen aikana sekä myös viime keväänä havaittiin selvästi, minkälaisten vaikeuksien kanssa joudutaan kamppailemaan silloin, kun suhdannepolitiikassa noudatettavista pelisäännöistä ei ole sovittu etukäteen. Suhdanteitten tasoittaminen vaatii monesti nopeata toimintaa eikä tämä useinkaan onnistu, ellei valtiovallan käytettävissä ole etukäteen valmisteltuja keinoja ja lisäksi vielä sen luonteisia keinoja, joiden käytöstä on etukäteen sovittu. Tästä syystä hallitus pitääkin erityisen tärkeänä pysyvän suhdannevarausjärjestelmän aikaansaamista. Viime keväänä mietintönsä jättäneen suhdannevarauskomitean ehdottamien suhdannepoliittisten keinojen käyttöönoton valmistelu on jo edennyt pitkälle ja hallituksen pyrkimyksenä on vielä kuluvan syksyn aikana antaa eduskunnalle pysyvään suhdannevarausjärjestelmään liittyvät lakiesitykset. Valmistelutyössä on lähdetty suhdannevarauskomitean ehdotusten pohjalta ja tavoitteena on saada aikaan järjestelmä, joka sisältäisi tehokkaat ja nopeasti käyttöön otettavat keinot, jotka olisivat käytettävissä jo seuraavan nousukauden alkaessa.

Herr talman! Jag har i mitt tal berört den konjunkturutveckling som vi står inför och som på ett avgörande sätt har påverkat det budgetförslag som nu presenterats.

Svagheten i vår ekonomi ligger i dagens läge främst i den negativa bytesbalansen, som ännu i år beräknas uppgå till 800 milj. mark, men som tack vare regeringens åtgärder år 1972 kommer att stanna vid 300 milj. mark.

1972 års budgetförslag är expansivt. Det strävar till att möta en hotande arbetslöshet med effektiva åtgärder, och regeringen vågar tro, att den ekonomiska politik som här signalerats, skall kunna hjälpa oss över lågkonjunkturens besvärligheter så smärtfritt som möjligt.

Herr talman! Mitt tal har i svensk översättning utdelats till de svenskspråkiga riksdagsmännen. Jag anhåller om att det in extenso intages i riksdagens protokoll.

Valtiovarainministerin puhe on ruotsinkielisenä näin kuuluva:

I slutet av år 1968 började i vår ekonomiska utveckling en högkonjunktur som fortgick stadigt ända fram till senare hälften av förra året. Totalproduktionens tillväxt uppgick år 1969 till närmare 9 %, och ännu i fjol var den 7 ½ %. Dessa tal visar en tillväxthastighet som betydligt överstiger medeltalet för 1960-talet. Efter hand som totalefterfrågan tillväxte, uppstod emellertid flaskhalsar i vår produktionskapacitet, vilka hade till följd, att en växande del av den inhemska efterfrågan måste tillgodoses med importvaror. När dessutom exporttillväxten under senare hälften av förra året började retardera, ökades bytesbalansens underskott senaste år till en miljard mark.

Redan i början av innevarande år föreföll det klart, att underskottet i bytesbalansen fortfarande skulle komma att förbli rätt stort och att den privata efterfrågans tillväxt skulle komma att förbli relativt snabb. Däremot hotade industriinvesteringarnas tillväxt att avstanna och arbetslösheten att öka. Emedan någon nämnvärd stegring inte föreföll att kunna emotses i den utländska konjukturutvecklingen detta år, var det uppenbart, att också vår exportutveckling skulle bli ogynnsam. Denna utvecklingstendens befordrades ytterligare av arbetsinställelserna i början av året.

Med en sådan utveckling i sikte ansåg regeringen våren 1971 påkallat att skrida till åtgärder för att stävja den privata konsumtionsefterfrågans tillväxt och å andra sidan stimulera investeringsverksamheten och främja sys-

selsättningen. Hela varuimportens värde uppskattas i år stanna ungefär på samma nivå som i fjol. Då emellertid varuexportens värde inte växer nämnvärt, kommer underskottet i bytesbalansen fortfarande detta år att bli rätt stort, uppskattningsvis drygt 800 miljoner mark.

Om man utgår ifrån att inga nämnvärda störningar inträffar i den internationella konjunkturutvecklingen som följd av valutakrisen under senaste tid, utan att stegringen småningom tar fart, kan en konjunkturväxling emotses hos oss i mitten av år 1972. Varuexportens kvantitativa tillväxt beräknas nästa år stiga till 7 %. Den inhemska efterfrågans reella utveckling beror liksom produktionens tillväxtmöjligheter i väsentlig grad på det inkomstpolitiska avgörandet för tiden efter mars 1972. Regeringen har baserat sin budgetproposition på antagandet, att de avtalsbundna lönerna höjs i motsverighet till den genomsnittliga produktivitetsstegringen inom folkhushållningen på lång sikt. På grund härav beräknas den privata konsumtionen nästa år ökas kvantitativt med 3 %, dvs. lika mycket som under innevarande år.

Trots det kraftiga stödet åt investeringsverksamheten torde en svag minskning av investeringarna i näringslivet inte kunna undvikas under år 1972. Hela investeringsverksamhetens volym beräknas under år 1972 stanna nära nog på innevarande års nivå. De åtgärder som har riktats mot efterfrågan på konsumtionsvaror och mot importen samt investeringsverksamhetens inriktning främst på husbyggnadsinvesteringar och jord- och vattenbyggnadsarbeten, vilka kräver ringa importinsats, torde leda till att varuimportens tillväxt nästa år blir betydligt mindre än exportökningen. Underskottet i bytesbalansen beräknas i enlighet härmed minska till omkring 300 milj. mark. Totalproduktionens tillväxt skulle nästa år bli snabbare, 3.5 % mot 1.5 % i år. Om utvecklingen går i denna riktning kan det antagas, att vårt land är inne i en ny högkonjunktur under loppet av år 1973.

När statsverkspropositionen för år 1971 uppgjordes, uppskattade man visserligen totalproduktionens tillväxt för högt, men betalningsförmågan inom statshushållningen förblir det oaktat i fortsättningen tillfredsställande. Regeringens skattepolitiska avgöranden vid årsskiftet och på våren beräknas öka statsinkomsternas nettobelopp innevarande år med omkring 2 %. Trots bl.a. stegringen av förtjänstnivån och de merkostnader som skötseln av sysselsättningen förorsakar staten, har utgifterna hittills vuxit långsammare än inkomsterna.

Utgifterna i förslaget till budget för år 1972 uppgår till cirka 12,7 miljarder mark. Några väsentliga ändringar har inte föreslagits i statens inkomstgrunder. Upplåningen för finansiering av utgifterna har beräknats stiga till 500 miljoner mark. Att utgifterna ökat med 15 % mot endast 6 % förra året beror bl.a. på att ökningen från år 1970 till år 1971 till följd av en budgetteknisk ändring i arbetsgivarens socialskyddsavgifts inre struktur nedgick med omkring 4 procentenheter och på att investeringsutgifterna av konjunkturpolitiska skäl har ökats i propositionen för år 1972. Ser man till den ekonomiska arten finner man, att den största ökningen finns i investeringsutgifterna, vilkas tillväxt på 19 % avspeglar regeringens strävan att trygga sysselsättningen. Konsumtionsutgifternas tillväxt med 15 % beror bl.a. på stegringen av löne- och prisnivån och överföringsutgifternas ökning med 14 % på de av lagstiftningen beroende utgifternas automatiska tillväxt.

När regeringen uppgjorde statsverkspropositionen, hade den som ett centralt mål att trygga sysselsättningen och skapa jämvikt i bytesbalansen. För att detta mål skall nås, måste investeringsverksamheten stimuleras och den privata konsumtionsefterfrågan dämpas ner. Regeringens budgetproposition bygger i mycket på samma syn som de i våras vidtagna åtgärderna, och den är en konsekvent fortsättning på dem. Å andra sidan strävar regeringen till att trygga en jämn ekonomisk tillväxt på lång sikt genom att med strukturändringspolitikens hjälp direkt eller indirekt påverka investeringsstrukturen.

Enligt regeringens uppfattning förutsätter utvecklingen av bytesbalansen, att giltighetstiden för tilläggsskatten till omsättningsskatten förlängs in på år 1972. Om bytesbalansens utveckling det tillåter, är det likväl meningen att tilläggsskatten skall avlyftas så snart det är möjligt. Även om syftet med tilläggsskatten inte i första hand har varit att få in mera pengar i statskassan, skulle dess avskaffande i ett mycket tidigt skede ha till följd, att statens upplåning borde ökas utöver det belopp på 500 miljoner mark som regeringen har föreslagit i propositionen. Denna åtgärd skulle åter inkräkta på finansieringen av enskildas investeringar.

Det centrala syftet med ökningen av investeringsverksamheten är att trygga utvecklingen av sysselsättningen och kapacitetstillväxten inom industrin. När konjunkturutvecklingen i våra västliga avnämarländer igen går uppåt, vilket förutspås ske under förra hälften av nästa år, kan bristen på kapacitet inom kort begränsa våra möjligheter att snabbt öka vår export. I syfte att stimulera investeringarna och för att trygga sysselsättningen, har regeringen därför frigivit de privata konjunkturreserveringarna enligt en snabbare tidtabell än den ursprungligen planerade. Största delen av reserveringarna tas i bruk under år 1972. Likaså är det meningen att under år 1972 använda huvuddelen av statens egna konjunkturreserveringar för finansiering av sådan investeringsverksamhet som är ägnad att upprätthålla sysselsättningen.

En förutsättning för en snabb tillväxt av exporten är utom en tillräcklig produktionskapacitet att exportprodukterna är konkurrenskraftliga såväl till pris som till kvalitet. Utvecklingen av vår exportproduktions konkurrensförmåga vad beträffar priserna beror i mycket på resultaten av de löne- och prispolitiska avgörandena för tiden efter mars månad nästa år. Enligt regeringens åsikt är en snabb tillväxt av exporten möjlig endast under förutsättning att vår internationella priskonkurrensförmåga förblir åtminstone sådan den är nu och att den på produktutveckling och marknadsföring byggande konkurrensförmågan i fråga on kvaliteten ägnas betydligt större uppmärksamhet än hittills. Med tanke på detta har i budgetpropositionen föreslagits bl.a. 88 miljoner mark för exportens främjande, och anslaget för främjande av forskningen inom industrin har ökats med 25 %.

För utbetalning av bostadslån föreslås i statsverkspropositionen 730 miljoner mark, vilket är 150 miljoner mark mera än i år. Dessutom föreslås hjälp åt kommunerna för jordinköp genom räntestöd för lån på 50 miljoner mark. Såväl i detta som i andra sammanhang har man påstått att räntesubventionerna vore ett svagare stöd än direkt budgetlån. Detta stämmer emellertid inte. Då möjligheter att erhålla lån för sådant ändamål kan garanteras, kan man räkna med denna finansieringsform på samma sätt som med lån direkt i budgeten. Regeringen vill främja bostadsproduktionen bl.a. med beaktande av arbetskraftspolitiska synpunkter. Bostadsproduktionen borde sålunda dirigeras till områden, inom vilka en produktionsökning hindras av brist på arbetskraft, vilken beror just på svårigheten att komma över bostäder. I detta sammanhang kan det även konstateras, att den kraftiga ökningen av anslagen för bostadsproduktion har satt i gång utredningar inom såväl inrikesministeriet som finansministeriet, för att det skall bli klarlagt hur ändamålsenligt anslagen används, och denna utredning kan leda till en justering av grunderna för lånemedlens fördelning.

Regeringen har också försökt se till, att resultaten av en ekonomisk tillväxt blir jämnare fördelade än tidigare mellan olika befolkningsgrupper och områden. I denna mening innefattar statsverkspropositionen även sådana tilläggsåtgärder som tjänar den regionala utvecklingspolitiken. Sådana är t.ex. debenturelånet på 20 miljoner mark ur statens konjunkturfond till Utvecklingsområdesfonden Ab, vilket har till ändamål att garantera tillräckliga kreditkapital till utvecklingsområdena, vartill kommer att Utvecklingsområdesfondens aktiekapital höjs med 30 miljoner mark. Utvecklingsområdeskrediter i form av s.k. räntestödslån skall enligt förslaget under år 1972 godkännas till ett belopp av 150 miljoner mark. Tack vare åtgärderna till förmån för utvecklingsområdena kan sysselsättningen kännbart stödjas på de områden som sedan gammalt uppvisar undersysselsättning. Också i allmänhet inverkar regeringens åtgärder för främjande av investeringsverksamheten och sysselsättningen i den riktningen, att arbetslösheten inte blir lika svår som under föregående lågkonjunktur. Sålunda beräknas den genomsnittliga arbetslöshetsgraden innevarande år bli 2,4 % och nästa år 2,8 %. Det är också meningen att klarlägga de principer som bör följas vid valet av projekteringsobjekt för statens husbyggnads- samt väg- och vattenbyggnadsinvesteringar. Härvid fästes särskild uppmärksamhet vid att det vid behov finns tillräckligt med arbetsobjekt för tryggande av sysselsättningen. Den offentliga förhandskontrollen vid valet av projekteringsobjekt borde målmedvetet ökas.

För att de menliga verkningarna av vikande konjunkturer skall kunna mildras, måste investeringsverksamheten finansieras såväl med privata som med statliga konjunkturreserveringar och med avkastningen av konjunkturskatten. Å andra sidan är dessa medel också ägnade att allmänt lätta situationen på penningmarknaden. I samma riktning verkar den omständigheten,

att i budgeten har upptagits endast 500 miljoner mark som statens upplåningsbehov för nästa år, samtidigt som amorteringarna och räntorna på inhemska lån stiger till ca 800 miljoner mark. Enligt regeringens åsikt bör man sträva till att nämnda faktorer verkligen har en sådan verkan, att möjligheterna att finansiera produktiva investeringar underlättas. De slutliga verkningarna beror på hur lösa penningpolitiska tyglar Finlands Bank ger. För att bästa möjliga helhetsresultat skall uppnås, är det i detta skede av största vikt, att ett fast samarbete ständigt upprätthålls mellan de myndigheter som bär ansvaret för finans- och penningpolitiken.

I det föregående har jag antytt vilka åtgärder regeringen har vidtagit bl.a. för att stimulera investeringsverksamheten. Även om finansiering av kapitalbildning i form av underskott i betalningsbalansen i någon mån torde förekomma under hela 70-talet, kan den utländska finansieringen inte tänkas växa lika snabbt som tidigare, ty skötseln av gälden belastar redan nu i hög grad betalningsbalansen. Detta förutsätter enligt regeringens mening åtgärder för främjande av det inhemska sparandet.

Under senaste tid har man med skäl fäst stor uppmärksamhet vid frågan om ökning av hyresbostäderna. Å andra sidan är det emellertid möjligt, att en ökning av denna form av boende kan minska sparandet. Enligt min uppfattning borde det utredas, i vilken mån man genom att minska självfinansieringsandelen för bostäder, som förvärvas med äganderätt, på lång sikt skulle kunna stimulera lusten att förvärva sådana lägenheter. Om det vore möjligt att med ett rätt litet startkapital förvärva äganderätt till en bostad, skulle sannolikt nya befolkningsgrupper fås med i det bundna sparandet. En sänkning av självfinansieringsandelen skulle även verka utjämnande på hyresbostadsmarknaden, då en del av efterfrågan på hyresbostäder skulle flytta över på förvärv av bostäder med äganderätt. I bostadsaktiebolagshus med statslån har självfinansieringsandelen kommit att bli i medeltal knappa 40 %. Med nuvarande finansieringsstruktur skulle en sänkning av självfinansieringsandelen med 10 procentenheter i fråga om bostäder med statslån öka finansieringsbehovet utifrån med omkring 120 miljoner mark inom bostadssektorn.

För att öka bostadssparandet vore det även på sin plats att undersöka betydelsen av bostadssparpremier och andra på bostadssparandet inverkande stödåtgärder samt möjligheterna att genomföra sådana.

Med tanke på att bostadsutbudet borde göras mångsidigare bör 22 § 4 mom. lagen om inkomst- och förmögenhetsskatt enligt regeringens förmenande ändras så, att tillfällig vinst på försäljning av bostad inte längre vore skattepliktig inkomst, såframt den skattskyldige inom en viss tid till bostad för sig eller sin familj förvärvar annan fastighet, byggnad eller lägenhet, vars anskaffningsvärde är minst lika stort som den överlåtna egendomens försäljningspris. En proposition i saken kommer att avlåtas till riksdagen i en snar framtid. I detta sammanhang kan även konstateras att regeringen någon av de närmaste veckorna kommer att avge proposition om förlängning av skattefriheten för despositioner.

Stämpelskatten i samband med bostadsköp torde inte vara någon avgörande faktor, när en person överväger köp av egen bostad. Emedan den i alla fall är en faktor som ökar totalkostnaderna för anskaffningen, borde möjligheterna att avskaffa denna stämpelskatt enligt regeringens mening utredas.

Den socialpolitiska utvecklingen är i våra dagar mycket snabb. I den årliga statsverkspropositionen konstaterar man i allmänhet bara vilken inverkan vidtagna reformer har på statshushållningen. Sålunda uppgår socialutgifternas tillväxt i 1972 års budget till 28 % för hälsovården och 16 % för socialskyddet, vilket till betydande del beror på de sociala förbättringar som under senaste tid har beslutats eller föreslagits för riksdagen.

Omläggningen av kostnadsfördelningen inom sjukhusväsendet har beräknats öka statsunderstöden för sjukhusväsendet med omkring 62 miljoner mark.

I syfte att skapa legislativa och administrativa förutsättningar för utvecklande av hälsovården och den öppna sjukvården har regeringen förelagt riksdagen en proposition med förslag till folkhälsolag. Under år 1972 kommer man inom den kommunala hälsovården att koncentrera sig på att igångsätta den verksamhet som förutsätts i förslaget till folkhälsolag och planera starten.

Lagen om frontmannapensioner och bostadsbidrag, som trädde i kraft 1. 9. 1971, samt de ändringar i lagen om skada, ådragen i mi-

litärtjänst, som träder i kraft 1. 10. 1971, medför år 1972 en sammanlagd utgiftsökning på uppskattningsvis 73 miljoner mark.

Som bäst behandlas i riksdagen regeringens proposition angående ändring av lagen om bärkraftsklassificering av kommunerna. Syftet med denna ändring är att förlänga bärkraftsklassificeringens giltighetstid till utgången av år 1972 och samtidigt att ytterligare öka möjligheterna till prövning vid klassificeringen i fråga om kommuner i svag ekonomisk ställning.

Man har gått in för att genom socialpolitiska åtgärder förbättra speciellt ekonomiskt svaga kommuners ställning. Sålunda innebär bl.a. de förslag till lagändringar, som syftar till förnyelse av statsunderstödssystemet för sjukhusen, en ökning av statsunderstöden för sjukhusväsendet med omkring 77 miljoner mark, varvid den ändring som gäller ersättande av nettoförlust inte har beaktats. Av denna ökning kommer 75 miljoner mark de kommuner till godo som hör till bärkraftsklasserna 1—5. Också i regeringens proposition med förslag till ny lag om sysselsättning strävar man till att befria fattiga kommuner från oskäliga belastningar. Totalverkan av åtgärderna i syfte att underlätta finansieringen inom kommunerna i de lägsta bärkraftsklasserna har beräknats till 90—100 miljoner mark.

Såsom jag redan tidigare har konstaterat har man i statsverkspropositionen utgått ifrån att beskattningsgrunderna skall förbli oförändrade. Även om det i rådande förhållanden vore motiverat att höja de undre gränserna för den beskattningbara inkomsten, emedan dessa gränser i många fall har kommit att bli oskäligt låga, är det likväl inte skäl att i detta skede företa ändringar i inkomstbeskattningen, då en totalreform av beskattningen förestår. Regeringen har för avsikt att försöka genomföra åtgärder som gäller familjebeskattningsreformen och förenkling av beskattningen av fysiska personer, två reformer som har varit anhängiga rätt länge, så att ett nytt beskattningssystem skulle kunna tas i bruk vid ingången av år 1973. Vad beträffar reformen av inkomst- och förmögenhetsbeskattningen har man byggt på kommittéförslaget i saken, och det är meningen att i detta sammanhang bl.a. avskaffa den nuvarande indelningen i skatteklasser, förenkla avdragssystemet, förnya beskattningen av bostadsförmån och i fråga om sambeskattningen av makar införa ett nytt system som är rättvisare än det nuvarande sambeskattningssystemet. I samband med totalreformen av inkomstbeskattningen kommer också skatteskalorna under alla omständigheter att i sin helhet bli föremål för omprövning och förnyelse, och i det sammanhanget är det även lämpligt at utreda frågorna rörande höjning av den undre gränsen för inkomstbeskattningen och ändring av skatteskalornas progression.

Samtidigt med förslaget till inkomst- och förmögenhetsskattereform utarbetas även ett förslag till omsättningsskattereform, baserad på mervärdesskatt. Även om mervärdesskatten knappast i och för sig kommer att medföra någon patentlösning på de konjunkturpolitiska frågorna och på bytesbalansproblemen, ser jag i den ett nödvändigt medel att på lång sikt främja vår export och bevara hemmamarknadsindustrins konkurrenskraft. Regeringen kommer vid mervärdesskattereformen att utgå från det förslag som har uppgjorts av vederbörande kommitté. Omsättningsskattereformen bör sammankopplas med reformen av den direkta beskattningen. På så sätt kan man, när inkomstskatteskalorna uppgörs i synnerhet för befolkningsgrupper med låga inkomster och när beslut fattas om undre gränsen för den beskattningsbara inkomsten försöka kompensera de menliga verkningar höjningen av konsumentprisen medför.

Under den högkonjunktur, som upphörde under senaste år, och likaså senaste sommar framgick det klart, vilka svårigheter som möter, när man inte på förhand har kommit överens om spelreglerna i konjunkturpolitiken. Utjämning av konjunkturerna fordrar ofta snabb aktion, och ofta nog lyckas denna inte, om inte statsmakten på förhand har vidtagit mått och steg, vilka dessutom bör vara sådana som man på förhand har kommit överens om att använda. Av denna orsak anser regeringen det vara ytterst viktigt, att ett fast konjunkturreserveringssystem fås till stånd. Förberedelserna för ibruktagande av de konjunkturpolitiska medel som konjunkturreserveringskommittén föreslår i sitt senaste vår avlåtna betänkande har redan hunnit rätt långt, och det är regeringens mening att redan denna höst till riksdagen avlåta de propositioner som behövs för införande av ett fast konjunkturreserveringssystem. I beredningsarbetet har man utgått från konjunkturreserveringskommitténs förslag, och det är meningen att komma fram till ett system med åtgärder som snabbt

och effektivt kan tas i bruk. Detta system borde stå till buds redan när nästa högkonjunktur börjar.

Ed. Nevalainen: Herra puhemies! Yleisesti on ennustettu poliittisesti kuumaa syksyä. Mikäli tarkoitetaan eräänlaista kansallismallin mukaista löylykilpailua, jossa hullummat kylpevät niin paljon, että nahka palaa, niin me sosialidemokraatit ilmoitamme jäävämme moisesta saunaillasta pois. Demokraattinen elämänmeno ja meininki edellyttää parhaimmillaan sovittelua ja yhteisten päämäärien etsimistä yhteisten asioiden hyväksi ja koko yhteiskunnan hyväksi. Se ei silti estä omien näkökantojen esittämistä ja puolueiden erilaisuuden korostamista. Niistä on kerrottava myös Suomen kansalle, muutenhan valitsijat eivät tiedä, kuka minkin vaihtoehdon takana on ollut ennen päätöksentekoa (Ed. Vennamo: Kyllähän herrat ovat samaa mieltä aina!).

Sosialidemokraattinen eduskuntarymä panee tyydytyksellä merkille sen myönteisen kehityksen, joka on nähtävissä kansainvälisessä politiikassa. Vaikka valtioiden väliset ristiriidat ja etujen vastakohtaisuudet muodostavat jatkuvasti vakavan haasteen maailmanrauhalle, kansainvälisissä suhteissa ovat yhä selvemmin korostumassa yhteistyöhakuiset ja rauhantahtoiset kehityspiirteet. Tässä suhteessa on pidettävä arvokkaana neljän vallan sopimusta Berliinin asemasta. Se merkitsee huomattavaa edistymistä Euroopan turvallisuuden lisäämiseksi tähtäävissä ponnisteluissa ja on omiaan luomaan uusia edellytyksiä turvallisuuskonferenssille.

Suomen hallituksen aloite kokonaisratkaisuksi Suomen ja molempien Saksan valtioiden välisten suhteiden järjestelemiseksi saa sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän täyden tuen. Se on sopusoinnussa puolueen perinteisen linjan kanssa. Suomen hallituksen aloitteen toteutuminen vahvistaisi olennaisella tavalla Suomen puolueettomuusasemaa. On perusteltua korostaa, että hallituksen esitys pakettiratkaisuksi suhteissamme Saksan valtioihin tähtää myös Euroopassa alkaneen uuden turvallisuuskehityksen edistämiseen.

Suomalainen sosialidemokratia antaa johdonmukaisena ulkopoliittiselle linjalleen täyden tukensa tasavallan presidentin ja hallituksen ponnisteluille edistää aktiivisesti maanosamme turvallisuutta. On myös myönteistä todeta, että suhteemme kaikkiin valtioihin, erityisesti Neuvostoliittoon ja pohjoismaisiin veljeskansoihimme, ovat kehittyneet suotuisasti.

Suhteemme laajenevaan Talousyhteisöön on saanut viime aikoina uutta ajankohtaisuutta. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä edellyttääkin, että Suomen elintärkeät kauppapoliittiset edut kyetään valvomaan niin, ettei maamme puolueettomuuspolitiikka joudu missään suhteessa kyseenalaiseksi.

On valittaen todettava, että suhtautuminen Talousyhteisöön on saanut julkisessa keskustelussa osittain vääristyneitä muotoja. Vallalle on päässyt eräänlainen musta-valkoinen ajattelutapa, jolle on tunnusomaista usein tunteenomainen kannanotto puolesta tai vastaan. Tärkeintä on kuitenkin tässä vaiheessa selvittää ennakkoluulottomasti kaikki olennaiset näkökohdat, jotta tuleva ratkaisu olisi sopusoinnussa Suomen etujen kanssa. Ulkomaankaupan keskeinen asema kansantaloudessamme ja kaupan sisäinen rakenne edellyttävät muodossa tai toisessa kaupallisia järjestelyjä EEC:n kanssa. Ainakaan me sosialidemokraatit emme voi ottaa vastuullemme sellaisen kauppapoliittisen tilanteen syntymistä, jossa kauppamme — ja siten myös työllisyyden ja kansantulon — kasvuedellytyksiä on tietoisesti kavennettu. Jokainen ymmärtää, mitä tämä merkitsisi taloudelliselle kehityksellemme.

Asetelmat EEC:n kohdalla ovat vielä monessa suhteessa avoinna. Tiedossamme ei ole, mitkä ovat ne kaikki ehdot, niiden edut ja haitat, jotka liittyvät kaupallisiin järjestelyihin EEC:n kanssa. Mutta kuten presidentti Kekkonen on todennut, Suomen kohdalla ei tule kysymykseen enempää täysjäsenyys kuin assosioituminen EEC:n kanssa.

Me sosialidemokraatit tulemme määrittelemään yksityiskohtaisen kantamme Suomen ja EEC:n suhteessa siinä vaiheessa, kun tiedossamme ovat kaikki ratkaisuun vaikuttavat tekijät. Niin kauan kuin keskustelujen lopputuloksesta EEC:n kanssa ei ole täyttä selvyyttä, emme luonnollisesti voi perusteltua kantaa määrittää. Mutta mikä tahansa lopullinen ratkaisu onkin, sosialidemokraatit tulevat huolehtimaan, että palkkatyöväen edut ja itsenäisen, edistyksellisen talous- ja sosiaalipolitiikan harjoittamisen mahdollisuus turvataan.

On edellytettävä, että hallitus huolehtii entistä tehokkaammin eduskunnan jatkuvasta informoimisesta sen elinten kautta keskustelujen ajankohtaisesta vaiheesta sekä muistakin ulkopolitiikkaamme liittyvistä kysymyksistä.

Taloudellinen yhdentyminen on tosiasia, jota kukaan realistisesti ajatteleva ei voi kieltää. Sosialidemokraattisen työväenliikkeen luonnollisena tehtävänä on huolehtia siitä, ettei työväenluokan ja yleensä vähävaraisten yhteiskuntaryhmien elintason kustannuksella ryhdytä tekemään kauppapoliittisia ratkaisuja. Sen vuoksi on pidettävä tärkeänä, että työväenliikkeen näkemykset tulevat nykyistä paremmin esille kauppapolitiikkaa valmisteltaessa.

Suomen kansantaloudessa muodostaa idänkauppa merkittävän tekijän. On maamme kansallisten etujen mukaista, että kaupankäyntiä Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa pyritään laajentamaan. Mahdolliset kaupalliset järjestelyt EEC:n kanssa eivät saa vaikeuttaa tätä pyrkimystä. Puolueettomuuspolitiikkansa mukaisesti Suomi ei pyri enempää EEC:n kuin SEV:inkään jäseneksi. Ryhmämme antaa täyden tukensa hallituksen pyrkimyksille tutkia mahdollisuuksia idänkauppamme lisäämiseksi Neuvostoliiton ja muiden SEV:in jäsenmaiden kanssa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä SEV:iin hiljattain perustetun investointipankin toimintaan, jonka avulla saattaisi olla mahdollisuuksia — kuten toivomme — lisätä Suomen ja itäryhmän maiden välistä tavaranvaihtoa. On niin ikään korostettava tässä yhteydessä kaupankäynnin lisäämisen merkitystä kolmannen maailman valtioiden kanssa. Epäilemättä tälläkin sektorilla voitaisiin saada paljon nykyistä enemmän aikaan.

Lähinnä hallituksen vaihtotasepaketista ja Suomen Pankin korkopäätöksestä johtuen inflaatio on nopeutunut siitä, mitä tulopoliittisia sopimuksia solmittaessa ennustettiin. Inflaation nopeutuminen on herättänyt levottomuutta varsinkin palkkatyöntekijöiden ja ammattiyhdistysliikkeen keskuudessa. Luottamus siihen, että kaikki osapuolet pitävät sopimuksista kiinni, näyttää eri eturyhmissä voimakkaasti heikentyneen. Kuitenkin luottamuksellinen ilmapiiri on talouspolitiikassa välttämätön edellytys, jotta järkeviin ratkaisuihin yleensä on mahdollista päästä ja siten taata voimakkaan ja tasaisen taloudellisen kehityksen turvaavan politiikan harjoittaminen.

Kun tasavallan presidentti syyskuun 6 päivänä esitti hintarintamalla vallitsevan ja odotettavissa olevan kehityksen selvittämistä, voitiin sitä pitää varsin luonnollisena. UKK-sopimusehdotuksen tekijänä presidentti Kekkonen lienee varsin tarkasti seurannut tehtyjen sopimusten toteutumista. Tätä selvitystyötä varten on nyt asetettu komitea.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä korostaa suoritettavien selvitysten ja niihin liittyvien valtioneuvoston, Suomen Pankin sekä johtavien työmarkkinajärjestöjen välisten neuvottelujen ja niiden perusteella mahdollisesti toteutettavien toimien tarpeellisuutta ja kiireellisyyttä. Jotta luottamuksellinen ilmapiiri voisi eri sopimuspuolten välille uudelleen syntyä, on myös lähdettävä siitä, että aloitettujen selvitysten ja neuvottelujen tarkoituksena ei saa olla ehkä tarpeellisiksi todettavien, mutta sopimuksia rikkomatta toteutettavien toimenpiteiden viivästyttäminen.

Luottamuksellisten suhteiden edellytyksenä on neuvottelukosketuksen syntyminen ja jatkuminen. Senpä vuoksi äskettäin käyty korkokeskustelu hallituksen ja SAK:n välillä tuntui hiukan oudolta. Hallituksen jäsenten ominaisuuksiin kuuluu olla taitavaksi tunnettuja ja rehellisiä. Sen sijaan vaatimusta luku- ja kirjoitustaidosta ei ole olemassa. Kansan keskuudessa on tapana vastata kirjeisiin kirjeillä ja valokuviin valokuvilla (Ed. Ehrnrooth: Ja olla hiljaa!). Pääministerin huomautuksen mukaan hallituksella ei ole ollut tapana kirjoitella. Jos hallituksen jäsenten käsissä ei kynä pysy taikka muodollisuudet estävät enemmän kirjoittelemisen, on yhtenä keinona puhelin olemassa (Ed. Vennamo: Onhan ne sihteerit!). SAK:n 700 000:een nouseva jäsenjoukko on aina yhden soiton arvoinen (Keskeltä: Hyvä, hyvä!).

Kun ensimmäinen vakauttamissopimus solmittiin vaikeassa työttömyys- ja inflaatiotilanteessa, löytyi tuolloin eri sopimusosapuolten kesken riittävästi luottamusta sopimuksen aikaansaamiseksi. Taloudelliset kehitysnäkymät eivät suinkaan tällä hetkellä ole niin hyvät, että olisi syytä unohtaa ne vaaratekijät, jotka liittyvät inflaation nopeutumiseen, suureen kauppataseen alijäämään sekä työttömyyden kasvuun. Myös huomion kiinnittäminen yksinomaan kauppataseen alijäämään ja sen asettamiin talouspoliittisiin rajoituksiin, unohtaen uhkaavan inflaatiokehityksen sekä ammattiyhdistysliikkeen ja palkkatyöntekijäin esitykset, saattaa vain johtaa ojasta allikkoon. On jälleen syytä kantaa vakavaa huolta nopeutuneen inflaation vaaroista sekä maamme kilpailukyvyn että kansalaisten elintason jatkuvan nousun kannalta.

Elinkustannusindeksillä mitattuna näyttävät kuluttajahinnat nousevan 8 %, kuten budjetti-

esityksen perusteluissa todetaan. Tähän arvioon ei kuitenkaan sisälly mahdollisen vuokrien yleiskorotuksen vaikutus. Suhteellisen voimakkaasta inflaatiosta huolimatta palkansaajien reaaliansiot nousevat jokseenkin tuottavuuden nousua vastaavasti eli keskimäärin 3—4 %. Tämä on mahdollista siksi, että useilla toimialoilla alakohtaisissa työehtosopimuksissa ylitettiin UKK-sopimuksen pennit ja prosentit. (Ed. Junnila: Ja juuri sen takia hinnat nousevat!). On kuitenkin palkansaajaryhmiä, joiden reaaliansioiden nousu jää selvästi tuottavuuden nousua vähäisemmäksi tai joiden reaaliansiot eivät nouse juuri lainkaan. Pennimääräisten palkankorotusten keskeisenä tarkoituksena oli kuitenkin palkkaerojen kaventaminen, joka siten ilmenee myös reaaliansioiden erilaisena kehityksenä eri palkansaajaryhmissä. Varsinkin niillä aloilla, joilla ylitettiin UKK-sopimuksen pennit ja prosentit, reaaliansioiden nousu näyttää muodostuvan selvästi tuottavuuden nousua suuremmaksi.

Devalvaatiosta lähtien jatkunut hintasäännöstely on tuonut säännöstelykoneistossa esille useita puutteita. Toisaalta on tarvetta huomattavasti joustavampaan hintapolitiikkaan, jotta säännöstelystä ei olisi haittavaikutuksia eräillä aloilla mm. työllisyyteen. Toisaalta tarvitaan kuitenkin tehokkaampaa hintavalvontaa ja monipuolisempaa hintapoliittisten keinojen käyttöä, jotta palkansaaja-kuluttajat voisivat todella luottaa hintatason kurissa pysymiseen. Ammattiyhdistysliikkeen ja palkansaajien keskuudessa on hartaasti odotettu tältä osin niitä organisaatiouudistuksia, joita elinkeinovirastotoimikunnan mietinnössä esitettiin. Hallituksen budjettiesityksen perusteluissa todetaan, että hallitus edelleen selvittää elinkeinohallituksen perustamista. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä toivoo, että hallitus mahdollisimman pian — jo ensimmäisen lisätalousarvion yhteydessä — voisi antaa eduskunnalle esityksen elinkeinohallituksen perustamisesta ja siten hintapolitiikan edellytysten parantamisesta (Ed. Ehrnrooth: Ei asiaa sovi lisätalousarvioon sisällyttää!) — Se on hallituksen asia! (Ed. Ehrnrooth: Se on odottamattomia menoja varten!)

Mitä nyt käsiteltävänä olevaan ensi vuoden valtion tulo- ja menoarvioon tulee, siihen voidaan yleisesti ottaen olla tyytyväisempiä kuin monesti aikaisemmin (Ed. Vennamo: No, no!). Veroperusteita ei esitetä muutettavaksi. Siitä huolimatta rahaa riittää runsaammin käytettäväksi kaikkien pääluokkien kohdalla (Ed. Aitio: Verot kansalaisille nousevat!).

Me sosialidemokraatit lausumme mielihyvämme sen johdosta, että työllisyyden parantamiseksi esitetään tuntuvasti varoja; mutta riittävätkö ne, sitä voidaan tietysti kysyä (Ed. Vennamo: Ei tällä menolla!). Lapsilisien korotusesitys on niin ikään mielestämme hyvä asia. Samaa on sanottava asumistukijärjestelmän laajentamisesityksestä, jonka mukaan se tulisi koskemaan myös yksilapsisia perheitä. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on jatkuvasti pitänyt näitä asioita etualalla. Kun näihin kohteisiin nyt esitetään rahaa, olemme tietenkin tyytyväisiä.

Sen sijaan emme voi käsittää, miksi lapsikohtainen erityislapsilisien korotus ei sisälly budjettiesitykseen. Tässä on täytynyt tapahtua virhe, sillä asiasta sovittiin hallitusryhmien kesken muistaakseni jo viime talvena. Joka tapauksessa ryhmämme tulee pitämään tästä sopimuksesta kiinni (Ed. Aitio: Kuten veroistakin!) — Kuten niistäkin.

Eläkelainsäädännön pahimpien epäkohtien korjaamiseksi eduskuntaryhmämme on tehnyt monia aloitteita, jotka eivät kuitenkaan ole johtaneet toivomaamme tulokseen. Kansaneläkejärjestelmän pahimpia epäkohtia on, että varsinainen työtulo ja etenkin puolison saama työtulo ei ole etuoikeutettua tuloa. Tämä johtaa siihen, että kaikki muut väestöpiirit, etenkin maatalouden harjoittajat, pääsevät täyden tukiosan saajiksi, mutta työmies sen sijaan saa työkyvyttömyys- tai vanhuuseläkkeenä vain perusosan, jos vaimoparka vielä jaksaa käydä jonkinlaisessa työssä. Huoltoapulain 5 §:n mukaisia huoltoeläkkeitäkään ei vielä ole useista esityksistämme huolimatta saatettu työeläkkeiden kanssa samaan asemaan etuoikeutettuna tulona. Tämä johtaa siihen, että työnantajan kaikkein vanhimmille työntekijöilleen maksamat huoltoeläkkeet automaattisesti vähentävät kansaneläkettä. Nämä epäkohdat on kiireellisesti oikaistava, samalla kun kansaneläkkeiden tasoa ainoastaan niiden varassa eläville tulee korottaa.

Eläkejärjestelmiä kattavaksi olemme ehdottaneet eläkkeiden ylimmäisen tason määrittelyä. Täytyy ihmetellä, että tämänkin asian järjestely kohtaa niin paljon suurituloisia vastustajia, että asiassa ei päästä eteenpäin. Mikäli asian hoitamisella pidettäisiin kiirettä, voitaisiin eläkekatto ulottaa vain lain voimaantulon jälkeen myönnettäviin eläkkeisiin. Meillähän on

tunnettua ns. saavutetun edun periaate, jota ei voitane tässäkään yhteydessä unohtaa. Se johtaa siihen, että lain voimaantuloon asti myönnetyt ylisuuretkin eläkkeet jatkuvat saajiensa hamaan kuolemaan asti. Mitä kauemmin asian järjestelyä lykätään, sitä enemmän näitä ylisuurten eläkkeiden nauttijoita kertyy ja yhä vaikeammaksi asian hoitaminen tulee. Kiirehdimme siis eläkekaton säätämistä, ja ryhmämme katsoo, että näitä eläkelain muutoksia on hallituksen ryhdyttyvä valmistelemaan välittömästi.

Ryhmämme jäsenet tulevat täällä puheenvuoroissaan tuomaan esille yksityiskohtaisemmin käsityksiämme budjetin vaikutuksista sosiaali- ja eläkepolitiikan kehittämiseen.

Tarkasteltaessa asuntotuotantoa kokonaisuutena on todettava, että se ylittää selvästi aikaisemmat saavutukset. Pääansio tästä on kirjattavissa hallituksen tilille asuntohallituksen käyttöön asetettujen määrärahojen lisäämisen ansiosta. On hyvä huomata, että tuotannon lisääntyminen on tapahtunut ratkaisevasti tämän johdosta eikä esimerkiksi siitä syystä, että asuntotuotannolle olisi annettu oikeiston vaatimia verohelpotuksia. Samaan aikaan myös vuokra-asuntojen tuotanto — ja ilman ns. sijoitusasuntoja — on noussut niin, että se tänä vuonna kohoaa lähes kolmannekseen kaikista valmistuvista asunnoista.

Herra valtiovarainministeri epäilee, että vuokra-asuntotyyppinen asumismuoto voi vähentää sästämistä. Voihan se vähäisessä määrässä sitä tehdäkin, mutta suurin osa kuitenkin näistä vuokralla asujista on sellaisia, että sääsräminen vähäisten tulojen vuoksi ei ole edes mahdollista.

Vaikka saavutukset ovatkin olleet mittavia, ei muutaman vuoden tuotantotulos korkeanakaan pysty kokonaiskuvaa äkkiä muuttamaan. On hyvä, että hallitus esittää 730 milj. mk asuntolainamäärärahaa, mutta se ei vielä riitä, mikäli tuotanto halutaan pitää yli 50 000 asunnon vuosivauhdissa. Meidän sosialidemokraattien mielestä olisi asuntotuotantomäärärahaa korotettava hallituksen esittämästä määrästä.

On oikein ja asumiskustannusten tasoittamisen kannalta välttämätöntä, että tuotantotuen rinnalla pyritään lisäämään myös tarveharkintaista ja perhekohtaista asumistukea. Se on osoittautunut tehokkaaksi ja oikeudenmukaiseksi. Suurimpana ajankohtaisena uudistuksena on pidettävä sen ulottamista yksilapsisiin perheisiin, joiden tuen tarve tällä hetkellä on merkittävä. Näin saadaan tuki ulotetuksi nykyisestään ratkaisevasti laajempiin piireihin, jotka ovat tuen tarpeessa vähintään yhtä paljon kuin monet nykyisin tukea saavat vähintään kaksilapsiset perheet.

Maamme asuntotuotannon rahoitusjärjestelmä ei tällä hetkellä toimi riittävän hyvin, koska meiltä puuttuu sopimusmenettely, jonka puitteissa asuntotuotannon raamirahoituksesta voitaisiin etukäteen vuosittain sopia rahalaitosten ja viranomaisten kesken. Tästä syystä ryhmä antaa kaiken tukensa pyrkimyksille, joiden tarkoituksena on saada aikaan pysyvä sopimusmenettely asuntotuotannon rahoituksen turvaamiseksi mm. kunnallisten 5-vuotisohjelmien mukaisesti pitkällä tähtäyksellä siten, että vähimmäistavoitteeksi asetettu tuotanto pystytään kaikissa olosuhteissa toteuttamaan.

Ne toimenpiteet, joista herra valtiovarainministeri täällä mainitsi asuntotuotannon osalta hallituksessa olevan joko valmisteilla taikka valmiina tänne annettavaksi, ovat oikeita toimenpiteitä ja varmasti eduskunta mielenkiinnolla odottaa niiden asioiden tänne tuloa. Tässä oli varsin paljon muitakin toimenpiteitä, jotka eivät kuulu asuntotuotantoon, ja todennäköisesti hallitus varsin pian saa näitä asioita eduskunnan käsiteltäväksi.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän taholla halutaan kiinnittää erityistä huomiota siihen, että liikennesektorissa — joka muodostaa noin neljänneksen julkisen sektorin hyödyketuotannosta — on tapahtumassa voimakasta kehitystä. Tästä lankeaa kiitos sille työlle, jota sosialidemokraattisen ministerin johdolla on alan kehittämiseksi viime aikoina tehty. Tarkoitus on tiettävästi asettaa parlamentaarinen komitea laatimaan liikennepoliittista ohjelmaa käytännön ratkaisujen perustaksi. Tähän tarkoitukseen on budjetissa varattu yli 200 000 mk. Tosin asian luonne ei budjetin yleisperusteluista valitettavasti käy yhtä selvästi ilmi kuin viime aikoina julkisuudessa liikenneministeriön taholta on ilmoitettu. Liikenteen alalla on kuitenkin eräitä asioita, joita ryhmämme mielestä ei ole riittävästi selvitetty. Meistä tuntuu esim. rautateiden henkilötariffien nostaminen tässä tilanteessa niin liikennepoliittisesti kuin hintapoliittisestikin epäonnistuneelta ratkaisulta (Ed. Vennamo: Oma ministerihän teillä on!). Rautateiden henkilöliikenteen väitetty kannattamattomuus pitäisi tutkia aivan uudelta perustalta pitäen lähtökohtana eri liikennemuotojen yhteiskuntataloudellista kustannusvastaavuutta.

On hyvä, että kehitysalueille on osoitettu entistä enemmän varoja. Tuntuu kuitenkin siltä, että hallitus on liian helposti jättänyt asian puolitiehen. Tarkoitan tällä sitä, että kehitysalueiden neuvottelukunnan esitys Itä- ja Pohjois-Suomen suurten kuljetuskustannusten pysyväksi valtion kuljetustukijärjestelmäksi olisi pitänyt näkyä hallituksen budjettiesityksessä (Ed. Vennamo: Mutta eipä vain näkynyt!). Siinä oli ilmeisesti kiistaa kehitysalueiden neuvottelukunnan piirissäkin, mutta siitä huolimatta tietysti hallituksen täytyy selvittää tällaiset asiat ja tulla parannetulla ehdotuksella tänne (Ed. Vennamo: Kuljetuskustannukset vain nousevat.).

Hallituksen esitellessä tulo- ja menoarviotaan lehdistölle kerrottiin ministereiden olleen yleisesti ottaen tyytyväisiä. Tämän ymmärtää. Onhan rahaa käytettävissä nyt entistä runsaammin. Yleisestä tyytyväisyydestä poiketen kuitenkin maatalousministeri oli ollut pahalla päällä jo aamusta alkaen. Tämä ei ole tietenkään mitään uutta. Muistaako esimerkiksi tässä salissa kukaan maatalouden edustajien koskaan olleen tyytyväisiä? Maatalous on ollut meidän kansantaloudessamme se Moolokin kita, johon on saanut härkävankkureittain ajaa kultaa ja siitä huolimatta tyytyväisyys on saanut odottaa vuoroaan.

Nyt on sopivasti valmistettu jonkinmoinen tuloselvitys maatalouden osalta. Sen mukaan köyhän työmiespienviljelijän ansiotason nousuprosentit ovat olleet moninkertaiset rikkaan maanviljelijän ansion nousuun verrattuna. Niin kuin mietintöön jätetystä vastalauseesta ja kriittisistä muista arvioista näkyy, selvitys on puutteellinen ja hätäisesti julkisaatettu. Aikaväli vertailun tekemiseksi on ollut olematon. Sitä paitsi huomioon ottamatta on jäänyt maatalouden saamat metsänmyyntitulot, sivuansiot jne.

Oli miten oli. Kun maanviljelijän väitetään jääneen muista tulonsaajaryhmistä pahasti jälkeen, on vähintään aiheellista kysyä, miten se on mahdollista. Tässäkin tulo- ja menoarviossa me olemme antamassa maataloudelle ennätyssumman rahaa, metsätalous mukaan luettuna 1 500 milj. mk. Samanaikaisesti kun valtio satsaa yhä enemmän, jakajien lukumäärä maatalouden piirissä vähenee. Kuitenkin väitetään kurjuuden lisääntyvän. Näin siitäkin huolimatta, että yhteiskunnan runsaan tuen lisäksi maataloudelle myönnetään erilaisia verohelpotuksia, joita vaille muut ryhmät jäävät.

Verohelpotuksista puheen ollen viimetalvinen maatalousverotuksen muutos tässä salissa oli vihonviimeinen tikki. Meidän sosialidemokraattien varoituksia ei otettu huomioon, mutta karu todellisuus on nyt edessä, kun kuntien veroluettelot ilmestyvät. Maalaiskunnissa verokertymät vähenevät, kun isoisilta isänniltä viimeisetkin äyrit putoavat pois. Kun kunnan vero on jakoveroa, niin tavalliset palkansaajat ja työmiespienviljelijät joutuvat maksamaan näin syntyneen aukon. Tämä on maataloustuottajain mielestä kenties oikein, että palkansaajat maksavat yhä korkeampia veroja. Eläväthän nämä leveästi kurjaan maatalon isäntään verrattuna.

Valtion tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota maatalouteen käytettävän lähes tuhatmiljoonaisen menoerän yksityiskohtaiseen jakoon. Suurin osa rahamäärästä menee erilaisiin tukitoimenpiteisiin. Rahaa jaetaan kuntien kautta, sitä saavat ja jakavat meijerit, lypsäjät ja lypsettävät.

Kuitenkin maatalouden tukemisasiain maksatuksen tarkastukseen on katsottu riittävän vain yksi tarkastaja aina läänin suuruisen alueen käsittävää maatalouspiiriä varten. Lienee perusteltua syytä epäillä, että tarkastustoiminta on riittämätöntä. Huomio on kiinnitettävä myös jakoperusteisiin. Esimerkiksi pinta-alalisien maksuperusteena ovat verovirastojen jo useissa kunnissa auttamattomasti vanhentuneet peltopinta-alatiedot, joita maatalousneuvojien askelparimittausten mukaan on tarpeen vaatiessa korjailtu (Ed. Vennamo: Epäasiallista puhetta!). Nykyisin saattaa samalla tilalla olla erilainen peltopinta-ala perusteena harkittaessa erikseen lisämaa- tai lainoituskysymyksiä kuin pinta-alalisää maksettaessa, riippuen siitä mikä tarkoitus, säädös tai virasto milloinkin on kysymyksessä (Ed. Vennamo: Talonpojan murhamies puhuu!). Ei voida pitää myöskään oikeana, että pinta-alalisää maksetaan erilaisen peltoalan mukaan kuin pellonvarauskorvausta. Pinta-alalisä maksetaan myös sijoittajille, jotka eivät asu tilalla, peltojen ollessa viljelemättä tai metsänkasvussa. Pinta-alalisä on vain yksi monista tukitoimenpiteistä, mitä löytynee muualta, jos tarkastustoimintaa tehostetaan.

Jos uskoo osaksikaan väitteeseen maanviljelijän tukalasta asemasta, täytyy vielä kerran kysyä, mihinkä nämä aiotut tuhatmiljoonaiset markat menevät. Ainakaan ne eivät lämmitä pienviljelijän kättä, sillä jälleen ovat maataloustuottajat asialla hintojen korotusvaatimuksineen. Jokainen

meistä tietää, että hintatuen muodossa annettu yhteiskunnan tuki maataloudelle koituu sille voitoksi, joka pystyy tuottamaan myyntiin paljon, eli isoisimmille. Kun näin on, ei tukea vaatiessa ainakaan pitäisi vedota pienviljelijään ja hänen heikkoon asemaansa (Ed. Vennamo: Mitäs olette kepun jouksupoikia!)

Ei ole ilkeyttä, kun toteaa, että liian moni on rikastunut liian paljon ajamalla köyhän asiaa.

Ed. Ilaskivi: Herra puhemies! Vielä puolenkymmentä vuotta sitten oli valtiontaloutemme suurimpana vaikeutena jatkuva kassakriisi. Tämä johtui siitä, että menojen annettiin kasvaa huomattavasti nopeammin kuin mihin normaali tulokertymä loi edellytyksiä. Tällainen tilanne oli monin tavoin omiaan vaikeuttamaan valtiontalouden johdonmukaista hoitoa ja sen käyttöä suhdannepolitiikan välineenä.

Kassakriisien perimmäisestä syystä, tuhlailevasta menopolitiikasta ei ole viime vuosinakaan luovuttu. Päinvastoin ovat julkiset menot jatkuvasti kasvaneet erittäin voimakkaassa tahdissa. Toisaalta ovat valtaa pitäneet kansanrintamahallitukset oppineet myös tulopolitiikassaan jotakin uutta, ovat oppineet suoranaisen himoverotusmentaliteetin. Budjettipolitiikan tärkeimpänä ohjenuorana näyttääkin nyt olevan niin suurten verotulojen kerääminen valtion kassaan kuin mahdollista. Kansalaisten taskuja tyhjennetään kiihtyvässä tahdissa ja näin saatuja varoja käytetään sellaisiin tarkoituksiin, joissa poliitikoilla on päätäntävalta.

Vuonna 1969 päätyi valtiontalous tiukkenevan verotuksen johdosta 123 milj. markan suuruiseen kassaylijäämään. Vuonna 1970 tämä ylijäämä oli jo nelinkertainen eli 485 milj. mk. Ne tiedot, jotka tämän vuoden osalta ovat käytettävissä, osoittavat, että jo heinäkuun loppuun mennessä oli ylijäämää kertynyt 669 milj. markan verran. Tämä enteilee kuluvalle vuodelle peräti 1 mrd. markan suuruista verotulojen jättiläisenemmyyttä. Se vastaa suuruudeltaan runsasta kolmasosaa tulo- ja omaisuusveron tuotosta, jonka verran ylikorkeana voidaan täten sanoa hallituksen tämän veron rasituksen pitäneen.

Kansallisen kokoomuksen eduskuntaryhmällä ei ole ollut eikä voi olla huomauttamista sitä vastaan, että valtiontalous on järjestyksessä eivätkä kassakriisit pääse uhkaamaan. Valtiontalouden hyvää maksuvalmiutta voidaan pitää jopa kansainvälisestikin tärkeänä, koska sen olemassa olo tai puute selvällä tavalla heijastuvat ulkomaiden meitä kohtaan tuntemaan luottamukseen. Olemme kuitenkin kokoomuksen taholta jatkuvasti alleviivanneet, että valtiolle ei tule kerätä myöskään liikaa tuloja. Näin on asianlaita sen johdosta, että tämä toisaalta ylläpitää tarpeettoman korkeaa verorasitusta. Toisaalta se muodostaa houkutuksen näin kerättyjen ylimääräisten verovarojen harkitsemattomaan käyttöön.

Hallituksen esitys ensi vuoden tulo- ja menoarvioksi pakottaa alleviivaamaan, että nämä varoitukset ovat olleet paikallaan. Kun ylijäämiä ensin saatiin syntymään, on vuoden 1972 budjettiesityksen loppusumman annettu paisua peräti 1.7 mrd. markalla eli enemmän kuin koskaan aiemmin. Eikä viime vuosinakaan paisuminen ole ollut vähäistä; onhan se ollut keskimäärin miljardi ja vuosi luokkaa. Nyt on meillä täten todella syytä puhua mammuttitautia potevasta valtiontaloudesta. Ja tämä mammuttitauti johtuu nimenomaan siitä, että kaikki portit menovyöryn tieltä on nyt avattu. Muut pääluokat paitsi eduskunnan pääluokka ovat kasvaneet prosenttiluvuin, jotka useimmiten ovat kaksinumeroisia ja usein alkavat jopa muulla numerolla kuin ykkösellä. Pelkäämämme estoton ja tuhlaileva varojen käyttö on näin ollen jo aivan omaa luokkaansa. Valitettavasti on todettava, että samanaikaisesti edellä mainitun menopolitiikan toteuttamisen kanssa on veronmaksaja unohdettu tai että häntä on muistettu vain sillä yhdellä ja ainoalla tavalla, jolla nykyinen hallitus katsoo voivansa veronmaksajaa muistaa. Veroja kerätään ensi vuonna 1.7 mrd. mk eli 18 % enemmän kuin kuluvana vuonna. Tulo- ja omaisuusveron tuoton on arvioitu kohoavan peräti 25 %:lla, ja lähes saman verran lasketaan lisääntyvän myöskin liikevaihtoveron tuoton. Yhtään veronalennusta ei budjettiin sen sijaan sisälly. Pisteveroja, joiden haitalliset vaikutukset yrittämiseen on jo moneen kertaan jouduttu panemaan merkille, kerätään myös ensi vuonna samojen perusteiden mukaan kuin tänäkin vuonna. Sairausvakuutusmaksu sekä eräät muut maksut ja tariffit tulevat jopa nousemaan. Selvimmin lisääntyy tuloveron reaalinen rasitus. Sen progressiohan ehdotetaan säilytettäväksi ennallaan huolimatta siitä, että rahan arvo alenee ja verorasitus näin ollen automaattisesti kasvaa. Markkamääräisesti suuremmasta mutta huonontuneen rahan arvon johdosta vain entisen ostokyvyn antamasta tulosta joudutaan tällöin mak-

samaan korkeampi prosentti veroja kuin aiemmin. Tuloveron maksajien rasituksen nousua tietää myös se osinkotulojen verotuksen kiristäminen, josta hallitus viime viikolla on antanut esityksensä eduskunnalle.

Jo edellä kosketeltujen seikkojen nojalla olisi mahdollisuus väittää budjetin olevan luonteeltaan yhteiskuntaamme sosialisoiva, entistä enemmän sen tuloja poliittisen sektorin käyttöön vetävä. Tätäkin karmaisevammaksi muuttuu tilanne, jos tarkastellaan, mikä kokonaisvaikutus kosketelluilla vero- ja menopoliittisilla toimenpiteillä on. Budjetin liitteen lukujen perusteella voidaan arvioida, että kansantulomme, ts. yksityishenkilöiden ja yritysten ansaitsemien tulojen summa, tulee ensi vuonna kasvamaan 2.5 mrd. markalla. Mainitsemani verorasituksen nousu 1.7 mrd. markalla merkitsee, että valtiovalta aikoo vetää näistä lisätuloista peräti 2/3 omaan käyttöönsä. Lisäksi tiedämme, että myös kunnat vievät lisätuloista veroina oman 15 %:n suuruusluokkaa olevan osansa. Kylmäksi tosiasiaksi näin ollen jää, että kansalaiset saavat käytettäväkseen vain yhden viidenneksen siitä tulojen noususta, jonka heidän työnsä ja yrittämisensä saa aikaan. Julkinen valta vie ahnaasti neljä viidennestä.

Hallitus esittää budjettinsa perusteluissa taustaksi politiikalleen taloudellisen analyysin, joka sitten on sen toimenpiteiden motiivina. Suhdanteiden osalta hallitus katsoo taloudellisen kasvun vuoden 1972 loppupuolella alkavan voimistua kuluvana vuonna saavutetusta aallonpohjasta. Kokonaistuotannon nousuksi arvioidaan 3.5 %. Yhdenmukaisesti tämän kanssa oletetaan työttömyyden aluksi lisääntyvän ja työllisyystilanteen alkavan vasta vuoden loppupuolella vähäisesti parantua. Toiveet rahanarvon kehityksestä rakentuvat lähes kokonaisuudessaan erilaisten jossien varaan. Budjetin liitteenä olevassa taloudellisessa katsauksessa todetaan tältä osin nimittäin sanatarkasti seuraavaa: "Jos työkustannusten kohoaminen jää pienemmäksi kuin kuluvana vuonna, jos tuontihintojen kohoaminen jää 3—4 %:iin, jos hinta- ja vuokrasäännöstelyä jatketaan nykyisessä laajuudessaan ja jos liikevaihtoveron lisävero ja tasausvero ovat voimassa koko ensi vuoden ja jos myös muut veroperusteet säilyvät ennallaan eikä muita kuin hallituksen tulo- ja menoarvioesityksessä mainittuja julkisia hintoja ja maksuja muuteta, on odotettavissa, että elinkustannusten nousu jäisi vuoden 1972 aikana 3.5 %:iin." Maksutaseen odottaa hallitus taas puolestaan paranevan niin, että sen vajaus supistuisi 300 milj. markkaan.

Tätä hallituksen tulo- ja menoarvioesityksen perustaa on syytä ensin tarkastella yksityiskohtaisemmin ja sen jälkeen siirtyä koskettelemaan kysymystä siitä, ovatko keinot, joihin hallitus finanssipolitiikassaan on turvautunut, suhdanteet huomioon ottaen oikeita vaiko väärin valittuja. Mitä ensinnäkin tulee kysymykseen taloudellisen kasvuvauhdin tasosta ensi vuonna, on todettava, että ainakaan kuluvaa vuotta koskeva ennakointi ei ole ollut paras mahdollinen. Vuosi sitten arvioi hallitus kokonaistuotannon kasvuksi tänä vuonna 5 %, minkä varaan myös talouspolitiikka rakennettiin. Todelliseksi kasvutulokseksi saataneen tämän hetken arvioiden mukaan kuitenkin vain kolmasosa tästä eli 1.5 %, joka on jopa pienempi kuin vuosien 1967—1968 vaikean laskukauden aikana. Tätä taustana pitäen ei olekaan ihme, että myös työttömyys on nousemassa ennätysmäisiin lukemiin. Sen odotettavissa olevaa laajuutta on hallituksen budjettiesityksessä ilmeisesti jopa pyritty salailemaan. On vain mainittu, että tämän vuoden lopulla tulee työttömien määrä kohoamaan noin 50 000 henkeen. Budjetin liitteen työttömyysprosenttia koskevista arvioista käy kuitenkin ilmi, että työttömyysprosentin odotetaan ensi vuoden ensimmäisellä neljänneksellä nousevan lähes 4 %:ksi. Käytännössä tämä merkitsee näin ollen helmi—maliskuussa yli 80 000 hengen työttömyyttä, mistä kuitenkin vaietaan. On lisäksi kysymyksenalaista, tuleeko edes tämä edustamaan työttömyyden todellista huippulukua. Pistevero on parhaillaan tuottamassa omaa lisäänsä työttömyyteen. Lisäksi naapurimaassamme Ruotsissa vallitseva vaikea työllisyysasema on kääntänyt työvoimavirran ainakin tilapäisesti päinvastaiseksi. Siellä työssä olleiden suomalaisten luku on vähentynyt tämän vuoden ensi puoliskolla 3 000 hengellä. Mainituista syistä ei olisikaan yllättävää, vaikka työttömäksi jäävien määrä tulisi ensi talvikautena lähentelemään jopa 100 000:a.

Vuosi sitten arvioi hallitus hintatason nousevan kuluvana vuonna 3 %:lla. Tämän sijaan me olemme tosiasiassa saaneet lähes 10 %:n suuruisen inflaatiovyöryn, johon mm. tasavallan presidentti pääministerille, Suomen Pankin pääjohtajalle sekä lukuisille etujärjestöille lähettämässään kirjeessä aivan oikeutetusti on kiinnittänyt huomiota. Hintapainetta ovat suuresti pahentaneet valtiovallan omat toimenpi-

teet. Kun hallitus nyt aiemmin mainittujen jossittelujensa jälkeen katsoo, että elinkustannusten nousu ensi vuonna jäisi 3.5 %:iin, ei tätä ilmeisesti voida ottaa vakavasti. Tämä on itseasiassa luettavissa jo niistä ristiriitaisuuksistakin, joita budjettiesityksen tietoihin sisältyy. Kokonaistuotannon arvioidaan nimittäin ensi vuonna kasvavan 3.5 %, mutta valtion tulojen ja menojen peräti 15 %. Tämä erotus joudutaan valtaosaltaan peittämään ilmeisesti inflaatiolla, eikä siihen suinkaan riitä hallituksen arvioima hintojen vähäinen nousu.

Hallitus odottaa maksutaseen paranevan ensi vuonna niin, että vajaus supistuisi 300 milj. markkaan. Toivomukseen siitä, että näin kävisi, on syytä luonnollisesti yhtyä. Valitettavasti kuitenkaan tähänastiset kokemukset hallituksen harjoittamasta maksutasepolitiikasta eivät luo kovinkaan suurta optimismia tämän tavoitteen saavuttamisen suhteen. Vuonna 1967 suoritettu devalvaatio kyllä onnistui, mutta potilas, maksutase, ei itseasiassa ole leikkauksesta vieläkään toipunut. Päinvastoin lyhyen hengähdystauon jälkeen maksutasealijäämät ovat pahentuneet. Perimmäisenä syynä tähän on se, että ne varat, joita vientiyrityksille kertyi devalvoinnin ansiosta ja jotka olisi ollut käytettävä vientikapasiteetin lisäämiseen, vedettiin vientimaksuina ja erilaisin suhdannejärjestelmin valtiolle. Maksutaseemme vajaushan ei nimittäin johdu suinkaan yksinomaan tuonnin kasvusta, vaan osittain juuri vientikykymme riittämättömästä kehityksestä. Ja tätä ei hallituksen politiikka toistaiseksi ole sanottavammin edes pyrkinyt pitämään. Näin ollen myös maksutasepaketti, joka keväällä säädettiin, ei ole voinut johtaa toivottuun tulokseen. Päinvastoin oli esim. elokuun kauppatase tänä vuonna 84 milj. markan verran vajauksellinen, sen sijaan että se viime vuonna ilman maksutasepakettia antoi 27 milj. markan ylijäämän. (Ed. Vennamo: Tehän olitte mukana siellä!) — Olimmeko? Mistä se käy ilmi?

Maksutasepolitiikkaan liittyy lisäksi joukko samantapaisia jossia, joihin olen viitannut jo rahanarvopolitiikan yhteydessä. Merkittävin näistä on kansainvälinen tällä hetkellä vallitseva valuuttakriisi ja markan kohtalo sen yhteydessä. Tähän ei hallitus ole kuitenkaan budjettiesityksensä puitteissa puuttunut. Vaikka markka jo nyt on osittain devalvoitunut seurauksena muiden maiden toimeenpanemista valuuttakurssien tarkistuksista, ei hallitus ole ottanut kantaa näiden vaikutuksiin meidän ulkomaankauppaamme. Se ei myöskään ole puuttunut siihen, mikä vaikutus on mahdollisella valuuttakurssien entistä suuremmalla pelivaralla, esim. 3 %:n liukumismahdollisuudella kumpaankin suuntaan pariarvon ympäri. Ja kuitenkin pitäisi olla itsestään selvää, että ulkomaisten taloudellisten suhteittemme ja maksutaseen kehityksellä on mitä merkittävin vaikutus paitsi taloudelliseen kehitykseen yleensä myös nimenomaan budjettiin ja sen puitteissa noudatettavalle finanssipolitiikalle asetettaviin vaateihin. Eduskuntaa tuskin menneiden vuosien kokemusten jälkeen tyydyttää enää se, että Suomen Pankki ja hallitus yksinkertaisesti kertovat vain noudatettavan taitavaa talouspolitiikkaa. Kokoomus on ennenkin vaatinut selviä ja konkreettisia tietoja siitä, mitä aiotaan tehdä erilaisten tilanteiden tullessa ajankohtaisiksi. Näitä tietoja ei ole saatu, eikä niitä sisällä tälläkään kerralla hallituksen esitys ensi vuoden tuloja menoarvioksi, vaikka juuri nyt vallitseva tilanne tällaisia vaihtoehtopohdintoja edellyttäisi. Kysyä sopii, miksi?

Tämän jälkeen on aihetta uudelleen siirtyä takaisin budjetin yleisiin peruslinjoihin. Sanottakoon suoraan, että kansallisen kokoomuksen eduskuntaryhmän käsityksen mukaan se suhdannevaihe ja ne taloudelliset ongelmat, jotka meillä nyt ovat edessämme, olisivat edellyttäneet kokonaan toisenlaisia finanssipoliittisia otteita kuin ne, joihin hallitus on turvautunut.

Yhtä mieltä olemme siitä, että taloudellista kasvua olisi tässä vaiheessa elvytettävä. Tätä vaativat tuotanto- ja työttömyysvaikeudet, ja tätä edellyttää myös ensi vuoden suhdanneennakointi.

Hallitus on ilmoittanut budjettinsa olevan kasvu- ja investointiystävällinen ja perustellut tätä mm. sillä, että se sisältää suhdannetalletusten palauttamisen, määrärahoja valtionenemmistöisten osakeyhtiöiden osakepääomien korottamiseen sekä supistuvan lainanoton muodostaman lisääntyvän tilan rahoitusmarkkinoiden toiminnalle. Viimeksi mainittuun toteamukseen on syytä yhtyä ja lausua siitä hallitukselle myöskin tunnustus. On aivan oikein, että valtiovallan omaa luotonottoa tällaisessa vaiheessa, jolloin kassatilanne on hyvä, rajoitetaan ja luodaan tilaa elinkeinoelämän luotonsaantimahdollisuuksille. Eri asia kokonaan on, paljonko elintilaa säästämiselle käytännössä jää, kun hallitus edellä kosketellulla tavalla sosialisoi valtaosan lisätuloista. Samoin on oikein, että hallitus on ryhtynyt toimenpiteisiin suhdanne-

ja investointirahastotalletusten vapauttamiseksi, joskin tämä vapautus käsityksemme mukaan tulee liian myöhään. Jo maksutasepaketin käsittelyn yhteydessä kansallisen kokoomuksen eduskuntaryhmän taholta ehdotettiin hälyyttävää työllisyystilannetta ajatellen näiden varojen välitöntä vapauttamista. On hyvä, että neuvoamme nyt ainakin osittain on seurattu, mutta vielä parempi olisi ollut, jos sitä olisi seurattu jo kesällä. Nythän on nimittäin käynyt ilmi, että monet yritykset eivät ole ehtineet lainkaan varautua suhdanne- ja investointivarausten käyttöön. Jos ne olisi vapautettu jo kesällä, elinkeinoelämä olisi ehtinyt valmistautua ja panna suunnitelmansa täytäntöön ensi talvikaudeksi helpottamaan sen vaikeaa työllisyystilannetta.

Muilta osin hallituksen toimenpiteisiin on sen sijaan vaikea yhtyä ja niille kiitosta suitsuttaa. Saattaa olla, että ehdotetut valtionenemmistöisten yhtiöiden osakepääoman korotukset ovat tarpeen. Ryhmällämme ei kuitenkaan ole tietoa siitä, miten Neste Oy ja Valmet Oy nämä varat tulevat käyttämään. Huolimatta puheista valtionyhtiöiden demokraattisesta hallinnosta kansallisen kokoomuksen eduskuntaryhmällä ei ole näissä yhtiöissä omaa edustustaan. Täten me emme voi olla myöskään tietoisia niiden suunnitelmien yksityiskohdista. Neste Oy:n osalta olemme todenneet ja toistamme sen uudelleen, että suunnitelmat öljynjalostamon sijoittamisesta Tvärminneen eivät ainakaan työllisyys- ja kehitysaluepolitiikan kannalta ole parhaita mahdollisia.

Näennäisesti hallituksen esitys sisältää myös eräitä määrärahoja yksityisten investointien elvyttämiseksi. Kylmä tosiasia kuitenkin on, että nämä ovat vain rippeitä siihen verrattuna, miten hallitus toisella kädellään on vaikeuttanut yksityistä investointitoimintaa. Tämä politiikka on ollut vuosien mittaan erittäin johdonmukaista, ja sen ilmeisenä tarkoituksena on ollut siirtää vähitellen päätäntävalta tuotantotoiminnasta valtiovallan käsiin. Mainittakoon tässä yhteydessä esimerkkinä vain vientimaksut ja kasvupaketit, suhdannevaraukset ja verot määräyksineen varojen käytöstä sekä hinta- ja vuokrasäännöstely, jotka kaikki ovat heikentäneet pääomanmuodostusta. Renkaana tällaisten toimenpiteiden ketjussa on ensi vuonna toteutettavaksi ehdotettu osinkojen verotuksen kiristäminen. Tämä on omiaan vaikeuttamaan yksityisen elinkeinoelämän omarahoituspohjan vahvistumista, joka valtiovallan edustajien juhlapuheissa on kuitenkin tunnustettu tärkeäksi talouspoliittiseksi päämääräksi. Elinkeinoelämämme joutuu näin ollen entistä enemmän turvautumaan lainapääomiin, sen rahoitusrakenne toisin sanoen vääristyy ja heikkenee.

Kun samalla tiedetään, että valtiovalta tietoisesti pyrkii saamaan entistä suurempaa päätäntävaltaa pääomaliikkeiden suhteen, voidaan hallituksen teollistamisystävällisyyttä näin ollen pitää pikemminkin peitenimenä sen sosialisointiystävällisyydelle. Kansallisen kokoomuksen eduskuntaryhmän onkin ilmeisesti tarkkaan punnittava, voiko se tällaisissa olosuhteissa olla omalta osaltaan myötävaikuttamassa niiden valtiollisten teollistamissuunnitelmien toteutumiseen, joiden suhteen ryhmän myötävaikutusta tarvitaan. Valtion omille yrityksille ja valtion suosimille laitoksille budjetissa nimittäin kyllä annetaan, mitä ne tarvitsevat, mutta kovakätisen politiikan avulla nämä varat otetaan pois yksityiseltä sektorilta. On näin ollen turha odottaa, että viimeksi mainitulla olisi suuriakaan edellytyksiä merkittävässä määrin vaikuttaa taloudellisen kasvun voimistumiseen, ja juuri tässä on ilmeisesti budjetin kasvupoliittinen akilleen kantapää.

Yhdymme hallituksen näkemykseen siitä, että nyt olisi noudatettava rahanarvoa puolustavaa sekä maksutasetta varjelevaa politiikkaa. Budjetin menojen voimakas lisääminen ei valitettavasti ole sopusoinnussa tämän päämääränasettelun kanssa. Päinvastoin julkisen kysynnän kasvattaminen on juuri eräs niistä perustekijöistä, joiden johdosta piilevä inflaatiopaine lisääntyy samoin kuin kasvaa myös paine maksutasetta kohtaan (Ed. Vennamo: Kansa siis köyhäksi!). Hallituksen esittämät lukuisat maksujen ja hintojen korotukset ovat sitäpaitsi omiaan ylläpitämään psykologisesti haitallista inflaatiomielialaa. Kansallisen kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä olisikin näin ollen ollut tärkeää, että nyt olisi pantu pääpaino toisaalta pidättyvään budjettipolitiikkaan ja toisaalta sen avaamien veronalennusten toteuttamiseen. Nyt jos koskaan olisi ollut mahdollisuus suorittaa tulo- ja omaisuusveron perusteiden tarkistus. Nyt olisi voitu korjata aviopuolisoiden yhteisverotus, yksinäisten henkilöiden kohtuuton verorasitus, keventää progression haittoja ja muutoinkin muuttaa välitöntä verotustamme työntekoa, säästämistä ja yrittämistä suosivaksi. Nyt olisi tähän ollut varaa, ja juuri laskukauden aikana olisi mielestämme ollut luovuttava jatkuvien ylijäämien kerää-

misestä ja annettava hyöty veronmaksajille. Hallitus ei ole kuitenkaan näin tehnyt. Se on kyllä luvannut verouudistusta ensi vuoden aikana, mutta näinhän ovat propagandamielessä tehneet lukuisat valtiovarainministerit menneinäkin vuosina.

Mikäli tulo- ja omaisuusverouudistuksen yhteydessä olisi siirrytty myös arvonlisäveroon, olisi julkisen tulotalouden vaikutus sekä yhteiskunnan tulonmuodostukseen ja -käyttöön että elinkeinotoimintaan muodostunut kokonaan toisenlaiseksi kuin hallituksen budjetissaan esittämillä linjoilla. Yleisesti on tunnustettu, että arvonlisävero suosii vientiä. Ja eikö juuri nyt tällaista suosimista tarvittaisi? Hallituksella on kaikki tarvittavat edellytykset tämänkin uudistuksen toimeenpanoon, siltä puuttuu vain päättäväisyyttä ja tarmoa. Tuloveron ja erityisesti progression alennusten vaikutukset pääomanmuodostukseen olisivat taas tilastollisestikin osoitettavissa. Ja eikö juuri nyt olisi tätä tietä pitänyt luoda yksityiselle elinkeinoelämälle lisää pääomia käytettäväksi taloudellisen kasvun vilkastuttamiseen? Miksi sitten ei ole ryhdytty puheista tekoihin? Miksi ei ole koetettu jo nyt luoda kaikkia edellytyksiä sille, että nimenomaan tuontia korvaava ja vientiä lisäävä teollisuus saisi mahdollisuudet laajentua? Maksutasettahan ei toki saada tasapainoon sillä, että kulutus jatkuvasti on tärkeämmällä sijalla kuin säästäminen ja pääomanmuodostus.

Kansallisen kokoomuksen eduskuntaryhmä on kiinnittänyt vakavaa huomiota siihen, että keväällä 1968 aloitettua säännöstelyvaltaisen talouspolitiikan linjaa suunnitellaan edelleenkin jatkettavaksi. Olemme aikanaan antaneet siunauksemme ensimmäiselle valtalaille, koska katsoimme, että vain sen turvin tuolloinen hallitus kykeni hoitamaan ne vaikeudet, jotka devalvoinnin jälkeen esiin nousivat. Mutta olimme myös sitä mieltä, ettei säännöstelyä tule muodostaa pysyväksi. Sen on oltava silta yli vaikeuksien kohti uudelleen vapaampia markkinataloudellisia olosuhteita. Luohan nimenomaan säännöstely erilaisia patoutumia, jotka sekä jäykistävät elinkeinoelämää että ylläpitävät piilevää painetta rahanarvoa ja maksutasetta kohtaan.

Edellä olevaa taustana pitäen onkin mielenkiintoista panna merkille, että OECD, jonka jäsen maamme nykyisin on, on viime kesäkuussa laatimassaan raportissa suosittanut Suomen hallituksen noudatettavaksi varsin samantapaista politiikkaa, jota me kokoomuksen taholta olemme alleviivanneet. OECD on korostanut, että säännöstelystä on vähitellen voitava luopua, koska vain näin voidaan taata sellaisten olosuhteiden syntyminen, joissa rahanarvo voidaan turvata ja joissa voidaan luoda edellytykset tasapainoiselle maksutaseelle. Näitä suosituksia ei näin ollen ole syytä painaa veran alle. Näin on asianlaita sitäkin suuremmalla syyllä, kun hallitus on juuri asettanut tulopoliittisen neuvottelukunnan laatimaan ohjelmaa lähiajan talouspoliittisiksi kokonaislinjoiksi. Tässä neuvottelukunnassa hallitus on vahvasti edustettuna samoin kuin myös etujärjestöt. Oppositio, jonka myötävaikutusta kuitenkin tarvitaan mm. mahdollisten perustuslainsäätämisjärjestystä edellyttävien toimenpiteiden läpiviemiseen, on sen sijaan kokonaan unohdettu. Ilmeisesti sille aiotaan jälleen kerran tuoda kokonaisratkaisu eteen viime hetkellä ja ilmoittaa, että kysymyksessä on ota-tai-jätä -ohjelma (Ed. Vennamo: Tunnetaan teidän kumarruslinjanne!).

Eräissä hallituksen edustajien ja sitä lähellä olevien henkilöiden puheissa on jopa tuotu esiin ajatus, että säännöstelyn supistamisen sijasta olisi hallitukselle nyt annettava pysyvät säännöstelyvaltuudet. Ryhmämme alleviivaa, että tähän sen myötävaikutusta ei ole saatavissa. Mielestämme olisi nyt päinvastoin vakavasti harkittava OECD:n suosituksen mukaista politiikkaa eli säännöstelyn lieventämistä. Mikäli rahanarvoa aiotaan varjella, maksutaseen tasapaino turvata ja asuntopolitiikka saada järjestykseen, tämä on myös suoranainen välttämättömyys. Neuvottelukunnan onkin näin ollen syytä käsityksemme mukaan pitää nämä seikat selvinä mielessään. Ensi kevättalvi on ilmeisesti lamakauden selvä pohja. Jos säännöstelystä jossain vaiheessa aiotaan vapautua, on siihen tuolloin otollinen tilaisuus. Vielä keväällä on mahdollisuus pehmeän laskun suorittamiseen. Jos sen sijaan epäonnistuneen säännöstelyn linjaa, jonka aikana olemme joutuneet jo kosketelemaani inflaatiovyöryyn, edelleen aiotaan jatkaa, on Suomi säännöstelyvaltio. Kuinka mairittelevaa tämä on talouspolitiikallemme, siitä saanevat kansainväliset tarkkailijat antaa oman arvosanansa.

Olisi tietysti toivonut, että valtiovallan edustajat olisivat edes jossakin määrin ottaneet huomioon suosituksia, jotka tulevat arvovaltaisen kansainvälisen järjestön taholta, ja koetta-

neet myös soveltaa niitä budjetin laatimisen peruslinjoihin. Kuten edellä on osoitettu, itse budjettiesityksestä tämä ei kuitenkaan käy ilmi. Valtiovarainministeri Tallgren on täällä käyttämässään puheenvuorossa kyllä selvittänyt tavoitteenasetteluja ja keinojen valintaa. Itse budjettiin ja sen perusteluihin nähden ei kuitenkaan ole tullut ilmi sanottavampaa uutta. Päinvastoin voidaan havaita, että ne ristiriitaisuudet, jotka jo itse budjettikirjassa ovat nähtävissä ja joita olen arvostellut, toistuvat myöskin puheessa. Työllisyyden turvaaminen ja vaihtotaseen tasapainottaminen ovat itsestään selviä tämän hetken budjettipolitiikan päämääriä. Mutta kun herra valtiovarainministeri ilmoitti hallituksen pyrkivän sekä kulutuskysynnän kasvun hillitsemiseen että säästämistoiminnan elvyttämiseen, ovat sanat toisia kuin teot. Säästämisen puolesta tuodaan esiin nimittäin vain suunnitelmia, mutta sen rajoittamiseksi toteutetaan budjetissa jo edellä mainittu osinkotulojen verotuksen kiristäminen ynnä kokonaisverorasituksen muotouttaminen entistä enemmän pääomanmuodostukseen kohdistuvaksi. Tuoreimpana esimerkkinä tästä on varapääministeri Helteen hämmästyttävä esitys obligaatioiden, talletuskorkojen ym. vastaavien tulojen saattamisesta veronalaisiksi. Se on täydessä ristiriidassa herra valtiovarainministerin ilmoituksen kanssa ja pakottaa näin ollen kysymään, eikö hallitus ole edes sisällään päättänyt noudattamansa linjan luonteesta. Edelleen herra valtiovarainministeri motivoi säästämisystävällisen politiikan tarvetta sillä, että ulkomaisen velan hoito rasittaa maksutasettamme ja että tuotantokapasiteetin puute rajoittaa mahdollisuuksiamme viennin nopeaan lisäämiseen. Kovin helpolla ei ole nähtävissä, mitkä ovat ne toimenpiteet, joilla tähän päästäisiin. Ne ovat korkeintaan luettavissa ensi vuotta koskevien toiveiden pitkältä esityslistalta.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä on näin ollen sitä mieltä, että budjetti sen paremmin kuin siihen nivellettäväksi suunniteltu talouspolitiikkakaan ei ole onnistunut. Budjetin suuruus, luonne ja rakenne eivät sovellu taloudellisen tilan asettamiin vaateisiin eivätkä ole sopusoinnussa yksityisten kansalaisten hyvinvoinnin lisäämiseen tähtäävien päämäärien kanssa. Kun totean tämän, toistan itse asiassa sitä samaa arvostelua, jota kokoomuksen taholta menneinä vuosina jatkuvasti on tuotu esiin. Ettei kokoomusta kuitenkaan syytettäisi kannanotoista, jotka ovat yksin sen näkemyksen mukaisia, on aihetta korostaa, että tämäntapaisia ajatuksia ovat aiemmin tuoneet toki esiin nykyisen hallituksen jäsenet.

Kun eduskunta käsitteli tulo- ja menoarvioesitystä vuodelle 1967, joka esitys hämmästyttävän monelta osin oli nyt esillä olevan kaltainen ja jonka taustana myös oli täsmälleen nykyisen tapainen suhdannetilanne tuotanto-, työllisyys-, rahanarvo- ja maksutasevaikeuksineen, esitettiin kritiikiksi meidän nyt esittämiemme kanssa samanlaisia ajatuksia. Kansanedustaja Tallgren totesi mm. opposition osoittaneen, että "budjetti helposti olisi voitu tasapainottaa noudattamalla tiukempaa menopolitiikkaa ilman veronkorotuksia". Hän toi esiin, että "hallitus kuitenkin on valinnut epävarman ja elinkeinoelämäämme häiritsevän taktiikan, joka kaikesta puhdasoppisuuden ylistyksestään huolimatta on sitä paitsi inflaatiota edistävä". Edelleen hän sanoi: "Nyt käsiteltävä budjettiesitys on omiaan luomaan huomiota herättävän hyvät edellytykset valtion investoinneille aikana, jolloin yksityisen sektorin toimintaedellytyksiä voimakkaasti heikennetään. Pysyvien työtilaisuuksien luomiselle olisi varattava tähänastista enemmän tilaa, mikä varsin hyvin kävisi päinsä, jos valtion ekspansio jätetään pienemmäksi. Esimerkkinä kannattaa mainita", totesi kansanedustaja Tallgren, " että verotuksen kiristämisen kautta kerättävät varat" — tuolloin 480 milj. mk — "riittäisivät luomaan keskisuuren metalliteollisuuden piirissä yhteensä noin 20 000 uutta pysyvää työpaikkaa ja että yksinomaan tulo- ja omaisuus- sekä liikevaihtoveron osuus merkitsisi noin 11 000 pysyvää työpaikkaa. On todettava, että hallituksen budjettiesitys ei ole omiaan edistämään teollistamista", totesi tuolloinen kansanedustaja Tallgren. Nyt sama henkilö valtiovarainministerin ominaisuudessa tekee täsmälleen samoja arvostelemiaan suuntaviivoja noudattavan budjetin, jota hän aiemmin oppositiosta käsin on kritisoinut. Ero on vain siinä, että ministeri Tallgrenin budjetin kasvavat verotulot, joita nyt aiotaan kerätä lisää, ovat lähes nelinkertaiset kansanedustaja Tallgrenin arvostelemaan verrattuna. Ne riittäisivät ed. Tallgrenin aikanaan mainitsemalla tavalla käytettynä täten peräti 80 000 uuden työpaikan luomiseen eli hallituksen ennakoiman huipputyöttömyyden estämiseen. Näin paljon siis sosialisointibudjetin laatinut ministeri Tallgren poikkeaa siltä tieltä, jota sosialisointia vastustanut kansanedustaja Tallgren aikanaan on suosittanut!

Aivan samaan tapaan puhui myöskin kansanedustaja Berner samaa vuoden 1967 budjettiesitystä arvostellessaan. Hän totesi: "Me liberaalit olemme ankarasti kritisoineet hallituksen hillitöntä veronkorotusohjelmaa. Emme ole aivan väärässä, jos sanomme ankaraa verotusta rangaistukseksi työntekijöille." Ja hän jatkoi: "Talouselämän yksityisille sektoreille on taattava riittävän suuri toimintavapaus. Valtion osuus kansantaloudessa ei saa paisua liian suureksi, kuten nyt uhkaa tapahtua." Nyt toimii ministeri Bernerkin juuri sillä tavalla, jota saman niminen kansanedustaja muutama vuosi sitten arvosteli, sillä myös hän on yksimielisesti hyväksytyn budjetin takana.

Tulenkin tämän jälkeen budjetin poliittiseen puoleen. Kun kansa nyt kysyy, kuinka tällaisen verorasitus- ja sosialisointibudjetin esittäminen on mahdollista ja kuinka ylipäänsä on ymmärrettävissä, että verorasitusta ei vieläkään voida alentaa tai sen epäkohtia poistaa, vastausta on etsittävä nimenomaan siitä suunnanmuutoksesta, jonka liberaalinen kansanpuolue ja ruotsalainen kansanpuolue ovat tehneet. Hallitustuolien hinta on heille todella kallis ja he maksattavat sitä häikäilemättömästi niillä, jotka heidän sanaansa ovat luottaneet. Se, että sosialidemokraatit ovat ajamassa korkeaa verorasituksen asiaa, jota tosin hekin vuoden 1965 välikysymyksessään arvostelivat, ei sen sijaan ole ihmeteltävissä. Palveleehan se heidän sosialisointipäämääriään. Tämän vuoksi ed. Nevalainenkin budjettia koskevassa ryhmäpuheenvuorossaan peräti kymmenen minuutin ajan puhui ulkopolitiikasta, runsaasti saman verran kauppa- ja talouspolitiikasta yleensä, mutta jätti varsinaiset budjetti- ja vero-ongelmat muutaman harvan minuutin varaan. Se, että myös keskustapuolue menettelee samoin, ei myöskään sanottavammin huomiota herätä. Maksajiahan sen piirissä on suhteellisen rajoitetusti ja etujen saajia sitäkin enemmän. Mutta se, että kaksi itseään porvarillisina pitävää pientä puoluetta on ollut menettelemässä nyt esillä olevalla tavalla, on hämmästyttävää. Hallitusosapuolet ovat silloin tällöin väläyttäneet keskinäisten riitojensa, joista tänäänkin olemme jo kuulleet, ratkaisuksi esiin uusien vaalien mahdollisuutta. Kansallisen kokoomuksen eduskuntaryhmällä on syytä toivoa, että tällaiset todellakin saataisiin aikaan. Tämän budjettiesityksen jälkeen äänestäjien silmät ovat entisestään avautuneet. On syytä toivoa, että he mahdollisimman pian saisivat tilaisuuden näyttää tämän myös vaaliuurnilla.

Kun edellä olen keskittynyt koskettelemaan lähinnä budjetin yleistaloudellisia puitteita, poliittista taustaa sekä sitä politiikkaa, jota sen avulla aiotaan harjoittaa, olen tietoinen siitä, että budjetin lukuisat yksityiskohdat antavat aiheen perusteellisiinkin reunahuomautuksiin. Kokoomuksen eduskuntaryhmä on huolissaan siitä tilanteesta, joka vallitsee asuntorintamalla. Vaikka julkisia määrärahoja asuntotuotantoon on lisäämistään lisätty, ei ratkaisua asuntopulan ongelmaan ole saatu aikaan. Päinvastoin esimerkiksi pääkaupungissa on tilanne vuokra-asuntorintamalla joutunut täydelliseen takalukkoon (Ed. Vennamo: Aivan niin!). Nuoret parit, pääkaupunkiin muuttavat, opiskelijat ym. asunnontarvitsijat ovat tilanteessa, joka muistuttaa sodanjälkeisen ajan vaikeita vaiheita. Olemme kokoomuksen taholta suosittaneet harkittavaksi asunto-obligaatioiden käyttöä, uuden aiemman virheistä korjatun veronhuojennuslain säätämistä ainakin tilapäisesti, asiallista suhtautumista vuokranantajiin jne., mutta turhaan. Tässä sektorissa kuten niin monessa muussakin ovat säännöstely ja suomalaisten perisynti kateus päässeet sanelemaan politiikan suuntalinjat ja jäljet näkyvät. Ei ole poistettu asuntopulaa, jonka sosialidemokraatit aikanaan kahdeksan kohdan ohjelmassaan ilmoittivat erääksi päätavoitteekseen, ja kuitenkin he ovat pitkään olleet hallituksessa ja johtaneet Aravaa jo vuosikausia.

Myönnän kernaasti, että herra valtiovarainministeri on kosketellut useita näistä kysymyksistä täällä pitämässään puheessa ja luvannut niihin korjausta. Tällaista tekojen oheen liitettyä viihdytystoimintaa on kuitenkin meillä harrastettu jo aivan liian kauan ja ilman että tuloksia olisi nähtävissä. Miksi sitten juuri ensi vuosi toisi poikkeuksen tähän lunastamattomien lupausten ketjuun?

Ei ole syytä unohtaa myöskään niitä ongelmia, jotka meillä vallitsevat eläkekysymysten suhteen. Vain kansaneläkettä saavien toimeentulo on edelleen niukka, eikä hallitus ole oikaissut myöskään niitä epäkohtia, joita lukuisten eri virkamiesryhmien eläkkeiden osalta esiintyy. Valmistelut siirtymisestä peruskoulujärjestelmään ovat sujuneet hajanaisesti. Ollaanko tässä tekemässä ratkaisua oikeaan vai väärään suuntaan, ei vielä ole nähtävissä. Ammattikoulutus on jatkuvasti aivan liiaksi laiminlyöty, vaikka nimenomaan ennakoitavissa oleva kehitys

edellyttää ammattityövoiman voimakasta lisäämistä. Oikeusturvakysymysten osalta on suoritettu keskusteluja, mutta käytännön saavutuksia odotetaan yhä. Kaikkein heikoimpiin kuuluu veronmaksajien oikeusturva, jota kokoomus kyselyin ja aloittein on pyrkinyt parantamaan. Hallitus on tässäkin jatkuvasti vetäytynyt tulevaisuuden suunnitelmien taakse. Budjetti ei anna vastausta moniin muihinkaan erityisongelmiin. Tällaisia ovat esimerkkejä ottaen vaikkapa maataloustulokysymyksen ratkaisu, oikeudenmukaisen linjan löytäminen nimismiesten uudelleenpalkkaukseen sekä lukuisat, lukuisat muut. Näihin kysymyksiin ei ole mahdollista tässä yhteydessä laajemmin puuttua, mutta ne tulevat saamaan runsaasti valotusta niissä puheenvuoroissa, joita ryhmän edustajat tulevat tämän budjettikäsittelyn aikana käyttämään.

Kansallisen kokoomuksen eduskuntaryhmä on lukuisina viime vuosina laatinut hallituksen budjettiesityksille joko suoranaisen varjobudjetin taikka sitten valtiovarainvaliokunnassa olevien edustajiensa välityksellä pyrkinyt vaikuttamaan siihen, että budjetti saisi realistisemman muodon. Myös tänä vuonna tulemme erittäin tarkoin paneutumaan hallituksen budjettiesityksen yksityiskohtiin sekä aikanaan tekemään niihin omat korjausehdotuksemme. Emme tule siunaamaan budjettia siinä muodossa, jossa hallitus sen hyväksyttäväksi esittää.

Mutta jo nyt on meidän äänestäjien nimissä syytä valittaa sitä, että tulo- ja menoarvioesitys ei täytä niitä vaateita, joita siltä olisi voitava odottaa. Tämän kaltainen budjetti on osoituksena hallituksen talouspolitiikan heikkoudesta ja hallituksen omasta sisäisestä heikkoudesta. Se kaipaa opposition tukistamista ja se kaipaa kriitillisiä ja rakentavia kannanottoja myös muilta tahoilta, kuten kohta budjetin julkitulon jälkeen on tapahtunut.

Laajasta pohjastaan huolimatta meillä näyttää näin ollen olevan sisäiseltä rakenteeltaan heikko hallitus. Se on ilmeisesti päätynyt yksimieliseen budjetin antoon vain sillä keinoin että valtion varoja on annettu eri hallitusryhmien kannattajille vapaasti käytettäväksi kritiikin vaimentamiseen. Tällainen ääntenostomentaliteetti saattaa kyllä johtaa yksimielisyyteen hallituksen, mutta ei yksimielisyyteen veronmaksajien keskuudessa (Ed. Junnila: Ja äänetkin kaikkoavat!). Tasavallan presidentti on jo joutunut puuttumaan tämän tapaisiin otteisiin turvautuvan hallituksen talouspolitiikkaan asiallisesti kaksi kertaa. Ensimmäisen kerran näin tapahtui UKK-sopimuksen yhteydessä ja toisen nyt juuri syksyllä, hallituksen osoitettua voimattomuutensa sovitteluratkaisujen aikaansaamiseen. Hallituksen osapuolilla on näin ollen nyt mitä vakavinta aihetta kysyä itseltään, ovatko ne kantaneet ja kantamassa hallitusvastuuta sillä tavalla, jota hallitusvalta niiltä edellyttää.

Ed. Haukipuro: Herra puhemies! Karjalaisen keskustaenemmistöisen hallituksen toinen tulo- ja menoarvioesitys on suunnitellun aikataulun mukaisesti saatu eduskunnan käsittelyyn. Tästä on syytä heti aluksi antaa hallitukselle tunnustus.

Vastoin opposition ennakkokäsityksiä ja toiveita on nykyinen hallitus yllättänyt toimikautensa pituudella ja tuloksekkailla aikaansaannoksillaan pahimmatkin vastustajat. Hallituksen ulko- ja sisäpolitiikka kestää varsin hyvin ankarankin arvostelun. Hallituksen toimintaedellytykset eivät ole huonontuneet, vaikka SKDL sisäisten erimielisyyksien takia joutuikin luopumaan hallitusvastuusta (SKDL:n ryhmästä: Väärä tulkinta!). Oppositio vain on tullut entistäkin hajanaisemmaksi.

Opposition politiikka on ollut varsin linjatonta. Suurin oppositiopuolue kokoomus joutui vaalien jälkeen toteamaan, että sen johdolla ei enemmistöhallitusta voida muodostaa (Ed. Ilaskivi: Miksei?). Kokoomuksen oppositiopolitiikassa on selvästi näkynyt reaalisten vaihtoehtojen puute, kuten äskeisestäkin puheenvuorosta niin kovin selkeästi kävi ilmi (Ed. Vennamo: Vielä syvempään on kumarrettava!). On helppo esittää perusteetonta arvostelua, kun tietää, että ei itse joudu politiikasta vastaamaan. Vastuunsa tuntevalta oppositiolta on lupa odottaa selviä, toteuttamiskelpoisia vaihtoehtoja, mutta niitä ei kylläkään ole kuulunut. Sitä vastoin äskenkin kuultiin pelottelua olemattomilla sosialisointihaamuilla.

Keskustapuolue lähti epäröiden ja suurin varauksin mukaan nykyiseen hallituskokoomukseen, mutta monet hallituksen tekemät ratkaisut ovat osoittaneet, että päätös oli oikea. Keskustapuolueen mukanaolo hallituksessa on mm. turvannut sen, että maassamme on voitu toden teolla aloittaa kehitysaluepolitiikka, toteuttaa rintamasotilaseläkejärjestelmä ja oikaista maatalousverotuksen epäkohdat, saatu pientuloisten turvaksi sopimus vähimmäispalkoista ja luotu edellytykset peruskouluun siirtymiselle. Näitä ja monia muita tasa-arvoisuuden ja ihmisten hyväksi tarkoitettuja uudistuksia keskustapuo-

lue on vuosien mittaan vaatinut ja voinut nyt Karjalaisen hallituksessa niitä toteuttaa (Ed. Kaarna: Pitää paikkansa!).

Erikoisella tyydytyksellä on pantava merkille se seikka, että nykyisen hallituksen aikana on Suomen panos kansainvälisen turvallisuuden ja rauhan edistäjänä tullut entistä merkittävämmäksi. Ulkopoliittinen asemamme on pysynyt vakaana ja jatkuvasti vahvistunut määrätietoisen työskentelyn tuloksena. Mahdollisuudet Euroopan turvallisuutta käsittelevän konferenssin koolle kutsumiseksi ovat parantuneet. Suomen aloitteet ja toiminta tässä kysymyksessä ovat saaneet osakseen yleistä tunnustusta.

Muuttuneen kokonaistilanteen johdosta hallitus on äsken tehnyt aloitteen sopimusjärjestelyistä Suomen ja molempien Saksojen välillä. Tämä aloite on nähdäkseni johdonmukaista jatkoa Suomen Saksan politiikalle, joka perustuu tasavertaiseen suhtautumiseen molempiin Saksoihin. Keskustapuolueen eduskuntaryhmä antaa täyden tukensa hallituksen aloitteelle ja toivoo, että aloite toteutuisi ja Suomen suhteet molempiin Saksoihin saataisiin vallitsevan kansainvälisen tilanteen edellyttämälle pohjalle.

Kuten hallitus on todennut, Saksojen kanssa tehtävät sopimukset eivät tule vaikuttamaan Suomen aikaisemmin tekemiin voimassa oleviin sopimuksiin. On syytä korostaa, että Suomen sopimusjärjestelmän tärkeimpänä kulmakivenä tulee säilyä Suomen ja Neuvostoliiton välinen yya-sopimus, jota viime vuonna jatkettiin 20 vuodella.

Perinteellisessä pohjoismaisessa yhteistyössä on tyydytyksellä pantava merkille tänä vuonna tapahtunut pohjoismaisen ministerineuvoston työn alkaminen. Maamme on aktiivisesti ajanut tämän neuvoston perustamista. Pohjoismaisella rintamalla on nyt pidettävä huolta mm. siitä, että löydetään keinoja helpottamaan pohjoismaiden sisäisen muuttoliikkeen aiheuttamia ongelmia.

Eurooppalaisessa kauppapolitiikassa on tällä hetkellä keskeisenä kysymyksenä EEC:n mahdollinen laajentuminen, joka saattaa johtaa eräiden EFTA-maiden liittymiseen Euroopan talousyhteisöön. Koska jäsenyys tai assosioituminen EEC:hen on ristiriidassa Suomen puolueettomuuspolitiikan kanssa, keskustapuolue tukee hallituksen pyrkimyksiä järjestää muunlaisin tavoin maamme kaupallisten etujen turvaamisen Länsi-Euroopan markkinoilla.

Tässä yhteydessä on syytä muistaa, että maamme on aina kannattanut mahdollisimman laajaa taloudellista kanssakäymistä. Tuskin korostamme koskaan liiaksi sitä seikkaa, kuinka kansantaloutemme kehityksessä ulkomaankauppamme näyttelee varsin keskeistä osaa. Se on maamme taloudellisen kasvun ja hyvinvoinnin eräs perusedellytys. Se on ikään kuin kansantaloutemme silmäterä, jota tulee erittäin huolella vaalia ja kehittää.

Maassamme vuoden 1968 lopulla alkanut taloudellinen nousukausi on pysähtynyt ja kokonaistuotannon kasvu hidastunut. Siitä huolimatta palkansaajien reaaliansiotaso nousi viime vuonna 6 %, ja tälle vuodelle arvioidaan 4 %:n nousu. Kehitys ei kuitenkaan kaikilla aloilla ole ollut näin myönteistä. Maatalousväestön tulojen kehityksestä tehty selvitys näet osoittaa, että maataloudesta toimeentulonsa saavien tulomäärä on viime vuosien aikana selvästi jäänyt jälkeen muiden väestöryhmien tulon kehityksestä. Sama ilmiö on havaittavissa myös eräiden pienyrittäjäryhmien kohdalla. Vaikka palkansaajaväestön reaaliansioiden kasvu onkin keskimäärin ollut tyydyttävää, on tässäkin väestöryhmässä vielä varsin paljon sellaisia, joiden voidaan sanoa elävän toimeentulon minimin rajoilla. Tulevia sopimuksia solmittaessa onkin päähuomio kohdistettava alimmissa palkkaryhmissä olevien ansiotason korottamiseen.

Kansainvälisen suhdannetaantuman seurauksena työllisyystilanne on tänä vuonna alkanut heiketä ja työvoima on edelleenkin muuttanut ulkomaille, ensi sijassa Ruotsiin. Ensi vuoden tulo- ja menoarvioesitystä laatiessaan on hallituksella ollut peikkona seinällä markkinatalousmaissa vallinnut taloudellinen laskukausi ja sen seuraamukset maamme talouselämään. Tällaisessa tilanteessa hallituksen kyky, taito ja toimintatarmo joutuvat kultavaa'alla punnittaviksi. Karjalaisen hallitus näkyy oivaltaneen tilanteen oikein, kun se on lähtenyt rakentamaan tulo- ja menoarvioesitystään yleislinjaltaan sellaiseksi, että ihmiskeskinen yhteiskunnallinen kehitys pyritään turvaamaan myös taloudellisen laskukauden aikana.

Keskustapuolueessa ollaan melko tyytyväisiä valtion ensi vuoden tulo- ja menoarvion yleislinjaan. Budjettia voidaan hyvällä syyllä kutsua yritys- ja sijoitustoimintaa sekä kehitysalueita suosivaksi, ja siinä näkyy hallituksen pyrkimys hoitaa näkyvissä olevan laskukauden työllisyysongelmat työlinjalla. Erikoisesti on työlinjaa syytä korostaa Itä- ja Pohjois-Suomen kohdalla, ja näillä alueilla on varmistuttava siitä, että valmiiksi suunniteltuja työkohteita on riittä-

västi ja että niiden rahoitus on ajoissa järjestetty.

Odotettavissa oleva lamakausi ei ole saanut hallitusta tekemään mitään pulakauden säästöbudjettia, vaan taloudellinen kehitys pyritään turvaamaan sijoitus- ja yrittäjätoimintaa elvyttämällä, ja tästä syystä budjetin loppusumma onkin 15 % suurempi kuin edellisellä kerralla.

Näin myönteiseen budjettiesitykseen ei olisi päästy ilman hallituksen harjoittamaa pitkäjänteistä, suhdannevaihteluihin sopeutuvaa talouspolitiikkaa. Voidaan perustellusti sanoa, että hallitus on toiminut kuten vanhat ja viisaat ovat jo muinoin opettaneet, eli että hyvinä päivinä on säästettävä pahan päivän varalle. Ellei meillä näin olisi tehty, olisi taloudellinen lamakausi jouduttu nyt vastaanottamaan itkulla ja hammasten kiristyksellä.

Hallituksen budjettiesitys perustuu varsin realistiselle pohjalle, ja se luo mahdollisuudet harjoittaa tervettä ja entistä tehokkaampaa talouspolitiikkaa. Käytössä olevien suhdannevarausten turvin hallitus voi jatkaa suhdannevaihteluja tasaavaa talouspolitiikkaansa. Hallitus onkin jo päättänyt vapauttaa yksityisen sektorin suhdannevarauksia siten, että pääosa varauksista otetaan käyttöön vuoden 1972 aikana. Hallitus aikoo myös vähentää valtion omaa lainanottoa ja luoda näin mahdollisuuksia yksityisten investointien rahoitukselle ja keventää yleensäkin painetta rahamarkkinoilla.

Vapaan markkinatalouden maissa käytetään korkopolitiikkaa varsin herkästi talous- ja rahapolitiikan säätelyssä. Keskustapuolueen eduskuntaryhmä pitää valitettavana sitä, että Suomen Pankki ja pankkivaltuusmiehet joutuivat keväällä korottamaan yleistä korkokantaa. Ryhmä edellyttää, että mahdollisimman nopeasti tehdään päätös, jolla korkokantaa alennetaan. Sen lisäksi edellytämme, että Suomen Pankki ja hallitus toimenpiteillään turvaavat rahan arvon vakaana pysymisen, edistäen siten säästämisalttiutta ja yritystoiminnan rahoitusmahdollisuuksia.

Vaikka budjetin yleislinja onkin hyväksyttävä, liittyy siihen kuitenkin eräitä piirteitä, jotka meidän mielestämme vaativat korjaamista. Maatalouden määrärahat eivät ole riittävät, ja vesihallituksen sijoittaminen sisäasiainministeriöön on virheellinen päätös. Kehitysaluepolitiikan tehostaminen olisi nyt vaatinut myös runsaammin varoja. Lisäksi toteamme, että monissa alueellisissa ja paikallisissa määrärahoissa on paljonkin korjaamisen varaa. Keskustapuolueen kansandustajat ovatkin tehneet lukuisia lisäesityksiä eri alueiden tie- ym. määrärahoihin, ja toivomme että eduskunta voisi nämä myöskin hyväksyä.

Varsinaisten kehitysaluemäärärahojen yhteissumma on kolmanneksen suurempi kuin kuluvan vuoden talousarviossa. Määrä ei kuitenkaan ole riittävä. Samalla on tosin todettava, että koko Karjalaisen hallituksen toimintakauden ajan on kehitysaluepolitiikkaa erittäin voimakkaasti tehostettu.

Kehitysaluepolitiikan liikkeellelähtöä edelsi kova poliittinen kiistely ja erilaisten vaihtoehtojen puntarointi. Alunperin vain keskustapuolueessa tajuttiin, että kehityksessä jälkeen jääneiden alueiden elinkeino- ja yritystoimintaa voidaan edesauttaa valtiovallan taholta tulevilla toimenpiteillä. Myös kehitysaluerahaston perustaminen oli mahdollista vain keskustapuolueen sitkeiden vaatimusten takia. Nyt tilanne on onneksi muuttumassa. Nyt ymmärretään yhä yleisemmin, että näiden alueiden auttamatta jättäminen tulee yhteiskunnalle paljon kalliimmaksi kuin terveellä pohjalla toimivan yritteliäisyyden ja omatoimisuuden tukeminen ja rohkaiseminen.

Kehitysaluepolitiikan alalla ei tapahdu mitään mullistavan uutta. Merkittävimpiä määrärahoja ovat kehitysaluerahaston osakepääomaan esitetty 30 milj. mk ja 20 milj. markan debentuuriluotto kehitysaluerahastolle valtion suhdannevaroista. Myös kehitysalueluottojen korkotukeen esitetyt varat on syytä mainita. Niin ikään ansaitsee maininnan malminetsintään varattu 1 milj. markan määräraha ja maaseudun sähköistämiseen avustuksena 6 milj. mk.

Jotta maassamme edes jollakin tavalla pästäisiin toteuttamaan demokratian vaatimusta maan eri alueiden keskinäisestä tasa-arvoisuudesta, on Karjalaisen hallituksen aloittamaa kehitysaluepolitiikan suuntaa jatkettava ja tuntuvasti tehostettava. Tällöin on tuettava ja rohkaistava alueellista, omakohtaista yrittävyyttä ja pyrittävä ennen kaikkea helpottamaan yritystoiminnan rahoitusta. Myös kehitysalueiden erikoisrasituksia on kevennettävä. Tästähän on maininta budjetin perusteluissakin, joissa todetaan, että pitkien kuljetusetäisyyksien aiheuttamaa kustannustekijää tullaan tutkimaan ja antamaan esitykset siitä, miten kuljetuksia tukemalla voitaisiin edistää tuotannon ja työllisyyden kasvua. Myös kehitysalueiden luonnonvarojen tutkimista ja käyttöön saattamista on määrätietoisesti tuettava.

Maatalouspääluokan osalta on todettava eräitä valitettavia puutteita, jotka eivät onneksi johdu siitä, etteikö valtiovarainministeriöllä olisi ollut tarpeellisia asiantuntijatietoja ja perusteluita käytettävissään tosiasioita vastaavan maatalousbudjetin laatimiseen.

Kun punakynää on kaikesta huolimatta käytetty eräiden tärkeiden määrärahojen kohdalla vastoin realiteetteja, niin täällä eduskunnassa on pakko korjata budjettiesityksen numeroita maatalousbudjetin osalta tarvetta vastaavaksi.

Vaikka kaikilla tahoilla luonnollisesti ymmärretään, että maataloustuotannon ja kulutuksen suhde on tasapainotettava, niin tämä ei toki käy kädenkäänteessä, niin kuin joillakin tahoilla kuvitellaan. Tuotannon supistaminen niin jyrkin toimenpitein, että viljelijäväestön toimeentulo jatkuvasti laskee rationalisointitoimenpiteistä huolimatta, on sellaista maatalouspolitiikkaa, jota keskustapuolue ei voi hyväksyä. Tuotannon ja kulutuksen tasapainottamista ei saa toteuttaa sillä tavoin, että rasitukset sälytetään yksityisen viljelijän kannettavaksi. Tähän johtavia toimenpiteitä on viime vuosina pyritty ajamaan läpi sekä oikealta että vasemmalta. Kokoomuspuolueen eduskuntaryhmän nykyinen puheenjohtaja kirjoitti runsas vuosi sitten näistä asioista selkeäsanaisen ohjelmankin, mikä sisältyy Ilaskiven kirjaan "Me ja mahdollisuutemme". Kirja on hyvin suositeltavaa luettavaa niille, jotka uskovat tai uskottelevat kokoomuspuolueen olevan myötämielisen viljelijän asialle (Ed. Ilaskivi: Se on viljelijälle mutta ei teidän politiikallenne!).

Maataloustuotteiden tilapäisten ylijäämien markkinointi on joka tapauksessa hoidettava kuten hallitussopimus edellyttää. Markkinoinnin hoitamisessa on ollut ja on vaikeuksia ilman poliittista taktikointiakin, joka valitettavasti on aiheuttanut maatalousväestölle huomattavia tulonmenetyksiä, kuten naudan- ja sianlihan tilityshintakehitys kuluneelta vuodelta osoittaa. Lisäksi mm. kustannustason noususta johtuen viljelijäväestön tulotason kehitys ei ole seurannut yleistä ansiotason nousua. Tästä on kiistattomana todisteena äskettäin valmistunut maatalouden tulokehitysselvitys. Me keskustapuolueessa emme voi hyväksyä maatalousväestön ja muiden väestöryhmien toimeentulokuilun jatkuvaa kasvattamista. Hallitusohjelmaa on tältäkin osin ryhdyttävä toteuttamaan "reilun pelin" hengessä ja käynnistettävä neuvottelut tämän kuilun kaventamiseksi, jotta nykyinen hallitusyhteistyö voi luottamuksellisena ja häiriöttömänä jatkua. Sellaiset syytökset ja loan heittämiset maatalousväkeä kohtaan, joita täällä äsken ed. Nevalainen puheenvuorossaan viljeli ja esitti, eivät rakenna hallitusyhteistyötä.

Hallitus haluaa muuttaa Maatilatalouden kehittämisrahaston nimen Maatalouden rationalisointirahastoksi. Nimenmuutos saattaa kuvata paremmin rahaston tarkoitusta kuin entinen nimi, mutta kun rahastolle esitetään siirtona vain 10 milj. mk enemmän kuin kuluvalle vuodelle, ei nimeä olisi kannattanut tämän vuoksi muuttaa. Hallitus lupaa nyt muuttaa lainoitusohjeet sellaisiksi, että ne nykyistä paremmin palvelisivat maatalouden rationalisointitavoitteita. Samalla on syytä muistaa, että asuntolainoitus tämän rahaston kautta on jäänyt mitättömän pieneksi ja tähänkin on saatava uusien lainoitusohjeiden mukaan korjaus. Joka tapauksessa rationalisointirahastoon on eduskunnan lisättävä niin paljon määrärahoja, että maatalouden kehittäminen voi edistyä sillä vauhdilla, mikä on sekä maatalouden itsensä että koko yhteiskuntakehityksen kannalta välttämätöntä (Ed. Vennamo: Mikä se kehitys on, hävittäminen vai?).

Täytyy ihmetellä, kuinka hallitus katsoo voivansa selviytyä maataloustuotteiden markkinoinnista sillä määrärahalla, jota se esittää budjettiesityksessään ns. pitkälle momentille. Käsitykseni mukaan tätä määrärahaa joudutaan vuoden mittaan tuntuvasti lisäämään, ellei eduskunta jo budjetin käsittelyvaiheessa sitä tee.

Myönteistäkin hallituksen maatalousbudjettiesityksessä on. Erityisen maininnan ansaitsee se, että alueittaiseen hintapoliittiseen tukeen varattu määräraha antaa mahdollisuudet tilaa kohti suurempaan tukeen kuin kuluvana vuonna. Maidon kuljetusavustuksiin on merkitty myös lisäystä kustannustason noususta johtuen.

Hallitus on huomioinut myös maatalouden sivuelinkeinojen kehittämistarpeen neuvonnan ja tutkimuksen suhteen. Kalataloustutkimukseen esitetään lisämäärärahoja, mikä on tyydytyksellä todettava, kun tiedetään, kuinka suuret käyttämättömät mahdollisuudet meillä on mm. kalanviljelyyn. Tähänastiset kokemukset ovat niin rohkaisevia, että toimintaa on syytä todella jatkaa ja tehostaa.

Maatalouden perusluottolainojen korkotukeen ja salaojituslainojen korkotukeen esitetään myönnettäväksi 500 000 mk suurempi määräraha kuin tälle vuodelle. Perusluottoja ja salaojituslainoja voidaan arvion mukaan näillä mää-

rärahoilla myöntää yhteensä 42 milj. mk, mikä sekin on myönteisenä mainittava.

Vaikka maatalouspääluokasta löytyy moniakin yksityiskohtia, jotka antavat aihetta perusteltuun arvosteluun, niin kaikista ei toki voi moittia nyt istuvaa hallitusta, sillä kysymyksessä on useampivuotisen poliittisen kehityksen tulos. Loppujen lopuksi kysymys on maatalousväestön poliittisen voiman hajanaisuudesta, josta viljelijäväki itse on joutunut kärsimään. Maatalouskielteinen politiikka on saanut viime aikoina yhä näkyvämpiä ilmaisuja ja sitä palvelee tehokkaimmin se poliittinen hajoitustyö, jota eräs hyvin tunnettu maatalousväestön ja "kansan" nimissä toimiva puolue harjoittaa. Haluan tässä yhteydessä oikaista pari väärää ja harhaanjohtavaa väittämää, jotka viime aikojen poliittisessa keskustelussa on tuotu esiin maatalousväestölle kielteisessä valossa.

Toinen koskee maatalouden verorasitusta ja toinen maataloustuotteiden tuottaja- ja kuluttajahintojen kehitystä sekä ns. välityspalkkioita.

Maatalouden verotuskysymykset on otettu poliittisen keskustelun aiheeksi sen jälkeen, kun maataloustuotteiden kotitarvekulutus tuli verovapaaksi verolain korjauksella. Nyt väitetään viljelijäväestön pääsevän suhteellisesti muita väestöryhmiä vähemmällä verolla juuri tämän lainmuutoksen vuoksi. Kotitarvekulutuksen verovapaus koskee mitä selvimmin vähävaraisia ja suuriperheisiä pienviljelijöitä, joten tässä ei luulisi olevan mitään kateellisuuden aihetta. Toiseksi arvostelijat unohtavat, mikä on maatalouden kokonaisverorasitus. Ei muisteta tai ei haluta muistaa, että maatalous maksaa suhteellisesti enemmän omaisuusveroa kuin mikään muu elinkeinoryhmä. Maatalouden omaisuusverorasitusta on pidettävä kohtuuttomana ja se olisikin poistettava, kuten asiaa tutkinut komitea on esittänyt. Omaisuusveroa on jouduttu maksamaan jopa niilläkin tiloilla, joiden tulo on jäänyt niin vähäiseksi, että siitä ei määrätä valtion tuloveroa ollenkaan. Tämä pitäisi siis muistaa niiden, jotka arvostelevat maatalouden verotusta.

Maataloustuotteiden välityspalkkioista on täällä eduskunnassakin puhuttu paljon, mutta harvemmin on väitteitä perusteltu asianmukaisilla numerotiedoilla. Tällaisia numerotietoja ei ole aihetta julkisuudelta salata, sillä kansalaisten on saatava tietää, mitä kukin osapuoli saa siitä tuotteen hinnasta, jonka kuluttaja maksaa. Numerot osoittavat, että ainakaan tuottaja ei ole ollut yksinhyötyjänä hinnankorotuksista. Olen näet hankkinut numerotiedot maidon hinnan ja välityspalkkioiden kehityksestä viimeisen kymmenvuotiskauden aikana ja tulokset ovat seuraavat:

Vuonna 1960, jolloin pakatun maidon vähittäishinta Helsingissä oli 50 penniä litralta, oli vähittäiskaupan palkkio kassa-alennuksineen noin 4 penniä ja meijerin tuottajalle maksama tilityshinta keskimäärin 30.72 penniä. Loppuhinnasta oli tuottajan osuus 61.44 %, meijerin osuus 17.74 %, kaupan osuutta 7.94 % ja pakkauslisää 12.88 %.

Kymmenen vuotta myöhemmin, jolloin maidon vähittäishinta oli noussut 83 penniin, olivat suhteet muuttuneet seuraavasti: Loppuhinnasta oli tuottajan osuus 61.46 %, meijerin osuus 13.55 % eli yli 23 % vähemmän kuin 10 vuotta sitten, kaupan osuus 12.63 %, liikevaihtoveron osuus 3.01 % ja pakkauslisä 9.35 %.

Edellä mainitut luvut osoittavat kiistattomasti, että väitteet osuusmeijerien saamista suurista välitysvoitoista ovat perättömiä ja tuottajan osuus on suunnilleen pysynyt ennallaan.

Maatalouteen oleellisesti liittyvän metsätalouden merkitys kansalaistemme hyvinvointiin vaikuttavana tekijänä tunnetaan ja tunnustetaan yleisesti. Hallituskin on tämän huomioinut lisäämällä metsänparannusvaroja tuntuvasti, mutta ei kuitenkaan niin paljon, että Meraohjelma voitaisiin täydellisesti toteuttaa. Vaikka yksityismetsänomistajat ovatkin omalla panoksellaan osallistuneet huomattavalla tavalla metsiensä tuoton kohottamiseen ja parantamiseen, on eräiltä tahoilta esitetty heitä vastaan perusteettomia ja loukkaavia syytöksiä. On myös vaadittu, että metsäverotuksessa pitäisi siirtyä myyntitulojen pohjalta tapahtuvaan verotukseen. Me keskustapuolueessa katsomme, että tällainen verojärjestelmä ei ole oikeudenmukainen, emmekä tule siihen suostumaan.

Sisäasiainministeriön kohdalla on selvästi suurin menojen lisäys asuntotuotantomäärärahojen kohdalla. Hallitushan esittää asuntotuotannon edistämiseen yli 150 milj. mk enemmän kuin kuluvan vuoden budjetissa. Keskustapuolue on voimakkaasti vaatinut paitsi asuntotuotantomäärärahojen yleistä lisäämistä myös niiden ohjaamista nykyistä runsaammin maalaiskuntiin. Nyt hallitus mainitseekin perusteluissa, että määrärahojen jaossa kiinnitetään entistä enemmän huomiota kuntien sisäisen muuttoliikkeen luomaan asuntojen tarpee-

seen. Varoja tullaan siis jakamaan entistä suuremmassa määrin myös maaseudulle.

Hallitus näyttää edelleen pyrkivän köyhien kuntien taloudellisen aseman helpottamiseen ja siten verorasituksen tasaamiseen eri kunnissa asuvien ihmisten kesken. Kun lasketaan yhteen kaikki eri toimenpiteet, joilla tähdätään kuntien talouden helpottamiseen, niin päästään alimpiin kantokykyluokkiin kuuluvien kuntien talouden parantamisessa yhteensä lähes 100 milj. markan kokonaissummaan, niin kuin herra valtiovarainministerikin täällä äskettäin mainitsi. Tällaista kehitystä on luonnollisesti pidettävä myönteisenä. Odotamme vielä, että kuntien valtionosuuksia määriteltäessä kaikilla aloilla huomioitaisiin kantokykyluokitus. Vasta kantokykyluokituksen täydellisen toteuttamisen ja perusteiden muuttamisen jälkeen voidaan köyhiä kuntia ja samalla niiden asukkaita todella merkittävästi auttaa.

Nyky-yhteiskunnan kielteisiä ja ikäviä ilmiöitä ovat rikollisuuden ja väkivaltaisuuden lisääntyminen. Viime aikoina on paljon puhuttu yksityisen kansalaisen turvallisuudesta ja yhteiskunnan mahdollisuuksista varjella ihmisten koskemattomuutta (Ed. Huurtamo: Oikein!). Tällöin kiinnittyy huomio väkisinkin poliisivoimien riittämättömyyteen. Myös hallitus näyttää huomioineen tämän seikan ja esittää poliisin määrällistä lisäämistä ja poliisin toimintamahdollisuuksien parantamista mm. kalustoa lisäämällä. Karjalaisen hallituksen aikana onkin poliisin kalustomäärärahat lähes kolminkertaistettu.

Kielteisiin ilmiöihin kuuluu myös yhteiskuntaelämän eri aloilla tapahtunut virkavaltaisuuden eli byrokratian lisääntyminen. Hallintojärjestelmän monimutkaistuessa ja laajentuessa yksityinen ihminen ja hänen asiansa tahtovat jäädä virkakoneiston rattaissa sivuseikaksi. Tätä epäkohtaa ei voida millään yhtäkkisellä toimenpiteellä korjata, mutta yleisessä yhteiskuntapolitiikan suunnittelussa ja kehittämisessä on tähänkin kiinnitettävä erittäin vakavaa huomiota.

Sosiaaliturvan sekä terveyden- ja sairaanhoidon voimakas kehittäminen on eräs budjettiesityksen myönteisimpiä piirteitä. Jo tähän mennessä on Karjalaisen hallituksen aikana voitu tasoittaa niitä suuria eroja, joita on olemassa suurituloisten ja toisaalta pienyrittäjien, maataloudenharjoittajien ja muiden pienituloisten välillä.

Tyydytyksellä on todettava, että budjettiesitykseen sisältyy yhteensä 322 milj. markan määräraha sotavammaisille ja rintamasotilaille tarkoitettuihin erilaisiin eläkkeisiin ja korvauksiin. Tästä määrärahasta pääosa menee sotilasvammalain mukaisiin korvauksiin ja lähes 1/3 ylimääräisiin sotaeläkkeisiin ja rintamasotilaseläkelain mukaisiin eläkkeisiin. Viime kevään lainsäädäntötyön merkittävimpiin sosiaalipoliittisiin uudistuksiin kuuluva rintamasotilaseläkelaki tuli voimaan tämän kuun alussa. Kesäkuun alusta elokuun loppuun mennessä on kansaneläkelaitoksen piiritoimistoihin jätetty yli 90 000 hakemusta, joista lähes 30 000 on koskenut varsinaista eläkettä ja noin 62 000 ns. rintamasotilaslisää, jota maksetaan kansaneläkettä saaville rintamasotilaille. Jo lain voimaantulokuukautena eli tässä kuussa on yli 65 000 rintamasotilasta saanut päätöksen hakemukseensa. Tämän vuoden loppuun mennessä hakemusten ja ilmeisesti myös päätösten määrä nousee yli 100 000:n. Nämä luvut osoittavat, että rintamasotilaseläkelaki koskee varsin huomattavaa kansanosaa. Lain säätämisvaiheessa esitetyt väitteet lain vähäisestä merkityksestä ovat osoittautuneet vääriksi. Ja suorastaan räikeätä asiantuntemattomuutta osoittavat ne eduskunnassakin esitetyt väitteet, että lain joustava täytäntöönpano veisi jopa kaksi vuotta. Kansaneläkelaitosta onkin syytä kiittää lain ripeästä täytäntöönpanosta.

Keskustapuolue haluaa saada kuitenkin parannuksia rintamasotilaseläkelakiin, jotta se antaisi veteraaneille ja heidän perheilleen riittävän sosiaaliturvan. Meidän mielestämme on syytä tutkia 55 vuoden alaikärajan poistamista sekä varsinaisen eläkkeen että rintamasotilaslisän kohdalla. Nythän alle 55-vuotiaat voivat saada kyllä ylimääräistä sotaeläkettä, mutta tästä etuudesta ovat vain suhteellisen harvat päässeet osallisiksi. Rintamasotilaseläkelain piirin laajentaminen koskemaan myös alle 55-vuotiaita tekisi tarpeettomaksi koko ylimääräisen sotaeläkkeen ja yksinkertaistaisi täten veteraanien eläkejärjestelmää.

Keskustapuolueen vaatimukset lapsilisien korottamisesta ovat jälleen johtaneet tulokseen, esittäähän hallitus lapsilisiä nostettavaksi ensi vuoden alusta lukien 8.5 %:lla. Yksilapsisten perheiden liittäminen asumistuen piiriin ja asumistuen lisääminen muutenkin yhteensä 38 %:lla tietää tuntuvaa parannusta vaikeuksissa oleville ihmisille.

Vaikka budjettiin ei vielä olekaan osoitettu määrärahaa lasten päivähoidon järjestämiseen, keskustapuolueen eduskuntaryhmä katsoo, että päivähoitokysymys on pikaisesti saatava lakisääteisesti järjestetyksi. Tyydytykseksemme hallitus esittää lisättäväksi lastenseimille ja lasten päiväkodeille valtionapua, josta suurin osa on osoitettu opiskelijoiden lasten päiväkodeille ja lastenseimille.

Eräs keskustapuolueen kauaskantoisimmista tavoitteista tulee saavutetuksi, kun kansanterveyslaki aikanaan hyväksytään täällä eduskunnassa. Tuon uudistuksen ansiosta terveydenhuoltopalvelusten määrä ja laatu paranee ratkaisevasti erityisesti kehitysalueilla. Kun valtionapua esitetään jaettavaksi kuntien kantokykyluokan mukaisessa suhteessa, tietänee tämä sitä, että myös vähävaraiset kunnat kykenevät järjestämään kunnolliset terveydenhuoltopalvelukset. On korostettava sitä, että näitä palveluksia järjestettäessä on kuntien päätäntävaltaa kunnioitettava.

Keskustapuolueen taholta on jatkuvasti vaadittu alimpien sairausvakuutus- ja äitiyspäivärahojen korottamista. Korostamme edelleenkin sitä, että nykyinen käytäntö ei ole oikeudenmukainen, vaan alimpia päivä- ja äitiysrahoja on tuntuvasti korotettava.

Yhteiskuntamme eräs kipeimpiä ongelmia on jatkuvasti suuret eläke-erot. Meillä on suuri joukko eläkkeensaajia, jotka joutuvat elämään pelkän kansaneläkkeen tahi pienen ansioeläkkeen varassa. Erityisesti maatalousväestö, yrittäjät, opiskelijat, perheenemännät ja muut pienituloiset ovat huonoimmassa asemassa. Niin ikään eläkepolitiikan perusvirheitä on, että vanhemmat ikäryhmät saavat nuorempia alhaisempaa eläkettä. Tätä emme pidä oikeana. Ne ihmiset, jotka ovat ikänsä työskennelleet yhteiskuntamme hyväksi — kukin omassa tehtävässään — ansaitsevat turvatun vanhuuden ja kunnollisen eläkkeen (Ed. Vennamo: Tervetuloa SMP:n linjoille!). Olemme keskustapuolueessa joutuneet ankarastikin arvostelemaan sitä, että vaatimustamme tasaeläkejärjestelmästä ei ole toteutettu. Ne henkilöt, joiden eläke on vain muutama kymmenen markkaa kuukaudessa, tietävät parhaiten, onko vaatimuksemme oikea vai ei.

On tervehdittävä suurella tyydytyksellä pääministerin toimesta syntynyttä hallituksen aloitetta selvittää sotkuiseksi käyneen eläkepolitiikkamme vyyhtejä. Tosiasiahan on, että moniin osiin pirstoutuneen epätasaisen eläketurvamme sisällöstäkin on jo tavallisen ihmisen täysin mahdotonta saada selvää eivätkä asiantuntijatkaan tunnu aina olevan sen hienouksista täysin perillä. Kun pääministerin asettama työryhmä on päätynyt suosittamaan erilaisia eläketurvan ja muun sosiaalivakuutuksen sisäistä yhteistyötä edistäviä toimenpiteitä, täytyy toivoa, että näissä suunnitelmissa päästään myös eteenpäin.

Eläketurvan toteuttamisen kannalta on ensiarvoinen kysymys vähimmäistoimeentulon turvaavan eläkkeen saattaminen kaikkia väestöpiirejä tyydyttävään kuntoon. Me olemme nyt maana ja kansakuntana tulleet sekä taloudellisessa että sosiaalisessa kehityksessämme siihen vaiheeseen, että Hyvinvointi-Suomen tehtävänä on taata jokaiselle työkyvyttömälle ja vanhukselle sekä huoltajansa menettäneelle perheelle ainakin vähimmäistoimeentuloon riittävä eläkkeen taso. Tähän ihmisellä tulee olla oikeus jo kansalaisuutensa, suomalaisuutensa, perusteella riippumatta siitä, kuka hän on ja missä asuu, aivan samaan tapaan kuin ihmisellä on maassamme oikeus maksuttomaan koulunkäyntiin ja nyt myös yhä yleisemmäksi käyvän ajattelutavan mukaan maksuttomaan terveydenhuoltoon.

Opetusministeriön alaan kuuluvien menojen loppusumma on viime kerrasta kasvanut 13 %. Vuoden 1972 aikana tullaan peruskoulu-uudistus toteuttamaan koko Lapin läänin alueella ja eräissä osissa Oulun lääniä. Päätös kouluuudistuksen aloittamisesta kehitysalueilla on varmasti oikea ja se tulee osaltaan vähentämään alueellista eriarvoisuutta. On syytä kuitenkin korostaa, että uudistus todella toteutetaan ensiksi varsinaisilla kehitysalueilla. Keskustapuolueen vaatimusten mukaisesti tulee hallitus tuntuvasti lisäämään myös ammattiopetusta. Tälläkin alalla lisäys on tarkoitus suunnata kehitysalueille. Erityisen tyytyväinen voi olla opintotukitoiminnan saamaan 14 milj. markan määrärahan lisäykseen. Opintotukeen ehdotetaan nyt näet kaikkiaan 42 milj. mk, josta on lisäystä 50 % vuoden 1971 menoarvioon verrattuna. Tämä tukee keskustapuolueen vaatimusta, jonka mukaan kaikilla tulee olla samanlaiset mahdollisuudet opintojen harjoittamiseen varallisuudesta ja asuinpaikasta riippumatta.

Vaikka kehitys keskustalaisesta näkökulmasta katsottuna on yleislinjaltaan ollut tyydyttävä, on kuitenkin joukko sellaisia erityiskysymyksiä, jotka vaativat pikaista ratkaisua ja joihin olen tässä jo puuttunut. Haluan vielä korostaa, että

me keskustapuoluelaiset vaadimme maatalousväestön tulotason jälkeenjääneisyyden korjaamista, hyvitystä viljelijä- ja muulle yrittäjäväelle muilla aloilla tapahtuneesta siirtymisestä viisipäiväiseen työviikkoon, tehokkaita toimenpiteitä suuriksi kasvaneiden tulo- ja eläke-erojen supistamiseksi, ympäristönsuojelun tehostamista ja saastevaarojen torjumista sekä toimenpiteitä kansanvallan laajentamiseksi ja ihmisen vaikutusmahdollisuuksien parantamista kaikilla yhteiskuntaelämän tasoilla.

Me tiedämme varsin hyvin, että yhteiskunnassamme on vielä paljon epäkohtia, puutteita ja ratkaisemattomia ongelmia. Tiedämme, että niitä on maaseudun salokylissä ja suurissa asutuskeskuksissa, niitä on nuorten ja vanhusten keskuudessa, eli kaikkialla siellä, missä ihminen on. Keskustapuolue pyrkii vilpittömästi toimimaan siten, että maassamme voitaisiin mahdollisimman pitkälle toteuttaa ihmisten ja alueiden välinen tasa-arvoisuus. Tavoitteenamme on yhteiskunta, jossa jokaisella ihmisellä on mahdollisuus aineellisesti ja henkisesti tasapainoiseen elämään. Tämän päämäärän saavuttamiseksi olemme politiikkamme rakentaneet ja tulemme edelleenkin rakentamaan.

Toinen varapuhemies: Istunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 19.

Täysistunto keskeytetään kello 16.45.

Täysistuntoa jatketaan

kello 19.

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Lähteenmäki.

Lähetekeskustelu tulo- ja menoarvioesityksestä jatkuu:

Ed. Aitio: Herra puhemies! Eduskunnalle annetusta ensi vuoden tulo- ja menoarvioesityksestä ilmenevät hallituksen talouspolitiikan lisäksi sen harjoittaman politiikan yleinen suunta, pyrkimykset ja tavoitteet. SKDL on omalta osaltaan ilmoittanut pyrkimyksenään olevan vasemmiston ja keskustaa kannattavien ihmisten ja heitä edustavien poliittisten järjestöjen yhteistyön rakentamisen. Tästä perustavoitteestaan SKDL ei ole luopunut jouduttuaan keväällä hallituksen ulkopuolelle sen vuoksi, että emme voineet hyväksyä muiden hallituspuolueiden talouspoliittisia otteita. Viime kuukaudet ovat osoittaneet oikeaksi sen tiukasti hinnankorotuksia vastaavan suuntautuneen linjan, josta kansandemokraatit eivät hallituksen hajoamisuhkankaan edessä luopuneet.

Karjalaisen nykyisen hallituksen politiikka on etääntynyt kauaksi siitä linjasta, mitä edellisen hallituksen ohjelma aikoinaan edellytti. Kansandemokraatit arvostelevat tiukasti hallituksen ja hallituspuolueiden työtätekevän väestön kannalta kielteisiä toimia ja esittävät omat paremmat vaihtoehtonsa. Tiedämme varsin hyvin, että myös sosialidemokraattien ja porvarillisten hallituspuolueiden kentässä on tyytymättömyyttä harjoitettua politiikkaa kohtaan, mikä saa meidät entistä vakuuttuneemmiksi arvostelumme oikeutuksista.

Oikeiston aktiivisuus on viime aikoina kasvanut. Sen pyrkimyksenä on perusteellisesti muuttaa maamme poliittisia asetelmia siitä, millaisiksi ne vasemmiston ja keskustan hallitusyhteistyön alettua muotoutuivat, ja päästä ulos paitsioasemastaan, jossa se on joutunut olemaan. Yhteistyön vakiintumisen vasemmiston ja keskustan kesken se on kokenut suurpääoman edulle vaarallisena, minkä vuoksi vasemmisto- ja keskustavoimien keskinäisten suhteiden rikkominen on sille elintärkeätä. Askeleen, pari se on jo edennyt. Vasemmiston pääsuuntaukset ovat suhteessa hallitukseen eri leireissä. Pääseekö oikeisto lopullisesti tavoitteeseensa, riippuu monista tekijöistä.

Sosialidemokraattisen puolueen ja keskustapuolueiden toivoisin ymmärtävän selvästi sen, että vahvaa tyytymättömyyttä aiheuttavan politiikan harjoittaminen antaa oikeistolle aineksia hillittömän propagandan tekemiseen ja auttaa sitä vahvistamaan asemiaan. Sosialidemokraateille korostaisin sitä, että mikäli pyrkimyksenä on työväenliikkeen yhteistyön kehittäminen, kuten SDP on ilmoittanut, se ei voi tapahtua ilman, että politiikan sisältö selkeästi vastaa työväen ja pienviljelijäin etuja. Tämä on yhteistyön vakiintumisen ehdoton ehto. Vastaavaa voidaan sanoa laajemmasta yhteistyöstä, johon viljelijäväestöltä ja pienyrittäjiltä sekä alemmalta toimihenkilöstöltä merkittävää kannatusta saavat keskustaryhmät osallistuvat. Eri-

tyisesti sosialidemokraattien mutta myös keskustaryhmien on tehtävä valintansa. Tästä valinnasta riippuu, pääseekö oikeisto ja suurpääoma lopullisesti päämääriinsä vai ei.

Niin sanottu keskustayhteistyö, johon myös sosialidemokraatit osallistuvat, ei ole mikään vaihtoehto pyrittäessä kehittämään maatamme työtätekeville ihmisille paremmaksi elää ja asua. Tällainen yhteistyöliittoutuma on aina oikeiston ja suurpääoman vanki, vaikka oikeisto olisikin hallituksen ulkopuolella. 1950-luvun kokemukset osoittavat tämän selvästi, ja juuri näiden kokemusten luulisi olevan vielä riittävän hyvin muistissa.

SKDL esittää vaihtoehtonaan sellaista poliittista yhteistyötä, jonka perusvoimina ovat koko vasemmisto ja keskusta ja jonka poliittinen sisältö on selkeästi suurpääoman vastainen ja työtätekevän väestön eri ryhmien etuja ja oikeuksia puolustava. Emme suinkaan kuvittele, että nykyisiä asetelmia voitaisiin aivan lähitulevaisuudessa olennaisesti muuttaa, mutta ratkaisevaa on, mikä on yleisen kehityksen suunta tästä eteenpäin. Heikentyvätkö edellytykset SKDL:n esittämän vaihtoehdon toteuttamiselle vai vahvistuvatko ne? On olemassa tekijöitä, jotka antavat perusteita olettaa, ettei tästä välivaiheesta vasemmiston ja keskustan yhteistyössä tule liki kaksi vuosikymmentä kestävä kuten edellinen.

Merkittävimpänä näemme työväen ammattiyhdistysliikkeen eheytymisen SAK:n ympärille. Sen voima on huomattavasti kasvanut, ja työväenliikkeen vasemmistosiiven asema ja vaikutus ammattiyhdistysliikkeessä on vahvinta sitten 1920-luvun, ja mikä tärkeintä, yhtenäistymiskehitys työväen joukkojen keskuudessa on niin ikään ollut myönteistä. Myös yhteiskunnan elinkeino- ja väestörakenteessa sekä vallitsevissa normeissa ja arvostuksissa on tapahtunut ratkaisevia muutoksia, olkoonkin, etteivät ne ole merkinneet muutoksia itse kapitalistisen järjestelmän perusluonteessa.

Tietysti on olemassa myös kehitystä toiseen suuntaan vieviä tekijöitä, mutta hyvin paljon juuri työväenliikkeestä ja sen eri osapuolista ja jäsenistöstä riippuu, mihin loppujen lopuksi päädytään. Toivon mukaan eduskunnan ei enää monta kertaa tarvitse ottaa käsiteltäväkseen talousarvioesitystä, jonka luonteesta sanat porvarillinen ja suurpääomaa suosiva antavat varsin täsmällisen luonnehdinnan.

Hallituksen vuodeksi 1972 antaman budjettiesityksen arvioinnin pohjaksi on otettava nykyisin vallitseva taloudellinen tilanne. Sitä on tarkasteltava paitsi valtiontalouden ennen muuta tavallisen kansalaisen, palkallaan elävän työmiehen, kansaneläkeläisen, lapsiperheen, pienyrittäjän, pienviljelijän ja muiden vähävaraisten ihmisten kannalta. Kun hallituksen budjettiesitystä tästä näkökulmasta tarkastellaan, on heti alkuun todettava, että hallitukselta on näiden väestöryhmien elinehtojen huomioonotto lähes kokonaan unohtunut. Valtiontalouden tila on tällä hetkellä virallisten tietojen mukaan poikkeuksellisen hyvä. Valtion kassa osoittaa jatkuvasti melkoista ylijäämää. Verotuloja kertyy peittämään uusiakin menoja, ja lainanottoa supistetaan.

Olisi luullut, että tällaisessa tilanteessa hallitus olisi suonut edes joitakin uusia sosiaalisia parannuksia heikoimmassa taloudellisessa asemassa eläville kansalaisille, mutta budjetin laatijoiden linja on ollut aivan päinvastainen. Sosiaalisten uudistusten sijasta jatketaan edelleen ylimääräisten kulutusmenojen perintää, korotetaan maksuja, ja hintavyörylle ei aiotakaan panna mitään tiukkaa sulkua. Rahavirtoja sen sijaan näytetään ohjaavan entistä määrätietoisemmin yksityisiin sijoituksiin, kansalaisten kulutuskysyntää rajoitetaan ja moneen kertaan luvatut veronuudistukset puuttuvat edelleen. Hintojen, maksujen ja verojen korotuksista onkin tullut lähes jokapäiväinen ilmiö. Tämän on kipeästi kokenut jokainen perheenemäntä, joka päivittäin huolehtii perheensä taloudenpidosta. Sen ovat moneen kertaan havainneet myös työmatkoillaan erilaisia kulkuvälineitä käyttävät työntekijät matkakustannusten nousuna, ja monet kodin välttämättömät hankinnat ovat tulleet entistä kalliimmiksi.

Nämä ovat seurauksia keskustaryhmien ja sosialidemokraattien yhteishallituksen harjoittamasta vahingollisesta hinta- ja talouspolitiikasta. Ne osoittavat myös, että ns. UKK-sopimuksen mukaisia työehtosopimuksia solmittaessa annetut lupaukset hintojen nousun rajoista eivät ole pitäneet paikkaansa ja että palkansaajat ovat näin tulleet katkerasti petetyiksi. Sanottiinhan sopimuksia tehtäessä, että hintataso nousee tämän vuoden aikana 4—4.5 %:lla ja sopimuskauden loppuun eli ensi maaliskuuhun mennessä noin 6 %:lla. Nyt kuitenkin voidaan todeta, että jo heinäkuun lopussa elinkustannusindeksi oli 6.2 % korkeampi kuin vuoden alussa ja elokuun loppuun mennessä oli indeksi kohonnut jo peräti 15 pisteellä eli 7.1 %:lla. Vastaava nousu koko vuodelta 1970 oli 7 pis-

tettä. Tämän jälkeen ovat syyskuussa astuneet voimaan jälleen uudet hintojen korotukset maataloustuotteille kaikkine kerrannaisvaikutuksineen. Lisäksi vaaditaan koko ajan mm. vuokrien yleiskorotusta, vaikka talokohtaisia korotuksia on jo suoritettu ja suoritetaan ja hallituksen budjettiesitykseenkin sisältyy eräitä maksujen ja tariffien korotuksia. Ei liene kaiken jälkeen vaikea kenenkään arvata, onko työntekijöille jäänyt mitään reaalista tulon lisää UKK-sopimuksen mukaisista palkkojen korotuksista, sen enempää vuoden alussa saadusta kuin nyt syyskuun alusta tuntipalkkoihin lisätystä 20 pennistäkään. Vain työtaisteluilla UKK-sopimusta paremmat palkat itselleen hankkineille on jäänyt jotakin noususta jäljelle.

SKDL:n taholta esitettiin vakava varoitus tämänkaltaisesta kehityksestä jo viime talvena. Välittömästi UKK-suosituksen julkisuuteen tulon jälkeen totesimme, että suositus ei vastaa SAK:n ja ammattiliittojen oikeutettuja esityksiä palkka- ja työehtosopimusratkaisuiksi. Esitetyt palkkojen korotukset todettiin riittämättömiksi, ja huomautettiin hintojen, maksujen ja verojen nousun mitätöivän ne hyvin nopesti. Tapahtunut kehitys on osoittanut arviomme täysin oikeaksi. Sitä paitsi hallitus ja Suomen Pankki ovat nostamalla lainakorkoa aiheuttaneet lisää vaikeuksia työväestölle, vaikeuttaneet pienyritysten elinmahdollisuuksia, heikentäneet taloudellista toimintaa, ja siten lisänneet työttömyyttä. Maksutaseen tasapainottamiseksi tällaiset lääkkeet ovat olleet väärät. Sen alijäämäisyys on vain lisääntynyt, mutta kansalaisten toimeentulo on samanaikaisesti vaikeutunut.

On vaikea uskoa, että yksikään työtätekevien väestöryhmien ajajaksi ilmoittautuva ryhmä voi olla mukana toteuttamassa ja tukemassa tällaista hallituspolitiikkaa. Kun nyt jo on tiedossa, että hintojen ja maksujen korotustahti jatkuu, on todennäköistä, että hinnat tämän vuoden loppuun mennessä nousevat 10 %:lla. Sitä paitsi elinkustannusindeksi ei tavallisen palkansaajan kannalta mittaa oikeudenmukaisesti todellista elinkustannusten kallistumista. Esimerkiksi verot eivät kuulu elinkustannusindeksiin. Jo yksin kunnallisen veroäyrin nousu on vienyt palkkojen korotuksista melkoisen osan, ja samoin valtion veroihin menee entistä enemmän, vuodesta 1966 muuttumattomina pysyneistä veroasteikoista johtuen, suhteellisen pienistäkin tuloista. Lisäksi on työläisillä oikeus vaatia kohtuullista osuutta myös työn tuottavuuden kasvusta, joka nyt kokonaisuudessaan menee kapitalisteille.

Edellä esittämäni näkymät hintakehityksestä ulottuvat vuodenvaihteeseen. Työehtosopimukset on kuitenkin tehty ensi maaliskuun loppuun saakka. Kun on todennäköistä, että sama palkkatyöläisten toimeentuloa vaarantava korotuslinja jatkuu vuodenvaihteen jälkeenkin, on todettava, että useiden ammatillisten järjestöjen ja työläisten työpaikkakokousten vaatimukset palkkojen lisäkorotuksesta ovat täysin oikeutettuja. SKDL:n eduskuntaryhmä puolestaan ilmoittaa tukevansa näitä vaatimuksia ja odottavansa hallitukselta tehokkaita toimenpiteitä sen reaalisen ansiotason nousun takaamiseksi, mikä työläisille luvattiin nykyisiä sopimuksia tehtäessä. Hinnankorotukset ovat yhtä raskaita myös pienviljelijöille, jotka nykyisin ovat yhä enemmän samassa asemassa kuluttajina kuin palkkatyöläisetkin. Kuten SAK:n kirjeessä hallitukselle ja Suomen Pankille on todettu, valtiovalta ei ole sopimuspuolena pitänyt voimassa niitä perusteita, joille sopimukset aikoinaan rakennettiin ja tehtiin. Hallituksen taholta on osoitettu jopa hämmästyttävää yliolkaisuutta työväenjärjestöjen taholta esitettyihin huomautuksiin tässä asiassa. Hallituksen hintapolitiikka on saanut tasavallan presidentinkin puuttumaan tilanteeseen. Mutta ne toimenpiteet, joihin hallitus tämän johdosta on ryhtynyt, näyttävät toistaiseksi vain viivyttelyltä ja rauhoittelulta ilman todellista pyrkimystä talouspolitiikan suunnan muutokseen ja virheiden oikaisuun.

Hallituksen eduskunnalle antama budjettiesitys ei myöskään korjaa noudatetun talouspolitiikan suuntaa. Pääpiirteiltään budjetti edelleen merkitsee pieni- ja keskituloisten verorasituksen kasvua samaan aikaan kuin yhtiöille palautetaan suhdannetalletusvoitot korkoineen. Sairausvakuutusmaksun ja rautatietariffien korotus vähentävät palkkatyöläisten käytettävissä olevia tuloja, ja edelleen aiotaan periä ns. yleisyysveroa myös jokapäiväisessä elämässä välttämättömien kulutustarvikkeiden osalta. Radio- ja televisiolupamaksujen korotus tuntuu kipeimpänä pienituloisimpien kohdalla.

Suhdannetalletusvarojen palauttaminen korkoineen tallettaneille suuryrityksille osoittaa, että on tapahtunut täysin sellainen kehitys kuin me kansandemokraatit kaksi vuotta sitten arvioimme. Silloinhan käytiin hallituksessa ja eduskunnassa ankara kamppailu suhdannepolitiikan suunnasta. Me esitimme, että suuryh-

tiöiltä perittäisiin nousukauden aikana varoja teollisuuden kehittämistä ja työttömyyden torjumista varten. Muut hallitusryhmätkään eivät hyväksyneet ehdotustamme, vaan turvasivat sen, että suhdannevoitot jäivät asiallisesti kokonaisuudessaan suuryhtiöiden käsiin. Mielialojen rauhoittamiseksi he hyväksyivät suhdannetalletusjärjestelmän, joka nyt osoittautuu erittäin tehokkaaksi liiketoimeksi suuryhtymille. Jos neuvoamme olisi noudatettu, olisi valtiolla nyt käytettävissään huomattavasti määrärahoja teollisuuden kehittämistä ja työttömyyden torjumista varten, ja ne voitaisiin käyttää hyvin tehokkaasti laskukauden aikana. Nyt yhtiöille palautettavien varojen käyttöä ei kukaan voi kontrolloida. Tästä menneiden vuosien virheestä kantavat vastuun oikeiston ohella myös useat sosialidemokraattisen puolueen ja keskustapuolueen edustajat.

Vaikka asuntotuotantoon on esitetty enemmän varoja kuin edellisenä vuonna, asuntotuotantoa on edelleen voimakkaasti tehostettava. Asuntotilanne on erittäin vaikea varsinkin teollisuus- ja koulukaupungeissa. Erityisryhmistä on nuortenparien ja vanhusten sekä yksinäisten henkilöiden ja opiskelijoiden asunnonsaanti vaikeaa.

Uusi kansanterveyslaki on merkittävä uudistus, mutta budjetin anti sosiaaliturvan parantamiseen on vähäinen. Pienet kansaneläkkeet pysyvät edelleen kunnolliseen toimeentuloon riittämättöminä. Lapsiperheiden elinehdot eivät paljon parane jo pari vuotta sitten sovitulla lapsilisien 8.5 %:n korotuksella, joka ei edes säilytä lapsilisien reaaliarvoa ennallaan. Erityislapsilisiä ja perhelisiä ei ole korotettu lupausten mukaisesti. Sairausvakuutuksen etujen parantumisesta ei ole puhettakaan. Alimman sairauspäivärahan korottaminen viipyy yhä. Työllisyyden hoitoon on esitetty aivan riittämättömästi varoja, varsinkin kun virallistenkin ennusteiden mukaan edessä on moniin vuosiin vaikein työttömyyskausi. Uusi työllisyyslaki olisi saatava nopeasti säädetyksi ja nimenomaan sellaisessa muodossa, että se todella turvaisi työttömäksi jäävien toimeentulon kaikissa tapauksissa.

Tässä yhteydessä on huomautettava, että äskettäin julkisuuteen tullut ns. sosiaalipoliittisen herrasmiesklubin suunnitelma eläkejärjestelmiemme uudesta järjestelystä ei lupaa hyvää itse eläkeläisille, sillä klubin kaavailujen mukaan eläkkeisiin kerätyt suuret rahastot eivät edelleenkään tulisi käytettäväksi itse eläkkeisiin, vaan jäisivät jatkuvasti vakuutusyhtiöiden ja niiden takana olevien pankkien ja suurtyönantajapiirien määrättäväksi. Tällaista eläkepoliittista linjaa ei SKDL voi missään tapauksessa hyväksyä. SKDL:n ohjelmaan kuuluu vaatimus eläkejärjestelmien yhtenäistämisestä ja yksinkertaistamisesta valtion sosiaaliturvalaitoksen hoidettavaksi ja eläkkeiden tason korottamiseksi todella toimeentulon antavaksi.

Veropoliittiselta osaltaan hallituksen budjettiesitys on mitä murheellisin. Olivathan jopa eräät hallitusryhmät luvanneet pyhästi toisen työväenryhmän SKDL:n tultua keväällä savustetuksi ulos hallituksesta hintojen korotuksia päättävästi vastustaneen asenteensa takia, että uuden hallituksen koossa pysymisen ehtona on verovapaan tulon rajan korottaminen ja suurten tulojen verotuksen kiristäminen. Kumpaakaan verouudistusta ei näy budjetissa, päinvastoin väliaikaiseksi luvatut lisäverotkin rasittavat edelleen ja suhteellisesti raskaimmin juuri pienituloisia. Tässä tilanteessa on esitettävä mitä suurin ihmettely sosialidemokraattien mukautumisesta porvarien politiikkaan, mikä on jälleen pettymys kaikille työläisille ja vähävaraisille kansalaispiireille ja nimenomaan asiassa, josta viime talvena yhdessä sovittiin sekä veroprogression muuttamisesta, sen alapään helpottamisesta ja yläpään kiristämisestä.

Viimeaikainen kehitys on uhkaavasti muistuttamassa sosialidemokraattisen puolueen osalta palaamista menneisyyteen, 1950-lukuun, jolloin puolue oli myös ratkaisevana tekijänä toteuttamassa porvarillista hallituspolitiikkaa. Tästä kaudesta ovat palkkatyöväestölle jääneet erittäin kielteiset kokemukset ja luulisi monen sosialidemokraatin haluavan välttää näiden kokemusten uusiintumista.

SKDL:n ja sen jäsenjärjestöjen päättävät elimet ovat viime päivinä esittäneet kannanottojaan vallitsevan talouspoliittisen tilanteen johdosta. SKDL:n eduskuntaryhmä yhtyy näissä kannanotoissa esitettyihin vaatimuksiin ja vetoaa työväenjoukkoihin. Voimakasta esiintymistä tarvitaan uusien hinnankorotusten torjumiseksi ja tehokkaan hintasäännöstelyn aikaansaamiseksi. Ylimääräinen liikevaihtovero on poistettava välttämättömyystarvikkeilta ja pyrkimykset uuden lisäarvoverojärjestelmän toteuttamisesta on estettävä. Lainakorko on alennettava entiselle tasolle.

Maatalouden piirissä on pienviljelmille varattava mahdollisuus tuotannon kehittämiseen ja tarpeen vaatiessa rajoitettava suurtuottajien

osuutta erityisesti teollisuussikaloiden ja -kanaloiden ja niihin verrattavien osalta. Maataloustuotteiden välitys- ja jalostuspalkkioiden jatkuvalle kohoamiselle on pantava sulku. Maatalouden hintapoliittisissa ratkaisuissa on lisättävä pinta-alalisän osuutta ja sitä on ohjattava entistä useammille pienviljelijöille. Maatalousmaata ja rahoitustukea on suunnattava pientiloille sekä edistettävä niiden tuotannollista yhteistoimintaa.

Työttömyyden torjumiseksi valtiovallan on ohjattava valtion töitä ja erityisesti asuntorakennustoimintaa on voimakkaasti lisättävä. Suomen olisi pyrittävä omalta osaltaan nopeuttamaan Neuvostoliiton kanssa jo sovittujen yhteistyökohteiden, kuten Svetogorskin, Pääjärven ja Kostamuksen rakentamisen toteuttamista. Viimemainitun rakennuskohteen jättiläismäisistä mittasuhteista olemme saaneet yksityiskohtaiset tiedot vasta tämän kesän aikana. Osoittautuu, että tämän kaivosalueen rakentamissuunnitelma antaa todella mittavia ja pitkälle tulevaisuuteen suuntautuvia mahdollisuuksia maamme metalliteollisuudenkin tulevaisuutta ajatellen. Samalla tällä laajalla suunnitelmalla on erittäin tärkeä merkitys koko Pohjois-Suomen työllisyyden kannalta. Tässä yhteydessä olisi ratkaistava myös valtionjohtoisen rakennusyrityksen perustaminen toteuttamaan nämä suuret rakennustyökohteet kansantalouden etujen mukaisella tavalla.

Kauppataseen tasapainottamiseksi on tuontia kapitalistisista maista rajoitettava. Ulkomaankauppaa on ohjattava Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa tapahtuvaksi, koska siten voidaan myös lisätä maamme vientimahdollisuuksia ja turvata työllisyyttä sekä välttää länsimaissa toistuvat valuuttakriisit ja muut epävakaisuudet. Ulkomaankauppaamme liittyy myös ajankohtainen kysymys Suomen suhteesta Euroopan talousyhteisöön eli EEC:hen. Toteamme tyydytyksellä tasavallan presidentin ilmoituksen, että Suomen liittäminen EEC:n jäseneksi ei missään muodossa tule kysymykseen. Myöskään vapaakauppa-alueen pohjalla ei mielestämme saa avata Suomen markkinoita EEC-maiden kapitalistisille suuryhtymille, sillä se tekisi entistä vaikeammaksi hoitaa maassamme työllisyyttä, kärjistäisi kehitysalueongelmiamme ja lisäisi tappiollista muuttoliikettä. Myös sellainen järjestely johtaisi maamme poliittiseen sidonnaisuuteen NATO-maihin ja merkitsisi entistä jyrkempää syrjintää sosialistisiin maihin päin. Kauppasuhteita kapitalistisiin maihin ei saa järjestää tavalla, joka ei vastaa kansamme kokonaisetuja.

Euroopan tilanteessa on viimeksi kuluneen vuoden aikana tapahtunut myönteistä kehitystä. Ilmauksia siitä ovat Neuvostoliiton ja Saksan Liittotasavallan sekä Puolan ja Saksan Liittotasavallan tekemät sopimukset samoin kuin neljän vallan Berliniä koskevissa neuvotteluissa saavutettu tulos ja molempien Saksan valtioiden välisten keskustelujen jatkuminen. Myönteiset tekijät eivät kuitenkaan merkitse sitä, että taantumuksellisten piirien toimia jännityksen ylläpitämiseksi olisi syytä mitenkään aliarvioida. Saksan Liittotasavallan oikeisto-oppositio ja eräät suurpääomaa edustavat piirit ovat tehneet kaikkensa myönteisen kehityksen estämiseksi ja ne ovat saaneet tukea tälle toiminnalleen sekä Yhdysvaltojen sotilaspiireiltä ja heitä tukevilta oikeistopoliitikoilta että Englannin konservatiiveilta. Tällä painostuksella on merkittävää vaikutusta mm. siihen, että Moskovan ja Warsovan sopimukset ovat vielä ratifioimatta. Saksan Liittotasavallan hallituksellakaan ei ole ollut kylliksi halua ja päättäväisyyttä edetä kohti ilmoittamaansa tavoitetta pyrkiä omalta osaltaan normalisoimaan tilannetta Euroopassa, vaan se on asettanut ratkaisujen aikaansaamisen ehdoksi tarpeettomia vaatimuksia.

Tältä taustalta lähtevät sekä Saksan Liittotasavallan että Yhdysvaltain hallitusten edustajien ilmaisemat kannanotot Suomen hallituksen esitykseen normalisoida maamme suhteet molempiin Saksan valtioihin. Niissä on pidetty Suomen aloitetta ennenaikaisena, mistä on pääteltävissä, että Saksan Liittotasavallan taholla ei olla valmiita varsin nopeassa tahdissa tapahtuviin neuvotteluihin ja niiden pohjalta tehtävään sopimukseen Suomen kanssa. Saksan Demokraattinen Tasavalta puolestaan on ilmaissut olevansa valmis neuvottelujen aloittamiseen Suomen kanssa.

Suomen hallituksen esitys suhteiden normalisoimisesta molempien Saksan valtioiden kanssa on myönteinen toimenpide, joka edistää pyrkimyksiä ratkaista vielä avoinna olevia kysymyksiä Euroopassa reaalisten tosiasioiden pohjalta. Esitys tukee myös Euroopan turvallisuuskokouksen järjestämispyrkimyksiä. Hallituksen esitykseen sisältyvät tavoitteet saada molemmilta Saksan valtioilta tunnustus Suomen puolueettomuusasemalle ja päästä niiden kanssa sopimukseen väkivallasta pidättäytymisestä vastaavat myös SKDL:n käsityksiä. Niin ikään

on pidettävä luonnollisena ja hyväksyttävänä Suomen hallituksen ilmaisemaa periaatetta suhtautua molempiin Saksan valtioihin tasapuolisesti ja pyrkimystä päästä niiden kanssa samansisältöisiin ja yhtäaikaisiin sopimuksiin. Kansandemokraatit toivovat, että näin todella kävisi. Mutta samanaikaisesti on nähtävä, että tasapuolisuus voi kääntyä epätasapuolisuudeksi siinä tapauksessa, jos Saksan Liittotasavalta torjuu suhteiden normalisoimisen kohtuullisen ajan kuluessa ja Suomi ei tämän vuoksi järjestä suhteitaan myöskään Saksan Demokraattiseen Tasavaltaan, joka on ilmoittanut olevansa valmis tähän tähtäävien neuvottelujen aloittamiseen. Tämä merkitsisi Suomen ulkopolitiikan liikkumatilan tarpeetonta rajoittamista. Siksi SKDL:n mielestä on lähdettävä siitä, ettei suhteiden pysyvä järjestäminen Saksan Demokraattiseen Tasavaltaan saa olla riippuvainen Saksan Liittotasavallan kannasta. Emme voi hyväksyä sitä, että esitetty nippuratkaisu, kokonaisratkaisu, asettaisi oman päätäntävaltamme NATO:n kannanottojen rajoittamaksi.

SKDL on liittokokouspäätöksin ja monin esityksin vaatinut hallitukselta aloitetta suhteitten pysyvästä järjestämisestä molempiin Saksan valtioihin ja tukenut kansalaistoimintaa, joka on tähdännyt tähän päämäärään. Aktiivisuutta tarvitaan edelleenkin, kunnes hallituksen nyt tekemä aloite on johtanut myönteiseen lopputulokseen.

Hallituksen budjettiesitys ei siis monilta osiltaan ole SKDL:n eduskuntaryhmää tyydyttävä. Kansandemokraatit tulevat esittämään omat korjausehdotuksensa eduskunta-aloitteissaan sekä määrärahaehdotuksina että rinnakkaislakialoitteina budjettiin liittyviin lakiesityksiin. Niiden avulla pyrimme saamaan valtion tulo- ja menoarvioon sellaisia korjauksia, joita tavallisen vähävaraisen kansalaisen etu vaatii. Toivomme, että myös hallituspuolueiden edustajien piirissä olisi rohkeutta muuttaa hallituksen esitystä tähän suuntaan.

Ed. Vennamo: Herra toinen varapuhemies! Olemme päässeet kansanvallan ja eduskunnan tiedotustoiminnan romuttamisessa niin pitkälle, että täysin poikkeavasti vuosikausia noudatetusta menettelystä ja julkisuudesta tämä budjettikeskustelu myös ryhmäpuheenvuorojen osalta on pimennetty Suomen kansalta ja saatettu Yleisradion toimittajien mielivallan varaan. Eduskuntaryhmät ovat siis Yleisradion eduskuntatoimittajien käskyläisiä. Tämä luonnollisesti johtuu siitä, että Karjalaisen hallitus pelkää totuutta ja Suomen kansaa. Sen vahvempaa todistetta kansamme edun vastaisesta toiminnasta ei enää tarvita. Siksi olen iltapäivällä eduskunnassa jättänyt hallitukselle suullisen kysymyksen siitä, miksi hallitus on vaatinut ja tukenut eduskunnan budjettikeskustelun ryhmäpuheenvuorojen pimentämistä yleisradiossa Suomen kansalta. Tietämän mukaan radion johto ja Eino S. Repo ja Yleisradion ohjelmajohtaja keskustapuolueen entinen puoluesihteeri Pekka Silvola ovat hallituspuolueiden tuella tehneet tämän väärämielisen päätöksen, eikä kokoomuksella ja SKDL:llä ryhmäpuheenvuoroissaan — niin kuin täällä olemme havainneet — ole ollut mitään sitä vastaan huomautettavaa. Suomen maaseudun puolue on lisäksi tapahtuneen johdosta saattanut julkisuuteen seuraavan vaatimuksen: "SMP paheksuu jyrkästi eduskunnan budjettikeskustelun ryhmäpuheenvuorojen pimentämistä ja salaamista yleisradiossa Suomen kansalta. Yleisradio on koko kansan tiedotusväline eikä hallituksen pimentämisväline. Kysymyksessä on eduskunnan halventaminen ja osoitus siitä, että valtapuolueet pelkäävät kansan tuomiota. SMP vaatii asian perusteellista selvittämistä ja syyllisten edesvastuuseen saattamista." Vielä on kysyttävä, johtuuko tällainen pimentäminen myös siitä, että asiantuntijat ovat perustuslakivaliokunnalle yksimielisesti ilmoittaneet, että oikeuskansleri on syyllistynyt lainvastaiseen menettelyyn sekä vaikutusvaltaisten henkilöiden suojelemiseen eduskunnan tunnetussa 17 milj. markan kavallusväärinkäytöksessä. (Ed. Lehmonen: Se on loppuun käsitelty!) — Se ei ole loppuun käsitelty, se on parhaillaan perustuslakivaliokunnassa. (Ed. Lehmonen: Se ei kuulu eduskunnalle!) — Se kuuluu eduskunnalle, se vielä tulee tänne! (Ed. Lehmonen: Ei tällä kertaa kuulu asiaan!) — Siis rötösten puolustaminen teidän mielestänne on asiaa ja niitten selvitteleminen asiatonta (Ed. Lehmonen: Ei, vain tämän parlamentin arvovallan puolustaminen!) — Hyvä, että rosvous täälläkin saisi olla vallassa! (Ed. Lehmonen: Ei kukaan ole sitä sanonut!)

Esillä olevasta vuoden 1972 tulo- ja menoarviosta ovat vastuussa kaikki hallituspuolueet. Tämä budjetti paljastaa hallituksen talouspolitiikan virheelliset peruslinjat. Ne eivät ole muuttuneet. Leipäsudet, oman edun tavoittelijat ja nöyristelijät ryöstävät kansan varallisuutta. Kansamme tulevaisuutta jäytävät pe-

rusvirheet siis jatkuvat. Koivistolais-Karjalaisen hallitusten kaamosaika jatkuu. Tämä on todella onnetonta. Mitenkä tähän on tultu, ja miksi kaikki maamme väestöpiirit joutuvat kasvaviin taloudellisiin vaikeuksiin, vaikka kansantulomme perusteella olemme maailman rikkaimpia maita? Karjalainen harjoittelee maan isän hymyä, mutta kansan hymy hyytyy.

Hävityn sodan jälkeen nostettiin valtakuntamme kaikkia alueita. Yhteiskunnallinen rauhattomuus vaati myös kansamme syvien rivien muistamista. Näin mahdoton kävi mahdolliseksi ja tuhoon ennustettu Suomi nousi nopeasti aallonpohjasta vaikeista sisäpoliittisista ristiriidoista huolimatta. Mutta kun Paasikiven ulkopolitiikkamme peruslinjat olivat vakiinnuttaneet itsenäisyytemme ja vapautemme, niin alkoivat puhaltaa uudet kylmät tuulet. Vanhoillinen suuri raha katsoi, että kansa oli saanut liikaa taloudellista hyvyyttä ja päässyt liikaa osalliseksi laajentuneesta kansan pienomistuksesta. Suuri raha unohti edistyksellisen talouspolitiikan vaatimuksen kansan riittävän ostokyvyn välttämättömyydestä. Suuri raha onkin vuodesta vuoteen toistanut järjetöntä gramofonilevyään, että maamme taloudelliset vaikeudet johtuvat muka siitä, että kansan ansiotaso on liian korkea, vaikka olemme ansiotason suhteen puolikehitysmaa.

Kun yhteiskunnalliseen väkivaltavallankumoukseen tähtäävä sosialismi ei ole päässyt vallankumouspäämääräänsä, vaan kansamme laajojen piirien omaksi yhä enemmän tullut lisääntynyt pienomistus päinvastoin vahvisti ja pelasti kansanvaltaisen yhteiskuntajärjestyksemme, niin tällä taholla tarkistettiin poliittisia peruslaskelmia ja päämääriä yhteistyössä sosialidemokraattien kanssa. Sosialidemokraattinen johto puolestaan katsoi, että he eivät koskaan saa käsiinsä todellista johtovaltaa maassamme eikä eduskunta muodostu pysyvästi sosialistienemmistöiseksi, jollei talouspolitiikkaa ohjata sosialismin ortodoksisten oppien mukaisesti pitkällä tähtäimellä. Tämä merkitsee suuryritysten suosimista kansan ja pienomistusten kustannuksella sekä pääoman kasaamista aina vain harvempien valtion ja kapitalististen suuryritysten käsiin.

Kun samanaikaisesti maalaisliiton johto käänsi kelkkansa pienviljelijämyönteisyydestä Ruotsin maatalouden suurtilalinjalle sekä alkoi yhä enemmän naurettavasti samaistaa kolhoositalonpojan aseman vapaan suomalaisen talonpojan tulevaisuuden kanssa, niin olivat uudet poliittiset ympyrät, sopimukset ja suuntaukset asiallisesti valmiit. K-linjan avulla murrettiin kaikissa puolueissa terve vastustus ja siirryttiin estottoman pelin politiikan aikakauteen, jonka seurauksia näemme kaikilla elämämme aloilla aina moraalista rappiota myöten. Kiitokseksi presidentintuolista keskustapuolue suuntautui kohti perhe- ja pienviljelmien kehityksen näivettämistä ja suomalaista suurtilalinjaa yhdessä kokoomuksen kanssa pyrkien samalla suurasutuskeskuksiin ja hyvätuloisten virkapaikkojen valtaamiseen omia entisiä kannattajiansa ja Suomen kansaa syrjien. Kansan vastaus oli vuoden 1966 eduskuntavaaleissa käytettävissä olleiden vaihtoehtojen mukainen. Saimme vasemmistoenemmistöisen eduskunnan. Tämä ei ollut kuitenkaan Suomen kansalle miksikään avuksi, koska vanhojen puolueiden suljetut kauppasopimukset olivat jo selvät ja hatvainvallan Suomen rakentaminen oli aloitettu. Mutta tällöin tapahtui maamme valtaapitäville korvaamaton vahinko. Kaupparenkaiden ulkopuolella oleva SMP pääsi yllättävästi murtautumaan yhdellä kansanedustajalla eduskuntaan. Näin oli Suomen kansalle pelastettu heiveröinen henkireikä (Naurua), jota vallan täydellisyydessään maamme johtomiehet kuitenkin täysin väheksyivät ja vain pilkkasivat ja nauroivat. Niin kuin täällä juuri uudelleen kuulitte, niin kuin he tänäkin päivänä todellisuudessa pilkkaavat ja nauravat Suomen kansalle.

Vuonna 1966 siunattiin meitä sosialidemokraattien näennäisellä johdolla, koivistolaisella talouspolitiikalla. Todellisuudessa sen takana olivat täysin rinnoin myös SKDL:n ja keskustapuolueen johtoportaat, vaikka keskustapuolueen johtajia kaiversikin ulkonaisen johtoaseman menettäminen. Luonnollisesti tämän talouspolitiikan takana oli myös kokoomus, sillä harvoin kansamme on saanut kestää niin selvää suuren rahan etujen mukaista talouspolitiikkaa kuin tällöin. Tämä olikin sopimusten mukaista, sillä kansan riippumattomuutta ylläpitävä pienomistus ja yrittäminen oli saatettava kasvaviin vaikeuksiin ja umpikujaan, olipa elinkeinonala mikä tahansa suosimalla raa'an yksipuolisesti suuryritteliäisyyttä aina valtavia verohelpotuksia myöden. SKDL:n ja sosialidemokraattien johtajat lisäksi laskelmoivat sosialismin teorioiden mukaisesti, että pääomien kasaantumisen ja valtion rikastumisen kautta päästään parhaiten pakkososialistiseen yhteiskuntaan, samalla kun tämän rinnalla väestön pakkosiirto suurteollisuuskeskuksiin tuo sosialistisille

puolueille myös eduskuntaenemmistön ja pysyvän poliittisen vallan. Kansan kärsimykset olivat merkityksettömiä vallan ja teknokraattisten aatteiden rinnalla. Eräänä korvauksena keskustapuolue sai jatkossakin pitää hallussaan presidentin tuolin, vaikka se osaltaan merkitsee pitkällä tähtäimellä autiota maaseutua ja vapaan talonpoikaisviljelijäväestön laajaa tuhoa.

Kun Lappia on tyhjennetty sekä kehitys- ja sivualueita autioitettu, kun kansaa on kiusattu työttömyydellä, raskailla veroilla ja alhaisilla ansioilla sekä Ruotsia asutettu suomalaisilla, niin korvauksena oli lupaus melko nopeasti toteutuvasta taivasten valtakunnasta suurteollisuuden Suomessa. Kansa on kärsinyt, mutta vaikeudet ja verot ovat vain kasvaneet, vaikka kansantulomme perusteella olemme maailman rikkaimpia maita. Kansantulomme on niin suuri jo nyt, että jokaiselle tässä maassa voidaan turvata kunnollinen toimeentulo ja asunto sekä poistaa köyhyys ja työttömyys. Mutta näin ei tule nykyisellä menolla koskaan tapahtumaan, koska sosialismin ja suuren rahan sekä kepupelin yhteistyö ja talouspoliittinen suuntaus ovat tämän ehdottomana esteenä. Sosialismi ja keskustapuolueen johto tukevat suuren rahan riistoa aina kantohintaa myöten, koska vain tämä johtaa kansanvaltaisen pienomistuksen heikkenemiseen. SKDL:n johtajat tietävät, että kun he sodan jälkeen tukivat pienomistusta ja kansan hyvinvointia, niin kansan väkivaltaisen vallankumouksen tahto laimeni. Siksi hyväksytty linja "kansa köyhäksi sekä rikkaat ja valtio rikkaiksi" on heidän nykyisten laskelmiensa mukainen.

Puoluepoliittisella rintamalla ollaan jo perustuslain vastaisesti puoluemonopolilakien ja valtavien puoluetukivarojen avulla, jotka ovat tehneet puolueista yhä enemmän valtion virkakoneiston osia, paljon pitemmällä epäkansanvaltaisen Suomen rakentamisessa kuin on asianlaita poliittisessa kentässä ja Suomen kansan keskuudessa. Kansa ei ole vielä alistunut, vaan etsii kovan poliittisen propagandan keskellä apua ja pelastusta. Tällöin kamppailevat äänestäjien sielusta väärinkäytetty puolueuskollisuus ja varma tieto siitä, että asioita on hoidettu epärehellisesti ja päin honkia. SMP:n pelastava tehtävä ja mahdollisuus tunnustetaan, mutta kuitenkin emmitään.

Varoitamme vakavasti jokaista Suomen kansalaista: Älä emmi niin kauaa, että se on jo liian myöhäistä! Neuvostoliitto ei uhkaa Suomea. Me voimme itse vapaasti päättää omista asioistamme. Miksi tällöin nöyrästi antaisimme tuhota kansanvaltaisen yhteiskuntajärjestyksemme ja alistuisimme monopolien ja pakkososialismin käskyvallan alle! Sieltä ei ole paluuta. Miksi kannattaisimme sellaista eduskuntaa, joka on kuin nukketeatteri, jota kiskotaan näkymättömistä langoista! Tämän vaaran askel askelelta toteutumista merkitsee myös Karjalaisen hallituksen nykyinen talouspolitiikka ja kulissien takainen poliittinen peli.

SMP katsoo, että köyhä ja työtön ei ole koskaan vapaa. Ei siis yksin riitä kansanvaltainen yhteiskuntajärjestelmä, jossa myös on hallituksesta riippumaton yleisradio ja julkinen sana sekä vapaat vaalit ja mahdollisuus vapaasti asettaa ehdokkaita. Lisäksi tarvitaan yrittämisen vapautta ja mahdollisuutta sekä jokaiselle sellaista kunnollista toimeentuloa, että hän pelosta ja epävarmuudesta riippumatta voi ryhdikkäästi kaikkialla sanoa oman mielipiteensä. Tämän vuoksi SMP kansanvaltaisen järjestelmän lisäksi pitää kiinni siitä, että jo perustuslaissa turvataan jokaiselle työn ja kunnollisen toimeentulon oikeus, koti, sosiaalinen turva ja tasaarvoinen mahdollisuus sivistykseen. Taloudellisella alalla eisosialistiset vanhat puolueet ovat toista mieltä kanssamme. Siksi he esim. äänestivät tässä eduskunnassa yli vaalien perustuslain muutoksen työn oikeudesta ja toimeentulon turvasta. Poliittisesti kommunismi ja sosialismi, jotka Karjalaisen hallituksen sosialidemokraattisen ministerin äskettäisen ilmoituksen mukaan rakentuvat samalle aatteelliselle perustalle ja samojen päämäärien varaan, lähestyvät äärioikeistoa suomalaisen kansanvallan väheksymisessä. Tämä on selvästi näkyvissä eduskunnan nöyryyttämisenä, niin kuin tänä päivänäkin yleisradion suhteen olemme todenneet ja kansanedustajien nöyrtymisenä. Mikään vanha poliittinen puolue maassamme ei siis käytännön politiikassaan vastaa todellisen, terveen kansanvallan sekä omistusoikeuteen, yrittämisen vapauteen ja pienomistukseen rakentuvan järjestelmän vaatimuksia. Vain me olemme tällä linjalle. Olemme siitä ylpeitä, ja siksi meitä vastassa on yhtenäinen rintama, joka sekä lyö että houkuttelee, jotta kieltäisimme perusperiaatteemme. Mutta tiedämme, että peruslinjojemme takana on Suomen kansan valtaenemmistö, äänestettiinpä meitä puoluepoliittisesti tai ei. Olemme myös ylpeitä siitä, että olemme kaikkien kaupparenkaitten ulkopuolella. Kätemme ovat puhtaat ja niitä ei ole sidottu.

Selostetulta pohjalta on täysin ymmärrettävää, että SMP:tä ei millään ehdoilla haluttu hyväksyä Karjalaisen hallitukseen, vaikka saimme maaliskuun 1970 eduskuntavaaleissa kansan tuella 18 kansanedustajaa ja vaikka istumme eduskunnan yksimielisellä päätöksellä keskustassa keskikäytävän kummallakin puolella. SMP:n hallitukseen tulo olisi pannut sulun kansanvaltaisen järjestelmämme heikentämiselle. SMP:n tulo hallitukseen olisi pannut sulun suuren rahan ja valtion rikastumiselle kansan kustannuksella. Kun tyhjästä ei voi nyhjäistä, niin se, mitä suuri raha ja suurituloiset sekä valtio saavat liikaa, on kansalta ja sinulta pois. Yksistään valtio rikastuu kansan kustannuksella keskimäärin 1 000 milj. mk vuodessa. SMP:n tulo hallitukseen olisi merkinnyt talonpojan tuhoamisen estämistä sekä sulkua Lapin ja kehitysalueiden autioittamiselle. SMP:n tulo hallitukseen olisi merkinnyt kansantulomme oikeudenmukaista jakamista ja tavallisten ihmisten ansioiden paranemista. SMP:n tulo hallitukseen olisi merkinnyt pitävää sulkua veroryöstölle ja tuhlailuille. SMP:n tulo hallitukseen olisi merkinnyt pienyritteliäisyydelle tulevaisuutta, olipa elinkeinonala mikä tahansa aina autoilija-pienyrittäjiä, maaseudun nuohoojia ja vähittäiskauppiaita myöten.

SMP:n kansan edun mukainen talouspolitiikka olisi tuonut tasapainon aina vain pahenevaan ulkomaankauppamme vajaukseen ilman, että syytöntä kansaa siitä järjettömästi kiristetään. Mutta tätä kaikki eivät halunneet valtapuolueet ja oikeisto. Tätä ei myöskään halua SKDL, koska he yhteisestä sopimuksesta pyrkivät harvainvallan johdettuun sekä monopolien ja kollektivismin Suomeen. Siksi tänäkin päivänä kokoomus ja SKDL ovat asiallisesti enemmän hallituspuolueita kuin oppositiopuolueita. Vain SMP edustaa Suomen kansan tuella eduskunnassa todellista ja rehellistä nykyisen virhesuuntauksen muuttamisen vaatimusta. Vain SMP on todellinen vaihtoehto nykyiselle virhesuuntaukselle. Siksi emme myy perusperiaatteitamme, vaikka olemmekin aina valmiit yhteistyöhön kansan parhaaksi.

Suomen kansaa on jo kauan vuodesta vuoteen jallitettu ja petetty. Totuuden selville saaminen on ollut vaikeata, koska suljettu valtarengas on hallinnut tiedotuskanavat. Siksi myös SMP:n esityksistä ja kannanotoista sanomalehdistö kautta maan yleisesti vaikenee aivan kuin yhteisestä sopimuksesta. Mutta presidentin arvovallan avulla läpiajettu UKK-sopimus ja sen harkittu petos hinnoissa ja veroissa on saanut kansan laajalti heräämään. Siksi presidentin kirjelmä, jossa on Pilatuksen käsienpesun makua, ja Karjalaisen selvien asioiden sotkemista ja niiden korjaamisen viivyttelyä varten asetettu selvittelyelin eivät enää pysty johtamaan kansaa harhaan. UKK-sopimus on vain yksi rengas tuloerojen kasvattamisessa kansan talouskurin alle saattamiseksi. SAK:n johtokin on ollut kärjessä luomassa työläisten keskuuteen omaa harvalukuista aatelisluokkaa vaikeimmissa asemissa olevista paljoakaan välittämättä. Sielläkin tuloerot vain kasvavat. Inflaatiolla tilanne vain pahenee, ja siksi lääkkeiden tulee olla aivan toisten kuin jatkuvat kuluttajahintojen, maksujen ja verojen korotukset. Vielä jokin aika sitten keskustapuolueen kansanedustajat kentällä väittivät, että pienviljelijän asema on maassamme viime vuosina parantunut. Mutta nyt on ollut pakko tunnustaa, että vuosikausia on viljelijöitä raskaasti vedetty huulesta niin kuin koko Suomen kansaa.

Kun SMP on myös yksityiskohdissa jatkuvasti arvostellut nykyistä menoa, niin olemme aina samalla esittäneet oman vaihtoehtomme ja ratkaisumme. Samoin olemme jatkuvasti myös selvittäneet, mistä ja millä tavoin varat ovat löydettävissä ilman, että kansalaisten verorasitus kasvaa. Päinvastoin katsomme, että veroja ja maksuja voidaan asiain järkevällä hoidolla ja säästäväisyydellä maassamme yleisesti alentaa kansan palvelutasoa millään tavoin heikentämättä ja parantavaa kehitystä vaikeuttamatta.

Aloitan esitykseni kansaneläkeläisistä. Suomen kansan vanhempi väki on tehnyt mittavan päivätyön maan ja kansan parhaaksi. Tästä syystä heillä jokaisella on oikeus turvattuun toimeentuloon ja kotiin. Tämä on täysin mahdollista kerättyjen valtavien eläke- ja korvausrahastojen avulla ilman, että kansamme työkykyisiä ja nuorempaa väkeä millään tavalla rasitetaan. Näissä eläke- ja korvausrahastoissa on varoja tällä hetkellä yli 6 500 milj. mk ja ne kasvavat kovaa vauhtia. Nämä varat on kerätty nykyistä sukupolvea varten ja ne ovat eläkkeentarvitsijoiden, sairaiden ja työtä vailla olevien turvavaroja. Näillä varoilla voidaan turvata jokaiselle tarvitsevalle keskimäärin 500 mk kuukaudessa, vaikkapa lisämaksuja ei kerättäisikään yrittäjiltä ja palkansaajilta. Kaikki sosiaaliturvan aukot voidaan myös poistaa leskiä, pienyrittäjiä ja pienviljelijöitä myöten. Sama koskee työn puutteessa olevia sekä koti-

työtä suorittavia naisia ja emäntiä. Heille kaikille voidaan turvata kunnollinen vähimmäiseläke ja korvaus, jonka SMP:n Oulun puoluekokous nykyisessä tilanteessa vaatimattomasti esitti vähintään 400 markaksi kuukaudessa. Tämä olisi siis pohjanoteeraus. Mutta samalla on saatava katto kohtuuttomille eläkkeille, jotka erityisesti teki mahdolliseksi vasemmistoenemmistöinen eduskunta SKDL:n puheenjohtaja Ele Alenіuksen ja Koiviston hallituksen esityksestä. Kuitenkaan hallitus ei ole tässäkään budjettiesityksessä muistanut kansaneläkeläisiä eikä TEL:n ja LEL:n eläkeläisiä ja muita tarvitsijoita kuin nimeksikään. Kylmyys on suuri, vaikka elinkustannukset nousevat ja hintavyöry jatkuu. Jopa hävyttömän pienestä eläkkeestä peritään raskaat verot ja yleisradion lupamaksuja korotettiin. Ei edes alhaisia ja alentavia tulorajoja ole korjattu, vaan nälkää näkevää kansaneläkeläistä rangaistaan, jos hän yrittää saada itselleen välttämätöntä lisäansiota. Ei edes eläkeikärajaa alenneta ja hallitus kynii Suomen kansalta jopa leskenrovon. SMP tulee esittämään eduskuntaryhmänsä . iaha-asia-aloitteissa korjaukset kaikkiin näihin asioihin. Eläke- ja korvausrahastot ovat tarvitsevia varten eivätkä tarkoitetut väärin käytettäviksi ja muihin tarkoituksiin. Turha on hallituksen yrittää harhauttaa kansaa, että eläkkeentarvitsijoiden vuoksi on muka palkansaajien ja yrittäjien sosiaaliturvamaksuja korotettava varsin huomattavasti. Tämä ei ole tarpeellista ja on vain valtion jatkuvaa tarpeetonta rikastuttamista, vaikka valtion kassakin paisuu yli äyräittensä ryöstöverojen vuoksi. Samoin teemme eduskunta-aloitteen vaikeuksissa olevien invalidien, kansaneläkeläisten ja heihin verrattavien radion ja television lupamaksujen poistamiseksi sekä niiden korotusten yleensäkin kumoamiseksi. Yleisradion tuhlailu on estettävä.

Tulemme tekemään eduskunta-aloitteen äidinpalkan todella maksamisen aloittamiseksi ja lapsilisien parantamiseksi huomattavasti. Rahat ovat valmiina. Emme hyväksy sitä, että sosiaaliturvan korvaukset määräytyvät tulojen mukaan. Ihmisten työn arvo voi olla erilainen, mutta jokainen sairas ja jokainen vanhus on samanarvoinen. Jokainen ihminen ja jokainen elämä on arvokas. Siksi emme myöskään hyväksy sitä, että äitiysrahaa saa suurituloinen moninkertaisesti enemmän kuin pienituloinen perheenäiti. Kaikki äidit ovat samalla tavoin SMP:n sydäntä lähellä. Vastustamme sitä, että eriarvoisuus alkaa jo kehdossa, ja haluamme poistaa kehitysvammaisten perheiden taloudelliset vaikeudet ja lieventää heidän kärsimyksiään.

Lopulta hallitus on antanut eduskunnalle esityksen yleiseksi terveydenhoitolaiksi. Tämä esitys on kuitenkin suuri pettymys, ja sillä itse asiassa haudataan kiireellinen ja välttämätön asia vuosiksi eteenpäin. SMP:n kanta on, että ilmainen ja yleinen vuosittainen terveystarkastus on maassamme välittömästi toteutettava. Tällä estettäisiin yksistään useimmat syöpäkuolemat ja sydäntautien aiheuttama invaliditeetti. Suurta kylmyyttään osoittavat valtapuolueet, kun he vanhuksille ja sairaille tarjoavat ilmaista terveydenhoitoa vasta 1980-luvulla. Silloin se on jo yleensä useitten kohdalta myöhäistä. Invalidien ja rintamamiesten ilmainen terveydenhoito on täysin unohdettu budjettiesityksessä, samoin pienituloisten ilmainen tai kohtuullisiksi kustannuksiksi alennettu terveydenhoito. Miksi väheksytään avohoitoa ja kotihoitoa ja miksi suunnattomasti halvemmalle kotihoidolle ei anneta mitään taloudellista tukea? SMP tulee tekemään näistä asioista eduskunta-aloitteet ja on jo tehnytkin ne.

Eriarvoisuus sairauspäivärahassa jatkuu ja alaraja on kohtuuttoman alhainen. Vaadimme, että sairauspäivärahan tulee olla kaikille saman suuruinen ja 15 mk päivältä. Hallitus budjettiesityksessään keinottelee sairauspäivärahalla, sillä valtiolle kuuluisi velvollisuus maksaa 1/3 näistä menoista, mutta budjettiesityksen mukaan valtio ei maksa penniäkään. Pidättekö tätä oikeana?

Rasituksia ylläpidetään kuntien osalta sosiaaliturva-asioissa siksi, että kunnanisät olisivat mahdollisimman kitsaita tarvitsevia kohtaan. Tämä on väärin ja kunnat on vapautettava näistä menoista. Emme myöskään hyväksy sitä, että terveyskeskus tulisi melko laajalti usealle kunnalle yhteiseksi. Jokaisen kunnan keskukseen on saatava oma terveyskeskus. Nyt hallitus aloittaa näiden asioiden korjaamisen rakentamalla pari vuotta kallista ja byrokraattista virkakoneistoa. Järjestys on väärä. Apu on jo nyt annettava nopeasti sinne, missä sitä tarvitaan. Tämä on täysin mahdollista. Ei ole maallemme kunniaksi, että sokeritautisen tytön on jäätävä Englantiin, jotta hän pystyisi kustantamaan lääkkeensä, koska Suomessa hän jää vaille kaikkea taloudellista tukea suunnattomista valtion sairaala- ja terveysmenoista huolimatta. Sama koskee lukemattomia muita tapauksia aina ilmaista hammashoitoa myöten.

Oman ikävän lukunsa muodostavat invalidien ja rintamaveteraanien asiat. Jokainen tiedämme, että invalidien peruskorvaukset ovat jääneet suuresti jälkeen. Eduskunta teki viime syksynä näennäisen 15 %:n korjauksen, joka kuitenkin astuu voimaan vasta tämän vuoden lokakuun 1 päivästä. Hintojen ja maksujen kilpajuoksussa invalidin asema siis vain todellisuudessa huononee. SMP vaatii 25 %:n uutta peruskorjausta. Asiat on tapaturmavirastossa saatava viivytyksettä luistamaan ja invalidien korvausten kaikki aukot on jo Yhdistyneiden Kansakuntien ihmisoikeuksien julistuksen perusteella viivytyksettä poistettava. Sitä paitsi iän mukana vamma aina pahenee.

Rintamaveteraanien eläkeasioita hoitava keskustapuolueen ministeri, kansanedustaja Katri-Helena Eskelinen on joutunut varsin omalaatuiseen valoon. Julkisuudessa hän tarkoituksellisen väärin väitti, että rintamaveteraanieläkkeet ovat Suomessa maailman parhaita ja että näitä eläkkeitä varten hallitus ottaa budjettiin 322 milj. mk. Veteraanieläkkeisiin on hallitus kuitenkin esittänyt lisäystä vain 55 milj. mk, jonka jokainen voimme budjettikirjasta todeta, ja ylimääräisten ja aikaisempien veteraanieläkkeiden kanssa tarkoitukseen on esitetty kaikkiaan vain 80 milj. mk. Tämä ikävä totuus on kuitenkin yritetty salata Suomen kansalta, jopa valtiovarainministerin kiertelevillä vastauksilla televisiossa.

Keskustapuolue, sosialidemokraatit ja SKDL ollessaan yhdessä hallituksessa yksimielisesti estivät rintamaveteraanien eläkelain välttämättömät korjaukset eduskunnassa. Ilman SMP:n vaalivoittoa ei olisi saatu aikaan tätäkään huonoa lakia. Muissa maissa veteraanieläkkeet ovat todellisuudessa parempia kuin Suomessa. Karjalaisen hallitukseen ei näissä asioissa voida siis ollenkaan luottaa. Hallitus ei ole esittänyt myöskään lainavaroja rintamaveteraanien asuntoasioita varten. Samoin asumistuki on täysin puutteellinen. Maksuttomasta terveydenhoidosta, niin kuin totesin, ei ole myöskään tietoa. SMP:n eduskuntaryhmä tulee kaikista veteraanijärjestöjen esittämistä asioista tekemään asianmukaiset eduskunta-aloitteet, ja ne on tänään jo jätetty sisälle. Toivomme, että muiden puolueiden kansanedustajat eivät äänestä vastaan niin kuin aikaisemmin. Kysymys on kansamme kiitollisuudesta, itsenäisyystahdosta ja inhimillisyydestä. Sitä paitsi tätä kunniavelkaa ei tarvitse montaa vuotta maksaa.

Jatkuvaa hintavyöryä ei voida enää salata kansalta. Valtalakia ei ole käytetty kansan hyväksi vaan sitä vastaan. Kauan SKDL oli tässä jallituksessa mukana, mutta tästä huolimatta ollaan valmiit takaisin hallitukseen viimeistään eduskuntavaalien jälkeen. Ilmeisesti SKDL:n nykyinen oppositio on tärkeältä osin taktillista ja näennäistä vaalitappion estämiseksi, ja nyt on jo sovittu aikanaan palaamisesta takaisin hallitukseen. On käsittämätöntä, että hallitus ei ole esittänyt lisävaroja hintavalvontaan. Kun SMP:n eduskuntaryhmä kuluvaksi vuodeksi esitti tehokkaaseen hintavalvontaan varoja, niin me jäimme täällä eduskunnassa yksin. Tulemme uudistamaan esityksemme, ja meillä on jo aloite sisällä. Ilmeisesti hintavyöryä harkitusti sallitaan, koska talouspolitiikka lähtee siitä virheellisestä lähtökohdasta, että kansalla on muka liikaa rahaa. Siksi myös alkoholin hintoja on korotettu ja korotetaan. Mutta tällöin kansan käyttämien juomien hintojen korotukset ovat moninkertaisesti suuremmat kuin viskin ja konjakin. Ulkomaankaupan vajaus johtuu kuitenkin aivan muista syistä kuin kansan muka liiasta ostokyvystä. Ei ole sattuma, että hintaministerinä Karjalaisen hallituksessa on liberaalien autokauppias Arne Berner. Tarkoituksellisesti on pukki pantu kaalimaan vartijaksi.

SMP on edelleen sitä mieltä, että tuloeroja on maassamme todella pienennettävä. Tulemme uudistamaan esityksemme suurten tulojen alentamiseksi ja näidenkin näin vapautuvien varojen käyttämiseksi pienituloisten hyväksi. Kunnollinen vähimmäisansio voidaan maassamme turvata jokaiselle. Emme hyväksy työvoiman riistoa. Kaikille ammattimiehiksi pyrkiville oppilaille on maksettava palkka. On käsittämätöntä, että valtio kulkee tämän riiston kärjessä. Ja niinpä esim. sairaanhoitajaoppilaillekaan ei monen vuoden työstä makseta mitään palkkaa, mutta ruokakin on itse kustannettava.

On pakko todeta, että verot verta kansan juovat. Hallituskin myöntää, että kuluvalta vuodelta valtion verotulot ja maksut lisääntyvät noin 25 %:lla, vaikka edessä on laskukausi ja työttömyys. SMP:n laskelmien mukaan kansamme kokonaisverorasitus kasvaa todellisuudessa noin 40 %:lla. Tämä on hirmuista ryöstöä. Kovan taistelun jälkeen kesäkuun alussa hallitus sai läpi veropakettinsa. Loppujen lopuksi SMP jäi taistelussaan yksin. Tulemme tekemään kaikkemme, että ylimääräinen liikevaihtovero ja muut veropaketin lait estetään tulemasta voimaan hallituksen esittämäksi

koko ensi vuodeksi. Onko laitaa, että kuolemansairaan lääkkeetkin katsotaan nykyisin ylellisyydeksi ja erikoisverotetaan. Ruotsissa suunnitellaan liikevaihtoveron alentamista, mutta Suomessa tehdään päinvastoin. Välttämättömyystarvikkeet on nykyisessä tilanteessa vapautettava liikevaihtoverosta. Sama koskee pienyrittäjiä ja vähittäiskauppiaita. Tämä alentaisi kansan elinkustannuksia. Sitä vastoin hallitus vain lisää vähittäiskauppiaiden rasituksia ja niinpä nimenomaan maaseudun elintarvikekaupat laajalti järjettömillä ja tarpeettomilla määräyksillä ajetaan umpikujaan. Tämä ei ole kuluttajien etu.

Polttonesteiden ja polttoöljyjen jatkuvat hinnankorotukset on peruutettava. Valtionyhtiön Neste Oy:n voitot ovat suunnattomat. Tässä todiste, mitä sosialismi käytännössä kansalle merkitsee. Valtion monopolit ovat vielä pahempia riistäjiä kuin kapitalistiset suuryhtiöt. Siksi Karjalaisen hallitus jälleen esittää henkilöliikenteen rautatietariffien korottamista 10 %:lla ja tavaraliikenteen 5 %:lla. Tämä kaikki on kansalta ja kehitysalueelta pois. Autoilijapienyrittäjät eivät pysty kauankaan kestämään nykyisen veroryöstön alaisina. Kunnallisveroäyrin hinnat jatkavat nousuaan, mutta tästä huolimatta lukuisat kunnat ovat suurissa taloudellisissa vaikeuksissa. Nekin saavat maksaa valtiovallan virheellisen talouspolitiikan seurauksia. Samanaikaisesti kuitenkin suuryhtiöille poisto-oikeuksien kautta annetaan jälleen lisää verohelpotusta 6 % sekä lainarahaa enemmän kuin mitä ne haluaisivat. Mutta pienyrittäjälainat loistavat kokonaan poissaolollaan budjetista. Sitä vastoin yksistään valtionyhtiöille osakepääoman korotuksiin hallitus esittää 120 milj. mk.

SMP on sitä mieltä, että verorasitusta on maassamme yleisesti alennettava. Meille nauretaan ja sanotaan, että yhteiskunnan kehitys ja kehittyvät palvelukset muka vaativat jatkuvia verojen korotuksia. Kuitenkin jokainen voi laskea, että jos nykyistä menoa jatketaan, niin ei siihen tarvita hyvinkään monta vuotta, kun kaikki, mitä ansaitsemme, menee veroihin. Silloin ainakin katto tulee vastaan. SMP:n eduskunta-aloite, että kunnan veroäyrin hinta saa olla enintään 17 p, joka sekin on varsin korkea raja, makaa suurten puolueiden tahdosta eduskunnassa vihreän veran alla. Veroja voidaan alentaa, kun todella ollaan säästäväisiä ja tasapuolisia. Tässä yhteydessä on syytä kysyä sosialidemokraateilta, miksi suurituloisten veroprogressiota ei korotettukaan, vaikka sosialidemokraatit sen ehdottomana kantanaan julkisuuteen julistivat. Ei näy myöskään mitään budjetissa työturvallisuusvirastosta, niin kuin sosialidemokraatit lupasivat, ja kuitenkin kysymyksessä on työmiehen monasti ainoa omaisuus, henki ja työkyky. Ei edes metsätyömies ole saanut oikeutta, vaan moottorisaha ja sen ansiot ovat raskaan verotuksen alaisia. Sitä vastoin kyllä on varaa ministereiden halpoihin viinoihin. Tulemme uudistamaan esityksemme eduskunnassa tämän kohtuuttoman etuoikeuden poistamiseksi. Viime kerralla jäimme yksin.

Vastustamme myös palkansaajien ja pienyrittäjien sosiaaliturvamaksujen korottamista. Tämä on tarpeetonta rahan riistämistä valtiolle. Olemme sitä mieltä, että kaikki palkansaajat ja yritäjät, joilla on enintään 50 työntekijää, on vapautettava näistä korotuksista, ja näitä maksuja on muutoinkin alennettava. Kehitysalueella oleva suurempikin yritys voisi poikkeuksellisesti saada vastaavan helpotuksen.

Kerta kaikkiaan on Suomen kansan pantava kova kovaa vastaan veroryöstölle ja verovarojen väärinkäytökselle. Oikeuskanslerikin on vastaavia tapauksia todennut. Mutta eduskunnan 17 milj. nykymarkan kavallusväärinkäytöskin makaa edelleen vihreän veran alla perustuslakivaliokunnassa, jossa se nyt lopulta näyttää lähtevän liikkeelle tämän päivän käsittelyn perusteella, vaikka olemme tehneet kaikkemme, että lain tulee olla kaikille sama. Haluaisin myös SMP:n puolesta todeta, että kaikki kohtuuttomat verovapaudet aina rikkaiden valtion obligaatioiden ja miljoonatalletusten verovapauksia myöten on poistettava sekä pantava pitävä sulku kaikille veroporsaanrei'ille. Tulemme ehdottomasti vaatimaan, että verotettavan tulon alarajaa nostetaan. Koska on varaa suuryhtiöiden verohelpotuksiin ja tuhlailuihin aina ulkomaanmatkoja myöten, niin täytyy myös olla varaa pienituloisten kohtuuttomien verojen alentamiseen. Katsomme, että sellaisesta tulosta ei saa ottaa penniäkään minkäänlaista veroa, joka ei edes turvaa vähimmäistoimeentuloa.

Suomi on tuhlailun ja mustien suurten virkaautojen luvattu maa. Kustannukset ovat ilmeisesti valtavat. Pääministerillä Ruotsissa on vain yksi auto, ja sitä samalla käyttävät kaksisataa muuta korkeata virkahenkilöä. Ottakaamme tästä esimerkkiä ja muistakaamme, että Ruotsi on moninkertaisesti rikkaampi maa kuin Suomi.

Ensi talvena kansamme saa kärsiä jälleen pahasta työn ja toimeentulon puutteesta virheellisen talouspolitiikan vuoksi. Valtio käyn-

nistää laajalti työllisyystöitä, jotka kuitenkin ovat niin epätaloudellisia, että yksi pienellä ansiolla työhön sijoitettu henkilö maksaa valtiolle keskimäärin noin 3 500 mk kuukaudessa, minkä lisäksi työllisyystöissä käytettävät ulkomaiset koneet köyhdyttävät maatamme ja ylläpitävät ulkomaankauppamme epätasapainoa.

Maassamme on kuitenkin kaikille riittävästi tehtävää. Nykyinen tilanne on tulosta virheellisestä ja typerästä asioiden hoidosta sekä työvaltaisten yritysten ryöstöverottamisesta. Onhan jopa työmies pantu erityisverolle, sillä joka ottaa tehdaskoneen työmiehen tilalle, hän saa siitä suuria etuja ja jopa vapautuu sosiaaliturvamaksuista. Kuitenkin jokainen työhön kykenevä edustaa suurta kansallista varallisuutta. Ruotsissa lasketaan, että jokainen suomalainen rikastuttaa Ruotsia keskimäärin 100 000 mk vuodessa. Kysymyksessä yksistään Ruotsiin pakkoajettujen kohdalla on suurempi taloudellinen menetys vuodessa kuin koko hallituksen esittämän budjetin menopuoli. Tähän meillä on muka varaa, mutta ei ole varaa järjestää työtä ja maksaa työstä kunnollista ansiota.

Suuret puolueet sekä koivistolais-karjalainen talouspolitiikka ovat kansamme taloushistorian suurimpia köyhdyttäjiä. On käsittämätöntä, että tällaista menoa edelleen kansanvaltaisesti tuetaan. Siihen meillä ei kuitenkaan todella ole enää varaa.

Samanaikaisesti työttömyyskorvaukset paisuvat. Kuitenkaan laiskuutta ei pitäisi suosia ja edesauttaa. Jokaiselle on turvattava jokapäiväinen leipä, mutta tällöin ei saa unohtaa, että tuottava työ on kansakunnan voima ja kunnia. SMP kannattaa kunnollisia työttömyysavustuksia, mutta vaatii, että samalla on lyhyessä ajassa asianomaiselle osoitettava paikkakunnalla sopivaa työtä. On väärin, että toiset uupuvat jatkuvan raskaan työn alla ja saavat tästä niukan ansion ja vielä maksaen kuuliaisesti raskaat verot, mutta samanaikaisesti työtä halvennetaan laiskuutta ja pinnausta edesauttamalla. Tämä on yhteiskuntajärjestyksemme haudan kaivamista. Kansan on noustava sitä vastaan, mutta se ei saa tapahtua tuottamalla kärsimyksiä työtä vailla oleville ja heidän perheilleen.

Syy nykyiseen tilanteeseen on maamme valtaapitävissä ja sosialismin päämäärissä, että kansanvaltaista yhteiskuntajärjestystä on sabotoitava, jotta ajauduttaisiin kansan tahdon vastaisesti pakkososialistiseen järjestelmään. Kun aivan oikein Karjalaisen hallituksen esityksen perusteella työllisyysavustuksia viime keväänä korjattiin, jotka avustukset on myös maksettava heti eikä pitkän ajan päästä, niin SMP:n eduskuntaryhmä esitti, että työttömyyskorvausta ja avustusta saaville on viimeistään kuukauden sisällä osoitettava kotiseudullaan sellaista työtä muun työn ohella, että se auttaa työllä raskautettuja ja pienyrittäjiä, mutta me jäimme eduskuntaäänestyksessä yksin. Yhteinen rintama SKDL:stä kokoomukseen saakka oli meitä vastassa.

SMP ei hyväksy maassamme työttömyyttä. Se voidaan poistaa lyhyessä ajassa. Olemme valmiit sen tekemään. Suunnattomat työllisyysmenot on käytettävä tuottavasti ja jatkuvia työpaikkoja lisäävästi. Tältä pohjalta SMP esittää, että työttömyyttä aikaansaava lainojen kiristäminen on lopetettava ja kohtuuton lainakorko alennettava. Viime viikolla pankkivaltuusmiesten kokouksessa viimeksi, kun esitimme edes lainakoron korotuksen kumottavaksi, emme saaneet enää edes SKDL:n kannatusta. Valtaapitävien suosion tavoittelu näyttää olevan sielläkin syvälle juurtunut.

Työvaltaisille yrityksille on, jos ei muualta niin työllisyysvaroista, annettava lainoja. Samoin on nimenomaan vaikeilla alueilla tällaisten yritysten sosiaaliturvamaksut tilapäisesti suoritettava valtion varoista, ja myös on voitava maksaa osa palkasta työllisyysvaroista. Näin tapahtuu Ruotsissa. Tämä on järkevää työttömyyden poistamista.

Mutta hallitus jatkaa kehitysalueiden ja Lapin riistoa. Vaikka valtion työvaroja on vähennetty kautta maan kehitysalueilta, niin kuitenkin keskustapuolueen kansanedustajat kehuvat budjettiesitystä hyväksi. Tämä on käsittämätöntä.

SMP ei hyväksy siirtotyömaita. Ne ovat tarpeettomia. Jos sellaisia kuitenkin järjestetään, on siirtotyömailla maksettava kunnollinen päiväpalkka. Yleensäkin kun rehellisestä työstä, olipa elinkeinonala mikä tahansa, maksetaan kunnollinen ansio, niin tällöin tarkoituksenmukaisimmalla tavalla kansalle tulee ostokykyä ja raha alkaa liikkua, työttömyys poistuu ja työttömyyskeinottelu myös estyy. On suorastaan käsittämätöntä, että toisaalta työapua ei saa millään ehdoilla ja toisaalta on todellista työttömyyttä. Tämä on maamme valtaapitävien häpeäksi ja heidän kyvyttömyytensä ja hyväntahdon puutteen osoitus. Ilmeisesti tähän ovat syynä myös liian alhaiset ansiot rehellisestä työstä sekä liian raskaat verot.

Maamme taloushistoria tuskin tuntee suurempaa petosta kuin viime vuosien vääryydet Lappia ja kehitysalueita kohtaan. Nämä alueet ovat köyhtyneet suunnattomasti valtakuntamme muiden osien edistyessä. Muutamassa vuodessa on kansamme vuosisatainen rakennustyö onnistuttu lähes tuhoamaan kehitysalueella, ellei yhdennellätoista hetkellä saada suunnanmuutosta aikaan. Ne vanhat puolueet, jotka ovat saaneet Lapista ja kehitysalueelta valtakannatuksen, ovat raskaasti pettäneet näiden alueiden väestön. Huonojen jälkien peittämiseksi ja SMP:n vaalivoiton vuoksi saatiin lopulta lupausten ja murusten lisäksi aikaan kehitysaluerahasto, mutta sekin on jo tähän mennessä muodostunut suureksi pettymykseksi. Rahaston vähäisiä varoja ohjataan kohtuuttoman paljon suurille yrityksille, ja kehitysalueiden väestön valtaenemmistö on jätetty kokonaan lainoituksen ulkopuolelle. SMP:n esitykset eduskunnassa korjausten aikaansaamiseksi ovat kaikuneet kuuroille korville. Samoin makaa vanhojen puolueiden peukalon alla SMP:n eduskuntaryhmän lakialoite kehitysalueiden tukemisen perusedellytyksistä. Vain tällä tavoin luotaisiin tulevaisuuden mahdollisuudet. Nythän kehitysalueiden perusedellytykset eivät ole samat kuin rintamailla, vaan riisto jatkuu aina vain tehostetumpana. Tämä on läpinäkyvänä peruspiirteenä myös esillä olevassa budjetissa. Lainat ovat kiven alla ja lainakorko korkea. Raskaat ylimääräiset verot painavat erityisesti kehitysalueita. Kuljetuskustannukset nousevat, mikä on erityinen lisävero kehitysalueille, samoin kunnallisveroäyrin hinnat.

Vaikeuksissa olevien kuntien määrärahoja on budjetissa suorastaan vähennetty 25 %:lla. Samoin on vähennetty valtion työmäärärahoja kehitysalueilla. Esitetyt varat maaseudun sähköistämiseen ovat niukat, ja välttämätön sähkö tulee laajalti yritteliäisyydelle ja viljelijöille kohtuuttoman kalliiksi. Muuntajien saaminen syrjäisemmille seuduille on monasti kiven alla. SMP:n eduskuntaryhmä on tehnyt näistäkin asioista korjausesitykset.

Sitä vastoin on lopulta annettu perään SMP:n vuosikausia toistuneille esityksille, että lisävaroja on osoitettava maan uumenissa olevien rikkauksien etsimiseksi ja käyttöön saamiseksi. Vuodesta vuoteen on SMP jäänyt tässä hyvässä esityksessään eduskunnassa budjetin käsittelyssä yksin, mutta nyt on hallitus ollut pakotettu tunnustamaan SMP:n jälleen olleen oikeassa.

Kun lisäksi hallituksen yksimielisen äskeisen päätöksen mukaisesti perhe- ja pienviljelmien tuhoamista on tehostettava, niin onko tällainen todellista kehitysalueiden auttamista? Kuljetuskustannukset ja rautatietariffien nousut nostavat myös rehun hintaa. SMP on tehnyt eduskunta-aloitteen tämänkin epäkohdan poistamiseksi.

Näin siis kohdellaan oman maamme vaikeuksissa olevia alueita ja vaikeuksissa olevaa väestöä. Mutta samanaikaisesti hallitus esittää suuren maailman kehitysapua lisättäväksi yksistään viime vuodesta 37 %:lla, joka kehitysapu on asiallisesti moninkertainen oman maamme kehitysapuun verrattuna. Ja aina vain luvataan lisää, kuten Turkille annettu 2.5 %:n korkoinen suuri laina. SMP ei vastusta suuren maailman kehitysapua, mutta pidämme ehdottomasti kiinni siitä, että oman maan vaikeuksissa olevat alueet ja oman vaan vähäväkiset on asetettava vähintään samanarvoiseen asemaan. Siksi SMP:n eduskuntaryhmä on tehnyt budjetin yhteydessä aloitteen erityisen kehitysavun myöntämiseksi oman maan vähäväkiselle väestölle.

Kun SMP:n edustaja televisiossa paljasti, että maidon kuluttajahinta on vuodesta 1967 noussut 17—21 penniä pakkaustavasta riippuen, mutta tuottajahinta ei ole noussut käytännöllisesti katsoen ollenkaan tänä aikana myös nousseet meijerikorvaukset huomioon ottaen, niin syytettiin keskustapuolueen taholta asiattomasti, että me olemme muka julkisuuteen antaneet vääriä tietoja. Samoin on meitä syytetty asiattomuudesta, kun olemme esiintuoneet totuuden, että perhe- ja pienviljelmät ovat erityisesti koivistolais-karjalaisen talouspolitiikan aikana kautta maan kehitysalueiden rinnalla köyhtyneet. Voimassa olevia lakeja ei ole noudatettu ja kustannusten nousut on unohdettu. Kaikkien pienyrittäjien tappolinja on ollut jokapäiväistä todellisuutta. Kaikista näistä syistä SMP:n Oulun puoluekokous yksimielisesti katsoi, että maidon tuottajahintaa on nostettava heti 15 penniä sekä muutoinkin perhe- ja pienviljelmille tehtävä oikeutta. Samalla totesimme, että tämä on mahdollista ilman kuluttajahinnan nostamista, kun eräiden muiden tarpeettomien menoerien lisäksi luovumme voin ja muiden elintarvikkeittemme järjettömästä ulkomaille lahjoitusviennistä valtavilla vientipalkkiovaroilla ja myymme nämä tuotteet alennettuun hintaan kansaneläkeläisille, suuriperheisille ja muille pienituloisille. Totuus nimittäin on, että elintarvikkeiden kulutusta maassamme supistetaan

perheissä sen vuoksi, että ei ole riittävästi varoja syödä voita, kananmunia ym. ja juoda maitoa vapaasti. Tätä eivät kuitenkaan tunnusta maamme valtaapitävät, jotka tosiasioiden vastaisesti väittävät, että maamme on muka kaikille kansalaisillemme hyvinvointivaltio ja että päinvastoin kansalla on liikaa rahaa. Lisäksi he vain lisäävät karjatalouden vaikeuksia, ja niinpä hallitus äskettäin alensi huomattavasti margariinin tuontimaksua, jotta teollisuus saisi halpaa margariinia. Valtio lahjoitti 4 milj. mk teollisuudelle karjatalouden harjoittajien kustannuksella.

Kaiken kukkuraksi Karjalaisen hallitus yksimielisesti budjettiesityksensä perusteluissa vaatii 500 000 peltohehtaaria lisää poistettavaksi tuotannosta. Tämä vaatimus yksistään merkitsee yli 100 000 pientilan hävittämistä, mutta samanaikaisesti hallitus esittää valtion margariinitehtaiden koneiden hankintaan myönnettäväksi huomattavia varoja. Tämä jos mikään on talonpojan tappolinjaa. Jopa sosialidemokraattien taholta järjettömästi hyökätään pinta-alalisien tulokaton liian alhaista korotusta vastaan, vaikka pinta-alalisien saaminen on rajoitettu perhe- ja pienviljelmiin. Kartanoherruus ja kolhoosit ovat sosialidemokraattien tähtäimessä. Totuus paljastuu ennemmin tai myöhemmin, totuuden salaaminen ei onnistu kauaa. Niin on käynyt myös perhe- ja pienviljelmien kohdalla.

Julkisuuteen on äskettäin tullut tietoja, jotka osoittavat, että perhe- ja pienviljelmien ansiot viime vuonna ja kuluvana vuonna selvästi ovat alentuneet, mutta kustannukset eritäin raskaasti nousseet. Tästä huolimatta keskustapuolueen kansanedustajat äänestivät eduskunnassa SMP:n esitystä vastaan maidon tuottajahinnan korottamiseksi. Väärän ja epäoikeudenmukaisen talouspolitiikan johdosta kansamme köyhtyminen on yleistä. Ei siis ole ihme, että nykyinen keskustapuolueen maatalousministeri luopuu eduskunnasta ja siirtyy alkoholiliikkeeseen viinan myyjäksi 9 495 markan kuukausipalkalle. Maitopula uhkaa, mutta viinapulaa ei ole näköpiirissä. Keskustapuolue on siis ollut hallituksessa vallan vuoksi puristamassa myös perheja pienviljelmiä, vaikka hallituksessaolo on valheellisesti lavastettu muka välttämättömäksi auttamiseksi. Kaikesta tästä huolimatta jatkuu perhe- ja pienviljelmien halpakorkoisen lainoituksen supistaminen. Koko kansan ja kuluttajien edun mukaisesti maatalouden tarpeettomia kustannuksia ei alenneta eikä poisteta, vaan niitä vain jatkuvasti ja tarkoituksellisesti nostetaan. Koneitten hinnat ovat nousseet suunnattomasti, elintarvikkeilla on liikevaihtovero, vaikka peruselintarvikkeiden leipää myöten tulisi olla halpaa. Tarpeetonta manttaalimaksua ja pakollista metsänhoitomaksua ei ole poistettu. Tierasitukset, sähkön hinta, eläinlääkärimaksut ja maanmittarien maksut nousevat jatkuvasti, vain eräitä esimerkkejä mainitaksemme, autiotuvalla maaseudulla, vaikka esim. tiet yleisinä liikenneväylinä olisi ehdottomasti ylläpidettävä valtion varoilla. Selvä umpikuja uhkaa. Mutta piiruakaan ei luovuta suunnitelluista perustiloista ja sosiaalitiloista eikä myöskään hyväksytä SMP:n linjaa osa-ajan viljelystä, jolloin oman kodin ja asunnon sekä ainakin leivän ja särpimen lisäksi järjestettäisiin riittäviä sivuansiomahdollisuuksia yritystoiminnan hajasijoituksen avulla maaseudulle. Tällöin vältyttäisiin suurten asutuskeskusten ahtautumista ja jatkuvasta asuntopulasta. Tällöin estettäisiin valtakunnallisesti vaarallinen laajojen alueiden autioituminen sekä pelastuttaisiin myös pahoilta saasteongelmilta ja kustannuksilta sekä estettäisiin moni koti ja perhe hajoamasta. Mutta tästä välittämättä pakettitilojen järjettömyys jatkuu, ja luopumiskorvauslakikin suunnitellaan sille vääryyden pohjalle, että perhe- ja pienviljelijät maksaisivat itse omat eläkemaksunsa, niin kuin SKDL on vaatinut metsätyömiesten kohdalla epäoikeudenmukaisesti tapahtuvaksi. Virhelinjan seurauksena välttämättömät kauppapisteet häviävät ja pienkoulut tuhoutuvat, mutta kuljetusvälineiden hinnat nousevat huippulukemiin. Kaiken tämän seurauksena myös linja-autoliikenne tukehtuu ensiksi syrjäseuduilla, syrjäseutujen kasvavista tierasituksista puhumattakaan. SMP:n eduskuntaryhmä on tehnyt kaikkien näiden asioiden korjaamiseksi aloitteet. Myös linja-autoliikennettä on pidettävä yllä ja tarpeen vaatiessa tällaisia linjoja välttämättä tuettava valtion varoista.

SMP vastustaa samoin jyrkästi puujalosteiden viennin erityisverolakia, joka on pannut jo kantohinnan kulkemaan alenevaan suuntaan. Pidämme edesvastuuttomana suunnitelmia 30 %:n pidätyksestä. Yli 90 % metsälöistämme on pienmetsälöitä, joista yli 25 % on alle 10 ha. Suurmetsänomistajia ovat maassamme vain valtio ja suuryhtiöt sekä eräät harvat yksityiset. Kun lisäksi koko kantohintatulo on vain 3 % kansantulostamme ja muutaman prosentin alhaisten palkkojemme korotus on enemmän kuin

koko valtakunnallinen kantohinta, niin on väärin, että pienmetsänomistajien omaisuus sosialisoidaan ja heihin kohdistetaan yliraskas erikoisverotus samanaikaisesti kun suuryhtiöt saavat valtavia verohelpotuksia.

Tiedämme, että sosialistiset puolueet yhdessä oikeiston ja keskustapuolueen johdon kanssa haluavat tuhota perhe- ja pienviljelmät. Erityisesti on keskustapuolueen ryhmä 70 ahkeroinut tämän asian parissa. Mutta me uskomme, että myös asutuskeskusten väki tajuaa tällaisen vääryyden suureksi kansalliseksi onnettomuudeksi. Jos tässä onnistutaan, niin tämän jälkeen elintarvikkeiden kuluttajahinnat todella maassamme tulevat nousemaan ja elintarvikkeista on jopa pulaa, niin kuin monesta maasta olemme havainneet. Tämän jälkeen työnkysyjiä kasvavissa asutuskeskuksissamme on aina enemmän kuin työn tarjontaa ja pienituloisten asema entistä heikompi, siitä puhumattakaan että asuntopula tulee suorastaan hirmuiseksi ja vuokrarasitus entistä pahemmaksi.

SMP tarjoaa yhteistyön kättä kaikkien maamme pienituloisten ja pienomistajien kanssa sosialismin ja monopolipääoman pakkovaltaa ja kuristusotetta vastaan. Tämä meidän linjamme on todella Suomen kansan haluama linja yli elinkeinorajojen ja yli puoluerajojen.

Asunto on kylmässä ilmanalassamme jokaiselle välttämätön. Asuntopula on maassamme seurausta pienasuntojen sortamisesta sekä grynderеiden ja sosialismin suosimisesta. Asuntojemme tarvikkeet ovat kotoista perua, eikä työvoimastakaan ole ollut pulaa. Kuitenkin on vuosikausia kymmeniätuhansia rakennustyömiehiä aika ajoin pidetty toimettomina ja kassaavustuksen varassa. Tämä on ollut järjetöntä menoa, ja sen maksavat kärsimyksillään nuoret parit, asunnon puutteessa olevat ja kurjissa asunnoissa asuvat. Ei edes korjauslainoja ole myönnetty, mutta hyviä asuntoja puretaan jatkuvasti tuhansittain maassamme vuodessa, jotta grynderit voisivat valtion tuella ansaita. Jälleen näemme, mitä monopolien ja kollektivismin yhteistyö merkitsee käytännössä Suomen kansalle.

Vuodesta vuoteen ovat nykyiset valtapuolueet nimenomaan vaalien alla luvanneet poistaa asuntopulan. Tilanne on kuitenkin vain huonontunut jatkuvasti. Viime vuonna käytettiin asuntojen rakentamiseen yhteensä noin 3 000 milj. mk. Hallituspuolueet pitävät kovaa ääntä, kun nyt tarkoitukseen on esitetty 730 milj. mk. Tämä lisätty asuntomääräraha ei ole edes neljättä osaa viime vuonna asuntojen rakentamiseen käytetyistä varoista. Kuitenkin rakennuskustannukset tänä vuonna ovat jo paljon korkeammat kuin viime vuonna, jotenka samalla rahalla saadaan ehkä vain neljännes vähemmän asuntoja. Kuitenkin valtapuolueet haluavat tukahduttaa kansan omatoimisen rakentamisen ja siirtää kaiken rakentamisen grynderеiden ja yhteiskunnan linjalle. Tämä merkitsee todellisuudessa asuntopulan pahenemista ja syyttömien kärsimysten entisestään kasvamista. Jallitetaan kansaa halvoilla yhteiskunnan asunnoilla, joihin kuitenkin pääsevät vain muutamat ja harvat. Suurin osa kansasta joutuu odottamaan vuodesta vuoteen ja suurten puolueiden virheellisen asuntopolitiikan, puoluelinjan vuoksi kärsimään asuntopulasta ja raskaista vuokrista. Tämä on kansan pettämistä. Nytkin pitäisi budjettiin lisätä yli 3 000 milj. mk lisää varoja asuntotuotantoon, jos halutulla linjalla aiotaan edes entisissä lukemissa pysyä. Tällaista esitystä ei miltään taholta ole edes tehtykään. Kansaa ja asunnontarvitsijoita siis petetään. Kaiken kukkuraksi tämä grynderilinja merkitsee kohtuuttoman kalliita asuntoja. Pienituloiset eivät pysty niissä asumaan. Nytkin Helsingissä on satoja uusia asuntoja tyhjinä. Samanaikaisesti halpakorkoista aravalainaa myönnetään jopa 3 000 mk kuukaudessa verotettavaa tuloa maksaville suurituloisille ja harjoitetaan muutoinkin näissä asioissa suosikkipeliä.

Monopolien ja kollektivismin linja ei vetele myöskään asuntoasioissa. Sitä vastoin pelastus on SMP:n näkemyksessä. Se on seuraava. Asemakaavoituksen kautta on heti tehtävä kaikkialla riittävästi tonttialueita. Tämä on käytännön maareformia. Laiminlyöty asemakaavoitus ei saa olla rakentamisen esteenä. Jopa vuosikymmeniä ylläpidetyt laajat rakennuskiellot on kumottava. Näin tonttien kohtuuttomat hinnat poistuvat, kun niitä on riittävästi saatavissa. Näin on käytettävissä maata, jolle rakentaa. Tämän rinnalla on myönnettävä halpakorkoisia lainoja kansan omaan asuntotuotantoon. On käytettävä hyväksi erityisesti pientalolinjaa ja kansan omatoimisuutta. Enemmistö väestöstämme haluaa pientaloasuntoja. Mutta suuret puolueet eivät niitä hyväksy, koska ne haluavat tuhota itsenäisen pienomistuksen. Siksi omakotitaloja ja pientaloja painetaan kohtuuttomilla katurasituksilla, vaikka kadut ovat yleisiä liikenneväyliä ja kuuluvat yhteiskunnan kustannettaviin. Ja kaiken kukkuraksi valtio pitää

itsellään kunnille kuuluvat moottoriliikenteen verotulot. Pientaloasuntojen rakentamisen ja korjaamisen yhteydessä tulee myös voimakkaasti avuksi kansalaisten hartiapankki. Asunto ei tule liian kalliiksi. Kun ihmiset haluavat omistusasuntoja, on niitä heille annettava. Asumistuki on ulotettava myös heikkoihin asuntoihin sekä omistusasuntoihin ja halpakorkoisilla lainoilla estettävä kohtuuton rasitus. Oma asunto on ehdottomasti saatava täysin verovapaaksi ja vuokralaisille myönnettävä verotuksessa vastaava vähennysoikeus. Kunnallisten asuntojen purkaminen on estettävä sekä kautta maan myönnettävä halpakorkoista lainaa asuntojen korjaamiseen. On korkea aika lopettaa omakotitalojen syrjintä. Aravan kielto lainojen myöntämisestä hajasijoitusalueille ja maaseudulle, jonka Karjalaisen hallitus on yksimielisesti hyväksynyt, on kumottava. Kehitysalueella on väestön sisäistä siirtymistä varten oman kunnan keskukseen myönnettävä aravalainoja. Keskeneräisten rakennusten lainoitusta eivät saa estää byrokraattiset määräykset.

Kaikista näistä asioista on SMP:n eduskuntaryhmä jälleen tehnyt asianmukaiset aloitteet, mutta pelkäämme, että muut puolueet ovat edelleen vastaan. Ne ovat valmiit kustantamaan hajoavien perheiden lapset suurkeskuksissa jopa lastenkoteihin, jolloin kustannus on vähintään yhteiskunnalle 1 500 mk/kk lasta kohti. Tämä on järjetöntä! Sitä vastoin lasten päiväkoteja on omien asuntojen lisäksi rakennettava riittävästi ja ohjattava lastenkotien varat näihin hyödyllisiin ja järkeviin tarkoituksiin. Helsinki rakentaa mahtavia konserttihalleja ja teatterirakennuksia ja muita julkisia rakennuksia, jolloin jokaisella kaupunginjohtajalla on jopa virkahuoneensa yhteydessä oma keittiö ja viinakaappi, mutta lastentarhoihin varoja ei riitä. Samanaikaisesti vanhuksia ajetaan purettavista taloista kaduille ja tuhannet perheet hajoavat.

Jokaisella täytyy olla oikeus kykyjänsä vastaavaan koulutukseen varallisuudesta riippumatta. Tässä suhteessa valtapuolueiden korjaustoimenpiteet ovat olleet hitaita, mutta sitä nopeampaa pienkoulujen hävittäminen ja laajojen alueiden väestön kouluasioissa saattaminen entistä huonompaan asemaan. On hämmästyttävää, että hallitus on unohtanut sen ikävän tosiasian, että kehitysalueella ammattikouluihin pääsee keskimäärin vain 40 % hakijoista, kun etelässä tilanne on paljon edullisempi. Kuopion ja Mikkelin lääneissä kaikki ammattikoulut ovat kuntien kustannettavina, mutta rikkaassa etelässä valtio osallistuu huomattavasti enemmän menoihin valtion ammattikoulujen muodossa. Itseopiskelu ja iltaopiskelu näyttää edelleen olevan sorretussa asemassa. Tämä on käsittämätöntä, kun samalla muistamme valtapuolueiden raskaat laiminlyönnit menneinä vuosina ammattikurssien ja ammattikoulutuksen järjestämisessä nimenomaan kehitysalueilla. SMP ei hyväksy mitään eriarvoisuutta varattomien opiskelun tukemisessa, koska rahaa liikenee myös vähemmän tarpeelliseen opiskelutukeen.

Oman lukunsa muodostaa kansanmusiikin ja muun kansankulttuurin väheksyminen kun sitä vastoin esim. pienen piirin ooppera saa suuret rahat. Olemme kaikissa näissäkin suhteissa tehneet korjausesitykset.

SMP hyväksyy parlamentaarisen puolustuskomitean perusajatukset. SKDL jäi yksin vaatimuksessaan, että maatamme ystävyys- ja avunantosopimuksen perusteella olisi puolustettava vieraan valtakunnan sotavoimilla. Tämä olisi mielestämme suuri kansallinen onnettomuus, ja siksi maamme ei voi olla aseeton maa. Mutta puolustusmenot eivät saa alentaa kansamme elintasoa. Tämä ei olekaan tarpeellista, kun asiat hoidetaan oikeudenmukaisesti, vaan päinvastoin puolustuslaitos tarjoaa Suomen kansalle oikein jäljestettynä varsin huomattavan määrän pysyviä työpaikkoja. SMP ei hyväksy sitä, että asevelvollisten päivärahaa nostetaan vain 2 markkaan. Olemme tehneet raha-asia-aloitteen 5 markan päivärahasta ja vaadimme kotiuttamisrahaksi 300 mk. Nykyinen kotiuttamisraha on melko laajalti vain katteeton lupaus.

Yksilön asema on maassamme heikko rahan mahtia ja yhteiskunnan mahtia vastaan. Näitä molempia voimia vastaan on tavallisia ihmisiä suojeltava. Sosialismi vastustaa liiallista rahan mahtia, mutta tekisi yksilöstä yhteiskunnan ja virkakoneiston orjan. Ei-sosialistiset puolueet varoittavat pakkososialismista, mutta niiden tukema suuri raha ja yhteiskunnan mahti näyttävät maassamme hämmästyttävästi löytäneen toisensa kansan sortamiseksi. Tämä on saattanut tavallisen ihmisen laajalti oikeusturvaa vaille niin valtion hallintokoneistossa kuin tuomioistuimissa. Byrokratia ja muodollinen pykäläoikeus rehoittavat, korppi ei korpin silmää noki. Jos kuitenkin tuomarit tehdään poliittisten voimien käskyläisiksi, niin silloin olemme diktatuurimaiden järjestelmässä. Tavallinen ihminen ei tällöin koskaan saa oikeutta mahtimiehiä vastaan eikä yhteiskunnan napamiehiä

saateta väärinkäytöksistä syytteeseen. Tässä suhteessa SMP:llä on karvaita kokemuksia ja selviä todisteita. Siksi puolustamme tuomioistuinlaitoksen uudistamista kansanvaltaiselta perustalta. Riippumaton ja oikeudentuntoinen tuomari, joka on yhteiskunnallisesti valistunut, on paras kansan turva. Valtapuolueet ovat kuitenkin laiminlyöneet tuomioistuinlaitoksen puutteiden korjaamisen, ja nyt näitä puutteita aiotaan käyttää hyväksi tuomareiden alistamiseksi poliittisten voimien sokeiksi käskyläisiksi.

Myöskään valtapuolueet eivät tunne halua virkakoneiston mielivallan estämiseen ja tavallisten ihmisten oikeusturvallisuuden vahvistamiseen. Hämmästyttävästi jopa maamme korkein taho on arvovallallaan tukenut yhteiskuntamme vastaisia anarkistisia voimia aina julkisuuteen tulleita myötätuntokirjelmiä myöten.

Oikeuskanslerin virasto ja eduskunnan oikeusasiamiehen virasto pyytävät useimmiten lausunnon vain syyllisiksi väitetyiltä, ja näin jää monesti totuus selvittämättä. On myös muistettava, että vapautuva vanki on sovittanut rikoksensa ja että valtio ei saa käyttää häntä riistettävänä työvoimana vankila-aikana. Siksi vangille on maksettava työstä työehtosopimuksen mukainen palkka, jotta syytön perhe ei joutuisi tarpeettomasti kärsimään. Vapautuvalle vangille on tarpeen vaatiessa maksettava myös tukiraha elämän vapaudessa alkuun pääsemiseksi, jolloin kuitenkin varojen väärinkäyttö on estettävä.

Virkapaikkojen saamiseksi loppuun käytetyille puoluepampuille ollaan valmiita kustannuksista piittaamatta perustamaan kalliita ja asioiden käsittelyä hidastavia keskusvirastoja, mutta kansanvaltainen maakuntaitsehallinto näyttää olevan lupauksista huolimatta vastatuulessa. Kuitenkin byrokratian väheneminen toisi asioiden käsittelyyn nopeutta, säästöä ja parempaa paikallista asiantuntemusta maakuntaitsehallinnon avulla.

Karjalaisen hallitus ja presidentti ovat eduskunnan ja sen ulkoasiainvaliokunnan epäkansanvaltaisesti ja väheksyvästi sivuuttaen esittäneet Itä-Saksalle ja Länsi-Saksalle kaikkien epäselvien asioiden selvittämistä ja molempien Saksojen yhtäaikaista diplomaattista tunnustamista. Kun Suomen kansalle on jatkuvasti vakuutettu, että aktiivinen puolueettomuuspolitiikkamme on täysin tunnustettu niin idässä kuin lännessä, niin herättää huomiota ja epävarmuutta se seikka, että nyt tässä yhteydessä kuitenkin pyydetään Saksoilta myös puolueettomuuspolitiikkamme hyväksymistä ja tunnustamista. Eivätkö asiat siis olekaan niin hyvässä kunnossa kuin mitä vuosikausia on vakuutettu? SMP katsoo, että Itä-Saksa on itsenäisenä valtiona tosiasia ja tasa-arvoinen muiden valtakuntien kanssa. Toisen maailmansodan seurauksena meillä on kuitenkin Itä-Saksan ja Länsi-Saksan kanssa vain kaupalliset konsuliyhteydet. Näiden valtioiden diplomaattinen tunnustaminen puuttuu.

Tasavallan presidentti ja hallitus ovat nyt esittäneet neuvotteluja molempien Saksojen kanssa näiden maiden diplomaattiseksi tunnustamiseksi mahdollisimman pian. Nykyisessä tilanteessa tämä merkitsee aktiivisen puolueettomuuspolitiikkamme laajentamista suurvaltojen ristiriitojen alueelle. Ovatko nämä toimenpiteet varmasti maamme edun mukaisia ja sopivaan aikaan tehtyjä? Tämä on epävarmaa. Tätä todistaa sekin, että ulkoministeri Leskistä syytetään sivu suun puhumisella maan vahingoittamisesta, mutta samanaikaisesti väitetään aloitteen ajankohdan olleen täysin oikean. Jo nyt voidaan todeta, että lännessä Suomen aloite on herättänyt ärtymystä ja vastustusta. Meidät on laajalti mm. leimattu suuren itäisen naapurimme juoksupojaksi, joka on puolueettomuuspolitiikkamme luotettavuuden horjumista ainakin lännen yleisessä mielipiteessä. Myötämielisiä ystäviä me kuitenkin tarvitsemme kaikkialla. Joka tapauksessa näytämme aloitteen johdosta menettävän Euroopan turvallisuuskokouksen sijoittumisen Helsinkiin. Jännityksen lieventyminen Euroopassa ja Berliinin neuvottelut ovat todella hyvin monimutkaisessa ja ratkaisevassa vaiheessa. Maailman lehdistö katsoo, että Suomi on kannanotollaan sekaantunut asiaan, joka sille ei kuulu ja joka maan edun vuoksi ei ole ollut välttämätöntä tällä hetkellä.

Aloitteestamme emme ole myöskään saaneet itäiseltä suunnalta varauksetonta hyväksymistä. Näytetään epäiltävän, että Suomi yrittää konsteilla jarruttaa Itä-Saksan diplomaattista tunnustamista. Merkitseehän Suomen aloite sitä, että asian ratkaisu ja aikataulu on Länsi-Saksan käsissä. Olemme siis siirtäneet ulkopoliittisen päätäntävaltamme Länsi-Saksalle, sen ollessa jarruttavana voimana. Tätä ei voida pitää hyväksyttävänä.

Luonnollisesti Lapin väestön on saatava korvaus saksalaisten tuottamista vahingoista. Tämä on SMP:n kanta ja meillä ovat olleet siitä aloitteet. Mutta kun presidentin aloitteen rat-

kaisu ilmeisesti viipyy varsin kauan, niin kysymyksessä on enemmän vaalipropaganda Lapin väestön sumuttamiseksi. Viipyvillä ja epävarmoilla lupauksilla yritetään viihdyttää ja tyynnyttää hallituspuolueiden vuodesta vuoteen kaltoin ja kylmästi kohtelemaa Lapin väestöä.

SMP:llä on vahvoja epäilyksiä, että Saksojen diplomaattista tunnustamista ovat hallituspuolueet ja maamme korkein johto käyttäneet sisäpoliittisena pelastusaseena. Kun taloudelliset asiat on hoidettu huonosti, kohti umpikujaa, ja UKK-sopimuksesta on tullut pannukakku ja kansa on tyytymätön, niin tällaisilla tempuilla yritetään kääntää kansalaisten huomio pois maamme sisäisistä vaikeuksista. Tämä on historiassa vanha koeteltu keino, temppu, joka ei enää tepsi. Pitäisi jo myös uskoa, että Suomen kansan valtaenemmistö ei hyväksy pelin politiikkaa, jossa puolue-etu ja henkilöetu asetetaan maan edun edelle. Mörköpelottelu saa myös jo riittää aina uusnatsismi-vouhotusta myöten, jolleivat maamme valtaa pitävät halua saattaa itseänsä naurunalaiseksi kansan silmissä.

Suomen kansaa todella aliarvioidaan, mutta sitä vastoin Suomen kansa varmasti pitää kiinni eduskunnan oikeuksista, edustaahan eduskunta Suomen kansaa perustuslain mukaan valtiopäivillä. Siksi on hämmästyttävää, että ulkoasiainvaliokunnan yksimielistä tyytymättömyyttä eduskunnan sivuuttamisessa yritetään hallituspuolueiden taholta salailla. Vai vaikuttavatko eri henkilöiden kannanottoihin huhut ulkoministerin vaihtumisesta ja mahdollisuudesta päästä raitahousuihin? Vain keskustapuolue on ollut tyytyväinen ulkoasiainvaliokunnassa, kun eduskuntaa on jälleen väheksytty.

Tässä yhteydessä on myös paikallaan hieman kosketella maamme ulkomaankaupan asioita. SMP on sitä mieltä, että näihin asioihin ei pidä sotkea puoluepoliittisia ja ideologisia näkemyksiä. Kansamme edun mukaista on käydä terveellä pohjalla kauppaa kaikkien maiden kanssa mahdollisimman tehokkaasti. Kuitenkin maamme vahingoksi näyttää olevan niin, että sosialistiset puolueet enemmän tai vähemmän haluaisivat suosia kaupankäyntiä sosialististen maiden kanssa ja ei-sosialistiset puolueet kapitalististen maiden kanssa. Tämä on lastentautia. Ulkomaankauppa ei ole ideologinen asia, vaan koko kansan yhteinen leipäkysymys, mutta luonnollisesti ulkomaankaupan täytyy myös pitkällä tähtäimellä olla oman maan edun mukaista. Neuvottelun alla oleva kauppasopimus EEC:n eli Keski-Euroopan kanssa — jäsenyydestä ja muusta kiinteämmästä liittymisestä ei ole edes kysymys — ei saa johtaa Suomen joutumiseen Keski-Euroopan tyhjeneväksi ja autioituvaksi syrjäseuduksi. Oman kansan keskisuuren ja pienen yritteliäisyyden, työväestön sekä perhe- ja pienviljelijöiden etuja ei saa myydä harvalukuisten vientiteollisuuden etujen alttarille. Edut ja varjot on punnittava vastakkain ja otettava se ratkaisu, joka maalle kokonaisuutena on paras. Tämän mukaisesti on myös neuvotteluja käytävä. Tässä suhteessa hallituksen tähänastiset toimenpiteet eivät ole luottamusta herättäviä, vaan yksipuolisesti suurvientiteollisuuden etuja muiden kustannuksella suosivia. Työtä ja leipää jokaiselle me kuitenkin tarvitsemme kipeästi.

Edellä selostamani SMP:n peruspäämäärät ja ehdotukset kansamme laajojen kerrosten ajatuksiin ja toivomuksiin. Olen niitä laajaksi muodostuneesta puheestani huolimatta voinut kosketella vain pieneltä osin. Lukuisat tärkeätkin asiat pienemmistä puhumattakaan ovat jääneet mainitsematta. Ehdotuksemme merkitsevät sitä, että budjetin varojen käyttö suunnattaisiin uudella tavalla. Osuutta kansan hyväksi lisättäisiin ja varojen hyödylliseen ja tuottavaan käyttöön kiinnitettäisiin erityistä huomiota. Yrittäminen ja työ saatettaisiin sille kuuluvaan arvoon ja kunniaan. Kun näin tapahtuu, niin esittämämme menolisäykset voidaan hyvin jo säästää työllisyysmenoista ja ulkomaille tarpeettomasti menevistä varoista. Samalla kerättyjä suuria eläke- ja korvausrahastoja käytettäisiin hyväksi, mikä on aivan oikein.

Valtavia muitakin säästämismahdollisuuksia on aina hallituksen yksimielisesti esittämiä asiattomia puoluetukirahoja ja lehdistötukea myöten, jotka puoluetukirahat eri teitä jo nyt nousevat yli 100 milj. markkaan vuodessa. Tästä huolimatta hallitus budjetissaan esittää lisävaroja poliittisen sihteerin viran perustamiseksi jokaiselle ministerille. Kansanedustajien kansan leikillisesti sanomat "hunajapupurahat" siis laajennetaan myös ministereitä koskeviksi, heidän viihtyisyytensä lisäämiseksi. Jo nyt näitä poliittisia sihteereitä on ollut olemassa ja virkapalkkavaroja on ilman eduskunnan suostumusta käytetty väärin, mutta laki on vaiennut voiman edessä. SMP katsoo, että ministerin palkka on niin suuri ja suurten puolueiden puoluetukirahat ja varat ovat niin mahtavat, että ministereiden poliittisia sihteereitä varten ei saa myöntää lisää veronmaksajien varoja.

SMP:n rakentavan linjan paremmuus havaitaan jo siitäkin, että meidän linjallamme kansa saa oikeutta ja kansan toimeentulo paranee, mutta kuitenkin veroja voidaan alentaa ja valtion menot eivät kasva. Hiekka, väärinkäytökset, tuhlailu ja vuodot vain poistuvat rattaista. Säästytään myös tarpeettomalta rakentamiselta ja asuntopulasta, kun jo kautta maan olevia rakennuksia, niitä myös kotjaten, voidaan myös tulevaisuudessa käyttää hyväksi panematta lautoja autioihin taloihin. Ruotsissa asuva suomalainen väestö pääsisi palaamaan takaisin kotimaahan huomattavasti lisäämään kansantuloamme, rahaliikettä sekä valtion ja kuntien verotuloja. Työttömyys poistuisi.

Tavoitteemme ja ohjelmamme on kansan oma. Asiamme ydin keskittyy vain siihen, mistä saamme riittävää kansanvaltaista voimaa päämääriemme toteuttamiseksi. Tässä tarkoituksessa tarjoamme jatkuvasti yhteistyötä muiden puolueiden kanssa, jotka puolueet eivät tähän mennessä ole halunneet meitä hallitukseen ja jotka puolueet yhteisrintamassa SKDL:stä kokoomukseen saakka yrittävät painaa meidät matalaksi. Muistutamme Suomen kansalle, että jos SKDL ja sosialidemokraatit olisivat todella halunneet auttaa maamme pienituloisia ja vähäväkisiä, niin he eivät olisi painaneet meitä ulos yhteistyöstä ja hallituksesta. Muodostammehan yhdessä eduskunnan enemmistön. Muistutan Suomen kansalle, että jos keskustapuolue todella olisi halunnut pelastaa Lapin ja kehitysalueet sekä puolustaa maaseutua ja perhe- ja pienviljelmiä, niin keskustapuolueen kansanedustajat eivät ylpeilisi sillä, että he eivät äänestä SMP:n kanssa yhdessä ja SMP:n puolesta, tekipä SMP kuinka hyviä esityksiä tahansa. Suomen kansan on varmaan katkera todeta, että eduskunnassa pelin politiikka ja puolueen taktillinen etu käyvät asiallisen rakennustyön ja yhteistyön edellä, jota asialinja-SMP haluaa noudattaa ja toteuttaa. Siksi me aina tuemme hyvää asiaa eduskunnassa, tulipa esitys miltä taholta tahansa.

Kolmet tärkeät vaalit ovat Suomen kansan edessä. Nämä vaalit ovan kansalliselle tulevaisuudellemme ratkaisevat vaalit. Näissä vaaleissa heitetään arpaa kansanvaltaisesta yhteiskuntajärjestyksestämme ja kansanvaltaisen pienomistuksen ja yrittämisen tulevaisuudesta aina omakotitaloja myöten. SMP:n peruslinjasta ei ole epäselvyyttä. Suomen kansan asiana on valita, haluaako se ennakkoluulottomasti tukea yli puoluerajojen meitä, vai ollaanko valmiit sallimaan ja tukemaan nykyisen onnettoman menon jatkamista. Toivottomuuteen ei ole syytä, vaikka kiekuu kukko punaheltta, mutta aikaa jäljellä korjauksiin ei ole loputtomiin. SMP:n voiman ei tarvitse eduskunnassa enää paljoakaan kasvaa, kun muutos tulee varmasti. Tämän ovat SMP:n kannattajat tajunneet, ja siksi marssilaulussamme "Kansan puolesta" kaikuvat sanat: "Kuule, kuinka laulu soi jo kansan voimakkaan ja kuinka uljas aate uusi valtaa koko maan. Kansa voima maamme on, ei kalpa, katkeruus, ja ihminen on tärkein eikä valta, mahtavuus. Siihen uskomme niin kuin lakiin, oikeutehen. Työ on turvana ain' isänmaan."

Ed. Teir: Herr talman! Den budget regeringen nu presenterar, avspeglar tydligt det faktum, att vi nu befinner oss i en lågkonjunktur, vilken till största delen är beroende av det aktuella läget på världsmarknaden. Den konsumtionsökning och den därav följande importökning som skedde under den nyligen avslutade högkonjunkturen, förde med sig, att handelsbalansen år 1970 uppvisande ett underskott på 1 465 milj. mark. Samtidigt uppvisade bytesbalansen ett underskott på 1 005 milj. mark. Årets siffror väntas bli något lägre, men de är dock oroande. Trots en dylik utveckling växte valutareserven med över 500 milj. mark. Statens utgifter har samtidigt ökat långsammare än inkomsterna. För att motverka utvecklingen visavi handels- och bytesbalansen ansåg regeringen det nödvändigt att senaste vår införa en tilläggsskatt till omsättningsskatten i syfte att stävja efterfrågan på vissa bestående konsumtionskapitalvaror. Svenska riksdagsgruppen anser att denna extra skatt bör allvarligt prövas och så fort handelsbalansen och bytesbalansen det tillåter avskaffas. Det är att beklaga, att regeringen vill ha den extra skatten att gälla också under hela nästa år. Det föreligger skäl att undersöka huruvida det är möjligt att minska antalet varuartiklar, som berörs, då lagförslaget för år 1972 överlämnas till riksdagen.

För övrigt konstaterar svenska riksdagsgruppen, att finansministern lyckats stå emot de framställningar från vänsterns sida, som gällt en ytterligare skärpning av progressionen i beskattningen, som skulle ha berört stora medborgargrupper, däribland de sambeskattade. Regeringen bör nu ges arbetsro i skattefrågan så att vi faktiskt får förslag om en totalreform till riksdagen vintern 1972. Detta gäller såväl

den direkta beskattningen som en övergång till moms.

Mot bakgrunden av de svåra ekonomiska förhållanden som nu är rådande, måste regeringens budgetförslag anses utgå från riktiga principer. Målet i regeringens proposition d.v.s. en inriktning av den ekonomiska politiken så att totalefterfrågan kan hållas inom de gränser en tillfredsställande inre och yttre jämvikt förutsätter, är gott. För att nå detta mål är det nödvändigt att i likhet med vad regeringen föreslår öka investeringsverksamheten, vilket svenska riksdagsgruppen anser synnerligen angeläget. Speciellt med tanke på att en ökad arbetslöshet är att vänta, måste en aktivering av investeringsverksamheten ses som en positiv åtgärd. Likaså bör industrins och speciellt exportindustrins kapacitet ökas i syfte att trygga dess konkurrensställning, dels på den internationella, dels på hemmamarknaden i förhållande till importvarorna.

För kommunernas del är det troligt, att regeringens åtgärder inte är tillräckliga med tanke på att många kommuner även under gynsamma förhållanden och tider har att kämpa med betydande ekonomiska problem. Svenska riksdagsgruppen anser, att då nya uppgifter, vilka rätteligen åligger staten, pålägges kommunerna, motsvarande ekonomiska kompensation bör garanteras kommunerna. Detta emedan ett annat förfarande indirekt minskar den kommunala självstyrelsen och försvårar kommunernas verksamhet. Härtill kommer ytterligare att kommunalskatten särskilt tungt drabbar de mindre inkomsttagarna.

Då regeringen i sitt statsförslag föreslår en sänkning av bidragen till kommuner i speciella ekonomiska svårigheter kan detta förefalla underligt, men detta innebär inte en försämring av deras situation, emedan statsanslagens fördelning genomgått en totalförändring, som innebär, att statsmedel i högre grad ges just till kommuner i svag ekonomisk ställning. Det är skäl att även beakta, att en reform genomförs i fråga om fördelningen av statsunderstöd till sjukhus. Också detta nya system medför lättnader för kommuner i svag ekonomisk ställning.

Den kommunala självstyrelsen har under senaste tid på många olika sätt undergrävts, bl.a. genom det ökade antal uppgifter staten pålagt kommunerna. Detta har resulterat i att det spelrum de enskilda kommunerna tidigare hade i sina budgeter hela tiden minskat i förhållande till hela budgeten. Enligt svenska riksdagsgruppens åsikt bör snabba åtgärder vidtagas för att stärka och trygga den kommunala självstyrelsen.

Den kommunreform som förbereds är även ägnad att skapa större möjligheter till ökad självstyrelse för de enskilda kommunerna, emedan dessas ställning i förhållande till regionala och centrala myndigheter stärks. Svenska riksdagsgruppen vill understryka betydelsen av en frivillig samgång mellan kommuner och motsätter sig tvångssammanslutningar. En kommunreform är nödvändig, oberoende av hur frågorna om mellanstegsförvaltningen ordnas. Kommunreformens snabba genomförande på frivillig väg är nödvändig för utvecklingen bl.a. av de svenska bosättningsområdena. Kommunreformen får inte ses som och är inte något alternativ till en reformering av mellanstegsförvaltningen.

Inrättandet av sjukvårdsdistrikt utesluter inte behovet av en mellanstegsförvaltning. I väntan på en dylik bör sjukvårdsdistrikten snabbt förverkligas. Därvid beaktas att förvaltningen av de inrättningar, som betjänar den svenskspråkiga befolkningen bör bibehållas hos de enspråkigt svenska och tvåspråkiga kommunernas representation. Detsamma gäller rätten till planering och allmän utveckling av regionen.

En reform av förvaltningsinstansen mellan stat och kommun är nödvändig. Beslutanderätten hos mellanstegsinstansen bör vara hos regionens egen befolkning och denna bör företrädas vid beslutsfattande av genom allmänna och direkta val utsedda representanter. Svenska riksdagsgruppen vill kraftigt betona betydelsen av en decentralisering av beslutsrätten från staten till regionala demokratiskt valda organ på mellanstegsnivå. Rätten att planera och utveckla bör enligt svenska riksdagsgruppens mening förbehållas regionens egen befolkning.

En demokratisk mellanstegsförvaltning innebär även större möjligheter till en mera framgångsrik och rättvis regionpolitik. I väntan på landskapssjälvstyrelsen bör dock statens insatser för u-områdena ses som synnerligen betydelsefulla.

Grundandet av u-områdesfonden, som senaste vår påbörjade sin verksamhet, är att ses som ett första steg mot en aktivare regionpolitik från statens sida. Likaså bör regeringens beslut att pröva statsbolagens etableringar ses som en angelägen åtgärd. Detta statsförslag innehåller ett antal för u-områdena positiva

förslag, trots att en större satsning hade varit önskvärd. På en del håll råder det missnöje med det som u-områdesfonden hittills åstadkommit, men tiden är litet för kort för att kunna skönja verkliga resultat. Satsningen på u-områdena är en viktig samhällsfråga, och allt som kan göras på detta område måste snabbt åstadkommas. För att uppnå bättre resultat inom regionpolitiken är en koordinering av lagstiftningen på detta område nödvändig.

Svenska riksdagsgruppen föreslår uppgörandet av en helhetsplan för region- och u-områdespolitiken i vårt land. I denna plan bör tas upp olika frågor av betydelse för u-områdena såsom etableringsfrågor, industripolitiken i stort, kommunikationsfrågor, adminstrationen samt kultur- och utbildningsfrågor. I detta sammanhang är det skäl att kräva att automatiseringen av telefontrafiken på u-områdena påskyndas, ty industrietablering och annat framåtskridande är i avgörande grad beroende av att det finns goda och snabba förbindelser.

I samband med att ett trafikprogram uppgöres, borde regionpolitiken beaktas i tillräcklig utsträckning. Enligt statsjärnvägarnas nuvarande tariffer är det billigare att transportera råvaror än färdiga varor. I strävandena att skapa jämlikhet mellan olika regioner vore det angeläget att ta tariffpolitiken under nytt övervägande. I detta sammanhang måste de föreslagna allmänna tarifförhöjningarna anses som olyckliga, ty det har visat sig, att dylika förhöjningar i allmänhet drabbar u-områdena mest, där avstånden är mycket långa.

Frågan om statsförvaltningens organisation bör enligt svenska riksdagsgruppens mening genomgå en total översyn. Det finns skäl att allvarligt dryfta det ändamålsenliga i att skapa nya centrala ämbetsverk och sålunda ytterligare stärka centraliseringen och tjänstemannainflytandet på central nivå.

Möjligheterna till insyn i förvaltningen är till stora delar beskurna i dag. Exempelvis bostadsstyrelsen har under de senaste åren i sin anslagsfördelning till stora delar omintetgjort regeringens uttalade strävan och vidtagna åtgärder för en aktiv regionpolitik. Det är svårt att förstå och förklara att ex. Helsinge kommun under ett år fick mera bostadsanslag än hela Vasa län. I sammanhanget bör vi även komma ihåg, att skärgården blivit helt och hållet bortglömd. Allt talar för ökat demokratiskt inflytande i bostadsstyrelsens framtida politik. Detta måste betraktas som speciellt viktigt mot bakgrunden av att regeringen framsynt nog föreslår kraftigt höjda anslag för bostadsproduktionen. En särskild betydelse har regeringens förslag om att bostadsstyrelsen vid anslagsfördelningen även bör beakta den interna flyttningsrörelsen i kommunerna. Här öppnar sig en framkomlig väg för många u-områdeskommuner att erhålla anslag, vilket tidigare varit förknippat med mycket stora svårigheter, ja ofta omöjligt. Det kan ju inte vara rätt att bostadsstyrelsen försöker börja bestämma var medborgarna skall vara bosatta vid fördelningen av de medel staten anslår för främjande av bostadsproduktionen i hela landet (Ed. Vennamo: Alldeles rätt!).

Många gånger har en del centrala ämbetsverk fått för stora befogenheter och det vore skäl att den parlamentariska eller demokratiska kontrollen skulle öka. Ett annat exempel utom bostadsstyrelsen är väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som givetvis försöker sköta sina uppgifter så bra och snabbt som möjligt, men denna skötsel blir litet väl suverän. Här kan nämnas, att väganslag kan specificeras i budgeten endast då det gäller nybygge av en av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen själv projekterad väg. Styrelsen har givits rätt att avgöra vilka vägar som projekteras. Detta innebär, att riksdagens möjligheter till inverkan att medverka vid åstadkommandet av nya kommunikationsleder är nästan obefintliga. Likaså har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen givits rätt att fritt pröva vilka vägförbättringarbeten som bör utföras, vilket på samma sätt som när det gäller projektering, inkräktar på riksdagens beslutsfattande eller på det parlamentariska inflytandet på förvaltningen. Det vore skäl att pröva dessa två väsentliga olägenheter och andra liknande fall.

Svenska riksdagsgruppen hälsar med tillfredsställelse regeringens förslag om inrättande av en miljövårdsavdelning vid inrikesministeriet. Detta innebär ytterligare resurser för en aktiv miljöpolitik. Det är i detta sammanhang beklagligt, att anslagen för oljebekämpning i regeringens statsförslag föreslås sänkt, trots att momentet under innevarande år kraftigt överskridits. Beredskapen vid oljekatastrofer är alldeles otillräcklig och risken för olyckor och katastrofer stiger hela tiden.

I fråga om Finlands bistånd till utvecklingsländerna är det glädjande då regeringen föreslår, att den nuvarande byrån vid utrikesminis-

teriet skall omvandlas till en avdelning. Likaså antecknas som en positiv åtgärd att det inrättas tre biståndsattachétjänster och att anslaget för katastrofhjälp ökas med hela 100 procent. En kraftig expansion av den finländska u-hjälpen är helt påkallad. Detta konstaterar också regeringen med hänvisning till den av Finlands regering fastslagna målsättningen om att Finland i mitten av 1970-talet skall nå 0.7 procent av bruttonationalprodukten i u-hjälp. Det finns dock skäl att ställa sig tveksam till anslagsförhöjningens storlek, särskilt med tanke på den uttalade målsättningen. En betydligt kraftigare satsning hade i denna budget varit av nöden för att vi i dag med säkerhet kunde säga, att vi uppnår målet inom fastslagen tid. Svenska riksdagsgruppen ställer sig även frågande till vissa motiveringar i u-hjälpsbudgeten, som tyder på att Finlands u-hjälp i allt högre grad borde bindas vid Finlands i och för sig förståelsefulla nationellt-egoistiska intressen.

Svenska folkpartiet har under ett antal år fört fram förslaget om en parlamentarisk försvarsutredning. Detta initiativ, som nu förverkligats i och med att den statliga kommittén i ärendet överlämnat sitt förslag, innebär en viss ökning av försvarsanslagen i syfte att uppnå en situation, då vår försvarsmakt motsvarar tidens krav främst i fråga om utrustning. Då regeringen nu i statsförslaget föreslår medel i enlighet med kommittébetänkandet hälsas detta med tillfredsställelse. Man måste förutsätta att planen skall kunna fullföljas även under de kommande åren.

Svenska riksdagsgruppen önskar framhålla, att regeringens statsförslag för år 1972 som helhet betraktat är att anse som ett positivt förslag, där tonvikten i utmärkande grad läggs vid en aktivare investeringsverksamhet, tryggande av sysselsättningen samt en strävan att trygga det finländska näringslivets konkurrenskraft. Budgetförslaget satsar rätt kraftigt på undervisningen och forskningen och ger ungdomen större möjligheter till utbildning oberoende av boningsort och ekonomiska förhållanden. Dessa målsättningar måste anses vara synnerligen goda, varför slutintrycket av regeringens förslag, trots invändning på ett antal olika punkter och i en del detaljer, är att betrakta som gott.

Svenska riksdagsgruppen önskar fästa uppmärksamhet vid det faktum att intet specificerat anslag för planeringen av den svenska lärarhögskolan i Vasa finns upptaget i budgeten, vilket hade varit av betydelse för att lärarhögskolan skall kunna inleda sin verksamhet 1974 såsom regeringen själv föreslagit. Detta ärende är synnerligen brådskande.

Gärna hade svenska riksdagsgruppen sett, att i budgeten hade observerats anslag för den svenska polisutbildningen, som länge legat efter och som efterlysts flera gånger från svensk sida i riksdagen. Svenska riksdagsgruppen håller fast vid att det snarast möjligt måste anvisas anslag för detta ändamål.

Enligt budgetförslaget skall vattenstyrelsen överföras till inrikesministeriet från jord- och skogsbruksministeriet. Man kan givetvis ha olika uppfattningar om var detta verk bäst hör hemma, men det viktigaste är nu, att vattenstyrelsen ges alla möjligheter att verka och utveckla sig och att vår vattenvård och vår vattenförsörjning fås i ett sådant skick, som vi har rätt att fordra. Det finns ofantligt med brådskande arbete på detta område, som mycket nära sammanhänger med miljövården. Svenska riksdagsgruppen fäster mycket stor vikt vid att de miljövårdande uppgifter, som åligger vattenstyrelsen, handhaves omsorgsfullt och med tillräcklig snabbhet och effektivitet.

En glädjande omständighet, då man bedömer de större linjerna i budgetförslaget, är, att staten under år 1972 upptar 300 milj. mark mindre lån än under innevarande år. Detta är bra, ty motsvarande belopp borde via bankerna komma till näringslivet och produktionen. Det är inte en lycklig utveckling om staten i för stor utsträckning uppträder som konkurrent på den inhemska lånemarknaden.

Löneuppgörelserna år 1972 kommer att försvåras genom lantbruksproducenternas nya krav på ersättning för eftersläpningen i lantbrukarbefolkningens inkomst. Vid avgörandet av de olika intresseorganisationernas kontroversiella frågor måste man komma ihåg, att allas utkomst bör tryggas på ett rättvist sätt. Om det konstateras en eftersläpning från det utlovade, bör en korrigering ske, oberoende av vem det för tillfället råkar gälla. Det måste finnas en väg ut ur det nya lönepolitiska problem som uppstått.

Jord- och skogsbruksministeriets budget har ökat minst av alla ministerier eller med 4 procent, då hela budgeten ökat med 15 procent. Detta kan givetvis till en del ses mot bakgrunden av att regeringen försöker få bukt med överproduktionen. I varje fall är det knappast tillräckligt med anslag för exporten

av lantbruksprodukter. Vi kan ju inte låta bli att marknadsföra det som en gång produceras, och då kommer inte det s.k. långa momentet att räcka till. Detta gäller främst exporten av spannmål och kött.

Det s.k. MERA-programmet har vunnit allmänt godkännande, men det anslag som nu anvisas, torde vara ca 30 procent för litet för att vi skall kunna genomföra det godkända programmet på avtalat sätt. Detta är att beklaga, ty tillgången på skogsprodukter är en viktig och skyndsam sak, som är en angelägen uppgift för hela vårt nationalhushåll.

Svenska riksdagsgruppen uttalar sin tillfredsställelse över att vår utrikespolitik och neutralitetspolitik handhafts med framgång och att våra utrikespolitiska förhållanden är goda. Då budgetförslaget för år 1972 rätt kraftigt satsar på utrikesförvaltningen, är detta en garanti för att vi har åtminstone tekniska möjligheter att sköta vår viktiga utrikespolitik.

I fråga om utspelet om de två tyska staterna vill dock svenska riksdagsgruppen uttala en principiell kritik i fråga om det sätt, på vilket ärendet sköttes. Här är det inte fråga om själva sakfrågan. Svenska folkpartiets centralstyrelse har redan uttalat, att Finlands initiativ motsvarar vår neutralitetspolitik och att en normalisering av vårt lands relationer med de tyska staterna är motiverad. Men då det gäller en så viktig fråga och ett så vittsyftande initiativ, måste riksdagens utrikesutskott ha rätt att bli informerat i förväg. Riksdagens betydelse vid skötseln och handhavandet av landets utrikespolitik får inte undervärderas. Det är skäl för riksdagen att hävda sin rätt och sin ställning.

Ed. Aro: Herra puhemies! Liberaalisen Kansanpuolueen eduskuntaryhmä pitää ensi vuoden tulo- ja menoarvioesitystä kokonaisuudessaan rohkeana, mutta realistisena ohjekirjana, joka tukee yhteiskuntapoliittista suunnittelutyötä, samalla kun se pyrkii tasoittamaan sekä väestö- että elinkeinorakenteemme epätasaisuuksia.

15 %:n nousu tämänvuotisesta budjetin loppusummassa tuntuu rohkealta, samoin kuin tämän pohjana oleva hallituksen olettamus, että UKK-sopimuksen jälkeisissä palkkaratkaisuissa kyetään noudattamaan kansantalouden tuottavuuden pitkän tähtäyksen kehitystä eikä lähdetä ylittämään tätä rajaa palkoissa enempää kuin hinnoissakaan. Me toivomme vakavasti, että kun hallitus nyt on tehnyt päätöksen tulopoliittisen informaatio- ja neuvottelumenettelyn kehittämisestä, tässä myös löydetään realistinen kosketus hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen välillä riittävän aikaisessa vaiheessa, ennen ratkaisuja, joista budjetin tasapaino riippuu. Silloin myös me täällä eduskunnassa vähitellen voimme toivoa pääsevämme eroon kiusallisesta välittäjän tehtävästä, joka pakottaa meidät siunaamaan sellaisia työmarkkinajärjestöjen saneluesityksiä, joita sitten hallitus irvistellen joutuu nielemään ja yrittämään sovitella niitä budjetin kuvioihin.

Samaa suurten ratkaisujen ennakkohiontaa on parannettava myös laajemminkin päätöksentekijöitten ja koko etujärjestökentän välillä. Tällöin kirvelevienkin ratkaisujen yhteiskuntapoliittiset tavoitteet punnitaan paremmin niiden jäämättä pelkästään poliittisten onnenonkijoitten herkkupaloiksi. Näitten päivien valtakunnallinen kampanja yhtenäisen, laajan yrittäjien etupiirijärjestön aikaansaamiseksi parantaisi omalta osaltaan tällaista neuvottelumenettelyä, niin herkästi kuin esimerkiksi suhdannevaihteluista aiheutuvat hintaratkaisut tuntuvat yritystoiminnan ilmapuntarissa.

Jokaisen kansanedustajan samoin kuin jokaisen eduskuntaryhmän velvollisuus on valvoa, että demokratia poliittisessa päätöksenteossa ei pääse kapenemaan, vaan että sitä koko ajan pyritään parantamaan. Liberaalinen kansanpuolue pitää tärkeänä selvittää erot näennäisdemokratian ja todellisen demokratian välillä ja toteaa, että suurten puolueitten kasvava kiinnostus uusien keskusvirastojen perustamiseen on omiaan lisäämään virkavaltaisuutta eikä suinkaan aina demokraattista kehitystä. Tästä syystä olemme ehdottaneet, että hallitus asettaisi välittömästi komitean tältä pohjalta laatimaan esityksen valtionhallinnon organisaation uudistamisesta ja antaisi suunnitteilla olevien uusien keskusvirastojen odottaa tätä esitystä.

Lähiaikoina esiin tuleva ratkaisu maakuntaitsehallinnon toteuttamisesta on osa demokratian laajennus- ja kehitystyötä. Sekä väestömme että elinkeinotoimintamme epätasainen jakautuminen valtakunnan eri osiin, joissa olosuhteet poikkeavat suuresti toisistaan, vaatii enemmän suunnittelu- ja päätäntävaltaa maakuntatasolla. Tässäkin on tarkoin punnittava ero todellisen ja näennäisen demokratian välillä, ja tätä kautta on ryhdyttävä vakavammin kuulemaan kansan ääntä. Kun me liberaalit olemme esittäneet parlamentaarisen pikakomitean nimeämistä te-

kemään puitelakiesityksen maakuntaitsehallinnosta, emme perustele tätä hallituksen erimielisyydellä, vaan koska virkamiestasolla on nyt asiaa runsaasti tutkittu ja pohdittu ja tuotu useissa kohdissa tarjolle kaksi tai kolmekin eri vaihtoehtoa. Näistä on nyt valittava sellaiset esitykset, joilla on edellytyksiä tulla hyväksytyiksi ilman, että kokonaistavoite hajoaa merkityksettömäksi eri näkemysten takia. Tästä syystä poliittinen komitea, jolla olisi rajattu määrä aina ja rajattu toimeksianto, jouduttaisi asian eteenpäinmenoa.

Kun liberaalinen kansanpuolue toteaa, että nyt käsillä oleva budjetti tukee yhteiskuntapoliittista suunnittelutyötä, panee se tyydytyksellä merkille, että ne esitykset, joita eduskuntaryhmämme on usean vuoden ajan tehnyt ja jotka koskevat aktiivisen työvoimapolitiikan vaatimia ennusteita, työnvälityksen tehostamista ja työvoiman omaehtoista liikkuvuutta lapiolinjan sijaan, alkavat nyt toteutua. Ensi vuoden alkupuolella odotettava työttömyyden lisääntyminen on nyt näköjään todella ravistellut työministeriötä. Uhkaavaa työttömyyttä pyritään torjumaan kehittämällä työnvälitystoimistoista monipalvelupisteitä, joitten tehtävänä on ensinnä ohjata hakijoita työhön tai koulutukseen, ja ellei tämä onnistu, valtion tai kunnan töihin ja vasta tämän jälkeen on työttömyyskorvauksen vuoro. Myös työnvälitystoiminnan tiedotuspalvelua lisätään, mikä on ollut yksi työvoimapolitiikan tähänastisia puutteita.

Liberaalisen kansanpuolueen eduskuntaryhmä on myös useaan otteeseen tehnyt aloitteita henkisten alojen työttömyyden rinnastamiseksi fyysisten alojen työttömyyden kanssa. Nyt tämä periaate toteutuu, tosin vielä kovin vaatimattoman määrärahan avulla, mutta eduskunnassa parhaillaan käsiteltävänä oleva työllisyyslakiesitys tullee takaamaan, että kun jalka on saatu ovenrakoon, päästään ovea edes asteittain avaamaan.

Henkisten alojen työttömyysongelmaa ei suinkaan pidä nähdä sillä ratkaistuna, että valtio tarjoaa ylimääräisiä virastotöitä 1 450 henkilölle ja siirtää näitä vihdoinkin vähitellen vakinaiseen henkilökuntaan. Näiden lisäksihän on työnvälitystoimistojen hakijalistoilla yhä kasvavat määrät insinöörejä, teknikoita, ekonomeja, merkonomeja, humanisteista puhumattakaan, jotka havaitsevat joutuneensa väärin painotetun oppilaspaikkajakautuman uhreiksi ja ovat maksaneet kalliitt oppivuodet joutuakseen heti työttömiksi. Nyt on hallituksen tarkoituksena vihdoin selvittää, miten koulutusrakenteen muotoutumiseen voidaan vaikuttaa, niin että se paremmin vastaisi elinkeinoelämän työvoimatarvetta. Tätä olemme totisesti odottaneet. Tässä yhteydessä olemme tehneet lisäksi aloitteen ammattikurssien järjestämisestä myös näille työttömille.

Oman lukunsa työllisyyden hoidossa muodostavat jatkuvasti kehitysalueet. Kehitysalueiden neuvottelukunnan esittämät keskitetyt teollisuustilat, teollisuuskylät, ovat yksi käyttökelpoinen ratkaisu pyrittäessä työpaikkojen lisääämiseen ja niiden perustamiskustannusten keventämiseen. Myöskin ammattikurssikeskuksiin suunniteltu vaihekoulutus, jonka mukaan tietyt työvaiheet opittaisiin vuorotellen teoriassa ja käytännössä, tulisi tarjoamaan kehitysalueitten nuorille nykyistä paremmat mahdollisuudet koulutustasonsa nostamiseen. Näiltä alueilta teollisuus-Suomeen suuntautuvaa aivovuotoa pitäisi pyrkiä hillitsemään maakunnallisen elintason hyväksi. Näille alueille tulisi laatia arvio sellaisesta väestötavoitteesta, jolle kyetään kohtuudella turvaamaan yhteiskunnan peruspalvelut. Jos nämä saadaan vakiotasolle, tulisi se kansantaloudellisesti edullisimmaksi ja antaisi alueen väestölle ja yritystoiminnalle sekä turvallisuudentunnetta että pitkäjännitteisyyttä. Oppisopimusjärjestelmä olisi käyttökelpoinen ratkaisu kehitysalueitten nuorten koulutustason kohottamisessa ja on aihetta odottaa, että kun tämä lainsäädäntö on parhaillaan uudistusvaiheessa, siinä otetaan huomioon kehitysalueiden neuvottelukunnan tekemät ehdotukset.

LKP:n eduskuntaryhmä pitää talouselämämme tasapainoisen kehityksen kannalta erittäin tärkeänä, että kehitysalueitten pulmiin ei kyllästytä, vaan niihin pyritään löytämään ratkaisuja uusien tutkimusten ja alueellisten ehdotusten avulla. On kuultava maakunnan ääntä ja toteutettava demokratiaa. Vasta tämän eduskuntakauden aikana on asiassa jotain todella ruvennut tapahtumaan.

Ed. Vennamon väite, että kehitysaluerahasto olisi SMP:n vaalivoiton ansiota, on toki rehellisyyden nimessä oikaistava. Karjalaisen hallitushan tästä on tehnyt esityksen.

Kun vuosien 1967 ja 1968 raskaasta työttömyyskaudesta päästiin parempaan suuntaan, jouduttiin sen ristiriidan eteen, että siellä, missä oli työtä, ei ollut asuntoja, ja siellä, missä oli asuntoja, ei ollut työtä. Nyt kun jälleen työttömyyden lisääntyminen on uhkaamassa, on

vakavasti toivottava, että tämä hallitus on viisastunut edellisten hallitusten vahingoista ja ryhtyy lisäämään asuntotuotantoa siellä, missä on työtä. Tämän lisäksi on tasapainoon pyrittävä myös toista kautta. Kun Karjalaisen hallitus pitää tärkeänä työpaikkojen tuntuvaa lisäämistä myös nykyisen teollisuus-Suomen ulkopuolella, tulee sen samalla huolehtia, että asuntoja syntyy samassa suhteessa kuin työpaikkojakin. Tämä tuotantotoiminnan ulottaminen maantieteellisesti nykyistä laajemmalle alueelle nähdään nyt yhteiskuntapoliittisesti tarpeellisena sekä väestö- että elinkeinorakenteemme epätasaisuuksien tasoittajana. Viime vaalikaudella kulki kehitys päinvastaiseen suuntaan.

LKP ja sen eduskuntaryhmä pitävät alkavan budjettikauden tärkeimpänä tehtävänä keskittää määrätietoisesti voimat asuntojen lisäämiseen. Budjetissa esitetäänkin huomattavasti lisää määrärahoja asuntotuotantoon, mutta kun näiden käytön tarkempi erittely osoittaa, ettei varsinainen asuntojen lisäys mm. kustannusten nousun vuoksi ilmeisesti olekaan sitä suuruusluokkaa kuin bruttonoususta saattaisi päätellä, olisi mielestämme tätä määrärahaa vieläkin voitava lisätä. Myös kodinperustamislainat olisi palautettava budjettiin. Tällainen lakihan on voimassa, vaikka sitä ei ole pitkiin aikoihin käytetty (Ed. Vennamo: Oletteko tehnyt aloitteen?) — Olemme tehneet. — (Ed. Vennamo: Niin mekin!). Nuoret perheet, joilla on takanaan ammattiin valmistautumisen kalliit kustannukset ja edessään joko yhteiskunnan vaatimattomimmat alkupalkat tai työttömyys, tarvitsevat kipeästi kodinperustamistukea.

Asunnon saanti, joko oman tai vuokratun, on jokaiselle ihmiselle elämisen ehto ja tässä suhteessa tarjonnan ja kysynnän välinen ero yhä vain kasvaa. Asuntotuotannon lainsäädäntöä olisi muutettava siten, että asunto-osakeyhtiöitä voitaisiin perustaa huomattavasti pienemmällä omalla pääomalla, jolloin tavallinenkin kansalainen voisi päästä kiinni omaan asuntoon. Tähänhän viittasi myöskin valtiovarainministeri omassa puheenvuorossaan. Pitkällä tähtäyksellä olisi kehitettävä järjestelmä, jonka puitteissa vuokralainen voisi vähittäismaksuperiaatteella vuokran muodossa päästä alunperin yhteiskunnan omistaman asunnon omistajaksi. Tämän lisäksi odotamme hallituksen mahdollisimman pian selvittävän mahdollisuudet oman asunnon verotuksen poistamiseen sekä asunto-obligaatioiden liikkeelle laskemiseen, joista olemme tehneet esityksen hallituksen jatkopöytäkirjaan.

Erityisesti on asuntotuotanto-ohjelmassa vielä kiinnitettävä huomiota opiskelijoiden huutavaan asuntopulaan. Kun asuntotuotantomäärärahoja on voitu nyt korottaa, olisi opiskelija-asuntoihin viime vuosina myönnettyjen 20 milj. markan sijasta ensi vuonna voitava sitä korottaa 30 milj. markaksi sekä turvattava myös primäärirahoitus, joka on muodostunut opiskelijoiden rakennuttajayhteisöille erityisen vaikeaksi. Suomen Ylioppilaskuntien Liiton tänä syksynä ilmestyneessä asuntopoliittisessa ohjelmassa esitetään se tervehenkinen periaate, jota muussakin asuntotuotannossa tulisi paljon määrätietoisemmin ryhtyä toteuttamaan, että olisi löydettävä kustannuksiltaan huokeampia uusia ratkaisuja asumisen tasoa silti alentamatta. Meitä suomalaisia vaivaa yhä arkkitehtuurikompleksi, johon maailmanmaineemme tällä alalla on meidät huumannut. Myös sellaisen sitkeän epäluulon opiskelijat haluaisivat vihdoin kitkeä pois päätöksentekijöitten mielistä, että he muka haluaisivat asua ja lukea muusta yhdyskunnasta eristetyissä kampuksissa. Kaikki Hervannan, Skinnarilan ja Viikin suunnittelijat uskokoot tämän jo vihdoin, kun SYL:n tuoreimmassa raportissa sanotaan: "Alueellisesti eristetyistä ja sosiaalisesti yksipuolisista ratkaisuista tulee luopua."

Opiskelijoita on kaiken kaikkiaan pidetty tähän asti muusta väestöstä erotettuna erillisryhmänä, ja lisäksi on pyritty sijoittamaan se sosiaalikerrosten ylemmille portaille. Tämän päivän koulutusyhteiskunnassamme peruskoulun jälkeen opiskelevia henkilöitä on noin 250 000, jotka muodostavat oman varteenotettavan työtätekevien väestöryhmänsä. Tässä budjetissa alkaa jo olla oireita siihen suuntaan, että opiskeluun suhtaudutaan valtiovallan taholta niin kuin muuhunkin työhön. Nyt aiotaan yhdistää kirjava opintotukijärjestelmien valikoima yhdeksi opintotukilaiksi, jonka esityksen hallitus juuri on antanut eduskunnalle. Määrärahaa ehdotetaan lisättäväksi tämänvuotisesta 28 milj. markasta 14 milj. markalla eli 42 milj. markaksi, mikä yksittäisinä tukiosuuksina vielä on kuitenkin sangen vaatimaton. LKP:n mielestä opintotukea on asteittain lisättävä niin, että siitä vähitellen muodostuu opintopalkka, jonka turvin opinnot voidaan tiiviissä ajassa saada päätökseen. Nämä varat ovat investointia tulevaan työvoimaan ja kansantuotteen kasvuun.

Eläkejärjestelmäkomitea on kesäkuussa antanut mietinnön opiskelijoitten työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeistä, joista toivotaan nyt lakiesi-

tystä mahdollisimman pian täydennykseksi ansioeläkejärjestelmään. Markkamääräisesti tämä ei merkitsisi sanottavia summia, koska työkyvyttömyys- ja kuolemantapaukset ovat onneksi opiskeluikäisten keskuudessa suhteellisen harvinaisia, mutta yksittäistapauksissa eläketurva olisi ratkaiseva apu.

LKP:n eduskuntaryhmä on useaan otteeseen tehnyt esityksiä kotona työskentelevien perheenemäntien saattamiseksi työeläkelain piiriin. Myös Pohjoismaiden neuvostossa tehtiin viime keväänä suomalaisten taholta tätä koskeva esitys, mutta valitettavasti se tyrehtyi käsitteelliseen ristiriitaan perheenemännän ja muun kotona työskentelevän henkilön välillä. Mielestämme tulee kuitenkin kehittää ansioeläkelainsäädäntöä niin, että sellaiselle henkilölle, joka joutuu olemaan poissa ansiotyöstä pienten lasten, sairaiden perheenjäsenten tai vanhusten vaatiman hoidon takia, turvataan ansioeläkkeen karttuminen. Tämä tulee uuteen valoon avosairaanhoidon edistyessä.

Esittämistämme eläkealoitteista pidämme kaikkein kiireellisimpänä korjausta yrittäjäeläkelakiin, mikä nyt vihdoin näyttääkin olevan ratkaisuvaiheessa. Pienyrittäjien tulee saada samat eläkemaksuhelpotukset kuin maatalouden-harjoittajille on myönnetty, ja yli 65-vuotiaiden yrittäjien tulee voida vapaaehtoisesti liittyä tähän ansioeläkejärjestelmään (Ed. Vennamo: Mutta hallitushan esittää maksuja vain lisää!) — Tämä on vireillä hallituksen tasolla, saatujen tietojen mukaan (Ed. Vennamo: Kehitys on päinvastainen!).

Verolakeja korjattaessa tulisi kunnallinen harkintaverotus poistaa. Arvion mukaan se merkitsee tulonmuodostuksessa vain 3 %, mutta kohdistuu raskaimmin juuri pienyrittäjiin. Kun viime kesänä nimettiin komitea selvittämään pienyrittäjien ja maatilatalouden piirissä työskentelevien mahdollisuuksia vuosilomaan ja muuhun vapaa-aikaan, on todella huolehdittava siitä, että tarkastelua ei rajoiteta vain maatalousyrittäjiin.

Budjetin yleisperusteluissa maa- ja metsätalouden kohdalla voidaan todeta, että maa- ja metsätalouden eräitä keskeisimpiä ja polttavimpia tämän päivän ja tulevaisuuden kysymyksiä aletaan nyt nähdä oikeasta näkökulmasta. Ratkaisun löytyminen ei vain näytä olevan helppoa sen paremmin maataloustuotannon sopeuttamisessa kotimaiseen kysyntään kuin kansantaloudellisesti hyväksyttävään vientituotantoon. Olisi erittäin tärkeätä saada nopeasti käytännön ratkaisut esille myös luopumiskorvaus- ja luopumiseläkesuunnitelmissa, sillä maatalousväestön tulokehitys ei voi odottaa luonnollista viljelijäväestön vähenemistä. Me LKP:n ryhmässä näemme juuri maatalousväestön tulokysymyksen koko maatalouspolitiikan ytimenä nyt ja etenkin tulevaisuudessa.

On todettava, että vihdoinkin myös metsälle aletaan antaa arvoa tämän pääluokan puitteissa. Metsätoimiston muuttuminen metsäosastoksi on hyvä ennen tästä maa- ja metsätalousministeriön portaassa. Valitettavasti vain tämä organisaatiomuutos ei ainakaan vielä käytännössä paljoa merkinnyt, koska se tietää vain yhden virkamiehen lisäystä. Mutta kun nyt pää on saatu auki, on syytä toivoa, että aletaan harjoittaa myös aktiivisempaa metsäpolitiikkaa.

LKP toteaa tyydytyksellä, että metsäverouudistus on otettu keskustelun aiheeksi ja kytketty oikeaan asiaan: metsäntuoton turvaamiseen ja sen lisäykseen. Tosin tiedämme varsin hyvin, että vastakkaisiakin mielipiteitä tämän uudistuksen suhteen on painokkaasti esitetty. Emme odota suurempia verotuloja metsätaloudesta kuin nykyiselläkään keskimääräisellä tuottoverotuksella. Nykyinen järjestelmä on tosin veronkannollisesti selvä ja oikeudenmukainen koko metsätaloutta ajatellen, mutta ei tee oikeutta yksityisille metsänomistajille eikä kehitä meille niin tärkeätä puuraaka-aineen tuotantoa. Me uskomme, että todellisiin tuloihin perustuva metsäverotus vähennysoikeuksineen riittävän harkitusti ja esim. liukuvasti toimeenpantuna ei järkytä puuntuotantoa eikä puukauppoja, vaan tulisi päinvastoin muodostamaan kiihokkeen metsänviljelyyn ja metsänparannukseen.

Puutteina tässä budjetissa liberaalisen kansanpuolueen ryhmä näkee mm. sen, että tässä yhteydessä ei vielä annettu kauan odotettua ja luvattua verolakien uudistusta. Erityisesti odotamme henkilöverotuksen epäkohtien korjaamista ja aviopuolisoiden erillisverotuksen aikaansaamista. Samoin toivomme, että siinä yhteydessä voidaan nostaa verotettavan tulon alarajaa minimipalkan korkeudelle. Nykyinen kansalaisten jakaminen kolmeen eri veronmaksukykyluokkaan iän ja perhesuhteitten perusteella ei vastaa enää tarkoitustaan. Perhekustannusten tasausta on kehitettävä johdonmukaisesti tulonsiirtojen avulla.

Olimme myös odottaneet, että sairausvakuutuslakiin tehtäisiin muutos alimman sairaus- ja äitiyspäivärahan nostamiseksi vähintään 10

markkaan, niin kuin hallitusryhmien välillä jo vuosi sitten sovittiin. Mielestämme hallituksen tulee antaa tätä koskeva esitys ensi tilassa, niin että se vielä ehtisi mukaan budjettikäsittelyyn.

Niin sanotun pisteveron jatkaminen mahdollisesti koko ensi vuoden ajan on erittäin epämiellyttävä ja kuluttajia koetteleva ratkaisu toteutettavaksi, ja onkin syytä toivoa, että se voitaisiin poistaa jo ennen ensi vuoden loppua, niin kuin budjetin perusteluissa esitetään, siinä tapauksessa että maksutasevajaus pienenee toivotulla tavalla. Kauppiaan lisääntyneitä rasituksia keventämään olemme esittäneet heille veronkantopalkkiota saman periaatteen mukaan kuin varsinaisesta liikevaihtoverostakin.

Jotta maksutasevajausta päästään kaventamaan, vaaditaan määrätietoisia ponnisteluja paitsi hallituksen myös ostavan yleisön taholta, jolle parhaillaan pyritään valaisemaan ongelman syitä ja seurauksia suosi suomalaista -kampanjan yhteydessä. Kuluttajina meiltä jokaiselta odotetaan nyt todellista kansanliikettä kotimaisten tuotteiden suosimiseksi. Lääkkeeksi hallitus esittää tämän lisäksi tuntuvia määrärahoja viennin editämiseen ja sitä tehostavaan tuotekehittelyyn. Mielenkiintoinen lisä tällä sektorilla ovat ulkomaille sijoitettavat teollisuussihteerit kaupallisten sihteerien ohella. Tosin niitä tässä budjetissa suunnitellaan vasta yhtä, mutta jatkoa on odotettavissa.

Tässä yhteydessä esitämme ryhmämme vakavan toivomuksen Suomen Pankille, että se mahdollisimman pian tarkistaisi lainakoron korotustaan ainakin siten, että sitä asuntolainojen osalta voitaisiin tarkistaa.

Lapsilisien korotus 8.5 %:lla on vaatimaton kohennus lapsiperheiden taloudelliseen tilanteeseen, käytännössä pari markkaa kuukaudessa, mutta on todettava tässä yhteydessä, että lasten päivähoidon kokonaisjärjestely alkaa olla lähellä ratkaisuaan. Se tulee merkitsemään huomattavaa uutta menoerää, mutta kokoaa yhtenäisen tukijärjestelmän piiriin kaikki alle kouluikäiset lapset. Samoin kuin opintotukijärjestelmä on tämäkin uusi tulonsiirto nähtävä ei menona vaan investointina tulevaan työvoimaan ja kansantuotteen kasvuun, puhumattakaan siitä, mitä se merkitsee lapsen turvallisuudelle.

Hallituksen esitystä kehitysyhteistyömäärärahojen lisäämiseksi noin 37 %:lla on tervehdittävä tyydytyksellä (Ed. Vennamo: Sehän on selvä!). Se osoittaa hallituksen lievästi heikentyneidenkin suhdanteiden aikana pyrkivän pitämään kiinni asettamastaan noin 40 %:n kasvutavoitteesta tällä sektorilla. Samalla se osoittaa kiitettävää sosiaalista vastuuntuntoa kansainvälisesti, mikä varmasti tyydytyksellä huomioidaan maamme rajojen ulkopuolellakin.

On kuitenkin syytä esittää eräitä huomautuksia ja evästyksiä määrärahan käytön suhteen. Ei ole asiallisesti oikein siirtää maatalouden tukipalkkioeriä, tässä esityksessä 8 milj. mk, kansainvälisen kehitysyhteistyön nimikkeen alle. Tämä virheellinen painotus tulee vastaisuudessa pyrkiä korjaamaan sijoittamalla tällaiset menoerät maatalousministeriön pääluokkaan.

On myös toivottavaa, että toisaalta monenkeskisen ja toisaalta kahdenkeskisen kehitysyhteistyön tehokkuutta sekä Suomen että vastaanottajamaiden kannalta jatkuvasti tarkkaillaan. Ei ole tarkoituksenmukaista, että Suomen kuitenkin suhteellisesti varsin rajoitetut kehitysyhteistyöhön osoitettavissa olevat voimavarat sidotaan esim. oloiltaan sellaisiin maihin, joissa epävakaat olot saattavat aiheuttaa vuosien työn ja miljoonien markkojen sijoitusten valumisen hiekkaan. Tietty riski täytyy silti olla valmis ottamaan, emmehän voi edellyttää ehdotonta poliittista vakiintumista nopeaa taloudellista ja varsinkin sosiaalista kehitystä läpikäyvissä maissa. On myös syytä pitää mielessä, että kahdenkeskinen kehitysyhteistyö sitoo varsin huomattavan osan määrärahoista suomalaisen kenttäorganisaation luomiseen ja ylläpitämiseen vastaanottajamaassa. Näistä syistä olisi uusien kahdenkeskisten kehityskohteiden perustamista erityisellä huolella harkittava. Nämä seikat on myös syytä pitää mielessä harkittaessa kahden- ja monenkeskiseen kehitysyhteistyöhön osoitettavien määrärahojen keskinäistä suhdetta. Koska me suomalaiset olemme uusia yrittäjiä kehitysyhteistyön alalla, on nimissämme olevien kahdenkeskisten projektien valvontaan kiinnitettävä aivan erityistä huolta.

Monenkeskisellä, lähinnä YK:n ja sen erityisjärjestöjen kautta tapahtuvalla kehitysyhteistyöllä on eräitä ilmeisiä etuja Suomen kannalta, ja siksi sen tukemiseen on syytä kiinnittää huomiota entistä enemmän. Sen välityksellä meillä on mahdollisuus YK:ssa ja sen jäsenjärjestöissä konkreettisesti osoittaa haluamme aktiiviseen ja rakentavaan kansainväliseen yhteistyöhön; näin voimme ainakin osittain ja epäsuorasti muuttaa kehitysyhteistyömäärärahamme poliittiseksi pääomaksi, joskaan tämä ei saa eikä voikaan olla päätarkoitus. Erityisesti tämä koskee ns. multi-bi-apua, ts. suomalaisten asiantunti-

joiden asettamista YK:n käyttöön siten, että maamme maksaa tällaisten asiantuntijoiden käytöstä tulevat kustannukset YK:lle hyväksikäyttäen samalla YK:n jo olemassa olevaa kenttäorganisaatiota.

Kehitysyhteistyömäärärahojemme jatkuvasti kasvaessa hallituksemme hyväksymän YK:n kehitysstrategiapäätöslauselman mukaisesti on syytä ottaa huomioon sen vastaisuudessa lisääntyvä vaikutus maksutaseeseemme. Tänään se ei vielä ole mikään ongelma, mutta suunnitellun kasvun jatkuessa tulevat siirrot ulkomaille varsin huomattaviksi. Siitä syystä on jo nyt — kuten ymmärtääksemme jo tapahtuukin — varmistuttava maamme talouselämän, eritoten vientiteollisuuden osallistumisesta normaalilla kaupallisella pohjalla projekteihin kehitysmaissa. Samasta syystä on toivottavaa, että teollisuutemme tähänastista enemmän pyrkisi osallistumaan YK:n ja sen erityisjärjestöjen useinkin huomattavan suuriin kehitysprojektihankintoihin.

Tähän liittyy vielä läheisesti kysymys kehitysluottojen sitomisesta Suomesta tapahtuviin hankintoihin. Muut pohjoismaat ovat tällä hetkellä joko alentaneet tai kokonaan luopuneet vastaavasta sidonnaisuudesta. Mielestämme kysymystä on huolellisesti punnittava ja on myös kiinnitettävä huomiota siihen, että sidonnaisuuden poistaminen saattaa merkitä sitä, että näin täysin vapaana oleva pääoma joutuisi toimituksien osalta palvelemaan kansainvälisten suuryritysten tarkoitusperiä. Lisäksi täydellisestä sitomattomuudesta hyötyisivät vain muut teollisuusmaat, ehkä pahimmat kilpailijamme; vastaanottajamaahan nähden sillä ei olisi mitään tuntuvaa eroa. Tässäkään kysymyksessä ei ole syytä asennoitua liian moralisoivasti, kuten on laita yleensäkin ulkopoliittisissa kysymyksissä. Kysymys liittyy maksutaseongelmiimme ja työllisyysnäkökohtiin, joiden osaltaan tulisi vaikuttaa rationaalisen asenteen omaksumiseen, sillä juuri tällä tavoinhan parantaisimme edellytyksiämme jatkuvaan tehokkaaseen osallistumiseemme kansainväliseen kehitysyhteistyöhön. Mikäli päädytään nykyisen sidonta-asteen alentamiseen, tulisi ottaa mukaan hinta-, laatu- ja toimitusvaraumat.

Lopuksi myönteisenä yksityiskohtana budjetissa toteutuu naisten asemaa tutkineen komitean kesäkuussa 1970 esittämä tasa-arvoisuusneuvottelukunta, josta myös LKP:n ryhmä on tehnyt aloitteen vuonna 1969 ja jonka tarkoituksena on valvoa miesten ja naisten tasa-arvoisuuden edistymistä yhteiskunnan eri lohkoilla, ei vähiten palkkakysymyksissä. Tämä osoittaa, miten tarpeellista on käydä laajoja, julkisia keskusteluja asenteiden muuttumiseksi.

Samaa on sanottava parhaillaan käynnissä olevasta ympäristönsuojelukeskustelusta, jota tulee jatkaa sitkeästi. Tänään tämä koskee Tvärminneä, huomenna mitä tahansa muuta maapalaa vähenevistä viheralueistamme.

Ed. Westerholm: Herra puhemies! On jo toisena vuonna peräkkäin miellyttävää todeta, että valtion tulo- ja menoarvio on saapunut ajoissa eduskunnalle. Tämän kertainen budjetti on osoitus siitä, että valtiovallalla on ollut riittävästi rahaa jaettavaksi. Tämän johtopäätöksen voinee tehdä siitä, ettei verotusperusteita ole tarvinnut kohottaa siitä huolimatta, että budjetin loppusumma edellisestä vuodesta on noussut peräti 1 680 milj. mk (Ed. Vennamo: Nousevathan ne verotkin!) — kyllä, tulee jatkossa — ja että sanottavaa kitkaa ei hallituspuolueiden kesken ole ollut budjettia laadittaessa. Toisaalta tämä hallituksen runsaskätisyys ei vielä anna takeita siitä, etteikö lisäbudjetteihin vielä saata ilmetä aihetta. Onhan työllisyystilanne päivä päivältä vaikeutumassa ja maatalouden ylijäämiä, uusiakin syntymässä.

Rahaa on siis ollut jaettavaksi ja kun rahaa on ollut, on mm. annettu neuvo, että veroja olisi tullut alentaa. Tämä tietenkin on meille kaikille mieluinen ajatus. Toinen mahdollisuus olisi ollut se, että valtiovalta olisi kiinnittänyt suurempaa huomiota niihin kansalaisiin, jotka ovat joko kokonaan vailla taloudellista tukea tai joiden taloudellinen turva on kyseenalainen. Olenkin viime aikoina joutunut toteamaan, miten keskuudessamme on niitä, joiden mielestä maassamme ei enää ole varattomia, taloudellisesti ahtaalla eläviä kansalaisia.

Kun tätä tulo- ja menoarviota tutkii, tulee siihen tulokseen, että hallituskin on jossain määrin samaa mieltä. Tällöin en tahdo kieltää sitä, etteikö budjetissa ole monia myönteisiäkin puolia. Onhan siinä kiinnitetty eräissä yksityiskohdissa huomiota eräiden sosiaali- ja kansalaisryhmien asemaan. Ilolla olen todennut mustalaisten asemaan kiinnitetyn huomiota. Iloitsen siitä, että marjojen ja sienien poiminnasta saadut tulot on tehty verovapaiksi, invalidien asemaa on budjetilla pyritty kohentamaan jne.

Kun nytkin Suomen Kristillisen Liiton nimissä suoritan kritiikkiä, tämä tapahtuu tarkoituksella rakentaa yhteiskuntaamme eikä repiä.

Liittomme eräänä johtoajatuksena koko sen toiminnan ajan on ollut apostoli Paavalin sanat galatalaisille: "Kantakaa toinen toistenne kuormia ja niin te täytätte Kristuksen lain." Kuormia on niillä, jotka elävät hengellisessä, henkisessä ja taloudellisessa ahdinkotilassa. Jotta väite, että maassamme on niitä, jotka eivät lainkaan tule tai vain kituen tulevat yhteiskunnassamme toimeen, ei jää vain teoriaksi, mainitsen tässä vain kaksi esimerkkiä.

Lähimmäisissämme on leskiä, jotka eivät kuulu minkään eläkejärjestelmän piiriin, joilla ei ole mitään koulutusta, jotka eivät tästä johtuen eivätkä ikänsä puolesta saa itselleen minkäänlaista työpaikkaa. Tällaisia ovat nimenomaan 40—60-vuotiaat lesket. Ja toinen esimerkki. Maaseutupuhelinkeskuksen hoitaja, joka perheensä kanssa tekee ympärivuorokautista työtä, siis 24 tuntia vuorokaudessa, saa valtiolta palkkaa alle 400 mk kuukaudessa alle 50 tilaajan keskuksissa. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että kukin maaseutupuhelinkeskuksen työtä tekevä hoitaja saa 8-tuntisesta työstään vähän yli 100 mk kuukaudessa (Ed. Vennamo: SMP on tehnyt raha-asia-aloitteen asian korjaamiseksi!). — Oikein hyvä, niin minäkin!

Edellä mainittujen leskien lukumäärä ei kenties ole suuri. Maaseutupuhelinkeskusten hoitajien määrä on kenties vain joissakin sadoissa, mutta yhteiskunnallisesti ajatellen se on meidän häpeämme, ettemme ole ottaneet huolehtiaksemme näiden kanssaveljiemme ja -sisartemme toimeentulosta.

Suomen Kristillinen Liitto katsoo, että hallituksen eräänä keskeisimpänä päämääränä on huolehtia siitä, että kaikilla kansalaisilla on turvattu toimeentulo. Taloudellisen nousun turvaaminen, kansalaisten elintason yleinen nostaminen ja kilpailukyvyn säilyttäminen kansainvälisillä markkinoilla ovat luonnollisesti tärkeitä päämääriä. Tällöin emme kuitenkaan saa unohtaa niitä, ehkä pieniä mutta liittomme mielestä tärkeitä lähimmäisryhmiä, joiden elämä kaipaa välitöntä korjausta.

Olenkin usein tähdentänyt, että jos liittomme saisi laatia valtion budjetin, se ensin hakemalla hakisi kaikki ne sosiaaliryhmät, pienimmätkin, joiden toimeentulosta on ala-arvoisesti tai ei ollenkaan vielä huolehdittu. Näille varmistaisimme kohtuullisen toimeentulon ennen kuin jatkaisimme budjetin laadintaa. Kohtuullisesta toimeentulosta voidaan tietenkin vielä olla eri mieltä. UKK-sopimuksella lyötiin lukkoon minimipalkaksi 516 mk kuukaudessa. Vaikka tulo ei olekaan suuri, se on kuitenkin paljon enemmän kuin mitä aikaisemmin oli saatu. Kun tähän lisätään syksyn palkkalisä 34 mk kuukaudessa, on minimipalkka 550 mk kuukaudessa. Jos kaikki työelämässä mukana olevat kansalaisemme saisivat mainitun palkan ja kaikki ne, jotka työelämässä syystä tai toisesta eivät pysty olemaan mukana, saisivat sitä vastaavan eläketulon 370 mk kuukaudessa, tilanne olisi jo huomattavasti valoisampi maassamme. Suomen Kristillinen Liitto odottaa nimenomaan, että hallitus pikaisesti ryhtyy sellaisiin toimenpiteisiin, että edellä kuvattu kohtuullinen ansio niin työelämän kuin eläkkeellä olevien parissakin saavutettaisiin.

Tässä yhteydessä en voi olla jälleen kerran puuttumatta kansaneläkettä nauttivien kansalaistemme heikkoon asemaan. Huolimatta siitä, että heidän asemaansa on vuosi vuodelta pyritty parantamaan, se ei ole sanottavasti vielä korjaantunut. Koko kansaneläkejärjestelmä tukiosineen ja -lisineen ei tee oikeutta näille vanhuksille. Kansaneläkeläisten tulisi saada käteensä jokin varma summa, jota eivät omat tai aviopuolison pienet lisäansiot vähentäisi. Eihän työelämässä mukana olevan kansalaisenkaan palkasta vedetä pois vapaa-ajan ansiota eikä työeläkkeestä myöskään mitään vähennetä lisäansioiden saannin takia. Kansaneläkeläisen elämä on todella liian tarkkaan rajattu samalla kun hänen toimeentulonsa on minimoitu. Hallituksen tulisi vakavasti ottaa uudelleen harkittavaksi koko nykyinen kansaneläkejärjestelmä. Vanhuksillemme on järjestettävä kohtuullinen ja oikeudenmukainen toimeentulo.

Lisäksi on vielä otettava huomioon se, ettei eläkkeiden porrastusta alueellisesti voida millään puolustaa. Ovathan välttämättömyystarvikkeiden hinnat kaikkialla maassamme samaa tasoa. Pitkistä kuljetuksista ym. sellaisista johtuen ne monesti syrjäseuduilla ovat vielä kalliimmat. Eläkeläiset odottavat tässäkin mielessä vain oikeutta itselleen.

Kansainvälisiä suhdanteita on etukäteen vaikea ennustaa. Korkeasuhdanteet tunnemme, ja myönteistä on, että hallitus on sallinut ottaa suhdannevaraukset käytäntöön. Vaikka hallituksen toimenpiteet suhdannevarausten välittömäksi vapauttamiseksi ovatkin määrätyssä mielessä olleet perusteltuja, nämä toimenpiteet ovat kuitenkin olleet hieman ennenaikaisia. Teollisuus ei ole ollut tähän varautunut. Parempi kontakti hallituksen ja teollisuuspiirien

välillä ei olisi pahitteeksi. Suhdannevaraukset tulevat kuitenkin piakkoin käyttöön ja työllisyyden ylläpitäminen niiden kautta helpottuu.

Kaikesta huolimatta ennusteet osoittavat ja budjetistakin käy ilmi, että työttömien lukumäärä nousee syksyn ja talven aikana huimaavasti. Onpa väläytelty lukua 100 000 työtöntä pahimpaan työttömyyskauteen. Tavallinen suomalainen ei voi tätä ymmärtää. Vuosi sitten oli eduskunnassa esillä edustajien Knuuttilan ja Lehmosen aloitteet, jotka tähtäsivät siihen, että valtion velvollisuutena olisi huolehtia kansalaisten työllistämisestä. Monien vaiheiden jälkeen aloitteet puitaessa toisessa käsittelyssä hyväksyttiin, mutta lähinnä oikeiston äänillä ne äänestettiin yli vaalien. Jälleen kerran hallitus avoimesti on myöntämässä, ettei työtä maassamme voida järjestää, vaan on turvauduttava työttömyyskorvauslinjaan. Samaan aikaan seisovat laajat maa- ja vesirakennustyöt, metsätyöt jne. odottamassa tekijöitä. Tiedän hyvin, että minullekin hallituksen toimesta vastataan, kuten monelle muulle, ettei töitä voida järjestää, kun ei ole riittävästi työsuunnitelmia eikä työnjohtohenkilökuntaa hankkeiden toteuttamiseksi. Tämä on hallitukselle hyvin laiha lohdutus, sillä ovathan toki monien vuosikymmenien aikana olosuhteet maassamme monesti olleet vastaavanlaiset ja tällöin ainakin tavallisella talonpoikaisjärjellä ajatellen olisi ollut mahdollista ennakkoon ottaa huomioon tällaiset tilanteet ja toimia niin, että työsuunnitelmia, työmaita ja työnjohtoa olisi ollut riittävästi vaikeiden työttömyysaikojen tullessa.

Sanotulla en ole tahtonut väittää liittomme vastustavan työttömyyskorvauksia ja työttömyysvakuutusta. Päinvastoin työttömiksi joutuvien asema on valtiovallan toimesta ehdottomasti turvattava, ja iloitsen siitä, että työttömyyskorvauksia tulevana talvena voidaan maksaa entistä laajemmassa mitassa. Kuitenkin liittomme pitää edelleen erittäin tähdellisenä, että valtiovalta järjestää työtä työttömille. Työ tuottaa aina paremman kokonaistuloksen. Saahan normaali ihminen työstään tyydytyksen ja työtulokset koituvat samalla koko kansakunnalle siunaukseksi.

Suomen Kristillinen Liitto iloitsee sen johdosta, että hallitus on edelleen pyrkinyt kiinnittämään huomiota kehitysalueisiin ja näin kohentamaan niitten asemaa. Liittomme mielestä tuntuu kuitenkin siltä, ettei kehitysaluepolitiikassamme ole löydetty lopullista linjaa, jolla kehitysalueidemme tyhjeneminen olisi voitu estää. On aivan ilmeistä, että muutto kehitysalueilta etelään ja maan rajojen ulkopuolelle tulee edelleen huomattavassa määrässä jatkumaan, vaikka toisaalta on todettava, että muuttoliike naapurimaastamme Ruotsista takaisin Lappiin onkin laajempaa kuin Lapista Ruotsiin.

Probleemavyyhti ei varmaan ole vähäinen, mutta jotain ratkaisevan tärkeää ei ole vielä tehty, koska tilanne jatkuu edelleen pahenevana. Vaasan läänin yritystutkimus osoitti, miten keskeisen tärkeä on yritystoiminnan laajentaminen kehitysalueilla. Ei voida kieltää, etteivätkö ammattikurssit, yrityskoulutus ja -neuvonta ole saavuttaneet melko laajat mitat. Siitä huolimatta tuntuu siltä, ettei pienyrittäjien asemaa ole vieläkään riittävästi lähdetty kehitysalueilla tukemaan. Kehitysalueluottojen myöntämisessä on lähdetty sille periaatteellisesti aivan oikealle linjalle, ettei niitä saa myöntää muuta kuin kannattaville yrityksille. Tuntuu kuitenkin siltä, että luottojen myöntäminen kehitysalueitten pienyrityksille on edelleen liian rajoitettua ja kovin vähäistä. Olen useassa yhteydessä tähdentänyt erästä Vaasan yritystutkimuksen keskeistä sanomaa, konsulttitoiminnan tärkeyttä. Kehitysalueet kaipaavat kipeästi konsulttien melko tiheätä verkostoa, jotta kannattavien pienyritysten aikaansaaminen olisi mahdollista. Jostain syystä ei käsitykseni mukaan valtiovalta ole vieläkään tähän puoleen kiinnittänyt riittävää huomiota. Konsulttien kouluttamiseen ja konsulttiverkoston kehittämiseen olisi todella kiinnitettävä vakavaa huomiota. Lisäksi tulisi kehitysalueiden pienyritysten alkurahoitusta valtion toimesta voimakkaasti tukea avustuksin ja halpakorkoisin lainoin.

Eräässä viimeaikaisessa tutkimuksessa on todettu, miten lehitysalueiden hyväksi suoritetut taloudelliset uhraukset eräissä maissa ovat koituneet laajasti koko kansakunnalle kaikinpuoliseksi hyödyksi. Pienyritysten tukemisesta kehitysalueilla on monia myönteisiä seurauksia. Ensinnäkin sillä on huomattava työllisyysastetta kohottava vaikutus. Tiedän maassamme maalaiskunnan, jossa ei käytännöllisesti katsoen ole yhtään työtöntä ja jossa täystyöllisyys on saatu aikaan nimenomaan pienyritteliäisyyttä voimakkaasti tukemalla. Uskon, että tämä on mahdollista myös kehitysalueilla. Yrittäjiä löytyy, jos yrittäjille annetaan toimintamahdollisuus ja samalla työllisyystilanne korjaantuu.

Edelleen, miten nopeasti pienyritysten kehittämisellä korjautuisikaan asuntotilanne, joka nykyisin on täysin kieroutunut. Maaseudulla on nyt tyhjiä asuntoja tukkukaupalla ja asutuskeskuksissa valtava asuntopula. Elämme mieletöntä aikaa tässä mielessä, kun samalla on pakko todeta, että valtiovallalla olisi suuret mahdollisuudet puuttua näihin epäkohtiin. Pienyritysten kehittämistä ei voi kyllin korostaa. Yritystutkimusta ja suunnittelua olisi välittömästi laajennettava ja konsulttiverkosto perustettava. Tähän uhratut varat eivät voi mennä hukkaan, vaikka tähän käytetyt varat olisivat mittaviakin. Ne ovat vain pisara meressä niiden vahinkojen rinnalla, mitä maallemme on aiheutunut ja aiheutuu edelleenkin, kun parhaassa iässä ja työkyvyssä kansalaisemme muuttavat maastamme. Ja sen lisäksi tämä työvoima usein on myös maassamme kalliisti koulutettua. Ja mitä merkitseekään valtava keinotekoinen asuntotuotanto, jota on ylläpidettävä, kun maaseutuväestön on pakko siirtyä asutuskeskuksiin, monien vain työttömyyskorvauksia nostamaan ja asuntokurjuutta kokemaan. Näitä seikkoja ei voi kyllin painokkaasti korostaa. Suomen Kristillinen Liitto toivoo, että ainakin tässä asiassa puoluepoliittisesta ajattelusta kiireesti luovutaan ja ajatellaan todella koko kansantaloutemme kehittämistä ja koko maan hyvinvoinnin kohottamista.

Tähän samaan vyyhtiin kytkeytyy vielä maakuntaitsehallintokysymys. Jo kymmeniä vuosia, joidenkin mielestä jo sata vuotta vireillä ollut ajatus maakuntaitsehallinnon toteuttamisesta on maassamme edelleenkin pohdinnan alaisena. Joidenkin mielestä asiaa ei ole vielä riittävästi selvitetty. Joidenkin mielestä erillisratkaisut sairaanhoito-, koulu- ym. pulmien osalta ovat parempia kuin niiden toteuttaminen maakuntaitsehallinnon puitteissa. Samanaikaisesti on tähdennettävä, että mm. kaikissa pohjoismaissa maakuntaitsehallinto on jo ajat sitten toteutettu. Korjauksia lain säännöksiin tosin on tehty, mutta yksikään pohjoismaa ei ole asettanut kyseenalaiseksi maakuntaitsehallintoa sinänsä.

Meitä on peloteltu ylimääräisellä verotuksella, päällekkäisyyksillä, kunnallisen itsehallinnon rajoittamisella ja milloin milläkin syyllä. Kun eräänä perusväittämänä on mm., että maakuntaitsehallintoasiaa ei ole riittävästi tutkittu, on todettava, että tämä väittämä kaikkein vähiten pitää paikkansa. Viime vuosikymmenen aikana peräti kaksi komiteaa on antanut lausuntonsa maakuntaitsehallinnosta ja voitaneen myös todeta, koskaan tutkimisilla ei voida tarkalleen osoittaa, miten asia käytännössä on hoidettava, koska kokemus opettaa sen, mihin teoria jättää aukkoja. Näinhän on pakko mm. peruskoulu-uudistuksen yhteydessä tehdä. Mutta samoin kuin peruskoulu-uudistuksen yhteydessä päämäärän asettelu sai kaikki puolueet yksimielisiksi peruskoulun toteuttamisen mielekkyydestä, samoin tulisi maakuntaitsehallinnon toteuttaminen panna puolueet kilpailemaan keskenään tämän toimenpiteen toteuttamisen puolesta. Päämäärähän on kaikkien hyväksymä: alueellinen kehittäminen ja nimenomaan kehitysalueista huolehtiminen. Mielestäni alueellisen kehittämisen eräänä peruslähtökohtana on se, ettei minkään kolkan maastamme saa antaa tyhjentyä väestöstä ja että maamme jokaisen kansalaisen tulee saada valita asuinpaikkansa, mikäli siihen vain on jotain käytännön mahdollisuuksia. Uskallan väittää, että olemme saaneet tämän maan, emme vain suuret asutuskeskukset ja kaupungit, vaan myös maaseudun syrjäisimmät kolkat asuttavaksemme.

Joku kysyy nyt, mitä tekemistä tällä on maakuntaitsehallinnon kanssa. Tähän saakka käydyssä yleiskeskustelussa on maakuntaitsehallinnon toimiala rajattu pääasiassa koulu- ja sairaanhoitotoimen aloiksi. On lisäksi mainittu eräät sosiaalitoimen laajemmat tehtävät, seutusuunnittelu ja kenties jotain muutakin. Enemmän tai vähemmän tarkoituksellista kai on ollut jättää luettelosta pois yhdyskuntatutkimus ja suunnittelu, nimenomaan teollinen kimus ja -suunnittelu. Jos ajatusta viimemainittujen osalta olisi lähdetty kehittelemään, olisi varmaan myös niiden puolueiden osalta, jotka maakuntaitsehallintoa tosiasiallisesti vastustavat, päädytty myönteiseen kannanottoon. Alueellinen yritystutkimus ja suunnittelu maakuntaitsehallinnon puitteissa johtaisi nimenomaan tuloksiin, jotka koituisivat maakuntien parhaaksi. Virkamiesvaltaisilla lääninhallituksilla ei koskaan tule olemaan samaa mielenkiintoa alueelliseen kehittämiseen kuin luottamusmiesvaltaisilla maakuntaitsehallintoelimillä. Tällä en ole tahtonut sanoa sitä, etteikö nykyisiä lääninhallituksiakin voida muodossa tai toisessa kansanvaltaistaa. Olen vain tahtonut sanoa sen, että vain luottamusmiesten hallitsema maakuntaitsehallinto on todella kiinnostunut alueensa kehittämisestä eikä kunnallista itsehallintoa silti millään tavoin tarvitse rajoittaa.

Maakuntaitsehallinnon puitteissa olisi nykyistä monin verroin suuremmat mahdollisuudet antaa informaatiota niistä keinoista, mahdollisuuksista ja menetelmistä, jotka kullakin maakunnalla on alueensa kehittämiseen, ja tällöin keskeisellä paikalla tulisi mm. olla elinkeinotoiminnan elvyttäminen eikä vähiten työvoimavaltaisten pienyritysten kehittäminen, jolla tulisi olemaan aivan ratkaiseva merkitys alueellisessa kehittämisessä.

Tähdennän vielä alueiden kehittämisen eräänä perustekijänä olevan pätevistä asiantuntijoista koostuvan konsulttiverkoston luominen pienyritysten synnyttämiseksi ja kehittämiseksi kaikkialla maahamme. Ajattelusta, että kansalaisemme on pakotettava muuttamaan maaseudulta suuriin asutus- ja teollisuuskeskuksiin, on pikaisesti päästävä eroon, koska jo olemme nähneet, mihin se johtaa: huutavaan asuntopulaan, nouseviin työttömyyslukuihin, parhaassa työiässä olevien kansalaistemme maasta poismuuttoon ja kaupungistumisen mukana hyvin nopeaan moraaliseen rappeutumiseen ja nuorisomme turmeltumiseen.

Suomen Kristillinen Liitto tulee puolestaan tekemään voitavansa, jotta nykyinen nurja kehitys pysähtyy, ja katsoo, että ne puolueet, jotka eivät tue maakuntaitsehallinnon toteuttamista, tekevät tämän lähinnä poliittisista syistä. Liittomme mielestä meidät kansanedustajat on valittu eduskuntaan, ei ajamaan määrättyjä ryhmäetuja, vaan nimenomaan koko kansan, kaikkien kansalaisten, etuja. Maaseudun kehittäminen, alueellinen kehittäminen ovat koko kansakunnan parhaaksi tarkoitettuja toimenpiteitä.

Jo tämän budjetin toteuttamisen yhteydessä olisi ollut mahdollisuuksia varata määrärahoja maakuntaitsehallinnon toteuttamisen valmisteluja varten, mutta näinhän ei ole tehty. Budjetin perusteluissa painotetaan työvoiman liikkuvuuden edistämistä, mainintа, joka murheellisella tavalla pikemminkin viittaa siihen, että maaseudulta muuttoa pyritään edelleenkin edistämään. Suomen Kristillinen Liitto pitää tällaista lausumaa periaatteessa virheellisenä, vaikka tällaista muuttoa ei ainakaan vähäisessä määrin tapahtuvana voitane estää. Liittomme olisi pitänyt paljon tärkeämpänä lausumaa siitä, että alueellista kehittämistä maakuntaitsehallinnon muodossa välittömästi lähdetään toteuttamaan eli viimeistään sitten, kun maakuntaitsehallinnon aluejaosta, maakuntaitsehallinnon ja lääninhallitusten tehtävänjaosta, viimemainittujen organisaatioiden keskinäisestä asemasta sekä eräistä muista vähäisemmistä pulmista on sovittu. Viimemainitut ratkaisut jo kertyneen mittavan aineiston puitteissa eivät tuottane sanottavia vaikeuksia.

Tässä yhteydessä haluan todeta, että liittomme ei pidä suotavana sitä, että maahamme pääsee syntymään ylisuuria asutuskeskuksia, ylisuuria teollisuuslaitoksia, ylisuuria kauppa-alan yrityksiä, ylipäänsä mitään sellaista, mikä olemassaololollaan muodostaa valtion valtiossa ja johtaa joidenkin yhteiskuntaryhmien tai yhteisöjen ja samalla joidenkin yksilöiden harvainvaltaan. Olemme murheella todenneet jopa poliittisella tasolla suosittavan sellaista kehitystä maassamme, jossa eräiden puolueitten taholla voimakkaasti tähdennetään keskitetyn vallan periaatetta. Vaikka kuulunkin niihin, jotka myöntävät, että eduskunnan valtuudet vuosi vuodelta ovat vähentyneet ja että tätä valtaa eduskunnalla tulisi olla enemmän, en missään tapauksessa voi lukeutua niihin, jotka tahtovat keskittää kaiken vallan eduskunnalle maaherran ja presidentin vaalia myöten. En missään tapauksessa hyväksy myöskään taloudellisen vallan täyttä alistamista eduskunnalle. Jos tällainen vallankeskitys, jota eräät piirit edustavat, toteutuisi, kulkeutuisimme täyttä diktatuuria kohden. Sillä keskitetty valta on aina johdon valtaa, ja johdon valta on vain jonkun johtajan valtaa (Ed. Vennamo: Mitkä ne piirit ovat, sanokaa reilusti ulos!).

Edellä kuvantunlainen kehitys ei voi olla myönteinen ottaen huomioon sen, että jo nyt on todettava puolueiden ohjelmien ja päämäärien samoin kuin puoluepoliittisten elinten ohjaamien tiedotusvälineiden sanoman kulkeutuneen kauas kansan tahdon ulottuvilta. Siksi liittomme käsitys onkin, että kansan ääntä on ryhdyttävä aivan uudella tavalla kuulemaan. Tärkeät, koko kansalle keskeiset asiat on alistettava kansanäänestykseen. Tulokset saattaisivat järkyttää monen poliitikon mieltä. Siitä on esimerkkejä mm. Tanskasta. Keskitetty valta ei koskaan johda todelliseen kansanvaltaan, pyrkimyksenä tulisi päinvastoin olla vallan hajakeskitys, desentralisoiminen, ja tähän perustuu myös liittomme näkemys ajaessamme maakuntaitsehallinnon toteuttamista.

Radio on ottanut käyttöönsä alueohjelmien päivittäisen välittämisen. Hallituksen tulisi nyt kiireesti ryhtyä toteuttamaan koko kansalle tärkeää maakuntaitsehallintoa, vallan desentralisoimista. Vai pelkääkö hallitus sitä, että

kansan ääni maakuntaitsehallinnon luottamusmiesten välityksellä tulee kaikkien tietoon? Me Kristillisessä Liitossa odotamme hallitukselta pikaista ratkaisua maakuntaitsehallinnon osalta.

Edelliseen liittyen haluan Suomen Kristillisen Liiton puolesta vielä puuttua erääseen silmiinpistävään epäkohtaan nimenomaan maamme yleishallinnossa. En voi ymmärtää sitä, että vielä tänä päivänä maamme asioita hoidetaan ilman keskitettyä kokonaisvaltaista tutkimusta ja suunnittelua. Kuulen kaksi vastaväitettä. Toinen on tämä: Mitä virkaa hallitus sitten hoitaa, ja onhan meillä valtakunnansuunnittelutoimisto, taloudellinen suunnittelukeskus, korkeakouluneuvosto, kehitysalueiden asioiden hoitoa varten omat elimensä, valtion teknillinen tutkimuslaitos jne., jotka suorittavat valtakunnallisia tehtäviä. En tahdo kieltää, etteikö näin olisi. Mutta väitän, etteivät mainitut tutkimus- ja suunnitteluelimet kykene yhteen koordinoimattomina löytämään sellaisia kokonaisratkaisuja, jotka johtaisivat tasapainoiseen kaikki seikat huomioon ottavaan kehitykseen. Pitkän tähtäyksen kokonaisohjelmat tosin harvoin sellaisinaan toteutuvat. Tästä todisteena ovat jo kunnallisten ohjelmien sellaisinaan toteutumatta jäämiset. Mutta tämä ei anna meille oikeutta kulkeutua sen totuuden ohitse, että olemme jättäneet hoitamatta jotain ratkaisevan tärkeää.

Budjetissa voimme todeta poliisihallituksen ja ilmailuhallituksen syntyvän, molemmat ilmeisesti tärkeitä perustettavia. On myös suunniteltu työsuojeluhallitusta. Suomen Kristillisessä Liitossa odotamme kuitenkin, että maahamme perustettaisiin kokonaisvaltaista tutkimusta ja suunnittelua varten, ehkä ei vain suunnitteluhallitus, vaan myös suunnitteluministeriö (SKDL:n ryhmästä: Nythän puhuja on keskityksen kannalla). — Selvitys tulee. — Mitä mielekkyyttä tällaisen ministeriön perustamisessa sitten olisi? Ainakin se, että eri alojen tutkimus- ja suunnittelutulokset voitaisiin koordinoida niin, että koulutus-, elinkeino-, työllisyys-, asunto- ym. politiikkaa voitaisiin kokonaisvaltaisesti tarkastella ja tehdä siitä asiaan kuuluvat johtopäätökset. Mielestäni ei voida ajatella, että maan hallitus, jolla on lukuisa määrä monenlaisia velvoituksia, ehtisi paneutua kaikkiin ajankohtaisiin asioihin niin perusteellisesti, että se pystyisi ilman kiinteää kokonaisvaltaista tutkimusta ja suunnitteluelintä tekemään tarvittavat johtopäätökset.

Kuinka tarpeellista olisikaan niveltää yhteen työvoimatarve-ennusteet ja koulutus toisiinsa. Maassamme valmistuu vuosittain lukuisa määrä nuoria, jotka välittömästi joutuvat työttömien listoille. Kehittyvän teollisuuden ja aivan uuden teollisuuden tarpeet olisi kansainväliset näkymät huomioon ottaen tarkkaan kartoitettava ja työvoiman koulutusta suunnattava tarpeen mukaan. Kaikki yhteiskunnan toiminnat liittyvät tavalla tai toisella kiinteästi toisiinsa, ja siksi näitä toimintoja olisi välttämättä myös tarkasteltava kokonaisvaltaisesti eikä, niin kuin nyt tapahtuu, vain erillisesti kunkin toiminnan osalta. Kuulen jonkun nyt väittävän — niin kuin äsken juuri väitettiin — että tässähän Kristillinen Liitto nyt edustaa suunnitelmataloutta mitä suurimmassa määrin (SKDL:n eduskuntaryhmästä: Ei, kun vallan keskitystä!). Näin ei kuitenkaan ole asianlaita. Suunnitteluministeriön tehtävänä ei olisi valtionjohtoisesti tehdä mitään päätöksiä. Sen tehtävänä olisi nimenomaan jatkuvan kiinteän kokonaisvaltaisen tutkimuksen ja suunnittelun avulla osoittaa pääsuuntaviivat koko kansakunnan eri toimintojen optimaaliselle kehitykselle ja antaa tästä tehokasta informaatiota niin hallitukselle kuin koko kansalle, jotta valtakunnan eri etupiirit, elinkeinonharjoittajat ja ylipäätänsä kaikki valtakunnan edistymisen hyväksi työskentelevät voisivat ottaa varteen suunnittelun ja tutkimuksen tulokset (Ed. Koivunen: Jokaiselle jotain!). Tämä ei ole mitään suunnitelmataloutta. On varmaa, että hallituskin tuntisi olonsa huomattavasti turvallisemmaksi, jos sen tiedossa olisi enemmän faktoja kuin tähän asti. Ehkäpä vaihtotasepaketit, työllisyyskysymykset, asuntopulmat, maatalouden ylijäämäpulmat ym. tämänkin kautta saisivat mielekkäämmän ratkaisun.

Vaikka kansakuntamme asioiden hoito ei ole vain omissa käsissämme, on varmaa, että moni paha kriisitilanne ainakin huomattavasti lientyisi, jos valtakunnassa olisi ministeriö, jossa kaikki eri alojen suunnittelun ja tutkimusten tulokset keskitetysti koordinoitaisiin.

Toinen väite lienee tämä: Suunnitteluministeriön perustaminen on kallis asia. Tähän on kuitenkin maailmanlaajuisten kokemusten perusteella sanottava: Tutkimus ja suunnittelu, ellei sitä tehdä itsetarkoitukseksi, on aina johtanut taloudellisesti myönteisiin tuloksiin. Tutkimus- ja suunnitteluvarat on yleensä saatu moninkertaisena takaisin. Niin kuin emme saa pientä kotitalouttamme kannattavaksi, ellemme

tee suunnitelmia, emme saa laajaa valtiontaloutta kaikkine toimintoineen kannattavaksi, ellemme rakenna tosiasioiden pohjalle.

Suomen Kristillinen Liitto toivookin, että hallitus vakavasti harkitsisi ensi tilassa suunnitteluministeriön perustamisen mahdollisuutta, jotta nykyisistä katastrofitilanteita ratkovista päätöksistä päästäisiin eroon ja maan asioita voitaisiin hoitaa määrätietoisesti ja tasapainoisesti (Ed. Vennamo: Lisää vain herroja!). Tämä toivomuksemme ei sinänsä sisällä epäluottamuslausetta hallitukselle.

Budjetissa on huomioni kiintynyt eräisiin erilliskysymyksiin. Metsämiehenä en ole voinut olla panematta merkille sitä, että Mera-ohjelman tavoitteista ei enää puhuta mitään. Toisaalta on myönnettävä, että metsänparannusvaroja on viimevuotiseen verrattuna lisätty. Mutta kun ottaa huomioon sen, että Mera-ohjelmien toteuttamisessa jo edellisinä vuosina on tingitty monia kymmeniä miljoonia markkoja, on jälkeenjääneisyys määrärahojen osalta vain kasvanut. Hallitus ei vieläkään tunnu vakavasti myöntävän, että puunjalostusteollisuuden raaka-aineen saannin turvaaminen on eräs kansakuntamme tärkeimpiä tehtäviä. Kun puunjalostusteollisuus kotimaisen raaka-aineensa turvin edelleen painii eri teollisuusalat huomioon ottaen kannattavuuden puolesta aivan omassa erikoisluokassa, olisi odottanut hallituksen ilomielin kiinnittäneen puun kasvatukseen ja tuoton kohottamiseen aivan erikoista huomiota. Puutteellisen Mera-rahoituksen johdosta puun saanti on vuosi vuodelta vain vaikeutunut, jopa niin että viime vuoden tilastot osoittavat Suomen puuta jalostavan teollisuuden tuovan keskimäärin 7 % tarvitsemastaan puutavarasta maan rajojen ulkopuolelta. Viime mainittu puutavara ei suinkaan ole kansantaloudellisesti edullista ainakaan hinnaltaan. Pienenä esimerkkinä mainittakoon, miten eräälle yhtiölle saapuneen puutavaralla lastatun vaunun kyljessä oli merkintä 2 500 kilometrin kuljetusmatkasta. Jokainen ymmärtää tällaisen puutavaran tuonnin kannattamattomaksi.

En pääse eroon ajatuksesta, että valtiovallan olisi aktiivisemmin osallistuttava puun tuotantoa turvaaviin toimenpiteisiin (Ed. Vennamo: Se on oikein!). Puun tuotannon edistämisen kustannuksia emme voi sälyttää vain maataviljelevän väestön kannettavaksi. Nimenomaan niitä puuntuotannon edistämiseen tähtääviä hankkeita, joista taloudellinen tulos on nähtävissä vasta monien vuosikymmenien kuluttua, ei voida jättää maataviljelevän väestön taakaksi. Hallituksen olisi mielestäni syytä perusteellisemmin paneutua näihin kysymyksiin.

Hallituksen mielestä eräänä puolustuksena sille, ettei määrärahoja puuntuotannon turvaamiseksi ole voitu riittävästi osoittaa, on se, ettei myönnettyjä määrärahoja voida käyttää riittämättömän henkilökunnan puutteessa. Myöntääkö hallitus siis tältä osin valtuuksiensa puuttuvan tarpeellisen henkilökunnan lisäämistä silmällä pitäen? Puolustukseksi ei riitä mielestäni enää tässä vaiheessa sekään, ettei lisähenkilökuntaa ole alhaalta päin anottu — näinkin on tehty — työvoiman puute kun on perin hyvin ollut hallituksen tiedossa.

Kiitoksen ansaitsee hallituksen toimenpide metsäosaston perustamisesta maa- ja metsätalousministeriön yhteyteen. Tosin henkilökunta ei ilmeisesti vielä lainkaan vastaa sitä tarvetta, mikä osastolla tulee olemaan. Kaikki ovat kiinni juoksevissa tehtävissä.

Tässä yhteydessä en voi olla lausumatta myös kainoa toivomusta, että toimenpiteisiin metsätalouden hallinnon organisaation uudistamiseksi hallituksen toimesta pikaisesti ryhdyttäisiin. Tämän rinnalla olisi ensi tilassa myös saatava aikaan koko metsätalouden edistämistä palveleva yksityismetsälain tilalle säädettävä yleismetsälaki, joka jollain tavalla myös johtaisi metsämaittemme tuoton kohottamisen aikaansaamiseen ja ylläpitämiseen, ei vain metsikköjen perustamis- ja loppuhakkausvaiheessa, vaan myös uudistettujen metsien jatkotoimenpiteiden osalta. Suomenmaalla ei ole varaa pitää vajaatuottoisia metsiä alueellaan, ja mikä valitettavinta: vajaatuottoisten metsien määrä ei maassamme viime vuosina ole vähentynyt, vaan päinvastoin lisääntynyt.

Metsämiehenä en voi myöskään olla lausumatta huolestumistani sen johdosta, että saamelaisten elämiselle ja olemassaololle välttämättömien suojametsien hakkuita on ryhdytty suunnittelemaan ja että Pohjois-Suomen metsien hakkuissa on monesti edetty ilman tutkimusta ja suunnittelua ja tämän johdosta laajojen alojen metsittäminen siellä tuottaa melkein voittamattomia vaikeuksia.

Toinen seikka, johon liittomme tahtoo kiinnittää huomiota, on valtiovallan toimenpiteiden suuntaus rautateillämme. Vaikka uusia rautateitä rakennetaan — Uudenkaupungin — Kiukaisten sekä Ristiinan radat — henkilöliikennettä jatkuvasti supistetaan ja supistetun

henkilöliikenteen tariffeja korotetaan. Liittomme mielestä monopolisoitu rautatie on monessa mielessä laitos, jonka tehtävänä on palvella kansaa. Rautatiet henkilöliikenteen osalta ovat nykyisin huomattavalta osin yhteiskunnan tulotason puolesta alempien ja keskitason kansalaisten käytössä. Syvää närkästystä on kansassamme herättänyt se, että kalliit rautatiemme ovat verrattain vähän kansalaisten käytettävissä, koska henkilöliikennettä jatkuvasti supistetaan ja pysähdyspaikkoja vähennetään. Liittomme ei pidä tätä kehitystä oikeana, vaan toivoo hallituksen vakavasti vielä kerran harkitsevan, eikö tätä suuntausta ole syytä muuttaa. Liittomme tietää hyvin myös sen, että nykyisen suuntauksen kaltainen on kehitys myös Ruotsissa. Emme silti voi hyväksyä vallitsevaa kehitystä, koska maantiemme ovat osaksi ylikuormitettuja ja liikenneturvallisuus niillä on jatkuvasti heikkenemässä.

Mitä hallituksen suunnittelemiin tariffien korotuksiin tulee, emme jo edellä mainituista syistä pidä niitä tarpeellisina. Korostamme tässä rautateillä matkustavien kansalaisten sosiaalista koostumusta sekä sitä, että todella pidämme rautateitä eräänlaisena palveluelinkeinona, jonka päätarkoituksena ei ole tuottaa ehdottomasti liiketaloudellisesti myönteistä tulosta, vaan nimenomaan palvella kansaa.

Jo vuosi sitten koetin herättää hallituksen huomiota erääseen mielestäni käytännöllisesti katsoen kokonaan hoitamatta jääneeseen asiaan. Mainitsin, miten maassamme vierailleet japanilaiset asiantuntijat ovat lausuneet hämmästyksensä sen johdosta, ettei kymmenientuhansien järvien maa ole ottanut kuin vain minimaalisesti huomioon sen aarteen, joka sillä on vesistöissään tuottavan kalastuselinkeinon synnyttämismielessä. Taloudellisesti erittäin ahtaalla elävä kalastajakuntamme on melkein turhaan korottanut äänensä toimeentuloehtojensa parantamiseksi. Saaristoteiden ja kulkuyhteyksien kohentaminen on edistynyt varsin hitaasti, ja tämä kovia kolhuja kokenut ammattikunta on vuosi vuodelta vähentynyt, vaikka luulisi, ettei maallamme olisi varaa luopua yhdestäkään elinkeinosta, jota voidaan harjoittaa tappiota tuottamatta.

Liittomme käsitys on, että maassamme voidaan ylläpitää kannattavaa kalastuselinkeinoa, mutta käsityksemme on myös se, että kalastuselinkeinolla maassamme on suuret tulevaisuuden mahdollisuudet, jos todella toimeen tarttuisimme ja tekisimme tätä silmällä pitäen suunnitelmat. Ellei ideoita oman maamme asiantuntijoilla riitä, pyydettäköön asiantuntija-apua vaikka Japanista. Uskon Norjastakin apua ensi hätään löytyvän. Komiteoita ei tosin maassamme ole yleensä liian kitsaasti perustettu, mutta liittomme suosittelee silti vielä yhden asiantuntijakomitean perustamista, jonka komitean tehtäväksi annettaisiin ei vain olemassaolevien kalastajiemme elinehtojen parantamiseen tähtäävät toimenpiteet, jotka nekin ovat erittäin tähdelliset, vaan lisäksi koko kalatalouselinkeinon laajojen näkymien huomioonottaminen.

Tällaisen laajan kokonaisvaltaisen suunnitelman laatiminen meikäläisissä oloissa tuntuu perin mielekkäältä jo senkin takia, että kalataloutemme kehittäminen edellyttää puhtaita vesistöjä, ja kaikkihan tiedämme, miten keskeisellä paikalla lähivuosina koko ympäristönsuojelukysymys tulee olemaan maassamme. Ellemme pikaisesti ryhdy huolehtimaan ympäristömme suojelemisesta, ei nuorisollamme ole paikkaa täällä Suomessa, missä säilyä hengissä ulkonaisten saasteiden takia. Kalastuselinkeinon kehittäminen ja ympäristönsuojelu ovat kaksi asiaa, jotka on saatava kulkemaan käsi kädessä, ja molemmilla on kiire. Valtiovallan toimenpiteitä odotetaan. Molempien asioiden eteenpäin vieminen vaatii kyllä varoja, mutta uhratut varat saadaan pian takaisin monessa myönteisessä muodossa. Ympäristönsuojelun osalta on toisaalta vakavasti samalla pyrittävä kansainvälisten sopimusten aikaansaamiseen, koska saastumisilmiöt nimenomaan ilman ja veden osalta ovat kansainvälisiä luonteeltaan.

Jo edellä viittasin maakuntaitsehallinnon laajoihin tehtäviin. Eräs näistä tehtävistä olisi myös kalatalouselinkeinon alueellinen kehittäminen ja toinen ympäristönsuojelun tehokas kehittäminen ja valvominen.

Hallitus on todennut, ettei veroja tulla nostamaan. Todellisuudessahan verot silti nousevat mm. kohonneiden ansioiden johdosta. Tämän hallitus hyvin tietää. Hallituksen toimenpiteissä on aina yllätyksiä, joihin tavallisen kansalaisen on vaikeata saada vastausta. Haluan tässä yhteydessä mainita vain pari. Käsitykseni on ollut, että kaikki puolueet ovat olleet verrattain yksimieliset siitä, että oman asunnon verotus olisi pikaisesti poistettava. Vaikka hallitus voikin puolustautua sillä, että tämä uudistus on toteutettava suunnitellun laajemman verouudistuksen yhteydessä, ei mielestäni ole

olemassa mitään painavaa syytä siihen, ettei oman asunnon verosta vapauttamista olisi voinut suorittaa erillisestikin. Laajempien verouudistusten toteuttaminen on aina osoittautunut hankalaksi ja aikaa vieväksi. Siksi olisi odottanut hallituksen hoitavan tämän oman asunnon verovapausuudistuksen erillisenä.

Toinen esimerkki: Liikevaihtoveron lisäveron sanottiin olevan vain tilapäisen. Huolimatta siitä, että tämä lisävero jo nyt on aiheuttanut huomattavaa yrityskuolemaa — ennuste tämän vuoden loppuun mennessä erään arvion mukaan on 3 000 konkurssia tai liikkeen lopettamista ja yrityskuoleman ennustetaan ensi vuonna tämän pisteveron ansiosta kohoavan 20 000 kappaleeseen — hallitus sinnikkäästi pyrkii jatkamaan tämän lisäveron voimassaolon aikaa. On vakavasti kysyttävä, onko hallituksen tarkoituksena nimenomaan pienyrittäjien hävittäminen maastamme. Hallitus suonee anteeksi tämän ankaran arvostelun, mutta omaatuntoani ei tässä asiassa edes rauhoita se, että pisteveron kohteet aiotaan ottaa uudelleen harkittavaksi, koska pisteveron kokonaistuotoksi hallitus kuitenkin on arvioinut niinkin suuren summan kuin 180 milj. mk. Sitä ei ole syytä vähätellä. Liittomme toivookin, että hallitus luopuu tästä liikevaihtoveron lisäverosta (Ed. Vennamo: Turha toivo!).

Edellä sanotusta käynee jo ilmi, ettei liittomme voi yhtyä valtion tulo- ja menoarvion sisältöön, vaikka myönnämmekin sen sisältävän paljon hyvääkin. Käsityksemme onkin, ettei yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus ja vanhurskaus tässä budjetissa pääse toteutumaan. Työttömyys ja taloudellinen ahdinko ovat edellä sanotun perusteella tulevan talven näkymiä, ja tämä on liittomme mielestä valitettavaa. On kuitenkin jotain, joka on vielä valitettavampaa kuin mainitut kaksi tekijää. Se on turvattomuuden tunne, joka tietenkin osittain heijastuu jo edellä sanotusta, mutta koetaan ennen kaikkea henkisenä paineena. Tämä turvattomuus on viime aikoina lisääntynyt nopeasti. Valitettavasti on todettava, että juuri valtiovalta on ollut tätä turvattomuutta lisäämässä. En tällöin tarkoita, etteikö maassamme esim. sosiaaliturvaa ole viime aikoina huomattavastikin lisätty — tässä on ollut paljon myönteistä — mutta turvattomuus on nimenomaan lisääntynyt ulkonaisen väkivallan ja rikosten osalta, ja tältä osin valtiovalta todella kantaa myös suuren vastuun.

Kunnollinen rauhaa rakastava kansalainen ei enää viihdy ainakaan suuremmissa asutuskeskuksissamme. Päivittäiset pahoinpitelyt, uhkailut ja monenlainen häirintä julkisilla paikoilla ovat tulleet jo niin yleisiksi, että kohta kenties pidämme kaikkea tätä aivan luonnollisena ja normaalina elämänmenona. Rakennamme kenties alakerran ikkunoihin rautakalterit, varustamme asuntojemme sisäänmenopaikat monin hälytys- ja lukkolaittein. Näinhän tapahtuu jo suuressa maailmassa. Ehkä pidämme tätä poliittisesti epäoleellisena seikkana tänä rakenteiden muuttamisen aikana, mutta sitä se ei ole.

Jumala on järjestyksen Jumala, mutta miten on oman kotoisen Suomemme kohdalla. Holtittomuus saa päivä päivältä yhä enemmän jalansijaa, harjoitamme kyllä laajaa mainostusta ulkomaalaisten turistien houkuttelemiseksi maahamme, mutta meillä ei ole mitään syytä ihmettelemiseen, jos nämä houkutukset eivät pitkällä tähtäyksellä johda sanottaviin tuloksiin. Turistikin kaipaa itselleen viihtyisää ja turvallista ympäristöä. Suomalainen on tunnettu rajuksi ja väkivaltaiseksi maamme rajojen ulkopuolellakin, ei vähiten Ruotsissa.

Voimme puolustella itseämme väitteellä: Mitä me suomalaiset kansalliselle luonteellemme voimme! Nythän ei kuitenkaan ole kysymys ainoastaan siitä, vaan myös siitä, olemmeko päästäneet ihmisessä piilevät väkivaltaiset voimat liikkeelle, olemmeko lähteneet jakamaan kansallemme vapautta ilman vastuuta. Olemme säätäneet lakeja, joilla valtiovalta on päästänyt ihmisessä piilevät saatanalliset voimat liikkeelle. Puhun tästä sen johdosta, että sisimmässäni on syvä ahdistus kansakuntamme kohtaloa ajatellessani. Tässä on jälleen kerran todettava Suomen kansan suuret rikkomukset: juoppous, haureus ja huoruus sekä murhat. Jos kansamme vielä kulkisi häveten syntejään ja rikkomuksiaan, parannusta niistä tehden, niin tulevaisuus näyttäisi paremmalta. Mutta nykyisellään näen vain pimeyttä tulevaisuudessa edessäpäin ja sen, kuinka Jumalan sormi lepää raskaana kansamme yllä. Jos tästä tilanteesta sorrumme vielä tavalla tai toisella painamaan Jumalan omaisuuskansaa Israelia, on loppumme tullut. Tiedotusvälineet kenties jälleen kerran kertovat kristillisen liiton puhuvan aina vain näistä samoista asioista. En kuitenkaan omaltatunnoltani voi olla toteamatta, että valtiojohtomme lähti murentamaan itsenäisen kansakuntamme perustuksia säätäessään juoppoutta edis-

tävän keskiolutlain, väkivaltaa ja moraalittomuutta edistäneen aborttilain ja kansamme moraalia höllentäneen seksilain. Tämäkään ei vielä ole riittänyt, vaan valtiovallalla tuntuu olevan edelleen tarkoituksena höllentää nuorisomme moraalia. Tämä käy ilmi meille pian saapuvasta lakiesityksestä, jolla aiotaan elokuvasensuuria lieventää. Sanonta "hyvien tapojen vastaiset" on hallituksen mielestä liian vaativa. Tilalle on saatava sellainen sanonta, jotta elokuvapornografialle voidaan suoda täysi vapaus. Pyydän anteeksi kovia sanojani.

Edelleen hallitus on asettanut komitean, jonka tehtäväksi on annettu muuttaa vuodesta 1927 voimassa ollutta lakia, jonka tarkoitus on ollut suojata maatamme pornografiselta kirjallisuudelta ja lehdistöltä. Komiteaa asettaessaan ja toimeksiantonsa yhteydessä hallitus on antanut ohjeeksi laatia laki sellaiseksi, että aikuisille pornografinen kirjallisuus ja lehdistö olisi vapaasti saatavissa ja vain lapset olisi sellaisilta varjeltava. Hallituksen tarkoitus on siis seurata, mitenkäs muuten, jälleen lännen, lähinnä Tanskan esimerkkiä uskoen varmaan tekevänsä kansakunnalle hyvän palveluksen. Suomen kristillisen liiton mielestä hallituksen pitäisi päinvastoin tiukentaa voimassa olevan lain valvontaa. Nykyinen laki on hyvä, mutta sitä on myös noudatettava. Niinhän nyt ei ole.

Raamatun sana osoittaa meidän armottomasti kulkevan omaa tuhoamme kohden, kun kansakuntana ja valtiovallan toimenpitein rikomme Jumalan käskyjä vastaan. Raamattu puhuu laittomuuden ajasta, ja me täällä Suomessa olemme todella kulkemassa yhä syvempää laittomuutta kohden. En ole sanonut sanottavaani vihan vallassa, en myöskään poliittisista syistä, niin kuin ehkä jotkut ajattelevat. Olen sanonut sen sen johdosta, että tunnen syvää hätää kansamme tulevaisuudesta. Olen valmis myöntämään oman syyllisyyteni näissä asioissa ainakin siinä mielessä, etten ole aikaisemmin riittävästi tähdentänyt näitä asioita. Elämme kansana nyt häpeällisessä alennustilassa, josta — ja Herra siinä meitä auttakoon — meidän on pian päästävä eroon. Moraalisen selkärankamme murtumisesta johtuvat monet muut vaikeudet, joiden keskellä taistelemme. Tiedän, että tätä budjettipuheeni loppuosaa harvat ovat budjettipuheeksi ymmärtäneet. Sellainen se mielestäni kuitenkin on. Kiitos.

---

1) Ehdotus laiksi koulujärjestelmän perusteista annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 81 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 8 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 46, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 81. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Tällä hallituksen esitykseen pohjautuvalla sivistysvaliokunnan yksimielisellä mietinnöllä on ollut hankala taival ennen kuin se on päässyt suuren valiokunnan käsittelyyn ja tänne eduskunnan toiseen käsittelyyn. Keväällä se jäi hallituksen hinnankorotuspaketin jalkoihin ja nyt se viime viikolla ja tällä viikolla uhkaa jäädä budjetin käsittelyn jalkoihin. Kun asialla on kiire ja kun lääneissä on valmius peruskouluun siirtymisen aikataulun nopeuttamiseen, josta opettajain järjestökin ilmaisi juuri mielipiteensä, pidän tärkeänä, että asiaa ei nyt enää viivytellä, vaan vauhditetaan käsittelyä!

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 17 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poisto päiväjärjestyksestä.

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 2) asia.

---

3) Ehdotukset laeiksi kunnallisista yleissairaaloista annetun lain, yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain, mielisairaslain, tuberkuloosilain ja terveydenhoitolain muuttamisesta.

Esitellään talousvaliokunnan mietintö n:o 7 ja otetaan ensimmäiseen käsitte-

lyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 17 sekä lak.al. n:ot 149 ja 150 (1970 vp.), jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 7.

Keskustelu:

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Käsiteltävänä oleva talousvaliokunnan mietintö kunnallisista yleissairaaloista annetun lain ja yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain muuttamisesta sekä mielisairas-, tuberkuloosi- ja terveyslain muuttamisesta oli talousvaliokunnassa keväällä. Silloin olivat myöskin käsiteltävänä hallituksen esityksen lisäksi lakiesitykset, jotka ed. Jämsén ja ed. Lehmonen olivat tehneet. Käsittely oli myöskin melko pitkällinen tässä asiassa, koska valiokunnassa oli varmaankin suurta halua muuttaa hallituksen esityksen taulukkoa kuntien valtionavun suhteen. Ed. Jämsénin lakialoitteessa esitettiin 45—90 %:n porrastusta ja ed. Lehmosen lakialoitteessa 50—90 %:n valtionavun porrastusta. Kuitenkin talousvaliokunnan käsittelyvaiheessa hallitus otti kovan otteen, johon myöskin kokoomus tältä osalta sitten alistui, ja näin ollen ainoastaan SMP:n edustaja jäi puolustamaan tätä ed. Jämsénin taulukon mukaista valtionaputaulukkoa. Tämä esitys tulee nyt suureen valiokuntaan. Olisi toivottavaa, koska täällä eduskunnan käytävillä on näinäkin päivinä ollut köyhien kuntien miehiä pyytämässä lisää köyhäinapua, jota taasen tämä valiokunnan enemmistön kantakin tulee aiheuttamaan, että suuressa valiokunnassa vielä harkittaisiin, eikö olisi paikallaan mennä siihen taulukkoon, joka perustuu jo tutkimuksiinkin, 45—90 %:sta, mitä vastalauseessa esitetään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Poisto päiväjärjestyksestä.

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 4) asia.

---

5) Ehdotus laiksi metsänparannuslain muuttamisesta.

Esitellään maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 26 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 73, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 26.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

6) Ehdotus laiksi maankuivatuslainan osaksi tai kokonaan perimättä jättämisestä eräissä tapauksissa.

Esitellään maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 27 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 7, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 27.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

7) Ehdotukset laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta.

Esitellään lakivaliokunnan mietintö n:o 12 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt lak.al. n:ot 25 (1970 vp.) ja 36, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 12.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

8) Ehdotus toivomukseksi Oulun, Raahen ja Tankarin luotsiasemien rakentamisesta.

Esitellään kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 59 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Hemmin ym. toiv.al. n:o 1832 (1970 vp.), joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 59.

Keskustelu:

Ed. Hemmi: Herra puhemies! Tässä yhteydessä on mieluisaa todeta, että merenkulkuhallitus on kehitysaluepoliittisia ratkaisuja tehdessään kiinnittänyt huomiota erityisesti Perämeren merenkulun edistämiseen. Siitä me olemme täällä eduskunnassa saaneet viime aikoina hallituksenkin taholta näyttäviä esimerkkejä. Perämeren merenkulun turvallisuuden edistäminen on nähtävä eräänä merkittävänä tekijänä, jotta voitaisiin turvallisesti siellä liikennöidä, ja merenkulkuhallitus on budjetin perusteluissakin siihen tutustuessamme luvannut muitakin toimenpiteitä, mm. tämän syväväylän edelleen avaamista sinne, jotta talvimerenkulkua voitaisiin edistää. Olen erittäin iloinen siitä ja varmaan myös me kaikki Pohjois-Suomen kansanedustajat, että Tankarin luotsiasema voidaan ensi vuonna rakentaa tätä turvallisuutta edistämään Perämeren alueella.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy valiokunnan hylkäävään ehdotukseen.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus toivomukseksi päätöksenteon samanaikaistamisesta yksityisteiden liittymä- ja järjestelysuunnitelmien osalta.

Esitellään kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 60 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Hemmin ym. toiv.al. n:o 1833 (1970 vp.), joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 60.

Keskustelua ei synny.

Eduskunta yhtyy valiokunnan hylkäävään mietintöön.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus toivomukseksi tutkimuksesta Tiutisen saaresta mantereelle johtavan tie- ja siltayhteyden rakentamisen kustannuksista.

Esitellään kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 61 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Hostilan ym. toiv.al. n:o 1836 (1970 vp.), joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 61.

Keskustelu:

Ed. Sinisalo: Herra puhemies! Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistaina pidettävään istuntoon.

Ed. Hykkäälä: Herra puhemies! Kannatan ed. Sinisalon tekemää ehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja sitä on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Sinisalo ed. Hykkäälän kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistaina pidettävään istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, eduskunta hyväksynee ed. Sinisalon ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Lähetekeskustelu tulo- ja menoarvioesityksestä jatkuu:

Ed. Friberg: Herra puhemies! Valtakunnan poliittinen tilanne ja edessä olevat vuosikymmenenkin tähtäimellä merkittävät ratkaisut heijastuvat vain osittain ja suppeasti Karjalaisen b-hallituksen b-budjetista. Suurimman pettymyksen hallituksen talousarvio ilmeisesti aiheuttaa maamme eläkeläisille. Vain rajoitetusti talousarvio eläkepoliittisesti heijastaa sosialidemokraattien eläkepoliittisia tavoitteita. Mitään riemunkiljahduksia ei aiheuta myöskään 15 %:n ylimääräisen liikevaihtoveron voimassaoloajan pitentäminen. On toivottava, että valtiovarainvaliokunta erittäin tarkasti selvittää veron tähänastiset vaikutukset kotimaan työllisyyteen sekä mitoittaa veron mahdollisen pitentämisen kotimaista tuotantoa mahdollisimman paljon suosivaksi. Kärsimättömyyttä on myös omiaan synnyttämään se, että verotuksen progression nostaminen huipputulojen päässä yhä antaa odotella itseään.

Syksyn suuria kysymyksiä poliittisen linjanvedon kannalta saa turhaan hakea budjettikirjan kansien sisältä. Näin ollen on syytä toistaa eräitä tällaisia kysymyksiä.

Kehitys kohti eurooppalaista turvallisuusjärjestelmää ja Euroopan turvallisuuskokousta on vahvasti liikkeellä. Suomi on tehnyt monitahoisen aloitteen Saksan kysymyksen ratkaisemiseksi omalta kohdaltaan. Vaikkakin Saksan aloite liittyy Suomen suhteiden järjestelyyn kahden Saksan kanssa, sillä on kantavuutta koko ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme kentässä. Suomi on vuodesta 1969 toiminut turvakokouksen ajajana. Ilmeisesti aika on kypsymässä siihen, että eduskunnalle kokonaisuudessaan annettaisiin yhteenveto Suomen tähänastisista ponnisteluista ja saavutuksista turvakokoushankkeen pitkällä ja myös kaidalla polulla.

Talousyhteisön laajentuminen on saavuttanut kynnyksen, jossa Suomen keskustelut Brysselin kanssa ovat pisteessä, missä on ajankohtaista ryhtyä kartoittamaan mahdollisen vapaakauppasopimuksen sisältämiä mahdollisuuksia ja haittatekijöitä. Euroopan puolueettomat maat ovat hakemassa muotoja yhteistyölleen, ja ilmeisesti on niin, että kauppapolitiikassakin puolueettomuuden päällysvaatteet vaihtelevat kantajansa mukaan. Ulkopuolinen tarkkailija ei esim. saata olla hämmästelemättä sitä, että Ruotsi epäviralisten tietojen mukaan on etsiytymässä EEC-yhteistyöhön, joka sisältäisi tulliunionin eli Ruotsin ja EEC:n yhteiset tullimuurit kolmansia maita kohtaan. Miten tämä sopii puolueettomuuteen, kysytään, ja ainakin Suomen kohdalta vastaus olisi torjuva. Joka tapauksessa on selvää, että kauppapolitiikkakin antaa aiheen ulkopoliittiseen selontekoon.

Neuvostoliiton kaupan talousarviomme kuittaa liian pienellä huomiolla. Todetaan, että Neuvostoliittoon suuntautuvien toimitusten määrä kasvaa uuden viisivuotissopimuksen aikana. On kuitenkin aihetta todeta, että runkosopimuksen ensimmäinen vuosi ei ole sujunut kannaltamme suotuisasti. Maamme telakat odottavat huomattavassa määrin tilauksia, jotka kuuluisivat ensimmäisen vuoden kvoottiin. Ne tehdaskombinaattihankkeet, jotka ovat olleet ajankohtaisia, ovat tiettävästi toimitusten luonnosteluvaiheessa jonkin verran supistuneet. Suomen kauppa Neuvostoliiton kanssa on tänä vuonna voimakkaastikin tuontivoittoinen. On siis Suomen hallituksen syytä saada silmät auki sen tosiseikan edessä, että Neuvostoliiton kauppamme vaatii sekä hallitukselta että elinkeinoelämältä yhä keskittyneempiä ponnistuksia ja suurempaa ja monipuolisempaa kaupankäyntialttiutta. Neuvostoliitto on, kuten muut sosialistiset taloudellisen yhteistyön maat, siirtymässä SEV:n sisäiseen vahvistamiseen, kansainvälisen työnajon kehittämiseen SEV:n puitteissa sekä SEV:n rakentamiseen sosialististen maiden tehokkaaksi vastapainoksi yhä laajenevalle länsieurooppalaisten kapitalistimaiden ryhmittymälle. Suomen on pystyttävä käyttämään etsikkoaikansa kauppapolitiikassa tehokkaasti hyväkseen. Tässä mielessä on tervehdittävä ilolla Suomen hallituksen valmisteluja yhteyden ottamiseksi SEV:n kanssa. Neuvostoliiton uusi viisivuotissuunnitelma edellyttää myös, että Neuvostoliitossa entistä kriittisemmin tarkastellaan toimituksia ulkoapäin. Näin kiristyneessä tilanteessa on syytä ponnistella voimakkaasti.

Suomen Neuvostoliiton-kaupan osuus laskee suhteellisesti ottaen jatkuvasti. Tätä laskukautta on kestänyt yli sekä nousu- että laskusuhdanteiden ja pian ylitse uuden viisivuotissopimuksen

ensimmäisen vuoden. Nyt vaadittaisiin pitkällä tähtäimellä lisää suomalaista tuontia Neuvostoliitosta tämän vuoden hetkellisestä ylijäämästä huolimatta. Lääketieteelliset ja luonnontieteelliset kojeet, liikennevälineet, maakaasu, yhteiset rakennusprojektit ja monet muut kaupankäynnin uudet mahdollisuudet on entistä tarkemmin otettava huomioon.

Avatessaan vuoden 1970 valtiopäivät presidentti Kekkonen totesi, että onnistunut puolueettomuuspolitiikka edellyttää onnistunutta kauppapolitiikkaa. Tähän voi lisätä: Suomen ja Neuvostoliiton poliittisten luottamuksellisten, hyvien ja kahdenkeskisten suhteiden merkitys edellyttää myös kasvuhakuista, elinkelpoista ja myönteisissä merkeissä käytävää kauppavaihtoa. Nyt nähtävissä oleva kauppavaihdon pysähdys on vakava, olkoonkin, että sen syyt ilmeisesti ovat teknillistä lajia. Sen vuoksi on suotavaa, että hallitus vieläkin kiinteämmin paneutuu Neuvostoliiton kaupankäyntiin. Sanoessamme länteen, että haluamme neuvotella kaupallisesta järjestelystä talousyhteisön kanssa, jossa enempää emme halua, vähempään emme tyydy, niin on myös idänkaupan suhteen todettava, että tämä kauppa on meille edullista ja aivan välttämätöntä, nykyistä vähempää emme halua, nykyiseen emme tyydy, pyrimme kasvuun.

Parlamentaarinen puolustuskomitea antoi mietintönsä kesäkuun lopussa. Komitea edellytti, että hallitus talousarvioon liittäisi turvallisuuspoliittisen selonteon. Komitea käsitteli laajasti puolustusvoimien asemaa yhteiskunnassa ja edellytti sekä puolustuspoliittista keskustelua että uutta komiteaa tutkimaan puolustuslaitoksen sisäistä tilaa. Komitea katsoi voivansa suosittaa eräitä perushankintamäärärahojen korotuksia, mikä perustui puolustusvoimien arvioon.

Puolustuspoliittinen selonteko on talousarviossa jäänyt kovin suppeaksi. Valtiovarainministeriö on tasoittanut perushankintamäärärahojen nousua siitä, mitä komitea ehdotti, mutta nykyisillekään menonlisäyksille ei löydy kansainvälisen turvallisuuspoliittisen analyysin edellyttämää perustaa, eikä suoritevaatimusten mekaaninen määrittely, kuten budjetissa on tehty, lentotoiminnasta joka sään olosuhteissa, vastaa komitean käymiä keskusteluja eikä komitean toivomusta puolustuspoliittisen keskustelun laajuudesta.

Määrärahat jakautuvat edelleenkin huomattavan selvästi maavoimavoittoisesti, vaikka puolueettomuusvartioinnin kannalta meri- ja ilmavoimien vahvistaminen ovat etusijalla. Määrärahojen jakautuminen noudattaa siis tuttuja kaavoja, vaikka komitea hieman saattoikin horjuttaa eräitä ennakkokäsityksiä. Eduskunnan kontrollivaltaa olisi lisättävä ja valtiovarainvaliokunta voisi jo tänä vuonna pyytää puolustusvaliokunnalta määrärahoista lausuntoa.

On myös syytä korostaa sitä, että yhtenäisyyspäällystökysymystä ei saa vesittää siinä puolustusvoimien sisäisessä ja vahvasti upseerivaltaisessa ryhmässä, joka asiaa tutki. Eduskunta on jo kerran ilmaissut kiinnostuksensa työn tulosta kohtaan, ja on ilmeistä, että puolustusvoimien omienkin tavoitteiden saavuttamiseksi on yhtenäisyyspäällystöajatusta jatkuvasti pidettävä esillä.

Herra puhemies! Radiosota riehui kiivaana edellisen budjettikeskustelun aikana. Nyt tunteet ovat ilmeisesti laantumassa (Oikealta: Eivät ole!). Periaatteellisesti erittäin merkittävänä on pidettävä hallituksen budjettiin sisältyvää lausumaa siitä, että tutkitaan, miten opetustelevisio ja opetusradio voitaisiin liittää valtion yleiseen opetustoimintaan, eli miten valtio ryhtyisi yleisradiolle korvaamaan opetusohjelmatoiminnan kustannukset. On selvää, että tämän yhteistyön seurauksena voidaan saada tuloksia, jotka saattavat merkittävästi viitoittaa tietä budjettirahoituksen osuuden lisäämiseksi yleisradion toiminnassa.

Suurin radiotoiminnan ajankohtainen epäkohta on ajanmukaisen radiolainsäädännön puuttuminen. Radiovastuulaki on pieni yksityiskohta sen rinnalla, että nyt on voimassa vain hyvin vanha ja suppea radiolaki. Komitea on ajat sitten jättänyt mietintönsä, ja on oikeus odottaa tältä hallitukselta, että se piakkoin antaisi eduskunnalle esityksen uudeksi radiolaiksi. Tämä vetoomus on syytä kohdistaa sekä herra liikenneministerille että keskustapuolueelle, jonka kulkulaitosministeri Matti Kekkonen aikanaan jo lupasi eduskunnalle pikaisesti radiolakiesityksen.

Oikeana on pidettävä sitä yleisradion kehityssuuntaa, jonka seurauksena asteittain kakkosverkko rakennetaan yli maan, väritelevision asteittaista saapumista sekä jatkuvan kiinnostuksen kohdistumista alueelliseen radiotoimintaan. Ja tässä on painokkaasti vaadittava, että myös Helsingin alueelle, pääkaupungin alueelle, olisi saatava oma alueradio.

Herr talman! Den viktigaste frågan för den svenskspråkiga befolkningen förefaller för tillfället att vara ett slags lex Helsinge för att

rädda tvåspråkigheten i Helsinge. Socialdemokraterna, som var bland de första att ta fram denna fråga, kommer med den nya justitieministern i spetsen att driva denna fråga i samarbete med andra partier, som är intresserade av den.

Årets budget visar också hur budgetteknikken, när den utvecklas, gör det allt svårare att peka på, särskilja och häva fram s.k. svenska anslag. T.ex. återfinns anslaget för lärarhögskolan i Vasa under ett allmänt anslag, pengarna till yrkesvägledningsbyrån i Karis ingår i ett betydligt mera ospecificerat moment. Också i övrigt är många av de anslagsärenden, som gäller s.k. svenska intressen eller svenska områden ett slags delmoment i den finska helheten. Detta innebär att de bedöms enligt samhällets totalbehov, vilket också är riktigt.

Man kan förvåna sig över, att budgeten inte innehåller just någonting av språkskyddskommitténs rekommendationer. Språktillägget, som föreslogs för tjänstemännen, anslag för svenska underofficers- och poliskurser och många andra förslag har lämnats åt sidan. Man får hoppas, att det inte är svenska folkpartiets ministergrupp, som har känt en alltför stark och aktiv aversion mot Pitsinki-kommitténs förslag.

Herra puhemies! Sosialidemokraattiselta kannalta budjettiesitykseen sisältyy myös monta myönteistä piirrettä. Ennen kaikkea tämä koskee pyrkimystä ylläpitää työllisyyttä. Nyt nähdään laskusuhdanteen aikana, mitä merkitsi Paasion ja Koiviston hallitusten aikana alulle pantu aktiivinen työmarkkinapolitiikka ja työllisyyspolitiikan instrumenttien takominen. Samoin kansanterveyslakiesitys nykyisessä muodossaan on huomattava edistysaskel, vaikkakin tavallisen kansalaisen yleisin huokaus maksuttoman terveydenhoidon yhteydessä lienee vieläkin toivomus ilmaisista silmälaseista. Asuntomäärärahojen lisäys, kaavailut elinkeinohallituksesta ja työsuojelun voimakas kehittäminen ovat myös pysyviä tyytyväisyyden aiheita ja pysyviä aiheita sosialidemokraattisella työlistalla.

On syytä tuoda julki tyytyväisyys siitä, mikä on talousarviossa myönteistä ja hyvää, sillä eduskunnan budjettikäsittelystä tulee kuitenkin sellainen, että se muilta osin ei juuri kunnian kukkoja hallitukselle laulata.

Ed. Linkola: Herra puhemies! Välittömästi sen jälkeen, kun tasavallan herra presidentti oli allekirjoittanut tämän budjetin, ja jo ennen kuin sitä oli yleisesti jaettu meille kansanedustajille, järjestettiin radiossa ja tv:ssä pari haastattelutilaisuutta. Näissä tilaisuuksissa budjetin tekijät, asianomaiset virkamiehet sekä budjetin isä, herra valtiovarainministeri, vastailivat eri puolueita ja etupiirejä edustavien henkilöiden tekemiin kysymyksiin. Altavastaajat olivat hyvin valmistautuneet tehtäviinsä ja antoivat tehtyihin kysymyksiin heidän kannaltaan hyvinkin perusteltuja ja laajasanaisia vastauksia.

Haastattelussa oli kuitenkin kaksi asiaryhmää, joissa vastaajat joutuivat kakistelemaan ja antoivat välteleviä vastauksia, kuten esimerkiksi, että kysymyksessä esitettyä asiaa ei ole tässä budjetissa otettu huomioon; asia on päätetty selvittää kokonaisuudessaan ensi vuoden aikana; tästä asiasta hallitus tulee laatimaan kokonaisesityksen ja antamaan sen vielä tämän syksyn aikana eduskunnalle jne. Nämä kaksi asiaryhmää olivat verotuskysymys ja kansalaisten sosiaaliturva.

Ensiksi mainittua, verotuskysymystä, on täällä jo käsitelty — mm. meidän eduskuntaryhmämme puheenjohtajan lausunnossa — ja sitä varmasti tullaan monessa yhteydessä vielä käsittelemään, joten en puutu siihen yksityiskohtaisesti. Olisin kuitenkin odottanut herra valtiovarainministeriltä sellaista kokonaistoteamusta, että nyt verotuksella entistä enemmän kertyviä varoja tultaisiin käyttämään kansalaisten ja erityisesti kaikkein vaikeimmissa olosuhteissa elävien kansalaistemme sosiaaliturvan parantamiseen ja sosiaaliturvassa vielä olevien aukkojen täyttämiseen. Tämän sisältöistä vastausta sai kuitenkin turhaan odottaa, eikä rehellisenä miehenä tunnettu valtiovarainministeri olisi voinut sitä antaakaan syystä, että nyt esillä olevassa budjetissa, kun sitä tarkemmin tutkii, ei tällaista periaatetta ole näkynyt.

Sen sijaan budjetissa löytyy lukuisasti esimerkkejä, jotka ovat päinvastaisia ja ristiriidassa tämän yleisesti hyväksytyn periaatteen kanssa. Niissä pyritään sosiaaliturvan parantamisesta aiheutuvia menoja siirtämään kiertoteitse veronmaksajien kannettavaksi. Tyypillisin esimerkki tästä on sairausvakuutuskustannusten uusi perintämenetelmä. Budjetissahan esitetään sairausvakuutusmaksujen poistamista kokonaan valtiolta, ja on täten saatu valtion tehtävien mukaan laadittuun menotaulukkoon suorastaan 100 %:n vähennys. Se on sivumennen sanottuna ainoa tapaus, missä hallitus on

uudessa budjetissaan päässyt näin suureen säästöön. Tähän on yksinkertaisesti päästy sillä, että sairausvakuutusmaksut kokonaisuudessaan on siirretty työnantajien ja vakuutettujen, siis veronmaksajien harteille. Seurauksena on, että vuoden 1972 alusta lähtien vakuutetun sairausvakuutusmaksu nousee 1.25 pennistä 1.50 penniin veroäyriltä sekä työnantajan sairausvakuutusmaksu vastaavasti 1.50 %:sta 1.75 %:iin ennakkoperinnän alaisen palkan määrästä. Nämäkin korotukset tulevat olemaan vain väliaikaisia, koska kaikkien tiedossa on, kuten budjetissakin on mainittu, että sairausvakuutuskustannuksissa tulee lähiaikoina tapahtumaan varsin voimakasta nousua sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahan korotuksen, sairausvakuutuksen volyymin ja kustannustason kasvun johdosta. Kaikki nämä edellyttävät sairausvakuutusmaksujen korotuksia.

Tähän mennessä meillä on puhuttu vain välillisestä ja välittömästä verotuksesta. Näyttää siltä, että meidän on otettava entistä vakavammin mukaan kolmas verotustapa, tämä ns. sosiaalinen vero. Näyttää nimittäin siltä, että hallitus pyrkii entistä suuremmassa määrin turvautumaan tähän verotusmuotoon säästyäkseen siten, kuten valtiovarainministeri useaan otteeseen on maininnut, yleisten verotusperusteiden muuttamiselta. Mihinkä hallitus pyrkii tällä tulonsiirrolla, se paljastuu budjettikirjan taloudellisesta katsauksesta. Ensinnäkin hallitus toteaa, että tällä tavalla saadaan kokoon 100 milj. mk, eli hallituksen sanoja käyttäen "yksityisen sektorin käytettävissä olevaa tuloa ne supistavat 100 milj. mk." Tässä on yksi esimerkki, vieläpä mustalla painettuna, siitä hallituksen sosialisoivasta politiikasta, josta ed. Ilaskivi puheenvuorossaan antoi kokonaiskuvan. Siis ensimmäisenä tavoitteena on yksityisen sektorin käytettävissä olevien varojen vähentäminen. Toinen tarkoitus selviää edellä mainitun, budjetin perusteluina olevan taloudellisen katsauksen jatkossa, joka kuuluu sanatarkasti seuraavasti: "Valtion budjettitaloudessa korotusten vaikutus näkyy menopuolella; kun korotusten jälkeen sairausvakuutuksen menot voidaan rahoittaa kokonaisuudessaan työnantajan ja vakuutetun sairausvakuutusmaksuilla, ei budjettiesitykseen ole tarvinnut sisällyttää määrärahaa valtion osuudeksi sairausvakuutuksen kustannuksista. Ko. korotusta on pidetty valtiontaloudellisena edellytyksenä rahoittaa yleisistä varoista rintamasotilaseläkkeestä ja entisten rintamasotilaiden asumistuesta aiheutuvat menot, joiden suorittamista varten budjettiesityksen menopuolelle on otettu 70 milj. mk." Tästä kuulitte, hyvät rintamamiehet, mistä ja minkä kustannuksella teille pitkien ja sitkeiden ponnistelujen jälkeen saadut rintamamieseläkerahat hankitaan ja vielä korkojen kera. Hallitus ei ole katsonut tarpeelliseksi selostaa, minkä edellytyksenä on se 30 milj. mk, mikä jää tähteeksi edellä mainittujen 100 miljoonan perittävän ja 70 miljoonan maksettavan summan välillä. Tällä tavalla hallitus on lyönyt kaksi kärpästä samalla iskulla, saanut sairausvakuutusmaksut pois listoiltaan ja samalla rahat rintamamieseläkkeisiin. Eikä asian hoitaminenkaan tule kalliiksi, kun tuo 30 milj. markan ylijäämä käytetään asian hoitamiseen tarvittavien hallintomenojen katteeksi.

Hallituksen menettely tässä asiassa on herättänyt arvostelua jopa hallituspuolueiden omassa keskuudessa. Niinpä Suomen Sosialidemokraatti ihmetteli budjettinumerossaan: "Tietysti voidaan kysyä, miksi mennään sairausvakuutusmaksujen korotuksiin, eikö rahastoissa olevia varoja olisi voitu käyttää maksujen kattamiseen."

Nykyistä sosiaalipolitiikan hoitoa kuvasi sattuvasti sosiaalihallituksen pääjohtaja Alli Lahtinen tämän kuun alussa Tampereella avatessaan pohjoismaisen sosiaalikorkeakoulujen opiskelijoiden konferenssin. Puheessaan hän mainitsi mm. seuraavaa: "Sosiaalipolitiikan piirissä on aihetta hedelmälliseen tyytymättömyyteen. Tulonsiirtoajattelu on jättänyt syrjään sosiaalipolitiikan muiden lohkojen kehittämisen." Edellä mainitun lausuman paikkansapitävyys voidaan helposti todeta tämänkin budjettiesityksen yksityiskohdissa. Kohdistaessaan päähuomion tulonsiirtoihin hallitus on jättänyt avoimiksi monet sosiaalipolitiikan alat, joista hallitusta on viime vuosien aikana täällä eduskunnassa muistutettu eri tavoin, mm. monin kyselyin ja aloittein. Otan tässä esille muutamia tärkeimpiä.

Perheenemäntien sosiaaliturvan parantamiseen budjetissa ei puututa. Kotona työskentelevä perheenäiti on ja pysyy edelleen todellisessa sosiaaliturva-"kuopassa". Hänen vanhuuseläkkeensä on pienin mahdollinen samoin kuin hänen saamansa sairauspäiväraha. Naisen oikeus olla kodissansa työskentelevä perheenemäntä, perheenäiti ei kuitenkaan saisi merkitä riistettynä oloa eikä oloa vailla sitä sosiaalista turvaa, mikä nykyään on jo kaikilla muilla työtä-

tekevillä. Kotona tehdyn työn tulee antaa tekijälleen samat sosiaaliset etuisuudet kuin kodin ulkopuolinen työ. On väitetty, että nykyisiä työ- ja yrittäjäeläkejärjestelmiä vastaavan järjestelmän luominen perheenemännille on vaikeaa sen vuoksi, ettei ole olemassa sellaista yleisesti hyväksyttyä kriteeriä, jolla naisen kotityön arvo mitattaisiin ja muutettaisiin markoiksi. Monesti naisen arvoa kotona pyritään yhä vielä mittaamaan "tunteellisin sanakääntein, syömmeinväänteinkyynelin ja suudelmin", niin kuin iskelmissä sanotaan. Kuitenkin tiedetään varsin hyvin, että kansantulosta kuluu kotitaloudessa 75—80 %, ja siitähän kulkee suurin osa naisten, perheenemäntien, kätten kautta. Nämä prosenttimäärät osoittavat, miten suuri merkitys naisten kotitaloustyöllä on koko kansantaloudellemme. Kyllä olisi korkea aika saattaa tämän työn tekijät sosiaalisessa turvassa samalle tasolle muuta työtä tekevien kanssa.

Lasten päivähoidon järjestäminen on budjetissa jätetty muutaman korulauseen varaan. Budjetin perusteluissa lausutaan mm. "että päivähoitopalvelusten lisäämistä pidetään tärkeänä tehtävänä" ja "että lapsen päivähoidon järjestäminen on eräs lähivuosien keskeisistä ongelmista." Ongelma se on ollut vuosia, jopa vuosikymmeniä, ja sitä on niin paljon tutkittu ja selvitetty, että ongelman ratkaisemiseen ei pitäisi enää olla mitään esteitä eikä epäselvyyttä.

Kansaneläkkeissä budjetissa tyydytään vain eläkekannan kasvusta ja indeksikorotuksista aiheutuviin lisäyksiin. Heikkouksien poistamiset ja korjausten tekemiset on sivuutettu muutamalla kauniilla lupauksella. Niiden joukkoon on jäänyt muiden muassa kauan odotettu ja toivottu kansaneläkkeen tukiosaan vaikuttavien tulojen ylärajan nostaminen. Yrittäjäeläkelain piiriin kuuluvat yrittäjät — pienetkin — joutuvat edelleen maksamaan itse kaikki eläkemaksunsa. Hallitus ei ole ottanut kuuleviin korviinsa niitä monia esityksiä ja toivomuksia, mitä on tehty täältä eduskunnasta sekä suoraan yrittäjien keskuudesta nimenomaan pienyrittäjien rasitusten keventämiseksi.

Virka- ja perhe-eläkkeissä on viime vuosien aikana tullut esille useita ristiriitoja ja epäoikeudenmukaisuuksia. Räikeimpinä nämä ristiriidat ovat tulleet näkyviin ns. vanhojen eläkelakien ja uusien eläkelakien kesken. Yleisesti on voitu todeta ja näyttää toteen, että vanhojen eläkelakien mukaan eläkkeitä saavat ovat jääneet ja jäävät jatkuvasti yhä enemmän jälkeen uusien eläkelakien piiriteisiin kuuluvista eläkkeensaajista. Tämä on ollut omiaan herättämään katkeruutta eläkkeensaajien keskuudessa. Hallitukselle on tehty monia esityksiä ja pyydetty toimenpiteitä epäkohtien poistamiseksi. Esitysten tekijät ovat saaneet ja saavat tässäkin budjetissa tyytyä kuluneeseen vastaukseen: asia on jätetty komitean tutkittavaksi.

Tässä oli lyhyesti selostettuna muutama esimerkki avoimiksi jätetyistä sosiaaliturvan piiriin kuuluvista ongelmista. Budjetin käsittelyn myöhemmässä vaiheessa tulee varmasti vielä lisää samantapaisia. Lieneekö näiden kysymysten selvittämättä jättämiseen yhtenä syynä ne salaiset suunnitelmat, jotka paljastuivat kansaneläkelaitoksen pääjohtajan vaihdon yhteydessä. Päivänvaloon vahingossa päässeen salaseuran, ns. sosiaalipoliittisen klubin suunnitelmassa on julkisuuteen vuotaneiden tietojen perusteella puututtu itse asiassa hyvinkin tärkeään kysymykseen: nykyisten monimutkaisten eläkejärjestelmien yksinkertaistamiseen ja yhdenmukaistamiseen, tosin vain kahden eläkejärjestelmän, työeläkkeiden ja kansaneläkkeiden, osalta. Tällaisen yhteensovittamisen tarpeellisuudesta ei varmasti kukaan, joka on joutunut tunkeutumaan nykyiseen eläkeviidakkoon, joko eläkkeen hakijana tai eläkeoikeuksia tutkivana henkilönä, voi olla eri mieltä. Asia on kuitenkin niin suurta tärkeysluokkaa, ettei sitä voida jättää minkään klubin tai salaseuran tehtäväksi. Se vaatii avointa ja asiallista keskustelua. Mustan varjon koko asian ylle heittää se, että näin suuri ja suurta osaa kansaa, kansaneläkkeen osalta koko kansaa koskeva asia pyritään ajamaan lävitse hintana yhden miehen virkapaikasta. Tämäkin jo osoittaa, että tähän vakavaan asiaan on sekoitettu paljolta muuta kuin puhdasta sosiaalipolitiikkaa. Tässä vaiheessa on vaikea sanoa, mitä tämä suunnitelma kokonaisuudessaan pitää sisällään. Sen verran voidaan kuitenkin sanoa ja sen ovat todenneet jo useat asian johdosta vastalauseensa jättäneet eläkeläisten järjestöt, että toteutettuna tämä suunnitelma johtaisi kansaneläkejärjestelmän romuuntumiseen. Siitä jäisi lopulta vain eräänlainen köyhäinapu ja raskaimman taakan näin ollen joutuisivat kantamaan pieneläkkeiden saajat. Eikä myöskään voi välttyä siltä käsitykseltä, että tämänkin suunnitelman taka-ajatuksena on aiemmin mainitsemani sosiaaliverotuksen lisääminen eli budjettikieltä käyttääkseni: yksityisen sektorin käytettävissä olevien varojen vähentäminen.

Erittäin arveluttavalta vaikuttaa suunnitelman se kohta, jonka mukaan kaikkien eläkkeiden verovapaus olisi poistettava ja korvattava riittävän suurilla vanhuus- ja työkyvyttömyysvähennyksillä. Tähän astihan verotusta on pyritty yksinkertaistamaan karsimalla erilaisia vähennyksiä. Ja hallituksella on vielä paljon päänvaivaa saadakseen järjestykseen ne monet epäselvyydet ja epäoikeudenmukaisuudet, jotka syntyivät pari vuotta sitten toteutetun eläkkeiden verotuksen laajentamisen yhteydessä erityisesti leskien ja orpojen verottamisessa. Lohtuna onkin, että näin suurta ja tärkeää eläkkeiden uudelleen muokkausta eivät mitkään salaseurat ja klubit kykene ratkaisemaan. Sen tulee tekemään eduskunta, jolloin myös asianosaisten ääni tulee paremmin kuulluksi.

Ed. E. Niemelä: Herra puhemies! Hallituksen esitys tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1972 on perusteiltaan asiallinen ja realistinen. Siinä ei tavoitella taivaita, mutta ei myöskään joka kohdalta venytetä penniä viimeiseen tippaan. Hallituksen budjettiesityksen myönteisenä yleispiirteenä ovat työllisyysystävällisyys ja sijoitusalttius uusia työpaikkoja silmällä pitäen. Hallitus on osoittanut myöskin esityksessään sosiaalista mielenlaatua valmistellessaan budjettia. Erityisesti on tunnustus annettava niistä määrärahoista, joita hallitus on osoittanut perhekustannusten tasoittamiseen ja rintamamiesten sosiaalisten olojen kohentamiseen.

Kehitysmaakuntien kannalta budjettia tarkastellessa tekee mieli antaa sekä tunnustusta että moitetta. Budjettiesityksessä on nyt ensi kertaa määrätietoinen kehityspoliittinen ote. Sen pitäisi olla kuitenkin tuntuvampi. Kehitysaluerahastolle ei budjetti anna riittäviä mahdollisuuksia kehitysalueiden elinkeinoelämän edellytysten parantamiseksi. Nyt olisi ollut mahdollisuus valtion osuuden huomattavaan nostamiseen. Osakepääomassa esityksessä oleva 30 milj. mk ja lainaa 20 milj. mk on mielestäni liian vähän. Tässä vaiheessa summat olisi voitu erittäin tarpeellisina kaksinkertaistaa. Kehitysaluerahaston toimintaedellytysten parantaminen merkitsee samalla kehitysalueiden työllisyyden tehostamista pitkällä tähtäyksellä. Niinpä voitaisiin nyt työllisyysvaroista siirtää kehitysaluerahastolle mainitsemani määrä, ilman että työllisyystilanne mitenkään heikentyy, tässä mielessä päinvastoin. Työllisyysmäärärahojen kohdalla kiinnittää huomiota lisäksi se, että suuria summia käytetään työllisyyskorvausten rahoittamiseen, vaikka korvauslinjan haitat ovat aivan ilmeiset, jopa kehitysalueitten kannalta suoraan turmiolliset. Työtä tässä maassa on, mutta se on yhteiskunnan toimesta organisoitava mielekkäällä tavalla ihmisten tehtäväksi ja korvauslinjaa on pidettävä vain hätäkeinona.

Yleisten teiden tekemiseen hallitus myöskin esittää entistä suurempia määrärahoja. Tämä on oikein. Mutta näiden varojen suuntaaminen on alkanut kallistua huolestuttavassa määrin Etelä- ja Länsi-Suomen hyväksi. Mainittakoon esimerkin vuoksi, että Mikkelin tiepiirille on osoitettu 16.6 milj. mk, kun vastaava summa on puolta pienemmän alueen omaavalle Uudenmaan tiepiirille 70 milj. mk. En epäile hetkeäkään sitä tarvetta, mikä Uudellamaalla on moottoriteitten rakentamiseen, mutta tämä ei saa tapahtua Itä- ja Pohjois-Suomen kustannuksella, sillä vielä tänä päivänä Itä- ja Pohjois-Suomessa asuu ihmisiä tiettömien taipaleitten takana ja kuntien tierasitteet ovat siellä aivan toista luokkaa kuin suhteellisesti asukasta kohti on esim. Uudellamaalla.

Teiden rakentamisen painopiste on eräs osoitin kehitysaluepoliittisesta hakuisuudesta, ja tässä suhteessa budjetti ei mielestäni täysin tee oikeutta kehityshakuiselle linjalle. Myöskin pitäisi vihdoin viimein päästä siihen, että kaikki tiet otettaisiin yhteiskunnan, valtion, haltuun, jolloin saataisiin tierasitus mahdollisimman oikeudenmukaisesti jaettua eri kansalaisten kesken. Ennen kuin siihen ratkaisuun päästään, pitäisi valtion tulo- ja menoarvioihin saada riittävät määrärahat paikallis- ja yksityisteiden rakentamiseen ja korjaamiseen sekä tehostetun kunnossapidon momentille entistä suuremmassa määrin. Tällä on myöskin erittäin suuri työllisyyspoliittinen merkitys unohtamatta kansantaloudellista taustaa.

Maatalouspääluokan kohdalla olisi paljonkin sanomista. Siirto maatilatalouden rationalisoimisrahastoon on meidän käsityksemme mukaan liian pieni, kuitenkin parempi kuin aikaisemmin. Olisi huolehdittava siitä, että mainitun rahaston lainaehdot muutettaisiin sellaisiksi, että nykyistä suurempi osa viljelijöistä pääsisi näiden lainojen piiriin ja näistä osallisiksi.

Maatalousverotukseen jäi vielä korjauksenkin jälkeen eräs suuri epäkohta, nimittäin maatalouden omaisuusvero. Mikään muu yrittäjäryhmä ei joudu tällaista veroa maksamaan lukuunottamatta kiinteistönomistajia. Siksi halli-

tuksen tulisi ryhtyä viipymättä toimenpiteisiin omaisuusveron maataloudesta asteittain poistamiseksi.

Muutenkin nyt odotetaan hallitukselta päättäviä toimenpiteitä maatalouden hyväksi, sillä maatalousväestön tulokehitys on viime vuosina jäänyt erittäin voimakkaasti jälkeen muiden alojen tulotason kehityksestä. Asiaa selvitellyt toimikunta totesi maatalousministerille 16. 9 jättämässään selonteossa, että maataloustulo nousi viime vuonna noin 0.4 %, kun kaikkien maaseudun palkansaajien tulo nousi 7.8 %. Tänä vuonna mainitussa selvityksessä oletetaan maataloustulon nousevan noin 2.7 % ja vastaavasti maaseudun palkansaajien tulotason noin 11.3 %. Kenenkään oikeustaju ei voi hyväksyä tällaista kehityksen jatkumista (Ed. L. Aalto: Entä verot?). Talonpoikaisväestön kärsivällisyys on kiristetty äärimmilleen. Se katsoo nyt valtiovaltaan, mutta se ei odota kädet ristissä enää kauan. Nyt on tehtävä jotain nopeasti viljelijäväestön elintason kohentamiseksi. Myöskään emme voi hyväksyä sitä painostusta, mikä pyritään SAK:n taholta kohdistamaan maatalouden oikeudenmukaisen tulotason saamiseen.

Hallitukselle on syytä antaa tunnustus siitä, että se on toiminta-aikanaan pyrkinyt helpottamaan taloudellisesti vaikeassa asemassa olevien kuntien vaikeuksia. On hyvin tärkeätä, että uusilla lainsäädännöillä ja niillä toimenpiteillä ei aiheuteta tarpeettomia menonlisäyksiä kunnille, vaan että valtio ottaa vastatakseen yleisistä menoista entistä suuremman osuuden itselleen. Tämä on tärkeätä mm. siksi, että progressiivinen valtionverotus kohdistuu oikeudenmukaisemmin eri tulonsaajaryhmiin kuin kunnallisverotus. Uuden kansanterveyslain yhteydessä on myöskin huolehdittava siitä, että se ei aiheuta kunnille kohtuuttomia lisäkustannuksia, niin kuin nyt on pelättävissä.

Edellä olevista reunahuomautuksista huolimatta on syytä todeta, että tällä kertaa hallituksen tulo- ja menoarviosta on pienin korjauksin aikaansaatavissa varsin mukiinmenevä kokonaisuus. On syytä myöskin korostaa sitä seikkaa, että yhdellä budjetilla ei voida tehdä maanpäällistä paratiisia eikä täyttää edes kaikkia kohtuullisia toivomuksia ja vaatimuksia, mitä on olemassa. Tärkeintä on se, että budjetti vastaa terveen talouspolitiikan vaatimuksia ja että sen turvin voidaan jatkaa sellaista yhteiskunnallista uudistuspolitiikkaa, joka pyrkii tekemään oikeutta kaikille väestöpiireille ja eri alueille tässä maassa.

Ensimmäinen varapuhemies: Tämän asian käsittely keskeytetään.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan:

12) Valtioneuvoston lainanottovaltuuksia

koskeva hallituksen esitys n:o 105;

13) Ehdotuksen laiksi eräiden virkojen ja toimien perustamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 106; ja

14) Ehdotuksen laiksi eräiden sopimuspalkkaisten virkojen täyttämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 107;

lakivaliokuntaan:

15) Ehdotuksen oikeudenkäyntiä huoneenvuokra-asioissa koskevaksi lainsäädännöksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 108; ja

16) Ehdotuksen laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 109;

valtiovarainvaliokuntaan

17) Ehdotuksen laiksi puolustusministeriön ja puolustuslaitoksen viroista ja toimista annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 110;

laki- ja talousvaliokuntaan

18) Ehdotuksen laiksi Helsingin kaupungin Vuosaaren kylässä olevan rauhoituspiirin osittaisesta purkamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 111; sekä

sosiaalivaliokuntaan:

19) Ehdotuksen laiksi vuodelta 1972 suoritettavan vakuutetun sairausvakuutusmaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun määrästä

sisältävä hallituksen esitys n:o 112; ja

20) Ehdotuksen laiksi kansaneläkelain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 113.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti eduskunnan ensi tiistaina pidettävään täysistuntoon

21) Määrärahan ottamista vuoden 1972 tulo- ja menoarvioesitykseen

tarkoittavien toivomusaloitteiden johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 8.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 23.51.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

69. Keskiviikkona 22 p. syyskuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Siv.

Esitellään:

1) Hallituksen esitys n:o 104 valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1972 .. 1777
2) Valtioneuvoston kertomus toimenpiteistä työllisyyslain soveltamisessa vuonna 1970 1847

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Flinck, Haarla, Hanhirova, Hostila, Kaasalainen, O. Kangas, Korsbäck, Kortesalmi, Kuusinen, Lankinen, Lillqvist, Lintilä, Mäki, Männistö, Nevalainen, E. Niskanen, Seppä, Siltanen, Sinkkonen, Suksi, Sundqvist, S. Suominen, Tarjanne, Tuominen, Tupamäki ja Vikatmaa.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä istunnosta yksityisasiain vuoksi edustajat Flinck, O. Kangas, Kuusinen ja Suksi sekä tämän ja huomisen päivän istunnoista virkatehtävän takia ed. Lillqvist ja yksityisasiain vuoksi edustajat Lintilä, Männistö ja Vikatmaa.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan syyskuun 17 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 114—119 ja 121, jotka nyt on edustajille jaettu.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1972

sisältävä hallituksen esitys n:o 104 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu jatkuu:

Ministeri Käkelä: Herra puhemies! Tulopolitiikka on käsitteenä varsin uusi. Valtiovallan taholla on tulopolitiikkaa systemaattisesti kartoitettu viime vuosikymmeneltä lähtien mm. talousneuvoston piirissä ja viimeksi tulopolitiikan kehittämistoimikunnassa. Ennen ns. vakauttamissopimuksia vallinnut taloudellinen kehitys osoitti, että Suomessa käytössä olleet perinteelliset inflaation torjuntakeinot, raha- ja finanssipolitiikkaa, eivät yksin toimineet tyydyttävästi. Ne eivät voineet taata tasapainoista taloudellista kasvua puhumattakaan maamme taloudellisen kansainvälisen kilpailukyvyn turvaamisesta. Kehitys johti siihen, että vakauttamissopimusten muodossa kokonaisvaltainen tulopolitiikka nousi ensimmäistä kertaa Suomessa raha- ja finanssipolitiikan rinnalle tärkeäksi ja oleelliseksi yleisen talouspolitiikan osaksi.

Tulopolitiikka merkitsee tuloihin ja hintatasoon kohdistuvaa yhteisesti sovittua valvontaa. Sen avulla pyritään ensisijaisesti yleisen hinta- ja kustannustason nousun hillitsemiseen verrattuna kilpailijamaissamme tapahtuvaan hinta- ja kustannustason nousuun. Määrätietoisen tulopolitiikan avulla pyritään takaamaan reaalitulojen, so. palkkojen, todellisen ostovoiman mahdollisimman nopea, tasainen ja pysyvä kasvu, mikä puolestaan merkitsee yksityisten kansalaisten kulutus- ja säästämismahdollisuuksien lisääntymistä. Täten määriteltynä tulopolitiikka on laaja-alaista. Tulopoliittiset ratkaisut vaikuttavat osaltaan siihen, minkälaisia muita talouspoliittisia ratkaisuja maassamme tehdään. Käsittäväthän keskitetyt tulopoliittiset ratkaisut monia muita alueita kuin pelkästään palkkoja ja muita perinteellisen työehtosopimuspolitiikan alaan kuuluvia kysymyksiä. Ne voivat koskea hintoja, sosiaalista lainsäädäntöä, verotusta, suhdanteita, työllisyyttä, maatalouden hinta- ja tulokysymyksiä puhumattakaan tulonjakopolitiikasta, joka nykyisin liittyy yhä oleellisemmin laaja-alaiseen tulopolitiikan piiriin.

Kuten havaitaan, on tulopolitiikka kokonaisuus, jossa päätöksenteko kuuluu osaksi perinteellisten eturyhmien neuvottelumenettelyn piiriin sekä toisaalta valtioneuvostolle ja eduskunnalle. Koska tulopoliittiset ratkaisut kohdistuvat usealle hallinnonalalle ja eri intressipiirien toiminta-alueelle, tulee kulloinkin vallitsevan tulopolitiikan keinojen käytön olla paitsi loppuun asti harkittuja myös joustavia siten, että eri keinoja voidaan tarpeen mukaan ottaa käyttöön, yhdistellä tai jättää kokonaan käyttämättä. Tulopoliittisen järjestelmän tulee olla tarpeeksi joustava, jotta vältyttäisiin niiltä vinosuuntauksilta ja haitoilta, joita liian jäykän järjestelmän soveltaminen tuottaa taloudelliselle kasvulle ja hyvinvoinnin lisääntymiselle markkinatalouden piirissä.

Laaja-alaisen tulopoliittisen neuvottelujärjestelmän toimivuus edellyttää voimakasta koordinointia, tulopolitiikkaa palvelevaa informaatiotuotantoa ja luottamusta tehtyjen ratkaisujen sitovuuteen. Viime talven ja kevään kokemukset ovat selvästi osoittaneet, että tulopoliittisen neuvottelumenettelyn kehittäminen on ehdottoman välttämätöntä. Tulopolitiikan kehittämistoimikunta on mietinnössään päätynyt esitykseen, joka sisältää mm. ehdotuksen neuvottelevan virkamiehen asettamisesta tulopolitiikan organisaation kehittämistyön johtoon. Katson, että tämä ehdotus sekä toimikunnan ehdottamat muut toimenpiteet olisi toteutettava viipymättä. Meidän tulisi nopeasti aikaansaada tulopoliittinen foorumi ja käytettävien keinojen koordinointi siten, ettei esim. palkansaajille ja muille intressipiireille tästä eteenpäin tulisi pelkoa siitä, että järjestöjen sopimukset murenisivat esim. valtiovallan ennakolta arvaamattomien toimenpiteiden johdosta (Ed. Junnila: Onko ministerillä huono omatunto?).

Tulopoliittisen informaatiojärjestelmän kehittämisen yhtenä päämääränä tulee olla sellaisten luotettavien tilasto- ja muiden tietojen tuottaminen, joiden avulla eri osapuolet voivat tehdä laskelmansa ja siten puhua neuvottelunsa yhteisellä kielellä ja käsitteistöllä.

Pitkälle yhteiskunnan eri osa-alueille ulottuva laaja-alainen tulopolitiikka on viime vuosina edellyttänyt keskitettyjä tulopoliittisia kokonaisratkaisuja. Tämä on johtanut eturyhmien, keskusjärjestöjen, merkityksen korostumiseen tulopoliittisessa neuvottelu- ja sopimusmenettelyssä. Tämä kehitys on tuonut esiin uuden ongelman, miten neuvottelujärjestelmää kehitettäessä voitaisiin entistä paremmin taata yksityisen palkansaajan aktiivinen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuus niin työelämään kuin yhteiskuntaelämän eri aloillekin. Työelämässä ovat keskusjärjestöjen omat sisäiset toimenpiteet yhtenä keskeisenä tekijänä osallistumisongelmaa ratkottaessa.

Perinteellisesti kuuluu yleisvastuu maassamme harjoitetusta tulopolitiikasta hallitukselle. On kuitenkin korostettava, että valtiovallalle ei enää kuulu pelkästään tulopoliittisten neuvotteluedellytysten luominen ja johto, vaan sen lisäksi on valtiovalta virkaehtosopimuslainsäädännön nojalla yksi suurista neuvottelu- ja sopimusosapuolista.

Yhtenä työmarkkinaosapuolena valtiovarainministeriö, joka palkkaosastonsa avulla toimii valtion puolesta neuvottelu- ja sopijaosapuolena, muodostaa linjansa toisaalta seuraamalla tarkoin, mitä yksityisellä sektorilla on tapahtumassa — onhan valtion voitava myöskin vaikuttaa näihin tapahtumiin — sekä toisaalta valtioneuvoston ja eduskunnan palkkavaltuuskunnan näkemysten pohjalta. Valtiovallan muuttunut rooli merkitsee lisäksi sitä, että valtiovarainministeriöllä on itsestään selvä pyrkimys ottaa aktiivisesti kantaa ja valvoa etujaan kaikissa sellaisissa palkkaus- ja työmarkkinakysymyksissä, joilla on yleistä merkitystä. Työmarkkinaosapuolena valtiovarainministeriön palkkausosaston käymät neuvottelut koskevat yli

300 000 palkansaajaa, joista runsaasti 200 000 on välittömästi valtioon palvelussuhteessa olevia ja yli 100 000 valtioapupalkkaisia palkansaajia. Siten valtiovalta on suuri työmarkkinaosapuoli.

Jotta valtiovarainministeriö kykenisi tasapainoisesti huolehtimaan muuttuneen ja laajentuneen työmarkkinaroolinsa vaatimuksista, huolehtimaan neuvottelujen toimivuudesta ja työmarkkinapoliittisen informaation tuottamisesta, vaaditaan myöskin riittävästi resursseja. Mainittakoon, että Ruotsissa, jossa valtiovallalla on jo vakiintunut vastaava työmarkkinarooli, huolehtii asioista käytännössä sikäläinen valtiovarainministeriön alainen keskusvirasto "Statens Avtalsverk".

Palkkapolitiikan hoidossa on valtiovarainministeriö kiinnittänyt erityistä huomiota myös palkan muotojen kehittymistyöhön. Virkamiespalkkausjärjestelmän mutkikkuus on koettu sekä valtiovarainministeriössä että järjestöjen taholta eräänä hankaluutena. Päämääräksi on asetettu edistää sellaisia selkeitä ja johdonmukaisia palkkausmuotoja, jotka paitsi helpottaisivat neuvotteluja myös omalta osaltaan selventäisivät tulonmuodostus- ja tulonjakokysymyksiä. Käytännössä tämä merkitsee linjavetoa kokonaispalkkausjärjestelmän puolesta.

Kun ollaan siirtymässä kokonaispalkkaukseen mm. kihlakunnantuomareiden, nimismiesten, maanmittausinsinöörien palkkausten osalta ja kun vastuu virkakunnan palkkauksen kehittämisestä kuuluu valtiovarainministeriölle, on ministeriö lähtenyt siitä, että vielä voimassa olevat toimenpidepalkkiojärjestelmien jäännökset olisi poistettava julkisesta hallinnosta. Valtiovarainministeriö on asettanut tämän tavoitteen myös kansanterveyslain yhteydessä toteutettavalle palkkausjärjestelmälle. Tämä on johdonmukainen jo siksi, että varsinainen sairaalalaitos on jo kymmenen vuoden ajan toiminut kokonaispalkkausjärjestelmän puitteissa. Kokonaispalkkausjärjestelmä ei pyri ansiotasoa pienentämään vaan siihen, että palkkausjärjestelmä olisi selkeä ja johdonmukainen. Vastaavasti tämän uudistuksen avulla pyrittäisiin siihen, että vaativuudeltaan ja vastuultaan samanlaisesta työstä maksettavat palkat eivät eroaisi kohtuuttomasti.

Koska valtiovarainministeriön tehtävänä on mm. huolehtia palkkausjärjestelmien kehittämisestä, ei ministeriö enää voi hyväksyä sellaista palkkausjärjestelmää, jonka mukaisesta ansionmuodostuksesta ei ole riittäviä tietoja eikä selvyyttä. Mikäli kokonaispalkkausuudistuspyrkimys tuottaa kohtuuttomasti kitkaa, on tämä kitka poistettava ja saatava riittävän perusteellisen ja julkisen tutkimuksen alaiseksi. On sanottava, että samanaikaisesti kun oikeusministeriön, sisäasiainministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön piirissä pyritään kokonaispalkkausjärjestelmään, ei valtiovarainministeriön käsityksen mukaan muiden ministeriöiden taholta voida lähteä vanhentuneelle toimenpidepalkkausjärjestelmälinjalle. Kehityksen pyörää ei pitäisi panna kääntymään taaksepäin (Ed. Vennamo: Ei!).

Kuten tiedetään, viimekertainen palkkaratkaisu oli tuloeroja kaventava. Sitä reaaliansiotason nousua, joka kohdistui esimerkiksi minimipalkkalain piiriin tulleisiin lukuisiin palkansaajiin palveluelinkeinojen piirissä, ei voitane aliarvioida. Tästä eteenpäin on pidettävä huolta siitä, ettei tämä linja romutu, samalla kun huolehditaan maamme kansainvälisen kilpailukyvyn säilyttämisestä ja sen edistämisestä.

Laaja-alainen tulopoliittinen informaatio ja neuvonpito ja neuvottelujärjestelmän kehittäminen ovat lisäämässä valtiovallan työmarkkinaasemaa entistä aktiivisemmaksi. On korostettava, että tulonmuodostusta ja reaalipalkkojen korottamista ei edistetä hokkuspokkuskeinoilla. Inflaation eräänä tärkeimpänä kotimaisena aiheuttajana on kaikilla tahoilla katsottu olevan tuottavuuden kasvun ylittävät nimellispalkkojen nostamiset. Täten yleisenä tulopoliittisena keinona on palkankorotusten sopeuttaminen pyrittävä saamaan tuottavuuden kasvun asettamiin raameihin.

Tiedämme, että pienenä valtiona maamme on riippuvainen kansainvälisestä kaupasta. Se asettaa yleiselle talouspolitiikalle, erityisesti myöskin työmarkkinapolitiikalle omat tiukat vaatimuksensa. Sekä valtiovalta että työmarkkinajärjestöt ovatkin yksimielisiä siitä, että sen jälkeen kun sopimukset on allekirjoitettu, tulee yhteisesti taata myös tehtyjen sopimusten pitävyys ja turvata työrauha työmarkkinoilla.

Lähdettäessä nyt laaja-alaiseen tulopoliittisen informaatio-, neuvonpito- ja neuvottelujärjestelmän kehittämistyöhön on tarkoituksena poistaa mainitsemani edellisellä tulopoliittisella kierroksella ilmenneet häiriötekijät. Tämä onnistuu, mikäli kaikilla tahoilla tunnustetaan tulopolitiikan keskeinen osuus rauhallisen taloudellisen ja yhteiskunnallisen kehityksen turvaamisesta yhteiskunnan ja sen yksityisen jäsenen eduksi.

Ed. Hjerppe: Herra puhemies! Vuoden 1970 eduskuntavaalit merkitsivät selvää käännettä maamme politiikassa erittäin kielteiseen suuntaan. Oikeistovoimien eteneminen ja eduskunnan muuttuminen porvarillisenemmistöiseksi johti politiikan linjalle, jonka karvaita hedelmiä laajat kansalaispiirit saavat nyt korjata. Tämä oikeistovoimien ja pääomapiirien linjoittaman politiikan käytäntöön vienti onnistui vain sen ansiosta, että keskustapuolue ryhtyi näiden vankkureiden vetäjäksi ja sosialidemokraattinen puolue on myöntynyt tähän oikeiston tahtoon.

Me kansandemokraatit menimme mukaan Karjalaisen hallitukseen runsas vuosi sitten pyrkimyksenä jarruttaa tätä oikeistotavoitteiden painetta, mutta onnistuimme siinä vain muutaman kuukauden, ja tulokset ovat nyt nähtävissä. Työttömyyden voimakas kasvu, hintatason hillitön nousu, jolloin muutamassa kuukaudessa on saavutettu sama tulos kuin työpalkkojen, eläkkeiden ja pienviljelijäin tulojen suoranaisella lähes 10 %:n alennuksella, laajojen vähävaraisten kansanjoukkojen toimeentulon vaikeuttaminen ja oikeistolaisten ryntäys kaikilla yhteiskuntaelämän aloilla ovat tämän vuoden 1970 maaliskuun vaalien poliittisen tuloksen seurausta. Se on järkyttävää niiden kansalaisten kannalta, jotka oikeistopropagandan huumassa kuvittelivat astuvansa parempaan, mutta astuivatkin rahapääoman omistajien kerittäviksi. Jos milloin, niin tässä yhteydessä on paikallaan vanha vertaus sudesta lampaan vaatteissa, jollaisena sekä kokoomus että SMP viime vaalitaistelussa esiintyivät. Todelliset kasvot alkavat nyt paljastua.

Hallituksen esitys vuoden 1972 tulo- ja menoarvioksi rakentuu voimakkaasti pääomapiirejä suosivalle ja siltä taholta viitoitetuille linjoille. Kun on jo alkanut ja edessä on jyrkkä laskukausi, niin valtio maksaa vanhoja lainoja pois lähes 800 milj. mk, mutta uusia on merkitty vain 500 milj. mk. Onko tämä laskukauden mukainen toimenpide? Edistääkö tämä valtion mahdollisuutta hoitaa työllisyyttä, uusien työpaikkojen luontia ja sosiaaliturvan parantamista? Sillä on juuri päinvastainen vaikutus. Mutta on luonnollista, että se lisää pankkien ja rahalaitosten mahdollisuuksia keskittää rahoitustaan suurten suosikkiensa vahvistamiseen. Se merkitsee yksityisen pääoman mahdollisuuksien ja vallan kasvua.

Kahtena edellisenä vuotena valtio siirsi varoja suhdannetalletuksiin tarkoituksena luoda laskukautena uusia pysyviä työpaikkoja. Nyt näistä varoista tulotetaan 215 milj. mk asiallisesti juoksevien menojen peittämiseen. Tuliko kenenkään valtioneuvoston jäsenen mieleen, mikä merkitys näillä varoilla olisi ollut, jos ne sijoitettaisiin kehitysalueille uuteen valtiojohtoiseen teollisuuteen, uusien pysyvien työpaikkojen luontiin? Mutta se olisikin ollut oikeaa kehitysaluepolitiikkaa ja lisännyt valtiojohtoisen teollisuuden osuutta, ja sehän ei nykyiseltä suuntaukselta voi tulla kysymykseen.

Budjettia on mainostettu kehitysalueystävälliseksi. Mikä tässä on sellaista? Kehitysaluerahastoon siirretään 30 milj. mk, kuten laki velvoittaa, eikä enempää, eli sama määrä kuin kuluvanakin vuonna. Valtio lainaa rahastolle 20 milj. mk. Se ei kuitenkaan lisää markallakaan Kehitysaluerahaston varoja, mutta pienentää osaltaan tarvetta ottaa rahalaitoksilta sitä 70 milj. markan osuutta kokonaan, jonka laki velvoittaa. Tarkoitus ei ole auttaa kehitysalueita vaan rahalaitoksia. Onko kehitysalueystävällisyyttä se, että korkotukilainoja vesihuoltolaitoksiin ei lisätä markallakaan vaikka tarve olisi huutava? Tai onko kehitysalueystävällisyyttä mahdollisesti se, että vaikeuksissa olevien kuntien, jotka pääasiassa ovat kehitysalueella, avustusta on vähennetty 5 milj. markalla? Ehkä se on kehitysalueystävällisyyttä, että tierakennusmäärärahoja Oulun ja Lapin läänin alueelle on lisätty yhteensä 4.4 milj. markalla, joka nousu ei vastaa alkuunkaan tapahtunutta hintatason nousua. Onko kehitysalueystävällisyyttä, että markkaakaan ei ole osoitettu kehitysalueille sijoittuvien valtiojohtoisten yritysten osakepääoman korotuksiin?

Budjetti ei merkitse yhtään uutta aluevaltausta sosiaalipolitiikan alalla. Valtiovarainministeri täällä eilen kertoi, kuinka paljon sosiaalimenot kasvavat. Eivätkö nämä kaikki uudistukset ole edellisen eduskunnan tai edellisten hallitusten ajamia? Katsooko hallitus, että kansalaistemme sosiaaliturva on jo niin hyvä, ettei se kaipaa enää lisäparannuksia? Kun samanaikaisesti puhutaan maksutasevaikeuksista ja kansalaisten kulutuksen supistamisesta, niin onko hallitus sitä mieltä, että pelkän kansaneläkkeen varassa olevat ja suuriperheiset ja muut vaikeuksissa olevat syövät liikaa ja aiheuttavat nämä maksutaseongelmat? Sitäkö varten hintavyöryllä on näiden pieniin tuloihin aiheutettu suuri lovi ja siksikö sosiaaliturvaa ei pidä parantaa? Mihin ovat jääneet ne lupaukset, joita viime joulukuun budjettineuvotteluissa

toiset hallituspuolueet antoivat? Asevelvollisten päiväraha piti kaksinkertaistaa. Nyt esitetään vain 80 pennin nousua. Erityislapsilisiä piti korottaa. Alimmat sairauspäivärahat sovittiin nostettaviksi tämän vuoden loppuun mennessä vähintään 10 markkaan. Miksei korotuksia ole edes ensi vuoden budjetissa?

Maamme pienviljelijäväestö erikoisesti Keski-, Pohjois- ja Itä-Suomen alueella on suurissa vaikeuksissa. Tilojen tuotto ei riitä toimeentuloon, ja sivuansioita ei ole. Metsänhakkuutyöt ovat asiallisesti pysähdyksissä yhtiöiden pohjatessa toimenpiteitään kantohintojen ja metsäpalkkojen alentamiseksi. Vuosien 1948—1965 aikana tapahtunut maatalouden sisäisen tulonjaon kieroutuma kostautuu nyt voimakkaasti. Välitysliikkeet ovat vieneet tällä vuodelle tulleet tuottajahintojen nousut. Ostorehujen hinnat ovat nousseet. Maatalousväestö on kiinni tuotannossa seitsemänä päivänä viikossa, lomia ei ole. Näköalat eteenpäin ovat lohduttomat. Kananmunien tuotanto on siirtynyt maatalouden piiristä teollisuusmaisille laitoksille, sianlihan tuotanto samalla tavalla. Naudanlihan tuotannossa on siirtyminen viljelijäväestöltä suurtuotannon harjoittajille tapahtumassa. Jäljellä on maidon tuotanto niillä alueilla, joissa luonnonolosuhteet estävät siirtymisen viljaan. Maatalouden työaikakysymys, lomajärjestelyjen tarve ja jatkuvasti nousevat tuotantokustannukset nostavat viljelijäväestön ratkaistavaksi, joko maidon tuotantokin siirtyy viljelijäväestön käsistä sijoittajien käsiin, tai viljelijäväestön on ratkaistava asia yhteistyömuotoja etsimällä.

Viljelijäväestön olemassaolon turvaamiseksi tarvittaisiin valtiovallalta kokonaan toisenlaisia toimenpiteitä kuin nyt tapahtuu. Budjetti ei anna siinä suhteessa näköaloja. Katseleeko maatalousasioita johtava maatalousministeri asioita Satakunnan viljapellon reunalta näkemättä pohjoisempien alueiden viljelijäväestön todellisuutta?

Vaikka budjetti on niukka tavallisia kansalaisia kohtaan, on varoja runsaammin liiennyt maanpuolustuksen kehittämiseen. Perushankintamäärärahoja on nostettu, väestönsuojelumäärärahoja on lisätty ja varmuusvarastointia tehostetaan. Yhteensä maanpuolustuksen määrärahat ovat nousseet 124 milj. markalla. Tämä tuntuu oudolta tilanteessa, jolloin Euroopan tilanne on rauhoittumassa ja joukkojen ja aseistuksen supistuksesta keskustellaan, ja se on myös ristiriidassa Suomen ulkopoliittisten tavoitteiden ja tekemiemme ehdotusten kanssa.

Minkälaiselta budjetti näyttäisikään, paljonko olisi pitänyt karsia sosiaali- ja työllisyysmäärärahoja, jos olisi toteutunut alkuperäinen ajatus, joka liittyi parlamentaarisen puolustuskomitean asettamiseen, että se olisi mietinnössään kirjoittanut perustelut moninkertaisesti perushankintamäärärahoja lisäävälle PV-suunnitelmalle? Tätähän kokoomuksen edustajat vielä vastalauseessaankin vaativat.

Kuten alussa mainitsin, työllisyystilanne on heikentynyt ja tulevaisuus näyttää synkältä. Hallitus ennustaa myös vaikeutuvaa työttömyyttä. Budjetissa esitetyt määrärahat ja toimenpiteet eivät tule riittämään. Hallituksella on jo syksyn aikana mahdollisuus todistaa pyrkimyksensä aitous huolehtimalla syyskauden työllisyydestä. Tähän asti hyväksytyt työohjelmat ja työkohteet eivät sitä tee. Muun muassa Oulun työvoimapiirin alueella tilanne on sellainen, että tämän vuoden elokuun 20 päivänä oli 3 424 työtöntä työnhakijaa, missä lisäystä edelliseen vuoteen 700. Piirin arvion mukaan metsätöissä tulee kuluvana syksynä olemaan 1 200 miestä vähemmän kuin vuosi sitten. Rautaruukin valssaamon rakennustöihin, joissa on 500 työntekijää, tulee syksyn ja talven aikana muutaman kuukauden keskeytys. Talonrakennustöissä tulee työntekijämäärä piirin alueella olemaan 700 työntekijää pienempi kuin vuosi sitten, ja Iijoen Raasakan rakentaminen on loppunut, kun vuosi sitten siellä oli 400 työntekijää. Tällainen on tilanne. Työvoimapiiri näkee, että asian hoitamiseksi tarvitaan välttämättä riittävä lisätyöohjelma. Hoitaako hallitus sen? Asialla alkaa jo olla kiire, syksy tulee päälle. Ensi vuoden puolella valtion työpaikkojen tarve tulee alkuvuodesta Oulun piirissä olemaan 6 500:sta 7 500:ään.

Budjettiesitystä tarkastellessa joutuu toteamaan, että ensi vuoden ensimmäinen lisäbudjetti työllisyystilanteen hoitamiseksi tulee kai hallitukselta jo tämän vuoden joulukuussa, mikäli tammikuun työttömyys aiotaan hoitaa, ellei varsinaista budjettia riittävästi korjata.

Budjettiesitys kokonaisuudessaan on rakennettu yksityisen pääoman tavoitteita toteuttamaan. Sen tavoitteena on vähävaraisten kansalaisten kulutuksen pienentäminen. Se rakentuu siten väärälle pohjalle. On syytä vedota hallituspuolueiden eduskuntaryhmiin, että ne näkisivät tosiasiat ja tekisivät nopeat johtopäätökset esityksen korjaamiseksi pääomapiiriystävällisyydestä ihmisystävällisemmäksi.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Hallituksen tulo- ja menoarvioesityksen tultua julkisuuteen nimitin tätä budjettia eräässä tilaisuudessa veroryöstöbudjetiksi. Tulin tähän tulokseen, koska näin esityksen yleisperusteluiden sivulla 24 taulukon, jossa todetaan valtion verotulojen nousevan kuluvaan vuoteen verrattuna ensi vuonna 18 %. Valtiovarainministeri väitti tuolloin, että kysymyksessä ei ole suinkaan mikään veroryöstö, sillä verotusperusteita ei ole muutettu. Olen kuitenkin edelleen sitä mieltä, että tämä esitys perustuu harkitsemattomalle veroriistolle, sillä vaikka veroperusteita ei tämän budjetin käsittelyn yhteydessä muutetakaan, jos tästä huolimatta verotulot lisääntyvät 18 %:lla, täytyy tätä pitää riistona. Mikäli nykyinen järjestelmä tuo tuollaisen lisän vuosittain, on todettava, että olisi pakko ja nopeasti muuttaa verotusperusteita todella oikeudenmukaiseen suuntaan.

Budjetin sanotaan syntyvän lähes täydellisen yksimielisyyden vallassa. Yksimielisyyden syyt ovat todellakin helposti nähtävissä tässä tuloja menoarvioesityksessä. Jos niinkin monisärmäinen joukko kuin nykyinen hallituskokoomus tekee jotain yksimielisesti, on arvattavissa, että tuloksen täytyy olla vähintäänkin omalaatuinen.

Hallitus on mainostanut budjettia investointiystävälliseksi, talouselämää elvyttäväksi budjetiksi, jonka avulla tullaan selviämään niistä vaikeuksista, joita tullaan ensi vuoden aikana kohtaamaan ja jotka hallituskin nyt lopulta on myöntänyt. Missä sitten on budjetin ystävällisyys? Valtiovarainministeri sanoi, että veroperusteet ovat pysyneet ennallaan. Tämä tarkoittaa sitä, että liikevaihtoveron lisävero ja ylimääräinen tuontivero tulevat pysymään ennallaan myös tänä vuonna. Tämä merkitsee sitä, että lisäveron alaisten tuotteiden hinnat pysyvät korkeina ja jäävät vähävaraisemman kansanosan ulottumattomiin. Edelleen tämä lisävero tulee kaatamaan melkoisen määrän pienyrityksiä. Tämän laatuinen joitakin yritystoiminnan muotoja erittäin raskaasti koetteleva vero on todella epäoikeudenmukainen. Muun muassa verohallitus vastusti aikoinaan erittäin voimakkaasti tämän veron säätämistä. Veroa säädettäessä annettiin ymmärtää, että sen tulisi olla voimassa vain yhden vuoden ajan, toisin sanoen viime keväästä ensi kevääseen. Oppositio sai kuitenkin lain voimassaolon rajoitettua vain kuluvalle kalenterivuodelle, mutta nyt hallitus sumeilematta tulo- ja menoarvioesityksessään lähtee siitä, että vero olisi voimassa koko ensi vuoden ajan. Ja niinpä herra valtiovarainministeri on nyt oikeassa. Tälläkään kohtaa eivät veroperusteet ole muuttuneet. On kuitenkin lupa kysyä, tuleeko tästäkin verosta lopulta kokonaan pysyvä.

Pysyäkseni vielä verotuksessa, mistä johtuu, että verotulojen kasvaessa tuloveroasteikkoa ei lievennetä asteikon alapäässä. Tuntuu julmalta, että valtio puristaa veron sellaisestakin ansiosta, jolla tuskin tulee toimeen. Näin jatkuu vuodesta toiseen. Tuloveroperusteet pysyvät ennallaan. Lesken ropokin on pantu verolle. Mutta mikä äläkkä syntyykään siitä, jos joku ehdottaa progression jyrkentämistä tuloveroasteikon huipulla. Pienituloisen, toimeentulon rajamailla elävän kansalaisen verottaminen on mitä törkeintä riistoa. Samanaikaisesti nauttivat suurituloiset erinäisiä verohelpotuksia. Yhtiöverotuksissa jäävät edelleen voimaan monet verohelpotukset sekä veronkiertomahdollisuudet. Johtaja syö ja juo ravintolassa ystävineen ja saa merkitä ruoka- ja juomalaskunsa kirjanpidossa tulonansaitsemismenoiksi. Ministeri ostaa "koknakkinsa" pilahintaan, mutta köyhä maksaa tämänlaatuisistakin menoista täyden hinnan. Näin porskuttaa tasa-arvon Suomi päin parempaa huomenta.

Ministeri Eskelinen lupasi taannoin, että rintamasotilaita tullaan muistamaan yli 300 milj. markalla tämän budjetin yhteydessä. Edellä mainitsemani tilaisuuden yhteydessä kysyin herra valtiovarainministeriltä, missä ovat nämä 300 milj. mk rintamasotilaseläkkeiksi, kun en niitä löytänyt tästä tulo- ja menoarvioesityksestä. Valtiovarainministeri totesi, että kyllä ne siellä ovat, jos vähänkin huolella sen kirjan lukee. Kysyin myöskin ministeri Eskeliseltä — ei näytä hänkään olevan täällä — missä ovat nämä 300 milj. mk? Hän vastasi ja näytti invalidien eläkkeitä. Totuus on kuitenkin se, että rintamasotilaiden eläkkeet, asumistuki, tulo- ja menoarvioesityksen mukaan ovat vain 80 milj. mk. Hallitus on ennakkomainonnassa käyttänyt hyväkseen sotilasvammalain mukaisia korvauksia yhteenlaskussa ja saanut tätä tietä syntymään yhteensä 300 milj. mk. Tällainen on kuitenkin rintamaveteraanien törkeätä pettämistä ja huijaamista. Onhan puhe kahdesta eri asiasta eikä niitä saa sekoittaa keskenään, ministeri Eskelinen ja herra valtiovarainministeri. Sanotaankin, että rehellisyys maan perii, sanoo sananlasku. Ehkä tämän ylevän periaatteen innoittamana ja koska ministerien perustuslain mukaan pitää

olla rehellisiksi ja taitaviksi tunnettuja, ryhtyi ed. Haukipuro aivan oikein ryhmäpuheenvuorossaan seikkaperäisesti selvittämään tätä asiaa, jolloin tämäkin asia tuli totuudenmukaisesti selvitetyksi ja oikaistuksi ja siis rintamasotilaiden eläkkeisiin tuli vain 80 milj. mk.

Muutenkin hallituksen lääkkeet taloudellisen laskusuhdanteen alettua ovat omalaatuiset. Hallitus väittää olevansa investointiystävällinen. Tämä merkitsee sitä, että suuryrittäjille, jotka muutenkin tulevat mainiosti toimeen, annetaan lisämyönnytyksiä. Kuluttajaväestöltä, veronmaksajilta, imetään pois maksukyky. Eikö hallitus tiedä, että pyörät eivät pyöri, jos ihmisellä ei ole enää varaa, millä ostaa? Hallituksen ohjelma on sikäli mieletön, että se on itse luomassa työttömyyttä. Sen sijaan, että se antaisi pyörien pyöriä, se imee pois kuluttajalta pois maksukykyä ja joutuu siten käyttämään osan varoistaan työttömien elättämiseen, mitä psykologisesti onnettomien työttömyystyömaiden ylläpitäminen jo on. Paljon mielekkäämpää olisi antaa talouselämän pyöriä omalla painollaan tai valtion toimenpitein suorastaan vauhdittaa näitä pyöriä. Nyt tilanne on päinvastainen. Verojen lisäksi hallitus on korottanut monia maksuja ja tätä tietä on ollut itse vauhdittamassa inflaation kehitystä.

Sosiaalipolitiikka soveltuu myös talouspolitiikan lääkkeeksi. Jättämällä vähätuloisen rauhaan ja auttamalla vähävaraisia hallitus olisi voinut lisätä kotimaista kysyntää. Vähätuloinen ja vähävarainen väestönosa ei muodosta vaaraa maamme maksutaseelle. Tämän kansanosan kulutuksesta pääosa menee ruokaan ja asumiseen. Miksi myös tämä kansamme osa on veroriiston kohteena? Vähimmäiselintasoon päästään myös sitä tietä, että säädetään kunnollinen perheeläketurva, lievennetään vähätuloisten verotusta ja suunnataan sosiaaliset tulonsiirrot oikein. Kun vastustamme puoluetukea, puoluelehdistön tukemista jne., meitä syytetään ja arvostellaan, mutta missä on tämän kansan sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Jos sitä ei ole täällä mäellä tässä salissa, niin ei sitä sitten ole missään koko maassa. Minusta tuntuu, että meistä kansanedustajistakin liian monet katsovat tätä maata eduskunnan pääportaiden yläpäästä. Me ummistamme silmämme siltä, mitä tapahtuu maamme syrjäseuduilla, kehitysalueilla, siltäkin puutteelta ja kurjuudelta, jota voimme nähdä vaikka täällä maamme pääkaupungissa, missä ihmisten on pakko yrittää asua ja elää, vaikka asuntoja ei voi saada millään. Hallituksen on valta maassa. Miksi se ei toimi kansan etujen mukaisesti? Me emme harjoita demagogiaa. Sitä harjoittavat hallituspuolueet tekemällä tekoja, jotka köyhdyttävät kansaa, ja väittämällä samalla, että kaikki menee hyvin. Puhuminen puoluetuesta, puoluelehtien tukemisesta tarkoittaa sitä, että meidän on lähdettävä itsestämme, esimerkillämme näytettävä, että pystymme vielä ajattelemaan sosiaalisesti. Asialla on valtava periaatteellinen merkitys. Jos itse olemme lisäämässä omia etuisuuksia ja helpottamassa toimintaamme poliitikkoina, vieraannumme pian lopullisesti tästä kansasta, niin että tulemme täysin kuuroiksi kansan oikeudenmukaisille vaatimuksille. Tästä syystä ryhmämme ei vaikene ennen kuin epäkohdat on korjattu. Tehtävämme on toimia kansan parhaaksi ja sen me teemme. Tehtävänämme on kertoa ja paljastaa kansalle se, mitä on tapahtunut, budjetin yksityiskohtaisen käsittelyn yhteydessä ja tulemme kiinnittämään huomiota joka ainoaan virheeseen ja esittämään omat vaintoehtomme. Toivon, että budjetin käsittelyn yhteydessä myöskin muiden ryhmien kansanedustajat yhtyisivät korjausehdotuksiin ja näin saisimme aikaan muutokset, jotka ovat välttämättömät, jotta selviäisimme vaikeutumassa olevasta tilanteesta.

Kaiken lisäksi budjetti mitä suurimmassa määrässä on rutiinibudjetti. Hallitus on esityksessään lisännyt rahaa sinne tänne, mutta todella tärkeät ja suuret muutokset on unohdettu. Hallitukselta on tyystin puuttunut rohkeutta tarttua lukuisiin epäkohtiin. Tämä on siinä mielessä luonnollista, että nykyinen hallituspohja on epävarma ja kapea, joten nyt istuva hallitus voi vain pyrkiä jotenkuten selviämään päivästä toiseen eikä sillä ole kykyä maan asioiden päättäväiseen hoitamiseen. Tämä budjettiesitys todistaa selvästi, että hallitusremontti olisi ollut tarpeen jo ajat sitten. Koska nykyiseltä pohjalta ei ilmeisesti asenteiden jääräpäisyyden vuoksi päästä kunnolla eteenpäin, ei liene muuta mielekästä vaihtoehtoa kuin kysyä kansalta eli pitää mahdollisimman pian uudet vaalit.

Tehtiinpä asiassa mikä tahansa ratkaisu, on meidän kuitenkin lähdettävä siitä, että muodollisesti nyt esillä oleva tulo- ja menoarvioesitys on se lähtökohta, jonka ympärillä ensi vuoden budjetti rakentuu. Eduskunnan on nyt kuitenkin rohkeasti käytettävä budjettivaltaansa. Emme saa lähteä siitä, että tämä esitys olisi saumaton kokonaisuus, jota ei voida muuttaa.

Jos maalla on huono hallitus, joka ei toimi kansan parhaaksi, mutta jota arvovaltasyistä yritetään tukea ja pönkittää, on eduskunnan tehtävänä puuttua peliin ja korjata hallituksen epäkelvot esitykset. Toivon, että myös hallituspuolueiden taholta tällä kertaa ryhdytään tositoimiin, ja nyt kun tämä esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, valiokunnan ja ryhmien taholta yhteistyö toimisi siten, että tarvittavat korjaukset voidaan saada aikaan. Pelkään kuitenkin, että budjetin käsittelystä tulee arvovalta- ja tunnekysymys, jolloin kansan etu saa väistyä poliittisen voimainkoetuksen ja puoluepelin tieltä.

Tärkeimpiä muutoskohtia ovat sosiaaliturvan lisääminen, johon kuuluu myös rintamaveteraanien auttaminen. Edelleen on asuntotuotannossa pyrittävä nopeasti kunnolliseen ratkaisuun. On ryhdyttävä tukemaan myös nykyisen asuntokannan ylläpitoa ja kunnostamista, koska riittävää uusien asuntojen tuotantoa ei ole vielä saatu käyntiin. Edelleen työttömyyden ollessa uhkaamassa on työvaltaista pienyritteliäisyyttä todella tuettava ja heidän rasituksiaan helpotettava. On pidettävä huolta siitä, että elinkeinoelämä toimii. Hallitus ei saa verojen muodossa imeä kansalta pois maksukykyä niin paljon, että kotimainen kulutuskysyntä vaarantaa tuotantoa. Verorasituksen keventäminen koituu kulutuksen ohella myös säästämisen hyväksi, ja säästöt taas ovat edellytyksenä investoinneille. Puoluetuki- ja muut sille sukua olevat määrärahat on poistettava, koska meidän on näytettävä kansalle, että toimimme vilpittömästi emmekä ensimmäisinä ole tukemassa oma poliittista toimintaamme.

Ryhmämme toivoo rakentavaa yhteistyötä budjetin käsittelyn yhteydessä, niin että budjetista todella tulisi hyvä ja koko kansaa auttava ja tukeva sekä oikeudenmukainen talousarvio.

Ed. Procopé: Herr talman! Såsom medlem av både statsutskottets kommunikationsdelegation och kommunikationsutskottet vill jag anlägga några synpunkter på vägförhållandena och vägpolitiken i Finland sådana de avtecknar sig i regeringens budgetförslag.

Utgiftsgruppen "vägtrafik" i budgeten omfattar väg- och vattenbyggnadsväsendet, vägunderhållet och bilregistercentralen. De totala utgifterna uppgår enligt regeringens förslag till 869 milj. mark, vilket innebär en ökning med 78 milj. eller 10 procent i jämförelse med 1971 års budget. Anslaget för våra vägar stiger alltså inte närmelsevis i samma takt som statens totalutgifter, där stegringen som känt är 15 %. Detta betyder, att regeringen ställer vårt vägnät och dess utveckling anmärkningsvärt lågt på listan av uppgifter, som statsmakten har att finansiera.

De största vägutgifterna föranleds fortfarande av väginvesteringarna, i byggandet av nya vägar, för vilka föreslås 395 miljoner mot 378 miljoner i årets budget. Underhållet av allmänna vägar kommer på andra plats med 285 miljoner. Ökningen här är 35 miljoner. Denna ökning är inte tillräcklig, även om man noterar, att regeringen i motiveringen till budgetförslaget äntligen synes börja inse, att ett effektiverat vägunderhåll är en oundgänglig nödvändighet inom väg- och trafikpolitiken i Finland. Man hade gärna sett, att regeringen och finansministeriet med större klarhet och övertygelse hade redovisat för de riktlinjer och målsättningar som måste läggas till grund för skötseln av vägnätet och som utan tvivel — det bör erkännas — väg- och vattenbyggnadsstyrelsen redan länge fört fram. Generaldirektör Niskala och hans närmaste medhjälpare har sålunda gång på gång efterlyst större anslag och större förståelse från finansministeriets sida för den speciella form av vägarbete som kallas "tehostettu kunnossapito — förbättrat underhåll". I budgetförslaget är för detta ändamål nu upptaget för första gången 20 milj. mark.

Då statsmakten inte anser sig kunna anvisa alla de medel, som en effektiv förbättring av vårt vägnät skulle kräva, borde andra utvägar för vägutgifternas finansiering prövas. Motorvägarna och de stora trafikstråken slukar stora summor i vägbudgeten. Det vore därför ganska naturligt, att man för användningen av vissa motorvägar och broar och i allmänhet sådana delar av vägnätet, vilka dragit särskilt stora kostnader, skulle erlägga en trafikavgift. Detta system tillämpas i flera länder. Det borde därför åtminstone prövas och tillämpas på prov hos oss.

Att byggandet av motorvägar hårt belastar vägbudgeten lämnar Nylands väg- och vattenbyggnadsdistrikt ett mycket gott exempel. Av landets 13 distrikt är anslaget för Nyland formellt visserligen det överlägset största, 69 miljoner, medan Tavastland, Vasa och Åbo, som följer sedan, får drygt 30 miljoner var. Men av totalanslaget för vägbyggen i Nyland åtgår inte mindre än 58 miljoner till motorvägar. Knappt

11 miljoner återstår sålunda för lokala nyländska behov och det är inte mycket.

När man granskar användningen av anslagen för vägbyggnadsarbeten i Nyland under de senaste åren, förefaller det som om det nyländska vägdistriktets östra delar blivit styvmoderligt behandlade. Samma iakttagelse kan göras beträffande budgetförslaget för år 1972. Av de 19 projekt, som dispositionsplanen för Nylands väg- och vattendistrikt omfattar, berörs Östra Nyland av endast två, och det egentliga vägprojektet är byggande av landsvägen från Lovisa till stadens hamn i Valkom. Vägens längd är inte ens 8 km och de i budgeten föreslagna utgifterna för detta enda egentliga vägbygge i hela Östra Nyland är bara 1.9 procent av den totala utgiftssumman för distriktets vägbyggen under år 1972.

Denna brist på balans förvärras av det beklagliga sakförhållande, att underhållet av det östnyländska vägnätet är synnerligen eftersatt och bristfälligt. Speciellt iögonenfallande är det utomordentligt dåliga skick, som landsvägsförbindelsen från Lovisa norrut till Lappträsk och huvudväg nr 6 befinner sig i. Sådan denna väg varit i sommar, utgör den en allvarlig påminnelse om den i det föregående påtalade nödvändigheten av att i vårt land ägnas betydligt större uppmärksamhet åt en omfattande och genomgripande effektivering av underhållet av landets redan existerande vägnät.

Det bör tilläggas att samtliga kommuner i Lovisa-trakten under de senaste dagarna ägnat frågan uppmärksamhet och sett på denna besvärliga flaskhals; de kommunala vägförbindelserna med stor oro.

Regeringen och finansministern har betecknat budgeten för 1972 som "expansiv", "investeringsvänlig", "tillväxtbefrämjande". "En fartgivningsbudget" har den också kallats. Med sin slutsumma på 12.7 miljarder och en utgiftsökning på 1.7 miljarder, vilka båda siffror är de största som någonsin noterats i Finland, har "den nådiga luntan" för nästa år säkerligen en hel del förutsättningar att verka just i den expansiva och stimulerande riktning, varom minister Tallgren också i går i sitt inledningsanförande talade. Att statsfinanserna för ovanlighetens skull inte befinner sig i ett krisstadium är en omständighet, som givetvis bör antecknas på plussidan och som finansministern kunde trycka litet mera på — utan att bli anklagad för felsyn eller överdrift.

Men regeringens budget- och finanspolitik innehåller element som är rakt motsatta dem, som regeringens talesmän vid presenterandet av nästa års budgetförslag framför allt velat betona. Budgetmakarna har utan större blygsamhet sagt, att beskattningsgrunderna inte förändras och att skattebördan för Finlands folk inte stiger. Detta är — för att uttrycka sig milt — en sanning med modifikation. Låt oss se något närmare på sammanhanget.

1:o Under innevarande års åtta första månader har inflationen hos osss rullat fram med en fart av 7 procent. För hela året 1971 blir inflationstakten högst sannolikt av storleksklassen 10 procent. Det kan ha sitt intresse att konstatera, att regeringen Karjalainen för ett år sedan — i bilagan till budgetförslaget för detta år — beräknade, att prisstegringen skulle stanna vid blygsamma 2—3 procent. En synnerligen allvarlig felkalkyl!

Något generaliserande kan man säga, att det under andra världskriget och efterkrigstiden inflationsskadade Finland är på väg tillbaka till det stadium, där folkhushållningen vanligen befunnit sig och som utmärks av en mer eller mindre stark inflationsutveckling. Mot denna bakgrund synes det mäkta orealistiskt, att regeringen i det föreliggande budgetförslaget räknar med en stegring av prisnivån med endast 3 procent.

Den pågående penningvärdeförsämringen på omkring 7 procent under detta års åtta första månader gör, att beskattningen också med de oförändrade skatteskalor som regeringens borgerliga medlemmar synes vara så stolta över, i alla fall blir tyngre än tidigare. — Dessutom är det rätt länge sedan våra skatteskalor justerades på basen av inflationsutvecklingen.

2:o Enligt budgetförslaget stiger en av de viktigaste avgifterna av skattenatur, sjukförsäkringspremierna, med 0.25 penni per skattöre: från 1.25 till 1.50 per skattföre för enskilda medborgare-konsumenter och för arbetsgivare från nuvarande 1.5 % till 1.75 %.

3:o Aktiesparandet har lidit ett starkt avbräck genom den åtminstone på papperet med borgerlig majoritet utrustade regeringens beslut att avskaffa den enda betydelsefulla skatteförmånen — rätten att av dividendinkomsten avdraga 15 procent — som aktiesparandet någonsin haft i Finland.

Regeringens beslut — proposition nr 117 — kommer också att inverka negativt på aktiebolagens möjligheter till självfinansiering. Man

bör inte glömma bort, att företagen i Finland är mera skuldsatta än företagen i andra industriländer. I varje fall innebär beslutet en uppbromsning av investeringsbenägenheten och en försvagning av möjligheterna att sköta sysselsättningen.

Här föreligger en hårddragen klasskampsbetonad socialistisk linje, som från de socialdemokratiska ministrarnas håll har förts fram med stor envishet, och man skulle hoppas att någon av de borgerliga ministrarna i regeringen skulle reagera emot. Vart socialdemokraterna tydligen syftar på litet längre sikt avslöjades av minister Veikko Helle i ett tal i Jyväskylä på måndag, där han enligt tidningsferaten krävde, att samtliga skatteförmåner beträffande kapitalinkomster av vad slag de vara månde — obligationer, räntor på sparkapital, dividender m.m. — bör avskaffas.

4:o Regeringen tillkännager som sin oryggliga avsikt att — likt elefanten i porslinsboden — gå vidare och utsträcka giltighetstiden för den olycksaliga tilläggsskatten på omsen om 15 procent till hela nästa år. Detsamma gäller den s.k. utjämningsskatten på importvaror.

När det gäller punktskatten på 15 procent måste man rikta en allvarlig vädjan till regeringen att tänka om. Skattens ojämnhet och orättvisor ligger i öppen dager. Att dra en rimlig och riktig gräns mellan skattepliktiga och icke-skattepliktiga varor har visat sig vara en övermänsklig uppgift. Jag tror, att regeringens medlemmar — oberoende av om de är borgerliga eller socialdemokrater — borde kunna erkänna, att det var ett felgrepp att utforma skatten så, att t. ex. det inhemska båtbyggeriet och dess spirande export drabbades av en ny och i många fall övermäktig pålaga.

Tilläggsskatten var ett led i regeringens strävanden att rätta till den snedvridna handelsbalansen. Men redan nu efter ett par tre månader kan man fråga sig, om medicinen överhuvudtaget alls hjälper patienten. I augusti detta år visade handelsbalansen — trots skatten — ett underskott på 84 milj. mark. För ett år sedan, då vi inte hade någon tilläggsskatt, var handelsbalansen positiv i augusti.

I sammanhanget måste man även förundra sig över att de andra, de positiva åtgärderna allt fortfarande lyser med sin frånvaro. Anser regeringen verkligen, att den kört i gång kampanjen "köp inhemskt"? Det vore intressant för Finlands folk på bägge sidor om språkgränsen att få besked om hur denna sak ligger till.

Och till regeringens utfästelser i våras, då det gällde att driva igenom den impopulära skatteförhöjningen hörde, att man lät förstå, att åtgärder i syfte att stimulera sparandet var på kommande. Vad blev det av dessa sparfrämjande åtgärder?

Om samhällets sparande kan ökas, så minskas i motsvarande grad marginalen för konsumtion. Ingen torde kunna förneka, att ett ökat samhällssparande vore en synnerligen effektiv metod för lösande av handelsbalansens problem, som för regeringen Karjalainen synes ha blivit en gordisk knut.

Herr talman! Jag vågar hoppas, att regeringen, medan tid är, kunde inse att tilläggsskatten på 15 procent är en s.k. varg och att regeringen skulle avstå från planerna att försöka få skatten att gälla också under nästa år.

Ed. S. Westerlund: Herra puhemies! Parlamentaarinen puolustuskomitea jätti mietintönsä kesäkuun lopulla. Mietinnön esityksiä on käytetty perusteena budjettia laadittaessa. Komitea käsitteli toimeksiantoa laajalti ja perusteellisesti tavoitteena pohjan luominen puolustusvoimien kehittämiselle pitkällä tähtäimellä. Maanpuolustus on alue, jossa kansakunnan ja sen mukana poliittisten ryhmien olisi saavutettava yksimielisyys, joten tässä yhteydessä haluan puuttua mietintöön liittyviin kokoomuksen ja SKDL:n eriäviin mielipiteisiin.

Kokoomuksen edustajat komiteassa eivät työskentelyn aikana esiintuoneet eriäviä ehdotuksiaan hyväksyttyyn mietintötekstiin. Täten on outoa se, että kokoomus päätti jättää vastalauseen. Asioihin olisi puututtava käsittelyn aikana eikä vasta kokouksen jälkeen.

SKDL:n strateginen vastalause on sisällöltään ristiriitainen ja vailla kirkasta tavoitetta, koska peruslähtökohtaa, itsenäisyyttä ja puolueettomuutta, pidetään vain suhteellisina käsitteinä eikä todellisina ponnistusten päämäärinä. SKDL vetoaa yya-sopimukseen vain osiltaan painostamatta riittävästi sitä johtavaa ajatusta, jonka mukaan Suomi pyrkii pysymään suurvaltojen välisten eturistiriitojen ulkopuolella. Eturistiriidat ovat olemassa niin rauhan kuin sodan aikana. Tätä taustaa vasten näyttää hyvin merkilliseltä vastalauseen perusidea, minkä mukaan Suomea voidaan pitää vain "rauhan aikana puolueettomana itsenäisenä valtiona". Tässä on pakko pysähtyä ihmettelemään, mitä SKDL:lle

merkitsee virallisen ulkopolitiikkamme mukainen puolueettomuuspolitiikka. SKDL ei tässä yhteydessä kiinnitä huomiota Suomen ja Neuvostoliiton luottamuksellisten suhteiden merkitykseen ja kehittämiseen ajatellen kaikkia tilanteita. Turvallisuuspoliittinen tilanne ja sen kehitysnäkymät ovat Suomen kohdalla tällä hetkellä hyvät. Maamme ulkopolitiittinen johto toimii aktiivisesti jännityksen lieventämiseksi Euroopassa, ja on luonnollisesti toivottavaa, että positiivinen kehitys jatkuu.

Puolustuspotentiaalin luominen on pitkäaikainen prosessi, ja puolustuslaitoksen kehittämisessä on saavutettava ja ylläpidettävä tietty perustaso. SKDL:n vastalauseessaan esittämä väite varustelutason nostamisesta samoin kuin sanonta "varustelumenojen lisääminen" on liioittelua ja harhaanjohtava. Seuraava käsite olisi jo kilpavarustelu. Meidän täytynee ajatella puolustuspoliittisia kysymyksiä itsenäisesti eikä vertailu suurvaltojen varustelutasoon ja sen muutoksiin niiden ulko- ja sotilaspoliittisesta merkityksestä huolimatta ole reaalinen kohde Suomen puolustusvoimia kehitettäessä.

Kuten jo edellä sanoin, on komitean mietintöön sisältyvä esitys tarkoin rajoitettu välttämättömään perustasoon, mikä edustaa kansainvälisesti vaatimatonta puolustuspotentiaalia. Tässä mielessä 25 milj. markan perushankintamäärärahojen vuotuinen lisäys ei ansaitse nimeä "varustautuminen". Meidän on pyrittävä korjaamaan se jälkeenjääneisyys, mikä kuluneiden vuosien laiminlyöntien johdosta on syntynyt, ja luotava oloihimme soveltuva maanpuolustus, joka muodostaa asiallisen ja käyttökelpoisen kokonaisuuden.

Viime vuosien asuntopolitiikassa on ollut kaksi selvää erikoispiirrettä: asuntojen tuotantoluvut ovat voimakkaasti lisääntyneet 1960-luvun puolivälin aallonpohjasta nousten viime vuonna noin 50 000 uuteen asuntoon; vastaavasti on valtion osuus merkittävästi kasvanut asuntotuotannon rahoituksessa. Vuonna 1963 oli valtion tukema tuotanto noin 25 % koko tuotannosta. Hallituksen esityksessä ensi vuoden talousarvioksi kohdistuvat valtion tukitoimenpiteet jo noin 27 000 uuteen asuntoon. Näin ollen on jo 50 % ylitetty. Valtion lainoittaman tuotannon lisääntyminen lienee pysyvä kehityssuuntaus. Sen sijaan ei yhtä vakuuttavasti voida väittää vielä nykynäkymillä asuntotuotantolukujen jatkuvasti lisääntyvän.

Asuntotuotantomme kehitys ei kuitenkaan ole ollut tasaista, vaan siinä on tapahtunut hyppäyksiä ja putouksia. Selvimpänä takaiskuna mainittakoon 1960-luvun alkupuolella loppunut uustuotannon verovapaus. Tilalle ei luotu mitään uutta järjestelmää. Tällöin pysähtyi ns. vapaa vuokra-asuntotuotanto. Näin jätettiin käyttämättä huomattava määrä yksityistä pääomaa, joka olisi mielellään hakeutunut asuntotuotantoon. Verovapauden poistumisen seuraukset ovat vielä tänä päivänäkin nähtävissä. Vuokra-asuntotuotanto on lähes yksinomaan aravalainoitettua, ja näin ollen vuokra-asuntoja on tarjolla ainoastaan harvoille tulonsaajaryhmille. Suuret määrät ammattitaitoista työvoimaa, virkamiehiä ja toimihenkilöitä jää vuokralla asumisen ulkopuolelle. Asuntopolitiikkaamme olisi hoidettava niin joustavasti, että poistaessamme jonkin epäkohdan huolehdimme samalla siitä, että emme heitä lasta pesuveden mukana pois.

Vuokra-asuntotuotantoon on kiinnitetty tänä vuonna kuitenkin erityistä huomiota. Valtiovallan ja työmarkkinajärjestöjen toimenpiteiden ansiosta on saatu aikaan selviä parannuksia valtion lainoittaman aravatuotannon kohdalla. Ensimmäinen myönteinen toimenpide oli valtion asuntolainojen määrän nostaminen vuoden 1971 tulo- ja menoarviossa. Samalla lisääntyi myös vuokratalojen osuus. Elokuussa lisättiin asuntohallituksen lainanmyöntämisvaltuuksia vielä siten, että vuokrataloihin voitiin jakaa lisää noin 45 milj. mk. Työmarkkinajärjestöjen välisessä UKK-sopimuksessa sovittiin suhdannevarojen osittaisesta sijoittamisesta asuntotuotantoon. Tätä kautta saatiin lisää varoja vuokra-asuntotuotantoon noin 75 milj. mk. Vuokra- ja osuuskunta-asuntoihin on siis tänä vuonna voitu osoittaa valtion varoja kaikkiaan noin 370 milj. mk, joka on lähes 120 milj. mk eli noin 50 % suurempi kuin vastaava määrä oli vuonna 1970.

Asuntolainoitetun tuotannon suurimpana pullonkaulana ovat tästä huolimatta edelleen olleet rahoituskysymykset. Pääasiallisin puute on nyt ensisijaislainojen kohdalla. Tästä osoituksena voidaan todeta mm. se, että aravalainojen jaon ankara seula alkuvuodesta väljeni huomattavasti loppukesää kohti. Viimeisessä jaossa voitiin saada valtion asuntolaina lähes jokaiselle hankkeelle, jolla ensisijaislainoitus oli kunnossa. Vaikka valtion osuuden lisäämistä voitiinkin perustella tarjolla olevilla ensisijaislainoilla, niin siitä huolimatta moni hyvinkin tarpeellinen kohde jäi toteutumatta, koska rahaa ei ollut siellä riittävästi tarjolla, missä sitä eniten olisi tarvittu, esimerkiksi Helsingin seudulla.

Mainittakoon tässä vielä rahoitusnäkymien

epämääräisyydestä se, että keväällä rahalaitokset pitivät hyvin vähän todennäköisenä sitä, että asuntolainojen katteeksi saataisiin tarvittava määrä ensisijaislainoja. Kuitenkin jo kesällä voitiin asuntolainojen määrää lisätä, koska ensisijaislainoja oli odotettua enemmän tarjolla. Yhdynkin täällä esitettyyn vaatimukseen eri rahoittajaryhmien välisten rahoitusneuvottelujen tehostamisesta. Näin voitaisiin tehokkaasti ohjata rajoitetut voimavarat asuntotuotannon palvelukseen.

Lisäksi nyt olisi kiinnitettävä huomiota ns. vapaan vuokra-asuntotuotannon lisäämiseen. Olisi syytä harkita uuden tuotannonlisäämislain aikaansaamista tai asunto-obligaatioiden liikkeelle laskemista. Näiden avulla vuokra-asuntotuotanto saataisiin palvelemaan kaikkia kansalaisryhmiä ja vuokralla asuminen saavuttaisi kysyntää vastaavat mittasuhteet. Tarvittavan uuden lain sisällön tulisi olla sellainen, että siinä olisi korjattu ns. vanhan verohuojennuslain heikkoudet. Parannukset olisivat pääasiassa seuraavat. Vain siinä tapauksessa, että asunnon ostaja eli sijoittaja luovuttaa ostamansa huoneiston käyttöoikeuden tarkoituksenmukaisen yhteisön haltuun, sallitaan hänelle verovapaus korkeintaan 6 %:lle sijoittamastaan pääomasta. Se yhteisö, jolle huoneiston käyttöoikeus on luovutettu, toimii vuokranantajana. Tämä tehtävä sopii hyvin sekä kunnille että tarkoituksenmukaisille yhteisöille. Näin saadaan aikaan se, että vuokrasuhde muodostuu persoonattomaksi, koska vuokraisäntänä ei ole osakekirjojen omistaja, sijoittaja. Järjestelmän avulla saataisiin nopeasti vuokra-asuntoja juuri niille asunnontarvitsijaryhmille, jotka tällä hetkellä eivät mahdu asuntohallituksen tulorajoihin tai eivät halua tai eivät pysty hankkimaan omaa asuntoa. Vasta aravalainoitetun ja ilman valtion asuntolainoitusta toteutuvan asuntotuotannon yhteensovittamisella voidaan olettaa aikaansaatavan hyvin toimivat vuokra-asuntomarkkinat. Tässä yhteydessä on vielä muistutettava siitä, että vuokra-asunnon omistamiseen kohdistuva voimakas arvostelu olisi saatava asialliselle pohjalle.

Valtiovarainministeri toi talousarviokeskustelun avajaispuheenvuorossa esiin eräitä ehdotuksia asuntopolitiikkamme hoitamiseksi. Nämä valtiovarainministerin esittämät uudistukset tähtäävät tarpeellisiin ja hyväksyttäviin muutoksiin. Suunnitelmia tehtäessä on kuitenkin otettava huomioon asuntopolitiikkamme kehittäminen kokonaisuutena. Kokemus on usein osoittanut, että parannettaessa erilaisia järjestelmiä osittaisilla uudistuksilla on jouduttu erittäin monimutkaisiin ja käytännössä kankeasti toimiviin systeemeihin. Tämänhetkinen kirjava eläkejärjestelmämme on eräs esimerkki erillisuudistusten kautta toteutuneesta säännösviidakosta, johon yksityinen kansalainen varmasti eksyy. Asuntotuotannon osalta voidaan esimerkkinä todeta, että jo nyt on henkilökohtainen asuntolaina ja sen hakeminen niin monimutkaista, että se on yksityiselle henkilölle liian vaikeaa.

Asuntopolitiikkamme kaipaa ehdottomasti uudistuksia, mutta meidän on lähdettävä luomaan yksinkertaista kokonaisuutta. Järjestelmän on toimittava, ja siksi siltä edellytetään monivivahteisuutta. Jäykkyys johtaa useimmiten byrokratiaan.

Ed. Kaipainen: Herra puhemies! Tulo- ja menoarvion yleisperusteluissa on pari varsin mielenkiintoista kohtaa, ilman että siellä mainittuihin tarkoituksiin kuitenkaan olisi vielä osoitettu määrärahaa. Yleisperusteluissa sanotaan näet, että toimenpiteitä lääkärikoulutuksen tehostamiseksi jatketaan aloittamalla lääkärikoulutus Kuopiossa, ja tähän tarkoitukseen on varattu myös määräraha, jota on tervehdittävä tyydytyksellä. Perustelujen mukaan tullaan edelleen pyrkimään siihen, että lääkärien peruskoulutus voitaisiin aloittaa myös Tampereen Yliopistossa syksyllä 1972. Tätä tarkoitusta varten ei kuitenkaan ole osoitettu määrärahaa vielä tässä tulo- ja menoarviossa. Kun maassamme on kaikista suoritetuista toimenpiteistä huolimatta vielä huutava lääkäripula, joka vielä tulee korostumaan, kun kansanterveyslaki saadaan voimaan ensi vuoden huhtikuun alusta, on kaikki syy pyrkiä toteuttamaan tuo budjetin perusteluissa esitetty toivomus. Sitä paitsi meillä on käytettävissä opetusministeriölle joulukuun 31 päivänä vuonna 1970 luovutettu Tampereen lääketieteellisen opetuksen suunnittelutoimikunnan varsin edistyksellinen mietintö, jonka perusteella toiminta Tampereella todella olisi täysin mahdollista aloittaa syksyllä 1972. On kuulunut ääniä myös sen puolesta, että Tampereella järjestettäisiin lääkäreille ainoastaan jatko- ja täydennyskoulutusta, mutta nämä suunnitelmat on suoralta kädeltä syytä torjua, koska niillä pyritään ainoastaan jarruttamaan lääkäreiden lisäämispyrkimyksiä ja lääkäreiden peruskoulutuksen aloittamismahdollisuuksia. En suinkaan tahdo kiistää lääkäreiden jatko- ja täydennyskoulutuksen tarpeellisuutta, mutta

ne sopivat toki paljon paremmin Helsingin yliopiston ohjelmaan, koska täällä on tämän opetuksen antamiseen huomattavasti paremmat edellytykset kuin Tampereella, jossa taas käytännön lääkärintehtäviin tähtäävä lääkärien peruskoulutus varsin hyvin sopii yliopiston muuhun aihepiiriin.

Yleisperusteluissa on myös seuraava kohta: "Parhaillaan on selvitettävänä kysymys, edellyttääkö työsuojelun kehittäminen työsuojeluhallituksen perustamista ja työsuojeluasiain keskittämistä sen hoidettavaksi. Selvityksen valmistuttua hallitus tulee antamaan asiasta tarpeelliset esitykset." On erittäin toivottavaa, että nämä selvitykset osoittaisivat työsuojeluhallituksen tarpeelliseksi, ei sen vuoksi että keskusvirastoajattelua yleensä olisi kannatettava, pikemminkin vasemmiston kannalta asia on päinvastoin. Mutta työsuojelumme on siinä määrin hajanaista ja jälkeenjäänyttä, että tällä alalla tarvitaan voimakasta kehittämistä ja keskittämistä, eikä sitä ilmeisesti muulla keinolla ole saatavissa aikaan kuin erityisen keskusviraston perustamisella. Sitä paitsi muiden pohjoismaiden esimerkit ovat tällä alueella myöskin varsin rohkaisevia. Siellä on työsuojeluhallituksesta saatu myönteisiä kokemuksia ja työsuojelu on tätä kautta saavuttanut myöskin työntekijäpuolen luottamuksen, mikä toiminnan onnistumisen kannalta on varsin ensiarvoista.

Työsuojelun kehittämisen tarve tulee erityisen voimakkaasti esille jatkuvasti kohoavissa tapaturma- ja ammattitautiluvuissa. Kun meillä kautta 1960-luvun sattui vakuutettuja työtapaturmia yhteensä noin 170 000 vuosittain, oli niitten määrä vuonna 1969 jo 190 000, viime vuonna 216 000 ja nousee tänä vuonna 230 000 —240 000 välille. Suunta on siis erittäin huolestuttava. Ja tapaturmavaara ei tietenkään ole ainoa työssä esiintyvä tekijä, jolla voi olla haitallista vaikutusta työntekijän fyysiselle, psyykkiselle tai sosiaaliselle terveydelle. Kaikkia näitä vaaratekijöitä vastaan olisi työntekijää pystyttävä tehokkaasti suojaamaan ja tätä varten me tarvitsemme tarkat määräykset sekä tehokkaan organisaation valvomaan näitten määräysten toteuttamista. Minun käsitykseni mukaan paras organisaatio tässä tilanteessa olisi työsuojeluhallitus yläpäässä sekä lähinnä lääninjakoon perustuva piiriorganisaatio.

Kun meillä ammattientarkastuslakia nyt vihdoinkin ollaan ilmeisesti saamassa uuteen uskoon ja ehkä ollaan tässä jo varsin loppusuoralla, on syytä toivoa, että tämä laki antaisi ammattientarkastajille nykyistä suuremmat mahdollisuudet työnantajia sitovien määräysten antamiseen ja nykyistä voimakkaamman uhkan käyttämiseen, ellei määräyksiä noudateta. Suurtyönantajilta voidaan edellyttää, että he pystyvät yleensä kantamaan ne taloudelliset seuraamukset, joita työsuojelun tehostamisesta on, mutta eräillä aloilla voi pienyrittäjille aiheutua tästä kohtuutonta taloudellista rasitusta. Toisaalta on usein juuri pienyrityksissä kaikkein eniten tutkimatonta aluetta. Siellä esiintyviä terveysvaaroja ei ole koskaan asianmukaisesti kartoitettu. Kun tehostettu ammattientarkastus tunkeutuu myös pienyrityksiin riittävällä asiantuntemuksella ja antaa määräyksiä työolosuhteiden tutkimisesta, on kohtuullista, että näiden määräysten toteuttamiselle on olemassa myöskin mahdollisuudet. Säälin tunne kohtuuttoman suurista kustannuksista, joita määräyksistä ehkä pienyrittäjille voi aiheutua, ei saa estää ammattientarkastajaa täyttämästä tehtäväänsä eikä saa estää häntä antamasta tällaisia määräyksiä. Pienyrittäjien palveluksessa olevilla työntekijöillä on sitä paitsi yhtä suuri oikeus vaatia, että heidänkin työnsä on turvallista ja terveellistä. Tätä varten olisi perustettava rahasto vaikkapa valtion toimesta tai ehkä tapaturmavakuutuksen työturvallisuusvaroista, rahasto josta suoritettaisiin ne kustannukset, jotka pienyrittäjille voidaan katsoa tulevan kohtuuttomiksi, jos ammattientarkastaja on määrännyt laajoja selvityksiä toimeenpantaviksi työolosuhteiden turvallisuuden ja terveellisyyden tutkimiseksi, esim. niin, että nämä tutkimukset on tilattu työterveyslaitoksesta. Saattaisi olla paikallaan, että tämä rahasto olisi sosiaali- ja terveysministeriön ja toisaalta työterveyslaitoksen ohjattavissa.

Samalla kun pidän ilahduttavana sitä, että Jorvin sairaala Espoossa on vihdoinkin tämän talousarvion yhteydessä saamassa vauhtia siipiensä alle, kiinnittäisin, en tietysti mitenkään erityisesti Espoota ajatellen mutta yleisesti, huomiota erääseen varsin epäterveeseen ilmiöön, joka huomattavasti lisää yhteiskunnan sairaalakustannuksia. Terveydenhuollon alalla rehottaa nimittäin hyvätuottoinen liiketoiminta monellakin alueella, esim. tämänhetkisessä avosairaanhoidossa, apteekkilaitoksessa ja muun lääkehuollon piirissä sekä ehkä kaikkein vähiten tunnettuna mutta samalla kaikkein räikeimpänä sairaalahankinnoissa. Sairaaloiden laitehankinnat ovat päässeet keskittymään muutaman harvan niistä huolehtivan suurfirman käsiin, jolloin syntyneessä tilanteessa yhteiskunta joutuu mak-

samaan sairaaloihin sijoittamistaan laitteista kohtuutonta ylihintaa. Tämä tilanne syntyy usein siten, että nämä suurfirmat tarjoavat sairaaloille tai sairaaloiden kuntainliitoille varsin edullisella hinnalla ns. suunnittelupalvelua, jonka tuloksena syntynyt laitehankintasuunnitelma sitten vaatiikin varsin kalliita hankintoja ja tietysti yleensä osoittaa aivan yllättäen, että nämä laitteet on hankittava juuri siltä suunnitelman tehneeltä firmalta. Yleisesti on tiedossa myös näissä asioissa varsin laajalti rehoittava, jos rehellisesti sanotaan, korruptio.

Sairaaloita pystyttäisiin sekä rakentamaan että varustamaan nykyistä huomattavasti halvemmin, jos suunnittelu kaikilta osin todella tehtäisiin yhteiskunnan eikä rakentajien ja hankkijoiden etujen mukaisesti.

Yhteiskunnan mahdollisuuksia vaikuttaa näihin asioihin olisi kaikin tavoin kehitettävä. Eräs tähän suuntaan vaikuttava seikka olisi sairaaloiden kuntainliitossa vaikuttavien luottamushenkilöiden asiantuntemuksen kehittäminen. Esteenä tähän on tällä hetkellä sairaalahallinnon hajanaisuus ja siellä oleva kuntainliittoviidakko, josta päästään vasta sairaalahallinnon uudistamisen yhteydessä. Tämähän toivottavasti toteutuu varsin pian, ja silloin päästään tilanteeseen, jossa luottamushenkilöitä on nykyistä niin paljon vähemmän, että heiltä voidaan edellyttää myöskin nykyistä parempaa paneutumista kaikkiin tärkeisiin ratkaisuihin, parempaa asioiden tuntemusta sekä sitä, että nämä luottamusmiehet todella ottavat päätäntävallan käsiinsä myös sairaaloitten osalta. Tällä tavalla liiketoimistaan huolehtivat piirit eivät nykyisessä mitassa pääse vetämään poliittisia päätöksentekijöitä nenästä.

Sairaalasuunnittelu ja sairaalahankintojen ohjaus olisi tietysti viime kädessä keskitettävä lääkintöhallitukseen, jossa tätä varten tulisi olla riittävästi pätevää ammattihenkilöstöä myös teknisten alojen osalta. Valtionapusäännöksin pitäisi viranomaisille antaa mahdollisuudet puuttua kohtuuttoman kalliisiin ja tarpeettomiin sairaalahankintoihin tiukalla kädellä. Hankinta ei saa olla kiinni pelkästään esim. ylilääkärin ambitioista. Asia on edelleen ajankohtainen, vaikka sairaaloiden rakentamisvauhti kaikeksi onneksi alkaakin hidastua ja avohoidon kehittäminen vihdoin todella päästä vauhtiin kansanterveyslain mukaan.

Eri puolilla maata tarvitaan kuitenkin edelleen uusiakin sairaaloita esim. kroonikkohoidon alueella, jonka lisäksi on tietysti huolehdittava muuttovoittoalueitten, erityisesti Uudenmaan sairaalatarpeen jatkuvasta tyydyttämisestä. Jorvin sairaalahan ei tässä mielessä yksin riitä, vaan tarvitaan myös tehokasta paikallissairaalatoimintaa sekä Helsingin lähiympäristöön että esim. Keski-Uusimaalle, josta myös aluesairaala puuttuu. Lisäksi on pian ratkaistava kysymys, laajannetaanko Helsingin yliopistollista keskussairaalaa siten, että se edelleen palvelee koko Uuttamaata vai onko parempi vähitellen pyrkiä luopumaan tällaisen mammutin laajentamisesta ja jättää nykyinen Helsingin yliopistollinen keskussairaala lähinnä Helsingin keskussairaalaksi ja pyrkiä rakentamaan muuta Uuttamaata varten oma keskussairaala esim. nykyisen kehätien varteen Vantaalle tai Espooseen.

Mainitsin tuossa äsken kansanterveyslain. Sen käsittely aloitettiin tänään talousvaliokunnassa, ja sitä voidaan huoletta luonnehtia kaikkien aikojen merkityksellisimmäksi eduskunnalle annetuksi terveydenhuollon lainsäädäntöuudistukseksi. Ja koko sosiaalipolitiikan alueella se epäilemättä on merkittävin, ainakin kansaneläkelain jälkeen kaikkein tärkein lainsäädännöllinen uudistus. Tämän enempää kansanterveyslakiin puuttumatta toteaisin, että se tulee merkitsemään huomattavaa muutosta lääkärikunnan ja etenkin hammaslääkärikunnan asemassa. Tämä edellyttää myöskin hammaslääkärikunnan koulutuksen osalta muutosta ja koulutuksen lisäystä. Olisi pikaisesti tutkittava Oulun ja Kuopion mahdollisuudet tässä suhteessa. Edelleen kansanterveyslain nojalla tarpeellisten suunnitelmien valmistelussa olisi tämän alan asiantuntemus turvattava. Nythän meillä sitä on aivan riittämättömästi lääkintöhallituksessa eikä lainkaan aluetasolla yhteiskunnallisissa viroissa.

Koska kansanterveyslaki merkitsee erittäin huomattavaa uudelleenarviointia myöskin terveydenhuollon henkilöstön suorittamissa tehtävissä, on myönteistä, että budjetin yleisperusteluissa mainitaan komiteasta, joka tullaan asettamaan tutkimaan terveydenhuollon henkilöstön koulutuksen kokonaisrakennetta.

Lopuksi muutama sana budjetin tulopuolesta. Se on edelleen, niin kuin tulin sanoneeksi tänä vuonna tammikuussa budjetin ollessa valiokuntakäsittelyn jälkeen uudelleen eduskunnassa, menopuoleen verrattuna huomattavasti salatieteellisempi osa tuota keltaista kirjaa. Valtion tuloista muodostavat verot ja veroluonteiset tulot valtaosan, tällä kertaa yli 10.8 mrd. mk. Näistä tekevät tulon ja omaisuuden perus-

teella kannettavat verot 3.39 mrd. mk, liikevaihtoveron perusteella kannettavat verot ja maksut 3.62 mrd. mk, tuonnin ja viennin perusteella kannettavat verot ja maksut 540 milj. mk, valmisteverot vähän yli 2 mrd. mk, muut verot 536 milj. mk, sosiaaliturvamaksut 370 milj. mk ja muut veroluonteiset tulot 311 milj. mk. Ilahduttavan tarkoin on eritelty eräitten tuloryhmien jakautuma. Saamme esim. tietää, että apteekkimaksu tuottaa 25 milj. mk, vientitulli 7 000 mk, tasausvero 120 milj. mk, alkoholijuomavero 454 milj. mk, tupakkavalmistevero 445 milj. mk, olutvero 190 milj. mk, margariinien valmistevero 15 milj. mk ja jopa lästimaksu 290 000 mk. Sen sijaan eteemme isketään yhtenä klönttisummana nimikkeen tulo- ja omaisuusvero tuotto 3.35 mrd. mk sitä mitenkään ja missään erittelemättä. Missään ei kerrota, kuinka suurta osaa tästä merkitsee esim. yhtiövero. Sen määrä lienee sen verran pieni, että sitä ei edes kansanedustajille kehdata kertoa.

Ed. Koppanen: Herra puhemies! Ed. Westerlund väitti äsken käyttämässään puheenvuorossa, että kokoomuksen edustajat parlamentaarisessa puolustuskomiteassa eivät komitean työn aikana esittäneet eriävää mielipidettään mietinnön sisällön suhteen. Tämä on väärä väite. Olen sen jo aikaisemmin ed. S. Westerlundille ilmoittanut, mutta hän ei näytä uskovan ilmoitustani. Minusta on kohtuutonta, että kahden kokoomuksen edustajan, jotka olimme parlamentaarisessa puolustuskomiteassa, pitäisi informoida ed. S. Westerlundia kaikesta siitä, mitä hän ei ole kuullut kokouksesta poissaolon takia.

Verrattaessa ensi vuoden budjettiesitystä edellisen vuoden vastaavaan voidaan todeta siinä menojen lisäyksen edustavan keskimäärin 15 %:n suuruusluokkaa. Puolustusministeriön hallinnonalan nousu 649 milj. markasta 748 milj. markkaan eli 99 milj. markalla vastaa tätä budjetin 15 % tasoa. Viime kesäkuussa mietintönsä antanut parlamentaarinen puolustuskomitea, niin kuin täällä on todettu jo aikaisemmin, ehdotti 25 milj. markan lisäystä perushankintamäärärahoihin vuosina 1962—1966 eli näitten viiden vuoden aikana puolustuslaitoksen materiaalisen valmiuden parantamiseksi. Tällöin saavutettaisiin vuonna 1976 arviolta noin 250 milj. markan taso. Kokoomuksen jäsenet komiteassa, kuten on myöskin käynyt ilmi, eivät voineet hyväksyä tätä komitean enemmistön esitystä, vaan katsoivat, että komitean olisi tullut tehdä ehdotuksensa PV-ohjelmarakenteeseen enemmän perustuen. Merkitseehän komitean peushankintaohjelman toteuttaminen puolustuslaitoksen materiaalisen jälkeenjääneisyyden jatkumista komitean hyväksymästä tavoitetasosta vielä usean vuoden ajan.

Vaikka komitean perushankintamäärärahoihin ottama kanta ei vastaakaan kokoomuspuolueen käsityksiä puolustuslaitoksen tarpeista, on parlamentaarisen puolustuskomitean mietintöä pidettävä arvokkaana asiakirjana. Maanpuolustuskysymysten kiihkoton ja asiallinen tarkastelu parlamentaarisella tasolla on joka tapauksessa selventänyt sitä sekavaa tilannetta, johon täällä eduskunnassa viime vuosina on puolustuslaitoksen tilasta ja tarpeista keskusteltaessa ajauduttu. Tavoitteista ja niiden toteuttamismahdollisuuksista saatettaneen olla eri mieltä. Se on käynyt ilmi myöskin äsken mainitun komitean työn yhteydessä. Vastuu valtakunnan turvallisuudesta on kuitenkin meille kaikille yhteinen. Tässä mielessä Karjalaisen hallituksen toimenpiteet parlamentaarisen puolustuskomitean asettamiseksi on nähtävä myönteisenä ratkaisuna. Turvallisuuspolitiikkamme toinen peruspilari, maanpuolustus, on käsitykseni mukaan ollut tässä yhteydessä saavana osapuolena.

Puolustusbudjettia lähemmin tarkasteltaessa voidaan plussan puolelle kirjata ensinnäkin edellä mainitun komitean ehdottama 25 milj. markan lisäys perushankintamenoihin. Se edustaa ensimmäistä jos kohta perin vaatimatonta askelta puolustuslaitoksen materiaalisen valmiuden kohentamiseksi. Eduskunnan on vain valvottava, että komitean ehdottamat perushankintamäärärahojen lisäykset sisällytetään myös tulevien vuosien budjetteihin. On muistettava, että käsittelemme minimiohjelmaa, jossa ei enää ole varaa supistuksiin, mikäli itse haluamme huolehtia puolueettomuutemme turvaamisesta.

Pyydän anteeksi, herra puhemies, sameaa ääntäni, olisin mielelläni halunnut kirkkaammalla äänellä puheenvuoroni käyttää.

Sen lisäksi, että budjettiesityksen mukaan puolustuslaitoksen tarpeisiin ehdotetaan perustettavaksi joukko virkoja ja toimia, sisältyy esitykseen myös varusmiesten päivärahojen korottaminen. Vakinaisessa palveluksessa olevalle asevelvolliselle tullaan ensi vuoden alusta lukien maksamaan palvelusajan pituudesta riippumatta 2 mk ja kadetille 3 mk päivältä. Kun edellinen vastaava korotus tapahtui vuonna

1966, jolloin sotamiehen päiväraha 240 päivän palvelusajalta kohosi 1,20 markkaan ja 240 päivän ylittävältä ajalta 1,55 markkaan, ja kun todetaan että miehistön päiväraha Ruotsissa on yli 4 mk ja Norjassakin vastaava päiväraha on yli 3,50 mk, olisi odottanut, että hallitus olisi päivärahan korotusesitystä tehdessään muistanut varusmiehiä hieman runsaammalla kädellä. Esitykseni ei kaivanne lisäperusteluja, sillä jokaisen on helppo laskea, mihin kaikkeen 2 markan päiväraha riittää. Lisäksi on huomattava tässä tulo- ja menoarvioesityksessä, että hallitus on ottanut aivan uuden linjan esittäessään saman suuruista päivärahaa palvelusajasta riippumatta. Porrastus, joka aikaisemmin oli 11 kuukauden, siis 330 päivän, ja 8 kuukauden, 240 päivän, välillä, on poistettu, mutta mielestäni porrastus olisi pitänyt säilyttää. Johan kaikki kohtuussyyt vaativat, että mies, joka pääsee 8 kuukauden jälkeen siviiliin ja työelämään, on luonnollisesti paremmassa asemassa kuin sellainen toverinsa, joka joutuu olemaan 330 päivää.

Puolustuslaitoksen varustuksen käyttö- ja kunnossapitovarat ovat vuodesta toiseen jääneet alimitoitetuiksi. Näin on myös asianlaita nyt käsiteltävän esityksen suhteen. Ei voi olla oikein eikä tarkoituksenmukaista, että kriisiajan varastoja heikennetään kuluttamalla niitä rauhanajan koulutukseen. Vuonna 1970 korvasivat käyttö- ja kunnossapitotavarat mm. koulutusampumatarvikkeiden kulutuksesta vain 80 %. Ei tarvita montakaan tällaista vuotta, kun perushankinnoilla luotava valmius on tipotiessään.

Varustuksen käyttö- ja kunnossapitovarojen alimitoitus vaikuttaa luonnollisesti läheisimmin asevelvollisten jokapäiväiseen elämään ja koulutukseen. Kun meillä ei ole ollut käytettävissä ampumakoulutukseen, esimerkin vuoksi mainittakoon, kuin muutama patruuna miestä kohti, mikä taisteluharjoituksissa kuvastuu eriväristen lippujen käyttönä, on helppo ymmärtää, ettei tällainen koulutus vastaa tarkoitustaan. Varusmiesten mielialaa ei liioin kohenna se, että polttoaineen puutteessa kuljetusajoneuvot seisovat varastoissaan, jolloin pitkienkin taipaleitten taittamiseen on käytettävissä vain omat jalat tai korkeintaan polkupyörä. Viimeksi mainittujakaan ei ole tällä hetkellä puolustuslaitoksen varastossa riittävästi.

Puolustuslaitoksen aluskanta ei tunnetusti ole tarvetta vastaava. Kun sitäkin viime vuosina on suuren osan vuotta jouduttu polttoainepulan vuoksi seisottamaan satamissaan, jää täysin välttämätön koulutusosa merivoimien osalta täysin teorian asteelle.

Hallituksen on kiinnitettävä tähänastista suurempaa huomiota käyttö- ja kunnossapitovarojen riittävyyteen varusmiesten koulutuksen saattamiseksi tarkoitustaan vastaavaksi. Ja kuten mainitsin, huomiota vaille ei voi myöskään jättää sitä seikkaa, että tässä mainittujen varojen puute ei voi olla negatiivisesti vaikuttamatta myöskään varusmiesten mielialaan.

Alussa mainitsemani 99 milj. markan lisäys ensi vuoden puolustusbudjettiin ei sellaisenaan ole vertailukelpoinen edellisen budjettiesityksen kanssa. Kun suomalaisen YK-valvontajoukon toiminnan jatkamisesta aiheutuvat ylläpitomenot sekä varustamis-, koulutus- ja kotiuttamismenot ovat aikaisemmin sisältyneet lisäbudjetteihin, tuodaan ne nyt eduskuntaan varsinaisen tulo- ja menoarvioesityksen yhteydessä. Lisäksi palkkamenojen ja hintatason nousu lohkaisevat leijonan osan mainitusta summasta.

Edellä mainittujen tekijöiden vaikutuksesta puolustusbudjetista on karsittava vajaat 2/3, jolloin vasta saadaan näkyviin tosiasiallinen puolustuskapasiteettiin vaikuttava rahallinen parannus. Siis runsas 1/3 tästä 99 milj. markan lisäyksestä tosiasiallisesti vaikuttaa valtakunnan puolustuskapasiteettiin parantavasti. Tämäkin on muistettava varsinkin siellä äärivasemmiston taholla, josta ilmeisesti tullaan tekemään tämänkin budjettiesityksen yhteydessä muutosesityksiä, toisin sanoen, että puolustusrahat poistettaisiin.

Olen tässä lyhyessä puheenvuorossani läpikäynyt hallituksen esityksen puolustusministeriön hallinnonalan osalta. Kuten puheenvuorostani on ilmennyt, löytyy siitä kohtia, joitten osalta voidaan todeta tapahtuneen lievää parannusta edellisen vuoden esitykseen verrattuna, esimerkiksi perushankintamäärärahojen lisäys, joka on toteutettu, kuten äsken on mainittu, em. komitean mietinnön mukaisesti. Kun me kuitenkin muistamme, että monien vuosien laiminlyöntien jälkeen lähtötaso on pohjalukemissaan, asettuvat myös tämän esityksen puolustuslaitoksen tarpeisiin osoitetut määrärahat oikeisiin mittasuhteisiin. Tapahtunutta jälkeenjääneisyyttä ei paikata yhden budjettivuoden puitteissa. Tästä tosiasiasta on lähdettävä. Kun esitys nyt joutuu valtiovarainvaliokunnan käsittelyyn, on sillä jo ensi vuoden aikana tapahtuvaa puolustuslaitoksen kehitystyötä ajatellen mahdollisuus suorittaa eräitä

välttämättömiä parannuksia, joista puheenvuoroni aikana on ollut puhetta.

Ed. Järvenpää: Herra puhemies! Tämän vuoden valtion tulo- ja menoarvion käsittelyssä käyttämässäni puheenvuorossa korostin voimakkaasti sitä, että maataloudelle annettava tuki menisi todella maataloudelle. Näin sen vuoksi, että maataloudelle annettavasta tuesta menee nykyisin huomattavan paljon jalostuslaitosten ja välitysliikkeiden hyväksi, monimutkaisten tukijärjestelmien ylläpitämiseen ja sellaisille maa- ja karjatalouden harjoittajille, jotka pystyisivät kannattavasti tuottamaan nykyistä alemmilla hinnoilla. Sen vuoksi maatalouspolitiikkaa pitäisi hoittaa maassamme siten, että maataloudelle annettava tuki jaettaisiin toisella tavalla. Tuki tulisi lopettaa välitys- ja jalostuslaitoksilta ja vähentää suurmaataloudelta sekä lisätä pienviljelmille. Näin menetellen on mahdollista alentaa maataloustuotteiden hintaa työläisten ja pienviljelijäin eduksi. Siihen pienviljelijät olisivat valmiit, kun he toisaalta saisivat pinta-alalisien muodossa enemmän tukea.

Nyt voimassa olevan maataloustulolain aikana ei ole ollut mahdollisuuksia toteuttaa suuria muutoksia oikeudenmukaisemman maatalouspolitiikan toteuttamiseksi. Mutta jo nyt voidaan uutta tulo- ja menoarviota laadittaessa ja tämän istuntokauden aikana uutta maataloustulolakia käsiteltäessä ryhtyä tekemään ratkaisevia parannuksia maatalouspolitiikassamme.

Maataloustuottajajärjestöjen taholta on jo nyt ryhdytty esittämään kovia vaatimuksia maataloustuotteiden hintojen korottamiseksi. Sellaisen vaatimuksen taakse yritetään koota myös pienviljelijät, vaikka harjoitetusta hintojenkorotuspolitiikasta ovat hyötyneet vain suuret maa- ja karjatalouden harjoittajat sekä välitys- ja jalostuslaitokset. Mielestäni olisi lähdettävä siitä, että hintoja pidettäisiin kurissa, niin että viljelijäväestö saa ostaa halvemmalla maatalouden koneita ja laitteita. Mitä iloa on siitä, että pienviljelijä, joka vie vuodessa maitoa meijeriin muutaman tuhat litraa, saa pennin pari litralta enemmän, jos samanaikaisesti hinnat nousevat enemmän maatalouden koneiden ja laitteiden osalta? Ei silloin pienviljelijäin leipä levene. Samanaikaisesti hinnan korotus lisätään moninkertaisesti myytävän maitolitran hintaan, ja korotetut hinnat pakottavat työläiset palkkojen korotuksiin. Sen vuoksi maataloudelle annettava tuki on syytä antaa juuri sinne, missä maatalous sitä tarvitsee.

Nyt esillä olevan maatalousbudjetin laatimisessa on lähdetty olettamuksesta, että maataloustuotteiden vientitarve on ensi vuonna vähäisempi kuin kuluvana vuotena. Näin on saatu maatalouden menot näyttämään pieniltä, ja siten saadaan ne eduskunnassa paremmin hyväksytyksi. Mikäli menoarvio tällaisena hyväksytään, eikä maatalouden nimissä ja jalostus- ja välitystoiminnan hyväksi annettavaa valtion tukea vähennetä, niin jälleen ensi vuonna ovat odotettavissa ehkä 100 milj. markan menojen lisäykset lisämenoarvioissa. Näin on menetelty menneinä vuosina ja kuluvana vuotenakin. Viime syksynä vahvistettiin tämän vuoden markkinointitukeen 658 milj. mk, mutta maa- ja metsätalousministeriön laskelmat ennakoivat tänä vuonna 172 milj. markan ylitystä, eli tämän vuoden todelliseksi markkinointitueksi tulisi näin ollen 830 milj. mk. Nyt esitetään suoraan maataloustuotteiden markkinointiin 672 milj. mk, joka on 14 milj. mk enemmän kuin tämän vuoden talousarviossa mutta noin 158 milj. mk vähemmän kuin tämän vuoden todellinen markkinointituki. Tällaiseen esitykseen ei näin ollen voi luottaa. Maa- ja metsätalousministeriön ensi vuoden 1 466 572 markan menoista arvioidaan hintatukeen menevän 896 756 200 mk.

Jokainen varmaan myöntää, että maataloutta on tuettava, mutta tukeminen lisääntyy sellaisella vauhdilla, että sitä eivät työläiset, pienviljelijät ja muut pienituloiset kansalaiset kestä. Näin sen vuoksi, että kaikista valtion menoista 86 % kerätään veroista ja veronluonteisista tuloista. Jo pienistäkin tuloista menee kunnanveroa 15 mk ja enemmänkin jokaisesta 100 markasta ja sen lisäksi valtionveroa. Valtiovallan toimesta on kyllä pyritty verotusta peittämään siirtymällä yhä enemmän välillisten verojen ottamiseen. Tämä on tapahtunut siten, että asetetaan jokapäiväisessä elämässä välttämättömien tarvikkeiden hintoihin liikevaihtoveroa, ja sen lisäveroa, valmisteveroa, tulliveroa jne. Näin joutuvat veroja maksamaan pienten eläkkeiden tai muiden pienten tulojen varassa elävät kansalaiset, kansalaiset, jotka eivät kunnan- ja valtionveroa muulla tavalla joudu maksamaan. Kun näin kerätään valtion varat, niin on erittäin tarkkaan harkittava sitä, miten niitä varoja käytetään.

Maatalouden hintatukeen vuosittain käytettävät 1 000 milj. mk on niin suuri raha, että on vakavasti pohdittava, miten sitä voidaan vähentää. Jos tuo 1 000 milj. mk jaettaisiin tasan kaikille 2—15 ha:n peltopinta-alan tiloille, niin

siitä tulisi tukea 212 000 tilalle 4 716 mk tilaa kohti. Tästä huomaamme, että maatalouden tuki on vihdoinkin järjestettävä uudelle pohjalle. On päästävä siihen, että vaikeuksissa olevien pienviljelijäin toimeentulo turvataan pysyvästi. Ja se tapahtuu muodostamalla uusia pysyviä työpaikkoja maatalouden ulkopuolelle. Näin sen vuoksi, että maamme ei pysty kilpailemaan muiden maiden kanssa maataloustuotteiden vientimarkkinoilla. Maamme pohjoinen asema, luontoperäiset olosuhteet ja pirstoutunut pienviljelys asettavat sille rajansa. Sen vuoksi päälinjamme tulee olla viljelijäväestön toimeentulon turvaaminen, vientituotannosta luopuminen ja maataloustuotteiden kuluttajahintojen alentaminen.

SKDL:n maatalouspolitiikassa otetaan huomioon kokonaisuus ja esitetään ratkaistavaksi maatalouden ongelmia kaikkien työtätekevien etujen mukaisella tavalla. Se saattaa tuntua vaikealta, mutta siihen on edellytykset sekä teoriassa että käytännössä. Näin sen vuoksi, että me näemme tärkeimpänä asiana työtätekevän viljelijän taloudellisen ja yhteiskunnallisen aseman ja toimeentulon turvaamisen. Tämän päätavoitteen toteuttaminen on tärkein asia.

Maataviljelevän väestön määrä on viime vuosina voimakkaasti vähentynyt. Nykyisin se on noin 600 000 ihmistä. Se on 13 % väestömme määrästä. Tämän suuntainen muutos on tapahtunut kaikkialla maassamme. Maataloudesta toimeentulonsa saava väestö on vähentynyt. Vähentynyt väestö ei kaiken lisäksi ole suinkaan taloudellisesti läheskään samanlaisessa asemassa. Voimakas teknillinen kehitys, väkilantojen käyttö ja viljelysmenetelmät sekä viljanviljelyä suosiva maatalouspolitiikka ovat lisänneet pienviljelijäin ja suurten viljelijäin tuloeroa. Samanaikaisesti toteutettu maatalouden verolain muutos suosii erittäin voimakkaasti koneellisen maatalouden harjoittajia. Näin on pienviljelijän asema tänä päivänä muodostunut erittäin vaikeaksi, mutta suuremmat viljelijät ja teollisuusmaisesti sikoja ja kanoja tuottavat ym. liiketoimintaa harjoittavat suurviljelijät ja liikemiehet ovat vahvistaneet taloudellista asemaansa. Tämä on seurausta jatkuvasta maataloustulolaista, jonka seuraukset heijastuvat maatalousbudjetissa.

Pieniä esimerkkejä maatalouden kannattavuudesta saa maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen julkaisuista, joissa on tietoja maatalouden kannattavuudesta kirjanpitotiloilla. Tuoreimmat tiedot ovat käytettävissä vuodelta 1969. Etelä-Suomen alueella tulokset osoittavat, että alle 10 peltohehtaarin tilalla on tappio 429 mk/ha eli 5 ha:n tilalla keskimäärin 2 145 mk. Miten se voi olla mahdollista, kysytään usein. Se on mahdollista siten, että pienviljelijä ja hänen emäntänsä ei ole saanut työtunnilleen edes maataloudessa laskettavaa tuntipalkkaa. Kun tilakoko kasvaa 20—30 ha:iin, niin puhdas tuotto nousee 167 markkaan hehtaarilta eli 25 ha:n tilalta keskimäärin 4 125 markkaan. Yli 50 ha:n tilalla on puhdas tuotto 455 mk/ha, ja näin laskettuna 100 ha:n puhdas tuotto 45 500 mk. Taloudellisen tuloksen ero 5 ja 50 ha:n tilalla on kirjanpitotilastojen mukaan 884 mk/ha.

Kun maataloudessa työskentelevien ihmisten toimeentulo on näin erilainen, niin maatalousväestöäkään ei saa nähdä yhtenä hyvin toimeentulevana talonpoikien joukkona, kuten eräät haluavat puhua. Mutta maatalousväestöä ei saa nähdä myöskään kokonaisena, vaikeuksissa olevana ryhmänä, joiden edut ja oikeudet ovat samaistettavissa. Näin näkevät suurempia viljelijöitä puolustavat, lähinnä porvarilliset puolueet. Jos näin menetellään, niin koskaan ei ratkaisevasti paranneta pienviljelijäin asemaa. Tällainen politiikka takaa vain sen, että pienviljelijäin asema kurjistuu ja he joutuvat jatkamaa työttömien jonoja ja siten kapitalistit saavat halvempaa työvoimaa. Näin tästä kehnosta pienviljelijävastaisesta maatalouspolitiikasta kärsivät myös työläiset ja muut vastaavassa asemassa olevat kansalaiset.

SKDL vaatii uudenlaista maatalouspolitiikkaa. Siinä tulee ensisijaisesti ottaa huomioon pienviljelijäin toimeentulon turvaaminen siten, että se on sopusoinnussa työläisten ja muiden työtätekevien etujen kanssa. Tänä vuonna valtion varoista tuetaan maataloutta noin 1 000 milj. markalla. Vain 120 milj. mk eli 12 % jaetaan oikeudenmukaisemmalla tavalla pinta-alalisinä. Lähes 900 milj. mk jakavat maataloustuotteiden välitys- ja jalostuslaitokset, meijereitten ym. omistamat ns. teollisuussikalat, suurkanalat ja suurviljelijät. Jokainen ymmärtää, että kun tuki jaetaan hintatukena jokaista kiloa kohti, niin vähäisessä määrässä maa- ja karjatalouden tuotteita myyvät pienviljelijät saavat vain myötätuntoa.

Miten paljon siitä summasta saavat viljelijät ja paljonko jalostus- ja välityslaitokset, ei tietävästi ole kenenkään tiedossa, niin monimutkaisesta tukemisjärjestelmästä on kysymys. Tilastojen puuttuessa sitä on vaikea laskea. Mutta tässä yhteydessä on syytä todeta, että sianlihan tuotanto arvioitiin tänä vuonna 120 milj. ki-

loksi, mutta määrä ylitetään ja tästä määrästä 180 yli 500 sian sikalaa tuottaa yli 40 milj. kiloa. Ulosvientitarve tilastojen mukaan on noin 30 milj. kiloa ja valtion tuki tiettävästi 2,80 mk/kg, joten ulosviennin tukemiseen tarvitaan tänä vuonna noin 84 milj. mk. Jos nuo noin 120—150 maamme suurinta sikalaa lopettaisivat välittömästi toimintansa niin ylituotantoa ei olisi ja 84 milj. mk säästyisi pienviljelystalouden kehittämiseen ja tukemiseen. Näin ollen voimme sanoa, että mainittu summa menee suurten ns. teollisuussikalain ylläpitämiseen. Kun suurissa sikaloissa voidaan lihakilo tuottaa edullisesti ja menekki on turvattu valtion toimenpitein, niin viime vuosina on syntynyt juuri näitä suuria sikaloita, joiden omistajilla useimmissa tapauksissa on vielä jokin muu ammatti. Oikea periaate olisi tietysti se, että tukea maksettaisiin vain viljelijäperheen toimeentulon turvaamiseen eikä voittojen saamiseen. Myös suuret kanalat ovat verrattavissa sikatalouteen.

Tämän suuntainen tilanne on myös leipäviljan tuotannon kohdalla. Suurilla tiloilla pystytään jatkuvasti ja kannattavasti tuottamaan leipäviljaa nykyistä alemmalla hinnalla, joskaan ei suinkaan kansainvälisillä hinnoilla. Tällainen on suurviljelijäin etujen mukaista politiikkaa.

Eduskunnassa käsiteltävinä olevat lait sianlihan ja kananmunien ylituotantomaksuista eivät vähässäkään määrässä tule rajoittamaan tuotantoa, niin puutteellisia ne lakiesitykset ovat. SKDL:n taholta esitettiin, että jos sikalan ja kanalan myyntitulot ovat yli 500 000 mk vuodessa, niin siinä tapauksessa asetettaisiin 40 %:n ylituotantomaksu. Yhtään kannattajaa ei löytynyt muista puolueista, vaikka esitys olisi todella säästänyt valtionvaroja eikä olisi koskenut vähässäkään määrässä maataloudessa työskenteleviin viljelijöihin.

Maataloustuottajajärjestöt ovat ajaneet yksipuolisesti suurempien viljelijäin ja heidän määräysvallassaan olevien maataloustuotteiden välitys- ja jalostuslaitosten etuja. Tästä on hyvänä esimerkkinä UKK-sopimuksessa luvattu maidonhinnan korotus. Hinta nousi kyllä kuluttajille ja on yleisesti 3.9-prosenttisesti laimennettuna 80 penniä litralta, mutta viljelijät saavat yli 4 % rasvaisesta maidosta keskimäärin vain 53 penniä litralta, ja siihen ei ole tiettävästi tullut meijerissä merkittäviä korotuksia. Toisena esimerkkinä mainittakoon 38 pohjanmaalaisen Valion jäsenmeijerin omistaman Seinäjoella toimivan, voita ja maitojauhetta tuottavan Osuuskunta Maitojalosteen tilinpäätös vuodelta 1970. Tilivuoden voitto tosin oli vain vähän yli 11 000 mk, mutta tilivuoden poistot olivat 1 460 237 mk, ja lisäksi oli maksettu korkoja 700 000 mk. Mainittakoon vertailun vuoksi, että laitoksen palkkamenot olivat vähän yli 1 milj. mk eli vain noin puolet poistojen ja korkojen yhteisestä summasta. Tämä osoittaa, että laitos on erittäin voitollinen, vaikka voitto on piilotettu suuriin poistoihin. Kaikki ne on kerätty pienviljelijäin hiellä ja vaivalla tuottamasta maidosta ja valtion tuesta. Miten suuret ovatkaan maamme maitomonopoliasemassa olevan Meijerien Keskusliike Valion todelliset voitot ja paljonko niissä on valtion kansalaisilta keräämiä verovaroja!

Näihin ongelmiin pitäisi 1970-luvulla ryhtyä vakavasti etsimään ratkaisuja. Ei voida enää sallia pienviljelijäväestön siirtymistä kurjistumisen tietä ja työttömiksi joutumisen pakon kautta teollisuuden halvaksi työvoimareserviksi kapitalisteille kotimaassa ja ulkomailla. Tuhannet ovat joutuneet lähtemään maatalouden piiristä ammattitaidottomana muihin ammatteihin, ja heidän asemansa on vaikea. Suuri joukko ikääntyneitä on vielä odottamassa omilla pienillä tilkuillaan mitä tuleman pitää. Kun tilalta ei tule juuri mitään myytävää eikä sivuansioita ole, niin tilanne on todella vakava. Tiloilta sortuminen jatkuu ja mitään uutta ammattia, työtä tai eläkettä ei ole näköpiirissä. Syy tähän on kapitalistisessa järjestelmässä, jossa kaiken liikkeelle panevana voimana on voiton tavoittelu ja silloin ihminen unohtuu. Siksi on ihmisille annettava uusi ammatti tai eläke ja sitä tietä parempi toimeentulo.

Porvarilliset puolueet olisivat tietysti tyytyväisiä, jos maaseudulla olisi mahdollisimman suuri köyhien pienviljelijäin joukko. Silloin olisi työvoimaa varastossa ja palkkoja voitaisiin pitää alhaisina, joka olisi metsäyhtiöille ja teollisuuskapitalisteille edullista. Mutta ennen kaikkea vaikeuksissa olevat ihmiset on helpompi pitää myös poliittisesti porvariston äänestäjinä tai nukkuvien puolueessa, ja sen vuoksi porvaristo pelkää maaseudun ihmisten toimeentulon paranemista. Tutkimuksissa on muun muassa todettu, että noin 15 % kuuluu maassamme nukkuvien puolueeseen ja ne ovat pääasiassa kaikkein vaikeimmassa asemassa olevia ihmisiä. Jos maatamme hallinnut porvaristo olisi halunnut todella parantaa pienviljelijäväestön asemaa, niin sillä olisi siihen ollut koko itsenäisyytemme ajan tilaisuus, mutta huonompiosaisten aseman korjaaminen ei olisi taannut silloin suurviljelijöille,

kapitalisteille sellaista taloudellista asemaa kuin nyt on tapahtunut. Porvaristo pelkää ja vastustaa maamme teollistamista, erityisesti valtiovallan hallinnassa olevaa teollistamista, maaseudun ja kaikkien työtätekevien ihmisten parempaa toimeentuloa ja äänestäjäjoukkojensa menettämistä, sillä valtaosa porvareitakin äänestävistä on sittenkin työtätekeviä, on sittenkin vähävaraisia kansalaisia.

Maamme maatalouden ongelmia ja pienviljelijäväestön asemaa ei paranneta yksinomaan maatalouspoliittisten ratkaisujen kautta, vaan nimenomaan voimakkaan teollistamisen tietä. Mutta on tehtävä päinvastoin kuin nykyisin, jolloin ei ole tehty juuri mitään. On ensin luotava riittävästi pysyviä työpaikkoja teollisuuden ja muiden ammattien piiriin ja maksettava hyvä palkka. Kun kansa saa hyvää palkkaa, silloin se myös pystyy kuluttamaan enemmän, silloin se pystyy kuluttamaan parempaa. Silloin ei tarvitse ketään pakottaa tai edes kehottaa lähtemään muutaman hehtaarin tilalta, vaan pienviljelijänuoriso lähtee paremman leivän pariin kuin mitä maatalous on äidille, isälle ja perheelle pienellä tilalla antanut. Näin menetellen päästään siihen, että kannattamattomia pientiloja voidaan yhdistää kannattaviksi vapaaehtoisin kaupoin ja toisaalta hallanarkoja, kivisiä, vesiperäisiä ym. maatalouden tuottoon sopimattomia maita metsittää. Vain tätä tietä voidaan samalla vähentää pellon pinta-alaa ja siten estää kannattamaton ylituotanto sekä säästää valtion varoja lainoiksi pienviljelijöille kannattavampien tilojen muodostamiseksi. Tämä tietysti edellyttää nykyistä parempaa maankäyttölakia. Suunnitteilla olevat perustilalaki sekä tilojen luopumiskorvauslaki eivät vielä valmisteluasteella vastaa näitä maamme maatalouden kannattavuuden parantamisen ja pienviljelijöin toimeentulon kohottamisen periaatteita. Maatalouden piirissä on nykyisin paljon iäkkäitä viljelijöitä, joille tila ei anna tyydyttävää toimeentuloa ja joiden ei voida ajatellakaan siirtyvän enää muihin ammatteihin. Sen vuoksi näille ikänsä raskasta työtä tehneille on turvattava kunnolliseen toimeentuloon riittävä eläke. Nämä viljelijät ovat verrattavissa työttömiksi joutuneihin ja heidän eläkkeensä on osittain vastaavasti samalla työttömyyskorvausta. Syynä ei saa olla ratkaisevana tilan koko, vaan jokainen on asetettava samaan asemaan. Tähän löytyy varoja vähentämällä niitä mm. äsken mainitsemistani sianlihan vienti- ym. maataloustuotteiden ulosvientipalkkioista siten, että suurille teollisuussikaloille ja kanaloille ei tällaista tukea anneta. Näin menetellen voitaisiin esimerkiksi tämänkin vuoden aikana sianlihan vientitukirahoilla turvata 500 markan suuruinen kuukausieläke eli 6 000 mk vuodessa 14 000 pienviljelijälle. Se olisi oikeata maatalouspolitiikkaa tänään.

Maatalouden kannattavuuden lisäämiseksi tulisi maataloudelle annettavaa tukea siirtää yhä enemmän viljelijäin yhteisten maatalouskoneiden, rakennusten ja laitteiden hankintaan ja osuustoimintaan. Tämäntapaisen tuen avulla olisi mahdollisuus siirtyä kannattavampaan maatalouteen ja sitä tietä estettäisiin maatalouden tukemiseen tarvittavien valtion määrärahojen jatkuva lisäys. Kokonaisuudessaan tulisi maatalouden tukemisesta siirtyä nykyisenlaisen pinta-alalisän suuntaiseen tukemiseen. Näin sen vuoksi, että silloin maataloustuotteiden kuluttajahintojen nousua voitaisiin paremmin rajoittaa ja se olisi samalla kuluttajien ja pienviljelijäin etu. Näin saataisiin työläiset yhä paremmin tukemaan viljelijäväestön oikeutettuja vaatimuksia toimeentulonsa turvaamiseksi. Tämä linja olisi koko kansamme etujen mukaista.

Oikean maatalouden tuotantosuunnan kehittämisen avulla voidaan tehdä myös paljon ylituotanto-ongelman ratkaisemiseksi. On muistettava, että maahamme tuodaan myös maa- ja karjatalouden tuotteita, jotka voitaisiin omassa maassa tuottaa. Rukiin tuotannossa ei vielä olla kokonaan omavaraisia. Ohraa on tuotettu olutteollisuutta varten. Usein on tuotu vihanneksia, jatkuvasti tuodaan hedelmiä, ravintorasvoja jne., joita voitaisiin omassakin maassa tuottaa tai oman maan tuotteilla niiden tarvetta korvata. Sen vuoksi maatalouden tuotantosuunnan kehittäminen yhä paremmin vastaamaan oman maan tarvetta ja kulutusta on niin ikään yksi tärkeä tehtävä.

Yksityismetsätalouteen ehdotetaan nyt budjetissa käytettäväksi 115 milj. mk, jossa lisäystä viime vuoteen 23 milj. mk. Valtionapu metsälautakuntien toimesta tai valvonnassa suoritettaviin metsänparannustöihin on 40 milj. mk. On aivan oikein, että metsänparannustoimintaan saadaan enemmän varoja, ja siihen SKDL on kyllä valmis, sillä viime vuosina hakkuut ovat ylittäneet kasvun. Mutta ei suinkaan ole toisarvoista, mistä siihen varat otetaan. Ne voidaan kyllä ottaa valtion menoihin, mutta valtion on myös saatava vastaavasti tuloja. Metsät kasvavat yöllä ja päivällä, ne tuottavat miljoonia suurten metsien omistajille; pienmetsien

omistajat saavat vain poltto- ja tarvepuita, mutta joutuvat maksamaan lakisääteisiä metsänhoitomaksuja. Useimmiten pienviljelijät eivät käytä metsähoidollista apua, sikäli kuin käyttävät, joutuvat luonnollisesti maksamaan aina metsäalan ammattimiehelle palkkaa. Tällaisesta metsäpolitiikasta ei voida tulla muuhun johtopäätökseen, kuin että metsistä pitäisi saada valtiolle enemmän tuloa. Ministeritaholta esitettiin aivan tässä äskettäin, että metsänmyyntituloista tulisi pidättää valtiolle veroa. Siitä nousi kova meteli. Se on hyvä esitys, mutta esitetyn yksiviivainen se ei suinkaan ole, sillä meillä on suurten metsien omistajia ja on pienviljelijöitä, joiden pienet metsäpalstat ovat pienenä tukena jokapäiväisen elämän puolesta kamppailtaessa. Suurten metsien omistajat saavat metsistään muitten suurten tulojensa lisäksi täysin ilmaista rahaa, ja on oikein, että siitä rahasta otettaisiin ne varat, jotka käytettäisiin metsänparannusohjelman rahoittamiseen. Toinen rahoittamisen keino olisi asettaa ylimääräinen vero suurten puunjalostuslaitosten voitoille, jotka ostavat alhaisilla kantohinnoilla talonpojilta puutavaraa.

Talousarvion yleisperusteluissa mainitaan kyllä metsäverotuksen uudistamisesta. Se on ollut jo kauan ajankohtainen ja olisi sitä kiireemmin toteutettava. Suuret metsänomistajaisännät ovat kuitenkin uudistusta vastaan, ja hallituksen piiristäkin on kuulunut ääniä, että metsäverotuksen uudistamiseen ei mennä. Mutta metsänparannustoiminnan voimistaminen ja tulojen oikeudenmukainen verovaatimus ovat tekijöitä, jotka vaativat metsäverotuksen kiireellistä uudistamista. Mielestäni olisi säädettävä laki, jota vuonna 1970 jättämässäni aloitteessa esitin, että suuret metsänmyyntitulot asetettaisiin erikoisverotuksen kohteeksi. Voitaisiin ajatella, että metsänomistaja, jonka metsä kasvaa enemmän kuin 200 m³ vuodessa, joutuisi saamastaan metsänmyyntitulosta maksamaan ylimääräistä veroa. Se merkitsisi sitä, että alle 50 ha:n I luokkaan kuuluvaa metsämaata ei joutuisi silloin erikoisverotuksen kohteeksi. Verotuksessa voitaisiin asettaa porrastusta siten, että metsänkasvumäärän kohotessa 500 m³:iin vuodessa vero nousisi jne. Suurista tuloista voitaisiin todella ottaa samalla tavalla kuin otetaan veroa muistakin tuloista aina 50 %:iin asti. Esimerkin vuoksi tulkoon mainittua, että Satakunnan alueella alle 50 metsähehtaarin omistajat omistavat puolet metsämaasta ja sitä suuremmat omistajat toisen puolen. Kun maakunnan metsien kokonaiskasvu on 1 600 milj. m³, niin vuosittain tulisi erikoisverotuksen kohteeksi tällä menettelyllä 800 000 m³:n myyntitulot edellyttäen, että myytäisiin vain vuotuiskasvua vastaava määrä. Todellisuudessa viime vuosina on Satakunnassakin myyty 100 000 m³ enemmän kuin on ollut vuotuinen kasvu. Se on huono suunta. Jotta turvataan metsänmyyntimahdollisuudet tulevaisuudessakin, niin metsänparannustoimintaan tulee ottaa metsien tuloista rahaa eikä tule kerätä pienituloisilta kuntalaisilta välittöminä veroina tai tavaroiden hintoihin välillisesti peitetyillä verovaroilla.

Edellä esittämäni suurten metsänmyyntitulojen asettaminen erikoisverotuksen kohteeksi ei koske pienmetsänomistajaa, koska ylimääräiräisestä verosta olisi vapaa vielä II veroluokkaan kuuluva noin 100 ha:n alue. Kun maataloudessakin puhutaan todellisten tulojen verottamisesta, niin vielä enemmän metsäverotuksessa olisi siihen mentävä. On mitä tärkeintä muistaa, että maataloustuottajain taholta pyritään aina kaikki metsänomistajat keräämään metsäverotuksen pitämiseksi ennallaan ja siten saamaan pienet tukemaan suurten metsänomistajain asiaa. Mutta pienten metsänomistajain etujen mukaista on yhdistää voimansa palkkatyöläisten kanssa ja siten täyttää valtion menoja suurista tuloista ja turvata verohelpotuksia pienituloisille sekä pienviljelijöille että muille pienituloisille palkannauttijoille.

SKDL on jatkuvasti, vuodesta toiseen, osoittanut tien maatalouden ongelmien ratkaisemiseksi siten, että samalla turvataan varsinaisen viljelijäväestön toimeentulon paraneminen. Mutta ohjelmamme ja esityksemme eivät ole kelvanneet maamme johtaville piireille, koska maamme kansantulo, maatalous siihen mukaan luettuna, olisi pitänyt jakaa oikeudenmukaisemmalla tavalla siten, että pienituloisten asemaa olisi kohennettu. Kokemus on kuitenkin osoittanut, että 1970-luvulla joudutaan lähtemään tälle SKDL:n esittämälle perustalle, sillä työläiset ja pienviljelijät ovat tyytymättömiä jatkuviin hintojen korotuksiin ja erikoisesti äsken toimeenpantuun velkakoron korotukseen. Yhä suuremmat kansanjoukot vaativat sellaista palkkaa, että sillä voi ostaa enemmän tarvittavia tuotteita, maatalouden tuotteet mukaan laskettuna. Kun kansan ostovoima on suurempi, niin silloin se pystyy myös enemmän kuluttamaan maatalouden tuotteita, mikä toisaalta on juuri pienviljelijäin etu. Tästä työtätekevien yhteisen edun ajamisesta on nyt kysymys, ja merkit viittaavat siihen, että tällaiseen SKDL:n esittämään

maatalouspoliittiseen linjaan tullaan varmasti ennemmin tai myöhemmin siirtymään. Se on linja, jolle kansa antaa tukensa ja se pitäisi myöskin enemmän ottaa huomioon nyt käsillä olevassa valtion tulo- ja menoarviossa.

Ed. K u r p p a: Herra puhemies! Hallituksen esitys valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1972 perustuu, kuten edellisinäkin vuosina, yhäti kasvavaan verorasitukseen ja aikaisempina vuosina harjoitettuun talous- ja työllisyyspolitiikkaan. Budjetti kertoo myös voimakkaasta virkavaltaistumisesta. Yhteiskunnan päätöksenteossa kansanvallan osuus vähenee jatkuvasti. Kuntauudistuksella on tarkoitus jälleen savustaa ulos lukemattomien luottamusmiesten osuus ja suurina yksikköinä siirtää asiat virkakoneistojen hoitoon. Tälläkin kertaa esim. kuntalaisten verorastuksien oleellisesta osasta päättävät kuntainliitot. Kuntainliittojen organisaatiorakennelmissa ei yksityisen kuntalaisen mielipiteellä ole kansanvallan periaatteen mukaista toteutumismahdollisuutta. Taloudellisesti noudatettu budjettipolitiikka tietää huomattavaa pysyvien menojen kasvua ja veronmaksajien jatkuvaa rasitusta. Sairaalakustannukset ovat päässemässä käsistä, eikä tuloksellista tutkimusta ja suunnitelmaa pysyväksi kustannusten säästämiseksi ole olemassa. Koululaitoksen kustannukset ovat kasvaneet suorastaan suunnattomiksi, eikä taloudellisemmasta käytöstä ole hajuakaan. Virkamiesten lukumäärää esitetään tämän budjetin puitteissa nostettavaksi taas yli 2 000:lla, kun samalla tiedämme, että virkamiesten lukumäärän kasvattaminen ei levennä kansan leipää, vaan mitä enemmän lukumäärä kasvaa, sitä raskaammaksi se veronmaksajille tulee, ja tuottavaa työtä tekevän veronmaksajan selkänahkaan koskee entistä enemmän. Samalla on myös muistettava, että virkakoneiston kasvattamisesta syntyvä rasitus on pysyvä. Suoranaisen kustannusrasituksen lisäksi on haittatekijänä todettava vielä se jatkuva kitka, mitä yhäti kasvava virkakoneisto aiheuttaa talouselämän pyörimiselle ja tavallisten kansalaisten jokapäiväisten asioitten hoidolle.

Budjetin puitteissa on viime vuosina ollut laajoja virkakoneiston organisaatiouudistuksia, eikä voida kieltää, etteikö tehostaminen olisi tarpeen. Tosin näissä uudistuksissa on tuloksena ollut virkakoneistojen kasvua ja entistä heikompia tuloksia. Vesihallitus oli yksi uuden organisoinnin tulos. Sen toiminnasta tai toimettomuudesta on jo tullut useita valituksia, ja nyt sitä viedään sisäministeriöön. Näitä toimenpiteitä voidaan pitää epäonnistuneina.

Koululaitoksessa on menossa ja tulossa laajat uudistukset, ja niiden suhteen on varmaa, että tulee runsaasti turhia kustannuksia riittävän harkinnan puutteessa. Koululaitoksessa meillä on eräillä aloilla runsaasti yli- sekä tarpeetonta tuotantoa, samalla kun meillä on puute valtion sairaala-alan, kuntainliittojen, koululaitoksen, teollisuuden ym. todella taitavista ja tarmokkaista organisaatioteknikoista sekä myös tämän alan tutkimus-, kehitys- ja kokeilutoiminnoista. Täytyy todella kysyä, miksi meidän koulu-, ja erikoisesti korkeakoululaitoksemme ei kehitä näitä aloja. Onko niin, että se ei suoraan sanoen kykene siihen? Vasta viime vuonna ensimmäisen kerran meidän koko laaja korkeakoululaitoksemme otti ensi askeleensa tällä elintärkeällä ohjelman alalla sisällyttämällä ohjelmaansa varsinaisen yritysjohdon koulutuksen, ja ainoastaan yksi korkeakoulu on vuoden tätä toimintaa harjoittanut. Meidän talouselämämme kehityksesta on kiinni elintasomme nousu ja siitä huolimatta se on jäänyt murusille opetustoiminnan suhteen. Opetusohjelmat pyörivät varsin laajalti enemmän harrastusluonteisten aiheiden kuin kansan todellisten leipäaiheitten ympärillä. Karkeasti ottaen meillä tunnetaan muurahaisten varpaat paremmin kuin talouselämän tarpeet.

Budjetin rakenteessa toivoisi toteutettavan kansanvaltaisia uudistuksia. Eduskunnan pitäisi osallistua jo kevättalvella seuraavan vuoden tulo- ja menoarvion tekemiseen. Eduskunnan pitäisi tässä vaiheessa luoda suuntaviivat tekemällä raamibudjetti, jossa loppusumma jaettaisiin eri pääluokkiin. Nykyisellään eduskunnan todellinen osuus budjetin teossa on vain ehkä 5 % ja hallituksen osuus arviolta 20 %:n paikkeilla budjettipäälliköiden päättäessä eri asioista noin neljänneksen verran. Budjetin pitäisi joka tapauksessa sisältää enemmän kansanvallan aineksia, kun sen perimmiltään pitäisi olla kansanvallan tuote. Lain mukaan siihen pitäisi sisältyä kaikki arvioitavissa olevat tulot ja menot. Viime vuonna sen sijaan tiedettiin budjetin käsittelyn aikana, että se tulee runsaasti muuttumaan.

Budjetin värisävy talouselämän, maatalouden ja kansanvaltaisuuden kohdalla on runsaasti punertava ryhmä 70:n sävyyn. Karjalaisen II:n tuottamasta budjetista tulee siihen toteamukseen, että maata hallitaan sosialistien ehdoilla keskustapuolueen kannattamana.

Pienteollisuuden kannalta budjetti on hyvin pimeä. Tässä näkyy se valitettava tosiasia, että päähallituspuolueina ovat eduskunnan pienyritysepäystävällisimmät puolueet. Yritysten kustannustaso on jatkuvasti kasvanut. Pienteollisuus yhteiskunnan asettamien velvollisuuksien puitteissa ei ole tasavertainen suuren teollisuuden kanssa. Pienillä ja keskikokoisilla yrityksillä työkenttä on huomattavasti työvaltaisempaa ja kustannusten nousu voimakkaampaa. Valtion asettamia rasituksia se saa kantaa suhteellisesti raskaammin kuin pitkälle koneellistettu suurteollisuus. Esimerkkinä tällaisista voidaan mainita sosiaaliturvamaksujen perintäperusteet, niin myös yritysten kannettavaksi asetettu valtion vaatima virastobyrokratia monine eri muotoineen, mukaan lukien liikkeen laatuun ja laajuuteen nähden älyttömän monimutkaiset verotusmuodollisuudet ja miltei kokonaan puuttuvan oikeusturvan, jota ei ole teoriassa eikä käytännössä kuin sattumanvaraisesti.

Verotus, niin tulo- ja omaisuusverotus kuin liikevaihtoverotus, rasittaa yritysten toimintaa ja kehitystä kohtuuttoman ankarasti. Työkoneista perittävä liikevaihtovero on käsittämätöntä, koska se vaikeuttaa pienyritysten toimintaa pysyvien työpaikkojen luomiseksi, joista meillä juuri on huutava puute, mitä hallitukset eivät ole pystyneet poistamaan, vaan ovat aina jättäneet sen kasvavana perintönä seuraajalleen.

Budjetissa on 155 000 markan määräraha pienyrittäjien kouluttamiseen. Komiteatutkimuksella on todettu, että pien- ja keskikokoisten yritysten omistajien koulutustaso on heikko. Merkitseekö se sitten sitä, että suomalainen koulutus on niin heikko, ettei sillä pärjää yritystoiminnan ohdakkeisella saralla? Toisaalta voidaan todeta, että pienyrittäjät ovat korkealla hyötysuhteella tuoneet takaisin ne vähäiset koulu-uhraukset, mitä yhteiskunta on heille antanut, saatikka jos sitä verrataan koulutuksen yleensä yhteiskunnalle tuottamaan hyötysuhteeseen. Yrittäjille on jonkin verran järjestetty jatkokoulutusta, ja siitä on saatu erittäin myönteiset kokemukset. Jos yrittäjäkoulutukseen käytetään varoja, niin ne tulevat erittäin hyvin käytetyksi, ja tällä kertaa määrärahaa pitäisi välttämättä korottaa ainakin 350 000 markkaan.

Pienen ja keskisuuren yritteliäisyyden merkitys talouselämässämme kasvaa jatkuvasti. Maamme koko teollisesta työvoimasta työllistää käsi- ja pienteollisuus noin 280 000, keskisuuri teollisuus noin 140 000 ja suurteollisuus noin 200 000 henkeä. Kehitys on jatkuvasti kulkemassa yhä voimakkaammin laajenevaa pienyritysvaltaisuutta kohden. Viime vuosien kansanrintamahallitus on yrminyt pienteollisuutta, vaikka se ei ole kuluneenakaan vuonna kyennyt järjestämään työtilaisuuksia kaikille kotimaan kansalaisille, vaan jälleen on maastamuutto saavuttanut 42 000 henkilön mittasuhteet. Maamme vapaa yritteliäisyys on hoitanut pysyvien työtilaisuuksien luomisesta leijonanosan ja olisi hoitanut vieläkin enemmän, jos sille olisi annettu valtiovallan taholta paremmat edellytykset. Maallamme ei juuri millään teollisuuden alalla, puunjalostusteollisuutta ehkä lukuun ottamatta, ole mahdollisuuksia kilpailla sarjatuotannossa suurten maailmanvaltioiden kanssa. Mahdollisuutemme ovat ns. räätälintyössä, joka edellyttää suurta ihmistyövoimaa yleensä. Tästä johtuu pienteollisuuden ratkaiseva merkitys myös viennin lisääjänä ja sen suhteellinen osuus viennistämme jatkuvasti kasvaa. Pienellä ja keskisuurella teollisuudella on myös erittäin tärkeä merkitys maaseudun elinkeinotoiminnan monipuolistajana ja työtilaisuuksien tarjoajana maaseudun ihmisille heidän kotiseudullaan. Tässäkään tulo- ja menoarviossa ei ole enää vuodesta 1951 lähtien jatkuvasti ollut pienteollisuusmäärärahaa. Lainamäärärahaa on pyritty korvaamaan 15 milj. markan määräisten pankista hankittavien lainojen koron subventoimiseen tarvittavalla määrärahalla. Seurauksena tästä on ollut, että palataan aikaan ennen vuotta 1951, jolloin pienempien yritysten vähäisinä pankkiasiakkaina oli lähes mahdoton saada riskialttiita luottoja.

Korkotukijärjestelmään siirtyminen on välittömästikin valtiontalouden kannalta epäedullinen ratkaisu. Nyt kyseessä on kertakaikkinen meno, kun taas pienteollisuuslainat tulisivat takaisin valtiolle korkoineen. Pienteollisuuslaitokselle, varsinkin toimintansa alussa olevalle yrittäjälle, on pääasia, että hän saa lainaa. Kun Suomen Pankki jatkuvasti kiristää ylikireitä rahamarkkinoita, lainan saanti on käynyt yhä vaikeammaksi, mistä käytännön tapaukset puhuvat omaa kovaa kieltään. Rahalaitoksien pitäisi pienyritysten kohdalla siirtyä irtisanomisen varassa olevista lainoista määräaikaislainoihin, sillä aina, kun Suomen Pankki kiristää otettaan, joutuvat pienyrittäjät vaikeuksiin. Herättää suurta ihmetystä, miksi hallitus on jättänyt suurimman osan maamme pienteollisuudesta pienteollisuuslainojen ulkopuolelle. Nykyisenä aikana, jolloin maamme väkiluku vähenee laajan maastapaon johdosta ja jolloin maata uh-

kaavat suuret maksutasevaikeudet, korkotukijärjestelmää täydentämässä tarvitaan välttämättä pienteollisuuslainoja. Sen tähden tulisi eduskunnan osoittaa tulo- ja menoarvioon 30 milj. markan määräraha lainoiksi pienteollisuuden edistämiseen. Tarvittavat varat voitaisiin budjetin sisäisillä siirroilla irroittaa valtion yrityksille lahjoitettavaksi ehdotetusta 120 milj. markan määrärahasta. Tässä yhteydessä on aiheellista mainita, että esim. eduskunnan jäsenet jo käyttävät hermotippojen ostokuluihinsa enemmän varoja kuin valtio budjetissaan antaa pienteollisuuslainoihin.

Tässä yhteydessä täytyy huomauttaa myös valtion yhtiöille esitetyistä 120 milj. markan lahjoituksista. Ensin on myönnettävä, että suomalaisessa talouselämässä on sijaa ja tarvetta suurille valtion yrityksille. Valtion, samoin kuin yksityistenkin yritysten, investointitoiminnan pitäisi tapahtua järkevissä puitteissa. Tällä kertaa esitetään enemmän varoja kuin ne pystyvät järkevästi sulattamaan. Valtion ja valtioenemmistöisille yhtiöille esitettävät suuret lahjoitukset liittyvät osaltaan myös hallituspuolueiden vallan janoon niistä löytyvien erilaisten virkaja luottamusmiespaikkojen muodossa, samalla kun ne ilmentävät jo vanhentunutta, viime vuosisadalta kotoisin olevaa marxilaisen aatteen unelmaa. Kun pienyrityksissä ei samanlaisia luottamusmies- ja virkapaikkoja löydy hallituspuolueille, niin hallituspuolueet ovat suhtautuneet kylmäkiskoisesti koko pienteollisuuslainoihin. Edellä mainitut syyt eivät saisi olla esteenä valtion ja yksityisen sektorin tasapuoliselle kehittämiselle ja vielä suuremmalla syyllä, koska molempia muotoja tarvitaan.

Kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokassa on lisäksi sellainen ruma tyylivirhe, kun teollisuuspiirien johtoa varten on järjestetty piiripäälliköiden virat kaikissa muissa kuin kolmessa suurimmassa piirissä, nimittäin Turun ja Porin, Hämeen ja Kymen lääneissä. Eduskunnan olisi aiheellista korjata tämä asia budjetin käsittelyn yhteydessä, koska asia ei myöskään ole kustannuskysymys.

Pienteollisuusasian jälkeen on asiallista käsitellä myös kehitysaluerahasto-osakeyhtiön toimintaa. Kehitysaluerahastolle toimitusjohtajaa nimitettäessä varoitettiin keskustapuoluetta ja kehitysaluerahaston hallintoneuvoston jäseniä, että sen johtoon tarvitaan ammattimies eikä meriitiksi riitä epäonnistuminen puoluesihteerin tehtävissä. Tehtävä on vaikea, eikä kehitysalueiden yritystoiminnalla olisi varaa leikkiä. Kuitenkin keskustapuolue on taas väkipakolla työntänyt poliittisen pukinsorkkansa tärkeisiin johtajatehtäviin, kuten aikoinaan yleisradioon ja nyt kehitysaluerahastoon. Kehitysaluerahaston toiminnassa on paljon ei-toivottavia piirteitä. Rahoitusta on järjestetty runsaasti suuryrityksille aina Suomen suurimpiin yrityksiin kuuluvia yrityksiä myöten. Kehitysaluerahaston johdon on selkänahkansa turvaamiseksi turvallista myöntää suurille yhtiöille luottoja, koska niissä ei ole luottoriskiä ja toiminnan kehitys, jatkuvuus ja työpaikkojen syntyminen on varmaa. Kehitysaluerahaston toiminnassa on syytä kiinnittää huomiota myös siihen, että Lounais-Suomen saaristo on lähes kokonaan laiminlyöty lähimmän kehitysaluerahaston toimipisteen ollessa Vaasassa.

Kehitysaluerahasto on yksi osayritys elinkeinorakenteen kehittämiseksi. Meidän maamme tarvitsisi välttämättä voimakkaan liikeorganisaation, joka voisi koota koko maan pienen ja keskisuuren teollisuuden tuotannon markkinaarvon ja voimalla tarkoituksenmukaisissa tapauksissa tunkeutua koville kansainvälisille markkinoille, hoitaa korkeimman luokan tuotesuunnittelua, koota suuria yhteishankkeita. Tällaisen yrityksen rahoitus pitäisi hoitaa samalla tavalla kuin on hoidettu esim. osittain Ulkomaankauppaliiton rahoitus. Siihen pitäisi saada mukaan kaikki suuret liikepankit ja muut rahoituslaitokset sekä valtio ja yksityiset ja säilyttää päätäntävalta pienyrittäjillä, jolloin tämäntapaisella järjestetyllä saataisiin aikaan kokonaisratkaisu, jolla olisi suurta merkitystä koko maamme talouselämälle, työllisyydelle, maksutaseongelmille sekä maatalouden ylijäämätuotannolle ja maaseudun autioitumiselle. Kehitysaluerahaston toiminta nykyisillä suuntaviivoilla, kun se siirtää yrityksiä toisilta köyhiltä alueilta toisille köyhille alueille ja tukee niitä suuria yrityksiä, jotka muutenkin menestyvät, ei voi tuoda kunnon ratkaisua kehitysalueidenkaan auttamiseksi.

Maatalousmäärärahojen kohdalla kiintyy huomio siihen, että kun avarakatseisesti maaseudun ja maatalouden parhaaseen tähdänneitä keskustapuolueen edustajien salaojituslakialoitteita täällä käsiteltiin, tuotiin silloin esille salaojituksen tärkeys viljelijän työn ja toimeentulon helpottajana. Käsiteltävinä olleilla lakialoitteilla tähdättiin salaojitusavustuksen käyttöönottoon uudelleen sen jälkeen, kun maatalouden kehitystä vieroksuva vasemmistoenemmistöinen kansanrintamahallitus oli ne poistanut.

Kun keskustapuolueen edustajat myöhemmin katsoivat, että salaojituspalkkiot eivät enää ole tarpeellisia, koska varakkaammat viljelijät ovat jo salaojittaneet, kaatui heidän hyvä lakialoitteensa. Salaojitustoiminta laski menneenä kesänä lähes 20 %:lla Suomen Pankin kiristäessä rahatilannetta, ja kun salaojitusavustuksia ja -lainaa ei valtion varoista enää myönnetty, tyrehtyi vähävaraisempien viljelijöiden salaojitustoiminta lähes kokonaan. Ennen joulua täällä niukasti paikkailtiin epäonnistunutta maatalousverolakia ja mm. salaojituksen kohdalla siinä on edelleen monivaikutteinen virhe. Kun salaojituksen poisto-oikeus on 10 % ja konepoistot 30 % jäännösarvoista, niin johtaa se monissa tapauksissa tuloksen vuosittain vaihdellessa poistojen takia konehankintoihin, mikä tietää ulkomaisen valuuta menoa ja maksutaseen alijäämää. Kun salaojitus on kotimaista, pitäisi kyseistä poistoa jo tästäkin syystä korjata. Suomessa on salaojitettu peltoa vajaat 500 000 ha ja sellaisia peltoja, joiden salaojitus olisi tarkoituksenmukaista, on noin 1 400 000 ha. Salaojituskelpoisista pelloista on salaojitettu siis vähän yli 1/4. Salaojitus mahdollistaa koneiden tehokkaan käytön ja nopeuttaa niiden käyttöä noin 30 %:lla. Se on paras keino kannattavampaan maatalouteen pyrittäessä ja ennen kaikkea eräs kaikkein nopeimmin itsensä takaisin maksavista investoinneista. Lisäksi on huomattava, että invalidit, vanhukset ja muut heikkokuntoiset pystyvät tulemaan toimeen tiloillaan, jos ne ovat salaojitetut, mutta voimat eivät riitä raskaan avo-ojituksen kunnossapitoon eikä tällaisen viljelmän hoitoon. Nykyisen kireän rahan aikana melko merkityksetöntä korkotukijärjestelmää täydentämässä tarvitaan ehdottomasti salaojitusavustuksia.

Tarkasteltaessa puolustusmäärärahoja kiintyy jälleen huomio asevelvollisten päivärahoihin. Niissä ei ole siis viiteen vuoteen tapahtunut minkäänlaista korotusta. Toisaalta kaikki muut päivärahat, palkat ja tulot nousevat sentään hiukan jatkuvasti. Siviilissä jo palkankorotukset ovat suurempia kuin varusmiesten päiväraha on kokonaisuudessaan. Nykyisellä päivärahalla ei ole enää juuri käytännön merkitystä, eikä se riitä edes lomamatkojen rahoitukseen. Asevelvollisuuttaan suorittaville nuorukaisille, joiden iässä on alituinen rahantarve, varusmiesaika muodostuukin huomattavaksi taloudelliseksi rasitukseksi. Kun kysymys on kaikkien miesten pakollisesta kansalaisvelvollisuudesta, on nykyistä asiantilaa pidettävä suurena vääryytenä. SMP:n vaatimuksena on, että varusmiesten päiväraha korotetaan vähintään 5 markan suuruiseksi. Tällöin päivärahalla olisi käytännön merkitystä ja myös varusmiehet pääsisivät osalliseksi kohonneesta elintasosta. Näin se vastaisi paremmin muissa pohjoismaissa maksettavia päivärahoja. Lisäksi on muistettava, että asevelvollisten päivärahoista 60—70 % palaa välittömästi takaisin valtion kassaan erilaisina tupakka-, virvoitusjuoma- ym. veroina.

Kun ulkomaankauppapolitiikkaa käsitellään ulkomaan edustuksemme osalta, niin haluaisin ulkomaankauppaministerille lausua toivomuksen, että niin suurvaltapolitiikan keskuspaikoissa kuin muissakin paikoissa kaupalliset asiat otettaisiin huomattavasti nykyistä enemmän esille ulkoasianhallinnon järjestelyissä. Ei kai olisi liikaa, jos kaikissa poliittisten painopisteiden ulkopuolella olevissa lähetystöissä jo toisesta miehestä lähtien olisi huomattavasti parempi edustus myös kaupallisissa asioissa. Jos vertaamme esimerkiksi Ruotsin ulkomaankauppaa, niin siellä on satoja kauppamiehiä maissa, joissa meillä on vasta ensimmäiset. On tietysti selvää, että ennen kauppamiehiä on meillä oltava enemmän myytäviä, kunnollisia tuotteita. Kaupallisia sihteereitä meillä on jo monessa maassa, mutta tämänkin järjestelmän suhteen on paljon toivomisen varaa, yksityiskohtia nyt tarkemmin mainitsematta.

Viime vuonna budjettikäsittelyn aikana keskusteltiin paljon SMP:n esityksistä. Nyt näitä järkeviä asioita on toteutettu SMP:n ideoitten pohjalta budjetissa. Marjat ja sienet on todettu tarpeellisiksi saattaa verottomiksi, korottaa lapsilisää, laiturivero on poistettu, maaseudun sähköistämistä on parannettu, puhelinolosuhteita on parannettu, tehty rintamamieseläke, josta tosin ei ole kovin paljon hurraamista, ja joitakin muita tosin vähäpätöisiä, mutta kuitenkin oikeassa asiassa olevia toteutuksia.

Viime vuoden budjetti valmistui jo ennen joulua muutamaa asiaa lukuunottamatta, joilla hallituspuolueet viivyttivät sitä pitkälle tämän vuoden puolelle. Tulkoon tässä mainituksi, että kepun vasemmistolainen Suomenmaa-niminen lehti jatkuvasti syyttää SMP:tä viime vuoden budjetin viivyttelystä, vaikka todelliset viivyttelijät olivat hallituspuolueet omilla nurkkanahinoillaan. Toivottavasti hallituspuolueet tänä vuonna eivät viivyttele ratkaisujensa teossa, jossa sos.demit kumminkin vetävät pitemmän korren. Tässä yhteydessä, kun budjetti on an-

nettu, ei voi muuta kuin toivoa, että sitä korjattaisiin kunnolla valtiovarainvaliokunnassa.

Toinen varapuhemies: Istunto keskeytetään ja sitä jatketaan tänään kello 19.

Täysistunto keskeytetään kello 17.03.

Täysistuntoa jatketaan

kello 19.

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Lähetekeskustelu tulo- ja menoarvioesityksestä jatkuu:

Ed. Sigfrids: Herr talman! De allmänna riktlinjerna i statsförslaget för 1972 har redan utförligt behandlats av flera talare från den här platsen. Jag vill därför inskränka mig till att fästa uppmärksamheten vid några detaljer i förslaget.

Den kraftiga höjningen av statsstödet i bostadsproduktionen i budgetförslaget är en positiv sak. Jag vill dock i likhet med rdm. Teir och andra talare understryka hur viktig en rättvis fördelning av dessa medel är. Också utvecklingsområdena i vårt land bör få sin del av dem. Bostadsbyggandet är en nödvändig förutsättning för industrietablering på områdena och utan sådan etablering kan arbeten inte beredas dem som lämnar jordbruket. De blir tvungna att söka sig bort, antingen till det industrialiserade södra Finland eller till Sverige.

Inom social- och hälsovårdsministeriets verksamhetsområde finner jag i statsförslaget mycket som är positivt. Till detta räknar jag höjningen av barnbidragen, likaså det föreslagna statliga stödet för avlöningen av hemvårdarinnor och hemhjälpare. Också de kommunala och privata barnträdgårdarna föreslås få större statsstöd. Detta allt tjänar ju barnfamiljerna. Fortfarande väntar vi dock på en helhetslösning av barndagvårdsproblemet. Den bör inte få dröja länge mer.

I fråga om de utvecklingsstördas vård noterar jag en anslagsökning om sammanlagt 700 000 mark för den öppna vården. Denna ökning finner jag vara mycket betydelsefull. Statsstödet för denna verksamhet har inspirerat särskilt kommunerna att ordna och organisera öppen vård. Man har skaffat olika slag av hjälpmedel till de hem som har utvecklingsstörda att vårda. Man har också ordnat fritidssysselsättning för dem. Denna verksamhet har visat sig ha stor betydelse för att minska fördomarna mot denna grupp av människor i vårt samhälle. Den bereder väg för de reformer som snart måste komma dvs. ordnande av skolgång och utbildning för de utvecklingsstörda och skapande av skyddade arbetsplatser för dem.

I fråga om invalidvården föreslås bl. a. ökning av anslagen för skyddade verkstäder. Det är en god sak, men effektiv hjälp för invalider och handikappade kan de skyddade verkstäderna inte bli så länge en blygsam inkomst för arbetet där minskar invalidens pension. Det vore enligt min mening skäl att överväga, om inte inkomst från arbetet i skyddade verkstäder helt eller till en del borde räknas till prioriterad inkomst, när pensionen fastställes. Är detta inte möjligt, borde de inkomstbelopp som nu leder till minskning av pensionen, avsevärt höjas. Det är inte bara de handikappade som i detta avseende har svårigheter. Också pensionärerna är i samma situation.

Så några ord om anslagen för nykterhetsarbetet. Sedan vi fick en ny alkohollag har konsumtionen av alkohol stigit avsevärt. Under år 1969 var konsumtionens ökning omkring 47 procent, under år 1970 2.4 procent, alltså på två år en ökning om cirka 50 procent. När alkoholkonsumtionen stiger, ökar också alkoholbrukets skadeverkningar i samma proportion. Det är vi nogsamt medvetna om i dagens läge. Vi har med egna ögon kunnat konstatera, att de alkoholskadades antal har ökats och att ordningsstörningar och våldshandlingar blivit vanligare. Av alkoholbolagets berättelse för år 1970 framgår, att rattfylleriet också har ökat och våldsbrotten blivit allt fler. Allt detta gör, att en större satsning både på vården av de alkoholskadade och i synnerhet på det förebyggande upplysningsarbetet är synnerligen angelägen.

I statsförslaget för år 1972 finns vissa ansatser i denna riktning. Så föreslås en höjning av den i lagen förutsatta andelen av statsstöd till nykterhetsarbetet, en höjning från minimibeloppet 35 penni per invånare till 45 penni per invånare. Det innebär ett tillägg om 458 800

mark. Det är positivt, att regeringen är beredd att satsa mer än minimiandelen. Men med hänsyn till det bekymmersamma läget borde ökningen ha varit avsevärt större. De facto ätes ökningen nu till stor del upp av penningvärdets försämring och höjda lönekostnader. Anslagen ur alkomedel till kommunerna utgår fortfarande enligt minimiandelar.

När det gäller vården av missbrukare, sköts den i stor utsträckning av privata organisationer. I denna sektor föreslås ökningar om sammanlagt en knapp miljon. Det är tacknämligt, att regeringen fått upp ögonen för de stora behoven här. Men de föreslagna höjningarna är knappast tillräckliga, om vi beaktar det stora vårdbehovet, som hela tiden växer. I statsförslaget föreslås att en extraordinarie instruktörstjänst för nykterhetsarbetet inrättas vid länsstyrelsernas social- och hälsovårdsavdelningar. Nu finns 8 sådana instruktörer. Vi har 11 län förutom landskapet Åland. Att en instruktör skall sköta arbetet i två län är i dagens läge en ohållbar situation. Utom den tjänst som nu föreslås och som naturligtvis är mycket nödvändig, skulle minst två till behövas för att varje län skulle få en egen instruktör. En ökning av antalet instruktörer ökar även möjligheterna för de svenska och tvåspråkiga kommunerna att få en egen instruktör för den svenska verksamheten.

Herr talman! Vi har ett statligt monopolbolag, som sköter alkoholhanteringen. För de skador denna hantering åstadkommer i vårt samhälle bör rimligtvis staten också bära ansvaret. Det ansvaret förutsätter i dagens läge en satsning av helt annan storleksordning än hittills både i fråga om övervakning, vård och förebyggande arbete.

Ed. H e m m i: Herra puhemies! Nykyisen hallituksen toimesta suoritetaan parhaillaan odotettuja terveydenhuoltopoliittisia ratkaisuja, joista merkittävin on äskettäin annettu lakiesitys kansanterveystyöksi. Sen sisältöä voidaan tietysti arvostella, puutteita ja epäkohtia siitä etsiä, joita sieltä kyllä löytyy. Niiden punnitseminen tulee esille, kun lain käsittely pääsee todella vauhtiin talousvaliokunnassa. Mutta pääperiaatteiltaan lakiesityksen henki on hyvä.

Tässä puheenvuorossani haluan puuttua ainoastaan pariin terveydenhuollon kentässä ilmenevään seikkaan, jotka sivuavat kansanterveyden aluetta ja terveydenhuollon koulutuspoliittista ohjelmointia maassamme.

On valittaen todettava, että valtion virkakoneiston joustavuus ei ole paljoakaan parantunut, vaikka inhimillisyyteen pyrkimisestä niin paljon puhutaan. Pienten ryhmien asiat monista ponnisteluista huolimatta jauhautuvat edelleen byrokratian kaikki nielevään rattaistoon. Tästä oivana esimerkkinä ovat maamme valtion keskusammattikouluissa asuntolan valvojina toimivat sairaanhoitajat ja terveyssisaret. Ammattikouluista annetussa laissa, samoin verrattain uudessa laissa ammattikurssikeskuksista on maininta, että oppilaitoksen on järjestettävä oppilaiden yleinen terveydenhoito ja sairaanhoito ja ensiapu oppilasasuntoloissa. Eikö tällainen säännös edellytä, että tällaista työtä suorittaa ammattikoulutuksen saanut sairaanhoitaja ja että sairaanhoitaja saa työstään ainakin lain mukaisen alimman sairaanhoitajan palkan eli A 14 palkkaluokan mukaan, ja mikäli hän on terveyssisar, terveyssisaren koulutuksen ja sen lain edellyttämän palkan? Mutta käytännössäpä ei näin ole. Terveydenhoitotyötä suorittava työntekijä ei tunnekaan nimeä sairaanhoitaja tai terveyssisar vaan hän on asuntolan valvoja, jonka palkkaluokka on A 12, vaikka hän on koulutukseltaan sairaanhoitaja. Useista pyynnöistä huolimatta asuntolan valvojalle ei ole ammattikasvatushallituksen taholta laadittu ohjesääntöä, jossa määriteltäisiin asuntolan valvojan ammattipätevyys. Tästä johtuu, ettei Sairaanhoitajaliitto ole voinut ajaa tämän pienryhmän palkkausasiaa.

25 vuotta sitten ovat valtion ensimmäiset keskusammattikoulut valmistuneet, ja näin kauan monet sairaanhoitajat asuntolan valvojina ovat tehneet alipalkattua työtä valtion laitoksissa nuortemme hyväksi. Kansanterveyslain voimaantulon ansiosta näiden työntekijöiden asema tulee toki määritellyksi ja aivan liian kauan jatkunut epäoikeudenmukaisuus poistetuksi.

Aivan samaa on nyt sanottava uusien ammattikurssikeskuksien terveydenhoidosta, sairaanhoidosta ja ensiavusta huolehtimaan otettujen terveyssisarten asemasta. Ammattikasvatushallitus itsepintaisesti painostaa tällaisen terveydenhuoltotyöntekijän palkan olevan A 12. Tällaista menettelyä ei parhaalla tahdollakaan voi ymmärtää. On vain kysyttävä, näinkö halpaarvoisena yhä jokin valtion keskusvirasto pitää terveydenhuoltoa nuorison keskuudessa. Näyttää siltä, ettei eri keskusvirastoissa enempää kuin kentälläkään olla tietoisia siitä, mitä kan-

santerveyslakiesitys esim. juuri ammattikouluille tulee merkitsemään.

Ensi vuodelle on budjetin mukaan suunnitteilla valtion keskusammattikoulujen laajennuksia. Huonetilaohjelmat ovat suurelta osin valmiina. Ottaessani selvää siitä, onko huonetilaohjelmissa otettu huomioon se, että ammattikouluissakin tarvitaan kansanterveyslain myötä terveydenhoitotiloja, ei tällaisesta olla yleensä tietoisia laitosten johdon keskuudessa. Viimeistään tässä vaiheessa tulisi olla kiinteässä yhteistyössä eri keskusvirastojen keskenään. Sama tulisi ottaa huomioon varsinaisten peruskoulujen ja lukioiden huonetilaohjelmia uudistettaessa. Terveydenhoitotilat eivät ole suinkaan ainoat, jotka uudistuvan koulun ja kehittyvän kansanterveystyön johdosta on pidettävä mielessä. Koko koulusosiaalinen toiminta, jonka sisältöä ja työntekijöitä ryhdytään juuri kartoittamaan, muuttaa perinteistä kuvaa koulusta tai oppilaitoksesta aivan olennaisesti. Jotta kaikessa suunnittelussa ja ohjelmoinnissa onnistutaan, tarvitaan entistä parempaa ja joustavampaa yhteistyötä, jotta aiheettomilta viivytyksiltä vältytään ja turhilta taloudellisilta menetyksiltä säästytään.

Toisena asiakokonaisuutena tarkastelen terveydenhuoltohenkilöstön tämänhetkistä koulutustarvetta. Hallitus mainitsee talousarvion yleisperusteluissa, että asiassa tullaan ensi vuoden aikana edistymään. Terveydenhuoltotyön tekijöiden ja niiden ammattijärjestöjen piirissä koulutuksen kokonaisselvityksen aloittamista on jo kauan odotettu. Erityisen tuntuva on tarve saada alkuun terveydenhuollon korkeakouluopiskelujärjestelmä terveydenhuoltohenkilöstön opetus-, tutkimus- ja hallintotehtäväkenttää varten. Uusien ammattiryhmien tarve terveydenhuollon eri lohkoilla on myös ilmeinen.

Ensimmäisenä ja tärkeimpänä näistä on mainittava kansanterveyslain mukainen terveydenhoitaja ja hänen kouluttamisensa. Kansanterveystoimikunnan mietinnön perusteluissa on lyhykäisesti puututtu tulevan terveydenhoitajan peruskoulutukseen. On aivan selvää, ettei voida ajatella sellaista lähtökohtaa, ettei terveydenhoitajan peruskoulutus olisi sairaanhoitajakoulutus. Tästä peruskoulutuksesta ei pidä tinkiä, ottaen huomioon, että kansanterveyslaki tuo tullessaan avoterveydenhuoltotyöhön uusia ulottuvuuksia. Hoidon ja huollon tarve on erilainen eri puolilla maata. Lääkärien osuus terveydenhuollon kentässä varsinkin maan pohjoisissa osissa toistaiseksi on riittämätön. Sen vuoksi terveydenhoitajan koulutuksen on oltava niin korkeatasoinen, että ihmisen on turvallista elää terveenä ja sairastua yhtä hyvin Enontekiöllä kuin Espoossakin.

Kansanterveyslain aiheuttaman ylimenokauden ajaksi, kunnes nykyiset kunnalliset terveyssisaret ja kätilöt ovat oikeutetut terveydenhoitajan tehtäviin, eivät he kaikkialla maassa olosuhteista ja koulutuksestaan riippuen koe olevansa riittävän vakuuttuneita ammattitaidostaan hoitaa tulevan terveydenhoitajan monia tehtäväalueita. Ammattikasvatushallituksen tulisikin viipymättä tarkastella, ketkä terveyssisaret ja kätilöt tarvitsevat lisäkoulutusta, jotta nämä voivat kantaa vastuun lasten, koululaisten, opiskelijoiden, aikuisten, odottavien äitien ja sairaiden huollosta ja hoidosta.

Lisä- ja jatkokoulutuksen tarve ja halukkuus nykyisten terveydenhuoltotyöntekijöiden keskuudessa on tällä hetkellä erityisen suuri kehitysalueilla. Näitä työntekijöitä ajatellen ja myös mainitakseni uusien ammattiryhmien kouluttamisen, josta ammattikasvatushallituksen terveydenhuoltokoulutuksen toimisto on esim. Oulun sairaanhoitajaoppilaitosta varten tehnyt jo esityksensä, tulisikin Oulun sairaanhoito-oppilaitoksen laajentaminen nopeasti toteuttaa. Olisikin kovin aiheellista, että juuri Oulun sairaanhoito-oppilaitoksesta voitaisiin kehittää koko pohjoisen Suomen terveydenhuoltohenkilöstön monipuolinen ja korkeatasoinen koulutuskeskus. Tätä ajattelua tukee lääkärikoulutuksen lisääminen Oulun yliopistossa ja yliopistollisen keskussairaalan valmistuminen uusimpana ja moderneimpana terveydenhuollon opetus-, tutkimus- ja hoitolaitoksena maassamme. Tämä olisi kehitysaluepolitiikan inhimillinen puoli. Yhteiskunnan on tarjottava kehitysalueiden ihmisille myös korkeatasoisia terveyden- ja sairaanhoitopalveluja. Ihmisiä ei enää maantieteellisistä syistä pidä asettaa eriarvoiseen asemaan tässäkään suhteessa.

Nykyistä monipuolisempi perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta antava terveydenhuoltohenkilöstön keskuskoulutuspaikka yliopistoineen Oulussa olisi nähtävä myös työvoimapoliittisena ratkaisuna. Omilta alueilta oleva ja omalla alueella opiskellut terveydenhuoltotyöntekijä viihtyy parhaiten ja kykenee myös parhaiten antamaan työpanoksensa ja toteuttamaan saamansa ammattitaidon niitten ihmisten kanssa ja hyväksi, joiden ongelmat ja kansanluonteen hän parhaiten tuntee. Ja oikea lähtökohta on myös

se, että opiskelijoille tarjotaan valinnan mahdollisuuksia eri oppilaitosten kesken.

Että ehkä piankin ryhdytään valtakunnalliseen terveydenhuoltohenkilöstön koulutuksen kokonaisuudistukseen, aiheuttaa sen, että myös koulutuspaikat joudutaan uudelleen arvioimaan. Siinä yhteydessä maata on tasapuolisesti tarkasteltava ja sen mukaan toimittava.

Ed. Sandelin: Herra puhemies! Viime aikojen julkisessa keskustelussa on puhuttu paljon työväensuojelun alennustilasta maassamme, ja näinhän onkin asianlaita. Työsuojelun valvonta perustuu säännöksiin ja organisaatioon, jotka kaikilta olennaisilta osiltaan perustuvat vuoden 1927 ammattientarkastuslakiin. Jokainen tajuaa, että työelämässä on sen jälkeen tapahtunut valtavia muutoksia sekä valvottavien työpaikkojen työntekijämäärien että valvottavien työpaikkojen ja työmenetelmienkin suhteen.

Työväensuojelun alennustila maassamme on erittäin vakava asia. Tilastojen ennakkotiedot vuosilta 1968—1970 osoittavat, että vuonna 1968 sattui työ- tai virkasuhteessa oleville yli 170 000 työtapaturmaa, joista yli 300 johti kuolemaan ja yli 1 700 pysyvään invaliditeettiin. Vastaavat luvut olivat vuonna 1970 nousseet siten, että yli 200 000 työtapaturmasta yli 2 000 johti pysyvään invaliditeettiin, ja viimeisten ennakkotietojen mukaan luvut ovat yhä nousussa.

Myös ammattitautien puolella tilanne on verraten synkkä. Vaikka ammattitautеina korvataan vain noin 1 200 tapausta vuosittain, niin niitä on Työterveyslaitoksen varovaistenkin laskelmien mukaan ainakin 5 000 uutta tapausta vuodessa.

Tällaiset luvut eivät luonnollisestikaan kerro kaikkea siitä hädästä ja inhimillisestä tuskasta, joka lisäksi seuraa tapaturman sattuessa jonkin työläisperheen kohdalla. Yhteiskunnan kannalta tapaturmaluvut merkitsevät puolestaan suuren luokan kansantaloudellista tappiota, koska vuosittain menetetään noin 7 milj. työpäivää tapaturmien vuoksi työntekijöiden menettäessä yli 80 milj. mk samana aikana palkkojen vähennyksinä ja muina menetyksinä.

Tietysti voidaan sanoa, ettei tapaturmia voida välttää kokonaan ja että ne ovat ikään kuin vain oire turvattomasta ja epäterveellisestä työympäristöstä. Mutta meillä on maassamme viime aikoina suoritettu lukuisia tutkimuksia, joista ilmenee, että työntekijät monella työpaikalla kärsivät turvattomuudesta ja epäviihtyisyydestä. Tästä osoituksena voimme viitata vain työntekijäin käsityksiä selvittelevään tutkimukseen, joka suoritettiin SAK:n jäsenten keskuudessa keväällä 1970. Tutkimuksen mukaan noin 65 % vastanneista ilmoitti kärsivänsä vedosta, 49 % melusta ja 46 % liian korkeasta tai alhaisesta lämpötilasta. Konepajojen suhteen ilmoitti esimerkiksi 82 % työntekijöistä kärsivänsä melusta.

Mielestäni nämä lukemani luvut ovat järkyttäviä. Niiden valossa tuntuu ilmeiseltä, ettei suomalainen hyvinvointiyhteiskunta ole huolehtinut kunnolla suomalaisesta työmiehestä ja -naisesta, jotka sentään loppujen lopuksi työllään tämän hyvinvoinnin maahamme ovat tuoneet ja ylläpitäneet. Tästä nähdäkseni lankeaa hallituksen herroille suuri vastuu, ja toivon, että hallitus myös tuntee tämän vastuun, koska — sen toistan — tämä on suomalaiselle työmiehelle erittäin vakava asia.

Työsuojelun valvonta on maassamme uskottu ammattientarkastukselle. Ammattientarkastuksen piirien suhteen voidaan kuitenkin heti todeta, että niiden henkilömäärässä tai muissa voimavaroissa ei ole tapahtunut muutoksia sitten vuoden 1945, vaikka työelämä on kokenut teknisen vallankumouksen tämän jälkeisenä aikana. Työpaikkojen työntekijöiden määrä on lisääntynyt, kuten äsken mainitsin, ja työmenetelmät ovat ratkaisevasti koneellistuneet. Vuosien varrella on syntynyt aivan uudentyylistä, työväensuojelun kannalta hyvinkin vaikeasti valvottavaa teollisuutta, kuten muun muassa kemian teollisuus ja muoviteollisuus. Samoin on valvottavien lakien määrä lisääntynyt huomattavasti siitä, kun ammattientarkastus maahamme perustettiin työaikalain, vuosilomalain ja työsopimuslain tullessa ammattientarkastuksen valvottaviksi.

Suurempana heikkoutena näen vielä sen, että ammattientarkastus on keskitettyä johtoa vailla ja että siltä näin ollen myös puuttuu jatkuva yhteydenpito työmarkkinajärjestöihin ja nimenomaan työntekijöitten järjestöihin, mikä pitäisi olla välttämätön nykyisenä aikana. Ammattientarkastusta, kansalaisten työturvallisuutta valvovat sosiaali- ja terveysministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö ja liikenneministeriö, kaikki omalla sektorillaan. Näin ei tietysti voida päästä tehokkaisiin tuloksiin, joka tässä toiminnassa olisi erittäin välttämätöntä.

Ratkaisuna tähän hallinnolliseen ja työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden kannalta

vaikeaan epäkohtaan on meidän sosialidemokraattien toimesta esitetty, että maahamme perustettaisiin pohjoismaisen mallin mukainen uusi tehokas, työmarkkinajärjestöjen kanssa yhteistyössä oleva keskusvirasto, työsuojeluhallitus. Tällaisen viraston vuotuisen lisämenon arvioidaan olevan noin 6—8 milj. mk, jolloin se pääsisi hyvin nopeasti merkittäviin tuloksiin työsuojeluolojen parantamisen kannalta. Ongelman vakavuuteen nähden tämä menoerä on varsin pieni, huomioon ottaen sen, että tässä on kysymys noin 1.5 miljoonan suomalaisen työtätekevän kansalaisen ja heidän perheittensä terveydestä ja tulevaisuudesta. Menoerä on aivan mitätön verrattuna esimerkiksi puolustuslaitoksen määrärahojen kasvuun nyt lähetekeskustelun alaisena olevassa tulo- ja menoarviossa. Varsin vähäinenkin parannus työolosuhteissa, muutaman prosentin väheneminen työtapaturmissa korvaisi jo nämä kustannukset.

Työsuojeluhallitusta ovat vaatineet SAK, SDP, SKDL, valtion ammattientarkastajat, Suomen Uutiset, Kemian Työntekijäin Liitto ja monet muut ammattiliitot. Sitä on vastustanut ainostaan Uuden Suomen nimimerkki "Vanha masi", joka katsoo asian irvistelyn arvoiseksi ja toivoi eräässä pakinassaan tämän sijasta työnantajasuojeluhallitusta, sekä Öhman-niminen eversti, joka pilkallisesti vertasi ajatusta omaan nokkelaan keksintöönsä, ufontorjuntahallitukseen, taannoin Helsingin Sanomissa. Tällaiset kylmät ja epäinhimilliset puheenvuorot jääköot kuitenkin omaan arvoonsa. Ne osoittavat, miten kaukana asianomaiset henkilöt ovat työelämästä.

Kun tarkastelee nyt esillä olevaa talousarvioehdotusta, havaitsee, että maamme työsuojelu saisi nyt oman osapäivälääkärin, jota esitin jo viime vuonna, ja kemistin sosiaali- ja terveysministeriöön ja jonkun muun uuden viran. Tämän ohella joukko tilapäisiä virkoja, nimittäin ns. palkkatarkkailijanvirat, muutetaan ehdotuksessa ylimääräisiksi. Voidaan siis sanoa, että ehdotuksessa on pyritty kehitykseen, mikä ilolla todettakoon. Mutta Suomen palkkatyöväestö odottaa, viitaten tämän nykyisen hallituksen keväiseen julistukseen, ripeitä toimia työsuojelun kehittämiseksi, tehokkaan työsuojeluhallituksen perustamiseksi. Suomalaista työmiestä, vaikka hän sisukas onkin, ei loputtomiin voida pitää melussa, vedossa, epäpuhtaassa ilmassa työtapaturmien väijyessä.

Korostan, etten puhu näin sen vuoksi, että olisin tuon mainitsemani everstin lailla nähnyt ufoja, vaan pitkän työkokemuksen perusteella ja keskusteltuani useissa työpaikoissa lukuisten suomalaisten työmiesten ja työnaisten kanssa. He odottavat nyt hallitukselta ripeitä toimia työsuojelun hyväksi.

Ed. Salmenkivi: Herra puhemies! Olen samaa mieltä kuin ed. Hemmi äskeisessä puheenvuorossaan sen lopettaessaan, että maata on tasapuolisesti kehitettävä. Ymmärrän myöskin, että hän valitsi terveydenhoito-oloissa esimerkiksi nimenomaan Espoon, lähinnä vain sanojen alkusoinnun vuoksi. Mutta näin ollen onkin syytä todeta, että Espoo on nimenomaan sairaalakysymyksessä ollut eräs maan syrjityimpiä kuntia. Tämän vuoksi on miellyttävää, että hallitus on budjettiesityksessään ottanut myönteisen kannan Espoon ym. kuntien aluesairaalahankkeen puolesta.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan lähivuosien kiirreellinen ja tärkeä tehtävä on rakennuslain kokonaisuudistus. Tämä on aivan oikein, mutta on todettava, että tämän kokonaisuudistuksen suuntaviivat ovat olleet valmisteltavina kaavoitus- ja rakennusasiain neuvottelukunnassa jo vuosikausia. Edelliseltä neuvottelukunnalta työ jäi kesken toimikauden päättyessä. Kun uusi neuvottelukunta hyvin pitkien viivyttelyjen jälkeen lopulta saatiin nimettyä, on myöskin se työskennellyt tässä asiassa varsin hitaasti. Mikäli nykyinen työvauhti jatkuu, ei tätä kokonaisuudistusta kyllä lähivuosina ole odotettavissa, vaan siihen kuluvat lähivuosikymmenetkin.

Kun tätä kokonaisuudistusta tehdään, on mielestäni eräs tärkeimpiä asioita lopettaa ns. asemakaava-arpajaiset ja mahdollisimman pikaisesti. On varmasti aivan väärin, että toinen omakotitontin omistaja saa alueelleen kerrostalon rakennusoikeuden, kun taas naapuri saattaa menettää talonsa ja maansa tie- tai puistoalueeksi ja saada joskus vuosikausien kuluttua jonkin pienen, jo arvonsa menettäneen korvauksen. Mielestäni olisi riittävän suureksi rajatun asemakaava-alueen puitteissa aina asemakaavoituksen yhteydessä suoritettava sellainen kokonaisjärjestely, jossa kaikki alueen maanomistajat saadaan oikeudenmukaiseen asemaan keskenään. Heidän tulee kunkin saada ennen kaavoitusta vallinneen tilanteen mukaista omaisuuttaan vastaava suhteellinen osuus alueen kokonaisrakennusoikeudesta. Tällöin myöskin asianomainen kunta hyötyy siten, että se voi päältä päin saada korvauksetta yleiset alueet, ja näin kunnan lu-

nastus- ja korvausvelvollisuudet pienenevät. Saattaa tietysti käydä niin, että kaavoitettu kokonaisrakennusoikeus ei riitä kattamaan niitä omaisuusarvoja, jotka alueella ennen kaavoitusta olivat. Näinhän usein tapahtuu varsinkin saneerattavilla alueilla. Tällöin tietenkin kunnan tulee korvata tällaisella kaavoitustoimenpiteellään aiheuttamansa menetys.

Toisena kiireellisenä asiana olisi asemakaavojen alistamisvelvollisuuden poistaminen. On aivan turhaa, että kaikki vähäisetkin asemakaava-asiat joudutaan systemaattisesti alistamaan valtion viranomaisten hyväksyttäviksi. Kyllä kunnille voidaan suoda sen verran enemmän itsehallintoa, että he voivat näistä päättää ja päättää valtion viranomaisten vahvistamien ylemmänasteisten kaavojen, seutu- ja yleiskaavojen, puitteissa. Hallitus myöntääkin talousarvion perusteluissa, että kaavoituksen hitaus ei nykyisessä määrin saisi olla tarpeellisen rakentamisen esteenä. Suuri syy tähän hitauteen on juuri tämä alistusmenettely. On käsittämätöntä, että ministeriöportaassa puututaan asemakaavallisiin pikkudetaljeihin, puututaan jopa taloussuunnitteluun, jopa ikkunalautakorkeuksiin, sen sijaan että annettaisiin yleisohjeita ja huolehdittaisiin ylemmänasteisten kaavojen, seutu- ja yleiskaavojen, riittävän nopeasta kehittymisestä. Päinvastoin näyttää siltä, ettei näitä kaavoja vakavissaan aiotakaan vahvistaa. Kaavoittajat keksivät kaiken aikaa uusia kokonaan rakennuslain ulkopuolella olevia kaavamuotoja ja antavat niille uusia nimiä: runkoseutukaava, runkoyleiskaava, kunnanosakaava, dispositiokaava jne., tällaisia, joita rakennuslaki ei lainkaan tunne. Samalla poistetaan kokonaan asukkaiden oikeusturva. Näistä kaavoista, jotka ovat lain ulkopuolella, ei myöskään ole valitusoikeutta. Niitä eivät myöskään pääse käsittelemään demokraattisesti valitut kunnalliset luottamuselimet, eikä niistä myöskään johdu yhteiskunnalle lunastusvelvollisuuksia. Mutta muutoin ja nimenomaan asukkaiden kannalta näillä tällaisilla kaavoilla on aivan samat vaikutukset kuin vahvistetuillakin kaavoilla: tosiasiallisesti niitä noudatetaan. Sekä valtion että myös kunnallisten viranomaisten on lopetettava tällainen rakennuslain suoman oikeusturvan kiertämiseksi kehitetty mielestäni aivan väärä menettely.

Rakennusmaan puute johtuu pääasiassa asemakaavojen puutteesta. Siksi kaavoitusmenettelyn kehittäminen ja nimenomaan nopeuttaminen on tonttipolitiikan kaikkein tärkeimpiä ja kiireellisimpiä kysymyksiä. Onhan niin, että raakamaata ja myös rakennusoikeutta — sikäli kuin joissakin poikkeustapauksissa vahvistettuja kaavoja sattuu olemaan — on kyllä runsaasti tarjolla rakennustoiminnan käyttöön ja jopa kohtuullisin hinnoin, tietysti lukuunottamatta yhteiskunnan omia maanomistuksia, kuten esim. valtion suuria maanomistuksia Helsingin kaupungin alueella taikka Helsingin kaupungin suuria maanomistuksia Espoon kauppalan alueella. Maata olisi siis saatavissa, mutta nimenomaan kuntien oma maanhankinta on yleensä rahasta kiinni. On valitettavaa, että valtio on jälleen pettänyt kuntien toiveet kun hallitussopimuksen mukaan talousarvioon piti tulla 50 milj. mk maanostolainoiksi kunnille. Tämä lupaus on petetty. Hallitussopimusta ei tältä osin ole noudatettu. Määräraha puuttuu budjetista, ja niin tulee olemaan siis ensi vuonnakin, että kuntien maanhankinta jää rahasta kiinni.

Ed. H. Linna: Herra puhemies! Keski-pohjalaisena haluan antaa aluksi tunnustuksen hallitukselle niistä määrärahoista, jotka hallitukseen esitykseen valtion vuoden 1972 tulo- ja menoarvioksi sisältyvät Keski-Pohjanmaata koskevina. Kannuksessa sijaitsevien Keski-Pohjanmaan maatalousoppilaitosten antama opetus tulee tulevaisuudessa tehostumaan välittömästi sen jälkeen, kun oppilaitoksiin kuuluvan Ollikkalan koulutilan talousrakennukset on saatu rakennetuiksi. Hallituksen tulo- ja menoarvioesityksessä on varattu Ollikkalan koulutilan maataloustuotantorakennuksen, traktoritallin, kellari- ja kalustovajan, viljankorjaamon, varastorakennuksen, minkkitarhan hoitajan asunnon, huolto- ja luokkarakennuksen rakentamiseen ja entisen navetan korjaustöihin 1 milj. markan määräraha. Erikoisesti haluan tämän rakennushankkeen tarpeellisuutta perustella sillä, että se mahdollistaa riittävän monipuolisen maatalousopetuksen nykyisellä ohjelmalla, mutta sen lisäksi se luo myöskin pohjaa puutarhalinjan perustamiselle oppilaitoksiin, johon tavoitteeseen olisi lähivuosina päästävä. Keski-Pohjanmaan liikenneolojen parantamiseen valtatie 13:sta välillä Kaustinen—Kokkola ja valtatie 8:lla välillä Kokkola—Oulun piirin raja on varattu ensi vuoden rakennustoimintaa varten tarpeelliset määrärahat. Rahoitettujen tierakennustöiden ansiosta Kokkolan kaupungin ympäristön liikenneolot tulevat parantumaan. Eduskunnassakin usein äänestyksiä aineuttaneessa Pp-tiekysymyk-

sessä ollaan jo niin pitkällä toteuttamisen tiellä, että hallituksen tulo- ja menoarvioesitykseen sisältyy Kaustisten—Känsäkankaan tieosuuden loppurahoitus. Isommista tierakennushankkeista, joita ei vielä ole rahoitettu, haluan todeta sen, että niin omaa maakuntaa kuin koko maatakin ajatellen olisi saatava käyntiin johdonmukaisesti sellainen tierakennustoiminta, että kaikkien kirkonkylien välille pitäisi saada kestopäällysteiset tiet. Tämän periaatteen mukaisesti toivon Keski-Pohjanmaallekin saatavan vielä kuluvana syksynä työllisyysvaroilla uusia tierakennustöitä.

Vesistöjärjestelytöihin keskeneräisten töiden loppuunsaattamiseen on Kokkolan vesipiirin alueella varattu varoja lähes kaksinkertainen määrä kuluvan vuoden tulo- ja menoarvioon verrattuna. Perhonjoen järjestelyyn liittyvänä Ullavajärven säännöstelykysymys on jäänyt kohtuuttomasti jälkeen jokijärjestelyn muista osista ja tässä mielessä olisi vesihallituksen kiireellisesti annettava Pohjanmaan jokitoimistolle tehtäväksi Ullavajärven säännöstelystä tehtyjen suunnitelmien tarkistaminen, jonka valmistuttua voitaisiin myöskin tältä osin saattaa loppuun Perhonjoen vesistöjärjestely. Pysyäkseni vielä vesiasioissa on todettava, että maankuivatustoimintaan, jolla varsinaista maiden peruskuivattamista toteutetaan, ei hallitus ole varannut siinä määrin varoja kuin perustellusti olisi voinut odottaa. Vesihallituksen hallussa on huomattavasti enemmän valmiita kuivatussuunnitelmia kuin mihinkä varoja on nyt osoitettu. Tässä yhteydessä haluankin tähdentää, että eduskunnan tulisi lisätä maankuivatustöiden momentille määrärahoja, jos halutaan maaseudulle ja erikoisesti kehitysalueille lisää työkohteita järjestää. Näistä varoista myönnetään myöskin helpotukset, jos kuivatushankkeiden osakkaat vapautetaan kokonaan tai osittain kuivatusmaksujen maksamisesta. Koska eduskunnan käsiteltävänä on parhaillaan lakiesitys, jonka perusteella voidaan lisätä niiden maanomistajien lukua, joille voidaan osittain tai kokonaankin antaa vapautuksia maankuivatuslainojen maksamisesta, olisi tästäkin syystä valtionapuun kuivatustöihin tarkoitettua määrärahaa lisättävä.

Tarkastelen edelleen hallituksen tulo- ja menoarvioesitystä maatalouden ja kehitysalueiden näkökulmasta. Pohjois-Suomessa on maatalouden kehittämisen jarruttajana ollut jatkuvasti pääomien puuttuminen. Heikosta pääomatilanteesta johtuen lainat joudutaan ottamaan liian usein korkeakorkoisina, mitä maatalous ei kestä. Hallituksella on ollut oikea suunta, kun se on esittänyt maatilatalouden rationalisoimisrahastoon varoja lisättäväksi, koska vain tätä kautta voidaan kehitysalueille siirtää normaalikorkoa alhaisemmalla korolla ja pitkällä maksuajalla maatalouden käyttöön saatavia pääomia. Hallitus on esityksessään kuitenkin luetellut niin paljon uusia rahoitustehtäviä maatilatalouden rationalisoimisrahastoksi nimittämälleen rahastolle, että varoja sinne olisi eduskuntakäsittelyssä saatava lisätyksi. Kun hallitus ilmoittaa valmisteltavan rahaston varain käyttöä koskevaa lainsäädäntöä, olisi erikoisesti kiinnitettävä huomiota liian monimutkaisten lainoitussäännösten yksinkertaistamiseen ja lainapäätösten nopeuttamiseen.

Hallaisten kehitysalueiden viljelijöiden puolesta toivon, ettei hallitus unohda viime kevättalvella eduskunnan hyväksymää toivomusta, joka kuuluu seuraavasti: "että hallitus ryhtyisi kiireellisesti toimenpiteisiin rehuviljakaupan uudelleen järjestämiseksi siten, että lähinnä Pohjois-Suomessa turvataan pysyvästi rehuviljan saanti Etelä-Suomen hintatasoon verrattavalla hinnalla." Tämän toivomuksen toteuttaminen käytännössä merkitsee, että rehuviljan siirrosta Etelä-Suomen tuotantoalueelta Pohjois-Suomen kulutusalueelle nykyisin aiheutuvat monenlaiset kustannukset olisi maksettava valtion varoista. Maataloustarvikkeiden rahtiavustukset Pohjois-Suomessa sisältävälle momentille ei kuitenkaan ole osoitettu hallituksen toimesta lisäystä eduskunnan hyväksymän edellä mainitun toivomuksen perusteella. Tästä syystä toivon, että eduskunta olisi yksimielinen tähän tarkoitukseen tarvittavan määrärahan tarpeellisuudesta. Rehuviljan kuluttajahinnan alentaminen pysyvästi valtion toimenpitein perinteellisillä hallantuhoalueilla olisi kaikkein tehokkainta ennalta ehkäisevää toimintaa jatkuvasti toistuvien katovahinkojen torjumiseksi.

Lopuksi rohkenen esittää maatalousväestön puolesta jokaiselle kansanedustajalle sellaisen toivomuksen, että eduskunnan arvovallan parantamiseksi olisi lopetettava maatalousväestön mustamaalaaminen, koska käsitykseni mukaan siihen ei ole aihetta.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän pääpuheenvuorossa ed. Nevalainen esitti eilen sellaisia käsityksiä maataloudesta, että itse maataloudenharjoittajana en kyllä jaksa näitä käsittää aiheellisiksi. Vuonna 1966 suoritettu vertaileva tulotasotutkimus osoitti selvästi, että varsinkin pienviljelijäväestön työtulo palkansaa-

javäestöön verrattuna ei yltänyt kuin noin puoleen. Etelä-Suomen ja Etelä-Pohjanmaan kirjanpitotiloillakin tilakokoryhmässä 10—20 ha:n tilojen viljelijöiden työtuloksi tuli vain 57 % maaseudun miespuolisten teollisuustyöntekijöiden työtulosta. Maatalousväestö oli palkkakuopassa jo vuoteen 1966 ajoitetun tutkimuksen perusteella. Ja maa- ja metsätalousministeriön asettaman, hiljattain maatalouden tulokehitysselvityksensä jättäneen työryhmän selvitys osoittaa, että maatalousväestön palkkakuoppa on vain entisestään syventynyt. UKK-sopimuksen aikana maatalousväestön tulotason jälkeenjääneisyys on johtunut siitä, että UKK-sopimus ei ole kaikilta osilta pitänyt, vaikka sopimusta hyväksyttäessä lähdettiin nimenomaan siitä, että kun maatalousväestön osalta sopimus hyväksytään, niin edellytetään sopimuksen myöskin muiden ammatinharjoittajain osalta kestävän. Keskustapuolueen eduskuntaryhmä edellyttää, että maatalousväestölle on korvattava täysimääräisesti se tulotason jälkeenjääneisyys, joka UKK-sopimuksen aikana on tapahtunut.

Katseet maatalousväestön aseman korjaamisesta on suunnattava ajoissa myöskin pitemmälle. Ei ole oikein, että kun pienviljelijä tekee jatkuvasti tässä maassa yhteiskunnan kannalta ainakin yhtä välttämätöntä työtä kuin muissakin elinkeinoissa, ei hänen työtulonsa nouse edes jo muissa ammateissa toteutettavaan minimipalkkaan, jota alhaisempaa ei ole oikeutta työntekijälle maksaa.

Uuden maataloustulolain valmistelussa on lähdettävä siitä periaatteesta, että jokainen pienviljelijä myöskin kehitysalueella tulee pääsemään osalliseksi vähintään minimipalkasta ja että kokonaisuudessaan voidaan turvata maataloustyöstä muissa vastaavissa ammateissa saatava työtulo vuosilomaetuineen. Keskustapuolueen taholla toivomme, että myöskin muut poliittiset puolueet suhtautuvat samalla asiallisuudella maatalousväestön vaikeuksien selvittämiseen, mikä on tapahtunut muiden elinkeinonharjoittajien ongelmien osalta, ja että tällä tavalla parannettaisiin maatalousväestön ja varsinaisen palkansaajaväestön välistä ymmärtämystä. Keskustapuolueen käsitys on se, että ristiriitojen lietsomisella vaikeutetaan myöskin maatalousväestön mahdollisuuksia järjestäytyneenä ammattikuntana päästä itse tehokkaasti vaikuttamaan asemansa parantamiseen.

Ed. Koskenniemi: Herra puhemies! Yleisesti voidaan todeta, ettei hallituksen nyt eduskunnalle antama vuoden 1972 tulo- ja menoarvio sisällä mitään paljon edeltäjästänsä poikkeavaa. Voidaan aivan leikillisesti sanoa, että tuskinpa tämä budjetti karhun talviunta häiritsisi, ellei oteta lukuun hallituksen ehdottamia verojen ja maksujen korotuksia, joilla pienituloisia kansalaisia tullaan rasittamaan enemmän kuin ehkä koskaan aikaisemmin. Tähän viittaavat hallituksen budjettiperustelut. Sehän ilmoittaa korottavansa ensi vuonnakin hintoja ja maksuja säädettävällä lisäverolla. Samoin se julistaa, että maa-, meri- ja ilmakuljetusmaksuja ja rahteja sekä henkilöliikennemaksuja on korotettava.

Jo silmäys budjetin yleisperusteluihin riittää todistamaan, ettei ainakaan valtiovallan taholla tulla alkuunkaan noudattamaan nk. UKK-sopimuksessa mainittuja suosituksia. Näin ollen ei voida edellyttää, että hintataso pysyisi suhteellisen vakaana, koska hallitus itse eräänä UKK-sopimuksen kolmantena osapuolena ei pyrikään minkäänlaiseen hintojen ja maksujen tasapainottamiseen, vaan pikemminkin niiden nostoon. Tätäkin taustaa vastaan mm. työläisten oikeutetut vaatimukset palkkojen uudelleen tarkistamiseksi ovat täysin oikeutettuja. Hallitukselta olisi odottanut edes tässä vaiheessa, että se olisi pyrkinyt toisenlaiseen tulonjakopolitiikkaan. Viimekeväinen lisävero ja Suomen Pankin korkopäätös eivät näytä hallitukselle juuri mitään kertoneen. Hallitus ehkä itsepintaisesti rohkenee väittää, ettei näillä toimenpiteillä ole vaikutusta työläisten ja muiden vähävaraisten kansalaisten reaaliansion tai pienen eläkkeen alentamiseen. En tiedä, kuinka voimakasta kieltä SAK:n, työläisten ja eläkeläisjärjestöjen olisi puhuttava, että se saisi hallituksen uskomaan edes hyväksymäänsä elinkustannusindeksiä tai sen osoitinta. Tavallinen kansalainen kyllä huomaa joka päivä hintojen ja maksujen kohoamisen elintasonsa alenemisena. Sen sijaan ne toimenpiteet, joihin valtiovalta on hintojen ja maksujen korottamisen estämiseksi ryhtynyt, ovat täysin näkymättömiä. Ei ole ihme, jos tavallinen kadun mies näkee paimenkirjeessä ja siihen liittyvissä hallituksen toimenpiteissä suuren draamateatterin makua, jossa eräänä osasuorittajana on itse ukko valtio.

Pettymyksenä koetaan sekin hallituksen arvio, jonka se on lausunut budjetin perusteluissa, jossa se mm. toteaa näin: "Tulo- ja menoarvioesitystä laadittaessa ei vuoden 1972 maaliskuun jälkeiseksi ajaksi tehtävien tulopoliit-

tisten ratkaisujen sisältöä ole ollut tiedossa. Tämän vuoksi ensi vuoden tulo- ja hintakehitystä arvioitaessa on oletettu, että sopimuspalkkojen korotukset pysyvät työn tuottavuuden keskimääräisen nousun rajoissa ja että hintojen nousuvauhti hidastuu." Näin siis todetaan. On totta, että palkat maassamme pystytään pitämään työn tuottavuuden rajoissa ja alle senkin, mutta heti kun mennään hinta- ja maksurintamalle, silloin onkin puhuttava jo toisenlaista kieltä. Hallitus ei tällöin nykyisen lain voimassa ollessa pysty pitämään hintoja kurissa, koska siltä puuttuvat tarpeelliset valtuudet. Se kuitenkin oli itse viime vuonna valmis esittämään nykyisen lain hyväksymistä ja hylkäsi paremman lain jolloin oli kysymyksessä lähinnä hintojen ja maksujen säännöstelylaki. Valtuuslaki ei takaa todellakaan hintavalvontaa. Kun hallitus korostaa kulutuskysynnän rajoittamisen tarvetta, tosin väärillä perusteilla, on se koko ajan antanut ymmärtää, ettei nyt ole kysymys hintojen korottamisesta, vaan maksutaseen tasapainottamisesta. Kun kuitenkin hallituksen ja eduskunnan enemmistön toimenpiteillä on aikaansaatu tilanne, johon itse tasavallan presidentti on joutunut puuttumaan, yritetään vastuusta vetäytyä syrjään. Melkoisella varmuudella voidaankin jo sanoa, ettei minkäänlaisten toimikuntien perustamisella tai tutkimisella ole mitään merkitystä hintakehitykseen, ellei koron korottamispäätöstä peruuteta ja toisaalta hallituksen lisäverolaista luovuta pikaisesti. Vaikka näinkin meneteltäisiin, ei pysyvää tilaa aikaansaada ilman tiukkaa hintasäännöstelyvaltuutta ja ennen muuta sen tiukkaa noudattamista.

Mitä tulee hallituksen arvioon työllisyyden kehityksestä vuodelle 1972 budjetin perusteluissa, se saattaa olla oikea. Kuitenkaan ei hallituksen esittämissä budjetin perusteluissa, sen paremmin kuin määrärahojen lisäyksissäkään, näy selvästi alueellisen tasapainottomuuden poistaminen työllisyyden kehittämisessä. On varmaa, että nyt, jolloin tilapäiseksi luonnehditu suhdannekehitys on jo jättänyt jälkensä Itä- ja Pohjois-Suomessa, näillä alueilla työttömyys tulee olemaan pysyvää ja syvällisempää kuin muualla maassa. Vaikka työmäärärahoja on suoraan lisätty 200 milj. markalla kuluvaan vuoteen verrattuna, on summa edessä olevaa työttömyyttä silmällä pitäen täysin riittämätön. Investointiluontoisten sijoitusmenojen ja lainojenkaan kanssa eivät työllisyysmäärärahat kohoa sanottavasti 400 milj. markkaa suuremmaksi. Investointiluontoiset avustukset ja lainat sitä paitsi sijoittuvat kohteittensa vuoksi muualle kuin varsinaiselle työttömyysalueelle.

Hallituksen esittämä linja työllisyyden ylläpitämiseksi tulee olemaan pääasiallisesti siirtotyömaapolitiikkaa. Monet Itä- ja Pohjois-Suoen tytöt ja pojat ja miksei myös perheenhuoltajat tulevat saamaan käskyn Etelä-Suomen siirtotyömaille. Täällä he kohtaavat oudon ympäristön, erilaiset elämäntavat kuin Lapin ja Kainuun korvessa. Monille se saattaa olla jopa kohtalokaskin matka juuri erilaisine elämäntapoineen ja parakkimajoituksineen huonon palkan seuraamana, koska täällä sijoitetaan näihin työtä vailla alimmassa sosiaaliryhmässä olevat työntekijät.

Kuulee väitettävän hyvinkin arvovaltaisista piireistä, ettei muuta mahdollisuutta tai vaihtoehtoa ole. Tähän lisätään, ettei syrjäisellä kehitysalueella ole työtä, mitä teettää, eikä toimeentulomahdollisuuksia. Kuitenkin siellä ovat ihmiset eläneet ja vaikuttaneet jo monia, monia miespolvia ja luoneet jopa suuria yhteiskunnallisia arvoja, joista me nyt saamme täällä nauttia. Kaikkialla, missä sielläkin liikkuu, näkee vielä tekemätöntä työtä ja, mikä ihmeellisintä, kansantaloutemme kannalta tärkeitä toimintoja. On maaperärikkauksia, koski- ja vesivoimia, hoidettuja ja hoitamattomia metsiä, on soita, on saasteista vapaita järviä ja jokia kalakannan lisäämiselle vaikka millä mitalla. Näitä ei kuitenkaan käytetä kaikkia hyödyksi, ja jos käytetäänkin, niin vain pieneltä osalta ja pintapuolisesti ihan kuin pahankurinen poikanen lätkien siellä.

Tällä kertaa niin kuin monesti aikaisemminkin korostuu hallituksen saamattomuus erikoisesti suunnitelmien puutteeseen. Itä- ja Pohjois-Suomessa vierailevat työministeriön ja virastojen korkeat virkamiehet kiistelevät usein saamattomuudessaan, yritetään etsiä syyllistä mistä se löydettäisiin, kun pitäisi osoittaa jokin tärkeä työkohde rahoitettavaksi. Tällä tavalla on sitten helppo vetäytyä vastuusta ja sanoa, ettei työtä voida antaa, vaikka olisi kuinka tärkeä kohde maamme ja koko yhteiskunnankin kannalta, kun ei ole olemassa suunnitelmia. Hallituksen tulisikin tähän seikkaan kiinnittää erikoista huomiota vastaisuudessa. Suunnitelmat pitäisi laatia pitkän tähtäimen ohjelmaa silmällä pitäen. Se saattaa olla kyllä liian rohkea toivomus meidän hallituksellemme. Me kansandemokraatit kuitenkin edellytämme, että valtiovalta omalta osaltaan huolehtii ajoissa työllisyyden turvaamisesta myös alueellisesti

tasapainottamalla sitä. Tällöin on suunnitelmat laadittava useamman vuoden tarvetta vastaavaksi. Nyt näin ei ole.

Myönnettävä on, että työttömyyttä on varauduttu torjumaan kassa- ja korvauslinjalla entistä voimakkaammin ainakin nostamalla työttömyyskassan jäsenten korvauspäiviä ja päiväkorvausta. Ilmeisesti näin tulee käymään myös korvauslinjalle osoitettujen työntekijöiden päiväkorvaustenkin kanssa. Me kansandemokraatit olemme kuitenkin aina edellyttäneet, että näihin nojautuminen on vain hätäratkaisu ja tilapäiskeino ja että näitä mahdollisuuksia käytettäisiin vasta, kun muut työllistävät mahdollisuudet on alueellisesti käytetty. Tällöin emme ole lähteneet siitä, mistä hallitus nyt lähtee, että ns. siirtotyömailla yritetään pelastaa tilanne. Me edellytämme suunnitelmien laatimista ennalta ja tässäkin työkohteiden alueellista tasapainottamista.

Kuvaavaa mm. työllisyyden hoitamisesta Lapin osalta on ensi vuoden budjetissa se suuntaus, jolla hallitus on lähtenyt alentamaan mm. teiden rakentamismäärärahoja karkeasti laskien noin 15 %:lla kuluvan vuoden määrärahoista. Myös Lapissa eräiden tärkeiden teiden rakentamistarve tunnustetaan oikeaksi hallituksen sisälläkin. Emme usko kovin paljon myöskään siihen mahdollisuuteen, että Lappi saisi asuntotuotantomäärärahasta vastaavasti suhteellista nousua siitä, mitä budjetissa näitä tärkeitä määrärahoja on korotettu. Jo tämänkinvuotiset asuntotuotantomäärärahat uhkaavat jäädä käyttämättömiksi Lapissa ja Itä-Suomessa ja myös muuallakin maassa juuri sen vuoksi, ettei ensisijaislainoja ole yksityisiltä rahamarkkinoilta saatu. Tässäkin suhteessa hallituksen tulisi kiinnittää vakavaa huomiota tilanteen pikaiseen korjaamiseen.

Puuttumisen aihetta olisi tulo- ja menoarviossa moniin muihinkin kohteisiin. Kun niihin on jo täällä pidetyissä ryhmämme puheenvuoroissa puututtu ja pidettävissä puheenvuoroissa kajotaan, ei liene tällä kertaa kovin yksityiskohtaiseen tarkasteluun tarvetta. Haluan kuitenkin huomauttaa vielä eräistä määrärahoista.

Hallitus toteaa kuntien taloudellista tilaa arvioidessaan, että kunnallistalouden tulokehitys seuraa yleistä taloudellista kehitystä tietyssä määrin viivästyneenä, perustellen tätä mm. sillä, että viime vuoden korkeasuhdanne vaikuttaa kunnallisen tuloveron muodossa vielä ensi vuonnakin kuntien talouteen myönteisesti. Tässäkin hallituksen budjetissa esiintyvä objektiivinen arvio on ehkä liian rohkea ja ainakin ennenaikainen. Sehän esittää mm. kunnilta alennettavaksi rahoitusavustusta 5 milj. markalla kuluvan vuoden vastaavasta summasta. Nyt, jolloin jo eräiden kuntien tulonmuodostus viime vuodelta alkaa selvitä, osoittautuu, että hallitus on ainakin syrjäisten kuntien osalta pahasti arvioinut tilanteen väärin, sillä verotulojen kasvu on eräissä kunnissa pysähtynyt ja eräissä laskenut huomattavalla prosenttimäärällä.

Syyt tähän kehitykseen ovat tunnettuja. Ne pitäisi hallituksenkin tietää ja tunnustaa. Ensiksikin alueellinen vajaatyöllisyys, paikkakunnalta muutto työttömyyden vuoksi ja työläisten ansiotyötarpeen korvaaminen kassa- ja korvauslinjoilla ovat vähentäneet kuntien verotuloja. Näin on tehnyt viime vuonna uudistettu maatalouden tuloverolakikin. Sekään ei ole mennyt kunnissa huomaamatta. Nämä kaikki yhdessä ovat vaikuttaneet kuntien rasitusten lisääntymiseen eräillä alueilla. Tällöin myös valtion tuen tarve on entistä ilmeisempi. Tätä taustaa vastaan ei olisi kuntien rahoitusosuutta tullut vähentää vaan lisätä. Kuntien avun tarvetta ei poisteta vielä muutetulla kantokykyluokitukselakaan. Sillä vain tasataan niiden köyhyyttä mitä suurimmassa määrin. Kansandemokraatit ovatkin jättäneet aloitteen lisämäärärahasta kuntien rahoitusavustuksen lisäämiseksi.

Me kansandemokraatit emme ole jättäneet vaille huomiota sitäkään seikkaa, että hallitus on jättänyt tai liekö unohtanut budjetista pois kokeiluterveyskeskusten rakentamiseen kunnille annettavan avustuksen. Kuluvan vuoden budjettiin sisältyy tähän tarkoitukseen 4 milj. mk. Nyt hallitus katsoo sen tarpeettomaksi perustelematta esitystään lainkaan. Viime vuonna, jolloin kansandemokraattinen sosiaaliministeri hoiti tämän alan salkkua, hänen ansiostaan hallitus perusteli nimenomaan avoterveydenhuollon lääkäripalvelusten saannin tehostamisella terveyskeskusten perustamista kuntiin. Tällöin oli esillä juuri maan harvaan asutuimmat Pohjois- ja Itä-Suomen kunnat, joille tähän tarkoitukseen voitiin osoittaa varoja terveyskeskusten rakentamiseen tänä vuonna. Nyt hallitus kuitenkin perustelematta lainkaan esitystään hylkää viime vuonna yksimielisesti hyväksymänsä kannan tässä asiassa, vaikka se budjetin lopussa laatimassaan kehitysnäkymissä vuosiksi 1973—1976 perustelee itsekin terveyskeskusten välttämättömyyttä lausuessaan mm. seuraavaa: "Taloussuunnitelmakauden aikana on valtionavus-

tuksia tarkoitus kohdistaa erityisesti sellaisiin kuntien investointeihin, joiden avulla terveyskeskuksia voidaan kehittää." Budjetti ei kuitenkaan kerro tätä totuutta. Päinvastoin. Näyttää siis siltä, että hallitus pitää kyllä jo ensi vuonna kuntien terveyskeskusten rakentamista välttämättömänä, mutta sen sijaan jättää aloittamansa työn tänä vuonna kokonaan vaille huomiota. Tämä ei missään tapauksessa voi olla tervettä eikä järkevää valtiontalouden hoitoa. Tällä sitä paitsi kunnat on saatu laatimaan suunnitelmia toivossa, että he kansalaisten terveyden parantamiseksi valmistautuvat ennen kansanterveyslain voimaantuloa valmistamaan pohjaa pikaiselle siirtymiselle lain mahdollisesti suomiin edellytyksiin. Maan köyhimmät ja syrjäisimmät kunnat tässä ovat lähteneet liikkeelle monistakin syistä ja hallituksenkin kehotuksesta. Yksi syy on lääkärien ja muun koulutetun henkilökunnan saaminen terveydenhuollon palvelukseen. Hallitus kuitenkin menettelyllään saattaa kunnat täten arveluttavaan asemaan. Me kansandemokraatit toivomme, että eduskunta kokonaisuudessaan yhtyy meihin ja varaa tähän tarkoitukseen tulo- ja menoarviossa esittämämme määrärahan.

Budjetista voitaisiin tietysti poimia monia muitakin tärkeitä yksityiskohtia, joista olisi hallitusta muistutettava. Niistä on täällä monissa puheenvuoroissa jo huomautettukin, joten en puutu niihin tämän enempää.

Hallitus on saanut tällä kertaa, niin kuin monasti aikaisemminkin, sekä risuja että ruusuja. Sitä on kehuttu erikoisesti hallituspuolueiden taholta, niin kuin kuvaan kuuluu, aivan liiankin paljon. Kun kuuntelee hallituspuolueiden alkupuheenvuoroja, siis ryhmäpuheenvuoroja, saa sellaisen käsityksen, että hallitus on tehnyt kaiken sen, mitä tehtävissä on, ja jos siihen jotakin lisätään, se on pahasta. Oppositiopuolueita, jotka enimmäkseen arvostelevat hallituksen esitystä, syytetään, että niiden kuvaan kuuluu arvostelu. Jos vaikka näinkin on, on kuitenkin sanottava, että ainakin me kansandemokraatit arvostamme hallituksen työtä niiltä osin, joilla se on pyrkinyt vakavasti parantamaan työtätekevien ja vähävaraisten toimeentulomahdollisuuksia, mutta kun se meidän mielestämme eräissä peruskysymyksissä, kuten verotuksen keventämisessä pienituloisille, työttömyyden tehokkaammassa hoidossa, hintojen ja maksujen kurissapitämisessä jne. ei ole tehnyt kaikkea voitavissa olevaa, emme me näiltä osin voi yhtyä hallituspuolueiden kiitosvirteen. Jos hallitus olisi puuttunut niihin vaikeuksiin, jotka suomalaista yhteiskuntaa jäytävät, siis itse järjestelmämme keskeisimpiin puutteisiin, olisimme me kansandemokraatit varmasti tukemassa hallituksen toimenpiteitä näissä asioissa. Kun näin ei ole tapahtunut eikä näihin perusongelmiin ole puututtu, emme me tietenkään voi kaikilta osin yhtyä hallitukseen. Budjetin yksityiskohtaisessa esittelyssä tulemme tekemään tarpeelliset muutokset.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Käsiteltävänä oleva tulo- ja menoarvioesitys on Karjalaisen hallituksen toimesta väritetty työllisyys- ja yritysystävälliseksi. Olisi kuitenkin mitä suurinta itsepetosta asennoitua siihen näiden mainoskylttien perusteella. Niiden kansalaisten kannalta, jotka eniten tarvitsisivat budjetin tukea, se tulee merkitsemään aivan muuta kuin ystävällisyyttä. Hyväksyttävänä lähtökohtana voitaneen kaikissakin puolueissa ja eduskuntaryhmissä pitää sitä, että tulo- ja menoarvion tärkeimpänä tehtävänä on vaikeimmassa taloudellisessa ja sosiaalisessa asemassa olevien ihmisten auttaminen. Kun näin on, hallituksen olisi myös pitänyt selvittää, ketkä ja missä suhteessa ovat niitä, joiden asemaa budjettiesityksellä olisi ensisijaisesti helpotettava.

Niin selvästi kuin menoarvio osoittautuukin sosialidemokraattisten ministereiden yksinpuheluksi, jotka tekeytyvät mielellään sosiaalipolitiikan asiamiehiksi, kovaksi toisasiaksi jää, että hallituksen esitys tulee jälleen lisäämään laajoilla alueilla maassa taloudellista ja sosiaalista hätää. Maaseudulla asuva työläisperhe, jonka tähänastinen sosiaalinen turvallisuus on perustunut pääosaltaan siihen, että hänellä on ollut vaatimatonkin oma asunto ja sen ympärillä tila, joka on turvannut perheelle osan elintarvikkeista ja mahdollisuuden lisätä perheenpään pientä palkkatuloa, on elättänyt toivetta, että valtiovalta toimenpiteillään auttaisi heitä elintasonsa kohottamiseen. Mikä on hallituksen vastaus? Se on varmaankin vähiten odotettu. Olette valinneet väärin! Teidän on lähdettävä pois, hylättävä itse rakentamanne koti ja naapurit ja luovuttava raivaamistanne pelloista, koska teidän viisilehmäinen karjanne tuottaa liikaa maitoa ja on esteenä ulkomaisten ravintorasvojen tuonnille. Pois vain! Maaseutu ei ole nykypäivän ihmisen asuinpaikka, nyt mennään joukolla asutuskeskuksiin. Ensin vastaanottokasarmeihin ja sitten vuokrataloihin. Älkää ajatelko mitään itse. SAK ajattelee puolestanne,

jos saatte työtä; jos ette saa, saatte työttömyyskorvausta vaikka lopun ikänne. Älkää puhuko omatoimisesta yrittämisestä, se on vennamoilaista höpötystä. Uskokaa professori Sänkiahoa, joka sanoo, että te ette omista muuta kuin omistamisen illuusion. Älkää arvostako omaa kotia ja pihapiiriä eikä omaa työtä, vaan liittykää työläisjonoon, jossa kaikki, mitä tehdään, tehdään samassa tahdissa.

Sosialidemokraattien vauhdittama yhteiskunnan muutosprosessi on nyt täydessä vauhdissa. Tajuamatta tai tajuten keskustapuolue on tarttunut samaan vaijeriin, jolla suomalaista maaseutua tyhjennetään, milloin pakotteilla, milloin houkutuksilla. Vuosia kestäneen pakotuspolitiikan vaihteeksi on nyt otettu houkutuspolitiikka. Suhdanneverolla, liikevaihtoveron lisäverolla ja muilla vastaavilla maksuilla kynittyä kehitysalueihmistä varten osoitetaan nyt asuntotuotantomäärärahat sinne, minne työtä järjestetään, eli etelän asutuskeskuksiin.

Hallituksen työllisyysystävällisyys on suurimmalle osalle työttömiä katkeraa todellisuutta. Työttömyyden jälkeen seuraa pakolaisen epävarmuus huomisesta päivästä. Ministereillä pitäisi olla aikaa joskus kuunnella haastatteluja, joita on tehty siirtotyömaakasarmeilla. Eilen viimeksi oli tällainen radiolähetys Otaniemen työttömyysleiriltä. Olisi myös paikallaan käydä henkilökohtaisesti näkemässä, mikä on suurimman työttömyysryhmän, pienviljelijätyömies-työttömien, elintaso tämän päivän Suomessa. Se on moninkertaisesti vaikeampi kuin monikaan parempiosainen osaa kuvitella. Jonkinlaisen tuntuman siitä kuitenkin saa, jos kuvittelee, että omasta asunnosta katkeaisi lopullisesti sähkö- ja vesijohto. Jokapäiväisenä huolena olisi ruoan saanti perheelle puhumattakaan vaatteista, joilla voisi näyttäytyä muiden ihmisten piirissä. Jokaisen ministerin niin kuin kansanedustajankin olisi hyvä tietää, mitä on lehmien käsinlypsäminen. Varattomuus on kuitenkin esteenä siihen, että kymmenettuhannet joutuvat aamuin ja illoin niin tekemään huonosta terveydestään huolimatta. Jos tätä hallituksen budjettiesitystä kuvataan ystävälliseksi, niin nämä ihmiset on jätettävä laskuista pois, niin kuin hallitus kyllä näyttää tehneenkin.

Tämä edellä oleva olisi varmaan jäänyt sanomatta, ellei keskustapuolueen ryhmäpuheenvuoro eilen olisi ollut sävyltään sellainen kuin se oli. Tietenkin siinä esitetty hallituksen imartelu oli johdonmukaista seurausta puolueen harjoittamalle solidaariselle politiikalle, mutta sittenkin jäi kehitysalue-edustajana ihmettelemään ruusujen runsautta. Mikäli se merkitsee kehitysalueystävällistä ministerihenkilövaihdosta vuodenvaihteessa, se tietenkin vahvistaa entisestään keskustapuolueen hallituspolitiikan syvimpiä perusteita. Kuitenkin se osa puheesta, jolla osoitettiin maidon välitysportaan osuuden pienentyneen päinvastaisesta kehityksestä huolimatta ja tuottajan osuuden lisääntyneen, jonka Helsingin Sanomat mielellään nyt tänä päivänä julkaisi, oli sittenkin liian paksua nieltäväksi maanviljelijä-edustajan suulla sanottuna.

Pääluokittain budjetin vertailu osoittaa, että työttömyyteen hallitus on kiinnittänyt suhteellisesti eniten huomiota, joka aivan ilmeisesti johtuu siitä, että Ruotsiin muuttolakin on rajansa. Se, että hallituksen työllisyyspoliittiset toimenpiteet on pantu samalla palvelemaan Itä- ja Pohjois-Suomen väestön poismuuttoa, osoittaa kuitenkin, että tässäkin suhteessa sosialidemokraatit ovat pitäneet raudanlujan otteensa hallituksen piirissä ja saaneet vielä kaiken kukkuraksi nekin puolueet, tai ehkä olisi parempi sanoa senkin puolueen, jolla on vielä merkittävää kannatusta kehitysalueella, kiittämään hallituksen toimenpiteitä (Ed. Puhakka: Mikäs puolue se on?). — Keskustapuolue. — Se on jo poliittista taitoa se, kun muuttokuormaa tekeväkin kehuu häätäjäänsä. On todella helppoa olla hallituksessa sosialidemokraattien edustajana, kun hallituskaverit eivät näytä pysyvän kärryillä lainkaan.

Maatalouspääluokassa, jonka määrärahat tai niiden puuttuminen koskettaa suurinta vähävaraisinta kansanosaa, perhe- ja pienviljelijöitä, tullaan täällä käyttämään ryhmämme ammattimiesten puheenvuoro. Haluan kuitenkin esiintuoda sen, että aivan oikein, niin kuin ed. Järvenpää täällä aikaisemmin on sanonut, meillä tuetaan sellaistenkin piirien maataloustuotantoa, joilla ei ole mitään sukulaisuutta varsinaisen suomalaisen pienviljelijäväestön kanssa. Teollisuussikaloille ja osittain myös pääomalla runnaaville vehnänviljelyn koneyrittäjille, joissa kummassakin ihmistyön osuus on vain murto-osa esimerkiksi lypsykarjatalouden ihmistyön osuudesta, on valtion tuen myöntämistä ryhdyttävä nopeasti ja kriittisesti tutkimaan. Onnetonta on se, että näitä kahta eri yrittäjäryhmää ei ole hallituksen toimesta käsitelty erillisinä, vaan pienviljelijä saa monessa tapauksessa arvostelun maatalouden tukiaisista saamatta kuitenkaan itse tukea, ei ainakaan lä-

heskään siinä määrin kuin joku suurempi yrittäjä.

Maatalouden aluetukimomentti olisi yksi valmis foorumi, jonka määrärahoja muuttamalla olisi päästävissä nopeasti oikeudenmukaisempaan tilanteeseen. Jokainenhan tietää, että Pohjois-Suomessa ei näitä vehnänviljelyn enempää kuin teollisuussikaloiden yrittäjiäkään ole olemassa. Ei ole myöskään syytä kieltää, etteikö Etelä-Suomessa olisi samoin pientiloja, joille kuuluisi huomattavasti nykyistä enemmän valtiontukea itsensä työllistämisestä.

Kiinnittäisin hallituksen huomiota kuitenkin ennen muuta siihen epäkohtaan, että samanaikaisesti kun maataloudelle myönnetään sen välttämättä tarvitsemaa tukea, valtio perii samoilta ihmisiltä erilaisina maksuina teistä, kuivatuksesta ja muista vastaavista koko yhteiskunnalle kuuluvista investoinneista maksut yksipuolisesti, vaikka niistä tuleva hyöty menee suurimmaksi osaksi muille. Räikeimpiin kuuluu Pohjanmaan kuuluisa työttömyyskuivatusmenettely, jossa vähävaraisimmat tilat on pantu maksamaan kustannuksia, joilla hoidettiin työllisyyttä. Muista maakunnista kanavakaivuuta suorittaneen siirtotyömaa-työttömän palkat veloitetaan nyt vuosimaksujen muodossa ihmisiltä, jotka itse eivät saaneet työtä, vaikka olivat työttöminä, koska tuo työn kohde sattui olemaan heidän maidensa kohdalla. Pohjanmaan alueella näistä kuivatustöistä maanomistajille langetetut työttömyyskustannukset ovat arviolta 10—15 milj. mk, joista anomusteitse on annettu alennuksia 7.2 milj. mk noin 20 000 viljelijälle. Nyt on hallitus ottanut budjettiin 200 000 mk lisäalennuksia varten, 200 000 mk (Sos. dem. ryhmästä: Se on paljon!). Joka vähänkään on viitsinyt perehtyä tähän epäkohtaan, johon tälläkin olisi voinut tutustua — onhan asia ollut SMP:n toimesta jatkuvasti vireillä — huomaa, että hallituksen määrärahan pienuus on pilkantekoa tällä ihmisten hädällä.

Olemme esittäneet lisää tälle momentille 3 milj. mk, jonka senkin me tiedämme olevan tarpeeseen nähden liian vähäisen. Se kuitenkin auttaisi pahimpien virheiden poistamisessa. Oikeudenmukaisuuden saavuttaminen ei ole enää edes mahdollista, koska monet ovat 10—15 vuotta jo maksaneet maitotileistään valtiolle kuuluvia työttömyysmenoja.

Maidon hinnasta, vaikka siitä tullaan myöhemminkin ryhmämme edustajien puheenvuoroissa esittämään selvityksiä, tunnen kuitenkin velvollisuutta mainita läheisen naapurin esimerkin. Tämä henkilö tuli pari viikkoa sitten näyttämään meijeritiliään. Siinä oli nähtävissä todella se ihmeellinen tosiasia, että tuottajan saama maidon hinta oli ainakin tilityksen mukaan laskenut samanlaatuisesta maidosta lähes 4 penniä kahden vuoden takaiseen vastaavaan tilityshintaan verrattuna (Ed. Friberg: Maitokin oli huonontunut!). — Maito oli prosenttien mukaan aivan samanlaista. — Nyt tietenkin väitetään, että se on tiliteknillinen juttu. Näin on jo ehditty väittää. Tämä tilitekniikka merkitsee kuitenkin asianomaiselle ja muille vastaavissa asemissa oleville, että meijeritilin pienuus vie kaikki mahdollisuudet esimerkiksi pesukoneen ostamiseen tai lypsykoneen ostamiseen, josta oli jo aikaisemmin puhetta. Arvioin naapurini tapauksessa tämän kehityksen merkitsevän lähes tuhannen markan tulon alennusta vuodessa tälle pientilalle, ja kun kustannukset ovat tunnetusti nousseet, nettomenetys tulee olemaan vieläkin suurempi. Hänelle eivät hiljakkoin julkaistut tilastot siitä, että maatalouden tulotaso on jäänyt jälkeen, ole mikään vaikeasti uskottava asia, eikä sitä hänen niin kuin monen muunkaan kohdalla muuta toiseksi viittaus metsätuloihin, joita ei ole lainkaan olemassa.

Mutta niin kuin edellä olen jo sanonut, kaikki on johdonmukaista sosialidemokraattien viitoittaman yhteiskuntapolitiikan toteuttamista väestön ahtaamiseksi tänne, missä ennestään on jo paljon. Vaikka sosialidemokraatit eivät joudu koskaan tästä kehityksestä yksin vastaamaan, minkä he hyvin näyttävät tietävän, kyllä keinojen valinnassa olisi kaikesta huolimatta heidänkin syytä olla inhimillisempiä. Jos toiset hallituspuolueet ja nimenomaan keskustapuolue antavat kaiken tapahtuakin poliittisten johtopaikkojen himossa, on suurimmalta puolueelta oikeus odottaa kokonaiskansallista vastuuta ainakin niin kauan, että päästään tämän onnettoman sisäpoliittisen kriisikauden ohi, jolloin kansanvalta nousee diktatuurisen sairaan henkilöpolitiikan yläpuolelle (Ed. Friberg: SMP on sen kriisin ilmentymä!).

Budjetin sisältämä yhteiskuntarakenteen jyrkän muuttamisen linja heijastuu luonnollisesti eri pääluokkien määrärahaesityksissä ja perusteluissa.

Maatilatalouden rationalisointirahasto on uusi nimi entiselle kehittämisrahastolle, mutta kysymyksessä ei ole vain nimenmuutos, vaan mitä selvin rahaston tarkoituksen muutos. On

helppo todeta, että tätä maatalouspääluokkaan sijoitettua rahastoa tullaan käyttämään tämän hallituksen toimesta maatilatalouden kehittämisen estämiseen eikä vain estämiseen, vaan yksityisen maanomistuksen siirtämiseen valtiolle. Jotakin mielekkyyttä sille löytyisi, jos niin pyrittäisiin tekemään niiden osalta, jotka eivät tarvitse maata elääkseen, kuten yhtiöt ja säätiöt. Niiltä ei sitä kuitenkaan pyritäkään ottamaan, vaan niiltä, joille maatilan omistus on elinkysymys. Tarkoitukseen esitetään 15 milj. mk, eikä sanalla enintään ole siinä edessä mitään sanottavaa merkitystä, kun valtion yhtiöt puolestaan ostavat kilvan vaikeuksiin joutuneiden tiloja toista tietä valtion varoilla. Momentin perusteluissa suoraan sanotaankin, että rahaston varoja on saatava käyttää korvauksiin sille, joka luopuu rakentamasta karjasuojan tai lisäämästä raivaamalla tilansa liian pientä peltoalaa. Näin on hallitus yksimielisesti päättänyt.

Työn ja leivän lisäksi maaseudun ja erityisesti kehitysalueiden vähävaraisimmat ihmiset ovat kaivanneet kouluolojen parantumista, jotta edes seuraava sukupolvi ei joutuisi näin raskaasti kokemaan, mitä sokea uskollisuus vallasta huumautuneille puolueille saattaa tuoda tullessaan.

Täällä on ollut Kainuun lähetystö tänään sekä opetusministerin että eduskuntaryhmien puheilla esittämässä, että Kainuu saisi toteuttaa koulu-uudistuksen vuoden 1972 syksystä alkaen. Ellei näin tapahdu, vaan asia pitkittyy, niin kuin on suunniteltu hallituksen piirissä, siitä seuraa koulujen lakkauttamisia — 23 koulun arviolta — ja sen jatkona muuttoliikkeen kiihtyminen. Kun kaikkien poliittisten ryhmien piirit olivat kuitenkin Kainuun asialla tänään, niin jo luulisi olevan mahdollisuus lähetystön toivomuksen toteutumiseen. Toivottavasti ei käy nyt jälleen niin, että SMP huomaa jääneensä yksin puolustamaan pohjoisen Suomen ja maaseudun oikeuksia.

Ed. H. Westerlund: Herr talman! Jag vill närmast anföra några synpunkter i anslutning till statsförslagets kommunikations- och lantbrukssektor.

Trots att Nylands väg- och vattenbyggnadsdistrikt tilldelats det största anslaget eller drygt 69 milj. mark av samtliga vägdistrikt, är situationen för detta distrikts vidkommande allt fortfarande synnerligen otillfredsställande. Av dessa 69 milj. mark går inte mindre än drygt 58 milj. mark till motorvägsbyggen. Behovet av nya motorvägar får ses som ett centralt riksbehov och framför allt innebär det att för övriga vägar, även s.k. sekundära vägar återstår inom Nylands väg- och vattenbyggnadsdistrikt knappt 11 milj. mark utöver vad som möjligen kan fås från momentets övriga väg- och brobyggen, som berör hela land. Om man helt frånser de 58 miljoner som åtgår till motorvägsbyggen, har Nylands väg- och vattenbyggnadsdistrikt för de nämnda övriga vägarnas vidkommande till disposition endast en dryg tredjedel av den anslagssumma som några andra distrikt för motsvarande vägbyggnadsändamål förfogar över. Landskapets behov av utbyggda och förbättrade vägar allmänt taget upphjälps inte genom att allt större summor anslås för byggande av motovägar och proportionellt allt mindre för det övriga vägnätet. Det är främst övriga riks-, stam- och s.k. sekundärvägar som allvarligt släpar efter inom det nyländska landskapet och i många fall är vägarnas skick inte bara skandalöst dåliga utan även livsfarliga. Det är att hoppas, att i varje fall en del av de finansmotioner, hänsyftande till vägförbättringar, som inlämnats till riksdagen, skall godkännas.

Maatalousbudjetti noudattaa viimevuotista supistavaa linjaa. Maatalouspääluokan, joka on ilmeisesti tietoisesti alimitoitettu, loppusumma nousee vain 4 %. Maatalouspääluokan osuus budjetissa supistuu suhteellisesti koko loppusummasta (Ed. L. Aalto: Paljonko väkiluku supistuu maataloudessa?). — Kyllä se supistuu, niin se on supistunut ennenkin vuosi vuodelta. Kyllä ed. Aalto sen tietää erittäin hyvin. Hän ehkä tietää sen paremmin kuin moni muu.

Maatalouspääluokan yleisperusteluissa on jälleen esitetty useita maatalouspoliittisia kannanottoja ja esityksiä. Uusilla järjestelyillä olisi niiden mukaan poistettava peltoa maataloustuotannosta tähän asti poistuneen alan 180 000 hehtaarin lisäksi 400 000 ha. Outo on myös kannanotto, jonka mukaan hallitus selvittää, miten maatalouden tukimuotoja olisi muutettava, ettei uudisraivaustoiminnan piiristä lähtöisin olevalle tuotannolle annettaisi tukea. Eihän uutta peltoa enää raivata, ei ainakaan niin paljon, että sitä tarvitsisi millään tavalla erillisesti mainita. Eiköhän hallitus sitä tiedä?

Viljelijäin tulokehityksen turvaamisen kannalta on pidettävä erittäin huonona perusteluissa esitettyä kohtaa, jonka mukaan selvite-

tään, miten hinta- ja tukijärjestelmää tulisi kehittää niin, että lisättäisiin koti- ja ulkomaisten kysyntätekijöiden vaikutusta viljelijäin tuotteista saamiin hintoihin.

Kun tasapainottamisesta jatkuvasti puhutaan, on syytä tarkastella jo olemassa olevia ratkaisuja. Tasapainottamisen pääpaino on ollut tuotannon supistamisessa. Tässä mielessä on luotu varsin monimutkainen toimenpideverkosto, joka koostuu seuraavista toimenpiteistä:

1) Pellonvarausjärjestelmä. Järjestelmän piiriin on tullut peltoa vuonna 1968 noin 85 000 ha, vuonna 1970 noin 50 000 ha ja vuonna 1971 noin 30 000 ha. Yhteisöjen osuus tästä oli vuonna 1970 noin 1 700 ha ja on vuonna 1971 noin 1 000 ha. Järjestelmä mahdollistaa pellon metsityksen. Pellonvarauspelloista on metsitetty tähän mennessä vähän vajaat 11 000 ha.

2) Luopumiskorvausjärjestelmä. Eduskunnalle annetun luopumiskorvausesityksen mukaan luopumiskorvausta maksetaan henkilölle, joka on myynyt 7—15 peltohehtaarin maatilansa valtiolle tai lisäalueeksi viljelijöille. Luopumiskorvaus, joka määrältään on enintään 20 000 mk, maksetaan pellosta vain silloin, kun se myydään metsittämistarkoituksiin, ja rakennuksista silloin, kun niillä ei ole uudelle omistajalle käyttöarvoa.

3) Syrjäisten peltolohkojen metsittäminen. Metsänparannuslakiin lisättiin vuonna 1969 säännös, jonka mukaan pellonvarausjärjestelmään kuulumattomien syrjäisten peltojen metsittämistä edistetään suorittamalla taimien lisäksi metsittämiskustannukset valtion varoista 500 markkaan asti hehtaarilta sekä suorittamalla tämän lisäksi alueen laajaperäisempään käyttöön siirtymisestä korvaus 500 mk/ha. Järjestelmän mukaan on metsitetty noin 9 500 ha.

4) Tuotannon rajoitukset valtion tiloilla. Valtion hallinnassa olevilla tiloilla on peltoa vuosina 1970—1971 jätetty viljelemättä valtioneuvoston päätöksen mukaan.

5) Kireä rehupolitiikka. Valtioneuvosto on kieltänyt tärkkelysrehujen ja valmiiden öljyväkirehujen maahantuonnin. Kotimaassa puristettuja öljyväkirehuja on voitu markkinoida kotimaahan vain valtioneuvoston vuosittain vahvistama rajoitettu määrä.

6) Lypsylehmien määrän vähentäminen. Pellonvaraustilojen lehmistä maksettiin vuonna 1969 teurastuspalkkiota 1 mk/lihakilo. Vuonna 1970 maksettiin lypsylehmistä yleinen 500 markan teurastuspalkkio, jos omistaja sitoutui pidättäytymään maidon tuotannosta kolmen vuoden ajan. Teurastuspalkkio maksettiin vuonna 1969 6 300 lehmästä ja vuonna 1970 noin 51 000 lehmästä.

7) Markkinoimismaksulaki. Vehnän osalta maksu on 3 p/kg ja maidon osalta 0.3 prosenttiyksikköä jokaista täyttä 20 milj. maitokiloa kohti, jolla meijerien vastaanottama maitomäärä on hinnoitteluvuoden aikana ylittänyt supistamisohjelman mukaisen määrän.

8) Lisätty markkinoimismaksu. Maataloustuotantoa harjoittavilta yhteisöiltä ja heidän uusilta vuokramiehiltään peritään 20 p/kg lisätty markkinoimismaksu heidän tuottamasta maidosta ja vehnästä. — Tämä on muuten kauhea laki.

9) Sianlihan ja kananmunien tuotannon rajoittaminen. Eduskunnalle on annettu lakiesitykset sianlihasta ja kananmunista perittävistä 20 %:n ylituotantomaksuista.

10) Maataloustulolain ylituotantopykälä. Maataloustulon vakaannuttamisesta annetun lain 3 §:n 5 momentin mukaan markkinoille tulleiden maito-, sianliha-, kananmuna- ja vehnämäärien kasvu, siltä osin kuin se ylittää vuoden 1968 tason, otetaan huomioon tavoitehintatasoa alentavana tekijänä siten, että puolet nousua osoittavasta prosenttiluvusta lasketaan kysymyksessä olevien tuotteiden saavutettujen hintojen lisäykseksi.

Sitten meillä on tuotantoa ohjaavia toimenpiteitä. Niistä voidaan mainita seuraavat. Naudanlihan tuotannon lisääminen. Tähän on pyritty korottamalla naudanlihan hintaa maataloustuloratkaisussa ja lisäksi rehuviljan viljelyn lisäämisellä. Valtion viljavarasto teki vuonna 1969 ja 1970 viljelijöiden kanssa markkinointivarmuuden antavia rehuviljan viljelysopimuksia, joihin liittyy vehnänviljelyn supistamisehto. Valtioneuvosto on vuosina 1970 ja 1971 alentanut vehnän hintaa 1 p/kg, mutta nostanut rehuohran ja rukiin hintaa 3 p/kg ja rehukauran hintaa 2 p/kg. Juuston ja rasvaisen maitojauheen tuotannon varmistamiseksi rajoitti maatalousministeriö kuoritun maidon palautuksen 30 %:iin.

Tuotteiden menekkiä on pyritty lisäämään seuraavilla toimenpiteillä. Ensinnäkin voin alennusmyynti. Se on tapahtunut yleisenä alennusmyyntinä, sosiaalialennusvoi, tuottaja-alennusvoi. Maidon tuottajille myydään voita alennettuun hintaan perimällä heiltä voin hinnanalennukseen tarvittavat varat maidon hinnasta. Tästä laistakin pitäisi päästä eroon mahdollisimman pian. Sitten voin ja margariinin hinta-

suhteen muuttaminen, kotimaisen viljan jaotusosuuden lisääminen vehnän osalta 85 %:sta 93 %:iin sekä rukiin osalta 25 %:iin sekä mallasohran tuonnin lopettaminen. Näiden toimenpiteiden, joita kansainvälisen mittapuun mukaan on pidetty varsin tehokkaina, seurauksena tasapaino onkin parantunut hieman. Ne ovat kuitenkin vaikuttaneet epäedullisesti maatalouden tulokehitykseen — tämä on tosiasia — hidastaneet maatalouden rakenteen kehittämistä ja saaneet myös maatalouden tuotantosuunnassa aikaan pitkällä tähtäimellä epäedullisia muutoksia. Tämä kaikki on näitten toimenpiteitten seurausta. Maidon tuotanto on supistunut. Meijereiden vastaanottama maitomäärä oli viime vuonna 5 % edellisvuotista pienempi. Tänä vuonna maitomäärä on edelleen supistunut, tammi—heinäkuussa 1.3 % viime vuoteen verrattuna. Voin valmistus supistui samaan aikaan 5 %. Koko vuoden osalta arvioidaan maidon tuotannon supistumisen olevan noin 3 %:n vaiheilla. Maitotuotteiden markkinointitilanne on olennaisesti parantunut nimenomaan voin osalta. Voin tärkein ostajamaa, Englanti on poistanut toistaiseksi tuontikiintiön, ja voin vientihinta siellä on noussut noin 5 markkaan kilolta. Myös voin kotimainen kulutus on voin ja margariinin hintasuhteen muutoksen jälkeen noussut. Valtion toimenpitein on tuotanto pyritty suuntaamaan maidosta lihaan. Naudanlihan tuotanto aleni kuitenkin viime vuonna 4.8%, 106 milj. kilon. Tänä vuonna näyttää tuotanto yhä alenevan noin 100 milj. kilon paikkeille. Sianlihan tuotanto on sen sijaan lisääntynyt. Maidon tuotannon supistamistoimenpiteiden seurauksena on kananmunien tuotanto kasvanut. Tuotannon arvioidaan nousevan noin 70 milj. kg eli 5 milj. kg viimevuotista suuremmaksi. Leipäviljan tuotannossa on tilanne tasapainossa. Kulumassa olevana satovuotena on laskettu kauppaan tulevan noin 310 milj. kg vehnää eli noin 100 milj. kg vähemmän kuin viime satovuonna.

Kokonaisuudessaan paremman tasapainon saavuttaminen tuotannon ja kulutuksen välillä on, paitsi viljelijäväestön tulotaso- ja työllisyyskysymys, vaikea kansantaloutemme ongelma, joka ei ole nopeasti ratkaistavissa. Valtion tasapainottamistoimenpiteisiin tulisi saada enemmän pitkäjännitteisyyttä. Tuotannon tasapainottamista varten laadittua toimenpideverkkoa tulisi yksinkertaistaa varsinkin luopumalla kaikista hintatasoa alentavista järjestelmistä. Pellonvarausjärjestelmä, jossa maan lopullinen käyttö jää avoimeksi, on pyrittävä korvaamaan muilla, pysyvämpään ratkaisuun tähtäävillä järjestelmillä, joissa myös tilakoon suurentamisnäkökohdat on riittävästi huomioitu. Sen korvaajiksi tulevat muodostumaan luopumiskorvaus- ja luopumiseläkejärjestelmät.

Maatalouspääluokan yksityiskohdista on todettava, että markkinoimismäärärahojen eli ns. pitkän momentin loppusumma on jätetty epärealistisen pieneksi. Kun tänä vuonna momentilla tullaan tarvitsemaan noin 800 milj. mk, olisi ensi vuodeksi pitänyt varata likipitäen sama summa esitetyn 672 milj. markan sijasta. Lihan, kananmunien ja viljan viennin toteuttamiseksi on varattu selvästi liian vähän. Samoin teollisuusvoin myyntiin on varattu vain noin puolet tarvittavasta summasta (Ed. L. Aalto: Kuka ne kaikki maksaisi?). — No, eihän tämä maataloussektori niin valtavan suuri ole kokonaisuuden kannalta katsottuna. — Huolimatta suuresti muuttuneesta voin markkinatilanteesta hallitus esittää jatkettavaksi tuottajavoijärjestelmää maatalousväestön vastustuksesta huolimatta. Momentin yksityiskohtaisesta, paljon hankaluuksia tuottavasta käyttösuunnitelmasta ei ole luovuttu. Tosin lihan ja viljan osalta on päästy yhteen nimikkeeseen, siis ettei joka viikko tarvitse neuvotella, miten tämä liha viedään maasta pois. Budjetin sokerintuotantotukeen olisi tarvittu noin 30 milj. mk, mutta on varattu vain 26 milj. mk, mikä ei riitä käytännössä. Pienemmistä asioista voidaan todeta, että esim. MTK:n esittämät rehujen rahtiavustukset eivät menneet nytkään lävitse, vaikka kysymyksessä olisi ollut vain 1 milj. mk. Myös lampaanlihan tuotantopalkkiot ja määräraha sianrehujen tutkimukseen jäi pois budjetista.

UKK-sopimuksen edellyttämä luopumiseläkejärjestelmä tulee voimaan ensi vuonna. Budjetin perusteluissa on maininta tästä, mutta luopumiseläkkeisiin tarvittavia varoja ei kuitenkaan ole siihen otettu.

Myönteisenä seikkana on todettava, että siirtoa maatilatalouden rationalisointirahastoon on lisätty 50 milj. markasta 60 milj. markkaan. Tosin ollaan vielä kaukana 100 milj. markasta, mikä tarvittaisiin, jotta rationalisointia voitaisiin todella tehostaa (Ed. Antila: Komitea ehdotti 140 milj. mk!). — Kyllä joka tapauksessa tähän tarkoitukseen tarvitaan rahaa ja aika paljon. Ja pitkällä tähtäimellä tämä on melko halpa ratkaisu, kannattava ratkaisu joka ta-

pauksessa. Varsinkin ensi vuonna tämän määrärahan tuntuvampi nosto olisi välttämätön luopumiseläkejärjestelmän edellyttämää maanostotoimintaa varten.

Maatalousväestön kannalta keskeisin kysymys tällä hetkellä on tulokysymysten hoito. Nyt valmistunut toimikunnan selvitys osoittaa todella, miten heikko tulonkehitys on ollut vuosina 1970 ja 1971. Nykyinen maataloustulolaki ja hallitussopimus edellyttävät, että maataloudesta saatava tulo pyritään kehittämään samalla tavalla kuin muiden vastaavien väestöryhmien tulotaso kehittyy (Ed. L. Aalto: Pitäisi verot myöskin maksaa samassa suhteessa!). — Kyllä me maksamme, siis maatalous maksaa veroa sen mukaan, mitä tulot antavat myöten. Pääasia on, että me muistamme sen, että maatalous maksaa veroa sen mukaan kuin laki määrää, ja lain on eduskunta siis tehnyt (Ed. L. Aalto: Saa valtavat poistot kaikista!). — Selvitys osoittaa kuitenkin, ettei läheskään tähän tavoitteeseen ole päästy. Selvityksessä on lain edellyttämää tulokehitystä, työpanosyksikköä kohden laskettaessa oletettu työpanoksen supistuvan koko elinkeinossa keskimäärin 5 % vuotta kohden. Tämän lisäksi on tilastojen osoittamaa maataloustuloa korottaa sellaisilla laskennallisilla erillä kuin maidon ja vehnän markkinoimismaksulla, voin hinnanalennusmaksulla ja tuotosmäärien kasvusta johtuvalla tavoitehintatason alentamisella, jotka luetaan maatalouden vakaannuttamisesta annetun lain tarkoittamaan maataloustuloon. Edellä mainitusta laskennallisesta tulosta huolimatta on lain tarkoittama maataloustulo noussut selvityksen mukaan vuonna 1970 vain 0.4 %, maaseudun työntekijäryhmien tulotason nousun ollessa vastaavana aikana 11.1 %, joten viljelijän saama tulo on todellisuudessa laskenut. Vuodelle 1971 laaditussa kehitysarviossa päädytään maataloustulon osalta 2.7 %:n nousuun, mikä sekin johtuu edellä mainittujen laskennallisten erien kasvusta. Sen sijaan maaseudun työntekijäin tulotason nousu tulee Tilastokeskuksen ennakkoarvion mukaan vuonna 1971 olemaan 14.5 %.

Syynä maataloustulon epäedulliseen kehitykseen työryhmä on todennut maatalouden tuottavuuden kasvun heikkenemisen ja vuoden 1969 jälkeen oleellisesti epäedullisimmiksi muodostuneet hintasuhteet. Samalla kun maataloustuotteiden hinnat ovat nousseet yleistä hintatason nousua hitaammin, on tuotantopanosten hintataso noussut sitä nopeammin. Kuluvana vuonna on tavoitehintataso edelleen jäänyt noin 1 %:lla saavuttamatta, mikä osaltaan on lisäämässä edellä mainittuja tuloeroja.

Kun maatalouden tulokysymys on nyt tuotu esille ja pätevin perustein, ei hallituksen ole syytä viivytellä asian ratkaisemista. Tarvittavat neuvottelut on ripeästi käytävä ja saatettava maataloustulo sille tasolle, jota maataloustulolaki ja hallitussopimus edellyttävät.

Av budgetens allmänna motivering för lantbruksanslagen framgår, att regeringen avser att bygga upp en ny prislag, som skulle vara mera konjunkturkänslig på prissidan än den nuvarande. Hur skall man sålunda samtidigt kunna garantera en rättvis inkomstutveckling såsom regeringen även i samma mening uttalar. En misstanke, som också smyger sig på den kritiska läsaren av detta avsnitt av budgetens motivering är, att uttalandet på denna punkt inte är så väl övertänkt. Denna misstanke stöds av andra dylika lösa tankar i lantbruksbudgetens motivering. Som en lös tanke måste man utan vidare uppfatta löftet att utreda, på vilket sätt man kunde frånta produktionen på nyröjd mark det statsstöd som ges annan lantbruksproduktion. Nyröjningen är så gott som obefintlig i vårt nuvarande läge. Känner man inte inom regeringen till den saken? Saken har således i praktiken ingen betydelse. Totalt har ju åkerarealen minskat med ca 60 000 hektar sedan 1965 och detta utan att de åkerreserverade områdena frångragits arealen. Annat löst tal i budgetmotiveringen förefaller att vara vad som sägs om skogsbrukets utveckling. Att det t. ex. skulle bli något slag av skogsvårdstvång. När det gäller statsskogarna har man ju redan i budgeten ökat anslagen så, att tvånget skulle närmast gälla bolagsskogarna. Inom de enskilda bondeskogarna har skogsvårdsläget utvecklats väl, och bättre kunde det märmast bli, om statens anslag för skogsvården enligt MERA-programmet skulle fullföljas. Visserligen ökas anslaget i budgeten av sysselsättningstekniska skäl, men något helt fullföljande av MERA är det ännu inte fråga om.

Det vore även på sin plats att regeringen klart säger ut vad som avses med utredningsarbetet, som bl. a. omfattar skyldigheten att idka skogsvård. De forstliga myndigheternas ställning, nya finansieringsmöjligheter och sist men inte minst förnyande av beskattningen. På vilket sätt har man tänkt förnya beskattningen? Sådana dunkla antydningar och formuleringar är endast ägnade att skapa irritation och oro och

bidrar ingalunda till den stabila och långsiktiga planering som vår skogshushållning skulle vara betjänt av.

Motiveringarna i budgeten om lantbruksnäringens anslag är sammantagna ett bevis för den avoga inställningen till lantbrukets utveckling och sålunda gett upphov till den nu utredda eftersläpningen. Att regeringen sedan ansett, att det s.k. långa momentet eller stödet för marknadsföringen av lantbruksprodukterna under år 1972 skulle kräva ca 150 milj. mark mindre än vad som nu är fallet under innevarande år är rent av märkligt. En positiv och realistisk anslagsbevillning för en utveckling av lantbrukets olika delar efterlyses.

Ed. S a l a m a: Herra puhemies! Eduskunnan käsiteltävänä olevasta, valtiovarainvaliokuntaan lähetettävästä vuoden 1972 tulo- ja menoarviosta voi sitä kokonaisuutena katsottaessa tehdä sen johtopäätelmän, että hallitus on käytettävissä olevin taloudellisin mahdollisuuksin pyrkinyt kansalaisten kannalta myönteiseen valtiontalouden hoidon ratkaisuun. Elämän perustarpeiden turvatekijät, kuten työllisyys, asuntokysymys, ja monet muut vaikeat asiat ovat saaneet niille kuuluvan huomion. Huomattavaa on, että hallitus on joutunut tekemään budjettiesityksensä ajankohtana, jolloin elämme maassamme nopeiden, suorastaan rajujen rakennemuutosten aikaa. Edellä mainittuun liittyvät kansainvälistä luokkaa olevat ilmiöt, jotka eivät suinkaan aina ole vaikutuksiltaan valtiontalouden hoidon kannalta myönteisiä, vaan ovat pikemminkin päinvastaisia. Osa näistä syistä ovat varsinkin pienelle kansakunnalle erittäin vaikeita. Me tiedämme mm., mitä merkitsee kaupan alalla kansainvälinen kilpailu. Tiedämme, että meidän taloudelliset mahdollisuutemme maailman supervaltojen ja suuruudeltaan niitä lähellä oleviin verrattuna ovat rajattuja ja näin ollen vaikeaselkoisia asioita vastuuta kantavalle maamme hallitukselle. Tähän kansainväliseen taloudelliseen riippuvaisuuteen viittasi käsitykseni mukaan toinen valtiovarainministeri Käkeläkin tämänpäiväisessä puheenvuorossaan. Lisävaikeutena asioiden kokonaishoidon kannalta on ajallemme ominaista myös se, että syntyy uusia, aikaisemmin tuntemattomia tai ainakin toisarvoisina pidettyjä ongelmia. Nämä ongelmat muuttuvat nopeasti suuriksi, jopa pelottaviksi. Tällaisina voidaan mainita mm. huumausaine- ja saasteongelmat. Niiden kohdalla on olemassa myös vaara, että aikaisemmat yhteiskunnalliset uudistusta ja korjausta kaipaavat epäkohdat, joista monet juuri raskaimpana tunnetaan maamme pienituloisen ja vähävaraisen kansanosan keskuudessa, jäävät uusien ongelmien varjoon jopa unohduksiin. Eduskunnalla on, demokraattisen yhteiskuntamuotomme suuriarvoisena oikeutena, arvostelun oikeus valtiontaloudesta, sen menoista ja tuloista päävastuuta kantavan kulloisenkin hallituksen tekemisistä, tekemättä jättämisistä ja mahdollisista virheratkaisuista. Käsitykseni mukaan ei käsiteltävänä oleva budjetti kuitenkaan anna syytä tai perusteltua pohjaa budjetin luettelonomaiseen kielteiseen ruotimiseen, mihin jo eräissä puheenvuoroissa on eksytty.

Eri hallintohaarojen kohdalla opetus- ja kulttuuritoimen kannalta kokonaisuudessaan monin tavoin myönteisen talousarvion opetusministeriön alaisen osan periaatteellisesti merkittävänä heikkoutena joutuu kuitenkin pitämään sitä, että aikuiskasvatuksen sille osalle, jota vapaat kansansivistysjärjestöt suorittavat, on osoitettu lisätukea liian vähän. Tämä budjetin heikkous on pyrittävä täällä eduskunnassa korjaamaan. Vapaa kansansivistystyö on maassamme jakautunut tavallaan kahteen, toisiaan silti lähellä olevaan osaan: opisto- ja laitosmuotoiseen sekä ns. järjestömuotoiseen sivistystyöhön. Edellistä edustavat ja suorittavat kirjastot, kansanopistot, kansalais- ja työväenopistot. Toisen puolen muodostavat lukuisat erilaiset kansansivistysjärjestöt, jotka harjoittavat ja organisoivat opistokerhotoimintaa laajojen väestöpiirien keskuudessa sekä tekevät uutta kulttuurityötä. Tällä työllä on pitkät perinteet. Se on ollut kulttuurielämämme saralla todellista pioneerityötä. Sitä on suoritettu aikanaan käytännöllisesti katsoen ilman yhteiskunnan tukea. Silti se on ollut monille tärkeä valmennus mm. erilaisia kunnallisia luottamustehtäviä vastaanotettaessa. Yhteiskunta, pääasiassa valtio, mutta enenevässä määrin myös kunnat, antaa tämänhetkisesti tälle järjestötyömuotoiselle sivistystyölle taloudellista tukea. Valtionavustusten määrän kasvusta huolimatta on valitettavaa, että tuki on toiminnan kasvuun ja merkitykseen nähden jäänyt riittämättömäksi. Tämän on eduskuntakin todennut hyväksyessään vuoden 1970 budjettikäsittelyn yhteydessä yksimielisesti ponsilausuman, jossa edellytetään kansansivistysjärjestöjen valtionavun nostamista työn arvoa ja merkitystä vastaavalle tasolle.

Käsiteltävänä oleva budjettiesitys sisältää joitakin lisäyksiä kansansivistysjärjestöjen määrärahoihin, mutta tuskin erehdyn olettaessani, että järjestöjen piirissä tunnetaan ymmärrettävistä syistä pettymystä korotusten pienuuden johdosta. Kun budjetin kokonaisnousu on noin 15 %:n suuruusluokkaa ja kun opetusministeriön pääluokassa monet kulttuuritoiminnot saavat nyt sinänsä kylläkin tarpeellisia lisäyksiä, jää kansansivistysjärjestöjen työn tuen lisäys alle 12 %:ksi. Ottaen huomioon aikaisemman jälkeenjääneisyyden kuten eduskunnan ponsilausumastakin ilmeni, sekä opintokerhojen määrän jatkuvan kasvun lähes 10 %:lla, jonka kasvun oletetaan budjettiperustelujen mukaan jatkuvan samaan tapaan myös lähivuosina, voimme siitä päätellä sivistystyön tulevaisuudelle paljon kielteistä. Korotukset kattavat tuskin tapahtunutta kustannusten nousua. Olemattomaksi jäävät näin ollen mahdollisuudet laajentaa ja kehittää toimintaa kasvavan vapaa-ajan asettamien suurten vaatimusten mukaisesti.

Käsitykseni on, että tämänhetkisesti ja tulevaisuudessa tarvitsemme tehokasta kansansivistysjärjestöjen opintokerho- ja muuta toimintaa. Tämä on tärkeätä, paitsi tietojen ja taitojen kehittämisen kannalta, myös siksi, että toiminnalla kokonaisuudessaan on tervehdyttävä vaikutus nykyajalle ominaisen, usein vahingollisenkin valmiin viihteen vastavaikutuksena.

Yhteiskunnallisen sivistystyön kentässä toimii tällä hetkellä kansalais- ja työväenopistoja sekä kansanopistoja. Hyvin myönteisenä kehityksenä näen valtiovallan toimenpiteen tänä syksynä aloittaneen kehitysvammaisille tarkoitetun Lehtimäen kansanopiston perustamisen sekä työmahdollisuuksien vastaisen luomisen opintotoimintaa kehitettäessä.

Vapaan kansansivistystyön omassa piirissä on oletettavissa, että budjetti aiheuttaa ristiriitojakin, koska monin tavoin yhteinen työkenttä on valtion tuen osalta liian eriarvoisessa asemassa. On sinänsä hyvä, että opistomuotoisen kansansivistystyön yhteiskunnallisesta tuesta on saatu viime aikana laki, joka takaa toiminnalle verraten korkean lakisidonnaisen valtionavun.

Järjestömuotoisen sivistystyön määrärahat ovat sen sijaan pääosaltaan harkinnanvaraisia. Opintokerhoitoiminnalla on kyllä omat lakinsa, mutta määrärahan suuruus on siinäkin jätetty täysin sen varaan, minkän valtion vuosittainen budjetti osoittaa varoja käytettäväksi. Käsitykseni mukaan on erittäin tärkeätä turvata järjestömuotoisen kansansivistystyön työskentelymahdollisuudet nykyistä tasaveroisemmin muun yhteiskunnallisen sivistystyön kentän kanssa.

Tietämäni mukaan suoritetaan järjestöjen piirissä parhaillaan selvitystä, joka osaltaan, kuten toivon, johtanee uusien lakiehdotusten tekoon ja sitä kautta vallitsevan nurjan tilanteen helpottumiseen, jopa poistumiseen. Lainsäädäntö on kuitenkin yksin riittämätön. Tarvitsemme lisäksi myös oikeaa ja riittävää arvostusta kansansivistysjärjestöjen työtä kohtaan. Tämä kehitys avaa uusia mahdollisuuksia tukeen sielläkin, missä laki ei siihen suoranaisesti velvoita.

Suomalaisessa yhteiskunnassa on koulu-uudistus parhaillaan suurena hallitsevana kulttuuriteemana. Asiassa on jo siirrytty käytännön toimenpiteisiin. Niille on ominaista pitkälle tulevaisuuteen tähtäävät toiminnat. Peruskouluuudistus merkitsee aivan oikein myös toisen asteen koulutuksen suunnittelua. Tämä on tehtävä myös mahdollisimman samanaikaisesti, sillä katkon syntymiseen ei ole varaa. Se olisi jopa kohtalokasta kansakuntamme elintärkeässä tulevaisuuden suunnittelutyössä. Kaiken ohella on pidettävä myös huolta siitä, etteivät ne ryhmät, jotka ovat kokonaisuuden rinnalla ehkä liian pieniä ja liian heikkoja, jää huomiotta kehityksessä. Erityisopetus ja -huolto tarvitsevat myös huomiota. Niiden piiriin kuuluu monia fyysisesti tai psyykkisesti vian tai vamman alaisia lapsia, jotka aikaisemmin on vain vapautettu oppivelvollisuudesta. Tämä vapautus ei kuitenkaan ole tuonut mielekästä ratkaisua heidän elämänsä mahdollisuuksiin, vaan he ovat saaneet elää usein unohdettuina armottoman lain alaisina.

Kun puhumme aikuiskasvatuksen ja -koulutuksen tarpeellisuudesta, ei sekään saa jäädä suurten uudistusten varjoon, sanahelinäksi, joka ei auta ketään. Käsitykseni mukaan on pidettävä täysin oikeutettuna sekä sivistyksellisen tasa-arvon että myös talouselämän tarpeiden kannalta, että aikuisväestölle luodaan samat koulutus- ja muut sivistysmahdollisuudet, jotka nyt on luotu tai luodaan heitä nuoremmille ikäpolville. Olemme suorastaan yhteiskunnallisesti velallisen paikalla monille kansalaisillemme, joiden osana on ollut jäädä puutteellisten, jopa täysin puuttuneidenkin opintomahdollisuuksien takia opiskelun ulkopuolelle.

Aikuisten ammatillisen koulutuksen järjestämisen rinnalla, jolle budjetissa on avattu entistä parempia mahdollisuuksia, tarvitaan lisäksi laajamittaista yleishyödyllistä ja yhteiskunnal-

lista kasvatus- ja koulutustoimintaa. Tätä suorittamaan tarvitaan myös vapaita kansansivistysjärjestöjä, jotka usein laajoihin ja edustaviin kansalaisjärjestöihin tukeutuvina voivat saada tämän toiminnan pariin myös sellaisia, jotka muutoin herkästi jäisivät ulkopuolelle. Kansansivistysjärjestöjä ei tule pitää yhteiskunnan itsensä suorittaman työn täydentäjinä, vaan työn tasa-arvoisina suorittajina, joita monissa tapauksissa muu toiminta ei voi korvata. Siksi tälle työlle tulee myös oikeutetusti osoittaa enemmän taloudellista tukea. Käsitykseni mukaan tuen lisäämisen jälkeenkin tämä työ tulee yhteiskunnalle halvemmaksi kuin mihin kustannukset laitosmuotoisesta toiminnasta tavallisesti nousevat.

Edellä mainitun perusteella toivon, että eduskunta budjettikäsittelyn yhteydessä suorittaa tarpeelliset korotukset kansansivistysjärjestöjen määrärahoihin ja että tämä jokavuotinen kipeä epäkohta saadaan joko lainsäädännöllä tai muilla järjestelyillä mahdollisimman pian poistetuksi. Vastuu kansansivistystyön menestyksestä kokonaisuudessaan on varauksettomasti meidän kaikkien yhteinen.

Ed. Karhuvaara: Herra puhemies! Maamme korkeakoululaitoksessa on tapahtunut varsin laajamittaista kehittymistä viimeisten kymmenen vuoden aikana. Viime vuosikymmenen puolivälissä luotiin opetusministeriön yhteyteen korkeakouluasiantuntijoista kokoonpantu korkeakouluneuvosto koordinoimaan korkeakoululaitoksen kehittämisohjelmia. Tämän neuvoston perustamisen eräänä johtavana kriteerinä oli huoli siitä, että ohjelmoimaton korkeakoululaitoksen laajentaminen saattaa johtaa jopa suuriin hukkainvestointeihin ja siten veronmaksajien varojen väärinkäyttöön. Näin ollen korkeakoululaitoksen sisäisten olojen perusteelliselle tuntemiselle asetettiin aivan erityistä painoa henkilöitä neuvostoon valittaessa.

Kuluneen kuuden vuoden aikana on neuvosto kokenut voimakasta arvostelua, mutta samalla se on aika ajoin toiminut erittäin tehokkaastikin tarjoten rationaalisia kehitysvaihtoehtoja toteutettaessa korkeakoulujen kehittämislainsäädännön velvoitteita. Korkeakouluneuvoston keskeisenä tehtävänä on ollut sen perustamisajatuksen mukaisesti lausua käsityksensä korkeakoulujen omista ehdotuksista valtion tulo- ja menoarvioon. Tämä koskee sekä uusien virkojen ja toimien perustamista että muita määrärahaesityksiä. Työtään varten on korkeakouluneuvostolla ollut käytettävissään sekä opetus- että valtiovarainministeriön asettamat budjetin raamit, korkeakoululainsäädännön yleiset velvoitteet sekä — mikä tärkeintä — tietämys korkeakoulujen opetus- ja tutkimusresursseista. Korkeakouluneuvoston jaostojen ja myös koko neuvoston kannanotoilla tulisi näin ollen olla erikoisen suuri paino. Tähän kytkeytyvät automaattisesti myös suunnitelmat uusien tiedekuntien ja korkeakoulujen perustamisesta sekä niiden toiminnan ohjelmointi.

Edellä esitettyä taustaa vastaan on varsin mielenkiintoista tarkastella hallituksen esitystä eduskunnalle valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1972 juuri yliopistojen ja korkeakoulujen osalta. Opetusministeriöltä saamiensa budjettiraamien mukaisesti korkeakouluneuvosto teki ehdotuksen 262 uuden opetusviran ja -toimen perustamisesta korkeakoululaitokseen, minkä lisäksi syksyllä 1972 toimintansa aloittavaan Kuopion korkeakouluun ehdotettiin 46 opetusviran tai -toimen perustamista. Tulo- ja menoarviossa ehdotetaan 272 viran ja toimen perustamista korkeakoululaitokseen, johon lukuun sisältyy Kuopioon perustettaviksi ehdotetut 36 virkaa tai tointa. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että Kuopion korkeakoulun virat ja toimet on sisällytetty muiden korkeakoulujen kehittämiskiintiöön, eikä niitä ole varsin monista lupauksista huolimatta otettu kiintiön ulkopuolelta budjettiin.

Lääketieteellisen opetuksen aloittaminen Kuopion korkeakoulussa on tärkeätä, mutta on valitettavaa, että tällä hallituksen omaksumalla menettelyllä vaikeutetaan muiden korkeakoulujen kehittämistä, mikä tosiasiallisesti merkitsee kiihtyvää jälkeenjääneisyyttä korkeakoulujen kehittämislainsäädännön asettamista tavoitteista.

Tätä taustaa vasten tuntuu jotenkin mielikuvituksselliselta budjetin perusteluissa oleva lausuma, jonka mukaan tullaan myös pyrkimään siihen, että lääkärien peruskoulutus voitaisiin aloittaa Tampereen yliopistossa syksyllä 1972. Jatko- ja täydennyskoulutuksen antaminen Tampereella on erittäin paikallaan, koska siellä on käyttämättä sellaista sairaalakapasiteettia, joka on syytä saattaa myös lääkärikoulutuksen käyttöön.

Saadut kokemukset ovat osoittaneet, että uuden peruskoulutuksellisen lääketieteellisen toiminnan aloittaminen on erittäin työlästä ja monitahoista. Katsooko hallitus, että jäljellä olevan 11 kuukauden aikana voidaan hoitaa kaikki se suunnittelu ja käytännöllinen toi-

minta, mikä tässä vaaditaan? On oleva mielenkiintoista seurata, miten hallitus — instituutio, jossa yhteiskunnan poliittinen tavoitteenasettelu on toteutettuna — osoittaa aktiivisuuttaan tulevan vuoden aikana tässä kysymyksessä. On paikallaan samalla todeta, että Oulun yliopistossa ei ole lääketieteellisen tiedekunnan osalta päästy vielä täyteen toiminnalliseen laajuuteen.

Kylmä realiteetti on, että jos Suomessa aiotaan samanaikaisesti rakentaa kahta uutta lääketieteellistä korkeakoulua, tähän tarvitaan kaikki korkeakoulujen kehittämislain lääketieteen pääalalle antamat varat. Nykyiset lääketieteelliset tiedekunnat eivät siis saisi mitään. Olen ottanut tämän asian vain esimerkiksi siitä, että jonkinlaista ohjelmoinnin puutetta on havaittavissa hallituksen korkeakoulusuunnitelmissa. Mutta ehkä on odotettavissa suuria rahavirtoja korkeakoulujen kehittämislain ulkopuolelta, vaikka sellaisesta tuskin on kysymys. Kokemuksethan ovat osoittaneet, että intoa riittää uusien korkeakoulujen perustamiseen, mikä tänä ylioppilastulvien aikana lieneekin tarpeellista, mutta niiden kehittäminen näyttää jäävänkin sitten toissijaiseksi asiaksi.

Viime aikoina on käyty paljon keskusteluja Helsingin yliopiston sijoittamiskysymyksestä. On laajalti tunnettu tosiasia, että nimenomaan humanistisilla aloilla yliopistossa vallitsee huutava tilanahtaus, joka olennaisesti vaikeuttaa opetuksen antamista. Helsingin yliopisto on esittänyt metsätieteellisten laitosten rakentamista Viikin opetus- ja koetilan alueelle. Tämä esitys, joka toteutettuna merkitsee Helsingin metsätalon vapautumista humanistien käyttöön, sai korkeakouluneuvoston kaikkien jäsenten puollon taakseen, ja viime viikon Ylioppilaslehti tietää kertoa, että koko ylioppilaskunta eli siis käytännössä koko Helsingin yliopistoyhteisö on tämän ehdotuksen takana. Korkeakouluneuvoston perusteltuun lausuntoon ei ole hallituksen taholla suhtauduttu vakavasti, sillä budjetissa ei löydy mainintaakaan yliopiston metsätieteellisen laitoksen sijoittamisesta Viikkiin eikä muustakaan ratkaisusta, joka helpottaisi yliopiston tilantarvetta.

Keskusteluissa, joita julkisuudessa käydään korkeakoululaitoksestamme, on viime vuosien aikana ollut etualalla melkeinpä vain niiden politisoituminen ja suunnitellut hallintouudistukset. Niiden varjoon on yleisessä tietoisuudessa taitanut alkaa jäädä se, että yliopistoissamme ja korkeakouluissamme suoritetaan tutkintoja, jotka tähtäävät jollekin virkauralle, ja tehdään kansainvälisestikin tunnustettua tieteellistä tutkimustyötä. Korkeakoululaitoksemme on kansallisen kulttuurimme kulmakivi. Sen kehittämiseen ja tukemiseen tulee kiinnittää vakavaa huomiota. Taloudellisissa vaikeuksissa kamppaileva korkeakoululaitos ei pysty toimimaan edes tyydyttävällä tavalla. Ei pidä kuvitella, että korkeakoululaitosta voidaan tarkoituksenmukaisesti kehittää antamalla vuodesta toiseen vain huutavimman senhetkisen tarpeen sanelema taloudellinen tuki. Tieteen edistämiseksi ehdotetaan myönnettäväksi 35 milj. mk eli 30 % enemmän kuin viime vuoden budjetissa. Tämä on tietysti myönteistä kehitystä, jonka toivoisi jatkuvan, mutta kun tiedämme, että kakunjakajia on monia, eivät siitä myönnettävät summat erillisille tiedeprojekteille, tieteellisille seuroille ja julkaisuille voi olla riittäviä niiden työn todelliseksi pitkäjänteiseksi tukemiseksi ja mahdollistamiseksi. Toivokaamme Suomen tieteen puolesta, että kansamme veikkaisi ja raha-arvat tekisivät kauppansa, jotta tieteemme pääsisi sille tasolle, johon sillä on mitä parhaimmat mahdollisuudet, ainakin mitä tutkijakapasiteettiin tulee.

Ilahduttavaa on todeta, että tutkimuksen tehostamiseksi laaditaan parhaillaan eri tieteenalojen runko-ohjelmia ja että valtion tiedeneuvosto tulee osallistumaan niiden painopistealojen määrittelyyn, joille varoja tulisi projektikohtaisesti ohjata. 15 uuden apurahan lisäys varttuneille tieteenharjoittajille on syytä panna merkille. Nyt siis jopa 45 varttunutta tieteenharjoittajaa voi saada maassamme apurahan. Näitä apurahan hakijoita kyllä lienee moninkertaisesti tämä määrä.

Valtion tiedeneuvosto on periaateohjelmassaan hyväksynyt tutkimusmäärärahojen lisäämisen. Älköön tämä jääkö miksikään ohjelmakohdaksi, vaan tehtäköön siitä totta. Valtion tieteellisten toimikuntien, ns. Suomen Akatemian, määrärahoja olisi lisättävä, jotta useammalle tieteellistä työtä suorittavalle henkilölle taattaisiin riittävä taloudellinen mahdollisuus suurimittaisten tutkimusten häiriöttömään suorittamiseen.

Herra puhemies! En ollenkaan epäile, etteikö hallituksessa riittäisi hyvää tahtoa maamme korkeimman opetuksen ja tieteellisen tutkimuksen edistämiseksi. Hyvä tahto ei kuitenkaan ole näyttänyt riittäneen, sillä budjettia lukiessa tuntuu sinikynä kulkeneen hyvinkin herkästi juuri

opetusministeriön toimialaan kuuluvien määrärahaehdotusten pois pyyhkimiseksi.

Ed. Härkönen: Herra puhemies! Valtion ensi vuoden tulo- ja menoarviota on ehditty kutsua monella eri nimellä. Myönteisimmät arviot ovat nimenneet sen sijoitus- ja yritysystävälliseksi. Tämä pitänee osittain paikkansa, kun otetaan huomioon, että budjettiesitykseen sisältyy varojen lisääminen mm. kehitysaluerahastolle 30 milj. markalla. Kehitysaluerahastohan pyörähti käyntiin vasta tämän vuoden aikana. Kuitenkin jo nyt on ollut havaittavissa yrittäjien suuri kiinnostus rahastoa kohtaan. Useille yrittäjille on jo pystytty myöntämään lainoja ja samalla saatu luoduksi uusia työpaikkoja. Erittäin toivottavaa olisi se, että rahastoa voitaisiin mahdollisimman tehokkaasti kehittää. Tämä tietenkin voi käytännössä tapahtua vain siten, että rahastolle osoitetaan riittävästi rahoja yritystoiminnan kehittämistä varten.

Myönteisenä pidän budjettiesityksessä myös sitä, että tiemäärärahoja on lisätty tehostetun kunnossapidon osalta, ei tosin aivan niin paljon kuin aloitteessani hallitukselle olen ehdottanut, mutta rahaa se on 35 nykymiljoonaa markkaakin, mikä on tehostetun kunnossapidon määrärahassa lisäystä edelliseen vuoteen. Tästä määrärahasta todettakoon, että se jakaantuu kaikista tasaisimmin eri alueitten kesken ja parantaa tehokkaimmin maantieverkostoamme ja liikenneyhteyksiämme, kun sitä vastoin tiepiireille tulevat varat tahtovat mennä aika tavalla harvoihin kohteisiin, kuten mm. tässäkin budjetissa on esimerkiksi Keski-Suomen läänin kohdalla. Yksityistiemäärärahoihin olisi saatava lisäystä. Viittaan vain keskustapuolueen edustajien taholta tehtyihin raha-asia-aloitteisiin.

Maatalouden osalta budjetti on aika tavalla säästöliekillä. Näkisin, että lähiajan tärkeimpänä tehtävänä tulisi olla maatalousväestön tulotason korottaminen. On hyvä, että hallitus on ryhtynyt asian korjaamiseksi toimenpiteisiin. Maatalouden tuotantokustannukset ovat kohonneet voimakkaasti mm. muilla aloilla tapahtuneen hinta- ja palkkakehityksen johdosta. Myös viisipäiväisen työviikon toteuttaminen muilla aloilla oli yksi huomattava kustannustason nostaja. Maatalous ei ole kuitenkaan saanut näistä mitään kompensaatiota, vieläpä tuottajahinnat ovat jääneet pahasti jälkeenkin. Maataloustuotteiden ja etenkin maidon tuottajahintaan olisi saatava kiireellisesti peruskorjaus, minkä jälkeen on myös huolehdittava siitä, että maatalousväestön tulotaso seuraa muiden alojen tulotasojen jatkuvaa kehitystä. Näiden epäkohtien korjaamista olemme yksimielisesti keskustapuolueessa vaatineet. Olisi toivottavaa, että kun hallitus on nyt asettanut määräaikaistoimikunnan selvittämään maatalousväestön tulotason kehitystä, niin se myös heti tulosten selvittyä ryhtyisi riittäviin toimenpiteisiin tuottajahintojen korjaamiseksi riittävälle tasolle.

Maa- ja metsätalousväestön keskuudessa on herättänyt tavatonta närkästystä kauppa- ja teollisuusministeri Salosen puheenvuoro 7. 8. Äänekoskella Metsäliiton Äänekosken tehtaiden 75-vuotisjuhlassa. Tässä arvokkaassa metsäteollisuuden juhlassa olisi valtiovallan tervehdyksen esittäjän luullut antavan tunnustusta metsänomistajille heidän ponnisteluistaan metsätaloutemme ja myös metsäteollisuuden kehittämiseksi. Näin ei kuitenkaan ministeri Salonen tehtäväänsä käsittänyt, vaan hän moitti ja syytti yksityismetsänomistajia siitä, että nämä ovat laiminlyöneet metsänhoitotyöt hakkuiden jälkeen eivätkä ole ministeri Salosen käsityksen mukaan huolehtineet uudistustöistä. Niinpä ministeri Salonen vaati, että metsänomistajilta olisi metsänmyynnin yhteydessä pidätettävä erityiselle sulkutilille 30 % metsänmyyntituloista eli kantorahoista. Tämänsisältöinen puheenvuoro olisi saanut jäädä pitämättä, etenkin kun oli metsänomistajien oman teollisuuden juhlasta kysymys. Juhla oli Keski-Suomen läänissä, missä valtakunnallisestikin ottaen on yksityismetsät hoidettu erittäin hyvin mm. verrattuna Mera-ohjelmankin tavoitteisiin. Todettakoon lisäksi, että yksityismetsänomistajat jo nytkin joutuvat sijoittamaan metsien uudistamiseen hyvinkin paljon varojaan, joten vähäisimmässäkään määrin laiminlyönneistä ei voida heitä syyttää.

Edellisen ministeri Salosen puheenvuoron kanssa ainakin yhtä voimakas hyökkäys maataloutta ja viljelijäväestöä kohtaan oli täällä sos. dem. puolueen ryhmäpuheenvuorossa ed. Valde Nevalaisen esittämä syytös viljelijäväestön vaikeuksien paisutteluista ja paljoista tukiaisista, jotka hyödyttävät ed. Nevalaisen mukaan vain suuria isäntiä. Kaikesta huomaa, että ed. Nevalainen ei tunne tai ei sitten halua tunnustaa, että maataloutemme luonne on voimakkaasti pienviljelijävaltaista. Onhan alle 10 peltohehtaarin tiloja lähes 80 % kaikista maamme tiloista. Varmasti ainakin nyt täällä kuullun sos. dem. ryhmäpuheenvuoron perusteella viimei-

setkin pienviljelijät kaikkoavat sos.dem. puolueen suojista, koska sos.dem. puolue kautta linjan pyrkii vain vaikeuttamaan pienviljelijäväestön toimeentuloa.

Yksityismetsätalouden määrärahoja on budjetissa lisätty. Olisi kuitenkin toivonut, että valtiovallan taholta saataisiin varoja nykyistä enemmän yksityismetsätalouden kehittämiseen sellaisilla aloilla kuin metsänomistajien koulutukseen sekä vajaatuottoisten metsien uudistamiseen jne, koska näistä aiheutuu usein ylivoimaisia kuluja yksityismetsänomistajille eivätkä ne paljon mainostetut kantorahat riitä uudistustöiden suorittamiseen.

Keski-Suomen läänin kohdalla ei budjettiesitykseen sisälly määrärahaa Jyväskylän autokatsastusaseman rakentamista varten. Toivon, että tämä määräraha voitaisiin ottaa lisäyksenä ensi vuoden talousarvioon. Autokatsastuskonttori toimii Jyväskylässä puutteellisissa tiloissa, ja varsinainen katsastustyö suoritetaan taivasalla. Kuitenkin Jyväskylän katsastuskonttorin tarkastamien autojen lukumäärä on vuosittain huomattavasti yli 30 000 kpl ja Jyväskylä kuuluu maan suurimpiin katsastuspiireihin ajoneumääriin nähden. Nyt kun katsastuskonttorille on voitu osoittaa sopiva tontti, olisi budjettiin otettava määräraha tontin ostamista ja aseman rakentamista varten. Tämä olisi tarpeen katsastusmiesten työn kannalta kuin myös tehtävien rationalisoinnin ja liikenneturvallisuuden parantamisen vuoksi.

Edelleen näkisin hyväksi, että opetusministeriön hallinnonalaan kuuluva peruskouluuudistus voitaisiin aloittaa nyt ensi vuonna myös Keski-Suomessa niissä kunnissa, joissa kokeiluperuskoulut ovat jo olleet toiminnassa. Toivoisin, että tehtyjen aloitteiden pohjalta voitaisiin valtion tulo- ja menoarvion määrärahaa 13 milj. markasta korottaa 19 milj. markkaan. Tämä tekisi oikeutta myös niille alueille, Jyväskylä mukaan luettuna, joissa tällä kertaa kouluuudistuksen toteuttamisella olisi erittäin kiire. Määrärahan lisääminen peruskoulun aikataulun nopeuttamiseksi olisi perusteltavissa myös sillä, että viimeisten toteuttamisalueitten toteutus koko maassa siirtyy aivan liian pitkälle tulevaisuuteen, ellei määrärahoja voida huomattavasti lisätä. Näkisin, että peruskoulu-uudistus on yksi merkittävimpiä yhteiskunnallisia uudistuksia ja sen toteuttamisen on toivottava tapahtuvan tasapuolisesti myös maan keskialueilla olevia kehitysalueita sortamatta.

Ed. Pursiainen: Herra puhemies! Katson aiheelliseksi käyttää puheenvuoroni etupäässä puuttumalla ed. Westerholmin täällä esittämään tuomiopäivän saarnaan. Vaikka aineellisista kysymyksistä käytävä keskustelu ja kamppailu eri väestöryhmien taloudellisen hyvinvoinnin puolesta viekin pääosan ajastamme ja voimistamme kansanedustajina, löisimme kohtalokkaalla tavalla laimin vastuumme, jos näköalamme ei yltäisi sellaisia kysymyksiä laajemmalle.

Budjettiesityksen tarkoituksena on hahmottaan ne päälinjat, joiden mukaan työtätekevien ihmisten luomat kansalliset voimavarat tullaan tulevana vuonna käyttämään. Budjettikeskustelussa ei siis ole kysymys vain tästä tai tuosta yksityisestä määrärahasta, mikä maan alue tai mikä vestöryhmä sen saa nautittavakseen. Jokaisen budjettiesityksen pohjana ja taustana on tietty näkemys siitä, mikä tulevaisuuden suomalaisen elämänmuodon sisältö on oleva. Budjetti ei siis ole pelkkää talouspolitiikkaa, vaikka se keskeisesti on sitäkin. Sen ohella se on perusarvojen asettamista määräjärjestykseen. Ed. Westerholm on mielestäni oikein havainnut, kuinka nykyisen arvojärjestyksen vallitessa tapahtuu ihmisten järkyttävää vieraantumista toisista ihmisistä ja oman elämän mielekkyyden kadottamista. Elämänmuoto, jonka kapitalistinen yhteiskunta meille tarjoaa, ei anna ihmiselle sitä elämän sisältöä, joka tekisi mahdolliseksi käytössämme olevien elämänvuosien käyttämisen omaksi rikkaudeksi ja kanssaihmisten parhaaksi. Seurauksena on laajenevien ihmisryhmien ajautuminen omaa itseään tuhoavaan elämäntapaan, jota ei ainoastaan päihteiden ja piristeiden ylenmääräinen käyttö, johon ed. Westerholm viittasi, vaan vielä laajemmalle levinnyt erityisesti keski-ikäisen väestön lääkeaineiden ylenmääräinen käyttö osoittaa.

Armottomassa yhteiselämässämme monenlaiseen aineelliseen riistoon liittyvät myös henkisen riiston eri muodot, joihin vastavaikutuksena on väkivallan huolestuttava voimistuminen yhteiskunnassamme. Rahan voimalla voiton tavoittelun tarkoituksessa markkinoitu amerikkalainen väkivaltakulttuuri tunkeutuu yhä syvemmälle suomalaiseen elämään. Kaupallisessa tarkoituksessa myyskennellyt valheelliset ihanteet vääristävät läheisimpiäkin ihmisten välisiä suhteita. Avioliiton piirissä tapahtuu henkistä ja aineellista riistoa, ja miehen ja naisen on vaikea löytää sukupuolista iloa toveruuden ja tasavertaisuuden merkeissä avioliiton ulkopuolellakaan.

Kun kansanedustaja Westerholm näihin asioihin kiinnittää tällä foorumilla huomiota, se ei ole hymähdyksellä kuitattavaa. Korkeimmankin poliittisen päätösvallan tasolla on etsittävä keinoja, miten kansakuntana ja yhteiskuntana voisimme etsiä parannusta tilanteeseemme, joka uhkaa ajautua umpikujaan. Ed. Westerholmin huomiot henkisestä hädästä vain ovat kovin ahtaat ja supistuvat vanhakantaiseen uskonnolliseen syntiluetteloon. Parannusreseptikin on hänellä keskiajalta kotoisin. Juoppous, haureus, huoruus ja väkivalta eivät toki ole asioita, joista päästäisiin eroon muodostamalla tänne totalitäärinen, uskonnollinen pappisvalta, joka kansalaisten elämää yksityiskohtaisin määräyksin säädellen estäisi hairahtumisten tapahtumisen julkisesti. Nämä hairahdukset ovat oireita, joilla on omat syynsä. Sensuurimentaliteetin lietsominen olisi kuumepotilaan hoitamista jääkylvyillä. Oireet kyllä siten saataisiin katoamaan, mutta itse tauti kääntyisi pahemmaksi.

Ihmisten henkistä hätää aineellisesti suhteellisen hyvinvoivan yhteiskunnan keskellä ja sen seurauksena olevaa päämäärätöntä, hukkaan tuhlattua ihmiselämää on sen sijaan kohennettava etsimällä perusteissaan toiselle pohjalle nojautuvaa elämänmuotoa, perusteissaan toiselle pohjalle nojautuvia ihmisten välisiä suhteita. Sen elämänmuodon tuntomerkkinä pitää olla solidaarisuuden, joka tekee jokaisen kansalaisen elämän aineellisesti turvatuksi. Taloudellinen turvallisuushan on ehdoton edellytys ihmisarvoiselle elämälle. Ihmisten eriarvoisuus on hävitettävä, on suotava jokaiselle mahdollisuus kehittää omia kykyjään siten, että jatkuvasti lisääntyvä vapaa-aika osattaisiin käyttää henkiseen rikastumiseen eikä elämää tuhoavien kiihokkeiden etsimiseen. Työväenluokan tarkoituksellinen henkinen köyhdyttäminen ja köyhänä pitäminen, siitä syystä tapahtuva, että joillakin etuoikeutetuilla olisi mahdollisuus sisältorikkaaseen elämään, on saatava loppumaan luomalla koulutuksen demokratia ja luomalla virikkeitä täynnä oleva elämänympäristö myös työväenluokalle.

Liikeyritysten yhtyneen rintaman tähän asti menestykselliselle pyrkimykselle nostaa valtaan valheelliset, kaupalliset elämänarvot, on pantava sulku. On tehtävä mahdolliseksi ihmiskeskeinen, kokonaisvaltainen, demokraattinen yhteiskunnan suunnittelu, joka luo kaikille yhteiskuntaryhmille varallisuudesta riippumatta sellaiset olosuhteet, joissa eläminen ilman pahoinvointia on mahdollista. Suurimpien yritysten etuihin skandaalimaisesti mukautuva kasvavien asutustaajamien suunnittelu on sellainen ajankohtainen seikka, jonka pitäisi ed. Westerholmillekin osoittaa, että ihmisten viihtymättömyys yhteiskunnassamme kaikkine kieteisine seuraamuksineen johtuu paitsi saatanan myös taloudellisten eturyhmien juonista. Mutta kansanedustaja Westerholm haluaa mieluummin moraalisaarnoja kuin yhteiskunnallisen pahoinvoinnin todellisten syiden paljastamista. Ed. Westerholm haluaa sydänten katumusta ja parannusta, mutta samanaikaisesti hän torjuu ne yhteiskunnalliset muutokset, mihin sydämen katumuksen ja parannuksen olisi johdettava, jos se olisi aitoa. Ed. Westerholmin henkilökohtaista vilpittömyyttä en halua asettaa kyseenalaiseksi. Voi olla, että hän itse ei havaitse, mille asialle hänet on valjastettu. Saarnaamalla vavahduttavin äänenpainoin moraalisesta rappiosta ja yhteiskunnan epäkohdista hän saa mukaansa vilpittömän, ahdingossa elävän kansan, joka ei huomaa, että ed. Westerholmin saarnan jälkeen ei ohjelmassa enää muuta seuraakaan kuin loppurukous ja virsi.

Kristillinen liitto kieltäytyy johdonmukaisesti tekemästä poliittisia johtopäätöksiä epäkohdista, joita se luettelee saadakseen varattoman väestön kannatusta itselleen. Tämä tuli erittäin räikeällä tavalla esille esimerkiksi Lappeenrannan kirkkopäivillä, joissa ed. Westerholmin ryhmä näkyvästi esiintyi. Ed. Westerholm tovereineen esti tärkeän ponnen tulemasta hyväksytyksi. Tässä ponnessa vaadittiin tutkimusta suoritettavaksi siitä, ketkä ovat todella vähäosaisia suomalaisessa yhteiskunnassa, ja erityisesti siitä, onko vähäosaisten asiaa mahdollista ajaa kajoamatta etuoikeutettujen etuoikeuksiin. Etuoikeutettujen etuoikeuksiin puuttumisesta Kristillinen liitto nimenomaan ei halua edes tietääkään mitään, vaikka vähäosaisten kurjuudesta kiinnostuneena se kyllä esiintyy. Mutta suomalaisen yhteiskunnan vähäosaisten osaa ei voida auttaa joutumatta samalla polkemaan suuren rahan varpaille. Niin kauan kuin ed. Westerholm kumppaineineen syystä tai toisesta sitä aristelee, on heidän kaunis moraalisaarnansa täällä eduskunnassa ja tuolla kansan keskuudessa vain kilisevä kulkunen ja helisevä tiuku. Ed. Westerholm nimenomaisesti ilmoitti todellisen etuoikeutettujen puolelle asettuvan kantansa käyttämässään puheenvuorossa ilmoittamalla jyrkästi vastustavansa taloudellisen päätöksenteon siirtämistä kansanvaltaisen valvonnan piiriin. Ainoa tehokas keino työväestönkin

etujen huomioon ottamiseksi taloudellisessa päätöksenteossa on hänelle kauhistus. Ed. Westerholmin ja hänen hurskaitten puoluetovereittensa tulisi tehdä avoimesti se valinta, jonka he käytännössä jo ovat tehneet: joko olette keisarin ystäviä, rahan vallan liittolaisia, tai sitten olette vähäosaisten ystäviä, mukana siinä rintamassa, mikä on koottava valtaansa kasvattavaa suurpääomaa vastaan.

Lopuksi lyhyesti budjetista yleensä. Tämä esillä oleva budjettiesitys, porvarillinen, yksityisen kulutuskysynnän rajoittamiseen tähtäävä, pääoman etuja noudatteleva budjettiesitys herättäköön seuraavia vakavia ajatuksia etenkin työväestön ja kaikkien vasemmistopuolueita äänestävien kansalaisten keskuudessa.

Ensinnäkin: Mitä siitä seuraa, kun maan vähävaraisinta väestöä edustava poliittinen voima, kansandemokraattinen liike ei ole mukana vaikuttamassa hallituksen ratkaisuihin? Toiseksi: Mitä siitä seuraa, kun työväestöä edustavat puolueet on ajettu erilleen, sosialidemokraatit naitettu porvarien kanssa epäsäätyiseen avioliittoon ja pakotettu porvariston tahdon mukaiseen taloudenpitoon? Kolmanneksi: Mitä siitä on seuraava, kun maan talous aiotaan entistä kiinteämmin sitoa kapitalistisen maailmantalouden epävakaisuuteen ja sen sisäisiin ristiriitoihin ja niiden seuraukset sälyttää palkansaajaväestön kannettaviksi, kuten nytkin on tehty tässä budjetissa? Ja neljänneksi: Mitä siitä seuraa ja on seurannut, että maamme vasemmistovoimat eivät vieläkään ole voineet sopia yhteisestä ohjelmasta kansanvaltaisen, pitkällä tähtäyksellä tapahtuvan kansantalouden suunnittelun toteuttamiseksi?

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Ovat olleet tympäisevää kuultavaa hallituspuolueiden eräiden edustajien puheenvuorot siitä, miten erinomainen onkaan tullut valtion tuloja menoarviokirjasta vuodelle 1972. Kuitenkin se on eräänlainen jännityskirja, jonka punaisena lankana on kansan reaalisen ostovoiman supistaminen hintoja ja maksuja sekä veroja korottamalla. Ennen kaikkea se on selvä viittatie kansanvallan kaventamisessa, joka on kansanrintamahallituksen päivänselvä pyrkimys ja päämäärä.

En voinut olla masentumatta kuultuani keskustapuolueen ryhmäpuheenvuoron kansanedustaja Haukipuron suusta. Entinen kunniakas maalaisliitto on vajonnut niin alas, että sen ryhmän äänitorvena oleva henkilö ylistää sellaisia kansanvallan maahan polkemisia, joita tämä budjettiesitys jälleen näyttää jyskyttävän rauta-anturalla. On tympäisevää muutenkin suomalaisesta demokratiasta puheenollen kuunnella sellaista ylikehumisen kakofoniaa, jota ed. Haukipuro päästeli. Erikoisen oireellista tämä on ryhmän taholta, joka on antanut ratkaisevan sysäyksen seuraaville kansanvallan tuhoa edistäville päätöksille ja toimenpiteille:

Hyväksymällä harvainvallan sisärenkaan harjoittaman pakkopolitiikan, jossa muutama harva sisärenkaaseen kuuluva johtaja määrää, mitä kukin kansanrintamapuolueisiin lukeutuva edustaja saa äänestää tai antaa julkisuuteen lausuntoja. Ottamalla valtion budjettiin säännöllisesti toistuvat puoluetukimäärärahat, joiden määrät eri momenteilta nousevat yli 100 milj. markkaan. Tällä on kansa pakotettu vaikeasti irtisaatavilla veromarkoilla tukemaan sellaistenkin kumouksellisten voimien toimintaa, joiden päämääränä on tarvittaessa vaikka väkivalloin muuttaa maa sosialistiseksi yhden puolueen maaksi, jossa kaikkinainen kokoontumisen, sanan ja ajatuksen ja ilmaisun vapaus on maahan poljettu (SKDL:n ryhmästä: Mikä se on?). — Siellä kai paremmin tiedetään. — Tähän liittyvänä viimeisenä huipentumana hyväksymällä kakistelematta ns. poliittisten sihteerien palkkaamisen eri ministeriöihin, jolloin tähän käytetään lähes 600 vanhaa milj. mk. Tämä toimenpide tulee olemaan eräs naula kansanvallan ruumisarkkuun, sillä Suomen kansalla on huonot kokemukset politrukeista, olkoot ne sitten minkä ismin palkkarenkejä tahansa. Hyväksymällä poliittista rämettymistä ja kansanrintamadiktatuurin harvainvaltaa pönkittävät poliittiset nimitykset korkeille virkapaikoille, jolloin taito, kokemus ja koeteltu kansalaiskunto ovat sivuseikkoja, ja pääasia on, että nimitetyksi tulee henkilö, jolla on oikean värinen jäsenkirja. Hyväksymällä sosialisoimista voimakkaasti lisäävän lain ja pakkopäätöksen toisensa jälkeen, joilla nujerretaan tässä maassa vapaa suomalainen talonpoika ja kaikkinainen vapaa yritteliäisyys. Hyväksymällä talonpojan tappolinjan jolloin pelto- ja lehmäpaketeilla, ylettömällä verotuksella, kustannusten murhaavalla nousulla, korkokannan nostamisella, kireän rahan politiikalla ja monilla muilla toimenpiteillä on saatettu tuhannet pienviljelijät tiloiltaan mieron tielle kaupunkien slummiköyhälistöksi, tahdottomaksi ja katkeroituneeksi ihmiseksi, joka elää ilman tulevaisuutta ja elämän uskoa. Hyväksymällä ulkopoliittisen syrjimisen pysyväksi

sisäpolitiikan aseeksi, jolla leimataan epäluotettavalla leimasimella vilpittömiä isänmaan parhaaseen pyrkiviä kansalaisia. Hyväksymällä kansanvallan irvikuvaksi muodostuneen eriarvoisuuden, jolle ovat tunnusomaisia valtavat tuloerot eri tulonsaajaryhmien välillä, johtajakultti ja mistään piittaamaton etujen ja asemien saalistaminen. Hyväksymällä sen, että tässä maassa sodan ankaran tuliahjon läpäisseet rintamaveteraanit ja muut tulen alla olleet ja velvollisuutensa täyttäneet yritetään rinnastaa lähes isänmaan pettureiksi, ja heidän oikeutetut ja perin vähäiset toivomuksensa edes jotenkuten siedettävän minimitoimeentulon saamisesta jäävät anteeksiantamattoman vähäiselle huomiolle.

Näitä ja monia muita kansanvaltaamme murentavia toimenpiteitä keskustapuolue on ollut ratkaisevana osapuolena edesauttamassa ja viemässä tielle, josta on vaikeata palata, yhdessä sosialidemokraattien, kommunistien ja pienten kansanpuolueiden kanssa, joilla viimemainituilla ei ole muuta pyrkimystä kuin paistatella päivää valtioneuvoston linnan kupeella.

Pienenä valopilkkuna tähän ikävään syksyyn tulee se, että Suomen maaseudun puolueen tämän eduskuntakauden alussa eduskunnalle jättämä kirje ns. eduskunnan suuren kavallusväärinkäytöksen perinpohjaisesta tutkimisesta on aiheuttanut edes sen verran ryhdistäytymistä, että on todettu, että on muitakin syyllisiä kuin tuomari Feiring, josta tehtiin yksin syyntakeeton ja piilorahastaja, vaikka kysymys on aivan selvästä kansan oikeustajun turruttamisesta ja loukkaamisesta. On hyvä tässäkin muistuttaa, kuinka keskustapuolueen ja muiden nykyisessä kansanrintamahallituksessa olevien puolueiden edustajien taholla pidettiin ennenkuulumattomana pyhäinhäväistyksenä, että Suomen maaseudun puolue uskalsi kääntyä eduskunnan puoleen, jonka edustajiensa välityksellä tulisi olla koko kansan omanatuntona. Yritettiin tyrmätä ryhmämme oikeutettuakin oikeutetumpi vaatimus, että kansaa puolustanut häväistysjuttu, omalaatuisuudessaan hämmästyttävä skandaali tulisi kaikkine perusteineen päivänvaloon. Ja kuitenkin tämä suuri kätkentärikos on omalla armottomalla maineellaan vähentänyt suunnattomasti eduskunnan ja hallituksen sekä tähän kuuluvien instanssien arvovaltaa. Erikoisesti näin on käynyt keskustapuolueen kohdalla, jonka on todettu jatkuvasti esittävän kaksinaismoraalia valtiollisissa asioissa.

Tämän budjetin loppusumma nousee jo lähes 13 mrd. nykymarkkaan. Se ei tule olemaan lopullinen budjetoitava rahamäärä, vaan monen monta lisätalousarviota on vuoden varrella käsiteltävä. Hallituspuolueiden edustajat kehuvat budjettia kilvalla yrittäjätoimintaa edistäväksi, kehitysalueystävälliseksi ja ihmisläheiseksi. Irvokkaammin ei enää voida laatusanoja asettaa, kun koetetaan heittää saippuata kansa silmiin. Ei kansa niin tyhmää ole, etteikö se näe tämän saippuasumun lävitse, mikä on totuus. Joka puolella kehitysalueilla ja muuallakin maassa kuolee itsenäinen yrittäjä toisensa jälkeen. Tuhansissa ovat luettavissa tämän edeltäjän, niin ikään ihmisystävälliseksi ja yrittäjäystävälliseksi mainostetun budjetin aikana kuolleet yritykset.

Kuinka tulo- ja menoarvio voi edistää kehitysalueiden elinkeinoelämää, kun mm. tuhannet kuorma-autoilijat, henkilö- ja taksiliikenteen harjoittajat, koneurakoitsijat, vähittäiskauppiaat ja palveluammattien harjoittajat ovat tänä vuonna joutuneet kestämättömään tilanteeseen ja lopettavat toimintansa? Autoja myyvien liikkeitten henkilökuntaa on joutunut noin 5 000 työttömiksi, kodin koneita, radio- ja TV-vastaanottimia, monia sähköalan laitteita ja koneita myyvistä liikkeistä on saanut niin ikään tuhatmäärin työttömiksi joutuneita lähteä nostelemaan kohti tuntematonta päämäärää. Kun maataloudessa on voitu todeta, että noin kymmenessä vuodessa traktorien ja työkoneiden hinnat ovat nousseet 2.5-kertaisiksi ja samanaikaisesti maidon tuottajahinnan nousu on ollut vain 20—22 %, niin ymmärtää sen pohjattoman kurimuksen, johon tämän maan vapaata omistusta ja itsenäistä yrittämistä säilyttävä kansanosa on joutumassa.

Ei ole ihme, että kun puolueemme eduskuntaryhmä viime kesänä vieraili kehitysalueilla ja myös eräissä kehittyneissä maakunnissa, niin kuntien johto- ja luottamushenkilöiden ja tavallista kansaa edustavien ihmisten hätä oli jotakin järkyttävää. Kävimme mm. Etelä- ja Pohjois-Hämeessä, Keski- ja Etelä-Pohjanmaalla, Oulun läänissä ja Lapin läänissä, Keski-Suomessa ja Mikkelin läänissä. Kaikkialla ollaan lievästi sanottuna hämmästyneitä siitä kyynillisestä ja kansan ostovoiman ja hyvinvoinnin murskaavasta talouspolitiikasta, jonka tämä kauko-ohjattu kansanrintamahallitus on omaksunut.

Niin sanottu pistevero eli liikevaihtoveron lisävero sai karmeine seurauksineen yksimielisen tuomion. Muistuu mieleen, että tavalliselle kansalle ja heidän vaikeuksilleen kovin vieras valtiovarainministeri C. O. Tallgren vannoi tässä samassa salissa viime kevätistuntokauden

viimeisinä päivinä, että pistevero ei tule missään tapauksessa olemaan voimassa kuin tämän vuoden loppuun. Nyt on annettukin ymmärtää, että siitä on tarkoitettu pysyvä vero. Niin meni sekin vala variksen valaksi. Ehkä sille tulee nyt uusi vastine. Kun tallgren on suomeksi männynoksa, niin tästä valasta kai tulee sitten männynoksavala. Männynoksalta lienee kansansadun variskin valansa vannonut.

Kuten sanottu, kehitysalueilla eletään syvässä huolestumisen tilassa, tekisi mieli sanoa koomassa. Tämän hallituksen kykyyn ja tahtoon kohentaa maamme syrjittyjen alueiden ja ihmisten asioita ei alkuunkaan luoteta. Sitä todistavat kymmenien paikkakuntien kokouksissa esitetyt mielipiteet, jotka tuomitsevat tämän kansanrintamahallituksen politiikan aivan musertavasti. Kun näin on, luulisi hallituksen ymmärtävän, mitä sen rooliin oikein sisältyy, eikä harjoittavan tällaista kamikaze- eli itsemurhalentäjätaktiikkaa, jolla hallitus iskee päänsä, lainatakseni Honkajoen sanoja Tuntemattomasta sotilaasta, Karjalan mäntyyn. Jos se tässä tapauksessa onkin Karjalaisen ja Tallgrenin mänty.

Omaa luokkaansa on hallituksen sosiaalipolitiikan harjoittaminen. Toinen sosiaaliministeri kiertelee omassa ja vähän toisissakin maakunnissa puhumassa muunnettua totuutta siitä, että rintamasotilaille nyt annetaan ennätyksellisen paljon eli yli 300 milj. mk. Tämähän on juuri sama summa, jonka rintamaveteraanit, joihin olisivat myös kuuluneet sotavankeudessa olleet, internoidut, sotalesket määrätyissä tapauksissa, työvelvolliset ja naistyövoima, olisivat saaneet, mikäli meidän lakiesityksemme olisi tullut eduskunnassa hyväksytyksi. Tällainen puhe ministerin suulla esitettynä on kuitenkin saanut yksimielisen paheksumisen maakunnissa. Rintamasotilaiden eläkelain mukaisiin eläkkeisiin on tulo- ja menoarviossa varattu 70 milj. mk. Ei se siitä muuksi muutu, vaikka kuinka jesuiittamaisesti yritettäisiin väittää mustan olevan valkoinen. Syystäkin sotiemme veteraanit ovat katkeria ja ovat yhä yksimielisimpinä meidän puolueemme ohjelman takana. Ikävällä tavalla ed. Haukipurokin ryhmäpuheenvuorossaan ylisti lapsellisesti lakia, joka virkavaltaisuudessaan eriarvoisuutta lisäävässä mielessä ja sekavuudessaan hakee vertaistaan sosiaalipoliittisessa lainsäädännössä. On helppo sanoa, että "teidän esityksenne ovat mielettömiä", mitä kansanrintamaministerit toistavat kuin papukaija isäntänsä sanoja.

Meidän mielestämme kansanrintamahallituksen tämänkertainen tulo- ja menoarvioesitys on mieletön, koska siinä perustetaan suunnaton määrä virkoja eri hallintoaloilla, lisätään estottomasti kansan verotaakkaa eikä aiotakaan "ottaa lusikkaa kauniiseen käteen", niin kuin kansan ystävälliseksi ojennukseksi tarkoitettu mielipide vaaleissa tahtoi sanoa. Muutenkin on kansanrintamahallituksen sosiaalipolitiikka sellaista näpertelyä murusten tarjoamisella isoisten pöydältä, että se alkaa saada kansan keskuudessa samanlaisen arvostelun kuin sosialidemokraattien iskulause vuoden 1948 vaaleissa sisälsi: Jo riittää! Se oli silloin tuomio kommunistien kanssa jatkuneelle yhteistyölle.

Vuosi takaperin synnytettiin UKK-sopimus, jossa lausuttiin suositus vähimmäispalkan määrästä 516 markkaan kuukaudessa. Tahallisesti jätettiin sen ulkopuolelle se paariaisluokka Suomen kansaa, jonka toimeentulo ei tätä eikä muitakaan kansanrintamahallituksia näy hätkähdyttävän, mm. kotiapulaiset, rintamaveteraanit, sotainvalidit, sotalesket, pienviljelijät, kansaneläkeläiset, perheenemännät ja monet muut pienituloiset ryhmät, jotka jatkuvasti kamppailevat puutteen ja ahdistuksen keskellä. Heitä ei hallituksen mielestä tarvita minkään sopimuksen piirissä. Huomautan vain, että kuitenkin he ovat osa ja varsin runsas osa Suomen kansaa, joilla on se ainutkertainen, ainakin vielä toistaiseksi kuuluva oikeus, jota he voivat käyttää: äänestämisen oikeus vapaasti ja salaisesti. Eivätkö kansanrintamapoliitikot ala jo vähitellen uskoa, mitä heidän salaisissa ajatuksissaan liikkuu? He tulevat murskaavalla tavalla tuomitsemaan tämänkin kansaa köyhdyttävän ja sen toimeentuloa vaikeuttavan budjetin seuraavissa vaaleissa. Mitä enemmän viivyttelette, sitä pahemmaksi tilanne tulee teidän kannaltanne, harvainvallan edustajat! Onko sekään laitaa, että samanaikaisesti, kun ministereiden palkkoja, jotka ennestään ovat ylettömän korkealla, nostetaan sadoilla markoilla, kansaneläkkeet nousevat muutamalla markalla ja koko ajan hinnat ja maksut nousevat ohi kaikkien sopimusten, jotka jäävät kuolleiksi lehdiksi, ja köyhän Suomen kansan leipävarras nousee yhä korkeammalle.

Herra puhemies! Puolueemme taholta on tehty tähänkin budjettiesitykseen lukuisasti parannusehdotuksia aloitteiden muodossa, jotka varsin syvästi muuttaisivat tämän budjetin luonnetta. Tässä yhteydessä ei ole syytä niihin lähemmin kajota, mutta olen varma, että seuraa-

vissa keskusteluissa näihin tullaan yksityiskohtaisesti kajoamaan ja tekemään sitten aikanaan niistä sellaiset esitykset, joihin toivoisi eduskunnan yhtyvän.

Ed. Ehrnrooth: Herra puhemies! "Suomalaiset ovat taas aiheuttaneet hälyä", arvovaltainen englantilainen Economist-lehti kirjoitti hallituksen ehdotuksesta Saksan-kysymyksen kokonaisselvittämiseksi. Ns. aktiivinen ulkopolitiikka on johtanut siirtoon, joka ajankohtansa vuoksi on merkinnyt puuttumista kansainvälisen politiikan arkaluontoisimpaan kiistakysymykseen. Tasavallan presidentti on näin ollen muuttanut tähän asti noudattamaamme puolueettomuuspoliittista linjaa. Vain muodollisesti tasapuolinen, molempien Saksojen tunnustamiseen tähtäävä ehdotus on merkinnyt sekaantumista näiden keskeneräisinä oleviin sitkeisiin kiistoihin tavalla — siis ajankohtana — jota ei vain Bonnissa, vaan johtavien länsivaltojen hallituspiireissä on pidetty huonosti harkittuna ja jopa onnettomana.

Kun hallituksen taholta on esitetty aloitteen merkitsevän puolueettomuuden uutta tulkintaa eikä tinkimättömästä puolueettomuudesta luopumista, on syytä toistaa se, mitä hallituksen vuosi sitten antamassa ulkopoliittisessa selonteossa Saksan-kysymyksestä esitettiin: "Myös Suomen kannalta on tärkeää, että Saksan osat jatkavat ponnistelujaan ratkaisun hakemiseksi, ilman että tätä työtä mitkään ulkopoliittiset häiriöt sekottavat." Tämä kannanotto perustui jo perinteelliseen puolueettomuuspolitiikkaamme. Saksan osat jatkavat parhaillaan ponnistelujaan ratkaisun hakemiseksi, ulkoministerimme sanontaa lainatakseni, mutta kiistakysymykset ovat edelleen auki. Tänään kuultiin iltauutisissa, että vieläkään ei ole päästy itse asioista keskustelemaan, vaan keskustellaan pelkästään muodollisuuksista. Tästä huolimatta Suomen hallitus on ainoana hallituksena pohjoismaisestakin linjasta poiketen puuttunut tilanteeseen. Tämä on toisen saksalaisen osapuolen ja varsin yleisen arvovaltaisen länsimaalaisen mielipiteen mukaan tulkittu juuri sellaiseksi "ulkopuoliseksi häiriöksi", josta Suomen hallitus vuosi sitten lausui, ettei se saisi sekoittaa Saksan osien ratkaisun hakemista.

Hallitus on ilmeisesti arvioinut täysin väärin ne reaktiot, jotka asiallisesti katsoen DDR:n kantaa tukeva ehdotus tulisi herättämään lännessä. Näin on Suomelle ja sen taitavaa tasapainottamista edellyttävälle puolueettomuuspolitiikalle tehty karhunpalvelus. Meidän kaikkien kannalta varsin ikävää on se arvailu suomalaisen aloitteen alkuperästä, jota entistä voimakkaammin on esitetty monella ulkolaisella taholla. On jälleen kerran syytä sanoa, että maamme puolueettomuuden uskottavuuden kannalta vähintäänkin yhtä tärkeää kuin ovat muiden maiden viralliset, diplomatian kohteliaisuussääntöjen mukaiset vakuutukset on yleistä mielipidettä muokkaavan julkisen sanan esittämä käsitys politiikastamme ja sen vaihteluista. Kummallakin taholla ulkopolitiikkamme aktiivisuuden viimeinen näyte on saanut aikaan ainakin hämminkiä. Ulkopoliittinen johto saa syyttää itseään, kun sellainen poliittinen termi kuin "suomalaistuminen" — Finnlandisierung — jatkuvasti leviää länsimaisissa piireissä. Viimeksi on suuresta amerikkalaisesta aikakauskirjasta voitu lukea, että Ranskan presidentti on kirjoittanut Saksan liittotasavallan kanslerille kirjeen, jossa hän on varoittanut ajamasta Länsi-Euroopan asiat samaan malliin, missä ne ovat Suomessa.

Hallituksen ja ulkopoliittisia päätöksiä valmistelevien virkamiesten on täytynyt olla tietoisia siitä, että Saksan kysymyksessä suoritettu uusi avaus tulisi juuri valitun ajankohdan takia herättämään terävääkin arvostelua. Suomessa ei sen sijaan ole tarvinnut pelätä poliittisten puolueiden tuomiota. Moniarvoinen yhteiskuntamme on Kekkosen-linjan aikana kehitetty siten, ettei ulkopoliittisista asioista enää olla kuin yhtä mieltä, ellei ajatella äärivasemmiston johdonmukaista puolueellisuutta. Sitä ei tietenkään arvostella niillä tahoilla, joille varsinkin kommunistien tuki esim. porvarilliselle presidenttiehdokkaalle on välttämätön. Tuloksena hovikelpoisille ja hovikelpoisiksi pyrkiville puolueille ja poliitikoille yhteisestä kritiikittömyydestä on, ettei puolueiden teennäinen yksimielisyys kuvastu kansalaisten ajattelussa. Sellaisen doktrinin palvonta, jonka mukaan on oltu ja aina ollaan virallisen ulkopolitiikan tukena, voi meidän oloissamme koitua vahingoksi niille, joiden velvollisuutena on ylläpitää itsenäisyyttä ja vapautta parhaiten turvaava tinkimätön puolueettomuus. Suosion tavoittelu saattaa jonakin päivänä edellyttää sellaista kuperkeikkaa porvarilliselta puolueelta, joka vie siltä olemassaolon oikeutuksen.

Hallitus on tietoisesti asettanut Länsi-Saksan vasemmistojohtoisen hallituksen kiusalliseen välikäteen. Silläkin uhalla, että Suomen goodwill tästä kolhiintuu, tämän seurauksen ei olisi pi-

tänyt pidättää hallitusta ottamasta kyseessä olevaa askelta, jos Suomelle aiheutuva hyöty olisi haittoja suurempi. Mutta onko näin? Hallituksen paketti, johon ehdollisen tunnustamisen ohella sisältyy puolueettomuuden tunnustaminen, väkivallasta luopumisjulistus ja sotakorvausneuvottelut, ei takaa Suomelle mitään sellaista käytännöllispoliittista etua, josta — käsitykseni mukaan — kannattaa maksa hinta goodwillin menetyksen ja puolueettomuuspolitiikan uskottavuuden vähenemisen muodossa.

Hallitus haluaa kerätä puolueettomuuden tunnustamisia, niin kuin intiaanit keräävät päänahkoja. Ei ennenaikainen molempien Saksan osien tunnustamisasiassa tehty siirto suinkaan ole puolueettomuuden edellytys. Yhtä vähän käytännöllistä merkitystä on tätä nykyä paketin muilla osilla. DDR, jossa entisiä natseja istuu monilla korkeilla tuoleilla, kieltäytyy vastaamasta kolmannen valtakunnan aiheuttamista sotavahingoista. DDR:n tunnustamisasiassa saavuttama työvoitto ei liene tehnyt Pankowin hallitusta hituistakaan suurpiirteisemmäksi, joten meidän on turha siltä taholta odottaa ymmärtämystä sotakorvausasialle. Bonnin hallituksen kanta on periaatteessa toinen, vaikka sillä ei ole suurempaa moraalista vastuuta asiasta kuin DDR:llä. Mutta Suomen hallitus on tuskin menetellyt poliittisesti enempää kuin psykologisestikaan viisaasti, kun sotakorvausvaatimus esitetään lähes 30 vuoden jälkeen yhtäkkiä ilman esineuvotteluja samanaikaisesti, kun Brandtin hallitus joutuu sen kannalta paljon tärkeämmässä pelissä vastaanottamaan Mustan Pekan.

Sitä nöyryyttävää osaa, jonka eduskunnan ulkoasiainvaliokunta, valtiopäiväjärjestyksen viimeaikaisen muutoksen tarkoituksesta huolimatta, on joutunut esittämään, on eri tahoilla ehditty kommentoida. En aio täällä käsitellä kysymyksen valtiosääntöoikeudellista puolta, koska se on esillä valtiosääntökomiteassa. Todettakoon vain, että ulkopoliittisen johdon eduskunnalle osoittama arvonanto saattaisi olla suurempi. Ulkoasiainvaliokunta on tuskin lisännyt arvovaltaansa viimekeväisen näytelmän jälkeen, jolloin se esitti ylistyslauselmansa tasavallan presidentille hänen moitittuaan valiokuntaa siitä, että se halusi ulkoasiainministeriltä etukäteen tietoja presidentin edessä olevasta Neuvostoliiton matkasta (Ed. Sinisalo: Kokoomus halusi!). — Kyllä kokoomus on osa eduskuntaa, joten silläkin on oikeus pyytää tällaisia tietoja. — Valiokuntaan valitut kansanedustajat varovat tarkkaan astumasta suurten tekijäin varpaille, josta seuraa, että kaikki se, jota eräillä korkeilla ja ulkopuolisilla tahoilla saatetaan pitää arvosteluna, jää esittämättä. Kuitenkaan Suomen ulkopoliittiset päätökset eivät liene poikkeuksetta niin virheettömiä, ettei arvosteluun koskaan olisi asiallista aihetta. Mutta jos esim. oikeisto-oppisitioon lukeutuva arvostelemalla hallitusta siitä, että se muuttaa niitä edellytyksiä, joilla se tähän asti on ollut valmis tarkistamaan Saksan politiikkaansa, joutuu diskriminoinnin kohteeksi, niin tämä pelko vaientaa hänet. Siitä, että tähän on jouduttu, koko demokratiamme kärsii päivä päivältä yhä enemmän.

Ei ole saatu vakuuttavaa vastausta kysymykseen, miksi ehdotuksen tekemisellä oli niin kova kiire, ettei asiaa ehditty käsitellä hallituksen istunnossa. Tällainen hätiköinti eräässä ulkopolitiikkamme peruskysymyksessä ei takaa parasta mahdollista tulosta. Seurauksena on ollut näytelmä, jossa pääministeri ja ulkoministeri ovat olleet vastakkain. Tänään kuulemma ulkoministeri on saavuttanut selkävoiton. Sinänsä sen ei pitäisi, tämän ottelun siis, suretta oppositiota. Mitä oppositio sitä surisi, että häikäilemätön valtataistelu huipulla tietää uhreja silloin tällöin. Sosialidemokraatit ovat Suomen Pankin nykyisen pääjohtajan aikaisemmin kärsimän poliittisen kohtalon johdosta ne, joiden pitäisi ajatella, mitä johtopäätöksiä olisi tehtävä. Mutta vakavaa maan kannalta on se, että tarkoituksena oli jälleen kerran johtaa muut pohjoismaat harhaan Suomen Saksan kysymyksessä tekemän kuperkeikan yhteydessä. Nordek-asian skandaalimaisen käsittelyn jälkeen ei olisi uskonut, että samat johtavat poliitikot toistamiseen olivat valmiit horjuttamaan sitä luottamusta, jota järjestelmälliset pohjoismaiden ulkoministerien kokoontumiset edellyttävät ollakseen mielekkäitä. Jos ministeri Leskisen lausunto siitä, ettei hän ole voinut paljastaa hallituksen nimissä tehtyä ehdotusta, koska hän ei ollut tietoinen sen muodosta, pitää paikkansa, on asian käsittelytapa suorastaan uskomaton.

Kauniilta kuulostavat puheet siitä, että vain Suomen oma etu voi olla määräävänä silloin, kun ulkopolitiikasta päätetään. Rehellistä ja vilpitöntä sitävastoin ei ole se, että epäsuorasti väitetään, että ne, jotka pitävät hallituksen viimeistä ehdotusta huonosti harkittuna, ajattelisivat asiaa jonkin muun maan kuin Suomen edun kannalta. Oliko avauksen ajankohta oikea,

selviää vasta myöhemmin, kun ehkä saavutettu hyöty punnitaan kenties puolueettomuutemme aitoudesta lännessä syntynyttä uutta käsitystä vastaan. Kannattaa muistaa, että tasavallan presidentti on opettanut meille, että ratkaisevaa puolueettomuuspolitiikan menestymiselle ei ole oma käsityksemme siitä, onko politiikkamme puolueetonta.

Toinen asia, herra puhemies, joka on ajankohtainen tällä hetkellä, koskee Kiinan YK:n jäsenyyttä. Suomen ja muiden pohjoismaiden hyväksymä kanta, että Kiinan jäsenyys on toteutettava Taiwanin kustannuksella, voi johtaa selvään oikeusmurhaan. Päätös sotii monella tavalla niitä periaatteita vastaan, joita ulkopoliittinen johtomme sanoo noudattavansa. Se on tiukan puolueettomuusasenteen vastainen, koska Taiwanin erottaminen YK:n jäsenyydestä, josta aiheutuvat velvoitteet sen hallitus on maailmanjärjestön perustamisesta saakka tunnollisesti täyttänyt, on suurvaltojen välinen kiista. Jos YK hyväksyy sen, että suurvalta asettaa ehdoksi omalle jäsenyydelleen jonkin pienemmän jäsenen erottamisen, maailmanjärjestö varmasti menettää arvonantoaan. Näin kyynillinen menettely ei voi olla sopusoinnussa niiden periaatteiden kanssa, joihin YK perustuu. Taiwan on realiteetti yhtä hyvin kuin ne jaetut valtiot, joihin hallituksemme nyt arvioi uudelleen suhteemme. Jos YK Suomen johdonmukaisen kannan mukaisesti on universaalijärjestö, ei voida puolustaa menettelyä, joka tähtää 14 miljoonaan nousevan kansan karkottamiseen järjestöstä (SKDL:n ryhmästä: Paljonko Kiinassa on?). — Kiinan YK:n jäsenyydestähän kaikki ovat yksimielisiä. Mutta siitä ei olla YK:ssa yksimielisiä, että Kiinan jäsenyys olisi saavutettava toisen kansan kustannuksella. — Hallituksemme täytyy olla tietoinen siitä, että mitkään juridiset esteet eivät ole sellaisen ratkaisun tiellä, että Kiinalla olisi kaksi ääntä YK:ssa, joista toinen on Kiinan kansantasavallan ja toinen Taiwanilla olevan tasavallan edustajalla. Neuvostoliitolla on, kuten tiedämme, kolme ääntä YK:ssa, joista yksi muodollisesti kuuluu Valko-Venäjälle ja yksi Ukrainalle.

Vielä kolmanteenkin ulkopolitiikan alaan kuuluvaan kysymykseen on syytä kiinnittää huomiota siinä hartaassa toivossa, että hallitus ryhtyisi siinä kiireellisiin toimenpiteisiin. Tarkoitan sitä sanoin kuvaamatonta tragediaa, joka on kohdannut Itä-Pakistanin väestöä. Säälimätön sota, jonka on pelätty tähtäävän bengalien tuhoamiseen, on sen lisäksi vaarantanut rauhaa Intian ja Pakistanin rajalla. Nuoret radikaalit, joita monet meistä ovat pitäneet idealisteina, eivät ole huomanneet sitä hätää, mihin miljoonat ihmiset ovat joutuneet Itä-Pakistanissa ja Intian pakolaisleireissä. Tämä sen takia, että vasemmiston ideologia ja Amerikan mustaaminen eivät tässä asiassa ole kelvanneet keppihevosiksi. Suomen hallitukselta sitä vastoin täytyy voida edellyttää päättäväistä toimintaa ennen kaikkea YK:n eri elimissä tämän toisen maailmansodan jälkeen suurimman tragedian lopettamiseksi, uhreiksi joutuneiden auttamiseksi ja itäisen Pakistanin osan rauhanomaisen tulevaisuuden takaamiseksi (Eduskunnasta: Liittyykö tämä budjettiin?).

Ed. L. Aalto: Herra puhemies! Kun hallituksessa ja eduskunnassa on vankka porvarillinen enemmistö, ymmärrän, etteivät sosialidemokraatit ole budjettiin nytkään saaneet riittävästi köyhän kansan toivomia korjauksia. Ilmeisestikin sosialidemokraattisten ministerien ansioksi on kuitenkin laskettava täällä jo aikaisemminkin mainittu, että asuntotuotantoon ja työllisyyden ylläpitoon on tuntuvasti lisätty määrärahoja sekä että asumistukilakiin on saatu jo kauan pyytämämme korjausesitys. Omasta puolestani kiitän erikoisesti siitä, että hallitus on nyt kerrankin oma-aloitteisesti esittänyt elatusapujen ennakoihin korotusta. Tähänhän saakka sitä ovat sosialidemokraattiset naiset saaneet joka vuosi melkein itkeä. Liian hellävaraisesti hallitus kuitenkin käsittelee pinnarisiä, sillä jos valtiolla olisi vähänkin työvoimaa etsimässä elatusapunsa laiminlyöviä miehiä, niin löytyisi monia, jotka itsekin pystyisivät lapsensa elättämään niin kuin kunnon perheenisätkin tekevät. Nykyisin ei pinnari-isiä etsi eikä kovistele kukaan, vaan valtio ja kunnat maksavat kiltisti heidän puolestaan lasten eläkemaksut. Eikä ministeri Laaksonenkaan ole lupauksestaan huolimatta antanut eduskunnalle uusittua lakia aviottomista lapsista!

Budjetin hyvin monen kohdan myönteisyydestä huolimatta katson tehtäväkseni vähävaraisten ihmisten edustajana kertoa yhä uudestaan ja uudestaan niistä monista epäkohdista, joita eduskunnan porvarillinen enemmistö jatkuvasti haluaa budjeteissa pitää. Uskon, että tilanne säilyy arvostelemissani kohdissa samanlaisena niin kauan kuin Suomen kansa haluaa säilyttää eduskunnassa oikeistoenemmistön. Hallituksen, jossa sosialidemokraatitkin ovat mu-

kana, puolesta suoraan häpeän, että se ei ole katsonut vieläkään tarpeelliseksi antaa erityislapsilisälain korjausesitystä, vaikka asiasta jo sovittiin vuosi sitten tapahtuneen budjettikäsittelyn yhteydessä.

Ehkä kaikki hallituksen jäsenet eivät enää edes muista, keille erityislapsilisää maksetaan. Tämän vuoksi selostan jälleen kerran senkin säälittävän lapsiryhmän. Erityislapsilisää saavat kaikki ruumiillisesti tai sielullisesti niin sairaat lapset, että he kotona hoidettaessa tarvitsevat erikseen kaitsijan, kaikki ne aviottomat lapset, joiden elatusvelvollista ei ole saatu selvitetyksi tai joiden elatusvelvollinen on kuollut sekä kaikki varattomat kansaneläkkeen, työkyvyttömyyseläkkeen varassa elävien alaikäiset lapset. Eikö olekin säälittävä lapsijoukko? Hallitus luuli kuitenkin monien varakkaiden yksilapsistenkin perheiden olevan kipeämmin valtion avun tarpeessa kuin erityislapsilisän saajien ja käytti 15 milj. mk yleisten lapsilisien pieneen korotukseen, joka 2 mk lasta kohden kuukaudessa ei varakkaille merkitse yhtään mitään, mutta joka ei köyhääkään auta yhtään mitään. Samalla hallitus jätti korottamatta myöskin varattomien, paljon normaaleja lapsia käsittävien perheiden perhelisät. Omalta osaltani paheksun tällaista sosiaalipolitiikkaa, mikäli sitä siksi ollenkaan voi nimittääkään, sillä mitä sosiaaliapua varakkaat valtiolta tarvitsevat? Varattomat, sairaat yksinäiset lesket, jotka jäivät perhe-eläkelain ulkopuolelle viime vuoden alussa, siis yli 40-vuotiaat lapsettomat lesket, joissa on myöskin monia sairaita ja varattomia, ovat hallitukselta jääneet vallan unhoon.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä yhtyi myöskin niiden entisten punakaartilaisten ajatuksiin, jotka viime perjantaina vierailivat täällä eduskuntaryhmien puheilla esittämässä toivomuksiaan, että valtio jotenkin hyvittäisi syyttömästi vankiloissa kärsineitä punakaartilaisia, joita on vielä yli 80 000:sta vankina olleesta elossa 5 000 tai enintään 6 000 henkeä. Ryhmämme on tehnyt asiasta aloitteen ja toivomme, että valtiovarainvaliokunnassa ei olisi yhtäkään, joka kehtaisi sen läpimenoa vastustaa.

Hallituksen tulisi myöskin paneutua entistä tehokkaammin huumausaineongelmien selvittelyyn. Vaikka näitä määrärahoja onkin lisätty, niin uskon, että tässä asiassa päästäisiin parhaiten ja nopeimmin hyviin tuloksiin, jos valtio korottaisi kunnille maksettavaa alkoholiliikkeen voittovaraosuutta lain määräämästä minimistä ja velvoittaisi kunnat alueellaan samalla ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin. Huumausaineiden torjuntahan on täysin rinnastettavissa alkoholista päihtyneiden auttamiseen.

Vaikeavammaisten invalidien hyväksi työskentelevien järjestöjen valtionavussa Suomessa myöskin aina säästetään ja niin tässäkin budjetissa. Moniakaan invalidijärjestöjä ei katsota edes mainitsemisen arvoiseksi, ja liian pieniä ovat niidenkin invalidijärjestöjen valtionavut, jotka ovat edes armoitettuja saamaan nimensä valtion budjettiin, kuten reumaattiset ja kaatumatautiset. Viimemainittua nimeä hallitus kai kiusallaan haluaa käyttää vuodesta toiseen epilepsiaa sairastavista, jotta nämä ihmiset oikein tuntisivat itsensä nöyryytetyiksi, vaikka jo aikoja sitten on lääkärikunnan keskuudessa todettu, että kaatumatautia ei ole, vaan kohtaussairaudet voivat tulla kehenkä tahansa meistä, jos aivojen määrätty osa vahingoittuu esim. liikennekolarissa. Ja liikenneonnettomuuksien johdosta kohtaussairauksia potevien määrä nouseekin vuosittain noin 3 000 hengellä, mutta silti neurologiset osastot puuttuvat monista keskussairaaloista, avohoitoklinikoitakin on vain yksi ja sekin toimii kerjuun varassa, sillä budjetissa ei ole sillekään riittänyt markankaan avustusta. Enkä sitä enää ihmettele, kun ministereilläkin on niin kiire, etteivät ehdi edes kuunnella, mitä vaikeavammaisten järjestöillä olisi valtiovallalta toivottavaa.

Vuorenvarmasti budjetin perusteluissa kuitenkin sanotaan, että sairaalalaitoksen laajentamista on tuntuvasti hidastettava ja varat käytettävä avosairaanhoidon kehittämiseen. Tietysti sekin on tärkeätä, mutta käsittääkseni ei päästä mihinkään sairaalalaitoksenkaan laajentamisesta. Aikaa myöten voidaan toivoa sairaansijamäärän suhteellisen tarpeen vähenevän! Ei tehokas avoterveydenhoitokaan pyöri ilman valtavaa henkilökuntaa, jonka palkkausmenot sairaalalaitoksessakin ovat avainasemassa. Samanhan sairaan käytössä oleva huone, puhtaus ja ruoka maksavat, ovat he sairaalassa tai kotona. Hoitajienhan palkat ovat menoissa ratkaisevat. Jos yrittää kotonaan hoidattaa pitkäaikaista sairasta, olisi työaikalain perusteella palkattava kolme hoitajaa, ja kenellä on varaa sellaiseen? Ehkä yhden yövuoron jaksaisi päivätyönsä ohella tehdä joku perheenjäsenistä. Uskon, että varsinainen sairaanhoito tulee sittenkin halvemmaksi laitoksessa kuin kotiin palkatulla työvoimalla. Ehkäisevää ja jälkihoitoa sekä kuntoutusta voidaan tietysti kotioloissa tehostaa ja siten pyrkiä vähentämään

vastaisuudessa sairaalapaikkojen tarvetta, vaikka kuntoutuskin on mielestäni meidän maassamme täysin laiminlyöty.

Alkoholismi, huumausaineet, ihmisten ainainen kiire, hermostohäiriöt ja liikennetapaturmat pitänevät huolen siitä, että sairaita riittää ja että sairaalapaikoista on aina puutetta, vaikka vielä pitkän aikaa suunnitelmallisesti vastoin hallituksen toivomusta laajentaisimmekin sairaalaverkkoamme. Kammottavalta sekin tuntuu, jos vastaisuudessa saisi jäädä kuolemaan leikkausjonoon, sillä nyt jo esim. Hämeenlinnan keskussairaalassa on saanut jonottaa pitkään päästäkseen määrätynlaiseen leikkaukseen. Silti sairaalamme nimi on poissa siitä luettelosta, joka budjetissa mainitaan lähiajan tarpeellisista sairaaloista, vaikka toissa vuonna täällä säädettiin laki, jossa meidät velvoitettiin liittymään Ahveniston tuberkuloosiparantolaan. Sen jälkeen Hämeenlinnan väliaikaiselle keskussairaalalle annettiin lupa ryhtyä suunnittelemaan uutta keskussairaalaa. Siis vanhasta lääninsairaalasta muodostetulle keskussairaalalle annettiin lupa ryhtyä suunnittelemaan uutta kunnollista keskussairaalaa. Luonnospiirustukset valmistunevat tänä vuonna. Toivottavasti valtiovarainvaliokunnassa selkiää sekin, mikä painovirhe Hämeenlinnan keskussairaalan nimen on budjetista pudottanut.

Täällä on suuri osa illasta "paahdettu" maataloudesta, ikään kuin maatalous edelleen olisi Suomen kansan pääelinkeino, jonka tuotosta esimerkiksi valtion verotulot, joita täällä kaikki niin innokkaasti ovat olleet jakamassa, olisivat riippuvaisia. On kuitenkin muistettava, että maataloudesta saa Suomessa elantonsa enää enintään 1/4 kansastamme. 75 % eli todelliset veronmaksajat työskentelevät teollisuuden, palveluelinkeinojen ja liike-elämän aloilla. Maataloudellekin olisi pitemmän päälle mielestäni viisaampaa, että sekin kantaisi vakaata murhetta teollisuustyöpaikkojen lisäämisestä ja viennin kehittämisestä, jotta valtion kassaan jatkuvasti kertyisi niitä palkkatyöläisten verotuloja, joista maatalouden tukiaiset — tässäkin budjetissa kaikkiaan lähes 1 500 milj. mk — maksetaan, sillä maatalouden itse maksamat verot eivät läheskään riitä edes sen omiin tukiaismuotoihin. Kysyn, mikä muu ammattikunta saa meidän maassamme vastaavanlaista tukea tuottamattomalle tuotteelleen? Maatalouden valitusvirsien veisaajien olisi sentään jo nykyaikana toivonut edes yhden "värssyn" laulavan esimerkiksi lasten päivähoidon puuttumisesta työläisäideille aiheutuvan tuskan poistamisesta tai köyhän, pelkällä kansaneläkkeellä elävän vanhuksen vaikeuksista tai vaikeavammaisten varattomien invalidien kurjasta asemasta, kun heille ei saa riittävästi suojatyöpaikkoja, ei ole asuntoja eikä muitakaan hoitopaikkoja. Keillä tässä maassa todella on nälkä, hoitopaikan puute tai asunnon puute? Silti ed. H. Linna paheksui, että ryhmämme jäsen Valde Nevalainen uskalsi täällä ryhmämme puheenvuorossa esittää myöskin työmiesten ajatuksia. Mielestämme meillä on yhtä suuri oikeus esittää työläisnaisten ja työmiesten ajatuksia kuin teillä suurmaanviljelijöitten ajatuksia. Ed. Härkönen suorastaan vääristeli ed. Nevalaisen ajatuksia, sillä sosialidemokraattinen puolue on aina ollut valmis auttamaan kaikkia autettavia, myös pienviljelijöitä (Ed. Härkönen: Ei pidä paikkaansa!).

Yhdyn itse myöskin niihin, jotka uskovat, että vaikka maatalousministeriön itsensä tilaamat, tietysti olemattomiin verotettaviin tuloihin perustuvat tilastot osoittaisivat vallan miinusta maatalouden tulojen kehityksessä, vallan takaperinmenoa niin kuin kravulla, niin kaikkien nähtävissä olevat sadot, elintaso ja omaisuus autoineen — ainakin Etelä-Suomessa — osoittavat, että vähintäänkin suurmaatalous saa olla tyytyväinen. Se on saanut sosialidemokraattien vastustuksesta huolimatta veroihinsa tuntuvat alennukset, niin että maalaiskuntien veroäyrimäärät sen vuoksi pelottavasti laskevat puhtaasti maatalouspitäjissä, ja toisaalta tuloihinsa tuntuvan ylennyksen, sillä jonkun pussiinhan niiden markkojen on pitänyt pysähtyä, mitä esimerkiksi vehnän vientiin ja varastointiin on siirretty miljoonia miljoonien jälkeen toisilta vientimomenteilta tänäkin vuonna. Samoin on uponnut verovaroja paisuvan sianlihan ja kananmunatuotannon markkinointiin, ja niin tulee tapahtumaan vastaisuudessakin, sillä joka kesän aikana on vähänkin kulkenut Suomessa, on havainnut vielä monia suursikaloiden ja suurkanaloiden rakennuksia olevan valmisteilla. Tänä vuonna on laskettu, että on 180 sikalaa, joissa on yli 500 sikaa, ja niiden arvioidaan tuottavan noin 40 milj. kiloa sianlihaa. Sosialidemokraatteina olemme aina valmiit tukemaan verovaroinkin vaikeuksissa kamppailevia pienviljelijöitä, muttei nykyinen tukijärjestelmämme heitä suosi, sillä ei meidän käsityksemme mukaan tällainen suursikalan omistaja ole rinnastettavissa köyhään kansaneläkeläismummoon tai varattomaan invalidiin tai työssä

käyvään perheenäitiin, jonka lapsella ei ole hoitopaikkaa.

Sosialidemokraattien mielestä eivät siis kaikki yli 15 peltohehtaarin tilat, joita tilastojen mukaan vuonna 1969 sentään vielä oli 43 227 kpl, automaattisesti tarvitse kaikelle tuotannolleen valtion tukiaisia enempää kuin edellä mainitut suuret, monesti maataloudelle täysin vieraat yhtymätkään, jotka ovat ryhtyneet valtion tuen turvin rikastumaan sianlihan ja kananmunien tuotannolla. Esitykset kananmunien ja sianlihan ylituotantomaksuista viipyvät käsittelyssä ties kuinka kauan, ja ovatko hallituksen esitykset edes sellaisia alunperinkään, että ne merkittävästi tulevat vähentämään näiden tuotteiden suurta ylituotantoa.

Hallitus myöntää budjetissa, että maassamme on peltoa liikaa noin 500 000 hehtaaria, jotka ylituotannon supistamiseksi olisi vähitellen saatava pois viljelystä. Hallitus ei kuitenkaan esitä minkäänlaista vakuuttavaa kokonaissuunnitelmaa, mitä pelloille pitäisi tehdä. Metsittämisen tehokkaammasta tukemisesta puuttuu suunnitelmat! Vasta nyt esitetään ministeriöön perustettavaksi metsäosasto, jonka tehtäviin tulisivat kuulumaan tällaiset kokonaissuunnitelmatkin. Tähän saakka keskustapuolue on uskollisesti seurannut maatalousohjelmissaan Maataloustuottajien Keskusliiton neuvoja, ja niiden seurauksena saamme jatkuvasti maksaa ylettömiä vientimaksuja.

Puhutaan ahkerasti palkkatyöväestön kohdalla tuloerojen tasaamisesta ja ylisuurista tuloista, mutta maatalousväestön kohdalla olisi myöskin tällaiseen puheeseen aihetta! Tähän saakka ovat esimerkiksi valtion tukiaisista eniten hyötyneet suurtilalliset ja monet sellaiset, joiden päätulo ei ole maanviljelys ja joilla ennestään saattaa olla suuret verovapaat metsätulot, mutta pienviljelijöille on jäänyt vain rippeet, vaikka heidän nimissään aina näistä maatalouden tukiaisista puhutaan ja itketään. Pienviljelijöille ei ole kovinkaan paljon jäänyt myytävää, jos on esim. yksi tai kaksi tai korkeintaan kymmenen sikaa. Tuntuu siltä, että kuka vain häikäilemättömämmin osaa tässä maassa puoliaan pitää, niin sille yhteiskuntakin enemmän antaa.

Kun täällä puolueenjohtajatkin ovat esittäneet kansallislaulujaan, niin minäkin totean, että nykyaikana pitää vielä paikkansa eräs vanha laulu, jossa sanotaan: "Ajan aallot ankarasti lyövät ja heikon lohdutust' ei näy, oi ihmisyys, oi oikeus, miss' onkaan teidän pelastus."

Ed. Kaarna: Herra puhemies! Hallituksen esitys valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1972 on kokonaisuutena rohkaiseva. Se osoittaa maan taloudellisen aseman vakautuneen ja antaa mahdollisuuksia taloudelliselle kasvulle maassa veroperusteita muuttamatta. Tässä mielessä on hallituksen toimenpiteille annettava tunnustusta, vaikka ne ovatkin kulumassa olevan vuoden aikana koskeneet kipeästi monen yrittäjän toimintaan ja yksityisen kansalaisen elämään. Mutta jos maan taloutta voidaan hoitaa vakaalla pohjalla, niin se koituu jokaisen kansalaisen hyödyksi. Sen sijaan siitä, miten esitetyn tulo- ja menoarvion määrärahajakautumat ovat oikeaan osuneet, voidaan tietysti olla aina eri mieltä, ja siitä löytyykin kyllä arvostelun aiheita.

Eri pääluokkiin jaoteltuna on esityksessä keskimääräinen menojen nousu edellisvuodesta 15 %. Siitä huolimatta maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalassa on nousua vain 4 %, mikä osoittaa, että menojen lisäys on tapahtunut kokonaan muualla kuin maa- ja metsätaloudessa, vaikka ed. L. Aalto täällä äsken todistelikin päinvastaista. On myönnettävä, että maataloustuotannossa on pyrittävä omavaraistuotantoon. Mutta maatalouden merkitys kansan elintarvikkeiden tuottajana ja työllistäjänä on tunnustettava ja viljelijäväestön tulotason kehitys turvattava samassa suhteessa kuin palkkatasonkin kehitys. Näin ei ole viime vuosien aikana tapahtunut, vaan viljelijäväestön tulonmuodostuksessa on tapahtunut tuntuvaa jälkeenjääneisyyttä, mistä on ollut seurauksena monia yhteiskunnallisia haittavaikutuksia, työkykyisen väestön entistä voimakkaampaa siirtymistä pois maataloudesta muille aloille, mikä sinänsä on osittain luonnollinen ilmiö, koska maataloudessa ei enää tarvita niin paljon ihmistyövoimaa kuin aikaisemmin. Mutta valitettavaa on se, että näille ihmisille ei ole voitu tarjota työpaikkoja useinkaan omalla kotiseudullaan, vaan he joutuvat pakkautumaan suurempiin asutuskeskuksiin, monet hyvinkin epävarmoihin työpaikkoihin. Liika työvoiman siirtyminen maataloudesta muihin ammatteihin tapahtuu nykyisin jo luonnollista tietä, siihen ei tarvita maatalousväestön elinmahdollisuuksien kaventamista eikä sellainen menettely ole oikeudenmukaistakaan. Valitettavaa on myöskin se, että asuntohallitus on alkanut jarruttaa asuntolainojen myöntämistä haja-asutusalueille. Vaikka kaupungeissa on nykyisin yleensä huutava asuntopula, niin tällä toimen-

piteellä estetään rakennustoimintaa maaseudulla ja pakotetaan ihmiset kaupunkeihin lisäämään siellä jo ennestään vallitsevaa suurta asuntopulaa.

Kaupunkien asuntopulaa voitaisiin nykyistä pienemmin kustannuksin helpottaa monin paikoin sillä, että myönnettäisiin kaupungin ympäristöön maaseudulle haja-asutusalueille enemmän asuntolainoja. Se antaisi köyhemmällekin rakentajalle mahdollisuuden oman kodin rakentamiseen, koska haja-asutusalueilla yleensä ovat tonttien hinnat halvemmat ja monilla on mahdollisuus vielä muutenkin päästä halvemmilla rakennuskustannuksilla kuin kaupungeissa. Kunnilla on taas kaikki mahdollisuudet ohjata rakennustoimintaa haja-asutusalueillakin.

Maatalous on ammattina tullut vähintäänkin epävarmaksi. Sivuansiomahdollisuudet ovat maaseudulla vähentyneet. Kun asuntotoimintaakin haja-asutusalueilla pyritään vaikeuttamaan, niin sillä on ollut myöskin kuntien talouteen erittäin haitallinen vaikutus. Niinpä tänä vuonna toimitetussa verotuksessa ovatkin monien maalaiskuntien veroäyrimäärät laskeneet, jopa eräissä tapauksissa 10 % edellisenä vuotena toimitetusta verotuksesta. Kun toiselta puolen tiedämme, että useimmissa tällaisissa kunnissa liian voimakkaan muuttoliikkeen vaikutuksesta työkykyinen väestö on vähentynyt ja väestörakenne on muuttunut ikärakenteeltaan keski-ikää vanhemmaksi, niin tästä juuri johtuu tämä veroäyrimäärien alentuminen, joka puolestaan on lisännyt sosiaalisten kustannusten suhteellista osuutta näissä kunnissa, ja kun kuntien menot ja lakisääteiset velvoitteet ovat jatkuvasti nousseet, niin ilman valtion voimakkaampaa tukea eivät monet kunnat pysty pitämään veroäyrinsä hintaa kohtuuden rajoissa.

Hallitus on ensi vuoden budjettiin esittänyt valtion apua vaikeuksiin joutuneille kunnille 15 milj. mk. Se on edellisestä budjetista 5 milj. mk vähemmän. Mutta todellisuudessa ensi vuonna varmasti tarvittaisiin tälle momentille vielä toiset 15 milj. mk. Olen tehnyt tätä tarkoittavan raha-asia-aloitteen, jossa esitetystä määrärahasta jaettaisiin avustuksia sellaisille vaikeuksiin joutuneille kunnille, joiden veroäyrimäärä on vuonna 1971 toimitetussa verotuksessa laskenut tai pysynyt samana. Olisi oikein, jos valtiovarainvaliokunta esittäisi tämän aloitteeni hyväksyttäväksi, niin sillä poistettaisiin pieneltä osalta yhteiskunnallisia epäoikeudenmukaisuuksia.

Myös maataloudelliset oppilaitokset ja koulutilat ovat jääneet liian pienelle huomiolle. Niille esitetyt määrärahat ovat liian pieniä. Niiden varassa ei koulutusta voida kehittää, vaan se alkaa polkea paikoillaan. Jos tällä tarkoitetaan maataloustuotannon supistamista, niin se on aloitettu täysin väärästä päästä. Kun pyritään maataloustuotannossa omavaraistuotantoon ja kun siihen joskus päästään, niin niiden maanviljelijäin, jotka silloin joutuvat vastaamaan kansan elintarvikkeiden omavaraisuudesta, täytyy olla ammattitaidoltaan entistä pätevämpiä. Tästä syystä pitäisi maatalouden ammattikoulutusta alkaa entisestään kehittää.

Kotiteollisuuden neuvonta- ja kotiteollisuusoppilaitokset olisivat tarvinneet budjetissa enemmän valtion tukea. Onhan kotiteollisuus osa meidän arvokasta kansankulttuuriamme, jota kannattaa tukea ja tehdä tunnetuksi. Mehän tuemme ja kehitämme turismia, tuemme taidetta, mikä onkin oikein, mutta olemme unohtaneet, että kotiteollisuus on myöskin eräs taidemuoto, joka antaisi työtä ja toimeentuloa monille ihmisille, jos me pystyisimme näitä taidetuotteita paremmin esittelemään ja markkinoimaan. Olisi varmaan paikallaan harkita perustaa eri puolille maata valtion tukemia pysyviä kotiteollisuusnäyttelyitä ainakin kesän ajaksi, jolloin turismi- ja matkailukausi on parhaimmillaan.

Tiemäärärahoja, varsinkin paikallis- ja yksityisteiden rakentamis- ja kunnossapitoavustuksiin olisi tarvittu huomattavasti enemmän, että päästäisiin nykyistä liikennetarvetta vastaavaan teiden tasoon. Mutta myöskin maanteiden rakentamisessa on monin paikoin huomattavaa jälkeenjääneisyyttä. Esimerkiksi Vainikkalan raja-asemalle, joka on maan huomattavin raja-asema, ei ole pystytty valtion toimesta rakentamaan tietä, vaan joskus viime vuosisadalla rakennettu kevyin korjauksin kunnostettu sorapäällysteinen mutkainen, entisestä kunnantiestä maantieksi otettu tie palvelee raja-asemalle johtavaa erittäin raskasta autoliikennettä. Uskon, että nykyinen hallitus olisi varmaan pystynyt monia epäkohtia korjaamaan paremmin, mutta jos suurimmalla hallituspuolueella, sosialidemokraateilla, on vielä tällä vuosikymmenellä niin takaperoiset käsitykset kuin mitä sanotun puolueen eilisessä ryhmäpuheenvuorossa esitettiin ja joita ed. L. Aalto täällä äsken vielä korosti, niin ei auta ihmetellä, jos eduskunnalla on puhumisen halua ja tarvetta arvostella budjettia.

Ed. Koskinen: Herra puhemies! Esillä olevan tulo- ja menoarvion perusteluissa hallitus toteaa työllisyystilanteen tasaisesti vaikeutuvan edessä olevien kuukausien aikana. Tämä johtuu yhteiskuntajärjestelmämme luonteesta ja menneiden vuosien aikana harjoitetusta politiikasta. Kun hallitus on haluton esittämään enempää varoja uusien työpaikkojen luomiseksi kasvavaa tarvetta vastaavaksi, on annettu hallituksen esitys uudeksi työllisyyslaiksi. Hallitus on ihastunut tähän asiantuntijoiden laatimaan tekeleeseen ja niinpä budjetin perusteluissa sanotaankin mm.: "Tämän lain avulla on mahdollista entisestään tehostaa työvoiman kysynnän ja tarjonnan molemminpuolista sopeutumista taloudellista kasvua tukevalla tavalla. Uusi laki parantaa erityisesti työttömien asemaa." Näin siis perusteluissa! Tekee mieli kysyä, kenen muiden asemaa sen pitäisi vielä parantaa, ja vastata, että se selviää lakiesityksen pykälistä.

Uudessa laissa esitetään joukko merkittäviä muutoksia, joilla vain vaikeutetaan työttömien työhönpääsyä. Luokkalain luonne selvästi paljastuu. Suurpääomalle ei nytkään aseteta työllisyysvelvoitteita, vaan lain keskeisenä tehtävänä on turvata sille koulutettu työvoima. Mennään niinkin pitkälle, että esitetään valtion, kuntien ja kuntainliittojen töiden ajoittamista epäedulliselle talvikaudelle ja niiden lopettamista kesäkaudeksi, että yksityispääoma saisi taloudellisesti edullisempana kesäkautena töihinsä halvan työvoiman.

Yllättävin ja arveluttavin muutos työllisyyden kannalta on, että kunnat vapautetaan työhönsijoitusvelvollisuudesta. Tämän velvollisuuden vaikutuksesta on kuntiin muodostunut vakituinen työntekijämäärä, joka varmasti erotettaisiin uuden lain nojalla. Se toteutettaisiin vähentämällä työmäärärahojen osuutta, ja työntekijämäärä supistettaisiin minimiin etenkin epätaloudellisena talvikautena. Työntekijöitä ei lisättäisi myöskään kesäkautena, vaikka rakentaminen on silloin edullisinta, koska lakiesityksen mukaan kesäkauden työntekijämäärä ei saa ylittää talvikauden määrää. Työntekijäin vähentämistä tapahtuisi myös siitä syystä, että työhönsijoitusvelvollisuus ei enää pakottaisi kuntia pitämään töissään nykyistä työntekijämäärää. Kunnat saisivat entistä enemmän aihetta teettää rakennustyönsä yksityisellä urakoitsijalla sillä verukkeella, että niillä ei ole omaa työvoimaa riittävästi eikä sitä saa lisätäkään työllisyyslaissa olevan sakkopykälän takia. Työntekijämäärän supistaminen kunnissa aiheuttaisi sen, että työttömiksi joutuneet työntekijät menettäisivät hankkimansa sosiaaliset ja muut etuisuudet. Uuden työpaikan saanti olisi vaikeata myöskin monille ikääntyneille työntekijöille. Tämän vuoksi nämä työttömät perheinensä joutuisivat työttömyyskorvausten, sosiaaliavustusten ja siirtotyömaiden varaan. Työläisten ehdoton vaatimus on, että uudessa työllisyyslaissa ei kuntien työhönsijoitusvelvollisuutta saa poistaa, ellei laissa samalla turvata, että kunnat eivät saa vähentää työntekijöitä ja siten lisätä työttömyyttä.

Myönteiseltä vaikuttaa, että työhönsijoittaminen jää kokonaisuudessaan työnvälityksen tehtäväksi ja työvoimatoimikuntien yksinomaisena tehtävänä on päättää työttömyyskorvauksen suorittamisesta ja siihen liittyvistä tehtävistä. Se pieni osa, mikä kunnallisella luottamushenkilötoiminnalla on ollut osuutta työvoimatoimikunnissa uuden lain tultua, lakkaa. Virkavaltaisuus ja välinpitämättömyyskin astuvat sijaan tärkeistä asioista päätettäessä, sillä lakiesityksen mukaan kaikki työvoimakuntien jäsenet määrää ja nimittää työvoiminisministeriö paikallisten edustavampien työmarkkinajärjestöjen esityksestä kahdeksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Ei ole sattuma, että työvoimakuntiin on valittu ja tullaan vastaisuudessakin valitsemaan henkilöitä, jotka mahdollisimman ahtaasti tulkitsevat työllisyyslain henkeä ja kirjainta aiheuttaen työhön pyrkiville työttömille aineellisia ja henkisiä vaikeuksia. Virkavallan tiukkaa otetta osoittaa, että työvoimatoimikunnan puheenjohtajana lakiesityksen mukaan on työnvälitystoimiston esimies.

Kun hallituksen ilmoituksen mukaan työllisyystilanne maassamme tulevien talvikuukausien aikana vaikeutuu, niin on ilmeistä, että työttömiä entistä enemmän tullaan lähettämään siirtotyömaille. Tätä toimintaa olisi viimeiseen asti vältettävä, sillä nykyaikaisten liikennevälineiden avulla voidaan siirtotyöläisten kuljetus kotimajoitukseen järjestää. Jos siirtotyövoimaan pakottavissa tapauksissa on turvauduttava, olisi majoitusoloja tuntuvasti parannettava, edulliset ateriointimahdollisuudet turvattava ja erorahan määrää tuntuvasti lisättävä.

Työttömyyskorvauspäivärahaa olisi kiireellisesti nostettava vastaamaan kassa-avustusta, jota viime keväänä korotettiin, mutta johon asteikkoon jäi paljon epäkohtia. Jos työllisyyslaki hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisesti, ei se olisi puutteessa oleville, joiden asema yh-

teiskunnassa ei ole kilpailukykyinen, edeltäjäänsä parempi. Mahtava perustuslakimme julistus "Työvoima on valtiovallan erikoisessa suojeluksessa" sopii huonosti yhteen lain hengen ja kirjaimen kanssa.

Lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä tullaan ryhmämme taholta esittämään lain sisältöön muutoksia, joiden hyväksytyiksi tuleminen merkitsisi helpotusta niiden kansalaisten taloudelliseen toimeentuloon, joita laki kipeästi koskee. Tulkoon sanotuksi, että työllisyyslaki nykyisellään on työläisiä koskevista laeista kansalaista eniten halventava ja loukkaava. Tämän lain armopaloja olosuhteiden pakosta nauttivat puhuvat avoimesti valkoisesta orjakaupasta, niin mielivaltaista työttömien sijoitus ja siirto työvoimaviranomaisten taholta on ollut.

Maamme rakennustyöläiset kokoontuvat huomenna edustajainsa kautta sääntömääräiseen edustajakokoukseen ja on sanomattakin selvää, että kokouksessa syvälti kajotaan lakiesityksen sisältöön. Tuskin lainlaatijat päänsilitystä osaksensa saavat.

Alussa viittasin välinpitämättömyyteen kouluttaa pääasiassa kapitalistisille tuotantoaloille työvoimaa valtion ja yhteiskunnan varoin ja että sitä on kaikkina ajankohtina riittävästi tarjolla, mutta miltei tyystin vaietaan varjella tämän työvoiman turvallisuutta ja terveyttä. Käytettävissä olevat tilastot työväensuojelun kohdalla eivät ole aivan tuoreita, viittaan edustajien pöydillä oleviin tilastokalentereihin, mutta suunta, joka osoittaa työtapaturmien selvää nousua vuosittain, on tosiasia. Työtapaturmissa kuoli maassamme vuonna 1966 182 henkilöä ja vuonna 1967 242 henkilöä, mikä paljastaa tilanteen niin huolestuttavaksi, että tehostetut turvatoimenpiteet ovat välittömästi välttämättömiä. Pysyvän invaliditeetin saaneiden luku on lähes kymmenkertainen. Ne, jotka toisen ihmisen työn riiston avulla rikastuvat, luetteloivat ainoastaan näiden asioiden kohdalla menetetyt työpäivät. Työvauhdin kiihtyminen teollisuudessa, kemiallisten aineiden lisääntyvä käyttö tuotteiden valmistuksessa jatkuvasti saattaa työntekijät terveydellisesti entistä vaarallisempaan asemaan. Ahtaat, huonosti ilmastoidut, kylmät ja vetoiset työskentelyolosuhteet monine muine epäkohtineen, joita etsimättä vieläkin löytää, eivät saa nykyaikana kuulua hyväksyttyyn työympäristöön. Riittävän usein huolelliset lääkärintarkastukset teollisuustyöväestön keskuudessa on toimeenpantava. Työturvallisuustoimenpiteitä on lisättävä, työväensuojelua tehostettava, sillä yksilön työn suoritus on keskeinen asia muuttuvassa yhteiskunnassakin. Välinpitämättömyys ja pintapuolisuus näissä tärkeissä kysymyksissä kostautuu lähivuosien aikana. Kansanterveyslaki joskus toteutettuna ei ulotu näin laajalle alalle.

Ed. Granvik: Herr talman! Budgetförslaget för år 1972 har många positiva drag och man märker, att regeringen försöker mota Olle i grind när det gäller den växande arbetslösheten och vår dåliga handelsbalans. Man har även ägnat u-områdena en hel del uppmärksamhet om också inte de åtgärder som föreslås, är tillräckliga för att kunna bromsa upp utflyttningen samt för att skapa mera fasta arbetsplatser just i dessa områden.

Det borde också i motiveringen ha givits klara direktiv om att mera pengar för bostadsbyggandet skulle ha dirigerats till u-områdena, när anslagen för bostadsbyggande en gång ökats betydligt.

Om man nu äntligen vill göra en satsning för närigslivets uppblomstring i u-områden, måste man komma ihåg, att människovänliga bostäder är en viktig detalj i detta sammanhang och likaså goda väg- och telefonförbindelser.

Att nya riktlinjer uppdras på hälsovårdens område hälsas med tillfredsställelse, när man nu vill satsa mera på själva hälsovården och den öppna vården samt på förebyggande åtgärder. Allt detta är ett steg i rätt riktning. Man får hoppas, att det snabbt skall ge möjligheter att förverkliga de 300 hälsovårdsstationer som planeras bli upprättade i landet i enlighet med det nya förslaget till folkhälsolag.

Men lantbruksbudgeten får igen vara regeringens strykpojke. När hela budgeten ökar med 15 procent, ökar lantbruksbudgeten med bara 4 procent. Det s.k. långa momentet kommer inte att hålla på långt när. Detta gäller i synnerhet exportpremier för kött, ägg och spannmål. Anslagen är ungefär hälften för små, varför man blundat för verkligheten till denna del. Det betyder, att lantbruket igen nästa år kommer att få vänta på mera pengar för exporten, och under tiden dalar priserna och jordbrukarna lider en obotlig skada. Ty det har visat sig, att dylika eftersläpningar, som uppstår, aldrig ersätts, varav följer, att jordbruket och dess utövare inte får det fastställda riktpriset eller m.a.o. sin utlovade lön. I synnerhet fårfarmarna borde få ett stöd också för köttproduktionen för att få

någon lönsamhet i sin näring. Fåren är dessutom goda miljövårdare, som gör detta alldeles gratis.

När man tar del av den undersökning som gjorts om lantbrukets inkomstutveckling och ser hur den släpar efter, kan man inte godtaga den njugghet som lantbruksbudgeten visar. Budgetförslaget visar vissa sociala framsteg, som noteras med tacksamhet. Men någon semesterersättning för jordbrukarna kan man inte spåra i budgeten. När övriga yrkesutövare redan har femdagarsvecka och ordnad semester, borde äntligen också jordbrukare, som sysslar med husdjursskötsel, få en semesterersättning av något slag. De som mest talar om jämlikhet och broderskap, borde kunna godkänna denna princip. Också alla andra, som dricker den hälsosamma mjölken, borde kunna erkänna, att också jordbrukaren skulle vara berättigad till semester eller semesterersättning av något slag.

Jag hoppas därför att min motion i denna sak skall beaktas. Det är en rimlig begäran, som endast syftar till att ge en yrkesgrupp något av de förmåner som andra yrkesgrupper redan kan betrakta som en självklar sak.

Ed. Breilin: Herra puhemies! Suomen turvallisuuspolitiikan kokonaisuudessa ulkopolitiikalla on merkittävä osuus. Maamme turvallisuus riippuu olennaisemmin kuin ehkä monen muun maan siitä, kuinka kykenemme noudattamaan sellaista ulkopolitiikkaa, joka herättää luottamusta maamme rajojen ulkopuolella. Me sosialidemokraatit olemme antaneet ja tulemme antamaan varauksettoman tukemme maamme rauhantahtoiselle puolueettomuuspolitiikalle, joka on voinut erityisesti viime vuosina kirjata tililleen useita merkittäviä kansainvälisiä saavutuksia.

Turvallisuuspolitiikkamme kokonaisuudessa on puolustuspolitiikalla myös oma tärkeä tehtävänsä. Riittävän tehokas puolustusvalmius on eräs puolueettomuutemme tukipilareita. Emme voi myöskään tässä yhteydessä sivuuttaa niitä tekemiemme kansainvälisten sopimusten, erityisesti yya-sopimuksen velvoituksia, jotka kuuluvat suomalaisen puolueettomuuden käsitteeseen ja käytännön sovellutukseen.

Sosialidemokraattinen työväenliike hyväksyi, kuten tiedetään, ensimmäisenä puolueena maassamme kokonaisvaltaisen puolustus- ja turvallisuuspoliittisen ohjelman. Siinä todetaan selvästi, että Suomen turvallisuuspolitiikan tavoitteena on maan valtiollisen itsenäisyyden ja koskemattomuuden suojeleminen. Ja, kuten ohjelmassa edelleen todetaan, puolue katsoo, että ylläpitämällä puolustusvoimia voidaan nykyisissä olosuhteissa tukea ja täydentää maamme turvallisuuspoliittisia pyrkimyksiä. Suomen on sen vuoksi kehitettävä puolustuslaitosta pienen maan turvallisuusnäkökohtien ja meitä sitovien velvoitusten mukaisesti. Tässä on lyhyesti suomalaisen sosialidemokratian kannanoton ydin puolustuspolitiikkaan.

Me sosialidemokraatit olemme lähteneet siitä, että puolustuspolitiikka tulisi saattaa nykyistä enemmän osaksi julkista poliittista keskustelua ja siten laajentaa kansanvaltaa myös puolustuspolitiikan piirissä. Erityisesti olemme korostaneet parlamentaarisen valvonnan merkitystä ja tärkeyttä tässä suhteessa.

Nykyiselle hallitukselle onkin annettava tunnustus siitä, että se asetti noin vuosi sitten parlamentaarisen puolustuskomitean laatimaan selvityksen puolustuspolitiikastamme. Tämän komitean jäsenenä olen luonnollisesti jäävi arvioimaan, kuinka tämä komitea, joka sai työnsä päätökseen kesällä, on tässä onnistunut, mutta sen rohkenen sanoa, että komitea teki vakavaa työtä mahdollisimman perusteellisen mietinnön aikaansaamiseksi. Uskon, että komitean mietintö muodostaa hyvän lähtökohdan toisaalta puolustuspolitiikkamme kehittämiselle ja toisaalta puolustuspoliittisen keskustelun täsmentämiselle julkisuudessa. Parlamentaarisen puolustuskomitean mietinnössä on esitetty kokonaisohjelma puolustuslaitoksemme kehittämiselle vuosina 1972—1976.

On tyydytyksellä pantava merkille, että hallitus on budjettiesityksessään ottanut huomioon komitean ehdotuksen puolustusvoimiemme materiaalisen valmiuden parantamiseksi. Tiedämme, ettei mietinnön ja siten myös budjettiesityksen ehdotus puolustusmäärärahoista tyydytä oikeistoa, mutta jos meillä noudatettaisiin todella oikeiston vaatimuksia, ei rahaa sitten paljon muuhun jäisikään.

On syytä korostaa jo tässä vaiheessa, että maamme turvallisuuspoliittiset edut vaativat, että mietinnön suositukset viedään läpi myös tulevina vuosina. Meillä ei ole mitään syytä salata sitä tosiasiaa, että kysymyksessä on miniohjelma, josta ei voida tinkiä vaarantamatta Suomen turvallisuutta. Toisalta voimme tyydytyksellä todeta, että meillä on Itävallan ohella Euroopan halvin puolustuslaitos. Se, mitä nyt budjettiesityksessä on ehdotettu lisää, ei lisää valtion menoja olennaisesti eikä tule tekemään sitä vastaisuudessakaan, vaikka komitean tavoi-

teohjelma vietäisiin läpi, kuten on luonnollisesti edellytettävä.

Puolustuskomitean ehdotukset merkitsevät budjettipuolella sitä, että vuosina 1972—1976 voitaisiin valtiontaloutta kohtuuttomasti rasittamatta kehittää puolustusvalmiuttamme myöntämällä uusia tilausoikeuksia siten, että perushankintamäärärahoja korotettaisiin noin 25 milj. markalla. Vuonna 1976 tulisi siis saavuttaa noin 250 milj. markan taso. Lisäksi uudet hankinnat aiheuttavat vuosina 1972—1976 noin 2—3 %:n vuotuisten ylläpitomenojen kasvun. Puolustusmenojen osuus bruttokansantuotteesta pysyisi suunnilleen ennallaan. Voidaan sanoa, ettei tämä ole kohtuuton ohjelma. etenkin kun tiedämme, että puolueettomuutemme edellyttää puolustusvalmiuden pitämistä nykyisellä ja tietyllä tasolla. Me sosialidemokraatit olemme kyllä valmiit tukemaan pyrkimyksiä siihen suuntaan, että turvallisuuspolitiikkamme eräs kokonaisuus, puolustuspolitiikka, voidaan hoitaa maamme kansallisten etujen mukaisella tavalla. Tätähän edellyttää jo SDP:n puolustus- ja turvallisuuspoliittinen ohjelma.

Parlamentaarisessa puolustuskomiteassa mukana olleena on tyydytyksellä todettava, että komitean työskentely oli poikkeuksellisen rakentavaa ja asiallista. Me sosialidemokraatit lähdemmekin siitä, ettei puolustuspolitiikasta saisi tehdä tavanomaista puoluepoliittista kiistakysymystä, jonka avulla pyritään keräämään ns. poliittisia pisteitä. Erityisesti on varoitettava tästä kokoomusta, joka tässä suhteessa on pyrkinyt esiintymään puolustuspolitiikan eräänlaisena ylipaavina.

Parlamentaarinen puolustuskomitea teki koko joukon varteenotettavia ehdotuksia parlamentaarisen valvonnan lisäämiseksi ja puolustuslaitoksen sisäiseksi kehittämiseksi. Niitä olisi aika nyt ryhtyä vakavasti harkitsemaan.

Hallitukselle on annettava huomautus siitä, ettei se ole sisällyttänyt budjettiesityksensä liitteeseen puolustuspoliittisia perusteluja maanpuolustusta koskevista määrärahaehdotuksista, vaikka komitea on tällaista mietinnössään suosittanut. Olisi ollut kohtuullista, että puolustusministeri olisi kiinnittänyt tähän asiaan huomiota budjetin valmisteluvaiheessa.

Me sosialidemokraatit suhtaudumme vakavasti siihen työhön, jota teimme parlamentaarisessa puolustuskomiteassa. Sen vuoksi edellytämme, että komitean suositukset pyritään toteuttamaan myös käytännössä. Sen sotilaallisen, ulkopoliittisen ja valtiontaloudellisen asiantuntemuksen perusteella, jota parlamentaarisella puolustuskomitealla oli käytettävissään, meillä on kaikki edellytykset lähteä siitä, että puolustuspolitiikkamme mitoittaminen vuosina 1972—1976 komitean esittämissä puitteissa on omiaan lujittamaan Suomen turvallisuuspoliittista asemaa ja puolueettomuutta. Toivonkin, että eduskunnassa saavutettaisiin tässä suhteessa mahdollisimman suuri yksimielisyys, sillä tämän maan etujen mukaista ei voi olla, jos ulko- ja puolustuspoliittisesta peruslinjasta ryhdytään huutokauppaan. Toivottavasti myös opositio niin oikealla kuin vasemmalla tuntee vastuunsa tässä kysymyksessä.

Keskustelu asevelvollisten päivärahan korottamisen puolesta on ollut yksimielinen. Korotusesitys, mikä merkitsee sitä, että asevelvollinen tulee saamaan 2 mk päivässä ja kadetti 3 mk päivässä, ei ylety pohjoismaiselle tasolle, mutta on luettava kaikesta huolimatta myönteiseksi ehdotukseksi.

Mitä tulee taloudellisen maanpuolustuksen menojen lisäykseen, se itse asiassa merkitsee varmuusvarastointiin tarkoitettuja lisäyksiä. Erityisesti mitä tulee polttoneisteiden varmuusvarastointiin, se merkitsee paitsi käytön varmuutta, nykyisin myös useasti taloudellista hyötyä. Vaikka viime aikoina on tuntuvasti lisätty varmuusvarastointia erityisesti polttoneisteiden kohdalla, ei varastotilannetta tarvitse käsittää suinkaan siten, että näitä olisi käytettävissä riittävästi. On esitettävä toivomus että hallitus tutkituttaa polttoneisteiden varmuusvarastoinnin riittävyyden ja tarvittaessa huomioiden myös työllisyystilanteen ryhtyy varastotilojen lisärakennustoimintaan. On paikallaan, että myös öljy-yhtiöt velvoitetaan varastojen lisärakentamiseen. Laajennustoimia puoltaa paitsi kansainvälinen öljytilanne, mikä ei suinkaan ole helpottumaan päin, myös auto- ja moottorikannan sekä polttoöljyn käytön lisääntyminen.

Käsiteltävänä oleva valtion vuoden 1972 tulo- ja menoarvioesitys täyttää paljon sitä kenttää, mitä rakennettiin edellisten hallitusten aikana. Erityisesti maininta sopii sosiaalipääluokan kohdalla. On myönnettävä, että juuri edellisten hallitusten aikana rakennettiin laajennettu sosiaaliturvaverkko, joka alati kaipaa korjauksia. Jokainen asioita vähänkin seuraava tietää sosiaalitoimen ja eläkekysymysten kohdalla olevan paljon aukkokohtia, joita on ryhdyttävä paikkaamaan.

Ensi vuoden talousarvioesitystä sanotaan helposti syntyneeksi. Sanonta on käsitettävä siten,

että hallituksella on rahaa käytettävissään tulevan vuoden aikana riittäväksi katsotussa määrin. Varmastikin tilannetta on auttanut se määrätietoinen toiminta valtiotalouden tilan kohentamiseksi, joka tehtiin edellisten hallitusten aikana vuodesta 1966 alkaen. Muistutettakoon siitä, että tällä kertaa valtion maksuvalmius on hyvä, mikä taas merkitsee sitä, että esim. kunnat saavat valtionosuutensa ajallaan ja siten toimintaansa vakiinnutetuksi.

Ensi vuoden budjettiesityksen toteutumista vaikeuttaa ainakin osittain käsillä oleva taloudellinen laskukausi. Ne toimenpiteet, joita hallitus on esittänyt torjumaan vaikeutuvaa työllisyyttä, on kirjattava myönteisiksi. Erityisesti on korostettava asuntotuotantoon tarkoitettua 730 milj. markan määrärahan esitystä siten, että saadaan käyttöön enemmän asuntoja ja kohennetaan työllisyyttä rakennuspaikoilla sekä tehtaissa. Onhan niin, että rakennustuotanto aikaisempaa enemmän on siirtynyt tehdasmaiseen tuotantoon merkiten myös työllisyyspaineen tasoittumista ympäri vuoden. Tässä yhteydessä on esitettävä toivomus, että asuntohallituksen mahdollisuus rakennussuunnitelmia käsiteltäessä nopeutuisi nyt, kun keskusviraston käytössä on laajennetut käyttötilat. Toivottavasti myös virkamieskunta asiantuntijoineen saadaan vastaamaan sitä työpainetta, mitä merkitsee korotettu määräraha viraston käytössä.

Työllisyydestä ja valtiovallan osuudesta hoitaa tätä erittäin tärkeätä yhteiskunnallista sektoria voidaan todeta valtiovallan osanneen ennakoida syntyvä tilanne, joka on vaikeutunut. Tuntuu siltä, että valtiovalta on osannut varautua työllisyyden hoitamiseen tarvittavien varojen ennakointiin ainakin tyydyttävällä tavalla. Toivottavasti toivomusta tukee parhaillaan eduskunnassa käsiteltävänä oleva parannettu työllisyyslakiesitys.

Vielä esittäisin eräitä näkökohtia, joita hallitus ei ole huomioinut. Vaikka opetustoimeen uuden koulun johdosta pystytään osoittamaan tarpeelliset ja riittäviksi katsottavat varat, on kuitenkin opetustoimen eräs lohko, vapaa kansansivistystyö, melkeinpä tyystin unohdettu. Näin siitäkin huolimatta, että nykyistä hallitusta muodostettaessa sovittiin siitä, että alan määrärahoja korotetaan. Myös ns. hallituspuolueiden puoluesihteerien pöytäkirjassa on maininta korotettujen määrärahojen puolesta. Jos missään niin tässä soisi valtiovarainvaliokunnan toimivan niin, että vapaalle kansansivistystyölle tarkoitettuja määrärahoja voitaisiin korottaa hallituksen esityksestä.

Herra puhemies! Valmisteilla on kunnallislain uudistaminen. Toivon, että uudistus voidaan toteuttaa siten, että kuntien toimivaltaa laajennetaan ja että ns. määrävähemmistöpäätös voidaan poistaa. Yhä enemmän kunnallistoimen alalla on tullut toteen näytetyksi se vaikeus, mikä koituu sanotun säännöksen voimassa olemisesta. Jopa kuntakohtainen kehitys on vaarassa pysähtyä usein ainakin ratkaisevassa määrin. Edelleen olisi pikaisesti päästävä sairaalahallinnon uudistamiseen, kuntauudistustoimenpiteiden toteuttamiseen ja ratkaisuun maakuntaitsehallintoon liittyvistä perusnäkökohdista. Varauksetta on selvää, että nykyinen käytäntö johtaa esim. sairaalatoimen alalla investointeihin, jotka muodostuvat yhteiskunnalle, usein kunnille, kohtalokkaan kalliiksi, ja kuitenkin siihen, että sijoitettavaa pääomaa kohti saadaan entistä vähemmän hoitopaikkoja. Laaja erikoistuminen johtaa henkilökunnan suhteettomaan kasvuun ja lopulta osittain pois hoitoa tarvitsevien ihmisten luota. Ei yksin sanotuista, vaan monista muista ehkäpä suuremmista syistä johtuen olisi toki sairaala- ja terveydenhoitotoimi pikaisesti uudistettava.

Kunnallisella alalla tapahtuu joko tahallisesti tai tahattomasti virheinvestointeja. Sitä paitsi turhautetaan kuntalaisia sellaisin intressinäkökohdin, joilla perusteellisesti ajatellen ei ole vaikutusta ihmisen sisimpään. Jos koskaan, niin nykyaikana lietsotaan kuntalaisia mitä erilaisimmin mielipitein aikanaan pakolla tulevaa kuntauudistustoimenpidettä vastaan. Vielä nyt voidaan puhua vapaaehtoisuudestakin, mutta tulevaisuudessa ei varmastikaan. Siksi voimakkaat ovat ne edellytykset, jotka pakottavat puhumaan kuntauudistuksen puolesta. Sairaalatoimen uudistaminen ja kuntauudistus edustavat molemmat suuria yhteiskunnallisia toimialoja, joiden suhteen on saatava pikainen ratkaisu. Siitäkin huolimatta, että ensi vuonna on edessä kunnallisvaalit, ratkaisuun olisi uskaltauduttava. Tämän tärkeän tapahtuman vuoksi ovat ratkaisut jopa välttämättömiä.

Ed. Laatio: Herra puhemies! Totean aluksi, että hallituspuolueet tuntuvat olevan todellakin tyytyväisiä budjettiin ja kehuskelevat sitä yritys- ja kehitysalueystävälliseksi. Lyhyestä virsi kaunis, sanotaan, ja totean, etten ole samaa mieltä. Varmasti sitä eivät ole ketkään yrittäjät niin kauan kuin liikevaihtoveron lisävero ja ta-

sausvero sekä korotettu sosiaaliturvamaksu ovat voimassa. Kun lisäksi hallitus esityksessään ehdottaa rautatietariffeja nostettavaksi, voi vain todeta, että hallitus tahallisesti asettaa yrittäjille lisää rasituksia ja aikaansaa erityisesti kehitysalueilla yrityskuolemia ja työttömyyttä.

Kun UKK-sopimusta tehtiin ja mm. kokoomus valtakunnan parasta ajatellen suostui olemaan mukana sopimuksen kaltaisessa ja edellyttämässä vakauttamisessa, edellytimme, että valtiovalta täyttää oman osansa. Olemme selvästi voineet todeta, että niin ei ole tapahtunut, ja ilmeisesti tasavallan presidentti onkin kirjeellään, käsittäkseni, antanut hallitukselle epäluottamuslauseen ja kehottanut palaamaan järjestykseen. Toivottavasti hallituspuolueetkin tajuavat asian näin ja ovat mukanamme estämässä mainitsemieni verojen voimassaolon jatkamista ja erinäisten maksujen korottamista.

Erikoisesti en ymmärrä keskustapuolueen suurta tyytyväisyyttä budjettiin, varsinkaan kun lausunnon antaja on kehitysalueelta, jopa maamme ehkä köyhimmältä seudulta (Ed. Mäki: Sitä sietää ihmetellä!) — aivan oikein — seudulta, jota ei silti ole kelpuutettu edes kehitysaluelain määrittelemään I vyöhykkeeseen.

Kehitysaluerahaston saama rahamäärä oli jo aikaisemminkin 30 milj. mk, joten lisänä on nyt vain 20 milj. markan debentuurilaina. Varmaa on, että näillä ei kehitysalueitten ongelmia ratkaista, vaikka ne pieneltä osaltaan luonnollisesti apuna ovatkin. Muita lääkkeitä tarvitaan. En malta olla tässä yhteydessä puuttumatta ed. Haukipuron kehumiseen, että keskustapuolue sai kehitysaluerahaston aikaan. Keskustapuolueen osuus varmuudella todeten tämän rahaston kohdalla on se, ja se myönnettäköön, että sijoituspaikaksi tälle rahastolle tuli Kuopio ja toimitusjohtajaksi puolueen entinen puoluesihteeri Loikkanen. Mutta siihen kai sitten se erikoisosuus päättyykin.

Varsinainen parannusesitys kehitysalueille on, että malminetsinnän ja sitä palvelevan geologisen tutkimuksen edistämiseen Pohjois-Suomessa on esitetty 500 000 mk lisää ja kehitysalueluottojen korotukseen noin 6 milj. mk lisää. Oikein ja kohtuullista olisi ollut, että myös kaivokset, jotka erikoisen hyvin soveltuvat kehitysalueitten teollisuudeksi, pääsisivät osallisiksi veronhuojennuksista. Kehitysaluelakien suomilla verojen huojennuksilla ja korkohyvityksillä voi olla suorastaan ratkaiseva merkitys jonkin malmin käyttöön otossa. Samoin on laita kehitysalueiden veronhuojennuslain suomalla vapaalla poisto-oikeudella, koska monien kaivosten elinikä on hyvin lyhyt, mutta kuitenkin kansantaloudellisesti ajatellen kannattaisi ottaa käyttöön. Tuntuisi luonnolliselta, että hallitus nyt kiireellisesti antaisi esityksen kaivostoiminnan täydellisestä valtionverovapaudesta kehitysalueilla. Näin muuten on menetelty hyvinkin monissa kehitysaluemaissa. Lisäksi toivottavasti kehitysalueläänеihin, ainakin Oulun ja Lapin lääneihin, koska siellä erikoisen runsaasti on malmiesiintymiä, perustetaan lääningeologin virat aloitteeni mukaisesti. Ja samoin vapautetaan malmin löytöpalkkiot veroista samalla tavalla kuin stipendit on vapautettu.

Nuokaan toimenpiteet eivät luonnollisesti vielä pysty estämään kehitysalueitten tyhjenemistä. Tarvitaan voimakkaampia lääkkeitä. Jotta näitä lääkkeitä voitaisiin valvottuna ja järkevästi antaa, ei tunnu riittävän, että hallitus ilmoittaa olevansa kehitysalueystävällinen ja että yksi ministeri o.t.o. on kehitysalueministeri, vaan uskon tarvittavan erityisen kehitysaluehallituksen. Näin erilaiset työllisyysmäärärahat, subventiot ja avustukset voitaisiin keskitetysti ja pitkällä tähtäyksellä suunnitella ja suunnata oikeisiin kohteisiin.

Olen varma, että valtionenemmistöisillä yhtiöillä ei voida ratkaista kehitysalueitten teollistumista, eikä sitä tunnu uskovan hallituskaan, koska koko 120 milj. markan summa, joka on esitetty sijoituksiksi valtionenemmistöisiin yhtiöihin, on esitetty teollisuus-Suomen hyväksi. Siksi olisi odottanut, että esityksessä olisi ehdotettu määrärahaa yrittäjien työllisyystukeen. Ruotsissahan tämä on jo tajuttu, sillä siellä maksetaan uusille kehitysalueyrittäjille jokaisesta syntyvästä työpaikasta kahtena ensimmäisenä vuonna 5 000 Rkr ja seuraavanakin vuonna vielä 2 500 kr. Kun tällaista ei siellä ollut, tulisi valtiovarainvaliokunnan ottaa budjettiin esittämäni 2 milj. markan määräraha ko. tarkoitukseen.

Hallituksen tulisi myös pitää huolta siitä, että valtion hankinnat suunnataan kotimaahan ja, jos mahdollista, kehitysalueitten yrittäjille. Kun pääosa varuskunnistamme on Pohjois-Suomessa, tuntuu kohtuuttomalta ja puolustuksellisesti virheelliseltä, että puolustusvoimien tarvitsemat tarvikkeet tehdään Etelä-Suomessa Niinpä onkin erittäin tärkeää, että puolustusvoimien tarvitsemaa viestintäkalustoa ryhdytään tuottamaan Pohjois-Suomessa.

On ilmeistä, että hallitus on huomannut kuljetustariffien korotusesityksen kohdistuvan eri-

koisen raskaana Pohjois-Suomeen, koska se perusteluissaan ilmoittaa parhaillaan selvittävänsä ja tulevansa antamaan esityksen kehitysalueen kuljetustuesta. Toivottavasti se silloin korjaa kehitysalueen neuvottelukunnan esitystä ja ottaa huomioon kaikki maan harvaan asuttujen alueiden talouselämän kuljetukset, siis myös siellä toimivan teollisuuden raaka-aineiden tuontikuljetukset ja kaupan osalta ainakin elinkustannustasoon vaikuttavat kuljetukset. Erityisesti on huomattava että merikuljetukset on otettava tämän tukijärjestelmän piiriin, sillä muuten vientiteollisuuden kuljetukset automaattisesti siirtyvät Etelä-Suomen satamiin ja Pohjois-Suomen satamainvestoinnit jäävät vajaakäytölle ja satamatyöläiset työttömiksi. Samoin on teollisuuden omalla autokalustollaan suorittamat kuljetukset otettava tuon kuljetustuen piiriin. Kun näin menetellään, on selvää, että kehitysalueille syntyy uusia työpaikkoja eikä Pohjois-Suomi autioidu ja aiheuta Suomen kansalle ylimääräisiä huolia ja maksuja.

Selvää on kuitenkin, että myös palvelusten kohdalla kehitysalueitten ihmisten pitäisi pysyä edes lähelle samoissa mahdollisuuksissa kuin muun Suomen ihmisten. Siksi tuntuu käsittämättömältä, että esimerkiksi ammattikurssikeskusten rakentamisessa me tuolla pohjoisella alueella jäämme yhä edelleen etelästä jälkeen, vaikka erikoisesti juuri meidän alueemme nuorten luulisi tarvitsevan ammattikoulutusta.

Oudolta tuntuu myös se, että esimerkiksi Kajaanin seminaari, joka on ollut Kainuulle erittäin tärkeä, on tarkoitus hävittää. Tällaisen laitoksen hävittäminen on sellainen isku, että sen tulevaisuuteen vaikuttavan voiman suuruutta ei ilmeisesti pystytä tajuamaan. Varmaa on kuitenkin, että se on osaltaan lisäämässä muuttoliikettä. Toisaalta tuo seminaari soveltuisi erikoisen hyvin peruskoulun opettajien koulutuspaikaksi, sillä Kainuu ilmeisesti pääsee jo ensi vuoden aikana — ja toivottavasti pääsee — aloittamaan peruskouluopetuksen.

Kun kauppatasevajaus on ollut sellainen kun on ollut, olisi luullut hallituksen ryhtyvän innolla edistämään vientituotantoa ja ottavan esitykseensä määrärahan teollisuusihteeritoiminnan laajentamiseksi. Niin pienellä maalla kuin Suomella ei ole varaa tutkia ja kehittää itse kaikkea teollista toimintaansa, siksi on järkevää lähettää teollisuussihteereitä muihin maihin seuraamaan teknillistä kehitystä ja toisaalta luomaan kontakteja tuottajien ja käyttäjien välille. Tällä hetkellä meillä on kuitenkin kaikkiaan vain yksi ainut teollisuussihteeri. Hänen toimipaikassaan Washingtonissa on esimerkiksi Ranskalla kaksitoista teollisuusinsinööriä. Näille teollisuussihteereille on varmasti myöskin tuloksia tuottavaa varata samalla tavalla käyttörahaa kuin sotilasasiamiehille. On paikallaan todeta OECD:n teollisuuskomitean lausuma: "Maan teollisuuden kilpailukyky ja tehokkuus riippuvat enemmän mahdollisuuksista käyttää hyväksi olemassa olevaa tietoa kuin osallistumista sen luomiseen." Teollisuussihteerien hankkima informaatio lienee halvimpia valtiovallan käytettävissä olevista tutkimus- ja kehitystoiminnan tukemisen muodoista. Siksi toivon aloitteeni mukaisesti, että teollisuussihteeritoimintaa laajennetaan myös Länsi-Saksaan, Neuvostoliittoon, Japaniin, Englantiin ja Ranskaan.

Ed. Pohjonen: Herra puhemies! Metsänomistajista saattaa tuntua ihmeelliseltä, että Suomeen tuodaan jo tässä vaiheessa enemmän raakapuuta kuin viedään. Tuonti on vaihdellut 2.5:stä 3 milj. k-m^3:iin. Vienti on vaihdellut 0.7:stä 6 milj. k-m^3:iin. Tämän perusteella on selviö, että raakapuun tuotantoa on meillä nyt ryhdyttävä mahdollisimman voimaperäisesti lisäämään. Tämä olisi kuitenkin tehtävä nyt heti, kun Suomen maaseudulla vielä on riittävästi näihin töihin pystyvää ja halukasta väkeä, jota kaikkea ei enää kannata uudelleen kouluttaa ja siirtää teollisuuskeskuksiin. Metsänhoitotyössä heille kuitenkin riittäisi nyt hyödyllistä ja kansantaloutemme kannalta jopa aivan ensiarvoisen tärkeää työtä. Mutta miksi sitä työtä ei heillä nyt teetetä? Voidaan sanoa, että Mera-ohjelman toteuttaminen merkitsisi välittömästi lisääntyviä hakkuumahdollisuuksia, kansantulon kasvun kannalta tärkeätä puunjalostusteollisuuden laajentamista ja siten vientituotantomme suurentumista. Tämä tekisi mahdolliseksi vientitulojen kasvun jo suhteellisen lyhyessä ajassa määrällä, joka vastaisi nykyistä vaihtotaseemme alijäämäisyyttä. Vastaavanlaista yhtä edullista ja omaan raaka-aineeseen perustuvaa vientitulojen lisäystä ei ole saatavissa muilta tuotannon aloilta. Voidaankin kysyä, onko meillä varaa laiminlyödä sellaista puun tuotannon tehostamista, joka koituisi lyhyessä ajassa vientimahdollisuuksien ja kansantulon lisäyksenä koko yhteiskunnan hyväksi. Monet luulevat, että Mera-ohjelman toteuttaminen koituu vain metsänomistajien hyödyksi. Näinhän asia ei suinkaan ole. Mera-ohjelman kautta saatavasta kansantulon lisäyksestä tulee vain noin 10 % metsänomista-

jien osalle. Ei myöskään huomata, että Mera-rahat käytetään nimenomaan tuottamattomien tai heikkotuottoisten alueiden metsittämiseen ojittamalla soita ja istuttamalla vajaatuottoisia alueita. Avustusta tai lainaa ei suinkaan anneta alueille, joissa hakkuutulo riittää metsittämisen suorittamiseen. Näin ollen metsänomistaja saa metsitetyltä alueelta rahatuloja vasta kymmenien vuosien kuluttua, mutta silti se mahdollistaa hakkuiden nopeankin lisäämisen kestävän metsätalouden puitteissa. Metsänomistajat ovat täyttäneet osuutensa, joka on noin 2/3 kokonaispanoksesta, sataprosenttisesti.

Mera-ohjelma on paljon laajempi asia kuin vain metsänomistajien hyvinvointi, niin kuin on tahdottu antaa ymmärtää. Kysymyksessä on kansallisten etujemme turvaaminen. Näin ollen olettaisi, että Mera-ohjelman toteuttamista sellaisenaan pidettäisiin kaikissa piireissä itsestään selvänä asiana. Valitettavasti näin ei ole. Meillä on syytä muistaa ja tietää, että metsäntuottajien osuus metsätalouden tulosta on meillä vain 1/6. 5/6 näistä tuloista menee muille: yrittäjille, työntekijöille, kuljetuskuluihin, veroina valtiolle, kunnille ja kirkolle, puhumattakaan siitä osuudesta, joka menee uuden raakapuun tuotannon turvaamiseen. Kysymyksessä on siis meidän kaikkien yhteinen etu, ja sellaisena sitä olisi meillä jo hoidettava. Yhä edelleen esiintyy jarrutusta, jonka johdosta Mera-ohjelma on jäänyt jälkeen tavoitteista.

Vaikka Merasta on puhuttu ja kirjoitettu paljon, on se niin keskeinen asia meidän kansantaloudellemme, ettei siitä voida koskaan liikaa puhua. Siksi sallittaneen mainita muutamia yksityiskohtia siitä, mitä on saavutettu ja jäänyt saavuttamatta. On saavutettu 50 milj. kuutiometrin hakkuusuunnitelma. Ohjelman mukaan suunnite voisi olla jo nyt 53.6 milj. kuutiota. Tämä merkitsee, että meiltä on jo nyt jäänyt saavuttamatta 240 milj. markan vuosittaiset vientitulot, jos puut olisi jalostettu selluloosaksi, ja paljon enemmän, jos jalostusta olisi jatkettu pitemmälle. Vuoteen 1980 mennessä Mera-ohjelman viipymätön toteuttaminen tekisi mahdolliseksi puunjalosteiden vuotuisen viennin lisäämisen 1 mrd. markalla. Tämä varmaan vähentäisi hallituksen ja Suomen Pankin huolia kauppataseen tasapainottamisesta. Vuoden 1967 devalvoinnin jälkeisessä vakauttamisvaiheessa on ollut valtion rahataloudelle huomattavaa merkitystä valtion perimillä vientimaksuilla, yhteensä 658 milj. mk, joista 77 % on peräisin metsätalouteen nojaavasta viennistä. Mera 3 -ohjelman täysimääräinen toteuttaminen nostaisi hakkuumahdollisuudet jo vuoteen 1974 mennessä nykytasolta 56.2 milj k-m^3:iin eli noin 3.5—6 milj. k-m^3:lla vuotta kohti sekä edelleen vuoteen 1980 mennessä noin 58.7 milj. k-m^3:iin.

Käynnissä oleva vuosien 1970—1975 Mera 3 ohjelman täysimittainen toteuttaminen tarjoaa arvioiden mukaan sellaisen hakkuumahdollisuuksien kasvun, jonka turvin massateollisuutemme voisi nostaa tuotantoaan 50 %:lla kuluvan vuosikymmenen aikana. Mera 3:n asettamista tavoitteista jäätiin viime vuoden työsaavutuksissa tuntuvasti jälkeen yksityismetsissä. Metsänviljelytavoite oli niissä 110 000 ha ja päästiin 88 000 hehtaariin. Taimikonhoitotavoite oli 180 000 ha, josta saavutettiin 114 000 ha. Lannoitustavoitteista 142 000 ha jäätiin pahasti jälkeen, sillä työsaavutus oli vain 61 000 ha (Ed. Ilaskivi: Kuka oli pääministerinä?). Ojituksen tavoite oli 273 000 ha ja tulos 218 000 ha.

Valtion rahoituksessa on vuosina 1970—1971 Mera 3 ohjelmassa ehdotettuihin 88.5 ja 95.4 milj. markkaan verrattuna vajausta 28.9 ja 31.2 milj. mk. Mera-ohjelman rahoitusvajauksen vähäisyys, 28.9 milj. mk 1970 ja vuoden 1971 budjetissa 31.2 milj. mk, verrattuna esim. valtion budjettiin tai viime vuoden päättyessä ilmoitettuun valtion kassaylijäämään 475 milj. mk ei tue väitettä valtion rahapulasta tässä suhteessa. Yksityismetsätalouden menoihin on tässä tulo- ja menoarvioesityksessä ehdotettu lisäystä noin 23 milj. mk eli noin 17 % vuoden 1971 tulo- ja menoarvioon verrattuna. Yksityismetsätalouden menot ovat ensi vuoden budjetissa yhteensä noin 115 milj. mk. Budjettiin on otettu metsänparannusavustuksiin 20 milj. mk enemmän kuin tämän vuoden budjettiin. 15 milj. mk siitä on kuitenkin suhdannerahastosta, joka on kerätty metsäteollisuudelta ja sitä kautta metsänomistajilta. Valtion avuksi metsänparannustöihin esitetään 43 milj. mk siihen nähden, että Mera 3 ohjelma edellyttäisi noin 20 milj. mk enemmän. Metsänparannuslainoiksi esitetään ensi vuodelle 41.5 milj. mk, kun taas Mera 3 ohjelma edellyttäisi noin 20 milj. mk enemmän.

Hallitus perustelee metsätalouden määrärahoja mm. seuraavasti: "Yksityismetsätalouden avustamisen osalta ei valtion osuutta voida suuremmassa määrin lisätä ennen kuin metsänparannustoiminnan muun kuin julkisen rahoituksen lisäämistä koskeva selvitystyö saadaan

suoritetuksi. Selvitystyön kohteita ovat mm. metsien hoitovelvollisuus, metsäviranomaisten asema, uudet rahoitusmahdollisuudet ja verotuksen uudistaminen." Nämä perustelut eivät tunnu vakuuttavilta.

Puuraaka-aineen tuoton lisäämisessä tulee metsien lannoitus näyttelemään entistä keskeisempää osaa. Muihin metsätalouden perusparannustöihin ja metsien käsittelyyn liitettynä on lannoitus todella nopein ja tehokkain metsiemme kasvun ja puuvarojen lisäämisessä. Voidaan todeta, että metsänparannuskomitea on ehdottanut metsänlannoitustöiden rahoitusmenettelyn kehittämistä metsänparannuslain pohjalta mm. siten, että mikäli rahoitus tuen myöntämiseen metsänlannoitustoimintaan on valtion varojen lisäksi tai yksinomaan käytettävissä muita varoja, säädettäisiin erillinen laki metsänlannoitukseen käytettävien lannoitteiden hintojen alentamisesta. Lannoitteiden hinnanalennuksen tulisi komitean käsityksen mukaan vähintään olla I vyöhykkeessä 30, II vyöhykkeessä 40, III vyöhykkeessä 50 sekä IV ja V vyöhykkeessä 60 % lannoitteiden vähittäismyyntihinnasta.

Metsäverotuksen suhteen on mainittava, että metsän lannoituskustannukset eivät sisälly vähennyseränä nykyiseen verokuutiometrihintalaskelmaan. Olisi kohtuullista ja oikein sekä myös viisasta sallia kaikki lannoituskustannukset vähennettäväksi tilakohtaisina erillisvähennyksinä metsälölle lasketusta verotettavasta tulosta. On varmaa, että puun tuotanto saisi tästä uutta vauhtia ilman valtionapua. Olisikin otettava harkittavaksi sellaisten muutosten tekeminen metsäverotukseen, että kaikki metsänhoito- ja investointiluontoiset menot voitaisiin verotuksessa vähentää tilakohtaisesti ja todellisina. Samalla luovuttaisiin nykyisestä keskimääräisestä vähennysmenettelystä. Tällainen muutos ilmeisesti lisäisi metsänomistajien omarahoitus- ja työpanosta metsänhoitoon ja perusparannuksiin.

Edelleen tulisi metsätalouteen soveltaa yleisesti hyväksyttyä periaatetta, jonka mukaan yrittäjä ei maksa tuotantopääomasta veroa. Valitettavaa on, että metsänparannuslainsäädäntömme on vieroittanut metsänomistajat metsänhoidollisten ja perusparannusluontoisten töiden suorituksista. Niinpä esim. metsäojituksissa ja metsäteiden rakentamisessa metsänomistajien osuus rajoittuu hakupaperin allekirjoitukseen, suunnitelman hyväksymiseen ja rahoitusosuuden suoritukseen. Paljoa suurempi metsänomistajan osuus ei ole varsinaisessa taimikonhoitoeli risusavottatöissä, sillä nekin suoritetaan yleensä metsäammattimiehen valvomalla vieraalla työvoimalla. Nyt kun tilojen ulkopuolisesta metsänhoitotyövoimasta on tulossa suuri puute, lainsäädännöllä olisi pyrittävä tehostamaan metsänomistajien metsähoidollista omatoimisuutta, sillä tällä taholla on vielä runsaasti käyttämättä työvoimareservejä.

Puunkorjuurintamalla on meneillään samanlainen kehitys kuin metsänhoitotöissä totesimme vallitsevan, koska puutavarain pystykaupat ovat kautta maan nopeasti yleistymässä. Mikä merkitys tällä on metsänhoitajain osuuteen puunmyyntituloista, on itsestään selvää. Esim. pinotavaran pystymyynnissä metsänomistajain rahatulo jää noin puoleen itse toteutettuun hankintakauppaan verrattuna. Vain harvoilla metsänomistajilla on mahdollisuutta korvata tätä menetystä pystymyynnistä koituvan ajan säästön muunlaisella käyttämisellä.

Professori Olavi Huikari on esittänyt, että jokaista viljelmää kohti olisi tehtävä mahdolliseksi noin 50 työpäivän käyttäminen oman tai naapuritilan metsänhoidollisiin töihin siten, että tästä työstä saisi valtiolta päiväpalkkanormin mukaisen korvauksen. Hyväksyttäviä metsänhoidollisia töitä olisi runsaasti, mm. ojituksessa, maanmuokkauksessa, lannoituksessa, uusien metsien perustamisessa kylvöineen ja istutuksineen sekä jo olemassa olevien taimistojen hoidossa. Jos tämä viljelijän henkilökohtaisesti suorittama työ olisi mahdollista, olisi varmaa, että metsien tuotto rupeaisi nopeasti nousemaan. Tällainen menettely vähentäisi sosiaalisten avustusten tarvetta ja tarjoisi viljelijäväestölle mahdollisuuden tehdä työtä, josta saa myös palkkaa kansantalouden kehittämisen kannalta tärkeällä alalla sekä koko kansantalouden että oman talouden kohentamiseksi.

On selvää, että metsänomistaja- ja viljelijäväestölle aiheutuu vakavia vaikeuksia riittävän ansion saannista silloin, kun menetetään esim. kahden kuukauden työmahdollisuus ja siitä rahatulojen saanti. Tämä kehitys on aiheutunut ennen muuta metsien hakkuutöiden voimakkaasta koneellistumisesta. Kun toisaalta tiedetään, että metsämaiden tuottokyvyn korottamisessa sekä taimistojen että puuston hoidossa on erittäin paljon töitä tekemättömänä, olisi yritettävä kehittää sellainen rahoitusmenettely, että se käytännössä tekisi mahdolliseksi metsien tuotannon kohottamisen hyväksi tehdystä työstä saada korvausta samoin kuin aikoinaan sivuansiotöistä.

Lopuksi mainitsen eräitä toimenpiteitä, jotka voivat edistää metsätalouden kehittämistä. Hallituksen esitys metsänhoitoyhdistyslainsäädännön uudistamiseksi nykyisiä olosuhteita vastaavaksi sekä tarpeellisten muutosten tekemisestä yksityismetsälakiin siten, että maanomistajan panos puuntuotannossa tehostuisi, voitaneen antaa eduskunnalle ensi vuonna. Yksityismetsälain uudistamista valmistellaan parhaillaan komiteassa.

Maa- ja metsätalousministeriöön ehdotetaan perustettavaksi metsäosasto, johon ehdotetaan samalla lisättäväksi suunnitteluhenkilökuntaa ministeriössä suoritettavan metsäpoliittisen suunnittelun tehostamiseksi. Valitettavaa sen sijaan on se, että yksityismetsälöistä on jo noin 1/5 siirtynyt henkilöille, jotka eivät elä maa- ja metsätaloudesta.

Ed. Puhakka: Herra puhemies! Kehitysalueelle on tunnusomaista työttömyys, tulo- ja elintason alhaisuus, lääkintäpalvelujen puute, koulutustason vajavuus, veroäyrin hinnan korkeus jne. Keskimääräinen tulotaso on joillakin kehitysalueilla vain yksi kolmasosa siitä, mitä se on Etelä-Suomen vaurailla seuduilla. Työttömyys on pysyvä ja joukkomittainen. Toimeentulon turvan puuttuessa on kehitysalueitten ihmisten ollut pakko muuttaa Etelä-Suomeen ja ulkomaille.

Yhä useammin kuulee kysyttävän, miksi maassamme on kehitysalueita. Miksi ei kehitysalueitten raaka-ainevaroja jalosteta niitten esiintymislähteillä. Pääsyy on kapitalismissa. Jokainen yksityinen pääomanomistaja lähtee voiton maksimoinnista. He sijoittavat tuotantolaitoksensa sinne, missä markka poikii parhaiten. Se yleensä poikii siellä, missä ovat markkinat, ja ne ovat tavallisesti siellä, missä on paljon ostavaa väestöä. Vientiteollisuus sijoittuu sinne, minne raaka-aineitten saanti ja mistä ulkomaille markkinointi on helppoa. Puunjalostusteollisuuden rannikoille sijoittumiseen ovat tietysti vaikuttaneet vesistöreitit, joissa puuraaka-aineen kuljetus on ollut halpaa. Kun tehtaat ovat sijoittuneet pääasiassa Etelä-Suomeen, on valtionrautateitten tariffipolitiikka järjestetty niin, että se suosii raaka-ainekuljetuksia ja näin ollen on epäedullinen kehitysalueille teollisuuden sijoittamista ajatellen. Mikäli yksityiskapitalismi saa edelleen vapaasti harjoittaa sijoituksia, ei ole toiveita ratkaisevasta käänteestä kehitysalueitten hyväksi. Ne siis edelleen säilyvät suuryhtiöitten halvan raaka-aineen reservialueina.

Ilmeisesti tullaan sanomaan, että onhan valtio tehnyt paljon kehitysalueitten hyväksi, on jopa perustettu kehitysaluerahasto, johon tässäkin talousarviossa on varattu varoja. Kaikki tämä on totta, mutta ratkaisevaa muutosta ei ole tapahtunut. Miksi? Siksi, että suoritetut toimenpiteet ovat olleet tyypillisiä kapitalismille. Valtio on järjestänyt eräitä houkutuskeinoja, joilla se pyrkii vikittelemään yrittäjiä kehitysmaakuntiin. Niitä ovat verohelpotukset, korkosubventiot, valtiontakuut ja -lainat. Näihin syötteihin on tarttunut "pieniä kaloja", mutta melkein poikkeuksetta ovat suuret uineet ohi syötteihin vilkaisematta. Tämä pitää paikkansa ainakin rannikosta etäämpänä olevien maan sisä- ja pohjoisosien suhteen, joissa kehitysongelmat ovat kaikkein suurimmat.

Kehitysongelmien ratkaisemisessa tarvitaan toisenlaisia otteita kuin mitä tähän saakka on suoritettu. Valtion tulee välittömästi vaikuttaa sijoituksiin ja kehitysalueille tuotantolaitosten rakentamiseen. Valtionyhtymille se voi sanella ehdot, kuten Outokumpu Oy:n tapauksessa oli kysymys. Valtion tulisi myös itse rakentaa omia tuotantolaitoksia. On ihmeteltävää se, että valtiolla on paljon metsiä, mutta ei ole tiettävästi omia puunjalostuslaitoksia, jos emme ota lukuun valtionenemmistöisiä osakeyhtiöitä. Mahdollisuudet kehitysalueitten teollistamiseen ovat olemassa. Niillä sijaitsee maaperärikkauksia. Kaivostoiminnan laajentaminen, niitten tuotteiden jalostaminen aina valmiiksi tuotteiksi saakka on mahdollista. Turveteollisuutta voidaan kehittää. Mikään ongelma ei ole sekään, että eräitä kulutustavaratuotteita tuottavia tehtaita sijoitetaan kehitysalueille, nimenomaan sellaisia tehtaita, joitten raaka-aine- ja valmiitten tuotteitten kuljetuskustannukset muodostuvat pieniksi. Tällainen tuotannonala on mm. tekstiiliteollisuus.

Nämä maininnat jo ilmentävät kehitysalueitten teollistamismahdollisuuksia. Tämä usein myönnetään, mutta samaan hengenvetoon vältetään, ettei kehitysalueille teollisuuden sijoittaminen ole liiketaloudellisesti kannattavaa. Tällöin unohdetaan, että voi olla muitakin päteviä perusteita, mm. kansantaloudelliset perusteet, tehtaitten sijoituksessa. Valtion kehitysalueille sijoituksia tehdessään ei aina tarvitse lähteä liiketaloudellisista, vaan kansantaloudellisista näkökohdista. Näin siksi, että valtion on järjestettävä työtä työttömille tai osallistuttava työttömiksi jäävien toimeentulon turvaamiseen. Etelä-Suomeen ihmisten ahtautuminen merkit-

see liikenne-, vesihuolto- ja saasteongelmien syntymistä. Se, ettei aikanaan ole kyetty kokonaisvaltaisia ja koko maata käsittäviä suunnitelmia tekemään ja toteuttamaan, merkitsee jo nyt kalliiden eritasoristeysten lukuista rakentamista, Helsinkiin metron tekemistä ja Etelä-Suomen vesihuollon järjestämiseksi Päijännesuunnitelman toteuttamista. Mainitut ongelmat kasvavat ihmisten muuttaessa joukkomitassa kehitysalueilta rintamaille. Syntyvät pulmat on ratkaistava ja ne maksavat yhteiskunnalle. Nämä tekijät huomioon ottaen voidaan perustellusti puoltaa kehitysalueille sellaisia valtion sijoituksia, jotka katsotaan kansantaloudellisesti kannattaviksi.

Pohjois- ja Itä-Suomen kehitysalueongelmia voidaan lievittää lisäämällä kauppaa ja taloudellista yhteistyötä Neuvostoliiton kanssa. Näköpiirissä tällä hetkellä ovat Pääjärven metsätalouskeskuksen rakentaminen, Kostamuksen rautamalmin hyväksikäyttö, Enson tehtaitten uusiminen, elementtirakenteisten asuintalojen valmistaminen jne. Kaikki nämä tulevat tarjoamaan työtä useille tuhansille suomalaisille ja siten lievittävät maamme vaikeaksi muodostunutta työllisyystilannetta. Kostamus-hanke perustuisi osittain jopa maitten keskeiseen työnjakoon, sillä osa Kostamuksessa tuotetusta rautarikasteesta tultaisiin käyttämään Suomessa.

Taloudellisen yhteistyön laajentaminen ja kaupan kehittäminen ei voi rajoittua vain rajanläheisten alueitten keskeiseen kanssakäymiseen, vaan sen on ulotuttava laajemmalle. Näin asia on ollutkin, mutta viimeisinä vuosina ei edistyminen ole ollut riittävää. Jo useamman vuoden ovat merkit viitanneet siihen, ettei entisellä perinteisellä pohjalla kyetä Suomen ja Neuvostoliiton välistä taloudellista yhteistyötä riittävästi laajentamaan. Neuvostoliiton osuus koko ulkomaankauppamme vaihdosta on supistunut. Vuonna 1953 oli Neuvostoliiton osuus koko ulkomaankaupastamme 23.5 %, viisi vuotta myöhemmin se oli 17.6 %, vuonna 1963 enää 16.5 % ja vuonna 1970 vain 12.2 %. Tämän kehityksen huomioon ottaen olisi pyrittävä löytämään uusia taloudellisia yhteistyömuotoja. Niistä tiettävästi keskusteltiin presidentti Kekkosen vieraillessa Neuvostoliitossa vuonna 1970. Varsinaiseksi maitten väliseksi sopimukseksi se muovautui tämän vuoden keväällä pääministeri Karjalaisen Neuvostoliiton vierailun yhteydessä. Silloin allekirjoitettiin maitten välinen taloudellisen, teknisen ja teollisen yhteistyön käsittävä sopimus. Sen 1 artiklassa sanotaan seuraavaa: "Sopimuspuolet ilmaisevat vakaana tarkoituksenaan olevan edelleen myötävaikuttaa kaikin tavoin taloudellisen, teknisen ja teollisen yhteistyön kehittämiseen ja syventämiseen molempien maitten välillä. Tätä yhteistyötä toteutetaan keskinäisen kaupan, teollisuuden, liikenteen, maa- ja metsätalouden ja kalastuksen alalla sekä kaikilla muillakin molempien maitten talouselämän aloilla, joilla kummallekin maalle ominaiset taloudelliset edellytykset erityisesti raaka-ainevarojen ja tuotannon erikoistumisen suhteen tarjoavat suotuisat mahdollisuudet." 2 artiklassa taas sanotaan: "Tämän sopimuksen 1 artiklassa mainitun yhteistyön, joka tähtää kansainvälisen työnjaon, tuotannollisen yhteistoiminnan ja erikoistumisen periaatteitten mahdollisimman laajaan soveltamiseen ajanmukaisen tekniikan ja teknologian saavutusten pohjalla, tavoitteena on: 1) Tavaranvaihdon jatkuva kehittäminen tavaravalikoimaa laajentamalla sekä molemminpuolisesti toimitettavien tavaroitten, nimenomaan koneitten ja laitteitten ja muitten valmiitten tuotteitten, puolivalmisteitten sekä raaka- ja polttoaineitten, määriä lisäämällä, rajakaupan kehittäminen, keskinäisten maksu- ja luottojärjestelyjen kehittäminen. 2) Teollisuuden, liikenne- ja muitten kohteitten yhteinen tutkiminen, suunnittelu ja rakentaminen, vastaavien toimenpiteitten valmistelu ja toteuttaminen koneen- ja laivanrakennuksen sekä voimatalouden alalla, rauta- ja värimetallurgiassa, metsä-, puu-, selluloosa- ja paperiteollisuudessa, kaivos- ja kemiallisessa teollisuudessa, rakennustoiminnassa, maa- ja metsätalouden sekä kalastuksen ja muilla molempia sopimuspuolia kiinnostavilla aloilla. 3) Patenttien, lisenssien sekä tuotannollis-teknisten kokemusten vaihto. 4) Yhteistyö ympäristönsuojelun alalla."

Tämä sopimus luo hyvän perustan Suomen ja Neuvostoliiton väliselle entistä monipuolisemmalle ja syvällisemmälle taloudelliselle yhteistyölle, joka tulee olemaan molempien maitten etujen mukainen. Meistä suomalaisista ratkaisevasti riippuu se, miten tätä periaatesopimusta ryhdytään käytännössä toteuttamaan. Toivottavaa on, että nopeasti päästään konkreettisiin tuloksiin. Se on välttämätöntä maassamme esiintyvän työttömyyden torjumiseksi, taloudellisen kasvun turvaamiseksi ja kansamme elintason nousun takaamiseksi.

Tällä hetkellä yhä voimistuvasti käydään keskustelua maamme sitomisesta muodossa tai toisessa EEC:hen. Tyystin näyttää unohtuneen so-

sialististen maitten muodostama taloudellinen yhteistyökomitea SEV ja suhteitten rakentaminen siihen. Kuitenkin keskustelu ja käytännön toimet siteiden solmiamiseksi siihen pitäisi olla voimakkaasti esillä. Miksi? Ensinnäkin siksi, että sosialististen maitten kanssa kauppa on vaihtokauppaa ja siksi siinä ei esiinny eikä synny maksutaseongelmia. Toiseksi, jos tuomme sosialistisista maista enemmän, voimme sinne myös viedä enemmän, ja se parantaa maassamme työllisyyttä. Kolmanneksi, sosialististen maitten kanssa käytävä kauppa on maallemme edullista. Me olemme tuoneet niistä maista pääasiassa raaka-aineita, mutta vieneet pitkälle jalostettuja tuotteita. Neljänneksi, SEV:n maitten kanssa käytävään kauppaan ei sisälly poliittisia ehtoja; se siis takaa maamme riippumattomuuden, jota Suomi ei säilyttäisi EEC:hen liittyessään.

Onkin suoraan kysyttävä, mitä hallitus on tehnyt taloudellisen yhteistyön aloittamiseksi SEV:n kanssa tai liittymiseksi SEV:n jäseneksi. Esteitä siteitten solmiamiseksi tähän suuntaan ei ole olemassa. Tosin on tietenkin muistettava, että SEV:n toiminta perustuu sosialististen maitten taloudelliseen yhteistyöhön ja sosialistisiin tuotantosuhteisiin. Maamme yhteistyö SEV:n kanssa määräytyisi siis nämä erityistekijät huomioonottaen. Ellei hallituksen piirissä ole aloitettu riittäviä valmisteluja yhteistyön toteuttamiseksi SEV:n kanssa, niin nyt on korkea aika nuo valmistelut aloittaa. Ei riitä kauniit puheet taloudellisesta yhteistyöstä sosialististen maitten kanssa. Niitten tilalle tarvitaan tekoja.

Ensimmäinen varapuhemies: Tämän asian käsittely keskeytetään.

2) Valtioneuvoston kertomus toimenpiteistä työllisyyslain soveltamisessa vuonna 1970

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaalivaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään torstaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan torstaina 23 p. syyskuuta kello 00.02.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

70. Torstaina 23 p. syyskuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Siv.

Esitellään:

1) Hallituksen esitys n:o 104 valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1972 .. 1854

2) Valtioneuvoston kertomus toimenpiteistä työllisyyslain soveltamisessa vuonna 1970 1919

3) Hallituksen esitys n:o 114 Ruotsin kanssa eräiden Suomelle annettujen lainojen maksamisen järjestelystä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... „

4) Hallituksen esitys n:o 115 laiksi kadonneen henkilön julistamisesta kuolleeksi annetun lain muuttamisesta .... „

5) Hallituksen esitys n:o 116 laiksi kehitysmaista peräisin olevien tavaroiden tulli- ja tuontimaksuetuuksista .... „

6) Hallituksen esitys n:o 117 laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta 1920

7) Hallituksen esitys n:o 118 laiksi niistä yleisistä perusteista, joiden mukaan lisenssiviraston virkatoimista ja toimituskirjoista on suoritettava maksuja, annetun lain voimassaoloajan pitentämisestä ..... „

8) Hallituksen esitys n:o 119 laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta ..... „

9) Hallituksen esitys n:o 121 opintotukea koskevan lainsäädännön uudistamisesta ..... „

10) Ed. H. Linnan ym. lak.al. n:o 190 laiksi valtion eläkelain muuttamisesta ..... „

11) Ed. Silanderin ym. lak.al. n:o 191 laiksi valtion eläkelain muuttamisesta .. „

12) Ed. Fribergin lak.al. n:o 192 laiksi valtion väestönsuojelukoulusta .. „

13) Ed. Liedeksen ym. lak.al. n:o 193 työllisyyslaiksi 1920

14) Ed. Vennamon ym. lak.al. n:o 194 työllisyyslaiksi ..... „

15) Ed. Knuutin ym. lak.al. n:o 195 työllisyyslaiksi ..... „

16) Ed. Räsäsen ym. lak.al. n:o 196 laeiksi kansanterveystyöstä ja kansanterveystyöstä annetun lain voimaanpanosta „

17) Ed. Tupamäen ym. lak.al. n:o 197 laeiksi kansanterveystyöstä ja kansanterveystyöstä annetun lain voimaanpanosta „

18) Ed. Ahosen ym. lak.al. n:o 198 laiksi kansanterveystyöstä ..... „

19) Ed. Tupamäen ym. lak.al. n:o 199 laiksi vuodelta 1972 suoritettavan työnantajan sairausvakuutusmaksun määrästä „

20) Ed. Juvelan ym. lak.al. n:o 200 laiksi vuodelta 1972 suoritettavan työnantajan sairausvakuutusmaksun määrästä „

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Ahde, Haarla, Hanhirova, Hostila, Kalavainen, Kuusinen, Lankinen, Lillqvist, Lintilä, E. Niskanen, Räsänen, Seppä, Siltanen, Sinkkonen, Sundqvist, S. Suominen, Tarjanne ja Vikatmaa.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä istunnosta virkatehtävän takia ed. Kalavainen ja yksityisasiain vuoksi edustajat Ahde, Haarla, Kuusinen ja Seppä, huomisen päivän istun-

nosta virkamatkan takia ed. Teir ja yksityisasiain vuoksi ed. Rodén sekä yksityisasiain vuoksi tämän kuun 28 ja 29 päivän istunnoista ed. Breilin.

Kirjallinen kysymys ja siihen annettu vastaus.

P u h e m i e s: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että eduskunnalle on, puhemiehelle osoitettuna, saapunut sosiaali- ja terveysministeri Kuusen vastaus ed. Kaipaisen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 166 sairausvakuutuspäivärahan epäämisestä sosiaalisten syiden perusteella suoritetun abortin takia.

Tämä kysymys on nyt vastauksineen painettuna jaettu edustajille ja otetaan valtiopäiväasiakirjoihin.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan ei asiasta sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Ed. L. Linnan ym. lakialoitteen n:o 201 esittelemättä jättäminen.

P u h e m i e s: Sen johdosta, että hallitus on antanut eduskunnalle esityksen n:o 111 laiksi Helsingin kaupungin Vuosaaren kylässä olevan rauhoituspiirin osittaisesta purkamisesta, ovat ed. L. Linna ym. tehneet säädetyssä ajassa lakialoitteen n:o 201, jossa on ehdotettu hyväksyttäväksi laki teollisuuskiinteistön osoittamisesta Valmet Oy:lle. Tämän lakiehdotuksen mukaan valtioneuvosto velvoitettaisiin osoittamaan Valmet Oy:lle sen uuden telakan tarpeisiin soveltuva enintään 100 ha:n suuruinen kiinteistö kehitysalueeseen kuuluvalta Pohjanlahden rannikolta. Kun puheena oleva hallituksen esitys ei mielestäni suoraan anna aihetta tällaisen lakialoitteen tekemiseen muuna kuin yleisenä aloiteaikana, en katso voivani esitellä lakialoitetta.

Keskustelu puhemiehen menettelystä:

Ed. V e n n a m o: Herra puhemies! Eduskunnalle jaettiin tämän syksyn istuntojen alkaessa puhemiehen mainitsema hallituksen esitys n:o 111, jonka ainoana tarkoituksena on tehdä mahdolliseksi Valmetin uuden suurtelakan perustaminen Helsingin Vuosaareen, vaikka ulkonaisena muotona onkin lähinnä rauhoituspiirin osittainen purkaminen. Tätä tosiasiaa ei kukaan täällä eduskunnassa pysty kiistämään. Vaatimatta kansanedustajien kantaa varsinaiseen asiaan tuskin voidaan väittää, etteikö tämä hallituksen esitys ole sellainen valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n tarkoittama tapaus, joka antaa aiheen ja oikeuden SMP:n eduskuntaryhmän esitykselle Valmetin uuden suurtelakan ainakin osittaiseksi perustamiseksi kehitysalueelle Pohjanlahden rannikolle. Valtiopäiväjärjestyksessä sanotaan nimenomaan, että kansanedustajalla on seitsemän päivän kuluessa aloiteoikeus, kun hallituksen esitys antaa siihen aiheen. Näin on meneteltävä sitä suuremmalla syyllä, koska eduskuntaryhmän ja kansanedustajien aloiteoikeutta on tulkittava laajentavasti, eikä missään tapauksessa kansanedustajien aloiteoikeutta saa perustuslain vastaisesti supistaa tai edes yrittää supistaa. Kysymyksessä on jälleen tärkeä periaatteellinen asia, kysymys kansanvallan puolustamisesta, sen jatkuvia supistamisyrityksiä vastaan.

Täällä eduskunnassakin puhutaan paljon kansanvallan laajentamisesta, mutta valitettavasti käytännön teot ovat olleet monesti päinvastaisia. Toivon, että eduskunnan enemmistö ei tässä asiassa halua supistaa kansanedustajan aloiteoikeutta. Kysymys on jokaisen kansanedustajan perusoikeudesta. Kun puhemies puhemiesneuvoston hämmästyttävän kannanoton vuoksi kuitenkin on kieltäytynyt esittelemästä SMP:n eduskuntaryhmän lakialoitetta Valmetin suurtelakan perustamiseksi Pohjanlahden rannikolle ja siis puhemiehen menettely estää lakialoitteen asiallisen käsittelyn eduskunnassa ja kun kysymyksessä on erittäin suuri periaatteellinen koko eduskuntaryhmää koskeva asia, niin ehdotan, herra puhemies, että puhemiehen menettely lähetettäisiin perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi. On välttämätöntä, että nämä kansanedustajien perusoikeudet todella selvitetään ja hyväksytään kansanvaltaiset perusperiaatteet, jotka eivät salli poliittisella enemmistövoimalla mielivaltaa ja romuttaa kansanedustajien perusoikeutta, aloiteoikeutta, sekä jatkuvasti supistaa ja horjuttaa kansanvaltamme perusteita.

Ed. L. L i n n a: Herra puhemies! Eduskunta on jo vuonna 1965 lausunut, että valtionjohtoiset yritykset tulisi ohjata kehitysalueille. Puttumatta enää tämän esityksen juridiikkaan, jota ed. Vennamo tässä selosti, kan-

natan ed. Vennamon ehdotusta, että puhemiehen menettely lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. L. Linnan kannattamana ehdottanut, että eduskunta ei tyytyisi puhemiehen menettelyyn, vaan että puhemiehen menettely lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiehen menettelyn, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Huurtamo, Häykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laatio, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, Linkola, H. Linna, Loikkanen, Lottanen, Luja, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Särkkä, Tallgren, Tamminen, Tarvajärvi, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Korsbäck, Teir ja Tupamäki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Haarla, Hanhirova, Hostila, Häggblom, Kaasalainen, Kalavainen, Karjalainen, Katajavuori, Kuusinen, Laaksonen, Laine, Lankinen, Lillqvist, Lintilä, Mäkelä, Nevalainen, E. Niskanen, Paasivuori, Puhakka, Räsänen, Seppä, Siltanen, Sinkkonen, Sundqvist, S. Suominen, Tarjanne ja Vikatmaa.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 151 jaa- ja 17 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 28.

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen menettelyn.

Ed. Tupamäen ym. lakialoitteen n:o 202 esittelemättä jättäminen.

Puhemies: Sen johdosta, että hallitus on antanut eduskunnalle esityksen n:o 103 laiksi eräistä poikkeuksista valtakunnallisista työttömyyskassoista ja työttömyyskorvauksesta annettuihin lakeihin, ovat ed. Tupamäki ym. tehneet säädetyssä ajassa lakialoitteen n:o 202, jossa on muun ohella ehdotettu säädettäväksi, että henkilölle, joka saa lakiehdotuksessa tarkoitettua avustusta, on järjestettävä työtä valtion toimesta tai sen kunnan toimesta, missä hänellä on varsinainen asunto ja koti, ja että mikäli edellä tarkoitetulle henkilölle ei voida järjestää varsinaista työttömyystyötä, hänelle on järjestettävä muuta paikkakunnalla sopivaa tehtävää erityisesti pienyritteliäisyyden sekä työn uuvuttamien henkilöiden tarpeita silmällä pitäen. Kun puheena oleva hallituksen esitys ei mielestäni suorastaan anna aihetta kerrotunlaisen lakialoitteen tekemiseen muuna kuin yleisenä lakialoiteaikana, en katso voivani esitellä lakialoitetta.

Keskustelu puhemiehen menettelystä:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle lakiesityksen työttömyysavustusta koskevan lain parantamiseksi. Kansanedustajilla on tämän johdosta seitsemän päivän aloiteoikeus. Tähän perustuen on SMP:n eduskuntaryhmä yksimielisesti tehnyt hallituksen esityksen vastapainoksi rinnakkaislakialoitteen. Tässä rinnakkaisaloitteessa halutaan, paitsi muuta, erityisesti turvata työntekijän oikeus saada ilman rajoituksia ja viivytyksiä avustusta ja taloustukea.

Lisäksi rinnakkaisaloitteessamme vaaditaan, että laiskuutta ei maassamme saa tukea ja edistää, vaan tarpeen vaatiessa, jos valtio ei pysty järjestämään varsinaista työllisyystyötä, niin asianomaisen on kotikunnallaan ainakin osallistuttava työhön erityisesti pienyritteliäisyyden ja työn uuvuttamien henkilöiden tarpeita silmällä pitäen. Kun asiat tällä tavalla järjestetään, niin poistuu kansamme keskuudesta ristiriita työn raskauden ja työttömyydellä keinottelun välillä kenellekään vahinkoa tuottamatta, poistuu kansamme keskuudesta paha eripuraisuuden ja riidan aihe.

Hallitus näyttää kuitenkin tukevan laiskuutta kansan enemmistön tahdon vastaisesti. Siksi SMP:n eduskuntaryhmä pitää rinnakkaisaloitteensa käsittelemistä välttämättömänä. Kuitenkin puhemiesneuvosto on hämmästyttävän kannanoton perusteella kieltäytynyt esittelemästä työn tärkeyttä ja sen kunnioittamista painottavaa SMP:n eduskuntaryhmän rinnakkaisaloitetta, mikä merkitsee lakialoitteemme käsittelyn estämistä eduskunnassa. Tämä ei voi olla valtiopäiväjärjestyksen mukaista. Paitsi että jokaisella SMP:n kansanedustajalla on tällaisessa asiassa selvä aloiteoikeus, on hallituksen lakiesitys sellainen tapahtuma, joka valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n mukaan on antanut meille aloiteoikeuden. Sanotaanhan valtiopäiväjärjestyksessä, että kansanedustajalla on seitsemän päivän aloiteoikeus, jos hallituksen esitys on antanut siihen aiheen. Tämä aihe on täysin selvä sekä suoranainen ja välitön. Kysymyksessä on siis valtiopäiväjärjestyksen meille suoma oikeus, joka voiman poliittisella oikeudella nyt halutaan kieltää.

Mainitulla perusteella ehdotan kunnioittaen, herra puhemies, että eduskunta päättäisi lähettää puhemiehen menettelyn perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi. Vain tällä tavalla voidaan turvata SMP:n eduskuntaryhmän perustuslailliset ja kiistattomat oikeudet.

Ed. Virolainen: Herra puhemies! Puttumatta itse asiaan ed. Vennamon puheenvuoron johdosta kylläkin huomauttaisin, että eipä tämä päätös ollut hämmästyttävä, kun SMP:n ryhmän puheenjohtaja oli ehtinyt kirjoittaa edeltä käsin jo näin pitkän puheen.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! On aivan selvää, että jokaiselle henkilölle maassamme, jolle ei ole työtä voitu osoittaa, täytyy maksaa rajoittamattomalta ajalta työttömyyskorvaus tai vastaava päiväavustus. Tästä oltaneen yhtä mieltä. Tähänhän pyrkii myöskin hallituksen esitys yleiseksi työllisyyslaiksi.

Kun puolueemme tässä rinnakkaisaloitteessa esittää, että niille henkilöille, jotka työttömyyskorvausta tai vastaavaa päiväavustusta saavat, tarjottaisiin muuta työtä ja heidät velvoitettaisiin johonkin muuhun työhön kuin siihen työhön, jota heille ei ole voitu osoittaa ja jonka takia avustus ja korvaus on annettu, niin tämä kai on erittäin järkevä ajatus. Tällä keinolla todellakin päästään siitä eripuraisuudesta, jota erityisesti maaseudulla on ilmennyt sitä kohtaan, että ihmiset muka käyttävät näitä korvauksia hyväkseen eivätkä haluakaan tehdä työtä. Tällä keinoin saadaan työtä tehdyksi ja myöskin jokainen pakotetuksi sitä tekemään siitä huolimatta, että heille ei nimenomaisesti heidän oman alansa työtä ole voitu osoittaa. Tästä syystä kannatan ed. Vennamon tekemää esitystä.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Täällä ed. Virolainen lausui hämmästyksensä, että minulla oli jo valmis puheenvuoro. Hän näyttää siis lähtevän siitä ajatuksesta, että vaikka olen puhemiesneuvoston jäsen, jossa asia käsitellään, minä en saisikaan puhemiesneuvoston jäsenenäkään tietää puhemiesneuvoston ratkaisuista ennen kuin täällä eduskunnassa. Tämä kuvaa sitä keskustapuolueen johdon linjaa, että täällä eduskunnassa on joku salainen valtarengas, joka hoitaa asioita, ja hän on hämmästynyt, että ed. Vennamokin sattumalta tietää, koska on kavaltajia siellä hänen salaisessa renkaassansa. (Naurua).

Mutta se ei tietysti muuta asiaa. Ydin on se, että minulla on täällä oikeus käyttää puheenvuoro ja puolustaa oikeata asiaa, vaikka yritettäisiin taas kuinka hymyillä ja huonoa

kasvonilmettä näyttää. Ydin on se, että kun annetaan lisäavustuksia ihmisille, joita me kannatamme, niin siihen voidaan ja siihen pitää voida liittää ehto, että jos paikkakunnalla on järkevää tehtävää, niin asianomainen tällaista suorittaa eikä ole laiskana, jota hän ei itsekään halua olla. Ja nyt väitetään täällä eduskunnan enemmistön taholta, että ei muka kuulu tämän avustuksen myöntämiseen tällainen työn kunnioittaminen. Tämä jo osoittaa, kuinka pitkällä hallitusrintaman diktatuuri yhdessä kokoomuksen kanssa täällä on.

Ed. Virolainen: Herra puhemies! Minä vakuutan ed. Vennamolle, että minä en tässä yhteydessä käytä enää muita puheenvuoroja. Mutta kun tämänkin asian käsittelyn yhteydessä ed. Vennamo veti taas rehellisyyden ja totuuden esille, minä olisin suoraan ed. Vennamolta kysynyt: Oliko tämä puheenvuoro kirjoitettu jo ennen puhemiesneuvoston kokousta vai vasta sen jälkeen?

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Kyllä se oli käsiteltynä ennen tätä viimeistä puhemiesten kokousta (Naurua). Tämä asia on ollut esillä aikaisemminkin puhemiesneuvostossa, ja minä vedin johtopäätöksen, ja minulla on oikeus kirjoittaa puhe milloin haluan. Mutta ed. Virolaiselle minä sanoisin, että hän ei ilmeisesti halua osallistua puhemiesneuvoston kokoukseen, koska on usein poissa (Naurua).

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Tupamäen kannattamana ehdottanut, että eduskunta ei tyytyisi puhemiehen menettelyyn, vaan että puhemiehen menettely lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiehen menettelyn, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laatio, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, Linkola, H. Linna, Loikkanen, Lottanen, Luja, Lähteenmäki, Maijala, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Särkkä, Tallgren, Tamminen, Tarvajärvi, Teir, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkamaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Haarla, Hanhirova, Hostila, Häggblom, Kalavainen, O. Kangas, Karjalainen, Katajavuori, Kuusinen, Laaksonen, Laine, Lankinen, Lillqvist, Lintilä, Mattila, Mäkelä, E. Niskanen, Perheentupa, Räsänen, Seppä, Siltanen, Sinkkonen, Sundqvist, S. Suominen, Tarjanne, Terästö, Vikatmaa, Väyrynen, ja Ääri.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 152 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 29.

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen menettelyn.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1972

sisältävä hallituksen esitys n:o 104 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu jatkuu:

Kauppa- ja teollisuusministeri B e r n e r: Herra puhemies! Kuten käsillä olevan budjettiesityksen yleisperusteluista selviää, on hallituksen johdonmukaisena linjana ollut esitystä laadittaessa nykyisen suhdannevaiheen elvyttäminen ja mahdollisimman hyvän taloudellisen valmiusaseman aikaansaaminen, niin että voisimme todella käyttää tehokkaasti hyväksi ennakoidun kansainvälisten suhdanteiden nousun, jonka oletetaan vauhdittuvan jo vuodenvaihteen jälkeen. Samalla on erityistä huomiota kiinnitetty taloutemme rakennemuutoksen edistämiseen, niin että pitkällä tähtäimellä pystymme vastaamaan yhä kiristyvään kansainväliseen kilpailuun ja aikaansaamaan tasaisemman taloudellisen kasvun.

Tuotantorakenteemme kapeudestahan pääasiassa johtuu se, että ulkoinen maksuvalmiutemme ei kestä pitkähköä nousukautta, vaan meillä on taipumusta ajautua kohti vaihtotaseen alijäämän kasvua, kuten nytkin on käynyt. Alijäämän tasapainottamiseksi taas joudumme noudattamaan koko taloudellista kasvua rajoittavaa talouspolitiikkaa. Vain pitkäjänteisillä tuotantomme pohjan laajentamistoimenpiteillä, erikoisesti tehostamalla vientiteollisuutta ja tuonnin kanssa kilpailevaa teollisuutta voimme luoda edellytykset tasaisemman taloudellisen kasvun aikaansaamiselle. Vakaa taloudellinen kasvu taas on edellytyksenä muiden yhteiskunnallisten alojen kehitykselle.

Suhdanteiden elvyttämiseksi, työllisyyskehityksen turvaamiseksi ja tuotantorakenteemme vahvistamiseksi on hallitus katsonut tarpeelliseksi tehostaa investointitoimintaa. Tämä esitetään tapahtuvaksi mm. lisäämällä julkisia investointeja sekä valtion asuntolainamäärärahaa. Elinkeinoelämän kehityksen ja monipuolistumisen kannalta on katsottu ensiarvoisen tärkeäksi se, ettei asuntojen puute ole esteenä työvoiman liikkuvuudelle ja työvoiman saannille.

Elinkeinoelämän kannalta merkittävin suhdannepoliittinen toimenpide on kuitenkin suhdannevarausten käyttöön otto. Tällä pyritään mm. luomaan yrittäjille mahdollisuuksia uusien investointien suorittamiseen niin, ettei kapasiteetin puute olisi esteenä viennin kehitykselle, kun vientimarkkinoiden odotetaan parantuvan ensi vuoden kuluessa.

Taloutemme monipuolistamiseksi on myös näiden investointien kasvupoliittista merkitystä pyritty parantamaan. Suomen Pankki tulee näitä hallituksen investointeja elvyttäviä toimenpiteitä keventämällä rahoitusmarkkinoita nimenomaan teollisiin investointeihin tarvittavan rahoituksen osalta. Tämä tapahtuu siten, että keskuspankki korottaa liikepankkien luottokiintiöitä.

Sijoitustoiminnan elvyttämiseksi, huomioiden samalla aluepoliittiset näkökohdat, esitetään edelleen Kehitysaluerahasto Oy:lle myönnettäväksi valtion suhdannerahastosta 20 milj. markan debentuurilaina sen lisäksi, että rahaston toimintaa edistetään merkitsemällä sen osakkeita 30 milj. markan edestä (Ed. Vennamo: Hallituksen propagandamylly jauhaa!). Lisäksi esitetään, että kehitysalueluottojen korkotuen alaisia luottoja, kuten kehitysalueluottoja, investointiluottoja ja kuntien tuotantorakennusten korkotukiluottoja saataisiin myöntää 150 milj. mk lisää. Luottojen määrän jatkuvan kasvun johdosta esitetään myös kehitysalueiden ulkopuolella olevien pienteollisuusyritysten korkotuen alaisten investointiluottojen määrän lisäystä 15 milj. mk, mikä tietää korkotuen lisääntymistä 910 000 markalla (Eduskunnasta: Sehän on laina!). — Kyllä, mutta korkotuki on 910 000 mk (Eduskunnasta: Se on pienteollisuuslaina!). — Se on pienteollisuuslaina, mutta näin suuri korkotuki annetaan.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla on erityistä huomiota kiinnitetty suunnitelmalliseen tuotantopohjan vahvistamiseen ja yritystoiminnan edellytysten parantamiseen. Tämä ilmenee budjettiesityksessä sekä ministeriön sisäisenä vahvistamisena että erilaisten suoraan elinkeinoelämään kohdistuvien tukitoimenpiteiden lisäyksenä. Ministeriön sisäi-

sessä kehittämisessä on erityisesti painoa pantu pitkän tähtäimen suunnittelytyön tehostamiseen. Elinkeinopoliittisten päämäärien ja tavoitteiden määrittelyyn liittyvien selvitysten ohella on tarkoitus myös kehittää toimialoittaista koordinointia erilaisten tukitoimenpiteiden, kuten tutkimuksen, vientimarkkinoinnin sekä rahoitustoimenpiteiden osalta. Tällä pyritään suunnitelmalliseen rahojen käyttöön niin, että tarvittaessa jopa hankekohtaisesti voidaan edistää tuotekehittelyyn ja markkinatutkimukseen perustuvien investointien rahoitusmahdollisuuksia. Teollisuuden toimintaedellytysten parantamiseksi esitetyistä rahoitustukitoimenpiteistä voidaan mainita esimerkiksi uutena toimenpiteenä 500 000 markan valtionapu pienen ja keskisuuren teollisuuden edistämissäätiölle. Tämä määräraha on tarkoitettu pieneen ja keskisuureen teollisuuteen kohdistuvan konsulttitoiminnan tukemiseksi.

Kaivostoiminnan, metallinvalmistuksen ja kemian teollisuuden keskeinen asema teollisessa kehityksessämme sekä näiden alojen voimakas eteenpäinmeno edellyttävät uusien raaka-aineiden esillesaamista ja niiden esiintymisien tuntemista. Tämän vuoksi on katsottu tarpeelliseksi varsin laajassa mitassa vahvistaa geologista tutkimuslaitosta, jonka lisähenkilökunnan tarve on ilmeinen. Palkkamenoihin esitetäänkin yli 4 milj. markan lisäystä. Toiminnan tehostamiseksi esitetään samoin laitoksen kalusto- ja kuljetusvälineiden hankkimiseen myönnettäväksi 950 000 mk. Malmin etsimisen edistämiseen esitetään yhteensä määrärahoja korotettavaksi 530 000 markalla eli kaksinkertaistettavaksi nämä määrärahat. Koska toiminta tullaan keskittämään pääosiltaan Pohjois-Suomeen, on määrärahojen lisäyksellä myös huomattavaa aluepoliittista merkitystä.

Varsin merkittävänä sekä energiapoliittisena että valuuttapoliittisena hankkeena esitetään turpeen hyväksikäytön voimakasta tehostamista. Tähän mennessä saatujen kokemusten perusteella on turve osoittautunut erittäin käyttökelpoiseksi energialähteeksi nimenomaan asuntojen ym. lämmityksessä. Kotimaisen turpeen käytön lisääminen vähentää riippuvuuttamme tuontipolttoaineista ja niissä esiintyvistä hinnanvaihteluista. Jotta kotimaisten energialähteiden osuus kokonaistarpeestamme lämmityksen osalta pysyisi nykyisellä 28 %:n tasolla, on vuoteen 1980 mennessä polttoturvetuotanto kehitettävä vastaamaan noin 10 milj. m^3:n vuosikulutusta. Eduskunta hyväksyi tämän tuotannon kehittämiseen kuluvan vuoden toisen lisämenoarvion yhteydessä 5 milj. mk. Kokonaisrahoitustarpeeksi vuosina 1971—1977 arvioidaan kaikkiaan 84 milj. mk, jonka avulla on tarkoitus saattaa noin 15 000 ha tällä hetkellä tuottamattomia soita tehokkaan tuotannon piiriin. Tässä menoarviossa esitetään eri määrärahoin myönnettäväksi 7.1 milj. mk. Tästä määrärahasta yli puolet on varattu tuotannossa tarvittavien kaluston ja koneiden hankkimiseen. Suuri osa näistä hankinnoista voidaan ohjata tapahtuvaksi Neuvostoliitosta, jossa tämä ala on huomattavan pitkälle kehittynyt.

Yritystoiminnan perusedellytysten parantamiseksi maaseudulla esitetään maaseudun sähköistämisen tukemiseen tarkoitettuja määrärahoja niin ikään korotettavaksi 1.5 milj. markalla.

Teollisuuden edistämiseen esitetään yhteensä 243 milj. mk, mikä tietää huomattavaa korotusta kuluvan vuoden menoarvioon nähden. Teollisuutta edistävään tutkimustoimintaan esitetään menoarviossa 65 milj. mk eli tähän määrärahaan 25 %:n korotusta. Lisäys on erityisen suuri teknillisen ja kaupallisen tutkimuksen osalta, johon esitetään 16 milj. mk eli 44 %:n lisäystä. Nämä määrärahat on tarkoitettu käytettäväksi sellaisten teollisten tutkimusprojektien tukemiseen, joiden tuotteiden valmistamismahdollisuudet meillä ovat hyvät ja joilla on hyvät kansainväliset markkinointimahdollisuudet. Varsin hyvänä esimerkkinä näiden varojen käytöstä mainitsen elektroniikkateollisuuden tutkimisen edistämiseen varatun 1 milj. markan määrärahan. Määrärahojen puutteesta johtuen on elektroniikka-alan tutkimus Suomessa ollut vähäisempää kuin muissa pohjoismaissa, jolloin myöskään elektroniikkateollisuus ei Suomessa ole kehittynyt muiden pohjoismaiden tasolle. Kuitenkin suoritettujen selvitysten perusteella arvioidaan alan markkinoiden meillä olevan noin 300—400 milj. markan luokkaa vuodessa. Yksinomaan tietoliikennelaitteisiin suunnatut investoinnin tulevat olemaan 1970-luvulla yli 4 mrd. mk. Näistä hankinnoista pääosa kohdistuu kuitenkin ulkomaille, mikäli kotimaista tuotantoa ei pikaisesti ryhdytä tehostamaan. Suoritettujen selvitysten perusteella on todettavissa, että elektroniikkateollisuus on oloihimme varsin hyvin soveltuvaa teollisuutta ja niinpä siihen liittyvä tutkimustoiminta on jo aloitettu. Määrärahat on tarkoitettu tämän tutkimustoiminnan tehos-

tamiseksi niin, että mahdollisimman nopeasti voitaisiin päästä tuotannollisiin toimenpiteisiin näiden tutkimusten pohjalta.

Teollisen tutkimisen tukemisen ohella on myös varsin tärkeäksi kehitystekijäksi osoittautunut elinkeinoelämän johtohenkilöiden täydennys- ja jatkokoulutus. Niinpä esitetäänkin, että liikkeenjohdolliseen täydennyskoulutukseen lisättäisiin määrärahoja 130 000 mk.

Valtioneuvosto teki jo heinäkuussa periaatepäätöksen ns. tasepaketin toisen osan toteuttamisesta. Tähän osaan liittyvät kotimaisen tuotannon merkitystä korostavat ja kotimaisten tavarain menekin edistämistä tarkoittavat toimenpiteet sekä toimenpiteet viennin edistämisen tehostamiseksi. Huomioon ottaen nykyisen suhdannevaiheen sekä vaihtotaseen tasapainottomuuden on hallitus pitänyt tärkeänä, että näitä toimintoja voidaan jatkaa ja edelleen kehittää. Kotimaisen tuotannon valtuuskunnalle esitetyn määrärahan turvin on tarkoitus jatkaa "Osta suomalaista" -kampanjaa, joka perustuu valistavaan tiedottamiseen kotimaisten tuotteiden ostamisen merkityksestä työllisyydelle ja taloudelliselle toimeentulolle. Kuluttaja pyritään vapaaehtoisesti saamaan välittömästi myötävaikuttamaan kotimaisen tuotannon kehittämiseksi. Hallitus katsoo, että viime vuonna toteutetulla vienninedistämisen uudelleenjärjestelyllä, jonka yhteydessä Suomen Ulkomaankauppaliitosta muodostettiin valtiovallan ja elinkeinoelämän järjestöjen yhteisesti ylläpitämä vienninedistämisen keskuselin, on luotu hyvät edellytykset koko vientiteollisuuttamme palvelevalle tehokkaalle vienninedistämistoiminnalle. Johdonmukaisesti toteutettavalla vienninedistämistyöllä pystytään huomattavasti vaikuttamaan vientimme kasvuun ja teollisuutemme tuotantopohjan laajentamiseen. Viime vuosina toteutetut ja vireillä olevat vientiteollisuutemme kapasiteetin laajennukset tulevat kotimaassa tapahtuvan markkinoinnin tehostamisen lisäksi edellyttämään myös vientitoiminnan laajentamista.

Määrätietoisen viennin edistämistyön tuloksena on kiinnostus valmisteitamme kohtaan ulkomailla lisääntynyt ja toisaalta kiinnostus vientiä kohtaan on yritysten piirissä kasvanut. Hallitus pitää tämän vuoksi nykyisessä suhdannevaiheessa sekä vaihtotaseen tasapainottamista silmällä pitäen tärkeänä viennin edistämistoiminnan tehostamista niin, että viennin edistämisen pitkän tähtäimen suunnitelmat sekä eri teollisuuden aloilla suunnitteilla olevat viennin lisäämiseen tähtäävät markkinoinnin edistämistoimenpiteet saadaan tarkoituksenmukaisessa laajuudessa toteutetuksi. Hallituksen tekemän periaatepäätöksen mukaisesti tullaan vielä tämän vuoden seuraavaan lisämenoarvioon ehdottamaan otettavaksi 3 milj. mk vientituotteiden markkinoinnin edistämiseen ja 525 000 mk vientinäyttely- ja vientikampanjatoiminnan tukemiseen. Vientituotteiden markkinoinnin edistämisavustusta myönnetään tukemaan toimialoittaista vientiyhteistyötä sekä helpottamaan eri tuotannonaloja palvelevien keskitettyjen vienninedistämissuunnitelmien toteutumista. Tällä määrärahalla tuetaan myös elinvoimaisiksi ja kehityskykyisiksi katsottavien yritysten markkinointitoimenpiteitä myöntämällä avustuksia markkinatutkimuksien suorittamiseen, vientiorganisaatioiden perustamiseen ulkomaille sekä muihin markkinointia edistäviin toimiin.

Markkinoinnin edistämisavustusta koskevia hakemuksia on kauppa- ja teollisuusministeriölle kuluvana vuonna elokuun loppuun mennessä osoitettu 488 kpl anotun avustusmäärän noustessa yhteensä yli 15 milj. markkaan. Anotun 15 milj. markan avustusmäärän voidaan tämän vuoden kahdeksan kuukauden lukujen perusteella todeta nousseen 12.3 % viime vuoden vastaavaan aikaan verrattuna. Tämä myös osoittaa viejien itse olevan valmiit investoimaan yhä suurempia määriä markkinoinnin edistämiseen, mitä vientimme tulevaisuuden näkymiä ajatellen on pidettävä varsin myönteisenä.

Vientituotteiden markkinoinnin edistämiseen kuluvana vuonna myönnetystä 6.9 milj. markan määrästä on lähes 40 % myönnetty metalliteollisuuden yrityksille, 15 % tekstiili-, vaatetus- ja kenkäteollisuuden yrityksille, 7 % elintarviketeollisuudelle, 5 % kemian teollisuudelle sekä 33 % muun teollisuuden yrityksille, johon ryhmään kuuluvat mm. huonekalut, veneet, puutalot, saunat, korut, urheiluvälineet, taideteollisuustuotteet sekä graafisen alan tuotteet.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on myös seurannut viennin kehitystä niiden tuoteryhmien kohdalla, jotka erityisesti ovat olleet vienninedistämistuen kohteina. Näiden tuoteryhmien vienti vuoden 1961 45.7 milj. markasta on noussut yli 1 mrd. markan vientiin viime vuonna. Niiden osuus kokonaisviennistämme oli vuonna 1961 1.4 % ja viime vuonna jo 11 %. Kysymyksessä olevien tuoteryhmien

keskimääräinen vuosittainen viennin kasvu on ollut noin 40 %:n suuruusluokkaa. Mielenkiintoista on samanaikaisesti myös todeta viennin osuuden nousseen metalli- ja konepajateollisuuden tuotannosta vuodesta 1961 vuoteen 1969 20 %:sta 27.5 %:iin, kemianteollisuuden tuotannosta 8.3 %:sta 14.6 %:iin, tekstiiliteollisuuden 5.5 %:sta 21.6 %:iin, vaatetusteollisuuden 0.7 %:sta 22.6 %:iin.

Niin ikään voimme todeta vientimme rakenteen kehittyvän toivottuun suuntaan korkeahkoa jalostusastetta edustavien tuotteiden osuuden kasvaessa raaka-ainepohjaisen viennin kustannuksella. Niinpä metalliteollisuuden osuus on vuoden 1960 16.2 %:sta noussut 24.8 %:iin viime vuonna. Vastaavana aikana on tekstiiliteollisuuden osuus noussut 1.3 %:sta 6.3 %:iin. Kemian teollisuuden osuus 0.8 %:sta 3.3 %:iin sekä muiden teollisuuden tuotteiden osuus 2.5 %:sta 6.1 %:iin.

Useilla teollisuudenaloilla tulee uuden tuotannon rakentaminen tai nykyisen laajentaminen edellyttämään myös viennin osuuden kasvattamista, koska kannattavaan tuotantovolyymiin pääsemiseksi kotimaan markkinamme tulevat monasti osoittautumaan liian pieniksi. Vientituotteidemme nykyisin saavuttaman jalansijan vahvistaminen ja uusien tuotteiden saaminen vientimarkkinoille tulee viejien taholta edellyttämään huomattavia ponnisteluja. Näitä tulisi valtion toimenpitein ja varoin edelleen tukea mahdollisimman tehokkaasti. Hallitus on tämän vuoksi esittänyt vienninedistämisvaroja ensi vuonna korotettavaksi huomattavasti. Vientituotteiden markkinoinnin edistämiseen ehdotetaan myönnettäväksi 10 milj. mk sekä vientinäyttely- ja vientikampanjatoimintaan 6 milj. mk. Vientinäyttelymäärärahasta suurin osa myönnetään yritysten yksittäin tapahtuvien näyttelyosallistumisien tukemiseen. Kauppa- ja teollisuusministeriö on vahvistanut säännöt, joiden mukaan suomalaiselle viejälle voidaan myöntää avustusta hänen osallistumiseensa ulkomailla pidettävään kansainväliseen näyttelyyn. On pidettävä tärkeänä, että suomalaiset viejät saadaan esiintymään eri puolilla maailmaa järjestettäviin lukuisiin eri teollisuudenalojen näyttelyihin ja samalla levitetään tietoutta Suomesta kehittyvänä teollisuusmaana. Näyttelyavustuksia on kuluvana vuonna tähän mennessä myönnetty 604 yritykselle. Verrattuna vastaavaan aikaan viime vuonna voidaan hakemusten lukumäärän todeta kasvaneen lähes 34 %. Yksittäisten näyttelyosallistumisien tarvetta on esiintynyt runsaimmin tekstiili-, vaatetus- ja kenkäteollisuuden kohdalla, joille on osoitettu 37 % myönnetystä kokonaismäärästä. Runsaasti näyttelyosallistumisia on myös huonekalu- ja veneteollisuuden sekä urheiluvälinevalmentajien kohdalla.

Suomen virallisessa näyttelytoiminnassa pääpaino kohdistuu sosialistisiin maihin. Kuluvan vuoden 11 virallisesta Suomen osastosta kuusi järjestettiin sosialistisissa maissa sekä EFTA:n ja EEC:n talousalueilla neljä osastoa. Vientimme kannalta tärkeille markkina-alueille kohdistettavat keskitetyt vienninedistämistoimenpiteet eli vientikampanjat toteutetaan Suomen Ulkomaankauppaliiton laatimien pitkän tähtäimen runko-ohjelmien pohjalta toimialoittain kullekin alalle tarkoituksenmukaisin keinoin. Toiminta on kuluvana vuonna kohdistunut Iso-Britanniaan pääasiassa vaatetus- ja kenkäteollisuuden osalta sekä Ruotsiin rakennusalan tuotteiden kohdalla. Keskitettyä vienninedistämistoimintaa on kuluvana vuonna käynnistetty Saksan Liittotasavaltaan kohdistuvana. Toiminnan piiriin kuuluvat metsä- ja puunjalostusteollisuuden koneet, julkisten tilojen kalusteet, asusteet ja kengät sekä sisustus-, urheilu- ja vapaa-ajanviettoon tarkoitetut tuotteet.

Vientikampanjatoimintaan liittyy näyttelytoimintaa, asianomaisen maan lehdistö- ja ostajapiireihin sekä kuluttajiin kohdistuvaa informaatiotoimintaa, ulkomaisten lehtimiesten ja ostajien vierailuja Suomeen sekä yleistä mainos- ja PR-toimintaa. Tämän tapainen keskitetty toiminta on osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi ja on antanut hyviä vientituloksia. Tämän vuoksi tulisi tätä toimintaa, joka myös korostaa vientiyhteistyön ja pitkän tähtäimen suunnittelun merkitystä sekä huomioi teollisuuden toimialoittaisia markkinointitarpeita, vastaisuudessa edelleen kehittää voimaperäisesti. Tähän tähtää hallituksen nyt ehdottama huomattava määrärahan korotus.

Vientikampanjatoiminnan pääpaino tulee ensi vuonna kohdistumaan Saksan Liittotasavaltaan. Tärkeänä on myös pidettävä, että tästä toiminnasta vastuussa olevaa vienninedistämisorganisaatiota kotimaassa vahvistetaan riittävästi. Myös vientikoulutusta ja viejiin kohdistuvaa neuvontatoimintaa on tehostettava. Viennin edistämistä palvelevat myös ehdotetut kaupallisten sihteerien ja teollisuussihteerien verkoston laajennukset. Viennin edistämisen merkitys korostuu etenkin aikoina, jolloin talou-

dellisessa kehityksessä on odotettavissa hidastumista huonontuneiden ulkomaisten suhdanteiden ja niistä aiheutuvien maksutasevaikeuksien johdosta. Hallituksen ehdotukset vienninedistämistoiminnan huomattavaksi tehostamiseksi on nähtävä tätä taustaa vasten.

Merenkulun osalta ilmenee budjettiesityksessä aiemmin tehdyn päätöksen mukaisesti kahden uuden jäänsärkijän hankinta. Ensi vuoden maksuosuus on 55.8 milj. mk. Kun alukset saadaan käyttöön vuonna 1975, voidaan todeta 1970-luvun jäänsärkijätarpeen olevan hyvin pitkälle tyydytetty. Väylien parannustöiden osalta jatketaan eduskunnan viimevuotisen päätöksen mukaisesti hyväksyttyä ohjelmaa, joka nyt on saatettu pysyvämpään muotoon. Esitetyt toimenpiteet tulevat huomattavasti parantamaan talouselämällemme elintärkeitä kuljetusväyliä sekä ajanmukaistamaan niitä kehityksen kulkua vastaavaksi.

Edellä olen esitellyt tärkeimpiä kauppa- ja teollisuusministeriön esityksiä, joilla pyritään edistämään taloudellista kehitystämme ja suunnitelmallisesti toteuttamaan talouselämämme pohjan laajentumista. Hallituksen tälle asialle panema paino näkyy jo siinä, että kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan menoesitys kasvaa 35 %:lla.

Kuten alussa totesin, on meidän noudatettava tasapainoisen kasvun aikaansaamiseksi johdonmukaisesti sellaista talouspolitiikkaa, joka tukee rakennemuutosten edistymistä. Läpi kauppa- ja teollisuusministeriön esityksen on tämä hallituksen linja nähtävissä.

Ed. Antila: Herra puhemies! Käsiteltävänä olevan budjetin menot ovat kasvaneet edellisen tulo- ja menoarvion menoista 15 %:lla. Maatalouspääluokan, johon puheenvuoroni pääasiallisesti liittyy, menojen vastaava kasvu on vain 4 %. Tämä toteamus yhdessä monien pääluokan perustelujen kanssa merkitsee, että hallitus aikoo saattaa maamme talonpoikaisväestön yhä tukalampaan taloudelliseen ahdinkoon (Ed. Häkämies: Se on jo saattanut!). Nyt on jo poistettu tilapäisratkaisuin 180 000 ha peltoa tuotannosta. Perusteluissa sanotaan, että vielä on uusilla järjestelyillä poistettava 400 000 ha lisää. Kun tämä on toteutettu ja kohdistettu pieniin tiloihin, on lähes puolet parin vuoden takaisesta maatalousväestöstämme työllistettävä uudelleen tai jätettävä sosiaalihuollon varaan. Täytyy kysyä, pystyykö hallitus järjestämään nämä uudet työpaikat. Toivottavasti niitä, jos niitä syntyy, suunnataan myös maaseudulle, jotta maaseudun autioitumista voitaisiin edes jossain määrin estää.

Maatalouspääluokan perusteluissa hallitus pitää keskeisenä tavoitteenaan maataloustuotannon supistamista omavaraisuuttamme vastaavalle tasolle. Mielestäni tämä periaate on suurin piirtein oikea. Siihen pitäisi vielä jatkaa, että kotimainen elintarvikkeiden kulutus olisi mahdollisimman tarkoin varattava kotimaiselle maataloustuotannolle. Jos kotimaista tuotantoa — kuten ministeri Berner äskeisessä puheenvuorossaan toivoi — tässäkin suhteessa suosittaisiin ja lisäksi useinkin maatalouden ulkopuolista kotieläintuotteiden suurtuotantoa rajoitettaisiin, ei maatalouden ylituotannosta tarvitsisi niin paljon huolta kantaa.

Luen tässä, kuten ed. Westerlundkin teki, maatalouspääluokan perusteluissa olevan lauseen "Hallituksen tarkoitus on selvittää, miten maatalouden erilaisia tukimuotoja olisi muutettava, jotta valtion tukea ei annettaisi uudisraivatusta peltoalasta lähtöisin olevaan tuotantoon." Sivumennen sanoen pidän tehtävän selvittämistä melko vaikeana. Periaatteessa on tietenkin oikein raivaustoiminnan rajoittaminen suuremmilla tiloilla. Mutta kun nykyään puhutaan paljon tilojen sisäisestä rationalisoinnista, en iskisi kirveellä pien- ja perheviljelijää, joka tällä tavalla haluaa parantaa perheensä toimeentulomahdollisuuksia. Muuta mahdollisuutta hänellä ei juuri olekaan. Kireän luotonsaannin ja korkean koron vuoksi hän ei voi ostaa lisämaata vapailta markkinoilta. Valtion halpakorkoisiin maankäyttölainoihin hänen mahdollisuutensa ovat rajoitetut. Anomukseen vastataan: "Liian pieni tila", "elinkelvoton tila". Hallituksen nurjamielisyys pienten tilojen omistajia kohtaan ilmenee selvästi budjetin perusteluissa, jossa sanotaan, että olisi kiinnitettävä huomiota sellaisen maatalouden tukijärjestelmän kehittämiseen, mikä olisi omiaan edistämään maatalouden rakennemuutoksia. Budjetissa on myöskin muutettu maatilatalouden kehittämisrahaston nimi nimeksi maatilatalouden rationalisointirahasto. Toivottavasti ei tämä nimenmuutos sulkisi kokonaan pienten viljelmien omistajilta mahdollisuuksia saada halpakorkoista maankäyttölainaa tilakokonsa suurentamiseen.

Edellä mainitut seikat budjetissa viittaavat siihen, että hallitus on hyväksynyt kuuluisan

maatilakomitean mietinnön periaatteet maatilojen jaosta kokonsa perusteella valtion rahoitustukea nauttiviin suuriin perustiloihin ja myöhemmin hävitettäviin sosiaalitiloihin. Suomen maaseudun puolue ei hyväksy, että valtion tukea annettaessa tuijotetaan vain hehtaareihin ja unohdetaan kokonaan ihminen. Vapaan yritteliäisyyden maassa on annettava jokaiselle samanlaiset mahdollisuudet yrittää. En usko, että yksikään poliittinen ryhmä on tilakoon suurentamista vastaan.

Erittäin huolestuttava piirre viime aikojen maatalouspolitiikassa on viljelijäväestön tulotason nousun pysähtyminen. Maatalouden tulokehitystä tutkineen työryhmän selvityksen mukaan oli maataloustulon nousu viime vuonna vain 0.4 %, kun samanaikaisesti maaseudun työntekijäryhmien tulotaso nousi 11.1 %. Kuluneena vuonna työryhmä arvioi maataloustulon nousuksi 2.7 %, joka määrä on vain vajaa viidesosa maaseudun vastaavien työntekijäryhmien ansioiden noususta. Nämä luvut osoittavat kyllin selvästi sen, miten hallitus on suhtautunut maatalousyrittäjiin. Maatalouden kustannusten nousu on sitä vastoin ollut parin viime vuoden aikana valtava.

Tosin työryhmän selvitykseen on liitetty eriävä mielipide, jossa korostetaan, että tutkimuksessa ei ole otettu huomioon metsätuloja ja sivuansioita. Metsätulojen osalta on huomautettava, että niiden reaaliarvo on yleensä laskenut viime vuosien aikana lukuun ottamatta koivutukkeja. Kuluvana syksynä jätettyjen tarjousten mukaan ainakin tukkien kantohinta on huomattavasti laskenut. Sivuansioita ei monilla alueilla, missä maataloutta harjoitetaan, ole ollut riittävästi saatavissa, kun uudet työpaikat suunnitelmallisesti pyritään sijoittamaan asutuskeskuksiin. Työryhmän esittämät luvut osoittavat kyllin selvästi sitä ankeaa tilaa, johon viljelijäväestö on varsinkin pien- ja perheviljelmillä joutunut huolimatta siitä maataloustulolain määräyksestä, että maatalouden tulotasoa on kehitettävä samalla tavalla kuin muiden vastaavien väestöryhmien ansiotaso kehittyy. Ulkomailta tuodut elintarvikkeet, varsinkin ravintorasvat, ja kotimainen, useinkin maatalousväestöön kuulumattomien harjoittama suuryritystoiminta pakottavat maatalouden ylijäämien markkinoimiseen ulkomaille meille epäedulliseen hintaan. Nämä ylijäämät ovat myöskin aiheuttaneet sen, että valtion on tulo- ja menoarvioon nk. pitkän momentin puitteissa käytettävä varoja maataloustuotteiden markkinoinnin edistämiseksi, jotta maatalouden sovittu hintataso säilyisi.

Hallituksen vuoden 1972 tulo- ja menoarvion pitkän momentin loppusumma on 672 milj. mk. Tästä summasta on kuitenkin lähes puolet tarkoitettu kuluttajien elintarvikkeiden hinnan alentamiseen. Esityksen eräänä teknillisenä varjopuolena voidaan pitää ko. momentin liian yksityiskohtaista jaottelua, vaikka sitä on edellisestä vuodesta paranneltu siirtämällä mm. pääosa vilja- ja lihatuotteista kumpikin omaksi ryhmäkseen. Momentin liian yksityiskohtainen jaottelu on kuitenkin varojen käytössä käytännössä osoittautunut vaikeaksi ja hitaaksi, mikä on aiheuttanut sekä tuottajille ja ehkä myös valtiolle taloudellisia menetyksiä.

Hallituksen esityksessä on maitotuotteiden hintatukea alennettu huomattavasti edelliseen vuoteen verrattuna. Ennusteiden mukaan näiden tuotteiden vientitarve saattaa olla tämänvuotista pienempi. Maitojalosteiden hinnat ovat myöskin ulkomailla nousseet huomattavasti, joten vientitukirahat lienevät nykyisillä maidon tuottajahinnoilla riittäviä. On kuitenkin erityisesti painotettava, että maatalouden ansiotason kohottaminen vaatii kuitenkin ehdottomasti maidon tuottajahinnan kohottamista.

Lihantuotanto tulee ilmeisesti suursikaloista johtuen olemaan ensi vuonnakin runsasta. Asiantuntijapiireissä odotellaan noin 25 milj. kg:n vientitarvetta, jolloin vientitukeen varattu määräraha kuluisi jo sianlihan vientiin eikä sitä riittäisi noin 10 milj. kg:n ylijäämälle naudanlihaa. Mainittakoon tässä yhteydessä, että yli 500 sian sikalat tuottavat runsaasti yli kolmanneksen sianlihantuotannostamme eli vientitarpeen lähes kaksinkertaisena.

Kuluvan vuoden runsas kaurasato, joka johtuu myös osittain siirtymisestä kauranviljelyyn, tulee esiintymään vientitarpeena myös ensi vuoden puolella. Tälläkin hetkellä kauranviljelijöillä on suuri huoli varastojensa markkinoimisesta.

Hallituksen esityksessä ensi vuoden budjetiksi on kotimaisen sokerintuotannon turvaamiseen ehdotettu 26 milj. markan määrärahaa, joka on 2.75 milj. mk alhaisempi kuin edellisen vuoden vastaava määräraha. Perusteluissa hallitus mainitsee, että määräraha on laskettu vuoden 1970 satoa koskevan lain perusteiden mukaisesti. Tämä merkitsee sitä, että 375 milj. kg:n satoon asti sokerijuurikkaan perushinta olisi 12.3 p/kg. Koska vuosina 1965—66 oli

sokerijuurikkaan tuottajahinta jo yli 2 p/kg korkeampi ja viljelykustannukset ovat tästä ajasta runsaasti kohonneet, olisi viljelijöiden saatava sokerijuurikkaan hintaan tuntuva korotus. Kustannusten nousu on muutenkin hintasäännöstelyyn kuuluvilla tuotannonaloilla katsottu tuotteiden hinnankorotusten perustaksi. Sokeriomavaraisuutemme on nykyään vain noin 21 %. Voimassa olevan kansanvälisen sokerisopimuksen mukaan on maallemme varattu mahdollisuus viljellä sokerijuurikasta 25 000 ha, joka on noin 10 000 ha enemmän kuin nykyinen sokerijuurikkaan viljelyala. Tämän vuoksi meillä olisi mahdollisuuksia siirtää viljelyä omavaraisuutemme ylittäviltä maataloustuotannon aloilta runsaasti työtä antavaan ja myös pienemmille perheviljelmille hyvin soveltuvaan sokerijuurikkaaseen. Hallitus ei budjettiesityksellään anna siihen mahdollisuutta. Toivottavasti uusi sokerilaki, jos sellainen tulee, korottaa sokerijuurikkaan hintaa ja tuotantorajaa. Suomen maaseudun puolueen taholta on asiassa jätetty asianmukaiset aloitteet.

Kansalaisten sosiaaliturvan alalla on ehkä kaikkein kiistattomin tosiasia viljelijäväestön samoin kuin muidenkin yksityisyrittäjäin jälkeenjääneisyys vapaa-ajan suhteen. Professori Paavo Seppäsen laatiman aikabudjetin mukaan oli vuonna 1960 vuosittainen työaika maataloudessa 2 900 tuntia ja muissa ammateissa 2 265 tuntia. Viime vuonna maatalouden työaika oli pysynyt muuttumattomana, mutta muissa ammateissa työaika oli lyhentynyt 1 880 tuntiin. Maataloustyössä on oleellista vielä se, että karjataloudessa omaa työtään tekevät, varsinkin pienviljelmien emännät ovat sidottuja työhönsä vuoden joka päivä 7 päivää viikossa ilman vuosilomaa. Viljelijäväestöllä ei ole heikon ansiotason vuoksi mitään mahdollisuuksia palkata loman ajaksi vierasta työvoimaa. Norjan esimerkki kuitenkin osoittaa, että viljelijäväestön lomakysymyksen hoitaminen yhteiskunnan toimesta on mahdollista järjestää.

Herra puhemies! Budjetin yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulemme Suomen maaseudun puolueen taholta tekemään korjausesityksiä. Tähän asti harjoitetusta maatalouspolitiikasta en anna hallitukselle ruusuja. Siirrän ruusujen antamisen hetkeen, jolloin talonpoikaisväestön ansiotaso on järjestetty maataloustulolain edellyttämällä tavalla.

Ed. Vilponiemi: Herra puhemies! Hallituksen esitys vuoden 1972 valtion tulo- ja menoarvioksi on kokonaisuutena ottaen monia edeltäjiään parempi. Moniin sellaisiin valtakunnallisiin tarpeisiin, jotka vuodesta toiseen ovat saaneet odottaa vuoroaan, on nyt voitu osoittaa varoja. Tämä on ollut mahdollista toisaalta parantuneen valtiontalouden tilan, toisaalta sen vuoksi, että hallituksen piirissä on näyttänyt olevan halua tarttua epäkohtiin ohjelmansa edellyttävällä tavalla.

Esitykseen sisältyy myös kuitenkin puutteita. Niinpä monet maakunnalliset ajankohtaiset ja tärkeiksi havaitut hankkeet ovat jääneet ilman määrärahaa, kylläkin jo totuttuun tapaan. Satakunta on niitä maakuntia, jotka ovat pitkään saaneet kokea valtion investointien puutetta, eikä nyt esillä oleva budjettiehdotus anna juuri parempia toiveita. Tosin on tyydytyksen tuntein todettava, että Pohjois-Satakunnassa saadaan alulle uusia tiehankkeita, että Vähä-Rauman yhteiskoulun uudisrakennus saa turvatuksi loppurahoituksensa ja että muitakin tärkeitä hankkeita saadaan alulle. Mutta liian monet asiat ovat saaneet jäädä jälleen odottamaan. Hallitus ei ole vieläkään osoittanut määrärahaa Satakunnan läänin perustamista varten ja sama koskee Satakunnan tiepiiriä. Erityisesti on valitettava sitä, että hallitus ei ole osoittanut määrärahaa Kokemäen yli johtavan Porin uuden sillan rakentamiseen tarvittavaa valtionapua varten eikä Porin pohjoisen satamatien rakentamiseen. Tässä yhteydessä ei voi olla huomauttamatta siitä, että kun joitakin aikoja sitten valtiovallan toimenpitein estettiin Outokumpu Oy:n uuden tuotantolaitoksen perustaminen Poriin, niin tällöin annettiin lupauksia tämän hyvittämiseksi maakunnalle muiden investointikohteiden muodossa. Melko laihaksi anti on ainakin tässä talousarvioehdotuksessa jäänyt.

Hallitus esittää maksutaseen tasapainottamiseksi keväällä säädettyä liikevaihtoveron lisäveroa jatkettavaksi vielä koko ensi vuoden ajan. Se, että hallituksella on mahdollista näin tässä yhteydessä esittää, voidaan oikeastaan lukea opposition ansioksi. Opposition voimin saatiin aikaan lain käsittelyjärjestystä koskeva tulkinta, jonka mukaan kyseinen laki voitiin säätää vain yhtä budjettivuotta varten. Muunlainen tulkinta olisi merkinnyt sitä, että tästä harmillisesta verosta päästäisiin viimeistään jo ensi vuoden puolessa välissä (Ed. Aitio: On vieläkin mahdollista!). Hallitusta voidaan kuitekin arvostella siitä, että se on päätynyt ehdottamaan veroa jatkettavaksi pitemmälle

ajalle kuin mitä alkuperäisesti oli tarkoitus. Suomen kansaa kohtaan olisi oikein ja kohtuullista, että pidettäisiin kiinni lain alkuperäisestä kestoajasta. Sillä tavoin voitaisiin ainakin parantaa kansan luottamusta valtiovaltaa ja sen lupauksia kohtaan. Eduskuntakäsittelyn aikana olisi sitä paitsi vakavasti harkittava, ovatko lain myönteiset maksutaseen tasapainottamiseen tähtäävät vaikutukset lainkaan niin suuria, että lakia olisi yleensä jatkettava niiden kielteisten vaikutusten vuoksi, joita se aiheuttaa kotimaiselle elinkeinoelämälle ja kuluttajille. Valtiovarainvaliokunnan ja hallituspuolueiden eduskuntaryhmien tulisi kysymykseen perusteellisesti paneutua ja yrittää etsiä parempia keinoja ns. pisteveron tilalle ulkomaankaupan ongelmien ratkaisemista varten.

Tunnustusta hallitus ansaitsee siitä, että se on kiinnittänyt eri tavoin huomiota asuntokysymykseen. Viime vuosina on ollut välttämätöntä kasvattaa asuntotuotantomäärärahaa valtion budjetissa eri puolilla maata vallinneen suuren asuntovajauksen vuoksi. Erityisesti nopeasti kasvavissa väestökeskuksissa ja teollistuneilla paikkakunnilla asuntojen puute on ollut työvoiman liikkuvuutta jarruttava este. Tämän sekä vallitsevan yleisen asuntojen puutteen ja myös työllisyys- ja suhdannepoliittisten syiden vuoksi hallitus esittää ensi vuodelle 150 milj. mk enemmän kuin kuluvan vuoden tulo- ja menoarviossa.

Asuntolainojen maksatusvaltuudeksi ensi vuodelle on ehdotettu 730 milj. mk, josta 100 milj. mk ehdotetaan rahoitettavaksi valtion suhdannerahastosta siirrettävillä varoilla. Vaikka määrärahan lisäys on huomattava, niin se ei kuitenkaan merkitse kovin paljon enemmän siihen nähden, mitä kuluvana vuonna on kaiken kaikkiaan asuntotuotantoa varten myönnetty. On näet huomattava, että kuluvan vuoden budjetissa osoitetun määrärahan lisäksi on suhdanneverovaroista irroitettu 75 milj. mk ja asuntolainojen myöntämisvaltuutta on vielä erikseen lisätty 60 milj. markalla. Tänä vuonna arvioidaan valmistuvan kaikkiaan noin 50 000 uutta asuntoa, mikä merkitsee enemmän kuin yhtenäkään vuonna tätä ennen. Kun tulevina vuosina on asuntojen tarpeesta johtuen tavoiteltava vieläkin suurempia tuotantolukuja, on ilmeistä, että hallituksen esittämän määrärahan turvin ei ylletä asunnontarpeen edellyttämään tuotantoon. Kun lisäksi on otettava huomioon, että rakentamiskustannukset ovat nousseet ja että yksityisin varoin tapahtuva asuntotuotanto saattaa suhdannekehityksen vuoksi osittain heikentyä, niin on kyseenalaista, voidaanko esitetyllä määrärahalla päästä edes 50 000 asunnon kokonaistuotantoon, jota seikkaa myös ed. Nevalainen sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa epäili. Tämän vuoksi olemme sosialidemokraattisen ryhmän taholla lähteneet esittämään asuntolainoihin käytettävän määrärahan lisäystä 70 milj. mk, jonka toivomme valtiovarainvaliokunnassa saavan osakseen asian vakavuuden vaatiman huomion.

Periaatteellisesti varsin suurta edistysaskelta merkitsee hallituksen esitys 50 milj. markan määrärahan osoittamiseksi korkotukea varten kuntien maanostotoiminnan helpottamiseksi asuntotuotannon tarpeisiin. Määräraha ei sinänsä ole kovin suuri, ja kaikkia sen vaikutuksia voidaan tuskin vielä riittävästi arvioida, mutta esitys merkitsee joka tapauksessa ensimmäistä askelta valtiovallan taholta edistää kuntien mahdollisuuksia maan hankkimiseksi asuntotuotannon tarpeisiin kohtuullisin ehdoin.

Vuokra-asunnoissa asuvat vähävaraiset lapsiperheet tervehtivät ilolla hallituksen ilmoitusta siitä, että se tulee esittämään lapsiperheiden asumistuen ulottamista myös yksilapsisiin perheisiin. Vaikka kyseistä pitkään vireillä ollutta lakiesitystä ei ole vielä saatu eduskunnan käsiteltäväksi eikä niin ollen lain yksityiskohtiin voida ottaa vielä kantaa, niin jo nyt voidaan kuitenkin sanoa, että tämä uudistus tulee ennen muuta helpottamaan vähävaraisten yhden huoltajan perheiden ja nuorten perheiden asumiskustannuksia ja siten parantamaan perheiden toimeentulon edellytyksiä sekä antamaan niille mahdollisuuksia päästä nykyaikaisen asumistavan ulottuville.

Merkittävää edistysaskelta ja uuden huoneenvuokralain täydennystä merkitsee hallituksen esitys asuntotuomioistuinjärjestelmän aikaansaamisesta maahamme. Se saattaa vuokrasuhteita koskevan oikeudenkäyntimenettelyn nykyistä tasa-arvoisemmalle ja tyydyttävämmälle kannalle. Tämän avulla lienee mahdollista myös asteittain luopua nykyisestä huoneenvuokrien säännöstelyjärjestelmästä edellyttäen, että asuntotuomioistuimia perustetaan riittävän monelle paikkakunnalle. Huoneenvuokrien säännöstelyjärjestelmä koskee nykyisellään ns. vanhoja, yksityisiä kiinteistöjä, jotka ovat valmistuneet ennen vuoden 1968 helmikuuta ja jotka mainittuna ajankohtana ovat olleet vuokrattuina. Näiden osalta hintaneuvoston vuokrajaosto päättää korotuksista valtioneuvoston vah-

vistamien perusteiden mukaan anomusten perusteella. Helsingissä on lisäksi oma vuokratoimikuntansa. Sen sijaan ns. aravavuokratalojen vuokrista päättää asuntohallitus, jonka tulee pyytää lausunto vuokrajaostolta. Vuoden 1968 helmikuun jälkeen valmistuneet asunnot ovat säännöstelyn ulkopuolella. Tämänkaltainen järjestely saattaa ajan mittaan kiinteistöt toisistaan varsin paljon poikkeavaan asemaan. Myös säännöstelyn piirissä olevat kiinteistöt ovat kannattavuutensa ja vuokratasonsa suhteen eri asemassa riippuen siitä, ehdittiinkö vuokraa korottaa vuoden 1967 lokakuussa tapahtuneen devalvaation jälkeen ennen helmikuuta 1968 vaiko ei.

Kun jokainen kiinteistö on muutoinkin oma erillinen yksikkönsä, jonka kannattavuuteen ja vuokratasoon vaikuttavat hyvin erilaiset tekijät, niin on todennäköistä, että viime aikoina varsin paljon keskustelun alaisena ollut vuokrien yleiskorotus ei suinkaan olisi oikea ratkaisu poistamaan niitä epäkohtia, joita asuntojen vuokrakysymyksessä on. Ne selvitykset, joita kiinteistökustannusten kehityksestä vuokrien yleiskorotuksen mahdollisuutta ajatellen on tehty, eivät ainakaan tähän mennessä ole antaneet vakuuttavaa kuvaa korotusten määrästä ja tarpeellisuudesta. Kenenkään ei ole syytä kieltää sitä, etteikö kiinteistökustannukset eräiltä osin ole viime vuoden lopulla ja erityisesti tämän vuoden aikana kohonneet, mutta niiden kokonaisvaikutusta ei ole vielä ollut mahdollista selvittää. Sen sijaan eri yhteyksissä suoritettujen selvitysten pohjalta on voitu laajasti todeta, että aikaisempina vakauttamispolitiikan vuosina ei ole tapahtunut siinä määrin olennaista kiinteistökustannusten nousua, että niiden perusteella olisi ollut aihetta toteuttaa vuokrien yleiskorotus. Tämän seikan mm. hintaneuvoston vuokrajaosto totesi yksimielisesti vuoden 1970 syksyllä. Vuokrien yleiskorotustarvetta arvosteltaessa tulee siten lähtökohdaksi ottaa ensisijaisesti se kiinteistökustannusten nousu, joka on tapahtunut tänä vuonna, mutta kuten jo sanoin, niiden kokonaisvaikutus ei ole vielä luotettavasti selvitettävissä.

Tähän mennessä syntyneet korjausta vaativat epäkohdat vuokrarintamalla ovat toistaiseksi parhaiten korjattavissa yksittäisten hintaneuvoston vuokrajaoston ja Helsingin vuokratoimikunnan käsiteltäväksi saatettujen anomusten pohjalta. Kysymys asuntojen vuokrista liittyy yhtenä osatekijänä elinkustannusten kokonaiskehityksen seuraamiseen työmarkkinoilla solmittujen sopimusten taustaa vasten. Otten huomioon jo tähän mennessä tapahtunut elinkustannusten nousu jopa palkkatyöväen sietorajalle saakka on välttämätöntä huolehtia siitä, että hintojen, vuokrien ja maksujen aiheeton kohoaminen estetään reaaliansiotason säilyttämiseksi voimassa olevana sopimuskautena.

Ed. Niinikoski: Herra puhemies! Kun tarkastelemme hallituksen esitystä valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1972, joudumme toteamaan, että luvut ovat jälleen paljon suuremmat kuin edellisen vuoden talousarviossa. Hallitukselle on annettava kuitenkin tunnustus siitä, että varsinaisia veronkorotuksia ei ole esitetty.

Kun tarkastelee talousarviota etenkin köyhien kehityskykyisten alueiden kannalta, on todettava, että moneen asiaan tarvittaisiin vieläkin enemmän varoja kuin mitä on esitetty. Viime vaalikaudella, joka oli vasemmistoenemmistöinen, joutui moni pienviljelijä panemaan laudat ikkunoihin ja muuttamaan pois omalta kotiseudultaan, moni valitettavasti Ruotsiin. Köyhille kunnille muuttoliike tuo erittäin raskaita kokemuksia, koska rasitukset jäävät harvalukuisemman veronmaksajakunnan harteille.

Tälle eduskunnalle on annettava tunnustus siitä, että olemme aikaansaaneet kehitysaluelait, samoin kehitysaluerahaston. Kehitysaluelakeihin jäi kuitenkin pahoja epäkohtia, kun sellaiset alueet kuin Kala—Pyhä—Siikajokialueet jäivät II vyöhykkeeseen, vaikka nämä edellä mainitut alueet ovat maan köyhimpiä ja niiden teollisuusaste erittäin alhainen. Sen sijaan eduskunta osoitti suurta ymmärrystä sellaisille alueille kuin Mänttä, Kuorevesi ja Vilppula, jotka kuuluvat tällä kertaa kuudenteen kantokykyluokkaan. Jos pidämme kantokykyluokitusta jonkinlaisena mittapuuna, niin voimme todeta, että Kala—Pyhä—Siikajokialueella on kaksi kaupunkia, jotka kuuluvat viidenteen luokkaan, kaksi kauppalaa, toinen kauppaloista kuuluu kolmanteen, toinen toiseen luokkaan. Maalaiskunnista kaksi kuuluu viidenteen luokkaan, yksi neljänteen, kaksi kolmanteen, kaksi toiseen luokkaan ja loput 15 kuntaa kuuluvat ensimmäiseen luokkaan. Kun tämän lisäksi velkaantumisaste on korkea sekä äyrin hinnat huippulukemissa, ei ole varmaankaan mitään asiallista perustetta pitää näitä alueita kehitysalueen II vyöhykkeessä. On toivottavaa, että tämä muuten kehitysalueystävälliseksi mainittu

hallitus antaa nopeasti korjausesityksen edellä sanotun epäkohdan korjaamiseksi.

Hallitus on ehdottanut köyhien kuntien avustamiseen 15 milj. mk. Tämä summa on ehdottomasti liian pieni. Tätä määrärahaa toivottavasti valtiovarainvaliokunta korottaa 15 milj. markalla, koska monissa Pohjois-Suomen kunnissa on äyrimäärissä tapahtunut pysähtymistä. On tapahtunut äyrimäärissä laskuakin. Kun äyrin hinnat ovat jo liian korkeat, ei ole muuta mahdollisuutta, kuin että valtion täytyy tulla avuksi. Keskustapuolueen taholta on tehty raha-asia-aloite määrärahan lisäämiseksi köyhien kuntien aseman helpottamiseksi. Pohjoisten alueiden hyväksi on tehtävissä paljonkin, jos tahdomme kohdella ihmisiä tasavertaisina asuinpaikasta riippumatta. Pohjois-Suomen tieolot ovat vielä monin paikoin alapuolella arvostelun, koska joka paikassa ei ole edes minkäänlaista tietä. Tämän saimme jälleen kerran kuulla kesällä, kun kulkulaitosvaliokunta oli vierailemassa Kainuussa. Suomussalmen ja Kuhmon rajamailla asuu ihmisiä aivan tiettömän taipaleen takana. Tämä on hyvä muistaa niidenkin, jotka elävät kaikessa yltäkylläisyydessä.

Maaseudun teollistumisesta on puhuttu useita vuosia. Silti uusien työpaikkojen saanti on hidasta. Ehkä olisi harkittava, eikö voitaisi kehitysaluerahastosta antaa entisille yrityksille vakauttamislainaa, koska monet entiset yrityksetkin ovat taloudellisissa vaikeuksissa. Yrittäjille olisi saatava myöskin yhteinen markkinointielin, sillä monille yrittäjille tuottaa suuria vaikeuksia markkinointi varsinkin ulkomaille, koska eteen tulee kielivaikeudet. Muutenkin yrittäjät kaipaisivat rohkaisua arvostelun sijasta.

Pisteverosta on päästävä mahdollisimman pian eroon. Samoin korkokantaa on alennettava. Ne tuovat suuria vaikeuksia etenkin pienemmille yrittäjille. Yrittäjille on maksettava lisäveron kannosta. Pisteveron ansiosta on alkanut rehottaa suurimittainen salakauppa ainakin kellojen osalta. Tästä on selvänä osoituksena sanomalehdissä olleet uutiset suurista takavarikoista, joita on toimitettu.

Yritystoiminnassa viime aikoina tapahtunutta kehitystä on suuresti haitannut nopeasti kohonneet kustannukset. On valitettavaa, että se myönteinen kehitys, joka vakauttamistoimenpiteiden ansiosta pääsi alulle, on nopeassa tahdissa romuttumassa. Erikoisesti sellainen yritystoiminta, joka on työvoimavaltaista, on joutunut viime aikoina kantamaan myöskin lisääntyneen sosiaalisen toiminnan kustannuksia raskaimpina. Pienyritystoimintahan on juuri työvoimavaltaista, joten suhteellisesti ottaen sosiaaliset kustannukset, kuten työnantajan sosiaaliturvamaksut, ovat tulleet yhä enemmän pienyritteliäisyyden kannettaviksi. Kaikkien työnantajien maksettaviksi samojen perusteiden mukaan tulevat sosiaalimaksut koituvat raskaimpina juuri pienyrityksille suurteollisuuden selviytyessä niistä helpommin, koska siellä automatisointiaste on korkeampi ja ihmistyövoiman käyttö suhteellisesti vähäisempää. Kuitenkin on otettava huomioon, että pysyvien työpaikkojen luominen on yhteiskunnan kannalta ainakin toistaiseksi edullisinta juuri pienteollisuudessa. On välttämätöntä, että hallituksen toimesta asetetaan pikaisesti toimikunta, joka selvittää, mihin toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä työvoimavaltaisten pienyritysten sosiaalikustannusten alentamiseksi ja sosiaalikustannusten jakamiseksi tasaisemmin eri yritysten kesken.

Eläkelainsäädäntömme on kehittynyt viime vuosien aikana nopeasti. Kansaneläketurvan lisäksi on luotu monia erilaisia eläkejärjestelmiä, joilla luodaan eri väestöryhmille lisää eläkkeitä työkyvyttömyyden ja vanhuuden varalle. Erilaiset lisäeläkejärjestelmät kattavatkin jo lähes koko kansan. Eläkejärjestelyjen moninaisuus on kuitenkin aikaansaanut todellisen lakiviidakon, jonka hallinta tavalliselle kansalaiselle on vaikea ja asiantuntijoillekin vaikeaa. Kansaneläkejärjestelmän lisäksi sosiaalivakuutusjärjestelmään kuuluvat tällä hetkellä esimerkiksi työntekijäin eläkelaki, valtion eläkelaki, kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain eläkelaki, evankelisluterilaisen kirkon eläkelaki, merimieseläkelaki, perhe-eläkelaki, sairausvakuutuslaki, tapaturmavakuutuslaki, liikennevakuutuslaki ja laki valtakunnallisista työttömyyskassoista. On selvää, että kun sosiaalietuuksia hoidetaan näin monen eri lain välityksellä, seurauksena on erittäin suuria vaikeuksia.

Kansaneläkelaissa siirryttiin vuoden 1956 uudistuksessa periaatteessa tasaeläkejärjestelmään, minkä lisäksi tulottomien ja vähätuloisten aseman parantamiseksi säilytettiin tukiosajärjestelmä. Tukiosajärjestelmän rasitukset on siirrettävä kokonaan pois kunnilta. Sen jälkeen on kuitenkin virka- ja työsuhteisiin perustuvat eläkkeet määrätty suureksi osaksi etuoikeutetuksi tuloksi, jota ei oteta tukiosan määrää vaikuttavaa vuosituloa vahvistettaessa huo-

mioon. Seurauksena on, että tukiosan myöntäminen ei riipu yksinomaan eläkkeensaajan taloudellisesta asemasta, eläketurvan tarpeesta, vaan tukiosan saajien joukossa on vuosi vuodelta yhä enemmän sellaisia henkilöitä, joiden todelliset vuositulot ovat suuremmat kuin monilla sellaisilla henkilöillä, jotka nykyisen järjestelmän puitteissa saavat tyytyä pelkästään perusosaan. Erityisen heikossa asemassa ovat henkilöt, jotka vielä 65 vuotta täytettyään koettavat työtä tekemällä parantaa toimeentuloaan. Huolimatta pienemmistä kokonaistuloistaan he saattavat saada vähemmän kansaneläkettä kuin monet virka- ja työsuhde-eläkkeen saajat, joilla ei ole työtuloja mutta kylläkin suurempi eläke kuin toisen kokonaistulot.

Vuositulon määräämismenettely on samanaikaisesti tullut yhä monimutkaisemmaksi ja työläämmäksi. Epäkohdat, jotka johtuvat siitä, että tukiosa toisille kansalaisille annetaan tarkkaa tarveharkintaa noudattaen ja toisille ilman sitä, ovat tuskin muuten poistettavissa kuin siten, että huoltoperiaatteesta kokonaan luovutaan ja samalla yhdistetään nykyinen perusosa ja tukiosa kaikille yhtä suureksi tasaeläkkeeksi, jonka muodostamalle pohjalle sitten lisäeläkkeiden järjestelmä voidaan rakentaa.

Keskustapuolueen mielestä eläkejärjestelmissä tulisi lähteä siitä, että kaikki kansalaiset saisivat riittävän eläketurvan, jota nykyiset eläkelait eivät tässä vaiheessa ainakaan vielä takaa. Olisikin sen vuoksi harkittava oikeudenmukaisemman sosiaaliturvan aikaansaamista yhtenäistämällä sosiaaliturvavakuutuslait.

Viime aikoina on puhuttu hyvin voimakkaasti kansanvallan laajentamisesta. Mutta ovatko kansalaisten vaikutusmahdollisuudet sitten parantuneet? Päinvastoin virkavaltaisuus on voimistumassa. Erään esimerkin voin mainita. Kalajokilaaksossa on käyty kurssikeskusasioista kamppailua, jossa alueen kuntainliitto on tehnyt päätöksen kurssikeskuksen hallintopaikan suhteen siten, että kuntainliiton yhdeksästä kunnasta seitsemän on ollut toisen paikan kannalla ja kaksi kuntaa toisen paikan kannalla. Tästä huolimatta päätöstä ei saada syntymään. Onko asia käsitettävä niin, että enemmistön olisi annettava periksi ennen kuin päätös saadaan syntymään täällä Helsingissä? Tällaiseen kansanvallan loukkaukseen on saatava pikaisesti korjaus aikaan.

Toisena tällaisena myöskin eduskunnan arvovallan loukkauksena voidaan sanoa, että valtioneuvosto on päättänyt 18 päivänä maaliskuuta 1971, että peruskouluun siirtyvät ensimmäisinä kaikki Lapin läänin kunnat sekä Oulun läänistä Kuusamon, Taivalkosken ja Pudasjärven kunnat, ja tämän ulkopuolelle on jäänyt Kainuun alue, joka on myöskin erittäin heikkovaraista aluetta, ja siellä valmiusaste on myöskin erittäin korkealla. Koulujärjestelmän perusteista koskevan eduskunnan vastauksen 15 §:ssä sanotaan mm. tällä tavalla:

"Toimeenpanosuunnitelmat on laadittava siten, että kunnan koululaitos perustetaan maan kaikkiin kuntiin kymmenen vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta lukien ja että erityistä huomiota kiinnitetään vähävaraisten ja syrjäisten kuntien kouluolojen kehittämiseen."

Nyt saatujen tietojen perusteella näyttää siltä, että sellainen varakkaampi alue kuin Lahden seutu ajaisi ohi Kainuun alueen ja myöskin Oulun läänin useimpien kuntien ohi. Tässä olisikin hallituksen annettava pikaisesti sellainen täydennysehdotus, että juuri nämä Kainuun kunnat kuin myöskin koko Oulun lääni pääsisivät siirtymään peruskouluun sen aikataulun mukaisesti, jota aikaisemmin on suunniteltu.

Ed. Suomi: Herra puhemies! Hallituksen antamassa esityksessä ensi vuoden tulo- ja menoarvioksi opetus- ja kulttuuripuolella on noin 13 % nousua edellisestä vuodesta. Kokonaissummaan se ei ole suuri, kun vertaa sitä tehtävään, joka opetus- ja kulttuurisektorilla tulevanakin vuonna on. Ihmisten korkeamman kulttuuri- ja koulutustason ja yhteiskunnallisen valveutuneisuuden kehittäminen on perusedellytys, jos mielimme kansakuntana kulkea edistyksen rintamassa, ja tämä taas ei ole mahdollista ilman vastaavaa taloudellista uhrausta.

Peruskoulujärjestelmään siirtymisen ajoittaminen on antanut aihetta monelle mielipahalle. On oikein, että pohjoiset läänit Lappi ja Oulu pääsevät tästä uudistuksesta ensimmäisinä osallisiksi. Onhan heillä vaikeuksia ollut lähes kaikilla elämän aloilla. Muut läänit eivät varmasti peruskoulu-uudistuksen toimeenpanossa tässä suhteessa haluakaan muutoksia. Sen sijaan kouluhallituksen alustava suunnitelma on kohdannut arvostelua sen hitauden vuoksi. Onhan jo vuosia odotetun uudistuksen viimehetkinen jarrutus aivan odottamaton. Kun peruskouluuudistus kouluhallituksen ehdotuksen mukaan saatetaan voimaan koko maassa vasta vuoden 1978 loppuun mennessä ja kun aikaisempaa kehotusta noudattaen kuntien kouluviranomaiset

ja läänien koulusuunnittelulautakunnat ovat valmistautuneet suorittamaan siirtymisen jo vuosina 1972—1973, täytyy ehdottomasti nopeuttaa siirtymistä varaamalla kunnille ja kuntaryhmille mahdollisuudet kuntakohtaiseen pistesiirtymiseen. Esimerkkinä mainittakoon, että Turun ja Porin läänin kunnista noin 70 % haluaisi siirtyä peruskoulujärjestelmään vuosina 1972—1973. Nyt kouluhallituksen toimeenpanosuunnitelman mukaan tämä tapahtuisi läänissämme vasta viimeisellä jaksolla eli vuosina 1976—1978.

Olemme jättäneet budjettiin määrärahaesityksen uuteen peruskoulujärjestelmään siirtymisen nopeuttamiseksi Turun ja Porin läänissä kuntakohtaisesti, ja perusteluissamme esiin tuomme mm. seuraavaa: "Ottaen huomioon, että Turun ja Porin läänissä on 20 peruskoulukokeilua suorittavaa kuntaa ja että yli 40 % läänin alueen kansakoululaitoksen oppilaista on peruskoulukokeilun piirissä, olisi siirtymistä uuteen peruskoulujärjestelmään nopeutettava. Esimerkiksi Turun ja Porin kaupunkien siirtymistä uuteen järjestelmään kiirehtii muuttovoittoisuus. Myös Rauman ja Uudenkaupungin siirtymistä uuteen järjestelmään olisi nopeutettava, ja koko läänin alueella siirtymisvaiheen tulisi päättyä viimeistään vuonna 1975."

Peruskoulun uudistuksen yhteydessä on koulun opetukselliseen tavoitteisiin ja sisältöön kiinnitettävä enemmän huomiota. Monet viimeaikaiset esimerkit, joita kyselyjenkin muodossa on tuotu tänne eduskunnan tietoon, kertovat valitettavaa kieltään siitä, että tiedon lähteet, oppikirjat, eivät ole läheskään aina objektiivisia ja tasapuolisia yhteiskunnallisen elämän ja toisien maiden asioita koskevissa kysymyksissä.

Luokkavastakohtien syveneminen näkyy herkimmin juuri ideologisen taistelun kärjistymisenä. Taantumusvoimien toiminnallisuus nykyisessä poliittisten voimasuhteiden tilanteessa kohdistuu ennen kaikkea nuorisoon. He yrittävät hämätä nuorison luonnostaan terveitä käsityksiä demokratiasta ja rauhasta, ja erikoisen voimakkaasti taantumusvoimat hyökkäävät työväenliikettä ja kaikkia demokraattisia liikkeitä vastaan. Tässä taistelussa oppikirjat ovat verraton vaikuttamisase nuoren vastaanottavaan sieluun, ja niinpä oppikirjojen tekijät oppikirjojen tarkastajien suosiollisella myötävaikutuksella tulkitsevat historiaa antikommunismin hengessä oikeutenaan käsitellä mielivaltaisesti historiallisia tosiasioita. Ja joka tekee näin historian suhteen, hän vielä vähemmän haluaa kertoa totuutta nykypäivästä. Sen huomaa tiedon lähteiksi osoitetuista aineistoista, opettajien asenteista ja luennoista. Sulkemalla silmät tosiasioilta, kieltäytymällä tunnustamasta, että edistys valtaa alaa, ja luulemalla, että kapitalismi riisto-oikeuksineen on ikiaikojen järjestelmä, se on valitettavan yleistä maamme opettajakunnalle.

Laki Turun yliopistosta on meille nyt ajankohtainen ja siinä tärkeimpänä yliopiston siirtyminen täydelliseen, sataprosenttiseen valtiontukeen. Hyväksyisikö Suomen kansa tällaisen järjestelyn, jos sille saman tien kerrottaisiin, miten tämän laitoksen ylin, itse rehtori, suhtautuu niihin nuoriin henkilöihin, jotka näkevät professorivaltaisuuden olevan eräänä esteenä korkeakouluhallinnon demokratisoitumisessa ja jotka kieltäytyvät ottamasta vastaan sellaista opetusta, jossa tieteellinen pätevyys on tulevaisuuden kehityksen kieltävää ja näin ollen pysähtynyttä? Näistä nuorista, jotka kokevat oman epävarman ekonomisen tilansa kapitalistisen yhteiskunnan eriarvoisuudessa ja jotka toimivat uuden, paremman puolesta, antaa Turun yliopiston rehtori, professori Hartiala seuraavanlaisen määritelmän: "Juuri yliopistoissa vaikuttaa se levoton aines, joka usein heijastelee säätelyyn omia yksityisiä ongelmiaan, katteetonta kunnianhimoaan. epävarmuuttaan, pettymystään tai kaunaisuuttaan. Palvoessaan joko ajallisesti tai paikallisesti etäisiä idoleja osa heistä on sokea näkemään sen todellisuuden, joka on heidän omaa, vapaata ja ripeästi kehittyvää suomalaista yhteiskuntaansa." Kysynkin, onko tässä kysymyksessä rajaton usko kapitalismin ikiaikaisuuteen ja täysi sokeus kehityksen voimaan.

On syytä korostaa, että ellei Turun yliopiston perussääntöä voida vahvistaa siten, että yliopiston kaikki osaryhmät pääsevät tasavertaisesti vaikuttamaan perussäännön laadintaan ja että se sitä ennen on asetettu yleisen keskustelun kohteeksi, on tulos mahdollisimman vieras tälle porvarillisellekin demokratialle. Ratkaisu, joka hallituksen esityksessä on Turun yliopiston valtionavusta, ei voi olla oikea. Uudistuksia tulisi ehdottomasti toteuttaa siten, kuin demokraattiset voimat Turun yliopistossakin esittävät, eli että maamme kaikki korkeakoulut muutettaisiin valtion korkeakouluiksi ja saatettaisiin näin keskitetysti opetusministeriön hallintaan.

Toinen tärkeä nuoren ihmisen kasvatuslinja, ammattikoulut, levittäytyy nyt budjetin mukaan enemmän kehitysalueille. Näin pyritään ammattikoulutuksen tarjonnassa vielä esiintyvien alueellisten erojen poistamiseen. Vuoteen 1973 mennessä on maassamme myös laaja ammattikurssikeskusten organisaatio. Ammattikoulutukseen määrätyistä varoista tulisi osa varata opetuksen monipuolistamiseen. Nyt oppiaineina on pelkkiä ammattiaineita, ja yleissivistävät aineet ovat jääneet kokonaan huomiota vaille. Tärkeää olisi ottaa ammattikoulujen opetusohjelmiin nykyaikaisia, käytännöllisessä elämässä tarvittavia aineita, ja eräs sellainen on ammattiyhdistystietous. Ammattiin valmistuttuaan nuoret astuvat työelämään, ja siellä yhtenä tärkeimpänä vaikutustekijänä on ammattiyhdistysliike, liike, joka parhaimmalla tavalla osoittaa nuorelle yhteenkuuluvuuden suuren merkityksen yksilön elämän paremmaksi saattamisessa.

Ammattikouluissa tulee myös voida toteuttaa kouludemokratiaa ja päästä opettajien yksinoikeudesta antaa subjektiivisten näkemystensä perustalta rangaistusmääräyksiä. Eräille kunnille on jopa aiheutunut suuria taloudellisia menetyksiä opettajien suorittamista erottamistoimenpiteistä, maksaahan yhden oppilaan paikka kunnalle 1 500—2 000 mk, ja tämä on hukkainvestointia, paikka jää tyhjäksi, kun opettaja erottaa oppilaan kesken lukuvuotta.

Ammattioppilaitosten oppilasasuntoloihin on kiinnitettävä valtion taholta suurempaa huomiota. Kun kunta vuokraa oppilaille kuuluvat asunnot koulun ulkopuolisille ja samanaikaisesti sulloo kahdelle mitoitettuun huoneeseen 4—5 oppilasta, kuten Laitilan ammattikurssikeskuksessa tapahtuu, silloin tarvitaan valvovia toimenpiteitä. Toisaalta tietysti on ymmärrettävää, että kunnat ovat vaikeuksissa valtavan asuntopulan vuoksi, mutta perusperiaatteena tulee olla, ettei nuoria ihmisiä aseteta asumaan olosuhteisiin, jotka vaikuttavat nuoreen lamauttavasti ja opiskelusuorituksia alentavasti.

Herra puhemies! Turun kaupungin johto ja piirin kansanedustajat saivat keväällä käydessään opetusministerin luona lupauksen, että Turun laajalla talousalueella tullaan säilyttämään kuulovammaisten opetus entisenlaisena. Turun yliopiston tilantarpeen vuoksi puretaan nykyinen kuurojen koulu, ja meille luvattiin, että valtion toimesta rakennutetaan uusi koulu kaupungin lahjoittamalle tontille. Sitä ei ole nyt budjetissa ja me olemme pahoillamme siitä. Mielestämme ne periaatteet, joita olemme esittäneet Turun kuurojen koulun säilyttämiseksi, ovat siksi laaja-alaisia, että niiden olisi luullut painavan vaa'assa uudisrakennuksen määrärahan puolesta. Tulemme esittämään määrärahaa ja toivottavasti silloin muutkin edustajat näkevät sen, että kuulovammaisille ei tässä puuhata mitään eriytymistä muusta maailmasta, vaan mahdollisimman tehokkaan opetuksen aikaansaamista.

Ed. Häggblom: Herr talman! Förhållandet mellan det självstyrda landskapet Åland och riket — som termen lyder — är gott. Berättigade krav och önskemål från Ålands sida har på sistone fått ett gynnsamt mottagande hos vederbörande riksinstanser och i allmänhet beaktats och tillmötesgåtts. Jag borde — tycker kanske någon — under sådana förhållanden sitta på min plats, tiga och samtycka.

Nu är det emellertid så, att tillvaratagandet av landskapet Ålands intressen inte är min enda och hela uppgift i riksdagen. Jag har precis samma ansvar som ni andra för hur hela landets affärer sköts. I remissdebattens stora kör vill därför också jag pipa litet. Och trots mitt konstaterande just kommer detta pip i viss utsträckning att beröra åländska förhållanden och frågor.

Först fisket. Det är för all del ingen fråga, som berör enbart Åland, men om jag berättar för er, att hälften av hela landets trålarflotta, alltså den som fiskar i Östersjön, hör hemma på Åland, så förstår ni bättre, varför just jag ständigt tjatar och motionerar om fisk och strömming. Nu gör jag det igen.

I våras hade jag nöjet att här i riksdagen uttrycka min stora glädje och fiskarfolkets uppriktiga tacksamhet över ett tilläggsanslag om 600 000 mark, i praktiken avsett att fylla ut klyftan mellan det pris minkodlarna kunde betala för foderströmming och det pris som våra fiskare behövde för att överhuvudtaget kunna fortsätta med trålfisket efter strömming. Det rörde sig om en marginal om 3 penni per kg. Vi på fiskarhåll ville se detta anslag som en början från statsmaktens sida att garantera, att minimipris åt fiskerinäringens utövare skulle införas, alltså ett utvidgande till fisket av den princip som redan länge tillämpats i fråga om jordbruket. Vi hoppades m.a.o. att det inte skulle bli fråga om ett engångsanslag.

Den frågan är med ett "nja" besvarad i regeringens proposition om statsförslaget för 1972. Beloppet på det aktuella momentet är visser-

ligen 240 000 mark större än det regeringen föreslog för ett år sedan, men då tilläggsanslaget från i våras beaktas, betyder det en minskning med hela 360 000 mark. Regeringen säger i motiveringen, att anslaget skall användas för stödåtgärder till förhindrande av regionalt överskott, såsom för erläggande av transportbidrag och understöd åt sådana företag, vilkas verksamhet inverkar förhindrande på uppkomsten av överskott samt för kostnaderna för övervakning av verksamheten, kvalitetskontroll och stämpling av fisk osv. Detta är allt gott och väl. Men jag saknar ett tillägg: "samt vid behov för garanterande av ett skäligt minimipris för fiskfångsterna." Med andra ord: anslaget bör kunna användas i direkt prisstödande syfte i hela landet, inte bara regionalt. Och då är det för litet, en höjning till 1 milj. mark är enligt mitt förmenande oundgängligen av behovet. Regeringen föreslår alltså ett alltför blygsamt belopp under detta moment.

Och jag vågar t.o.m. vara optimist denna gång i denna fråga. Jag grundar optimismen på iakttagelser under statsutskottets besök på Åland nyligen. Utskottsmedlemmarna formligen utstrålade välvilja mot Åland och oss ålänningar. Jag ombads t.o.m. att motionerna för pengar till ett nytt ämbetsverkshus för länsstyrelsen och restaurering av Kastelholms slott, båda mycket behjärtansvärda ändamål, som vi på Åland naturligtvis gärna ser förverkligade. Det är säkerligen någonting alldeles unikt i riksdagens historia att statsutskottet vill ge pengar för en sak, men ingen motionär anmäler sig, inte ens ortens representant.

För att tala något mera allvar, förhåller det sig så, att så många stora, dyra offentliga byggnader skall uppföras på Åland fram till 1977, att de skulle leda till en verklig överhettning inom byggnadsverksamheten, om man försökte förverkliga länsstyrelsebygget under samma tid. Men tack skall ni ha i alla fall, utskottsmedlemmar, för er välvilliga inställning! Jag utgår nu från att denna välvilja rent automatiskt kommer att överflyttas på min fiskmotion och att den kommer att bifallas eller förordas av statsutskottet. Till frågan om Kastelholms restaurering skall jag återkomma i vinter.

Rdm. Westerholm framhöll i går, att arbetet för fiskerinäringen och miljövården bör gå hand i hand. Naturligtvis är det ett villkor, att vi ur rent ofördärvat vatten skall kunna fånga fisk till hälsosam människoföda. Men miljövårdsarbetet kan också lämpligen paras med arbetet för en annan näringsgren, nämligen fåraveln, som rdm. Granvik antydde. Skall vi åt eftervärlden kunna bevara glesbygdernas, i synnerhet skärgårdarnas tjusiga odlingslandskap, krävs det för det första, att folk kan stanna kvar i dessa bygder, för det andra att de kan ha kreatur eller får med sig. Det blir utan tvivel billigare för samhället att rädda dessa värden genom att nu stöda exempelvis fåraveln enligt förslaget i rdm. Granviks, min och fleras motion än att efter några år skicka manskap ut i markerna för att röja upp.

När jag en gång är inne på Ht. 30, vill jag uttala min synnerliga tillfredsställelse över att regeringen tydligen gått in för att tillmötesgå de åländska önskemålen beträffande lantmäteriväsendets nyorganisation. På Åland är vi mycket lyhörda i dylika frågor och förstår att uppskatta varje hänsynstagande till landskapets särförhållanden. Jag redogjorde utförligt för denna fråga i samband med tilläggsbudgeten i våras och har nu ingen anledning att tugga om.

Ett område där landskapets särförhållanden och neutralitet inte helt beaktats — så ser jag saken åtminstone — är ordningen för sjöbevakningens verksamhet inom landskapet. Missförstå mig inte! Sjöbevakningen utför en synnerligen gagnerik verksamhet även i den åländska skärgården och samarbetet mellan sjöbevakarna och ortsborna är i regel mycket gott. Men då det gäller disciplinära åtgärder eller utmätning av straff i allmänhet, underlyder sjöbevakningen, även den på Åland, den militära strafflagen. Detta har flera gånger väckt irritation. En snar reform är av nöden. Här borde inrikes- och försvarsministrarna inleda samarbete.

Till socialministern, som inte är här, vill jag ha sagt, att vi på Åland och säkerligen i sjömanskretsar annanstans i hela landet otåligt väntar på den efterlysta utredningen om behovet av ändringar i sjömanspensionslagen.

Och så över till en annan fråga, som just nu är synnerligen aktuell. Jag tror att de flesta av er är pinsamt medvetna om och illa berörda av den protestmarsch som för tillfället genomförs av de utvisade pakistanerna. Å andra sidan är vi alla här i riksdagen också väl medvetna om och bekymrade över det försämrade sysselsättningsläget. Jag har förståelse för att vi inte kan importera utländsk arbetskraft i obegränsade mängder, men då man en gång givit arbetstillstånd åt några, skall man väl inte genast efteråt bryskt kasta ut dem igen. Jag hyllar i allmänhet likställighetsprincipen om

att alla alltså skall behandlas lika, men i detta fall kastar man ju ut människor, som man kort förut givit förhoppning om en ljusare framtid. Här borde man enligt mitt förmenande ha tillämpat principen "så här långt men inte längre" dvs. de utlänningar, som redan hade erhållit arbetstillstånd, borde ha fått stanna.

Vi på Åland har i detta nu 7 pakistanska och 1 turkisk medborgare anställda hos ett företag i plastbranschen som heter Plasto, men deras arbetstillstånd går ut den 31. 10. 1971, varefter de blir utvisade ur landet. Under maj månad i år fanns på Åland enligt den lokala arbetskraftsbyrån ca 700 lediga platser. Antalet sökande till dessa platser var endast ett fåtal i förhållande till denna siffra. Orsaken till det uppkomna läget är huvudsakligen det behov av arbetskraft som den mycket säsongbetonade turismen leder till. Färjor, hotell, barer, pensionat, affärer och andra inrättningar behöver betydligt utöka sin personal till sommarmånaderna. Detta skapar ett kraftigt sug av arbetskraft från arbetsplatser med åretruntsysselsättning samt ett visst sug av arbetskraft från områden utanför Åland. Dessutom skapar det allmänt sett en oro på hela den åländska arbetsmarknaden, vilket bl.a. leder till en avsevärd löneglidning, som inte har sin motsvarighet på orter med jämn arbetskraftsefterfrågan.

Detta tyvärr årligen återkommande och tydligen ofrånkomliga problem har gjort, att en industri av Plastos format, som har 80—120 fast anställda, har funnit det motiverat att delvis täcka personalunderskottet med utländsk, importerad arbetskraft. De har funnit, att en dylik arbetargrupp kan utgöra en betydligt stabiliserande faktor i det vanligen oroliga arbetskraftsläget. Enligt den lokala arbetskraftsbyrån är läget i september nu, då turistsäsongen praktiskt taget är slut, något bättre. Trots det är dock utbudet av arbetsplatser långt större än utbudet av arbetskraft, och de flesta på Åland verksamma industrier har som den svåraste sektorn arbetskraftsbristen. Denna faktor är således den främsta bromsen på en fortsatt åländsk ekonomisk expansion. Till saken hör dessutom, att de pakistaner som kommit till Åland, är speciellt utvalda ur den flyktinggrupp som anlände till Finland i juli—augusti. De är alltså utvalda för sin lämplighet eller tidigare praktik för och inom branschen ifråga. Företaget har meddelat, att de har visat sig mycket duktiga, ansvarskännande och arbetsvilliga, varför de även utgör en sporrande enhet såväl psykiskt som arbetsmässigt för den fasta lokala personalen.

Enligt de uppgifter jag har fått betalar man utlänningarna lika mycket som den övriga personalen dvs. lika lön för lika arbete och timlönerna i dag ligger mellan 5 och 6,50 mk, något beroende på arbetets art. Dessutom kan framhållas, att Plasto under september månad har haft ca 30 vakanser lediganslagna hos den lokala arbetsförmedlingen. Av dessa har under 3 veckor knappa 10 kunnat besättas eller mindre än 30 procent. Detta skapar stora problem för företaget.

Jag har också fått den uppfattningen, att dessa "immigranter" ingenting hellre vill än att få fortsätta med sitt arbete på Åland. Man kan således konstatera, att det är svårt att säga, vem som skulle bli lidande om de får stanna kvar. Däremot kan man klart säga, att allmänmänskliga synpunkter talar för att de borde få förlängt arbetstillstånd, i all synnerhet som sysselsättningsläget på Åland inte alls motiverar så drastiska åtgärder som myndigheterna nu har vidtagit. Jag uttalar, herr talman, den förhoppningen, att regeringen skall finna det möjligt att ompröva sitt ställningstagande i denna fråga. Jag läste just i tidningarna, att också Sverige stängt sina gränser för de stackars pakistanerna. Jag vill bara till det säga, att skulle Åland ha beslutanderätt för detta område, skulle säkert våra 7 pakistanare och turken få stanna kvar och arbeta inom vårt landskap. Tyvärr sträcker sig inte vår autonomi så långt.

Ed. K n u u t i: Herra puhemies! Istuntosalin seinällä oleva pitkä puheenvuorojen pyyntiluettelo osoittaa parhaiten sen, että kansanedustajilla on jälleen tilaisuus purkaa kiukkuaan sekä budjettia että valtakunnan asioiden hoitoa kohtaan. Tänään meillä on tilaisuus puhua ummet ja lammet tarvitsematta heti pelätä, että herra puhemies lyö nuijalla pöytään ja sanoo kuin se entinen emäntä, että "asiaan". Tarkoitukseni ei olekaan tässä ryhtyä arvostelemaan tulo- ja menoarviota, koska näen sen varsin myönteisenä koko valtakunnan kehitystä ajatellen. Erikoisesti on tyydytyksellä pantava merkille se, että kehitysalueita on tulo- ja menoarviossa käsitelty suhteellisen myönteisessä mielessä. Tiedän kuitenkin, että puutteita tulo- ja menoarviossa on, mutta toiselta puolen tunnettua on myös se, ettei Roomaakaan yhdessä päivässä rakennettu eikä Suomen kansan asioita voida

panna kolmessa kuukaudessa kuntoon, kuten eräät edustajat ovat tahtoneet väittää.

Suomalainen sananlasku sanoo, että "joka härjillä ajaa, se härjistä puhuu". Sallittakoon minun verohallinnon palveluksessa olevana esittää vaatimaton toivotukseni uudelle verohallituksen pääjohtajalle, joka ottaa tehtävän vastaan lokakuun 1 päivänä. Tiedän varsin hyvin, että ed. Laaksonen, tuleva pääjohtaja, on aikaisemminkin ollut verohallinnon piirissä ja tuntee tämän alan asioita. Kuitenkin kaikki tiedämme, että tuo vanha työväenliikkeen laulu, jossa sanotaan "verot köyhälistön verta juo", pitää tänäkin päivänä paikkansa. Toivottavasti hän nyt verohallitukseen siirtyessään ryhtyy nopeasti toimenpiteisiin, joilla köyhien ihmisten verotaakkaa voidaan keventää. Luonnollisten henkilöiden verotusta on joka tapauksessa ryhdyttävä nopeasti keventämään, sillä nykyinen raskas verotus menee heidän veronmaksukykynsä yläpuolelle.

Verotuskäytännöt on uudistettava varsin nopeasti jopa veroilmoituksen laadinnasta alkaen. Meidän olisi päästävä ns. suoraan verokirjaverotukseen, kuten esim. Amerikassa on tapahtunut. Kun kaikkialla olemme siirtyneet automaattiseen tietojen käsittelyyn, olisi tätä kehitettävä entistä enemmän myöskin verohallinnon piirissä. Tänä päivänä verohallinnon ja verotoimistojen työmäärästä erittäin suuren osan vievät ne työt, jotka eivät varsinaisesti liity itse verotukseen, vaan veroviranomaisilta vaaditaan yhä uusia ja uusia lausuntoja, joita toiset viranomaiset tarvitsevat. Tätä kaikkea ei kuitenkaan verohallinto ole tänään huomioinut esittäessään tarpeellista lisätyövoiman saamista verohallinnon piiriin.

Nykyiset veropiirit ovat käsitykseni mukaan myöskin liian pieniä. Näitä tulisi ehdottomasti yhdistää ja siten saada myöskin henkilökunta entistä pätevämmäksi ja sitä tietä myöskin verotus yhdenmukaisemmaksi kaikissa kunnissa. Erikoisesti nykyinen pienten veropiirien olemassaolo vaikeuttaa asiantuntijoiden saamista verojohtajiksi. Verojohtajat ovat meillä esim. Lapin läänissä miltei jokaisessa veropiirissä kuin rattaalla, etsivät paikkaa aina uusimpiin ja isompiin veropiireihin saadakseen myöskin kohtuullisen toimeentulon itselleen. Nykyiset piirit ovat niin mitättömiä, etteivät esim. lainopillisen koulutuksen saaneet verojohtajat niissä viihdy.

Täällä on paljon puhuttu ns. veroporsaanrei'istä, joita esiintyy verotuksessa. Tiedän varsin hyvin, että näitä esiintyy, ja panen tyydytyksellä merkille, että tulo- ja menoarviossa esitetään useiden uusien verotarkastajan virkojen lisäämistä. Tosin Suomen Uutiset mainitsi budjettiesityksen tultua julkiseksi, että valtion menoja halutaan lisätä lisäämällä verotarkastajia. En tiedä, tunnetaanko siellä päin pistosta tämän asian suhteen, mutta joka tapauksessa tämän hetken tilastojen mukaan jokainen verotarkastaja tienaa oman palkkansa ainakin 12-kertaisesti Suomen valtiolle. Toivottavaa on, että kun ed. Laaksosesta tulee verohallituksen pääjohtaja, hän ryhtyy myöskin toimenpiteisiin, että verotarkastajien lukumäärää entistä enemmän lisätään ja sillä tavalla pyritään tukkimaan paljon puhutut veroporsaanrei'ät.

Mitä itse verotuksen käytännölliseen suorittamiseen tulee, tämähän perustuu vanhaan verolainsäädäntöön, joka on ns. luottamusmiesvaltainen. Käsitykseni on, että meidän olisi päästävä tästä erilleen ja jätettävä verotus virkamiesten tehtäväksi, sillä verotus perustuu tänä päivänä enemmän pykäliin kuin vapaaseen harkintaan.

Tässä yhteydessä lienee myöskin syytä lausua verohallituksen uudelle pääjohtajalle toivomuksena se, että hän ottaisi onkeensa ne verolainsäädännössä todetut puutteellisuudet, jotka tänään julkistetussa sos.dem.-puolueen veropoliittisessa ohjelmassa mm. esitetään. Meidän pyrkimyksenämme on päästä verolainsäädännössä esim. siihen, että ne ihmiset, joille ei makseta enempää palkkaa kuin mitä minimipalkkalaki edellyttää, olisi vapautettava kokonaan veronmaksusta.

Lainsäädäntöä uudistetaan tässä talossa melko nopeassa tempossa. Tästä huolimatta maassa on voimakas tsaarivallan aikainen asetus, joka antaa mm. yhteisöille ja yhtiöille mahdollisuuden hankkia omistukseensa metsiä, metsä- ja maatiloja eräin rajoittavin edellytyksin. Asetus on kuitenkin niin mutkikas, että se ei enää vastaa sitä, mitä siltä odotetaan. Todettakoon, että esim. Lapin läänissä, jossa on hyvin paljon tapahtunut muuttoliikettä Ruotsiin, ovat maasta muuttaneet myyneet yhtiöille omistamiaan maatiloja ja metsäpalstoja, mutta asian ratkaisu on lääninhallituksesta kiinni. En tiedä, olisiko tässä jonkin näköisenä jarruttavana tekijänä se, että Lapin läänin maaherra on sekä Veitsiluoto Oy:n hallintoneuvoston jäsen että Kemi Oy:n hallintoneuvoston puheenjohtaja ja lisäksi johtava keskustapuoluelainen poliitikko. Kuitenkin tässä nykyisessä käytännössä on se ikävä puoli,

että ostajat ovat maksaneet myyjille huomattavan osan kauppahintaa ennakkona, jotka puolestaan ovat rahat hukanneet, mutta kumpikaan osapuoli ei pysty tilalla tekemään mitään. Ostaja ei voi käyttää sen maita eikä metsiä hyväksensä eikä myyjä uskalla kokonaisuudessaan luopua tilasta. Tämä menettely nykyisellään ei voi olla viisasta valtiontalouden eikä politiikankaan kannalta katsottuna, vaan lakia tulisi mahdollisimman nopeasti ryhtyä uudistamaan ja saamaan se sellaiseksi, että se vastaa todellisuutta. Järkiperäiseen metsänhoitoon tulisi tällä tavalla myöskin suuremmat mahdollisuudet ja erikoisesti Lapissa tämä olisi varteen otettava tekijä, koska se lisäisi huomattavassa määrin työtilaisuuksia ja antaisi ihmisille turvallisuuden tunnetta.

Täällä ryhmäpuheenvuorossaan ed. Haukipuro mainitsi mm., että keskustapuolue on aikaansaanut tähän valtakuntaan kehitysaluerahaston. Tosiasiahan kuitenkin on, että eduskunta hyväksyi hallituksen ehdotuksen kehitysaluerahaston perustamisesta yksimielisesti. En halua kieltää ollenkaan sitä, etteikö keskustapuolueella olisi omaa osaansa tässä asiassa olemassa. Toivon kuitenkin, että jos sattuisi käymään niin, että kehitysaluerahasto epäonnistuu tehtävässään, niin myöskin silloin keskustapuolue reilusti kantaa osavastuun siitä onnettomuudesta, mikä mahdollisesti kohtaa. Kun kehitysaluerahasto oli perustettu ja sen johtajaksi nimitetty vt. keskustapuolueen puoluesihteeri Loikkanen ja lyhennykseksi tuli Kera, herätti tämä ihmisissä vähän tuollaisia ns. kilin tunteita, ruvettiinpa jopa puhumaan siitä, että tämä "kera" merkitsisi keskustapuolueen eläkerahasto. Olen kuitenkin ihmisille vakuuttanut, että näin ei ole. Eduskunnan tarkoitus rahastoa perustettaessa on ollut vilpitön ja sen pyrkimyksenä tulee olla auttaa kehitysalueella olevien ihmisten elinkeinomahdollisuuksia ja luoda uusia työpaikkoja. Toivottavaa vain on, että rahaston johto osoittaisi käytännössä myöskin sen, että rahasto todella on elinkeinoelämää eteenpäin vievä yhtiö eikä minkään puolueen eläke- tai tukirahasto.

Ed. H. Linna (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olisin halunnut tähdentää erikoisesti ed. Knuutin käyttämän puheenvuoron johdosta hänen arviointiaan kehitysaluerahastosta. Ilmeisesti on hiukan ontuvaa puhua "keskustapuolueen rahastosta", ja että keskustapuolue olisi miehittänyt kehitysaluerahaston, koska minun tietääkseni kehitysaluerahaston toisena johtajana on johtaja Vuorikari, jolla on hyvin läheiset suhteet sosialidemokraattiseen puolueeseen. Meidän yhteinen toiveemme on tietenkin se, että kehitysaluerahasto onnistuu tehtävässään.

Ed. Jaatinen: Herra puhemies! Valtiopäiväjärjestyksen 31 § antaa kansanedustajalle mahdollisuuden tehdä raha-asia-aloitteita jonkin määrärahan ottamiseksi valtion talousarvioon. Sen sijaan valtiopäiväjärjestys ei anna meille kansanedustajille mahdollisuuksia esittää tässä vaiheessa määrärahan poistamista talousarviosta. Näin ollen me joudumme määrärahaesityksiä tehdessämme lähes hillittömästi paisuttamaan budjetin loppusummaa, vaikka me monessa tapauksessa ja itse asiassa haluaisimme vain painottaa budjettiin tarkoitettuja rahamääriä hiukan toisessa tärkeysjärjestyksessä kuin mitä hallitus on tehnyt. Mielestäni valtiosääntökomitean tulisi kiinnittää tähän seikkaan erityistä huomiota ja pyrkiä menettelemään sillä tavalla, että juuri tämä käsityksemme budjettiin sisältyvien asioitten keskinäisestä tärkeysjärjestyksestä voisi tulla esille. Valtiosääntökomitean kannattaisi — se on minun käsitykseni nyt toista kertaa budjetin lähetekeskusteluun osallistuvana — pyrkiä saamaan tälle lähetekeskustelulle mielekkäät puitteet.

Kun on niin, että en voi tehdä esitystä määrärahan poistamiseksi budjetista, en näin ollen voi ehdottaa, että budjettiin merkitty 180 milj. markan määrä liikevaihtoveron lisäveroa poistettaisiin. Me emme ole saaneet käsiimme — sitä ei ole eduskunnalle edes vielä jätetty — sitä hallituksen lakiesitystä, jonka tarkoituksena on jatkaa liikevaihtoveron lisäveron voimassaoloaikaa vuoden 1972 loppuun saakka. Lisäveron tuottoa koskevan momentin perusteluissa hallitus kyllä viittaa tähän lakiesitykseen, jonka perusteluihin henkilökohtaisesti olisin kovin mielelläni jo tässä vaiheessa tutustunut. Mutta se ei kuten sanottu ole mahdollista.

Todellakin: hallitus edellyttää, että lisävero tuottaa vuonna 1972 180 milj. mk. Mikä on sitten tämän tuoton hinta? Pelkästään auto- ja moottoripyöräveron kohdalla hallitus arvelee veron tuoton jäävän 70 milj. mk entistä pienemmäksi, niin kuin perusteluissa sanotaan, "autokaupan odotettavissa olevan vähenemisen johdosta". Näin ollen siis yksi ala, autokauppa, joutuu "syömään" lähes 40 % arvioidusta lisäveron tuotosta; ja tämä ei ole kaikki. Lisäksi

tulee se erittäin suuri työttömyys, josta meillä on ehkä kaikkein selvimmät esimerkit ja näytöt tällä hetkellä juuri autoalalla. Irtisanomiset ovat jatkuneet pitkin koko kesää. Ne tulevat jatkumaan kiihtyvällä vauhdilla. Autoala yhdessä muiden sellaisten alojen kanssa, jotka pisteveron suoranaisena seurauksena ovat joutuneet liiketoimintaansa ja myöskin työntekijöittensä määrää vähentämään, tulee käsittämään ainakin 10 000 työtöntä syksyn ja talven kuluessa. Näitä työttömiä voisi kai sitten sanoa luxusverotyöttömiksi.

Kansanedustajille ja eduskuntaryhmille on varsin usean ammattialan puolesta jätetty selvityksiä siitä, kuinka onnettomiin seurauksiin liikevaihtoveron lisävero on jo tähän mennessä johtanut. Näin ollen on tarpeetonta minun tässä yhteydessä ryhtyä näitä monipuolisesti erittelemään. Riittää kun totean, että paitsi tuota työttömyyttä, joka jo nyt on aiheutunut, on syntynyt ja on edelleen syntymässä lukemattomia sen laatuisia yrityskohtaisia ylipääsemättömiä ongelmia, jotka tulevat johtamaan yritysten lopettamiseen joko vapaaehtoista tietä tai sitten konkurssimenettelyn kautta.

Omalta alaltani voisin esittää myöskin lukemattoman määrän esimerkkejä siitä, kuinka mieletön liikevaihtoveron lisävero on ollut. Yhtenä esimerkkinä haluaisin mainita, että muuan suomalainen hopeatuotteita valmistava yritys vie noin 80 % tuotannostaan. Tämän vientinsä tukemiseksi, siis kilpailukykyisten maailmanmarkkinahintojen saavuttamiseksi, se joutuu tietysti turvautumaan tuon lopputuotantonsa osalta myöskin kotimaan markkinoihin. Kun kotimaisesta myynnistä joudutaan perimään liikevaihtovero, on se merkinnyt sitä, että mm. tässä tapauksessa sarjat on katkaistu. Ne on jouduttu katkaisemaan juuri kriittisimmältä kohdaltaan, ja näin ollen yrityksen mahdollisuudet kilpailla kansainvälisillä markkinoilla ovat ratkaisevasti pienentyneet. Olen joutunut viime kesän aikana myöskin useassa eri yhteydessä selvittämään ulkolaisille turisteille liikevaihtoveron lisäveron luonnetta. Tuntuu todellakin mielettömältä, että kun me haluamme niin kuin aikanaan lisäverolakia säädettäessä esitettiin, saada maksutaseemme tasapainoon, me perimme 15 %:n ylimääräisen lisäveron sellaisilta Suomeen tulleilta turisteilta, jotka haluavat jättää tänne valuuttaansa ostaessaan suomalaisia tuotteita. Mielestäni tämä on täysin järjetöntä, enkä voi henkilökohtaisesti muuta kuin yhtyä ulkolaisten turistien useasti esittämään väitteeseen, että me suomalaiset olemme kaupankäynnissämme hölmöläisiä.

Liikevaihtoveron lisäveroon liittyy todellakin varsin monia epäkohtia. Eräs suurimpia oikeusturvattomuutena koettuja asioita on se, että eräät kaupan alalla työskentelevät yritykset on velvoitettu valtion puolesta perimään lisävero. Kun yritykset perivät normaalin liikevaihtoveron, he saavat siitä pienen muodollisen korvauksen. Normaalin liikevaihtoveron tilitysmenettely perimismenettelystä puhumattakaan on varsin yksinkertainen. Sen sijaan lisäveron periminen ja sen tilittäminen valtiolle merkitsee suoritettujen tutkimusten mukaisesti ainakin viisinkertaista ylimääräistä työtä verrattuna normaalin liikevaihtoveron perimismenettelyyn. Tämä koetaan suurena epäoikeudenmukaisuutena. Vaikka henkilökohtaisesti toivon, että lisäveroa ei tulla vuonna 1972 perimään, olen kuitenkin pahimman varalta jättänyt raha-asia-aloitteen, joka tarkoittaa 9 milj. markan palkkion maksamista niille vähittäisverovelvollisille, jotka valtion puolesta liikevaihtoveron lisäveron perivät. Tämä olisi mielestäni vähin korjaus, mikä hallituksen tulisi tässä asiassa tehdä.

Toinen kysymys, joka niin ikään on hyvin keskeinen, on lisäverollisten tavaroitten luettelo. Henkilökohtaiseen kokemukseen perustuen haluan väittää, että verollisten ja verovapaiden tavaroitten ryhmittely on käytännöllisesti katsoen karannut viranomaisten käsistä. Liikevaihtoveroviranomaiset eri puolilla valtakuntaa antavat toisistaan varsin paljon poikkeavia lausuntoja siitä, mitkä tuotteet ovat veronalaisia, mitkä eivät. Eräänä esimerkkinä todettakoon, että kun alun pitäen lämmityslaitteet sisällytettiin lisäveron piiriin, on nyt saatu tietoja, joiden mukaan sellaiset lämmityslaitteet, jotka kytketään sähköverkkoon ns. täyslämmityksen taloissa, ovat lisäverosta vapaita. Sellaiset sähkölämmityslaitteet, joita käytetään muun lämmityksen lisänä kytkemällä ne sähköverkkoon, ovat liikevaihtoveron lisäveron alaisia. Tällaisia järjettömyyksiä löytyy vaikka minkä verran.

Kun viime keväänä vastustaessani lisäveroa täällä eduskunnassa vetosin kaikkiin puolueisiin kuuluviin kansanedustajiin toivoen, että he myöskin käytännössä osoittaisivat yrittäjäystävällisyyttä, en tänään voi tähän samaan asiaan vedota. Mielestäni nyt on kysymys niin vakavasta asiasta, että on aihetta vedota kansanedustajien vastuuntuntoon, jotta elinkeinoelämän

eräitä aloja uhkaava täydellinen katastorofi voitaisiin välttää.

Herra puhemies! Liikevaihtoveron lisäverolaki oli torso jo syntyessään. Menneitten runsaiden kolmen kuukauden aikana sen monet virheet ovat olleet selvästi nähtävissä. Jos lisäveroa jatketaan vuonna 1972, Suomen talouselämä joutuu varmasti kokemaan erittäin kohtalokkaita seurauksia. (Ed. Junnila: Hyvä puhe!)

Ed. S a i m o: Herra puhemies! Käsiteltävänä on valtion tulo- ja menoarvio ensi vuodelle. Suurimmat summat ovat saaneet sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan eri osastot. Tällä on voitu osoittaa, että kansalaistemme sosiaaliturvaa on haluttu tuntuvasti lisätä. Vuosikymmenien takaisia lupauksia on rintamamiehille lunastettu. Lain voimaantulo oli Karjalaisen hallituksen eräs suurimpia rahamenojen lisäyksiä. Tämä laki tuli voimaan 1. 9. 1971 ja on vajaan kuukauden ikäinen. Tämä oli alkua. Mutta lain korjauksia on tehtävä jo ensi vuoden aikana. Erittäin tärkeänä näen korjauksen aikaansaamisen 55-vuotiaille, samoin 65-vuotiaille, jotka tällä kertaa saavat vain 20 mk kuukaudessa rintamamieslisää. Samoin lakiin olisi saatava korjaus ilmaista terveydenhoitoa ajatellen. Lain ulkopuolelle jäävät miehet, jotka ovat olleet mukana kolmessa sodassa ja ovat nyt yli 70-vuotiaita. Heitä ei ole missään lainkohdassa mainittu. Esteenä eläkkeen saamiseen on vähäinenkin työeläke yhteensovitettuna. Näin aiheutuu katkeruutta omaisuuden ollessa erilainen. Tämän kohdan korjaamiseksi on tehtävä paras mahdollinen ratkaisu sovun aikaansaamiseksi kentällä. Onko laissa huomioitu kymmenettuhannet vapaaehtoiset naiset jotka vapauttivat miehet aseisiin? Ovatko he saaneet mitään? Eivät ole! Oikea ratkaisu olisi, että eläkeikää olisi alennettava ottaen huomioon eläkeikää alennettaessa myöskin silloin maatalouden parissa työskentelevät naiset sekä teollisuuden raskaissa tehtävissä olevat.

Sosiaaliturvan tuomaa apua tarvitsevat invalidit, joiden etujen korjaamiseksi on nyt valmistumassa eduskunnassa laki sopeuttamisen, työhönvalmennuksen sekä kuntoutushoidon osalta. Kun invalidilain täydellinen korjaus on nyt toimikunnassa tutkittavana ja tulee uutena lakiesityksenä ensi vuoden puolella eduskuntaan käsiteltäväksi, tämä tieto tyydytti sosiaalivaliokuntaa.

Eläkepolitiikan osalta on keskustapuolue ajanut kohtuullista, toimeentulon turvaavaa eläkettä. Olemme esittäneet, että ylimmälle eläkkeelle olisi kattoraja, joka ei samalla liukuisi, kun on kysymys eläkkeiden alarajan nostamisesta.

Samoin olisi yhdenmukaistettava sairauspäiväraha, jossa on räikein eroavaisuus. Kun on vähän palkkaa, edut ovat pienet, vaikka kustannukset ovat ruoassa, asunnossa ja lääkkeissä samat. Sairausvakuutus korvaa periaatteessa osan ansionmenetyksestä. Päivä- ja äitiysrahan määrä riippuu verotettavasta työtulosta. Tällöin jäävät maatalouden pienviljelijät, opiskelijat, yrittäjät, perheenemännät ja yleensä pienituloiset muita huonompaan asemaan. Jolla on suuret tulot, sillä on suuri päivä- ja äitiysraha, ja sillä, jolla on pienet tulot, pieni päivä- ja äitiysraha. Hallitus ei ole vielä tältä osin esittänyt suurempaa päivärahan korotusta. Tätä epäkohtaa pahentaa vielä se, että päivä- ja äitiysrahana maksettava huoltajalisä lasketaan prosentuaalisesti kyseisistä etuuksista. Tämä lisää luonnollisesti erotusta. Vai mitä sanotaan seuraavasta esimerkistä? Otetaan kaksi perheenhuoltajaa. Kummallakin on puoliso ja neljä alaikäistä lasta. Toinen on köyhä ja toinen rikas. Köyhän tulo on noin 5 000 mk vuodessa. Tässä päivärahan määrä on 7,50 mk päivältä, johon 50 % huoltajanlisä tekee 3,75 eli päivärahan määrä yhteensä 11,25 mk. Vastaavasti rikas, jonka työtulo on 25 000 mk vuodessa, saa päivärahaa 37,50 mk ja huoltajanlisää 50 %, se on 18,75, eli yhteensä 56,25 mk päivältä. Esimerkistä huomaamme, että rikkaan pelkkä huoltajanlisä on suurempi kuin köyhän koko päiväraha. Tämä ei ole oikein. Sosiaalipolitiikan perustarkoituksena on tasottaa eroja, mutta tässähän asia on aivan päinvastoin. Keskustapuolue on aina pyrkinyt toimimaan kansalaisten tasa-arvoisuuden toteuttamiseksi myös sosiaaliturvassa. Toivomme, että kun asia tulee esille, myös muut ryhmät ovat mukanamme tukemassa köyhän asian ajamista.

Kun eläkkeelle pääsyn raja on 65 vuotta terveellä ihmisellä ja eläke lasketaan kolmen viimeisen vuoden työtulojen perusteella, on aivan selvää, että jokaiselta maatalous- sekä monelta työelämän piirissä olevalta ovat tulot laskeneet niin huomattavasti, että eläke-edut ovat heikot. Siksi olisikin otettava harkittavaksi, että viimeisten kymmenen vuoden työ ja ansiotulot olisivat eläkepohjan laskennan perusteena. Perheeläkelain ulkopuolelle jääneet on myöskin huomioitava eläkelakeja uudistettaessa.

Kysymys lasten päivähoidon järjestämisestä on tullut päivänpolttavana aiheena esille viimeaikaisissa keskusteluissa. Useissa komiteanmietinnöissäkin esiintyvät kysymykset, onko lapsen kehityksen kannalta suotuisaa hoito kunnallisessa tai yksityisessä päivähoitolaitoksessa. Eikö lapsen hoidon kannalta olisi tarpeen ja tarkoituksenmukaista siirtyä ns. perhehoitopalkkausjärjestelmään? Lasten päivähoitolaitokset ovat syntyneet ja paikallistuneet niille seuduille, joissa perheenäideille, naistyövoimalle, on työtä tarjolla. Kunnathan ovat kustantaneet muutamille perheenäideille lasten päivähoidon pientä korvausta vastaan, kun sen sijaan syrjäseuduilla tai muuten työmahdollisuuksia vailla oleva perheenäiti ei lasten päivähuoltolaitoksen tarjoamaa etua saa osakseen. Puolueemme mielestä kodinhoidon merkitys on suurin ja arvokkain, jolloin työansiota vailla olevat äidit eivät jäisi lasten päivähoidon ulkopuolelle. Työssä käyviä sekä opiskelevia äitejä ja heidän lapsiaan varten on valvottua päivähoitoa kylläkin lisättävä ja kehitettävä. Mielestämme perheenäitien asemaa korjataan huolehtimalla siitä, että äidit saavat lastensa hoitoa ja kasvatusta varten äidinpalkan eli hoitotuen. Tämä tekisi mahdolliseksi äidin kotiin jäämisen tietyiksi vuosiksi ja muussa tapauksessa antaisi mahdollisuuden hankkia lapselle niitä hoitopalveluja, joita äiti kussakin tapauksessa pitää suotavina. Tämä järjestelmä on terveen väestökehityksen ja mielekkään perhepolitiikan mukaista, päinvastoin kuin pelkästään päivähoitolaitosten yksipuolinen tukeminen. Se on järkevä ratkaisu valtakunnallisesti asiaa ajatellen. Se auttaa yhtä hyvin asutuskeskusten nuoria perheitä, joiden asuntokustannukset ovat suuret, kuin myös maaseudun perheitä, joille lasten päivähoito on mahdoton ajatus. Hallituksen olisi huomioitava sosiaali- ja terveysministerin äskettäinen ehdotus yleistä perhetietoutta ja -taitoa lisäävästä naisten "asevelvollisuudesta" — haluan sanoa asevelvollisuuden lainausmerkeissä.

On aiheellista muistaa, että äskettäin vuoden 1970 keväällä valmistui valtion komiteamietintö naisten kansalaiskasvatuksesta. Sitä laatimassa olivat suurimpien naisjärjestöjen edustajat sekä eri poliittisten puolueitten asiantuntemus, ja siinä päädyttiin ratkaisuun, jonka mukaan nuorille miehille ja naisille olisi avioliiton solmimisen ollessa ajankohtainen syytä antaa mahdollisuus 150—200 tunnin tehokoulutukseen. Se käsittäisi sen tietouden, jota avioliitossa tarvitaan perheenjäseninä ja lasten huoltajina ja kasvattajina. Olisi aiheellista kiirehtiä suunnitelman toteuttamista lisääntyvien avioerojen, lasten kasvatusongelmien ja taloudellisten pulmien aiheuttamien vaikeuksien poistamiseksi.

Pidän oikeaan osuneena, että valtio tukee kansansivistystyötä. Kulttuuriharrastukset merkitsevät varsinkin naisille usein huomattavaa elämän sisältöä. Maaseudun taloudelliset ja aatteelliset järjestöt ovat tehneet kiitettävää työtä viime vuosina antaessaan jäsenistölleen mahdollisuuden päästä kulttuuripalvelusten, erityisesti teatterin pariin, alueteatterijärjestelmää kehittäen. Tätä toimintaa on aiheellista edelleen jatkaa ja huolehtia siitä, että entistä useammat pääsevät suomalaisen kulttuuriyhteiskunnan tästä puolesta osallisiksi. Samalla on syytä lausua toivomus, että taide säilyttäisi vapautensa ja moniarvoisuutensa ja tarjoaisi erilaisia valinnan mahdollisuuksia vastaanottajille tendenssimäiseen yksipuolisuuteen rajoittumatta.

Kansanterveyslain tarkoitus on antaa kansalaisille tehokasta apua silloin, kun ihminen sairastuu. Tästä on vain hyvää sanottava, mutta en halua esittää vain toivomusta, vaan että tehostetaan kansalaisten keskuuteen ajatus: kuinka paljon edullisempaa on säilyttää ihmisen itsensä oma terveys ennen kuin joutuu menemään apua saamaan terveyskeskuksesta. Vaikka terveyspalvelut tulevat olemaan tulevaisuudessa ilmaisia, niin kuitenkin me kaikki veronmaksajat sen tulemme ylläpitämään. Kuntoliikunnalle sekä kaikille kansalaisten vapaalle terveelle kuntoutukselle osoitetut varat eivät mene hukkaan, koska terveyden säilyttäminen on tuhat kertaa halvempaa kuin sairauden hoito.

Reipas kansalainen ei maleksi kahvilajengeissä eikä ehdi juonitella huumausaineiden eikä alkoholin kanssa, johon sortuu erittäin paljon nuorta ainesta. Tämä on nyt nähtävissä maaseudunkin tanssipaikoilla, kun keskiolut vapautettiin. Täällä eduskunnassa meitä oli vain muutamia, jotka uskalsimme äänestää oluen vapauttamista vastaan. Sanottiin, että nyt opitaan siirtymään väkevistä mietoihin juomiin. Tämä on pitänyt paikkansa. Jo kymmenestä vuodesta ylöspäin olevat, niin tytöt kuin pojatkin, ovat juovuksissa iltaisin, ja yhteisillä huvipaikoilla poliisi joutuu nuoria ulosviemään huvipaikoilta. Kun Alko kerää rahaa valtion kassaan, jäävät raittiusjärjestöjen sekä kunnan kautta tulevat rahat pienemmiksi. Tämä ei voi olla oikeaa tulonsiirtoa yhteiskunnan edun nimessä. Kaikki tehostettu neuvonta tulee varmasti valtiolle hal-

vemmaksi. Siksi määrärahojen osuutta olisi nostettava. Lain edellyttämä korotus 35 pennistä 45 penniin asukusta kohden ei ole oikeassa suhteessa Alkon voittoon verrattaessa.

Kun budjetin muut pääluokat ovat nousseet huomattavasti, on nousu vain 4 % maatalouspääluokan kohdalla, joka todella on ns. antavana osapuolena. Tämä ei voi olla oikein, sillä maatalous kamppailee mitä suurimman epävarmuuden tilassa: ollako vai eikö olla. Työt kasaantuvat harvojen henkilöiden osalle. Koska lakisääteinen loma katsotaan aiheelliseksi antaa? Eivätkö maatalouden parissa työskentelevät ole eräs tärkein kansakuntamme ravinnon tuottaja. En ole tavannut ihmistä, joka ilman ruokaa tulee toimeen. Siksi tasa-arvon nimessä on lomat annettava henkisen ja fyysisen kunnon kohentamiseksi maatalouden harjoittajille ja myös muille yrittäjille.

Viisipäiväistä työviikkoa ei voitane soveltaa karjankasvattajille ilman lomittajalain aikaansaamista. On sanottu, että yrittäjä voi saada loman koska haluaa. Näinhän ei ole asianlaita, vaan yrittäjän on tehtävä kaksin-kolminkertaisesti saavuttaakseen itselleen ne edut, jotka on monella toisen työssä tai virassa olevalla lain suoman edun kautta saavutettu. Siksi hallituksen onkin huolehdittava lain pikaisesta aikaansaamisesta.

Mikä on sitten tulotaso? Se on alle UKK-sopimuksen kuukausipalkan. Vain harvat sen saavuttavat ilman 12—16 -tuntista työpäivää. Samalla kun tuotantovälineet ovat nousseet 50-kertaisesti, ei tuottajan hinta ole noussut, vaan kilpailun kiristyessä jäänyt alle tavoitehintojenkin. Mihin tämä johtaa? Kiristyvään velkaantumiseen ja maan myyntiin useasti keinottelijoille, jotka käyttävät tilaisuutta erikoisesti vanhusten ja syrjässä asuvien ihmisten kohdalla. En ole koskaan voinut hyväksyä sanaa, että jokin kiinteä hehtaariraja määrittelisi elinkelpoisen tilan, vaan se on omistajan tiedoista, taidoista ja sijainnista riippuvainen. Lainansaantia olisi ohjattava todella niille, joilla on ammattitaitoa ja todellista tarvetta. Tämä ei liene vaikeaa. Henkilökohtaiset teot ovat sen toteen näyttäneet, ja siten ihmisiä voidaan auttaa elämään omilla seuduillaan. Onhan työllisyys tärkeä tekijä maatalousväellekin tänään ja huomispäivänä.

"Moolokin kita" — näin arvosteli ed. Nevalainen maatalouspääluokkaa. Haluan kysyä: Jos maatalous lopetetaan, niin kuin tästä puheesta melkein voi päätellä, mitä on sen jälkeen jäljellä? Satojen tuhansien työttömien armeija vaiko viljelijäin maasta muutto? Maatalouspääluokan osalle ei pitäisi merkitä koko kansalle tulevia hintojen alennuksia, joista ei tuottaja saa osakseen kuin pikkuosan. Näin selviäisi niillekin, jotka sitä eivät vielä tiedä, se selvä asia, että kuluttaja saa maatalouspääluokalta itselleen huomattavan edun, jolla tahallisesti lyödään maataloudenharjoittajaa. On lausuttu, että koneiden osto aiheuttaa maatalouden velkaantumisen. Jos ei ostettaisi koneita ja työkaluja, kysyn, kuinka se vaikuttaisi työllisyyteen. Eikö ole mielekkäämpää selvittää tosiasiat, kuinka maatalouspääluokan menot jakaantuvat tuottajien ja kuluttajien kesken. Maatalous työllistää kymmeniätuhansia ihmisiä sen jälkeen, kun tuotteet lähtevät markkinoille tuottajain käsistä. Tämä asia on tarkoin harkittava, eikä ole hyökättävä maataloudenharjoittajan kimppuun.

Olin mukana Metsäliiton Äänekosken selluloosatehtaan 75-vuotisjuhlissa, johon valtiovallan tervehdyksen toi kauppa- ja teollisuusministeri Olavi Salonen. Eipä voinut kuin hätkähtää, kun metsänomistajien omassa juhlassa täräytettiin: puun myynnin yhteydessä olisi pidätettävä 30 % saadusta kauppahinnasta. Selvästi sanottuna: jos 10 000 markan myynti on kyseessä, siitä pidätetään 3 000 mk ja jäädytetään. Eikö ministeri Salonen ehtinyt puhettaan lukea vai oliko tämä tarkoin harkittua? Jos oli, niin onhan nyt aineksia metsänomistaja-sosialidemokraattienkin tietoon selvästi saatettu, mihin ollaan menossa. Ovatko enää yksityisen omistusoikeuden vartijoita muut puolueet kuin keskustapuolue. Nytkin on laissa selvät määräykset, minkä verran pidätetään metsänuudistusta varten peittämään uudistus- ja hoitokustannukset sekä vuotuiset metsänhoitomaksut. Kymmenien vuosien metsäverotusmaksut ovat useasti niin suuret, että kantohinnalla saadut tulot eivät peitä menoja heikkotuottoisesta metsästä. Metsänomistajat eivät voi tällaista menettelyä suopeasti katsella. Vaikka uudistuvan yhteiskunnan edut ovat myöskin tärkeät, niitä ei saa suorittaa vain metsänomistajan kustannuksella.

Keski-Suomen osuus tiemäärärahoissa on liian pieni samoin kuin yksityisteihin ehdotetut varat. Syrjäseutujen asukkaat joutuvat aina tiekustannukset kärsimään ja asumaan heikkokuntoisten, talvella vaikeasti aurattavien teiden takana. Määrärahaa olisi näiltä osin nostettava, kuten keskustapuolueen raha-asia-aloite on tehty, samoin kuin sähköistämisen lisäämiseen. Useasti päättyy sähkölinja melko lähelle sitä rajaa, jonka läheisyydessä olisi tarvetta, mutta

kustannustekijät ovat niin suuret, etteivät vähävaraiset asukkaat jaksa itselleen kalliilla kustannuksilla sähkölinjaa rakentaa.

Vaikka budjetissa onkin myönteisiä kohtia, niin löytyy tässä vielä paljon korjaamisen varaa.

Toinen varapuhemies: Istunto keskeytetään ja sitä jatketaan tänään kello 19.

Täysistunto keskeytetään kello 16.56.

Täysistuntoa jatketaan

kello 19.

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Virolainen.

Lähetekeskustelu tulo- ja menoarvioesityksestä jatkuu:

Ed. Laine: Herra puhemies! Tulo- ja menoarvioesitys on todistus hallituksen haluttomuudesta ottaa edistysaskeleita sosiaalipolitiikan alueella. Tähän johtopäätökseen tulee tarkasteltaessa eläke- ja perhepolitiikkaa budjetin numeroiden valossa. Esimerkiksi eläketurvan ja eläkeläisten toimeentulon parantamiseen ei ole varattu määrärahoja kansantulon huomattavista kasvunumeroista huolimatta. Ei tällä tavalla sosiaalisia epäkohtia lievennetä tai korjata niiden poistamisesta puhumattakaan. Kuitenkin juuri sosiaalisten epäkohtien olemassaolo ja tuloerojen jatkuvan kasvun pysähdyttäminen vaatisivat huomattavia sosiaalipoliittisia uudistuksia mm. eläkepolitiikan alueella.

Eläketurva on pääosalle eläkkeensaajista edelleen puutteellinen, ja hintojen jatkuvat korotukset supistavat toimeentulon turvaa. Monet jokapäiväisessä elämässä tarpeelliset hyödykkeet ja tarvikkeet siirtyvät ulottumattomiin hintojen ja kulutusverojen kohoamisen myötä. On kiistaton totuus, että eläkkeensaajien valtaenemmistö ei nykyisellään saa kunnollisen toimeentulon turvaa. Lähes 70 % kaikista kansaneläkkeen saajista eli noin 430 000 joutuu tulemaan toimeen noin 200 markan eläketuloilla kuukaudessa ja parhaimmassa tapauksessa 1—150 markkaan nousevilla muilla tuloilla. Lisäksi noin 200 000 tukilisän saajaa elää käytännöllisesti katsoen pelkän kansaneläketulon varassa. TEL- ja LEL-eläkkeet ovat yleisesti vielä kansaneläkkeitäkin pienemmät. Esimerkiksi LEL:n vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet ovat keskimäärin 125 markkaa kuukaudessa. Työeläkkeiden tason kohoaminen on erittäin hidasta, ja vuonna 1985 lasketaan TEL-eläkkeen olevan miesten osalta keskimäärin 26.3 % ja naisten osalta 24.5 % palkasta. Samanaikaisesti kasvavat työeläkekassojen ja -säätiöiden rahastot huimaavalla nopeudella mm. niiden korkotulojen ollessa maksettuja eläkkeitä suuremmat.

Työeläkkeiden perustuminen ns. ansaintaperiaatteelle on mitä epäsosiaalisinta siinä mielessä, että pienempää palkkaa saaneet tulevat eläkkeelle siirryttyään olemaan yhtä kaukana paremmasta eläketurvasta kuin työssäoloaikana paremmista palkoista. Olisi näin ollen korkea aika korjata työeläkejärjestelmää niin, että korotukset eläkkeisiin maksettaisiin kaikille samansuuruisina markkamääräisinä korotuksina.

Työmiesten ja -naisten kanta on se, että myös työeläkkeiden määräytymisperusteita olisi niin muutettava, että eläkkeet maksettaisiin esimerkiksi viiden parhaan vuosiansion perusteella.

Työeläkelakeja uudistettaessa olisi huolehdittava siitä, että täyteen työeläkkeeseen tarvittavien työvuosien määrää nykyisestään alennetaan korvaukseksi kiihtyvästä työvauhdista ja lisääntyvästä rasituksesta. Hallituksen ohjelmassa luvattiin toimia eläke-erojen kaventamiseksi mm. harkitsemalla katon asettamista suurille eläkkeille. Tulo- ja menoarviossa ei tätä lupausta lunasteta, ja esimerkiksi keväällä ns. sosiaalipakettiin liittyneessä työeläkkeiden lapsikorotusasiassa toteutettiin aivan päinvastaista periaatetta kasvattamalla jo muutoinkin kohtuuttomia eläke-eroja.

Viime päivinä ja viikkoina on eläkepolitiikan kuvaan ilmestynyt joukko tekijöitä ja asiayhteyksiä, jotka liittyvät nimityksiin herrasmiesten klubikerhosta. Jos tällaisen klubin perustamissuunnitelmien salamyhkäisyyteen sisältyy jotain epätavallista, niin sitä suuremmalla syyllä voidaan epäillä tällaisten salaisten tai puolisalaisten suunnitelmien ja klubien todellisia tarkoitusperiä. Ensimmäisten julkisuuteen vuotaneiden tietojen mukaan eläkepolitiikan ongelmien ratkaisukeinona suositellaan kansaneläkelaitoksen johtajien lukumäärän lisäämistä, kansaneläkkeiden asettamista verotettavaksi tu-

loksi, työeläkejärjestelmän asettamista ensisijaiseksi ja kansaneläkejärjestelmän muuttamista jonkinlaiseksi täydennysjärjestelmäksi sekä kansaneläkejärjestelmän alistamista työeläkejärjestelmälle.

Jokaiselle luulisi olevan selvää, ettei eläkkeensaajien ongelmia ratkaista johtajien lukumäärää ja suurpääoman edustusta kansaneläkelaitoksen johdossa lisäämällä sekä laajentamalla vakuutusyhtiöiden ja niiden takana olevien pankki- ja pääomapiirien hallitseman työeläkejärjestelmän valta-aluetta eläkepolitiikassa aina kansaneläkejärjestelmän alueelle saakka. Täten pysäytettäisiin yhteiskunnan hallitseman eläkejärjestelmän kehittäminen ja varmistettaisiin eläkkeiden maksuun kerättyjen rahastojen säilyminen suurpankkien ja vakuutuslaitosten hallinnassa. Vakuutusyhtiöt hallitsevat jo nykyisin 80 % TEL-vakuutuksista esim. ammattiyhdistysliikkeen ollessa vailla päätäntävaltaa joissakin hallintokoneiston rattaissa olevasta muodollisesta edustuksestaan huolimatta. On turha toivoa meidän kommunistien ja kansandemokraattien kannatusta moisille suunnitelmille. Meidän tavoitteemme ovat toisenlaiset.

Tärkeimpänä ajankohtaisena eläkepoliittisena tavoitteena on pidettävä peruseläketurvan parantamista kansaneläkkeiden tasoa korottamalla vähimmäispalkan määrään eli 530 markkaan kuukaudessa. Välittömänä uudistustavoitteena olemme esittäneet tukilisän korottamista 150 markkaan kuukaudessa ensi vuoden alusta alkaen sekä tukiosien korottamista samasta ajankohdasta lukien. Välittömiin tavoitteisiimme kuuluu jo suoritettujen ja edessä olevien hinnankorotusten, asumiskustannusten, kulutusverojen ja maksujen nousujen korvaaminen eläkkeensaajille.

Koska elinkustannusindeksi ei pysty oikein mittaamaan elinkustannusten nousua eikä se ota huomioon läheskään kaikkia eläkkeensaajien toimeentuloon välttämättömiä kustannuksia, on pidettävä erittäin perusteltuina ja kannatettavina eläkkeensaajien mm. järjestöjensä kautta esittämiä vaatimuksia eläkkeiden sitomisesta palkkaindeksiin. Erittäin ajankohtainen tavoite on tuloharkintaisten eläkkeiden tulorajojen kolminkertaistaminen, sillä nykyisellään jo kohtuuttoman pienet työtulot ja aviopuolison tulot ovat rajoittamassa tukiosan ja tukilisän saantia ja määrää.

Koska aikaisemmat perusteet kuntakohtaisten kalleusluokituserojen säilyttämiseen ovat täysin menettämässä merkityksensä, olisi kuntakohtainen kalleusluokitus poistettava esim. asteittain, kuten kansandemokraattien eduskunta-aloitteessa on esitetty, siirtämällä ensin kolmannen kalleusluokan kunnat toiseen luokkaan, jonka jälkeen voitaisiin toteuttaa luokkien yhdistäminen.

Työvoimaan kohdistuva rasitus on voimakkaasti kasvanut lähinnä työvauhdin kiihtymisen, epäterveiden työolosuhteiden ja täysin kesannolla olevan työpaikkaterveydenhuollon seurauksena. Tämän todistaa mm. se, että monilla työaloilla työkyvyttömyyden vuoksi eläkkeelle siirtymiset ovat nopeutuneet ja lisääntyneet. Mm. nämä seikat viittaavat siihen, että eläkeikä olisi kiireellisesti alennettava sallimalla vapaaehtoinen eläkkeellesiirtyminen yleisesti 60-vuotiaana ja terveydellisin, sosiaalisin ja muin vastaavin perustein jo 55-vuotiaana. Tällöin terveydelle vaarallisissa ja raskaissa työolosuhteissa työskennelleet pääsisivät eläkkeelle nykyistä aikaisemmin, kuten kansandemokraattien eduskunta-aloitteessa on esitetty.

Eläkejärjestelmämme sekavuus samoin kuin viime aikoina esitetyt kaavailut eläkejärjestelmien muuttamisesta antavat aiheen uudelleen toistaa, että kansandemokraatit ovat eläkejärjestelmien viipymättömän uudistamisen kannalla edellyttäen kuitenkin, että eläkejärjestelmämme yksinkertaistaminen toteutetaan yhdistämällä eläkejärjestelmät eduskunnan tehokkaan valvonnan ja ohjauksen alaiseksi valtion sosiaaliturvakeskukseksi tai -laitokseksi nykyisen kansaneläkejärjestelmän perustalle. Jo sitä ennen tai viimeistään eläkejärjestelmiä koskevan kokonaisratkaisun yhteydessä olisi eläkepäätösten tekeminen siirrettävä kuntaportaaseen nykyisen sairausvakuutusjärjestelmän tavoin tapahtuvaksi esim. muodostamalla yhteiset luottamusmiesvaltaiset eläke- ja sairausvakuutustoimikunnat. Tämä merkitsisi eläkepäätösten teon huomattavaa demokratisointia, joka todennäköisesti johtaisi nykyistä suurempaan oikeudenmukaisuuteen ja eläkepäätösten nykyistä nopeampaan käsittelyyn. Nämä uudistukset toteuttamalla säästettäisiin runsaasti varoja, jotka nykyisin menevät 163 erilaisen eläkekassan hallintokustannuksiin. Muun muassa näin säästyneitä varoja voitaisiin käyttää uusien sosiaalietuuksien antamiseen.

Asumismenot muodostavat eläkkeensaajien menoista jopa toisen puolen ja keskimäärin noin yhden kolmasosan eli huomattavasti suuremman osan kuin muun väestön tuloista lukuunottamatta opiskelijoita, joista ainakin osa on vieläkin huonommassa asemassa. On selvää, että

juuri tulojen pienuus rajoittaa asumistason kohoamista eläkkeensaajien keskuudessa. Niinpä yli 145 000 65 vuoden ikärajan saavuttanutta joutuu asumaan mukavuuksia vailla olevissa huonoissa asunnoissa. Näistä syistä olisi asumistukilain rajoituksia väljennettävä, jotta useammat kuin nykyiset 47 000 vanhusta voisivat päästä asumistuen piiriin. Tuen määrää olisi niin lisättävä, että eläkeläisten omaksi vuokraosuudeksi jäisi 10 % siitä tulosta, joka on eläkeläisten käytettävissä. Vuokra-asuntojen rakentamisessa vanhuksia ja muita vähävaraisia varten valtion ja kuntien tulisi toimia nykyistä tarmokkaammin mm. siten, että valtio lisäisi lainoitustaan kuntien vuokra-asuntotuotannon rahoittamiseen. Eläkeläisten terveyshuollon ja maksuttoman sairaanhoidon turvaaminen sekä kuntoutuksen järjestäminen on vihdoinkin toteutettava kansanterveyslain säätämisen ja sen toimeenpanon yhteydessä.

Edellä on esitetty eräitä kommunistien ja kansandemokraattien eläke- ja sosiaalipoliittisia tavoitteita, jotka hallitus on jättänyt huomioon ottamatta. Niihin on vielä lisättävä asumistukilain parantaminen, apu- ja hoitolisien korottaminen, huoltoapulain 5 §:n mukaisten tulojen saattaminen etuoikeutettujen tulojen piiriin, hautausapusäännösten korjaaminen ja vähävaraisten eläkkeensaajien radio- ja tv-lupien maksuttomuuden turvaaminen. Työeläkelaissa olisi paljon korjattavaa, kuten edellä osoitettiin. Eläkelakeja uudistettaessa olisi huolehdittava myös siitä, että kaikki lyhytaikaisessa työsuhteessa palvelevat, kuten siivoojat, radion ja tv:n palveluksessa olevat, elokuva-alalla työskentelevät ja muut lyhytaikaisin työsuhdejaksoin työskentelevät tulevat eläke- ja sosiaaliturvalakien piiriin.

Hallitus olisi voinut osoittaa halunsa laajentaa ja kehittää sosiaaliturvaa ensi vuonna. Niin ei kuitenkaan ole tapahtunut. Emme tietenkään voi jäädä hallituksen haluttomuuden vangiksi, vaan tulemme kaikin voimin ja yhteistyöhön pyrkien toimimaan edellä esitettyjen ja muitten sosiaalipoliittisten tavoitteidemme ja aloitteidemme puolesta. Me emme yhdy sosiaaliministerin joitakin aikoja sitten esittämään ajatukseen, että eläkeläisten asiat ovat tulleet hoidetuiksi. Eläkepolitiikka ei voi olla mitään herrasmiesklubien tarjoamaa viihdettä, vaan todellista pyrkimystä eläkkeensaajien toimeentuloturvan parantamiseen. Silloin on myös luovuttava kulutuskysynnän kasvun rajoittamisen linjasta, joka on hallinnut maan budjetti- ja talouspolitiikkaa menneiden vuosien ajan ja jonka jatkamiseen hallitus ilmoittaa pyrkivänsä tulevanakin vuonna.

Ed. Stenbäck: Herr talman! Finlands bistånd till utvecklingsländerna har blivit en central del av vår utrikespolitik och vårt intresse för ett av de stora världsproblemen, den tredje världens situation, återspeglas på ett synbart sätt i den årliga statsbudgeten. Också företrädarna för utvecklingsländerna kan ur årets budgetförslag utläsa våra strävanden och intentioner, vår beredvillighet att avstå några tiondedels procent av vårt nordiska välstånd till några av de över hundra stater i världen som kan betraktas som underutvecklade.

Svenska riksdagsgruppens ordförande Grels Teir har i sitt anförande genom att ta upp frågan om biståndsmotiveringarna redovisat för svenska folkpartiets aktiva intresse för ulandsproblematiken. Han konstaterar bl.a. med tillfredsställelse, att en avdelning för biståndsfrågorna föreslås inrättad inom utrikesministeriet. Detta är en absolut nödvändig åtgärd för att Finland effektivt skall kunna administrera sitt växande bistånd. En stark satsning på administrationen här hemma måste dock följas upp av en likadan satsning på en decentraliserad fältadministration. Detta innebär, att ett ökat antal biståndsattachéer placeras i ambassaderna i våra mottagarländer. En liten början kan noteras i budgetförslaget men flera dylika tjänster behövs.

I budgetförslaget återges ännu en gång alldeles riktigt de målsättningar Finland ställt upp för sitt bistånd, 0.75 procent av bruttonationalprodukten i mitten av detta årtionde. Uttrycket "mitten av årtiondet" är ännu odefinierat, men sunt förnuft säger att detta löfte, som getts i FN:s generalförsamling, såväl som i riksdagen i samband med senaste hösts utrikesdebatt innebär 1975—1976 men absolut inte senare. Det är gott och väl att målsättningen ånyo upprepas i budgetförslaget, men konkreta åtgärder måste också vidtagas för dess förverkligande. Budgetförslaget utgör ett viktigt steg, och jag ställer frågan, om den ökning till 83 milj. mark som redovisas av regeringen, är tillräcklig för att vi skall kunna nå det uppställda målet 0.7 procent av bruttonationalprodukten år 1975. Det blir dock en rätt ansenlig summa, och beroende på den årliga tillväxttakten kanske mellan 300 och 400 milj. mark. Den officiella målsättningen kräver alltså rätt stora satsningar de närmaste

åren, och därför borde biståndsanslagens nödvändiga ökning fördelas så jämnt som möjligt på hela den period som återstår till 1975—1976. För att demonstrera det principiella intresse för biståndsfrågorna, som jag hoppas finns inom denna riksdag, har jag lämnat in en finansmotion om förhöjning av biståndsanslaget utöver de 83 miljoner som regeringen föreslår.

Man kan också skönja en allmän satsning på den administrativa sidan inom utrikesministeriet. Nya tjänster har inrättats, vilket helt är på sin plats i ett skede, då vår utrikespolitiska aktivitet befinner sig på något som kan betecknas som en höjdpunkt. Men ännu finns det en beklaglig brist i utrikesministeriets personalpolitik, som ministeriet knappast själv rår för. Antalet tillfälliga tjänster är alltför stort, vilket inte är någon hälsosam företeelse. Det skulle säkerligen höja effektiviteten och trivseln inom detta viktiga ministerium, om de personer som befinner sig i ett dylikt personalpolitiskt vakuum, kunde erhålla tryggare anställningsförhållanden.

Finlands utrikespolitiska aktivitet omspänner i dag ett mycket vitt fält. Integrationsfrågorna i Europa, den kommande säkerhetskonferensen, värdskapet för Salt-förhandlingarna, biståndspolitikens utformning, det nordiska samarbetet, alla dessa frågor förutsätter, att riksdagen ännu denna höst eller i början av vårsessionen får del av regeringens syn på de aktuella frågorna i form av en utrikespolitisk redogörelse. Den tradition som inleddes i november senaste år får således inte avbrytas.

Tysklandsfrågan har också väckt debatt, och på en del håll har man starkt kritiserat tidpunkten och innehållet i regeringens utspel. Då det också inom svenska folkpartiet förekommit några få kritiska yttranden önskar jag för klarhetens skull läsa upp det ställningstagande svenska folkpartiets centralstyrelse med överväldigande majoritet antog den 16 september. "Centralstyrelsen anser, att Finlands initiativ till förhandlingar med Tyska Förbundsrepubliken och Tyska Demokratiska Republiken motsvarar vår neutralitetspolitik och att en normalisering av vårt lands relationer med de tyska staterna är motiverad. Initiativet strävar även att tillvarata vårt lands grundläggande säkerhetspolitiska intresser. Centralstyrelsen anser dock, att en åtgärd av denna art hade bort föregås av rådplägningar med riksdagens utrikesutskott."

En annan fråga som också kan anses höra till skötseln av utrikespolitiken i mera begränsad mening är frågan om de pakistaner som sökt sig till Finland och som sysselsatt tidningspressen under några veckors tid. Regeringen har beslutat, att de utlänningar som utan arbetstillstånd befinner sig i landet, skall förpassas till sitt hemland. Regeringen har i denna fråga fått ett enhälligt stöd av såväl arbetsgivar- som arbetstagarorganisationerna, som med hänsyn till omsorgen om våra egna arbetslösa tycks anse, att så få utlänningar som möjligt skall tillåtas på den finländska arbetsmarknaden. Det är uppenbart, att speciellt de pakistaner som kommit till Finland, inte upplysts om kravet på arbetstillstånd på ett tillräckligt tidigt stadium. Också myndigheterna har medverkat till att skaffa en del av dessa pakistanare arbetstillstånd och därmed uppehållstillstånd i praktiken, åtminstone tillfälligt. Men efter regeringsbeslutet skall pakistanarna förpassas utanför landets gränser. Om vi betraktar Finlands s.k. utlänningspolitik på basen av dessa händelser, ger det inte en alltför vacker bild av vår inställning till en av de större eller kanske största tragedierna i mänsklighetens historia under 1970-talet. Finland har slagit fast, att landet inte är villigt att hjälpa en 100-hövdad skara pakistanare, trots att vi borde vara väl medvetna om, att flyktingskaran i Indien är 7, kanske 8 miljoner stor. Jag är väl medveten om att långt ifrån alla de pakistanare som kommit till Finland, är från Östpakistan. Men skulle det inte ha varit möjligt för myndigheterna, som har hand om utlänningspolitiken, att undersöka vem och hur många som faktiskt kunde betraktas som flyktingar. Att sovra på denna grund förefaller betydligt mera mänskligt, humant och rättvist än att utvisa alla, som inte förstått att Finland kräver arbetstillstånd före inresan. Jag kan inte låta bli att förvåna mig över hur tyst man varit bl. a. på socialdemokratiskt håll och hur den allmänna opinionen i Finland tystnat i denna fråga. Det kan hända, att denna grupp av pakistanare, som sökt sig till Finland, inte är den mest representativa flyktinggruppen. Men vår hårda och kompromisslösa reaktion säger något om bristen på förståelse för vad som sker i Pakistan och Indien och överhuvudtaget i världen omkring oss. Vår utrikespolitik kan bli hur aktiv som helst och ta itu med vilka världsproblem som helst, men om våra humanitära attityder alls inte förändras, har vi inte kommit långt på vägen mot inter-

nationell solidaritet. Jag vill förutspå, att Finland kommer att drabbas av flera flyktingproblem och flyktingströmmar. Visar vi varje gång upp lika oordnade anletsdrag, blir det lika pinsamma mellanspel varje gång. Jag vill för min del föreslå, att regeringen skulle tillsätta en statlig utredning för att analysera vår utlänningspolitik och de regler som gäller och hur de skall tillämpas. Att frågan har många aspekter och är långt från problemfri visar utvecklingen i Sverige. Vi borde i god tid förbereda oss på de problem som kan uppstå i framtiden och skapa klara och lättolkade regler, som framför allt beaktar också de humanitära synpunkterna och aspekterna.

Budgetförslaget innehåller också en del nyheter på miljöpolitikens område. Det är att hoppas, att den administrativa reform som föreslås genomförd, en överflyttning av miljöfrågan till inrikesministeriet, skall slå väl ut. Huvudsaken är, att miljövårdsintressena inom ministeriet kan hävda sig och miljövårdens administration inte får bli hinder för en effektiv skötsel av dess brännande problem. Inte en enda miljölag av betydelse har behandlats av denna riksdag, och det är skäl att efterlysa en snabbare behandling av redan länge förberedda lagförslag, som exempelvis berör oljeskyddet, luftskyddet och naturvården. Oljeskyddet har fått en förvånansvärt ogin behandling i budgetförslaget. Intet anslag finns överhuvudtaget för bekämpning av oljeskador. Regeringen utgår tydligen från att pengar kan skaffas fram, om en oljekatastrof faktiskt sker. Men ett dylikt förfaringssätt verkar klumpigt. Ett reservationsanslag vore betydligt smidigare. Värre är dock, att anslaget för oljebekämpningsmateriel skurits ned med hälften från 600 000 till 300 000 mark. Beredskapen är långtifrån tillräcklig, och många olika bekämpningsmetoder borde kunna finansieras. Sjöfartsstyrelsen äger i dag en enda båt för direkt bekämpning, vilket är alldeles för litet för våra hundratals kilometer långa farleder. En helikopter skulle behövas och flera depåer för bekämpningsmateriel. För landets kustbefolkning, men numera också för Saimen-insjösystemets befolkning är detta en stor fråga. Oljeskadorna är ett hot mot skärgårdsbefolkningens, speciellt fiskarnas utkomst.

Budgetförslaget är ur strikt finlandssvensk synpunkt rätt tillfredsställande. Det är bara ett större anslag som saknas, och det gäller anslag för de s.k. svenska klinikerna, som enligt lag bör byggas före 1976 i anknytning till Helsingfors universitets centralsjukhus på Mejlansområdet.

Den språklagsändring som svenska folkpartiet föreslagit för att trygga stora kommuners tvåspråkighet är inte en budgetfråga i egentlig mening. Men eftersom den berörts i debatten bör det sägas, att en positiv lösning knappast är betjänt av att man tillsätter en kommission för att utreda frågan. Ändringsförslagen finns redan på papper och den s.k. språkskyddskommittén under landshövding Pitsinkis ledning har sagt sin åsikt om lagändringen. Lagändringen gäller främst Helsinge landskommun, som från årsskiftet heter Vanda köping. Behovet av en lex Vanda har varit uppenbart redan länge. Svenska folkpartiet har tagit upp frågan i sina organ och inlämnat en genomarbetad lagmotion såsom gruppmotion till riksdagen. Ytterligare har partiet till justitieminister Laaksonen överlämnat en detaljerad skrivelse med förslag till lag om ändring av språklagen, som minister Laaksonen lovade överstyra till lagberedningen. Han kunde göra detta, väl medveten om regeringsprogrammets klara stadganden om att en språklagsändring har hela regeringens stöd. Minister Laaksonen har alltså satt i gång reformarbetet, och vi litar på att de instruktioner han gett lagberedningen är fullt tillräckliga för att ett tillfredsställande lagförslag skall kunna presenteras inom en nära framtid. En kommitté behöver därför inte tillsättas, då dess arbete endast skulle fördröja reformen, som måste genomföras snabbt med tanke på att folkräkningens resultat snart publiceras och statsrådet enligt lag måste ta ställning till Vanda köpings fortsatta tvåspråkighet.

Jag nämnde de uteblivna planeringsanslagen för klinikerna i Mejlans. Denna fråga om klinikernas placering och byggande har länge varit aktuell. Redan på 1930-talet umgicks man med planer på att grunda ett svenskt centralsjukhus. Denna tanke återtogs efter kriget. Situationen är numera kritisk, då medicinalstyrelsen — visserligen efter omröstning den 26 maj 1971 — omfattade ett beslut att frånråda en överflyttning av klinikerna utanför Mejlansområdet till en ny klinikbyggnad, som planerats kunna betjänas av redan utbyggda serviceenheter. Detta beslut är märkligt, därför att det strider mot gällande lag. Lagen som riksdagen har stiftat om Helsingfors universitets centralsjukhus förutsätter att dessa svenska kliniker skall byggas före 1976.

Budgetpropositionen innehåller flera förslag till att förbättra u-områdenas situation. Detta innebär en förstärkning och uppföljning av de senaste årens aktivare regionalpolitik och bör antecknas på regeringens pluskonto. Det stöd som enligt de föreslagna åtgärderna tillkommer u-områdena är emellertid trots allt rätt obetydligt. Vi saknar i dag en helhetsplan för vår u-områdespolitik. Uppgörandet av en sådan efterlyste rdm. Teir redan i svenska riksdagsgruppens gruppanförande. Man kommer inte ifrån, att den statliga utvecklingsområdespolitiken i dag i alltför hög grad har karaktären av fattighjälp. Den långsiktiga planeringen saknas, man lever ur hand i mun. De statliga centrala ämbetsverken bedriver i dag en politik, som i praktiken motarbetar de regionpolitiska strävandena. Bostadsstyrelsen skall med sina 730 milj. mark enligt budgetförslaget betydligt kraftigare påverka utvecklingen av vår regionpolitik än de direkta åtgärder regeringen föreslår eller förmår göra. Det vore därför av grundläggande betydelse att bostadsstyrelsens politik samordnas med den uttalade u-områdesmålsättningen. Så har emellertid inte hittills varit fallet. På ett flagrant sätt har bostadsstyrelsen förbigått lantbrukskommunerna i allmänhet och utvecklingsområdena i synnerhet. Att underställa bostadsstyrelsen liksom de centrala ämbetsverken demokratisk kontroll är en angelägen uppgift. Det föreligger i dag på många håll den uppfattningen, att en aktiv regionpolitik bara är något som gagnar utvecklingsområdena. Det kommer emellertid snart att framstå allt klarare, att en aktiv regionpolitik är något, som gagnar hela landet. Om den starka koncentrationen till södra Finland, som nu äger rum, tillåtes fortsätta, kommer vi mycket snart att befinna oss i en sådan situation, att södra Finland är en enda tätort och de övriga delarna av landet utarmade. Detta kan låta som en domedagspredikan, men man bör beakta, att den stagnation av utvecklingen i u-områden som i dag äger rum, kommer att fortgå, därför att underlaget för undervisning, handel och industri försvagas och leder till en nedåtgående utveckling, som bildar en spiral, där ringarna brant blir mindre. På en del håll i Finland har man glädjande nog insett, att regionpolitiken gäller för hela landet. Västra Nylands regionplaneförbund anlade också värdefulla u-områdespolitiska synpunkter då det gjorde sitt negativa beslut i fråga om Nestes etablering på Hangö udd. Det är skäl att betona därför, att i den offentliga debatten inte tillräckligt har framhållits att frågan om Nestes etableringsplaner främst är en fråga om regionpolitik. Det gäller att avgöra om staten genom sin industripolitik skall verka för att utarma u-områdes-Finland eller om den vill verka för regional jämlikhet och jämvikt. U-områdespolitiken får inte ge med den ena handen och ta med den andra.

Ed. Perheentupa: Herra puhemies! Vastenmielisin nykyisen eduskunnan tekemistä ratkaisuista on epäilemättä ollut sen vaihtotasepaketin hyväksyminen, jota hallitus viime keväänä ehdotti yhä hankalammaksi käyvän ulkomaankaupan vajauksellisuuden vähentämiseksi. Kun Suomen Pankki vielä samassa yhteydessä nosti yleistä korkokantaa, muodostui tilanne poliittisesti todella kiusalliseksi. Vaikka sosialidemokraatit eivät ole eräiden muiden puolueiden tavoin vetäytyneet jälkeenpäin vastuusta minkään näiden ratkaisujen osalta, on toisaalta selvää, että puolueemme eduskuntaryhmä hyväksyi hallituksen esitykset vain siinä uskossa, että toimet todella merkitsisivät vaihtotasepulmien helpottumista, kuten hallitus vakuutti.

Keväällä esitetyt epäilyt näyttävät kuitenkin jo nyt valitettavan oikeutetuilta. Ulkomaankaupan vajauksellisuus on kevään jälkeen vain pahentunut viime vuoden lukuihin verrattuna. Kun keinoa kasautuvien vaikeuksien voittamiseen ei ole löydetty, hallituksella tulisi toki olla valmisteilla uusia toimia. Ei mielellään lähde arvailemaan, mitä ne voisivat olla, sillä mistään iloisista asioista ei voi olla kysymys. Devalvaatio on sana, jota ei kernaasti edes lausuisi julki, varsinkin kun edellisestä devalvaatiosta on kulunut kohta neljä vuotta, mutta nykyisellä menolla siihen ajaudutaan yhtä varmasti kuin virta vie peräsimetöntä ja airotanta venettä.

Tällä kertaa on lisäksi kehityksen kulku sellainen, että tuskin edes Junnilan taidolla syylliseksi voidaan tehdä kotimaassa harjoitettua talouspolitiikkaa. Suomalainen hintataso on nimittäin ollut selvästi vakaampi kuin Euroopassa yleensä eivätkä suomalaisen teollisuuden kilpailukyvyn edellytykset ole myöskään muussa mielessä heikentyneet. Viennin edistäminen on samoin tuottanut hyviä tuloksia. Kysymys on siten vapaakauppaolosuhteiden luomasta Suomen kaltaiselle maalle liian voimakkaasta tuontipaineesta.

Hallitus puhuu suhdanteiden tasaamisesta ja on siltä perustalta pyrkinyt rakentamaan työllisyyttä ja investointeja suosivan talousarvion. Myös pysyvistä suhdannepoliittisista keinoista on tehty suunnitelmia. Tästä ei olisi mitään pahaa sanottavissa, jollei ristiriita olosuhteiden saneleman vaihtotasepolitiikan kanssa olisi tällä hetkellä kovin ilmeinen. Tuskin sentään kukaan väittää, että ennestään korkean korkotason nostaminen olisi viime kevään tilanteessa ollut suhdannepoliittisesti oikea toimi. On pelättävissä, että tasapainoton vaihtotase kaataa koko heiveröisen suhdannepolitiikan. Jos keskustelu pysyy vain toimenpiteiden tasolla, hallitusta ei voi moittia — vielä vähemmän Suomen Pankkia. Niiden on toimittava kuten palokunnan, torjuttava tulta miettimättä vesivahinkoja. Mutta olisi korkea aika aloittaa avoin keskustelu siitä, miten hätätilanteiden syntyminen voitaisiin etukäteen ehkäistä.

Ulkomaankauppamme ja koko talouspolitiikkamme vaikeuksia on mahdotonta käsitellä puuttumatta yleiseen kauppapolitiikkaan ja sen tavoitteen asetteluun. On syytä entistä painokkaammin toistaa vasemmiston taholta monesti aikaisemminkin esitetty kysymys siitä, miten hallituksen ulkomaankauppapolitiikan johto uskoo voivansa hallita laajennetun vapaakaupan luoman uuden tilanteen, kun jo nyt vaikeudet tekevät hallituksesta lyhytjännitteisen palokunnan.

Uuden ja hankalan, joskin aavistettavissa olleen lisän kansainvälisen kaupan tilannekuvaan on tuonut Yhdysvaltain toimin avoimeksi tehty maksuvälinekriisi. En lähde arvailemaan, miten laajasti meillä ymmärretään kriisin todellinen vakavuus, mutta säälittävän lyhytnäköisenä on pidettävä toiveita paluusta entiselle vakaalla pohjalle, jopa tämän paluun kiirehtimistä. Jäljellä ei ole mitään mille palata. Uuden maksuvälinejärjestelmän toteuttamispulmia ei myöskään vielä voitane ennustaa, koska sen ääriviivatkin näyttävät löytyvän kovin työläästi. Suomen kaltaisen kansainvälisen talouden vaihteluille jo ennestään liian herkän maan tuskin kannattaisi tällaisessa tilanteessa ottaa uusia riskejä lisäämällä riippuvuuttaan läntisestä ulkomaankaupasta.

Englannin liittyminen EEC:n jäseneksi ratkeaa ilmeisesti aivan lähitulevaisuudessa. Sen mukana lähestyy väistämättömästi se hetki, jolloin Suomen on otettava kantaa kaupallisiin järjestelyihin EEC:n kanssa. Tästä huolimatta näyttää siltä, kuin hallitukselta edelleen puuttuisi olennainen osa ratkaisun kaikinpuoliselle arvioimiselle tarpeellista selvitysmateriaalia. Tähän seikkaan on kiinnitetty huomiota jo pitkään, esimerkiksi viime marraskuussa pidetyssä eduskunnan ulkopoliittisessa keskustelussa. Vasta viime kevättalvella hallitus heräsi ja antoi talousneuvostolle tehtäväksi tutkia EEC:n ratkaisun vaikutuksia kotimaiseen taloudelliseen kehitykseen. Tällaisen selvityksen laatiminen on kuitenkin niin laaja ja vaikea tehtävä, että lienee kyseenalaista, valmistuuko se käytettäväksi ajoissa. Pääministeri Karjalainen väitti tosin jo ulkopoliittisen keskustelun yhteydessä lähes vuosi sitten, että Suomessa on tehty ja tehdään jatkuvia tutkimuksia ja selvityksiä talousyhteisön kehityksen eri vaihtoehdoista ja sen vaikutuksista maamme talouteen ja kansainväliseen asemaan. Koska mitään tietoja näistä tutkimuksista ei ole annettu edes eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle, herra pääministeri lienee tutkimuksella tarkoittanut joitakin teollisuudelle tehtyjä mielipidetiedusteluja, joita mielestäni on hieman vaateliasta kutsua tutkimuksiksi.

Uusi Suomi sivusi viime maanantaisella pääkirjoituspalstallaan talousneuvoston EEC:n selvitystä ja vihjasi siihen, että vaatimattomampikin puolivirallinen selvitys voisi antaa pohjaa EEC-ratkaisusta käytävälle keskustelulle. Jos tällä lausumalla on tarkoitus pohjustaa talousneuvoston selvityksen käyttöönottamista keskeneräisenä ja puolinaisena, on jo nyt syytä todeta, ettei sellaisella selvityksellä ole mitään todellista arvoa, jossa ei ole otettu huomioon Suomen viennille EEC:ssä todennäköisesti asetettavia rajoituksia eikä toisaalta mahdollisuuksia kompensoida lännen viennissä ehkä tapahtuvia supistumisia kasvavalla viennillä sosialistisiin maihin.

Samoin voidaan syystä arvostella hallituksen taholta esitettyjä lausuntoja EEC:n kanssa käytävien neuvottelujen tavoitteista. Mainitussa eduskunnan ulkopoliittisessa keskustelussa herra pääministeri totesi, ettei tavoitteita ollut tällöin yksityiskohtaisesti määritelty ja ettei tämä olisi viisastakaan ennen Talousyhteisön kanssa tapahtuvia yhteydenottoja. On tietenkin tulkintakysymys, mitä pidetään yksityiskohtaisena tavoitteen asetteluna, mutta ulkomaankauppaministeri Mattilan avauslausunto EEC:n ministerineuvoston kokouksessa Brysselissä viime vuoden marraskuussa sisälsi jo varsin selvän kannanoton siitä, mihin Suomen hallitus neuvotteluissa pyrkii.

Hallituksen ajamaa vapaakauppasopimusta on syytä arvostella juuri niiden vaikutusten vuoksi, joita sillä ilmeisesti tulee olemaan työllisyyteen, tulonjakoon ja elinkeinojen alueittaiseen sijoittumiseen (Ed. Kantola: Aivan oikein!). Näistä kysymyksistä hallitus näyttää olevan varsin haluton keskustelemaan. Hallituksen taholta voitaisiin rehellisesti myöntää ainakin se, että vapaakaupasta mahdollisesti saatavat edut joudutaan väistämättömästi ostamaan lisääntyvillä työttömyys- ja maksutasevaikeuksilla. Punnittavaksi jää vain, ovatko saavutettavat edut riittävän suuria, jotta sopimus kokonaisuutenakaan kannattaisi. Toivoa sentään sopinee, ettei hallitus lankea vastakaan käyttämään tässä asiassa teollisuuden ja oikeiston taholta kuultuja kaikkein kritiikittömimpiä väitteitä ja perustele kaupallisia järjestelyjä sillä, että täten hoidettaisiin yksin tein myös työllisyys ja vaihtotase.

Kun ryhtyy arvostelemaan hallituksen omaksumaa linjaa, on myös velvollinen tuomaan julki sen vaihtoehtoisen ratkaisun, jota pitää parempana. Tämä on tietenkin jättäytyminen vapaakauppa-alueiden ulkopuolelle, siirtyminen tietyn asteiseen suljettuun talouteen. Suhtautuminen tähän vaihtoehtoon näyttää yleensä olevan niin tunneperäinen, että siitä on vaikea päästä asialliseen keskusteluun. Kuitenkin sen tuomia etuja ja haittoja olisi lähdettävä punnitsemaan jo siitäkin syystä, että kaupalliset järjestelyt EEC:n kanssa saattavat kariutua myös meistä riippumattomista syistä.

Vapaakaupasta luopuminen ja ulkomaankaupan säätelykeinojen nykyistä laajemman käyttöön oton tulee johtaa kotimaisen teollisuuden kohtuulliseen suojaamiseen ulkomaiselta kilpailulta. Tämän ei suinkaan tarvitse merkitä mitään kauppasotaa kauppakumppaniemme taholta, vaikka vastatoimia eräitä vientimme aloja kohtaan lienee otettava laskuissa mukaan. Lopputulos lienee ainakin pääpiirteissään laskettavissa, joten siinä suhteessa kysymyksen ei tarvitse olla hyppäämisestä pimeään.

Tälle ratkaisulle aivan keskeistä on kaupan voimakas kehittäminen sosialististen maiden kanssa. Hallituksen taholta eräissä yhteyksissä kuultuja väittämiä siitä, että tässä suhteessa on jo tehty lähes kaikki voitava, on vaikea ottaa todesta. Muutamat suurimittaisetkaan yksittäiset suunnitelmat, joista sovitaan esimerkiksi valtiovierailujen yhteydessä, eivät ratkaise kysymyksen olennaisia puolia. Aivan liian vähän suomalaista henkilökuntaa on käytettävissä tuonnin edistämiseen Neuvostoliitosta Suomeen. Koska järjestelmien erilaisuus aiheuttaa merkittäviä vaikeuksia, olisi suunniteltava sellainen tuontikauppaa harjoittava suomalainen organisaatio, joka voisi saada kyllin vahvan aseman Suomessa esimerkiksi toteutettaessa julkisia investointeja. Nykyinen järjestelmä, jossa ratkaisuvalta on muutamalla harvalla keskeisellä virkamiehellä, ei toimi läheskään tyydyttävällä tavalla.

Jälleen kerran on syytä kiinnittää huomiota myös siihen suhteelliseen syrjintään, jonka kohteeksi tuonti muista sosialistimaista kuin Neuvostoliitosta joutuu nykyisen tullipolitiikkamme vallitessa. Nämä maat tarjoaisivat epäilemättä paljon mahdollisuuksia kompensoida lännestä tulevaa ylisuurta tuontia, jos saataisiin aikaan toisenlainen tullipolitiikka.

Hallitus on tarttunut sosialidemokraattien taholta aikanaan esitettyyn ajatukseen yhteistyön kehittämisestä sosialististen maiden taloudellisen yhteistyöjärjestön SEV:n kanssa. Tuloksiin pääsemisen tiellä on ehkä moniakin vaikeuksia, mutta ainakin eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalla alkanee olla oikeus odottaa, että hallitus tekisi selkoa joistakin konkreettisista pyrkimyksistä tässä suhteessa. Jos asiasta ei mitään kuulu, syntyy helposti pelko siitä, että tämä kysymys on siirretty vähemmän kiireellisten asioiden joukkoon ulkomaankauppaministerin työlistalla.

Suomen aktiivinen puolueettomuuspolitiikka on ilahduttavasti etenemässä. Ulkopoliittiselle johdolle on syytä antaa tunnustus oikeaan aikaan tehdystä aloitteesta diplomaattisten suhteiden solmimiseksi molempien Saksan valtioiden kanssa. Tämä askel varmasti edelleen vahvistaa puolueettomuuspolitiikkamme luotettavuutta ulkopuolisten silmissä. Ei myöskään ole syytä epäillä sitä, että kaupalliset järjestelyt EEC:n kanssa voidaan toteuttaa puolueettomuuspolitiikkamme siitä kärsimättä, kuten korkealta taholta on vakuutettu. Mutta olisi ehkä aihetta miettiä, onko tämä kysymys asetettu oikein päin. Totuus, joka Saksan valtioita koskevan aloitteen yhteydessä jälleen selvästi näkyi, on se, että epäilyjä puolueettomuuttamme kohtaan helpommin esitetään juuri lännessä. Siksi luopuminen kaupallisista järjestelyistä saattaa osoittautua vaikeasti selvitettäväksi askeleeksi näille puolueettomuutemme epäilijöille. Olisi todella valitettavaa, jos tämä tekijä pitäisi ottaa huomioon EEC-ratkaisussa, sillä sen sisäpoliittinen hinta voi kohota koh-

tuuttoman korkeaksi. Pääsääntö on tietenkin edelleen, että ulkopolitiikka kulkee sisäpolitiikan edellä. Mutta puhuttaessa vain kaupallisista järjestelyistä EEC:n kanssa sen pätevyys lienee sentään luvallista asettaa kyseenalaiseksi. On syytä kyllin selvästi korostaa, että ne seikat, jotka puhuvat EEC:n kanssa tehtävää vapaakauppajärjestelyä vastaan, ovat nimenomaan sisäpoliittisia.

Ed. Salolainen: Herra puhemies! Ennen kuin siirryn käsittelemään eräitä budjetin yksityiskohtia, haluaisin sanoa muutaman sanan käytävästä budjettikeskustelusta. En usko, että kaikki se, mitä seuraavassa totean, herättää kollegojen keskuudessa jakamatonta suosiota, mutta olen tottunut toisaalta siihen, että eräitä ehdotuksia saatetaan joskus käsittää tahallaankin väärin. Sen vuoksi haluan heti alkuun todeta, että nämä ajatukset, jotka esitän, on vain heitetty esiin julkiseen keskusteluun. En siis varsinaisesti ole henkilökohtaisesti muodostanut selvästi kantaani niitten suhteen. Aivan lyhyesti siis tästä budjettikeskustelusta.

Eräissä pitkälle kehitetyissä demokratian maissa, kuten esim. Englannissa ja Kanadassa, on kehitetty joitakin säädöksiä, joilla tämän kaltaisia keskusteluja, mammuttikeskusteluja, kuten tämä budjettikeskustelu, tavanomaiseen tapaan voitaisiin jollain tavalla pitää kohtuuden rajoissa ajallisesti.

Ensinnäkin Englannissa esimerkiksi on sellainen käytäntö, ettei saa puhetta esittäessään käyttää lainkaan paperia, kirjoitettua tekstiä, vaan ainoastaan käyttää pientä muistiinpanolappua, jossa on tärkeimmät vuosiluvut tai jotain vastaavaa, jota ei kohtuudella voida edellyttää edustajan muistavan (Oikealta: Ei saisi olla ollenkaan!). Tällaisella tavalla on huomattu olevan Englannissa sellainen vaikutus, että budjettipuheet huomattavasti lyhenevät. Tietysti haittana on todettava se, että jotkut edustajat joutuvat itse kirjoittamaan puheensa ja todella paneutumaan siihen tekstiin, jota he esittävät.

Eräs toinen järjestelmä, jota myöskin sovelletaan, on ns. giljotiinijärjestelmä, jota sovelletaan siten, että jos on jokin lakiesitys, sille annetaan määräaika ja sen puitteissa se on ehdottomasti ajettava läpi parlamentissa (Oikealta: Pitäisi tulla Suomen kauppapolitiikkaan!). Kolmas tapa on antaa puhemiehelle suuret oikeudet rajoittaa esim. budjettikeskustelua siten, että jos on keskustelussa hyvin paljon toistoa tai epäasiallisuuksia, silloin puhemies voi huomattavasti tehokkaammin kuin Suomessa puuttua keskustelun piiriin (Naurua). Esimerkiksi budjettikeskustelun yhteydessähän Suomessa on tullut tavaksi puhua melkein mitä tahansa, niin kuin tässäkin nyt huomataan (Hilpeyttä). Tämä saa riittää tästä.

Seuraavana seikkana haluaisin tuoda esille erään mahdollisuuden, jota esim. Suomessa kannattaisi harkita; varsinkin valtiosääntökomiteassa voitaisiin tähän asiaan paneutua. Eräät tiedot kertovat, että siellä on jotain tällaisia toimenpiteitä ollut suunnitteillakin, miten paljon niitä on ajateltu, siitä minulla ei ole tietoa. Mahdollisuus olisi nimittäin sellainen, että esim. budjettipuheet voitaisiin pääosiltaan esittää ryhmän edustajan puheenvuoron, siis ryhmäpuheenvuoron, muodossa ja sitten edustajat kiinnittäisivät huomiota joihinkin yksityiskohtiin sen jälkeen keskustelussa. Esim. kun jokaisen täytyy saada se oma siltarumpunsa esitetyksi paikallislehdessä, niin näiltä osin voitaisiin suorittaa jonkinlainen kirjaamismenettely, joka sitten tavallaan tulisi niin kuin virallisesti noteeratuksi parlamentissa esitetyksi kannanotoksi.

Sitten itse budjetin yksityiskohtiin.

Ensinnäkin voidaan todeta, että tämä budjetti on varsin löysäkätisesti laadittu. Siinä on hallituksella ollut todella runsaasti varoja käytettävissä. Jos käyttäisin hieman raamatullista sanontaa: Hallituksella on ollut käytettävissään niitä lihavien vuosien rajoja, joita devalvaation jälkeen on pystytty varastoimaan suhdannetasauksiksi, ja nyt sitten niitäkin voidaan ottaa jossain määrin käyttöön. Toinen seikka, joka on tätä hallituksen rahakirstua runsaasti kartuttanut, on tietenkin veroprogressio, ja tältä osin on paikallaan todeta, että kun hallitus yleensä esittäessään budjetin toteaa, että verotusperusteet eivät ole siinä muuttuneet, niin samalla kun se toteaa näin, se asiallisesti ilmoittaa kansalaisille, että verotusperusteita aiotaan tosiasiallisesti ja kansantaloudellisesti katsottuna kiristää. Kun veroprogressioasteikko pidetään ennallaan nimellistulojen kasvaessa, niin tottakai siirrytään progressioasteikolla kovemman prosenttiverotuksen piiriin, ja sitä kautta verotus on jatkuvasti kiristynyt. Tämä on merkinnyt mm. virkamiehille ja toimihenkilöille viimeksi tehdyissä ratkaisuissa sitä, että heidän tosiasiallinen käteen jäävä palkkansa on ehkä joissakin tapauksissa peräti laskenut. Onkin ihmeellistä, että meillä jatkuvasti todella

puhutaan niin paljon bruttopalkoista. Pitäisi siirtyä keskustelemaan hieman enemmän tosiasiallisista käteen jäävistä rahaeristä eli reaalipalkasta.

Hallitus väittää myöskin, että tämä budjetti olisi tavattoman investointi- ja yrittäjä- ja yritysystävällinen. Otan erään esimerkin, joka ehkä kertoo hieman toisenlaisesta budjetin suunnittelusta. Tämä esimerkki koskee nimittäin sairausvakuutusjärjestelmää. Nythän hallitus esittää, että työntekijöiltä ja työnantajilta alettaisiin ennakkoveron alaisesta palkasta periä molemmilta ryhmiltä 0.25 % eli 0.5 % yhteensä. Vuonna 1964, kun sairausvakuutusjärjestelmää luotiin, sovittiin siitä, että valtio, työntekijät ja työnantaja kukin omalla osuudellaan osallistuisivat sairausvakuutuksen kustannuksiin. Vuodesta 1968 lähtien, ainakin siitä lähtien, hallituksen ei ole tarvinnut pistää omia varojaan sairausvakuutukseen, ja kuten me nyt esitetystä budjettiesityksestä voimme todeta, hallitus on voinut suorastaan poistaa sieltä sen 28 milj. mk, joka esim. oli viime vuoden budjettiesityksessä vielä mukana (Min. Tallgren: Hallitus on ottanut osaa siihen!).

Eräs toinen seikka, johon on syytä kiinnittää huomiota, on että hallitus on myöskin jo viime vuonna luopunut pariteettiperiaatteen noudattamisesta, jonka mukaan työntekijät ja työnantajat olisivat osallistuneet sairausvakuutuksen kustannuksiin samanlaisilla prosenttiosuuksilla. Viime vuonnahan toteutettiin muutos, jolla työnantajain sairausvakuutusmaksu tuli suuremmaksi. Jos tarkastelemme tätä budjettiesitystä, niin me voimme tehdä eräitä arvioita, ja uskallan sanoa, että nämä arviot osuvat kohtalaisen tarkkaan, vaikka tietysti ovat arvioita. Sairausvakuutuksen ns. luonnollinen kasvu ensi vuoden aikana tulisi olemaan pyörein luvuin 50 milj. mk. Hallituksen suorittamat maksuperusteiden korotukset johtavat tämän 50 milj. markan lisäksi arviolta 100 milj. markan lisätuloon, siis yhteensä noin 150 milj. mk. Toisaalta hallitus ilmoittaa, että se aikoo toteuttaa vähimmäispäivärahan korottamisen, mutta vaikka hallitus toteuttaisi tavattoman roiman vähimmäispäivärahan korottamisen, se merkitsisi sitä, että mainittu 50 milj. mk, joka on sairausvakuutuksen luonnollinen kasvu ensi vuoden aikana, todennäköisesti riittäisi sen kaltaiseen päivärahan korottamiseen, jota hallitus nyt kaavailee. Näin syntyykin varsin mielenkiintoinen kysymys siitä, mihin hallitus aikoo käyttää sen noin 100 milj. mk, joka tällä tavoin jää tähteeksi.

Muistuu mieleen elävästi se järjestelmä, itse asiassa verotusjärjestelmäksi myöhemmin muuttunut tapa, jolla hallitus keräsi muka lapsilisiä varten suuria määriä rahaa, mutta tätä rahaa ei kuitenkaan käytetty siihen käyttötarkoitukseen, johon sitä kerättiin. Viime vuonnahan tämä epäkohta poistettiin, mutta hallitus on kekseliäs. Se on keksinyt toisen tavan hoitaa tämän asian, ja nyt sama asia hoidetaan sairausvakuutuksella. Näin saavutetaan varsin tehokas taktinen etu. Kun me oppositiossa lähdemme esittämään, miksi hallitus sairausvakuutusta taikka aikanaan lapsilisämaksuja korottaa, niin tietysti hallituksesta vastataan, että jaaha, opositio näköjään vastustaa näitä sosiaalisia uudistuksia ja kansalaisten elinolosuhteiden parantamista. Mutta kysymys muodostuu kai jossain määrin toisenlaiseksi, kun me toteamme, että on aika omituista, että tämän kaltaisia budjettiteknisiä vääristymiä sallitaan. Myöskin moraaliselta kannalta on kai jossain määrin kyseenalaista se, että sellaisten kauniiden nimikkeiden kuin lapsilisän ja sairausvakuutuksen, joita me kaikki luonnollisesti kannatamme ja tuemme, alla semantiikkaa hyväksi käyttäen pyritään kokoamaan varoja, joita sitten käytetään joihinkin muihin tarkoituksiin.

Tulemme erääseen kohtaan, joka on myöskin varsin mielenkiintoinen. Hallitus väittää, että se on tavattoman yritysystävällinen. Te muistatte varmasti hyvät kolleegat sen rahasumman, jonka hallitus kehitysaluerahaston kautta osoitti kehitysalueille. Jos me tarkastelemme näitä hallituksen aiheuttamia työvoimakustannusten nostamisia, niin me ymmärrettävästi toteamme sen, että tällä tavalla luonnollisesti luodaan rasituksia sellaisille yrityksille, jotka pyrkivät mahdollisimman paljon käyttämään toiminnassaan ihmistyövoimaa, ts. ei koneita ja laitteita kovin runsaasti. Nyt kuitenkin tämän kaltaisesta systeemistä, jota nyt kehitellään, tulee itse asiassa työvoimavero, joka siis rasittaa inhimillisen työvoiman käyttäjiä. Kuinka tämän kaltainen toiminta voi olla järkevää sellaisessa suhdannevaiheessa, jossa me olemme tällä hetkellä tämän päivän Suomessa? Me varmasti kaikki olemme vakuttuneita siitä, että työttömyyttä on edessä ensi talvena, ja yleisestikin suhdanteet ovat varsin valitettavasti kehittymässä.

Haluaisin palauttaa lyhyesti mieleen sen ajatuksenkulun, joka esiintyi sosiaalivaliokun-

nassa, kun me viime vuonna käsittelimme täsmälleen samaa asiaa. Silloin paikalla ollut SAK:n edustaja totesi, että se on aivan totta — ja tässä esimerkiksi STK:n kantaan yhtyen — että tämän kaltaisesta systeemistä muodostuu työvoimaveron kaltainen instituutio, joka lisää koneellistamista ja rationalisointa, toisin sanoen heikentää yrittäjien halukkuutta käyttää inhimillistä työvoimaa. Hallitus on siis jollain tavalla selityksen velkaa ja hieman tarkemman selityksen mitä löytyy budjetin perusteluissa, siitä mihinkä 100 milj. mk aiotaan käyttää ja kuinka. Sata miljoonaa markkaa on loppujen lopuksi aika pitkä penni.

Budjetin yleisperusteluissa sosiaaliturvaa koskevassa osassa hallitus ilmoittaa, että sillä on hyvin paljon tarkoituksia. Ensinnäkin se ilmoittaa, että sillä on tarkoitus yrittäjäeläkelain piiriin kuuluvien pienyrittäjien eläkemaksujen helpottaminen. Hallitus ilmoittaa myöskin, että sillä on tarkoituksena sairausvakuutusvähimmäispäivärahan nostaminen, ja tässä yhteydessä sopii nyt sitten sanoa niin kuin ystävämme veli Vennamo yleensä sanoo, että "rahaa on", niin kuin edeltä on käynyt ilmi.

Sitten aivan polttavana kysymyksenä: Minua ihmetyttää, että hallituksella on varaa niinkin runsaasti harjoittaa joustavuutta lasten päivähoitokysymyksen osalta. Tämä on eräs kaikkein keskeisimpiä yhteiskunnallisia ongelmiamme ja se olisi saatava mitä pikimmin järjestymään, mutta hallitus nyt vain yrittää "tarkoittaa" yleisperusteluissa. Nyt on tilanne sellainen muun muassa lasten päivähoidon osalta, että tarvittaisiin jo vihdoinkin toimintaa, eikä vain yrittämistä tarkoittaa.

Lopuksi haluaisin todeta erään seikan. Kun kokoomusta jatkuvasti syytetään ulkopoliittisesti ikävistä asioista, haluaisin todeta aivan yksiselitteisesti, että kokoomuksen eduskuntaryhmä, kokoontuessaan tähän taloon ensimmäisen kerran työtä jälleen jatkamaan, ilman muuta, ilman sen kummempia perusteluja asettui tasavallan presidentin suunnitelman taakse Saksojen kanssa järjestettävien suhteiden hoitamisesta. Tämä on erittäin painokkaasti todettava, sillä oppositiota tässä maassa tällä hetkellä kohdellaan aivan rehellisesti sanottuna kuin halpaa makkaraa, meitä ei oteta mukaan tulopoliittisiin neuvotteluihin jne. Lukuisia esimerkkejä olisi. Uskon, että kansalaiset kyllä tästä ennen pitkää näitä ulossulkijoita sakottavat, mutta se on taas eri asia. Kannattaisi huomata hieman enemmän, että tässä maassa on oppositio ja että oppositiolla on sille kuuluva arvo ja että esimerkiksi Englannissa maksetaan opposition johtajalle jopa palkkaa, kun katsokaas, se sattuu kuulumaan demokraattiseen järjestelmään, että on oppositio. — Siis todettakoon yksimielisesti, että kokoomus on asettunut politiikkansa mukaisesti Saksa-aloitteen taakse.

Sen sijaan meitä sunnattomasti ihmetyttää sen kaltainen koreografia ja baletti, jota tämän asian yhteydessä on harjoitettu. Ensinhän tietysti hämmästeltiin sitä, että ulkoasiainvaliokunnalle ei ollut ilmoitettu mitään asiasta. No, tätä ei edellytetä missään kirjoissa eikä kansissa. Se on jollain tavalla ymmärrettävää. Olihan erittäin tärkeästä aloitteesta kysymys ja pienikin vuoto — niin kuin senjälkeinen keskustelu on osoittanut — olisi saattanut toki kariuttaa koko asian. Tämä on jollain tavalla hyväksyttävää. Mutta sitten alkoi varsin ihmeellisiä asioita kuuluu. Eivät edes ministerit olleet tietoisia tästä aloitteesta. Ja ehkä vielä ihmeellisempää: Kun pääministeri Karjalainen syytti ulkoministeri Leskistä lavertelusta Kööpenhaminassa, niin ulkoministeri vastaa, että kuinka minä voisin laverrella, kun enhän minä koko asiasta tietänytkään.

Ed. Ruokola: Herra puhemies! En aio tässä puheenvuorossani ryhtyä sellaiseksi opettajaksi kuin ed. Salolainen edellisessä puheenvuorossa, siitä yksinkertaisesta syystä että en ole saanut pedagogista koulutusta, ja myöskin sen vuoksi, kun olen samanlainen ekaluokkalainen noviisi kuin ed. Salolainenkin. Toteaisin kuitenkin kommenttina Salolaisen ehdotukseen, että ainakin meidän kehitysalueitten edustajien kannalta tämä on mahdotonta, siitä syystä että me asumme sellaisissa pienissä synkissä murjuissa, joissa ei ole sellaisia suuria peilejä, joitten edessä voisi harjoitella vapaata esitystapaa, ja toisaalta meillä ei ole myöskään sitä omaa emäntää täällä mukana, jolle voisimme etukäteen lukea tekstit ja kysellä äänenpainoista (Ed. Salolainen: Oliko pakko mennä henkilökohtaisiin loukkauksiin? Eivätkö asiat riittäneet?). — Minusta ei niin nättinokkainen pitäisi olla, etteikö jotakin huumoriakin saisi tähän kalseaan keskusteluun välillä panna. Huumoriksi ehkä ed. Salolainenkin oli tarkoittanut äskeisen esityksen.

Vaikka vuoden 1972 valtion tulo- ja menoarvio saatiinkin opposition harmiksi hallituksessa varsin suuren yhteisymmärryksen vallitessa

läpi, ei näytä siltä, että hallituksen maltillinen ja rakentava talouspolitiikka silti saisi kaikkien tukea. Puoluekohtainen taktikointi näyttää jälleen syrjäyttävän terveen harkinnan. Toisaalta kyllä opposition vaivat ymmärtää, sillä tämänkertaisessa budjettiesityksessä on voitu ottaa huomioon useita jo kauan vuoroaan odottaneita määrärahoja. Siitä huolimatta että määrärahoja on useissa tapauksissa voitu lisätä, eivät valtion menot ole suhteettomasti nousseet, sillä 15 %:n nousua on nykyisessä tilanteessa pidettävä kohtuullisena. Erityisesti on muistettava, että tämä kaikki on voitu toteuttaa päinvastoin kuin ed. Salolainen äsken esitti verotusperusteita muuttamatta, samoin kuin ed. Ilaskivikin ryhmäpuheenvuorossaan maalasi verojen korotuksia esiin.

Valtion kassatilanne on verrattain hyvä, kuten sen luonnollisesti nousuhdanteen loppuvaiheessa tulee ollakin, ja tästä johtuen myös valtion velan kasvu on vain 11 %. Tulevan vuoden hintakehitystä ja kansantuloa koskevat laskelmat ovat kuitenkin toistaiseksi vielä varsin epävarmalla pohjalla. Hallitus uskoo, että kansainväliset suhdanteet paranevat jo ensi vuoden alkupuolella, mutta Yhdysvaltain maksutaseensa korjaamiseksi käyttöönottamat toimenpiteet ja niistä johtuva epävarmuus kaikissa teollisuusmaissa voivat kuitenkin viivästyttää nousukauden alkua melkoisesti. Tämän seurauksena jäisi myös toteutumatta budjetin edellyttämä vientikysynnän vilkastuminen ja sen mukana kotimaisten suhdanteitten parantuminen ensi budjettivuoden aikana.

On tietysti normaalia hallitukselta myöskin olettaa, että ensi huhtikuun alusta voimaan tulevan uuden sopimuskauden palkankorotukset keskimäärin vastaisivat kansantalouden tuottavuuden kasvua, mutta eräät viimeaikaiset kannanotot työmarkkinaosapuolten, mm. SAK:n, taholta ovat selvästi vihjanneet vaikeuksien esiinkaivamiseen. Hallituksen otaksuma keskimääräinen palkkojenkorotus ensi keväänä olisi 3.5 %. Jos hintojen ja palkkojen nousu ensi budjettivuonna nousee hallituksen olettamaa suuremmaksi, se lisää luonnollisesti myös valtion tulojen kasvua. Tämä ei kuitenkaan merkitse valtion talouden tasapainon parantumista, sillä hintojen ja palkkojen nousu kohottaisi myös valtion menoja. Tulokehityksessä on tietenkin pidettävä huoli siitä, ettei mikään väestöryhmä jää jatkuvasti yleisestä ansiotasosta jälkeen, tulotasosta nimenomaan.

Maa- ja metsätalousministeriön asettaman työryhmän selvitys varmisti sen maatalousväestön tulojen pahan jälkeenjääneisyyden, joka jo muutenkin on ollut itseasiassa kaikkien tiedossa, ehkä kuitenkin sillä erotuksella, että tilanne on vieläkin pahempi kuin luulisi. Siksi onkin syytä vakavasti ihmetellä SAK:n puheenjohtajan merkillisen kaunaista lausuntoa maatalousväestön etuja kohtaan. Saivartelu ja viittailu epämääräisiin tekijöihin, joita ei ole voitu ottaa selvityksessä huomioon, eivät anna valaistusta asiaan. Valaistusta asiaan eivät anna myöskään moraaliset perusteet maatalouden saamasta hintapoliittisesta tuesta. Monet muutkin elinkeinohaarat saavat meidän maassamme suoraa tai välillistä tukea valtion varoista ja nostakoon ylös kätensä se, joka ei jossakin vaiheessa olisi valtion tukea saanut yleensä. Lisäksi, jos suoritetaan kansainvälisiä vertailuja, ei maatalouden saama tuki Suomessa ole suinkaan korkea. OECD:n tilastojen mukaan maatalouden saama välitön tuki oli vuonna 1968 Suomessa 1 350 mk maataloudessa työskentelevää henkilöä kohti. Englannissa vastaava luku oli 4 000 markkaa, Ruotsissa 1 850 markkaa, Länsi-Saksassa 2 600 ja Tanskassa 1 900 markkaa. Koska selitystä ei löydy tosiasioista, on sen löydyttävä poliittisesta tarkoituksenmukaisuusharkinnasta, poliittisesta tahdosta. Tämä tahto näyttää suuntautuvan maaseutu- ja erityisesti viljelijäväestöä vastaan. Tämä on enemmänkin kuin valitettavaa. Siitä voidaan todeta jopa, että se on röyhkeyttä, sillä jokainen maaseudulla vähänkin liikkunut tietää ilman tilastojakin maaseudun elinehtojen järkyttävän jälkeenjääneisyyden, ja siksi olisi todella kaikkien puolueiden velvollisuus tehdä voitavansa niiden kohentamiseksi. Puheenjohtaja Hämäläisen pyrkimyksenä näyttää olevan johtaa järjestöänsä samanlaiseen vastakkainasetteluun maaseutu- ja viljelijäväestön kesken, mikä vallitsi 1950-luvulla ja tämä olisi valitettavaa, sillä ei se olisi kenellekään onneksi. Kehitysalueitten kannalta tarkastettuna voidaan ensi vuoden budjettiesityksestä todeta, että se on luottamustaherättävä, jopa kehitysalueystävällinen. Monia sellaisia tavoitteita, joita ei vielä puolikymmentä vuotta sitten uskallettu ajatella ääneen, kyetään nyt hallituksen budjettiesityksellä toteuttamaan seuraavan vuoden aikana.

Meitä pohjoissuomalaisia ilahduttaa erityisesti se, että Oulun yliopiston rakentaminen vauhdittuu tulevana vuonna 15 milj. markalla, samoin kuin se, että Oulun yliopistollisen kes-

kussairaalan aikataulussa kyetään pysymään keskussairaalalle osoitetulla 75.6 milj. markan määrärahalla. Pohjoissuomalaisina kannamme tällä hetkellä suurta huolta siitä, pääseekö jo valmistunut Oulun yliopistollisen keskussairaalan kirurginen osasto aloittamaan toimintansa vuoden 1972 alusta, johon sillä tällä hetkellä olisi mahdollisuus.

Jos kyettäisiin ratkaisemaan Oulun yliopistollisen keskussairaalan nykyhetken käyttöönotto, jonka pitäisi tänä päivänä olla itsestään selvä suuri asia, joka on ratkaistu, sen rinnalla kysymys niistä syistä ja vastuista, miten nykytilanteeseen on tultu, on niinsanottu pieni asia, josta kuitenkin lyhyt yhteenveto lienee tässä yhteydessä paikallaan, koska asiasta on esitetty varsin monenlaisia versioita ja maan korkeimpien lääkintöviranomaisten, terveysministeriön ja lääkintöhallituksen kannanotoissa tuntuu olevan tarkistamisen varaa. Keskussairaalahankkeen vireille panosta lääkintöhallituksen tehtävänä on kutsua kokoon kuntain edustajakokous ja saada aikaan tässä ensimmäisessä edustajakokouksessa, että edustajistolle valitaan puheenjohtaja ja että allekirjoitetaan perustamiskirja. Oulun yliopistollisen keskussairaalan edustajakokouksessa 25. 11. 1960 valittiin sen kokouksen puheenjohtaja ja nimenomaan vain sen kokouksen, koska samassa kokouksessa puheenjohtajaa esitettiin rakennustoimikunnan puheenjohtajaksi, johon tehtävään sisäasiainministeriö hänet määräsi joulukuussa 1960. Ensi kerran edustajainkokous sai varsinaisen puheenjohtajansa vasta 14. 12. 1970. Asiat ovat siis seisoneet 10 vuotta ja nyt Oulun läänin kunnallismiehet on pantu seinää vasten. Heitä jopa syytetään siitä, että he olisivat tarkoituksellisesti jarruttaneet Oulun yliopistollisen keskussairaalan kuntainliiton perustamista. Jatkotoimenpiteisiin ei ole kuitenkaan lain mukaan ollut minkäänlaista mahdollisuutta ilman lääkintöhallituksen uutta aloitetta. Kun lääkintöhallituksessa syksyllä vuonna 1970 sitten havahduttiin huomaamaan, että taitaakin tulla kiire, niin tämän jälkeen jäsenkunnat ovat erittäin ripeässä tahdissa omalta osaltaan olleet edesauttamassa kuntainliiton perustamista ja ovat touko-kesäkuussa vuonna 1971 hyväksyneet keskussairaalan perustamissuunnitelman, jonka tosin sisäasiainministeriö, valtioneuvosto ja eduskunta olivat lyöneet lukkoon jo vuosia aikaisemmin.

Kun sosiaali- ja terveysministeriön sekä lääkintöhallituksen edustajat monissa lausunnoissaan ovat todenneet, että Oulun läänin kunnat ovat yksinomainen jarruttaja Oulun yliopistollisen keskussairaalan kuntainliiton perustamiskysymyksessä, niin voidaan vastapainoksi kysyä, eikä lääkintöhallituksen todettuaan viimeistään joulukuussa vuonna 1960, ettei valitun hallituksen elikkä rakennustoimikunnan puheenjohtaja voi olla valtuuston puheenjohtajana, olisi tullut kutsua ensimmäisen epäonnistuneen yrityksen jälkeen kuntain edustajainkokous uudelleen koolle puheenjohtajaa valitsemaan. Eikö myöskin olosuhteitten rakennuskustannusten osalta oleellisesti muututtua 1970-luvulla, yleissairaalalain 13 §:n 1 momentin mukaan lääkintöhallituksen olisi pitänyt toimia samoin?

Edelleen voidaan todeta, että kun yleissairaalalakia vuosina 1965 ja 1968 tarkistettiin, niin lääkintöhallituksen lain mukaan olisi ollut kutsuttava edustajakokous tarkistamaan perustamiskirjaa, joka perustamiskirja nojasi vuoden 1956 yleissairaalalakiin. Edelleen voidaan todeta, että yleissairaalalain 7 §:n mukaan silloin, kun valtio ja kunnat yhdessä rakentavat keskussairaalan, on edustajainkokous kutsuttava viimeistään ennen huonetilaohjelman vahvistamista koolle. Tätäkään kokouskutsua ei ole kunnille koskaan esitetty. Haluan painottaa sitä, että nyt ei ole kysymys mistään syyttelystä, vaan toisen osapuolen näkemysten esittämisestä. Nykytilanteessa nimittäin Oulun yliopistollisen keskussairaalan kohdalla on joka tapauksessa lähdettävä siitä, ettei kirurginen osasto ole vielä tällä hetkellä valmistuttuaan sairaalan toimintakykyinen yksikkö, ettei keskussairaalaliitto ole hallinnollisesti vielä valmis käynnistämään sairaalaa ja että lääkärikoulutuksen on joka tapauksessa jatkuttava suunnitelmien mukaisesti. Tällöin voidaan päätyä vain yhteen ratkaisuun. Valtion on käynnistettävä tässä vaiheessa Oulun yliopistollisen keskussairaalan valmistunut kirurginen osasto Oulun lääninsairaalan yhtenä osana. Käytännössä on tämä asia hoidettava kuntoon eduskunnan päätöksellä.

Hallituksen toimenpiteitä köyhien kuntien aseman parantamiseksi on pidettävä myöskin täysin oikeaan osuneena. Tässä suhteessa kehitysalueilla erityisesti annetaan hallituksen toiminnalle tunnustusta. On kuitenkin totuuden nimessä mainittava, että nykyisellääänkään, vaikka köyhien kuntien tukemiseen osoitetut määrärahat ovat selvästi nousseet kahdessa viimeisessä budjetissa, nämä eivät ole riittäviä. Erityisesti kehitysalueläänien, joissa suurin osa

kunnista on ykköskantokykyluokan kuntia, tarkistettujenkin valtionapusaamisten jälkeen lakisääteisistä velvoitteista selviytyminen tuntuu monissa tapauksissa mahdottomalta.

Erityisen huolestuttavana on kehitysalueläänеissä koettu veroäyrin kasvun pysähtyminen, jopa kääntyminen alaspäin. Muun muassa Pohjois-Suomen suurissa keskuksissa, joissa on vanhoja vakavaraisia valtioyhtiöitä, ollaan tällä hetkellä huolestuneita näiden yhtiöiden kunnallisveroäyrimäärien romahdusmaisesta tipahtamisesta. Varoittavana esimerkkinä voidaan mainita Oulu Oy, jonka maksama kunnallisvero vuodelta 1970 putoaa erittäin suuresti huolimatta siitä, että yhtiön todellinen voitto on kasvanut viimeisten kahden kultakaivosvuoden aikana. Yhtiö suuntautuu aloille, jotka eivät perinteellisesti kuulu puunjalostusteollisuudelle suunnitellen 100 milj. nykymarkan kustannusarvioista höyryvoimalaa, siirtyy laivanvarustusalalle ostaen kymmenien miljoonien markkojen laivoja vuosittain. Tämän lisäksi yhtiön asiamiehet kiertävät kuin kiljuvat jalopeurat ympäri maakuntaa ja ostavat maatiloja pohjineen päivineen yhtiölle erittäin korkeaan hintaan, jonka kanssa yksityinen yrittäjä ei kykene kilpailemaan. Voidaan aiheellisesti kysyä, kenenkä rahoilla nämä mainitut yhtiöt mälläilevät. Eivätkö nämä ole juuri niitä kantohintarahoja, joita yhtiö sijoittaa tarkoituksiin ja aloille, joihin puunjalostusteollisuudessa ei ole totuttu ainakaan normaalisti sijoituksia tekemään? Samanaikaisesti kun valtiovallan taholta on korkeasuhdanteen aikana yritetty myöskin puunjalostusteollisuudelle sälyttää pahojen päivien varalle suhdanneverorasitteita, yhtiön ostoasiamiehet korkeimman johdon käskystä levittelevät käsiään kentällä ja ilmoittavat, että kantohinta on laskettava, kun valtiovalta tekee tällaisia rajoitustoimenpiteitä.

Lopuksi haluaisin todeta vielä, että Pohjois-Pohjanmaalla, erityisesti Raahen seudulla ollaan varsin tyytyväisiä myöskin tällä hetkellä ja annetaan suuri tunnustus Karjalaisen hallituksen toimenpiteille siitä, että se on ripeästi ratkaissut Raahen seminaarilta vapautuneitten tilojen vastaisen käytön sen selvityksen pohjalla, joka ed. Virolaisen ollessa opetusministerinä toimitettiin pari vuotta sitten. Näihin tiloihin tullaan sijoittamaan tietokonealan oppilaitos, ja budjetissa on kaiken kaikkiaan 814 000 mk toiminnan aloittamiseen syksyllä 1972. Tätä perustamispäätöstä on ainakin pitkällä tähtäimellä pidettävä erittäin merkityksellisenä, jopa Rautaruukin muinoisen sijoituspäätöksen vertaisena siitä syystä, että tällä mahdollistetaan vastainen elektronisen teollisuuden sijoittuminen Raahen ympäristöön, joka tapauksessa kehitysalueelle, jossa on saatavissa tulevaisuudessa korkean ammattitaidon omaavaa henkilökuntaa ja jossa erityisesti naistyövoimaa on riittävästi tarjolla. Tällaiset toimenpiteet ovat nähdäkseni omalta osaltaan palauttamassa juuri sitä luottamusta, joka edellisten hallitusten aikana katosi valtiovaltaa kohtaan kehitysalueilla.

Ed. T i e k s o: Herra puhemies! Käsitellessään kuluvan vuoden tulo- ja menoarviota ja hyväksyessään siihen 20 milj. markan määrärahan vaikeuksiin joutuneitten kuntien avustamiseen eduskunta edellytti, että määrärahasta käytetään 7 milj. mk avustuksiksi nimenomaan sellaisille kunnille, joiden osalta sairaalakustannukset muodostavat kohtuuttoman osan veroäyrin hinnasta. Päätös oli tervetullut huojennus varsinkin monien Pohjois- ja Itä-Suomen kuntien kunnallistaloudessa, vaikka ei tietenkään voinut sitä merkittävästi keventää. Samaan aikaan silloisessa hallituksessa oli valmisteilla lakiesitys valtionavun myöntämisestä sairaalatoimen käyttökustannuksiin kuntien taloudellisen kantokyvyn perusteella.

Ensi vuoden tulo- ja menoarvioesityksessä hallitus esittää 5 milj. markan vähennystä eli 15 milj. mk vaikeuksiin joutuneitten kuntien valtionapuun. Tätä aika yllättävää käännettä hallitus perustelee sillä, että kuntien rahoitusasema tulee vuonna 1972 paranemaan valtionavustusuudistusten johdosta ja että tämä paraneminen kohdistuu pääosiltaan heikoimmassa taloudellisessa asemassa oleviin kuntiin. Myönnettävä onkin, että eräitä tärkeitä kunnallistalouteen vaikuttavia ratkaisuja on parhaillaan vireillä. Eduskunnassa on näinä päivinä käsiteltävänä hallituksen esitys laeiksi kunnallisista yleissairaaloista annetun lain, yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain, mielisairaslain, tuberkuloosilain ja terveydenhoitolain muuttamisesta. Tällä lakiesityksellä sairaalatoimen käyttökustannusten valtionapu säädetään kuntien kantokykyluokituksen mukaiseksi asteikossa 39—70 %. Esitystä annettaessa arvioitiin, että valtionavun porrastaminen tällä tavalla merkitsee ensi vuonna valtion menoihin lisäystä 44.5 milj. mk, millä määrällä kuntien rasitukset puolestaan keventyvät. Esitystä annettaessa ei vielä ollut käytettävissä kaikkein tuoreimpia tietoja sairaalatoimen kokonaislaa-

juudesta. Niihin nimittäin ilmeisesti perustuu hallituksen uusin budjettiesityksestä ilmenevä arvio, jonka mukaan sairaalatoimen kustannusten jakoa koskeva uudistus lisää ottamatta huomioon ns. nettotappioiden korvaamisessa tapahtuvaa muutosta sairaalatoimeen annettavien valtionavustusten määrää 77 milj. markalla. Tästä lisäyksestä tulee noin 75 milj. mk I—V kantokykyluokkiin kuuluvien kuntien hyväksi. I—III kantokykyluokkiin kuuluvissa kunnissa valtionavun lisäys on hallituksen arvion mukaan keskimäärin 36 % eli yhteensä 41 milj. mk ja kantokykyluokkiin IV ja V kuuluvien kuntien osalta keskimäärin 19 % eli yhteensä 34 milj. mk. Kysymys on siis sinänsä sangen merkittävästä korjauksesta kuntien taloudellisessa asemassa.

Kun valtionavun lisäämistä koskeva esitys oli talousvaliokunnan käsiteltävänä, ilmoitettiin hallituksen taholta, että eduskunnalle annetaan vielä alkusyksystä esitys yliopistollisten keskussairaaloitten kuntainliittojen jäsenkunnille tulevasta lisäavustuksesta yliopistollisten keskussairaalain käyttömenoihin.

Hallituksen esitys sairaalatoimen valtionapujen porrastamisesta kuntien taloudellisen kantokyvyn mukaan oli pitkäaikaisten neuvottelujen ja monien kompromissien tulos. Kuntien ja kuntien keskusjärjestöjen perustellut vaatimukset liikkuivat kokonaan toisennäköisessä prosenttiasteikossa. Vielä muutama viikko sitten Lapin kuntien edustajat ja Lapin maakuntaliiton hallitus esittivät läänin kansanedustajille järjestetyssä tiedotustilaisuudessa, että sairaalatoimen käyttökustannusten valtionavun tulee köyhimpien syrjäseutukuntien osalta olla lakisääteisesti 85 %. Lähtökohtana on se tosiasia, että viime vuosina ovat Lapin läänin kuntien äyrin hinnat olleet noin 2 penniä eli 15 % korkeammat kuin maassa keskimäärin. Kunnallista verorasitusta ei tässä työttömyyden ja muuttoliikkeen maakunnassa enää voida lisätä.

Päädyttäessä siihen valtionapuasteikkoon, joka sisältyy hallituksen esitykseen valtionapujen porrastamisesta kuntien taloudellisen kantokyvyn mukaan, lähdettiin siitä, että vaikeuksiin joutuneiden kuntien valtionapuun osoitettavan määrärahan turvin pyritään edelleenkin tukemaan kuntia, joiden osalta sairaalakustannukset muodostavat kohtuuttoman osan veroäyrin hinnasta ja joita ei vielä lakisääteistä valtionapua lisäämälläkään nyt esitetyllä tavalla saada jaloilleen.

Totta on, että esityksen antanut hallitus on historiaa, mutta mielestäni nykyiselläkin olisi ollut ainakin moraalinen velvollisuus pitää kiinni siitä, mistä on sovittu, ja aivan erityisesti silloin kun on kysymys maan syrjäisimmissä osissa sijaitsevien kuntien ja niiden pienituloisen väestön verorasituksen keventämisestä. Muun muassa Lapin maakuntaliitto on tähdentänyt, että köyhien kuntien ylimääräinen valtionapu olisi muutettava verorasitusta tasaavaksi avustukseksi maan köyhimmille kunnille siten, että sen saanti turvataan jo siinä vaiheessa, kun talousarvioita laaditaan. Köyhät ja harvaan asutut kunnat sekä niiden väestö ovat joutuneet usein toteamaan, että valtion taloudelliset syyt ajavat oikeudenmukaisuuden ohi silloin, kun hallitus karsii ehdollisia määrärahoja.

SKDL:n eduskuntaryhmä lähtee siitä, että ensi vuonnakin tarvitaan vaikeuksiin joutuneiden kuntien avustamiseen saman suuruinen määräraha kuin kuluvanakin vuonna. Olemme tehneet asiaa koskevan aloitteen ja toivomme, ettei eduskunta käsittele tälläkään kerralla talousarvioesityksessä olevia kunnallistalouteen liittyviä kysymyksiä läpihuutojuttuna.

Valtioneuvosto on päättänyt aloittaa peruskoulu-uudistuksen toteuttamisen Lapista ja eräistä Oulun läänin kunnista. Lappi muodostaa yhtenäisen toimeenpanoalueen, jossa uuteen koulujärjestelmään siirrytään 1. 8. 1972 lukien. Valtioneuvoston tekemää ratkaisua arvostetaan Lapin väestön keskuudessa suuresti, koska se avaa tälle maakunnalle tien uuteen, sosiaalisesti oikeudenmukaiseen peruskouluun. Hallitus ilmoittaa ensi vuoden tulo- ja menoarvioesityksen perusteluissa, että eduskunnalle annetaan esitys peruskoulun osalta sovellettavista valtionapusäännöksistä, joiden mukaan valtio tulisi valtakunnallisesti ottaen vastaamaan peruskoulun järjestämisestä aiheutuvista käyttötalouden lisämenoista.

Edelleen hallitus korostaa aivan oikein sitä, että peruskoulun toimeenpanosuunnitelmia laadittaessa tullaan erityistä huomiota kiinnittämään vähävaraisten ja syrjäisten kuntien kouluolojen kehittämiseen. Tämän periaatteen eduskunta omaksui jo säätäessään lain koulujärjestelmän perusteista, mutta periaate voi toteutua vain riittävän valtionavun turvin.

Olisi ollut erittäin toivottavaa, että hallitus olisi voinut kertoa jo tässä yhteydessä enemmän suunnitelmistaan tulevan valtionapujärjestelmän sisällön suhteen. Siitä saadut ennakkotie-

dot eivät nimittäin käy täysin yksiin näiden edellä mainittujen periaatteiden kanssa. Ne ovat herättäneet erittäin suurta huolestumista pohjoisissa kunnissa aiheuttaen pahimmassa tapauksessa viivästymistä toimeenpanossa.

Peruskouluun siirtymisessä on Lapin kuntien kannalta olennaisinta se, etteivät niiden peruskoulumenot missään tapauksessa nouse nykyisestään äyriä kohti laskettuna. Tähän päästään ensinnäkin siten, että köyhimmille ja harvaanasutuimmille kunnille turvataan voimassa olevan kansakoululain sisältämä ylimääräinen valtionapu. Kansakoululaissa sitä koskeva säännös on ehdoton eikä harkinnanvarainen, jonkalaiseksi sen pelätään muuttuvan peruskoulun valtionapua koskevissa säännöksissä. Tiedetään myös, että peruskoulun valtionaputoimikunta on ehdottanut, että lisäavustuksen myöntäminen I ja II kantokykyluokkaan kuuluville kunnille jää valtioneuvoston harkintaan. Kun peruskoulun valtionaputoimikunta on ehdottanut vielä valtionapuun oikeuttavien menojen prosenttiosuuksien alentamista ja hallintomenojen jättämistä valtionavun ulkopuolelle, ei ole ihmeteltävää, jos kunnissa pelätäänkin pahinta.

Ranuan kunnassa tehty laskelma osoittaa, että kansakoululain mukainen kunnan osuus kansakoulumenoista 12.3 % eli 3.5 penniä veroäyriä kohti nousee, mikäli peruskoulun valtionaputoimikunnan ehdotukset toteutetaan, 18 %:iin, mikä puolestaan tekee veroäyriä kohti 5 penniä. On aivan selvää, että jos näin onnettomasti käy, niin Ranuan kunnassa ei voi toteutua lainsäätäjän tarkoittama peruskoulu, jos ei ole kohta koulutettaviakaan tätä suuruusluokkaa olevan kustannusten nousun jälkeen. Samaa voidaan sanoa useimmista muistakin Lapin läänin kunnista.

Ylimääräinen valtionapu, jota myönnetään maan köyhimmille ja harvaanasutuimmille syrjäseutukunnille, on muodostanut tähän mennessä peruskoulumenojen eli kansakoulumenojen rahoituksen rungon. Sen avulla on voitu kaikissa kunnissa antaa perusopetus tasapuolisesti. Ylimääräistä valtionapua koskevat ehdottomat säännökset on säilytettävä myös peruskoulua koskevassa valtionapulaissa.

On suotavaa, että hallitus saattaa, niin pian kuin se suinkin on mahdollista, peruskoulun valtionapua koskevat säännösehdotuksensa julkisuuteen. Tällä tavalla vältytään parhaiten ehkä tarpeettomistakin ja kenties peräti virheellisistäkin epäilyistä ja voidaan aloittaa tehokas peruskouluun siirtymisen valmistelu. Tällä tavalla voidaan säilyttää myös se sopu ja luottamus, joka valtion ja Lapin läänin kuntien välillä on vallinnut nimenomaan kansakoulutoimen kustannusten jaossa poikkeuksena monien muitten hallinnonalojen kustannusten jaolle ja joka luottamus on edelleen tarpeen peruskouluun siirtymisen onnistumiselle köyhissä ja harvaanasutuissa kunnissa.

Ed. Tikkanen: Herra puhemies! Jossain kaukaisessa maassa, jossa on monin verroin ankarampi laki kuin täällä meillä, oli kaksi ihmistä joutunut kuolemantuomion uhriksi, ja kun toiselta kysyttiin, mikä on teidän viimeinen tahtonne, niin hän ilmoitti haluavansa pitää juhlapuheen. Sama kysymys tehtiin toiselle rikolliselle, joka ilmoitti, että hirttäkää minut, ennen kuin tuo kaveri alkaa puhua.

Näin voi melkein sanoa tämän mammuttikeskustelunkin yhteydessä. Mutta vuoden 1972 tulo- ja menoarviota tarkastellessa on siitä löydettävissä kuitenkin kohtia, joihin on syytä siitäkin huolimatta kiinnittää huomiota, ja löytyy kohtia, joita on pidettävä erittäin myönteisenä pyrkimyksenä hallituksen toimenpiteissä.

Kiitosta ansaitsee mielestäni mm. se seikka, ettei tähän hallituksen esitykseen tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1972 sisälly veronkorotuksia lukuun ottamatta ns. ylellisyysveron jatkamista, jota en pitäisi oikeana, koska sen seurauksena on tapahtunut mm. työpaikkojen vähenemistä. Mutta peräti harvoin on selvitty niin, ettei verotukseen olisi kohdistunut jonkinlaisia korotuksia jo budjetin yhteydessä. Verotuksemme osalta olisikin päästävä systeemiin, joka poistaisi tai ainakin vähentäisi pelkoa verotuksemme jatkuvasta noususta. Esimerkiksi harkintaverotuksen poistamista eräänä kiireellisenä toimenpiteenä verolainsäädännössämme olisi harkittava.

Viime syksyn lähetekeskustelussa tuotiin voimakkaasti esille arvostelua siitä, kun Lapissa ja Pohjois-Suomessa runsaan marjasadon aikana verotettiin kansalaisia marjanpoimisestakin, joka kiistattomasti kohdistui mitä vähävaraisimpaan väestöön heidän hankkiessaan pientä lisätuloa marjojen poimimisella. Eräs lehti kirjoittii mm. tästä asiasta vuosi sitten seuraavaa: Eikö marjamiesten olisi pantava lehmänkello kaulaan, että verovalvoja heidät paremmin löytäisi metsästä voidakseen mitata saaliin. Nythän hallitus on jo tämän asian kyläkin korjannut.

Budjettiesitystä on pidettävä myönteisenä siltä osin, että hallitus on ainakin vakaasti pyrkinyt varautumaan työllisyyden hoitamiseen. Ennusteiden mukaan on kuitenkin edessä niin ankara aika työttömyyden osalta, että tästä varautumisestakin huolimatta saattaa työllisyyden hoitaminen alityöllisyysalueilla tuottaa vaikeuksia. Näiden alueiden ongelmanahan on usein työkohteiden puute. Sen vuoksi tulevaisuudessa on syytä pyrkiä varautumaan ajoissa entistä enemmän suunnittelun tehostamiseen, ettei niiden puuttuminen olisi esteenä työllisyyden hoitamiselle. Minulla on sellainen käsitys, että työvoimaministeriö tulee tekemään kaiken voitavansa työllisyyden hoitamisessa. On syytä kuitenkin toivoa, että hallitus tukee kaikkia niitä toimenpiteitä, joita työllisyyden hoitamiseksi työvoimaministeriö tulee tekemään.

Hallitus toteaa budjetin perusteluissa, että työttömyysprosentti tulisi olemaan 3.5—4 % ja keskimääräinen työttömyysprosentti arvioidaan 2.5 %:ksi. Kun tämä työttömyysprosentti ei voi olla koko maassa tasainen, vaan Pohjois-Suomessa ja kehitysalueilla se yleensä on ollut 8—10 %, jopa enemmänkin, on syytä erityisesti kiinnittää huomiota näiden alueiden työllisyyden hoitamiseen.

Hallitus pitää esityksessään edelleen eräänä keinona työttömyyskorvauslinjaa ja lisää korvauspäivien määrää työttömille. Sekin toimenpide on tässä vaiheessa välttämättömyys ja näinhän on tehtävä. Tulevaisuudessa toivoisin kuitenkin kehityksen johtavan siihen, että ensisijaisena olisi työ ja sitä riittävästi kaikille työkykyisille ja että siitä saatava korvaus takaisi toimeentulon.

Kehitysaluepoliittisia seikkoja tarkasteltaessa kiinnittyy edelleen huomio myönteisenä hallituksen esittämiin toimenpiteisiin. Kehitysalueellisiin kysymyksiin on kuitenkin kiinnitettävä jatkuvaa huomiota ja tehostettava kaikkia toimia niissä ajan mukaan niin, että kaikki työllisyyden parantamiseen vaikuttavat mahdollisuudet otetaan huomioon.

Kuluvan vuoden aikana saatiin vihdoin aikaan kehitysaluerahasto. Sen aikaansaaminen oli huomion arvoinen ratkaisu. Vaikka sen vaikutus ei vielä ole erikoisesti näkyvissä, on kuitenkin todettava tässäkin asiassa hallituksen myönteinen pyrkimys kehitysalueiden tulevaisuutta ajatellen. Kun toivottavasti tulevienkin varainhoitovuosien aikana lisätään kehitysaluerahaston lainoitus- ym. mahdollisuuksia, on luonnollisesti odotettavissa myös sitä tietä mahdollisuus uusien työpaikkojen luomiseen. On myöskin toivottavaa, että pyrkimys täystyöllisyyden turvaamiseen edelleen pidetään ohjeena. Siksi toivomuksena on syytä lausua, että hallitus edelleen lisää voimakkaasti rahaston lainoitusmahdollisuuksia. Ilman tarvittavaa pääomaa eivät kehitysaluelait sinänsä tuo riittäviä edellytyksiä näiden alueiden myönteiselle kehitykselle. Kehitysaluerahaston edelleen kehittäminen ja sen mahdollisuuksien lisääminen on siis välttämätöntä. Sen toiminnan tulee olla muuttuvien olosuhteiden mukaista. Sen vuoksi on tarpeellista kehitystä ja tarkoituksenmukaisuutta silmällä pitäen puuttua tässäkin yhteydessä eräisiin kehitysaluerahaston kysymyksiin.

Kehitysaluerahaston lainoitukseen vaikuttavat ohjeet ja määräykset eräine rajoituksineen eivät mielestäni ole kaikilta osin parhaat mahdolliset. Näiden ohjeiden vuoksi jää huomattava osa pääoman tarvitsijoista rahaston tuen ulkopuolelle. Kehitysaluerahaston hallintoneuvoston tulisi kiireellisesti ryhtyä toimenpiteisiin niiden epäkohtien korjaamiseksi. Rahaston tärkeimpänä tehtävänä on luonnollisesti teollisen tuotannon ja työpaikkoja lisäävän yritystoiminnan lisääminen. Se ei kuitenkaan saisi olla lainoitusta ajatellen liian tarkkaan rajattua. Tuntuu vaikealta ymmärtää sitä, etteivät mm. palveluelinkeinot ole ainakaan vielä saaneet riittävää huomiota osakseen luottojen myöntämisessä. Miksi sitten palveluelinkeinojen eri alat on rajattu joillakin säännöksillä kehitysaluerahaston lainoituksen ulkopuolelle? Sellaiset ohjeet ja määräykset olisi poistettava. Esim. palveluelinkeinojen alalla on suuri määrä yrityksiä, joiden välttämättömyyttä ei voida kiistää. Toisaalta työpaikkojen lisääntyminen palveluelinkeinojen piirissä on ollut huomattavassa kasvussa ja niiden lisääntyminen on vuosittain jatkuvasti ylittänyt ennusteet. Ei voitane enää ajatella, että esim. liikenneala kaikkine palvelumuotoineen jätettäisiin kehitysaluerahaston toiminnan ulkopuolelle, kuten nyt on asian laita. Mm. sen alan palvelukset kohdistuvat tasapuolisesti kaikkiin kansalaisiin ja koko yhteiskuntaan.

Teollisen toiminnan kehittäminen ja tuotannon tehostaminen sekä pysyvien työpaikkojen luominen kuuluvat kiistattomasti kehitysaluepoliittisiin pyrkimyksiin. Hallituksen toimenpiteet kehitysaluepolitiikan hoitamisessa ovat jo tuoneet esiin myönteisiä kokemuksia, joiden merkitys tulee toivottavasti edelleen kasva-

maan. Tässä kehitysaluerahaston osuus on myöskin huomion arvoinen.

Pula tarvittavista investointipääomista kehitysalueilla estää myös palveluelinkeinojen tarpeellisen kehityksen ja työpaikkojen luomisen. Sen vuoksi palveluelinkeinot olisi saatettava perusteltujen ja tarkoituksenmukaisten toimenpiteiden osalta kehitysaluerahaston lainoituksen piiriin. Ensisijaisesti olisi välttämätöntä ottaa mukaan esim. seuraavat kohteet palveluelinkeinojen sektorilta: liikennealan investointien lainoittaminen, metsätyökoneiden hankintaan liittyvät investoinnit ainakin kotimaisen teollisuuden tuotteiden osalta. Edelleen kehitysaluerahaston hallintoneuvoston olisi kiinnitettävä huomiota ja ryhdyttävä toimenpiteisiin markkinoinnin edistämiseksi, koulutustoiminnan tehostamiseksi yritystoiminnassa sekä konsulttitoiminnan auttamiseksi. Kehitysaluerahastolla ei luonnollisesti ole edellytyksiä kaikkien lainahakemusten saattamiseen myönteiseen päätökseen, mutta se seikka ei mielestäni saisi merkitä sitä, että asettamalla erityisiä rajoja joudutaan luopumaan tarkoituksenmukaisista ja perustelluista investoinneista ja sitä tietä niidenkin osuudesta pysyvien työpaikkojen luomisessa.

Tulo- ja menoarvioehdotuksen sisältöä tarkasteltaessa olen todennut, että Ohtaojan kalanviljelylaitoksen valmistumiseen Taivalkosken kunnassa ei maatalousministeriön hallinnonalan 30 pääluokassa ole otettu määrärahaa. Tuntuu merkilliseltä se, että mainitun laitoksen rakentaminen ikään kuin unohtuu. Ne investoinnit, jotka aikaisemmin on Ohtaojan laitoksen tähänastiseen rakentamiseen sijoitettu, ovat sikäli merkittäviä, ettei laitoksen rakentamisen keskeyttäminen ole tarkoituksenmukainen toimenpide. Sen vuoksi toivoisin, ettei tätä asiaa unohdettaisi, vaan Ohtaojan rakentamista jatkettaisiin valmistumiseen saakka keskeytyksittä. Sitä edellyttää Koillismaan vesien kalatalouden hoito, sitä edellyttävät myös työllisyysnäkökohdat sekä se, ettei tämä laitos voi nykyisellään toimia toivotulla tavalla taikka tekohengityksen varassa niin, että niiden kalavesien kalakanta säilyisi mahdollisimman runsaana, sillä onhan tässä yhteydessä todettava, että mm. Helsingin herrat siellä mielellään käyvät kyllä kalastelemassa. Näillä alueilla on usein puute työllisyyskohteista, suunnitelmat puuttuvat jne. Ohtaoja on niin suunnitelmien kuin tarkoituksenmukaisuudenkin kannalta valmis työllisyyskohde.

Kehitysalueiden koulupolitiikkaa ei peruskouluun siirtymisen osalta ole valtioneuvoston taholla oikein ratkaistu. Peruskouluun siirtyminen sovittiin aloitettavaksi maan syrjäisiltä ja harvaan asutuilta seuduilta. Tämän perusteella ja uskoen myös näin tapahtuvan ovatkin mm. Kainuun kaikki kunnat ryhtyneet tehokkaisiin toimenpiteisiin valmistaakseen olosuhteet ja suunnitelmat sellaisiksi, että peruskouluun siirtymiselle ei olisi esteenä keskeneräiset järjestelyt. Oletettiin vahvasti asian niin olevan, että Kainuu kokonaisuudessaan siirretään vuoden 1972 aikana peruskouluun. Kaikki kunnat ovat nyt sitten tehneet asiasta yksimielisen päätöksensä. Valtioneuvoston päätös kuluvan vuoden alkupuolelta merkitsee mm. Kainuun jääntiä pois tässä vaiheessa odotuksista ja valmistautumisista huolimatta. Tämä tuottaa suurta haittaa suunnitellulle koulu-uudistuksen toteuttamiselle koko maakunnassa. Kaikki Kainuun yksitoista kuntaa haluavat yksimielisesti siirtyä peruskouluun syksyllä 1972. Tämän toteutumiseksi toivoisin hallituksen ja eduskunnan tekevän kaiken voitavansa. Tämä maakunta tarvitsee konkreettisia toimenpiteitä valtakunnallisessa kehitystyössä. Alueellisten tasoerojen korjaamisessa myös koulutoimen osalla, opiskelumahdollisuuksien lisäämiseksi olisi peruskouluuudistuksen nopea toteuttaminen saatava aikaan, sillä sen kustannukset tämän maakunnan osalta ovat vain noin 3 % arvioiduista kokonaiskustannuksista. Koulutoimenkin osalta jälkeenjääneinä ovat näiden alueiden mahdollisuudet oikeudenmukaista saattaa muiden kanssa tasaveroisiksi.

Ed. Tähkämaa: Herra puhemies! Käsiteltävänä oleva tulo- ja menoarvio ei ole yllätyksellinen, sanoisin sen olevan melko tavallisen, kuitenkin sillä poikkeuksella, että usean pääluokan kohdalla on aihetta iloon. Tästä johtuen ryhmäpuheenvuorojen asiasisältöä analysoidessa ei sieltä löydykään suurempia syytöksiä itse budjetin perusrakennetta kohtaan. Näin ollen on odotettavissa, että tulo- ja menoarvion johdosta poliittinen ilmapiiri ei pahasti kuumene eikä sotkeennu. Tilanne ei kuitenkaan ole näin rauhallinen tällä kertaa politiikan tantereella yleensä. Tulopoliittiset neuvottelut on aloitettu ja etupiirit ovat latautuneet kovilla vaatimuksilla ja poliittista kiihotustyötä tehdään enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Sisäpoliittinen tilanne on jännittynyt.

Poliittiselta sisällöltään hallituksen enemmistön keskustassa olevien puolueiden ryhmäpuheenvuoroista kävi ilmi rakentavaan yhteistyöhön pyrkivä linja. Sosialidemokraattisen ryhmäpuheenvuoron käyttäjän, ed. Nevalaisen, puhe oli mielestäni poliittisesti merkittävä. Puheen siinä osassa, joka kosketteli maataloutta, ilmeni tyytymättömyys valtiovallan harjoittamaa maatalouspolitiikkaa kohtaan, joka sinänsä ei ollut mitään uutta eikä näin ollen myöskään yllätys. Yllätys oli se tapa, jolla se esitettiin. Käsitykseni mukaan se oli täysin asiatonta. Kun tämä esitettiin suurimman hallituspuolueen ryhmäpuheenvuorossa, niin ei voida olettaa, että se olisi vain sutkaus tai huuleksi tarkoitettu. Siihen sisältyi ryhmän kannanotto ja se oli siksi poliittisesti merkittävä. Siksi tämä on saanut keskustapuolueen ryhmän taholta ansaitun huomion osakseen. Emme aio antautua kuitenkaan saman tasoiseen väittelyyn tässä asiassa, sillä se ei ketään hyödyttäisi.

Maatalouskysymykset ovat yhteiskunnallisesti erittäin tärkeitä. Kysymyksessähän on suurimman väestöryhmän toimeentulo. Näitä kysymyksiä on käsitelty erittäin propagandistisesti ja usein tasoltaan ala-arvoisesti. Tämä on masentanut maatalousväestön mielet, joka on kuitenkin ahkeraa ja tunnollista väkeä. Eivät he ole ansainneet tällaista kohtelua. Maatalouskysymysten hoitamisessa on ollut erimielisyyksiä ja tulee varmasti olemaan. Mutta olisi kaikkien edun mukaista eikä tietystikään vähiten maatalousväestön, jos pyrittäisiin asialliseen keskusteluun. Näin onkin tapahtunut nyt keskustapuolueiden kesken, ja olisi toivonut, että suurimmalla hallituspuolueella olisi ollut tähän myös malttia. Ed. Nevalaisen puheenvuoro ei tee mitään muuta kuin kiihottaa työväkeä ja viljelijöitä vastakkain ja vihaan sekä jo yksistään tästä syystä tekee sosialidemokraattien ja keskustapuolueen hallitusyhteistyön vaikeaksi. Enpä usko, että se parantaa mielialoja sosialidemokraattisen puolueen sisälläkään.

Hämmästyttävää on se, että väite maatalouden kitaan vankkureilla ajetusta kullasta esitetään kohta sen jälkeen kun valtioneuvoston asettama puolueeton työryhmä on esittänyt selvityksessään aivan päinvastaista maatalouden tilasta. Mikä on sitten totuus maatalouden saamasta tuesta? Maatalouden hintatukinimikkeen alla tulo- ja menoarviossa on menoja 896 milj. mk. Tästä maatalouden saama välitön tuki on vain viljelmäkoon mukaan maksettava hintapoliittinen tuki, 119 milj. mk, ja alueittainen hintapoliittinen tuki 54 milj. mk, siis yhteensä 170 milj. mk. Koko Suomen kansalle yhteisesti on 300 milj. mk subventiota voin kuluttajahinnan laskemiseksi — siis meillekin, ed. Nevalainen mukaan luettuna!

Sille osalle maataloustuotannosta, joka jää yli kotimaan kulutuksen markkinointiin ulkomaille, on varattu tulo- ja menoarviossa varoja 372 milj. mk, joka on kylläkin liian alhainen määrä. Suoranaisesti ei tästä tule viljelijän käteen penniäkään. Maanviljelijät saavat tuotteistaan saman hinnan kuin tuottajahintataso on yleensä Euroopassa. Suomen maatalous on kilpailukykyinen verrattuna useaan muuhun Euroopan maahan. Vientipalkkiot johtuvat siitä, että maataloustuotteiden maailmanmarkkinahinnat eivät ole tuotantokustannushintoja. Jos ylijäämien vienti lopetetaan, niin tämä aiheuttaisi jossain muualla painetta valtiontaloutta kohtaan ja näkyisi toisella tavalla menopuolella tulo- ja menoarviossa, sillä taloudellisessa mielessä nyky-yhteiskunta on hyvin monimutkainen: Tulonsiirtoja tapahtuu kaikille yhteiskuntaryhmille mutta hyvin erilaisissa muodoissa, niin että niiden tarkka mittaaminen on erittäin vaikea tehtävä. Esimerkiksi vuonna 1969 valtion työllisyysmäärärahat olivat 1 469 milj. mk ja kuntien vastaavasti 1 177 milj. mk, kun samanaikaisesti maatalouden saama hintapoliittinen tuki oli noin 500 milj. mk ja sen työllistävä vaikutus oli kuitenkin suurempi. Nämä ovat saman tyyppisiä määrärahoja, enkä halua väittää, että työllisyysmäärärahat olisivat jonkin väestöryhmän saamia tukipalkkioita. Maataloustuotteissa omavaraisuusasteen ylittäminen johtuu maatalouden tuotantokyvyn parantumisesta, väestön voimakkaasta maastamuutosta ja elintarvikkeiden tuonnista. Olisi toivonut näkevänsä tässäkin tulo- ja menoarviossa enemmän sellaisia määrärahoja, jotka lisäisivät kotimaista tuotantoa ja vähentäisivät vastaavasti tuontia.

Sosialidemokraatit ovat esittäneet vaatimuksen, että on nopeasti maataloustuotanto supistettava kotimaan kulutusta vastaavalle tasolle. Tähän ovat käsittääkseni kai kaikki puolueet yhtyneet keskustapuoluetta lukuun ottamatta. Ratkaisuksi ja vaatimukseksi on viimeksi esitetty, että on nopeasti otettava peltoa pois viljelystä 600 000 ha. Jos tämä toteutetaan, Pentti Viidan kirjassaan "1970-luvun maatalouspolitiikka Suomessa" esittämien ajatuksien mukaan se tietäisi pienten tilojen autioitumista. Tällaisten tilojen keskipeltoala olisi ehkä noin 6 ha,

joten tämä vaatimus koskisi 100 000 perheen toimeentulon lopettamista. Tietysti yhteiskunnan olisi ostettava nämä pellot, metsitettävä ne ja annettava heille riittävä eläke. Tätä yhteiskunnan velvollisuutta ei kai kukaan kuitenkaan rohkene kieltää. Tämä olisi niin suuri reformi ja niin paljon valtion varoja vaativa, että huomattavasti edullisempi jo yksistään valtion talouden kannalta on nykyinen systeemi. On myös todettava, että siitä tuotannosta, joka menee vientiin, on myös jotain tuloa valtiontalouden kannalta, kuten veroja ja ostovoimaa lisäävästi talouselämässä, varmasti myös maksutaseen kannalta.

Maa- ja metsätalousministeriön asettama työryhmä on selvityksessään todennut, että maatalousväestön ansiotaso on jäänyt huomattavasti jälkeen muitten väestöryhmien tulokehityksestä. Tämä oli yllätys monelle. Mutta maatalousväestölle se ei sitä ollut, eikä liioin keskustapuolueen eduskuntaryhmälle, joka tässä asiassa kiinnitti hallituksen huomiota kirjallisesti jo 4 päivänä maaliskuuta tänä vuonna. Maatalouden vaikeata tilaa kuvaa sekin, että maatalouden velat rahalaitoksille ovat lisääntyneet viimeisten kymmenen vuoden aikana 2.6-kertaisiksi. Kun maataloustulo on pääosiltaan työtuloa, niin siitä voidaan vain osa käyttää korkoihin ja kuoletuksiin. Ja näin ollen velkojen korosta muodostuu erittäin keskeinen tuotannon kannattavuuteen vaikuttava kustannustekijä. Tästä syystä keskustapuolueen eduskuntaryhmä vaatii, että Suomen Pankin johtokunta pikaisesti esittää lainakoron alentamista entiselle tasolleen.

Maatalouden vakaannuttamisesta annetussa laissa säädettyyn tasavertaisen tulokehityksen periaatteeseen nojautuen, mikä myös sisältyy hallitussopimukseen, ovat molemmat maataloustuottajain keskusliitot esittäneet valtioneuvostolle, että on viipymättä aloitettava neuvottelut allekijoittaneiden keskusjärjestöjen ja valtiovallan välillä niistä lainsäädännöllisistä ja muista toimenpiteistä, joilla maataloudesta saatu tulo suhteessa muiden vastaavien väestöryhmien tuloon voidaan palauttaa samaksi kuin se oli vuonna 1969. Keskustapuolueen eduskuntaryhmä yhtyy tähän vaatimukseen ja tulee tekemään kaikkensa, jotta neuvottelut johtavat toimenpiteisiin positiivisen lopputuloksen saavuttamiseksi. Maatilatalouden harjoittamiselle kuin koko kansantaloudelle on tärkeätä vakaa yleinen talouselämän kehitys, jossa taloudellinen kasvu muodostuu mahdollisimman suureksi. Samaan aikaan on turvattava kansainvälinen kilpailukykymme, vakaa rahanarvo ja korkea työllisyys. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää pitkäjännitteistä ja vakaata hallituspolitiikkaa sekä rakentavaan yhteistoimintaan pyrkivää tahtoa hallituspuolueiden kesken.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän kannanotto ryhmäpuheenvuorossa ei ollut osoitus tällaisesta tahdosta, mikä on näin valittaen todettava. Jos sosialidemokraattisen puolueen teot hallituksessa tulevat olemaan maatalouden tulevissa tärkeissä ratkaisuissa sellaiset kuin kannanotot ryhmäpuheenvuorossa enteilivät, niin tulee keskustapuolueen olo hallituksessa mahdottomaksi.

Ed. Tuominen: Herra puhemies! On jälleen valittaen todettava, että budjettiesityksessä on korotettu puolustuslaitoksen sotilasmenoja 19 %:lla. Samaan aikaan eräiden suurten sosiaalisten epäkohtien poistamiseen ei ole riittänyt varoja. Puolustuslaitoksen kokonaismenot nousevat jo noin 749 milj. markkaan. Tästä jättiläissummasta noin 150 milj. mk aiotaan käyttää sotakaluston, huonosti ilmassa pysyvien Draken-hävittäjien, rynnäkkökiväärien ja muun aseistuksen hankintaan (Ed. Linkola: Ei ole varaa parempaan!). Paitsi sitä, että tällainen asehankintamenojen lisäys riistää varoja tähdellisemmiltä sosiaalisilta tarpeilta tilanteessa, jossa työttömyys ja puute koettelee ankarasti lukuisia Suomen koteja, on sotilasmenojen näin suuri lisäys huonosti perusteltu Suomen ulkopoliittisen linjan kannalta.

Tasavallan presidentti totesi äskeisessä merkittävässä puheessaan molempien Saksan valtioiden tunnustamisesta, että Euroopassa on päässyt vihdoinkin alulle myönteinen kehitys kohti jännityksen lievenemistä ja yhteistyön lisääntymistä. Ulkoinen tilanne ei siis edellytä suurin uhrauksin tapahtuvaa lisäystä sotilasmenoihin. Suomen virallisessa ulkopolitiikassa on linjana rauhan lujittaminen ja ystävällisen yhteistoiminnan kehittäminen kaikkien maiden, ennen kaikkea naapurimaiden, kanssa. Suomi on tukenut erilaisia kansainvälisiä aloitteita rauhan ja aseidenriisunnan aikaansaamiseksi ja on myös itse tullut tunnetuksi eräistä rauhanaloitteistaan, ennen kaikkea Euroopan turvallisuuskokouksen edistämisestä ja presidentti Kekkosen ydinaseetonta Pohjolaa koskevasta esityksestä. Helsinki on ollut Salt-neuvottelujen pitopaikkana. On nähtävissä, että nimenomaan aseriisuntakysymyksestä tulee lähiaikoina eräs eni-

ten keskusteltuja kansainvälisiä kysymyksiä, joka herättää laajaa mielenkiintoa kaikkialla maapallolla. Myös Suomen hallitus joutuu ottamaan siihen jälleen kantaa ainakin kohdakkoin alkavassa YK:n yleiskokouksessa. Neuvostoliitto on tehnyt YK:n pääsihteerille esityksen, että YK:n yleiskokouksen päiväjärjestykseen otettaisiin tärkeänä ja kiireellisenä asiana kysymys yleismaailmallisesta aseidenriisuntakonferenssista. Tätä koskevan esityksen teki pääsihteeri Leonid Breshnev huhtikuussa NKP:n 24. puoluekokouksessa. Jo aikaisemmin Neuvostoliitto ehdotti viiden ydinasesuurvallan konferenssia ydinasevaaran torjunnasta ja ydinaseiden riisunnasta. Yleimaailmallinen aseidenriisuntakonferenssi, joka käsittelisi aseriisuntakysymyksiä koko laajuudessaan, tulisi Neuvostoliiton esityksen mukaan olla avoin maailman kaikille maille. Aseriisunta on niin suuri ja arvokas päämäärä, että Suomen täytyisi toimia sen hyväksi nykyistä huomattavasti aktiivisemmin. Tämä päämäärä ei ole enää pelkkä utopia, koska tuhoaseiden täydellisyys pakottaa kansainväliseen yhteistoimintaan ihmiselämän edellytysten suojelemiseksi tällä maapallollamme yleensä. Kilpavarustelu, johon tuhlataan nykyisin 215 mrd. dollaria vuodessa, on onnettomuus kaikille kansoille. Kylmään sotaan liittyvän varustelujen noidankehän purkaminen avaisi valtavia mahdollisuuksia kansainväliselle rauhanomaiselle yhteistoiminnalle suurten rakennusprojektien toteuttamiseksi, todellisten vitsausten, kuten syövän ja sydäntautien, parannuskeinojen löytämiseksi, nälän ja puutteen poistamiseksi maapallolta keskittämällä yhteen kansainväliset voimavarat.

Vaikka aseidenriisunta on tavattoman laaja ja vaikea, on kuitenkin viime vuosina saavutettu joitakin merkittäviä osaratkaisuja. Muutama vuosi sitten Moskovassa solmittiin sopimus ydinasekokeiden kiellosta ilmakehässä, avaruudessa ja veden alla. On solmittu sopimus ydinaseiden levittämisen kieltämisestä, sopimus avaruuden rauhanomaisesta käytöstä, sopimus kiellosta sijoittaa ydinaseita ja muita joukkotuhoaseita merien ja valtamerien pohjaan. On perustettu Moskovan ja Washingtonin välinen kuuma linja ja keskustelun alaisena on toimenpiteet ydinsodan vahingossa syttymisen estämiseksi. Nämä osasopimukset ja käynnissä olevat neuvottelut ja tehdyt esitykset osoittavat vastuunalaisten valtiomiesten sekä laajan yleisen mielipiteen kaikissa maissa olevan syvästi huolestuneita ihmiskunnan elämää uhkaavasta vaarasta, mikäli kilpavarustelu ja jännitys jatkuvat. Tämä vaara ja sen torjuminen koskee kaikkia maita.

Vaikka Suomi on pieni maa, on se jo tähän mennessä osoittanut, että sen aloitteellisuudella on ollut merkitystä kansainvälisen rauhan turvaamista koskevissa asioissa. Nimenomaan ajatellen nykyisiä joukkotuhoaseita ja niiden massavaikutuksia on selvää, että minkäänlaiset ponnistelut aseistuksen lisäämiseksi eivät riitä takaamaan Suomen turvallisuutta. Ne ovat maamme voimavarojen tuhlaamista. Enemmän voimia ja aktiivisuutta on keskitettävä rauhanpolitiikkaan ja toimintaan kansainvälisten aseriisuntatoimenpiteiden aikaansaamiseksi.

Aseidenriisunta edellyttää valtioden välisen yhteistoiminnan ja hyvien suhteiden kehittämistä. Tässä mielessä on merkittävä edistys rauhanpolitiikan kannalta yleensäkin, että hallitus on vihdoinkin ilmoittanut valmiutensa solmia diplomaattiset suhteet kummankin Saksan valtion kanssa. Ei voi kuitenkaan pitää onnistuneena esityksen muotoilua niin, että molempien Saksojen kanssa somittavien sopimusten ehtona on, että ne tulevat voimaan samanaikaisesti. On tunnettua, että Saksan Liittotasavalta on pyrkinyt kaikin tavoin estämään Saksan Demokraattisen Tasavallan kansainvälis-oikeudellista tunnustamista. Tämä pyrkimys jarruttaa tilanteen normalisoitumista ja rauhanomaisen rinnakkaiselon vahvistumista Keski-Euroopassa. Ei ole Suomen kansallisten etujen mukaista eikä myöskään puolueettomuuden ja riippumattomuuden mukaista sitoa Suomen päätäntävaltaa näin tärkeässä rauhanpoliittisessa kysymyksessä Saksan Liittotasavallan politiikkaan. On toivottavaa, että hallitus tällä kohden mahdollisimman pian selventäisi kannanottoaan ja saattaisi voimaan diplomaattiset suhteet välittömästi sen jälkeen, kun neuvotteluissa on päästy sopimukseen, riippumatta siitä kummasta Saksan valtiosta on kysymys.

Sotakorvauskysymyksen yhdistämistä molempien Saksan valtioiden tunnustamiskysymykseen ei voi myöskään pitää oikeana. Onhan tunnettua, että Saksan Demokraattinen Tasavalta perustettiin fasismin vastaisten voimien yhteistyöllä, niiden voimien jotka vastustivat Hitleriä ja asettivat DDR:n perustaksi saksalaisen militarismin ja natsismin kaikkien jäännösten poistamisen ja Saksan kansan elämän rakentamisen demokraattiselle ja rauhaa rakastavalle perustalle. Näin ollen on väärin asettaa

Saksan Demokraattista Tasavaltaa vastuuseen Hitler-Saksan rikoksista.

On tosin todettava, että Saksan Liittotasavallan politiikka on ollut toisenlaista. Siellä ei ole lähdetty fasististen voimien poisjuurruttamisesta, vaan vaikutusvaltaiset voimat tukevat siellä uusnatsilaisia piirejä ja revanshihenkisiä aluevaatimuksia Hitlerin valtakunnan rajojen palauttamisesta. Tässä suhteessa Saksan Demokraattisen Tasavallan ja Saksan Liittotasavallan politiikka on jyrkästi erilainen eikä pitäisi olla epäselvää, kumman laatuista politiikkaa Suomen tulee tukea silloin, kun päämääränä on rauhan ja valtioiden välisen ystävällisen yhteistoiminnan edistäminen. Liittokansleri Brandt pani alulle myönteisen käänteen solmimillaan sopimuksilla Neuvostoliiton ja Puolan kanssa. Mutta myönteisen suunnan vahvistuminen käytännössä on mahdollista vain tunnustamalla kansainvälis-oikeudellisesti Saksan Demokraattinen Tasavalta. Siksi on tärkeätä, että Suomen hyvä aloite ei jää puolitiehen.

Ulkoministeriön poliittisen osaston päällikkö Risto Hyvärinen on antanut ymmärtää, että meneillään on yleensäkin tarkistus Suomen suhteissa kahtiajaettuihin valtioihin ja että Suomi on valmis varsin pitkälle meneviin suhteiden järjestelyihin molempien Korean ja Vietnamin valtioiden kanssa. Edellytyksenä on, että järjestelyt ovat molempien kyseessä olevien valtioiden hyväksymiä, korosti ministeri Hyvärinen lehdille antamassaan lausunnossa. Korean Kansandemokraattisella Tasavallalla on kauppaedustustosuhteet Suomen kanssa. Suomen virallinen kauppavaltuuskunta on matkustanut Pjongjangiin ja täällä on käynyt pohjoiskorealainen kauppavaltuuskunta. Nopeasti teollistunut ja voimakasta taloudellista nousua elävä Korean Kansandemokraattinen Tasavalta onkin Suomelle tärkeä kauppatuttava. Sitä paitsi tämä tasavalta on yhä merkittävämpi tekijä Aasian politiikassa. Se on merkittävä erityisesti ajatellen rauhanpolitiikkaa. Korean Kansandemokraattisessa Tasavallassa ei ole ulkolaisia sotilastukikohtia, se on sisäpolitiikassaan lyhyessä ajassa nostanut väestön elintasoa ja kehittänyt koko kansan koulutusta ja sosiaaliturvaa huomattavasti pitemmälle kuin mihin olemme pystyneet Suomessa. Ulkopolitiikassa se pyrkii Korean rauhanomaiseen yhdistämiseen demokraattisten periaatteiden pohjalta sekä Pohjois- että Etelä-Korean kansan vapaasti ilmaistun tahdon mukaisesti riippumattoman ja itsenäisen Korean toteuttamiseksi. Korean Kansandemokraattinen Tasavalta on näin ollen merkittävä rauhan tekijä Aasiassa, jossa ulkovaltojen, erityisesti Yhdysvaltain, aseellinen puuttuminen on ollut jatkuvien ja mitä tuhoisimpien selkkausten ja sotien aiheuttaja.

Suomen rauhanpolitiikan mukaisesti on kaikin tavoin edistettävä hyvien suhteiden rakentamista Suomen ja Korean Kansandemokraattisen Tasavallan välillä. Kuitenkaan ei ole oikein eikä realistista samaistaa suhteita Korean Kansandemokraattiseen Tasavaltaan ja Etelä-Koreaan, joka jälkimmäinen on eräs Aasian rauhaa ja sen kansojen riippumattomuutta vakavasti uhkaava selkkauspesäke. Koko Etelä-Korea on itse asiassa Yhdysvaltain suuri sotilastukikohta, eikä sen riippumattomuudesta voi vakavasti puhua. Kuten Saigonin nukkehallitus Vietnamissa, niin Etelä-Koreankin hallitus harjoittaa terroria omaa kansaansa vastaan ulkomaisten asevoimien avulla. Maassa loukataan alkeellisimpiakin ihmisoikeuksia, lehdistön vapautta, kokoontumis- ja järjestäytymisvapautta. Etelä-Koreasta käsin suoritetaan jatkuvasti aseellisia hyökkäyksiä Korean Kansandemokraattisen Tasavallan aluetta vastaan. Parinkymmenen vuoden ajan Etelä-Korea on torjunut kaikki Korean Kansandemokraattisen Tasavallan hallituksen esitykset Korean rauhanomaisesta yhdistämisestä demokraattisten periaatteiden ja Korean kansan itsemääräämisoikeuden kunnioittamisen pohjalta. Näissä oloissa suhteiden kehittämisen Etelä-Koreaan ei voi katsoa olevan sopusoinnussa maamme harjoittaman rauhanpolitiikan kanssa.

Sama koskee mitä suurimmassa määrin Vietnamia. On toivottavaa, että Suomi tunnustaa Vietnamin Demokraattisen Tasavallan, niin kuin mm. Ruotsi on tehnyt, ja lisää humanitääristä apua rikollisen hyökkäyksen uhriksi joutuneelle ja suunnattomasti kärsineelle Vietnamin kansalle. Mutta jos kuvitellaan puolueettomuudeksi sitä, että samanaikaisesti solmitaan suhteet Saigonin junttaan, joka vaivoin pysyy pystyssä Yhdysvaltain valtavan sotilaallisen ja taloudellisen tuen avulla, olisi se mitä suurin erehdys ja saattaisi Suomen politiikan epäilyksenalaiseksi ei vain Saigonin juntan terrorista suunnattomasti kärsineen Vietnamin kansan silmissä, vaan myös yleensä edistyksellisen, rauhaarakastavan ihmiskunnan silmissä. Koko maailma on ivallisesti seurannut surkeaa vaalifarssia, jota Yhdysvaltain aseiden suojassa järjestellään Saigonissa Nguyen Van Thieun diktaruurin jatkamiseksi. Vietnamin sodan kulku,

Yhdysvaltain hyökkäyksen kärsimä musertava poliittinen, sotilaallinen ja moraalinen tappio paljastavat jokaiselle ajattelevalle ihmiselle, että Etelä-Vietnamin kansan kannatus on Etelä-Vietnamin väliaikaisella vallankumoushallituksella, jonka saamaa luottamusta eivät mitkään amerikkalaisten ja thieulaisten palkkasotureitten terroriteot ole pystyneet horjuttamaan. Johdonmukaista rauhanpolitiikkaa Suomen puolelta on antaa tukea Vietnamin Demokraattisen Tasavallan ja Etelä-Vietnamin vallankumoushallituksen seitsemän kohdan rauhanohjelmalle. Sen sisältö vastaa kansainvälisen oikeuden ja YK:n ihmisoikeuksien julistuksen perusperiaatteita ja viitoittaa oikeudenmukaisen ja demokraattisen ratkaisun pysyvän rauhan aikaansaamiseksi Vietnamissa, mikä on mahdollista vain kunnioittamalla Vietnamin kansan itsemääräämisoikeutta.

Ulkopolitiikassa on nähtävä paitsi nykyiset mahtitekijät myös ne todelliset voimavirtaukset, jotka muuttavat jatkuvasti maapallon kasvoja. Tasavallan presidentti puhui Euroopassa tapahtuneesta rakenteellisesta muutoksesta, erään historiallisen aikakauden vaihtumisesta Euroopassa ja koko maailman politiikassa. Tapahtuneet muutokset ovat seurausta sosialististen maiden voiman ja vaikutuksen kasvusta. Kuka rehellinen ihminen, olkoonpa vaikka sosialismin vastustaja, voisi kieltää, että rauhan ja turvallisuuden vahvistuminen Euroopassa on tapahtunut rinnan sosialististen maiden voimistumisen kanssa. Tietysti tämän kehityksen hyväksi ovat vaikuttaneet myös kapitalistisen maiden rauhanvoimien aktiivinen toiminta, rauhaa tahtovien kansanjoukkojen, yleisen mielipiteen ja rauhan välttämättömyyden ymmärtävien poliittisten johtajien toimenpiteet. Mutta ilman sitä voimapanosta, minkä sosialistiset maat ovat antaneet rauhan ja turvallisuuden puolesta kansainvälisessä politiikassa, olisi ihmiskunta todennäköisesti jo ajautunut kolmanteen maailmansotaan. Ajattelen erityisesti Neuvostoliiton toimenpiteitä Euroopan turvallisuuden puolesta, Lähi-Idän vaarallisen selkkauksen rauhanomaisen ratkaisun puolesta, kansojen riippumattomuuden toteuttamisen, ydinaseiden vaaran torjumisen ja aseriisumisen puolesta. Kuka vakavissaan ei uskoisi, että ilman DDR:n ja muiden sosialististen maiden rauhanponnisteluja rauhanomainen rinnakkaiselo olisi päässyt vahvistumaan Keski-Euroopassa, joka koko sodan jälkeisen kauden on ollut kiihkeä kylmän sodan näyttämö. Rakenteelliset muutokset Euroopassa ovat tosiasia, myönteinen kehitys on vahvistunut, mutta on nähtävä, että rakenteellisia muutoksia tapahtuu myös muilla mantereilla. Näiden muutosten ratkaisevana voimana ovat olleet kansalliset vapautusliikkeet, jotka taistelevat kansansa vapauttamiseksi vuosisataisesta kolonialismin ja imperialismin sorrosta. Suomi on virallisessa ulkopolitiikassaan usein kovin lyhytnäköisesti asettunut tukemaan imperialismin ja kolonialistisen sorron voimia, joiden aika alkaa olla ohi. Tässä suhteessa tarvitaan ulkopolitiikan tarkistusta. Asiallinen suhtautuminen maailmassa tapahtuviin muutoksiin, sosialistisiin maihin ja kansallisiin vapautusliikkeisiin siirtomaissa ja vasta vapautuneissa maissa, ei välttämättä ole edes sosialistista politiikkaa, vaan yksinkertaisesti realistista politiikkaa, mutta kieltämättä sosialistinen politiikka on kaukonäköisintä, koska se perustuu muutosten historiallisen taustan ymmärtämiseen.

Oikeiston heikkous on juuri siinä, että se katsoo vain taaksepäin. Siksi sen vaikutus maamme ulko- ja sisäpolitiikassa on vahingollinen. Menneisyyttä on tarkasteltava siinä mielessä, että siitä opitaan, eikä toisteta tehtyjä virheitä, vaan kuljetaan eteenpäin kokemuksesta viisastuneena. Mutta näemme, että tänä päivänä kuten aikaisemminkin äärioikeisto meidän maassamme itsepintaisesti pitäytyy vanhaan ja pyrkii vetämään kehitystä taaksepäin. Maamme olisi säilynyt monelta onnettomuudelta, jos se olisi pystynyt vapautumaan äärioikeiston johdatukselta.

Hallitus on antanut myöten äärioikeiston ja vennamolaisten vaatimuksille paisuttaessaan sotilasmäärärahoja. Tunnettua on, että oikeiston vanhoihin resepteihin on aina kuulunut sotilasmäärärahojen lisääminen. Kansainvälinen jännitys on Euroopassa lieventynyt ja useissa Länsi-Euroopan maissa on sotilasmenojen suhteellista osuutta vähennetty. Nykyisessä tilanteessa olisi järkevää ja johdonmukaista politiikkaa vähentää esillä olevassa budjettiesityksessä sotilaskalustoon, erityisesti jatkuviin onnettomuuksin johtaneiden Draken-hävittäjien ja aseiden, ostoon varattuja miljoonia. Näin vapautuvia varoja olisi käytettävä vaikeuksissa elävien eläkeläisten sosiaaliturvan parantamiseen, lapsilisien korottamiseen sekä siirtotyöläisten ja työttömien päivärahojen korottamiseen. Kun uhkaavasta lamasta huolimatta hallituksen esityksessä lähdetään näin suuresta sotilasmenojen korottamisesta, olisi vähintään vaadittava perusteluja, miksi

tällaisia uhrauksia vaaditaan kansalta. Onhan meille juuri ilmoitettu mahdollisimman arvovaltaiselta taholta, että kansainvälinen jännitys on lieventynyt. Kun tällaisen kysymyksen esittää, miksi sotilasmenoja on korotettava, oikeisto muistaa ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksen. Tunnettua on, että oikeiston taholta puhutaan ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksesta vain silloin, kun pyritään vahvistamaan armeijaa ja asevoimia. Samat piirit, jotka kiihkeimmin ajavat sotilasmenojen lisäämistä, suhtautuvat vihamielisimmin Neuvostoliittoa vastaan ja avoimesti harjoittamallaan propagandalla Neuvostoliittoa vastaan rikkovat ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksen varsinaista sisältöä. Täällä eduskunnassa on useita kertoja esitetty lukuisia näyttöjä oikeiston Neuvostoliitolle vihamielisestä toiminnasta. Miksi sitten juuri oikeisto jatkuvasti vaatii sotilasmenojen korottamista?

Kun kansalta koottuja verovaroja yhä enemmän siirretään puolustuslaitoksen käyttöön, on paikallaan kiinnittää nykyistä paljon suurempaa huomiota armeijan epädemokraattiseen luonteeseen. Se on edelleen luokka-armeija, jossa syrjitään vasemmistoa kaikista rauhansopimuksen demokratian suojaamisartikloista piittaamatta. Viime syksynä kaksi Tampereen ilmatorjuntapatteristossa palvellutta yliluutnanttia sai sattumalta käsiinsä pääesikunnan tutkintatoimistossa toimitetun salaisen nimiluettelon, jossa oli risteillä merkitty palvelukseen astuvista varusmiehistä ne. jotka poliittisesti kuuluivat vasemmistoon tai joiden epäiltiin olevan lähellä vasemmistoa.

Kun työväenluokan maailmankatsomusta pidetään Suomen armeijassa edelleen rikoksena, joka edellyttää syrjintää ja erityistä valvontaa, on todella kysyttävä, miksi työväenpuolueiden on tuettava tällaista luokka-armeijaa. Asetan kysymyksen erityisesti sosialidemokraateille, jotka ovat hallituksessa olleet hyväksymässä tätä budjettiesitystä. Tätäkö tarkoitetaan, kun henkisen maanpuolustuksen nimissä vedotaan yhteisiin arvoihin, joita on pyrittävä kaikin keinoin puolustamaan? Yhteisiin arvoihin vedottiin myös SS-pataljoonan juhlassa Tampereella sekä niissä lukuisissa sotajuhlissa, joita reservinupseereiden ja entisten sotilaiden järjestöjen nimissä on järjestetty viime kesänä eri puolilla maata. Kuinka soveltuu ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksen henkeen se, että tällaisia juhlia järjestetään nimenomaan Suomen Neuvostoliittoa vastaan Hitler-Saksan rinnalla aloittamaan sodan merkeissä? Myös armeija on ollut tukemassa tällaisia mielenosoituksellisia juhlia järjestämällä niiden ohjelmaan eri aselajien näytöksiä. Entä sitten rauhansopimuksessa kiellettyjen suojeluskunta- ja lottajärjestöjen yhdistäminen tällaiseen propagandaan? Esimerkiksi ns. Viipurin museo säätiön ensimmäisiin suunnitelmiin kuului Viipurin suojeluskuntien palkintokokoelmien näyttelyn järjestäminen. Tällaiset ilmiöt ja tapahtumat huomioon ottaen ei ole ihmeteltävää, että nuorison parissa syntyy Hitleriä ihanteenaan ja hakaristiä tunnusmerkkinään pitäviä järjestöjä, jotka panevat toimeen hyökkäyksiä työväen tilaisuuksiin ja harjoittavat ilkivaltaa työväen lehtien toimipaikoilla. Suojelupoliisi vähättelee tällaisia ilmiöitä puhuen vain muutamista nuorista. Erään pääkaupunkilaisen iltalehden julkaisemassa Ruotsissa toimivan kansainvälisen uusfasistisen järjestön toimihenkilön haastattelussa mainittiin Suomessa olevan muutama tuhat tämän natsilaisen liikkeen jäseniä.

Nyt enempää kuin fasistisen liikkeen syntyaikoina ei riitä kiinnittää huomiota vain muutamaan hulinoivaan hakaristitunnuksia ja kommunismin vastaisia uhkailuja piirtelevään nuoreen. On vakavasti puututtava paitsi näihin ilmiöihin myös niiden taustatekijöihin. Mainitsen henkisen maanpuolustuskomitean. Mitä on sanottava siitä, että tämän komitean koulujen opettajille tarkoitetussa julkaisussa "Tietoa turvallisuudesta" n:o 4 ei komitean pääsihteerin selvittämään henkisen maanpuolustuksen sisältöön mahdu sanaakaan Suomen ja Neuvostoliiton ystävällisistä suhteista puhumattakaan ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksesta. Sen sijaan kyllä muistetaan korostaa omaperäistä suomalaista elämänmuotoa, joka tunnus hyvin muistetaan kokoomuksen vaalipropagandasta.

Kauppa- ja teollisuusministeri Arne Berner puhui puolustustaloudellisen suunnittelukunnan tilaisuudessa tämän kuun 2 päivänä maanpuolustusajattelun aikaisempaa suuremmasta kokonaisvaltaisuudesta. Tarkastelkaamme tätä kokonaisvaltaisuutta.

Reservinupseereiden sotilasluontoisten tilaisuuksien ja yleensä ns. maanpuolustuspropagandan taustatukena ja mahtavana taloudellisena ylläpitäjänä on Maanpuolustuksen tuki r.y. niminen järjestö. Sen hallitus muodostuu suurpääomapiirien edustajista, joiden joukkoon sopivasti mahtuu Saksan Kotkan ritarikunnan ritari, ja järjestön keskuspaikka sijaitsee entisessä

suojeluskuntain talossa Hesperiankatu 15. On todettava, että maanpuolustusajattelun kokonaisvaltaisuus on tiukasti oikeiston ja suurpääomapiirien käsissä. Ministeri Berner jatkoi puheessaan, että suunnittelukunnan työstä ei ole tähän mennessä kovinkaan paljon julkisuudessa puhuttu, mutta siitä huolimatta talouselämän korkeinta johtoa edustavat henkilöt ovat saaneet aikaan sen, että valmistelut mahdollisten kriisien aikaansaamien häiriöiden varalta ovat jo verraten pitkällä. Suurpääomapiirit ja oikeisto valmistautuvat kaikessa hiljaisuudessa kriisitilaan. Sitä varten on myös laadittu poikkeustilalaki, joka merkitsee vaarallista kavennusta eduskunnan valtaan ja demokraattisten oikeuksien jyrkän supistamisen mahdollisuutta. Kaiken tämän valossa ei työväenluokalla voi olla syytä kannattaa jatkuvia vaatimuksia puolustuslaitoksen määrärahojen korottamisesta. Niin selvästi nämä vaatimukset suuntautuvat palvelemaan suurpääomapiirien politiikkaa työväestöä vastaan. Mikä se sellainen maanpuolustushenki on, joka suuntautuu sitä suurta väestönosaa vastaan, jonka työllä tämä maa on rakennettu ja tullaan vastaisuudessakin rakentamaan?

Ei voi olla näkemättä yhtenäistä ohjattua linjaa viime aikoina kiihtyneissä hyökkäyksissä sananvapautta ja demokraattisia oikeuksia vastaan. Sen uhriksi eivät joudu vain reservinupseerikoulun oppilaiden julkaisut. Jokaista edistyksellistä ja vähänkin työväenhenkistä ohjelmaa vastaan televisiossa ja radiossa on aloitettu suoranainen ajojahti. Joensuussa oikeisto pyrki kaikin keinoin erottamaan maan lahjakkaimpiin kuuluvan teatterinjohtajan siksi, että hän on katsonut myös työläisille kuuluvan oikeuden teatteriin ja sieltä kuuluvaan sanaan. Tämä hyökkäys saatiin torjutuksi vain työväen yhteisellä joukkovoimalla.

Suomen kansan valtava enemmistö on rauhan ja hyvien naapurisuhteiden takana. Maamme oikeisto, joka nojaa pitkälle keskitettyyn taloudelliseen valtaan, pyrkii manipuloimaan yleistä mielipidettä ja julkisuudelta salassa johtamaan maatamme vaaralliseen suuntaan samaan tapaan kuin 1930-luvulla. Tällaiseen epäkansanvaltaiseen ja maamme kansallisia etuja vahingoittavaan toimintaan on ajoissa kiinnitettävä vakavaa huomiota. On estettävä sellainen suuntaus, jossa yhä enemmän valtaa ja toimintamahdollisuuksia annetaan demokratian ja Suomen ja Neuvostoliiton ystävällisten suhteiden vastustajille. Äskettäin puolustusministeri Gestrin suoritti virallisen vierailun Neuvostoliittoon marsalkka Gretškon kutsumana. Vierailun aikana vaihdettiin paljon ystävällisiä sanoja ja keskusteltiin Suomen ja Neuvostoliiton yhteisestä toiminnasta rauhan ja turvallisuuden lujittamiseksi. Tämänkaltaisten ystävällisten suhteiden kehittäminen Suomen ja Neuvostoliiton puolustusvoimien kesken on tärkeä ja välttämätön osa ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksen toteuttamista. Sopimuksen hengen noudattamiseksi on myös vakavasti kiinnitettävä huomiota niihin vahingollisiin ilmiöihin, joita edellä olen kosketellut.

Ed. Junnila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Siihen puolikoomiseen varjonyrkkeilyyn fasistisia ja natsistisia järjestöjä vastaan, jota ed. Tuominen täällä kävi näitä kuviteltuja järjestöjä vastaan, ei kannata puuttua. Mutta kun hän täällä koetti todistella, että maanpuolustustyö suuntautuu työväestöä ja työväenluokkaa vastaan, se on niin paksu väite, että sitä ei voi vastalauseetta sivuuttaa.

Ed. Tuominen täällä myös oli huolissaan sananvapaudesta ja valitti sen kaventumista. Sitä minäkin valitan. Minä muistuttelen, että ed. Tuominen oli ensimmäisenä vaatimassa, että eräs sangen suurta huomiota ympäri maailman herättänyt muistelmateos ei olisi saanut lainkaan ilmestyä suomen kielellä. Se on sitä kommunistista sananvapautta.

Ed. Suksi: Herra puhemies! Maailmanpolitiikasta kehitysaluepolitiikkaan — sellaisia harppauksia saattaa sattua tänään eduskunnan budjettikeskustelussa.

Kehitysalueen edustajana annan harkitun tunnustuksen maan hallitukselle sen budjettiesityksestä. Aina voidaan tietenkin toivoa enemmän ja ehkäpä parempaakin. Mutta kiistää ei sovi, etteikö nyt esillä oleva budjettiesitys olisi kehitysalueystävällisin, mitä maassamme kehitysaluelakivuosien aikana on aikaansaatu. Tämä siis tunnustuksena maan hallitukselle.

Edellä lausutusta huolimatta on kuitenkin tuotava esille se tosiasiallinen tilanne, että juuri näinä aikoina meidän on päästävä ystävällisten ajatusten myötä todellisiin tekoihin. Ehkä on niin, että tässä eteläsuomalaisten maassa ei halutakaan vilpittömällä ja rehellisellä mielellä puuttua ongelmiin niiden vaatimalla vakavuudella. Ehkä hyväksytään korulauseiden takana se suuntaus, että kehitysalueet

valuvat tänne alas etelään ja tarkoituksellisesti pidättäydytään puuttumasta ongelmaan kaikilta osin sen vaatimalla ankaruudella. Jos näin on, niin puolestani tahtoisin esittää varoituksen siitä tilanteesta, joka eteläsuomalaisten Suomea on odottamassa. Ihmisten ongelmat ovat olemassa. He tuovat ne mukanaan muuttaessaan tuolta raukoilta rajoilta, ja jo muutaman vuoden kuluttua olemme pakotettuja huomaamaan, että monet kysymykset olisi voitu paremmin ja inhimillisemmin ratkaista näinä aikoina voimakkaammilla ja rehellisemmillä toimenpiteillä.

Esimerkkinä kuntia koskevasta väestönrakenteen kehityksestä tahdon mainita, että esim. Kuopion läänissä Karttulan kunnassa 21.5 % väestömäärästä saa toimeentulonsa kansaneläkkeen varassa. Luku puhuu puolestaan, eikä se ilmeisesti ole edes kärkilukema Kuopion läänissä tai maassa. On selvää, ettei enempää kunnilla kuin ihmisillä tällaisissa kunnissa ole reaalisia mahdollisuuksia ratkaista omaa tai kuntansa tilaa tai tulevaisuutta. Tarvitaan kokonaispolitiikan tarkistamista ja selvää parannusta asenteeseen.

Hallitukselle edellä mainitsemani tunnustus on aito ja rehellinen. Mutta siinä tunnustuksessa elää toivo uuden kehitysaluepolitiikan alkamisesta ja suuntaamisesta maassa.

Tosiasiallisena esimerkkinä eräästä keskeisen tärkeästä kehitysaluepoliittisesta kysymyksestä tahdon ottaa esille Kuopion korkeakoulukysymyksen, joka tässä budjettiesityksessä ei ole mielestäni saanut osakseen sitä kohtelua ja sanoisinko arvonantoa, joka sille useilla eri perusteilla olisi kuulunut.

Laki Kuopion korkeakoulun perustamisesta hyväksyttiin eduskunnassa jo niin aikaisin kuin vuonna 1966. Kun sen seurauksena opetuksen aloittaminen tai korkeakoulun tilojen rakentaminen ei vielä ole päässyt Kuopiossa käyntiin, niin kuin on tapahtunut toisilla paikkakunnilla, Joensuussa ja Lappeenrannassa, jonne Itä-Suomen yliopiston eräät osat sijoitettiin, on Pohjois-Savossa herännyt jopa epäilyjä siitä, viivytetäänkö jossain Kuopion korkeakoulun käyntiin lähtöä, ja jos viivytetään, missä tarkoituksessa. Ilmeisesti uuden ja nykyisestään uudistetun avosairaanhoidon lääkärien tarpeita paremmin vastaavan koulutuksen aloittaminen ei kuitenkaan voi tapahtua kädenkäänteessä.

Kun nykyinen hallitus otti ohjelmaansa lääkärikoulutuksen tuntuvan lisäämisen, antoi se vauhti myöskin Kuopion korkeakoulun alkamiselle. Aikaisempien suunnitelmien mukaanhan Kuopion korkeakoulun piti aloittaa toimintansa syksyllä 1972, mutta opetus olisi kolmen ensimmäisen vuoden ajan tapahtunut muualla kuin Kuopiossa. Hallituksen ja Kuopion kaupungin yhteistyön seurauksena on käynyt mahdolliseksi opetuksen aloittaminen alusta alkaen Kuopiossa. Näin on itsenäisenä toimivan Kuopion korkeakoulun aikataulua voitu jouduttaa kolmella vuodella. Tästä hallitus ansaitsee kiitoksen.

Laissa Kuopion korkeakoulun perustamisesta sekä laissa Kuopion korkeakoulusta, jonka viime syksynä hyväksyimme täällä eduskunnassa, mainitaan, että lääkärikoulutuksen lisäksi Kuopion korkeakoulussa opetusta tullaan antamaan myöskin luonnontieteissä ja yhteiskuntatieteissä. Tunnettua on, että sairastavuus Itä-Suomen alueella on suurinta maassamme. Toisaalta lääkäritiheys sekä lääkäripalvelusten tarjonta tällä alueella on erittäin vähäistä. Sellaisten lääkäreiden kouluttaminen, jotka ovat saaneet nykyaikaisessa avosairaanhoidossa tarvittavan koulutuksen, on tietysti toivottavaa ja se poistaa vähitellen erään Itä-Suomen alueen puutteen.

Kun tarkastelee hallituksen budjettiesitystä Kuopion korkeakoulun osalta, niin voi todeta, että nykyinen hallitus on tarjonnut Kuopion korkeakoululle paremmat lähtökohdat kuin aikaisemmin toimintansa aloittaneiden yliopistojen kohdalla oli asianlaita. Lisäksi on todettava, että määräraha Kuopion korkeakoulun opettajien palkkaamiseksi on otettu korkeakoulujen kehittämislain ulkopuolelta, mikä on tehnyt mahdolliseksi näinkin suuren opettajamäärän saamisen ensimmäisenä vuonna, jolloin Kuopion korkeakoulua ei vielä oltu otettu huomioon korkeakoulujen kehittämislain mukaisia määrärahoja jaettaessa.

Budjettiesitystä tarkkaillessaan voi kuitenkin todeta sen, että hallituksella lienee ollut ajatuksena se, että Kuopion korkeakoulussa ensimmäisenä vuonna aloitettaisiin ainoastaan lääkäreiden kouluttaminen. Opettajakunta on ilmeisesti tämän mukaisesti mitoitettu. Kehitysaluepoliittiselta kannalta tätä on pidettävä erittäin valitettavana.

Tunnettua on, että luonnontieteellisen koulutuksen saaneiden asiantuntijoiden merkitys teollisuuden kehittämisessä on suuri. Missä asiantuntijoita tiedetään olevan riittävästi, sinne teollisuus hakeutuu. Olisi siten erittäin tar-

peellista, että luonnontieteiden opetus Kuopiossa voitaisiin aloittaa jo alusta alkaen, ja tällä tavoin voitaisiin aktivoida teollisuutta, saada lisää työpaikkoja, estää yhä huolestuttavammaksi kehittyvä pako ulkomaille sekä vielä, mikä mielestäni on erittäin tärkeää, estää lahjakkaan aineksen siirtyminen pois kehitysalueelta, jota toisaalta taloudellisin tukitoimin pyritään kehittämään.

Kuopion korkeakoulu on siten erittäin tärkeä osa kehitysaluetoimintaa ja on sen kehittämistä katsottava ei ainoastaan korkeakoulun omien tarpeiden, vaan koko Pohjois-Savon ja Itä-Suomen alueen tarpeet huomioon ottaen. Ilmeisesti on aihetta budjetin käsittelyn yhteydessä tutkia mahdollisuuksia korkeakoulun laajamittaisemmaksi käyntiin saattamiseksi, kuin mitä hallituksen budjettiesitys edellyttää. Tämä sitäkin suuremmalla syyllä, kun hallitus itse antaessaan eduskunnalle lakiesityksen Kuopion korkeakoulusta mainitsi sen perusteluissa, että luonnontieteen opetus tulisi aloittaa Kuopiossa niin aikaisin, kuin se käytettävissä olevissa tiloissa on mahdollista. Kuopion kaupungin kohtalaisen suuren tuen avulla olisi mahdollista aloittaa myöskin luonnontieteiden opetus.

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion tuloja menoarvioksi vuodelle 1972 sisältää Kuopion korkeakoulua varten 36 opettajan virat. Tällä opettajavoimalla voidaan aloittaa opetus 100 lääketieteen opiskelijalle. Kuten edellä olen selvittänyt, niin se ei valitettavasti tee mahdolliseksi kuitenkaan luonnontieteiden opetuksen aloittamista. Tahdon mainita, että tehdyt laskelmat osoittavat, että korkeakoulussa voitaisiin suhteellisen vähäisin kustannuksien lisäyksin aloittaa myös luonnontieteellinen opetus siten, että otettaisiin 30 opiskelijaa pääasiassa kemian, biokemian ja niihin liittyvien ravitsemustieteiden sekä ympäristönsuojelun aloilla. Osittain näiden alojen opiskelijat jatkaisivat opintojaan myöhemmin perustettavassa kansanterveystieteen osastossa valmistuakseen tätä tietä terveydenhuoltoon liittyvien soveltavien luonnontieteiden erikoisalojen palvelukseen.

Siirryn Kuopion korkeakoulun murheista ammatinvalinnanohjaustoimistojen sijoittamiskysymykseen. Kun budjettiesityksen mukaan tälläkin alueella päästään kohtuullisilla tavoin eteenpäin, niin on enää kysymys siitä, mihin suunnitelluista suomenkielisille alueille sijoitettavista ohjaustoimistoista armon aurinko paistaa. Rohkenen puolestani korostaa ja tuoda esille Varkauden kaupungin välttämättömänä sijoituspaikkakuntana ammatinvalinnanohjaustoimiston sijoitusratkaisuna. Mikään salaisuus ei ole, että varkautelaisia on aikaisemmin jopa törkeällä tavalla petetty näissä asioissa, ja nyt olisi aika huomioida tämä oman talousalueensa voimakas ja kilpailukykyinen teollisuuskeskus. Lisäperusteluna mainitsen vielä, että Kuopion työvoimapiiri on pitkään ollut ammatinvalinnanohjausta koskevien palvelusten kannalta heikoimmin varustettu maassamme. Kuopion työvoimapiiriin kuuluu neljä kaupunkia: Kuopio, Varkaus, Pieksämäki ja Iisalmi, mutta siellä on ainoastaa yksi piiritoimisto. Eräs painavista seikoista on lisäksi, että Varkaus on Itä-Suomen huomattavin teollisuuskeskus, jossa parhaillaan ovat käynnissä mm. A. Ahlström Oy:n Varkauden tehtaiden huomattavat laajennukset. Lisäksi Eiser Oy:n ja Varkauden kaupungin yhteistoiminnan tuloksena on tekstiiliteollisuuden alalla tulossa lokakuussa 1972 276 uutta työpaikkaa.

Tämän budjettiesityksen kohdalla on myös syytä korostaa ja kiinnittää huomiota tapahtuvaan kiitettävän voimakkaaseen sosiaalimenojen lisäykseen, joka on huomattavaa, mutta jonka tämän sektorin suuret vaatimukset ja tarpeet huomioon ottaen tulisi olla vieläkin voimakkaampaa. Mieleeni tulee tänä automaation ja rationalisoinnin aikakautena ajatus siitä, että jos kerran automaatiokone tekee työn ihmisen puolesta, niin miksi ihmeessä se ei myös maksa ihmisen puolesta hänen verojaan. Kysynkin, eikö olisi korkea aika tarkistaa sosiaaliturvamaksujärjestelmäämme. Olisi mielestäni todellakin tartuttava ongelmaa sarvista eikä vain ihmeteltävä tilannetta. Jos työnantajien sosiaaliturvamaksuun ja muihin sosiaalikuluihin perittäisiin vastaava rahamäärä vaikkapa — sanon esimerkiksi — koko liikevaihdon perusteella eikä yksin palkkojen osuudesta, osallistuisivat myös koneet koneellistumisen ansiosta syntyvien epäkohtien aiheuttamien kustannusten suorittamiseen.

Kaiken kaikkiaan mielestäni kysymys sosiaaliturvamaksujärjestelmästämme olisi varsin kiireellisesti tutkittava ja saatettava nykyajan vaatimuksia vastaavalle tasolle. Olen vakuuttunut siitä, että tämän kysymyksen järkevä, nykyaikainen ratkaisu auttaa varmasti meitä nykyistä paremmin selviämään niistä sosiaaliturvaa koskevista kysymyksistä, joita 1970-luvun ihmiset saavat ratkaistavakseen. Tätä tietä ede-

ten voimme taata erikoisesti vanhusten ja kansaneläkeläisten tarpeet.

Totean lopuksi, että on selvää, ettei meidän kannata taistella koneellistumista ja automaatiota vastaan. Sen sijaan voimme valjastaa koneet tekemään työtä ihmisen puolesta, hankkimaan hänelle toimeentuloa työikäisenä ja turvallisuutta vanhuuden päivinä.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Maassamme on tänä päivänä vinossa muukin kuin aurinko. Tarkoitan tällä meidän poliittista elämäämme. Tunnelma täällä eduskuntasalissa tämän illan kuluessa on ollut kuin sekasaunassa, josta löyly on kadonnut (Ed. Virtanen: Eikä se nytkään lisäänny!). — Ei varmasti, mutta yritetään kuitenkin.

Maassamme toiset poliittiset puolueet ovat hallituskelpoisia ja toiset hallituskelvottomia. Millä perusteilla tällaista jakoa suoritetaan, se ihmetyttää varmasti koko meidän kansaamme. Ja mikä ihmeellisintä, kaikki yhteiskuntaryhmät ja poliittiset puolueet ovat tänä päivänä tyytymättömiä, vieläpä hallituspuolueet itsekin omiin toimintoihinsa ja omiin aikaansaannoksiinsa, mm. vuoden 1972 budjettiesitykseen. Rajoitun kuitenkin tässä käsittelemään vain kahta asiakokonaisuutta.

Koulunuudistuksen suunnittelun jatkaminen ja toteuttaminen muodostavat tärkeän osuuden opetussektorilla. Opettajien koulutus tulee jakaantumaan kahteen osaan lakiesityksen perusteella ja kuten budjettiesityksessäkin on mainittu. Varsinainen opettajien koulutus niin peruskoulun kuin myöskin lukion osalta siirtyy yliopistoihin vuosina 1973—1975, kun sen sijaan opettajien täydennyskoulutus on suunniteltu jääväksi kouluhallituksen hoidettavaksi. Tätä varten Heinolan seminaarista tullaan tekemään koulutuskeskus, jossa voidaan antaa koulutusta sekä opettajille että myös muille koulutoimen eri tehtävissä toimiville henkilöille. Tämä lisäkoulutuskeskus on paikallaan, mutta onko syytä lähteä hallinnollisesti näin liikkeelle. Eikö olisi parempi vaihtoehto se, että sekä varsinainen opettajakoulutus kuin myös täydennyskoulutus muodostaisivat yhden kokonaisuuden myös hallinnollisesti eikä tällaista kaksijakoisuutta luotaisi, kuten nyt on tapahtunut? Eikö tässä maassa koulutusta ole jo liiaksikin pirstottu? Onko todella syytä jatkaa tällaista latua? Pelkään pahoin, ettei hallitustasolla ole loppuun saakka harkittu kyseessä olevia suunnitelmia. Koulutus kyllä tänä päivänä ja tulevaisuudessa tule olemaan jatkuvaa ja sellaista sen pitäisi olla nimenomaan opettajien kohdalla, mutta tehtäköön, kuten jo mainitsin, se kokonaisuuden puitteissa hallintoa ajatellen.

Opettajien jatkokoulutukseen on budjettiesityksessä esitetty varoja 1 212 000 mk. Tämä summa on kuitenkin liian pieni. Nyt olisi ollut jo kiire aika lähteä liikkeelle rohkeammin, sillä uutta koulua aletaan soveltaa käytäntöön 1. 8. 1972 Pohjois-Suomessa ja vanhan koulutuksen saaneita nuoria opettajia on runsaasti jatkokouluttamatta. Ja vaikka uudesta koulusta pyritäänkin luomaan oppilaskeskeinen, niin tällaisen koulun pystyy aikaansaamaan kuitenkin vain opettaja. Jos opettajien jatkokoulutuksessa valtion taholta kitsastellaan vielä tässäkin vaiheessa, ollaan vaarassa joutua tilanteeseen, joka merkitsee sitä, ettei koulu pystykään uudistumaan sisäisesti, vaan ainoastaan ulkonaisesti, toisin sanoen siten, että yhteiskunta esiintyy koulutettavien kulujen maksajana. No, tämäkin on suuri edistysaskel, mutta todellista tarkoitusperää ei sillä saavuteta, koska liikkeelle on lähdetty kokonaisvaltaisuuden puitteissa ja toisinlaisin tavoittein.

Ei kaikki sentään niin hullusti ole opetusministeriön kohdalla budjetissa. Muun muassa jatkokoulutuksen kohdalla mainitaan stipendit ja apurahat. Tältä menokohdalta on tarkoitus antaa avustusta niille opettajille, jotka ovat hakeutuneet jatkokoulutukseen, mutta jotka ovat vailla vaikinaista virkaa eivätkä saa osapalkkaista virkavapautta kuten vakinaiset opettajat. Tämä on mielestäni oikeaan osunut toimenpide, ja kiitos tästä on annettava opetusministerille ja sitä kautta luonnollisestikin koko hallitukselle ja erikoisesti myös siitä syystä, koska kokoomuslaisten kansanedustajien esitykset on hallitustasolla huomioitu. Tosin 300 000 mk on liian pieni määräraha sen johdosta, ettei kyseessä olevalla summalla pystytä tarpeeksi avustamaan opiskelivia opettajia, sillä pitäisihän saman tutkinnon suorittaneilla olla yhdenveroiset jatko-opiskelumahdollisuudet siitä huolimatta, millaisella nimityksellä ne tässä siirtymävaiheessa kentällä toimivat. Tämän vuoksi toivon, että valtiovarainvaliokunta ottaa vakavasti harkittavaksi tekemäni raha-asia-aloitteen, joka koskee lisämäärärahan myöntämistä kyseessä olevaan tarkoitukseen, ja että eduskunta voi sen todella hyväksyä, sillä eihän ole opettajien vika se, että valtiovalta on viivytellyt opettajakoulutuksen

uudistamisen suhteen ja kouluttanut opettajia katoavan koulun tarpeisiin.

Koulujärjestelmän perusteista annetun lain mukaisen kunnan koululaitoksen perustaminen ja peruskoulun järjestäminen voi alkaa 1. 8. 1971 lukien, mutta että varsinainen toimeenpano alkaa vasta vuotta myöhemmin. Koulujärjestelmälain 15 §:n mukaan valtioneuvoston tehtävänä on vahvistaa alueelliset toimeenpanosuunnitelmat. Tästähän periaatepäätös onkin jo tehty peruskoulun toimeenpanoalueista, kuten täällä ed. Tikkanen jo tänä iltana on maininnut. Kuitenkin tarkka aikataulu on vielä vahvistamatta kuntien kohdalla. Joka tapauksessa toteuttamisvuodet tulevat olemaan 1972—1978. Vähävaraiset ja syrjäiset seudut tulevat ensin toteuttamisen piiriin. Tässä on todella tapahtunut jouduttamista ja se olisi voinut olla vieläkin nopeampaa, jos valtion varat vain riittäisivät. Kuitenkin on kuntia, jotka — esim. Oulun läänin osalta — on alustavien suunnitelmien mukaan aiottu jättää peruskoulun ulkopuolelle siitäkin huolimatta, vaikka valmiusaste noissa kunnissa on jo tarpeeksi kypsä. Täällähän eilen vieraili mm. lähetystö Kainuusta, ja uskon, että kaikki eduskuntaryhmät varmasti ottivat tämän lähetystön vastaan ja tulevat työskentelemään niin, että korjausta tälläkin kohdalla voitaisiin saada. Valtioneuvoston tulisi erittäin tarkkaan harkita, mitkä alueet ensin saatetaan peruskoulun piiriin pitäen kuitenkin johtotähtenä sitä, että syrjäiset ja vähävaraiset alueet todella tulevat ensimmäisinä ja että myöskin tällaiset Kainuun tapaiset rajatapaukset huomioitaisiin. Ja kun tiedämme, että kustannukset vuoden 1972 osalta ovat viiden kuukauden ajalta noin 13 milj. mk ja kun ei ole vielä tarkkaan luetteloa laadittu kuntakohtaisesti, niin uskon, että tuon määrärahan turvin tai ainakin sitä jollain tavalla lisäämällä voimme myöskin tällaiset rajatapaukset todella ottaa huomioon. Tämä on meidän asiamme ja eduskunnalla siinä on valta ja voima.

Valtiovallan toimesta on kyllä annettu ymmärtää, että työtä ja tehtäväkenttää riittää kaikenlaisille opettajille, mutta itse ammatmattikunnassa tunnetaan kaikesta huolimatta suurta huolestuneisuutta siitä, mikä on todellinen tilanne. Niinpä olisikin kiire aika nyt opettajien valmistus pystyä mitoittamaan sellaiseksi, ettei opetusalan henkilöiden tarvitsisi lähteä etsimään "mottimetästä" itsellensä työmaata valmistumisen jälkeen, kuten nyt on monissa tapauksissa jo käynyt. Peruskoulussa tulee olemaan valinnaisia aineita ja näin ollen saattaa valintojen keskittyminen aiheuttaa toisille opettajille tuntien lisääntymistä, kun sen sijaan toiset voivat jäädä jopa niitä ilman, mikä merkitsee luonnollisestikin työttömyyttä.

Kun puhutaan koulusta, niin on aina muistettava tarkastella myöskin toista osapuolta opettajien rinnalla, nimittäin oppilaita. Meillä on Suomessa ollut voimakkaasti vallalla sellaiset toimenpiteet, että voisimme lyhentää henkilöitten viikoittaista työaikaa. Kuitenkaan näissä lyhennystoimissa ei ole kiinnitetty huomiota oppilaisiin, jotka joutuvat melko runsaan viikkotuntimäärän puitteissa työskentelemään. Voidaankin kysyä, kuka valvoo oppilaiden etua, sillä viikkotuntien kokonaismäärää harkittaessa tulee heidän kestokykynsä ottaa huomioon ja huonojen harrastusten pelossa ei voitane oppilaiden viikkotuntimäärää mitoittaa siten, että heidät tällä koulunpenkillä olemisella sidotaan pois muista harrastuksista. Heille on jäätävä nimenomaan vapaa- ja ulkoiluaikaa, näille kasvaville lapsille. Tämähän on meidän kansanedustajien sisätyöläisinä hyvä tietää, ja ellemme sitä tänä päivänä vielä tiedä, niin vuosien kuluttua ainakin. Sillä jos kansanedustajat joutuvat tekemään töitä yöllä, ei yötyötä saa laajentaa muille ryhmittymille, ei ainakaan koululapsille (Ed. Flinck: Eivät kai ne sentään yöllä työskentele!). — No, ei ihan mutta melkein!

Ihminen on varsin itsekäs. Ihmisen henkilökohtainen oma parhaansa pyrkii olemaan tärkein asia hänen elämässään. Hyvin vähän hän monesti ajattelee lähimmäisensä asiaa, toisen parasta tai koko kansan etua (Ed. Virtanen: Eivätkä kokoomuslaiset koskaan!). — No, koomuslaiset nimenomaan katselevatkin kokonaisuutta, mutta kommunistit ajavat luokkakohtaisuutta rajoittuen hyvin voimakkaasti vain kulkemaan laput silmillä niin kuin kilpahevonen. — Harvinaisia poikkeuksia tässä suhteessa on nimenomaan meidän maassamme vielä urheilutoiminta. Urheilutoiminnan välttämätön kehittäminen onkin koko valtakunnan etua koskeva asia, ja ellei sitä näin ymmärretä, käy pian niin, että yhteiskunnan kehityksen pahimmat haittavaikutukset, joiden torjunnassa nyt vielä urheilu on eräs parhaimmista lääkkeistä, jäävät yhteiskunnan korjattaviksi. Jos niin todella käy, olemme suurten menorasitusten edessä. Investointi- ja kehitysystävälliseksi luonnehditussa hallituksen tulo- ja menoar-

viossa on jälleen arveluttavia lisäpuutteita ja myöskin epäkohtia. Muun muassa siinä ei varata urheilujärjestöjen toimintaan tämän toiminnan välttämättömästi kaipaama toimintarahoituksen lisäystä, vaikka siitä periaatteessa on jo valtiovallan kanssa ja järjestöjen esityksestä sovittu. Tämä puute on vaikutukseltaan erittäin merkittävä, mutta onneksi se on vähin vaivoin ja kenenkään muun etua kaventamatta tässäkin budjetissa korjattavissa.

Alussa sanoin, että maassamme on muutakin vinossa kuin aurinko. Näin ei kuitenkaan voida sanoa meidän urheilustamme kokonaisuudessaan, josta voidaan rehellisyyden nimessä mainita, ettei tiettävästi missään maassa, jossa valtiovallan suhtautuminen urheiluun on ollut niin penseää kuin Suomessa, kansallinen urheilutoiminta kukoista sittenkin vaikeuksien keskellä. Mutta yhteiskunnan oman edun kannalta ei ole kohtuullista eikä oikein, että urheilumme jatkuvasti jätetään vaille — alleviivaan — riittävää tukea (Ed. Poutiainen: Se on oikein!). — Se on hyvä, että toisetkin edustajat tämän tunnustavat, vieläpä SMP:ssä.

Urheilun nuorisotyö tarjoaa monta hauskaa ja hyödyllistä hetkeä pojillemme ja tytöillemme ja edustusurheilumme tuloksista saamme tavan takaa nauttia aivan harvinaisia voittoja ja saavutuksia, kuten mm. Juha Väätäisen, joka sattuu olemaan vielä omasta puolueestani (Ed. Flinck: Tulikin poliittinen juoksu!). — No, juoksu oli epäpoliittinen, mutta mieshän voi olla poliittinen. — Asioihin tarkemmin tutustumatta moni meistä luulee, että tämä kaikki on saatu aikaan nimenomaan meidän kunkin oman erinomaisuutemme turvin. Ettei omahyväisyys meitä liikaa sokaisisi, on syytä havaita, mitä muuta myös ympärillämme jatkuvasti tapahtuu. Hyvinvointivaltion vaivojen parantelu vaatii suunnattomia kustannuksia. Nuorisorikollisuus kasvaa, huumausaineongelmasta on tullut uhkaava vitsaus, verenkiertosairaudet ja ajan kuvaamme kuuluvat muut taudit tuhoavat kallista työvoimaa. Sairauslomat ja sairauksien vaatimat työstä poissaolot kohottavat kustannuksia ja estävät palkkojen nousua.

Täällä ed. Tuominen äsken puheenvuorossaan esitti, että me tuhlaamme varoja sotilasmenoihin. Tuo oli vain kommunistista propagandaa. Me porvarit olemme aivan päinvastaisella kannalla, vaikka haluammekin olla rauhan työssä ja noudattaa niin yya-sopimusta kuin muutakin virallista ulkopolitiikkaa (Ed. Sinisalo: Tykkejä vaan! — Eduskunnasta: Sapeli kädessä!). Onhan Suomessa joku voinut olla sapeli kädessä, mutta itse en ole sitä ikäluokkaa, että minulla olisi ollut edes tilaisuutta sellaiseen (Ed. Virtanen: Olisiko tehnyt mieli sitten!). — Ei mitenkään mieli, mutta jos maan etu sitä vaatii, niin olen aina valmis (Ed. Virtanen: Siinä se tuli!).

Erinomainen puolemme ei olekaan aina meidän omaa ansiotamme, vaan suurelta osalta se on toimeliaan urheilujärjestöväen työn tulosta. Sen sijaan on vain meistä riippuvaista se, kumman vaihtoehdon me valitsemme, varman ja väistämättömän sosiaalisten menojen vyörynomaisen kasvun vai torjuntatoimen, urheilun tukemisen ja siinä nimenomaan riittävän toimintarahoituksen turvaamisen. Urheilussa on tapahtunut mittavaa kehitystä viime vuosikymmenien aikana. Järjestöjen toiminta on muuttunut aikaisemmasta tilapäisluontoisesta ja harrastuksenomaisesta pienryhmätoiminnasta tarkkaan ohjelmoiduksi ja ohjelmaltaan yhä useampia mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja tarjoavaksi, säännöllisenä jatkuvasti suurryhmätoimintana suoritettavaksi valtavaksi yritykseksi. Suomi on muutakin kuin suurten ja kalliiden hyppyrimäkien maa. Tämä on arvattavasti toimeliain urheilujärjestötoiminnan maa. Asiantuntemuksessa ja järjestelytaidossa me olemme edelleenkin huippumaa. Kaikesta päättäen tässä maassa voitaisiin varsin pienin kustannuksin, jos vain hyvää tahtoa riittää, kohentaa edelleenkin urheiluamme aivan ratkaisevasti. Toisaalta, ellei näin tapahdu, on vaara tarjolla, että erinomaiset kehitysnäkymät synkkenevät, vireä toiminta lamaantuu, kaikki tulokset heikkenevät ja meille koittaa tämän jälkeen erinomainen tilaisuus esiintyä arvostelijoina niin urheilujärjestöväkeä kuin muitakin urheilun tutkijoita kohtaan (Ed. Flinck: Tästähän tulee ihan maratonpuheenvuoro!). — Tämä on maraton, mutta tämä ei ole maratonjuoksu, vaan puhe.

Maakunnassa eläen ja toimien olen voinut huolestuneena todeta, miten riittävien rahavarojen puuttuminen ja kustannusten nousu ovat vaikeuttaneet urheilutoimintaa, samoin kuin on tapahtunut muillakin elämänaloilla. Eräänä suurena puutteena on todettava se, että valtion tuki on vain hyvin niukasti ylettynyt piirija seuraportaan. Toiminta on jouduttu hoitamaan täysin vapaaehtoisin voimin (Ed. Sinisalo: Ne menevät sotalaitokseen!). — Luonnollisestikin osa valtion varoista menee sota-

laitokseen, mutta katson, että asiat on pystyttävä asettamaan oikeaan tärkeysjärjestykseen ja sotalaitos puolustaa kyllä paikkaansa kärkipäässä (Ed. Sinisalo: Ennen urheiluakin?). — Tarvittaessa ennen sitäkin! (Ed. Sinisalo: Tarvitaankos nyt?) — Me olemme nyt rauhan oloissa, ja ed. Sinisalo täällä on hyvin utelias. Hän kyllä tietää asian todellisen laidan, vaikka hän maakunnassa yrittääkin teroittaa, että oikeistovoima ja vaara uhkaa. Täällä Suomen maassa ei uhkaa muu kuin Sinisalon vaara! Välillä taas itse asiasta:

Monet liitot ovat joutuneet lakkauttamaan valmentajien, ohjaajien ja toimihenkilöiden virkoja. Mikä valitettavinta, näin on tapahtunut monessa tapauksessa sinä ajankohtana, jolloin urheilun kehitysmahdollisuudet muuten ovat olleet mitä parhaimmat. Kun toimintarahoitus ei ole noussut kustannustason nousua vastaavasti, ei urheiluliittojen kansainvälisiä edustuskilpailumatkoja ole pystytty riittävästi tukemaan. Samasta syystä valmennusleirejä, valmennuskäyntejä, koulutustilaisuuksia ei ole voitu järjestää kehityksen asettamien vaatimusten mukaisesti, vaan on jouduttu monessa tärkeässä kohdassa näissä asioissa tinkimään. Urheilullamme on ollut aina onni saada lukea ystävikseen ja tukijoikseen eri alojen asiantuntevimpia henkilöitä, tiedemiehiä, talouselämän, kulttuurin edustajia jne. Käyttövarojen ja toimintarahoituksen puutteessa ei näiden henkilöiden työpanoksesta ole saatu täyttä hyötyä. Valtiovallan vakavaa huomiota kiinnitetään luottamushenkilöiden työn arvoon ja tämän jatkuvuuden tärkeyteen. Silloin vasta ollaan todella oikeilla raiteilla ja se on mahdollista vain, jos meillä valtion tarjoamat määrärahat ovat riittävät. Varsin alhaisia summia laskentaperusteena käyttäen viiden keskusliiton toiminnassa mukana olevien luottamushenkilöiden — tässä on myöskin Työväen Urheiluliitto mukaan luettuna — työ edustaa vuodessa noin 200 milj. mk, siis verrattain korkeaa työpanosta. Urheilujärjestöjen omarahoitusosuus toimintakustannuksista, kun myöskin seurojen työ otetaan huomioon, on noin 50 milj. mk vuodessa. Samanaikaisesti valtion tukiosuus on ollut noin 7—8 milj. mk. Tämä tilasto mielestäni selvästi osoittaa, miten suuret vapaaehtoiset voimat maassamme ovat urheilujärjestön toiminnassa mukana ja että valtion osuus todella kalpenee näitten numeroitten rinnalla. No, vastaanpuhujat luonnollisesti edellyttävätkin, että omaa työtä on tehtävä mutta näen, että tämä työ ei ole pelkästään kenenkään ihmisen henkilökohtaista urakkaa, vaan se on suoritettava valtion tukitoimin yhdessä ja näitten järjestöjen myötävaikutuksella. Urheilujärjestöt tuntevat aivan erityisestä huolta siitä, että rahoitusvajauksesta joutuvat eniten kärsimään nuoret, joista kuitenkin olisi pystyttävä huolehtimaan parhaiten. Yleensä hallinnolliset menot ovat nousseet vähemmän kuin kokonaismenot. Suurin kustannussiirtymä on tapahtunut koulutuksessa, jossa tason nostamiseksi palkkamenot ovat viiden vuoden aikana kaksinkertaistuneet. Sen sijaan liittojen ja piirien kokonaismenoissa nuorten koulutuksen, koulutusvälineistön ja materiaalin menot ovat laskeneet noin 35 %. Tänä viiden vuoden laskentakautena lisäksi rahan arvo aleni noin 23.5 %, joten kehityksen suunta on ollut näihin vuosiin saakka erittäin huolestuttava. Tutkimukset, selvitykset ja suunnittelu ovat kaikkien ratkaisujen ja toimintaohjelmien perusteita. Nämä kysymykset tarvitsevat ammattihenkilöstöä, rahaa ja aikaa, joihin toimintarahoituksen suomat mahdollisuudet eivät kuitenkaan ole riittäneet, kuten edellä olen todennut.

Urheilun rakennusavustusten myöntämisperusteet tulisi tarkistaa niin, että avustuksen osuutta kokonaiskustannuksista suurennetaan. Samoin olisi selvitettävä urheilun rakennuslainarahaston perustamiskysymys ja halpakorkoisten rakennuslainojen myöntäminen rahastosta. Lopultakin olisi myös urheilun toimisto- ja hallintorakennusten ja toimitilojen rakentamiseen ja ostamiseen myönnettävä urheilun rakennusavustuksia. Viimemainitun toteuttamiseksi tulisi jo hallituksen lisätalousarvioesityksessä tänä vuonna varata määräraha urheilun keskusliittojen toimitalojen rakentamiseen, koska sitä ei voida rahoittaa yksinomaan nyt budjettiesityksen puitteissa. Lisääntynyt vapaa-aika on lisännyt urheilujärjestöjen tehtäviä, ja yhä suuremmat joukot kohdistavat urheilulle omia odotuksiaan. Kuntoliikunta on näistä laajin erikoisala, ja se on saanut perustuen, jonka turvin kuntoliikuntaa on voitu kehittää, mutta ei sitä vielä läheskään riittävästi. (Ed. Flinck: Lähdetään lenkille!) Kyllä se lenkkikin tarpeen olisi, mutta hieman on tekstiä vielä jäljellä.

Kuntoliikuntaan läheisesti liittyvänä, mutta siitä erillisenä kysymyksenä on ratkaistava harrastusurheilun viriäminen ja siitä huolehtiminen. Nuorten suosion saavuttaneet eri liittojen

urheilukouluohjelmat ja rinnan niiden kanssa kaikkien harrastusten alasarjojen kasvava suosio ja hoito vaativat keskusliittojen ja erikoisliittojen taholta yhdensuuntaisia ratkaisua ja ohjelmia. Ne ovat toteutettavissa koulutusjärjestelytoimenpitein. Rahoitusmahdollisuuksien edelleen kehittyessä on myönnettävä taloudellista tukea suoraan toimintakentälle, paikkakuntakohtaisesti aina piiri- ja seuraportaaseen saakka. Periaatteessa olisi hyväksyttävä ja käytännössä myönnettävä muutakin tukea kuin rakennusavustusta, kuten nyt on tapahtunut, varsinkin nuorisotyön käynnistämiseksi, huoneisto-, väineistö-, ohjaaja- ym. palkkioihin. Tosin näissä kunnat pystyvät olemaan suurena apuna, mutta ei kaikissa tapauksissa tarpeeksi. Urheilujärjestöjen valtiolta eri pohjoismaissa saaman toimintarahoituksen vertailu osoittaa, millä lailla tilanne on kehittynyt muissa pohjoismaissa (Ed. H. Linna: Sehän oli lehdissä!). — On ollut lehdissä, mutta tuskinpa kukaan tietäisi, jos alkaisin tenttiä tässä. Sanottakoon vielä kerran. Mm. Tanskassa ovat viiden vuoden aikana urheilumäärärahat kohonneet 7 738 000, Norjassa yli 4 000 000, Ruotsissa, huomatkaa yli 13 000 000 ja meillä Suomessa vain 1 558 000. Nämä numerot kertovat meille jokaiselle selvästi, että meidän on kamppailtava vapaaehtoisin voimin, kun toiset pohjoismaat tekevät tämän työn rahan voimalla. Tosin kuluneena vuotena ja tässä budjettiesityksessä korjausta on tapahtunut jonkin verran, mutta kuten edellä olen perustellut, ei kuitenkaan tarpeeksi.

Lopussa vielä haluan esiintuoda niitä kohteita, jotka ovat kipeästi rahoituksen tarpeessa: mm. nuorisourheilu, erilaiset tutkimukset, suunnitelmat, ohjelmat, joista tärkeimpänä nuorisojohtaja ja -ohjaajakoulutus ilman minkäänlaista poliittista sävytystä. Edustusurheilu, valmennustoiminnan ja valmentajakoulutuksen tehostaminen, valmennusleirien lisääminen ja kansainvälinen valmennustiedon vaihto ja, erikoisesti alleviivaan, huippu-urheilijan menetetyn työajan korvaaminen; tässähän me olemme täysin kehitysmaa. Huippu-urheilija pystyy saamaan rahoituksensa kuntoon mahdollisesti vain sen jälkeen, kun hänestä tulee kansainvälisesti kuuluisa ja nimekäs mies. Sen jälkeen saattaa olla, että Suomessa löytyy "helläkätisiä", jotka voivat hyväntahtoisesti näitä varoja tarjota, mutta valtiovallan toimesta ei ole pystytty tätä hoitamaan. On selvää, että jos urheilujärjestöjen keskusjärjestöjen määrärahat jäävät liian pieniksi, tällaiset stipendijärjestelmät jäävät myöskin vähäisiksi ja mitättömiksi. Tätä meidän pitäisi edelleen kehittää ja vain sillä tavalla me pystymme kansainvälisesti myöskin nousemaan ja meidän urheilijoistamme kehittyy lukuisasti kansainväliset mitat täyttäviä miehiä ja miksei myöskin naisia. (Ed. Flinck: Eikö tuota voisi puhua Kouvolan Pamauksessa?). — Mutta ehkä on arvovaltaisempaa puhua nämä ajatukset täältä, jotta sosialidemokraateillekin jäisi jotkut eväät tästä illasta. Ehkä se kantaisi hedelmää myöskin kentällä.

Harrastusurheilussa, josta jo edellä puhuin, on paljon sarkaa kynnettävänä, uusien jokamiehen ja jokanaisen ohjelmien kehittäminen ja kuntoliikunta, joka varmasti kansanedustajillekin, niin minulle kuin monille muillekin, olisi erittäin hyödyllistä ja tarpeellista.

Sitten se huipentuma, johon olen tällä esitykselläni pyrkinyt. Vuosina 1972 ja 1973 tulisi toiminta-avustusten valtiovallan taholta määrärahan puitteissa nousta niin suuriksi, että voitaisiin käyttää 100 % enemmän kuin vuonna 1970. Tämä tuntuu ehkä yhtä-äkkiä mahtavalta määrältä, mutta opetusministeriössäkin on tämä asia jo tajuttu ja alettu kehitellä sen mukaisesti. Edellä esittämieni syiden johdosta olen tehnyt raha-asia-aloitteen, jossa ehdotetaan urheilu- ja liikuntakasvatusjärjestöjen määrärahaa korotettavaksi 1.5 milj. markalla ja tuon tuen ottamista opetusministeriön käyttöön esitetystä ns. säästöosuudesta, joka on budjetoitu esityksessä ja näin ollen tällä toimenpiteellä ei paisuteta budjettia penniäkään eikä rasiteta yhtään kansalaista veron muodossa, koska nämä rahat ovat jo täysin olemassa. Näillä edellytyksillä myöskin sitten urheilujärjestöt tässä maassa pystyvät tätä sektoria kehittämään.

Herra puhemies! Olen tässä ehkä liiankin pitkälti ja kauan vienyt aikaa, mutta totean, että asia on niin tärkeä, että ellei siihen ota yhtään aikaa, niin asia ei kulje senttiäkään eteenpäin.

Ed. Partanen: Herra puhemies! Tämä on takametsien ääni ja on asiaa johtokunnalle. Mutta neiti ministerit ja herra ministerit näyttävät loistavan poissaolollaan. He ovat saaneet jonkinlaisen eduskuntakammon.

Kun puhutaan budjettiesityksestä, puheenvuoroni ei voi virittyä ainakaan tällä kertaa

pelkkään kiitokseen ja ylistykseen. Ei ole asiani hersyä hymistystä, sillä sitähän täällä on jo tähän mennessä kuultu. Syy asennoitumiseeni on täysin asiallinen. Budjettiesityksen laatijoilla, siis hallituksella, on ollut suhdannekehityksen tuottamat oikeastaan kaikki edut viljalti käytettävissä. Siksipä voin sanoa, että tässä mielessä Helsingin horisontissa on vallinnut mieltä ylentävä, lauhojen ilmavirtojen leyhyttelemä aurinkoinen sää; aurinko ei ole ollut vinossa. Vaikka tilanne pääkaupungissa on näin, samanaikaisesti puhaltelevat koleat tuulet kairoilla, selkosilla, pohjoisten vaarojen rinteillä ja vesistöjen varsilla. Kehityskuva budjettiesityksen pohjalta ei ainakaan Pohjois- ja Itä-Suomen osalta ole lohdullinen. Tässä on peruslähtökohta sanottavalleni. Se on joidenkin mielestä huono lähtökohta. Mutta erittäin paljon on niitä ihmisiä, joiden mielestä se on täysin oikeaan osunut.

Miksi näin, kysyttäneen. Onhan tulo- ja menoarvioesitys yritystoimintaa suosiva, investointeja edistävä, työllisyyttä tehostava ja vaikka mitä. On totta, että näin on julkisuudessa luonnehdittu ja äskeisessä puheenvuorossa viereisellä korokkeella todistettiin äsken samaa. Mutta mitalin toinen puolikin on muistettava ja katsottava, kuinka paljon noilla sanoilla on todellista katetta. Palaa mieleeni vanha laulun säe, ja sen inspiroimana saattaisi vapaasti soveltaen sanoa: Sanat kalliit on kaunista — vaan . . .

Budjettikirjan yleisperustelut muodostavat sen perustan, jolle markkamääräiset numerot rakentuvat. Perustelun sivuja selaillessa on joutunut paperille painettujen mielleyhtymien ristiriitaiseen viidakkoon. Asian valaisemiseksi sallittaneen muutama esimerkki.

Talouspolitiikan keskeisten tavoitteiden saavuttamiseksi edellytetään tiettyjä toimenpiteitä työllisyyskehityksen turvaamiseksi. Tämä on sinänsä aivan totta ja oikein. Mutta katsotaanpa asiaa laajempaa taustaa vasten. Puhutaanko samaa kansan ymmärtämää kieltä muuallakin budjettiesityksessä? Juupas, eipäs, sanoi entinen mies. Joutuupa aiheellisesti kysymään, millä tavoin liikevaihtoveron lisäveron, aina silitysrautoihin ym. ulottuvan ylellisyysveron, voimassaoloajan jatkaminen vuoden 1972 loppuun sekä Suomen Pankin tunnettu korkopäätös edistävät investointeja ja työllisyyskehitystä. Herra valtiovarainministeri on tullut paikalleen ja vastannee (Min. Tallgren: Olen ollut täällä koko ajan!). Siltä varalta, että herra valtiovarainministeri ei sattuisi tuntemaan tilannetta kentällä, minä voin tässä tietämyksessä mielihyvin vähän auttaa ja kertoa, että tämän uuden verotuskeksinnön vaikutuksesta on jo nyt syntynyt varsin laajamittaista työttömyyttä (Ed. Junnila: Eikös kaadeta koko vero?). Eikö olisi parempi vaihtoehto turvata näillekin ihmisille heidän työ- ja ansiomahdollisuuksiensa jatkuminen kuin ryhtyä maksamaan työllisyyskorvauksia ja -avustuksia (Ed. Junnila: Onko edustaja sanojensa takana, kun äänestetään?). Yleisperustelujen sivulla VIII lausutaan edelleen sanasta sanaan näin: "Työvoiman alueellisen kysynnän ja tarjonnan tasapainottamiseksi on tarpeen edelleen tehostaa kehitysaluepoliittisia toimenpiteitä" — ja huomatkaa nyt, jatkuu — "sekä pyrkiä edistämään työvoiman liikkuvuutta." Sillä lailla, sanoisi Tarva.

Kaikki edellinen oli samassa lauseessa, ja kun Lutherin katekismuksen mukaisesti asettaa tästä kysymyksen "Mitä se on?" niin se pitää nytkin selittää. Tuo työvoiman liikkuvuus on monille tavallisille kansalaisille hyvin arvoituksellinen käsitys. Lähinnä se yritetään arvauttaa vapaudeksi. Todellisuudessa se kuitenkin merkitsee vapauden rajoittamista eli kehitysalueiden työvoiman siirtämistä ja sijoittamista siirtotyömaille. Kun muu osa työtä vailla olevista on paennut Ruotsiin ja Australiaan ym., jäljelle jäävät vanhukset ja muut vajaatyökykyiset. Nyt tullaan edellä siteeraamani perustelukohdan epäjohdonmukaisuuden ytimeen, oikeaan villakoiran ytimeen. Miten kehitysaluepoliittisia toimenpiteitä voidaan tällaisen kehityksen vallitessa tehostaa? Kuka yrittäjä uskaltautuu uusien työpaikkojen aikaansaamiseen alueella, jossa ei valtiovallan toimenpiteiden seurauksena asukkaita liioin ole muualla kuin vanhainkodeissa, vanhusten taloissa ja sairaaloissa? Kun kehitysaluerahastoon ei näy myöskään saatavan riittävästi pääomaa luottojen myöntämiseen, on tilannekuva sitäkin lohduttomampi. Näin lyödään korvalle kehitysaluepolitiikan todellisia tavoitteita ja siteeraamatta Vennamoa kansaa johdetaan harhaan.

Mielestäni on kansan ja eduskunnan arvostelukyvyn aliarvioimista mahduttaa samaan lauseeseen kehitysaluepolitiikan tehostaminen ja työvoiman liikkuvuuden edistäminen. Ristiriita tällaisessa ajatusrakennelmassa on liian räikeä jäädäkseen huomaamatta. Kunnioittamani herra työministeri ei näy olevan paikalla. Jos hän olisi täällä, niin hän toivottavasti vastaisi näihin työttömien ihmisten puolesta esittämiini näkemyksiin. Ehkäpä löytyy joku sanavalmis valtioneu-

voston jäsen, joka voisi valottaa, miten kehitysaluepolitiikan suuntaviivat näillä yleisperusteluilla sopeutetaan käytännön kehitysaluepolitiikkaan. Jos herra työvoimaministeri olisi täällä, hän voisi vielä vastaukseensa liittää selityksen siitä, mihin pyritään määrärahojen lisäämisellä työvoiman alueellisen liikkuvuuden edistämiseen.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalasta on täällä jo tähän mennessä varsin paljon puhuttu, enimmäkseen pahaa. Keskustapuolueen eduskuntaryhmän puheenjohtajakaan ei saamiensa eväiden mukaisesti ollut tyytyväinen mainitun pääluokan määrärahoihin (Ed. Häkämies: Keneltä ne evät tulivat?). Enkä ole minäkään. Eivätkä ole olleet tyytyväisiä eräät muutkaan puheenvuorojen käyttäjät. Tyytymättömyyden lähtökohdat ja inspiraation aiheet ovat olleet vain toisistaan poikkeavat. Sitä ihmettelen eniten, mitä varten hallituskumppanit, kunnon sosialidemokraatit, olivat yllyttäneet ja johdattaneet kansanedustaja Nevalaisen — muutoin kunnon kaverin — purkautumaan huonosti valituin ilmaisuin elämää ylläpitävää elinkeinoa vastaan. Se osa hänen puheenvuorostaan oli sikäli epäasiallinen, että se on aiheuttanut jälkiporua. Jos asia oli niin, etteivät ajatukset olleet hänen omiaan, niin kunnioitukseni ihmisenä ei häntä kohtaan tässä tapauksessa lainkaan himmennyt.

Muuten olen sitä mieltä, että suunpieksämistä kauko- tai lähiohjattuna tulisi mahdollisimman paljon välttää. Sanon tämän sillä oikeutuksella, että parhaillaan käyttämääni puheenvuoroa tuskin kukaan olisi suostunut esittämilläni ilmaisuilla ja omien ajatuksieni mukaisesti valmistamaan. Siksi en ole ketään tässä mielessä vaivannutkaan.

Mitä maa- ja metsätalousministeriön pääluokan määrärahoihin tulee, on kylmien numeroiden valossa todettava, ettei tämän pääluokan kohdalla suinkaan ole mitään revennyt, vaikka näinkin on täällä väitetty. Menoarvioesityksen kokonaislisäys on hyvästä valtiontalouden tilasta johtuen 15 %, maa- ja metsätalouspääluokan kohdalla nousu vastaavasti on vain 4 %. Tämä prosenttiluku on koko budjettiesityksen alhaisin. Tässä on reaalinen vastaus niille niin tunnekuin poliittiselta pohjalta nousseille kielteisille arvosteluille, joita täällä on esitetty. Ehkäpä ed. Nevalainen & kumppanit paneuduttuaan vielä budjettiesitykseen ainakin valtiovarainvaliokunnassa tarkistavat ed. Nevalaisen suulla esitettyä maataloudelle kielteistä kantaa. Tosiasia on, että ed. Nevalaisenkin vaalipiirin uudisraivaajat, pienviljelijät tällä budjettiesityksellä lyödään mataliksi, sillä heiltä viedään maataloustuki ilmeisesti kertaheitolla pois. Tämäkin sisältyy budjettikirjaan, jos ed. Nevalainen ja kumppanit ovat sattuneet sen huomaamaan.

Arvostetulle liikenneministerillekin olisi mielessäni ollut asiallista asiaa. Kun hän mukavasti kuuluu samaan puolueeseen ja eduskuntaryhmään kuin työvoimaministerikin, niin olisin halunnut kytkeä sanottavani herrojen ministerien keskeisen yhteistyön piiriin.

Liikenneministeriön hallinnonalaan sisältyy paljon elintärkeitä määrärahoja. Nousu on vaatimaton 8 %. Säästöliekillä oleva paikallisteiden rakentaminen ei näytä kovinkaan paljon liikenneministeriötä eikä hallitusta kiinnostaneen. Kuitenkin on todettava, että sekä liikennetarve että työllistäminen olisivat vaatineet paljon suurempaa huomiota ko. määrärahaesityksen korottamiseksi. Paikallisteiden rakentaminen polkee paikallaan, eikä tämän asiantilan korjaamiseen ole ryhdytty. Näin ollen tämä kysymys ei tuota liikenneministeriölle enempää kuin ministerillekään kunniaa. Paikallisteiden rakentamisanomuksia on tällä hetkellä TVL:n asianomaisilla virkamiehillä 432 kpl. Viime vuonna saatettiin määrärahojen turvin työn alle kymmenen paikallistietä ja tänä vuonna yhdeksän. Tällä vauhdilla vireillä olevien paikallistiehankkeiden rakentaminen vaatii aikaa 43—45 vuotta. Monta ministeriä siinä ehtii käydä. Budjettiesitys tarvitsisi tälläkin kohtaa runsaasti lisäkaasua, jotta vauhti kasvaisi.

Yksityisteiden rakentamisen avustaminen on pysynyt hallituksen esityksessä ennallaan. Yksityisteiden rakentamisen avustaminen on liikenneministeriön ja lääninhallitusten asia, mutta liikenneministeriö ei ole edes sen verran kiinnostunut asiasta, että olisi tilastoinut mainitut hakemukset. Se vain tiedetään, että hakemuksia on runsaasti ja rahaa hyvin niukasti.

Opetusministeriölle ja ennen kaikkea herra ja neiti opetusministerille olisi myöskin vakavaa asiaa. Täällä on jo puututtu parissa edellisessäkin puheenvuorossa tähän kysymykseen jo siltä osin kuin minäkin haluan puuttua.

Valtioneuvosto on päättänyt 18 päivänä maaliskuuta kuluvana vuonna, että peruskouluun siirtyvät ensimmäisinä kaikki Lapin läänin kunnat sekä Oulun läänistä Kuusamon, Taivalkosken ja Pudasjärven kunnat. Kouluhallitus ja lääninhallituksen kouluosasto ovat lausunnoissaan

koulujärjestelmälakiin nojautuen olleet sillä kannalla, että Kainuun kunnat peruskoulu-uudistuksessa tulisivat mukaan edellä mainittujen alueiden kanssa vuonna 1972. Valtioneuvosto on kuitenkin opetusministeriön esittelyssä päättänyt, ettei uudistusta toteuteta Kainuun osalta ennen vuotta 1973. Mistähän tämä johtuu? Olisi ollut kysyttävä herra opetusministeriltä; pitänee lähettää kirje.

Kainuun kunnissa on valmiusaste täysin valmis peruskouluun siirtymiselle. Siis tilanne tässä mielessä on parempi kuin eräillä muilla alueilla, jotka ovat alkaneet pyrkiä uudistuksen piiriin. Haluaako kunnioittamani opetusministeri, että Kainuu on pidettävä poljetussa asemassa peruskoulu-uudistuskysymyksessä? Kainuun kunnat ovat kyenneet vaikeissa oloissa kehittämään koululaitosta niin pitkälle, että valmiusaste ei ole pienimmässäkään määrässä esteenä koulu-uudistuksen toteuttamiselle yhtä rintaa Lapin ja eräiden Oulun läänin kuntien kanssa. Kunnat ovat osuutensa hoitaneet, vaikka vielä 1920-luvun vaiheilla meillä Kainuussa tuleville ministereillekin kyettiin tarjoamaan vain kiertokouluasteen opetus. Tämän koulutusasteen saaneena vetoan, kun ei opetusministeriä ole — ja vahvempi voima se eduskunta onkin — täällä oleviin kansanedustajiin, että näinä päivinä täällä Helsingissä käyneen lähetystön esityksen mukaisesti käytettäisiin vaikutus- ja päätösvaltaa siten, että Kainuun kunnille tehtäisiin peruskoulu-uudistuksen toteuttamisen yhteydessä oikeutta koulujärjestelmälain hengen ja kirjaimen mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla on eräitä jo aikaisemmin vireille pantuja uudistuksia saatu ratkaisuun ja lisättyjä määrärahojakin on tullut. Tämä tulkoon tyydytyksellä merkityksi. Mutta missä viipyy sairausvakuutuslain muutosesitys, joka sopimuksen mukaisesti sisältäisi sairausvakuutuspäivärahan tasoittamisen, ts. alarajan korottamisen? Viimeaikaiseen hintakehitykseen on vielä aihetta kajota. Etenen kuitenkin nopeammin kuin äsken ed. Häkämies.

Hinnat ja maksut ovat ryöstäytyneet liiaksi hintaviranomaisten käsistä. Perheenemännät ja perheenhuoltajat sen kovin kipeästi tuntevat. Sosiaali- ja terveysministeriön hintaosastolla, hintaneuvostolla, ja eritoten hintaministerillä on tähän kehitykseen osuutensa. Olisipa jo korkea aika tarttua ohjaksiin ja erittäin tukevin ottein (Ed. Flinck: Pääministeri jäi käsittelemättä vielä!).

Ed. Sinisalo: Herra puhemies! "Nykyajan kapitalismin kriisitila on syvälle käypä ja alati kärjistyvä. Kriisi ulottuu kapitalistisen yhteiskunnan elämän kaikille aloille. Talouden epävarmuus ja epäsuhtaisuus, valuutta- ja finanssikriisit, yhä monilukuisemmat ja ankarammat sosiaaliset selkkaukset, ylevimpien inhimillisten moraaliarvojen vääristely ovat monopolistisen kapitalismin tunnusomaisia piirteitä." Tällaisen arvion esittivät viime heinäkuussa yhteisessä kannanotossaan Neuvostoliiton ja Ranskan kommunistiset puolueet.

Tämän arvion mukaiselle kehitykselle ovat olemassa objektiiviset syyt. Niiden vaikutuksesta yhteiskunnallisen kriisin kärjistymisen piirteet esiintyvät yleisenä koko kapitalistisessa maailmassa. Sovittamattomat kapitalistisen yhteiskunnan ristiriidat, pohjimmaisena syynä perustuotantovälineitten kapitalistinen omistus, osoittavat, että kapitalismi on kykenemätön tyydyttämään työväenluokan ja kansanjoukkojen tarpeet ja toiveet. Se ei voi tarjota ihanteita eikä ihmisarvoa vastaavaa tulevaisuutta nuorelle polvelle enempää kuin niillekään, jotka vuosikymmenien työllä ovat luoneet yhteiskunnalliset rikkaudet, jotka keskittyvät yhä harvalukuisemman suuromistajaryhmän hyödyksi.

Eduskunnan puhujalavaa on usein käytetty vallitsevan yhteiskuntajärjestelmän ihanuuden julistamiseen. Sosialistinen ajattelutapa, kansanvallan pystyttäminen porvariston vallan sijaan on pyritty leimaamaan suomalaisiin oloihin soveltumattomaksi katsomukseksi. On levitetty uskoa, että milloin minkäkin nimisen suurpääoman toimistoissa syntynyt ohjelma merkitsee vaikeuksien voittamista ja turvallista tulevaisuutta, kun vain on malttia ja kärsivällisyyttä, uhrimieltä ja uskoa. Kapitalistisen järjestelmän yleisen pulan jatkuva syveneminen osoittaa tällaiset puheet vääriksi.

Suomi ei ole vapautunut kapitalismia jäytävästä sairaudesta. Uhraukset ja maltti ovat tuoneet taloudellisen laman ja työttömyyden kasvun yhä laajempien kansalaispiirien kutsumattomaksi vieraaksi. Hallitus yrittää kiertää nämä tosiasiat vähättämällä työttömyyden mittasuhteita ja esittämällä tietoisesti kaunistellun kuvan työttömyyden kasvusta edessä olevaa talvikautta ajatellen. Hallitus kaunistelee hintakehitystä ja vaikenee esim. siitä, että tämän vuoden ensimmäisen kolmanneksen aikana on tapahtunut 1 200 yrityskuolemaa luvun ollessa lähes kolminkertainen ns. normaalikausiin verrattuna. Elintason noususta esittävät suurpääoman asia-

miehet ja hallitusherrat toinen toistaan ylistävämpiä kehityksiä, vaikka elävä elämä työläisja pienviljelijökodeissa ja pienyrityksissä, niin nuorten kuin vanhojen ihmisten jokapäiväinen elämä kertoo kokonaan toista.

Nekään, jotka tahtovat kieltää kansamme elämän vaikeutuneen, eivät voi vaieta kuitenkaan siitä, että valuuttakriisit heijastavat koko kapitalismin syvää sairautta, ja että maamme maksutaseen lohduttomat luvut osoittavat, miten Suomea suurempien kapitalismimaiden taloudellinen riisto kohdistuu yhä tehostetumpana maahamme. Ja kuitenkin kaiken pitäisi olla toisin. Maassamme on noudatettu mitä oikeaoppisinta porvarillista talouspolitiikkaa. On käyty läpi monen vuoden ankara vakauttamiskuuri devalvaatioineen. Nykyinen Suomen Pankin pääjohtaja Mauno Koivisto on antanut viime vuosien talouspolitiikan luomiskauteen liittyneiden puheiden ja kirjoitusten kokoelman yleisotsakkeeksi "Hikeä ja kyyneleitä" ja osunut siinä oikeaan. Menneet vuodet ovat todella olleet hikeä ja kyyneleitä kansallemme. Mauno Koivisto lukenee kirjoitelmiaan kuitenkin rehellisinä hetkinään tuskan tuntein, sillä luvattuja hyviä aikoja ja onnen hetkiä ei ole tullutkaan. Niitä on kyllä kasvaneiden voittojen ja omaisuuksien muodossa kertynyt ylitsevuotavasti suurpääomalle, mutta kansan osana on nyt jälleen varautua uuteen laman kauteen.

Jälleen hallitus katsoo, että selviämme lamasta ja vaikeuksista vain kulutuksen alentamisen, sosiaaliturvan laajentamisesta pidättäytymisen ja työkansan ansioiden noususta tinkimisen avulla. Kilpailukyvyn lisäämisen, jolla tarkoitetaan suomalaisten kapitalistien kilpailua muiden maiden kapitalistien kanssa mahdollisimman suuresta voitosta, katsotaan vaativan palkkavaatimuksista luopumista, vaikka totuus on se, että Suomen kilpailukyky kansainvälisillä markkinoilla perustuu jo nyt työläisten alipalkkaukseen, työn kilpailukykyiseen hintaan. Pienyrittäjille annetaan vaikeuksiin haavekuvia taloudellisesta noususta, vaikka kulutuksen alentamisen politiikka todellisuudessa syventää pulaa.

Kapitalismilla on taipumus käyttää yhä suuremmassa määrin valtiosäännöstelyn koneistoja suurpääoman etuja ajavan talouspolitiikan toteuttamiseen. Me Suomessa elämme neljättä vakauttamisen vuotta. Tällä harhanimellä peitetyn talouspoliittisen oppirakennelman syntysanat lausuttiin talousneuvoston ehdotuksissa jo tammikuussa 1967. Nojautuen tulopolitiikan kansainvälisiin sovellutuksiin talousneuvosto luonnehti tulopolitiikkaa seuraavasti: "Tulopolitiikka on nähtävä varsin laajana talouspolitiikan osana, jonka vaikutukset näkyvät hinnanmuodostuksessa, tulonjaossa, tuotantovoimien suuntautumisessa." Talousneuvoston mietintö kuitenkin osoitti, että päätavoite tulopolitiikalla oli ja on työläisten nimellisansioiden säätäminen.

Tulopolitiikan ilmaantuminen valtiomonopolistisen kapitalismin erääksi ilmenemismuodoksi johtuu monista tekijöistä. Eräänä syynä on se, että suhteellisen täystyöllisyyden kaudella ja sosialismin ja kapitalismin välillä käytävän kärkevän kilpailun oloissa työläisten voima neuvotteluissa lisääntyy jatkuvasti. Työväenluokan järjestäytyneisyyden kohoaminen kaikkine seurauksineen on lisännyt työtätekevien järjestöjen voimaa taistelussa pääomaa vastaan. Tulopolitiikka pyrkii murtamaan tämän kehityssuunnan ja rajoittamaan sen vaikutusta pitäen lähtökohtana uusien instituutiotekijöiden, uusien mekanismien vaikutusta palkkojen ja tulon määräämisessä. Juuri tästä syystä valtiovalta astuu mukaan ennen työmarkkinajärjestöjen voimin ratkaistujen asioiden hoitoon. Valtiovarainministeri Käkelä lausui täällä eilen, että periaatteellisesti kuuluu yleisvastuu maassamme harjoitettavasta tulopolitiikasta hallitukselle. Porvarillisen valtion osuus tulopolitiikan toteuttajana on siinä, että se korvaa entiset, hajanaiset yritykset työpalkan yleisestä säännöstelystä luomalla tästä palkkasäännöstelystä yhtenäisen mahdollisimman lujan järjestelmän.

Kysymys ei ole tietenkään minkälaisesta palkkasäännöstelystä tahansa. Talousneuvosto lausui 25. 1. 1967 mietinnössään: "Tuloratkaisuja tehtäessä pidetään silmällä kansantulon keskimääräisen tuottavuuden kehitystä." Vielä tarkemmin tämä palkkapolitiikan tavoite ilmaistaan lausuttaessa, että tulopolitiikassa lähdetään siitä, että työvoimakustannukset kokonaisuudessaan nousevat työpanosta kohden koko kansantalouden tuottavuuden kasvua vastaavasti. Kansan kielellä sanottuna tämä merkitsee, että tulopolitiikka tähtää määräsuhteiden säilyttämiseen muuttumattomana kansantulon jakautumisessa työn ja pääoman välillä. Tämän politiikan tarkoituksena on ennen kaikkea työväenluokan parhaiten järjestäytyneiden alojen saavutusten rajoittaminen.

Tämän kaiken lausui myös valtiovarainministeri Valto Käkelä eilisessä budjettikeskustelupuheenvuorossaan. Nojautuen puhtaaksiviljel-

tyyn porvarilliseen inflaatioteoriaan, jonka marxilainen taloustiede osoittaa virheelliseksi, Käkelä lausui: "Inflaation eräänä tärkeimpänä kotimaisena aiheuttajana on kaikilla tahoilla katsottu olevan tuottavuuden kasvun ylittävät nimellispalkkojen nostamiset." Hän käytti todella "nimellispalkkojen"-sanaa, ja jatkoi: "Täten yleisenä tulopoliittisena keinona on palkankorotusten sopeuttaminen tuottavuuden kasvun asettamiin rajoihin." On kuvaavaa, että sosialidemokraattinen ministeri ei puhu sanaakaan suurpääoman voittojen rajoittamisesta, vaan näkee pääasiassa ja julistaa työläisvihamielistä palkkalinjaa (Ed. Häkämies: Tehtäväjako ed. Sinisalon kanssa!).

Palkankorotuksien ja työolojen parantamisen, yleensä perusoikeuksien puolesta taistelevan työväenluokan on tietenkin täysin mahdotonta hyväksyä tämänlaatuista politiikkaa. Työväen etujen ja oikeuksien puolesta käytävässä taistelussa ei ole kysymys kansantulon jakamisesta vallitsevien entisten määräsuhteiden mukaisesti. Työväenluokka on asettanut päiväjärjestykseen kysymyksen kansantulon uudelleenjakamisesta työtätekevien hyödyksi. Kaiken tämän vuoksi on ollut välttämätöntä käydä taistelua L- ja UKK-sopimuksien tulopolitiikkaa vastaan. Se taistelu on vastannut ja vastaa työväenluokan perusetuja ja on sopusoinnussa kaikkien työtätekevien väestökerrosten etujen kanssa. Vain kapitalistien voittojen rajoittaminen voi olla tie uuteen, kansamme etujen mukaiseen talouspolitiikkaan.

Työväen talouspolitiikan perusvaatimus on tällä hetkellä työläisten palkkojen huomattava korottaminen. Välittömästi on saatava korvaus tapahtuneiden hintojen, maksujen ja verojen korotuksista. Se edellyttää vähintään 35—40 pennin palkankorotuksia tuntia kohden. Samalla on valmistauduttava entistä lujempaan kamppailuun tulopolitiikan murtamiseksi ja sellaisen palkkaratkaisun toteuttamiseksi, joka merkitsee kapitalistien voittojen rajoittamista työväen hyväksi.

Tässä taistelussa tarvitaan työväen joukkovoimaa. Yhteiskunnallinen todellisuus opettaa, että työväestö voi puolustaa etujaan vain yhteisvoimalla ja joukkotoiminnalla. Tämän joukkovoiman kokoamisen eräs edellytys on, että työväenluokka nykyistä laajemmin tiedostaa työn ja pääoman välisen sovittamattoman ristiriidan ja torjuu sen peittämiseksi voimistuneen ideologisen mielipidemuokkauksen.

Tulopolitiikka on eräs kärjistyneen luokkataistelun ilmaus. "Sosialismia vastaan kamppaillessaan pääomamaiden hallitsevat piirit pelkäävät enemmän kuin koskaan aikaisemmin luokkataistelun kasvamista vallankumouksellisiksi joukkoliikkeeksi. Siitä johtuu porvariston pyrkimys riistää ja sortaa peitetymmässä muodossaan työtätekeviä", lausui Neuvostoliiton kommunistisen puolueen pääsihteeri Brežnev selostuksessaan NKP:n 24. edustajakokoukselle viime keväänä. Tämän pyrkimyksen eräs ilmaus on tulopolitiikka. Hillitessään työväenluokan voimistuvaa luokkataistelua valtio tekee kaikkensa lamaannuttaakseen työtätekevien aktiivisuuden ja integroidakseen ammattiliitot valtiomonopolistisen kapitalismin järjestelmään. Tätä tarkoitusta palvelevat ehdotukset erityisestä pysyvästä tulopoliittisesta järjestelmästä, jota Liinamaan komitea ehdottaa.

SKP:n keskuskomitea lausui viime lauantaina hyväksymässään kannanotossa: "Työläisten taistelun hillitsemiseksi suunnitellaan tulopoliittista järjestelmää, jonka avulla valtiokoneisto ja eri etupiirejä edustavat järjestöt, työväen ammatillinen liike mukaan luettuna, sidotaan entistä tiukemmin monopolien etuja ajavaan politiikkaan. Kommunistinen puolue kehoittaa voimakkaaseen kamppailuun mainittujen suunnitelmien torjumiseksi."

Tulopoliittisen järjestelmän valmisteluvaiheessa esitetyt lausunnot kertovat vakuuttavasti, että kommunistien kannanotot ovat oikeita. Suomen Työnantajain Keskusliiton toimitusjohtaja Laatunen julisti jo viime keväänä näiden suunnitelmien poliittisen sisällön. "Suomalaisen demokratian, erään maan vapaimmista, säilyttäminen edellyttää yhteiskuntaelämän toimintasääntöjen tunnustamista," kirjoitti hän Teollisuuslehdessä. Samassa yhteydessä ja työnantajaliiton muissakin kannanotoissa on julistettu tavoitteeksi lakko-oikeuden rajoittaminen, sen teki Työnantaja-lehti pääkirjoituksessaan kesäkuun 7 päivänä, pakkosovittelu, jota Laatunen vaatii, ja työrauhavelvoitteen rikkomisesta aiheutuvien rangaistusten ulottaminen yksityisiin työntekijöihin ja korpilakkojen kieltäminen, jota Helsingin Sanomat puolestaan elokuun 9 päivän pääkirjoituksessaan esittää. Demokratian puolustus ja säilyttäminen merkitsee työnantajille ja porvareille työläisten toimintaoikeuden kahlitsemista ja kieltämistä. On selvää, että työläiset eivät ole mukana tukemassa tällaisia suunnitelmia. Se mikä vastaa porvariston etuja, suuntautuu työväen etuja vastaan.

Tulopoliittisen järjestelmän kehittäminen ei tapahdu tietenkään yksin mekanismin luomis-

tarkoituksessa. Tarkoitus on sen avulla jatkaa entistä suuremman vastustuksen saanutta talouspolitiikkaa. On valitettavaa, että myös useat sosialidemokraattiset poliitikot ovat edelleen tukemassa näitä suunnitelmia. Viittaan vain mm. Mauno Koiviston, Valto Käkelän ja eräiden ammattiyhdistysjohtajien kannanottoihin. Se ei kuitenkaan saa heikentää työväen taistelua suurpääoman suunnitelmia vastaan. On vain tällöin syytä muistaa ja sitä pitäisi tulopolitiikkaa ajavien sosialidemokraattisten johtajienkin miettiä, mitä italialainen ammattiyhdistysjohtaja Foa lausui: "Kaukonäköisempien, järjestelmällisen strategian toteuttamiseen kykenevien kapitalistiryhmien omaksumalla linjalla ja työväenliikkeessä ilmenevillä reformistisilla tendensseillä on olemassa yhteinen kosketuspiste. Reformistit ylistävät ammattiliittojen osallistumista kapitalistiseen suunnitteluun pitämällä vapaaehtoista kuria työpalkan alalla työväenliikkeen valtavana menestyksenä, joka heidän mielestään turvaa työväenluokan osallistumisen kansallisen talouden johtoon."

Työtätekevien tällainen osallistuminen kapitalistiseen suunnitteluun voi käytännössä muodostua menetelmäksi, jonka avulla riistettyjä käytetään riistojärjestelmän lujittamistarkoituksiin. Kommunistien ja koko taistelevan työväenluokan tie on toinen. Yhteisvoiman kokoaminen suurpääomaa vastaan, se on toimintalinja, joka vastaa kansamme suuren enemmistön etuja.

Ed. Myyryläinen: Herra puhemies! Yli 70 edustajaa on näiden kolmen vuorokauden aikana sanonut mielipiteensä budjetista, ja saman verran on suurin piirtein vielä puheenvuoroja jäljellä. Omalta kohdaltani haluaisin kiinnittää ainoastaan kahteen asiaan huomiota.

On erittäin mieluisaa todeta hallituksen tuloja menoarvioesityksestä vuodelle 1972, että siihen on lääkintöhallituksen, sosiaali- ja terveysministeriön sekä valtiovarainministeriön myönteisellä suhtautumisella sisällytetty riittävän suuri määräraha Lahden keskussairaalan suunnittelua ja rakentamista varten. Näin ei ollut vuosi sitten, jolloin hallituksen budjettiesityksessä oli vain 200 000 mk tähän tarkoitukseen. Kun silloin jo oli selvää, että esitetty määräraha ei tule riittämään suunnitellun aikataulun mukaiseen jatkamiseen, tein yhdessä edustajatovereideni kanssa raha-asia-aloitteen kyseisen määrärahan korottamiseksi noin 970 000 markkaan. Eduskuntakäsittelyssä aloitteeni ei kuitenkaan johtanut täysin toivottuun tulokseen, sillä Lahden keskussairaalan suunnittelumäärärahaksi jäi silloin 400 000 mk.

Kuluvan vuoden määrärahan vähäisyydestä johtuen sairaalan rakennustoimikunnalla on tiettävästi vaikeuksia suunnittelupalkkioiden maksamisessa ottaen huomioon, että suunnittelutyö on silti edistynyt aikataulun mukaisesti. Kun nyt vuoden 1972 menoarvioesitys osoittaa hallituksen myönteistä suhtautumista Lahden keskussairaalahanketta kohtaan, pidän ilmeisenä, että hallitus lähiaikoina tulee huolehtimaan myös kuluvan vuoden määrärahan korottamisesta.

Lahden sairaanhoito-opiston nykyisten ahtaiden toimitilojen uusimistarve ja välttämättömyys ajanmukaisen sairaanhoito-oppilaitoksen rakentamisesta Lahteen on tiedetty usean vuoden ajan. Kuitenkin, kun sairaanhoitoalan koulutus aikaisemmin kuului lääkintöhallituksen alaisuuteen, oppilaitoksen suunnittelu kytkeytyy keskussairaalan suunnitteluun. Lahden keskussairaalan rakentamisaikataulussa vallinnut epäselvyys aiheutti oppilaitoksen suunnittelussa viivästymistä. Sen suunnitteluun varatut määrärahat ovat myöskin jääneet käyttämättä.

Sairaala- ja avohoidon sairaanhoitohenkilöstön kysyntää lisäävä nopea kehitys on tiedossa. Sen mukaan on tarkoituksenmukaista, että keskussairaalan yhteydessä voi toimia oma alueellinen koulutuspiste. Sen opetusohjelman tulee myös olla riittävän laajaa. Lahden sairaanhoito-opiston tulisikin laajentua siten, että se huolehtii sekä varsinaisesta sairaanhoitajakoulutuksesta että sairaanhoitohenkilökunnan kouluttamisesta erilaisiin tehtäviin, mm. avoterveydenhoidon tarpeita varten erikoissairaanhoitajatutkintoon johtavasta koulutuksesta.

Lahden keskussairaalan rakentaminen alkaa vuoden 1972 aikana, ja sen tarkoitus on valmistua 1976. Sairaanhoito-oppilaitoksen tulisi tuolloin voida toimia jo täydellä teholla. Nykyisen opiston vuokrasopimus päättyy kesäkuussa 1973, ja kun kunnallisteknillisistä syistä on sairaalan ja oppilaitoksen rakentaminen samaan aikaan perusteltua, tulisi oppilaitoksen suunnittelu aloittaa viipymättä. Hallituksen budjettiesityksessä on esitetty sairaanhoito-oppilaitosten suunnitteluun 150 000 mk, josta osuuden saaminen Lahden sairaanhoito-oppilaitoksen rakennustöiden suunnitteluun olisi välttämätöntä.

Ed. Tarvajärvi: Herra puhemies! Tasavaltamme elinkeinojen joukossa matkailu näyttelee nykyisin mitä mielenkiintoisinta osaa. Sehän on elinkeino, jota vielä niin myöhään kuin kymmenen vuotta sitten pidettiin maassamme lähinnä harrastuksenomaisena toimintana. Matkailun tulot eivät myöskään sanottavasti vaikuttaneet valuuttatuloihimme. Vasta aivan muutama vuosi sitten matkailun taloudellinen merkitys on huomattu ja siinä piilevät taloudelliset mahdollisuudet tajuttu. Kun matkailumme tase vielä vuonna 1960 oli 73 milj. mk alijäämäinen, se vuonna 1969 ylettyi tiettävästi ensimmäisen kerran ylijäämään 4 milj. markan verran. Ensimmäistä ylijäämää seurasi välittömästi toinen, vieläpä yllättävän suuri, kokonaista 142 milj. mk.

Vuosien saatossa matkailumme on noussut ulkomaanvientimme eri alojen joukossa huomattavasti tavoitellen tänä vuonna mitä ilmeisimmin jo kolmanneksi tuottoisimman sijaa. Ensimmäisellä sijalla on puu ja paperi, toisella metalli, mutta kolmannella tähän saakka olleen tekstiilin sijaa uhkaa nyt siis hyvin voimakkaasti matkailu. Näin siitäkin huolimatta, että matkailumme investoinnit ovat olleet varsin vaatimattomat. Matkailumme kehitys on muuten eräs kaikkein parhaimpia koko Euroopassa. OECD:n raportin mukaan vain Turkissa matkailun kehitys on ollut voimakkaampaa kuin meillä. Muut maat eivät ole päässeet lähellekään. Muun muassa Ruotsissa on saatu erittäin merkillinen tieto: vuoden 1970 matkailun tase on alijäämäinen ja kokonaista 1 748 milj. kruunua.

Mitkä ovat olleet sitten oman maamme matkailun suotuisan kehityksen syyt? Asiantuntijat väittävät, että erääksi tärkeimmäksi matkailijoita tänne tuovaksi tekijäksi tulee vuonna 1967 toimeenpantu devalvaatio ja sen jälkihoito vakauttamistoimenpiteineen. Euroopan muissa maissa, pohjoismaat mukaan lukien, inflatorinen kehitys on ollut säännöllisesti voimakkaampaa kuin Suomessa helpottaen näin markan vaihtoarvon säilymistä turisteille edullisena valuuttana. Devalvaatio ja jälkihoidot ovat kuitenkin vain osa totuutta. Eräs osahan on ilman muuta liikenne ja liikenteen kehitys. Matkustaminen on nykyisin nopeata, varmaa ja vaivatonta. Suotuisaan kehitykseen on lisäksi vaikuttanut varmasti seuraava seikka: Siitä huolimatta, että olemme toimineet suhteellisen vaatimattomin määrärahoin, olemme saattaneet antaa matkailevalle maailmalle ilmeisen kiintoisan kuvan itsestämme ja maastamme. Harvaan asuttu ja rauhallinen Suomi on koettu tietyllä lailla eksoottisena ja turistiystävällisenä maana, jonka upouudet lomakylät ja matkailukeskukset koskemattoman luonnon keskellä houkuttelevat matkailijoita etelän täyteen ahdetuilta lomanviettopaikoilta. Joten, vaikka isoin investoinnein ei olekaan pelattu, markkinointi ja informaatio on tavoittanut oikeat kohteet. Hyvä sana maailmalle on tietysti kulkenut myöskin matkailijoiden mukana. Täällä vietetyt onnistuneet lomaviikot siirtyvät säännöllisesti tilikirjojen tulopuolelle. Näin suotuisan kehityksen syitä on siis monia.

Ja nyt silmäys tilikirjojemme ensimmäisen vuosipuoliskon taseeseen. Tuore tieto kertoo, että kehitys on ollut mitä ilahduttavinta. Matkailutaseemme osoittaa yli 40 %:n nousua viime vuoteen, ennätysvuoteemme, verrattuna. Kun näin on, voidaan sanoa, että olemme mitä kiintoisimpien näkymien edessä nuorimman uusvientimme, matkailuvientimme kohdalla. Viimevuotisessa matkailuennusteessa muuten mainittiin, että vuonna 1975 maassamme tulee käymään 2 500 000 turistia. Kun tämän hetken tiedot ovat vieläkin paremmat, valtiolta on nyt lupa odottaa innokasta mukaantuloa, rohkeutta, joustavuutta ja ennen kaikkea varojen myöntämistä matkailulle vähän samaan tapaan kuin varsinaiset turistimaat, alan ammattilaiset tekevät. Budjetin matkailunedistämismomentin vajaassa 6 milj. markassa on varmastikin suurentamisen varaa. Nykyaikainen matkailu edellyttää sekä tiettyä kansainvälistä tasoa että myöskin turistiluokan kohteita. Valinnanmahdollisuuksia tarvitaan. Hyvää palvelua, kodikkuutta ja kohtuullisia hintoja toivotaan. Eivät ne matkailutaseemme nostajat suinkaan kaikki mitään dollarituristeja ole olleet, eivät läheskään, tavallisimmin tavallisia ihmisiä.

Sanotaan, että turistivirrat ohjautuvat aina sinne, missä on jotain esitettävää. Mitä syrjäinen Suomi pystyy esittämään? Kun tämän kysymyksen esittää ulkomaalaiselle, saa varsin usein vastaukseksi: Siitä huolimatta, että Suomi sijaitsee arktisella alueella, se tarjoaa mitä otollisimmat olosuhteet matkailulle. Tämä johtuu Golfvirrasta, joka suo Suomelle täysin kilpailukykyiset mahdollisuudet esimerkiksi Keski-Eurooppaan nähden. Järvet, kalat, uudet lomakylät ja turistiystävällisyys ovat tosiseikkoja, joiden soisi tuovan tänne turisteja myöskin syksyn tultua. Kuuntelin viime sunnuntaina radion matkailuohjelmaa, jossa osin yritettiin ratkoa myöskin

matkailumme hiljaisten aikojen ongelmia. Oli kiintoisaa kuulla, että mm. Suomu-tunturin suunnalla pyritään täystehoiseen työskentelyyn kaikkina vuodenaikoina. Yleisesti ottaen matkailusesonkimme ympärivuotisuuteen suhtauduttiin kuitenkin vähintäänkin epäröiden. Ohjelmassa mainittiin retkeilijät, mutta ei sitä, että Suomi on retkeilijäin luvattu maa ja monen mielestä värikylläinen syksy antoisinta retkiaikaa. Ruskamatkailu ja kuntoretkeily ovat jo saaneet omat harrastajansa. Tämä joukko olisi saatava kasvamaan ja vaeltamaan.

Budjetissa on varattu 850 000 mk markkinointitoimenpiteisiin, julkaisuihin ja esitteisiin. Summia on mitä pikimmin suurennettava ja sitten vain kampanjat käyntiin. Ne kannattaisi suunnata erityisesti Keski-Eurooppaan, missä on väkeä vaikka millä mitalla. Jos saamme sieltä osankin liikkeelle tänne, vaikkapa nyt juuri ruskaretkeilijöiksi, tilastot kaunistuvat välittömästi. Ja miksi emme saisi. Meillä on nyt tilaa, meillä on luontoa, värejä, raikkautta ja puhdasta ilmaa. Annan tässä samalla jo valmiin mainoslauseenkin; se on bahamasaarelaisen sanomalehden toimittajan huudahdus viime joulun tapaninpäivän aamuna Pyhätunturilla: "Tervetuloa Suomeen hengittämään!"

Sekä kotimaisten että ulkomaisten ruskaretkikuntien liikkeellelähtö edellyttää joissakin tapauksissa myöskin jonkinlaista tapahtumaa. Se on valmiiksi jo mietitty, ruskaviikkojen yhteydessä avataan tulevaisuudessa Rovaniemellä vuosittain kansainvälisen talvimuodin ja retkeilymuodin näyteikkuna — keski-eurooppalaisten muotitapahtumien mukaisesti. Tämä muotinäyteikkunan avaus levittää nyt eteemme tämän esitykseni päänäkymät.

Edellä viitattiin matkailutaseemme yli 40-prosenttiseen nousuun ja toivottiin valtion rohkeata mukaantuloa. Valtio tehköön todella osuutensa siten tukien ja innostaen koko kansaa lähtemään mukaan. Turismia opiskelemaan, tehostamaan, nurkkiamme kohentamaan, siitä se turistivirtojen ohjautuminen alkaa. Maailma käy ihmettelemässä Pisan kaltevaa tornia, Taj Mahalin temppeliä, Niagaran putouksia, Espanjan härkätaisteluita ja Aurinkorannikkoa. Tiedämme myös, mikä kotoinen menestys meillä on parilla korkealla nähtävyydellä. Toinen torni on Kuopion Puijolla, toinen Tampereella.

Totisesti nyt on aika käydä tarmokkaasti toteuttamaan niitä suunnitelmia, jotka yli kymmenen vuoden ajan ovat kipinän lailla kyteneet eräiden innostuneiden mielissä. Nyt on aika saattaa omintakeinen Joulumaa-ajatuksemme sisältämään muutakin kuin vain ajatuksia. Joulumaahan merkitsee huomattavalta osaltaan juuri niitä toimenpiteitä, joilla matkailusesonkimme ympärivuotisuutta voidaan lähteä tavoittelemaan. Joulumaan yhteydessä on usein puhuttu matkailuvaltista. Uskallan väittää, että tuleva Joulupukin kylä on oleva melkoinen kiinnostuksen kohde. Tonttuasuisten työskentelijöiden puuhailuja ja aikaansaannosten myyntinäyttelyitä saavutaan varmasti seuraamaan sekä kotoa että kaukaa. Kuitenkin tämä takominen, kutominen, höyläämineen, ompeleminen on ikään kuin näyteikkunassa tapahtuvaa työskentelyä, suurin osa tuotannosta tapahtuu muualla. Joulumaa merkitsee näin työpaikkoja ja tilaisuuksia koko Suomelle. Joulumaan liittäminen mm. korkeaan käsityökulttuuriimme tulee olemaan mitä hyödyllisin toimenpide. Joulumaalla on mahdollisuus työllistää käsityötaitajamme, naiset ja miehet. Hyvinjohdettuna Joulumaa avaa tässä mielessä mitä kiintoisimpia näkymiä myös eräälle kokonaiselle kansanosalle. Tämä osa on eläkeläiset, käsityökulttuurimme arvokkaat vaalijat.

Ruskaviikoilla ja muotitapahtumilla tulee olemaan omat kannattajansa ja matkailijansa, mutta Joulumaan tärkein tapahtuma-aika on joulukuu, josta Joulumaa-ajatuksen ajajat suunnittelevat tietynlaista festivaalikuukautta. Sen huippuna tulee olemaan väritelevisio-ohjelma Eurovisioon. Yleisradion TV-1 on jo käynnistänyt tämän ohjelman valmistelut. Ohjelmasta on tarkoitus saada myöskin perinne. Tässä yhteydessä muistanette Wienin Filharmonikkojen Strauss-konsertin uudenvuodenpäivänä. Voimme hyvin kuvitella, mitä maailmalla sanotaan, kun ohjelmassa mm. vuosittain YK:n virallisen edustajan läsnäollessa luovutetaan sekä Joulumaan että Suomen tasavallan osuus sekä kotimaiseen että kansainväliseen lastenaputoimintaan. Budjetissa on tässä mielessä jo ensi vuodeksi erittäin lupaava momentti, YK:n lastenrahastolle Unicefille 2.1 milj. mk. Olisi muuten upeata, jos meidän Joulumaa-ohjelmamme voitaisiin ajaa myöskin Intervisioon esim. "pakkasherran" aikaan.

Joulun jälkeen tullaankin jo sitten uuteen, ihmiset liikkeelle saavaan kauteen, aurinkohankikauteen. Keväisistä Lapin hangista on jo tullut käsite. Joulumaan pyrkimyksiin kuuluu tämän käsitteen saaminen maailmanlaajuiseksi. Monen mielestä se on jo sitä, sillä tungos esim. hiihtolomien aikaan on jo nytkin huomattava.

ajoituskapasiteettia voidaan kuitenkin melkoisesti laajentaa nimenomaan perheyritysten suuntaan. Mallitkin kun ovat jo valmiina ja valmiiksi myöskin kokeiltuina. Tarkoitan keskieurooppalaisia Gasthauseja, yksityisiä taloja, joiden huoneista osa on aina tuottoisina matkailumajoina, vierasmajoina. Ulkoileva ja urheileva matkailuväki saadaan tietysti silloin vielä suuremmin joukoin liikkeelle, kun Joulumaan mäkiviikkoidea liitetään aurinkohankikauteen. Maailman mäkivaliot on tarkoitus koota talven suureen loppukatselmukseen Rukatunturille, Ounasvaaralle, Pyhätunturille jne.

Palataanpa tässä vielä noihin yllättävän rohkaiseviin matkailumme taseisiin. 1969 on siis plussaa 4 milj. mk ja 1970 142 mlj. mk. Ilahduttavat numerot! Ne perustuvat tietysti kesiin, lomakyliin, yhä ajanmukaisempiin leirintäalueisiin, vesiin, saariin, kalaonniin, turistiystävällisyyksiin, aurinkoisiin näkymiin — milloinkahan tuohon muuten jatkoksi voidaan liittää: ja hyvämaalisiin talo- ja latomaisemiin. Budjetissa on kotimaan matkailun edistämiskampanjaan varattu 156 000 mk. Momentille toivoisin lisäystä, joka käytettäisiin tasavaltamme rakennusten kunnon kohennuskampanjaan.

Elämme vuotta 1971, ja kysyttäneen, miksi matkailuvaltiksemme mainitun Joulumaan kohdalla ei ole vielä mitään tapahtunut. Palaisin tällä kohtaa esitykseni alkulauseisiin, joissa totesin: "Vielä niin myöhään kuin kymmenen vuotta sitten matkailua pidettiin maassamme lähinnä harrastuksenomaisena toimintana." Joulumaatakin on noin kymmenen vuotta harrastettu. Ovat siinä sivussa pyrkineet rakentamaankin, mutta väärästä päästä yrittäen ja heti pilvilinnoja tavoitellen. En kuitenkaan kävisi tässä yrittäjiä laittamaan, sillä tehtävä on ollut valtava. Nyt on kuitenkin tullut aika aloittaa. Nythän matkailuharrastuksetkin ovat vasta muuttuneet tuottavaksi elinkeinoksi, ja näin ovat syntyneet todelliset edellytykset Joulumaankin kehittämiselle matkailuvaltiksemme. Valtakunta odottaa merkkejä täältä Arkadian mäeltä, eduskunnan kantaa ja hyväksymispäätöstä. Vaikuttaa siltä, että se on tulossa, mikäli allekirjoitus-gallupiin on luottamista. Tulihan näet matkailun edistämismomentin lisäykseksi ehdotetun Joulumaan määrärahan puoltajiksi kansanedustajia kaikista puolueista yhteensä 120. Ehdotuksen mukainen 1 milj. markan määräraha on varmasti mitä järkevin sijoitus, merkitsihän viime vuodeksi ulkomailla suoritettavaan matkailun markkinointiin myönnetty 900 000 markan lisäys kokonaista 138 milj. markan suuruista matkailumme taseen nousua.

Olen omin silmin nähnyt jouluvalmisteluja Suomen lisäksi kahdessakin maassa, kahden maanosankin kaupungeissa, Melbournen ja Meksikon olympiakaupungeissa vuonna 1956 ja 1968. Paitsi sitä, että kummankin kaupungin näyteikkunoiden joulupukki oli täsmälleen samannäköinen kuin meillä, hän ajoi porolla ja pulkalla!

Ed. O. Kangas: Herra puhemies! Keskustapuolueen eduskuntaryhmän puheenjohtaja ed. Haukipuro luonnehti aivan oikein ryhmäpuheenvuorossaan ryhmämme kannan, kun hän totesi, että budjetin yleislinjaan on syytä olla tyytyväinen. Budjetin yksityiskohdista voisi esittää moniakin eriäviä mielipiteitä, ja kritiikki monilta osin on täysin paikallaan. Vaihtoehtoja sopii etsiä ja esittää ja mainita pääluokka, josta on otettava pois ja mitä on otettava pois. Oli kysymys lisäämisestä tai pois ottamisesta, niin tuskin tässä talossa on kovin helppoa päästä siitä yksimielisyyteen. Kun esim. sosialidemokraatit pyrkivät voimallisesti ainakin eräiden täällä käytettyjen puheenvuorojen mukaan maatalouden pääluokan menojen supistuksiin, niin heille on syytä huomauttaa, että maatalousbudjetti on se osa tulo- ja menoarviosta, jossa voidaan vain todeta, että suurin piirtein on taso pysynyt entisellään. Eräillä tahoilla onkin huomautettu, että maatalousmenot ovat ainut tässä budjetissa, jotka on pantu säästöliekille. On tässäkin yhteydessä syytä huomauttaa, että uuden maataloustulolain valmistelussa on otettava huomioon maatalousväen tulotason jälkeenjääneisyys ja palautettava maataloustulo vuoden 1969 suhteeseen muiden väestöryhmien tulotasoon verrattuna.

Kun budjetin loppusummaa kauhistellaan, niin kovin paljon ei tässäkään talossa ole kiinnitetty huomiota esim. siihen, että lähes viidennes budjetin loppusummasta on selviä palkkamenoja. Kun eräät vasemmiston edustajat ovat asiattomasti käsitelleet puheenvuoroissaan niitä ruumiillista työtä tekeviä ihmisiä, jotka eivät ole saaneet edes UKK-sopimuksen edellyttämää tulotasoa ja jotka eräissä osissa maata tälläkin kertaa sääolosuhteiden takia ovat vakavasti huolissaan satonsa korjuutilanteesta, niin en pidä tätä menettelyä mielekkäänä. Tällainen menettely ei edistä suomalaisen yhteiskunnan myönteistä kehitystä. En pidä suin-

kaan liian korkeana niiden työläisten tulotasoa, jotka teollisuus- tai muun työnantajan palveluksessa hankkivat elatuksen perheilleen. Heidän asemassaan ei ole mitään kadehtimista. Olisi myös aika ymmärtää niitä ihmisiä, jotka pienviljelysvaltaisessa maassamme ovat vailla viisipäiväistä työviikkoa, joidenka sosiaaliturva on kaikkein heikoin ja tulotaso huomattavasti jälkeenjäänyt.

Budjetin huomattavat menonlisäykset kohdistuvat opetusministeriön pääluokkaan. Keskustapuolue pitää välttämättömänä, että opetustoimen alalla uuteen peruskoulujärjestelmään siirryttäessä peruskouluun siirtyminen aloitetaan syrjäseuduilta. Toimeenpanomääräystä annettaessa on tämä huomioitava. Niin ikään on tämänkin budjetin yhteydessä syytä muistuttaa, että hyväksyessään lain koulujärjestelmän perusteista eduskunta edellytti, että uskonnonopetusta on kehitettävä vastaamaan muuttuvan yhteiskunnan tarpeita. Edellytyksenä kuitenkin on, että kouluhallituksella olisi mahdollisuus saada työvoimaa uskonnonopetuksen koulutus-, suunnittelu- ja kokeilutoiminnan ohjaukseen. Näin on tällä kertaa muiden aineiden osalta jo olemassa. Ja tämä, että näin tapahtuisi, edellyttää uskonnonopetuksen ylitarkastajan viran perustamista kouluhallitukseen.

Kulttuuripolitiikan alueella olisi yleensäkin aihetta nykyistä suuremmassa määrässä ottaa huomioon kansalaisten mielipide. Kulttuuritoimintaan ohjataan varoja, näin tässäkin budjetissa, ja näin on tehtäväkin, mutta alueellinen eriarvoisuus kulttuuripalveluksiin nähden on tällä kertaa aivan liian suuri.

Kun keskustapuolue rakentaa politiikkansa kansaan ja sen mielipiteeseen, niin näin tapahtuu myös kulttuuripolitiikan alueella. Kulttuuri on tärkeimpiä inhimmillisen elämän aloja, jolla yksilölle tarjoutuu mahdollisuus itsensä vapaaseen ilmaisuun ja kehittämiseen. Tarve tähän tulee yhä tärkeämmäksi sitä mukaa kuin yhteiskunnan kehittyessä ihmiselle hänen työnsä parissa asetetaan aina pitemmälle ja pitemmälle meneviä vaatimuksia ihmisen itsensä ulkopuolelta. Kun ihmisen toiminta työelämän piirissä tulee yhä sidotummaksi hänestä itsestään riippumattomista tekijöistä, tulee sitäkin tärkeämmäksi, että hänellä kulttuuritoiminnan alalla tarjoutuu mahdollisuus omista lähtökohdista käsin ilmaista itseään. Tämä ei ole mahdollista, jos kulttuuri on kansalle vierasta eikä kansasta itsestään lähtöisin. On todettava, että ns. korkeakulttuurin muodot jäävät osalle kansasta vieraiksi. Samoin on laita nykyisen vasemmistolaisen kulttuurin. Myös se on ikään kuin "ylhäältä päin" kansaan suunnattua eikä kansasta lähtevää. Tavallinen ihminen vierastaa sitä kulttuuria, mitä sille vasemmistoradikaalien taholta nykyisin tarjotaan.

On todettava suurella ilolla, että viime vuosina eräät kansan omasta piiristä lähtöisin olevat kulttuurin harrastamisen muodot ovat voimakkaasti laajentuneet ja saaneet osakseen julkista huomiota. Ajatellaanpa vain kansanmusiikin viimeaikaista kehitystä. Tämä kehityssuunta ansaitsee keskustapuolueen mielestä voimakasta kannatusta, ja sitä tulee yhteiskunnan taholta rohkeasti tukea.

Keskustalainen kulttuuripolitiikka rakentaa laajojen kansanpiirien omaan aktiivisuuteen ja siihen näkemykseen, että ihmisten itsensä on päästävä mukaan kulttuurityöhön. Tämän vuoksi keskustapuolue katsoo, että maamme kulttuurin tukemisessa tulisi painopistettä nykyistä enemmän siirtää kulttuurin harrastustoiminnan tukemiseen. Nykyisin lienee varsin laajalle levinnyt käsitys, että kulttuuria ei juuri Helsingin ulkopuolella harjoiteta, ei ainakaan sellaista kulttuuria, joka ansaitsisi maininnan. Tämä käsitys pohjautuu tietämättömyydelle siitä kulttuurin harrastuksesta, jota Suomen kansan keskuudessa laajalti esiintyy, ja niistä voimavaroista, joita kansan keskuudessa olisi käytettävissä, mikäli niille annettaisiin niille kuuluva arvo ja tuki. Keskustapuolue vaatii, että kansalaiset on saatettava tasa-arvoiseen asemaan myös kulttuuripalvelusten suhteen. Erityisesti on maamme eri alueiden asukkaiden välillä tällä alalla räikeä eriarvoisuus kulttuuripalvelusten ja kulttuurin saaman tuen suhteen. Nehän keskittyvät etupäässä eteläiseen Suomeen. Tämän seurauksena kulttuuri etääntyy syrjäseutujen ja maaseudun oloista ja ongelmista. Esimerkiksi tieteellinen tutkimus ei käsittele kehitysalueitten ongelmia, vaan on tullut niiden riistämisen tehokkaimmaksi välineeksi. Tämän vuoksi keskustapuolue edellyttää, että valtiovalta ryhtyy pikaisesti kehittämään alueellista kulttuuritoimintaa sen kaikissa muodoissa. Alueellinen kulttuurihallinto on saatava aikaan ja päätösvalta myös kulttuurikysymyksissä niille, joita kulttuuri lähinnä koskee.

Ed. Loikkanen: Herra puhemies! Tätä eduskuntaa on moitittu eikä aiheetta monisanaisuudesta sekä siitä, että tärkeitten lainsää-

däntötehtävien tehokas hoito on hukutettu pitkiin puhetulviin. Tällainen moite on mielestäni oikeutettua, ja se kohdistuu tietysti ensi sijassa SMP:hen.

Omasta puolestani tahdon olla lyhytsanainen ja kiinnittää tässä yhteydessä huomiota vain muutamaan täällä vielä tietääkseni käsittelemättömään asiaan.

Ensinnäkin toteaisin, että ne kokemukset, mitkä on vajaan kuukauden voimassa olleesta rintamasotilaseläkelaista, rohkaisevat odottamaan hallitukselta vielä tämän syksyn aikana toimenpiteitä, joissa voidaan mainitun lain rintamasotilaille suomia etuja lisätä ilman, että hallituksen ensi vuodeksi tarkoitukseen varattua määrärahaa jouduttaisiin ylittämään. Tällöin olisi tutkittava mahdollisuutta 55 ikävuoden alimmaisrajan kokonaan poistamisesta, eläkemäärien korottamisesta ja eläkkeen saamisen ehtona olevien tulorajojen nostamisesta.

Toisena seikkana tahtoisin kiinnittää hallituksen huomiota siihen tunnettuun epäkohtaan, että ns. vanhat kaupungit ovat edelleenkin runsaitten lisärasitusten alaisia. Nämä rasitukset tulisi niiltä pikaisesti poistaa.

Kolmantena mutta ei kuitenkaan vähäisimpänä seikkana esitän toivomuksen, että hallitus kiirehtisi kaikkia niitä toimenpiteitä, jotka tekevät mahdolliseksi jo seuraavien presidentinvaalien suorittamisen suorana kansanvaalina.

Maamme lääkintä- ja terveydenhuolto edellyttää pikaista lääkärien lisäkoulutusta. Kun tähän on olemassa hyvät mahdollisuudet sekä sopivan henkilömateriaalin että muiden edellytysten puolesta, pidän tähdellisenä, että talousarvion perusteluissa mainittu mahdollisuus lääkärikoulutuksen aloittamisesta jo vuonna 1972 Tampereella myös käytännössä toteutetaan.

Ed. Sutinen: Herra puhemies! Elinkeinorakenteeltaan maatalousvaltaisilla syrjäisillä alueilla odotetaan valtiovallan toimenpiteitä näiden alueiden maatalouksien nykyistä tehokkaammaksi tukemiseksi ja toivotaan paljon ensi vuoden tulo- ja menoarviolta. Näiltä syrjäisiltä maatalousvaltaisilta alueilta, joihin Pohjois-Karjala kuuluu, valitun kansanedustaja Valde Nevalaisen käyttämän sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuoron maatalouskysymyksiä koskeva osa oli karmeaa kuultavaa. Hyvällä tahdollakaan ei voi ymmärtää, että etupäässä maataloudesta toimeentulonsa saavien pienviljelijäin äänillä eduskuntaan tullut voi puhua niin maatalousvastaisesti kuin hän teki tiistaina. Jonkun teollistuneen alueen edustajan suusta olisi sanoman paremmin sulattanut, mutta nyt ei.

Tulo- ja menoarvioesityksessä maatalousasioiden kohdalla lähdetään siitä jo perusteluissa, että on tarpeen kehittää uusia, peltoalaa vähentäviä ja valtiontaloudellisesti perusteltuja toimenpiteitä. Tosin sanotaan sitten lohdutukseksi olevan tarpeen selvittää, miten maatalouden hinta- ja tukijärjestelmää tulisi kehittää, jotta turvattaisiin varsinaisen maanviljelijäväestön oikeudenmukaisena pidettävä tulokehitys.

Me kehitysalueen maatalousväki emme muuta vaadikaan kuin oikeudenmukaisuutta, josta meillä kyllä näkyy olevan tarvetta taistella. Ei teollisuusyritysten saaminen syrjäisille alueille ja sitä tietä uusien työpaikkojen luominen näy helposti järjestyvän. Siksi annettakoon meidän kehittää jo siellä olevia maatalousyrityksiä ja annettakoon pienille tiloille, joilla on vielä maanviljelyshaluisia yrittäjiä, kaikki mahdollinen tuki tilakoon suurentamiseen ja sitä tietä tulotason nostamiseen. Peltojen paketointi on osoittautunut kehitysalueita autioittavaksi ja tilakoon suurentamista estäväksi, ennen kaikkea mieliä madaltavaksi toimenpiteeksi.

Maatilatalouden entisen kehittämisrahaston, nykyaikaistetulta nimeltään rationalisointirahaston, perusteluissa sanotaan: "Varojen käyttöä suunnataan nykyistä enemmän maatilatalouden rationalisointitoimenpiteisiin sekä myös tarkoituksiin, jotka merkitsevät ylituotannon supistamista." Rationalisointitoimenpiteistä tehtiin silloisen maataloushallituksen, nykyisen maatilahallituksen toimesta erikoistutkimus Nurmeksen maalaiskunnassa vuonna 1969 ja tutkimustulokset on jo saatettu virastokäyttöön. Tilojen peltopinta-ala on keskimäärin 6.86 ha, ja Nurmes on tyypillinen Itä-Suomen kunta, jonka elinkeinoelämä pohjautuu vielä nykyisinkin käytännöllisesti katsoen kokonaan maa- ja metsätalouteen. Siksi näiden peruselinkeinojen tuleva kehitys on elintärkeä kysymys alueen koko yhteiskuntakehityksen kannalta. Tutkimuksessa todettiin, että tilakoon suurentaminen ja tarvittavan lainoituksen saaminen on tilojen elinkelpoiseksi saamisen edellytys. Nyt on kehitystä jo näin lyhyen ajan kuluessa seurattaessa kuitenkin saatu nähdä, että suoritetussa tutkimuksessa viljelykseen jääväksi ehdotettua peltomaata siirtyy keskeisimmilläkin viljelysalueilla metsäyhtiöiden, metsähallinnon ja maakeinottelijoiden haltuun. On nähty, että maatalouden tar-

koituksenmukaiseksi todettu kehittämistoiminta vaatii nykyoloissa tehostuvia, toisaalta vahingollisia maakauppoja rajoittavia ja toisaalta maatilojen kehittämistä tukevia rahoitusym. toimenpiteitä.

Jotta maanomistusolojen epäedullinen kehitys ei tekisi mahdottomaksi Nurmes-tutkimuksen hyväksikäyttöä on siellä herännyt ajatus, että Ylä-Karjalasta, missä tutkimus ensimmäisenä maassamme tehtiin, muodostettaisiin koealue, jossa jo nyt ennen koko maata koskevien järjestelmien syntymistä kokeiltaisiin käytännössä tutkimusten soveltamista. Näin saataisiin samalla kokemuksia vastaavien ongelmien ratkaisemiselle valtakunnallisessa laajuudessa ja nähtäisiin, ettei syrjäisillä alueilla ole syytä pyrkiä mihinkään tiettyyn hehtaarimäärään tilan elinkelpoistamisessa, koska tilan tuottavuuteen vaikuttavat varsin monet tekijät. Nähtäisiin myös, ettei syrjäisillä seuduilla päästä virkamiesten suunnittelemiin peltohehtaarimääriin, vaan pienempien tilojen tuottoon on tyydyttävä. Kokeilun aikaansaamiseksi olisi saatava maatilatalouden rationalisointirahastoon lisää varoja, mihin tarpeeseen ja tehtyyn aloitteeseen toivoisin perusteellisesti perehdyttävän.

Meitä syrjäisten seutujen maataloudesta toimeentulomme saavia ei voida velvoittaa ajattelemaan tuotannon vähentämis- vaan lisäämishengessä. Meillä on oltava oikeus saada riittävä toimeentulo maanviljelyksestä, koska muita elämisen mahdollisuuksia ei näy helposti järjestyvän, ja meillä on Pohjois-Karjalassa, sen ylimmässäkin osassa hyvä olla, kun vain työtä ja leipää riittää. Me jaksamme uskoa, että maanviljelijää tämä maa on tarvinnut, tarvitsee nyt ja tulee vastakin tarvitsemaan.

Kansanedustaja Nevalainen totesi ryhmäpuheenvuorossaan: "Maataloudelle rahaa jaetaan kuntien kautta. Sitä saavat ja jakavat meijerit, lypsäjät ja lypsettävät." Hänen sopii valitsijoiltaan Pohjois-Karjalassa kysyä, ovatko he valmiit sanotun allekirjoittamaan. Sopii kysyä sitäkin, oliko viimetalvinen maatalousverotuksen muutos "vihoviimeinen tikki" pienviljelijöille ja lapsirikkaille perheille.

Että pienilläkin tiloilla päästäisiin hyvään tulokseen, tarvitaan opetusta ja neuvontaa. Maatalousneuvonnan keskittämisen jälkeen tapahtunut neuvonnan vähentyminen tunnetaan Pohjois-Karjalan maatalouksissa. Kun entiset neuvojat jäävät eläkkeelle, ei varojen puuttuessa uusia palkata. Näin laajoja alueita jää vaille tarpeelliseksi osoittautunutta tilakohtaista neuvontaa. Maatalousyrittäjien ammattikoulutus on vähäinen, alle 10 %, ja suuria alueellisia eroja siinäkin esiintyy. Siksi olisi erittäin tärkeätä saada maatalousneuvontaan enemmän varoja kuin tulo- ja menoarviossa on esitetty. Kunnat ovat pyrkineet palkkaamaan elinkeinoneuvojia, mutta se on köyhille kunnille ylivoimainen tehtävä, koska valtionapua ei saada, ja juuri köyhissä kunnissa neuvontaa erikoisesti tarvittaisiin.

Maaseudun sähköistämättömien alueiden kehittämisen kannalta on kiitollisuudella todettava sähköistämismäärärahan korottaminen 6 milj. markkaan. Heikosti sähköistettyjä alueita on maassamme vielä paljon, eivätkä koko maan sähköistämisluvut tee oikeutta syrjäseuduille. Pohjois-Karjala on heikoimmin sähköistetty alue koko maassa, 82 %, ja sielläkin heikoimmin sähköistetyssä Tuupovaarassa vain noin 65 % ja Juuassa noin 69 %. Kuitenkin alueella esiintyy suuria paikallisia eroja, ja liian moni odottaa vielä sähkön tuomia helpotuksia.

Edelleen on syytä kiinnittää huomiota siihen, että sähköyhtiöiden osalta valtionapuperusteita olisi tarkistettava kohonneita kustannuksia vastaaviksi. Lisäksi on huomioitava, että kuntien ja kuntalaisten köyhyys sekä sähköistämisasteen alhaisuus ovat rinnakkaisilmiöitä ja kaipaavat kipeästi tukitoimenpiteitä kunta- ja sähköntarvitsijatalouksien tasolla.

Vaikka on myöhäinen, en esimerkkinä malta olla mainitsematta kotikuntani seurakunnan, kunnan ja Punaisen Ristin järjestämää lomaleiriä, jota kutsuttiin terveyslomaksi. Lomalaisten huolia kuuntelemaan kutsuttuna tuotiin heidän taholtaan voimakkaasti esille sähkön ja teiden puuttuminen. Eikä ihme, sillä 19 perheenemännän joukosta 13:lta puuttui sähkö. Terveyslomalaiset oli koottu pitäjän syrjäkulmilta, ja he selittivät, ettei heidän asemansa ole sodan jälkeen parantunut. Sähköttömyys tietää ihmisen, ennen kaikkea naisen, olemista pesujohtona, pyykinpesu-, lypsy-, yleis- ym. koneina "kahvija ruisleipäkäyttöisinä", kuten nämä äidit totesivat. Se tietää puolestaan kolottavia käsiä, pakottavia suonikohjuisia jalkoja monen muun vaivan lisäksi. Se on osoitus siitä, että terveys edellyttää sosiaalistakin hyvinvointia, mikä kansanterveyslain säätämisen aikana on syytä muistaa. Kaiken kukkuraksi ikääntyneempien naisten joukossa oli leskiä, jotka suuren lapsijoukon kasvatettuaan, sodanaikaisen kotirintaman työkuorman kannettuaan ja terveytensä

menetettyään jäivät perhe-eläkelain 1. 10. 1969 voimaantullessa ulkopuolelle, koska heillä ei silloin ollut alle 16-vuotiaita lapsia. Missä oikein viipyy näitä ikääntyneempiä leskiä koskeva perhe-eläkelain korjaus, josta on lukuisia aloitteita ja eduskuntakyselyitä tehty ja joka on luvattu korjata? Ministeri Pekka Kuuselle näiden leskien odottavat terveiset (Ed. Juvela: Min. Eskeliselle!). — Ei, se on Pekka Kuusen asia.

Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan kohdalla momentilla 17.50 Yleinen perhe-eläke todetaan tukiosakustannusten jääneen aikaisemmin arvioitua pienemmiksi, joten vähennystä on esitetty 9 milj. mk. Tästäpä lain korjauksella olisi sopivasti lohkaistavissa tosi tarpeessa oleville leskille.

Syrjäseutujen tieolot ovat myös monen budjettipuheen arvoisia. Paikallis- ja yksityisteiden osuus välimatkojen pituuden takia on suuri ja vaatii niitä ylläpitäviltä kohtuuttomiin nousevia rakentamis- ja ylläpitokustannuksia. Lumisten talvien aiheuttamat aurausmenot nostavat vielä tiekustannuksia melkoisesti, kun meitä Itä- ja Pohjois-Suomen asukkaita ainakin lumentulo muistaa. Siksi kehitysalueystävällisenä pidetyltä hallitukselta odotettiin tämänvuotista suurempaa määrärahaesitystä ensi vuoden tuloja menoarvioon, mutta se näkyy pysyneen samana.

Keskustapuolueen tekemät raha-asia-aloitteet on syytä valtiovarainvaliokunnassa varteen otettavasti käsitellä ja lisätä määrärahaa yksityisten teiden avustamiseen (Ed. Häkämies: Nekö vain?). — Muita myöskin, mutta joka tapauksessa rahaa toivotaan.

Esitystä rakennettavien pienlentokenttien valtionavuksi, johon on varattu 500 000 mk, on tervehdittävä tyydytyksellä. Näiden pienlentokenttien saaminen on tärkeätä syrjäseutujen elinkeinoelämälle ja matkailun kehittämiselle. Pienlentokenttien rakentamista on jo suunniteltu, jopa teitäkin aloitettu, kuten erään yksityisen aloittamana Porin lähelle Kotaniemeen. Dollari- ym. raharikkaat turistit eivät ehdi liikkua enää autoilla, ja jo kuluneena kesänä vesitasolla suoritettiin matkailijoiden lentokuljetuksia Pohjois-Karjalassakin.

Erikoisen myönteistä köyhien kuntien kohdalla on tulo- ja menoarvioesitykseen varattu määräraha sairaalakustannusten valtionapuperusteiden muuttamisesta varattomille kunnille tähänastista oikeudenmukaisemmiksi. Sitä on syystä kauan jo odotettu, koska sairaalakuntainliittojen kustannukset ovat monen kunnan kohdalla nousseet kestämättömän korkeiksi.

Samoin on odotettu kansanterveyslakia, jonka käsittelyyn nyt on päästy. Terveys ja sen vaaliminen on tärkeää sekä hallitus- että oppositiopuolueiden edustajille äänestäjäkuntineen. Se on myös asia, josta puhumiseen tässäkin salissa tulee tarjoutumaan tilaisuus myöhemminkin, ja se on niin suuri asia, että siitä olisi ollut syytä puhua jo vuosia sitten. Karjalaisen 2 b-hallituksen, hyvän hallituksen, tehokkuudelle kiitokset, että kansanterveydestä ja sen järjestämisen vastaisista suuntaviivoista päättämään on vihdoinkin päästy.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Poisto päiväjärjestyksestä.

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 2) asia.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

ulkoasiainvaliokuntaan

3) Ruotsin kanssa eräiden Suomelle annettujen lainojen maksamisen järjestelystä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 114;

lakivaliokuntaan

4) Ehdotuksen laiksi kadonneen henkilön julistamisesta kuolleeksi annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 115; ja

valtiovarainvaliokuntaan

5) Ehdotuksen laiksi kehitysmaista peräisin olevien tavaroiden tulli- ja tuontimaksuetuuksista

sisältävä hallituksen esitys n:o 116.

---

6) Ehdotuksen laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 117 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Puheenvuoroa pyydetään.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan:

7) Ehdotuksen laiksi niistä yleisistä perusteista, joiden mukaan lisenssiviraston virkatoimista ja toimituskirjoista on suoritettava maksuja, annetun lain voimassaoloajan pitentämisestä

sisältävä hallituksen esitys n:o 118; ja

8) Ehdotuksen laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 119;

sivistysvaliokuntaan

9) Opintotukea koskevan lainsäädännön uudistamista tarkoittava hallituksen esitys n:o 121; sekä

sosiaalivaliokuntaan:

10) Ehdotuksen laiksi valtion eläkelain muuttamisesta sisältävä ed. H. Linnan ym. lak.al. n:o 190; ja

11) Ehdotuksen laiksi valtion eläkelain muuttamisesta sisältävä ed. Silanderin ym. lak.al. n:o 191.

Poistoja päiväjärjestyksestä.

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 12)—20) asia.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään perjantaina kello 13, jolloin käsitellään suullisia kysymyksiä. Varsinainen täysistunto on tänään kello 14.

Täysistunto lopetetaan perjantaina 24 p. syyskuuta kello 00.10.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

71. Perjantaina 24 p. syyskuuta 1971

kello 13.

Päiväjärjestys.

Siv.

Suullisia kysymyksiä:

1) Ed. Saimon suull. ksm. n:o 218 määrärahasta saasteongelman torjumisen aloittamiseksi 1922

2) Ed. Kohtalan suull. ksm. n:o 234 henkilöjunaliikenteen kehittämisestä Kanta-Hämeen alueella 1923

3) Ed. Vaittisen suull. ksm. n:o 248 Pohjois-Karjalan keskussairaalan uusia virkoja koskevan valtionapupäätöksen viipymisestä ..... „

4) Ed. Silanderin suull. ksm. n:o 249 liikevaihtoveron lisäverolain hyväksymisen tiedottamisesta 1924

5) Ed. Vainion suull. ksm. n:o 250 poliisien työturvallisuuden tehostamisesta „

6) Ed. Ehrnroothin suull. ksm. n:o 251 kansaneläkeläisten vapauttamisesta radio- ja televisiolupamaksuista 1925

7) Ed. Mykkäsen suull. ksm. n:o 252 Lapin läänin saattamisesta automaattisen puhelinliikenteen piiriin 1926

8) Ed. Mykkäsen suull. ksm. n:o 253 uuden lisätyöohjelman antamisesta vaikeimpia työttömyysalueita varten .. „

9) Ed. Fribergin suull. ksm. n:o 254 valtion yhtiöiden työntekijäin kannustamisesta tunnustuspalkinnoin 1927

10) Ed. Pohjosen suull. ksm. n:o 255 maankäyttötoiminnan piiriin kuuluvien tilojen rajoitusten poistamisesta 1928

11) Ed. Pursiaisen suull. ksm. n:o 256 eläkeläisten vapauttamisesta radio- ja televisiolupamaksuista ..... „

12) Ed. Landströmin suull. ksm. n:o 257 ammattiautoilijain liikennelupien peruuttamisesta verorästien takia 1929

13) Ed. Landströmin suull. ksm. n:o 258 omakotitalojen omistajien saattamisesta verotuksellisesti yhdenmukaiseen asemaan osakehuoneistojen omistajien kanssa 1929

14) Ed. Suomen suull. ksm. n:o 259 lisävarotoimenpiteistä hirvien ja moottoriajoneuvojen törmäyksien estämiseksi .. „

15) Ed. Kortesalmen suull. ksm. n:o 260 täydellisen vapaakappaleoikeuden hankkimisesta Oulun yliopiston kirjastolle ..... „

16) Ed. Juvelan suull. ksm. n:o 261 sairausvakuutuslain mukaisten korvausten tarkistamisesta ..... „

17) Ed. Sepän suull. ksm. n:o 262 kaurasadon myynnin varmistamisesta .. „

18) Ed. Granvikin suull. ksm. n:o 263 sivistyksellisten yhdistysten vapauttamisesta bingotulojen verottamisesta .. „

19) Ed. Mäen suull. ksm. n:o 264 peruskoulun kustannuksista ..... „

20) Ed. Mäen suull. ksm. n:o 265 Urjalan ja Hämeenlinnan välisestä tieyhteydestä ..... „

21) Ed. Linkolan suull. ksm. n:o 266 kokeiluperuskoulukuntien huomioon ottamisesta peruskouluun siirryttäessä ... „

22) Ed. Lankisen suull. ksm. n:o 267 Valmet Oy:n Helsingin telakan uudesta sijoituspaikasta ..... „

23) Ed. Jaatisen suull. ksm. n:o 268 pisteverosta aiheutuneen työttömyyden poistamisesta ..... „

24) Ed. Järvenpään suull. ksm. n:o 269 peruskoulun toteuttamisajankohdasta Porissa ..... „

25) Ed. Tähkämaan suull. ksm. n:o 270 margariiniraakarasvojen tuontimaksun alentamisesta ..... „

Siv.

26) Ed. Hemmin suull. ksm. n:o 271 terveydenhuoltoalan henkilökunnan koulutuksen toteuttamisesta 1929

27) Ed. Kohtalan suull. ksm. n:o 272 Hämeen—Uudenmaan maakunta-arkiston uusien tilojen rakentamisesta ..... „

28) Ed. Lillqvistin suull. ksm. n:o 274 puolustusvoimien tykkien sijoittamisesta Valassaarten luonnonsuojelualueelle „

29) Ed. Ahteen suull. ksm. n:o 276 Oulujokisuun merialueen saastumisesta ammattikalastajille aiheutuneiden tappioiden korvaamisesta ..... „

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Virolainen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ed. Saimon suull. ksm. n:o 218 määrärahasta saasteongelman torjumisen aloittamiseksi.

Ed. Saimo: Herra puhemies! Valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi esitän kunnioittaen seuraavan suullisen kysymyksen:

Aikooko hallitus ottaa ensi vuoden tulo- ja menoarvioesitykseen riittävän suuren määrärahan saasteongelman torjumisen aloittamiseksi kiireellisesti?

Ministeri Mattila: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Sylvi Saimon suulliseen kysymykseen pyydän vastata kunnioittavasti seuraavaa:

Kysymys ympäristönsuojelusta on noussut nykyiseen laajuuteensa vasta aivan viime aikoina. Valtion taholta asiaan on ryhdytty kiinnittämään erityistä huomiota vuosien 1969—1970 paikkeilla. Tällöin mm. valtioneuvoston kanslia asetti kaksi toimikuntaa selvittämään ympäristönsuojeluun liittyviä kysymyksiä, toisen selvittämään organisaatiokysymyksiä ja toisen laatimaan lainsäädännöllisiä periaatteita ja hallinnollisia toimenpiteitä koskevia ehdotuksia sekä valmistelemaan ympäristönsuojelun alan ohjelmaa. Toimikunnat ovat nyttemmin jättäneet mietintönsä. Niistä ilmenee, että maassamme on merkittäviä puutteita niin hyvin ympäristönsuojelulainsäädännön kuin organisaationkin kohdalla. Toisaalta niistä myös ilmenee, ettei ole olemassa perustutkimusta riittävän yksityiskohtaisen ohjelman laatimiseksi.

Organisaatiotoimikunnan ehdotusten pohjalta on eduskunnalle nyttemmin jaettu ensi vuoden menoarvioesitykseen sisällytetty ehdotus uudeksi ympäristönsuojeluorganisaatioksi. Sen sijaan lainsäädäntöperiaatteita sekä ympäristönsuojelualan ohjelmaa koskevien ehdotusten osalta on valmistelu vielä parhaillaan meneillään. Viimeksi mainittujen ehdotusten valmistuttua on mahdollista määritellä tarvittavien määrärahojen määrä.

Kuitenkin tässä yhteydessä voidaan mainita, että ensi vuoden tulo- ja menoarvioesityksessä vesihallituksen luvussa momentilla 30.19.23 on hallitus esittänyt vesien tutkimukseen ja suunnittelutoimintaan lisäystä 700 000 mk. Lisäksi voidaan todeta, että kuluvan vuoden alusta lukien ympäristönsuojelun neuvottelukunta sihteeristöineen merkitsee tavallaan ensimmäistä askelta ympäristönsuojelutoiminnan ja samalla myös saasteongelman torjumisen aloittamisessa. Neuvottelukunnan toimintaedellytyksiä on pyritty parantamaan siten, että toisessa lisämenoarviossa tänä vuonna saatiin lisäystä määrärahaan 267 000 mk.

Ed. Saimo: Herra puhemies! Teen ensimmäisen lisäkysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä sen johdosta, että rikkiyhdisteiden pääsy ilmakehään ja sieltä sadevetenä alastulo vaikeuttaa suoraan haitallisesti kasvustoon, metsänkasvun hidastumiseen sekä kalakannan katoamiseen?

Ministeri Mattila: Herra puhemies! Tämä on tyypillinen asia, mikä täytyy perusteellisesti tutkia, ja on eräs ympäristönsuojeluneuvottelukunnan ja uuden organisaation tehtäviä, minkä se tulee varmasti selvittämään.

Ed. Saimo: Herra puhemies! Teen toisen lisäkysymyksen:

Onko hallituksen aikomus yhdessä pohjoismaiden kesken löytää riittävän tehokas toimenpide pohjoismaiden pysyttämiseksi saasteongelman ulkopuolella?

Ministeri Mattila: Herra puhemies! Tämä saasteongelma on tyypillinen ongelma, mikä ei ole yksinomaan kansallinen ongelma varsinkaan pienille valtioille eikä suuremmille-

kaan. Myös Suomen hallitus pyrkii tässä kansainväliseen yhteistoimintaan ei yksinomaan pohjoismaitten vaan myöskin kaikkien Itämeren rannikolla sijaitsevien maitten kanssa.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ed. Kohtalan suull. ksm. n:o 234 henkilöjunaliikenteen kehittämisestä Kanta-Hämeen alueella.

Ed. Kohtala: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen hallituksen asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä henkilöjunaliikenteen turvaamiseksi ja kehittämiseksi Kanta-Hämeen alueella?

Liikennemisteri Haapasalo: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Kohtalan suulliseen kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:

Linja-autoliikenteen voimakkaan kehityksen kanssa samanaikaisesti tapahtunut yksityisautokannan kasvu on siinä määrin vähentänyt rautateiden paikallishenkilöjunien tarvetta, ettei valtionrautatiet katso olevan tarkoituksenmukaista jatkaa puhtaasti tappiolliseksi muodostunutta paikallisliikennettä entisessä laajuudessa. Toisaalta paikallisjunaliikenteen asteittaiseen vähentämiseen on ollut syynä myös paikallisliikenteen hoitoon soveltuvan kaluston lähivuosina tapahtuva loppuun kuluminen. Kysymyksessähän ovat ns. lättähatut. Valtiontalouden kannalta ei ole katsottu olevan tarkoituksenmukaista hankkia sen sijaan uutta kalustoa hoitamaan kohtuuttoman korkein kustannuksin liikennettä, ennen kuin koko tämä kysymys on selvitetty. Tähän liittyy selvitys siitä, miten sama liikenne voitaisiin tarkoituksenmukaisesti yhdistää jo toimivaan linja-autoliikenteeseen.

Liikenneministeriö on 18 päivänä maaliskuuta 1971 asettanut toimikunnan, jonka tehtävänä on edellämainitun lisäksi selvittää, missä laajuudessa on tarkoituksenmukaista hoitaa paikallisluontoista henkilöliikennettä. Toimikunnan työn perusteella aikanaan ratkaistaan, missä määrin ja millä edellytyksillä paikallisliikennettä tullaan rautateiden toimesta harjoittamaan myös Kanta-Hämeessä.

Ed. Kohtala: Herra puhemies! Pyydän kunnioittaen esittää ensimmäisen lisäkysymyksen:

Voiko hallitus esimerkiksi Oy Pohjolan Liikenteen linja-autoliikennettä Kanta-Hämeessä lisäämällä ja tukemalla turvata koululaisten kouluunpääsyn ja työntekijöiden töihinpääsyn entisin matkakustannuksin?

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! On totta, että meidän valtionrautateidemme henkilötariffit ovat erittäin alhaiset. Tiedetäänkin, että ne ovat vajaa puolet siitä, mitä naapurimaassamme Ruotsissa rautatietariffit ovat. Myöskin valtionrautateiden tappiollisuuden syynä on juuri tämä, että meillä tariffit ovat näin alhaisia. Myöskin voidaan sanoa, että tavaratariffit meillä ovat varsin alhaiset verrattuna naapurimaahamme. Tämän vuoksi tuskin sitä voi turvata, että samoilla kustannuksilla voidaan Pohjolan Liikenteen autoissa nykyisin matkustaa. Mutta toisaalta on sovittu Pohjolan Liikenteen kanssa, että siltä taholta tullaan myymään kuukausilippuja vakituisesti työssä käyville kuin myöskin koululaisille, ja tätä kautta he voivat tulla edullisempaan asemaan kuin puhtaasti matkustamalla kertalipulla.

Ed. Kohtala: Herra puhemies! Pyydän esittää vielä toisen lisäkysymyksen:

Voiko hallitus jossain muodossa hyvittää asianomaisille valtionrautateiden henkilöliikenteen supistusten johdosta Kanta-Hämeessä työ-, koulu- ja matkakustannuksissa tapahtuneet noin 60 %:n matkakustannusten korotukset?

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Tämä asia kuuluu myöskin toimikunnalle. Jos nähdään, että henkilöliikennettä voidaan tällä alueella kehittää vielä entisestään, niin varmasti tällä kohdalla vielä saadaan tätäkin kautta korjausta.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ed. Vaittisen suull. ksm. n:o 248 Pohjois-Karjalan keskussairaalan uusia virkoja koskevan valtionapupäätöksen viipymisestä.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun ed. Vaittinen ei ole paikalla, niin asia raukeaa.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ed. Silanderin suull. ksm. n:o 249 liikevaihtoveron lisäverolain hyväksymisen tiedottamisesta.

Ed. Silander: Herra puhemies! Esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Millä oikeudella verohallitus painokirjoitusta ja tasavallan presidentin sekä valtiovarainministerin allekirjoitusta käyttäen tiedottaa maamme yrittäjäkunnalle, että liikevaihtoveron lisäverolain hyväksyminen ja vahvistaminen on tapahtunut kesäkuun 2 päivänä 1971, vaikka eduskunta hyväksyi mainitun lain sen kolmannessa käsittelyssä vasta kesäkuun 4 päivänä kuluvaa vuotta?

Valtiovarainministeri Tallgren: Herra puhemies! Vastauksena ed. Silanderin tekemään kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Verohallitus ei ole tiedottanut maamme yrittäjäkunnalle, että lisäverolain hyväksyminen ja vahvistaminen olisi tapahtunut kesäkuun 2 päivänä 1971. Verohallituksen tiedotuslehdessä n:o 45, jossa puheena oleva laki oli julkaistu kokonaan, oli nimenomaan jätetty avoimeksi eduskunnan hyväksymispäivämäärä. Tiedotuslehdissä ollut päivämäärä 2. 6. 1971 osoitti vain tiedotuslehtien päiväysmerkinnän. Kun liikevaihtoveron lisäveroa koskevassa hallituksen esityksessä lisävero ehdotettiin kannettavaksi pääasiassa vähittäiskauppaportaassa, oli tiedotuslehtien painattaminen ennen lain lopullista hyväksymistä ja vahvistamista välttämätöntä. Muussa tapauksessa ei olisi ollut mahdollista hoitaa kullekin verovelvolliselle tarpeellista henkilökohtaista informaatiota riittävän ajoissa.

Ed. Silander: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen ensimmäisen lisäkysymyksen:

Verohallituksen julkaisussa n:o 14, joka on päivätty 2. 6. 1971, artikkelin "Toinen liikevaihtoverolainsäädäntö" ensimmäisessä kappaleessa on ensimmäinen lause näin kuuluva: "Eduskunta on hyväksynyt lain eräistä tavaroista suoritettavasta liikevaihtoveron lisäverosta." Kysyn, onko tämä lause herra valtiovarainministerin käsityksen mukaan totuudenmukainen.

Valtiovarainministeri Tallgren: Herra puhemies! Vastauksena ed. Silanderin ensimmäiseen lisäkysymykseen haluan sanoa, että kun tällaista tekstiä lukee, pitää lukea koko teksti. Samalla sivulla alaviitassa sanotaan painetussa tekstissä: "Lain voimaantulopäivä ei ollut tiedossa lehden painoon mennessä. Tästä ilmoitetaan erikseen sanomalehdissä."

Ed. Silander: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen toisen lisäkysymyksen:

Mitä on tehty sen seikan tarkistamiseksi, onko joku liikevaihtoverovelvollinen ryhtynyt mainitun tiedotteen johdosta tilittämään lisäveroa jo 2. 6. 1971 tapahtuneesta myynnistä lukien mainittu päivä huomioiden?

Valtiovarainministeri Tallgren: Herra puhemies! Näin ei ole tapahtunut.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ed. Vainion suull. ksm. n:o 250 poliisien työturvallisuuden tehostamisesta.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Esitän asianomaisen herra ministerin vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä poliisien veneliikenneajoneuvokaluston parantamiseksi ja poliisien turvallisuuden tehostamiseksi?

Sisäasiainministeri Uusitalo: Herra puhemies! Vastauksena ed. Vainion kysymykseen ilmoitan kunnioittaen seuraavaa:

Poliisin käytössä on eri puolilla maata yhteensä 865 autoa ja 66 moottorivenettä. Veneistä on 29 sijoitettu rannikolle ja 37 sisämaahan. Venekaluston katsotaan olevan riittävä ja kunnoltaan tyydyttävä. Kaikki veneet on varustettu vesiliikenteen turvallisuuden kannalta tarpeellisilla välineillä, ja melkein kaikki kuljettajat ovat käyneet poliisiveneenkuljettajakurssin merivartiokoulussa. Poliisi liikkuu yleensä käytössään olevalla kevyemmällä kalustolla rannikkovesillä, kun taas avomerellä partioivat merivartiostojen kookkaammat veneet, joita poliisi on saanut käyttää tarpeen mukaan. Poliisin, rajavartiolaitoksen ja tullin yhteistyöelin tutkii mahdollisuuksia entisestään parantaa yhteistyötä merellä.

Poliisin moottoriajoneuvokalusto on sen sijaan riittämätön, ja huomattava osa etenkin autoista on yli-ikäisiä. Kaikki ajoneuvot on varustettu tarpeellisilla poliisin varusteilla ja valtaosa kuljettajista on saanut perusteellisen kuljettajakoulutuksen poliisiopistossa. Vuosittain hankitaan poliisille noin 180—200 autoa ja 3—4 moottorivenettä. Viime vuoden ja tämän

vuoden aikana on saatu ja ensi vuonna tullaan saamaan autoja huomattavasti lisää, mikä merkittävästi parantaa tilannetta autojen osalta.

Sisäasiainministeriö on 5 päivänä tammikuuta 1970 asettanut toimikunnan tutkimaan ja laatimaan ehdotusta siitä, millä tavalla poliisitoimen haltijain työturvallisuutta voidaan tehostaa nykyisestään. Toimikunta on viime huhtikuussa jättänyt ministeriölle osaehdotuksenaan luonnoksen työturvallisuustoiminnasta poliisihallinnossa, mikä ehdotus on ministeriössä vielä käsittelyn alaisena. Toimikunnalta saatujen tietojen mukaan lähiaikoina on valmistumassa ehdotus poliisitoiminnassa käytettävistä työturvallisuutta tehostavista uusista välineistä ja laitteista.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Teen kunnioittavasti ensimmäisen lisäkysymyksen:

Katsooko herra ministeri, että äsken esitetyt toimenpiteet ovat riittävä parannus näihin kalustohankintoihin?

Sisäasiainministeri Uusitalo: Herra puhemies! Se on huomattava parannus, ja jos todetaan, että nämä toimenpiteet eivät riitä, niin luonnollisesti harkitaan lisätoimenpiteitä.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Teen kunnioittavasti toisen lisäkysymyksen:

Onko tutkittu mahdollisuuksia siirtyä ajoneuvojen pitkäaikaiseen vuokrausjärjestelmään, jotta ajoneuvokalusto voitaisiin pitää turvallisessa ja tehokkaammassa kunnossa kuin tähän saakka?

Sisäasiainministeri Uusitalo: Herra puhemies! Ei ole perusteellisemmin tutkittu.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ed. Ehrnroothin suull. ksm. n:o 251 kansaneläkeläisten vapauttamisesta radio- ja televisiolupamaksuista.

Ed. Ehrnrooth: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen seuraavan suullisen kysymyksen:

Aikooko hallitus huolehtia varattomien kansaneläkeläisten vapauttamisesta radio- ja televisiolupamaksuista?

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Ehrnroothin suulliseen kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:

Nykyisin jo myönnetään merkittäviä helpotuksia ja vapautuksia kansaneläkeläisille lupamaksujen suorittamisesta. Niinpä esim. vanhainkodeissa asuvan kansaneläkeläisen ei tarvitse suorittaa radiolupamaksua, vaan hän saa kuunnella radiotaan laitokselle hankitulla yhteisradioluvalla. Pidän kuitenkin erittäin tärkeänä, että varattomien kansaneläkeläisten mahdollisuuksia yleisradio-ohjelmien seuraamiseen edelleen parannetaan.

Varattomien kansaneläkeläisten vapauttaminen radio- ja televisiolupamaksuista on varsin merkittävä taloudellinen kysymys paitsi yksityisen kansaneläkeläisen kohdalla myös kertyvien lupamaksutulojen kannalta. Jos esimerkiksi nykyiset noin 240 000 kansaneläkkeen tukilisän saajaa vapautetaan lupamaksujen suorittamisesta, merkitsee se radio- ja televisiolupamaksujen kohdalla noin 10 milj. markan vähentymistä Yleisradion tuloissa. Näin suuren taloudellisen rasituksen asettaminen Yleisradion kannettavaksi aiheuttaisi Yleisradion toiminnalle varsin vakavia haittoja. Eräänä mahdollisuutena on tässä harkittu järjestelyä, että kunnat maksaisivat lupamaksut ko. henkilön puolesta. Kunnan sosiaaliviranomaisethan tuntevat parhaiten kunnan jäsenten varallisuuden ja toimeentulomahdollisuudet eikä lupamaksuista aiheutunut toimenpide kunnille kovin paljon lisätoimia antaisi. Esillä on vain kysymys siitä, miten sitten kunnille voitaisiin tämä hyvittää, ja tällöin tietysti tullaan valtiovarainministeriön piiriin. Tällainen ajatus on heitetty esille, mutta niin kuin tiedetään, se on myöskin silloin merkittävä valtiontaloudellinen asia.

Voimassa oleva lupamaksujärjestelmä tulee tarkastettavaksi parhaillaan valmisteltavana olevan uuden radiolainsäädännön yhteydessä. Samassa yhteydessä tulee ratkaistavaksi myös kansaneläkeläisten radio- ja televisiolupamaksuja koskeva asia.

Ed. Ehrnrooth: Herra puhemies! Eikö hallitus ole tietoinen siitä, että lisäämällä Yleisradion mainostuloja voitaisiin huomattavasti parantaa kansaneläkeläisten asiaa, josta kysymys on tehty?

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Hallitus ja liikenneministeriö on erittäin hyvin selvillä siitä, millaiset mahdollisuudet Yleisradiolla on hankkia lisätuloja, ja tiedämme myös erittäin hyvin, missä taloudellisessa tilanteessa Yleisradio on viime vuosien ai-

kana ollut. Erikoisesti voi todeta sen, että mainostulojen lisäämismahdollisuudet ovat olleet viime aikoina hyvin vähäiset. Ja minä myönnän, että osansa tässä on ollut sillä, että on katsottu kansanterveyden kannalta mm. tärkeäksi lopettaa tupakkamainokset; samoin lääkemainosten kohdalla on tapahtunut rajoittamista, ja nämä kaikki ovat aiheuttaneet sen, että mainostulojen kohdalla näyttää siltä, että nousumahdollisuudet ovat erittäin vähäiset. Tämä on tutkittu Yleisradion taholla erittäin hyvin.

Ed. Ehrnrooth: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen toisen lisäkysymyksen:

Aikooko herra ministeri toimia tarmokkaasti tämän asian hyväksi sinä pitkänä tai lyhyenä aikana, joka hallituksella vielä on?

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Aikoo.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ed. Mykkäsen suull. ksm. n:o 252 Lapin läänin saattamisesta automaattisen puhelinliikenteen piiriin.

Ed. Mykkänen: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Milloin Lapin lääni saatetaan automaattisen puhelinliikenteen piiriin?

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Mykkäsen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:

Puhelintoimen Lapin piirin alueella hoitaa kokonaisuudessaan posti- ja lennätinlaitos. Verkkoryhmä- ja paikallispuheluliikenne Lapin läänissä on automatisoitu jo Kemissä, Rovaniemellä ja Muoniossa ympäristöineen käsittäen 53 % läänin puhelimista. Nämä alueet sekä Kemijärvi voivat keskenään liikennöidä automaattisesti tai puoliautomaattisesti, joskaan valtakunnallinen automaattinen kaukopuhelinverkko ei vielä ulotu Lapin läänin alueelle. Suunnitelmien mukaan on Lapin läänin puhelimista automaattisessa kaukopuhelinverkostossa vuoden 1973 lopussa 69 % ja vuoden 1976 lopussa automatisointiaste ylittää 80 %. Posti- ja lennätinhallituksessa laaditun suunnitelman mukaan täysautomatisointi saavutetaan vuonna 1980, mutta liikenneministeriö pyrkii nopeuttamaan tätä aikataulua. On miellyttävää todeta nimenomaan se, että kehitysaluekysymysten yhteydessä juuri tähänkin liikennemuotoon on viimeisen hallituksen aikana hyvin paljon kiinnitetty huomiota, ja minä uskon, että nämä toimenpiteet tulevat auttamaan.

Ed. Mykkänen: Herra puhemies! Esitän seuraavan lisäkysymyksen:

Milloin Lapin lääni liitetään valtakunnalliseen automaattiseen puhelinverkostoon niin, että esim. täältä Helsingistä voi olla automaattisessa puhelinyhteydessä Lapin läänin asianomaiseen puhelupisteeseen?

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Äskeisessä puheenvuorossani kyllä jo tähänkin vastasin. Suunnitelmien mukaan on Lapin läänin puhelimista automaattisessa kaukopuhelinverkostossa vuonna 1973 jo 69 %. Tässä tämä asia tuli vastattua. Tätä mukaa se kulkee jatkuvasti ja laajenee.

Ed. Mykkänen: Herra puhemies! Esitän vielä toisen lisäkysymyksen:

Voiko herra ministeri sanoa nimenomaan sen, milloin tämä Lapin läänin automatisoitu puhelinliikenne liitetään valtakunnalliseen verkostoon, jolloin yhteydet ovat sieltä tänne eikä pelkästään niin, että Rovaniemi ja Kemi esim. keskenään ovat puhelinyhteydessä?

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Jostain kautta se aina kulkee. Suunnitelmien mukaan Lapin lääni on kokonaisuudessaan automatisoitu vuonna 1980, siis kaikkein pisin matka on silloin. Mutta totta kai tämä vähitellen yhtyy kokonaisuudessaan ja ensi vuoden aikana jo osittain lähtee yhteys etelästä pohjoiseen.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ed. Mykkäsen suull. ksm. n:o 253 uuden lisätyöohjelman antamisesta vaikeimpia työttömyysalueita varten.

Ed. Mykkänen: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti asianomaisen valtioneuvoston jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Aikooko hallitus antaa uuden lisätyöohjelman vaikeimpia työttömyysalueita varten alkavaksi syys- ja talvikaudeksi?

Työvoimaministeri Helle: Herra puhemies! Vastauksena ed. Mykkäsen äsken tekemään suulliseen kysymykseen saan kunnioittaen esittää seuraavaa:

Työvoimaministeriö on kirjeellään 27. 8. 1971 pyytänyt ministeriöitä ja niiden alaisia virastoja ja laitoksia tekemään esityksensä vuoden 1971 marras- ja joulukuuta koskevaan lisätyöohjelmaan otettavista töistä viimeistään kuluvan syyskuun 20 päivään mennessä. Kirjeessä mainitaan, että puheena oleva lisätyöohjelma laaditaan ottaen erityisesti huomioon heikentyvät työllisyysnäkymät, joten ensisijaisesti kysymykseen tulevat työvoima-asiat ovat alityöllisyysalueilla sijaitsevat hankkeet. Lisätyöohjelma tullaan lisäksi laatimaan siten, että pääosa töiden suorituksesta ja työvoiman käytöstä tapahtuu marras-joulukuulla, jolloin työllisyyden turvaamisen kannalta tarvitaan eniten työpaikkoja. Ministeriöiden ja virastojen esitykset lisätyöohjelmaa varten ovat saapuneet työvoimaministeriöön, missä niiden pohjalta on laadinnan alaisena kuluvan vuoden marras—joulukuuta varten neljäs lisätyöohjelma. Ministeriön tarkoituksena on esitellä tämä lisätyöohjelma jos mahdollista hallitukselle ensi viikolla.

Ed. Mykkänen: Herra puhemies! Esitän seuraavan lisäkysymyksen:

Aikooko hallitus ottaa huomioon asuntotuotantomäärärahoja jakaessaan juuri nämä maamme vaikeimmat työllisyysalueet?

Työvoimaministeri Helle: Herra puhemies! Vastauksena tähän lisäkysymykseen totean, että läheskään kaikista asuntotuotantomäärärahoista hallitus ei voi päättää, mutta sikäli kuin nämä päätökset ovat hallituksen tehtävissä, näin tulee tapahtumaan.

Ed. Mykkänen: Herra puhemies! Esitän vielä toisen lisäkysymyksen:

Aikooko hallitus tukea myös yksityisen yritystoiminnan mahdollisuuksia ylläpitää ja luoda työpaikkoja antamalla mm. helpotuksia liikevaihtoveron lisäveroon kehitysalueilla?

Työvoimaministeri Helle: Herra puhemies! Vastauksena tähän toiseen lisäkysymykseen toteaisin, että meillä on aika lailla lainsäädäntöä, joka tukee yksityistä yritystoimintaa nimenomaan kehitysalueilla. Tämä veronhuojennuskysymys on asia erikseen ja sitä tuskin voidaan alueellisesti käsitellä.

Asia on loppuun käsitelty.

9) **Ed. Fribergin suull. ksm. n:o 254 valtion yhtiöiden työntekijäin kannustamisesta tunnustuspalkinnoin.**

Ed. Friberg: Herra puhemies! Esitän hyvin kunnioittavasti hallituksen asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Pitääkö hallitus asianmukaisena kannustaa valtion yhtiöiden työntekijöitä yhtiön pääjohtajan mukaan nimitetyin tunnustuspalkinnoin Neste Oy:n vuoden Uolevi-patsaan jaon malliin?

Ministeri Salonen: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Fribergin suulliseen kysymykseen pyydän kunnioittaen esittää seuraavaa:

Uolevi-patsaita ei Neste Oy ole jakanut. Kyseisen patsaan jakaminen on lähtöisin yhtiön pääkonttorin henkilökunnan keskuudesta, joka myös jatkuvasti hoitaa asiaa siten, että patsaiden jaosta päättävä toimikunta koostuu edellisenä vuonna patsaan saaneista henkilöistä. Patsaiden luovuttaminen tapahtuu vuoden viimeisenä päivänä kahvitunnilla leikkisään muotoon puetussa tilaisuudessa. Patsaan saajien valintaan ei yhtiö koskaan ole vaikuttanut. Se ei myöskään etukäteen tiedä patsaan saajista. Kun patsaalle on annettu nimi "Uolevi-patsas" ja kun se on noin 10 cm:n korkuinen, pellavapäistä, piimäleiliä kantavaa paimenpoikaa esittävä posliininukke, selviää jo tästä rinnastuksestakin patsaan jaon humoristinen tausta. Hallitus pitää tällaista mielentilaa keventävää toimintaa yhtiöiden henkilökunnan piirissä myönteisenä piirteenä eikä tule puuttumaan Uolevi-patsaiden jakoon.

Ed. Friberg: Herra puhemies! Esittäisin seuraavan lisäkysymyksen:

Pitääkö herra ministeri asiallisena, että Neste Oy on vastannut julkisuudessa tähän Uolevi-patsaskysymykseen ennen kuin eduskunnalle on annettu vastaus asiassa ja että yhtiö vastauksessaan asettaa kysyvän kansanedustajan sopivuuden luottamustoimensa hoitamiseen kyseenalaiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies: Tämä lisäkysymys ei liity ensimmäiseen, varsinaiseen kysymykseen, joten puhemiehenä en katso voivani sitä esitellä. Haluaako ed. Friberg esittää toisen lisäkysymyksen?

Ed. Friberg: En halua, herra puhemies.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ed. Pohjosen suull. ksm. n:o 255 maankäyttötoiminnan piiriin kuuluvien tilojen rajoitusten poistamisesta.

Ed. Pohjonen: Herra puhemies! Valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi esitän kunnioittaen seuraavan kysymyksen:

Koska hallitus antaa esitykset maankäyttötoiminnan piiriin kuuluvien tilojen rajoitusten poistamisesta?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Pohjosen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Maankäyttötoimenpiteiden turvaamista tarkoittavat rajoitukset koskevat 1 päivänä maaliskuuta 1969 voimaan tulleen maankäyttölain muutoksen jälkeen vain sellaisia tiloja, joita rasittaa valtion kauppahintasaaminen. Mainittakoon, että rajoitukset metsän osalta koskevat ainoastaan pääomahakkuun suorittamista. Tila voidaan kuitenkin hakemuksesta vapauttaa ennen määräaikaa kaikista rajoituksista. Maatilalainsäädäntökomitea valmistelee parhaillaan uutta lainsäädäntöä, jossa on tarkoitus poistaa vielä voimassa olevat vähäiset rajoitukset.

Ed. Pohjonen: Herra puhemies! Esitän ensimmäisen lisäkysymyksen:

Kuinka pian nämä esitykset eduskunnalle ovat odotettavissa?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Ed. Pohjoselle vastauksena sanoisin, että me varmasti kumpikin odotamme, että ne tulevat mahdollisimman pian.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ed. Pursiaisen suull. ksm. n:o 256 eläkeläisten vapauttamisesta radio- ja televisiolupamaksuista.

Ed. Pursiainen: Herra puhemies! Esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Harkitseeko hallitus toimenpiteitä vähävaraisten eläkeläisten vapauttamiseksi radio- ja TV-lupamaksuista niiden korottamisen yhteydessä? (Keskustasta: Ettekö kuullut, kun äsken vastattiin?)

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Minä olisin kunnioittaen kysynyt myöskin kansanedustaja Pursiaiselta: Riittääkö äskeinen vastaus, jonka esitin kansanedustaja Ehrnroothille, sillä asia on sama? — Lisäkysymyksiä tietenkin on paikallaan tehdä.

Ed. Pursiainen: Herra puhemies! Esitän ensimmäisen lisäkysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin herra liikenneministeri on jo ryhtynyt toteuttaakseen puolueensa tiedonvälitystä koskevassa ohjelmassa esitetyt vaatimukset tukilisän saajien radio- ja TV-lupamaksuista vapauttamiseksi ja yleisradion menojen hoitamisesta muutoinkin muuta kautta?

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Tämä sosialidemokraattisen puolueen viestintäpoliittisen ohjelmaan liittyvä kysymys on epäilemättä asiallinen, ja myönnän täysin oikeutetuksi sen nimenomaisen pyrkimyksen, että lupamaksut eivät vaikeuta kenenkään kansalaisen mahdollisuuksia seurata tärkeintä viestintävälinettä, radiota ja televisiota. On vain niin, että kysymyksessä on varsin kallis asia. Sen vuoksi se vaatii varmasti ylimenokauden, jonka aikana täytyy etsiä juuri ne lähteet, millä rahoittaa tämä asia.

Minusta tämän asian täytyy tulla esille radiolainsäädännön yhteydessä, jossa tosiaan viitoitetaan tie, miten tähän päämäärään päästään.

Ed. Pursiainen: Herra puhemies! Esitän toisen lisäkysymyksen:

Onko hallituksen mielestä oikeudenmukaisempaa vähävaraisen väestön kannalta hoitaa yleisradioyhtiön rahantarve progressiivisen valtionverotuksen kautta kootuilla tuloilla vai siten, että lisätään yritysten sananvaltaa yleisradiossa mainosaikaa laajentamalla oikeiston vaatimusten mukaan?

Ensimmäinen varapuhemies: Tämä meni nyt aika tavalla ulkopuolelle varsinaisen kysymyksen. Haluaako ministeri vastata?

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Tämä on todellakin ulkopuolella oleva kysymys, josta voidaan keskustella varsin pal-

jon. Minä en usko myöskään, että kansanedustaja Pursiainen voi suoralta kädeltä sanoa, että verotuksen kautta huomattavalle osalle työväestöä tulee edullisemmaksi yleisradion lisenssimaksut kuin nykyistä järjestelmää noudattaen. Se on varsin vaikea kysymys, ja tähän ei kukaan meistä pysty suoralta kädeltä vastaamaan.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ed. Landströmin suull. ksm. n:o 257 ammattiautoilijain liikennelupien peruuttamisesta verorästien takia.

Ed. Landström: Herra puhemies! Kysyn kunnioittaen:

Onko hallitus tietoinen, että eräissä tapauksissa ammattiautoilijoiden liikennelupia on peruutettu verorästien takia?

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Näyttää olevan tosiaan jatkuvasti liikenteeseen liittyviä kysymyksiä, vaikka toisaalta on tämä aivan luonnollistakin. Kaikkihan me olemme jollain tavoin liikenteen kanssa yhteydessä.

Vastauksena ed. Landströmin suulliseen kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:

Ammattimaisesta moottoriajoneuvoliikenteestä 16 päivänä lokakuuta 1970 annetun asetuksen mukaan voidaan liikennelupa peruuttaa, mikäli luvan haltija ei enää täytä luvan saannin edellytyksiä, joihin tämän asetuksen mukaan kuuluu mm. vakavaraisuus ja kyky asianmukaisesti hoitaa liikennettä, tai jos liikenneluvan haltija joutuu maksukyvyttömäksi. Verojen maksamatta jättäminen voi olla asetuksen mukaan eräänä osoituksena vakavaraisuuden puuttumisesta ja se voi johtaa maksukyvyttömyyden toteamiseen ulosmittauksessa. On kuitenkin otettava huomioon, etteivät maksamattomat verot välttämättä johda liikenneluvan peruuttamiseen. Kukin tapaus tutkitaan ja autoilijalle annetaan aina tilaisuus tulla kuulluksi asiassaan.

Liikenneministeriö on antanut muille liikennelupia myöntäville viranomaisille ohjeet, joiden mukaan lupia myönnettäessä on erikoisesti kiinnitettävä huomiota riittävän työllisyyden takaamiseen ammattiautoilijoille. Kun autoilijoiden taloudellinen asema säännöstelyn ja lupapolitiikan avulla turvataan, kykenevät myös autoilijat täyttämään taloudelliset velvoitteensa yhteiskuntaa kohtaan. Korostan vielä, ettei sellaiseen ehdottomaan toimenpiteeseen kuin liikenneluvan peruuttamiseen ryhdytä, ennen kuin edellytykset luvan mukaisen liikenteen jatkamiseen on perusteellisesti selvitetty. Nykyisellä liikennelupajärjestelmällä pyritään takaamaan autoilijoiden taloudelliset mahdollisuudet liikenteen harjoittamiseen.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ed. Landströmin suull. ksm. n:o 258 omakotitalojen omistajien saattamisesta verotuksellisesti yhdenmukaiseen asemaan osakehuoneistojen omistajien kanssa.

Ed. Landström: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen seuraavan suullisen kysymyksen:

Aikooko hallitus ryhtyä ennen verotuksen kokonaisuudistusta erikoistoimenpiteisiin omakotitalon omistajien saattamiseksi verotuksellisesti yhdenmukaiseen asemaan myynnin yhteydessä osakehuoneistojen omistajien kanssa?

Valtiovarainministeri Tallgren: Herra puhemies! Vastauksena ed. Landströmin suulliseen kysymykseen saan kunnioittaen esittää seuraavaa.

Kuten budjettipuheessani jo olen ilmoittanut, hallituksen tarkoituksena on antaa lähiaikoina eduskunnalle esitys tulo- ja omaisuusverolain ja kunnallisverotusta koskevien asetusten muuttamisesta. Esityksen mukaan ei veronalaista satunnaista voittoa olisi voitto, jonka verovelvollinen saisi luovuttaessaan omakotitalon tai huoneiston hallintaan oikeuttavat osakkeet tai osuudet, jos hän on käyttänyt omakotitaloa tai osakehuoneistoa omana asuntonaan yhtäjaksoisesti vuoden ennen luovutusta. Edellytyksenä olisi lisäksi, että verovelvollinen hankkii luovuttamansa asunnon tilalle sellaisen uuden asunnon, jonka hankintahinta on vähintään yhtä suuri kuin luovutetun asunnon myyntihinta. Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 1972 toimitettavassa verotuksessa.

Asia on loppuun käsitelty.

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen asiat 14)—29) siirtyvät seuraavaan istuntoon, jossa käsitellään suullisia kysymyksiä.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.42.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

72. Perjantaina 24 p. syyskuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Siv.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi koulujärjestelmän perusteista annetun lain muuttamisesta 1932
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 81; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8; hallituksen esitys n:o 46.

Esitellään:

2) Hallituksen esitys n:o 104 valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1972 .. „
3) Hallituksen esitys n:o 117 laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta 1967
4) Ed. Fribergin lak.al. n:o 192 laiksi valtion väestönsuojelukoulusta ..... „
5) Ed. Liedeksen ym. lak.al. n:o 193 työllisyyslaiksi ..... „
6) Ed. Vennamon ym. lak.al. n:o 194 työllisyyslaiksi ..... „
7) Ed. Knuutin ym. lak.al n:o 195 työllisyyslaiksi ..... „
8) Ed. Räsäsen ym. lak.al. n:o 196 laeiksi kansanterveystyöstä ja kansanterveystyöstä annetun lain voimaanpanosta „
9) Ed. Tupamäen ym. lak.al. n:o 197 laeiksi kansanterveystyöstä ja kansanterveystyöstä annetun lain voimaanpanosta „
10 Ed. Ahosen ym. lak.al. n:o 198 laiksi kansanterveystyöstä ..... „
11) Ed. Tupamäen ym. lak.al. n:o 199 laiksi vuodelta 1972 suoritettavan työnantajan sairausvakuutusmaksun määrästä „
12) Ed. Juvelan ym. lak.al. n:o 200 laiksi vuodelta 1972 suoritettavan työnantajan sairausvakuutusmaksun määrästä „

Siv.

Pöydällepanoa varten esitellään:

13) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 14 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu asetus maan ulkomaankaupan turvaamisesta annetun asetuksen muuttamisesta 2037
14) Lakivaliokunnan mietintö n:o 13 toivomusaloitteen johdosta, joka koskee maistraattien lakkauttamista ..... „
15) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 33 hallituksen esityksen johdosta laiksi merimiesverolain muuttamisesta .. 2038
16) Talousvaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksen johdosta laiksi tuberkuloosilain muuttamisesta ..... „
17) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 8 hallituksen esityksen johdosta laiksi invaliidihuoltolain muuttamisesta ..... „

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Hostila, Härkönen, Koivunen, Kurppa, Kuusinen, Lankinen, A. Niemelä, E. Niskanen, Rodén, Siltanen, Sinkkonen, Sundqvist, Teir ja Vaittinen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä istunnosta yksityisasiain vuoksi edustajat Härkönen, Koivunen, Kurppa, Kuusinen, A. Niemelä ja Vaittinen, tämän kuun 25 päivästä tulevan

lokakuun 4 päivään virkatehtävän takia ed. Tallgren sekä tämän kuun 27 päivästä 29 päivään virkatehtävän vuoksi ed. Gestrin.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi koulujärjestelmän perusteista annetun lain muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 46, jota on valmistelevasti käsitelty sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 8 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 81, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Linkola: Herra puhemies! Julkisuudessa on näkynyt esitettävän, että tässä lakiesityksessä olisi kysymys peruskoululain teknisestä muutoksesta. Totta on, että lakiesityksessä muutetaan vain yksi sana, sana "kolmella" sanaksi "viidellä" ja muutos on näin ollen kirjoituksellisesti pieni. Mutta siihenpä tämän asian pienuus sitten loppuukin. Tällä peruskoululainmuutoksella muutetaan koko koululaitoksemme uudistuksen opetuksellinen aikataulu. Sivistysvaliokunta puoltaessaan hallituksen esityksen hyväksymistä on ollut täysin tietoinen siitä, että nyt ei ole kysymys pelkästään teknisestä muutoksesta, vaan koulu-uudistuksen kannalta järkevästä ehdotuksesta. Kukaan ei pysty sanomaan, mitkä ovat vaikutukset peruskoulun toteuttamisen nopeuttamisella. Yksi asia sen sijaan näyttää varmalta, se että koulu-uudistuksen aikataulun nopeuttaminen vaikuttaa kuntien taloussuunnitteluun. Laaditut pitkän tähtäimen suunnitelmat eivät pidä paikkaansa. Jos toteutetaan peruskoulun kustannuksia tutkineen toimikunnan ehdotus valtionapuasteikkojen alentamiseksi, on vaikutus kuntien taloudessa varsin tuntuva. Näyttääkin siltä, että informaatiota siitä, mitä tapahtuu koulu-uudistusrintamalla, tarvitaan. Sen vuoksi koulu-uudistusta toteutettaessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota uudistusta koskevan tehokkaan ja puolueettoman tiedon jakamiseen kaikille kuntalaisille, ensisijassa lapsille ja vanhemmille. On tiedettävä, mitä tapahtuu, miten tapahtuu ja kun mikään ei tapahdu ilman rahaa, niin myöskin kuka maksaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotuksen valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1972

sisältävä hallituksen esitys n:o 104 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu jatkuu:

Ministeri Salonen: Herra puhemies! Kansanedustaja Sylvi Saimon eilisessä puheenvuorossa puututtiin Äänekoskella 7 päivänä elokuuta pitämääni puheeseen. Epäily siitä, etten olisi ehtinyt puhetta lukea, oli aiheeton, sillä puhetta Kangasniemellä laatiessani jouduin kirjoittamaan sen käsin kahteen kertaan, joten ainakin tässä yhteydessä jouduin lukemisen suorittamaan jopa kahdesti. Kansanedustaja Härkönen on myös puuttunut asiaan ja todennut, että tämänsisältöistä puhetta ei olisi pitänyt lainkaan pitää Äänekoskella.

Kun määrätyllä taholla on puheeni johdosta ollut melkoista arvostelua, lienee paikallaan hieman selvitellä asiaa varsinkin, kun se on vedetty esille vielä budjettikeskustelun yhteydessä. Kansanedustaja Saimo puuttui esittämääni 30 %:n metsänmyyntitulojen sulkutilille pidättämiseen ilman, että hänellä oli lainkaan tietoa, mitä esitykselläni tarkoitin. Epäilyä siitä, mihin ollaan menossa, ei todellakaan ole kenelläkään, joka tuntee puunjalostusteollisuutemme vakavan raaka-ainetilanteen, mutta se, että uudistuvan yhteiskunnan asioita vietäisiin eteenpäin vain metsänomistajien kustannuksella, on uutta tietoa monelle. Näin väitti kansanedustaja Saimo puheenvuorossaan.

Katson aiheelliseksi tässä yhteydessä ottaa esille eräitä Äänekosken puheeni pääkohtia ja

oikaista niiden johdosta syntyneitä väärinkäsityksiä. Puheessani totesin mm. seuraavaa:

Viime vuonna oli puunjalostusteollisuutemme koko kapasiteetti käytössä ja maamme kokonaisviennistä 9 700 milj. mk oli puunjalostusteollisuuden osuus 54.6 %. EEC-alueelle menneestä kokonaisviennistä oli puunjalostusteollisuuden osuus 73.3 % ja Itä-Euroopan maiden osalta vastaava prosenttiluku oli 40. Nämä numerot osoittavat, miten ratkaiseva merkitys puuta raaka-aineenaan käyttävällä teollisuudella on maamme taloudellisessa kehityksessä. Tämän tosiasian yhteydessä nousee usein mieleen kysymys siitä, miten olemme varmistaneet tämän tärkeän teollisuudenalan toiminnan jatkuvuuden. Suuri yleisö on hieman yllättyneenä kuullut ja lukenut Suomen Pankin ratkaisuista selluloosateollisuuden laajennusten estämiseksi. Syyksi on esitetty metsävarojemme riittämättömyys. Onko Suomen Pankki se viranomainen, joka parhaiten tuntee metsävarojemme runsauden, kuulee kysyttävän. Suomen maa-alasta on noin 64 % metsämaata ja maamme on Euroopan havumetsäalueen runsasmetsäisin maa. Maamme metsäalasta omistaa valtio 28 % ja yksityiset metsänomistajat 63 %, yhtiöillä on 7 % ja kunnilla ym. 2 %.

Yksityismetsät muodostavat suurimman ryhmän metsätaloudessamme. Maan eteläosissa niiden osuus koko matsäalasta on yli 80 %. Metsänkasvu on lisäksi yksityismetsissä vielä huomattavasti keskimääräistä suurempaa. Metsänomistajain saamat kantotulot markkinahakkuista olivat vuonna 1970 noin 940 milj. mk. Puunjalostusteollisuuden hankkimasta raaka-aineesta toimittivat yksityiset metsänomistajat noin 70 %. Edellä mainitut numerot osoittavat, miten suuri ja ratkaiseva osuus yksityisomistuksessa olevilla metsillä on maamme puunjalostusteollisuudelle, mutta ennen kaikkea myös metsänomistajille itselleen. Näiden metsien hoitoon on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota sekä valtion että metsänomistajien taholta. Puuntuotantoa on pyrittävä lisäämään.

Suoritetussa tutkimuksessa on ilmennyt, että yli puolet metsän antamista tuloista käytetään maatalouden hyväksi pääasiassa konehankintojen ym. muodossa. Kun rahaa tulee metsäkaupoissa kerrallaan runsaammin, jää ratkaisun teossa usein taloudellinen kannattavuuteen perustuva ajattelu taka-alalle. Suurimman vientiteollisuutemme raaka-aineena, luonnon meille antamana rikkautena on valtion ja yhteiskunnan myös tunnettava vastuunsa metsiemme antaman tuoton oikeasta ja tehokkaasta käytöstä.

Hallituksen piirissä valmistellaan parhaillaan lakia yhteisöjen maanhankinnasta. Tämän lain avulla pyritään helpottamaan myyntiin tulevien tilojen peltojen metsittämistä. Puutavarayhtiöiden hankkiessa tiloja omistukseensa tulevat ilman valtion tukitoimenpiteitä heikot ja syrjässä olevat peltoalat metsitetyksi. Maatilahallituksen laatimien laskelmien mukaan paisuvan maataloustuotteiden ylituotannon rajoittamiseksi olisi noin 500 000 ha peltoa poistettava viljelystä, joten tuntuu siltä, että on tullut ajankohta tarkistaa vanhaa kielteistä suhtautumista puutavarayhtiöiden maanhankintaan. Laki yhteisöjen maanhankinnasta olisi laadittava siihen henkeen, että peltopinta-alaa päästäisiin supistamaan peltojen metsittämisen avulla.

Puunjalostusteollisuutemme tuotannon laajentamisesta perustuotteiden, selluloosan ja puuhiokkeen, osalta on käyty paljon keskustelua. On varsin ymmärrettävää, että eri yhtiöiden pöytälaatikoissa on valmiita suunnitelmia uusien teollisuuslaitosten rakentamisesta. Suomen Pankin aikaisemmin omaksumaan tiukkaan kielteiseen kannanottoon on hiljattain yhtynyt myös puunjalostusteollisuutemme todeten, ettei nykyisellä raaka-ainepohjalla ole mahdollisuuksia selluloosateollisuuden laajentamiseen.

Edellä eri näkökulmista on tullut esille puunjalostusteollisuuden merkitys Suomen taloudelliselle kehitykselle. Kuitenkaan ei meillä ole olemassa valtiovallan taholla mitään keskitettyä organisaatiota, joka johtaisi, valvoisi ja laatisi pitkän tähtäimen kokonaisuunnitelmia puun tuotannon, puun jalostuksen ja sen valmiiden tuotteiden markkinointipolitiikan osalta. Nämä muodostavat teollisuuden toimintakokonaisuuden raaka-aineesta valmiiksi tuotteeksi, jonka osalta päämäärät ja tavoitteet ovat samat. Koko metsätalous, puu metsästä teollisuuden raaka-aineeksi ja edelleen valmiina tuotteena maailmanmarkkinoille, olisi yhdistettävä saman johdon alaiseksi, ja tällöin on mainittu mm. kauppa- ja teollisuusministeriö tällaisena elimenä. Näin voitaisiin parhaiten varmistaa metsätaloutemme pitkäjännitteisyys ja tuleva kehitys terveellä pohjalla.

Yksityismetsälakia on myös syytä tarkistaa siten, että se paremmin tukisi lisääntyvää puun tuotantoa ja metsänviljelyä. Lain valvontaan ja organisaatiokysymyksien selvittelyyn ja puututtava siten, että läänien omatoimisuutta lisättäisiin.

Rahoituskysymykset muodostavat tärkeän osan metsätalouden piiristä. Niiden järjestämiseksi tulisi olla metsätaloudesta laadittu kokonaisohjelma sekä alueittaiset runko-ohjelmat. Metsäammattimiesten ammattitaitoa on pyrittävä käyttämään entistä tehokkaammin hyväksi. Suunnitelmallisuus ja tehokkaasti toteutetut ohjelmat varmistavat parhaiten puunjalostusteollisuudellemme lisääntyvän raaka-aineiden saannin. Tehostetun puuntuotannon rahoittamiseksi on metsänomistajan oma rahoitus järjestettävissä pidättämällä esim. 30 % kantorahatuloista sulkutilille samaan tapaan kuin suhdannepidätysrahastossa menetellään. Metsänparannustoimenpiteisiin ja perusmetsitykseen on rahaa irroitettavissa suhdannepidätysrahastosta. Budjettiin on myös otettava määrärahoja kokonaisohjelmien toteuttamiseksi. Metsänviljely ja puuntuotannon tehostaminen vaativat uusien ajatusten hyväksymistä sekä metsähallinnon että lainsäädännön osalta. Asian valmistelemiseksi tarvitaan laajapohjainen komitea, jossa on edustettuna puuntuotantoa, puunjalostusteollisuutta sekä puun kuljetusta ja markkinointia tuntevat piirit (Ed. Vennamo: Mihin se metsänomistaja unohtui?).

Edellä ehdottamani 30 %:n metsänmyyntitulojen pidätys liittyy oleellisena osana yksityismetsien parannustoimenpiteisiin. Kun Suomessa yleensä ollaan tekemisissä luonnonmetsien kanssa, on erityisen perusteltua ja myöskin kohtuullista, että metsätuloista osa sijoitetaan takaisin metsään puun tuotannon jatkuvuuden ja lisäämisen turvaamiseksi. Mikäli metsät yksityisen metsänomistajan kohdalta tai alueellisesti on hoidettu kokonaissuunnitelman mukaisesti ja ovat siis kunnossa, ei varoja tarvita metsänparannustoimenpiteisiin. Tällöin ne palautetaan takaisin metsän myyjille. Toisin sanoen tämä 30 % palaa takaisin metsän myyjälle silloin, kun metsät on hoidettu ja ne ovat kunnossa. Toisaalta, jos metsä on hoitamaton ja metsänparannustoimenpiteiden tarpeessa, varat tullaan käyttämään kyseessä olevan metsän kunnostamiseen. Tämän luulisi olevan yksityisen metsänomistajan etujen mukaista toimintaa pitkällä tähtäimellä ajatellen (Ed. Rönkkö: Väärä käsitys!).

Maataloustuottajain taholta kuulee usein väitettävän, että metsänomistajat ainakin osassa maata ja jo nykyisin käyttävät enemmän kuin 30 % metsätuloistaan takaisin metsään. Jos näin on, ei metsämaksujärjestelmän säätäminen merkitse muuta kuin metsänhoidon vaatimustason lievää nostamista niiden metsänomistajien osalta, jotka nyt ovat laiminlyöneet metsiensä hoitamisen. Tuntuu siltä kuin maa- ja metsätalouden piirissä ei arvostettaisi riittävästi pitkäjännitteistä suunnittelua ja siihen liittyviä toimenpiteitä.

Vielä lopuksi muutama sana budjettiin liittyvistä metsäalan asioista. Puuraaka-ainepulan uhatessa rajoittaa metsäteollisuutemme kehittämismahdollisuuksia on syytä vakavasti tutkia kaikkia mahdollisuuksia tilanteen hallitsemiseksi, etteivät liian voimakkaat häiriöt pääse järkyttämään talouttamme ja työllisyyttämme. Tällaisista tekijöistä kärsivät aina pahimmin palkansaajat ja maamme vähäosaiset.

Raakapuun tuotanto- ja korjuukustannusten alentaminen metsätaloutta rationalisoimalla sekä tehostamalla vakinaisen ammattikoulutuksen saaneen metsätyöntekijäkunnan kehittämistä metsätaloudessa, saadaan edelleen liikkumavaraa metsäteollisuuden ankarassa kustannus- ja hintakilpailussa. Sen rajoittavana kattona ovat yksinomaan maailmanmarkkinoiden sanelema metsäteollisuustuotteiden hintataso. Edellä mainittujen kotimaisten mahdollisuuksien lisäksi tulee tehokkaasti ottaa myös huomioon mahdollisuudet teollisen toiminnan ja markkinoiden parempaan hyväksikäyttöön maamme rajojen ulkopuolella.

Kansainvälisen kehitystyön laajentuessa voimakkaasti jopa 40 %:n vuosivauhtia valtion budjettivarojen osalta on syytä tarkastella myös näiden varojen vaikutuksia oman taloutemme ja työllisyytemme kannalta. Kansainvälisessä kehitysyhteistyössä on voitava ottaa julkisesti tunnustettavana tosiasiana huomioon se, että kehitysmaiden auttamisen yhteydessä samalla tehdään ratkaisuja, joilla on joko positiivisia tai kielteisiä vaikutuksia oman maamme työllisyyden ja talouselämän kannalta katsottuna. Kansainvälisessä kehitystyössämme niin julkisella sektorilla kuin yksityisissä investoinneissakin tulisi voida keskittää voimia ja pyrkimyksiä harvempiin, myös meille keskeisiin asioihin ja aloihin ja päätoimintamuotoihin. Metsätalous ja metsäteollisuus on se vahva elinkeino, jonka varaan maamme talous on yhä vankasti keskittynyt. Sen piirissä tietomme, taitomme ja voimavaramme ovat kansainvälisesti korkeimmalla tasolla. Käsitykseni mukaan kansainvälisen kehitystyömme keskeiseksi sektoriksi tulisi ottaa metsä- ja puutalous, metsäteollisuus, metsäkoneteollisuus ja puutalousteollisuuden koneita valmistava teollisuus. Teknillisen korkeakoulun,

Helsingin yliopiston metsäntutkimuslaitoksen ja valtion teknillisen tutkimuslaitoksen samoin kuin alempien metsä- ja puutalousoppilaitosten toimintapiiriin tulisi sisällyttää osallistuminen kansainväliseen työhön metsätalouden ja metsäteollisuuden kehittämiseksi kehitysmaissa. Näin tällaisella voimien keskittämisellä voidaan päästä sellaisiin tuloksiin, jotka painavat todella jotain sekä kehitysmaiden että oman maamme työelämän ja tuotantotoiminnan kannalta.

Asiantuntijain ja apulaisasiantuntijain lisääminen FAO:n ja Unidon piirissä sekä myös bilateraalisessa kehitystyössä nimenomaan metsä- ja puutalouden alalla olisi samaan tavoitteeseen tähtäävää. Koulutus- ja tutkimustoiminnan samoin kuin konsulttipalvelusten tarjonnan etuina tässäkin on tietysti valuutan säästäminen. Edellä sanottu päätoimintasuunnan valinta ei suinkaan rajoittaisi muiden alojen kansainvälisen työn kehittämismahdollisuuksia. Toiminnan volyymin kasvaessa 40 %:lla vuosittain voidaan tällainen ratkaisu tehdä monien muiden toimintamuotojen kehittyessä samalla voimakkaasti rinnalla. Pienelle maalle on kuitenkin voimien keskittäminen tällä hetkellä välttämättömyys.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä on herra kauppaministeri esittänyt Karjalaisen hallituksen metsäpoliittisen ohjelman, jota SMP ei voi koskaan hyväksyä. Totean, että herra kauppaministeri ensiksi erittäin suuresti puolsi suuryhtiöiden taloudellisia etuja ja painoi yksityisiä metsänomistajia, toiseksi, että hallituksen ohjelma on selvä metsän puolelta tapahtuva hyökkäys ja murhalinja talonpoikia vastaan, kolmanneksi, että hallitus aliarvioi, häpäisee yksityismetsänomistuksen metsänhoitoa ja yliarvioi ja asettaa etutilalle metsähallituksen, jonka tulokset Lapissa ovat koko Suomen kansan häpeänä nähtävissä, ja metsähallituksen ammattimiesten linjan, jotka ovat niin paljon myös vahinkoa maassamme tuottaneet.

Hallitus puhuu yksityisiä metsänomistajia vastaan, vaikka varoja ei ole riittävästi osoitettu edes Mera-ohjelmaan, hyökkää selvällä sosialisoimisen linjalla ja väittää, että on oikein, että 30 % pidätetään metsätulosta eli palkkaa alennetaan, mikä on räikeätä elintason alentamista, ja aliarvioi yksityisen metsänomistajan työtä metsänparantamiseksi suuren rahan edustajana eikä ymmärrä, että pienelle metsänomistajalle on oma työ, oma käsivarsi se pääoma, se raha, jonka he uhraavat metsiin.

Suomen maaseudun puolue sanoutuu täydellisesti irti tällaisesta tuholinjasta.

Ed. Saimo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastaan ministeri Salosen äsken käyttämään puheenvuoroon. Ensinnäkin haluan kiittää erittäin nopeasta toiminnasta ministeri Salosta, koska eilen illalla suoraan sanoinkin hänelle eteisaulassa mistä olin puhunut. Puheeni ei siis tullut kiertoteitse toisten kautta hänen tietoonsa. Sen lisäksi tämä ministeri Salosen käyttämä puheenvuoro ei vastaa keskustapuolueen linjaa. Pieni esimerkki: Allekirjoittanut tämän vuoden kokemuksesta voi puhua pienestä metsäkaupasta, josta tuli avohakkaus. Siitä pidätettiin ensinnäkin lähes 400 mk/ha. Sitten sen lisäksi kynnätys à 100 mk, sen lisäksi sen raivaus 100 mk, sitten teknikolle 50 mk ja sen lisäksi vielä tulee tässä kysymykseen lannoitus. Mitä nämä kaikki tekevät? Kysyisin, mitenkä voi pienen metsälön omistaja jäädyttää 30 %. Ei koskaan voida metsää uudistaa samana vuotena, kun se on hakattu. Vie ainakin vähintään vuoden, ennen kuin rahat tulevat takaisin, vaikka hän itsekin sen tekisi.

Ministeri Salonen: Herra puhemies! Kansanedustaja Vennamon puheenvuoron johdosta haluaisin ensinnäkin todeta, että kysymys ei ollut mistään hallituksen metsäpoliittisesta ohjelmasta. Mainitsin heti alussa, että siteeraan omaa puheenvuoroani, jonka pidin Äänekoskella elokuun alussa (Eduskunnasta: Kenenkä ohjelma se on?). Ne olivat esilletuomiani ajatuksia siitä, mitä meidän on tällä hetkellä tehtävä, jotta voisimme varmistaa puunjalostusteollisuutemme jatkuvuuden. Voin kertoa tässä yhteydessä, että olen saanut tämän esityksen jälkeen puunjalostusteollisuuden taholta erittäin vakuuttavia kirjeitä, joissa todetaan, mitenkä vakava meidän raaka-ainetilanteemme tällä päävientiteollisuutemme alalla tänä päivänä on.

Toiseksi toteaisin, että tässä ei ole minkäänlaista hyökkäystä ja murhalinjaa talonpoikia vastaan. Minusta kansanedustaja Vennamon olisi syytä ottaa käyttöön joitakin uusia sanontoja. Minun käsittääkseni nämä eivät soveltuneet tähän tarkoitukseen.

Mitä tulee sitten metsähallitukseen, totean, että metsähallituksemme tekee hyvää työtä. Siellä on toimittu Lapin metsien ja myöskin

Itä-Suomen metsien valtavien avohakkuiden johdosta, joita on vuosien aikana tehty. Kuka vastaa niistä, minä kysyn samalla sitä. Siellä on yritetty tehdä kaikki, mitä voidaan metsän kasvun hyväksi, ja kun ei ole tuloksia saatu, on lähdetty myöskin yrittämään nykyisin esille tullutta toimenpidettä, jolloin pyritään kyntötoimenpiteiden avulla saamaan metsänkasvua Lappiin.

Täällä väitetään, että hallitus puhuu yksityisiä metsänomistajia vastaan. Minä edelleen alleviivaan sitä, että tässä ei ole hallituksen ääni, vaan minun omat mielipiteeni.

Minä en suinkaan puhunut yksityisiä metsänomistajia vastaan, vaan päinvastoin heidän puolestaan, sillä yksityisen metsänomistajan pankkitilinä on metsä. Jollei hän hoida sitä paremmin kuin mitä meillä kokonaisuutena ottaen tänä päivänä tehdään, nämä pankkitilit tyhjenevät hyvin nopeasti.

Tänä päivänä tarvitaan metsissä todella vakavia toimenpiteitä, suunnitelmallisia toimenpiteitä. Kun meidän yksityismetsiemme osuus on 70 % koko maan metsistä, niin se hyöty, mikä näillä toimenpiteillä saadaan, se koituu nimenomaan yksityisen metsänomistajan hyväksi.

Mitä tulee mainitsemaani 30 %:n pidättämiseen, kuten jo aikaisemmin totesin, niin se on tarkoitettu vain käytettäväksi niissä tapauksissa, joissa metsät ovat hoitamattomia. Näillä rahoilla metsät pannaan kasvukuntoon ja hoidetaan metsänparannustoimenpiteet. Jos metsät ovat kunnossa ja suunnitelmallisesti hoidettuja, nämä rahat palautetaan takaisin metsänomistajalle eikä hän siis joudu mitään kärsimään.

Kansanedustaja Vennamon taholta todettiin, että pienen metsänomistajan kohdalla oma työ on tärkein. Sanon, että tänä päivänä tämä oma työ on erikoisen suuressa arvossa ja sitä todella tarvitaan yksityisissä metsissä. Sanoisin, että näiden pienten metsien metsänomistajat ovat monessa tapauksessa hoitaneet metsänsä kuntoon. He ovat itse liikkuneet siellä kirveen kanssa. Väittäisin tänä päivänä, että kirves on eräs tärkeimpiä metsänparannusvälineitämme Suomessa. (Eduskunnasta: Saha myöskin!) — Saha myöskin, yhdyn tähän.

Alleviivaisin vielä sitä, jonka puheenvuorossanikin toin esille, että on arvosteltu hyvin paljon sitä, että käytin puheenvuoron nimenomaan metsänomistajien, yksityisten metsänomistajien juhlatilaisuudessa. Käytin sen siellä tarkoituksella, sillä siellähän olivat koolle juuri ne miehet, joille haluaisin tästä asiasta puhua.

Ed. Juvela: Herra puhemies! Hallituspuolueiden edustajien keskinäisen kinastelun jälkeen on syytä siirtyä varsinaiseen päiväjärjestykseen.

Kun UKK-sopimusta tehtiin, me kansandemokraatit varoitimme mm. täältä eduskunnan puhujapöntöstä tämän kokonaisratkaisun vakavista seurauksista. Sanoimme, että ennen pitkää tilanne johtaa pahaan hintakierteeseen, jonka seurauksena sopimuksen takaamat palkkahyvitykset menetetään varsin nopeassa tahdissa. Taakse jääneet kuukaudet ovat kouriintuntuvalla tavalla osoittaneet, miten oikeassa me kansandemokraatit tuolloin olimme. Kukaan ei kiistä enää sitä tosiasiaa, että hinnat ja maksut ovat kiirehtineet tuntuvasti palkkakehityksen edelle. Vähävaraisen kansanosan toimeentuloturva on tuntuvasti heikentynyt. Tämä hintojen ja maksujen huolestuttava kehitys johti sittemmin myös tasavallan presidentin tunnetun kirjeen lähettämiseen, ja asia siirrettiin — tai olisiko parempi sanoa haudattiin — asiantuntijakomiteaan.

Kuten tunnettua, myös hallitus ryhtyi keväällä kiristämään omalta osaltaan tilannetta esittämällä eräille koneille ja laitteille ylimääräisen pakkoveron ja Suomen pankki nosti korkokantaa tietenkin hallituksen suostumuksella. Mainittu ylimääräinen pakkovero hyväksyttiin, kuten tunnettua, täällä eduskunnassa varsin tiukan ja pitkällisen kamppailun jälkeen. Perustellessaan ns. tasausverolakeja hallitus lähti siitä, että kulutuskysyntää rajoittamalla korjataan varsin vaikeaksi muodostunutta ulkomaankaupan maksutasevajausta, joka on johtanut suunnattomaan ulkomaisen velkataakan kasvuun ja työttömyyden lisääntymiseen. Viimeiset kuukaudet ovat kuitenkin osoittaneet, ettei hallituksen toimenpiteillä ole kyetty tilannetta parantamaan. Sen sijaan kulutuskysynnän rajoittamiseen tähtäävät jyrkät toimenpiteet ovat kohdistuneet vakavina iskuina ennen muuta palkkatyöläisten, pienviljelijäin ja koko pienituloisen kansanosan elämään. Suurpääoma sen sijaan on päässyt helpolla näiden aikojen yli.

Hintojen ja maksujen korotuksista puheen ollen ei ole syytä tässä yhteydessä unohtaa myöskään tuntuvia korotuksia radion ja tv:n lupamaksuissa. Hintojen ja maksujen korotusvyöryn on arvioitu johtavan noin 10 %:n hintojen nousuun tämän vuoden loppuun mennessä, ja kun asia on näin, on täysin ymmärrettävää palkkatyöntekijäin taholta esiin nousseet vaatimukset ylimääräisestä palkkahyvityk-

sestä vielä kuluvan vuoden aikana. SKDL:n eduskuntaryhmä antaa kaiken tukensa näille oikeutetuille vaatimuksille.

Huolestuttava hintakehitys on luonnollisesti johtanut myös siihen, että eläkkeet ja lapsilisät ovat jääneet tuntuvasti jälkeen. Budjettiesityksen mukaan pienet kansaneläkkeet pysyvät edelleen samoina. Lapsilisien kohdalla tapahtuu 8.5 %:n korotus, josta sovittiin hallitusryhmien kesken jo kaksi vuotta sitten. Tällä prosenttikorotuksella ei kuitenkaan pysytetä lapsilisien reaaliarvoa entisellään, vaan jälkeenjääneisyys kasvaa edelleenkin. Lupauksista huolimatta ei myöskään erityislapsilisien ja perhelisien kohdalla ole lähiaikoina luvassa pienimpiäkään korotuksia. SKDL:n eduskuntaryhmä lähtee siitä, että pienien kansaneläkkeiden kohdalla olisi kiireellisesti suoritettava tarkistuksia elinkustannusten nousun johdosta. Tuemme tässä suhteessa varauksetta eläkeläisjärjestöjen taholta nousseita vaatimuksia. SKDL:n eduskuntaryhmä jätti budjettiesitykseen aloitteen, jossa ehdotetaan kansaneläkkeiden tukilisien korottamista 50 markalla kuukaudessa. Toivomme, että perusteltu esityksemme saa eduskunnan hyväksymisen, ja on mielenkiintoista nähdä, antaako mm. keskustapuolueen eduskuntaryhmä tukensa aloitteellemme vai jäävätkö ryhmän puheenjohtajan tiistaina täällä lausumat eläkeläisiä myötäilevät kauniit sanat pelkäksi hurskasteluksi, kuten usein ennenkin on tapahtunut. SKDL:n eduskuntaryhmä korostaa lisäksi voimakkaasti vähimmäiseläketurvan aikaan saamista. Jokaisen eläkeläisen olisi saatava ainakin vähimmispalkkalain suuruisen palkan takaava eläke kuukaudessa. Odotamme tässä suhteessa hallitukselta pikaisia toimenpiteitä. Olemme myös sitä mieltä, että pienien eläketulojen varassa elävät on vapautettava television ja radion lupamaksuista. Näin tehtäisiin oikeutta kaikkein vaikeimmassa asemassa eläville ihmisryhmille.

Olemme jättäneet ryhmämme puolesta myös raha-asia-aloitteen vuoden 1918 kansalaissotaan osallistuneiden entisten punakaartilaisten vankileireillä kokemien kärsimysten ja henkilökohtaisten menetysten hyvittämisestä, josta myös eduskunta lausui keväällä toivomuksen. Odotamme, että vuoden 1918 punakaartilaisiin kohdistunut vääryys lopultakin yli 50 vuoden aikavälin jälkeen korjataan. Se ei ole kovinkaan kauan aikaa enää mahdollista, ja sen vuoksi tämä asia on oikaistava nyt, kun se vielä on toteutettavissa, ettei se jäisi ikuiseksi häpeätahraksi itsenäisyytemme vuosien historian lehdille.

Sanoin jo, että hallitus esittää lapsilisiin aikaisemman kahden vuoden takaisen sopimuksen mukaista 8.5 %:n korotusta. Kuten tunnettua, tämä sopimus syntyi hallituksessa kansandemokraattisten ministerien ja eduskuntaryhmän päättävän kamppailun tuloksena. 8.5 %:n korotus ei kuitenkaan riitä enää tasoittamaan lapsilisien ostovoimaa ennalleen, vaan jälkeenjääneisyys yhä kasvaa. Tämän vuoksi ja johtonmukaisesti omaksumastaan kannasta tiukasti kiinni pitäen SKDL:n eduskuntaryhmä ehdottaa ryhmäaloitteessaan budjettiin 30 milj. markan määrärahan yleiskorotuksen suorittamiseksi lapsilisiin. Olemme lisäksi sitä mieltä, että lapsilisiä olisi maksettava siihen saakka, kun lapsilisän saaja täyttää 18 vuotta. Tämä vaatimus on varsin perusteltua, kun otetaan huomioon lasten koulunkäynti ja vaikeat työnsaantimahdollisuudet. Edelleen eduskuntaryhmämme esittää budjettiin määrärahaa erityisen hoitolisän maksamiseksi alle 3-vuotiaista lapsista.

Emme ole myöskään luopuneet vaatimuksestamme, että lapsilisien maksamisesta rikkaille olisi luovuttava. On kohtuutonta, että tätä tosiasiassa perheiden sosiaaliturvan parantamiseen tähtäävää tukea maksetaan myös niille, jotka eivät aina tiedä, miten ja mihin suuret tulonsa käyttäisivät.

SKDL:n eduskuntaryhmän aloitteiden tavoitteena on kansalaisten sosiaaliturvan jatkuva parantaminen, ja toivomme, että myös muiden puolueiden kohdalla siirrytään sanoista tekoihin ja annetaan aikanaan tuki näille hyville asioille.

Ed. Lepistö: Herra puhemies! Tiepolitiikan, siihen liittyvän työllisyyspolitiikan sekä kehitysaluepolitiikan suhteista on viime aikoina käyty paljon keskusteluja. Tieverkosto on yhteiskuntamme toiminnan perusedellytyksiä. Sen kunnosta ja kehittämisestä huolehtii pääasiassa tie- ja vesirakennuslaitos annettujen lakien ja asetusten puitteissa valtion budjetissa vuosittain myönnettävän rahoituksen turvin. Tiestön yhteydessä voidaan puhua tiepolitiikasta, koska yhteiskunta pyrkii tavalla taikka toisella muokkaamaan tieverkostoa tarkoituksiinsa sopivaksi. Seuraavassa pyritään pohtimaan sitä, millä tavalla yhteiskunta tiepolitiikkaansa ja siihen liittyvää työllisyyspolitiikkaa hoitaa ja onko näillä

mahdollisesti yhtymäkohtia kehityaluepolitiikan kanssa.

1950-luvun työllisyyspolitiikka on suosinut kilometri- ja työmäärältään suuria alityöllisyysalueiden tienparannuskohteita. Kun pääosa tiestöstä on vielä pitänyt tehdä epäedullisena vuodenaikana, on rahaa mennyt valmista kilometriä kohti erittäin runsaasti. Tästä on ollut seurauksena, että tienparannustoimenpiteet ovat rajoittuneet verrattain suurista rahamääristä huolimatta melko pieneen osaan alityöllisyysalueiden tieverkostoa. Tästä johtuen kyseessä olevilla alueilla tuntuu olevan edelleen runsaasti tiestön parantamistarvetta. Liikenteeseen nähden tuolloin parannetut tiet ovat tulleet ainakin aluksi monessa tapauksessa ylimitoitetuiksi. Näin ollen rahankäyttö myös liikennesuoriteyksikköä kohden on ollut huomattava. 1950-luvulla tätä asiantilaa ei ole kuitenkaan koettu mitenkään ongelmallisena, sillä myöhemmin odotettavissa olevia liikennepulmia ja käyttöön tulevien tiemäärärahojen niukkuutta ei ole ilmeisesti osattu oikein arvioida.

Suunnanmuutos työllisyyspolitikoinnista liikennepolitikointiin on tapahtunut 1960-luvulla. Tämän on aiheuttanut liikenteen räjähdysmäinen kasvu. Toinen päätekijä on ollut rahoituksen jääminen jälkijättöön liikenteen kasvuun verrattuna. Huomio on ollut siirrettävä alityöllisyysalueiden teistä entistä enemmän liikennepainetta koskevaan valtakunnalliseen tieväylästöön ja suoranaisten liikenteellisten kuroutumien aukomiseen taajamien ympärillä. Tiepolitiikan suunnan muutos on myös näkynyt siitä, että valtiovalta on alkanut vaatia tehtäviltä investoinneilta tie- ja liikennetaloudellista kannattavaisuutta. 1960-luvun loppupuolella valtion hallinnossa käynnistetty pitkän tähtäyksen suunnittelu on vielä edistänyt entistä selvempään tiepolitiikkaan siirtymistä.

Seuraavassa tarkastelen, miten investoinnit ovat viimeisen kymmenen vuoden aikana jakaantuneet maan eri osien välillä.

Ajanjaksoa on sävyttänyt muutto pohjoisesta etelään, mikä tulee jatkumaan tulevaisuudessakin varsin voimakkaana. Tie- ja vesirakennushallituksen tekemistä tilastoista ilmenee, että kehittynyt Etelä-Suomi, jossa on valtakunnan asukkaista nykyään yli 55 %, tulee saamaan jatkuvasti väkeä molemmilta kehitysvyöhykkeiltä, mutta ilmeisesti ennen kaikkea I vyöhykkeeltä. Samasta tilastosta ilmenevät myöskin valtakunnan tieinvestoinnit miljoonissa markoissa vuodessa jaettuna likimääräisesti eri kehitysvyöhykkeiden osalle keskimääräisinä lukemina sekä viime vuosikymmenen vuosilta 1960—1965 että tämän vuosikymmenen tilanne 1970 ja vuoden 1971 alkupuolella. Tämä osoittaa, että kehitysvyöhyke I on saanut 20—24 %, kehitysvyöhyke II 33—35 ja kehittynyt Suomi 43 % koko tänä aikana tieinvestointeihin suunnatuista valtion varoista. Tilastosta voidaan myöskin havaita, että tieinvestointien ei voida sanoa vuosikymmenen aikana reaalisesti juuri kohonneen, ainoastaan markkamääräisesti. Mielenkiintoisena seikkana on pidettävä sitä, että I vyöhyke on saanut ja parhaillaan saa asukasta kohden laskettuna 1.5 kertaa sen määrän rahaa vuosittain kuin esimerkiksi II vyöhyke. Tähän on ollut oma osuutensa juuri edellä mainitulla tielaitoksen kautta harjoitetulla työllisyyspolitiikalla.

Eri yhteyksissä tuodaan jatkuvasti esille, miten tärkeä merkitys paremmilla tieoloilla on jonkin alueen taikka paikkakunnan kehitykselle. Tämä toteamus pitää myöskin paikkansa. Näin ollen tulevaisuudessa tulisikin luoda paremmat tieyhteydet myöskin kehitysalueiden II vyöhykkeelle eli keskisen Suomen alueelle.

Voidaanko valtakunnallisen tiepolitiikan ja siihen läheisesti liittyvän työllisyyspolitiikan yhteydessä puhua myöskin kehitysaluepolitiikasta? Onko esimerkiksi se kehitysaluepolitiikkaa, että johonkin harvaan asuttuun maisemaan tehdään uusi tie seisomaan puolittain tyhjänä liikenteestä vai se, että tie rakennetaan Helsingin liikennekuroutumien aukomiseksi? Olen sitä mieltä, että viimemainittu ei ainakaan ole sitä.

Kehitysaluepolitiikan yhteydessä puhutaan kasvukeskusten tukemisesta. Normaalisessa olotilassa tielaitos tukeekin ainakin voimakkaampia kasvukeskuksia. Mikäli tievarojen käytössä halutaan pyrkiä johdonmukaisempaan aluepolitiikkaan, pitäisi nimenomaan kehitysalueiden kasvukeskuksiin uhrata enemmän tievaroja kuin nykyisin. Tällöin kasvukeskusten sisääntulo- ja läpikulkuväylät sekä alueiden runkoväylät voitaisiin tehdä mahdollisimman hyväkuntoisiksi. Näin menetellen eivät liikenteellisesti toisarvoiset ja kehitysalueiden kannalta vähämerkityksellisemmät tiet olisi esteenä näiden alueiden tieverkoston luomisessa sellaiseksi, että myöskin teollisen toiminnan ja elinkeinoelämän halukkuus näille alueille tulisi nykyistä vilkkaammaksi.

Kaksi viikkoa sitten Etelä-Pohjanmaan maakuntaliitto järjesti alueensa kansanedustajille

evästystilaisuuden, missä kuntien, teollisuuden ja liike-elämän edustajat painottivat, että jos Vaasan läänin kehitystä pyritään valtiovallan toimesta edesauttamaan, sen on tapahduttava ensiksi tieverkoston voimakkaalla kehittämisellä.

Vaasan lääni on kuluneitten vuosien aikana jäänyt paljolti kehityksestä jälkeen. Tähän ovat vaikuttaneet monet tekijät, mutta tähän puoleen ei ole nyt syytä kajota. Sen sijaan on syytä katsoa tulevaisuuteen. Läänimme väestön omatoimisuuden ansiosta on perustettu Kehityksen Tuki -niminen rahasto, jonka päätehtävänä on viitoittaa kehityksen pyörää omatoimisesti eteenpäin. Vaikka omatoimista yritteliäisyyttä onkin, tarvitaan siltikin valtiovallan voimakasta mukaantuloa monella toiminta-alalla. Nyt esillä olevasta tulo- ja menoarviosta voidaan todeta, että se ei tee kaikilta osiltaan oikeutta läänimme asukkaita kohtaan. Siksi tulo- ja menoarvion yksityiskohtaisessa käsittelyssä on saatava siihen parannusta aikaan.

Ed. Vilmi: Herra puhemies! Meille Lapin edustajille on tulevan talvikauden jatkuvasti vaikeutuva työllisyystilanne tämän hetken suurin huolen aihe. Alkaneen laskukauden vaikutukset tuntuvat Lapin läänissä nopeimmin, mistä on jo nyt seurauksena mm. metsätyöntekijöiden määrän väheneminen yli 2 000:lla. Myös monilla muilla sektoreilla on näköpiirissä työntekijämäärissä supistuksia, mitkä tekijät yhteensä merkitsevät Lapin työllisyystilanteessa jyrkkää huononemista pahimpien työttömyyskausien tapaan.

Tästä syystä on pakko todeta, että tulo- ja menoarviossa rahoitettavaksi esitetyt työkohteet sekä tähän mennessä vahvistetut lisätyöohjelmat eivät ole Lapin osalta alkuunkaan riittäviä. Tarvitaan runsaasti uusia valtion työkohteita, jotta seuraava talvikausi voitaisiin ilman pakkolähtöjä sivuuttaa. Tämä tosiasia on syksyn kuluessa todettu jo useaan otteeseen Lapin maakuntaliiton sekä alueen kansanedustajien taholta. On esitetty ja vaadittu uusien työkohteitten kiireellistä avaamista, mutta valtion keskusvirastojen, lähinnä tie- ja vesirakennushallituksen taholta levitellään jälleen käsiä ja valitetaan suunnitelmien puutetta. Näin siitä huolimatta, että Lapin läänin alueella on monia eduskunnankin yksimielisesti hyväksymiä maanteitten rakentamista koskevia toivomuksia, joiden toteutumista on jo vuosikausia, jopa vuosikymmeniä odotettu. Esimerkkitapauksia voisin luetella useita.

Maanteitten tarpeeseen ovat käyneet paikan päällä tutustumassa mm. eduskunnan kulkulaitosvaliokunta ja liikenneministeri, joiden käyntien perusteella eduskunta on tehnyt yksimielisiä päätöksiä monien Lapin maanteitten rakentamisesta. Mutta virastobyrokratia on asettunut yläpuolelle kansan valitsemien päätöksentekijöitten jarruttamalla määrätietoisesti Lapin tieolojen kehittämistä. Vain turismia palvelevat valtaväylät on kelpuutettu TVL:n tieolojen kehittämisohjelmaan. Kun ei tehdä riittävästi muita tiesuunnitelmia, voidaan aina vedota suunniteltujen työkohteitten puuttumiseen ja näin estää työllisyyden hoitaminen Lapissa työlinjalla.

Tämä työvirastojen haluttomuus suunnitelmien tekemiseen Lapin osalta on toistuva ilmiö, johon joudumme törmäämään joka syksy. Valtiovallan tulisi vihdoinkin tämä huomata ja tunnustaa se tosiasia, että vaikeuksissa olevat Lapin kunnat eivät enää kestä työllisyyden hoitamista korvauslinjalla, vaan tarvitaan eri puolille lääniä lisää valtion työkohteita, tarvitaan lisätyöohjelma, jonka avulla jatkuva työpaikkojen vajaus voitaisiin poistaa. Suunnittelutyöt näiden uusia työkohteitten käynnistämiseksi pitäisi kiireesti aloittaa. Kun tähän saakka mm. TVL:n taholta on jatkuvasti valitettu suunnittelumäärärahojen puutetta, pitäisi tässä tulo- ja menoarvioesityksessä varata pahimpia työttömyysalueita varten oma erillinen suunnittelumääräraha, jonka turvin työkohteita suunniteltaisiin jo ennakkoon muutaman vuoden tarvetta vastaavasti. Tällöin päästäisiin siitä onnettomasta noidankehästä, jossa aina työttömyyden kohdatessa ollaan. Ja tämän lisäksi hallituksen tulisi tiukasti huolehtia siitä, että ainakin eduskunnan hyväksymät työkohteet suunniteltaisiin välittömästi, muutenhan tämän salin päätöksillä ei ole mitään merkitystä.

Toinen asia, johon toivon valtiovarainvaliokunnalta huomattavaa määrärahan lisäystä, on siirtomääräraha maatalotalouden rationalisointirahastoon, nykyiseen maatilatalouden kehittämisrahastoon. Kuten jokainen tiedämme, tämän rahaston avulla hoidetaan maatilatalouksien kehittäminen ja elinkelpoistaminen sekä valtaosaltaan koko maaseudun lainoitustoiminta, koska ns. aravavaroja ei juuri anneta maaseudun haja-alueille. Tämän vuoksi tämä rahasto on erityisesti kehitysalueitten asuttunapitämisen ja työllisyyden hoitamisen kannalta

eräs tärkeimpiä ja keskeisimpiä. Olen tällä kohtaa hallituksen tulo- ja menoarvioesitykseen erittäin tyytymätön ja pettynyt, koska se merkitsee perusteluissa mainitun rahaston tehtäväpiirin huomattavan laajentamisen huomioon ottaen tuntuvaa määrärahan vähentämistä.

Minua ihmetyttää, että täällä monet puheenvuorojen käyttäjät ovat todenneet tätä määrärahaa lisätyn 10 milj. markalla, vaikka tosiasiassa tilanne on täysin päinvastoin. Tämä mielestäni osoittaa vain sen, että tulo- ja menoarvioesityksen perusteluihin ei ole ehditty riittävästi täällä perehtyä. Perustelujen mukaan tämän rahaston varoilla tullaan rahoittamaan kaikkien entisten rahoituskohteitten lisäksi mm. luopumiskorvauslain aiheuttamat menot, jotka eivät tule olemaan vähäiset. Eduskunnan käsiteltävänä oleva luopumiskorvauslakihan on tarkoitettu korvaamaan pellonvaraus-, pakettilakia, josta aiheutuviin menoihin tässäkin tuloja menoarviossa esitetään 47 milj. mk. Tämän lisäksi rahastoa koskevissa perusteluissa esitetään uutena asiana rahaston varoista käytettäväksi 15 milj. mk sellaiseen valtion maanostotoimintaan, jossa ostettuja alueita ei tulla käyttämään tilojen lisäalueiksi, vaan ostettu maa jää pysyvästi valtion omistukseen. Huomioon ottaen vain nämä kaksi uutta rahoituskohdetta jää tosiasiaksi se, että tätä maaseudun kannalta tärkeintä määrärahaa esitetään jälleen supistettavaksi, vaikka sitä kaiken järjen nimessä pitäisi tuntuvasti lisätä. Hyväksyttynä tämä merkitsee sitä, että laajan maaseudun ja maatalouden lainoitus- ja kehittämistoimintaan ei enää valtion rahoitustukea sanottavasti ole. Luonnollisesti tällaista kehitystä ei voida alkuunkaan hyväksyä. Tämän vuoksi onkin erinomainen asia, että tämän rahaston varainköyttöä koskeva selvittely ja lainsäädännöllinen uudistus on valmisteltavana. Se tulisi ulottaa koko maatalouspääluokkaa koskevaksi, koska tässä pääluokassa on paljon sellaisia määrärahavarauksia, jotka tulo- ja menoarviossa näkyvät maataloudelle tulevana rahana, vaikka asiallisesti tulevat kokonaan muitten väestöpiirien hyväksi. Erikoisesti maatilatalouden rationalisointirahastoon on vuosien varrella sisällytetty monia sellaisia rahoituskohteita, joilla ei ole mitään tekemistä maatalouden, vielä vähemmän sen kehittämisen ja rationalisoinnin kanssa. Ainakaan valtion maanostotoimintaan käytetyillä määrärahavarauksilla ei saa tätä rahastoa rasittaa, kuten nyt perustelujen mukaan tulee tapahtumaan.

Toivon vakavasti, että valtiovarainvaliokunta, jossa on Lapista runsas edustus, korjaa tulo- ja menoarvion yksityiskohtaisessa käsittelyssä ne Lappia ja kehitysalueita koskevat puutteet ja epäkohdat, jotka muutoin suhteellisen hyvään tulo- ja menoarvioesitykseen sisältyvät.

Sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa esitti ed. Nevalainen maatalousväestöä kohtaan niin törkeitä syytöksiä, että niihin olisi aiheellista täällä laajemmaltikin puuttua. Ed. Nevalainen sanoi maatalouden olevan se Moolokin kita, joka tässä budjetissa vie ennätyssumman rahaa. Varmaan ed. Nevalaiselta on jäänyt huomaamatta se tosiasia, että tässä tulo- ja menoarvioesityksessä on maatalous jäänyt huomattavasti muita vähemmälle. Ero maatalouspääluokan ja muiden pääluokkien välillä on tuntuvasti kasvanut maatalouden tappioksi ja kaikkien muitten pääluokkien hyväksi. Maatalouspääluokassa on menojen lisäys vain 4 %, kun se muissa pääluokissa vaihtelee 14 %:sta 45 %:iin.

Kun ed. Nevalainen totesi maatalouden verolain korjaamisen osalta, että verolain korjaaminen viime talvena tässä salissa oli viimeinen "tikki", on syytä vielä kerran sanoa, että me keskustapuolueessa emme kadu tiukasti ajamaamme maatalouden verolain korjaamista. Me suomme varsin mielellämme ed. Nevalaiselle ja hänen puolueelleen ne pahanmielen tuomat vatsahaavat, mitä tämä suuriperheisiä mökkiläisiä ja pienviljelijöitä koskeva verolain korjaamisen arvosteleminen varmaan aiheuttaa. Verotuksen keveneminen johtui valtaosaltaan pinta-alalisien ja perheen oman kulutuksen jäämisestä verotuksen ulkopuolelle. Kun ed. Nevalaisen mainitsemat suurviljelijät eivät ole koskaan saaneet pinta-alalisiä ja oma kulutussuhteessa myyntituotantoon on pienviljelijätalouksissa huomattavasti suurempi kuin isommilla tiloilla, on verotuksen keveneminen koitunut yksinomaan pienviljelmien hyväksi. Luonnollisesti myös maatalouden tulojen vähenemisen, kustannusten kohoamisen sekä perusja lapsipoistojen korottamisen on täytynyt tuntua veroäyrien vähenemisessä.

Äsken suoritettu tuloselvitys osoittaa maatalouden jälkeenjääneisyyden kyllin selvästi. Tämä ei ole ollut mikään yllätys meille maatalouden harjoittajille, vaikka meitä on ivattu, kun olemme tästä jo aikaisemmin puhuneet. Luonnollisesti jälkeenjääneisyys on hyvitettävä ja lisäksi on syytä jo tällä kohtaa sanoa, että ennen seuraavan sopimuksen tekoa ja sopimus-

kauden alkua maatalousväestön on huolehdittava siitä, että mahdolliseen uuteen sopimukseen tulee selvä maininta, että mikäli muille ryhmille annetaan sopimuksenteon jälkeen lisäpalkkaa tai muita etuja, vastaavan korotuksen on tultava automaattisesti myös maatalousväestölle.

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vilmi puhui jälleen maataloudesta yhtenä kokonaisuutena, vaikka puhujan pitäisi tietää, että Karjalaisen hallitusta muodostettaessa nimenomaan sovittiin, että se toimii tuloerojen vähentämiseksi. Kun tämä on keskeinen hallitusohjelman tavoite, pitäisi tämän periaatteen näkyä kaikissa hallituksen ratkaisuissa, myös maataloutta koskevissa. Vuonna 1969 valmistuneen tilastollisen päätoimiston kotitalouksien tulotasotutkimuksen mukaan ovat nimittäin pienviljelijäin tulot vain yksiviidesosa suurituloisimpien maanviljelijöiden tuloista, kun verrataan pieni- ja suurituloisinta viidennestä keskenään. Siten olisi suurin osa maataloustulon lisäyksestä annettava maatalouden pienituloisimmalle ryhmälle, pienviljelijöille, kuten tehtiin palkansaajain kohdalla UKK-ratkaisussa antamalla suhteellisesti pienipalkkaisille suuremmat korotukset. Maatalouden kohdalla on tapahtunut päinvastoin sosialidemokraattien pyrkimyksestä huolimatta. Olemme jääneet vähemmistöön, kun olemme pyrkineet tasa-arvoiseen tulopolitiikkaan maatalouden sisällä. On ihmeteltävää, että maatalouden verotusta koskevat muutokset on tehty suurviljelijöitä suosiviksi vastoin sosialidemokraattien kantaa, yhtä hyvin hallituksessa kuin eduskunnassakin, ja tästä kehityksestä kantaa nimenomaan päävastuun puhujan puolue.

Ed. Rytkönen: Herra puhemies! Valtiovarainministeri Tallgrenin puheessaan mainitsema käsitys fyysisten henkilöiden verouudistuksen kytkemisestä suurteollisuuden vaatimaan liikevaihtoverouudistukseen tuo jälleen kerran esiin sen seikan, että porvarillisella taholla on taas kuten aina ennenkin rikottu lupaukset ja suunnitelmat tavallisen veronmaksajan verouudistuksesta. On nimittäin muistettava, että vain muutamia vuosia sitten ryhdyttiin maassamme toteuttamaan eri veronmaksajaryhmiä koskevia laajoja verolakien uudistuksia, jotka muutoin onkin suoritettu mutta fyysisten veronmaksajain verouudistus on edelleenkin suorittamatta. Liikevaihtoverolaki uudistettiin 1960-luvun alkupuolella, maatalouden tuloverolaki uusittiin samoin. Kansainvälisen kilpailukyvyn parantamiseksi tai sen nimissä uudistettiin myöskin elinkeinoverolaki, yhtiöt vapautettiin omaisuusverosta ja teollisuus- ja liikeelämä ovat saaneet mainittujen lakien uudistamisen seurauksena erittäin suuria etuisuuksia ja yritysten asema veropolitiikankin vuoksi lienee kansainvälisesti erittäin suuresti vahvistunut.

Kun jälleen on nostettu esille vaatimus uuden liikevaihtoverolakijärjestelmän luomisesta, nimittäin arvonlisäverojärjestelmän, ja kun näyttää ilmeiseltä — ministerin puheesta saa kuitenkin sen käsityksen — että tässä on jälleen veronmaksaja jäämässä toiseksi ja teollisuudelle annettava uusi verotusetu asetettaisiin ensisijaiseksi tai ainakin kytkettäisiin palkansaajain verouudistukseen, on kysymys melko vaarallisesta kehityksestä.

Kun puhutaan teollisuuden havittelemista uusista veroeduista, ei liikuta pienissä summissa. Vuonna 1969 mietintönsä antanut liikevaihtoverokomitea toteaa, että verotulojen menetys valtiolle olisi, jos siirryttäisiin arvonlisäverojärjestelmään, 400—500 milj. mk ja summa ei varmaan ole arvioitu yläkanttiin. Kun valtio tarvitsee tuloja, se merkitsee käytännössä sitä, että tämä summa koottaisiin muilta, siis tavallisilta palkansaajilta, ja muilta vähäväkisiltä ihmisiltä, ja näin ennalta jo estettäisiin reaaliset edellytykset toteuttaa pienipalkkaisille verojen alentamisia.

Komitean mietintöön liittyy useita eriäviä mielipiteitä. Ed. Eskman on erään vastalauseen ensimmäinen allekirjoittaja. Se on hyvin yksilöity vastalause ja asiallisesti ottaen merkitsee sitä, ettei tätä uutta verojärjestelmää voitaisi komitean ehdottamassa muodossa säätää. SKDL:n ryhmän kanta tähän asiaan on selvä: On mitä kiireellisimmin ryhdyttävä toteuttamaan palkansaajain verouudistusta ja muita verotuskysymyksiä ajateltavakin vasta sen jälkeen.

Ed. Tiilikainen: Herra puhemies! Vuoden 1972 tulo- ja menoarvioesityksessä on terveydenhuoltoon esitetty tuntuvasti varoja mm. kansanterveyslain edellyttämällä tavalla. Ouluun ja Lahteen rakennetaan keskussairaalat, ja terveyskeskuksia perustetaan kaikkialle maahan. Kaikkiaan terveydenhuolto nielee 1 062 milj. mk, josta sairaanhoidon osuus on noin 950 milj. mk, terveydenhoidon 107 milj. mk ja hallinnon 5 milj. mk. Tämä antaa aihetta käsi-

tellä eräitä näkökohtia, joihin henkilökohtaisesti olen viime aikoina joutunut paneutumaan.

Toukokuussa syntyi suuri "haloo" vaihtotaseesta, eivätkä lääkkeet näytä riittäneen. Haluaisin kiinnittää huomiota sairaalalaitoksen ja tulevien terveyskeskusten perustamis- ja uusintahankintoihin sekä kulutustavarahankintoihin. Tutustuessani Sairaalaliiton "Suomen sairaalatalous 1970" -julkaisuun laskin, että sairaalalaitos ostaa vuodessa noin 100 milj. markalla lääkkeitä ja erilaista kulutustavaraa ja muutamilla kymmenillä miljoonilla erilaista kalustoa, kojeita ja laitteita. Kun rakennetaan uusi sairaala, saattavat irtaimistohankinnat nousta 47 milj. markkaan, kuten ensi vuonna Oulussa. Terveyskeskusverkoston rakentaminen tulee merkitsemään mittavaa kaluston, kojeiden ja laitteiden hankintaprojektia. Valmistumisensa jälkeen terveyskeskuksesta kehittyy huomattava lääkintömateriaalin kuluttajaryhmä.

Tämä kysymys on kansantalouden kannalta tärkeä. Paljon on puhuttu siitä, että asiantuntijoina hankintoja suoritettaessa toimivat lääkärit, joilla ei aina ole kovinkaan suurta käytännön kokemusta hankittavista kojeista ja laitteista. Kunnanlääkäri, jonka kokemus voi rajoittua siihen, että hän on kävellyt röntgenosaston läpi, voi joutua toimimaan asiantuntijana hankittaessa röntgenlaitteita. Paljon on puhuttu myöskin asiantuntijoista, jotka vetävät palkkion sekä kunnalta tai kuntainliitolta että firmalta. Paljon on puhuttu siitä, että lääkärit omistavat sairaaloihin toimittavien firmojen osakkeita ja toimivat jopa niiden johtokuntien jäseninä ja puheenjohtajina. Näissä tapauksissa on syytä kysyä asiantuntijoiden mahdollisuutta objektiivisuuteen. Hankinnoissa pitäisi pystyä välttämään oman edun tavoittelu sekä se, että hankitaan kojeita ja laitteita vain statussyistä lääkärin ympäristön koristamiseksi.

Haluan kiinnittää huomiota myös hankintojen suuntaamiseen kotimaahan. Tämä on tärkeä näkökohta, paitsi vaihtotaseen kannalta, myös siksi, että lääkintämateriaalin saannin tulisi olla turvattu myös poikkeuksellisissa oloissa ja suuronnettomuuksien sattuessa. Ruotsin tavoin myös meillä tulisi valtiovallan tuen turvin pyrkiä siihen, että ainakin kaikkein välttämättömintä lääkintämateriaalia olisi saatavissa myös poikkeuksellisissa oloissa. Tämä johtaisi jokavuotisten hankintojen suuntautumiseen enemmän kotimaahan. Toistaiseksi meillä ei ole tapahtunut muuta kuin että lääkintöhallitus on kehottanut sairaaloita olemaan yhteistyössä kotimaisen teollisuuden kanssa kehitettäessä uusia kojeita ja laitteita. Hyvä niinkin, mutta kotimaisen tuotannon, työllisyyden ja vaihtotaseen kannalta sekä kriisin aikaisen saannin varmuuden kannalta tulisi tehdä kaikki voitava EFTA-säännösten ja kauppasopimusten puitteissa sairaalahankintojen suuntaamiseksi kotimaahan. 100—200 milj. mk on riittävä syy. Jos tästä seuraisi mahdollisuus vientiin, mikä kannattavuuden kannalta on yleensä edellytys sairaalamateriaalin tuotannolle, olisi tässä lisäilonaihe.

Sairaalataloustilastosta on luettavissa, että vuoden 1970 sairaalalaitoksen kokonaiskustannuksista 1 296 milj. markasta oli palkkojen osuus noin 70 %. Sairaalalaitoksen palveluksessa oli noin 51 000 henkilöä, joten kysymyksessä on eräs maamme suurimmista työllistävistä "teollisuudenaloista". Viime kesänä jälleen joutui ihmettelemään, että joidenkin sairaaloiden oli suljettava osastoja lääkäripulan ja lääkäreiden ja ehkä myös hoitohenkilökunnan vuosilomien vuoksi. Tosin on sanottu, että myös potilaita on kesäisin vähemmän. Tuntuu oudolta, ettei vuosilomia kyetä järjestämään siten, ettei kalliita ja inhimillisesti katsoen elintärkeitä investointeja täytyisi panna seisomaan osaksi vuotta. Entä minkä vuoksi kalliit sairaalat toimivat vain viisi päivää viikossa täydellä teholla? Oudolta tuntuu myös se, että meillä on yhteiskunnan varoilla kalliisti koulutettu ammattikunta, sairaanhoitajat, joilla talvella on työttömyyttä, mutta joista kesäaikana on suuri puute.

Mitä lääkäripulaan tulee, terveyskeskusverkoston rakentaminen tekee tilanteen entistä kiperämmäksi. Suoritettujen tutkimusten mukaan sairaaloiden poliklinikoilla joutuu jonottamaan siksi, että lääkärityövoimaa ei ole paikalla koko päivää riittävästi lääkäreiden työaikajärjestelyjen ja heikon työnjohdon vuoksi. Auttaisiko kellokorttijärjestelmä? Kun avoterveydenhoitoa alkaa suorittaa myös terveyskeskusjärjestelmä, tuntuu siltä, että täkki yritetään repiä niin pieniksi paloiksi, ettei se lämmitä ketään. Sanotaan, että ongelma ratkeaa vasta 1980-luvulla, jolloin lääkäreitä on riittävästi. Siihen asti terveyskeskukset koettavat lakiesityksen mukaan pitää puolensa maksamalla toimenpidepalkkioita kokonaispalkkauksen asemesta. Toimenpidepalkkioilla lääkärit yritetään panna suoltamaan potilasjonoa nopeammin ja päivittäin pitempään.

Tuntuu siltä, että jokin taho on pitänyt liian hyvän huolen siitä, että terveydenhuollon tu-

lee pyöriä lääkärien varassa joka rattaallaan ja että tämä ammattikunta pysyy niin pienenä, että lääkäreistä on puute. Maallikkona haluaisin heittää vakavan kysymyksen sairaalalaitokselle: Onko siellä organisaatiota tutkittu niin, ettei osaa lääkärin tehtävistä voida siirtää muulle henkilökunnalle? Jos lääkäri kerran viipyy talossa vain osan päivää, eikö häntä tulisi pitää asiantuntijana, joka hyväksyy potilaan otettavaksi sisään, tutkii hänet, antaa hoito-ohjeet ja/tai suorittaa määrätyt kirurgiset tai muut vastaavat toimenpiteet, seuraa potilaan kehitystä ja hyväksyy vihdoin potilaan päästettäväksi pois. Toisin sanoen: Pyöriikö kaikki nyt turhan paljon lääkärin varassa?

Lopuksi haluan kiinnittää huomiota terveydenhuollon ja varsinkin sairaanhoidon alueellisen suunnitelmallisuuden ja toteuttamisen puutteeseen. Kun kustannukset hoitopäivää kohti olivat yliopistollisissa keskussairaaloissa 131,38 mk, keskussairaaloissa 93,93 mk, aluesairaaloissa 86,14 mk ja paikallissairaaloissa 57,96—80,06 mk, tuntuisi järkevältä ohjailla potilaita hoitoisuuden perusteella eritasoisesta sairaalasta toiseen samalla alueella. Nyt joudutaan tietääkseni satoja potilaita hoitamaan kalliilla keskussairaalapaikoilla, vaikka heille yhtä hyvin sopisi huokeampi pitkäaikaissairaanhoitopaikka, jonka sekä rakentamis- että käyttökustannukset olisivat vain noin puolet keskussairaalapaikan kustannuksista. Tämä ei ole taloudellista. Raskas varjo lankeaa tässä suhteessa sairaanhoidosta vastaavien viranomaisten ylle. Sosiaalidemokraattisen puoluetoimikunnan lukkoon lyömää aluehallinnon uudistamisen tavoiteohjelmaa onkin ryhdyttävä toteuttamaan pikaisesti.

En malta olla vielä viittaamatta niihin lukuisiin kokemuksiin, joita potilailla on ollut sairaaloissa ja poliklinikoilla saamastaan kohtelusta. On selvää, että alati sairaiden parissa suoritettava työ on raskasta, varsinkin kun siihen liittyy myös yötyötä. Toisaalta tulee ajatelleeksi, onko sairaalamaailma vielä jotenkin vanhakantainen, hierarkinen ja byrokraattinen, asenteissaan epädemokraattinen, että henkilökunnan keskinäiset ihmissuhteet heijastuvat myös potilaisiin. Tulee olemaan mielenkiintoista nähdä, miten työpaikkademokratian toteuttaminen sairaalalaitoksessa vaikuttaa eritasoisen henkilökunnan suhtautumiseen potilaaseen, joka toki on järjestelmän tärkein osa. Ehkä silloin on korjattava pakinoitsijan määritelmä sairaalatyöntekijöistä. Tuo määritelmä kuuluu: "Se, joka pistää puukolla, on lääkäri. Se, joka pistää piikillä pehmeisiin paikkoihin, on sairaanhoitaja. Se, joka pistää kuumemittarin kainaloon, on apuhoitaja, ja se, joka pistää päänsä ovesta ja juttelee mukavia, on sairaala-apulainen."

Ed. Katajavuori: Herra puhemies! Hallituksen talouspolitiikasta voidaan olla yhtä mieltä täällä esiintyneiden puhujien kanssa siitä, että hallitus on ryhtynyt epäterveillä keinoilla hillitsemään kulutuskysyntää, erityisesti kestokulutustarvikkeiden kysynnän kasvua, ja saamaan aikaan vaihtotaseen tasapainoittumista. Liikevaihtoveron lisäveron ja eräistä tuontitavaroista perittävän tasausveron vaikutukset painavat raskaina työrintamalla lisäten työttömyystilastoja, tappaen pienyrittäjiä ja ajaen työntekijäkuntaa kiertolaisiksi. Mitä hyötyä on valtion tulojen tilapäisestä kasvattamisesta keinotekoisin elein, kun luonnollisen tuotannon toiminta tyrehdytetään niin, ettei siitä enää uskalla nousua yrittää.

Hallituksen suhtautuminen yrittäjäkuntaan onkin luonut ainaisen pelon ja epävarmuuden tunteen. Koskaan ei voi tietää, minkälaisen ottajan kaavun hallituksen muotisuunnittelijat sille kulloinkin keksivät. Seuraukset ovat näkyneet törkeinä liikevaihtoveron lisäveron vaikutusten tultua näkyviin. Kotimainen teollisuus lamaantuu, ja työvoimaa on sanottava irti työvoimavaltaisimman, pienteollisuuden palveluksesta. Samalla tuodaan ulkomailta halvempia samojen alojen tuotteita, kun kilpailukyky on riistetty kotimaisilta tuottajilta pisteveron ja muiden epäoikeudenmukaisten rasitteiden johdosta. Täytyykin kysyä, onko hallitus todella niin tietämätön näistä seurauksista, ettei se ymmärrä perääntyä möhläyksistään, vai onko sillä vakaa tarkoitus saada sekaannusta aikaan, mitä sitten voi seurata yhtä ja toista. Me kokoomuksen edustajat vaadimme tasa-arvoisuuden nimessä liikevaihtoveron lisäveron poistamista.

Talousarvion perusteluissa ennustellaan vientikysynnän vilkastuvan vuoden 1972 aikana. On kuitenkin huomattava, että se vilkastuu ehkä joillakin aloilla, jotka hallitus on asettanut suosituimpaan asemaan ja ehkä meille vähemmän edullisten kaupankäyntimaiden kanssa. Valtiojohtoisten laitosten hyvinvoinnista hallitus kyllä pitää huolen. Yrittäjältä raastettuja varoja ehdotetaankin sitten sijoitettaviksi valtion omiin työkohteisiin, joissa työvoimavaltaisuus on varsin vähäistä, ja avustuksiin näille sekä

työvoimahallinnon menoihin ja uusien vakanssien ylläpitämiseen, joita on perustettu, että mahdollisimman moni hallituspuolueitten vallan ja rahanhimoinen edustaja saisi itselleen pehmoisen pallin. Tältä pallilta he sitten jakavat työtä vieroksuville ja heidän ansiostaan työttömiksi joutuneille vain olemisesta tulevaa työpalkkaa, jonka he ovat todella työtä tekeviltä kansalaisilta riistäneet raskaina veroina.

Me kokoomuksen edustajat vaadimme, että työtätekevien riisto on lopetettava. Verojen alentamisella ja verovähennyksillä sekä luotoilla on nostettava teollisuuden toimintakykyä ennalleen. Työpaikkojen luomisesta olisi maksettava valtion varoista erikoispalkkio ja vientihintamme tasapainotettava ulkomaisten tuotteiden kanssa samoin kuin maatalous- ja karjanhoitotuotteille on annettu tukea.

Kansa tekee työtä ja hallitus tuhlaa. Eikö juuri nyt, kun valtion kassa jotenkuten kestäisi, olisi voinut jättää uusien verorasitusten suunnittelu ja korjata epäoikeudenmukaisiksi osoittautuneet verolait, mitä jo on kymmeniä vuosia odotettu? Eikö olisi voitu oppia sieltä, missä parempia menetelmiä kansan eduksi on keksitty? Se, ettei kansan kohtuutonta verorasitusta helpoteta, vaikka siihen olisi mahdollisuus, osoittaakin mitä selvimmin, mihin tämä hallitus pyrkii. Se ei ajattelekaan kansan parasta, vaan omien puolueittensa päämäärien toteuttamista, yhteiskuntajärjestelmän muuttamista, kuitenkin sosialistisiin järjestelmiin nähden sillä erotuksella, että hallitus suosii väkivaltayhteiskuntaa. Tämän huomioon ottaen pitäisi juuri hallituspuolueitten naisten herätä taistelemaan väkivaltaa vastaan, sillä voidaan todeta, että naiset eivät esiinny pahoinpitelijöinä. Tilastot osoittavat, että vain 1 % naisista harrastaa pahoinpitelyä, niin että arvoisat miehet huomioikaa tämä asia.

Kansalaisten turvallisuuden tarve yhä lisääntyvää väkivaltaa vastaan on jo useitten vuosien aikana vaatinut poliisivoiman lisäämistä. Sitä on ehdotettu vuosittain aloitteissa jotka ovat lähteneet avunhuutoina kansan syvistä riveistä, koska rikollisuus ja erikoisesti henkilöön kohdistuvat väkivallanteot ovat lukumääräisesti lisääntyneet moninkertaisiksi, esim. Helsingissä viiden vuoden aikana kolminkertaisiksi. Vastauksina tekemiimme aloitteisiin poliisivoimain lisäämiseksi esittää hallitus nyt käsiteltävänä olevan talousarvion yhteydessä hyväksyttäväksi kokonaan uuden keskusviraston perustamista, poliisihallituksen, komeaa riviä suuripalkkaisia istujayksilöitä johtamaan vajavaista alipalkattua aktiivityövoimaa. On hämmästyttävää todeta, että hallituksen piirissä johtajain pallien tarve on ryöstämässä sen määrärahan, joka olisi tarvittu kansalaisten turvallisuuden valvomiseen. Kuinka voi hallitus tulkita kenttäpoliisin työn virastosta hoidettavaksi? Vai onko ehkä olemassa kauko-ohjaussuunnitelmia, joilla lasten ja naisten raiskaajat ja murhamiehet napataan pusikoista noin vain ehkä tietokoneen välityksellä? Siltä tuntuu, kun uusi poliisihallitus saa 264 virkaa pelkkää virastossaistujaa, jotka lisäksi ovat varsin korkeapalkkaisia, niin että konstaapelien toimia olisi näillä määrärahoilla pystytty moninkertainen määrä luomaan. On suorastaan irvokasta, kun muistaa, miten vaikea on ollut saada konstaapelintointa jollekin syrjäseudulle puhumattakaan pääkaupungin rappioalkoholisteja pakkasesta pelastamaan tai slummien huumausaineviidakkoja selvittämään. Ei voi tosiaankaan käsittää, missä ovat hallituksen aivot. Voisi sanoa vieläkin pahemmin, mutta jääköön sanomatta. Entiselle poliisikunnalle ei siis anneta näitä virkoja, sen kyllä tietää, vaan hallituspuolueet tulevat ne jakamaan omille puoluetoiminnassa kunnostautuneille, asiaa tuntemattomille tovereilleen.

Tätä uutta poliisihallinnon organisaatiota ei ole välimuistiossa kunnolla perusteltu. On todettava että suunnitelma merkitsee liikkuvan poliisin ja keskusrikospoliisin lakkauttamista ja siirtymistä kenttätehtävistä täysin tuntemattomaan järjestelmään, jota ei ole kokeiltu. Uusi poliisihallinto on kuin esikunta ilman joukkoja. Poliisihallintoa tulisi kehittää entiseltä pohjalta. Kansalaisten turvallisuuden takaamiseksi pitää valtakunnassa olla toimintakykyinen poliisikunta, joka nopeasti voi liikkua koska tahansa ja minne tahansa. Moniasteinen toiminta ei sovi tänä aikana turvallisuuden valvontaan suurten tilaisuuksien ja niistä aiheutuvien liikenneruuhkien ym. ohjaamiseksi.

Rikollisuuden saatua yhä nopeatehoisemman muodon on rikospoliisin myös toimittava joustavasti, mikä nyt voimassa olevan organisaation puitteissa voi toteutua. Poliisitoiminnan pitää saada toimia ennakolta ehkäisevästi. Varsinkin yhä paisuvan liikenteen on oltava hoidettavissa siihen perehtyneen oman ryhmän turvin. On tärkeätä, että uudelleenorganisaatiolla kai romutetaan koko maan kattava yhdenmukainen liikenteen valvonta. Toisistaan poikkeavien menettelytapojen noudattaminen saattaa kyseenalaiseksi kansalaisten oikeusturvan. Matkusta-

jien nopea liikkuvuus yli läänien rajojen vaatii liikenteen valvojilta myös toimintaa yli läänien rajojen. Kun maassamme vuosittain tulee noin 1 000 kuolonuhria, ei liikenteen valvonnan tehokkuutta saa heikentää koko liikkuvan poliisin romuttamisella. Yleispoliisivoimat eivät voi revetä enää näidenkin asiain hoitamiseen.

Venekannan myös yhä kasvaessa vaatii yleinen liikenneturvallisuus myös vesillä tarkkaa valvontaa ennakkoestävänä toimenpiteenä, jolloin alueelliset rajanvedot ovat työtä haittaavia. Myös liikennevalistus, -opetus ja tutkimustyö vaativat valtakunnallista organisaatiota, mikä meillä nyt on. On käsittämätöntä, miten hallituksen nyt ehdottaman uuden organisaation puitteissa voidaan suurten johtajien palleilta hoitaa valtakunnallista kenttäorganisaatiota, kuten esim. poliisiradiotoimintaa, autohuoltopisteitä, passintarkastuksia, erilaisia kuljetuspalveluja, kuten vankien ja pidätettyjen kuljetuksia, erilaisten teknillisten välineiden kokeiluja ja uusien työmenetelmien ja taktillisten keinojen sovellutuksia ynnä monia muita poliisin nykyisin hoitamia asioita.

Hallituksen salakähmäisyys käy edelleen ilmi paikallispoliiseja koskettelevan perustelun ensimmäisessä kappaleessa, jossa se yrittää ujuttaa poliisihallintoon ohi vuoden 1969 annetun poliisiasetuksen kokonaan uuden järjestelmän, joka rinnastaa poliisikunnan puolustusvoimiin, virkojen ja toimien vapaan heittelyn paikkakunnalta toiselle. Tämä on mitä törkeintä väkivaltaa, joka perustunee vasemmiston poliisivihaan ja joka antaa mahdollisuuden heitellä virkamiehiä mielivaltaisesti poliittisten näkemysten mukaan. Tämä kohta perusteluissa on niin tarpeetön, että tulen ehdottamaan sen poistettavaksi.

Kuten jo totesin, tämän talousarvion yhteydessä on yhtä ja toista ja on jäänyt monta hyvää asiaa korjaamatta. Esimerkiksi naiskonstaapelien ja naispuolisten ammattientarkastajien palkkaus on järjestettävä ehdottamallamme tavalla miespuolisten viranhaltijain tasolle. Ylimääräisten virastotyöntekijäin epävarma asema on lopultakin korjattava, naispuolisten viranhaltijain eläkeikää on alennettava, liikevaihtoveron lisävero on poistettava, pienyrittäjien luopumiseläkejärjestelmä on järjestettävä ja yrittäjäeläkelain virheet on korjattava. Ja talousarvion perusteluista on poistettava äsken mainitsemani sisäasiainministeriölle ehdotettu valtuus siirrellä poliisimiesten virkoja paikasta toiseen kuten puolustuslaitoksella tapahtuu, sillä poliisiasetus määrää jo tutkimuksia varten tapahtuvat siirrot. Näistä tulen tekemään ehdotuksia yksityiskohtaisessa keskustelussa.

Ed. K a n t o l a: Herra puhemies! Kokonaisuutena arvioiden hallituksen nyt eduskunnan käsiteltäväksi jättämä vuoden 1972 valtion tulo- ja menoarvio siihen liittyvine esityksineen ilmentää mielestäni sitä, että hallituksen tarkoituksena on jatkaa edelleenkin valtiomonopolistiselle kapitalismille ominaista kansaa kuristavaa vakauttamis- ja sääntelypolitiikkaa. Rohkenen myös ennustaa, että eduskunnan nykyinen enemmistö tulee antamaan sille siunauksensa siitä huolimatta, että sanotun politiikan tähänastiset seuraukset ovat jo muodostuneet erittäin raskaiksi varsinaiselle kansalle ja kokonaan päinvastaisiksi kuin mitä vakauttamis- ja tulopolitiikan toteuttamiseen ryhdyttäessä uskoteltiin. Silloinhan siihen intoutuneiden poliittisten piirien taholta todisteltiin meillä, kuten muissakin kapitalistisissa maissa, miten uusin tieteellis-teknillinen kehitys on muka avannut mahdollisuudet turvata tämän sääntelypolitiikan avulla pysyvästi vakaa ja myönteinen kehitys. Uskoteltiin kapitalismin niin luoneen nahkansa, että porvarillinen vakauttamis- ja tulopolitiikka tekee mahdolliseksi järjestelmän taloudellisen vakiintumisen ja kehitystempon pysyvän säilyttämisen, työllisyyden turvaamisen, kansantuottoa ja hintojen nousua vastaavan oikeudenmukaisen tulonjaon toteuttamisen, inflaation pysähdyttämisen sekä kauppa- ja maksutaseen vakaana pitämisen. Se oli eräiden uusien yhteiskunnallisen kehityksen pintailmiöiden perusteella synnytettyä hihhulismia, jonka loveen lankesivat vieläpä monet työväenliikkeen johtomiehet.

Kaikille nähtävissä olevat tosiasiat osoittavat nyt kuitenkin selvästi, että mitään tuollaista kapitalismin nahkanluontia ei ole tapahtunut, vaan että kysymyksessä on yhäkin vanha, anastusluonteensa säilyttänyt monopolipääoma, jonka etuja vakauttaminen ja säännöstely on ensisijaisesti palvellut, ja niin on tarkoitus jatkossakin. Siksi kansalle luvattuja päämääriä ei vakauttamis- ja tulopolitiikalla ole saavutettu, vaan lupaukset ovat nyt paljastuneet sinisilmäisiä varten aikanaan tulevaisuuden peräseinään maalatuiksi kangastuksiksi.

Vakauttamistoimenpiteillä ei ole kyetty eliminoimaan kapitalistisen järjestelmän kehitykselle ominaista jaksottaisuuden lasku-noususuhdannelakia, kuten nykyinen koko kapitalistista maailmaa käsittävä laskusuhdanne jälleen-

kin osoittaa. Niillä ei ole kyetty turvaamaan työtätekevien elintason pysyvää nousua, ei poistamaan työttömyyttä, ei pysäyttämään inflatorista kehitystä, eikä maksukykyisen kysynnän supistamisen linja ole johtanut myöskään ulkomaankaupan tasapainottamiseen tai maksutaseen tervehdyttämiseen. Siksi on myös perusteltua todeta, että tuo paljon mainostettu porvarillinen vakauttamis- ja tulopolitiikka ei ole johtanut kapitalistisen talousjärjestelmän vakautumiseen. Tuloksena on päinvastoin ollut kapitalististen valtioiden keskinäisten ja sisäisten yhteiskunnallisten ristiriitojen entisestään kärjistyminen ja levottomuuksien lisääntyminen (Ed. Mäki: Tehän olitte itse sitä aloittamassa!). Siitä kertovat omaa korutonta kieltään länsivaltojen kesken parhaillaan roihuava finanssisota sekä viime aikojen levottomuudet ja lakkoliikkeet kaikissa kehittyneissä kapitalistisissa maissa, josta poikkeusta ei muodosta omakaan maamme (Ed. Mäki: Kommunistien ansiosta!). — Välihuutajan mielestä.

Mielestäni kaikki karun todellisuuden ilmiöt osoittavat nyt sitä, että porvarillinen vakauttamis- ja tulopolitiikka sääntelyineen on kokenut sellaisen haaksirikon, ettei sillä luotsaamista pitäisi jatkaa, koska se vie vain yhä suurempiin vaikeuksiin ja myrskyjen merelle. Tällaiseen runopukuiseen varoitukseen on nyt aihetta sen tosiasian vuoksi, mihin jo alussa viittasin, tai siksi että hallitus ja hallituspuolueet eivät näytä piittaavan tosiasioista, varsinaisen kansan lisääntyneistä vaikeuksista eikä tyytymättömyysilmiöiden kasvusta, vaan aikovat edelleenkin jatkaa suurpääomaa ensisijaisesti suosivaa, työtätekevien toimeentuloa heikentävää talouspolitiikkaa.

Hallitushan julistaa budjettinsa perusteluissa edelleenkin päälinjakseen yksityisen kulutuskysynnän rajoittamisen, joka käytännössä merkitsee pieni- ja keskituloisten verorasituksen kasvua samaan aikaan, kun suuryhtiöt saavat uusia verohelpotuksia suhdannetalletusten ja niiden korkojen palautuksen muodossa puhumattakaan siitä, että niiden verotus voimassa olevien lakien seurauksena muutoinkin vuosi vuodelta kevenee. Tämän kansan etujen vastaisen päälinjan käytäntöä ilmentävät myös budjettiin liittyvät esitykset eräiden tariffien ja maksujen korotuksista sekä liikevaihtoveron lisäveron ja tuonnin tasausveron jatkamisesta. Toisaalta sitä ilmentää myös se tosiasia, että budjettiin ei sisälly sanottavasti varoja uusiin sosiaalisiin parannuksiin eikä edes pienten kansaneläkkeiden varassa elävien vanhusten eläkkeisiin esitetä mitään korotuksia.

Kaikkeen tähän liittyvästi ei voi olla merkille panematta myöskään sitä, että hallitus on samanaikaisesti budjettivalmistelujen kanssa ahkeroineet erittäin ponnekkaasti sellaisten neuvottelumekanismien kehittämiseksi, joiden avulla tämän huonon politiikan toteuttaminen voitaisiin kovan paikan tullen turvata. Viittaan vain tässä yhteydessä ns. tulopoliittisen toimikunnan mietintöön ja työriitojen sovittelua koskevaan lakiesitykseen, jonka työväestöä harhauttavasta tarkoituksesta ja käsien sitomispyrkimyksestä työväestön taholla tuskin voidaan erehtyä siitäkään huolimatta, että olin kuulevinani sosialidemokraattisen valtiovarainministerin suosittelevan sitä tv:ssä kaikille oikeutta tekevänä.

Hyvin kuvaava osoitus tästä kansan etuja vahingoittavasta linjasta on mielestäni se, että hallitus näkee todellakin vain kulutuskysynnän supistamisen ja palkkasäännöstelyn ylläpitämisen ainoina keinoina ulkomaisen kilpailukykymme sekä ulkomaankauppamme tasapainottamisen ja maksutaseen turvaajana. Hallitus toisin sanoen suhtautuu asiaan siten, kuin kapitalistien voittojen suuruudella, ulkomaankaupan ja taloudellisen kanssakäynnin oikealla suuntauksella ja kehittämisellä sekä liiallisen tuonnin rajoittamisella ei olisi mitään tekemistä näiden päämäärien turvaamisen kanssa. Huolimatta siitä, että maamme ulkomaankaupan tappiollisuus lähentelee kai jo tällä hetkellä ennätyksellistä 1 000 milj. markan määrää lähinnä Länsi-Saksasta, Japanista ja Ruotsista paisuneen tuonnin seurauksena, hallitus ei esitä varsinaisesti mitään muuta kestämättömäksi muodostuneen tilanteen korjaamiseksi kuin palkat kuriin, lisää veroja ja maksuja kansalle ostovoiman poisottamiseksi.

Huolimatta siitä, että virheellisellä ulkomaankaupalla on juuri ratkaiseva osuus maamme nykyisiin vaikeuksiin, hallituksessa ja hallituspuolueiden keskuudessa eivät ole löytäneet vastakaikua meidän kansandemokraattien esitykset toimenpiteistä tarpeettoman ja vahingollisen läntisen tuonnin väliaikaisesti rajoittamisesta eikä kaupan suuntauksen muuttamisesta ja taloudellisen yhteistyön laajentamisesta Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa, mikä olisi edullista ja vähentäisi vaikeuksia sekä toisi vakavuutta kauppaamme. Huomattavasti herkemmin näyttää hallituksessa sen sijaan saavan vastakaikua monopoliyhtiöiden ja poliittisen oikeiston vaatimukset sitoa maamme

entistä pitemmälle menevämmin suljettuihin läntisiin kapitalistisiin liittoutumiin. Sitä osoittaa mielestäni parhaillaan käynnissä olevat neuvottelut ja sellaisten väylien kiivas luotaus, joita myöten maamme voitaisiin puolueettomuuslippu ylväästi hulmuten ohjata Euroopan yhteismarkkinain EEC:n sopimuskumppaniksi. Tästä asiasta on viime päivien aikana puhuttu ja kirjoitettu niin paljon, että katson aiheelliseksi kajota siihen hieman perusteellisemmin.

Varsinkin porvarilliselta taholta on herra tasavallan presidentin antamien kauppasopimusviitteiden pohjalla pyritty esittämään asiaa aivan kuin itsestään selvänä ja sellaisena, johon kauppasopimuksessa toteutettuna ei kätkeytyisi maamme kannalta mitään vaaroja. Sikäli kuin on kysymys oikeistolehdistöstä, joka on aikaisemmin edustanut huomattavasti pitemmälle menevää assosioitumista EEC:hen, niin uskon, että sen nyt ilmaisema tyytyväisyys rajoittumisesta kaupalliseen sopimusmuotoon ilmentää vain sitä monopolien kannalta oikeata laskelmointia, että kaikki kyllä järjestyy silläkin pohjalla, niin kuin ilmeisesti järjestyykin. Tähän mennessä esitetyt yleiset perustelut eivät nimittäin vielä riitä tekemään vakuuttuneiksi siitä, että edes pelkkä kaupallinen sopimus EEC:n kanssa tarjoaisi maallemme suojan kaikkia niitä vahingollisia vaikutuksia vastaan, joita kapitalistisiin yhteismarkkinoihin kätkeytyy ja kauppasopimuskin saattaa aiheuttaa. (Ed. Mäki: Mitä ne ovat?). — Olkaa kärsivällinen, minä yritän selittää. — Pitää nimittäin ensinnäkin muistaa, että EEC:n muodostaminen ja olemassaolo tarkoittaa paljoa muutakin kuin vain tuottavuuden ja kansainvälisen työnjaon tuotannollisten edellytysten vahvistamista. Niinpä Euroopan talousyhteisön EEC:n perustamisen eräs keskeinen tarkoitus oli taloudellisen ja poliittisen rungon muodostaminen Euroopan kapitalististen maiden liitolle Neuvostoliittoa ja muita sosialistisia maita vastaan. Tämä Neuvostoliiton ja sosialismin vastaisuus sekä hyökkäyshaluisen Atlantin sotaliiton tukeminen onkin kaiken aikaa ollut ja on edelleenkin EEC:n tunnusomainen piirre, kuten asia määriteltiin avomielisesti myös jo vuonna 1961 EEC:n Bonnin julistuksessa. Mutta tämän lisäksi kapitalistinen yhdentyminen ja suljettujen markkinain muodostaminen on merkinnyt ja merkitsee jo olemassa olevien markkinoiden uudelleenjakoa siihen osallistuvien suurten maiden ja monopolien kesken ja hyödyksi sekä pienten ja heikosti kehittyneiden maiden ja pienten yritysten vahingoksi. Niinpä EEC:n muodostaminen on ollut omiaan vahvistamaan kuutosmaiden asemaa ulospäin ja niiden suuryhtymien ja monopolikapitalistien asemaa muuhun väestönosaan nähden näissä maissa itsessään.

Tulli- ja pääomaviennin esteiden raivaaminen EEC-maiden välillä on merkinnyt myös kilpailun huomattavaa kiristymistä ja samalla monopolisoitumisprosessin voimasta kiihtymistä. Suurimmat yritykset ovat pystyneet huomattavasti vahvistamaan asemiaan pienempien kustannuksella, sillä pienet ja keskisuuret yritykset jouduttuaan kilpailemaan markkinoista paitsi kotimaisten myös ulkomaisten suuryhtiöiden kanssa eivät ole kestäneet tätä kilpailua, vaan joutuneet joko fusioiduiksi tai lopettamaan toimintansa. Selviä merkkejä on nyt olemassa siitä, että kahden suuntauksen, Atlantin liiton ja Länsi-Euroopan välinen ristiriita ja taistelu yhteismarkkinoiden sisällä tulee edelleen kiihtymään. Sitä osoittaa Italian, Ranskan ja Länsi-Saksan tarve ja pyrkimys etsiä markkinoita myös sosialisista maista ja USA:n sitä kohtaan osoittama vastustus samoin kuin sen painostus maksattaa maksutasevajauksensa Euroopan yhteismarkkinamailla, Japanilla ja muilla kapitalistisilla mailla.

Tunnettua edelleen on, että Euroopan talousyhteisöstä on määrä kehittää talous- ja rahaliitto. Tämän vuoden helmikuussa hyväksyttyyn ns. Werner-raporttiinhan sisältyy pääomaliikkeiden täydellinen vapauttaminen, jäsenmaiden valuuttojen kiinteät ja peruuttamattomat keskinäiset kurssit sekä kansallisen päätäntävallan sivuuttavan ylikansallisen päätöksentekokeskuksen muodostaminen. Mitä pitemmälle tällä tiellä edetään ylikansallista liittoa kohti, sitä vähemmässä määrin tullaan ottamaan huomioon heikommassa taloudellisessa asemassa olevien jäsenmaiden kehittämisen vaatimus. Aktiivinen aluesuunnittelupolitiikka tulee sen seurauksena mahdottomaksi ja heikommat jäsenmaat ovat vaarassa muuttua kokonaan kehitysalueiksi.

Työväenluokan kannalta kapitalistista yhdentymistä ja porttien avaamista sen tarkoitusperille ei voida myöskään missään tapauksessa pitää edistyksellisenä eikä kannatettavana. Tämän vuoksi on aiheellista ihmetellä sitä melko varauksetonta myönteisyyttä, minkä ed. Nevalainen täällä ilmaisi sosialidemokraattisen ryhmän nimissä käyttämässään puheenvuorossa sopimushankkeeseen. Mielihyvällä panin kuitenkin merkille eilen, että esim. ed. Perheentuvan suhtau-

tuminen asiaan oli jo huomattavasti kriitillisempää ja sellaista kuin työväen edustajilta mielestäni on syytä odottaa. Työväestön kannalta asiaa tarkastellen kauppasopimusmuotokaan tuskin riittää varjelemaan kielteisiltä seurauksilta.

Käsityksemme on, että mukaan meno muodossa tai toisessa on omiaan vahvistamaan maamme suurpääoman ja monopolien harjoittamaa työtätekevän väestön riistoa ja antaa kansainvälisesti järjestyneelle suurpääomalle uusia mahdollisuuksia työväen etujen polkemiseksi myös meidän maassamme, siitä huolimatta, että esim. EEC:n perustamissopimukseen sisältyy joitakin sosiaali- ja työmarkkinalainsäädännön kehittämistä tarkoittavia kohtia. On nimittäin merkille pantavaa, että ne ovat joutuneet täysin alistettuun asemaan ja rajoitetut etupäässä siihen, että voitaisiin luoda monopoleille yhtäläiset kilpailuedellytykset. Tästä mm. johtuu, että sosiaalipolitiikan kehittämisessä ei yhteismarkkinamaissa ole pidetty läheskään sellaista kiirettä kuin tullijärjestelyissä.

Vaikka pitkälle vietyyn yhdentymiseen kuuluu myös valtiollisista rajoista riippumaton työvoiman liikkumisvapaus, niin kokemus on osoittanut, että huolimatta samanarvoisuusperiaatteen julistamisesta ulkomainen työvoima joutuu säännöllisesti aina kotimaista työvoimaa huonompaan asemaan, suorittamaan raskaimmat ja huonoimmin palkatut työt sekä asumaan kehnoimmin. Pelkäksi julistukseksi on jäänyt myös yhteismarkkinain Rooman sopimuksen samapalkkaisuusartikla, sillä esim. Länsi-Saksassa, josta YK:n julkaisemassa tilastossa on tietoja, ovat naisten ja miesten palkkaerot teollisuuden keskituntipalkoissa suuremmat kuin Suomessa tai sitten naisten palkka alle 70 % miesten palkasta.

Tullien poistaminen EEC-maiden kesken ja eräät muut taloudelliset toimenpiteet eivät ole johtaneet suhdanneheilahtelujen tasoittumiseen eikä pysyvään kasvuun, vaan kuten jo edellä totesin, ristiriitojen kärjistymiseen ja kilpailun huomattavaan kiristymiseen. Tämän seurauksena on sanotuissa maissa voimistunut kapitalistisissa järjestelmissä yleisesti vaikuttava paine palkkojen alentamiseksi ja erityisesti niiden nousun ehkäisemiseksi. Suuryhtiöt niissä käyvät edelleenkin kiihkeätä ideologista kamppailua työläisten palkankorotusvaatimuksia vastaan vedoten kansainvälisen kilpailukyvyn parantamiseen ja pyrkien samalla harmonisoimaan, kuten sanonta kuuluu, palkkojen ja sosiaaliturvan tasoa niin, että se vastaisi jäljelle jääneimmässä EEC-maassa vallitsevaa tilannetta.

Myös verotuksen alalla on EEC-maissa voimistunut pyrkimys sälyttää kasvava osa valtion verotuloista työtätekevän väestön kannettavaksi. Niinpä esim. jo vuonna 1967 tehtiin päätös siirtymisestä liikevaihtoverossa kapitalisteille edullisempaan ja pienituloisille raskaampaan arvonlisäverotukseen, joka on jo myös toteutettu kaikissa kuutosmaissa Italiaa lukuunottamatta, missä työväenluokan vastarinta on ollut voimakasta. Meillähän tämä asia on ollut myös päiväjärjestyksessä jo pitemmän aikaa oikeiston vaatimuksesta EEC:hen liittymisen ehtona. Ja kuten valtiovarainministeriltä tiistaina kuulimme, hallituksen tarkoituksena on antaa siitä esitys eduskunnalle, jotta tie EEC:hen tasoittuisi ja monopolien asemat vahvistuisivat. Kokonaisuutena nämä kapitalistisen integroitumisen seurausvaikutukset ovat siis muodostuneet myös työväenluokan kannalta kielteisiksi. Parannusten aikaansaaminen on muodostunut yhä vaikeammaksi ja vain ankaran joukkotaistelun avulla pääoman omistajat on voitu pakottaa myönnytyksiin, kuten kertovat parin viime vuoden lakkotaistelujen tulokset erityisesti Ranskassa ja Italiassa.

Kaikista näistä kielteisistä tekijöistä johtuen me kommunistit olemme sitä mieltä, että maatamme ei pitäisi kytkeä minkäänlaisilla sopimuksilla EEC:hen. Selvyyden vuoksi on syytä sanoa, että tämä vastustuksemme ei johdu vain solidaarisuudesta sosialismia ja kansainvälisen työväenluokan asiaa kohtaan, vaan lähtee ennen muuta myös omista kansallisista ja kansamme eduista, joiden taloudellinen ja poliittinen suojeleminen puhuu EEC:n kanssa kaupallisten järjestelyjen nimissäkin solmittavaa sopimusta vastaan. Pelkäämme nimittäin, että seurauksena tämänkin kaltaisista kaupallisista järjestelyistä olisi ensinnäkin voimakas sysäys maamme talouden monopolisoitumisprosessille, joka tietäisi pienten yritysten kuoleman nopeutumista. Tämän mukana seuraisi työllisyystilanteen yhä suurempi vaikeutuminen ja samalla paineen kasvua palkkojen alentamiseksi.

Kukaan ei ole vielä ainakaan toistaiseksi selittänyt myöskään sitä, miten kaupallisen sopimuksen tultua solmituksi EEC:n kanssa ulkomaisen pääoman virtaaminen Suomeen nykyistä laajemmassa mitassa voitaisiin estää ja samalla suomalaisten omistuksessa olevien yritysten siirtyminen ulkomaalaisten monopolien käsiin varsinkin toimialarationalisoinnin edistyessä.

Tähän liittyvästi herää myös kysymys, eikö voimakkaasti kasvanut pääoman vienti saisi uuden sysäyksen kaupallisten järjestelyjen toteutuessa. Kysymään myös joutuu, eikö kotimarkkinateollisuus joutuisi kovin kovan ja monille ehkä kestämättömän kilpailupaineen alaiseksi, mikä taas lisäisi painetta palkkojen alentamiseksi sekä tulopoliittisten säännöstelymekanismien voimaan saattamiseksi yhä pitemmälle menevämmin. Selvää on kai sekin, että kansainvälistä tukea nauttiva suomalainen suurpääoma voisi nykyistäkin helpommin ajaa läpi sille edullisen verotuksen kokonaisuudistuksen ja ensimmäisenä jo mainitun arvonlisäverojärjestelmään siirtymisen.

Mielenkiintoista olisi myöskin tietää, kiistääkö joku sen, että maamme kauppa- ja maksutasetilanne tulisi EEC:n kanssa vapaakauppaliitossa ollessamme entisestäänkin vaikeutumaan. Kukaan ei ole ainakaan toistaiseksi selittänyt, miten se olisi estettävissä sen jälkeen, kun vapaakauppasopimus on allekirjoitettu. Omasta puolestani oivallan, että kauppataseen vajaus kasvaisi nykyisestäänkin erityisesti sen vuoksi, että tuonti Länsi-Saksasta voisi tapahtua vieläkin esteettömämmin. Tällä hetkellähän tuon vajauksen osuus on jo yli 60 % koko vajauksesta ja vaikuttaa hyvin painavasti kulutuskysynnän supistamiseen, johon keinoon hallitus on turvautunut, kuten on jo tullut todetuksi.

Esimerkin vuoksi saanen mainita, että mm. Kreikan kauppataseen vajaus kasvoi vuodesta 1962 — se assosioitui vuonna 1961 EEC:hen — seuranneen kuusivuotiskauden aikana 514 milj. dollarista lähes puolella eli lähes 1 000 milj. dollariin. Mutta onhan meillä sitä paitsi näistä vahingollisista seurauksista omaakin kokemusta EFTA-kaudelta.

Maamme kansallisten etujen, työväenluokan ja työtätekevän kansamme kannalta olisi siksi huomattavasti parempi, ettei vapaakauppasopimusta EEC:n kanssa solmittaisi. Ensinnäkin tämä merkitsisi poliittisesti, että maamme puolueettomuus säilyisi nykyisellään ja edellytykset täyttää valtiosopimuksista johtuvat velvoitteet kaikissa tilanteissa olisivat paremmat. Siten emme antaisi myöskään edes epäsuoraa tukeamme EEC:n ideologialle ja suljetuille kauppaliittoutumille.

Saatetaan tietenkin sanoa, että kokonaan ulkopuolelle jäämisestä seuraisi myöskin vaikeuksia, niin kuin seuraisikin, mutta niitä ei pitäisi kuitenkaan liioitella, silloin kun jää edelleenkin mahdollisuus sopimuksiin yksityisten maiden kanssa. Ulkopuolelle jääminen antaisi sitä paitsi suuremmat mahdollisuudet kehittää kauppaa ja taloudellista yhteistyötä Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa, mihin yksityiset EEC-maatkin ovat viime aikoina olleet pakotettuja pyrkimään, kuten jo aikaisemmin viittasin.

Vapaakauppajärjestelyn torjuminen EEC:n kanssa ei merkitsisi myöskään mitään jälkeenjäämistä esimerkiksi teknilliseen kehitykseen nähden, kuten atomivoimaloiden rakentaminen, rautateiden sähköistäminen ja maakaasun käyttöön otto yhteistyössä Neuvostoliiton kanssa osoittaa. Sitä paitsi on syytä ottaa huomioon eri maiden ja tuotantojärjestelmien kehityksen vakiintuneisuus ja kasvuvauhti, kun tehdään ratkaisuja siitä, mille markkinoille ulkomaankauppamme tulevaisuudessa pyritään suuntaamaan. Sosialististen maiden talouden kasvu on viime vuosinakin, kuten tunnettua, ollut vakaata ja kehitysvauhti kokonaan toista luokkaa kuin kapitalististen maiden.

Viime aikoina on joissakin yhteyksissä puhuttu kyllä pyrkimyksistä yhteistyön kehittämiseksi myös sosialististen maiden ja näiden maiden muodostaman yhteisön, SEV:n kanssa. Mistään näkyvistä käytännön askelista en ole kuitenkaan toistaiseksi merkkejä havainnut, joten kysymys lienee enemmänkin vain propagandaksi tarkoitetuista pohdinnoista EEC-ratkaisun helpottamiseksi. Ilmeisestikään SEV:iin nähden kysymykseen ei vielä ainakaan toistaiseksi voi tulla, järjestelmästämme johtuen, mikään jäseneksi liittyminen, enkä minä perään kuuluta asiaa siinä mielessä, koska SEV:n päätarkoitus on sosialististen maiden kansantaloussuunnitelmien koordinointi. Mutta toisenlaisia yhteistyömuotoja kyllä varmasti löytyisi, jos vain on poliittista halua, ja sellaisia muotoja on mahdollisuus löytää, joista ei koituisi haittoja huomioon ottaen sosialistisesta järjestelmästä johtuvat erot kapitalistisiin integraatioihin verrattuna (Ed. Mäki: Nimittäin?). — Odottakaa hetkinen! Tulen sanomaan senkin.

On syytä korostaa, että kanssakäyminen SEV:n kanssa voisi nimenomaan olla yhteistyötä eikä alistamista. SEV ei, päinvastoin kuin EEC, edellyttäisi meiltä kotimarkkinoiden avaamista sen tuotteiden tuontitulvalle eikä pääomille kaikkine siitä johtuvine seurausvaikutuksineen. Ainoa, mitä se, ed. Mäki, edellyttäisi, on suunnitelmallisuuden pohjalla tapahtuvaa molemmille osapuolille edullista kaupallista ja tuotannollista kehittämisyhteistyötä. Yhteistyö

SEV:n kanssa ei myöskään johtaisi kauppataseen vajauksiin, kun ovat varmat takeet, että voimme viedä saman verran kuin tuommekin.

Sosialististen maiden kanssa harjoitettu kaupallinen ja tuotannollinen yhteistyö olisi siis edullista niin sen suunnitelmallisuuden, pitkäjänteisyyden, maksujärjestelyjen, suhdanteita tasaavan ja työllisyyttä edistävän vaikutuksen kuin myös tämän yhteistyön jatkuvien, laajenevien perspektiivien vuoksi. Siitä hyötyisi koko kansa eikä vain kaikkein suurimmat kapitalistiset yhtymät, kuten tapahtuisi EEC:n kanssa vapaakauppajärjestelyjen seurauksena. Se antaisi kokonaan toisenlaisen pohjan myös valtion budjettipolitiikalle kuin on nykyinen, jossa päälinjana on jatkuvasti kansan kulutuskyvyn supistaminen, verojen ja maksujen korottaminen, joka on sosiaalipolitiikassa yhtä kuin köyhien pakottaminen jakamaan köyhyyttä keskenään. Se loisi pohjaa kulutuskysyntää lisäävälle budjettipolitiikalle ja kansan hyvinvoinnin kasvulle.

Ed. Hykkäälä: Herra puhemies! Valtion tulo- ja menoarvio on sellainen asiakirja, josta löytää sekä myönteistä että kielteistä, ja näitä molempia puolia on tämän viikon aikana valotettu aika tavalla.

Haluan aluksi puuttua erääseen pieneen myönteiseen puoleen, määrärahaesitykseen, joka näyttää paikalliselta, mitä se ei kuitenkaan ole. Hallitukselle on ansettava tunnustus siitä, että se on varannut määrärahan Heinolan—Kouvolan tien rakentamiseen. Se on vain 200 000 mk, mikä ei tosiaan ole suuri, varsinkaan koko tuloja menoarvion loppusummaan verrattuna. Asian tekee myönteiseksi se, että määräraha tiettävästi tuli budjettiin varsin myöhäisessä vaiheessa ja sen jälkeen, kun liikenneministeri Haapasalo eräiden TVH:n virkamiesten kanssa kulki tien päästä päähän, jolloin tuli varsin selvästi todetuksi tien merkitys ja sen nykyinen kehno kunto.

Kouvolan—Heinolan tiehän muodostaa valtakunnallisessa tieverkostossa liikenteellisesti tärkeän jatkeen ns. Kymenlaakson runkotielle Kouvolasta Heinolaan ja edelleen Päijänteen itäpuolisille alueille ja koko Keski-Suomeen ja Pohjois-Suomeenkin. Tien vaikutusalue ulottuu tien suunnassa huomattavan kauas varsinaisilta tienvarsialueilta. Sen kautta kulkee Keski-Suomen lyhin ja nopein tieyhteys maamme suurimpiin vientisatamiin. Rakennettava tie avaa kokonaan uuden yhteyden Etelä-Savon ja Keski-Suomen puuntuottoalueilta Kaakkois-Suomen puunjalostustehtaille ja läpi vuoden avoinna oleviin satamiin Kotkassa ja Haminassa.

Olen halunnut tuoda tämän julki sen johdosta, että tiellä on valtakunnallisesti tärkeä merkitys, niin kuin Kymenlaakson teillä yleensäkin on, sillä Kymenlaakso on alueellisesti suppea, mutta koko maan talouselämän kannalta elintärkeä talousalue, jota liikenteellisesti voidaan kutsua läpikulkumaakunnaksi ja jonka tiet palvelevat koko valtakuntaa. Ja olen halunnut lausua tämän julki myös sen vuoksi, että nyt kysymyksessä olevan tien rakentaminen otettaisiin syksyn työllisyysohjelmaan ja tätä kautta osoitettaisiin lisää varoja tien rakentamiseen, sillä rakennustyö soveltuisi erinomaisesti sellaiseksi työkohteeksi, jossa yhdellä kertaa voidaan suorittaa töitä suuremmallakin joukolla. — Mutta varsinaisesti pyysin puheenvuoron puuttuakseni eräisiin verotuksellisiin kysymyksiin.

Verolautakunnat ovat joutuneet kuluvan kuun alkuun mennessä antamaan kunnallishallituksille joko tarkan taikka sitten arvioimansa luvun edellisen vuoden tuloista kertyneistä veroäyrimääristä lopullisen äyrinhinnan määräämistä ja mahdollisen talousarviomuutoksen laatimista varten. Näiden ilmoitusten perusteella on tihkunut tietoja, että maatalousvaltaisissa pienissä kunnissa äyrimäärät ovat laskeneet edellisestä vuodesta, ja niissä kunnissa, joissa on jonkin verran palkkatulosta elävää väestöä, on äyrimäärissä ollut lisäystä, mutta ei paljon. Lasku johtuu siitä, että viime vuoden lopulla maatilatalouden tuloverolakia muutettiin niin, että maataloudesta toimeentulonsa saava väestö tuli muihin tulonsaajaryhmiin nähden edullisempaan asemaan. Omassa taloudessa käytettyjen tilalla tuotettujen elintarvikkeiden lisäksi myös näihin kohdistuneet tuotantokustannukset vapautettiin verosta. Se merkitsi huomattavaa verohelpotusta maataloudelle. On arvioitu, että näin jäi noin 250 milj. mk verotuksen ulkopuolelle.

Äyrimäärien lasku tietää suuria vaikeuksia monissa kunnissa ja ennen kaikkea monille kuntalaisille, sillä edessä on veroäyrin hinnan nousu, mikä on väistämättä suoritettava talousarvion tasapainottamiseksi. Mutta vaikeudet eivät pysähdy vielä tähän, sillä nyt julkisuudessa mainittuihin äyrimääriin sisältyy vielä vuodelta 1969 maksetut pinta-alalisät, jotka nekin jäävät kokonaan pois kuluvan vuoden verotettavasta tulosta. Tämä tietää pienien maatalousvaltaisten kuntien kohdalla äyrilukujen alamäen jatkumisesta. Muutos romutti täysin todellisen

tulon verottamisen maataloudessa, mihin pyrittiin joitakin vuosia sitten laadittaessa uutta tuloverolakia maataloudelle. Muutos siirsi ko. kunnissa verorasitusta entistä enemmän palkkatyöväestölle, jolla ei ole mitään mahdollisuuksia kiertää verotustaan tai hakea helpotusta sille.

Lainmuutos, joka on johtamassa veroäyrin hinnan nousuun ja verorasituksen siirtymiseen entistä enemmän palkkatyöläisten maksettavaksi, voi koitua karhunpalvelukseksi, sillä luonnollisesti palkkaväki lähtee hakeutumaan asutuskeskuksiin, joissa kansalaiset ovat ainakin samanlaisessa asemassa verotukseen nähden. Nykyisinhän verotuksen tulokset ovat tulleet siinä määrin julkisiksi, että kyläkunnan asukkailla on varsin hyvät tiedot toistensa äyrimääristä, ja hyvin ovat nämä myös selvillä toistensa elämisen mahdollisuuksista, eikä ole epäilystäkään, etteivätkö epäsuhteet mainituissa seikoissa kiristäisi muita asukkaiden keskeisiä suhteita.

Eräänä ihmetyksen aiheena on ollut tavallisen kansan keskuudessa se, millä kumman voimalla ja nopeasti maataloutta läheisesti koskevat asiat viedään niin hallituksessa kuin eduskunnassakin läpi päätökseen. Aikaisemmin mainitun maatilatalouden tuloverolain muutoksen hyväksytyksi tulosta eduskunnassa vaati Maataloustuottajain keskusliitto otettavaksi takuun UKK-sopimukseen. Mutta on muitakin, varsinkin eräitä eläkelakien muutoksia on hyväksytty vauhdilla, kun sen sijaan vastaavanlaiset muutokset pienipalkkaisten eläkelakeihin eivät lähde liikkeelle millään. Näin on sanottava sen vuoksi, että kansaneläkettä määrättäessä eri eläkelajit ovat täysin erilaisessa asemassa ja varsinkin pienituloisten vahingoksi.

Valtiovarainministeri Tallgrenin puheeseen sisältyi paljon lupauksia verotuksen uudistamisesta, mm. lupaus sellaisesta muutoksesta, jolla helpotetaan asunnon saantia siten, että asunnonvaihdon yhteydessä ei enää käytettäisi satunnaisen myyntivoiton verottamissäännöstä. Tämä onkin oikein, sillä tapahtuuhan perheen sisällä muutoksia ja työpaikkojen vaihdoksia, jolloin on pakko hankkia uusi asunto ja myydä entinen. Kysymyksessä oleva omaisuus vaihtuu toiseen samanlaiseen omaisuuteen eikä mitään voittoa synny. Tyydytyksellä on myös tervehdittävä hänen ilmoitustaan, että harkitaan asuntoja koskevien kauppojen yhteydessä maksettavan leimaveron poistamista. Pelkissä tonttikaupoissahan tämä vero ei ole kovin suuri, mutta niissä kiinteistöissä joihin sisältyy myös rakennus, leimavero 6 % kauppahinnasta nousee sellaisiin lukemiin, joilla jo on merkitystä asuntokustannuksissa. Mutta vielä miellyttävämpää olisi ollut kuulla valtiovarainministerin ilmoitusta siitä, että hallitus tulee antamaan esityksen oman asunnon verotuksen poistamiseksi. Eduskunta on monessa yhteydessä lausunut käsityksensä siitä, että asuntoedun verotuksesta olisi päästävä. Jo tulona asuntoetu on kovin teoreettinen, huomattavasti teoreettisempi kuin esim. pinta-alalisä, ja sekin on vapautettu verosta. Asuntoedussahan säästyy vain kuluja, eikä meidän verolainsäädännössämme muitakaan elantokustannusten säästöjä veroteta eikä ole syytä tehdä niin tässäkään muodossa.

Mikko Laaksosella astuessaan verohallituksen johtoon näyttää riittävän töitä verotuksessa esiintyvien epäoikeudenmukaisuuksien ja kohtuuttomuuksien pöyhimisessä vielä senkin jälkeen, mitä valtiovarainministeri Tallgren uudistuksista luetteloi. Ainakin olisi elintarvikevähennyksen laajentaminen koskemaan kaikkia kansalaisia saatava aikaan. Olisi hyväksyttävä vuokrakulujen vähennysoikeus kohtuullisessa määrin, sekä olisi poistettava oman asunnon verotus eikä sitä saisi muuhunkaan muotoon, esim. kiinteistöverotuksen muotoon, muuttaa.

Ed. M ä k i: Herra puhemies! En sano, että oppositiossa aiheuttaa iloa se, että hallituksessa on vipinää ja erimielisyyttä. Tämän päivän istunnon jälkeen tulee kysyneeksi, onko maatalousministeri oikeassa metsäasioissa vai metsätalousministeri. Tämä on jäänyt toistaiseksi epäselväksi. Minä olen käsittänyt, että meillä on järjestetty yksityismetsätalouden säännöstely sikäli, että metsää ei voida mielivaltaisesti hakata, ja jos näin tehdään, siitä saa paitsi rangaistuksen myöskin velvollisuuden saattaa tämä metsä kuntoon. Olettaisin näin olevan. Ja ministeri Salosen esityksen jälkeen, kun hän Vennamolle puolustuksekseen sanoi, etteivät pienomistajat hoidakaan huonosti metsäänsä, kysyisin: isotko ne huonosti sitten hoitaa. En oikein tätä uskoisi, vaan päinvastoin olettaisin, että isoja metsälöitä voidaan hoitaa suunnitelmallisemmin ja yleensä hoidetaan aika tavalla hyvin. Näin ollen en voi päätyä muuhun kuin, että sosialistit ovat ottaneet hoitoonsa myöskin Suomen metsät ja haluavat tälläkin alalla lisätä sosialismin ajatuksia ja sosialistista taloutta. Tekee vain noin konkreettisesti mieli kysyä, mitenkä käy tällaisen pie-

nen metsälön omistajan, joka jokapäiväisiin tarpeisiinsa pakosta myy metsää määräajoin, ja sitten heti kiireesti, kun tämä metsä on myyty, niin valtio sitten tulee ja ottaa tämän 30 %. Tällaisia systeemejä luotaessa ei koskaan ajatella sitä, mitenkä monta niistä markoista jää valtion kassiin virkamiesten palkkoina ja kaikenlaisina muina virkamenoina.

Käsittäisin, että se solidaarinen yhteistyö, joka metsien hoidolla tällä hetkellä on, on parempi systeemi kuin tämä ministeri Salosen esittämä kokonaissosialistinen metsätalous. Konkreettisena seikkana sanoisin, että jos tarkoituksena on edistää metsätaloutta niin kovasti, miksi ei edes velvoiteta siihen, että pakettipellot pitäisi metsittää. Tässä suhteessa olisi paljon jo aikaansaatu, jos sekin asia olisi hoidettu tätä tietä eikä rakennettu rikkaruohojen pesiä. Toteaisin kuitenkin, että maatalousministeri Kaasalainen, jolle nämä asiat aikaisemmin ovat kuuluneet, on aimo selityksen velkaa eduskunnalle, mikä tällä saralla on nykyisen hallituksen linja ja onko keskustapuolue myynyt Suomen metsätkin sosialismille.

Tämän jälkeen toistaisin sen, mitä oikeuspoliittisen keskustelun yhteydessä sanoin, että asiantuntijat leimasivat eduskunnan käymän oikeuspoliittisen keskustelun latteaksi, joka ei mitään antanut. Ja siihen varmasti päätyy jokainen, joka luuli saavansa poliittisen pussin tästä keskustelusta. Sillä keskustelussahan kävi selvästi ilmi se, että mikä oikeuksiamme vaivaa, on se, että niillä ei ole varoja. Sen takia ne eivät voi kehittyä. Ne eivät voi hankkia teknillisiä välineitä. Toiminta tapahtuu hitaasti jne. Olisi luullut, kun näinkin paljon hallitus on aikaansaanut porua tässä kysymyksessä, että hallitus olisi todella jotain tämän budjetin tiimoilta tehnyt, mutta näin ei ole tapahtunut. Koko oikeusministeriön pääluokka on numerollisesti noussut vain sen verran kuin koko budjetti keskimäärin, ts. mitä siinä on palkkojen nousua ja tällaisia automaattisia lisäyksiä. Käytännöllisesti katsoen ainoa lisäys on kihlakunnanoikeuksien osalta, jossa kustannukset ovat nousseet 50 % sen ansiosta, että kuusi tuomiokuntaa on tarkoitus järjestää pelkän virkapalkan varaan toimivien virkamiesten hoidettavaksi. On aihetta todeta, että meillä on tuomiokuntia 73, ts. nämä tässä olevat lisämenot ovat 12-kertaiset silloin, kun koko tuomioistuinlaitoksemme on saatettu valtion virkahoitoon. Sen lisäksi on todettava, että meiltä puuttuvat lukemattomilta paikkakunnilta ne virastotalot, joissa tuomioistuimet sellaisina virastoina kuin tässä edellytetään, voivat toimia.

Totean, että se poliittinen poru, joka oikeuslaitoksesta on pidetty, on jälleen kerran tyrmätty edistyksen kannalta tähän budjettiin. On tarpeen ollut vain moittia oikeuslaitostamme, mutta ei ole tarkoituskaan mitään tehdä, niin kuin budjetin yhteydessä olisi pitänyt. Silloin myöskin paljon puhuttiin siitä, että olisi saatava tehokkaampaa apua, jotta ihmiset pääsisivät oikeuksiinsa. Se määräraha, joka budjetissa on maksuttomaan oikeudenkäyntiin, vastaa ainoastaan viime vuoden tilinpäätöksen osoittamaa summaa. Näin ollen tässäkin anti on kovin laiha, eikä ole tarkoituskaan mitään parantaa muuta kuin soittaa suuta poliittisessa mielessä.

Toivoisin, että hallitus jollain tavalla lunastaisi ne suuret puheensa ja lupauksensa, mitä oikeuspoliittisen keskustelun herättäminen on antanut aiheen odottaa, ja täyttää velvoituksensa oikeuslaitosta kohtaan.

Tämä maatalousministerin ja metsätalousministerin välinen ristiriita ei ole ainoa hallituksen keskuudessa. Me olemme todenneet, mitenkä meillä ulkoasiainministeri ei tiedä, mitä ulkoasiain alalla tapahtuu. En tiedä, onko se tarpeenkaan, mutta Suomen järjestyksen mukaan niin pitäisi olla.

Mutta vielä valitettavampaa se on, että on kolmaskin erimielisyys. Herra valtiovarainministeri jo luki täältä "pöntöstä", että on tarkoitus antaa uusi laki talletusten verovapaudesta. Sen sijaan toinen ministeri julistaa kentällä, että talletukset ja obligaatiot tulevat verollisiksi. En tähän täysin usko sen takia, ettei valtio luovu näistä verovapaista korkeakorkoisista obligaatioista. Siltä loppuisi rahat, eikä hallituskaan pysty pääsemään eteenpäin. Mutta tämä puhe talletusten verovapauden lopettamisesta on aika tavalla omalaatuista. Kun suhdannetalletusten ja lisäveron yhteydessä pohdittiin tätä kysymystä, saattoi selvästi todeta ja osoittaa, että hallitus on lopettanut ihmisiltä säästämiskohteet. Yhtenä nimenomaisena seikkana on mainittava asuntopolitiikka, jossa tilanne on johdettu siihen, että ihmiset eivät halua eivätkä edes yritä omaa asuntoa kuin poikkeustapauksissa, ja tällä tavoin on ihmisiltä säästämistavoite viety, jolloin vastaava määrä varoja vapautuu kulutushyödykkeisiin ja vaikuttaa juuri maksutaseen epäedullisuuteen. Suurin osa Aravan varoista menee tällä hetkellä vuokra-asuntoihin. Meillä on olemassa lähes täydelli-

nen sekä vuokra- että asumissäännöstely ennen vuoden 1968 helmikuuta valmistuneisiin taloihin nähden, mikä on merkinnyt sitä, että täällä Helsingissä asuntopula on tavattoman suuresti pahentunut.

Kolmanneksi: Asuntoedun verotuksessa ei ole päästy niinkään eteenpäin, vaan omasta asunnosta verotetaan aivan kuin ei oltaisi tietoisia siitä, että pitäisi edistää oman asunnon hankkimista. Se yli 700 milj. mk, joka budjetissa on varattu asuntotuotantotoimintaan, on tietysti merkityksellinen apu tässä kysymyksessä, mutta vuonna 1963, jolloin meillä päästiin lähes samaan lukemaan asuntojen valmistumisessa kuin tänään, Aravan määrärahoja oli vain vähän yli 50 milj. mk, siis 15:s osa. Täytyy todella ihmetellä, kun hallitus ei haluakaan yksityistä pääomaa asuntotoimintaan ja haluaa härkäpäisesti pitää kiinni tästä sosialistisesta linjastaan rakentamisessa ja asumisessa. Meidän opiskelijoittemme pitkät jonot tänä syksynä olivat selvä osoitus siitä, mihin joudutaan, samoin eri kuntien jakamien arava-asuntojen hakijoitten määrä.

On todella mielenkiintoista nähdä, kuinka huonoksi ja pahaksi asuntotilanteen maassamme pitää tulla, jotta hallitus rupeaa vähitellen käyttämään niitä keinoja, jotka ovat tarpeen ja oikeudenmukaisia. Tulee kysyneeksi, eikö hallitus ole edes tutustunut siihen tutkimukseen, jossa on selvitetty aiemmin voimassa olleen asuntotuotannon veronhuojennuslain merkitys valtiontaloudelle. Sen vaikutus oli tavattoman paljon pienempi menoina kuin mitä tämä suoranainen tuki aravatietä valtiontaloudelle merkitsee.

Täällä on monessa puheenvuorossa jo puututtu pisteveroon ja tasausveroon. En siihen paljon puutu. Totean vain, että hallitus on ensimmäiseksi vienyt ihmisiltä säästämiskohteena asunnot. Sen jälkeen se on säätänyt piste- ja tämän tasausveron ja sillä tavoin tyrehdyttänyt kaupan näillä aloilla siitäkin huolimatta, että meillä esim. radioteollisuuden tuotteita viedään enemmän kuin tuodaan, ero oli kai 30 milj. mk tässä kaupassa viime vuonna. Viimeisenä huippuna tulisi olemaan työllisyysministerin suulla sanottuna se, että talletukset tulisivat verollisiksi. Käsitykseni mukaan täydellisempää ja tehokkaampaa systeemiä kansan opettamiseksi tuhlaamaan ei voida tehdä kuin tällainen järjestelmä. Ensin viedään säästämistavoitteet ja säästämismahdollisuudet ja sen jälkeen vielä pannaan lappu luukulle pankkeihin, joissa ihmiset joutuisivat talletuksistaan maksamaan veroa.

Totean tällä, että ei ole kysymys ainoastaan henkilökohtaisista erimielisyyksistä hallituksessa, vaan on kysymys siitä, että hallituksen eri toimenpiteet sinänsä ovat ristiriitaiset ja tulokset ovat sen mukaiset. Meillä on jättiläisbudjetti, jossa on joka paikkaan tarvittu paljon rahaa sen takia, että yksi ministeri vetää sinne, toinen tänne, eikä ole johdonmukaista linjaa.

Ed. Mustonen: Herra puhemies! Hallituksen esitys valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1972 osoittaa hallituksen linjan, joka on lyhyesti sanottuna kansainvälisen suurpääoman linja. Mahdollisesti korostetaan perusteluissa kehitysystävällisyyttä, mutta todellisuus, joka löytyy varsinaisista määrärahoista, on karmeampi kuin ehkä osaamme aavistaa. Valtakunnassa on alueita, joilla ihmisten asema ja toimeentulo on heikko. Näin on asianlaita esim. Kainuussa. Työn puuttuminen ja toimeentulon vaikeus huolestuttaa ihmisiä. Monikansallisen suurpääoman etuja ajavan hallituksen toimenpiteet ja toimettomuus tavallisen ihmisen asiasta puolestaan saa mielen vakavaksi.

Väestökato Kainuussa jatkuu ja ylittänee tänä vuonna jo 1 500 henkilöä. Kaikki Kainuun kunnat ovat Kajaanin kaupunkia lukuun ottamatta menettäneet väestöä. Suurin muuttotappio on Sotkamossa, 397 henkeä, ja toiseksi suurin Kuhmossa, 280 henkeä. Tämän luulisi huolestuttavan vastuuntuntoista hallitusta, koska näin suureksi paisunut muuttoliike ei kansantaloudellisesti kokonaisuus huomioon ottaen voi olla tervettä toimintaa. Suurpääoman toiminnan tavoitteena on tehokkuus ja mahdollisimman suuri voitto työvoimaa riistämällä. Teollisuus ja muu tuotannollinen toiminta pyritään sijoittamaan kansainvälisen mallin mukaisesti määrätylle alueelle. Meillä se näyttää olevan Turun—Helsingin valtatien eteläpuolelle, ja muu osa maata saisi tämän käsityksen mukaan autioitua. Meillä siellä Kainuussa on toinen käsitys kehitystavoitteista. Meidän pyrkimyksenämme on käyttää hyväksi valtakunnan koko alue ja jakaa hyvinvointia myös vähävaraisille ihmisille. Hallitus näyttää vain asettuvan meidän pyrkimyksiämme vastaan ja sitten suurpääoman etujen puolelle.

Kainuussa on huomattava määrä ihmisiä, joiden vuotuinen verotettava tulo jää alle 2 000 markan. Ymmärrämme, että toimeentulo

on tällöin äärimmäisen niukkaa. Toisaalta tulojen vähäisyys johtaa mm. siihen, että kunnallisveroäyrin hinta nousee valtakunnan muun osan keskimääräistä tasoa huomattavasti korkeammaksi. Esimerkiksi Sotkamossa kunnan äyri on 18 p. Kaiken huipuksi korkeammasta veroäyrin hinnasta huolimatta kunnan palvelukset kuntalaisille saattavat jäädä alhaisemmaksi kuin yleensä on koko maan keskitaso. Tätä taustaa vastaan ei voi muuta kuin ihmetellä, että vaikeuksiin joutuneille kunnille myönnettävästä määrärahasta esitetään tässä talousarvioesityksessä vähennettäväksi 5 milj. mk, joka on 25 % vähemmän kuin tänä vuonna. Tätä eivät muuta miksikään lupaukset valtionosuusjärjestelmien uudistamisesta. Terveydenhuoltomenot rasittavat erityisesti Kainuun kuntien taloutta keskimäärin enemmän kuin muita. Olisi ollut paikallaan, että Kainuun keskussairaalan perustamiskustannukset, joista suurin osa on kunnilla maksamatta, sisällytettäisiin tulo- ja menoarvioon. Terveydenhuoltoolojen kehittäminen Kainuussa ei näytä kuuluvan hallituksen ns. kehitysaluepolitiikkaan.

Eräs merkillisyys sisältyy peruskoulu-uudistussuunnitelmiin, sillä Kainuun kuntien osalta peruskoulu-uudistus lain nimenomaisesta säännöksestä huolimatta pyritään siirtämään vuodella eli vuoteen 1973, vaikka aikaisemmin on siirto suunniteltu toimeenpantavaksi jo vuonna 1972. Valtio pyrkii säästämään Kainuun kuntien asukkaitten kustannuksella ja on siten kehitysaluevihamielinen. Kainuun kuntien kouluoloja on kuntien toimenpiteillä kehitetty siinä määrin, että kouluvalmius on olemassa uudistukseen toteuttamiseen. Hallituksen suunnitelmat kohdistuvat siten kuntien kouluystävällistä kehitystä vastaan. Kainuun alueen siirtyminen peruskouluun vuonna 1972 on aivan välttämätön toimenpide. Sen hallitus on unohtanut talousarvioesityksestä. Koulu-uudistusta on perusteltu sillä, että se antaa valtakunnan eri osien väestölle mahdollisuuden tasa-arvoiseen peruskoulutuksen saantiin. Kun toisaalta on selvää, että kehitysalueiden tukena tulisi olla perustavaa laatua olevat taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuripoliittiset toimenpiteet, on peruskoulu-uudistuksen mahdollisimman nopea toteuttaminen tällä alueella välttämätöntä.

Koulujärjestelmälain 15 §:n 1 momentin mukaan tulee peruskouluun siirtymisessä ottaa erityisesti huomioon kuntien syrjäinen sijainti ja vähävaraisuus. Kaikki Kainuun alueen kunnat ovat vähävaraisia ja sijaitsevat alueella, joka syrjäisyytensä ja elinkeinorakenteeltaan yksipuolisuuden vuoksi on voimakasta muuttotappioaluetta. Näissä oloissa on koulu-uudistuksen suunnittelu hyvin vaikeaa. Vaikeudet lisääntyvät vuosi vuodelta siirtymäpäätöksen lykkääntyessä. Haja-asutusalueella olevia kyläkouluja joudutaan tarpeettomina lakkauttamaan sen johdosta, että siellä olevista 5. ja 6. luokkien oppilaista huomattava osa siirtyy oppikouluun. Peruskoulujärjestelmään siirryttäessä mainitut luokat kuuluvat peruskoulun ala-asteeseen. Opetus voidaan järjestää näissä kyläkouluissa. Vuoden 1972 loppuun mennessä joudutaan Kainuussa nykynäkymien mukaan lakkauttamaan ainakin 23 koulua. Peruskouluun siirtyminen estäisi tämän laatuista kehitystä. Oppilasmäärien vähenemisestä johtuva kansalaiskoulujen pienentyminen aiheuttaa tarpeettomasti opettajanvirkojen lakkauttamista ja opetustilojen epätarkoituksenmukaista käyttöä. Lakkautettujen virkojen haltijat joutuvat muutaman vuoden siirtymäpäätöksen lykkääntymisen vuoksi siirtymään maakunnasta, jossa heillä taas muutaman vuoden kuluttua olisi riittävästi virkoja. Uudenmuotoinen peruskoulun luokanopettajien koulutus, joka alkoi Kajaanin seminaarissa syksyllä 1969, tarvitsee välttämättä opetusharjoittelua varten peruskoulun. Sekä kouluhallituksen että lääninhallituksen kouluosaston taholta on useissa yhteyksissä todettu, että Kainuun valmius peruskouluun siirtymisessä on maan parhaita. Oulun läänin koulusuunnittelulautakunta on antanut asiasta puoltavan lausunnon. Kaikki Kainuun 11 kuntaa haluavat yksimielisesti siirtyä peruskouluun syksyllä 1972. Jos Kainuun alueen oloja halutaan todella kehittää ja luoda olosuhteet niiden omaehtoiselle kehittymiselle, tarvitaan konkreettisia toimenpiteitä. Eräs sellainen olisi peruskoulu-uudistuksen nopea ja tehokas toteuttaminen.

Terveydenhuolto-olojen kehittäminen Kainuussa edellyttäisi erityistoimenpiteitä mm. terveyskeskusten ja niihin liittyvien paikallissairaalatasoisten hoitopaikkojen rakentamiseksi. Hallituksen esitys ei ole tässä suhteessa rohkaiseva. Sairaanhoito-olojen kehittymättömyys Kainuussa on valtakunnallinen, kansallinen häpeä, josta hallitus ei voi muuta kuin ottaa vastuun itselleen.

Työllisyystilanne on Kainuussa edelleen heikko. Mikäli oltaisiin kehitysalueystävällisiä, tulisi Kainuuseen saada aikaan valtiojohtoisen teollisuuden toimesta uusia ja pysyviä työpaik-

koja, mihin on edellytykset olemassa. Yksityinen suurpääoma ei ole kiinnostunut kehitysalueilla työpaikoista, vaan sijoitetulle pääomalle saatavasta voitosta. Hallituksen näpertely kehitysaluepolitiikassa on surkea näyte kyvyttömyydestä ja haluttomuudesta toimia todella voimaperäisesti koko valtakunnan kehittämiseksi.

Kun valtiovallan taholta johdettiin viime työehtosopimuskamppailua, tähän kytkettiin myöskin kysymys maataloustulosta. Aikaisempien päätösten mukaisesti viimeinen maataloustulon tarkistus olisi toimitettu vasta vuoden 1971, siis tämän vuoden puolella. Nyt kuitenkin UKK-sopimuksella luvattiin 3.5 %:n nousu jo heti tämän vuoden alusta lähtien, mikä lupasi noin 2 pennin nousun maidon tuottajahintaan, ja lisäksi 1.75 %:n nousu syyskuun alusta lähtien. Mutta kuinka maataloudenharjoittajat ovat tämän luvatun hyödyn saaneet? Kuluttajahintaa kyllä korotettiin heti tammikuun alusta 4 pennillä litralta ja vastaavasti kerman ja piimän hintoja, mutta maidon tuottaja sai todeta, ettei hänen saamansa tilityshinta noussut tuota 3.5 %:a. Kävipä niinkin eräitten meijereitten osalta, että saatu tilityshinta maidon tuottajalle samanaikaisesti laski. Kainuun Osuusmeijeri tilitti ainoastaan 0.14 penniä, Sotkamon Osuusmeijeri 0.24 penniä enemmän, mutta Rannikon Osuusmeijeri 0.25 penniä vähemmän tammikuussa kuin vuoden 1970 joulukuussa. Tässä vain muutama esimerkki, jotka osoittavat, etteivät ainakaan maidontuottajat saaneet sitä luvattua tulonlisää, jolla heitä houkuteltiin mainitun UKK-sopimuksen taakse. Meijerien tilityshinnat näyttävät olevan hyvin vaihtelevia. Esimerkiksi Kainuun Osuusmeijerin tilityshinta 4-prosenttiseksi maidoksi muutettuna vaihteli viime vuonna 51 pennistä 54.5 penniin litralta. Tänä vuotena pudotti Kainuun Osuusmeijeri tilityshintaa touko-kesäkuun vaihteessa 1 pennillä ja Sotkamon Osuusmeijeri maalis-huhtikuun vaihteessa 0.5 penniä. Joutuu kysymään, valmisteltiinko tässä jo ehkä sitä, että kun syyskuun alussa tulee tilityshintaa korotettavaksi — korotushan nyt pitäisi olla tuo 1.65 p/l — ja jos sattuisi tapahtumaan se ihme, että korotus Kainuun osuusmeijerissä olisi tuo sanottu pennimäärä, ei todellisuudessa tapahtuisi kuin 0.79 pennin korotus koko tämän vuoden aikana, joka on aivan olematon, yhtä tyhjän kanssa oleva hyvitys karjataloutta harjoittavalle pienviljelijäväestölle niistä menetyksistä, joita he ovat joutuneet kärsimään, niistä hinnankorotuksista, mitä on tapahtunut jo tämän vuoden kuluessa kaikille niille tarveaineille, koneille ja laitteille, mitä maatalouden harjoittamisessa tarvitaan.

Kansanrintamahallituskaudella 1966—1970 tilanne oli parempi, mitä se nyt on, myöskin pienviljelijäin kohdalla. Silloin kulutustarvikkeitten hinnat eivät sanottavasti nousseet, mutta maidon tuottajahinta kumminkin nousi sanotun neljän vuoden aikana noin 14 p/l. Kun vuosina 1945—1948 oli maassa ensimmäinen kansanrintamahallitus, ns. Pekkalan hallitus, niin silloin pienviljelijän tuottaman maidon tuottajahintaa nostettiin myöskin tuntuvasti. Mutta pian malli muuttui sen jälkeen, kun vuonna 1948 vaaleissa porvarit voittivat. Kävi niin, että jo parin kuukauden kuluttua vaalien jälkeen maidon tuottajahinta romahti peräti 6 p/l, mutta kuluttajahinta sitävastoin pysyi entisellään. Nyt näyttää alkavan toistua sama ilmiö. Kun porvarit voittivat vuoden 1970 vaaleissa ja kansandemokraatit syrjäytettiin hallituksesta, seuraukset alkavat näkyä. Pinta-alalisiin ei hallitus ensi vuodelle esitä penniäkään lisää, vaan tyytyy esittämään entistä markkamäärää. Tämä jo selvästi enteilee sitä, että tulevassa maataloustulolain tarkistuksessa ensi vuodelle, joka tapahtuu maaliskuussa, hallitus on nähtävästi valmis antamaan sen tulevan hyvityksen kokonaan nostamalla hivenen tuottajahintoja pinta-alalisien pysyessä entisellään. Tämä tulee tietämään sitä, että jälleen tärkeimpien elintarvikkeitten kuluttajahinnat roimasti pääsevät nousemaan välikäsien lisätessä niihin hintaa.

Me kansandemokraatit olemme sitä mieltä, että nyt olisi jo aika muuttaa meidän esittämällämme tavalla maataloustulolakia, mikä olisi paras ratkaisu nykytilanteessa ja tyydyttäisi niin pienviljelijöitä kuin palkkatyöläisiäkin. Ratkaisu olisi se, että vuosittain tuleva lain mukainen hyvitys annettaisiin nykyistä isompana ja vaikka kokonaan pelkkänä pinta-alalisänä pienviljelijöille, jolloin kuluttajahinnat pysyisivät myöskin entisellään eivätkä ns. välikädet pääsisi nostamaan kohtuuttomasti hintoja. Pinta-alalisinä annettaessa hyvitystä maataloudelle sillä olisi myös oma myönteinen vaikutus ylituotantoa hillitsevänä tekijänä, joka ei tuottajaa kiihota tuottamaan tuotteita markkinoille, kuten hinnankorotus aina aiheuttaa.

Nykyisessä luottopolitiikassa on käytännössä lähdetty siitä, etteivät pienviljelijät enää saa

valtion lainoja sen paremmin karjaan kuin asuinrakennusten rakentamiseenkaan puhumattakaan lisämaan ostosta. Tämä on johtanut heidät entistä suurempien taloudellisten vaikeuksien eteen. Pienviljelijäin keskuudessa on viime aikoina varsinkin Oulun läänissä herännyt voimakkaasti esiin yhteistoiminnan tarvetta. Esim. yhteisnavettahanke kiinnostaa pienkarjataloutta harjoittavaa maatalousväestöä. Mainittuja yhteisnavettoja onkin jo toiminnassa muutamia, joista saadut kokemukset näyttävät myönteisiltä. Tällä menettelyllä voidaan parhaiten järjestää ja poistaa se pulmallinen vapaapäivä- ja loma-aikakysymys, mikä nyt vallitsee maaseudulla ennen kaikkea karjataloustyötä tekevän väestön keskuudessa. Myös työn helpottaminen siirryttäessä enemmässä määrin koneitten käyttöön on mahdollista suuremmissa yksiköissä, mikä on myöskin tuotantokustannuksia alentava tekijä. Valitettavaa on, ettei pienviljelijäin yhteisnavettojen rakentamisen rahoittamiseen ja konehankintoihin ole valtion meno- ja tuloarviossa ensi vuodellekaan esitetty markkaakaan rahaa. Siinä on selvä osoitus hallitukselta, ettei se pyrikään ohjaamaan ja kehittämään maataloutta terveellä tavalla, josta hyöty tulisi olemaan koko maan hyväksi.

Herra puhemies! Edellä sanotusta on toivottavasti käynyt riittävän hyvin selville se seikka, että hallituksen esitys valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1972 on tavallisen kansalaisen kannalta varsin ristiriitainen ja heikko. Siinä lyödään jälleen kerran kivi kuppiin leivän asemesta. Näin ollen tulee pyrkiä aikaansaamaan sellaiset korjaukset, että pahimmat epäkohdat ja puutteet siitä saataisiin edes osittain muutetuksi täällä eduskunnassa.

Ed. Forsman: Herra puhemies! Valtion ensi vuoden tulo- ja menoarvion tultua julkisuuteen luonnehdittiin sitä lehdistössä monenlaisin laatusanoin: investointiystävällinen, ekspansiivinen. Mutta erikoisesti on mainittu sen olevan työllisyysbudjetin. Kansalaisten kannalta työllisyyden ylläpitäminen ja työttömyyden haittavaikutusten korjaaminen niin pitkälle kuin mahdollista ovat elämän tärkeitä peruskysymyksiä. Kun kansainväliset suhdanteet ovat olleet laskussa ja taloudellisen taantuman johdosta läntinen naapurimaamme Ruotsikin on joutunut vaikeiden työllisyysongelmien eteen, on meillä suhtauduttava mitä vakavimmin juuri työllisyysnäkökohtiin.

Taloudellisen kehityksen seuraaminen ja tulevan tilanteen oikea ennakoiminen ovat korvaamattomia avuja, kun varaudutaan jakamaan tuloja ja menoja tulevalle vuodelle. Tulo- ja menoarviossa viitataan OECD-maiden ennusteisiin ja näihin nojautuen odotetaan suhdanteiden kääntyvän nousuun ensi vuoden puolessavälissä. Aikaisemmat kokemukset ovat osoittaneet, etteivät meidän suhdanteemme ole aina seuranneet OECD-maiden tahtia, vaan suomalaiset kai kansallisesta jäykkyydestä johtuen ovat astelleet monta tahtia jäljessä kansainvälisessä talousmarssissa ja taloustaantumakin on kestänyt usein meillä kauemmin kuin OECD-maissa.

Hallitus on kyllä dollarikriisiin viitaten varauksellinen ensi vuoden nousuun nähden ja on varannut 15 % enemmän varoja kuin viime vuoden tulo- ja menoarviossa työllisyyden ylläpitämiseen. Työllisyystilannetta on kuitenkin tarkasti seurattava ja on ryhdyttävä pikaisiin ennakkotoimenpiteisiin, jos tilanne kehittyy ennusteita huonommaksi työllisyydessä, kuten pelätä saattaa.

Asuntomäärärahoja on lisätty tuntuvasti. Niitä on nyt enemmän kuin koskaan aikaisemmin ja tämäkin korotus on omiaan tukemaan työllisyyttä ja luomaan helpotusta meillä niin kipeään asuntopulaan, joka maassamme vallitsee. Erittäin tärkeää olisi saada asuntomäärärahoja myös joillekin erikoisryhmille, joista mainitsen vähävaraiset eläkeläiset. He voisivat korjausavustusten turvin kunnostaa vanhoja asuntojaan asumiskelpoisiksi, jolloin samalla helpotettaisiin painetta asuntoasioissa ja laitoshoidonkin puolella.

Tulo- ja menoarvioesityksen yleisperusteluissa mainitaan liikenteen hallinnon keskeisenä tehtävänä olevan kaikki liikennemuodot kattavan liikenteen kokonaisohjelman laatimisen liikenneministeriön toimesta yhteistyössä alan keskusvirastojen kanssa. Tällöin pyritään siihen, että työnjako eri liikenteenmuotojen kanssa muodostuu kansantaloudellisesti mahdollisimman edulliseksi ja että liikennepalvelusten riittävä tarjonta voidaan turvata mahdollisimman pienin kansantaloudellisin kustannuksin.

Tällaisia kokonaisselvityksiä on kaivattu jo pitkän aikaa erikoisesti rautatie-, sisävesi- ja pientonnistoliikenteemme kohdalla. Meillä on olemassa pientonnistokomitean mietintö, jossa todetaan kuljetustuloilla olevan melkoinen vaihtotasettamme tasapainottava merkitys, mutta pientonnistomme vähyyden vuoksi hallitsevat juuti tätä kuljetusmuotoa ulkomaiset yrittäjät ja

hyöty tästä jää meille saamatta. Sopivan kokoisella pientonnistolla voitaisiin liikennöidä merellä, Saimaan kanavalla ja sen kautta sisävesillämme. Kanavan kohdalla saaduista kokemuksista on todettu, että sopivaa kokoluokkaa edustavilla aluksilla voidaan kuljettaa rahtia erittäin edullisin kustannuksin pitkälle itäiseen Suomeen, mutta valitettavasti tämän luokan aluksia meillä on vain muutama. Saimaan kanavalla kaivataan erikoisesti liikenteen kokonaisohjelmaa ja selvää liikenneorganisointia. Eräs este kanavan liikenteen kehittymiselle on ollut liikennettä koordinoivan elimen puuttuminen. Jonkinlainen organisaatioiden ristiriitaisuus valitsee kaupan, merenkulun ja muun liikenteen välillä juuri kanavan kohdalla. TVH on kieltämättä yrittänyt kaikin tavoin omalla taholla edistää kanavaliikennettä, mutta mielestäni merenkulun ja sisävesiliikenteen monien ongelmien ratkominen ei ole mahdollistakaan TVH:n toimesta, vaan juuri tässä kaivataan uutta, selvää tehtäväjakoa. Saimaan kanavankin kohdalla olisi päästävä turhista parjaamisista ja asiattomista jarrutuksista tehokkaaseen liikenteen kehittämiseen mitä nopeimmin.

Koko kuljetustoimintamme koordinointiin ja kehittämiseen on nyt lähdettävä, kuten meno- ja tuloarvioehdotuksen yleisperusteluissa mainitaan, sillä kuljetustoiminta luo pohjaa jatkuvasti laajentuville markkina-alueille, nykyaikaiselle työnjaolle ja tuotannolle.

Ed. H a a r l a: Herra puhemies! Kauppapoliittisilla kysymyksillä on tämän päivän politiikassamme keskeinen asema. Ne liittyvät sekä omiin, kotoisiin ympyröihimme että laajempiin kansainvälisiin suhteisiin. Maksutaseen korjaaminen on ollut jo pitemmän aikaa esillä ja tästä syystä hallitus aikanaan antoi esityksen ylimääräisestä liikevaihtoveron lisäverosta, jolla se kuvitteli tämän asian osittain korjaantuvan. Nyt me olemme saaneet käytännön kokemusta tästä ns. pisteverosta ja voidaan todeta se, mikä silloin opposition taholta esitettiin, että kyseessä oli hätiköity ratkaisu ellei suorastaan kevytmielinen tapa lisätä kansalaisten verorasitusta. Mitään oleellista tuonnin pienentymistä ei ole saatu aikaan, jolla olisi ollut ratkaisevaa merkitystä, sen sijaan on saatu aikaan muita häiriöitä, jotka ovat paljon mittavampia ja vaikuttavat meidän kokonaistaloudelliseen kehitykseemme haitallisemmin lisäten mm. työttömyyttä. Hallitus on joutunut nyt itse tunnustamaan jo pitkälti näitä virheitä ja ilmoittaa tutkivansa, mitä kohteita tullaan jättämään pois tästä pisteverosta juuri näitten haittavaikutusten takia. Nämä olisi voitu jättää pois jo heti alkuunsa. Kyllä ne olivat jo alussakin tiedossa, mutta on valitettavaa, että, kuten sanottu, kansalaisia on rasitettu tällaisella harkitsemattomalla verotuksella, ja toisaalta ehkä arvovaltasyistä hallitus ei uskalla kokonaan luopua nyt tästä verosta, koska se tällöin tunnustaisi tehneensä virheratkaisun.

Veropoliittisten toimenpiteiden käyttö ei sinänsä ole mitenkään tuomittavaa, mutta niillä täytyy olla myöskin pitkäjännitteinen vaikutus, koska niiden täytyy vaikuttaa perustavaa laatua olevalla tavalla ja tuoda korjaus itse kehitykseen. Tällaisen korjauksen olisi tuonut ja pistänyt hyvälle alulle siirtyminen liikevaihtoverosta lisäarvojärjestelmään, mutta tällöin hallituksen taholta on ilmoitettu, että se ei ollut poliittisesti mahdollista, koska lisäarvoveroon siirtyminen liikevaihtoverotuksessa olisi alkuvaiheessaan nostanut jossain määrin verorasitusta. Mutta oli kuitenkin täysin mahdollista siirtyä tähän pisteveroon, joka jo nyt ja tämän vuoden loppuun mennessä on nostanut vähintään yhtä paljon kansalaisten verorasitusta ilman, että sillä olisi saatu mitään vastaavaa hyötyä.

Toiseksi on jollain tavalla minusta diskriminoivaa, että hallitus kaikissa keskusteluissa käyttää termiä "kauppatase", puhutaan siis kauppataseen vajauksesta, kun pitäisi puhua vaihtotaseen vajauksesta. Vaihtotase sisältää tuonnin ja viennin lisäksi myöskin palveluselinkeinot, merenkulun ja matkailun tuomat ja viemät tulot. Näin ollen tämän päivän tilanne vaihtotaseen kohdalta ei suinkaan ole niin synkkä kuin se on maksutaseen kohdalta. Jos puhumme jatkuvasti vain kauppataseesta, niin tällöin me tavallaan niin kuin vähättelemme kahta erittäin tärkeää elinkeinonhaaraa, nimittäin juuri merenkulkua ja matkailua. Kun tiedämme, että merenkulkumme tuottaa meille nyt jo nettotulona useita satoja miljoonia markkoja meidän hyväksemme, niin tällöin on mitä tärkeintä, että tätä sektoria kehitetään ja sen merkitys otetaan aina näissä keskusteluissa huomioon.

Toinen kysymys, johon hallitus on puuttunut nyt budjetissaan, on osinkojen lisääntynyt verotus. Tällä on ilmeisesti haluttu nyt vain yleensä potkaista sille taholle, jossa säästäminen on keskittynyt osakesäästämiseksi. Nyt tietenkin saadaan aikaan jonkinnäköinen rangaistus verotusta

nostamalla, mutta suurempi haitta ja tappio syntyy siitä, että tämä säästämistapa vähenee, ja näin ollen jo tänä päivänä pääomaköyhä talouselämämme jää tätäkin pääomapanosta vaille. Ehkä tämä kuuluu osana siihen sosialisoimissuunnitelmaan, joka on nyt menossa ja jolla estetään vapaan pääoman saanti talouselämältä tai tehdään sitä vaikeammaksi. Sitä se ehkä jossain määrin palvelee. Mutta on paradoksaalista se, että tämähän aiheuttaa sen, että jostakin tätä pääomaa on saatava, sitä joudutaan entistä enemmän ottamaan lainapääomana. Meidän koko teollisuutemme vieraan pääoman osuus on jo kohtuuttoman suuri verrattuna muihin maihin, ts. talouselämämme on jo ylivelkaantunutta, ja tällä sitä ylivelkaisuutta vasta lisätään. Mistä sitä lainaa otetaan muualta kuin liikepankeista? Kun vasemmistomme väittää, että talouselämämme on liian riippuvainen jopa liikepankeista, niin tällä tavalla sitä riippuvaisuutta vain nyt sitten lisätään, joten tämä tulos ei varmasti vastaa ollenkaan niitä poliittisia tavoitteita, joihin on alun perin lähdetty.

Täällä äärivasemmiston puolelta viitataan usein erilaisiin veronhuojennuksiin, joilla talouselämämme kilpailukykyä on parannettu. Tässä täytyy muistaa se, että vertauskohtana ei suinkaan saa käyttää sitä, mitä meillä oli kaksi vuotta sitten taikka edellisen hallituksen aikana ja miten paljon nyt on annettu lisää; vertauskohtana on se, mitä on tehty kilpailijamaissamme. Tämä on siis ratkaisevaa eikä se, kuinka paljon itse olemme tehneet verrattuna edelliseen vuoteen.

Valtionrautateiden rahteja budjetissa ehdotetaan myöskin korotettavaksi. Valtionrautatiet tuottavat jälleen 130 milj. mk tappiota vuodessa. Tämä on jättiläissumma. Tämä ei ole suinkaan mitään uutta, vaan tällaista menoa meillä on ollut jo vuosikausia. Valtionrautateiden asemaa ei tällä paranneta. Tällä vain ajetaan rahteja pois rautateiltä sellaisen kuljetusmuodon pariin, joka on kilpailukykyisempi, ja näin ollen ilmeisesti lopputulos tulee olemaan enemmän negatiivinen kuin positiivinen, ja siltä osalta, jolla ei ole muuta mahdollisuutta kuin käyttää rautatierahteja, nostetaan kustannuksia ja heikennetään kilpailukykyä.

Kansainvälisistä kysymyksistä EEC-kysymys on tulossa keskeiseen asemaan. Kannanotot tähän saakka ovat olleet suhteellisen tunnepitoisia, ja ehkä olisi kaikille parasta osoittaa hieman malttia ja odottaa talousneuvoston työryhmän raporttia, josta saamme sitten paremmin nähtäväksi ne perusteet, mistä me lähdemme. On turha väittää, että EEC:n kanssa tehtävä sopimus, oli se vapaakauppasopimus tai tavallinen kauppasopimus, olisi välttämättä meille positiivinen taikka negatiivinen. Me emme, kuten sanottu, vielä tässä vaiheessa pysty sitä tarkalleen sanomaan. Pelkään pahaa, että se on negatiivinen. Mutta me kun emme mitään sille mahda, että EEC laajenee, se ei ole meidän valittavissamme, vaan olemme tosiasioiden edessä, ja meidän on nyt valittava niistä vaihtoehdoista, jotka meillä on edessä, paras, vaikka mikään niistä ei olisi ehkä aivan meidän mielemme mukainen. Näin ollen tätä kysymystä on tarkasteltava tässä valossa.

Myöskin kysymys yhteistyöstä itäryhmän maiden yhteisön SEV:n kanssa on tullut aktuelliksi ja nimenomaan tässä olisi tutkittava SEV:n kansainvälisen pankin mahdollisuuksia, joita voisimme käyttää hyväksemme yhteistyössä juuri tämän instituution kanssa. Olisi myöskin tutkittava juuri tämän SEV:n pankkijärjestelmän puitteissa, pääsisimmekö me jälleen siihen kolmikantajärjestelmään, jota aikanamme harjoitimme itäryhmän maiden kanssa, jolloin kauppavajaus balansoitiin, tasoitettiin kolmannen maan kautta. Tämähän lopetettiin meistä riippumattomista syistä, mutta saattaa olla, että tilanne olisi muuttumassa ja näin ollen tämä tie avautuisi nyt meille jälleen käyttökelpoisena.

Myöskin kysymys siirtymisestä vaihdettaviin valuuttoihin Neuvostoliiton kaupassa olisi syytä harkita tarkkaan. On varmaa, että nykyinen bilateraalinen kauppa jarruttaa kaupan kehitystä Neuvostoliiton kanssa ja siirtyminen vaihtovaluuttoihin edistäisi kaupan määrää. Se tietenkin toisi hankaluuksia mukanaan, mutta nämäkin on punnittava tarkalleen. Uskoisin, että meidän olisi parempi itse valita se ajankohta, milloin me haluamme siirtyä Neuvostoliiton kanssa vapaavaluutoilla käytävään kauppaan, kuin että me joudumme toisen osapuolen esittämien ehtojen perusteella neuvottelemaan, mikä on väistämättä edessä, koska Suomi on viimeinen länsieurooppalainen maa, joka käy bilateraalista kauppaa Neuvostoliiton kanssa.

Saksojen kysymys on ulkopoliittisista kysymyksistä ehkä tärkeimpiä, ja siihen on jo puututtu täällä useissa puheenvuoroissa. Tällöin on ehkä kerrattava lyhyesti meidän ulkopolitiikkamme perusta, eräs niistä perustekijöistä, joka on sanottu yya-sopimuksessa, eli se, että Suomi pyrkii olemaan kaikkien suurvaltapoliit-

tisten ristiriitojen ulkopuolella. Tämän tuloksena Suomi on johdonmukaisesti myöskin seurannut sitä politiikkaa, että me emme ole tunnustaneet ns. jaettuja maita. Nyt tilanteen Saksojen kohdalla on katsottu kehittyneen niin pitkälle, että suurvaltaeturistiriitoja ei enää siellä ole, ja näin ollen tältä kohdin ja tällä perusteella voidaan ajatella molempien Saksojen tunnustamista. Mutta sille, että tämä olisi ennakkotapaus muitten jaettujen valtojen tunnustamiseen, ei ole mitään perustetta, koska muitten jaettujen valtioiden kohdalla vallitsevat suurvaltaristiriidat jatkuvasti, ja vasta sitten, kun niiden kohdalla päästään samaan asemaan, kuin mitä nyt on Saksojen kohdalla, tämä tulee ajankohtaiseksi, jotenka meidän ei ole muitten kohdalla mitään syytä kiirehtiä asioiden edelle.

Tähän Saksojen kysymykseen on liittynyt myöskin aika omalaatuinen näytelmä, joka koskee meidän ulkoministeriämme ja hänen mahdollista käyttäytymistään ja aiheuttamaansa informaatiovuotoa. Minusta ne lausunnot, jotka on annettu hallituksen pääministerin ja toisaalta ulkoministerin toimesta, ovat sen laatuisia, että ei voida vetää muuta johtopäätöstä, kuin että pääministerin ja hänen ulkoministerinsä välillä täytyy vallita täydellinen luottamuspula. Mikään hallitus ei voi toimia, jos sen jäsenten keskuudessa on tällaisia ristiriitoja, ja tästä on vedettävä vain yksi johtopäätös, se, että luonnollinen seuraus olisi, että ulkoministeriä vaihdettaisiin. Sanoisin, että jos ulkoministeriä ei vaihdeta, se on paljon suurempi tapahtuma kuin se, että ulkoministeri vaihdetaan. Ja jos ulkoministeriä ei näissä oloissa vaihdeta, niin se antaa aiheen ehkä hyvinkin pitkälle menevään spekulointiin ja erilaisten johtopäätösten vetämiseen.

Tässä Saksan-kysymyksessä on syytä, nimenomaan informaatiomielessä korostaa sen kokonaisuutta, että se ei ole kysymys pelkästään tunnustamisesta, vaan se nimenomaan pyrkii tukemaan meidän puolueettomuuttamme.

Puolueettomien valtioiden eräänä pysyvänä tunnusmerkkinä on yleensä kansainvälisten organisaatioiden sijoittuminen niiden alueelle. Sveitsi ja Itävalta muodostavat tästä hyvän esimerkin. Pysyvien kansainvälisten elinten sijoittamisesta on ollut niille sekä aineellista että poliittista hyötyä. Suomen kohdalta tämä puolueettomuuden tarjoama etu ja symboli ei ole vielä täyttynyt, sillä Salt-neuvotteluja ei toistaiseksi vielä voida pitää muuta kuin tilapäisenä ilmiönä, niin tärkeitä kuin ne ovatkin. Samoin Euroopan turvallisuuskonferenssi, jos me sen tänne saamme, on ilmeisesti sinänsä tilapäinen instituutio. Meidän on kuitenkin valmisteltava jatkoa ja huolehdittava siitä, että täällä pidettäväksi suunnitellun turvallisuuskonferenssin kaikki eri vaiheet voitaisiin myöskin läpiviedä täällä Helsingissä. Turvallisuuskonferenssin eräänä tuloksena on ilmeisesti kolmen pysyvän elimen muodostaminen, nimittäin turvallisuus-, kauppavaihto- ja kulttuurikomissioiden perustaminen. Ranskan ulkoministeri Schuman on Sveitsissä ilmoittanut, että on mahdollista, että ainoastaan turvallisuuskonferenssin alkukierros käydään Helsingissä ja loppu Sveitsissä ja samaten, että nämä pysyvät komissiot tulisivat toimimaan, niin kuin sveitsiläiset olivat lausuneet toivomuksen, myöskin Sveitsissä. Mutta meidän kannaltamme olisi erittäin toivottavaa, että me saisimme merkittävimmät näistä komissioista pysyvästi Helsinkiin. Tällä tavalla puolueettomuutemme saisi uuden ja näkyvän tunnustuksen. Mutta tämä edellyttää, että me pystymme myöskin tarjoamaan tällaisille elimille toimintamahdollisuudet omassa maassamme.

Edelleen hyvät suhteemme niin länteen kuin itään tarjoavat sijaintimme lisäksi edun, jolla on merkitystä idän ja lännen välisiä suhteita käsittelevissä kysymyksissä. Tästä syystä olisi edellisten lisäksi tutkittava myöskin mahdollisuuksia esimerkiksi YK:n alaisen Euroopan talouskomission ECE:n päämajan siirtämiseksi Helsinkiin. Selvyyden vuoksi sanon nyt, että tämä on siis ECE ja että en suinkaan aio esittää EEC:n päämajan siirtämistä tänne, koska täällä on jo sekoitettu nämä kaksi. Tällainen ECE:n päämaja Helsingissä varmasti omalta osaltaan täydentäisi täällä pidettävän turvallisuuskonferenssin yhteydessä perustettavaa kauppavaihtokomissiota ja sen työtä.

Lopuksi vielä muutama sana tämän budjetin käsittelystä. Me kaikki täällä olevat tiedämme, että eduskunnan työkykyä voitaisiin varmasti käyttää tehokkaammin, kuin mitä sitä näinä päivinä on käytetty, ja tästä syystä olisi tietenkin mielekästä löytää budjetin käsittelylle joitakin muita muotoja kuin tämä perinteellinen muoto. Jotta tästä saataisiin viriämään keskustelu, niin esitän vain erään esimerkin, miten Yhdysvalloissa tällaiset vastaavat tilanteet tai asiat on hoidettu ilmeisesti samojen kokemusten perusteella. Mehän emme voi lähteä siitä, että kansanedustajien puheoikeutta rajoitetaan, toisin sanoen että asetettaisiin rajoitus, kuinka kauan saa puhua. Se ei periaatteessa ole

oikein. Mutta siellä on tehty siten, että kansanedustajilla on valta jättää budjettipuheensa sellaisenaan sihteerille suoraan ja jakaa sitten lehtireferaatti, ja näin he säästävät kollegoiltaan paljon vaivaa.

Ed. Rekonen: Herra puhemies! Karjalaisen hallitus on lyönyt kovasti rumpua sillä, kuinka sen toimesta esitetään asuntotuotantoon aikaisempaa enemmän varoja valtion ensi vuoden tulo- ja menoarviossa. Asuntobudjetin lähempi tarkastelu kuitenkin osoittaa, että aihetta moiseen itsekehuun on varsin vähän, tuskin lainkaan. Asuntotuotantomäärärahaa esitetään korotettavaksi 655 milj. markasta, joka on kuluvana vuonna mainittuun tarkoitukseen myönnetty, 730 milj. markkaan ensi vuonna. Lisäys on vain 75 milj. mk, joka tuskin riittää kompensoimaan kuluvan vuoden aikana tapahtunutta rakennuskustannusten nousua.

Hallitus vaikenee visusti siitä, että budjetista puuttuu kokonaan luvattu 50 milj. mk kuntien maanostoihin, joten täytynee todeta tässäkin suhteessa kuten monessa muussakin asiassa, että molempia on vaikea tehdä: luvata ja täyttää. Karjalaisen uusitun hallituksen pyhimpiin lupauksiinhan kuului mm. kyseisiin kuntien maanostoihin mainittu summa, joka nyt kuitenkin puuttuu tästä budjetista. Hallitus ei ole esittänyt mitään muitakaan toimenpiteitä asuntotuotannon tehostamiseksi, joten hallituksen asuntobudjetista voidaan antaa varsin heikko arvosana.

Voimassa olevan asuntotuotantolain mukaan tulisi rakentaa vuoden 1966—1975 välisenä aikana 500 000 uutta asuntoa. Tuosta tavoitteesta ollaan kuitenkin jäljessä runsaat 50 000 asuntoa tällä hetkellä. Asuntotuotantolain mukainen pyrkimys asuntopulan ja jopa suoranaisen asuntokurjuuden poistamiseksi ei siis ole tuottanut toivottua tulosta. Toimenpiteet ovat olleet aivan riittämättömiä, ja hallituksen esityksen mukaan ei vieläkään näytä tapahtuvan käännettä parempaan. Valtion rahoitusosuuden vähäinen lisääminen ei yksin riitä. Vähintään 100 milj. markan lisäys hallituksen esittämään 730 milj. markan määrärahaan voi turvata asetetun 30 000 uuden asunnon rahoituksen valtion varoista ensi vuonna. Valtion lainojen jako- ja myöntämisperusteet on kiireellisesti tarkistettava ja muutettava sellaisiksi, että niiden saanti myös pienempituloisille tulee mahdolliseksi. Vuokra-asuntojen ja osuuskuntaasuntojen rakentamista olisi tuettava huomattavasti enemmän, ja valtion toimesta olisi valvottava, että asuntojen jakaminen tapahtuisi nykyistä oikeudenmukaisemmin ja sosiaaliset näkökohdat riittävässä määrin huomioiden.

Sen ohella, että asuntolainojen jakoperusteissa on erittäin suuria epäkohtia alempien sosiaaliryhmien jäädessä ko. lainoista miltei osattomiksi, niin aivan samalla tavalla on olemassa epäoikeudenmukaisuutta lainojen jaossa maamme eri osien ja alueiden kesken. Asuntohallitus lienee itsekin samaa mieltä siitä päätellen, että se on lähettänyt mm. lääninhallituksille kyselyn, mihin kuntiin läänin alueella olisi suunnattava nykyistä enemmän asuntolainoja. Hämeen lääninhallitus on tehnyt asiasta 19. 3. 1971 oman ehdotuksensa, joka on lievästi sanoen hämmästyttävä esitys. Puuttumatta tuohon esitykseen yksityiskohtaisemmin totean, että sitä tuskin voidaan pitää alkuunkaan sellaisena, joka vastaisi Hämeen läänin alueella vallitsevaa tilannetta siitä, mihin lisälainoitusta olisi suunnattava. Esityksestä puuttuvat mm. Tampere, Nokia, Pirkkala, Lempäälä, Ylöjärvi ja monet muut kunnat, joihin ei tarvittaisi lääninhallituksen käsityksen mukaan lisälainoja ollenkaan. On sanottava suoraan, ettei Hämeen lääninhallituksen esitys ole penninkään arvoinen ja se ei voi olla minkäänlaisena perustana asuntohallitukselle lisälainoja jaettaessa.

Tämän asian yhteydessä herää vakavasti kysymys koko lääninhallinnon uudistamisen tarpeellisuudesta, sen kansanvaltaistamisesta. Vaikka valtion myöntämien asuntolainojen jakamisesta tuolle tai tälle paikkakunnalle ei voikaan muodostua pääkysymystä, joka on tuntuvasti suurempien määrärahojen ja koko asuntorakentamisen uudelleen organisointia maassamme, niin kaikella sentään täytyy olla jokin rajansa ja niin myös sillä, miten lainavaroja alueiden ja kuntien kesken jaetaan.

Tarvetta vastaavien vuotuisten asuntoinvestointien saanti mm. ensisijaisluottojen osalta on mahdollista Suomen Pankin yksityisille luottolaitoksille asettamilla rediskonttausehdoilla. Vakuutusyhtiöiden sijoituksia asuntotuotantoon nykyistä edullisimmilla ehdoilla tulisi lisätä eikä supistaa, kuten on tapahtunut jo usean vuoden aikana. Työeläkelain mukaisten vakuutuslaitosten suuria ja yhä paisuvia rahastoja tulisi myös suunnata asuntotuotannon rahoittamiseen. Hallitus ei kuitenkaan ole ilmoittanut, onko sillä suunnitteilla asuntotuotannon rahoittamiseksi muita kuin budjetissa esitetty määräraha. Tiedustelenkin tässä yhteydessä, on-

ko hallitus tehnyt mitään tai aikooko se mahdollisesti tehdä jotain eläkevakuutuslaitosten ja vakuutusyhtiöitten suunnattomien pääomien ohjaamiseksi asuntotuotantoon ja tuleeko Suomen Pankki rahapoliittisilla toimillaan tukemaan asuntolainoitustoimintaa.

Tänään päivälehdissä julkisuuteen saatettujen tietojen mukaan asuntohallitus suunnittelee valtion lainojen jakamista entistä enemmän suurituloisille ja rikkaille. Lievästi sanoen mainitunlaiset suunnitelmat ovat hämmästyttäviä. Tähän mennessä vallinneen käytännön mukaan asuntolainoja eivät ole saaneet todella vähävaraiset ja pienituloiset, joten valtion asuntolainoja tulisi ryhtyä suuntaamaan myös sinne, missä asuntopula on suurin ja missä kipeimmin yhteiskunnan tukea tarvitaan. On suorastaan käsittämätöntä, että asuntohallitus suunnittelee täsmälleen päinvastaisia toimenpiteitä kuin mitä pitäisi tehdä asuntopulan ja suoranaisen asuntokurjuuden poistamiseksi ja lievittämiseksi niiltä, jotka eniten joutuvat siitä kärsimään.

Tekemässäni aloitteessa 100 milj. markan lisämäärärahan myöntämiseksi valtion ensi vuoden asuntobudjettiin esitin, että kyseinen määräraha käytettäisiin nimenomaan vähävaraisten ja pienituloisten asunnontarpeen poistamiseksi. En voi lainkaan ymmärtää, että asuntohallitus suunnitteleekin nyt lainojen myöntämistä aikaisempaakin suurituloisemmille väestöryhmille.

Tässä yhteydessä herää myös kysymys siitä diktatuurista, millä eri valtion laitokset asioita hoitavat. Käytännön tosiasiaksi on muodostunut, että esim. asuntohallitus ja siellä oleva muutama korkea virkamies määrää, miten valtion lainat jaetaan, eikä esim. kansanedustajalla ole mahdollisuutta lainojen myöntämisen jakoperusteisiin vaikuttaa. Valtion virastojen tuuletus ja demokratian ulottaminen koskemaan virastojen ja laitosten ylintä johtoporrasta on muodostunut erääksi keskeiseksi asiaksi, missä suhteessa tarvittaisiin kiireellisiä toimenpiteitä. Vaikka meillä Suomessa onkin tavattoman paljon erilaisia komiteoita ja niistä suurin osa vähemmän tarpeellisia, niin olisin kuitenkin valmis suosittelemaan valtioneuvostolle vielä yhden uuden komitean muodostamista. Sen komitean tehtävänä tulisi olla ehdotuksen tekeminen toimenpiteistä ja uudistuksista, joiden avulla voidaan valtion virkakoneisto saattaa palvelemaan kansaa ja että millään virastolla ja laitoksella ei saisi olla rajattomia valtuuksia päättää suurista periaatteellisista ratkaisuista, kuten nykyisin on asianlaita. Tuossa komiteassa ei kuitenkaan saisi olla yhtään pää- tai ylijohtajaa ja sen enemmistön tulisi olla tehtaista, pellolta, metsästä, rakennuksilta ja muualta varsinaisen työelämän piiristä olevia henkilöitä.

Vaikka rahoituksen turvaaminen on asuntotuotannon lisäämisen kannalta tärkeä kysymys, niin se ei kuitenkaan ole ainoa eikä edes vaikein ongelma. Vaikein pulma on rakennuskustannusten tai yleensä asumisen kalleus. Asumismenojen osuus tulonsaajien tuloista on meillä maailman huippuluokkaa. Edellä mainittuun taas puolestaan vaikuttaa mm. rakennusmaan korkea hinta ja gryndereitten harjoittama kiskonta. Asumiskustannusten kalleus on johtanut puolestaan siihen, että asumistason erot ovat muodostuneet kohtuuttomiksi. Samaan aikaan kun rikkaat pitävät hallussaan satojen neliömetrien suuruisia huoneistoja, suuri joukko jopa perheellisiä ihmisiä asuu ahtaissa ja puutteellisesti varustetuissa yksiöissä. Riisto- ja vuokrakiskonta kohdistuu ankarimpana alimpiin tuloluokkiin. Vanhuksien, sairaiden ja muiden pienituloisten on vaikeata päästä edes asuntolainan turvin rakennettuihin vuokra-asuntoihin, koska kunnat pyrkivät saamaan alueelleen mahdollisimman hyviä veronmaksajia.

Edellä mainittujen epäkohtien korjaamiseksi on ryhdyttävä kiireellisesti toimenpiteisiin. On suorastaan käsittämätöntä, että yhteiskunnan varoilla rakennettuihin asuntoihin ei ole mahdollista päästä niiden ihmisten, joiden mahdollisuudet asunnon hankkimiseen vapailta markkinoilta ovat heikoimmat ja joille yhteiskunnan tulisi auttava kätensä ojentaa.

Rakennuskustannusten kalleuteen vaikuttaa hyvin suuresti epäterve tuotantojärjestelmä. Rakennusliikkeitä ei kiinnosta asuntojen hinnan saattaminen kohtuulliselle tasolle. Niitä kiinnostaa vain se, minkälaisen voiton ne saavat rakentamisesta itselleen. Käytäntö on osoittanut, että vaikka aluerakentaminen ja elementtitekniikka ovat vaikuttaneet rakennuskustannuksiin suuresti alentavasti, niin asuntojen hinnat eivät ole kuitenkaan alentuneet. Osoituksena gryndereiden röyhkeydestä ja häikäilemättömyydestä on mm. Kaukojärven tapaus Tampereella. Se osoitti, miten grynderi hyväkseen käyttäen kaupungin ylintä johtoporrasta, kaupungin oikeutta asemakaavoitukseen ja maanomistukseen rohmusi itselleen suunnattomia voittoja Kaukojärven asukkailta sekä myös itse kaupungilta ja kaupunkilaisilta.

Rakennuskustannusten alentamisen eräänä edellytyksenä on valtion oman asuntotehtaan perustaminen. Sen perustamiselle ovat kaikki edellytykset olemassa, ja riittävän pitkälle rationalisoidulla ja laajamittaisella toiminnalla olisi mahdollisuus alentaa rakennuskustannuksia 15—20 % nykyisestään. Tällaisen asuntotehtaan perustamisen avulla saataisiin myös jatkuva työllisyys ympäri vuoden kymmenilletuhansille rakennustyöläisille tässä maassa.

Asuntojen kalleuteen vaikuttaa erittäin paljon myös tonttimaan korkea hinta, joka vaihtelee kaupungeissa, kauppaloissa ja teollisuusvaltaisilla paikkakunnilla 10:stä 40 %:iin saakka asunnon hinnasta. Tonttimaa on muodostunut nyky-yhteiskunnassamme erääksi kaikkein räikeimmäksi riiston välikappaleeksi. Grynderit, kunnat ja yksityiset raharikkaat kilpailevat rakennusmaan hankinnassa, joka nostaa tonttien hintoja yhä korkeammalle. Tarvitaan lainsäädäntöä, jolla suuromistajilta voidaan siirtää rakennusmaa yhteiskunnalle. Rakennusmaasta tulisi maksaa maa- ja metsätalousmaan hinta. Huolimatta siitä, että hallitus on tietoinen tonttien korkeista hinnoista, minkä seurauksena asuntojen hinnat nousevat kohtuuttoman korkeiksi, niin hallitus ei ole laittanut tikkua ristiin asiantilan korjaamiseksi. Sosialidemokraattien, keskustapuolueen ja liberaalien taholta puhutaan jatkuvasti, milteipä tippa silmässä, tonttimaan korkeista hinnoista. Turhaa on juhlapuheissa puhua kieroutuneesta ja korjauksen tarpeessa olevasta tonttipolitiikasta, kuten hallituspuolueet tekevät, kun hallitus ei tee mitään tonttimaan saamiseksi kohtuullisella hinnalla yhteiskunnan haltuun. Kohtuuttoman korkeista asumiskustannuksista ovat siis vastuussa suurmaanomistajien ohella myös hallitus ja sitä tukevat puolueet aina kokoomukseen saakka.

Voimassa olevan asumistukijärjestelmän puitteissa pääsee asumistukeen osalliseksi vain hyvin pieni joukko niistä, jotka olisivat kyseisen tuen tarpeessa. Hallituksen esitys yksilapsisten perheiden pääsemisestä osalliseksi asumistuesta merkitsee kuitenkin vain vähäistä parannusta nykyiseen tilanteeseen. Tarvitaan huomattavasti tehokkaampia ja perusteellisempia muutoksia, että turvattaisiin kymmenilletuhansille erittäin puutteellisissa asunnoissa asuville mahdollisuus edes tyydyttävän asunnon saamiseen. Tuen saamisen ehtona olevia tulorajoja on kiireellisesti tarkistettava ja siten saatava laki paremmin tarkoitustaan vastaavaksi. Jos asumistuki aiotaan todella saattaa merkitystä olevaksi, niin siihen tarvitaan luonnollisesti nykyistä enemmän varoja. Kun meillä kerran on varoja lisätä yhtenä vuonna yli 100 milj. mk puolustuslaitoksen määrärahoja, niin kyllä olisi monin verroin järkevämpää kyseistenkin varojen käyttäminen köyhien ja pienituloisten asumistukeen ja yleensä asuntotuotannon lisäämiseen maassamme.

Olen edellä kosketellut eräiltä osin niitä tekijöitä, mistä johtuu maailman huippuluokkaa oleva asumisen kalleus maassamme. Olen myös osoittanut joukon toimenpiteitä, joiden toteuttamisen avulla voidaan asuntotuotantoa maassamme lisätä ja asuntojen hintaa alentaa. Toivottavasti eduskunta ryhtyy nykyistä tehokkaampiin toimenpiteisiin asuntopulan lievittämiseksi, joka myös helpottaa ratkaisevalla tavalla vaikeaksi muodostuvaa työttömyyttä ja lisää koko elinkeinoelämän vilkkautta maassamme.

Ed. Raatikainen: Herra puhemies! Päivän puheenaihe, valtion tulo- ja menoarvioesitys vuodelle 1972, on luettu ja puhuttu kirja. Mielipiteet sivujen annista ovat erilaiset ja käytetyt puheenvuorot tältä paikalta osoittavat sen, että samankin sivun summista ollaan eri mieltä. Tulo- ja menoarvioehdotuksessa on monia sosialidemokraattien eteenpäin viemiä määrärahoja, asumistuki ja lapsilisien korotus ensisijaisina. Kuitenkin molemmat näistä sisältävät myös epäkohdan. Yksilapsisille perheille myönnettävä asumistuki esitetään tulevaksi voimaan vasta 1. 4. 1972 lukien. Olisi odottanut tällaisen uudistuksen astuvan voimaan jo vuoden 1972 alusta. Lapsilisien korotus on liian pieni. Ostovoimaltaan lapsilisät korotuksen jälkeenkin jäävät riittämättömän suuruisiksi. Lapsilisien ei tule laahata koko ajan jäljessä, vaan niiden on pysyttävä mukana kehityksessä.

Sosiaalialan määrärahoihin kuuluvat huumaavien aineiden väärinkäyttäjien hoito- ja huoltotyöhön ehdotetut summat ovat jääneet valitettavan pieniksi. Huumausaineiden käyttö on lisääntynyt ja erityisesti nuorison keskuudessa se on paikoin hälyyttävän yleistä. Tilanteen hallitseminen nykyisin käytettävissä olevin varoin on vaikeaa. Vapaaehtoiset järjestöt suorittavat nuorison keskuudessa sekä etsivää että hoitotyötä kuntien ja valtionavun turvin. Hoitopaikkojen puute on vaarana työn tehokkuudelle. Ainoa varsinainen, läpi vuorokauden auki oleva hoitopaikka on Arkadian polikli-

nikka. Sinne joudutaan ohjaamaan huumausaineiden käyttäjiä muualtakin kuin Helsingistä. Tästä aiheutuu vakava haitta hoitotyölle. Koska potilaissa on erivahvuisten aineiden käyttäjiä, silloin tulee mukaan mahdollisuus, että ns. miedompien aineiden käyttäjät siirtyvät vahvempiin aineisiin. Tämä vaara poistuisi, jos Arkadian poliklinikan tapaisia hoitoasemia olisi useampia Helsingin alueen läheisyydessä.

Huumausaineongelma on tiedossa oleva. Siitä on kirjoitettu ja puhuttu niin kotimaassa kuin kansainvälisissä kokouksissa. Teho on suunnattu ehkä liiaksi pelkkään tiedottamiseen. Tämän päivän tilanne on nimittäin se, että julkistetulla tiedolla ei ole saatu apua sinne, missä sitä kipeimmin tarvittaisiin, nuorison itsensä keskuuteen. Käyttäjissä on runsaasti nuoria, jopa lapsia. Näiden selviämis- ja pitopaikkoja ei ole järjestetty. Huumausaineen vaikutuksen alainen henkilö on vailla paikkaa, mihin mennä. Kotiin hän ei ole tervetullut. Usein vanhemmat kieltäytyvät laskemasta häntä kodin ovien sisäpuolelle. Ainoat paikat, mitkä avaavat hänelle ovensa, ovat poliisiputka ja mielisairaala. Arkadian poliklinikka ei pysty hoitamaan kaikkia Helsingin suuralueen potilaita.

Monet huumausaineet aiheuttavat jo lyhyen käytön jälkeen sekä henkisen että fyysisen romahduksen ja näin saavat aikaan käyttäjän joutumisen laitoshoitoon. Jokainen meistä voi laskea sen, että tulee maksamaan yhteiskunnalle paljon enemmän huumausaineiden uhrien hoito vankiloissa ja mielisairaaloissa kuin mitä järkevästi suunniteltu, ennalta ehkäisevä hoito tulisi kustantamaan. Tämän vuoksi kannattaa vakavasti harkita, missä vaiheessa yhteiskunta ottaa maksuvastuun. Ottaako se sen silloin, kun kustannukset olisivat pienet ja tulos inhimillisen hädän poistaminen, vai sen jälkeen, kun ihminen on tuhoon tuomittu ja kustannukset yhteiskunnalle suuret.

Olemme jättäneet aloitteita, joiden tarkoituksena on saada aikaan parannuksia huumausaineiden käyttäjien hoitotilojen ja jatkohoidon parantamiseksi. Samoin kiinnitämme huomiota ennaltaehkäisevän työn merkitykseen. Pyydämme pieniä summia, joiden avulla ehkä varmistettaisiin säästöä tulevaisuudessa. Summat eivät kilpaile esimerkiksi ns. varmuusvarastointiin ehdotettujen 45 milj. markan kanssa samassa luokassa. Kuitenkin luulisin olevan kannattavampaa varmuusvarastointia huolehtia nuorison elinolosuhteiden terveellisyydestä kuin varastoida miljoonia öljyyn, mikä ei vanhetessaan parane, päinvastoin saattaa luontoon joutuessaan tuhota maat ja vedet.

Ed. H e i n o: Herra puhemies! Kehitysaluerahaston perustamisen ansiosta on toivoa elinkeinoelämän elpymisestä ja teollisuuden syntymisestä mm. Kuopion, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan alueille. Kun näin tapahtuu, on odotettavissa myös väestön kasvua. Onhan jo nyt väestön siirtymisessä etelään tapahtunut jonkin verran hidastumista. Näin ollen on täysin ennenaikaista ja epäoikeudenmukaista oppilasmäärän vähenemiseen vedoten suunnitella Kuopion kuurojen koulun lakkauttamista ja oppilaitten siirtymistä Jyväskylään tai Mikkeliin. Jos näin tapahtuu, riistetään Pohjois-Savon kuulovammaisilta oikeus käydä koulua lähellä kotia tai kotoa käsin. Eikä ole myöskään kuurojen lasten etujen mukaista, että Kuopioon perustettaisiin kunnallinen kuulovammaisten luokka, jossa jouduttaisiin opettamaan usean eri luokkatason oppilaita samassa ryhmässä. Tällaisessa heterogenisessa luokassa ei ole mahdollisuuksia juuri yksilölliseen opetukseen, johon kuurojen opetus perustuu.

Kuopion kuurojen koulun rakennuksissa on suoritettu peruskorjaus- ja uudistustöitä, niin että sen tilat ovat ajanmukaiset ja tarkoitustaan vastaavat. Samoin opetusvälineistö ja kalusto on tarkoituksenmukainen ja riittävä. Olisi mitä suurinta kansantaloudellista tuhlausta, jos nimenomaan aistivammaisten opetustarkoituksiin suunnitellut koulutilat erikoisseinineen ja -lattioineen otettaisiin esim. jonkin valtion viraston käyttöön. Kun lisäksi Kuopiossa ensi vuonna aloittaa toimintansa lääketieteellinen korkeakoulu, ei Kuopion kuurojen koulun lakkauttaminen ole siinäkään suhteessa ajankohtainen, sillä kuurojen koulu pystyy tarjoamaan sen tarvitsemaa tutkimusmateriaalia ja koulu puolestaan voi saada sen merkittävän lääketieteellisen tutkimus- ja hoitomenetelmien sekä spesialistien tuen, mikä enenevässä määrin tulee tarpeelliseksi nykyisen oppilasaineksen laadun vuoksi. Mainittakoon, että Porvoon ruotsinkielinen kuurojen koulu on toiminut koko ajan pienellä oppilasmäärällä. Miksi samat oikeudet eivät saisi kuulua kehitysalueen oppilaille.

Ammatinvalinnan ohjaus-organisaation rakentaminen maassamme on vielä pahasti kesken huolimatta eduskunnassa useasti lausutuista toivomuksista sen pikaiseksi korjaamiseksi. Valitettavasti juuri kehitysalueilla monista eri te-

kijöistä johtuen henkilökunnan määrä tällä työkentällä on jäänyt keskimääräisestä kehityksestä huomattavasti jälkeen. Eräs kaikkein pahimmin jälkeen jäänyt on ammatinvalinnan ohjauksen Kuopion piiri. Tällä alueella toimii vain yksi vajaamiehitetty Kuopion piiritoimisto, jonka henkilökunnan muodostaa vain kuusi henkilöä.

Työvoimaministeriössä kuluvana vuonna laaditun aluejakoesityksen mukaan henkilökunnan kokonaistarve Kuopion piirissä olisi jopa 34 henkilöä, jotka jakautuisivat Kuopion, Iisalmen ja Varkauden toimistoihin. Kun ohjauksen tarve puutteellisista koulutus- ja työhönsijoitusmahdollisuuksista johtuen kehitysalueilla on keskimääräistä suurempi, olisi tasapuolisuuden nimessä myös ammatinvalinnanohjaushenkilökuntaa oltava näillä alueilla keskimääräistä enemmän tai ainakin saman verran kuin yleensä maassa. Ammatinvalinnanohjauksen Kuopion piirin tilanteen korjaamiseksi olisi perustettava jo vuonna 1972 ammatinvalinnanohjaustoimistot Iisalmeen ja Varkauteen, jotta ammatinvalinnanohjauspalvelujen saanti tulisi mahdolliseksi piirin pohjois- ja eteläosissa.

Kuopioon suunniteltu hotelli- ja ravintolakoulu odottaa myös nopeaa ratkaisua. Tämän alan ammattityövoimasta on ollut puutetta koko maassa. Lisäksi tämä toiminta on tärkeää myös koko Itä-Suomen matkailun kehittämiseksi. Muutenkaan Pohjois-Savo ei ammattikoulukustannusten jakautumiseen nähden ole tasaveroisessa asemassa muuhun Suomeen verrattuna. Tällä alueella ei ole yhtään valtion omistamaa keskusammattikoulua. Olisi välttämätöntä ja oikeudenmukaista, että suunnitelmat ammattikoulukustannusten erityisestä tukitoiminnasta kehitysalueen II vyöhykkeellä saadaan nopeaan päätökseen. Ammattikoulujen valtionavustus kehitysalueilla olisi määrättävä kuntien kantokykyluokitusten mukaisesti 65—85—90 %:ksi niillä alueilla, jotka luovuttavat koulutettua väestöä ammattikoulualueen ulkopuolelle, kuten kehitysalueiden kunnat tekevät.

Valtion säästämispolitiikasta on tehty varsin nurinkurisia havaintoja. Tämä näkyy mm. tinkimisenä valtion virastojen henkilökunnan minimimäärästä. Voi vain kysyä, tulevatko työt valtion virastoissa suoritetuiksi sen vaatimuksen mukaan, että ne on suoritettava halvimmalla mahdollisella tavalla; jolla ne tulevat pätevästi tehdyiksi. Esim. Kuopion läänihallituksessa on kyllä kuusi osastopäällikköä, palkkaluokka B 2, kuusi koulutoimen tarkastajaa, palkkaluokka A 30, ja suunnittelusihteeri, palkkaluokka A 24. Mutta näillä korkeastipalkatuilla virkamiehillä ei ole yhtään konekirjoittajaa. Kun aivan toisenlaisen ammattipätevyyden omaavien virkailijoiden aika kuluu kansliahenkilökunnan tehtävien hoitamisessa, ei ole ihme, että asioiden käsittely heidän kohdaltaan viivästyy ja esim. verovalitusten käsitteleminen ruuhkautuu niin, että ajoittain 3 000 valitusta odottaa ratkaisua. Miten on tehokkuuden ja taloudellisuuden laita, kun palkkaluokan B 2 virkailija kirjoittaa yksisormijärjestelmällä tuntikausia kirjelmiä, jotka konekirjoittaja, palkkaluokka A 7, ammattitaitoisesti, nopeasti suorittaisi.

Virkojen täyttämisessä lääninhallituksissa on muitakin puutteellisuuksia. Tällä hetkellä on maassamme kuusi suomenkielistä ja yksi ruotsinkielinen kirjastoasiain koulutoimentarkastaja. Oulun, Vaasan, Pohjois-Karjalan, Mikkelin ja Hämeen lääni ovat vielä ilman mainittuja virkoja. Naapuriläänien koulutoimen tarkastajat joutuvat hoitamaan myös nämä mainitut alueet. On selvää, että yhden tällaisen koulutoimen tarkastajan alue tulee tavattoman suureksi ja raskaaksi. On lisäksi otettava huomioon, että kirjastojen käytössä juuri kehitysalueet ovat johtoasemassa. Joensuun kaupunginkirjasto on käyttötilastossa kaupunkien joukossa ensimmäisellä sijalla, ja Nurmeksen kauppala johtaa kauppaloiden tilastoa. On täysin kohtuutonta, että tällaiseen lääniin ei ole perustettu omaa kirjastoasiain koulutoimen tarkastajaa. Huvittavana ja roolikeskustelun ajankohtaisuutta yhä puolustavana seikkana mainittakoon, että kaikissa näissä lääneissä, joissa virkaan kuuluu kaksinkertainen alue, on kirjastoasiain koulutoimentarkastaja nainen, mutta siellä missä virka on läänikohtainen, Turun ja Porin läänissä, virkaa hoitaa mies.

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion tuloja menoarvioksi vuonna 1972 sisältää Kuopion korkeakoulua varten 36 opettajan virkaa. Kuitenkin tarve olisi ollut 56. Tällä opettajavoimalla voidaan nyt aloittaa opetus sadalla lääketieteen opiskelijalla. Se ei tee mahdolliseksi kuitenkaan luonnontieteiden opetuksen aloittamista. Laskelmat osoittavat, että korkeakoulussa voitaisiin suhteellisen vähäisin kustannusten lisäyksin aloittaa myös luonnontieteiden opetus siten, että otettaisiin 30 opiskelijaa pääasiassa kemian, biokemian ja näihin liittyvien ravitsemustieteiden sekä ympäristönsuojelun aloille. Osittain näiden alojen opiskelijat jatkaisivat opintojaan myöhemmin perustettavissa

kansanterveystieteen osastoissa valmistuakseen tätä tietä terveydenhuoltoon liittyvien soveltavien luonnontieteiden erikoisalojen palvelukseen. Luonnontieteiden opetuksen aloittaminen jo tässä vaiheessa on välttämätöntä siksi, että Kuopion korkeakoulusta pyritään kehittämään avosairaanhoitoon valmistuvien lääkäreiden koulutuslaitos. Tällöin on edellytyksenä, että kansanterveystieteen opetus ja siihen liittyvä tutkimus saa huomattavasti nykyistä suuremman osuuden opetusohjelmassa.

Hallituksen budjettiesitykseen sisältyvistä muista määrärahaehdotuksista on korkeakoulun kirjastolle ehdotettu 300 000 mk, joka on aivan riittämätön kirjaston perustamiseen tarvittaviin kustannuksiin. Kirjaston alkuhankintojen lisääämiseen olisi välttämätöntä saada esitettyyn määrärahaan lisäystä 100 000 mk, jolloin mainittu alamomentti olisi 400 000 mk. Myös kirjaston henkilökuntaa olisi lisättävä. Kuopion korkeakoululle on välttämätöntä, että eduskunta ottaisi vuoden 1972 budjettiin yhteensä 248 400 mk lisämäärärahana Kuopion korkeakoulua varten lääketieteen opetuksen kanssa samanaikaisesti sovelletun luonnontieteiden opetuksen aloittamiseksi ja korkeakoulun kirjaston hankintojen tehostamiseksi.

Asuntolainojen jakoperusteet eivät ole kehitysalueiden edun mukaiset. Ne eivät ota oikealla tavalla huomioon maaseudun keskusten asuntotarvetta. Tähän on syynä lähinnä käytetty laskentamenetelmä, jossa kohteena on koko kunta eikä vain sen keskustaajama. Asuntopula on tunnetusti muodostunut suorastaan pullonkaulaksi kehitysalueiden yritystoiminnan keskittämiselle. Vähin vaatimus olisi, että kehitysalueille sijoittuva yritys saisi automaattisesti myös asuntolainaa. Järjestelmä voitaisiin kytkeä kehitysalueluottojen myöntämiseen siten, että esimerkiksi jokaista kymmentä uutta työpaikkaa kohti saataisiin noin kolmea neljää asuntoa varten lainoitus. Järjestelmän tulisi olla automaattinen eikä, kuten nyt, jolloin asuntohallitus voi myöntää lainaa pari vuotta jälkikäteen, jos myöntää. On huomattava, että jokainen uusi työpaikka kehitysalueella vähentää muuttopainetta Etelä-Suomeen ja että kehitysalueella jokaista työpaikkaa kohti ei tarvitse rakentaa uutta asuntoa. Kuopion läänin maalaiskunnissa oli kaikissa vuonna 1965—1970 melkoisia muuttotappioita Siilinjärveä lukuun ottamatta. Siitä huolimatta niiden keskuspaikoilla on jatkuva asuntopula, kun tätä kunnan sisäistä muuttoliikettä ei asuntohallituksen laskelmissa oteta lainkaan huomioon. On myös kuntia, joiden asukasluvusta jopa 10 % on vanhuksia. Näin ollen asuntohallituksen, kansaneläkelaitoksen ja Raha-automaattiyhdistyksen tulisi kiinnittää enemmän huomiota vanhusten palvelu- ja vuokratalojen rahoituksen tukemiseen.

Kehitysalueiden teollisuuselämän nyt Keran ansiosta ilmeisesti elpyessä olisi entistä suurempi huomio kohdistettava paljon puhuttujen kuljetuskustannusten alentamiseen ja kuljetustukijärjestelmän aikaansaamiseen sekä kehitysalueelta muuhun Suomeen kuljetettavien tuotteiden kuin myös muualta Suomesta kehitysalueelle tuotettavien raaka-aineiden ja puolivalmisteiden kuljetusmaksujen alentamiseksi. Miksi ei kuljetuskustannusten piiriin voitaisi ottaa paitsi yleisin, myös teollisuuden omin kuljetusneuvoin kuljettamia tavaroita?

Kehitysalueiden neuvottelukunnan suunnitelmien mukaan tarkoituksena on esittää, että lähivuosina rakennettaisiin kokeiluluontoisena maahan noin kuusi tai seitsemän teollisuuskylää, joiden rakentamiseen uhrattaisiin 40 milj. mk valtion varoja. Tiettävästi kehitysalueiden neuvottelukunta ei esitä kokeiluluontoisten teollisuuskylien sijaintipaikkoja. On esitetty, että valtion osallistuisi keskitettyjen teollisuustilojen rakentamiseen kehitysalueilla. Tämä tarkoittaisi sitä, että uusille yrityksille voitaisiin tarjota supistamalla rakennus- ja tonttikustannuksia valmista teollisuustilaa yhteispalveluksin. Tämä esitys on hyvin lähellä kehitysalueiden neuvottelukunnan ulkomaisten esimerkkien mukaan esittämää teollisuuskyläajatusta. Kuopion läänin alueella Keiteleen kunta on omaaloitteisesti tehnyt kauaskantoisia tämän suuntaisia suunnitelmia paikalliset olot huomioon ottaen. Kuuluen kehitysalueiden I vyöhykkeeseen ja sijaiten huomattavan etäällä kaupunkikeskuksista se olisi varsin sopiva teollisuuskyläkokeilu.

Useat niistä asioista, joita edellä olen käsitellyt, eivät suinkaan ole niinkään paljon kiinni rahasta kuin hyvästä tahdosta. Mainitsemiini kohteisiin sijoitettuna valtion markat maksaisivat itsensä moninkertaisesti takaisin sekä taloudellisena tuottona että tyytyväisyytenä. Kehitysalueilla on varmasti vielä muulle Suomelle muutakin annettavaa kuin pakettipeltoja, autiotupia, kalakukkoja ja pirttiviljelyn tuloksia.

Valtiovarainministeri Tallgren: Herra puhemies! Olen pannut tyydytyksellä merkille hallituksen budjettiesityksen tässä lähetekes-

kustelussa osakseen saaman vastaanoton. Yleisesti ottaen budjetin investointi- ja työllisyysystävällinen linja näyttää tulleen hyväksytyksi. Eri tahoilta esitetyt kriittiset huomautukset ovat ainakin osaksi näyttäneet kumoavan toisensa. Koska esitettyihin puheenvuoroihin kuitenkin on sisältynyt väitteitä, joista voidaan saada harhaanjohtava kuva budjettiesityksestä, haluan tuoda esiin vielä seuraavaa.

Täällä on arvosteltu mm. budjettiesityksen menojen kasvua kuluvan vuoden budjettiin verrattuna. Menojen ehdotettu 15 %:n kasvu johtuu kuitenkin erityisesti työllisyyden ylläpitämisestä näköpiirissä olevan suhdannekehityksen edellyttämällä tavalla. Mikäli budjettiesitys olisi ollut tasapainotettava alemmalle tasolle, tämä olisi tapahtunut lähinnä työllisyyden kustannuksella, sillä menoarvioesityksen investointimenot ovat vähiten sidottu osa budjettia. Hallitus ei ole kuitenkaan noudattanut tällaista politiikkaa, vaan työllisyyden turvaaminen on ollut eräs tulo- ja menoarvioesityksen keskeisistä tavoitteista. Mitä tulee opposition väitteeseen — ed. Ilaskivi kai — että kansantaloutemme kasvusta ohjataan ensi vuonna 1.7 mrd. mk eli 2/3 valtion käyttöön, voidaan todeta, ettei tämä pidä paikkaansa. Verojen ja veronluontoisten tulojen osaston laskennallinen lisäys verrattuna kuluvan vuoden budjettiin on todella lähes 1.7 mrd. mk. Tämä vertailu on kuitenkin väärä. Otettaessa lähtökohdaksi budjettiesityksen liitteessä esitetty kassa-arvio vuodelle 1971 supistuu opposition mainitsema 1.7 mrd. mk 0.5 mrd. markaksi ja näin ollen se osa 2/3:sta 1/4:ään.

Kritiikkiä on esitetty myös liikevaihtoveron lisäveroa kohtaan, jonka voimassaolon jatkamista ensi vuoden puolelle hallitus on pitänyt maksutasesyistä ja riittävän tilan luomiseksi investointitavaroiden tuonnille välttämättömänä. Hallitus on omalta osaltaan vastuussa ulkomaisen maksuvalmiutemme säilymisestä. Vaihtotaseen tasapainon palauttamiseksi ovat voimakkaat toimenpiteet tarpeen, koska mikään maa ei voi elää jatkuvasti yli varojensa. Hallituksen esitys on siten nähdäkseni täysin perusteltu.

Lisäveroon kohdistuneessa arvostelussa on myös oletettu, että veron voimassaoloa jatketaan sellaisenaan. Tämä ei välttämättä pidä paikkaansa. Valtiovarainministeriössä päinvastoin parhaillaan selvitetään yksityiskohtaisesti veron vaikutuksia ja selvityksen perusteella tullaan päättämään, onko veroa tarpeen muuttaa ja miten (Ed. Häkämies: On tarpeen!). Budjettiesityksen yleisperusteluissa todetaan sitä paitsi, että mikäli vaihtotasekehitys tulee sen sallimaan, lisävero on tarkoitus poistaa. — Ed. Häkämies, asia on kyllä sillä lailla, että kun näitten asioitten kanssa painiskellaan, ei ammuta eikä toimita kuulokorvalla, vaan muitten perusteitten mukaan (Ed. Häkämies: Käytännön kokemuksesta minä puhunkin!).

Valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon osalta toteaisin, että hallituksen keskeisenä periaatteena on ollut kunnille myönnettävien valtionavustusten porrastaminen lisääntyvässä määrin kuntien ja yleisen kantokykyluokituksen perusteella. Vuosi 1972 tulee olemaan tämän kustannustenjaon uudistamisen kannalta merkittävä. Sairaalatoimen osalta kuntien taloudellisen kantokyvyn erilaisuus on otettu tähän saakka huomioon vain alue- ja paikallissairaaloiden osalta suppean kantokykyasteikon puitteissa. Hallituksen esitys sairaalatointa koskevien lakien valtionapusäännösten muuttamiseksi on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä. Lakiehdotusten mukaan sairaaloiden käyttökustannuksiin annettava valtionapu suoritettaisiin kuntakohtaisesti yleisen kantokykyluokituksen mukaan. Esitykseen sisältyvät lait on ehdotettu tulevaksi voimaan vuoden 1972 alusta lukien, mikä merkitsisi kunnille kyseisenä vuonna terveydenhuollosta aiheutuvien rasitusten pienenemistä 77 milj. markalla verrattuna nykyisen lainsäädännön perusteella laskettuihin vastaaviin menorasituksiin. Näin muodoin uudesta lainsäädännöstä johtuva kuntien sairaalatoimen valtionapujen lisäys vuonna 1972 tulee olemaan I kantokykyluokassa 43 % eli 18.8 milj. mk ja II kantokykyluokassa 36 % eli runsaat 11 milj. mk. Kaikkien vireillä olevien ja eräiden jo toteutettujen lainsäädännöllisten uudistusten valtion menoja lisäävä ja kuntien rahoitusasemaa keventävä kokonaisvaikutus on arvioitu vuoden 1972 osalta noin 90—100 milj. markaksi, mitä suuruusluokkaa olevaa kustannustenjaon muutosta ei ole syytä väheksyä.

Uusien keskusvirastojen perustamista eri puheenvuoroissa esitettyihin näkökohtiin liittyen totean, että keskusviraston perustamiseen liittyvä selvitystyö on hoidettava huolellisesti, jotta uusi virasto pystyisi täyttämään ne odotukset, jotka siihen on kohdistettu. On mielestäni aivan oikein kiinnitetty huomiota siihen, että myös keskusvirasto on asetettava demokraattisen kontrollin alaiseksi.

Kuten budjettiesityksen yleisperusteluissa todetaan, kysymys työsuojeluhallituksen perus-

tamisesta ja työsuojeluasiain keskittämisestä sen hoidettavaksi on parhaillaan selvitettävänä. Vasta selvityksen valmistuttua hallituksen on mahdollista antaa asiasta tarpeelliset esitykset. Työsuojelun hallinnon kehittämistoimenpiteiden jääminen pois tästä budjettiesityksestä johtuu siten valmistelun keskeneräisyydestä. Samoin on laita mm. elinkeinohallituksen perustamisen suhteen.

Myös korkotukijärjestelmän osakseen saamaa arvostelua pidetään perusteettomana. Mikäli nyt korkotukijärjestelmän puitteissa hoidettavat kohteet haluttaisiin valtion suoran budjettilainoituksen piiriin, tämä edellyttäisi budjetin tuloperusteiden tuntuvaa tarkistamista. Korkotukilainajärjestelmän avulla voidaan sen sijaan tarpeellisia varoja hankkia muualta. Varsinkin postipankin varoilla tapahtuva korkotukilainoitus on sitä paitsi varojen saannin varmuuden osalta täysin verrattavissa suoraan budjettilainoitukseen. En näe siten tällä hetkellä korkotukilainoitukselle varteenotettavia vaihtoehtoja.

Ensimmäinen varapuhemies: Tämän asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan kello 19.

3) Ehdotuksen laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 117 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Puheenvuoroa pyydetään.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

laki- ja talousvaliokuntaan

4) Ehdotuksen laiksi valtion väestönsuojelukoulusta

sisältävä ed. Fribergin lak.al. n:o 192; ja

sosiaalivaliokuntaan:

5) Ehdotuksen työllisyyslaiksi

sisältävä ed. Liedeksen ym. lak.al. n:o 193;

6) Ehdotuksen työllisyyslaiksi

sisältävä ed. Vennamon ym. lak.al. n:o 194; sekä

7) Ehdotuksen työllisyyslaiksi

sisältävä ed. Knuutin ym. lak.al. n:o 195.

Poistoja päiväjärjestyksestä.

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan asiat 8)—10).

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaalivaliokuntaan:

11) Ehdotuksen laiksi vuodelta 1972 suoritettavan työnantajan sairausvakuutusmaksun määrästä

sisältävä ed. Tupamäen ym. lak.al. n:o 199; ja

12) Ehdotuksen laiksi vuodelta 1972 suoritettavan työnantajan sairausvakuutusmaksun määrästä

sisältävä ed. Juvelan ym. lak.al. n:o 200.

Ensimmäinen varapuhemies: Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 19.

Täysistunto keskeytetään kello 18.00.

Täysistuntoa jatketaan

kello 19.

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Lähetekeskustelu tulo- ja menoarvioesityksestä jatkuu:

Ed. I. Suominen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Valtiovarainministeri Tallgren vertasi kahta lukua, tämän vuoden kassakehitystä, kassa-arviota, ja ensi vuoden budjettia ja päätyi näin 0.5 mrd. markan tulolisäykseen. Nämä luvut ovat myöskin vääriä vertailuperusteita, mutta vaikka otettaisiin tämä hänen 500 miljoonaansa, tullaan sittenkin siihen tulokseen, että verotus ensi vuonna kiristyy, koska tämä on suurempi kuin on budjetissa arvioitu kansantalouden kokonaistuotannon kasvu. Toisin sanoen ministeri Tallgrenin budjettipolitiikan mukaan korkeasuhdanteessa kiristetään verotusta erittäin paljon ja matalasuhdanteessa edelleen kiristetään verotusta. Mutta, kuten sanoin, luvut eivät ole oikeita, sillä me emme pysty sanomaan, mikä on kassakehitys vuoden 1972 aikana. Erittäin luultavaa on, että se on enemmän kuin budjetin loppusumma, ja vaikka se ei olisi, silloin valtion on kassatilanteensa varmistamiseksi lisättävä luotonottoa rahamarkkinoilta, jolloin budjetin perusteluissa ollut muka yksityistä talouselämää helpottava rahamarkkinoitten keveneminen on väärää informaatiota. Näin ollen voidaan sanoa, että tämä budjetti todellakin on laadittu sosialistisen periaatteiden mukaan. Pääajatuksena on se, että kaikissa tilanteissa valtion verotusta kiristetään, valtiolle lisää tuloa.

Toinen ministeri Tallgrenin esityksessä ollut väärin ilmoitettu kohta on, että hallituksen esitys pisteveroksi oli tarpeellinen ja oikein perusteltu. On todella totta, että tarvitaan voimakkaita toimenpiteitä maksutaseen korjaamiseksi, mutta kokemuksen mukaan ei sellainen suinkaan ole tämä epäonnistunut pistevero. Sellainen olisi ollut esim. lisäarvoveron säätäminen. Pistevero on jo osoittanut olevansa täysin riittämätön.

Valtiovarainministeri Tallgren: Herra puhemies! Ed. I. Suomiselle haluaisin sanoa, että kun näitä budjetin lukuja verrataan toisiinsa, niin näkemykseni mukaan se kassa-arvio, joka syyskuussa vuonna 1971 voidaan kirjata, on parempi vertailuluku kuin ne budjetin luvut, jotka vuoden alussa taikka viime vuoden lopussa lyötiin kiinni. Näin ollen katsoisin, että se vertailu, jonka minä olen täällä puheenvuorossani tehnyt, paremmin pitää paikkansa kuin se vertailu, jonka ed. Ilaskivi kokoomuksen puheenvuorossa suoritti. Mitä pistevero on tulee, haluan myöskin ed. I. Suomiselle sanoa, että hän tässä puhuu sillä varmuudella, jonka tietämättömyys antaa, sillä tällä hetkellä ei ed. I. Suomisella sen paremmin kuin minullakaan ole näitä viimeisiä numeroita. Minä viittasin siihen, että tätä asiaa parhaikaa hallituksessa tutkitaan ja vasta sen jälkeen toimitaan, mutta kokoomuksen mukaan nähtävästi pitää ikään kuin korvakuulolla toimia.

Ed. I. Suominen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mikäli hallitus itse olisi varma siitä, että tämä pistevero on täysin perusteltu ja oikea, ei kai se muutamaa kuukautta sen säätämisen jälkeen ryhtyisi tutkimaan tätä työttömyyttä lisäävää verotusta. Mitä tulee sitten näitten lukujen vertailuun, toistan vain, etteivät ne luvut, joita ministeri Tallgren vertailee keskenään, ole myöskään vertailukelpoisia.

Valtiovarainministeri Tallgren: Herra puhemies! Sitä seikkaa, että hallitus todella pyrkii tutustumaan pisteveron vaikutuksiin, ei kai voida pitää minkäänlaisena huonona asiana. Jo silloin, kun lakiesitys annettiin eduskunnalle, todettiin, että hallitus tiukasti tulee seuraamaan sen vaikutuksia. Se on sitä, mikä tällä hetkellä tapahtuu.

Puhemies: Vastauspuheenvuorot riittänevät.

Ed. Lehmonen: Herra puhemies! Käsitelvänä olevan valtion tulo- ja menoarvion opetus- ja koulutoimen meno-osuus, joka 17.6 % kaikista menoista, on ennakoiva esite siitä, miten suurta taloudellista taakkaa kunnat, kuntayhteisöt ja yksityiset kansalaiset ovat kantaneet koulutoimen hoitamisesta muiden yhteiskuntavelvollisuuksiensa ohella.

Kun nyt jo peruskoulun ensivaiheessa opetus- ja sivistysmenot ovat 2 231 milj. mk, siitä peruskoulun osuus on 13 milj. mk. Vähäinen ei myöskään ole se tasa-arvoistuttamisen ensiaskel, joka näin nyt otetaan yhteiskunnan taholta koulutoimen hoitamisen osalta niin, että se pyrkii antamaan kaikille tämän maan lapsille samat koulutusmahdollisuudet. Vaikeuksiakin on vielä varmaankin edessä, sillä rahaan ja asemaan pitäytyvä yläluokka-ajattelu ei niin vain hellitä tässä suomalaisessa yhteiskunta-

ajattelussa. Koulutuksen osalta budjetti saakoon kuitenkin sille kuuluvan arvostuksensa.

Henkilökohtaisesti, jos kuuluisin jonkinlaisiin ihailijaklubeihin, keskisuomalaisena olisi aihetta kiirehtiä letti suorana viemään ruusu opetusministereille, lähinnä Itälälle ja Kalavaiselle yksistään siitä syystä, että Jyväskylän yliopisto sai tähän budjettiin mahtumaan venäjänkielen professuurin viran, joka vuosi takaperin vielä tuntui aivan mahdottomalta. Mutta kun tällainen liehittely ei sovi parlamentaariseen käytäntöön, niin ollaan vain maakunnan kanssa yleisesti tyytyväisiä tähän myönteiseen ratkaisuun. Toivottavasti virka voidaan myöskin täyttää ja oppilaitakin tulee riittämään, vaikka eräät hurahtaneet ovat ottaneet kuiskutuskampanjansa käyntiin siten, ettei venäjän kieltä tule lähteä opiskelemaan vuonna 1972 eikä siitä eteenpän, koska se on muka askel sosialismiin. Tällaisiakin ajatuksia esitetään nykypäivän maailmassa. Kansan järkevä enemmistö kuitenkin nyt jo täysin käsittää, miten taloudellinen kanssakäyminen ja kulttuurivaihto naapurimaiden kanssa ovat meitä tulevaisuudessa rikastuttamassa, kun laajennetaan kielitaitoa nimenomaan maailman suurten kielten opiskelulla, joten nämä närästykset, tuhrijat, ulkopolitiikan tuhmailijat ja muut kuiskuttelijat eivät saa olla mikään toimintojen ohjenuora ei opiskelijoille eikä opettajille.

Itse peruskoulun toteutuksen aikataulussa on sen sijaan paljonkin toivomisen varaa. Sen monet kansanedustajat ovat täällä todenneet. Kouluhallitus mm. lähetti ennen siirtymävaiheen järjestelyä jokaiseen kuntaan hyvin monimutkaisen, lähinnä kai tsaarinaikaisen ja monella tavalla tulkittavan kyselykaavakkeen, jonka piti ilmaista nimenomaan sen kunnan valmiusastetta peruskouluun siirtymisessä sekä pedagogisesti ja hallinnollisesti. Ei ole tiedossa, miten värikkäästi näihin kysymyksiin koko maassa vastattiin, mutta Keski-Suomen kuntien osalta voin kyllä sanoa, että vaikeaselkoiset kaavakkeet sekä täydennettiin että ymmärrettiin, mutta kouluhallitus ei ymmärtänyt kuntien pyrkimyksiä. Siksi pohjoisen Keski-Suomen kunnat saivat hämmästyksekseen todeta olevansa siirtymävaiheessa vuoden 1975 joukossa, vaikka talous, koulutilat ja opettajavalmennus ovat mitoitetut näiden alueiden siirtymiseen jo vuonna 1972 ja viimeistään vuonna 1973, jolloin näissä kunnissa on lapsia, joita siirtää 9-vuotiseen peruskouluun.

Henkilökohtainen lähempi tutustuminen kouluhallituksen vanhempiin virkailijoihin ja eritoten viraston pääjohtajaan antoi kyllä peloittavan näytteen siitä, mihin nyt koulutoimen uudistus uhkaa hautautua. Pääjohtaja tukee nähtävästi sitä ajatusta, että laki jäisi käyttämättä niiltä osiltaan kuin se on tarkoitettu toteutettavaksi vähävaraisten syrjäseutujen kuntien kohdalla joissa se eduskunnan tahdon mukaisesti olisi tullut lähinnä ensiksi toteuttaa. Tämä lain pääsääntö on kouluhallitukselta unohtunut. Viraston pääjohtaja piti sitä jopa tarkoituksettomana sivulauseena koko laissa, vaikka kunnat ovat tehneet suuria sijoituksia koulutilojensa järjestämiseksi ja rakentamiseksi peruskoulun tarpeita vastaaviksi mm. kunnallistamalla yksityisiä oppikouluja kehitysalueilla. Kouluhallituksen herra pääjohtaja ilmoitti kyllä tietävänsä kaiken, osaavansa kaiken ja piti mm. syyskuussa vuonna 1972 kymmenen kunnan lähettämän koulutoimen hoitamisesta vastaavan kunnallisen luottamushenkilön sekä Keski-Suomen läänin koulutoimen suunnittelijan ehdotusta suorastaan järjen vastaisena esittäessämme, että Keski-Suomen läänin sisäisessä järjestelyssä tehtäisiin muutoksia siten, että eteläisemmät kunnat, jotka eivät siirtymisen valmiusasteeltaan ole pohjoisien kuntien tasolla, jäisivät siirrettäväksi myöhempään vaiheeseen ja pohjoisen alueen kunnat siirrettäisiin peruskouluun jo vuonna 1973. Valtion menot olisivat pysyneet täysin samoina sisäisen siirron ansiosta, mutta järjestys olisi muuttunut pohjoisten, köyhien kuntien eduksi. Prosentit 3.8 ja 1.5 olisivat vain vaihtuneet ko. läänin sisällä. Tätä kuntien ja läänin koulunsuunnittelulautakunnan ehdotusta, siirtymävaiheen järjestelyn vaihtoa opetusministeri Itälä piti järkevänä, mutta herra kouluhallituksen pääjohtaja järjenvastaisena, niin kuin hän asian meille ilmoitti. Puolestaan kyllä kuntien edustajat pitävät puheena olevaa herra valottomana koulutoimen jarruna, joka on kuin Hegelin hullu piano, soi itsestään toimistossaan kaukana käytännön elämästä, siitä elämästä kuntatasolla, jossa uudistusten tulisi toteutua.

Vanhoillisten virkailijain käsitystä ei ole järkyttänyt edes se tosiasia, että mm. Viitasaaren kunnassa tällä hetkellä koko maan uudenaikaisin ja suurin apu- ja kansalaiskoulu jää tämän nykyisen vuonna 1975 peruskouluun siirtymisen aikataulun mukaisesti tyhjilleen, koska kansakoululaiset ovat siihen mennessä suorittaneet oppivelvollisuutensa ja oppikoulu ei

lukioluokkineen tarvitse näitä kaikkia tiloja. Suurin vääryys tässä tietenkin on se, mikä kohdistuu itse näihin lapsiin ja nuoriin, jotka ammattitaidottomina ja puutteelliset alkeistiedot omaavina joutuvat ulos elämään ja joista vain 18 % mahtuu maamme eri puolilla sijaitseviin ammattikouluihin ja jäävät vaeltamaan työpaikasta toiseen, hakeutuvat mahdollisesti maan rajojen ulkopuolellekin vain siksi, että kouluhallituksen aivoituksiin ei kuulunut heille paremman koulutusmahdollisuuden turvaaminen, vaikka veronmaksajavanhemmat veroäyrin kohoamisen kustannuksella aina 18 penniin asti ovat valmiuden tähän luoneet.

On jotain luonnottoman järkyttävää, miten kevytmielisesti ja epädemokraattisesti kouluhallituksessa kuullaan peruskuntien ääntä. Eikä tätä taustaa vastaan ole ihmettelemistä, kun kunnissa tunnetaan tervettä halua siirtää osa kouluhallituksen viranhaltijoista pätemättömyytensä huipulta sivukatsomoon tutkimaan vaikkapa "Peterin periaatteita" tai "Aku Ankkaa". Tehtävät heidän mielestään ja meidän mielestämme tulisi antaa hoitamisen monialaisesta ja kuntia kuulevasta kehittämisestä kiinnostuneille henkilöille, lähinnä nuorille henkilöille. Kaikki kuroutumat, jotka ensin vaikuttivat jarruttavasti täällä eduskunnassa, näyttävät nyt muuttuneen kouluhallituksen juutikkaiksi. Siksi saatesanoiksi tälle budjetille ovat kunnat esittäneet, että opetusministeriön toimesta nopeutettaisiin peruskouluun siirtymisen aikataulua ja pannaan kouluhallituksen virkailijat myös käytännössä ne toteuttamaan eikä esitetä vain hurskaita toivomuksia. Tämän peruskoulutoimen toteutuksen nopeutus ei tietenkään toteudu ilman määrärahoja sekä itse koko systeemin nopeuttamiseksi että myöskin läänikohtaisesti. Tämä työikäinen väestö täällä Suomessa tällä hetkellä kärsii nyt itsenäisyytemme ajan korkeinta verorasitusta ja se kärsii sitä tulevaisuuden vuoksi, mm. paremman koulutuksen saamiseksi tämän maan lapsille. Koulunuudistus ei toki ole ainoa, mutta se on perustavaa laatua oleva asia, jolla sitä paitsi toteutettuna vähennetään toisaalta valtionavustuksia vaikeuksiin joutuneille kunnille, joissa suurta osaa näyttelevät juuri koulu- ja sairaalatoimen menot, joten asiaan on todella syytä kiinnittää tässäkin suhteessa vakavaa huomiota. Toivottavasti peruskoulun siirtymisaikataulun nopeuttamista tarkoittava määräraha tulee budjettiin tai edes se saa myönteiset perustelulausumat, jos talousarvio on hallituksen taholta niin narutettu, ettei se jousta edes tätä koko kansalle tärkeätä 6 milj. markan summaa, joka tähän tarkoitukseen on esitetty.

Edelleen on täysi syy odottaa, että valtiovarainvaliokunta poistaa sen lain toteutuksen tukkeuman, mikä myös on lähinnä kouluhallituksessa syntynyt. Peruskoulun toteutukseen pyrittäessä määrättiin nimittäin myös lääneihin koulusuunnittelulautakunnat ja koulunsuunnittelijat. Demokraattisesti valitulle elimelle asetettiin kuitenkin heti alkuun toimintaeste: ei ollut riittävästi määrärahoja läänien koulusuunnittelutoimikunnille. Viime vuotena määrärahaa tähän tarkoitukseen oli 20 000 mk ja nyt esitetään 40 000 mk vuodelle 1972. Yhtä lääniä kohti tästä määrärahasta voidaan käyttää tasajakona 3 600 mk vuodessa, ja läänien koot ja matkojen pituudet lautakuntien jäsenille eivät ole toki yhdenveroiset. Kuntien taholta jouduttiin tämä taloudellinen painuma edellisellä kaudella korjaamaan, ja siten lisättiin taas kerran kehitysalueiden kuntien menoja, vai kuviteltiinkohan ehkä kouluhallituksessa, että läänien koulunsuunnittelulautakunnat toimivat niin kuin aatteelliset työväenjärjestöt vapaaehtoisesti, vai oliko tarkoitus estää kuntien häiritsevä mielipiteitten esille tuonti estämällä heidän tulonsa läänin keskustaan. Siihen emme ole vastausta saaneet.

Keski-Suomen läänin koulunsuunnittelulautakunta, jonka lähinnä tunnen, olisi tällä koulunsuunnittelulautakunnan määrärahalla voinut kokoontua vuonna 1971 puolitoista kertaa ilman kuntien apua. Tarve oli kokoontua vähintään joka kuukausi ja käydä täällä Helsingissä Canossan-matkoja tekemässä. Läänien koulunsuunnittelulautakuntien olisi kuitenkin nimenomaan peruskoulujärjestelmään siirtymisen nykyisessä vaiheessa voitava kokoontua usein. Näin ovat koulutointa hoitavat, koulutoimessaan edistykselliset vastaavat henkilöt sanoneet, jotta suunnitelmat tulisivat huolella täytetyiksi. Lautakuntien jäsenet ovat läänin eri puolilta. Silloin kuluu jo yhden kokouksen päivärahoihin ja kustannuksiin huomattava osa läänin osalle tulevista määrärahoista. Tutkimusym. toimintaan ei juuri jää mitään. Jotta läänien koulunsuunnittelu tulisi edes lain hengen mukaiselle toimintakykyiselle tasolle, olisi tätä läänien koulunsuunnittelulautakuntien määrärahaa lisättävä vielä toisella 40 000 markan määrärahalla, vähin mitä voidaan toimivien suunnitteluorganisaatioiden rahoittami-

seksi tehdä, jottei niistäkin rahan puuttumisen vuoksi muodostuisi läänin juutikkaita.

Ammattikasvatushallituksen kurssitoiminnasta kunnat ovat myöskin saaneet ammattikoulutukselleen huomattavaa apua. Mutta jotain merkillistä vinoutumaa siinäkin on, johtuneeko pulpettiajattelusta kaukana toiminta-alueesta vaiko turhasta kilpailusta eri kuntien ja kuntamuotojen ja työpaikkojen kesken. Joka tapauksessa paljon hukkakäyntiä oppilasluokkien ja kurssien hajasijoituksien ja tuotantolaitosten ammattikurssien rinnakkaisuudessa ja päällekkäisyydessä on.

Malliesimerkki siitä, miten näitä ammattikursseja ei tulisi järjestää, on jälleen omassa maakunnassani, Keski-Suomessa Viitasaarella suunniteltu tekstiilialan kurssi. Tästä seitsemän kuukauden kurssista edellytetään oppilaiden, perheenäitienkin, käyvän teorian tunnit kahden kuukauden ajan Jyväskylässä sadan kilometrin päässä, jonka ammattikoulun alaisena sivukurssina tämä Viitasaaren kurssi toimii. Loput viisi kuukautta käytännön opetusta annetaan sitten paikan päällä Viitasaarella. Mielettömyys on siinä, ettei opettajia tämän aineen teorian opetukseen saatu tulemaan kahden kuukauden ajaksi varsinaiselle kurssipaikalle, jossa kurssitilat varmasti on järjestettävissä myös teorian tunteja varten, ja silloin niihin voisivat osallistua myös perheenäidit, jotkat todella näissä asutuskeskuksissa ovat ansiotyön tarpeessa, jota varten kurssikin ja kurssit yleensä on lähinnä järjestetty.

Tällaisia esimerkkejä on varmasti kautta maan monia, mutta otan sen, joka on lähin ja tutuin. Läheisempää tuntemusta toteutumiskenttään on siis oikeus odottaa sekä peruskoulu-uudistuksessa että ammattikurssitoiminnassa, sillä esitetyt esimerkit eivät ole ainoita eivätkä jää ainoiksi, ellei asioihin toisella tavalla puututa. Parannuksia jo tämän sukupolven aikana on oikeus odottaa.

Ed. Salmivuori: Herra puhemies! Koska tämän lähetekeskustelun yhteydessä budjetin niin hyvät kuin huonotkin yleispiirteet jo lähes sadassa puheenvuorossa ovat tulleet perusteellisesti ruodituiksi, en aio enää omalta osaltani niihin puuttua, vaan haluan kiinnittää huomiota muutamaan maakunnalliseen Uuttamaata koskevaan kysymykseen ennen kaikkea siksi, että nuo kysymykset ovat myös yleisvaltakunnallisia sikäli, että ne joko täysin syntyvät tahi ainakin voimakkaasti korostuvat sen muuttoliikkeen vuoksi, jonka kautta koko valtakunnan Uudellemaalle suuntautuu.

Ensimmäisenä haluan kiinnittää huomiota liikenneministeriön suunnittelemien tiemäärärahojen jakoon. Näissä määrärahoissa on säilöttynä merkittävä määrä uusia työkohteita ja sen myötä uusia työpaikkoja niille ihmisille, jotka Uudellemaalle ehkä paremman toimeentulon toivossa tulevat, mutta huomaavatkin mahdollisesti joutuvansa myöskin täällä työttömiksi. Sen vuoksi on erittäin hyvä, että tiemäärärahoja Uuttamaata varten tämänkin verran on osoitettu. Jää kuitenkin väkisinkin ajattelemaan, ovatko nämä määrärahat nimenomaan Uudenmaan läänin alueella riittävät, parhaalla mahdollisella tavalla mitoitetut ja onko erityyppisten teiden keskinäinen osuus paikalle osuvaa. Mielestäni näin ei ole, ja voin vakuuttaa, että me uusmaalaiset olemme hyvin yleisesti tätä mieltä.

Uudenmaan läänin tiemäärärahoista käytetään runsas 3/4 Helsinkiin johtavien valtakunnallisten moottoriteiden rakentamiseen, ja näin on jatkunut jo hyvin pitkään. Tämän kehityksen automaattisena seurauksena on ollut, että Uudenmaan seutukunnalliset tiet ovat jääneet vaille sekä riittävää huomiota että huolenpitoa. Uusia tärkeitä lähiliikenteen teitä saadaan odottaa vuosikymmeniä, ja jo olemassa olevatkin tiet ovat jatkuvasti jääneet erittäin huonolle kunnostukselle määrärahojen puuttumisen vuoksi. Koko läänin kehitystä ajatellen näin ei saisi enää jatkua. Ennen kaikkea suhteen moottoriteiden ja seutukunnallisten teiden kesken määrärahojen jaossa tulisi kääntyä vihdoinkin enemmän seutukunnallisten teiden hyväksi. Ellei näin tapahdu, on Uudenmaan seutukunnallisten teiden jälkeenjääneisyys koko maan suurin.

On vähintäänkin omituista se, että siellä, missä on maan tihein autokanta, siellä rakennetaan vähiten lähiliikenteen tarvitsemia teitä. Tuntuisi oikeudenmukaiselta, että Uudenmaan tiepiirille myönnettäisiin liikenneväylien rakentamiseen ja kunnossapitoon määrärahaa liikennesuoritteiden mukaisessa suhteessa. Ilman hyvin liikennöitäviä teitä ei myöskään Uudenmaan kauppa ja teollisuus pääse kehittymään eikä siten myös tarjoamaan työpaikkoja voimakkaasti lisääntyvälle asujaimistolle.

Toivonkin, että eduskunta budjettia käsitellessään kiinnittäisi enemmän huomiota ennen kaikkea tähän moottoriteiden ja seutukunnallisten teiden rakentamisen epäsuhtaan ja kor-

jaisi tilanteen enemmän seutukunnallisia teitä suosivaksi. Ei myöskään Uudenmaan lääni tule toimeen pelkästään moottoriteiden avulla, kun näille moottoriteille pitää useimmissa tapauksissa tulla hieman liitäntää pitemmän matkan takaa. Myös läänin sisäiset asutuskeskukset tarvitsevat keskinäiset tieyhteytensä voidakseen kehittää kukin omaa kasvuaan.

Toinen hyvin monia Uudenmaan kuntia ankarasti koetteleva kysymys, joka myöskin voimakkaan muuttoliikkeen vuoksi käy täysin kestämättömäksi, on toisaalta kysymys raakaveden saannista ja toisaalta jätevesien johtamisesta ja puhdistamisesta. Helsingistä lähinnä pohjoiseen suuntautuvien kuntien edustajat ovat käyneet lukemattomia neuvotteluja valtion viranomaisten kanssa valtion osallistumisesta ns. Päijännesuunnitelman toteuttamiseen, ja ainakin puolittaisi lupauksiakin on saatu. Mutta tämä käsiteltävänä oleva budjetti kuitenkin osoittaa, että näitä lupauksia ei ole haluttu täyttää, vaikka valtion viranomaisten taholla varmasti tunnetaan ne rasitukset, joita hankkeen toteuttaminen asianomaisille kunnille aiheuttaa ja jotka ovat niin suuret, että ainakin pienemmissä näistä kunnista lähes kaikki muu toiminta joudutaan miltei pysäyttämään raakaveden saannin turvaamiseksi. Ehkäpä tieto siitä, että Helsinki ja muutamat Helsingin lähimmät kunnat ovat ilmoittaneet pakon edessä hankkeen joka tapauksessa käynnistävänsä, on saanut budjetin valmistelijat miettimään, että katsotaan nyt, jospa kuntien kantokyky sittenkin tuon rasituksen kestäisi.

Ongelman toisesta puolesta eli jätevesien käsittelemisestä ja johtamisesta haluan esimerkkinä kertoa siitä suunnitelmasta, joka Tuusulanjoen ja Keravanjoen vesistöalueella on valmistunut ja joka lähinnä koskee neljää kuntaa, nimittäin Helsingin maalaiskuntaa, Keravaa, Tuusulaa ja Järvenpäätä. Suunnitelma käsittää useita eritasoisia vaihtoehtoja, joista kuitenkin parhaimpana pidetään sitä, jossa kaikkien em. kuntien jätevedet johdetaan tunnelissa Järvenpäästä ja jopa mahdollisesti Tuusulan Kellokoskelta saakka Suomenlahteen. Tämänkin suunnitelman kustannusten kohtuuttomuuden ymmärtänee jokainen, kun totean, että ne 17 000 asukasta käsittävän Järvenpään kaupungin osalta ovat 15—17 milj. mk. Kustannusten kohtuuttomuus tulee kuitenkin yhä ilmeisemmäksi, jos niitä verrataan Järvenpään taloudelliseen kantokykyyn ja vesihuollon rakentamisen valmiusasteeseen. Kun kehitysalueen kaupunkien keskimääräinen verotettava tulo asukasta kohti oli vuonna 1969 5 088 mk, oli Järvenpäässä vastaava luku samana vuonna 4 894 mk. Samoin on todettavissa, että kehitysalueen kaupunkien vesihuollon liittymisprosentti tuona vuonna oli 85, kun vastaava luku Järvenpäässä oli 41.

Edellä mainittu esimerkki on otettu Järvenpäästä, mutta samankaltainen on tilanne myös muiden, ainakin merestä kauempana olevien kuntien kohdalla. On itsestään selvää, että ellei valtiovalta tule mukaan näiden ongelmien ratkaisuun, joutuvat ainakin pienimmät näistä kunnista suorastaan perikadon partaalle näitä kysymyksiä ratkaistessaan.

Me eteläisen Suomen asukkaat olemme mahdollisimman pitkälle pyrkineet ymmärtämään niitä tukitoimenpiteitä, joita kehitysalueelle suunnataan sinne jäävien ja siellä olevien ihmisten auttamiseksi, mutta me toivomme, ettei eduskunta kehitysaluepoliittisessa innostuksessaan unohtaisi sitä, että myöskin eteläisessä osassa maatamme siitäkin huolimatta ja ehkä juuri siitä syystä, että väestöpaine tänne on niin suuri, on monia sellaisia vaikeuksia, jotka vain valtiovallan mukaantulolla voidaan saada edes siedettäviksi kantaa sekä täällä entuudestaan asuville että tänne kehitysalueilta muuttaville maamme kansalaisille.

Ed. Weckman: Herra puhemies! Vuoden 1972 tulo- ja menoarvioesitys ei sisällöltään mitenkään yllättänyt. Se on vain tyypillinen porvarillisen hallituksen aikaansaannos siitäkin huolimatta, että sosialidemokraatit ovat hallituksessa.

Maamme palkkatyöläisten, vähävaraisten, eläkeläisten ja sairaitten toimeentulon kiristäminen ja pääomapiirien voittojen kasvun turvaaminen on aina kuulunut oikeiston hallituskausiin. Se on sitä turvallisuutta, jota oikeisto vaalien edellä tarjoaa ja johon äänestäjien enemmistö viime vaaleissakin haksahti saaden nyt sen katkerasti kokea. UKK-sopimus ja sen mitätöimisen vauhdittaminen vaiheessa, jolloin muste ei vielä ollut kuivunut allekirjoituksista, antoi kyllä esimakua hallituksen tulevista toimista.

Tilanne ei kuitenkaan ole täysin umpikujassa, jos hallituksella olisi halua helpottaa tavallisten kansalaisten elämää. Tarvittaisiin vain piristävä ruiske, ja se ruiske olisi tällä hetkellä lyhyesti ja ytimekkäästi sanottuna lainakoron tuntuva alentaminen. Talouselämän tasapainottamiseen ei riitä lainakoron alentaminen sillä

1 %:lla, jolla korkokantaa kesän kynnyksellä nostettiin. Korkoprosenttia on syytä alentaa 3—4 %, jolloin se todella tuntuu helpottavana koko talouselämässä aina rakennusteollisuudesta alkaen.

Puhuin viime vuonna köyhän miehen budjetista. Kuitenkin se lunasti edes osan aikaisemmin annetuista lupauksista. Tänä vuonna esitys on vähävaraiselle ihmiselle vieläkin köyhempi. Ne, jotka olisivat kipeimmin tukea tarvinneet, esim. pelkän kansaneläkkeen varassa elävät ja ne vähävaraiset kansalaiset ja lapset, joille budjettivarojen jaossa kuuluisi oma osuutensa, on nyt jätetty aivan ilman osuutta. Samanaikaisesti kun esimerkiksi eläkeläisten vaatimukset pienten eläkkeittensä korjaamisesta ovat kaikuneet kuuroille korville, riittää kyllä luontoa perustaa kaksi uutta johtajan virkaa kansaneläkelaitokseen ja uhkailla kansaneläkkeidenkin tulevan verotettavaksi.

Ei myöskään työmies ymmärrä sellaista politiikkaa, että eläkejärjestelmiä yhdistettäessä vakuutuslaitokset tämän järjestelmän tulisivat hoitamaan, jolloin varat olisivat kaikkea muuta kuin yhteiskunnan omistuksessa. On tosi kiire tätä sosiaalilainsäädännön tilkkutäkkiä yhtenäistää ja yksinkertaistaa, niin että edunsaajakin ymmärtäisi ja tietäisi, mitä hänelle kuuluu, mutta sen on tapahduttava sellaisen sosiaaliturvajärjestelmän kautta, joka on yhteiskunnan omistuksessa, sen valvonnassa ja takaa esim. peruseläkkeenä vähimmäispalkkaa vastaavan toimeentulon.

Eräs asia, johon toistuvasti olen kiinnittänyt budjetin käsittelyn yhteydessä huomiota, on työväensuojelu ja sen kehittäminen. Tähän saakka valtiovallan taholta on oltu kuitenkin toimettomia tämän asian suhteen, ja osasyynä on ollut tietenkin työnantajapuolen vastustava asenne niin ammattientarkastuslain kuin yleensä työsuojelun lakisääteisyyteen. He pyrkivät mieluummin sopimusmenetelmiin ja niihinkin vain siinä vaiheessa, kun on näköpiirissä, että ollaan saavuttamassa lainsäädännössä uudistuksia. Viimeksi näin kävi työterveyskomitean esityksen suhteen, jolloin STK teki aloitteen työterveyssopimuksesta, joka työmarkkinajärjestöjen välityksellä toteutettiinkin, ja komitea lopetti työn. Sopimuksetkin ovat tietenkin apuna silloin, kun lainsäädännöstä ei ole tietoakaan. Mutta kun ne kattavat vain noin 1/3 palveluksessa olevasta työvoimasta, on selvää, että työväenliikkeellä on perusteltua vaatia lainsäädännöllisiä uudistuksia.

Kun ammattientarkastuslaki vuonna 1927 säädettiin, oli ammattientarkastajia 32, joten yhtä tarkastajaa kohden oli 6 680 työntekijää. Vuonna 1945 oli tarkastajien lukumäärä 45 ja tarkastajaa kohden 5 910 työntekijää. Vuonna 1970 yhtä tarkaastajaa kohden oli 8 930 työntekijää ja edelleen 45 tarkastajaa. Vaikka ammattientarkastajien lukumäärää ei ole tarpeesta huolimatta lisätty, ovat heidän tehtävänsä lukumääräisesti lisääntyneet. Laadullisia muutoksia ei itse asiassa ole tapahtunut vuonna 1889 annetun asetuksen jälkeen. Teollistumisaste on kuitenkin samanaikaisesti kohonnut huomattavasti ja terveydelliset vaarat tuntuvasti lisääntyneet. Kun nykyisten lakien tulkintojen täytyy samanaikaisesti soveltua kaikkien alojen työpaikoille aina koulunpenkiltä vanhainkotien työhuoneisiin ja käsityöverstaista atomivoimalaitoksiin, kuten sattuvasti on sanottu, on selvää, että tarkastus jää 70 %:iin työpaikoista, ja sekin pintapuoliseksi.

Eräänä ammattientarkastuksen heikkoutena on ollut myös organisaation hajanaisuus, kunnan tarkastuksen erottaminen valtion tarkastuksesta.

Kun parikin valtion komiteaa on uudistusta ehdottanut, ammattiyhdistysliike sitä toistuvasti vaatinut ja myös eduskunnan työväenryhmät ovat yhteisesti kiirehtineet hallitusta ammattientarkastustoiminnan saattamiseksi ajan ja lakien vaatimusten tasolle, olisi vihdoin päästävä asiassa eteenpäin, jotta saataisiin muitakin muutoksia kuin aikanaan Viipurin piirin lakkauttaminen.

Sairaudenhoitoon on maassamme kiinnitetty lisääntyvää huomiota. Sen sijaan ennakolta ehkäisevään terveydensuojeluun nähden on pysytty jokseenkin toimettomina. Niinpä maamme työpaikkaterveystoiminta on aivan surkeassa tilassa, sillä sairaanhoidolla puututaan ainoastaan työterveysongelmien seurauksiin, mutta ei niiden syihin.

Sairaanhoitoa keskeisempiä asioita ovat kuitenkin työolosuhteiden parantaminen ja työntekijöihin kohdistuvat toimenpiteet työterveyden lisäämiseksi, sillä ei suinkaan yksin työläisten, vaan koko yhteiskunnan kannalta on tärkeätä suojella terveyttä niin, että voitaisiin sairaustapaukset supistaa pienimpään mahdolliseen. Kuitenkaan työläiset eivät voi hyväksyä sitä, että työterveys- ja työturvallisuustoiminta jää yksinomaan työnantajan suoritettavaksi koska kysymys on työntekijän suojelusta. Työntekijäin pitää myös saada oikeus valita ja erottaa

esim. perustettavien työterveysyksikköjen henkilökunta. Tämä on myös perusteltua siksi, että nyt hyvin hoidetussa työterveystoiminnassa saa työnantaja palautuksena jopa 60 % kuluistaan ja tavallisesti vielä työntekijäin sairaskassat ovat mukana toimintaa rahoittamassa.

Hallitukselle antamassaan lausumassa eduskunta on edellyttänyt, että hallitus kiireellisesti selvityttää mahdollisuudet työväensuojelukysymyksiä koordinoivan elimen perustamisesta sosiaali- ja terveysministeriöön. Sen tulisi johtaa ja valvoa työväensuojelutoimintaa ja sen kokoonpanossa olisi otettava huomioon juridinen, lääketieteellinen, sosiologinen, teknillinen ja kemiallinen asiantuntemus sekä ammattiyhdistysliikkeen edustus. Tällaisen elimen alaisina olisi myös ammattientarkastuksen, työterveyslaitoksen ja tapaturmantorjunnan toimittava. Kun työtapaturmien hoidossa menetetään vuosittain noin 6 milj. työpäivää ja ammattitauteja esiintyy yli 1 200:n, on todella ryhdyttävä tekoihin. On perustettava työsuojeluhallitus. On myöskin hallitusmuotoon otettava selvä säännös siitä, että oikeus työhön on jokaisen kansalaisen perusoikeus ja että tämän suorittamisen ehtojen tulee olla kohtuulliset ja sen suojeleminen ensiarvoista. Näin turvattaisiin oikeus sellaiseen työhön, jonka palkkaus ja ympäristö ovat hyväksyttävät.

Nyt ollaan ajautumassa katastrofitilanteeseen, jolloin yhä useammat ihmiset menettävät terveytensä ja työkykynsä ja jolloin yhä enemmän tapahtuu kuolemaan johtavia työtapaturmia. Kun pitkäaikaisten tai pysyvien työkyvyttömyystapausten hoitaminen ja elättäminen tulee yhteiskunnalle täten jatkuvasti kalliimmaksi, olisi valtiovallan kiireesti ryhdyttävä torjumaan työelämän vaaroja. Tämä vaatii varoja, joita ei vielä tässäkään budjettiesityksessä näy, mutta joiden saaminen on välttämätöntä sekä välittömästi että pitemmälle tulevaisuuteen ajatellen.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Kuluvan vuoden aikana liikkeelle lähtenyt voimakas hintojen ja maksujen nousukierre kattaa lähes kaiken elintarvikkeista välttämättömiin kulutustarvikkeisiin. Useita kertoja samojen nimikkeiden kohdalle osuneet maksujen ja hintojen korotukset ovat jo todella vaarallisella tavalla alentamassa vähävaraisen kansanosan elintasoa. Hallituksen talousarvioesitys ei tähtää tilanteen parantamiseen tältä osin, vaan nähtävissä on jatkuva kiristyminen.

Hallituksen yksimielinen päätös 14. 5. 1971 liikevaihtoveron lisäveron asettamisesta kulutustavaroille sekä tuontitavaroiden tasausveron määrääminen asettivat kuluttajille melkoisen lisälaskun vuodessa. Suoranaisen hintavyöryn liikkelle saaneet päätökset merkitsevät raskasta lisäystä jo entisestään suureen verokuormaan kuluttajien ja palkansaajien osuudella. UKK-sopimuksen edellyttämät palkankorotukset ja tähän sopimukseen sekä muihin ammatillisen liikkeen tekemiin hieman parempiin sopimuksiin liittyvät hintojen ja maksujen nousua jarruttavat sopimukset eivät ole pitäneet. Hintavyöryä ei ole voitu pitää kurissa eikä sitä ole edes voitu jarruttaa. Sietää kysyä, onko hallituksen toimesta tehty paras mahdollinen tässä suhteessa.

Lainakoron korottaminen on osaltaan vaikeuttanut tilannetta. Maassamme vallitsevaa suorastaan kurjaa asuntotilannetta ei ainakaan näillä toimenpiteillä korjata. Vähäisillä tuloilla omaan velkaiseen asuntoonsa päässeet kansalaiset tai niihin pyrkijät ovat koron korottamisen vuoksi joutuneet suuriin vaikeuksiin. Raskaan velkataakan alla olevien kuluttajien vaikeudet ovat jo sitä luokkaa, että asunnoista luopuminen tulee ajankohtaiseksi, ellei tilannetta nopeasti korjata.

Kuluvan vuoden aikana jo elokuun loppuun mennessä on elinkustannusindeksi kohonnut kaikkiaan 15 pisteellä eli 7.1 %:lla, kun sen nousu vuonna 1970 oli 7 pistettä eli yli puolta vähemmän. Kiihtyvä vauhti osoittaa jatkuvaa voimakasta nousua elinkustannuksissa. Syyskuussa voimaan tulleet maidon ja maitotaloustuotteiden sekä naudanlihan ja lihatuotteiden hintojen korotukset kaikkine lisävaikutuksineen tulevat merkitsemään jatkoa kuluttajien elintason alentamisessa.

Mitä kaikkea korotusten osuudella merkitsevät verot, tämä muodostaa oman lukunsa. Valtion tuloveron progressiivisuus merkitsee kasvavaa osuutta verotuksessa. Voidaan sanoa, että suurin osa sopimusten edellyttämästä palkkojen noususta hupenee veroihin. Myös käteen jäävästä osuudesta kohonneihin hintoihin vaikuttava verotusprosentti vie jälleen tuntuvan osan, joten kaiken kaikkiaan kuluttaja-palkansaajan hyöty on näillä tekijöillä täysin eliminoitu. Mitä tämä merkitseekään pienten eläkkeiden varassa eläville ja työttömyyden tai osatyöttömyyden vaikeuksissa kamppaileville kansalaisille! Kaikesta huolimatta myös maksetut verot lasketaan mukaan niihin tuloihin, joita viime aikoina on niin vaikuttavasti eritelty muka

reaalipalkkojen nousuna. Tällä tavoin annetaan ja saadaan väärä kuva siitä todellisesti tilanteesta, joka ei sittenkään merkitse reaalitulojen nousua tilastojen numeroista huolimatta. Mitkään taikatemput eivät voi muuttaa sitä tosiasiaa, että UKK-sopimusten mukaiset palkankorotukset eivät enää riitä korvaamaan hintojen ja maksujen nousua. Ylimääräinen palkankorotus elinkustannusten nousua vastaavasti on toteutettava välittömästi. Myös kevään lupauksiin kuulunut alempien tulojen verovapaan tulorajan korottaminen on vihdoinkin saatava aikaan. Samalla voidaan korkeatuloisten verotusta tehostaa, mutta elämiseen välttämätön tulo on jätettävä verovapaaksi.

Keväällä SKDL:n ryhmän tiukasta vastustuksesta huolimatta voimaan saatettu raskas lisävero merkitsee noin 130 mk jokaista kansalaista kohden, pienet lapset mukaan lukien. Kuitenkaan näillä suurin toivein voimaan saatetuilla veronlisäyksillä ja ostokyvyn alentamisella ei ulkomaankaupan tasapainottamiseen ole päästy, kuten kansandemokraatit jo keväällä osoittivat. Kauppataseemme tasapainottomuus jatkuu. Se on vakava tauti, jonka hoitamiseen on käytetty vääriä lääkkeitä, ja tätä linjaa aiotaan nähtävästi edelleen jatkaa.

Pienituloisten verokuormaa on lisätty yli sietorajan, mutta suurkapitalistien verotusta samalla vähennetty. Samanlainen linja näyttää jatkuvan edelleen nyt esitetyssä talousarviossa, johon ei ole sopinut sosiaalimenojen lisäyksiä. Sitä vastoin kylläkin sotakaluston hankintaan näyttää jälleen riittävän rahaa (Ed. Mäki: Nehän ovat tarpeellisia!). Nyt uhrataan peräti 149.3 milj. mk Draken-hävittäjiin, rynnäkkökivääreihin ja konekivääreihin, kun samanaikaisesti asuntotilanne vaikeutuu koko maassa ja varsinkin suurissa kaupungiessa. Armeijan varustaminen viisivuotisohjelman mukaan sai alkunsa vuonna 1970, kolmannen lisäbudjetin yhteydessä, jolloin vain SKDL:n ryhmä ja eräät sosialidemokraatit sitä vastustivat. Sotakalustoa Suomen kansa ei välttämättä tarvitse, mutta kylläkin asuntoja. Draken-hävittäjien hankintaan esitetyistä varoista voitaisiin hyvin siirtää varoja asuntorakennustuotantoon. Monet vaikeat ongelmat yhteiskunnassamme johtuvat nimenomaan siitä suunnattoman vaikeasta asuntotilanteesta ja asuntojen puutteesta, joka vallitsee varsinkin suuremmissa kaupungeissa. Kansalaisten perustarvetta, asuntoa, ei ole voitu osoittaa asunnottomille, sen paremmin lapsiperheille kuin yksinäisille tai vanhuksillekaan.

Huumausaineongelmat lisääntyvät ja päihteiden käyttö synnyttää lisääntyvästi onnettomuutta kansamme keskuudessa. Rahaa kyllä riittää toinen toistaan vetävämpien kapakoiden ja anniskelupisteiden rakentamiseen ja entisten uusimiseen, mutta asuntoja ei synny jo vuosikymmeniä kestäneestä vajauksesta huolimatta. Tehdään kyllä tilastoja ja tutkitaan alkoholiongelmia sekä pyritään hoitamaan seurauksia, mutta nämä yritykset jäävät tehottomiksi, niin kauan kuin perheille ei voida tarjota perusedellytyksiä ihmisarvoiseen elämään.

Asuntojen puute ja kehnous johtaa myös usein lasten oikeuksien karkeaan polkemiseen. Suomalainen yhteiskunta ei tarjoa lapsilleen YK:n lastenoikeuksien julistuksen sisällön mukaisia edellytyksiä, vaikka Suomen hallitus on allekirjoittanut tämän julistuksen jo vuonna 1959. Tässä julistuksessa sanotaan mm., että lapsi tarvitsee kehittyäkseen tasapainoiseksi yksilöksi edellytykset, joiden mukaan hänellä tulee olla oikeus asianmukaiseen ravintoon, asumiseen, leikkiin, virkistykseen, lääkintähuoltoon ja koulutukseen. Mutta näiden periaatteiden toteuttaminen ei ole mahdollista, jos tärkein eli perusta, siis asunto, perheeltä puuttuu.

Lasten asema on monilta osin vielä liian puutteellinen. Esimerkiksi päivähoidon järjestämiseen ei ole ryhdytty asian tärkeyden vaatimalla tavalla (Ed. Huurtamo: 30 vuotta sitten ei ollut yöhoitoakaan!). Suomen Naisten Demokraattinen Liitto laajoine jäsenjärjestöineen on tarmokkaasti vaatinut päivähoitoverkoston aikaansaamista, mutta tässä asiassa edetään liian hitaasti. Vain osa työssä käyvien äitien lapsista mahtuu päivähoitolaitoksiin. Uskallan olla tässä yhteydessä sitä mieltä, että jos pienokaiset tässä maassa olisivat pääasiassa perheenpään eli miehen vastuulla ja isät hoitaisivat lapset ja perheen kotitalouden ansiotyönsä ohella, olisi päivähoitoverkosto jo aikoja sitten varsin tehokkaasti kattanut koko maan (Ed. Huurtamo: Kyllä lapsilla olisi hauskaa!).

Uhkaava työttömyyden lisääntyminen syys- ja talvikaudella asettaa vakavia velvoitteita työttömyyden torjumiseksi. Tullaanko työttömyysmäärärahat käyttämään tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti? Auttavatko ne todella sitä kansanosaa, jolle nämä varat on tarkoitettu, vai ohjataanko näitä varoja jälleen suurpääoman taskuun? Työttömyysvaroja voitaisiin ja niitä tulisi käyttää myös lasten päivähoitolai-

tosten rakentamiseen. Tällä tavoin parannettaisiin työllisyyttä myös muillakin teollisuuden aloilla. Rakennustoiminta on tehokkainta työttömyyspolitiikka. Asuntojen rakennustuotantoon on saatu lisää tässä talousarviossa 150 milj. mk. Se ei kuitenkaan vaikuta paljonkaan asuntojen kokonaistuotannon lisääntymiseen ensi vuonna, koska toisaalta yksityisen rahoituksen turvin tapahtuva asuntotuotanto on vähentynyt. Kansandemokraattien jättämässä eduskunta-aloitteessa esitetään 100 milj. mk lisää asuntorakennustuotantoon. Tällä summalla autettaisiin osaltaan uhkaavaa työttömyystilannetta sekä asuntopulasta kärsiviä kansalaisia.

Hallituksen talousarvioesitys on tässä salissa puitu jo varsin perusteellisesti. Täällä on puhuttu budjettiin liittyvistä, mutta nähtävästi myöskin sen ulkopuolelle jäävistä asioista. Kehnosti hoidettu maatalouspolitiikka on saanut arvostelua osakseen ja todella aiheellisesti. Ed. Järvenpään täällä käyttämä ansiokas puheenvuoro selvittää tätä kysymystä. Hän esitti myös tähänastista paremman vaihtoehdon maatalouskysymysten ratkaisuksi. Järvenpää osoitti mm. metsäverotuksen epäkohdat ja meijerien rikastumisen kaikkein alipalkkaisimman kansalaisen, pienviljelijän, työn tuloksin. Olisi todellakin jo aika löytää sellaiset keinot maatalouden tukijärjestelmään, ettei köyhän kansan veromarkkoja ja työn tuloksia ohjata väärään kukkaroon.

Herra puhemies! Haluan vielä kiinnittää huomiota maamme kansainvälisen aseman kannalta keskeiseen ja ajankohtaiseen aiheeseen ja siihen vastuuseen, mikä Suomella tällä hetkellä on. Suomen asema kansainvälisen jännityksen lieventäjänä on saanut yhä suuremman merkityksen. Kansandemokraattien aktiivinen rauhantyö ja toiminta rauhanomaisten ratkaisujen aikaansaamiseksi on tuottanut tuloksia. Saksankysymyksen ratkaisuun pyrittäessä on Suomen hallituksen ehdotus neuvottelujen aikaansaamiseksi molempien Saksan valtioiden kanssa arvokas ja kannatettava esitys. Tilanteen myönteinen kehitys tulee vaikuttamaan merkittävästi rauhanomaisen kehityksen aikaansaamiseen Euroopassa.

Muiden jaettujen valtioiden ongelmat odottavat myös ratkaisua. Se luonnoton tilanne, joka vallitsee esim. kahteen osaan jaetun Korean kansan kohdalla, odottaa rauhanomaista päätöstä tälle 18 vuotta kestäneelle perheiden ja kansan kahtiajaolle. Vuosikymmeniä jatkuva, vaikka tilapäiseksi tarkoitettu jako synnyttää vaikeasti hoidettavia ongelmia. Vieraitten sotavoimien viipyminen Etelä-Korean alueella vaikeuttaa tilannetta. Korean kansa haluaa päästä rauhanomaista tietä kansan ja perheittensä yhdistämiseen. Nykyinen tilanne synnyttää vaaratilanteen, josta ovat vastuussa myös ne, joille on mahdollista tämän vaikean ongelman ratkaisuun vieminen.

Suomi voi ja sen tulee pyrkiä kaikin voimin auttamaan rauhantilan palautumista myös Kauko-Idässä. Suomelta odotetaan kannanmäärittelyä muuallakin kuin Euroopassa. Siksi Suomen tulee pyrkiä mahdollisuuksiensa mukaan ohjaamaan rauhanomaista kehitystä ja ratkaisuja myöskin muissa maanosissa. Aktiivisuus ja toiminta rauhanomaisten ratkaisujen löytämiseksi on arvokasta työtä pysyvän rauhan aikaansaamiseksi. Toiminnallisuudella voidaan ajoissa eliminoida kriisitilanteiden mahdollinen syntyminen. Suomi on siinä onnellisessa asemassa, että sen panosta rauhan rakentajana tarvitaan ja odotetaan. Tätä asemaansa sen tulee myös viisaasti käyttää, ei vain odottamalla ja seuraamalla, vaan tehokkaalla toiminnalla.

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Jokinen viittasi täällä jälleen maatalouteen. Totean, että parjaukset, että maatalous nielee suunnattomasti varoja, ovat suurelta osalta harkitsemattomia. Meidän pitää tässä maassa pystyä ymmärtämään asioita kokonaisuutena ja näkemään, että maanviljelyksen piirissä toimivilta puuttuu monet etuisuudet, tulotasokin on nyt jäänyt jälkeen. Vain yhteisvoimin me pystymme rakennemuutoksemme maksamaan, olemmepa sitten maanviljelijöitä, yrittäjiä tai virkamiehiä. Meidän on nähtävä, että työllistäjänä maatalous on vielä tänä päivänä eräs voimatekijä ja se vaatii valtiovallan suojeluksen ja erikoistoimenpiteitä.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastaukseksi ed. Häkämiehelle sanoisin, että sieltä budjetista kyllä löytyy numerot ja tiedot, minkä verran maatalous tukea tarvitsee. Enkä suinkaan arvostellut tukea sinänsä, vaan sen tuen käyttämistä, että se ohjattaisiin tarkoituksenmukaisemmin kuin tähän asti.

Ed. Kohtala: Herra puhemies! Hallituksen talousarvioesitystä ensi vuodelle on jo luonnehdittu monissa puheissa työllisyysystävälliseksi. Tätä se kieltämättä onkin. Onhan työl-

lisyysmäärärahoja lisätty kuluvan vuoden talousarvioon verrattuna peräti 45 %:lla. Käsiteltävä talousarvioesitys on myöskin asuntotuotantoystävällinen. Edelleen talousarvioesitys on kehitysalueystävällinen. Kaikki tämä on sosialidemokraattista politiikka.

Myönteisten seikkojen ohella hallituksen talousarvioesityksellä on myöskin kylmiä ja kielteisiä ominaisuuksia. Talousarvioesityksen yksi kylmimpiä ja kielteisimpiä ominaisuuksia on sen Etelä-Hämeelle osoittama vihamielisyys, jota on kestänyt jo yli kymmenen vuoden ajan. Tiedän, että tämä kalskahtaa talousarvion tekijöiden ja ulkopuolisten korvaan kovalta toteamukselta. Mutta valitettavasti se on totta, ja Etelä-Hämeen ja sen väestön kannalta toteamus voidaan luonnehtia vielä lievää laatua olevaksi. Etelä-Hämeellä ja sen väestöllä on kymmeniä syitä ja aiheita olla tyytymätön valtiovallan välinpitämättömään suhtautumiseen. Maakuntamme asukkaat kysyvät, miksi hallitus on näin välinpitämätön ja piittaamaton Etelä-Hämettä kohtaan. Etelä-Hämeen väestö kysyy nyt ihmetellen myöskin sitä, aikooko eduskunta olla Etelä-Hämeelle yhtä yrmeä kuin hallitus on ollut. Toivon, että arvoisat ministerit ja kansanedustajat poistaisivat ne epäkohdat, joista kysymyksemme versovat. Odotamme Etelä-Hämeessä, että ynseä kohtelumme loppuisi. Etelä-Hämeen syrjitty asema osoittaa, että jotakin aivan perustavaa laatua olevaa on vinossa valtion Etelä-Suomessa harjoittamassa aluepolitiikassa. Ehkä tarkoittamaani aluepolitiikkaa Etelä-Suomessa ei ole vielä lainkaan. Etelä-Suomessa eletään vielä jonkinlaista luonnonlakien aikakautta, jossa vahvemman voima aina voittaa ja köyhä jää lehteä soittelemaan.

Valtion Itä- ja Pohjois-Suomessa harjoittama ns. kehitysaluepolitiikka on oikeudenmukaista ja esimerkillistä pyrittäessä hyvinvoinnin alueelliseen tasoittamiseen valtakunnan eri osien välillä. Kehitysaluepolitiikka on oikeaoppista myös siinä mielessä, että sillä pyritään kaventamaan myös kehitysalueen sisäisiä eroja hyvinvoinnin alueellisessa jakautumisessa. Tässäkin suhteessa kehitysaluepolitiikka ja sen filosofia ovat asettaneet monet asiat oikeaan tärkeysjärjestykseen.

Mutta miten on asianlaita Etelä-Suomessa? Ovatko asiat Etelä-Suomessa hyvinvoinnin alueellisessa jakautumisessa samalla tavalla oikeassa tärkeysjärjestyksessä kuin kehitysalueilla? Kysymykseen on helppo vastata. Asiat eivät ole oikeassa tärkeysjärjestyksessä hyvinvoinnin jakautumisessa eri alueiden kesken Etelä-Suomen alueella. Valtio ei harjoita Etelä-Suomessa minkäänlaista hyvinvoinnin alueellista tasoituspolitiikkaa. Etelä-Suomen vauraita suurkeskuksia rikastutetaan yhä varakkaammiksi köyhempien maaseutu- ja asutuskeskusten kustannuksella. Vahvimman ja rikkaimman voima on ainoa laki, aluepoliittinen filosofia, jolla hyvinvointia alueellisesti jaetaan Etelä-Suomeen. Näin Etelä-Suomeen on syntynyt alueita, joilla julkisten palvelusten määrä ja laatu jää valtion reaali-investoinneilla asukasta kohti mitattuna alhaisimmaksi koko maassa. Tässä suhteessa Etelä-Häme on jätetty valtion talousarviossa Turun yliopistossa tehdyn laajan tutkimuksen mukaan jo vuodesta 1960 lähtien ylivoimaisesti huonoimpaan asemaan. Tämän vuoksi pyydän ja niin pyytävät kaikki etelähämäläiset, että hallitus ja eduskunta kiinnittäisivät tähän epäoikeudenmukaiseen tilanteeseen jo vihdoinkin vakavaa huomiota. Ei voi olla oikein, kohtuullista ja tarkoituksenmukaista, että valtion reaali-investointien muodossa tapahtuva alueellinen hyvinvointi kasataan yksipuolisesti vain Helsingin ja Tampereen alueille Etelä-Suomessa. Hallituksen ja eduskunnan tulisi valtion budjettia laadittaessa harjoittaa myöskin Etelä-Suomessa sellaista aluepolitiikkaa, joka tasoittaisi hyvinvoinnin nykyistä paljon oikeudenmukaisemmin Etelä-Suomen eri alueiden kesken.

Haluan korostaa, ettei esittämäni Etelä-Suomen aluepolitiikka tarkoita eikä edellytä minkäänlaista puuttumista ns. kehitysalueiden saamiin etuihin. Päinvastoin edelleen tehostuvasta kehitysaluepolitiikasta on otettava oppia myös Etelä-Suomen sisäistä aluepolitiikkaa suunniteltaessa.

Vaikka tekniikka ja inhimillinen kehitys harppovat valtavia askelia eteenpäin, niin silti ihmisten hyvinvoinnin turvaamiseksi tarvitaan nyky-yhteiskunnassa yhä enemmän ja enemmän erilaisia lakeja, koska ihmisten vastuuttomuus toisistaan samanaikaisesti on vain lisääntymässä. Tarvitaan jokin näkymätön yhteiskunta, jonka velvollisuudeksi mielellään työnnetään vastuu ihmisten hyvinvoinnista. Etelä-Häme ja sen asukkaat ovat saaneet osakseen tuota vastuuttomuutta jo yli kymmenen vuoden ajan. Ensi vuoden talousarvioesitys muodostanee ennätyksen kylmyydessään etelähämäläisille. Tämän vuoksi jokainen etelähämäläinen toivoo, että hallituksen talousarvioesitys ensi vuodelle muodostuisi edellä mai-

nitussa kohtelussa jo vihdoinkin aallon pohjaksi.

Tarkasteltaessa hallituksen talousarvioesitystä aluepoliittisena suunnitelmana on masentuneena todettava, että Kanta-Häme ja sen asukkaat on jätetty huutolaisen osaan. Forssan, Valkeakosken, Toijalan ja Hämeenlinnan alueet on unohdettu. Melkein samoin on kohdeltu Riihimäen aluetta, mutta kaksinen ei ole myöskään Päijät-Hämeen osuus. Tutkimusten mukaan valtion reaali-investoinnit asukasta kohti olivat koko maassa 1960-luvulla vuoden 1968 hinnoin mitattuna 206 mk/asukas. Etelä-Hämeessä vastaava vertausluku oli maan alhaisin eli vain 102 mk/asukas. Vuonna 1969 Etelä-Häme jäi ainoana alueena koko maassa alle 100 mk/asukas eli vain 84 markkaan asukasta kohden koko maan keskiarvon oltua mainittuna vuonna 224 mk/asukas. Tilanteen havainnollistamiseksi todettakoon, että Etelä-Suomen vauraimpia alueita olivat Tampere vertausluvulla 222 mk asukasta kohti ja Uusimaa 214 mk/asukas, joten Tampereen ja Uudenmaan alueet saivat lähes kolme kertaa enemmän asukasta kohden valtion varoja kuin Etelä-Häme.

Jos tilannetta valtion reaali-investointien osalta tarkastellaan eri hallinnonaloittain, niin Etelä-Hämeen tilastollinen asema jälkeenjääneisyydessä on aivan omaa luokkaansa. Hallintosektorilla vuoden 1969 reaali-investointien määrä asukasta kohti oli maan suurin Tampereen alueella eli 24,2 mk/asukas. Alhaisimmat hallinnon reaali-investoinnit olivat Satakunnassa ja Kainuussa, jossa valtio ei antanut penniäkään asukasta kohti. Etelä-Häme oli tämän jälkeen maan heikoin eli vain 2 mk asukasta kohden. Opetus- ja kulttuurihallinnon reaali-investoinnit olivat maan suurimmat mainittuna ajankohtana Pohjois-Pohjanmaalla eli 70,5 mk/asukas, Uudellamaalla 45,5 mk/asukas ja Tampereella 43,8 mk/asukas. Etelä-Häme kuului maan heikoimpien joukkoon saaden vain 9,1 mk/asukas. Liikenteen osalta valtion reaali-investoinnit olivat Etelä-Suomen alueella ylivoimaisesti alhaisimmat Etelä-Hämeessä eli 53,7 mk/asukas, mutta jälleen korkeimmat Uudellamaalla ja Tampereella. Nämä Turun yliopiston tekemästä tutkimuksesta lainatut tosiasiat osoittanevat arvoisille kansanedustajille ja ministerille, että Etelä-Häme on jätetty muihin Etelä-Suomen ja koko maamme alueisiin verrattuna oman onnensa varaan.

Entä nyt käsiteltävä hallituksen talousarvioesitys vuodelle 1972? Korjausta parempaan Etelä-Hämeen osalta ei ole valitettavasti tapahtunut, vaan päinvastoin. Esimerkiksi Hämeen tiepiirin alueelle ehdotetut tiemäärärahat on kasattu yli 80-prosenttisesti Tampereen alueelle. Kun Hämeen tiepiiriin on esitetty yhteensä 31 456 000 mk tiemäärärahoja, niin näistä määrärahoista peräti 25 364 000 mk eli yli 80 % kasataan Tampereen alueelle, mikä merkitsee vain rippeiden jäämistä Hämeen läänin muille alueille. Kahdestatoista tiehankkeesta Hämeen piirissä 9 kpl on Tampereen alueella ja loput 3 kpl Lahti—Riihimäki -akselilla. Tiedän, ettei hallitus ole varsinainen syypää tähän Hämeen tiepiirin alueelle myönnettyjen määrärahojen epäoikeudenmukaiseen jakautumiseen Hämeen läänin eri osien kesken. Syy on TVL:n Tampereen piiriviranomaisissa, jotka ovat Tampere-keskeisinä laiminlyöneet Kanta-Hämeen sisäisen tieverkoston kehittämisen. Kun Kanta-Hämeen kauniita pyyntöjä ei haluta kuulla TVL:n Tampereen virastoissa, niin kiinnitettäköön tähän räikeään epäkohtaan huomiota jo täältä eduskunnan puhujakorokkeelta.

Elintärkeitä tieyhteyksiä Etelä-Hämeessä ja erityisesti Kanta-Hämeen alueella on useita, jotka täten ilmoitettakoon TVL:n Tampereen virastoon. Ensiksi Somero—Forssa—Urjala -tieyhteys, toiseksi Hämeenlinna—Urjala -tieyhteys, kolmanneksi Hämeenlinna—Hauho -tieyhteys, neljänneksi Padasjoelta Lammin kautta etelään johtava tieyhteys, viidenneksi Järvenpää — Hyvinkää — Riihimäki — Hausjärvi — Janakkala — Hämeenlinna -tieyhteys, kuudenneksi Ruunumylly—Harviala -tieyhteys, seitsemänneksi Valkeakoski—Pälkäne -tieyhteys, kahdeksanneksi yhdystie valtatieltä n:o 9 Toijalan kautta valtatielle n:o 3, yhdeksänneksi Lahti—Kouvola -tieyhteys, kymmenenneksi Lahti—Orimattila -tieyhteys.

Tampereen piiriviranomaisten asennoitumista Kanta-Hämeen alueella sijaitsevien tiehankkeitten jarruttamiseen osoittaa kuvaavasti mm. se, että liikennelaskennat haastattelujen osalta suoritetaan sellaisena ajankohtana ja sellaisissa paikoissa, jolloin rekka- ja muu raskas kuorma-autoliikenne jää varmasti haastattelujen ulkopuolelle liikennelaskentaa suoritettaessa. Tähän outoon liikennelaskentatapaan ovat kiinnittäneet huomiota myös alueen teollisuuden ja elinkeinoelämän edustajat, joiden

mukaan suurin osa tavarakuljetuksista jää liikennelaskennan ulkopuolelle. Tämän vuoksi ei ole myöskään oikein vaatia alueemme kuntia rahoittamaan asianmukaisten liikennelaskentahaastattelujen suorittamista, vaan tehtävä kuuluu tieviranomaisille.

Erikoislääkärijohtoisen yleissairaanhoidon osalta sairaalapalvelut ovat sekä laadullisesti että määrällisesti huonoimmat Hämeenlinnan ja Seinäjoen keskussairaalapiireissä koko maa huomioiden. Tämän vuoksi hallituksen talousarvioesityksen yleisperustelut sivulla XXII ovat täysin käsittämättömät, kun Hämeenlinnan keskussairaala on ainoana keskussairaalana koko maassa jätetty rakennettavien keskussairaaloiden luettelosta kokonaan pois. Voidaan kysyä: miksi? Ellei tämä unohtaminen ole painovirhe, niin silloin se on Kanta-Hämeen sairaitten anteeksiantamatonta heitteillejättöä. Hämeenlinnan keskussairaala-alueen yleissairauksien hoitoa on jo jarrutettu ja vaikeutettu tarpeeksi niputtamalla keskussairaala-, tuberkuloosi-, paikallissairaala- ja terveysasemasuunnitelmat avaamattomalta vaikuttavaan umpisolmuun. Vuoden 1969 valtion talousarvion perusteluissa edellytettiin, että Ahveniston tuberkuloosiparantola on huomioitava osana Hämeenlinnan uudessa keskussairaalassa. Tämän ehdon täyttäminen on erittäin työlästä Ahveniston kuntainliiton ja Lahden alueen vastaanhangoittelun vuoksi. Lisäksi Ahveniston tuberkuloosiparantola on 40 vuotta vanha ja toiminnallisesti erittäin huonosti yleissairaalaksi sopiva aiheuttaen täten tavanomaista suuremmat käyttökustannusmenot. Jo toistakymmentä vuotta sitten valtion viranomaisten toimesta evättiin alueemme kunnilta paikallissairaalan rakentaminen vaatimalla, että keskussairaala on rakennettava ensin. Lisäksi Hämeenlinnan alueen kunnat pakotettiin vuoden 1966 alusta lunastamaan valtion vanha lääninsairaala, josta ei koskaan voi edes saada tarkoituksenmukaista sairaalayksikköä. Nyt valtion viranomaiset vaativat jälleen tuon vanhan lääninsairaalan muuttamista alueen paikallissairaala-terveysasemakeskukseksi. Kun asiat on valtion viranomaisten toimesta sotkettu tällaiseksi nipuksi, niin Hämeenlinnan alueella ei päästä siirtymään terveysasemajärjestelmään ennen kuin 1980-luvun loppupuoliskolla. Kun alueen paikallissairaalat ovat jo nyt osittain korjauskelvottomissa tiloissa ja osa sairaista on jouduttu sijoittamaan lastentaloksi rakennettuun kiinteistöön, niin mitenkä valtion viranomaiset luulevat Hämeenlinnan alueen kuntien selviytyvän sairaittensa hoidosta.

Jos edellä lausutun lisäksi vielä halutaan tilastotietoa erikoislääkärijohtoisten sairaanhoidon puutteista maakunnassamme, niin mainittakoon, että Hämeenlinnan keskussairaalapiirin asukkaat joutuivat viimeksi asiasta ilmestyneen tilaston mukaan noutamaan väestömääräänsä nähden suhteellisesti eniten koko maassa edellä mainittuja palveluja alueensa ulkopuolelta eli noin 40 000 hoitopäivää vuodessa. Tämä aiheuttaa huomattavia lisäkustannuksia alueemme sairaille, koska mm. hoito- ja sairaalamatkat lisäävät sairaudesta johtuvia kustannuksia. Koska tilanne on Hämeenlinnan keskussairaalapiirissä yhtä heikko kuin Seinäjoenkin keskussairaalapiirissä eli maan heikoin, niin olisi ollut oikeudenmukaista, kun Seinäjoen keskussairaala kerrotaan lisätyn sisäministerin pyynnöstä talousarvion sivulla XXII olevaan luetteloon, että myöskin Hämeenlinnan keskussairaala olisi lisätty tuohon luetteloon hallituksen toimesta. Toivon, että eduskunta ja valtiovarainvaliokunnan sairaalajaosto korjaisi tässä suhteessa tapahtuneen unohduksen.

Tässä yhteydessä on syytä vielä todeta, että Hämeenlinnan keskussairaalan jäsenkunnat maksavat valtiolle vanhan lääninsairaalan lunastuksia ehkä enemmän kuin mitä hallitus on osoittanut varattavaksi määrärahoja Hämeenlinnan alueelle ensi vuoden budjetissa. Valtio jäänee siis vielä voitolle Hämeenlinnan alueella, vaikka alueemme maksamia verotuloja ei otettaisi lainkaan huomioon.

Vaikka talousarvioesitys on kokonaisuutena ilahduttavan työllisyysystävällinen, niin tätä työllisyysystävällisyyttä ei ole riittänyt kuin pikkumurunen Hämeenlinnan ja Kanta-Hämeen alueelle ja sen työttömille. Hämeenlinnan alueen työttömyys muodostunee ensi talvena lähelle talven 1968 ennätystasoa, jolloin työvoimaviranomaisten tilastojen mukaan alueellamme oli 1 500 työtöntä työnhakijaa. Viime elokuussa työttömiä työnhakijoita oli jo työvoimaviranomaisten tilaston mukaan kaupunkimme alueella 427 henkilöä, joka on lähes yhtä suuri kuin takavuosien talvikausina huippulukema. Useimmat yksityiset rakennushankkeet valmistuvat vielä kuluvan vuoden aikana, jolloin sadat rakennustyöläiset tarvitsevat uutta työtä. Eräät teollisuuslaitokset voisivat sijoittaa palvelukseensa alansa ammattityöntekijöitä, mutta alueemme vaikean asuntopulan vuoksi tämä ei ole ollut mahdollista.

Esimerkiksi viime kesänä monet työläiset joutuivat paremman asunnon puutteessa asumaan teltoissa, mihin epäkohtaan eräät pääkaupunkilaislehdetkin kiinnittivät jo huomiota. Kanta-Hämeen saamat asuntomäärärahat ovat siis riittämättömät.

Kun Kanta-Hämeen kunnat ovat jo ylirasitettuja työllisyystöiden rahoittamisella, niin kunnat eivät yksinkertaisesti kykene enää lisäämään kustannuksellaan työtilaisuuksien määrää ja asuntoja maakunnassamme. Kanta-Hämeen alueelle talousarvioesityksessä esitetyt määrärahat menevät lisäksi pääasiassa tarvikeja materiaalihankintoihin, joten valtion tarjoamat työllisyyskohteet eivät riitä turvaamaan työtä ensi talvena useisiin satoihin, jopa yli tuhanteen nousevan työttömien työnhakijoiden määrälle. Sopivia työkohteita valtion rahoitusta varten olisi Hämeenlinnan alueella useita. Tässä muutamia vihjeitä, joita on esitetty valtion talousarvioon jo useita vuosia: varusmiesten terveydelle vaarallisten kasarmien uusiminen, Hämeen vanhan linnan entistämistöiden sekä naisvankilan rakennustöiden vauhdittaminen, useat alueemme tiet sekä Hämeen—Uudenmaan maakunta-arkiston rakentaminen. Hämeenlinnan opettajaopiston harjoituskoulun rakentamiseen varatun 3.8 milj. markan rahoittamiseen valtion ei tarvitse käyttää sanottavasti valtion verotuloja, koska Hämeenlinnan alueen kunnat joutuvat samanaikaisesti ostamaan valtiolta vanhan keskusammattikoulun rakennukset. Tämän vuoksi valtion reaali-investointien rahoitus Hämeenlinnan alueella tapahtuu budjettivuonna 1972 pääasiassa alueemme kunnilta perittävillä pääomilla, joten valtio voisi huomattavasti lisätä työllisyyskohteita alueellamme.

Vaikka edellä mainitsemani kohteet rahoitettaisiin kaikki esimerkiksi ensi vuoden valtion talousarviossa, niin valtion reaali-investoinnit asukasta kohti jäisivät vielä senkin jälkeen maan alhaisimmiksi Kanta-Hämeessä. Tämän vuoksi vaatimuksiamme keskussairaalan saamisesta, tieverkoston rakentamisesta ja valtion työkohteiden lisäämisestä Kanta-Hämeessä ei voida pitää kohtuuttomina. Me toivomme tasa-arvoisuutta Etelä-Suomen muiden alueiden kanssa. Kanta-Häme on jo yli kymmenen vuoden ajan jätetty talousarviossa jatkuvasti joka vuosi heikoimpaan asemaan sekä Etelä-Suomessa että koko maa huomioon ottaen. Mutta miksi? Tähän kysymykseen meille kantahämäläisille ei ole vielä koskaan haluttu eikä edes yritetty vastata; kait siksi, koska Etelä-Suomessa ei harjoiteta alkeellisintakaan aluepolitiikkaa hyvinvoinnin tasaamiseksi eri alueiden kesken. Etelä-Suomessa valtion reaali-investoinnit kasataan, kuten edellä on osoitettu, Helsingin ja Tampereen alueille Etelä-Suomen maaseudun ja pienempien kaupunki- ja kuntakeskusten kustannuksella. Valtion reaali-investoinneilla rikastutetaan taloudellisesti ja henkisesti jo maan rikkaimpia keskuksia Helsinkiä ja Tamperetta. On jo aika ryhtyä suunnittelemaan myöskin Etelä-Suomeen tehokasta aluepolitiikkaa hyvinvoinnin tasoittamiseksi oikeudenmukaisemmin eri alueiden kesken. Toivon, että hallitus ja eduskunta käyttäisivät tässä tarkoituksessa hyväkseen kehitysaluepolitiikasta saatuja myönteisiä kokemuksia ryhdyttäessä harjoittamaan hyvinvoinnin tasaamista suosivaa aluepolitiikkaa myöskin Etelä-Suomessa. Toivottavasti esittämääni aluepolitiikkaa sovelletaan Etelä-Suomessa jo vuoden 1973 valtion talousarviota laadittaessa.

Ed. Mäkinen: Herra puhemies! Kysymys ympäristömme tulevaisuudesta on saanut viime vuosina osakseen tarpeellista huomiota. Poliittisella tasolla ympäristönsuojelua koskevan keskustelun käynnisti sosialidemokraattinen puolue, joka vuonna 1969 hyväksyi ensimmäisenä poliittisena puolueenna maassamme kokonaisvaltaisen ympäristöpoliittisen ohjelman. On kuitenkin syytä korostaa, ettei keskustelu ympäristömme tulevaisuudesta vielä riitä. Nyt kun perustavaa laatua oleva kartoitustyö on hyvin pitkälle suoritettu, on korkea aika ryhtyä tekemään asiasta käytännön päätöksiä.

Hallituksen esitys tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1972 sisältää ympäristönsuojelun kannalta eräitä ilahduttavia ehdotuksia. Ympäristöhallinnon keskittäminen sisäasiainministeriöön on perusteltu, ja se vastaa myös sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän näkemystä. Olisikin jo aika lopettaa hedelmätön keskustelu siitä, että ympäristönsuojelu maassamme voisi olla luontevasti esim. maatalousministeriön alaisuudessa.

Budjettiesityksessä on määrärahoja ympäristönsuojelun hallinnon kehittämiseen. Tämä on hyvä, mutta olisi kuitenkin odottanut hieman parempaa alkuvauhtia. Erikoisen haitallista on eräisiin Etelä- ja Pohjois-Suomen lääninhallituksiin kipeästi tarvittavien ympäristönsuojelutarkastajien palkkaukseen osoitetun määrärahan jääminen pois. Tähän sekä eräisiin muihin

puutteisiin tulen budjetin ysityiskohtaisessa käsittelyssä myöhemmin puuttumaan.

Olisi erheellistä kuvitella, että ympäristömme laadusta voitaisiin huolehtia vain budjetissa osoitetuin hallintomenoin. Vähintään yhtä tärkeänä on pidettävä sitä, että yleisessä yhteiskuntapoliittisessa suunnittelussa otetaan huomioon ympäristöpoliittiset näkökohdat. Tämä vaatii uudenlaista tavoitteiden asettelua. Se vaatii laadullisten tekijöiden korostamista taloudellisen kasvun määrällisten tekijöiden rinnalla. Jo nyt voidaan selvästi nähdä, ettei pelkkä taloudellinen kasvu kykene turvaamaan ympäristömme tulevaisuutta, jota uhkaavat monet vaarat. Viime kädessä niiden haittavaikutukset heijastuvat kansalaisten terveydellisinä ja viihtyvyyteen liittyvinä ongelmina. Tällaista yhteiskuntapoliittista kehitystä sosialidemokratia ei voi olla mukana edesauttamassa.

Meillä on paljon puhuttu ympäristöpolitiikan valtavista kustannuksista, jotka tulisivat sekä valtion, kuntien, talouselämän ja yksityisten maksettaviksi. Kuitenkin voidaan jo nyt selvästi osoittaa, ettei kustannuskysymys ole mikään ratkaisematon ongelma. Sen merkitystä ei saisi yliarvioida eikä jäädä sen varjolla välinpitämättömästi seuraamaan, kuinka ympäristömme kiihtyvässä tahdissa pilaantuu. Jos yhteiskuntapolitiikkaa ja sen tavoitteita arvioidaan kansalaisten tarpeista käsin, kuten tulisi tehdä, on helposti odotettavissa, että ympäristöpolitiikan kehittämiseen käytettävät varat ovat myös taloudellisesti järkeviä.

Tehokkaiden ympäristönsuojelujärjestelmien aikaansaaminen ei ole mahdollista ilman kansainvälistä yteistyötä. Vaikka ympäristöongelmatkin ovatkin luonteeltaan useimmissa tapauksissa kansallisia, niiden ratkaiseminen vaarantamatta yksityisten valtioiden muiden yhteiskuntapoliittisten tavoitteiden toteuttamista edellyttää kansainvälistä yhteistyötä.

Viime aikoina ympäristökysymykset ovat korostetulla tavalla nousseet esille kansainvälisessä elämässä. Yhä useammissa järjestöissä ja konferensseissa käsitellään ympäristökysymyksiä, mikä sinänsä on osoituksena niiden ajankohtaisuudesta ja eri maiden tuntemasta huolestuneisuudesta tässä suhteessa. Viittaan vain ECE:n ja OECD:n toimintaan ympäristönsuojelun alalla.

Parhaillaan valmistaudutaan YK:n järjestämään Tukholman ympäristökonferenssiin, joka pidetään ensi keväänä. Tähän konferenssiin kohdistuvat monet odotukset, sillä se on ensimmäinen todella vakava, maailmanlaajuinen yritys ryhtyä kartoittamaan maapallomme tulevaisuuteen liittyviä ongelmia ja niiden ratkaisumalleja.

Suomi on osallistunut aktiivisesti ympäristönsuojelun kansainväliseen yhteistyöhön. Kun emme voi ummistaa silmiämme siltä tosiasialta, että poliittiset ongelmat sävyttävät myös ympäristönsuojelua, on Suomella puolueettomana valtiona kaikki edellytykset antaa rakentava ja tasoittava panos tämän alan kansainvälisessä yhteistyössä. Tähän tähtääviä aloitteita onkin jo tehty. Niille on myös eduskunnan syytä antaa kaikki tarvittava poliittinen tuki.

Eräänä konkreettisena aloitteena, johon maamme on pyrkinyt, on Itämeren saastumisen estäminen. On tyydytyksellä todettava, että tämä meidän kaikkien kannalta tärkeä kysymys on ollut keskeisesti esillä pohjoismaisessa yhteistyössä, viimeksi Kööpenhaminassa pidetyssä ulkoministerien kokouksessa. Vaikka Itämeren saastumisongelmaan liittyy eräitä vaikeita poliittisia kysymyksiä, on Suomen hallituksen tavoitteena kaikkien Itämeren maiden hallitusten välisen sopimuksen puolesta työskennellä määrätietoisesti. Olen myös vakuuttunut siitä, että eduskuntaa jatkuvasti kiinnostaa, kuinka tässä asiassa päästään eteenpäin. Osallistuminen kansainväliseen ympäristöpolitiikkaan on osa ja — näin rohkenen sanoa — yhä tärkeämpi osa Suomen ulkopolitiikkaa. Aktiivisuus ympäristöpolitiikan alalla on johdonmukaista Suomen ulkopolitiikan laajenevassa kokonaisuudessa. Viime kädessä se on myös rauhanpolitiikkaa. Kansainvälisen turvallisuuden ja maailmanrauhan kannalta ympäristömme tulevaisuus ei näet ole mikään yhdentekevä asia. Onkin edellytettävä, että jo viimeistään vuoden 1973 tulo- ja menoarvioesityksen määrärahoissa otetaan huomioon riittävällä tavalla ulkoasiainministeriön pääluokan kohdalla Suomen lisääntynyt toimeliaisuus ympäristönsuojelun kansainvälisessä yhteistyössä. Sikäli kuin olen voinut panna merkille, ulkoasiainministeriö on pyrkinyt tehokkaasti osallistumaan myös tämän alan kansainväliseen yhteistyöhön mm. ECE:ssä, OECD:ssä ja pohjoismaisen yhteistyön puitteissa.

Kun ympäristönsuojelu liittyy kiinteästi maamme ulkopoliittisen toiminnan piiriin, on enemmän kuin kohtuullista, että eduskunta antaa myös määrärahojen muodossa nykyistä enemmän tukea ulkoasiainministeriölle tässä suhteessa.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Kun istunnon alussa ministeri Salonen käytti puheenvuoron metsäasioista, joista hän teki omia esityksiään, ja pyytämääni repliikkipuheenvuoroon en saanut mahdollisuutta, niin muutama lyhyt kommentti tähän.

Ministeri Salonen tuntuu olevan paljon tietävä mies. Kuitenkin hän unohti muutamia tosiasioita, sillä hän jätti mainitsematta, että metsänomistajista 90 % on nimenomaan pienmetsänomistajia, joista 25 % vielä alle 10 metsähehtaarin omistajia. Puun hintakehityksestä voimme todeta, että vasta nyt on saavutettu vuoden 1964 hintataso, vaikka välillä on ollut devalvaatio ja puutavaravalmisteitten hinnat ovat useita kertoja jo nousseet maailmanmarkkinoilla, noin 8—10 %. Edelleen metsänomistaja saa puun hinnasta tälläkin hetkellä vain 7 %. On näin ollen liian kovaa lainlukua se, että nämä pienistä metsistä saatavat myyntitulot asetetaan ylimääräisen veron kohteiksi. Tästä syystä on SMP:n eduskuntaryhmä päättänyt kokouksessaan tänään 24. 9. 1971 antaa julkisuuteen seuraavan tiedotteen:

"Karjalaisen hallituksen kauppaministeri Salosen perjantain budjettipuheenvuorossa julkistama suunnitelma 30 %:n lisäveropidätyksen toimeenpanosta metsätilistä on uusi hirvittävä isku erityisesti pien- ja perheviljelmille, joille maatilametsälö muodostaa välttämättömän lisätulomahdollisuuden ja joiden metsämyyntitulo tarvitaan jokapäiväiseen toimeentuloon ja asuinja talousrakennusten korjauksiin. Hallituksen suunnitelma yksityismetsänomistajien pienten metsätulojen ryöstöverotuksen toteuttamisesta on sitäkin tuomittavampi, kun hallitus on vapauttanut suurmetsänomistajayhtiöt ja -säätiöt käytännöllisesti katsoen kokonaan veroista ja estänyt Mera- ja muiden metsäntuottosuunnitelmien vaatiman rahoituksen budjettivaroista. Samanaikaisesti veroryöstösuunnitelman kanssa hallitus on suunnitellut yhtiöille ja rahamiehille lisäoikeuksia pienmetsätilojen keinotteluostamiseksi, joka toiminta on jo hävittänyt asutusta erityisesti kehitysalueella. Suomen Maaseudun Puolueen eduskuntaryhmä sanoutuu irti mitä jyrkimmin pienmetsänomistajiin raskaasti kohdistetusta laajamittaisesta maaseutuasutuksen tuhoamisesta."

Herra puhemies! Budjetista. Tämä keltakantinen ja kallis kirja on nyt jaettu eduskunnalle ja hallintoviranomaisille tutkittavaksi ja puitavaksi. Sen sisältö on herättänyt erilaisia mielipiteitä ja kannanottoja, niin kuin olemme täällä salissa käydyn keskustelun tiimoilta voineet todeta. Hallituspuolueiden edustajat kehuvat budjettia niin kuin romaani hevostaan. Ehkä se kuuluu asiaan, vaikka monet epäkohdat huutavat korjausta, mikäli kansalaisten ja erikoisesti sen vähävaraisimman osan toimeentulo turvattaisiin.

Me SMP:n edustajat korostamme vielä sitä, että talousarviokeskustelu eduskunnassa on tärkeä ja arvokas tapahtuma, että siitä tulisi myöskin kansalaisten saada radion välityksellä tietoja, sillä ratkaistaanhan tämän suunnitelman puitteissa koko maamme ja kansamme asiat vuodeksi eteenpäin. Yleisradion johto on kuitenkin hallituksen tukemana katsonut asian niin vähäpätöiseksi, ettei radiointia ryhmäpuheenvuoroista vanhaa hyvää tapaa noudattaen haluttu järjestää. Tästä yllättävästä rajoituksesta johtuen joutuu kysymään, onko tämä alkua pimennykselle, joka johtaa täydelliseen sensuuriin. Ei tämä erikoistapaus tuo hallitukselle ainakaan ruusuja ja mainosta, sillä huomattava osa kansalaisista olisi halunnut kuunnella talousarviosta sen hyvät sekä huonot puolet. Toivottavasti tämä diktatuurimainen rajoitus ei tule toistumaan.

Kun hallitus on antanut tälle talousarviolle lempinimen "yritys- ja kehitysalueystävällinen", niin on syytä tutkia syntyjä syviä.

Suurimman yrittäjäryhmän maassamme nimittäin muodostavat maatalousyrittäjät, ja on se huomattava työnantaja myöskin teollisuudelle, mikä usein unohdetaan. Kuitenkin maatalous on saanut budjetin korotuksista pienimmän prosentin. Kun maatalous on joutunut voimakkaan arvostelun kohteeksi ja sillä tuntuu olevan tässäkin salissa enemmän vihollisia kuin ystäviä tai edes asiallisesti suhtautuvia, niin on voimat koottava tätä kovaa työtä tekevää yrittäjää puoltamaan, ettei enää lyötyä lyötäisi, vaan annettaisiin sille kuuluva arvo muiden väestöryhmien ja yrittäjien joukossa.

Sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuoron käyttäjä ed. Nevalainen vertasi maataloutta täällä Moolokin kitaan, johon kaikki uppoaa. Tästä lausumasta joutuu vetämään sen johtopäätöksen, etteivät sosdemit toisen työtä arvosta. Kuitenkin heillä on vaalijulisteissa mainos: työ, turvallisuus ja tasa-arvo. Julisteessa vain hämättiin äänestäjiä tyhjällä fraasilla, sillä käytännössä asia on päinvastoin.

Hallitus esittää tässä talousarviossa edelleen poistettavaksi tuotannosta peltoa 500 000 ha. Tämä toimenpide lisäisi työttömyyttä. Näitä

esityksiä tarkastellessa joutuu kysymään, onko hallituspuolueiden ja erikoisesti SDP:n tarkoitus ajaa Suomen elintarviketuotanto samaan pisteeseen kuin Ruotsissa, jossa kuluttaja jo nyt joutuu maksamaan maitolitrasta 1,25:tä mk ja paistista 40:ää mk vastaavan kilohinnan. Nämä näkymät eivät varmaan kuluttajaakaan miellytä. Hintakehityshän ajautui Ruotsissa edellä mainittuun tilanteeseen siitä syystä, että maatalous ei saanut sille kuuluvaa osuutta kansantulosta ja tuottajahintojen tarkistuksista. Ettei tähän tilanteeseen jouduttaisi, esitämme me Suomen maaseudun puolueen edustajina paremman vaihtoehdon: Tasainen tuotantokehitys on turvattava hintatarkistuksin, mikä on myöskin kuluttajien etu. Maidon kuljetusavustuksia tulee lisätä ja näin turvata tuottajalle luvatut hinnankorotukset. Tuleva maataloustulolaki on saatava sellaiseksi, että se turvaa lain perusteella kaikki maataloustuotteisiin esitetyt ja luvatut hintojen korotukset, samoin kuin muillekin palkansaajaryhmille ja tuotteille sopimusten edellyttävät tarkistukset suoritetaan, eikä tarkistuksia enää esitetä niin kuin tähän asti vain tavoitehintoina, jotka heiluvat milloin mihinkin suuntaan ja joita voi yksikin mies heilutella estämällä viennin tai tehdään esitys jostakin UKK-sopimuksesta, joka ei koskaan toteudu.

Vielä eräs seikka. Kun hallitus esittää peltojen paketointiin lisäystä, niin onko tutkittu vaihtoehtoa, joka tarjoutuisi kauran viennistä ulkomaille. Viime syksynä esimerkiksi maksettiin kaurasta eri maissa 32—34 p/kg, ja vientipalkkiovaroja tarvittaisiin vain muutama penni kiloa kohden. Näin voitaisiin tämänkin viennin avulla pienentää suureksi paisunutta ulkomaankauppavajausta. Näkemyksemme on se, että on järkevämpää tehdä työtä kuin maksaa peltojen paketoinnista yhä lisää.

Toinen asia, johon on tarkoitus puuttua, on se paljon puhuttu kehitysaluekysymys. Kehitysalue-edustajalle ne ovat läheisiä asioita. Näin palautuvat mieleen vuoden 1966 eduskuntavaalit, jolloin keskustapuolueenkin edustajat tulivat kentälle ja julistivat, että nyt me olemme keksineet taian, jolla kulta ja hunaja alkaa vuotaa kehitysalueille. Kului neljä vuotta, niin jälleen olivat jääneet vain suuret puheet eikä mitään muuta. Sama tuntuu olevan laulun luonne nytkin ed. Haukipuron ja muiden hallituspuolueiden edustajien puheita kuunnellessa. Kun he näin elävät pilvessä ja näkevät unta satumaasta, on heidät syytä herättää ja palauttaa jälleen maan päälle. Myönnämme, että nykyinen kehitysaluelaki on parempi edeltäjäänsä. Ja rahastoon on saatu 30 milj. markan määräraha, josta on jaettu lainoja, pääasiassa kuitenkin suuremmille yrityksille. Kuitenkin korotetuilla rahtikustannuksilla vedetään kehitysalueelta vastaavasti pois rahaa noin 40 milj. mk. Mitä hyötyvät siis kehitysalueet? Nyt olisi jo korkea aika alentaa kehitysalueiden rahtikustannuksia ja näin auttaa siellä olevaa teollisuutta sekä maataloutta. Kun ei vain taas kävisi niin, että jäljelle jäävät vain suuret juhlapuheet. Tehokkaisiin ja konkreettisiin toimenpiteisiin on siis aika ryhtyä, ja tämänhetkinen tilanne suo siihen erittäin hyvät mahdollisuudet.

SMP:n linja on ollut johdonmukainen kehitysalueiden auttamiseksi. Silloin kun uutta teollisuutta luodaan tai siirretään valtionenemmistöisiä laitoksia muualle, niin rakennettakoon ne kehitysalueille. Pohjanlahden rannikko tarjoaa sijoituspaikkana erinomaiset mahdollisuudet niin Valmetin telakalle kuin öljynjalostamollekin ja myöskin selluloosatehtaalle. Kaskisten ja Kristiinankaupungin satamat ovat jo tällä hetkellä riittävän syviä suurienkin paattien sinne uida, ja pysyvät myöskin nämä satamat talvella auki. Rakentamiseen riittää siellä aluetta ja työvoimaa on saatavissa myöskin riittävästi (Ed. Häkämies: Onko ammattimiehiä?). — Kyllä, myöskin ammattimiehiä on tulossa Ruotsista takaisin, kun työpaikat heille täällä tarjotaan. — Ei siis esteitä tiellämme näy.

Mutta missä ovat nuo esteet, kun päätökset eivät ole kehitysalueelle kuitenkaan myönteisiä? Keväällä suoritetussa äänestyksessä oli ainut yksimielinen ryhmä eduskunnassa SMP:n ryhmä, joka esitti Valmetin telakan siirtämistä Pohjanlahden rannikolle, ja vaikutimme silloin ratkaisevasti päätöksen syntymiseen (Ed. Häkämies: Oli muitakin!). — Vain hajaääniä tuli muista puolueista ja muutama kokoomuksesta. — Myöhemmin ovat muutamat muutkin eduskuntaryhmät ja puolueet tulleet SMP:n viitoittamalle tielle.

Samoin on tilanne kehittynyt myöskin öljynjalostamon sijoituspaikan suhteen. Tulkoon mainituksi, että kun viimeksi rakennettu öljynjalostamo oli valmis, niin esitti eräs Neste Oy:n johtajista lupauksen, että seuraava jalostamo rakennetaan Kaskisiin tai Kristiinankaupunkiin. Nyt ei kuitenkaan tämä tunnu sopivan pääjohtaja Raaden pirtaan (SKDL:n ryhmästä: Se oli smp:läinen johtaja!). Tuntuisi kuitenkin perustellulta se näkemys, että öljyn kuljetuskustannukset muodostuisivat huomattavasti halvem-

miksi jaettaessa öljy Pohjanmaalle, Keski-, Itäsekä Pohjois-Suomeen kuin rahdattaessa tuo suuri öljymäärä 500 km:n päästä Tvärminnestä. — Huomautan, että tämä johtaja kuului sosdemeihin.

Kun useat ryhmät nyt ovat myönteisen kantansa ilmaisseet jo tähän mennessä öljynjalostamon rakentamisesta Kristiinan—Kaskisten alueelle, esitämme me poronhoitoalueen edustajat vetoomuksen, että teillä kulta-Suomen edustajilla olisi silloin, kun rahaa tähän tarkoitukseen myönnetään, lämmin käsi ja sydän painaa nappia kehitysalueiden hyväksi ja onneksi.

Pysyäkseni vielä näissä yrittäjä- ja kehitysalueasioissa on todettava, että nimenomaan työvaltaiset ja pienyrittäjät joutuvat yhä raskaamman verotuksen kohteeksi, kun hallitus jälleen esittää jo toisen kerran tänä vuonna sosiaaliturvamaksuja korotettavaksi. Budjetin nimi ei siis pidä yhtä sen sisällön kanssa. Edelleen on kysyttävä, milloin hallitus sisällyttää kehitysaluelain piiriin myöskin yksityisvähittäiskauppiaat, sillä tämän alan yrittäjät eivät saa nykyisten lakien mukaan mistään rahastosta halpakorkoista lainaa ja kuitenkin tavaran jakelupisteitä tarvitaan erikoisesti kehitysalueilla ja syrjäseudulla, jossa kulkuyhteydet ovat huonot eikä huomattavalla osalla asukkaista ole omaa autoa.

Vuoden 1972 talousarvioon olisi odottanut lisäksi myöskin riittävää määrärahaa maaseudun sähköistämiseksi lainoina ja avustuksina, sillä maassamme on vielä laajoja alueita, jotka ovat jääneet vaille tätä tarpeellista energiaa jokapäiväisen elämän helpottamiseksi. Samoin ovat vähävaraisten kuntien kunnanisät ja kuntalaiset huolestuneita asioidensa hoidosta, kun määrärahaa tältä momentilta on pienennetty, jolla tuettiin heikkoja kuntia, siitä huolimatta vaikka nykyinen sisäministeri on erikoisesti mainostanut tämän määrärahan saamista kuluvan vuoden talousarvioon. Mistä sitten johtunee vähennys ja vaikuttaako se ehkä tuleviin kuntien pakkoliitoksiin? Jos kunnat saavat avustusta, niin ne eivät ehkä silloin olekaan valmiit liittymään toiseen kuntaan. Sisäministeri on kuitenkin eräässä suullisen kysymyksen vastauksessaan sanonut, että kuntaliitoksien on annettava tapahtua vapaaehtoisuuden pohjalta ja jokaisen kunnanvaltuuston ja kuntalaisten mielipiteiden mukaan. SMP:n kanta on tässä kysymyksessä se, että vain vapaaehtoisuuden tie on ainoa oikea.

Edelleen talousarviosta käy myöskin selväksi, että hallitus ei ole riittävissä määrin muistanut veteraaneja, sairaita ja pienen eläkkeen saajia, vaan he ovat jääneet edelleen sinne suurimpaan palkkakuoppaan. Ryhmäpuheenvuorossaan on ed. Vennamo jo näihin kysymyksiin puuttunut, mutta asia on siksi tärkeä, että siitä kannattaa aina muistuttaa.

Kun talousarvio tulee toisen kerran tähän saliin, niin on silloin syytä tarkkailla, haluavatko hallituspuolueiden edustajat korjata niitä epäkohtia, joiden korjaamisesta me SMP:n eduskuntaryhmän taholta tulemme tekemään ehdotuksia, sillä korjattavaa asioissa on ja nimenomaan vähäosaisten ihmisten, maatalouden, pienten yrittäjien ja kehitysalueiden kohdalla.

Ed. H. Linna (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan oikaista ed. Suokkaan puheenvuorossaan esille tuomaa SMP:n ryhmän julkilausumaa ministeri Salosen käyttämän puheenvuoron johdosta. Kyllä ministeri Salonen nimenomaan ilmoitti, että hän selventää niitä käsityksiä, joita hän on itse Äänekosken puheessaan esittänyt. Ed. Suokas pyrki osoittamaan, että koko hallitus olisi ministeri Salosen esityksen takana. Keskustapuolue ei hyväksy niitä ajatuksia, joita ministeri Salonen on Äänekosken puheessaan esittänyt.

Ed. L. Linna (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Koska tämä julkilausuma on ryhmän julkilausuma, niin on todettava, että ministeri Salonen ei ole kansanedustaja. Ja silloin kun hän puhuu, niin hän puhuu silloin hallituksen jäsenenä tämmöistä.

Ed. Äär i: Herra puhemies! Hallituksen tämänkertainen budjettiesitys sisältää varsin paljon ilonaiheita. Erityisen miellyttävää on todeta ne monet tarpeelliset lisäykset, joita on saatu sosiaalimäärärahoihin. Perhekustannusten tasaukseen on myöskin saatu tuntuvasti parannusta, vaikka tässä suhteessa on jatkuvasti toivomisen varaa. Haluan tässä yhteydessä kiinnittää huomiota maatalouden pääluokan eräisiin kohtiin. On tietysti tyydytyksellä todettava eräät parannukset entiseen verrattuna. Siirto maatilatalouden rationalisointirahastoon on nyt 60 milj. mk eli 10 milj. mk edellisvuotta suurempi. Myös salaojituslainojen ja perusluottolainojen korkotukeen on saatu 0.5 milj. mk lisää varoja, mikä merkitsee sitä, että mainittuihin tarkoituksiin voidaan käyttää ensi vuonna 42 milj. mk. Maatalouden sivuelinkeinojen kehittämistä koskevaan tutkimustoimintaan on

osoitettu myös entistä enemmän varoja. Kaikki tämä on todettava tunnustukseksi hallitukselle.

Maatalousbudjetissa on kuitenkin eräitä heikkouksia, joihin pitäisi välttämättä saada korjaus. Ensiksikin on todettava, että ns. pitkän momentin sinänsä suuri summa 672 milj. mk on tarpeeseen nähden aivan riittämätön. Kun jo etukäteen tiedetään, että maatalouden ylijäämien markkinointiin tarvitaan enemmän rahaa kuin mitä budjetissa osoitetaan, niin tekee mieli kysyä, onko tarkoitus jättää ne ylijäämät viljelijäin käsiin. Maatalousväestö elää tällä hetkellä siksi suurissa vaikeuksissa, että tuotantoylijäämäkysymystä ei tulisi jättää poliittisen propagandatoiminnan välineeksi. Vihaa on helppo lietsoa näillä alueilla, mutta vihalla ei ratkaista mitään.

Toinen kohta, joka kaipaa uudelleenarviointia, on maatalouden lainapääoman saannin turvaaminen. Tämä merkitsee sitä, että siirron maatilatalouden kehittämisrahastoon tulee olla huomattavasti suurempi kuin mitä hallitus esittää. Kaikki lienevät yksimielisiä siitä, että maatalouden rakennerationalisointiin on päästävä voimakkaasti käsiksi. Äskettäin suoritettu maatalouden tulotasotutkimus osoitti, että viljelijäväestön tulotason kehitys on jäänyt huimasti jälkeen muiden alojen vastaavasta kehityksestä. Tämän on todettu johtuneen nimenomaan maatalouden tuottavuuden nousun pysähtymisestä. Kysymys on suurelta osin siitä, että maataloudella ei ole ollut riittävästi käytössä kohtuukorkoista lainapääomaa. Nyt jos koskaan on tämä asia hoidettava. Siirtona maatilatalouden rationalisointirahastoon tulee saada vähintään 100 milj. mk ja samalla tulee huolehtia siitä, että näitä lainehtoja muutetaan niin, että viljelmät voivat nykyistä paremmin käyttää näitä lainoja hyväkseen. Maatalouden rationalisointi koituu loppujen lopuksi koko yhteiskunnan hyväksi.

Kiistatta meillä on tällä hetkellä ylituotantoongelmia, mutta näistä puhuttaessa on melkein kokonaan unohdettu, että meillä on päässyt eräiden tärkeiden tuotteiden kohdalla syntymään suurta vajausta, joka on jouduttu peittämään ulkomaisella tuonnilla. Liian tiukka hintapolitiikka ja markkinointiliikkeiden liiketaloudelliset edut ovat johtaneet siihen, että meillä ei enää viljellä esim. ruokahernettä kuin yksi kolmannes vuotuisesta tarpeestamme. Samoin perunan viljelyala on supistunut hälyyttävästi, vaikka perunaa tänä vuonna onkin tullut kauppaan ennätysmäisen paljon korkean hehtaarisadon vuoksi. Maataloustuotannon ja kulutuksen tasapainottaminen ei ole niin yksipuolisesti tuotannon supistamistoimia vaativa kuin jotkut edustajat ovat täällä budjettikeskustelun yhteydessä olettaneet. Perunan ja herneen lisäksi meillä on monia muita tuotteita, joiden suhteen emme ole lähellekään omavaraisia, vaikka meillä on niiden suhteen luontaiset viljelymahdollisuudet. Koko vihannesviljelyn puoli kuuluu tähän ryhmään ja niin ikään eräät siemenet. Tilanne on kuitenkin se, että kaupan portaalle on nykyisellään edullisempaa välittää tuontielintarvikkeita, koska kotimainen järjestelmä pelaa tiukan hintasäännöstelyn puitteissa. Tähän asiaan on kiinnitetty valtiovallan huomiota monissa eri yhteyksissä maatalousjärjestöjen toimesta, mutta muutosta ei ole saatu aikaan eikä edes tilanteen kokonaisselvitystä. Ihmetystä herättää tässä se, että vasemmisto ei halua asian tähän puoleen puuttua, vaikka tuontielintarvikkeet maksavat kuluttajalle usein enemmän kuin kotimainen tuote maksaisi.

Kunnat odottavat myöskin aina suurella jännityksellä valtion budjettiesitystä. Hallituksen halukkuutta kuntien vaikeuksien helpottamiseen osoittavat monet toimenpiteet tähän suuntaan. Erityisen suuri merkitys on ollut kuntien kantokykyluokituksen uudelleenarvioinnilla, jonka mukaan suuri määrä kuntia on siirretty aikaisempaa alhaisempaan kantokykyluokkaan. Tämä merkitsee sitä, että monet vaikeuksissa elävät kunnat saavat entistä enemmän valtionapua.

Valitettavasti täytyy todeta, että maaseudun tieoloja ei tämänkään budjetin avulla ole yritetty kohentaa. Päinvastoin näyttää siltä, että painopiste siirtyy yhä enemmän pääkaupungin lähelle rakennettaviin moottoriteihin ja maakuntien tiemäärärahat pienenevät. Kuitenkin yleisesti hyväksytään periaate, että maakuntia tulisi kaikin puolin kehittää, jotta liiallista muuttopainetta Helsinkiin voitaisiin vähentää. Liikenneolojen kehittäminen on maakuntien eteenpäinmenon ehdoton edellytys.

Selvästi suurin lisäys on asuntotuotantoon tarvittavien määrärahojen tuntuva korottaminen. Ensi vuoden budjetissa on asuntotuotannon edistämiseen tarkoitettuja määrärahoja yli 150 milj. mk enemmän kuin kuluvan vuoden tulo- ja menoarviossa. Lisäksi korostan erityisesti sitä, että perusteluissa nimenomaan todetaan näin: "Aikaisempaa suuremmassa määrin on tarkoitus kiinnittää huomiota kuntien sisäisen muuttoliikkeen edellyttämään asunnonrakentamistarpeeseen." Tämän lauselman mukai-

sesti tulee myöskin maaseudulle ohjata varoja entistä suuremmassa määrin asuntopulan lievittämiseksi. Tämä on oikein, sillä viime vuosina on asuntomäärärahojen jaossa suosittu yksipuolisesti suuria väestökeskuksia ja varsinainen maaseutu on unohdettu.

Asuntohallitus on hylännyt omakotilainoja myös sillä perusteella, että suunniteltu rakennus sijaitsee kaava-alueen ulkopuolella. Tämä on tietoista maaseudun syrjimistä, sillä tiedämme hyvin, miten alkuvaiheessaan kaavoitus vielä on useimmissa kunnissa ja miten perusteltua monissa tapauksissa on edelleenkin rakentaa haja-asutusalueelle. Hallituksen on syytä kiinnittää tähän seikkaan huomiota nyt, kun asuntomäärärahat entisestään ovat lisääntyneet.

Uuden lainsäädännön yhteydessä on entistä tarkemmin huolehdittava myöskin siitä, ettei valtio lakien kautta aiheuta kunnille jatkuvasti lisärasituksia. Erityisesti maaseudun vähävaraiset kunnat ovat jo nyt niin ylikuormitettuja, että uudet velvoitteet tuntuvat ylivoimaisilta. Jos nyt tulee hyväksytyksi sairaalatoimen valtionapujen kantokykyluokitukseen perustuva porrastus, päästään aimo askel eteenpäin. Kun tänä vuonna I—III kantokykyluokan kunnille on voitu ylimääräisen valtionavun turvin antaa 7 milj. mk sairaalamenojen peittämiseen, nousee tämä summa lainmuutoksen ansiosta ensi vuonna 41 milj. markkaan. Kun lasketaan yhteen kaikki eri toimenpiteet, joilla nyt pyritään kuntien asemaa helpottamaan, niin päästään lähinnä alimpiin kantokykyluokkiin kuuluvien kuntien talouden parantamisessa lähes 100 milj. markan kokonaissummaan. Tällaista kehitystä on luonnollisesti pidettävä kuntien kannalta myönteisenä.

Ed. Poutiainen: Herra puhemies! Kun tätä keskustelua käytiin viime yönä jo lasten nukkuma-aikana, aloitti keskustapuolueen edustaja Juho Emil Kustinpoika Partanen puheensa tähän tapaan: "Täällä puhuu takametsien ääni." Sallittaneen minun sanoa, ett änyt puhuu unohdetun kansan ääni. Olen seurannut politiikkaa noin 40 vuoden ajan, josta 9 vuotta ennen viimeisiä eduskuntavaaleja hyvin usein täällä eduskunnan lehterillä. Olin siellä jokseenkin joka vuosi seuraamassa mm. näitä valtion tuloja menoarvion lähetekeskusteluja ja on ollut havaittavissa hyvin yhtenäisiä piirteitä koko tuolta 40 vuoden ajalta (Ed. Häkämies: Vainko seurannut?). Kaikki puolueet ovat niin tässä salissa kuin muuallakin puhuneet lähinnä pienviljelijän, metsätyömiehen, syrjäseutujen, pienyrittäjien ja muiden pienituloisten puolesta. Sanoisin, että 70—80 % on kohdistettu kymmenien vuosien aikana sanoin, puhein ja kirjoituksin lähinnä edellä mainituille vaikeassa asemassa eläville ryhmille. Miten on kuitenkin käytännössä käynyt? Edellä mainitut ryhmät ovat jatkuvasti joutuneet entistä vaikeampaan taloudelliseen ja sosiaalipoliittiseen asemaan. Maaseutu ja erikoisesti Pohjois-, Itä- ja Keski-Suomi on autioitunut. Lienee sentään herätettävä kysymys: Miksi näin on tapahtunut? Puolueet ovat näköjään pitäneet tärkeämpänä vain saada edellä mainituilta alueilta ja ihmisiltä äänet, tekoja ei sen jälkeen ole ollut, ainakaan tarpeellisessa määrässä.

Millainen on tämä nyt käsiteltävä tulo- ja menoarvio? Sanoisin, että tämä keltainen kirja on sellainen, josta voi hyvällä omallatunnolla meikäläinenkin antaa kiitostakin, ja sanoisin että suurin kiitoksen aihe siinä on se, kun hallitus sen antoi nopeasti, ettei mennyt syksyä odottaessa niin kuin monta kertaa on asia siirtynyt huomattavasti myöhäisempään ajankohtaan. Tämä tulo- ja menoarvioesitys ei kuitenkaan poista niitä suuria epäkohtia, joita niin vasemmiston, oikeiston kuin keskustapuolueidenkin politiikan seurauksena on tähän maahan muodostunut (Ed. Häkämies: Entä kokoomus?). — Siitä lienee liiankin selviä kokemuksia niiltä ajoilta, jolloin kokoomus oli tässä maassa, sanoisinko helman kannattajana politiikan alalla (Ed. Häkämies: Minä vuosina?). — Vuonna 1930, sen kahta puolta (Ed. Häkämies: Katsotaan tulevaisuuteen!). — On pakko katsoa myös menneisyyteen, sillä jos me ummistamme katsoessamme tulevaisuuteen silmämme menneisyydeltä, niin sekin vie harhaan (Ed. Friberg: Saattaa katsoa kieroon, jos pahasti katsoo). — Valitettavasti siis edellä mainittujen puolueiden toiminta on johtanut tilanteeseen, jolloin tuloerojen suuruus maassamme on, tekisi mieli sanoa, ennätyksellisen suuri pienituloisten vahingoksi. Viime aikoina, tämänkin vuoden puolella, on puhuttu ja tehty ja toteutettu siis erinäisiä paketteja, joista UKK-paketti on kaikkein tunnetuin.

Kun tammikuisena yönä kuluvana vuonna erään asian yhteydessä käsittelimme näitä pakettijuttuja, niin keskustapuolueen eduskuntaryhmän silloinen puheenjohtaja ed. Uusitalo vakuutti kiven kovaan mm., että UKK-paketti tulee antamaan maataloudelle saman osuuden kuin mitä saavat muut. Me jo tällöin sanoimme,

että emme jaksa uskoa tilanteen tuollaiseksi muodostuvan. Nyt kaikilta tahoilta, myös keskustapuolueenkin taholta, myönnetään, että SMP ja sen edustajat olivat täysin oikeassa, sillä hekin väittävät, että UKK-paketin perustalla ei maaseutu ja maatalous ole saanut sille edes luvattua osuutta, joka luvattu osuuskin oli pienempi kuin mitä muille ryhmille. Sanoisin, että UKK-paketti on maamme maaseudulla asuville vaikeassa asemassa eläville ihmisille muodostunut jot pitkältä ajalta johtuen kaikkein raskaimmaksi kivikuormaksi vetämiseksi, sillä aina vuodesta 1956 lähtien on havaittavissa, että esimerkiksi maidon tuottajahinta reaaliarvoltaan on seurannut suurin piirtein vain elinkustannusindeksin kehitystä, kun taas muilla aloilla yhteiskunnassamme on reaalitulo muodostunut huomattavasti korkeammaksi, joten tämä pitkä paketti on ollut raskas kannettava. Sen aikana on tapahtunut maamme maaseudun romuttaminen itsenäisyytemme aikana ennätysmäisen nopeassa tahdissa. Ja sanottakoon, että maalaisliitto oli aikoinaan paketin suurimpana kannattajana ja on sitä vielä toisella nimellä ollut viime aikoinakin, jopa tänäkin vuonna. Miten on käynyt itselleen maalaisliitolle? Se kuoli ja kuopattiin. Ja sen jälkeen he yrittivät nimenmuutoksella korjata sen, mitä oli aikaisemmin tapahtunut. Puolueesta tehtiin keskustapuolue. Menettelytavat eivät kuitenkaan muuksi muuttuneet muilta osin kuin siten, että myöhemmin he rupesivat sitten tällä uudella nimellä kannattamaan mm. puoluetukea. Arveltiin, että kun nimi muutetaan ja puoluetuki otetaan valtion tulo- ja menoarvioon, kyllä asia korjaantuu. Toisin sanoen he läksivät puoluetukikysymyksessäkin vasemmiston kelkkaan.

Minun käy suoraan sanoen sääliksi vanhaa maalaisliittoa ja sen perinnettä, että on puolue joutunut näin luisuville teille. Aikoinaan kerrottiin, että Santeri Alkio lausui monta kymmentä vuotta sitten, että puolue menee hyvin eteenpäin niin kauan kuin se on talonpojan käsissä, mutta kun herrat valtaavat sen johdon, sitten puolueelle tulee vaikeuksia ja näin tapahtuikin sitten myöhemmässä vaiheessa.

Kyseessä olevassa valtion tulo- ja menoarvioesityksessä on monia kohtia, joihin tekisi mieli puuttua, mutta lienee ajateltava myös sitä, että mahdottoman pitkälle ei sovi unohdetun kansankaan äänen täällä salissa kuulua. Pysyäksemme vielä karjataloudessa sanoisin, että kyseessä olevassa esityksessä ehdotetaan ensi vuoden aikana käytettäväksi valtion margariiniitehtaiden koneiden uusimiseen 425 000 mk. Mitä tämä merkitsee? Tämä merkitsee karjatalouden harjoittajille lisää verta ja kyyneleitä verrannollisesti sanottuna. Minäkin olisin kannattamassa tuota vaikka noinkin suurta määrärahaa, jos perusteluissa olisi, että se käytetään margariinitehtaiden koneiden kantamiseksi tai kuljettamiseksi Pohjanlahteen tai muulla tavalla romuttamiseksi. Kun niitä uusitaan, niin tämä tietää vain lisääntyviä vaikeuksia myös valtiontaloudelle, koska se toiselta puolen kiihottaa maaseudulta pois muuttoa, maaseudun autioitumista ja sen seurauksena on sitten valtion menoja lisää mm. työllisyysmäärärahoina pakko käyttää.

Rehuviljatilanne on tämänkin hetken ajankohtainen kysymys, koska sato eräillä osilla maassamme on tullut kohtalaisen hyvä. Me näkisimme, että tätä kysymystä pystyttäisiin viennin ohella edistämään myös siten, että kiinnitettäisiin rehuviljan lähinnä kauran kotimaiseen markkinointiin huomiota siten, että kuluttajahinta olisi saman suuruinen niin Pohjois- kuin Etelä-Suomessakin. Nyt siinä lienee jo 10—20 penninkin eroja. Tähän ei tarvittaisi muuta kuin rahtikustannusten tasaamista, ehkä eräissä tapauksissa hieman lisääntyvien varastointikustannusten korvaamista.

Metsäkysymys, joka liittyy läheisesti maatilatalouteen, on ollut täällä tämän illan puheissakin voimakkaasti esillä ja siitä edustajatoverini Suokas äskettäin puhui. Toteaisin sen lisäksi, että vuodesta 1964 lähtien olemme tässäkin kysymyksessä polkeneet paikallamme, ja nyt niin kuin alkuvuodesta tässäkin salissa puhuimme, pelkäämme kantohintatason ja myös hankintakaupoissa maksettavan hinnan laskevan kuluvaa hankintakautta varten. Tätäkin eräät sanovat, että se ei pidä paikkaansa. Nyt kaikki tiedämme, että puutavarayhtiöt tarjoavat puutavarasta huomattavasti halvempaa hintaa kuin mitä oli vuosikin takaperin.

Sosialidemokraatit ovat kymmeniä vuosia puhuneet myös maaseudun köyhän kansan, pienviljelijöiden, työmiesten, pienyrittäjien, muiden pienituloisten puolesta (Ed. Mäkelä: 70 vuotta!). Tekisikin mieli avoimesti myöntää: Sosialidemokraatit ovat kymmenien vuosien kuluessa yrittäneetkin ja saaneetkin näissä kysymyksissä monia asioita eteenpäin, kuten yleensäkin köyhän kansan asioiden ajajat. Elleivät he olisi olleet aktiivisia sosiaalipolitiikan suhteen, niin tämä kysymys olisi varmasti paljon heikommin vielä yhteiskunnassamme kuin mitä

se on tämän päivän olosuhteissa. Tosin se ei ole hyvin vielä tälläkään kertaa. Näyttää kuitenkin siltä, että myös sosialidemokraattisen puolueen suunta on yhteiskunnallisten olosuhteiden luonnollisenkin muuttumisen takia pakostakin muuttunut ja tämän päivän sosialidemokratia ei edusta sitä samaa, mitä joitakin kymmeniä vuosia sitten itsenäisyytemme ensimmäisillä vuosikymmenillä teki.

Eräät toisetkin puhujat ovat puhuneet kansanedustaja Valde Nevalaisen ryhmäpuheenvuorosta. Sallittaneen minunkin puuttua tähän ja lainata hänen puheenvuorostaan suoraan seuraavat kohdat: "Hallituksen esitellessä tulo- ja menoarviota lehdistölle kerrottiin ministereiden olleen yleisesti ottaen tyytyväisiä. Tämän ymmärtää. Onhan rahaa käytettävissä nyt entistä runsaammin. Yleisestä tyytyväisyydestä poiketen kuitenkin maatalousministeri oli ollut pahalla päällä jo aamusta alkaen. Tämä ei ole tietenkään mitään uutta. Muistaako esimerkiksi tässä salissa kukaan maatalouden edustajien koskaan olleen tyytyväisiä? Maatalous on ollut meidän kansantaloudessamme se Moolokin kita, johon on saanut härkävankkureittain ajaa kultaa, ja siitä huolimatta tyytyväisyys on saanut odottaa vuoroaan."

Nämä ed. Nevalaisen ryhmän puolesta esittämät ajatukset ovat meikäläiselle toisessa suhteessa ikävää, mutta toisessa suhteessa mieluisaa vietävää jo ensi pyhääkin ajatellen Pohjois-Karjalan maakuntaan. Nämä osoittavat suurelta osalta, mihin on tultu myös sosialidemokraattisessa puolueessa. Siellä on lähdetty kylmenemään maaseudulle ja sen maataloudelle, pienviljelijöille ja kaikille niille ryhmille, jotka tähän kuuluvat. Tämän tosiasian ovat jo ko. puolueen äänestäjäjoukot melko suuressa määrin oikeaksi havainneet viime eduskuntavaaleissakin ääntään antaessaan ja tulevat sen huomaamaan ja sen mukaisesti toimimaan tulevaisuudessa vieläkin suuremmassa määrin. En sano, että tämä on puoluejohtajien pahuutta, että näin tapahtuu. Kuten olen jo viitannut, se on luonnollisuutta. Minä olen — tulkoon vielä kerran sanotuksi — ollut elämäni eräässä vaiheessa myös teollisuustyöläinen. Luulen tietäväni siltäkin elämänalalta jotakin, ja sanoisin, että jos tänä päivänä olisin teollisuustyöläinen, niin en yhtään ihmettelisi, jos kuuluisin sosialidemokraattiseen puolueeseen. Ehkä siellä ja myös erinäisessä virkamieskunnassa ollen voisin hyväksyä. Mutta silloin kun joutuu itse ja perheen kanssa kamppailemaan pienviljelijäolosuhteissa käytännössä, niin ei tuollaisia ajatuksia voi hyväksyä, tulivatpa ne sitten miltä taholta tahansa.

Valtion tulo- ja menoarviossa tiemäärärahat muodostavat kokonaisuudessaan melkoisen suuret menoerät, ja sanoisin: tämä on aivan oikein. Mutta niiden alueellinen jakaantuminen herättää meissä syrjäisen maakunnan edustajissa melko suurta ihmettelyä. Ei liene väärin, jos erästä suurta poliittista opettajaani jäljittelisin ja sanoisin, että "olen suuresti hämmästynyt nähdessäni tulo- ja menoarviosta määrärahojen jakautumisen" (Ed. Lehmonen: Se opettaja oli kai Vennamo!). — No, kyllä se on eräiltä osilta myös ed. Lehmonen, sillä olen elämäni pitkinä muina vaiheina oppinut myös sen, että kokemukselle on annettava suuri arvo ja erityisesti annettava naisten asiantuntemukselle ja kaikelle siihen liittyvälle vielä tavallistakin suurempi arvo, jotenka täällä eduskunnassakin voi näitä samoja elämän ihanteita toteuttaa, etteivät siitä naiset loukkaantuisi.

Pohjois-Karjalan kohdalla ovat tiemäärärahat ensi vuoden budjetissa 11 568 000 mk, Uudenmaan läänissä 69 354 000 mk, vaikka Uudenmaan lääni on alueellisesti hieman enemmänkin kuin kaksi kertaa pienempi kuin Pohjois-Karjalan lääni (Ed. Virtanen: Mikähän on väkiluvun suhde?). — Kyllä kai teitä tarvitaan, liikkuuko niillä sitten pienempi tai suurempi määrä ihmisiä. Ei kai tietä tehdä yksinomaan sellaisiin paikkoihin, missä on paljon liikennettä.

Olisi mielenkiintoista saada tietää, mihinkä nämä sitten jakaantuvat yksityiskohdittain. No, sekin selviää tulo- ja menoarviosta osittain, sitä yksityiskohdin tarkastellen. Mutta kysyisin teiltä, hyvät eduskuntatoverit niin vasemmalla kuin oikealla kuin keskustassa: Näettekö te oikeudenmukaisena tiemäärärahojen jakoperusteet edellä mainitulla tavalla? Kyllä te ilkutte ja pilkkaatte, jos me näitä ihmettelemme, mutta vastatkaa omalle itsellenne omantuntonne perusteella, se ehkä selvittelee paljon. Me olemme olleet sitä mieltä, että tiekysymyksessä, kun on kuljettu jatkuvasti runkoteiden ja niihin kuuluvien siltojen jne. rakentamisen linjaa, olisi vihdoinkin ryhdyttävä siirtymään pienempiin teihin, syrjäseutujen ihmisiä koskeviin teihin, paikallis-, yksityisteihin jne. Me kannatamme teiden sosialisoimista. En tiedä, ovatko täällä sitten vasemmistolaiset enää meidän mukanamme sosialisointipyrkimyksissä tässä kysymyksessä. Me olemme. Sillä on epäoikeudenmukaista, että syrjäseutujen ihmisille kasataan kaiken muun lisäksi myös huomattavat tierasitukset. Näitä

olisi nyt sitten lähdettävä keventämään. Tämä edesauttaisi ihmisten ja yrittäjätoiminnan lisääntymistä ja säilymistä ns. kehitysalueillakin. Tähän kysymykseen liittyy tietysti paljon muitakin asioita, mutta tiekysymykset, sähkökysymykset ovat niitä kaikkein tärkeimpiä perusedellytyksiä, saada luoduksi edes jonkinlaiset elämän ja toimeentulon mahdollisuudet myös syrjäseutujen asukkaille.

Polttoaineet ja niiden käyttö muodostavat syrjäseuduilla asuville myös huomattavasti suuremman kustannuserän kuin mitä on asianlaita Etelä-Suomessa. Erityisesti tämä tulee esiin moottori- ym. liikennevälineissä käytettävissä polttoaineissa. Eräänä esimerkkinä mainitsisin, että 98 oktaanin bensiinin ylin vähittäismyyntihinta on Helsingissä 77.1 p/l, kun se Utsjoella on 81.8 p/l. Ero on siis niinkin huomattava kuin 4.7 p litralta. Kysyisin jälleen hyvät edustajatoverit joka suunnassa, onko tämä teidän mielestänne oikein, että näin on johdettu asioita. Meidän mielestämme SMP:ssä se ei ole, ja me olemme sitä mieltä, että edellä mainitut aineet, niiden kuluttajahinnat olisi myös saatava samansuuruisiksi kaikkialla maassa, toisin sanoen ostiko Utsjoella tai Helsingissä bensaa tai muuta siihen verrattavaa ainetta, hinta olisi sama (Ed. Ahonen: Eikös viinan hinta ole sama?). — Saattaa olla, siitä en ole ottanut selvää. Mutta sillä ei ole niinkään suurta merkitystä välttämättömiin tarpeisiin, kuin mitä on edellä mainituilla asioilla. Sillä ilman viinaa kulkee köyhä niin kuin rikaskin, eikä sitä tarvita autossa, traktorissa, mopedissa enempää kuin moottoripyörässäkään. Hevonenkaan ei sitä tarvitse, mutta polttoainetta tarvitaan ja hevonen tarvitsee myös rehuviljaa, josta jo aikaisemmin mainitsin.

Lainoituskysymyksestä on monella tavalla ollut tämänkin keskustelun yhteydessä puhe. Eräs lainoituskysymys, jota tuskin ainakaan minä olen kuullut otettavan esille, on irtovelkojen vakauttaminen niin pienyrittäjille kuin maataloudenharjoittajille, pienviljelijöille. Olen ollut huomaavinani, että keskustapuolueen taholtakin on tätä sanomalehdissä, ehkä puhetilaisuuksissakin viime aikoina kovastikin korostettu, missä ei ole valittamista. Nyt olisi vain siirryttävä tekojen linjalle. Mutta mistä kohdasta tulo- ja menoarvioesityksestä löytyvät määrärahat tähän tarkoitukseen? Minä en niitä ainakaan ole ehtinyt löytää. Olisin iloinen, jos olisi minussa vika, että ne jossakin paikassa siellä piilisivät. Jos joku on löytänyt, niin pyydän tämän keskustelun jossakin vaiheessa esittämään, missä on edellä mainittuihin tarkoituksiin olevat varat esitetty, koska olisi ensiarvoisen tärkeää saada suoranaista ja nopeaa apua kehitysalueilla kamppaileville pienyrittäjille talouselämämme kaikilla aloilla maataloutta myöten. Vaikka sinne suunniteltaisiin kuinka suuria tehtaita, mikä muuten sinänsä on hyvä asia, niin siihen menee niin kauan aikaa, että vaikeuksissa elävät yrittäjät ehtivät sortua sitä ennen. Edellä mainitunlainen valtion pitkäaikainen halpakorkoinen laina toisi nopeasti apua ja myös korkotuki eräinä osina sen lisäksi olisi välttämätöntä.

Täällä joku jo aikaisemmassa vaiheessa mainitsi alkoholiasioista. Minulla oli tarkoitus tässä vaiheessa tähän kysymykseen hieman tarkemmin palata (Ed. Virtanen: Ahonen vain vähän ennakoi!). — No, hän vähän ennakoi, ehkä hän ajatteli sunnuntaita ja silloin eräiden käyttämiä alkoholimääriä jne. (Ed. Puhakka: Eikös Poutiainen ajattele?). — No, ei ainakaan ole varaa eikä haluakaan alkoholin käyttöön. Kyllä se menee muissa asioissa. Enkä usko, että myöskään ed. Ahonen tarkoitti sitä, että hän tulee käyttämään alkoholia, mutta muuten häntä kiinnosti alkoholikysymys, ja se on oikein, että se meitä kansanedustajia kiinnostaa, sillä kenelläkäs muilla olisi mahdollisuus tähänkin suureen kysymykseen vaikuttaa ellei juuri eduskunnalla. Muut tekijät vaikuttavat siihen ja ovat jo vaikuttaneet, että tämä kysymys kulkee ikävään suuntaan.

Alkoholin kulutus paisuu vuosi vuodelta ja samalla paisuvat myös alkoholin seuraukset. Lienen monta kertaa puhunut täältä pöntöstäkin ja muulla tavalla asiasta. On mittaamaton määrä kyyneleitä, mitä vuosittain Suomessa alkoholin seurauksena vuodatetaan. Sitä joutuvat tekemään ennen kaikkea vaimot ja lapset, ja moni meistä lienee vanhemmistakin ihmisistä sellaisia, jotka olemme lapsuudessamme saaneet myös nämä kirot kokea, joten kai olemme tässäkin kysymyksessä yksimielisiä, kuuluimmepa mihin puolueeseen tahansa, että nyt on tärkeätä nopeasti toimia näissä kysymyksissä. Esimerkiksi alkoholistien huolto- ja kaikkiin siihen liittyviin kysymyksiin on kiinnitettävä suurempi huomio myös menoeriä ensi vuodelle ratkaistaessa. Olin huomaavinani tulo- ja menoarvioesityksestä, että siellä jossakin määrin on näitä varoja ehdotettu lisättäväksi. Se ei kuitenkaan näytä olevan vielä tarpeellisen suurta, joten olemme tehneet esityksen lisämäärärahan myöntämiseksi myös näihin tarkoituksiin. Sillä var-

maan, kun täältä poistutaan tämänkin illan eduskuntaistunnosta ennemmin taikka myöhemmin, ei tarvitse kävellä kovin monta kymmentä metriä eduskuntatalonkaan ulkopuolelle, kun näkee, että valtio on monopolina harrastanut viinakauppaa melkoisen tehokkaasti pystymättä hoitamaan sen jälkiseurauksia, joten tähän linjaan on saatava pysähdys. Kun nyt suuren maailman linjojen mukaisesti leviää tähän liittyvänä kysymyksenä myös huumausaineongelma Suomeen ja on jo levinnyt, se antaa edelleen vakavaa ajattelemisen aihetta.

Täällä eduskunnassa on viime päivien aikana, ehkäpä tämänkin keskustelun yhteydessä esitetty lähinnä SKDL:n taholta, että poliisivoimia olisi supistettava. Herää kysymys, kuka sitten ottaa rikolliset kiinni, kun samanaikaisesti tilastonumerot osoittavat, että rikollisuus lisääntyy. On ollut monenlaisia hyvinkin törkeitä murhia, jotka ovat jääneet selvittämättä. Eräskin SKDL:n puhuja jokin päivä sitten sanoi, että on poliisin valtaa vähennettävä, ts. ettei saisi asetta käyttää. Näin minä tämän käsitin (Ed. Virtanen: Olisiko ed. Poutiainen aseen kannalla?). — Olen siinä tapauksessa, että on rikollinen otettava kiinni ja hän käyttää asetta poliisia vastaan. Missä asemassa poliisi on silloin, jos ei saa asetta käyttää (Eduskunnasta: Puhuja on oikeassa!)? Minä en ole ollut koskaan poliisi. Anoin aikoinani liikkuvaan poliisikomennuskuntaan, mutta sanottiin, että senttiä on sattunut tulemaan vähänlaisesti. Se oli esteenä, joten kyllä mielenkiintoa siihenkin asiaan olisi ollut, mutta millä ne sentit sai lisäksi, vaikka ne olisivat olleet kuinka tarpeellista. No ehkä tämä on ollut väärä peruste. Lienee tänäkin päivänä poliisilaitokseen nähden väärä peruste, että vain isot miehet sinne otetaan, sillä isot miehet ovat rikollisen luodin osuman kohteita heti. Pienellä miehellä on se parempi puoli, että siihen on vaikeampi saada osumaa, joten olemme siitäkin yksimielisiä, että tässä suhteessa olisi myöskin lakia muutettava. Se ei liene mahdollista tämän tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä, mutta lienee mahdollista myöhäisemmässä vaiheessa sitten ottaa asia päätettäväksi (SKDL:n eduskuntaryhmästä: Tehdään lakialoite!). — Kyllä. Jos SKDL:n taholta ollaan halukkaita tähän, niin tehdään yhdessä, että ette aina väittäisi, että te SMP:läiset olette ja haraatte vastaan, ettekä tule mukaan. Me tulemme aina hyvissä asioissa teitä kannattamaan, sillä tiedämme, että samaa Suomen kansaa ovat kommunistitkin Suomessa. Kyllä teillä ovat samat oikeudet ja velvollisuudet myös täällä eduskunnassa, kuten meillä muillakin suomalaisilla. Ei kai tänne ulkolainen salin sisäpuolelle pääsekään muuta kuin lehterille. Sieltä on minulla jo kokemusta, että on oltava hiljaa. Jos siellä äänen korottaa, niin kohta on mies niskassa ja vie ulos, joten kyllä kai meidän kansanedustajien on ajateltava myös lehterillä olevaa yleisöä. Ei ajateltu silloin, kun minä yhdeksän vuotta siellä istuntoja seurasin. Monta kertaa sattui niin, ettei puheesta saanut mitään selvää. Ehkä minun puheeni on samanlainen, josta ei saa taas lehteriyleisö tänäkään iltana selvää.

Tämän tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä on esitetty ajatus siinä montakymmentä vuotta vanhassa äänensävyssä niin vasemmalta, oikealta kuin keskustastakin, että köyhien asiaa on parannettava jne. Minulla on sellainen käsitys, että monet ovat tämän esittäneet vilpittömässä mielessä. En moiti äärivasemmistoakaan siitä. Minulla on sellainen käsitys, että te pyritte vilpittömästi oikaisemaan ne epäkohdat, jotka yhteiskunnassamme ovat, ts. työskentelette köyhän ihmisen puolesta. Tässä olemme yhdellä linjalla. Mutta valitettavasti linjamme eroavat silloin, kun päätetään ja ratkaistaan se, millä tavalla köyhää asiaa on ajettava. Te yritätte tukahduttaa yrittämisen vapauden yksityisomistusoikeuden pohjalta ja siirtyä valtiojohtoiseen talousjärjestelmään, jossa te kuvittelette, ettei tarvita poliisia eikä puolustuslaitosta. Saanen vielä kerran kysyä, missä on sellainen sosialistinen yhteiskunta, jossa on poliisilta otettu valta pois, ehkä poliisi lopetettukin, ja jossa ei myös ole puolustuslaitosta. Olen tämän jokin vuosi sitten jo samalta paikalta esittänyt saamatta siihen vastausta. Ehkä toverit vasemmalla vastaavat siihen tämän yön kuluessa. Yritän jäädä odottamaan (SKDL:n eduskuntaryhmästä: Tulkaa puheenne jälkeen tänne, niin kerrotaan!). Miksi sitä ei voi julkisesti vastata? Lupasihan vuosi takaperinkin äärioikeisto minulle opintomatkan kustantaa ilmaiseksi siihen maahan, missä noin on tapahtunut ja missä sosialistisessa yhteiskunnassa ei ole puolustusvoimia. Nyt kun on tullut vielä poliisin tarpeettomuus esille, niin ehkä siellä ei ole sitten poliisiakaan. Minä en, ikävä kyllä, tiedä. Jos tällainen jossakin on, niin se on meikäläiseltä pysynyt tietymättömänä (Eduskunnasta: Kysykää ensi vuonna taas uudestaan!). — No, varmastihan on kysyttävä, jos ei vastausta siihen mennessä saa, mutta kyllä täällä nyt on niin monta kuun-

telemassa, että pitäisi teidän kuulla mitä olen kysynyt; jos ette, niin olen valmis vielä senkin kysymykseni uudistamaan niin monta kertaa, että kuulette.

Mitä SKDL:n puheisiin täällä salissa tulee, niin sanoisin, että ne tuntuvat aika pehmeiltä tämän tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä. Kun kuuntelin mm. toveri Sinisalon puhetta — oliko se eilen — niin tuntui siltä, että hänkin hymyilee, ehkä odottaa ministerin tuolia syksyn kuluessa. Kun sama herra puhui vuosi takaperin, niin oli eri terä. Joten on syytä yhtyä puolueemme puheenjohtaja ed. Vennamon sanoihin, että oikea ainoa oppositio näyttääkin tässä salissa olevan SMP. Tähän tulokseen tästä väkisin pääsee (Ed. Hara: Unohdatte kokoomuksen!). — Kokoomushan on aina seurannut hallitusta. Olkoonpa tässä maassa minkälainen hallitus tahansa, se myötäilee kulissien takana sen toimenpiteitä. On joskus aina puhuvinaan vastaan, mutta kuitenkin sitä tukee. En yhtään epäile, etteikö minulle 40-vuotinen kokemus olisi opettanut tämän tosiasian. Luulen, että tämä pitää myös paikkansa tälläkin kertaa. Olette olevinanne oppositiossa, mutta kun tiukka äänestys täälläkin eduskunnassa tulee, niin juoksette kilpaa hallituksen tukijaksi. Toivon, että tulevaisuudessa ette tukisi enää Karjalaisen väsynyttä hallitusta. Minähän puhuin joskus kevättalvella tältä samalta paikalta, että minulla ei ole mitään vastaan nykyistä hallitusta. On vain kysymys siitä, mitä se tekee. Mutta epäilimme jo silloin ja minullakin oli syytä epäillä, että kun pääministerikin on ollut yli 13 vuotta ministerinä, niin hyväkin mies tuossa ajassa jo väsyy. Ei minullakaan savotassa ole ollut yhtään hevosta, joka olisi kestänyt 13 vuotta, kun minä olen lähettänyt sen korkeareunaiseen. En tarkoita tällä, että pääministeri väsymyksen takia olisi sinne lähetettävä, mutta esitin jo silloin keväällä hallitusremontin yhteydessä, että hänet olisi lähetettävä Lapin hangille hiihtelemään ja lepäilemään. Ehkä hän olisi sen jälkeen sitten kypsempi ja pirteämpi maan isän hymyä odottelemaan, josta myös puolueen puheenjohtaja Vennamo täällä ryhmäpuheenvuorossaan mainitsi.

Ed. Pekonen: Herra puhemies! Nyt käsiteltävässä tulo- ja menoarvioesityksessä on paljon myönteistä nimenomaan maaseutua ajatellen. Erityisesti haluan mainita sen, että hallitus on ottanut kauan kaivatun entistä suuremman määrärahan maaseudun sähköistämisen tukemiseen. Kun eteläisessä Suomessa sähköistäminen on viety jo varsin pitkälle ja sähkö kuuluu niin tavanomaisena lähes jokaiseen talouteen, helposti unohdetaan, että vielä on alueita, joissa se ilman valtion lisääntyvää tukea on saavuttamattomissa. Näin kuitenkin on. Mikkelin läänissä sijaitsevassa Anttolan kunnassa on vasta 75 % talouksista sähkön piirissä, Enonkoskella 73 %, muutamia esimerkkejä mainitakseni. Kun lisäksi sähköttömät taloudet sijaitsevat usein kaukana taajamista, ymmärrämme hyvin, kuinka tärkeää on saada lisätyn valtion tuen turvin sähkö, jotta nämäkin ihmiset voisivat elää omilla tiloillaan ja harjoittaa ammattiaan, sillä sähkön puute on pakottanut monta nuorta perhettä vaihtamaan ammattia ja asuinpaikkaa.

Samoin haluan mainita tyydytyksellä sen, että hallitus on ottanut esitykseensä radan rakentamisen Ristiinan kunnassa sijaitsevalle Pelloksen teollisuuslaitokselle. Tämän radan rakentaminen Savon radasta Ristiinaan on ollut vireillä pitemmän aikaa, mutta määrärahojen puuttuessa hanke on siirtynyt. Lienee muuten ainoa näin suuri teollisuuslaitos ilman rautatieyhteyttä. Myöskin Ristiinan syväsatama tulee näin saamaan rautatieyhteyden, joka on Saimaan vesikuljetuksia silmällä pitäen merkittävä asia. Nämä edellä mainitsemani esimerkit osoittavat, että budjettiesityksestä on pyritty saamaan kehitysalueystävällinen ja niitä alueita muistava ja tukeva, joista on jatkuva muuttoliike etelän teollisuuspaikkakunnille. Mutta kuitenkin siihen olisi pitänyt saada koko joukko määrärahoja, jotta tosiaan Itä-Suomessa voitaisiin edes jotenkin pystyä tavoittamaan sitä tasoa, mikä on jo yleensä eteläisessä osassa maata.

Asuntotuotannon edistäminen pitäisi tapahtua tasapuolisesti niin maaseudun kuin kaupunkienkin osalta. On todettava tyydytyksellä, että määrärahaa on lisätty. Kun kiintiön jako kuitenkin osoittaa, että vuonna 1970 myönnettiin 29 % ja vuonna 1971 noin 34 % kehitysaluekunnille, jää maalaiskuntien osuus ilmeisen vähäiseksi. Asuntotuotantoa on pyritty keskittämään maaseudun taajamiin ja tässä on menty liiankin pitkälle. Vain erikoisten perusteiden nojalla on myönnetty asuntolainoja haja-asutusalueille. Kuitenkin asunnon tarvitsija on usein elinkeinonharjoittamisen tai työpaikan suhteen sidottu määrätylle seudulle. Pitäisikö hänen siirtyä usein kymmenien kilometrien päähän taajamaan asumaan. On kyllä myönnettävä, että taajamien kehittäminen on tosiaan tärkeää, mutta tämä ei saa tapahtua tyrehdyttämällä kokonaan

tervettä haja-asutusta, sillä sitäkin toki tarvitaan.

Maatalouden hintatuesta on täällä puhuttu paljon kauhistellen niitä markkamääriä, joita on otettu budjettiin. Tämä on tietysti tehty maatalouden mustamaalaamiseksi. Eikö kuitenkin ole niin, että maatalous on elinkeino muiden luvallisten elinkeinojen joukossa, ja kun näin on, sitä pitää myös kehittää eikä yksin osoitella sormella? Maatalouden tuloselvitys, joka on saatettu muutama päivä sitten julkisuuteen, osoittaa, ettei sinne ole vankkureilla kultaa rahdattu.

Itä-Suomen meijeriliiton alueella, joka käsittää Kymen ja Mikkelin läänin, on maidon lähettäjien luvuissa vuoteen 1968 verrattuna tämän vuoden 7 ensimmäisenä kuukautena tapahtunut noin 15 %:n vähennys. Kun vähennys on tapahtunut nimenomaan seudulla, jossa maidontuotanto muodostaa maatalouden päätuotantosuunnan, ei kenenkään päähän pälkähtäisi väittää, että maidon tuottaminen valtion tuki huomioidenkin on kullan vuolemista. Ei kai kukaan hevin luovu ammatistaan, ellei siihen ole kannattamattomuus syynä.

On kehotettu suuntautumaan lihan tuottamiseen. Näin on tapahtunutkin. Nyt pitäisi varmistaa kuitenkin se, että lihan vienti turvataan ensi vuonnakin. Tänä vuonna — kiitos hallituksen ja ennen kaikkea maatalousministerin — on lihan ylijäämien vienti voitu hoitaa. Todennäköisesti viedään tänä vuonna noin 30 milj. kg sianlihaa ja 12 milj. kg naudanlihaa. Ensi vuonna lienee vientitarve suunnilleen samaa suuruusluokkaa. Budjettiin olisi pitänyt ottaa suurempi määräraha viennin rahoittamiseksi, jotta viennin hoitaminen ei olisi jopa viikottain kiinni määrärahoista ja lykkääminen aiheuttaisi maataloudelle menetyksiä ja joskus jopa edullisten kauppojen ohimenoa. Tosin on sianlihan rajoittamislaki jätetty eduskunnalle. Tällä lailla ei pitäisi käydä yksityisen viljelijän, sianlihan kasvattajan toimeentuloa kaventamaan. Maatalouden ulkopuoliset yrittäjät ja yhteisöt ovat asia erikseen. Mutta miten paljon tällä tullaan saamaan sianlihan tuotos vähenemään, on tässä vaiheessa vaikea sanoa. Harkita muuten sopisi, onko yleensä yhteisöjen, kuntien, kuntainliittojen, säätiöiden ym., joiden toiminta on kokonaan muuta kuin maataloutta varten perustettu, nykyisessä tilanteessa sallittava harjoittaa ollenkaan maataloutta, ainakaan valtion tuen turvin. Kun nyt kerran pyritään maataloustuotantoa jatkuvasti supistamaan, olisi se tehtävä siellä, missä se ei ole elinkeino.

Maatalous on pyrkinyt omatoimisesti niin itse tiloilla kuin omistamissaan tuotantolaitoksissa viemään rationalisointia eteenpäin. Kuitenkaan kohonneita kustannuksia ei ole voitu kompensoida näillä toimenpiteillä yksinomaisesti, ja näin on tilanne se, mitä nyt suoritettu tutkimuskin osoittaa. Parannusta ei tuo suinkaan se, mitä SMP:nkin taholta on esitetty, että ottakaa meijereiltä ja teurastamoilta niiden osuudesta pois, niin kyllä tuottajahinnat nousevat.

Ed. Järvenpään käyttämästä puheenvuorosta ilmeni, että hän ei halua olla tietoinen siitä, että viljelijät itse omistavat suurimman osan tämän maan meijereistä, huomattavan osan teurastamoista ja lihanjalostustehtaista. He myös itse siis päättävät niiden asioista, itse hallitsevat niitä. Miten voisivat silloin olla nämä heidän teollisuuslaitoksensa suurviljelijöiden hallitsemia. Suurviljelijöitä, siis yli 100 peltohehtaarin käsittäviä tiloja, on muuten maassamme 292 vuoden 1969 tilaston mukaan. Kyllä kai jokainen ymmärtää, että tavalliset perheviljelijät hallitsevat siis tuottajien osuuskuntia, varsinkin kun suurin osa suurtiloista on viljanviljelijöitä.

Samoin hänen kuin monen muun pitäisi tietää, millaisia työnantajia ovat viljelijöiden omistamat teollisuuslaitokset. Ainakin kunnallismiehet ovat jokaisesta meijeristä ja teurastamosta liiankin kiinnostuneita, sillä rationalisointimielessä tapahtuvaa fuusiointiakin pyritään estämään pelossa menettää työpaikkoja paikkakunnalta. Jos muu teollisuus saa tehdä vuosittain lakimääräiset poistonsa, niin miksi ei sitten joku Seinäjoella kotipaikkaansa pitävä Maitojaloste tai mikä muu meijeri tahansa saisi sitä tehdä. Vielä lisäksi sanon, että yksikään meijeri ei ole itsetarkoitus, vaan jokainen on välttämätön rengas siinä prosessissa, jonka tarkoituksena on toimittaa Suomen kansalle elintarvikkeita ja taata viljelijöille toimeentulo.

Vielä enemmän ihmetyttää se, mitä täällä ed. Nevalainen sos.dem. ryhmän puheenvuorossa maataloudesta lausui. Tämä on hyvä viljelijöiden tietää, sillä joku kai on heistä äänestänyt myös ed. Nevalaista. Jos tämän vuodatuksen olisi antanut joku smp:läinen, se voitaisiin jättää omaan arvoonsa. Nyt on sentään kysymys hallituspuolueen ryhmäpuheenvuorosta. Kuitenkin sanoisin, että yhteisvoimin ja yhteisymmärryksessä maata rakentaen puolueiden kesken maatalouden asiat voidaan vain hoitaa eikä suin-

kaan lietsomalla eripuraisuutta ja jopa vihaa työväestön ja talonpoikien välille.

Ed. Rosnell: Herra puhemies! Elinkustannusten nousu ja rahanarvon aleneminen aiheuttavat sosiaalisten avustusten merkityksen vähenemistä sekä niiden ostoarvoon nähden että suhteessa muihin tuloihin.

Perhekustannusten tasaamisessa lapsilisillä on ollut keskeinen merkitys. Vuonna 1962 säädetyssä lapsilisiä koskevassa laissa annetaan valtioneuvostolle valtuudet korottaa lapsilisiä elinkustannusten nousua vastaavasti, ja vertailun pohjaksi laissa otetaan vuoden 1962 huhtikuun elinkustannusindeksi. Valtioneuvosto on kuitenkin varsin niukasti käyttänyt lain edellyttämää oikeutta, ja elinkustannusten nousu lapsilisissä on huomioitu vain osittain ja vasta paljon elinkustannusten nousun jälkeen.

Vuoden 1970 budjettia laadittaessa eduskunta otti budjettiin määrärahan lapsilisien korottamiseksi, ja samassa yhteydessä hyväksyttiin periaate, että kahden seuraavan vuoden aikana eli vuosina 1971 ja 1972 lapsilisien jälkeenjääneisyys poistetaan. Tämän perusteella lapsilisiä korotettiin tämän vuoden alusta 8.5 %:lla. Ensi vuoden tulo- ja menoarvioon hallitus on esittänyt määrärahaa, jolla lapsilisiä voitaisiin korottaa ensi vuoden alusta jälleen 8.5 %:lla. Hallituksen toimenpiteet täyttäisivät eduskunnan hyväksymän periaatteen, jos elinkustannukset olisivat vuoden 1970 ja 1971 aikana pysyneet muuttumattomina. Samaan aikaan kun lapsilisien jälkeenjääneisyyttä on yritetty kuroa umpeen, ovat elinkustannukset kuitenkin nousseet niin huimaavaa vauhtia, että lapsilisien jälkeenjääneisyys elinkustannuksiin verrattuna on lisääntynyt sen poistamisen sijasta.

Kansandemokraattisen ryhmän taholta on tehty 30 milj. markan raha-asia-aloite, jotta lapsilisiä voitaisiin hallituksen esittämän 8.5 %:n lisäksi korottaa vielä noin 10 %:lla, jolloin lapsiperheille voitaisiin korvata myös ne elinkustannusten nousut, jotka ovat tapahtuneet kahden viimeisen vuoden aikana. Lapsikohtaisesti korotusesitykset ovat varsin vaatimatonta luokkaa. Ryhmän taholta jätetyn aloitteen mukaisesti lapsilisiä voitaisiin korottaa keskimäärin 4—5 mk kuukaudessa riippuen perheessä olevien lasten lukumäärästä.

Lapsilisien korottaminen elinkustannusindeksin nousua vastaavasti on mahdollista voimassa olevan lain valtuuksien perusteella. Lapsilisien sitominen ansiotasoindeksiin olisi mielestämme oikeudenmukaisempaa, ja sen vuoksi lain muuttaminen tältä kohden olisi välttämätöntä. Elinkustannusten nousu on syönyt lapsilisien ostoarvoa.

Perheitten elintasoa on laskenut myös verotaulukkojen pysyminen entisellään, mikä on merkinnyt palkkatyöläisten verotuksen kiristymistä ja yhä useampien perheiden joutumista verotuksen piiriin. Kun verotuksen vaikutusta ei oteta huomioon elinkustannusindeksiä laskettaessa, ovat lapsilisät verotuksenkin kiristymisen johdosta jääneet enemmän jälkeen, kuin elinkustannusindeksin numerot osoittavat.

Hallituksen kannanotto peruskouluun siirtymisen järjestyksestä on saanut runsaasti huomiota osakseen. Niissä kunnissa ja maakunnissa, joissa peruskouluun siirtyminen ehdotetaan toteutettavaksi vasta vuosina 1974—1976 tai vieläkin myöhemmin, ollaan erittäin huolestuneita. Niissä kunnissa, joissa peruskoulukokeilu on suoritettu, mutta joissa peruskouluun siirtyminen hallituksen esityksen mukaan viivästyy, saattaa koulutoimen hoitamisessa tapahtua taantumista. Satakunnan monissa kunnissa on peruskoulukokeilu suoritettu, ja ainakin näissä kunnissa toivotaan, että peruskouluun siirtyminen voisi tapahtua jo vuoden 1972 aikana.

SKDL:n ryhmän taholta on jätetty useita aloitteita peruskouluun siirtymisen jouduttamiseksi. Peruskoulun toteuttaminen koko maassa nopeamman aikataulun mukaisesti, kuin mitä hallituksen piirissä on suunniteltu, on välttämätöntä. Tämä on välttämätöntä ja tarkoituksenmukaista mm. väestön liikkuvuuden vuoksi. Syntyy suuria vaikeuksia, kun oppilas joutuu siirtymään peruskoulukunnasta sellaiseen, jossa peruskoulun toteuttamista vasta odotellaan. Toivottavasti eduskunta ymmärtää hallitusta paremmin peruskoulun arvon ja kiirehtii peruskoulun toteuttamista, jotta maan eri puolilla elävät lapset tulisivat samanarvoiseen asemaan perusopetukseen nähden.

Ed. Syrjä: Herra puhemies! Haluan aluksi ihmetellä sitä päätöstä, jolla estettiin tämän tulo- ja menoarviokeskustelun ryhmäpuheenvuorojen radiointilähetykset. Näin ollen kansalaiset eivät tällä kertaa voineet näitä ryhmäpuheenvuoroja seurata. Uskon kuitenkin, että suuri yleisö olisi ollut varsin kiinnostunut näitä kuulemaan. Tässä yhteydessä ei voikaan välttyä siltä käsitykseltä, että opposition suuta

on tarkoituksellisesti tukittu ja varsinkin Suomen maaseudun puolueen ryhmäpuheenvuoron esittäjän Veikko Vennamon kaikin puolin mittavan puheenvuoron radiointi haluttiin välttämättä estää. Ilmeisesti vallassa olevien itsesäilytysvaisto on toiminut, ja entisestä pitkäaikaisesta käytännöstä oli luovuttava. Nythän näistä ryhmäpuheenvuoroista annettiin ulos joitakin pätkiä, ja näin voitiin puheenvuoroista valita sellaisia kohtia, jotka olivat hallituspuolueiden mielestä sopivia, ja tietenkin SMP:n puheenvuorosta ainakin joitakin epäolennaisia kohtia. Me Suomen maaseudun puolueessa olemme sitä mieltä, että tämä on kansanvallan törkeätä kaventamista. Ilmeisesti lasketaan, ettei meidän puolueemme äänenkannattaja Suomen Uutisetkaan pysty tätä puheenvuoroa kovin suurille ihmisjoukoille levittämään, sillä onhan lehdistö niin kuin radiokin vanhojen ja varakkaiden puolueiden käsissä pääasiassa.

Valtion tulo- ja menoarvion esityksen loppusumma on ennätysmäinen. Kun lähemmin tarkastelee sen yksityiskohtia, on todettava, että menojen puolelta löytyy monta menoerää, jotka olisi voinut käyttää huomattavasti ihmisystävällisemmin. Suuret puoluetuet ovat tästä loistavana esimerkkinä. Niihin käytetään vuosi vuodelta suurempia ja suurempia rahamääriä. Niinpä hallitus ehdottaa, että puoluelehtien tukemistakin vain lisätään vuonna 1972. Me Suomen maaseudun puolueessa katsomme, että olisi hyödyllisempää käyttää tämäkin raha pienten ala-arvoisten sotaveteraanieläkkeiden ja muidenkin eläkkeiden parantamiseen. Ja kuitenkinhan on odotettavissa, että nämä lehtituet ajetaan hallituspuolueiden ja kommunistien voimin läpi.

Lehtituen tämänvuotinen jako lisäksi osoitti, että hallituspuolueet vetävät häikäilemättömästi kotiin päin. Niinpä hallituspuolueet plus kommunistit suurin piirtein jakoivatkin keskuudessaan tämänvuotisen potin. Niinpä esim. kepun ja maaseudun puolueen välinen suhde oli sellainen, että kun maaseudun puolue sai markan niin kepu sai 44 mk, vaikka äänestäjien suhde viime eduskuntavaaleissa oli sellainen, että kun meillä oli 1 ääni, niin kepulla oli 1.8 ääntä. Lisäksi TPSL, jolla ei ole edustustakaan eduskunnassa, sai yli kolminkertaisen määrän meihin verrattuna. Voidaankin todeta, ettei lehtitukirahojen tämänvuotisessa jaossa ollut oikeudenmukaisuuden häivääkään. Voidaan tietysti väittää, että esim. kepulaisia lehtiä ei tilata niin paljon, että ne muodostuisivat kannattaviksi, vaan että ne ovat lähellä konkurssitilaa ja tarvitsevat voimakasta tukea, jotta niitä voidaan lähettää äänestäjille vaikkapa ilmaiseksi. Minun oikeustajuntani mukaan puolueiden voimasuhteiden mukainen jako on oikeudenmukaisin, ja jos siitä poiketaan, olisi sellaisille mielipidesuunnille, joilla ennestään on suhteellisen pieni lehdistö, annettava enemmän, jos tosiaan tästä puoluesuhteesta poiketaan.

Maassamme ollaan hyvin selvillä sosialidemokraattien kylmästä suhtautumisesta maatalouteen. Tässä mielessä eivät kansanedustaja Nevalaisen mielipiteet maataloudesta sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa kovin suuresti ketään yllättäneet, vaikka siinä erittäin raskaasti maatalousväkeä syytettiin ja maataloutta vastaan hyökättiin.

Tänään ministeri Salosen puheenvuorossa saimme jo esimakua siitä metsäpoliittisesta linjasta, jota tullaan kokemaan, jos Salonen ja kumppanit saavat jatkaa. Tässä selvisi, kuinka hirvittävän pitkälle talonpojan tappolinja vietäisiin myös metsäpuolella. Varmaankin kaikki voimme olla yhtä mieltä siitä, että metsien tuotto maassamme on saatava entisestään nousemaan ja saatava se kohoamaan myös mahdollisimman korkealle. Mutta mitenkä tähän päämäärään päästään? Tämä on jo sellainen kysymys, josta varmasti ollaan eri mieltä. Jos asia olisi niin yksinkertainen, että metsien tuotto nousisi aina siinä suhteessa, kuinka paljon kantohinnasta peritään jollekin sulkutilille ja sitten laitetaan takaisin metsään, niin tämä olisi helppo ratkaista. Ne pitäisi tietysti silloin ottaa kaikki, koko kantohinta, ja sijoittaa se takaisin.

Asia ei ole kuitenkaan kovin yksinkertainen, vaan se on erittäin monitahoinen. Olen joskus kuullut jonkun korkeasti oppineen metsämiehen toteavan, että metsäasioissa ei kukaan ole tarpeeksi viisas eikä sellaiseksi taida kukaan koskaan tullakaan. Metsäasioissa käytäntö ja teoria iskevät usein kovasti vastakkain, ja uskonkin, että tällainen ehdotus, jonka ministeri Salonen esitti, että 30 % pidätetään sulkutilille, välittömästi lamaannuttaisi metsänhoitoharrastusta, joka sentään suurella osalla metsänomistajista on ollut kiitettävää. Viimeisten 20 vuoden aikana, jolta ajalta myös itselläni on kokemusta metsäasioissa, on herravalta näistä metsäasioista päätettäessä ollut niin suuri, että käytäntö on miltei aina saanut väistyä,

vaikka se usein on ollut oikeassa. Niinpä maamme metsäteknikot, jotka muodostavat tavallaan väliportaan käytännön ja teorian välillä, ovat usein olleet pahassa välikädessä metsäisiä asioita ratkottaessa. Erimielisyydet vain aina suuripalkkainen ratkaisee edukseen, ts. teoria voittaa käytännön, vaikka se voi metsänomistajalle olla monta kertaa epäedullisempi eikä nosta edes metsän tuottoa. Niinpä ainakin minulla on sellainen käsitys, että jos kantohinnasta peritään esim. tämä 30 % ja määräysvallan tähän rahaan saa jokin virkaporras, niin kyllä se on melkein varmaa, että metsänomistaja saa sen sille tielle siunata. Tämä on erittäin suuri vääryys sellaista metsänomistajaa kohtaan, joka elämäntyönsä on uhrannut metsän hyväksi ja aina hoitanut metsäänsä esimerkillisesti päämääränään mahdollisimman korkea tuotto, ts. saada sieltä irti mahdollisimmän paljon kilisevää käyttöönsä.

Metsänomistajain pitkäaikaisia kokemuksia tulisikin käyttää entistä enemmän hyväksi, sillä paras ratkaisu on usein metsänomistajien oma esitys. Siitä voidaan löytää esimerkkejä. Esimerkiksi vielä 15 vuotta takaperin meillä koivua käsiteltiin rikkaruohona, ja herrojen käsitys oli, että sille ei koskaan arvoa tulekaan, ja paljon koivikoita, hyviäkin, pantiin siloiseksi hakaten, eikä niistä silloin saanut kantohintaakaan kuin korkeintaan sen verran kuin uudelleenmetsitys maksoi. Jossakin tapauksessa metsänomistaja on voinut olla niin kovanaama, että on pannut hanttiin ja koivikko on säästynyt ja sitä on käsitelty korkeintaan harventamalla. Nyt tämä metsänomistaja omistaa arvokkaan metsän, sillä niin kuin tiedätte tällä kertaa koivu kilpailee arvossaan tasapäisesti havupuiden kanssa. Ja käsitykseni mukaan tällainen metsänomistaja tässä asiassa on ollut myös paljon parempi metsäammattimies kuin joku korkean oppiarvon omaava.

Ministeri Salosen puheenvuorosta käy selvästi ilmi, että hallitus aikoo kiristää otettaan pienviljelijäin ja pienmetsänomistajan kuristamiseksi ja kehitysalueiden tyhjentämiseksi. Tätä seikkaa tukee myös ministerin ilmoitus, että suurille puutavarayhtiöille annetaan lähitulevaisuudessa entistä parempia ehtoja metsämaan ostoihin nähden, kuin ne jo nytkin ovat tavallisia metsänomistajia huomattavasti paremmassa asemassa.

Tiemäärärahoja on Hämeen piiriin saatu kokonaisuuden kannalta kai noin normaalisti. Ikävä vain, että ne vuosi vuodelta ovat keskittyneet maakunnan keskuksen ympärille ja vain pieniä rippeitä saatiin tässäkin budjetissa Pohjois-Hämeeseen. Olisimme siellä odottaneet, että Kautunvuolteen sillan rakentamisen aloittamiseksi olisi budjettiin löytynyt määräraha, mutta näin ei ole tapahtunut. Tämä kyseinen silta on tavallaan kuin portti kehitysalueelle ja tällä kertaa portti on sillan mataluuden takia puolittain kiinni. Tämä Kautunvuolteen silta sijaitsee Ruoveden kunnassa ja muodostaa kantatie 66:n liikenteessä pahimman pullonkaulan. Sillan mataluuden takia ovat kaukoliikenne ja tämän seudun suurimmat kuljetukset jo kauan ohjautuneet pitkille kiertoteille, sillä nykyaikaiset kuljetusvälineet eivät pääse sillasta läpi. Sillan mataluus on suoranainen este teollisuuden ja yrittäjäin sijoittumiselle sillan vaikutuspiirissä oleviin kuntiin. Matala silta on myös merkittävä vaaratekijä liikenneturvallisuuden kannalta ja aiheuttaa ruuhkautumisia ja viivästymisiä liikenteessä, sillä kuormat takertuvat usein sillan ansaisiin. Suunnitelma tämän uuden sillan rakentamiseksi on hiljattain valmistunut TVL:n toimesta, joten suunnitelman puuttumisenkaan ei pitäisi olla esteenä sillan rakentamiselle.

On samalla todettava vielä, että esim. Virroille ei tällä kertaa pääse raskaimmilla ja suurilla kuljetuksilla etelän suunnasta ollenkaan ja Tampereen—Kurun kautta tuleva maantie on niin pettäväpohjainen, ettei se kestä raskaita kuljetuksia ja on myös siis nopean korjauksen tarpeessa.

Ed. Kaarlonen: Herra puhemies! En ajatellut käyttää puheenvuoroa tässä tulo- ja menoarvion lähetekeskustelussa, mutta kun sosialidemokraattisen ryhmäpuheenvuoron käyttäjä ed. Nevalainen ja eräät muut edustajat ovat niin asiattomasti ja loukkaavasti arvostelleet viljelijäväkeä ja maatalouspääluokan menoja, ei tätä voi vaikenemalla sivuuttaa eikä sitä keskustapuolueen edustajien taholta ole sivuutettukaan.

Maassamme saa vielä noin neljännes ja on alueita, joissa saa vielä puolet väestöstä toimeentulonsa maa- ja metsätaloudesta. Tämän viljelijäväen yrittämisen turvin on tätä maata rakennettu, sillä suurin osa väestöstämme on viljelijäkodeista lähtenyt, ja nyt tällaisella kaunamielenilmaisulla halutaan aivan kuin lietsoa katkeruutta ja vihaa eri väestöryhmien välille. On vakavasti kysyttävä: Tällaisella asenteellako rakennetaan maata ja hallitusyhteistyötä. Niin

yksipuolisesti ei toki maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan menoja voi lukea kuin ed. Nevalainen teki, että ne olisivat yksin viljelijäväkeä koskevia. Puheenvuorosta sai aivan sen kuvan, että mitään arvoa ei anneta maa- ja metsätalouden tuotannolle, viljelijäväen työlle eikä sille, että me olemme omavaraisia peruselintarvikkeisiin nähden. Eikä näin pohjoisella leveysasteella eläen voi rajoittaa tuotantoa siihen, että se vastaisi vain omavaraisuutta, sillä mitkään satovuodet eivät ole toistensa kaltaisia. Tämä elinkeino on suuri työllistäjä, ja sopii kysyä, mitä se merkitsee. Jos maatalous olisi sellainen kultakaivos, kuin täällä on julkituotu, niin eivät kai ihmiset sieltä hakeutuisi muihin ammatteihin. Virta kulkisi maaseudulle eikä sieltä pois, niin kuin nyt tapahtuu. Toimeentulo on lujassa ja kovan työn takana viljelijäperheissä, ja miltei kaikki tilat ovat maassamme perheviljelmiä. Nuorta ammattitaitoista työväkeä ei ole saatavissa maatalouteen. Ei ole kohta lypsäjiä, kun vanhempi polvi jättää tilan. Niin käy, kuin on jo Ruotsissa käynyt, johon ostettaisiin meiltä jo maitoa.

Loma- ja viisipäiväisen viikon etuus puuttuu vielä maatalousyrittäjiltä niin kuin muiltakin itsenäisiltä yrittäjiltä. Toivottavasti saamme pian komitean ehdotuksen tästä ja lain, joka asettaa nämä väestöryhmät samaan asemaan muiden väestöryhmien kanssa.

Täällä väitettiin, ettei maatalous maksa veroja. Se maksaa tulojensa mukaan ja Suomi on vielä niitä harvoja maita Euroopassa, joissa tuotantovälineestä, maaomaisuudesta verotetaan. ja siitä pitäisi meillä päästä. Lisäksi kun talo siirtyy vanhemmilta lapsille, tyttärelle tai pojalle, saavat muut sisarosuutensa. Perintövero vie osansa, tilalle jäävä velkaantuu. Niin sanottuja sisarosuuslainoja on vaikea saada. Jokainen sukupolvi tavallaan ostaa talon uudelleen.

Yhtenä esimerkkinä voisi maatalouden tuotantokehityksestä mainita, miten koneitten hinnat ovat nousseet. Kun tietyn merkkisen traktorin ostoon tarvittiin vuonna 1961 27 450 maitolitraa tuottajahinnan mukaan, niin vuonna 1969 tarvittiin 34 650 litraa. Vehnää tarvittiin vuonna 1961 15 450 kg ja vuonna 1969 28 150 kg, munia vuonna 1961 2 975 kg ja vuonna 1969 5 725 kg. Ja viime vuoden toukokuusta tämän vuoden heinäkuuhun on traktorien hinta keskimäärin noussut merkistä riippuen 13—24 % ja puimureiden 8—14 %. Kustannukset kohoavat niin voimakkaasti, ettei äärimmilleen viety rationalisointikaan voi alentaa tuotantokustannuksia, koska pääoma, konepääoma on niin kallis. (Ed. Häkämies: Ja käyttöaika lyhyt!) — Käyttöaika on lyhyt.

Maatalousväestön tulontason jälkeenjääneisyyttä ei sen vuoksi voi ihmetellä, se on tosiasia. Tuntuu siltä kun näitä ongelmia ei tunnettaisi, vai onko niin, että niitä ei tahdota ymmärtääkään. Käytetyistä puheenvuoroista on ilmennyt, että jokainen edustaja on etsinyt budjettikirjasta määrärahoja ja kannanottoja varojen käyttöön asiain kohdalla, joita pitää tärkeinä.

Mielestäni tilanne muodostuu silloin vaikeaksi, jos määrärahojen vähennys koskee työpaikkojen vähentämistä, työn supistamista, kuten olen todennut tapahtuneen maatalousneuvontamäärärahojen kohdalla. Maatalousneuvontajärjestöjen työn keskittämiseen viitaten on määrärahoja vähennetty, vaikka nimenomaan neuvotteluissa valtiovallan ja järjestöjen välillä sovittiin siitä, että toimihenkilöt pidetään. Taloudelliset vaikeudet tunnetaan kipeänä neuvontatyön kentällä. Nyt kun maatalousneuvonnan pitäisi auttaa viljelijäväkeä erikoistumaan tuotannon tasapainottamiseksi, niin päinvastoin on lähdetty supistamaan toimintamahdollisuuksia. Aloitteella olen kajonnut sellaiseen asiaan, että kun puutarhatalouden edistämisen määrärahoista ovat neuvontajärjestöt saaneet aikaisemin kukka- ja vihannesviljelykonsulenttien palkkaamiseen varoja yhteistyössä suomalaisen ja ruotsalaisen puutarhaliiton kanssa, on hallituksen budjettiesityksestä jäänyt maininta yleisneuvontajärjestöistä kokonaan pois. Jos tätä virhettä ei korjata, koskee tämä kuuden konsulentin toimen lakkauttamista, ja Pohjois- ja Itä-Suomea varten tarvittaisiin vielä lisätyövoimaa. Neuvontatyön kauttahan annetaan ammatti- ja jatkokoulutusta, kun vain noin 10 % nykyisistä viljelijöistä on käynyt maatalousammattikoulun.

Kotitalouden ja kotiteollisuuden opetusta koskevan luvun perusteluissa on ammattikasvatushallitus väläytellyt uusia suunnitelmia. Niin tärkeä kuin palveluelinkeinoihin kouluttaminen onkin, niin nimenomaan emäntäkoulujen kohdalla on sanottava, että ne on perustettu maataloudessa toimivien naisten ammattikouluiksi, ja nyt niistä vähennetään maatalousopetusta. Ei voi olla oikein, että maataloudessa toimivien ammattikoulutusta kavennetaan, kun nykyisin pitäisi koulutusta lisätä.

Ammattikasvatushallituksen pääjohtajan esittämä mielipide, että maatalousväki tarvitsee tehostetun ammattikoulutuksen, herättää kyllä toiveita siihen, että kouluohjelmien muotoilussa tämä otetaan huomioon. Ne kaavailut, että kotitalous- ja kotiteollisuuskoulut liitettäisiin yleisiin ammattikouluihin, eivät tunnu oikeaan osuneelta toimenpiteeltä, sillä niiden tulisi säilyttää yksilöllinen ohjausluonteensa. Mutta taloudellista tukea ne tarvitsevat, ja siinä suhteessa kaivataan korjausta. Yleiseen kotitaloudelliseen kansalaiskasvatukseen pitäisi päästä, sillä lisääntyvä vapaa-aika edellyttää oikeaa ajankäyttöä kodissa. Mitä auttaa rakennustoiminnan tehostaminen, ellei sitten kotona osata asua ja elää?

Sitten vielä eräs kiireellistä korjausta vaativa asia, johon en ole löytänyt vastausta budjettikirjasta. Se on Ruotsiin muuttaneiden oppivelvollisuusikäisten lasten koulunkäynnin järjestäminen. Ruotsista on kantautunut tietoja, että siellä on tuhatmäärin — tarkkaa lukua en tiedä — lapsia, joiden koulunkäynti on katkennut. Asian laita on vaikein niiden kohdalla, jotka ovat olleet viimeisillä luokilla ja kielitaidottomina eivät pysty jatkamaan koulua siellä. Mielestäni pitäisi valtiovallan puuttua asiaan ja järjestää näille lapsille mahdollisuus oppivelvollisuuden suorittamiseen kotimaassa.

Suomalaislasten koulukysymys on kipeä ja korjausta vaativa. Voimakkaassa kehittyvässä kouluyhteiskunnassamme ei toki saa syntyä koulutuksellisia epäkohtia, kun tiedämme, minkälaiset vaikeudet näitä nuoriamme kohtaavat myöhemmin sijoittumisessa työelämään niin hyvin koti- kuin ulkomailla. Tähän toivoisi opetusministeriössä kiinnitettävän kiireellisesti huomiota.

Ed. Siikaniemi: Herra puhemies! Hallituksen esitystä tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1972 on luonnehdittu eri seikkoja painottaen monella lailla, jokaisen puolueen omien näkemysten pohjalla.

Keskustapuolueen eduskuntaryhmän puolesta on tämä keltainen kirja katsottu myönteiseksi ja suhdannetaantumaa heijastavaksi työllisyysystävälliseksi budjetiksi. Yleisperusteluissa ja kirjan liitteissä on kyllä paljon sellaista ennakoivaa johdattelua, josta näkemykseni mukaan voidaan saada väärä kuva nykyisestä ja tulevasta lainsäädännön kehityksestä. Tälläkin lailla voidaan eri yhteyksissä näitä sanontoja käyttää kansalaisten näkemyksiä horjuttaviksi perusteluiksi.

Sanatarkasti otettuna sivulta XXV eräs esimerkki: "Kun nykyisessä ylituotantotilanteessa ei voi pitää tarpeellisena uudisraivaustoimintaa peltopinta-alan lisäämiseksi, hallituksen tarkoituksena on selvittää, miten maatalouden erilaatuisia tukimuotoja olisi muutettava, jotta valtion tukea ei annettaisi tällaisesta peltopinta-alasta lähtöisin olevaan tuotantoon." Edelleen metsätalousnäkymistä sivulla 836: "Yksityismetsätalouden rahoituksen ja organisaation kehittämistä varten tulisi suorittaa koko tehtäväkentän kattava selvitystyö, jolloin tulisi tarkastella mahdollisuuksia metsien hoitovelvoitteiden laajentamiseen, harkita metsäviranomaisten valvontamahdollisuuksien ja -velvollisuuksien lisäämistä, metsänhoito- ja metsänparannustoiminnan rahoitusmahdollisuuksien lisäämistä uudella tavalla esimerkiksi puu- ja metsäaluekauppojen yhteydessä kerättävillä varoilla sekä metsätulojen verotuksen uudistamista." Nämä kaksi lainausta osoittavat selvästi, että näitä asioita valmistellaan ja ohjaillaan määrättyyn suuntaan, jolloin luodaan hysteriaa ja pakkomyyntimielialaa metsäkaupoille, varsinkin kun ostajat käyttävät näitä lausumia hyväkseen.

Meidän yksityismetsäorganisaatiomme, joka perustuu lakiin metsälautakunnista, on tämän vuoden lopussa vasta neljän vuoden ikäinen, joten on syytä harkiten lähteä tätä tilannetta muuttamaan. Keskustapuolue näkee nykyisen metsäverotuksen metsän pinta-alan ja tyypin pohjalta, siis lisäkasvuverotuksen, oikeudenmukaisena ja parhaana ratkaisuna. Lohdutuksena voidaan näihin lausumiin todeta, että yleisperustelut eivät ole lakitekstin veroisia, todennäköisesti jäävät valtiovarainministeriön virkamiesten älynleimauksiksi ja antavat täten vain mahdollisuuden virhetulkintoihin.

Viime vuosina on ollut havaittavissa yksityismetsien perusparannustöiden laajentamista vastaan valtiovallan taholla epäilyjä ja pidättyväisyyttä, joka osaltaan on ollut vaikeuttamassa metsänparannustöiden toteuttamista. Nyt ovat hallituksen silmät tälle asialle hieman avautuneet ehkä työllisyyden hoidon pelosta, ja näin voidaan tyydytyksellä panna merkille 9.5 milj. markan lisäys metsänparannusavustuksissa viimevuotisesta sekä lainojen muodossa 10.5 milj. markan lisä tässä budjetissa. Tämä 20 miljoonan lisä esitetään katettavaksi 15 milj. markan osalta valtion suhdannerahas-

tosta. Kun aiemmin tänä vuonna on suhdanneverolautakunta myös osoittanut 25 milj. mk suhdanneverovaroja metsänparannustöihin, näyttää määrärahojen riittävyys metsänparannustoimintaan turvatulta ensi vuodelle. Eri asia on sitten, asettaako suunnitelmat ja suoritushenkilöstön puute omia esteitä metsänparannustöiden toteuttamiselle. Luvun perusteluissa on seuraava lausuma: "Hallituksen tarkoituksena on myös selvittää, miten metsänparannusorganisatiota tulisi kehittää, jotta voitaisiin turvata metsänparannusvarojen tehokas ja joustava hyväksikäyttö." Tämä olisi varhaisessa vaiheessa selvitettävä, ettei voitaisi näin tulkita mahdollista huonoa lopputulosta metsänparannustöiden organisaation heikkoudeksi.

Tässä yhteydessä on ehkä syytä tuoda uudestaan esiin eduskunnalle ja sen tietoon se byrokraattinen tulkinta, jonka metsähallitus on antanut 7. 7. 1971, toistamiseen tänä vuonna ja jonka kohteeksi ovat joutuneet metsänparannustehtävissä toimivat metsäteknikot. He ovat joutuneet itse kustantamaan työasioiden hoitamiseen tarvitsemansa puhelimen. Muut työnantajat, puutavarayhtiöt, piirimetsälautakunnat, metsänhoitoyhdistykset ja metsähallitus, ovat yleensä hankkineet metsäteknikoilleen työnantajan puhelimen. Nämä metsänparannusteknikot saivat aiemmin täyden korvauksen puhelimen vuosi- ja perusmaksuista sekä korvauksen puhelinmaksuista sen mukaan, kuinka paljon puheluista oli työpuheluja. Tilanne muuttui huonommaksi vuoden vaihteessa 1969—70 valtiovarainministeriön järjestelyosaston määrättyä, että omasta puhelimesta ei makseta vuosi- ja perusmaksuja, ja metsähallituksen ohjeesta, että omasta puhelimesta puhutut kaukopuhelut on aina tilattava valtion keskuksen kautta ja että automaattista kaukovalintaa ei voida käyttää. Tämä johti siihen, että metsänparannusteknikoiden ammattiyhdistys, Tapion metsäteknikot ry., päätti, että teknikot eivät 1. 5. 70 lähtien käytä eivätkä ota vastaan työpuheluja omaan puhelimeen. Tämä johti eduskunnassa myös suulliseen kyselyyn, josta ehkä edustajat ovat aikaisemmin saaneet tietoja.

Tilanteeseen ei ole tähän päivään mennessä saatu korjausta, ja se, jos mikään, haittaa joustavaa ja tehokasta työskentelyä, jota perusteluissa erikoisesti painotetaan. Siis metsänparannuspiirien toimistoissa ei saada yhteyttä teknikkoihin muuten kuin kirjoittamalla kirje. Laaja asiakaskunta — vuosittain lasketaan vuosittain olevan noin 70 000 tilaa metsänparannushankkeissa osallisina — saa vain yhteyden kirjeitse tai kääntymällä asianomaisen teknikon puoleen. Ei voi olla oikein tämän päivän Suomessa, että puhelin yleisimpänä tiedon perille tuojana on metsähallituksen ja valtiovarainministeriön järjestelyosaston toimesta kangistettu mahdottomiin kaavoihin, kun se muissa metsäorganisaatioissa meillä Suomessa on saatu järjestykseen. Tämä, voidaan sanoa, on eräs byrokratian kukkanen, joka on saatava järjestykseen, jottei Suomen metsänparannustyöt kaadu tai kuole näin pieneen esteeseen.

Edelleen kuluvan vuoden aikana ovat metsänparannustyöt joutuneet ns. luonnonsuojelijoiden ankaran hyökkäyksen kohteiksi suomalaisen maiseman tärvelemisen takia. Siitä samasta ovat myös joutuneet tuon tunnetun Mera 3 ohjelman tekijät, jopa eräiden radikaalien taholta yhteiskunnan viholliseksi numero yksi. Kuitenkin pitäisi olla itsestään selvää, että ainakin niin kauan kun maastamme ei löydetä arvokkaita maaperärikkauksia, kuten kulta- ja platinakenttiä tai muuta vastaavaa, muodostaa metsä meillä sen perustan, jolle taloudellinen hyvinvointimme ja sen kasvu ainakin lähitulevaisuudessa vielä rakentuu; eikä terveen kasvun suinkaan tarvitse tapahtua luonnonsuojelun tai maisemanhoidon kustannuksella. Meillä on myös paljon sellaisia suoalueita, jotka voidaan jättää ojittamatta antamaan oman leimansa suomalaiseen maisemaan.

Ne, jotka ovat vain halunneet tuomita kaikki metsäammattimiesten toimittamat metsänparannustoimet, ovat esimerkiksi metsälannoituksen suhteen olleet valmiit kauhistelemaan niiden tappamaa riistakantaa tai kasvullisuutta ilman mitään tieteellistä tukea väitteilleen. Päinvastoin on nyt todettu, että metsänriista on lannoituksien vaikutuksesta voinut paremmin käyttää hyväkseen ja ravinnokseen sitä kasvua, jota metsään on lisää tullut lannoituksen avulla. Tuskinpa kukaan metsänhoitoa harrastava enempää metsänomistaja kuin metsäammattimieskään haluaa tärvellä maisemaa, vaan päinvastoin on todettava, että metsänhoidolliset ja luonnonsuojelulliset näkökohdat ovat hyvin pitkälle yhtenäiset ja vain muutamissa poikkeustapauksissa ne ovat ehkä hetkellisesti ristiriitaisia. Näissä poikkeustapauksissa olisi tietenkin paikallaan aina tutkia, kumpaa on kokonaisuus huomioon ottaen pidettävä etusijalla: metsän taloudellista käyttöä vai luonnonsuojelua.

Mutta näin voidaan toistaiseksi menetellä vain silloin, kun kyseessä on joko valtion tai kunnan omistama metsäalue. Niin kauan kuin yksityiselle metsänomistajalle ei suoriteta mitään korvausta siitä, että hän esimerkiksi hakkaisi metsänsä ottaen huomioon vain luonnonsuojelulliset näkökohdat, vaikka metsänhoidolliset toimet vaatisivatkin päinvastaista menettelyä, hän ajattelee tietenkin vain metsänsä taloudellista tulosta. Tällainen ajattelutapa on aivan luonnollista silloin, kun toimeentulo on tuon metsän kasvun varassa. Tästä voinemme tehdä sen johtopäätöksen, että näin ajattelisivat myös ne luonnonsuojeluintoilijat, jotka ovat sitä mieltä, että kaikki maamme metsät ja suot ovat olemassa vain silmiemme iloksi ja että me niillä kauniilla maisemilla tulemme kyllä toimeen ilman että hakkaisimme metsiämme, ojittaisimme soitamme ja pyrkisimme muilla metsänparannustoimenpiteillä saattamaan vajaatuottoiset metsämme taas tuottaviksi.

Maassamme on nyt jo monia kansallispuistoja, joissa metsä on luonnontilassa. Näitä on syytä saada myös lisää tänne Etelä-Suomeen, jotta niiden merkitystä voitaisiin suurelle kansalle esitellä ja näyttää. Tämä on yhteistuumin valtiovallan kanssa hoidettava, ja tähän antaa myös mahdollisuuden nyt käsittelyssä oleva vuoden 1972 budjetti. Uskoisinkin, että asiallisen informoinnin, keskustelun ja tarpeellisen lainsäädännön avulla pystyvät maamme metsien tilasta ja luonnonsuojelusta vastaavat henkilöt pitämään sekä metsämme tuottavina että suojelemaan luontoa ja edelleen myös maisemat sellaisina, että niitä suomalainen ja maahamme saapuva turisti voivat ihaillen katsella.

Ed. Hara: Herra puhemies! Kun vuoden 1972 budjettiesityksen keskeiseksi talouspoliittiseksi tavoitteeksi on otettu kotimaisen yksityisen kulutuskysynnän kasvun hillitseminen, merkitsee tämä käytännössä mm. sitä, että liikevaihtoveron lisäveron voimassaoloaikaa jatketaan vuoden 1972 loppuun saakka. Näin menetellään, vaikka mainitusta pisteverosta saadut kokemukset ovat poikkeuksetta kielteisiä. Vähittäiskaupan Keskusliiton ja Yrittäjäin Liiton suorittamien tilannearviointien mukaan pistevero on osoittautunut suorastaan kohtalokkaaksi. Liikevaihdon laskiessa romahdusmaisesti on liikkeiden henkilökuntaa jouduttu vähentämään. Erityisen suurina syntyneet vaikeudet koetaan erikoisliikkeissä, jotka myyvät radioita, televisioita, kodinkoneita, autoja ja kameroita, koska niillä ei ole ollut edellytyksiä ryhtyä myymään pisteverosta vapaita tavaroita. Pisteverotus on verotusmuotona hyvin epäoikeudenmukainen, koska se kohdistuu vain määrättyihin kaupan aloihin, ja siitä kärsimään joutuvat näillä aloilla toimivat lukuisat pienyrittäjät, joiden toimeentulo on nyt joutunut pahasti uhatuksi. Pisteverolla ei kuitenkaan ole mainittavaa merkitystä valtion budjetin tai edes maksutaseenkaan kannalta. Sen vaikutus heijastuu sitä paitsi kielteisenä myös pisteverolla rasitettujen alojen kotimaiseen tuotantoon. Näillä perusteilla olisi odottanut, että pisteverokokeilusta olisi luovuttu jo kuluvan vuoden vaihteeseen mennessä. Sen sijaan hallitus on tyytynyt vain budjettiesityksen perusteluissa toteamaan, että lisävero on tarkoitus poistaa ennen vuoden 1972 loppua, jos vaihtotasekehitys sen tulee sallimaan. Mikäli lisäveron perimistä jatketaan yli vuodenvaihteen, merkitsee se yrityskuolemaa, jatkuvasti kasvavaa työttömyyttä, johon meillä ei totisesti ole varaa.

Vaikka tulo- ja menoarvioesitystä on hallituksen taholta mainostettu ystävällisluonteiseksi, budjettiesitys ei ainakaan juuri verotuksen kannalta ole varsin lohdullinen asiakirja. Luonnollisten henkilöiden moneen kertaan vanhentuneita, inflaation epäoikeudenmukaisiksi saattamia tuloveroasteikkoja ei ole tarkistettu rahanarvon huonontumista vastaavasti. Samoin yhtiöiden korkea tuloverokanta on säilytetty entisellään. Tämän johdosta valtio yksinomaan tuloverona tulouttaa itselleen veronmaksajilta vuoden 1972 aikana 652 milj. mk enemmän kuin edellisenä vuonna. Tuloverona kertyvän määrän noustessa siis peräti 15 % on näin ollen totuuden vastaista väittää, ettei verotus nouse. Verot nousevat jo siitäkin syystä, että inflaation johdosta progressio, nousujohteisuus tekee veroja nostaen tehtävänsä yhä useamman ja useamman veronmaksajan kohdalla mitätöiden siten suurelta osalta UKK-sopimuksen edellyttämät palkankorotukset.

Tietysti hallitus voi tässä yhteydessä väittää odottavansa fyysillisten henkilöiden verotuksen kokonaisuudistusta, mutta täytyy kai hallitustasolla sentään myöntää, että mainittua uudistusta on jo valmisteltu niin pitkään, että näkyviä tuloksia olisi voitu edellyttää jo tulevaa verovuotta ajatellen. Sitä paitsi hallituksen olisi ollut mahdollista huojentaa yritysten, toisin sanoen yhteisöjen tuloverokantaa. Mikään ns.

neutraliiteettiperiaatteen soveltaminen ei ole tässä yhteydessä mielekästä, koska yritykset maksavat Suomessa, kuten tunnettua, veroa korkeimman kannan mukaan.

Verotuloista liikevaihtovero on pysyvästi noussut tuotoltaan suurimmaksi veroksi. Sitä ei sovi ihmetellä, kun muistaa, miten korkeaksi liikevaihtoveroprosentti on meillä nostettu. Sitä ei ole alennettu uuden liikevaihtoveron laatimisen yhteydessä annettujen lupausten mukaisesti. Liikevaihtoveron samoin kuin palkkaveron sekä sosiaaliturvamaksun periminen on kaiken lisäksi sälytetty vielä yrittäjien itsensä koottavaksi ja valtiolle tilitettäväksi ilman, että näistä toimenpiteistä maksettaisiin heille millään lailla kohtuullinen korvaus.

Veroja tietenkin tarvitaan, jotta valtio voisi hoitaa ne palvelutehtävät, jotka sille kuuluvat. Toisaalta on veroruuvin kiristyessä syytä pitää mielessä, että valtiovalta osaa taidon tuhlata sen kassaan tulleet ylimääräisetkin verokertymät, ja edelleen, että valtiota on vaikea, jopa mahdoton saada luopumaan esim. uudesta verosta, joka on tullut säädetyksi. Tästä on hyvänä esimerkkinä auto- ja moottoripyörävero. Vaikka tämä verotusmuoto aikanaan luvattiin vain tilapäiseksi, siitä on nyttemmin tullut pysyvä vero muiden veromuotojen joukkoon. Kun lopulta kuluttaja maksaa viulut, ainakin suurimmaksi osaksi näin on laita, on opposition oltava erityisen tarkkana, kun verouudistuksia käsitellään ja veronmaksajia pyritään rasittamaan kohtuuttomilla ja epäoikeudenmukaisillta veroilla. Hallituspuolueiden edustajien korviin eivät veronmaksajien huokaukset taida kuulua ainakaan tästä budjetista ja esim. pisteveron jatkamisesta päätellen.

Hallitus on tehnyt eduskunnalle esityksen osinkoveron veronhuojennuksen osittaisesta mitätöimisestä. Osakeomistus, jonka edellinen eduskunta jokseenkin yksimielisesti hyväksi havaitsi, on täten julistettu pannaan, ts. lisätyn verokirouksen alaiseksi. Mikä on ollut hallituksen mielessä, kun se näin kadehtii laajapohjaiselta osakkeenomistajaryhmältä pientä verohelpotusta? Onko hallitus unohtanut, että maamme on pääomaköyhä ja yrityksiemme omarahoitusosuus on hyvin kapealla, vain noin 25 %:a edustavalla pohjalla, kun sen tulisi olla vähintään 50 %:n mittasuhdetta? Hallituksen olisi hyvä pitää mielessään myös, että esim. Norjassa osinkotuloista on poistettu kokonaan ns. kahdenkertainen vero. Tähän olisi Suomessakin pyrittävä, jotta työllisyydestä vastaavat talouselämän yritykset saisivat pyöränsä pyörimään niin, että työtä löytyisi maamme kansalaisille eikä heidän huonosti hoidetun talouspolitiikan tai virheellisen sijoituspolitiikan vuoksi olisi pakko vaihtaa maata ja ryhtyä siirtolaisiksi. Maailmassa on nykyisin liikaa onnettomuutta muutenkin, joten meidän ei olisi sitä omakohtaisesti syytä rahtuakaan lisätä.

Myönnän kyllä, että hallitseminen ei ole helppoa. Varsin vaikeata se on silloin, kun hallituksen kokoonpano on nykyisenlainen. Sosialistiministerien voimakas osuus hallituksen tekemissä ratkaisuissa näkyy etenkin juuri talouspolitiikan alalla. On täysin luonnollista, että jokainen hallituspuolue pyrkii toteuttamaan omaa ohjelmaansa. Kysymyksenalaiseksi voidaankin asettaa vain se, ovatko ns. porvarillisten puolueiden edustajat hallituksessa pystyneet omakohtaisesti valvomaan, että oikeus ja kohtuus valtakunnassa toteutuisi huomioon ottaen, että viime vaalien perusteella suurin osa Suomen kansaa sentään tunnusti selvästi väriä ns. ei-sosialistiseen, ts. porvarilliseen suuntaan. Hallitussopimus tietysti sanelee aika pitkälle nykyhallituksen toimien laadun ja suunnan, mutta mainittu sopimus ei kai sentään omaa perustuslakiin verrattavaa velvoittavuutta, vai kuinka.

Seikka, johon kokoomuksen taholta on syytä puuttua budjetin lähetekeskustelun yhteydessä tällä kertaa, on valtion yritystoiminta, joka, kuten tiedetään, nauttii aivan erityistä suojelusta valtiovallan taholta, mikä budjetin lehdillä on selväpiirteisesti luettavissa. Valtion yritystoimintaa ei tule laajentaa siten, että se estää yksityiseen yritteliäisyyteen perustuvan tuotannon laajentamista. Siksi valtion yritystoimintaa ei tule laajentaa alueilla, joilla jo esiintyy kilpailukykyistä yksityistä yritteliäisyyttä. Valtion yritystoiminnan tulee vahvistaa elinkeinorakennettamme ja siten myös yksityiseen yritteliäisyyteen perustuvaa teollisuutta.

Mainituilla perusteilla kansallinen kokoomus hyväksyykin uusien valtion yritysten perustamisen seuraavan kaltaisissa tapauksissa: 1) Pyrittäessä saamaan valtakunnan raaka-ainevarat tehokkaaseen käyttöön. Suomessa tämä merkitsee ennen kaikkea malmiraaka-aineiden hyödyntämistä. Malmin hyödyntäminen vaatii myös laajaa tutkimus- ja kehitystoimintaa, joka tarvitsee runsaasti varoja. Tällöin kaivostoiminta voi lähteä alkuun valtion pääoman turvin. 2) Pyrittäessä aloittamaan runsaasti pääomaa vaativaa perusteollisuutta. Yksityisyritysten koon teh-

dessä nykyään mahdolliseksi suurienkin pääomapanosten sijoittamisen, on tämän perustelun merkitys vähenemässä. 3) Pyrittäessä toteuttamaan valtion aluepoliittisia päämääriä. Tällöin tulevat kysymykseen ennen kaikkea vähemmän kehittyneiden alueiden omaan raaka-aineeseen perustuvat kokonaistaloudelliset terveet yritykset. Ratkaisevaa osaa kehitysalueiden sekä valtion että yksityisille yrityksille merkitsee valtion noudattama tariffipolitiikka ja veropolitiikka. 4) Pyrittäessä tukemaan uusien keksintöjen markkinakelpoista toteutusta. Niiden riskialttiuden ja toisaalta niiden kansantaloudellisen merkityksen vuoksi voidaan tällaista toimintaa tukea valtion yritystoiminnan puitteissa.

Tehtäessä päätöstä valtion yritysten perustamisesta tulisi valtion neuvotella kaikissa tapauksissa etukäteen elinkeinoelämän järjestöjen kanssa ristikkäisten ja siten voimavaroja tuhlaavien ratkaisujen estämiseksi. Valtion yritystoimintaa elinkeinopolitiikassa punnittaessa kokoomus edellyttää, että valtion yritystoimintaa ei saa asettaa keinotekoisesti yksityistä yritystoimintaa edullisempaan asemaan. Tämähän johtaisi valtion monopoliin. Ennen kaikkea sanottu koskee valtion yritysten rahoitusta. Mikäli valtion yrityksiä tuetaan runsain valtion budjetista tulevin oman pääoman korotuksin tai halpakorkoisin lainoin, merkitsee tämä pääomaköyhässä maassa varsin tuntuvaa erikoisetua. Lisäksi suuri osa näistä pääomista on kerätty yksityisestä tuotantosektorista. Valtion yrityksiltä tulee edellyttää, että ne pystyvät hoitamaan rahoituksensa valtaosan normaaliin tapaan poistorahoituksena sekä ulkomaisten tai kotimaisten rahalaitosten normaaliehtoisilla luotoilla.

Valtion osakeyhtiömuotoiset yritykset ovat verotuksellisesti samassa asemassa kuin muutkin osakeyhtiöt. Sen sijaan nykyisten määräysten mukaan valtio maksaa kunnallisveroa vain puolesta niistä puhtaista tuloista, joita se saa yksityisyrityksiin verrattavista ei-osakeyhtiömuotoisista teollisuus- tai muista liikkeistä. Niin ikään valtion liiketaloudelliset laitokset, kuten valtion hankintakeskus, ovat kokonaan vapaat valtion tulo- ja omaisuusverosta. Lisäksi valtion ei tarvitse maksaa lainkaan kunnallisveroa sellaisten tuotantolaitostensa tuloista, jotka pääasiallisesti toimivat valtion laitosten tarpeiden tyydyttämiseksi. Vaikka esim. valtion hankintakeskus ei harjoita mitään tuotantoa, se on tästä huolimatta vapautettu myös kunnallisveron maksamisesta. Valtiota ei ole myöskään liikevaihtoverolaissa säädetty liikevaihtoveron alaisesta liiketoiminnasta yleisesti verovelvolliseksi, vaan on tyydytty ainoastaan luettelemaan liikevaihtoveroasetuksessa ne valtion laitokset, jotka ovat verovelvollisia. Edellä mainitun kaltaisesta valtion yritystoiminnan asettamisesta erityisasemaan yksityiseen yritystoimintaan verrattuna on luovuttava. Kilpailun on tapahduttava samoin edellytyksin.

Valtion yritystoiminnan organisaatio nykyisellään on hajanainen. Yritystoimintaa harjoitetaan sekä osakeyhtiö- että liikelaitosmuodoissa. Lisäksi eri yritykset kuuluvat eri ministeriöiden tai itsenäisten laitosten taikka toisten yhtiöiden alaisuuteen, nimittäin ns. tytäryhtiöt. Niinikään osakkeenomistusaste ja -omistussuhteet ovat hajanaiset. Myös säännökset valtion yritystoiminnassa noudatettavista periaatteista ovat hajanaiset ja niukat. Varsinaisesti vain valtion omien teollisuuslaitosten hoidosta on annettu yhtenäinen laki. Sen sijaan muiden liikelaitosten hoitoperiaatteet sisältyvät eri lakeihin. Valtionosakeenemmistöisten yhtiöiden hoidosta ei puolestaan ole annettu mitään lakia, vaan niitä koskee ainoastaan valtioneuvoston päätös valtion yhtiöiden neuvottelukunnasta, jonka yhtenä tehtävänä on ollut vaikuttaa tarkoituksenmukaisen yhtenäisyyden aikaansaamiseksi vain valtion osakeyhtiöissä. Lisäksi toimintaohjeita valtion osakeyhtiöille on ilmeisesti annettu osittain suoraan edellä mainitun neuvottelukunnan, osaksi sen sijaan valtioneuvoston toimesta, joka on huolehtinut ohjeista yhtiökokouksia ajatellen. Tällainen sekava järjestelmä vaikeuttaa monin tavoin valtion johdonmukaisen yrityspolitiikan, erityisesti teollisuuspolitiikan harjoittamista. Yrityksille ei ole voitu antaa mitään yhteisiä periaatteellisia toimintaohjeita, vaan yritysten toiminta on poikennut toisistaan tähdäten lähinnä nimenomaisen hallitsevan hallinnonalan omien tarpeitten tyydyttämiseen. Tilannetta on lisäksi heikentänyt parlamentaariselta kannalta se, että valtionosakeyhtiöiden hallintoneuvostot ja tilintarkastajat on nimittänyt hallitus, jonka kokoonpanon ja voimasuhteiden muutokset ovat olleet huomattavasti suuremmat ja sattumanvaraisemmat kuin eduskunnan. Käytännössä tämä on johtanut valtionosakeyhtiöiden hallintoneuvostojen poliittisesti varsin epätasaiseen jakoon, mistä yritysten liiketaloudellinen toiminta on kärsinyt. Puutteena on myös pidettävä sitä, että eduskuntaa ei ole lainkaan informoitu valtion yrityksille annettujen ohjeiden osalta, joten eduskunnalla ei kokonaisuudessaan ole ol-

lut mahdollisuuksia osallistua valtion yrityspolitiikan muotoiluun. Mainituista syistä valtion yrityspolitiikka olisi ehdottomasti saatettava yhtenäiselle pohjalle samalla kun eduskunnan mahdollisuuksia osallistua tämän politiikan muotoiluun lisätään. Nämä päämäärät voitaneen saavuttaa parhaiten siten, että annetaan edellytetty puitelaki valtion yritystoiminnassa noudatettavista yleisperiaatteista.

Kansallinen kokoomus pitää suotavana, että talouspolitiikalla ei pyritä ainoastaan nykyistä oikeudenmukaisempaan tulojen vaan myöskin omaisuudenmuodostuksen jakaantumiseen. Yhtenä keinona tähän pyrittäessä voidaan mainita valtionyritysten osakkeiden myynti yleisölle. Nykyisellään valtio omistaa monissa yrityksissään selvästi yli puolet osakekannasta, eräissä tapauksissa käytännöllisesti katsoen jopa koko osakekannan. Tällaista tilannetta on pidettävä tarkoituksettomana, koska valtion etujen valvomiseksi riittää hyvin, että osakekannasta omistetaan hieman yli puolet. Mainitusta syystä ja valtiontalouden oman kassatilanteen vahvistamiseksi nämä ylimääräiset osakkeet olisi myytävä yleisölle. Tämä voisi tapahtua käytännössä mm. siten, että ylimääräiset osakkeet myytäisiin parhaillaan perusteilla oleville ns. sijoitusyhtiöille, holding-yhtiöille niiden perusosakekannaksi.

Valtionyritysten toiminnan ylimmän valvonnan tulee kuulua eduskunnalle. Sillä ei kuitenkaan ole ollut tähän riittäviä mahdollisuuksia. Valtiontilintarkastajien luku on edelleenkin sama kuin itsenäisyydenajan alussa eli viisi, mikä käytännössä on osoittautunut riittämättömäksi. Lisäksi heille ei ole myönnetty oikeutta tarkastaa suoraan valtionosake-enemmistöisten yhtiöiden tai niiden tytäryhtiöiden toimintaa ja tilejä. Valtionyritysten toimintaa ja tilejä on muutenkin valaistu puutteellisesti tulo- ja menoarvioiden sekä erilaisten eduskunnalle esitettyjen virallisten kertomusten yhteydessä. Mainitusta syystä eduskunnan mahdollisuuksia valvoa valtionyritysten toimintaa on välittömästi vahvistettava. Tässä tarkoituksessa on valtiontilintarkastajien lukumäärää lisättävä ja tehtävä heille mahdolliseksi palkata avukseen riittävästi asiantuntevaa aputyövoimaa. Niin ikään on heille myönnettävä lailla oikeus tarkastaa kaikkien valtion yritysten ja liikelaitosten toimintaa. Tätä tarkastusoikeutta ei ole rajoitettava koskemaan vain tulo- ja menoarviossa valtion yhtiöille ja laitoksille osoitettujen varojen käyttöä, vaan yritysten ja laitosten toimintaa kokonaisuudessaan toimintojen tarkoituksenmukaisuus mukaanluettuna. Lisäksi eduskunnalle on vuosittain tulo- ja menoarvion yhteydessä esitettävä yhteenveto valtionyritysten tulevasta toiminnasta sekä samoin yhteenveto tulo- ja menoarvion eri momenteilla niille osoitetuista määrärahoista.

Valtion yritystoiminnan suhteen kansallinen kokoomus siis pitää mm. tärkeänä, että eduskunnalle annetaan esitys valtion yritystoimintaa koskevaksi yleiseksi puitelaiksi; että valtion yritysten hallintoneuvostojen nimittämisen on tapahduttava eduskunnan valitsijamiesten esityksen perusteella, hallintoneuvoston jäsenet on nimitettävä parlamentaaristen voimasuhteiden mukaan; että ne yritykset eli ns. tytäryhtiöt, joissa valtion osake-enemmistöinen yritys omistaa yli puolet osakkeista, muutetaan erillisiksi valtion osakeyhtiöiksi edellyttäen, että niitä ei voida suoraan sulattaa emäyhtiöön; että valtion yritysten ja laitosten oikeus hankkia osakkeita muista yrityksistä on tehtävä eduskunnan luvasta riippuvaksi; että valtion liiketaloudelliset laitokset on saatettava verotuksellisesti samaan asemaan yksityisten yritysten kanssa; että myydään se osa valtion osake-enemmistöisten yhtiöiden osakkeista, mikä ylittää 51 %, sijoitusyhtiölle sekä ryhdytään luovuttamaan valtion yritysten osakkeita esim. työntekijöille palkintoina pitkäaikaisesta palveluksesta; että ryhdytään toteuttamaan yritysdemokratiaa valtion yrityksissä ottaen huomioon näiden yritysten parlamentaarinen erityisluonne; ja lopuksi, että tulo- ja menoarvion yhteydessä on esitettävä yhteenveto valtion yritysten tulevasta toiminnasta sekä yhteenveto tulo- ja menoarvion eri momenteilla niille osoitetuista määrärahoista.

Valtion omistamien yritysten merkitys maamme teollistamisessa sekä kilpailun tehostamisen kannalta on huomattava. Kokoomus suhtautuu myönteisesti valtion yritysten toimintaan erityisesti sellaisilla aloilla ja alueilla, joilla yhteiskunta luo sille edellytykset. Valtion yritysten laajentaminen ja uusien yritysten perustaminen budjettivaroin on kuitenkin siirto yksityiseltä sektorilta valtion sektorille. Tämän vuoksi on valtion noudatettava yrityspolitiikassaan tasapuolisuutta. Valtion tulee kannustaa käytettävissään olevin keinoin myös yksityistä yritystoimintaa ottaen samalla huomioon työllisyys-, alue- ja tuotantopoliittiset tavoitteet. Valtion yritystoiminnan laajentaminen ei saa olla mikään itsetarkoitus.

Eräänä tienä, jota pitkin kulkien valtiovalta voi lisätä vaikutustaan elinkeinoelämään, on tiukkenevan otteen saaminen rahoitushuoltoon. Eduskunnassa onkin tehty vuosien kuluessa lukuisia aloitteita mm. erityisen valtion investointipankin perustamiseksi. Kaikki nämä aloitteet on kuitenkin toistaiseksi hylätty. Tämän voidaan katsoa edustavan porvarienemmistöisen eduskunnan omaksumaa kantaa siihen nähden, että valtiovalta jo nyt voi Suomen Pankin ja pankkitarkastusviraston avulla riittävän hyvin kontrolloida sitä toimintaa, jota luottolaitokset harjoittavat. Taustana näille kielteisille kannanotoille on myös ollut se, että valtiovalta on itse tai yhteistyössä yksityisten rahalaitosten kanssa perustanut lukuisia, päämääränsä kannalta tärkeitä rahalaitoksia. Mainittakoon näistä mm. Suomen Vientiluotto Oy, Teollistamisrahasto Oy ja Kehitysaluerahasto Oy jne. Näin ollen onkin varsin mielenkiintoista, että Suomen Pankki ja Postipankki eli kaksi valtion omistamaa rahalaitosta, joista ensinmainittu sitä paitsi on eduskunnan suoran valvonnan alainen, ovat nyt katsoneet aiheelliseksi ikään kuin kiertotietä toteuttaa sen, mistä eduskunta on lausunut kielteisen kantansa. Tarkoitan tällä sitä uudelleenjärjestelyä, jota Mortgage Bank of Finlandin osalta on toteutettu.

Tämä alunperin Maailmanpankin Suomelle myöntämien lainojen maahan välittämistä varten perustetun kiinnitysluottopankin uudeksi aktiiviseksi osakkaaksi on nyt tullut postipankki. Sen ja Suomen pankin toimenpiteitten turvin on Mortgage Bank of Finlandin osakepääoma korotettu peräti 27 milj. markkaan samalla, kun on sovittu siitä, että myös sen debentuurien määrää, jotka voidaan lukea pankin omiin varoihin, tuntuvasti lisätään. Nämä toimenpiteet yhdessä merkitsevät sitä, että Mortgage Bank of Finlandin luotonantokapasiteetti kasvaa käytettävissä olevien tietojen mukaan 750—800 milj. markalla.

On luonnollista, että tämäntapainen valtion omistaman kiinnitysluottolaitoksen toiminnan laajennus on täytynyt verhota sopivaksi katsottujen motiivien varjoon. Tällaisena on tuotu esiin mm. tarve helpottaa sellaisten suurten investointihankkeiden läpiviemistä, joiden avulla voidaan ottaa käyttöön uusia keksintöjä. Tarkoituksena on, että Mortgage Bank keskittyisi muun kuin puunjalostusteollisuuden piirissä olevien suunnitelmien rahoittamiseen siten, että tuettavaksi otettaisiin investoinnit, joiden kustannusarvio on vähintään 10 milj. mk. Rahalaitosten edustajat ovat useissa eri yhteyksissä tiettävästi todenneet, että meillä ei ole puutetta pääoman jakajista. Kysymys on pikemminkin siitä, miten jaettavaa pääomaa saataisiin lisää. Mortgage Bank of Finlandin toiminnan uudelleen organisointi ei perimmältään tähtää minkään uusien pääomalähteiden aiempaa tehokkaampaan hyväksikäyttöön. Jos varoja hankitaan kotimaasta, kilpaillaan jo olemassa olevien pankkien kanssa niiden käyttömahdollisuudesta. Jos varoja taas hankitaan ulkomaisilta markkinoilta, ovat kanavat tätäkin varten olemassa. Sitä paitsi on todettava, että hallitus budjettiesityksensä puitteissa ja valtiovarainministeri Tallgren täällä pitämässään puheessa ovat selvästi tuoneet esiin sen, että ulkomaista velkaantumista ei enää tulisi kiihdyttää. Koituuhan ulkomaisen jo olemassa olevan velkamme rasituksesta jo nytkin huomattava kuluerä ulkomaiseen vaihtotaseeseemme. Kysymyksessä ei näin ollen ole sellainen toiminta, jolla todella olisi pääoman huoltoa keventävä merkitys. Näin on asianlaita ainoastaan sillä edellytyksellä, että Suomen Pankki, joka toisella kädellään tiukasti kohtelee yksityisten rahalaitosten luotonantopolitiikkaa ja luotonsaantimahdollisuuksia Suomen Pankista, toisella kädellä antaisikin omia pääomia ulkopuolella rediskonttaus- ynnä muiden rajoitusten tämän Mortgage Bank of Finlandin käyttöön. Näin ollen näyttää itsestään selvältä, että puheena olevan pankin uudelleen organisointi ei ole järkevän talouspolitiikan ja tarkoituksenmukaisen rahapolitiikan hoidon kannalta välttämätön.

Erittäin kyseenalaista on myös se, kuinka postipankin laajenevaa toimintaa nyt esillä olevalla alalla voidaan hyväksyä. Kun valtiontalouden tila nyt on keveä, johon kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtajakin puheenvuorossaan viittasi, ei postipankin tarjoamia luotonantomahdollisuuksia valtion finanssien tukemiseen kenties tarvita. Mutta tämä vaihe ei välttämättä ole pysyvä. Valtiontalouden tila saattaa lähivuosina jälleen heikentyä sekä suhdanteiden johdosta että sen vuoksi, että valtiovallan suoritettavaksi tulee entistä suurempi määrä muita tehtäviä. Tällaisina aikoina valtiovarainministerit joutuvat taas turvautumaan postipankinkin muodostamiin luotonsaantimahdollisuuksiin. Jos postipankki on sitonut varansa muualle, ei se ilmeisesti voi pitää huolta valtiontalouden rahoituksesta, joka sentään pitäisi olla sitä lähellä. Ei ainoastaan valtiovarainministeriön vaan myöskin eduskunnan on syytä

kiinnittää huomiota tähän seikkaan. Valtion omien rahalaitosten into päästä saattamaan elinkeinoelämä niistä riippuvaiseksi saattaa tulevaisuudessa lisätä valtiontalouden riippuvuutta muista rahoituslähteistä, ja tämä tuskin on paikallaan. Kun mainitut seikat huomioon ottaen Mortgage Bank of Finlandin uudelleen organisointi ei tunnu loppuun saakka harkitulta. Joka tapauksessa on aiheellista tähdentää, kuten ed. Junnilan aloitteesta asianomaiseen päätökseen liitetyssä lausumassa edellytetään, että Mortgage Bank ei laske liikkeelle obligaatioita, debentuureja tai muita joukkovelkakirjoja kotimaassa yleisölle merkittäväksi, vaan keskittyy edelleenkin lähinnä ulkomaisten luottojen hankkimiseen maamme teollisuudelle, mitä tarkoitusta varten pankki on alunperin perustettukin.

Ed. Tuomioja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Hara varmaankin tarvittaessa oikaisee minua, kun tulkitsen hänen puheenvuoronsa selväksi kokoomuksen pankkisiiven, pankkivaltuusmiesten puheenjohtajalle ja uudelle Mortgage Bank of Finlandin johtokunnan jäsenelle ed. Harri Holkerille kohdistetuksi epäluottamuslauseeksi.

Ed. Hara (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tähän tiedusteluun mainitsisin vain sen, että kyllä ed. Harri Holkeri on samalla kannalla kuin kokoomus nimenomaan tähän lausumaan nähden, joka on liitetty tähän päätöksestä olevaan pöytäkirjaan.

Ed. Saarto: Herra puhemies! SKDL tulee budjettiesityksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään ehdotukset liikevaihtoveron lisäverosta ja tuonnintasausverosta luopumisesta sekä tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta siten, että pieni- ja keskituloisten verorasitus kevenee ja suurituloisten verorasitus lisääntyy. SKDL:n esitysten hyväksyminen merkitsisi liikevaihtoveron lisäveron ja tasausveron osalta sitä, että ensi vuonna perittäisiin keskimäärin 70 mk vähemmän välillistä veroa jokaista kansalaista kohti kuin mitä nyt tehdään.

SKDL:n tuloverotusta koskevan esityksen hyväksyminen taas merkitsisi sitä, että pieni- ja keskituloisilta perittäisiin ensi vuonna 200—400 mk vähemmän valtion tuloveroa tulonsaajaa kohti kuin mitä nyt tehdään. Suurituloisille SKDL:n tuloverotusta koskeva esitys merkitsee verotuksen kiristymistä.

Hallitus puolestaan on rakentanut budjettiesityksen sen varaan, että liikevaihtoveron lisävero ja tasausvero ovat voimassa koko ensi vuoden ja että pieni- ja keskituloisten verorasitusta ei kevennetä. Kumpi sitten on oikeassa, SKDL vaiko hallitus? Nojaudun tässä kysymyksessä Suomen virallisen tilaston viimeisiin tietoihin, jotka tosin ovat muutaman vuoden vanhoja, mutta ovat kuitenkin käyttökelpoisia kuvattaessa yleistä kehitystä viime aikoina.

Näiden tietojen mukaan kaikista tulonsaajista noin 25 %:n tulot jäävät alle 2 000 markan vuodessa, noin 40 %:n tulot jäävät alle 4 000 markan vuodessa ja alle 6 000 markan tulonsaajia on noin 55 % kaikista tulonsaajista. Entä miten sitten tuloerot ovat kehittyneet? Saman lähteen mukaan tuli pienituloisimman tulonsaajien viidenneksen osalle vuonna 1959 2.9 % kaikista tuloista, mutta vuonna 1968 enää 1.9 % kaikista tuloista. Vastaavasti tuli suurituloisimman tulonsaajien viidenneksen osalle 20.1 % kaikista tuloista, mutta vuonna 1968 jo 21.4 % kaikista tuloista. Ylin 5 % tulonsaajista taas sai vuonna 1959 osalleen 20.1 % kaikista tuloista, mutta vuonna 1968 heidän osuutensa kaikista tuloista oli noussut jo 21.4 %:iin. Vaikka virallisia tietoja ei ole saatavissa tällä hetkellä vallitsevasta tilanteesta ja kehityksen nykyisestä suunnasta, on täysi syy olettaa, ettei tilanne ainakaan sanottavasti ole parantunut eikä kehityksen suunta ole mainittavasti muuttunut.

Lisäksi todettakoon, että nykyinen hallitus ei ainakaan vielä ole poistanut ohjelmastaan viimeisen kansanrintamahallituksen ohjelmaan sisältynyttä veropoliittista tavoitetta, joka kuuluu seuraavasti: Luonnollisten henkilöiden tuloverotuksen uudistamisessa on oltava tavoitteena verotuksen yksinkertaistaminen, pienituloisten verorasituksen keventäminen sekä yksinäisten henkilöiden ja aviopuolisoiden verotuksessa todettavien kohtuuttomuuksien poistaminen.

Budjettiesityksen lähetekeskustelussa käyttämässään puheenvuorossa valtiovarainministeri Tallgren lupaili tuloverotuksen uudistusta vuoden 1973 alusta lukien. Mutta hän kytki sen arvonlisäverouudistuksen toteuttamiseen, mistä lausumasta voidaan vetää sellainen johtopäätös, että hallituksella ei ole tarkoituksena alentaa pienituloisten verorasitusta. Samassa yhteydessä esitettiin hallituksen taholta myös ajatus liikevaihtoveron lisäveroineen vaihtamisesta arvon-

lisäveroon. Hallituksen veropoliittiset suunnitelmat näyttävät siis seuraavilta.

1) 300 milj. mk vuodessa tuottavien liikevaihtoveron lisäveron ja tasausveron voimassaoloaikaa jatketaan vuoden 1972 loppuun. 2) Vuoden 1973 alusta lukien 180 milj. mk vuodessa tuottavan liikevaihtoveron lisäveron kautta pyritään kuluttajien verokuormaa raskauttavaan arvonlisäverojärjestelmään. 3) 120 milj. mk vuodessa tuottava tasausvero jää pysyvästi voimaan.

SKDL ei tule hyväksymään tällaisia veropoliittisia suunnitelmia, vaan esittää seuraavan oman veropoliittisen vaihtoehtonsa.

1) Tuotoltaan 180 milj. markaksi vuonna 1972 arvioitua liikevaihtoveron lisäveroa eli ylellisyysveroa ei enää peritä vuonna 1972. 2) Tuotoltaan 120 milj. markaksi vuonna 1972 arvioitua tuonnintasausveroa ei enää peritä vuonna 1972. 3) Peni- ja keskituloisten tuloveroa alennetaan 200—400 mk tulonsaajaa kohti vuodessa, ja suurituloisten tuloverotusta kiristetään vuoden 1972 alusta lukien siten, että tuloveroa kokonaisuudessaan peritään noin 150 milj. mk vähemmän vuonna 1972, kuin mitä hallitus on esittänyt.

Esittäessämme näin valtion tulojen vähentämistä noin 450 milj. markalla hallituksen esitykseen verrattuna katsomme luonnollisesti olevamme velvoitetut esittämään keinot vastaavien tulojen tai vastaavien menovähennysten esittämisestä. Esityksemme on tältä osin seuraavaa.

Ensiksikin väitämme, että yksityisen kulutuskysynnän eli kansan ostovoiman lisääminen 450 milj. markalla ensi vuonna estäisi tuotannon edelleen supistumisen ja tätä kautta työttömyyden lisääntymisen ja että tuotanto jopa lisääntyisi ja työttömyys vähenisi. Seurauksena olisi säästöjä työllisyysmäärärahojen osalta. Toiseksi esitämme, että maanpuolustusmäärärahoja ei lisätä. Kolmanneksi esitämme, että suuryhtiöiden tuloveroprosentti nostetaan nykyisestä 43 %:sta 49 %:iin. Neljänneksi esitämme, että yritysten elinkeinoverolakiin perustuvia poisto-oikeuksia rajoitetaan. Viidenneksi esitämme, että valtion lainanotto nostetaan vuoden 1972 osalta samalle tasolle, kuin millä se tulee olemaan kuluvana vuotena.

Jäämme odottamaan erityisesti sosialidemokraattien ja keskustapuolueen edustajien kannanottoja näissä kysymyksissä (Ed. Häkämies: Entäs kokoomuksen?), koska katsomme yhdessä heidän kanssaan edustavamme maamme työväestöä ja pienviljelijäväestöä.

Ed. Isomursu: Herra puhemies! Vuoden 1971 tulo- ja menoarvioesitystä luonnehdittiin kehitysalueystävälliseksi. Nyt käsiteltävänä olevaa tulo- ja menoarvioesitystä vastaavasti nimitetään investointiystävälliseksi valtiovarainministeriön taholta. Herra pääministeri lausui budjettia lehdistölle esitellessään sen olevan hallituksen harjoittaman kasvu- ja hyvinvointipolitiikan jatkaja. Myöskään budjettiesityksessä ei pääministerin mukaan ole unohdettu yksityistä ihmistä ja eniten turvatonta ihmistä.

Kauniisti lausuttua tekstiä. On kuitenkin vaikea uskoa, että esimerkiksi Pohjois- ja Itä-Suomen korven asukas, siirtotyöläinen tahi työtön, kansaneläkeläinen tahi rintamaveteraanieläkeläinen voisi vuoden 1972 aikana saada tästä tulo- ja menoarviosta pääministerin luonnehtiman kuvan.

Kuluvan vuoden budjetin kehitysalueystävällisyydestä on jo olemassa jonkinlainen kuva. Kehitysaluerahasto ei ainakaan vielä ole näyttänyt sitä, mitä siltä odotettiin. Esimerkiksi Oulun työvoimapiirin alueella investointihalukkaita olisi, mutta luotonsaantimahdollisuudet ovat edelleen pahin este suunnitelmien toteuttamiselle. Rahastolle on 18. 8. 1971 mennessä tullut alueelta 85 luottoanomusta, joista vain kahdeksalle hakijalle on myönnetty lainaa yhteensä 2.78 milj. mk. Kuluneen kesän aikana on useita satoja Ruotsissa olevista suomalaisista käynyt tyhjin tuloksin tiedustelemassa työpaikkaa Oulun työvoimapiirin työnvälitystoimistoista.

Tulo- ja menoarvion perusteluissa ennustetaan maastamuuton vähentyvän ensi vuonna kuluvaan vuoteen verrattuna. Tämä pitänee paikkansa, sillä viime vuosien muuttoliike on ollut niin rajua, että kohta meiltä on loppumassa se vientiartikkeli, jota kutsutaan nimikkeellä työkykyinen ihminen ainakin Pohjois- ja Itä-Suomessa. Tapahtuneesta maastamuuttoliikkeestä huolimatta työttömien lukumäärän ennustetaan silti nousevan vuonna 1972. Tämä tosiasia tietää myös sitä, että Ruotsiin muuttaneiden paluu kotimaahan on varsin hämärän peittämissä vuosiluvuissa, kuten herra työministeri kesällä totesikin näille siirtolaisille informoidessaan heitä.

Kun näin siirtolaisena olo jatkuu jatkumistaan, aiheuttaa se mielestäni kerrannaisvaikutuksen siten, että menetämme kokonaan maastamme siirtolaistemme lapset ja nuoret, jotka

vuosien kuluessa juurtuessaan ja kasvaessaan kiinni tuohon uuteen ympäristöönsä ja kotimaahansa eivät tule koskaan palaamaan alkuperäiseen kotimaahansa. Saamme siis ehkä takaisin vain kotiseuturakkaita vanhuksia. Tämä on mielestäni vakavasti otettava ongelma.

Viimeaikaisten hallitusten harjoittama talouspolitiikka on ajanut maaseudun asukkaat etenkin pienemmillä tiloilla varsin vaikeaan asemaan. Kun näin kuristetun maaseudun asukas on pakotettu lähtemään asuinsijoiltaan, niin se on tuonut tullessaan monia muita ongelmia yhteiskunnalle. Työkykyisten ja siten myöskin veroa maksavien henkilöiden muutto aiheuttaa muuttotappiosta osallisille kunnille niiden taloudessa suuria vaikeuksia. Kotimaan sisäinen muuttoliike, jota valtion taholta tässäkin budjetissa edistetään, on omiaan lisäämään huutavaa asuntopulaa asutus- ja teollisuuskeskuksissa. Samoin myöhempinä aikoina on varmasti nähtävissä jopa tällä hetkellä ehkä mahdottomaltakin tuntuvaa työvoimapulaa tuotannon alkulähteillä eli siis siellä, mistä erilainen raaka-aine saadaan teollisuudelle ym. Nämä alueethan ovat maamme kehitysalueita.

Jo näistä seikoista johtuen olisi maassamme selviteltävä työvoimapolitiikkaa kauaskantoisemmin. Mielestäni kaavasta pohjoisesta etelään ja maalta kaupunkien teollisuuskeskuksiin olisi ehkä viimeinkin käännettävä suuntaa niin, että todellakin luotaisiin kehitysalueille ja yleensäkin maaseudulle mahdollisuudet päästä osalliseksi kasvu- ja kehityspolitiikasta. Ellei näin tehdä, joudutaan suuriin yhteiskunnallisiin ongelmiin jo siksi, että luotua yhteiskuntarakennetta ei voida käyttää tehokkaasti, ja jo nykyinenkin eriasteinen yritystoiminnan kasvu kaventuu muuttotappioalueilla. Jotta kehityksen suuntaa voidaan nykyisestään muuttaa, vaatii se yhteiskunnalta voimakkaita suunniteltuja tuki- ym. toimenpiteitä. Näitä ei vuoden 1972 tulo- ja menoarvio tuo, eivätkä budjetin kehitysnäkymätkään vuosille 1973—1976 anna myönteisiä piirteitä asiantilan korjaamiseksi. Myöskään kehitysaluerahasto nykyisellään ei mielestäni ole kuin pieni osaratkaisu kokonaispulmaan.

Maaseudun sähköistämiseen on budjetissa varattu 6 milj. mk määrärahaa. On ensiksikin todettava, että vuosia alimitoitettuna ollut määräraha olisi nyt pitänyt nostaa riittävän suureksi ottamalla huomioon jälkeenjääneisyys. Myöskin sähköistyksen valtionapuperusteita olisi muutettava siten, että myös syrjäisimmät kylät, joihin sähkön rakentaminen tulee kalliiksi, pääsisivät samojen etujen piiriin kuin halvemmat rakennettavat muuntopiirit. Avustusten saantia maakunnalliselle sähkölaitokselle on myöskin ollut estämässä kunnan keskimääräisesti korkea sähköistysprosentti. Vaikka kunnan keskimääräinen sähköistysprosentti olisi kuinka korkea tahansa, niin ei tuo prosenttiluku valaise niitä syrjäkyliä, joihin ei ole sähköjohtoja rakennettu. Sähkölaitokset eivät taas yleishyödyllisinä laitoksina kykene sähköistämään näitä syrjäkyliä rasittamatta joko entisiä sähkönkuluttajia nostamalla kulutushintoja tahi perimättä näiltä uusilta liittyjiltä kohtuuttomia liittymismaksuja mm. lisätariffien muodossa. Eräissä tapauksissa ovat jopa köyhät kunnat joutuneet avustamaan syrjäseutujensa sähköistämistä, mikä ei liene oikea periaate.

Metsätalouden osuuden todetaan budjetin perusteluissa lisääntyneen 17 %:lla verrattaessa kuluvan vuoden budjettiin. Lisäyksen aiheuttavat suurimmalta osaltaan työllisyyssyistä lisätyt varat, joista suhdannerahaston osuus on 15 milj. mk. Jos edellä oleva jätetään ottamatta huomioon, niin on varsinainen metsätalouden saama lisäys noin 4—5 %. Mera-ohjelman mukaisessa rahoituksessa valtion osuudesta puuttuu noin 30 %. Perusteluissaan hallitus edelleen jättää selvittelyn varaan yksityismetsätalouden avustamisosuuden määrittelyn kuten edelliselläkin kerralla. Maamme puun tuoton jatkuvan kohottamisen kannalta tämä selvitys ei saisi venyä, kuten se nyt näyttää tekevän. Tähän selvittelyn viivästymiseen ja päätöksien aikaansaamiseen lienevät pahimpana kantona kaskessa hallituspuolueiden poliittisten tavoitteiden eroavaisuudet yksityismetsätaloudesta kokonaisuudessaan.

Vuosien 1973—1976 kehitysnäkymien valossa kaavailut ovat melko epämääräisiä yksityismetsätalouden osalta. Ennakkokaavailujen mukaan näyttää todennäköisimmältä se, että ainakin lisäveroja muodossa tahi toisessa voivat metsänomistajat odottaa lähitulevaisuudessa.

Valtionapua työllisyyssyistä metsänparannustoimintaan on siis lisätty, mikä todettakoon tyydytyksellä. Kuitenkin hallitus on samalla jättänyt kokonaan vaille huomiota sen seikan, tulevatko lisätyt varat todella tehokkaasti ja joustavasti käytettyä. On selvää, että töiden suunnittelu, työnjohto ja valvonta vaativat

myöskin henkilökuntaa metsäpuolellakin, kuten muillakin työaloilla. Tämä tärkeä seikka on hallitukselta budjettia laadittaessa kokonaan unohtunut, ja siksi onkin toivottavaa, että valtiovarainvaliokunta ja eduskunta tuloja menoarviota käsitellessään ottaisi tämän asian huomioon myöntämällä tarvittavan määrärahan kyseessä olevan henkilökunnan palkkauksiin, vaikkakaan ehkä nämä henkilöt eivät toisikaan palkkaansa takaisin valtiolle aivan 12-kertaisena, kuten esim. verotarkastajat.

Pohjoissuomalaisen männynsiemenen keräämiseen ei myöskään tulo- ja menoarviossa ole määrärahaa. Kun on odotettavissa verrattain hyvä siemenvuosi, joka kertautuu pohjoisessa vain noin kerran kymmenessä vuodessa, niin ei näin harvoin toistuvaa tilaisuutta saisi jättää rahoituksen takia käyttämättä.

Molemmista edellä mainitsemistani rahoitustarpeista on jätetty raha-asia-aloitteet, joille toivon valtiovarainvaliokunnan ja eduskunnan myönteistä kannanottoa.

Viime vuosina on voimakkaasti esille tullut peltojen viljelyksestä pois saaminen, ja se on tämänkin budjetin tarkoituksena. Varsinaisesta maatalouskäytöstä täten poistettuja peltoja on viime vuosina paljonkin metsitetty ja metsitetään edelleenkin. Peltojen metsittämisessä on sen onnistumisen kannalta monia luonnon asettamia vaikeuksia. Näitä ovat esim. heinittyminen, myyrätuhot jne. Heinittymistä vastaan on käytettävissä nykyisin torjunta-aineita, joilla tätä voidaan estää. Näiden useimpien torjunta-aineiden parhain levitysaika olisi syksy, jolloin tämän myrkytyksen teho olisi parhain. Nyt kuitenkin lain tulkinta estää myrkytyksen suorittamisen syksyllä, sillä viljelyn katsotaan päättyneen silloin, kun taimet on istutettu maahan eli siis keväällä, eikä tilitystä viljelyn päättymisestä voida lain mukaan siirtää myrkytyksen vuoksi syksyyn. Tällöin mm. metsänparannuslain 6 a §:n mukaisessa pellon metsityksessäkin, joka tapahtuu kokonaan valtion varoin, joudutaan taimikko tavallaan antamaan peltonsa metsittäneelle kesken työn. Lain mukaanhan peltonsa metsittäjä vastaa taimikon jälkihoidosta, joten hän joutuu itse kustantamaan syksyllä suoritettavan heinikon korjuun eikä siis todellisuudessa saakaan täysin metsittämiskustannuksia valtiolta, kuten laki lupaa. Tämä epäkohta olisi laissa korjattava jo ennen ensi kevään viljelytöiden alkua, ellei asian korjaaminen ole muuta tietä mahdollista.

Ministeri Salosen täällä käyttämän puheenvuoron johdosta toteaisin ensiksikin, että on ilahduttavaa kuulla hallituksen taholta valtion ja yhteiskunnan tuntevan vastuunsa metsiemme jatkuvan tuoton kohottamisesta (Ed. Paasivuori: Se oli hänen yksityinen mielipiteensä eikä hallituksen!). — Hän on kuitenkin ministeri! — Uskoisin, että tätä yhtyvät kiitollisina tukemaan kaikki kansalaispiirit. Toinen asia on taas, mitkä ovat ne keinot, joilla tuohon päämäärään metsätaloudessamme pyritään. Ministeri Salosen mukaan tämä on helposti ratkaistavissa metsänomistajilta perittävän 30 %:n kantorahatulon pidättämisellä sulkutilille, kuten suhdannepidätysrahastossa menetellään. Budjettiin valtion taholta otettaisiin lisäksi määrärahoja kokonaisohjelmien toteuttamiseen. Mitä tällaiset ohjelmat ehkä olisivat, ei puheesta selviä, sillä meillä on nyt olemassa ns. Mera-ohjelma, jonka toteuttamisen rahoitusosuuden valtio on tässäkin budjetissa laiminlyönyt noin 30 %:lla, kuten aikaisemmin mainitsin. Ministeri Salosen mukaan tämän 30 %:n päätarkoituksena olisi saada hoitamattomat yksityismetsämme kuntoon, siis pidätettyjä rahoja käytettäisiin vain hoitamattomien, ts. vajaatuottoisten metsien kasvukuntoon saattamiseen. Jos taas metsät olisivat kunnossa ja suunnitelmallisesti hoidettuja, niin pidätetyt rahat palautettaisiin metsänomistajille takaisin.

Tässä vaiheessa herää eteen kysymys siitä, tulevatkohan näin hoitamattomat metsät kuntoon. Ottakaamme esimerkki vaikkapa Pohjois-Pohjanmaan piirimetsälautakunnan alueelta. Vajaatuottoisen metsän kantorahatulo tällä alueella on esim. viimeisten viiden vuoden aikana vaihdellut karkeasti ottaen 300 markasta ehkä aina 1 000 markkaan saakka hehtaarilta. Jos näiden keskirvosta eli 650 markasta, joka kantorahatulo on tästä tuleva, pidätetään 30 % metsän kunnostamiseen, joka olisi siis noin 200 mk/ha, niin on jokseenkin helposti todettavissa, että tällä ei nykyisin metsänviljelyyn perustuvia jälkitöitä tehdä, joiden kokonaiskustannus on nykyisin vähintään 450—500 mk/ha. Kuka maksaisi loput kustannuksista, mihin 30 % ei riitä? Olisiko se valtio vai sittenkin se metsänsä hyvin hoitanut naapuri, jonka osuuden ministeri Salonen kyllä lupasi palauttaa hänelle takaisin? Lisäksi edellä mainitsemaani esimerkkiin, joka lienee aika todenperäinen, olisi lisättävä monissa tapauksissa lisäkustannuksia aiheuttavat vesiperäisen maan kuivatus-, ojitus- sekä taimiston jälkihuollon

kustannukset, kuten taimikon täydennys viljelyn epäonnistuessa, vesojen perkaaminen jne., jotka kaikki aiheuttavat kustannuksia.

Meillä on tällä hetkellä voimassa olevan yksityismetsälain mukaan maa saatettava kasvukuntoon 2—3 vuoden kuluessa tapahtuneesta hakkuusta. Samoin ennen hakkuuta on tehtävä lain määräämä uudistussuunnitelma, jonka hyväksyy piirimetsälautakunta. Tällöin on metsänomistajan ennakkoon ennen hakkuuta tallettava suunnitelman edellyttämä vakuus metsänhoidollisia jälkitöitä varten. Tällä toimenpiteellä sekä voimassa olevan metsänparannuslain mahdollisen avustuksen turvin on uuden kasvun aikaansaaminen varmistettu hakkuualueelle.

Meillä ei ole voimassa metsänhoitopakkoa, kuten esimerkiksi Norjassa, myöskään muissa pohjoismaissa tätä ei ole, ellei meillä metsää hakata, jolloin tämä metsänhoitopakko myös astuu voimaan. Tämän esitetyn 30 %:n pidätyksen eräänä peruslähtökohtana onkin mielestäni metsänhoitopakon aikaansaaminen ennen pitkää. Olen henkilökohtaisesti kaikkia pakotteita vastaan ja tästä johtuen katsonkin, että riittävän metsäammattimieskunnan neuvonnan, ohjauksen ja valistamisen kautta sekä metsänomistajankin mielipiteen huomioon ottamalla saadaan meillä asia järjestykseen ilman tällaisia pakotteita.

Sanotaan, että yhtiöiden omistamat metsät ovat voimaperäisesti hoidettuja. Tämä pitääkin paikkansa. Mutta kuka on viime kädessä näidenkin metsien hoidon rahoittaja? Tähän voi mielestäni jokainen löytää helposti vastauksen, jos on ajatuksissaan rehellinen. Eilen täällä eräs edustaja viittasi asiaan puhuessaan erään valtionjohtoisen yhtiön tilinpäätöksestä ja yhtiön maiden ostoista. Ainakin Pohjois-Suomen suurteollisuus, joka on valtionjohtoista yli 50-prosenttisesti, on paistatellut päivää metsänomistajille maksamiensa alhaisten kantohintojen muodossa. Nyt viime aikoina noususuhdanteesta ja devalvaatiosta hyötyneenä ovat samat firmat alkaneet ostaa näiltä alhaisen kantohinnan aikana kiristetyiltä metsänomistajilta pois metsämaapohjatkin. Tämä suuntaus näyttääkin olevan nykyisen hallituksen eräs tavoite. Mitä tästä seuraa tulevaisuudessa, sen itsekukin jälleen päätelköön (Ed. Huurtamo: Minkä takia se hallituksen tavoite on?).

Lopuksi toteaisin, että ministeri Salosen esittämä huoli metsiemme jatkuvan puuntuoton kohottamiseksi on hyväksyttävä, mutta erittäin perustellusta puheesta huolimatta ei hänen esittämässään muodossa asia ole nielaistavissa sellaisenaan, sillä niin paljon puheesta paistaa nykyisen suuntauksen mukainen yksityisen vapauden ja vapaaehtoisuuden maahan tallaaminen, jos asia toteutetaan hänen melko epämääräisesti kaavailemiensa suuntaviivojen mukaan.

Ed. Turunen: Herra puhemies! Hallituksen antamaa valtion vuoden 1972 tulo- ja menoarvioesitystä on pidettävä kokonaisuudessaan tyydyttävää parempana. Erikoisella mielihyvällä on todettava se, että Paasion ja Koiviston hallitusten perustavaa laatua olevat pitkän tähtäyksen suunnitelmat ja toimenpiteet ovat kantaneet ja edelleen kantavat suotuisia tuloksia valtiontalouden parantamiseksi. Valtiontalouden maksuvalmiuden jatkuva parantuminen osoittaa edellä olevan toteamuksen oikeutetuksi. On selvää, että tähän tilanteeseen pääseminen on vaatinut monia kipeitä leikkauksia julkisen talouden piirissä. Tähän on luettava ne veropoliittiset ratkaisut, jotka kuluvan vuoden aikana on jouduttu suorittamaan.

Kaikesta myönteisestä kehityksestä huolimatta on edessäpäin vaikeita kysymyksiä, joiden ratkaiseminen ei ole helppoa. Työttömyyden lisääntymistä Itä- ja Pohjois-Suomessa ennustetaan yleisesti. Tämän asian toteaa myöskin hallitus budjetin perusteluissa. Työmäärärahojen lisäys on huomattava edellisiin vuosiin verrattuna. Uuden työllisyyslain hyväksyminen aikanaan täällä eduskunnassa tietää monen työttömäksi joutuvan aseman tuntuvaa parantumista. Nämä ovat perusteltuja toimenpiteitä työttömyyskysymyksen hoitamiseksi.

Kun tulo- ja menoarvioesitystä tarkastelee työkohteiden ja määrärahojen valossa Mikkelin läänin osalta, ei voi parhaalla tahdollakaan, vaikka haluja olisikin, antaa tyydyttävää arvosanaa. Osoitettujen määrärahojen niukkuus ja tätä kautta työkohteiden puuttuminen osoittaa, että Mikkelin lääni on edelleen jatkuvasti sorrettujen listalla muiden kehitysalueläänien joukossa. Tämä on täysin käsittämätöntä sortopolitiikkaa lääniämme kohtaan. Vuosikaudet olemme kouluttaneet nuoriamme tuleviin ammatteihinsa, mutta vain aniharvat ovat päässeet sijoittumaan omaan lääniinsä työelämän piiriin. On todettava, että Mikkelin lääni on Kuopion läänin ohella ainoita kehitysalueläänejä, joissa

ei ole valtion omistamaa ammattikoulua, joten kouluttaminen on tapahtunut kuntainliittojen omistamissa ammattikouluissa ja hyvin toimintansa aloittaneissa Savonlinnan ja Mikkelin ammatillisissa kurssikeskuksissa, joihin kaupungit ovat uhranneet myös omia varojaan huomattavia määriä.

Tässä tulo- ja menoarvioesityksessä esitetään 120 milj. mk valtionenemmistöisten osakeyhtiöitten osakepääoman korotuksiin ja lainoihin. On varmaa, ettei siitä Mikkelin lääni voi hyötyä, kun sinne ei ole haluttu sijoittaa valtionjohtoista teollisuutta lukuun ottamatta Enso-Gutzeitin konepajaa Savonlinnassa, joka sekään ei ole saanut päättäviä elimiä myönteisiksi muutaman miljoonan markan investointeihin ja täten luomaan edellytykset lähes 200 uuden metallialan työpaikan saamiseksi. Yhtiön johto kai arvelee, että saatuja tilauksia on parempi antaa teollisuus-Suomen yksityisille konepajoille kuin tehdä laajennuksia ja valmistaa ne omassa konepajassa. Yleensäkin yksityisen yrittäjätoiminnan ja teollisuuden osalta luottojen saanti näyttää olevan paljon suuremman työn ja tuskan takana läänissämme kuin monilla muilla alueilla maassamme.

Asuntotuotannon saama suuri huomio korotettujen asuntolainojen muodossa on tämän tulo- ja menoarvion eräs kaikkein myönteisimpiä puolia, ja tästä me sosialidemokraatit olemme tyytyväisiä. Kuitenkin asuntojen, erikoisesti vuokra-asuntojen, rakentamisessa valtion lainaosuus on vain eräs osa rahoituksesta. Yleensä omat pääomat vuokrataloyhtiöillä ovat pienet, joten primääriluottojen tarve muodostuu tavallista suuremmaksi. Kun tiedän jokavuotisesta kokemuksesta, miten vaikea tehtävä on saada vuokrataloihin ensisijaisluottoja, niin toivoisin hallituksen ja Suomen Pankin kiinnittävän tähän puoleen huomiota. Tässäkin asiassa saattaa olla niin, ettei eräillä maamme alueilla ensisijaisluottojen saanti ole niin vaikeata kuin esimerkiksi Itä-Suomessa, jossa me tunnemme olevamme pääomaköyhempiä kuin muualla. Kuitenkin työpaikkojen luominen ja asuntojen rakentaminen kulkevat rinnakkain, joten niiden ratkaiseminen on saatava rahoitusmielessäkin yhtäaikaiseksi. Liikenne- ja tietoyhteyksien osalta Mikkelin lääni näyttää jatkuvasti olevan viimeisimpiä kolkkia maassamme, mitä varojensaantiin tulee. Näiden kysymysten hoitaminen on ensiarvoisen tärkeätä, jos mielitään saada yksityistä yrittäjätoimintaa houkutelluksi lääniin. Ei kukaan ole kiinnostunut sijoittumaan alueelle, jossa junia ei kulje kuin kerran päivässä, lentoliikenteestä puhumattakaan ja puhelua saa pahimmillaan odottaa tuntikaupalla. Tässä on tehtäviä, jotka kiistatta kuuluvat valtiovallalle.

Monesta saattaa tuntua em. epäkohtien luetteleminen tarpeettomalta läänikohtaiselta valittamiselta, mutta todellisuudessa asianlaita ei näin ole. Mikkelin läänin maakuntaliiton suorittamien tutkimusten mukaan aikaisempien vuosien valtion tulo- ja menoarvioissa Mikkelin lääniin osoitetut varat valtion osalta ovat olleet kaikkein pienimmät, käyttipä vertailuperusteena asukaslukua tai jotain muuta perustetta. Siksi olen katsonut todella välttämättömäksi tuoda esille tässä keskustelussa ne huolet, jotka vallitsevat Mikkelin läänin asukkaiden ja läänin tulevaisuudesta ja kehittämisestä vastuussa olevien keskuudessa.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Täällä salissa on vuoden 1972 tulo- ja menoarviota käsitelty tähän mennessä peräti monella tavalla. On puhuttu asiasta jos asian vierestäkin (Ed. Puhakka: Kummasta puhuja aikoo puhua?). Minä osaltani aion käsitellä tätä budjettia lähinnä teknillisesti elikkä etenemällä alusta loppuun kohdittain. En kuitenkaan aio puhua aivan jokaisesta kohdasta.

Ensimmäisenä tässä kiinnostaa mieltäni tuloja omaisuusvero, sivu 73. Onhan todettavissa, että nämä verot nousevat 25 %:lla kuluvasta vuodesta. Kun nyt valtio ei ole rahapulassa, niin kaiken järjen mukaan tässä vaiheessa olisi pitänyt voida verotuksen alarajaa nostaa. Todettakoon vaikka esimerkkinä, että viime vuonna Italiassa, joka on kehitystasoltaan meitä alhaisempi maa, vapautettiin kaikki ihmiset kaikesta verosta, jos tulo oli enintään noin 4 500 mk mk vuodessa. Tämä pystyttiin subventoimaan 5 %:n veronkorotuksella sellaisille, joiden tulot olivat yli 13 000 mk vuodessa. Suomessa tämä kuulemma on täysin mahdotonta (Ed. Puhakka: Se on kyllä vähän epätarkka tieto!). Todettakoon lisäksi, että maatalous kärsii erittäin suuresti omaisuusverosta. Suomihan on tiettävästi Euroopassa tällä hetkellä ainoa maa, jossa maataloudelta peritään omaisuusveroa. Täällä vähän aikaa sitten SKDL:n edustaja kertoi heidän veropoliittisesta ohjelmastaan, ja mitä he toivovat ensi vuodelta siinä suhteessa. Oli mielenkiintoista todeta, että SKDL nyt ilmeisesti yhtenä miehenä tulee veropolitiikassa juuri niille

linjoille, joita SMP on täällä yrittänyt ajaa sen ajan kuin on täällä esiintynyt (Ed. Lehmonen: On ollut jo ennen kuin SMP:tä on ollut!). On mielenkiintoista todeta jopa se, että SKDL nyt pyrkii todella käyttökelpoisiin, sanoisinko suorastaan toteuttamiskelpoisiin ratkaisuihin. Jopa täällä on mahdollisuus saada näitten esitysten taakse enemmistö. On mielenkiintoista todeta, että SKDL pyrkii tällaisiin tavoitteisiin eikä pelkästään ratkaisemaan ongelmia vallankumouksen ja sosialismin kautta. Näitä hyvin samankaltaisia esityksiä on tulossa myöskin meidän puolueeltamme ja ovat jo osittain tullee, kuin tulivat äsken ed. Saarron puheenvuorossa esille.

Seuraavana sivulla 74 on liikevaihtoveron lisävero ja samalla myöskin tasausvero. Kun näitä lakeja kesäkuussa eduskunnassa säädettiin, vannoi valtiovarainministeri moneen kertaan kaikilla mahdollisilla tavoilla, että näitä ei ole pienintäkään tarkoitusta jatkaa kuin tämän vuoden 1971 loppuun. Mahtaa olla aika ikävää suorastaan olla ministerinä, kun jo puhuessaan tietää, että ei voi sanojansa pitää (Ed. Huurtamo: Ei hän kyllä sellaista sanonutkaan!).

Mielenkiintoni kohdistuu myöskin alkoholijuomaveroon. Siitä odotetaan tuloissa nousua 26 %, myöskin samaa luokkaa Alkon ylijäämässä. Tätä perustellaan sillä, että korotetaan hintoja ja että alkoholin myynti kasvaa. Nyt kuitenkin hintoja annetun informaation mukaan korotetaan siksi, että myynti vähenisi. Kuitenkin budjetissa todetaan, että sekä hintojen nousu että myynnin lisääntyminen aiheuttavat lisätuloja. Tilannehan onkin tietysti täysin selvä: hinnankorotus ei vaikuta viinankulutukseen. Tämänhän on mm. nykyinen sosiaaliministeri Kuusi jo 1950-luvulla muistaakseni gradu-työssään tutkinut ja todennut. Siitä huolimatta hän Alkon johtajana ajaa tätä linjaa, puhuu nyt vastoin omia tutkimuksiaan.

Seuraavana tulee vastaan voin hinnanalennusmaksu. Nythän on kovasti levitetty lähinnä viime vuoden aikana kaupungeissa ja lähinnä vasemmiston, ennen kaikkea SDP:n, taholta tietoa, että maanviljelijät saavat voinkin niin halvalla. Kukaan ei koskaan esittänyt, että heiltä peritään täsmälleen sama määrä hinnanalennuskorvauksena. Itse asiassa tämä hinnanalennuskorvausmaksu olisikin nyt jo poistettava.

Seuraava pieni, mutta tervetullut, minulta hallitukselle kiitosta antava kohta on havaittavissa teknillisten korkeakoulujen lukukausimaksujen poistamisessa. Minähän puhuin tästä viime syksynä. Silloin se herätti hilpeyttä. Nyt siitä ei ole puhunut kukaan, mutta asia on nyt kuitenkin toteutunut. Se on peräti mukavaa. Opiskelijoilta peritään nyt yhteensä 462 000 mk vähemmän kuin kuluvana vuonna. Kuitenkin huolestusta herättää se, että sen sijaan teknillisiltä oppilaitoksilta ei ole näitä oppilasmaksuja poistettu; ovathan oppilaat näissä peräti samanlaisessa asemassa, samanikäisiä, suunnilleen saman verran perheellisiä jne. Kuitenkin tällainen kastijako on säilytetty, samoin myöskin opintotuen kaikissa muodoissa.

Suurin korotus budjetissa liittyy eräisiin tarkastusmaksuihin. Täällähän on esitetty, että paineastiain tarkastuksesta tuloja ja maksuja korotetaan peräti 39 %:lla. Hallituksella varmasti on omasta mielestään peräti hyvät perustelut tälle. Mutta ensinnäkin korotus prosentuaalisesti on aivan kohtuuton, ja toiseksi mitkään lisäkustannukset, jotka asiasta aiheutuvat, eivät tätä korotusta perustele.

Mielenkiintoa herättää myöskin valtion ja valtionenemmistöisten osakeyhtiöitten kohta. Siellä todetaan osuudet osakepääomasta ja vastaavat osingot. Todetaan, että valtio saa yli 1000 milj. nykymarkan sijoituksistaan korkoa vain 1.5 %, tarkemmin sanoen osinkoa, ja että suuri ja mahtava Rautaruukki 337 milj. markan osakepääomineen ei jaa osinkoa ollenkaan.

Eniten suoranaisista korotuksista tavallista kansalaista ehkä kirpaisee valtionrautateillä toteutetut korotukset. Budjettiesityksen mukaan korotetaan 11 %:lla henkilöliikenteen maksuja ja tavaraliikenteen maksuja keskimäärin 5 %:lla. Näitä maksujahan korotettiin myöskin kuluvan vuoden budjetin yhteydessä, joten tämä tuntuu hiukan omituiselta, semminkin kun korotuksista saatava hyöty ja lisätulo eivät millään lailla vaikuta pienentävästi, merkittävästi pienentävästi, valtionrautateitten tappiollisuuteen (Ed. Huurtamo: Olette ihan oikeassa!).

Täällähän on peräti arvovaltaiselta sosialidemokraattien taholta todettu, että ilmeisesti kynä ei oikein pysy hallituksemme ministerien kädessä, ja että se tietävyys ja taitavuuskin eräitten kohdalla on varmasti vähän niin ja näin. Kuitenkaan minusta tämä ei riitä perusteluksi poliittisten sihteerien palkkaamiseksi jokaiselle ministerille. Eiköhän ole sentään niin, että jos ministerit ovat huonoja tai kykenemättömiä, niin asia korjautuu parhaiten vaihtamalla henkilöitä, niin miehiä kuin naisia (Ed. Huurtamo: Se oli nätisti sanottu!). Samalla pistää sil-

määni täällä komiteatyö. Meillähän on komiteatyöstä tilintarkastajien huomautuksia annettu lähes vuosittain, ja eduskuntakin on lausunut siinä esiintyvistä epäkohdista paheksumisensa. Kuitenkin on komiteapalkkioihin esitetty tässä tulo- ja menoarviossa lisäystä peräti 61 %. Se osoittaa mielestäni pelkästään sen, että hallitus ei tässä, niin kuin ei monessa muussakaan yhteydessä, välitä siitä, mitä eduskunta on enemmistöllään velvoittanut hallituksen tekemään.

Myöskin lehdistössäkin on jo herättänyt huomiota se, että ulkomaanedustustoissa palveleville johtaville henkilöillemme annetaan lisäetuutena ilmaiset lomamatkat. Tämä tuntuu peräti omituiselta ja suorastaan kohtuuttomalta siinä mielessä, että tälläkin hetkellä heidän markkamääräisesti suurista tuloistaan noin puolet on jo verovapaata. Tämähän on asia, johon jo pelkästään tähän on lehdistössä monena vuotena kiinnitetty huomiota. Mielestäni ei ulkomaanedustustossa toimiva henkilö ole missään mielessä sen parempaan asemaan oikeutuksen saava kuin tavallinenkaan työmies tai pienviljelijä.

Seuraavaksi aion sanoa pari sanaa asuntotuotannosta ja siihen liittyvistä seikoista. Viime syksynä puhuin tästä muistaakseni noin 40 minuuttia. Tällä kertaa puhun huomattavasti vähemmän (Ed. Junnila: Sovitaanko neljästä minuutista?). Onhan loppujen lopuksi niin, että on aivan samantekevää, mitä täällä puhuu. Eihän se ainakaan teihin vaikuta.

Asuntotuotantomme kokonaismäärä ei nouse eivätkä asumiskustannukset halpene pelkästään valtion tulo- ja menoarvioon sisältyvien asuntolainojen määrää korottamalla. Tämä pitäisi tajuta myöskin vasemmalla. Se ei auta tässä asiassa mitenkään olennaisesti. Sen sijaan tarvittaisiin erittäin paljon muunlaisia toimenpiteitä. Ensinnäkin suhtautuminen omistusasuntoihin ja pientaloihin olisi muutettava myönteiseksi lainaehtoja ja kaavoitusperusteita muuttamalla. SKDL:ää kehotan tässä suhteessa tutustumaan Välitalon mielipiteisiin ja kirjoituksiin ja sosialidemokraatteja Viidan vastaaviin. Sieltä olisi ehkä hiukan oppia otettavissa. Asuntotuotannon tavoite pitäisi olla maassamme niin, että puolet tuotannosta olisi pientaloja ja puolet kerrostaloja. Omistusasuntoon olisi päästävä kiinni huomattavasti nykyistä vähemmällä vaivalla, itse asiassa yhden vuoden säästämisellä. Lainojen korko ja lyhennykset olisi alussa oltava hyvin pienet ja porrastus myöhemmin ansiotason nousun mukainen. Tähänhän muka pyrki asuntohallituksen keväällä antama asuntolainojen korkoa ja kuoletusaikaa koskeva muutos. Siitä kuitenkin oli seurauksena vain, että normaali vuokralla-asuja keskimääräisessä asunnossaan joutuu maksamaan 25 vuoden vuokra-aikanaan ylimääräistä vuokraa tämän muutoksen ansiosta yli 20 000 mk. Sillä lailla, sanoisin. Se on sitä politiikkaa, jolla varmasti vuokralaisten asiaa ei ainakaan ajeta.

Lisäksi olisi saatava valtiontakauksia niille asunnontarvitsijoille, jotka eivät muuten saa riittävää lainoitusta. Tämmöisestä ei ole ollut mitään puhetta minkään hallituksen ohjelmissa. Asuntojenvaihtoa olisi helpotettava poistamalla leimavero sekä tulovero satunnaisesta myyntivoitosta sekä mahdollistamalla lainojen siirto. Myöskin asunto-obligaatioita olisi kokeiltava. Pientaloalueita olisi kaavoitettava nopeasti myöskin kaupunkiseuduille, koska meidän kansastamme kerta ylivoimainen enemmistö niitä haluaa, ja toiseksi koska mm. asuntohallituksen tekemän selvityksen mukaan pientaloasuminen ei tule yhteiskunnalle eikä asukkaalle sen kalliimmaksi kuin kerrostalossakaan asuminen. Kehotan tutustumaan semmoiseen punakantiseen asuntohallituksen kirjaseen, jossa asiaa on tutkittu.

Tonttikustannusten nousu on estettävä määräämällä ennakkoon kaavoitettavalle tai muulle sellaiselle alueelle alueittainen vakiohinta. Tällöin myös maanomistajan oikeudet tulevat turvatuiksi, joutuupa hänen maansa vaikkapa katutai viheralueeksi. Maapohjan sosialisoimisesta puhuminen on lapsellista. Sen osoittaa mm. käytännön esimerkkinä Helsingin seudun kuntien maapolitiikka 1 000 %:n myyntivoittoineen. Joka ei prosentteja usko, voi tarkistaa asian. Esimerkkejä riittää. Myöskin maapohjan ansioton arvonnousu tulee panna verolle niin kauan kuin sitä tapahtuu. Nykyisellään sitä tapahtuu ja tulee tapahtumaan niin kauan kunnes tontin hinta vakautetaan. Lisäksi kunnille tulisi antaa rakennusmaan etuosto-oikeus ja ostamista tulisi tukea valtion lainoin eikä ainostaan korkotuella. Näinhän edellytti myöskin nykyisen hallituksen hallitussopimus, mutta siitä kuten monesta muustakaan kohdasta ei nyt niin "nokon nuukasti" kiinni ole pidetty.

Asuntotutkimusmäärärahoja tulisi myöskin nostaa. Nimenomaan näillä määrärahoilla tutkitaan sitä, millä lailla saadaan halvempia asuntoja, ja sitähän me tarvitsisimme. Olisi todellakin syytä saada aikaan tekojakin eikä pelkästään lu-

paavaa puhetta. Osa näistä esittämistäni asioista on ollut esillä ainakin kymmenen vuotta. Kaikista on puhuttu myönteisesti, mutta tekoja ei ole löytynyt.

Asuntolainojen kohdalla ehkä on syytä vielä mainita, että kuluvan vuoden tulo- ja menoarviossa on maininta siitä, että rintamamiehille on tästä määrärahasta varattu 15 milj. mk asuntojen rakentamista varten. Siitä huolimatta että asiaa tutkinut komitea vuonna 1968 päätyi siihen, että tarve olisi vuosittain noin 20 milj. mk ja huolimatta siitä että järjestöt ovat vaatineet vähintäänkin tämän 15 milj. markan saamista tähänkin budjettiin, tämä perustelulausuma on nyt kuitenkin poistettu.

Tämän kesän aikana on myöskin asuntohallitus kiertokirjeellään määrännyt, että haja-asutusalueelle ei asuntolainoja enää anneta. Se osoittaa vain sitä linjaa, jota asuntohallitus ja sen tukena olevat puolueet maassamme harjoittavat.

Seuraavaksi aion puhua pari sanaa armeijasta. Sehän on maassamme viime aikoina ollut melkoisen mielenkiinnon kohteena parlamentaarisen puolustuskomitean ansiosta ja minulle henkilökohtaisesti se on tietenkin ollut mielenkiintoinen siinä mielessä, että olen siellä armeijassa nyt ollut 11 kuukautta.

Täytyy sanoa, että armeijamme epäkohdat ovat varmasti olleet erittäin suuret menneinä vuosina. Näyttää siltä, ja tämän myöntävät myöskin armeijan johtohenkilöt, että kuluneen 1960-luvun aikana on erittäin suuria korjauksia armeijassa aikaansaatu. On poistunut simputus ja moni muu todella epäinhimillinen toiminta, jota armeijassa vielä 1962—64 harrastettiin. Minä ainakin henkilökohtaisesti antaisin tästä suuren kiitoksen silloiselle puolustuslaitoksen komentajalle, kenraali Keinoselle. Nykyisellään ei enää mitään uudistuksia olekaan sitten tapahtunut. Täytyy sanoa, että varusmiestä armeijassamme kohtaavat epäkohdat ovat kyllä aivan lukemattomia vieläkin. Seuraavassa mainitsen niistä joitakin ja myöskin eräitä ajatuksia niihin liittyen. Tiedän sen jo ennakolta, että tällä tulen leimatuksi armeijan vastustajaksi ja isänmaan viholliseksi ja moneksi muuksi, ja ainakin puheissa muitten puoluetten edustajat tulevat kertomaan, että siellä se taas puhui semmoista ja semmoista ja tuo on vielä muka SMP-läinen.

Kuitenkin on tilanne mm. seuraavanlainen. Armeijasta puuttuu demokratia kaikessa mielessä. Pelisäännöt ovat ylhäältä annetut. Suurimmalla osallisjoukolla elikkä varusmiehillä ei ole niiden sisältöön mahdollisuutta vaikuttaa, ei ole ollut, ei ole tällä hetkellä eikä näytä olevan myöskään tulevaisuudessa ainakaan muutamaan vuoteen. Me tarvitsisimme tähän maahan Ruotsin mallin mukaan varusmiesvaltiopäivät, joissa näitä sääntöjä käsitellään. Ei demokratia tarkoita sitä, kuten siellä armeijassa aina halutaan ymmärtää, että sodassa äänestetään hyökätäänkö vai maataanko edelleen. Tätä ei kukaan demokratialla ainakaan SMP:ssä tarkoita, mutta tällä pyritään aina torjumaan demokratia-ajatukset armeijassa. Tulee mieleeni, että siellä esitettiin tämän kaltainen esimerkki eräässä tilaisuudessa, kun asia oli esillä. Arvovaltaiselta taholta sanottiin: Tämä nyt on aivan kansan kiihotusta ja tämä nyt on jo törkeää. Vapaussodan aikana meillä oli sellainen tapaus, että kerran valkoiset joukot äänestivät, mennäänkö saunaan vai lähdetäänkö takaa-ajoon, ja sitten äänestettiin ja mentiin saunaan, ja vihollinen, punainen, tulikin sieltä takaisin ja tappoi kaikki sinne saunaan. Siis kun demokratiasta puhuminen liikkuu tällä tasolla, niin siitä jo ymmärtää, mitä siellä yleensä demokratialla käsitetään (Vasemmalta: Ne olivat porvareita!). — Se pitää paikkansa!

Armeijassa vallitsee lisäksi luokkalaki, diktatuuri ja sensuuri. Alemman luokan, nimenomaan esimerkiksi aliupseerien taikka alemman upseerin, puhumattakaan varusmiehistä, näiden kaikkien rakentava kritiikki on tyrehdytetty ja estetään mitä moninaisimmin keinoin. Varusmies ei voi edes vapaamuotoisessa keskustelussa esittää mielipiteitään vapaasti. Jos hän esittää ne, seurauksena on rangaistustoimenpiteitä. Tietysti voidaan sanoa kuten oikeusasiamies: Ei taskujen kiinni neulominen ole rangaistus, joten sitä alokasta ei oltukaan rangaistu. Kyllähän näin voidaan sanoa. Aivan samoin voidaan sanoa, että jos tulee ylimääräistä ojankaivua sateessa, niin ei se johtunut siitä vaan sitä olisi muutenkin pitänyt kaivaa.

Yhtenäispäällystön aikaansaaminen olisi eräs ensimmäisiä toimenpiteitä, mitä armeijassa tänä päivänä tarvittaisiin (Ed. Huurtamo: Yhtenäispäällystö?). — Se on varmastikin kokoomuksessa aika outo käsite, mutta kyllä sen monet muut ymmärtävät, mitä tällä tarkoitetaan.

Varusmiesten oikeusturva on myöskin melkoisen puutteellinen. Lakiahan tulkitaan peräti maun mukaan ja sen mukaan, kuka sitä tulkitsee. Tästä johtuen rehoittaa mielivalta. Valituskeinoja varusmiehellä ei ole olemassakaan. Ainoa mahdollisuus on kantelu, ja kun siitäkin rangaistaan, ei sitäkään moni tietenkään uskalla

tehdä. Itse asiassa pitäisi tietysti päästä siihen, että varusmiehet ovat rauhan aikana normaalin tavallisen siviilirikoslain alaisina. Tämähän nyt on aivan selvä asia ja tähän ilmeisesti sentään vielä päästäänkin, ei sitä ainakaan kokoomus yksinään pysty estämään.

Todettakoon myöskin, että terveydenhoito ja mahdollisuudet hoitaa henkilökohtaista puhtauttaan ovat aivan alkeellisella tasolla. En sano, että näin on joka paikassa, mutta muutamissa paikoissa ja niitäkin muutamia on aivan riittävästi. On aivan järkyttävää, että kunnolliseen peseytymiseen on varusmiehellä mahdollisuutta kerran viikossa saunoessaan, josta sieltäkin voi puuttua lämmin vesi. Jos saunoa yrittää useammin, niin rangaistaan. Suihkuja ei ole (Ed. Huurtamo: Voi, voi!). — Niin, tämä peseytyminen on sikäli aika tärkeä asia, kun armeijassa koko ajan korostetaan sitä, että nämä äidin helmoista tulleet lapsukaiset oppisivat edes peseytymään; pesemään hampaansa ja varpaansa ja kainalonsa. Mutta mahdollisuuksia siihen ei anneta. — Todettakoon myöskin, että eräissä varuskunnissa lääkärin vastaanotolla käynti, mikäli siellä nyt yleensä lääkäriä on, on rangaistava teko. Näin aina siitä huolimatta, oliko miehessä sairautta tai eikö hänessä ollut, rangaistus seuraa joka tapauksessa (Ed. Häkämies: Valesairaitakin on olemassa!).

Palvelusaikaa tulisi lyhentää kaikilla varusmiehillä kahdella kuukaudella nykyisestään. Tämä on itsestään selvä asia ja se on toteutettavissa koulutusta tehostamalla, ja aivan varmasti koulutustulokset eivät ole huonompia kuin nykyään. Tällä hetkellä varusmiespalveluksesta 20—40 %, riippuen aselajista, varuskunnasta ja monesta muusta seikasta, kuluu täysin hukkaan, seisoskeluun metsässä ilman mitään tarkoitusta, siivoamiseen, epämääräiseen touhuamiseen, kuuntelemiseen jne. (Ed. Huurtamo: Ja peseytymiseen!). — Peseytymiseen siellä juuri ei ole mahdollisuuksia annettu. Yleinen tapa on, että ohjattu peseytyminen kestää 15 sekuntia ja käymälässä käydään tietysti peseytymisen jälkeen. — Koulutusajan lyhentäminen kahdella kuukaudella on todellakin asia, joka pitäisi ottaa vakavasti käsiteltäväksi. Uskoisin, että täällä eduskunnassakin sille myötämielisiä henkilöitä eräistä puolueista löytyisi (SKDL:n ryhmästä: Kyllä!).

Seuraavana väitän, että armeija kasvattaa aseistakieltäytyjiä. Nykyisen systeemin vallitessa varusmiesten maanpuolustushenki romahtaa armeija-aikana. Tämän osoittavat mm. kaikki tehdyt tutkimukset, eikä minusta lohdullista eikä mitenkään tätä heikentävää ole se, kuten armeijassa kouluttajat sanovat, että kun on kylliksi ollut armeijasta pois elikä vanha mies, niin kyllä se maanpuolustushenki taas kasvaa. Sehän on aivan luonnollista, kyllähän typeryys, naurettavuus ja ikävyydet unohtuvat vuosien varrella. Kun armeijan koulutus on sellaista, että maanpuolustushenki romahtaa, niin siitä on syytä olla jo huolestunut. Se koulutus on silloin täysin väärää. Pienenä sivuseikkana, mutta mielenkiintoisena, on todettava, että armeijassa myöskin fyysinen kunto ja suorituskyky laskee. Tämänkin osoittavat kaikki tutkimukset.

Tietysti on niin, että alhainen päiväraha, puuttuvat matkaliput, olematon kotiuttamisraha ja sotilasavustuksen puutteellisuudet vaikuttavat haitallisesti tässä asiassa ja juuri näihin olisi tässä eduskunnassa tänäkin päivänä mahdollisuus vaikuttaa myönteisesti.

Alhaisista palkoista ja huonosta arvostuksesta johtuen ei armeijaan saada riittävän pätevää henkilöstöä. Tämän myöntää armeija yleensä itsekin, ja asia on muutenkin aivan selvä. Muutamat valveutuneet henkilöt, jotka sinne ovat eksyneet, joutuvat siirtymään siviilitehtäviin nykypäivänä ympäristön painostuksesta ja ylenemismahdollisuuksien tyrehtyessä. Tämä on näytettävissä.

Tietysti myöskin noin maanpuolustukselliselta kannalta, ei kuitenkaan niinkään asevelvollisuuteen liittyen, mutta kuitenkin, on hiukan huolestuttavaa, että armeijamme valmistautuu ainakin päätellen varusmieskoulutuksesta toiseen maailmansotaan. Se on aika huvittavaa siinä mielessä, että toinen maailmansota on mennyt jo. Esimerkiksi alueellisesta maanpuolustuksesta on kouluttajaportaassa luettu vain sanomalehdestä. Siellä ei tiedetä siitä mitään, varusmiehelle siitä ei opeteta mitään.

Riippumattomuudesta kiinni pitävä maa tarvitsee mielestäni tehokkaan ja kansanvaltaisen armeijan, jonka puolustusteho perustuu koulutettujen kansalaistemme korkeaan maanpuolustushenkeen. Jos näin on ja näin minä uskoisin olevan, niin tällöin nykyisessä systeemissä on erittäin paljon mätää. Nykyisen systeemin vallitessa armeijan arvostus romahtaa ja aseistakieltäytyjien määrä tulee meilläkin nousemaan räjähdysmäisesti. Se, mitä tässä ainakin olisi mielestäni nyt heti syytä tehdä, olisi, että asetettaisiin toimikunta tutkimaan varusmiespalveluun ja yleensäkin armeijaamme liittyviä epäkohtia.

Tässä toimikunnassa olisivat kaikki osapuolet ja myös poliittiset puolueet edustettuina. Erityisesti on taattava varusmiehille merkittävä osuus, sillä heihin perustuu armeijamme. Pelkillä upseereilla emme tee mitään sen enempää kuin niillä rynnäkkökivääreillä tai Drakeneillakaan, jotka nyt sentään minun mielestäni pysyvät aika hyvin ilmassa.

Sitten aion mennä aivan uuteen asiaan. Tässä budjetissa on esitetty Jyväskylän yliopistolle 300 000 markan määräraha eräitten tilojen korjaamiseksi ja parantamiseksi niin, että niitä voitaisiin käyttää laitostiloina. Kun kuitenkin otamme huomioon, että tämä tila, josta laitokset on tarkoitus muodostaa, on tänä päivänä 160 opiskelijan asuntola, niin tällöin ollaan minusta jo huolestuttavalla tiellä. Lukuisista neuvotteluista huolimatta ei budjettiin ole saatu korvausta ylioppilaskunnalle näistä menetetyistä 160 asunnosta, eikä myöskään neuvottelusta huolimatta asuntohallitus ole luvannut minkäänlaista lainoitusta rakentamisen toteuttamiseksi, johon kyllä suunnitelmat ja myöskin omarahoitus olisi valmiina olemassa. Mikäli ei budjettiin saada joko määrärahaa tälle tarvittavalle asuntolalle, jonka määrärahan suuruus on hiukan yli 3 milj. mk tai ellei asuntolainojen perusteluihin saada mainintaa asiasta, on ehdottomasti tämä muutostyöraha budjetista poistettava. Onhan opiskelija sentään huomattavasti tärkeämpi kuin koulu ja sen tarpeet.

Tähän budjettiin sisältyy myöskin opintolainojen ja opintorahan elikä yleensä opintotuen kokonaisvaltaiseksi järjestäminen, mikä ainakin minun mielestäni on erittäin suurella tyydytyksellä merkille pantava. Erittäin miellyttävää on se, että myöskin lukiolaiset pystyvät saamaan sekä opintorahaa että opintolainaa tämän lain tultua voimaan. Vielä tänä päivänäkin on nimittäin tilanne se, että monilla kehitysalueittemme seuduilla yhteiskoulun, keskikoulun, lukion käyminen jää kesken rahan puutteessa. Tästä on vaikka kuinka lukuisia esimerkkejä. On esimerkkejä viime vuodelta siitä, kuinka luokan priimus, ahkera, tunnollinen, mutta ei ehkä silti kokoomuslainenkaan, henkilö joutui lopettamaan koulunkäyntinsä sillä perusteella, että isä kuoli ja rahaa ei ollut. Tätä ilmeisesti ei ainakaan täällä Etelä-Suomessa tajuta eikä uskota eikä ainakaan tiedetä. Opintotukilakiin näyttää nyt kuitenkin tulevan joitakin epäkohtia. Lain ulkopuolelle nimittäin jäisivät mm. sellaiset opiskelijat, jotka työnsä ohella suorittavat opintoja suorittaakseen joitakin opinnäytteitä. Kuitenkin minusta nimenomaan työnsä ohella opiskelevia pitäisi tukea jos ketään. Myöskin on todettavissa, että alennettua opintotukea saa kodin ulkopuolellakin asuva alaikäinen ja naimaton opiskelija, elikä alaikäisyys, naimattomuus ja kodin ulkopuolella asuminen aiheuttavatkin opintotuen laskun. Tämä on jo peräti omituista. Myös täällä todetaan selvästi pankkipiirien painostuksen tuloksena, että opintolainan enimmäiskorkoa ei enää esitetäkään sidottavaksi talletuskorkoihin eikä mihinkään muuhunkaan. Tämä tietää automaattisesti opintolainoista aiheutuvien menojen lisääntymistä siitä huolimatta, että valtio subventoi korkotuellaan — sehän pysyy vakiona siitä riippumatta, kuinka paljon pankkipiirit katsovat tarpeelliseksi opintolainojen korkoa kiskoa.

Peruskoulusta on todettava pari erittäin huolestuttavaa seikkaa. Meidän maassammehan peruskouluvalmius on kunnissa erittäin pitkällä ja ainakin niin pitkällä kuin kouluhallituksen vahvistettu suunnitelma edellyttää. Kuitenkin nyt tämän budjetin yhteydessä voidaan todeta, että hallitus aivan hämmästyttävästi on ryhtynyt jarruttamaan peruskoulu-uudistuksen toimeenpanoa. Kun tämän kouluhallituksen suunnitelman mukaan piti ensi vuonna siirtyä peruskouluun koko Lapin läänin, pohjoisimpien kuntien Oulun läänistä sekä erittäin lukuisia kuntia muualta Suomesta, joissa peruskoulun kokeilukoulu oli ollut voimassa, niin nyt budjettiesityksen mukaan peruskouluun siirtyisikin ensi vuonna ainoastaan Lapin lääni ja muutama pohjoinen Oulun läänin pitäjä. Tämä tietää esim. Keski-Suomessa Jyväskylän, Toivakan, Leivonmäen, Multian, Hankasalmen ja Jämsän tippumista kuvioista pois. Mikäli tämä jarrutusyritys torjutaan, se edellyttää 6 milj. markan lisämäärärahaa esitetyn 13 milj. markan lisäksi peruskoulu-uudistuksen toteuttamiseen.

Ammattikouluista on eduskunnassa aina puhuttu paljon, on puhuttu siitä, missä ne sijaitsevat ja mihinkä niitä tehdään ja kuka saa paikkoja. Tilanne vielä tänäkin päivänä jossakin Pielisjärvellä tai muissakin kehitysalueen kunnissa, vaikkapa vain Keski-Suomessa, on se, että vain murto-osa maalaiskuntien halukkaista ammattikouluun pyrkivistä voi ylipäänsä päästä kouluun, koska nykyinen kiintiöjärjestelmä estää heidän pääsynsä. Sen sijaan samana aikana sen kaupungin alueelta, jossa tämä koulu sijaitsee, ei ole tarpeeksikaan lähtijöitä ammattikouluun elikkä ammattikouluun tänä päivänä meillä Suo-

messa, jonka luulisi olevan jo aika tietoinen ja korkealla sivistystasolla oleva maa, toinen kunta ei saa kuin osan oppilaistaan mutta naapurikunnalle jää tyhjiä oppilaspaikkojakin käyttämättä elikä ammattikoulut eivät toimi edes täydellä kapasiteetillaan ja kuitenkaan sinne ei pääse. Se on kyllä peräti naurettavaa ja omituista. Minusta asioitten hoidossa on erittäin suurta huolimattomuutta ja taitamattomuutta. Nyt tämän budjetin perusteluissa todetaan, että tämä epäkohta poistetaan. Samoin poistetaan muka se, että ammattikoulut ovat keskuksissa eikä niitä ole siellä, missä olisi opiskelijoita. Minä en henkilökohtaisesti jaksa uskoa tähän yhteen lauseeseen eräästä virkkeestä, joka toteaa, että nyt suuntaa muutetaan. Epäilykseni on todellakin erittäin vahva. Mutta mikäli tämmöinen tapahtuisi, niin olisin valmis peräti suuren katumusmatkan suorittamaan asianomaisen virkamiehen tai elimen luokse.

Veikkausvoittovaroista on täällä myöskin aina taisteltu. On puhuttu siitä, että veikkaus kuuluu urheilulle. Näinhän asia onkin. Urheilujärjestöt ovat koko veikkauksen alkuunpanneet, ja vain pikkuhiljaa ja aivan viime aikoina vasta valtiovalta lopullisesti kaappasi veikkaustoiminnan itselleen. Niinpä viime vuosina ja niin edelleen tässäkin esityksessä urheilujärjestöt saavatkin vain puolet omista rahoistaan, loput menevät muille. Lisäksi tässä yhteydessä tulee mieleen myöskin se, että veikkausvoittorahoista annetaan lakisääteisiä avustuksia. Tämä on hyvin monien laintuntijoitten mukaan täysin lainvastainen menettely. Nämä lakimääräiset avustukset olisi myönnettävä normaaleista, muista budjettiin liittyvistä määrärahoista.

Mihinkä ne muut rahat sitten menevät? Ne menevät peräti moneen tarkoitukseen. Eräs tarkoitus näistä on taiteen tukeminen. Taiteen tukemiseen meneekin tässä budjetissa 30.4 milj. mk, ja lisärahoitus on peräti 52 %. Se on todella erittäin korkea. Huolestumista minussa herättää tässä kuitenkin se, että taiteen tukemisessa ylivoimaisesti suurin osa menee eliittitaiteen, yläluokan taiteiden tukemiseen. Minusta on esimerkkinä suorastaan yhteisten varojen väärinkäyttöä se, että Suomen Kansallisoopperan Säätiö saa yli 3 milj. mk avustusta valtiolta, kun se ei missään mielessä edusta tavallisen työläisen tai tavallisen pientilallisen tai ylipäänsä tavallisen ihmisen taidetta. Silti tämä määräraha on eräs kaikkein suurimpia. Kansankulttuurin tukemiseen ei sen sijaan määrärahoja juuri löydy ollenkaan. Tietysti osa veikkausvoittorahoista menee myöskin nuorisotyön tekemiseen elikkä puoluepoliittisille nuorisojärjestöille ja opiskelijajärjestöille elikkä entisten hallituspuolueitten järjestöille (Ed. Huurtamo: Eikö Varusmiesliitto saa mitään?). — Varusmiesliitto saa muistaakseni 20 000 mk vai mikä se oli. Sitähän ei tässä tulo- ja menoarviossa ole mainittu. Täällä ei ole näitä jakoja, jos olette katsoneet sieltä. Mutta minä olen muuten tämän onnistunut jostain selvittämään.

Tilannehan onkin niin, että nuorisomäärärahoista menee poliittisille järjestöille peräti 65 % ja muille vain 35 %. Tämä ei voi olla järkevää politiikkaa ainakaan, jos ollaan hiukankin oikeudenmukaisia. Eiköhön ole niin, että avustukset pitäisi jakaa likimäärin suhteessa järjestöjen jäsenmäärään? Nyt puoluepoliittinen järjestö saa riippuen järjestöstä 5—20 kertaa enemmän kuin epäpoliittiset järjestöt.

Perusteluissa on todettu myöskin, että ryhdytään saasteongelman suhteen konkreettisiin toimenpiteisiin, järjestetään rahoitusjärjestelmä, ja lähtökohdaksi on aikomus ottaa se, että vesihuollon ja vesien puhdistamisen kustannuksista vastataan aiheuttamisperiaatteella, elikkä joka paljon saastuttaa, se paljon maksaa. Tämähän oli myöskin komiteanmietinnön tulos.

On peräti miellyttävää todeta, että ennen vaaleja kokoomuksen puhujien voimakkaasti esiin tuoma saastepenni, joka kerättäisiin jokaiselta veronmaksajalta tulojen suhteessa, ei sentään ole toteutunut, vaan on päästy siihen, että aiheuttamisperiaatteen mukaan nämä kustannukset hoidetaan. Epäilyttää kuitenkin se, ja tästä on ollut jo julkisuudessa tietoja, kuinka käy suursaastuttajien. Eräitten tietojen mukaan suunnitelma toteutetaan niin, että kun oikein paljon saastuttaa, niin saastuttaa niin paljon, että puhdistamismaksua täytyy alentaa, kun se on muuten kohtuuton. Joka sen sijaan saastuttaa vähän, se sitten maksaa paljon. Jos näin käy, niin silloin ollaan todella taas omituisilla teillä, tosin peräti tutuilla teillä, sehän on ollut meillä tapana tähänkin asti. Todettakoon myöskin, että valtion osuus näyttää aika olemattomalta. Peräti omituiseen valoon minusta tämä pienikin tuki joutuu kun täällä sanotaan vesiensuojelulainojen kohdalla, että niitä on tarkoitus myöntää lähinnä ns. vanhalle teollisuudelle sellaisten toimenpiteiden lainoitukseen, jotka tarkoittavat vesistöihin kohdistuvan jätekuormituksen vähentämistä. Toisin sanoen lainat annetaan vanhoille yrityksille, eli ne annetaan

suurille, elikkä niille rikkaille, joilla olisi mahdollisuus asiat hoitaa muutenkin omilla varoilla. Sen sijaan uudelle yrittäjälle ja pienelle yrittäjälle — uusi yrittäjä nimittäin on melkein poikkeuksetta pieni; tämäkin pitäisi huomata niiden jotka ajavat pelkästään suuryritysten asiaa — ei näitä lainoja sitten annetakaan. Ja peräti lukuisia ovat ne esimerkit, että yritys, joka muuten on kaikki erittäin hyvät toimintaedellytykset omaava, ei pääsekään alkuun, kun joko sille paikkakunnalle ei saa ylipäätänsäkään rakentaa minkäänlaista teollisuuslaitosta, koska jätevesikysymys on kunnan taholta hoitamatta, tai sitten se joutuu rakentamaan niin suuret laitokset, että muuten hyvä yritys kaatuu siihen. Juuri tällaisilla valtionlainoilla voitaisiin uutta yritystoimintaa aikaansaada (Ed. Huurtamo: Mainitkaapa yksi esimerkki tästä asiasta!). — Eikö kokoomuksessa tämän vertaa tiedetä yritystoiminnasta, kun te olette taitopuolue ja varsinkin yrittäjistä olette aina puhuneet. Minusta se on hämmästyttävää.

Täällä puhutaan myöskin pellonvarauskorvauksista, ja todetaan, että lisää rahoitusta tarvitaan 7 milj. mk. Toisaalta tässä budjetissa osoitetaan huomattavasti lisämäärärahoja kehitysapuun. Sehän onkin paikallaan. Todettakoon, ettei niitäkään nyt niin paljon kyllä ole osoitettu kuin oli edellytetty ja vaadittu. Mutta on omituista, että meillä todellakin pannaan peltoja pakettiin, kun maailma näkee nälkää. Miksi me emme muka voisi käyttää edes kehitysavussa näitä vilja- ja voivuoriamme, joita ei oikein tosin kyllä enää ole, mutta kun ja jos niitä on, niin miksi niitä ei käytetä? Se on omituista.

Minä en ole omasta maakunnastani puhunut mitään, enkä paljoa siitä puhukaan, mutta täytyy pari sanaa sanoa kuitenkin tieasioista.

Eduskunta on edellyttänyt aikaisempina vuosina, että nk. sininen tie ja Keuruun—Multian —Pylkönmäen—Karstulan maantie on rakennettava. Kumpaakaan näistä ei kuitenkaan ole tässä budjettiesityksessä (Ed. Huurtamo: Eikä tule!). — Jos kokoomuksen kanta on, että ei tule, niin viedään terveisiä. — Samaten myöskin täällä on ollut voimakkaasti esillä niin sanottu PPP-tie, johon myöskään ei rahoitusta ole osoitettu.

Parilla sanalla kajoan taas niin miellyttävään ja Keski-Suomessa arkaan aiheeseen, Keiteleen—Päijänteen kanavaan. Meillähän on eduskunnan myötävaikutuksella ja suostumuksella käytetty viime vuosina satoja miljoonia markkoja vesiteiden rakentamiseen (Ed. Virtanen: Mihin esimerkiksi?). — No, ettekö te tiedä? Se on hämmästyttävää. Ilmeisesti te todella päätätte asioista aivan sen mukaan, kuin puoluejohto tai -toimisto teitä kehottaa, ettekä edes huomaa, mitä päätätte.

Keiteleen—Päijänteen kanava on kuitenkin yksi niistä harvoista vesitietöistä, jotka todella ovat tuottavia, jotka todella ovat kannattavia. Vain harvat näistä muista ovat olleet sitä. Tästä huolimatta Keiteleen—Päijänteen kanavaa ei ole esitetty rakennettavaksi (Eduskunnasta: Eikä tulla!). — Niin, täytyy sanoa, että Metsäliiton Selluloosa on manipuloinnissaan onnistunut peräti tehokkaasti. Keski-Suomen kansanedustajistakin suurin osa vastustaa tätä hanketta puoluekantaan katsomatta. Eräs entinen kansanedustaja tosin puheissaan puolusti tätä (Ed. Huurtamo: Hän onkin entinen!).

Todettakoon perusteluista hiukan, että kun hanketta vastustetaan Keski-Suomessa pääasiassa sillä perusteella, että se vie työpaikat pois Keski-Suomesta, kun puutavara tuodaankin Kotkaan, niin se kanava nyt kyllä sattuu sijaitsemaan keskellä keskisintä Keski-Suomea eikä johda Keski-Suomesta mihinkään. Kysymys on vain siitä, että kanavaa myöten nyt sattumalta on huomattavan halpa kuljettaa puutavaraa, ja siitä puolestaan on seurauksena, että kantohinta myyjille nousee (Ed. Huurtamo: Haluaako joku kuljettaa kanavaa pitkin?). — Kaikki haluavat siellä kyllä kuljettaa, mutta kun ei ole sitä kanavaa.

Seuraavaksi puutun hiukan puoluelehtien tukemiseen. Siihenhän on osoitettu hiukan lisämäärärahoja, yhteensä tässä kohdassa 8 milj. mk, muualla lisää, puoluetuki siihen päälle ja kaikkien järjestöjen tuet. Itse asiassa puoluetuki tässä maassa lähentelee tällä hetkellä 100:aa milj. nmk kaikki avut yhteen laskettuina.

Oli todettavissa se, kun näitä tänä vuonna ensimmäisen kerran jaettiin, että esim. suomenkielinen ns. puolueeton lehdistö sai tästä tuesta alle 1 %. Sen sijaan suurien hallituspuolueiden ja nykyisen oppositiopuolueen SKDL:n lehdistö sai sanoisinko aika mukavasti. Siellä päästiin ainakin eräitten lehtien osalta aika mukavasti irtisanomisista eroon.

Minä olen sitä mieltä, että sellainen puoluelehti, joka ei elä ilman tukea, kaatukoon. Se on huono lehti. Asiahan riippuu lukijoista. Jos lukijat eivät halua lukea lehteä, niin se on varmaankin aina huono. Ja mikäli nyt käy näin ja kuten nyt tietysti käy, että tätä tukea jaetaan,

vaikka sitä myös vastustetaan, niin ainakin sitä pitäisi pienentää. Ei ole tarkoituksenmukaista ainakaan se, että kaikki täysin kypsymätön ja lukijoita vailla oleva ja huono lehdistö pysyy pystyssä, vaikka se olisikin puoluelehdistöä. Sen minä vielä käsittäisin, että SKDL:lläkin olisi tosiaan Kansan Uutiset. Olisihan se hyvä, että heilläkin olisi yksi lehti. Olisi suotavaa tietysti, että sosialidemokraateillakin olisi yksi oma lehtensä. Näiden tukemiseen tietysti tarvitaan näitä rahoja, koska ne muuten eivät menesty. Mutta ei sinne eikä muille tarvita näin paljoa. Mikäli tasapuolisia pyritään olemaan, niin kyllä kristillinen liittokin on oikeutettu saamaan näitä samoja rahoja (Ed. Huurtamo: Entä kokoomus?). Minä kyllä kannatan sitä, että jos näitä yleensä jaetaan niin ne tulisi jakaa samansuuruisina kaikille puolueille. Tällöin olisivat kaikki samassa asemassa. Katsotaan sitten, kuka toimii sillä tehokkaimmin.

Tätä budjettia on yritetty väittää yritysystävälliseksi ja investointiystävälliseksi (Ed. Huurtamo: Millä sivulla olette nyt?). — Sivu on 574. Tässä puhutaan muun muassa valtion investointiluottojen korkotuesta pienteollisuudelle. Todettakoon, että sitä on annettu 15 milj. markan lainoille. Tämä ei koske kehitysalueita tietenkään. Siitä voidaan todeta, että määrä ei ole noussut nyt muutamaan vuoteen siitä huolimatta, että sitä on toivottu. Tietysti täällä on myöskin kehitysalueitten korkotukilainoja. Lehdistössä on yritetty osoittaa, että nyt annetaan enemmän lainoja kuin viime vuonna, annetaan jopa 150 milj. markan määrään saakka. Kuitenkin viime vuonnakin lisäbudjetin jälkeen puhumattakaan tästä vuodesta lainoja annettiin sama määrä, eli mitään edistymistä ei asiassa ole tapahtunut. Erityisen omituiselta vaikuttaa se, että kun viime vuonna eduskunta yksimielisesti hyväksyi sellaisen ponnen ja perustelun lisäbudjetin yhteydessä, että jo tälle vuodelle, puhumattakaan nyt ensi vuodesta, pienteollisuuslainoja on saatava, niin siitä huolimatta ei tämä sentään enemmistöä edustava hallitus ole taaskaan lainoja tänne budjettiin esittänyt (Ed. H. Linna: Tulee kehitysaluerahaston kautta!). — Mitä tulee kehitysaluerahastoon, siitäkin puhuttiin suulla suuremmalla. Puhuttiin 100 miljoonasta. 30 milj. mk on nähtävissä, mutta tämähän ei nyt mikään varsinainen yllätys tietenkään ole.

Sairausvakuutuksesta on esitetty sekä työnantajan että vakuutetun sairausvakuutusmaksua korotettavaksi. Korotus merkitsee noin 20 %:n nousua näihin maksuihin. Tätä perustellaan sillä, että valtiolla ei olisi menoja ollenkaan sairausvakuutussysteemin pyörittämiseen. Lisäksi budjetissa sitä oli otsaa perustella jopa niinkin, että veteraanieläkkeitä ei saada järjestetyksi, ellei nyt sairausvakuutusmaksua nosteta. Se on suoranaista puppua. Ihmettelen, että sellaista esitetään. Tässä asiassa olemme tehneet ja tulemme tekemään kaikkemme, että työntekijöille ja muillekaan vakuutetuille tätä maksua ei koroteta ja korotus sallitaan työnantajankin osalta ainoastaan silloin, kun on kysymys suurista yrityksistä ja ei-työvaltaisista yrityksistä (Ed. Huurtamo: Mikä on suuri yritys?). — Jos te lukisitte hiukankin edes komitean mietintöjä, niin te tietäisitte tuonkin asian. (Ed. Huurtamo: Ei siellä ole mainittu mitään suuryrityksistä!). — On mainittu. Kehitysaluerahaston papereissa ja monessa komiteanmietinnössä on mainittu täysin tarkasti mm. tämä asia (Ed. Huurtamo: Mikä se on?). — Se on esimerkiksi sellainen yritys, jossa on 50 työntekijää, 50 (Kokoomuksen ryhmästä: Ohoh!). — No, kokoomuksen mielestä se on todellakin aivan kääpiöyritys, mutta niitä yrityksiä on meidän yrityksistämme 94 % (Ed. Häkämies: Suomen vai teidän?). — Suomen yrityksistä on 94 % sellaisia, joissa on enintään 50 työntekijää. Tilanne on kaikissa maissa hyvin samanlainen, jopa Yhdysvalloissa.

Sotaeläkkeistä on todettava, että asuntomäärärahan puuttuminen on huolestuksella pantava merkille. Lisäksi veteraanijärjestöjen vaatimus, tai sanoisin lähinnä rintamamiesveteraanien vaatimus 50 vuoden ikärajasta olisi oltava tässä budjetin yhteydessä esillä, samoin terveydenhoidon edut heille. Ainakin uuden kansanterveyslain yhteydessä tulisi päästä siihen, että rintamamiesten terveydenhoito olisi ilmainen.

Sitten täällä puhutaan mm. raittiusmäärärahoista. Siinä on todettavissa se sama seikka kuin aina, kun avustuksia jaetaan. Keskustapuolue, sosialidemokraatit ja SKDL vievät potin. Näinhän se käy (Ed. Virolainen: Eikös SMP:ssä olekaan raittiita!). — En minä tiedä, missä on raittiita, missä ei, mutta rahat menevät näille puolueille. — Todettakoon, että kuluneitten kolmen vuoden aikana erityisesti Maaseudun raittiusliitto ja Kansan raittiusliitto ovat kyllä niin kuin onnistuneet tässä rahanjaossa (Ed. Virolainen: Ne ovat niin raittiita!). Puoluepoliittiset järjestöt saavat meillä jopa raittiusmäärärahoistakin 33 % ja muut vain 67 %. Näin

siitä huolimatta, että puoluepoliittisten järjestöjen raittiustyöllä ei ole minkäänlaista näyttöä, ei missään. Ja kun nämä järjestöt ovat vielä saaneet jopa rakentamismäärärahaa avustuksen lisäksi, se vaikuttaa jo lähinnä koomiselta.

Täällä puhutaan myöskin hintavalvonnasta, ja siihen on osoitettu määrärahoja. Kuluvan vuoden budjetissa osoitettiin määräraha tupakkaneuvottelukunnalle. Tämä neuvottelukunta on myös yrittänyt jotakin saada aikaan, ja onkin esityksiä tehty siitä huolimatta, että tiettyjä eroamisia on tapahtunut ja tiettyä sanoisinko tupakkatehtaitten ja valtion isännän ääntä näkyy näissä otteissa. Kuinka on mahdollista, että tämä eduskunta ja tämä hallitus eivät todellakaan pyri aktiivisesti rajoittamaan tupakointia? Kun meillä tänäkin vuonna tullaan polttamaan yli 6.5 mrd. savuketta, niin tästähän tulee sentään vain onnelliseksi loppujen lopuksi valtio 445 milj. mk, tupakkatehtaitten osakkeenomistajat, jotka eivät varmastikaan ole työläisiä, se tiedetään kuka ne omistaa (Ed. Huurtamo: Ne ovat insinöörejä kuulemma kaikki!) — niin on, esim. Amer-Tupakan omistavat insinöörijärjestöt ja insinöörit suurelta osalta, pitää paikkansa (Eduskunnasta: Entä puhuja?) — en ole osakkaana — ja tupakoijistakin tulee iloiseksi ainoastaan 1/3, ne 2/3 haluaisivat päästä eroon tupakoinnista, mutta mitään keinoja ei meillä valtiovalta katso aiheelliseksi osoittaa. Itse asiassa on tilanne se, että valtiovalta ajaa vuosittain tuhansia henkilöitä, kansalaisiamme kuolemaan keuhkosyövän ja verisuonitautien kautta saadakseen ne muka kipeästi tarvitsemansa tupakkaverorahat budjettiin ja käyttöönsä. Kanadassa ensi vuoden alussa kielletään tupakan mainonta kokonaan, Suomessa siitä ei voi edes keskustella kuulemma. Eräissä muissa maissa on sellainen käytäntö, että jos työpaikalla yksikin työntekijä haluaa, että työpaikalla siinä tilassa ei tupakoida, niin siellä ei tupakoida, mutta Suomessa ei tällaista tietenkään ole, ja tämä on torjuttu muka mahdottomana ajatuksena. Aivan samalla tavalla tupakoimattomat ovat yleensä työpaikoilla, julkisissa tiloissa ja kulkuvälineissä tupakoivien mistään piittaamattoman terrorin alaisina. Mihinkään toimenpiteisiin ei ole ryhdytty eikä kai ryhdytäkään, mutta väitän, että kyllä siitä asiasta ainakin ensi vuonna äänestetään.

Osamaksukorko liittyy minusta peräti tärkeänä hintavalvontaan ja kuluttajavalistukseen. Meillä on komiteamietintö osamaksukorosta ja sen suhteen tarvittavista toimenpiteistä. Se esitti, että osamaksukorko täytyy olla esillä jokaisen osamaksukaupan yhteydessä ja että se saa olla enintään niin ja niin paljon ja että tämä osamaksukorko saadaan vähentää verotuksessa. Kuitenkin hallituksen toimesta tämä asia painettiin villaisella eikä minkäänlaisia toimenpiteitä ole odotettavissa. Nyt normaali hyvinvoiva kansalainen, sanoisinko kokoomus-kepulainen, hän ostaa kaikki tavaransa tietenkin käteisellä, ei maksa osamaksukorkoa. Mikäli häneltä nyt rahat sitten puuttuisivatkin, hän ottaa pankista vippiä tai lainaa kaverilta, saa nämä korot vähentää verotuksessa, mutta se köyhä työntekijä ostaa osamaksulla, maksaa enemmän eikä saa vähentää korkoja. Omituista, ettei senkään asian suhteen mihinkään ryhdytä.

Invalidiraha on raha, mikä annetaan invalidille, joka on 2/3 työkyvytön, mutta joka tästä huolimatta tekee työtä perheensä ja oman elantonsa turvaamiseksi. Se on siis itse asiassa kannustus työhön invalidille. Tämä invalidiraha on 242 mk ja sitä ei ole korotettu. Seurauksena on, että kansaneläkeläinen voi saada tänä päivänä kaksi kertaa enemmän kansaneläkkeen etuuksia istumalla tai makaamalla kotonaan mutta invalidirahan saaja ei saa kuin tämän 242 mk, kun hän käy työssä. Usein onkin nyt jo niin, että nämä jäävät työstä pois, jäävät kotiin, ei kannata käydä työssä, koska on edullisempaa nauttia työkyvyttömyyseläkettä. Tähän asiaan liittyy monta muutakin epäkohtaa, esim. invalidikorttia eivät invalidirahan saajat saa, koska he eivät saa tukiosaa. Se on peräti omituista meininkiä.

Lapsilisistä täällä eräässä puheenvuorossa on puhuttu. On kummallista, tässäkin niin kuin muissakin yhteyksissä, että kun on olemassa selvä velvoitus, kuinka asiassa pitäisi toimia, niin ei toimita. Tässäkin puuttuu lainkin puitteissa todellakin 10 % korotusta, puhumattakaan siitä, että nyt päästäisiin vihdoinkin jo siihen, että lapsilisä annettaisiin vain tarvitseville, jolloin se todella tarvitseville voisi nousta kaksinkertaiseksi. Todettakoon tässä yhteydessä vielä se temppu, joka viime vuonna tehtiin, eli nyt rahoja peritään 370 milj. mk ja annetaan 360 milj. mk, 10 milj. mk jää klappia, mutta se on aika vähän. Mutta se toinen 370 milj. markkaahan siirrettiinkin sillä silmänkääntötempulla viimeksi kansaneläkelaitokselle. Eivätthän maksut suinkaan pienentyneet, niin kuin saattaisi kuvitella äkkiä, kun lehdestä lukee. Erittäin myönteisenä seikkana on todettava että yksilapsisetkin perheet ovat nyt tulleet lapsiperheiden asuntotuen piiriin.

Kansan sairauslaista täällä perusteluissa myöskin puhutaan. Annetusta esityksestä, joka eduskunnan käsittelyyn kohta tulee, on kuitenkin annettava sellainen arvosana, että se on vain hyvä kansan sairauslaki. Eihän se pyri kansan terveenä pitämiseen varsinaisesti; se pyrkii ainoastaan korjaamaan ja parantamaan sairaita. Se ei pyri pitämään ihmisiä terveenä jatkuvasti eikä ennakolta. Kieltämättä tämä on huomattavasti parempi kuin mitä tähän asti on tässä maassa tehty. Eihän siitä ole kysymyskään. Mutta kysymys on siitä, että ei tämä ole mikään kansanterveyslaki, vaan tämä on tosiaankin lähinnä kansan sairauslaki. Eri asia on tietysti sitten, mitkä ovat ne ilmaispalvelukset ja mitä ne maksavat ja milloin niitä annetaan. Niistä olemme eri mieltä. Ja niistä onkin SMP:n taholta tehty rinnakkaislakialoite.

Täällä vielä kolmannen kerran puhun teille puoluejärjestöjen valtionavusta. Niitähän on nämä kolme hauskaa systeemiä. Tässä ovat raha-automaattivarat varhaisnuorisolle. Siellä oikein erittäin tehokkaasti näkyy se riistolinja, jota puolueet, keskustapuolue, sosialidemokraatit ja SKDL, harrastavat. Kolmessa vuodessa on keskustapuoluekin onnistunut kartuttamaan omaa määrärahaansa 3.5-kertaiseksi. Se vaatii taitoa, vaikka onkin yksi puolue hallituksessa, koska siellä on aika monta muutakin; nämä muut ovat jääneet huomattavasti vähemmälle. Nythän tästä asiasta on olemassa komiteamietintökin. Olisi korkea aika panna se täytäntöön, tässä budjetissa siitä ei ainakaan puhuta yhtään mitään.

Täällä on osoitettu 2 milj. mk myöskin määrärahoja vastaanotto- ja tilapäisasuntoloiden rakentamiseen. Se on erittäin hyvä asia. Ongelmana onkin lähinnä se, että määräraha on pienentynyt. Näin numeroista katsoen. Kuitenkin suurin ongelma asiassa ylipäänsä on se, että vastaanottoasuntolat eivät ole alkuunkaan täyttäneet niitä toiveita, jotka niihin asetettiin. Ihmiset, jotka näissä vastaanottoasuntoloissa asuvat, ovat täydellisen tyytymättömiä oloihinsa. He pitävät hintaa liian korkeana, siis vuokraa, tiloja pidetään huonoina ja niissä harrastettua valvontaa täysin omituisena ja ihmisarvoa alentavana. Niinpä näitä vastaanottoasuntoloitten paikkoja on jatkuvasti vapaana siitä huolimatta, että asuntoja kuitenkaan taas muiltakaan markkinoilta ei ole löytynyt. Mikäli näitä asuntoja aiotaan lisää rakentaa, ja tarve niistä minun nähdäkseni olisi, nämä epäkohdat tulisi poistaa. Silloin niistä olisi todellista hyötyä.

Täällä on myös mainittu työttömyyskorvauksista ja mainitaan, että työllisyyslakiesityksen mukaan sitä tullaan antamaan nykyisen 120 päivän asemesta koko vuodelta. Nyt siis hallitus antaa esityksen tästä. Muistan hyvin sen, kun viime syksynä, juuri ennen armeijaan lähtöäni asiasta eduskunnassa äänesteltiin. Silloin niin vasemmalta kuin tietysti varsinkin oikealta esitettiin erittäin voimakkaita ja suorastaan halventavia kannanottoja liittyen siihen, että työttömyyskorvausta ja päiväavustusta annettaisiin koko vuodelta. Eräskin sosialidemokraatti mainitsi, että on aivan naurettavaa tällainen; minäkinhän tietysti pyrin heti pistämään vaimoni töihin, ja kun ei se töitä saa, niin sehän sen jälkeen nostaa työttömyyskorvausta koko loppuikänsä. Nyt esitys onneksi kuitenkin annetaan. Todettakoon, että vastustajien mielipide on saatu murrettua tai alistettua. Näissä puolueissahan vallitsee tosiaankin ryhmäkuri, näissä kahdessa vasemmalla. Kuitenkin minua hämmästyttää se, että kuluvan vuoden lopuksi ei tätä periaatetta kuitenkaan pyritä toteuttamaan. Nythän meillä on lakiesitys juuri kohta käsiteltävänä ja siinä pyritään näitä korvausaikoja lisäämään vain 50 päivällä, kun niitä päiviä reaalisesti on vielä yli 70 lokakuun alustakin lukien (Ed. Huurtamo: Onko niin paljon?). — Kyllä niitä on niin paljon. Ja jos otetaan sunnuntait ja lauantait mukaan, niin on melkein sata (Ed. Huurtamo: Voi, voi!). Se on semmoista.

Mitä nyt tästä budjetista noin aivan yleisesti sanoisi lyhyesti, niin tämä budjetti on peräti tavanomainen, ei niin huono, mutta ei niin hyväkään; mikäli sitä verrataan entisiin budjetteihin (Eduskunnasta: Saman paksuinen!), suunnilleen samanpaksuinen ja samanvärinenkin. Mutta hyvään verrattunahan tämä budjetti on tietystikin huono. Lähinnä ne uudistuksetkin ovat olleet valtiovarainministerin puheissa. Erityisellä mielenkiinnolla tietysti kaikki odotamme yleistä verolain uudistusta. Tämähän luvattiin jo vuonna 1951 toteuttaa niin, että se tulee voimaan viimeistään vuonna 1952 1 päivänä tammikuuta. Nyt sitä on kyseinen ministeri luvannut myöskin jatkuvasti. Saa nähdä, tuleeko nyt! Mikäli siihen liittyy arvonlisävero ja mikäli täällä vielä annetaan suhdanneverolaki, joka pidättää suhdanneveron myöskin työntekijän palkasta, tällöin ollaan täysin hakoteillä.

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tupamäen antamat lausunnot armeijasta on asetettava osaltaan kat-

keruuden tilille, eräänä syynä se, ettei ed. Tupamäestä, silloisesta oppilas Tupamäestä, tullut RUK:ssa oppilaskunnan puheenjohtajaa, johon tehtävään hän myöskin pyrki. Ed. Tupamäen muiden asioiden kommentoimiset on laskettava lapsellisuuden tiliin, ei ainakaan armeijan.

Ed. Tupamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä kokoomuksen edustajan näkemys asiasta on kyllä peräti omituinen. Kuka tahansa niistä henkilöistä, jotka olivat mukana, kun oppilaskunnan hallitusta valittiin tai valittiin edustajistoa, pystyy kumoamaan täydellisesti nämä epäilykset. Minulla ei henkilökohtaisesti ollut minkäänlaista halua edes koko tehtävään. Se, että minä olin ehdolla, johtuu pelkästään siitä, että oli riittävästi henkilöitä, jotka halusivat välttämättä tämän ehdollepanon tehdä.

Minä voisin esittää erittäin lukuisia näyttöjä siitä, että minulla ei ole minkäänlaista syytä olla katkeroitunut armeijassa olooni. Minä olen siellä kaikilla tavoilla menestynyt hyvin, tullut toimeen ihmisten kanssa ja minua ei ole rangaistu. Ei ole mitään näyttöä siitä, että minulla olisi syytä katkeroitua (Ed. Tuomioja: Oli hyvä, että saatiin tämäkin pöytäkirjaan!).

Ed. S. Westerlund: Herra puhemies! Budjetin lähetekeskustelun varsinaisessa puheenvuorossani totesin parlamentaarisen puolustuskomitean työskentelyn osalta, että kokoomuksen edustajat komiteassa eivät työskentelyn aikana esiintuoneet eriäviä ehdotuksiaan hyväksyttyyn mietintötekstiin. Täten on outoa se, että kokoomus päätti jättää vastalauseen; asioihin olisi puututtava käsittelyn aikana eikä vasta kokouksen jälkeen. Tähän vastasi kokoomuksen ed. Koppanen todeten: "Ed. Westerlund väitti äsken käyttämässään puheenvuorossa, että kokoomuksen edustajat parlamentaarisessa puolustuskomiteassa eivät komitean työn aikana esittäneet eriävää mielipidettään tämän mietinnön sisällön suhteen." "Tämä on väärä väite", jatkoi ed. Koppanen. "Minä olen tämän jo aikaisemmin ed. S. Westerlundille ilmoittanut, mutta hän ei näytä uskovan sitä ilmoitustani. Minusta on kohtuutonta, että meidän kahden kokoomuksen edustajan, jotka olimme tässä parlamentaarisessa puolustuskomiteassa, pitäisi informoida ed. S. Westerlundia kaikesta siitä, mitä hän ei ole kuullut kokouksesta poissaolon takia."

Tämän vastauksen vuoksi olen tarkistanut ko. komitean pöytäkirjat varmuuden vuoksi vielä kerran ja todennut edelleen, ettei kokoomuksen taholta ole komitean työskentelyn aikana tehty eriävässä mielipiteessä mainittua ehdotusta. Tällaista ehdotusta ei todellakaan ole tehty.

Ed. Lottanen: Herra puhemies! Jo monta vuorokautta kestäneen lähetekeskustelun aikana on omaan harrastuspiiriini kuuluvaa talousarvion osaa, maataloutta, käsitelty verraten monipuolisesti; useimmiten varsin asiallisesti, se myönnettäköön. Huomionarvoisen poikkeuksen teki suurimman hallituspuolueen ryhmäpuheenvuoro. Edustajatoverin sairastumiseen suhtaudutaan yleensäkin osanottolla. Tässä tapauksessa pahoittelen vilpittömästi ed. E. Niskasen sairastumista myöskin siitä syystä, että sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuoro olisi hänen ryhmän puheenjohtajana pitämänään ollut varmasti asiallisempi, vaikkakin siinä olisi nähtävästi todettu ne suuret vaikeudet, jota yhteiskuntarakenteen nopea muuttuminen ja maataloustuotannon ennalta laskemattoman suuri nousu yhteiskunnalle aiheuttavat.

Ed. Nevalaisen tyylihän on meille jo tuttua aikaisemmilta vuosilta. Eihän seepra pääse juovistaan, sanotaan. Tällä kertaa ei ed. Nevalainen kylläkään nimittänyt maatalousväestöä "Pellervon kirjeopiston käyneiksi välskäreiksi", kuten hän joskus aikaisemmin teki. Häväistystarkoitus tuli ilmeisesti jo muutenkin toteutetuksi hallituskumppanin elinkysymyksiä käsiteltäessä.

Ylituotanto on meillä tosiasia, ja sen sijoittaminen yhteiskunnan kannalta siedettävin kustannuksin on otettava vakavan tarkastelun alaiseksi. Lähtökohtana pitäisi käsitykseni mukaan olla se, että maatalousväestöllä on, paitsi velvollisuus myöskin oikeus tuottaa kaikki kansakunnan tarvitsemat elintarvikkeet. Tällöin tulee mm. tuotteiden varastointi välttämättä ratkaistavaksi. Viljan, perunan ja puutarhatuotteiden varastoinnin lainoitusjärjestelmillä on voitu merkittävästi edistää viljavarastojen ja kuivaamojen sekä erityisesti peruna- ja puutarhatuotevarastojen rakentamista siitäkin huolimatta, että järjestelmän puitteissa ei ole voitu tyydyttää kuin osa lainanhakijoiden lainantarpeesta. Tarkoituksenmukaisella varastointipolitiikalla voitaisiin merkittävästi tasoittaa markkinoilla ilmenevää vaihtelua.

Viljantuotannon kasvu ja sadon määrän vuosittaiset vaihtelut edellyttäisivät huomattavasti lisää varastotiloja, jotta markkinatilanne voitaisiin tasapainottaa. Perunakaupan kehittäminen vaatii niin ikään sellaisten tehokkaiden keräily- ja jakeluvarastojen aikaansaamista, joissa pitäisi olla lisäksi tarpeelliset käsittelylaitteet. Edistämällä kunnollisten varastojen rakentamista voidaan varmistaa, että kotimainen perunantarve voidaan jatkuvasti tyydyttää hyvällä kotimaisella sadolla. Puutarhatuotteita joudumme jatkuvasti tuomaan kevätkaudella maahan, koska meillä ei ole riittävästi puutarhatuotevarastoja. Tällainen tuonti on tarpeetonta. Kun vihannesten, juuresten, hedelmien ym. puutarhatuotteiden kulutus meillä jatkuvasti kasvaa, niin rakentamalla lisää puutarhatuotevarastoja on mahdollista tasapainottaa tuotantoa, tasoittaa hintavaihteluita ja nostaa maamme omavaraisuutta puutarhatuotannossa.

Varastotilojen lisäämiseksi olen tehnyt aloitteen, että talousarvioon otettaisiin 150 000 markan lisämääräraha käytettäväksi korkotukilainoista annetun lain nojalla myönnettävien varastotilojen rakentamislainojen koron alentamiseksi.

Käsiteltäessä vuosi sitten valtion talousarviota antoi valtiovarainvaliokunta mehiläistalouden edistämiseen esitetyn määrärahan kohdalla lausuman, jonka mukaan valtiovarainvaliokunta pitää epäkohtana sitä, että hallitus on esittänyt määrärahan vain toiselle alalla toimivista järjestöistä. Tämän lausuman eduskunta hyväksyi talousarvioon lopullisessa käsittelyssä muuttamattomana. Kun määräraha on jälleen esitetty yksipuolisesti ja eduskunnan kannasta välittämättä vain yhdelle ja samalle järjestölle, ansaitsee hallitus siitä pienen ampiaisenpiston. Jättämässäni raha-asia-aloitteessa olen tarkemmin perustellut syitä määrärahan oikeudenmukaisempaan jakoon. Toivon valtiovarainvaliokunnan ja eduskunnan tänä syksynä sanovan kantansa niin selvästi, ettei asiasta jää tulkinnan varaa.

Kaikessa maatalouden neuvonnassa on viime vuosina pyritty voimakkaaseen keskitykseen. Näin pitäisi tapahtua myöskin mehiläistalouden alalla. Keskittymistä ei kuitenkaan tapahdu ilman valtiovallan väliintuloa. Olisi sen vuoksi tarkoituksenmukaista, että määräraha myönnetään hallituksen esittämällä tavalla, mutta sen maksamisen ehdoksi asetetaan näiden kahden mehiläishoitajien järjestön yhtyminen. Ei se seikka, että mehiläishoitajien keskusliitto Mekeli on onnistunut saamaan johtoonsa maatalousministeriön korkean virkamiehen, saa aiheuttaa yksipuolista avustusmäärärahaesitystä, jonka mukaan Suomen Mehiläishoitajien Liitto, Sume, jää jälleen kokonaan ilman.

Hallituksen talousarvioesityksessä vuodelle 1972 on kotimaisen sokerin tuotannon turvaamiseen merkitty 26 milj. markan määräraha vuoden 1971 satoa koskevien korvausten suorittamista varten. Kun hallituksen esitystä vuoden 1971 sokerilaiksi ei ole vieläkään annettu, on määrärahaa laskettu vuoden 1971 satoa koskevien määräysten mukaisesti. Lain puuttuminen vielä nyt nostoajan kynnyksellä on oloissamme ainutlaatuinen tapahtuma, joten eduskunta voinee perustellusti odottaa selvitystä tähän poikkeukselliseen asiantilaan.

Juurikassokeritehtaat ovat keskenään tekemänsä toimialarationalisointisopimuksen mukaisesti esittäneet, että vuodeksi 1971 pitäisi valtakunnassa tuotettava juurikasmäärä nostaa nykyisestä 375 milj. kilosta 390 milj. kiloon. Tämä juurikasmäärä riittäisi turvaamaan kaikille vielä jäljellä olevalle neljälle juurikassokeritehtaalle 50 vuorokauden jalostustyön. Tämäkin aikaisemmasta hiukan pidennetty käyntikausi olisi lyhyimpiä, mitä maailmassa yleensä tunnetaan. Yleensä pyritään kaikkialla Euroopassa varaamaan juurikassokeritehtaille jalostustyötä 65—70 vuorokaudeksi eli niin pitkälle kuin sokerijuurikas säilyy jalostuskelpoisena. Täten voidaan merkittävästi alentaa tuotantokustannuksia ja saattaa kotimainen tuotanto kilpailukykyisemmäksi tuontisokerin kanssa.

Lakialoitteessani n:o 261/1970 olen todennut, että eduskunta 17 päivänä helmikuuta 1970 säätämällään lailla numero 243/1970 on hyväksynyt kansainvälisen sokerisopimuksen, jonka mukaan Suomelle varataan mahdollisuus vuosina 1971—1974 viljellä sokerijuurikasta vuosittain 25 000 ha, mikä vastaa noin 35 %:n omavaraisuutta aikaisemmin hyväksytyn 20 %:n asemasta. Samassa lakialoitteessa esitetään vielä, että eduskunnan olisi korvattava se jälkeenjääneisyys, mikä on syntynyt viljelijöille maksettavassa juurikkaan hinnassa ja juurikassokeritehtaiden tuotantopalkkioissa. Ulkoa tuotavan sokerin puhdistamista suorittavalle teollisuudelle onkin aikanaan hyväksytty oikeudenmukainen ja kohonneita tuotantokustannuksia vastaava jalostuspalkkion nousu. Tämä kävi ilmi ministeri Bernerin eduskunnassa 17. 9.

1971 suulliseen kysymykseen antamasta vastauksesta. Sen mukaan on puhdistamoteollisuuden jalostuspalkkio noussut tähän mennessä vuodesta 1965 lähtien 4.21 p eli 23.5 %. Juurikassokeriteollisuuden valtiovallalle esittämät laskelmat osoittavat, että niiden jalostuspalkkiossa on jälkeenjääneisyyttä 1.65 penniä juurikaskiloa kohti, mikä prosenteiksi muutettuna on juuri sama 23.5 %, minkä puhdistamoteollisuus on jo saanut. Juurikassokeriteollisuuden arvioitu kustannusten nousu on tämän syksyn jalostuskautena kaikkiaan 2.4 p juurikaskilolta, minkä hyvittämistä pidämme välttämättömänä, jotta juurikassokeritehtaiden toimintaedellytykset turvataan.

Edelleen pidämme oikeudenmukaisena ja välttämättömänä, että viljelijälle nostetaan juurikkaan perushintaa 2 pennillä eli 14.3 penniin kilolta. Tämä korotus olisi erittäin kohtuullinen, koska juurikkaan perushinta oli jo vuosina 1965—1966 tämän suuruinen. Viljelijälle tulisi saavutettu etu jälleen palautetuksi. Saavutetun edun pyhyyttä ed. Nevalainenkin täällä voimakkaasti korosti sosialidemokraattien eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuorossa.

Herra puhemies! Olen kotimaisen sokerin tukemiskysymyksestäkin jättänyt raha-asia-aloitteen ja toivon sille eduskunnan myötämielistä suhtautumista.

Ed. Virolainen: Herra puhemies! Lähetekeskustelussa on eräissä puheenvuoroissa kosketeltu Suomen kansainvälisten suhteiden kehitystä. Kiinnostus ulkopolitiikkaa kohtaan on Suomen kansanedustajien keskuudessa lisääntymässä. Tämä on ilahduttavaa todeta, sillä eduskunnan osuutta maan ulkopolitiikassa on aiheellista korostaa. Ei mikään hallitus voi toteuttaa kansan etujen mukaista ulkopolitiikkaa, ellei eduskunta joka vaiheessa anna tälle politiikalle varauksetonta tukea. Varmaan Suomen eduskunnan ja kansanedustajien osallistuminen kansainvälisten suhteiden ylläpitämiseen ja kehittämiseen ei milloinkaan aikaisemmin ole ollut niin aktiivista kuin se on nykyään. Itse eduskunta pitää välittömiä yhteyksiä useimpiin Euroopan parlamentteihin ja on laajentanut kanssakäymistään myös eräiden Euroopan ulkopuolisten maiden kanssa. Toisaalta eduskunnan ulkoasiainvaliokunta ylläpitää yhteyksiä YK:n ja eräiden muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa. Parlamenttienvälisen liiton Suomen ryhmä taas ylläpitää Suomen parlamentaarikkojen suhteita Parlamenttienvälisen liiton välityksellä maapallon lähes 70 maan parlamentin kanssa. Tästä havaitaan, että Suomen eduskunta ja kansanedustajat osallistuvat monella tasolla kansainväliseen yhteistyöhön. Tästä on varmasti monella tapaa hyötyä maallemme, ja erityisesti voidaan näitä kanavia käyttäen tehdä tunnetuksi Suomen oloja ja noudattamamme ulkopolitiikan sisältöä ja tavoitteita.

Eduskunnan ja hallituksen yhteistyössä ulkopolitiikan alalla on parantamisen varaa, kuten viime päivinä käydyssä keskustelussa on todettu. Ulkoasiainvaliokunnan työryhmä selvittelee parhaillaan tätä tärkeää kysymystä. Toivottavasti asiassa päästään yhteisymmärrykseen hallituksen kanssa molempia osapuolia tyydyttäviin järjestelyihin.

Ulkopoliittinen keskustelu yleensäkin on maassamme viime aikoina vilkastunut. Keskustelu ei ole enää vain fraasien ja hokemien toistamista, joista yleisimpiä on ollut sen toteamuksen toistaminen, että me kaikki luonnollisesti kannatamme Paasikiven-Kekkosen linjaa. Mutta tämän lähetekeskustelunkin aikana on käytetty eräitä puheenvuoroja sekä oikealta että vasemmalta, jotka panevat miettimään, mahtavatkohan kaikki sittenkään käytännössä kannattaa maan virallista ulkopolitiikkaa. Ainakin on aiheellista tarkastella eräitä turvallisuuspolitiikkamme ja ulkopolitiikkamme peruslähtökohtia.

Paasikiven-Kekkosen linja lähtee siitä, että Suomen ulkopolitiikan päätavoite on hyvien ja luottamuksellisten suhteiden ylläpitäminen ja kehittäminen Suomen ja Neuvostoliiton välillä. Erityistä huomiota on myös kiinnitettävä pohjoismaisen yhteistyön kehittämiseen ja hyviä suhteita on ylläpidettävä kaikkien valtioitten kanssa. Suhteemme Neuvostoliittoon määräytyvät tekemiemme valtiosopimusten pohjalta, joista tärkeimpiä ovat rauhansopimus ja sopimus ystävyydestä ja yhteistyöstä sekä keskinäisestä avunannosta. Viimeksi mainitun sopimuksen johdannossa sanotaan, että Suomen pyrkimys pysyttäytyä suurvaltojen eturistiriitojen ulkopuolella tunnustetaan. Paasikiven-Kekkosen linja korostaa näin ollen pyrkimystämme harjoittaa kansainvälisissä kiistakysymyksissä puolueetonta ulkopolitiikkaa. Mutta kun on kysymys sodasta ja rauhasta, me emme ole puolueettomia. Työskentelemme rauhan puolesta, ennen kaikkea Euroopan rauhan lujittamiseksi. Haluamme omalta osaltamme lisätä kansojenvälistä yhteisymmärrystä ja vastus-

tamme sellaisia toimenpiteitä, jotka lisäävät kansojenvälistä jännitystä. On aihetta korostaa, että Suomen ulkopolitiikan tavoitteena on Suomen kansan etujen ja oikeuksien puolustaminen sekä kansainvälisen asemamme lujittaminen. Se on tosiasioihin, vallitseviin realiteetteihin, mutta ei ideologioihin eikä dogmeihin nojautuvaa politiikkaa.

Osoituksena Suomen puolueettomasta asenteesta on käytännössä maamme suhtautuminen ns. jaettujen maiden kysymykseen. Suomi ylläpitää samalta pohjalta suhteita molempiin Saksan valtioihin, Saksan Liittotasavaltaan ja Saksan Demokraattiseen Tasavaltaan, joita kumpaakaan emme ole tunnustaneet. Met katsomme, että tämä on meidän puolueettomuuspolitiikkamme mukainen suhtautuminen Saksoihin. Toiset Euroopan puolueettomat valtiot, Ruotsi, Sveitsi ja Itävalta, ovat tunnustaneet Saksan Liittotasavallan, mutta eivät Saksan Demokraattista Tasavaltaa. Mutta ne puolestaan katsovat näin menetellen noudattavansa omaa puolueettomuuspolitiikkaansa.

Suomen hallituksen aloite järjestää suhteensa molempiin Saksan valtioihin normaalille kannalle saa ilmeisesti eduskunnan varauksettoman tuen. Mutta eräissä puheenvuoroissa on kuitenkin esitetty sellainen ajatus, että jos tekemämme aloitteen hyväksyminen jostakin syystä viipyy, meidän pitäisikin tunnustaa vain toinen osapuoli. Tällainen vaatimus ei käsittääkseni ole Paasikiven-Kekkosen linjan mukainen. Jos me tunnustaisimme vain toisen Saksan valtion, se ilmeisesti tulkittaisiin poikkeamiseksi Suomen puolueettomuuslinjalta.

Parhaillaan käydään keskustelua Euroopan taloudellisesta yhdentymisestä. Suomen hallitus on aloittanut selvitystyön siitä, miten maamme ulkomaankaupan edut voitaisiin turvata, jos Englanti ja eräät toiset tärkeät kauppatuttavamme liittyvät EEC:hen. Jo tässä vaiheessa on näitä hallituksen toimenpiteitä ryhdytty arvostelemaan. Hallituksen pyrkimykset on jopa yritetty saattaa epäilyksen alaisiksi ja puhuttu siitä, että jotkin piirit Suomessa muka haluaisivat liittää Suomen EEC:hen. Tämän johdosta on korostettava, kuten tasavallan presidentti huomautti, että milloinkaan ei ole ollut eikä ole kysymys Suomen liittymisestä tai assosioitumisesta EEC:hen, koska tällaiset toimenpiteet olisivat ristiriidassa Suomen puolueettomuuden kanssa. Keskustapuolue samoin kuin muutkin keskustaryhmät, ovat tämän selvästi todenneet eivätkä missään tapauksessa tule hyväksymään liittymistä tai assosioitumista. Mutta velvollisuutemme on selvittää, miten Suomi taloudellisesti yhdentyvässä Euroopassa pystyy puolustamaan taloudellisia oikeuksiaan. Hallituksen velvollisuus on suorittaa tämä selvittelytyö, eikä varmastikaan ole maan edun mukaista herättää epäluuloja tätä työtä kohtaan.

Mutta samanaikaisesti me poliittisessa keskustassa painotamme voimakkaasti, että Suomen on kaikissa oloissa turvattava idänkauppamme häiriötön jatkuminen ja kasvu. Pidämme valitettavana sitä, että idänkaupan kehitys on viime vuosien aikana hidastunut.

Me keskustapuolueessa olemme sitä mieltä, että Euroopan taloudellisessa yhdentymisvaiheessa on myös tarkoin tutkittava suomalaisten maataloustuotteiden vientimahdollisuudet sosialistisiin maihin ja Ruotsiin. Jos Englanti liittyy EEC:hen, Suomen karjataloustuotteiden vienti Englantiin jotenkin varmasti loppuu kokonaan. Me emme hyväksy sitä, että maataloustuotantoamme lähdettäisiin pakkotoimenpitein supistamaan siinä määrin, että maatalousvienti loppuisi kokonaan. Jos näin meneteltäisiin, nimenomaan marginaaliviljelijät kehitysalueilla joutuisivat välittömästi jättämään tilansa ja suuret osat maamme kehitysalueita autioituisivat. Jos Englannin markkinat menetetään, on löydettävä uusia vientimahdollisuuksia.

Näyttää siltä että eräät sosialistiset maat olisivat valmiit ostamaan Suomen karjataloustuotteiden ylijäämät, jotka kokonaismääriltään ovat suhteellisen vaatimattomia. Itsekin olen kuluvan kesän aikana saanut tästä ensikäden informaatioita hyvin korkealta tasolta. Kun idänkauppa tapahtuu bilateraalisella pohjalla, on maatalousviennin lisäämisen edellytyksenä tuonnin lisääminen itäryhmän maista. Siksi on viipymättä selvitettävä, miten tuontiamme niistä maista, joiden kanssa meillä on kohtuuttoman suuri tuontiylijäämä ja joista Länsi-Saksa on kaikkein suurin tässä suhteessa, voidaan siirtää nopeasti teollistuviin sosialistisiin maihin. Olen vakuuttunut siitä, että tässä on käytettävissä erittäin huomattavia mahdollisuuksia. Myös Ruotsin mahdollisuudet lisätä maataloustuotteiden tuontia Suomesta on nopeasti selvitettävä ja käytettävä hyväksi näin avautuvat mahdollisuudet.

Aivan samalla tavalla kuin ulkopolitiikka yleensä on perustettava realiteetteihin eikä

ideologioihin, samaa periaatetta on noudatettava ulkomaankauppaa kehitettäessä. Ulkomaankauppaamme on kehitettävä maan edut ja vain ne huomioon ottaen, ja kun niin menettelemme, me silloin noudatamme Paasikiven-Kekkosen linjaa. Mutta jos lähdemme yksipuolisesti sitomaan talouttamme joko lännen tai idän markkinoille, me samalla luovumme puolueettomuuslinjastamme, jonka seurauksena on luottamuksen järkkyminen ja taloutemme joutuminen suuriin vaikeuksiin.

Suomen kansanedustajat osallistuessaan Parlamenttienvälisen liiton toimintaan, viimeksi Pariisissa syyskuun alussa pidettyyn liiton 59. vuosikokoukseen, ovat tinkimättä noudattaneet näissä kokouksissa Suomen ulkopolitiikan virallista linjaa. Asenteemme on käynyt selvästi ilmi mm. suhtautumisessamme jaettujen maiden jäsenkysymykseen. Suomen ryhmä ei ole vain kannattanut jaettujen maiden molempien valtioitten parlamenttien hyväksymistä Parlamenttienväliseen liittoon. Näitä maitahan ovat Saksan Demokraattinen Tasavalta ja Korean Demokraattinen Tasavalta. Lisäksi Suomen ryhmä teki oman aloitteensa DDR:n kansankamarin ottamisesta tämän järjestön jäseneksi jo Pariisin kokouksessa. Aloitteemme sai laajaa kannatusta osakseen, mutta ei valitettavasti kuitenkaan tullut vielä hyväksytyksi. Mainittakoon kuitenkin, että samalle kannalle kuin Suomen ryhmä mainitussa asiassa asettuisivat Neuvostoliitto ja muut itäryhmän maat, Intia, arabimaat ja puolet Ranskan ja Italiankin ryhmistä, jotka kaksi viimeksimainittua ovat myös Naton jäseniä.

Suomen ryhmän kanta jaettujen maiden jäsenkysymyksissä on ollut avoin ja johdonmukainen, eikä miltään taholta mainitun liiton piirissä ole tämän vuoksi asetettu Suomen puolueettomuusasemaa kyseenalaiseksi.

Viime kuukausien aikana kansainvälinen kehitys Euroopassa on selvästi johtanut kansainvälisen jännityksen vähenemiseen. Euroopan valtioitten välisten suhteitten normalisoitumista jarruttanut Berliinin ongelma on jo osittain ratkaistu. Sen vuoksi edellytykset Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksen järjestämiselle ovat huomattavasti parantuneet. Parlamenttienvälisen liiton Suomen ryhmä on viimeksi kuluneiden kahden vuoden aikana työskennellyt määrätietoisesti saadakseen tälle Suomen hallituksen aloitteelle tukea niin Euroopan kuin koko maailman parlamentaarikkojen taholta. Suomen tästä asiasta tekemä aloite hyväksyttiin yhdessä eräitten toisten maitten tekemien aloitteiden kanssa viime huhtikuussa pidetyssä Parlamenttienvälisen liiton neuvoston kokouksessa Venezuelan pääkaupungissa Caracasissa ja aloitteessa tarkoitettu ehdotus hyväksyttiin lopullisesti Pariisin kokouksessa. Aloitteen käsittelyn yhteydessä saattoi selvästi panna merkille, että Suomen vilpittömyyteen ja hyvään tahtoon luotetaan niin idässä kuin lännessä. Tämä on seurauksena siitä, että Suomen ulkopolitiikka on kaikissa kannanotoissaan ja ratkaisuissaan päättävästi ja johdonmukaisesti noudattanut Paasikiven-Kekkosen linjaa. Mitkään tekijät, spekulaatiot tai houkutukset eivät ole saaneet meitä poikkeamaan tältä tieltä.

Kun edellytykset Euroopan maita, USA:ta ja Kadanaa koskevan Euroopan turvallisuuskokouksen järjestämiselle ovat näin ollen ratkaisevasti parantuneet, on mielestäni erittäin tärkeätä, että me Suomessa ja myös tässä talossa tehostamme toimintaamme Euroopan turvallisuuskokouksen järjestämisen jouduttamiseksi. Me kansanedustajat voimme informoida kaikkien turvakokoukseen kutsuttujen valtioitten parlamentteja ja parlamentaarikkoja. Siksi olisi varmasti hyödyllistä, jos voisimme kutsua koolle Helsinkiin sopivana ajankohtana kaikkien puheena olevien maiden parlamentaarikkojen kokouksen, missä käsiteltäisiin niitä kysymyksiä, jotka tulevat kuulumaan itse varsinaisen kokouksen päiväjärjestykseen. Tällaisia kysymyksiä, joista kaikki osapuolet näyttävät voivan sopia, ovat ennen muita varustusten vähentäminen Euroopassa, uuden, valtioitten välisiin sopimuksiin perustuvan Euroopan turvallisuusjärjestelmän luominen väkivallankäytöstä luopumalla sekä Euroopan maiden välillä talouselämän, kulttuurin ja muilla aloilla tapahtuvan yhteistyön edistäminen. Olen sitä mieltä, että Suomen eduskunnan ja kansanedustajien pitäisi viipymättä ryhtyä tässä asiassa tehokkaisiin toimenpiteisiin.

Suomi suoritti toisen maailmansodan jälkeen perusteellisen tarkistuksen ulkopolitiikassaan. Sodan jälkeen noudattamamme ulkopolitiikka on selvästi vahvistanut Suomen asemaa ja lisännyt meitä kohtaan tunnettua luottamusta kansojen välisessä yhteistyössä. Me poliittisessa keskustassa olemme sitä mieltä, ettei ole mitään aihetta luopua siitä linjasta, jota olemme tähän saakka uskollisesti noudattaneet. Luonnollisesti kansainvälisiä suhteitamme on kehitettävä ja laajennettava ja kiinnitettävä eri-

tyistä huomiota kolmannen maailman ongelmiin ja lisättävä Suomen antamaa kehitysapua, mutta ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisistä peruslähtökohdista ei pitäisi luopua.

Suomen turvallisuuspolitiikan tärkein perusta on oikein hoidettu ulkopolitiikka, mutta turvallisuuspolitiikan tärkeä osa on myös oman maan puolustus. Me olemme poliittisessa keskustassa sitä mieltä, että itsenäisen valtakunnan on ylläpidettävä hyvin koulutettua, hyvin varustettua ja suorituskykyistä puolustuslaitosta. Euroopassa enempää kuin muuallakaan maailmassa ei ole yhtään riippumatonta valtiota, jolla ei olisi omia puolustusvoimia.

Kun maamme puolustusvoimien asemaa ja tehtäviä tarkasteltiin parlamentaarisessa puolustuskomiteassa, me pyrimme komiteassa saamaan aikaan mahdollisimman yksimielisen mietinnön. Tämän vuoksi me komitean enemmistöön kuuluvat pyrimme ottamaan mahdollisimman pitkälle huomioon myös niitä näkökohtia ja ehdotuksia, joita komitean SKDL:ään kuuluvat edustajat tekivät. Mutta kun SKDL:n edustajat komiteassa esittivät, että ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimusta olisi käytännössä pyrittävä tulkitsemaan siten, että mahdollisen kriisin sattuessa Suomi ei yleensäkään turvautuisi omaan puolustuskykyynsä, vaan puolustautuisi ulkoa päin saatavalla sotilaallisella avulla ja näin välittömästi luopuisi puolueettomuudestaan, ei komitean enemmistö voinut tällaiseen tulkintaan yhtyä. SKDL:n edustajain asennoituminen tässä komiteassa oli ainakin minulle henkilökohtaisesti yllätys, koska varsin yleisesti on ollut vallalla sellainen käsitys, että myös SKDL kannattaisi Suomen turvallisuuspolitiikan peruskysymyksissä Paasikiven-Kekkosen linjaa. Sotilasasiantuntijat huomauttivatkin painokkaasti, että kuvitelma, jonka mukaan jonkin maan puolustaminen voitaisiin jättää jonkin toisen maan huoleksi ja että jättämällä oma puolustuslaitos kehittämättä säästettäisiin kansan yhteisiä varoja, on suuri erehdys. Kaikki puolustaminen maksaa ja halvin tapa puolustaa omaa maata on tehdä se itse.

Viime aikoina käydyissä ulkopoliittisissa keskusteluissa on, kuten edellä olen todennut, esitetty eräitä mielestäni yksipuolisia kannanottoja. Jos vaaditaan, että meidän olisi tunnustettava jaettujen maiden toinen puoli toisen jäädessä tunnustamatta, jos ulkomaankauppamme halutaan sitoa yksipuolisesti johonkin suuntaan ja jos omille puolustusvoimille ei anneta niille valtakunnan itsenäisyyden turvaamisen kannalta sitä tärkeätä merkitystä, mikä niille kuuluu, nämä ovat kannanottoja, joiden voidaan katsoa olevan ristiriidassa maamme virallisen ulkopolitiikan kanssa. Kuten edellä olen sanonut me poliittisessa keskustassa kannatamme varauksetta Paasikiven-Kekkosen linjaa ja toivomme, ettei miltään taholta lähdettäisi painamaan tähän linjaan pullistumia mihinkään suuntiin. Meidän mielestämme ei ole mitään syytä poiketa ulkopolitiikan turvalliseksi koetulta tieltä. Siksi meidän kaikkien suomalaisten vasemmalla, keskustassa ja oikealla olisi sovittava kulkemaan tätä tietä sovussa ja toisiamme tuuppimatta.

Ed. Junnila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Virolainen käsitteli puheessaan tosin lyhyesti myös Suomen hallituksen tai oikeammin tasavallan presidentin uutta avausta Saksan-politiikassa ja yhtyi tietenkin siihen hyväksymisen kuoroon, jolla puolueitten johtohenkilöt ovat tätä aloitetta tervehtineet. Omasta puolestani en jaksa olla tähän aloitteeseen innostunut. Tietenkin tänä päivänä on vielä aivan liian varhaista esittää lopullisia arviointeja tästä aloitteesta. Mutta eräs tosiasia on jo havaittavissa, se nimittäin, että tämä aloite on melkoisessa määrässä kuluttanut sitä good will -pääomaa, jota meillä on maailmassa ollut. Siitä on eräänä esimerkkinä huomattavan englantilaisen aikakauslehden Economistin asiaa koskeva artikkeli, jossa muun muassa sanotaan: "Näin pian neljän vallan Berliinin-sopimuksen laatimisen jälkeen oli epäviisasta tehdä näennäisesti tasapuolinen esitys, joka itse asiassa oli haaste Bonnille. Se oli tuskin oikea menettelytapa, jolla saataisiin Helsinki hyväksytyksi eurooppalaisen turvallisuuskokouksen tyyssijaksi. Se vaikutti tungettelevalta ja se oli juuri sellaista, mikä saa ihmiset silmäilemään epäluuloisesti Suomen muita viimeaikaisia aloitteita, kuten heinäkuussa ilmoitus, että Suomi on kiinnostunut läheisemmistä siteistä Komekonin kanssa."

Tietenkin me voisimme ottaa rauhallisesti tällaiset ärtymyksen ilmaisut, jos me tällä aloitteella saisimme jotakin konkreettisia, selviä etuja maallemme, esimerkiksi helpottaisimme sopimusta EEC:n kanssa. Mutta niin kauan kuin meillä ei ole mitään tietoa siitä, johtaako tämä aloite tällaisiin konkreettisiin etuihin, kansanedustajien on parasta suhtautua tä-

hän aloitteeseen viileän pidättyväisesti. Kättentaputusten aika on myöhemmin, jos niihin konkreettista aihetta ilmenee.

Ed. Saarto (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Virolainen puheenvuorossaan asetti eräiltä osin kyseenalaiseksi sen, onko SKDL Paasikiven-Kekkosen linjalla ulkopolitiikassa. (Ed. Puhakka: Paremmallakin linjalla vielä!) Hän viittasi parlamentaarisen puolustuskomitean kansandemokraattiseen jäseneen. En tiedä, kumpaa jäsentä hän tarkoittaa, kumpikaan näistä edustajista ei nyt ole paikalla. Vastauksena tähän väitteeseen haluan kuitenkin korostaa sitä, että Suomen kansan demokraattinen liitto, jota me SKDL:n kansanedustajat täällä edustamme, perustettiin nimenmenomaan luomaan laaja rintama rauhan ja naapuriystävyyden politiikan luomiseksi ja turvaamiseksi meidän maassamme. Tämä on ollut se kantava rakennelma, jonka varaan liittomme on rakennettu, ja se kantava ulkopoliittinen rakennelma, jonka varassa liittomme edelleenkin toimii.

Ed. Virolainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen erittäin iloinen, jos minun puheenvuoroni sai aikaan sen, että SKDL:n taholta on selvinnyt ryhmän kanta suhtautumisesta Paasikiven-Kekkosen linjaan. Minä sanoinkin, että juuri nämä kohdat, joita koskettelin, panevat aiheen kysymään, halutaanko poiketa tältä linjalta vai ollaanko sillä edelleen. Odotan hyvin suurella mielenkiinnolla perusteellisempaa vastausta SKDL:n taholta.

Mitä sitten ed. Junnilan epäilyyn tulee, niin sanoisin vain näin ystävällisesti, että siinä ei ole mitään uutta. Ed. Junnila epäilee aina, niin kuin hän on epäillyt koko ajan, niitä aloitteita, joita Suomen ulkopoliittinen johto tekee. Jonkin englantilaisen tai saksalaisen sanomalehtikirjoituksen perusteella ei minun mielestäni voida määritellä meidän kantaamme silloin, kun aloitteemme tavoitteena on nimenomaan, niin kuin puheenvuorossani myöskin sanoin, Suomen oikeuksien puolustaminen ja Suomen etujen valvominen. On aivan selvää, että emme kaikissa ratkaisuissa voi menetellä niin, että esim. jokainen Economistin kirjoittaja tai jokainen länsisaksalainen olisi siihen tyytyväinen. Meidän on ulkopolitiikassa katsottava maan etua, ja minä olen kyllä vakuuttunut siitä, että se aloite, jonka hallitus ja presidentti tekivät, on Suomen etujen mukainen.

Ed. Friberg (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastauksena ed. Virolaisen puheenvuoroon toteaisin sen, että parlamentaarisen puolustuskomitean mietinnössä todetaan, että ystävyys- ja avunantosopimus ei ole sellainen asiakirja, josta voisi määritellä, että Suomen varustautumiselle tulee asettaa jokin tietty taso. Samalla puolustuskomitean mietinnössä todetaan myös se, että yya-sopimus ei rauhan aikana edellytä Suomelta mitään erityisiä toimenpiteitä. Näin ollen kun ed. Virolainen valottaa parlamentaarisen puolustuskomitean työtä, niin pitäisin asiallisempana sitä, että ed. Virolainen perustelisi kannanottonsa ja suhtautumisensa komitean piirissä tapahtuneisiin keskusteluihin siltä pohjalta, minkälaisia tavoitteita komiteassa ajoi keskustapuolue, eikä ottaisi itselleen vapautta puhua komitean jonkinnäköisen enemmistön puolesta. Komiteassa oli useita sellaisia äänestyksiä, herra puhemies, joissa jako ei laisinkaan noudattanut sellaista linjaa, että SKDL olisi ollut vastaan kaikkia muita komiteassa edustettuja puolueita, vaan hyvin useassa tilanteessa esimerkiksi sosialidemokraatit ja SKDL olivat samoilla linjoilla. Toteaisin myös sen, että parlamentaarisen puolustuskomitean mietinnössä todetaan nimenomaan yya-sopimuksen poliittinen merkitys Suomelle. Näin ollen olisin, herra puhemies, taipuvainen tulkitsemaan sen vastalauseeseen, jonka SKDL:n edustajat jättivät komitean mietintöön, vastalauseena ennen kaikkea siihen kysymykseen, josta käytiin suurta keskustelua ja joka koski elävän miesvoiman käyttöä Suomen puolustusjärjestelmässä, ja siihen keskusteluun, joka koski varustelutason määrää. En usko, että voidaan vetää sellaisia johtopäätöksiä, että tässä olisi ollut nimenomaan kysymys akateemisesta keskustelusta, jonka tarkoituksena olisi ollut määritellä ne tilanteet, joissa Suomi itsenäisenä puolustaa maataan.

Ed. Junnila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Virolainen aikaisemmassa puheenvuorossaan sanoi, että meidän on parasta pysytellä tähänastisen ulkopolitiikan turvallisella ja koetellulla linjalla. Sikäli kuin on kysymys Saksan-politiikasta, niin minä yhdyn tähän kantaan. Meidän olisi todella ollut aihetta kiirehtää hitaasti ja pysytellä toistai-

seksi tähänastisen varovaisen ja johdonmukaisen Saksan-politiikan linjalla. Tätä repäisevää aloitetta on perusteltu sillä, että Suomella täytyy olla jonkinmoinen ius primae noctis, jonkinmoinen ensimmäisen yön oikeus, toisin sanoen ensimmäisen näkyvän aloitteen oikeus. Sanoisin tähän, että nämä aloitteen tekijät ovat kyllä siinä laskeneet oikein, että tämä aloite on herättänyt laajaa kansainvälistä huomiota, mutta niin kuin tämä Economistin artikkeli ja kymmenet muut samanlaiset osoittavat, tämä huomio ei ole ollenkaan kauttaltaan positiivista. Sen takia olisi ollut todella parempi pysytellä tähänastisen Saksan politiikan linjalla.

Ed. Virolainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä en enää puutu ed. Junnilan puheenvuoroon, mutta sanoisin ed. Fribergin vastauspuheenvuoron johdosta, että ed. Friberg ei nyt puhunut siitä asiasta, mistä minä puheenvuorossani mainitsin. Kyllä meillä oli pitkään mainitussa komiteassa kysymys siitä, onko katsottava, että yya-sopimuksen ns. sotilaallisia klausuleja tulkittaessa olisi olemassa jokin kynnys vai ei. SKDL:n edustajat olivat juuri tässä asiassa toista mieltä kuin toiset komitean jäsenet (Ed. Puhakka: On se pantu paperiinkin!). — Niin siinä vastalauseessa on nimenomaan tämä sanottu. — Eikä tämä ole mikään salaisuus, koska se on julki sanottu tässä parlamentaarisen puolustuskomitean mietinnössä, siihen liitetyssä vastalauseessa.

Siis kysymys on lähinnä siitä, kuinka pitkälle kriisin sattuessa pyrimme puolustamaan itseämme ja säilyttämään puolueettoman asemamme ja milloin siitä luovutaan. Tämä on tietysti tulkintakysymys. Minä olen sitä mieltä, ja se on varsin yleinen käsitys koko maassa, että Suomi puolustautuu itse ja tarvittaessa yhteistyössä Neuvostoliiton kanssa (Ed. Puhakka: Se on kyllä sopimuksessa sanottu!). — Kyllä se on selvästi sanottu. — Minun mielestäni se, että puolustautuu itse, edellyttää, että meillä on myös omat puolustusvoimat.

Toinen varapuhemies: Vastauspuheenvuorot riittänevät tästä asiasta.

Ed. Mäkelä: Herra puhemies! Täällä on viime päivinä ja osittain öisinkin varsin voimakkaasti saateltu valtakunnan tulo- ja menoarviota valtiovarainvaliokuntaan. Raha-asia-aloitteita jätettiin tiettävästi 1 144 kaikkiaan, ja puheenvuoroja on tähän mennessä käytetty pitkälti toistasataa. Hyvistä ideoista ja neuvoista ei siis ole ollut puutetta. Totuuden nimessä on kuitenkin mainittava, että tulo- ja menoarvion laadinta on aina hallitusten vaikeimpia tehtäviä, laajalla parlamentaarisella pohjalla olevilla hallituksilla ehkä kuitenkin helpompaa kuin vähemmistöhallituksilla.

Mieleeni palautuvat erikoisesti ne vaikeudet, joiden kanssa kokoomuspuolueeseen lukeutuva Osmo P. Karttunen joutui työskentelemään ollessaan valtiovarainministerinä ja vastatessaan valtakunnan taloudesta. Toukokuun 21 päivänä 1963 hän esitteli hallituksen laatiman toisen lisämenoarvion mainitulle vuodelle. Puheenvuorosta huokui tuska ja hätä valtakunnan taloudellisesta tilasta, ja samaan aikaan valtiovarainvaliokunta käsitteli hallituksen antamaa liikevaihtoveron korotusesitystä. Silloinen hallitus oli päätynyt ratkaisuun, joka säilyy erittäin hyvin kansamme mielessä. Tämän mainitun lisäyksiä ja muutoksia vuoden 1963 tulo- ja menoarvioon tarkoittavan esityksen yhteydessä hallitus esitti perittäväksi kansalaisilta valtiontalouden tasapainottamislainan, jonka kansa nokkelaan tapaansa heti nimitti pakkolainaksi. Lainaan tätä asiaa koskevan kappaleen eduskunnan pöytäkirjasta valtiovarainministeri Osmo P. Karttusen puheenvuorosta:

"Samanaikaisesti lisämenoarvioesityksen kanssa on eduskunnalle annettu esitys laiksi valtiontalouden tasapainottamislainasta. Laina maksuunpantaisiin fyysisille henkilöille ja progressiivisen verokannan mukaan verotettaville yhteisöille vuoden 1962 tulo- ja omaisuusverotuksen perusteella siten, että lainan määrä olisi 20 % tuloverosta ja 50 % omaisuusverosta. Lainamäärä nousisi täten progressiivisesti samaan tapaan kuin verokin. Jos lainan määräksi tulisi alle 20 nmk, sitä ei ollenkaan määrättäisi maksettavaksi. Tasapainottamislainalla arvioidaan saatavan valtiolle 100 milj. nmk. Lainasta maksettaisiin 6 %:n vuotuinen korko ja se olisi 50-prosenttisesti sidottu indeksiin. Kun laina maksettaisiin takaisin puoliksi vuonna 1967 ja puoliksi vuonna 1968, keskimääräinen laina-aika olisi lyhyt. Lainan ehdot olisivat täten lähes yhtä hyvät kuin ne, joilla kuluvana vuonna on myyty valtion indeksiin sidottuja obligaatioita yleisölle."

Näin siis toukokuussa 1963 silloinen valtiovarainminsteri Osmo P. Karttunen. Tätä

taustaa vastaan asioita tarkastellen ja huomioiden sen, että porvarillinen eduskunta hyväksyi tämän pakkolainaa koskevan esityksen, me sosialidemokraatit emme voi kovinkaan luottavaisin mielin suhtautua kokoomuksen neuvoihin taloudellisissa asioissa.

Tämä oli varsin harvinaista valtiontalouden hoitoa. Lainoihin joudutaan turvautumaan valtion tulo- ja menoarvioissa. Mutta kun tapahtuu selvää velvoitteen siirtoa uusien vaalien jälkeen tulevalle eduskunnalle, lakisääteiset vaalithan olivat vuorossa vuonna 1966, ja siten myöskin uusille hallituksille, niin silloin ollaan varmasti raha-asioiden hoidossa hakoteillä.

Tämä talouspolitiikka johtikin sitten myöhemmin täydelliseen umpikujaan sekä sisäpoliittisesti että taloudellisesti valtakunnassa. Presidentti hajoitti eduskunnan, ja uudet vaalit toimitettiin ennenaikaisesti talvella 1966. Näissä vaaleissa oli se onni, että eduskunta muuttui vasemmistoenemmistöiseksi ja samalla päättyi puolueemme syrjintä maan politiikan hoidossa. Laajapohjaiset vasemmistoenemmistöiset hallitukset pitivät huolen siitä, että pakkolaina maksettiin takaisin vuosina 1967 ja 1968 lain mukaisesti. Kuinkahan olisi käynyt, jos tämänlaatuisen pakkolainaoperaation olisi suorittanut vasemmistoenemmistöinen hallitus ja takuumiehen osa olisi tullut porvarillisella hallituksella? Tuskinpa laina olisi palautettu silloin palkansaajille.

Herra puhemies! Sosialidemokraattisten puhujien taholta on tuotu esille ne näkökohdat, jotka meitä eivät tyydytä tässä tulo- ja menoarviossa. Toivottavaa on, että hallituspuolueet voisivat vielä asian käsittelyn yhteydessä löytää lisämäärärahaa erikoisesti kansamme heikomman osan turvaksi.

Ed. I. Suominen: Herra puhemies! ECE:n pääsihteeri Stanovnik lausui eräässä YK:ssa pitämässään esitelmässä, että ympäristöpolitiikka on nyt ja varsinkin tulevaisuudessa aivan yhtä tärkeää kuin koulutuspolitiikka, työllisyyspolitiikka tai maatalouspolitiikka. On vain hämmästyttävää, että vaikka näin on, eri maiden hallitukset uhraavat tälle niin vähän voimavaroja ja ajatuksia. Näin ollen Suomen hallitus ei ole mitenkään erikoisasemassa, kun myöskään se ei ole tähän ensi vuoden budjettiin uhrannut paljoa ajatuksia tai voimavaroja ajankohtaisen ympöristöpoliittisten kysymysten hoitamiseen. Me emme Suomessa suinkaan ole millään katastrofiasteella luonnon tasapainon järkkymisessä, mutta on aina muistettava se, että nämä ongelmat ovat sitä halvempia hoitaa, mitä aikaisemmassa vaiheessa ne hoidetaan.

Hallitus on perusteluissa vetäytynyt jopa vastuusta ympäristöpolitiikan suhteen. Sen mukaan hallitukselle ja valtiovallalle ei kuulu ympäristöpolitiikan päävastuu. Ympäristönsuojelun neuvottelukunnan suorittamassa gallupissa ainakin Suomen kansa tuntuu olevan sitä mieltä, että hallitukselle kuuluu päävastuu. Ja jos jokin asia on yhteinen, niin totta kai ympäristöpolitiikka on yhteistä. Näin ollen katsoisin Suomen kansan olevan enemmän oikeassa kuin hallitus.

Hallitus on ryhtynyt joihinkin toimenpiteisiin ympäristöpolitiikan suhteen. Ympäristönsuojelun neuvottelukunta ja vesihallitus on siirretty, keskitetty sisäasiainministeriöön, jonne on perustettu ympäristönsuojelua ja ympäristöpolitiikkaa varten erityinen osasto. Kun kuitenkin samalla tämä ympäristönsuojelun neuvottelukunta, joka on toiminut melko vireästi ja ainoana erikoiselimenä maassamme, on alennettu lähes komitea-asteelle, ottamalla siltä lähes kaikki määrärahat, voidaan todeta, ettei komiteoilla tätä ympäristöongelmaa hoideta.

Toisaalta hallitus, vaikka se vetäytyy vastuusta, kuitenkin toisessa kohdassa myöntää, että tämä ongelma on hoidettava, ja lupaa uuden verolain, nimenomaan kunnallisen jätevesimaksulain. On mielenkiintoista nähdä, kuinka suuri määrä tällä verolailla aiotaan kerätä. Onko se noin 200 milj. mk vuodessa, minkä ympäristönsuojelun kustannuskomitea arvioi riittävän esim. vesiemme tilan parantamiseen tyydyttävälle tasolle noin 10—15 vuodessa? Kyllä ilman verojen korotustakin olisi valtion luullut pystyvän 1 700 milj. markan lisäyksestä jotakin uhraamaan ympäristönsuojeluun.

On kuvaavaa, että valtion yritykset, jotka saavat 120 milj. mk, eivät millään tavalla joudu vastuuseen. Niille ei lausuta pakotteita tämän rahamäärän antamisen yhteydessä erityisesti kiinnittäen huomiota ympäristönsuojelukysymykseen. En halua millään tavalla erottaa valtion yrityksiä tästä asiasta, mutta valtion yritykset ovat ainoat, jotka saavat budjetissa suoraan rahoitustukea.

Mielestäni meidän maassamme, jotta nämä ongelmat saataisiin mahdollisimman nopeasti

asialliselle kannalle, olisi perustettava kehitysaluerahaston tyyppinen ympäristönsuojelurahasto, josta pystyttäisiin halpakorkoisin lainoin rahoittamaan mahdollisimman nopeasti ympäristösuojelullisia investointeja. Toinen mahdollisuus luonnollisesti on esim. verohelpotuksin tai poisto-oikeuksin laajentamalla kiihottaa näitä investointeja.

Muutamia yksityiskohtia lisää budjetista ympäristöpolitiikan ja luonnonsuojelun suhteen. Kalastuselinkeino on kärsinyt jonkin verran viime aikoina käydyn elohopeakeskustelun johdosta lääkintöhallituksen lausunnon jälkeen. Tämä elohopeaongelma ei suinkaan ole kalastajien vika. Se on määrätynlainen työmaatapaturma teollistuneessa yhteiskunnassa, työmaatapaturma, jota ei ole havaittu ennen kuin viime vuosina ja jonka korjaamiseen menee aikaa. Kalastuselinkeinolle ei suinkaan ole asetettava tästä laskua maksettavaksi. Nyt kuitenkin niillä alueilla, joiden kaloista lääkintöhallitus on lausunut varoituksen, on ilmeistä, että kalastuselinkeino on kärsinyt taloudellisia tappioita. Tämä olisi ollut ehkä syytä korvata valtion määrärahoin.

Metsähallitus on saanut määrärahoja ostaa lisää metsämaita tuotannolliseen toimintaan ja myös luonnonpuistoiksi. Suhde on, että 7 milj. mk uhrataan tuotannolliseen toimintaan ostettavaan metsään ja vain noin 0.5 milj. mk luonnonpuistojen ostoon. Mielestäni suhde on väärä. Näillä eri tavoitteilla, toisin sanoen metsäntuoton parantamisella ja luonnonpuistojen hankkimisella ei sinänsä ole ristiriitaa, koska nämä luonnonpuistoalueet sijaitsevat mailla, joissa metsäntuotanto joka tapauksessa on erittäin heikkotehoinen. Olisi toivottavaa, että valtiovalta pyrkisi lunastamaan riittävän suuria luonnonsuojelualueita, niin kauan kuin se vielä on mahdollista.

Kaiken kaikkiaan jää tosiaankin budjetista sellainen vaikutelma, että hallitus ei ainakaan tässä vaiheessa vielä tunne ympäristöongelmaa kovinkaan polttavana. Se ei kuitenkaan voi vetäytyä vastuusta pitkällä tähtäyksellä, vaan tähän pahenevaan ongelmaan, jos toimenpiteisiin ei ryhdytä, on ennemmin tai myöhemmin myös valtiovallan uhrattava varoja.

Ed. Ahde: Herra puhemies! Tarkasteltaessa tulo- ja menoarvioesitystä vuodelle 1972 haluaisin kiinnittää huomiota kahteen erityiseen yhteiskunnan tulevan kehityksen kannalta tärkeään kysymykseen, kehitysalue- ja nuorisopolitiikkaan.

Monet tämän keskustelun aikana puheenvuoron käyttäneet edustajat ovat puheenvuoroissaan ylistäneet kehitysaluepoliittista osaa tässä budjetissa. On myönnettävä, että ns. kehitysaluemomentin loppusumma on suurempi kuin aikaisemmin koskaan, mutta kehitysalueystävällisenä sitä ei voida pitää parhaalla tahdollakaan.

Maassamme harjoitettu kehitysaluepolitiikka on lyhytjänteistä, suunnittelematonta eikä huomioi kokonaisvaltaista ajattelua. Tähänastisten kehitysaluepoliittisten toimenpiteiden ala on erittäin suppea. Toimenpiteet on kohdistettu ensisijaisesti yksityisen pääoman tukemiseen. On uskottu, että tukemalla yksityistä tuotantoa erilaisin korkotuki- ja veronhuojennusmenettelyin voidaan olennaisesti lievittää kehitysalueilla vallitsevaa rakenteellista työttömyyttä ja kaventaa eri väestöryhmien välillä vallitsevaa eriarvoisuutta. Kuitenkin vuosina 1966—1969 myönnettyjä investointiluottoja oli kaikkiaan vain noin 100 kappaletta, jotka yhteensä olivat noin 230 milj. mk. Investoinneilla luotiin 3 400 uutta työpaikkaa. Voidaan kuitenkin arvioida, että noin 2/3 näistä työpaikoista olisi syntynyt ilman korkotukea. Näin ollen voidaan arvioida, että näillä toimenpiteillä on luotu vuodessa vajaat 300 uutta työpaikkaa koko kehitysalueella.

Kehitysalueiden veronhuojennuksia sen sijaan käytti vuosina 1966—1969 172 yritystä, ja veronhuojennuksen kohteena olleilla investoinneilla on syntynyt yhteensä yli 8 000 uutta työpaikkaa. Mutta yrittäjien vastausten perusteella voidaan arvioida, että näistä ainoastaan 1 000—2 000 on sellaista, jotka ovat syntyneet lain ansiosta. On tietenkin totta, että yrittäjällä ei ollut riittävästi tietoja lakien sisällöstä, jonka takia etuisuuksia käytettiin vajaatehoisesti.

Me sosialidemokraatit emme suinkaan vastustaneet emmekä vastusta erilaisten yrityksiin kohdistuvien veronhuojennusten ja korkotukijärjestelmien käyttöä ja niiden tehostamista kehitysaluepolitiikan välineenä. Mutta emme voi ummistaa silmiämme siltä tosiasialta, että alueellinen eriarvoisuus on jatkuvasti syvenemässä ja kontrolloimattomasti etenevä markkinatalousjärjestelmästä johtuva, rajuina sysäyksinä tapahtuva supistumis- ja toisaalta kasautumiskehitys on tosiasia. Tällaisen eriarvoisuutta ja turvattomuutta aiheuttavan kehityksen estämiseen eivät edellä mainitut keinot riitä. Kenen on syy? Tämän vuoksi meidän sosialidemo-

kraattien kehitysaluepolitiikan on lähdettävä vapaan markkinatalouden kriittisestä arvioinnista ja pyrittävä paneutumaan ongelmien todellisiin syihin. Me katsomme, että kehitysaluepoliittiset ongelmat ovat siinä määrin vakavia, koko kansaa koskevia kysymyksiä, että tähänastisesta porvarillisesta kehitysaluepolitiikasta on päästävä eroon ja luotava tilalle suoraan tuotannon sijoittumiseen vaikuttavia toimenpiteitä. On ryhdyttävä harjoittamaan sellaista kokonaisvaltaista aluepolitiikkaa, joka perustuu kasvukeskusajatteluun ja huomioi hajaalueiden vaikeat erityisongelmat.

Jos halutaan ensi vuoden tulo- ja menoarvioesitystä tarkastella siitä näkökulmasta, onko se kehitysalueystävällinen vai ei, on mielestäni arviointiperustaksi asetettava se, missä määrin siinä pyritään poistamaan yhä syvenevää alueellista eriarvoisuutta. Tällöin vastaukseksi tulee ilman muuta, että ne toimenpiteet, joilla kehitysaluepolitiikkaa budjetin mukaan aiotaan soveltaa, ovat täysin riittämättömiä. Erityisesti kiinnittää huomiota se, että edelleenkin esitetään joukko hajanaisia toimenpiteitä, jotka ovat sinänsä hyviä, mutta suoranaista jatkoa vallinneelle porvarilliselle lyhytjänteiselle ja suunnittelemattomalle, todellisia syitä välttävälle politiikalle. Budjetin kehitysalueystävällisyys on kuin tikkukaramellin antamista itkevälle lapselle, jotta se olisi hetken hiljaa. Kun karamelli on syöty, itku jatkuu entistä katkerampana, koska sitä, miksi lapsi itkee, ei edes ole selvitetty.

Mikäli halutaan poimia yksityiskohtia edellä olevan väitteen tueksi, voidaan todeta, että kehitysaluepoliittisten määrärahojen kasvu viime vuoteen verrattuna selittyy sillä, että valtion suhdannerahastosta ehdotetaan myönnettäväksi 20 milj. mk debentuurilainoiksi kehitysaluerahastolle sen 30 milj. markan lisäksi, joka merkitään rahaston osakkeisiin vuodeksi 1972. Näin ollen tavoitteena olevasta 100 milj. markasta jää vielä puuttumaan 50 milj. mk. Tänä vuonna rahasto ei ole pystynyt lainkaan hankkimaan muuta rahoitusta kuin vuoden 1971 budjetin antaman 30 milj. markan osakepääoman.

Muilta osin budjettiehdotukseen sisältyvät toimenpiteet ovat aikaisempien kaltaisia. Sen sijaan budjettiesitykseen ei sisälly kehitysalueiden elinkeinoelämän kannalta merkityksellistä määrärahaa kuljetukseen. Tosin siitä kylläkin on maininta budjetin perusteluissa. Kuljetustuki siinä muodossa kuin sitä kehitysalueiden neuvottelukunta ehdotti valtioneuvostolle, ei tyydytä Pohjois-Suomea, erityisesti sen läntistä rannikkoa. Tuen piiriin olisi samanaikaisesti saatava myös meri- ja ilmakuljetukset. Me emme voi sallia, että Pohjois-Suomessa olevaa valmista satamakapasiteettia jäisi käyttämättä ja satoja työläisiä siten pitkäksi aikaa työttömiksi. Myöskään ei kehitysalueiden neuvottelukunnan esittämiin kehitysalueiden lääninhallitusten tutkimussihteerien virkoihin on varattu määrärahaa, vaikka suunnittelun lisääminen olennaisesti auttaa aluepolitiikan vaatiman keinovälineistön hankkimista. Näin ollen tutkimuksen ja suunnittelun kehittäminen kehitysalueilla on nähtävä yhtenä keskeisimmistä toimenpiteistä. Pohjois-Suomen tutkimuslaitoksen perustaminen Oulun yliopiston yhteyteen olisi viimeinkin voitava toteuttaa.

Kehitysaluepolitiikan hajanaisuus näkyy myös siinä, että aluepoliittista suunnittelua ei ole järjestetty koko maata koskevaksi, vaan on ajateltu, että kehitysalueiden onglmat voitaisiin jollakin tavoin käsitellä ja suunnitella irrallisena muusta yhtydestä. Tämän vuoksi aluepoliittinen suunnittelu tulee järjestää koko maata koskevaksi. Tärkeäksi tehtäväksi tällaiselle suunnitteluelimelle tulisi nimenomaan eri sektoreilla tapahtuvien päätösten alueellisten vaikutusten koordinointi. Vasta silloin, kun maatalouspolitiikassa, asuntopolitiikassa, teollisuuspolitiikassa ja muussa raha- ja finanssipolitiikassa otetaan huomioon alueelliset näkökohdat ja eri politiikan muodot koordinoidaan alueellisesti, voidaan puhua kokonaisvaltaisesta aluepolitiikasta. Jokaisen päätöksen kohdalla olisi selvitettävä sen aluepoliittinen vaikutus.

Eräs yhteiskunnan tulevan kehityksen kannalta tärkeä alue on tämänkin keskustelun aikana jäänyt lähes huomioimatta, kuten niin useasti aikaisemminkin, nimittäin nuorisopolitiikka. Kuitenkin tänä päivänä nuorisopolitiikan merkitys jatkuvasti kasvaa. Se ei enää ole mikään yhteiskunnasta erillään oleva politiikan osa-alue, vaan se on koko yhteiskunnalliseen elämään vaikuttavaa toimintaa. Juuri nyt nuorisopolitiikan alueella on tapahtumassa paljon ja ratkaisevaa. Siksi haluan muutamalla sanalla käsitellä olevaa ja ennen kaikkea tulevaa.

Tämän vuoden alussa työnsä valmiiksi saanut valtakunnallisten nuorisojärjestöjen valtionapujärjestelmää tutkinut komitea toteaa mietinnön johdannossa seuraavaa: "Demokraattisesti kehittyvässä yhteiskunnassa on nuorten

vapaalla kansalaistoiminnalla tärkeä tehtävä. Järjestötoiminnan avulla on nuorilla mahdollisuus osallistua yhteiskunnan toimintaan, ottaa kantaa poliittisiin kysymyksiin ja osallistua eri kansalaispiirien ja nuorten keskinäiseen yhteistyöhön sekä paikallisella, valtakunnallisella että kansainvälisellä tasolla. Tässä toiminnassa nuoret saavat tilaisuuden kehittää henkisiä voimavarojaan ja persoonallisuuttaan sekä saavat yhteiskunnallisessa toiminnassa monipuolista koulutusta ja kokemusta, joka on arvokasta silloin, kun päävastuu yhteiskuntamme kehityksestä tulee heidän osakseen. Voidaan sanoa, että nuorten vapaa kansalaistoiminta, nuorisotoiminta on eräs yhteiskunnan demokraattisen kehityksen perusedellytyksistä. Tähän perustuen tulee yhteiskunnan entistä selvemmin tiedostaa nuorisotoiminnan merkitys ja pyrkiä luomaan toiminnalle sen vaatimat edellytykset. Meillä Suomessa on järjestettyä nuorisotoimintaa harrastettu jo lähes sadan vuoden ajan. Nuorisojärjestöt ovat pääosaltaan vastanneet tämän työn suorittamisesta. Vasta 1940-luvulla tuli yhteiskunta selvemmin mukaan tähän työhön. Silloin alettiin opetusministeriön kehotuksesta perustaa kuntiin erityisiä nuorisotyölautakuntia ja valtio ryhtyi myöntämään avustuksia valtakunnallisille nuorisojärjestöille. Vaatimattomasta alusta on nuorisotoiminta kehittynyt nykytilanteeseen ilman lainsäädännöllisiä toimenpiteitä. Kuntien nuorisotyölautakunnat ovat edelleen harkinnanvaraisia lautakuntia ja ne käyttävät toimintaansa pääasiassa kunnallisia verovaroja. Viimeisten tilastojen mukaan nuorisotyölautakuntia on maassamme 420 kunnassa. Näistä lautakunnista on noin 100 ns. yhdistelmälautakuntaa, joiden toisena osapuolena on usein urheilu- tai raittiuslautakunta. Nuorisotyölautakunnat käyttävät toimintaansa varoja noin 18 milj. mk vuodessa. Palkkamenojen osuus on 37 %, huoneistomenojen 27 % ja toimintamenojen 19 %, jotka muodostavat menojen suurimman osuuden. Valtakunnallisten nuorisojärjestöjen toimintaa on tuettu valtion toimesta ns. veikkausvoittovaroista ja raha-automaattivaroista vuosittain myönnettävillä avustuksilla. Näihin järjestöavustuksiin valtio käyttää vuosittain yhteensä noin 9 milj. mk."

Kuten mainitsin nuorisotyöstä tai sen tukemisesta ei ole maassamme vielä erityislainsäädäntöä. Nuorisotyölaista on kuitenkin puhuttu jo lähes 20 vuotta. Komiteat ja toimikunnat ovat istuneet, mutta tuloksia on tosiasiallisesti näkyvissä verraten vähän. Nyt kuitenkin pääsäteneen asiassa eteenpäin. Hallitus nimittäin antoi 30. 4. 1971 eduskunnalle esityksen laiksi kuntien nuorisotyölautakunnista ja kuntien nuorisotyöhön annettavasta valtionavusta. Tämä esitys, jonka sisältöä seuraavassa tarkastelen, on sivistysvaliokunnan käsiteltävänä. Hallituksen lakiesityksen mukaan edellä mainittujen avustusten määrä tulisi kunakin vuonna riippumaan eduskunnan budjettiin ottaman määrärahan suuruudesta. Lakiesitystä valmisteltaessa lähdettiin siitä, että toimintaan myönnettävien avustusten tulisi olla vähintään 20—65 % menoista kunnan kantokykyluokasta riippuen. Näin laskien kokonaismääräraha tulisi alustavasti olemaan 4—5 milj. mk vuodessa. Hallitus on budjettiesityksessään lähtenyt siitä, että laki tulisi voimaan 1. 7. 1972. Lain aiheuttamien menojen peittämiseksi hallitus ehdottaa 1.5 milj. mk.

Mikä vaikutus tulee edellä esitetyllä lailla olemaan? Käsitykseni mukaan nuorisotyölautakunnan asema ja tehtävät selkiytyvät. Toimintamahdollisuudet paranevat taloudellisten edellytysten lisääntyessä ja kunnallinen nuorisotyö saa sille kuuluvan paikkansa sekä kunnallishallintoa että nuorisopolitiikkaa ajatellen. Lisäksi on ennen kaikkea otettava huomioon, että paikallisten nuorisojärjestöjen toimintaedellytykset paranevat ratkaisevasti, kaikki nuorisojärjestöt mukaan luettuna. Myös poliittiset järjestöt tulevat tasavertaisiksi yhteiskunnan tuen suhteen.

Edellä olevan johdosta tulisikin hallituksen esittämä määrärahaesitys nostaa nykyisestä 1.5 milj. markasta 2.5 milj. markkaan. Tällä toimenpiteellä ei suinkaan poisteta olevia ongelmia kuin vähäisessä määrin, mutta toivoisi, että edes tähän saataisiin asian lopullisessa käsittelyssä eduskunnan enemmistö mukaan.

Ed. Koivisto: Herra puhemies! Hallituksen budjettiesityksestä ovat tänäkin vuonna lähinnä sen laatijat käyttäneet mainesanoja kuten ekspansiivinen ja investointiystävällinen. Budjetin merkitys on ratkaisevasti siinä, miten se vaikuttaa tuotantoon, työllisyyteen ja rahan arvoon, koska vaikutukset näillä alueilla määräävät tavallisen kansalaisen oman budjetin puitteet. Vuoden 1972 valtion talousarvio lupaa hoitaa menestyksekkäästi kaikkia kolmea lohkoa, mutta sen lupaukset ovat heikosti ankkuroituneet todellisiin mahdollisuuksiin hoitaa asioita.

Keinojen puuttuessa hallitus on joutunut taloudellisten toimintojen perusteluissa turvautumaan kyseenalaiseen ja epäiltävään toiveikkuuteen. Hallituksen tehtävä on kyllä vaikea: sen on oltava vastuussa kaikesta, mutta sen kädet on sidottu vallitsevan talousjärjestelmän epävarmuuteen ja sattumanvaraisuuteen. Siksi käy niin kuin on käynyt. Yhden alueen hoitamiseen tarvittavat keinot mitätöivät pyrkimykset toisaalla. Esimerkiksi kulutuskysynnän rajoittaminen heikentää luonnollista sijoitusalttiutta, jota sitten on keinotekoisesti kiihdytettävä. Työväestön ja vähävaraisten kansalaisten etujen vastaista on asettaa vastuu kilpailukykymme säilymisestä edelleen ns. tulopolitiikan harteille, koska samalla käy selvästi ilmi, että tulopolitiikalla tullaan edelleen tarkoittamaan vain palkkapolitiikkaa. Tämä tulkinta on mm. ammattiyhdistysjohdon käsitysten vastainen. Tulopolitiikan on katettava kaikki tulot.

Budjetin yleisperusteluissa todetaan, että elvyttäviä toimenpiteitä tarvitaan valikoivan investointi- ja rahoituspolitiikan aikaansaamiseksi. Mutta samalla todetaan, että maksutase itse asettaa rajoja tälle tervehdyttämispolitiikalle. Sitä vaikeutetaan lisäksi hinta- ja korkotoimenpiteillä, jotka eivät ole sopusoinnussa kansalaisten odotusten kanssa. On selvästi nähtävissä, että meillä ei ole pyritty luomaan minkäänlaista johdonmukaista hintapolitiikkaa. Meillä ei ole paljoa ollut tietoa eri hintojen ja hintaryhmien ketjuuntumisista tai vuorovaikutuksesta, mutta vakauttamisvaihe on voimakkaasti lisännyt kansalaisten kokemuksia hintojen kerrannaisvaikutuksista.

SAK ehdotti hintakysymyksen hallitsemiseksi elinkeinohallituksen perustamista välittömästi jo vuonna 1968, ja nyt 3 ½ vuotta myöhemmin hallitus on tällaisen keskusviraston perustamisesta yhtä mieltä. Mutta sitten huomataankin, että määrärahat ovat kiireessä unohtuneet budjetista pois! Hinta- ja tulopolitiikan merkitystä kyllä tähdennetään maassamme, ja kaavaillaan järjestelyjä tulopolitiikan hoitamiseksi, mutta hintapolitiikan merkitystä ei ymmärretä edes kaiken saadun kokemuksen jälkeenkään. On luonnollista, että palkkatyöväestöä kiinnostaa se, ettei takavuosina ryhdytty todellisiin toimenpiteisiin niiden nopeasti ja valtavasti kasvaneiden vienti-, metsä- ym. pääomatulojen hallitsemiseksi, jotka jo vuoden 1969 aikana alkoivat painaa maksutasetta nykyiseen vinosuuntaan. Sitävastoin mielellään vaikeutetaan kulutusta, kun osoittautuu, että palkkatyöläisetkin ovat tulleet jossakin määrin korkeasuhdanteesta osalliseksi. Kun yksistään enemmän tai vähemmän keinotteluluontoinen varastointituonti riittää maksutasevaikeuksiemme selitykseksi eivätkä palkkatyöntekijät suinkaan ole näitä varastohamstraajia, on kiristämispolitiikan osoite väärä eikä pysty täten tilannetta parantamaan, sitävastoin se kustannusvaikutuksen tietä heikentää edelleen kilpailukykyämme ja maksutasettamme. Tämä tiedetään ja tunnustetaan, mutta hallitus tyytyy kuitenkin nykyiseen kehitykseen. Tämä merkitsee sitä, että investoinnit vähenevät ja työttömyys kasvaa siitä huolimatta, että pyritään työllisyys- ja investointiystävälliseen budjettiin.

Ammattiyhdistysliikkeen taholta on jatkuvasti tähdennetty sitä, että mikäli halutaan joskus saavuttaa kestävä maksutasetilanne ja säilyttää vähenevä aktiivinen työvoima omassa maassamme, meillä ei ole varaa sallia nykyisen kaltaisia pysähdystaukoja, ei edes kahdeksi vuodeksi, puhumattakaan pitemmästä ajasta. Hallitus puhuu uuden korkeasuhdanteen ajoittumisesta vuoden 1973 alkupuolelle. Mutta on todennäköisempää, että siinä vaiheessa ollaan vielä aallon pohjassa.

Budjetin julkistamisen yhteydessä on luvattu kokonaisverouudistus. Ministeri Tallgren on tällöin antanut varman lausuman arvonlisäverotukseen siirtymisestä, mikä merkitsisi valtavaa tulonsiirtoa kertaheitolla pääomapiireille ja jatkossa elinkustannusten merkittävää nousua. On syytä tiedustella, kenen antamilla valtuuksilla ministeri Tallgren puhuu tällä tavoin. Esimerkkinä toisenlaisesta ajattelusta muistettakoon, että SAK:n viimekesäinen edustajakokous teki kielteisen päätöksen suhtautumisessaan tähän veromuotoon, ja on hyvä muistaa myös, että tämän päätöksen takana on 700 000 ammattiyhdistysliikkeen jäsentä perheineen.

Budjettikeskustelussa SMP:n ryhmä toi ilmi kantansa lisääntyneeseen työttömyysturvaan. Se vaatii palaamista pakkotyölinjalle edellyttäessään, että saadun korvauksen ehdoksi on asetettava pakko ottaa vastaan yhteiskunnan järjestämää työtä. Tämän työn laadulle SMP ei pannut muita vaatimuksia kuin että sen pitää olla "järjellistä". Ei siis niin, että pakollisen työn tulisi vastata entistä työtä, kuten nyt on työn vastaanottamisen edellytyksenä. Tämä on mielestäni kansalaisten ja heidän hankkimansa ammattitaidon halveksimista. Meidän tulee päinvastoin lisätä nykyisten työttömyyskassojen toi-

minnallisia mahdollisuuksia. Toisin sanoen ei voida edellyttää, että työttömän tulisi jäädä kassojen ulkopuolelle ja ottaa vastaan tilapäistyötä, johon häntä ei ole koulutettu. Mikäli yhteiskunta pystyy tarjoamaan vastaavaa työtä työttömäksi joutuneelle, on luonnollista, että hän haluaa sitä itsekin tehdä.

EEC-kysymys on maamme tulevan talous- ja kauppapolitiikan kehittämisen kannalta keskeinen kysymys. On valitettavaa, että hallitus ei ole vieläkään kyennyt tekemään kielteistä ratkaisua EEC-sidonnaisuutemme suhteen. Sitoutuminen kaupallisiinkin järjestelyihin EEC:n kanssa tulee merkitsemään niiden vaikeuksien moninkertaistumista, joiden vuoksi budjettipolitiikkamme on tehotonta kansantaloutemme perusvaikeuksien hoitamisessa, ja samalla se ainakin välillisesti vähentää kiinnostusta meille edullisen, sosialistisen maiden kanssa käytävän kaupan kehittämiseen. EEC-järjestelyjä puolustetaan sanomalla, kuten mm. ed. Virolainen täällä vähän aikaisemmin sanoi, että meidän on puolustettava ulkomaankauppamme etuja. Mielestäni ulkomaankaupan etu on toissijainen muiden, mm. koko työväenluokan aseman turvaamisen rinnalla. Teknokraattien sanelema edullisuus saattaa tässä kysymyksessä kuten niin monessa muussakin osoittautua sisällöltään edulliseksi vain niille, joilla jo ennestään on riittävästi taloudellista valtaa turvaamaan heidän asemansa muutosten virrassa.

Budjetin yksittäisistä menokohteista olen aloitteissani kiinnittänyt huomiota valtion ylimääräisten virastotyöntekijöiden kestämättömään asemaan sekä aikuiskoulutuksen kehittämiseen, mikä on ensiarvoisen tärkeä esim. riittävää jatkokoulutusta vaille jääneen työväestön osan opiskelun turvaamiseksi. Nämä kohdat tulen budjetin myöhemmässä yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittelemään tarkemmin.

Ed. Junnila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Koivisto täällä antoi ymmärtää, että meidän ei pitäisi ryhtyä minkäänlaisiin kaupallisiinkaan järjestelyihin ja sopimuksiin EEC:n kanssa, sillä se ei olisi työväenluokan etujen mukaista. Kuitenkin likipitäen 2/3 meidän ulkomaankaupastamme kulkeutuu tähän laajenevaan EEC:hen, sitten kun se toteutuu. Miten ed. Koivisto kuvittelee, että me ylipäänsä tässä maassa voisimme elää ja toimia, ja miten meidän maamme ns. työväenluokka selviytyy, ellemme me järjestä kaupallisia suhteitamme tällaiseen valtavaan kauppablokkiin? Tuollaisia lapsellisuuksia ei täällä sentään täysi-ikäisten kansanedustajien pitäisi puhua.

Ed. Koivisto (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tästä kysymyksestä on maassamme keskusteltu riittämättömästi. Tässä kysymyksessä, kuten niin monesti aikaisemminkin, meidät "lapselliset" kansanedustajat halutaan saada vaikenemaan sanomalla asioiden olevan hyvin, kun nk. taloudelliset asiantuntijat näin vakuuttavat. Katson, että meidän on saatava tietää paljon enemmän kuin me tällä hetkellä tiedämme siitä, mitä merkitsevät "kaupalliset järjestelyt" EEC:n kanssa. Niin kauan kun emme saa tarkempaa tietoa, meidän on pidettävä tätä kysymystä esillä.

Ed. Tuomioja: Herra puhemies! Tulen myöskin melko pitkälle keskittymään juuri kysymykseen Suomen ulkomaankaupasta ja EEC-politiikasta, jotka ovat mitä suurimmassa määrin tämänkin budjetin määrääviä tekijöitä.

Tätä budjettia on, kuten yleensä budjetteja, pyritty luonnehtimaan parilla helposti iskostuvalla ja mieleen painuvalla iskulauseella. Niinpä valtiovarainministeri Tallgren on monesti jo tälläkin siteeratulla lauseellaan kuvannut tätä työllisyys- ja investointiystävälliseksi budjetiksi. Nämä molemmat mainossanat herättävät vaistonvaraista myötämielisyyttä, ja joku saattaa tietysti erehtyä luulemaan, että ne tarkoittavat sitä, että ensi vuonna vallitsisi erityisen hyvä työllisyystilanne ja korkea investointiaste. Näinhän ei kuitenkaan ole asian laita, vaan työttömyysasteen ennustetaan päinvastoin nousevan tämän vuoden 1.9 %:sta peräti 2.8 %:iin, samalla kun investointien kasvu tulee olemaan kutakuinkin samaa luokkaa kuin tänä vuonna, siis melko pysähdyksissä.

Tällaisissa lamakaudelle tyypillisissä olosuhteissa työllisyysystävällisyys tarkoittaa vain sitä, että hallitus joutuu ensi vuonna hoitamaan jälleen ennätysmäiseksi nousevaa työttömyyttä ja siksi nostamaan työllisyysmäärärahoja. Tämä on tietenkin vähin, mitä voidaan vaatia, ja voidaan tietysti panna myöskin kiitoksella merkille se, että työttömyysturvan painopistettä tullaan samalla siirtämään lapiolinjalta korvauslinjalle. Mutta varsinaisesta työttömyyden torjumisesta ja siihen tähtäävästä budjettipolitiikasta ei kuitenkaan ole kysymys.

Työttömyyden torjuminen, ja nykyisten heikkenevien taloudellisten suhdanteiden elvyttä-

minen olisi edellyttänyt paljon rohkeampaa suhdannepolitiikkaa kuin mitä budjetti edustaa. Työllisyysystävällisen suhdannepolitiikan resepti ei ole periaatteessa vaikea eikä mitenkään tuntematon. Koko sodan jälkeisen ajan on kaikissa kapitalistisissa teollisuusmaissa pyritty kapitalismin suhdannevaihtelujen ja niiden haittojen tasoittamiseen ns. keynesiläisellä talouspolitiikalla, käyttämällä mm. budjettia kokonaiskysynnän ja investointien säätelyyn ja niiden elvyttämiseen lamakautena ja niiden rajoittamiseen nousukautena ylikuumenemisen ja inflaation estämiseksi. Tällainen politiikka, vaikkei se tietenkään sinänsä ole mitenkään sosialistista, on toki vähin, mitä voidaan tehdä kapitalismin haittojen lieventämiseksi, ja siksi työväenliike on yleensä kannattanut sitä.

Pari vuotta kestänyt nousukausi on kääntynyt laskuun, ja kansantulon kasvun oletetaan — niin budjettiesityksessä ennustetaan — jäävän tänä vuonna noin 1.5 %:iin. Käänteen parempaan odotetaan tapahtuvan ensi vuoden puolivälissä ja kasvun siten nousevan ensi vuonna noin 3.5 %:iin. Tällaisessa suhdannevaiheessa, jossa nyt olemme, järkevää suhdannepolitiikkaa olisi tietenkin kysynnän ja investointien lisääminen, jotta käyttämättömät voimavarat, työtön työvoima ja käyttämätön tuotantokapasiteetti, voitaisiin työllistää. Tällaiseen politiikkaan ei hallitus kuitenkaan ole riittävästi lähtenyt, vaan päinvastoin budjetista esitetään ylijäämäistä siten, että uusia lainoja otettaisiin vähemmän kuin vanhoja lainoja samalla maksetaan takaisin. Osittain tämä johtuu poikkeuksellisen hyvästä rahoitustilanteesta. Verotulot nousevat ja osin tarpeettomastikin, tarkoitan tällä vaihtotasepaketin viimekeväisiä veronkorotuksia.

Tämän yksityisille pääomanomistajille näin palautuvan rahan hallitus otaksuu elvyttävän yksityisen sektorin investointitoimintaa, siis sen summan, millä budjetissa aiotaan maksaa vanhoja valtion velkoja, ja sen summan, jolle ottaa uusia, erotuksen toivotaan elvyttävän yksityisten investointitoimintaa.

Hallitus on tämän ohella kieltämättä muillakin tavoilla budjetissa tähdännyt investointien helpottamiseen. Myös julkisen sektorin osalta on ennen kaikkea asuntomäärärahoja sekä myös jossain määrin valtionyhtiöiden sijoituksia osakepääoman korotuksien muodossa lisätty. Mutta suhdannepolitiikkana ei tämä valittu linja ole riittävä. Investointien helpottaminen pääoman tarjonnan lisäämisellä budjetin kautta voi kyllä kin lisätä investointien tuottoisuutta ja siten yhtiöiden voittoja, mutta viime kädessä on uusien investointien ja jo olemassa olevan tuotantokapasiteetin käytön lisäämisen väistämätön ehto kokonaiskysynnän lisääntyminen ja silloin myöskin kokonaiskysynnän muiden osien, vientiä kulutuskysynnän lisääntyminen.

Pahimman esteen johdonmukaisen suhdannepolitiikan hoitamiselle Suomen olosuhteissa asettavat ulkomaankauppamme ja sen aiheuttamat rajoitukset. Olemme erittäin pitkälle riippuvaisia viennistä, jonka osuus kansantulostamme on noin neljännes ja joka 85-prosenttisesti suuntautuu kapitalististen maiden markkinoille. Näin ollen omat ponnistelumme suhdanteiden tasoittamiseksi jäävät yleensä perin vähäisiksi vaikutuksiltaan sen rinnalla, miten vientituotteitten kysynnän kehitys ohjaa maamme taloudellista kehitystä. Meillä ei tämän nykyisen länteen avoimen talouden ja vapaakauppaan perustuvan ulkomaankauppapolitiikan jatkuessa ole pienimpiäkään mahdollisuuksia eristäytyä kapitalistiselle maailmantaloudelle ominaisista jyrkistä suhdannevaihteluista ja niiden vaikutuksista työllisyyteen ja tulonmuodostukseen Suomessa. Vuosien 1967—1968 nousukausi perustui pääasiassa vientikysynnän nopeaan kasvuun Länsi-Euroopassa, jota toki sitten edesauttoi vientiteollisuuden voittoja ja kannattavuutta parantanut devalvaatio ja devalvaation jälkeinen tulopolitiikka, mutta pääasiassahan oli kysymys yleisestä nousukaudesta ja vientikysynnän kasvusta.

Nyt olemme taas vuorostamme samanlaisessa ja oikeastaan meidän oloissamme vielä korostetummassa lamassa kuin koko Länsi-Eurooppa tällä hetkellä ja pääasiassa me odotamme suhdanteiden parantumista. Tästä odotuksesta voi kuitenkin tulla paljon pitempi kuin hallitus budjettiesityksensä perusteluissa otaksuukaan, sillä suhdanteiden parantuminen ensi vuoden puolivälissä tai suurin piirtein siinä paikkeilla, on melko optimistinen, etten sanoisi katteeton odotus tilanteessa, jossa kapitalistisen maailman valuuttakriisi aiheuttaa jatkuvaa epävarmuutta maailmankaupassa ja todennäköisesti suorastaan on sitä ainakin tilapäisesti supistanut. Vientikysynnän kasvu, viennin elpyminen näissä olosuhteissa tuntuu perin epätodennäköiseltä.

Vientiä ei taitavinkaan budjetinlaatija voi juuri budjetin kautta suoranaisesti lisätä ja esimerkiksi vientikampanjoihin osoitetut määrärahat ovat tässä suhteessa melko mitättömiä, ne eivät paljoa paina. Investointeja voidaan,

kuten hallitus on tehnytkin, pyrkiä lisäämään, mutta tämän lisäyksen vaikutus kansantuloon ja työllisyyteen ei välttämättä johda sellaiseen kasvun kertautumiseen, kuten tietysti periaatteessa tavoitteena on silloin, jos kokonaiskysynnän kolmas ja suurin osatekijä eli yksityinen kulutuskysyntä ei pääse nousemaan tai jos sen kasvua pyritään rajoittamaan, ja tätä nyt ei taas tässä tilanteessa jälleen läntiseen vapaakauppajärjestelmään osallistumisesta johtuva rakenteellinen maksutaseen alijäämämme tällä hetkellä salli. Niinpä hallitus on viime vuonna lähes 1.5 mrd. markkaan nousseen vaihtotaseen alijäämän vuoksi, jonka tänäkin vuonna arvioidaan nousevan noin 800 milj. markkaan, katsonut tarpeelliseksi jatkaa sitä politiikkaa, jonka tarkoituksena on juuri yksityisen kulutuksen kasvun voimakas hillitseminen. Näin siitäkin huolimatta, että suhdannepolitiikka edellyttäisi päinvastaista politiikkaa. Siten hallitus on esittänyt viimekeväisten, elinkustannuksia välittömästi noin 2 %:lla korottaneiden, tilapäisiksi tarkoitettujen veronkorotusten voimassa pitämistä koko ensi vuoden ajan. Ilman näitä veroja — niin pelätään — palkansaajat voisivat käyttää liikaa rahojaan mm. tuontitavaroiden ostoon ja siten vaikeuttaisivat vaihtotasetilannetta.

On sinänsä täysin perusteetonta syyttää juuri palkansaajien tuloja ja heidän kulutuskysyntäänsä maksutaseen alijäämästä, sillä ainoastaan vajaa viidennes koko tuonnista on kulutustavaroiden tuontia. Epätasapainon syyt ovat paljon syvemmällä kansantaloutemme rakenteessa ja valitsemassamme ulkomaankauppapolitiikassa. On vain niin, että meidän asemamme kapitalistisen maailmantalouden liepeillä sen keskeisten yhdentymisjärjestöjen, Maailmanpankin, Valuuttarahaston, GATT:n, OECD:n ja EFTA:n jäsenenä ei jätä meille kovinkaan paljoa talouspoliittista liikkumatilaa, vaan määrää pääpiirteissään sen pääomamyönteisen talouspolitiikan perussuunnan, jota tämäkin budjetti edustaa.

En ole näin ollen katsonut aiheelliseksi puuttua sen tarkemmin juuri budjetin yksityiskohtiin. Niiden ruotiminen ehkä vain korostaisi budjetiesityksen konservatiivista perusluonnetta. Voisimme todellakin ottaa esille kysymyksen tuloperusteista ja verouudistuksista ja kysyä, mikä mahtaa olla se kompromissi, josta ministeri Tallgren puhui ja jonka vuoksi veroperusteita nimenomaan tulo- ja omaisuusveron osalta ei muutettu vastoin — niin ainakin minä sosialidemokraattisen ryhmän jäsenenä viime keväänä ymmärsin — nimenomaista hallituspuolueiden sopimusta, jossa edellytettiin progressiota kiristettäväksi ja verottoman tulon alarajaa nostettavaksi. Mutta tämmöisten yksityiskohtien ruotiminen ei kovin paljoa tuo muutosta peruslinjaan, niin kauan kuin peruslinja määräytyy ulkomaankauppapoliittisen asemamme kautta. Tämä on juuri se tausta, jonka vuoksi sosialidemokraattien taholta on niin kriittisesti arvioitu ja arvosteltu hallituksen kaavailemaan EEC-vapaakauppasopimusta. Mehän tiedämme, että hallituksen tarkoittamat kaupalliset järjestelyt ovat täsmennettävissä EFTA:n kaltaiseen teollisuustuotteiden vapaakaupparatkaisuun ja tältä osin tilanne on selvä. En usko, että meillä on mitään aihetta epäillä hallituksen ja ulkopoliittisen johdon arviota siinä suhteessa, että ulkopoliittinen puolueettomuuslinjamme, Paasikiven—Kekkosen linja, joutuisi näiden järjestelyjen vuoksi kyseenalaiseksi. Tästä ei toki ole kysymys, vaan kritiikin vaikutin on nimenomaan tällaisen kaavaillun laajennetun vapaakaupan sisäpoliittiset vaikutukset, sen vaikutukset työllisyyteen, tulonjakoon ja pitkän tähtäimen taloudellisiin kasvumahdollisuuksiimme kotimaassa.

Voidaan todeta, että vapaakaupan laajentaminen käsittämään nykyiset EEC-kuutosmaat tulisi johtamaan ainakin seuraaviin seurauksiin. Nämä seuraukset ovat jo ilmeisiä EFTA-vapaakaupasta ja yleensä ulkomaankaupan vapauttamisen jälkeen saaduista kokemuksista. Ensinnäkin idänkaupan osuus tulisi supistumaan, ellei tämän supistumisen estämiseksi ryhdyttäisi erikoistoimenpiteisiin. Näinhän on tapahtunut jo koko meidän EFTA-kautemme ajan, niin että idänkaupan osuus on jo nyt supistunut noin 15—16 %:iin. EEC-vapaakauppa välittömästi supistaisi tätä osuutta lisää sen vuoksi, että vaikka samanaikaisesti voisimme ylläpitää Neuvostoliiton-kaupan suosituimmuusasemaa, sen tullivapautta, kuitenkin laajentaisimme nykyisillä kuutosmailla sitä vapaakauppa-aluetta lännessä, jonka kanssa tuonti ja kauppa Neuvostoliitosta kilpailee samoilla ehdoilla. Tämä olisi omiaan johtamaan sen supistumiseen, ja tietenkin muiden sosialististen maiden syrjintä korostuisi tämän ratkaisun myötä. Nehän joutuivat EFTA:an liittyessämme suhteellisen tullisyrjinnän kohteeksi, mikä on erittäin vakavalla tavalla haitannut kaupankäynnin kehittymistä näiden kanssa. Muun muassa ed. Virolainen jo omassa puheenvuorossaan toi esille niitä peri-

aatteellisia etuja, joita idänkaupasta meille on. Ne tarjoavat meille suhdannevapaat markkinamahdollisuudet, kauppa on automaattisesti tasapainossa kahdenvälisenä kauppana, eikä se rasita maksutasetta ja lisäksi kaupan rakenne poikkeaa meille edulliseen suuntaan länsikaupan rakenteesta.

Työllisyyden kannalta voitaisiin otaksua EEC-vapaakaupparatkaisun heikentävän työllisyystilannetta sen kautta, että ratkaisu suosisi pääomavaltaisia länsivientiin erikoistuneita alojamme, ennen kaikkea puunjalostusteollisuutta ja osin myöskin raskasta metalliteollisuutta, jotka erittäin pääomavaltaisina aloina eivät, vaikka niiden jalostusasteen kohoaminen ja tuotannon arvon kasvu turvattaisiinkin vapaakauppasopimuksella, tule juuri tuomaan uusia työpaikkoja enää tulevaisuudessa. Metalliteollisuudessa ehkä jonkin verran, mutta ei enää puunjalostusteollisuudessa. Samanaikaisesti lisääntyvä vapaakauppa tulisi saattamaan sellaiset työvaltaiset alat, kuten esim. nahka-, kumi-, jalkineteollisuus, tekstiiliteollisuus ja muut sellaiset kotimaisen tuotannon osat, jotka kilpailevat juuri länsituonnin kanssa, entistä suurempiin vaikeuksiin ja todennäköisesti supistamaan työllisyyttä näillä aloilla. Edelleen talouspolitiikan suunta muuttuisi tosiasiassa entistä pääomaystävällisemmäksi, vaikka mitään muodollisia rajoituksia ei talouspoliittiselle linjalle asetettaisi. Tämä ennen kaikkea ja pääasiassa juuri tuon rakenteellisen vaihtotaseongelmamme kannalta. On nimittäin nyt käynyt kyllin selvästi ilmeiseksi se, että Suomen kansantalous ei ole kypsä kilpailemaan vapaakaupan olosuhteissa Länsi-Euroopan kasvukeskusten kanssa. Me olemme puoliteollistunut ja näistä kasvukeskuksista syrjässä oleva maa ja tässä mielessä asemamme on melkoisesti toinen kuin esim. Ruotsin, jolle voidaan ainakin teoriassa osoittaa olevan kenties hyötyä laajentaa vapaakauppaan osallistumistaan.

Rakenteellinen vaihtotaseen alijäämä on pysynyt ja pysyy ongelmanamme huolimatta siitä, että ulkomaankaupan vapauttamista pohjustettiin 1957 erittäin suurella devalvaatiolla, joka toistettiin vuonna 1967 myöskin erittäin suurella devalvaatiolla, joka on myös samalla sisäpoliittinen toimenpide, jolla suoritetaan tulonsiirtoa palkansaajilta pääomapiireille. Edelleen tällä hetkellä noudattamamme talouspoliittinen linja, yksityisen kulutuskysynnän kasvun rajoittaminen, on tyypillinen esimerkki politiikasta, jota joudutaan rakenteellisen maksutaseongelman vuoksi harjoittamaan. On harjoitettava sellaista politiikkaa, joka pyrkii nostamaan pääomatulojen osuutta kansantulosta työtulojen kustannuksella. Näinhän onkin käynyt koko 1960-luvun ajan. Työtulojen osuus huolimatta palkansaajien lukumääräisestä lisääntymisestä yrittäjätulojen ja pääomatulojen saajiin nähden on pudonnut ja pääomatulojen osuus on noussut. Tämä tietysti heijastuu henkilökohtaiseen varallisuuden ja tulojen jakaantumiseen ja siten on täydellisesti ristiriidassa sen tulonjakopolitiikan kanssa, jonka myöskin esim. hallituksen keskustaryhmät ovat periaatteessa ilmoittaneet hyväksyvänsä, siis pyrkimyksen tuloerojen tasaamiseen. Todennäköisesti voidaan myös olettaa, että kehitysaluepolitiikan hoitaminen ja kehitysalueiden asema kävisi vapaakaupan olosuhteissa entistä vaikeammaksi. Vapaakaupan olosuhteissa on ilmeistä, että tuotantotekijöillä on taipumus siirtyä pois Suomesta. Näinhän on käynyt työvoiman osalta. Se on tietysti osin helpottanut työllisyystilannetta. Näin käy todennäköisesti myöskin pääoman osalta, ellei sitten pääoman tuottoisuutta pyritä talouspoliittisilla keinoilla lisäämään ja vähentämään siten taas palkansaajien osuutta.

Juuri huoli näistä sisäpoliittisista vaikutuksista on se, jonka vuoksi sosialidemokraatit ovat suhtautuneet niin arvostelevasti hallituksen politiikkaan. On nimittäin nyt ilmeistä, että me emme voi luottaa hallituksen linjaan täysin siinä, että hallitus tulisi ottamaan nämä vaikutukset huomioon. Jos hallituksen tästä politiikasta vastaavat linjanvetäjät todella, niin kuin heidän puheensa edellyttävät, laskisivat ja tutkisivat, mitkä ovat tällaisen laajennetun vapaakaupan edut ja haitat, niin silloin, ollakseen rehellisiä tälle linjalle, he myöskin tutkisivat ja valmistautuisivat siihen mahdollisuuteen, että osoittautuu mainituista syistä edullisemmaksi jättäytyä laajenevan vapaakaupan ulkopuolelle, koska tällainen tilanne luonnollisestikin taas edellyttää toisenlaisen talouspoliittisen ja ulkomaankauppapoliittisen linjan valitsemista, jota myös on valmisteltava. Erityisesti silloin tulee kysymykseen kaupan ja osittain myöskin integraation voimakas kehittäminen juuri sosialististen maiden kanssa sekä sisäpoliittisin, yksin meistä riippuvin toimenpitein että mahdollisilla järjestelyillä Itä-Euroopan maiden yhdentymisjärjestön SEV:n kanssa osallistumalla joidenkin sen erityiselinten toimintaan. Nämähän ovat asioita, joita hallitus periaatteessa on ilmoittanut tutkivansa. Toivottavaa on, että

nämä tutkimukset ja yhteydenotot suoritetaan todella samanaikaisesti niin, että näistä voi muodostua jokin vaihtoehto EEC-politiikalle. Sellaista vaihtoehtoa ei varsinaisesti ole hallituksen taholta luotu. Juuri vaihtoehtojen puute on se, joka meitä eniten huolestuttaa. Ei riitä, että todetaan, että kaikki EEC-vapaakaupan myönteiset ja kielteiset vaikutukset tullaan selvittämään. Tällaisella selvityksellä ei tule nimittäin olemaan mitään virkaa, jos mahdollista vaihtoehtoa ei edes tahdota hahmottaa realistiseksi ja toteuttamiskelpoiseksi vaihtoehdoksi.

Ed. Virolainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tuomiojan puheenvuoron johdosta vain tahtoisin huomauttaa, että puheenvuorostani tältä osin ei ainakaan pitänyt saada sellaista käsitystä, että minä henkilökohtaisesti tai edustamani puolue olisi jollain tavalla innostunut EEC-hommaan. Päinvastoin suhtaudumme meidän puolueessamme siihen erittäin kriittisesti. Mutta kyllä me lähdemme siitä, että hallituksessa, jossa keskustaryhmät ja sosialidemokraatit ovat mukana, todellakin selvitetään eri vaihtoehdot. Minä en sitten tiedä, miten ed. Tuomiojan puheenvuoro on tulkittava, kun hän koko ajan korosti, että sosialidemokraatit alkavat epäillä hallitusta. Minä olen ymmärtänyt, että hallituksessa mukana olevat ryhmät ovat yhdessä sopineet siitä, mitä nyt tehdään. Mutta korostan vielä erityisesti sitä, että minä en ainakaan ole millään tavoin innostunut tähän. Jos ajattelen myös omaa kannattajajoukkoani, maatalousväestöä, niin on pelättävissä, että sille tulee erittäin suuria vaikeuksia, päädytään minkälaisiin järjestelyihin EEC:n kanssa tahansa. Minä uskon, ettei meillä tässä perusasiassa ole ed. Tuomiojan kanssa kovinkaan suuria eroavuuksia.

Ed. Tuomioja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä uskoisin, että sosialidemokraatit hallituksessa ja yleensäkin ovat yhtä mieltä siitä, että tässä integraatiotilanteessa, jossa Euroopan integraatiojärjestelyt ovat muutosvaiheessa, on luonnollista, että me olemme neuvotteluyhteydessä myöskin EEC:n kanssa ja että tämä neuvotteluyhteys silloin pohjautuu juuri niihin näkökohtiin, joita Suomi on neuvottelutarjouksissaan esittänyt. Mutta henkilökohtaisesti ulkoasianvaliokunnan jäsen Virolainenkin jakaa huolestuneisuuden siitä, että tämän rinnalla ei ainakaan ulkoasiainvaliokunnan tietoon sen enempää kuin muutenkaan eikä ainakaan julkisuudessa ole esitetty toistaiseksi selvityksiä siitä, mitenkä vaihtoehtoista politiikkaa voitaisiin toteuttaa ja mitkä ovat kummankin vaihtoehdon sisäpoliittiset seuraukset.

Ed. Virolainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tuomioja puheessaan käsitteli juuri tätä toista vaihtoehtoa. Nimenomaan sosialististen maiden markkinoiden tutkiminen on meidän mielestämme vähintään yhtä tärkeää kuin ilmeisesti sosialidemokraattien mielestä. Kyllä me olemme kaikissa niissä yhteyksissä ... (Ed. Puhakka: Kuinka pitkällä siinä ollaan?) — Me olemme kaikissa niissä yhteyksissä joissa asia on ollut esillä, meidän taholtamme korostaneet, että tämä on selvitettävä, niin kuin puheenvuorossani — toivottavasti riittävän selvästi — äsken sanoin. Mutta siinä kyllä yhdyn ed. Tuomiojaan, että ne tiedot, jotka koko tästä asiasta on ulkoasiainvaliokunnassa annettu, ovat aika vähäiset. Mutta hallituksen jäsenet meille kyllä selostivat, että he eivät voi enempää antaa tietoja, koska enempää ei ole. (SKDL:n eduskuntaryhmästä: Eikö se juuri huolestuta?) — Kyllä, kyllä!

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti eduskunnan seuraavaan täysistuntoon:

13) Sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu asetus maan ulkomaankaupan turvaamisesta annetun asetuksen muuttamisesta,

laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 14;

14) Maistraattien lakkauttamista

tarkoittavan toivomusaloitteen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 13;

15) Ehdotuksen laiksi merimiesverolain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 33;

16) Ehdotuksen laiksi tuberkuloosilain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 9; sekä

17) Ehdotuksen laiksi invaliidihuoltolain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 8.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan lauantaina 25 syyskuuta kello 2.41.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

73. Tiistaina 28 p. syyskuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Siv.

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotukset laiksi oppikoulun kouluneuvostosta 2042
Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9; hallituksen esitys n:o 23; lak.al. n:ot 170 ja 171.

2) Ehdotus laiksi merimiesverolain muuttamisesta 2071
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 33; hallituksen esitys n:o 82.

3) Ehdotus laiksi tuberkuloosilain muuttamisesta 2072
Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 9; hallituksen esitys n:o 87.

4) Ehdotus laiksi invaliidihuoltolain muuttamisesta ..... „
Asiakirjat: Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 8; hallituksen esitys n:o 75; ed. Kohtalan ym. toiv.al n:o 1471 (1970 vp.).

Ainoa käsittely:

5) Asetus 19 päivältä toukokuuta 1971 maan ulkomaankaupan turvaamisesta annetun asetuksen muuttamisesta 2075
Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 14; mainittu asetus.

6) Ehdotus toivomukseksi tutkimuksesta Tiutisen saaresta mantereelle johtavan tie- ja siltayhteyden rakentamisen kustannuksista ..... „
Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 61; ed. Hostilan toiv.al. n:o 1836 (1970 vp.).

Siv.

7) Ehdotus toivomukseksi maistraattien lakkauttamisesta 2076
Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 13; ed. Ensio Laineen ym. toiv.al. n:o 71 (1970 vp.).

Esitellään:

8) Hallituksen esitys n:o 98 kansanterveystyöstä ja sen voimaanpanosta annettaviksi laeiksi 2078

9) Oy Alko Ab:n hallintoneuvoston kertomus alkoholiolojen kehityksestä vuonna 1970 2099

10) Hallituksen esitys n:o 117 laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta 2106

11) Ed. Räsäsen ym. lak.al. n:o 196 laeiksi kansanterveystyöstä ja kansanterveystyöstä annetun lain voimaanpanosta 2109

12) Ed. Tupamäen ym. lak.al. n:o 197 laeiksi kansanterveystyöstä ja kansanterveystyöstä annetun lain voimaanpanosta ..... „

13) Ed. Ahosen ym. lak.al. n:o 198 laiksi kansanterveystyöstä ..... „

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Breilin, Eskelinen, Gestrin, Hara, Kaasalainen, Katajavuori, Lankinen, Mustonen, Mäki-Hakola, E. Niskanen, Pekonen, Ruokola, Sinkkonen, Sundqvist, Tallgren ja Uusitalo.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän päivän istunnosta sairauden johdosta ed. Lankinen ja yksityisasiain vuoksi edustajat Hara, Kaasalainen, Katajavuori ja Uusitalo, tämän viikon istunnoista sairauden johdosta ed. Mustonen ja yksityisasiain vuoksi edustajat Mäki-Hakola ja Ruokola sekä tulevan lokakuun 1 päivänä pidettävistä istunnoista yksityisasiain vuoksi edustajat Ilaskivi ja Kaarna.

Ed. Laaksosen vapauttaminen edustajantoimesta.

Puhemies: Luetaan ed. Laaksosen eduskunnalle osoittama kirjelmä.

Sihteeri lukee:

"Oikeusministeri
Helsinki 27. 9. 1971.

Eduskunnalle.

Tultuani nimitetyksi 1 päivästä lokakuuta 1971 lukien verohallituksen pääjohtajan virkaan pyydän kunnioittavasti, että minulle myönnettäisiin ero eduskunnan jäsenyydestä kuluvan syyskuun 30 päivästä lukien.

Mikko Laaksonen."

Puhemies: Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmäin ohella kuluvan syyskuun 17 ja 24 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 120 ja 122—132, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kirjallinen kysymys ja siihen annettu vastaus.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että eduskunnalle on, puhemiehelle osoitettuna, saapunut valtiovarainministeri Tallgrenin vastaus ed. Rekosen kirjalliseen kysymykseen n:o 158 ulkomaisten yhtiöiden pääoman viennin estämisestä.

Tämä kysymys on nyt vastauksineen painettuna jaettu edustajille ja otetaan valtiopäiväasiakirjoihin.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan asiasta ei sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Ed. Vaittisen ym. kirjelmä, joka sisältää muistutuksen oikeusministerin virkatoimen lainvastaisuudesta.

Puhemies: Esitellään ed. Vaittisen ja 41 muun edustajan allekirjoittama kirjelmä, joka sisältää muistutuksen oikeusministerin virkatoimen lainvastaisuudesta. Luetaan kirjelmä.

Sihteeri lukee:

"Eduskunnalle.

Rikoslain voimaanpanemisesta annetun asetuksen 15 §:n mukaan virallisen syyttäjän pitää tehdä syyte sellaisesta rikoksesta, joka on virallisen syytteen alainen, niin pian kuin on ilmennyt todennäköisiä syitä rikoksesta epäillyn syyllisyyden tueksi. Painovapauslain 42 §:n mukaan on oikeusministeriön, jos havaitaan, että ilmestyneet painotuotteet ovat sisällykseltään rikollisia, annettava määräys syytteen nostamisesta ja siitä kenen se on tehtävä. Mitä tulee nimenomaan tammikuun 28 päivänä 1927 epäsiveellisten julkaisujen levittämisen ehkäisemisestä annetussa laissa mainittuihin rikoksiin, syytteeseenpanoa on tehostettu kesäkuun 3 päivänä 1927 annetulla asetuksella Genevessä 12. 9. 1923 tehdyn, epäsiveellisten julkaisujen levittämisen ja kaupaksipitämisen ehkäisemistä tarkoittavan kansainvälisen yleissopimuksen voimaantulemisesta lausumalla sopimuksen 1 artiklassa: Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat ryhtymään kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin sellaisten henkilöiden ilmisaamiseksi, syytteeseen asettamiseksi ja rankaisemiseksi, jotka tekevät itsensä syypäiksi alempana lueteltuihin tekoihin ... Sanottua asetusta täydentää huhtikuun 4 päivänä 1950 annettu asetus edellämai-

nittua yleissopimusta koskevan pöytäkirjan voimaansaattamisesta, jossa säädetään että yleissopimus on oleva voimassa niin muutettuna kuin siitä on sovittu Lake Successissa 12. 11. 1947 allekirjoitetussa pöytäkirjassa (YK:n jäsenmaitten kesken). Pöytäkirja kuuluu UM:n sopimussarjaan 31. 3. 1964/sop.sarja 10. Positiivinen oikeutemme on ns. legaliteettiperiaatteen kannalla, ts. virallisen syyttäjän täytyy syyte nostaa (Tauno Tirkkonen, Suomen rikosprosessioikeus I s. 352).

Mainittujen lakien ja sopimusten mukaisesti lausui oikeusministeri E. O. Tuominen eduskunnalle antamassaan vastauksessa kirjalliseen kysymykseen n:o 163 epäsiveellisten painotuotteiden julkaisemisesta joulukuun 7 päivänä 1970, että oikeusministeriö on toiminut ja toimii edelleen pornografialain ja Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten mukaisesti, kun sille vain tehdään sanotunlaisiin painotuotteisiin kohdistuvia ilmoituksia. Ministeri siis katsoi, että mainitut kansainväliset sopimukset sitovat edelleen Suomea ja että oikeusministeriö noudattaa legaliteettiperiaatetta syytteeseen panemisessa lain säännösten mukaisesti.

Tähän ilmoitukseen luottaen lähettivät huhtikuun 2 päivälle päivätyllä kirjeellä 60 eri puolueisiin lukeutuvaa kansanedustajaa oikeusministeriölle eräitä eri aikakausilehtien numeroita, jotka he katsoivat pornografialain vastaisiksi.

Vasta elokuun 26 päivälle 1971 päivätyssä vastauksessaan oikeusministeriö selittää ensin hankkineensa aikakausilehtien numeroista epäsiveellisten julkaisujen valvontalautakunnan lausunnon todeten lautakunnan kahden Stumplehden kuvan suhteen olleen yksimielisesti sillä kannalla, että ne loukkasivat sukupuolikuria ja säädyllisyyttä, ja enemmistön olleen tätä mieltä myös eräiden muiden aikakausilehtien numeroiden kuvien ja kirjoitusten suhteen. Kuitenkin ministeriö toteaa käsityksenään, että aineisto ei mitenkään poikkea siitä, mitä vastaavantyyppisissä lehdissä jo vakiintuneesti on jatkuvasti esitetty. Kun myös käsitykset siitä, mikä on sukupuolikuria tai säädyllisyyttä loukkaavaa, vaihtelevat laajalti, ministeriö on noudattanut pidättyväisyyttä harkitessaan mahdollisten syytemääräysten antamista ja katsonut, etteivät kyseisten lehtien numerot loukkaa sukupuolikuria tai säädyllisyyttä siinä mielessä kuin pornografialain 1 §:ssä tarkoitetaan. Sen sijaan ministeriö asetti toimikunnan uudistamaan pornografialakia.

Tämän johdosta on sanottava, että ministeriön vastaus loukkaa oikeudessamme voimassa olevaa legaliteettiperiaatetta, joka on ilmaistu edellä mainituissa laeissa ja kansainvälisessä sopimuksessa. Ministeriön asiana ei ole "noudattaa pidättyväisyyttä harkitessaan syytemääräyksen antamista". Todennnäköiset syyt ilmiannon tueksi ovat olleet ilmeiset silloin kun peräti 60 eri puolueisiin lukeutuvaa kansanedustajaa ryhtyy näin oloissamme poikkeukselliseen toimenpiteeseen ja kun valvontalautakunta, jossa tiettävästi on ainakin eräitä varsin vapaamielisiä jäseniä, on kahdessa tapauksessa yksimielisesti ja eräissä muissakin enemmistöltään ollut syytteen nostamisen kannalla. Perustelu, että aineisto ei poikkea siitä, mitä vastaavantyyppisissä lehdissä jo vakiintuneesti on jatkuvasti esitetty, ei vapauta syytteen nostamisesta. Yhtä hyvin voitaisiin sitten sanoa, ettei varkaudesta enää nosteta syytettä, koska maassa tapahtuu paljon varkauksia. Jos tällainen poikkeaminen legaliteettiperiaatteesta sallittaisiin oikeudenhoidosta vastaavan korkeimman viranomaisen kohdalla, sillä voisi olla arvaamattomat seuraukset maan virallisten syyttäjien käsityksiin syyteoikeudesta muissakin rikoksissa. Ministeriö on päinvastoin vastuussa siitä, että tilanne puheena olevien rikosten kohdalla on luisunut nykyiseen tilanteeseen. Sille on viime vuosien aikana tehty eri tahoilta lukuisia ilmoituksia esiintyneistä rikoksista, mutta vain salakuljetusrikosten kohdalla ne ovat johtaneet toimenpiteisiin. Muiden kyseessä olevien rikosten suhteen oikeusministerit eivät ole ryhtyneet syytetoimenpiteisiin. Seurauksena on ollut pornograafisten kirjojen, lehtien, elokuvien ja yleisradio-ohjelmien vyöry, joka on vaarassa saastuttaa koko nuorisomme ja hävittää terveen käsityksen siveellisyydestä ja puhtaudesta. Kuitenkaan ei voida sanoa, kuten ministeriö, että meillä vielä olisi vakiintuneesti esitetty niin rivoja kuvia ja kirjoituksia kuin kysymyksessä olevat numerot sisältävät. Niissähän esiintyy mm. homoseksualismia ja siveettömyyttä ihmisen ja eläimen kesken. Näiltä kohdin rikokset rikkovat jopa rikoslain 20 luvun 9 §:ää, jonka eduskunta hyväksyi tammikuun 15 päivänä 1971 ja johon kansanedustajat viittaavatkin sanotussa kirjelmässään oikeusministeriölle.

Edellä esitetyn nojalla on katsottava, että oikeusministeri on allekirjoittaessaan mainitun kirjelmän virkatoimessaan menetellyt selvästi lainvastaisesti, kuten 25. 11. 1922 annetussa laissa eduskunnan oikeudesta tarkastaa valtio-

neuvoston jäsenten ja oikeuskanslerin virkatointen lainmukaisuutta säädetään.

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 1971.

Alli Vaittinen.
Niilo Tarvajärvi.
T. Junnila.
Georg C. Ehrnrooth.
Matti Asunmaa.
Pentti Antila.
Paavo Niinikoski.
Orvokki Kauppila.
Mauno Pohjonen.
Eeva Kauppi.
Lauri Linna.
Heikki Kainulainen.
G. Laatio.
Hannes Volotinen.
Olavi Lähteenmäki.
Olavi Nikkilä.
Viljo Suokas.
Raino Westerholm.
Aarne Penttinen.
T. I. Vartia.
Pekka Haarla.
Maija Heino.
Mikko Vainio.
Anna-Liisa Linkola.
Salme Katajavuori.
Kalevi Huotari.
J. Juhani Kortesalmi.
Eeva Särkkä.
Eino Poutiainen.
Mauno Kurppa.
Anna-Kaarina Aalto.
Arttur Niemelä.
Eino Syrjä.
Antti Isomursu.
Veikko Vennamo.
Aslak Aas.
Erkki Häkämies.
Timo Mäki.
Matti Silander.
Victor Procopé.
Sylvi Saimo.
Mauri Seppä."

P u h e m i e s: Eduskunnan oikeudesta tarkastaa valtioneuvoston jäsenten ja oikeuskanslerin virkatointen lainmukaisuutta 25 päivänä marraskuuta 1922 annetun lain 2 §:n 3 momentin mukaan on kirjelmä keskustelutta lähetettävä perustuslakivaliokuntaan.

Kirjelmä lähetetään p e r u s t u s l a k i v a l i o k u n t a a n.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. V e n n a m o: Herra puhemies! Suuri valiokunta kokoontuu huomenna keskiviikkona kello 13.

Ed. M ä k i: Herra puhemies! Kokouskutsuna valitsijamiehille kunnioittaen ilmoitan: Valitsijamiehet kokoontuvat ensi perjantaina kello 12.45 suuren valiokunnan istuntohuoneessa käsittelemään eduskunnan toimeksiantoina sosiaalivaliokunnan, puolustusasiainvaliokunnan ja toisen lakivaliokunnan täydennysvaaleja. Ehdokaslistat mainittuja täydennysvaaleja varten on neljä tuntia ennen vaalin toimittamista jätettävä valiokunnan puheenjohtajalle työhuoneessa n:o 41. Siis ensi perjantaina kello 12.45.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi oppikoulun kouluneuvostosta.

Esitellään sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9 ja otetaan e n s i m m ä i s e e n k ä s i t t e l y y n siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 23 sekä lak.al. n:ot 170 ja 171, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9.

Keskustelu:

Ed. H ä k ä m i e s: Herra puhemies! Jos nyt olisimme koululuokassa, olisivat kaikki tarkkaavaisesti mukana osallistuen, mutta täällä eduskunnan suuressa salissa ei ole mahdollista tällainen, koska täällä vallitsee työpaikkademokratia.

Lakiesitys oppikoulujen kouluneuvostoista on ollut sivistysvaliokunnan käsiteltävänä, ja valiokunnan mietintö on valmistunut jo aikoja sitten. Kuitenkin asian käsittely on täällä suuressa salissa siirtynyt mm. budjettiesityksen käsittelyn vuoksi.

Meidän koululaitostamme on pystyttävä uudistamaan, sillä emmehän voi pysyvästi urautua vanhoihin tottumuksiin. On lausuttu, että kouluneuvostolaki luo mahdollisuudet kouludemokratiaan. Kouludemokratiaa ei kuitenkaan ole käsitettävä itsetarkoituksena, vaan eräänlaisena mahdollisuutena päästä kohti parempaa. Tämän asian innokkaimmat ajajat eivät kuitenkaan pysty ottamaan huomioon koululaitostamme kokonaisuutena ja näkemään, että yhä edelleenkin myös opettajien ja oppilaiden vanhempien ja koulun muun henkilökunnan asema niin koulussa kuin laajemmastikin ottaen on edelleen merkittävä.

Me kokoomuslaiset, joita vasemmiston propagandatoimissa moititaan vanhoillisiksi, olemme joka tapauksessa uudistajia, jotka haluavat edetä harkiten ja jalat maassa. Me tajuamme, että porvareiden on pystyttävä uudistamaan mahdollisimman paljon, mukaan luettuna myös

vanhentuneet instituutiomme, sillä mitä vähemmän on yhteiskunnassamme puutteita ja epäkohtia, sitä nopeammin — ainakin äärivasemmistolaisuus — kaatuu omaan mahdottomuuteensa (Ed. Honkonen: Turha toivo!).

On luonnollista, ettei vuoden 1872 aikana syntynyt koulujärjestyksemme enää pysty tarjoamaan ajanmukaista pohjaa koululaitoksemme lisääntyville vaatimuksille, joten meidän tulee ymmärtää kehittää oman demokraattisen yhteisömme toimintatapoja ja muotoaa ja sen elimiä. On myönnettävä, etteivät tänä päivänä yksilön mahdollisuudet aina ole kovin suuret vaikuttaa yleensä kehityksen kulkuun, ei ainakaan asioitten lopputulokseen. Nykyisessä koulussamme tilanne on se, että koko opetuksellinen suunnittelu on hoidettu kouluja ylemmällä tasolla. Koulut ovat olleet vain toteuttajia.

Nyt eduskunnan käsiteltävänä on valtion oppikoulujen ja valtionapua nauttivien yksityisoppikoulujen hallintojärjestelmän uudistaminen siten, että koulun sisäistä työskentelyä koskevaa päätöksentekovaltaa pedagogisiin tavoitteisiin pyrkien siirretään kouluneuvostoille. Tällä lailla pyritään siis luomaan mahdollisuudet koulussa työskenteleville osallistua oman työnsä suunnitteluun ja harjaannuttaa erikoisesti oppilaita itsenäiseen, tavoitteelliseen toimintaan. Kouluneuvosto olisi täten kasvatuksellinen, opetusta ja opiskelua suunnitteleva ja yhdenmukaistava elin, jolle kuuluisi myös hallinnollisia sekä koulutyöhön, oppilaan oikeusturvaan ja oppilashuoltoon liittyviä tehtäviä.

Oppikoulun hallintojärjestelmän uudistaminen kokonaisuuden huomioiden on paikallaan, mutta toisaalta, jos oppilaitten etu vaatii niin suuren edustuksen, etteivät oppilaiden vanhemmat voi olla edustettuina, on tämä suuri virhe, ts. siirrytään laidasta toiseen. Selvä epäjohdonmukaisuus vallitseekin sivistysvaliokunnan mietinnössä, sillä valiokunta on perusteluissaan todennut, että vanhemmilla on vastuu lasten kasvatuksesta. Kuitenkaan vanhempia ei ole haluttu ottaa mukaan kouluneuvostoon tätä vastuuta kantamaan. Sivistysvaliokunnassa eräät jäsenet esittivät, ettei vanhempia voi ottaa kouluneuvostoon, koska heitä ei ole mahdollisuus saada nopeasti kokoontumaan. Nämä perustelut ovat kuitenkin vain verukkeita, sillä esim. monet kunnalliset lautakunnat joudutaan hyvinkin nopeasti ottamaan koolle, ja henkilöt niihin saadaan. On selvää, ettei aina ja joka kokoukseen voida saada sataprosenttista läsnäoloa, mutta näinhän ei tapahdu muissakaan elimissä.

Eräs seikka on se, että on väitetty, että kouluneuvosto on työpaikkademokraattinen elin. Jos se tätä on ja jos se täksi halutaan, silloin myöskin koulun muun henkilökunnan, vahtimestarien, siivoojien ja myöskin kansliahenkilökunnan tulisi olla edustettuna tässä elimessä, joten nämäkään perustelut eivät ole pitäviä.

Tiedämme, että nykyään ihmisten suuri riippuvaisuus toisistaan edellyttää, että he yhteistoiminnassa kykenevät hoitamaan asioita. Koulu ei saa olla irrallinen yksikkö tästä meidän yhteiskunnastamme, vaan se on eräs kiinteä osa siitä. Näin ollen on paikallaan, että oppilaiden vanhemmille varataan tietty kiintiö tuossa nyt perustettavassa kouluneuvostossa. Tähän saakka ovat oppikouluissa toimineet vanhempainneuvostot. Jotta nyt syntyvien kouluneuvostojen ja vanhempainneuvostojen työ olisi kokonaisuutta palveleva, on todella merkittävä, että vanhempainneuvosto voisi valita esim. kaksi edustajaansa kouluneuvostoon. Näin informaatio näiden kahden elimen välillä kulkisi nopeasti ja myöskin tehokkaasti. Lisäksi vanhempain edustus olisi tasapainottavana tekijänä kuin myöskin mielipiteitten rikastuttajana paikallaan. Toisaalta on huomattava, että kouluneuvostot politisoituvat ja vastakkain asetteluna eivät olekaan oppilaat ja opettajat vaan poliittiset ryhmittymät. Jotta vältyttäisiin pahimmilta ristiriidoilta, olisivat oppilaiden vanhemmat kuitenkin kokeneina kansalaisina tasoittamassa tietä kouluneuvoston toiminnassa, vaikka poliittisuus saisikin täydellisen vallan. Koska poliittisuus tulee sävyttämään kouluneuvostojen toimintaa, niin sekä oikeistolla että vasemmistolla olisi tarvittaessa mahdollisuus saada vanhempain edustus ko. elimeen. Tämä asia on myöskin julkituotu vastalauseessa n:o I, ja se on sivistysvaliokunnan mietinnön liitteenä. Lisäksi on huomattava, että myös vanhempien osallistuminen peruskoulun kouluneuvostojen työskentelyyn on tehty mahdolliseksi koulujärjestelmän perusteista annetun lain 12 §:ssä. Näin ollen näenkin, että keinotekoisilla syillä yritetään nyt oppikoulujen kouluneuvostoista vanhemmat heittää ulkopuolelle.

Kouluneuvoston kokoonpanossa niin hallituksen esityksessä kuin sivistysvaliokunnan mietinnössäkin noudatetaan ns. kiintiöperiaatetta oppilaiden ja opettajien valitsemisessa. Tämä onkin paikallaan, sillä siten turvataan opettajien asiantuntemuksen mukanaolo ja opettajakunnalla täytyy olla luonnollisesti mahdollisuus itse valita edustajansa. Mutta tämä sama mahdolli-

suus täytyy olla myöskin oppilailla, koska kerran tällaista demokraattista elintä luodaan. Kuitenkin täällä ed. Tuomiojan rinnakkaisaloitteessa lähdetään hieman toisin näkemyksin liikkeelle. Siinähän esitetään, että oppilaat voisivat äänestää sekä opettajia että oppilaita, ja näin ollen heillä olisi silloin valta täysin valita millaisen kokoonpanon saa kunkin koulun kouluneuvosto, elleivät poliittiset ryhmät pysty sitten tällaista jakoa murtamaan, johon edellä jo viittasin.

Opetusministeri Itälä mainitsi kevätkaudella eduskunnassa, että vieraantuminen on yksi vaikeimpia ilmiöitä nykyajan kouluissa ja myös yhteiskunnassa ja se koskee erityisen vakavasti nuorisoa. Näin hän lausui. Vieraantuminen koulusta, vieraantuminen kodista, vieraantuminen koko yhteiskunnasta on taustana monille vaikeille nuoriso-ongelmille. Opetusministeri mainitsi lisäksi, että laki kouluneuvostoista on eräs yritys oppilaiden lähentämiseksi siihen koulutyöhön, jota he tekevät, ja kouluyhteisöön, jossa he elävät. Jos kerran kouluneuvosto on yritys yhteydenpitoon, ei saisi silloin rajata tällä tavalla kouluneuvoston osallistujia kuin se on hallituksen esityksessä kuin myöskin sivistysvaliokunnan enemmistön määrittelemässä kannassa esitetty sivistysvaliokunnan mietinnössä.

Paras ratkaisu nähdäkseni olisi se, että kokeiltaisiin kouluneuvostoja erilaisissa kokoonpanoissa, ja tätä olisi hallituksen esitykseltä odottanut, mutta näin ei todella käynyt. Siellä mm. eräs pykälä, joka asiaa kosketteli, olisi vaatinut perustuslain säädäntäjärjestystä ja tällä tavalla se otettiin pois. Mutta oma käsitykseni on se, että itse tässä laissa olisi pitänyt tarkalleen määritellä nuo kokoonpanot ja osuudet, joilla mikäkin ryhmä voi päästä mukaan, ja lisäksi luoda todella vaihtoehtoja, niin että tuon neljän vuoden kokeilemisen jälkeen asia voitaisiin sitten pysyväisyyttä ajatellen ratkaista tarkoituksenmukaisesti. Niinpä ei tyydytäkään se, että on varattu neljän vuoden tarkkailuaika, kun kerran vain tarkkaillaan kohteina yhtä vaihtoehtoa. On selvää, ettei silloin voida asettaa mitään rinnalle ja vertailla näitä esimerkin muodossa.

Äsken mainitsin ristiin äänestämisestä. Se on oikeastaan harhaanjohtava nimitys. Se tarkoittaa siis sitä, että oppilaat niin kuin myöskin opettajat voisivat äänestää kumpaakin ryhmää. Ja niin kuin edellä toin julki, tämä käytännössä merkitsisi sitä, että kouluneuvostot saattaisivat tulla juuri sen mukaisiksi kuin oppilaat ne haluavat. Täällä esityksen 5 §:ssä sanotaan seuraavasti: "Oppikoulun ylläpitäjän, opettajakunnan tai oppilaskunnan hakemuksesta asianomainen lääninhallitus voi määrätä koululla edellä 2 momentissa säädetystä poikkeavaksi vaalitavaksi sen, että jokainen kouluneuvoston vaaleissa vaalioikeutettu saa äänestää niin monta opettajaehdokasta" jne. Tämä lain sanonta antaa siis edellä kuvatut mahdollisuudet. Jos sen sijaan tuo lainkohta muutettaisiin siten, että "tai" sana korvattaisiin "ja" sanalla ja että tämä hakemus olisi tehtävä yhteistoiminnassa, silloin tilanne saisi jo terveemmät muodot. Mutta koska näin ei ole tapahtunut, on meidän vastalauseessamme ko. lainkohta jätetty pois. Mutta jos nyt sitten käy, niin kuin pahasti luulen, että eduskunta päätyy tällaiseen loppuratkaisuun, niin viimeistään tuolla suuren valiokunnan portaassa olisi todella vakavasti harkittava tätä lainkohtaa.

Väitän, että oppilaiden omintakeista työskentelyä ei kouluneuvoston piirissä voida paljoa harjaannuttaa, sillä mukana voivat olla vain harvat, ja hekin ovat ehkä jo poliittisissa ryhmissä saaneet järjestöllisen koulutuksen ja näin ollen he ovat valmiit ottamaan tuossa elimessä johdon ja aktiivisen toiminnan käsiinsä, ja tällä tavalla ne maan hiljaiset, joita nimenomaan tarvittaisiin mukaan koulutusmielessä, jäävätkin ulkopuolelle, koska kyseessä oleva kouluneuvosto on lukumääräisesti ajatellen verraten pieni elin. On lisäksi väitetty, että tällaisilla luokkakokouksilla ja ainekohtaisilla kokouksilla voitaisiin tilannetta parantaa ja tällä tavalla voitaisiin temmata myöskin mukaan se aines, joka ei tunne suurta kiinnostusta tällaiseen toimintaan, ja näin ollen saataisiin koulun oppilaat kokonaisuudessaan toiminnan piiriin. No, jos tämä voidaan käytännössä toteuttaa, se on hyvä ajatus ja sen avulla todella pystytään myöskin koulutus näitten hiljaisempien ja epäaktiivisten oppilaitten kohdalla hoitamaan.

Opetusministeri viittasi myös puheenvuorossaan DDR:ään ja lausui, että sielläkin asia on näin ja näin. Minulla oli viime kesänä parlamenttivaltuuskunnan mukana tilaisuus vierailla DDR:ssä ja käytin myöskin tilaisuutta hyväkseni siinä mielessä, että otin selvää, millä tavalla asiat tässä maassa on hoidettu (Oikealta: Miten ne oli hoidettu?). — Asiat oli hoidettu siten, että vanhemmat olivat erittäin tiiviisti mukana näissä kaikissa elimissä, ja meille lausuttiin, että suorastaan vanhemmat aktivoidaan tähän toimintaan, ts. valtiovalta

lähtee siitä, että oppilaiden vanhemmat on niin tärkeä tekijä koko kasvatuksen kentässä, että heidän ei ole vain vapaaehtoisuuden puitteissa oltava, vaan voisi sanoa, että heidän "tulee olla siinä mukana". Toisin sanoen siinä vallitsee määrätynlainen pakonomaisuus, mutta ymmärrän, että tässä asiassa pakonomaisuus on hyväksi, sillä jos vanhemmat eivät pysty lapsillensa ja koululaisille tarjoamaan mitään hyvää, niin silloin olemme jo eläneet ajankohtaan, joka on erittäin huolestumista herättävä.

Kouluneuvostolakiesitys lähtee siitä, että oppilaat siis valitsevat omat edustajansa ja opettajat omansa. Lääninhallituksella olisi oikeus anomuksesta antaa lupa toisenlaiseen tapaan, ts. tuohon äsken mainitsemaani ristiinäänestämiseen. Kun tiedämme, että läänien kouluosastot tai ainakin niiden päälliköt ovat poliittisin perustein nimitettyjä korkeita virkamiehiä läänintasolla, niin uskon, että ne kansanedustajat, jotka tässä salissa ja myöskin valiokuntaportaassa ovat voimakkaasti ajaneet myöskin tätä ristiinäänestämissysteemiä, tulevat tämän jälkeen, jos laki hyväksytään tällaisessa muodossa, myöskin kentällä toimimaan niin, että ainakin muutamissa lääninhallituksissa nuo anomukset tulevat hyväksytyiksi.

Lisäksi äsken viittasin siihen, että tuo anomus voidaan tehdä yksinomaan vain yhden osapuolen, joko oppilaitten tai opettajien, toimesta. Sen sijaan jos vaadittaisiin yhteistyötä tuon anomuksenkin suhteen, silloin oltaisiin varmasti jo terveemmällä linjalla. Jos koulu siis kokonaisuudessaan haluaisi siirtyä tällaiseen menettelyyn, niin silloin se olisi demokraattista, että tuo oikeus annettaisiin, mutta jo nyt oppilailla on yksinomaan oikeus lähteä tällaiseen törmäilyyn, niin olemme tiellä, jossa on vaikea pysyä.

Sanoin äsken, että vanhemmat pyritään jättämään ulkopuolelle; samalla pyritään jättämään myöskin koulun muu henkilökunta, ja näen, että heidän edustuksensakin olisi merkittävä. Jos kerran kouluneuvosto on kasvatuksellinen elin, niin väitän, että koulun vahtimestari, koulun siivooja jne. pystyy kyllä kasvattamaan koulun oppilasta, se saattaa pystyä joskus kasvattamaan koulun opettajaakin eräissä asioissa. Opetusministerimme ilmoitti, että heitä tarvitaan ehkä neljän vuoden perästä, tätä muuta henkilöstöä. Kysyisin: miksi vasta neljän vuoden perästä, sillä heidän pieni lukumääränsä kouluissa ei voi olla todellinen syy heidän jättämisekseen ulkopuolelle. Meillä sivistysvaliokunnassa oli asiantuntijana vahtimestarien edustaja ja hän oli sitä mieltä, että koulun muulla henkilöstöllä pitäisi olla edustus kyseessä olevassa elimessä. On sanottu, että tähän uuteen elimeen, kouluneuvostoon, halutaan yhteistyöhaluisia henkilöitä. Opetusministerikin on langennut toteamaan, että jos oppilaat valitsevat opettajat, tulee kouluneuvostoon yhteistyökykyistä väkeä. Jos opettajat jaetaan näinkin arvovaltaisella taholla etukäteen yhteistyöhaluisiksi, yhteistyöhaluttomiksi, yhteistyökykyisiksi ja yhteistyökyvyttömiksi, silloin koko kouludemokratia ja kouluneuvostoajatus on jo etukäteen jollakin tavalla vinoutumassa ja — sanoisin — hautautumassa. Kumpikin ryhmä, niin kuin edellä olen kertonut, valitsee edustajansa. Tapa on selvä ja demokraattinen sekä tarkoituksenmukainen.

Sitten oppilaitten ikärajasta. Kouluneuvoston oppilasjäsenten ikärajaa määrättäessä on sivistysvaliokunnan enemmistön mukaan lähdetty siitä, että alle 15-vuotiaat ovat jo kypsiä toimimaan kouluneuvoston jäseninä. On myönnettävä, että nuoriso on tällä 1970-luvulla kehittynyttä, se on paljon kehittyneempää kuin se oli silloin kun allekirjoittanut ja me edustajat olimme oppikouluissa (SKDL:n ryhmästä: Mistäs sen huomaa?). Mutta alle 15-vuotiaat eivät pysty hoitamaan kuitenkaan edes omia asioitaan puhumattakaan, että he pystyisivät hoitamaan todella myöskin yhteisiä asioita. — Täällä kysyttiin, mistä sen huomaa. Sen huomaa monestakin seikasta. Sen huomaa aktiviteetista positiivisessa mielessä, mutta sen huomaa myöskin negatiivisessa mielessä, kun kävelee tuolla pitkin Helsingin katuja. Varmasti kysyvä edustajakin on tämän omin silmin havainnut.

Totean tässä, että kouluneuvoston työskentelyyn osallistuvilta kuluu runsaasti aikaa näihin kokouksiin ja erikoisesti tätä aikaa kuluu kouluneuvostosta sihteeriltä, joka joutuu sekä valmistelemaan tuon kouluneuvoston kokouksen että myöskin kokouksen jälkeen suorittamaan ne tehtävät, jotka yleensä sihteerille kuuluvat. Tämä merkitsee sitä, että jos tällaiset tehtävät pannaan palkattomiksi, niin olen vakuuttunut siitä, että sitä ei kukaan tee pitkää aikaa ja näin ollen erikoisesti sihteerin kohdalla joudutaan suuriin vaikeuksiin. Me olemmekin lähteneet tuossa vastalauseessamme siitä, että kokouksen jäsenille kuin myöskin kokouksen sihteerille tulisi maksaa palkkio ja että sihteerinpalkkio olisi vielä suurempi, ts. huomattavastikin suurempi, koska hänen työtaakkansa ja työ-

määränsä on erilainen verrattuna varsinaisen jäsenen toimintaan.

Sitten laillisuuden valvonnasta. Kun tällainen elin luodaan ja perustetaan, niin tulisi myöskin laillisuuden valvonnasta huolehtia. Tämä lakiesitys ei kuitenkaan määrittele tätä puolta ja se jättää suuren aukon. Me näemme, että tätä kohtaa tulisi korjata siten, että laillisuuden valvonnasta huolehtisi joko koulun rehtori tai vararehtori. Sanon: mieluummin vararehtori, sen johdosta koska koulun varsinaisella rehtorilla on niin suuri työtaakka tämän päivän systeemissä, että hänellä tuskin lienee aikaa enää ottaa lisätehtäviä, ja näin ollen voitaisiin vararehtorille antaa jotakin tehtävää. Tähän saakka vararehtorin toimi on ollut vain nimellinen koulussa. Hänellä ei ole ollut suuriakaan tehtäviä. Joissakin kouluissa on annettu lukujärjestyksen tekeminen vararehtorin huoleksi, mutta kaikkialla ei näinkään ole tapahtunut. Näin voitaisiin myöskin rehtorien työtaakkaa keventää, jakaa nyt olevia tehtäviä kahden miehen kesken ja sekin olisi edistysaskel noin kokonaisuutta ajatellen (Ed. Flinck: Eiköhän se jo riitä?).

Kuten edellä mainitsin, kouluneuvoston oppilasjäsenille annetaan ratkaistavaksi tehtäviä, joihin heillä ei voi olla edellytyksiä, ei tietoja eikä taitoja, puhumattakaan kokemuksesta. Lukusuunnitelman laatiminen, oppikirjoista päättäminen, lausuntojen antaminen — huomatkaa — opettajista ja raha-asioista jne. Sivistysvaliokunnassa, kun asiaa käsiteltiin, me pyysimme lausunnon professori Merikoskelta. Tämä lausunto on niin pitkä, että se kestäisi ehkä tunnin tässä lukea. Siihen en tule syyllistymään, koska tiedän, että muutkin haluavat vielä täällä tänä päivänä esiintyä. Otan vain pari yksityiskohtaa.

Kohta 2: Seuraamuksia oppilasjäsenten alaikäisyydestä. Perustuslakivaliokunnan kannanoton pohjaksi tulleen näkökohdan ohessa antaa aihetta kriittisiin huomautuksiin erityisesti se, että kouluneuvoston jäseninä ja siis julkista valtaa käyttämässä on alaikäisiä henkilöitä. Alaikäraja on täytetty 15 vuoden ikä. — Tässäkin on vielä tapahtunut liukumista, koska nyt valiokunnassa tuokin on muuttunut, Merikosken lausunnon pohjalta ajateltuna hieman negatiivisempaan suuntaan. — Suomen oikeudessa on eräin vähäisin poikkeuksin sääntönä, että julkista valtaa voi käyttää vain täysi-ikäinen. Alaikäinenhän ei yleensä pääsäännön mukaisesti voi päättää edes omista yksityisoikeudellisista asioistaan. Oudostuttavaa näin ollen on, jos hänelle annetaan oikeus päättää toisten asioista. Näin siis professori Merikoski, joka lienee hieman asioita seurannut ja on myöskin näistä perillä, ei ainoastaan lukeneisuutensa, vaan myöskin kokemuksiensa kautta.

Ja sitten toinen kohta, jonka halusin vielä ottaa tästä lausunnosta, on seuraava: "Erittäin suuria epäilyksiä herättää lakiehdotuksen edellyttämä alaikäisten asettaminen julkista valtaa käyttämään sen vuoksi, että kouluneuvosto päättää kurinpitorangaistuksista. Tuomareina ei yleisissä tuomioistuimissa ole alle 25-vuotiaita henkilöitä. Sama ikä vaaditaan lautamieheltä. Onko nyt 10 vuotta nuorempi pätevä päättämään kouluneuvostossa toisten kohtaloista? Tästä näkökulmasta lakiehdotusta katsottaessa voidaan jo herättää kysymys, saako hallitusmuodon edellyttämää suojaa kansalainen, jota koskevien rangaistusten määrääminen jää noin nuorten henkilöiden käsiin." Tässä siis professori Merikoski ilmaisee käsityksensä, ja mainitsen, että tämä lausunto, koska sitä pidettiin tärkeänä, on pyydetty häneltä kirjallisena, näinhän ei aina tehdä. Ja kun tämä lausunto on tullut, niin tämä on heitetty valiokunnassakin romukoppaan kuulematta tämän sanomaa.

Jos me aina ja joka tapauksessa menettelemme näin, niin mitä merkitystä on silloin niillä asiantuntijoilla, joita valiokunnissa kuullaan? Eikö olisi järkevää silloin tehdä päätökset vain edustajien läsnäollessa, koska tällaisista tärkeistäkään laillisuusnäkökohdista ei oteta minkäänlaista oppia. En väitä, että koko tämä Merikosken lausunto olisi niin puhdasta oppia, että se voitaisiin ottaa tällaisenaan lainsäädännössä huomioon, mutta väitän sitä, että jotakin eväitä tässäkin paperissa meille olisi ollut.

Me kokoomuksen eduskuntaryhmässä toivomme, että laki kouluneuvostosta vie eteenpäin kouludemokratiaa, kehittää oppilaiden, opettajien sekä vanhempien välistä yhteistoimintaa, sillä nuorison kasvatuksessa vanhempien osuus on pyrkinyt vähenemään. Kysynkin: Haluavatko uudistajat todella lainsäädännöllä heittää nämä meidän kasvattajamme syrjään.

Koulun kasvatuskentässä on kolme tärkeää osatekijää: kasvatettavat eli oppilaat, sitten opettajat ja muu henkilökunta sekä myöskin oppilaiden vanhemmat. Mielestäni vain nämä yhteisin ponnisteluin pystyvät saavuttamaan tuloksellisuutta ja vaalimaan meidän kouluamme ja myöskin ylläpitämään kouludemokratiaa. Sillä jos näistä uusista elimistä tehdään Joensuun teatterin tapaisia kommmunistipesiä, joissa radikaalisuus vain saa ilmenemismuotonsa, sil-

loin olemme vakavan askeleen ottaneet harhaan (Ed. Flinck: Meni ihan teatteriksi koko homma!).

Yhteenvetona totean, että kouluneuvostolakia luotaessa tulisi ottaa viimeistään tuolla suuressa valiokunnassa huomioon seuraavia korjauksia: Vanhempien osuuden sisällyttäminen kouluneuvostoon, lisäksi muun henkilökunnan. Kieltäytymisen kouluneuvoston jäsenyydestä pitäisi olla mahdollista. — Tästä kohdasta en vielä maininnutkaan, mutta totean lyhyesti, että ei kai kenenkään tässä maassa tarvitse pakosta johonkin osallistua; väitetään, että eduskuntaankaan ei joudu, ellei halua. Mutta eiköhän niitä ole jo erittäin vähän sellaisia henkilöitä, väittäisin, että tähänkin saliin nämä 200 ovat todella itse halunneet tulla. Kokouspalkkion maksaminen kouluneuvoston jäsenille tehtävä mahdolliseksi — tämän perustelinkin jo edellä. Rehtorin tai vararehtorin läsnäolovelvollisuus määrättävä laillisuusvalvonnan vuoksi pakolliseksi, koska silloin jo esivaiheessa liikutaan laillisuuden piirissä. Kurinpitorangaistus olisi mielestäni poistettava, ja nojaan tässä kohdassa nimenomaan tuohon Merikosken lausuntoon.

Toivon, että eduskunnan suuri valiokunta tulee nämä korjaukset ottamaan huomioon ja toimimaan silloin meidän yhteiseksi parhaaksi, ei ainoastaan kokoomuspuolueen, vaan kaikkien puolueitten ja koko Suomen kansan.

Ed. Honkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Häkämies oli huolissaan siitä, että valiokunta ei ota asiantuntijoitten lausuntoja huomioon. Valiokunta ilmeisesti silloin ottaa huomioon, kun se katsoo sen tarpeelliseksi. Tällä kertaa se on katsonut tarpeelliseksi ja on muuttanut suurin piirtein joka toista pykälää hallituksen esityksessä.

Mutta on joka tapauksessa annettava ed. Häkämiehelle tunnustus siitä, että hän kovin sitkeästi yrittää pysyä omaksumallaan kannalla. Niinpä hän suurin piirtein kaikissa valiokunnan kokouksissa korosti vanhempien mukanaolon tärkeyttä oppikoulun kouluneuvostossa. Tosiasia kuitenkin on se, ja se kävi riittävän selvästi ilmi asiantuntijoitten lausunnoista, että nyt on kysymys koulun sisäisistä asioista, joissa vanhemmat eivät ole asiantuntijoita. (Ed. Kortesalmi: Entäs Itä-Saksassa?) — Ed. Kortesalmi voi käydä katsomassa DDR:n kouluja. Minusta tuntuu, että hän tulee saamaan niistä erittäin positiivisen kuvan.

Tästä vanhempien osuudesta on mainittava seuraavaa. Jos vanhemmat ovat mukana, silloin kouluneuvostojen täytyy kokoontua illalla. Mutta silloin me asetamme kyllä oppilaille, jotka asuvat kaukana koulusta, aivan kohtuuttomia vaatimuksia. Jos taas kouluneuvosto kokoontuu päivällä, niin silloin vanhemmat eivät pysty olemaan mukana.

Niin ikään haluaisin korjata ed. Häkämiehen sitä lausuntoa, jossa hän sanoo, että kouluneuvoston oppilasjäsenten ikärajaa määrättäessä on sivistysvaliokunnan enemmistön mukaan lähdetty siitä, että alle 15-vuotiaat ovat jo kypsiä toimimaan kouluneuvoston jäseninä. Sivistysvaliokunnan ehdotuksen 4 §:n 2 momentti kuuluu kuitenkin seuraavasti alkuosaltaan: "Kouluneuvoston jäsenen vaalissa on vaalikelpoinen koulun jokainen opettaja sekä jokainen vakinainen oppilas, joka kouluneuvoston toimikauden alkaessa on täyttänyt 15 vuotta." Tämä on aivan toista, kuin mitä ed. Häkämies esittää, alle 15-vuotiaat voivat siis, ed. Häkämies, äänestää, mutta he eivät ole vaalikelpoisia.

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä käsittelin tuota kohtaa kollektiivisesti ja oletin, että ed. Honkonen ymmärtää tällaiset kollektiiviset käsitteet, mutta koska hän ei ymmärtänyt, niin totean tässä, että minä olen tietysti tarkoittanut samaa, mitä valiokunnan ehdotuksessa lukee.

Lisäksi, mitä tulee asiantuntijoitten huomioon ottamiseen, niin totean, että ei se ole todistus, jos valiokunnassa eri pykälät ovat muuttuneet. Se on todistus siitä, että siellä eräät voimat jylläävät, mutta se ei ole todistus siitä, että asiantuntijoitten sanaa on kuunneltu siinä mitassa kuin olisin halunnut.

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Sivistysvaliokunnan mietinnössä on todellakin aika monta kohtaa, jotka tarkalleen ottaen yksityiskohdissaan poikkeavat hallituksen esityksestä. Täytyy kuitenkin kokonaisuutena sanoa, että mikään näistä ei merkitse oleellista muutosta hallituksen esitykseen eikä sen sisältämään linjaan. Näin ollen tähän mietintöön on kaikki syy suhtautua myötämielisesti. Se toteuttaa juuri sitä pyrkimystä, jota hallituksen tarkoituksenakin oli toteuttaa. Nämä muutokset eräiltä osin yksinkertaistavatkin tätä lakiesitystä. Äänioikeusikärajan uusi määrittely menettelee hyvin, varsinkin kun vaalikelpoisuus siis edelleen jäi 15:een. Ehdokasasettelu on tässä

hieman toisenlainen. On loppujen lopuksi makuasia, kumpi näistä teknillisistä tavoista olisi parempi. Tämä ajaa loppujen lopuksi samaa asiaa kuin hallituksen esityksessä ehdotettu. Näin ollen sivistysvaliokunnan mietintö, kuten sanoin, toteuttaa juuri niitä periaatteita, joita hallituksen esityksessäkin oli takaa ajettu.

Mitä muuten tulee tähän asiaan, niin sekä oikealle että vasemmalle voisi kummaltakin taholta tämän asian aikaisemmissa käsittelyvaiheissa esitettyyn kritiikkiin jotain ehkä vastata.

Mitä ensinnäkin tulee yleiseen kouludemokratian vastustukseen ja pelkoon siitä, että kouluneuvosto jäädessään vaille vanhempien edustusta vieraannuttaa oppilaita ja koulua vanhemmista, niin siihen on todettava, että oppilaille on annettava tietty rauha kodin ja koulun yhteisvaikutusta vastaan. Kodin ja koulun yhteistyö ei ole aivan niin yksinkertainen asia kuin usein kuvitellaan. Hyvin helposti kodin ja koulun yhteistyö kehittyy erittäin painostavaksi. Oppilaan mielenterveyden kannalta on tarpeellista, että hän voi tuntea, että koulussa eivät aivan kaikki asiat ole kodin asioita eivätkä myöskään kaikki kodin arvostelut häntä kohtaan samanaikaisesti koulun asioita. Tämä ei merkitse sitä, etteikö kodilla ja vanhemmilla pitäisi olla runsaasti kontakteja, mutta tämä merkitsee sitä, että on turvallista, että on tietyt elämänpiirit, jotka eivät aina ja joka asiassa leikkaa toisiaan.

On kuitenkin selvää, että vanhempien osallistumista kouluelämään on tehostettava, mutta se on eri asia kuin vanhempien osallistuminen kouluneuvostoon. Vanhempien mukanaolo koulutyössä on järjestettävä niin, että suuret joukot vanhempia voivat osallistua tilaisuuksiin ja että silloin, kun vanhempainneuvosto osallistuu, se osallistuisi kokonaan. Näin ollen määräys yhteiskokouksista on paljon laajapohjaisempi kuin esitykset vanhempain mukaantulosta kouluneuvostoon, ja käytännön koulutyössä voidaan vanhempien mukanaolo viedä paljon pitemmälle kuin mitä merkitsisi muutaman edustajan mukanaolo kouluneuvostossa, joka särkisi kouluneuvoston luonteen koulun sisäisenä työpaikkaelimenä.

Toisaalta muutama sana on ehkä paikallaan opettajan antaman opetuksen asemasta ja demokratian rajoista. Kouludemokratiaa ei pidä yrittää viedä niin pitkälle, että vaarannettaisiin opettajan asema ja opettajan antaman ja jakaman opetuksen teho. Tällöin nimittäin isku kohdistuisi kaikkein heikoimmista kodeista ja vähäväkisimmistä olosuhteista tuleviin lapsiin. Kaikessa koulunuudistustoiminnassa on aina otettava huomioon, että juuri vähävaraisista ja sosiaalisesti heikoista kodeista tulevat lapset ovat kehityksessään ja tiedonhankinnassaan nimenomaan koulun ja opettajan varassa. Varakkaat sivistyneen yläluokan lapset voivat hyvin saada nykyajan tarvitsemat tiedot ja valistuksen, vaikka koulun jakama tieto olisi hyvin heikko. Siksi opettajan jakaman opetuksen merkityksen väheksyminen ja sen heikentäminen on suoraan työväenluokan ja pienviljelijöiden lasten koulutusmahdollisuuksien heikentämistä. Tämä yleisenä periaatteellisena kannanottona sen takia, että varsinkin Teiniliiton taholta ainakin aikaisemmin esitetyt pedagogiset uudistusvaatimukset usein kuvastelivat helsinkiläisen hyvinvoivan yläluokan lasten kiitettäviä pyrkimyksiä, mutta niissä ei otettu riittävästi huomioon maan heikommilta alueilta tulevien lasten edellytyksiä ja tarpeita. Toistan siis vielä, että opettajan ja koulun jakaman opetuksen arvo on sitä suurempi oppilaalle, mitä heikommista oloista hän tulee, koska hän on yksinomaan sen varassa. Tämä lakiesitys ei sitä kuitenkaan ymmärtääkseni vaaranna.

Mitä Teiniliittoon tulee, niin on ilolla todettava, että se on korjannut kannanottojaan ja asettunut sen suuntaisen uudistuksen kannalle, kuin tässä esitetään. Tämä on sen takia ilolla tervehdittävä, että näin on luotu edellytykset tämän uudistustyön hyvälle käyntiinsaattamiselle kentällä. Toivottavaa olisikin, että uudistus mahdollisimman pian saataisiin käyntiin ja että sen aikana kerättävien kokemusten pohjalta neljän vuoden kuluttua voitaisiin tehdä tarpeelliset tarkistukset.

Täällä on viitattu oppilaan oikeusturvaan ja eräisiin rangaistusmenettelyihin. Toteaisin, että tämä kysymysryhmä sellaisenaan on selvitettävänä. Opetusministeriön tarkoituksena on laadituttaa kokonaisselvitys oppilaan oikeusturvasta, eri rangaistusten vaikutuksesta ja tällöin mm. uudistaa oppilaiden erottamismenettely, joka tällä hetkellä on erittäin epätyydyttävä. Tässä esityksessähän ei oppilaan elämään näin voimakkaasti vaikuttavia rangaistusmuotoja ole kouluneuvoston tehtäväpiiriin jätettykään.

Ed. Pursiainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Herra opetusministeri suuntasi sanat väärin tänne vasemmistoon päin väittäen, että me emme ole ymmärtäneet, kuinka suuri merkitys koululaitoksella on ollut vähäva-

raisista työväenperheistä tuleville lapsille. SKDL:n liittohallitus päätöksessään 3 p. helmikuuta tänä vuonna totesi mm. seuraavaa: Suomalainen oppikoululaitos palvelee yksipuolisesti porvarillisen maailmankuvan levittämistä. Tämän osoittavat erityisen selvästi viimeaikaiset tutkimukset. Tohtori Veronica Stolte-Heiskasen ja tohtori Ilkka Heiskasen Helsingin yliopistossa suorittama tutkimus osoittaa, että lukiolaisten puoluekantansa ilmoittamista isistä on sosialisteja 21.3 %, mutta lukiolaisista sosialisteja on enää 16.8 %. Vastaavasti isistä on oikeistoporvareita 46.7 %, mutta heidän lukiota käyvistä jälkeläisistään jo peräti 67.6 %. Tällä tavoin epädemokraattinen porvarillinen koululaitos palvelee vähävaraisimpia kansalaisia.

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Vastauksena ed. Pursiaisen puheenvuoroon toteaisin, että ensinnäkin puhumme hieman eri asioista. Tarkoitin nimenomaan sitä, että vaikeista oloista tulevan lapsen eteenpäinpääsymahdollisuudet ja tiedonhankkimismahdollisuudet ovat paljon ratkaisevammassa määrin riippuvaisia opettajan jakamasta opetuksesta kuin hyvinvoivista oloista ja sivistyneistön piiristä tulevan lapsen ja että sen takia uudistusta ei koskaan saa viedä siihen suuntaan, että tämän opetuksen omaksumis- ja jakamismahdollisuudet heikentyisivät, koska silloin tämä vaikutus enemmän kohdistuu heikoista oloista tuleviin lapsiin. Mitä tulee Stolte-Heiskasen lukuihin, niin näin varmaan onkin. Tällöin täytyy muistaa se, että koulutus on meillä yleisesti tulotasoa ja sosiaalista asemaa nostava, ja niin kauan kuin poliittiset kannanotot ovat olleet tähän sidottuina, on tämä tulos sangen luonnollinen. Tämä on kuitenkin toinen kysymys, kysymys siitä millä tavalla koulun jakama opetus voisi sisällöltään olla mahdollisimman puolueetonta ja mahdollisimman vähän oppilaiden yhteiskunnallista ajattelua suuntaava.

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Totean täällä opetusministerin lausunnostakin kohdan, jossa hän viittasi, että kouluneuvoston ja vanhempainneuvoston välinen työ pitäisi hoitaa suurin joukoin. Tämä ei ole mahdollista, ja jos tässä rajoitutaan siihen, mitä lakiesitys sisältää, että vain kaksi kertaa lukukaudessa tuo kokous pidetään, se on aivan liian vähän. Tarvitaan kiinteää yhteyttä kouluneuvoston ja vanhempainneuvoston välille. Lisäksi esimerkkinä totean, että meillä kunnissakin kunnanhallituksen edustaja on läsnä aina lautakunnissa. Tällainen jatkuva yhteys on tarpeen. Se on myöskin tässä erittäin painava kohta.

Ed. Pursiainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastauspuheenvuorona herra opetusministerille haluaisin todeta, että äsken lukemani luvut osoittavat sen, että enemmän demokratiaa tarvitaan koululaitoksen piirissä ja myöskin enemmän demokratiaa siihen menetelmään, millä tavoin opetusaine koulussa valitaan. Tässäkin suhteessa kouluneuvostolaki voi palvella demokratiaa ja myös vähävaraisia kansankerroksia.

Toiseksi toteaisin, että tietysti olemme iloisia siitä, että porvaristonkin keskuudessa vihdoin tunnustetaan vasemmiston aina esillä pitämä seikka, että vähävaraiset työläislapset ovat koululaitoksessakin heikommassa asemassa kuin varakkaammista kodeista tulevat lapset.

Ed. Honkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Häkämiehelle toteaisin, mitä valiokunta mietinnössään nimenomaan perustelujen kohdalla sanoo: "Kun vanhemmat kuitenkin ovat koulun ohella vastuussa lastensa kasvatuksesta, valiokunta pitää tärkeänä, että vanhempien asema kouluyhteistyössä selvitetään kiireellisesti ja käsiteltävänä olevaa lakia täytäntöönpantaessa pyritään kaikin tavoin tehostamaan vanhempainneuvostojen toimintaa sekä niiden ja kouluneuvostojen yhteydenpitoa ja vuorovaikutusta."

Sitä vastoin se, mitä ed. Häkämies on ajanut, että kouluneuvostoon tulisi kaksi vanhempien edustajaa, ontuu nähdäkseni molemmilla jaloilla. Meillä on Suomessa lähes kymmenen puoluetta. Keitä nämä kaksi edustaisivat, ed. Häkämies? Ilmeisesti kristillisiä ja kokoomusta.

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Honkoselle vastaisin, että minä näen, että tässä maassa tarvitaankin vain kaksi voimakasta ryhmittymää, vasemmisto ja oikeisto, ja olen ehdottanut näille kummallekin paikkaa.

Ed. Salama: Herra puhemies! Eduskunnassa ensimmäisessä käsittelyssä oleva ja suureen valiokuntaan lähetettävä hallituksen esitys laiksi oppikoulujen kouluneuvostosta on laki, jonka käsittely sivistysvaliokunnassa oli pitkäaikainen ja osittain vaikeakin. Valiokunta on

kuunnellut asiassa yli 20:tä asiantuntijaa. Valiokunnan mietintöön liittyy myös perustuslakivaliokunnan lausunto, jonka perusteella valiokunta on suorittanut tarkistuksen lakiehdotuksen 10 §:n kohdalla.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että oppikoulun hallintojärjestelmää olisi tässä vaiheessa uudistettava siten, että koulun sisäistä työskentelyä koskevaa päätöksentekovaltaa pedagogisiin tavoitteisiin pyrkien siirretään kouluyhteisöissä työskenteleville hallintoelimille. Uudeksi oppikoulun hallintoelimeksi ehdotetaan kouluneuvostoa. Kouluneuvostot olisivat pääosaltaan suunnitteluelimiä. Kouluneuvoston päätehtävänä olisi luoda mahdollisuuksia jatkuvalle demokraattiselle suunnittelutyölle ja päätöksenteolle opiskelun kaikilla tasoilla. Tavoitteena on kouluneuvoston työn avulla varata jokaiselle mahdollisuus työnsä suunnitteluun sekä lisätä täten aikaa myöten oppilaiden mahdollisuuksia osallistua päämääriä koskeviin ratkaisuihin. Tämän ohella samalla harjaannutetaan heitä myös itsenäiseen tavoitteelliseen toimintaan. Tämän toiminnan suunnittelupiiri tulisi saada kehitetyksi siten, että painopiste ei olisi yksinomaan kouluneuvoston työssä, vaan kaikkien opetus- ja suunnittelutyötä suorittavien keskuudessa. Paitsi hallinnollisia kouluneuvostolle asetettavia tehtäviä edellä mainitulta alalta sille kuuluisi myös oppilaiden oikeusturvaan ja oppilashuoltoon liittyviä asioita.

Sivistysvaliokunta yhtyy siihen, mitä hallituksen esityksen perusteluissa on lausuttu kouludemokratian tavoitteista, ja pitää hallituksen esityksessä ehdotettua oppikoulujen hallintojärjestelmän uudistamista sekä tarpeellisena että välttämättömänä. Näin ollen se on asettunut kannattamaan esitykseen sisältyvän lakiesityksen hyväksymistä.

Käsitykseni mukaan on kielteisilmiöitä, jotka tämän päivän oppikoulunuorisonkin keskuudessa ovat selvästi havaittavissa. Ne saavat aikaan usein vaikeitakin turhautumia, jännitystilanteita ja ristiriitaisuuksia oppilaiden ja vanhemman ikäpolven välillä koulun ja kodin maailmassa. Syynä on osaltaan se, että nykyajan nuori on hyvin usein koululainen vielä siinä iässä, jolloin heitä edeltäneet sukupolvet suurelta osaltaan olivat jo työelämässä. Kaikista tiedonsaannin mahdollisuuksista huolimatta käytännön työelämän kokemuksen puute alentaa ihmisen valmiutta yhteiskunnalliseen toimintaan, mutta ennen kaikkea toisten näkökannat huomioon ottavana yhteistyömuotona. Tämän ohessa mm. terveydellisten olosuhteiden kehittyessä nuorten fyysinen ja psyykkinen kehitys on tapahtumassa entiseen verrattuna tavallista varhaisemmalla ikäkaudella. Aikamme kehityksen vaatimus on, että koululaitoksemme on pystyttävä, paitsi yhteiskunnan vaatimukset toteuttavaan tietojen jakamiseen, nuoren henkilön osalta jo varhain kasvattamaan demokratiaan, sen edellyttämään vallankäyttöön ja vastuuseen. Tämänhetkisessä opiskelutilanteessa voi myös havaita sen, että tarvitaan keinoja, joiden avulla koulutyö tulisi kokonaisuutena oppilaalle mielekkäämmäksi ja lisäksi heidän opiskeluhaluaan lisääväksi. Kouludemokratialla, jota oppikoulun kouluneuvoston avulla halutaan osaltaan edesauttaa, on näin ollen oma yhteiskunnallisesti tärkeä merkityksensä. Kuitenkin kouluneuvostomuoto koulumaailmassa on uusi. Sen käytännön kokeilu on vielä asiantuntijalausuntojen mukaan myönteistä, mutta siltä melko vähäistä kokemukseltaan.

Sivistysvaliokunta onkin näin ollen joutunut paljossa lain yksityiskohtia puntaroidessaan ja taatakseen paremmat mahdollisuudet uuden lain mukaan perustettavien kouluneuvostojen työn myönteisyydelle käyttämään paljon aikaa asiaan. Sivistysvaliokunnan enemmistön mukaisesti, mikä kanta ilmenee valiokunnan mietinnössä, oppilaiden vanhemmat eivät olisi edustettuina kouluneuvostoissa. Tämä ei suinkaan merkitse sitä, että kasvattajien osuutta kasvatustyön kokonaisuudessa aliarvioitaisiin. On kuitenkin nähty jo käytännössä vaikeuksia vanhempien osallistumiselle vanhempainneuvostojen kokouksiin. Olosuhteet maassamme ovat erilaiset eri miljöissä, varsinkin maaseudulla ja varsin usein muuallakin. Kokoukset on pidettävä, kuten täällä on jo viitattukin, päiväsaikaan. Vaikeutena on myös se, miten ja kuka valitsisi kouluneuvostoon vanhempia edustavat jäsenet. Kun kysymys on koulun sisäisestä asiasta ja kun tämäntapaista organisaatiota, joka edustaa pikemminkin laitosdemokratiaa, ei voi verrata kunnalliseen, on myös valintatapa erilainen. Valiokunnan mietinnössä käy kuitenkin selvästi ilmi se, että vanhempain vaikutusmahdollisuudet pyritään turvaamaan oppikouluissa jo toimivan vanhempainneuvoston ja kouluneuvoston välisten neuvottelujen kautta. Vieläpä tahdotaan aktivoidakin täten mainitunlaista vanhempainneuvoston toimintaa. Pyrkimys on erikoisesti vuorovaikutuksen avulla molemminpuoliseen myönteiseen tulokseen.

Vaikka yhteiskunnan rakenteen muutokset vaikuttavat kotien elämänmuotoon, tulee vanhemman vastuu lapsestaan normaalitapauksessa aina olemaan muiden vastuuseen verrattuna voittopuolinen. Siksi valiokunta mietinnössään erikoisesti korostaa vanhempien kuulemisen välttämättömyyttä silloin, kun kouluneuvostossa käsitellään kurinpitoasiaa, ellei rikkomus ole vähäinen.

Kouluyhteisön kokonaisuuden muodostavat paitsi opettajat ja oppilaat myös muu koulun henkilökunta. Vähäinen ei suinkaan ole vastuu koulun vahtimestareilla, koulujen kansliahenkilökunnalla, koulujen siivoojilla ja koulukeittoloiden henkilökunnalla. Käsitykseni mukaan olemme menneet hyvän askeleen myönteisesti eteenpäin erilaisessa työn arvostusten mittaamisessa. Koulujen työsuhteessa olevilla on tärkeä osuutensa koulutoiminnan kokonaisuuden kannalta. Siksi valiokunta on erikoisesti tähdentänyt muidenkin koulutyön sisäisen toiminnan kannalta tärkeiden kuin oppilaiden ja opettajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämisen selvittämistä.

Kouluneuvoston kokoonpanon vaalitapa on se osa laista, joka aiheutti valiokunnassa paljon keskustelua. Valiokunta on mietinnössään päätynyt kannattamaan ns. kiintiöperiaatetta. Tämä merkitsee sitä, että kouluneuvoston jäsenistä puolet on opettajia ja puolet oppilaita. Opettajat valitsevat omat edustajansa ja oppilaat omansa. Hallituksen esityksen mukaisesti voitaisiin ns. ristiinvalintaakin toteuttaa silloin, kun koulun ylläpitäjät, opettajakunta tai oppilaskunta sitä haluaa. Valiokunta katsoo, että huomioiden kouludemokratian tavoitteet, koulun kasvatus- ja opetustehtävien edistäminen, ei opettajien ja oppilaiden voida katsoa muodostavan ryhmiä, joiden edut ja katsantokannat olisivat vastakkaisia. Valiokunnan käsityksen mukaan ehdotettua kiintiöperiaatetta voidaan puoltaa lähinnä sillä, että mainittu vaalitapa turvaa myös opettajien mukanaolon kouluneuvostossa.

Henkilökohtainen käsitykseni on, että vastakkaisasettelua on vältettävä. Tosiasia on, että opettajat edustavat suurempaa asioiden tuntemusta, opetuksellista, kasvatuksellista ja elämänkokemuksellista tietoa kuin oppilaat. Kouluneuvostojen käytännön työssä voivat nämä olla myönteisiä tekijöitä, kun yhteistyötä tehdään puolin ja toisin ristiriitoja välttäen. Ristiriidat syntyvät helposti liian varovaisuuden, tiedon, taidon ja kokemuksen törmätessä nuoruuden ehdottomuuteen, ennakkoluulottomuuteen, ihanteellisuuteen ja osaltaan kokemattomuuteenkin. Kaikessa on kuitenkin muistettava nuorten tärkeä osuus asiassa. Kysymys on suurelta osaltaan heidän valmentamisestaan tulevaisuuden yhteiskunnassa vastuun ottaviksi ja myös vastuun kantamiseen pystyviksi kansalaisiksi.

Oppilaiden äänioikeusraja on asia, jonka kohdalla valiokunta on poikennut hallituksen esityksestä, 15 vuoden ikärajasta. Valiokunta ei pidä oppilaiden äänioikeuden rajoittamista kouludemokratian kasvatuksellisten tavoitteiden toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaisena. Rajoitus olisi vain kouluneuvoston jäsenten vaalien kohdalla keskikouluasteen alimman luokan osalta. Apujäsenten vaaliin voisivat kuitenkin hekin osallistua. Muutokset koskevat lakiesityksen 4 §:n 1 momenttia. 2 momentin muutokset johtuvat osaksi 1 momentin muutoksista sekä siitä, että myös vaalikelpoisuus apujäsenten vaalissa ehdotetaan ulottuvaksi keskikouluasteen alimman luokan oppilaisiin.

Lain 5 §:n 3 momentin säännöksillä pyritään vuosiluokittaiseen oppilasehdokasasetteluun. Asialla on merkitystä koko koulun eikä vain tietyn luokan osalta, joten vuosiluokittainen asettelu on katsottu tarpeettomaksi, jopa epädemokraattiseksikin. Ehdokasasettelu ehdotetaankin lain 5 §:n 3 momentin muutoksella tapahtuvaksi valitsijayhdistyksen toimesta, sekä täydennyksin 5 §:n 5 momentissa mainitaan kouluneuvoston velvoitteista vaalin järjestämiseen ja tuloksen vahvistamiseen.

Muiden kuin kurinpitoasioiden kohdalla ratkaisee äänten mennessä tasan puheenjohtajan ääni. Henkilövaalissa kuitenkin vastaavassa tilanteessa ratkaisee arpa. Muutoksenhakua koskeva lakiehdotuksen 9 §:n säännös on katsottu epämääräiseksi, ja valiokunta ehdottaa siitä säädettäväksi erikseen.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella on valiokunta eri asianhaarat huomioiden poistanut lakiehdotuksesta 10 §:n. Valiokunta katsoo kuitenkin, että lailla on tietynlainen kokeilun luonne sekä edellyttää kouluneuvoston toiminnan ja sitä koskevien säännösten jatkuvaa täydentämistä ja kehittämistä. Tämä siksi, että kouluneuvostoissa voidaan toimia niin, että kouludemokratian tavoitteiden mukainen toimintamahdollisuus varmistuu. Valiokunta on myös todennut, että lakiehdotuksesta puuttuvat säännökset mm. kouluneuvoston jäsenten vaiti-

olovelvollisuudesta, asioiden valmisteluista, täytäntöönpanosta ja niiden laillisuuden valvonnasta sekä kouluneuvoston jäsenten mahdollisesta oikeudesta palkkioihin. Valiokunta katsoo myös tärkeäksi uuden toimintamuodon kehityksen kannalta sen, että kouluneuvostojen työ järjestetään niin, että siitä annetaan riittävää informaatiota kouluyhteisöissä toimiville. Sihteerien osuus kouluneuvostojen työssä tulee käsitykseni mukaan asioiden valmistelun ja täytäntöönpanon kannalta olemaan suuri, joten heidän osuutensa on myös tärkeä lähemmin järjestää.

Se, että meiltä on puuttunut ja puuttuu lakisääteinen perusta koulupsykologien ja koulukuraattoreiden toiminnalle, on puute, jonka poistamiseen olisi nyt samanaikaisesti kouluneuvostojen toiminnan mahdollisen aloittamisen ajankohtana kiinnitettävä tarpeeksi suurta huomiota. Tämä puute tulisi korjata näitä virkoja koskevilla lakiuudistuksilla.

On niin, että valtiovallan asiana on lopullisesti määrätä, millaista opetusta maan kouluissa annetaan. Kouluneuvostoillekin voi tulla tehtäväehdotuksia, jotka ovat niille ylivoimaisia. Siitä voimme kuitenkin olla yksimielisiä, että tulevan yhteiskunnan työntekijöiltä edellytetään enenevässä määrin itsenäisyyttä, oma-aloitteisuutta ja ennen kaikkea yhteistyökykyisyyttä. Kun lähdemme siitä, että kouluneuvostot ovat pääosaltaan nimenomaan suunnitteluelimiä, niiden perimmäinen tarkoitus on luoda lisääntyviä mahdollisuuksia opettajien ja oppilaiden luottamukselliselle yhteistyölle.

On tosiasia, että tämänhetkinen tilanne koulumaailmassa kaipaa tuuletusta. Opettajan työ on vaikeutunut mm. järjestyksenpidon osalta. Puhutaan aiheellisesti paljon oppilaiden mielenterveydestä. Kielteisten ilmiöiden alaisina toimittaessa on muistettava myöskin opettajien mielenterveys. Kouluneuvostojen työ ei saisi näitä rasitteita lisätä, vaan päinvastoin sen tulisi toimia keventävästi.

Kouluneuvosto voi käsitykseni mukaan parhaimmillaan merkitä paljon myönteistä. Jo oppilasturvan myönteisyyden kannalta sillä on oma merkityksensä. Määrätyllä tavalla odottaa koko koulumaailma lisätukea muuttuvan yhteiskunnan keskellä erilaisilta työnantajiltaan aina maan kouluhallitusta myöten. Hyvä koululaitos voidaan saada aikaan ja toteuttaa vain kokonaisuuden avulla, jossa mielekkäästi työnsä tuntevien oppilaiden ja opettajien lisäksi täytyy tämä tunne olla kaikilla muillakin koulun kohdalla kokonaisvastuuta kantavilla.

Herra puhemies! Kun hallituksen esitys laiksi kouluneuvostoista nyt lähetetään suuren valiokuntaan, toivon sille asian jatkokäsittelyssä ratkaisua, joka on yhdenmukainen sivistysvaliokunnan enemmistön omaksuman kannan kanssa.

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edellinen edustaja puheenvuorossaan lausui, ettei tämä vanhempien valinta olisi demokraattinen. Nythän on niin, että kunnallishallinnossa demokraattisuus esiintyy puhtaimmassa muodossa; kun valtuusto valitaan, niin se on valittu todella demokraattisesti. Ja jos valtuusto sitten valitsee vanhempainneuvoston ja se edelleen edustajansa, niin minusta tässä kyllä demokraattisuus on säilytetty täysin.

Ed. Pursiainen: Herra puhemies! Elleivät nykyajan nuoret todella olisi asiallisempia ja kehittyneempiä kuin moni ed. Häkämiehen ikäpolvesta niin nuoruudessaan kuin nähtävästi myös ikämiehenä, niin en uskaltaisi kouludemokratiauudistusta kannattaa. Onneksi ei asia kuitenkaan ole niin.

On valitettavaa tällä foorumilla joutua, nyt kun näistä asioista tulee puhe, vanhemmille ihmisille huomauttamaan asiallisesta käyttäytymisestä. Eräiden kokoomukselaisten, erittäinkin ed. Häkämiehen, esiintyminen sivistysvaliokunnassa oli kuitenkin sellaista sivistysvaliokunnan virallisesti kutsumia asiantuntijoita kohtaan, että muiden valiokuntaryhmien oli siihen puututtava. Kun sitä vertasi asiantuntijaksi kutsuttujen nuorten koululaisten esiintymiseen valiokunnassa, huomasi, että edellytykset demokratialle koululaitoksenkin piirissä ovat todella kehittyneet eteenpäin sitten ed. Häkämiehen parhaitten päivien.

Päästäkseni varsinaiseen asiaan totean, että Suomen kansan demokraattisen liiton arvio käsillä olevasta kouludemokratiauudistuksesta on periaatteessa ollut ja on edelleenkin erittäin myönteinen. Me näemme sen osana kansanvaltaisten uudistusten sarjassa, jonka päämääränä on kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien lisääminen kaikilla yhteiskunnan alueilla. Sellaisten uudistusten ympärille kansandemokraattinen liike tahtoisi koota mahdollisimman laajan yhteisrintaman. Siinä muodossa kuin hallitus toi uudistuksen eduskunnan käsittelyyn, emme kuitenkaan voineet olla siihen täysin tyytyväisiä. Mielestämme siinä useassa kohdassa oli jääty puolitiehen arvatenkin tarkoi-

tuksella tyydyttää yhteiskunnallista edistystä kaihtavia voimia.

Samalla kun mielestämme ei menty niin pitkälle, kuin olisi ollut edellytyksiä, havaitsimme hallituksen esityksessä piirteitä, jotka tulisivat käytännössä vaikeuttamaan tämän kansanvaltaisen uudistuksen toteuttamista. Totesimme suuren osan koululaisista jäävän hallituksen esityksen mukaan vaille mahdollisuuksia vaikuttaa kouluneuvoston valintaan. Tämä ei olisi ollut omiaan edistämään koko koulun osallistumista työskentelyn kansanvaltaiseen suunnitteluun. Se olisi vieraannuttanut oppilaita koulutyöstä ja estänyt heitä sellaisessa määrin, kuin muuten olisi ollut mahdollista, tulevaisuudenkin varalle harjaantumasta demokraattiseen asioiden käsittelyyn ja vastuun kantamiseen niistä yhteisöistä, joissa kansalaisina olemme jäseniä. Ääni-ikärajan keinotekoinen määrääminen 15 vuodeksi aiheutti hallituksen esitykseen myös ehdolleasettelutavan, jota voi lähinnä luonnehtia kummalliseksi.

Kun taas tarkastellaan kouluyhteistyöhön osallistuvien eri osapuolien vaikutusmahdollisuuksia, havaitaan hallituksen esityksen siltäkin osin jääneen epätyydyttäväksi. Nykyisessä vaiheessa voitaisiin kyllä katsoa kiintiöperiaatteen hyväksyminen mahdolliseksi, kun riittävää kokemusta kouluyhteistyöstä kansanvaltaisella pohjalla toistaiseksi puuttuu. Kiintiöperiaatteellahan tarkoitetaan, että sekä opettajilla että oppilailla on lakimääräiset paikkansa kouluneuvostoissa. Kiintiöperiaatteen toteuttamiseen kuitenkin sisältyy vaara, joka olisi huolellisesti torjuttava. Se nimittäin voi johtaa käsitykseen, että opettajat ja oppilaat muodostavat kouluyhteistyössä ryhmät, joiden edut poikkeavat toisistaan ja ovat keskenään ristiriitaisia. Kouluneuvosto nähtäisiin silloin foorumiksi, jossa taisteltaisiin näiden eri suuntiin pyrkivien ryhmien vallasta ja vaikutusvallasta koulun asioihin. Kouludemokratiauudistuksen kärki ei kuitenkaan ole uudessa vallanjaossa koulun piirissä. Kysymys on pedagogisesta uudistuksesta, koulun kasvatustehtävän mahdollisimman tehokkaasta ja monipuolisesta toteuttamisesta. Kouluneuvoston opettaja- ja oppilasjäsenten valinnan on siis tapahduttava niin, että keinotekoista vastakkain asettelua näiden ryhmien välillä ei päästetä syntymään. Samalla on taattava, että edellytyksiä mahdollisimman yhteistyökykyisen kokoonpanon muodostumiseen kouluneuvostoissa on edellytyksiä. Kansandemokraattisen liikkeen piirissä on nähty, että vain ns. ristiinäänestämisperiaate ottaisi riittävällä tavalla huomioon nämä vaatimukset. Ristiin äänestettäessä sekä oppilaat pääsevät sanomaan sanansa opettajien jäsenien valinnassa että opettajat puolestaan voivat vaikuttaa oppilasjäsenten valintaan. Näin henkilöillä, jotka luontaisten edellytystensä puolesta ovat yhteistyökykyisiä ja myöskin siihen halukkaita yli katederin muodostaman puisen esiripun, on suuremmat mahdollisuudet tulla valituiksi yhteistyöelimeen. Oppilaiden kannoilla näiden suuremman lukumäärän tähden tulee kyllä olemaan suurempi paino, mutta tälläkin asialla on toinen puoli. Ikänsä ja arvovaltansa ja asemansa puolesta kouluyhteisössä opettajien on niin paljon helpompi estää todellisen tasavertaisen yhteistyön syntyminen siten, että he tukahduttavat oppilaiden aloitteellisuuden, ja heidän yhteistyökykyisyytensä on huomattavasti ratkaisevampi kouluyhteistyön tulevaisuuden ja käytännön toteutumisen kannalta. SKDL:ssä ajatellaan, että ympäröivällä yhteiskunnalla ja oppilaiden vanhemmilla tulisi olla paljon suurempi mielenkiinto ja harrastus koulutyötä kohtaan ja samalla myös suuremmat mahdollisuudet käytännössä osoittaa kiinnostustaan koulussa tapahtuvaan toimintaan osallistumalla. Mielestämme kuitenkaan juuri kouluneuvosto ei ole paikka, jossa tulisi vanhempien edustus olla takaamassa koulun ja muun yhteiskunnan vuorovaikutusta. Kouluneuvostohan on suunniteltu lähinnä koulun sisäisen suunnittelutyön foorumiksi ja siellä vanhempien osallistuminen siis ei voisi tapahtua kaikkein tarkoituksenmukaisimmalla ja hedelmällisimmällä tavalla. Koulun sisäinen demokratia ja koulun sisäisen suunnittelun käytännöllinen toteuttaminen ovat sen luonteisia asioita, että ne kuuluvat nimenomaan koulussa työskenteleville. Sen sijaan kansandemokraatit omalta osaltaan kiirehtivät oppilaiden vanhempien osallistumismahdollisuuksien laajentamista muilla tätä tarkoituksenmukaisemmilla tavoilla.

Kun kouluyhteisössä muun henkilökunnan osuus tulee voimakkaasti tulevaisuudessa kasvamaan, tulee aikanaan harkittavaksi, millä tavoin heidän edustuksensa koulua koskevassa päätöksenteossa olisi taattava. Silloin on pohdittava myös heidän ottamistaan kouluneuvostoihin. Tänä ajankohtana tätä asiaa ei kuitenkaan vielä ole katsottava niin ajankohtaiseksi, että hallituksen esitykseen siinä suhteessa olisi välttämättä tehtävä muutoksia. Sen sijaan rehtorien sitominen kouluneuvoston työhön olisi

epäkäytännöllistä jo sen tähden, että heillä on muutoinkin liian raskas työtaakka ja nimenomaan kouluneuvostossa rehtorin työpanos ei tulisi tehokkaimpaan mahdolliseen käyttöön. Sekä koulun muun henkilökunnan että rehtorin osallistuminen kouluneuvoston käsissä oleviin ratkaisuihin voidaan järjestää niin, että varsinaista vakinaista edustusta ei tarvita.

Moniin muihinkin yksityiskohtiin lakiesityksessä keskustelussa on kajottu, mutta en halua venyttää puheenvuoroani niitä käsittelemään.

Kun lakiesitys keväällä tuli eduskuntakäsittelyyn, olivat teinit ja koululaiset itse hyvin aktiivisia omien käsitystensä julkituomisessa. SKDL:n eduskuntaryhmässä tämä nähtiin myönteisenä asiana, joka osoitti, että koululaisten piirissä on todella jo olemassa sitä yhteiskunnallista valveutuneisuutta ja kypsyyttä, jota demokraattisen kouluyhteistyöuudistuksen hedelmällinen toteuttaminen edellyttää.

Kansandemokraattinen eduskuntaryhmä yhtyi teinien puoluerajoista piittaamatta esittämiin käsityksiin, että nimenomaan ristiinäänestämisperiaate olisi tärkeä parannus hallituksen esitykseen. Silloin moneen kertaan lupasimme toimia tämän seikan hyväksi usealle teinien lähetystölle, ja niinpä SKDL:n johtoelimet, Suomen Demokraattisen Nuorisoliiton johtoelimet ja eduskuntaryhmä tekivät tässä asiassa vastaavat päätökset. Olemme myöskin toimineet lupaustemme mukaisesti ja sen ilmauksena on mm. valiokunnassa jättämämme vastalause tältä osin valiokunnan mietintöön. Muiden hallituspuolueiden pidättyvän kannan tähden sosialidemokraatit ovat kuitenkin olleet pakotettuja luopumaan ristiinäänestämisperiaatten ehdottomasta vaatimisesta, jotta hallituksen esityksen korjaaminen muilta osin — esimerkiksi ääniikärajaa koskien — olisi käynyt mahdolliseksi.

Siinä muodossa, johon hallitusryhmät keskinäisissä neuvotteluissaan ovat tämän lakiesityksen osalta päätyneet, on hallituksen alkuperäiseen esitykseen saatu aikaan kansandemokraattien vaatimusten mukaisia parannuksia. Laki on valiokunnan esittämässä muodossa parempi kuin se oli taloon tullessaan. Sen me kansandemokraatit voimme todeta. Niin hyvä se ei kuitenkaan ole kuin se voisi olla, se meidän on myöskin samanaikaisesti todettava. Omasta puolestamme toivoisimme yhä, että valintajärjestelmää vielä voitaisiin muuttaa kansanvallan vaatimusten suuntaan toteuttamalla ristiinäänestys, niin kuin me olemme vastalauseessamme kannaksemme ilmaisseet.

SKDL:n kannalta on syytä olla tyytyväinen, että tällainen merkittävä askel kansanvallan tiellä on otettu eteenpäin. Me uskomme, että jos opettajat ja oppilaat vilpittömästi tekevät parhaansa koulun sisäisen yhteistyön kohentamiseksi näillä linjoilla, vastustajatkin ennen pitkää tulevat vakuuttumaan, että kouludemokratian toteuttamiseen ryhtyminen ei ollut virhe, vaan koko yhteiskuntamme demokraattiseen kehitykseen vaikuttava tärkeä askel, etenkin kun demokraattisten puolueiden yhteisellä rintamalla on onnistuttu torjumaan oikeiston taholta tehdyt yritykset heikentää kouluneuvostojen edellytyksiä käytännön työhön, esimerkiksi heidän vaatimuksensa tuoda kouluneuvostoon asiaankuulumatonta edustusta, me voimme olla tyytyväisiä. Kouluneuvostoja koskevan lain eduskuntakäsittely osoittaa, että todellakin on mahdollisuuksia koota yhteistä, laajaakin rintamaa kansanvaltaisten uudistusten taakse ideologisista erimielisyyksistä huolimatta, niin kuin me aina kansandemokraattisessa liikkeessä olemme ajatelleet ja toivoneet.

Koulun sisäinen uudistamistyö ei kuitenkaan saa pysähtyä tähän lakiesitykseen. Kouluneuvoston valtuuksia on tulevaisuudessakin edelleen lisättävä sitä mukaa kuin kouluyhteistyön käytännölliset edellytykset kokemuksen myötä vakiintuvat. On pidettävä huolta siitä, että uudistus ei jää muodolliseksi, vaan että siihen liittyy myös kouluopetuksen sisällön monipuolistuminen ja koulun lähestyminen muuhun yhteiskuntaan, tietysti erityisesti oppilaiden vanhempiin. Kansanvaltaisen uudistamistyön on laajennuttava koskemaan oppikoulujen ja lähitulevaisuudessa ajankohtaisen yliopistodemokratian ohella myös ammatillisia oppilaitoksia. Opiskeluyhteisöjen piirissä tällä hetkellä luodaan maaperää ja saadaan kokemuksia demokratian laajentamisesta muidenkin laitosten piiriin. Laajan kansanvaltaisen yhteistyön voimin on mahdollista ennen pitkää päästä myös elinkeinoelämän laitoksissa samanlaisiin tavoitteisiin. Kouluneuvostolain jälkeen ei oppilas enää ole pelkkä kohde, vaan hän on ajatteleva, tahtova, osallistuva ja vastuuta kantava kansalainen omassa yhteisössään. Tähän on kaikkialla yhteiskunnassa pyrittävä, kuten jo mainitsin. Ennen pitkää siihen on päästävä myöskin elinkeinoelämän piirissä toteuttamalla todellinen yritysdemokratia.

Ed. I. Suominen: Herra puhemies! Vuoden 1872 koulujärjestys on vuosisataisen kehityksen kuluessa ehtinyt perusteiltaan täysin vanhentua. Näin on varmasti kaikkien puolueiden taholta todettu. Kehittyvä yhteiskunta asettaa uusia vaatimuksia sekä koululaitoksen ja koulujärjestelmämme rakenteelle että myöskin sen sisällölle. Peruskoulu-uudistus on merkinnyt koulujärjestelmämme huomattavaa rakenteellista muuttamista lähinnä ensimmäisen asteen osalta, mutta jättänyt sisällöllisen puolen lähes vaille huomiota. Monimutkaistuva yhteiskunta asettaa jatkuvasti lisää vaatimuksia asiantuntemukselle ja hallinnollisen koneiston laajentamiselle kaikkialla ja näin uhkaa jättää yksilön vaille yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia. Tulevaisuudessa onkin ehdottoman tärkeätä jo varhaisessa vaiheessa antaa nuorille, koulujen oppilaille, valmiuksia toimia ympäristönsä eri sektoreilla. Koululaisten, nuoten, on opittava käyttämään hyväkseen demokraattisen yhteisön suomia kaikkia mahdollisuuksia.

Porvarillisella taholla on kouludemokratiaa tarkasteltu nimenomaan yksilön omien vaikutusmahdollisuuksien takaajana niin koululaitoksen sisällä kuin myöhemmin koko yhteiskuntakoneistossa. Antamalla koulussa työskenteleville kanavia osallistua koulun sisäisen toiminnan suunnitteluun ja järjestelyyn on asetettu tavoite saavutettavissa. Toisaalta on yhteiskunnan kannalta merkityksellistä, että kouluopetuksen sisältöä kyetään kehittämään ja varmistamaan sivistystason nousu. Kouludemokratian merkitys korostuu persoonallisuuden, yksilöllisten erojen, tarpeitten, toiveitten ja erityisominaisuuksien huomioon ottajana. Tarvittava suvaitsevaisuus ja yhteistyö ovat tekijöitä, jotka voidaan saavuttaa oppilaitten ja opettajien sekä yleensä kouluun vaikuttavien ryhmien vuorovaikutusta lisäämällä. Pedagogisena uudistuksena kouluneuvostolailla on pyritty helpottamaan tietojen ja taitojen omaksumista asiakokonaisuuksina. Siirtymistä yksityiskohtaisesta opiskelusta ongelmakeskeiseen tietojen hankintaan on näin pyritty tehostamaan.

Maassamme on kouludemokratiakeskustelussa nähty lukuisia vaiheita. 1960-luvun puolivälissä Suomeen ulottunut keskustelu kysymyksestä pitäytyi vain epätarkoituksenmukaisissa ongelmissa. Vuonna 1969 mietintönsä jättänyt nk. Aattosen komitea, kouluyhteistyökomitea, teki perustavaa lainsäädännöllistä selvitystyötä, jonka pohjalta Ahon työryhmä saattoi tehdä esityksensä vuosi sitten. Ehdotuksista on nyt ensimmäiseen käsittelyyn tullutta, sivistysvaliokunnan mietinnön korjauksin varustettua lakiluonnosta pidettävä onnistuneena. Se vastaa pääpiirteiltään ja monin paikoin yksityiskohtia myöten niitä käsityksiä, jotka Kokoomuksen Nuorten Liitto viime maaliskuisessa julkilausumassaan esitti, sekä toisaalta ajatuksia, joita toin julki lähetekeskustelussa pitämässäni puheenvuorossa.

Sivistysvaliokunnan mietinnössä oleva ehdotus kouluneuvoston tehtävistä vastaa hallituksen esityksessä mainittuja tehtäviä. Tärkeintä on, että tehtävät viritetään uudistuksen yleisten tavoitteiden mukaisiksi. Annetut tehtävät täyttävät yleisesti todetut uudistuksen päämäärät.

Vanhemmilla on ratkaiseva osuus lasten kasvatuksessa ja vielä koulua käyvän nuoren oman opiskelumotiivin ja opiskeluympäristön parantamisessa. Kasvatus edellyttää yksilön menestyksen takaamiseksi yhteistyötä kodin ja koulun välillä. Sivistysvaliokunta on esityksensä perusteluissa todennut aivan oikein, että vanhemmat ovat koulun ohella vastuussa lasten kasvatustyöstä, minkä pohjalta valiokunta on pitänyt tärkeänä, että vanhempien asema kouluyhteistyössä kiireellisesti selvitetään ja että käsiteltävänä olevaa lakia täytäntöönpantaessa pyritään tehostamaan vanhempainneuvoston toimintaa nykyisestään, mutta myös kehittämään eteenpäin siitä, mitä nk. Ahon työryhmän muistiossa asiasta on todettu. Edelleen olisi painotettava vanhempainneuvoston ja kouluneuvoston yhteydenpitoa ja vuorovaikutusta. Tältä pohjalta valiokunta on säilyttänyt esityksessään ja hallituksen esityksessä olleen toteamuksen kouluneuvoston ja vanhempainneuvoston yhteiskokouksista.

Kouludemokratialain lähetekeskustelussa käyttämässäni puheenvuorossa mainitsin kuitenkin, ettei vanhempain pysyvää edustusta kouluneuvostoissa voida pitää perusteltuna. Tähän tulokseen on myös valiokunta esityksessään päätynyt. Lakiesityksen perustan muodostavassa työryhmän esityksessä on pyritty kouludemokratia ja kouluyhteistyö erottamaan toisistaan siten, että kouludemokratialla tarkoitettaisiin koulussa työskentelevien mahdollisuutta osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon ja taas kouluyhteistyöllä oppilaitten, heidän vanhempiensa ja opettajien välistä yhteistyötä ja tiedotustoimintaa. Näin ollen on virhe, jos

me pyrimme saamaan vanhemmat mukaan kouluneuvoston täysivaltaisiksi jäseniksi. Kuitenkin vielä tärkeämpää kuin periaatteen lausuminen on tähdentää niitä käytännön seikkoja, jotka estävät vanhempien tehokkaan toiminnan oppikoulujen kouluneuvostoissa. Kokemuksiin perustaen voidaan jo nyt todeta, että kouluneuvoston kokousajat sulkevat useimmiten vanhemmat pois työskentelystä koulukohtaisella tasolla, koska sen kokoukset mitä suurimmalla todennäköisyydellä sijoittuvat kouluaikaan. Kouluneuvostotyö olisi ajallinen vähennys koululaisten vanhempien työajasta, mikä tosiasia korostuu, jos ajattelemme maaseutukouluja ja pitkiä välimatkoja. Edelleen vanhempien mukanaolo edellyttäisi onnistuakseen vanhempien järjestäytymistä, eikä tätä ole laajalti vielä tapahtunut, tuskinpa tapahtuu. Samoin kouluneuvoston työkenttään kuuluvat lukuisat käytännön yksityiskohdat tuskin kovin läheisesti koskettavat tai edes kiinnostavat oppilaitten vanhempia. Jos vielä otamme huomioon, että vanhemmat kouluneuvostoihin valitsisi kunnanvaltuusto, joutuisimme silloin tilanteeseen, jossa vanhempien ja koulun yhteys kouluneuvostoissa olisi mitä suurimmassa määrin näennäinen.

Sivistysvaliokunnan ehdotusta vanhempien aseman järjestelyksi onkin mielestäni pidettävä mielekkäämpänä kuin ajatusta vanhempien osallistumisesta äänioikeutettuina kouluneuvostojen sisäiseen työhön. Kouluyhteistyön monilla toimintasektoreilla oppilaitten vanhemmilla ja heidän osallistumisellaan on sen sijaan todella merkitystä. Näin on etenkin valiokunnan mainitseman kurinpito-ongelman ohella mm. koulusosiaalisessa toiminnassa.

Koulun muun henkilökunnan asema edellyttää myös tarkastelua, koska mm. sivistysvaliokunnan esityksen useissa vastalauseissa on tähän kiinnitetty huomiota. Vaikka koulun muun henkilökunnan asema käytännön koulutyössä on huomattava, voidaan katsoa kouluneuvoston päätehtävän olevan lähinnä pedagoginen. On pyritty opiskelun ja opetuksen suunnitteluun oppilaitten ja opettajien kesken, jotka oppimistapahtumassa ovat keskeisiä. Ei ole perusteltua todeta, että muu henkilökunta tällöin osallistuisi vain eräitten kysymysten käsittelyyn täysivaltaisina edustajina. Vanhempien ja muun henkilökunnan asemaan liittyvät kysymykset edellyttävät kouluneuvoston koulukohtaisen roolin lähempää tarkastelua. On väärin kuvitella, enkä usko juuri kenenkään sitä tekevänkään, että kouluneuvosto olisi saneluelin, umpioitu päätöksentekokeskus. Jo lakiesityksen 2 §:ssä mainittu tehtävä huolehtia alemmantason suunnittelun organisoinnista antaa viitteitä, että kouluneuvosto on riippuvainen siitä, mitä koko koulun piirissä tapahtuu ja tehdään. Näin ollen kouluneuvosto on jatkuvasti sidottu, paitsi opettajien ja oppilaitten, myös aivan erityisesti rehtorin ja muun henkilökunnan näkemyksiin. Kouluneuvosto voi, ja sen tuleekin, käyttää hyväkseen tarjoutuvaa asiantuntemusta.

Kokoomuksen Nuorten Liitto totesi maaliskuussa, että vaatimus 15 vuoden äänioikeusikärajan poistamisesta on perusteltu ja oikeutettu. Suurin osa koulun oppilaista olisi hallituksen esityksen mukaan jäänyt vaille vaikutusmahmahdollisuuksia kouluneuvoston varsinaisia jäseniä valittaessa. Koska riittäviä juridisia perusteita ei myöskään oltu esitetty, asettui sitemmin myös sivistysvaliokunta tälle kannalle. Äänioikeusikärajan alentaminen koskemaan koko keskikoulua sen alinta luokkaa lukuunottamatta merkitsee mainitsemani tavoitteen toteutumista, jossa nuoresta lähtien pyritään oppilaan ympäristössä antamaan toiminnallisia valmiuksia sekä kouluttamaan häntä askel askeleelta päätöksen tekijäksi ja itsenäiseksi, oma-aloitteiseksi yksilöksi.

Sivistysvaliokunnan ehkä merkittävin hallituksen esitykseen tekemä muutos koskee kouluneuvoston jäsenten vaalia ja noudatettavaa ehdokasasettelua. Olen lähetekeskustelussa halunnut korostaa demokraattisen valintatavan tärkeyttä myös kouluneuvoston vaalissa ja olen esittänyt silloin tämän lisäksi suhteellisen vaalitavan toteuttamista. On valitettavaa, että sivistysvaliokunta ei ole tähän lähtenyt. Jos me kerran lähdemme tekemään pedagogisesti merkittävää uudistusta, on valheellista antaa nuorille koulussa kuva vaaleista, jotka eivät vastaa suomalaisen yhteiskunnan muita vaaleja. Kaiken lisäksi, kuten lähetekeskustelussa sanoin, tämä on omiaan aiheuttamaan kitkaa koulussa, koska se saattaa aiheuttaa oppilaitten keskuudessa määrätynlaisen enemmistöndiktatuurin synnyn. Olisi ollut johdonmukaista lakiesityksen tarkoituksen kannalta, että vaaleissa olisi menty suhteelliseen vaalitapaan, kuten edustajien Linkolan ja Häkämiehen vastalauseessa todetaan.

Rehtorin asema kouluneuvostossa samoin kuin koko koululaitoksen piirissä uudistusten

kiihtyessä olisi tutkittava, ja tätä varten on asetettu jo komitea opetusministeriön toimesta. Rehtorit ovat useasti ilmaisseet haluttomuutensa tulla valituiksi tai asettua ehdokkaiksi kouluneuvoston jäseniä valittaessa. Tältä pohjalta olisi pyrittävä tarkastelemaan koulun ylimmän toimeenpanevan virkamiehen asemaa kouluneuvostoyhteistyössä. Koska koulun rehtori edustaa kouluissa hallinnollista ja toiminnallista asiantuntemusta, olisi hänen asemansa kouluneuvostossa kaikesta huolimatta pyrittävä vakinaistamaan. Rehtorilta olisi edellytettävä osallistumisvelvollisuutta kouluneuvostojen kokouksiin kuitenkin siten, että hänelle samoin kuin muillekin kouluneuvoston täysivaltaisille jäsenille maksettaisiin palkkio siten kuin asiasta on Häkämiehen ja Linkolan mietintöön liitetyssä vastalauseessa todettu. Kouluneuvostotyö on merkittävä osa kaikkien jäsenten ajasta ja vaatii siinä määrin perehtymistä koulukohtaisiin ongelmiin kaikkine piirteineen, että taloudellista korvausta voidaan pitää perusteltuna.

Kouluneuvoston jäseniksi ehdotettavilla tulee olla myös oikeus halutessaan kieltäytyä neuvoston jäsenyydestä. Kouluneuvosto tuskin täyttää sille asetettuja vaatimuksia tai saavuttaa tehokkuuden edellytykset, jos osakin sen sen jäsenistä on valittu kouluneuvostoon vastoin heidän nimenomaista tahtoaa. Kieltäytymismahdollisuuden estämistä on perusteltu mm. sillä, että käytäntö on nykyisin sama kunnallislainsäädännössä, sekä toisaalta sillä että näin voitaisiin varmistaa neuvostojen muodostuminen myös hiljaisiin kouluihin. Edellinen perustelu osoittaa vain jo tehtyjen virheitten kopioimista, jälkimmäisen osalta voidaan todeta periaattellisesti, ettei lain suinkaan tulisi aiheuttaa tarvetta, vaan tarpeen tulisi sanella lain synty.

Sivistysvaliokunta on esityksessään maininnut mm., että ehdotetulla lailla on kokeiluluonne, ja korostaisin juuri tätä kokeiluluonnetta. Tämä edellyttää kouluneuvoston toiminnan ja sitä koskevien säännösten jatkuvaa täydentämistä ja kehittämistä kouludemokratian tavoitteitten mukaisesti.

Toteaisin vielä, kun täällä on puututtu, mm. ed. Pursiainen on puuttunut, ns. ristiinäänestyskysymykseen, joka oli keskeinen ed. Tuomiojan aloitteessa ja jota arvostelin tällaisessa kokeiluluontoisessa laissa, että on todettava tyydytyksellä, ettei sivistysvaliokunnassa edes ed. Tuomiojan oma ryhmä ole tälle kannalle asettunut. Sen sijaan korostaisin myöskin sitä, että tämä on mahdollinen kokeilu niissä kouluissa, jotka sitä haluavat. Kokeilulain tulee antaakin mahdollisimman väljät puitteet eri mallien etsimiseen parhaan mahdollisen kouludemokratian aikanaan toteuttamiseksi.

Suunnitellussa yksityiskohtaisessa tehtäväasettelussa on pyritty siihen, että kouluneuvostolla ei ratkaisevissa kysymyksissä, kuten talous- tai opetussuunnitelmakysymyksissä, ole viimekäden päätäntävaltaa, vaan yksinomaan esitysoikeus. Kouluneuvostojen työstä saavutettavat kokemukset tulevatkin ratkaisemaan, mikä on kehitys tulevaisuudessa. Tärkeintä porvarilliselta kannalta katsottuna on, että kouludemokratian tavoite saavutetaan, että yksilön omia vaikutusmahdollisuuksia lisätään yhteiskunta- ja instituutiokeskeisyyden sijasta ja yksilö omista lähtökohdistaan katsoen kykenee ratkaisemaan eteen tulevia ongelmia.

Ed. Karhuvaara: Herra puhemies! Kasvatusopilliset näkökulmat ovat laajentuneet ja osin muuttuneetkin. Yhteiskuntatieteilijät kaikkialla maailmassa poliittiseen järjestelmään katsomatta ovat korostaneet koulunuorison omien toiveiden ja ehdotusten huomioon ottamisen tärkeyttä. Meilläkin objektiiviset tutkimustulokset ovat tuoneet esille sen, että koulujärjestelmämme nykyisellään ei kaikissa kohdin pysty vastaamaan siihen haasteeseen, minkä moderni yhteiskunta sille joutuu asettamaan.

Oppilaiden maailmankuva on muuttunut. Syynä siihen on tiedotusvälineiden antama nopea ja laaja informaatio. Seurauksena on ollut jonkinlainen sosiaalinen herännäisyys, joka on saanut mielestäni vinosuuntauksenkin muotoja. Niin sanotut yleisdemokraattiset virtaukset ovat saaneet koululaisten keskuudessa voimakasta jalansijaa. Taitavasti on käytetty hyväksi nuoressa ihmisessä olevia henkisen innoituksen voimavaroja ja luotu usko koko maailman parempaan tulevaisuuteen, kunhan vain entinen yhteiskunta saadaan muuttumaan. Koulumaailmassa tämä on ilmennyt kärjistettynä vastakkainasetteluna, jonkinlaisena luokkataisteluna (Ed. Honkonen: Joka paikassahan sitä käydään!). On katsottu, että oppilas ja opettaja ovat kaksi eri luokkaa, joiden noin ylisummaan pitäisi olla melkeinpä toistensa vihollisia. Miten väärä tällainen ajatus onkaan! Mutta sitä on osattu tänä manipulaation aikakautena käyttää erittäin tehokkaasti hyväksi määrättyjen päämäärien saavuttamiseksi.

Kun nyt on lähdetty kouluneuvostojen perustamisen tielle, tulisi uudistukseen suhtautua realistisesti ja kiihkottomasti. Oppilaiden ja opettajien kokoontuessa yhteisesti päättämään heitä koskevista asioista tulee tämä keinotekoisesti kärjistetty suhde varmaankin paranemaan. Huomataan, että oppilaan etu on useimmiten sama kuin opettajankin. Opiskelu koetaan mielekkäämmäksi ja näkökulmat selvemmiksi. Kouluneuvostojen ei suinkaan tarvitse merkitä koulun piirissä tapahtuvaa vallankumousta, enkä voi uskoa, että kouluneuvostot siinä muodossa kuin ne nyt tässä lakiesityksessä esitetään, saattaisivat johtaa jonkinlaisen anarkian vallalle pääsyyn koululaitoksessa.

On esitetty epäilyjä siitä, pystyykö kouluneuvosto selviytymään sille asetetuista tehtävistä. Sanoisin, että sisäänajoaika tulee olemaan pitkä. Kouluneuvostojen työ tulee melko kauan olemaan kankeata, ennen kuin on totuttu tämäntapaiseen yhteistyöskentelyyn. Sen vuoksi painottaisin voimakkaasti tämän lain kokeiluluonnetta. Vasta useampien vuosien toiminnan jälkeen voidaan sanoa, mitä puutteita ja myös mitä hyviä puolia kouluneuvostojen toiminnassa koulutyön kannalta on ollut. Koulun on pysyttävä, siitä lienemme yhtä mieltä, laitoksena, jonka tavoitteena kaikissa olosuhteissa on tiedon ja taidon jakaminen nuorisollemme, jotta he pystyisivät saamaan itselleen paikan yhteiskunnassa, jossa yhä enenevässä määrässä tullaan asettamaan ihmisille tiedollisia ja taidollisia vaatimuksia.

Ed. Ilkka Suominen kosketteli puheenvuorossaan valiokunnan mietinnön eri kohtia ja niihin esitettyjä muutoksia tavalla, johon voin yhtyä. Sen vuoksi en uudelleen puutu lakiesityksen yksityiskohtaisempaan tarkasteluun.

Herra puhemies! Kouludemokratia ei, niin kuin ei mikään demokratian muoto, saa olla pelkkä asenne, jota suureen ääneen toitotetaan, vaan siitä on kaikkien asianosaisten yhteistyöllä kehitettävä suurten muutosten kynnyksellä olevaan koululaitokseemme myönteisesti vaikuttava oikean ja yhteiskuntaa rakentavan demokratian muoto.

Ed. Honkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Karhuvaara totesi olevansa anarkiaa vastaan. Jos hän sillä pyrki osoittamaan, että muutamat ovat sen puolesta, niin minä rohkenen ilmoittaa, että SKDL:n eduskuntaryhmä ainakaan ei hyväksy minkäänlaista vallattomuutta koulumaailmassa. Me olemme jyrkästi kaikenlaista anarkiaa vastaan sekä koulumaailmassa että muuallakin. Tämä on hyvä pitää mielessä.

Mitä ed. Karhuvaaran mainitsemaan luokkataisteluun tulee, niin jonkinlaista "luokkataistelua" ilmeisesti kokoomuksessakin on, koska teillä on viisi kansanedustajaa valiokunnassa mutta vain kaksi on kirjoittanut nimensä vastalauseenne alle.

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Honkonen mainitsi, että hän tulee pitämään oman puolueensa kentän kurissa. Minä kysyn: millä voimalla? Eivät ainakaan esimerkit muilta sektoreilta ole meille kertoneet näin tapahtuvan.

Mitä tulee hänen puheenvuoronsa jälkiosaan, joka kosketteli kokoomuksen edustajien erilaista käsitystä, totean että me olemme vapaa puolue, jossa jokainen saa muodostaa käsityksensä, ja sitten äänestysnumeroissa näkyy, minkälaisia ne ovat.

Ed. Honkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jos me tarkastelemme sivistysvaliokunnan mietinnössä olevaa meidän vastalausettamme, niin me huomaamme, että meidän ryhmämme on pysynyt kurissa täsmälleen päinvastoin kuin kokoomuksen ryhmä.

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kurissa pysyminen nähdään kokonaisuuden puitteissa. Se tapahtuu äänestyksessä eduskunnan suuressa salissa.

Ed. Tuomioja: Herra puhemies! Tarkoitukseni on keskittyä lähinnä käsittelemään tämän sivistysvaliokunnan mietinnön muotoutumisen taustaa enkä näin ollen ryhdy sen kummemmin polemisoimaan ed. Häkämiehen tai muiden kanssa esityksen periaatteista tai yksityiskohdista. Tyydyn toteamaan, että oikeiston vastustavat näkökannat ainakin osittain johtuvat, jos nyt hyväntahtoisesti jätämme oikeistossa vieläkin melko yleisen demokratianvastaisen asennoitumisen pois laskuista, väärinkäsityksistä.

Kukaan ei ainakaan sosialidemokraateista vastusta oppilaiden vanhempien tai koulun muun henkilökunnan mukanaoloa koulun päätöksenteossa, mutta nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä ei ole niinkään, kuten mm. ed. Häkämies väittää, kysymys työpaikkademokratiasta, joka

on toinen asia, eikä liioin kodin ja koulun yhteistyöstä, joka on taasen kolmas kysymys, vaan ensisijaisesti on kysymys pedagogisesta koulun opetus- ja kasvatustyötä koskevasta uudistuksesta, jonka ainoina välittöminä osapuolina ovat opettajat ja oppilaat. Tältä pohjalta on hallituksen esityksen suoraviivaista kiintiöperiaatetta kouluneuvoston vaalissa pidettävä puutteena, jonka hallituksen esityksen esivalmistelutyön suorittanut Ahon kouludemokratiatyöryhmä olikin huomioinut ehdottaessaan ns. ristiinäänestysperiaatteen toteuttamista kouluneuvoston jäsenten vaalissa.

Edelleen hallituksen lakiesityksessä oli kouluneuvoston varsinaisten jäsenten vaalissa asetettu 15 vuoden äänioikeusikäraja, jota on pidettävä perusteettomana ja kouluneuvoston työtä vaikeuttavana mm. sikäli, että tällöin olisi useissa kouluissa jäänyt oppilaiden enemmistö ilman mitään vaikutusmahdollisuuksia kouluneuvoston varsinaisten jäsenten vaalissa ja sitä paitsi jako äänioikeutettujen ja ei-äänioikeutettujen välillä olisi kulkenut perin mielivaltaisesti saman luokan oppilaiden kesken.

Kolmanneksi olivat hallituksen esityksen säädökset vaaleissa tapahtuvasta ehdollepanosta epädemokraattiset ja käytännössä vaikeat, kenties jopa mahdottomat, toteuttaa.

Muun muassa edellä mainituista syistä jätin eduskunnalle viime keväänä rinnakkaislakiesityksen, jossa oli tehty edellä mainittuihin kohtiin ne sangen laajojen koululaispiirien ja myös edistyksellisten opettajien muutokset, joita sosialidemokraatit jo hallituksessa asiaa käsiteltäessä olivat esittäneet.

Jo eduskunnan lähetekeskustelussa, mutta erityisesti sivistysvaliokuntakäsittelyssä oikeisto osoitti selvästi halunsa estää tai ainakin vesittää oppikoulun sisäisen hallinnon demokratisoimisen. Tämä vastustus sai hyvin asiattomia, välillä myös farssinomaisia piirteitä valiokunnan oikeistolaisten jäsenten hyökätessä sangen oudoin perustein mm. eräiden asiantuntijoiden kimppuun. Edelleen sivistysvaliokunnassa ilmeni, että keskustaryhmät tulisivat asettautumaan lähinnä hallituksen esityksen taakse eivätkä missään tapauksessa hyväksyisi esim. ristiinäänestysperiaatetta. Tämähän oli oikeastaan ilmennyt jo siinä vaiheessa, kun todettiin, ettei keskustaryhmistä kukaan kahta poikkeusta lukuunottamatta ollut halukas allekirjoittamaan jättämääni rinnakkaisaloitetta. Sen kannattajiksi jäivät loppuun asti näin ollen pelkästään vasemmistoryhmät.

Tässä tilanteessa sosialidemokraattinen ryhmä joutui uudelleen harkitsemaan, kannattiko pitää kiinni mm. ristiinäänestysperiaatteen sisältäneestä rinnakkaisaloitteesta vai pitäisikö lain läpimeno pyrkiä turvaamaan mieluiten parannetussa muodossa yhteistyössä keskustaryhmien kanssa. Kannanottoamme tähän ongelmaan helpotti se, että Suomen Teiniliiton hallitus asettui yksimielisesti sille kannalle, että sellainen kompromissiesitys, jossa äänioikeusikäraja poistettaisiin ja jossa ehdollepanojärjestelmää demokratisoitaisiin, olisi senkin mielestä hyväksyttävä. Onneksi myös keskustaryhmissä ilmeni kompromissihalukkuutta näissä kysymyksissä. Niinpä hallitusryhmien yhteisen tarkastustyön tuloksena syntynyt sivistysvaliokunnan mietintö, jonka myös opetusministeri Itälä keskustaryhmien puolesta oli valmis hyväksymään, on eduskunnan voimasuhteet huomioon ottaen edistyksellisin esitys, joka on täällä tänään läpivietävissä. Hallituksen esitykseen nähden mietintö sisältää ne parannukset, joiden mukaan äänioikeusikäraja on poistettu ja ehdollepanojärjestystä yksinkertaistettu ja demokratisoitu, ja eräitä muitakin pieniä parannuksia sisältyy valiokunnan mietintöön. Näiden parannusten läpiviennin varmistamiseksi ovat sosialidemokraatit omalta osaltaan luopuneet ristiinäänestysperiaatteen vaatimuksista tässä vaiheessa. Sivistyslakivaliokunnan mietinnössä on kuitenkin hallituksen esityksen mukainen kohta, joka antaa lääninhallitukselle mahdollisuuden joko oppilaskunnan, opettajakunnan tai johtokunnan anomuksesta myöntää koululle lupa kouluneuvoston valitsemiseen ristiinäänestämisperiaatteella.

Tämän lain toteuttamisen ja kouludemokratian vastaisen kehittämisen kannalta on tärkeätä, että näin syntynyt mietintö on saanut myös koululaisten valtaenemmistöä edustavan Suomen Teiniliiton ja tässä järjestössä toimivien poliittisten ryhmien yksimielisen kannatuksen. Teiniliiton 21 päivänä tätä kuuta antamassa kannanotossa todetaan, että liitto "katsoo aiheelliseksi korostaa lain kiireellisen säätämisen välttämättömyyttä. Teiniliitto toivoo, että koululaisten vaatimuksia lain käsittelyn edellisessä vaiheessa tukeneet eduskuntaryhmät tekevät kaikkensa, jotta laki oppikoulun kouluneuvostosta säädettäisiin mahdollisimman pikaisesti ja eduskunnan voimasuhteet huomioon ottaen parhaassa mahdollisessa muodossa. Samalla liitto toivoo, että ko. ryhmät pyrkisivät yhteiseen ratkaisuun lain käsittelyn loppuvaiheessa.

Teiniliitto katsoo, että laki oppikoulun kouluneuvostosta on sivistysvaliokunnan esittämässä muodossakin merkittävä uudistus, jonka viivyttäminen on estettävä." Uskon, että eduskunnan suuri enemmistö yhtyy tähän.

Lopuksi on kuitenkin huomautettava, ettei koulun sisäinen uudistustyö missään nimessä saa pysähtyä taikka hidastua tämän esityksen hyväksymisen vuoksi. Nyt esillä oleva laki oppikoulun kouluneuvostosta on sellainen, että siitä ei pidä odottaa liikoja, sillä se on vain yksi välivaihe pyrittäessä jatkuvasti kehittyvään ja demokraattiseen kouluyhteisöön.

Opetusministeri I t ä l ä: Herra puhemies! Koska tässä kosketeltiin ristiinäänestämiskysymystä vielä jonkin verran, niin ehkä muutama sana siitä. Nythän on hyvin tärkeätä, kuten ed. Tuomiojakin mainitsi ja kuten täällä on useissa puheenvuoroissa aikaisemmin todettu, että kouluneuvostot lähtisivät yhteistyöhenkisinä alkuun. Kysymys on vain sitten siitä, millä tavalla tämä parhaiten voitaisiin taata. On varmaan paljon perusteita sille käsitykselle, että tämän nk. ristiinäänestämisen kautta olisi voitu aikaansaada yhteistyöhenkisiä kouluneuvostoja. Toisaalta on myös niin, että jos koulun opettajakunta katsoo, ettei sillä ole ollut mitään tosiasiallisia vaikutusmahdollisuuksia opettajajäsenten vaaliin kouluneuvostoon, yhteistyöhenki saattaa olla hyvin pieni. Siksi katsoisin, että sivistysvaliokunnan mietintöönkin sisältyvä ratkaisu, jossa opettajilla on mahdollisuus vaikuttaa opettajajäsenten vaaliin kouluneuvostoon, takaa sittenkin parhaimman yhteistyöhengen koulussa ja on tässä vaiheessa sen takia hyvin järkevä ratkaisu.

Muuten korostaisin sitä, että kouluneuvostohan luo vasta puitteet. Se on eräänlainen runko, johon sitten arkinen kouluelämä vasta rakentaa sisälle.

Kun puhuttiin siitä, että alle 15-vuotiaiden kohdalla äänioikeuden puuttuminen rajoittaa heidän vaikutusmahdollisuuksiaan kouluyhteisön työskentelyyn, niin tämä olisi tietysti ollut totta, mutta yhtä totta on se, että pelkästään kouluneuvoston toiminnan varaan jäävä kouludemokratia sittenkin antaa vain muutamalle oppilaalle mahdollisuuden harjaantua omien asioidensa käsittelyyn. Sen takia kiinnittäisin huomiota lain sallimaan mahdollisuuteen luokkakohtaisiin ja ainekohtaisiin elimiin, ja toivottavaa olisikin, että tämän lain tultua voimaan näitä mahdollisuuksia voimakkaasti käytettäisiin, jotta mahdollisimman suuri määrä oppilaita voisi omakohtaisesti osallistua kouludemokratiaan muutenkin kuin pelkästään äänestämällä.

Ed. K o r t e s a l m i: Herra puhemies! Viime vuosina on erityisesti vaadittu demokratian toteutumista mitä erilaisimmissa yhteyksissä. Kansanvallan laajentamista ja kansalaisten osallistumismahdollisuuksien lisäämistä onkin mitä tarpeellisinta vaatia ylhäältä alas asti. Kuitenkin on voitu panna merkille se, että usein ne, jotka äänekkäimmin vaativat demokratiaa ja sen toteutumista, vaativat sitä itse asiassa vain harvainvallan sisärenkaalle ja suppeille radikaaliklikeille ja usein haluavat estää kaikkien eriävien mielipidesuuntien esilletuloa. Perimmäisenä tarkoituksena näyttää usein olevan kaaoksen ja epäjärjestyksen aikaansaaminen suomalaisessa yhteiskunnassa. Tällaiseen on pyritty ja pyritään usein ns. edistyksen nimissä.

Siitä, millaiseen tilanteeseen edistyksen nimissä on päädytty esimerkiksi Ruotsissa, naapurimaassamme, selostettakoon erästä esimerkkiä. Viime kevätpuolella Ruotsin lehdistössä kirjoitettiin laajasti tapauksesta, joka osoittaa tyrmistyttävällä tavalla, mihin nykyaikaisen sivistysvaltion koulujärjestelmässä voidaan päätyä. Ruotsin lehdistö kertoi 17-vuotiaasta nuorukaisesta nimeltä Krister Hansson, joka mennessään nostamaan ensimmäistä kuukausipalkkaansa ei osannut täyttää työnantajansa esittämää kaavaketta. Syynä oli ruotsalaisnuorukaisen luku- ja kirjoitustaidottomuus ja laskutaidottomuus. Tällä tavalla Ruotsin opetuslaitos sai jälleen kovan kolauksen. Mainittakoon vielä, että tuon luku-, kirjoitus- ja laskutaidottoman ruotsalaisnuorukaisen kotiväki, siis vanhemmat, vasta tässä vaiheessa havaitsivat, että heidän jälkeläisensä oli käynyt koulunsa mainituin tuloksin. Eikö siis esimerkiksi tämänkaltaisessa tapauksessa kodin, siis vanhempien, ja koulun yhteistyö olisi mitä välttämättömintä?

Ruotsin huolestuttavasta koulutilanteesta mainittakoon vielä, että muutamia kuukausia sitten meikäläistä Teiniliittoa vastaava ruotsalainen koulumaailman järjestö SECO kääntyi huolestunein kirjelmin Ruotsin opetusministerin ja korkeimpien kouluviranomaisten puoleen vaatien kunnollista opetusta, päteviä opettajia ja nimenomaan perusteellista tutkimusta Ruotsin koululaitoksen rappiotilasta ja rappion syistä.

Herra puhemies! Olen viime keväänä tämän asian valiokuntaan lähettämisen yhteydessä selostanut sitä, miten toisessa eurooppalaisessa maassa, Itä-Saksassa, vanhempien osuus sikäläisessä kouluyhteisössä ja kouluyhteistyössä on erittäin merkittävä. Siksi en rupea sitä tässä toistamaan, mutta näkisin, että erityisesti eduskunnan sivistysvaliokunnan olisi tällaisissa laajakantoisissa koulu- ja kulttuuripoliittisissa uudistuksissa ja näitä uudistuksia käsitellessään ja ratkaistessaan syytä nykyistä enemmän tutustua edes lähinaapurimaiden tilanteeseen.

Herra puhemies! Suomen hallituksen lakiesityksestä on aluksi sanottava, että sen yleisperusteluissa on oikeita periaatteita. Siinähän nimenomaan esitetään, että demokraattisessa yhteiskunnassa on kehitettävä erilaisten ryhmien yhteistyökykyä sekä yhteistä, jäsenten aktiivista osallistumista yhteiskunnan toimintaan, ja toiseksi, että myös koulun tulisi entistä enemmän kiinnittää huomiota ihmisen ongelmiin ja pyrkiä entistä tehokkaammin yhteiselämän perusteiden lujittamiseen.

Nämä ovat tärkeitä näkökohtia, mutta kuitenkin hallitus on lakiesityksessään jättänyt suunnitelluista kouluneuvostoista pois merkittävien kouluyhteistyöryhmien, nimittäin oppilaiden vanhempien sekä koulun huolto- ja kansliahenkilöstön edustuksen. Tältä osin on sanottava, että hallituksen esitys ontuu. On korostettava juuri sitä, että koulun huolto- ja kansliahenkilöstö, kuten talonmies, siivoojat, kanslia-apulaiset, terveydenhoitohenkilöstö jne., joutuu niin kiinteästi olemaan mukana koulun jokapäiväisessä elämänmenossa ja kokemaan myös suuren osan tämän toteutettavan kouludemokratian niin mahdollisesti kielteisistä kuin myönteisistäkin puolista ja seurauksista, että heidän mukaan ottamisensa kouluneuvostoon on vähintäänkin oikeus ja kohtuus. Sen vuoksi on hämmästyttävää se, että nimenomaan vasemmistopuolueet haluavat heittää koulujen vahtimestarit ja siivoojat koulun kansanvaltaisuudesta osattomiksi.

Jotta päästäisiin myös todella koulun ja kodin kiinteään yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen ja voitaisiin jo ennalta estää sellaiset esimerkkitapaukset kuin äskeinen Ruotsin tapaus, olisi lasten vanhempien edustusta pidettävä luonnollisena edellytyksenä hyvien pedagogistenkin tulosten saavuttamiselle. Jotta oppilaiden vanhempien edustamat erilaiset kasvatusihanteet ja poliittiset maailmankatsomukset tulisivat nykyisessä moniarvoisessa yhteiskunnassa edustetuiksi mahdollisimman oikeudenmukaisesti, olisi vanhempien edustus kouluneuvostoon valittava samalla tavalla kuin valitaan luottamushenkilöt kunnallislautakuntiin.

Oppikoulun kuten muunkin koululaitoksen toiminnassa olisi mielestäni korostettava jo yksin kasvatuksenkin kannalta ennen kaikkea kansanvallan ja kansalaisvastuun merkitystä ja niiden rinnakkaisuutta. Sen vuoksi olen sivistysvaliokunnan mietintöön jättämässäni vastalauseessa korostanut juuri tätä seikkaa. Vastalauseeni 1 §:ssä esitän seuraavaa: "Valtion oppikoulussa sekä valtionapua nauttivassa yksityisoppikoulussa on koulun kasvatus- ja opetustehtävän edistämiseksi sekä kouluyhteisön jäsenten kansanvallan ja kansalaisvastuun lisäämiseksi kouluneuvosto, jossa koulun oppilaat, opettajat, koulun huolto- ja kansliahenkilöstö sekä oppilaiden vanhemmat ovat edustettuina".

Edelleen olen esittänyt, että kouluneuvoston jäsenistä kolmannes olisi oppilaita, kolmannes opettajia sekä huolto- ja kansliahenkilökuntaa sekä niin ikään kolmannes oppilaiden vanhempia. Kanslia- ja huoltohenkilöstöön kuuluvia tulisi mielestäni olla enintään kolmannes heidän ja opettajien yhteisestä kiintiöstä.

Edelleen vastalauseeni 4 §:ssä olen esittänyt, että kouluneuvoston vaaleissa olisi äänioikeutettu koulun jokainen opettaja ja sellainen vakinainen oppilas, joka ennen kouluneuvoston toimikauden alkamista on täyttänyt 15 vuotta. Apujäsenien vaaleissa olisi äänioikeutettu koulun jokainen sellainen vakinainen oppilas, joka kouluneuvoston toimikauden alkaessa ei ole täyttänyt 15 vuotta, keskikouluasteen alimman luokan oppilaita lukuun ottamatta. — Vanhempien edustajat kouluneuvostoon valittaisiin siis samalla tavalla kuin valitaan kunnallislautakunnat.

Edelleen olen esittänyt, että opettajien ja huolto- ja kansliahenkilöiden yhteinen edustuskiintiö muodostettaisiin vaalin jälkeen siten, että 2/3 varsinaisten ja varajäsenten paikoista tulee opettajille ja 1/3 huolto- ja kansliahenkilöstölle.

Olen aikaisemmin esittänyt sen kannan, että oppikoulun kouluneuvostoja olisi ollut kokeiltava eri puolilla maata otosluonteisesti, jotta olisi voitu saada riittävästi kokemuksia eikä sälytetty tätä asiaa heti tuoreeltaan koko oppikoulumaailman kannettavaksi. Onhan monissa muissakin asioissa säädetty kokeiluluonteisia lakeja.

Kyseessä on nyt laajakantoinen asia, ja erityisesti toivon, että eduskunta asiasta päättäessään ei jättäisi kouluyhteistyön ja kouludemokratian ulkopuolelle lasten vanhempia eikä myöskään koulun huolto- ja kansliahenkilöstöä.

Samalla esitän, herra puhemies, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistain istuntoon.

Ed. Honkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä en oikein käsitä, mitä ed. Kortesalmi pyrki todistamaan Ruotsista ottamallaan esimerkillä, mutta siinä on jotain siihen suuntaan, että lapsi oli käynyt monta vuotta koulua ja sitten vasta vanhemmat huomasivat, että hän ei osaa lukea ja kirjoittaa. Minusta tuntuu, että tämä on aika ihmeellinen tapaus. Ei tällä esimerkillä ainakaan voi yksinomaan Ruotsin koululaitosta syyttää, päinvastoin vanhemmissa on tässä tapauksessa ollut aikamoinen vika. Tuollaisia vanhempia ei varmasti kouluneuvostossa eikä missään muuallakaan tarvita. Vanhempien pitää olla kiinnostuneita lapsistaan ja koululaitoksesta yleensä. Sillä tavalla asioita voidaan viedä eteenpäin.

Vaikka ed. Kortesalmi tässä ehdottaakin viittä vanhempaa kouluneuvostoon ed. Häkämiehen ehdottaman kahden tilalle, niin ei sekään riitä. Kyllä minusta se, mitä valiokunta esittää, että vanhempainneuvoston samoin kuin vanhempainyhdistysten täytyy olla kiinteässä yhteistoiminnassa, on paljon parempi. Meillä on tuhannen oppilaan koulu, ja siellä saattaa olla tuhat — kaksituhattakin vanhempaa. Heillä saattaa olla kaikilla silloin mahdollisuus, ainakin teoriassa osallistua tähän yhteistyöhön. Mutta jos me rajoitamme sen vain kahteen tai viiteen, niin eihän tällaisesta yhteistyöstä ole kellekään mitään iloa.

Ed. Kortesalmi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Honkoselle sanoisin, että tällä Ruotsista ottamallani esimerkillä halusin juuri osoittaa sen, minkälaisiin tuloksiin voidaan päätyä, jos koti ja koulu eivät ole kiinteässä yhteistyössä. Ja lisäksi, kyllä mielestäni siitä, että ruotsalainen koulu päästää käsistään läpi 17-vuotiaan kansalaisen, joka ei osaa kirjoittaa, ei lukea eikä laskea, on ennen kaikkea kouluviranomaisilla ja opettajilla suurempi vastuu kuin kodilla.

Ed. Suomi: Herra puhemies! Kouludemokratia liittyy osana koko koulujärjestelmämme uudistamiseen. Myös koulujärjestelmän uudistamisessa on yhä selvemmin tulemassa esiin poliittinen taistelu kansan valtaenemmistön etuja ajavien demokraattisten ja edistyksellisten voimien ja toisaalta suurpääoman ja sen tukemien taantumusvoimien välillä (Ed. Vennamo: Pulinapolitiikkaa!). Kapitalistisissa maissa on yhä selvemmin havaittavissa yhteiskunnallista taantumusta edustavan monopolistisen suurpääoman ja lähes koko muun kansan, työtätekevän väestön osan yhteiskunnallisten etujen yhteensovittamattomuus. Olennaisen tärkeä osa taistelussa kansan valtaenemmistön taloudellisten ja poliittisten etujen puolesta on taistelu demokraattisten, kansan yhteiskunnallisia toiminta- ja vaikutusmahdollisuuksia lisäävien uudistusten puolesta. Kouludemokratia on yksi niistä osauudistuksista, joilla voidaan parantaa kansan yhteiskunnallisen toiminnan mahdollisuuksia ja valmiuksia.

Yhteiskunnallinen polarisoituminen, suurpääoman ja muun kansanosan etujen yhä ilmeisempi erkaneminen ulottuu myös opiskeleviin ja sivistyneistöön. Tästä seurauksena yhä kasvava osa opiskelijoista ja koululaisista on liittymässä rauhan, yhteiskunnallisen edistyksen ja demokratian puolesta työskentelevien rintamaan. Opiskelevat ovat saaneet nähdä nykyisen ja tulevan yhteiskunnallisen asemansa huononemisen, opiskelijoiden ja koululaisten määrän huomattavan kasvun ja siitä johtuvan yhteiskunnallisen aseman muuttumisen, kapitalistisen koulutuspolitiikan kykenemättömyyden määrälliseen koulusuunnitteluun ja siitä johtuvan työttömyyden, taloudelliset vaikeudet niin opiskeluaikana kuin sen jälkeenkin, sanalla sanoen opiskelijoiden ja koululaisten proletarisoitumisen.

Kapitalistinen koulutusjärjestelmä on myös yhä vajavaisemmin kyennyt tyydyttämään opiskelijoiden ja koululaisten itsensä asettamat odotukset ja vaatimukset sekä myös yhteiskunnan kehityksen ja tieteellis-teknisen edistyksen tarpeet. Tästä on ollut seurauksena, että opiskelijoiden ja koululaisten esittämät vaatimukset koko koulujärjestelmän uudistamiseksi sekä sen rakenteen että sisällön osalta ovat jatkuvasti voimistuneet ja kasvaneet järjestäytyneeksi, tavoitteiltaan selkiytyneeksi poliittiseksi toiminnaksi. Myös lakiesitys oppikoulun kouluneuvosta on mitä suurimmassa määrin seurausta koululaisten omasta poliittisesta aktiivisuudesta koulujärjestelmän uudistamiseksi. Koulu-

demokratia, sellaisena kuin asiaa valmistellut kouludemokratiatyöryhmä uudistuksen esitti, tulisi olemaan ennen kaikkea yleissivistävän koulun sisäistä työtä uudistava pedagoginen uudistus.

Tämänhetkisestä yleissivistävän koulun opetuksen sisällöstä sekä opetus- ja opiskelumenetelmistä voidaan todeta, että ne ensinnäkään eivät vastaa työtätekevän väestön yhteiskunnallisia näkemyksiä. Toiseksi ne eivät tarjoa koululaisille tarpeellista määrää yhteiskunnallisesti merkittävää tietoa eivätkä kehitä nuorissa ihmisissä niitä valmiuksia, joita aktiivinen yhteiskunnallinen toiminta edellyttää. Kolmanneksi opetuksen sisältö ja opetusmenetelmät eivät vastaa Suomessakin käynnissä olevan tieteellis-teknisen vallankumouksen tuleville työntekijöille asettamia tiedollisia eivätkä työ- ja toiminnallisia valmiuksia koskevia vaatimuksia. Koulun sisäinen uudistaminen on näin ollen välttämätöntä.

Kouludemokratian tulee olla uudistus, joka jo sinällään muuttaa koulutyön luonnetta, korostaa oppilaitten aktiivista osuutta koulutyön suunnittelussa. Toiseksi kouludemokratian tulee olla uudistus, jonka avulla otetaan käyttöön opettajien ja oppilaiden suunnittelukapasiteetti. Sen avulla tulee voida jouduttaa pahasti jälkeen jääneen opetuksen sisällön ja opiskelumenetelmien uudistamista tieteellis-teknisen kehityksen vaatimalle tieteelliselle tasolle. Sen kautta tulee pyrkiä muuttamaan opetuksen tämänhetkistä yhteiskunnallista suuntausta, joka palvelee porvaristoa ja yhteiskunnallista taantumusta, ja sen kautta tulee muuttaa työmenetelmiä, jotka tällä hetkellä rajoittavat koululaisten yhteiskunnallisen toimintavalmiuden ja jopa koko persoonallisuuden kehittymistä.

Laki oppikoulun kouluneuvostosta ei suinkaan saa jäädä ainoaksi askeleksi koulun sisäisessä uudistamisessa, vaan sen tulee olla ensimmäinen askel. Jo kouludemokratiatyöryhmän antama lakiesitys oli voimakkaasti kompromissiluontoinen, ennen kaikkea kouluneuvoston valintatapaa koskevalta osaltaan. Luonnollisimpana ratkaisuna näkisin ilman muuta sen, että kouluneuvostot valittaisiin yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden periaatteen pohjalla. Tämä periaate olisi myös luonut kouluihin yhteistyöhenkisen perustan, vaikka herra opetusministeri Itälän mielestä ei olekaan. Kuitenkin kouludemokratiatyöryhmä esitti vaalikelpoisuuden rajoittamista siten, että kouluneuvostoon valittaisiin yleisillä vaaleilla jäseniksi puolet opettajia ja puolet oppilaita.

Kiintiöperiaate voisi soveltua kouluneuvostoon, jos kouluneuvoston oppilasjäsenet katsottaisiin oppilaiden eturyhmän edustajiksi ja opettajajäsenet opettajien eturyhmän edustajiksi kouluneuvostossa. Tällainen katsomus on kuitenkin kahdellakin tapaa virheellinen. Ensinnäkään kouluneuvosto ei voi olla luonteeltaan koulussa esiintyvien ristiriitojen sovitteluja säätelyelin. Kouluneuvoston tulee olla kasvatuksellista suunnittelua koulussa johtava elin. Pedagogisessa suunnittelussa taas eivät voi tulla kysymykseen koulussa erityyppistä työtä tekevien henkilöryhmien, opettajien ja oppilaiden, ristiriidat vaan maailmankatsomus-eroavuudet, yhteiskunnallisten tavoitteiden eroavuudet, toisin sanoen: poliittiset ristiriidat. Toiseksi: Poliittiset eroavuudet ja ristiriidat eivät koulussa kulje opettajien ja oppilaiden välillä, vaan molempien ryhmien halki. Vain toisarvoisissa kysymyksissä voi kouluissa tulla esiin opettajien ryhmän ja oppilaiden ryhmän eturistiriita. Ei esimerkiksi opetuksen uudistaminen ja parantaminen voi olla opettajien etujen vastaista ja vain oppilaiden etujen mukaista. Sen sijaan se, miten ja mihin suuntaan opetusta uudistetaan, on yhteiskunnallinen ratkaisu ja kunkin henkilön kanta tällaisessa kysymyksessä määräytyy hänen yhteiskunnallisen asennoitumisensa perusteella. Tällä hetkellä sekä opettajien että koululaisten yhteiskunnallinen asema on syvän muutoksen kohteena, eikä kummankaan ryhmän yhteiskunnallinen asennoituminen aina vastaa ryhmän todellisia yhteiskunnallisia etuja. Tästä johtuu, se että niin opettajien kuin oppilaidenkin ryhmässä on poliittisesti edistyksellisiä ja taantumuksellisia henkilöitä. Kuitenkin koululaisten keskuudessa on poliittisen tietoisuuden nousuna ja edistyksellisen suuntauksen vahvistumisena heijastunut opiskelevien ja sivistyneistön yhteiskunnallisen aseman perusteellinen muutos nopeammin kuin opettajien keskuudessa.

Kiintiöperiaatteella valituissa kouluneuvostoissa edistyksellisten oppilaiden kasvavalla joukolla ei tulisi olemaan yhtä suuria vaikutusmahdollisuuksia kuin yleisillä vaaleilla valituissa neuvostoissa. Myös kouluneuvostojen työn hedelmällisen onnistumisen kannalta olisi tärkeää, että kouluneuvostojen valintatapa ei vahvistaisi mielikuvaa opettajien ja oppilaiden eturistiriidasta, vaan pyrkisi häivyttämään tuon

mielikuvan, joka johtuu siitä, että koulun työtavat tällä hetkellä ovat omiaan muodostamaan muureja opettajien ja oppilaiden välillä. Tärkeätä kuitenkin on, että kouluneuvosto koostuu vain koulussa jatkuvasti työskentelevistä henkilöistä. Koska kouluneuvostot luonteeltaan ovat opetuksellista suunnittelua harjoittavia elimiä, on luonnollista, että niiden jäseninä on opettajia ja oppilaita. Vanhempien vaatiminen kouluneuvostoon on tärkein keino, millä taantumus yrittää muuttaa koko uudistuksen luonteen. Me kansandemokraatit tuemme luonnollisesti yhteyksien ja tiedonvälityksen lisääntymistä koulun ja kotien välillä, mutta joko täydellistä ymmärtämättömyyttä kouluneuvostojen työn luonteesta ja niiden merkityksestä tai tietoista halua estää koulujen sisäisen työn uudistaminen osoittaa kokoomuksen Häkämiehen esitys, jossa esitetään vanhempien ottamista kouluneuvostojen jäseniksi.

Herra puhemies! Tässä vaiheessa on syytä muistuttaa mieliin muutamia tapahtumia. Teiniliitto teki jo keväällä ennen lain valiokuntakäsittelyä yksimielisen päätöksen, jossa se katsoi ainoan oikean kouluneuvoston jäsenten valintatavan olevan henkilö per ääni -käytännön. Teiniliitto katsoi, että kiintiöperiaate asettaa oppilaat ja opettajat eri leireihin ja tällainen jaoittelu ei suinkaan edistä demokratiaa, vaan lietsoo keinotekoista vastakkainasettelua yhteistä työtä tekevien ja yhteisiin päämääriin pyrkivien ihmisten välillä. Tuhansia koululaisia allekirjoitti Teiniliiton antaman edellä mainitun suuntaisen vetoomuksen.

Valiokuntakäsittelyn aikana maakuntien teiniyhdistykset kävivät esittämässä mielipiteensä ja kaikki he painottivat, että jos mielimme lähentää oppilaita kouluun ja pyrkiä opiskeluhalukkuuden lisäämiseen, täytyy kouluneuvostojen päästä käsittelemään opetuksen kannalta tärkeitä kysymyksiä opetuksen sisällöstä, opetussuunnitelmista, oppikirjavalinnoista jne. Sisäinen hallinnon uudistus palvelee tarkoitustaan parhaiten silloin, kun äänestys kouluneuvoston jäsenistä voidaan suorittaa pätevimmistä ehdokkaista. Koululaisten mielestä kiintiösysteemissä pätevyyden asemesta korostuvat opettajakunnan pienen joukon sisällä muut tekijät kuin asiantuntemus. Valitettavasti tätä ristiinäänestystä ei saatu lakiin. On kyllä todettava, että sivistysvaliokunnankin mietintö on jo edistysaskel. Se on ensimmäinen askel koululaitoksen demokratisoitumisessa ja perustan murtamista koulun porvarilliselta arvomaailmalta. Taantumuksen rajoittavat kahleet kilisevät tosin vielä, mutta nuorisolle onneksi he eivät enää pysty saamaan sellaisia lakiesityksiä läpi kuin on kokoomuksen Häkämiehen rinnakkaisaloite ja joita periaatteita tukevat SMP ja kristillisten Westerholm.

Kuten alussa totesin kouludemokratia on yksi niitä demokraattisia uudistuksia, joihin kaikkien yhteiskunnallisesti edistyksellisten kansan valtaenemmistön etuja puolustavien tulee pyrkiä. Myös kysymys kouludemokratiasta osoittaa, kuka on edistyksen, kuka taantumuksen asialla.

Ed. Linkola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä ed. Suomi aloittaessaan puheenvuoron alleviivasi tässä maassa olevaa koulujärjestelmää kapitalistiseksi koulujärjestelmäksi. Sen sijaan ed. Suomi ei puhunut mitään siitä, minkälainen on ns. sosialistinen koulujärjestelmä, ja näin ollen jäi täysin epäselväksi, millaisena ed. Suomi näkee tämän sosialistisen koulujärjestelmän. Sikäli kuin olen voinut itse tutustua näihin sosialististen maiden koulujärjestelmiin, niin näyttää siltä, että ed. Suomi ei todellakaan ole tietoinen siitä, sillä hänen puheensa on kokonaan suunnattu näitten järjestelmiä vastaan.

Ed. Suomi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Linkola kysyi, miksi en selostanut sosialistista koulujärjestelmää. Saanen ilmoittaa, että tällä hetkellä on käsittelyssä Suomen koululaitosta koskeva kouludemokratiakysymys, ja toiseksi: tuon sosialistisen koulujärjestelmän selostaminen tulee toivottavasti aikanaan.

Ed. Linkola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Äskeisestä puheenvuorostani kävi ilmi, että ed. Suomi ei todellakaan tiedä näistä mitään.

Ed. Koivisto: Herra puhemies! Nyt sivistysvaliokuntakäsittelystä täysistuntoon tullut kouludemokratia-asia on vuosien kehittelyn tulos. Ensimmäiset koululaisjärjestöjen vaatimukset kouluyhteistyöstä ja oikeusturvasta esitettiin jo 1960-luvun puolivälissä. Edistyksellisten koululaisten kouludemokratiavaatimukset mursivat vasta kovan työn jälkeen kaikkein voimakkaimman ja kiivaimman taantumuksen vastarinnan, jonka mukaan tsaarilta peritty op-

pikoulu on kelvollinen edelleenkin. Se, että kouludemokratia on kohdannut monia kehitysvaiheita ja sisällöllisiä uudistuksia matkallaan, ei ole mitenkään yllättävää. Onhan nykyinen vireä ja aikaansaava edistyksellinen koululaisliike vasta tämän asian kautta kokenut yhteiskunnallisen nousunsa ja asemansa tunnustamisen myös valtiovallan taholta.

Sosialidemokraattien piirissä ei toki kuvitella oppikoululaitoksen olevan kansanvaltainen sen jälkeen, kun käsiteltävänä oleva laki on täällä hyväksytty. Ensimmäinen ja ratkaiseva edellytys todella demokraattiselle koululaitokselle on, että kaikilla kouluikäisillä on täydet ja tasavertaiset mahdollisuudet kaikkeen kykyjensä mukaiseen koulutukseen. Ei riitä, että todetaan jonkinlaisia koulutuspaikkoja olevan tarjolla lähes kaikilla, kun sitten tosiasiassa vain yhtä tiettyä koulutusväylää edenneillä on käytännössä mahdollisuudet yliopistolliseen koulutukseen ja sitä tietä johtaviin ja hyvätuloisiin asemiin. Me tiedämme varsin hyvin, että tuo väylä ei ole työväestön ja muiden vähävaraisten saavutettavissa kovinkaan helposti. Viime aikoina on lisäksi surkuhupaisella tavalla käynyt ilmi menneiden vuosien suunnittelematon koulupolitiikka ammattikoulutuspaikkojen toisaalta liian suurena määränä, toisaalta tarkoituksenmukaisen ammattikoulutuksen kirvelevänä puutteena.

Pelkkä tasa-arvolle perustuva koulutusrakenne ei takaa vielä yhtäläisiä mahdollisuuksia. Yhteiskuntamme taloudellisesti etuoikeutettujen ryhmien lapset ja toisaalta työtätekevän väestön lapset eivät ole suinkaan samalla lähtöviivalla kouluun tullessaan. Yltäkylläiset ympäristöolosuhteet antavat hyvän pohjan niiden koulunkäynnille, joilla tällaiset lapsuudessa on ollut. Ja porvarilliseen kouluun tuleva porvariston jälkeläinen tuskin kokee kouluympäristöä samalla tavoin vieraana ja vieraannuttavana kuin työläisen jälkeläinen.

Vaadimme siis ehdottomasti, että koulutoimen käytännössä ja opetuksen sisällöstä päätettäessä otetaan huomioon työväenliikkeen näkemykset. Ensimmäinen ja kiireellinen toimenpide on karsia opetussuunnitelmista ja oppikirjoista pois valheet ja puolitotuudet, joita niissä on erityisesti silloin, kun muka opetetaan työväenliikkeen historiaa, alikehittyneiden maiden jälkeenjääneisyyden syitä, sosialististen maiden yhteiskunnallisia oloja, vieraita kansoja ja kulttuureja ja vieläpä silloin, kun pitäisi selvittää maamme ulkopoliittista linjaa. Sosialidemokraattien mielestä monipuolinen tiedonjakaminen on sitä, että eri näkemyksiä esitellään niiden omista lähtökohdista lähtien ja perehdytään tosiasioiden valossa ongelmakysymyksiin, mutta moniarvoisuuden nimissä ei kuitenkaan vääristellä totuutta.

Kouludemokratia on sosialidemokraattien mielestä varsin hyvä keino uudistaa koulun sisäistä toimintaa. Kouludemokratiajärjestelmässä voidaan kaventaa nykyistä porvarillista ylivaltaa ja yksinvaltaa edistysmielisten opettajien ja oppilaiden yhteistyöllä. Lisäksi vain demokraattisessa koulussa voivat kasvavat nuoret oppia tuntemaan ja käyttämään sellaisia valmiuksia kuin yhteistyökyky, solidaarisuuden tunteminen, omaehtoinen luova toiminta ja yhteiskunnallinen aktiivisuus. Juuri tämänlaisia valmiuksia tarvitaan nykyisenä tieteellis-teknisen kumouksen aikakautena. Alistaminen ja passiivisuuteen totuttaminen on ehdottomasti hylättävä.

Jotta kouludemokratia tulisi käytännöksi koulujen sisällä, on muistettava tällä hetkellä, että nyt käsiteltävänä olevalla lailla säädetään vain järjestysmuodon perusteista. Kouludemokratian hengessä on välttämättä uudistettava myös opetussuunnitelmia, tunti- ja oppiainejakoa, oppilasarvostelua ja opetusmateriaalia. Mikäli tällaiset seikat jäävät nykyiselleen, on lainkin hyöty erittäin muodollinen ja tulee taatusti turhauttamaan sekä opettajat että oppilaat. Siksi ei voikaan liikaa korostaa, että kouludemokratialaki avaa oven demokraattiseen kouluun vasta raolleen. Muiden säädösten kehittäminen ja itse koulun sisäisen käytännön uudistaminen vasta johdattavat koulun demokratian ovesta sisään.

Kouludemokratiaa sovellettaessa pitää huomata myös se, että eri koulujen taloudelliset mahdollisuudet sen toteuttamisessa ovat erilaiset ja yhteiskunnan toimin on niitä sen vuoksi tasattava. Tässä on jälleen yksi käytännöllinen lisäsyy sille, että vaatimus yksityisoppikoulujärjestelmän jäänteiden kertakaikkisesta lopettamisesta on mitä ajankohtaisin — verovaroistahan niidenkin kulut maksetaan.

Haluan tässä korostaa myös sitä, että ehdotettu laki on kokeilulain luonteinen, niin kuin sen perusteluissakin todetaan. Sitäkin aiheellisempaa on tämän seikan painottaminen, koska lakiin on jäänyt sosialidemokraattien kannan vastaisesti ehdoton kiintiöperiaate siten, että opettajat valitsevat omat edustajansa ja oppilaat omat edustajansa kouluneuvostoon.

Sosialidemokraattisen puolueen puoluetoimikunta, puolueen lehdistö ja eduskuntaryhmä ovat johdonmukaisesti tukeneet koululaisten etujärjestön Teiniliiton vaatimuksia kouludemokratialain muotojen suhteen. Siinä tarkoituksessa olemme antaneet tukemme mm. ed. Tuomiojan rinnakkaisaloitteelle. Vain se, että koululaisten liike on ollut niin voimakas ja määrätietoinen omien tavoitteidensa saavuttamisessa, on varmistanut sen, että oikeisto ja muut taantumukselliset voimat eivät ole päässeet liikaa jarruttamaan ja jopa kokonaan mitätöimään kouludemokratialakia. Siihen on kylläkin lain käsittelyn eri vaiheissa pyritty. Sen näkee esim. kokoomuksen aloitteesta ja sen lehdistön kirjoittelusta. Samaa mitätöimishenkeä edustavat myös ne vastalauseet, joita kokoomukset eräät edustajat, SMP:n ja Kristillisen liiton edustaja ovat jättäneet sivistysvaliokunnan mietintöön. Keskustaryhmien nuoret yrittivät viimeiseen saakka saada edustajiaan tässä kysymyksessä vasemmiston kannalle ja Tuomiojan aloitteen taakse.

Mutta kesän ja tämän syksyn aikana on täysin kiistatta käynyt ilmi, että nyt käsittelyssä oleva sivistysvaliokunnan esitys on paras mahdollinen, mikä tässä eduskunnassa näillä poliittisilla voimasuhteilla voidaan saada toteutetuksi. Toisaalta me näemme asian samalla tavalla kuin koululaisliikekin. Ellei nyt saada aikaan mitään kouludemokratialakia, on se voitto ainoastaan mustimmalle taantumukselle. Tämän vuoksi haluamme jatkaa Teiniliiton ja sosialidemokraattien edistyksellistä yhteistyötä ja Teiniliiton kehotuksesta tulemme omalla käyttäytymisellämme varmistamaan parhaan saatavissa olevan esityksen läpiviemisen, sivistysvaliokunnan esityksen toteuttamisen. Emme näin ollen mitenkään voi nähdä, että olisimme luopuneet periaatteistamme. Olemme tällä hetkellä vain realisteja ja jatkamme taistelua vielä demokraattisemman koulun puolesta uusissa ja nykyistä suotuisammissa olosuhteissa sen jälkeen, kun sivistysvaliokunnan esitys on hyväksytty kouludemokratialaiksi.

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Koivisto puhui mustasta kokoomuksesta ja taantumuksesta. Hän ei todella kuunnellut, mitä sanoin puheenvuoroni lopussa, jotka sanat ovat seuraavat: "Jos kouluneuvosto todella myös käytännössä saadaan tehokkaasti ja koko koulun parasta ajatellen toimimaan, niin se puolustaa paikkaansa." Voiko selvemmin sanoa?

Ed. Koivisto (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Siinä hengessä, missä kokoomuksen ed. Häkämies on aloitteensa tehnyt ja myöhemminkin tätä asiaa ja sivistysvaliokunnan mietintöä vastaan taistellut, kouluneuvosto ei koskaan voi täyttää niitä tavoitteita, jotka ed. Häkämies tässä meille luki.

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tulkitsen, että tämä on kommunistien propagandaa.

Ed. Honkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Toivoisin omasta puolestani, että ed. Häkämies käännyttäisi ensiksi omat puoluetoverinsa ja sitten vasta katsoo vasemmistoon. Taitaa olla edustajalla kovasti työtä siellä omienkin keskuudessa!

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Meidän puolueessamme saa ajatella itsenäisesti, ja lopputulos näyttää, mikä on kokoomuksen kanta.

Ed. Westerholm: Herra puhemies! Laki oppikoulun kouluneuvostosta on joutumassa ratkaisuvaiheeseen. Lailla pyritään kansanvallan laajentamiseen oppikoulujemme piiriin. Suomen kristillinen liitto on kaikissa periaatteellisissa kannanotoissaan ollut kansanvallan laajentamisen kannalla. Kunnallisella tasolla olemme edustaneet sitä kantaa, että suurkuntien alueella kansanvalta ei pääse toteutumaan, elleivät suurkuntien eri alueiden asukkaat saa lausua mielipidettään heitä koskevissa tärkeissä ratkaisuissa, ja tällöin olemme suositelleet kansanäänestystä ja kunnallispiirijärjestelmän toteuttamista. Maakunnallisella tasolla olemme voimakkaasti painostaneet luottamusmiesvaltaisen maakuntaitsehallinnon käyttöön ottoa ja näin kansanvallan laajentamista väliportaan tasolla. Liittomme on myös tehnyt toivomusaloitteen yritysdemokratian asteittaiseksi toteuttamiseksi maassamme ja näin siis samalla kansanvallan laajentamiseksi.

Olemme siis kansanvallan kannalla ja tätä kantaa tulemme liitossamme edustamaan kaikissa periaatteissamme, myös silloin, kun keskustellaan ja päätetään korkeakoulu- ja kouludemokratiaan liittyvistä kysymyksistä.

Lakiesitys oppikoulun kouluneuvostosta ei väliaikaisena, tilapäisluontoisena ja vallitsevasta käytännöstä jyrkästi poikkeavana kuitenkaan edusta liittomme näkemystä. Hallitus on viime vuosina tehnyt jo siksi monta suurta virhettä radikaalien ratkaisujen muodossa, että liittomme on seurannut huolestuneena tapahtunutta kehitystä. Esimerkkejä tällaisista radikaaleista ratkaisuista voisi kyllä luetella useitakin.

Nyt hallitus jälleen on tehnyt esityksen, joka radikaalisuudessaan vie niin pitkälle, ettei yhdessäkään maassa aikaisemmin ole edes kokeiltu mitään vastaavaa systeemiä. Suomen kristillinen liitto tahtoo painottaa rauhallisen ja tasapainoisen kehityksen välttämättömyyttä silloin, kun tehdään ratkaisuja, joilla on kauaskantoinen merkitys. Radikaalit muutokset yhteiskunnassa johtavat aina radikaaleihin vastareaktioihin, ja vastakkaisuuksia toki yhteiskunnassamme muutenkin on tarpeeksi.

Jos lakiesityksen tarkoituksena on karkoittaa oppikouluistamme ja myös alkavasta peruskoulusta pätevä opettajakunta ja sinne aikova uusi pätevä opettaja-aines, lakiesitys varmaan johtaa toivottuun tulokseen. Tiedän nyt jo joukon opettajia, jotka eivät tule opettajatointaan jatkamaan, jos lakiesitys hallituksen esityksen tai sivistysvaliokunnan muuttamassa muodossa hyväksytään. Tiedän myös, että moni opettajakutsumuksen saanut opettajaksi aikova on päättänyt luopua tästä ammatista, jos lakiesitys eduskunnassa näin hyväksytään.

Voidaan tietenkin sanoa, että antaa vain käydä näin. Pääasia on, että lakiesitys viedään eduskunnassa kiireesti läpi. Kyllä uusia opettajia saadaan tilalle. Tekee kuitenkin tässä mieli kysyä: Onko yhteiskunnalla varaa luopua kutsumuksen saaneista opettajista ja säätää sellaiset lait, ettei kansakunnalle elintärkeä opetusala enää saa pätevää ja alaansa innostunutta työvoimaa vain sen tähden, että valtiovalta ei ajattele vähääkään säätämiensä lakien seurauksia pidemmällä tähtäyksellä?

Mistä kenkä siis puristaa? Se puristaa siitä, että kouluneuvoston kokoonpanossa on tehty liian radikaali ratkaisu. Liittomme on alusta lähtien kyllä tähdentänyt sitä, että oppilaille tulee koulutyössä antaa suurempi vastuu kuin tähän asti ja että tästä johtuen oppilaat tulee ottaa mukaan kouluneuvoston työskentelyyn. Itsestään selvänä on tietenkin pidettävä opettajien mukanaoloa mainitussa elimessä. Samalla olemme kuitenkin voimakkaasti tähdentäneet erästä mahdollisuutta, joka nimenomaan kouluneuvostojen perustamisen kautta on saatu, nimittäin vanhempien vastuun lisäämistä koulu-yhteistyössä. Onhan jo kauan tähdennetty sitä, että yhteistyö kodin ja koulun välillä on melkein olematonta. On ilmeistä, että tämä yhteistyö on ollut myös hallituksen mielessä. Onhan lakiesityksen 2 §:ssä sanonta siitä, että kouluneuvoston eräänä tehtävänä on kehittää kodin sekä koulun ja ympäröivän yhteiskunnan välistä yhteistyötä. Jää kyselemään, miksi tätä yhteistyötä ei sitten ole lähdetty toteuttamaan. Tosin lakiesitys sisältää säännöksen vanhempainneuvoston ja kouluneuvoston yhteiskokouksista vähintään kaksi kertaa lukukaudessa. Tällä vanhempien mahdollisuus todella vaikuttaa koulutyöskentelyyn melkeinpä kokonaan mitätöidään. Vanhempainneuvostollahan ei kouluasioissa ole mitään päätösvaltaa, ja kun vanhemmat vielä jätetään kokonaan pois kouluasioista päättävästä elimestä, kouluneuvostosta, suljetaan vanhemmat käytännössä jokseenkin kokonaan koulutyön ulkopuolelle, kuten tähänkin asti kyllä on ollut asianlaita. Vanhempien mukana oloa on monesta syystä vastustettu. On mm. väitetty, ettei heillä ole aikaa saapua kouluneuvoston kokouksiin. Yhtä hyvin voidaan sanoa, ettei kunnallisten lautakuntien kokouksiin ole lautakuntien jäsenillä mahdollisuutta ja aikaa saapua. Tämähän ei pidä paikkaansa. On myös väitetty, etteivät vanhemmat tunne kiinnostusta näitä kokouksia kohtaan. Tämä ei voi pitää paikkaansa. Aivan päinvastaisia mielipiteitä liikkuu kentällä. On myös väitetty, etteivät vanhemmat ole perillä niistä kysymyksistä, jotka kouluneuvosto joutuu käsittelemään. Olen varma siitä, että maassamme on runsaasti niitä vanhempia, jotka ovat sekä perillä että kiinnostuneita koulun kysymyksistä. Kysymys on yleisesti ottaen vain siitä, että kunnioitus vanhempia kohtaan on heikentynyt. Vanhempien vaikutusvaltaa pyritään yhteiskunnassa monessa muodossa mitätöimään.

Olemme liitossamme sillä kannalla, että nuorisomme henkisen kehityksen nopeutumisen ja yhteiskunnan terveen kehityksen takia on tähdellistä ja välttämätöntä, että oppilaat myös saavat vastuuta koulun työskentelystä. Katsomme kuitenkin, ettei kehitys voi johtaa myönteiseen tulokseen, jos nuorisolle annetaan pääasiallinen valta koulun työskentelyssä, niin kuin kävisi, jos hallituksen esitys, sivistysvaliokunnan kanta tai nimenomaan ed. Tuomiojan aloite hyväksyttäisiin eduskunnan kannaksi. Liittomme

pitää nimenomaan nuorisomme tulevaisuutta ajatellen tärkeänä, että kouluneuvostossa on osapuolena kolme yhtä vahvaa ryhmää, nimittäin opettajat, oppilaat ja vanhemmat. Näin voitaisiin todella toteuttaa laajasti kansanvallan periaatetta. Edellytyksenä tehokkaalle kouluyhteistyöskentelylle on myös, että kouluneuvosto kuulee kanslia- ja huoltohenkilökuntaa kaikissa niissä asioissa, jotka koskevat tavalla tai toisella näiden ryhmien etuja.

Liittomme onkin sivistysvaliokunnan mietintöön liittänyt vastalauseen, josta edellä sanotut periaatteet ilmenevät. Esitänkin tässä Suomen kristillisen liiton puolesta toivomuksen, että suuri valiokunta vielä tarkkaan harkitsisi edellä sanottua ja muuttaisi käsillä olevan lain sanamuotoa liittomme esityksen mukaisesti.

Ed. Honkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Westerholm ilmeisesti vastalausettaan puuhatessaan on jättänyt valiokunnan mietinnön perustelun lukematta, niin saanen hänelle sieltä lukea seuraavaa: "Kun vanhemmat kuitenkin ovat koulun ohella vastuussa lastensa kasvatuksesta, valiokunta pitää tärkeänä, että vanhempien asema kouluyhteistyössä selvitetään kiireellisesti ja että käsiteltävänä olevaa lakia täytäntöönpantaessa pyritään kaikin tavoin tehostamaan vanhempainneuvostojen toimintaa sekä niiden ja kouluneuvostojen yhteydenpitoa ja vuorovaikutusta." Edelleen valiokunta korostaa muun henkilökunnan osuutta. "Lisäksi valiokunta on sitä mieltä, että selvitettävä olisi myös kysymys muiden koulussa työskentelevien kuin opettajien ja oppilaiden vaikutusmahdollisuuksista kouluyhteistyössä."

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On syytä todeta, että hurskaat tulevaisuuteen kohdistetut toivomukset vanhempien aseman turvaamiseksi ja myös koulun palveluksessa olevan henkilökunnan aseman ja oikeuksien turvaamiseksi eivät riitä. Jos on todellinen tahto ottaa huomioon vanhemmat ja koulun palveluksessa olevat henkilöt, tämä on otettava tämän lain yhteydessä, eikä siitä ole puhuttava ja samalla lyötävä heidän mahdollisuuksiansa tukkoon. Tämä ei ole reilua. Tämä on enemmän tai vähemmän epärehellistä. SMP:n kanta on selvä: Vanhemmat tarvitaan yhteistyöhön nuorten kanssa ja myös pienipalkkaiset koulussa, heillä täytyy olla sanansa sanottavana.

Ed. Westerholm (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Honkoselle vain viittaan ed. Vennamonkin puheenvuoroon lisäten kuitenkin, että vanhempainneuvostolla ei ole loppujen lopuksi minkäänlaista valtaa sen takia, että sillä ei ole minkäänlaista päätösvaltaa. Ei joidenkin keskustelujen kouluneuvoston kanssa tarvitse johtaa vielä mihinkään lopputulokseen, mihinkään ratkaisuun. Ratkaisut tehdään nimenomaan kouluneuvostossa. Siellä on päätäntävalta, ja sinne täytyy vanhemmat myöskin saada.

Ed. Honkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Valiokunnassa oli suuri joukko asiantuntijoita, myös opettajia ja koulujen johtajia kentältä, ja he kaikki, ed. Vennamo ja ed. Westerholm, yksimielisesti totesivat, että vanhemmat eivät voi pelkästään teknillisistäkään syistä osallistua kouluneuvoston työhön, koska jos kouluneuvoston kokous pidetään päivällä, vanhemmat ovat työssä; jos se pidetään illalla, oppilailla on liian pitkät matkat varsinkin maaseudulla tulla uudestaan kouluun. Varsinkaan alempien sosiaaliluokkien vanhemmat eivät ole koulun tehtävistä tällä hetkellä perilläkään. Tämäkin on yksi hankaloittava tekijä. Mitä vanhempainneuvostoihin tulee, niillä olisi oma tärkeä tehtävänsä, mutta tähän saakka ne eivät ole toimineet. Tässä mielessä niiden toimintaa pitää pyrkiä kaikin tavoin elvyttämään. Pitää pyrkiä keksimään sellaisia ruiskeita, jotka tehoavat.

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Honkosen antamaan lausuntoon, että vanhemmat eivät voisi osallistua teknillisistä syistä, vastaisin että se ei pidä paikkaansa. Ed. Honkonen ei kuunnellut, kun täällä jo edellä selvittelin sitä, että meillä on kunnalliset lautakunnat ja nekin joudutaan joskus kutsumaan koolle hyvinkin nopeasti ja sinne saadaan edustajat. Uskon, että näin tapahtuu myöskin kouluneuvostossa, jos siellä vanhemmat ovat, ja ne vanhemmat, jotka sinne valitaan, todella varmasti tuntevat silloin kiinnostusta, ja sinne täytyy valita sellaisia, jotka tuntevat kiinnostusta.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Honkonen SKDL:n ja kommunistien linjan mukaisesti haluaa lyödä kiilan vanhempien ja lasten väliin, haluaa kii-

hottaa lapsia ja koululaisia vanhempiansa vastaan. Tämä on raakaa politiikkaa. Jokainen meistä tietää, että vanhemmat haluavat lastensa parasta. SMP haluaa rakentaa koululaisten, nuorten ja lasten yhteistyötä eikä halua alistaa heitä raa'an kommunistisen ja muun anarkistisen kiihotuksen alle, kun he rehellisinä haluavat oikeutta eivätkä ymmärrä, että heitä käytetään hyväksi.

Ed. Westerholm (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Viittaan ed. Häkämiehen ajatuksiin, mutta samalla sanoisin, että harvaan asutulla maaseudulla ei kai toki voida ajatella, että oppilaita vaaditaan vielä illalla tulemaan uudestaan eikä ole varmasti ajateltukaan tällaista ratkaisua. Nämä kokoukset on hoidettava päivällä, ja tällöin minä katsoisin, että totta tosiaan vanhemmilla on mahdollisuus saapua kokouksiin aivan samalla tavalla kuin heillä on mahdollisuus saapua kunnallisten elimien kokouksiin.

Ed. Honkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta tuntuu, että tässä maassa ei toista yhtä repivää kiilanlyöjää olekaan kuin ed. Vennamo.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Useimmat lait meidän maassamme ovat peräti vanhoja. Näin on asia myöskin koulujen hallinnon kohdalla. Se, että lait eivät tällä kertaa ole peräisin Mauno Ladonlukon tai Kustaa III:n ajoilta, johtunee pelkästään siitä, että silloiset vallanpitäjät eivät katsoneet aiheelliseksi antaa minkäänlaista koulutusta kansalle. Mikäli lainsäädäntöämme verrataan tältä osin tai muutenkin naapurimaihimme Neuvostoliittoon ja Ruotsiin, voidaan todeta, että meidän lainsäädäntömme on huomattavasti vanhentunutta näihin kumpaankin verrattuna. Ei ole näin ollen mikään ihme, että myöskin tässä asiassa, joka nyt eduskunnassa esillä on, on tullut aika ryhtyä kouriintuntuviin muutoksiin.

Asiahan sinänsä on ollut esillä jo pitemmän aikaa; eräissä komiteanmietinnöissä, sekä erityisesti eräitten järjestöjen kannanotoissa on esitetty hyvinkin monenlaisia ratkaisumalleja. Kaikille niille on ollut olennaista se, että opiskelijoiden, koululaisten asema on erittäin voimakkaasti vahvistunut. Osa malleista on ollut sellaisia, että ainoastaan opettajat ja oppilaat ovat olleet mukana hallitsevissa, päättävissä elimissä. Sen sijaan toisessa osassa malleja ovat myöskin vanhemmat olleet enemmän tai vähemmän voimakkaasti edustettuina. Joissakin malleissa on myöskin koulun palveluksessa oleva henkilökunta ollut mukana.

Kun hallituksen esitys oppikoulujen kouluneuvostoista annettiin, sitä tervehdittiin toisella taholla erittäin suurella tyydytyksellä ja toisella taholla melkoisella vastenmielisyydellä. Esityksessähän koulun päätäntävaltaa käyttäisi valtuusto, kouluneuvosto, jossa olisi puolet opettajia ja puolet oppilaita. Äänestys- ja valintaperuste olisi tapahtunut kiintiöittäin elikkä opettajat äänestävät opettajia ja asettavat heidät ehdolle sekä oppilaat oppilaita ja asettavat heidät ehdolle. Todettakoon, että hallituksen esityksessä ehdolleasettelutapa oppilaiden osalta oli todellakin käytännössä aivan mahdoton toteuttaa, ja siitähän onkin sittemmin luovuttu. Myöskin olennaista esityksessä oli se, että äänioikeusikäraja ja vaalioikeusikäraja oli 15 vuotta.

Esitykseen kohdistuva arvostelu kohdistui nimenomaan seuraaviin kolmeen kohtaan. Ensimmäinen kohta oli se, että katsottiin aivan vääräksi sellainen neuvosto, jossa oppilaitten vanhempien edustusta ei ollut ollenkaan, ja tätä perustellaan sillä, että kodin ja koulun yhteistyö vähenee vielä nykyisestäänkin. Toisaalta vastaperusteluna esitettiin, että koulun vanhempainneuvoston asemaa vahvistetaan ja sille ja uudelle kouluneuvostolle asetetaan velvoite yhteisistä kokouksista ja yhteistyöstä.

Ehkä kaikkein eniten arvostelua on herättänyt kuitenkin lähinnä nuorten taholta 15 vuoden äänestysikäraja ja äänestämistapa. Jo täällä aikaisemmissa puheenvuoroissa ja lukuisissa kirjoituksissa on minun mielestäni täysin riittävästi voitu perustella se, että äänioikeusikärajaa tulisi laskea. 15 vuotta ei ole sen parempi ikä kuin jokin alempikaan. Olennaistahan on se, että koulussa saisivat käyttää valtaa edes äänestyksen kautta likipitäen ja jos mahdollista kaikki koulussa olevat. Kolmantena suurena riita-aiheena esityksessä oli äänestysperiaate, siis se että opettajat äänestävät opettajia ja oppilaat oppilaita. Mikäli tähän asiaan enemmän puututaan, voidaan todeta, että ensinnäkin koulu on nimenomaan oppilaita varten. Se on nimenomaan niitä varten eikä opettajia varten. Opettajat tekevät siellä vain työtään. Tämä ristiinäänestyksen epääminen aiheuttaa varmasti vastakkainasettelun koulussa. Se on tällä het-

kelläkin suuri, mutta ristiinäänestyksen hylkääminen laissa tulee vastakkainasettelua edelleen kasvattamaan.

Vanhempien läsnäoloon neuvostossa viittasin edellä, lähinnä niihin perusteluihin, minkä takia heitä siellä pitäisi olla. Kuitenkin tulisi mielestäni todella muistaa, että kouluneuvosto käyttää valtaa ainoastaan puhtaasti kouluun liittyvissä asioissa, lähinnä opetukseen ja myöskin rangaistuskäyttäytymiseen liittyvissä asioissa. Kouluneuvostohan päättäisi sen, minkälainen opetusjärjestys on ja mitä rangaistuksia oppilaille annetaan. Ainoastaan koulusta erottaminen on jätetty kouluneuvoston päätäntävallan ulkopuolelle. Sinänsä tietysti minun mielestäni on peräti ihmeellistä, että ylipäänsä koulusta voidaan erottaa. En henkilökohtaisesti käsitä, että meillä voi olla sellainen laki, joka pystyy erottamaan koulusta, joka toimenpide on niin radikaali ja niin lopullinen kyseessä olevaa oppilasta kohtaan.

Nyt kun esitys on tullut sivistysvaliokunnasta, voidaan todeta, että eräitä mainituista kiistakohdista on ratkennut ja ne ovat ratkenneet minun mielestäni myönteiseen suuntaan. Ensinnäkin äänioikeus on annettu kaikille koulun oppilaille lukuun ottamatta kuitenkaan I luokkaa. Tämä poikkeus onkin hyvin perusteltu, koska I luokalla olevat eivät tiedä siitä koulusta vielä mitään eivätkä myöskään tunne ehdolla olevia oppilaita tai opettajia. Kuitenkaan ristiinäänestysperiaatteen toteuttamiseen ei ole valiokunta katsonut aiheelliseksi ryhtyä, vaan on poistettu vain alkuperäisessä esityksessä olleet epäkohdat, jotka koskivat oppilaiden ehdolleasettelua. Tämä on jo sinänsä kuitenkin myönteinen piirre. Nyt on olemassa valitsijayhdistykset niin oppilailla kuin opettajillakin. Henkilökohtaisesti minua ihmetyttää se, että kaksi opettajaa saa perustaa valitsijayhdistyksen, kun sen sijaan oppilaita samaan tarkoitukseen tarvitaan viisi kappaletta. Tietysti on niin, että opettajia on vähemmän, mutta kun otamme huomioon, että yksi valitsijayhdistys voi nimetä rajattoman määrän ehdokkaita lain sallimissa puitteissa, ei mielestäni tämä määrä tulisi opettajilla olla sen pienempi kuin oppilaillakaan.

Kun tarkastellaan eri puolueitten vastalauseita valiokunnan mietintöön, voidaan todeta, että kolmessa vastalauseessa on erittäin suurta huomiota kiinnitetty vanhempien saamiseksi mukaan kouluneuvostoihin. Toisaalta niissä on myös puututtu äänestysikään ja eräisiin muihinkin kohtiin. Neljännessä vastalauseessa on taas vaadittu ristiinäänestämisperiaatteen toteuttamista.

Mitä nyt sitten olisi tehtävä? Minun mielestäni ristiinäänestys kuuluu tähän lakiin. Vain sillä keinolla me voimme päästä todella demokraattiseen (Ed. Häikiö: Se ei ole demokratiaa!) ja yhdenmukaiseen opettajien ja oppilaitten yhteiseen toimintaan koulun hyväksi. Vastakohtien jäljelle jättäminen ja jopa niitten korostaminen ei varmasti voi olla koulun kannalta hyväksi. Eräissä vastalauseissa on koulun toimihenkilöitä myöskin vaadittu mukaan neuvostoon ja äänestykseen. Tämä on mielestäni erittäin perusteltua. Koulun toimihenkilöt ovat aivan samassa asemassa kuin esityksen mukaankin äänioikeutetut ja vaalikelpoiset yksilöt. Nämä henkilöt tulisi myöskin saada toimintaan mukaan.

Erityistä huomiota kiinnittää kuitenkin vielä se, että koko laki on esitys oppikoulujen kouluneuvostoiksi. Kuitenkin nyt jo ensi vuonna, vuonna 1972, tässä maassa siirtyy peruskouluun erittäin suuri määrä kuntia ja erittäin suuri määrä kouluja, juuri näitä oppikouluja, joiden hallintoon tässä ollaan nyt puuttumassa. Haluaisin kuulla herra opetusministeriltä — joka ei nyt ole täällä paikalla — millä lailla on aiottu järjestää peruskoulujen vastaava hallinto (Ed. Vennamo: Eihän sosialismissa demokratiaa tarvita!). Nyt esitetty oppikoulujen hallinnon muoto ei tule olemaan voimassa kuin muutaman vuoden (Ed. Linkola: Oikein!). Koko systeemi on ohi viimeistään vuoteen 1978 mennessä, ja minä en ainakaan ole missään yhteydessä nähnyt minkäänlaista esitystä siitä, millä lailla vastaava hallinto aiotaan järjestää peruskouluun. Olisi erittäin mielenkiintoista kuulla sivistysvaliokunnan SKDL:n jäseniltä, millä lailla teillä on tätä asiaa ajateltu. En ole missään nähnyt asiasta mitään.

Siis henkilökohtaisena kannanottonani vaatisin ristiinäänestyksen toteuttamista, koulun toimihenkilöitä mukaan vaaleihin ja edustajistoon elikkä kouluneuvostoon ja myös lakiin selvityksen siitä, millä lailla sitä sovelletaan peruskouluissa.

Ed. Linkola: Herra puhemies! Kannatan ed. Kortesalmen tekemää ehdotusta, että asia pantaisiin pöydälle.

Toinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydälle panemisesta ja sitä

on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Esitän, että asia pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Ed. Ahonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Honkosen tekemää ehdotusta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kortesalmi ed. Linkolan kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon. Kutsun tätä ed. Kortesalmen ehdotukseksi. Ed. Honkonen ed. Ahosen kannattamana on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon. Tämä on ed. Honkosen ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Honkosen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Kortesalmen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Eskman, Forsman, Hjerppe, Honkonen, Hykkäälä, Häggblom, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, O. Kangas, Kantola, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laine, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, H. Linna, Lintilä, Lottanen, Luja, Maijala, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, E. Niemelä, Nieminen, Orrenmaa, Paananen, Pekkarinen, Perheentupa, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suomi, Tamminen, Tarjanne, Tiekso, Tiilikainen, Toivanen, Tuomioja, Tupamäki, Turunen, Weckman, Virolainen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Asunmaa, Flinck, Haarla, Heino, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huotari, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jaatinen, Kainulainen, Karhuvaara, Karpola, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Kurppa, Linkola, Mykkänen, Mäki, A. Niemelä, Nikkilä, Paasivuori, Pekonen, Penttinen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rodén, Saimo, Salolainen, Seppä, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Siltanen, Suokas, I. Suominen, Sutinen, Syrjä, Särkkä, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Vainio, Vaittinen, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestää edustaja Väyrynen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Helle, Hemmi, Huurtamo, Ilaskivi, Isomursu, Junnila, Kaasalainen, Kalavainen, R. Kangas, Karjalainen, Katajavuori, Koivunen, Korsbäck, Kortesalmi, Laaksonen, Laatio, Lankinen, Lindeman, L. Linna, Loikkanen, Lähteenmäki, Mattila, Melin, Mustonen, Mäki-Hakola, Nevalainen, Niinikoski, E. Niskanen, H. Niskanen, Partanen, Pekkala, Pohjonen, Ruokola, Salmenkivi, Sinkkonen, Sundqvist, S. Suominen, Tallgren, Tikkanen, Tuominen, Tähkämaa, Uusitalo, Vartia, S. Westerlund, Virtanen ja Voutilainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 84 jaa- ja 58 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 56.

Eduskunta on hyväksynyt ed. Honkosen ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

2) Ehdotus laiksi merimiesverolain muuttamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 33 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 82, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 33.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

3) Ehdotus laiksi tuberkuloosilain muuttamisesta.

Esitellään talousvaliokunnan mietintö n:o 9 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 87, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 9.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

4) Ehdotus laiksi invaliidihuoltolain muuttamisesta.

Esitellään sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 8 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 75, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelu:

Ed. Mäkelä: Herra puhemies! Tyydytyksellä on todettava, että invalidihuoltolain uudistustyö jatkuu. Kuitenkin sosiaalivaliokunta on mietinnössään edelleenkin kiirehtinyt tässäkin yhteydessä lain kokonaisuudistusta, jossa voitaisiin keskittää invalidihuoltolain säännöstö yhdenmukaisiin perusratkaisuihin.

Valiokunta on asiaa käsitellessään ollut kaikista hallituksen tärkeimmistä muutosesityksistä yksimielinen. Kuitenkin on katsottu aiheelliseksi väljentää vaikeavammaisuustulkintaa niin, että vaikeavammaiseksi käsitettäisiin invalidi, jolta puuttuu suuntausnäkö hänelle tuntemattomassa paikassa tai joka on vaikeasti kuulovammainen tai jonka liikuntakyky taikka muu toimintakyky on siinä määrin alentunut, että siitä on hänelle olennaista haittaa jokapäiväisen elämän toiminnoissa. Toivomme, että suuri valiokunta tämän invalidijärjestöjen yksimielisen kannanilmaisun, johon valiokunta on yhtynyt, myöskin omalta kohdaltaan hyväksyy.

Lääkintähuoltoon on tullut annettavaksi lisäksi kuulokojeet paristoineen, sillä valiokunta katsoi, että kuurous on myöskin vaikea haitta jokapäiväisessä elämässä, ja näiden apuvälineiden hankinta on varsinkin heikkotuloiselle suuri kustannustekijä.

Valiokuntakäsittelyssä tuli myöskin ilmi jälleen se epäkohta, minkä vuoksi invalidihuoltohakemukset viipyvät käsittelyssä niin tavattoman kauan. Se johtuu muun muassa siitä, että sosiaalihallituksen invaliditoimistossa ei ole yhtään päätoimista lääkäriä. Onkin esitettävä hallitukselle se toivomus, että lääkärityövoimaa voitaisiin nopeasti lisätä, sillä invalidien joukko kasvaa jatkuvasti. Heidän asioidensa hoito ei siedä viivytystä, sillä invaliditeettiin päättyneen tapaturman tai sairauden aika on ollut yleensä asianomaiselle jo tuskallinen ja varsin pitkä.

Ed. Aro: Herra puhemies! Tämän lakiesityksen myötä saadaan invalidien passiiviseen olotilaan huomattavia parannuksia. Vaikka nyt on kysymys vain osittaiskorjauksista, merkitsevät nämäkin jo nykyistä huomattavasti parempia mahdollisuuksia invalidille etsiä uudelleen paikkaansa aktiivisen elämän piirissä.

Tähänastista yleistä ajattelutapaa on aivan liian vahvasti hallinnut laitostaminen. On pidetty itsestään selvänä, että vammainen henkilö, joka ei kykene liikkumaan ja toimimaan yhtä ketterästi meidän tervejäsenisten kanssa, suljetaan laitoksen turvaan. Vain aniharva terve ihminen malttaa pysähtyä ajattelemaan, miltä invalidista itsestään tuntuu tällainen maailmasta pois sulkeminen kenties koko loppuiäksi. Vasta silloin, kun terve ihminen pakotetaan seuraamaan ympäröivää maailmaa invalidin näkökulmasta, tämä kauheus alkaa paljastua ja itsetyytyväisyys nykyisen invalidihuollon aikaansaannoksiin vähän hälvenee. Laitos on turvallinen, mutta tappava ympäristö niukkoine virikkeineen ja yksitoikkoisine päiväjärjestyksineen. Jos joku onnellinen on päässyt siirtymään kotiin, on sekin ahdas, suljettu piiri liikkumavaikeuksien vuoksi.

Nekin onnelliset, jotka pääsevät liikkumaan laitoksen ja kodin ulkopuolelle, saavat tuntea kuuluvansa jatkuvasti eri kastiin kuin terveet. Heitä tuijotetaan kaikkialla, ja heitä kohdellaan nöyryyttävän säälivästi. Heidän on erittäin vaikea liikkua liikenteessä ja julkisissa tiloissa, jotka ovat suunnitellut ja mitoitetut vain terveitä, omin jaloin liikkuvia ihmisiä varten. Erityisiä vaikeuksia on tässä suhteessa rullatuolipotilailla, jotka eivät mahdu kerrostalojen ahtaisiin hisseihin eivätkä pääse teattereihin ja konsertteihin, eivät myymälöihin tai yleensä mihinkään, missä ei ole tasaista kulkupintaa ja yli 60 senttimetrin oviaukkoa.

Pahinta kaikesta kuitenkin on toiminnan puute. Vasta vammautunut voi todeta, miten paljon työnteon mahdollisuus merkitsee ihmisen viihtymiselle tässä elämässä, puhumattakaan sen tuomasta mielenrauhasta toimeentulon suhteen. Jos vammautunut on kaikista esteistä huolimatta ollut niin sitkeä, että on kyennyt järjestämään itselleen edes jotain työtä, verotetaan häntä näin saaduista tuloista samoin perustein kuin tervettäkin. Verotuksessa tehtävä invalidivähennys ei riitä tasoittamaan terveeseen nähden niitä ponnistuksia, joita invalidilta kysytään joka päivä hänen työsuorituksissaan. Tämän epäkohdan lisäksi hänellä ei milloinkaan ole samoja mahdollisuuksia kuin terveellä nauttia kaikista niistä yhteiskunnan palveluksista, joitten kustantamiseen hänenkin maksamiaan veroja käytetään.

Kun nyt esitetään invalidien huoltotyöhön parannuksia, pysytetään niitten kustannusten korvausmääräykset ennallaan. Tämä merkitsee sitä, että kustannukset suoritetaan valtion varoista, kuitenkin niin, että invalidi voidaan taloudellisen asemansa puitteissa määrätä itse osallistumaan maksuihin. Tätä pidän erittäin epäoikeudenmukaisena määritelmänä, olkoon, että sitä käytännössä harvoin sovellettaisiin. Valiokunnassa ei voitu kuitenkaan tähän kohtaan nyt puuttua, koska asianomaiset pykälät eivät olleet auki, mutta kiinnitettiin huomiota siihen, että invalidihuoltolain vireillä olevan kokonaisuudistuksen yhteydessä tulee puuttua tähän epäkohtaan samoin kuin maksujen jälkeenjääneisyyteen.

Epäkohtana tuli myös valiokuntakäsittelyn aikana esille se, minkä täällä ed. Mäkeläkin omassa puheenvuorossaan totesi, että invalidien korvauksia ja muita etuuksia myönnetään nyt useiden lakien ja organisaatioiden kautta. Invalidien on usein vaikea hakea heille kuuluvia etuuksia, kun sosiaalilautakunnatkaan eivät aina ole selvillä saatavissa olevista etuuksista ja niiden hakemisesta. Tästä aiheutuu paljon vaivaa, ja se viivästyttää asioiden käsittelyä.

Näihin informaation puutteesta johtuviin epäkohtiin törmäämme tavan takaa sosiaalilainsäädäntöä korjatessamme, joten niitä on kerta kerran jälkeen alleviivattava, että asioihin saataisiin korjausta ja vauhtia. Nyt on vihdoinkin saatu kauan kaivattu ja peräänkuulutettu sosiaaliopas, joka toivottavasti tulee auttamaan asiaa ja olemaan jokaisen ulottuvilla jatkuvasti.

Yleispiirteenä todettakoon, että lakiin nyt tehtävät korjaukset ovat erittäin myönteinen askel kohti inhimillisempää invalidipolitiikkaa. Sopeutumisvalmennus, työhönvalmennus ja elinkeinoneuvonta auttavat elämässä syrjäytettyä vammaista tarttumaan siihen uudelleen omin käsin vaikka vähäisinkin työsuorituksin. Työvoimaviranomaisten tulee kaikella vakavuudella etsiä keinoja työtilaisuuksien järjestämiseksi kuntoutetuille, etteivät nämä joudu uudelleen pettymään. Asuntopolitiikassa on myös otettava invalidien erikoiset tarpeet huomioon määrätietoisemmin, kuin tähän asti suoritetut hajanaiset yksittäisratkaisut ovat olleet. Vaikevammaisen kotiuttaminen merkitsee luonnollisesti hänen omaisilleen erikoisjärjestelyjä ja jopa vaikeuksia, mutta kun tätä asiaa pysähtyy tarkastelemaan invalidin itsensä näkökulmasta, voidaan sanoa, että tämä on mielenterveystyötä parhaimmillaan ja tämänkaltaista avohoitoa tulee kaikin keinoin edistää.

Ed. Männistö: Herra puhemies! Käsiteltävänä olevalla invalidihuoltolain muutoksella on tarkoitus sisällyttää invalidihuoltolakiin sopeutumisvalmennus, työhön valmennus ja elinkeinoneuvonta. Nämä muutokset perustuvat kuntoutuskomitean mietintöön, samoin muut nyt esitettävät invalidihuoltolain parannukset kuten vaikeavammaisten invalidien asumiseen liittyvien välineitten ja laitteiden sekä asunnon välttämättömien muutostöiden korvaaminen ja invalidien päivittäisissä toiminnoissa tarvittavien apuvälineiden antaminen lain perusteella.

Esitetyt laajennukset lakiin ovat tervetulleita ja odotettuja. Lisäksi sosiaalivaliokunta korjasi hallituksen esitystä muutamin kohdin myönteiseen ja nykyaikaisempaan suuntaan. Vaikka tulosta voidaan pitää yleisesti ottaen hyvänä ja se lähentää yleisen invalidihuoltolain mukaisia

etuja tapaturma- ja liikennevahinkojen kautta invalidisoituneiden etuihin, on kuitenkin syytä todeta invalideja koskevan lainsäädännön erilaisuus ja ne kipeimmät tarpeet, johin pitäisi saada nopeasti korjaukset. Näin erityisesti siitä syystä, että invalidihuoltolain kokonaisuudistuksen on ilmoitettu olevan valmisteilla. Tässä suhteessa ensimmäisenä asiana olisi laajentaa invalidi-käsitettä koskemaan myös kaikkia invalidihuoltoa tarvitsevia sairausinvalideja riippumatta siitä, onko taudinkuva pysähtynyt tai ei. Samoin olisi ulotettava invalidihuollon edut koskemaan vanhuksia, jotka tarvitsevat useammin kuin nuoret kuntoutusta ja esim. näkemistä ja kuulemista auttavia laitteita. Juuri vietetyn kuulovammaisten päivän yhteydessä tuli selvästi ilmi, että juuri vanhusten kuulolaitteiden ja niiden käyttökustannusten korvaaminen olisi ensiarvoisen tärkeätä.

Maamme invalidihuollon eriarvoisuuden poistaminen olisi uuden invalidihuoltolain toinen tärkeä tehtävä. Se edellyttää invalidihuoltolain mukaisten etujen lisäämistä ja korvausmenettelyn yksinkertaistamista ainakin samalle tasolle kuin muussa invalideja koskevassa lainsäädännössä on. Sotainvalidien proteesihuoltoon kuuluu kerrallaan kaksi samanlaista proteesia, joita asianomainen voi käyttää vuoron perään. Tapaturmavirastolla on Helsingissä erikoislääkäri, joka tarkastaa Helsingin proteesipajoilla valmistetut uudet apuneuvot. Tämän lisäksi sisältyy sotainvalidien apuneuvohuoltoon Kaskisaaren kuntouttamislaitoksessa järjestetyt kurssit. Niiden aikana kurssilaisten proteesiasiat hoidetaan ja he itse saavat lääkärin määräämää kuntoutusta, samalla tavalla kuin sotainvalidit saavat työtapaturman tai liikenneonnettomuuksien johdosta invalideiksi tulleet apuneuvonsa ko. vakuutusyhtiöiltä. Näiden kahden ryhmän kohdalta riittää vain puhelinsoitto joko tapaturmavirastoon tai vakuutusyhtiöön ja asia on järjestyksessä niin apuneuvon kuin sen maksunkin suhteen. Siinä joitakin esimerkkejä siitä, miten siviili-invalidien invalidihuoltolain mukaiset korvausasiat tulisi hoitaa. He joutuvat yhä vieläkin anomaan apuneuvonsa, sillä esillä olevan lainmuutoksen jälkeenkin invalidihuollon hakemis- ja myöntämismenettely ehdotetaan säilytettäväksi pääasiassa entisellään. Poikkeuksena pääsääntöön, että invalidihuollon myöntää sosiaalihallitus, on päätäntävaltaa siirretty lääkintähuollon osalta aiemmin ja nyt sopeutumisvalmennuksen, ammattikoulutuksen ja työhönvalmennuksen osalta laitosten ja kurssien johtajille.

Invalidihuoltolain mukaisten apuneuvojen tai niiden korjausta hakevien on hankittava monia selvityksiä. Lääkärinlausunnon lisäksi tarvitaan sosiaalilautakunnan antama selvitys asianomaisen anojan varattomuudesta tai vähävaraisuudesta. Selvitysten johdosta päätöksenteko viipyy ennen kuin saadaan selvitetyksi, miten paljon apuneuvoista korvaa valtio ja mitä asianomainen itse joutuu maksamaan. Edellä mainittu hakemus- ja korvausmenettely on hidas ja aikansa elänyt. Kymmenet selvitykset, viranomaisten työajan menetykset ja odottamisen tuomat hankaluudet tulevat lisäksi yhteiskunnalle paljon kalliimmiksi kuin se puuttuva noin 20 %, jota valtio ei vielä nykyisin invalidihuoltona korvaa. Lisäksi olisi invalidien auttamisen yhteydessä entistä perusteellisemmin harkittava, voidaanko tämän sosiaaliavustuksen antamisessa pitää oikeana erotella rikkaita ja köyhiä, vai olisiko varallisuuseroja tasoitettava yleisemmin palkka- ja veropolitiikan avulla.

Ed. S u o k a s: Herra puhemies! Hallituksen esityksessä ja sivistysvaliokunnan mietinnössä on todettu, että on monia epäkohtia, ja niitä on pyritty korjaamaan. Kuitenkin on samalla huomioitava se seikka, että vaikka näitä pieniä korjauksia tehdään, niin hallitus toisella kädellä lisää invalidien rasituksia. Erittäin selvästi tuli tämä rasitusten lisääminen esille, kun luxusverojen yhteydessä jätettiin invalidien pyörät tällaisen ylimääräisen verorasituksen alaisiksi. Ei voi pitää oikeana tällaista menettelyä, ja se osoittaa sitä harkitsemattomuutta, jolla tämä lakiesitys aikanaan eduskunnalle annettiin.

Edelleen SMP:n edustajan Heikki Kainulaisen tekemässä vastalauseessa on mainittu, että mielestämme kaikkia maamme invalideja olisi kohdeltava tasapuolisesti. Nyt siviili-invalidit ovat jääneet kuitenkin heikompaan asemaan, ja heidän taholtaan on käännytty allekirjoittaneenkin puoleen, että siviili-invalidien eläketurvaa tulisi lisätä ja että välineitten ja laitteitten korvaukset olisi myöskin huomioitava.

Edelleen eräs oleellinen seikka. Sotainvalidit ovat todenneet, että kun vammat pahenevat ja he joutuvat invaliditeettinsa vuoksi kääntymään lääkärien puoleen, niin vaikka he siellä esittävät tämän vammansa pahenemisen selvästi, niin lääkärit eivät ota tätä huomioon prosentteja

määritellessään, vaan jättävät asian hoitamatta. Tämä on aiheuttanut paljon ärtymystä invalidien kekuudessa, ja tähän olisi nyt jo kiinnitettävä hallituksenkin taholta riittävää huomiota.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

5) Asetus 19 päivältä toukokuuta 1971 maan ulkomaankaupan turvaamisesta annetun asetuksen muuttamisesta.

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 14 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty yllämainittu asetus.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 14.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus toivomukseksi tutkimuksesta Tiutisen saaresta mantereelle johtavan tie- ja siltayhteyden rakentamisen kustannuksista.

Esitellään kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 61 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Hostilan toiv. al. n:o 1836 (1970 vp.), joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 61.

Keskustelu:

Ed. Hostila: Herra puhemies! Poiketen kulkulaitosvaliokunnan varmasti perustellusta kannasta ehdotan, että toivomusaloitteeni n:o 1836 vuoden 1970 valtiopäiviltä hyväksyttäisiin. Tämän lisäksi totean, että tämän toivomusaloitteen sisältönä on hallituksen tutkimuksen suorittaminen erään sillan rakentamiseksi, sillan, joka on tarpeen 800 ihmisen jokapäiväiselle kulkemiselle, riittävine maapenkereineen. Perusteluina edelleenkin ehdotukselleni lausun seuraavaa. Paitsi tätä alustavaa tiesuunnitelmaa ovat tiehankkeeseen liittyvänä toimenpiteenä Kotkan kaupunki ja Kymin Oy yhteisesti hakeneet Itä-Suomen vesioikeudelta lupaa edellä mainitun Pitkäsaaren ja Hallansaaren välisen Puujalansalmen täyttämiseksi tiepenkereen rakentamiseksi. Vesioikeus on päätöksellään 2 päivältä syyskuuta 1971 myöntänyt tämän luvan. Tämä on kaikki tapahtunut sen jälkeen, kun valiokunta on asiaa käsitellyt, mistä johtuen minusta on mielekästä, että eduskunta on tämän hyvän asian takana.

Ed. Sinisalo: Herra puhemies! SKDL:n eduskuntaryhmän taholta on kiinnitetty tähän hankkeeseen huomiota jo aiemmin. Viittaan viime vuoden syyskuussa nimelläni kulkeneeseen raha-asia-aloitteeseen, jossa esitettiin varoja paikallistien rakentamiseen Kotkan kaupunkiin kuuluvaan Tiutisen saareen. Tämä saarihan on kokonaan vailla maantieyhteyttä ja saareen voidaan kulkea moottoriajoneuvoilla vain yksityisen teollisuuslaitoksen erikoisluvalla tämän laitoksen saha-alueen kautta. Tilanteen epänormaalisuus on tullut esiin jo monissa yhteyksissä. Kotkan kaupunki on tehnyt puolestaan paikallistiealoitteen 18 päivänä joulukuuta viime vuonna. Kulkulaitosvaliokunta viittaa helmikuussa tänä vuonna tehtyyn tielain mukaiseen paikallistiealoitteeseen. Kaikkien näiden perustelujen nojalla on täysi syy, että eduskunta lausuu, että selvitys suoritettaisiin tämän hankkeen kustannuksista. Tämän vuoksi kannatan ed. Hostilan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Hostila ed. Sinisalon kannattamana ehdottanut, että aloitteen ponsi hyväksyttäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka yhtyy valiokunnan hylkäävään ehdotukseen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Hostilan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ahde, Aro, Asunmaa, Eskman, Granvik, Haarla, Hanhirova, Heino,

Hetemäki, Holkeri, Häggblom, Härkönen, Jaatinen, Kaipainen, O. Kangas, Karhuvaara, Karkinen, Karpola Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Kurppa, H. Linna, Lintilä, Lottanen, Luja, Maijala, Mykkänen, Myyryläinen, Mäki, Mäkinen, Männistö, A. Niemelä, E. Niemelä, Nikkilä, Orrenmaa, Paananen, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salmivuori, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Silander, Sillantaus, Stenbäck, Suokas, Sutinen, Särkkä, Tarjanne, Teir, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Vaittinen, H. Westerlund, Vikatmaa ja Väyrynen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahonen, Aitio, Alenius, Berner, Flinck, Forsman, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Jokinen, Järvenpää, Koskenniemi, Kuusinen, Käkelä, Laine, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Linkola, Mäkelä, Nieminen, Paasivuori, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Salla, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suksi, Suomi, Tamminen, Tarvajärvi, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Weckman, Westerholm, Vilponiemi, Volotinen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Häkämies, Salo ja Vainio.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Antila, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Friberg, Gestrin, Haapasalo, Hara, Haukipuro, Helle, Hemmi, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Ilaskivi, Isomursu, Junnila, Juvela, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Kalavainen, R. Kangas, Kantola, Karjalainen, Knuuti, Koivunen, Korsbäck, Kortesalmi, Koskinen, Laaksonen, Laatio, Lankinen, Lindeman, L. Linna, Loikkanen, Lähteenmäki, Mattila, Melin, Mustonen, Mäki-Hakola, Nevalainen, Niinikoski, E. Niskanen, H. Niskanen, Partanen, Pekkala, Pohjonen, Rekonen, Ruokola, Salmenkivi, Salmi, Siikaniemi, Sinkkonen, Sundqvist, I. Suominen, S. Suominen, Syrjä, Tallgren, Tikkanen, Tuominen, Tupamäki, Uusitalo, Vartia, Vennamo, S. Westerlund, Vilmi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen ja Ääri.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 76 jaa- ja 48 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 72.

Eduskunta on yhtynyt valiokunnan hylkäävään ehdotukseen.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus toivomukseksi maistraattien lakkauttamisesta.

Esitellään lakivaliokunnan mietintö n:o 13 ja otetaan a i n o a a n k ä s i t t e l y y n siinä valmistelevasti käsitelty ed. Ensio Laineen ym. toiv.al. n:o 71 (1970 vp.), joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 13.

Keskustelu:

Ed. L a i n e: Herra puhemies! Tulen esittämään aloitteeni ponnen hyväksymistä. Perustelen esitystäni seuraavasti.

Maistraattijärjestelmä on jäänne menneiltä ajoilta. Muistoina keskiajan kaupunkityypeistä voidaan pitää myös maistraattilaitoksen olemassaoloon läheisesti liittyviä vanhojen kaupunkien erityisrasituksia, joiden poistamisesta maassamme on keskusteltu jo 50—60 vuotta. Erityisrasitukset ovat pysyneet yhtä sitkeästi vanhojen kaupunkien asukkaiden rasituksena kuin on pysynyt voimassa vuodelta 1789 peräisin oleva "Kuninkaallisen Majesteetin Valtakunnan Porvaristolle ja Kaupungille yleisesti julistama armollinen Vakuutus", johon pohjautuu kaupunkien oikeus tuulaakimaksun kantoon. Pahinta on se, että erityisrasitukset kasvavat vuosi vuodelta ja niiden korvaamiseksi tarkoitettu oikeus tuulaakimaksun perintään on yhä enemmän menettämässä merkitystään. Sitä paitsi kaikilla vanhoilla kaupungeilla ei ole tuulaakituloja lainkaan siitä huolimatta, että ne maksavat mm. valtion tehtäviä suorittavan maistraatin kustannukset.

Maistraattijärjestelmään pohjautuvien vanhojen kaupunkien erityisrasitusten kustannukset olivat vuonna 1969 jo lähes 61 milj. mk. Ylivoimaisesti suurin rasitus aiheutui kaupungeille poliisilaitoksen kustannuksista, jotka olivat lähes 32 milj. mk. Maistraatti ja raastuvanoikeus aiheutti kustannuksia yli 15 milj.

mk, ulosottolaitos yli 9 milj. mk, tullihuoneiden ylläpito yli 2.3 milj. mk ja kaupungin vankilat 0.7 milj. mk. Kun näiden menojen korvaamiseksi tarkoitettujen tuulaakitulojen määrä oli mainittuna vuonna hieman yli 5 milj. mk eli 1/12 kunnille aiheutuneiden kustannusten määrästä, kohdistui rasitus voimakkaana vanhojen kaupunkien talouteen. Eräissä kaupungeissa kyseessä oleva rasitus merkitsee 0.5 p veroäyriä kohti. Erityisrasitusten määrä oli vuonna 1969 Helsingissä lähes 26 milj. mk, Turussa 5.1 milj. mk, Tampereella 4.9 milj. mk, Lahdessa 2.8 milj. mk, Porissa 2.3 milj. mk, Raumalla 657 000 mk, Naantalissa 235 000 mk ja Uudessakaupungissa 218 000 mk.

Maistraatista ja muista vastaavista erityistehtävistä aiheutuvat lisärasitukset vaikeuttavat vanhojen kaupunkien kunnallistalouden hoitoa. Muissa kunnissa kyseessä olevat tehtävät hoidetaan ja kustannetaan valtion tehtävinä. Tällainen asiantila vaikeuttaa viime aikoina vireillä olleita kunnallishallintoa koskevia uudistuksia. On myös nähtävä, että valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa ei saada oikeudenmukaiseksi niin kauan kuin erityisrasituksia ei ole poistettu. Monet muutkin kuin taloudelliset näkökohdat edellyttävät maistraattien lopettamista ja niiden tehtävien siirtämistä kunnallisille ja valtiollisille hallintoelimille sekä tuomioistuimille. Esim. kaupungin sisäistä liikennettä koskevien liikennelupien myöntäminen voidaan aivan hyvin antaa kunnallishallinnolle. Nykyisen käytännön mukaan maistraatti voi tehdä tyhjäksi kunnallisten elinten liikennesuunnitelman mm. kieltämällä kaupungilta liikenneluvan ja antamalla taloudellisesti kannattavammat linjat yksityisille. Mielipiteet koko maistraattijärjestelmän lakkauttamisesta ovat saaneet laajenevaa kannatusta. Tähän tulokseen ovat tulleet myös vuonna 1965 asetettu kaupunkien erityisrasituskomitea ja kaupunkituomioistuinkomitea, jotka kumpikin ovat saaneet mietintönsä valmiiksi jo viime vuonna. Ruotsissa aloitettiin maistraattien lakkauttaminen vuonna 1965.

Toivomusaloitteessani olen esittänyt maistraatin lakkauttamista ja sen tehtävien siirtämistä kunnallisille elimille ja valtion hallintoviranomaisille sekä yleisille tuomioistuimille. Vakiintuneesta tavasta poiketen lakivaliokunta ei ole vaivautunut kuulemaan asiantuntijoita, mutta ehdottaa toivomusaloitteeni hylkäämistä. Valiokunnan lausunnossa viitataan kaupunkien erityisrasituskomitean mietintöön ja siinä tehtyyn ehdotukseen maistraattien ja järjestysoikeuksien lakkauttamisesta ja niiden tehtävien siirtämistä muille viranomaisille. Arvovaltaisen komitean mietintö näin ollen tukee toivomusaloitteessani esittämääni.

Suomen Kaupunkiliiton hallitus on viitaten monien kaupunkipäivien yksimielisiin kannanottoihin asettunut kannattamaan ko. komitean ehdotusta. Mainittu kaupunkien erityisrasituskomitea on käsitellyt myös erityisrasitusten poistamisen siirtymäkautta päätyen 20 vuoden ajanjaksoon, jonka ajan vanhat kaupungit joutuisivat maksamaan valtiolle korvausta siitä, että valtio tulee ottamaan omat tehtävänsä hoitoonsa. Täysin aiheellisesti voidaan väittää tällaista lähtökohtaa vääräksi. Menettelytapa on kuitenkin perusteltu sillä, että valtio ei pysty nopeassa tahdissa rahoittamaan tehtäviä, jotka ovat nyt vanhojen kaupunkien erityisrasituksina. Tämän perustelun kanssa on vähän niin ja näin. Nykyisin nämä erityiskustannukset ovat vuodessa hieman yli 61 milj. markan suuruisia. Kun valtion budjetin loppusumma on noin 12 mrd. mk, kyseessä olisi noin 5 promillen lisäys. Erityisrasitusten siirto ja kustannus valtiolle välittömästi ei ole mitenkään ylivoimaista, jos on halua tämän uudistuksen toteuttamiseen. Tältä osin on oikeudenmukaisuus odottanut toteutumistaan jo 50—60 vuotta. Siirtymäaikaa olisi näin ollen ainakin lyhennettävä. Suomen Kaupunkiliiton hallitus on ehdottanut siirtymäajaksi viisi vuotta, mikä merkitsisi yhden ainoan promillen lisäystä vuosittain valtion tulo- ja menoarvion loppunumeroihin.

Herra puhemies! Viitaten eduskunnan aikaisemmin lausumiin toivomuksiin ja useiden komiteoiden esityksiin keskiajalta peräisin olevan hallinnollisen tehtäväjaon nykyaikaistamiseksi lakkauttamalla maistraatti ja siirtämällä sen tehtävät kaupunkeja taloudellisesti rasittamatta kunnallisille elimille ja valtion hallintoviranomaisille sekä yleisille tuomioistuimille ehdotan aloitteeni ponnen hyväksymistä.

Ed. Sinisalo: Herra puhemies! Kannatan ed. Laineen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laine ed. Sinisalon kannattamana ehdottanut, että aloitteen ponsi hyväksyttäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka yhtyy valiokunnan hylkäävään ehdotukseen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Laineen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aas, Aro, Asunmaa, Berner, Eskman, Granvik, Haarla, Hanhirova, Heino, Hetemäki, Holkeri, Häggblom, Häkämies, Härkönen, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaipainen, O. Kangas, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Koivisto, Koppanen, Kurppa, Käkelä, Landström, Lepistö, Lillqvist, Linkola, H. Linna, Lintilä, Lottanen, Luja, Maijala, Mykkänen, Myyryläinen, Mäki, Mäkinen, A. Niemelä, E. Niemelä, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Raatikainen, Rönkkö, Salama, Salmivuori, Salo, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Silander, Sillantaus, Siltanen, Sorsa, Suksi, Suokas, I. Suominen, Sutinen, Särkkä, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiilikainen, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Vaittinen, Westerholm, H. Westerlund, Vikatmaa, Volotinen ja Väyrynen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahonen, Aitio, Alenius, Forsman, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Jokinen, Järvenpää, Kohtala, Koskenniemi, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, Mäkelä, Männistö, Nieminen, Puhakka, Pursiainen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Sandelin, Sinisalo, Suomi, Tamminen, Tiekso, Tuomioja, Weckman, Vilponiemi ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Ahde, Flinck, Perheentupa, Rekonen ja Vainio.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Antila, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Friberg, Gestrin, Haapasalo, Hara, Haukipuro, Helle, Hemmi, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Ilaskivi, Isomursu, Juvela, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Kalavainen, R. Kangas, Kantola, Karjalainen, Knuuti, Koivunen, Korsbäck, Kortesalmi, Koskinen, Laaksonen, Laatio, Lankinen, Lindeman, L. Linna, Loikkanen, Lähteenmäki, Mattila, Melin, Mustonen, Mäki-Hakola, Nevalainen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Partanen, Pohjonen, Ruokola, Saimo, Salmenkivi, Salmi, Siikaniemi, Sinkkonen, Stenbäck, Sundqvist, S. Suominen, Syrjä, Tallgren, Tikkanen, Tuominen, Tupamäki, Uusitalo, Vartia, Vennamo, S. Westerlund, Vilmi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen ja Ääri.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 86 jaa- ja 37 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 71.

Eduskunta on yhtynyt valiokunnan hylkäävään ehdotukseen.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotukset kansanterveystyöstä ja sen voimaanpanosta annettaviksi laeiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 98 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan, jonka tulee pyytää siitä lausunnot sosiaalivaliokunnalta ja valtiovarainvaliokunnalta.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen asioista 11)—13).

Keskustelu:

Sosiaali- ja terveysministeri Kuusi: Herra puhemies! Kansalaisten hyvä terveys on kohoamassa yhteiskuntapolitiikan erääksi keskeiseksi tavoitteeksi kaikissa kehittyneissä maissa. Miten suomalainen yhteiskunta on onnistunut etenemään kohti tätä tavoitetta? Etsiessämme vastausta esittämääni kysymykseen joudumme toteamaan kansan terveydentason mittaamisen vaikeuden. Tällä hetkellä meillä on käytettävissä oikeastaan vain yksi kokonaisvaltainen mittari: kuolleisuus. Kun seuraavassa tarkastelen kansanterveytemme tilaa ja sen kehitystä kuolleisuuslukujen valossa, olen täysin tietoinen siitä, että ne eivät voi kertoa koko totuutta. Kuitenkin ne ovat ehkä luotettavin ja ainoa riittävän pitkälle taaksepäin ulottuva tietoaines, jonka avulla kansanterveyden kehittymistä voidaan kokonaisvaltaisesti tarkastella.

Kaikkien ikäluokkien kuolleisuus Suomessa on tällä vuosisadalla vähentynyt 1950-luvun puoliväliin asti. Noin 15 vuotta sitten kuitenkin työikäisen väestön kuolleisuuden väheneminen pysähtyi ja työikäisten miesten kuolleisuus alkoi kääntyä lievään nousuun. Tämä merkitsee sitä, että tänään 45-vuotiaan miehen jäljellä oleva keskimääräinen elinaika on lyhyempi kuin 20 vuotta sitten. Harjoitettu terveyspolitiikka ei ole siis pystynyt parantamaan työikäisen miehen mahdollisuutta säilyä hengissä, vaan sairastavuus ja kuolleisuus on nyt korkeampi kuin 20 vuotta sitten. Useimmissa teollisuusmaissa terveyspolitiikka on tämän saman ongelman edessä.

Suomen kannalta tilanteen tekee kuitenkin erityisen huolestuttavaksi se, että suomalaisten ikävakioitu kokonaiskuolleisuus on suurin teollisuusmaiden joukossa. Esimerkiksi vertailtaessa 25 Euroopan maata ja tarkasteltaessa 40-vuotiaiden jäljellä olevaa elinaikaa suomalaisilla miehillä se on Euroopan lyhyin ja naisetkin ovat vasta 23:nnella sijalla. Vertailtaessa Ruotsin ja Suomen kansan terveydentilaa kuolleisuuslukujen perusteella erot ovat suorastaan hätkähdyttäviä. Suomalaisten työikäisten miesten kuolleisuus on lähes kaksinkertainen ruotsalaisiin verrattuna. Ylikuolleisuus johtuu ennen muuta suomalaisten suuremmasta kuolleisuudesta kasvaimiin, tapaturmiin ja sydän- ja verisuonitauteihin. Suurin yksityinen kuolinsyy on sydämen sepelvaltimotauti. 100 000:sta 45—49-vuotiaasta ruotsalaisesta miehestä 90 jättää vuosittain vaimonsa leskeksi ja lapsensa orvoiksi sydänveritulpan vuoksi. Samasta määrästä vastaavan ikäisiä suomalaisia miehiä kuolee tähän tautiin joka vuosi 347 eli lähes nelinkertainen määrä.

Jos siirrämme tarkastelukulman oman maamme rajojen sisäpuolelle, tulevat tilastoissa esiin maan eri osien suuret erot. Ikävakioitu kuolleisuus on Itä- ja Pohjois-Suomessa selvästi suurempi kuin Lounais- ja Länsi-Suomessa; ero sitä paitsi kasvaa koko ajan.

Viime vuosien terveyspoliittisen tutkimuksen tuloksena on hahmottumassa myös kuva suomalaisten sairastavuudesta. Se paljastaa maamme eri osien ja väestöryhmien välisiä eroja, vaikka vertailu muihin maihin ei ole juuri mahdollista.

Keskimäärin joka kolmannella yli 15-vuotiaalla suomalaisella on jokin pitkäaikainen sairaus. Sairauksien määrä on merkittävästi suurempi Itä- ja Pohjois-Suomessa kuin maan vaurailla alueilla. Suomalaisia on työkyvyttömyyseläkkeellä suhteellisesti paljon enemmän kuin ruotsalaisia tai tanskalaisia. Pitkäaikaisesti sairaita on köyhissä perheissä lähes kaksinkertainen määrä varakkaisiin perheisiin verrattuna. Raskaissa ja vähän koulutusta vaativissa ammateissa toimivat ovat selvästi muita kansalaisia sairaampia.

Kuolleisuutta ja sairastavuutta kuvaavista tiedoista hahmottuva synkkä kuva suomalaisesta kansanterveydestä panee tarkastelemaan harjoitettua terveyspolitiikkaa varsin kriittisesti.

Terveyspolitiikka on viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana keskittynyt sairaalalaitoksen rakentamiseen. Tämä voimakas rakentaminen on ollut ilmaus yhteiskunnan halusta tehdä työtä ja sijoittaa varoja väestön terveyden kohentamiseksi. Tänään meidän on kuitenkin avoimesti ja tosiasioita pakoilematta todettava, että ne odotukset, jotka sairaalalaitoksen kehittämiseen on aikanaan asetettu, eivät ole täyttyneet. Käytettävissä olevilla mittareilla mitattuna päinvastoin voidaan väittää jopa kansanterveytemme huonontuneen viimeisten 15 vuoden aikana.

Kun syvennymme pohtimaan asiaa, kehitys ei itse asiassa ole niinkään yllättävä. Kansanterveyden kannalta keskeisten sairauksien hoitaminen sairaaloissa ei voikaan olla ratkaisevaa, sillä sairaalahoitoa vaativa tauti on edennyt jo niin pitkälle, että nykyisenkin lääketieteen mahdollisuudet todellisen parantavan hoidon tarjoamiseksi ovat varsin rajoitetut. Kun maassa on lisäksi koko sodanjälkeisen ajan vallinnut ankara lääkäripula ja samanaikaisesti sairaalalaitosta on kehitetty erittäin voimakkaasti, tällaisesta terveyspolitiikasta on ollut luonnollinen seuraus, että kansanterveyden kohentamisen perusta, ehkäisevä terveydenhoito ja avosairaanhoito, ovat jääneet vaille työntekijöitä, varoja ja kiinnostusta. Tulokset ovat nyt nähtävissä.

Vuonna 1964 tuli voimaan sairausvakuutuslaki, jonka tarkoituksena oli avosairaanhoidosta aiheutuvien kustannusten tasaus ja sairauden vuoksi menetetyn työtulon korvaus. Kansaneläkelaitoksen sosiaaliturvan tutkimuslaitos on suorittanut vuosina 1964 ja 1968 haastattelututkimukset, joista mm. aikaisemmin esittelemäni tiedot suomalaisten sairastavuudesta suurelta osin ovat peräisin. Käytettävissäni on ennakkotietoja tutkimuksen toisen vaiheen pääraportista. Ne kertovat, että sairausvakuutuksen toteuttaminen kokonaisuudessaan on lisännyt avo-

sairaanhoidon palvelusten käyttöä varsin vähän. Sairausvakuutusta valmisteltaessa usein toistettu väite palvelusten kysynnän olennaisesta kasvusta niiden hinnan halvetessa ei siis näytä pitävän paikkaansa.

Varakkaissa ja suhteellisen vähän sairastaneissa perheissä sairausvakuutus on vaikuttanut lähes yksinomaan sairastamismenoja vähentävästi, mutta ei palvelusten käyttöä lisäävästi. Terveyspoliittisesti tasaus on siis tälle ryhmälle ollut vähämerkityksellinen, itse asiassa se on merkinnyt vain muuhun kuin terveyteen käytettävissä olevien tulojen määrän kasvua. Sensijaan köyhissä ja suhteellisesti sairaammissa perheissä sairausvakuutuksen vaikutus on ollut palvelusten käyttöä lisäävä ja siten myös terveyspoliittisesti toivotun suuntainen, joskaan sillä ei ole ollut vaikutusta perheiden terveyteen käyttämiin kokonaismenoihin. Voidaankin väittää, että sairausvakuutus on merkinnyt jossain määrin suorastaan tuloerojen lisääntymistä muuhun kulutukseen kuin terveyteen käytettävissä tuloissa. Sairausvakuutuksen vaikutus pitkäaikaissairaiden lääkäripalvelusten käyttöön on ollut hieman yllättävää. Pitkäaikaissairaiden lääkärinpalvelusten käyttö näyttää vähentyneen äkillisesti sairastuneiden lääkäripalvelusten käytön kustannuksella. Kummallakin tutkimuskerralla todettiin, että terveyspalvelusten käyttöön vaikuttavat varsin voimakkaasti perheen taloudellinen asema, seudun lääkäripalvelusten määrä sekä potilaan etäisyys lääkäristä.

Keskeistä sairausvakuutuksen vaikutusta selvitettäessä on kuitenkin se, että väestöryhmien välinen yleiskuva sekä sairastavuudesta että palvelusten käytöstä on oikeaan suuntaan tapahtuneesta muutoksesta huolimatta oleellisesti sama vuonna 1968 kuin se oli vuonna 1964. Siellä, missä sairastavuus on suurinta, on edelleen palvelusten käyttö pienintä. Pienituloiset ja syrjäseuduilla asuvat ovat jopa suhteellisesti huonommassa asemassa kuin ennen sairausvakuutusta. Vanhusten ja pitkäaikaisesti sairaiden palvelusten käyttö on suorastaan vähentynyt. Sairausvakuutuksen kyvyttömyys olennaisessa määrin korjata terveydellisten olosuhteittemme epäkohtia on johtunut lähinnä siitä, että sairausvakuutusta on kehitetty erillään terveyspalvelujärjestelmästä. Sairausvakuutus ei pysty vaikuttamaan palvelusten tarjonnan alueellisia eroja tasoittavasti, päinvastoin se näyttää jopa lisäävän niitä. Rajoittuessaan terveyspalvelusten käytön aiheuttamien kustannusten osittaiseen tasaamiseen sairausvakuutus ei myöskään ole pystynyt juuri vaikuttamaan tarjottavien terveyspalvelusten määrään ja laatuun. Terveyspalvelusten tarjonta ja käyttö jakaantuvat edelleen liian voimakkaasti ostokyvyn ja asuinpaikan mukaan.

Ehkä keskeisin tekijä sairausvakuutuksen terveyspoliittisen vaikutustehon heikkouteen on Suomen avosairaanhoitopalvelusten poikkeuksellisen alhainen taso. Parhaillaan käynnissä olevan kansainvälisen lääkintäpalvelusten käyttöä vertailevan tutkimuksen ennakkotietojen mukaan Suomen vauraimmalla alueella, Helsingissä ja sen ympäristökunnissa, avosairaanhoidon palvelusten käyttö oli vähäistä ja sairastavuus suurta verrattuna Argentiinan, Englannin, Jugoslavian, Kanadan, Puolan ja Yhdysvaltojen oloihin. Siis Helsingissä käytetään terveyspalveluksia huomattavasti vähemmän kuin mainitsemissani kuudessa maassa ja kuitenkin Helsingissäkin ollaan sairastavampia kuin näissä kuudessa maassa. Tulos on yllättävä, sillä terveydenhuollon kokonaisvoimavarat Suomessa olivat tutkimusryhmän parhaimpia. Näistä tuloksista on vedettävissä se johtopäätös, että terveydenhuollon palvelusten jakaantuminen sairaanhoidon ja avohoidon välille on Suomessa poikkeuksellisen epäedullinen. Avohoidon kehittämisen laiminlyönnit ovat tässä maassa kansainvälisestikin poikkeuksellisen raskaat.

Olen katsonut tarpeelliseksi selvittää verraten perusteellisesti sitä taustaa, jota vastaan hallituksen esitystä kansanterveyslaiksi on tarkasteltava. Lain perustavaa laatua oleva merkitys maamme terveyspolitiikassa ja samalla koko yhteiskuntapolitiikassa on nähdäkseni pyrittävä saattamaan kansalaisille täysin selväksi. Hallituksen esitys kansanterveyslaiksi ei luonnollisestikaan hetkessä ratkaise niitä ongelmia, joita edellä kuvasin ja joiden ratkaisua kipeästi tarvitaan. Hallituksen tarkoituksena on ollut kuitenkin sisällyttää lakiesitykseen kaikki ne olennaiset rakenteelliset uudistukset, jotka terveydenhuoltojärjestelmässämme ja terveyspalvelusten rahoituksessa on välttämättä nyt heti tehtävä, jotta tällä vuosikymmenellä olisi mahdollista todella tuntuvalla tavalla kohentaa kansan terveyttä.

Kansanterveyslakiesityksen perustavoite on terveyspolitiikkamme painopisteen siirtäminen sairaalalaitoksen kehittämisestä sellaisten perushoitopalvelusten kehittämiseen, jotka palvelevat kansalaisia lähellä asuinpaikkaa jatkuvasti ja säännöllisesti. Näihin perushoitopalveluksiin

kuuluvat lakiesityksen mukaan sairauksien ehkäisy, kuten terveystarkastukset ja terveysneuvonta, sairauksien hoito, sairaankuljetus, hammassairauksien hoito ja kouluterveydenhoito. Tämä painopisteen muutos pyritään toteuttamaan lisäämällä valtion tukea kansanterveystyöhön, ohjaamalla sairausvakuutuksen varoja kunnallisten terveyskeskusten käyttöön ja tekemällä kansanterveyspalvelukset asteittain maksuttomiksi kansalaisille.

Lakiesityksen mukaan maan terveyspolitiikkaan luodaan jäntevää ja pitkäjännitteistä suunnitelmallisuutta ohjaamalla kansanterveystoimintaa tulevaisuudessa valtioneuvoston vahvistaman valtakunnallisen ja lääkintöhallituksen vahvistamien kunnallisten kansanterveyssuunnitelmien avulla. Näiden suunnitelmien toteuttaminen on luonnollisesti viime kädessä riippuvainen eduskunnan myöntämistä määrärahoista.

Hallituksen esityksen mukaan kansanterveystyön hallinto kunnissa yhtenäistetään ja kunnallisen kansanterveystyön toimintayksiköksi kuntiin perustetaan terveyskeskus. Kaikki kunnan terveystyöntekijät kuuluvat terveyskeskuksen henkilökuntaan, mutta heidän toiminnastaan ei enää säädetä lailla kuten nykyisin, vaan kunnallisilla ohjesäännöillä kansanterveyslain ja valtakunnallisten suunnitelmien määräämällä tavalla. Tällä tavalla pyritään kunnalliseen kansanterveystyöhön saamaan nykyistä parempi toiminnallinen yhtenäisyys ja varmistamaan henkilökuntarakenteen joustavuus olosuhteiden muuttuessa.

Kansanterveyspalvelukset esitetään ehdotuksessa säädettäviksi maksuttomiksi. Hallituksen käsityksen mukaan aika on nyt kypsä tämän periaatepäätöksen tekemiseksi. Terveyden- ja sairaanhoidon peruspalvelusten käytöltä on poistettava taloudelliset esteet, ja kansalaiset on asetettava varallisuudesta riippumatta samanlaiseen asemaan näiden palvelusten käytössä. Mikäli eduskunta hyväksyy tämän esityksen, antaa se selvän suunnan kansanterveystyön kehittämiselle tulevaisuudessa, vaikka puutteellisista palvelusten tarjontamahdollisuuksista johtuen ilmaispalveluja ei voida toteuttaa välittömästi. Hallituksen esityksen mukaan terveyskeskuksen muut palvelukset paitsi hammassairauksien hoito ja sairaankuljetus olisivat maksuttomia viimeistään vuoden 1980 alusta. Kun lääkärinpalkkioiden alennus 60 %:lla sairausvakuutuksen toteuttamisen yhteydessä ei lisännyt merkittävästi palvelusten käyttöä, on perusteltua olettaa, että maksuttomiin lääkärinpalveluksiin voidaan siirtyä jo ennen vuotta 1980. Hallitus on kuitenkin asettanut ehdottoman siirtymisaikarajan varovaisesti, jotta vältyttäisiin ikäviltä ylätyksiltä. Toteuttaessaan kansanterveyslakia hallitus pyrkii saattamaan palvelukset ilmaisiksi niin pian kuin se suinkin on mahdollista aiheuttamatta palvelusten kysynnän ja tarjonnan välille kohtuutonta epäsuhtaa.

Hallituksen esityksen mukaan myös hammassairauksien hoito tulee olemaan maksutonta. Tämä maksuttomuus toteutetaan alle 17-vuotiaiden osalta heti lain voimaan tullessa ja muiden kansalaisten osalta niin pian kuin taloudelliset voimavarat ja henkilökunnan määrä sen sallivat. Maksuttomiin hammaslääkäripalveluksiin siirtymiselle hallitus ei ole kuitenkaan katsonut voivansa asettaa ehdotonta määräaikaa.

Maksuttomilla kansanterveyspalveluksilla pyritään paitsi poistamaan kansalaisten varallisuuserojen aiheuttamaa eriarvoisuutta terveyspalvelusten käytössä, myös luomaan kysyntäpainetta kansanterveyspalveluksiin, sillä kansanterveystyön kehittämisen paras kiihoke on kuntalaisten kunnan palveluksiin kohdistamat vaatimukset ja odotukset. Tämän lain tarkoittamien palvelusten kysynnän tyydyttäminen tulee olemaan taloudellisesti kunnille poikkeuksellisen helppoa, sillä maksuttomat kansanterveyspalvelukset rahoitetaan lähinnä sairausvakuutuksen varoin, joskin kansanterveystyön rahoittamiseen osallistuvat myös valtio ja kunnat.

Kansanterveyslakiesityksen yhteydessä hallitus on antanut eduskunnalle esityksen sairausvakuutuslain muuttamisesta. Tämän lainmuutoksen avulla pyritään ohjaamaan sairausvakuutuksen varoja kunnallisten terveyskeskusten kehittämiseen. Sairausvakuutuksen rahoitusvirtojen ja terveyspalvelujärjestelmän kytkeminen tällä tavalla yhteen on hallituksen käsityksen mukaan välttämätöntä, jotta ne sairausvakuutuksen puutteet, jotka edellä esittelemäni tutkimus selvästi osoittaa, voitaisiin korjata. Maksamalla sairausvakuutuksen korvaus suoraan terveyskeskuksille on mahdollista oleellisesti parantaa sairausvakuutuksen tehoa palvelusten tarjonnan lisääjänä ja palvelusten alueellisen jakautumisen epätasaisuuksien tasoittajana.

Kunnille maksettava valtionapu niihin terveyskeskuksen menoihin, joita sairausvakuutus ei kata, porrastetaan kuntien taloudellisen kantokyvyn mukaan. Näin hallitus pyrkii tasaamaan terveydenhuollon kunnille aiheuttamia menoja ja kohentamaan erityisesti köyhien kuntien asemaa.

Kansanterveyslaki tulee olemaan tärkein terveyspoliittinen uudistus Suomessa 1970-luvulla. Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä korostaa lain luonnetta hallintojärjestelyjen ja rahoitusvirtojen uudistajana sekä ilmaispalveluperiaatteen toteuttajana. Lakiesitys ei ole kansanterveystyön sisällön uudistusesitys. Kansanterveystyön sisältö tulee määräytymään tulevina vuosina valtioneuvoston vahvistamien suunnitelmien, asetusten, johtosääntöjen ja eduskunnan myöntämien määrärahojen mukaan.

Eduskunnan tehtävä kansanterveystyön kehittämisessä ei suinkaan tule loppuun suoritetuksi kansanterveyslain käsittelyn myötä. Seuratessaan hallituksen ja virkamiesten toimintaa ja käsitellessään kansanterveystyöhön myönnettäviä varoja budjettikäsittelyn yhteydessä eduskunnalla on mahdollisuus ohjata kansanterveystyön sisältöä niin, että se todella vastaa niitä odotuksia, joita siihen perustellusti tällä hetkellä asetetaan. Nykyisellä eduskunnalla on tähän hyvät mahdollisuudet, sillä kansanedustajien terveyspoliittinen asiantuntemus on tänään suurempi kuin koskaan aikaisemmin parlamenttimme historiassa. Eduskunnan seitsemän lääkäriä ja neljä terveyssisarta varmistanevat myös kansanterveyslakiesityksen nopean ja asiantuntevan käsittelyn.

Ed. T i e k s o: Herra puhemies! Hallituksen esityksessä kansanterveystyöstä ja sen voimaanpanosta annettaviksi laeiksi eduskunta pääsee käsittelemään erittäin merkittävää uudistusta, jonka vaikutukset eivät kohdistu vain terveyspolitiikkaamme, vaan heijastuvat monille yhteiskuntamme alueille.

Esitystä on odotettu kauan. Sitä on myös valmisteltu pitkään, kymmenkunta vuotta, mutta pitkä valmisteluaika on mielestäni ollut itse pääasialle eduksi. Jokainen uusi esitysluonnos on jossakin suhteessa ollut edeltäjäänsä parempi. Nyt eduskunnalle annetun hallituksen esityksen perusteluissa korostuvat hyvin uuden terveyspolitiikan sosiaalisuus ja ihmisläheisyys, painotuksen oltua aikaisemmin uudistuksen rakenteellisessa ja hallinnollisessa puolessa. Uutta on myös avoterveydenhoidon maksuttomuuden periaate, joka nyt näyttää tulevan yleisesti hyväksytyksi. Edellisessä vaiheessa, Karjalaisen hallituksen a-painoksen aikana, jolloin esitys oli jo tulossa eduskuntaan, vain hallituksen vasemmistoryhmät vaativat ilmaishoidon toteuttamista avoterveydenhoidon osalta.

Pitkällä valmisteluajalla on tietenkin ollut myös haittavaikutuksia. Esitystä odoteltaessa on jouduttu hidastamaan mm. yleislääkärijohtoisen paikallissairaalatasoisen sairaanhoidon kehittämistä. Kuntien tekemät paikallissairaaloitten perustamista tai laajentamista koskevat hakemukset kulkivat vuosikausia ensin lääkintöhallituksen ja sisäasiainministeriön, sittemmin lääkintöhallituksen ja sosiaali- ja terveysministeriön välillä, kunnes parin viime vuoden aikana osa hakemuksia, erityisesti niitä, jotka koskivat sairaanhoito-olojen parantamista maan pohjois- ja itäosissa, päästettiin pannasta lääkintöhallituksen laatiman tärkeysjärjestyksen perusteella. Tässäkin lienee eräs syy siihen, ettei palvelusten kysyntää ole voitu riittävästi ohjata yleislääkäripalveluksiin, mikä terveyspoliittisesti olisi ollut tarkoituksenmukaista. Toisaalta voi tietenkin olla niin, että pidättymällä uusien paikallissairaaloitten perustamisesta ja jo olemassa olevien laajentamisesta on kyetty välttämään sellaisia ratkaisuja, jotka eivät niveltyisikään tulevaan terveyspolitiikkaamme.

Vaikka nyt esillä oleva hallituksen esitys noudattaakin pääpiirteissään kansanterveystoimikunnan mietinnössä hahmotettuja suuntaviivoja sekä sen valmistumisen jälkeen suoritettua esityksen valmistelua, on tämän asiakirjan ansioksi luettava erityisesti se, että perusteluissa valotetaan melko laajasti uudistuksen terveyspoliittisia näkökohtia, koulumaailman kieltä käyttääksemme uuden terveyspolitiikan sisältöä, sen henkeä.

Uudistuksen lähtökohtana on toteamus kansanterveytemme huolestuttavasta tilasta. Tätä huolestuttavaa tilaa osoittaa mm., kuten herra sosiaali- ja terveysministeri totesi, ikävakioitu kokonaiskuolleisuus, joka sekä miehillä että naisilla on Euroopan suurin.

Esityksen perusteluissa todetaan edelleen, että maassamme on yli miljoona pitkäaikaissairasta ja työkyvyttömyyseläkkeellä on kansainvälisesti katsoen poikkeuksellisen suuri osa työikäisestä väestöstä. Kansaneläkelaitoksen tilastojen mukaan on maassamme joka päivä sairaana 45 000—50 000 kansalaista, jotka kuuluvat työikäiseen väestöön. Tapaturmien johdosta on sairaana joka päivä 24 000—26 000 työntekijää, ja uusia tapaturmia sattuu päivittäin noin 700—800. Kun näihin lukuihin lisätään työkyvyttömyyseläkkeensaajat ja muut sairaustapaukset, päädytään siihen, että työikäisestä väestöstämme päivittäin noin 300 000 estyy an-

saitsemasta toimeentuloaan sairauksien ja tapaturmien vuoksi.

Yleisissä kuolleisuustilastoissa kiinnittyy huomio erityisesti työikäisen miespuolisen väestön suuriin kuolleisuuslukuihin. Sosiaalilääketieteellisessä aikakauslehdessä n:o 2 tänä vuonna eritellään tätä huolestuttavaa kehitystä ja sen syitä seuraavasti:

"Suomessa ovat miespuolisen aikuisväestön kuolleisuusluvut kääntyneet 1960-luvulla hitaaseen, mutta varmaan nousuun huolimatta jatkuvasta, voimakkaasta taloudellisesta kasvusta. Viitteitä samansuuntaisesta kehityksestä alkaa näkyä useimpien rikkaiden teollisuusmaiden kohdalla. 40-vuotiaan miehen keskimääräinen jäljellä oleva elinaika on Suomessa ja USA:ssa lyhyempi kuin esim. Costa Ricassa, Albaniassa tai Portugalissa. Syitä tähän hälyyttävään kehitykseen emme riittävästi tunne."

Kirjoittaja otaksuu, että epäedullinen muutos kytkeytyy taloudellisen kehityksen sivuvaikutuksiin, epäterveellisiin elintapoihin ja kulutustottumuksiin sekä tuotantoteknologian haittavaikutuksiin. Näin varmasti onkin, joskin luetteloon on mielestäni lisättävä tärkeimpänä syynä voiton maksimointiin perustuva tuotanto- ja talousjärjestelmä, joka muistaa työntekijän vain siihen saakka, kun hänen myymänsä työvoiman uusintaminen on välttämätöntä maksimaalisen voiton saavuttamiseksi. Useimmat edellä mainitut syyt ovat itse asiassa kapitalistisen tuotantotavan seurauksia. Niihin kuuluu myös työpaikkaterveydenhoidon järjestämättömyys. SAK:n ensimmäinen työterveysseminaari viime toukokuussa totesi, että maassa, jossa ei ole vaikea hankkia uusia työntekijöitä vammautuneen ja sairastuneen tilalle, on otollinen maaperä laiminlyödä työntekijöiden terveydenhoidon järjestäminen.

Voidaksemme kuitenkin näissäkin olosuhteissa parantaa sairauttamme ja päästä eroon kansanterveyden huolestuttavasta tilasta parempiin ja terveempiin päiviin tarvitsemme kokonaisvaltaista terveyspolitiikkaa. Hallitus toteaa esityksensä perusteluissa, ettei sairaaloissa tapahtuvan sairaanhoidon kehittäminen yksin riitä kohentamaan kansanterveytemme tilaa, vaan sen parantamiseksi on välttämätöntä kehittää terveydenhuoltoon kuuluvia muitakin toimintoja niin, että nämä yhdessä sairaalalaitoksen kanssa muodostavat sellaisen terveydenhuollon kokonaisuuden, jota tehokas kansanterveystyön suorittaminen edellyttää.

Tässä yhteydessä on syytä tähdentää, että hallituksen esityksen perusteluissa on mielestäni tasapainoisesti käsitelty terveydenhuoltoa kokonaisuutena, jossa edelleen tarvitaan myös sairaalalaitoksen kehittämistä. Tämä on mielestäni tärkeätä sen vuoksi, että esityksen valmistelujen ulkopuolella on esiintynyt uudistuksen vaikutuksen yliarviointia. Suomen kansan terveydentila ei parane ensi huhtikuun 1 päivänä, jolloin uudistus on ajateltu voimaan tulevaksi. Julkisen vallan on edelleen huolehdittava myös niistä ihmisistä, joiden terveys on vaurioitunut ainakin osittain myös vinosuuntaisen terveydenhuoltopolitiikkamme vuoksi.

Sitä paitsi sairaanhoitopalveluidenkin tarjonnassa esiintyy suuria alueellisia eroja, jotka on tasoitettava. Kun yleissairaansijojen määrä oli 1 000 asukasta kohti vuoden 1969 lopussa Helsingin yliopistollisessa keskussairaalapiirissä 8 sairaansijaa, se oli Oulun yliopistollisessa keskussairaalapiirissä 5.2. Mainittuna ajankohtana oli yleissairaansijojen määrä esim. Tampereen keskussairaalapiirissä 6.2, Turussa 6.1 ja Kotkassa 6, mutta Satakunnan keskussairaalapiirissä 3.8, Pohjois-Karjalassa 4.2, Vaasassa 4.3 ja Kemin keskussairaalapiirissä 4.4. Jos mielimme saattaa maan eri osissa asuvan väestön likimainkaan samanarvoiseen asemaan terveydenhuollon palvelujen suhteen, on edessämme suuria tehtäviä vielä sairaalalaitoksenkin osalta.

Sen lisäksi, että kansanterveystyötä koskevan lakiehdotuksen perustavoitteena on siirtää terveyspolitiikkamme painopiste terveydenhoitoon ja avosairaanhoitoon, koko uudistuksen eräänä keskeisenä lähtökohtana on ollut terveyspalvelujen vieminen mahdollisimman lähelle niiden tarvitsijaa.

Kansanterveystyössä on kuitenkin toisaalta pyrittävä keskitykseen sen vuoksi, että yleensä vain suuret hallintoyksiköt kykenevät tarjoamaan tehokkaita palveluja. Tästä toteamuksesta huolimatta on mielestäni lähinnä pääsäännöksi katsottava hallituksen esitykseen sisältyvä tavoite, jonka mukaan kunnan välittömästi hoidettava kansanterveystyö järjestetään noin 10 000—13 000 asukkaan suuruista väestöä varten. Väljästi on mielestäni suhtauduttava pääsäännöstä poikkeamiseen. Tässä tietenkin voidaan viitata kuntien yhteistoimintaan, mikä auttaakin asiaa, kun kysymyksessä ovat suhteellisen lyhyet matkat. Mutta mitä jää jäljelle Pohjois- ja Itä-Suomessa, missä parhaillaan syrjäseutujen kunnissa siirretään valtion ylläpitä-

miä palveluja nimismiestä ja poliisia myöten taajamiin, jos vielä kunnankin tarjoamat palvelut sijoitetaan naapurikunnan keskukseen, minne saattaa oman kunnan äärialueelta kertyä matkaa satoja kilometrejä! Kolmannen tien etsiminen ei yleensä ole kunniaksi kenellekään, mutta ainakin jonkinlainen keskitie olisi löydettävä palvelujen keskityksen ja lähitarjonnan periaatteiden yhdistämiseksi.

Aikaisempiin esitysluonnoksiin verrattuna nyt esillä oleva esitys sisältää yleisperiaatteitten lisäksi myös monia sellaisia yksityiskohtia, jotka korostavat kansanterveystyön kokonaisvaltaista luonnetta. Kunnan kansanterveystyöhön kuuluvissa velvollisuuksissa on vahva painotus terveysneuvonnassa, johon luetaan kansanterveydellinen valistustyö raskaudenehkäisyneuvonta siihen sisältyen ja kunnan asukkaiden yleisten terveystarkastusten järjestäminen. Tämä on luonteva ja järkevä lähtökohta kansanterveystyön uudelleen järjestämisessä ja kehittämisessä yleensäkin samoin kuin myös maksuttoman terveydenhoidon toteuttamisessa. Vaikka raskaudenehkäisyneuvonta onkin vain eräs yksityiskohta tässä lakiesityksessä ja vain eräs yksityiskohta kansanterveydellisessä valistustyössä, niin kun se on kuitenkin eräs pysyvä aihe tämänhetkisessä terveyspoliittisessa keskustelussa ja mm. eduskunnassa tehdyissä suullisissa ja kirjallisissa kysymyksissä, niin sen yksityiskohtaisuudesta huolimatta pysähdyn siihen hetkeksi.

Totean ensinnäkin, että raskaudenehkäisyneuvonnan osalta hallitus on päätynyt käsitykseen, joka omaksuttiin jo uuden aborttilain säätämisen yhteydessä. Ehkäisyneuvonta on osa yleistä kansalaisten terveyskasvatusta. Sitä koskevien säännösten paikka on kansanterveystyöstä annettavassa laissa ja sen suoritusorganisaationa on kunnan terveyskeskus tarkoituksenmukaisin. Erillinen lainsäädäntö ja erillinen organisaatio ei tavoita niitä, joihin neuvonta on suunnattava. Toinen asia on selvittää, miten ja missä laajuudessa ehkäisyneuvontaa olisi suoritettava esim. erilaisissa oppilaitoksissa ja puolustusvoimissa asevelvollisten keskuudessa.

Tätä hallituksen esitystä voidaan arvostella siitä, että suuriäänisesti mainostettu ilmaishoidon periaate kuivuu ainakin lain voimaantulon alkuvaiheessa miltei tyhjiin ja että sitä koskevat säännökset ovat yleensäkin väljiä ja niiden toteuttaminen kulloisenkin hallituksen sosiaalisesta mielenlaadusta tai mielivallasta riippuvaisia. Tämän vuoksi SKDL:n eduskuntaryhmä katsoo, että aikaa, jonka kuluessa ilmaiseen avohoitoon siirrytään, olisi pyrittävä lyhentämään. Myönteistä on joka tapauksessa se, että ilmaishoidon periaate on nyt tulossa lainsäädäntöön, kun se tähän saakka on ollut vain vasemmistopuolueiden terveydenhuolto- ja sosiaalipoliittisissa ohjelmissa. Vaikka se niissä on sanottu paljon selkeämmin kuin tässä hallituksen esityksessä ja on ollut siten lähtökohtana uudistukselle, niin laissa säädettynä — vaikkapa vain asteittain toteutettuna — sen merkitys alkaa vähitellen tuntua juuri pienituloisimpien ja vähävaraisimpien ihmisten terveydenhoitomenojen kevennyksenä. En näe myöskään mitään estettä sille, etteikö ilmaishoitoa voida toteuttaa ehdotettua nopeamminkin, mikäli henkilökuntareservit sekä muut aineelliset ja poliittiset edellytykset siihen jossakin vaiheessa suovat mahdollisuuden.

Nyt vallitseva lääkäri- ja hammaslääkäripula on, kuten hallitus toteaa, eräs erittäin vakava syy siihen, ettei kansanterveystyön laajentamista voida saada heti alkuunsa toteutetuksi lain edellyttämässä koko mittakaavassa, vaan nykyisin suoritettavaa toimintaa voidaan laajentaa vain sitä mukaa kuin sanotunlainen työvoima lisääntyy. Eräissä Pohjois- ja Itä-Suomen kunnissa, joissa on hartaasti odotettu tätä lakiesitystä, on kuitenkin toisaalta herännyt viime aikoina sangen hyvin ymmärrettävä huoli siitä, että vallitsevan lääkäripulan johdosta ne joutuvat lain voimaantultua entistä pahemmin isoisten jalkoihin. Sen vuoksi on tärkeätä, että kansanterveystyön valtakunnallisessa suunnitelmassa huolehditaan myös työvoiman tasapuolisesta jakaantumisesta maan eri osiin.

Siitä, kenelle ansio nyt esillä olevan esityksen johdosta oikeastaan kuuluu, on lehdissä ehditty kiistellä naurettavuuksiin asti turvautuen, kuten niin usein poliittisessa taistelussa tapahtuu, halpamaisiinkin keinoihin jopa siellä, missä näin ei olisi odottanut ensin meneteltävän. Kuitenkin tämä kysymys on epäoleellisin seikka koko asiassa. Sitä paitsi, jos aloitamme esityksen historian seuraamisen kansanterveyskomitean asettamisesta viime vuosikymmenen alkupuolella, niin valmistelujen eri vaiheissa on ollut niin monta isää ja jokunen äitikin, ettei ainakaan oikeasta isästä liene tässäkään tapauksessa enää varmaa tietoa. Nykyinen hallitus on kuitenkin esityksen eduskunnalle antanut ja se riittäköön isyyden tunnusmerkiksi. Tämäkään hallitus ei kiitoksiin huku, jos annetaan tunnustusta siinä, missä se on paikallaan, ja tässä esityksessä se

mielestäni on. Esitys muodostaa vahvan perustan lain säätämiselle siinä määrin ripeästi, että laki voi tulla voimaan hallituksen esittämänä ajankohtana.

Ed. Rosnell: Herra puhemies! Kansanterveystyön uudelleen järjestelyn erään periaatteen hallitus ilmoittaa olevan siirtää terveyspolitiikkamme painopiste terveydenhoitoon ja avosairaanhoitoon, kun se hallituksen esityksen mukaan viime vuosina on ollut sairaaloiden rakentamisessa. Ehdotus laiksi kansanterveystyöstä tähtää myös siihen, että nykyiset kansanterveystyötä käsittelevät hajanaiset säädökset saadaan kootuksi yhdeksi laiksi. Lainsäädännön uudistaminen sellaiseksi, että se luo mahdollisuudet terveyspolitiikkamme tarkoituksenmukaiselle ja ripeälle kehittymiselle, on erittäin hyvä asia. Terveydenhoitopalvelusten ja sairaanhoitopalvelusten lisääntyminen ja niiden oikea keskinäinen suhde on eräs edellytys tehokkaalle terveyspolitiikalle. Toinen tärkeä edellytys on se, että terveyden- ja sairaanhoitopalvelukset ovat samalla tavalla kaikkien kansalaisten saavutettavissa. Nykyisinhän tosiasia on se, että se, jolla on rahaa, saa lääkärinhoitoa ja pääsee sairaalaan. Köyhä ihminen ei pysty joko hakeutumaan ollenkaan hoitoon, joka tapauksessa hänen osakseen tulee jonottaa ensin lääkärin vastaanotolle ja sen jälkeen, jos lääkäri katsoo hänen tarvitsevan sairaalahoitoa, alkaa monessa tapauksessa kuukausien jonotus sairaalaan.

Hallituksen esitystä uudeksi kansanterveyslaiksi on syytä tarkastella myös siltä pohjalta, lisääkö ja kuinka paljon se vähävaraisten ihmisten mahdollisuuksia saada sairaanhoidon palveluksia, lisääkö se ihmisten tasa-arvoisuutta terveytensä vaalimisessa ja sairauksien parantamisessa. Hallituksen esitystä ennakkomainostettaessa on korostetusti tuotu esille terveyden- ja sairaanhoidon ilmaisperiaatetta. Tämä on antanut toivoa ja uskoa monille ihmisille, että lain voimaantulon jälkeen heidän mahdollisuutensa saada hoitoa olennaisesti tulevat paranemaan. Hallituksen esityksen mukaan kansalaiset tulisivat saamaan ilmaiseksi kansanterveydellistä valistusta ja lisäksi terveystarkastukset olisivat ilmaisia. Myös kouluterveydenhoito, mikä koskisi sekä peruskoulun, lukion että ammattikoulujen oppilaita, huolehdittaisiin yhteiskunnan varoin. Myös alle 17-vuotiaiden hampaiden hoito tulisi ilmaiseksi. Sairaanhoito pääasiassa jäisi esityksen mukaan maksulliseksi. Sairaankuljetuksista, hoitoon käytetyistä aineista ja sairaalahoidosta voitaisiin edelleen potilaalta periä maksua. Myös alle 17-vuotiaiden hammashoitoon käytetyistä aineista voitaisiin periä maksu.

Lakiesityksen mukaan yleislääkärien tutkimus ja hoito esitetään maksuttomaksi vuoden 1979 loppuun mennessä. Esitys on luonnollisesti eteenpäin menevä ja nykyistä olotilaa parempaan tähtäävä, mutta kuitenkin puolitiehen jäävä. Pitkää siirtymäkautta hallitus perustelee sillä, että maksuttomuus saattaisi lisätä kysyntää huomattavasti ja että lääkäripulan vuoksi ei tätä kysyntää voitaisi tyydyttää. Tämä käytäntö tarkoittanee sitä, että niin kauan kuin on lääkäripula, lääkäripalvelusten saanti on turvattava niille, joilla on rahaa. Hallituksen esityksen mukaan lääkäripalvelusten maksuttomuus olisi rajoitettava koskemaan vain yleislääkäreitä. Tätä kannanottoaan hallitus perustelee mm. sillä, että potilaat voitaisiin ohjata nykyistä enemmän yleislääkäreiden vastaanotoille, koska hallituksen käsityksen mukaan nykyisin voimassa olevat lääkärien perimien palkkioiden suhteellisen pienet erot ovat aiheuttaneet turhaa erikoislääkäreiden käyttöä. Kuitenkin erikoistuminen on käytännössä johtanut siihen, että lääkärit varsin usein ohjaavat potilaitaan erikoislääkäreiden luo, joten erikoislääkäreiden hoidon säilyttäminen kaikissa tapauksissa maksullisena johtanee siihen, että vain varakkaammat tulevat käyttämään erikoislääkärin palveluksia. Ainakaan tasa-arvoisuuden kannalta ei tällainen terveydenhoitopolitiikka ole oikea.

Erityisen suuren ryhmän terveydenhoitopalvelusten tarvitsijoista muodostavat vanhukset ja muut eläkkeellä olevat. He eivät paljoa tule hyötymään lain edellyttämästä ilmaisesta terveysneuvonnasta, sillä useat tarvitsevat lääkkeitä ja hoitoa. Vanhusten kannalta olisi välttämätöntä, että sairaanhoidon palvelukset tulisivat välittömästi maksuttomiksi. Jos lääkärinhoito tulee maksuttomaksi vasta vuonna 1980, on se monen vanhuksen kannalta ehdottomasti liian myöhäistä. Sama koskee sairaalahoitoa. Kun kansaneläkkeellä olevat ihmiset eivät saa sairastuessaan sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa ja kun kansaneläke ei riitä siihen, mitä sairaaloissa maksuna peritään, olisi sairaalamaksut kokonaan poistettava ainakin vanhuksilta ja muilta pieniä eläkkeitä saavilta.

Kansanterveyslakiesityksensä perusteluissa hallitus asettaa terveyspolitiikan periaatteeksi siirtymistä sairaaloiden rakentamisesta tervey-

denhoitoon ja avosairaanhoitoon. On kuitenkin syytä todeta, että monilla paikkakunnilla sairaalaverkoston rakentaminen on vielä kesken. Monet sairaalahankkeet ovat viivästyneet mm. sen tähden, että on odoteltu kansanterveyslain säätämistä. Tilanne on sellainen, että sairaalat toimivat ylikuormitettuina ja potilaat joutuvat kuukausia odottamaan paikkaa sairaaloihin, joten jos tässä vaiheessa ryhdytään kovalla kädellä karsimaan sairaaloiden rakentamista, tehdään karhunpalvelus terveydenhoitopolitiikallemme.

Tehdessään lakia kansanterveystyöstä eduskunnan on syytä katsella asiaa erityisesti siltä kannalta, miten uudistettu lainsäädäntö tulee parantamaan kansalaisten terveydentilaa. Tällöin on pakko kiinnittää vakavaa huomiota siihen, että kansalaiset tulevat yhdenvertaiseen asemaan terveydenhoidon ja sairaanhoidon palvelusten saantiin nähden. Muuten on mahdollista, että uusi lainsäädäntö tulee merkitsemään vain hallinnollista uudistusta.

Ed. Kauppi: Herra puhemies! Hallituksen esitys kansanterveystyöstä ja sen voimaanpanosta annettaviksi laeiksi on tervetullut ja kauan odotettu uudistus. Laeilla on tarkoitus luoda sekä hallinnolliset että taloudelliset edellytykset perushoitojärjestelmän kehittämiselle ja siirtää terveydenhuoltopolitiikkamme painopiste avohoitoa ja ehkäisevää terveydenhoitoa suosivaksi. Kansanterveyslaki on kuitenkin vain puitelaki ja se antaa kunnille varsin laajat mahdollisuudet paikallisten vaatimusten ja olojen mukaisiin sovellutuksiin valtakunnallisen kansanterveystyösuunnitelman rajoissa. On kuitenkin todettava, että lakiehdotus lisää kunnallisia kansanterveystyön velvoitteita.

Heti sotien jälkeen 1950-luvun lopulla lääkintöhallituksen taholta alettiin tuoda esiin, ettei jo silloin vanhentuneeksi todettu organisaatio vastannut terveydenhuollon vaatimuksia. Voimassa olevan organisaation puitteissa ei ollut mahdollisuuksia terveydenhuoltopolitiikan kehittämiseen eikä sosiaalisiin uudistuksiin tällä tärkeällä alueella. Niinpä sitten 1960-luvun alussa asetettiinkin Pesosen komitea kansanterveystyötä kehittämään, ja komitea sai mietintönsä valmiiksi vuonna 1965. Tässä mietinnössä lähdettiin siitä, että valtionapu kunnille terveydenhuoltomenoihin olisi annettu markkamääräisenä suhteessa asukaslukuun kantokykyluokitus huomioon ottaen. Tätä eivät mm. kuntien keskusjärjestöt hyväksyneet, koska ilmeisesti pelkäsivät, että markkamääräisestä valtionavusta helposti syntyy jälkeenjääneisyyttä, vaikka näin suinkaan ei olisi tarvinnut käytännössä tapahtua. Pesosen komitean mietintö jätti kunnille vapaat kädet hoitaa terveydehuoltopoliittiset tehtävänsä paikalliset olosuhteet ja kipeimmät tarpeet huomioon ottaen. Tällä järjestelmällä olisi ollut helppo etukäteen laskea valtion ja kuntien terveydenhuoltoon irrottamat menot.

Pesosen komitean mietinnön valmistuttua kesti kuitenkin kaksi vuotta ennen kuin asiassa päästiin eteenpäin. Välillä olivat eduskuntavaalitkin ja maahan tuli vasemmistoenemmistöinen eduskunta. Asetettiin uusi tarkistuskomitea 1967, joka työnsä pohjalta katsoi, että oli päästävä ohjattuun kokonaistalouteen terveydenhuoltomenoissa. Komitean mietinnössä kaavaltiin valtion ja kuntien osuuden suuruutta kantokykyluokituksen rajoissa. Mutta yleensä on niin, että mitä suurempi on valtionapu, sitä suuremmat ovat myös menot asianomaisella sektorilla. Juuri tämä pakotti asettamaan kunnille myös velvoitteita, toisin sanoen määrittelemään, mitä kuntien on tehtävä, mitkä nämä tehtävät tulevat olemaan ja miten ne soveltuisivat ennen kaikkea valtakunnalliseen suunnitelmaan. Sairaalalaitostemme kalleus johtuukin eräiltä osin siitä, että on rakennettu yhteiskunnan varoilla, jolloin helposti mennään yli äyräitten.

Tämän tarkistuskomitean työn pohjalta on meille nyt annettu hallituksen esitys, johon vasta viime vaiheessa Karjalaisen II b-hallituksen toimesta lisättiin maksuttomuuspykälä, vaikka lakiesitykseen sen valmisteluvaiheessa eivät ollenkaan kuuluneet maksukysymykset. Näistä olisi ilman tässä lakiesityksessä olevaa maksupykälääkin voitu myöhemmässä vaiheessa säätää asetuksella, laajentamalla vain meillä jo voimassa olevia maksuttomien palvelujen määrää ja ennen muuta alentamalla sairausvakuutuslain piiriin kuuluvia lääkkeitten omavastuuosuuksia tai ottamalla yhä useammat lääkkeet kokonaan korvattavien piiriin, koska itse asiassa juuri lääkekysymys muodostaa vaikeimman esteen sairauksien hoidossa.

Lakiesityksen 21 § onkin katsottava valitettavasti enemmän vaalisyötiksi ja annettujen lupausten lunastamisosoitukseksi, koska terveydenhuoltohenkilöstön suuri puute tulee vielä pitkiksi ajoiksi eteenpäin rajoittamaan lain toteuttamista käytännössä. Tämä kanto kaskessa on yritetty kumota sillä, että mainitaan lain tulevan voimaan asteittain ja maksuttomuuteen

siirryttävän 31. 12. 1979, tai olisi parempi sanoa 1. 1. 1980. Yksi hyöty tästä pykälästä kuitenkin on, se tunnustettakoon. Pykälä suosii potilaalle yksinkertaisempaa käytäntöä, kun terveyskeskus perii maksut ja potilaalle jää vain oma osuus maksettavaksi, kuten tapahtuu jo lääkkeitten osalta apteekissa. Mutta periaatteessa eivät palvelut terveydenhuoltosektorilla lisäänny, ennen kuin saadaan koulutettua henkilökuntaa ja ennen muuta lisää lääkäreitä. Kokoomuksella ei sinänsä ole maksuttomuutta vastaan mitään sanomista, kunhan vain huolehditaan siitä, että sairaat tulevat hoidetuiksi, että apua on saatavissa siellä, missä sitä kipeimmin tarvitaan, ja toisaalta, ettei ajauduta maksupolitiikassa kysynnän ja tarjonnan väliseen kriisiin, mistä juuri varattomat kärsivät ja kuolevat jonottaessaan ilmaispalveluja. Näin käy, jos toteutetaan samanaikaisesti lääkärien kokonaispalkkaus ja ilmaispalvelut. Työaikalain puitteissa lääkäritkin silloin työskentelevät, ja syntyy varmasti rinnalle epäterve järjestelmä, josta vain varakkaat hyötyvät. Onkin todettava, että laki on kirjoitettu olosuhteita varten, missä edellytetään olevan paljon henkilökuntaa ja paljon rahaa. Mutta koska näin ei ole asianlaita tällä hetkellä, kokoomus edellyttää, ettei ajauduta taloudelliseen kriisiin tai siihen, ettei apua ole saatavissa.

Kokoomus lähtee siitä, että tässä maassa kansalaisten tasa-arvoisuus on toteutettava myös terveydenhuollon alueella. On otettava huomioon tässä suhteessa kaikki kansalaisryhmät ja ikäluokat: lapset, äidit, työikäinen väestö, opiskelijat kuin myös vanheneva väki. On todettava, että terveys ei ole vain yksilöä koskeva, vaan se koskee koko yhteiskuntaa, ja tällöin yhteiskunnalla on velvollisuuksia kansalaisia kohtaan. Toisalta on todettava, että tässä laissa ei ole määräyksiä vielä kansalaisten oikeuksista. Ei sanota, että jokaisella on oikeus saada niitä ja niitä palveluksia. Mutta jos tähän mennään, kokoomus odottaa, että säädetään myös yksilöä koskevat määräykset, miten hänen on omalta osaltaan huolehdittava terveysturvastaan ja terveenä pysymisestään. Tässä yhteydessä en malta olla tuomatta esiin sellaisia seikkoja kuin alkoholin käyttö liiallisessa määrin, tupakka ja ravintotekijät.

Tässä lakiehdotuksessa lain toimeenpano on uskottu kuntien tehtäväksi; on säilytetty paikallishallinnon tärkeä osuus toteuttaa terveydenhuoltoa lähellä kansaa. Valtion asiaksi on jätetty kuntien eriarvoisuuden tasaaminen ja valtakunnallisten suunnitelmien laatiminen. Tämä valtiojohtoisuus johtuu olosuhteista maassamme, missä kuntien välillä on varallisuuden, välimatkojen ym. seikkojen suhteen hyvinkin suuria eroavuuksia. Ellei näin olisi, ellei valtio huolehtisi kuntien tasa-arvoisuudesta, kävisi pian niin, että rikkaat etelän kunnat saisivat kaikki terveydenhuoltopalvelut nopeassa tahdissa, kun palvelujen niukkuudesta syrjäseutujen köyhät ja harvaanasutut kunnat taas kerran ojentaisivat asukkailleen vain lämmintä kättä.

Koska terveydenhuoltomme virheet ja puutteet ovat valtaosalta organisaatioista johtuvia, kun meillä 140 hajanaista sairaalakuntainliittoa toteuttaa terveydenhuoltoa kukin erillissektorillaan ja hyvin epäyhtenäisellä toiminta alueella, olisi nopeasti saatava tähän maahan tehokkaat sairaanhoitopiirit, jotka muodostaisivat sen pohjan, jolta myöhemmin mahdollisesti tarpeelliseksi katsottava maakuntaitsehallintokin voitaisiin toteuttaa. Muina vaihtoehtoina tulisivat kysymykseen lääninjakoon perustuvat sairaalakuntainliitot tai keskussairaalapiirit. Joka tapauksessa me tarvitsemme suurempia piirejä tai alueita, jotta voimme saada yleis-, mieli- ja tuberkuloosisairaaloiden ja niihin liittyvien avohoitopalvelujen työskentelyn entistä lähemmäksi toisiaan ja jotta voisimme porrastaa entistä paremmin eritasoiset sairaanhoitopalvelut sopivan väestöpohjan mukaan. Tämä edellyttää kuntauudistusta, joka muodostaa pohjan kehittyvälle kansanterveystyölle ja terveyskeskusjärjestelmälle. Lakiesityksessä mainittu terveyskeskuksen väestöpohja, 10 000—13 000 henkeä ja poikkeustapauksissa 8 000 henkeä, on todella nähtävä miniminä, jotta voitaisiin turvata riittävän korkea terveydenhoitopalvelusten taso koko maassa. Ajatellaanpa vain terveyskeskuksen lääkärimäärää kuukausipalkkajärjestelmään siirrettynä. Se merkitsee todella 4—6 lääkäriä yhtä terveysasemaa kohden, jotta jokaisena vuorokauden aikana olisi apua saatavissa ja jotta terveysaseman sairaansijoilla olevat potilaat myöskin voisivat tuntea olonsa turvalliseksi. Jos pienempään väestöpohjaan mennään, se todella merkitsee tinkimistä palvelusten tasossa. Terveyskeskusjärjestelmä toivottavasti luo mahdollisuuden kehittää terveydenhuoltopalvelujamme avohoitoa suosivaksi, mikä samalla merkitsee laajoille kansanosille pääsyä pois syrjitystä asemasta. Tarkoitan näin sanoessani erikoisesti vanhuksia ja kroonisesti sairaita, jotka ovat tähän asti olleet valtaosalta köyhäinhoidon varassa. Järjestelmämme on suosinut äkillis-

ten sairauksien hoitoa ja jättänyt ennalta ehkäisyn ja varhaisen toteamisen toissijaiseen asemaan.

Kokoomus tukeekin sellaista terveydenhoitopolitiikkaa, joka vaikuttaa sairauksia ehkäisevästi ja edistää sairauksien varhaista hoitoon saattamista, jolloin vähennetään valtaosalta inhimillisiä kärsimyksiä ja korkeita kustannuksia. Mutta on syytä vielä kustannuksista puheen ollen korostaa sitäkin, että terveyskeskus tarkoittaa todella hallinnollista kansanterveystyöyksikköä eikä yhteen rakennukseen sijoitettuja terveyspalveluja. Siksi tullaan tulevaisuudessakin jossain määrin hajasijoittamaan palveluja, joskin tietyt palvelut edellyttävät keskittämistä. Tällaista hajasijoitusta edellyttää ennen muuta kroonikkohoito, josta meille on tulossa ongelma. Onhan meillä vuoteen 1980 mennessä jo eläkeläisiä puolimiljoonaa, ja tällä hetkellä lasketaan kroonikkopotilaita olevan yli miljoona.

Kroonikkojen auttaminen on aloitettava peruspalvelusta kotiseudulla, jolloin potilaalle taataan mahdollisimman pitkään hyvä kotihoito, mahdollisesti oleskelu vain osan päivästä kuntoutusosastolla tai terveyskeskuksen sairaansijalla, ja vasta viime vaiheessa pitempiaikainen oleskelu sairaalassa. Tällainen hoito luo vanhusten keskuuteen turvallisuuden tunteen. Tähän asti olemme koonneet kroonikot huoltolaitoksiin, usein hyvinkin kauas kodista yksinäisyyteen, missä ahdistuneisuus kasvaa, mieliala laskee ja sairaudesta toipuminen käy entistäänkin vaikeammaksi.

Unohtaa ei sovi todella mielenterveyden merkitystä ruumiillisten sairauksien hoidossa, koska todistettavasti yli 50 % kaikista sisätautiosaston potilaista ja kaikista vastaanotoilla käyvistä potilaista itse asiassa kärsii mielenterveyden häiriöistä, neuroottisista vaivoista, joihin ei nykyisin tunnettavilla tutkimuskeinoilla ole osoitettavissa mitään elimellistä pohjaa. Terveysneuvonnassa tämän puolen korostaminen on ensiarvoisen tärkeää. Onhan meillä varsinaisten psykiatristen sairaansijojen määrä 19 500, kun keskussairaalapaikkoja on noin 25 000 ja tuberkuloosihoitopaikkoja 4 500.

Avohoitopalvelua suunniteltaessa tulisi vastedes kiinnittää entistä enemmän huomiota myös siihen vuorovaikutukseen, mikä vallitsee terveydenhuollon ja sosiaalihuollon välillä. Onhan terveys ruumiillisen, henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila, ja tätä kolminaisuutta emme voi järkyttää järkyttämättä samalla terveytemme perustaa. Erikoisen tärkeätä tämä on nyt, kun terveydenhuollossa lähdetään painopistettä siirtämään kotisairaanhoidon puolelle, jossa maksujen pitäisi olla potilaalle yhtä edulliset kuin mitä ne ovat sairaalassakin potevalla henkilöllä.

Kiinnitän huomiota erikoisesti lakiehdotuksen 31 §:ään. Olisi mielekästä, että kunnan sosiaalilautakunta osoittaisi terveyslautakunnalle riittävän määrän kotiapua, kotiavustajia ym. sellaista henkilökuntaa, ja tällöin olisi päällekkäisorganisaatiota ehdottomasti vältettävä. Sosiaalihoitaja voisi terveyskeskuksessa aivan hyvin olla sosiaalihallinnon alainen ja toimia siellä myös sosiaaliviranomaisen valtuuksin. Tällöin ei päällekkäisorganisaatio tulisi kysymykseen. Sosiaalipalvelut olisi vain saatettava saman kantokykyluokituksen piiriin kuten terveydenhuoltopalvelutkin silloin, kun ne koskevat kansanterveystyötä.

Puuttumatta laajemmalti yksittäisiin lakiesityksen pykäliin, joissa eräiltä osin on korjaamisen varaa, vaikkapa hammashoidon asteittaista ulottamista koskemaan tietyn ikärajan jälkeen tiettyjä riskiryhmiä, vaikkapa raskaana olevia naisia, ja ilmaispalvelujen laajentamista käsittämään kansanterveydellisen valistustyön, raskauden ehkäisyneuvonnan ja joukkotarkastuksen ohella ensi tilassa vanhuksia ja sitä osaa väestöstä, jolla ei ole mahdollisuuksia osallistua ansiotyöhön. Korostan, että terveellä ja työkykyisellä henkilöllä täytyy säilyttää tietty vastuuraja ja täytyy huolehtia siitä, että tässä maassa kannattaa vielä tehdä työtä. Omavastuu voidaan lakkauttaa esimerkiksi tietyn sairausajan kuluttua tautiryhmien kohdalla, jotka vaativat pitkäaikaista hoitoa ja suuria kustannuksia. Onhan meillä jo nyt näin sukupuolitautien, tuberkuloosin ja psyykkisten sairauksien avohoidon kohdalla asianlaita. Siihen näen syyksi vain sen, että tällöin on haluttu päästä eroon niistä ihmisryhmistä, joita muut ovat joukossaan vieroksuneet. Nyt pitää lähtökohdan olla toinen. Myös ilmaislääkkeiden määrä voitaisiin lisätä yhä useammille tautiryhmille ja kehittää sairausvakuutusjärjestelmää, joka itse asiassa on suhteellinen vero valtakunnallisella tasolla niin, että maksut kootaan verotuksen yhteydessä ja sijoitetaan sairausvakuutuksen piirissä työskentelevät noin 2 000 henkilöä kentälle kansanterveystyötä toteuttamaan.

Suomalainen demokratia perustuu kuntien itsehallintoon, ja siksi kokoomus näkeekin, että kunnat huolehtivat asukkaittensa terveydenhoitopalveluksista niin pitkälle kuin mahdollista. Keskittämisen halu ei saa riistää kunnilta tätä oikeutta. Keskittäminen johtaa palvelujen kerääntymiseen suuriin keskuksiin, mistä meillä on Ruotsi varoittavana esimerkkinä. Valtiovallan tehtävänä on katsoa, mikä osa kansantulosta voidaan irrottaa terveydenhuoltoon — tällä hetkellä tämä on 6 % — ja katsoa, että terveyden lisäksi muutkin tarpeet, kuten asunto, työllisyys, sosiaaliturva, ravitsemus, siisteys, vaatetus, virkistys ja ihmisoikeudet tulevat tyydytetyiksi, koska näillä kaikilla on arvaamaton merkitys ihmisen terveydelle ja sairauksien ennaltaehkäisylle. Pitkijännitteinen suunnittelu terveydenhuollon alalla kuuluu lääkintöhallitukselle, koskien myös terveydenhuoltohenkilöstön määrää ja laatua. On muistettava, että koulutus ja lääkintöviranomaisten yhteistyö ei tähän asti ole suinkaan ollut niin kiinteätä kuin sen olisi pitänyt olla. Kun esimerkiksi sairaanhoitajien, mielisairaanhoitajien, lääkintävoimistelijain, apuhoitajien jne. ja muun terveydenhuoltohenkilökunnan koulutus siirrettiin ammattikasvatushallitukselle, poistettiin asetuksella lääkintöhallituksen ehdotus, että ammattikasvatushallituksen olisi kuultava lääkintöhallitusta alan henkilökunnan koulutuskysymyksessä. On ollut käsittämätöntä, että työvoimaa tilaavat ja käyttävät viranomaiset ja muut työnantajat eivät ole voineet suurestikaan vaikuttaa koulutettavan työvoiman määrään ja laatuun. Seurauksena on ollut, että liikakoulutusta on tapahtunut mm. sairaanhoitajain kohdalla, — ainakin asutuskeskuksissa on näin asianlaita — ja toisaalta alikoulutusta, kuten hyvin tiedetään, mm. lääkärien kohdalla.

Hammaslääkäreistä meillä ei liene lukumääräistä vajausta, mutta heistä 75 % on naisia, ja voimassa olevat verolait ovat johtaneet siihen, ettei osa hammaslääkäreistä joko halua tai voi tehdä kokopäivätyötä, koska aviopuolisoitten yhteisverotus ja se, ettei lastenhoidon aiheuttamia kustannuksia katsota vähennyskelpoisiksi verotuksessa, koetaan kohtuuttoman raskaana rangaistuksena. Tässä malliesimerkki siitä, mihin epäoikeudenmukainen verotus johtaa, kalliiden opiskelupaikkojen lisätarpeeseen.

On aika muistaa, että terveys on kallein pääomamme tai että se on kultaakin kalliimpi, jos sallitaan käyttää näin porvarillista vertausta. Juuri siitä syystä olisikin otettava terve järki mukaan, kun nyt lähdetään luomaan puitteita kauan odotetun kansanterveystyön kehittämiseksi, puitteita, jotka mahdollistavat varsin laajankin yhteistoiminnan terveydenhuollon eri osa-alueilla ja sosiaalihuollon kanssa. Mutta nyt kaivataan myös oivallusta eri lohkojen välisestä vuorovaikutuksesta. Saattaa olla niin, etteivät välittömästi terveydenhuoltopolitiikkaan sijoitetut voimavarat johdakaan tehokkaimmalla mahdollisella tavalla terveydentason kohoamiseen kaikissa taudeissa ja kaikissa ihmisryhmissä. Ehkäpä asunto- ja työvoimapolitiikkaan sijoitetut markat toteuttavat paremmin joitakin terveydenhuollon tavoitteita kuin näiden markkojen sijoittaminen suoraan terveydenhuollon palveluksien kehittämiseen.

On syytä palauttaa mieliin vanha kansan viisaus, että laiskuus on kaiken pahan alku ja juuri. Tämä tuli kauniisti esiin myös viimekeväisten lakkojen aikana, jolloin sairaspäivien luvussa tapahtui huomattavaa nousua. En kuitenkaan väitä, että tämä olisi ollut aina täysin tietoista, mutta siinä tuli kauniisti esiin mielialan vaikutus sairauteen. Tapahtuihan sairaspäivien nousu juuri terveimmän kansanosan kohdalla.

Lopuksi totean, ettei kansan hämäämistä tapahtuisi, että vuoden 1972 aikana voimaantulevaksi kaavailtu laki kansanterveystyöstä tulee aluksi koskemaan vain organisaation luomista. Varsinaiset toiminnalliset ja ohjelmalliset uudistukset voidaan aloittaa vasta myöhempinä vuosina, jolloin on riittävästi terveydenhuoltohenkilökuntaa ja ennen muuta lääkäreitä tätä lakia toteuttamaan. Kunnanlääkärit elävätkin näinä päivinä paineen alla ja näkevät painajaisunia kokonaispalkkauksesta ja samanaikaisesta työtaakkansa lisäämisestä, vaikka he lienevät ainoa ammattiryhmä tässä maassa, joka ei ole tuntenut vapaapäiviä eikä työaikarajoituksia. Monet kunnanlääkärit suunnittelevatkin näinä aikoina siirtymistä sairaalalaitoksen palvelukseen juuri siksi, että siellä on toteutettu kokonaispalkkaus, mutta myöskin säännölliset vapaa-ajat.

Ilahduttavana piirteenä on kuitenkin lopuksi todettava, että lakiesitys pyrkii poistamaan alueellisia ja taloudellisia haittoja niin, että kaikille tämän maan asukkaille tarjoutuisi mahdollisuus yhtäläiseen terveydenhuoltopalvelusten saantiin. Oikein toteutettuna tämäkin

laki osaltaan tulee vähentämään muuttoliikettä ja luomaan työtilaisuuksia ja turvallisuutta myös harvaanasutulle maaseudulle, mihin enenevässä määrin on ollut jäämässä vain vanheneva maanviljelijäväestö ja kroonisesti sairaat henkilöt.

Ed. Räsänen: Herra puhemies! Väitän, että tänä päivänä aloitettu keskustelu kansanterveyslaista johtaa hyvin syvällisiin seuraamuksiin, joissa maamme kapitalismin housut käyvät tutisemaan. Me kansandemokraatit täällä eduskunnassa ja muualla yhdessä sosialistisen terveysrintaman, ammattiyhdistysliikkeen ja koko edistyksellisen kansanosan kanssa tulemme riisumaan porvarillisen terveydenhuoltopolitiikan ilkosen alasti Suomen kansan katsella, ja oletan että se tulee suuresti hämmästymään nähdessään sen muotovirheet. Annan täyden tunnustuksen entiselle ministeri Tieksolle ja nykyiselle ministeri Kuuselle siitä, että he ovat jouduttaneet lain aikaansaamista. Ymmärrän hyvin, että porvarillista virkakoneistoa ei varmastikaan saada liikkeelle pelkästään pyhällä hengellä. Vaikka lakiesitys onkin vielä sisällöltään säyseä ja puutteellinen, liittyy siihen kuitenkin eräitä syvälleluotaavia oivalluksia, nimittäin terveyskäsityksen näkeminen kokonaan uudessa valossa useiden yhteiskunnallisten osatekijöiden summana, ennaltaehkäisevän ja avoterveydenhoidon painottaminen, suunnitelmallisuuden tielle lähteminen valtakunnallisen terveydenhuollon viisivuotissuunnitelman ja kunnan kansanterveystyötä koskevan viisivuotissuunnitelman puitteissa sekä maksuttomien terveydenhuoltopalvelusten periaatteen sisällyttäminen lakiin.

Olen vakuuttunut, että tämän lain käsittely panee alulle prosessin, jonka tuloksena kansassamme lyö läpi tietoisuus siitä, että ihmiskeskeisintä ja kansantaloudellisesti kannattavinta on ennaltaehkäisevä terveydensuojelu. Päättävissäkin piireissä aletaan tunnustaa koko ihmisen arvo ja oikeus terveyteen varallisuudesta ja asuinpaikasta riippumatta, mistä hyvin oleellisesti riippuu ihmisen onnellisuus niin lapsuudessa, työiässä kuin vanhuudessakin. Suomi-äidin vaihdevuosivaivat ovat löytämässä hoitajansa, olemme siirtymässä vallankumouksellisen terveyspolitiikan tielle, mikä synnyttää edellytykset ymmärtää myös koko sairaan kapitalistisen kansantaloutemme ja kulttuurin vallankumouksellisen muuttumisen välttämättömyyttä sosialistiseen, suunnitelmalliseen suuntaan. Juuri kapitalistinen järjestelmämme on se, joka ajaa ihmisen ennenaikojaan raakiksi kuin huono hevosmies hevosensa. Sitä todistavat tilastot, mm. keski-ikäisten miestemme johtoasema maailman sydänkuolleisuustilastoissa, vakavat mielenterveydelliset häiriöt ja suuret itsemurhaluvut, lukuisat aistimien taudit, tuki- ja liikuntaelinten taudit sekä tapaturmat. Mikä on kansamme kunto 20 vuoden kuluttua, kun nyt nuorisomme ja opiskelijoiden kunto saattaa olla 60-vuotiaan tasolla, ellemme todella tee radikaaleja leikkauksia terveyspolitiikassamme? Juuri kulutushysteriaa sairastava, yksityiseen voitontavoitteluun perustuva kiristysyhteiskuntamme sekä sen vanhoilliset tukipilarit, kirkko ja vanhoillinen koululaitos, ovat niitä, jotka levittävät työttömyyttä, köyhyyttä, kurjuutta, sairautta, ahdistuksen oppia ihmisiin ja opettavat kansaa tyytymään sairauteensa ja nöyrtymään kurjuutensa edessä. Juuri tämä yhteiskunta synnyttää nuorisomme keskuuteen tinneristejä, pilvessä kulkijoita, porttikäytävien pilleristejä ja lopputuloksena ristejä vanhemmille, ristejä hautuumaille. Sosialistisissa maissa tällaiset ongelmat ovat lähes tuntemattomia.

Kansanterveys ja sen johdonmukainen kehittäminen ihmisystävällisemmälle tasolle on niin laajakantoinen asia, että se edellyttää koko kansamme perusluonteen kääntämistä lievähköstä umpimielisyydestä ja pidättyvyydestä iloluontoisemmaksi ja vapautuneemmaksi, mikä taas edellyttää arvottoman kristillis-porvarillisen tekopyhyyden räjäyttämistä joka tasolla. On muistettava, että kansamme niin mielenterveyden kuin ruumiillisen kunnonkin pohja luodaan lapsuudessa, kouluissa ja kodeissa. Sieltä lähtevät joko terveet tai epäterveet liikunta- ja ruokailutottumukset jne. Elämme valtiomonopolistisessa kapitalismissa, missä työnantajat eivät ole erityisemmin kiinnostuneita huolehtimaan ihmisen terveydestä, vaan noin 30 työvuoden aikana puristavat tästä kireällä työvauhdilla mahdollisimman suuren voiton irti, ja sen jälkeen kun ihminen on sydän-, selkä- tai hermovikainen, heittävät hänet jälleen yhteiskunnan sairausvakuutuksen tai valtiovallan huollettavaksi. Siten monista ammattitauteihin sairastuneista, invalideista, vanhemmista työntekijöistä jne. tehdään eräänlaista jätetavaraa, jolle riittävää turvaa ei löydy mistään.

Kansanterveyslain säätämisen yhteydessä on eduskunnalla mahdollisuus oikaista hallituksen esitykseen liittyvät kieroutumat ja poistaa puut-

teellisuudet laajentamalla laki käsittämään minimivaatimukset asuinoloista, puhtaasta elinympäristöstä, liikunnan ja etenkin kuntoliikunnan harjoittamismahdollisuuksista, terveellisestä ravitsemuksesta, virkistyskeskusjärjestelmän luomisesta, mielenterveyskysymyksistä sekä systemaattisesta terveyskasvatuksesta etenkin kouluissa ja oppilaitoksissa sekä säätämällä velvoitteet joukkotiedotusvälineille, televisiolle, radiolle ja lehdistölle, käyttää niitä nykyistä paljon tehokkaammin tietojen välittämiseen terveistä elämäntavoista sekä kieltämällä näissä epäterve mm. lääkkeiden, pesuaineiden ja ruokavalmisteiden kaupallisia tarkoitusperiä ajava terveydelle haitallinen mainonta. Terveydenhoitovalistuksen lisäämistä tieteellisellä pohjalla yleisradiossa ei kukaan uskaltane vastustaa.

Vaikka kansanterveyslaissa onkin kysymys lähinnä kuntatasolla tapahtuvista toiminnoista, on silti täysin mahdollista ottaa mukaan yleisempiäkin säännöksiä, esim. lain 1 §:ään. Ripeästi toimien tämä ei yhtään hidasta lain valmistumista.

Laki työterveyshuollosta on tiettävästi pian valmistumassa hallituksessa. Olisi kovin suotavaa, että nämäkin retuperällä olevat työterveyskysymykset voitaisiin käsitellä kiinteässä yhteydessä kansanterveyslain kanssa.

Edellä olen halunnut sanoa, että kapitalistisesta järjestelmästämme ja sen jarrumiehistä huolimatta kansanterveyslaki on säädettävä mahdollisimman kokonaisvaltaiseksi. Yhden esimerkin voisi ottaa sosialismista. Esimerkiksi Saksan Demokraattisessa Tasavallassa jo perustuslaissa taataan sairauksien ja tapaturmien sattuessa aineellinen turva, ilmainen lääkärinhoito, lääkkeet ja muut lääkinnälliset suoritukset. Samoin siellä taataan perustuslaissa työ- ja elinehtojen suunnitelmallinen parantaminen, suunnitelmallinen virkistys- ja lomakotien laajentaminen, taataan suunnitelmallinen liikunnan, koulu- ja kansanurheilun sekä matkailun edistäminen. Meillä lait ovat luokkalakeja, jotka vähävaraiselle eivät takaa juuri mitään, mutta varakkaille virkamiehille ja suurporvaristolle takaavat lukuisasti etuoikeuksia. Kansanterveyslaista on tehtävä poikkeus tässä suhteessa.

Hallituksen esityksen 1 §:n 2 momentissa kansanterveystyön määritelmä supistetaan epäkelvoksi muotopuoleksi, tyypilliseksi porvarilliseksi lässytykseksi, joka mitätöi esityksen arvon 1/10:een. Toisin sanoen suuri osa kansanterveystyötä jätetään edelleen muiden lakien niskoille, eikä synny riittävää keskitystä. Näin saatetaan laki palvelemaan kapitalistista yhteiskuntaa. Esitetyssä muodossa lakia tulkittaisiin opettajamaisen ahtaasti, ja tosiasiassa joutuisimme terveydenhoitopolitiikassamme kitkuttelemaan entiseen tapaan yhä lisääntyvien ongelmien kivireki perässä. Laista tulisi todellakin vain hallinnollinen uudistus, joka ei loisi riittävää pohjaa tavoitetietoiseen ja suunnitelmalliseen terveyspolitiikkaan, jota ministeri Kuusi on lupaillut. Laissa on myös kohtia, jotka merkitsevät kuristusotteen tiukkenemista monille vähävaraisille kunnille. Sorrettujen kuntien on käytävä yhteiseen taisteluun oikeuksiensa puolesta, sillä sorretuissa kunnissa asuu myös sorrettuja ihmisiä.

Vakavana puutteena hallituksen esityksessä näen myös sen, että se jättää laboratorio- ja röntgentutkimuksen sekä apteekkien hoidon kokonaan oman onnensa nojaan eli yksityisten suoritettaviksi. Sama mahdollisuus on jätetty myös sairaankuljetuksen osalta. Se tietää sitä, että sairauden hyväksikäyttö liiketoiminnassa tulee edelleenkin jatkumaan ja todennäköisesti vieläpä lisääntymään kuin syöpäsolut kudoksessa. Elleivät kokoomus, keskustapuolueen oikeistoainekset ja muu porvaristo olisi torpedoineet maan ainoan vasemmistoenemmistöisen komitean, lääketeollisuus- ja apteekkilaitoskomitean eli ns. dynamiittikomitean mietintöä, voisimme ainakin apteekkeja koskevan uudistuksen toteuttaa nyt samaan aikaan. Tämähän ei ole mikään kansanterveystyöstä irrallinen kysymys. On myös yhteiskunnallista sokeutta, jos ei nähdä, että yksityisten laboratorioiden, röntgen- ja hoitolaitosten yksi keskeisimmistä tehtävistä on rikastuttaa jo ennestään suhteellisen hyvässä asemassa olevia lääkäreitä, kemistejä ja insinöörejä jne. Vaikka nämä laitokset tekevät arvokastakin työtä, tekevät ne myös luvattoman paljon tarpeettomia tutkimuksia ja yleensä työkansan kustannuksella.

Jos edellisten puutteiden lisäksi noudatetaan kahdeksan vuoden siirtymäkautta ilmaishoitoon, osuu sanonta "autuaita ovat pitkämieliset" pahaenteisesti naulankantaan, sillä tuhannet vähävaraiset ehtivät tuona aikana kuolla hoidon puutteeseen sen kalleudesta johtuen. Toiseksi köyhä ja rikas pysyvät edelleen hoidon suhteen eriarvoisina, samoin syrjäseutujen asukkaat Pohjois- ja Itä-Suomessa huonommassa asemassa. SKDL:n rinnakkaislakiesityksessä esitetäänkin, että hoidon maksuttomuus toteute-

taan vuoden 1975 loppuun mennessä. Oma henkilökohtainen käsitykseni on, että ilmaishoito, johon tulisi sisältyä myös sairaankuljetus sekä apuvälineet, voidaan ilman suurempia synnytyspolttoja ja haittavaikutuksia toteuttaa välittömästi lain voimaan tullessa.

Ne, jotka pelottelevat lääkäripulalla, eivät ole pystyneet riittävästi perustelemaan kantojaan. Jos kuitenkin halutaan olla varovaisia, toteutettakoon maksuttomuus ensimmäiseksi vähävaraisten eläkeläisten osalta, joiden kohdalla lääkäri- ja lääkekustannukset muodostavat asunto-, ravinto- ja vaatetuskustannusten ohella kohtuuttoman rasituksen ja synnyttävät heissä vakavaa turvattomuuden tunnetta.

Yli 70 % Suomen kansasta kannattaa maksuttomaan hoitoon siirtymistä. Jos tämä eduskunta haluaa noudattaa kansan suuren enemmistön tahtoa, ilmaishoito saatetaan täyteen laajuuteensa heti lain voimaan tultua. Ilmaishoidon siirtäminen vuosiksi eteenpäin ja monien muiden kansanterveyteen vaikuttavien keskeisten kysymysten siirtäminen tai sijoittaminen johonkin valtakunnalliseen suunnitelmaan ilman lainvoimaisuutta merkitsisi tosiasiassa koko suuren asian halvauttamista. Se merkitsisi sitä, että tässäkin kansanterveysasiassa eduskunnasta yritettäisiin tehdä vennamolaisten, kokoomuslaisten ja keskustapuolueen oikeistoainesten toimesta pelkkä suurporvaristoa ja kapitalisteja palveleva juttutupa. SKDL:n eduskuntaryhmä, ammattiyhdistysliike, edistyksellinen sivistyneistö, Suomen vallankumouksellinen työväenluokka, kaikki rehelliset ja vastuuntuntoiset ihmiset eivät tule tätä kuitenkaan sallimaan. Kansanterveyslakia ei viedä läpi pelkkänä läpihuutojuttuna. Siitä tehdään laki kansan parhaaksi.

Ed. Tupamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mikäli ed. Räsänen olisi tutustunut siihen rinnakkaislakiesitykseen, joka SMP:n toimesta on tästä kansanterveyslaista annettu, hän ei voisi tulla missään tapauksessa noihin tuloksiin, joihin äsken tuli. SMP on varmasti ainakin yhtä tehokkaasti täällä vaatimassa edistyksellistä, radikaalia uudistusta asiassa ja vaatimassa ilmaista sairaanhoitoa tähän maahan siinä kuin myöskin SKDL. Ja se näkyy myöskin tässä rinnakkaisaloitteessa.

Ed. Poutiainen: Herra puhemies! Hallituksen esitys laiksi kansanterveystyöstä ja sen toimeenpanosta on viipynyt yllättävän kauan. Täällä ed. Räsänen syytti ei-sosialistista rintamaa siitä, että näin on tapahtunut. Hän monessa suhteessa arvostelussaan olikin oikeassa, mutta unohti ehkä sanoa sen, että myös SKDL kantaa viivytyksestä suuren osavastuun, sillä vuosikaupalla se on ollut mukana hallituksessa. Sosiaaliministerinä on ollut kommunistinen henkilö, joten tämä olisi pitänyt myös ed. Räsäsen muistaa ja tuoda esille. Tarvittiin siis SMP:n suuri vaalivoitto ja 18 kansanedustajan tuleminen eduskuntaan ennen kuin hallitukselle tuli tässäkään asiassa vauhtia. Hyvä, että tuli kuitenkin sen jälkeen!

Hallituksen esityksessä on paljon hyviäkin puolia, ja sanoisin, että tärkein hyvä puoli on se, että vihdoinkin tuli, ja päästään tässäkin suuressa kysymyksessä edes jonkinlaiseen alkuun. Hallituksen esitys on kuitenkin eräissä suhteissa sanoisinko kovin pyöreä. Esimerkiksi 3 luvun 14 §:ssä 2) kohdassa sanotaan näin: "järjestää kunnan asukkaiden sairaanhoito, johon luetaan lääkärin suorittama tutkimus ja hänen antamansa tai valvomansa hoito ja lääkinnällinen kuntoutus, sekä ensiavun antaminen kunnan alueella". Tämä on käsitykseni mukaan niin pyöreästi sanottu, että voi mennä monta kymmentä vuotta ja hyvin suuri osa nykyisin elävistä ihmisistä kuolee, ennen kuin tämä heitä tavoittaa, joten me olemme sitä mieltä, että tähän pitäisi saada selvempiä määräyksiä. Niinpä täällä ed. Tupamäen jättämässä rinnakkaisaloitteessa sanotaan vastaavassa kohdassa: "järjestää vuosittain kaikkia kunnan asukkaita koskeva yleinen ja tehokas terveystarkastus".

Hallituksen esityksessä sanotaan hammashoidosta nuorten kohdalla, että alle 17-vuotiaille se suoritetaan heti. Me olemme sitä mieltä, että se olisi heti suoritettava alle 20-vuotiaille. Valtion apu on hallituksen esityksessä 39—70 %. Me taas esitämme 48—90 %.

Hallituksen esityksessä kiinnitetään suuri huomio sairaanhoitoon ja sen toimenpiteisiin. Ja nämä ovat myös hyviä asioita. Mielestämme pitäisi kiinnittää entistä enempi huomiota myös terveyttä ylläpitäviin toimenpiteisiin. Näistä asioista ei siis hallituksen esitysessä ole muuta kuin joissakin kohdissa huomautuksia valistuksen suorittamisesta jne. Tuo ei ole tarpeeksi riittävä menettelytapa, sillä valistuksella yksinomaan ei pystytä hoitamaan. Täytyy sanoa jossakin kohdassa laissa niin, että on tehtävä esim. sitä ja sitä. Nyt on tähän liittyvänä kysymyksenä menossa juuri kuntomaaottelu Suo-

mi—Ruotsi. Tämäntapaiset toimenpiteet olisivat eräitä sellaisia, ettei niiden tulisi jäädä yksinomaan muiden näistä asioista huolehtivien järjestöjen tehtäväksi.

Sitten täällä hallituksen esityksen edellä mainitussa 3 luvun 14 §:n 1) kohdassa sanotaan näin: "ylläpitää terveysneuvontaa, johon luetaan kansanterveydellinen valistustyö, raskauden ehkäisyneuvonta siihen sisältyen, ja kunnan asukkaiden yleisten terveystarkastusten järjestäminen". Käsitykseni mukaan lienee myös sellaisia, jotka tarvitsisivat päinvastaista neuvontaa eikä yksinomaan siitä, mitenkä saisi ehkäistyksi. Ehkä toiset tarvitsisivat sellaista neuvontaa, mitenkä saisi noin tapahtumaan. Toinen puoli on jätetty kokonaan määrittelemättä.

Kuten jo aikaisemmin viittasin, niin minä ja myös käsitykseni mukaan SMP:n eduskuntaryhmä olemme pääpiirteittäin tyytyväisiä siitä, että tämä esitys viimeinkin tuli. Mutta ed. Tupamäen nimellä kulkevassa rinnakkaisaloitteessamme on kuitenkin puututtu eräisiin edellä mainitsemiini ja moniin muihin mainitsematta jääviin kohtiin.

Ed. Salmivuori: Herra puhemies! Nyt käsiteltävänä olevan kansanterveyslakiesityksen tarkoituksena on kehittää terveyspalveluksia ennen kaikkea ennalta ehkäisevän terveydenhuoltotyön ja avosairaanhoidon aloilla. Lakiesitys sisältää ainakin seuraavat parannukset: Ensiksikin terveydenhuoltotyön ja avosairaanhoidon palvelusten voimakkaan tehostamisen sekä palveluja lisäämällä että palvelusten laatua parantamalla, samoin sosialidemokraattien pitkään ajaman periaatteen terveydenhuollon ilmaispalveluksista, ja tämä lieneekin tämän lain vaikutuksiltaan suurin anti koko kansalle. Edelleen tämä sisältää myöskin koko kansanterveystyön uudelleen organisoinnin ja vielä uuden kustannustenjakoperiaatteen kuntien ja valtion välillä.

Mutta vaikka lakiesityksessä onkin monia tärkeitä uudistuksia, niin kuitenkin tässä esityksessä on mielestäni muutamia erittäin merkittäviä puutteita. Mistä nämä puutteet johtuvat, on hyvin vaikea arvioida; eivät ainakaan asiantuntemattomuudesta, uskoisin, vaan ehkäpä on tahdottukin unohtaa muutamia peruskuntien kannalta hyvinkin merkittäviä näkökohtia. Tällaisia puutteita ovat nähdäkseni ainakin seuraavat seikat.

Kansanterveystyön sekä erikoislääkärijohtoisen sairaalahoidon yhteistyö hallinnollisesti, taloudellisesti sekä toiminnallisesti on unohdettu kokonaan. Lakiehdotuksen perusteluissa on mainittu, että esitetyllä kansanterveystyön järjestelmällä vähennetään pitemmällä tähtäyksellä erikoislääkärijohtoisten sairaaloiden potilaspaikkojen tarvetta. Mielestäni tämä edellyttäisi erittäin kiinteätä yhteistoimintaa terveyskeskusten ja sairaaloiden välillä suunnittelussa, hallinnossa sekä palvelutoiminnassa. Yhteistoimintaa ei kuitenkaan ole mainittu lakiehdotuksen perusteluna olevassa komiteanmietinnössäkään. Kuitenkin samanaikaisesti yritetään löytää ratkaisuja sairaalahallinnon perustamiseksi. Käsitykseni on, että mikäli kansanterveystyön ja sairaaloiden välistä yhteistyötä ei järjestetä kiinteällä tavalla, tulevat nämä toiminnat vaatimaan entistä enemmän ja enemmän verovaroja turhaan kaksinkertaisten toimintojen ja investointien muodossa.

Edelleen lakiesityksestä puuttuu nähdäkseni myöskin peruskunnissa tapahtuvan kansanterveystyön ja sosiaalitoimen tarkoituksenmukaisen yhteistyön järjestäminen. Peruskunnissa voitaisiin nimittäin menoja varmasti suhteellisesti vähentää, jos kansanterveyslaki antaisi mahdollisuuden kansanterveystyön ja sosiaalitoimen kiinteään yhteistoimintaan ja jos terveysasemilla voitaisiin antaa osittain myös sosiaalitoimen piiriin kuuluvia palveluksia. Tätä näkemystä on edustanut mm. pääjohtaja Alli Lahtinen, mutta näitä näkemyksiä eivät kai lääkintäviranomaiset ole hyväksyneet. Tuntuu siltä, että kansanterveystyötä ja sosiaalitointa pyritään turhaan karsinoimaan ja erottelemaan toisistaan. Tätä ei vaadi ainakaan valtionapumenettely, koska terveysaseman menot kansanterveystyön ja sosiaalitoimen osalta voidaan kyllä erotella järjestämällä riittävän tarkka kustannuslaskenta, jonka perusteella valtionapua voidaan anoa vain sellaiseen toimintaan, mihin laki suo mahdollisuudet.

Edelleen näen lakiesityksessä puutteena sen, ettei siinä ole tehty selväksi mahdollisuutta johtavan viranhaltijan saamisesta peruskunnan kansanterveystyön hallintoon ja johtoon. Kansanterveyslaki tulee perustelujensa mukaan olemaan nimenomaan hallinnollinen ja organisatorinen uudistus. Se ei kuitenkaan tule mielestäni vastaamaan peruskuntien toiveita, mikäli ei hyväksytä valtionapua kansanterveystyön hallintoon, johtoon ja suunnitteluun tarvittavan johtavan viranhaltijan palkkaamiseen. Asia on

hyvin tärkeä, sillä jos kukaan ei hallinnollisesti ohjaa ja johda lääkäreiden, terveyshoitajien, terveystarkastajien ja muiden kansanterveystyön viranhaltijoiden toimintaa, tulee se varmasti pysymään lähes nykyisellään, sillä ei voida edes ajatella, että ensimmäinen kaupungin- tahi kunnanlääkäri omalla koulutuksellaan ehkä osaisi tahi työtaakkansa vuoksi ehtisi hoitaa kansanterveystyön suunnittelua, hallintoa tai taloutta riittävän tehokkaasti, jos ollenkaan.

Lakiesityksestä puuttuu nähdäkseni myöskin kunnalliskotien sairasosastojen hyväksikäytön suunnittelu. Kunnalliskotien sairasosastot nykyisellään eivät ole mielestäni ollenkaan inhimillisiä paikkoja, koskapa niihin sijoitetaan yleensä sairaita vanhuksia vain odottamaan kuolemaa. Sairasosastojen hyväksikäyttö pitäisi taloudellisten seikkojen vuoksi jotenkin turvata myöskin uudessa järjestelmässä sopeuttamalla ne muuttuvaan systeemiin. Kansanterveystyökomitea onkin tähän seikkaan ainakin osittain puuttunut, mutta esim. Järvenpään kaupungin kunnalliskodin muutos- ja toimintasuunnitelman juuttuminen lääkintöhallitukseen niin pitkäksi aikaa osoittaa, ettei tällaista järkevää muutoshalukkuutta ole sittenkään ainakaan vielä tällä hetkellä riittävästi ollut.

Vielä pidän lakiesityksessä puutteena sitä, ettei siinä ole otettu kantaa sairausvakuutusorganisaation tarpeellisuuteen tahi asemaan ilmaispalveluksiin vähin erin siirryttäessä. Itse sairausvakuutusjärjestelmää vastaan meillä kenelläkään ei ole ollut aihetta moitteeseen. Sen sijaan en oikein koskaan ole ymmärtänyt sitä, miksi valmiin kansaneläkeorganisaation rinnalle muodostettiin kallis sairausvakuutustoimistojärjestelmä erillisenä. Kun nyt sitten kansanterveystyössä vähin erin siirrytään ilmaispalveluksiin, tekee mieli kysyä, mikä on sairausvakuutusorganisaation tehtävä sen jälkeen. Ainakin se on entistään tarpeettomampi.

Herra puhemies! Olen tuonut esiin muutamia seikkoja, joihin nähdäkseni olisi aihetta kiinnittää vakakaa huomiota lain valiokuntakäsittelyvaiheessa. Mutta haluan kuitenkin vielä lopuksi korostaa sitä, että puutteistansa huolimatta kansanterveyslakiesitys kokonaisuutena on sittenkin varmasti eräs vuosikymmenemme merkittävimpiä saavutuksia lainsäädännössämme.

Ed. Sutinen: Herra puhemies! Täällä käytetyissä puheenvuoroissa on tuotu esille maamme terveydenhuolto-oloista kielteisiä lukuja, joihin on kyllä syytä. Myönteistäkin on ja siitä on mainittu annetun lakiesityksen perusteluissa, kun tässä sanotaan: "Ainoat kuolleisuusluvut, joiden kohdalla Suomi hyvin kestää kansainvälisen vertailun, ovat imeväiskuolleisuus ja äitiyskuolleisuus. Näiden lukujen edullisuus ja jatkuva hyvä kehityssuunta johtuvat osaksi elintason noususta, mutta osaksi myös siitä, että juuri äitiys- ja lastenhuollon alueella on tehokkaasti toteutettu ehkäisevää terveydenhoitoa ja terveyskasvatusta ja luotu yhteiskunnan toimesta koko maan kattava, hyvin toimiva ilmaispalveluksia tarjoava organisaatio." — Tämä organisaatiohan on muodostunut äitiys- ja lastenneuvoloista, joita on maassamme pääneuvoloina 989. Lisäksi on luotu noin 2 700 sivuneuvolaa. Maassamme toimii ilmaispalveluita antamassa näiden neuvoloiden puitteissa kunnanlääkäreiden lisäksi noin 1 700 terveyssisarta ja noin 1 000 kätilöä. Ei ole vähäinen se työ, mitä on tehty kansanterveyden edistämiseksi vuonna 1944 voimaantulleiden äitiys- ja lastenneuvolalain, terveyssisarlain ja kätilölain velvoittamina. On syytä muistaa, että nämä elämää suojelevat, terveyttä edistävät lait säädettiin vaikeana sotaaikana, ja kiitos lakien aikaansaamisesta lankeaa etupäässä silloisille valistuneille naisille, jotka jaksoivat kiinnittää huomiota terveyden vaalimiseen ja tehdä työtä näiden suurimerkityksellisten lakien aikaansaamiseksi.

Nyt annetulta kansanterveyslakiesitykseltä odotetaan paljon. Erikoisesti siltä odotetaan syrjäisten ja köyhien alueiden terveyspalveluiden parantumista. Pyrkimällä kuitenkin 10 000 —13 000 asukkaan väestöpohjaan terveyskeskuksia perustettaessa on vaara, että matkat muodostuvat liian pitkiksi. Tähän asiaan on kiinnitettävä vakavaa huomiota. Samoin lain hengen mukaan ns. avosairaanhoitoon, ts. kotona tapahtuvaan sairaanhoitoon pyrittäessä on kotiavun saantia parannettava huomattavasti nykyisestään. Perheenemäntien työtaakkaa ei saa lisätä sairaanhoitoa vaativilla lisävelvoitteilla.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Hallituksen esitys n:o 98 laiksi kansanterveystyöstä on nyt tullut eduskunnan käsittelyyn. Tätähän on odotettu jo kauan. Kun täällä ed. Räsänen sen viipymisestä erittäin voimakkaasti syytti ei-sosialisteja, niin todettakoon todella se, että SKDL oli hallituksessa useita vuosia ja SKDL:llä oli myöskin juuri tätä asiaa käsitte-

levä ministeri. Silloin luvattiin myös SKDL:n taholta tämä laki, mutta koskaan sitä ei silloin saatu. Kuitenkin on todettava, että tämäkin lakiesitys tuo tarvittavat korjaukset pääasiassa vasta joskus 1980-luvulla ja sen jälkeen. Muiltakaan osilta ei tämä lakiesitys voi tyydyttää niitä, jotka tuntevat vastuuta kansamme hyvinvoinnista ja sen mahdollisuuksista jatkaa häiriytymätöntä työtään ilman taloudellisia ja muita terveydenhoitoon liittyviä ongelmia. Lakiesitystä tuleekin korjata monilta kohdilta.

Eräässä laulussa sanotaan, että "ensin meillä tehdään sairaita ja sitten sairaala". Tämähän on meidän maassamme pitänyt paikkansa täsmälleen tähän asti. Tämä laki korjaa tilannetta sikäli, että ensin meillä tehdään sairaita ja sitten heidät parannetaan. Se on melkoinen edistysaskel. Kuitenkin kun esitykseen perehtyy tarkemmin, ei voi välttyä siltä ajatukselta, että kyseessä ei ole kuitenkaan oikeastaan kansanterveyslaki vaan pikemminkin kansan sairauslaki. Laissa pyritään vain yksilön sairauksien löytämiseen ja niiden parantamiseen niin pikaisesti kuin mahdollista, mutta keinoja ja edes pyrkimystäkään ihmisen terveenä pitämiseen ei laissa ole esitetty. Siis luvataan vain sairaanhoitoa, kun pitäisi luvata myös terveyttä ylläpitävää ja ennaltaehkäisevää hoitoa. Jotta laki täyttäisi nimen "kansanterveyslaki" asettamat vaatimukset, tulisi laissa olla useita ennalta ehkäisevään ja ylläpitävään terveydenhoitoon liittyviä säännöksiä. Sairaalapalvelusten ja varhaisdiagnostiikan lisäksi tulisi lain käsittää työmuodot toimintaperiaatteineen ns. kuntoliikunnan ja ehkäisevän ja korjaavan hoidon eli ns. ylläpitävän kuntoutuksen alalla, mm. työpaikkaterveydenhoidon ja liikunnan käsittävänä sekä liittyen työikäisten vapaa-ajan terveydenhoitoon. Laissa pitäisi mahdollistaa kaikkien kansalaisten ilmaiset, säännölliset terveystarkastukset, jotka käsittäisivät sellaiset fyysisen ja psyykkisen kunnon tarkastukset, että niiden perusteella asiantuntijoilla olisi mahdollisuus määritellä työikäisen kyky jatkaa työtään koulutuksensa mukaan.

Laissa olisi säädettävä pidettäväksi jokaisesta sellainen terveyskortti, jonka merkintöjen perusteella kunkin fyysisen kuin myös psyykkisen kunnon kehitys on ainakin vuotuisten tarkastusten puitteissa kontrolloitavissa. Varhaisdiagnostisessa mielessä erityyppisten poliklinikkojen toiminta olisi laissa kytkettävä terveysasemien kanssa sellaiseen yhteistyöhön, että jokaisella yksilöllä olisi tilaisuus saada yhtäläinen terveystarkastus. Lain tulisi sisältää kyllin laaja poliklinikka-terveyskeskussysteemi, jolloin lain käsittämä terveydenhoito ja -huolto voisivat kattaa ihmiselle elämänikäisen kunnossapysymisen asiantuntijavoimin ja huomattavasti halvemmalla kuin pitäytymällä odottamaan hänen sairastumistaan ja vasta siinä vaiheessa ryhtymällä sairautta parantamaan. Tähän mennessä yleisten poliklinikoiden yhteistyötä ei ole ollut. Erityyppisten terveystarkastusten tulokset eivät seuraa henkilöä, vaan moninkertainen uudelleen tutkiminen ilman entisiä tietoja kuluttaa asiantuntijan aikaa, voimia ja yhteiskunnan varoja.

Laissa olisi pyrittävä luomaan sellainen ylläpitävän kuntoutuksen laitosten verkosto maahamme, että niiden avulla voidaan edellä mainituissa tapauksissa havaitut häiriöt ja vauriot ajoissa korjata henkilön työssäolemisen estymättä. Tämä on erittäin tärkeä seikka. Tämä tietää ns. yöhoitoloiden, kuntoutuslaitosten aikaansaamista ja ylläpitämistä, laitosten jotka tarkoittavat eri lihasryhmiin, tukikudoksiin, verenkierto- ja hengityselimiin kohdistuvan harjoituksen, kuntoliikunnan ja kuntovoimistelun sekä erilaisten fysikaalisten hoitokeinojen avulla tapahtuvaa ehkäisevän ja korjaavan hoidon antamista työkykyiselle, työssä olevalle ihmiselle, huomioon ottaen hänen ikänsä mukanaan tuomat ja terveystarkastusten tulosten perusteella ehkä odotettavissa olevat muutokset. Tämä kaikki koskee tietysti myöskin mielenterveyttä.

Koska virkistävän liikunnan, jolla luonnostaan on yhtymäkohtia retkeilyyn, leirintään ja matkailuun, osuus on erittäin huomattava ehkäisevässä terveydenhoidossa, olisi välttämättä pyrittävä saamaan ns. kuntoliikunta- ja urheilujärjestöjen panos sosiaali- ja terveysministeriön toimintojen alle yhteistoimintaan tässä ennalta ehkäisevässä terveydenhoitotyössä. Liikunnanopetuksen koulutus olisi nykyistä enemmän suunnattava käsittämään keinoja ihmisen pitämiseksi terveenä. On melko naurettavaa, että oppikouluissa liikunta tähtää pelkästään tuloksien saavuttamiseen. Itse asiassa urheilu ja voimistelu meidän kouluissamme aiheuttaa paljon enemmän sairautta ja fyysisiä vammoja kuin parantaa näitten koululaisten terveyttä tai nostaa heidän kuntoaan.

Olisi myös saatava aikaan erityinen terveydenhoitajien koulutus ja tutkinto, joka olisi alempiasteinen ja halvempi, koulutusajaltaan lyhyempi kuin lääkärikoulutus ja jonka suorittaneiden osuus ehkäisevässä terveydenhoito-

työssä olisi mielestäni olennaisen tärkeä ja myöskin otettava huomioon uudessa laissa.

Mitään tästä ylläpitävästä, ennalta ehkäisevästä toiminnasta ei ole tämän hallituksen esityksen mukaisessa kansanterveyslaissa otettu huomioon ja hymyillen on suhtauduttu niihin puheenvuoroihin, jotka tästä asiasta ovat puhuneet. Kuitenkin viittaan siihen, mitä ed. Räsänen edellä puhui. Hän puhui juuri samasta asiasta erittäin painokkaasti.

Tähän asiaan liittyy vielä erittäin suurena osatekijänä informaatio, yleinen tiedotus asiasta kansalaisillemme. On peräti omituista, että siitä huolimatta, että maassamme terveydenhoidon arvovaltaiselta taholta on sanottu, että jos tupakointi tässä maassa loppuisi, niin tämän terveydenhoidollisesti myönteinen vaikutus olisi suurempi kuin kaikkien muiden terveydenhoidon mahdollisten toimenpiteiden vaikutus, ei minkäänlaista ehkäisevää toimintaa tupakoinnin suhteen ole Suomessa harrastettu (Ed. Vennamo: Ja mainoksia vain TV:ssä!). Tämä on ainoastaan yksi alue. Samalla tavalla voidaan sanoa alkoholista. Huumausaineisiin sentään on jonkin verran puututtu, koska tämä on uusi, outo tekijä. Mutta alkoholin ja tupakan suhteen on vaivuttu masennuksen tilaan. Katsotaan, että asioille ei voi mitään. (Ed. Vennamo: "Valtio tienoo viinoo!") Todettakoon myöskin, että suunnitelmallisuus kansamme terveyden ylläpitämisessä puuttuu täydellisesti. Mitään sellaista ei ole olemassa.

Kun ajatellaan tässä edellä esiin tuomiani seikkoja, ymmärrämme helposti, että niiden tähän lakiin vaatimat muutokset olisivat erittäin suuret, jopa niin suuret, että tämän lain voimaan tuleminen viivästyisi varmasti huomattavasti. Koska näin on, esitän, että tällainen varsinainen kansanterveyslaki säädettäisiin erilleen tämän kansansairauslain rinnalle ja tämän uuden, tulevan lain vaatimukset otettaisiin myös tässä esillä olevassa laissa huomioon.

Laissa on puhuttu terveystarkastuksista. Kuitenkaan ei käy ilmi, miten, kuinka usein, kenelle ja milloin ja ilmaiseksi — vai kuinka? Ei käy ilmi, miten nämä kaikki tehdään ja annetaan. Kuitenkin on niin, että tulisi järjestää säännöllisesti, esim. kerran vuodessa, yleinen ilmainen terveystarkastus kaikille, ja tähän tarkastukseen tutkittava kutsuttaisiin henkilökohtaisesti. Tämän lisäksi pidettäköön muita laissa tarkoitettuja tarkastuksia. Todettakoon, että kun Haukivuoren kunnassa on, tiettävästi ainoana koko maassa, toteutettu kunnan subventoima yleinen terveystarkastus, ovat tulokset olleet erittäin hälyttäviä ja toisaalta erittäin kannustavia. Ensinnäkin kutsutuista on 97 % noudattanut kutsua ja käynyt tarkastuksessa. Sairauksia on löydetty niin, että jatkotutkimuksiin on lähetetty 42 % tutkituista ja 25 %:lla tutkituista löydettiin uusi sairaus. Joka sadas tutkituista sairasti syöpää, ja nämä saavat nyt kiittää henkeänsä puhtaasti siitä, että kunnassa oli valveutunut kunnanlääkäri, joka hoiti ja ajoi asian lävitse. Tämäkin tutkimus minusta osoittaa sen, kuinka sairas Suomen kansa todella on ja kuinka todella olisi korkea aika ryhtyä kouriintuntuviin toimenpiteisiin ilmaisten terveystarkastusten luomiseksi.

Kustannuksista todettakoon, että Haukivuorella kustannukset olivat pari markkaa kuntalaista kohti. Mainittakoon vielä, että omassa kotikunnassani Petäjävedellä tulee vastaava systeemi kokonaan kunnan rahoittamana käytäntöön ensi vuoden alusta. Siellä tarkastetaan täydellisesti jokainen yli 20-vuotias henkilö kunnan kustannuksella ja niin, että kahdessa vuodessa menee koko kunnan väestö lapi; ja systeemi jatkuu. Ilmeisesti on niin, että kuntien on tehtävä tämä asia oma-aloitteisesti, koska yhteiskunta elikkä valtio eli hallitus eivät näe tätä asiaa tarpeelliseksi. Näin siitä huolimatta, että meillä on lapsineuvolatoiminnasta niin hyvät kokemukset kuin täällä edellä puheenvuorossa jo mainittiin.

Tarkastusten ilmaisuudesta ja tarkastusten tiheydestä on ollut hiukan erilaisia tietoja. Herra sosiaaliministeri eräässä puheessaan keväällä mainitsi, että tähän ilmaisuuteen tarkastuksessa päästään vuonna 1980. Eräissä toisissa yhteyksissä on väitetty, että siihen päästäisiin hyvinkin nopeasti. Niinpä kysyisinkin herra sosiaaliministeriltä: Milloin todella säännölliset ilmaiset, yleiset terveystarkastukset on tarkoitus hallituksen mielestä panna täytäntöön? (Eduskunnasta: Nehän ovat siinä esityksessä, kun luette!).

Lain mukaan terveyskeskukset sijoitetaan niin, että jokaista kohti tulee noin 10 000—13 000 asukasta. Tällöin erityisesti lääkäreiden toiminta keskittyy lähes kokonaan terveyskeskukseen. Tästä on erityisesti maaseudulla seurauksena se, että pienet kunnat jäävät lähes ilman kaikkia niitä terveyspalveluksia, joita niillä sentään nyt on. Tyhjiksi jäävät tällöin myöskin vasta rakennetut lääkärinasunnot, terveystalot jne. Vaikka laki antaakin mahdollisuudet sivuvastaanotoille, osoittavat julkisuuteen ehtineet

toteuttamissuunnitelmat, että terveyspalvelusten todellinen määrä varsinkin pienissä syrjäisissä maalaiskunnissa, jotka liitetään yhteistyöhön kaupungin tai suuremman naapurikunnan kanssa, suorastaan romahtaa nykyisestä tasosta. Ainakin lääkärit siirtyvät pois. Tämä ei mielestäni voi olla oikein eikä tarkoituksenmukaista, sillä maaseudun nytkin huomattavan heikot terveyspalvelut eivät siedä enää huononnusta.

Käytännössä laki pidentää maaseudun asukkaitten lääkärissäkäyntimatkat moninkertaisiksi, mikä sekä matkakustannuksina että ajan hukkana on jo merkittävää luokkaa, semminkin kun liikenneyhteydet maaseudulla ovat tänä päivänä kokonaan loppumassa. VR on päättänyt lopettaa kaiken paikallisliikenteen, lukuun ottamatta Helsingin seutua. Yksityiset linja-autoyritykset eivät pysty enää kauaa hoitamaan niitä linjoja, jotka niiden hallussa ovat. Siitä huolimatta, että VR perustelee supistuksia sillä, että yksityisille yrittäjille annettaisiin vastaava subventio, koska ne pystyvät hoitamaan kuljetukset halvemmalla, ei tästä subventiosta ole hallituksen taholta kuulunut mitään (Ed. Vennamo: Niin on!).

Lisäksi on todettava, että monen kunnan vanhainkodin yhteydessä toimiville sairasosastoille merkitsee laki ehdotonta ja lopullista kuoliniskua. Se merkitsee myös siellä olevien ihmisten siirtämistä pois kotikunnastaan kauemmaksi kaupunkiin, johonkin muualle.

Jotta esitetyistä epäkohdista päästään, tulisi lakiin ottaa maininta siitä, että vähintään sivuvastaanotto on sijoitettava yhteistoimikuntaan, erilliseen suurempaan taajamaan tai muuhun sellaiseen. Pääperiaatteena tulisi olla, että jokaisessa kunnassa olisi oma terveyskeskus. Tämän lisäksi on liikkuvat toimintayksiköt. Sivuvastaanotossa on oltava käytettävissä myös ainakin yksi lääkäri. Todettakoon, että tällainen muutos on täysin toteutettavissa lain esittämällä henkilömäärällä.

Lakiehdotuksen 21 §:ssä on esitetty, mitkä palvelukset tulevat olemaan ilmaisia lain kokonaisuudessaan tultua voimaan. Huomiota kiinnittää se, että vain peräti rajoitettu osa palveluksista olisi ilmaisia. Näin siitä huolimatta, että tämä laki eittämättä monen mielestä on jonkinlainen sosialisointilaki. Tässähän siirretään sairaanhoito melko kokonaan yhteiskunnan kannettavaksi pois kuntien ja yksityisten vastuulta. Tässä sinänsä ei ole mitään valittamista. Siitä olisi kuitenkin vain mielestäni se seuraus, että nyt todellakin pitäisi päästä ilmaiseen sairaudenhoitoon. Ainakin jo heti ensi vaiheessa tulisi vähävaraiset — erityisesti tällöin tulevat mieleen kansaneläkeläiset, invalidit, työkyvyttömät, rintamamiehet ja eräät muut ryhmät — saattaa välittömästi lain voimaan tullessa ensi vuonna ilmaishoidon piiriin ja lain kokonaan voimaan tullessa myöskin kaikki muut kansalaiset.

Valtionapua kunnille, jotka käytännössä edelleen hoitavat väliportaana tätä toimintaa, on ehdotettu porrastettavaksi kantokykyluokkien mukaisesti 39 %:sta 70 %:iin. Kun otamme huomioon, että eräillä kunnilla sairaanhoitokustannukset tänä päivänä voivat olla yli 10 penniä veroäyriä kohti, niin tuntuu omituiselta se, että tätä valtionavun ylärajaa ei ole esitetty niin korkeaksi kuin vastaavassa komitean mietinnössä on. Komitean mietinnössähän valtionapu esitettiin porrastettavaksi 45 %:sta 90 %:iin. Tämä oli myöskin SMP:n kanta asiaa valiokunnassa käsiteltäessä. Todettakoon, että tämä meidän kantamme siitä huolimatta, että se perustui komiteamietinnön yksimieliseen kantaan, ei ole saanut minkäänlaista kannatusta valiokunnassa. Siitä huolimatta, että eräs SKDL:n jäsen, valiokunnan jäsen samalla, on tehnyt asiasta vastaavan esityksen, niin hänkään ei tätä SMP:n esitystä kannattanut. Koska näin oli, olemme tässä kansanterveystyölain valtionapupykälän kohdalla tinkineet tästä linjasta, tulleet vastaan hallitusta, jotta edes jonkinlaista parantumista asiaan saataisiin. Olemmekin esittäneet tässä valtionavun porrastettavaksi 40 %:sta 90 %:iin.

Voimaanpanosta on säädetty niin lakiesityksen mukaan, että ilmaispalvelukset astuvat voimaan vasta vuonna 1980 elikkä 10 vuoden kuluttua. Mielestäni se on peräti omituista. Näin on, varsinkin kun esityksen perusteluissa mainitaan, että jos kustannukset maksettaisiin kokonaan, seuraisi siitä 25—30 milj. markan lisäkustannukset valtiolle vuodessa. Mielestäni tämä kustannus kannattaisi valtion maksaa, niin suuri olisi se voitto ja hyöty Suomen työtätekevälle kansalle kuin myös koko yhteiskunnallemme siitä, että ilmaishoito ja -palvelukset tulisivat voimaan. Tekemässäni lakialoitteessa on taas, tullaksemme hiukan vastaan hallitusta, kuitenkin tästä tingitty, niin että ilmaispalvelukset kokonaisuudessaan tulisivat voimaan vuonna 1975 tammikuun alusta.

Hampaidenhoidosta on lakiesityksessä mainittu erikseen ja esitetty, että alle 17-vuotiaiden

hampaat tutkittaisiin ja hoidettaisiin ilmaiseksi. On kuitenkin hirvittävää katsella sitä tilannetta, mikä vallitsee meillä erityisesti maaseudulla, mutta myöskin kaupungeissa työläisten ja maataloustyöväen ja pienviljelijöitten kohdalla heidän hampaissaan. On järkyttävää havaita esim. armeijassa, että joka kolmannella on hampaat aivan surkeassa kunnossa, ja armeijan hoito lisäksi vain pahentaa tilannetta. Lakiesityksessämme olemmekin vaatineet, että ilmainen hammashoito annettaisiin heti kaikille alle 20-vuotiaille ja vuoteen 1975 mennessä jo alle 25-vuotiaille. Tietysti voidaan sanoa, että vanhuksilla on vielä huonommat hampaat ja että heillekin tulee antaa ilmaiseksi. Se on periaatteessa totta. Kysymys on kuitenkin siitä, että jos nuorison hampaat hoidetaan, sillä on sekä lyhyemmällä että varsinkin pitkällä tähtäimellä erittäin suuri positiivinen merkitys taloudellisesti ajatellen.

Näistä epäkohdista, joita olen tässä yrittänyt selvittää, johtuen on SMP tehnyt asiasta rinnakkaislakialoitteen, ja toivomme sille vilpittömästi kannatusta ja läpimenoa. Ilmeisesti ainakin SKDL:n kanssa pääsemme samoille linjoille. Eri asia on sitten se, onko vika systeemissä, kuten täällä edellä ed. Räsänen sanoi.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Suomen kansan terveysasioita on hoidettu vuosikymmeniä erittäin huonosti ja huolimattomasti. Me tiedämme kaikki, että kansaamme kiusaavat erilaiset taudit ja kuolleisuus alhaisessa iässä on varsin huomattava. Tässä suhteessa me olemme musta kartta koko Euroopan alueella. Tämä on johtunut tärkeimmältä osalta siitä, että valtapuolueet ovat vuodesta vuoteen toteuttaneet väärää linjaa, miljoonasairaalalinjaa, ja ovat unohtaneet tavallisen ihmisen, hänen tarpeensa. Ovat rakentaneet ylhäältä päin, kun olisi pitänyt lähteä rakentamaan ihmisen hädästä ja tavallisen ihmisen tarpeista. Nyt on tällä väärällä linjalla ajauduttu jo lähes umpikujaan. Miljoonasairaalalinjan menot kasvavat paljon, paljon nopeammin kuin Suomen kansantulo vuosittain. Tätä tietä ei ole voitu enää jatkaa, ja siksi pakon edessä hallitus on lopulta herännyt ja antanut meille tämän esityksen kansanterveyslaiksi.

Mutta valitettavasti tämä kansanterveyslaki on enemmän mainosankka kuin todellisen auttamisen tahdon sävyttämä. Se on todellisuudessa, niin kuin tänään täällä on todistettu, jarrutuslaki. Tämän lain avulla hallitus lykkää välttämättömiä toimenpiteitä lähes kymmenen vuotta. Kun rahat on olemassa, jos ei muuta niin suurissa eläke- ja korvausrahastoissa vanhusten rahat, heitä voitaisiin sitä tietä auttaa, ja nuorissa on kansan tulevaisuus. Varat täytyy löytää heidän hoitoonsa. Ennalta ehkäisevä linja säilyttää työkykyä, säästää moninkertaisesti ne varat, mitä tarkoitukseen uhrataan.

SMP pitää jyrkästi kiinni ilmaisen terveydenhoidon periaatteesta. Me katsomme, että Suomen kansan ja yksilön perusoikeuteen kuuluu oikeus terveyteen, ja se on mahdollista toteuttaa ilman vuosikausien viivytystä. Tältä pohjalta olemme tehneet ryhmämme eduskuntaaloitteen, hallituksen huonon lakiesityksen korjaamiseksi rinnakkaisaloitteen, joka kulkee ed. Tupamäen nimellä. Me uskomme, että tämän inhimillisen esityksemme takana on Suomen kansan valtaenemmistö.

Ed. H. Linna: Herra puhemies! Hallituksen esityksessä eduskunnalle kansanterveystyöstä ja sen voimaanpanosta annettaviksi laeiksi ei käsitykseni mukaan ole riittävästi otettu huomioon niitä vaikeuksia, joita syrjäseutujen kunnissa asuville ihmisille saattaa aiheutua. Hallituksen lakiesityksessä todetaan, että kansanterveystyötä varten, josta kunnat yksin tai yhteistoiminnassa huolehtisivat, tarvitaan 10 000—13 000 asukkaan väestöpohja. Vain poikkeustapauksissa voitaisiin väestöpohjaksi hyväksyä alle 8 000 asukasta. Hallitus on ollut lakiesityksen antamisesta yksimielinen, eikä tässä suhteessa ed. Räsäsen puheenvuoron kohdistamiselle keskuspuolueeseen ollut mitään aihetta. Kun sosiaali- ja terveysministeri Kuusikin on paikalla, haluan kiinnittää huomiota siihen, että eduskunnassa olisi erikoista huomiota kiinnitettävä, etteivät syrjäseutujen haja-asutusalueilla lakiesityksen hallinnollisten suunnitelmien johdosta pääse terveyspalvelukset nykyisestään heikkenemään. Pidän välttämättömänä, että lakiesitystä käsitellään sellaisen periaatteen mukaisesti, että laki toteutettuna antaa vähintään yhtä hyvät terveyspalvelut kaikkien kuntien asukkaille, mihin jo nykyisin on päästy (Eduskunnasta: Hyvä!).

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunnot sosiaaliva-

liokunnalta ja valtiovarainvaliokunnalta.

9) Oy Alko Ab:n hallintoneuvoston kertomus alkoholiolojen kehityksestä vuonna 1970

esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Sosiaali- ja terveysministeri Kuusi: Herra puhemies! Eduskunta on saanut käsiteltäväkseen Alkon hallintoneuvoston kertomuksen uuden alkoholilainsäädännön toiselta soveltamisvuodelta 1970. Ensimmäistä kertomusta vuodelta 1969 käsiteltiin talousvaliokunnassa varsin perusteellisesti. Eduskunnan hyväksymässä valiokunnan mietinnössä kiinnitettiin vakavaa huomiota niihin huolestuttaviin piirteisiin, jotka olivat tunnusomaisia alkoholiuudistuksen ensimmäiselle siirtymävuodelle. Nyt käsillä olevassa kertomuksessa todetaan, että uuden alkoholilainsäädännön soveltamista voitiin vuonna 1970 jatkaa edellisen vuoden jyrkkien muutosten jälkeen huomattavasti tasaantuneissa oloissa. Vuodelta 1971 käytettävissä olevat tiedot osoittavat kuitenkin, että alkoholinkulutuksen kasvuvauhti on jälleen kiihtymässä ja että myös tilastoidut haittavaikutukset ovat kasvamaan päin.

Hallintoneuvoston uudessa kertomuksessa on pyritty ottamaan varteen talousvaliokunnan esittämät huomautukset ja toivomukset. Talousvaliokunta katsoi, että alkoholin jakeluverkostoa oli kasvatettu kovin runsaasti vuonna 1969. Jakelujärjestelmän laajentumista onkin ryhdytty hillitsemään. Kun vuonna 1969 avattiin myymälöitä kaikkiaan 27 maalaiskunnassa, tuli vuonna 1970 myymälä vain 8 maalaiskuntaan, ja kuluvana vuonna myymälöitä perustetaan vain 5 paikkakunnalle. Vastaavasti uusien anniskeluoikeuksien määrä kasvoi vuonna 1970 enää 7 %:lla, ja kuluvana vuonna kasvuvauhti tulee jäämään alle 7 %:n.

Talousvaliokunta kiinnitti runsaasti huomiota alkoholijuomien mainontaan. Uudessa kertomuksessa selostetaan alkoholimainonnan valvonnan perusteita ja suoritettuja toimenpiteitä. Edelleen todetaan, että mainonnan valvontaa voidaan tarvittaessa nykyisestäänkin tehostaa.

Kertomuksessa on myös voitu antaa eräitä talousvaliokunnan toivomia selvityksiä muun muassa eri väestöryhmien alkoholinkäyttötavoista. Edelleen kertomuksesta käy ilmi, että tekeillä on tutkimuksia myös muista talousvaliokunnan esiin tuomista ongelmista. On merkittävää, että eduskunta talousvaliokunnan mietinnön kautta voi ohjata erään tärkeän sosiaalipoliittisen lohkon alalla tapahtuvaa tutkimustoimintaa. On ilmeistä, että vastaavanlainen kansanvaltainen tutkimuspolitiikan säätely olisi tarpeen myös tieteellisen tutkimuksen muilla alueilla.

Kaikkiaan voidaan todeta, että hallintoneuvoston uusi kertomus pyrkii jatkamaan alkoholiyhtiön ja eduskunnan välillä syntynyttä keskustelua alkoholiasiain hoidosta. Tämän keskustelun aikaansaaminen olikin eräs päätavoitteista kun uuteen alkoholilainsäädäntöön otettiin määräys alkoholiyhtiön hallintoneuvoston vuosittaisesta kertomuksesta eduskunnalle.

Uuden alkoholilain mukaan alkoholipolitiikan perustavoitteena tulee olla alkoholihaittojen supistaminen mahdollisimman vähiin. Alkoholihaittoja kuvaavat vuotuiset tilastot ovat kuitenkin varsin epätyydyttäviä. Ne kuvastavat yhtä paljon viranomaisten aktiivisuudessa kuin alkoholioloissa tapahtuvia muutoksia. Lisäksi yhtä useammat tutkijat ovat päätymässä siihen, että alkoholihaitat ovat suorassa yhteydessä kulutuksen tasoon. Edelleen keskustelun painopiste on yhä enemmän siirtymässä alkoholin terveydellisiin pitkäaikaishaittoihin, jotka eivät ilmene vuotuisista tilastoista. Näin ollen harjoitettua alkoholipolitiikkaa on ainakin lyhyellä tähtäyksellä arvioitava ennen kaikkea kulutusnumeroiden valossa.

Alkoholiuudistuksen ensimmäisenä vuonna puhtaan alkoholin kokonaiskulutus kasvoi lähes puolella edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 1970 tilanne tasaantui, niin että kulutuksen kasvu oli enää parin prosentin luokkaa. Kuluvan vuoden myyntitilastot osoittavat kuitenkin jälleen hälyttävää suuntaa. Vuoden 1971 tammi—elokuun aikana kokonaiskulutuksen kasvu oli 11 % edelliseen vuoteen verrattuna. Erityisen huolestuttavaa on, että väkevien juomien kulutus kasvoi keskimääräistä voimakkaammin eli peräti 20 %:lla.

Alkoholiyhtiö voi hillitä kulutuksen kasvua ensisijaisesti noudattamalla tiukkaa jakelu- ja hintapolitiikkaa. Tämä linja johtaa vaikeisiin ratkaisuihin. Jos jakeluverkoston kehittämisestä pidättäydytään, ylläpidetään samalla kansalais-

ten alueellista eriarvoisuutta. Ja hinnan korotukset kohdistuvat vastaavasti kipeimmin juuri vähävaraiseen väestöön. Tiukka alkoholipolitiikka ja pyrkimys tasa-arvoisuuteen saattavat siis joutua ristiriitaan keskenään.

Usein kuulee väitettävän, että alkoholipolittiset rajoitukset ja hintojen korotukset ovat vain näennäisratkaisuja, koska niiden kulutusta hillitsevä vaikutus on vain väliaikainen. Tämänkaltainen ongelmanasettelu johtaa kuitenkin harhaan. Jos kulutuksen kasvu jonakin vuonna saadaan hinnakorotusten avulla pysytetyksi 5 %:ssa, kun se muuten olisi ollut 10 %, tällöin on epäilyksettä jo saavutettu tärkeä alkoholipoliittinen tavoite. Kysymys on jatkuvasta, kertyvästä kasvusta, siis kasvusta korkoa korolle. Kuka tahansa omakotitalon rakentaja tietää, mikä ero on 6 ja 8 %:n pankkilainalla. Vastaavasti alkoholipoliittiset pitkäaikaisseuraukset ovat olennaisesti erilaisia riippuen siitä, onko kulutuksen vuosikasvu keskimäärin 5 vai 10 %. Alkoholipolitiikan realistisena tavoitteena ei voine juuri olla kulutuksen kasvun pysäyttäminen, vaan sen pysyttäminen kohtuullisissa rajoissa, ja tässä hintapolitiikka yhä edelleen tulee säilyttämään keskeisen asemansa.

Aivan toinen kysymys on sitten se, että alkoholijuomien hinnoitteluun voivat vaikuttaa ja myös vaikuttavat muutkin kuin suppeasti alkoholipoliittiset näkökohdat. Viittasin jo siihen, että hintojen tarkistukset tuntuvat kipeimmin vähävaraisen väestön elämässä. Edelleen on luonnollista, että suppeasti alkoholipoliittiset näkökohdat jäävät jonkin verran sivummalle, jos kokonaisvaltainen tulopolitiikka ja pyrkimys säilyttää yleinen hintataso vakaana puhuvat alkoholijuomien hintojen tarkistamista vastaan. Silti hintapolitiikan merkitystä alkoholinkulutuksen kasvun hillitsemisessä ei ole syytä vähätellä.

Alkoholipolitiikan hoito Suomessa on uskottu valtion monopolin haltuun. Demokraattisessa maassa monopolin on ennen kaikkea pyrittävä palvelemaan asiakkaitaan ja tyydyttämään samalla tasapuolisesti eri väestöryhmien tarpeet. Tällöin on entistä voimakkaammin syytä korostaa, että alkoholiyhtiön on myös kannettava pitkän aikavälin vastuu alkoholipolitiikasta, siis alkoholihaittojenkin kehityksestä.

Merkille pantavaa on, miten lehdistön heijastama ja muokkaama yleinen mielipide näyttää kulutuksen ja haittojen kasvusta huolimatta pikemminkin olevan kypsymässä yhä uusiin liberalisointeihin. Tämä kehitys ei ole vailla riskejä, koska alkoholipolitiikan vapaamielistyessä myös yksityisen voitontavoittelun pyrkimykset alkoholikaupassa korostuvat entisestään. Tässä tilanteessa alkoholimonopolin on vakaasti ja määrätietoisesti kannettava vastuunsa pitkäjänteisestä alkoholin kulutusta hillitsevästä politiikasta.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra varapuhemies! Kun herra ministeri mainitsi, että alkoholipolitiikan tehtävänä on tasapuolisesti palvella eri väestöpiirien tarpeita, minä tiedustelisin, onko tämä tasapuolisuutta, kun viskin ja konjakin hintaa on jatkuvasti nostettu suhteellisesti vähemmän kuin muiden juomien, esimerkiksi tavallisen kansan käyttämän viinan hintaa. Onko tämä tasapuolista vai onko se varakkaiden piirien suosimista? Ja kun nyt täällä hallitus esiintyy, minä tiedustelisin, onko se tasapuolista, että ministereille ja maaherroille edelleen annetaan valtion kustannuksella halpoja viinoja. Eikö olisi jo aika tässäkin suhteessa saada korjaus ja noudattaa todellista tasapuolisuutta?

Ed. Järvenpää: Herra puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva Alkon hallintoneuvoston kertomus alkoholiolojen kehityksestä vuonna 1970 osoittaa, että alkoholin käyttö on edelleen maassamme lisääntymässä. Alkoholin käytön kasvu aiheuttaa samanaikaisesti myös haittavaikutuksia, joiden voittamiseksi ei ole pystytty paljoakaan tekemään.

Näyttää siltä, että vuoden 1969 alussa voimaan tullut uusi alkoholilaki antaa varsin paljon kielteisiä kokemuksia. Keskioluesta on tullut alkoholin lisääntyvään käyttöön johtava tekijä, kuten raittiusliikkeen taholta aikoinaan osoitettiin. Viime vuonna oli havaittavissa, että keskioluen kulutus laski 11.1 %, mutta vahvan oluen kulutus kasvoi kokonaista 20 %. Samanaikaisesti on ollut havaittavissa, että keskioluen vähittäismyyntipaikkojen vähennys oli lähinnä elintarvikemyymälöiden osalta yli 600, mutta keskioluen anniskelupaikat lisääntyivät lähes vastaavalla määrällä. Tällainen myynnin siirtyminen baareihin ym. oluen anniskelupaikkoihin on johtamassa nuorisoa ja vanhempaakin väkeä oluen käyttäjiksi nimenomaan juopumistarkoituksessa. Uuden alkoholilain puolustajat puhuivat silloin varsin voimakkaasti oluesta ruokajuomana, mutta kokemukset ovat tänä päivänä toisenlaisia.

Kertomuksesta käy selville, että siirtyminen oluesta väkevämpiin juomiin on varsin voimakasta. Viinojen kulutus on noussut 11 % ja muiden väkevien juomien 13 %. Tiettävästi näissä luvuissa ei ole ulkomaanmatkoilla laivoissa käytetty tai sieltä ostettu alkoholi, joilla nykyisen laajan matkailun aikana on jonkin verran merkitystä. Kulutus sataprosenttiseksi alkoholiksi laskettuna on kohonnut asukasta kohden, ja on 4.3 litraa, ja alkoholimenot olivat vuonna 1970 asukasta kohti 351 mk, joka on 6.7 % yksityisistä kulutusmenoista.

Samanaikaisesti tutkimukset osoittavat, että jo vuonna 1969 oli raittiiden osuus täysikäisistä naisista 36 % ja miehistä 8 %. Raittiiden osuus oli edellisestä vuodesta voimakkaasti laskenut, siis tämän uuden alkoholilain voimaan tultua, ja uuden alkoholilain aikana on käynyt selvästi ilmi, että juomatapojen uudistamisessa parempaan suuntaan on epäonnistuttu.

Viime vuonna Alkon kertomuksen käsittelyn yhteydessä esitin toivomuksen, että valtiovallan taholta käytettäisiin enemmän varoja alalkoholin aiheuttamien vaurioiden estämiseksi ja niiden voittamiseksi. Tällainen vaatimus on oikein, kun valtiovalta saa alkoholista suuret tulot. Tarvitaan enemmän selviämisasemia, alkoholisairaaloita ja muita hoitopaikkoja. Mutta tärkeintä olisi opettaa alkoholinkäyttäjät nauttimaan alkoholia niin kohtuullisesti, että siitä ei olisi terveydellisiä eikä muitakaan haittoja. Kun uusi alkoholilaki tehtiin tässä tarkoituksessa, niin valtiovallan tulisi asiaan kiinnittää vakavaa huomiota. Kehitys näyttää siltä, että valtiovallan taholla ei ole todellista pyrkimystä alkoholinkäytön vähentämiseen vaan pikemminkin päinvastoin, koska siitä tulee valtiolle rahaa.

Tällaisiin ajatuksiin tulee, kun katselee sitä valtavaa olutmainontaa, joka näkyy lehdistössä, ulkomainoksina, liikenteessä ja kaikkialla. Suuret oluttehtaat lisäävät mainostusta, valmistavat uusia nimikkeitä ja pyrkivät myynnin ja voittojensa lisäämiseen. Toisaalta haittavaikutukset aiheuttavat yhteiskunnalle menoja. Sen vuoksi olisi kiireesti saatava aikaan laki kaiken olut- ja alkoholimainonnan lopettamiseksi. On aivan varmaa, että sitä tietä voitaisiin nuorisoa ja koko kansaa ohjata raittiin ja terveen elämäntavan piiriin.

Tieteellinen tutkimustoiminta ja tutkimusten tulosten tiedottaminen ovat keskeisiä asioita parempien juomatapojen kehittämiseksi sekä raittiin ja terveen elämäntavan lisäämiseksi kansamme keskuudessa. Kertomuksesta käykin selville, että tutkimuksia alkoholin haitoista on jo jossakin määrin tehty. Se on tietysti erittäin hyvä asia. Niitä olisi vain kiirehdittävä, sillä muutama vuosi sitten toteutetusta alkoholilainsäädännön uusimisesta ei ole saatu käsitykseni mukaan luvattuja ja vakuutettuja myönteisiä kokemuksia, ja siksi tätä asiaa on edelleen kehitettävä.

Ed. Westerholm: Herra puhemies! Kokenut kaikki tietää -linjalle on hallitus ja eduskunta siirtynyt maamme alkoholipolitiikassa vuonna 1968. Tilastoja alkoholihaittojen lisääntymisestä nimenomaan keskiolutlain säätämisen kautta oli naapurimaissamme Tanskassa ja Ruotsissa jo saatavissa. Tanskan 20 000 olutalkoholistia olivat varoituksena osoittamassa, mihin Suomessa joudutaan keskiolutlain säätämisellä. Kaunista unta vain oli ajatus, että Suomen kansa opetetaan oikeisiin juomatapoihin säätämällä keskiolutlaki. Kuviteltiin, että suomalaiset intoutuvat joukolla juomaan mietoa keskiolutta jättäen taakseen ne ajat, jolloin he käyttivät väkevämpiä alkoholijuomia. Olisi luullut hallituksen ja eduskunnan keskiolutlain säätämisen aikoihin saaneen siksi tehokasta informaatiota raittiusliikkeiltä ja edellä mainittujen naapurimaittemme kokemuksista ja tilastoista, että keskiolutlaki olisi jätetty säätämättä.

Lain säätämisen intoilijat voivat kyllä yrittää todistaa, että eteenpäin on jälleen menty, että alkoholin kulutus on noussut vain 0.5 %:lla vuodesta 1961 vuoteen 1970 eli henkeä kohden laskettuna 4.2 litrasta sataprosenttista alkoholia 4.3 litraan. Tämä tilasto ei meitä kuitenkaan kovin paljon ilahduta, kun tiedämme, että kulutus on nimenomaan siirtynyt miedoista juomista väkevämpiin. Tilastot osoittavat nimittäin, että keskioluen kulutus on vähentynyt edelliseen vuoteen verrattuna 11 %:lla, mutta kaikkien muiden juomien, siis väkevien kohdalla on tapahtunut voimakasta lisääntymistä.

Tässä yhteydessä on todettava olevan kaikkein valitettavinta, että keskiolutlaki on tuonut nopeasti aivan uuden alkoholinkäyttäjien ryhmän mukanaan, nimittäin nuoret. Tästä on todisteena mm. juopumuspidätysten nopea nousu, josta Alkon kertomuksissa on korutonta kertomaa. Vuodesta 1968 vuoteen 1970

ovat alle 18-vuotiaiden juopumuspidätykset nousseet 67 % ja 18—20-vuotiaiden vastaavasti 35 %, kun sama luku kaikkien juopumuspidätysten osalta on 20 %. Tämäkään tilasto ei vielä kerro sitä tosiasiaa, miten nuoret ikäluokat ovat joutuneet alkoholinkäyttäjien piiriin. Oikeastaan ei voida enää puhua nuorista, kun 9—10-vuotiaat lapset on saatettava kotiin umpihumalassa. Tällaiset tapaukset eivät ole mitään harvinaisuuksia suurissa asutuskeskuksissa ja kaikenlaisissa riehoissa ja pop-nimellä kulkevissa tilaisuuksissa.

Suomen kristillisessä liitossa olemme alusta lähtien pitäneet keskiolutlain säätämistä suurena onnettomuutena nimenomaan nuorisomme ja samalla kansamme tulevaisuutta ajatellen. Keskiolutlaki ei ole johtanut nuorisoamme vain oluen käyttäjiksi. Se on ollut portti nimenomaan väkevien juomien käyttöön, eikä tämäkään toteamus vielä riitä. Eräs äskettäin ilmestynyt ruotsalainen tutkimus on todennut, että nuoret ovat keskioluesta siirtyneet suoraan huumausaineisiin. Kovin sinisilmäisiä olemme, jos edelleen tahdomme väittää, että se, mikä naapurimaassamme on totta, ei pidä meillä paikkaansa. Voimme olla aivan varmat, että huumausainepulma on nyt jo meillä ja tilanne hetki hetkeltä vain pahenee.

Arvelen, etteivät hallitus ja eduskunta aikanaan aavistaneetkaan, minkä vastuun ne ottivat säätäessään keskiolutlain. Kuinka moni nuori elämä tämän lain säätämisellä ennenaikaisesti tuhoutuu! Seurauksethan eivät toki näy vain alkoholin ja huumausaineiden käytön lisääntymisessä ja siitä aiheutuvissa haittavaikutuksissa. Seuraukset näkyvät myös välittömästi sukupuolimoraalin höltymisessä, aborttilukujen nousussa, kotien särkymisessä, väkivaltarikosten lisääntymisessä, itsemurhatapausten kohoamisessa jne. Tässä on karua totuutta keskiolutlain seurauksista.

Tällä en ole tahtonut sanoa sitä, että edellä mainitut seuraukset yksinomaan johtuvat keskiolutlain säätämisestä. Totean vain, että keskioluen jakelun liian voimakkaalla liberalisoinnilla on mainittuihin seurauksiin merkittävä osuutensa. Vastuunsa tuntevalla ja kokevalla lääkäri- ja sairaanhoitohenkilöstöllä onkin suuri hätä nykynuorisosta syntyvästä sukupolvesta, joka saa kehossaan kokea meidän sukupolvemme degeneroitumisen seuraukset. Ja tämä degeneroituminen johtuu osaltaan liian liberaalisesta keskiolutlaista.

Toistan aikaisemmin käyttämääni Raamatun sanaa: "Älkää juopuko viinistä", sillä siitä tulee irstas meno. Syvin syy siihen, että olemme langenneet säätämään tuhoisan keskiolutlain on siinä, että olemme lupuneet elävästä Jumalasta ja hänen pyhästä sanastaan, eikä muuta tietä ulospääsyyn tältä osin ole kuin tehdä parannus.

Suomen kristillinen liitto on eräässä aloitteessaan esittänyt, että keskioluen myynti palautettaisiin Alkoholiliikkeelle ja sen anniskelu anniskeluravintoloille, ts. että koko keskiolutlaki viipymättä kumotaan. Pidämme edelleenkin vaatimuksistamme tiukasti kiinni. Keskiolutlain kielteisistä seurauksista huolimatta keskioluen anniskeluoikeutta on edelleenkin vain laajennettu. Myös monet motellit ja huoltoasemien baarit ovat saaneet keskioluen anniskeluoikeudet. Matkailijoita on viihdytettävä, näin kai sitä perustellaan; kun muilla niin meilläkin. 330 huoltoasemaa on saanut keskioluen anniskeluoikeudet. Seuraukset ovat myös näkyvissä: liikenneturvallisuus on heikentynyt, rattijuoppous on lisääntynyt jopa niin, että nykyisin noin puolet maan vankilakapasiteetista on jouduttu varaamaan rattijuopoille; järjestyshäiriöt ovat lisääntyneet niin paljon, että etenkin Helsingissä on ollut pakko ryhtyä aivan erikoistoimenpiteisiin järjestyksen ylläpitämiseksi, ja tämä on johtanut pääkaupungissa siihen, että noin 90 % pääkaupungin järjestyspoliisin työajasta kuluu juopumushäiriöiden selvittämiseen. En tiedä, olemmeko jo niin turtuneet, ettemme käsitä, mihin olemme kulkeutumassa, mutta tilanne vaikeutuu päivä päivältä, ellei todella vakavasti ryhdytä alkoholin kulutuksen rajoittamiseen tähtääviin toimenpiteisiin ja sen kautta alkoholin haittojen vähentämiseen.

On monesti väitetty, ettei kulutuksen lisääntyminen lisää haittoja ja vaurioita. Sekä muualla maailmassa että viimeksi myös Suomessa — niin kuin äsken juuri sosiaali- ja terveysministerikin totesi — tutkija Klaus Mäkelä mm. väitöskirjassaan todistaa, että kulutuksen lisääntyessä haittavaikutukset myös lisääntyvät. Ja kulutus ei todella ole kovin vaatimatonta luokkaa meidän maassamme.

Kun alkoholimenojen osuus yksityisistä kulutusmenoista vuonna 1968 oli 4.8 %, se on vuonna 1970 6.7 %. Voimme vain kuvitella, mikä kansantaloudellinen menetys alkoholinkäytöstä koko maallemme koituukaan, kun rahat kulkeutuvat uomiin, joissa ne eivät kanna

muuta kuin kielteistä hedelmää. Suomen kristillinen liitto on eräässä aloitteessaan esittänyt, että hallitus ryhtyisi kiireellisiin toimenpiteisiin alkoholijuomien käytöstä kansantaloudelle aiheutuvien kustannusten selvittämiseksi. Suuresta maailmasta tiedämme, mm. Yhdysvalloissa suoritettujen tutkimusten perusteella, että alkoholista valtiolle koituvat tulot ovat vain murto-osa niistä menoista, jotka yhteiskunnalle alkoholinkäytön monista kielteisistä seurauksista aiheutuvat.

Lopuksi vielä: On käsittämätöntä, että keskioluen kuten muidenkin alkoholijuomien mainostukseen käytetyt kulut edelleenkin saa vähentää liikkeiden verotettavasta tulosta. Tähän epäkohtaan olisi hallituksen ensi tilassa puututtava.

Ed. Poutiainen: Herra puhemies! Käsitellessämme Oy Alko Ab:n hallintoneuvoston kertomusta alkoholiolojen kehityksestä vuonna 1970 on valittaen todettava, että tilanne maassamme on alkoholiasioissa kehittynyt vuosi vuodelta yhä huonompaan suuntaan. Niin on tapahtunut jo monina vuosina, niin on tapahtunut myös viime vuoden aikana, ja saanen esittää tästä kertomuksesta eräitä esimerkkejä, joilla tämä pystytään toteen näyttämään.

Onneksi me emme sentään ole pohjoismaista vielä kaikkein suurimmalla tilalla alkoholin kulutuksessa, mutta kovasti olemme menneet huonoon, ts. lisääntyvään suuntaan tässä suhteessa. Ensimmäisenä on Tanska, joka vuonna 1968 käytti 5.59 litraa asukasta kohti, vuonna 1969 6.15, ja vuonna 1970 on ennakkotieto Tanskasta 6.55. Toisena on Ruotsi: vuonna 1968 5.22, vuonna 1969 5.59 ja vuonna 1970 5.71 litraa. Kolmantena on tässä tilastossa Suomi: vuonna 1968 2.88, vuonna 1969 4.21 ja vuonna 1970 4.30 litraa. Neljäntenä on Norja: vuonna 1968 3.22, vuonna 1969 3.33 ja vuonna 1970 3.54 litraa asukasta kohti. Olemme siis pohjoismaista kolmannella tilalla, mutta on huomattava, että nousu vuodesta 1968 vuoteen 1970 on Suomessa ollut kaikkein suurin, ja näin on ollut myös vuodesta 1969 vuoteen 1970, joten jos monissa asioissa, hyvissäkin, olemme yhteiskunnassa päässeet kehittymään pohjoismaista parhaalla tavalla, niin tässä ikävässäkin asiassa näyttää käyvän niin, että pian ajamme kaikista muista pohjoismaista ohi (Ed. Procopé: Ei kai!). — Toivotaan, ettei näin tapahtuisi, mutta tuo tilastonumero kuten sanottu osoittaa, että pian menemme ohi, ellei pysähdystä tule.

Alkoholimenot asukasta kohden olivat maassamme vuonna 1968 212 mk, vuonna 1969 301 mk ja vuonna 1970 351 mk, joten kun otetaan lapsetkin huomioon, niin kyllä eräillä on sitten ollut hyvä halu ja myös rahaakin käytettävissä kyseessä oleviin tarkoituksiin. Jos tarkastellaan kulutuksen suuruutta lääneittäin, niin tässä asiassa niin kuin monessa muussakin johtaa Uudenmaan lääni: vuonna 1970 oli kulutus sataprosenttiseksi alkoholiksi laskettuna asukasta kohti 6.23 litraa. Vähiten olivat vuonna 1970 käyttäneet alkoholia Vaasan läänin asukkaat: 2.54 litraa asukasta kohti. En lähde ajan voittamiseksi luettelemaan kaikkia noita läänejä. Voisin vain todeta, että me pohjoiskarjalaisetkin olemme tässä asiassa siellä pienkuluttajien joukossa — onneksi toistaiseksi.

Alkoholin aiheuttamista haittavaikutuksista täällä ministeri Kuusi mainitsi, että ne ovat myös rinnan kulutuksen kanssa lisääntyneet. Näin onkin tapahtunut. Juopumuspidätyksetkin ovat lisääntyneet. Aikaisempana kertomusaikana oli yhteensä pidätyksiä 139 414, vuonna 1970 oli 175 160 juopumispidätystä. Ja mikä ikävintä, niin nuorten kohdalla on tässä suhteessa tapahtunut myös suurta lisääntymistä: vuonna 1968 oli alle 17-vuotiaiden ja sitä nuorempien kohdalla 2 617 pidätystä, vuonna 1969 3 010 ja vuonna 1970 4 379. Samoin on myös 18—20-vuotiaiden kohdalla tapahtunut 6.4 %:n lisäys.

Tutkimuksista, joita kertomuksen mukaan on suoritettu, mainitsisin mm., että Alkoholitutkimussäätiö käynnisti laajan haastattelututkimuksen, jossa kartoitettiin Suomen 15—69-vuotiaat käsittävän väestön juomatapoja. Haastattelut suoritettiin kahdesti syksyllä 1968 ja 1969. Vaikka tutkimus ei siis koskekaan kertomusvuotta, silti on aiheellista selostaa sen päätuloksia, koska ne eivät olleet käytettävissä edellistä kertomusta laadittaessa. 1) Raittiiden osuus kaikista täysi-ikäisistä naisista laski 43 %:sta 36 %:iin. Vastaava muutos miesten kohdalla oli 12 %:sta 8 %:iin. Raittiiden määrä väheni suhteellisesti voimakkaammin kaupungeissa ja kauppaloissa kuin maaseudulla. 2) Kulutuksen kasvu oli suurempi maaseudulla kuin kaupungeissa ja kauppaloissa. Lisäksi kulutus naisten keskuudessa kasvoi suhteellisesti enemmän kuin miesten. Alkoholin kokonaiskulutuksesta jäi naisten osuudeksi kui-

tenkin edelleen alle viidennes, joten on todettava, että naiset eivät muodosta tilastossa lähimainkaan niin suurta osaa kuin miehet, mutta lisääntymisen määrä naisten keskuudessa on ollut suuri.

Haittavaikutuksiin kuuluu myös rappioalkoholistien kysymys, josta tässä kertomuksessa tuskin lienee mainintaa, mutta tiedämme, että myös tämä puoli asiassa on hyvin voimakkaasti lisääntynyt, ja muodostuu monelle alkoholin orjaksi joutuneelle ja hänen perheelleen taas talvenkin tullen sanoin kuvaamattomia kärsimyksiä, joten olemme SMP:n taholta tehneet esityksiä mm. valtion tulo- ja menoarvioon korjauksiksi tälläkin kohdalla (Ed. Niinikoski: Mikäs oli SMP:n kanta, kun tätä lakia tehtiin?). — Minulla ainakaan ei ollut mitään kantaa siihen aikaan, kun tätä tehtiin, eikä ollut mahdollisuutta vaikuttaa asian kulkuun. Eikä yksinomaan se laki ole vaikuttanut, mutta siihen ovat vaikuttaneet monet muut tekijät, että näin on kuljettu. On mm. valtiovallan harjoittama alkoholia suosiva esimerkillinen toiminta ollut eräänä tekijänä, johon tähänkin ovat syyllistyneet kaikki valtaa pitäneet puolueet. Kun kerran allekirjoittanut kysyi suullisessa kysymyksessä valtioneuvoston asianomaiselta jäseneltä, onko tarkoitus lopettaa alkoholin tarjoilu kaikissa valtiovallan järjestämissä tilaisuuksissa, sieltä vastattiin ministerin suulla, että ei voi lopettaa, kun se on sellainen kansainvälinen tapa (Vasemmalta: Se oli hyvä vastaus!). Olemmeko me riippuvaisia kansainvälisistä tavoista tässäkin kysymyksessä? Jos jossakin maailmassa joku tekee jotakin pahaa, täytyykö meidän sitten esimerkin ja tapojen vuoksi sitä noudattaa, ja onko myös valtiovallan ja hallituksen pakko näin menetellä? Tämä tuntuu minusta käsittämättömältä.

Täällä kansanedustaja Vennamo esitti eräässä välissä herra ministerille kysymyksiä, mm. ministereiden halvoista viinoista ym. Minä yhdyn niihin kysymyksiin. Olisi toivottavaa, että herra ministeri voisi sitten vastata. Ja kun tässä kertomuksessa ja muussakaan sellaisessa paperissa, joka on meikäläisenkin mukana täällä eduskuntasalissa, ei ole tarkkaa tietoa siitä, kuinka halvalla ministerit todella saavat viinaa, niin toivottavasti herra ministeri, Alkon pääjohtaja, muistaa ulkomuistista suurin piirtein hinnan, mitä alkoholi ministereille maksaa (Ed. Vennamo: Konjakki ja viski esimerkiksi!). — Niin, mitä hyvänsä laatuja. Ehkä me muutkin muistamme sitten suurin piirtein sen, mitä ne tavalliselle kansalle maksavat, ja näin ollen pääsemme selville tuosta erosta, kuinka suuren hyödyn siinä ministerit sitten saavat.

Ed. K a a r l o n e n: Herra puhemies! Kun olemme lähettämässä Alkon hallintoneuvoston kertomusta alkoholiolojen kehityksestä valiokuntakäsittelyyn, on todettava, että alkoholin käyttö on edelleen lisääntynyt, etenkin väkevämpien juomien kohdalla. Ja mikä murheellisinta, alkoholin käyttö on yleistynyt yhä nuorempien ikäluokkien keskuudessa. Täällä jo mainittiin, että kahdessa vuodessa ovat alle 18-vuotiaiden juopumuspidätykset nousseet 67 %:lla. Tämä luku on huolestuttava!

Lisääntyneen alkoholinkäytön haittavaikutukset ja vauriot eivät näy kysymyksessä olevasta kertomuksesta. Lehdistöstä saamme lukea mm. joka päivä niistä lukuisista onnettomuuksista, joita on tapahtunut liikuttaessa teillä ja vesillä, jotka onnettomuudet useasti ovat alkoholin käytön aiheuttamia. Kertomuksesta eivät myöskään ilmene kuolemantapaukset, ei elinikäiset vammat eikä se, kuinka paljon alkoholistien lukumäärä on lisääntynyt. Väkijuomayhtiö pitäisi mielestäni asettaa välittömään vastuuseen yhteiskunnalle aiheutuvista haitoista ja vaurioista, silloin Alko ehkä paremmin toteuttaisi alkoholilain 5 §:n velvoituksia. Kehitys on murehduttava. Toivon, että talousvaliokunta tutkii myös alkoholin käytön näitä vakavia seurausilmiöitä, kun antaa mietintönsä.

Ed. L. L i n n a: Herra puhemies! Kun edellinen kertomus oli käsiteltävänä talousvaliokunnassa, niin silloin esitin siellä ajatuksen siitä, että valtionjohtoisten ja muidenkin liikeyritysten edustustilaisuuksissa ja myöskin muissa tilaisuuksissa pyrittäisiin alkoholittomia juomia tuomaan paremmin esille, koska tähän saakka on tilanne ollut se, että ne ovat olleet usein melkein kiven alla, jos joku niitä vielä haluaa harrastaa.

Kysyisin, kun ministeri on paikalla, jo nyt tässä vaiheessa, onko edessä minkälaisia vaikeuksia, jos meillä näissä valtionyhtiöissä ja muuallakin liike-elämässä lähdettäisiin aluksi siitä, että kotimaisille vieraille lopettaisimme alkoholin tarjoilun niin suuressa määrin kuin se tällä kertaa tapahtuu. Viimeksi tänään olen ollut valtionjohtoisen yhtiön vieraana, ja säännöllisesti tilanne on se, että näitä tilaisuuksia ei voida aloittaa eikä lopettaa ilman alkoholia, joka ai-

heuttaa monien muiden vaikeuksien lisäksi sen, että siitä muodostuu esimerkki kansalle. Kyllä ne aina tulevat jotain tietä esille, vitsien tai muiden muodossa ja antavat moraalisen oikeuden, näin voi sanoa, myöskin nuoremmille lähteä jäljittelemään esikuviensa askelia.

Hiljakkoin pidettiin eräät kaupunkijuhlat alueella, joka on tunnettua raittiusaluetta. Kun nämä kaupungin isät ja äidit siellä sitten juhlivat kaupungintalolla kaupungiksi tuloa, niin sen jälkeen alkoi alkoholin käyttö lisääntyä uusien kaupunkilaisten keskuudessa selvästi siitä syystä, että tämä tilaisuus vuoti julkisuuteen. Tiedettiin, että nämä kaupungin isät ja äidit olivat siellä juhlineet alkoholin voimalla voimakkaasti, ja tämä oli sysäys alkoholin käytölle. Kyllä näitä kysymyksiä pitäisi meidän joskus pystyä ajattelemaan näinkin, katsoen peilistä, missä on todellinen syy. Ei ole aihetta lähteä köyhästä ja vaikeuksissa olevasta sitä syytä etsimään, vaan siitä, joka yltäkylläisyyden keskellä näyttää huonoa esimerkkiä.

Ed. Vennamo: Herra varapuhemies! Kyllä Suomen kansalla ja eduskunnalla on oikeus saada tietää, kuinka halvalla ministerit saavat alkoholia, kuinka halvalla he saavat myös omaan käyttöön esim. viskiä ja konjakkia. On hämmästyttävää, että vaikka useampia kertoja asiaa tiedustellaan, niin hallitus ja asianomainen ministeri vaikenee, ja tätä pimitetään ja salataan Suomen kansalta. Se on välinpitämättömyyttä, hallituksen välinpitämättömyyttä eduskuntaa kohtaan ja Suomen kansaa kohtaan. Tai sitten hallituksella on niin huono omatunto, hallitus pelkää ja ministeri niin voimakkaasti kansan tuomiota, että vaikenemalla yritetään desavuoida — tehdä merkityksettömäksi — tällainen suuri epäkohta. Kysymys ei ole vain rahasta, vaan periaatteesta!

Ed. Knuuttila: Herra puhemies! Täällä on todettu, että pitäisi lähteä jopa kokonaisvaltaiseen lainsäädännön muutokseen, että saataisiin paranemaan tämä alkoholitilanne. Kuitenkaan lainsäädännön muutokset eivät ole luullakseni helposti tässäkään eduskunnassa läpi ajettavissa, kuten alkoholilakien käsittely vuonna 1968 täällä eduskunnassa osoitti. On silti eräitä sellaisia toimenpiteitä, joilla tilanteeseen voitaisiin vaikuttaa ja joihin herra sosiaali- ja terveysministerikin viittasi, nimittäin julkinen mielipide ja siihen vaikuttaminen. Mainitsen kaksi tekijää, nimittäin Mainos-TV:n, joka on poliittisen päätöksen varassa toimiva, ja myöskin alkoholijuomia ainakin välillisesti tälläkin hetkellä mainostava tekijä. Toisekseen lehdistö erittäin suuressa määrin hankkii tuloja mainostamalla alkoholijuomia ja myöskin aikanaan muokkasi voimakkaasti mielipiteitä siihen suuntaan, että nykyinen alkoholilainsäädäntö säädettiin eduskunnassa. Meidän pitää muistaa, että lehdistön tulot ovat suuresti riippuvaisia näistä mainoslähteistä, myöskin alkoholijuomien mainostuloista, ja sen vuoksi lehdistötuki, joka on vuoden 1972 tulo- ja menoarvioehdotuksessa, on nähtävä tärkeäksi tältäkin kannalta asiaa tarkasteltaessa. Tämä olisi syytä muistaa niiden, jotka vastustavat mielipidelehdistön tukemista ja antavat poliittisen tuen sille, että Mainos-TV voimakkaana mielipiteenmuokkaustekijänä on tässä maassa olemassa. Vasemmisto halusi sen lakkauttaa, mutta voimat eivät edellisen eduskunnan aikana riittäneet.

Ed. Juvela: Herra puhemies! Kun täällä SMP:n kansanedustajat ovat useaankin otteeseen tiedustelleet ministerien edustusviinojen hintoja, niin haluan huomauttaa, että he voivat kääntyä tässä asiassa kansanedustaja Vennamon puoleen, joka entisenä ministerinä ja halpojen edustusviinojen käyttäjänä varsin hyvin tietää näiden viinojen hinnat.

Ed. Niinikoski: Herra puhemies! Ed. Kaarlonen jo viittasi siihen, että myöskin vastuuta pitäisi lisätä alkoholiliikkeelle. Minä yhdyn kannattamaan myöskin sitä ajatusta ja toivon, että me saisimme tässä korjauksen aikaan. Ajatukset, joita silloin, kun tätä lainsäädäntöä uudistettiin, koetettiin kyllä tarpeeksi voimakkaasti tuoda esille, mutta niiden osalta valitettavasti silloin jäimme vähemmistöön. Muistamme varmasti kaikki hyvin, kuinka erinomaista lakia silloin oltiin tekemässä ja kuinka vanhoillisiksi ja taantumuksellisiksi leimattiin ne edustajat, jotka rohkenivat vastustaa lain nopeaa käsittelemistä.

Erityisesti haluaisin huomauttaa siitä, että kun ed. Vennamo esiintyy hyvin usein korkeana moraalin vartijana ja puhuu erittäin paljon muitten tekemisistä, hän muistaakseni oli hyväksymässä tätä virheellistä lakia tai lakia, joka nyt on ainakin osoittautunut erittäin virheelliseksi.

Tulee myöskin mieleen vielä äsken käyty keskustelu, kun puhuttiin kansanterveyslaista erittäin kauniisti. Me saamme varmasti puhua kan-

santerveydestä ja vaikka mistä, jos toisaalta olemme hyväksymässä sellaisia lakeja, jotka kansanterveyttä juuri ovat turmelemassa.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Kuvaavaa keskustapuolueen menettelylle on se, että kun keskustapuolue ratkaisevana hallituspuolueena ajoi läpi täällä eduskunnassa voimallaan ja ministerit tukivat eräitä epäonnistuneita alkoholilakeja, he nyt yrittävät päästä vastuusta sillä, että he syyttelevät minua henkilökohtaisesti. SMP:llä oli silloin yksi ääni eduskunnassa, ja meidän kantamme ei vaikuttanut puoleen eikä toiseen.

On myös ollut mielenkiintoista todeta, mitenkä SKDL on edelleen todellisuudessa hallituspuolue ja tukee ja kumartaa ministereiden halpoja viinoja, suuttuu siitä, että kysellään sellaista. Tuntuu siltä, että SKDL:llä on jo tiedossa, että taas pääsee niitä halpoja viinoja nauttimaan ja kansaa pettämään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

10) Ehdotuksen laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 117 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Eskman: Herra puhemies! Hallitus on jättänyt eduskunnalle jokasyksyisen esityksensä tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta, nyt jonkin verran entisestään sisällöltäänkin muutettuna.

Me sosialidemokraatit odotimme lakiesitykseen enemmän muutosta, lähinnä sen 48 §:ssä olevaan taulukkoon. Tarkoituksemme oli lähinnä saada rakenteellisia muutoksia, jotka olisivat 1) korottaneet verotettavan tulon alarajaa, joka nyt on 2 500 mk, 2) lieventäneet tuloveroa alemmissa ja keskisuurissa tuloryhmissä ja 3) korottaneet tuloveroa ns. ylisuurissa tuloryhmissä.

Eduskuntaryhmämme tarkoituksena ei suinkaan ollut korottaa verorasitusta yleensä, vaan ainoastaan ns. ylisuurten tuloluokkien kohdalla. Päinvastoin tarkoitus oli lieventää verorasitusta keskisuurista tuloista alaspäin.

Ruotsalaisen kansanpuolueen puoluekokouksessa ja useasti jälkeen päinkin valtiovarainministeri Tallgren esitteli, että sosialidemokraatit ehdottaisivat tuloveron korotusta jo 20 000 markan vuositulosta lähtien. Näin ei suinkaan eduskuntaryhmä tehnyt viime keväänä kirjoittaessaan asiasta (Ed. Vennamo: Mitäs se esitti?). Olimme puhuneet ylisuurista tuloista, joiden markkarajasta olisi voitu hallituksessa olevien eduskuntaryhmien edustajien kesken neuvotella. Ehkäpä raja olisi voitu asettaa jonnekin 50 000 —60 000 markan vuositulon paikkeille.

Paperille pannuista aikomuksista huolimatta saamme nyt todeta, että hallituksen enemmistö tekee tyhjäksi tällaiset verorasituksen oikeudenmukaistamiseen pyrkivät hankkeet. Suurituloisilla on todella vahvat vartijansa nykyisessä hallituksessa sen porvarillisella puolella.

Edelleen käsityksemme on, että taulukon pysyttäminen muuttamattomana on perusteetonta valtiontalouden kannalta, perusteetonta kokonaisverouudistukseen viittaavalla maininnalla ja perusteetonta myöskin tulopolitiikan kannalta. Asiasta onkin käytävä käsityksemme mukaan jatkoneuvotteluja valiokuntavaiheessa.

On myös valitettavaa, että eduskunnan monet kannanotot kiinnittämättömien velkojen korkojen vähennysoikeuden rajoittamisesta eivät ole ulottuneet nytkään veroasioita valmistelevien korviin. Tulo- ja omaisuusverolain 28 §:n 1 momentin 1 kohta on entisellään. Myöskään puolisovähennyksen ylärajaa ei ole ehdotettu korotettavaksi.

48 §:ään sisältyy säännös lapsivähennyksestä valtionverotuksessa. Säännös on ainutlaatuinen siitä syystä, että vähennys tehdään verosta eikä verotettavasta tulosta. Tässä mielessä sitä on pidettävä oikeudenmukaisena, paitsi siltä osilta, että sitä eivät nytkään saa hyväkseen ne perheet, joilla kyllä on lapsia, mutta tulot eivät yletä valtion verotuksessa verotettavaan rajaan. Lapsivähennyksen määrä 60 mk merkitsee vain 5 markan lapsietua kuukaudelta. Jos sama määrä lisättäisiin lapsilisään ja poistettaisiin verovähennyksenä, saisivat edun myöskin pienituloiset perheet. Tällaiseen järjestelmään tulisi pyrkiä.

Eduskunnan piirissä on jo pitkään pidetty oikeana, että lapsivähennys valtionverotuksessa olisi myönnettävä myös kasvattilapsesta eikä

vain perheen omasta lapsesta. Tällainen ehdotus sisältyy myös kokonaisverouudistusta koskevaan viimeiseen komiteanmietintöön. Valiokunnassa tuleekin tehdä tätä laajennusta koskeva muutos hallituksen esitykseen ja harkita, olisiko lapsivähennyksen määrää korotettava, koska se on nykyisellään ollut jo vuodesta 1962 lähtien.

Tyydytyksellä me sosialidemokraatit toteamme, että pääomatulojen kohdalla vaatimamme veronhuojennuksen poistaminen osinkotuloista, 50 a §:n kumoaminen, on vihdoinkin esitetty toteutettavaksi. Tämän asian käsittely on ollut ja tulee olemaan täällä eduskunnassa puhdaspiirteinen esimerkki siitä, kuinka tinkimättä pääomatulojen etuoikeutta vaalitaan oikeistopuolueiden taholta. Kysymyksessä on kuitenkin vain pienen pieni yritys korjata verotusta tasa-arvoisemmaksi. Tämä on aiheuttanut jo valtavan valituksen osakkeiden omistajapiireissä (Ed. Junnila: Tottakai, kaksinkertainen verotus!). Mitä sitten tapahtuisikaan, jos omaisuuksia ja todellisia tuloja koko yhteiskunnassa alettaisiin verottaa. Esityksestämme syntynyt keskustelu osoittaakin, kuinka vahva omaisuuden ja pääoman suoja meidän maassamme todellisuudessa on. Miten nykyisillä tai vain vähän muuttuneilla poliittisilla voimasuhteilla pystytäisiin eduskunnassa saamaan yhteiskuntaa todella muuttavia päätöksiä aikaan voimassa olevien perustuslakiemme mukaan? Todelliset muutokset eivät ole mahdollisia muuten kuin siten, että kansa todella tajuaa muutoksen tarpeelliseksi ja valitsee eduskuntaan muutoksen kannattajia suuren enemmistön. Tulo- ja omaisuusverolain 50 a §:n kumoamista koskevan asian käsittely tässä talossa tulee tänä syksynä osoittamaan vähäisestä merkityksestään huolimatta muutoksen välttämättömyyden eduskunnan voimasuhteissa.

Miten sitten osinkotulojen huojennuspykälä on ollut ja pysynyt valtion tulo- ja omaisuusverolaissa tähän asti? Vuoden 1956 yleislakon lopettamissopimuksessa työläiset saivat 12 pennin korotuksen tuntipalkkoihin. Hintojen korotus hävitti tuon palkankorotuksen ostoarvon mitättömäksi kolmessa kuukaudessa. Lakon ajan aiheuttamista menetyksistä kiristivät korvausta myös pääomatulojen saajat. Heille annettiin 50 a §:n etu, joka merkitsi verossa annettavaa vähennystä vastaten 15 % osinkotulon määrästä. Tästä edusta osinkotuloja saavat nauttivat yhä edelleen. Hintojen korotus ei ole hävittänyt sen merkitystä, päinvastoin. Hallitus ehdottaa kuitenkin osinkotuloille myönnettävää vähennysoikeuden korottamista lakiesityksen 28 §:n 12 kohdassa. Elinkeinoverolain yhteydessä hyväksytty 400 markan vähennys esitetään nyt 500 markaksi. Korotus on mielestämme tarpeeton. Se osoittaa edelleen, miten pääoma ja siitä tuloja saavat eivät luovu kohtuussyistä tuumaakaan eduistaan, vaan kahmaisevat toisella kädellään, jos toisesta vähän pystytään ottamaan.

Esityksen 50 c §:ään liitetty ns. valtioveron kattoa koskeva korotus 70 %:sta 90 %:iin on ehkä tarkoitettu korvaamaan sosialidemokraattien vaatimaa taulukon muutosta. Esitetyssä muodossa katon vaikutus on päinvastoin huojentava nykyistä käytäntöä. Katon piiriin esitetään otettavaksi myös kunnallisvero, sairausvakuutus, kansaneläkevakuutusmaksu, jopa kirkollisverokin, jotka monissa kunnissa jo nyt merkitsevät yli 20 %. Tästä huolimatta 90 %:n katto edelleen esitetään laskettavaksi valtionverotuksessa verotettavasta tulosta, josta jo on tehty kaikki vähennykset. Esitystä tulee valiokuntakäsittelyssä muuttaa niin, että kattoraja huomioidaan kunnallisverotuksessa vahvistetusta tulosta, koska myöskin kattoon lasketaan kunnallisveron osuus esityksen mukaan. Hallituksen esittämässä muodossa ehdotus merkitsee helpotusta todella suurista tuloista verotettaville, joita ko. säännös ainoastaan saattaa koskea.

Lopuksi totean, että hallituksen esitys poikkeaa monessa kohdassa sosialidemokraattien veropoliittisista tavoitteista. Syksyn aikana on hallituksessa olevien puolueiden ja eduskuntaryhmien kesken syytä käydä neuvotteluja lakiehdotukseen eduskunnassa valiokuntavaiheessa tehtävistä muutoksista mahdollisimman nopeasti.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Esillä oleva hallituksen verolaki on laajalti suurituloisia suosiva. Sosialidemokraattien taholta äskeisessä puheenvuorossa yritettiin peitellä näitä hallituksen ikäviä jälkiä, joissa sosialidemokraattiset ministerit ovat olleet myös mukana. Hallituksen esitys on selvä teko, joka sortaa pienituloisia ja Suomen kansaa. Eivät puheet auta. Kun täällä sosialidemokraattien taholta syytettiin myös ei-sosialistisia puolueita, niin minä ilmoitan ed. Eskmanille, että SMP:n kanta on esim. osinkotulojen verottamisessa se, että se etuoikeus on poistettava. Me SMP ja vasemmistopuolueet muodostamme yhdessä eduskunnan enemmistön. Jos teillä on todellista tah-

toa tehdä oikeutta verotusasioissa, niin kyllä laki saadaan korjatuksi. Eivät riitä puheet.

Totuushan on se, että hallitus on jättänyt pienet tulot myös raskaan valtionverotuksen alle. Siitä ei sosialidemokraattien puheenvuorossa puhuttu mitään. Meidän kantamme on, että tulo 6 000 markasta ja alaspäin pitää olla vapaa valtionverosta ja III veroluokassa 8 000 markasta alkaen. On totta, että kun sosialidemokraatit lupasivat kovasti Suomen kansalle, että veroprogressiota lisätään suurituloisten kohdalla, niin todellisuudessa sitä nyt helpotetaan ja alennetaan. Näin voidaan kansaa huiputtaa. On myös hämmästyttävää, että erisuuruiset yrittäjät asetetaan samaan asemaan. Näin lyödään pienyrittäjiä. SMP:n kanta on se, että veroprosentin tulee olla erilaisen erisuuruisten yrittäjien osalta, ja näin me jaamme: pienet yrittäjät, keskisuuret ja suuret yrittäjät. Nyt hallitus lyö pieniä ja keskisuuria yrittäjiä. Haluaisin myös mainita, että puolisoiden yhteisverotus on raskas, kun tulot lasketaan yhteen. Meidän taholtamme tullaan vähennyksiä esittämään korotettavaksi, mikä on täysin oikeudenmukaista. Me emme myöskään hyväksy, että työstä annetaan 20 %:n alennus, että muitten elinkeinojen kuin maatalouden yrittäjä lasten kohdalta joutuu ja jää huonompaan asemaan hallituksen esityksen mukaan. On myös monta muuta seikkaa, jota olisi syytä tässä kosketella.

Tulemme SMP:n puolesta tekemään ryhmän rinnakkaisaloitteen lain korjaamiseksi, ja vasemmistopuolueilla on tilaisuus tällöin teoissa tehdä verotukseen oikaisua. Nythän tilastot kertovat, että kansan verot nousevat ja suurituloisten suuryhtiöiden verorasitus pienenee todellisuudessa. Sosialismin linjahan on selvä, että yhtiöitten rikkauksia paisutetaan, annetaan verohelpotuksia, mutta tavallisilta ihmisiltä otetaan se vähäinenkin pois, mitä heillä on. Näin rakennetaan sosialistista Suomea ja ollaan todellisuudessa yhteistyössä monopolipääoman kanssa.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Nykyiset valtion tuloveroasteikot ovat olleet voimassa vuodesta 1967 lähtien, jolloin niitä korotettiin keskimäärin noin 15 %. Tällä korotuksella oli tarkoitus suorittaa vuoden 1964 lisäveron takaisinmaksu, joten sen piti olla tässä mielessä vain tilapäinen. Mutta vaikka nämä maksut on suoritettu, korotettuja veroasteikkoja on edelleenkin pidetty voimassa. Tämän korotuksen lisäksi rahan arvon jatkuva aleneminen on merkinnyt sitä, että nimellisesti tosin suuremmasta, mutta ostoarvoltaan samasta tulosta joudutaan nyt maksamaan suhteellisesti enemmän veroa kuin aikaisemmin reaalisesti samanarvoisesta tulosta. Tämän kehityksen seurauksena myös sellaiset pienet reaalitulot, jotka aikaisemmin olivat vapaat valtion tuloverosta, ovat nyt joutuneet valtion tuloveron piiriin. Rahanarvon alenemisen aikaansaama tuloverotuksen nousu merkitsee asiallisesti sellaista verorasituksen korottamista, johon eduskunta ei suoranaisesti ole antanut suostumustaankaan. Moraalisesti on pidettävä tuomittavana sitä, että valtiovalta näin ehdoin tahdoin pyrkii hyötymään inflaatiosta. Niinpä aikaisemmin katsottiinkin välttämättömäksi poistaa tämä korotus alentamalla aika ajoin asteikkoa. Näin eivät kuitenkaan viimeiset hallitukset ole tehneet.

Kun tämän vuoden aikana rahan arvon voidaan arvioida alenevan noin 10 % ja saman suuntainen kehitys tulee jatkumaan myös ensi vuoden puolella, tuloverorasitus on noussut ja tulee jatkuvasti nousemaan, mikäli nyt voimassa olevia asteikkoja ei alenneta. Voidaan laskea, että mikäli eduskunta nyt hyväksyisi tuloveroasteikot pysyviksi vuonna 1972 nykyisellään, niin kuin hallitus on esittänyt, tuloverorasituksen keskimääräinen nousu olisi noin 18 %. Pienituloiselle tämä verorasituksen kasvu olisi suhteellisesti vielä suurempi. Näin tapahtuvasta verorasituksen noususta puhuu selvää kieltään tulo- ja omaisuusveron tuoton kasvu, mikä hallituksen budjettiesityksessä on arvioitu noin 25 %:ksi tämän vuoden tulo- ja menoarvioon verrattuna.

Emme myöskään voi pitää oikeana sitä, että yhä vähätuloisimpien harteille sälytetään valtion tulovero, emmekä pienituloisten samoin kuin myöskin keskituloisten verorasituksen tuntuvaa lisäämistä. Näin kuitenkin tapahtuisi, jos eduskunta hyväksyisi hallituksen esityksen ensi vuoden tuloveroasteikoksi. Siksi SMP tuleekin tekemään rinnakkaislakialoitteen, jossa nämä muutosesitykset tulevat esille.

Ed. Procopé: Herra puhemies! Pyydän saada ehdottaa, että tämä asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistain istuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan

seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Ed. Junnila: Herra puhemies! Kannatan ed. Procopén pöydällepanosta ja sen ajasta tekemää ehdotusta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Procopé ed. Junnilan kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, eduskunta hyväksynee ed. Procopén ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asioista lausunnot sosiaalivaliokunnalta ja valtiovarainvaliokunnalta:

11) Ehdotukset laeiksi kansanterveystyöstä ja kansanterveystyöstä annetun lain voimaanpanosta

sisältävä ed. Räsäsen ym. lak.al. n:o 196;

12) Ehdotukset laeiksi kansanterveystyöstä ja kansanterveystyöstä annetun lain voimaanpanosta

sisältävä ed. Tupamäen ym. lak.al. n:o 197; sekä

13) Ehdotuksen laiksi kansanterveystyöstä

sisältävä ed. Ahosen ym. lak.al. n:o 198.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi perjantaina kello 13, jolloin käsitellään suullisia kysymyksiä, sekä varsinainen täysistunto ensi perjantaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 21.13.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

74. Perjantaina 1 p. lokakuuta 1971

kello 13.

Päiväjärjestys.

Siv.

Suullisia kysymyksiä:

1) Ed. Suomen suull. ksm. n:o 259 lisävarotoimenpiteistä hirvien ja moottoriajoneuvojen törmäyksien estämiseksi .. 2112

2) Ed. Kortesalmen suull. ksm. n:o 260 täydellisen vapaakappaleoikeuden hankkimisesta Oulun yliopiston kirjastolle ..... „

3) Ed. Juvelan suull. ksm. n:o 261 sairausvakuutuslain mukaisten korvausten tarkistamisesta 2113

4) Ed. Sepän suull. ksm. n:o 262 kaurasadon myynnin varmistamisesta .. „

5) Ed. Granvikin suull. ksm. n:o 263 sivistyksellisten yhdistysten vapauttamisesta bingotulojen verottamisesta ..... „

6) Ed. Mäen suull. ksm. n:o 264 peruskoulun kustannuksista ..... „

7) Ed. Mäen suull. ksm. n:o 265 Urjalan ja Hämeenlinnan välisestä tieyhteydestä 2114

8) Ed. Linkolan suull. ksm. n:o 266 kokeiluperuskoulukuntien huomioon ottamisesta peruskouluun siirryttäessä ... 2115

9) Ed. Lankisen suull. ksm. n:o 267 Valmet Oy:n Helsingin telakan uudesta sijoituspaikasta 2116

10) Ed. Jaatisen suull. ksm. n:o 268 pisteverosta aiheutuneen työttömyyden poistamisesta 2117

11) Ed. Järvenpään suull. ksm. n:o 269 peruskoulun toteuttamisajankohdasta Porissa 2118

12) Ed. Tähkämaan suull. ksm. n:o 270 margariiniraakarasvojen tuontimaksun alentamisesta ..... „

Siv.

13) Ed. Hemmin suull. ksm. n:o 271 terveydenhuoltoalan henkilökunnan koulutuksen toteuttamisesta 2118

14) Ed. Kohtalan suull. ksm. n:o 272 Hämeen—Uudenmaan maakunta-arkiston uusien tilojen rakentamisesta 2119

15) Ed. Orrenmaan suull. ksm. n:o 273 pientalojen lainapäätösten käsittelyn viivästymisestä asuntohallituksessa 2120

16) Ed. Lillqvistin suull. ksm. n:o 274 puolustusvoimien tykkien sijoittamisesta Valassaarten luonnonsuojelualueelle „

17) Ed. Vennamon suull. ksm. n:o 275 budjettikeskustelun ryhmäpuheenvuorojen radioinnista ..... „

18) Ed. Ahteen suull. ksm. n:o 276 Oulujokisuun merialueen saastumisesta ammattikalastajille aiheutuneiden tappioiden korvaamisesta ..... „

19) Ed. Pursiaisen suull. ksm. n:o 277 yritysten tunkeutumisesta työntekijöidensä yksityisiin asioihin ..... „

20) Ed. Honkosen suull. ksm. n:o 278 alennuksen myöntämisestä rautatiematkoista opetusharjoittelijoille ..... „

21) Ed. Honkosen suull. ksm. n:o 279 liikevaihtoveron lisäveron poistamisesta sairaalatarvikkeilta ..... „

22) Ed. Partasen suull. ksm. n:o 280 peruskoulu-uudistuksen toteuttamisesta Kainuussa ..... „

23) Ed. Mustosen suull. ksm. n:o 281 peruskouluun siirtymisen ajankohdasta Kainuussa ..... „

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Lähteenmäki.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ed. Suomen suull. ksm. n:o 259 lisävarotoimenpiteistä hirvien ja moottoriajoneuvojen törmäyksien estämiseksi.

Ed. Suomi: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Onko hallitus katsonut tarpeelliseksi ryhtyä lisävarotoimenpiteisiin aitauksien ym. sellaisen rakentamiseksi maanteillä tiheään toistuvien hirvieläinten ja moottoriajoneuvojen törmäyksien estämiseksi?

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Vastauksena ed. Suomen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:

Kysymyksessä mainittujen onnettomuuksien ehkäisemiseksi yleisimmin käytettyjen liikennemerkkien, ns. hirvivaroitusmerkkien, lisäksi on tieviranomaisten toimesta tutkittu mahdollisuuksia hirviä liikenteessä hämärän aikana varoittavien hirvipeilien ja eläinten kulkua estävien aitojen käyttämiseen. Parhaillaan näitä kokeiluja jatketaan yksityisten riistanhoitoyhdistysten toimesta. Näitä tutkimuksia on tarkoitus vielä tehostaa.

Edelleen tieviranomaiset ovat 1. 8. 1971 pyytäneet maa- ja metsätalousministeriöltä ehdotusta menettelystä, jolla hirvivaroitusalueet teiden varsilla voitaisiin määritellä mahdollisimman tarkasti ja tarkoituksenmukaisesti niin, että hirvivaroitusmerkit ja kokeiltavana olevat lisävarotoimenpiteet saataisiin asetetuksi sellaisten teiden kohtiin, jossa niillä saavutetaan mahdollisimman tehokas tulos. Näiden alueiden tultua määritellyiksi voidaan päättää myös edellä mainittujen liikennemerkkien lisäksi mahdollisesti käytettävistä lisävarotoimenpiteistä.

Ed. Suomi: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen seuraavan lisäkysymyksen:

Aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin sellaisten mahdollisesti lakiin perustuvien vaikeuksien poistamiseksi, jotka estävät hirvieläinten moottoriajoneuvoille aiheuttamien vahinkojen korvauksen saamista yleisestä liikennevakuutuksesta?

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Vastaus tähän oikeastaan kuuluisi sosiaaliministeriölle, jolle vakuutusasiat yleensä kuuluvat, ja tämän vuoksi en voi asiasta oikeastaan sosiaaliministerin suulla sanoa mitään. Teidän kuitenkin, että tätä asiaa on tutkittu. Meillä vain on asianlaita niin, että pakollinen liikennevakuutus yleensä korvaa sen, minkä ajaja aiheuttaa toiselle autolle. Hän maksaa ikään kuin omasta vakuutusmaksustaan toiselle vahingosta aiheutuneen korvauksen. Näin ollen siis tässä, kun ei voida ajatella, että hirvi on vakuutettu, ei voida ajatella, että nyt sitten hirven kautta asianomainen kärsinyt saisi itselleen korvauksen. Asia on kuitenkin sellainen, että toivon sosiaaliministeriön taholla tähän asiaan kiinnitettävän huomiota. Nämä hirvivahingothan meillä korvataan yleensä valtion varoista ja ensi vuoden talousarvioon on myöskin varattu 550 000 mk autoille aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseen, mutta tämä ei todellakaan vastaa sitä, mihin ed. Suomi täällä pyrkii. Sen sijaan henkilövahingot, jotka aiheutuvat näissä onnettomuuksissa, korvataan pakollisesta liikennevakuutuksesta.

Ed. Suomi: Herra puhemies! Esitän edelleen lisäkysymyksen:

Katsooko hallitus oikeaksi sen, että hirvieläinten moottoriajoneuvoille aiheuttamien vahinkojen korvaaminen suoritetaan valtion taholta asianomaisille vasta kuukausien, jopa jolloinkin vuodenkin odotusajan jälkeen?

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Tämä asia kuuluu lähinnä maa- ja metsätalousministeriön piiriin, joka myöskin korvaa porovahingot ja eräät muutkin eläinvahingot. Minusta tämä järjestelmä ei ole oikea. Pitäisi voida nopeammin korvata sen vuoksi, että eihän varsinkaan köyhemmillä kansalaisilla ole mahdollisuutta odottaa vahingonkorvausta jopa vuoden ajan.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ed. Kortesalmen suull. ksm. n:o 260 täydellisen vapaakappaleoikeuden hankkimisesta Oulun yliopiston kirjastolle.

Toinen varapuhemies: Koska ed. Kortesalmi ei ole läsnä, kysymys raukeaa.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ed. Juvelan suull. ksm. n:o 261 sairausvakuutuslain mukaisten korvausten tarkistamisesta.

Ed. Juvela: Herra puhemies! Esitän hallituksen asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Milloin hallitus aikoo tarkistaa sairausvakuutuslain mukaiset korvaukset kohonneita laboratoriomaksuja ja erikoislääkärien palkkioita vastaaviksi?

Sosiaali- ja terveysministeri Kuusi: Herra puhemies! Kysymykseen esitän vastauksena kunnioittaen seuraavaa:

Sosiaali- ja terveysministeriössä on käsittelyn alaisena sairausvakuutuslain mukaisesta laboratorio- ja röntgentaksasta annetun ministeriön päätöksen muuttaminen. Asia on vielä avoinna sen johdosta, että ns. laboratorio-organisaatiotoimikunta on ministeriölle esittänyt, ettei ennen toimikunnan työn päättymistä ryhdyttäisi toimenpiteisiin, jotka johtaisivat uusiin taksoihin mm. laboratoriopalvelujen osalta.

Kansaneläkelaitoksesta saadun tiedon mukaan sairausvakuutuslain mukaisen lääkärinpalkkiotaksan uusiminen on siellä käsittelyn alaisena. Asia tulee kansaneläkelaitoksesta ministeriön ratkaistavaksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Toinen varapuhemies: Koska valtioneuvoston asianomainen jäsen ei ole voinut saapua vastaamaan, siirretään päiväjärjestyksen 4) ja 5) asia seuraavaan istuntoon, jossa käsitellään suullisia kysymyksiä.

---

6) Ed. Mäen suull. ksm. n:o 264 peruskoulun kustannuksista.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Asianomaiselta ministeriltä kunnioittaen kysyn:

Vastaavatko tähänastisten kokeilujen ja tutkimusten osoittamat peruskoulun kustannukset yhtenäiskoulun kustannustoimikunnan mietinnössä esitettyjä rahamääriä?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Mäen kysymykseen pyydän kunnioittavasti vastata seuraavaa:

Yhtenäiskoulun kustannustoimikunta arvioi vuonna 1964 valmistuneessa mietinnössään yhtenäiskoulutyyppisen peruskoulun käyttötalouden lisämenoiksi silloisen tason mukaan 114 milj. mk vuodessa. Tasona oli siis vuoden 1963 kustannustaso ja myös vuoden 1963 oppilasmäärä. Toimikunta totesi menonlisäyksen olevan noin 18 % kansa- ja oppikoulujen käyttömenoista vuonna 1963. Lisäys siis oli 18 %. Peruskoulun valtionaputoimikunta taas arvioi viime kesäkuussa valmistuneessa mietinnössään käyttömenojen lisäykseksi vuodan 1967 kustannustason ja vuoden 1975 oppilastilanteen mukaan 179 milj. mk. Tässä oli siis oppilastilanne vuodelta 1975, mikä on tärkeä seikka, koska peruskoulun oppilasmääräthän vähenevät romahdusmaisesti syntyvyyden vähenemisen takia. Tämä 179 milj. mk on noin 16.5 % kansa- ja oppikoulujen käyttömenoista vuonna 1967. Mainitut 18 % käyttömenojen kokonaismäärästä olisivat olleet — siis tästä lähtöluvusta otettuina — 195 milj. mk. Huomioon ottaen sen, että yhtenäiskoulun kustannustoimikunta joutui arvioimaan peruskoulun lisämenot jo vuotta aikaisemmin siis vuonna 1964, kun peruskoulukomitea oli antanut mietintönsä vuonna 1965, ja että monet muutkin peruskoulun kustannustekijät ovat selvinneet vasta vuosia myöhemmin, on yhtenäiskoulun kustannustoimikunnan arvioita peruskoulun aiheuttamasta koulutoimen käyttömenojen lisäyksestä pidettävä varsin hyvin oikeaan osuneina. Sen sijaan kustannustekijöittäin eriteltynä arviossa on eroavaisuuksia myöhemmin tehtyihin arvioihin, mikä onkin luonnollista.

Peruskoulukokeilua suorittavat koulut sijaitsevat ylipäänsä vain määrätyntyyppisissä kunnissa, joissa myös kustannusrakenne on määrätyntyyppinen. Ne sijaitsevat etupäässä maalaiskunnissa ja huomattava osa keskikokoisissa tai suhteellisen pienissä. Lisäksi vain aniharvat koulut ovat tähän mennessä ehtineet täyteen laajuuteensa 9-luokkaisiksi oppilaitoksiksi. Näin ollen koko peruskoululaitosta koskevien kustannusennusteiden tekeminen nykyisten peruskoulukokeilua suorittavien koulujen pohjalla olisi harhaanjohtavaa, koska se ei olisi edustava otanta kustannusrakenteeltaan erityyppisissä kouluissa ja kunnissa.

Ylimalkaan tästä paljon puhutusta kustannuskysymyksestä voi sanoa, että peruskoulussahan siirtyvät kuntien ja valtion kannettaviksi lukukausimaksut ja ne sosiaalimenot, jotka vanhemmat itse maksavat nyt yksityisissä ja valtion oppikouluissa. Tämä on siis se rasitus, joka siirtyy yksityisiltä yhteiskunnan kautta maksetta-

vaksi, mutta ei ole kansantaloudellinen lisärasite. Muuten peruskoulun kustannukset kehittyvät siten kuin rinnakkaiskoulujärjestelmänkin kustannukset kehittyisivät, jos rinnakkaiskoulujärjestelmässä toteutettaisiin samanlaista ryhmäjakoa kuin toteutetaan peruskoulussa.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Kunnioittaen kysyn:

Aikooko hallitus muuttaa nykyisessä laissa olevia valtion ja kunnan kustannusjakoperusteita?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Mäen ensimmäiseen lisäkysymykseen vastaisin kunnioittavasti seuraavaa:

Viime kesänä valmistui hallitusneuvos Kallion johtaman peruskoulun valtionaputoimikunnan mietintö, johon sisältyi ehdotus siitä, miten säädettäisiin peruskoulun valtionavut ensi vuoden 1 päivästä alkaen, koska nyt puitelaissa mainitut valtionavut ovat voimassa vain tämän vuoden loppuun. Tämä toimikunta, jossa myös kunnalliset keskusjärjestöt olivat edustettuina, oli jo toimeksiannossaan saanut sellaiset evät, että uuden kustannustenjaon on perustuttava seuraaviin periaatteisiin:

Ensinnäkin valtion kannettaviksi tulevat kaikki varsinaisesti peruskoulusta aiheutuvat lisämenot; toiseksi muuten valtion ja kuntien kustannusosuus valtakunnallisesti pidetään ennallaan; ja kolmanneksi siirrytään yleiseen kantokykyluokitukseen; ja neljänneksi ylimääräinen valtionapu ensimmäisen siis alhaisimpien kantokykyluokkien kunnille säilytetään. Näillä perusteilla laadittiin taulukko, joka oli liitetty yleiseen kantokykyluokitukseen sen sijaan, että tähänastinen puitelain taulukko oli liitetty vanhaan työhönsijoitusluokitukseen. Tästä taulukon vaihdosta johtuen prosentit jonkun verran eroavat edellisestä, mutta lopputulos ei ole kunnille sen epäedullisempi

Asia on ollut valtioneuvoston iltakoulussa käsiteltävänä, ja valtioneuvosto tulee ensi viikolla antamaan todennäköisesti asiasta esityksen eduskunnalle.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Kysyn kunnioittaen:

Koska hallitus aikoo antaa tästä lakiesityksen?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Todennäköisesti ensi viikolla.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ed. Mäen suull. ksm. n:o 265 Urjalan ja Hämeenlinnan välisestä tieyhteydestä.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Kunnioittaen asianomaiselta ministeriltä kysyn:

Onko hallitus tietoinen siitä, että kelvollisen tieyhteyden puuttuminen Urjalasta Hämeenlinnaan oleellisesti vaikeuttaa yhtenäisen hallintoalueen hoitamista?

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Vastauksena ed. Mäen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Urjalan ja Hämeenlinnan välillä on nykyään kolme eri tieyhteyttä, joiden pituudet vaihtelevat 58.7 kilometristä 71.5 kilometriin. Korkealuokkaisin ja sen vuoksi nopein tieyhteys on pisin yhteys — valitettavasti — joka kulkee Kylmäkosken, Viialan ja Toijalan kautta. Matka-aika tällä välillä turvallista nopeutta käyttäen on hieman alle tunnin. Tämä liikennöitävyydeltään paras reitti Urjalan ja Hämeenlinnan välillä on noin 21 km eli 40 % pitempi kuin kyseessä oleva paikkakuntien välinen linnuntie-etäisyys. On myönnettävä, että kiertoa tällä reitillä tulee enemmän kuin keskimäärin Kanta-Hämeen kuntakeskusten välillä.

Parhaillaan käynnissä olevassa Kanta-Hämeen seutukaavaliiton ja tie- ja vesirakennuslaitoksen yhteistyönä suoritettavassa tieverkkotutkimuksessa pyritään selvittämään, missä määrin olisi tarpeellista ja mikä olisi tarkoituksenmukaisin tapa saada aikaan Urjalan ja Hämeenlinnan välillä nykyistä lyhyempi ja riittävän korkealuokkainen tieyhteys. Tähänastiset selvitykset viittaavat siihen, ettei kokonaan uuden suoran tien rakentaminen Urjalasta Hämeenlinnaan ole ainakaan toistaiseksi tiemäärärahojen niukkuuden huomioon ottaen mahdollista, koska tiestä koituva hyöty on varsin pieni suhteessa sen vaatimaan suureen investointiin. Tämä tie vaatisi noin 15—20 milj. mk, mikä on noin puolet siitä, mitä Hämeen tiepiiri vuosittain saa määrärahoja teiden rakentamiseen. Tämä merkitsee, että Urjalan ja Hämeenlinnan välistä tieyhteyttä lienee tarkoituksenmukaisinta pyrkiä parantamaan jo olemassa olevia teitä parantamalla, mihin nimenomaan pyritään.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Kunnioittaen kysyn lisäksi:

Onko hallitus tietoinen siitä, että tieviranomaisten ratkaisu on johtamassa tehdystä aluejaoituksesta poikkeavaan ratkaisuun?

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Korostin edellä, että suunnitelma tehdään nimenomaan yhteistyönä Kanta-Hämeen seutukaavaliiton ja tie- ja vesirakennuslaitoksen kesken. Minä uskon, että jos joitakin tällaisia tietoja on tullut, ne ovat ennenaikaisia. Tässä pyritään nimenomaan yhteistyöhön. Nykyisin erikoisesti pyritään ei mihinkään määräilyihin vaan tosiaan yhteistyöllä tuloksiin.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Toisena lisäkysymyksenä kysyn:

Onko hallituksella tarkoitus toimia siten, että tieyhteydet eivät pakota uusiin aluejaoituksiin?

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Hallituksen tarkoitus ei varmasti ole pakottaa mihinkään uusiin aluejakoihin. Tietysti on niin, että kun suunnitellaan uusia aluejakoja, niin siinä yhteydessä varmasti monesti myöskin tiestö merkitsee varsin paljon, niin kuin ed. Mäki hyvin tietää.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ed. Linkolan suull. ksm. n:o 266 kokeiluperuskoulukuntien huomioon ottamisesta peruskouluun siirryttäessä.

Ed. Linkola: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kysymyksen:

Millä tavalla hallitus aikoo ottaa huomioon kokeiluperuskoulukunnat vahvistettaessa peruskouluun siirtymisjärjestys maassamme?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Linkolan kysymykseen pyydän kunnioittaen esittää seuraavaa:

Tilanne peruskoulun siirtymäjärjestyksen aikataulun suhteen on tällä hetkellä seuraava: Valtioneuvosto teki viime keväänä periaatepäätöksen toimeenpanoalueista sekä yläasteiden paikoista. Sen lisäksi hallitus teki suosituksenomaisen periaatepäätöksen siitä, kuinka suuri osa peruskouluun siirtymisen aiheuttamista valtion menojen lisäyksistä ajoittuu millekin 1970-luvun vuodelle. Tämä kustannusaikataulu oli siten laadittu, että suurin osa maasta voisi siirtyä vuosina 1974—1976 ja että siirtyminen alkaisi vuonna 1972. Kokonaisuudessaan se merkitsisi peruskouluun siirtymisaikataulun tiivistämistä ja kiirehtimistä.

Tämän periaatepäätöksen pohjalla on kouluhallitus laatinut yksityiskohtaisen aikataulun, johon jokainen toimeenpanoalue — joka merkitsee siis samalla jokainen kunta — on sijoitettu, ja tämä taulukko on ollut lausunnolla kunnissa. Tämän lausuntokierroksen jälkeen kouluhallitus laati kaksi vaihtoehtoista aikataulua, jotka se nyt on esittänyt valtioneuvostolle. Valtioneuvostossa on asetettu ministerivaliokunta laatimaan lopullista, tarkkaa siirtymäaikataulua, ja tämä työ on tarkoitus saada loppuun tämän vuoden puolella. Varsinaisesti tällöin tulee siis lopullisesti selväksi se, minä ajankohtana mikin kunta Suomessa siirtyy peruskoulujärjestelmään.

Koska vuoden 1972 kohdalla oli kuitenkin päätös jo tehtävä, päätettiin jo keväällä, että syksyllä 1972 siirtyvät alueellisesti koko Lapin lääni ja Oulun läänin neljä kuntaa, siis varsinaisesti niin kutsuttu Koillismaa. Sen sijaan jätettiin vielä lisäselvityksen varaan se, missä määrin peruskoulukokeilua suorittaneet kunnat voivat siirtyä peruskoulujärjestelmään jo vuonna 1972. Kouluhallitus on tästä laatinut selvityksiä ja asia tullaan käsittelemään samassa yhteydessä. Todennäköiseltä näyttää, että huomattava osa niistä kunnista, joissa jo nyt koko ikäluokka on peruskoulukokeilun piirissä, voisi siirtyä syksyllä 1972. Nythän on otettava huomioon, että tosiasiallisesti näissä kunnissa on jo peruskoulu, tosiasiallisesti valtio ja kunnat maksavat jo kaiken, mikä peruskoulukunnissakin tullaan maksamaan, eikä näiden kuntien siirtyminen aiheuta valtiolle muuta lisämenoa kuin ehkä sen, minkä verran kunta siirtyy kantokykyluokasta toiseen tämän muutoksen yhteydessä.

Varsinainen vastaus siis on se, että lähiaikoina tullaan päättämään, kuinka moni sellainen kunta, jossa koko kunta jo on peruskoulussa, siirtyy myös puitelain mukaiseen peruskouluun. Tämänhän tekee mahdolliseksi koulujärjestelmälain 15 §:n 3 momentti.

Muuten tulkoon sanotuksi tässä yhteydessä, että siirtymäaikataulua laadittaessa noudatetaan eduskunnan päätöstä, jonka mukaan alueellinen siirtyminen alkaa maan syrjäseuduilta.

Ed. Linkola: Herra puhemies! Esittäisin kunnioittaen seuraavan lisäkysymyksen:

Millä tavalla nyt ilmoitettu suunnitelma tulee vaikuttamaan varsinaiseen kaavailtuun siirtymäjärjestykseen? Hidastaako se aikataulua, koska kustannukset on sijoitettu määrätyllä tavalla määrätyiksi vuosiksi?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Täsmällinen vastaus tähän kuuluu, että niiden kuntien osalta, joissa jo nyt koko ikäluokka on kokeilun piirissä, joissa siis nyt jo tosiasiallisesti koko ikäluokka käy peruskoulua, ei tästä koidu kovinkaan suuria kustannuksia valtiolle, eikä se ratkaisevasti siis ole riippuvainen näistä kiintiöistä.

Kuten sanoin, kustannuslisäthän aiheutuvat vain siitä, että siirryttäessä toiseen kantokykyluokitukseen jonkun kunnan kohdalla valtionapu kasvaa. Toisin on niiden kokeilukuntien laita, joissa vain osa ikäluokasta on peruskoulukokeilussa. Näihin kuuluu oikeastaan kaksi kaupunkia ja kaksi kauppalaa ja sen lisäksi vielä lievemmässä mielessä kaksi kaupunkia lisää. Näitten kohdalla joudutaan sitten todella tarkasti punnitsemaan, voidaanko ne irrottaa alueellisesta siirtymästä ja koska. Sekin asia päätetään vielä tämän vuoden puolella valtioneuvostossa.

Ed. Linkola: Herra puhemies! Olisin tiedustellut vielä lisäkysymyksenä:

Onko sitten mahdollista näitten kuntien, joilla ei tämä peruskoulu vielä koske koko ikäluokkaa, tehdä anomus niille suunnitellusta aikataulusta?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Käsittääkseni koulujärjestelmälain 15 §:n 3 momentti kyllä merkitsee sitä, että sellainen anomus voidaan tehdä. Käytännössä onkin kuitenkin niin, että kuntien lausunnoissa on yleensä tämä jo ilmaistu ja samoin useissa tapauksissa lääninhallitusten ja läänin koululautakuntien lausunnoissa, joten näitten kuntien asema tullaan tässä yhteydessä kyllä ilman muuta tarkkaan harkitsemaan.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ed. Lankisen suull. ksm. n:o 267 Valmet Oy:n Helsingin telakan uudesta sijoituspaikasta.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Onko hallituksen mielestä Valmet Oy:n Helsingin telakan uuden sijoituspaikan suunnittelussa otettu huomioon valtakunnallinen työllisyys- ja asuntotilanne?

Ministeri Salonen: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Sirkka Lankisen suulliseen kysymykseen pyydän kunnioittaen esittää seuraavaa:

Ensiksikin haluan todeta, että laivatelakoiden kannattavuuteen vaikuttaa ratkaisevasti niiden tehtäväkseen saamien laivakorjausten määrä. Tämän vuoksi telakat pyritään sijoittamaan suurien satamien yhteyteen tai vilkkaiden laivareittien varrelle. Pohjanlahdella on telakoita jo Porissa, Raumalla ja Uudessakaupungissa sekä lisäksi Turussa kolmekin telakkaa. Valmetin telakan lisäksi on Suomenlahdella vain yksi telakka Helsingissä ja Kotkassa. Suomenlahden huomattavasti vilkkaamman laivaliikenteen takia on korjaustöitä siis helpommin saatavissa sen rannikolla.

Valmetin konepajan telakan palveluksessa on tällä hetkellä noin 1350 henkeä, joista monet ovat sidotut Helsinkiin joko aviopuolison työpaikan, omakotitalon tai muun seikan vuoksi. Tämä henkilökunta on myöskin telakan toiminnalle sangen arvokas, ja vastaavan tasoisen henkilökunnan kouluttaminen ja kehittäminen jollakin uudella paikkakunnalla veisi varsin monia vuosia.

Katson, että valtion yhtiöiden tuotantolaitosten sijoituspaikan valinnassa on varsin voimakkaana tekijänä otettava huomioon valtakunnallinen työllisyys- ja asuntotilanne. Nyt on kuitenkin kysymyksessä entisen telakan toiminnan jatkaminen eikä kokonaan uuden telakan perustaminen. En haluaisi teollisuusministerinä joutua vastaamaan eduskuntakysymykseen tilanteessa, jossa valtion yhtiö olisi jollakin paikkakunnalla, olipa se sitten vaikka Helsinki, tuotantolaitoksen lopettamisen johdosta irtisanonut 1350 henkilöä.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti seuraavan lisäkysymyksen:

Onko hallituksen mielestä uusien valtionjohtoisten yritysten sijaintipaikkana oltava paikkakunta, missä on työvoimapula ja asuntopula, vai paikkakunta, missä on työttömiä, tyhjiä taloja ja tiloja, esim. Vaasassa 500 koulutettua

metallimiestä? — Ja viittaan Pansiosta muutosta, kun ministeri puhui Suomenlahdesta.

Ministeri Salonen: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Lankisen ensimmäiseen lisäkysymykseen toteaisin, että hallitus ei missään tapauksessa pyri sijoittamaan uusia valtion yhtiöitä sellaiselle paikkakunnalle, missä ennakolta on työvoima- ja asuntopula, vaan tämän tapaiset tekijät on aina pyritty ottamaan huomioon ja sijoituspaikat valitsemaan tältä pohjalta lähtien.

Kuten jo varsinaisessa vastauksessani totesin, kysymyksessä ei ole uuden yrityksen rakentaminen, vaan vanhan telakan toiminnan jatkaminen ja vanhan telakan uusiminen entistä paremmin palvelemaan niitä vaatimuksia, joita tänä päivänä esim. valtion yhtiöillä on täytettävänään.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti toisen lisäkysymyksen:

Onko teidän mielestänne, herra ministeri, tämä vastaus, jonka annoitte, Suomen hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin mukainen? Se kuuluu: "Kansalaisten työvoima on valtakunnan erikoisessa suojeluksessa."

Ministeri Salonen: Herra puhemies! Me kaikki kunnioitamme Suomen perustuslakia ja pyrimme toimimaan sen pykälien ja määräysten mukaan.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ed. Jaatisen suull. ksm. n:o 268 pisteverosta aiheutuneen työttömyyden poistamisesta.

Ed. Jaatinen: Herra puhemies! Esitän hallituksen asianomaisen jäsenen vastattavaksi kunnioittavasti seuraavan suullisen kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus on ryhtynyt ns. pisteverosta aiheutuneen työttömyyden poistamiseksi?

Työvoimaministeri Helle: Herra puhemies! Eräisiin kestokulutushyödykkeisiin kohdistuva liikevaihtoveron lisävero on osa niistä toimenpiteistä, joihin hallitus ryhtyi maan taloudellista kehitystä uhkaavasti vaarantavan maksutasevajauksen torjumiseksi. Hallitus on tietoinen, että lisäveron johdosta lähinnä autokaupassa sekä radio- ja kodinkonealan erikoisliikkeissä on tapahtunut työvoiman supistuksia. Valtakunnallinen työvoimatilanne huomioon ottaen irtisanomisten määrä on kuitenkin ollut rajoitettua ja huomattava osa työtä vailleen jääneistä on voitu sijoittaa muualle kaupan ja muun elinkeinotoiminnan piiriin.

Yleisestä suhdannekehityksestä aiheutuvan työttömyysuhan torjumiseksi hallitus on myös ryhtynyt erityisiin investointeja ja työllisyyttä elvyttäviin toimiin. Näistä mainittakoon investointirahastojen ja suhdannetalletusten vapauttaminen ja niiden käytön jouduttaminen sekä asuntomäärärahojen tuntuva lisääminen. On myös mainittava Suomen Pankin äskeinen päätös pankkien luottokiintiöiden korottamiseksi. Julkisten töiden osalta todettakoon edelleen, että eilen vahvistettiin neljäs lisätyöohjelma. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 1972 tulo- ja menoarvioksi sisältää myös valtion työmäärärahojen lisäämiseksi lukuisia esityksiä.

Ed. Jaatinen: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti seuraavan lisäkysymyksen:

Onko hallitus tietoinen siitä, että mm. lähes 20 % järjestäytyneen autokaupan välittömässä palveluksessa olevasta 38 000 työntekijästä eli ainakin 7 000 henkilöä tullee ennen pitkää menettämään työpaikkansa pisteveron seurauksena?

Työvoimaministeri Helle: Herra puhemies! Vastauksena ed. Jaatisen ensimmäiseen lisäkysymykseen saanen todeta, että työvoiminisisteriön toimesta suoritettiin äskettäin selvitys niistä irtisanomisista, työpaikan menetyksistä, joita tähän mennessä on tapahtunut ja joitten on katsottava johtuneen pisteverosta. Sen sijaan tällaisia näköaloja, joihin ed. Jaatinen lisäkysymyksessään viittasi, ei hallituksen tiedossa ainakaan toistaiseksi, onneksi ole.

Ed. Jaatinen: Herra puhemies! Esitän vielä seuraavan lisäkysymyksen:

Kuinka suureksi hallitus sallii nyt puheena olevan työttömyyden nousta, ennen kuin se luopuu tekemästä esitystä ns. pisteveron jatkamisesta vuonna 1972?

Työvoimaministeri Helle: Herra puhemies! Ei hallitus ole tietenkään voinut asettaa tässä mitään lukumääräistä työttömien rajaa. Hallituksen taholla valppaasti seurataan tilanteen kehittymistä, ja jos muita syitä ei ole olemassa pisteveron säilyttämiseksi, niin ei sitä tie-

tenkään jatketa. Joka tapauksessa se on merkinnyt uhkaa työllisyyden ylläpitämiselle ja siihen on suhtauduttava erittäin kriitillisesti tästäkin syystä.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ed. Järvenpään suull. ksm. n:o 269 peruskoulun toteuttamisajankohdasta Porissa.

Ed. Järvenpää: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti hallituksen asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä, että Porissa vuosikausia jatketusta peruskoulukokeilusta voitaisiin siirtyä peruskoulun toteuttamiseen jo vuonna 1972?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Vastauksena ed. Järvenpään suulliseen kysymykseen saanen ensin kunnioittavasti viitata ed. Linkolan kysymykseen antamani vastauksen yleisperusteluun, johon sisältyi selvitys peruskoulun aikataulun käsittelyn nykyvaiheesta. Nythän Porin koko toimeenpanoalue on kouluhallituksen aikatauluehdotuksessa ehdotettu siirrettäväksi syksyyn 1976. Koska asia on hallituksessa vasta käsiteltävänä, en voi tässä vaiheessa sanoa, minkä kannan hallitus tulee ottamaan tähän Porin toimeenpanoalueen sijaintiin. Kuitenkin on niin, että kovin suuria muutoksia toimeenpanoalueiden siirtymiseen ei voida aikaansaada, ellei valtioneuvosto muuta kustannusten jakautumisen aikataulua. Toinen on sen sijaan kysymys siitä, voisiko Porin kaupunki siirtyä pistesiirtymänä 15 §:n mukaan aikaisemmin sen johdosta, että siellä on aloitettu peruskoulukokeilu. Porin kaupunki kuuluu tässä suhteessa juuri niihin ed. Linkolalle antamassani vastauksessa mainittuihin kuntiin, joissa kokeilu ei koske koko ikäluokkaa ja joiden siirtymisestä sen takia aiheutuu todella merkittäviä lisämenoja valtiolle. Porin kaupungin asema aikataulussa tullaan harkitsemaan yhdessä muiden kaupunkien ja kauppaloiden kanssa, joissa peruskoulukokeilua on, ja se ratkeaa vielä tämän vuoden puolella.

Ed. Järvenpää: Herra puhemies! Pyydän esittää kunnioittavasti vielä lisäkysymyksen:

Onko hallitus tietoinen, että peruskouluun siirtymisen ajankohdan siirtyminen useita vuosia alkuperäisistä suunnitelmista myöhäisemmäksi aiheuttaa kaupungille vaikeuksia opetustoiminnan alalla?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Vastauksena ed. Järvenpään ensimmäiseen lisäkysymykseen toteaisin, että hallitus on tästä kyllä tietoinen, että jos se siirtyy useita vuosia, se aiheuttaa hankaluuksia Porin kaupungille, mutta minulla on se käsitys, että jos se siirtyy vuodesta 1972 yhden tai kahden vuoden verran, niin siitä ei vielä aiheudu ylivoimaisia vaikeuksia, mutta että tämä pelivara kaupungin kohdalla on todella melko pieni.

Asia on loppuun käsitelty.

Toinen varapuhemies: Koska asianomainen ministeri ei ole läsnä, 12) asian käsittely siirtyy seuraavaan suullisten kysymysten täysistuntoon.

---

13) Ed. Hemmin suull. ksm. n:o 271 terveydenhuoltoalan henkilökunnan koulutuksen toteuttamisesta.

Ed. Hemmi: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Milloin hallitus aikoo ryhtyä toimenpiteisiin terveydenhuoltoalan henkilökunnan koulutuksen kokonaisselvittelyyn ja koulutuksen toteuttamiseen?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Hemmin kysymykseen pyydän kunnioittavasti vastata seuraavaa:

Terveydenhuoltohenkilökunnan koulutuksen kokonaisselvityksen tarpeellisuus on tunnettu jo kauan ja tästä asiasta on käyty pitkään perusteellisia neuvotteluja sosiaali- ja terveysministeriön ja opetusministeriön välillä. Tätä selvitystä kiirehtii nyt käsiteltävänä olevan kansanterveyslain voimaanastuminen sekä monet muut uudistukset kansanterveystyön alalla. Ensi viikolla onkin tarkoitus asettaa komitea, joka saisi tehtäväkseen tämän kysymyksen kokonaisvaltaisen selvittämisen, niin että otettaisiin huomioon työnjaon uudistuminen terveydenhoidon alalla ja kaikkien ammattiryhmien tulevat

tarpeet ja heidän koulutuksensa sisäisen kehittämisen tarve.

Ed. Hemmi: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti ensimmäisen lisäkysymyksen:

Onko komiteassa tarkoitus kartoittaa myös terveydenhuoltohenkilöstön korkeakouluopiskelu ja ne korkeakoulut, joissa tällaista opetusta tultaisiin antamaan?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Hemmin ensimmäiseen lisäkysymykseen toteaisin, että kyllä on; siis mikäli tarkoitetaan lääkärikoulutusta tällä korkeakouluopetuksella, niin tämähän on yksi tärkeimmistä komitean tehtävistä. Sen lisäksi on pitkään esitetty toimikunnan asettamista selvittämään terveyssisarien ja sairaanhoitajien korkeakoulutasoisten jatko-opintojen järjestämistä. Koska kuitenkin oli tiedossa tällaisen kokonaisvaltaisen komitean asettaminen, ei tätä erilliskysymystä varten asetettu toimikuntaa, vaan tämäkin kysymys tulee tämän suuren komitean selvitettäväksi.

Ed. Hemmi: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti toisen lisäkysymyksen:

Voitaisiinko ottaa esille myöskin sellaisen järjestelmän laatiminen, että kesäyliopistojen ohjelmaan saataisiin terveydenhuoltohenkilöstölle opiskelunormit ja sellaiset tavoitteet, että ne luettaisiin hyväksi ammattiuralla etenemisessä ja alan virkoja ja toimia uudistettaessa?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Hemmin toiseen lisäkysymykseen toteaisin, että tämä kysymys on jo siinä määrin sosiaali- ja terveysministeriötä koskettava, etten uskaltaisi siihen nyt suoralta kädeltä antaa vastausta. Toteaisin kuitenkin, että opetustoimen alalla kehitys tulee vähitellen viemään tähän, ja uskoisin, että tämäntapaista kehitystä tulee esiintymään myös terveydenhuoltohenkilökunnan koulutuksessa, mutta tämä kysymys on varmaan yksi niistä, joihin komitea joutuu ottamaan kantaa.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ed. Kohtalan suull. ksm. n:o 272 Hämeen—Uudenmaan maakunta-arkiston uusien tilojen rakentamisesta.

Ed. Kohtala: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus on ryhtynyt Hämeen—Uudenmaan maakunta-arkiston uusien tilojen rakentamisen kiirehtimiseksi Hämeenlinnan Myllykallioon laadittujen suunnitelmien mukaisesti?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Kansanedustaja Kohtalan suulliseen kysymykseen pyydän kunnioittavasti vastata seuraavaa:

Kysymys Hämeenlinnan maakunta-arkistosta on ollut hyvin monivaiheinen. Sehän perustettiin vuonna 1927 ja on koko toimintansa ajan sijainnut epätyydyttävissä vuokratiloissa. Huoneiston vuokra-aika päättyy vuonna 1974. Vuonna 1962 oli hallituksen menoarvioesityksessä määräraha maakunta-arkiston suunnittelua varten, ja tällöin hallitus asettui sille kannalle, että maakunta-arkisto olisi siirrettävä Tampereelle. Eduskunta ei kuitenkaan tältä osin hyväksynyt hallituksen esitystä vaan yhtyi valtiovarainvaliokunnan kantaan, jonka mukaan hallituksen edellytettiin vielä tutkivan kysymystä.

Tampereen ja Hämeenlinnan kaupungit ovat kumpikin ilmoittaneet olevansa halukkaita lahjoittamaan tontin arkistoa varten. Hämeenlinnan tarjoama tontti on ed. Kohtalan kysymyksessä mainitsemalla Myllykalliolla, johon voidaan saada halutun suuruiset kalliosuojat. Tampereen uusin tarjous koskee Pyynikintien varrella olevaa aluetta, jossa maakunta-arkisto voisi saada maanpäälliset ja maanalaiset tilansa samaan tasoon. Rakennushallituksen lausunnon mukaan sekä Tampereen että Hämeenlinnan tarjoamat paikat ovat sopivia ja mahdolliset rakennuskustannusten erot ovat todennäköisesti siksi vähäiset, etteivät ne voi ratkaista, kumpaan kaupunkiin rakennus sijoitetaan.

Valtionarkiston käsityksen mukaan on Tampereelle asetettava etusija mm. seuraavista syistä. Ensinnäkin suuremmissa kaupungeissa on maakunta-arkiston tapaisen tutkimuslaitoksen tarve historiallisen ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen edistäjänä ja ylläpitäjänä suurempi kuin pienemmissä kaupungeissa. Erittäin keskeisenä näkökohtana on pidettävä Tampereen asemaa yliopistokaupunkina, koska korkeakoulussa suoritettavalle työlle on maakunta-arkisto erittäin välttämätön tukikohta. Asiaan on Tampereen Yliopiston taholta myös useaan otteeseen kiinnitetty huomiota. Valtion arkistossa on muutama päivä sitten valmistunut yksityiskohtainen suunnitelma ja ehdotus, jonka mukaan

maakunta-arkisto siirrettäisiinkin Hämeenlinnasta Tampereelle. Opetusministeriö tulee perehdyttyään ehdotukseen ryhtymään tarpeellisiksi katsomiinsa toimenpiteisiin asian saattamiseksi tarkoituksenmukaiseen ratkaisuun, enkä tässä yhteydessä ota mitään ennakkokantaa siihen, tuleeko se Hämeenlinnaan vai Tampereelle.

Ed. Kohtala: Herra puhemies! Pyydän kunnioittaen esittää ensimmäisen lisäkysymyksen:

Onko maakunta-arkistoa suunniteltaessa otettu huomioon se taloudellinen etu, että Myllykallioon rakennettaessa siellä jo olevat valtion LVI- ja muut kalliit teknilliset laitteet halventaisivat valtion pääomakustannuksia tutkimusten mukaan yli 30 %:lla?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Kohtalan ensimmäiseen lisäkysymykseen pyydän kunnioittavasti todeta, että tämä näkökohta on varmasti todella hyvin merkittävä sijaintipaikkaa valittaessa. Se on todennäköisesti rakennusviranomaisten taholla myös otettu huomioon. Opetusministeriö tulee joka tapauksessa kiinnittämään tähänkin näkökohtaan erityistä huomiota.

Ed. Kohtala: Herra puhemies! Pyydän vielä esittää toisen lisäkysymyksen:

Onko hallitus tietoinen siitä, että puheena olevan maakunta-arkiston ulkopuoliset asiakkaat ovat pääasiassa Turusta ja Helsingistä eikä Tampereelta?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Kohtalan toiseen lisäkysymykseen pyytäisin kunnioittavasti todeta, että tämä pitää paikkansa tällä hetkellä, koska Tampereen Yliopistossa sentapainen tutkimustyö on ollut suhteellisen vähäistä tähän saakka, johon arkistoa tarvittaisiin. Tulevaisuudessa saattaa kuitenkin olla niin, että huomattava osa käyttäjistä tulisi Tampereelta.

Asia on loppuun käsitelty.

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen 15) — 23) asian käsittely siirtyy seuraavaan suullisten kysymysten täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.45.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

75. Perjantaina 1 p. lokakuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia. Siv.

Esitellään:

1) Ed. L. Aallon ym. rah.al. n:o 144 määrärahan osoittamisesta kansalaissodassa punaisten puolella taistelleiden vankilakärsimysten kertakaikkiseksi korvaamiseksi 2201

2) Ed. L. Aallon ym. rah.al. n:o 145 määrärahan osoittamisesta Hämeenlinnan keskussairaalan suunnittelua varten .... „

3) Ed. L. Aallon ym. rah.al. n:o 146 määrärahan osoittamisesta perhelisien korottamiseksi ..... „

4) Ed. Ahteen ym. rah.al. n:o 147 määrärahan osoittamisesta kansantaloustieteen, liiketaloustieteen ja valtio-opin apulaisprofessorin sekä ap. assistentin virkojen perustamiseksi Oulun yliopistoon „

5) Ed. Ahteen ym. rah.al. n:o 148 määrärahan osoittamisesta Pohjois-Suomen tutkimuslaitoksen perustamiseksi Oulun yliopiston yhteyteen ..... „

6) Ed. Ahteen ym. rah.al. n:o 149 määrärahan osoittamisesta nuorten työntekijäin työterveydellisten erityisongelmien selvittämiseen ..... „

7) Ed. Ahosen ym. rah.al. n:o 150 määrärahan osoittamisesta Jyväskylän hydrobiologisen tutkimuslaitoksen vesistötieteellistä perustutkimusta varten .... „

8) Ed. Ahosen ym. rah.al. n:o 151 määrärahan osoittamisesta valtion virastotalon rakentamiseen Joutsan kuntaan „

9) Ed. Ahosen ym. rah.al. n:o 152 määrärahan osoittamisesta Multian—Pylkönmäen—Karstulan tieosan rakentamiseen ..... „

Siv.

10) Ed. Ahosen ym. rah.al. n:o 153 määrärahan osoittamisesta siltatöiden aloittamiseen Kärkistensalmessa 2201

11) Ed. Ahosen ym. rah.al. n:o 154 määrärahan osoittamisesta Jämsänkosken —Saakosken maantien rakentamiseen .. „

12) Ed. Ahosen ym. rah.al. n:o 155 määrärahan osoittamisesta valtion virastotalon rakentamiseen Suolahden kauppalaan ..... „

13) Ed. Ahosen ym. rah.al. n:o 156 määrärahan osoittamisesta korvauksen järjestämiseksi kaikille sodan johdosta leskiksi jääneille ..... „

14) Ed. Ahosen ym. rah.al. n:o 157 määrärahan osoittamisesta eräiden maalaiskuntien siirtämiseksi peruskoulujärjestelmään yhdessä Jyväskylän kaupungin kanssa 1. 8. 1972 lukien ..... „

15) Ed. Aition ym. rah.al. n:o 158 määrärahan osoittamisesta ylimääräisen sairauspäivärahan ja äitiysrahan maksamiseen ..... „

16) Ed. Antilan ym. rah.al. n:o 159 määrärahan osoittamisesta Harjavallan virastotalon suunnitteluun ja rakennustyön aloittamiseen ..... „

17) Ed. Antilan ym. rah.al. n:o 160 määrärahan osoittamisesta Satakunnan puhelinliikenteen automatisointitöihin .. „

18) Ed. Antilan ym. rah.al. n:o 161 määrärahan osoittamisesta eläinlääkintäkustannusten tasoittamiseksi ..... „

19) Ed. Antilan ym. rah.al. n:o 162 korotetun määrärahan osoittamisesta Kankaanpään—Lavian maantien rakentamiseen ..... „

20) Ed. Antilan ym. rah.al. n:o 163 määrärahan osoittamisesta avustuksiksi heikossa taloudellisessa asemassa oleville

Siv.

kunnille eläinlääkärien vastaanotto- ja virka-asuntotilojen rakentamiseksi 2201

21) Ed. Antilan ym. rah.al. n:o 164 määrärahan osoittamisesta Hämeenkyrön Joenkulman paikallistien rakentamisen aloittamiseksi ..... „

22) Ed. Antilan ym. rah.al. n:o 165 määrärahan osoittamisesta matalousväestön vuosilomakysymyksen selvittämiseksi „

23) Ed. Antilan ym. rah.al. n:o 166 korotetun määrärahan osoittamisesta kotimaisen sokerintuotannon turvaamiseen „

24) Ed. Aron ym. rah.al. n:o 167 määrärahan osoittamisesta nuorten parien kodinperustamislainoja varten ..... „

25) Ed. Aron ym. rah.al. n:o 168 korotetun määrärahan osoittamisesta vapaan kriminaalityön valtionapuun ..... „

26) Ed. Aron ym. rah.al. n:o 169 korotetun määrärahan osoittamisesta asuntolainoihin ..... „

27) Ed. Aron ym. rah.al. n:o 170 määrärahan osoittamisesta vuokra-asuntojen vuokratakuiden myöntämistä varten .. „

28) Ed. Aron ym. rah.al. n:o 171 määrärahan osoittamisesta porotalouden tutkimustoimintaan ..... „

29) Ed. Aron ym. rah.al. n:o 172 määrärahan osoittamisesta jäähdyttämöverkoston aikaansaamiseksi Pohjois-Lapin kuntiin ..... „

30) Ed. Aron ym. rah.al. n:o 173 määrärahan osoittamisesta ylimääräisen sairausvakuutuspäivärahan maksamiseksi .. „

31) Ed. Aron ym. rah.al. n:o 174 määrärahan osoittamisesta korkeakoulujen kurssikirjojen kirjoittajille myönnettäviä stipendejä varten ..... „

32) Ed. Aron ym. rah.al. n:o 175 määrärahan osoittamisesta vankilaoikeuteen palkattavaa vankien oikeusavustajaa varten ..... „

33) Ed. Aron ym. rah.al. n:o 176 määrärahan osoittamisesta yrittäjien eläkelain piiriin kuuluvien yrittäjien eläkemaksujen palautuksia varten ..... „

34) Ed. Aron ym. rah.al. n:o 177 korotetun määrärahan osoittamisesta oppikoulun lukioasteen oppilaiden koulunkäynnin tukemiseen ..... „

35) Ed. Aron ym. rah.al. n:o 178 korotetun määrärahan osoittamisesta opiskelijaravintoloiden valtionapuun ..... „

Siv.

36) Ed. Asunmaan ym. rah.al. n:o 179 määrärahan osoittamisesta Kurejoen—Ruonan maantien parannustöitä varten 2201

37) Ed. Asunmaan ym. rah.al. n:o 180 määrärahan osoittamisesta Putulan—Veneskosken maantien parantamistöitä varten ..... „

38) Ed. Asunmaan ym. rah.al. n:o 181 korotetun määrärahan osoittamisesta maankuvatustöiden avustamiseen ..... „

39) Ed. Asunmaan ym. rah.al. n:o 182 määrärahan osoittamisesta luonnonvoimien aiheuttamien satovahinkojen korvaamiseen ..... „

40) Ed. Asunmaan ym. rah.al. n:o 183 määrärahan osoittamisesta kylmävarastojen rakentamiseksi Perämeren kalastajille ..... „

41) Ed. Asunmaan ym. rah.al. n:o 184 korotetun määrärahan osoittamisesta yksityisten teiden kunnossapitoon ja tekemiseen ..... „

42) Ed. Asunmaan ym. rah.al. n:o 185 korotetun määrärahan osoittamisesta paikallisteiksi otettavien asutusteiden kuntoonpanoon ..... „

43) Ed. Eskmanin rah.al. n:o 186 määrärahan osoittamisesta tutkimuksen toimittamiseksi öljyjohdon tai rautatien rakentamisesta Mäntyluodosta Reposaaren Tahkoluotoon ..... „

44) Ed. Eskmanin ym. rah.al. n:o 187 määrärahan osoittamisesta avustukseksi Opintorahastoyhdistysten Tuki ry:lle vähävaraisten oppikoululaisten koulunkäynnin tukemiseen ..... „

45) Ed. Eskmanin ym. rah.al. n:o 188 määrärahan osoittamisesta lyhytkiertoviljelyyn soveltuvien puulajikkeiden jalostamiseen ..... „

46) Ed. Eskmanin rah.al. n:o 189 määrärahan osoittamisesta kodinperustamislainoja koskevan korkotukijärjestelmän toteuttamiseksi ..... „

47) Ed. Eskmanin rah.al. n:o 190 määrärahan osoittamisesta kotityön saattamista työeläketurvan piiriin koskevan tutkimuksen suorittamiseksi ..... „

48) Ed. Eskmanin rah.al. n:o 191 määrärahan osoittamisesta lääkintähoitajien koulutuksen aloittamiseksi Porin sairaanhoito-opistossa ..... „

Siv.

49) Ed. Eskmanin rah.al. n:o 192 määrärahan osoittamisesta valtatie 2:n rakentamiseksi moottoritieksi välillä Pori —Nakkila 2201

50) Ed. Eskmanin ym. rah.al. n:o 193 määrärahan osoittamisesta metsäpuiden resistenssijalostustutkimukseen ..... „

51) Ed. Eskmanin rah.al. n:o 194 korotetun määrärahan osoittamisesta avustukseksi erityishenkilökuntaa käyttävien suojelukasvatuksellisten laitosten ylläpitoon ..... „

52) Ed. Eskmanin rah.al. n:o 195 korotetun määrärahan osoittamisesta ylimääräiseen valtionosuuteen kunnille huoltoavun ja lastenhuollon kustannuksista „

53) Ed. Forsmanin ym. rah.al. n:o 196 määrärahan osoittamisesta vähävaraisten eläkeläisten vanhojen asuntojen kunnostamiseen ..... „

54) Ed. Forsmanin rah.al. n:o 197 määrärahan osoittamisesta tutkimuksen suorittamiseksi öljyjohdon vetämisestä Neuvostoliitosta Suomeen ..... „

55) Ed. Forsmanin rah.al. n:o 198 määrärahan osoittamisesta Lappeenrannan pohjoisen sisääntulotien suunnitteluun .. „

56) Ed. Forsmanin ym. rah.al. n:o 199 korotetun määrärahan osoittamisesta opintokeskusten käyttöön kansantajuisten tieteellisten luentojen luentovaroiksi „

57) Ed. Forsmanin ym. rah.al. n:o 200 määrärahan osoittamisesta lastentarhanopettajaseminaarien perustamiseksi Kuopion ja Lappeenrannan kaupunkeihin ..... „

58) Ed. Forsmanin ym. rah.al. n:o 201 määrärahan osoittamisesta valtionavuksi lastentarhaseminaareille ..... „

59) Ed. Fribergin ym. rah.al. n:o 202 määrärahan osoittamisesta Helsingin alueen metro- ja raideliikenteen kokonaissuunnittelun kustannusten valtion osuuden rahoittamiseksi vuonna 1972 .. „

60) Ed. Fribergin ym. rah.al. n:o 203 määrärahan osoittamisesta Suomen idänkaupan rahaston perustamista koskevaan selvitystyöhön ..... „

61) Ed. Fribergin ym. rah.al. n:o 204 määrärahan osoittamisesta aliupseeritoimenhaltijoiden kurssimaisen jatkokoulutuksen tehostamiseen ..... „

Siv.

62) Ed. Fribergin ym. rah.al. n:o 205 määrärahan osoittamisesta Vapaa-ajattelijain liiton toiminnan tukemiseksi 2201

63) Ed. Fribergin ym. rah.al. n:o 206 määrärahan osoittamisesta puolustuslaitoksen psykiatrisen hoitokapasiteetin parantamiseksi ..... „

64) Ed. Fribergin ym. rah.al. n:o 207 määrärahan osoittamisesta kansaneläkeläisten terveystutkimuksen järjestämiseksi ..... „

65) Ed. Fribergin ym. rah.al. n:o 208 määrärahan osoittamisesta ulkoasiainhallinnon palveluksessa olevien vahtimestareiden ja kanslia-apulaisten kuoppakorotuksia varten ..... „

66) Ed. Fribergin ym. rah.al. n:o 209 määrärahan osoittamisesta Helsinkiin sijoitettavan vaikeavammaisten nuorten hoito- ja koulutuskodin aikaansaamiseksi „

67) Ed. Fribergin ym. rah.al. n:o 210 määrärahan osoittamisesta Julkisen Sanan Neuvoston toiminnan tukemiseen ..... „

68) Ed. Fribergin ym. rah.al. n:o 211 määrärahan osoittamisesta ns. Päijännesuunnitelman toteuttamiseksi ..... „

69) Ed. Fribergin ym. rah.al. n:o 212 korotetun määrärahan osoittamisesta sanoma- ja aikakauslehden toimittajien opintomatka-apurahoihin ..... „

70) Ed. Fribergin ym. rah.al. n:o 213 määrärahan osoittamisesta Svenska social- och kommunalhögskolan nimisen korkeakoulun toimintavuoden 1970 tappion peittämistä varten ..... „

71) Ed. Fribergin ym. rah.al. n:o 214 korotetun määrärahan osoittamisesta Svenska Finlands folkting nimisen järjestön toimintaa varten ..... „

72) Ed. Fribergin ym. rah.al. n:o 215 määrärahan osoittamisesta Nuubian-retkikunnan löytöjen ja aineiston julkistamista varten ..... „

73) Ed. Granvikin ym. rah.al. n:o 216 määrärahan osoittamisesta kotimaisen lampaanlihantuotannon tukemista varten ..... „

74) Ed. Granvikin ym. rah.al. n:o 217 määrärahan osoittamisesta maanviljelijäin lomakorvauksiin ..... „

75) Ed. Haarlan ym. rah.al. n:o 218 määrärahan osoittamisesta Tampereen

Siv.

biotekniikan tutkimuslaitoksen toiminnan tukemiseksi 2201

76) Ed. Haarlan ym. rah.al. n:o 219 määrärahan osoittamisesta Tampereen teknillisen oppilaitoksen kolmannen uudisrakennusvaiheen rakennustöiden aloittamiseksi ..... „

77) Ed. Haarlan rah.al. n:o 220 määrärahan osoittamisesta edustustojen kaupallisten sihteerien kotimaassa käynteihin liittyvien kustannusten korvaamiseen „

78) Ed. Hanhirovan rah.al. n:o 221 määrärahan osoittamisesta tutkimuksen suorittamiseksi rintamasotilaille annettavista ilmaisista matkoista valtion liikennelinjoilla ..... „

79) Ed. Hanhirovan rah.al. n:o 222 korotetun määrärahan osoittamisesta polkuteiden rakentamiseen ..... „

80) Ed. Hanhirovan rah.al. n:o 223 määrärahan osoittamisesta Aavasaksan matkailuhotellin rakentamiseen ..... „

81) Ed. Hanhirovan rah.al. n:o 224 määrärahan osoittamisesta tutkimuksen suorittamiseksi Liakanjoen sillan rakentamista varten ..... „

82) Ed. Hanhirovan rah.al. n:o 225 määrärahan osoittamisesta Nunnasen—Lisman—Repojoen tiesuunnan tutkimusta varten ..... „

83) Ed. Hanhirovan rah.al. n:o 226 määrärahan osoittamisesta Pessalompolon—Sirkkakosken tiesuunnitelman tekemiseen ..... „

84) Ed. Hanhirovan rah.al. n:o 227 määrärahan osoittamisesta Väylänvarren tien peruskorjaukseen Pellon ja Kolarin kunnissa ..... „

85) Ed. Hanhirovan rah.al. n:o 228 määrärahan osoittamisesta Saukkoriipin—Konttajärven maantien parannustöitä varten ..... „

86) Ed. Hanhirovan rah.al. n:o 229 määrärahan osoittamisesta Kolarinsaaren siltasuunnittelua varten ..... „

87) Ed. Hanhirovan rah.al. n:o 230 määrärahan osoittamisesta polkutien rakentamiseen Näkkälän kylään Enontekiöllä ..... „

88) Ed. Hanhirovan rah.al. n:o 231 määrärahan osoittamisesta Aavahelukan lentokentän turvallisuuslaitteiden hankkimiseen ..... „

Siv.

89) Ed. Hanhirovan rah.al. n:o 232 määrärahan osoittamisesta kalataloustutkimuksen suorittamiseksi Tornion- ja Muonionjoen vesistöalueella 2201

90) Ed. Hanhirovan rah.al. n:o 233 määrärahan osoittamisesta avustuksiksi salaojitustoiminnan tukemiseen kehitysalueilla ..... „

91) Ed. Hanhirovan rah.al. n:o 234 määrärahan osoittamisesta nuorisoasuntoloiden perustamiseen ..... „

92) Ed. Hanhirovan rah.al. n:o 235 korotetun määrärahan osoittamisesta maaseudun sähköistämistä varten ..... „

93) Ed. Hanhirovan rah.al. n:o 236 korotetun määrärahan osoittamisesta vaikeuksiin joutuneiden kuntien valtionapuun ..... „

94) Ed. Hanhirovan ym. rah.al. n:o 237 määrärahan osoittamisesta Allergialiitto ry:lle valistuksen tekemistä varten allergisista sairauksista ..... „

95) Ed. Hanhirovan ym. rah.al. n:o 238 korotetun määrärahan osoittamisesta maataloustarvikkeiden rahtiavustuksiin „

96) Ed. Hanhirovan ym. rah.al. n:o 239 määrärahan osoittamisesta vesihallituksen pysyttämiseksi maa- ja metsätalousministeriön alaisena ..... „

97) Ed. Hanhirovan rah.al. n:o 240 korotetun määrärahan osoittamisesta maatalouden neuvontatyön avustamiseen .. „

98) Ed. Hanhirovan rah.al. n:o 241 määrärahan osoittamisesta hillan ja muiden luonnonmarjojen viljelyedellytysten tutkimiseen ..... „

99) Ed. Hanhirovan rah.al. n:o 242 korotetun määrärahan osoittamisesta yksityisteiden avustamiseen ..... „

100) Ed. Hanhirovan rah.al. n:o 243 korotetun määrärahan osoittamisesta autiotupien rakentamiseen ..... „

101) Ed. Haukipuron ym. rah.al. n:o 244 määrärahan osoittamisesta Pyhäjoen Sukkakosken perkaukseen ..... „

102) Ed. Heinon ym. rah.al. n:o 245 määrärahan osoittamisesta ammatinvalinnanohjaustoimistojen perustamiseksi Iisalmen ja Varkauden kaupunkiin ..... „

103) Ed. Heinon ym. rah.al. n:o 246 määrärahan osoittamisesta opetusharjoittelijoiden palkkauksiin ..... „

Siv.

104) Ed. Heinon ym. rah.al. n:o 247 määrärahan osoittamisesta Suonenjoen lukiorakennuksen rakentamista varten .. 2201

105) Ed. Heinon ym. rah.al. n:o 248 määrärahan osoittamisesta kehitysalueille rakennettavien vanhustentalojen rahoittamiseen ..... „

106) Ed. Heinon ym. rah.al. n:o 249 määrärahan osoittamisesta kuulovammaisille kuulolaitteen hankkimiseksi myönnettäviin avustuksiin ..... „

107) Ed. Heinon ym. rah.al. n:o 250 määrärahan osoittamisesta kehitysalueiden kuljetustukeen ..... „

108) Ed. Heinon ym. rah.al. n:o 251 määrärahan osoittamisesta ammatinvalinnanohjaajan toimen perustamiseksi ammatinvalinnanohjauksen Kuopion piiritoimistoon ..... „

109) Ed. Heinon ym. rah.al. n:o 252 määrärahan osoittamisesta konekirjoittajien palkkaamiseksi Kuopion lääninhallitukseen ..... „

110) Ed. Hemmin ym. rah.al. n:o 253 määrärahan osoittamisesta kuulo- ja näkövammaisten kasvatusneuvojien virkojen perustamiseksi ..... „

111) Ed. Hemmin ym. rah.al. n:o 254 määrärahan osoittamisesta Ouluun perustettavan valtion teknillisen tutkimuslaitoksen suunnittelutöitä varten ..... „

112) Ed. Hemmin rah.al. n:o 255 määrärahan osoittamisesta Käylänkosken kalanviljelylaitoksen uusimis- ja laajentamistöitä varten ..... „

113) Ed. Hemmin ym. rah.al. n:o 256 määrärahan osoittamisesta Oulun sairaanhoito-oppilaitoksen laajentamista varten „

114) Ed. Hemmin ym. rah.al. n:o 257 määrärahan osoittamisesta kuntoutustutkimuksiin lähetettäville sairaille ja vammautuneille suoritettavaa erillistukea varten ..... „

115) Ed. Hemmin ym. rah.al. n:o 258 määrärahan osoittamisesta terveydenhuollon tutkimuslaitoksen suunnittelutöitä varten ..... „

116) Ed. Hemmin ym. rah.al. n:o 259 määrärahan osoittamisesta hillan ja muiden luonnonmarjojen tehostettua hyväksikäyttöä koskeviin tutkimuksiin .. „

117) Ed. Hemmin ym. rah.al. n:o 260 määrärahan osoittamisesta Pudasjärven Iso-Syötteen tutkimiseksi matkailukohteena 2201

118) Ed. Hemmin rah.al. n:o 261 määrärahan osoittamisesta valtion ammattikoulun toiminnan aloittamiseksi Pudasjärvellä ..... „

119) Ed. Hemmin rah.al. n:o 262 määrärahan osoittamisesta Muhoksen virastotalon suunnittelua ja rakentamista varten ..... „

120) Ed. Hemmin rah.al. n:o 263 määrärahan osoittamisesta Ouluun tai sen lähiympäristöön perustettavan sosiaalisairaalan suunnittelutyötä varten .... „

121) Ed. Hemmin ym. rah.al. n:o 264 määrärahan osoittamisesta Taivalkosken metsätyökoulun koulurakennuksen rakentamiseen ..... „

122) Ed. Hemmin ym. rah.al. n:o 265 määrärahan osoittamisesta Pohjois-Suomen tutkimuslaitoksen toiminnan aloittamiseksi Oulun yliopiston yhteydessä ..... „

123) Ed. Hemmin rah.al. n:o 266 määrärahan osoittamisesta Pudasjärven posti- ja lennätinkonttorin toimitalon aikaansaamiseksi ..... „

124) Ed. Hemmin ym. rah.al. n:o 267 määrärahan osoittamisesta taideteollisen oppilaitoksen perustamiseksi Ouluun .. „

125) Ed. Hemmin ym. rah.al. n:o 268 määrärahan osoittamisesta pitkäaikaissairaiden lasten peruskouluopetuksen suunnitteluun ..... „

126) Ed. Hemmin ym. rah.al. n:o 269 määrärahan osoittamisesta Rovaniemelle sijoitettavan sairaanhoito-oppilaitoksen rakennustöiden aloittamista varten ..... „

127) Ed. Hemmin ym. rah.al. n:o 270 määrärahan osoittamisesta varusmiesten terveydenhuoltotyön kokonaisuudistuksen laatimiseksi ..... „

128) Ed. Hemmin ym. rah.al. n:o 271 määrärahan osoittamisesta ammatinvalinnanohjaustoimiston perustamiseksi Raaheen ..... „

129) Ed. Hemmin ym. rah.al. n:o 272 määrärahan osoittamisesta Raahen Porvari- ja Kauppakoulun laajennussuunnitelmien toteuttamiseksi ..... „

130) Ed. Hemmin ym. rah.al. n:o 273 korotetun määrärahan osoittamisesta lastenhoitajakoulutukseen ..... „

Siv.

131) Ed. Hetemäen ym. rah.al. n:o 274 määrärahan osoittamisesta poliisimiehen tointen perustamiseksi Espoon nimismiespiiriin 2201

132) Ed. Hetemäen ym. rah.al. n:o 275 määrärahan osoittamisesta audiovisuaalikeskuksen perustamiseen ..... „

133) Ed. Hetemäen ym. rah.al. n:o 276 määrärahan osoittamisesta ammatinvalinnanohjaustoimistojen perustamiseksi Espoon kaupunkiin ja Vantaan kauppalaan ..... „

134) Ed. Hetemäen ym. rah.al. n:o 277 määrärahan osoittamisesta Keskuslaboratorion osastonjohtajan toimen muuttamiseksi tilapäisestä ylimääräiseksi ... „

135) Ed. Hjerppen ym. rah.al. n:o 278 määrärahan osoittamisesta Kortejärven altaan rakentamiseen ..... „

136) Ed. Hjerppen ym. rah.al. n:o 279 määrärahan osoittamisesta varusmiesten päivärahojen kaksinkertaistamiseen ..... „

137) Ed. Hjerppen ym. rah.al. n:o 280 määrärahan osoittamisesta valtiojohtoisen laivatelakan rakentamiseen Perämeren rannalle ..... „

138) Ed. Hjerppen ym. rah.al. n:o 281 korotetun määrärahan osoittamisesta valtionapuna kunnille paikallisteiden aiheuttamista menoista ..... „

139) Ed. Hjerppen ym. rah.al. n:o 282 korotetun määrärahan osoittamisesta valtionapuna yksityisten teiden kunnossapitoon ja tekemiseen ..... „

140) Ed. Hjerppen ym. rah.al. n:o 283 määrärahan osoittamisesta Uljuan altaan lopputöiden suorittamiseen ..... „

141) Ed. Hjerppen ym. rah.al. n:o 284 määrärahan osoittamisesta uusien kirjastontarkastajan virkojen perustamiseen .. „

142) Ed. Hjerppen ym. rah.al. n:o 285 korotetun määrärahan osoittamisesta valtionapuna kunnan- ja kyläteiden kunnossapitoon ja tekemiseen ..... „

143) Ed. Hjerppen ym. rah.al. n:o 286 määrärahan osoittamisesta eräiden ylimääräisten toimien perustamiseksi Oulun yliopistoon ..... „

144) Ed. Honkosen rah.al. n:o 287 määrärahan osoittamisesta Tampereen musiikkiopiston opistotalon rakennustöiden aloittamiseen ..... „

Siv.

145) Ed. Honkosen rah.al. n:o 288 määrärahan osoittamisesta Pirkanmaan maakuntakirjaston tehtävien antamiseksi Tampereen kaupunginkirjastolle 2201

146) Ed. Honkosen rah.al. n:o 289 määrärahan osoittamisesta Mänttään perustettavan ammatinvalinnanohjaustoimiston tilapäisen työvoiman palkkaamiseen ..... „

147) Ed. Honkosen ym. rah.al. n:o 290 määrärahan osoittamisesta Vapaaajattelijain liiton toiminnan tukemiseen „

148) Ed. Honkosen ym. rah.al. n:o 291 määrärahan osoittamisesta maksuttomien radio- ja televisiolupien myöntämiseksi kansaneläkkeen varassa eläville vanhuksille ..... „

149) Ed. Hostilan rah.al. n:o 292 määrärahan osoittamisesta siltapenkereen rakentamiseen Tiutisen saarelta Karhulan kauppalaan ..... „

150) Ed. Huotarin ym. rah.al. n:o 293 määrärahan osoittamisesta Vainikkalan—Kasukkalan tieosuuden uudelleen rakentamista varten ..... „

151) Ed. Huotarin ym. rah.al. n:o 294 määrärahan osoittamisesta Niskapietilän—Korpjärven tien suunnittelua ja rakentamista varten ..... „

152) Ed. Huotarin ym. rah.al. n:o 295 määrärahan osoittamisesta erikoishoitolaitospaikkojen varaamiseksi epilepsiapotilaille ..... „

153) Ed. Huotarin ym. rah.al. n:o 296 määrärahan osoittamisesta myyntiin joutuvien maankäyttötarkoituksiin ostettavien tilojen lunastamiseksi ..... „

154) Ed. Huotarin ym. rah.al. n:o 297 määrärahan osoittamisesta tutkimuksen suorittamiseksi pankkien oikeudesta harjoittaa kiinteistönvälitystoimintaa ..... „

155) Ed. Huotarin ym. rah.al. n:o 298 määrärahan osoittamisesta Kehitysvammaisten Tukiyhdistysten Liiton toiminnan tukemiseen ..... „

156) Ed. Huotarin ym. rah.al. n:o 299 määrärahan osoittamisesta maaperämme öljyn ja maakaasuesiintymien tutkimiseen ..... „

157) Ed. Huotarin ym. rah.al. n:o 300 määrärahan osoittamisesta Virolahden kalastuskoulun rakennusten ja kaluston kunnostamiseen ..... „

Siv.

158) Ed. Huotarin ym. rah.al. n:o 301 määrärahan osoittamisesta malminetsintäkurssien järjestämiseksi 2201

159) Ed. Huotarin ym. rah.al. n:o 302 määrärahan osoittamisesta Lappeenrannan virastotalon rakentamiseksi ..... „

160) Ed. Huotarin ym. rah.al. n:o 303 määrärahan osoittamisesta Taavetin—Miehikkälän—Virojoen maantien uudelleen rakentamiseksi ..... „

161) Ed. Huotarin ym. rah.al. n:o 304 korotetun määrärahan osoittamisesta postinkuljetuksen tehostamiseen ja parantamiseen ..... „

162) Ed. Huotarin ym. rah.al. n:o 305 korotetun määrärahan osoittamisesta omistusasunnoissa asuvien lapsiperheiden asumistukeen ..... „

163) Ed. Huotarin ym. rah.al. n:o 306 määrärahan osoittamisesta valtion viljavaraston rakentamiseksi Kymen läänin itäosaan ..... „

164) Ed. Huotarin ym. rah.al. n:o 307 korotetun määrärahan osoittamisesta kaavoitettavien alueiden tutkimustoimintaan „

165) Ed. Huotarin ym. rah.al. n:o 308 korotetun määrärahan osoittamisesta paikallispoliisivoimien palkkaamiseksi .... „

166) Ed. Huotarin ym. rah.al. n:o 309 määrärahan osoittamisesta nuohoojien koulutuksen ja palkkauksen järjestämiseksi ..... „

167) Ed. Huotarin ym. rah.al. n:o 310 määrärahan osoittamisesta käsivälitteisten maaseutupuhelinkeskusten hoitajien palkkauksen tarkistamiseen ..... „

168) Ed. Häggblomin rah.al. n:o 311 korotetun määrärahan osoittamisesta kalasaaliiden talteen ottamisen ja käytön edistämistä varten ..... „

169) Ed. Häkämiehen ym. rah.al. n:o 312 korotetun määrärahan osoittamisesta urheilu- ja liikuntakasvatusjärjestöjen toimintaan ..... „

170) Ed. Häkämiehen ym. rah.al. n:o 313 määrärahan osoittamisesta Virojoen — Miehikkälän — Pyhällön — Haapalan — Kouvolan maantiesuunnan tutkimiseen ..... „

171) Ed. Häkämiehen ym. rah.al. n:o 314 korotetun määrärahan osoittamisesta apurahoiksi erikoiskursseilla opiskeleville kansakoulunopettajille, jotka eivät voi saada tältä ajalta palkallista virkavapautta tai opintotukea 2201

172) Ed. Härkösen ym. rah.al. n:o 315 määrärahan osoittamisesta Viitasaaren—Saarijärven maantien parantamiseen ... „

173) Ed. Härkösen ym. rah.al. n:o 316 määrärahan osoittamisesta Keuruun—Multian — Pylkönmäen — Karstulan maantien rakentamiseen ..... „

174) Ed. Härkösen rah.al. n:o 317 määrärahan osoittamisesta Kyyjärven—Viitasaaren maantien rakentamiseen .. „

175) Ed. Härkösen rah.al. n:o 318 määrärahan osoittamisesta TVH:n tukikohdan rakentamiseksi Pylkönmäelle .. „

176) Ed. Härkösen ym. rah.al. n:o 319 määrärahan osoittamisesta Hankasalmen virastotalon suunnittelua ja rakennustöiden aloittamista varten ..... „

177) Ed. Härkösen ym. rah.al. n:o 320 määrärahan osoittamisesta kantatien n:o 69 rakennustöiden jatkamiseen Konneveden kunnassa ..... „

178) Ed. Härkösen rah.al. n:o 321 määrärahan osoittamisesta maatilametsänomistajien koulutustarpeen selvittämiseen ..... „

179) Ed. Härkösen rah.al. n:o 322 määrärahan osoittamisesta Saarijärven metsäkoulun suunnittelu- ja peruskorjaustöihin ..... „

180) Ed. Härkösen rah.al. n:o 323 määrärahan osoittamisesta Jyväskylän katsastusaseman tontin ostamiseen ja aseman rakentamiseen ..... „

181) Ed. Härkösen ym. rah.al. n:o 324 määrärahan osoittamisesta Kivijärven—Kinnulan maantien peruskorjausta varten ..... „

182) Ed. Härkösen ym. rah.al. n:o 325 määrärahan osoittamisesta Jämsästä Pihtiputaalle rakennettavan valtatien suunnittelua varten ..... „

183) Ed. Härkösen ym. rah.al. n:o 326 korotetun määrärahan osoittamisesta yksityisteiden kunnossapidon ja rakentamisen avustamiseen ..... „

184) Ed. Härkösen ym. rah.al. n:o 327 määrärahan osoittamisesta TVL:n Saarijärven tiemestaripiirin tukikohdan rakentamiseksi ..... „

185) Ed. Isomursun ym. rah.al. n:o 328 määrärahan osoittamisesta Poijulan—

Siv.

Rytinkisalmen maantiestä Iso-Syötteen ja Särkivaaran kautta Taivalkosken Virkkuseen johtavan maantien aikaansaamiseksi 2201

186) Ed. Isomursun ym. rah.al. n:o 329 määrärahan osoittamisesta luonnonmarjojen viljelymahdollisuuksien selvittämistä Pohjois-Suomessa koskevaa tutkimusta varten ..... „

187) Ed. Isomursun ym. rah.al. n:o 330 määrärahan osoittamisesta Pudasjärven kunnan palauttamiseksi rehujen ja lannoitteiden osalta rahtiavustukseen oikeutettujen kuntien piiriin ..... „

188) Ed. Isomursun ym. rah.al. n:o 331 määrärahan osoittamisesta Parkkilan —Naamangan paikallistien rakentamista varten ..... „

189) Ed. Isomursun ym. rah.al. n:o 332 määrärahan osoittamisesta Kipinän—Ypykkäjärven—Rovaniemen maantien rakennustöiden aloittamiseksi ..... „

190) Ed. Isomursun ym. rah.al. n:o 333 korotetun määrärahan osoittamisesta maaseudun sähköistämisen tukemiseen .. „

191) Ed. Isomursun ym. rah.al. n:o 334 määrärahan osoittamisesta metsänparannuspiirien suoritushenkilökunnan lisäämiseen ..... „

192) Ed. Jaatisen rah.al. n:o 335 määrärahan osoittamisesta liikevaihtoveron lisäveron kantopalkkioihin ..... „

193) Ed. Jaatisen rah.al. n:o 336 määrärahan osoittamisesta oppisopimuslain tarkoittamien koulutustarkastajain virkojen perustamiseksi ..... „

194) Ed. Jokisen ym. rah.al. n:o 337 määrärahan osoittamisesta raskaissa töissä työskentelevien naisten terveyden tutkimiseen ..... „

195) Ed. Jokisen ym. rah.al. n:o 338 määrärahan osoittamisesta lasten oikeudellista asemaa selvittävän tutkimuksen suorittamiseksi ..... „

196) Ed. Jokisen ym. rah.al. n:o 339 määrärahan osoittamisesta kansalaisjärjestöjen kulttuuriohjaajien palkkaukseen .. „

197) Ed. Jokisen ym. rah.al. n:o 340 määrärahan osoittamisesta yksinäisten vanhusten ja eläkeläisten huoltotyön järjestämiseen ..... „

198) Ed. Jokisen ym. rah.al. n:o 341 määrärahan osoittamisesta rautatien sähköistämissuunnittelua varten välillä Helsinki—Turku 2201

199) Ed. Jokisen ym. rah.al. n:o 342 määrärahan osoittamisesta Marttilan—Yläneen tien rakentamiseksi ..... „

200) Ed. Jokisen ym. rah.al. n:o 343 määrärahan osoittamisesta erityisten tilojen varaamiseksi tupakoitsijoille yleisissä kokoontumispaikoissa ..... „

201) Ed. Juvelan ym. rah.al. n:o 344 määrärahan osoittamisesta Honkilahden —Mestilän tien parannustöiden aloittamiseksi ..... „

202) Ed. Juvelan ym. rah.al. n:o 345 määrärahan osoittamisesta Panelian—Irjanteen tieyhteyksien parantamiseksi .. „

203) Ed. Juvelan ym. rah.al. n:o 346 määrärahan osoittamisesta vuonna 1918 punaisten puolella taistelleiden vankileireillä kokemien menetysten ja kärsimysten korvaamiseen ..... „

204) Ed. Juvelan ym. rah.al. n:o 347 määrärahan osoittamisesta Kovelahden—Lapinnevan tien rakentamiseen ..... „

205) Ed. Juvelan ym. rah.al. n:o 348 määrärahan osoittamisesta Parkanon—Kurun tien tehostettuun kunnossapitoon „

206) Ed. Juvelan rah.al. n:o 349 määrärahan osoittamisesta Karvian—Parkanon tien peruskorjaustyöhön ..... „

207) Ed. Järvenpään ym. rah.al. n:o 350 määrärahan osoittamisesta Satakunnan tie- ja vesirakennuspiirin perustamiseksi ..... „

208) Ed. Järvenpään ym. rah.al. n:o 351 määrärahan osoittamisesta sillan rakentamiseen Kokemäenjoen yli Kutalan lossin kohdalla ..... „

209) Ed. Järvenpään ym. rah.al. n:o 352 määrärahan osoittamisesta Suodenniemen—Putajan tien kestopäällystystöiden aloittamiseksi ..... „

210) Ed. Järvenpään ym. rah.al. n:o 353 määrärahan osoittamisesta Vammalan—Putajan tien kestopäällystystöiden aloittamiseksi ..... „

211) Ed. Järvenpään ym. rah.al. n:o 354 määrärahan osoittamisesta Punkalaitumen—Vammalan tien kestopäällystystöitten aloittamiseksi ..... „

212) Ed. Järvenpään ym. rah.al. n:o 355 määrärahan osoittamisesta Suomen

Siv.

Mehiläishoitajien Keskusjärjestö SUME r.y:n toiminnan tukemiseen 2201

213) Ed. Kaarlosen ym. rah.al. n:o 356 määrärahan osoittamisesta valtionavustusta saavien järjestöjen eläkelakien piiriin kuulumattomien entisten toimihenkilöiden eläkkeisiin ..... „

214) Ed. Kaarlosen ym. rah.al. n:o 357 korotetun määrärahan osoittamisesta maatalousjärjestöille karjatalouden edistämistyötä tekevän henkilökunnan palkkaamiseksi ..... „

215) Ed. Kaarlosen ym. rah.al. n:o 358 korotetun määrärahan osoittamisesta puutarhatalouden edistämiseen ..... „

216) Ed. Kaarlosen ym. rah.al. n:o 359 määrärahan osoittamisesta ylimääräisen sairauspäivärahan ja äitiysrahan maksamiseen ..... „

217) Ed. Kaarlosen ym. rah.al. n:o 360 korotetun määrärahan osoittamisesta maatalousjärjestöille maanviljelyn ja maatalouden rakennustoiminnan edistämistyötä tekevän henkilökunnan palkkaamiseksi ..... „

218) Ed. Kaarnan ym. rah.al. n:o 361 korotetun määrärahan osoittamisesta vaikeuksiin joutuneiden kuntien valtionapuihin ..... „

219) Ed. Kaarnan rah.al. n:o 362 määrärahan osoittamisesta Kriminaalihuolto ry:lle kriminaalihuoltotoimiston perustamiseksi Lappeenrannan kaupunkiin .... „

220) Ed. Kainulaisen ym. rah.al. n:o 363 määrärahan osoittamisesta Mäntyharjun—Ristiinan rautatien rakentamiseen „

221) Ed. Kainulaisen ym. rah.al. n:o 364 määrärahan osoittamisesta Kangaslammen ja kantatie 70:n välisen tien parantamiseen ..... „

222) Ed. Kainulaisen ym. rah.al. n:o 365 määrärahan osoittamisesta Joroisten lentokentän peruskorjauksesta koituneiden velkojen maksamiseksi ..... „

223) Ed. Kainulaisen ym. rah.al. n:o 366 määrärahan osoittamisesta Kyrsyän —Mäntysen—Paatelan yksityistien ottamiseksi paikallistieksi ..... „

224) Ed. Kainulaisen ym. rah.al. n:o 367 määrärahan osoittamisesta Sääming in ja Puumalan saaristojen kelirikkoliikenteen hoitamiseen ..... „

Siv.

225) Ed. Kainulaisen ym. rah.al. n:o 368 määrärahan osoittamisesta Mäntyharjun asemanseudun puhelin- ja telexkeskuksen rakentamisen aloittamiseen 2201

226) Ed. Kainulaisen ym. rah.al. n:o 369 määrärahan osoittamisesta avustukseksi äitien virkistys- ja lomaleiritoimintaa harjoittaville järjestöille ..... „

227) Ed. Kainulaisen ym. rah.al. n:o 370 määrärahan osoittamisesta Virtasalmen—Lahnalahden tien parantamiseen „

228) Ed. Kainulaisen ym. rah.al. n:o 371 määrärahan osoittamisesta Pieksämäen asemarakennuksen suunnitteluun ja töiden aloittamiseen ..... „

229) Ed. Kainulaisen ym. rah.al. n:o 372 määrärahan osoittamisesta Naarajärvan lentokentän kunnostamiseksi ..... „

230) Ed. Kainulaisen ym. rah.al. n:o 373 määrärahan osoittamisesta Pieksämäen—Kangasniemen—Joutsan maantien parannustöihin ..... „

231) Ed. Kainulaisen ym. rah.al. n:o 374 määrärahan osoittamisesta vanhusten asunto-olojen parantamiseksi ..... „

232) Ed. Kainulaisen ym. rah.al. n:o 375 määrärahan osoittamisesta Ahmalammen ja Kymen läänin rajan välisen tien parantamiseksi ..... „

233) Ed. Kainulaisen ym. rah.al. n:o 376 määrärahan osoittamisesta Sairalanmäen—Luukkosenkylän tien päällystämiseksi Puumalassa ..... „

234) Ed. Kainulaisen ym. rah.al. n:o 377 määrärahan osoittamisesta Kaskiin—Sairalanmäen tien parantamiseen ..... „

235) Ed. Kainulaisen ym. rah.al. n:o 378 määrärahan osoittamisesta lisättyyn valtionapuun Sulkavan, Säämingin, Puumalan ja Juvan kunnille ..... „

236) Ed. Kainulaisen ym. rah.al. n:o 379 määrärahan osoittamisesta Mäntyharjun asemataajamasta Kouvolan—Mikkelin valtatielle johtavan yhdystien rakennustöiden aloittamiseksi ..... „

237) Ed. Kainulaisen ym. rah.al. n:o 380 määrärahan osoittamisesta eräiden sodasta kärsimään joutuneiden henkilöiden puutteiden poistamiseksi ..... „

238) Ed. Kainulaisen ym. rah.al. n:o 381 määrärahan osoittamisesta tuotantopalkkioiden maksamiseen lampaanlihasta „

Siv.

239) Ed. Kaipaisen ym. rah.al. n:o 382 määrärahan osoittamisesta lääkärien peruskoulutuksen aloittamiseen Tampereen yliopistossa 2201

240) Ed. Kaipaisen ym. rah.al. n:o 383 määrärahan osoittamisesta pienyrittäjien terveydenhuollon kehittämiseen ..... „

241) Ed. Kaipaisen ym. rah.al. n:o 384 määrärahan osoittamisesta työterveystoiminnan aloittamiseksi rakennus-, metsäyms. töissä ..... „

242) Ed. Kaipaisen ym. rah.al. n:o 385 määrärahan osoittamisesta Loviisan virastotalon suunnittelua ja rakennustöiden aloittamista varten ..... „

243) Ed. O. Kankaan ym. rah.al. n:o 386 määrärahan osoittamisesta tutkimuksen suorittamiseksi abortin anomiseen johtaneiden syiden selvittämiseksi .... „

244) Ed. O. Kankaan ym. rah.al. n:o 387 määrärahan osoittamisesta kehitysaputoimintaan kirkon lähetystyön kanavia käyttäen ..... „

245) Ed. O. Kankaan ym. rah.al. n:o 388 määrärahan osoittamisesta Ilmajoen työlaitoksen toiminnan turvaamiseksi vuoden 1972 loppuun asti ..... „

246) Ed. O. Kankaan ym. rah.al. n:o 389 määrärahan osoittamisesta avustuksina ja lainoina yhteissalaojituksia varten kehitysalueilla ..... „

247) Ed. O. Kankaan ym. rah.al. n:o 390 määrärahan osoittamisesta sopimuspalkkaisen uskonnonopetuksen ylitarkastajan viran perustamiseksi kouluhallitukseen ..... „

248) Ed. R. Kankaan ym. rah.al. n:o 391 korotetun määrärahan osoittamisesta yksityisten kotiteollisuusoppilaitosten rakentamisen avustamiseen ..... „

249) Ed. R. Kankaan ym. rah.al. n:o 392 korotetun määrärahan osoittamisesta avustuksiksi ja lainoiksi maankuivatustöihin ..... „

250) Ed. R. Kankaan ym. rah.al. n:o 393 korotetun määrärahan osoittamisesta vesihuoltolaitteiden rakentamiseen myönnettävien lainojen korkotukseen ..... „

251) Ed. Kantolan ym. rah.al. n:o 394 määrärahan osoittamisesta eläkeläisten järjestöjen toiminnan tukemiseen ..... „

Siv.

252) Ed. Kantolan ym. rah.al. n:o 395 määrärahan osoittamisesta Mäntsälän virastotalon rakentamiseen 2201

253) Ed. Kantolan ym. rah.al. n:o 396 määrärahan osoittamisesta matka-avustuksiksi kansaneläkkeen tukilisää saaville vanhuksille ..... „

254) Ed. Kantolan ym. rah.al. n:o 397 määrärahan osoittamisesta Helsingin kehätieltä Espoon Järvenperän kylästä Lahnukseen ja Porin pikatielle johtavan maantien peruskorjauksiin ..... „

255) Ed. Karpolan rah.al. n:o 398 määrärahan osoittamisesta Rasivaaran—Haavanpään tien rakentamista varten .. „

256) Ed. Karpolan rah.al. n:o 399 määrärahan osoittamisesta Ruunaan koskien rakennustöiden aloittamista varten „

257) Ed. Karpolan rah.al. n:o 400 määrärahan osoittamisesta kuljetusmaksujen tasaamiseen kehitysalueiden ensimmäisellä vyöhykkeellä ..... „

258) Ed. Katajavuoren ym. rah.al. n:o 401 määrärahan osoittamisesta lyhytaaltoradioaseman laitteita varten ..... „

259) Ed. Kaupin ym. rah.al. n:o 402 määrärahan osoittamisesta Vaasaan perustettavaa kriminaalihuoltotoimistoa varten „

260) Ed. Kaupin ym. rah.al. n:o 403 määrärahan osoittamisesta vanhusten asunto- ja palvelutalohankkeiden tukemiseksi ..... „

261) Ed. Kaupin ym. rah.al. n:o 404 määrärahan osoittamisesta Helsinkiin perustettavaa päihtyneiden selviämisasemaa varten ..... „

262) Ed. Kaupin ym. rah.al. n:o 405 määrärahan osoittamisesta valtatien n:o 3 suunnitteluun moottoritieksi välillä Vaasan vanha satama—Porintien risteys .. „

263) Ed. Kaupin ym. rah.al. n:o 406 määrärahan osoittamisesta Vaasan lyseon uuden rakennuksen suunnittelua varten „

264) Ed. Kaupin ym. rah.al. n:o 407 määrärahan osoittamisesta Seinäjoen sairaanhoito-oppilaitoksen koulutalon suunnittelua ja rakennustöiden aloittamista varten ..... „

265) Ed. Kaupin ym. rah.al. n:o 408 määrärahan osoittamisesta Seinäjoen keskussairaalan rakennustöiden aloittamiseen ..... „

Siv.

266) Ed. Knuutin rah.al. n:o 409 määrärahan osoittamisesta E-4-tielle Tornionjoen yli johtavan sillan rakentamiseen 2201

267) Ed. Knuutin ym. rah.al. n:o 410 korotetun määrärahan osoittamisesta sivistystyön järjestämiseen eräillä työmailla „

268) Ed. Knuuttilan ym. rah.al. n:o 411 määrärahan osoittamisesta oppikoulun iltalinjojen perustamiseksi eräisiin Keski-Suomen läänin kuntiin ..... „

269) Ed. Knuuttilan ym. rah.al. n:o 412 korotetun määrärahan osoittamisesta yleisten teiden liikennekelpoisuuden ja liikenneturvallisuuden parantamiseen .. „

270) Ed. Knuuttilan ym. rah.al. n:o 413 määrärahan osoittamisesta vanhojen asuntojen kunnostamista varten ..... „

271) Ed. Knuuttilan ym. rah.al. n:o 414 määrärahan osoittamisesta ammattikoulujen opiskelija-asuntoloiden rakentamista varten ..... „

272) Ed. Knuuttilan ym. rah.al. n:o 415 korotetun määrärahan osoittamisesta avustukseksi yksityisteiden tekemistä varten ..... „

273) Ed. Kohtalan ym. rah.al. n:o 416 määrärahan osoittamisesta vankeinhoito-opiston perustamiseksi Hämeenlinnaan ..... „

274) Ed. Kohtalan ym. rah.al. n:o 417 määrärahan osoittamisesta Hämeenlinnan—Urjalan tieyhteyden suunnittelua varten ..... „

275) Ed. Kohtalan ym. rah.al. n:o 418 määrärahan osoittamisesta Someron —Forssan—Urjalan tieyhteyden aikaansaamiseen ..... „

276) Ed. Kohtalan ym. rah.al. n:o 419 määrärahan osoittamisesta Hämeenlinnan ammatinvalinnanohjaustoimiston henkilökunnan lisäämiseen ..... „

277) Ed. Kohtalan ym. rah.al. n:o 420 määrärahan osoittamisesta Ronnin vajaamielislaitoksen jätevesien puhdistuslaitoksen ja johtojen rakentamiseksi .. „

278) Ed. Kohtalan ym. rah.al. n:o 421 määrärahan osoittamisesta Turengin —Kilparistin tien parantamiseen Janakkalassa ja Lammilla ..... „

279) Ed. Kohtalan ym. rah.al. n:o 422 korotetun määrärahan osoittamisesta naiskeskusvankilan rakentamiseen .... „

Siv.

280) Ed. Kohtalan ym. rah.al. n:o 423 määrärahan osoittamisesta Teuron eritasoristeyksen suunnittelua varten .. 2201

281) Ed. Kohtalan ym. rah.al. n:o 424 määrärahan osoittamisesta Forssan läntisen pääliittymän suunnittelemista varten ..... „

282) Ed. Kohtalan ym. rah.al. n:o 425 määrärahan osoittamisesta Tervakosken eritasoristeyksen suunnittelemista varten ..... „

283) Ed. Kohtalan ym. rah.al. n:o 426 määrärahan osoittamisesta Ruununmyllyn—Harvialan tien suunnittelemiseen ..... „

284) Ed. Kohtalan ym. rah.al. n:o 427 määrärahan osoittamisesta Padasjoelta Lammin kautta etelään johtavan tieyhteyden suunnittelua varten ..... „

285) Ed. Kohtalan ym. rah.al. n:o 428 määrärahan osoittamisesta Järvenpään—Hämeenlinnan tieyhteyden tutkimista varten ..... „

286) Ed. Kohtalan ym. rah.al. n:o 429 määrärahan osoittamisesta Toijalasta valtatielle n:o 3 johtavan kantatien n:o 56 parannustoimenpiteitä varten ..... „

287) Ed. Koiviston ym. rah.al. n:o 430 korotetun määrärahan osoittamisesta ylimääräisten virastotyöntekijäin työsuhteiden parantamista varten ..... „

288) Ed. Koiviston ym. rah.al. n:o 431 määrärahan osoittamisesta rakennusavustukseksi Väinö Voionmaan Opistolle „

289) Ed. Koiviston ym. rah.al. n:o 432 korotetun määrärahan osoittamisesta kansanopistojen ja kansankorkeakoulujen opintorahaa varten ..... „

290) Ed. Koivusen ym. rah.al. n:o 433 korotettujen määrärahain osoittamisesta peruskoulun toimeenpanosuunnitelman toteuttamiseen ..... „

291) Ed. Koivusen ym. rah.al. n:o 434 määrärahan osoittamisesta Hankasalmen virastotalon rakentamiseen ..... „

292) Ed. Koivusen ym. rah.al. n:o 435 määrärahan osoittamisesta Keuruun —Multian maantien oikaisemiseen Toljaanmäen kohdalla ..... „

293) Ed. Koivusen ym. rah.al. n:o 436 määrärahan osoittamisesta kahden tiemestaripiirin tukikohdan rakentamiseen Keski-Suomen lääniin ..... „

Siv.

294) Ed. Koivusen ym. rah.al. n:o 437 määrärahan osoittamisesta Jyväskylän paikallissairaalan perustamiskustannusten valtionavustusosuuksiin 2201

295) Ed. Korsbäckin ym. rah.al. n:o 438 määrärahan osoittamisesta Närpiössä olevan Nixmossintien öljysorastamista varten ..... „

296) Ed. Korsbäckin ym. rah.al. n:o 439 määrärahan osoittamisesta Petolahden—Korsbäckin—Korsnäsin tien liittämiseksi rantatiehen ..... „

297) Ed. Korsbäckin ym. rah.al. n:o 440 määrärahan osoittamisesta Martensin taimitarhasäätiölle ..... „

298) Ed. Korsbäckin ym. rah.al. n:o 441 määrärahan osoittamisesta Edsvikin—Ylimarkun—Teuvan tien parantamista varten ..... „

299) Ed. Korsbäckin ym. rah.al. n:o 442 määrärahan osoittamisesta Korsnäsin—Närpiön—Teuvan maantien parannustyön saattamiseksi päätökseen ..... „

300) Ed. Korsbäckin ym. rah.al. n:o 443 määrärahan osoittamisesta Vaasassa tapahtuvan opettajakoulutusta palvelevan harjoitusopetuksen suunnittelua varten „

301) Ed. Kortesalmen ym. rah.al. n:o 444 määrärahan osoittamisesta tutkimuksen suorittamiseksi kalanviljelyn ja kalanpoikasten istutuksen tuloksista Oulujoessa ..... „

302) Ed. Kortesalmen ym. rah.al. n:o 445 määrärahan osoittamisesta Utajärven Naamajoen perkauksen aloittamiseen .. „

303) Ed. Kortesalmen ym. rah.al. n:o 446 määrärahan osoittamisesta Muhoksen Koivikon maatalousoppilaitoksen konehalliverstasrakennuksen rakentamista varten ..... „

304) Ed. Kortesalmen ym. rah.al. n:o 447 määrärahan osoittamisesta toimikunnan asettamiseksi Pohjois-Suomen tutkimuslaitoksen perustamisen edellytysten kokonaisvaltaista selvittämistä varten .. „

305) Ed. Kortesalmen ym. rah.al. n:o 448 määrärahan osoittamisesta valtion virastotalon rakentamiseksi Muhokselle „

306) Ed. Kortesalmen ym. rah.al. n:o 449 määrärahan osoittamisesta Kuusamon lentokentän ilmailumajakoiden ja valaistuslaitteiden hankkimiseen ..... „

Siv.

307) Ed. Kortesalmen ym. rah.al. n:o 450 määrärahan osoittamisesta suoja-aitojen rakentamiseen Kuusamon, Taivalkosken, Pudasjärven ja Suomussalmen porottomien viljelijöiden pelloille 2201

308) Ed. Kortesalmen ym. rah.al. n:o 451 määrärahan osoittamisesta Taivalkosken kunnan asujamiston aravalainatarvetta varten ..... „

309) Ed. Kortesalmen ym. rah.al. n:o 452 määrärahan osoittamisesta Koillis-Pohjanmaan vesistön monikäytön kokonaissuunnitelman laatimiseksi ..... „

310) Ed. Kortesalmen ym. rah.al. n:o 453 määrärahan osoittamisesta kalataloutta elvyttävien luonnonravintolammikoiden rakentamiseksi Kuusamon Kuusinkijoen ja Pistojoen vesistöihin ..... „

311) Ed. Kortesalmen ym. rah.al. n:o 454 määrärahan osoittamisesta lainoiksi vihannes- ja juuresvarastojen rakentamiseksi Oulun ympäristöön ..... „

312) Ed. Kortesalmen ym. rah.al. n:o 455 määrärahan osoittamisesta Pohjois-Iin Hiastinlahden ruoppaustyön aloittamiseen ..... „

313) Ed. Kortesalmen ym. rah.al. n:o 456 määrärahan osoittamisesta korvauksiksi Oulun edustan kalastajaväestön kärsimistä saastevahingoista ..... „

314) Ed. Kortesalmen ym. rah.al. n:o 457 määrärahan osoittamisesta Kainuun vesien monikäytön suunnittelua varten „

315) Ed. Kortesalmen ym. rah.al. n:o 458 määrärahan osoittamisesta kantopostin järjestämiseksi Kärsämäen Saviselkään ..... „

316) Ed. Kortesalmen ym. rah.al. n:o 459 määrärahan osoittamisesta malmigeologiseen tutkimukseen Puolangan Siikavaaran—Hallavaaran alueella ..... „

317) Ed. Kortesalmen ym. rah.al. n:o 460 määrärahan osoittamisesta Irni-, Kero- ja Polojärven kalavesien kohentamistoimenpiteisiin ..... „

318) Ed. Kortesalmen ym. rah.al. n:o 461 määrärahan osoittamisesta Taivalkosken Ohtaojan keskuskalanviljelylaitoksen loppuun rakentamiseksi ..... „

319) Ed. Kortesalmen ym. rah.al. n:o 462 määrärahan osoittamisesta Iijoen ja sen vaikutusalueen kalatalouden kohentamiseksi ..... „

Siv.

320) Ed. Kortesalmen ym. rah.al. n:o 463 määrärahan osoittamisesta Posion Suolijärven kalakantojen hoitoon ja elvyttämiseen luonnonravintolammikkomenetelmän avulla 2201

321) Ed. Kortesalmen ym. rah.al. n:o 464 määrärahan osoittamisesta Hemminkosken sillan rakentamiseksi Siikajoella „

322) Ed. Kortesalmen ym. rah.al. n:o 465 määrärahan osoittamisesta Suomussalmen Sauna-ahon, Veihtivaaran ja Ohravaaran paikallisteiden aikaansaamiseksi „

323) Ed. Koskenniemen ym. rah.al. n:o 466 määrärahan osoittamisesta Karesuvannon rajasillan rakentamiseen .... „

324) Ed. Koskenniemen ym. rah.al. n:o 467 määrärahan osoittamisesta Saukkoriipin—Meltauksen maantien parannustyön toteuttamiseen ..... „

325) Ed. Koskenniemen ym. rah.al. n:o 468 määrärahan osoittamisesta Aavasaksan—Mellajärven—Muurolan maantien parantamiseen ..... „

326) Ed. Koskenniemen ym. rah.al. n:o 469 määrärahan osoittamisesta Väylänvarren maantien peruskorjaamiseen „

327) Ed. Koskenniemen ym. rah.al. n:o 470 määrärahan osoittamisesta varusmiesten vapaamatkaoikeuden kaksinkertaistamiseen ..... „

328) Ed. Koskenniemen ym. rah.al. n:o 471 korotetun määrärahan osoittamisesta avustuksiksi vaikeuksiin joutuneille kunnille ..... „

329) Ed. Koskenniemen ym. rah.al. n:o 472 määrärahan osoittamisesta luonnonmarjoja koskeviin tutkimuksiin .... „

330) Ed. Koskenniemen ym. rah.al. n:o 473 määrärahan osoittamisesta kunnille maan hankintaa varten ..... „

331) Ed. Koskenniemen ym. rah.al. n:o 474 määrärahan osoittamisesta Inarinjärven kalakantojen hoitoon ..... „

332) Ed. Koskenniemen ym. rah.al. n:o 475 määrärahan osoittamisesta kantatien n:o 79 uudelleen rakentamiseksi välillä Muonion kirkonkylä—Jerisjärvi .. „

333) Ed. Koskisen ym. rah.al. n:o 476 määrärahan osoittamisesta kodinperustamislainoja varten ..... „

334) Ed. Koskisen ym. rah.al. n:o 477 määrärahan osoittamisesta vuonna 1918 punaisten puolella taistelleiden vankileireillä kokemien kärsimysten ja menetysten korvaamiseen 2201

335) Ed. Kurpan ym. rah.al. n:o 478 määrärahan osoittamisesta yrittäjäapulaisten koulutusohjelmaan ..... „

336) Ed. Kurpan ym. rah.al. n:o 479 määrärahan osoittamisesta Hattulan—Petäjoen—Isoperäntien päällystämiseen ja kunnostamiseen ..... „

337) Ed. Kurpan ym. rah.al. n:o 480 määrärahan osoittamisesta Haaroisten—Niinijoensuun tien päällystämiseen .... „

338) Ed. Kurpan rah.al. n:o 481 määrärahan osoittamisesta Alastaron—Paunan—Loimaan kaupungin tien ja sillan suunnitteluun ..... „

339) Ed. Kurpan rah.al. n:o 482 määrärahan osoittamisesta Oripään lentokentän kiitoradan päällystämiseen .... „

340) Ed. Kurpan ym. rah.al. n:o 483 määrärahan osoittamisesta ammatinvalinnanohjaustoimiston perustamiseksi Loimaalle ..... „

341) Ed. Kurpan ym. rah.al. n:o 484 määrärahan osoittamisesta alkoholinkäytön haittavaikutusten tutkimiseen ja ehkäisemiseen ..... „

342) Ed. Kurpan ym. rah.al. n:o 485 määrärahan osoittamisesta vihannesviljelyn edistämiseen ..... „

343) Ed. Kurpan ym. rah.al. n:o 486 määrärahan osoittamisesta salaojituslainoihin ..... „

344) Ed. Kurpan ym. rah.al. n:o 487 määrärahan osoittamisesta eduskuntatyön kehittämisen suunnitteluun ..... „

345) Ed. Kurpan ym. rah.al. n:o 488 määrärahan osoittamisesta pienteollisuuslainoihin ..... „

346) Ed. Kurpan ym. rah.al. n:o 489 määrärahan osoittamisesta Turun ja Porin, Hämeen ja Kymen läänien teollisuuspiiripäälliköiden virkojen perustamiseen ..... „

347) Ed. Kurpan ym. rah.al. n:o 490 määrärahan osoittamisesta ylimääräiseksi valtion osuudeksi yrittäjäeläkkeistä .... „

348) Ed. Kurpan rah.al. n:o 491 määrärahan osoittamisesta Kojonperän paikallistien päällystämiseen ..... „

349) Ed. Kurpan rah.al. n:o 492 määrärahan osoittamisesta Kurittulan—Kosken tien päällystämiseen ..... „

Siv.

350) Ed. Kurpan ym. rah.al. n:o 493 määrärahan osoittamisesta salaojitusavustuksiin 2201

351) Ed. Kurpan ym. rah.al. n:o 494 määrärahan osoittamisesta Paraisten ja Nauvon välisen kiinteän tieyhteyden tutkimista ja töiden aloittamista varten .. „

352) Ed. Kurpan ym. rah.al. n:o 495 määrärahan osoittamisesta sairaalain ja hoitolaitosten työterapiaan soveltuvien alihankintatöiden suunnitteluun ..... „

353) Ed. Kurpan ym. rah.al. n:o 496 määrärahan osoittamisesta autoveron ja liikevaihtoveron lisäveron palauttamiseksi autoa kulkuvälineenä tarvitseville invalideille ..... „

354) Ed. Kurpan ym. rah.al. n:o 497 määrärahan osoittamisesta yli- tai alikulkusillan rakentamiseksi Loimaan ratapihalla ..... „

355) Ed. Kurpan ym. rah.al. n:o 498 määrärahan osoittamisesta tutkimukseen ammattientarkastajain tehtäväkentän laajentamisesta ..... „

356) Ed. Kurpan ym. rah.al. n:o 499 määrärahan osoittamisesta kaupallisten sihteerien määrän lisäämiseksi ..... „

357) Ed. Kurpan ym. rah.al. n:o 500 korotetun määrärahan osoittamisesta varusmiesten päivärahojen korottamiseen „

358) Ed. Laation ym. rah.al. n:o 501 määrärahan osoittamisesta Pyhäjoen vesistöjärjestelyn yhteydessä suoritettavan Vihannin Kirkko- ja Piipsjärven vedenpinnan nostamiseen ..... „

359) Ed. Laation ym. rah.al. n:o 502 määrärahan osoittamisesta Oulun ja Lapin lääneihin perustettaville yrityksille jaettavaan työllisyystukeen ..... „

360) Ed. Laation ym. rah.al. n:o 503 määrärahan osoittamisesta teollisuussihteeritoiminnan laajentamiseen ..... „

361) Ed. Laation ym. rah.al. n:o 504 määrärahan osoittamisesta Siikajoen kokonaisjärjestelyä koskevan suunnitelman aloittamiseen ..... „

362) Ed. Laation ym. rah.al. n:o 505 määrärahan osoittamisesta Raaheen johtavan väylän ruoppaamiseen ..... „

363) Ed. Laation ym. rah.al. n:o 506 määrärahan osoittamisesta valtion asuntotakuulainoja varten ..... „

Siv.

364) Ed. Laation ym. rah.al. n:o 507 määrärahan osoittamisesta teknillisen fysiikan apulaisprofessorin viran perustamiseksi Teknilliseen korkeakouluun 2201

365) Ed. Laineen ym. rah.al. n:o 508 määrärahan osoittamisesta Raision ym. kuntien paikallissairaalan rakentamista varten ..... „

366) Ed. Laineen ym. rah.al. n:o 509 määrärahan osoittamisesta rautatieinsinöörin viran ja suunnittelupäällikön viran perustamiseksi muodostettaviin VR:n Turun rata- ja liikennepiireihin ..... „

367) Ed. Laineen ym. rah.al. n:o 510 määrärahan osoittamisesta VR:n Turun konepajalla tarvittavien kärkisorvien hankintaan ..... „

368) Ed. Laineen ym. rah.al. n:o 511 määrärahan osoittamisesta peruskoulujärjestelmään siirtymisen nopeuttamiseksi Turun ja Porin läänissä ..... „

369) Ed. Laineen ym. rah.al. n:o 512 määrärahan osoittamisesta kalastajille myönnettyjen lainojen korkotukeen .... „

370) Ed. Laineen ym. rah.al. n:o 513 määrärahan osoittamisesta Kustavin Vuosnaisten troolisataman rakentamiseen .. „

371) Ed. Laineen ym. rah.al. n:o 514 määrärahan osoittamisesta Loimaalle perustettavaa ammatinvalinnanohjaustoimistoa varten ..... „

372) Ed. Laineen ym. rah.al. n:o 515 määrärahan osoittamisesta toisen suurlautan rakentamiseksi Paraisten ja Nauvon välistä liikennettä varten ..... „

373) Ed. Laineen ym. rah.al. n:o 516 määrärahan osoittamisesta Paraisten ja Nauvon välisen sillan suunnittelua ja rakentamista varten ..... „

374) Ed. Laineen ym. rah.al. n:o 517 määrärahan osoittamisesta Kaitaisten salmen sillan suunnittelua ja rakentamista varten ..... „

375) Ed. Laineen ym. rah.al. n:o 518 korotetun määrärahan osoittamisesta alkoholivaroista kunnille suoritettavia osuuksia varten ..... „

376) Ed. Laineen ym. rah.al. n:o 519 korotetun määrärahan osoittamisesta invalidirahan maksamiseen ..... „

377) Ed. Landströmin rah.al. n:o 520 määrärahan osoittamisesta opaskoirien

Siv.

ruokakustannusten korvamiseen invalidihuoltolain mukaisesti koiran saaneille .. 2201

378) Ed. Landströmin rah.al. n:o 521 määrärahan osoittamisesta sokeain ja heidän oppaittensa rautatielippujen hinnan alentamiseen ..... „

379) Ed. Landströmin rah.al. n:o 522 määrärahan osoittamisesta Raumalle Rihtniemen editse rakennettavan syväväylän tutkimustöiden aloittamiseen ..... „

380) Ed. Landströmin rah.al. n:o 523 määrärahan osoittamisesta Lauttakylän—Hämeenlinnan tien parantamiseen .... „

381) Ed. Landströmin rah.al. n:o 524 määrärahan osoittamisesta poliisivoimien vahvistamiseen ..... „

382) Ed. Landströmin rah.al. n:o 525 määrärahan osoittamisesta ylikulkusillan rakentamiseksi valtatien n:o 3 ja Karvian vanhan maantien tasoristeykseen ..... „

383) Ed. Landströmin rah.al. n:o 526 määrärahan osoittamisesta tilapäisten katsastusmiesten toimien muuttamiseksi ylimääräisiksi ..... „

384) Ed. Landströmin rah.al. n:o 527 määrärahan osoittamisesta ammatinvalinnanohjaustoimiston perustamiseksi Huittisiin ..... „

385) Ed. Landströmin rah.al. n:o 528 määrärahan osoittamisesta Lauttakylän sisääntuloteiden suunnitteluun ..... „

386) Ed. Landströmin rah.al. n:o 529 määrärahan osoittamisesta avustukseksi Porin Linnasillan rakentamista varten .. „

387) Ed. Landströmin rah.al. n:o 530 määrärahan osoittamisesta moottoriajoneuvon kuljettajatutkinnon ajokokeita vastaanottavan teknikon toimien perustamiseksi ..... „

388) Ed. Landströmin rah.al. n:o 531 määrärahan osoittamisesta sokeiden käsityöläisten tuotteiden markkinointiin .. „

389) Ed. Landströmin rah.al. n:o 532 määrärahan osoittamisesta Säkylän—Lauttakylän tien parantamiseen ..... „

390) Ed. Landströmin rah.al. n:o 533 määrärahan osoittamisesta väitöskirjojen painatuskustannusten maksamiseksi valtion varoista ..... „

391) Ed. Landströmin rah.al. n:o 534 määrärahan osoittamisesta vapaa- ja laitospalokuntien paloautojen polttoaineista maksetun veron palauttamiseksi palokunnille ..... „

Siv.

392) Ed. Landströmin rah.al. n:o 535 määrärahan osoittamisesta yksityisten iltaoppikoulujen ja oppikoulujen iltalinjojen lukukausimaksujen alentamiseksi 2201

393) Ed. Lankisen ym. rah.al. n:o 536 määrärahan osoittamisesta Vääksyn kanavan kunnostamiseen ..... „

394) Ed. Lankisen ym. rah.al. n:o 537 määrärahan osoittamisesta Padasjoen—Lammin maantien parantamistöiden jatkamiseksi välillä Tommola—Taulu .. „

395) Ed. Lankisen ym. rah.al. n:o 538 määrärahan osoittamisesta Lahden virastotalon esisuunnittelua varten .... „

396) Ed. Lankisen ym. rah.al. n:o 539 määrärahan osoittamisesta Orimattilan—Lahden maantien rakentamisen aloittamista varten ..... „

397) Ed. Lankisen ym. rah.al. n:o 540 määrärahan osoittamisesta Orimattilan kirkonkylän ja valtatien 4—5 välisen yhdystien rakentamista varten .... „

398) Ed. Lankisen ym. rah.al. n:o 541 määrärahan osoittamisesta Lahden moottoritien suunnitteluun välillä Järvenpää—Lusi ..... „

399) Ed. Lankisen ym. rah.al. n:o 542 määrärahan osoittamisesta valtatien n:o 12 suunnittelua varten välillä Hälvälä—Nastola ja rakentamisen alkurahoitusta varten välillä Pekanmäki—Villähde „

400) Ed. Lehmosen ym. rah.al. n:o 543 määrärahan osoittamisesta Viitasaaren ammattikurssikeskuksen rakentamiseen ..... „

401) Ed. Lehmosen ym. rah.al. n:o 544 määrärahan osoittamisesta Pihtiputaan—Reisjärven maantien rakentamiseen ..... „

402) Ed. Lehmosen ym. rah.al. n:o 545 määrärahan osoittamisesta Saarijärven—Viitasaaren maantien parantamiseen ..... „

403) Ed. Lehmosen ym. rah.al. n:o 546 määrärahan osoittamisesta Saarenkylän—Pasalan maantien parantamiseen .. „

404) Ed. Lehmosen ym. rah.al. n:o 547 määrärahan osoittamisesta Vaasan—Kuopion maantien rakennustöiden jatkamiseksi välillä Kyyjärvi—Viitasaari .... „

405) Ed. Lehmosen ym. rah.al. n:o 548 määrärahan osoittamisesta avustukseksi syöpäjärjestöille kroonisten syöpä-

Siv.

potilaiden hoitomahdollisuuksien kehittämistyöhön 2201

406) Ed. Lehmosen ym. rah.al. n:o 549 korotetun määrärahan osoittamisesta maaseudun sähköistämisen tukemiseksi „

407) Ed. Lehmosen ym. rah.al. n:o 550 korotetun määrärahan osoittamisesta opinto- ja työhuoltolainoiksi invalideille „

408) Ed. Lehmosen rah.al. n:o 551 määrärahan osoittamisesta Suolahden kauppalan virastotalon suunnittelu- ja rakennustöitä varten ..... „

409) Ed. Lehmosen rah.al. n:o 552 määrärahan osoittamisesta TVH:n tukikohdan rakentamiseksi Pylkönmäelle .. „

410) Ed. Lehmosen ym. rah.al. n:o 553 määrärahan osoittamisesta sokeiden invaliidirahan korottamiseksi tapahtunutta kustannusten nousua vastaavasti „

411) Ed. Lehmosen ym. rah.al. n:o 554 korotetun määrärahan osoittamisesta kunnallisten kotiavustajien palkkaukseen „

412) Ed. Lehmosen ym. rah.al. n:o 555 korotetun määrärahan osoittamisesta läänien koulusuunnittelulautakuntien toimintaa varten ..... „

413) Ed. Lepistön ym. rah.al. n:o 556 määrärahan osoittamisesta kantatien n:o 68 parannustöiden aloittamiseksi välillä Vöyri—Ylihärmä ..... „

414) Ed. Lepistön ym. rah.al. n:o 557 määrärahan osoittamisesta Reinilänkosken sillan rakennustöiden aloittamiseen Isonkyrön kunnassa ..... „

415) Ed. Lepistön ym. rah.al. n:o 558 määrärahan osoittamisesta kantatien n:o 67 parannustöiden aloittamiseksi välillä Ylihärmä—Alahärmä ..... „

416) Ed. Lepistön ym. rah.al. n:o 559 määrärahan osoittamisesta maantien parannustöiden aloittamiseksi välillä Vähäkyrö—Mustasaari—Vaasa ..... „

417) Ed. Lepistön ym. rah.al. n:o 560 määrärahan osoittamisesta Tervajoen sillan rakennustöiden aloittamiseksi Vähänkyrön kunnassa ..... „

418) Ed. Lepistön ym. rah.al. n:o 561 määrärahan osoittamisesta perunajauhotehtaiden toiminnan tehostamiseen .... „

419) Ed. Liedeksen ym. rah.al. n:o 562 määrärahan osoittamisesta kunnallisten yritysneuvojain palkkauksen avustamiseen työttömyysalueilla ..... „

Siv.

420) Ed. Liedeksen rah.al. n:o 563 määrärahan osoittamisesta Kipinänkosken —Ypykkäjärven maantien rakennustöiden aloittamiseksi 2201

421) Ed. Lillqvistin ym. rah.al. n:o 564 korotetun määrärahan osoittamisesta vientinäyttelyorganisaatioille ..... „

422) Ed. Lillqvistin ym. rah.al. n:o 565 määrärahan osoittamisesta automatisoinnin jatkamiseksi Kristiinankaupungin verkkoryhmässä ..... „

423) Ed. Lillqvistin ym. rah.al. n:o 566 määrärahan osoittamisesta raskaan helikopterin hankkimiseksi meripelastustarkoituksia varten ..... „

424) Ed. Lillqvistin ym. rah.al. n:o 567 määrärahan osoittamisesta Sundbäckin joen perkauksen aloittamiseksi .. „

425) Ed. Lillqvistin ym. rah.al. n:o 568 määrärahan osoittamisesta parannustöiden aloittamista varten Norrnäsin ja Kalaxin välisellä tieosuudella Närpiössä „

426) Ed. Lillqvistin ym. rah.al. n:o 569 määrärahan osoittamisesta perusparannusten aloittamista varten Pietarsaaren ja Kokkolan välisellä rannikkotiellä „

427) Ed. Lillqvistin ym. rah.al. n:o 570 määrärahan osoittamisesta meriturvallisuusmääräyksissä olevien puutteiden tutkimista varten ..... „

428) Ed. Lillqvistin ym. rah.al. n:o 571 määrärahan osoittamisesta iltalinjaa varten Jakobstads samlyceum nimisen oppikoulun yhteyteen ..... „

429) Ed. Lillqvistin ym. rah.al. n:o 572 määrärahan osoittamisesta tiepenkereen rakentamista varten Sundomin Myrgrundista Vaskiluotoon ..... „

430) Ed. Lillqvistin ym. rah.al. n:o 573 korotetun määrärahan osoittamisesta korkotueksi kunnallisten vientisatamien rakentamista varten ..... „

431) Ed. Lillqvistin ym. rah.al. n:o 574 määrärahan osoittamisesta Kokkolan ja Pietarsaaren verkkoryhmien kaukoautomatisoinnin aloittamista varten ..... „

432) Ed. Lillqvistin ym. rah.al. n:o 575 määrärahan osoittamisesta Luodon saaristossa sijaitseviin kalastuspaikkoihin johtavien väylien ruoppaamista varten „

433) Ed. Lillqvistin ym. rah.al. n:o 576 määrärahan osoittamisesta Lappajär-

Siv.

ven ja Pietarsaaren välisen maantien Pietarsaaren satamaan jatkamista varten .. 2201

434) Ed. Lindemanin rah.al. n:o 577 määrärahan osoittamisesta kalatalousopetuksen tutkimusta varten ..... „

435) Ed. Linkolan ym. rah.al. n:o 578 määrärahan osoittamisesta nuorten parien kodinperustamislainoja varten .. „

436) Ed. Linkolan ym. rah.al. n:o 579 määrärahan osoittamisesta Lappeenrannan virastotalon suunnittelua ja rakennustöiden aloittamista varten ..... „

437) Ed. Linkolan rah.al. n:o 580 määrärahan osoittamisesta Kymenlaakson emäntäkoulun rakentamiseen ..... „

438) Ed. Linkolan rah.al. n:o 581 määrärahan osoittamisesta Orrengrundin—Kotkan—Haminan väylän parantamistöitä varten ..... „

439) Ed. Linkolan rah.al. n:o 582 määrärahan osoittamisesta avustukseksi Allergialiitto ry:lle allergiasairauksia koskevaa valistustyötä varten ..... „

440) Ed. Linkolan ym. rah.al. n:o 583 määrärahan osoittamisesta lastentarhanopettajakoulutuksen tehostamiseen .... „

441) Ed. Linkolan ym. rah.al. n:o 584 määrärahan osoittamisesta rintamaolosuhteissa toimineiden naisten ylimääräisiin sotaeläkkeisiin ..... „

442) Ed. Linkolan ym. rah.al. n:o 585 määrärahan osoittamisesta lastentarhanopettajaseminaarien valtionapuun ..... „

443) Ed. Linkolan ym. rah.al. n:o 586 korotetun määrärahan osoittamisesta kunnallisten vientisatamien rakentamisen korkotukea varten ..... „

444) Ed. H. Linnan ym. rah.al. n:o 587 korotetun määrärahan osoittamisesta siirtona maatilatalouden rationalisointirahastoon ..... „

445) Ed. H. Linnan ym. rah.al. n:o 588 korotetun määrärahan osoittamisesta valtionapuna kuivatustöihin ..... „

446) Ed. H. Linnan ym. rah.al. n:o 589 korotetun määrärahan osoittamisesta kylvösiementuotannon edistämiseen .... „

447) Ed. H. Linnan ym. rah.al. n:o 590 korotetun määrärahan osoittamisesta maataloustuotteiden markkinoinnin edistämiseen sekä markkinoinnin ja maatalouden hintatason vakaannuttamiseen .. „

Siv.

448) Ed. H. Linnan ym. rah.al. n:o 591 korotetun määrärahan osoittamisesta lainoiksi kuivatustöihin 2201

449) Ed. H. Linnan ym. rah.al. n:o 592 korotetun määrärahan osoittamisesta maataloustarvikkeiden rahtiavustuksiin „

450) Ed. L. Linnan ym. rah.al. n:o 593 määrärahan osoittamisesta Vihasjärven paikallistien rakentamiseksi ..... „

451) Ed. L. Linnan ym. rah.al. n:o 594 määrärahan osoittamisesta Reisjärven—Pihtiputaan maantien perusparantamiseksi ..... „

452) Ed. L. Linnan ym. rah.al. n:o 595 määrärahan osoittamisesta Ahonperän—Pelkosperän paikallistien rakentamiseksi ..... „

453) Ed. L. Linnan ym. rah.al. n:o 596 määrärahan osoittamisesta Juusolan—Kallion—Annalan paikallistien rakentamiseksi ..... „

454) Ed. L. Linnan ym. rah.al. n:o 597 määrärahan osoittamisesta Ylivieskan—Sievin maantien perusparantamiseksi välillä Jakola—Ylivieskan päätie „

455) Ed. L. Linnan ym. rah.al. n:o 598 määrärahan osoittamisesta minkinrehuksi käytettävän Jäämeren kalan kuljetuskustannusavustuksiin ..... „

456) Ed. L. Linnan ym. rah.al. n:o 599 määrärahan osoittamisesta rehujen rautatietariffien alentamiseksi Pohjois- ja Itä-Suomessa ..... „

457) Ed. L. Linnan ym. rah.al. n:o 600 määrärahan osoittamisesta Mankilankylän sillan rakentamiseksi Siikajoen yli Rantsilan kunnassa ..... „

458) Ed. L. Linnan ym. rah.al. n:o 601 korotetun määrärahan osoittamisesta maankuivatuslainojen perimättä jättämistä varten ..... „

459) Ed. L. Linnan ym. rah.al. n:o 602 korotetun määrärahan osoittamisesta siirtona maatilatalouden rationalisointirahastoon ..... „

460) Ed. Lintilän ym. rah.al. n:o 603 määrärahan osoittamisesta valtionavustukseksi Kaustisen musiikkijuhlille ..... „

461) Ed. Loikkasen rah.al. n:o 604 määrärahan osoittamisesta valtion hallinnon keskitetyn hajasijoituksen suunnitteluun ..... „

Siv.

462) Ed. Loikkasen rah.al. n:o 605 määrärahan osoittamisesta Pirkanmaan alueen sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän suunnitteluun 2201

463) Ed. Lottasen ym. rah.al. n:o 606 määrärahan osoittamisesta Mehiläishoitajain Keskusjärjestö SUME r.y:n toiminnan tukemiseen ..... „

464) Ed. Lottasen ym. rah.al. n:o 607 määrärahan osoittamisesta kotimaassa vuonna 1971 tuotetun sokerijuurikassadon tuotannon tukemiseen ..... „

465) Ed. Lottasen ym. rah.al. n:o 608 korotetun määrärahan osoittamisesta varastotilojen rakentamislainojen koron alentamiseen ..... „

466) Ed. Luja-Vepsän rah.al. n:o 609 määrärahan osoittamisesta rautatiealikulkutunnelin rakentamiseksi Rekolan rautatieseisakealueelle ..... „

467) Ed. Luja-Vepsän rah.al. n:o 610 määrärahan osoittamisesta ammatinvalinnanohjaustoimiston perustamiseksi Espoon kauppalaan ..... „

468) Ed. Luja-Vepsän rah.al. n:o 611 määrärahan osoittamisesta Keravan uuden asemarakennuksen aikaansaamiseksi .... „

469) Ed. Luja-Vepsän rah.al. n:o 612 määrärahan osoittamisesta valtion rikostutkimuskeskuksen aikaansaamiseksi .. „

470) Ed. Luja-Vepsän rah.al. n:o 613 määrärahan osoittamisesta rautatieylikulkusillan ja alikulkutunnelin rakentamiseksi Korson asema-alueella ..... „

471) Ed. Luja-Vepsän rah.al. n:o 614 määrärahan osoittamisesta ammatinvalinnanohjaustoimiston perustamiseksi Vantaan kauppalaan ..... „

472) Ed. Maijalan ym. rah.al. n:o 615 määrärahan osoittamisesta Tampereen läänin toiminnan aloittamisen vaatimia valmisteluja varten ..... „

473) Ed. Maijalan ym. rah.al. n:o 616 määrärahan osoittamisesta naudanlihan tuotannon tehostamista tarkoittaviin jalostus- ja ruokintatutkimuksiin ..... „

474) Ed. Maijalan ym. rah.al. n:o 617 määrärahan osoittamisesta sikojen lihakkuuden ja muiden laatuominaisuuksien kehittämistä tarkoittaviin tutkimuksiin „

475) Ed. Maijalan ym. rah.al. n:o 618 määrärahan osoittamisesta rehuhiivan teollisen tuotannon aloittamista koskevaan selvittelytoimintaan 2201

476) Ed. Maijalan ym. rah.al. n:o 619 määrärahan osoittamisesta tutkimuksen suorittamiseksi maitotuotteiden hinnoitteluperusteiden muuttamisesta ..... „

477) Ed. Maijalan ym. rah.al. n:o 620 määrärahan osoittamisesta sonnien jälkeläisarvostelun monipuolistamista tarkoittavaan tutkimus- ja kehitystyöhön .... „

478) Ed. Mattilan ym. rah.al. n:o 621 määrärahan osoittamisesta Sokeain ammattikoulun palkkausmenoja varten ... „

479) Ed. Mattilan ym. rah.al. n:o 622 määrärahan osoittamisesta Ahvenkosken—Elimäen maantien parantamiseen välillä Ahvenkoski—Ruotsinpyhtää .... „

480) Ed. Mattilan ym. rah.al. n:o 623 määrärahan osoittamisesta Mäntsälän—Pukkilan yhdystien rakennustöiden aloittamiseen ..... „

481) Ed. Mattilan ym. rah.al. n:o 624 määrärahan osoittamisesta Karkkilan—Pusulan—Lohjan tien rakennustöiden aloittamiseen ..... „

482) Ed. Mattilan ym. rah.al. n:o 625 korotetun määrärahan osoittamisesta hevostalouden edistämiseen ..... „

483) Ed. Mattilan ym. rah.al. n:o 626 määrärahan osoittamisesta Hyvinkään—Mäntsälän kehätien rakentamisen nopeuttamiseksi ..... „

484) Ed. Mattilan rah.al. n:o 627 määrärahan osoittamisesta Lapinjärven—Loviisan tien kunnostamiseen ..... „

485) Ed. Mattilan ym. rah.al. n:o 628 määrärahan osoittamisesta Uudenmaan maakunnallisen yhdystieverkoston parantamiseen ..... „

486) Ed. Mustosen rah.al. n:o 629 määrärahan osoittamisesta Haukiperän salmen sillan rakentamiseen ..... „

487) Ed. Mustosen ym. rah.al. n:o 630 määrärahan osoittamisesta Sotkamon—Ristijärven maantien rakennustöiden aloittamiseen ..... „

488) Ed. Mustosen ym. rah.al. n:o 631 määrärahan osoittamisesta Sotkamon virastotalon rakentamiseen ..... „

489) Ed. Mustosen ym. rah.al. n:o 632 määrärahan osoittamisesta kaivostoiminnan aloittamiseen Puolangan kunnan Pihlajavaarassa ..... „

Siv.

490) Ed. Mustosen ym. rah.al. n:o 633 määrärahan osoittamisesta pienviljelijöiden taloudellisen yhteistoiminnan tukemiseen 2201

491) Ed. Mustosen ym. rah.al. n:o 634 määrärahan osoittamisesta tuorerehusäiliöiden rakentamiseen annettavia halpakorkoisia lainoja varten ..... „

492) Ed. Mustosen ym. rah.al. n:o 635 määrärahan osoittamisesta Kainuun alueen saattamiseksi peruskoulun piiriin vuoden 1972 syksyllä ..... „

493) Ed. Mustosen ym. rah.al. n:o 636 korotetun määrärahan osoittamisesta siirtona maatilatalouden rationalisointirahastoon maanostoihin tiloistaan luopuvilta viljelijöiltä ..... „

494) Ed. Mustosen ym. rah.al. n:o 637 määrärahan osoittamisesta kehitysalueiden sähköistämisen tukemiseen .. „

495) Ed. Mykkäsen ym. rah.al. n:o 638 määrärahan osoittamisesta Inarinjärven kalakantojen hoitoon ..... „

496) Ed. Mykkäsen ym. rah.al. n:o 639 määrärahan osoittamisesta maalaiskirjeenkantolinjojen lisäämiseksi ..... „

497) Ed. Mykkäsen ym. rah.al. n:o 640 määrärahan osoittamisesta yrittäjäopiston perustamiseksi Rovaniemelle .. „

498) Ed. Mykkäsen ym. rah.al. n:o 641 määrärahan osoittamisesta rehujen rautatietariffien alentamiseksi Pohjois-Suomessa ..... „

499) Ed. Mykkäsen ym. rah.al. n:o 642 määrärahan osoittamisesta Lapin alueorkesterin perustamiseksi ..... „

500) Ed. Mykkäsen ym. rah.al. n:o 643 korotetun määrärahan osoittamisesta Saamelaisten kristillisen kansanopiston, Lapin kansanopiston ja Ylitornion kristillisen kansanopiston tukemiseen .... „

501) Ed. Mykkäsen ym. rah.al. n:o 644 korotetun määrärahan osoittamisesta petoeläinten tappamien porojen korvaamiseksi täysimääräisenä ..... „

502) Ed. Mykkäsen ym. rah.al. n:o 645 korotetun määrärahan osoittamisesta Sodankylän—Kittilän rajalle tulevan poroaidan rakentamiseksi ..... „

503) Ed. Mykkäsen ym. rah.al. n:o 646 määrärahan osoittamisesta hillan ja muiden luonnonmarjojen perustutkimukseen, viljelytutkimuksiin ja jalostustutkimuksiin 2201

504) Ed. Myyryläisen ym. rah.al. n:o 647 määrärahan osoittamisesta vankeinhoito-opiston rakennussuunnitteluun .. „

505) Ed. Myyryläisen ym. rah.al. n:o 648 korotetun määrärahan osoittamisesta opintokeskusten ja opintokerhojen valtionapuun ..... „

506) Ed. Myyryläisen ym. rah.al. n:o 649 määrärahan osoittamisesta Lahden virastotalon esisuunnitteluun ..... „

507) Ed. Myyryläisen ym. rah.al. n:o 650 määrärahan osoittamisesta hieroma- ja fysikaalisten hoitolaitosten perustamiskustannuksiin ..... „

508) Ed. Myyryläisen ym. rah.al. n:o 651 korotetun määrärahan osoittamisesta lainoiksi matkailua palvelevan laivaliikenteen harjoittajille ..... „

509) Ed. Myyryläisen ym. rah.al. n:o 652 määrärahan osoittamisesta Lahden sairaanhoito-oppilaitoksen suunnitteluun „

510) Ed. Mäkelän ym. rah.al. n:o 653 määrärahan osoittamisesta Eurajoen—Lapin Tl.—Hinnerjoen—Yläneen maantien parantamiseen ..... „

511) Ed. Mäkelän ym. rah.al. n:o 654 määrärahan osoittamisesta ylimääräisen sairauspäivärahan ja äitiysrahan maksamiseen ..... „

512) Ed. Mäkelän ym. rah.al. n:o 655 korotetun määrärahan osoittamisesta invaliidihuoltolain mukaisiin korottomiin työhuoltolainoihin ..... „

513) Ed. Mäkelän ym. rah.al. n:o 656 määrärahan osoittamisesta tilapäisten toimihenkilöiden palkkaamiseksi ammatinvalinnanohjauksen Rauman toimistoon „

514) Ed. Mäkelän ym. rah.al. n:o 657 määrärahan osoittamisesta eräiden liikenneturvallisuuden parantamista tarkoittavien toimenpiteiden suorittamiseksi .. „

515) Ed. Mäkelän ym. rah.al. n:o 658 määrärahan osoittamisesta tilapäisen henkilökunnan palkkaamiseksi ammatinvalinnanohjaustoimistoihin ..... „

516) Ed. Mäen ym. rah.al. n:o 659 korotetun määrärahan osoittamisesta Hämeen vanhan linnan entisöimiseksi .... „

517) Ed. Mäen ym. rah.al. n:o 660 määrärahan osoittamisesta Hämeenlinnan

Siv.

maakunta-arkiston uuden rakennuksen suunnittelua varten 2201

518) Ed. Mäen ym. rah.al. n:o 661 määrärahan osoittamisesta avustukseksi Suomen Kiinteistöliitolle vuokramarkkina-asioiden valistus- ja ohjaustoimintaa varten ..... „

519) Ed. Mäen ym. rah.al. n:o 662 määrärahan osoittamisesta Suomen Mehiläishoitajien Keskusjärjestö SUME ry:n toiminnan tukemiseen ..... „

520) Ed. Mäen ym. rah.al. n:o 663 määrärahan osoittamisesta Suomen Autoklubin Etelä-Hämeen piirille Hämeenlinnan Moottoriradan rakentamiseksi otettujen lainojen maksamiseen ..... „

521) Ed. Mäen ym. rah.al. n:o 664 määrärahan osoittamisesta valtion askarteluohjaajaopiston uuden rakennuksen suunnitteluun ..... „

522) Ed. Mäen ym. rah.al. n:o 665 määrärahan osoittamisesta avustukseksi Räyskälä-säätiölle Räyskälän lentokeskuksen rakentamista varten ..... „

523) Ed. Mäen ym. rah.al. n:o 666 määrärahan osoittamisesta lainojen myöntämiseksi yksityisten päivähoitolaitosten perustamiskustannuksiin ..... „

524) Ed. Mäen ym. rah.al. n:o 667 määrärahan osoittamisesta peruspalkkaisen henkilökunnan palkkaamiseen valtionenemmistöisten yhtiöiden tarkastustoiminnan lisäämiseksi ..... „

525) Ed. Mäen ym. rah.al. n:o 668 määrärahan osoittamisesta varsinaisen nelostien rakentamisen aloittamiseksi ... „

526) Ed. Mäen ym. rah.al. n:o 669 määrärahan osoittamisesta uuden Hauhon—Hämeenlinnan maantien rakentamiseksi ..... „

527) Ed. Mäki-Hakolan ym. rah.al. n:o 670 määrärahan osoittamisesta parannustöitä varten maantieosalla Nurmon kirkko—Kiikku ..... „

528) Ed. Mäki-Hakolan rah.al. n:o 671 määrärahan osoittamisesta osuuskunta Viexpon toiminnan tukemiseen .. „

529) Ed. Mäki-Hakolan ym. rah.al. n:o 672 määrärahan osoittamisesta Ilmajoen lääkintävarikon rakennustöiden aloittamiseen ..... „

530) Ed. Mäki-Hakolan ym. rah.al. n:o 673 määrärahan osoittamisesta Halkosaaren—Könnin maantien rakentamista varten Munakan tasoristeyksen kohdalla 2201

531) Ed. Mäki-Hakolan ym. rah.al. n:o 674 korotetun määrärahan osoittamisesta vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotukeen ..... „

532) Ed. Mäki-Hakolan ym. rah.al. n:o 675 määrärahan osoittamisesta Kauhajoen—Päntäneen maantien rakentamista varten ..... „

533) Ed. Mäki-Hakolan ym. rah.al. n:o 676 määrärahan osoittamisesta Seinäjoen sotilaspiirin henkilökunnan asuntotalon rakentamiseen ..... „

534) Ed. Mäki-Hakolan ym. rah.al. n:o 677 määrärahan osoittamisesta kantatien n:o 68 rakentamisen aloittamiseen välillä Vöyri—Ylihärmä ..... „

535) Ed. Mäkisen ym. rah.al. n:o 678 määrärahan osoittamisesta työsopimussuhteisten ympäristönsuojeluntarkastajien palkkaamiseksi eräisiin lääninhallituksiin „

536) Ed. Mäkisen ym. rah.al. n:o 679 korotetun määrärahan osoittamisesta ympäristönsuojeluneuvoston toimintaedellytysten säilyttämiseksi ..... „

537) Ed. Mäkisen ym. rah.al. n:o 680 korotetun määrärahan osoittamisesta maan hankkimiseksi luonnonsuojelutarkoituksiin ..... „

538) Ed. Mäkisen ym. rah.al. n:o 681 määrärahan osoittamisesta ympäristönsuojeluneuvoston alaisen tilapäisen henkilökunnan palkkaukseen ..... „

539) Ed. Männistön ym. rah.al. n:o 682 määrärahan osoittamisesta Mielenterveyden Keskusliiton toiminnan tukemiseen ..... „

540) Ed. Männistön ym. rah.al. n:o 683 määrärahan osoittamisesta maksuttoman sairaanhoidon antamiseen kaikille syöpäsairaille ..... „

541) Ed. Männistön ym. rah.al. n:o 684 määrärahan osoittamisesta valtion virastotalon rakentamiseksi Siilinjärven kuntaan ..... „

542) Ed. Männistön ym. rah.al. n:o 685 määrärahan osoittamisesta valtion lukion opetustilojen rakentamiseksi Tuusniemelle ..... „

543) Ed. Männistön ym. rah.al. n:o 686 määrärahan osoittamisesta kunnallisen oikeusaputoiminnan avustamiseksi .. „

Siv.

544) Ed. Männistön ym. rah.al. n:o 687 määrärahan osoittamisesta lisäavustuksiin kehitysalueiden ammattikouluille 2201

545) Ed. Männistön ym. rah.al. n:o 688 määrärahan osoittamisesta kokeiluterveyskeskusten ja jo rakennettujen terveyskeskusten takautuvaan avustamiseen „

546) Ed. Nevalaisen ym. rah.al. n:o 689 määrärahan osoittamiseksi tuotantopalkkioiden maksamiseksi lampaanlihasta „

547) Ed. Nevalaisen rah.al. n:o 690 määrärahan osoittamisesta valtion virastotalon rakentamiseksi Juuan kuntaan ... „

548) Ed. Nevalaisen ym. rah.al. n:o 691 määrärahan osoittamisesta Latvalammin—Liperin maantien parantamiseen . „

549) Ed. A. Niemelän ym. rah.al. n:o 692 määrärahan osoittamisesta Lehtosalmen sillan rakentamisen alustaviin töihin „

550) Ed. A. Niemelän ym. rah.al. n:o 693 määrärahan osoittamisesta arvokalan poikasten kasvattamiseen ..... „

551) Ed. A. Niemelän ym. rah.al. n:o 694 määrärahan osoittamisesta valtatie 5:n peruskorjaukseen Joutsijärven ja Kuusamon välillä ..... „

552) Ed. A. Niemelän ym. rah.al. n:o 695 määrärahan osoittamisesta Raistakan sekä Posion ja Taivalkosken kuntien rajan välisen maantien peruskorjaukseen .. „

553) Ed. A. Niemelän ym. rah.al. n:o 696 määrärahan osoittamisesta liikkuvien teurastamoitten hankkimiseen paliskuntain yhdistykselle ..... „

554) Ed. A. Niemelän ym. rah.al. n:o 697 määrärahan osoittamisesta Kemijärvi Oy:n fusioinnista Veitsiluoto Oy:öön yksityisille ja yhteisöille syntyneiden menetysten korvaamiseen ..... „

555) Ed. A. Niemelän ym. rah.al. n:o 698 määrärahan osoittamisesta Perä-Lapin polkuteiden rakentamiseen ..... „

556) Ed. A. Niemelän ym. rah.al. n:o 699 määrärahan osoittamisesta Ranuan kirkonkylän—Oulun läänin rajan — Ranuan Asmuntin asutusalueen maantien peruskorjaukseen ..... „

557) Ed. A. Niemelän ym. rah.al. n:o 700 määrärahan osoittamisesta Kemijärven ammatinvalinnanohjaustoimiston työn aloittamiseen ..... „

Siv.

558) Ed. A. Niemelän ym. rah.al. n:o 701 määrärahan osoittamisesta Pekkalan lossiliikenteen edelleen jatkamiseen 2201

559) Ed. E. Niemelän rah.al. n:o 702 määrärahan osoittamisesta kelirikkoavustukseksi Säämingin ja Puumalan kunnalle saaristoliikenteen ylläpitämistä varten .. „

560) Ed. E. Niemelän rah.al. n:o 703 määrärahan osoittamisesta Moinsalmen paikallistien peruskorjaukseen Säämingissä ..... „

561) Ed. E. Niemelän rah.al. n:o 704 määrärahan osoittamisesta Sulkavan—Lohikosken—Virmutjoen tien peruskorjaukseen ..... „

562) Ed. E. Niemelän rah.al. n:o 705 määrärahan osoittamisesta Kerimäen virastotalon rakentamiseen ..... „

563) Ed. E. Niemelän rah.al. n:o 706 määrärahan osoittamisesta Seikanlammen—Savonrannan—Säimenen—Rönkönvaaran—Leppälahden maantien parantamiseen ..... „

564) Ed. E. Niemelän rah.al. n:o 707 määrärahan osoittamisesta Hannolanpellon—Tappuvirran—Kangaslammen—Varkauden maantien parantamiseen ..... „

565) Ed. E. Niemelän rah.al. n:o 708 määrärahan osoittamisesta kantatien n:o 70 tieosan Heinävesi kk.—Sappu parantamiseen ..... „

566) Ed. E. Niemelän rah.al. n:o 709 määrärahan osoittamisesta Puumalan kunnassa olevan Liimattalansalmen—Lintusalon paikallistien tietöitä varten ..... „

567) Ed. Niemisen ym. rah.al. n:o 710 määrärahan osoittamisesta valtion virastotalon rakennustöiden aloittamiseksi Kerimäellä ..... „

568) Ed. Niemisen ym. rah.al. n:o 711 määrärahan osoittamisesta Seikanlammen—Savonrannan maantien tehostetun parannustyön aloittamiseksi ..... „

569) Ed. Niemisen ym. rah.al. n:o 712 määrärahan osoittamisesta Heinolan ammatinvalinnanohjaustoimistoa varten . „

570) Ed. Niemisen rah.al. n:o 713 määrärahan osoittamisesta lammastalouden tukemiseen ..... „

571) Ed. Niinikosken ym. rah.al. n:o 714 määrärahan osoittamisesta markkinointiohjauksen tehostamiseksi Pohjois- ja Itä-Suomessa ..... „

Siv.

572) Ed. Niinikosken ym. rah.al. n:o 715 määrärahan osoittamisesta Oulun yliopiston käyttöön alue- ja perustutkimuksen suorittamiseksi Pohjois-Suomessa .. 2201

573) Ed. Niinikosken ym. rah.al. n:o 716 määrärahan osoittamisesta tutkimukseen yritysten sosiaalikustannusten oikeudenmukaisemmasta jakamisesta ..... „

574) Ed. Niinikosken ym. rah.al. n:o 717 korotetun määrärahan osoittamisesta avustuksiksi ja lainoiksi maankuivatustöihin ..... „

575) Ed. Niinikosken ym. rah.al. n:o 718 määrärahan osoittamisesta avustukseksi köyhien kuntien kunnaneläinlääkärien virka-asuntojen rakentamiskustannuksiin ..... „

576) Ed. Niinikosken ym. rah.al. n:o 719 korotetun määrärahan osoittamisesta siirtona maatilatalouden rationalisointirahastoon ..... „

577) Ed. Niinikosken ym. rah.al. n:o 720 korotetun määrärahan osoittamisesta villan tuotantopalkkioihin ..... „

578) Ed. Niinikosken ym. rah.al. n:o 721 määrärahan osoittamisesta lihasikojen kaupallisten rehuseosten tarkkailuun ... „

579) Ed. Niinikosken ym. rah.al. n:o 722 korotetun määrärahan osoittamisesta Kalajoen keskiosan vesistöjärjestelyihin . „

580) Ed. Nikkilän ym. rah.al. n:o 723 korotetun määrärahan osoittamisesta maataloustuotteiden markkinoinnin edistämiseen ja maatalouden hintatason vakaannuttamiseen ..... „

581) Ed. Nikkilän ym. rah.al. n:o 724 määrärahan osoittamisesta eläinlääkärin viran perustamiseksi valtion hevosjalostuslaitokseen ..... „

582) Ed. Nikkilän ym. rah.al. n:o 725 määrärahan osoittamisesta Hämeenlinnan —Urjalan maantien suunnitteluun ja rakentamiseen ..... „

583) Ed. Nikkilän ym. rah.al. n:o 726 määrärahan osoittamisesta lainoiksi Keskusmetsälautakunta Tapiolle metsäpuiden siementen hankintaan ..... „

584) Ed. Nikkilän ym. rah.al. n:o 727 korotettujen määrärahain osoittamisesta maatalouden tutkimuskeskuksen koe- ja tutkimustoimintaan ..... „

585) Ed. Nikkilän ym. rah.al. n:o 728 määrärahain osoittamisesta vesihallituksen pysyttämiseksi maa- ja metsätalousministeriön alaisena 2201

586) Ed. H. Niskasen ym. rah.al. n:o 729 määrärahan osoittamisesta lainoiksi kunnille vanhainkotien rakentamiseen .. „

587) Ed. H. Niskasen ym. rah.al. n:o 730 määrärahan osoittamisesta nuorten parien kodinperustamislainoja varten ... „

588) Ed. H. Niskasen ym. rah.al. n:o 731 määrärahan osoittamisesta ylimääräisten virastotyöntekijöiden aseman parantamiseen ..... „

589) Ed. H. Niskasen ym. rah.al. n:o 732 määrärahan osoittamisesta maksuttoman hammashoidon järjestämiseksi esikouluikäisille, oppi- ja ammattikoululaisille sekä kehitysvammaisille ..... „

590) Ed. H. Niskasen ym. rah.al. n:o 733 määrärahan osoittamisesta Kärsämäelle rakennettavan osuuskuntamuotoisen yhteisnavetan rahoittamista varten „

591) Ed. H. Niskasen ym. rah.al. n:o 734 määrärahan osoittamisesta alle kolme vuotiaista lapsista suoritettavaa erityistä hoitolisää koskevan järjestelmän aikaansaamiseksi ..... „

592) Ed. Orrenmaan ym. rah.al. n:o 735 määrärahan osoittamisesta Seinäjoelle sijoitettavan, sosiaalityön korkeampaa opetusta antavan oppilaitoksen suunnitteluun ..... „

593) Ed. Orrenmaan ym. rah.al. n:o 736 määrärahan osoittamisesta Vaasan läänin pienteollisuustoimistojen avoimien virkojen täyttämiseen ja yritysneuvojan viran perustamiseen ..... „

594) Ed. Orrenmaan ym. rah.al. n:o 737 määrärahan osoittamisesta Vaasan lentokentän laajennuksen suunnittelua varten ..... „

595) Ed. Orrenmaan ym. rah.al. n:o 738 määrärahan osoittamisesta virastotalon rakentamiseen Kurikkaan ..... „

596) Ed. Orrenmaan rah.al. n:o 739 määrärahan osoittamisesta Ilmajoen lääkintävarikon huoltorakennuksen rakentamiseen ..... „

597) Ed. Orrenmaan rah.al. n:o 740 määrärahan osoittamisesta vähittäiskaupan kehittämisrahaston perustamiseksi .. „

598) Ed. Orrenmaan rah.al. n:o 741 määrärahan osoittamisesta Juhani Ahon kalamökin kunnostamiseksi ..... „

Siv.

599) Ed. Orrenmaan rah.al. n:o 742 määrärahan osoittamisesta monivammaisten suojatyökodin aikaansaamiseksi ... 2201

600) Ed. Orrenmaan rah.al. n:o 743 korotetun määrärahan osoittamisesta yksityisoppikoulujen vapaaoppilaspaikkoja ja lukukausimaksualennuksia varten .... „

601) Ed. Orrenmaan ym. rah.al. n:o 744 korotetun määrärahan osoittamisesta seutukaavoituskustannusten valtionosuuksiin ..... „

602) Ed. Orrenmaan rah.al. n:o 745 määrärahan osoittamisesta säteilyfysiikan laitoksen eräiden tilapäisten toimien muuttamiseen ylimääräisiksi ..... „

603) Ed. Orrenmaan rah.al. n:o 746 korotetun määrärahan osoittamisesta opettajien jatkokoulutukseen ..... „

604) Ed. Orrenmaan ym. rah.al. n:o 747 määrärahan osoittamisesta Alavuden virastotalon rakennustöiden aloittamiseen ..... „

605) Ed. Orrenmaan ym. rah.al. n:o 748 määrärahan osoittamiseksi lapsi-invalidien peruskouluopetuksen järjestämiseksi ..... „

606) Ed. Orrenmaan ym. rah.al. n:o 749 määrärahan osoittamisesta monivammaisten nuorten kodin suunnittelua ja rakentamista varten ..... „

607) Ed. Paanasen ym. rah.al. n:o 750 määrärahan osoittamisesta Mikkelin läänin työvoimapiirin perustamiseksi ... „

608) Ed. Paanasen ym. rah.al. n:o 751 määrärahan osoittamisesta Joutsan—Kangasniemen maantien parantamistöiden aloittamiseksi ..... „

609) Ed. Paanasen ym. rah.al. n:o 752 korotetun määrärahan osoittamisesta uusien ammatinvalinnanohjaustoimistojen perustamiseksi ..... „

610) Ed. Paasivuoren ym. rah.al. n:o 753 määrärahan osoittamisesta nuorten huumausaineiden väärinkäyttäjien hoidon ja jälkihuollon järjestämiseksi ..... „

611) Ed. Paasivuoren ym. rah.al. n:o 754 määrärahan osoittamisesta kansaneläkkeen varassa elävien radio- ja TV-lupamaksujen alentamiseksi ..... „

612) Ed. Paasivuoren ym. rah.al. n:o 755 korotetun määrärahan osoittamisesta huumausainetoimikunnalle valistus-, tiedotus- ja tutkimustoimintaa varten .... „

Siv.

613) Ed. Paasivuoren ym. rah.al. n:o 756 korotetun määrärahan osoittamisesta kotiavustajien palkkaamiseen 2201

614) Ed. Paasivuoren ym. rah.al. n:o 757 määrärahan osoittamisesta aviottomien äitien koulutustukea varten ..... „

615) Ed. Paasivuoren ym. rah.al. n:o 758 korotetun määrärahan osoittamisesta valtionapuna eläkeläisten järjestöille.... „

616) Ed. Paasivuoren ym. rah.al. n:o 759 korotetun määrärahan osoittamisesta äitiysavustuksiin ..... „

617) Ed. Partasen ym. rah.al. n:o 760 määrärahan osoittamisesta lisätyn valtionavun suorittamiseksi kehitysalueilla toimiville seutukaavaliitoille ..... „

618) Ed. Pekkalan ym. rah.al. n:o 761 määrärahan osoittamisesta kuntien ja yhtymien kohtuuttoman korkean veden hinnan alentamiseksi ..... „

619) Ed. Pekkalan ym. rah.al. n:o 762 määrärahan osoittamisesta rehujen rahtialennusjärjestelmän toteuttamiseksi „

620) Ed. Pekkalan ym. rah.al. n:o 763 korotetun määrärahan osoittamisesta turveteollisuuden edistämiseen ..... „

621) Ed. Pekkalan ym. rah.al. n:o 764 korotetun määrärahan osoittamisesta vesihuoltolaitteiden rakentamiseen myönnettävien lainojen korkotukeen ..... „

622) Ed. Pekkarisen ym. rah.al. n:o 765 määrärahan osoittamisesta Suonenjoen—Karttulan maantien perusparantamiseen välillä Kopola—Etelälahti ..... „

623) Ed. Pekkarisen ym. rah.al. n:o 766 määrärahan osoittamisesta Suonenjoen virastotalon rakentamiseen ..... „

624) Ed. Pekkarisen ym. rah.al. n:o 767 määrärahan osoittamisesta öljyn torjuntakaluston hankintaan sisävesille .... „

625) Ed. Pekkarisen ym. rah.al. n:o 768 määrärahan osoittamisesta Kerkonkosken—Vesannon—Ahvenisen maantien perusparantamiseen ..... „

626) Ed. Pekkarisen ym. rah.al. n:o 769 määrärahan osoittamisesta kalatalouden tutkimusaseman perustamiseksi Varkauteen ..... „

627) Ed. Pekkarisen ym. rah.al. n:o 770 määrärahan osoittamisesta Tervon—Vesannon tieosuuden rakennustöiden jatkamiseen ..... „

Siv.

628) Ed. Pekkarisen ym. rah.al. n:o 771 korotetun määrärahan osoittamisesta siirtona maatilatalouden rationalisoimisrahastoon 2201

629) Ed. Pekosen ym. rah.al. n:o 772 määrärahan osoittamisesta Tuliniemen paikallistien rakennustöiden aloittamiseen Haukivuoren kunnassa ..... „

630) Ed. Pekosen ym. rah.al. n:o 773 määrärahan osoittamisesta maantien rakentamiseen Väisälänsaareen Hirvensalmen kunnassa ..... „

631) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 774 määrärahan osoittamisesta Saviputaan—Tahvolanmäen maantien parantamiseksi ..... „

632) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 775 määrärahan osoittamisesta Sorsakosken—Tihusniemen maantien parantamiseksi ..... „

633) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 776 määrärahan osoittamisesta kaivostoiminnan aikaansaamiseksi Kangaslammilla „

634) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 777 määrärahan osoittamisesta Könönpellon—Akonniemen tien kunnostamiseksi ..... „

635) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 778 määrärahan osoittamisesta Riistaveden—Kaavin—Juuan tien parantamiseksi ..... „

636) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 779 määrärahan osoittamisesta Murtolahden—Muuruveden—Juankosken—Säyneisen tien kunnostamiseksi ..... „

637) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 780 määrärahan osoittamisesta valtion ammattikoulun suunnittelua ja rakentamista varten Pohjois-Savoon ..... „

638) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 781 määrärahan osoittamisesta Kurjalanrannan—Soinilansalmen paikallistien suunnittelua ja rakennustöiden aloittamista varten ..... „

639) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 782 määrärahan osoittamisesta tiemestaripiirin päätukikohdan rakentamista varten Leppävirralle ..... „

640) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 783 määrärahan osoittamisesta Suonenjoen kauppalan sisääntuloväylän toisen rampin rakentamiseen ..... „

Siv.

641) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 784 määrärahan osoittamisesta Säynätsalmen sillan rakentamiseen Rautalammin kunnassa 2201

642) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 785 määrärahan osoittamisesta moottoritien rakentamiseen välillä Toivala—Siilinjärvi ..... „

643) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 786 määrärahan osoittamisesta Kortejoen—Kuopion maantien rakentamiseksi „

644) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 787 määrärahan osoittamisesta Sorsakoskelta Osmajärven länsipuolitse Varkauteen johtavan maantien rakentamisen aloittamiseksi ..... „

645) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 788 määrärahan osoittamisesta Kihlovirran sillan aikaansaamiseksi ..... „

646) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 789 määrärahan osoittamisesta Huotarin—Kihlovirran tien parantamiseksi .. „

647) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 790 määrärahan osoittamisesta Kerkonkosken—Vesannon—Ahvenisen maantien perusparannustöihin ja kestopäällystämiseen ..... „

648) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 791 määrärahan osoittamisesta Malilahden—Sorsakosken maantien rakennustöiden jatkamiseksi ..... „

649) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 792 määrärahan osoittamisesta Varkauden teknillisen oppilaitoksen suunnittelua ja rakennustöiden aloittamista varten .. „

650) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 793 määrärahan osoittamisesta pienen ja keskisuuren yrittäjätoiminnan toiminta-edellytysten parantamiseen ..... „

651) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 794 määrärahan osoittamisesta Leppävirran saamiseksi kaukovalintaisen puhelinliikenteen piiriin ..... „

652) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 795 määrärahan osoittamisesta ammatinvalinnanohjaustoimistoa varten Varkauden kaupunkiin ..... „

653) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 796 määrärahan osoittamisesta nuorten parien kodinperustamislainoja varten ... „

654) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 797 määrärahan osoittamisesta tutkimuk-

Siv.

sen suorittamiseksi työvoiman käyttämiseksi omassa maakunnassa 2201

655) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 798 määrärahan osoittamisesta automaattisen puhelin- ja telex-liikenneverkon rakentamiseksi ..... „

656) Ed. Penttisen ym. rah.al. n:o 799 määrärahan osoittamisesta lainoiksi vähävaraisille heikkokuntoisten asunto- ja talousrakennusten korjauksia varten ... „

657) Ed. Perheentuvan ym. rah.al. n:o 800 määrärahan osoittamisesta kunnille perhepäivähoidosta suoritettavaa valtionapua varten ..... „

658) Ed. Perheentuvan ym. rah.al. n:o 801 määrärahan osoittamisesta Huittisten varavankilan henkilökunta-asuntojen rakennustöiden aloittamiseksi ..... „

659) Ed. Perheentuvan ym. rah.al. n:o 802 määrärahan osoittamiseksi kehitysvammaisten avohuollon henkilökunnan jatko- ja täydennyskoulutukseen ..... „

660) Ed. Pohjosen ym. rah.al. n:o 803 määrärahan osoittamisesta rintamasotilaiden omatoimista asuntotuotantoa varten ..... „

661) Ed. Pohjosen ym. rah.al. n:o 804 määrärahan osoittamisesta Kivijärven —Kinnulan maantien parantamiseen ... „

662) Ed. Pohjosen ym. rah.al. n:o 805 määrärahan osoittamisesta apurahoiksi suomalaisille keksijöille ..... „

663) Ed. Pohjosen ym. rah.al. n:o 806 määrärahan osoittamisesta Tammijärven—Joutsan maantien parantamiseen .. „

664) Ed. Pohjosen ym. rah.al. n:o 807 määrärahan osoittamisesta Joutsan —Kangasniemen maantien parantamiseen ..... „

665) Ed. Pohjosen ym. rah.al. n:o 808 määrärahan osoittamisesta Keljon—Kanavuoren maantien suunnitelman laatimiseen ..... „

666) Ed. Pohjosen ym. rah.al. n:o 809 määrärahan osoittamisesta TVH:n sivutukikohdan rakentamiseksi Pylkönmäelle ..... „

667) Ed. Pohjosen ym. rah.al. n:o 810 määrärahan osoittamisesta suunnitelman laatimiseksi Kärkistensalmen lossin korvaamiseksi sillalla ..... „

668) Ed. Pohjosen ym. rah.al. n:o 811 määrärahan osoittamisesta maalaiskirjeenkantajien kantovuorojen lisäämiseksi syrjäseuduilla 2201

669) Ed. Pohjosen ym. rah.al. n:o 812 korotetun määrärahan osoittamisesta yksityisteiden avustamiseen ..... „

670) Ed. Pohjosen ym. rah.al. n:o 813 määrärahan osoittamisesta fysiikan huoltoinsinöörin toimen perustamiseksi Jyväskylän yliopistoon ..... „

671) Ed. Pohjosen ym. rah.al. n:o 814 määrärahan osoittamisesta Jyväskylän yliopiston psykologian assistentin ap. toimen säilyttämiseksi ..... „

672) Ed. Poutasen ym. rah.al. n:o 815 määrärahan osoittamisesta TVL:n Juvan tiemestaripiirin tukikohdan rakentamiseen ..... „

673) Ed. Poutasen ym. rah.al. n:o 816 määrärahan osoittamisesta Sairalanmäen—Kaskiin tieosan perusparannuksen toteuttamiseen ..... „

674) Ed. Poutasen ym. rah.al. n:o 817 määrärahan osoittamisesta eläinlääkintähuoltolain 18 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin rakennusavustuksiin ..... „

675) Ed. Poutasen ym. rah.al. n:o 818 määrärahan osoittamisesta vuokramökkitoiminnan lainoitusta varten ..... „

676) Ed. Poutiaisen ym. rah.al. n:o 819 korotetun määrärahan osoittamisesta valtionavustukseksi yksityisten teiden kunnossapitoon ja tekemiseen ..... „

677) Ed. Poutiaisen ym. rah.al. n:o 820 määrärahan osoittamisesta virastotalon rakentamista varten Juuan kirkonkylään ..... „

678) Ed. Poutiaisen ym. rah.al. n:o 821 määrärahan osoittamisesta Kontiolahden Kunnasniemen kylän ja Polvijärven Kuorevaaran kylän välisen paikallistien rakentamiseen ..... „

679) Ed. Poutiaisen ym. rah.al. n:o 822 määrärahan osoittamisesta rehuviljan kotimaisen markkinoinnin edistämiseen „

680) Ed. Poutiaisen ym. rah.al. n:o 823 määrärahan osoittamisesta terveyskeskuksen rakentamiseksi Nurmeksen kauppalaan ..... „

681) Ed. Poutiaisen ym. rah.al. n:o 824 määrärahan osoittamisesta Kiihtelysvaaran ja Pyhäselän kirkonkylien välisen maantien rakentamiseen ..... „

Siv.

682) Ed. Poutiaisen ym. rah.al. n:o 825 määrärahan osoittamisesta Polvijärven Kylynlahden ja Outokummun Vuonoksen välisen maantien perusparantamiseen 2201

683) Ed. Poutiaisen ym. rah.al. n:o 826 määrärahan osoittamisesta kehitysalueiden kulttuuriasioiden edistämiseen „

684) Ed. Poutiaisen ym. rah.al. n:o 827 määrärahan osoittamisesta valtion virastojen ja teollisuuslaitosten hajasijoituksen tutkimiseen ..... „

685) Ed. Poutiaisen ym. rah.al. n:o 828 määrärahan osoittamisesta metallisulattamon rakentamiseksi Pohjois-Karjalaan ..... „

686) Ed. Poutiaisen ym. rah.al. n:o 829 määrärahan osoittamisesta polttoaineveron palauttamiseksi invalideille ... „

687) Ed. Poutiaisen ym. rah.al. n:o 830 määrärahan osoittamisesta maantien rakentamiseksi Ilomantsin Tyrjän kylästä Juuansaaren kylään ..... „

688) Ed. Poutiaisen ym. rah.al. n:o 831 määrärahan osoittamisesta Siikakosken ja Pudaskosken voimalaitosten rakentamiseen Pielisjärvellä ..... „

689) Ed. Poutiaisen ym. rah.al. n:o 832 määrärahan osoittamisesta Möhkön —Viinivaaran—Viinilahdenpohjan paikallistien rakentamiseen ..... „

690) Ed. Poutiaisen ym. rah.al. n:o 833 määrärahan osoittamisesta tutkimukseen koneiden ja laitteiden varustamiseksi suomenkielisin tekstein ..... „

691) Ed. Poutiaisen ym. rah.al. n:o 834 määrärahan osoittamisesta veteraanijärjestöjen hallintomenojen peittämiseen „

692) Ed. Poutiaisen ym. rah.al. n:o 835 määrärahan osoittamisesta poltto- ja voiteluaineiden kuluttajahinnan saattamiseksi samaksi koko maassa ..... „

693) Ed. Poutiaisen ym. rah.al. n:o 836 määrärahan osoittamisesta väkilannoitteiden ja -rehujen hinnan saattamiseksi samaksi koko maassa ..... „

694) Ed. Procopén ym. rah.al. n:o 837 määrärahan osoittamisesta Sotainvalidien Veljesliiton palveluksessa olevien eläketurvan järjestämiseksi ..... „

695) Ed. Procopén ym. rah.al. n:o 838 määrärahan osoittamisesta avustukseksi Allergialiitto — Allergiförbundet ry:lle allergiasairauksia koskevaa valistustyötä varten 2201

696) Ed. Procopén rah.al. n:o 839 määrärahan osoittamisesta Loviisan—Lapinjärven maantien parannustöitä varten „

697) Ed. Procopén ym. rah.al. n:o 840 määrärahan osoittamisesta pienteollisuuden neuvonnan piiritoimistoa varten Tammisaareen tai Loviisaan ..... „

698) Ed. Procopén rah.al. n:o 841 määrärahan osoittamisesta Loviisan pohjoisen ohikulkutien rakennustöitä varten „

699) Ed. Procopén ym. rah.al. n:o 842 korotetun määrärahan osoittamisesta puutarhatalouden edistämiseen ..... „

700) Ed. Puhakan ym. rah.al. n:o 843 määrärahan osoittamisesta Juuan virastotalon rakennustöiden aloittamiseksi „

701) Ed. Puhakan ym. rah.al. n:o 844 määrärahan osoittamisesta Rasivaaran—Haavanpään maantien rakennustöiden aloittamiseksi ..... „

702) Ed. Puhakan ym. rah.al. n:o 845 määrärahan osoittamisesta Outokummun—Polvijärven maantien rakennustöiden aloittamiseksi ..... „

703) Ed. Puhakan ym. rah.al. n:o 846 määrärahan osoittamisesta Nurmeksen—Kuhmon maantien parannustöiden aloittamiseksi ..... „

704) Ed. Puhakan ym. rah.al. n:o 847 määrärahan osoittamisesta Pankakosken—Hattuvaaran maantien parannustöiden aloittamiseksi ..... „

705) Ed. Puhakan ym. rah.al. n:o 848 määrärahan osoittamisesta tutkimuksia varten taloudellisen yhteistyön kehittämiseksi Neuvostoliiton kanssa ..... „

706) Ed. Pursiaisen ym. rah.al. n:o 849 korotetun määrärahan osoittamisesta nuorisotyötä tekevien järjestöjen toiminnan tukemiseen ..... „

707) Ed. Pursiaisen ym. rah.al. n:o 850 määrärahan osoittamisesta iltaopiskelijain tukemiseen ..... „

708) Ed. Raatikaisen ym. rah.al. n:o 851 määrärahan osoittamisesta metsähallituksen hallussa olevien maiden maiseman- ja luonnonhoitoon ..... „

709) Ed. Raatikaisen ym. rah.al. n:o 852 määrärahan osoittamisesta Keravan nuorisovankilan monitoimintakeskuksen rakentamiseen ..... „

Siv.

710) Ed. Raatikaisen ym. rah.al. n:o 853 määrärahan osoittamisesta selviämisaseman perustamiseksi Tapiolaan nuorille huumausaineiden käyttäjille 2201

711) Ed. Raatikaisen ym. rah.al. n:o 854 määrärahan osoittamisesta Kittilä-suunnitelman toteuttamiseen ..... „

712) Ed. Raatikaisen ym. rah.al. n:o 855 määrärahan osoittamisesta vuokra-asuntojen hankkimiseen metsähallituksen metsätyömiehille ..... „

713) Ed. Raatikaisen ym. rah.al. n:o 856 korotetun määrärahan osoittamisesta maan hankkimiseen valtiolle ..... „

714) Ed. Rekosen ym. rah.al. n:o 857 määrärahan osoittamisesta ammattientarkastajien tutkimusvälineistön hankintaan „

715) Ed. Rekosen ym. rah.al. n:o 858 määrärahan osoittamisesta lukukausimaksujen poistamiseen Tampereen yliopiston opiskelijoilta ..... „

716) Ed. Rekosen ym. rah.al. n:o 859 määrärahan osoittamisesta Tampereen yliopiston ottamiseksi valtion hallintaan .. „

717) Ed. Rekosen ym. rah.al. n:o 860 määrärahan osoittamisesta Kuoreveden—Mäntän maantien rakennustöiden aloittamiseksi ..... „

718) Ed. Rekosen ym. rah.al. n:o 861 määrärahan osoittamisesta Lempäälän—Vesilahden—Punkalaitumen maantien parannustöihin ..... „

719) Ed. Rekosen ym. rah.al. n:o 862 määrärahan osoittamisesta Rautajärven—Luopioisten—Aitoon—Pälkäneen maantien perusparannustöiden aloittamiseksi „

720) Ed. Rekosen ym. rah.al. n:o 863 määrärahan osoittamisesta Ylöjärven—Kurun maantien parantamiseksi välillä Kyrönlahti—Kuru ..... „

721) Ed. Rekosen ym. rah.al. n:o 864 määrärahan osoittamisesta täydennyseläkkeiksi kaikille kansaneläkkeen tukiosan saajille ..... „

722) Ed. Rekosen ym. rah.al. n:o 865 korotetun määrärahan osoittamisesta asuntolainojen myöntämistä varten .... „

723) Ed. Rekosen ym. rah.al. n:o 866 määrärahan osoittamisesta avustukseksi kunnille kansaneläkekustannusten alentamiseen ..... „

724) Ed. Rosnellin ym. rah.al. n:o 867 määrärahan osoittamisesta ylimääräiseksi avustukseksi vähävaraisten kansaneläkeläisten sairaalamaksujen suorittamiseen 2201

725) Ed. Rosnellin ym. rah.al. n:o 868 määrärahan osoittamisesta perhelisien korottamiseen ..... „

726) Ed. Rosnellin ym. rah.al. n:o 869 määrärahan osoittamisesta peruskouluun siirtymistä varten peruskoulukokeilua suorittaneissa kunnissa ..... „

727) Ed. Rosnellin ym. rah.al. n:o 870 määrärahan osoittamisesta lapsilisien korottamiseksi ..... „

728) Ed. Ruokolan ym. rah.al. n:o 871 määrärahan osoittamisesta avustuksiksi kunnille ja yhtymille jätevedenpuhdistamoiden ja purkuviemäreiden rakentamiseen ..... „

729) Ed. Ruokolan ym. rah.al. n:o 872 määrärahan osoittamisesta hammaslääkärin virkojen perustamiseen lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastoihin „

730) Ed. Ruokolan ym. rah.al. n:o 873 korotetun määrärahan osoittamisesta Oulun yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan laitosmenoihin ..... „

731) Ed. Rytkösen ym. rah.al. n:o 874 määrärahan osoittamisesta maatilatalouden tuloverolain uudistamisen aiheuttaman kuntien verotulojen vähentymisen korvaamiseksi valtion varoista .. „

732) Ed. Räsäsen ym. rah.al. n:o 875 määrärahan osoittamisesta alueellisen työterveyslaitoksen perustamiseksi Ouluun „

733) Ed. Räsäsen ym. rah.al. n:o 876 määrärahan osoittamisesta Oulun yliopiston yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan perustamiseksi ..... „

734) Ed. Räsäsen ym. rah.al. n:o 877 määrärahan osoittamisesta työväenliikkeen historian tutkimiseen ..... „

735) Ed. Rönkön ym. rah.al. n:o 878 määrärahan osoittamisesta maatalouspiirin aluetoimiston perustamiseksi Iisalmelle . „

736) Ed. Rönkön ym. rah.al. n:o 879 määrärahan osoittamisesta lampaanlihan tuotantopalkkioiden maksamiseksi ..... „

737) Ed. Rönkön ym. rah.al. n:o 880 määrärahan osoittamisesta sienitalouden tehostamiseksi tarvittavan henkilökunnan palkkaukseen ..... „

738) Ed. Rönkön ym. rah.al. n:o 881 määrärahan osoittamisesta avustukseksi

Siv.

Iisalmen aluesairaalan rakennuslaajennuksen toteuttamiseksi 2201

739) Ed. Saimon ym. rah.al. n:o 882 määrärahan osoittamisesta Joutsan—Kangasniemen maantien rakentamiseksi Keski-Suomen läänin alueella ..... „

740) Ed. Saimon ym. rah.al. n:o 883 määrärahan osoittamisesta Saakosken—Jämsänkosken—Hallin maantien rakentamiseksi ..... „

741) Ed. Saimon ym. rah.al. n:o 884 määrärahan osoittamisesta maantien perusparannustöihin välillä Luhanka—Joutsa ..... „

742) Ed. Saimon ym. rah.al. n:o 885 määrärahan osoittamisesta Hankasalmen—Konneveden maantien rakentamiseen ..... „

743) Ed. Saimon ym. rah.al. n:o 886 määrärahan osoittamisesta lasten päivähoidon järjestämiseksi kodeissa ja valvotussa päivähoidossa ..... „

744) Ed. Saimon ym. rah.al. n:o 887 määrärahan osoittamisesta pysyvien tilojen aikaansaamiseksi Keski—Suomen koeasemalle ..... „

745) Ed. Saimon rah.al. n:o 888 määrärahan osoittamisesta kantatien n:o 69 rakennustöiden jatkamiseksi Konneveden kunnassa ..... „

746) Ed. Saimon ym. rah.al. n:o 889 määrärahan osoittamisesta kunnille kihlakunnanoikeuden lautakunnasta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen ..... „

747) Ed. Saimon ym. rah.al. n:o 890 määrärahan osoittamisesta Lievestuoreen—Simunankosken tieltä Hänniskylän—Hytölän tielle johtavan yhdystien suunnittelemiseen ..... „

748) Ed. Salaman ym. rah.al. n:o 891 määrärahan osoittamisesta Jyväskylän kuulovikaisten koulun hoitohenkilökunnan palkkausta varten ..... „

749) Ed. Salaman ym. rah.al. n:o 892 määrärahan osoittamisesta reumapotilaiden valtakunnallista huoltotoimintaa varten tarvittavan sosiaalikuraattorin palkkaukseen ..... „

750) Ed. Salaman ym. rah.al. n:o 893 määrärahan osoittamisesta reumaattisten lasten ja nuorten Jyväskylään sijoitettavan sisäoppilaitoksen suunnitteluun .... „

Siv.

751) Ed. Salaman ym. rah.al. n:o 894 määrärahan osoittamisesta peruskoulun toteuttamiseen peruskoulukokeilukunnissa 1. 8. 1972 alkaen 2201

752) Ed. Salaman ym. rah.al. n:o 895 korotetun määrärahan osoittamisesta oppikoulun lukioasteen oppilaiden koulunkäynnin tukemiseen ..... „

753) Ed. Salaman ym. rah.al. n:o 896 korotetun määrärahan osoittamisesta eräiden sivistysjärjestöjen valtionavustuksiksi „

754) Ed. Sallan ym. rah.al. n:o 897 määrärahan osoittamisesta valtatien n:o 5 peruskorjaustöiden aloittamiseksi välillä Joutsijärvi—Kuusamo ..... „

755) Ed. Sallan ym. rah.al. n:o 898 määrärahan osoittamisesta Lapin keskusammattikoulun Kemijärven sivuosaston tilojen rakentamiseen ..... „

756) Ed. Salmen ym. rah.al. n:o 899 määrärahan osoittamisesta taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden siviili-invalidien avustamiseksi ..... „

757) Ed. Salmen ym. rah.al. n:o 900 määrärahan osoittamisesta avustukseksi kunnille vesihuoltolaitteiden rakentamiseen ..... „

758) Ed. Salmen ym. rah.al. n:o 901 korotetun määrärahan osoittamisesta kunnallisten lastenkotien valtionapujen korottamiseksi ..... „

759) Ed. Salmen ym. rah.al. n:o 902 korotetun määrärahan osoittamisesta Kyrönjoen vesitaloussuunnitelman Seinäjoen osan toteuttamista varten ..... „

760) Ed. Salmivuoren ym. rah.al. n:o 903 määrärahan osoittamisesta Riihimäen—Hyvinkään—Järvenpään maantien aikaansaamiseksi ..... „

761) Ed. Salmivuoren ym. rah.al. n:o 904 määrärahan osoittamisesta Mäntsälän—Hyvinkään kehätien rakennustöiden nopeuttamiseksi ..... „

762) Ed. Salmivuoren ym. rah.al. n:o 905 määrärahan osoittamisesta avustukseksi Pitäjänmäen Työhuoltoklinikka nimisen epileptikkojen avohuoltolaitoksen ylläpitomenoihin ..... „

763) Ed. Salmivuoren ym. rah.al. n:o 906 määrärahan osoittamisesta jätevesien johtamiseen Tuusulanjoen ja Keravanjoen alueella ..... „

Siv.

764) Ed. Salon rah.al. n:o 907 määrärahan osoittamisesta tiemestaripiirin tukikohdan rakentamiseksi Hämeenlinnaan 2201

765) Ed. Salon ym. rah.al. n:o 908 määrärahan osoittamisesta entisen 4-tien rakentamiseksi välillä Tommola—Taulu „

766) Ed. Sandelinin ym. rah.al. n:o 909 määrärahan osoittamisesta oppilaiden lukukausimaksujen poistamiseksi Tampereen yliopistossa ..... „

767) Ed. Sandelinin rah.al. n:o 910 määrärahan osoittamisesta rintamamiesten maksuttoman terveydenhoidon järjestämiseen ..... „

768) Ed. Sandelinin ym. rah.al. n:o 911 määrärahan osoittamisesta Tampereen lentokentän suunnittelutyötä varten „

769) Ed. Sandelinin ym. rah.al. n:o 912 määrärahan osoittamisesta koulutuslentokoneen prototyypin kehitystyöhön „

770) Ed. Sandelinin ym. rah.al. n:o 913 määrärahan osoittamisesta vammaisten, vanhusten ja lasten liikkumismahdollisuudet turvaavien ohjeiden laatimiseen ..... „

771) Ed. Sandelinin ym. rah.al. n:o 914 määrärahan osoittamisesta uusien virkojen perustamiseksi sosiaali- ja terveysministeriön työosastoon ja ammattientarkastuspiireihin ..... „

772) Ed. Sepän ym. rah.al. n:o 915 määrärahan osoittamisesta koulutoimen johtajien ja sihteerien palkkausmenoista kunnille aiheutuvien kustannuksien valtionapuun ..... „

773) Ed. Sepän ym. rah.al. n:o 916 määrärahan osoittamisesta Kaskisten—Kauhajoen—Alavuden tiesuunnan tutkimiseksi ja rakentamissuunnitelman laatimiseksi välillä Kauhajoki—Alavuden kk „

774) Ed. Sepän ym. rah.al. n:o 917 määrärahan osoittamisesta Suupohjan radan peruskorjaustöitä varten ..... „

775) Ed. Sigfridsin ym. rah.al. n:o 918 määrärahan osoittamisesta kahden ylimääräisen ohjaajan palkkaamiseksi raittiustoimintaa varten ..... „

776) Ed. Siikaniemen ym. rah.al. n:o 919 määrärahan osoittamisesta Lahden moottoritien Lusin—Järvenpään osuuden suunnittelun jatkamiseen ..... „

Siv.

777) Ed. Siikaniemen ym. rah.al. n:o 920 määrärahan osoittamisesta Vääksyn kanavan kunnostamiseen 2201

778) Ed. Siikaniemen ym. rah.al. n:o 921 määrärahan osoittamisesta Vesivehmaan pienkonekentän perusparantamiseen ..... „

779) Ed. Siikaniemen ym. rah.al. n:o 922 määrärahan osoittamisesta Keskusmetsälautakunta Tapiolle lainoiksi metsäpuiden siementen hankintaan ..... „

780) Ed. Silanderin ym. rah.al. n:o 923 määrärahan osoittamisesta lauttayhteyden suunnitteluun välillä Kasnäs—Hiittinen—Örö ..... „

781) Ed. Silanderin ym. rah.al. n:o 924 määrärahan osoittamisesta Karkkilan—Pusulan tien peruskorjauksen suunnittelua ja töiden aloittamista varten ..... „

782) Ed. Silanderin ym. rah.al. n:o 925 määrärahan osoittamisesta Karhunkiven yksityistien saattamiseksi paikallistiekuntoon ..... „

783) Ed. Siltasen ym. rah.al. n:o 926 määrärahan osoittamisesta lapsilisien korottamiseen ..... „

784) Ed. Sinisalon rah.al. n:o 927 määrärahan osoittamisesta maakaasun käyttöä koskevien Kaakkois-Suomen aluesuunnitelmien laatimiseen ..... „

785) Ed. Sinisalon rah.al. n:o 928 määrärahan osoittamisesta Kausalan virastotalon rakentamiseen ..... „

786) Ed. Sinisalon ym. rah.al. n:o 929 määrärahan osoittamisesta palkan maksamiseen ammattikoululaisille heidän harjoitustyönä suorittamastaan työstä ..... „

787) Ed. Sinisalon ym. rah.al. n:o 930 määrärahan osoittamisesta avustuksiksi ja lainoiksi kunnille asuntorakennustarkoituksiin käytettävien maa-alueiden hankintakustannuksiin ..... „

788) Ed. Sinisalon ym. rah.al. n:o 931 määrärahan osoittamisesta kuluttajasuojelun tehostamiseen ..... „

789) Ed. Sinisalon ym. rah.al. n:o 932 määrärahan osoittamisesta ammattikoulujen opettajien käsikirjastojen ja oppilaskirjastojen hankkimiseen ..... „

790) Ed. Sinisalon ym. rah.al. n:o 933 määrärahan osoittamisesta lainoiksi kunnille vientisatamien rakentamista varten „

Siv.

791) Ed. Sinisalon ym. rah.al. n:o 934 määrärahan osoittamisesta Saimaan kanavan liikenne-edellytysten parantamiseen 2201

792) Ed. Sinisalon ym. rah.al. n:o 935 määrärahan osoittamisesta oppilaskuntien ja teinikuntien toiminnan tukemiseen .. „

793) Ed. Stenbäckin ym. rah.al. n:o 936 korotetun määrärahan osoittamisesta kansainvälistä kehitysyhteistyötä varten „

794) Ed. Stenbäckin ym. rah.al. n:o 937 korotetun määrärahan osoittamisesta valtionapuna kriminaalihuoltotyöhön ..... „

795) Ed. Stenbäckin ym. rah.al. n:o 938 korotetun määrärahan osoittamisesta kunnallisen nuorisotyön tukemiseen .... „

796) Ed. Stenbäckin ym. rah.al. n:o 939 korotetun määrärahan osoittamisesta öljyvahinkojen torjuntaan ..... „

797) Ed. Stenbäckin ym. rah.al. n:o 940 määrärahan osoittamisesta saariston yhteysalusten rakentamista varten ..... „

798) Ed. Stenbäckin ym. rah.al. n:o 941 korotetun määrärahan osoittamisesta vapaaehtoista ympäristönsuojelutyötä varten ..... „

799) Ed. Stenbäckin ym. rah.al. n:o 942 määrärahan osoittamisesta Helsingin yliopistollisen keskussairaalan ruotsinkielisten klinikoiden suunnittelutyötä varten ..... „

800) Ed. Suksen ym. rah.al. n:o 943 määrärahan osoittamisesta Kuopioon rakennettavan Itä-Suomen taideinstituutin suunnitteluun ..... „

801) Ed. Suksen ym. rah.al. n:o 944 määrärahan osoittamisesta Suonenjoen virastotalon rakentamiseen ..... „

802) Ed. Suksen ym. rah.al. n:o 945 määrärahan osoittamisesta Mustanvirran sillan rakentamiseen Maaningalla ..... „

803) Ed. Suksen ym. rah.al. n:o 946 määrärahan osoittamisesta Kuopion sairaanhoitajaopiston uusien rakennusten suunnitteluun ..... „

804) Ed. Suksen ym. rah.al. n:o 947 määrärahan osoittamisesta harvaan asuttujen seutujen linja-autoliikenteen avustamiseen ..... „

805) Ed. Suokkaan ym. rah.al. n:o 948 korotetun määrärahan osoittamisesta Kyröjoen vesistöjärjestelytöitä varten .. „

Siv.

806) Ed. Suokkaan ym. rah.al. n:o 949 korotetun määrärahan osoittamisesta vesihuoltolainojen korkotukeen 2201

807) Ed. Suokkaan ym. rah.al. n:o 950 määrärahan osoittamisesta avustukseksi kunnille jätevesipuhdistamojen rakentamiseen ..... „

808) Ed. Suokkaan ym. rah.al. n:o 951 määrärahan osoittamisesta Lappajärven vedenpinnan nostamista koskeviin tutkimuksiin ..... „

809) Ed. Suomen ym. rah.al. n:o 952 määrärahan osoittamisesta tiedotustoiminnan kehittämiseksi koulunuorison keskuudessa tupakan vaarallisuudesta ... „

810) Ed. Suomen ym. rah.al. n:o 953 määrärahan osoittamisesta iltaoppikoulujen opinto-ohjaajien palkkaamiseksi .... „

811) Ed. Suomen ym. rah.al. n:o 954 määrärahan osoittamisesta vankeinhoitolaitoksen kirjekurssiopiskelun tehostamiseen ..... „

812) Ed. Suomen ym. rah.al. n:o 955 määrärahan osoittamisesta Salon—Marttilan tien jatkamiseen Kyrön kautta Riihikoskelle ..... „

813) Ed. Suomen ym. rah.al. n:o 956 määrärahan osoittamisesta Turun sairaanhoito-opiston rakennustyön aloittamiseksi ..... „

814) Ed. Suomen ym. rah.al. n:o 957 määrärahan osoittamisesta halpakorkoisiksi lainoiksi kunnille vuokra-asuntojen rakentamiseen vähävaraisille vanhuksille „

815) Ed. Suomen ym. rah.al. n:o 958 korotetun määrärahan osoittamisesta hirvieläinten tuottamien vahinkojen korvaamiseen ..... „

816) Ed. Suomen ym. rah.al. n:o 959 määrärahan osoittamisesta lastenlääkärien lisäämiseksi kuntien neuvoloihin ..... „

817) Ed. Suomen ym. rah.al. n:o 960 määrärahan osoittamisesta Paimion Vistantien ja Kriivarintien välisen tieosuuden rakentamiseksi ..... „

818) Ed. Suomen ym. rah.al. n:o 961 määrärahan osoittamisesta Turun Ruissalontiellä sijaitsevan rautatieylikäytävän vartiointijärjestelmän rakentamiseksi ..... „

819) Ed. Suomen ym. rah.al. n:o 962 määrärahan osoittamisesta Turun kuuro-

Siv.

jenkoulun uudisrakennuksen suunnitteluun ja rakentamiseen 2201

820) Ed. I. Suomisen rah.al. n:o 963 määrärahan osoittamisesta Porin lyhytaaltoaseman laitteiston uudistamiseen .. „

821) Ed. I. Suomisen rah.al. n:o 964 määrärahan osoittamisesta Kokemäenjoen yli Porissa johtavan Linnansillan aikaansaamiseen ..... „

822) Ed. I. Suomisen rah.al. n:o 965 korotetun määrärahan osoittamisesta maan hankkimiseksi luonnonsuojelutarkoituksiin ..... „

823) Ed. S. Suomisen ym. rah.al. n:o 966 määrärahan osoittamisesta valtion tueksi Tekniikan museon säätiölle ..... „

824) Ed. S. Suomisen ym. rah.al. n:o 967 määrärahan osoittamisesta pienteollisuuslainoja varten ..... „

825) Ed. S. Suomisen ym. rah.al. n:o 968 määrärahan osoittamisesta monisuuntamajakan saamiseksi Tampereen lentokentälle ..... „

826) Ed. S. Suomisen ym. rah.al. n:o 969 korotetun määrärahan osoittamisesta vientituotteiden markkinoinnin edistämiseen ..... „

827) Ed. S. Suomisen ym. rah.al. n:o 970 määrärahan osoittamisesta elintarvikevalvonnan tutkimusryhmien laboratoriotarvikkeiden hankkimiseksi ..... „

828) Ed. S. Suomisen ym. rah.al. n:o 971 määrärahan osoittamisesta työsopimussuhteisten lennonjohtoharjoittelijoiden palkkaamiseen ..... „

829) Ed. S. Suomisen ym. rah.al. n:o 972 korotetun määrärahan osoittamisesta yrittäjien koulutustoimintaan .... „

830) Ed. S. Suomisen ym. rah.al. n:o 973 korotetun määrärahan osoittamisesta teollisuusyritysten tutkimustoiminnan tukemiseen ..... „

831) Ed. S. Suomisen ym. rah.al. n:o 974 määrärahan osoittamisesta yrityshallinnon professorinviran perustamiseksi Tampereen yliopistoon ..... „

832) Ed. S. Suomisen ym. rah.al. n:o 975 määrärahan osoittamisesta kotimarkkinateollisuuden tuotantokoneiden liikevaihtoverosta aiheutuvan kustannusten nousun korvaamiseksi ..... „

833) Ed. Sutisen ym. rah.al. n:o 976 määrärahan osoittamisesta Juuan—Kaavin—Riistaveden maantien parannustöiden aikaansaamiseksi 2201

834) Ed. Sutisen ym. rah.al. n:o 977 määrärahan osoittamisesta syrjäisten alueiden eläinlääkärien matkakuluihin annettavaan valtionapuun ..... „

835) Ed. Sutisen ym. rah.al. n:o 978 määrärahan osoittamisesta syrjäisten alueiden musiikkileiri- yms. toiminnan tukemiseen ..... „

836) Ed. Sutisen ym. rah.al. n:o 979 määrärahan osoittamisesta maatilatalouden rationalisointikokeilualueen muodostamiseksi Ylä-Karjalaan ..... „

837) Ed. Sutisen ym. rah.al. n:o 980 määrärahan osoittamisesta lampaanlihan tuotannon tukemiseen ..... „

838) Ed. Sutisen ym. rah.al. n:o 981 määrärahan osoittamisesta Nurmeksen—Iisalmen maantien suunnittelua ja korjaustöitä varten ..... „

839) Ed. Syrjän ym. rah.al. n:o 982 määrärahan osoittamisesta vapaakirjeoikeuden järjestämiseksi varusmiehille ... „

840) Ed. Syrjän ym. rah.al. n:o 983 määrärahan osoittamisesta Kautun Vuolteen sillan rakennustöiden aloittamiseksi Ruoveden kunnassa ..... „

841) Ed. Tammisen ym. rah.al. n:o 984 määrärahan osoittamisesta Mallasveden yli kulkevan Valkeakosken—Pälkäneen maantien rakentamiseen ..... „

842) Ed. Tammisen ym. rah.al. n:o 985 määrärahan osoittamisesta kantatien n:o 56 perusparantamiseksi välillä Kurjenkallio—Toijala ..... „

843) Ed. Tammisen ym. rah.al. n:o 986 määrärahan osoittamisesta Hämeenlinnan—Hauhon—Padasjoen tien rakentamiseen ..... „

844) Ed. Tammisen ym. rah.al. n:o 987 määrärahan osoittamisesta työkyvyttömien liikuntavammaisten avustamiseen „

845) Ed. Tammisen ym. rah.al. n:o 988 korotetun määrärahan osoittamisesta vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotukea varten ..... „

846) Ed. Tarjanteen ym. rah.al. n:o 989 korotetun määrärahan osoittamisesta yleisten teiden liikennekelpoisuuden ja -turvallisuuden parantamiseksi ..... „

847) Ed. Tarvajärven ym. rah.al. n:o 990 määrärahan osoittamisesta Joulumaa-

Siv.

suunnitelmaan sisältyvien toimintojen käynnistämiseksi 2201

848) Ed. Teirin ym. rah.al. n:o 991 määrärahan osoittamisesta talvimerenkulkututkimuksiin ..... „

849) Ed. Terästön ym. rah.al. n:o 992 määrärahan osoittamisesta ammatinvalinnanohjaustoimistojen perustamiseksi Iisalmen ja Varkauden kaupunkiin ja Suonenjoen kauppalaan ..... „

850) Ed. Terästön ym. rah.al. n:o 993 määrärahan osoittamisesta omistusasumistuen myöntämiseksi vähävaraisille ja suurille perheille ..... „

851) Ed. Terästön ym. rah.al. n:o 994 määrärahan osoittamisesta luonnontieteen opetuksen aloittamiseksi Kuopion korkeakoulussa ..... „

852) Ed. Tiekson ym. rah.al. n:o 995 määrärahan osoittamisesta Ivalon—Nellimön—Virtaniemen tien peruskorjaamiseksi ja sanotun tien jatkamiseksi Elletjärvelle ..... „

853) Ed. Tiekson ym. rah.al. n:o 996 määrärahan osoittamisesta Anttin—Pirttikosken yhdystien suunnittelua varten .. „

854) Ed. Tiekson ym. rah.al. n:o 997 määrärahan osoittamisesta maatalousyrittäjien vuosiloman järjestämiseen liittyvien kysymysten selvittämistä varten ..... „

855) Ed. Tiilikaisen ym. rah.al. n:o 998 määrärahan osoittamisesta tien rakentamiseksi Simpeleen kirkonkylästä Särkilahteen ..... „

856) Ed. Tiilikaisen ym. rah.al. n:o 999 määrärahan osoittamisesta Virmutjoen—Lohikosken—Sulkavan tieosuuden parantamista varten ..... „

857) Ed. Tiilikaisen ym. rah.al. n:o 1000 määrärahan osoittamisesta Imatran keskuslukion rakennustöiden aloittamiseksi ..... „

858) Ed. Tiilikaisen ym. rah.al. n:o 1001 määrärahan osoittamisesta Immolan lentokentän kunnostamista varten ..... „

859) Ed. Tiilikaisen ym. rah.al. n:o 1002 määrärahan osoittamisesta Ruokolahden liittämiseksi kaukovalintaisen puhelinliikenteen piiriin ..... „

860) Ed. Tiilikaisen ym. rah.al. n:o 1003 määrärahan osoittamisesta ammatinvalinnanohjaustoimiston perustamiseen Imatran kaupunkiin ..... „

Siv.

861) Ed. Tikkasen ym. rah.al. n:o 1004 määrärahan osoittamisesta Haukiperän sillan rakennustyön aloittamiseksi Suomussalmen kunnassa 2201

862) Ed. Tikkasen ym. rah.al. n:o 1005 määrärahan osoittamisesta Ohtaojan kalanviljelylaitoksen rakentamistyön jatkamiseen ..... „

863) Ed. Tikkasen rah.al. n:o 1006 määrärahan osoittamisesta eräiden TVL:n Kainuun piirin alueella olevien paikallisteiden perusparantamiseen ..... „

864) Ed. Toivasen ym. rah.al. n:o 1007 määrärahan osoittamisesta Turun kaupunkiseudun vedensaannin turvaamista selvittävän suunnitteluorganisaation aikaansaamiseen ..... „

865) Ed. Toivasen ym. rah.al. n:o 1008 määrärahan osoittamisesta ammatinvalinnanohjaustoimiston perustamiseksi Loimaalle ..... „

866) Ed. Toivasen ym. rah.al. n:o 1009 määrärahan osoittamisesta Paraisten—Kaarinan—Liedon tieyhteyden suunnittelutöiden aloittamiseksi ..... „

867) Ed. Toivasen ym. rah.al. n:o 1010 määrärahan osoittamisesta henkisen alan työttömien ammattikurssitoiminnan aloittamiseksi ..... „

868) Ed. Toivasen ym. rah.al. n:o 1011 määrärahan osoittamisesta liikevaihtoveron lisäveron perusteella vähittäiskauppiaille maksettavia erillisiä veronkantopalkkioita varten ..... „

869) Ed. Toivasen ym. rah.al. n:o 1012 määrärahan osoittamisesta Laitilan paikallissairaalan rakennustöiden aloittamista varten ..... „

870) Ed. Toivasen ym. rah.al. n:o 1013 määrärahan osoittamisesta Salon ammattikurssikeskuksen toimitilojen rakennustöiden aloittamiseksi ..... „

871) Ed. Toivasen ym. rah.al. n:o 1014 määrärahan osoittamisesta Raision virastotalon suunnittelua ja rakennustöiden aloittamista varten ..... „

872) Ed. Toivasen ym. rah.al. n:o 1015 määrärahan osoittamisesta koulutuspolitiikan tutkimuslaitoksen suunnitteluun ..... „

873) Ed. Toivasen ym. rah.al. n:o 1016 määrärahan osoittamisesta koulutustueksi lähetystyössä olevien lapsille .... „

Siv.

874) Ed. Toivasen ym. rah.al. n:o 1017 määrärahan osoittamisesta oppilashuollon kokonaisvaltaiseen kehittämiseen 2201

875) Ed. Toivasen ym. rah.al. n:o 1018 määrärahan osoittamisesta kuurojen ja sokeiden koululaisten saattajien päivärahoihin ... „

876) Ed. Toivasen ym. rah.al. n:o 1019 määrärahan osoittamisesta stipendeiksi ja apurahoiksi kansakoulunopettajille eräissä tapauksissa ... „

877) Ed. Tuomisen ym. rah.al. n:o 1020 määrärahan osoittamisesta korvauksia varten sodan- ja fascisminvastaisesta toiminnasta tai Hitler-Saksan keskitysleireistä kärsimään joutuneille ... „

878) Ed. Tuomisen ym. rah.al. n:o 1021 määrärahan osoittamisesta koko kansaan kohdistuvan sokeritautitutkimuksen aloittamiseksi ... „

879) Ed. Tuomisen ym. rah.al. n:o 1022 määrärahan osoittamisesta nuorten pienimuotoisen elokuvatuotannon ja teatterikokeilun tukemiseen ... „

880) Ed. Tuomisen ym. rah.al. n:o 1023 korotetun määrärahan osoittamisesta lainoiksi opiskelija-asuntojen rakentamiseen ... „

881) Ed. Tuomisen ym. rah.al. n:o 1024 korotetun määrärahan osoittamisesta opiskelijoiden lasten päivähoidon tukemiseen ... „

882) Ed. Tuomisen ym. rah.al. n:o 1025 määrärahan osoittamisesta palvelutalojen rakentamiseen lapsiperheille ... „

883) Ed. Tuomisen ym. rah.al. n:o 1026 määrärahan osoittamisesta yö- ja vuorotyöntekijäin lastenhoidon järjestämiseksi ... „

884) Ed. Tuomisen ym. rah.al. n:o 1027 määrärahan osoittamisesta valtionavuksi kunnallisten elokuvateatterien perustamiseen ... „

885) Ed. Tuomisen ym. rah.al. n:o 1028 määrärahan osoittamisesta siirtotyöläisten asuntojen rakentamiseen ... „

886) Ed. Tuomisen ym. rah.al. n:o 1029 määrärahan osoittamisesta rakennustyömailla kiertävän autoklinikan perustamiseen ... „

887) Ed. Tuomisen ym. rah.al. n:o 1030 korotetun määrärahan osoittamisesta teatteriryhmien sekä tanssi- ja lapsiteatterien tukemiseen ... 2201

888) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1031 määrärahan osoittamisesta Uuraisten—Multian maantien parannustöiden jatkamiseksi ... „

889) Ed. Tupamäen rah.al. n:o 1032 määrärahan osoittamisesta tupakoinnin vähentämiseen tähtäävän toiminnan tukemiseen ... „

890) Ed. Tupamäen rah.al. n:o 1033 korotetun määrärahan osoittamisesta ylimääräisen kotiuttamisrahan suorittamiseksi asevelvollisille ... „

891) Ed. Tupamäen rah.al. n:o 1034 määrärahan osoittamisesta puolustuslaitoksen vanhojen majoitustilojen peseytymismahdollisuuksien nykyaikaistamiseen „

892) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1035 määrärahan osoittamisesta vaikeasti vammautuneiden invalidien matkakustannusten alentamiseen ja apuvälineiden hankintaan ... „

893) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1036 korotetun määrärahan osoittamisesta sotilasavustuksiin ... „

894) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1037 määrärahan osoittamisesta varusmiespalveluun liittyviä epäkohtia tutkivan toimikunnan asettamiseksi ... „

895) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1038 määrärahan osoittamisesta maantien parantamiseksi välillä Kärkkäälä—Sunttila ... „

896) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1039 määrärahan osoittamisesta Suolahden—Sumiaisten maantien parannustöiden suunnittelua ja töiden aloittamista varten ... „

897) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1040 määrärahan osoittamisesta Saarijärven—Myllymäen maantien parannustöiden suunnittelua ja töiden aloittamista varten välillä Saarijärvi—Pylkönmäki .. „

898) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1041 määrärahan osoittamisesta Tammijärven—Joutsan maantien parannustöiden aloittamiseksi ... „

899) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1042 määrärahan osoittamisesta Kärkistensalmen sillan suunnittelua ja rakennustöiden aloittamista varten Korpilahden kunnassa ... „

Siv.

900) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1043 määrärahan osoittamisesta ylimääräisen invaliidirahan maksamiseksi invaliidirahan saajille eräissä tapauksissa 2201

901) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1044 määrärahan osoittamisesta maantien rakentamiseen välillä Kangasniemi—Lievestuore ja suunnitteluun välillä Lievestuore—Vihtavuori—Tikkakoski .... „

902) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1045 määrärahan osoittamisesta Hankasalmen—Konneveden maantien parannustöiden aloittamiseksi ..... „

903) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1046 määrärahan osoittamisesta Karjokosken—Töysänperän—Liisalan paikallistien suunnittelua ja rakennustöiden aloittamista varten väleillä Karjokoski—Heikkilänperä ja Ylä-Kintaus—Liisala Petäjäveden kunnassa ..... „

904) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1047 määrärahan osoittamisesta Karstulan—Lauttamäen maantien parantamisen aikaansaamiseksi ..... „

905) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1048 määrärahan osoittamisesta ns. PPP-tien suunnittelua ja rakennustöiden aloittamista varten ..... „

906) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1049 määrärahan osoittamisesta Pihtiputaan—Reisjärven maantien suunnittelua ja rakennustöiden aloittamista varten „

907) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1050 määrärahan osoittamisesta Keiteleen—Päijänteen kanavan suunnittelua ja rakennustöiden aloittamista varten ... „

908) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1051 määrärahan osoittamisesta Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnalle uuden opiskelija-asuntolan rakennuslainoitusta varten ..... „

909) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1052 määrärahan osoittamisesta ammattientarkastuspiirin perustamiseksi Keski-Suomen lääniin ..... „

910) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1053 määrärahan osoittamisesta Nevalan—Kintauden maantien parantamiseen .. „

911) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1054 määrärahan osoittamisesta Kaipolan—Turkinkylän yksityistien parantamiseen ja muuttamiseen paikallistieksi .... „

Siv.

912) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1055 määrärahan osoittamisesta Kivijärven—Kinnulan maantien perusparannustöiden aloittamiseksi 2201

913) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1056 määrärahan osoittamisesta Jämsänkosken—Juokslahden paikallistien muuttamiseksi Jämsänkoskelta Saakoskelle kulkevaksi maantieksi ..... „

914) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1057 määrärahan osoittamisesta Keuruun—Karstulan maantien aikaansaamiseksi rakennustöiden jatkamisena välillä Keuruu—Multia ja aloittamisena Pylkönmäen kirkonkylän kohdalla ..... „

915) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1058 korotetun määrärahan osoittamisesta raha-automaattivaroista nuorisokasvatukseen annettavaan avustukseen sen oikeudenmukaiseksi jakamiseksi ..... „

916) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1059 korotetun määrärahan osoittamisesta nuorisokasvatustyön tukemiseksi annettaviin veikkausvoittovaroihin niiden oikeudenmukaiseksi jakamiseksi ... „

917) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1060 määrärahan osoittamisesta ns. Sinisen tien rakentamiseksi välillä Kyyjärvi—Viitasaari sekä suunnitelmien tekemiseksi väleillä Kannonkoski—Hännilänsalmi ja Viitasaari—Kuopion läänin raja ..... „

918) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1061 määrärahan osoittamisesta seutukaavoituksen aiheuttaman oikeuksien ja etujen menettämisen korvaamiseksi .... „

919) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1062 määrärahan osoittamisesta Petäjäveden yhteiskoulun velkojen maksamiseksi koulun siirtyessä kunnan omistukseen ..... „

920) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1063 määrärahan osoittamisesta Suolahden virastotalon suunnittelua ja rakennustöiden aloittamista varten ..... „

921) Ed. Tupamäen rah.al. n:o 1064 korotetun määrärahan osoittamisesta varusmiesten päivärahan korottamiseen .. „

922) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1065 korotetun määrärahan osoittamisesta valtionapuun raittiustyöhön sen tehostamiseksi ja valtionavun oikeudenmukaiseksi jakamiseksi ..... „

Siv.

923) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1066 korotettujen määrärahain osoittamisesta peruskoulujärjestelmään siirtymisen nopeuttamiseksi 2201

924) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1067 määrärahan osoittamisesta lainoihin vanhusten palvelutalojen rakentamiseksi ..... „

925) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1068 määrärahan osoittamisesta ylimääräisen yrittäjäeläkkeen maksamiseksi ennen vuotta 1970 65 vuotta täyttäneille yrittäjille ..... „

926) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1069 määrärahan osoittamisesta ylimääräisen maatalousyrittäjäeläkkeen maksamiseksi ennen vuotta 1970 65 vuotta täyttäneille maanviljelijöille ..... „

927) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1070 määrärahan osoittamisesta ylimääräisen leskeneläkkeen maksamiseksi puolisonsa ennen vuotta 1970 menettäneille, perhe-eläkelain edellytykset muutoin täyttäville leskille ..... „

928) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1071 korotetun määrärahan osoittamisesta urheilu- ja liikuntakasvatustyön tukemiseksi veikkausvoittovaroista annettavaan avustukseen ..... „

929) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1072 korotetun määrärahan osoittamisesta äitiysavustuksiin ..... „

930) Ed. Tupamäen ym. rah.al. n:o 1073 määrärahan osoittamisesta Jämsän — Petäjäveden — Saarijärven — Viitasaaren — Pihtiputaan maantien suunnittelun ja rakentamisen aloittamiseen .... „

931) Ed. Turusen rah.al. n:o 1074 määrärahan osoittamisesta Puumalansalmen sillan rakentamiseen ..... „

932) Ed. Turusen rah.al. n:o 1075 määrärahan osoittamisesta kunnallisiin ammattioppilaitoksiin perustettavien valtakunnallisten osastojen perustamis- ja ylläpitokustannuksiin ..... „

933) Ed. Turusen ym. rah.al. n:o 1076 korotetun määrärahan osoittamisesta matkailua palvelevan laivaliikenteen harjoittajille myönnettäviin lainoihin ... „

934) Ed. Turusen rah.al. n:o 1077 määrärahan osoittamisesta sillan rakennustöiden aloittamiseksi Tappuvirran lossiväylällä ..... „

Siv.

935) Ed. Turusen rah.al. n:o 1078 määrärahan osoittamisesta maantien aikaansaamiseksi Säämingin saariston kautta Särkilahdesta Savonlinnaan 2201

936) Ed. Turusen rah.al. n:o 1079 määrärahan osoittamisesta tutkimukseen Savonlinnan Kyrönsalmen laivaliikenteen siirtämisestä Laitaatsalmen kautta tapahtuvaksi ..... „

937) Ed. Turusen rah.al. n:o 1080 määrärahan osoittamisesta tieyhteyksien rakentamiseksi Säämingin saaristoon .... „

938) Ed. Turusen rah.al. n:o 1081 määrärahan osoittamisesta avustukseksi Savonlinnan lentokentän rakentamiskustannuksiin ..... „

939) Ed. Turusen rah.al. n:o 1082 määrärahan osoittamisesta nuoremman ammatinvalinnanohjaajan viran perustamiseksi Savonlinnan ammatinvalinnanohjaustoimistoon ..... „

940) Ed. Turusen rah.al. n:o 1083 määrärahan osoittamisesta Saimaan seudun kaupungeille ja kunnille öljykatastrofilaitteiden ja -kaluston hankintaan ..... „

941) Ed. Tähkämaan ym. rah.al. n:o 1084 määrärahan osoittamisesta erikoistuneen naudanlihantuotannon kehittämisen kenttätutkimusta varten ..... „

942) Ed. Tähkämaan ym. rah.al. n:o 1085 määrärahan osoittamisesta kalastajien käyttöön tarkoitetun satamalaiturin rakentamiseen Kustavin Vuosnaisiin .... „

943) Ed. Tähkämaan ym. rah.al. n:o 1086 määrärahan osoittamisesta avustukseksi Hedelmä- ja marjanviljelijät ry:lle kahden konsulentin palkkaamiseen ..... „

944) Ed. Tähkämaan ym. rah.al. n:o 1087 määrärahan osoittamisesta tuotantopalkkioiksi viljelijöille nurmikasvien siemenviljelyksestä ..... „

945) Ed. Tähkämaan ym. rah.al. n:o 1088 määrärahan osoittamisesta Laitilan —Loimaan tien suunnitteluun ..... „

946) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1089 määrärahan osoittamisesta uusien poliisinvirkojen perustamiseksi miehistövajauksesta eniten kärsiville alueille .... „

947) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1090 määrärahan osoittamisesta kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten, kort-

Siv.

teleiden ym. luetteloimiseen, säilyttämiseen, korjauksiin ja kunnossapitoon 2201

948) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1091 määrärahan osoittamisesta liikkeelle laskettavan asunto-obligaatiolainan korkoihin ja kuoletuksiin ..... „

949) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1092 määrärahan osoittamisesta vankeinhoitolaitoksen työ- ja tuotantotoiminnan kehittämiseen ..... „

950) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1093 määrärahan osoittamisesta Päijänteen kansallispuiston suunnitteluun .... „

951) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1094 määrärahan osoittamisesta opaskoirien elinkustannusten korvaamiseksi invalidihuoltolain mukaisesti koiran saaneille ..... „

952) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1095 korotetun määrärahan osoittamisesta petoeläinten tappamien porojen korvaamiseksi ..... „

953) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1096 määrärahan osoittamisesta poliisin ajoneuvokannan lisäämiseksi ..... „

954) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1097 määrärahan osoittamisesta valtion hankintakeskuksen tuotevalinta- ja suunnittelutoiminnan kehittämiseen ..... „

955) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1098 määrärahan osoittamisesta Salpakankaan paikallissairaalan rakennustöiden aloittamiseen ..... „

956) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1099 määrärahan osoittamisesta valtion teknillisen tutkimuslaitoksen rakennustutkimuksen tehostamiseen ..... „

957) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1100 korotetun määrärahan osoittamisesta asuntolainoitukseen ..... „

958) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1101 määrärahan osoittamisesta Hämeenlinnan—Turengin tien rakennustöiden loppuun saattamiseksi ..... „

959) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1102 määrärahan osoittamisesta Forssan—Urjalan tieosuuden suunnittelun ja rakentamisen aloittamiseksi ..... „

960) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1103 määrärahan osoittamisesta kodinperustamislainojen korkotukijärjestelmän toteuttamiseksi ..... „

Siv.

961) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1104 määrärahan osoittamisesta vaikeavammaisten sota- ja siviili-invalidien kulkuneuvojen hankintatukeen 2201

962) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1105 määrärahan osoittamisesta puutteellisessa asemassa olevien vanhusten asuntojen peruskorjauksiin ja kunnossapitoon ..... „

963) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1106 määrärahan osoittamisesta Lahden kaupungin ammatinvalinnanohjaustoimiston henkilökunnan lisäämiseen ..... „

964) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1107 määrärahan osoittamisesta lukukausimaksujen korvaukseksi Tampereen yliopistolle ..... „

965) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1108 määrärahan osoittamisesta vesihuoltolaitteiden ja -puhdistamojen korkotukeen ..... „

966) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1109 määrärahan osoittamisesta vanhojen rakennusten kunnostamiseen ja korjaamiseen ..... „

967) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1110 määrärahan osoittamisesta lakkaviljelyn mahdollisuuksien tutkimiseen .... „

968) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1111 määrärahan osoittamisesta teollisuuspiiriorganisaation valtakunnalliseen kehittämiseen ..... „

969) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1112 korotetun määrärahan osoittamisesta huumausaineen käyttäjien avohoidon tehostamiseen ..... „

970) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1113 korotettujen määrärahain osoittamisesta pienteollisuuden edistämiseen .. „

971) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1114 määrärahan osoittamisesta rintamamiesten ja invalidien vapaamatkaoikeuden kustannusten korvaamiseksi valtion laitoksille ..... „

972) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1115 korotetun määrärahan osoittamisesta lainoiksi suojatyöpaikkojen perustamiseksi ..... „

973) Ed. Vainion ym. rah.al. n:o 1116 määrärahan osoittamisesta heijastimien jakamiseksi kaikille koululaisille „

Siv.

974) Ed. Vaittisen ym. rah.al. n:o 1117 määrärahan osoittamisesta Sydäntautiliiton toiminnan tukemiseen 2201

975) Ed. Vaittisen ym. rah.al. n:o 1118 määrärahan osoittamisesta kodinhoitajien matkakustannusten valtionapua varten ..... „

976) Ed. Vaittisen ym. rah.al. n:o 1119 määrärahan osoittamisesta Sairaanhoidon tutkimuslaitoksen toiminnan tukemiseen ..... „

977) Ed. Weckmanin ym. rah.al. n:o 1120 määrärahan osoittamisesta Visuveden—Virtain maantien rakentamisen aloittamiseksi ..... „

978) Ed. Weckmanin ym. rah.al. n:o 1121 määrärahan osoittamisesta ylimääräisen avustuksen maksamiseen tukilisää saaville kansaneläkeläisille ..... „

979) Ed. Weckmanin ym. rah.al. n:o 1122 määrärahan osoittamisesta työsuojeluhallituksen perustamiseen ..... „

980) Ed. Weckmanin ym. rah.al. n:o 1123 määrärahan osoittamisesta lasten seimien ja hoitokotien perustamiseen .. „

981) Ed. Weckmanin ym. rah.al. n:o 1124 määrärahan osoittamisesta Tampereen virastotalon suunnitteluun ja rakentamiseen ..... „

982) Ed. Weckmanin ym. rah.al. n:o 1125 määrärahan osoittamisesta koululaisten päiväkotien avustamiseen ..... „

983) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1126 määrärahan osoittamisesta Varpaisjärven—Siilinjärven maantien kunnostamisen tehostamiseen ..... „

984) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1127 määrärahan osoittamisesta Vehmersalmen lossin—Räsälänlahden paikallistien toteuttamiseksi ..... „

985) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1128 määrärahan osoittamisesta Poromäen—Jyrkän maantien perusparantamiseen Sonkajärven kunnassa ..... „

986) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1129 määrärahan osoittamisesta sillan rakentamiseksi Nerohvirran yli Lapinlahden kunnassa ..... „

987) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1130 määrärahan osoittamisesta Hautakylän—Runnin—Kiulumäen, Ruutanan —Vaaraslahden ja Hautakylän—Laukkalan maantien perusparantamiseen ..... „

Siv.

988) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1131 määrärahan osoittamisesta Aittojärven—Partalan maantien perusparantamiseen 2201

989) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1132 määrärahan osoittamisesta Iisalmen —Pielaveden maantien perusparantamiseksi ..... „

990) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1133 määrärahan osoittamisesta Nurmeksen—Iisalmen—Kalajoen maantien rakentamiseen ..... „

991) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1134 määrärahan osoittamisesta ylimääräiseksi avustukseksi Iisalmen aluesairaalalle ..... „

992) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1135 määrärahan osoittamisesta Kaavin —Kortteisen—Sivakkavaaran maantien parantamiseen ..... „

993) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1136 määrärahan osoittamisesta paikallissairaala-terveyskeskuksen rakennustöiden aloittamiseksi Sonkajärvellä ..... „

994) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1137 määrärahan osoittamisesta Säviän—Karttulan maantien korjauksiin ..... „

995) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1138 määrärahan osoittamisesta Kaavin paikallissairaalan laajentamisen aloittamiseksi ..... „

996) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1139 määrärahan osoittamisesta Vesannon—Äänekosken maantien rakentamisen aloittamiseen ..... „

997) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1140 määrärahan osoittamisesta Jälän—Murtolahden —Juankosken — Nurmeksen maantien rakentamisen aloittamiseksi .. „

998) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1141 määrärahan osoittamisesta Kaavinkosken ja Karvion maantien parantamiseen Tuusniemen kunnassa ..... „

999) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1142 määrärahan osoittamisesta Melalahden—Kaavin maantien parantamiseen .. „

1000) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1143 määrärahan osoittamisesta Luikonlahden—Juuan maantien parantamiseen „

1001) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1144 määrärahan osoittamisesta rahoitusavustuksiksi taloudellisiin vaikeuksiin joutuneille Kuopion läänin kunnille ... „

Siv.

1002) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1145 määrärahan osoittamiseksi Siikajärven ym. vesien säännöstelyn toteuttamiseen 2201

1003) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1146 määrärahan osoittamisesta Iisalmen —Nurmeksen tien korjaamiseksi ..... „

1004) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1147 määrärahan osoittamisesta lääkärikeskuksen ja terveyskeskuksen aikaansaamiseksi Pielaveden kuntaan ..... „

1005) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1148 määrärahan osoittamisesta Keiteleen paikallissairaalan laajentamisen aloittamiseksi ..... „

1006) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1149 määrärahan osoittamisesta Lapinlahden rautatien ylikulkusillan rakennustöiden aloittamiseksi ..... „

1007) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1150 määrärahan osoittamisesta ammatinvalinnanohjaustoimiston perustamiseksi Iisalmen kaupunkiin ..... „

1008) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1151 määrärahan osoittamisesta supistetun maatalouspiirin perustamiseksi Ylä-Savon alueelle ..... „

1009) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1152 määrärahan osoittamisesta Iisalmen rautatieaseman puutteiden korjaamiseksi „

1010) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1153 määrärahan osoittamisesta Tuusniemen lukion opetustilojen rakentamiseen „

1011) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1154 määrärahan osoittamisesta Tuusniemen terveyskeskus-paikallissairaalan rakentamiseksi ..... „

1012) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1155 määrärahan osoittamisesta liikennepaikan rakentamiseksi Kaavin kirkonkylään Juankosken—Luikonlahden rautatielle ..... „

1013) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1156 määrärahan osoittamisesta ylimääräisiksi avustuksiksi yksityisteiden rakentamiseen Kuopion läänin saaristoalueilla „

1014) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1157 määrärahan osoittamisesta Helsingin teknillisen oppilaitoksen uudisrakennusohjelman suunnittelua varten ..... „

1015) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1158 määrärahan osoittamisesta taloudellisen tuen tarpeessa olevien vankilasta vapautuneiden henkilöiden avustamiseksi 2201

1016) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1159 määrärahan osoittamisesta invalidien ja kansaneläkeläisten radio- ja televisiolupamaksujen alentamiseen ja poistamiseen ..... „

1017) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1160 määrärahan osoittamisesta kotisairaanhoidon ja avohoidon tukemiseen .. „

1018) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1161 määrärahan osoittamisesta poliisin toimintapisteiden säilyttämiseksi ..... „

1019) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1162 määrärahan osoittamisesta syrjäseutujen vähittäiskauppiaiden halpakorkoisiin lainoihin ..... „

1020) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1163 määrärahan osoittamisesta teiden ottamista valtion haltuun koskevan suunnitelman laatimiseksi ja sen toteuttamisen aloittamiseksi ..... „

1021) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1164 määrärahan osoittamisesta kansanmusiikin instituutin aikaansaamiseksi ... „

1022) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1165 määrärahan osoittamisesta kansanmusiikin harrastuksen tukemiseen ja edistämiseen ..... „

1023) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1166 määrärahan osoittamisesta maakuntaitsehallintojärjestelmän kiireelliseksi aikaansaamiseksi ..... „

1024) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1167 määrärahan osoittamisesta työehtosopimusten mukaisten palkkojen maksamiseksi vankien suorittamasta työstä ... „

1025) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1168 määrärahan osoittamisesta ylimääräisiä valtionavustuksia varten metsäteiden rakentamisen yksityisille aiheuttamien kustannusten alentamiseksi ..... „

1026) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1169 määrärahan osoittamisesta köyhtyvien ja autioituvien kuntien veroäyrin pitämiseksi kohtuullisena ..... „

1027) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1170 määrärahan osoittamisesta maan vähäväkisen väestön kiireelliseksi ja joustavaksi auttamiseksi ..... „

1028) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1171 määrärahan osoittamisesta olympia-

Siv.

kisojen kultamitalin voittaneiden erikoiseläkkeisiin 2201

1029) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1172 määrärahan osoittamisesta omakotitalon omistajien kohtuuttoman katurasituksen korvaamiseen ..... „

1030) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1173 määrärahan osoittamisesta lossien korvaamiseksi silloilla Kuopion läänissä „

1031) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1174 määrärahan osoittamisesta terveyskeskuksen lisäsairaansijojen rakentamiseksi Kiuruveden kuntaan ..... „

1032) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1175 määrärahan osoittamisesta syrjäseutujen kauppapisteiden ja linja-autoliikenneyhteyksien säilymisen tukemiseksi ..... „

1033) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1176 määrärahan osoittamisesta ylimääräisiin rintamamieseläkkeisiin ..... „

1034) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1177 määrärahan osoittamisesta työturvallisuuden kiireelliseksi tehostamiseksi „

1035) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1178 määrärahan osoittamisesta naisten eläke-etujen saattamiseksi tasavertaiseen asemaan miesten kanssa rajavartiolaitoksessa ..... „

1036) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1179 määrärahan osoittamisesta metsätyömiesten opinto- ja perheavustuksiin . „

1037) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1180 määrärahan osoittamisesta maalaiskirjeenkantajien ansioiden parantamiseen „

1038) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1181 määrärahan osoittamisesta ylimääräisen hoitotuen suorittamiseksi kehitysvammaisille lapsille ..... „

1039) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1182 määrärahan osoittamisesta täydennyseläkkeiksi kansaneläkkeen saajille .. „

1040) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1183 määrärahan osoittamisesta tuomioistuinlaitoksen epäkohtien poistamiseen „

1041) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1184 määrärahan osoittamisesta voin myymiseksi alennettuun hintaan taloudellisissa vaikeuksissa oleville ..... „

1042) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1185 määrärahan osoittamisesta kehitysaluerahastolle sen välityksellä tapahtuvaa kehitysalueiden elinkeinotoiminnan tukemista varten 2201

1043) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1186 määrärahan osoittamisesta poliisitoiminnan tehostamiseen vaarallisilla alueilla ..... „

1044) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1187 määrärahan osoittamisesta tehokkaaseen hintavalvontaan ja hintojen alentamiseen ..... „

1045) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1188 määrärahan osoittamisesta kehitysalueiden sähkön ja sähköistämisen kustannusten alentamiseen ..... „

1046) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1189 määrärahan osoittamisesta täydennysrahana lapsilisiä saaville ..... „

1047) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1190 määrärahan osoittamisesta ylimääräisen äitiysrahan maksamiseen pienituloisille ..... „

1048) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1191 määrärahan osoittamisesta oikeuskanslerinvirastolle erityistutkimusten suorittamiseksi väärinkäytösten ja mielivaltaisen menettelyn selvittämiseksi ..... „

1049) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1192 määrärahan osoittamisesta ylimääräisenä lisäyksenä sairauspäivärahaan .. „

1050) Ed. Vennmon ym. rah.al. n:o 1193 määrärahan osoittamisesta eduskunnan oikeusasiamiehelle väitettyjä väärinkäytöksiä koskevien erityistutkimuksien suorittamiseksi ..... „

1051) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1194 määrärahan osoittamisesta valtiontilintarkastajille tarkastustoiminnan tehostamiseksi ..... „

1052) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1195 määrärahan osoittamisesta valtiokonttorin eläkeasioiden käsittelyn nopeuttamiseksi ..... „

1053) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1196 määrärahan osoittamisesta syrjäseutujen asukkaiden tierasituksen helpottamiseen ..... „

1054) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1197 määrärahan osoittamisesta järjestyksen valvojien kuljetusvälineiden hankintaan ja käytön korvaamiseen ..... „

1055) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1198 määrärahan osoittamisesta sairaan-

Siv.

hoitajiksi valmistuville oppilasajalta maksettavaan palkkaukseen 2201

1056) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1199 määrärahan osoittamisesta kuntainliittojen omistamien ammattikoulujen taloudelliseen tukemiseen ja laajentamiseen Kuopion läänissä ..... „

1057) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1200 määrärahan osoittamisesta sodanjälkeisessä jälleenrakennus- ja asutustoiminnassa mukana olleiden eläketurvan järjestämiseksi ..... „

1058) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1201 määrärahan osoittamisesta eräiden Kuopion läänin maanteiden kestopäällystämiseen ..... „

1059) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1202 määrärahan osoittamisesta Toholahden sillan rakennustöiden aloittamiseen Rautalammin kunnassa ..... „

1060) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1203 määrärahan osoittamisesta kaivostoiminnan aloittamiseksi Pielaveden Säviällä ..... „

1061) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1204 määrärahan osoittamisesta valtakunnallisen poikittaistiehankkeen toteuttamiseen välillä Keitele—Keski-Suomen piirin raja ..... „

1062) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1205 määrärahan osoittamisesta ylimääräisen palkkakorvauksen maksamiseen palkkauksessa jälkeenjääneiden verotoimistojen henkilökunnalle ..... „

1063) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1206 määrärahan osoittamisesta Suur-Juankosken kunnalliskodin rakentamista varten ..... „

1064) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1207 määrärahan osoittamisesta maaseudun kirkonkylien asuntolainoitusta varten ..... „

1065) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1208 määrärahan osoittamisesta ylimääräisen kotiuttamisrahan suorittamiseen rahan kokonaismäärän nostamiseksi ja sen saajien piirin laajentamiseksi ..... „

1066) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1209 määrärahan osoittamisesta yksityisten läpikulkuteiden ottamisesta valtion haltuun ..... „

1067) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1210 määrärahan osoittamisesta ylimääräisiksi valtionavustuksiksi pienille kouluille 2201

1068) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1211 määrärahan osoittamisesta täydennyslisiksi erityislapsilisiin ..... „

1069) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1212 määrärahan osoittamisesta rintamamiesveteraanien ilmaisiin terveystarkastuksiin ja terveydenhoitoon ..... „

1070) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1213 määrärahan osoittamisesta ylimääräisten erikoiskorvausten suorittamiseksi 65 vuotta täyttäneille rintamamiesveteraaneille ..... „

1071) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1214 määrärahan osoittamisesta rintamamiesten asuntolainoihin ..... „

1072) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1215 korotetun määrärahan osoittamisesta maaseudun sähköistämisen tukemiseen ..... „

1073) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1216 korotetun määrärahan osoittamisesta lainoiksi kuivatustöihin ..... „

1074) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1217 korotetun määrärahan osoittamisesta valtionapuun kuivatustöitä varten „

1075) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1218 korotetun määrärahan osoittamisesta teiden tehostettuun kunnossapitoon ..... „

1076) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1219 määrärahan osoittamisesta uudis- ja kivenraivauspalkkioihin ..... „

1077) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1220 määrärahan osoittamisesta kehitysalueiden kuljetuskustannusten alentamiseen ..... „

1078) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1221 määrärahan osoittamisesta luonnonvoimien kasvullisuudelle aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen ..... „

1079) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1222 määrärahan osoittamisesta peruspa-rannustöihin pienviljelmillä ..... „

1080) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1223 määrärahan osoittamisesta perhelisien korottamiseksi ja lisän saajien piirin laajentamiseksi ..... „

1081) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1224 määrärahan osoittamisesta äidinpalkkajärjestelmän toteuttamiseksi ..... „

Siv.

1082) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1225 määrärahan osoittamisesta ylimääräisen perhe-eläkkeen maksamiseksi perhe-eläkelain ulkopuolelle jääneille tai kohtuuttoman pientä perhe-eläkelain mukaista eläkettä saaville 2201

1083) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1226 määrärahan osoittamisesta erityisen täydennysrahan myöntämiseksi invaliidirahan saajille ..... „

1084) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1227 määrärahan osoittamisesta bensiinitraktoreiden bensiinin hinnan alennuksiin ..... „

1085) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1228 määrärahan osoittamisesta perhelisien korottamiseen ..... „

1086) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1229 määrärahan osoittamisesta invaliidien ylimääräisiä erikoiskorvauksia varten ..... „

1087) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1230 määrärahan osoittamisesta ylimääräisen asumistuen suorittamiseksi eräissä tapauksissa ..... „

1088) Ed. Vennamon ym. rah.al. n:o 1231 määrärahan osoittamisesta äitien lomatoiminnan tehostamiseen ..... „

1089) Ed. Westerholmin rah.al. n:o 1232 määrärahan osoittamisesta pienyritystslainoja varten ..... „

1090) Ed. Westerholmin rah.al. n:o 1233 määrärahan osoittamisesta Mustalaislähetys ry:lle mustalaisnuorten opintojen tukemiseen ..... „

1091) Ed. Westerholmin rah.al. n:o 1234 määrärahan osoittamisesta Kouvolaan perustettavan A-klinikan ylläpitokustannuksia varten ..... „

1092) Ed. Westerholmin rah.al. n:o 1235 määrärahan osoittamisesta riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen maksulliseen palvelutoimintaan ..... „

1093) Ed. Westerholmin rah.al. n:o 1236 määrärahan osoittamisesta odottamattomien kalastusvahinkojen selvittelyn organisoimiseksi ja ennakkokorvausten maksamiseksi ..... „

1094) Ed. Westerholmin rah.al. n:o 1237 määrärahan osoittamisesta Ensi Kodeille suoritettavan valtionavun korottamiseen ..... „

Siv.

1095) Ed. Westerholmin rah.al. n:o 1238 korotetun määrärahan osoittamisesta raittiustyön valtionapuihin sekä alkoholijuomista aiheutuvien haittojen ehkäisemiseen 2201

1096) Ed. Westerholmin rah.al. n:o 1239 korotetun määrärahan osoittamisesta metsänparannustöiden valtionapuihin ..... „

1097) Ed. Westerholmin rah.al. n:o 1240 korotetun määrärahan osoittamisesta metsänparannuslainoihin ..... „

1098) Ed. Westerholmin rah.al. n:o 1241 korotetun määrärahan osoittamisesta metsälautakuntien valtionapuihin .. „

1099) Ed. Westerholmin rah.al. n:o 1242 määrärahan osoittamisesta Etelä-Suomen keskuskalanviljelylaitoksen tuotannon ylläpitämiseen ..... „

1100) Ed. Westerholmin rah.al. n:o 1243 määrärahan osoittamisesta Vihreä Keidas ry:n toiminnan tukemiseen .... „

1101) Ed. Westerholmin rah.al. n:o 1244 määrärahan osoittamisesta Pelastusarmeijalle sen toimesta Malmille rakennettavan sosiaalisen toimitalon aikaansaamiseksi ..... „

1102) Ed. Westerholmin rah.al. n:o 1245 määrärahan osoittamisesta Reumaliiton Kangasalan ja Jyväskylän kuntouttamislaitosten vuotuisen tappion peittämiseksi ..... „

1103) Ed. Westerholmin rah.al. n:o 1246 määrärahan osoittamisesta lähetysjärjestöjen kehitysyhteistyön tukemiseen „

1104) Ed. H. Westerlundin ym. rah.al. n:o 1247 määrärahan osoittamisesta Boxsund-nimisen salmen lossiväylän käyttökustannuksia varten ..... „

1105) Ed. H. Westerlundin ym. rah.al. n:o 1248 määrärahan osoittamisesta Björsbyn—Tenholan—Perniön tien kohentamiseksi ..... „

1106) Ed. H. Westerlundin ym. rah.al. n:o 1249 määrärahan osoittamisesta Stensbölen ja Sondbyn välisen tien kohentamista varten ..... „

1107) Ed. H. Westerlundin rah.al. n:o 1250 määrärahan osoittamisesta Gammelbyn ja Isnäsin välisen tien parantamista varten ..... „

1108) Ed. H. Westerlundin ym. rah.al. n:o 1251 määrärahan osoittamisesta

Siv.

tienparannustöitä varten Loviisan ja valtatien n:o 6 välillä 2201

1109) Ed. H. Westerlundin ym. rah.al. n:o 1252 määrärahan osoittamisesta piirustuksia varten Lovisa svenska samlyceum nimisen oppikoulun rakennusten uudistamiseksi ja laajentamiseksi „

1110) Ed. S. Westerlundin rah.al. n:o 1253 määrärahan osoittamisesta Peltosalmen maataloudellisen oppilaitoksen maamieskoulun laajentamiseen ..... „

1111) Ed. S. Westerlundin rah.al. n:o 1254 määrärahan osoittamisesta ammatinvalinnanohjaustoimistojen lisäämiseksi Uudellamaalla ..... „

1112) Ed. S. Westerlundin ym. rah.al. n:o 1255 korotetun määrärahan osoittamisesta Espoon ym. kuntien aluesairaalan rakentamiseksi ..... „

1113) Ed. S. Westerlundin rah.al. n:o 1256 määrärahan osoittamisesta avoterveydenhoitoon keskittyvän tutkimuslaitoksen perustamiseksi Espooseen .... „

1114) Ed. S. Westerlundin ym. rah.al. n:o 1257 määrärahan osoittamisesta koulutus- ja vartiolinnakkeilla palvelusta maksettavaa linnakerahaa varten ..... „

1115) Ed. S. Westerlundin ym. rah.al. n:o 1258 määrärahan osoittamisesta kuntaliitoksia koskevan kansanäänestyksen toimeenpanemiseksi vuoden 1972 kunnallisvaalien yhteydessä ..... „

1116) Ed. S. Westerlundin ym. rah.al. n:o 1259 määrärahan osoittamisesta toisen ammatinvalinnanohjaajan viran perustamiseksi Hyvinkään ammatinvalinnanohjaustoimistoon ..... „

1117) Ed. S. Westerlundin ym. rah.al. n:o 1260 määrärahan osoittamisesta nimismiesten ja apulaisnimismiesten palkkauksen tarkistamiseen ..... „

1118) Ed. Vikatmaan ym. rah.al. n:o 1261 määrärahan osoittamisesta Turun yliopistoon perustettavan lainsäädäntöinstituutin eräiden virkojen perustamiseksi ja instituutin käyttövaroiksi tarvittavaan valtionapuun ..... „

1119) Ed. Vilmin ym. rah.al. n:o 1262 määrärahan osoittamisesta Pohjois-Suomeen tapahtuvien rehunkuljetusmaksujen alentamiseksi ..... „

1120) Ed. Vilmin ym. rah.al. n:o 1263 määrärahan osoittamisesta maantien rakentamiseksi Simojoen pohjoispuolelle Alaniemeltä Tainijoen asutusalueen tiehen 2201

1121) Ed. Vilmin ym. rah.al. n:o 1264 määrärahan osoittamisesta maantien peruskorjaamiseksi Posion Raistakasta Posion—Taivalkosken kunnanrajalle ... „

1122) Ed. Vilmin ym. rah.al. n:o 1265 määrärahan osoittamisesta maantien n:o 78 perusparannustöiden jatkamiseksi Ranuan Nuuppaan ja Rovaniemen välillä „

1123) Ed. Vilmin ym. rah.al. n:o 1266 määrärahan osoittamisesta Pellon Havelasta Kolarin kirkonkylään johtavan Väylänvarren maantien peruskorjaamista varten ..... „

1124) Ed. Vilmin ym. rah.al. n:o 1267 määrärahan osoittamisesta polkutien rakentamiseksi Harjuvaarasta Reponiemen kautta Harjuojaan Muonion kunnassa .. „

1125) Ed. Vilmin ym. rah.al. n:o 1268 korotetun määrärahan osoittamisesta polkuteiden rakentamiseen ja parantamiseen Lapin läänissä ..... „

1126) Ed. Vilmin ym. rah.al. n:o 1269 määrärahan osoittamisesta Puljun—Nunnasen maantien rakennustöiden loppuun saattamiseksi Enontekiön ja Kittilän kuntien alueella ..... „

1127) Ed. Vilmin ym. rah.al. n:o 1270 määrärahan osoittamisesta maaseudun vesihuoltolaitteiden rakentamisen avustamiseen ..... „

1128) Ed. Vilmin ym. rah.al. n:o 1271 määrärahan osoittamisesta sillan rakennustöiden aloittamiseksi Kemijoen yli Tervolan kirkonkylän kohdalla ..... „

1129) Ed. Vilmin ym. rah.al. n:o 1272 määrärahan osoittamisesta Posion lukion rakentamiseksi ..... „

1130) Ed. Vilmin ym. rah.al. n:o 1273 määrärahan osoittamisesta Ranuan kirkonkylän—Kuhan maantien peruskorjaustöihin ..... „

1131) Ed. Vilmin ym. rah.al. n:o 1274 määrärahan osoittamisesta uusien maanteiden suunnittelemista varten Lapin läänin alueen työllisyyden hoitamiseksi ..... „

1132) Ed. Vilmin ym. rah.al. n:o 1275 korotetun määrärahan osoittami-

Siv.

sesta siirtona maatilatalouden rationalisointirahastoon 2201

1133) Ed. Vilmin ym. rah.al. n:o 1276 määrärahan osoittamisesta Simojokisuun ruoppaamiseksi Simojoen vesistön kalakannan lisäämistä varten ..... „

1134) Ed. Vilmin ym. rah.al. n:o 1277 määrärahan osoittamisesta kalankasvatusaltaiden rakentamiseen ja kalavesien hoitamiseen kehitysalueilla ..... „

1135) Ed. Vilponiemen ym. rah.al. n:o 1278 määrärahan osoittamisesta Kokemäenjoen yli johtavan Porin sillan rakennustöiden aloittamiseen ..... „

1136) Ed. Vilponiemen ym. rah.al. n:o 1279 määrärahan osoittamisesta Satakunnan tie- ja vesirakennuspiirin perustamista varten ..... „

1137) Ed. Vilponiemen ym. rah.al. n:o 1280 määrärahan osoittamisesta maantien suunnittelua ja rakennustöiden aloittamista varten Mäntyluodon—Reposaaren tieltä Ahlaisten kirkonkylään ... „

1138) Ed. Vilponiemen ym. rah.al. n:o 1281 määrärahan osoittamisesta Noormarkun virastotalon rakentamiseksi „

1139) Ed. Vilponiemen ym. rah.al. n:o 1282 määrärahan osoittamisesta Kankaanpäästä Siikaisten kautta Merikarvialle johtavan maantien perusparantamista varten ..... „

1140) Ed. Vilponiemen ym. rah.al. n:o 1283 määrärahan osoittamisesta Satakunnan läänin perustamista varten ... „

1141) Ed. Vilponiemen ym. rah.al. n:o 1284 määrärahan osoittamisesta maantien suunnittelemista ja rakennustöiden aloittamista varten Kokemäeltä Jalonojan kautta Äetsään ..... „

1142) Ed. Vilponiemen ym. rah.al. n:o 1285 määrärahan osoittamisesta Vammalan—Kiikan—Keikyän maantien rakennustyön aloittamista varten Kokemäenjoen pohjoispuolella ..... „

1143) Ed. Vilponiemen ym. rah.al. n:o 1286 määrärahan osoittamisesta Mäntyluodon sataman edustalle rakennettavien aallonmurtajien rakennustöiden aloittamista varten ..... „

1144) Ed. Vilponiemen ym. rah.al. n:o 1287 korotetun määrärahan osoittamisesta asuntolainoihin ..... „

Siv.

1145) Ed. Vilponiemen ym. rah.al. n:o 1288 määrärahan osoittamisesta Puurijärven — Isosuon kansallispuistohankkeen toteuttamiseksi 2201

1146) Ed. Volotisen ym. rah.al. n:o 1289 määrärahan osoittamisesta puutarhakoulun perustamiseen Koivikon koulutilalle Kiteelle ..... „

1147) Ed. Volotisen ym. rah.al. n:o 1290 määrärahan osoittamisesta kaivostoiminnan aloittamiseksi Ilomantsin Huhuksessa ..... „

1148) Ed. Volotisen ym. rah.al. n:o 1291 määrärahan osoittamisesta maantien parannustöiden aloittamiseksi Polvijärven kunnan Kylylahden tienristeyksen ja Outokummun kauppalan Kalattoman kylän välillä ..... „

1149) Ed. Volotisen ym. rah.al. n:o 1292 määrärahan osoittamisesta Suorlahden—Suoparsaaren tien kunnostamiseen paikallistieksi ..... „

1150) Ed. Volotisen ym. rah.al. n:o 1293 määrärahan osoittamisesta lossiliikenteen aloittamiseksi Hevoskallion ja Vartioniemen välisessä salmessa Uukuniemen kunnassa ..... „

1151) Ed. Volotisen ym. rah.al. n:o 1294 määrärahan osoittamisesta Jänisjoen tulvasuojelutyön suorittamiseksi Värtsilän kunnassa ..... „

1152) Ed. Volotisen ym. rah.al. n:o 1295 määrärahojen osoittamisesta Joensuun korkeakoulun toimintaedellytysten tehostamiseksi ..... „

1153) Ed. Volotisen ym. rah.al. n:o 1296 määrärahan osoittamisesta Pohjois-Karjalan vesipiirin varaston katon uusimiseen ..... „

1154) Ed. Volotisen ym. rah.al. n:o 1297 määrärahan osoittamisesta Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:lle uudissähköistyksen tukemiseen ..... „

1155) Ed. Volotisen ym. rah.al. n:o 1298 määrärahan osoittamisesta Kiteen virastotalon rakennustöiden aloittamiseksi ..... „

1156) Ed. Volotisen ym. rah.al. n:o 1299 määrärahan osoittamisesta Kiteen kunnan Muljulan kylästä Hovinsalon kautta Rääkkylän kunnan Rasivaaraan johtavan tien kunnostamiseksi ..... „

Siv.

1157) Ed. Volotisen ym. rah.al. n:o 1300 määrärahan osoittamisesta Korsuveljesten säätiön Keski-Suomen kuntoutuslaitoksen rakennustöihin ja korkomenoihin 2201

1158) Ed. Volotisen ym. rah.al. n:o 1301 määrärahan osoittamisesta metsäautotien rakentamiseksi Polvijärven kunnan Lehtovaaran kylän ja Kaavin kunnan Niinivaaran kylän välille ..... „

1159) Ed. Volotisen ym. rah.al. n:o 1302 määrärahan osoittamisesta Pohjois-Karjalan vesipiirin vesitoimiston laboratorion putkiston uusimiseen ..... „

1160) Ed. Volotisen ym. rah.al. n:o 1303 määrärahan osoittamisesta kaivostoimintatutkimuksen tehostamiseen Polvijärvellä ..... „

1161) Ed. Volotisen ym. rah.al. n:o 1304 määrärahan osoittamisesta kehitysalueiden koulutusmahdollisuuksien jälkeenjääneisyyden selvittämiseksi ..... „

1162) Ed. Voutilaisen ym. rah.al. n:o 1305 määrärahan osoittamisesta metsätyömiesten kuntouttamistutkimuksiin .. „

1163) Ed. Voutilaisen ym. rah.al. n:o 1306 määrärahan osoittamisesta sotainvalidien vanhuuden huollon tarpeisiin .... „

1164) Ed. Voutilaisen ym. rah.al. n:o 1307 määrärahan osoittamisesta Lieksassa sijaitsevan Pielisen museon esinemuseorakennuksen rakentamiseksi ..... „

1165) Ed. Voutilaisen ym. rah.al. n:o 1308 määrärahan osoittamisesta Ilomantsin, Tuupovaaran ja Kiihtelysvaaran suoalueiden hyväksikäyttöön ..... „

1166) Ed. Voutilaisen ym. rah.al. n:o 1309 määrärahan osoittamisesta Siikakosken ja Pudaskosken voimalaitostöiden aloittamiseksi Pielisjärven kunnassa ... „

1167) Ed. Väyrysen ym. rah.al. n:o 1310 määrärahan osoittamisesta Lapin piirimetsälautakunnan metsäkoulun siirtämiseksi valtion omistukseen ..... „

1168) Ed. Väyrysen ym. rah.al. n:o 1311 määrärahan osoittamisesta Inarinjärven kalakantojen hoitoon ..... „

1169) Ed. Åsvikin ym. rah.al. n:o 1312 määrärahan osoittamisesta päivärahoiksi siirtotyömailla työskenteleville .. „

1170) Ed Åsvikin ym. rah.al. n:o 1313 määrärahan osoittamisesta kuntien vaikeuksien lieventämiseen ..... „

Siv.

1171) Ed. Åsvikin ym. rah.al. n:o 1314 määrärahan osoittamisesta Kaustisen kansanmusiikkipäivien järjestelykuluihin 2201

1172) Ed. Åsvikin ym. rah.al. n:o 1315 määrärahan osoittamisesta lainoiksi kasvihuoneviljelijöille ja turkistarhausta elinkeinonaan harjoittaville pienyrittäjille „

1173) Ed. Åsvikin ym. rah.al. n:o 1316 määrärahan osoittamisesta turvevoimalaitoksen rakentamiseksi Etelä-Pohjanmaalle ..... „

1174) Ed. Äärin ym. rah.al. n:o 1317 määrärahan osoittamisesta koulusuunnitelman laatimista varten kunnille myönnettävään valtionapuun ..... „

1175) Ed. Äärin ym. rah.al. n:o 1318 määrärahan osoittamisesta Osaran maamieskoulun opetustyöpajan rakentamiseen ..... „

1176) Ed. Äärin ym. rah.al. n:o 1319 määrärahan osoittamisesta näyttämötaiteellista harrastustoimintaa ja ammatillisesti ohjattua harrastajaryhmien toimintaa varten ..... „

Toinen käsittely:

1177) Ehdotukset laeiksi kunnallisista yleissairaaloista annetun lain, yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain, mielisairaslain, tuberkuloosilain ja terveydenhoitolain muuttamisesta 2167

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 82; talousvaliokunnan mietintö n:o 7; hallituksen esitys n:o 17; lak.al. n:ot 149 ja 150 (1970 vp.); toiv.al. n:ot 657, 666 ja 671 (1970 vp.).

1178) Ehdotus laiksi metsänparannuslain muuttamisesta 2174

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 83; maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 26; hallituksen esitys n:o 73.

1179) Ehdotus laiksi maankuivatuslainan osaksi tai kokonaan perimättä jättämisestä eräissä tapauksissa ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 84; maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 27; hallituksen esitys n:o 7.

Siv.

1180) Ehdotus laiksi merimiesverolain muuttamisesta 2175

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 85; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 33; hallituksen esitys n:o 82.

1181) Ehdotus laiksi tuberkuloosilain muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 86; talousvaliokunnan mietintö n:o 9; hallituksen esitys n:o 87.

1182) Ehdotus laiksi invaliidihuoltolain muuttamisesta 2176

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 87; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 8; hallituksen esitys n:o 75; ed. Kohtalan ym. toiv.al. n:o 1471 (1970 vp.).

1183) Ehdotukset laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta 2180

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 88; lakivaliokunnan mietintö n:o 12; lak.al. n:ot 25 (1970 vp.) ja 36; ed. Vennamon ym. toiv.al. n:o 102 (1970 vp.).

Ensimmäinen käsittely:

1184) Ehdotukset laiksi oppikoulun kouluneuvostosta 2189

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9; hallituksen esitys n:o 23; lak.al. n:ot 170 ja 171.

Esitellään:

1185) Hallituksen esitys n:o 120 laiksi Heinolan kurssikeskuksesta 2200

1186) Hallituksen esitys n:o 122 laiksi verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain 12 §:n muuttamisesta ..... „

1187) Hallituksen esitys n:o 123 laiksi tasausverolain 6 §:n muuttamisesta .. „

1188) Hallituksen esitys n:o 124 laiksi eräiden elintarviketuotteiden valmisteverosta ..... „

1189) Hallituksen esitys n:o 125 laeiksi investointirahastoista annetun lain ja suhdannetalletusten käyttämisestä taloudellista kasvua ja ympäristönsuojelua edistävien toimenpiteiden suorittamiseen annetun lain muuttamisesta 2200

1190) Hallituksen esitys n:o 126 laiksi ammatillisista pätevyystutkinnoista .. „

1191) Hallituksen esitys n:o 127 laiksi museovirastosta ..... „

1192) Hallituksen esitys n:o 128 laiksi kalastuslain muuttamisesta ..... „

1193) Hallituksen esitys n:o 129 laiksi kotimaisen sokerintuotannon turvaamisesta ..... „

1194) Hallituksen esitys n:o 130 laiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimassaoloajan pitentämisestä ja laiksi eläkeoikeuden valintaa koskevan ilmoituksen tekemisestä eräissä tapauksissa 2201

1195) Hallituksen esitys n:o 131 laiksi kansaneläkelain 30 §:n muuttamisesta „

1196) Hallituksen esitys n:o 132 laiksi eläkesäätiölain muuttamisesta ..... „

1197) Ed. Pekkalan ym. lak.al. n:o 204 opintotukilaiksi ..... „

1198) Ed. Vainion ym. lak.al. n:o 205 opintotukilaiksi ..... „

1199) Ed. Silanderin ym. lak.al. n:o 206 laiksi kadonneen henkilön julistamisesta kuolleeksi annetun lain muuttamisesta ..... „

Pöydällepanoa varten esitellään:

1200) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 15 toivomusaloitteen johdosta määrärahasta eduskuntatyön kehittämisen suunnittelemiseen ..... „

1201) Lakivaliokunnan mietintö n:o 14 lakialoitteen johdosta, joka sisältää ehdotukset laeiksi rikoslain muuttamisesta ja vaarallisten rikoksenuusijain eristämisestä annetun lain muuttamisesta .. „

1202) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 28 hallituksen esityksen johdosta laiksi eräiden Kemijoen vesistön säännöstelyn johdosta maansa luovuttaneiden asuttamisesta annetun lain muuttamisesta ..... „

Puhetta johtaa puhemies P a a s i o.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ensimmäinen varapuhemies Virolainen sekä edustajat Aro, Haukipuro, Ilaskivi, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Knuuti, Koivisto, Kortesalmi, Koskenniemi, Käkelä, Lottanen, Mustonen, Mäki-Hakola, Männistö, E. Niemelä, E. Niskanen, Ruokola, Sinkkonen, Sundqvist, Tallgren ja Tuominen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä istunnosta sairauden vuoksi ed. Kainulainen sekä yksityisasiain takia edustajat Haukipuro, Knuuti, Knuuttila, Koskenniemi, Käkelä, Lottanen, E. Niemelä, Tuominen ja Virolainen, tämän kuun 5 päivään sairauden johdosta ed. Koivisto ja virkatehtävien vuoksi ed. Kaasalainen, tämän kuun ajaksi sairauden johdosta ed. E. Niskanen, tämän kuun 4 päivästä 8 päivään parlamenttivierailun johdosta edustajat Aro, Hanhirova, Hara, Nieminen ja Paananen sekä tämän kuun 5 päivän istunnosta yksityisasiain takia ed. Isomursu.

Uusi edustaja.

P u h e m i e s: Ilmoitetaan, että Helsingin kaupungista oleva lääketieteen lisensiaatti Väinö Ilkka Ilari T a i p a l e, joka on Helsingin kaupungin vaalipiiristä valittu tulemaan eduskunnan jäseneksi edustajantoimesta vapautuksen saaneen ed. Laaksosen sijaan, on tänään esittänyt minulle tänään asianmukaisesti tarkastetun ja hyväksytyn edustajanvaltakirjansa ja on siis tullut oikeutetuksi ryhtymään edustajantointaan hoitamaan.

Ed. Taipale todetaan läsnäolevaksi.

Valiokuntien täydennys.

P u h e m i e s: Luetaan valiokuntien täydennysvaaleja koskeva eduskunnan valitsijamiesten kirjelmä.

Sihteeri lukee:

"Eduskunnan valitsijamiehet
1 päivänä lokakuuta 1971.
N:o 8.

E d u s k u n n a l l e.

Eduskunnan valitsijamiehet täten kunnioittavasti saattavat Eduskunnan tietoon, että he ovat valinneet eri valiokuntien jäseniksi ja varajäseniksi seuraavat kansanedustajat:

sosiaalivaliokuntaan jäseneksi ed. A. Niemelän sijaan ed. T u p a m ä e n,

puolustusasiainvaliokuntaan jäseneksi ed. Suokkaan sijaan ed. A. N i e m e l ä n ja varajäseneksi ed. Kortesalmen sijaan ed. S u o k k a a n sekä

toiseen lakivaliokuntaan varajäseneksi ed. Kortesalmen sijaan ed. T u p a m ä e n.

Valitsijamiesten puolesta:

Timo Mäki.

Reino Breilin."

Kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1970.

P u h e m i e s: Ilmoitetaan, että eduskunnalle on hallituksen kirjelmän ohella viime elokuun 5 päivältä saapunut hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1970. Tämä kertomus sekä valtion tilinpäätös liitteineen sanotulta vuodelta on nyt jaettu edustajille.

Kirjallisia kysymyksiä ja niihin annettuja vastauksia.

P u h e m i e s: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet opetusministeri Itälän vastaus ed. Hostilan ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 175 Helsingin yliopiston voimistelulaitoksen lakkauttamisesta, samaa asiaa koskevaan ed. Melinin ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 179 ja ed. Silanderin ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 182 liikunnanopettajien koulutuksen jatkamisesta Helsingissä sekä ministeri Kalavaisen vastaus ed. Jaatisen kirjalliseen kysy-

mykseen n:o 193 työnantajille oppisopimuslain mukaisesti suoritettavien korvausten korottamisesta.

Nämä kysymykset on nyt vastauksineen painettuina jaettu edustajille ja otetaan valtiopäiväasiakirjoihin.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan ei asiasta sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Edustajain raha-asia-aloitteet.

P u h e m i e s: Ilmoitetaan, että päiväjärjestyksessä mainitut raha-asia-aloitteet ovat edustajien nähtävinä keskuskansliassa.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Muutos päiväjärjestykseen.

P u h e m i e s: Päiväjärjestykseen tehdään sellainen muutos, että ensin esitellään asiat 1177)—1199), sen jälkeen asiat 1)—1176) eli raha-asia-aloitteet ja lopuksi asiat 1200)—1202) eli pöydällepanot.

1177) Ehdotukset laeiksi kunnallisista yleissairaaloista annetun lain, yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain, mielisairaslain, tuberkuloosilain ja terveydenhoitolain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 82 ja otetaan t o i s e e n k ä s i t t e l y y n siinä sekä talousvaliokunnan mietinnössä n:o 7 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 17 sekä lak.al. n:ot 149 ja 150 (1970 vp.), jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 82. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. P a a n a n e n: Herra puhemies! Sillä sairaalalaitoksen valtionapujärjestelmän uudistamista tarkoittavalla esityksellä, joka on nyt toisessa käsittelyssä, on merkitystä varsin laajalti monessakin mielessä. Ennen muuta on kysymys uudistuksesta, joka tuo todella tuntuvaa kyvennystä taloudellisissa vaikeuksissa olevien kuntien asemaan. On tältä kannalta kysymys kehitysaluepolitiikasta ja tasa-arvopolitiikasta. Tämän saa aikaan valtionapujen porrastus kaikkien sairaalatyyppien osalta saman verran laajan asteikon mukaisesti kuntien kantokykyluokituksen perusteella. Tämä porrastus tietysti ottaa jotain niiltä, joiden asema on taloudellisesti vahvin, mutta paljon selvemmin ja tuntuvammin se antaa niille, joiden taakka tähän asti on ollut kohtuuttoman raskas. Niinpä kantokykyporrastuksen ulottaminen esitetyssä laajuudessa sairaaloiden käyttökustannuksiin onkin lähes varauksettoman yksimielisesti myönnetty oikeaksi ja välttämättömäksi uudistukseksi kaikilla tahoilla.

Sen lisäksi, että uudistus muuttaa sairaalatoiminnan kustannusten jakaantumista kuntien kesken, se myös jossain määrin muuttaa kustannusten jakosuhdetta kuntien ja valtion välillä ja tällä kertaa kuntien eduksi. Tältäkin osin on suunnan muutoksen välttämättömyys tajuttu varsin laajasti ja yksimielisesti.

Perin tervetulleitten kunnallistaloudellisten vaikutusten ohessa nyt toteutuvalla uudistuksella on myönteistä merkitystä myös terveyspoliittisesti sikäli, että eri sairaalatyyppien valtionapuperusteitten yhtenäistäminen helpottaa kuntien ratkaisuja oikean laatuisten sairaalapaikkojen hankkimiseksi. Kunnallistaloudelliset syyt eivät enää houkuttele hankkimaan keskussairaalapaikkoja silloin, kun tosiasiallinen tarve on suurempi alue- tai paikallissairaalatasolla. Myös erilaisten sairaaloiden hallinnollinen ja toiminnallinen lähentyminen helpottuu, kun taloudellinen toimintapohja yhtenäistyy. Hallitus ansaitsee siis tunnustuksen sanan siitä, että tämä odotettu terveyspolitiikan osauudistusesitys on saatu eduskunnan käsittelyyn.

Mutta arvostelullekin esitys antaa aihetta, erityisesti tällä kertaa perustelujensa osalta. Onko laitaa siinä, ettei hallituksen esityksen perustelutekstissä viitata sanallakaan siihen, että pelkällä johtolauseen momenttiviittauksella aiottiin vastoin talousvaliokunnan ja eduskunnan jo useaan kertaan omaksumaa kantaa siirtää ulkokuntalaisten poliklinikkakustannuksen nettotappio-osuus keskussairaaloissa valtiolta kunnille? Ja mitä on sanottava siitä, ettei perustelutekstistä myöskään sanallakaan ilmene, että yliopistollisilta keskussairaaloilta aiottiin poistaa erilliskorvaus opetus- ja tutkimuskus-

tannuksista. Jos tarkoituksena oli, ettei valiokunta lainkaan huomaisi tällaisia olennaisia asioita, on yritys ollut avuton ja vailla onnistumisen mahdollisuuksia. Itsetutkisteluun on asianomaisella virkamiestaholla ainakin aihetta.

Talousvaliokunta on tehnyt hallituksen ehdotuksiin joitakin muutoksia, joiden yksityiskohtaiseen esittelyyn ei tässä liene aihetta. Totean kuitenkin, että valiokunta on aikaisempien kannanottojensa mukaisesti päätynyt siihen, että ulkokuntalaisten käynneistä keskussairaaloiden poliklinikoilla aiheutuvat nettotappiokustannukset, jotka ovat potilasta kohti varsin alhaisia, olisi suhteettomien perimiskustannusten välttämiseksi korvattava edelleenkin valtion varoista.

Varsin paljon keskustelua herätti valiokunnassa kysymys yliopistosairaaloiden erilliskorvauksesta. Valiokunta oli, niin kuin mietinnöstä on luettavissa, yksimielinen siitä, että tämä opetus- ja tutkimustoiminnan perusteella valtion varoista suoritettava erityiskorvaus olisi syytä säilyttää nykyisellään eli sillä tasolla, jolle se vuonna 1966 alennettiin. Kun hallituksen taholta oli valiokunnalle ilmoitettu, että hallitus tulisi antamaan erilliskorvauksen säilyttämistä tarkoittavan uuden esityksen eduskunnalle, valiokunnan enemmistö hallituksen toivomuksen mukaisesti tyytyi siinä vaiheessa hyväksymään lakiehdotuksen sellaisenaan. Toisena vaihtoehtona oli hallituksen silloisen ilmoituksen mukaan esityksen poisvetäminen.

Kun lakiehdotusten lopullinen käsittely nyt on kuitenkin siirtynyt keväästä syksyyn ja kun kunnat ja kuntainliitot tarvitsevat jo pikaisesti varmuuden ensi vuonna sovellettavista valtionapuperusteista, ei hallituksen keväällä toivomaan menettelyyn enää olisi ollut aikaa. Sen vuoksi onkin ilahduttavaa, että yliopistosairaalalain asianomainen pykälä voitiin tällä viikolla yhteisymmärryksessä hallituksen kanssa suuressa valiokunnassa yksimielisesti hyväksyä sellaisessa muodossa, että se toteuttaa talousvaliokunnan yksimielisen tahdon nopeimmin ja joustavimmin. Suurempi joustavuus hallituksen puolelta jo toukokuussa olisi säästänyt vastalauseitten kirjoittajien ja vähän toistenkin vaivoja. Tänään toivon tämänkin asian saavan täällä täysistunnossa yksimielisen myönteisen ratkaisun suuren valiokunnan ehdotuksen mukaisesti.

Niin paljon kuin köyhien ja vaikeuksissa olevien kuntien asemaa tällä valtionapu-uudistuksella parannetaankin, olisivat jotkut luonnollisesti halukkaita menemään vielä pitemmälle. Jonkinlaisena huippuna voitaneen pitää ed. Lauri Linnan vastalauseessaan esittämää valtionapuasteikkoa. Hän on tämän asteikon lainannut eräästä keskustapuolueen lakialoitteesta, mutta kun avustusprosentit Linnan ehdotuksen mukaan laskettaisiin bruttokustannuksista hoitomaksuja vähentämättä, nousisivat valtionapu- ja hoitomaksut yhdessä kantokykyluokituksen alapäässä selvästi yli 100 %:n Kunnalle sairaalatoiminnasta syntyisi siis menojen sijasta selvää tuloa, ja jos vanhat merkit pitävät paikkansa, niin tuostakin ehdotuksesta täällä tänään vielä äänestetään.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Kun täällä asianomaisen talousvaliokunnan puheenjohtaja antoi avustusprosentista väärän tiedon, saanen mainita, että kyllä kai kunnillakin on oikeus saada sijoittamalleen pääomalle jotain etua. Kysymys on käyttökustannusten prosenteista, ja käyttökustannuksista ei kai voi maksaa enempää kuin 90 %, niin kuin vastalauseessamme todetaan.

Herra puhemies, pyysin puheenvuoron peruslinjan toteamista varten. Herrojen lääkäreiden miljoonasairaalalinja on nyt täydellisessä umpikujassa. Kansamme sairaudet ovat Euroopan pahimpia ja terveydenhoito Euroopan puutteellisimpia, mutta kuitenkin sairaalamenot kasvavat moninkertaisesti nopeammin kuin kansantulomme. Tästä kaikesta, suurten puolueiden vuosikausia jatkamasta virhelinjasta ovat erityisesti joutuneet kärsimään myös kunnat. Niiden veroäyrinhinta on jo tämän vuoksi laajalti noussut ja nousee kohtuuttoman suureksi. Kaiken kukkuraksi Karjalaisen hallitus on yrittänyt panna yliopistolliset sairaalat ja tutkimusten kustannukset maamme kehitysalueilla köyhien kuntien maksettaviksi. SMP joutui panemaan näistä asioista vastalauseen talousvaliokunnan mietintöön, koska suurten puolueiden kansanedustajat sokeasti noudattivat Karjalaisen hallituksen järjetöntä ja kohtuutonta linjaa. Suuressa valiokunnassa Karjalaisen hallitus joutui kuitenkin perääntymään, ja näin kunnat pelastuivat yliopistollisten sairaaloiden ylimääräisistä kustannuksista tärkeältä osin. SMP:n kansanedustaja Lauri Linnan vastalause hyväksyttiin tältä osin suuressa valiokunnassa.

Sitävastoin kuntien kohtuuttomia rasituksia ei ole haluttu riittävästi vähentää. Valtiovalta on syyllinen sairaalalaitoksen nykyiseen tilaan. Siksi valtiovallan on otettava myös vastuu kohtuuttomista kustannuksista. Tästä syystä SMP:n

eduskuntaryhmä on yksimielisesti ehdottanut, että keskussairaalain käyttökustannukset korvattaisiin kunnille asteikon mukaan, jossa I kantoluokan kunnille korvattaisiin 90 % ja X kantoluokan kunnille 45 %. Hallituspuolueiden ja oikeiston prosenttiluvut ovat 70 ja 39 %. Tulemme näiden lakien ratkaisevassa toisessa käsittelyssä tänään tekemään vastalauseemme mukaiset esitykset korvausprosenttien korottamiseksi ja toivomme, että muut eduskuntaryhmät ja kansanedustajat vielä kerran harkitsisivat asiaa, ettei jälleen muodostuisi Suomen kansaa vastaan yhtenäinen rintama SKDL:stä kokoomukseen saakka. Onhan eduskunnassa kunnallismiehiä yli puolet. Miksi nämä kunnallismiehet nyt painavat nöyrästi päänsä pensaaseen?

Ed. L. L i n n a: Herra puhemies! Talousvaliokunnan puheenjohtaja Paananen käyttämässään puheenvuorossa esitti sellaista tekstiä, jota minä en olisi uskonut sen kuvan mukaan, mikä minulla on ed. Paanasesta erittäin taitavana talousvaliokunnan puheenjohtajana. Mutta hän on myöskin taitava tilanteen kääntäjä, kun hätä tulee, ja sellaisena hän esiintyi äskeisessä puheenvuorossaan. Talousvaliokunnan mietinnössä nimittäin on selvästi nähtävissä, mikä on ollut talousvaliokunnan puheenjohtajan niin kuin valiokunnan enemmistönkin kanta, eikä se siitä muutu, jos sitä täällä toisena esitetään.

On luonnollista, niin kuin täällä on todettu, että hallituksen esitys parantaa nykyistä tilannetta kuntien kannalta. Sitä ei kukaan halua kiistää, sillä se on selvästi laskettavissa. Mutta on kokonaan toinen asia, missä määrin ja saattaako se kunnat tasavertaiseen asemaan. Ed. Paanasen puheenvuorossa todettiin, että esitys saattaa nyt kunnat tasavertaiseen asemaan, siis kuntien toive on toteutunut. Jos näin kuitenkin ajatellaan, tasavertaisuuden perusteista ollaan huomattavasti eri linjoilla, ja niinhän todella yleensä onkin. Tällaisessa kysymyksessä eräät käsittävät tasavertaisuuden sellaisena, että kun valtion tukiprosentti on sama Helsingissä ja Inarissa, niin hyvä on, se on tasapuolista. Sen sijaan köyhien kuntien edustajat varmasti kaikki puolueisiin katsomatta ovat sitä mieltä, että tällainen tasa-arvoisuuden peruste ei ole sairaalakustannusten jaossa oikea, vaan kokonaan toinen eli se, mikä osuus kuntien tuloista menee sairaalakustannuksiin, suhteellinen osuus. Jos tämä otetaan tasavertaisuuden perustaksi, niin on aivan varmaa, että silloin vastalauseessa esittämäni taulukko on paljon lähempänä oikeaa ja todella lähellä oikeaa verrattuna siihen, mitä hallitus esittää ja mihinkä valiokunta nöyrtyi.

Hyvänä esimerkkinä siitä, missä asemassa pohjoisten ja köyhien kuntien edustajat eduskunnassa ovat, on suuren valiokunnan ottama kanta näihin kahteen vastalauseessa olevaan asiaan. Yliopistosairaaloiden osalta valtionavun lisäys 10 %:lla, jota esitin ja jota myöskin kokoomuksen vastalauseessa esitetään, tuli nyt hyväksytyksi suuressa valiokunnassa, eikä ole vaikea arvata, mistä syystä. Tämä esitys on hyvin lähellä myöskin Helsingin intressiä, siis helsinkiläinen hyötyy tästä ja se ajoi läpi tämän asian, josta osittain hyötyvät myöskin Oulun yliopiston alueella ja muualla pohjoisessa vastaavissa tilanteissa olevat. Sen sijaan toinen ehdotus, joka ei olisi lämmittänyt helsinkiläisiä, tuli hylätyksi. Tästä huomaamme, minkälaista tasapuolisuutta meidän maassamme viljellään, ja tämä todistaa selvästi sen, että hallitus on eriarvoisuuden puolustaja meidän maassamme, nimenomaan eriarvoisuuden puolustaja. Sitä ei halunnut olla talousvaliokunta, mutta se nöyrtyi hallituksen kovaan otteeseen. Niin se nöyrtyi yliopistosairaaloita koskevan kysymyksenkin kohdalla. On mielestäni kovin outoa, että talousvaliokunnan puheenjohtaja, joka oli esittämässä tätä nöyrtymistä talousvaliokunnassa, on nyt täällä pesemässä käsiään, pöntössä, ikään kuin hän olisi ollut tämän asian esittäjä.

Menisin vielä kuntien ja valtion kustannusosuuskysymykseen. Ed. Paananen antoi ivallisesti ymmärtää, että esittämässäni vastalauseessa oleva taulukko on kohtuuton. Ehkä arvosteluun liittyi ivallista hymyä siitä, että se on laskelmallisesti tai muuten järjetön monessa mielessä. On kuitenkin todettava, että meillä on muilla hallinnonaloilla vastaavia tapauksia, joissa joissakin tapauksissa laskennallinen tulos voi aikaansaada sen, että prosentti nousee sellaista tekniikkaa käyttäen, kuin ed. Paananen täällä esitti, yli sadan. Mutta sitä ei silti makseta. Käytännössä tällaisessa tapauksessa kävisi niin, että kunnan — jos näin onnellisesti kävisi — ei tarvitsisi maksaa käyttökustannuksia lainkaan, vaan sellainen sairaala olisi ikään kuin valtion sairaala kustannusten osalta.

Olisi syytä mennä kysymään kaikkein köyhimpien kuntien edustajilta, onko se kohtuutonta, jos valtio ottaisi heillä sairaaloiden käyttökustannukset kokonaan hoidettavakseen, rikastuisivatko he liikaa ja nousisiko heidän elintasonsa edes lähellekään helsinkiläisten elintasoa. Tähän kyllä löytää vastauksen kunnallis-

kalenterista, joka on tiettävästi jokaisen edustajan laukussa tai taskussa.

Oman lukunsa tässäkin kysymyksessä muodostaa keskustapuolueen edustajien menettely. Valitettavan monesti joutuu tähän samaan ryhmään palaamaan, sillä se jatkuvasti myöskin pelaa samaa peliä. Ed. Jämsén on jättänyt lakialoitteen, jossa tiettävästi toimikuntien tai komiteoiden mietintöön perustuen todistellaan, kuinka tärkeää on jyrkentää hallituksen esityksestä valtionosuustaulukkoa, ja sen perusteella on tehty tämä lakiesitys. Pitää paikkansa, että vastalauseessa oleva taulukko on sama kuin ed. Jämsénin taulukko, mutta kyllä asia kulki hiukan eri tietä. Meidän ryhmässämme asia käsiteltiin moneen kertaan ja päädyttiin tähän taulukkoon, vaikka siellä ei esitelty lainkaan ed. Jämsénin aloitetta niillä kerroilla. Hyvä onni että sattui näin.

On toivottavaa, että kun valiokunnassa sen nyt käsitellessä kansanterveyslain — jos sallittaneen tällainen viittaus — valtionapukysymystä, josta kuntien keskusjärjestöt jälleen esittävät huomattavasti jyrkempää taulukkoa, aina 85 %:iin, ei tällaisia temppuiluja enää talousvaliokunnan sisällä tapahtuisi, että asioita esitetään salissa eri tavalla.

Herra puhemies! Tulen lakiesityksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä ehdottamaan, että mietinnön vastalauseessa oleva taulukko hyväksyttäisiin.

Ed. Kohtala: Herra puhemies! Käsiteltävässä asiassa on annettava kiitettävä tunnustus talousvaliokunnalle siitä, että se on vaalinut kunnallisen itsehallinnon mukaan peruskunnille kuuluvaa päätösvaltaa. Hallituksen esityksen 33 §:n mukaisesti sairaalamaksujen suuruudesta alue- ja paikallissairaaloissa olisi määrätty asetuksella eli päätösvalta siirretty valtion viranomaisille. Tämän vuoksi talousvaliokunta on menetellyt aivan oikein estäessään hallitusta puuttumasta kunnalliseen itsemääräämisoikeuteen. Lisäksi hallituksen esityksen 9 §:ää on muutettu kunnille edullisemmaksi sikäli, että kuntien ei tarvitse suorittaa valtiolle kuin 6 %:n vuotuinen korko, jos perustamiskustannusosuudet ovat jääneet määräaikana suorittamatta. Päinvastaisessa tapauksessa useimmiten käy niin, ettei valtio suorita mitään korkoa kunnille, mikäli valtio laiminlyö, kuten usein tapahtuu, kuntien saatavien suorittamisen määräajassa sairaalahoidon kustannuksista.

Käsiteltävänä olevaa lakia olisi nähnyt mielellään muutettavan vielä kahden asian osalta kunnille oikeudenmukaisemmaksi. Käsiteltävän lainmuutoksen 25 §:ään sisältyvää valtionapujen prosenttiperustetta olisi voitu korottaa keskussairaaloiden osalta ainakin 5 %:lla. Tällaiselle keskussairaaloitten kustannusten korkeammalle valtionapuprosentille on myöskin sairaanhoidolliset perusteensa. Keskussairaalathan ovat lain mukaan velvolliset ottamaan korkeamman päivystysvastuun kuin muut sairaalat. Lisäksi keskussairaaloilla on alueellisesti ehdoton vastuu alueensa potilaiden hoitamisesta, mikä merkitsee käytännössä sitä, ettei keskussairaaloilla ole juridista oikeutta lähettää potilasta enää edelleen muuhun sairaalaan, kuten paikallis- ja aluesairaalat voivat tehdä. Edelleen keskussairaaloitten valtionapuprosentin korottaminen 5 prosenttiyksikköä suuremmaksi kuin muissa sairaaloissa olisi sairaanhoidon alalla tarkoituksenmukaista ja taloudellista erikoislääkärijohtoisen sairaanhoidon keskittämistä keskussairaaloihin. Valtionapuprosentin korottaminen keskussairaaloissa 5 prosenttiyksikköä korkeammaksi kuin alue- ja paikallissairaaloissa keskittäisi keskussairaaloihin myös vaikeampiasteiset toimenpideosastot, jotka aiheuttavat suurempia kustannuksia sekä pääoma- että käyttötalouspuolella. Lisäksi myöskin muut harvemmin kysymykseen tulevat toiminnat olisi tarkoituksenmukaista keskittää keskussairaaloihin, koska vaikeampiasteisten toimenpiteiden ripottelu keskussairaalatasoa alempiin hoitotasoihin aiheuttaa vain mainittujen palvelusten muodostumisen kalliiksi ja hoidollisesti epätäydelliseksi.

Toinen asia, jota olisi toivonut valiokuntien muuttavan, on muutosesityksen 23 §. Mainitun pykälän tarkoittamat keskimääräiset hoitokustannukset lasketaan siten, että keskussairaalan edellisen varainhoitovuoden varsinaisten menojen kokonaismäärää korotetaan 4 %:lla pykälästä tarkemmin ilmenevällä tavalla. Tämä 4 %:n korotus on aivan liian pieni. Viime vuosien aikana hoitokustannukset ovat vuosittain nuosseet mieluummin yli 10 % kuin alle 10 % vuosittain. Hoitokustannuksissa suurimman osuuden muodostavat palkkausmenot eli noin 80 %. Viime vuosina palkkausmenot eivät ole koskaan jääneet sairaanhoidon alalla alle 4 %:n vuotuiskasvun. Esimerkiksi kuluvaa vuotta varten tehdyt palkkaratkaisut ovat merkinneet yli 10 %:n palkkakustannusten nousua, eräissä sairaaloissa jopa 15 %:nkin palkkakustannusten kasvua. Kun lisäksi tarvikkeista johtuvat

hoitokustannukset ovat huomattavasti nousseet, niin lakiesityksen 23 §:ssä tarkoitettu 4 %:n korotus on täysin riittämätön. Käytännössä tämä 4 %:n korotus tulee merkitsemään sitä, että sairaalakuntainliitot joutuvat yhä enemmän hoitamaan vekselivetoisina käyttömenojensa rahoitusta, koska valtionavut kulkevat huomattavasti jäljessä todellisista hoitokustannuksista. Esim. useissa pienemmissä keskussairaaloissa käyttömenoihin saatavien valtionapujen määrissä vallitseva huomattava jälkeenjääneisyys on pakottanut kuntainliitot ottamaan huomattavia, jopa yli 0.5 milj. markan lyhytaikaisia vekselitai muita lainoja selviytyäkseen palkka- ja muista käyttömenoistaan määräaikojen puitteissa. Lakiesityksen 23 § tulee edelleen voimistamaan tätä epäsuhdetta kuntainliittojen vahingoksi.

Edellä sanotun johdosta on toivottavaa, että valtion viranomaiset valvoisivat tarkkaan käyttömenoihin myönnetyissä valtionavuissa ilmenevää jälkeenjääneisyyttä ja ryhtyisivät tarvittaviin toimenpiteisiin viivytyksettä kuntainliittojen rahoitusvaikeuksien helpottamiseksi.

Ed. Kauppi: Herra puhemies! Toistan osittain sitä, mitä täällä jo aikaisemmin on tullut sanotuksi, kun mainitsen, että käsitellessään hallituksen esitystä laiksi yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain muuttamisesta valiokunta tuli ensimmäisessä käsittelyssään siihen tulokseen, että yliopistollisille keskussairaaloille korvataan niiden antaman opetuksen ja tieteellisen tutkimuksen aiheuttamat erityiset kustannukset siten, että niille maksetaan kaikkiin menoihin 10 %:n suuruinen erityinen korvaus, ja muilta osin käyttökustannuksiin annetaan valtionapua kunnallisista yleissairaaloista annetun lain 25 §:ssä säädettyjen perusteiden mukaan. Toisessa käsittelyssä valiokunnan enemmistö kuitenkin poisti tämän erilliskorvauksen, mikä merkitsi samalla vakavaa estettä lisätä lääkärikoulutusta maassamme juuri ajankohtana, jolloin lääkäripula on tiedostettu vaikeimmaksi esteeksi tulossa olevan kansanterveyslain toteuttamiselle. Nämä vaarat nähden me kokoomuksessa emme voineet yhtyä valiokunnan enemmistön kannanottoon, vaan jätimme oman vastalauseemme.

Nyt on kuitenkin tyydytyksellä todettava, että suuri valiokunta on helteisen, lämpimän kesän pehmittämänä tullut lain 13 §:n kohdalla kokoomuksen vastalauseen mukaiseen ratkaisuun. Ihmetystä vain herättää se, että samat henkilöt, jotka erikoisvaliokunnassa olivat pykälänmuutosta vastustamassa — heillä on pitänyt olla siihen jotkut syynsä — nyt ovat voineet suuressa valiokunnassa siihen yhtyä muuttamalla ainoastaan sanat "muilta osin" sanoiksi "jäljelle jääviin". Mikähän ero näillä ilmaisuilla lienee?

On syytä palauttaa tässä kohden erikoisesti mieliin seikka muutamien vuosien takaa. Suomen Lääkäriliitto, jota kovasti on syytetty lääkärikoulutuksen jarruttamisesta, joutui vuonna 1968 nimenomaan esittämään vakavan vetoomuksensa valtioneuvostolle siitä, että Oulun yliopistollisen keskussairaalan ja Oulun lääketieteellisen tiedekunnan laitoksiin oli liian vähän määrärahoja odotettavissa. Oli tiedossa, että niitä oli pyritty valtiovarainministeriössä karsimaan. Kuitenkin me tänä päivänä tiedämme, että juuri Oulun ja Kuopion lääketieteellisten tiedekuntien täyteen tehoon saattaminen on nopein keino saada lääkäripula tässä maassa nopeasti lievittymään. Tätä ei tuolloin kuitenkaan hallituksessa tajuttu. Nyt käsiteltävänä olevan lain 13 §, sellaisena kuin se on kokoomuksen vastalauseessa, takaa sen, ettei yliopistollisissa keskussairaaloissa annettava opetus koidu kohtuuttomaksi rasitukseksi keskussairaalapiirin köyhille kunnille, kuten on laita nimenomaan juuri Oulun ja Kuopion yliopistollisten keskussairaaloitten kohdalla. Mutta siitä on myöskin se toinen etu, ettei nyt ole tarvis madaltaa opetuksen tasoa, vaikka katson, että tämä 10 % ei vieläkään ole riittävän suuri kehityslääneissä sijaitsevia yliopistollisia keskussairaaloita ajateltaessa. Opetuksen tason madaltuminen olisi viime kädessä merkinnyt ja merkitsee vain turvattomuutta potilaiden keskuudessa ja eriarvoisuutta eri yliopistoista valmistuvien lääkärien keskuudessa. Tämä onkin nähdäkseni suurin voitto, että nyt saadaan tämä erilliskorvaus yliopistollisille keskussairaaloille ja voidaan turvata tässä maassa samantasoinen lääkärikoulutus ja samantasoinen hoito.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Muutama sana ed. Vennamolle! Hän moitti suomalaisia sairaaloita kalliiksi ja huonoiksi. Tämä on vastoin yleistä käsitystä. Me tiedämme, että pohjoismaiset sairaalat ovat kuuluisia sekä tasostaan että siisteydestään. Terveydenhuoltomenoihin meillä menee noin 7 %, Ruotsissa sen sijaan noin 17 % vuosittain. Menot kasvavat sitä menoa Ruotsissa, että noin vuonna 1980

katsotaan 30 % kansantulosta menevän terveydenhuoltomenoihin.

Kun nyt meillä on tekeillä kansanterveyslaki, niin katsotaan, miten SMP suhtautuu. Se on yleensä hyvin runsaskätisesti ollut jakamassa rahaa erilaisiin asioihin. Miten mahtanee käydä tässä; hillitseekö se menoja, vai jääkö se jälleen kokoomuksen tehtäväksi? Erikseen ovat yliopistolliset keskussairaalat, kuten täällä on mainittu, ja niiden korkea taso. Niihin kokoomuksen ryhmä esitti, niin kuin ed. Eeva Kauppi äsken sanoi, varoja enemmän kuin muut viime keväänä. Se on järkevää sijoitustoimintaa, niin kuin kokoomuksella yleensä aina on.

Ed. L. Linna (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä esitetty puheenvuoro oli jälleen väärin tulkittu, jos se oli vastaus ed. Vennamon puheenvuoroon, sillä hän tarkoitti aivan sitä, mitä on kansanterveyslain perusteluissa. Sairaalalinjaa on kehitetty. Sen sijaan avoterveyshoitoa ei ole kehitetty. Lisäksi tällainen vertailu Ruotsin sairaalamenoihin ei ollenkaan käy, koska Ruotsissa on erilainen järjestelmä kuin meillä.

Ed. Sutinen: Herra puhemies! Keskustapuolueen kauan ja sitkeästi ajama sairaalakustannusten valtionosuuden porrastaminen kuntien taloudellisen kantokykyluokituksen mukaan on vihdoinkin saatu eduskunnassa näin pitkälle. Kyseinen uudistus tulee voimaan 1. 1. 1972, ja se on sekä välttämätön että oikeudenmukaisuuden vaatima parannus syrjäisiä ja köyhiä kuntia ajatellen. Sairaalakustannusten osuus on noussut kohtuuttomaksi veroäyriä kohden monessa vähävaraisessa kunnassa. Tilanne ilman valtionapusäännöstön uusimista kävisi kestämättömäksi varsinkin nyt, kun näyttää siltä, että varattomien kuntien veroäyrimäärät laskevat huolestuttavasti työikäisen ja veronmaksukykyisen väestön muuttaessa vauraammille seuduille. Syrjäisten seutujen sairaalapalveluksia tarvitsevan väestön osuus kasvaa, ja ilman valtion osuuden lisäämistä sinne jäävät veronmaksukykyiset joutuvat kohtuuttoman verotuksen kohteiksi.

Tämä laki tietää huomattavaa parannusta tähänastiseen käytäntöön. On kuitenkin syytä seurata kehitystä ja turvata ylimääräisen valtionavun saaminen sairaalakustannusten takia mahdollisesti ylivoimaisiin vaikeuksiin joutuville kunnille tästä parannuksesta huolimatta.

Ed. Vennamon ja SMP:läisten huutokauppalinja suuremman tarjouksen tekemisessä on saanut taas kerran oivallisen tilaisuuden, kun ei ole vastuuta siitä, mistä varat otetaan. Taas ed. L. Linnan hyökkäys talousvaliokunnan puheenjohtajaa kohtaan on aiheeton. Ed. Paananen esitti yliopistollisten keskussairaaloiden osalta muutoksen asiaa käsitelleen talousvaliokunnan puheenjohtajana hallituspuolueiden kesken tehdyn sopimuksen mukaan.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Joudun valitettavasti vastaamaan, koska puheenvuorot kohdistetaan puheenvuorooni.

Ed. Paananen oli henkilö, joka talousvaliokunnassa nimenomaan esitti, että tyydyttäisiin tähän hallituksen vaatimukseen. Mielestäni tämä on juuri sitä, mihin ei pitäisi tilanteen päästä menemään, että yksimielinen eduskunnan valiokunta nöyrtyy hallituksen vaatimuksiin, ja nyt sitten myöhemmin jälleen jostakin syystä, mitä kauppoja lie tehty, joita talousvaliokunta ei ole voinut ainakaan kokonaisuudessaan seurata, tuodaan asia uudelleen tänne toisessa muodossa. Ei tämä mielestäni ole sellaista, jota ainakaan suosittelisi jatkettavan eduskunnan piirissä.

Kun tässä huutokaupasta puhutaan, niin eikö hän se ole enemmän huutokauppaa, kun tehdään aloitteita, joilla yritetään saada ääniä kentältä, joita aloitteita ei lainkaan puolusteta täällä eduskunnassa. Minä kysyisin: kumpi on huutokauppaa enemmän, sekö, että me täällä esitämme ja puolustamme tekemiämme esityksiä? (Eduskunnasta: Molemmat!)

Ed. Paananen: Herra puhemies! Täällä on muutamassa puheenvuorossa pyritty antamaan sellainen kuva, kuin tämän asian käsittelyssä olisi joitakin valoa kaihtavia vaiheita. Täysin selvästi kaikissa yhteyksissä on käynyt ilmi se, että talousvaliokunta on yksimielisesti ollut sitä mieltä, että yliopistosairaaloitten ns. erilliskorvaus on syytä säilyttää. Se näkyy talousvaliokunnan mietinnöstä, ja sitä lausumaa vastaan ei kenelläkään ole ollut mitään. Sen sijaan se, että hallitus keväällä esityksen peruuttamisen uhalla vaati meneteltäväksi niin, että ensin tämä hyväksytään ja hallitus sen jälkeen antaa uuden esityksen, niin kuin täällä mietinnössä selvästi sanotaan, pakotti vastuuntuntoisen valiokunnan enemmistön, johon kuului muitakin kuin hallituspuolueita, noudattamaan tätä menettelytapaa sen jälkeen, kun oli saatu

selvät takeet siitä, että lopputulos on talousvaliokunnan yksimielisen toivomuksen mukainen. Pyrkimys nyt antaa toisenlaista kuvaa tästä asiasta ei vastaa totuutta.

Se, että nyt hallituksen taholta on myönnytty siihen, että asia voidaan hoitaa tätä joustavaa tietä, on yksimielisesti kai ilahduttavana todettava. Näin olen selvittänyt asian suuressa valiokunnassa ja tänään täällä.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä ed. Paananen valiokunnan puheenjohtajana sanoo, että hallitus uhkasi esityksen peruuttamisella. Hallitus ei ole uhannut peruuttamisella. Mitkään eduskunnan viralliset asiakirjat eivät sitä osoita. Keittiötiet eivät täällä eduskunnassa riitä, sen tietää valiokunnan puheenjohtaja. SMP:n ryhmä ei ole koskaan saanut mitään tietoa peruuttamisesta. Te olette vain nöyriä hallituksen käskyläisiä, ja vasta kun SMP jyrkästi ajoi linjaansa, hallitus katsoi viisaaksi perääntyä, ja te tietysti juoksette perässä, koska eduskunta on enemmän tai vähemmän kumileimasin. Minä siis kysyn ed. Paanaselta, missä on se hallituksen virallinen ilmoitus. Jos hallitus aikoo peruuttaa, se ottaa yhteyden kaikkiin ryhmiin. Meidän ryhmämme ei tällaisesta tiedä mitään.

Ed. Paananen: Herra puhemies! Sosiaali- ja terveysministeri hallituksen edustajana talousvaliokunnan kokouksessa ilmoitti asian.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Minä olen ehtinyt tarkistaa. Hallituksen pöytäkirjat eivät kerro mitään eduskunnasta, että hallitus olisi suunnitellut, edes aikonut peruuttaa, joten aina vain hämärämmäksi tämä hämärä asia tulee (Naurua).

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Ed. Paanasen lausuma siitä, että sosiaali- ja terveysministeri olisi näin todella sanonut valiokunnan kokouksessa, tuntuu minusta kyllä nyt kovin oudolta. Minun muistini on se, että talousvaliokunnan puheenjohtaja tämän ilmoitti neuvoteltuaan muualla kuin talousvaliokunnassa ministerin kanssa tästä asiasta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

9 ja 23 § hyväksytään keskustelutta.

25 §.

Keskustelu:

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksytään vastalauseessa n:o I esitetyssä muodossa.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Kun tämä vastalauseessa esitetty porrastus on pelkästään komiteanmietinnön tulos, niin kannatan ed. L. Linnan tekemää esitystä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. L. Linna ed. Tupamäen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin talousvaliokunnan mietintöön liittyvän I vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. L. Linnan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hara, Heino, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jaatinen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskinen, Kuusinen, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Partanen, Pekkala, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raa-

tikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suomi, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Taipale, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo, Westerholm ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestää edustaja Kohtala.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

L. Aalto, Berner, Hanhirova, Haukipuro, Helle, Ilaskivi, Junnila, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Knuuti, Koivisto, Kortesalmi, Koskenniemi, Käkelä, Lottanen, Mustonen, Mäki-Hakola, E. Niemelä, E. Niskanen, Paasivuori, Pekkarinen, Ruokola, Sinkkonen, Sundqvist, Särkkä, Tallgren, Tarvajärvi, Tuominen ja Virolainen.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 151 jaa- ja 17 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 30.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

32, 33 ja 39 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvien toisen lakiehdotuksen 13 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike, kolmannen lakiehdotuksen 44 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike, neljännen lakiehdotuksen 27 ja 31 a §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike sekä viidennen lakiehdotuksen 11 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

1178) Ehdotus laiksi metsänparannuslain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 83 ja otetaan t o i s e e n k ä s i t t e l y y n siinä sekä maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 26 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 73, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 83. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 11 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

1179) Ehdotus laiksi maankuivatuslainan osaksi tai kokonaan perimättä jättämisestä eräissä tapauksissa.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 84 ja otetaan t o i s e e n k ä s i t t e l y y n siinä sekä maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 27 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 7, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 84. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. L. L i n n a: Herra puhemies! Nyt on vihdoinkin saatu eduskunnan toiseen käsittelyyn lakiesitys, jota on Pohjanmaalla odotettu toistakymmentä vuotta. On todettava, että vaikkakaan tämä hallituksen esitys ei vielä ole läheskään niiden toiveiden mukainen, se kuitenkin palauttaa oikeusturvaa noin 40 000 ih-

miselle tai maanomistajalle ja heidän perheilleen, mikäli tätä hallituksen esityksen mukaista lakia myöskin käytännössä lähdetään toteuttamaan. Kysymyksessähän ovat 1950-luvulla ja 1960-luvulla työttömyystöinä tehdyt kuivatustyöt, joiden kustannukset, jotka olisivat kuuluneet valtiolle, sälytettiin suurelta osalta maanomistajien maksettavaksi 24 vuoden aikana tämmöisinä lainaosuuksina. Kuvaavaa tilanteelle on ollut se, että eräissä tapauksissa maatilanomistaja, vaikka hän on ollut itse työttömänä, ei ole päässyt työttömyyskanavalle töihin, mutta sen sijaan eri lääneistä on tullut siirtotyömaan työmaille työttömiä, joiden palkkoja nyt tämä köyhä maanomistaja on joutunut vuosikymmenen jo maksamaan, ja toinen vuosikymmen olisi edessä, ellei tätä lakia nyt saataisi aikaan.

Hallituksen esitys oli valiokunnankin mielestä muodollisesti kovin heikko ja maa- ja metsätalousvaliokunta joutui tekemään siihen hyvin merkittäviä muutoksia, niin merkittäviä, että oli kyseenalaista, voiko näin paljoon mennä, mutta näin kuitenkin tehtiin. Esitys oli vähän aikaa hallitukselle jo tavallaan lähetettynä takaisin, mutta sitten sen käsittelyä jatkettiin, koska hallitus ei suostunut muuttamaan esitystään.

Haluaisin mainita erään esimerkin siitä, mitä hallituksen esitys tulo- ja menoarvioksi tämän lain toteuttamiseksi merkitsee. Se merkitsee sitä, että keskimäärin näitä kohtuuttomia kuivatusmaksuja maksaneille tulisi tämän määrärahaesityksen mukaan 5 mk helpotusta. SMP on esittänyt tämän saman lakiesityksen toteuttamiseksi nollaa sinne määrärahaesityksen perään, siis kymmenkertaista määrää, ja tämä tietäisi 50 mk keskimäärin. Siis ei meidänkään tarjouksemme kohtuuttomalta tunnu.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—6 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

1180) Ehdotus laiksi merimiesverolain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 85 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 33 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 82, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 85. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 21 §, soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

1181) Ehdotus laiksi tuberkuloosilain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 86 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä talousvaliokunnan mietinnössä n:o 9 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 87, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 86. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Hemmi: Herra puhemies! Tuberkuloosilain muutos merkitsee sitä, että tuberkuloosikeskusparantoloista vapautuvia hoitopaikkoja voidaan nyt kyseisen lainmuutoksen tapahduttua ryhtyä käyttämään niiden yleissairauksien hoitoon, joiden hoitomahdollisuuksia ei esimerkiksi Pohjois-Suomessa ole tähän asti ollut. Viittaan vain miltei olemattomiin tämänhetkisiin reumapotilaiden hoito- ja kuntoutusmahdollisuuksiin Pohjois-Suomessa. On tunnettua, että pohjoissuomalaiset reumapotilaat joutuvat jopa vuosia odottamaan pääsyä Heinolan reumaparantolaan. Nyt Päivärinteen tuberkuloosiparantola pääsee toteuttamaan niitä suunnitelmia, joita sillä ja sen kuntainliitolla on ollut muuttaa noin 30 hoitopaikkaa nimenomaan reumapotilaiden hoitoa ja kuntoutusta varten. Näin ollen erityisesti Pohjois-Suomessa

tunnetaan erityistä iloa tämän lainmuutoksen johdosta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 25 a ja 26 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

1182) Ehdotus laiksi invaliidihuoltolain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 87 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 8 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 75, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 87. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Mäkelä: Herra puhemies! Invalidihuoltolain muutosesityksen käsittelyn yhteydessä on kiinnitetty huomiota mm. vammaisten moottoriajoneuvojen käyttökustannusten alentamiseen. Invalidihuoltolain toimenpiteellä pyritään vammaisten työ- ja toimintakyvyn sekä ansiomahdollisuuksien parantamiseen. Viime vuosina tapahtuneella samoin kuin nytkin käsiteltävänä olevalla lain parantamisella on pyritty yhä tehokkaampaan vammaisten kuntoutukseen. Jo nyt käytettävissä olevien kuntoutusmenetelmien avulla voidaan verraten vaikeavammaisetkin henkilöt saattaa osallistuviksi ja toimintakykyisiksi yhteiskunnan jäseniksi. Kuntoutettujen ja yleensä kaikkien liikuntavammaisten työllistämisen ja normaalin elämisen perusedellytyksiin kuuluu liikkuminen. Työmatkoista selviytyminen, jokapäiväisessä elämässä tarvittavien palvelujen hankkiminen ja vapaa-ajan tarpeiden tyydyttäminen edellyttävät jokaiselta kansalaiselta liikkumista. Liikuntavammaiset ovat mitä suurimmassa määrin riippuvaisia kulkuvälineistä ja yleensä yksilöllisestä kulkuvälineestä, sillä fyysisten rajoitusten vuoksi he eivät voi käyttää yleisiä liikennevälineitä.

Ilmastolliset ja terveydelliset näkökohdat huomioon ottaen voidaan meillä pitää liikuntavammaiselle sopivimpana kulkuvälineenä katettua ja lämmintä moottoriajoneuvoa, siis yleensä henkilöautoa. Me jokainen tiedämme, kuinka kalliita ovat autojen hankintakustannukset, ja niiden käyttö tulee kalliiksi. Huomattava osa auton hankintahinnasta on veroja ja esim. polttoaineen hinnasta on erilaisten verojen osuus yli puolet. Vaikeasti liikuntavammaiselle, joka olosuhteiden pakosta joutuu käyttämään kulkuvälinettä suhteellisen lyhyilläkin matkoilla ja huomattavasti runsaammin kuin vastaavat matkat liikkumaan joutuva terve henkilö, aiheuttaa liikkuminen suuren taloudellisen rasituksen. Auto on liikuntavammaiselle sama kuin jalat terveelle henkilölle, ja samoin on invalidipyörän laita.

Kun yhteiskunta on katsonut tarkoituksenmukaiseksi ja oikeaksi käyttää verraten runsaasti varoja kaikkien kansalaisten liikkumisen helpottamiseksi, tulisi ehdottomasti liikuntavammaisille, jotka eivät voi itsestään riippumattomista syistä käyttää yhteiskunnan tukemia palveluja, antaa suoraan taloudellista tukea liikunnasta aiheutuvien kohtuuttomien kustannusten alentamiseksi. Tällöin tulee tietysti ensimmäiseksi mieleen heidän vapauttamisensa yhteiskunnan perimistä erilaisista välillisistä veroista. Pohjoismaiden neuvosto on hyväksynyt vuonna 1967 suosituksen yhdenmukaisten säännösten aikaansaamiseksi invalidien vapauttamisesta moottoriajoneuvojen hankinnasta, tulli- ym. maksuista. Invalidijärjestöjen toimesta on myös vuonna 1966 tehty valtiovarainministeriölle aloite tietyn polttoainemäärän hintaan sisältyvän veron palauttamisesta vaikeavammaiselle. Tämä aloite on uusittu vuonna 1969. Asia on tiettävästi sekä Pohjoismaiden neuvoston suosituksen että mainitsemani aloitteen osalta edelleenkin ratkaisematta.

Tulkoon tässä yhteydessä mainituksi, että esim. Ruotsissa on jo yli kymmenen vuoden ajan palautettu vaikeavammaisille invalideille polttoaineen hintaan sisältyvä vero. Palautus sisältää 480 bensiinilitran tai 340 dieselöljylitran hintaan sisältyvän veromäärän. Meillä tehtyjen arvioiden mukaan yleensä autojen käyttökustannukset voidaan arvioida noin 250 markaksi kuukaudessa ja noin 3 000 markaksi vuodessa. Kun näitä autoja on käytössä invalideilla autoveron palautushakemuksien perus-

teella otettujen tietojen mukaan ainakin noin 5 000—7 000 kpl, olisivat niiden osalta ko. käyttökustannukset vuodessa vähintään noin 15 milj. mk. Tämän vuoksi on hallitukselle esitettävä se vakaa toivomus, että kun parhaillaan uudistetaan invalidihuoltolakia kokonaisuudessaan, sen yhteydessä perusteellisesti selvitettäisiin, millä tavalla meidän maassamme voitaisiin tämä Ruotsin esimerkki toteuttaa ja että tällä tavalla saataisiin huojennusta invalidien ja vaikeavammaisten invalidien jokapäiväiseen elämään.

Ed. Luja-Vepsä: Herra puhemies! Esitys invalidihuoltolain muutokseksi on tärkeä askel kohti invalideja koskevan lainsäädännön uudistamista ja täydentämistä. Hallituksen esitys jo sinänsä on tervetullut parannus invalidien olosuhteisiin, mutta sosiaalivaliokunta pisti vielä oman "Eskon puumerkkinsä" lakiehdotukseen ja siitä se sen kuin parani.

Kun tarkoitus on luoda kansalaisille suunnilleen samanarvoiset lähtökohdat ja edellytykset elämälle, on ehdottomasti helpotettava invalidien olosuhteita. Heidän tiellään on paljon enemmän esteitä ja hankaluuksia kuin muiden kansalaisten. Lähtökohtien tasoittamiseen pyritään tässä ehdotuksessa kolmen pääperiaatteen avulla, jotka ovat sopeutumis-, työhönvalmennus- ja elinkeinoneuvonta. Esityksessä sanotaan, että vaikeavammaiselle invalidille voidaan antaa välttämättömiä asuntoon kuuluvia välineitä sekä kustantaa sellaisia asunnonmuutostöitä. Itse lakitekstissä ei ollut kuitenkaan määritelty käsitettä "vaikeavammainen", sen sijaan hallituksen esityksessä oli lähdetty valiokunnan mielestä suppeasta tulkinnasta ja määritelty haitta-asteeksi 80%. Valiokunta oli yksimielinen siitä, että haitta-asteen huomioon ottaminen tällaisessa ei aina johda tarkoituksenmukaiseen tulokseen. Niinpä sosiaalivaliokunta perusteluissaan esittää, että vaikeavammaisena tulisi pitää invalidia, jolta puuttuu suuntausnäkö hänelle tuntemattomassa paikassa tai joka on vaikeasti kuulovammainen tai jonka liikuntakyky taikka muu toimintakyky on siinä määrin alentunut, että siitä on hänelle olennaista haittaa jokapäiväisen elämän toiminnoissaan.

Hallituksen esityksen mukaan invalidin lääkintähuoltoon kuuluu sellaisten apuvälineiden antaminen, jotka helpottavat jokapäiväisiä toimintoja. Luettelossa mainittiin tarpeelliset tekojäsenet, tukisidokset ja invalidipyörät. Vaikka hallituksen esityksessä lisäksi mainittiin muut apuneuvot ja päivittäisissä toiminnoissa tarvittavat apuvälineet, valiokunta halusi varmuuden vuoksi lisätä luetteloon kuulokojeet ja niiden paristot.

Kuulovammaisten asema on heikko. Enin osa heistä on vanhuksia, joista monet elävät hyvin pienten eläkkeiden turvin. Heidän niukat varansa hupenevat tai pikemminkin heidän jokapäiväinen kapea leipänsä kapenee entisestään, jos he hankkivat kuulokojeen. Sen tähden moni kuulokojeen tarpeessa oleva vanhus jättääkin sen hankkimatta ja elää vajaata elämää, koska ei voi rikastuttaa sitä kunnollisin kontaktein muihin ihmisiin. Ihmisen mielenterveyskään ei kestä yksinäisyyttä, vaan jokainen tarvitsee yhteyksiä ympäristöönsä. Koska annettavien apuvälineiden käyttökustannukset ovat suuret, olisi seuraavana askeleena pyrittävä siihen, että nämä apuvälineiden käyttökustannukset korvattaisiin invalidihuoltolain mukaan.

Ilmeinen huomaamattomuus lienee hallitukselle tapahtunut, kun esitykseen oli jäänyt kohta, jossa edellytyksenä apurahan ja lainan myöntämiselle yleiskoulutuksen hankkimiseksi korkeakoulussa tai vastaavassa laitoksessa oli lahjakkuus ja alle 35 vuoden ikä. Yleensähän nykyisin pyritään siihen, että ihmistä voidaan kouluttaa koko hänen ikänsä. Kehitys on kaikkialla niin nopeata, että ihmisen on jatkuvasti kartutettava tietämyksensä piiriä. Jopa ammatteihin pitäisi olla mahdollista kouluttaa tarpeen niin vaatiessa useampaan kertaan. Miksi siis invalidi olisi 35 vuotiaana liian vanha opiskelemaan, kun muut kansalaiset eivät ole? Valiokunta poisti molemmat ehdot, siis lahjakkuuden vaatimuksen ja 35 vuoden iän. Apurahan myöntämisen edellytyksenä tulee olla vain se, että asianomainen kykenee opiskelemaan ja menestymään opinnoissaan.

Invalidien huollossa on edelleen epäkohtia ja korjaamista. Huoltoraha on jäänyt pahasti jälkeen, ja se olisi ensi tilassa pyrittävä tarkistamaan vähimmäistavoitteena elinkustannusten nousun mukainen tarkistus. Invalidihuollon täytäntöönpanokoneiston kehittämiseen on hallituksen taholla kiinnitettävä vakavaa huomiota. Ellei sosiaali- ja terveysministeriön ja sosiaalihallituksen piirissä ole riittävästi täytäntöönpanohenkilökuntaa, jää lainmuutos sosiaalivaliokunnan siihen tekemin parannuksin huitaisi ilmaan, tyhjäksi lupaukseksi. Myös suun-

nittelu- ja kehitystyön edellytykset olisi turvattava.

Invalidihuollon kohdalla on myös oikeutettua puhua lakien ja organisaatioiden viidakosta. Onhan niin, että sosiaalilautakunnatkaan eivät aina pysty neuvomaan, mistä invalidi apunsa saisi; miten sitten tavallinen apua tarvitseva kansalainen sen voisi tietää.

Invalidihuoltolain valmisteilla olevalla kokonaisuudistuksella on kiire. Samalla kun sen puitteissa on parannettava jälkeen jääneitä etuuksia, on pyrittävä keskittämään tätä lainsäädäntöä.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Ed. Mäkelä ja myöskin ed. Luja kauniisti kertoivat, kuinka asiat ovat invalidienhuoltolakien kohdalla parempaan päin. Todellisuus kuitenkin on aivan toinen. Parannuksia tietysti on tapahtunut, mutta invalidit Suomessa tällä hetkellä ovat erittäin heikossa taloudellisessa asemassa verrattuna samanlaisiin valtioihin, joissa elintaso on näinkin hyvä kuin meillä täällä sentään on.

Eräs erittäin tärkeä asia on jäänyt vaille riittävää huomiota, ja se on moottorikäyttöisten invalidipyörien ja invalidien ammattinsa vuoksi käyttämien autojen polttoaineen sekä invaliditeetin autoon vaatimien erikoislaitteiden korvaaminen. Yhteiskunnan pitäisi huomattavasti enemmän tukea ja turvata elämän varjopuolelle jääneitä ihmisiä. Ko. polttoaineiden korvaaminen on niin pieni lisäys valtion budjetissa, ettei se ihmeesti tunnu. Edellinen puheenvuoron käyttäjä mainitsi, että summa olisi noin 15 milj. mk. Uskon, että se ei näinkään suuri ole. Kuitenkin tämä rahamäärä antaisi erittäin miellyttävän ja turvallisen tunteen invalidille, joka voisi kulkea vapaammin. Pienellä eläkkeellä elävä invalidi ei pysty kulkemaan, kun ei saa edes pensarahaa.

Herra puhemies! Teen lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä saman muutosehdotuksen kuin suuressa valiokunnassakin sekä vastalauseessa esiintulleiden näkökohtien mukaan.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Tyydytyksellä on todettava, että sosiaalivaliokunnassa huomattiin kuulovammaisten unohtuminen pois lakiesityksestä. Saimme kuitenkin muutoksen aikaan kokoomuksen taholta tulleen esityksen mukaan, ja voi kiitoksella todeta, että kerrankin sosiaalivaliokunnan jäsenet olivat yksimielisiä, jopa SMP.

Kun invalidihuoltolakia kokonaisuudessaan nyt uusitaan, niin, niinkuin täällä useaan otteeseen on mainittu, olisi toivottavaa, että se kokeilu, joka Invalidisäätiössä ja Kuulohuoltoliitossa on ollut käynnissä 1. 4. 1971 lähtien, jonka mukaan ylilääkäri suoraan voi myöntää kuulolaitteen tai tekojäsenen, ilman että asianomaisen tarvitsee käydä usein jopa vuosikausia kestävää paperisotaa, tulisi vakiokäyttöön. Minusta tuntuu, että täällä on ajateltu näin, ja uskoisin, että lääkärikunnan mielipide on sama yli puoluerajojen.

Ed. Vainio (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Lankiselle vain vastaisin, että kun te tulette SMP:n hyvien ajatusten ja ideoiden taakse juuri sotainvalidien ja invalidien asiassa, niin me olemme jälleen yksimielisiä.

Ed. Mäkelä: Herra puhemies! Haluaisin ed. Vainiolle sanoa, että kyllä meillä varmasti täällä salissa niin kuin valiokunnassakin on yhteinen päämäärä, että invalidien asema on parannettava. Mutta, niin kuin mainitsin puheenvuorossani, tämä 15 miljoonan menoerä on sittenkin sen laatuinen, että kun parhaillaan selvitellään invalidihuoltolain kokonaisuudistusta, niin jo oikean käytännön menettelyn löytämiseksi selvittelytyö on paikallaan. Sen vuoksi on vain esitettävä hallitukselle toivomus, että kiirehditään tämän asian selvitystä, josta vuonna 1966 on jo jätetty invalidijärjestöjen taholta kirjelmä valtiovarainministeriölle.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra varapuhemies! On jälleen hämmästyksellä todettava, että suurimman hallituspuolueen taholta vedotaan rahapulaan ja kustannusten suuruuteen, kun invalideille olisi tehtävä oikeutta. Kuitenkin maamme kansantulo on maailman suurimpia, väkiluku huomioon ottaen olemme maailman rikkaimpia maita. Ei rahakysymys ole tässä ratkaiseva, vaan hyvä tahto. Mutta kun teillä ei ole inhimillisyyttä invalideja kohtaan, te aina vitkuttelette ja lykkäätte ja puhutte kustannuksista, vaikka rahaa kyllä syydetään aivan tarpeettomiin tarkoituksiin, niin kuin tunnemme ja kansalaiset tietävät. SMP ei voi tällaista kylmyyttä ja välinpitämättömyyttä hyväksyä Jos te haluatte lunastaa puheenne, äänestäkää nyt meidän esityksemme puolesta! Muutoin olette invalideja vastaan.

Ed. Vainio (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Mäkelälle vain sanoisin sen, että te kauniisti pöntöstä puhuitte siitä, kuinka tämä bensiiniraha pitäisi saada invalideille. Kuitenkin tässä vaiheessa, niin kuin suuressa valiokunnassakin, olitte asiaa vastaan. Olisi miellyttävää, että puheet ja teot voisivat olla ainakin lähimain samanlaiset.

Ed. Honkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vennamo korosti hyvän tahdon merkitystä. Jos me luotamme ed. Vennamon hyvään tahtoon, niin mikään asia tässä salissa ei mene eteenpäin.

Ed. Partanen: Herra puhemies! Niin kuin täällä on jo useissa puheenvuoroissa mainittukin, invalidihuoltolain perusuudistushan on tulossa, sitä on asianomaisessa ministeriössä valmisteltu jo pitkät ajat. Näin ollen tämän kokonaisuudistuksen puitteissa toivottavasti aivan lähitulevaisuudessa voidaan päästä näiden pahimpien epäkohtien pitkällekin menevään oikaisemiseen.

Mitä nyt käsiteltävänä olevaan invalidihuoltolain muutokseen tulee, niin tässä yhteydessä ei ole mahdollisuuksia lähteä lähestulkoonkaan niin laajaan uudistukseen kuin tarve vaatisi. Sen vuoksi on oikeastaan tarpeetonta tässä yhteydessä lähteä hyvin laajakantoisia näkemyksiä tuomaan esille. Mielestäni on ihan oikea se linja, että eduskunta sanoo sanottavansa tulevasta invalidihuoltolain uudistuksesta ja lausuu mielipiteensä siitä, mitä tämän uudistuksen yhteydessä pitäisi toteuttaa. Ja tällöin olen täysin samaa mieltä kuin ed. Mäkelä, että erityisesti liikuntavammaisten kohdalla ovat autojen ja muidenkin kulkuneuvojen hankintakustannukset korkeat, vaikkakin näitä on alennettu erityissäännöksillä, sillä käyttökustannukset ovat sellaiset, että rasittavat edelleen täysimääräisinä. Näiden kohdalla tarvitaan kyllä sitten tarkkaa tutkimusta, keiden kohdalla käyttökustannukset voidaan lähteä alentamaan. Se tapahtuu kokonaisuudistuksen puitteissa, hiukan myöhemmin, ei tänään!

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

4 § hyväksytään keskustelutta.

6 §.

Keskustelu:

Ed. Vainio: Herra puhemies! 6 §:n 1 momentin kohtaan 3 ehdotan lisäyksenä: "kuin myös moottorikäyttöisten invalidipyörien ja invalidien ammattinsa vuoksi käyttämien autojen polttoaineen sekä invaliditeetin autoon vaatimien erikoislaitteiden korvaaminen."

Ed. Syrjä: Herra puhemies! Kannatan ed. Vainion tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vainio ed. Syrjän kannattamana ehdottanut, että 1 momentin 3 kohdan loppuun lisättäisiin seuraavaa: "kuin myös moottorikäyttöisten invaliidipyörien ja invaliidien ammattinsa vuoksi käyttämien autojen polttoaineen sekä invaliditeetin autoon vaatimien erikoislaitteiden korvaaminen".

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vainion ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Friberg, Forsman, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Korsbäck, Koskinen, Kuusinen, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen,

Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Tähkämaa, Vaittinen, Vartia, Weckman, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Koppanen, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo, Westerholm ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

L. Aalto, Berner, Haukipuro, Härkönen, Ilaskivi, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Karjalainen, Knuuti, Koivisto, Kortesalmi, Koskenniemi, Käkelä, Laatio, Lottanen, Lähteenmäki, Mattila, Mustonen, Mäki-Hakola, E. Niemelä, E. Niskanen, Pekkala, Pekkarinen, Ruokola, Räsänen, Sandelin, Siikaniemi, Sinkkonen, Sundqvist, S. Suominen, Särkkä, Tallgren, Tuominen, Turunen, Uusitalo ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 144 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 37.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

7, 9, 9 a, 9 b, 9 c, 17, 18, 19 a, 19 b ja 19 c §, 3 luvun otsake, 20, 25 e ja 27 §, 4 luvun otsake, voimaantulosäännös, johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

1183) Ehdotukset laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 88 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 12 valmistelevasti käsitellyt lak.al. n:ot 25 (1970 vp.) ja 36, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 88.

Keskustelu:

Ed. Juvela: Herra puhemies! Lakivaliokunta on eduskunta-aloitteiden pohjalta valmistanut mietinnön asiasta, joka koskee vähittäiskaupan alalla esiintyviä erittäin kielteisiä ilmiöitä, joihin olletikin huoneenvuokralain epäselvät säännökset ovat antaneet mahdollisuuden. Tunnettu tosiasia on se, että vähittäiskaupan alalla on viime vuosien aikana tapahtunut voimakasta keskittymistä, mikä läheskään aina ei ole tapahtunut terveitä menettelytapoja noudattaen. Päinvastoin tämä ryhmittyminen on usein johtanut pieniin yrittäjiin kohdistuneisiin toimintavapauden rajoituksiin ja pitemmälle vietynä jopa ns. vapaan yrittäjätoiminnan karkeisiin loukkauksiin.

Erityisen vaikeaan tilanteeseen on ahdistettu ne pienet vähittäiskauppiaat, jotka toimivat keskusliikkeitten omistamissa ja hallitsemissa liikehuoneistoissa vuokralaisen asemassa. Nämä pienyrittäjät ovat usein joutuneet kokemaan vuokralaistorpparin nöyryyttävän aseman vuokraisännän pitäessä erinomaisen tarkan huolen siitä, ettei vuokralaiselle ole annettu paljonkaan oikeuksia lausua mieltään ja vielä vähemmän päättää omista asioistaan. Näin ennen muuta siksi, että varsin nöyryyttävillä vuokrasopimuksilla on yrittäjältä riistetty mm. mahdollisuudet hankkia myytävät tuotteet vapaasti edullisimmalla hinnalla, mikä seikka on vaikuttanut epäedullisesti myös kuluttajilta perittäviin hintoihin.

Minulla on edessäni paperi, joka kouriintuntuvalla tavalla osoittaa, miten tiukan valvonnan ja rajoitusten alaiseksi keskusliike todellakin vuokralaisyrittäjänsä alistaa. Lainaan siitä muutamia kohtia. Vähittäiskauppiasta koskevassa sopimuksen 7 kohdassa sanotaan näin: "Vähittäiskauppias ei harjoita liiketoiminnassaan muiden kahvituotteiden kuin Tuko-kahvin mainontaa tahi menekinedistämistoimintaa missään muodossa, kuten esim. asettamalla julisteita tai mainoksia tahi järjestämällä kahvimaistiaisia. Liikehuoneiston näyteikkunaan vähittäiskauppias ei aseta näytteille mitään muita kahvituot-

teita kuin Tuko-kahvia. Esillä liikehuoneistossa myyntiä varten pidettävästä kahvista on Tuko-kahvituotteiden osuus vähintään 60 %. Muut Tuko-merkin tavarat asetetaan suosituimmuusasemaan." Kohta 8: "Toiminimensä lisäksi vähittäiskauppias käyttää ryhmänsä tunnuksia sekä tukolaisen tukku- ja vähittäiskaupan yhteistunnusta." Kohta 9: "Suorittaa ostonsa tukkuliikkeeltä tahi tukkuliikkeen kanssa sopimastaan ostopaikasta." Kohta 11: "Vähittäiskauppiaan velallisuusaseman toteamiseksi tukkuliikkeellä on oikeus tarkastaa vähittäiskauppiaan kirjanpito ja sen perusteet tavaravalikoimineen." Lopuksi sopimustekstissä todetaan, että sopimuksen rikkominen ja määräysten laiminlyönti johtaa yhteistyösopimuksen irtisanomiseen ja sovitun sakon maksamiseen.

Kuten huomaatte, tällaista tapahtuu meidän "vapaaksi" mainostetussa ja erityisesti yrittämisen vapautta varsinkin juhlapuheissa ylistämässämme maassa. Tunnen asian varsin läheisesti, sillä olen keskustellut näistä ongelmista monien pienyrittäjien kanssa mm. omassa maakunnassani Satakunnassa. Vuokralaisena toimivaa yrittäjää kahlitsevat säännökset ovat johtaneet siihen, että vuokraisäntänä toimiva tukkuliike päättää viime kädessä sen, mitä tavaramerkkejä kauppiaan on pidettävä ja mitä se saa pitää esillä. Eikä tässä vielä kaikki. Keskinäisin yhteistyösopimuksin suuret tukkuliikkeet pitävät monissa tapauksissa huolen siitä, ettei teollisuus myy tuotteitaan suoraan vähittäiskauppiaalle, vaan tämä tapahtuu keskusliikkeen välityksellä, joka luonnollisesti perii tuotteistaan hyvän välittäjävoiton. Samanaikaisesti voimakkaan ryhmittymisen ohella ovat tukkuliikkeet alkaneet hankkia vähittäiskaupan vuokrasopimuksia omiin nimiinsä.

Ellei jotain muutosta tapahdu, tällainen kehitys on vähitellen johtamassa siihen, että tukkuliikkeet tukahduttavat koko pienyritystoiminnan, ja epäilemättä tällainen kehitys olisi turmiollista myös kuluttajien kannalta, joiden palveluksista on kysymys. Ilmeistä onkin, että ellei valtiovallan taholta aseteta selviä rajoituksia kaupan alalla tapahtuvalle monopolisoitumiselle, ei kulu kovinkaan pitkää aikaa siihen, kun pienyrittäjät pusertuvat suuren rahan mahdin jalkoihin.

Nämä ovat kovia sanoja, mutta ellei mitään tapahdu, kehitys johtaa tähän väistämättömästi. Tulen täällä tekemään tänään esityksen, jonka hyväksymällä me voimme torjua suurelta osin tätä huonoa kehitystä. Lakialoitteeni nimittäin tarkoittaa sellaista korjausta vuokralakiin, ettei lakia voida käyttää hyväksi pienyrittäjää orjuuttavia vuokrasopimuksia tehtäessä. Nykyisellään nimittäin huoneenvuokralaki ei anna tarpeellista suojaa keskusliikkeitten kiristystoimenpiteitä vastaan niille yrittäjille, jotka toimivat vuokralaisina keskusliikkeen omistamissa huoneistoissa. Toivon, että tämä hyvä asia saisi taakseen eduskunnan enemmistön.

Herra puhemies! Lakivaliokunta esittää mietinnössään aloitteisiin vedoten, että hallituksen on selvitettävä, missä määrin tällaisia kohtuuttomia ehtoja on sisällytetty liikehuoneistojen vuokrasopimuksiin. On tietysti mainio asia, että tätä asiaa tutkitaan, mutta pelkään pahoin, että näin koko asia tulee haudatuksi unohduksen uneen. Tätä epäilystäni lisää se, kun tiedämme, että hallituksessa on vastaavilla paikoilla ministereitä, joita ei tämän kysymyksen saattaminen oikeudenmukaiseen ratkaisuun vähimmässäkään määrin kiinnosta, vaan pikemminkin päinvastoin, ja kun asia on näin ja kun eräs suurimmista epäkohdista on nyt korjattavissa lakialoitteeni pohjalta, ehdotan, herra puhemies, että käsittelyn pohjaksi otetaan lakialoitteeni n:o 36.

Ed. H. Niskanen: Herra puhemies! Pienyrittäjät tehdessään suurten tukkuliikkeiden kanssa vuokrasopimuksia yritystoimintaan tarvittavista huoneistoista, joutuvat allekirjoittamaan sopimuksia, joiden ehdot sitovat ja rajoittavat ja suuresti vaikeuttavat pienyrittäjien toimintaa. Koska ed. Juvelan aloite pyrkii siihen, että tällaisiin vuokrasopimuksiin ei saisi ottaa pienyrittäjien kannalta kohtuuttomia ehtoja, kannatan ed. Juvelan tekemää ehdotusta.

Ed. Vilponiemi: Herra puhemies! Lakivaliokunnalle on annettava tunnustus siitä, että se on suuren työmääränsä keskellä voinut ottaa käsiteltäväksi aloitteen pohjalta kysymyksen huoneenvuokralain tarkistamisesta vähittäiskaupan aseman parantamiseksi. Asia ei ole tullut esille hetkeäkään liian aikaisin, kuten täällä jo on ollut puhetta. Viime aikoina on näet useitten vuokranantajien taholta ryhdytty vaatimaan liikehuoneistojen vuokralaisilta vuokrasopimuksia, jotka rajoittavat elinkeinonharjoittajan ostopaikan valinnanvapautta loukaten samalla myös kuluttajan etuja. Vuokrasopimuksiin on enenevässä määrin ryhdytty lisäämään vuokralaisen liiketoimintaa jyrkästi rajoittavia ehtoja, kuten määräys jonkin tavaran toimittajan pitämisestä

pääostopaikkana ja määrätyn tarvikkeen ja tavaramerkin yksinmyyntivelvollisuudesta. Samoin on lähdetty rajoittamaan vuokralaisen menekinedistämistoimenpiteitä. Tämän tapainen kehitys on vaikeuttanut myös kuluttajan mahdollisuuksia saada ostaa haluamiaan tavaroita tehden valinnan mahdollisuuden eräissä tapauksissa lähes mahdottomaksi.

Voimassa olevan huoneenvuokralain mukaan on ostojen keskittäminen vuokraoikeuden säilyttämisen ehtona mitätön. Nähtävästi tämän määräyksen kiertämiseksi on ryhdytty puhumaan yhteistyösopimuksista, joita mm. eräät öljytuotteiden ja etenkin elintarvikealan tukkukauppaa harjoittavat vuokranantajat ovat alkaneet vaatia heistä usein jo muutoinkin monella tavalla riippuvaisuussuhteissa olevilta vuokralaisiltaan. Hiljattain on julkisuuteenkin tullut tietoja erään keskusliikkeen yhteistyösopimusmallista, joka asettaa jyrkkiä yrittäjän toimintavapautta ja oikeusturvaakin loukkaavia ehtoja. Niinpä sopimus velvoittaa kuulumaan vain määrättyyn kaupalliseen järjestöön samalla kun se rajoittaa kauppiaan oikeuksia järjestää kirjanpitonsa. TEL-maksuista kauppiaalle työnantajana kertymään tukkuliikkeen käytettäväksi, mikä ehto nähtävästi hipoo laillisuuden rajoja. Vakuutukset on tehtävä tukkuliikkeen osoittamassa vakuutuslaitoksessa, minkä lisäksi kauppiaan on otettava henkivakuutus, joka pantataan tukkuliikkeen mahdollisten saatavien ja sopimuksen rikkomisesta aiheutuneen yksipuolisen sopimussakon vakuudeksi.

Sen johdosta, että edellä mainitun voimassa olevan huoneenvuokralain 33 §:n määräys ei ole antanut riittävää suojaa liikehuoneiston vuokralaisille taikka että se on ollut mahdollista kiertää, olen jättänyt lakialoitteen, jonka mukaan lain kyseiseen pykälään lisättäisiin säännös, jonka mukaan ehto, jolla rajoitetaan liikehuoneiston vuokralaisen vapautta tavaranhankkijana tavaravalikoimansa tai menekinedistämistoimenpiteittensä valintaan on mitätön. Asiaa käsiteltyään lakivaliokunta on todennut eräiden epäkohtien olemassaolon, mutta myös toisaalta havainnut, ettei mitään yhtenäistä selvitystä tarkoitettujen sopimusten kokonaisvaikutuksesta ole olemassa. Niinpä valiokunta ei katso voivansa yhtyä aloitteeseen. Sen sijaan lakivaliokunta yksimielisesti pitää asianmukaisena, että voimassa olevaa lainsäädäntöä tarkistettaisiin niin, että jos ns. yhteistyösopimuksiin sisältyy kohtuuttomia sopimusehtoja, niitä voitaisiin sovitella, kuten huoneenvuokrien osalta nykyään tapahtuu. Tämän pohjalta valiokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi toivomusponnen.

Tässä yhteydessä on välttämätöntä todeta, että valiokunta on ottanut hyvin varovaisen ja pidättyvän kannan. Ehkä sitä voidaan puolustaa siitä syystä, että selvitys sopimusten kokonaisvaikutuksesta puuttuu. Hallituksen tulisi tämän jälkeen toimia ripeästi ja saattaa lainsäädännölliset muutosehdotukset eduskunnan käsiteltäväksi viipymättä.

Puheena olevan ongelman polttavuutta kuvaa se, että asiasta on viime kuukausina tehty myös useita eduskuntakyselyjä, jotka koskevat toisaalta liikehuoneiston vuokralaisen oikeusturvaa, toisaalta vuokra- ja yhteistyösopimuksissa käytettyjä vuokrausehtoja myös vuokrien määräytymiseen nähden. Tällöin on tullut esille useita tapauksia, joissa on ollut syytä epäillä voimassa olevien säännöstelymääräysten rikkomista. Kyselyihin annetuissa hallituksen vastauksissa voi havaita myös epämääräisyyttä ja sekavuutta, joka panee arvelemaan, että valtiovallankaan taholla ei olla täysin selvillä vallitsevasta tilanteesta. Erityisesti vuokra- ja yhteistyösopimukset, joissa vuokra määräytyy ennakoidun liikevaihdon kasvun perusteella, ovat aiheuttaneet hallituksen piirissä sekavia tunteita. Erääseen eduskuntakyselyyn annetussa ministeri Bernerin vastauksessa todetaan, että tällaisten vuokrien suhteesta vuokrasäännöstelyyn on hintaneuvoston vuokrajaosto lausunut, että ns. sulkuvuokraperiaatetta on sovellettava myös sellaisiin sopimuksiin, joissa on ennakoitu vuokran kohoaminen esim. liikevaihdon kasvun perusteella, ja että liikevaihdon kohoaminen ei oikeuta vuokranantajaa korottamaan vuokraa ilman viranomaisen lupaa.

Toisessa saman ministerin vastauksessa erääseen toiseen samaa asiaa koskevaan eduskuntakyselyyn sanotaan, että vuokrajaoston kanta on periaatteellinen ja aikaisessa vaiheessa syntynyt, joten sen soveltuvuudesta juuri nyt ko. tapauksiin ollaan eri mieltä, varsinkin kun sanottu jaosto ei ole käsitellyt yksittäistapauksia. Riidatonta lienee vain se, että prosentin korottaminen, mikäli vuokra määräytyy tietyn liikevaihdon perusteella, on ilman viranomaisten lupaa kiellettyä.

Kun liikevaihdon kasvuun perustuvat vuokrasopimukset saattavat jatkuvasti lisääntyä, joutuu hämmästelemään näin hoippuvaa hallituksen kantaa ja kysymään, mihin erityisesti viime mainittu tulkinta vuokrajaoston kannasta perustuu. Tietämäni mukaan hintaneuvoston

vuokrajaosto on toimintaperiaatteensa hyväksynyt valtioneuvoston huoneenvuokrien säännöstelyä koskevan päätöksen perusteella. Valtioneuvoston päätös puolestaan perustuu voimassa olevaan valtuuslakiin. Huoneenvuokrien valvonnasta ja säännöstelystä 30 päivänä joulukuuta 1970 annetun valtioneuvoston päätöksen 3 §:n 1 momentin mukaan ylin sallittu vuokra eli sulkuvuokra on 29 päivänä helmikuuta 1968 voimassa olleen sopimuksen mukainen vuokra siltä vuokranmaksukaudelta, johon mainittu päivä sisältyy. Tätä on sovellettava myös sellaisiin sopimuksiin, joissa on sovittu vuokran korottamisesta tai joissa on ennakoitu vuokran kohoaminen esim. liikevaihdon kasvun perusteella. Vuokrajaoston harkinnassa on, ottaako se huomioon vuokrasopimuksen vuokraa koskevan ehdon, mutta korotus ilman vuokrajaoston lupaa on laiton. Hallituksen olisi valvottava, että kyseessä olevat vuokra- ja yhteistyösopimukset alistetaan samojen säännöstelymääräysten puitteisiin kuin kaikki muutkin valtuuslain piiriin kuuluvat ja hintaviranomaisten valvonnassa olevat toiminnat sekä että vuokrien säännöstelymääräyksiä noudatetaan yhdenmukaisin perustein.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Täällä jo käytetyistä puheenvuoroista voi todeta, kun SMP:n eduskuntaryhmä haluaa myös puolustaa pienyrittäjiä ja vähittäiskauppiaita ja estää kohtuuttomuudet, että eduskunnan selvä enemmistö on nyt valmis tekemään parhaansa pienyrittäjien ja vähittäiskauppiaitten hyväksi. On välttämätöntä, että hallitus tämän huomioi, ja olen iloinen, että SMP äänillänsä ja voimallansa on nyt ratkaisemassa ja ratkaissut tämän enemmistön ja että meidän taistelumme on saanut tämän asian nyt vakavasti liikkeelle ja korjauksen alaiseksi. Yhdyn siis periaatteessa ryhmämme puolesta täällä käytettyihin puheenvuoroihin sekä rohkenen vielä lisäksi esiintuoda seuraavaa.

Käsiteltävänä oleva lakivaliokunnan mietintö n:o 12 on erittäin tärkeä ja koskee lukuisia pienyrittäjiä. Kuten tunnettua, valtaa pitävien monopoli- ja sosialisointipolitiikan puristuksessa ovat joutuneet kamppailemaan maamme pienyrittäjät erittäin raskaasti eikä vähin yksityiset pienkauppiaat. Toisaalta painaa pientä yritteliäisyyttä mahtava valtio koneistoineen ja suurine puoluejohtajineen ja ryöstöveroineen, toisaalta herrojen suosimat suurfirmat aina tukkukauppoja myöten ihmeellisine kiristyssopimuksineen ja kuristusvuokrineen. SMP on alusta alkaen taistellut pienyritteliäisyyden puolesta, olkoon ammattiala mikä tahansa. Tässä taistelussa emme ole tähän mennessä saaneet tukea sen enempää vasemmalta kuin oikealtakaan. Päinvastoin painostus meitä ja kansaa ja yritteliäisyyttä puolustavaa linjaamme kohtaan on ollut ja on ankara. Ehkäpä nyt myös vaalien lähestyminen on saanut heräämistä aikaan täällä eduskunnassa. Toteamme sen ilolla.

Kuitenkin ennenaikaisten eduskuntavaalien ja mahtavan vaalitappion pelko ovat siis saaneet valtaa pitävät poliittisen pelon valtaan ja SMP:n kansaa sekä pienyritteliäisyyttä puolustavia asioita on jo pakko ottaa huomioon. Tästä osoituksena on käsiteltävänä oleva lakivaliokunnan mietintö, jonka lausuman pohjana on SMP:n kansanedustajien ryhmän tekemä aloite 20 päivältä huhtikuuta viime vuonna 1970. SMP teki aloitteensa, kun päivänvaloon tuli hämmästyttäviä tosiasioita, että suuret tukkukaupat käyttävät pienkauppiaiden tuholinjallaan yhä likaisempia aseita. Keskus- ja tukkuliikkeet ovat perineet muutoinkin niissä tiukasti pakkokiinni olevilta vähittäiskauppiailtaan hirmuista kiskurivuokraa, joka on sidottu asianomaisten liikkeiden liikevaihtoon. Vuokra on jopa 7 % vähittäismyynnistä ja hämmästyttävää on, että hintaneuvosto, hallituksen ase, ei ole tällaiseen kiskomiseen puuttunut.

Me saimme tosin hieman täällä selvitystä tähän asiaan sosialidemokraattien edustajan puheenvuorosta, ja siitä kävi ilmi, että kaikenlaisella juristerialla ja pykäläselittelyllä on hallitus halunnut pysyä tämän kiskurilinjan ulkopuolella ilmeisesti siitä syystä, että Karjalaisen hallituksen hintaministerinä on liberaalien Arne Berner ja hänellähän on tunnetusti yhteydet suuryritteliäisyyteen ja kylmyys pienyritteliäisyyttä kohtaan (Eduskunnasta: Hän siirtyy SVUL:n puheenjohtajaksi!). Jos mikään on kiristystä taloudellisessa mielessä, niin tämä on. Kaiken lisäksi maamme valtaa pitävien tieten ja tahtoen tapahtuu siis tänäkin päivänä tällaista vääryyttä. On kysyttävä: Miksi asiaan ei ole puututtu aikaisemmin? SMP:nkin aloite on maannut toista vuotta täällä eduskunnassa vihreän veran alla. Leväperäisyys ja mielivalta kukkii tässäkin asiassa edelleen. Kumartelut monopolirahan suuntaan ovat olleet tärkeämpiä kuin heikossa asemassa olevien asian ajaminen. Tämä on väärin. Ed. Eskmanin, sosialidemokraatit, viime keväänä asiasta tekemään kirjalliseen kyselyyn vastasi hintaministeri Arne Berner yli-

malkaisesti, että vuokratasoa ei voida pitää yleisesti ottaen täysin kohtuuttomana. Näin kierreltiin asiasta irti. Ministeri Berner ei näytä tuntevan asian todellista laitaa tai hän ei halua tuntea asian todellista laitaa. Kehotankin SMP:n puolesta herra ministeriä kääntymään muutamien vuokraorjuuteen ahdistettujen yrittäjien puoleen ja tiedustelemaan heiltä asian todellista laitaa. Sieltä kyllä vastaus löytyy ja rehellinen ja selvä tosiasioihin perustuva vastaus.

Lakivaliokunta on asiallisesti hyväksynyt tämän SMP:n tekemän oikeutetun ja kiireellisen aloitteen. Tämän tyydytyksellä totean tässä yhteydessä. Vuokratiloissa toimivien pienyrittäjien asema on hyvin epävarma ja ainainen häätöuhka painaa päälle. Kun irtisanominen tulee, joutuvat yrittäjät kärsimään kohtuutonta taloudellista tappiota, jos ovat huoneistossa tehneet korjauksia, muutoksia tai järjestelyjä. Kun pienyrittäjien oikeusturva on varsin puutteellinen ja mielivalta sekä vahvemman käden oikeus rehoittavat, on täysin kohtuullista, että edes tämä vuokraepäkohta saadaan viivyttelemättä korjatuksi ja pienyrittäjien asemaa edes tältä osin parannetuksi. Pienyrittäjien heikkoon oikeusturvaan on viimeinkin useiden jahkailujen vuosien jälkeen puututtava isän kädellä vai odottaako hallitus, että presidentti lähettäisi tästäkin asiasta kirjeen eri osapuolille.

Tämän asian yhteydessä on myös käsiteltävänä lakialoitteet. Kun esillä olevat lakialoitteet asian korjaamiseksi ovat valitettavasti puutteellisia ja voisivat jopa tuoda esim. vähittäiskauppiaille vahinkoa, ei niitä nyt tässä yhteydessä voida hyväksyä. Tästä syystä SMP:n eduskuntaryhmä odottaa tiukasti, että hallitus tulee saamansa kehotuksen perusteella — niin uskomme täällä eduskunnassa käyvän — ryhtymään viivytyksettä välittömiin lainsäädäntötoimenpiteisiin pienyrittäjien sortamisen ja riistämisen estämiseksi myös vuokra-asioissa.

Haluaisin, kun täällä ed. Juvela on tehnyt kannatetun esityksen oman lakialoitteensa hyväksymiseksi, todeta, että asianomaisessa valiokunnassa, lakivaliokunnassa, ei vasemmiston taholta, ei edes SKDL:n taholta esitetty hänen lakialoitettaan hyväksyttäväksi. Syyt lienevät olleet juuri nämä teknillisen puutteen syyt taikka muutoin tällaisessa laiminlyönnissä paljastuu SKDL:n välinpitämättömyys, kylmyys pienyritteliäisyyttä kohtaan silloin, kun tätä kylmyyttä ei havaita, kun se on neljän seinän sisällä.

Toteaisin myös hieman hirtehishuumorina, kuinkahan pienyrittäjien asema on kommunistisessa yhteiskunnassa. Minä en ole havainnut kommunistisessa yhteiskunnassa, että siellä olisi pienyrittäjiä. Niille tulee hyvin nopeasti tappotuomio. Mutta kun nyt SKDL tukee — aivan oikein — pienyrittäjiä, mistä SKDL:lle tunnustus ja kiitos, havaitsen, että pahuuskin joskus voi olla palvelemassa hyvyyttä.

Ed. Jaatinen: Herra puhemies! Kansallisen kokoomuksen yrityspoliittinen toimikunta on poliittisten puolueitten asettamista työryhmistä ensimmäisenä julkistanut kaupan kriisiä koskevan tutkimuksen, jossa varsin keskeisesti otetaan kantaa myöskin nyt käsiteltävänä olevaan asiaan. Tämä kysymys on varsin laaja ja monipuolinen, mistä syystä katson aiheelliseksi tässä julkituoda eräitä asiaan liittyviä tosiseikkoja.

Vähittäiskaupan rakennemuutokset vaativat varsin huomattavia pääoman sijoituksia. Pienellä, yksityisellä vähittäiskaupalla ei ole ollut mahdollisuuksia muutosten rahoittamiseen. Tukkuliikkeet ovat tällöin tulleet avuksi ja hankkineet uusia ajanmukaisia liikehuoneistoja nykyaikaisine myymäläkalusteineen. Tukkuliikkeiden mukaantulo on täten melkoisesti nostanut myymälöiden tasoa ja viihtyisyyttä. Yleisin tapa turvata liikeyritysten rahoitus on hankkia tukkuliikkeiden takuu. Tukkuryhmittymien omistuksessa olevia kalustettuja liikehuoneistoja annetaan myös mielellään kauppiaille.

Näissä tapauksissa kauppias joutuu sitoutumaan erilaisiin ehtoihin. Tukkuliike vaatii tavanomaisesti ns. ostouskollisuutta. Tämä merkitsee käytännössä jopa sitä, että kauppias saa suuremman tukkualennuksen luovuttaessaan esim. kirjanpitonsa tukkuliikkeen hoidettavaksi, ja se tahtoo käytännössä sanoa tarkkailtavaksi ostojen ja myyntien suhteen. Useissa tapauksissa kauppiaan on ollut pakko lunastaa myöskin tietty määrä tukkuliikkeitten osakkeita. Lisäksi on annettava erilaisia vakuuksia.

Vastapalvelukseksi asiakaskauppias saa erilaisia alennuksia, joista ns. vuosialennus on merkittävin. Vuosialennuksesta on maksettava vero laskutusvuotena. Vuosialennus on kuitenkin tavanomaisesti käytettävissä yleensä vasta vuosien kuluttua, jopa viiden vuoden ns. jäädyttäminen on tavallista. Jäädytettyä vuosialennusta ei voida käyttää esim. myyntitavaroista kertyneiden tilivelkojen kattamiseen. Jäädytysaikana alennus kyllä kasvaa korkoa, mutta tavallisesti tehtyjen sopimuksien mukaan kauppias voi menettää jopa koko alennuksen, mikäli hän toiminnallaan

"tuottaa tukkuliikkeelle vahinkoa". Riippuvuus on eräissä tapauksissa jopa niin suuri, että vähittäiskaupan tavaravalikoiman nähdessään asiakas voi sanoa, onko kysymyksessä kauppias, joka on ns. ostouskollisuuden alainen.

Tukkuryhmittymän omistamassa liikehuoneistossa toimivan kauppiaan kauppiasikä voi olla huomattavan alhainen, sillä on sattunut tapauksia, että ns. "oma tukkuliike" on perustanut vähittäiskaupan välittömään läheisyyteen halpamyymälän. Liikkeen tultua kannattamattomaksi vähittäiskauppias menettää useimmiten pääomiaan ja monen vuoden aikana tekemänsä työn tulokset. Tätä menettelyä perustellaan usein kuitenkin kaluston kulumisen, myynnin laskun tai — niin kuin äsken sanoin — keskusliikkeille tuotetun vahingon avulla.

Näihin päiviin asti on ollut hyvin tavallista ns. prosenttivuokrajärjestelmän toteuttaminen, jolloin huoneiston vuokra on sidottu liikevaihtoon. On eräitä esimerkkitapauksia, joissa tukkuliikkeen maksaessa huoneistosta 4 000 mk kuukaudessa liikkeenharjoittaja on ns. prosenttivuokran mukaisesti joutunut maksamaan 40 000 mk kuukaudessa. Keskusliikkeiden mukaan tällä menettelyllä kannattava liike subventoi huonosti kannattavia liikkeitä. Hintaneuvoston vuokrajaostohan on kuitenkin ottanut menettelyyn kielteisen kannan ja kieltänyt vuokrien korottamisen säännöstelyn aikana.

Nämä esimerkit, jotka olen tässä esittänyt, perustuvat toisen osapuolen antamiin tietoihin, ja näiden esimerkkien perusteella voitaisiin tästä ostouskollisuudesta ja monista kauppaan liittyvistä sopimuksista vetää hyvinkin kielteisiä johtopäätöksiä, mutta meidän on myöskin muistettava asian toinen puoli, johon myöskin lakivaliokunta mietinnössään kiinnittää huomiota todetessaan: "Voidaan kuitenkin lähteä siitä, että yhteistyösopimuksista on vähittäiskauppiaalle myös etuja ..." Näin kieltämättä on, ja rohkenen henkilökohtaisesti tähän asiaan viimeisen puolen vuoden aikana erittäin laajasti ja perusteellisesti tutustuttuani olla sitä mieltä, että jos kohta näihin tiettyihin sopimuksiin sisältyy epäkohtia, ne ovat monessa suhteessa olleet omiaan aikaansaamaan myöskin kehitystä kaupassa. Tämän mukaisesti voin kyllä mielelläni yhtyä siihen kantaan, jonka lakivaliokunta on tässä asiassa ottanut. On kaiken lisäksi kysymys tietyistä vapaaehtoisuuteen perustuvista sopimuksista, joten sopimusvapauden yksipuolinen rajoittaminen ei mielestäni ole perusteltua.

Kun lakivaliokunta esittää toivomuksen, että hallitus selvityttäisi tätä kysymystä koko laajuudessaan ja ryhtyisi tämän selvityksen perusteella asian vaatimiin toimenpiteisiin, katson, että tällainen menettely palvelee sekä vähittäiskaupan että tukkukaupan etuja. Viime kädessä on pitkälle kysymys yhteisestä linjasta, ja juuri tämän linjan saavuttamiseksi yhteistyötä kaivataan. Kuitenkin painottaisin erityisesti sitä näkökohtaa, että lakivaliokunnan ehdottamien selvitysten pitäisi tapahtua erittäin nopeassa tahdissa, ja kun nämä selvitykset sitten valmistuvat, hallituksen tulisi kiirehtiä myöskin senlaatuisen lainsäädännön aikaansaamista — niin kuin lakivaliokunta mietinnössään sanoo — että kohtuuttomia sopimusehtoja voidaan sovitella tai katsoa ne mitättömiksi.

Ed. Juvela (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Jaatinen mainitsi täällä puheenvuorossaan mm. siitä, että kaikesta huolimatta näiden sopimusten puitteissa kehitys on mennyt eteenpäin. Miltä kannalta sitä katsellaankin, ainakin siinä suhteessa on kehitys mennyt eteenpäin, kun katsellaan tukkuliikkeen kannalta asiaa. Pienyrityksien toimintavapauksia on tukahdutettu, ja satoja pienyrityksiä on joutunut lopettamaan toimintansa, ja tukkuliikkeet ovat astuneet näiden pienyrittäjien tilalle.

Ed. Jaatinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä tunnen varsin hyvin ne monet epäkohdat, jotka tähän asiaan liittyvät. Väittäisin tämän tuntemukseni perustuvan varsin pitkälle käytännön kokemuksiin. Mutta niin kuin totesin, näihin järjestelyihin liittyy hyvin paljon myöskin myönteistä. Kun näin on, me emme suinpäin voi mennä määrittelemään, kummat tekijät ovat suuremmat, kielteiset vai myönteiset. Tällä hetkellä näyttää siltä, että tällaisen rajan vetäminen on jopa mahdotonta. Meillä on hyvin paljon pieniä kauppiaita, jotka ovat jopa katkeria siitä, että heidän kaupankäyntinsä on keskeytynyt tai loppunut eräiden sidonnaisuuksien vuoksi. Mutta meillä on myöskin hyvin paljon pieniä yksityisiä vähittäiskauppiaita, jotka voivat esittää pelkästään myönteisiä arvioita tapahtuneesta kehityksestä. Ja kun näin on, meidän on melko lailla kiihkottomasti suhtauduttava tähän asiaan ja meneteltävä, niin kuin lakivaliokunta mietinnössään ehdottaa.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Eräitten tietojen mukaan pienkauppoja kaatuu

meillä kolme päivässä. Maaseudulla tämä on aiheutunut tukkuliikkeitten tukemasta myymäläautotoiminnasta. Kaupunkiseudulla se on nyt tapahtumassa suurmyymälöitten, automarketien ansiosta. Tässä viime mainitussa ei sovi unohtaa myöskään sitä, että ulkomainen pääoma on erittäin voimakkaasti työntänyt lonkeronsa meidän kauppatoimintaamme ja juuri nimenomaan näihin suurkauppoihin.

Viime sunnuntaina pääministeri Karjalainen sanoi radiossa, että hallitus ja valtiovalta ei voi kehitykselle mitään (Ed. Vennamo: Humpuukipuhetta!); kun kuulemma muissakin maissa on tilanne mennyt näin, niin sen täytyy mennä Suomessakin samalla lailla. Tätä mieltä oli hän. Ilmeisesti on niin, että ministeri Berner on tuonut peräti yksipuolisia näkemyksiä hallituksen ja pääministerin tietoon asiasta. Pääministeri ihmetteli myöskin, mitä muka hallitus voisi tehdä. Ihmettelen todella, jos hän ei yhtäkään keinoa tiennyt. Seuraavassa voin mainita muutamia.

Vuokralakia muuttamalla, kaavoitusperusteita muuttamalla, olemalla antamatta poikkeuslupia suurmyymälöille, verotuskäytäntöä muuttamalla sekä pienkaupoille yrittäjäeläkettä muuttamalla ja luopumiskorvausjärjestelmällä pystyy hallitus tarpeellisiin toimenpiteisiin. Itse asiassa hallitukselta puuttuu kokonaan kokonaisvaltainen näkemys tältä alueelta.

Ed. Jaatinen mainitsi täällä, että kehityksessä on nähtävissä paljon myönteistäkin. Mielestäni kehityksessä on nähtävissä myönteistä ainoastaan monopolitukkukaupan ja ulkomaisen pääoman kannalta katsottuna.

Ed. Tarjanne: Herra puhemies! Tässä keskustelussa on pohdittu pienyrittäjien asemaa ja nykyisiä suuria vaikeuksia. Haluan vain lyhyesti muistuttaa, että eräs pahimmista epäkohdista, yrittäjäeläkemaksujen epäoikeudenmukaisuudet, on saamassa myönteisen ratkaisun hallituksen ilmoitettua antavansa pian eduskunnalle esityksen, jossa pienyrittäjien eläkemaksut alennetaan maatalousyrittäjien maksujen tasoon.

Niille, jotka täällä ovat luonnehtineet ministeri Bernerin henkilöä, haluan huomauttaa, että juuri hän on tässä konkreettisessa asiassa ajanut pienyrittäjien asiaa. Minä en tunne ketään, joka lämpimämmin olisi pienyrittäjien asiaa viime aikoina ajanut.

Samassa hengessä me liberaalit kannatamme lakivaliokunnan mietintöä ja sen ponsilausumaa.

Ed. Ehrnrooth: Herra puhemies! Kun on lakivaliokunnan puheenjohtajana kuunnellut tätä keskustelua, niin panee tyydytyksellä merkille sen, että eduskunta yksimielisesti suhtautuu myönteisesti tähän asiaan.

Sen sijaan ei voi olla ihmettelemättä, että eräs ryhmä, joka ei valiokunnassa ole liittänyt vastalausetta mietintöön, nyt yrittää esiintyä ainoana asiaan todella myönteisesti suhtautuvana ryhmänä. Ed. Juvelan lakialoite, joka esitetään hylättäväksi, on kuitenkin ollut yksi niistä aloitteista, joka on johtanut tähän toivomusponteen. Minusta olisi ollut paljon asiallisempaa, jos ed. Juvela sekä suuressa valiokunnassa että nyt täällä olisi voinut samoin kuin hänen ryhmätoverinsa lakivaliokunnassa tyytyä siihen asialliseen kannanottoon, että eduskunta kehottaa hallitusta selvityttämään koko tämän asian. Eihän voida sanoa, että asia on niin yksiselitteinen, niin kuin ed. Juvelan puheenvuorosta kävi ilmi.

Jos pienyrittäjillä ja kauppiailla on suuria vaikeuksia, niin se johtuu tietenkin nykyaikaisesta kehityksestä. Ja sitä kehitystä ovat viemässä nopeasti eteenpäin nimenomaan osuustoimintaliikkeet, eikä suinkaan vähiten se osuustoimintaliike, joka on hyvin lähellä ed. Juvelan ja hänen ryhmänsä sydäntä. On aivan turha esiintyä täällä ainoana pikkukauppiaita ymmärtävänä ryhmänä, kun koko eduskunta on sitä mieltä, että kohtuuttomista sopimusehdoista täytyy päästä eroon, mutta on myöskin yksimielisesti — olen olettanut — ymmärrettävä, että monelle pienyrittäjälle on etua siitä, että hän voi olla yhteistoiminnassa keskusliikkeen kanssa, voi saada edullisempia vuokrasopimuksia sen sijaan, että joutuu aivan yksin pystyttämään liikkeen erittäin vaikeissa kilpailuolosuhteissa.

Ed. Juvela (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ei ole kysymys, ed. Ehrnrooth, mistään välistävedosta, kysymyshän on minun tekemästäni aloitteesta ja totta kai minulla on oikeus se täällä eduskunnassa esittää hyväksyttäväksi.

Sitten toinen asia. Kohta suoritettavassa äänestyksessä nähdään, ketkä ovat todella pienyrittäjän asialla ja ketkä ovat heitä vastaan. Kyllä tämän lakialoitteen takana on mm. Vähittäiskauppiasliitto.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä liberaalien puheenjohtaja on käyttänyt ylisanoja puolustaessaan halli-

tuksen ja ministeri Bernerin linjaa. Kyllä minun täytyy sanoa, että kun tuhansia pienyrittäjiä menee nurin ja hallitus ajoi läpi pisteverolain, ei voida puhua mistään pienyrittäjäystävällisyydestä. Nyt vain kun vaalit uhkaavat, alennetaan vähän näitä yrittäjävakuutusmaksuja, joita SMP on vaatinut alennettavaksi ja poistettavaksi jo vuosikausia, ja äänestyksessä olemme jääneet yksin. Ei tällainen pikku teko, lupaus, joka kyllä tyydytyksellä todetaan, merkitse mitään muuta kuin murusen antamista, kun toisella kädellä tuhansia, kymmeniätuhansia yrittäjiä kaadetaan ja kun pääministeri kylmästi ilmoittaa Suomen kansalle, että kehitys muka väistämättä tappaa vähittäiskauppias-pienyrittäjät, joka ei ole totta. Jo kuluttajaväestön etu vaatii pienkauppoja, palveluetu vaatii pienkauppoja, niin maaseudulla kuin korttelikauppoja kaupungeissa.

Ed. Vilponiemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On totta, että kun nämä aloitteet olivat lakivaliokunnassa esillä kevätistuntokaudella, niin silloin todella neuvotteluissa ryhmien kesken päädyttiin tällaiseen ponteen, jonka nyt lakivaliokunta on esittänyt, ja silloin kai ryhmät olivat tästä yksimielisiä. Tämä tältä osin sanottakoon.

Toisaalta erityisesti ed. Ehrnroothin puheenvuoron johdosta täytyy sanoa, että kyllä tietysti vuokrasopimus on aina kaksipuolinen asiakirja ja on hyviä ja huonoja vuokrasopimuksia, mutta kun vuokrasopimuksiin sisällytetään ehtoja, niin kuin nyt näissä yhteistyö- ja vuokrasopimuksissa on näyttänyt alkavan tapahtua, jotka siinä määrin sitovat vähittäiskauppiaan, että hän on riippuvainen niistä voidakseen harjoittaa liiketoimintaa asianomaisessa huoneistossa, niin se on se vääryys ja kohtuuttomuus, jota vastaan nyt tässä on ryhdyttävä taistelemaan.

Ed. Penttinen: Herra puhemies! Ed. Jaatisen puheenvuorosta kävi ilmi, että hän näki enemmän myönteistä kuin miinusta tässä kehityksessä, mikä vähittäiskaupan alalla on viime aikoina tapahtunut. Minulla oli tilaisuus tehdä Tukon pääjohtajalle kysymys, miksi tukkuliikkeet ovat lähteneet sille tielle, että kun he näkevät, että heidän asiakaskauppiaansa hyvin menestyvät jollakin seudulla, varmasti tämä sama tukkuliike tuo halpamarketin seinän taakse tai ainakin vastapäätä katua. Näin on tapahtunut erittäin paljon Suomen maassa. Tiedän, että eräs yhtymä on tällaisia halpamarketteja rakentanut lähes 50 ja nimenomaan tässä tarkoituksessa, että saa kaikki pienkauppiaat matalaksi. Ja sitten kun tällaista sopimusta tyrkytetään näille vähittäiskauppiaille ja sanotaan, että se on vapaaehtoinen juttu, niin tämä on kuitenkin vapaaehtoinen pakko. Ei voi muuten tulkita sitä. Kun esitin ministeri Bernerille tällaisen sopimusluonnoksen, katselimme yhdessä hänen kanssaan pitemmän aikaa, hän ei löytänyt tästä mitään miinuspuolta. Minun mielestäni siitä ei puutu mitään muuta kuin että hirttotuomiota siinä ei vielä ole mainittu. Kauppiaalle se merkitsee useimmassa tapauksessa sitä. Tässä mielessä en ainakaan näe mitään myönteistä kehitystä vähittäiskauppiaan alalta, kun niin pitkälle on menty, että jopa täytyy oma henkivakuutuksensakin pantata tälle tukkukauppiaalle.

Ed. Jaatinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä haluan äskeisen puheenvuoron johdosta erityisesti korostaa sitä, että en suinkaan sanonut, että myönteiset puolet ovat suuremmat kuin kielteiset tahi kääntäen. Sanoin, että tämän kysymyksen määrittely tällä hetkellä on varsin vaikeata.

Kun täällä näyttää olevan vallalla sellainen mielikuva, että vähittäiskaupan kriisi voitaisiin ratkaista tällä vuokrasopimuskysymyksellä, saanen lukea Kansallisen Kokoomuksen yrityspoliittisen toimikunnan 27 sivuisesta muistiosta ne parannusehdotukset, joita me näemme välttämättömiksi (Välihuutoja). — Minä pyydän herrasväkeä kuulemaan, niin teillä olisi tästä asiasta hiukan tietoa eikä syntyisi pelkkää tunnevaraista pulinaa. — "Julkisen vallan toimenpitein kehitysaluepolitiikka ja suoranainen tuki kaupalle, luopumiskorvausjärjestelmä ja kauppiaan asema lainsäädännössä, aukioloajat ja hintasäännöstely, harkintaverotus ja liikevaihtoverotus, julkisen sektorin oma ostotoiminta, rahoituksen järjestäminen, kaupan kehittämisrahasto, kehitysaluerahasto ja kehitysaluelainsäädäntö, raha- ja vakuutuslaitosten osuus, kiinteistöyhtiöiden perustaminen, yrittäjäin eläkelain mukaisten vakuutusrahastojen lakisääteinen takaisinmaksu, yhdyskuntasuunnittelu, kauppiaiden yhteistoiminta, ostokeskitys, kauppiastavaratalot ja kauppiaiden tukkuliikkeet, uudelleen järjestäytyminen, kauppiaskunnan koulutus, kuluttajavalistus ja kaupan tutkimustoiminta." Herra puhemies! Minä toivoisin, että ne, jotka ovat täällä suurta asiantuntevuutta näytelleet, tustustuisivat tähän kokoomuksen yrityspoliit-

tisen toimikunnan mietintöön. Sillä on kova kysyntä, mutta toivottavasti sitä riittää jakeluun muillekin kansanedustajille.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Kun täällä näyttää olevan nyt hyvää tahtoa auttaa pienyrittäjiä, kiinnittäisin hallituksen huomiota seuraavaan seikkaan, joka liittyy myös tähän lakiin.

Koko maassa, myös täällä Helsingissä, on pienyrittäjiä, jotka joutuvat erittäin vaikeaan asemaan, ei vain vuokranmaksujen vuoksi, vaan myös ja ennen kaikkea siksi, että supermarketit, suuryrittäjät, voimassa olevan lain perusteella kiertävät liikevaihtoverolakia ja pääsevät edullisempaan asemaan, maksavat vähemmän veroa kuin muut pienyrittäjät. Kyllä hallituksen pitäisi tämä korjata kiireellisesti. Tämä lain kiertäminen sai alkunsa, kun kokoomukselainen valtiovarainministeri Karttunen oli valtiovarainministerinä ja keksi tämän porsaanreiän, mutta vieläkään ei tätä lakia ole tukittu, tätä vuotoa tukittu. Tässä olisi hallituksella tilaisuus tehdä teko.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Juvela ed. H. Niskasen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin lakialoite n:o 36.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakiehdotusten hylkäämisestä, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Juvelan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ahde, Antila, Aro, Asunmaa, Breilin, Ehrnrooth, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huotari, Häggblom, Häkämies, Härkönen, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Kohtala, Landström, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, L. Linna, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Nevalainen, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sorsa, Stenbäck, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Tähkämaa, Vartia, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Ahonen, Aitio, Alenius, Hjerppe, Honkonen, Hykkäälä, Juvela, Järvenpää, Kantola, Koivunen, Koskinen, Kurppa, Laine, Lehmonen, Liedes, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rosnell, Rytkönen, Saarto, Salla, Salmi, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tiekso, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Vilponiemi, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

L. Aalto, Berner, Eskelinen, Haapasalo, Hara, Haukipuro, Huurtamo, Häikiö, Ilaskivi, Jokinen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Karjalainen, Katajavuori, Knuuti, Knuuttila, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Kortesalmi, Koskenniemi, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lintilä, Lottanen, Lähteenmäki, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Mäki-Hakola, E. Niemelä, E. Niskanen, Pekkala, Ruokola, Räsänen, Sandelin, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Suksi, Sundqvist, S. Suominen, Särkkä, Tallgren, Tamminen, Terästö, Tuominen, Turunen, Uusitalo, Vaittinen ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 41 ei-ääntä; poissa 55.

Eduskunta on yhtynyt suuren valiokunnan ehdotukseen lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

1184) Ehdotukset laiksi oppikoulun kouluneuvostosta.

Esitellään sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 23 sekä lak.al. n:ot 170 ja 171, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Tämä oppikoulujen kouluneuvostoa koskeva hallituksen lakiesitys on ensimmäisen käsittelyn jatkokäsittelyssä nyt. SMP:n eduskuntaryhmä pyysi asian viime tiistaina pöydälle. Olemme käsitelleet hallituksen esitystä ja valiokunnan mietintöä, ja ilmoitan, että eduskuntaryhmämme on yksimielisesti sillä kannalla, että oppilaiden osallistumisikärajaa on syytä alentaa alle 15 vuoden. Olemme siis valiokunnan mietinnön kannalla tässä suhteessa. Sitä vastoin eduskuntaryhmämme pitää vanhempien ja koulun toimihenkilöiden osallistumista kouluneuvostoon välttämättömänä sen mukaisesti kuin vastalauseestamme käy ilmi. Katsomme myös peruskoulun unohtamisen suureksi virheeksi. Suuressa valiokunnassa tulemme joka suhteessa niin kuin lain toisessa käsittelyssäkin selvästi esittämään oman kantamme ja muutosehdotuksemme. Ristikkäin äänestämistä ei eduskuntaryhmämme myöskään kannata.

Ed. Honkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vennamon puheenvuorosta kävi ilmi, että pöydällepano ei kuitenkaan taitanut olla turha, sillä heillä oli aikaa miettiä. Minä epäilinkin, että ed. Vennamon viimekertaiset lausunnot eivät pitäneet yhtä karun todellisuuden kanssa. Hänkin on nyt oppinut näkemään, että maailmassa tapahtuu kehitystä. Sitä vastoin minä ihmettelen, jos tämä ed. Vennamon lausunto pitää paikkansa, ed. Tupamäen asenteita. Hän on nyt heittänyt niillä "häränpyllyä" viime tiistaista lähtien.

Ed. Ahde: Herra puhemies! Ed. Tuomioja kertoi viime tiistain täysistunnossa niistä perusteluista, jotka vaikuttivat siihen, että me sosialidemokraattiset sivistysvaliokunnan jäsenet ja koko sosialidemokraattinen ryhmä päädyimme nyt käsiteltävänä olevaan esitysmuotoon. Näillä poliittisilla voimasuhteilla ei ollut mahdollisuuksia tämän paremman lakiesityksen läpiviemiseen tässä salissa.

Tämä asian käsittelyn aikana mukana olleena on tullut mieleen seuraava sanonta: "Karavaani kulkee, koirat haukkuvat." Tällainen toteamus on todellakin tullut mieleen, kun tarkastelee sitä linjaa, miten koululaisten aktiivisuus on kohonnut koulun demokratisoimisen puolesta. Sosialidemokraattien piirissä on jatkuvasti lisääntynyt varmuus siitä, että kouludemokratian toteuttaminen ei ole vain lyhyen tähtäimen uudistus, vaan luo pohjaa myös työväenliikkeen suurten yhteiskunnallisten tavoitteiden toteuttamiselle ja että se on johdonmukaisena lisänä siinä demokratian laajentamistyössä, johon sosialidemokraatit ovat toimintansa aikana pyrkineet.

Koirien haukku karavaania, tässä tapauksessa kouludemokratiaa, kohtaan, on ollut jatkuvaa (Ed. Mäki: Tulkaa pois jo!), tosin muotoja vaihtelevaa. Silloin kun muutamat edistysmieliset koululaiset ensimmäisiä kertoja aprikoivat sitä, että pitää kouluakin demokratisoida, koska muu yhteiskunta on niin demokraattinen, vastasi taantumus siihen näkemyksellään, jonka mukaan kuriton koulu on kuin vedetön mylly ja kurin on oltava niin kuin isilläkin. Karavaanin kulku on kuitenkin saanut liikkeelle kaikki koululaiset etujärjestönsä johdolla, eikä enää juuri kukaan tohdi kieltää jonkinlaisen kouluyhteistyön tarpeellisuutta. Samalla on herätty huomaamaan, että ei se muukaan yhteiskunta niin demokraattinen ole. Mutta juuri tämä onkin keskeinen kysymys. Sosialidemokraattien mielestä kouludemokratia on liikettä edistykselliseen suuntaan vain silloin, kun se laajentaa työväenliikkeen näkemyksien esille tuloa koulun sisällä ja heikentää porvariston konservatismin ylivaltaa. Tietenkään tähän ei riitä yksi laki, vaan lisätoimenpiteitä tarvitaan monilla tahoilla. Tulemme tarkoin seuraamaan ja aktiivisesti vaikuttamaan siihen, minkälaisia muita säädöksiä asiasta tullaan laatimaan. Lisäksi sosialidemokraattinen nuoriso tulee koululaisliikkeen kautta toimimaan koulujen tasolla siten, että kouludemokratian varsinaiset tarkoitusperät pääsevät toteutumaan.

Kouludemokratian käsittely eri vaiheissa on osoittanut kiistatta sen seikan, että peruskysymys, määräävä jako edistyksellisten ja taantumuksellisten voimien välillä, on ollut: konservatiivinen oikeisto vastaan muut, yleisdemo-

kraattinen rintama. Sosialidemokraatit ovat edustaneet ja edustavat edelleenkin demokraattisen koululaisliikkeen mukaista näkemystä kouludemokratiasta. Mutta tosiasia on, että oikeiston ja taantumuksen asemat eivät ole mitkään huonot, vaan tässäkin salissa demokratian laajentamisen kannalta valitettavan vahvat, niin vahvat, että koululaisten alkuperäiset esitykset eivät saa taakseen riittävää enemmistöä. Mutta sosialidemokraatit pitävät välttämättömänä ehkäistä taantumuksen aikeet täydellisestä kouludemokratian vesittämisestä, ja sen vuoksi on turvattava tässä poliittisessa tilanteessa parhaan mahdollisuuden, sivistysvaliokunnan esityksen, läpimeno. Tähän ovat meitä kehottaneet myös kaikki koululaiset etujärjestönsä välityksellä.

Aivan selvää on, että toiminta demokraattisen koulun puolesta jatkuu sekä lakia sovellettaessa että myös täällä eduskunnassa, jossa tulemme tilaisuuden tullen vaatimaan kouludemokratian edelleen kehittämistä. Siihen velvoittaa sekin, että lain perusteluissa sen todetaan olevan kokeilulain luontoinen. Yleisesti ottaen toiminta koulutuksellisen uudistuksen puolesta tulee terästymään. Ammattiyhdistysliike on valmistellut uudistusvaatimuksiaan, ja työväenpuolueet ovat laatimassa koulupoliittisia ohjelmiaan. Olen vakuuttunut, että niistä löytyy sellaisia tavoitteita, että jatkuvasti selkeämmäksi tulee näissäkin asioissa linjan, perustavan linjan, vetäminen suurpääoman ja poliittisen taantumuksen ja toisaalta kansanvaltaisten voimien välillä. Varmaa on, että silloinkin koirat haukkuvat, mutta koulutuksellisen demokratian yhteistyökaravaani kulkee.

Ed. Toivanen: Herra puhemies! Eduskunnassa meneillään oleva kouludemokratiakeskustelu näyttää takertuvan muotoihin enemmän kuin sisältöön. Keskeisiksi kysymyksiksi nousee kouluneuvoston vaalitapa eikä niinkään kouluneuvoston tehtävät. Kouludemokratiaaatteen eräänä ideana on perehdyttää oppilaat demokraattiseen päätöksentekoon. Tässä yhteydessä viitataan usein siihen, että oppilaat joutuvat aikanaan ottamaan osaa yhteiskunnan päätöksentekoprosessiin äänestäjinä ja luottamushenkilöinä. Tästä perusteesta seuraa sitten vaatimus, että valintatilanteen kouluneuvoston vaalissa pitäisi olla samanlainen kuin yleisissä vaaleissa. Yhtäläisyyksien etsiminen tässä tilanteessa voi kuitenkin tapahtua vain tiettyyn rajaan asti. Koulu on oma erikoistapauksensa, eikä sinne voida sellaisenaan siirtää hallintomalleja muualta.

Ristiinäänestysperiaatteen toteuttaminen taas merkitsisi käytännössä sitä, että oppilaat suurena enemmistönä päättäisivät tosiasiallisesti koko neuvoston kokoonpanosta, myöskin opettajajäsenten osalta.

Hallituksen esitys antaa koulussa työskenteleville osapuolille tasapuoliset mahdollisuudet työskennellä kouluneuvostossa. Kiintiöperiaatetta voidaan verrata vaalipiirijakoon. Sen tarkoituksenahan on esim. eduskuntavaaleissa turvata maan eri alueille sananvalta. Todettakoon, että vaalipiirijaon hävittäminen tulisi muuttamaan eduskunnan poliittisia voimasuhteita ja edustajien alueellista jakautumaa. Tämä järjestelmä, jonka demokraattisuutta ei kukaan valtiollisessa elämässä aseta kyseenalaiseksi, tulee hallituksen esitystä noudattaen ehdottomasti toteuttaa kouluneuvostoa valittaessa.

Kouluneuvoston tehtävänasettelussa joudutaan tekemään valinta lähinnä kahden pääperiaatteen välillä: pannaanko paino opetuksellisiin näkökohtiin vai hallinnollisiin tehtäviin. Lakiesityksessä valinta on aivan oikein suoritettu koulun opetuksellisten suunnittelu- ja koordinointitehtävien puolesta. Kouludemokratia nähdään osana opetustapahtumaa. Sen tehtävänä on, paitsi suotuisan opiskeluasenteen luominen, myös kansalaisvalmiuteen kehittäminen. Hallinnollis-taloudellisten tehtävien uskominen kouluneuvostoille ei olisi ollut opetuksellisesti perusteltavissa. Siitä ei saataisi osaa opetuskokonaisuudesta. Kouluneuvoston mahdollisuudet tällaisten tehtävien käsittelyyn ovat sitä paitsi rajoitetut. Tämän tyyppiset ratkaisut vaativat sellaista koulu- ja muun lainsäädännön tuntemusta, jota kouluneuvoston nuorilla ja vuosittain vaihtuvilla jäsenillä ei ole.

Koska kouluneuvoston päätehtävänä pidetään koulun pedagogista suunnittelua ja koulun sisäisen yhteistyön kehittämistä, on tästä lähtökohdasta seurannut, ettei oppilaiden vanhemmilla voi olla mahdollisuutta olla kouluneuvoston jäseninä. Samaan lopputulokseen tulivat valiokunnan asiantuntijoina kuullut rehtorit, joiden kouluissa oli vuosikausia toiminut kouluneuvosto. Oppilaiden vanhempien vaikutusmahdollisuuksien kannalta kehitys näyttää kulkevan hyvin epäsuotuisaan suuntaan. Peruskoulujärjestelmään siirryttäessä koulujen johtokuntajärjestelmä häviää ja johtokun-

tien tehtävät keskitetään tehokkuuden vaatimuksella yhdelle yhteiselle koululautakunnalle.

Kodin ja koulun yhteistyöelimiksi jäävät vanhempainneuvostot, joiden tehtäväkenttä jää varsin suppeaksi ja epämääräiseksi, kouluneuvostojen saadessa osan niiden tehtävistä. Tästä syystä on aihetta epäillä, tuntevatko oppilaiden vanhemmat tarvittavaa mielenkiintoa vanhempainneuvostoja kohtaan. Johtokuntien tehtävien siirtyessä koululautakunnille on pelättävissä, että koulutyö etääntyy kodeista. Tällainen kehityssuunta on kaikkien niiden periaatteiden vastainen, joita kouludemokratiakeskustelun yhteydessä on pidetty kouluhallinnolle välttämättömänä. On syytä odottaa, että hallitus todella nopeasti suorittaa lakiesityksen perusteluissa luvatun lisäselvityksen vanhempien asemasta kouluyhteistyössä. Siinä yhteydessä olisi ehdottomasti otettava uudelleen harkittavaksi nykyisen kaltaisen, laajasti demokraattisen johtokuntajärjestelmän sisällyttäminen peruskouluhallintoon.

Ed. Volotinen: Herra puhemies! Hallituksen esitys n:o 23 sisältää lakiesityksen oppikoulujen kouluneuvostoista. Tästä on virinnyt vilkas keskustelu, ja tästä voimme todeta sen, että asia kiinnostaa. Viime keväänä, kun asia esitettiin eduskunnalle, käytin puheenvuoron, jossa mainitsin, että olisi alkuun parempi olla kokeilukouluaste ja lakiehdotuksen tarkoituksenmukaisuutta ja vaikutusta olisi kokeiltu Helsingin oppikouluissa. Kun näistä olisi saatu käytännön kokemukset, sen hyvät ja huonot puolet todettu, olisi sen jälkeen voitu laki laatia koko valtakuntaa käsittäväksi. Nyt kuitenkin jää aukko peruskoulun kohdalle, ja tämän me joudumme aivan lähitulevaisuudessa korjaamaan, että laki tulee oikeudenmukaiseksi kaikille koululaisille.

Kun olen itse kansalaiskoulun opettajana joutunut läheltä seuraamaan koulun ja kodin yhteistyötä, en voi käsittää sitä, että kouluneuvostossa syrjäytetään kokonaan vanhempien edustus. Vanhemmat vastaavat veronmaksajina koulun menoista ja he haluavat myöskin tietää sen, mitä ja miten oppikouluissa heidän lapsiaan neuvotaan ja opetetaan. Myöskin kurinpidollisiin toimenpiteisiin nähden koulussa voi vanhemmat sanoa sanansa, sillä he juuri tuntevat lastensa luonteen ja käyttäytymistavat. Käsitykseni mukaan on koulun kehittymisen perusedellytys opettajien, oppilaiden ja oppilaiden vanhempien saumaton yhteistyö. Eduskunnassa on puututtu siihen, että oppilaiden vanhemmat eivät voi osallistua työesteiden takia oppilasneuvoston kokouksiin, riippumatta siitä, pidetäänkö kokoukset päivällä tai illalla. Tähän on huomauttaminen, että vanhemmilla on kunnallisissa luottamustoimissa kymmeniä lautakuntia ja nekin saadaan kokoon mihin aikaan päivästä tahansa. Ei siinä mitään vaikeutta tule esiintymään. Mutta jos kouluneuvosto kokoontuu päivällä oppituntien aikana, niin kouluneuvostoon kuuluvat oppilaat jäävät niiltä oppitunneilta pois ja jäävät näin opetuksesta jälkeen näiden tuntien kohdalla. Tästä voimme todeta, että puutteita ja samalla myöskin esteitä on puolin ja toisin, niin vanhemmilla osallistuessaan kouluneuvoston kokoukseen kuin kouluneuvostoon osallistuvilla oppilailla.

Herra puhemies! Kuten käytetyistä puheenvuoroista käy ilmi, tässä lakiehdotuksessa sitä käsiteltäessä on huomattu olevan paljon hyviä asioita, jotka edistävät koulun kehittymistä nykyaikaa vastaavaksi; mutta on havaittu paljon puutteita ja epäkohtia, jotka on korjattava jo lain hyväksymisvaiheessa. Siksi ryhmämme tulee lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään korjaus- ja muutosesitykset kyseessä olevaan lakiin.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Vastaisin puheenvuoroni alussa SKDL:n ed. Juvelan esittämään epäilykseen SMP:n tai minun kannoista. Toteaisin, että ed. Juvela saa varmasti aivan lähipäivinä vatsahaavan, mikäli hän murehtii kaikista asioista, jopa sellaisista joista hän ei tiedä yhtään mitään (Ed. Virtanen: Älkää syyttäkö Juvelaa! Valiokunnan puheenjohtaja on ed. Honkonen.). — Pyydän anteeksi, mikäli on väärä henkilö kyseessä. Kysymyksessä onkin sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Honkonen.

Nythän on niin, että puheenjohtaja Vennamo totesi, että SMP:n ryhmä oli yksimielinen siitä, että äänioikeusikärajaa ei tule rajoittaa 15 vuoteen, elikkä pöydällepyyntö ei mennyt tältä osin hukkaan. Sen sijaan ed. Vennamo ei sanonut mitään sellaista, että ryhmä olisi yksimielinen siitä, mitenkä suhtaudutaan vanhempien mukanaoloon tai muihin asioihin. Tässä yhteydessä on ehkä hyvä vasemmalle todeta, että SMP:n puolueryhmässä ei harjoiteta sellaista puolueryhmäkuria kuin siellä vasemmalla (Vasemmalta: Oho!). Meillä on nimenomaan puolueryhmäsäännöissä pykälä, joka tur-

vaa oikeuden omaan kantaan, ja näin myös tässä asiassa tapahtuu. Todettakoon, että minä en ole edes ainoa, joka poikkeaa ryhmämme kannasta; myöskin ed. L. Linna on eri mieltä vanhempien mukanaolosta.

Siis mitä tarvittaisiin? Henkilökohtainen kantani on seuraava: Ääni-ikäraja kaikille koululaisille I luokkaa lukuun ottamatta, vanhempia ei kouluneuvostossa tarvita, huolto- ja kansliahenkilöstö tulee olla mukana, ristiinäänestys tulee toteuttaa ja pykälä, joka toteuttaa siirtymisen peruskouluun ja tämän lain sinne soveltamisen, pitää ottaa lakiin mukaan.

Kun tämän hetken kantoja tutkitaan, voidaan todeta, että ainoastaan kokoomuksen vähemmistöryhmä tai enemmistöryhmä, joka tapauksessa osa kokoomuksesta on enää sillä kannalla, että ääni-ikäraja tulisi olla 15 vuotta. Huolto- ja kansliahenkilökuntaa haluaa mukaan kokoomus ja SMP. Ihmettelen, miksi vasemmalla ei tätä haluta. Vanhempia haluaa mukaan kokoomus osaltaan, kristillinen liitto ja SMP:n enemmistö. Tähän toteaisin, että kouluneuvosto käsittelee ainoastaan opetukseen ja rangaistuksiin liittyviä asioita eli asioita, jotka eivät kuulu vanhemmille. Todettakoon, että ne henkilöt, jotka vaativat vanhempia mukaan kouluneuvostoon puhuessaan perusteluna sitä, että vanhempien täytyy olla mukana kun rangaistuksia käsitellään, niin siinä ei ole kovin paljoa sanoisinko järkeä. Onhan tilanne tällä hetkellä sellainen, että vanhemmilla ei ole minkäänlaisia mahdollisuuksia puuttua koulussa tapahtuviin rangaistuksiin. Vanhemmilla ei ole mitään mahdollisuuksia ylipäänsä puuttua koulun asioihin (Oikealta: Voi soittaa rehtorille!). Sen sijaan tässä laissa sekä hallituksen esityksen että mietinnön mukaan tulee selvä ja kouriintuntuva parannus nykyiseen tilanteeseen. Siellähän on nimenomaan velvoitettu koulun vanhempainneuvosto ja kouluneuvosto kokoontumaan yhdessä vähintään kaksi kertaa lukukaudessa, jolloin yhteiset asiat käsitellään. Tämä on selvä parannus nykyiseen tilanteeseen. Jotka vaativat vanhempia itse kouluneuvostoon, vaativat nyt aivan hämmästyttävän suurta muutosta nykyiseen tilanteeseen. Kuitenkin ne, jotka tätä vaativat eniten, ovat yleensä niitä, jotka eivät ole erityisemmin tilanteen muuttamisen kannalla muillakaan aloilla.

Mitä tulee sitten ristiinäänestykseen, niin sitä ilmeisesti eivät kannata muut kuin SKDL:n ryhmä ja yksittäisistä henkilöistä ainakin allekirjoittanut. Kuitenkin on aivan selvää, että koulun yhteistyön ja toimintakyvyn mahdollisimman hyväksi saamiseksi ristiinäänestys on välttämättömyys. Mielestäni on peräti omituista, että miltään taholta ei ole sanottu mitään siitä, että todellakaan tämä laki ei ole voimassa kuin enintään kuusi vuotta. Sen jälkeen ei ole yhtään sellaista koulua olemassa tässä maassa, jossa tätä lakia voitaisiin soveltaa (Ed. Suomi: Tämähän on kokeilua!). Jopa ensi vuonna meillä on lähes 100 koulua, joihin tätä lakia ei voida soveltaa, lähes 100 oppikoulua, joihin koko kouluneuvostoa ei koskaan tulekaan. Minä vain kysyn, mikä on syynä siihen, että ne, jotka tätä asiaa ovat kovasti ajaneet, eivät sano tästä asiasta edes kysyttäessä mitään. Onko itse asiassa tilanne sittenkin niin, että tehdään laki vain tekemisen vuoksi ja ollaan tyytyväisiä siitä, että lakia ei voidakaan sitten soveltaa? Olisi peräti mukava kuulla jotain joltakulta tästä asiasta.

Eräinä pieninä huomioina on vielä todettava että kun kokoomus vastalauseensa mukaan vaatii huolto- ja kansliahenkilöstöä vaalikelpoisiksi ja äänioikeutetuiksi, niin kaikesta huolimatta tämän vastalauseen mukaan huolto- ja kansliahenkilöstö ei voi tulla koskaan valituksi kouluneuvostoon. Heille on kyllä annettu äänioikeus ja on puhuttu, että heidän pitää sinne päästä, mutta koska 4 §:ää ei ole muutettu, niin vaalikelpoisuutta ei ole kellään huolto- ja kansliahenkilöstöön kuuluvalla. Onko tämä selvää harhautusta vai onko tässä tapahtunut pieni lipsahdus?

Mitä tulee sitten SKDL:n kannattamaan ja ed. Tuomiojan alunperin tekemään esitykseen hallinnosta ja siihen liittyvästä laista, niin on todettava, että lakiesitys on lakitekninen susi. Että se tällaiseksi muodostui, johtuu pelkästään siitä, että Teiniliitossa aikoinaan tehtiin peräti nopeasti rinnakkaislakiesitys perusteluineen, ja nämä on otettu sellaisenaan ed. Tuomiojan esitykseen. Tästä esityksestähän puuttuu kokonaan ehdokasasettelu. Kysyn vain, minkälaiseen systeemiin joudutaan, ellei ehdokkaita aseteta ollenkaan. Teiniliitossakin oli jo viime keväänä tiedossa, että tässä oli tapahtunut lipsahdus, ja tänä päivänä Teiniliitto viimeisessäkin kirjelmässään totetaa, että ehdokasasettelu valitsijayhdistysten pohjalla täytyy lakiin sisältyä. Se onkin aivan itsestään selvä asia. Nyt siis SKDL on enemmän tai vähemmän vaillinaisen lakiehdotuksen takana. Tällai-

senaan se ei tyydytä meidän koululaisiamme, Teiniliittoa eikä muitakaan.

Mitä tulee viime päivien tapahtumiin tällä sektorilla, näyttää siltä, ja eräitten asiasta tietävien Teiniliiton henkilöitten sanojen mukaan onkin niin, että tänä päivänä Teiniliitto tekee tilaustyönä sen, mitä sosialidemokraatit toivovat, elikkä sieltä annetaan esim. lausunto: kannattakaa valiokunnan mietintöä, ja perustellaan sitä sitten niin kuin perustellaan, eli on luovuttu alkuperäisestä kannasta, joka vaatii myös ristiinäänestystä. Se on minusta peräti omituista, mutta on tietenkin mietinnön kannattajien kannalta taktisesti oikein toimittu, että on saatu tämä tuki.

Henkilökohtaisesti toivon erittäin suuresti, että täällä tärkeimmässä asiassa elikkä ristiinäänestyskohdassa eduskunnan riittävä osa muuttaisi mieltään, jotta ristiinäänestys kouluihin myös saataisiin. Vanhempien kouluneuvostoon tulosta ei liene enää epäselvyyttä.

Ed. Pursiainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tupamäki ei voinut ainakaan tarkoittaa SKDL:ää silloin kun hän puhui siitä, että on tahdottu rajoittaa kouludemokratia koskemaan vain oppikouluja. Me olemme jatkuvasti vaatineet sitä laajennettavaksi aina ammatillisiin oppilaitoksiin saakka. Samalla haluan ihmetellä, mikä eläin tämä SMP on, kun sillä on pää sinimusta ja takalisto punainen.

Ed. Tupamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Puuttumatta viimemainittuun lausumaan — minä en oikein eläinoppiasioita hallitse — väitän, että SKDL aivan kuin kuka tahansa muukin, joka ei kannata sitä, että tähän lakiin tulee pykälä, joka sääntelee, kuinka toimitaan, kun oppikoulu siirtyy peruskouluun, vastustaa tämän lain soveltamista laajemmalti. Eikö sitä kouriintuntuvasti osoita ed. Pursiaisellekin se, että jo ensi vuonna on meillä lähes sata oppikoulua, joihin tätä lakia ei sovelleta, joihin ei kerkiä koskaan tulla sellaista kouluneuvostoa kuin tässä laissa sanotaan? Eikä ole selvää välinpitämättömyyttä, jos ei tähän asiaan puutu? Minusta siihen on puututtava, ja myöskin koko SMP:n ryhmä tältä osin on samaa mieltä. Tulemme esittämään tähän asiaan liittyvän korjauspykälän toisessa käsittelyssä.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra varapuhemies! Olisi jo aika SKDL:n luopua naurettavasta propagandaväitteestä, että SMP on muka joku äärioikeistolainen puolue. Me istumme eduskunnan päätöksellä keskellä, se on meidän poliittinen karttamme. Tämä ed. Pursiaisen esiintyminen on sitä jesuiittalinjaa, jota Suomen kansa ei hyväksy.

Ed. Pursiainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta on yhdentekevää, onko SMP äärioikeistolainen vai äärikeskustalainen puolue. Joka tapauksessa on tullut esille tässäkin keskustelussa, että jatkuvasti SMP haluaa hämätä Suomen kansaa sillä linjalla, että jos huomataan, että kannatusta on jossakin asiassa kummallakin mielipiteellä, niin jaetaan porukka kahtia ja toinen osa kannattaa toista mielipidettä ja toinen toista. Ei sellaiseen pitkän päälle Suomen kansa usko. Se ei ole niin yksinkertainen kuin ed. Vennamo haluaa kuvitella.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra varapuhemies! Vapaassa maassa on erilaisia mielipiteitä. Se on monitahoinen yhteiskunta. Mutta diktatuuripuolueessa on vain yksi mielipide, ja sitten kun se räjähtää niin kuin SKDL, niin sitten onkin halki koko porukka.

Ed. Pursiainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä haluan mielihyvin panna merkille ensinnäkin sen, että ensimmäistä kertaa minun täällä ollessani SKDL:ää syytetään yksimielisyydestä. Toiseksi totean, että demokraattinen mielipiteenmuodostus puolueessa on eri asia kuin se, että puolue yrittää edetä kaksimielisellä poliittisella linjalla.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Nythän on niin, että vapaassa maassa on varmasti vapaat vaalit ja siellä on monta puoluetta. Vapaassa puolueessa myöskin asiat käsitellään, ja sielläkin voi olla monta mielipidettä. SMP:n linjan mukaan puolue on vapaa silloin, kun siellä voi myös esittää päätöstä tehtäessä oman mielipiteensä. SKDL:n ja sosialidemokraattien idean ja sääntöjen mukaan se on mahdotonta. Teillä on enemmistön diktatuuri, meillä on vapaus.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Ed. Pursiaisen puheenvuoron johdosta toteaisin myöskin sen, että meillä ryhmässä tietenkin halutaan päästä neuvotteluteitse yksimielisyyteen.

Mutta jos on sellainen tilanne, niin kuin tässä kouluneuvostoasiassa, niin voidaan nähdä asia eri tavalla. Kun olen ollut vt. opettajana useita kertoja, niin minä puolestani siltä näkökulmalta olen tullut siihen tulokseen, että vanhempien olo kouluneuvostossa ei olisi tarpeellista. Tämä eräänä esimerkkinä siitä, että me olemme tässä kysymyksessä hieman jakautuneet.

Ed. Forsman: Herra puhemies! On todella tullut aika tehdä uudistuksia myös oppikoululaitoksessamme, ja eräs näistä uudistuksista on nyt tämä laki oppikoulujen kouluneuvostosta. Kokonaisuutenahan meidän oppikoululaitoksemme on vanhoillinen ja opettajakeskeinen, joten kouluneuvoston aikaansaaminen tuo mukanaan myös oppilaiden näkemykset ja ajatukset esille koulun työtä kehitettäessä. Laki tulee sisältämään merkittävän uudistuksen, että se olisi saatava mahdollisimman pian voimaan.

Täällä on puhuttu paljon vanhempien osallistumisesta tähän työhön, ja se oli juuri edellisissäkin puheenvuoroissa esillä. Vanhempien osallistuminen ei minun mielestäni ole tarpeellinen, kuten opetusministeri Itäläkin täällä aikaisemmin totesi, sillä vanhemmat voivat osallistua koulun työskentelyyn ja koulutyön kehittämiseen niin monin eri tavoin. Meidän maassamme on lyöty laimin kotien ja koulujen yhteistyö ainakin oppikoulujen osalta ja kokonaisuuteen katsoen se on ollut hyvin lapsen kengissä, joten sen kehittämistä kaikin tavoin olisi toivottava. Mutta kouluneuvosto on asia erikseen.

Noin vuosi sitten lähdettiin Ruotsin koululylihallituksen toimesta antamaan kouluille ohjeita yhteyksien otoista koteihin, ja tutkimusten mukaan todettiin tärkeimmiksi seuraavat ohjeet: yleiset vanhempain kokoukset, luokkakohtaiset vanhempain kokoukset, opettajan oppilaan ja oppilaan vanhempien henkilökohtaiset yhteydenotot. Vanhemmille ja opettajille tärkeitä yhteistyömuotoja on siis olemassa ja niitä tulisi nyt kehittää meidänkin koululaitoksessamme, erikoisesti oppikoululaitoksessamme, eikä tuo vanhempien osallistuminen tässä saa olla esteenä ja jarruna nyt koulun sisäistä hallintoa demokratisoitaessa.

Opetusministeri Itäläkin totesi, että muutaman vanhempien edustajan mukanaolo kouluneuvostossa saattaisi särkeä kouluneuvoston luonteen sisäisenä työpaikkaelimenä. Tästä siis ei saa muodostua mitään kiistakysymystä. Nyt on todella lähdettävä uudistamaan koulua ja on lähdettävä luomaan lakia oppikoulun kouluneuvostosta.

Ed. Linkola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä todettiin äsken käytetyssä puheenvuorossa, että koululaitos on meillä varsin vanhoillinen. Se on ainakin täällä oikealla todettu jo hyvin moneen kertaan. Sen vuoksi olisi odottanut, että sosialidemokraattinen pääjohtaja, joka on istunut kohta kolmekymmentä vuotta kouluhallituksen pääjohtajan paikalla, olisi ryhtynyt niihin toimenpiteisiin, joita olisi tarvittu koko koululaitoksen uudistamiseksi, ja eräs sellainen on nimenomaan juuri oppilaitten osallistumisen lisääminen koulutyöhön. Näitä määräyksiä kouluhallitukselta ei ole tullut, ja sen vuoksi tuntuu varsin merkilliseltä, että nyt sitten ryhdytään toimenpiteisiin, kun oppikoulu on lähes kuolemassa.

Minä olisin kysynyt tässä: Mitkä ovat ne eri tavat, joilla vanhemmat voisivat osallistua koulutyöhön, kun täällä äsken esitetyssä puheenvuorossa sanottiin, että tällaisia mahdollisuuksia olisi, ja samalla mainittiin nämä luokkakokoukset? Eivätkö näidenkin luokkakokousten pitoajat ole sitten kouluaikana, kun on erääna syynä pidetty sitä, että kouluneuvosto ei voisi kokoontua, koska vanhemmat eivät voisi tulla kouluaikana kouluun?

Ed. Forsman (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun puhuin koululaitoksen vanhoillisuudesta, tarkoitin etupäässä oppikouluja, sillä kansakoululaitoksessa on tähän oppilasläheisyyteen lähdetty jo hyvin varhaisessa vaiheessa ja siellä tuo työ on ollut toisenluontoista kuin meidän oppikouluissamme, joissa työ on ollut etupäässä opettajakeskeistä. Juuri nuo kokoukset, jotka mainitsin, on tarkoitus pitääkin koulun jälkeen, mutta tämä ei ollenkaan edellytä juuri sitä, että vanhemmat olisivat mukana tässä kouluneuvostotoiminnassa, vaan tämä on aivan erillistä toimintaa, jossa vanhemmat toivottavasti olisivatkin mukana suurin joukoin.

Ed. Linkola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Nyt on vain hyvin ristiriitaista se, että kun toisaalta halutaan niin, että oppilaitten työ ei pitkittyisi kouluajan jälkeen ja siitä syystä eivät vanhemmat voisi olla kouluneuvostossa, niin toisaalta luokkakokouksia

järjestetään sen vuoksi, että vanhemmat voisivat olla kouluajan jälkeen. Minä en ymmärrä, kuinka nämä kaksi asiaa sovitetaan keskenään.

Ed. Tupamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä kysyisin ed. Linkolalta: Mistä johtuu se, että te olette näin erittäin kiinnostuneita juuri tällä hetkellä vanhempia tuomaan koulun päättäviin elimiin, kun vanhemmat ovat näistä elimistä tähänkin asti olleet kokonaan ulkopuolella? Tähän asti ei sieltä ole menneinä vuosina kuulunut minkäänlaista huolestumista vanhempien mukanaolosta tai paremminkin niiden puuttumisesta. Nyt te olette kuitenkin voimakkaasti heitä vaatimassa mukaan. Kysymys on jarruttamisesta.

Ed. Hetemäki: Herra varapuhemies! Puutun käsiteltävänä olevan asian kahteen kiisteltyyn kohtaan; vanhempien kouluneuvostojäsenyyteen ja ns. ristikkäisäänestykseen.

Kodin ja koulun yhteistyö ei todellakaan ole niin yksinkertainen asia kuin usein kuvitellaan. Tässä kohden yhdyn ministeri Itälän sanoihin. En kuitenkaan usko, kuten ministeri väitti, että kodin ja koulun yhteistyö voisi olla jopa niin painostava, että se olisi vaaraksi oppilaan mielenterveydelle. Silti en katso, että vanhempien tulisi kuulua valittuina jäseninä oppikoulun kouluneuvostoihin. Heidän vaikutusmahdollisuutensa koulun asioihin on turvattava vanhempainneuvoston ja kouluneuvoston yhteiskokouksilla, kuten sivistysvaliokunta kantanaan on ilmoittanut mietinnössä n:o 9.

Yhdyn myöskin mietinnössä esittettyyn mielipiteeseen, joka pitää tärkeänä, että vanhempien asema kouluyhteistyössä selvitetään kiireellisesti ja että käsiteltävänä olevaa lakia täytäntöönpantaessa pyritään kaikin tavoin tehostamaan vanhempainneuvostojen toimintaa sekä niiden ja kouluneuvostojen yhteydenpitoa ja vuorovaikutusta. Hyvä kasvatus edellyttää yhteistyötä kodin ja koulun välillä, mutta se ei edellytä välttämättä vanhempien pysyvää edustusta kouluneuvostoissa. Näen esillä olevan lakiesityksen tarkoittavan koulussa työskentelevien mahdollisuutta osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon. Myöskin täällä jo useaan otteeseen luetellut käytännön esteet ovat seikkoja, jotka estävät vanhempien tehokkaan toiminnan oppikoulujen kouluneuvostoissa.

Kouluneuvostojen työn on päästävä yhteistyöhenkisinä alkuun. Siksi en voi hyväksyä ed. Tuomiojan esitystä nk. ristikkäisäänestämisestä. Jos kouluneuvosto ei nauti molempien asianosaisten, siis myöskin opettajien, luottamusta, ei se ole toimiva, se ei ole yhteistyöhenkinen. Pidän siis sivistysvaliokunnan ratkaisua, jossa opettajilla on mahdollisuus vaikuttaa opettajajäsenten vaaliin, ainakin tässä vaiheessa järkevänä ja parhaimman yhteishengen takaavana järjestelynä.

Esillä oleva lakiesitys ei tule johtamaan yhteiskuntajärjestyksemme järkkymiseen, kuten jollakin suunnalla toivotaan, mutta se ei tule myöskään suuremmiten häiritsemään säännöllistä koulutyötä, mitä ilmeisesti myöskin pelätään.

Koulu-uudistus on merkinnyt koulujärjestelmämme huomattavaa rakenteellista muuttumista, mutta jättänyt sisällöllisen puolen lähes vaille huomiota.

Herra varapuhemies! Laki oppikoulun kouluneuvostoista pyrkii rakentamaan uudenlaista koulua, yhteistyökykyistä ja ajassa elävää. Liian suurin toivein ei lain käytäntöönpanoa kuitenkaan tule odottaa. Kaikki päätöksenteko vaatii tietoa ja hyvää perehtyneisyyttä asioihin. Tiedon ja oikean informaation jakaminen on siis välttämätön edellytys kouluneuvostojen työlle. Mutta on myöskin tullut aika, jolloin oppilaille yhteistyössä opettajien kanssa on annettava vaikutusmahdollisuus koulunsa kehittämiseksi. Yhteiskuntaa rakentava demokratian muoto tulisi todella oppia aikaisin. Ehkäpä sitten kouluneuvostojen jäsenistä aikanaan kehkeytyvät uudet kansanedustajatkin osaisivat demokratian pelisäännöt ja meitä paremmin viisaan ajankäytön.

Ed. Linkola: Herra puhemies! Ennen kuin menen tähän asiaan, haluaisin puuttua ed. Toivasen käyttämään puheenvuoroon, kun oli kysymys asiantuntijoitten kuulemisesta valiokunnassa. Ed. Toivanen toi esille, että valiokunnassa kuullut rehtorit olisivat olleet sitä mieltä, että vanhempia ei otettaisi mukaan kouluneuvostoon. Meillä on kuunneltu valiokunnassa kolmea rehtoria, Turun normaalilyseon rehtoria, Vaalan yhteiskoulun rehtoria sekä sitten rehtori Teperiä. Valitettavasti minulla ei ollut rehtori Teperin lausuntoa muistiinpanoissa. Mutta sen sijaan Turun normaalilyseon rehtori Sampo Haahtela esitti, että Turun normaalilyseossa on ollut kolmen vuoden ajan aktiivinen kouluneuvosto, ja tämän kokemuksen perusteella hän katsoi, että vanhemmat pitäisi ottaa

mukaan. Sen on tämä kolmen vuoden työskentely oppilaitten ja vanhempien kesken osoittanut. Sen sijaan Vaalan yhteiskoulun rehtori — koulu on erittäin pieni, koska siellä on vain kolme opettajaa — kyllä mainitsi, että hän ei katsonut, että maaseudulla vanhemmat ovat tarpeellisia. En viitsi tässä muistuttaa valiokunnan mieliin, mitä muuta hän kertoi niistä oloista siellä. Sen sijaan hän mainitsi, että kaupunkioloissa voitaisiin katsoa, että vanhemmat pitäisi ottaa mukaan. Tämä tästä.

Tämä laki oppikoulun kouluneuvostosta on nyt ensimmäisessä käsittelyssä ja tulee tämän jälkeen suuren valiokunnan käsiteltäväksi. Sivistysvaliokunnan mietintöön on liitetty vastalause, jonka allekirjoittajana olen. Haluan kuitenkin tässä puuttua vielä eräisiin näkökohtiin.

Hallituksen esityksessä todetaan, että kouludemokratian toteuttaminen on ennen kaikkea pedagogista uudistamista, kehittämistä ja jatkuvuuden turvaamista. Tähän ajatukseen voi yhtyä täysin. Lakiesityksen perusteluissa todetaan lisäksi, että kouludemokratian tavoite ei ole vallan käyttöön liittyvä. Kuitenkin tällä lailla luodaan uusi vallan käytön välikappale. Tämän toteaa perustuslakivaliokunta lausunnossaan sanoessaan näin: "Ehdotettu kouluneuvosto tulisi olemaan uudenlaatuinen koulun hallintoelin, jolle uskottaisiin myös julkisen vallan käyttö."

Julkista valtaa kouluneuvostossa olisi käyttämässä alaikäisiä henkilöitä. Professori Merikoski totesi antamassaan lausunnossa, että kouluneuvoston päätöksistä, jotka syntyvät oppilasjäsenten äänillä, useassa tapauksessa ei vastaa kukaan sillä tavoin, että virkavirheen tehneet joutuisivat jonkin haitallisen seuraamuksen alaisiksi. Hallitusmuodon 92 §:n hallinnon lainalaisuuden suojaksi tarkoittamat takeet häviävät tällöin kokonaan. Täytyy asettaa kysymyksenalaiseksi voidaanko perustuslain keskeisiä periaatteita tällä tavalla tehdä vaikutuksettomiksi tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä säädetyllä lailla. Lisäksi lakiehdotuksessa jätetään täysin järjestämättömiksi kouluneuvoston suhteet rehtoriin, opettajakuntaan sekä ylläpitäjäyhteisöön ja johtokuntaan, lukuun ottamatta siis valtion kouluja. Valiokunnassa ei kuitenkaan katsottu aiheelliseksi puuttua näihin osittain periaatteellisiin kysymyksiin, vaan koko työ keskittyi nimenomaan vallan käytön turvaamiseen eli vaalijärjestelmään, millä tavalla kouluneuvosto olisi valittava.

Sivistysvaliokunta poisti lakiehdotuksen 10 §:n, jonka mukaan kouluhallituksella olisi valta kokeilutarkoituksessa tai muusta tärkeästä syystä päättää, että kouluneuvoston kokoonpano ja jäsenten valitseminen sekä kouluneuvostolle säädettyjen tehtävien hoitaminen voidaan järjestää toisin, kuin ehdotetussa laissa säädettäisiin. Perustuslakivaliokunta pyydetyssä lausunnossaan totesi sanotun pykälän koskevan koulun järjestysmuodon perusteita, joista on hallitusmuodon 79 §:n mukaan säädettävä lailla. Ja näin ollen hallituksen esitys olisi edellyttänyt sen käsittelemistä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla. Kuten sanottu, sivistysvaliokunta poisti mainitun pykälän.

Kiinnittäisin edelleen huomiota myöskin hallituksen esityksen 11 §:ään, joka on sivistysvaliokunnan esityksessä 10 §. Tässä pykälässä sanotaan, että on mahdollisuus antaa määräykset kouluneuvoston kokoonpanosta uudessa, asteittain kasvavassa oppikoulussa. Tämä sivulause, joka on tässä pykälässä, olisi käsitykseni mukaan pitänyt poistaa samoilla edellytyksillä, kuin poistettiin 10 §. Tällä lausumalla ei tämän jälkeen voi olla mitään muuta kuin muodollinen merkitys. Taas kasvavasta koulusta sanotaan aivan täydellisesti kouluneuvostosta annetun lain 3 §:ssä. Toivonkin, että suuressa valiokunnassa voitaisiin tähän seikkaan kiinnittää huomiota.

Sen jälkeen puuttuisin paljon keskustelun aihetta antaneeseen vanhempien osuuteen, josta on muodostunut yksi keskeisimmistä kysymyksistä tämän lain käsittelyn yhteydessä. Jos kouluneuvoston työn katsotaan suuntautuvan enemmän pedagogisiin kuin hallinnollisiin kysymyksiin, olisi ymmärrettävää se, että kouluneuvostossa olisivat edustettuina ainoastaan opettajat ja oppilaat, ja vanhempien osallistuminen koulun toimintaan järjestettäisiin vanhempainneuvostojen välityksellä. Toisaalta sekä käytännössä että hallituksen esityksen perusteella voidaan todeta, että vanhempainneuvostojen toiminta tässä muodossa jää varsin tehottomaksi. Eihän tässä laissa edes mainita, minkä elimen kanssa vanhempainneuvosto harjoittaisi yhteistyötä. Ei riitä, että vanhempainneuvosto kokoontuu, ja vanhemmat keskenään toimittavat yhteistyötä. On oltava selvästi sanottu, mitkä ovat ne elimet, joitten kanssa vanhempainneuvosto tekee yhteistyötä. Ja näin ollen, kun on puhuttu yhteistyön kehittämisestä, se on ollut pelkkää vaahtoa, jolla ei ole olemassa minkäännäköistä todellisuuspohjaa. Mutta tämä on ollut täysin tarkoituksellista puhetta! Myös oppilaiden vanhempien tulisi

olla näin ollen edustettuina kouluneuvostossa. Kouluneuvostolla olisi täten mahdollisuus vaikuttaa kodin ja koulun yhteistyön tehostamiseen samoin kuin koulun ja muun yhteiskunnan väliseen kanssakäymiseen.

Lakiehdotuksen 2 §:ssä, jonka pykälän muuten toivon ed. Tupamäen lukevan erittäin tarkoin, on joukko tehtäviä, ei ainoastaan ne kaksi, joista ed. Tupamäki mainitsi, vaan pykälä on varsin pitkä, ja siinä luetellaan kaikki ne toiminnat, joita tälle kouluneuvostolle kuuluu. Tämän lakiehdotuksen 2 §:n mukaan kouluneuvoston tehtävänä on mm. ylläpitää ja edistää koulun ja ympäröivän yhteiskunnan välistä yhteistyötä. Nyt sopii esittää kysymys, mikä on tämä ympäröivä yhteiskunta, jonka kanssa on tehtävä yhteistyötä. Se ei voi siis olla mikään abstraktinen käsite. Sen kanssa ei voi suorittaa yhteistyötä. Täytyy olla olemassa täysin konkreettiset käsitteet, konkreettinen vastapuoli, jonka kanssa tehdään yhteistyötä. Ja mitä muuta ympäröivä yhteiskunta on kuin vanhemmat, heidän työnsä ja heidän hallitsemansa yhteiskuntakoneisto monine muotoineen.

Lakiesityksen mukaan kouluneuvoston tehtävänä on kehittää ja yhtenäistää koulun kasvatuksellista suunnittelua. Tämä on mainittu aivan siinä 2 §:n alussa. Ja tämä on tehtävä, jota kouluneuvosto ei kykene suorittamaan. Tästä syystä on välttämätöntä, että vanhempien kasvatusvastuuta ulotetaan riittävässä määrin myöskin kouluun, jossa heidän alaikäiset lapsensa työskentelevät. Onnistuva opetustoiminta edellyttää, että todellakin kaikki kolme osapuolta, opettajat, oppilaat ja vanhemmat, tietävät ja tuntevat työskentelevänsä oikeudellisesti ristiriidattomasti yhteisiä päämääriä tavoittellen. Ristiriidat johtavat opettajan työn vaikeutumiseen ja koko koulun tavoitteiden häiriintymiseen.

Täällä on esitetty monia syitä esteiksi vanhempien osallistumiseen. Useimmat, lähes kaikki ovat olleet teknillisiä. Täällä on sanottu, että meidän ei pitäisi tässä tapauksessa etsiä esimerkkiä valtion ja kunnallishallinnon luottamushenkilöitten toimista. Mutta mitäs muuta on kouluelämä kuin osa yhteiskuntaa, johon sopii yhtä demokraattinen järjestelmä, kuin mitä on valtion ja kunnan hallinnossa. Ei näissäkään ole kompastuttu kelloaikatauluihin. Opetusministerin ehdotus siitä, millä tavalla pitäisi vanhempien kanssa yhteys järjestää, on omalaatuinen suorastaan. Hän sanoo näin: "On kuitenkin selvää, että vanhempien osallistumista kouluelämään on tehostettava, mutta se on eri asia kuin vanhempien osallistuminen kouluneuvostoon. Vanhempien mukanaolo koulutyössä on järjestettävä niin, että suuret joukot vanhempia voivat osallistua tilaisuuksiin ja että silloin, kun vanhempainneuvosto osallistuu, se osallistuisi kokonaan. Näin ollen määräys yhteiskokouksista on paljon laajapohjaisempi kuin esitykset vanhempain mukaantulosta kouluneuvostoon." En ole vielä koskaan voinut todeta, että mitkään joukkokokoukset olisivat pystyneet käsittelemään niin yksityiskohtaisia asioita, kuin mitä kouluneuvoston tehtävänä on tai edes kouluun liittyvänä on. Tämä nähdäkseni on opetusministerin taholta aivan tahallista tietämättömyyttä todellisuudesta ja menettelytavoista.

Tämän lakiesityksen tarkoitus ja sen käyttämisen mahdollisuus nähdään varsin eri tavalla, kuten viime tiistaina käytetyistä puheenvuoroista kävi ilmi. Ed. Suomi näkee tässä keinon kapitalistisen koulujärjestelmän hävittämiseksi ja ilmeisesti sosialistisen tai kommunistisen järjestelmän luomiseksi. Ed. Koivisto vaatii yksityisoppikoulujärjestelmän jäänteiden kertakaikkista lopettamista mitä ajankohtaisimpana asiana. Ja tähän sitten lisätään vielä opetusministeri Itälän lausuma, kun hän käytti puheenvuoron sivistysvaliokunnan mietinnön johdosta ja sanoo näin: "Sivistysvaliokunnan mietinnössä on todellakin aika monta kohtaa, jotka tarkalleen ottaen yksityiskohdissaan poikkeavat hallituksen esityksestä. Täytyy kuitenkin kokonaisuutena sanoa, että mikään näistä ei merkitse oleellista muutosta hallituksen esitykseen eikä sen sisältämään linjaan. Näin ollen tähän mietintöön on kaikki syy suhtautua myötämielisesti. Se toteuttaa juuri sitä pyrkimystä, jota hallituksen tarkoituksenakin oli toteuttaa." Hallituksen pyrkimys on jätetty avoimeksi, mutta sen voi lukea kyllä eräiltä osilta muualta. Hallituksen pyrkimys on nähdäkseni luettavissa esim. ensi vuoden tulo- ja menoarviossa taikka niissä toimenpiteissä, joita tapahtuu tällä hetkellä koulurintamalla.

Kun asia menee suureen valiokuntaan, toivon, että näihin esittämiini seikkoihin kiinnitettäisiin huomiota, sillä demokratia on hyvä asia. Se on meidän yhteiskuntajärjestelmämme perusta. Demokratia on myöskin hyvä kouluyhteistyössä. Sitä vain ei pidä ottaa vallankumouksen aseeksi.

Ed. Pursiainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kokoomuksessa nähdään so-

sialismi paljon helpompana asiana kuin täällä sosialistisessa kansandemokraattisessa liikkeessä. Kokoomus uskoo vuoden 1972 menoarviolla kuljettavan sosialismiin ja tällä kouludemokratialailla kuljettavan sosialismiin. Meillä tämä tie nähdään paljon pitempänä ja vaikeampana. SKDL:n taholla ei minun kuulteni ole kukaan väittänyt, että tämä laki olisi siirtymistä sosialistiseen koulujärjestelmään. SKDL:ssä on tulkittu tämä kouludemokraattinen uudistus yhdeksi askeleeksi niitten kansanvaltaisten uudistusten sarjassa, joilla meidän liittomme pyrkii todellisen kansanvallan perustamiseen Suomessa.

Ed. Toivanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Linkolalle sanoisin, että tarkoittamiani rehtoriasiantuntijoita oli kaksi, siis monikossa. Vaalan rehtori edusti maaseutukoulua Pohjois-Suomesta, koulua, jossa hyvin pitkät koulumatkat tekevät mahdottomaksi vanhempien osallistumisen. Lukion osaltahan koulu aina kattaa useiden kuntien alueen. Toinen asiantuntija, Turun normaalilyseon kesällä eläkkeelle siirtynyt kunnioitettu rehtori Sampo Haahtela edusti tuhannen oppilaan koulua, jossa on jo muutaman vuoden toiminut oppilasneuvosto, joka likipitäen vastaa tässä laissa tarkoitettua kouluneuvostoa. Vanhempainneuvostossa ei voi olla edustettuna muuta kuin sijaintikunnan vanhempia. Siksi vanhemmat perustivat tässä mainitussa koulussa jo yhdeksän vuotta sitten vanhempainyhdistyksen, joka spontaanisti syntyneenä on erittäin aktiivisesti toiminut koulun hyväksi. Tämän selvitettyään rehtori Haahtela sanoi, että vanhempainneuvostoon ei vanhemmilla käytännössä enää ole energiaa eikä aktiviteettia tulla mukaan. Se on kaikin puolin mahdotonta, koska kouluneuvosto Turussa siis jo toimineena hoitaa vain koulun sisäiseen työyhteisöön kuuluvia asioita.

Ed. Linkola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastauspuheenvuorona ed. Pursiaisen sanontaan, kun osoitettiin kokoomukselle tämä sanonta. Me todellakin näemme, että tämä on kehitystä eteenpäin. Me emme ole koskaan nojautuneet vuoden 1872 lakiin. Kuten jo tänä päivänä olen kerran sanonut, se laki olisi pitänyt jo aikoja sitten muuttaa. Mutta itse SKDL:hän näkee tämän lain aivan toisella tavalla kuin mitä me täällä näemme sen lain.

Sitten ed. Toivanen käyttämässään puheenvuorossa toi esille juuri saman seikan, että normaalilyseossa on todettu, että kun vanhemmat on otettu koulutyöhön mukaan Turussa, niin tämä koulutyö on osoittautunut erittäin virkeäksi, ja näin ollen rehtori Haahtelahan puolsi vanhempien mukaantuloa.

Mitä tulee rehtori Varkkoon, joka oli Vaalasta, niin suinkaan hänen perusteenaan eivät olleet vanhempien pitkät koulumatkat, mutta hän katsoi, että vanhemmista tällä paikkakunnalla ei olisi apua koulun yhteistyössä, vaan sen sijaan hän katsoi, että vanhemmat kaupungeissa olisivat kehittyneempiä ja he voisivat tulla silloin mukaan.

Ed. Pursiainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä puhuin vuoden 1972 budjettiesityksestä enkä mistään laista vuodelta 1872. On kyllä ennenkin käynyt ilmi, että me elämme ikään kuin eri vuosisadoilla. Vielä haluaisin sanoa sitä, että kokoomuksessa yritetään jokainen askel demokratian tiellä maalata punaisen sosialismin kyltillä ja sillä tavalla kääntää ihmisjoukot vastustamaan sellaisia demokraattisia uudistuksia, jotka täysin hyvin sopivat vielä porvarillisen yhteiskunnan puitteisiin. Näin sanoin, en halua kenellekään antaa sitä käsitystä, että itse vastustaisin Suomen tietä sosialismiin, päinvastoin näen sen SKDL:n tavoitteena, josta me emme tule tinkimään. Meillä vain ei asiaa nähdä niin yksinkertaisesti kuin vallankumoushysteriaa viettävässä kokoomuspuolueessa. Meillä se ymmärretään hyvin monimutkaisena kansanvaltaisena tienä, jota meidän on kuljettava.

Ed. Linkola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kokoomuksessa me emme suinkaan vastusta tätä lakia kouludemokratiasta (Ed. Pursiainen: Vesitätte sen!) — emmekä edes vesitäkään (Ed. Pursiainen: Yritätte sitä!), ja vanhempien mukaantulo ei suinkaan ole sen vesittämistä, vaan sen voimistamista. Ja siitä syystähän ei kannata keskustellakaan, meillä voi olla todellakin ja onkin varmasti aivan eri käsitykset siitä, mikä tälle Suomen kansalle on onneksi ja mikä on sen koululaitokselle onneksi. Me näemme, että kaikki ne, jotka ovat koululaitoksessa mukana, olisivat rakentamassa tätä maamme koululaitosta. Jos toiset näkevät, että siihen ei tarvita kaikkien osallistumista, se on minusta silloin myös tämän yhteiskunnan repimistä.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Totean, että I vastalause sisältää kaiken sen, mitä on aiottu sanoa, ts. siitä tekstistä ei ole jäänyt mitään pois, joten ed. Tupamäen huomautus oli aiheeton. Kun lisäksi täällä on väärinkäytetty sitä tekstiä, jota olen aikaisemmin puhunut, niin ilmaisen oman käsitykseni, että kouludemokratian ja kouluyhteistyön kehittäminen on tarpeen, oppilaille tulee luoda osallistumisen mahdollisuus. Mutta tämä ei saa merkitä myöskään opettajien oikeuksien polkemista eikä myöskään vanhempien kuin myöskään koulun muun henkilökunnan syrjään jättämistä.

Sitten ristiinäänestämisestä vielä. Alemmalle virastolle eli lääninhallitukselle ei voida antaa sellaista oikeutta — käsitykseni mukaan — joka merkitsisi lain pääsäännöstä poikkeamista, ja tällä tavalla, kun kouluhallitukselta on evätty vaikuttamisen mahdollisuus, tämä merkitsisi käytännössä sitä, jos sivistysvaliokunnan enemmistön ajatukset pääsisivät toteutumaan, että lääninhallitusportaassa kuitenkin voitaisiin tällaiseen ristiinäänestämiseen mennä, ja tämmöinen oikeus poikkeuksellisen vaalitavan käyttämiseen voi siis tapahtua ainoastaan yhden osapuolen pyynnöstä. Sen sijaan tervettä olisi, ja uskon, että myöskin täällä eduskunnassa sen eri puolueissa löytyy vielä sen verran järkeä, että he tulisivat tarkistamaan omaa mielipidettään. Ja kun luulen, että useat haluavat torjua vastalauseessa esittämäni ajatuksen, niin olisi aina olemassa kompromissin mahdollisuus, ts. siten, että kun täällä lain 5 §:ssä sen 4 momentissa tuo kuuluisa "tai"-sana muutettaisiin "ja"-sanaksi, niin silloin se toisi käytännössä sellaisen merkityksen, että jos tämä anominen tapahtuu kouluyhteisön, siis koulun ylläpitäjien, opettajien ja oppilaitten jne., yhteispyynnöstä, niin siihen voitaisiin silloin suostua. Tämä on mielestäni järkevää, mutta jos lähdetään sille tielle, että yksi ryhmä yksin voi tällaisen luvan saada, niin se ei palvele kokonaisuutta. Tällaisin toivein lähdemme tästä eteenpäin ja odotan, että järki palaa.

Ed. Tupamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kokoomuksen vastalauseen 3 §:ssä vaaditaan yhtä koulun muuhun henkilökuntaan kuuluvaa kouluneuvostoon. Kokoomuksen vastalauseen 4 §:ssä todetaan sen sijaan: "Kouluneuvoston vaaleissa on vaalioikeutettu koulun jokainen opettaja ja sellainen vakinainen oppilas, joka ennen kouluneuvoston toimikauden alkamista on täyttänyt 15 vuotta" — elikkä vaikka edellä vaaditaan muita, niin kuitenkaan seuraavassa pykälässä ei annetakaan mahdollisuutta kenenkään huolto- tai kansliahenkilökuntaan kuuluvan tulla valituksi, ei voi asettua edes ehdolle. Asia oli niin kuin ajattelinkin.

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tulkitsen, että tämä on ed. Tupamäen tulkintaa. Meidän täytyy tietysti pystyä tulkitsemaan tekstiä hieman laajemmin, ts. tosiseikkojen valossa, ja meillä on 3 §:ssä asia täysin selvitetty. Lisäksi vielä 5 §:ssä on yksityiskohtaisemmin tehty selväksi tuo vaalitapa, joten katson, että tämä on todella aiheetonta kritiikkiä.

Ed. Toivanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Linkolalle: Minä kiistän sen, että rehtori Haahtela olisi kannattanut vanhempien mukaan tuloa juuri kouluneuvostoon. Vanhempain mukanaolosta muissa koulun hyväksi toimivissa elimissä olen rehtori Haahtelan kanssa samaa mieltä.

Sitten, kun ed. Tupamäki esitti täällä kysymyksen aikaisemmassa puheenvuorossaan, että peruskoulun lainsäädännössä ei ole mitään mainintaa kouluneuvostoista, niin saanen kertoa, että laissa koulujärjestelmän perusteissa on kyllä kohta myöskin kouluneuvostoista. Kun laki kuitenkin hyväksyttiin muistaakseni vuonna 1968, niin silloin ei nykyistä kouludemokratia-käsitettä ollut tuotu vielä mukaan poliittiseen keskusteluun eikä Ahon komiteamietintöäkään ollut käytettävissä, ja niinpä tämä koulujärjestelmälain tarkoittama kouluneuvosto ei vastaa hallituksen esityksen tarkoittamaa kouluneuvostoa eikä se edes nivoudu siihen millään tavoin. Kaikki me kuitenkin odotamme, että ennen kuin ensimmäiset kunnat siirtyvät peruskouluun, niin meillä on peruskoulua varten laki kouluneuvostoista.

Ed. Tupamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Juuri siitä syystä, että tässä vuonna 1968 hyväksytyssä laissa on maininta neuvostosta, me tarvitsisimme nyt käsillä olevaan lakiin pykälän, jossa todettaisiin, että sellaisessa oppikoulussa, joka siirtyy peruskoulujärjestelmään, sovelletaan edelleen tämän lain säännöksiä soveltuvin osin. Ei ole minkäänlaista lupaustakaan edes hallituksen taholta siltä, että peruskoulun kouluneuvostoista olisi

tulossa esitystä, ja kuten jo monta kertaa on mainittu, useampia kymmeniä oppikouluja siirtyy peruskouluun jo ensi vuonna eikä tämän lain mukainen kouluneuvosto pysty niissä toimimaan edes yhtä ainutta toimikauttansa.

Ed. Linkola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastauksena ed. Toivasen käyttämään puheenvuoroon totean seuraavaa. Minulla on tässä muistiinpanot. Toukokuun 7 päivänä tänä vuonna oli meillä kuultavana rehtori Sampo Haahtela Turun normaalilyseosta. Olen tehnyt tästä muistiinpanoja, ja näitten perusteella hän on mainninut mm., kertonut tämän järjestelyn, mikä siellä on, jolloin hän toteaa, että vanhempien harrastus on ollut erittäin voimakasta ja myöskin vaikuttavaa, ja hän kannattaa harkittavaksi vanhempien mukaanottoa kouluneuvostoon juuri kokemuksen perusteella. Se on tärkeätä. Ja tämähän voidaan tarkistaa, kun soitamme rehtori Haahtelalle, sekä ed. Toivanen että allekirjoittanut.

Ed. Suomi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä yhteydessä on syytä oikaista täällä esitetty virheellinen ajatus käsityksestäni Suomen koululaitoksen kehittämisestä. En ole puhunut kapitalistisen koulujärjestelmän romuttamisesta nyt ja tämän lain yhteydessä, sillä jokainenhan sen käsittää, että vallankumous koululaitoksessa yksittäisenä tekona ei ole mahdollista, kun muulla osin yhteiskuntaa kapitalismi vielä vankasti vaikuttaa. Sen sijaan kyllä sanoin, että kouludemokratia on yksi niitä demokraattisia uudistuksia, joihin kaikkien yhteiskunnallisesti edistyksellisten kansan valtaenemmistön etuja puolustavien tulee pyrkiä, ja sanoin edelleen: myös kysymys kouludemokratiasta osoittaa, kuka on edistyksen, kuka taantumuksen asialla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

sivistysvaliokuntaan

1185) Ehdotuksen laiksi Heinolan kurssikeskuksesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 120;

valtiovarainvaliokuntaan:

1186) Ehdotuksen laiksi verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain 12 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 122;

1187) Ehdotuksen laiksi tasausverolain 6 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 123;

1188) Ehdotuksen laiksi eräiden elintarviketuotteiden valmisteverosta

sisältävä hallituksen esitys n:o 124; ja

1189) Ehdotukset laeiksi investointirahastoista annetun lain ja suhdannetalletusten käyttämisestä taloudellista kasvua ja ympäristönsuojelua edistävien toimenpiteiden suorittamiseen annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 125;

sivistysvaliokuntaan:

1190) Ehdotuksen laiksi ammatillisista pätevyystutkinnoista

sisältävä hallituksen esitys n:o 126; ja

1191) Ehdotuksen laiksi museovirastosta

sisältävä hallituksen esitys n:o 127;

laki- ja talousvaliokuntaan

1192) Ehdotuksen laiksi kalastuslain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 128;

maa- ja metsätalousvaliokuntaan

1193) Ehdotuksen laiksi kotimaisen sokerintuotannon turvaamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 129;

sosiaalivaliokuntaan:

1194) Ehdotukset laiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimassaoloajan pitentämisestä ja laiksi eläkeoikeuden valintaa koskevan ilmoituksen tekemisestä eräissä tapauksissa

sisältävä hallituksen esitys n:o 130;

1195) Ehdotuksen laiksi kansaneläkelain 30 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 131; ja

1196) Ehdotuksen laiksi eläkesäätiölain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 132;

sivistysvaliokuntaan:

1197) Ehdotuksen opintotukilaiksi

sisältävä ed. Pekkalan ym. lak.al. n:o 204; ja

1198) Ehdotuksen opintotukilaiksi

sisältävä ed. Vainion ym. lak.al. n:o 205; sekä

lakivaliokuntaan

1199) Ehdotuksen laiksi kadonneen henkilön julistamisesta kuolleeksi annetun lain muuttamisesta

sisältävä ed. Silanderin ym. lak.al. n:o 206.

---

1)—1176) Rah.al. n:ot 144—1319

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti eduskunnan seuraavaan istuntoon:

1200) Määrärahaa eduskuntatyön kehittämisen suunnittelemiseen

koskevan toivomusaloitteen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 15;

1201) Ehdotukset laeiksi rikoslain muuttamisesta ja vaarallisten rikoksenuusijain eristämisestä annetun lain muuttamisesta

sisältävän lakialoitteen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 14; ja

1202) Ehdotuksen laiksi eräiden Kemijoen vesistön säännöstelyn johdosta maansa luovuttaneiden asuttamisesta annetun lain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 28.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 17.45.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

---

76. Tiistaina 5 p. lokakuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi kunnallisista yleissairaaloista annetun lain, yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain, mielisairaslain, tuberkuloosilain ja terveydenhoitolain muuttamisesta 2205

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 82; talousvaliokunnan mietintö n:o 7; hallituksen esitys n:o 17; lak.al. n:ot 149 ja 150 (1970 vp.); toiv.al. n:ot 657, 666 ja 671 (1970 vp.).

2) Ehdotus laiksi metsänparannuslain muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 83; maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 26; hallituksen esitys n:o 73.

3) Ehdotus laiksi maankuivatuslainan osaksi tai kokonaan perimättä jättämisestä eräissä tapauksissa ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 84; maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 27; hallituksen esitys n:o 7.

4) Ehdotus laiksi merimiesverolain muuttamisesta 2206

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 85; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 33; hallituksen esitys n:o 82.

5) Ehdotus laiksi tuberkuloosilain muuttamisesta 2207

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 86; talousvaliokunnan mietintö n:o 9; hallituksen esitys n:o 87.

Siv.

6) Ehdotus laiksi invaliidihuoltolain muuttamisesta 2207

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 87; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 8; hallituksen esitys n:o 75; ed. Kohtalan ym. toiv.al. n:o 1471 (1970 vp.).

7) Ehdotukset laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta 2212

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 88; lakivaliokunnan mietintö n:o 12; lak.al. n:ot 25 (1970 vp.) ja 36; ed. Vennamon ym. toiv.al. n:o 102 (1970 vp.).

Ensimmäinen käsittely:

8) Ehdotus laiksi eräiden Kemijoen vesistön säännöstelyn johdosta maansa luovuttaneiden asuttamisesta annetun lain muuttamisesta 2216

Asiakirjat: Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 28; hallituksen esitys n:o 92.

9) Ehdotukset laeiksi rikoslain muuttamisesta ja vaarallisten rikoksenuusijain eristämisestä annetun lain muuttamisesta „

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 14; ed. Pursiaisen ym. lak.al. n:o 26 (1970 vp.); ed. Ahteen ym. toiv.al. n:o 51 (1970 vp.).

Ainoa käsittely:

10) Ehdotus toivomukseksi määrärahasta eduskuntatyön kehittämisen suunnittelemiseen 2217

Siv.

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 15; ed. Kurpan ym. toiv.al. n:o 5.

11) Ehdotukset toivomukseksi määrärahan ottamisesta vuoden 1972 tulo- ja menoarvioesitykseen 2218

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 8; toiv.al. n:ot 249, 250, 256—258, 269, 274, 283, 300, 308, 309, 321 ja 322.

Esitellään:

12) Hallituksen esitys n:o 117 laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta „

13) Ed. Ilaskiven ym. lak.al. n:o 203 laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta 2235

14) Ed. Vennamon ym. lak.al. n:o 207 laiksi tulo- ja omaisuusverolain väliaikaisesta muuttamisesta ..... „

15) Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1970 .. „

16) Ed. Silanderin ym. lak.al. n:o 208 laiksi ammatillisista pätevyystutkinnoista ..... „

17) Ed. Vartian ym. lak.al. n:o 209 laiksi kotimaisen sokerintuotannon turvaamisesta 2236

Pöydällepanoa varten esitellään:

18) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 9 toivomusaloitteiden johdosta, joissa ehdotetaan toivomusta määrärahan ottamisesta vuoden 1972 tulo- ja menoarvioesitykseen ..... „

19) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksen johdosta laiksi eräistä poikkeuksista valtakunnallisista työttömyyskassoista ja työttömyyskorvauksesta annettuihin lakeihin ..... „

20) Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 11 toivomusaloitteiden johdosta, jotka tarkoittavat määrärahan ottamista vuoden 1972 tulo- ja menoarvioehdotukseen ..... „

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Virolainen.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat L. Aalto, Antila, Aro, Hanhirova, Hara, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Kaasalainen, Karjalainen, Koivisto, Koppanen, Kortesalmi, Lillqvist, Linkola, Mustonen, Nieminen, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Pursiainen, Salmivuori, Sinkkonen, Sundqvist, I. Suominen ja Uusitalo.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä istunnosta sairauden vuoksi ed. Salmivuori, virkatehtävän takia ed. Antila ja yksityisasiain vuoksi edustajat Ilaskivi, Jaatinen, Karjalainen, Koppanen, Lillqvist, Orrenmaa, I. Suominen ja Uusitalo, tämän kuun 8 päivään yksityisasiain vuoksi ed. L. Aalto sekä tämän kuun 14 päivään sairauden vuoksi ed. Mustonen.

Toisen lakivaliokunnan jäsenet.

Ensimmäinen varapuhemies: Valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytää ed. Tuomioja vapautusta toisen lakivaliokunnan jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunta päättänee jättää eduskunnan valitsijamiesten tehtäväksi uuden jäsenen valitsemisen toiseen lakivaliokuntaan vapautuksen saaneen sijaan.

Hyväksytään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Suuri valiokunta kokoontuu huomenna keskiviikkona kello 13.

Uusia hallituksen esityksiä.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan lokakuun 1 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 133—142, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kirjallisia kysymyksiä ja niihin annettuja vastauksia.

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet sisäasiainministeri Uusitalon vastaus ed. H. Westerlundin kirjalliseen kysymykseen n:o 180 poliisin toimintavalmiuden parantamisesta ja oikeusministeri Laaksosen vastaus ed. Sinisalon ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 183 toimenpiteistä poliittisista syistä 1930-luvulla tuomittujen arvostuksen palauttamiseksi.

Nämä kysymykset on nyt vastauksineen painettuna jaettu edustajille ja otetaan valtiopäiväasiakirjoihin.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan asiasta ei sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Poisto päiväjärjestyksestä.

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 1) asia.

---

2) Ehdotus laiksi metsänparannuslain muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 73, jota on valmistelevasti käsitelty maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 26 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 83, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi maankuivatuslainan osaksi tai kokonaan perimättä jättämisestä eräissä tapauksissa.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 7, jota on valmistelevasti käsitelty maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 27 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 84, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Toisessa käsittelyssä hyväksytty laki maankuivatuslainan osaksi tai kokonaan perimättä jättämisestä on hyväksytty hallituksen esityksen perusteella, jossa esityksessä ei ole voitu selvittää, kuinka suuri on määrärahojen tarve. Hallitus esittää 200 000 mk ensi vuoden budjettiin. Kuitenkin valiokunnassakin on arvioitu, että määrärahan tarve on useita miljoonia markkoja. Kun aikaisemman lainsäädännön pohjalla tapahtuneet tarkistukset monessa tapauksessa estyivät määrärahan puutteen vuoksi, niin on mielestäni tarkoituksenmukaista velvoittaa hallitus huolehtimaan siitä, että määrärahojen vähyys ei muodostu tämän nyt hyväksytyn lain toteuttamisen esteeksi. Tällä perusteella, herra puhemies, ehdotan perusteluissa lausuttavaksi:

"Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, ettei tarkoitukseen varattavien määrärahojen vähyys ole esteenä lain toteuttamiselle".

Ed. Suokas: Herra puhemies! Kannatan ed. L. Linnan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. L. Linna ed. Suokkaan kannattamana ehdottanut, että perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa: "Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, ettei tarkoituk-

seen varattavien määrärahojen vähyys ole esteenä lain toteuttamiselle."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksesta.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt on äänestettävä ed. L. Linnan ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. L. Linnan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Suksi, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Asunmaa, Huotari, Kainulainen, Kurppa, Liedes, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Saimo, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestää edustaja Suomi.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

L. Aalto, Antila, Aro, Friberg, Hanhirova, Hara, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Kaasalainen, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Koppanen, Kortesalmi, Lillqvist, Linkola, Mustonen, Nieminen, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Salmivuori, Sinkkonen, Sundqvist, I. Suominen, Uusitalo, Vaittinen ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 152 jaa- ja 17 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 29.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi merimiesverolain muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 82, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 33 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 85, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi tuberkuloosilain muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 87, jota on valmistelevasti käsitelty talousvaliokunnan mietinnössä n:o 9 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 86, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi invaliidihuoltolain muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 75, jota on valmistelevasti käsitelty sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 8 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 87, esitellään kolmanteen käsittelyyn sekä ainoaan käsittelyyn samassa yhteydessä käsitelty ed. Kohtalan ym. toiv.al. n:o 1471 (1970 vp.).

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Mäkelä: Herra puhemies! Viitaten asian toisessa käsittelyssä käyttämääni puheenvuoroon ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin:

"Hyväksyessään lakiehdotuksen invaliidihuoltolain muuttamisesta eduskunta edellyttää, että hallitus invaliidihuoltolain kokonaisuudistuksen yhteydessä selvityttää, millä tavoin ja missä määrin voitaisiin taloudellisesti tukea vaikeasti liikuntavammaisia moottoriajoneuvon käyttökustannusten alentamiseksi."

Ed. Partanen: Herra puhemies! Kannatan ed. Mäkelän tekemää ehdotusta.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Tämän asian kohdalla toisessa käsittelyssä puhuttiin paljon kauniita sanoja invalidihuoltolain uudistamisesta ja ajanmukaistamisesta. Paljon huomiota kiinnitettiin vammaisten liikkumiseen. Voidaan todeta, että monet invalidit kykenisivät itsenäisesti käyttämään henkilöautoa tai moottorikäyttöistä invalidipyörää, mutta näiden hinta- ja käyttökustannukset ovat esteenä. Autoverolaki ottaa huomioon tietyt invalidiryhmät autoa hankittaessa, mutta polttoainevero taas kohtaa samalla lailla liikuntavammaista invalidia kuin sunnuntaiautoilijaa.

Tämänkään invalidihuoltolain muutoksen yhteydessä ei eduskunta katsonut voivansa hyväksyä lääkintähuoltoon kuuluvaksi myös moottorikäyttöisten invalidipyörien ja invalidien ammattinsa vuoksi käyttämien autojen erikoislaitteiden ja polttoaineen korvaamista. Olisi ainakin lähdettävä siitä, että valtio ei liikuntavammaisilta invalideilta perisi liikkumisesta ainakaan veroa eli että polttoainevero palautettaisiin niille invalideille, joiden katsotaan liikkumisessa tarvitsevan moottorikäyttöistä invalidipyörää tai henkilöautoa. Edelleen pitäisin vähintään kohtuullisena sitä, että tarvittavat autoon asennettavat auton hallinnan invalideille mahdolliseksi tekevät lisälaitteet luettaisiin samaan asemaan kun tarpeelliset tekojäsenet, tukisidokset, kuulolaitteet jne. Tästä syystä ehdotan, että eduskunta hyväksyessään tämän lain hyväksyisi seuraavan hallitusta velvoittavan lausuman:

"Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus tutkii mahdollisimman nopeasti ja tutkimuksen pohjalta valmistelee ja antaa esityksen liikuntavammaisten invalidien työssään tarvitsemien moottorikäyttöisten invalidipyörien ja henkilöautojen polttoaineveron palauttamisesta sekä tutkimuksen pohjalta antaa esityksen moottorikäyttöisten invalidipyörien sekä invalidien työssään tarvitsemien henkilöautojen apu- ja erikoislaitteiden sisällyttämiseksi invaliidihuoltolain mukaiseen lääkintähuoltoon kuuluvaksi."

Ed. Lehmonen: Herra puhemies! Hyvää sosialistista työtä tehnyt ja ministerien ehdotusta hyvin ihmisystävällisesti korjaillut sosiaalivaliokunta on viimeisessä mietinnössään tähtäytynyt paljolta siihen, mihin tulevaisuudessa tuleekin

suuntautua, että vammaiset koetaan ja hyväksytään ihmisinä toisten ihmisten joukkoon niin kuin sinisilmäiset ja ruskeasilmäiset tässä ihmisyhteisössä, leimaamattomina, eristämättöminä, eli kuten jo on sanottu, että yhteiskunta tulisi vammaiskelpoiseksi ilman sääliä, ihmettelemistä ja tehostettua, tiedostettua tai tiedostamatonta terveen ihmisen korostusta tai muita sellaisia ilmiöitä, jotka tällä hetkellä loukkaavat eriasteisia vammaisia ihmisiä. Toivon myös luopumista siitä, että vammaiselta ammattitaitoisenakin odotetaan suurempia, parempia, täsmällisempiä työsuorituksia kuin toisilta, joiden vamma ei ole kirjattu tai ei vielä näy. Oli myöskin niiden yli miljoonan ihmisen onni, joilla on jokin näkyvä tai piilossa pidettävä vamma, joka tapauksessa työestettä merkitsevä, ettei edellisen lain käsittelyssä mennyt läpi se erittäin vammaisepäystävällinen vastalausetehtailu, joka käytännössä olisi merkinnyt koko lain mitätöimistä, koska ei ole olemassa mitään laskelmia ehdotettujen etuuksien määrästä, niiden markkamääräisistä summista eikä keitä se tulisi koskemaan, ja se olisi jo yksistään estänyt lain tulemasta hyväksytyksi. Esittäjät kyllä tämän tietävät, luulisin, tai elleivät tiedä, niin ovat kelvottomampia kuin on luultukaan kansanedustajatointaan hoitamaan, mutta heille politiikan show on tärkeämpää kuin minkään asian eteenpäin vieminen. Sen on tämän eduskunnan istuntokausi vakuuttavasti osoittanut.

Tiedän tarkalleen, että tämän jälkeen pomppaa SMP:n edustajaa ylös kuin pipoa vain ja möykkää vastaan niin rumasti kuin osataan. Mutta siitä vain! Valitukset, kantelut, lehtimiesten ja julkisten tiedotusvälineitten syytteeseen asettaminen vain vireille, ja jos muut oikeusinstanssit on jo läpi käyty, niin luokaa oma systeeminne, mihin vetoatte kaikissa niissä asioissa, mitä on jo ollut ja mitä vielä vastaisuudessa tulee. Muistakaa kuitenkin herjoinenne aina sitä, että samalla silloin kun te lyötte mitä mahdottomimmilla nimityksillä täällä olevaa eduskunnan enemmistöä, te sivallatte vasten kasvoja tätä yhteiskuntademokratiaa ja niitä äänestäjiä, jotka tänne eduskunnan nykyisen enemmistön ovat äänestäneet. Siitä tulee vastaisuudessa teille arvaamaton bumerangi, jonka tuloksia te ette vielä voi edes laskea.

Nyt käsiteltävänä oleva invalidihuoltolain muutos merkitsee, kun se ei tätä huononnusta saanut osakseen, vammaisten kuntoutukselle tuntuvaa paranemista. Aivan uusina kuntoutustoimenpiteinä tulevat nyt mukaan työhön valmennus ja sopeutumisvalmennus, joilla monissa tapauksissa voidaan edesauttaa kuntoutuksen onnistumista, sopeutumisvalmennus todella niin, että yhteiskunta hyväksyy vammaiset, eikä vain että vammaisten täytyy hyväksyä yhteiskunnan ehkäpä hyvinkin rajatut, kapeat ja epäinhimilliset ehdot.

Vaikevammaisten kannalta on tyydytyksellä pantava merkille päivittäisessä toiminnassa tarvittavien apuvälineiden sisällyttäminen lääkintähuoltoon sekä asuntoon kuuluvien välineiden, laitteiden, muutostöiden kustantaminen. Myös palveleva puhelin toivon mukaan kuuluu näihin laitteisiin. Myös opistoasteisen koulutuksen siirtäminen yleiskoulutuksesta ammattikoulutuksena kustannettavaksi on todettava tyydytyksellä. Sosiaalivaliokunnan hallituksen esitykseen tekemät muutokset tietävät ehdotuksen paranemista ja tällaisenaan vastaavat paremmin vammaisten omakohtaisia käsityksiä heidän omista tarpeistaan. He ovat kirjanneet ne liittojensa tavoitteisiin ja ne on esitelty sosiaalivaliokunnalle.

Täysin voin yhtyä sosiaalivaliokunnan esittämään toivomukseen invalidihuoltolain kokonaisuudistuksen kiireellisyydestä, vammaisten etujen parantamisesta ja invalidihuoltolainsäädännön keskittämisestä ja koordinoimisesta. Kun parhaimmassakin tapauksessa tämä tulee viemään kohtuuttoman pitkän ajan, tulisi entistä tiiviimmällä tahdilla jatkaa voimassa olevan invalidihuoltolain korjaamista. Tässä mielessä olisi toivottavaa, että invalidihuoltoasiain neuvottelukunta nykyistä vielä ripeämmässä tahdissa jatkaisi työtään ja saisi työnsä valmiiksi.

Vammaisten kannalta tärkeänä ja aivan ensi tilassa toteutettavana muutoksena näkisin invalidihuoltolain mukaisen lääkintähuoltoon kuuluvien tarpeellisten tekojäsenten, tukisidosten, pyörätuolien ja muiden henkilökohtaisten apuneuvojen kustantamisen yksinomaan valtion varoista. Voimassa olevan säännöksen mukaan kustantaminen tapahtuu asianomaisen invalidin varallisuudesta riippuen kokonaan tai osaksi valtion varoista. Lain sovellutuksessa noudatetaan kuitenkin verrattain ahdasta taloudellisen aseman tulkintaa, joten suhteellisen pienten tulojen omaavakin joutuu itse osallistumaan kustannuksiin. Katsoisin, että apuneuvokustannukset ovat verrattavissa pitkäaikaissairaiden tarvitsemiin lääkkeisiin, jotka kustannetaan kokonaisuudessaan sairausvakuutuksen kautta.

Invalidihuoltolain sovellutukseen sisältyy nykyisin vielä sellainen vanhahtava ja aikansa elä-

nyt periaate, jonka mukaan ulkokäyttöinen invalidivaunu, olipa se käsi- tai moottorikäyttöinen, voidaan kustantaa valtion varoista vain, jos se on toimeentulon hankkimisen kannalta välttämätön. Näin ei esim. perheenäiti, jonka työn arvostusta nykyaikana on korostettu ja tekee kotonaan työtä, ei saa invalidiautoa (Ed. Vennamo: Aivan oikein! Se on väärin!). Lakia tai sovellutusta tulisi ehdottomasti ja aivan ensi sijassa muuttaa niin, että invalidivaunu voitaisiin kustantaa yksinomaan lääketieteellisin perustein. Johan toki tällä hetkellä pitäisi tunnustaa kaikille ihmisille oikeus liikkumiseen, ja niille, joilta puuttuu tämä kyky, antaa edes vaatimaton väline sinänsä jokaiselle ihmiselle välttämättömien tarpeittensa tyydyttämiseksi. Esimerkiksi perheenäidit palvelevat samalla kotia, koko perhettä ja yhteiskuntaa.

Vammaisten työllistämisen kehittämiseksi tulisi invalidihuoltolakiin sisällyttää myöskin jatko- ja täydennyskoulutusmahdollisuus. Samoin tulisi lakiin sisällyttää vaihetyökoulutuksen antaminen niille vammaisille, jotka ikänsä, aikaisemman työkokemuksensa, vähäisen vammansa, puutteellisten fyysisten edellytystensä taikka puutteellisten kykyjensä vuoksi joko eivät tarvitse tai eivät voi omaksua perusteellista ammattikoulutusta. Perusteellisen ammattikoulutuksen antamiselle ja monipuoliselle ammattikoulutukselle olisi kuitenkin edelleenkin annettava pääpaino.

Saatujen tietojen mukaan invalidihuoltolakiin tehdyistä parannuksista huolimatta uusien säännösten edellyttämä valtionavustuksen piiriin tullut huoltotoiminta ei ole saavuttanut oletettavaa laajuutta sen vuoksi, että lain säännösten tulkinta vie jopa useita vuosia, vaatii mm. asetuksia ym., jopa ennakkotapauksiakin toteutuakseen. Olisi erittäin toivottavaa, että nyt tehtyjen muutosten osalta tämä viivytys ei toistuisi, vaan uusien huoltomuotojen toimeenpano voisi tapahtua ilman, että epätietoisuus annetun huollon kustannusten korvaamisesta on jatkuvasti toiminnan jarruna.

On luonnollisesti arvokasta, että invalidihuoltolain niitä kohtia kehitetään, jotka turvaavat lähinnä vammaisten erimuotoista kuntoutusta. Lain uudistamisen yhteydessä olisi kuitenkin syytä kiinnittää tähänastista paljon suurempi huomio myös niiden vaikeastivammautuneiden elämänolosuhteiden pysyvään parantamiseen, joita ei voida millään kuntoutustoimenpiteillä palauttaa vamman vaikeudesta johtuen yhteiskunnan työtätekevään väestöön, ts. yhteiskunnan hyötyajattelu on heidän kohdaltaan ulos pyyhitty. Tämä ryhmä laajenee voimakkaasti mm. lääkkeiden väärinkäytön seurauksena, ja kysymyksessä on usein nuoret henkilöt, joiden tie nykyisissä olosuhteissa johtaa usein vanhainkoteihin. Tämä ei ole nyky-yhteiskuntaan soveltuva ratkaisu nuorille henkilöille, vaan heille tulisi turvata toisenlainen elinympäristö ja kontaktimahdollisuudet toisaalta perustamalla palvelukoteja ja toisaalta sellaisia huollon avopalvelumuotoja, joilla autetaan kodeissaan asuvia vaikeavammaisia. Asuntoja vammaisille riippumatta siitä, mistä vamma on tullut, tulisi saada. Toisin sanoen siviili-invalidit ja liikenteessä tai työelämässä vammautuneet tulisi saada samanlaiseen asemaan kuin esim. sotaveteraanien asuttaminen.

Lopuksi järjestäytyneet invalidit järjestöjensä kautta toivovat hartaasti, ettei heidän asioistaan eikä mistään asioista täällä eduskunnassa sallittaisi tehdä herjan ja poliittisen pelin ihmisoikeuksia loukkaavia näytelmiä, niin kuin on tapahtunut. Ihmisen oikeussuoja olisi todella täällä toteutettava niin, ettei heitä estoitta nimenomaan yhden puolueen taholta saisi herjata ja huijata, niin kuin tähän saakka on tapahtunut (Ed. Huurtamo: Kenen taholta?). — SMP:n. — Tiedän, etteivät järkisyyt vaikuta hurmoksessa olevaan joukkioon, mutta eikö kuitenkin jo alkeellinenkin ihmisyys velvoita, ettei lasta, äitiä, vammaista tai hänen perhettään, työikäistä ja vanhusta, joukkoina ja yksitellen täällä aste asteelta jokaisen asian yhteydessä loukata.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä totean, että SKDL:n taholta on kiihkomielellä leimattu SMP:n eduskuntaryhmää ja puhuttu, että me olemme joukkio, jokin joukkio vain, leimattu siksi, että me täällä rehellisesti ja asiallisesti puolustamme invalidien asiaa, vammaisten asiaa, koska nämä asiat eivät ole kunnossa eivätkä vieläkään tule näitten hallituksen korjausesitysten perusteella kuntoon. On käsittämätöntä, että näin ala-arvoista kieltä käytetään täällä eduskunnassa ja loukataan invalideja, kun heitä puolustetaan.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Kuulonhuollon palvelusten kysyntä maassamme on vielä vähäistä, mikä ei kuitenkaan merkitse sitä, etteikö palvelusten tarvetta ole. Kun vuonna 1969 suoritettiin 2 500 kuulolaitekokeilua, olisi todellinen tarve suoritettujen laskelmien mu-

kaan ollut noin 45 000 kojetta. Laskien mukaan suoraan kuulokojeita myyvistä liikkeistä ilman audiologista asiantuntemusta suoritettavat kuulokojeen hankinnat voidaan sanoa, että nykyisin joka kymmenes kuulokojetta tarvitseva kuulovammainen saa kojeen hankituksi, siis vain joka kymmenes. Epäsuhta johtuu pääasiassa siitä, että kuulovammaiset joutuvat suureksi osaksi itse vastaamaan kuntoutuksensa aiheuttamista kustannuksista. Ruotsin ja muiden pohjoismaiden kuulokeskusverkosto osoittautui välttämättömäksi alettaessa lakisääteisesti yhteiskunnan varoista korvata kuulovammaisille kuulokojeesta ja muusta kuulonhuollollisesta kuntoutuksesta koituvat kulut. Käsityksemme mukaan — tämä on korvalääkäreiden yleinen käsitys — vastaavan lainsäädännön aikaansaaminen meidän maahamme on mitä tarpeellisinta, ja toivon, että tällöin käytetään asiantuntijana Kuuloonhuoltoliittoa, joka valtakunnallisesti tällä kertaa hoitaa kuuloasiaa.

Ehdotan lakiesityksen perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että suunnitteilla olevaa invalidihuoltolakia laadittaessa vakiinnutettaisiin kokeilutoiminta, joka nyt jo on käynnissä 1. 4. 1971 lähtien Kuulonhuoltoliitossa, jossa ylilääkärillä on oikeus myöntää kuulolaite ilman ministeriöltä erityisesti anottavaa lupaa valtion varoista."

Ed. Laine: Herra puhemies! Eduskunnan hyväksyessä hallituksen esityksen invaliidihuoltolain muuttamisesta siinä muodossa, kuin sosiaalivaliokunta ehdotti tehtäväksi, jää lakiin edelleen monia heikkouksia. Eräs niistä on maksettavien korvausten jälkeenjääneisyys. Sosiaalivaliokunta lausuikin mietinnössään käsityksensä siitä, että invalidien perheenjäsenille maksettavan huoltorahan markkamäärä olisi korotettava vähintään elinkustannusten nousua vastaavasti.

Samoin valiokunta edellytti invalideille myönnettävien etuuksien parantamista. Kysymykset vaikeavammaisten invalidien moottoriajoneuvoveron palauttamisesta ja moottoriajoneuvojen hankinnasta johtuvien tulli- ym. maksujen perimättä jättämisestä ansaitsevat hallituksen taholla vakavan huomion osakseen. Samoin olisi tutkittava mahdollisuudet ajoneuvojen ja apuvälineiden käyttökustannusten ottamiseen invaliidihuoltolain mukaan korvattavien kustannusten piiriin. Moottoriajoneuvo ja sen käyttö on monille invalideille, jotka olosuhteiden pakosta joutuvat käyttämään kulkuneuvoa runsaasti, huomattava taloudellinen rasite. Siksi olisi suuntauduttava tämän rasituksen lievittämiseen.

Invalidien etuuksista puhuttaessa on ensiarvoinen merkitys invalidirahalain perusteella maksettavilla korvauksilla. Sosiaalivaliokunnan jäsenten tiedusteluun invalidirahalain etuuksien korjaamisesta vastattiin keväällä kansliapäällikkö Tarastin suulla asian olevan valmisteilla sosiaalihallituksessa. Syksyllä tämä asia ei ollut sen valmiimpi, eikä ensi vuoden tulo- ja menoarvioesitys ole tässä suhteessa tyhjää parempi. Kun sotavammalain perusteella määräytyvät etuudet tulivat keväällä eduskunnan toimesta jossain määrin aikaisempaa paremmiksi, olisi korkea aika parantaa myös siviili-invalidien etuuksia invalidirahan markkamäärää korottamalla. Toivottavasti hallitus kääntää kuulevan korvansa niille korjausesityksille, jotka invaliidihuoltolain käsittelyn yhteydessä on sosiaalivaliokunnan mietinnössä ja edustajien puheenvuoroissa eväiksi lausuttu.

Täällä on istunnon kuluessa tehty joukko ponsiehdotuksia. Sinänsä mielestäni nämä ponsiehdotukset ovat tarpeettomia, koska sosiaalivaliokunta on mietinnössään ottanut niissä esitetyt asiat huomioon. Kun kuitenkin näyttää siltä, etteivät edes hallituspuolueet itse näytä luottavan siihen, että hallitus toimii valiokunnan mietinnössä esitetyllä tavalla — siitähän nämä esitetyt ponsiehdotukset ovat osoituksena — lienee parasta yhtyä kannattamaan niitä.

Ed. Kurppa: Herra puhemies! Kannatan ed. Vainion tekemää inhimillistä ja tärkeää ehdotusta.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Ed. Lehmosen puheenvuorosta voi todeta, että hän oli kiihtyneessä mielentilassa eikä pysynyt edes asialinjalla esitellessään täällä tästä tärkeästä invaliidihuoltolaista näkemyksiään.

Oli yllättäen todettava, että SKDL:n toinen edustaja, ed. Laine, äskeisessä puheenvuorossaan huomioi ne aukot, jotka invaliidihuoltolaissa nytkin jäävät vielä olemaan. Juuri näihin aukkoihin, joihin täällä ed. Vainio kajosi ja puuttui, halusi SMP:n edustaja valiokunnassa korjausta. Tuntuu siltä, että ed. Lehmonen haluaisi vain yksin tässä salissa tehdä korjausesityksiä eikä meillä muilla, jotka olemme kansalta valtakirjan saaneet, olisi minkäänlaista

oikeutta puuttua epäkohtiin eikä tehdä näitä esityksiä.

Kun ed. Vainio on näin hyvän esityksen tehnyt, niin pyydän vielä kannattaa tätä.

Ed. Heino: Herra puhemies! Kannatan ed. Lankisen tekemää ponsiehdotusta.

Ed. Kohtala: Herra puhemies! Tässä salissa harvoin annetaan hallitukselle tunnustusta siitä, että edustajien aloitteita olisi huomioitu. Olen tehnyt toivomusaloitteen, jossa esitettiin hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin invaliidihuoltolain mukaisen opintoavustuksen laajentamiseksi ja korottamiseksi koskemaan ylemmänasteisissa oppilaitoksissa opiskelevia invalideja. Kun hallitus on esityksessään huomioinut tämän toivomusaloitteen, niin haluan tässä yhteydessä antaa tunnustuksen hallitukselle aloitteeni huomioon ottamisesta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Mäkelä ed. Partasen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen invaliidihuoltolain muuttamisesta eduskunta edellyttää, että hallitus invaliidihuoltolain kokonaisuudistuksen yhteydessä selvityttää, millä tavoin ja missä määrin voitaisiin taloudellisesti tukea vaikeasti liikuntavammaisia moottoriajoneuvon käyttökustannusten alentamiseksi." Kutsun tätä ed. Mäkelän ehdotukseksi. Ed. Vainio ed. Kurpan kannattamana on ehdottanut, että perusteluissa lausuttaisiin: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus tutkii mahdollisimman nopeasti ja tutkimuksen pohjalta valmistelee ja antaa esityksen liikuntavammaisten invalidien työssään tarvitsemien moottorikäyttöisten invalidipyörien ja henkilöautojen polttoaineveron palauttamisesta sekä tutkimuksen pohjalta antaa esityksen moottorikäyttöisten invalidipyörien sekä invalidien työssään tarvitsemien henkilöautojen apu- ja erikoislaitteiden sisällyttämiseksi invalidihuoltolain mukaiseen lääkintähuoltoon kuuluvaksi." Tämä on ed. Vainion ehdotus. Lopuksi on ed. Lankinen ed. Heinon kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että suunnitteilla olevaa invalidihuoltolakia laadittaessa vakiinnutettaisiin kokeilutoiminta, joka nyt jo on käynnissä 1. 4. 1971 lähtien Kuulonhuoltoliitossa, jossa ylilääkärillä on oikeus myöntää kuulolaite ilman ministeriöltä nyt erityisesti anottavaa lupaa valtion varoista." Kutsun tätä ed. Lankisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksesta.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy sosiaalivaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt olisi äänestettävä tehdyistä ehdotuksista. Koska ed. Mäkelän ja ed. Vainion ehdotukset ovat vastakkaisia, niistä äänestetään ensin vastakkain ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan. Ed. Lankisen ehdotuksesta äänestetään erikseen mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys ed. Mäkelän ehdotuksen ja ed. Vainion ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Mäkelän ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vainion ehdotus hyväksytty.

"Jaa "äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Breilin, Ehrnrooth, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, O. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen,

Lottanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Stenbäck, Suksi, Suomi, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Vaittinen, Vartia, Weckman, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Kainulainen, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Pekkarinen, Penttinen, Pohjonen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo, Westerholm ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aro, Berner, Eskelinen, Hanhirova, Hara, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Kaasalainen, Kalavainen, R. Kangas, Karjalainen, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Kortesalmi, Lillqvist, Linkola, Mustonen, Mäki, Nieminen, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Salmivuori, Sinkkonen, Sorsa, Sundqvist, I. Suominen, Tarvajärvi, Uusitalo, S. Westerlund ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 146 jaa- ja 19 ei-ääntä; poissa 34.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Mäkelän ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Mäkelän ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Mäkelän ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Kehotan "jaa"-äänestäjiä nousemaan seisoalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Ensimmäinen varapuhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on hyväksynyt ed. Mäkelän ehdotuksen.

Äänestys ed. Lankisen ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Lankisen ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Kehotan "ei"-äänestäjiä nousemaan seisoalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Ensimmäinen varapuhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotukset laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät lak.al. n:ot 25 (1970 vp.) ja 36, joita on valmistelevasti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 12 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 88, esitellään osittain kolmanteen, osittain ainoaan käsittelyyn sekä ainoaan käsittelyyn samassa yhteydessä käsitelty ed. Vennamon ym. toiv.al. n:o 102 (1970 vp.)

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä lakivaliokunnan mietinnössä ehdotetusta toivomusponnesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Juvela: Herra puhemies! En olisi enää kiivennyt tänne puhujan paikalle tämän asian ollessa kolmannessa käsittelyssä, elleivät viime perjantain tapahtumat tässä salissa olisi minua kerta kaikkiaan pakottaneet siihen. Kun tämä

asia oli perjantaina toisessa käsittelyssä, puhuttiin täällä kyllä ylistäviä sanoja pienyrittäjistä, mutta kun tuli ratkaiseva äänestys, löytyi tästä salista ainoastaan 41 kansanedustajaa, jotka rohkenivat painaa nappia pienyrittäjän puolesta. Tapahtui niin kuin lukemattomia kertoja tätä ennenkin, että ratkaisevassa vaiheessa meneteltiin täsmälleen päinvastoin kuin oli puhuttu.

Arvelisin kaikille käyneen riittävän hyvin selville se tosiasia, että suuret keskusliikemonopolit ovat todellakin ahdistaneet tuhansia pienyrittäjiä varsin vaikeaan asemaan ja suurelta osin myös tästä syystä yrittäjäkuolemat ovat melkein jokapäiväisiä tosiasioita. Joka väittää toista, hän ei tunne tosiasioita tai haluaa tahallaan johtaa yleistä mielipidettä harhaan.

Pienten yrittäjien asemaa olisi tuntuvasti helpotettu hyväksymällä lakialoitteeseeni liittynyt pieni, mutta painoltaan sangen merkittävä lisäys huoneenvuokralakiin, joka toteutettuna olisi merkinnyt sitä, että keskusliikkeet eivät olisi voineet enää sanella vuokralaisina toimiville pikkukauppiaille näiden toimintaa rajoittavia, nöyryyttäviä ehtoja. Vielä tämän jälkeenkin olisi tukkuliikkeitten ja pienyrittäjien välisissä suhteissa riittänyt tutkimista, mutta tällä lainmuutoksella olisi korjattu eräs oleellisimmista epäkohdista. Mutta vaikka tämä asia tuli kyllä kaikille riittävän hyvin selvitetyksi, niin ainoastaan 41 kansanedustajaa, kuten sanoin, oli valmis korjaamaan tämän epäkohdan ja 103 oli sitä mieltä, että vääryys jatkukoon.

Oli muuten mielenkiintoista seurata eri puolueiden asennoitumista tähän asiaan. Kokoomuksen eduskuntaryhmän menettely on hyvin ymmärrettävää, sillä äänestäessään pienyrittäjiä loukkaavien ja rajoittavien ehtojen säilyttämisen puolesta se vain toimi johdonmukaisesti puolueensa peruslinjan mukaisesti. Näin siksi, että kokoomuspuolue on suurpääoman puolue, jolle pienien, vaikeuksissa olevien yrittäjien huolet ovat kovin vieraita ja kaukaisia asioita.

Entä sitten liberaalisen kansanpuolueen pieni eduskuntaryhmä? Kuten tunnettua tämä puolue on pyrkinyt aina ohjelmissaan ja puheissaan olemaan eräänlainen yrittäjien ja keskiryhmien puolue. Käytännön elämä on kuitenkin kouriintuntuvalla tavalla osoittanut, että liberaalinen kansanpuolue viime kädessä kuitenkin valitsee aina suurpääoman edut ja unohtaa pienyrittäjät (Keskeltä: Ei pidä paikkaansa!). Täsmälleen näin tapahtui perjantainakin, jolloin puolueen pieni eduskuntaryhmä valitsi mieluummin suurten keskusliikemonopolien etujen suojelemisen ja painoi nappia kokoomuksen ja muun enemmistön mukana pienyrittäjiä vastaan. Asiaa voidaan tietenkin kierrellä ja kaunistella täällä puheilla, mutta eduskunnan äänestyspöytäkirja on lahjomattomuudessaan armoton. Totuutta ei voida salata loppumattomiin.

SMP:n eduskuntaryhmän enemmistön äänestysmenettelyä minä en lainkaan ihmettele. Tuon puolueen käytännön politiikkahan on ollut todellinen esimerkki epäjohdonmukaisuudesta. Jos SMP kuvittelee pelkällä konstikkaalla huuleenheitolla. toisten parjaamisella ja mustamaalauksella, mutta viime kädessä äänestämällä äärioikeiston mukana selviävänsä kansan tuomiolta, niin se erehtyy. SMP:n oma politiikka on johtanut puolueen auttamattomasti alamäkeen ja sitä tuskin pelastaa kansanedustaja Vennamon epätoivoiset yritykset kääntää kannattajiensa huomio nykypäivien ongelmista kokonaan muualle.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän taholta olisin odottanut aloitteen taakse enemmän kannatusta kuin oli asianlaita. Näin jo siitä syystä, että asiasta oli samanlainen aloite myös kansanedustaja Vilponiemeltä. Ilmeisesti ed. Vilponiemi ei saanut kuitenkaan eduskuntaryhmäänsä vakuuttuneeksi asian tärkeydestä. Joka tapauksessa aloitteellani oli ainakin se merkitys, että lakivaliokunta kehottaa hallitusta tutkimaan vähittäiskaupan alalla ryhmittymisestä johtuvat haitat. Ellen väärin ole ymmärtänyt, tutkimus liittyy kauppaministeri Arne Bernerin alaan, jota tuskin suurliikemiehenä pienyrittäjien vaikeudet paljonkaan liikuttavat. Tältä osin tätä ovat osoittaneet mm. ministeri Bernerin tätä samaa asiaa sivuaviin eduskuntakyselyihin antamat vastaukset.

Kun täällä ilmeisesti porvaripuolueiden taholla suunnitellaan kuumeisesti huonon omantunnon peittämiseksi lisäponsia, haluan tässä yhteydessä todeta, että heidän taholtaan ponnet ovat auttamattomasti myöhässä. Jos ponsien suunnittelijat olisivat perjantaina äänestäneet huoneenvuokralain muutosta koskevan ehdotukseni puolesta, olisi asia nyt tältä osin järjestyksessä. Te hylkäsitte kuitenkin perjantaina pienyrittäjät ja yritätte nyt pyöreillä ponsilauselmilla selvitä kieltämättä erittäin hankalasta tilanteesta.

Herra puhemies! Joka tapauksessa vähin, mitä tämän jälkeen odotamme, on se, että hallitus todella toimeenpanee näistä asioista ensi tilassa puolueettoman tutkimuksen ja ryhtyy sen jälkeen tarpeellisiin toimenpiteisiin tilanteen

normalisoimiseksi. Tämä asia ei sietäisi enää hetkenkään viivyttelyä.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä jälleen SKDL:n taholta annetaan vääriä tietoja eduskunnan tapahtumista. Ilmoitan, että SMP:n ryhmän enemmistö ja myös allekirjoittanut äänestimme SKDL:n lakialoitteen puolesta. Äänestimme siitä huolimatta, että SKDL:n edustajat valiokunnassa itse eivät edes esittäneet tätä aloitetta hyväksyttäväksi sillä perusteella, että se on aloitesusi eikä voi olla lainsäädännön perustana. Luonnollisesti ne muutamat SMP:n kansanedustajat, jotka eivät äänestäneet mukana, ottivat kantaa valiokunnan yksimielisen hylkäävän mietinnön perusteella. Joka tapauksessa SMP:n ryhmän enemmistö ja minä halusimme äänestämällä puolesta osoittaa asian vakavuuden hallitukselle, mutta nyt täällä sitten SKDL onkin se pienyrittäjien puolustaja, kommunistinen linja, joka tuhoaa kaikki pienyrittäjät, kun vain saa voimaa taaksensa.

Ed. Sinisalo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vennamo jo viime viikolla ja jälleen tänään on käyttänyt sanaa todistaakseen kommunistien vastustavan pienyritteliäisyyttä. Näissä puheissa ei luonnollisesti ole mitään perää, ja kaikkien tiedossa on, että ne vaikeudet, jotka pienyrittäjätoimintaa tällä hetkellä kohtaavat meidän maassamme, johtuvat nimenomaan suurpääoman vaikutusvallan kasvusta yritystoiminnan ja pankkipääoman aloilla. Juuri tämän vuoksi kommunistien suurpääoman vastainen toimintalinja merkitsee johdonmukaista pienyrittäjien etujen puolustamista.

Ed. Juvela (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Koska ed. Vennamo sanoi minun antaneen väärän todistuksen SMP:n eduskuntaryhmästä, niin tämä nyt ei pidä sitten alkuunkaan paikkaansa. Minähän mainitsin tässä puheenvuorossani nimenomaan, että SMP:n eduskuntaryhmän enemmistö äänesti tätä lakialoitetta vastaan. Näinhän minä sanoin.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä myönnän, että suuren rahan vaikutus on maassamme kasvanut ja pienyritteliäisyys on kasvavissa vaikeuksissa, mutta huomauttaisin sinne SKDL:ään päin, että kun Karjalaisen hallitusta tässä maassa muodostettiin, niin SKDL halusi SMP:n sivuun ja halusi SMP:n edellä yhteistyötä suuren rahan kanssa, suurpääoman kanssa johtaakseen pienyrittäjät näihin vaikeuksiin.

Ed. Landström: Herra puhemies! Aivan viime päivinä ja viimeksi tänään on julkituotu uusia tutkimustuloksia tämän tärkeän asian tiimoilta. Jotta niiden hyväksikäyttö tehtäisiin mahdolliseksi edustajille ennen äänestystä, ehdotan, herra puhemies, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Ed. Tarjanne: Herra puhemies! Ed. Juvelalle tiedoksi sen lisäksi, mitä täällä edellisessä istunnossa esitin, saatan seuraavaa:

Kotimaankauppa on ollut kauppa- ja teollisuusministeriössä varsin voimakkaan selvitystyön alaisena viime kuukausina. Juuri näinä päivinä valmistuu selvitys kotimaankaupan tähänastisesta rakennekehityksestä sekä siihen johtaneista syistä. Kauppa- ja teollisuusministeriö on lisäksi 15 päivänä syyskuuta tänä vuonna asettanut toimikunnan selvittämään rakennekehityksen suuntaviivoja kuluvalla kymmenluvulla. Päämääränä tällä toimikunnalla on kuvan luominen kaupan toimintaolosuhteista yhteiskunnassamme. Se pyrkii selvittämään ne tekijät ja keinot, joiden avulla julkinen valta, mikäli kehitys osoittaa sen tarpeelliseksi niin kuin oletamme, voisi edesauttaa toisaalta yhteiskunnan kannalta tarkoituksenmukaisen palveluvarustuksen säilyttämistä ja toisaalta luoda elinkeinolle sellaiset toimintaedellytykset, että se pystyy suoriutumaan yhteiskunnallisesta kehityksestä aiheutuvasta rakennemuutoksesta. Näiden selvitysten valmistuttua, ja tätä valmistumista lakivaliokunnan ponsiesitys toivottavasti kiirehtii, saadaan tarpeeksi perustietoja kotimaankauppapolitiikan kokonaissuunnittelulle.

Ed. Toivanen: Herra puhemies! Kannatan ed. Landströmin pöydällepanoehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja sitä on kannatettu ja kun pöydällepano keskeyttäisi asian asiallisen käsittelyn, kehotan seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanoehdotuksesta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Landström ed. Toivasen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistaina pidettävään istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa asian asiallista käsittelyä jatkettavaksi, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Landströmin ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aas, Ahde, Aitio, Alenius, Antila, Asunmaa, Breilin, Ehrnrooth, Eskman, Flinck, Forsman, Gestrin, Haapasalo, Haarla, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huotari, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, Kaipainen, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Käkelä, Laatio, Laine, Lankinen, Lehmonen, Liedes, Lindeman, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Männistö, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Paasivuori, Partanen, Pekonen, Penttinen, Perheentupa, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Silander, Sillantaus, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suokas, Suomi, S. Suominen, Syrjä, Särkkä, Tallgren, Tamminen, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuomioja, Tupamäki, Turunen, Vainio, Vaittinen, Vartia, Weckman, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Volotinen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Ahonen, Granvik, Hemmi, Häggblom, Härkönen, O. Kangas, Karpola, Kurppa, Landström, Lottanen, Maijala, A. Niemelä, Pekkala, Pohjonen, Siikaniemi, Sinisalo, Sutinen, Tarjanne, Toivanen, Tuominen, Tähkämaa ja Ääri.

"Tyhjää" äänestää edustaja Kuusinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aro, Berner, Eskelinen, Friberg, Hanhirova, Hara, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Kaasalainen, Kalavainen, R. Kangas, Karjalainen, Koivisto, Koppanen, Kortesalmi, Koskinen, Lepistö, Lillqvist, Linkola, Mustonen, Mäki-Hakola, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Pekkarinen, Salmivuori, Sinkkonen, Sundqvist, I. Suominen, Taipale, Uusitalo, S. Westerlund ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 138 jaa- ja 23 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 37.

Eduskunta on päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Täällä nyt liberaalisen kansanpuolueen edustajat ovat heränneet hallituspuolueena tekemään politiikkaa ja samoin täällä SKDL on kääntänyt kelkkansa päinvastaiseen suuntaan tässä yhdessä asiassa, sillä hehän aikaisemmin ovat olleet nimenomaan tuhoamassa pieniä yrityksiä, ovat hallituksessa ollen olleet laatimassa uutta liikevaihtoverolakia, jossa liikevaihtoveroa on lisätty, pienille yrityksille edelleen sosiaaliturvamaksuja on lisätty SKDL:n myötätuella samoin kuin liberaalisen kansanpuolueenkin tuella, ja vielä liikevaihtoverotarkkailijoiden kohdalla on esiintynyt asiattomuutta pieniä yrityksiä kohtaan. Koskaan ei ole kummankaan puolueen taholta kajottu näihin epäkohtiin ja tällä tavalla oltu tukemassa pieniä yrityksiä. Nyt näyttää siltä, että SMP:n asialinja on herättänyt nämä puolueet. Erikoisesti vielä korostaisin sitä seikkaa, että myöskään liberaalinen kansanpuolue ei ole kehitysaluerahaston pykäliin halunnut ottaa mukaan nimenomaan palveluelinkeinoihin liittyvää jakeluverkoston luomista ja nimenomaan yksityisvähittäiskauppiaille halpakorkoisten lainojen myöntämistä kehitysalueerahastosta. Ei myöskään SKDL:n taholta ole puututtu tähän.

Nyt asia on kuitenkin päiväntärkeä, ja SMP on tässäkin istunnossa osoittanut rakentavan linjansa ja juuri esittämässämme muodossa tuet-

taisiin näitä pieniä yrityksiä, mikä viime perjantain äänestyksessäkin kävi selvästi julki.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! On varmasti niin kuin vasemmalta esitettiin, että pääoma tai käyttäkäämme sanaa monopolipääoma ensisijaisesti on johtanut siihen, että meidän pienyrityksemme ovat vaikeuksissa. Tätä linjaa ovat varmasti — sen osoittavat myös pöytäkirjat — tukeneet aina kokoomus ja liberaalit. Kuitenkin pitää myös muistaa se, että viime eduskunta oli vasemmistoenemmistöinen, ja viime eduskunnan aikana myöskin SKDL oli hallituksessa. Siitä huolimatta nimenomaan viime eduskunnan aikana pienyrittäjät joutuivat siihen erittäin vaikeaan tilaan, jossa he tällä hetkellä ovat. Kun SKDL on oppositiossa, nyt se on ajamassa pienyrittäjäin asiaa, mutta ei ollut silloin, kun se oli päättämässä.

Jotta ei täällä jäisi väärää kuvaa, sanon, että päin vastoin kuin täällä ed. Juvela väitti, viime istunnossa SMP:n eduskuntaryhmän enemmistö oli Juvelan esityksen takana eikä siis sitä vastaan.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Huoneenvuokralakiin on kiistattomasti jäänyt sellainen aukko, että liikehuoneiston haltijoiden vuokrasopimukseen voidaan sisällyttää yrättäjänvapautta rajoittavia ehtoja. Tämä on ilman muuta ristiriidassa yrittäjän vapauden kanssa ja vaarantaa monella tavoin tervettä kehitystä erikoisesti vähittäiskaupan piirissä.

Valiokunta on aloitteita käsitellessään todennut tämän epäkohdan, mutta on katsonut, että asia vaatii perusteellisemman selvityksen. Jos kerran epäkohta eli suorastaan ristiriita muiden lakien kanssa on näinkin selvästi todettu, on eduskunnan mitä pikimmin vaadittava hallitukselta esitystä, jolla tämä tilanne korjataan. Pienyrittäjä-vähittäiskauppiaita, huoltoasemia yms. ei saa jättää suurten keskusliikkeiden armoille, sillä nyt jo voidaan todeta, että selvää kartellisoitumista on tapahtunut. Suuret keskusliikkeet pyrkivät jakamaan markkinat ja seuraavassa vaiheessa myös voidaan luopua kaikenlaatuisesta hintakilpailusta ja hallita markkinoita niin kuin parhaaksi katsotaan. SMP onkin sitä mieltä, että tällainen kehitys on estettävä mahdollisimman nopeasti. Eräänä keinona, vaikka hallituksen tulee tämän ongelman yhteydessä harkita myös muita toimenpiteitä, olisi juuri huoneenvuokralain muuttaminen siten, että kohtuuttomia ehtoja ei voida vuokrasopimukseen enää sisällyttää. Siksi liikehuoneiston vuokrasopimukseen ei saa sisällyttää muuta kuin itse huoneiston käyttöä koskevia määräyksiä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Lakivaliokunnan mietinnössä lakialoitteiden ja toivomusaloitteen pohjalta ehdotettu toivomusponsi hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi eräiden Kemijoen vesistön säännöstelyn johdosta maansa luovuttaneiden asuttamisesta annetun lain muuttamisesta.

Esitellään maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 28 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 92, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 28.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

9) Ehdotukset laeiksi rikoslain muuttamisesta ja vaarallisten rikoksenuusijain eristämisestä annetun lain muuttamisesta.

Esitellään lakivaliokunnan mietintö n:o 14 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Pursiaisen ym. lak.al. n:o 26 (1970 vp.), joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 14.

Keskustelu:

Ed. Pursiainen: Herra puhemies! Haluamatta hukata eduskunnan aikaa tämän aloitteeni pohjalta käytävään keskusteluun ilmaisen vain iloni siitä, että lakivaliokunnan mietinnössä tämän tärkeän vaarallisten rikoksenuusijain asemaa koskevan asian eteenpäin viemistä kiirehditään. Jos aloitteeni on voinut myötävaikuttaa tämän asiaan, se ei ollut turhaan tehty.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

10) Ehdotus toivomukseksi määrärahasta eduskuntatyön kehittämisen suunnittelemiseen.

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 15 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Kurpan ym. toiv.al. n:o 5, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelu:

Ed. Kurppa: Herra puhemies! Esillä on päiväjärjestyksen 10) asia, mikä on koskenut eduskuntatyön kehittämistä. Eduskunnan toiminta on kokonaan toista kuin se oli silloin, kun tämä talo on tehty ja kuljettiin knalli päässä. Talon julkisivu on edustava ja onnistunut tämänkin päivän mittapuun mukaan.

Talon sisätilat eivät sen sijaan enää monilta kohdin vastaa tarkoitustaan, ja kerrotaan talon suunnittelijan perikunnan pitävän ahtaasti kiinni talon alkuperäisestä asusta ja tämä tekee asian vaikeaksi. Esimerkiksi valtiovarainvaliokunnan kalusteet, joissa kahden nykyihmisen penkillä täytyy istua kolme suurta miestä, on kohtuudelle liikaa. Valiokuntien jaostohuoneet ovat samoin heikkoarvoisia heikon akustiikkansa ja ilmastointinsa takia. Viime kesänä sinne on tosin jostain tuotu vanhoja kokolattiamattoja, mikä on huomattavasti auttanut akustiikkaa. Kaikki kunnia oikealle säästäväisyydelle. Ilmastointia ei ole kuitenkaan kunnostettu, eikä se pelaa valiokunta- eikä jaostohuoneissa. Äänen takia ikkunoitakaan ei voi pitää auki, koska kadulla on kova meteli. Täytyy muuten tässä yhteydessä ihmetellä Helsingin kaupunkia, kun sen on täytynyt närppiä eduskuntatalon edessä olevaa pientä nurmikkoa ja tuoda katu ja meteli lähemmäksi taloa, vaikka toisella puolella olisi kyllä ollut tilaa. Kun kävin kesällä Helsingissä ja näin tuolla edessä suuren kaivutyömaan, niin luulin, että nyt se kaupunki tekee tuohon sitä Valmetin telakkaa, kun se niin kovin tuppaa luonnonsuojelualueelle.

Talon tilojen lisäyksen ja uudistuksen yhteydessä olisi ehkä aihetta harkita mahdollisuutta, että jos tekisi koko talon uudestaan ystävällisempään paikkaan ja samalla pääsisi eroon talon rakenteellisista rajoituksista.

Erikoisen kehnoina on lisäksi mainittava ne ikkunattomat tunnelit tai käytävät, joissa vahtimestarit joutuvat työskentelemään ja liikutaan valiokuntiin ja joissa asiantuntijat joutuvat seisoskelemaan, kun talon tyyli ei kärsi nostaa niille tuoleja. Oman lukunsa muodostavat työhuoneet, joissa jopa viiden henkilön pitäisi työskennellä 3 × 3.5 metrin suuruisessa ikkunattomassa huoneessa.

Itse siitä kehityksestä, mikä talossa on tapahtunut, mainittakoon muutama numerotieto. Vuonna 1946 täällä käsiteltiin 940 asiaa, vuoden 1970 valtiopäivillä oli esille tulleiden asioiden kokonaismäärä 4 510. Niistä jäi käsittelemättä 2 457, lisäksi oli kirjallisia kysymyksiä 226 ja suullisia kysymyksiä 436. Itse sen työn sisällöstä, mitä täällä tehdään: Eduskunnan omista esityksistä tapahtuva lainsäädäntötyö on ehkä heikoissa olosuhteissa kärsivän työtehon takia jäänyt taka-alalle, ehkä osittain eduskunnan omistakin syistä. Eduskunnan päätäntävalta ja arvovalta on kaventunut. Esimerkkinä mainitsisin mm. ulkoasiainvaliokunnan, joka ei aina ole edes yhden juorun arvoinen. Samoin eduskunnassa sattuneet suuret väärinkäytökset, joille myös heikot olosuhteet ovat antaneet paremmat edellytykset väärinkäytösten syntymiselle (Ed. Mäki: Monenko juorun arvoinen täytyisi sitten olla?). Lisäksi eduskunnan toiminnassa tarpeellisissa teknillisissä apuvälineissä olisi runsaasti toivomisen varaa aina paperikauppatavaran saantia myöten. Asiakirjat, jotka seuraavat käsiteltäviä asioita, antavat nekin erittäin runsaasti parantamisen sijaa. Esimerkkinä voisin mainita lainmuutokset, joissa hallituksen esityksissä toivoisi olevan painettuna laki kokonaisuudessaan, samoin valiokuntien mietinnöissä, niin että ilman suurta hakemista

löytäisi myös voimassa olevat pykälät. Täytyisi muistaa, että me "lakimiehet" emme ole kaikki kovin hyvämuistisia, varsinkin kun sitä lakia on niin paljon.

Eduskunnassa pidettävät puheet ovat ajan viejinä aiheuttaneet paljon keskustelua. Puheiden suhteen kannattaisi harkita ajatusta, että niistä voisi pitää vain oleellisimman ja jättää osan kirjallisina (Ed. Flinck: Hyvä!) siinä määrin kuin kukin edustaja itse haluaa. Tällainen käytäntö olisi sentään asiallisemman tuntuista kuin tyhjille seinille puhuminen. Eduskunnassa on kansliatoimikunta ja puhemiesneuvosto, joiden pitäisi näitä asioita kehitellä, mutta kansliatoimikunnassa ovat edustettuina vain isommat puolueet. Johtuuko tämä siitä, että asioita ei haluta kehittää. Nyt on puhuttu museohallituksen perustamisesta. En ole siitä hankkeesta oikein perillä, ei kai sillä vain haluta muuttaa kansliatoimikunnan nimeä?

Eduskuntatyössä on paljon parantamisen varaa, tuskin sitä kukaan kieltää. Saadaksemme tämän asian lähtemään eteenpäin pyydän, herra puhemies, muistuttaa, että kansliatoimikunta vauhdittaisi eduskunnan toiminnan asiallista ja teknillistä kehittämistä.

Ed. Ahonen: Herra puhemies! Ed. Kurpan ehdotus, että eduskunnan työtä kehitettäisiin ja täällä olosuhteita parannettaisiin, tulee, kuten hän juuri puheenvuorossaan manitsi, myöskin vaatimaan varoja. Minä en käsitä, mitenkä tämä käy sitten yhteen SMP:n puheenjohtaja Vennamon esitysten kanssa, kun ed. Vennamo on täällä aina tehostanut sitä, että täällä harrastetaan tuhlailua mitä suurimmassa määrin. Kun oli kilpailu nähtävänä eduskuntatalon laajentamisesta, niin käsittääkseni ensimmäisinä SMP:n edustajat olivat kentällä esittämässä ajatuksia, että edustajille tänne rakennetaan jopa saunakin ja se on tuhlailua. Tämä on epäjohdonmukaista saman ryhmän taholta. Mikä on sitten se linja, jolla tätä hoidetaan?

Ed. Vennamo: Herra puhemies! SMP kannattaa kansanedustajien työmahdollisuuksien ja työtilojen parantamista, myös lisätyöskentelyhuoneiden hankkimista, mutta me emme kannata saunan tai urheiluhallin laittamista emmekä ilmaisten mukavuuksien hankkimista tänne. Kansanedustajilla on tilaisuus Helsingissä käydä saunassa muualla ja myöskin harrastaa urheilua muualla. Tästä on kysymys. Nyt laiminlyödään työtä hyödyttävät asiat ja kiinnitetään huomio todelliseen tuhlailuun. Näin on asian laita.

Ed. Kurppa: Herra puhemies! Tuli ehkä riittävästi jo tällä kertaa puhutuksi.

Ed. Pursiainen: Herra puhemies! SKDL kannattaa edustajien itsekritiikkiä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy valiokunnan ehdotukseen, että toivomusaloite katsottaisiin rauenneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotukset toivomukseksi määrärahan ottamisesta vuoden 1972 tulo- ja menoarvioesitykseen.

Esitellään talousvaliokunnan mietintö n:o 8 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt toiv.al. n:ot 249, 250, 256—258, 269, 274, 283, 300, 308, 309, 321 ja 322, jotka sisältävät yllämainitut ehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelua ei synny.

Eduskunta yhtyy valiokunnan ehdotukseen, että toivomusaloitteet katsottaisiin rauenneiksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotuksen laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 117 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Junnila: Herra puhemies! Tämä nyt valiokuntaan lähetettävä hallituksen esitys tietää jälleen verotuksen selvää kiristämistä eräässä suhteessa. Tällä kertaa on kysymys osinkotulojen kohtuuttomasta verottamisesta, kohtuuttomasta todellakin, sillä näitä tulojahan verote-

taan kahteen kertaan, ensin osittain asianomaisen osakeyhtiömuotoisen yrityksen tuloverotuksen yhteydessä ja sen jälkeen toiseen kertaan osingonsaajan tuloverotuksen yhteydessä. Tätä kohtuutonta kaksinkertaista verotusta on vuodesta 1956 lähtien pyritty lieventämään siten, että silloin hyväksytty muutos tulo- ja omaisuusverolakiin on sallinut sen, että asianomaisen verovelvollisen verosta vähennetään 15 % hänen verotettaviin tuloihinsa sisältyvän osinkotulon määrästä. Nyt hallitus esittää tämän lievennyksen poistamista ja siis palaamista aikaisempaan erittäin ankaraan kaksinkertaiseen verotukseen.

Tätä verotuksen kiristämistä ovat tiettävästi erityisesti sosialidemokraatit vaatineet. Tämä ei vapauta tietenkään hallitusta kokonaisuudessaan eikä muita hallituspuolueita heidän vastuustaan tässä asiassa, mutta päävastuu on selvästi sosialidemokraateilla. Esitys liittyy näin ollen johdonmukaisesti siihen merkilliseen verotuksen kiristämiskampanjaan, jota sosialidemokraattisen puolueen taholta on viime kuukausien aikana ajettu. Mehän muistamme, mitenkä sosialidemokraattiset puhujat kesän aikana vaativat jopa valtion tuloverotuksen progressioasteikkojen jyrkentämistä vielä nykyisestäänkin, vaikka ne jo nyt ovat kohtuuttoman jyrkkiä, niin kuin mm. tässä salissa jokainen omasta kokemuksestaan tietää. Sosialidemokraattinen kauppaministeri — on hauska todeta, että hän on täällä läsnä — on puolestaan kahteenkin kertaan esittänyt veronluonteisen pakkopidätyksen tekemistä metsänmyyntituloista, ja muutoin yleensä järkevä sosialidemokraattinen työministeri on jopa tehnyt sellaisen merkillisen ehdotuksen, että talletusten, obligaatioitten ja niiden korkojen verovapaus, joka on ollut voimassa jo lähes 30 vuotta, poistettaisiin. Hän on katsonut voivansa tehdä tällaisen esityksen tänä vuonna, jolloin inflaatio jälleen ottaa likipitäen 10 % talletusten ja obligaatioitten reaaliarvosta. Juuri tämä jatkuvan inflaation tosiasia on se syy, joka perustelee talletusten, obligaatioitten ja niiden korkojen verovapautta.

On vaikea nähdä, mihin sosialidemokraatit tällaisella veronkiristämiskampanjalla oikein pyrkivät, niin epämielekästä se on. Verotuksen kiristämistä eivät vaadi tässä tilanteessa valtiontaloudelliset syyt, sillä valtiontalouden kassakriisi on vaihtunut kassaylijäämäksi, kiitos juuri ylimitoitetun verotuksen. Jos asiaa taas ajatellaan suhdannepoliittisesti, niin siltä kannalta katseltuna verotusta pitäisi nykytilanteessa lamaantuneen taloudellisen toimeliaisuuden elvyttämiseksi päinvastoin lieventää eikä suinkaan kiristää. On vaikea nähdä, että tällainen veronkorotuskampanja voisi olla sosialidemokraateille myöskään poliittisesti tarkoituksenmukainen. Nythän me mm. budjetin lähetekeskustelun yhteydessä näimme jo senkin ihmeen, että jopa kommunistitkin tunnustivat, että tuloverotuksen progressio alkaa olla todellinen rasitus tavalliselle työläistulonsaajalle, mutta samanaikaisesti sosialidemokraatit katsovat, että heillä on yhä poliittisesti varaa jatkaa tällaista verotuksen kiristämiskampanjaansa.

Tämä meno alkaa kuitenkin jo eräitä sosialidemokraattejakin pelottaa. Siitä on osoituksena se, että sosialidemokraattisella taholla on nyt tapahtunut myöhäinen herätys pisteveroasiassa. Se tapahtui tasan kaksi päivää sen jälkeen, kun kokoomuksen eduskuntaryhmä oli pääministerille jättänyt esityksensä siitä, että pisteveroa ensi vuodeksi ei enää uudistettaisi. Parempi myöhäänkin kuin ei ollenkaan. Toivottavasti tämä sosialidemokraattien silmien aukeaminen verotuskysymyksissä jatkuu muittenkin verojen kuin pisteveron kohdalla. Toivottavasti sosialidemokraatit näin ollen mm. havaitsevat, miten kohtuuton on sekin veronkorotusesitys, joka nyt on lähdössä valiokuntaan, ja toivottavasti he yhtyvät oppositioon tämän esityksen kaatamiseksi myöhemmän eduskuntakäsittelyn aikana.

Ministeri Salonen: Herra puhemies! Kansanedustaja Junnila käytti puheenvuorossaan mielestäni virheellistä sanontaa, joten katson aiheelliseksi tuoda esille uudelleen tätä samaa kysymystä, josta niin monessa yhteydessä on jo aikaisemmin keskusteltu. Hän käytti sanontaa "verotusluontoinen pakkopidätys", joka tehdään metsätuloista. Olen tähän saakka ollut siinä käsityksessä, että pankinjohtaja Junnila on talousmies, joka vakavasti harkitsee asioita ja muodostaa käsityksensä, ilman että niihin asetetaan poliittista taustaa kovin voimakkaasti mukaan. Saatan olla väärässä tässä asiassa. Minulla on ollut myöskin se käsitys, että hän myöskin ymmärtää teollisuutta ja teollisuuteen liittyviä vakavia kysymyksiä, ennen kaikkea meidän tärkeimmän teollisuudenalamme, puunjalostusteollisuuden, raaka-ainekysymystä. Tämä on eräs meidän tämänhetken suurimpia ja tärkeimpiä kysymyksiämme, ja minusta siihen pitäisi suhtautua täydellä vakavuudella. Tämä heitto

verotusluontoisista pidätyksistä ei ollut vakavaa suhtautumista.

Meillähän puunjalostuksen raaka-aineista 70 % saadaan yksityismetsistä. Liikkuessamme maakunnassa voimme omakohtaisesti todeta, että meillä hakkuut ovat tavattoman runsaita. Tällä hetkellä ne ovat suurempia kuin mitä metsän kasvu on. Me toisin sanoen elämme yli varojemme tässä suhteessa. Näin ollen sanontani tarkoittaa sitä, että pidätettäisiin 30 % ja palautettaisiin se takaisin sikäli, kuin metsät ovat kunnossa ja suunnitelmallisesti hoidettuja, jolloin pidätystä ei enää tarvita. Pidätetyt varat käytettäisiin siinä tapauksessa, että metsät ovat hoitamattomia ja parannustoimenpiteiden tarpeessa. Valitettavasti meillä on hyvin laajalti vielä tällaisiakin toimenpiteitä tarpeen (Oikealta: Sosialisointia!). — Minä en käyttäisi tästä sanaa sosialisointi. Sosialisointi on jotain aivan muuta. Sanoisin, että tämä on kysymys, johon meidän suomalaisten pitää suhtautua erittäin harkitsevasti ja vakavasti. Meidän on saatava perusteollisuutemme raaka-ainetarve pitkällä tähtäimellä hoidetuksi.

Ed. Junnila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Salonen voi olla kyllä vakuuttunut siitä, että minä olen yhtä huolestunut kuin hänkin puunjalostusteollisuuden tämänhetkisestä tilasta ja mm. sen raaka-ainetilanteesta ja puunjalostusteollisuuden kustannusten noususta, joka osittain johtuu juuri raaka-ainekysymyksestä, vaikka pääasiassa tietysti palkkojen noususta. Koko tästä kriisistä olen erittäin hyvin selvillä. Mutta ministeri Salosen puheenvuoro ei millään tavalla poistanut sitä käsitystä, mikä minulla oli hänen ehdotuksestaan, nimittäin että kysymyksessä on todella siinä mielessä veronluonteinen pidätys, että se on pakollinen. Se ei ole mikään vapaaehtoinen toimenpide, jolla metsänomistajat itse osallistuisivat metsänparannustarkoitukseen. Kysymyksessä ilmeisesti on jonkinmoinen lakimääräinen suunnitelma pakkopidätyksistä. Ei sen pakkopidätysluonnetta suinkaan muuta se, että tuo pidätys mahdollisesti myöhemmin palautettaisiin niille, jotka hoitavat metsiään. Näen kyllä erittäin tähdellisenä metsänparannustyön, mutta en tässäkään asiassa liian paljon usko ylhäältä päin tapahtuvaan valtion holhoukseen ja ohjaukseen. Kyllä nämä asiat täytyy hoitaa metsänomistajien itsensä taholta, vaikka myönnänkin, että siinä suhteessa on tähän asti tapahtunut paljon laiminlyöntejä.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Totean, että sosialidemokraatit ja Karjalaisen hallitus jälleen ilmoittautuvat suurpuunjalostusteollisuuden etujen esitaistelijoiksi metsänomistajia vastaan, ja että kauppaministeri pyytää jopa kokoomuksen ja Junnilan tukea saadaksensa tämän vääryyden läpi. Totean, että yksityismetsänomistus maassamme on pienmetsäomistusta. Näin lyödään pienituloisia pienomistajia muka sen varjolla, että kysymys on metsänhoidosta. Ei pidä sotkea tärkeätä hyvää asiaa, metsänhoitoa, suurpuunjalostusteollisuuden kohtuuttomien etujen kanssa. Sillä vahingoitetaan todella raaka-aineen saantia. Kysymyksessä on selvä ylimääräinen raskas erikoisvero 30 %, jota nyt hallitus ajaa kuin Turusta pyssyyn ja väärin ajaa, eikä tule onnistumaan, jos Suomen kansa saa asiasta päättää.

Ministeri Salonen: Herra puhemies! Minä valitan sitä, että tällainen vakava kysymys menee poliittisen väittelyn alaiseksi. Kysymys ei suinkaan pienimmässäkään määrin ole verosta, vaan epäkohdan korjaamisesta. Meillä on hyvin suuri määrä metsäalueita. Teistä jokainen, joka liikkuu maakunnassa, esimerkiksi muutaman sadan kilometrin kierroksen, niin kuin minä tänä kesänä olen tehnyt Keski-Suomessa ja katselee missä kunnossa metsät siellä ovat hakkuiden jäljilta, yhtyy ajatukseen, että osa saaduista tuloista käytettäisiin metsien kunnostamiseen. Siihen ei lähdetä ilman erillistä toimenpidettä. Onko pankkitili hoidettava yksinomaan valtion kustannuksella? Eikö pankkitililtä nostajan ole syytä panna edes pieni osa tuloistaan myöskin tilinsä hoitamiseen?

Ed. Härkönen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä ministeri Salonen on monessa puheenvuorossa hyökännyt voimakkaasti yksityismetsätaloutta vastaan. Käytin myöskin budjetin lähetekeskustelussa puheenvuoron, jossa syytin ministeri Salosta tästä hänen menettelystään. Toteaisin, etteivät ainakaan keskustapuolueen ministerit eikä keskustapuolue tule olemaan mukana sellaisten esityksien antamisessa, jotka tietävät lisärasitusta yksityismetsänomistajille.

Haluaisin myöskin todeta, että olen ajanut Keski-Suomen läänissä tämän kesän aikana useita tuhansia kilometrejä. Ministeri Salonen viittasi, että hän on muutaman sata kilometriä ajanut ja huomannut, että on olemassa epäkohtia. Toteaisin myöskin, että esim. Keski-Suomen

läänissä, jossa ollaan mm. Mera-ohjelmaan nähden verraten korkealla tavoitteissa, yksityismetsänomistajat jo nyt ovat joutuneet sijoittamaan metsien uudistamiseen huomattavan suuresti varoja. Toteaisin myöskin ministeri Saloselle, että vajaatuottoisenkin metsän uudistaminen vaatii yhtä paljon rahaa kuin runsaspuustoisen metsän uudistaminen, ja yksityismetsänomistaja joutuu uudistamaan myöskin vajaatuottoisia metsiä. Niissä jo tälläkin kertaa saattaa metsien uudistaminen vaatia huomattavasti yli 30 %, joten pelottelu metsäverotuksen koventamisella taikka ylimääräisellä pidätyksellä ei ole yksityismetsänomistajan kannalta paikallaan.

Ed. Suokas (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Salosen käyttämästä puheenvuorosta saa käsityksen, että hän puhuu suurella asiantuntemuksella. Kuitenkin häneltä tuntuu unohtuneen se tosiasia, että metsän hinnassa on saavutettu vasta vuoden 1965 hintataso, ja kun me vertaamme sitä monien muitten kustannusten ja hintojen nousuun, niin puunhinta ei todella ole vielä siinä arvossa, jossa sen tulisi tänä päivänä olla, ja sen jälkeen on tehty devalvaatio, joka on korottanut puun hintaa, ja edelleen puunjalostusteollisuustuotteiden hinnat ovat nousseet 8—10 % maailmanmarkkinoilla. Näin ollen yksityismetsän tuottajat eivät ole saaneet heille kuuluvaa osuutta. Edelleen voimme todeta, että yksityismetsät tuottavat voittoa, mutta yhtiöitten ja valtion metsät tuottavat päinvastoin tappiota. Nykyinen metsänhoitolaki edelleen velvoittaa suorittamaan riittävän tehokkaita hoito- ja istutustoimenpiteitä, joilla tämä jälkikasvu turvataan. Ja toteaisin, että kysymyksessä tällä hetkellä oleva metsävero ministeri Salosen esittämänä on sosialisointivero.

Ministeri Salonen: Herra puhemies! Minä en missään yhteydessä ole väittänyt puhuvani suurella asiantuntemuksella. Minä olen nelisen vuotta koettanut panna kuntoon erästä parinkymmenen hehtaarin raiskattua metsäaluetta ja uhrannut siihen jatkuvasti rahaa. Sieltä on hakattu roskapuuta pois ja niistä latvoista, jotka oli jätetty maahan pilaantumaan, on hakattu toistasataa mottia halkoja. Omalta kohdaltani voin siis sanoa tämän verran omaavani asiantuntemusta näiden neljän vuoden ajalta. Lisäksi olen kiertänyt tätä maata melko paljon vuosien varrella ja kulkenut silmät auki, katsellut niitä valtavia avohakkuita, joita löytyy. Ja pakostakin nousee eteen kysymys, mitä voimme tehdä, jotta saamme tämän yhteisomaisuutemme ja yhteisen pesämme parhaalla tavalla hoidetuksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Huomautan, että annan vielä kaksi vastauspuheenvuoroa. Asia ei kuulu varsinaisesti hallituksen esitykseen.

Ed. Syrjä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluaisin ihmetellä sitä, eikö ministeri Salonen tiedä, että nykyisin, kun laaditaan yksityismetsälain 2 §:n mukainen suunnitelma, niin yksityismetsänomistaja saattaa tämmöiselle tilille joutua maksamaan huomattavasti enempi kuin 30 %. Ja näkisin, että tämä linja, että otetaan tarpeen mukaan, on oikein, mutta jos sinne otetaan joku mielivaltainen määrä, niin se vie kolhoosiin.

Ed. Tähkämaa (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täytyy ihmetellä, kun ministeri Salonen sanoi asian olevan erittäin vakava. Kuitenkaan hän ei ole pienimmässäkään määrin paneutunut tähän kysymykseen. Tosiasia on kuitenkin se, että tällä kertaa metsän leimauksen suorittavat metsänhoitoyhdistyksen neuvojat ja metsät hakataan metsänhoidollisesti varsin oikein. Sen sijaan metsänhoitoyhdistykset nykyään meidän maassamme suosittelevat avohakkuuta, koska puusto on vajaatuottoista, ja tämän johdosta on paljon tärkeämpää, että suoritetaan avohakkuu, ja tästä on myöskin laki olemassa, jolloinka joudutaan tallettamaan tilille sellainen määrä, kuin tähän istutustyöhön rahaa tarvitaan. Tämä tili on metsänhoitoyhdistyksen käytettävissä, ja tätä rahaa talletustililtä ei metsänomistaja itse voi nostaa. Ja näin ollen tämä kysymys on hoidettu tällä kertaa täysin metsänhoidollisesti ja asia tältä osin on myöskin kunnossa. Jos joku henkilö hävityttää ja hakkaa väärin tämmöisen metsäalueen, silloin tämä metsänhoitaja joutuu vastuuseen ja hänen metsänhakkuunsa lain mukaan voidaan kieltää ja se koskee myöskin ministeriä.

Ministeri Salonen: Herra puhemies! Minä jo mainitsin, että olen liikkunut metsissä enemmän kuin koettanut hankkia näitä tietoja pöydän vieressä istuen ja todennut myöskin sen, mitä tämä leimaaminen metsänhoitoyhdistysten taholta metsissä merkitsee. Sinne lähetetään hy-

vin usein — eräissä tapauksissa olen joutunut paikalla katsomaan — nuoria miehiä merkkauskirveen kanssa, jolloin nuijitaan merkki joka ikiseen runkoon, joka joltakin näyttää (Naurua.). Näin joudutaan vähitellen avohakkuisiin. Avohakkuulinja on maksanut meille erittäin paljon ja tulee maksamaan. Jos me sitä kuljemme edelleen, niin tulokset tulevat näkyviin vähintään jo viiden vuoden kuluttua.

Ed. Perheentupa: Herra puhemies! Niille kansanedustajille, jotka täällä vuosien mittaan ovat kuunnelleet ed. Junnilan lausuntoja, ei todellakaan ole mikään outo asia, että hän edustaa täällä nimenomaan poliittista, tarkemmin sanoen äärioikeistolaista näkemystä. Minkäänlainen kansantaloudellinen asiantuntemus ei ole hänen lausunnoissaan päällimmäisenä. Se kansantaloudellinen asiantuntemus, jota hän väittää edustavansa, on hyvin selvästi prostituoitua (Oikealta: Nyt tulee asiantuntemusta!).

Ed. Junnila väitti, että sosialidemokraateilla on jonkinlainen verotuksenkiristämiskampanja. Tämä on todella asioitten vääristelyä. Kysymys on pyrkimyksestä saada oikeudenmukaisuutta nykyiseen verotukseen ja poistaa siinä selvästi esiintyviä kohtuuttomuuksia. Nämä kohtuuttomuudet suosivat suurituloisia ja suurten omaisuuksien omistajia. Vastaavasti raskas verorasitus lankeaa pienituloisten kannettavaksi. Tämän systemaattisen virheen korjaamiseen sosialidemokraatit pyrkivät. Puolueen keskeisenä tavoitteena on tasa-arvon toteuttaminen, ja verotus on eräs niitä keinoja, joiden avulla tähän voidaan pyrkiä.

Ed. Junnila viittasi siihen, että vasemmiston taholla on todettu nykyinen progressio rasittavaksi tavalliselle työläispalkansaajallekin. Tämä on varmasti totta, mutta se johtuu siitä, että progressiivinen asteikko nykyisellään nousee jyrkästi jo verrattain alhaisten tulojen kohdalla, mutta sen nousu muuttuu hyvin hitaaksi, kun tullaan suuriin tuloihin (Ed. Ehrnrooth: Eikö 100 % riitä?). — Jos yläraja on 70 % yhteensä tulo- ja omaisuusveron osalta, niin ollaan vielä aika kaukana 70 %:sta tuloveroa. (Ed. Huurtamo: Kunnallisvero päälle! — Ed. Ehrnrooth: Nythän se on kohta 90 %!). — Palataanpa siihen asiaan.

Vaihtotasepaketin käsittelyn yhteydessä keväällä sovittiin hallituspuolueitten kesken siitä, että hallitus tutkii tuloveroasteikon nostamista yläpäästä ja pyrkii antamaan siitä esityksen. Tästä käytiin pitkä väittely täysistunnossa. Sosialidemokraattien taholla oltiin syystä epäileviä herra valtiovarainministerin kantaan. Oli nimittäin käynyt ilmeiseksi, että herra valtiovarainministeri halusi olla omalle ryhmälleen lojaali ja koettaa ajaa asian niin, että sovittua tavoitetta ei toteutettaisi. Sen vuoksi oli aihetta vaatia selvitystä valtiovarainministeriltä täysistunnossa. On nyt syytä todeta, että valtiovarainministeri vakuutti sopimuksesta pidettävän kiinni. Voin lukea vielä sanatarkasti sen lauseen, minkä valtiovarainministeri silloin sanoi: "Siitä, mitä luin äsken tästä ohjelmasta suoraan, on sovittu, ja niin kauan kuin hallituksessa ollaan, sopimuksesta pidetään kiinni."

Tämän lauseen luulisi nyt velvoittavan. Luulisi, että kun asiaa koskeva esitys eduskunnalle tuodaan, siinä edes todettaisiin jotakin tutkimusten tuloksista. Mutta näin ei ole asianlaita, vaan hallituksen esityksessä ainoastaan lyhyesti todetaan valtiontaloudellisista syistä välttämättömäksi, että tulovero vuodelta 1972 kannetaan luonnollisilta henkilöiltä saman veroasteikon mukaan kuin kuluvalta vuodelta. Jos joitakin tutkimuksia on tehty, niin ei näytä ainakaan olevan halua saattaa niitä eduskunnan tietoon.

On väitetty, että tuloveroasteikon nostaminen sen yläpäästä ei tuottaisi mitään fiskaalista hyötyä. Voi olla totta, että merkittävää lisäystä valtion tuloihin ei tällä saataisi, ainakaan niin merkittävää, että se olennaisesti muuttaisi valtion budjetin lukuja. Mutta tämä ei ole asian ainoa näkökohta, vaan tavoitteena on myös käytettävissä olevissa tuloissa esiintyvien kohtuuttomien erojen vähentäminen verotuksen tietä. Siihen olisi voitu pyrkiä tuloveroasteikkoa muuttamalla. Kysymys on myöskin kansalaisten mielipiteistä; kansalaiset edellyttävät nykyistä oikeudenmukaisempaa linjaa.

Tulo- ja omaisuusverolain 50 a §:n kumoamisessa päästiin lopulta sosialidemokraattien vaatimaan ratkaisuun, mutta samalla hallituksen sentään piti antaa vähän hyvitystä suurituloisille. Näin päädyttiin siihen, että esitetään osaketuloista annettavan vähennysoikeuden nostamista 100 markalla (Ed. Procopé: Mitä se merkitsee?). Tosin se ei paljoa merkitse — siinä olen samaa mieltä ed. Procopén kanssa — ja siksi ihmettelen, miksi hallitus yleensä tällaiseen ratkaisuun on mennyt. Vähennysoikeus on niin kuin kaikki verotettavasta tulosta annettavat vähennysoikeudet kohtuuton sen vuoksi, että suurissa tuloissa tämä etu on progressiivi-

sen asteikon vuoksi huomattavasti isompi kuin pienissä tuloissa. Jos pyritään edistämään piensäästämisen suuntautumista osakkeisiin, tämä ei ole suinkaan oikea tie.

Suorastaan törkeä mielestäni on se muutos, jota esitetään lain 50 c §:ään. Tosiasiallisesti on kysymys omaisuusveron alentamisesta, sillä, niin kuin jo ryhmämme varapuheenjohtaja Margit Eskman aiemmin tässä keskustelussa totesi, ei veron katon nostaminen 70 %:sta 90 %:iin merkitse todellista katon korottamista, koska mukaan on otettu kunnallisvero, kirkollisvero sekä kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut. Päinvastoin kysymys on katon alentamisesta, ts. omaisuusveron alentamisesta, mikä muutos tällä tavalla ajetaan sisälle ilman, että sitä perusteluissa suoraan sanotaan ja luultavasti niin, että ne edustajat, jotka eivät ole ehtineet asiaan enempää paneutua, eivät tiedä mistä on kysymys. Tällainen temppu hallituksen taholta ei ole kaunis (Ed. Ehrnrooth: Hylätään laki vain, kyllä se sopii!).

On syytä vielä korostaa sitä epäkohtaa, mikä asteikkoon sisältyy pienituloisten kohdalta. Esim. minimipalkan saaja maksaa I veroluokassa noin 8 %:n tuloveron valtiolle. Kun lisäksi joutuu maksamaan kunnallisveroa, jää hänelle käytettäväksi vähemmän kuin mitä pelkän kansaneläkkeen varassa elävällä henkilöllä on kulutukseensa käytettävissä edellyttäen, että eläkkeensaaja saa myös asumistukea. Olisi aika tarkistaa veroasteikkoa sillä tavoin, että näin alhaisella kulutustasolla elävä henkilö ei enää joutuisi maksamaan valtionveroa.

Kuten jo ed. Eskman puheenvuorossaan totesi, ei sosialidemokraattinen ryhmä voi tällaista hallituksen esitystä hyväksyä. Lakiehdotus on saatava muuttumaan eduskuntakäsittelyssä. Menettely, jota esityksen antamisen yhteydessä on noudatettu, ei suinkaan ole omiaan vahvistamaan hallitusyhteistyötä.

Ed. Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä ed. Perheentuvan puheenvuoro oli hyvin monessa suhteessa omituinen. Mikäli hän kuvittelee, että esim. ammattityömies toivoo progression korotusta ja sitä, että tämä tulo- ja omaisuusverolain 50 a § kumottaisiin sosialidemokraattien vaatimuksesta, hän varmasti erehtyy. Progression nostaminen merkitsee sen tulonlisän antamista inflaation myötä yhteiskunnalle, joka oikeutetusti kuuluisi asianomaiselle tulonsaajalle. Tämä tulo- ja omaisuusverolain 50 a §:n muuttaminen puolestaan merkitsee sitä että työllisyys- ja talouspolitiikan kannalta pyritään vieroittamaan kansalaiset osallistumasta yritysten rahoitukseen, vaikka Suomessa jo entisestään yritysten omarahoitusosuus, kansalaisten kiinnostus osakeomistusta kohtaan on kovin pientä. Näin ollen rohkenisin ed. Perheetuvalle esittää vakavan kysymyksen, kenen asialla hän oikeastaan on. Ainakaan hän ei voi olla niiden työläisten asialla, joiden kohdalla myöskin tämä progression kiristyminen on mitä suurimmassa määrin ollut palkankorotusten menettämistä pois, samoin kuin tämän tulo- ja omaisuusverolain 50 a §:n osalta mahdollisesti työpaikan menettämistä nyt tai tulevaisuudessa ja talouspoliittisten vaikeuksien lisääntymistä.

Veropolitiikkaa pitäisi tänä päivänä tarkastella kokonaan toisin. Nyt kun valtion kassaan on virrannut tavallista enemmän rahaa, olisi ollut mitä suurimmat edellytykset ryhtyä verohelpotuksiin, verouudistuksiin, laskemaan veroasteikkoja ja helpottamaan muutoinkin verotuskysymysten hoitoa, mm. poistamalla asuntoedun verotus ja tuomalla tänne eduskuntaan henkilöverotuksen uudistamisesitys eikä vain lupaamalla kokonaisesitystä joskus vuoden kuluttua.

Ed. Junnila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Perheentupa moitti valtiovarainministeriä siitä, että tämä ei ole toteuttanut sosialidemokraattien hallitussopimuksen yhteydessä vaatimaa progressiivisen verotuksen kiristämistä. Ikävä kyllä valtiovarainministeri on sen toteuttanut ja hyvin jyrkästi. Tosiasiallisesti nimittäin toteuttanut, vaikka ei ehkä muodollisesti. SAK:n, Suomen Työnantajain Keskusliiton ja Liiketyönantajain Keskusliiton yhteisesti asettama työryhmä on yksimielisesti todennut, että rahapalkat teollisuudessa ja eräillä palveluelinkeinojen aloilla nousevat tänä vuonna 16 %. Kun tuloveroasteikot pidetään entisellään, niin kuin hallitus valtiovarainministerin esityksestä nyt ehdottaa, tämä merkitsee sitä, että palkansaajat, joiden palkkatulot siis nousevat keskimäärin 16 %, joutuvat jälleen maksamaan progression takia tuloveroa keskimäärin paljon enemmän kuin 16 % lisää tähänastiseen verrattuna. Minulla ei ole täsmällisiä lukuja tiedossani, mutta tämän verotuksen kiristymisen täytyy mennä hyvän matkaa yli 20 %:n. Tässä mielessä valtiovarainministeri todella on toteuttanut tuon hallitussopimuksen.

Muuten minä esitin ensimmäisessä puheenvuorossani sen toivomuksen, että sosialidemokraattien silmät ehkä muunkin verotuksen suhteen aukeaisivat ja he alkaisivat tulla vähän järkevämmille linjoille. Ed. Perheentuvan puheenvuoro osoitti, miten sinisilmäinen minä olin. Se oli tyypillinen sosialidemokraattisen himoverottajan puheenvuoro, mutta minä varoitan sosialidemokraatteja: jos te jatkatte tällä linjalla, niin te kärsitte siitä seuraavissa vaaleissa.

Ed. Perheentupa (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Mykkänen tiedusteli, kenen asialla minä täällä olen, niin voinen todeta, että minun lienee turha olla osakkeita omistavien pienituloisten asialla koska, ed. Mykkänen, pienillä tuloilla nykypäivän Suomessa tuskin on varaa ostaa osakkeita (Ed. Ehrnrooth: Siitä te kyllä pidätte huolen!). Osakkeitten verotuskysymys ei suinkaan ole työntekijöitten toimeentuloon läheisesti liittyvä asia.

Mitä sitten tulee tähän ed. Junnilan väittämään, niin luulen sanoneeni verraten selvästi, että me pyrimme alentamaan alapäästä veroasteikkoa ja nimenomaan nostamaan verotettavan tulon alarajaa. Tavoitteena ei suinkaan ole lisätä verotusta pienituloisten tai keskituloisten työläisten kohdalla (Ed. Junnila: Sitähän hallitussopimus merkitsee!). Me olemme nimenomaan esittäneet vaatimuksen siitä, että progressiota on korotettava sen yläpäästä. Jos katsotaan kokoomuksen tekemää rinnakkaisaloitetta, niin siinä on kyllä annettu pieniä muruja pienituloisille, mutta erittäin huomattavia veronhuojennuksia se merkitsisi tuloasteikon yläpäässä.

Ed. Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Näillä ed. Perheentuvan resepteillä ei koskaan myöskään päästä siihen, että osakeomistus laajenee ja että yritysten rahoitusmahdollisuudet laajenevat. Kysymys onkin siitä, että jätettäisiin huomattavampi osa tuloista palkansaajille käytettäväksi heidän itsensä määräämillä tavoilla eikä lähdettäisi viemään näitä suppean politiikkoryhmän määrättäväksi imemällä yhteiskunnalle kaikki se palkanlisä ja ylikin, niin kuin ed. Junnila totesi, mikä eri yhteyksissä saadaan. Tästä on nyt kysymys.

Ed. Procopé: Herr talman! Inför regeringens proposition nr 117, den som vi behandlar, måste allvarliga betänkligheter anföras redan nu, då den föreligger i riksdagen efter en veckas bordläggning, som jag anhöll om enbart för föredragning. Det är närmast tre synpunkter jag vill anlägga.

I inledningen till propositionen gör regeringen gällande följande: "Av statsfinansiella skäl är den nödvändigt att inkomstskatt också år 1972 uppbärs hos fysiska personer enligt samma skatteskala som innevarande år." Det är ett rätt märkligt påstående — man skulle nästan våga säga att det inte är övertänkt — när man beaktar att för första gången på jag vet inte hur många år statskassan har varit något bättre. Jag kan inte tänka mig att finansministern faktiskt har formulerat detta själv, för den orsaken finns för ovanlighetens skull inte för en skattehöjning i Finland.

För det andra ingår i gällande skattelagstiftning en bestämmelse om att den sammanlagda skattebördan vid statsbeskattningen inte får överstiga en viss gräns. Det är en skatteprincip som de flesta länders skattelagstiftning känner till. Hos oss har den för något år sedan slagits fast till 70 procent av den vid statsbeskattningen skattbara inkomsten. Regeringen föreslår nu att detta tak skall höjas till 90 procent. Det är vi väl både till höger och vänster ense om, att därigenom skapas större utrymme för en strängare beskattning. Att samtidigt regeringen föreslår att andra skatter, såsom kommunalskatt, kyrkoskatt samt också socialskyddsavgifter skall inbegripas i bestämmelsen, gör naturligtvis att det är något svårare att bedöma effekten av detta förslag. Men jag tror, att det skulle vara ytterst nödvändigt att, när så pass starka betänkligheter här har anförts, bl. a. av rdm. Eskman för en vecka sedan och nu senast av en annan socialdemokrat och vi också på borgerligt håll ställer oss ytterst skeptiska til denna bestämmelse, en noggrannare utredning skulle göras, och till dess borde riksdagen, både dess vänster- och högerflygel, kunna enas om att denna ändring inte nu skulle vidtas. Jag tycker ändå, att man har skäl att påpeka, att förmögenhetsskatten fortfarande stannar utanför och fall kan säkert redovisas, där skatten stiger sammanlagt till 100 procent. Det är naturligtvis det som eftersträvas. Det är inte många dylika fall som jag tror man kan uppvisa, men en skattelag-

stiftning, som möjliggör detta, är inte mera rättvis. Den är konfiskatorisk.

Den tredje punkten i regeringspropositionen, som man har skäl att påtala — och det har ju redan skett här i det glädjande stor uppmärksamhet i dag ägnats denna proposition — innebär en beklaglig försämring av de allmänna förutsättningarna för aktiesparandet och kapitalbildningen i Finland. Det är denna paragraf 50 a i inkomst- och förmögenhetsskatten som nu föreslås ändrad. Det är riktigt vad rdm. Eskman för en vecka sedan sade, att denna bestämmelse infördes i skattelagstiftningen samtidigt som generalstrejken avblåstes. Men rdm. Eskmans påstående att det skulle ha skett på grund av arbetsgivarpartens krav, det är nog inte riktigt. Här har vi under utskottsbehandlingen skäl att noggrant konstatera hur denna bestämmelse har tillkommit. Men meningen är i alla fall, att denna 15 år gamla förvärvade rättighet för produktionsfaktorn kapital — det måste vi väl ändå alla medge, att produktionsfaktorn arbete måste kunna samspela med produktionsfaktorn kapital — nu skall tas bort. Detta är ett faktum, som säkerligen på lång sikt kommer att visa sig som en bumerang. Regeringen har upprepade gånger önskat framhålla, att skattepolitiken utformas så, att medborgarnas skattebörda inte stiger. Detta har betonats både av finansministern och statsministern och också av andra ministrar. Men det föreliggande förslaget till ändring av lagen om inkomst och förmögenhetsskatt visar redan i de tre punkter jag har berört, att så inte är fallet. På flera viktiga områden görs tvärtom beskattningen för medborgarna hårdare och orättvisare och i vissa fall, som närmare under utskottsbehandlingen bör utredas, direkt konfiskatorisk. Det hela blir desto mera bekymmersamt när man ser politiskt på det hela, att denna förändring till det sämre är dikterad av den hårdragna och nationalekonomiskt ohållbara, tyvärr avund och klasskampstänkande karaktäriserade linje, som också vanligen klokt tänkande socialdemokrater nu bedriver. Man får allvarligt hoppas, att riksdagen inte är beredd att svälja alla de skattepolitiska vargar och grodor som regeringen nu, tydligen på socialdemokratiskt initiativ, presterar. Här kan man ha skäl att komma ihåg att man har fått lov att slå bromsarna på. På finska heter det visst: Pää on tullut vetävään käteen. Jag ber bara alldeles i korthet att få påpeka, att vi hade en båtskatt, laiturivero. Socialdemokraterna försökte under många år försvara den. Det var på socialdemokratiskt initiativ den hade tillkommit. Men vad blev följden? Laiturivero kunde vi här i riksdagen — jag tror det var alldeles enhälligt — senaste år äntligen ta bort. Senaste vår fick vi tyvärr en punktskatt, denna förhöjning om 15 procent av omsättningsskatten. Den drevs igenom här i riksdagen med siffrorna 102 mot 92, varvid oppositionen förstärktes med två riksdagsmän från svenska folkpartiet plus en riksdagsman från socialdemokratiska partiet. Det förefaller nu som också i denna viktiga punkt en viss tillnyktring på socialdemokratiskt håll skulle ha ägt rum; åtminstone det uttalande socialdemokratiska partistyrelsen tydligen enhälligt gjorde senaste vecka talar för, att man också där har börjat tänka om.

Allt detta visar, att vi inte har skäl att utan noggrann utredning komma med förslag som denna regeringsproposition nr 117, som är ägnad att så ojämnt och orättvist höja skattebördan i Finland.

Ed. Vennamo: Herra varapuhemies! Totean aluksi mielenkiinnolla, että täällä eduskunnassa on sosialidemokraattinen kansanedustaja selvin sanoin syyttänyt oman puolueensa ministereitä hallitussopimuksen rikkomisesta ja nimenomaan rikkomisesta siten, että on suurtuloisia suosittu.

Toiseksi keskustelusta toteaisin, että kun herra kauppaministeri on kovasti puhunut metsien hoidon puolesta, niin hänen esiintymisensä jatkuvasti juuri pelottaa metsänomistajia ja johtaa päinvastaiseen tulokseen. On hämmästyttävää, että ministeri voi tällä tavalla toimia koko Suomen metsätalouden ja myös suurteollisuuden, jonka asiaa hän ajaa, etujen vastaisesti.

Herra varapuhemies! Hallituksen esillä oleva lakiesitys tulo- ja omaisuusverolaista kulkee valitettavasti vanhoja, raskaan verotuksen ja pienyritteliäisyyttä syrjivää latua. Mehän tiedämme, että Suomen kansan verot nousevat ensi vuonna nykyisestään todellisuudessa noin 40 %, kun samanaikaisesti suurteollisuus saa jälleen lisää verohelpotuksia.

Kaikista näistä syistä on SMP:n eduskuntaryhmä tehnyt hallituksen lakiesitykselle rinnakkaislakialoitteen. Tässä rinnakkaislakialoitteessa me puutumme seuraaviin seikkoihin; vertaan niitä esillä olevaan hallituksen esitykseen,

väärään, virheelliseen ja epäoikeudenmukaiseen esitykseen. Korjausta tarvittaisiin hallituksen esitykseen vielä paljon laajemmalti, mutta hallituksen lakiesitys ei ole antanut korjaamiseen mahdollisuutta valtiopäiväjärjestyksen mukaan.

Puolisoiden väärämielinen yhteisverotus valtionverotuksessa jatkuu. Näin veroprogressio rankaisee perheitä. SMP esittää, että vähemmän ansaitseva puoliso saa vähentää 2 000 mk täysimääräisenä vuositulostaan ja tämän ylittävältä osalta puolet, ei kuitenkaan yhteensä enempää kuin 4 000 mk. Hallituksen esitys on paljon huonompi. SMP katsoo, että pienyrittäjän omasta työstään ja perheensä työstä tulee saada tehdä sama 20 %:n vähennys, kuin mitä on kaikkien muiden, myös palkaansaajien, suhteen. Olemme tässä suhteessa rinnakkaislakialoitteessamme tehneet korjausesityksen.

Kaikkein hämmästyttävin on hallituksen kylmä esitys pienituloisten valtionverottamisesta. Nythän hallituksen esityksen mukaan valtion veroa kiskottaisiin myös ensi vuonna jo 2 500 markan vuositulosta. Tämä on todellista veroryöstöä. SMP esittää, että III veroluokassa valtionveroa olisi maksettava vasta 8 000 mk ylittävästä vuositulosta ja I veroluokassa 6 000 mk ylittävästä vuositulosta. Lisäksi olemme esittäneet, että jokaisesta lapsesta on saatava vähentää valtionverotuksessa 100 mk veroista; hallitus esittää vain 60 mk.

Hämmästyttävää on myös hallituksen linja, jonka mukaan suuryhtiöitä suositaan valtionverotuksessa, mutta pienempiä yrityksiä sorretaan ja nimenomaan myös työvaltaisia yrityksiä. Monopolipääoman etu näyttää kulkevan työvaltaisten yritysten ja koko Suomen kansan edun edellä. SMP ei voi tätä hyväksyä. Siksi olemme esittäneet rinnakkaislakialoitteessamme, että jos yrityksessä on työntekijöitä alle 120 henkilöä, niin vero olisi 38 sadalta, jos työntekijämäärä on yrityksessä 120—200, niin vero olisi 43 sadalta, ja jos työntekijäin määrä ylittää 200 työntekijää yrityksessä, niin vero olisi 48 sadalta. Hallitus esittää 43 sadalta kaikille yrityksille, jolloin suuria yrityksiä ja siis myös monopolipääomaa suositaan ja pieniä yrityksiä, erityisesti myös työvaltaisia yrityksiä, sorretaan.

Lopuksi, herra varapuhemies! Täällä kokoomuksen taholta on puhuttu verovapauksien puolesta, veroporsaanreikien puolesta. Me kyllä ymmärrämme, että suurituloisille ovat nämä verovapaudet, obligaatioiden ja muiden verovapaudet, hyvin tärkeitä, ettei tarvitsisi maksaa veroa ja vero jäisi kansan kannettavaksi. Mutta SMP on johdonmukaisesti jatkuvasti vaatinut näitä veroreikiä pois. Meillä on nytkin asiasta esitykset. Kun täällä ed. Junnila ja kokoomus pelottelivat tallettajia, saan ilmoittaa, että SMP kannattaa pientallettajien talletusten verovapautta, mutta ei hyväksy miljoonatallettajien ja keinottelupääoman verovapautta.

Ed. Junnila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vennamo koettaa täällä puolustella huonoa asiaa, nimittäin sitä, että hän ja hänen puolueensa antavat tukea sosialidemokraattisen työministerin suunnitelmille lopettaa talletusten ja obligaatioiden verovapaus. Hän sanoo tosin, että he ovat kyllä valmiita antamaan tämän verovapauden säilyä pientallettajilla mutta ei suurtallettajilla. Voin ed. Vennamolle sanoa, että tämän maan sadoista tuhansista tallettajista 95 % on pientallettajia, ja juuri näiden hyväksi tämä verovapaus täytyy säilyttää. Siitä ed. Vennamo on varsin hyvin selvillä.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra varapuhemies! Vaikka uskoisimme ed. Junnilan prosenttilukuja, saanen sanoa, että se onkin juuri kohtuutonta, että se 5 %, miljoonatallettajat, saa kohtuuttomia verovapauksia, täydellisiä verovapauksia, kun pienituloiset maksavat yliraskasta, kohtuutonta veroa. Sitä paitsi huomautan ed. Junnilalle: Kyllä veroasiat voidaan niin järjestää, etteivät nämä miljoonatallettajat jaa talletuksiaan monelle kirjalle. Hyvä on, jakakoot vaikka sadalle kirjalle. Kun kaikki on ilmoitettava veroviranomaisille, ne voidaan laskea yhteen, ja tällöin suurtallettajat joutuvat maksamaan veronsa niin kuin heille kuuluu, mutta se todellinen piensäästäjä, joka pienistä tuloista luo maallemme välttämättömän pääoman, se säilyttää verovapauden, mikä on oikein.

Ed. Rekonen: Herra puhemies! Hallitus esittää ensi vuonna perittäväksi kansalta veroja ja veronluontoisia maksuja 1.7 mrd. mk enemmän kuin kuluvana vuonna ja tästä määrästä yksistään tulo- ja omaisuusveroa 652 milj. mk enemmän kuin tänä vuonna. Esityksen perusteluissa eduskunnalle laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta mainitaan mm., että valtiontaloudellisista syistä on välttämätöntä, että tulovero vuodelta 1972 kannetaan luonnollisilta

henkilöiltä saman veroasteikon mukaan kuin kuluvalta vuodelta. Valtiontaloudelliset syyt ovat siis sanelleet sen, että hallitus pitää välttämättömänä kiristää yksityisten henkilöiden tuloverotusta vielä ensi vuonnakin. Sen sijaan hallitus esittää yhtiöiden tuloveroprosentin säilyttämistä entisellään ja esittää jopa verohelpotuksia osingoista ja osuuspääomasta saadun korkotulon kuluvaan vuoteen verrattuna sekä omaisuusveron osittaista alentamista.

Mitä ovat ne valtiontaloudelliset syyt, joiden vuoksi hallitus sitten pitää välttämättömänä korottaa erikoisesti pieni- ja keskituloisten tulonsaajien valtion tuloveroa ensi vuonna? Vaikka hallitus esityksensä perusteluissa onkin tästä viisaasti vaiti, niin on syytä todeta, että tuo välttämättömyys johtuu valtion lisääntyneistä menoista. Hallitushan esittää budjetissa mm. yli 100 milj. mk lisää armeijalle, virka- ja hallintokoneiston huomattavaa lisäystä ja siten satoja miljoonia markkoja lisää valtion varoja virkamiesten palkkausmenoihin. Vaikka hallitus onkin pitänyt sotilasmäärärahojen lisäämisen ja virkakoneiston paisuttamisen niin tärkeänä, että on katsonut välttämättömäksi valtion tuloveron kiristämisen, niin me kansandemokraatit olemme asiasta aivan toista mieltä, Meidän käsityksemme mukaan on aika vihdoin pysähdyttää vähävaraisen kansanosan verotaakan kasvu ja ryhtyä sitä keventämään. Verotusta ei ainakaan voida kiristää sen vuoksi, että virkakoneistoa lisätään ja armeijan menoja paisutetaan. Me vastustamme tämänlaista hallituksen politiikkaa.

Tarkasteltaessa valtiontalouden kehitystä 1960 luvulla voidaan todeta, että kun valtion menojen kasvu oli tuona kautena noin kolminkertainen, niin valtion verotulojen kasvu samaan aikaan oli lähes nelinkertainen. Lisääntyneet valtion tulot, jotka on koottu lähinnä pieni- ja keskituloisten tulonsaajien verotusta kiristämällä, on käytetty hyvin suuressa määrin suurpääoman, teollisuuden ja elinkeinoelämän etuja palvelemaan. Sen sijaan suurten yhtiöiden verotusta on kaiken aikaa helpotettu ja niiden osuus valtion tuloveron tuotosta on jyrkästi supistunut. Kun valtion tuloveron tuotosta vuonna 1960 maksoivat yksityiset henkilöt 52.9 %, niin viime vuonna tuo luku oli noussut yli 70 %:in. Kun yhtiön maksoivat valtion tuloveron tuotosta vuonna 1960 47.1 %, niin viime vuonna se oli laskenut alle 30 %:n, mistä summasta Alkon osuus oli lähes puolet, joten yksityisten yhtiöiden osuus oli kuivettunut melko olemattomaksi. Tästä huolimatta hallitus ei esitä suuryhtiöiden verotuksen lisäämistä, vaan sen sijaan esittää lisää veroja tavallisille pieni- ja keskituloisille tulonsaajille, jotka jo ennestäänkin ovat kaikkein raskaimman verotuksen kohteina.

Kuten tiedämme, yksityisten henkilöiden valtion tuloveroasteikko on pysynyt muuttumattomana aina vuodesta 1963 lähtien vuoden 1966 veronkorotusta lukuunottamatta. Mutta vaikka valtion tuloveroasteikko onkin pysynyt näennäisesti paikallaan, niin siitä huolimatta valtion tulovero on mainittuna aikana noussut erittäin suuresti varsinkin pieni- ja keskituloisten osalta. Tähän on vaikuttanut tuloveroasteikon progressiivisuus ja toisaalta tapahtunut nimellispalkkojen korotus, vaikka reaaliansiotaso ei ole noussutkaan. Tämän seurauksena ovat yhä useammat erittäin pienituloisetkin kansalaiset joutuneet valtion tuloverotuksen piiriin. Kun vuonna 1963 III veroluokassa olevan henkilön ei tarvinnut maksaa 4 300 markan verotettavasta vuositulostaan lainkaan valtion tuloveroa, niin tällä hetkellä asianomainen henkilö joutuukin maksamaan samasta reaalitulosta valtion tuloveroa 292 mk vuodessa. Verorasitusta on lisännyt myös se, etteivät verovähennykset ole nousseet inflaatiokehitystä vastaavasti viime vuosien aikana.

Seuraavassa esimerkki tuloveron noususta. I veroluokassa oleva henkilö, joka maksoi vuonna 1963 6 000 markan verotettavasta vuositulostaan 470 mk veroa valtiolle, joutuu maksamaan tällä hetkellä samasta reaalitulosta eli 9 734 markan verotettavasta vuositulostaan veroa peräti 1 155 mk. III veroluokassa on verotuksen nousu ollut samanlaisesta tulosta vieläkin suurempi. Kun vuonna 1963 asianomainen henkilö joutui maksamaan 6 000 markan verotettavasta vuositulostaan 220 mk veroa, niin tällä hetkellä hän joutuu maksamaan samasta reaalitulosta eli 9 734 markan verotettavasta vuositulostaan veroa 731 mk. Eräiden vielä alhaisempien tulojen saajien kohdalla on tulovero noussut vieläkin enemmän.

Edelleen voidaan havaita, että kun veroprosentin nousu pieni- ja keskisuurten tulonsaajien kohdalla on erittäin jyrkkä, niin se tulon noustessa suuremmaksi nousee lievemmin. Tämän vuoksi käy niin, että esim. 30 000 markan verotettavan vuositulon omaavan henkilön vero nousee suhteellisesti huomattavasti vähemmän kuin pinempituloisten kohdalla tapahtuu.

Edellä esittämäni perusteella voidaan havaita, että työtätekevien verotus on vuosi vuodelta yhä kiristynyt ja tulee edelleenkin kiristymään, mikäli hallituksen esitys tulee hyväksytyksi. Nyt on kuitenkin tultu siihen pisteeseen, että pää on tullut vetävän käteen. Tilanne on muodostunut kestämättömäksi ja veronkorotusten sijasta on tullut aika tavallisten kansalaisten verotaakan keventämiselle (Ed. Junnila: Oikein!). Verotuksen ankaruutta nykyisellään kuvaa se, että I veroluokassa oleva tulonsaaja joutuu jo 10 000 markan verotettavan vuositulon yli menevältä osalta maksamaan veroa valtiolle ja kunnalle puolet saamastaan tulosta sekä lisäksi vielä liikevaihtoveroa, valmisteveroa ja tulleja sekä muita ns. välillisiä veroja. Voidaan todeta, että kun esim. työläiset esittävät palkankorotusta kohonneitten hintojen ja maksujen sekä verojenkorotusten kompensoimiseksi, niin he joutuvat maksamaan mahdollisesti saamastaan vähäisestä palkankorotuksesta 40—60 % veroa. Tällainen on kohtuutonta ja kansan verotaakka on saatava kevennetyksi (Ed. Junnila: Sitä me olemme todistelleet vuosikausia!). — Hyvä olisi, kun niin olisi, mutta kokoomus vain tuppaa muistamaan ne suuret tulonsaajat ja niiden kevennysten puolesta toimii myöskin käytännössä (Ed. Mykkänen: Ei pidä paikkaansa!).

On suorastaan hämmästyttävää, että samanaikaisesti kun suuryhtiöille on annettu verohelpotuksia mm. alentamalla tuloveroprosenttia, poistamalla omaisuusvero ja lisäämällä poistooikeuksia, niin samaan aikaan on työläisten, pienviljelijäin ja muiden pienituloisten kansalaisryhmien verotusta kiristetty suunnattomasti. Hallituksen esityksen linja näyttää olevan edelleenkin samansuuntainen, ja hallitus näyttää olevan sitä mieltä, että suuryhtiöt ja vientipiirit ovat kaikkein suurimmissa vaikeuksissa, koska esittää vain pieni- ja keskituloisten verotaakan lisäämistä.

Meidän kansandemokraattien lakialoitteen mukaisesti verotettavan tulon alaraja nousee I veroluokassa nykyisestä 2 500 markasta 4 500 markkaan, III veroluokassa verotettavan tulon alaraja nousee 4 400 markasta 6 000 markkaan, ja tämä merkitsee lähes 300 000 pienituloisen vapauttamista kokonaan valtion tuloverosta. Lisäksi esityksemme merkitsee keskimäärin 200—400 markan verovähennystä kaikille pieni- ja keskipalkkaisille valtion tuloveron piiriin kuuluville veronmaksajille. Me kansandemokraatit toivomme, että sosialidemokraatit ja keskustapuolue, jotka puhuvat niin kauniisti verohelpotusten puolesta, tulisivat nyt myös käytännössä mukaan kanssamme helpottamaan sitä raskasta verotaakkaa, jonka kanssa maamme vähäväkinen kansanosa vuodesta toiseen kamppailee. Kokoomukselle ja SMP:lle on turha esittää vetoomusta köyhän ja pienituloisen kansan verotaakan keventämisestä (Ed. Junnila: Koska me olemme ilman muuta sillä kannalla!), koska he ovat vannoutuneita suurpääoman etujen ajajia.

Ed. Koskenniemi: Herra puhemies! Hallituksen esitys n:o 117 laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta sisältää mm. luonnollisen eli fyysillisen henkilön ensi vuoden tuloverotaulukon, joka vuodesta toiseen on täsmällinen toisto, ikään kuin valokopio, päivämäärät vain on muutettu. Viimeksi taulukkoa on muutettu vuonna 1966. Sitä ei siis ole muutettu viiteen vuoteen, vaikka rahanarvon aleneminen myönnetään kaikilla tahoilla, niin myöskin hallituksen taholla.

Nyt esitetty tuloverotaulukko asettaa entistä pienituloisimmat palkan ja, mikä ihmeellisintä, työsuhteen perusteella saadun pienen eläkkeen saajat verotuksen alaisiksi, jota mm. vielä vuonna 1966, jolloin taulukkoa muutettiin, ei vastaavasti tapahtunut. Juuri rahanarvon alenemisen johdosta silloin muutettiin taulukkoa. Niin olisi pitänyt nytkin tehdä, viimeistään tänä vuonna. Hallitus ei siis lupauksistaan tosiaan huolimatta ole nostanut veronalaisen tulon alarajaa, ts. taulukon alapäässä. Se ei ole tehnyt esitystä myöskään mistään suurituloisten verotuksen kiristämisestä taulukon yläpäässä, vaikka näin olisi pitänyt tehdä ja näin on ainakin valitsijoille kentällä selitetty. Jo minun mielestäni yli 40 000 markan vuositulosta lähtien olisi voitu taulukon progressiota jyrkentää.

Me kansandemokraatit eduskunnassa olemme tässä suhteessa paneutuneet asiaan ja tehneet viime keväänä varsinaisena aloiteaikana esityksen, joka antaa pienituloisille helpotuksen raskaassa verotuksessa. Samoin olemme tehneet aloitteen suurituloisten veroprogression kiristämistä. Tässä olisi ollut jo hallitukselle riittävästi aineita pohjan luomiseksi uudelle verotaulukolle.

Myös osinkotulojen verovapautta olemme vaatineet jatkuvasti poistettavaksi. Viimemainitun esityksen hallitus näyttää todella huomioineen. Vaikka sen vaikutus onkin sangen pieni, kuten sosialidemokraattien edustaja Mar-

git Eskman jo totesi täällä aikaisemmin, siitä huolimatta kuponginleikkaajat ja osinkotuloja nauttivat täällä älähtävät. Siitä antoi ed. Junnila oivan näytteen äskettäin. Tähän näyttää koko oikeisto yhtyvän suuriäänisesti, koskapa ne yrittivät sosialidemokraattien tästä asiasta äsken käyttämät puheenvuorot hukuttaa huutoihinsa. Vaikka esityksemmekin on vielä vaatimaton anti pienituloisille, näkee oikeisto siinä suuren vaaran, koskapa se pitää juuri tällaista kovaa vastustavaa ääntä täällä eduskunnassa.

Esityksemme tämän tuloverotaulukon uudistamisesta merkitsee noin 11.4 %:n tuloverotuoton pienennystä valtiolle elikkä noin 300 milj. mk, mutta toisaalta poistamalla osinkotulojen verovapaus ja kiristämällä suurituloisten verotusta ja hyväksymällä esityksemme yhtiöveron korottamiseksi 43 %:sta 49 %:iin tuodaan takaisin se menetys valtiolle, mitä esityksemme pienituloisille merkitsee.

Nyt kun hallituksen esitys lähtee valiokuntaan, toivomme, että sosialidemokraatit ja keskustan edustajat yhtyvät meidän esityksiimme. Erikoisesti tekisin tämän vetoomuksen sosialidemokraattiselle ryhmälle. Teidän pitäisi ainakin nyt nähdä, kenen kanssa kannattaa yhteistyötä tehdä, sillä tänä päivänä tästä asiasta käyty keskustelu parhaiten osoittanee sen. Siitä antoivat selvän näytteen äskeiset välihuudot. Kun te uskallatte kanssamme olla samaa mieltä, niin kyllä silloin älähtäjiä oikealta aina löytyy, suorastaan kuohunomaisessa huudossa huudetaan yhteen ääneen.

Me kansandemokraatit olisimme pitäneet välttämättömänä, että viimeistään nyt hallitus olisi antanut myös aviopuolisoiden yhteisverotusta koskevan poistoesityksen, samoin yksinäisten henkilöiden erityisverotuksen keventämistä koskevan esityksen. Näitä lienee hallitukselta turha odottaa. Meillä kansandemokraateilla on myös näitä koskevat aloitteet. Toivomme, että myös näihin sosialidemokraatit yhtyvät, kun aloitteita aikanaan tullaan käsittelemään. Näin saatettaisiin edes aloitepohjalla poistetuksi se verouudistuksen tarve, mikä meillä vallitsee erikoisesti pienituloisiin nähden. Näitä ei saisi missään tapauksessa haudata vuodesta toiseen paljon mainostetun verouudistuksen taakse, jota lienee täällä turha odottaa.

Turha täällä on tietysti puhua pienituloisten verohelpotuslinjasta, jos yhtyy oikeiston vaatimuksiin, niin kuin hallitus näyttää jatkuvasti tekevän. Odottaa sopii, että ainakin nyt hallitus luopuu suuryhtiöille annetuista lukuisista verohelpotuksista, joita joka syksy uusien verolakien muodossa jaellaan. Tässä työssä hallitus saa tukea tarvittaessa kansandemokraateilta. Pienituloisten verovapaus on niin kouriintuntuva helpotus, ettei siinä tarvita enää tälläkään kaunopuhujia, sillä hyvä asia puhuu itse puolestaan.

Ed. Åsvik: Herra puhemies! Eduskunnan tuntema suurempi mielenkiinto käsiteltävänä olevaan esitykseen tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta enteilee kai sitä, että todellakin hallituksen huono esitys saa korjauksia valiokunnassa. Tätä todella kaipaa Suomen kansa, ja tähän eduskunnan kai nyt tulisi puuttua, koska hallitus tässä suhteessa on voimaton. Valtiovarainministerihän lupasi viime keväänä, että muutoksia ja uudistuksia suoritetaan tulevana syksynä, ja jo kesällä, kun kävimme vero- ja hintapakettikeskustelua tältä paikalta, valtiovarainministeri mainitsi, että jollei syksyllä, niin ainakin ensi keväänä. Näitä uudistuksia on sitten siirretty vuosi vuodelta, ja ollaan, niin kuin täällä on jo monessa puheenvuorossa todettu, samassa tilanteessa eli samanlaisen tuloa ja omaisuutta koskevan verolain muutoksen käsittelyssä kuin useana vuotena.

Valtion taloutta talousarvion mukaan rahoitetaan 86-prosenttisesti veroilla ja erilaisilla veronluontoisilla maksuilla. Kehitystendenssi osoittaa, että tämänlaatuinen rahankeräys on vuosi vuodelta lisääntynyt. Valtiomonopolistisen kapitalismin aikakaudella jota elämme, valtion palvelukset ja erilaiset tukitoimenpiteet lisääntyvät nopeasti. Valtiontalous on sidottu monenlaisin säikein palvelemaan yksityisen monopolipääoman tavoitteita ja tarpeita. Tämä tulonjako suoritetaan valtion tulo- ja menoarviossa mutta myös erilaisilla muilla toimenpiteillä, kuten esim. verotuksella. Verotuksella toimeenpannut helpotukset suurpääoman eduksi ovatkin olleet silmiinpistäviä viimeisten vuosien aikana. Tavallinen kansalainen joutuu itse maksamaan ns. sosiaalisista uudistuksista, ja tämä varmistetaan jo siinä vaiheessa, kun tapaus kerrallaan lakeja täällä eduskunnassa säädetään.

Kansalaisten jatkuvasti kohoavat verot ja veronluontoiset maksut huomattavalta osaltaan käytetään monopolikapitalistien toiminnan ja kulloistenkin tarpeitten tyydyttämiseen. Näin on tapahtunut talouselämän nousukaudella korkeasuhdanteiden aikana, joita meillä ovat olleet viimeisimmät vuodet. Nyt olemme kulkemassa lamakautta kohti, joka entisestäänkin tulee vai-

keuttamaan työläisten, pienviljelijäin ja pienyrittäjien toimeentulomahdollisuuksia.

Hallituksen noudattama talouspolitiikka vaatisikin kiireellistä suunnanmuutosta, kuten niin monesti olemme täällä sanoneet. Verojen kasvu edelliseen vuoteen verrattuna on yli 18 %. Välittömien verojen kuten tulo- ja omaisuusveron kasvu edelliseen vuoteen verrattuna on jopa 25 %. Hallitus toistaa samaa kulunutta väitettä, että verotuksessa ei tapahdu muutoksia, koska verotusperusteet, so. taulukot ja sosiaaliset ym. vähennykset pidetään entisellään.

Olemme useasti tältä paikalta sanoneet ja jälleen kerran muistutamme, että kun verotaulukko tuloverotuksessa pysyy muuttumattomana usean vuoden ajan, niin rahan arvon huonontuminen kiristää verotusta. Sama koskee ns. sosiaalisia vähennyksiä, jotka on sidottu markkamääriin, joita ei vuosikymmeniin rahan arvon muuttumisesta huolimatta tarkisteta. Vauhti rahan arvon muuttumisessa viime vuosina on kiihtynyt. Kun aikaisemmin mitattiin inflaation huonontavan rahan arvoa kymmenessä vuodessa puoleen sen arvosta, niin nyt hallituksen noudattaman virheellisen talouspolitiikan seurauksena inflatorisen kehityksen osoitetaan saavuttaneen lähes 10 %:n vuosivauhdin (Ed. Huurtamo: Menee yli! — Ed. Junnila: Pitää paikkansa, mutta syy on kommunistien rähinöinnin palkkamarkkinoilla!). — Kyllä kai se syy löytyy sieltä oikealta ja oikeiston tukemasta politiikasta (Ed. Junnila: Ei löydy!), suurpääoman omistajia suosivasta talouspolitiikasta, joka käy muuten yksiin hallituksen noudattaman talouspolitiikan kanssa (Ed. Huurtamo: Ei kun teidän!). — Inflatorisen kehityksen ylikuumentumista lisää hallitus 15 %:n ylimääräisellä liikevaihtoverolla, tuontiveroilla ym. kansalaisten kulutuskysynnän alentamiseen tarkoitetuilla toimenpiteillä.

Vaikka valtiontalouden tilan kerrotaan olevan parempi kuin vuosiin, mikä antaisi mahdollisuuden todella hallituksen suurieleisesti lupaamaan pienituloisten verotuksen helpottamiseen, niin nyt eduskunnan käsittelyssä oleva verolaki merkitsee hyväksyttynä työläisten, pienviljelijäin ja pienyrittäjien verotuksen kiristymistä.

Kesäkuussa, kun eduskunta käsitteli hallituksen ylimääräistä verojenmaksupakettia, niin hallitus lohdutteli eduskuntaa ja hämäsi toisaalta kansalaisia katteettomilla lupauksilla. Hallitus ilmoitti, että hallitusryhmien kesken on sovittu, että se tulee tutkimaan suurituloisten eräitten verojen korottamismahdollisuuksia. Tutkimuksen kohteeksi hallitus ilmoitti valinneensa tuloja omaisuusveron sekä perintöveron. Kesäkuussa jo sanoimme, että aikaisempien tutkimusten ja kokemusten mukaan hallituksen lupauksiin ei ole luottamista. Nyt on sitten käynyt niin, että sos.dem.-puoluekin, joka ilmoitti tuloveron tarkistuksen olevan ylimääräisen 15 %:n liikevaihtoveron hyväksymisen ehtona, on puolueena ja eduskuntaryhmänä luopunut vaatimuksistaan. Tätä voisi lievästi sanoa valitsijoitten eduista luopumiseksi. Kun sos.dem. eduskuntaryhmä ja puolue on Karjalaisen II b-hallituksen pääpuolue, niin sanoisin, että he kantavat suuren vastuun työtätekevien ja muiden veronmaksajien verotusta koskevista ratkaisuista.

Hallituksen vero- kuin muukin politiikka on suurpääomaa suosivaa. Luvatun pienituloisten verotusta keventävän verouudistuksen sijaan hallituksen toimenpiteet merkitsevät käytännössä pienten ja keskisuurten tulojen verotuksen kasvua samaan aikaan, kun suuryhtiöille uusin verohelpotuksin palautetaan suhdanne-talletusvoitot korkoineen. On lisäksi otettava huomioon, että suuryhtiöiden verotus voimassa olevien verolakien mukaan muutenkin vuosi vuodelta kevenee. Niinpä on voitu todeta, että vuosina 1955—1970 25 suurimman teollisuusyhtymän verokulujen suhteellinen osuus niiden liikevaihdosta on alentunut 4.1 %:sta peräti 1.0 %:iin. Viime vuonna verokulut olivat jopa määrällisesti pienemmät kuin ainoanakaan vuotena vuoden 1958 jälkeen huolimatta siitä valtavasta liikevaihdon kasvusta, joka tänä aikana on tapahtunut.

Eduskunnan on todella tarpeellista korjata hallituksen esitystä tulo- ja omaisuusverolain kohdalla. Ryhmätoverini ed. Rekosen aloitteessa esitetään verotaulukon muuttamista niin, että siinä tulee inflatorinen vaikutus otetuksi huomioon. Esityksemme merkitsee, että 10 000 markan vuositulorajaan saakka verotus alenee jyrkästi ja alentumista tapahtuu aina 20 000 markan vuosituloihin saakka, jonka jälkeen esityksessämme oleva asteittainen kohoaminen on hallituksen esityksen mukainen. Samaan aikaan tulisi suorittaa ryhmämme esitysten mukaiset korjaukset sosiaalivähennyksiä koskeviin lakeihin verotuksessa. Yhtiöveron muuttamista esitämme porrastettavaksi siten, että pienemmillä ja keskisuurilla se on alhaisempi ja suuryhtymillä korkeampi eli 49 %.

Kun nyt talousarvioon liittyvä laki tulo- ja omaisuusverosta lähetetään valtiovarainvaliokunnan käsiteltäväksi ja valmisteltavaksi, niin toivoisin valiokunnan muuttavan ja korjaavan hallituksen esityksessä esiintyviä puutteita ehdottamallamme tavalla.

Ed. Järvenpää: Herra puhemies! Budjetin lähetekeskustelussa puutuin siihen, että verotuksen painopistettä on voimakkaasti siirretty välillisten verojen lisäämisen kautta kaikkein pienituloisimpien kansalaisten kannettavaksi. Liikevaihtovero lisäveroineen on siitä vakavana esimerkkinä. Kaiken huippu on tänään se, että nyt esitetään vielä veroasteikon pitämistä entisellään kuudentena vuotena peräkkäin. Kun asiaa ryhdytään kohtamiten käsittelemään valtiovarainvaliokunnassa, niin sen vuoksi tässä lähetekeskustelussa on korkea aika antaa vakavia ohjeita veroasteikon muuttamiseksi pienempituloisille kansalaisille keveämmäksi.

Käsittelyssä tulisi periaatteena pitää, että sen tulon, jonka jokainen tarvitsee jokapäiväiseen elämiseen ja työkykyisenä pysymiseen, tulee ehdottomasti olla verovapaata. Kuluneiden kuuden vuoden aikana on kyllä toteutettu markkamääräisesti palkkojen korotuksia, mutta samanaikaisesti ovat elämään tarvittavien välttämättömien tuotteiden ja palvelusten hinnat ja vuokrat nousseet vähintään samassa suhteessa. Näin ollen sama henkilö ei pysty tänä päivänä tämän päivän palkalla ostamaan enempää kuin esim. viisi vuotta sitten, mutta veroa peritään jopa yli 100 % enemmän kuin silloin, jos nyt hallituksen esitys uudeksi veroasteikoksi hyväksytään. Mainittakoon esimerkkinä, että henkilö, joka vuonna 1967 ansaitsi 8 000 mk, maksoi siitä I veroluokassa valtiolle veroa 830 mk. Jos sama henkilö ensi vuonna saa markkoja kokoon 12 000, niin hän joutuu siitä maksamaan veroa 1 925 mk eli 1 095 mk enemmän kuin kuusi vuotta aikaisemmin. Tämä johtuu siitä, että veroasteikko kiristyy varsin voimakkaasti tulojen noustessa yli 10 000 markan. Mutta monessa tapauksessa joutuvat kansalaiset kuluttamaan saamastaan vuositulosta yksistään jo vuokramenoihinkin 4 000—5 000 mk vuodessa.

Verojen lisäys on todella tänä päivänä niin vakava asia, että asiassa on välttämättä saatava parannus. Muussa tapauksessa ensi vuoden huhtikuussa saatavat palkkojen korotukset ja tulojen lisäykset menevät valtaosaltaan veroihin ja vaikeuttavat tällä tavalla työläisten, pienviljelijäin ja pienyrittäjien jo ennestäänkin vaikeata taloudellista asemaa. Mutta varsin raskas se on eläkeläisille, sillä valtionveroa peritään nykyisin aivan liian pienistä tuloista. Kyllä verotettavan tulon alarajan pitäisi olla jossakin seillä 5 000 markan vaiheilla ja nousun pienissä tuloissa lievä.

Otettakoon valtiolle puuttuvat verot suurista tuloista, ensi sijassa suhdannevoitoista, yhtiöveron korotuksina ja suurten metsänmyyntitulojen erikseen verottamisen kautta. Se on tie, jota käyttäen voidaan tuloveroasteikkoa laatia pienempituloisille ystävällisemmäksi kuin se nyt hallituksen esityksessä on. Otettakoon tämä asia vakavasti valtiovarainvaliokunnassa asiaa käsiteltäessä.

Ed. Eskman: Herra puhemies! Viime viikolla tätä asiaa esiteltäessä olen jo käyttänyt sosialidemokraattisen ryhmän näkemyksistä puheenvuoron, jossa olen tarkastellut esillä olevaa lakiehdotusta kohta kohdalta ja todennut, että hallituksen esitys antaa aihetta valiokuntakäsittelyn aikana hallituspuolueiden keskeisiin vakaviin neuvotteluihin, koska esitys ei tyydytä sosialidemokraattista eduskuntaryhmää.

Ed. Junnila paheksui erityisesti kansanedustaja Procopén myötävaikutuksella sitä, miten hallituksen esitystä osinkotulojen ylimääräisestä veronhuojennuksesta voitaisiin pitää tällä kertaa virheellisesti ajankohtaan sopivana. Palautettakoon tässä mieliin tämän vähennyksen syntyhistoria suomalaisessa verolainsäädännössä.

Yleislakon lopettamisen aikaan tehtiin sovintoehdotus, jonka pääministeri K. A. Fagerholm hallituksensa puolesta esitti maaliskuun 18 päivänä 1956 Suomen Työnantajain Keskusliitto r.y:lle ja Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto r.y:lle yleislakon lopettamisesta. Tämä sopimus käsitti työnantajapuolen vaatimuksesta muun ohella tiedonannon niistä toimenpiteistä, joihin valtioneuvosto lupautui ryhtymään tuotantokustannusten alentamiseksi ja tuotantoelämän silloisten toimintaedellytysten turvaamiseksi. Eräs näistä toimenpiteistä oli tulo- ja omaisuusverolakiin tehtävä muutos, jonka mukaan, milloin verovelvollisen veronalaiseen tuloon sisältyy osinkoa kotimaisesta osakeyhtiöstä, on verovelvollisen tulosta ja omaisuudesta menevästä verosta vähennettävä 15 sadalta osingon määrästä, ei kuitenkaan enempää kuin veron koko määrä. Tämä lupaus toteutettiin kesäkuun 8 päivänä 1956 annetulla lailla, jolla tulo- ja omaisuusverolakiin lisättiin mainitun sisältöinen 50 a §.

Selostetusta yleislakon lopettamisehdosta osakkeenomistajille koituva hyöty vuodelta 1968 toimitetussa verotuksessa oli valtiovarainministeriön vero-osaston tutkimustoimiston tilaston mukaan 11 400 000 mk. Vuodesta 1960 lukien lainkohta on vähentänyt valtion verotuloja kaikkiaan noin 117 milj. mk, minkä määrän osakkeenomistajat vastaavasti ovat saaneet hyväkseen. Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto r.y:n yleislakon puhkeamiseen johtaneena vaatimuksena oli 12 markan, nykyisen 12 pennin, korotus tunnilta aika- ja suoritustyössä oleville työntekijöille. Vuoden 1956 elinkustannusindeksin kehitys osoittaa, että palkansaajien saaman palkankorotuksen merkitys oli menetetty kohonneina elantokustannuksina jo elokuun alkuun mennessä samana vuonna.

Elinkeinoverolain 18 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan vähennyskelpoista valtion verotuksessa on 40 % osakeyhtiön tai osuuskunnan jakamasta osingosta ja osuuspääoman korosta, josta on vähennetty saman lain 6 §:n 5 kohdassa tarkoitetut verovapaat osingot ja korot. Edelleen luonnollisella henkilöllä ja jakamattomalla kuolinpesällä on tulo- ja omaisuusverolain 28 §:n 12 kohdan nojalla oikeus tuloistaan vähentää osingoista ja koroista, jotka on saatu kotimaiselta osakeyhtiöltä tai osuuskunnalta, 400 mk, jota hallitus nyt esittää korotettavaksi 500 markkaan. Näistä säännöksistä seuraa, että 40 %:n osalta mainittujen verovelvollisten saamista korkeintaan 400 markan määräisistä osingoista ei tänäkään vuonna makseta lainkaan tuloveroa.

Verotuksen teoriassa on yleisesti hyväksytty käsitys, jonka mukaan pääomatulo on veronkantokykyisempää kuin ansiotulo. Tämä käsitys ei ole päässyt heijastumaan osinkotulojen lieventämistä merkitseviin säännöksiin. Vakavana haittana on pidettävä sitä katkeruutta, jonka kyseisistä säännöksistä johtuva kansalaisten eriarvoisuus lain edessä laajoissa väestöpiireissä aiheuttaa. Elinkeinoverolain 18 §:n 4 kohdan ja tulo- ja omaisuusverolain 28 §:n 12 kohdan säännöksiä on pidettävä riittävinä kiihokkeina niiden päätarkoituksena olleen tavoitteen, osakesäästämisen elvyttämisen, saavuttamiseksi. 50 a §:n mukainen veronhuojennus ei ole käytännössä johtanut laajenevaan vapaaseen osakeantiin, päinvastoin. Pörssikaupan vilkastuminen ei ole merkinnyt yhtiöiden osakepääomien lisääntymistä, vaan jo olemassa olevien pääomien vaihtoa toisiin käsiin.

Kun otetaan huomioon tulo- ja omaisuusverolain 50 a §:n syntyhistoria siihen liittyvine merkillisine piirteineen, lakossa olivat osapuolina työntekijät ja työnantajat, lunnaat joutui silloin maksamaan sivullinen, valtio, toiselle sivullisille, osakkeenomistajille, ja kun siitä säädetty etu koituu harvalukuisten mutta kaikkein veronmaksukykyisimpien verovelvollisten hyväksi, ei sen pysyttämiseksi verolaissa ole riittäviä perusteita. Näin ollen sosialidemokraattinen puolue esitti viime syksynä, että tulo- ja omaisuusverolain 50 a § kumottaisiin, ja tämä esitys on nyt lähetetty hallituksesta eduskunnan käsiteltäväksi. Tyydytyksellä toteamme, että edes tämä sosialidemokraattien ehdotus on saatu lakiesityksessä esille.

Ed. Junnila: Herra puhemies! Minun on vielä pyydettävä puheenvuoro ed. Perheentuvan täällä esittämien lausumien takia. Asiasisällöltään ne ovat sellaisia, että sen takia niihin ei kannattaisi puuttua, mutta ed. Perheentupa esitti erään aivan perättömän väitteen, joka on syytä oikaista. Hän nimittäin puheenvuorossaan väitti, että minä en olisi ollut mukana kokoomuksen aloitteessa tuloveroprogression alentamiseksi. Minulla on tässä edessäni tämä lakialoite n:o 203, jonka ed. Ilaskivi ryhmän puheenjohtajana on ensimmäisenä allekirjoittanut ja jossa on pitkän matkaa yli 30 muuta kokoomuslaista allekirjoittajaa. Minun nimeni on täällä kyllä edustajien Pekka Haarlan ja Aslak Aas'in hyvien nimien välissä. Kun on vaikea uskoa, että ed. Perheentupa ei olisi sisälukutaitoinen, niin on pakko kysyä, mitä hän tällaisella väitteellä oikein ajaa. Ehkäpä vain sitä, että hänellä on huono omatunto sen takia, että hän ajaa tätä sosialidemokraattista verotuksen kiristämislinjaa ja hän koettaa lievittää tätä huonoa omaatuntoaan pyrkimällä antamaan sellaisen kuvan, että kokoomuslainen kansanedustaja hänen omasta vaalipiiristään olisi samoilla linjoilla kuin hänkin. Tällaiset asianajajan temput eivät pitkälle auta. Ed. Perheentupa voi näissä veroasioissa pelastaa kasvonsa vain luopumalla tästä himoverottajan linjasta ja tulemalla verotuksen lieventämisen linjalle.

Ed. Åsvik: Herra puhemies! Ed. Eskman puheenvuorossaan mainitsi, että osingoista verohelpotuksia myönnettiin ensimmäisen kerran suurlakon jälkeen, nimenomaan Fagerholmin toimesta siinä sopimuksessa, joka työnantaja-

ja työntekijäjärjestöjen välillä solmittiin. Tämän lisäksi, että osingoista myönnettiin verohelpotuksia, niin yleislakon jälkeen myönsi eduskunta tuon samaisen sopimuksen mukaan säännönmukaisten poisto-oikeuksien lisäksi ylimääräisiä poisto-oikeuksia suuryhtiöille. Ja täytynee näin jälkikäteen todeta, että tuo sama tendenssi ja kehitys on jatkunut ja samoin ovat voimassa nämä etuisuudet, jotka silloin myönnettiin, riippumatta siitä, että yleislakosta on jo sentään jonkin verran aikaa. Näin voidaankin todeta, että yleislakosta hyötyivät nimenomaan tämän maan suurpääoman omistajapiirit.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Täytyy todeta, kun täällä SKDL:n taholta on jälleen näin lähdetty ajamaan pienituloisten asiaa, että heiltä ovat jälleen monet perusteet unohtuneet ja erikoisesti heiltä on unohtunut se linja, jota he ovat hallituksessa ollen ajaneet, korottaneet jatkuvasti pienituloisille veroja ja näin ajaneet näitä vaikeuksiin. Erikoisesti heitä tämän tuntemuksen perusteella painaa se, että he ovat näin menetelleet ja nyt he haluavat syyn vierittää SMP:n niskoille, joka täällä on johdonmukaisesti ajanut pienituloisille verohelpotuksia.

Erikoisesti ed. Järvenpään puheenvuoroon puuttuisin siltä osin, kun hän mainitsi, että metsänmyyntitulot tulisi asettaa vielä erikoisverotuksen alaisiksi. Ja nyt kun hän täällä on puhunut pienviljelijäinkin eduista, niin kuin koko SKDL:n ryhmä, niin he jälleen vetävät sumua kansalaisten silmille ja ovat tässä muodossa lisäämässä veroja. Juuri äskeisessä ministerin kanssa käydyssä keskustelussa todettiin, että yli 90 % metsistä omistavat pienviljelijät ja pienmetsänomistajat. Tässä on tosiasiat kansan kuultavaksi.

Ed. Honkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Suokas moitti SKDL:ää ja kehui SMP:tä. Minusta kuitenkin tuntuu, että SMP:ltä tässä niin kuin muissakin asioissa on vielä kisällintyö näyttämättä. Jos veroasioihin mennään, niin ed. Vennamohan tosin on ollut johtavalla paikalla, jopa valtiovarainministerinä, mutta siltäkin ajalta on vain huonoja kokemuksia. Ei Vennamo laskenut veroja, päinvastoin hän pyrki ottamaan kansalta yhä enemmän.

Ed. Mäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä yhdyn tässä edelliseen ed. Honkosen puheenvuoroon sikäli, että SKDL:ltä on kyllä se kisällintyö näytetty. Vuodesta 1966 saakka on asteikko ollut samanlainen, koko senkin ajan, kun SKDL oli hallituksessa. Siinä on SKDL:n kisällinnäyte.

Ed. Suokas (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On tyypillistä ed. Honkoselle, että hän vetää aina tämän ed. Vennamon hallituksessa olon, joka on tapahtunut kymmeniä vuosia sitten. Yhtä hyvin me voisimme puhua Napoleonin aikuisista ajoista ja veroista. Ja on todettava, että ed. Vennamo oli silloisessa maalaisliiton ryhmässä ja siellä oli niin voimakas ryhmäkuri, ettei voinut olla köyhän asian puolella. Nyt sentään meillä on SMP:n ryhmä, joka demokraattiselta pohjalta ajaa asialinjan mukaisesti myöskin vähävaraisten etuja.

Ed. Honkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta tuntuu, että kokoomuspuolue, ed. Mäen puolue, istuu tässä verotusasiassa täysin lasikaapissa. Me muistamme, että heillä oli hyvin voimakas edustus 4—5 vuotta sitten hallituksessa (Ed. Junnila: Ei ollut, ed. Honkonen!) ja verot sen kun nousivat. Siellä oli korkeintaan ed. Hietala ja Ilaskivi, jotka silmänlumeeksi yrittivät taistella verojen korotuksia vastaan, mutta kyllä ryhmä aivan yksimielisesti näytti vihreätä valoa verojen korotuksille.

Ed. Koskenniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Suokkaalle sanoisin, että turha tässä on SMP:n nostaa millään tavalla omia osakkeitaan. Ei teiltä ole mitään esimerkkejä olemassa, niin kuin ed. Honkonen jo totesi, siitä mitä kevennyksiä te olette kansalle tarjonneet. Silloin kun SKDL oli hallituksessa, se teki silloinkin vastaavanlaisia esityksiä kuin tänään, mutta silloin muut hallituspuolueet eivät sallineet niin tehtävän. Sovittiin kyllä, että niitä tehdään viimeistään tänä vuonna, ja nythän olisi todella niiden aika. Me emme ole ainakaan hallituksessa tällä hetkellä tosiaan toteuttamassa tätä uudistusta.

Mitä tulee tähän metsäverotukseen, niin näkyy, että ed. Suokas puolusti suurten metsäomaisuuksien omistajien verohelpotusta, kun ed. Järvenpää puhui juuri suurten metsänomistajien kiristämisestä.

Ed. Mäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ne rinnakkaisesitykset, jotka milloin ed. Ilaskivi, milloin ed. Hietala ovat tehneet, ovat olleet melkein täysin koko ryhmän allekirjoittamia. En tiedä, millä perusteella ed. Honkonen sitten tuomitsee oman kaupunkinsa Hietalan ja Ilaskiven ehdotukset silmänlumeeksi. Kun koko ryhmä on takana, niin kyllä siinä jotain todellisuuttakin on. Mutta kun täällä äskeisessä SKDL:n puheenvuorossa sanottiin, että he tekivät aloitteen, mutta muut eivät sallineet tehdä, niin se osoittaa, että SKDL:llä ei ole tässä edes omaa tahtoa eikä omaa selvyyttä; se vain silmänlumeeksi puhuu nyt kun se on oppositiossa, mutta teot puuttuvat, niin kuin eräs valtiomies on sanonut.

Ed. Suokas (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jälleen ed. Koskenniemelle on huomautettava, että hän ei kai lue aloitteita, joita eri ryhmät tekevät näitä verolakejakin korjatakseen. SMP on tehnyt lukuisia aloitteita näitten verotusepäkohtien korjaamiseksi. Edelleen hän ei huomaa, että 25 % metsänomistajista on sellaisia, jotka omistavat alle 10 ha metsäpinta-alaa. Missä on se raja, johonka te vedätte sen, ja 90 % on juuri metsänomistajia, jotka omistavat muutamia kymmeniä hehtaareja. Asettakaa suuryhtiöt metsäveron alaisiksi, niin silloin teillä on oikea kohde.

Ed. Honkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Mäki mainitsi, että hän ei tiedä, mitä kokoomuksen edustajat ovat tehneet. Minä sattumalta tiedän, sillä olin noihin aikoihin, kun kokoomus oli hallituksessa, valtiovarainvaliokunnan verojaostossa. Kyllä siellä ed. Hietala monta kertaa pyöritti tosiaan päätään ja totesi, että on ihme, kun ryhmä on jatkuvasti korottamassa veroja. Jos ei ed. Mäki aivan tarkalleen muista, niin minä voin sanoa, että teillä oli silloin valtiovarainministerin salkku omassa ryhmässänne.

Ed. Kurppa (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Koskenniemi mainitsi näistä SMP:n verojutuista. Ed. Koskenniemi muistanee . . .

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kyseessä on vastauspuheenvuoro ed. Honkosen puheenvuoron johdosta!

Ed. H. Linna: Herra puhemies! Keskustapuolueen taholta on syytä todeta, että me verotuksessakin pyrimme siihen, että sikäli kuin mahdollista, verotuksella pitäisi pystyä tuloeroja tasoittamaan, ja tässä mielessä on syytä tähdentää, että sitä taulukkoa, joka on hallituksen esittämä, ei ole syytä lieventää yläpäästä niin kuin kokoomus on esittänyt. Selvästi voidaan osoittaa, että vaikka meillä on menty pennilinjaan palkkapolitiikassa ja sama asteikko on ollut voimassa useita vuosia, siitä huolimatta on yläpäässä käteen jäävä summa jäänyt suuremmaksi kuin pienissä tuloryhmissä ja siinä mielessä tuntuu kyllä ihmeelliseltä, että kokoomus esittää tämän tuloveroasteikon lieventämistä yläpäässä, sillä sillä ei pyritä tuloerojen tasoittamiseen.

Ed. Niinikoski: Herra puhemies! Kun tämä asia oli esillä viime perjantaina, ed. Eskman jo kiinnitti huomiota taulukon jäljessä olevaan kohtaan, jossa puhutaan tästä lapsivähennyksestä. Palautan vain mieleen, että viime syksynä, kun vastaava asia oli myöskin esillä, eduskunta hyväksyi ponnen, jossa velvoitettiin hallitus selvittämään, että jos myöskin verovelvollisen elätettävänä mahdollisesti on muita lapsia kuin omia, heistä saisi saman vähennyksen. Näyttää siltä, että hallitus ei ole ehtinyt vuoden aikana tätä asiaa selvittää. Toivon, että valtiovarainvaliokunta asian selvittää ja tekee tämän korjauksen, jota eduskunta suunnilleen vuosi takaperin toivoi.

Ed. Mäki: Herra puhemies! En missään tapauksessa hyväksy verojärjestelmää, joka merkitsee sitä, että veron jälkeen kullekin jää yhtä paljon taskuun. Tämmöistä tulosysteemiä ei ole toteutettu missään yhteiskunnassa, eikä sitä voida toteuttaa, koska se sammuttaa ihmisessä pyrkimyksen ahkeruuteen ja yrittämiseen. Tämä täytyy aina muistaa. Me olemme valmiit asteikon alapäässä helpottamaan verotusta. Veroa kannetaan liian pienestä tulosta, se on tosiasia, mutta verorasituksen täytyy tasaisesti laskea. Kun tänä vuonna budjetissa tulo- ja omaisuusvero lisääntyy yli 600 milj. markalla, se on sellainen määrä, joka osoittaa vakavasti, mihin on johtanut se, että hallitus vuodesta 1966 alkaen on pitänyt asteikon saman suuruisena. Nyt hallitus kylpee valtionvarojen rahanrunsaudessa samalla kertaa kuin ihmisiltä on mennyt veroihin se reaalitulo, mitä he ovat saaneet,

ja tämä ei suinkaan ole oikea ja asianmukainen tie.

En myöskään voi hyväksyä sitä ed. H. Linnan esittämää käsitystä, että verotaulukon pitäisi olla sellainen, että suuremmasta tulosta jää pienempi määrä käteen kuin pienemmästä tulosta. Tämä kai oli ajatuslipsahdus, mutta tulkoon tämäkin seikka korjatuksi.

Pyytäisin samalla, että ed. Honkonen — jonka työ varmasti keskittyy paljon sivistysvaliokuntaan — viitsisi vaivautua niin paljon, että tutkisi, kuinka monelta vuodelta kokoomukselta on ryhmän useimpien jäsenten allekirjoittama taulukon korjaus. Se ulottuu erittäin pitkälle. En tiedä, onko tämä kaikissa suhteissa tyydyttänyt nyt poissa olevaa Hietalaa — sille ei mahda mitään — mutta ryhmän kanta on määräävä eikä jonkun yksityisen edustajan hetkellinen tyytymättömyys.

Ed. A. Niemelä: Herra puhemies! Niin kuin tämä keskustelu tästä veroasiasta hyvin osoittaa, me olemme suurin piirtein yksimielisiä siitä, että verorasitus on meillä liian korkea — tällaisen näkemyksen tämän keskustelun kulusta olen saanut. Eri mieltä näytään olevan vain siitä, miten verorasitus meillä jakaantuu. SKDL:n edustajille, koska sieltä on hyvin voimakkaasti kritisoitu SMP:tä näissä asioissa, palautan mieliin UKK-sopimukseen liittyvän, metsäteollisuudelle jälkikäteen osoitetun ja perittäväksi tulleen suhdanneveron. Muistelen, että SKDL:n ryhmä oli silloin tyytymätön esitykseen, mikä tähän sopimukseen sisällytettiin, 2½ %. Muistelen: SKDL:ssä sen toivottiin olevan 5 %.

Tiedämme, mitä tämä toimenpide on aiheuttanut. Se on ennen kaikkea Pohjois-Suomessa aiheuttanut lamaantumista, lisännyt työttömyyttä. Me olimme tässä vakavasti toista mieltä. Kaikki pyrkimykset, mitä me SMP:ssä olemme verorasituksen keventämiseen osoittaneet, ovat tähdänneet liian raskaan verokuorman helpottamiseen. Tässä vakavasti voin sanoa, että SKDL:n esitys UKK-sopimuksessa olleeseen kohtaan ei tätä valitettavasti osoittanut.

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Olisin ed. Mäelle vain maininnut, että kyllä heillä silloin tällöin aina on omia ohjelmia, mutta ne sattuvat aina niihin ajankohtiin, jolloin kokoomus on oppositiossa. Silloin kun kokoomus on hallituksessa, se on kyllä valmis korottamaan veroja.

Mitä meihin tulee, SKDL:n ryhmään, niin on syytä muistaa, että meidäthän savustettiin keväällä ulos hallituksesta nimenomaan siitä syystä, että emme hyväksyneet verojen ja maksujen korotuksia. Tämän kertaisesta verojen ja maksujen korotuksesta vastaavat tietysti nimenomaan hallituspuolueet, ja niitä ovat tällä kertaa sosialidemokraatit, keskustapuolue, liberaalit ja ruotsalaiset.

Ed. H. Linna: Herra puhemies! On syytä ed. Mäelle vielä oikaista — hänhän ei ole paikalla, ja hän käsitti väärin puheenvuoroni. Tässä toin esille sen, että nykyisillä verotaulukoilla on isommissa palkkaryhmissä jäänyt käteen enemmän kuin pienemmissä. Siinä suhteessa ei ole mitään syytä lähteä tätä tuloverotuksen taulukkoa lieventämään yläpäästään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan:

13) Ehdotuksen laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta

sisältävä ed. Ilaskiven ym. lak.al. n:o 203;

14) Ehdotuksen laiksi tulo- ja omaisuusverolain väliaikaisesta muuttamisesta

sisältävä ed. Vennamon ym. lak.al. n:o 207; ja

15) Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1970;

sivistysvaliokuntaan

16) Ehdotuksen laiksi ammatillisista pätevyystutkinnoista

sisältävä ed. Silanderin ym. lak.al. n:o 208; sekä

maa- ja metsätalousvaliokuntaan

17) Ehdotuksen laiksi kotimaisen sokerintuotannon turvaamisesta

sisältävä ed. Vartian ym. lak.al. n:o 209.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti eduskunnan ensi perjantaina pidettävään varsinaiseen täysistuntoon:

18) Toivomusta määrärahan ottamisesta vuoden 1972 tulo- ja menoarvioesitykseen

koskevien toivomusaloitteiden johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 9;

19) Ehdotuksen laiksi eräistä poikkeuksista valtakunnallisista työttömyyskassoista ja työttömyyskorvauksesta annettuihin lakeihin

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 9; ja

20) Määrärahan ottamista vuoden 1972 tulo- ja menoarvioehdotukseen

tarkoittavien toivomusaloitteiden johdosta laadittu puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 11.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto, jossa käsitellään suullisia kysymyksiä, on ensi perjantaina kello 13 varsinainen täysistunto ensi perjantaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 17.18.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

77. Perjantaina 8 p. lokakuuta 1971

kello 13.

Päiväjärjestys.

Siv.

Suullisia kysymyksiä:

1) Ed. Sepän suull. ksm. n:o 262 kaurasadon myynnin varmistamisesta .. 2237

2) Ed. Granvikin suull. ksm. n:o 263 sivistyksellisten yhdistysten vapauttamisesta bingotulojen verottamisesta 2238

3) Ed. Tähkämaan suull. ksm. n:o 270 margariiniraakarasvojen tuontimaksun alentamisesta 2239

4) Ed. Orrenmaan suull. ksm. n:o 273 pientalojen lainapäätösten käsittelyn viivästymisestä asuntohallituksessa 2240

5) Ed. Lillqvistin suull. ksm. n:o 274 puolustusvoimien tykkien sijoittamisesta Valassaarten luonnonsuojelualueelle .... „

6) Ed. Ahteen suull. ksm. n:o 276 Oulujokisuun merialueen saastumisesta ammattikalastajille aiheutuneiden tappioiden korvaamisesta 2241

7) Ed. Pursiaisen suull. ksm. n:o 277 yritysten tunkeutumisesta työntekijöidensä yksityisiin asioihin ..... „

8) Ed. Honkosen suull. ksm. n:o 278 alennuksen myöntämisestä rautatiematkoista opetusharjoittelijoille 2242

9) Ed. Honkosen suull. ksm. n:o 279 liikevaihtoveron lisäveron poistamisesta sairaalatarvikkeilta ..... „

10) Ed. Partasen suull. ksm. n:o 280 peruskoulu-uudistuksen toteuttamisesta Kainuussa ..... „

11) Ed. Mustosen suull. ksm. n:o 281 peruskouluun siirtymisen ajankohdasta Kainuussa 2243

12) Ed. Häkämiehen suull. ksm. n:o 282 autovarkauksien estämisestä ..... „

Siv.

13) Ed. Pohjosen suull. ksm. n:o 283 alkoholinkäytön kokonaiskustannusten selvittämisestä 2244

14) Ed. Stenbäckin suull. ksm. n:o 284 Tvärminnen alueen väylämittausten tarkoituksenmukaisuudesta 2245

15) Ed. Stenbäckin suull. ksm. n:o 285 laitoshoidossa olevien rintamamiesten oikeudesta rintamamieslisään ..... „

16) Ed. Linkolan suull. ksm. n:o 286 merkonomien työllisyystilanteen parantamisesta ..... „

17) Ed. Häkämiehen suull. ksm. n:o 287 ammattikurssitoiminnasta aiheutuvien kulujen korvaamisesta ..... „

18) Ed. H. Linnan suull. ksm. n:o 288 hallavahingot estävän ja korvaavan järjestelmän toteuttamisesta ..... „

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Lähteenmäki.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ed. Sepän suull. ksm. n:o 262 kaurasadon myynnin varmistamisesta.

Ed. Seppä: Herra puhemies! Valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi esitän kunnioittaen seuraavan suullisen kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä kaurasadon myynnin varmistamiseksi?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Sepän suulliseen kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:

Ennakkosatoarvion mukaan viime kesän kaurasato oli 1 330 000 tonnia eli suuruusluokaltaan sama kuin viime vuonna. Valtion viljavarasto on arvioinut, että kaurasta muodostuu 150 milj. kg:n ylijäämä. Valtion viljavarasto on kuluvana syksynä laatinut osto-ohjelmansa ja toimintasuunnitelmansa pitäen nimenomaan silmällä kauramarkkinoiden tasaamista ja hintatason turvaamista. Tässä mielessä on laadittu syyskaudella vuonna 1971 40 milj. kg:n kauranosto-ohjelma, jota myöhemmin tullaan lisäämään käytettävissä olevien varojen puitteissa.

Rehuviljan vientiin kuluvana vuonna osoitettu määräraha on käytetty loppuun ja parhaillaan on selvitettävänä, olisiko tarkoitukseen käytettävä lisää varoja, joiden tarve viimeisen lisämenoarvion yhteydessä tultaisiin esittämään eduskunnalle. Vuoden 1972 budjetissa on viljanvientiin esitetty varoja 20 milj. mk. Kun otetaan huomioon, että myös vehnästä syntyy ainakin 30 milj. kg:n ylijäämä, tullaan viljan markkinoimisen tarkoituksenmukaiseen hoitamiseen tarvitsemaan varoja sekä varastojen lisäämistä, mutta lähinnä varoja kuitenkin viennin toteuttamista varten.

Ed. Seppä: Herra puhemies! Teen seuraavan lisäkysymyksen:

Onko hallitus tietoinen siitä, että kauppaliikkeet eivät ole vielä saaneet keväällä tehdyistä kaurakaupoista maksuja valtion viljavarastolta, mikä viivytys on hidastuttanut ja rajoittanut ostoja viljelijöiltä?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Hallituksen tiedossa on kyllä, että valtion viljavaraston rahoitustilanne on ollut tavattoman vaikea. Tämän vuoksi kesän aikana on suoritettu neuvotteluja valtion viljavaraston rahoitustilanteen parantamiseksi. Siinä suhteessa on tapahtunut positiivista kehitystä, ja arvelisin, että vielä loppuvuodesta tähän kohdistuvia toimenpiteitä käytännössä toteutetaan. Hallitus on siis koettanut pyrkiä siihen, että valtion viljavaraston rahoitusasemaa helpotetaan ja tätä tietä myöskin viljakauppamarkkinoita.

Ed. Seppä: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti toisen lisäkysymyksen:

Mistä johtuu, että valtion viljavaraston ostaessa nyt kauraa ostotodistukseen ei merkitä maksuaikaa lainkaan eli suoritus siirtyy hämärään tulevaisuuteen?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Minä jo edellisessä vastauksessani kiinnitin huomiota valtion viljavaraston vaikeaan rahoitustilanteeseen ja niihin toimenpiteisiin, mitä on suoritettu rahoitustilanteen helpottamiseksi. Näitä toimenpiteitä aiotaan edelleenkin jatkaa. Tämä käytännössä tarkoittaa sitä, että maksu viljelijällekin voitaisiin suorittaa mahdollisimman nopeasti.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Granvikin suull. ksm. n:o 263 sivistyksellisten yhdistysten vapauttamisesta bingotulojen verottamisesta.

Ed. Granvik: Herr talman! Jag ber att högaktningsfullt till vederbörande medlem av statsrådet få framföra följande muntliga spörsmål:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidtaga för att kulturella föreningar inte skall behöva erlägga skatt på inkomster från bingospel?

Valtiovarainministeri Tallgren: Herr talman! Som svar på rdm. Granviks spörsmål ber jag att få anföra följande:

Kulturella föreningar av allmännyttig karaktär åtnjuter ännu vid statsbeskattning skattefrihet för sina inkomster av bingospel. I kommunalbeskattningen betalar dessa föreningar skatt för sina inkomster från fastighet och rörelse. Om bingospel bedrivs i en omfattning, som gör, att spelet är att betrakta som affärsverksamhet, är det enligt min mening skäligt, att också kulturella föreningar betalar kommunalskatt för denna verksamhet.

De allmännyttiga föreningarnas ställning i beskattningshänseende prövas för närvarande i ett av regeringen tillsatt ministerutskott, som bereder en totalreform av den direkta beskattningen.

Herra puhemies! Sivistykselliset yhdistykset, mikäli ne ovat yleishyödyllisiä, nauttivat jo nyt valtionverotuksessa verovapautta bingopelillä saamistaan tuloista. Kunnallisverotuksessa puheena olevat yhdistykset maksavat veroa kiinteistö- ja liiketuloistaan. Jos bingopeliä harjoitetaan liiketoiminnaksi katsottavassa laajuudessa, on kohtuullista minun mielestäni, että

sivistyksellisetkin yhdistykset maksavat kunnallisveroa tästä liiketoiminnastaan. Yleishyödyllisten yhdistysten verotuksellinen asema on parhaillaan harkittavana hallituksen asettamassa ministerivaliokunnassa.

Ed. Granvik: Herr talman! Jag ber att få göra följande tilläggsfråga:

Anser regeringen det vara ändamålsenligt att på detta sätt försvaga kulturella föreningars ekonomi och därmed också verksamhet?

Valtiovarainministeri Tallgren: Herr talman! Tilläggsfrågan som rdm. Granvik gör syftar på de tilläggsbestämmelser som skattestyrelsen den 23. 6. i en promemoria angående bingospel tillställde distriktsmyndigheterna inom skatteförvaltningen.

I promemorian utreds de kriterier som är av betydelse när det gäller att bedöma, huruvida bingospel, som anordnas av olika föreningar, utgör skattepliktig affärsverksamhet. Där uppställes följande kriterier:

1. Spelet är avsett att inbringa vinst.
2. Spelet är öppet för alla.
3. Lön betalas till spelfunktionärerna.
4. Spelet anordnas fortgående.

Om en förening några gånger per år anordnar dylika tillfällen, uppfylls härigenom i regel inte kriterierna för affärsverksamhet, och då kommer inte heller beskattning i fråga. Men jag vill tillägga, att regeringen självfallet kommer att följa med denna frågas utveckling och vid behov anmoda skattestyrelsen att ge kompletterande bestämmelser.

Ed. Granvik: Herr talman! Jag ber att få göra en andra tilläggsfråga:

Anser regeringen, att skatten också bör eläggas retroaktivt?

Valtiovarainministeri Tallgren: Herr talman! En retroaktiv beskattning anser jag inte vara riktig i detta fall.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ed. Tähkämaan suull. ksm. n:o 270 margariiniraakarasvojen tuontimaksun alentamisesta.

Ed. Tähkämaa: Herra puhemies! Esitän täten kunnioittaen valtioneuvoston asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Katsooko hallitus, että margariinirasvojen tuontimaksun alentaminen samanaikaisesti, kuin valtiovallan taholta pyritään supistamaan kotimaista maataloustuotantoa, on oikeudenmukaista?

Valtiovarainministeri Tallgren: Herra puhemies! Vastauksena ed. Tähkämaan tekemään suulliseen kysymykseen saan kunnioittavasti esittää seuraavaa:

Maamme margariiniteollisuus on pitkän aikaa toiminut tappiollisena. Vakauttamistoimenpiteitten ja sen johdosta, että markkinoille tuli uusi ns. jääkaappimargariini, joka lisäsi tuotantoa usealla miljoonalla kilolla, korotusta ei kuitenkaan suoritettu. Asiaa on tutkittu perusteellisesti kuluvan vuoden aikana ja suoritettu laskelmia siitä, paljonko margariinin hintaa tulisi korottaa, jotta alan teollisuuden tappio tulisi hyvitetyksi. Koska jääkaappimargariinin hinnasta on sovittu UKK-sopimuksella ja tavallinen pöytämargariini on hintasäännöstelyn alaista, hallitus ei katsonut voivansa tässä vaiheessa esittää margariinin hinnankorotusta, josta toimenpiteestä olisi ilmeisesti ollut seurauksena vastaavia uusia vaatimuksia.

Toinen mahdollisuus margariiniteollisuuden tappioiden hyvittämiseksi oli tuontimaksun alentaminen. Hallitus katsoi, että väliaikaisella toimenpiteellä, joka on voimassa vain noin puoli vuotta, on verrattain vähäinen haittaava merkitys kotimaisen maataloustuotannon supistamispyrkimyksiin nähden, eikä pitänyt menettelyä epäoikeudenmukaisena.

Ed. Tähkämaa: Herra puhemies! Teen kunnioittaen ensimmäisen lisäkysymyksen:

Onko hallituksen toimesta selvitetty, paljonko voin vientitarve olisi vähentynyt, jos margariinin raakarasvojen tuontimaksua ei olisi alennettu?

Valtiovarainministeri Tallgren: Herra puhemies! Kyllä tässäkin asiassa on tehty seikkaperäisiä selvityksiä siinä yhteydessä, kun hallitus teki tämän päätöksen. Mutta hallitus tuli siihen tulokseen, että vallitsevan sopimuskauden aikana muita mahdollisuuksia tämän pulman ratkomiseksi ei ole olemassa.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ed. Orrenmaan suull. ksm. n:o 273 pientalojen lainapäätösten käsittelyn viivästymisestä asuntohallituksessa.

Toinen varapuhemies: Ed. Orrenmaa on poissa, joten kysymys raukeaa.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ed. Lillqvistin suull. ksm. n:o 274 puolustusvoimien tykkien sijoittamisesta Valassaarten luonnonsuojelualueelle.

Ed. Lillqvist: Herr talman! Jag ställer högaktningsfullt till statsrådets vederbörande medlem följande fråga att besvaras:

Anser regeringen det vara ändamålsenligt att försvarsmakten placerar kanoner på Valsörarna, som är ett viktigt naturskyddsområde och fredat av länsstyrelsen redan år 1948?

Puolustusministeri Gestrin: Herra puhemies! Jag har äran att svara rdm. Lillqvist följande:

Regeringen är medveten om att Valsörarna är ett värdefullt naturskyddsområde och anser det vara av vikt att den särpräglade skärgårdsmiljö ögruppen utgör, skyddas mot störande ingrepp. Regeringen är även medveten om att det på Valsörarna utförs ett vetenskapligt forskningsarbete, som förtjänar allt stöd och att vattnen kring Valsörarna har stor betydelse för skärgårds- och fiskarbefolkningens utkomst i Björköby kommun. Regeringen har inte för avsikt att bifalla åtgärder, som inkräktar på skärgårdsbornas möjlighet till fiske eller på forskningens villkor i Valsörsarkipelagen.

Jag har nyss vid besök i Vasa och Björköby gjort mig förtrogen med Österbottens militärläns planering av kustförsvarsberedskapen på länets område och med Björköborna diskuterat militärlänets planer till den del de berör Valsörarna. Det framgick härvid, att militärlänet endast skall lagra fyra artilleripjäser på Valsörarna för att därmed öka den lokala försvarsberedskapen. Lagringen skulle ske på den ute på Valsörarna redan nu belägna sjöbevakningsstationens område. Inga befästningsarbeten skulle utföras, inga militära övningar anordnas eller skjutningar verkställas och inga inskränkningar i den nuvarande rörelsefriheten på området ske.

Rörande allt detta är militärlänet berett att ingå att bindande avtal. Något beslut i ärendet har inte skett, men frågan kommer uppenbarligen inom kort att handläggas av skifteslaget i Björköby, som närmast har att ta ställning till militärlänets förslag. Detta förslag sammangår enligt min mening väl med den av mig nämnda målsättningen att trygga naturskyddsområdet samt säkerställa Björköbornas och forskningens intressen i Valsörsarkipelagen. De planer militärlänet redovisar för bör — förefaller det mig — ge frågan om försvarsmakten och Valsörarna rimligare proportioner än vad den har tillmätts i många polemiskt färgade uttalanden i ärenden.

Herra puhemies! Hallitus on siis tietoinen siitä, että Valassaaret on arvokas luonnonsuojelualue, ja katsoo tärkeäksi, että tämä erikoislaatuinen saaristoseutu, jonka saaristoryhmä muodostaa, suojataan häiritseviltä tekijöiltä. Pohjanmaan sotilaslääni suunnittelee ainoastaan neljän tykin varastoimista Valassaarille lisätäkseen täten paikallista puolustusvalmiutta. Varastointi suoritettaisiin Valassaarilla jo nyt sijaitsevan merivartiostoaseman alueelle. Mitään linnoitustöitä ei suoritettaisi. Mitään sotilaallisia harjoituksia tai ammuntoja ei järjestettäisi, eikä alueella nykyisin vallitsevaa liikkumisvapautta rajoitettaisi. Kaikkeen edellä mainittuun on sotilaslääni valmis sitoutumaan sopimuksen muodossa.

Tämä ehdotus, joka joutuu björköbyläisten käsiteltäväksi, soveltuu mielestäni hyvin mainitsemaani päämäärään suojata luonnonsuojelualue sekä turvata väestön ja tutkimustoiminnan intressit Valassaarilla. Nämä suunnitelmat antanevat puolustuslaitosta ja Valassaaria koskevalle kysymykselle kohtuullisemmat mittasuhteet, kuin mitä kysymys on saanut monissa poleemisesti väritetyissä lausunnoissa.

Ed. Lillqvist: Herr talman! Jag gör följande tilläggsfråga:

Anser regeringen att åtgärden med tanke på landets försvar och neutralitet är befogad och nödvändig?

Puolustusministeri Gestrin: Herr talman! Regeringen som sådan har inte tagit ställning till frågan. Själv har jag som försvarsminister dels fört ingående samtal med huvudstaben i ärendet och också, som jag nämnde i mitt föregående svar, med Österbottens militärläns ledning i Vasa diskuterat frågan. Jag är nödsakad att konstatera, att såväl huvudstaben

som militärlänet har redovisat för i mitt tycke vägande argument för sitt förslag i ärendet.

Ed. Lillqvist: Herr talman! Jag ställer högaktningsfullt den andra tilläggsfrågan:

Kommer regeringen att tillåta placering av kanoner på Valsörarna även mot markägarnas-kifteslagets beslut?

Puolustusministeri Gestrin: Herr talman! Av mitt första spörsmålssvar framgick, att regeringen inte har tagit ställning till saken. Inga beslut har fattats. Det framgick också, att det nu närmast är skifteslaget i Björköby som har att ta ställning till det förslag militärlänets ledning i samarbete med skifteslagets företrädare utarbetar. Först när skifteslaget har formulerat sin ståndpunkt kan det vara skäl att överväga till vilka övriga åtgärdet ärendet kan leda.

Men jag vill ännu en gång understryka, att militärlänets klara precisering av vad det är fråga om — endast att lagra fyra pjäser på det område som redan nu disponeras av sjöbevakningsstationen, där det redan finnes byggnader och ingenting annat — redan detta bör enligt min mening ge frågan helt andra proportioner än vad den har fått tidigare. Nu är det alltså endast fråga om att disponera ett område ungefär 10 x 10 m² på ett område där redan nu samhällelig aktivitet pågår, om ingenting annat.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ed. Ahteen suull. ksm. n:o 276 Oulujokisuun merialueen saastumisesta ammattikalastajille aiheutuneiden tappioiden korvaamisesta.

Ed. Ahde: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä Oulujokisuun merialueen ammattikalastajille meren saastumisesta aiheutuneiden taloudellisten tappioiden korvaamiseksi?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Ahteen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Oulujokisuun merialueen likaantumisen aiheuttaa useampi likaaja. Nämä korvasivat yhteistoimin kalastajille vuoden 1969 aikana aiheutuneita menetyksiä. Kalastajat katsovat kuitenkin kärsineensä tappioita myös vuonna 1970. Parhaillaan tutkitaan, onko haittavaikutuksia ollut, sekä selvitetään, suorittavatko ja missä määrin merialueen likaajat korvauksia kalastajille. Hallitus katsoo, etteivät likaantumisen kalastajille aiheuttamat taloudelliset tappiot varsinaisesti kuulu valtion korvattaviin, vaan korvausvelvollisuus kuuluu haitan aiheuttajille.

Ed. Ahde: Herra puhemies! Esitän ensimmäisen lisäkysymyksen:

Onko hallitus tietoinen siitä, että nyt vesioikeuden päätöksillä maksettavat korvaukset menevät pääasiallisesti vesioikeuksien omistajille eivätkä kalastajille?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Tämä on tietysti tärkeä näkökohta, mihinkä kansanedustaja Ahde kiinnitti huomiota, mutta minä vielä jatkoksi toteaisin vain: Kun on kysymys kalastajille aiheutuneitten vahinkojen korvaamisesta, niin tässä suhteessa viime kesän aikana on suoritettu lisätutkimuksia. Tutkimuksen tulokset eivät vielä tällä hetkellä ole käytettävissä, mutta kun ne ovat käytettävissä, on tarkemmin määriteltävissä ne teollisuuslaitokset, jotka aiheuttavat likaantumisen suhteen suurimmat haitat. Ja tarkoituksena on todellakin, että nämä haitan aiheuttajat korvaavat sitten nimenomaan kalastajille.

Ed. Ahde: Herra puhemies! Esitän seuraavan toisen lisäkysymyksen:

Aikooko hallitus kiirehtiä tutkimuksen valmistumista, koska sen piti olla jo valmiina helmikuussa tänä vuonna?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Tähän seikkaan on kiinnitettävä huomiota, ja jos tutkimuksen tulokset viipyvät liian pitkään, niin on kohtuullista, että hallitus kiirehtii.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ed. Pursiaisen suull. ksm. n:o 277 yritysten tunkeutumisesta työntekijöidensä yksityisiin asioihin.

Toinen varapuhemies: Koska ed. Pursiainen ei ole paikalla, niin kysymys raukeaa.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ed. Honkosen suull. ksm. n:o 278 alennuksen myöntämisestä rautatiematkoista opetusharjoittelijoille.

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Onko hallituksen piirissä harkittu mahdollisuutta myöntää opetusharjoittelijoille eli auskultanteille rautatiematkoista 50 %:n alennus, kuten korkeakouluopiskelijoiden kohdalla asian laita jo nyt on?

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Honkosen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:

Opiskelija-alennusta koskevat määräykset perustuvat valtionrautateiden tariffisäännöstöasetuksen 22 §:ään. Opiskelijalippuja myydään ainoastaan opiskelupaikkakunnan asemilla sen ja kotipaikkakunnan välisiä meno- ja paluumatkoja varten. Alennusta ei ole myönnetty yliopistojen ja korkeakoulujen sellaisille oppilaille, jotka ovat suorittaneet loppututkinnon tai saavuttaneet oppiarvon, jollaisina kysymyksessä tarkoitettuja auskultantteja on pidettävä. Kun opiskelijaliput eivät kelpaa myöskään kesän aikana, eivät kesäyliopistojen opiskelijat ole päässeet tähän mukaan. Liikenneministeriön taholla on kuitenkin valmisteltu mainitun pykälän muutosta niin, että opiskelijalippuihin oikeutettujen piiriä voitaisiin laajentaa ja sisällyttää siihen myös välitutkinnon suorittaneet ja mahdollisesti myöskin kesäyliopistojen opiskelijat.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ed. Honkosen suull. ksm. n:o 279 liikevaihtoveron lisäveron poistamisesta sairaalatarvikkeilta.

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Onko hallituksen piirissä harkittu liikevaihtoveron lisäveron poistamista sairaalatarvikkeilta?

Valtiovarainministeri Tallgren: Herra puhemies! Vastauksena ed. Honkosen suulliseen kysymykseen saan kunnioittavasti esittää seuraavaa:

Liikevaihtoveron lisäveron kantamisesta tähän saakka saatujen kokemusten perusteella on voitu todeta muun muassa, että eräät lisäverolain tavaranimikkeet ovat sellaisia, että lisäveron alaisiksi tavaroiksi on ollut katsottava sellaisiakin kestokulutustavaroita, joita lakia säädettäessä ei ollut tarkoitus saattaa lain piiriin. Tästä johtuvat epäkohdat ovat parhaillaan tutkittavina mm. lääkinnällisiin tarkoituksiin valmistettujen tavaroiden osalta.

Siihen kysymykseen, onko lisävero poistettava sairaalatarvikkeiden ja eräiden muidenkin tavaroiden osalta, hallitus tulee ottamaan kantaa päättäessään, onko esitys lisäverolain voimassaoloajan jatkamisesta annettava vai ei.

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Saanen esittää seuraavan lisäkysymyksen:

Milloin tällainen päätös on odotettavissa?

Valtiovarainministeri Tallgren: Herra puhemies! Vastaisin: lähiaikoina.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ed. Partasen suull. ksm. n:o 280 peruskoulu-uudistuksen toteuttamisesta Kainuussa.

Ed. Partanen: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitkä ovat ne perustellut syyt, joiden vuoksi Kainuun kuntia ei ole tähän mennessä hyväksytty peruskoulu-uudistuksen piiriin siirtyviksi syksyllä 1972?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Partasen kysymykseen on ensin ehkä lyhyesti tälläkin kertaa tarkasteltava peruskouluun siirtymisen aikataulun nykytilaa ja sen taustaa.

Ensinnäkin on todettava, että säätäessään nk. puitelain eli lain koulujärjestelmän perusteista eduskunta sääti, että alueellinen siirtymäjärjestyksen aikataulu on vahvistettava kaksi vuotta lain voimaantulon jälkeen, mikä tarkoittaa, että lain mukaan aikataulun tulisi olla valmis vasta ensi heinäkuussa. Tämän täytyy silloin tarkoittaa sitä, että eduskunta katsoi varsinaisen alueellisen siirtymisen alkavan vasta vuonna 1973 ja vuosikymmenen alkuvuosien tulevan käytetyiksi siirtymisen valmisteluun ja mahdolliseen kokeiluun. Tämä sen vuoksi, jottei syntyisi käsitystä, että peruskoulun aikataulussa ja sen toimeenpanossa on hidasteltu siihen nähden mitä eduskunta on aikanaan edellyttänyt.

Monistakin syistä, jotka ovat eduskunnan tiedossa, on kuitenkin päädytty siihen, että aikataulua on nopeutettava ja keskitettävä, ja näin ollen hallitus pyrkii vielä tämän vuoden puolella lyömään kiinni koko peruskouluaikataulun. Kiirehtimistä merkitsee myös se, että jo viime keväänä päätettiin tuon aikataulun taloudellisista puitteista, siis niistä puitteista, jotka osoittavat, kuinka suuri osa kustannusten kasvusta ajoittuu millekin 1970-luvun vuodelle. Silloin myös päätettiin siitä, että siirtyminen päättyy kahta vuotta aikaisemmin kuin oli sovittu ja että se alueellisena siirtymisenä alkaa jo vuonna 1972. Laki koulujärjestelmän perusteista edellyttää, että siirtyminen aloitetaan maan syrjäisiltä seuduilta. Koska vuoden 1972 alueelliset siirtymät oli päätettävä valmistelujen takia hyvissä ajoin vuonna 1971, liittyy valtioneuvoston periaatepäätökseen jo viime keväänä päätös siitä, mitkä alueet siirtyvät vuonna 1972, ja niiksi alueiksi nimettiin Lapin lääni kokonaisuudessaan ja Oulun läänistä nk. Koillismaan alue. Lopullinen muu siirtymäaikataulu vuodesta 1973 eteenpäin on nyt ministerivaliokunnassa, sen jälkeen kun kouluhallitus oli laatinut esityksen ja se oli ollut kunnilla lausunnolla.

Alustavien kaavailujen mukaan edelleen noudatettaisiin sitä periaatetta, että siirtyminen alkaa syrjäseuduilta, ja sen mukaan Kainuu siirtyisi vuonna 1973. Näissä kaavailuissa ei siis voida katsoa Kainuun tulleen syrjäytetyksi jonkin Etelä- tai Lounais-Suomen alueen takia. Eri asia on sitten se, katsotaanko Lapin lääni ja Koillismaa enemmän tai vähemmän syrjäseuduksi kuin Kainuu, mutta joka tapauksessa Kainuu on aivan kärkipäässä siirtymäjärjestyksessä.

Ehkä keskustelua on herättänyt se seikka, että on ollut puhetta eräiden kokeilukuntien siirtymisestä peruskoulujärjestelmään jo vuonna 1972. Tätä myöskin koulujärjestelmälaki edellyttää puhumalla pistesiirtymistä, ja on todettava, että nämä kunnat ovat jo itse asiassa peruskoulujärjestelmässä.

Ed. Partanen: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti ensimmäisen lisäkysymyksen:

Oliko kuluvan vuoden maaliskuussa valtioneuvoston päätöstä tehtäessä ja onko ehkä tällä hetkellä opetusministeriön ja valtioneuvoston tiedossa, että ensinnäkin Kainuu on syrjäseutua ja että Kainuun kunnissa lain edellyttämä valmiusaste peruskouluun siirtymiseksi edustaa jopa maan parhainta tasoa?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Kyllä molemmat näkökohdat olivat tiedossa ja sen takia, että Kainuu on ehdottomasti syrjäseutua, se suurena alueena onkin tässä heti Lapin läänin jälkeen. Kainuun kuntien valmius on huomattava, kuitenkin tietysti Kajaanin kaupungin kohdalla ehkä tarvitaan vielä eräitä lisäselvityksiä, jotka eivät varmaan tule olemaan esteenä nopealle siirtymiselle.

Kysymys Kainuusta tulee kyllä ministerivaliokunnassa vielä esille, mutta haluaisin korostaa siis sitä, että Kainuu on jo nyt alueellisen siirtymäluettelon toisella tai kolmannella sijalla.

Ed. Partanen: Herra puhemies! Esitän toisen lisäkysymyksen:

Mikä merkitys opetusministeriössä ja valtioneuvostossa on annettu ja annetaan kouluhallituksen ja erityisesti Oulun läänin kouluosaston Kainuun kuntia puoltaville lausunnoille, jotka ovat tarkoittaneet näiden kuntien siirtymistä peruskouluun syksyllä vuonna 1972?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Näille lausunnoille tullaan antamaan suuri merkitys ja ministerivaliokunnan työn yhteydessä niihin tullaan tarkoin perehtymään.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ed. Mustosen suull. ksm. n:o 281 peruskouluun siirtymisen ajankohdasta Kainuussa.

Toinen varapuhemies: Koska ed. Mustonen on poissa, kysymys raukeaa.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ed. Häkämiehen suull. ksm. n:o 282 autovarkauksien estämisestä.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä viime kuukausina ilmenneen autoihin ja niiden varusteisiin kohdistuvan laajan anastusrikollisuuden ennakolta estämiseksi?

Oikeusministeri Söderman: Herra puhemies! Vastauksena ed. Häkämiehen kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Kokemus osoittaa, että varsinkin anastusrikollisuuden lyhyen ajanjakson vaihtelut saattavat olla varsin huomattavat. Muutaman kuukauden rikollisuuslukujen seuraaminen ei näin muodoin anna riittävää perustaa tietyntyyppisen rikollisuuden kehityksen arvioimiselle.

Poliisin tietoon tulleiden moottoriajoneuvovarkauksien ja moottoriajoneuvon luvattomien käyttöönottojen määrä on viime vuosien aikana kasvanut tasaisesti. Samanlainen kehitys on havaittavissa useimmissa teollistuneissa maissa moottoriajoneuvokannan kasvun ja kaupungistumisen myötä. Anastamisrikollisuuden määrä näyttää ratkaisevasti määräytyvän rikostilaisuuksien mukaan, kun havaitaan näiden nousseen absoluuttisia rikoslukuja hitaammin. Tästä huolimatta tuntuu todennäköiseltä, että myös suhteelliset rikosluvut tulevat kasvamaan. Vertailevassa mielessä on syytä todeta, että esim. Ruotsissa, jossa moottoriajoneuvoanastusten määrä vuonna 1970 oli noin 57 000, myös moottoriajoneuvokantaan suhteutetut rikosluvut ovat monta kertaa Suomen vastaavia lukuja suurempia. Jos vertaillaan rikosten määrää 1 000 moottoriajoneuvoa kohti, voidaan havaita, että vuodesta 1967 vuoteen 1970 ei sanottavaa nousua ole tapahtunut.

Autoilijain varusteisiin kohdistuvien rikosten määrästä ei ole saatavissa täsmällisiä tietoja. Näyttää kuitenkin ilmeiseltä, että näidenkin anastusrikosten lukumäärä lisääntyy ainakin autokannan kasvun myötä.

Aineellisten vahinkojen lisäksi autoihin kohdistuvaan rikollisuuteen liittyy eräs huolestuttava piirre, nimittäin sen yhteydessä tapahtuva muu rikollisuus, kuten murtovarkaudet, rattijuoppous ym. On senkin vuoksi tärkeä jatkuvasti etsiä keinoja autoihin kohdistuneiden anastusrikosten määrän kasvun jarruttamiseksi. Eräänä tällaisena keinona on Suomessa kokeiltu rangaistuksen koventamista. Oikeusministeriön kriminologisessa tutkimuslaitoksessa vuonna 1970 suoritettu tutkimus viittaa kuitenkin siihen, että vuoden 1964 lainmuutoksen vaikutus rikollisuuden kehitykseen jäi — kuten yleensä on laita tämän tyyppisissä rangaistusasteikkojen tarkistuksissa — ohimeneväksi. Harkittaessa tulevia toimenpiteitä autoihin ja muihin moottoriajoneuvoihin sekä niiden varusteisiin kohdistuvien anastusten estämiseksi joudutaan erityisesti kiinnittämään huomiota rikosta estävien teknisten suojalaitteiden kehittämiseen ja ilmituloriskin lisäämiseen. Esimerkkinä tästä voidaan mainita vuonna 1967 pakolliseksi säädetty rattilukko.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti ensimmäisen lisäkysymyksen:

Katsooko hallitus tässä maassa poliisien määrän riittäväksi, vaikka jo eduskuntatalonkin pysäköintipaikalla kansanedustajien autoihin ovat varkaat päässeet tunkeutumaan ja viemään radioita ym. varusteita?

Oikeusministeri Söderman: Herra puhemies! Vastauksena ed. Häkämiehen ensimmäiseen lisäkysymykseen esitän kunnioittavasti, että poliisihallinto poikkeuksena kaikista muista pohjoismaista ei kuulu oikeusministeriön alaisuuteen, joten en voi tähän kysymykseen tarkemmin vastata.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Esitän toisen lisäkysymyksen ja nimenomaan hallitukselle:

Aikooko hallitus toimia niin, että lainsäädäntöteitse saataisiin korjausta aikaan siten, että rikoksista annettavia rangaistuksia voitaisiin todella koventaa?

Oikeusministeri Söderman: Herra puhemies! Vastauksena ed. Häkämiehen toiseen lisäkysymykseen totean, että 1930-luvulla kokeiltiin hyvin paljon sitä, että rikollisuutta voitaisiin kovilla rangaistuksilla estää, melko huonoin tuloksin. Tätä nyt kysymyksessä olevaa rikollisuuden muotoa on siis vuonna 1964 kokeiltu vähennettäväksi rangaistuksia koventamalla ja tämän rangaistuksen koventamisen yleisestävä vaikutus oli hyvin ohimenevä.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ed. Pohjosen suull. ksm. n:o 283 alkoholinkäytön kokonaiskustannusten selvittämisestä.

Ed. Pohjonen: Herra puhemies! Pyydän kunnioittaen esittää valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä hallitus on tehnyt tai aikoo tehdä alkoholinkäytön aiheuttamien kokonaiskustannusten selvittämiseksi huomioon ottaen kaikki yhteiskunnan menot tässä suhteessa?

Sosiaali- ja terveysministeri Kuusi: Herra puhemies! Vastauksena ed. Pohjosen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:

Alkoholinkäytön yhteiskunnalle aiheuttamia menoja ei ole Suomessa enempää kuin missään muuallakaan yksityiskohtaisesti selvitetty, koska alkoholijuomien aiheuttamat haittavaikutukset ovat luonteeltaan sellaisia, että niistä valtaosa on vaikeasti jos lainkaan mitattavissa rahassa ilmaistavina yhteiskunnan menoina.

Ed. Pohjonen: Herra puhemies! Pyydän esittää lisäkysymyksen:

Onko hallitus harkinnut asettaa komiteaa, joka tekisi ehdotuksia tehokkaasta alkoholismia ja muita alkoholivaurioita ennalta ehkäisevistä toimenpiteistä?

Sosiaali- ja terveysministeri Kuusi: Herra puhemies! Vastauksena ed. Pohjosen ensimmäiseen lisäkysymykseen totean, että kysymys alkoholinkäytön aiheuttamien haittavaikutusten hallitsemisesta on paraikaa alkoholiyhtiön hallintoneuvostossa harkittavana. Hallitus tulee seuraamaan mielenkiinnolla, mitä Oy Alko Ab:n hallintoneuvosto asiassa päättää.

Ed. Pohjonen: Herra puhemies! Pyydän esittää toisen lisäkysymyksen:

Eikö Suomi nyt voisi olla ensimmäinen maa, joka todella pyrkii selvittämään tämän alkoholismiongelman todella suuret kustannukset yhteiskunnalle?

Sosiaali- ja terveysministeri Kuusi: Herra puhemies! Kysyisin ed. Pohjoselta puolestani: Miten mitataan alkoholistin käyttäytymisellään hänen omassa lähiympäristössään aiheuttama hermostollinen rasitus rahassa?

Asia on loppuun käsitelty.

Toinen varapuhemies: Käsittelemättä jääneet päiväjärjestyksen 14) — 18) asia siirtyvät seuraavaan suullisten kysymysten täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.44.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

78. Perjantaina 8 p. lokakuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Siv.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi kunnallisista yleissairaaloista annetun lain, yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain, mielisairaslain, tuberkuloosilain ja terveydenhoitolain muuttamisesta 2251

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 82; talousvaliokunnan mietintö n:o 7; hallituksen esitys n:o 17; lak.al. n:ot 149 ja 150 (1970 vp.); toiv.al. n:ot 657, 666 ja 671 (1970 vp.).

Toinen käsittely:

2) Ehdotukset laiksi oppikoulun kouluneuvostosta 2256

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 89; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9; hallituksen esitys n:o 23; lak.al. n:ot 170 ja 171.

3) Ehdotus laiksi eräiden Kemijoen vesistön säännöstelyn johdosta maansa luovuttaneiden asuttamisesta annetun lain muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 90; maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 28; hallituksen esitys n:o 92.

4) Ehdotukset laeiksi rikoslain muuttamisesta ja vaarallisten rikoksenuusijain eristämisestä annetun lain muuttamisesta „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 91; lakivaliokunnan mietintö n:o 14; ed. Pursiaisen ym. lak.al. n:o 26 (1970 vp.); ed. Ahteen ym. toiv.al. n:o 51 (1970 vp.).

Siv.

Ensimmäinen käsittely:

5) Ehdotus laiksi eräistä poikkeuksista valtakunnallisista työttömyyskassoista ja työttömyyskorvauksesta annettuihin lakeihin 2251

Asiakirjat: Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 9; hallituksen esitys n:o 103; ed. Koskisen ym. toiv.al. n:o 656.

Ainoa käsittely:

6) Ehdotukset toivomukseksi määrärahan ottamisesta vuoden 1972 tulo- ja menoarvioesitykseen 2256

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 9; toiv.al. n:ot 336, 352, 356 ja 372.

7) Ehdotukset toivomukseksi määrärahan ottamisesta vuoden 1972 tulo- ja menoarvioesitykseen 2257

Asiakirjat: Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 11; toiv.al. n:ot 986, 995, 996, 1000, 1004, 1006 ja 1011.

Esitellään:

8) Hallituksen esitys n:o 133 Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton kanssa sovittujen eräiden tavaroiden tullikohtelua koskevien määräysten hyväksymisestä ..... „

9) Hallituksen esitys n:o 134 kuolemanrangaistuksen poistamisesta rangaistusjärjestelmästä ..... „

10) Hallituksen esitys n:o 135 Imatran Voima Osakeyhtiön toisen ydinvoimalaitoksen hankintaan liittyvälle luotolle annettavista valtion takauksista .. 2259

Siv.

11) Hallituksen esitys n:o 136 laiksi talonmiesten työaikalain 19 §:n muuttamisesta 2259

12) Hallituksen esitys n:o 137 laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain muuttamisesta ..... „

13) Hallituksen esitys n:o 138 laiksi merentutkimuslaitoksesta ..... „

14) Hallituksen esitys n:o 139 laeiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta, eräiden tapaturmakorvausten sitomisesta palkkatasoon ja tapaturmavakuutuslaissa säädettyjen markkamäärien korottamisesta annetun lain kumoamisesta .. „

15) Hallituksen esitys n:o 140 laeiksi yrittäjien eläkelain 9 ja 13 §:n sekä maatalousyrittäjien eläkelain 10 §:n muuttamisesta ..... „

16) Hallituksen esitys n:o 141 laiksi eräiden liikennevahingonkorvausten sitomisesta palkkatasoon 2262

17) Hallituksen esitys n:o 142 laiksi elatusavun ennakosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta ..... „

18) Ed. Vainion ym. lak.al. n:o 210 laiksi tasausverolain 6 §:n muuttamisesta ..... „

19) Ed. Asunmaan ym. lak.al. n:o 211 laiksi kotimaisen sokerintuotannon turvaamisesta ..... „

Pöydällepanoa varten esitellään:

20) Lakivaliokunnan mietintö n:o 15 toivomusaloitteen johdosta, joka koskee täysi-ikäisyysrajan alentamista ..... „

21) Lakivaliokunnan mietintö n:o 16 kolmen toivomusaloitteen johdosta, jotka koskevat vapaudessa tapahtuvan kriminaalihuollon järjestämistä ..... „

22) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksen johdosta Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan välisen kulttuuriyhteistyösopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä .... „

23) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 14 hallituksen esityksen johdosta laiksi ulkomaanedustuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta ..... „

Siv.

24) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 29 hallituksen esityksen johdosta laiksi tilan yhteisomistajien osallistumisesta metsänparannushankkeeseen .. 2262

25) Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 62 toivomusaloitteen johdosta, joka tarkoittaa itäisen sisääntulotien rakentamista Kuusankoskelle ..... „

26) Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 63 toivomusaloitteen johdosta, joka tarkoittaa Kouvolan—Heinolan maantien rakennustöiden aloittamista välillä Voikkaa—Jaala ..... „

27) Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 64 toivomusaloitteen johdosta, joka tarkoittaa Virojoen—Miehikkälän—Pyhällön—Haapalan—Kouvolan maantien rakentamista ..... „

28) Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 65 kahden toivomusaloitteen johdosta, jotka tarkoittavat TVH:n tukikohdan rakentamista Pylkönmäelle ..... „

29) Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 66 kahden toivomusaloitteen johdosta, jotka tarkoittavat Lievestuoreen—Toivakan maantien parantamista ..... „

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Virolainen.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat L. Aalto, Aro, Hanhirova, Hara, Helle, Kaasalainen, R. Kangas, Kortesalmi, Melin, Mustonen, Nieminen, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Perheentupa, Rytkönen, Salla, Salmenkivi, Sinkkonen, Sundqvist, Syrjä ja Vennamo.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän päivän istunnoista virkatehtävän vuoksi ed. Helle sekä yksityisasiain takia edustajat R. Kangas, Melin, Orrenmaa, Perheentupa, Salla, Salmenkivi ja Vennamo, tämän kuun 11 päivään sairauden vuoksi ed. Syrjä sekä yksityisasiain

vuoksi tämän kuun 12 päivän istunnosta ed. Lähteenmäki, tämän kuun 12 päivästä 15 päivään ed. Ilaskivi ja tämän kuun 15 päivän istunnoista ed. Holkeri.

Kulkulaitosvaliokunnan jäsenet.

Ensimmäinen varapuhemies: Valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytää ed. Myyryläinen vapautusta kulkulaitosvaliokunnan varajäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunta päättänee jättää eduskunnan valitsijamiesten tehtäväksi uuden varajäsenen valitsemisen kulkulaitosvaliokuntaan vapautuksen saaneen sijaan.

Hyväksytään.

Pohjoismaiden neuvoston jäsenet.

Ensimmäinen varapuhemies: Valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytää ed. Luja-Vepsä vapautusta Pohjoismaiden neuvoston varajäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunta päättänee jättää eduskunnan valitsijamiesten tehtäväksi uuden varajäsenen valitsemisen Pohjoismaiden neuvostoon vapautuksen saaneen sijaan.

Hyväksytään.

Ed. Aition ym. välikysymys, joka koskee hallituksen noudattamaa talouspolitiikkaa.

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään ed. Aition ym. allekirjoittama välikysymys, joka luetaan.

Sihteeri lukee:

"Eduskunnalle.

Oikeiston eteneminen ja eduskunnan muuttuminen porvarienemmistöiseksi vuoden 1970 eduskuntavaaleissa merkitsivät kielteistä muutosta maamme poliittisessa tilanteessa. Suurpääoman ja oikeiston ote maamme politiikassa on lujittunut, ja hallitus on talouspolitiikassaan ja myös eräissä muissa ratkaisuissaan toistuvasti myöntynyt niiden vaatimuksiin. Lisäksi kansalaisten ja heidän järjestöjensä demokraattisia oikeuksia halveksivat sekä Suomen ja Neuvostoliiton suhteiden myönteistä kehitystä vahingoittavat äärioikeistolaiset ilmiöt ovat näkyvästi lisääntyneet.

Maamme taloudellinen kehitys on kääntynyt huolestuttavaan suuntaan, eikä hallitus ole talouspoliittisilla toimillaan kyennyt tilannetta korjaamaan. Päinvastoin sen toimenpiteet ovat omiaan vain syventämään alkanutta taloudellista taantumaa ja kärjistämään sen aiheuttamia ongelmia.

Hallitus on loitonnut kauaksi niistä tavoitteista, jotka kesällä 1970 hyväksyttiin vasemmiston ja keskustan yhteishallitukselle. SKDL:n joutuminen sen ja muiden hallitusryhmien välisten talouspoliittisten erimielisyyksien vuoksi hallituksen ulkopuolelle johti siihen, että hallituspuolueet vesittivät alkuperäistä hallitusohjelmaa suurpääoman tahdon mukaisesti hyväksymällä ns. hallituspoliittisen julkilausuman. Hallitus ei ole kyennyt seuraamaan sitäkään eikä lunastamaan siinä esittämiään kansalaisten kannalta myönteisiä lupauksia.

Hallituspoliittisen julkilausuman mukaan valtiovalta puuttuu tehokkain ottein taloudelliseen kehitykseen ja työllisyyden turvaamiseen. Työttömyys on huolestuttavassa nousussa, ja työttömyysasteen arvioidaan tämän vuoden lopulla kohoavan 3 prosenttiin. Erityisen vaikeaksi tilanne uhkaa muodostua Pohjois- ja Itä-Suomessa, mihin osaltaan vaikuttaa metsätöiden voimakas vähentyminen. Työttömiksi joutuneiden joukossa on yhä enemmän pitkälle koulutettuja työntekijöitä, jopa akateemisen koulutuksen saaneita. Kuitenkaan hallitus ei esimerkiksi talousarvioesityksessään vuodelle 1972 ole osoittanut, mitkä ovat ne tehokkaat otteet, joilla hallitus puuttuu työllisyystilanteeseen.

Hallitus lupasi pitää hintakehityksen kurissa toteuttamalla tiukkaa hintasäännöstelyä. Lisäksi

se otti osaltaan vastuun UKK-sopimuksesta, jonka yhteydessä lupailtiin hintojen nousevan vuoden 1971 aikana 4—4.5 prosenttia. Kehitys on osoittanut kansandemokraattien torjuvan asenteen UKK-sopimukseen oikeaksi. Hinnat ovat riistäytyneet niin, että elinkustannusindeksi on noussut joulukuusta 1970 elokuuhun 1971 7 prosenttia, ja uusia hinnankorotuksia on suoritettu tämänkin jälkeen ja lisää on odotettavissa. Hintojen voimakkaaseen nousuun ovat merkittävästi vaikuttaneet hallituksen omat toimenpiteet, erityisesti myöntyminen oikeiston vaatimuksiin hintasäännöstelyn lieventämisestä ja ns. maksutasepaketti, liikevaihtoveron lisäveron ja tuonnintasausveron säätäminen sekä lainakoron korottaminen.

On käynyt niin, että hintojen korotukset ovat syöneet UKK-sopimuksen mukaiset palkankorotukset ja pääosin nekin UKK-sopimuksen tasoa korkeammat palkankorotukset jotka työläiset omakohtaisella toiminnallaan ovat saavuttaneet. Eläkeläisten saamat indeksihyvitykset eivät riitä korvaamaan tapahtunutta hintojen nousua. Pienviljelijöille UKK-sopimuksessa luvattu tulon lisä taas on asiallisesti jäänyt jalostus- ja välitysportaaseen.

Myös ulkomaankaupan vaihtotaseen tasapainottamiseksi hallitus lupasi tulokseen johtavia toimia. Hallituksen ja hallituspuolueiden eduskuntaryhmien mielestä työtätekevien kulutuskysyntää rajoittanut ns. maksutasepaketti oli tällainen. Kauppataseen vajaus on kuitenkin jatkuvasti kasvanut, ja se oli elokuun lopussa lähes 900 milj. markkaa. Viime vuonna, joka oli kauppataseen vajauksen suhteen ennätyksellinen, vajaus oli samaan aikaan n. 550 milj. markkaa. Kauppataseen vajaus on nyt suhteessa tuontiin suurempi kuin ennen vuoden 1967 devalvaatiota.

Jo ns. maksutasepakettia eduskunnassa käsiteltäessä kansandemokraatit osoittivat toimenpiteiden vaikutukset vaihtotaseeseen varsin vähäisiksi. Niiden todellisten vaikutusten osoitettiin näkyvän kohoavassa hintatasossa ja kotimaisen tuotannon kasvuedellytysten heikkenemisessä sekä pienten ja keskisuurten yritysten toiminnan vaikeutumisessa. Nyt jo hallituspuolueidenkin piirissä myönnetään toimenpiteen virheellisyys jopa virallisin päätöksin.

Maamme taloudelliselle kehitykselle suotuisassa ja vaihtotaseongelmia vähentävässä Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa käytävässä kaupassa ei ole saavutettu läheskään niitä mittasuhteita, joihin olisi mahdollisuuksia. Tämän vuoksi hallitukselta edellytetään tässä asiassa entistä päättäväisempää toimintaa. Huolestusta herättää se, että nykyisessä tilanteessa hallituksessa ja hallituspuolueiden piirissä suunnitellaan vapaakauppasopimuksen solmimista Suomen ja EEC:n kesken, mikä poliittisten sidonnaisuuksien ohella vaikeuttaisi monilla tavoin taloudellista toimintaa maassamme.

Lupauksista huolimatta hallitus ei esitä tuloverotuksen perusteita muutettaviksi. Veroperusteiden säilyminen jo vuosia muuttumattomina merkitsee sitä, että nimellistulojen kasvaessa palkansaajiin kohdistuva verotus jatkuvasti kiristyy, mikä tuntuu erityisen raskaana alimmissa ja keskisuurissa tuloryhmissä. Valtiovalta on myös siirtänyt kunnille yhä uusia rasituksia, mikä on merkinnyt kunnallisveroäyrin yleistä nousua ja verotuksen kiristymistä myös tätä kauttta. Samanaikaisesti hallituksessa valmistellaan arvonlisäverojärjestelmään siirtymistä, minkä oikeisto liittää liikevaihtoveron lisäverosta ja tuonnintasausverosta luopumiseen. Tämä merkitsisi jälleen uusia, raskaimmin vähävaraisiin kohdistuvia rasituksia.

Huolimatta valtion talouden varsin hyvästä tilasta ja sen hallitukselle suomista mahdollisuuksista korjata palkkatyöntekijäin, pienviljelijäin, pienyrittäjien ja eläkkeensaajien asemaa ovat hallituksen toimenpiteet johtaneet useammin juuri päinvastaiseen suuntaan ja aiheuttaneet lisärasituksia. Toteuttamatta ovat jääneet esimerkiksi eräät sosiaaliset uudistukset, kuten alimman sairauspäivärahan ja erityislapsilisän korottaminen, jotka aikoinaan luvattiin.

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momenttiin viitaten esitämme valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Tietääkö Hallitus, että sen politiikka on edesauttanut oikeiston vaikutuksen kasvua maassa ja että se on omaksumalla virheellisen talouspoliittisen peruslinjan ja myöntymällä moniin suurpääoman vaatimuksiin vaikeuttanut pieni- ja keskituloisten palkansaajien, pienviljelijäin, pienyrittäjäin ja vähävaraisten eläkeläisten asemaa ja että se toimenpiteillään on jouduttanut hintojen ja verojen nousua ja vaikeuttanut työllisyyden hoitamista ja että sen toimenpiteet ulkomaankaupan tasapainottamiseksi ovat olleet tuloksettomia ja vai-

kuttaneet kielteisesti koko talouselämään, ja miten Hallitus aikoo korjata virheelliseksi osoittautunutta talouspoliittista linjaansa?

Helsingissä 7 päivänä lokakuuta 1971.

Paavo Aitio. Taisto Sinisalo.
Kauko Hjerppe. Pentti Liedes.
Matti Koivunen. Irma Rosnell.
Toivo Åsvik. Mirjam Tuominen.
Terho Pursiainen. Kuuno Honkonen.
Kauko Tamminen. Hertta Kuusinen.
Helvi Niskanen. A-L. Tiekso.
Ele Alenius. Ensio Laine.
Pauli Puhakka. Siiri Lehmonen.
Aarne Koskinen. Matti Järvenpää.
Veikko Saarto. Pekka Salla.
Niilo Koskenniemi. Aulis Juvela.
Heimo Rekonen. Anna-Liisa Jokinen.
V. J. Rytkönen. Rainer Virtanen.
Lauri Kantola. Lauha Männistö.
Pauli Räsänen. Veikko Salmi.
Oili Suomi. Kaisu Weckman."

Ensimmäinen varapuhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaan asia on pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pannaan pöydälle eduskunnan ensi tiistain istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Muutos päiväjärjestykseen.

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestykseen tehdään se muutos, että ensin käsitellään 5) asia.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Koivunen: Suuren valiokunnan jäsenille ilmoitetaan, että suuren valiokunnan kokous pidetään välittömästi tämän täysistunnon keskeydyttyä.

---

5) Ehdotus laiksi eräistä poikkeuksista valtakunnallisista työttömyyskassoista ja työttömyyskorvauksesta annettuihin lakeihin.

Esitellään sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 9 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 103, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 9.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Istunto keskeytetään nyt ja sitä jatketaan kello 14.30.

Täysistunto keskeytetään kello 14.14.

Täysistuntoa jatketaan

kello 14.30.

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Virolainen.

---

1) Ehdotukset laeiksi kunnallisista yleissairaaloista annetun lain, yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain, mielisairaslain, tuberkuloosilain ja terveydenhoitolain muuttamisesta.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 17 sekä lak.al. n:ot 149 ja 150 (1970 vp.), joita on valmistelevasti käsitelty talousvaliokunnan mietinnössä n:o 7 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 82, esitellään kolmanteen käsittelyyn sekä ainoaan käsittelyyn samassa yhteydessä käsitellyt toiv.al. n:ot 657, 666 ja 671 (1970 vp.).

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Lintilä: Herra puhemies! Nyt kolmannessa käsittelyssä olevia lainmuutoksia, joilla sairaalakustannusten jako valtion ja kuntien kesken tulee tapahtumaan kuntien kantokykyluokituksen perusteella, on odotettu jo lähes kymmenen vuotta. Ensimmäinen ehdotus tähän suuntaan tuli keskustapuolueen ajamana vuonna 1964 kunnallisen yhteistoiminnan järjestysmuotokomitean taholta. Tämän jälkeen on tullut useitakin samaan suuntaan kulkevia ehdotuksia, nyt näistä on tulossa lait, voimaantulo alkaa heti ensi vuoden alussa, ja uudet lait ovat paremmat kuin nykyiset.

Kaikkia nämä lait eivät tietenkään tyydytä, sillä varsin yleisesti ajatellaan, että valtion on vastattava täysin sairaalakustannuksista, mutta kunnat ja kuntainliitot olisivat kyllä valmiita isännöimään sairaaloissa. Erikoisesti tämä ilmenee vaativamman sairaalahoidon, kuten keskussairaalain, kohdalla. Meillä oli aikaisemmin valtion ylläpitämiä lääninsairaaloita ja eräitä muitakin valtion sairaaloita. Ne eivät rasittaneet kuntia, mutta niitten palvelutasoa kohtaan esitettiin jatkuvaa arvostelua. Tästä osittain johtui, että vuonna 1962 eduskunta hyväksyi lain, jolla lääninsairaalat ja muut valtion ylläpitämät yleissairaalat siirtyivät kaupan kautta omien alueittensa keskussairaalapiireille. Jo tätä ennen olivat eräät kunnat ottaneet vapaaehtoista vastuuta lääninsairaalain toiminnan tehostamiseksi. Muun muassa Seinäjoella rakennettiin henkilökunnalle asuntoja ja Porissa ja Hämeenlinnassa suorastaan sairaaloita kunnostettiin kuntien toimesta. Olen edelleen sitä mieltä, että sairaalasektori on valtion hallinnassa liian raskassoutuinen. Sen kehittäminen ja ajan vaatimuksia vastaavana pitäminen on helpompaa alueen kuntien yhteistoiminnan kautta. Nyt kun kustannusten jakaantumiseen saadaan enemmän oikeudenmukaisuutta, niin edistys kulkee oikeaa tietä.

Olisiko porrastusta ollut mahdollisuus esillä olevissa laeissa suorittaa vielä enemmän kunnille edulliseksi, on ollut pienenä väittelyn kohteena täällä lakiesitysten aikaisemmissa käsittelyissä, mutta muutosta on tullut hallituksen esityksiin vain yliopistollisten keskussairaalain käyttökustannusten osalle. Tämä osoittaa, että realistisia mahdollisuuksia ei ole ollut parempaan porrastukseen, ja tavoitteena on että nyt oleva parannus saadaan mahdollisimman pian voimaan. Tämäkin on merkittävä parannus, sillä esim. Keski-Pohjanmaan keskussairaalan kustannuksiin saadaan uuden lain mukaan valtion osuutta yli miljoona markkaa enemmän kuin vanhan lain mukaan. Tämän lisäksi tapahtuu vielä kuntien kesken oikeudenmukaisuus, kun valtion osuus tulee kuntakohtaisena. Aikaisemman lain mukaan hyväksytyistä käyttökustannuksista valtio korvasi 50 %. Siinä sai rikas ja köyhä saman verran.

On kyllä myönnettävä, että valtion taholta on viime vuosina autettu ylimääräisillä avustuksilla juuri sellaisia kuntia, jotka sairaalakustannusten takia ovat joutuneet suuriin vaikeuksiin. Näidenkin avustusten suuruus on valitettavasti ollut kiinni määrärahojen pienuudesta. Viime vuonna se oli 7 milj. mk. Pysyväisesti ei asiaa kuitenkaan tällä tavalla olisi voitu hoitaa, joten uudet systeemit ovat paremmat erikoisesti kunnille. Valtiolle tämä muutos tietää menojen lisäystä noin 50 milj. mk.

Esillä olevia lakeja sivuavana on todettava, että kuntien määrääminen kantokykyluokkiin ei vielä kaikilta osin tapahdu oikeudenmukaisesti. Nyt olisi tähän puoleen kiinnitettävä korjausmielessä huomiota. Ehkä korjausta myös kunnat tulevat nyt vaatimaan, koska kantokykyluokituksella tulee olemaan entistä suurempi merkitys kuntien taloudelle. On todettava, että nykyiset kantokykyluokitusperusteet suosivat aktiivisia kuntia, jotka ovat kohottaneet palvelutasoaan, myös sairaan- ja terveydenhoidon alalla, ja joiden menot ovat suuret. Esimerkkejä löytyy kunnalliskalenterista vaikka millä mitalla, mutta mainitsen vain, että esim. Lahden kaupunki ja Raision kauppala kuuluvat kantokykyluokkaan V, kun sen sijaan eräät pienet Vaasan läänin kunnat, mm. Björkeby, joissa verotettava tulo ei ole asukasta kohti puoltakaan siitä kuin Lahdessa ja Raisiossa, kuuluvat jopa VIII kantokykyluokkaan. Köyhä kunta ei uskalla laajentaa palveluksiaan ja velkaantumista siinä määrin kuin rikas kunta. Toivottavasti tämän myös teo-

reetikot tulevat vastaisuudessa toteamaan ja ymmärtämään.

Esillä olevat lainmuutokset uskon tulevan yksimielisesti nyt hyväksytyiksi.

Ed. H. Linna: Herra puhemies! Keskustapuolueen taholta pidämme merkittävänä saavutuksena käsiteltävänä olevaa hallituksen lakiesitystä, jolla valtionapu sairaaloiden käyttökustannuksiin porrastetaan kuntakohtaisesti kuntien kantokykyluokituksen mukaan. Yritimme vaikuttaa kaikin käytettävissä olevin keinoin, että valtionavun porrastus olisi jyrkempi kuin 39—70 köyhien kuntien eduksi, mutta näillä eduskunnan voimasuhteilla ei paremman lain aikaansaaminen ollut mahdollista. Tämä todettiin jo silloin, kun hallituksessa lain valmistelu viipyi odotettua kauemmin. Nykyiseen tilanteeseen verrattuna hyväksyttäviksi tulevat lakiesitykset merkitsevät kevennystä erikoisesti köyhien kuntien sairaalamenoihin. Käytännön elämässä tämä merkitsee sitä, että sairaalakustannusten pienenemisen ansiosta ei köyhissä kunnissa tarvitse korottaa veroäyrin hintoja. Lakisääteisten menojen paine kehitysalueiden kuntien veroäyrin hintaan on kuitenkin edelleen niin suuri, että lisätoimenpiteitä kantokykyluokiltaan alhaisten kuntien aseman keventämiseksi tarvitaan.

Herra puhemies! Lopuksi haluan vielä epäselvyyksien välttämiseksi mainita, että Pohjois-Suomessa ei ole aihetta huoleen käsiteltävänä olevien sairaalalakien johdosta siitä syystä, että ns. entisten aluesairaaloiden asema heikkenisi.

Hallituksen esityksessä laeiksi kunnallisista yleissairaaloista annetun lain, yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain, mielisairaslain, tuberkuloosilain ja terveydenhoitolain muuttamisesta ei ole kumottu kunnallisista yleissairaaloista 29. 10. 1965 annetun lain 46 §:ää, joka turvaa entisille aluesairaaloille mahdollisuuden saada kustannuksiinsa keskimäärin 75 % valtionapua, joka vaihtelee kunnan kantokykyluokasta riippuen 71 %:sta 78 %:iin. Näiden säännösten mukaisesti on valtionapu aluesairaaloiden kustannuksiin varattu hallituksen esityksessä vuoden 1972 tulo- ja menoarvioon.

Ed. Hemmi: Herra puhemies! Kolmannessa käsittelyssä oleva sairaaloiden tukimaksulakiesitys sellaisessa muodossa kuin se nyt on tyydyttää varmasti kaikkia asianomaisia, mutta erityisesti Oulun, maamme pohjoisimman yliopistollisen sairaalan tulevaa kuntainliittoa, siihen kuuluvaksi tulevia kuntia ja niiden asukkaita. Hallituksen lupaus hoitaa näille sairaaloille valtionapu suurempana, kuin mitä sen alkuperäinen esitys valiokuntakäsittelyn aikana näytti, kävikin nopeammin kuin ehkä monikaan talousvaliokunnan jäsenistä osasi odottaa. Hallitusvastuuryhmään kuuluvanakin suotaneen oikeus ja vapaus ihmetellä sitä uhkausta, joka valiokuntaan kohdistettiin sen ollessa varsin yksimielinen yliopistollisten keskussairaaloiden suuremmasta valtionavusta sille osalle sairaalaa, josta ei valtio kokonaisuudessaan vastaa.

Muistettaneen se, että asian käsittelyn aivan alkuvaiheessa asiantuntijakierroksella valiokunnassa ensimmäisenä puutuin yliopistollisten sairaaloiden suurempaan valtionapuun muihin sairaaloihin nähden, mutta saimme melko masentavan vastauksen, joka sisälsi ajatuksen, että niiden kuntien ja asukkaiden hyöty on moninkertainen verrattuna muihin, jotka kuuluvat yliopistollisen keskussairaalan vaikutusalueeseen, ettei ole oikeamielistä nostaa suuremmaksi yliopistollisen keskussairaalan valtionapua. Nähtävästi aivan oikein ministeriössä ja keskusvirastotasolla tultiin kuitenkin jo varsin nopeasti toisiin ajatuksiin, ja lakiin palautettiin suurempi valtionapu. Erityisesti maan syrjäseutujen asukkaille ja kunnille tämä merkitsee nyt paljon.

Ryhtymättä tässä yhteydessä tarkastelemaan yksityiskohtaisesti niitä seikkoja, jotka puoltavat opetus- ja tutkimussairaaloiden suurempaa tukemista, haluan todeta, että lääkärikoulutuksen rinnalla opiskelee suuri joukko eriasteisia muita terveydenhuollon opiskelijoita. Yliopistollisen keskussairaalan sijaintipaikkakunnilla toimivat poikkeuksetta myös sairaanhoito-oppilaitokset ja -opistot, ja vaikka ne ovatkin valtion omistuksessa, totta kai opetussairaala ja opetuskenttä myös heidän kohdallaan joutuu kantamaan vastuun opetuksen tasosta ja materiaalin määrästä, vaikka tähän valiokunnassa puuttuessani hyvin heikosti reagoitiin.

Terveydenhuollon koulutuksen ja opetuksen ala uusiutuu sitä mukaa, kuin uusia lakimääräisiä terveydenhuoltopoliittisia ratkaisuja maassamme tehdään. Viittaan tässä yhteydessä käsiteltävänä olevaan kansanterveyslakiin. On niin muodoin oikein, että valtakunnallisesta terveydenhuollon koulutuksesta, opetuksesta ja tutkimuksesta kaikilta osin vastaa ensisijaisesti valtio. Tässä mielessä ja tässä vaiheessa hallituksen teko oli tervetullut ja oikeamielinen.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Tämä asia ei ilmeisesti olisi tarvinnut pitkiä puheenvuoroja, elleivät keskustapuolueen edustajat olisi jälleen vanhaa tapaa noudattaen lähteneet ihmeellisen politiikan tekoon. Ed. Lintilä täällä kävi ensin kehumassa nyt tehtävää päätöstä ja otti vastuun siitä, minkä sosialidemokraatit tekivät valiokuntavaiheessa. Hehän todella, heidän ministerinsä, olivat estämässä paremman valtionapuasteikon syntymistä. Mutta niin kuin aikaisemminkin keskustapuolue ottaa esimerkillisen osan kantamalla vastuun siitä, mitä sosialidemokraatit tekevät Pohjois-Suomen vahingoksi.

Sen jälkeen keskustapuolueen taholta esitettiin toisenlainen näkemys, aivan sama kuin mikä on SMP:n näkemys siitä, että tämä valtionapuporrastus ei vastaa kuntien todellista kantokykyä. Tämä on todettu komiteavaiheessa asiaa tutkittaessa, ja myöhemminkin kuntien keskusjärjestöt ovat esittäneet, että sairaaloiden käyttökustannusten valtionavussa pitäisi päästä ainakin 85 %:iin ensimmäisen kantokykyluokan kunnissa ja siitä suhteellisesti alaspäin. Tämä esitys on noin viikon vanha, joten näin tuoreita ovat nämä 85 %:n tason esitykset, ja tilanne on edelleen muuttumassa kehitysalueilla huolestuttavampaan suuntaan. Muuttoliike ja muut tekijät aiheuttavat sen, että köyhien kuntien maksukyky edelleen heikkenee. Täällä ei todella olisi syytä lähteä kerskumaan, että me nyt selviämme näistä 30 %:n kustannuksista, sillä nekin muodostuvat niin suuriksi, että jälleen tarvitaan kuntien köyhäinapua.

Samanaikaisesti kun täällä keskustapuolueen taholta ollaan torjumassa jyrkemmän valtionapuasteikon aikaansaamista, heidän omista lehdistään on luettavissa, miten täällä tehdään esityksiä köyhäinavun myöntämisestä näille mainituille kunnille. Ihmettelen, mihin keskustapuolue pyrkii sillä, että kaikkien ensimmäisen ja toisen kantokykyluokan kuntien pitäisi olla jatkuvan köyhäinavun varassa. Eikö ole paikallaan, että laki säädetään sellaiseksi, ettei tällaista köyhäinapua tarvitse antaa, sillä eihän nykyaikana ole enää paikallaan kerjääminen?

Herra puhemies! Vielä haluaisin viitata siihen tilanteeseen, mikä nyt olisi ollut olemassa tämän valtionapuporrastuksen muuttumiseksi parempaan suuntaan. Valtion tulo- ja menoarvion loppusumma on 15 % edellisvuotta suurempi, mikä osoittaa, että meillä on varoja suorittaa myöskin sosiaalipoliittisia uudistuksia ja korjauksia. Näitä varoja olisi ollut syytä kohdistaa nimenomaan kuntien valtionapuun sairaaloiden käyttökustannuksiin. Näin ei kuitenkaan ole tehty, vaan näitä varoja on kohdistettu paljon toisarvoisempiin kohteisiin.

Kun on ilmeistä, että tämä valtionapuporrastus, mikä on esitetty mietinnössä, tulee osoittautumaan virheelliseksi, mitä jo komiteatutkimukset ovat osoittamassa, niin, herra puhemies, esitän, että perusteluissa lausuttaisiin:

"Hyväksyessään lakiesityksen eduskunta edellyttää hallituksen tarkoin seuraavan, vastaako lakiin sisältyvä sairaaloiden käyttökustannusten valtionapuporrastus kuntien todellista kantokykyä, ja antavan tarvittaessa viipymättä esityksen valtionapuporrastuksen korjaamiseksi kunnille edullisemmaksi."

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Komitea ja samoin keskustapuolueen aloite esitti tästä valtionapuporrastuksesta, että porrastus olisi 45—90 %. Kuntien järjestöt ovat esittäneet vielä nytkin, että yläraja olisi 85 %, ja esim. SKDL:n edustaja Lehmosen aloite pyrkii peräti 50—90 %:n valtionapuun. Nyt kun esitys kuitenkin on täällä asiallisesti hyväksytty ja porrastus on vain 39—70 %, niin näitten samojen puolueitten edustajat täällä kehuvat ja ylistävät tätä lakia maasta taivaaseen. Se on minusta omituista. Samanaikaisesti tässä ollaan säätämässä uutta kansanterveyslakia, joka laskelmien mukaan tulee kuntainliittoon joutuvien kuntien luokkaa nostamaan 1—2 kantokykyluokalla. Se merkitsee näille jopa 15 %:n lisäystä omiin kustannuksiin.

On omituista, että valtio ei katso voivansa tulla kuntia vastaan, vaan siirtää niille vain lisäkustannuksia. Kuitenkin valtiolla tällä hetkellä on kassassaan yli 730 milj. markan ylijäämä, samalla kun kunnilla on hätä ja tulot ja verotulot laskevat. Jotta näistä epäkohdista edes joskus päästäisiin eroon, kannatan ed. Lauri Linnan tekemää ponsiehdotusta.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! On hauska todeta, että täällä esiintyneet puolueet ovat tulleet kokoomuksen valiokunnassa esittämän vastalauseen linjoille yliopistollisen keskussairaalan valtionapua lisättäessä. Vastalauseemme esitettiin siitäkin huolimatta, että hallituspuolueet uhkasivat vetää lain pois, jos vastalause esitetään, ja vielä tilanteessa, jolloin Oulun yliopistollinen keskussairaala oli katas-

trofin partaalla, siitä ei ollut mitään epäilystä, sen ainakin kaikki asiantuntijat tiesivät.

Laissa mainittu opetussairaala on laaja käsite, ja tulee olemaan mielenkiintoista nähdä, mitkä kaikki sairaalat näiksi katsotaan.

Ed. Ahonen: Herra puhemies! Puuttumatta kovinkaan paljoa enää itse tähän asiaan, herra puhemies, haluaisin vain huomauttaa siitä, koska täällä juuri käytetyissä puheenvuoroissa on tullut se jatkuva asetelma esille, joka täällä eduskunnassa hyvin usein on, että asetetaan valtio ja kunta, kuten tässäkin tapauksessa, aina vastakkain, että samat henkilöt, tässä tapauksessa kansanedustajat, hoitavat valtion ja hoitavat myöskin kunnan asioita. Tämä vastakkainen asettelu näissä asioissa hyvin usein ihmetyttää. Ja silloin kun menetellään tällä tavalla, käy niin, että useissa tapauksissa itse asian hoitaminen ja varsinkin vähävaraisen ihmisen asian hoitaminen jää sitten sivuseikaksi, kun kiistellään tästä valtion ja kunnan osuudesta. Nämä ovat yhteiskunnan asioita, ja valtio ja kunta ovat samaa yhteiskuntaa. Nämä pitäisi pystyä vastaisuudessa soveltamaan toisella tavalla eikä harjoittaa useimmissa tapauksissa myöskään tuollaista propagandamielistä esiintymistä, kuten usein tapahtuu. Tätä olisi syytä meidän joskus kansanedustajina myöskin harkita, istummeko me täällä eduskunnassa valtion tuolilla, ja kun me matkustamme sinne kotikuntaamme, kuten taas tänään tapahtuu, niin istummeko me siellä kunnan tuolilla ja millä tavalla me näitä asioita hoidamme.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. L. Linna ed. Tupamäen kannattamana ehdottanut, että perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa: "Hyväksyessään lakiesityksen eduskunta edellyttää hallituksen tarkoin seuraavan, vastaako lakiin sisältyvä sairaaloiden käyttökustannusten valtionapuporrastus kuntien todellista kantokykyä, ja antavan tarvittaessa viipymättä esityksen valtionapuporrastuksen korjaamiseksi kunnille edullisemmaksi."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksista.

Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy talousvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Toinen varapuhemies: Tämän jälkeen on päätettävä perusteluja koskevasta ed. L. Linnan ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. L. Linnan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, O. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suomi, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen,

Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kurppa, Laatio, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Tupamäki, Vainio ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestää edustaja Kohtala.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aro, Haarla, Hanhirova, Hara, Helle, Kalavainen, R. Kangas, Kortesalmi, Lähteenmäki, Melin, Mustonen, Nieminen, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Partanen, Perheentupa, Salla, Salmenkivi, Sinkkonen, Sundqvist, Syrjä, Uusitalo, Vaittinen, Vennamo, S. Westerlund ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 154 jaa- ja 16 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 28.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

Poisto päiväjärjestyksestä.

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 2) asia.

---

3) Ehdotus laiksi eräiden Kemijoen vesistön säännöstelyn johdosta maansa luovuttaneiden asuttamisesta annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 90 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 28 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 92, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 90. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotukset laeiksi rikoslain muuttamisesta ja vaarallisten rikoksenuusijain eristämisestä annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 91 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 14 valmistelevasti käsitelty ed. Pursiaisen ym. lak. al. n:o 26 (1970 vp.), joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 91.

Keskustelua ei synny.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

---

6) Ehdotukset toivomukseksi määrärahan ottamisesta vuoden 1972 tulo- ja menoarvioesitykseen.

Esitellään laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 9 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt toiv.al. n:ot 336, 352, 356 ja 372, jotka sisältävät yllämainitut ehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 9.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Eduskunta yhtyy valiokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden katsomisesta rauenneiksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotukset toivomukseksi määrärahan ottamisesta vuoden 1972 tulo- ja menoarvioesitykseen.

Esitellään puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 11 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt toiv. al. n:ot 986, 995, 996, 1000, 1004, 1006 ja 1011, jotka sisältävät yllämainitut ehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 11.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Eduskunta yhtyy valiokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden katsomisesta rauenneiksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton kanssa sovittujen eräiden tavaroiden tullikohtelua koskevien määräysten hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 133 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

9) Kuolemanrangaistuksen poistamista rangaistusjärjestelmästä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 134 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Hallituksen esitys kuolemanrangaistuksen poistamisesta rangaistusjärjestelmästä on vihdoinkin lähtenyt liikkeelle ja nähtävästi yleisen mielipiteen painostuksen vuoksi ja ansiosta. Keväällä käsiteltäessä kuolemanrangaistuksen poistamista sotaväen rikoslaista toisessa lakivaliokunnassa ei asia näyttänyt lainkaan näin selvältä. Kesän kuluessa ovat lehtikirjoitukset ja eri tahoilta tulleet mielipiteenilmaisut vaatineet kuolemanrangaistuksen poistamista sotaväen rikoslaista ja Suomen lainsäädännöstä. Näyttää siltä, että asiaan on paneuduttu varsin tehokkaasti myöskin siitä syystä, koska asian ratkaisu valiokunnassa keväällä jäi arvan ratkaistavaksi ja arpa suosi kuolemanrangaistuksen säilyttämistä sotaväen rikoslaissa sen 99 §:n 3 momentissa. Tämä tapahtuma osoitti, miten vakavien asioiden kohdalla sattuma saattaa tulla peliin, sekä lisäksi, miten voimakas kannatus kuolemanrangaistuksen säilyttämisellä vielä tälläkin hetkellä on. Kysymys kuolemanrangaistuksen oikeutuksesta on jo kauan ollut pohdinnan alaisena, mutta vasta kun todella tultiin tilanteeseen, jossa oli otettava kantaa sen säilyttämisen tai poistamisen puolesta, nähtiin oikeiston edustajat kuolemanrangaistuksen kannattajina toisen lakivaliokunnan kokouksissa keväällä.

Oikeusministeri Jakob Södermanin 1 päivänä lokakuuta, ensimmäisenä työpäivänään, allekirjoittama hallituksen esitys kuolemanrangaistuksen poistamisesta ei tule suinkaan liian aikaisin. Ruotsissa poistettiin kuolemanrangaistus rauhan aikana jo vuonna 1921. Yhdistyneiden Kansakuntien talous- ja sosiaalineuvoston selonteon mukaan kehitys kulkee kuolemanrangaistuksesta luopumista kohti. Kuolemanrangaistus on useissa maissa poistettu lainsäädännöstä ja niissäkin maissa, joissa se vielä kuuluu seuraamusjärjestelmään, on sitä käytetty vähemmän kuin aikaisemmin. Suomen olosuhteissa on jo korkea aika poistaa kuolemanrangaistus kaikilta osin, koko lainsäädännöstä.

Asian valmistelussa ei ole pidetty kiirettä, mutta nyt nimenomaan sotaväen rikoslain uudistuksen yhteydessä esille noussut asia nosti kuolemanrangaistuspykälät päivänvaloon laajemmassakin mielessä. Selittelyt siitä, että kuolemanrangaistusta ei ole käytetty, eivät voi puoltaa sen säilyttämistä eivätkä myöskään vähentää poistamisen kiireellisyyttä. Pyrittäessä kaikilta osin kohti inhimillisempää yhteiskuntaa on aiheellista nopeasti poistaa kuolemanrangaistus Suomen lainsäädännöstä. Yleisen mielipiteen vuoksi tämä nähtävästi nyt on mahdollista, vaikka sotaväen rikoslain käsittelyn aikaan keväällä se vielä oli vaikeata. Asiasta kiisteltiin moneen kertaan ja päädyttiin jo hyvinkin tunnettuun äänestykseen. Kaikesta huolimatta oikeistopuolueiden edustajat halusivat valiokuntakäsittelyssä säilyttää kuolemanrangaistuksen sotaväen rikoslain 99 §:n 3 momentissa. Käsitysten omalaatuisuutta tässä vakavassa asiassa ilmentää se vähintään omituinen ajatuksenkulku, jolla kuolemanrangaistuksen

säilyttämistä perustellaan. Pyrittäessä kohti humaanisempaa yhteiskuntaa ja lakien muuttamiseen nykyaikaa vastaavalle tasolle sanovat myös kuolemanrangaistuksen puoltajat olevansa periaatteessa kuolemanrangaistuksen poistamisen kannalla, mutta koska kuolemanrangaistus edelleen jää kyseiseen lakiin muihin kohtiin, jotka eivät olleet käsittelyn alaisina, niin eivät kuolemanrangaistuksen kannattajat hyväksyneet sen poistamista myöskään 99 §:stä. Näin selitettiin puhuttaessa kuolemanrangaistuksen säilyttämisen puolesta.

Kansandemokraatit ovat esittäneet aloitteessaan kuolemanrangaistuksen poistamista mm. sotaväen rikoslain 99 §:n 3 momentista. Oikeistopuolueiden edustajat väittivät myös valiokunnassa olevansa periaatteessa kuolemanrangaistuksen poistamisen kannalla, mutta ilmoittivat jo valiokuntakäsittelyssä, että kuolemanrangaistusta käytännössä tarvitaan määrätyissä tilanteissa. Siis aivan selvästi kahdenlainen kannanotto! Voiko olla mahdollista ratkaista lakipykälissäkään näin selvästi kahdenlaista kantaa, vaikka yleinen käsitys onkin, että laki on niin kuin se luetaan. Lakikielen käsittämättömyys ei käsittäkseni voi mennä näin pitkälle, ei sittenkään vaikka kuinka näppärää kapulakieltä käytettäisiin, lainatakseni silloisen oikeusministerimme lausuntoa lakikielen kiemuroista.

Kansandemokraatit ovat sitä mieltä, että kuolemanrangaistus on niin vakava ja ihmisyyttä uhkaava, että sitä ei missään muodossa tule säilyttää Suomen lainsäädännössä. Hallituksen perusteluissa selvitetään mielestäni kyllin tarkoin ne tekijät, joiden vuoksi nyt esitetty uudistus on välttämätön. Nyt ei enää ole syytä vedota sellaisiin seikkoihin, että kun kuolemanrangaistus vielä jää joihinkin säädöksiin, niin se puoltaisi säilyttämistä. Nyt on kyllin selvää, että tämä vanhentunut ja epäinhimillinen rangaistuspykälä poistuu kokonaisuudessaan. Muiden tarpeettomiksi käyvien kuolemanrangaistusta koskevien yksityisten säännösten muuttaminen tai kumoaminen voidaan toteuttaa erikseen myöhemmin valmisteltavana olevien uudistamista koskevien ehdotusten yhteydessä, kuitenkin niidenkin merkitys mitätöityy jo tässä yhteydessä.

Kuolemanrangaistuksen puolesta ei ole olemassa mitään perusteluja, sillä sen uhka ei ole turva vähimmässäkään määrin rikollisuutta vastaan. Kuitenkin ne vakavat vaarat, jotka ovat aina olemassa kuolemanrangaistusta käytettäessä — myös poikkeustilanteissa — ovat sitä luokkaa, että kuolemanrangaistusta ei voida puoltaa missään vaiheessa. Hallituksen perusteluissa sanotaan mm., ettei ankarimmallakaan rangaistuksella useinkaan ole mahdollista pelottaa rikoksia suunnittelevia henkilöitä luopumaan aikeistaan, eikä minkään rikosten suhteen yleinen käsitys voi niin nopeasti ja täydellisesti muuttua kuin valtiollisten ja sotilasrikosten. Tuskin Suomen kansa tänäkään päivänä tietää, miten kuolemanrangaistusta käytettiin Suomessa toisen maailmansodan aikana, kuinka moni täysin syytön tai mielenhäiriöön joutunut onnettomien olosuhteiden uhri tai eettiseltä taikka poliittiselta katsomukseltaan sotaa ja varsinkin valloitussotaa vastustava henkilö teloitettiin. Tuntematon sotilas antaa tästä erään todistuksen. Kuolemanrangaistus on lopullinen, peruuttamaton ja käytetty pääasiassa poliittisista syistä. Varsinkin Suomessa on inhimillisyyttä puoltavia ja sotaa vastustavia kansalaisia teloitettu.

Kun valtaapitävä luokka joutuu tilanteeseen, jossa se pelkää valtansa olevan uhattuna, se käyttää kaikkia keinoja valtansa vahvistamiseksi. Historia todistaa tällöin liian monesti myös kuolemanrangaistusta käytetyn. Näin tapahtuvat poliittiset murhat laillisina toimenpiteinä. Toisen maailmansodan loppuvaiheessa myös Suomessa käytettiin kuolemanrangaistusta tilanteissa, joissa sen käyttö inhimillisesti ja moraalisesti oli tuomittava teko. Kun rauhansopimusneuvottelut jo olivat käynnissä, toimeenpantiin teloituksia selvänä tarkoituksena raivata tieltä toisin ajattelevia kansalaisia. Turkulainen Olavi Laiho oli eräs tämän historiallisen murheellisen kauden uhri. Hänet teloitettiin juuri rauhan solmimisen aikaan. Paljonko näitä teloituksia kaikkiaan suoritettiin vielä silloin, kun jo tiedettiin rauhantilan lähestyminen, sen selvittäminen todistaisi osaltaan kuolemanrangaistuksen kelvottomaksi keinoksi jakaa oikeutta.

Ed. Kaipainen: Herra puhemies! Ehdotan, että tämä asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi viikon tiistain täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Ed. Härkönen: Herra puhemies! Kannatan ehdotusta, että asia pannaan pöydälle ensi viikon tiistain täysistuntoon.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kaipainen ed. Härkösen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistain istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, eduskunta hyväksynee ed. Kaipaisen ehdotuksen pöydällepanosta.

Asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan

10) Imatran Voima Osakeyhtiön toisen ydinvoimalaitoksen hankintaan liittyvälle luotolle annettavia valtion takauksia

koskeva hallituksen esitys n:o 135;

sosiaalivaliokuntaan

11) Ehdotuksen laiksi talonmiesten työaikalain 19 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 136;

valtiovarainvaliokuntaan:

12) Ehdotuksen laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 137; ja

13) Ehdotuksen laiksi merentutkimuslaitoksesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 138; sekä

sosiaalivaliokuntaan

14) Ehdotukset laeiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta, eräiden tapaturmakorvausten sitomisesta palkkatasoon ja tapaturmavakuutuslaissa säädettyjen markkamäärien korottamisesta annetun lain kumoamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 139.

---

15) Ehdotukset laeiksi yrittäjien eläkelain 9 ja 13 §:n sekä maatalousyrittäjien eläkelain 10 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 140 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaalivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Tarjanne: Herra puhemies! Liberaalisen kansanpuolueen eduskuntaryhmä toteaa tydytyksellä, että nyt valiokuntaan lähetettävä hallituksen esitys yrittäjäeläkelain muutoksesta on toteuttamassa sitä LKP:n määrätietoisesti ajamaa linjaa, jonka mukaan eri yritysmuotojen piirissä toimivat yrittäjät tulee asettaa keskenään yhdenvertaiseen asemaan riippumatta siitä, minkä yritysmuodon piirissä asianomainen yrittäjä toimii. Tämän esityksen antaminen lunastaa myös ne lupaukset, jotka Liberaalinen kansanpuolue on yrittäjäkunnalle antanut yrittäjien eläkekysymyksessä.

Maatalousyrittäjien ja yrittäjien eläkelait hyväksyttiin vuoden 1969 valtiopäivillä. Huolimatta siitä, että näillä laeilla oleellisesti parannettiin yrittäjien eläkepoliittista asemaa, asetti uusi laki eri yrittäjät toisistaan poikkeavaan asemaan. Yrittäjäeläkelaissa säädettiin maatalousyrittäjien kohdalta, että valtio osallistuu eläkemaksuista aiheutuviin kustannuksiin määräprosentilla siltä osin, kuin asianomaisen tulot jäävät alle 5 000 markan. Asia on näin, olivatpa asianomaisen maatalousyrittäjän tulot miten suuret tahansa. Vastaavaa eläkemaksun helpotusta ei säädetty koskemaan muita yrittäjiä kuin maatalouden piirissä toimivia, olivatpa näiden tulot ja yleinen toimeentulo miten vaatimatonta luokkaa tahansa.

Yrittäjäeläkelain käsittelyn yhteydessä liberaalinen kansanpuolue esitti eläkemaksujen vastaavia alennuksia myös tavallisille pienyrittäjille. Nämä muutosehdotuksemme äänestet-

tiin silloin kuitenkin kumoon. Kun viime vuonna käsiteltiin kuluvan vuoden tulo- ja menoarvioesitystä, päätettiin liberaalisen kansanpuolueen esityksestä eduskunnan lähes yksimielisellä päätöksellä, että yrittäjien eläkemaksuihin on saatava oikeudenmukainen helpotus.

Huolimatta siitä, että asian valmistelu ei hallituksessa olekaan ollut tyrmäävän nopea, tämä 9 kuukautta sitten hyväksytty toivomus on nyt toteutunut. Toivoa vain sopii, että eduskunta omalta osaltaan osoittaa ripeyttä asiassa eikä ryhdy viivyttelemään tämän muutosesityksen käsittelyä.

Mitä nyt annettu hallituksen esitys sitten merkitsee tavalliselle yrittäjälle? On todettava, että valtiolle lainmuutosesitys ei tiedä kovinkaan suurta tulonmenetystä. Kyseessä lienee vain noin 2 milj. mk. Kuitenkin on todettava, että itse yrittäjille tällä muutoksella on kyllä merkitystä. On laskettu, että eläkemaksujen alennus tulee koskemaan noin puolta yrittäjäeläkelain mukaan vakuutetuista eli lähes 60 000 todellista pienyrittäjää. Tilastot osoittavat, että 3 000 markan verotettavan vuositulon alle tälläkin hetkellä jää vielä yli 10 % yrittäjistä, ja nyt heidän eläkemaksuihinsa esitetään 60 %:n helpotusta. Voidaan väittää, että eläkemaksuhelpotus on rahallisesti pieni. Mutta ei pidä unohtaa, että pienyrittäjien kohdalla jokainen markkaa, jolla heidän kustannusosuuttaan voidaan helpottaa, on asianomaisen yrittäjän kannalta ensiarvoisen merkityksellinen. Hallitus esittää, että eläkemaksun alennus ulotettaisiin 8 000 markan verotettavaan vuosituloon saakka. Sinänsä tämä summa ei ole suuri. Olisin toki mielelläni nähnyt sen korkeampana. Mutta pienyrittäjien tämänhetkistä tulotasoa kuvaa, että vain puolet koko yrittäjäkunnasta yltää tähän rajaan saakka.

Helposti annetaan julkisuudessa kuva, että yrittäjäkuntamme suorastaan kieriskelee rahassa. Todelliset luvut osoittavat kuitenkin sen surullisen aseman, missä pienyrittäjämme tänä päivänä kamppailevat. Heillä ei tänä päivänä ole työaikaa, ei vuosilomaa, ja tähän saakka he ovat joutuneet maksamaan myös eläkkeensä kokonaisuudessaan itse. Heillä tuntuu olevan vain veronmaksajan osa. Kuitenkin näiden pienyrittäjien harteilla lepää merkittävä taakka mm. koko maamme työllisyydestä. Siksi onkin tervehdittävä tyydytyksellä jokaista toimeenpidettä, jolla tämän pienyrittäjäkuntamme asemaa voidaan tavalla tai toisella helpottaa ja parantaa heidän yrittämisen edellytyksiään.

Tyydytyksellä on tänään myös todettava, että hallitus on jatkanut tätä linjaansa antamalla esityksen marjojen ja sienten keruusta saadun tulon verovapaudesta.

Vaan paljon on vieläkin epäkohtia. Hallitukselta jäämmekin odottamaan uusia pienyrittäjäystävällisiä tekoja. Miksei sosiaalikustannuksia voitaisi laskea ainakin osin vuosivaihdon eikä maksettujen palkkojen osuudesta? Miksi yrittäjiä kiusataan sälyttämällä heille ylimääräisen liikevaihtoveron kantokustannukset? Miksi tavalliselta yrittäjältä peritään vieläkin kunnallista harkintaveroa, vaikka maatalousyrittäjiltä sitä ei peritä? — jne.

Herra puhemies! Toivon, että kun tämä hallituksen esitys yrittäjäeläkelain muuttamisesta nyt lähetetään valiokuntakäsittelyyn, valiokunta todella ripeästi käsittelisi tämän esityksen, niin että se ehdittäisiin hyväksyä riittävän ajoissa ennen vuodenvaihdetta, joka on esitetty lain voimaantulopäiväksi (Ed. Lindeman: Se on rutiinikysymys!).

Ed. Partanen: Herra puhemies! Olen henkilökohtaisesti erittäin iloinen sen vuoksi, että hallitus on lähtenyt nyt korjaamaan sitä epäkohtaa, joka aikoinaan yrittäjäeläkelakeja säädettäessä nimenomaan yrittäjien eläkelakiin jäi.

Mutta ed. Tarjanteen puheenvuoron johdosta on paikallaan eräs reunahuomautus. Hän nimittäin kertoi, että mitä täällä on liberaalit tehneet ja mitä oli eduskunnassa esitetty. Minun on kerrottava nyt lyhyesti tätä historiaa, miten asioiden kulku edistyi. Näiden molempien lakien, sekä maatalousyrittäjäin eläkelain että yrittäjäeläkelain, valmisteluissa jouduttiin käymään hyvin pitkälliset neuvottelut työmarkkinain keskusjärjestöjen ja muiden osapuolten kanssa, ja koko tuona pitkänä neuvotteluaikana asianomaiset yrittäjäjärjestöt eivät esiintyneet lainkaan muutoin kuin ilmoittamalla, että "antakaa meille laki, niin me tyydymme siihen ja maksamme itse vakuutusmaksut." Vasta niin myöhäisessä vaiheessa, että kaikki oli sovittu ja hallitus oli esityksen antanut, alkoi tulla sitten muutosesityksiä. Näin oli siinä vaiheessa. Oli aivan liian myöhäistä lähteä muutoksia tekemään, koska täällä eduskuntatyössä on sellainen tyyli, että jos mitä on sovittu esim. työmarkkinajärjestöjen kesken ja mitä on hallituksessa sovittu, on erittäin vaikea täällä lähteä sitten muuttamaan. Mutta jo tämän lain

valmistumisvaiheessa pidetyssä lehdistötilaisuudessa, ollessani silloin ministeri, joka esittelin nämä lakiesitykset, ilmoitin, että yrittäjäeläkelakiin on saatava sellainen korjaus, että pienyrittäjät rinnastetaan maatalousyrittäjiin. Nyt tällainen uudistus on toteutumassa. Tässä ei ole auttanut liberaalien enempää kuin muidenkaan menettely, vaan hallitus on nyt todellakin halunnut epäkohdan korjata. (Ed. Ehrnrooth: Sen olisi pitänyt olla alunperin!)

Ed. Kurppa: Herra puhemies! Täytyy tässä tyydytyksellä todeta, että tämä yrittäjäeläkelain korjaus vihdoinkin lähtee liikkeelle. SMP on jo monessa eri yhteydessä aloitteiden, budjetin käsittelyn sekä muissa yhteydessä ehdottanut tähän korjauksia. Nyt, kun yrittäjien toimeentulo on muodostunut monesta syystä entistä epävarmemmaksi, ei voi muuta kuin toivoa tässä vaiheessa, että tämä laki ja sen korjaus kehittyisivät myönteiseen suuntaan.

Ed. Linkola: Herra puhemies! Kun täällä on käsitelty hallituksen esitystä yrittäjäeläkelain muuttamiseksi, niin on ilolla todettava, että esillä on yksi niitä harvoja hallituksen esityksiä, joita on odotettu erittäin kauan ja joihin on syytä yhtyä sikäli, että tämä on todella erittäin tervetullut muutos.

Kun täällä ed. Partanen selosti tämän lain valmistelun yhteydessä käytyjä keskusteluja, niin oli todellakin erittäin surullista todeta silloin, kun tämä yrittäjäeläkelaki annettiin, maksujen maatalousyrttäjien ja toisten yrittäjien kesken olleen eriarvoisia. Siinä vaiheessa kyllä eduskunnassa useammalta taholta, mm. kokoomuksen taholta, kiinnitettiin tähän huomiota ja kiinnitettiin huomiota siihen, että silloinen ministeri Partanen mm. kauppiasliiton kesäpäivillä oli luvannut tällaisen korjauksen. Sen jälkeen on varmasti usealta taholta myöskin kyselty tätä lain korjausta, mutta sitä ei ole tapahtunut. Ilmeistä on, että nyt kun hallitus on tämän esityksen antanut, sitä ovat jouduttaneet erikoisesti ne vaikeudet, jotka vähittäiskaupalla on ja joihin siis vähittäiskauppiaat ovat joutuneet. Siitä syystä tietysti on paikallaan ja miellyttävää todeta, että nyt saadaan ainakin tältä kohdalta helpotusta yrittäjien toimintaan.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! On tyydytyksellä pantava tietysti merkille, että tämä epäkohta, joka nimenomaan meidän pienyrittäjiämme ja erityisesti kauppiaita rasitti, tulee nyt ratkaistuksi samalla tavoin kuin tuli jo aikoinaan maatalouden yrittäjien kohdalla. Kuitenkin minua hiukan ihmetyttää se, että ed. Tarjanne oli tästä uudistuksesta niin iloissaan, että tämä nyt ratkaisisi kaikki yrittäjien sosiaaliturvaan liittyvät ongelmat (Ed. Tarjanne: Päinvastoin, luettelin monta kohtaa, jotka vielä tarvitsevat korjausta!). Kuitenin eräs erittäin suuri ongelma, johon ei ole käsittääkseni tullut juuri puututuksi eduskunnassa eikä kovin paljoa muuallakaan, on se, että ne yrittäjät, jotka ovat täyttäneet 65 vuotta ennen näitten lakien voimaantuloa elikkä vuonna 1969 tai aikaisemmin, ovat jääneet kaikenlaisen yrittäjäeläkkeen ulkopuolelle. Kuitenkin esim. maaseudulla kauppa-autot aiheuttivat kauppiaille erittäin kovan kilpailun, ja maaseudun kauppiaat kilpailivat aikansa, köyhtyivät, joutuivat sitten lopettamaan toimintansa ja jäivät kansaneläkkeelle. Heillä ei ole mitään muuta eläkettä kuin kansaneläke. Sama kehitys on tapahtunut myös kaupungeissa pienten sekatavarakauppojen kohdalla. Minusta olisi viimeinkin aika hallituksen kiinnittää huomiota tähän epäkohtaan. Tulisi päästä pois siitä yleisestä periaatteesta, että pitää ansaita eläkkeensä. Tulee antaa eläke niille, jotka sitä tarvitsevat. Epäkohtana tämä on suurimmillaan maatalouden yrittäjien, muitten yrittäjien ja perhe-eläkkeen ulkopuolelle jääneiden leskien kohdalla.

Ed. Katajavuori: Herra puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmä on jo alusta alkaen ollut tietoinen siitä, että muut yrittäjät on jätetty maatalousyrittäjiin nähden syrjittyyn asemaan tässä eläkelaissa. Täällä ed. Partanen mainitsi, että tätä ei olisi lakia laadittaessa tiedetty eikä huomattu. Olisikin mielenkiintoista kuulla, miten käy nyt maatalousyrittäjien luopumiseläkejärjestelmässä. Me olemme tehneet myöskin yrittäjien luopumiseläkejärjestelmästä aloitteen, ja näyttää siltä että, se on taas unohdettu tässä, vaikka siitä on olemassa aloite. Muistutan tätä nyt hallituspuolueitten edustajille, ettei täällä tulla sanomaan, ettei tätä ole huomattu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaalivaliokuntaan.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

sosiaalivaliokuntaan

16) Ehdotuksen laiksi eräiden liikennevahingonkorvausten sitomisesta palkkatasoon

sisältävä hallituksen esitys n:o 141; ja

17) Ehdotuksen laiksi elatusavun annakosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 142;

valtiovarainvaliokuntaan

18) Ehdotuksen laiksi tasausverolain 6 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Vainion ym. lak.al. n:o 210; sekä

maa- ja metsätalousvaliokuntaan

19) Ehdotuksen laiksi kotimaisen sokerintuotannon turvaamisesta

sisältävä ed. Asunmaan ym. lak.al. n:o 211.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti eduskunnan ensi tiistain täysistuntoon:

20) Täysi-ikäisyysrajan alentamista

tarkoittavan toivomusaloitteen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 15;

21) Vapaudessa tapahtuvan kriminaalihuollon järjestämistä

tarkoittavien kolmen toivomusaloitteen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 16.

22) Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan välisen kulttuuriyhteistyösopimuksen eräiden määräysten hyväksymistä

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 13;

23) Ehdotuksen laiksi ulkomaanedustuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 14;

24) Ehdotuksen laiksi tilan yhteisomistajien osallistumisesta metsänparannushankkeeseen

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 29;

25) Itäisen sisääntulotien rakentamista Kuusankoskelle

tarkoittavan toivomusaloitteen johdosta laadittu kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 62;

26) Kouvolan—Heinolan maantien rakennustöiden aloittamista välillä Voikkaa—Jaala.

tarkoittavan toivomusaloitteen johdosta laadittu kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 63;

27) Virojoen—Miehikkälän—Pyhällön—Haapalan—Kouvolan maantien rakentamista

tarkoittavan toivomusaloitteen johdosta laadittu kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 64;

28) TVH:n tukikohdan rakentamista Pylkönmäelle

tarkoittavien kahden toivomusaloitteen johdosta laadittu kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 65; sekä

29 Lievestuoreen—Toivakan maantien parantamista

tarkoittavien kahden toivomusaloitteen johdosta laadittu kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 66.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 15.40.

Täysistunto lopetetaan kello 15.33.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

79. Perjantaina 8 p. lokakuuta 1971

kello 15.40.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Siv.

Toinen käsittely:

Ehdotus laiksi eräistä poikkeuksista valtakunnallisista työttömyyskassoista ja työttömyyskorvauksesta annettuihin lakeihin 2263

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 92; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 9; hallituksen esitys n:o 103; ed. Koskisen ym. toiv.al. n:o 656.

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Lähteenmäki.

Nimenhuudon asemesta merkitään läsnäoleviksi ne edustajat, jotka olivat läsnä edellisessä täysistunnossa.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Ehdotus laiksi eräistä poikkeuksista valtakunnallisista työttömyyskassoista ja työttömyyskorvauksesta annettuihin lakeihin.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 92 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 9 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 103, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 92. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Koskinen: Herra puhemies! Pari viikkoa sitten, kun tässä salissa käytiin lähetekeskustelua valtion tulo- ja menoarviosta ensi vuodelle, käyttämässäni puheenvuorossa puutuin työllisyyslakikysymykseen, lakiesitykseen, jonka hallitus on antanut eduskunnalle ja joka tiettävästi pitäisi myöskin loppuun käsitellä vielä kuluvan vuoden aikana.

Nämä asiat, jotka nyt ovat esillä, liittyvät hyvin oleellisesti työllisyyslakiin, ja nämä esitykset, joita hallitus nyt esittää, ovat saaneet yksimielisen siunauksen niin sosiaalivaliokunnalta kuin suurelta valiokunnaltakin, ja minun puheenvuoroni oikeastaan liittyy ihastuksena siihen, että on toteutumassa näihin asioihin liittynyt ponsi, jolla toteutetaan myöskin maamme työttömien, työssä olevien ja työväenjärjestöjen pitkäaikaiset ponnistukset työttömien aseman parantamiseksi niin, että kassalinjalla sekä korvauslinjalla olevien asiaa todella ryhdytään pontevasti ajamaan ja että myöskin lakisääteisesti saadaan valmista.

Nimenomaan on mainittava tulevan työllisyyslain se kohta, joka ilmeisesti tässä istunnossa on tässä muodossa viimeistä kertaa käsittelyssä, nimittäin, että korvauslinjalla olevien päiväavustusmäärä on tällä hetkellä esityksen mukaan 170, kun se on jatkuva sen jälkeen, kun työllisyyslaki hyväksyttynä astuu voimaan, se, että kassalinjalla olevien, tarkoittaen niitä työläisiä, jotka ovat ammattiyhdistysliikkeessä ja työttömyysaikanaan nauttivat kassapäiväavustusta, kohdalla täyttyy nyt se, joka ennenkin, että korvauspäivien luvuksi on nostettu 200 vuodessa. Näin ollen tässä jää edelleenkin senkin jälkeen, kun työllisyyslaki

tulee hyväksytyksi, aukko, ja tämä pitäisikin nyt lähiaikoina kuroa umpeen. Toisin sanoen olisi toivottavaa ja välttämätöntä, että hallitus viipymättä antaisi eduskunnalle lakiesityksen, jolla voitaisiin myöskin tämä asia sopia niin, ettei se joka vuosi olisi samassa muodossa, kuin se tälläkin hetkellä on, kaksi, jopa kolmekin kertaa vuosittain eduskunnan päätettävänä.

Me tiedämme, että tämä on valtavan suuri askel, mikä tässä tulevassa työllisyyslaissa esitetään, ja näin ollen tämän asian nyt käsittelyssä ollessa onkin ilmeistä, että mielenkiinto siitä syystä ei tätä asiaa kohtaan ole niin voimakas enää.

Sanoisin, että virsi lyhyestä kaunis, ja siinä mielessä todella lopuksi toivoisin, että hallitus välittömästi ryhtyisi valmistelemaan lakiesitystä, jolla voitaisiin kassapäivärahaa saavien kohdalla tehdä samanlainen toimenpide, kuin mikä tulee tulevan työllisyyslain voimaan astuessa työllisyyskorvauksia nauttivien kohdalla.

Ed. Hostila: Herra puhemies! Tämän lain sisältöön ei ole paljon sanottavaa, koska sama uusiutuu, minkä eduskunta on jo vuosina 1968—1970 hyväksynyt: näiden maksettavien päivien lisääminen 50 vuorokaudella, niin että työttömyydestä kärsivät saavat riittävän tuen tämän lain muodossa.

Puheenvuoroni pyysin, koska suuressa valiokunnassa syntyi eräällä tavalla hämmentävä tilanne sen jälkeen, kun kansanedustaja Vainio esitti kansanedustaja Tupamäen lakialoitteen n:o 202 käsittelyn pohjaksi. Totesin käyttämässäni puheenvuorossa, että tämäntapaista lakialoitetta ei sosiaalivaliokunnassa ollut esillä ja että ilmeisesti kansanedustaja Vainio tarkoitti ed. Tupamäen aloitetta, joka käsitellään rinnan työllisyyslain kanssa. Varmistaessani tämän asian äsken eduskunnan sihteeriltä todettiin, että eduskunta on päivämäärällä 23. 9. täysistunnossa ottanut kantaa tähän asiaan. Puhemies ei ole voinut esitellä asiaa, ja tämä kanta on hyväksytty.

Tämän sanon siitä johtuen, että asianomainen ryhmä toki huolehtii jatkossa paremmin tämäntyyppisten asioitten valvonnasta, ettei synny tämänlaisia tilanteita, joissa jopa ammattivaliokunta joutuu vähän ymmälle.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Tämän käsiteltävänä olevan lakiesityksen perusteluissa hallitus toteaa, että hyvin useissa tapauksissa työttömyyskorvaus ja päiväavustus on loppunut. Vuonna 1969 tehtiin tutkimus siitä, kuinka kauan työttömyys työttömillämme kesti. Siitä tutkimuksesta voidaan todeta, että peräti yli viidesosalla oli työttömyyskorvaus ja noin kuudesosalla mahdollinen päiväavustus käytetty jo loppuun siitä huolimatta, että työttömyys jatkui. Mielestämme on yhteiskunnan velvollisuus turvata jokaisen kansalaisen toimeentulo, vaikka ei hänelle työtä pystyttäisikään osoittamaan, mikä tietysti on ensisijainen velvollisuus.

Kun nyt hallitus esittää, että tätä työttömyyskorvausta ja kassojen päiväavustusta annettaisiin pidennettynä 50 päivällä, toteaisin siihen, että tämä ei ole riittävää. Meillä on yli 70 korvauspäivää jäljellä. Mikäli hallituksen esitys hyväksytään, kaikki ne työttömämme, jotka ovat nyt käyttäneet työttömyyskorvauksensa ja päiväavustuksensa loppuun, joutuvat olemaan yli 20 työpäivää plus noin 30 muuta päivää ilman minkäänlaisia tuloja. Tämä on hallituksen ja valiokunnan enemmistön esityksen mukainen automaattinen seuraus. Minusta tämä on peräti omituista, kun otamme huomioon, että hallituksenkin kanta työllisyyslain yhteydessä on päinvastainen. Siellähän katsotaan, että työttömyyskorvaus ja päiväavustus tulee antaa kaikilta työttömyyspäiviltä eikä rajoitetusti kuten tähän saakka. Tällä rajoitusten poistamisella poistettaisiin myöskin työttömyysavustusta ja työttömyyskorvausta saavien eriarvoisuus. Nythän toiset ovat saaneet 30 päivää enemmän korvausta kuin toiset.

Tämän lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen tekemään tarvittavan muutosesityksen, jossa turvataan työttömillemme toimeentulo rajoittamattomilta päiviltä myöskin tämän vuoden aikana eikä vasta ensi vuonna. Minun mielestäni olisi syytä nähdä voimakasta mielenkiintoa tätä asiaa kohtaan. Minä ainakin katson, että ne, jotka eivät tätä esitystä kannata, kannattavat työmiehen, työttömän työmiehen nälkää.

Ed. Hostila: Herra puhemies! Kansanedustaja Tupamäki, joka on viikon ollut sosiaalivaliokunnan jäsenenä, toki tietää, että työllisyyslaki, mikäli eduskunta niin haluaa, säädetään ensi vuoden alusta voimaan ja siinä hallitus esittää juuri sen tyyppistä ratkaisua, mihin ed. Tupamäki pyrkii. Korvauslait asiallisesti tulevat olemaan tarpeettomia. Mutta nyt on kysymys tämän päivän tilanteesta, tilan-

teesta vuoden loppuun, ja tämän lain jatkaminen silloin on toki tarpeen.

Kun ed. Tupamäki sanoo, että ihmiset ovat eriarvoisessa asemassa, toisille, työttömyyskorvausta saaville, maksetaan 120 päivän ajalta valtion pussista korvaus, ja toiset saavat 150 päivän ajalta työttömyyskassojen jäsenen ominaisuudessa, on toki muistutettava mieliin, että työttömyyskassoihin kuuluvat osallistuvat itse maksuihin jopa niin, että tämä viikkojäsenmaksu eri ammattialoilla työllisyystilanteesta riippuen on aika huomattava, 0,50 mk—2,80 mk. Näin ollen toki järjestäytyneet työntekijät huolehtivat siitä, että heidän maksunsa menevät heidän omiin tarkoituksiinsa eikä valtavana tulonsiirtona suoriteta tällaista toimenpidettä, mihin kansanedustaja Tupamäki pyrkii.

Kaiken tajuaminen edellyttää perehtyneisyyttä työlainsäädäntöön, ja sen takia hartaasti toivon, että ed. Tupamäki kaiken tämän ensin hallitsee, ennen kuin puhuu asioista, joita hän ei riittävästi tunne.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Minä toteaisin, että tässä ed. Hostila vain toisti, mitä minä juuri totesin. Minähän sanoin, että työllisyyslain mukaan korvausta annetaan rajoittamattomasti. Tämän totesi myös ed. Hostila. Minä sanon vain, että myöskin tänä päivänä ja tämän vuoden aikana tulee turvata meidän työttömillemme samalla tavoin korvaus ja avustus kaikilta työttömyyspäiviltä eikä vasta ensi vuonna.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Lakiteksti.

Keskustelu:

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Esitän lakitekstin kuuluvaksi seuraavasti: "Sen estämättä, mitä valtakunnallisista työttömyyskassoista 23 päivänä maaliskuuta 1934 annetun lain 15 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 18 päivänä kesäkuuta 1971 annetussa laissa (513/71), ja työttömyyskorvauksesta 22 päivänä joulukuuta 1967 annetun lain (645/67) 4 §:n 1 momentissa on säädetty, saa päiväavustusta suorittaa sadanviidenkymmenen työttömyyspäivän lisäksi rajoituksetta useammaltakin työttömyyspäivältä ja työttömyyskorvausta sadankahdenkymmenen päivän lisäksi rajoituksetta useammaltakin päivältä."

Ed. Isomursu: Herra puhemies! Kannatan ed. Tupamäen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Tupamäki ed. Isomursun kannattamana ehdottanut, että lakitekstin loppuosa kuuluisi: "... suorittaa sadanviidenkymmenen työttömyyspäivän lisäksi tämän jälkeen rajoituksetta useammaltakin työttömyyspäivältä ja työttömyyskorvausta sadankahdenkymmenen päivän lisäksi rajoituksetta useammaltakin päivältä."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Ahonen, Aitio, Alenius, Breilin, Ehrnrooth, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, O. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Kuusinen, Käkelä, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Männistö, Nevalainen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Paasivuori, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Saarto, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suomi, I. Suo-

minen, S. Suominen, Sutinen, Taipale, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Järvenpää, Kainulainen, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Laine, Liedes, L. Linna, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Rekonen, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Tuominen, Tupamäki, Vainio ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aas, Ahde, Aro, Berner, Eskelinen, Haarla, Hanhirova, Hara, Helle, Holkeri, Häikiö, Kalavainen, R. Kangas, Karjalainen, Koppanen, Korsbäck, Koitesalmi, Laatio, Lottanen, Lähteenmäki, Melin, Mustonen, Mäkinen, A. Niemelä, E. Niemelä, Nieminen, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Partanen, Pekkala, Perheentupa, Räsänen, Rönkkö, Salla, Salmenkivi, Siltanen, Sinkkonen, Sundqvist, Syrjä, Särkkä, Tallgren, Turunen, Vaittinen, Vennamo ja Ääri.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 128 jaa- ja 24 ei-ääntä; poissa 47.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Soveltamissäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 16.01.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

80. Tiistaina 12 p. lokakuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi eräiden Kemijoen vesistön säännöstelyn johdosta maansa luovuttaneiden asuttamisesta annetun lain muuttamisesta ..... Siv. 2269

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 90; maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 28; hallituksen esitys n:o 92.

2) Ehdotukset laeiksi rikoslain muuttamisesta ja vaarallisten rikoksenuusijain eristämisestä annetun lain muuttamisesta ,,

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 91; lakivaliokunnan mietintö n:o 14; ed. Pursiaisen ym. lak.al. n:o 26 (1970 vp.); ed. Ahteen ym. toiv.al. n:o 51 (1970 vp.).

3) Ehdotus laiksi eräistä poikkeuksista valtakunnallisista työttömyyskassoista ja työttömyyskorvauksesta annettuihin lakeihin ..... ,,

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 92; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 9; hallituksen esitys n:o 103; ed. Koskisen ym. toiv.al. n:o 656.

Toinen käsittely:

4) Ehdotukset laiksi oppikoulun kouluneuvostosta ..... Siv. 2274

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 89; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9; hallituksen esitys n:o 23; lak.al. n:ot 170 ja 171.

Siv.

Ensimmäinen käsittely:

5) Ehdotus laiksi ulkomaanedustuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta 2285

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietinöt n:o 14; hallituksen esitys n:o 90.

6) Ehdotus laiksi tilan yhteisomistajien osallistumisesta metsänparannushankkeeseen ..... ,,

Asiakirjat: Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 29; hallituksen esitys n:o 58.

Ainoa käsittely:

7) Ehdotus Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan välisen kulttuuriyhteistyösopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... ,,

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 13; hallituksen esitys n:o 79.

8) Ehdotus toivomukseksi täysi-ikäisyysrajan alentamisesta ..... ,,

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 15; ed. Tupamäen ym. toiv.al. n:o 97 (1970 vp.).

9) Ehdotukset toivomukseksi vapaudessa tapahtuvan kriminaalihuollon järjestämisestä ..... ,,

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 16; toiv.al. n:ot 58, 66 ja 108 (1970 vp.).

10) Ehdotus toivomukseksi itäisen sisääntulotien rakentamisesta Kuusankoskelle ..... ,,

Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 62; ed. Hykkäälän ym. toiv.al. n:o 1842 (1970 vp.).

Siv.

11) Ehdotus toivomukseksi Kouvolan —Heinolan maantien rakennustöiden aloittamisesta välillä Voikkaa—Jaala .. 2285

Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 63; ed. Hykkäälän ym. toiv.al. n:o 1843 (1970 vp.).

12) Ehdotus toivomukseksi Virojoen —Miehikkälän—Pyhällön—Haapalan— Kouvolan maantien rakentamisesta .... „

Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 64; ed. Häkämiehen ym. toiv.al. n:o 1846 (1970 vp.).

13) Ehdotukset toivomukseksi TVH:n tukikohdan rakentamisesta Pylkönmäelle „

Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 65; toiv.al. n:ot 1849 ja 1938 (1970 vp.).

14) Ehdotus toivomukseksi Lievestuoreen—Toivakan maantien parantamisesta ..... „

Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 66; toiv.al. n:ot 1850 ja 1896 (1970 vp.).

Esitellään:

15) Hallituksen esitys n:o 134 kuolemanrangaistuksen poistamisesta rangaistusjärjestelmästä ..... „

16) Ed. Silanderin ym. lak.al. n:o 213 laiksi elatusavun ennakosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta ..... „

Pöydällepanoa varten esitellään:

17) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34 hallituksen esityksen johdosta laeiksi tulo- ja omaisuusverolain sekä kunnallishallituksesta kaupungissa ja maalaiskuntain kunnallishallinnosta annettujen asetusten muuttamisesta ..... „

18) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36 hallituksen esityksen johdosta laiksi tullitariffin muuttamisesta ..... „

19) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37 hallituksen esityksen johdosta laiksi leimaverolain muuttamisesta ..... „

20) Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 67 kahden toivomusaloitteen johdosta, jotka tarkoittavat Saarijärven—Myllymäen maantien peruskorjaamista 2285

21) Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 68 toivomusaloitteen johdosta, joka tarkoittaa Pylkönmäen—Kolkanlahden paikallistien perusparantamista ..... „

22) Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 69 toivomusaloitteen johdosta, joka tarkoittaa Kalmarin—Sapran paikallistien rakentamista ..... „

23) Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 70 toivomusaloitteen johdosta, joka tarkoittaa maantien rakentamista Pudasjärven Kouvalta Taivalkosken Kylmälän kautta Sampilaan ..... „

24) Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 71 toivomusaloitteen johdosta, joka tarkoittaa paikallistien rakentamista Saviniemestä Tiittolaan ..... „

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi toinen varapuhemies Lähteenmäki sekä edustajat Ilaskivi, Koivisto, Korsbäck, Kortesalmi, Mustonen, E. Niskanen, Sinkkonen, Sundqvist ja Vennamo.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä istunnosta sairauden johdosta ed. Koivisto ja yksityisasiain vuoksi edustajat Korsbäck ja Vennamo.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan lokakuun 8 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 143—161, jotka nyt on edustajille jaettu.

Ed. Aition ym. välikysymys, joka koskee hallituksen noudattamaa talouspolitiikkaa.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että viime perjantain istunnossa tähän istuntoon pöydälle pantuun ed. Aition ym. välikysymykseen, joka koskee hallituksen noudattamaa talouspolitiikkaa, on sen allekirjoittajien lisäksi yhtynyt ed. Nieminen.

Kun välikysymykseen näin ollen sen allekirjoittajat mukaan luettuna on liittynyt kaikkiaan 35 edustajaa, tulen valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaisesti antamaan välikysymyksen tiedoksi asianomaiselle valtioneuvoston jäsenelle.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi eräiden Kemijoen vesistön säännöstelyn johdosta maansa luovuttaneiden asuttamisesta annetun lain muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 92, jota on valmistelevasti käsitelty maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 28 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 90, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotukset laeiksi rikoslain muuttamisesta ja vaarallisten rikoksenuusijain eristämisestä annetun lain muuttamisesta.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävä ed. Pursiaisen ym. lak.al. n:o 26 (1970 vp.), jota on valmistelevasti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 14 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 91, esitellään kolmanteen käsittelyyn sekä ainoaan käsittelyyn samassa yhteydessä käsitelty ed. Ahteen ym. toiv.al. n:o 51 (1970 vp.).

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista ja lopuksi ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy lakivaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi eräistä poikkeuksista valtakunnallisista työttömyyskassoista ja työttömyyskorvauksesta annettuihin lakeihin.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 103, jota on valmistelevasti käsitelty sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 9 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 92, esitellään kolmanteen käsittelyyn sekä ainoaan käsittelyyn samassa yhteydessä käsitelty ed. Koskisen ym. toiv.al. n:o 656.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Laine: Herra puhemies! Hyväksyessään hallituksen esityksen työttömyyskassa- ja korvauspäivien lisäämisestä 50 päivällä eduskunta on osittain korjaamassa sitä huutavaa vääryyttä, jonka poistamisesta eduskunnan enemmistö ei keväällä maksutasepakettilumouksen keskellä ollut kiinnostunut. Kuten muistetaan, kansandemokraattinen eduskuntaryhmä teki keväällä ehdotuksen kassa-avustuspäivien kattora-

jan poistamisesta, johon eduskunta ei yhtynyt. Tuntien hätää työttömyydestä kärsivien ja heidän perheittensä toimeentulosta teimme työttömyyskassalain kolmannessa käsittelyssä ehdotuksen hallitukselle lausuttavasta toivomuksesta avustuspäivien lisäämisestä 50 päivällä. Sekään ei saanut eduskunnan enemmistön kannatusta 122:n kokoomuksen ja hallituspuolueiden edustajan asettuessa vastustamaan ehdotusta. Johtuen siitä, että huomattava osa työttömistä oli jo kesäkuun alkuun mennessä saanut kassa-avustusta lain salliman 150 päivän enimmäisajalta, kääntyi eduskuntaryhmämme kesäkuun alussa valtioneuvoston puoleen vaatien hallituksen lakiesitystä kassapäivien lisäämisestä vielä ennen eduskunnan työn keskeytymistä. Esityksemme ja vaatimuksemme eivät herättäneet vastakaikua hallituksen keskuudessa.

Hallituksen penseästä suhtautumisesta ja eduskunnan haluttomuudesta korjata hallituksen laiminlyöntejä aiheutui tuhansille työttömille puutetta ja hätää. Huomattava joukko työttömistä on joutunut yli neljän kuukauden ajan olemaan vailla työttömyyskassa-avustusta. Tähän päivään saakka ovat ne työttömät, jotka jo tänä vuonna ovat saaneet kassa-avustusta 150 päivältä, joutuneet odottamaan työttömyyskassa-avustuspäivien lisäämistä. Vielä tämän jälkeenkin saattaa kulua monta päivää, ennen kuin työttömät saavat nostaa nyt tehtyyn päätökseen perustuvia avustuksia.

Vaikka lyhyet työttömyysjaksot ovat yleisempiä kuin pitkät, on aiheellista todeta työvoiminisisteriön selvityksiin viitaten, että esim. viime elokuun 20 päivän tilanteen mukaan kokonaista 8,8 % työttömistä työnhakijoista oli ollut yhtäjaksoisesti työttömänä yli 27 viikkoa. Pitkäaikaistyöttöminä oli eniten Oulun, Rovaniemen ja Tampereen työvoimapiireissä, mutta myös Kuopion, Jyväskylän, Vaasan ja Turun työvoimapiireissä työttömyyden kesto yli 27 viikon oli melko runsasta. Toivottavasti hallitus vastaisuudessa kiinnittää suurempaa huomiota työttömien aseman ja toimeentulon turvaamiseen. Eräs keino olisi työttömyyskassalain muuttaminen sellaiseksi, että avustusta voitaisiin maksaa jokaiselta työttömyyspäivältä. Samoin olisi päiväavustuksen markkamääriä korotettava huoltajien osalta vähintään 35 markkaan ja muiden osalta 28 markkaan, kuten kansandemokraatit jo keväällä työttömyyskassalain käsittelyssä ehdottivat. Aivan yhtä perusteltua olisi toteuttaa työllisyyslakiin liittyvässä rinnakkaislakialoitteessamme mainittu periaate työttömyyskorvauksen maksamisesta työssä saadun keskimääräisen päiväansion mukaisesti.

Ed. Männistö: Herra puhemies! Työttömyyskorvauspäivien ja kassa-avustuspäivien määrän lisääminen tänäkin vuonna 50 päivällä on tarpeen sanelema ja pitkäaikaisesti työttömiksi joutuneiden työläisten odottama ja kiirehtimä toimenpide. Sen vuoksi on tyydytyksellä todettava, että eduskunta on halunnut käsitellä asian nopeassa tahdissa eikä hyväksynyt toimenpiteen viivästymistä merkitsevää lain toisessa käsittelyssä tehtyä, sinänsä hyvää ehdotusta korvaus- ja kassa-avustuspäivien kattorajan poistamisesta.

Kun lisättävät päivät työttömyyden jatkuessa eivät kuitenkaan riitä turvaamaan työttömien ja heidän perheittensä toimeentuloa edes kuluvan vuoden loppuun asti eikä eduskunnassa parhaillaan valmisteltavana oleva uusi työllisyyslaki ehdi apuun tämän vuoden puolella, ehdotan, että eduskunta hyväksyisi seuraavan lausuman:

"Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin työttömyyskassa- ja työttömyyskorvauspäivien riittävyyttä ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin työttömien toimeentulon turvaamiseksi."

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Kun täällä viime viikolla työttömyyskorvausta ja päiväavustusta koskeva laki oli esillä ja näitä korvauspäiviä lisättiin 50 päivällä, teki SMP esityksen, että näitä korvauksia annettaisiin kaikille ilman ylärajaa. Onhan luonnollista, että jos ihminen on työtön, hänelle on annettava työttömyysavustusta koko hänen työttömyyskaudeltaan eikä ainoastaan joltakin tietyltä ajalta, kuten täällä silloin päätökseksi tuli. Mitä täällä mainittiin SKDL:n taholta, että tästä olisi aiheutunut jotain viivästymistä, siinä ei ole minkäänlaista, ei pienintäkään perää. Se olisi jo päätetty ja voimaan tullut laki, mikäli esim. SKDL olisi kokonaisuudessaan ollut takana. Todellisuudessahan kävi niin, että tämän SMP:n esityksen takana oli ainoastaan SMP:n ryhmä. Muista vain SKDL:n ns. taistolaiset olivat työläisten puolella. Muut eivät olleet. Nyt on kuitenkin tullut hätä käteen ja esitetään pontta. Kun asiaa ollaan päättämässä, silloin vastustetaan, jälkeenpäin yritetään silitellä. Kuitenkin tehdyn tutkimuksen mukaan jo tänä vuonna elokuussa yli 10 % työttömistäm-

me oli nauttinut korvauspäivänsä loppuun ja olivat työttöminä ilman minkäänlaista tuloa.

Jotta nyt päästäisiin loppuvuoden osalta edes ponnen kautta jonkinlaiseen tulokseen, ehdotan perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin työttömyyskorvaus- ja työttömyyskassapäivien riittävyyttä ja tarvittaessa antaa eduskunnalle esityksen korvauspäivien luvun korottamiseksi tarvetta vastaavaksi." Vain tämä hyväksymällä voidaan turvata meidän työttömillemme edes työttömyyskorvauksen mukainen toimeentulo. SKDL:n esitys ei ole realistinen, sillä sitä ei voida millään toteuttaa tänä vuonna siitä huolimatta, että se hyväksyttäisiin. Sinänsä pitemmällä tähtäimellä toimintaperiaatteena se on paikallaan, ja tulemme tietysti kannattamaan sitä, mikäli, kuten taas pelätä sopii, parempi ponsi hylätään tässä salissa.

Ed. Weckman: Herra puhemies! Pyydän kannattaa ed. Männistön tekemää ehdotusta. Samalla pyydän kiinnittää huomiota viime vuosina tapahtuneisiin kassa- ja korvauslakien osauudistuksiin, joiden uudistusten yhteydessä on jatkuvasti korostettu sitä, että pitäisi päästä kokonaisuudistukseen, jolloin nämä työttömyyskassa- ja korvauslinjat muodostaisivat aukottoman turvan työttömille ihmisille. Tähän ei ole kuitenkaan vielä tähän mennessä päästy huolimatta siitä, että työttömyysvakuutuskomitea joulukuussa 1970 antoi mietintönsä, jossa se myöskin tähtäsi tällaiseen aukottomaan työttömyysturvaan, jossa nämä kaksi korvauslinjaa niveltyisivät entistä joustavammin toisiinsa. Kansandemokraatit ovat kuitenkin jatkuvasti korostaneet yleisen työttömyysvakuutuksen aikaansaamista, ja voidaankin todeta, että meidän sosiaaliturvassamme muodostaa ehkä pahimman aukon vielä tänä päivänä se, että meillä ei ole tällaista yleistä työttömyysvakuutusta, joka olisi kaikkien työmarkkinoilla olevien ja niille tulevien työntekijöitten turvana. Ennen kuin tällaiseen työttömyysturvaan päästään, olisi ehdottomasti ja nopeasti saatava aikaan tällainen kokonaisesitys. Siihen saakka näitten päivämäärien lisääminen tulee jatkuvasti olemaan esillä, kun kerran ne työttömyysavustukset ja päivämäärät eivät riitä, mitkä tähän saakka ovat olleet voimassa.

Ed. Tupamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä SKDL:n taholta tuotiin esiin, että kansandemokraatit ovat korostaneet usein, että tässä asiassa pitää jotain tehdä. Te olette todellakin pyrkineet, suositelleet ja toivoneet tässä asiassa vuosikymmeniä! Mutta silloin, kun on tekoja tarvittu ja niitä olisi voinut tehdä, kuten viime viikon perjantaina, niin silloin te olette olleet hiljaa. Vain teidän todella työmiehen puolta ajavat taistolaisenne olivat esityksen puolesta ja muut olitte vastaan.

Ed. Tuominen: Herra puhemies! Työttömyyskorvauspäivien enimmäisrajan poistaminen on myönteinen toimenpide. Mutta kun samanaikaisesti korvauksia maksetaan vain viideltä päivältä viikossa seitsemän sijasta, se johtaisi siihen, että heikoimmin palkatuilla aloilla eli juuri niillä, joissa korvaus on kipeimmin tarpeen, viikoittainen työttömyyskorvaus saattaa jopa supistua. Myös demokraattisuus lain toteuttamisessa heikkenisi entisestään. Jo nykyisinkin valtion virkamiesjohtoiset kuntakohtaiset toimikunnat lakkautettaisiin ja tilalle tulisivat työvoimatoimiston yhteydessä toimivat toimikunnat, joiden jäsenet määräisi työvoiministeriö. Virkamiesvallan laajentamisen sijasta olisi työvoimatoimikunnat demokratisoitava. Ne olisi muutettava kunnallisiksi elimiksi, joiden jäsenet kunnallisvaltuustot valitsevat suhteellisilla vaaleilla. Erittäin tärkeätä on, että työllisyyslakia uudistettaisiin niin, että työttömyyskortiston kautta työhön osoitettujen työntekijöitten palkkaus järjestettäisiin samoin perustein kuin ns. vapailla työmarkkinoilla toisin sanoen, että työllisyystöistä maksettaisiin alan sopimuspalkka.

Herra puhemies! Kannatan ed. Männistön ehdotusta.

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ed. Tupamäen käyttämien puheenvuorojen johdosta on todettava, että hän ja toiset kansanedustajat löytävät eduskunnan pöytäkirjoista lukuisia äänestyksiä, joissa SKDL:n eduskuntaryhmä on toiminut kassa- ja korvauspäivien kattorajan poistamisen ja todellisen työttömyysvakuutuksen aikaansaamisen puolesta. Se, että tämän lain toisen käsittelyn yhteydessä ei Tupamäen ehdotuksen puolesta äänestetty, johtuu siitä, että minua ja ed. Tupamäkeä kokeneemmat kansanedustajat tietävät kertoa, kuinka uuden hallituksen esitystä laajentavan asian esiin tuominen toisen käsittelyn yhteydessä eduskunnassa saattaa viivästyttää lain toimeenpanoa; tämän-

kin kiireellisen lain osalta olisi näin tapahtunut. On kovin valitettavaa, etteivät ed. Tupamäki tai hänen ryhmätoverinsa sosiaalivaliokunnassa asiaa käsiteltäessä tuoneet tätä asiaa mitenkään esille. Myös muiden sosiaalivaliokunnassa käsiteltävien asioitten osalta heillä näyttää olevan samanlaista tehtävien laiminlyöntiä.

Ed. Hostila: Herra puhemies! Edellisessä istunnossa käytin jo lyhyen selventävän puheenvuoron tämän lain mahdollisuuksista helpottaa työttömyystilannetta tämän syksyn aikana ja totesin, että hallitukset ovat taakse jääneiden kolmen vuoden aikana täsmälleen samalla tavalla menetellen pyrkineet näiden kahden lain osalta tekemään kaiken mahdollisen työttömien auttamiseksi. On aiheellista todeta, ja ilmeisesti ed. Tupamäelle tiedoksi, että tähän työttömyysturvajärjestelmäämme liittyvä vapaaehtoinen työttömyysvakuutusjärjestelmä perustuu valtakunnallisista työttömyyskassoista 20 päivänä maaliskuuta jo 1934 annettuun lakiin siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Tällä tarkoitan, että työntekijät ovat jo vuosikymmenien aikana vapaaehtoisin maksuin keränneet työttömyyden varalta kukin ammattialoittain varoja mahdollistaakseen työllisyyskysymyksen hoidon, ja näin ollen vallan suoraviivainen ajatus näitten varojen siirtämiseksi työttömyyskorvauspuolelle ei ole mielekäs.

Tämä lienee ollut se tendenssi, jonka merkeissä edellisessä istunnossa paljon asiasta keskusteltiin. Kun totean, että nämä kassat ovat erittäin merkittävällä tavalla hoitaneet velvollisuutensa viime vuoden osalta, 87 665 000 mk on maksettu näistä vapaaehtoisista kassoista, se lienee osoitus, että toki sentään joku tässä maassa on jo aikaisemminkin huolehtinut työttömien turvasta eikä vain tänä päivänä asiaa ponsilla saatellen määrätyt eduskuntaryhmät. Näitten päivärahakorvausten suuruus viime vuonna keskimääräisesti oli 16,40 mk vaihdellen eri elinkeinoissa 11,40 markasta 17,30 markkaan.

Se, että kansandemokraattien taholta esitetään pontta, tehostaa vielä hallituksen lakiesityksen hyväksymistä. Lienee periaatteessa oikea pyrkimys. Kun kuitenkin eduskunnan sosiaalivaliokunta parhaillaan valmistelee perusteellista lainsäädäntöä työllisyyslain uudistamiseksi, jossa koko tämä asia tulee kerta kaikkiaan ratkaistuksi, niin käsitykseni mukaan tässä vaiheessa tällä ponnella on, sen asiallisen taustan ohella, liian voimakkaasti sivuvärinä poliittinen korostus.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Ymmärrän hyvin, että eduskunnassa eri puolueissa on vaikea suhtautua työttömän asemaan silloin, kun edustaja itse on ollut aina työnantajan puolella, ei koskaan työttömänä ja työntekijänä. Tämä aiheuttaa sen, että työttömyyskorvausajan pidentämiseen suhtaudutaan epäluuloisesti. Tätä epäluuloa ja ennakkoluuloa on lisännyt se, että esim. maatilataloudessa on vaikea saada työntekijöitä silloinkaan, kun paikkakunnalla vallitsee suuri työttömyys.

Jos kuitenkin ajatellaan kysymystä lähemmin työttömän kannalta, niin hänellähän on suuri riski mennä päiväksi tai pariksi tilapäiseen työhön, koska hän menettää työttömyyskorvauksensa. Asiaa ei voidakaan korjata sillä, että estetään työttömältä päivärahojen saanti, mikä henki tuntuu vallitsevan eduskunnassa varsin laajasti, vaan täytyy työttömyyskorvaussäännöksiä muilta osin muuttaa. Mutta ennen kaikkea täytyy muuttaa politiikkaa niin, että työpaikkoja saadaan syntymään työttömyysalueille.

Tällä perusteella, ja kun ed. Tupamäen ponsiesityksessä ehdotetaan, että hallitus tutkii ja tarvittaessa korottaa työttömyyspäivärahojen enimmäismäärää, kannatan ed. Tupamäen ehdotusta.

Ed. Weckman: Herra puhemies! Ed. Tupamäelle haluaisin huomauttaa, että SMP:n edustajat käsiteltäessä tätä 50 avustuspäivän lisäystä esiintyvät täällä joko toisessa tai kolmannessa käsittelyssä esittäen lakiin sellaisia muutoksia, jotka viivästyttäisivät tätä 50 avustuspäivän kiireellistä antamista työttömille, samalla tavalla Tupamäen ehdotus viime istunnossakin toisessa käsittelyssä. Jos tämä olisi hyväksytty, se olisi tietänyt sitä, että työttömät eivät mahdollisesti olisi saaneet tätä 50 päivän turvaa tämän vuoden puolellakaan, jolloin tämä Tupamäen esitys ei olisi tullut ainakaan työttömien avuksi.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Ed. L. Linna sanoikin sen, mitä aioin. Niin hyvä kuin tämä laki sinänsä on ja korvauspäivien lisääminen, niin se aiheuttaa samalla väärinkäytöksiä ja ajoittain jopa vaikeuksia saada työvoimaa maaseudulla kesäisin. Muuten sosiaalivaliokunnan puheenjohtaja Hostila vastasikin ponsiesityksiin niin kuin aioin.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Toteaisin vain lyhyesti, että kyllä SKDL:n puhujat täällä itsekin tietävät, että minkäänlaista viivästymistä ei asiassa olisi tapahtunut, jos olisimme hyväksyneet SMP:n esityksen viime perjantaina.

Ed. Laine: Herra puhemies! Sosiaalivaliokunnan puheenjohtajan ed. Hostilan äskeiseen polemiikkiin kansandemokraattien ponsiesitykseen nähden sisältyi eräs pieni asiavirhe, jonka korjaaminen olisi aiheellista. Ed. Hostila mainitsi, että sosiaalivaliokunnan käsittelyssä oleva hallituksen työllisyyslakiesitys korjaa kaikki ne puutteet, joihin ed. Männistön ponsiehdotus puuttuu. Näin ei kuitenkaan ole asianlaita. Hallituksen työllisyyslakiesityshän ei koske työttömyyskassa-avustuksia lainkaan, ja tältä osin puheenjohtaja Hostila on erehtynyt. Olisi erittäin tärkeätä muuttaa myös työttömyyskassalakia siten, että ne työttömät, jotka jäävät vaille kassa-avustusta, saisivat tänä vuonna jokaiselta työttömyyspäivältä avustusta ja luonnollisesti myös seuraavina vuosina.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Männistö ed. Weckmanin kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin työttömyyskassa- ja työttömyyskorvauspäivien riittävyyttä ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin työttömien toimeentulon turvaamiseksi." Kutsun tätä ed. Männistön ehdotukseksi. Ed. Tupamäki ed. L. Linnan kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin työttömyyskorvaus- ja työttömyyskassapäivien riittävyyttä ja tarvittaessa antaa eduskunnalle esityksen korvauspäivien luvun korottamisesta tarvetta vastaavaksi." Tämä on ed. Tupamäen ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy sosiaalivaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Puhemies: Nyt olisi äänestettävä lausumaehdotuksista. Ed. Männistön ja ed. Tupamäen ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin olisi äänestettävä niiden välillä ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Männistön ja ed. Tupamäen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Männistön ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Breilin, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haukipuro, Helle, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Häggblom, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Knuuti, Kohtala, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekonen, Perheentupa, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suksi, Suomi, Taipale, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Tähkämaa, Vainio, Weckman, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Eskman, Haarla, Hanhirova, Hara, Heino, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, O. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Kurppa, Laatio, Landström, Lankinen, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lottanen, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Nie-

melä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Pekkarinen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Stenbäck, Suokas, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Toivanen, Tupamäki, Turunen, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Volotinen ja Ääri.

"Tyhjää" äänestää edustaja Koppanen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Eskelinen, Ilaskivi, Koivisto, Korsbäck, Kortesalmi, Lähteenmäki, Mattila, Mustonen, E. Niskanen, Sinkkonen, Sundqvist ja Vennamo.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 88 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 12.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Männistön ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Männistön ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Koppanen, Kurppa, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Paananen, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kaipainen, Kantola, Kohtala, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, Lindeman, L. Linna, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Sandelin, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Vainio, Weckman, Westerholm, Vilponiemi, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat L. Aalto ja Paasivuori.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Eskelinen, Ilaskivi, Koivisto, Korsbäck, Kortesalmi, Lähteenmäki, Mattila, Mustonen, E. Niskanen, Sinkkonen, Sundqvist ja Vennamo.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 127 jaa- ja 58 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 12.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotukset laiksi oppikoulun kouluneuvostosta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 89 ja otetaan t o i s e e n k ä s i t t e l y y n siinä sekä sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 9 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 23 sekä lak.al. n:ot 170 ja 171, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 89. Ensin sallitaan

asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. M ä k i: Herra puhemies! Hallituksen perusteluissakin edellytetään tämän lain merkitsevän demokratian edistymistä. Tämä demokratian edistyminen on kuitenkin lakitekstin mukaan osin yksipuolista. Kouluneuvoston tehtävänä on oppilaiden oikeusturvan lisääminen, mutta sen sijaan ei puhuta mitään muiden koulussa työskentelevien oikeusturvasta. Jos koulu käsitetään yhtenäiseksi laitokseksi, on kai tärkeätä, että jokaisella siellä osallistuvalla on oikeusturva ja tämän oikeusturvan säilyttäminen ja turvaaminen on koulun elinten tehtävä, jos ne hedelmällisesti ja tasapuolisesti tehtäväsään toimivat.

Kouluneuvoston yhdeksi tehtäväksi on määritelty edistää kodin ja koulun välisiä suhteita. Tässä mielessä täytyy pitää varsin kummallisena sitä, että kouluneuvostossa ei ole oppilaiden vanhemmilla mitään osuutta hallituksen esityksen eikä myöskään valiokunnan enemmistön käsityksen mukaan. Kun pienimmät ja nuorimmat ovat kouluneuvostossakin osattomia, olisi kai luonnollista, että heidän vanhemmillaan jo näiden edustajana yksistään olisi oikeus olla mukana kouluneuvostossa. On kai suurimmalle osalle meistä tietämätöntä ja tuntematonta, mitä faktillisesti on nykyisten vanhempainneuvostojen tehtävänä. Niiden tosiasiallinen merkitys ja toiminta on kuitenkin yleensä ollut vähäistä ja sattumanvaraista riippuen siitä, miten asianomaiset vanhempainneuvostonjäsenet ja nimenomaan miten rehtorit ovat halunneet tätä elintä hyväkseen käyttää. Kuitenkin kouluun nähden vanhempainneuvoston päätösvalta on olematon. Kuvaavaa onkin, että vaikka hallituksen esityksen mukaan koti- ja koulu -suhdetta pitäisi kehittää ja edistää ja väitetään vanhempain olevan tärkeät osalliset tässä, niin vanhempien osuuden selvittäminen sanotaan tapahtuvan myöhemmin. Hallituksen esityksen antamisesta on kulunut pitkä aika, mutta mitään selvitystä ei tässä suhteessa ole tehty, joten vanhempien osuuden aliarvioiminen ja sen sivuunjättäminen on hallitukselta oleellinen laiminlyönti. Se merkitsee, että hallitus ei näe keskeisenä tehtävänä kodin osuutta, vaan lähestyy laitosmaista kasvatusta. Tämä ei käsitykseni mukaan ole oikein, vaan nyt nimenomaan jos koskaan vaadittaisiin kodin ja koulun saumatonta yhteistyötä. Sitä vaatii nykyinen kova kilpailu koulussa. Sitä vaativat ne vapautuneet tavat, jotka koululaisilla on ja joissa puitteissa irrallisuus kodista on vaarassa muodostua liiankin suureksi. Vaikka tämä muodollisesti näyttäisi olevan monien nuortenkin tahto, he lopultakin pysyessään tasapainoisina ihmisinä ovat monessa suhteessa kiintyneet kotiin.

Eräänä omituisuutena laissa totean myöskin sen seikan, että koululaisilla on vanhemmista riippumatta ja vastoin heidän tahtoaankin oikeus valittaa kouluneuvoston päätöksistä. Tällaista esitystä ei voi sanoa kodin ja koulun yhteistyön parantamiseksi vaan lasten ja vanhempien välisten suhteiden heikentämiseksi. Jos kerran tarkoituksena on demokratian toteuttaminen koulussa, merkitsee se sitä, että kaikilla tulee olla mahdollisuus mukanaoloon, joilla ylimalkaan on oikeudellista päätäntämahdollisuutta. Tässä mielessä muiden työntekijäin kuin opettajain sivuunjättäminen kouluhallinnossa ei ole oikein. Ne henkilöt, jotka opettajien ohella työskentelevät koulussa, joutuvat monella tavoin jatkuvasti koulutyön kanssa tekemisiin, ja niin ollen heidänkin sanansa saattaa olla merkityksellinen. Joka tapauksessa tämänkin ryhmän osallisuuden puuttuminen on ilmeinen horjahdus demokratiasta. Demokratiaan kuuluu vähemmistöjenkin huomioiminen, ja kun hallituksen esityksen mukaan enemmistö kussakin ryhmässä vallitsee kaikki edustajat, ei tätä voida pitää tulokselliseen yhteistyöhön päättyvänä monessakaan tapauksessa. Niin ollen ainoa oikea ratkaisu on suhteellisilla vaaleilla tapahtuva valinta, ellei valinnoissa olla yksimielisiä.

Meillä lainsäädännössämme ei tunneta alle 15-vuotiaitten osalta minkäänlaista vastuunalaisuutta, ellei sellaiseksi voida katsoa vaaraa joutua sosiaalilautakunnan toimenpiteiden alaiseksi. Kun meidän on yhteiskunnassamme lähdettävä vallan ja vastuun rinnakkaisuudesta, on väärin, että valiokunta on muuttanut hallituksen esitystä sikäli, että alle 15-vuotiaatkin voivat osallistua päätöksentekoon.

On omituista, että lain viimeisen pykälän 2 momentiksi on edelleen jäänyt lausuma, jonka mukaan opetusministeriö asettaa toimikunnan tarkkailemaan lain täytäntöönpanosta saatavia kokemuksia ja neljän vuoden kuluessa ehdottamaan tarpeelliset muutokset. Tällainen oikeus ja velvollisuus on opetusministeriöllä sinänsä olemassa. On tarpeetonta tällaisia säännöksiä lakiin panna. Ne eivät muuta kuin kangistavat

toimenpiteitä ja mahdollisuuksia. Sitä paitsi on täysin omituista, että juuri neljän vuoden kuluessa virheet havaitaan ja voidaan ryhtyä oikeisiin toimenpiteisiin.

Hallituksen esityksen perusteluissa esitellään lisäksi hurskas toivomus, että kouluneuvoston tulisi tietoisesti pyrkiä jakamaan tehtäviään alaspäin. Kuitenkaan laissa ei mitään tällaista sanota eikä ole mitään selvitystä siitä, miten se tapahtuisi.

Valiokunta on lisäksi säilyttänyt lain 6 §:ssä olevan pakollisuuden olla mukana kouluneuvoston toiminnassa. Tämä tuskin on demokratialle ominainen tapa. Päinvastoinhan demokratia edellyttää valinnan vapautta, toisin sanoen sitä, että ihminen saa valita, koska ja miten hän haluaa oikeuksiaan käyttää ja osallistua. Tällainen pakkovelvoite nimenomaan lapsena ja nuorena ei ole oikein. Pidättyminen päinvastoin voi määrätyissä tapauksissa merkitä kriittistä asennoitumista omiin edellytyksiinsä, ja on väärin ihmistä panna tehtävään, jos hän itse ei katso voivansa sitä hallita eikä täyttää sitä siten, kuin velvollisuudentunto sanelee. Näin jo puhtaasti kasvatuksellisista näkökohdista lähtien 6 §:n pakkosaneleminen on väärin.

Hallituksen esityksen perusteluissa lausutaan, että laki on koeluontoinen ja että tämän vuoksi asia on hoidettava asteittain. Tässä mielessä valiokunta ei lainkaan ole ollut hallituksen kannalla, vaan on mennyt niin pitkälle kuin ylimalkaan voidaan mennä. Se seikka, että alin keskikouluasteen luokka on jätetty pois, ei paljon enää merkitse. Valiokunta lisäksi perusteluissaan lausuu ja vaatii, että vanhempien asema kouluyhteistyössä on selvitettävä ja että lakia täytäntöön pantaessa vanhempainneuvoston toimintaa olisi tehostettava. Tämä on hurskas toivomus, ja valiokunnan enemmistön toimenpiteet osoittavat juuri päinvastaiseen suuntaan, kun vanhemmilta osuus on evätty.

Edellä oleva tarkastelu osoittaa, että valiokunnan enemmistö on lakia huonontanut eikä suinkaan parantanut. Kaikista näistä syistä valiokunnan esitystä ei voida hyväksyä, vaan lakiin on välttämättä tehtävä niitä korjauksia, joita kokoomuksen sivistysvaliokunnan jäsenet ovat esittäneet ja jotka sisältyvät vastalauseeseen. Jos niin tärkeässä kuin kouludemokratian toteuttamisessa lähdetään sudesta, päädytään ilmeisesti hukkaan, ja sellaiseen meidän koululaitoksessamme ei ole varaa. Lähtökohdan täytyisi olla terve ja demokratiaa toteuttava eikä sellainen, kuin valiokunnan enemmistö nyt on esittänyt. Me emme edistä eri ikäpolvien yhteistyötä karsinoimalla vanhemmat lapsistaan ja opettajista, vaan kitkaton yhteistyö edellyttää yhteisiä toimielimiä.

Kiinnittäisin vielä huomiota siihen, että opetusministeriön kaavailema toiminnallinen erillisyys johtaa suureen vaaraan. Koti vetää toiseen suuntaan, koulu toiseen suuntaan, ja niin paljolti sen takia, että ei ole riittävää selvitystä puolin ja toisin ajatuskannoista, tavoista ja ratkaisuista. Näistä syistä kouluneuvostolain ratkaisua valiokunnan kannan mukaisena on pidettävä huonona. Käsitykseni mukaan nykyinen tilanne ja nimenomaan viimeiset ajat ovat elävästi osoittaneet sen erillisyyden, joka on olemassa toisaalta koulun ja toisaalta kodin kasvatuksen välillä, ja tämän kuilun poistamisen pitäisi olla meidän kaikkien tavoitteena koululaisten hyväksi. Koululaisten etua ei edistä se, että he joutuvat olemaan yksin tietojen välittäjinä koulun ja kodin välillä, vaan toiselta puolen tarvitaan suora yhteys koulusta vanhempiin ja toiselta puolen suora yhteys opettajien ja vanhempien välillä ja sillä tavoin, että tämä kosketus ja tietojen välittäminen tapahtuu kaikkien yhteisesti läsnä ollessa eikä erillisenä.

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Sivistysvaliokunta käsitteli kouluneuvostoja koskevan hallituksen esityksen huhti-toukokuussa verrattain nopeasti. Valiokunnan puolesta laki olisi siis saatu valmiiksi jo kesään mennessä, mutta asian käsittely jäi kevätistuntokaudella, nimenomaan sen loppusuoralla, erikoisesti hallituksen silloisen ns. veronkorotuspaketin jalkoihin ja siirtyi syksyyn. Kun budjetin lähetekeskustelu vielä hidasti käsittelyä, ollaan tällä hetkellä siinä pisteessä, että vaalien järjestäminen kouluissa kuluvan vuoden puolella kaatuu aikapulan synnyttämiin käytännön vaikeuksiin ja tästä syystä voimaantuloaikaa on muutettava. Tulenkin asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään sekä 9 että 11 §:ään muutosta.

Mitä ed. Mäen puheenvuoroon tulee, niin haluaisin alleviivata, että valiokunta useaan otteeseen mietinnön perusteluissa korostaa sitä seikkaa, että vanhempien kanssa täytyy olla yhteistyössä.

Lisäksi valiokunta vielä toteaa mietintönsä perustelun lopuksi, että se katsoo kouluneuvoston tehokkaan toiminnan edellyttävän kouludemokratiaa sekä kouluneuvoston vaaleja ja työskentelyä koskevaa neuvontaa ja ohjausta, joka

tulisi kohdistaa kaikkiin kouluyhteisössä työskenteleviin, sekä opettajiin että oppilaisiin.

Mitä vanhempien osuuteen tulee, niin tähän saakkahan vanhempainneuvostot ovat olleet lähinnä muodollisia. Ne ovat käsitelleet etupäässä vapaaoppilaspaikkoja, mutta mitään käytännön merkitystä niillä ei, valitettavasti, ole ollut. Tulevaisuudessa vanhempien ja koulun ja oppilaiden yhteistyöhön tulee nähdäkseni kiinnittää entistä vakavampi huomio.

Minusta tuntuu, että jos Tapiolan yhteiskoulun vaalit olisi suoritettu paria, kolmea viikkoa aikaisemmin, niin niin kiivasta keskustelua, mitä tähän saakka on käyty täällä eduskunnassa, ei olisi ollut, sillä nuo vaalithan osoittivat, että Tapiolassa oli menty huomattavasti pitemmälle, kuin valiokunnan mietinnössä edellytetään, eikä minkäänlaista kiskoilta suistumista tapahtunut, päinvastoin rehtori antoi lausunnon, että kaikki sujui mallikelpoisesti. Tässä suhteessa se pelko, mitä eräillä kohdin tätä salia tunnetaan, on ilmeisesti aiheetonta. Uskon ainakin omasta puolestani näin; kokemus tulee käsitykseni mukaan tämän todistamaan oikeaksi.

Ed. Vikatmaa: Herra puhemies! Ed. Ilkka Suominen on täällä jo aikaisemmin kiinnittänyt huomiota tähän asiaan sinänsä sillä tavalla, kuin minusta siihen tulee kiinnittää huomiota. Yhdyn tältä osin hänen käsityksiinsä toistamatta enää.

Sen sijaan haluaisin sanoa jonkin sanan tämän asian teknisestä ja juridisesta valmistelusta. Meillä on puhuttu pitkään lähinnä Lakimiesliiton toimesta siitä, että niihin ministeriöihin, joissa tehdään perusteellisempaa ja suurempaa lainvalmistelutyötä, pitäisi palkata lakineuvoksia lainsäädännön asiantuntijoiksi, jotta näiden ministeriöiden valmistelemat lakiesitykset myös juridisessa suhteessa täyttäisivät vaatimukset. Muun muassa mainittu Lakimiesliitto esittää ensi vuoden talousarvioon otettavaksi määrärahoja esim. opetusministeriöön palkattavan lakineuvoksen saamiseksi.

Tämän asian valmistelu osoittaa minusta selvästi, kuinka oikeassa Lakimiesliitto tässä on. Jo asiantuntijoiden kuulemisvaiheessa valiokunnassa kävin ilmi, että lain valmisteluvaiheessa ei ollut ajateltu monia aivan alkeellisia juridis-teknisiä kysymyksiä, jotka varmasti olisivat tulleet selvitetyiksi, jos joku lainsäädännön asiantuntija olisi saanut tähän puuttua. Ja kaiken huipun muodostaa tämä viimeisen vaiheen sekaannus, joka tässä on syntynyt. Aivan viime vaiheessa ovat jotkut juristit löytäneet tästä asiasta jälleen muistuttamisen aihetta. Sen vuoksi on asia jouduttu poistamaan listalta ja täällä joudutaan tekemään uusia esityksiä.

Minusta tämän tapaisen lainsäädäntöfarssin, joksi tätä voisi kutsua, pitäisi jo kyllin selvästi osoittaa se seikka, että myös tähän puoleen on syytä kiinnittää huomiota. Emme me täällä eduskunnassa ole enää sitä varten, että me korjailemme torsoja, juridisesti epäonnistuneita lainvalmistelutekeleitä, vaan tänne pitää saada tulemaan parempaa tekstiä.

Ed. Äärі: Herra puhemies! Keskustelu kouludemokratiasta olisi nähtävä laajempaa taustaa vastaan eikä pelkästään oppilaiden ja opettajien suhteita säätelevänä järjestelmänä. Eräänä kouludemokratian tehtävänä on pidettävä koulutuksellista tavoitetta. Sen tulee harjaannuttaa tulevat yhteiskunnan päätösvaltaa käyttävät jäsenet kelpoisiksi tätä valtaa käyttämään.

Yhteiskunnan yhteisesti päätettävien asioiden määrä on moninkertaistunut. Yhteiskunta on ottanut itselleen uusia tehtäviä. Tehtävien vaatimustaso on kohonnut, ja erilaisten syy- ja vaikutussuhteiden selvittäminen on monimutkaistunut. Tämä kehityssuunta on asettanut päätäntävallan käyttäjille entistä suurempia vaatimuksia. Kehityksessä on havaittavissa suorastaan vaara demokratialle. Yhteisesti päätettävien asioiden vaikeutuessa valta saattaa siirtyä yhä harvempien erikoistuntijoiden käsiin. Tästä saattaa olla seurauksena kiinnostuksen väheneminen yhteisten asioiden hoitamista kohtaan, jopa vieraantumista yhteiskunnasta.

Koulun tehtävät tätä taustaa vastaan tulevat lisääntymään. Sen tulee varustaa kansalaiset tiedoilla ja taidoilla siten, että he pystyvät käyttämään heille kuuluvaa oikeutta yhteisten asioiden päättämiseen. Tämä kansalaisvalmiuksien lisääminen ei rajoitu pelkästään tietojen siirtämiseen oppilaille. On luonnollista, että koulun tulee antaa oppilaille tietoja yhteiskunnassa vaikuttavista voimista, talouselämästä, sosiaalisista oloista jne. Tämän lisäksi kansalaisvalmiuteen kuuluu tietoisuus demokraattiseen päätöksentekoon liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista sekä taito käyttää näitä oikeuksia.

Kouludemokratiaa tutkinut työryhmä totesi mietinnössään, että yhteisöelämä edellyttää arvojen ja asenteiden oppimista. Tämä ei tapahdu pelkän teorian varassa, vaan koulun arkielämän eri yhteyksissä. Osallistuminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja sosiaalisten yhteisöjen toimin-

taan alkaa luokasta ja iän karttuessa laajenee luokan ja koulun ulkopuolelle.

Demokraattiseen kouluun kuuluu oppimistapahtuman uudenlainen kokeminen. Opettaja ja oppilas eivät saa olla vastakkaiset osapuolet, kuten valitettavan usein on asian laita, vaan pikemminkin yhteistyökumppanit. Kaikissa koulua koskevissa viimeaikaisissa mietinnöissä korostetaan opetuksen oppilaskeskeisyyttä ja oppilaan omaa aktiviteettia. Opetustilanteita, joissa opettaja vain jakaa tietoja ja oppilaat passiivisesti kuuntelevat, pyritään välttämään. Opettajan roolia pyritään tietoisesti muuttamaan. Ja eräänä edellytyksenä edellä esitetylle tavoitteelle on oppilaan ja opettajan välinen luottamuksellinen suhde.

Kun tarkastellaan viimeaikaisia koulumaailmassa tapahtuneita ilmiöitä, niin on ymmärrettävää, että opettajat suhtautuvat varauksellisesti kouludemokratiaan ja oppilaiden päätäntävallan lisäämiseen. Kaikki viimeaikaiset koulumaailman ilmiöt eivät ole omiaan lähentämään oppilaita ja opettajia toisiinsa, vaan pikemminkin kärjistävät tilannetta.

Koulujemme päätöksentekoprosessissa oppilailla ei ole tähän asti ollut vaikutusmahdollisuuksia. Hallituksen esitys oppilaiden päätäntävallan lisäämisestä merkitsee näin ollen suorastaan historiallista käännettä.

Erääksi käsiteltävänä olevan asian keskeisimmäksi kohdaksi näyttää muodostuvan oppikoulun kouluneuvoston valitsemistapa. Kiivaimmat asian puolesta puhujat vaativat vaalitavan säätämistä ristiinäänestysmenettelyn mukaisesti. Koska koulussa oppilaat muodostaisivat äänestäjien suuren enemmistön, niin periaatteessa seuraisi, että opettajien mahdollisuudet oman edustuksensa valintaan jäisivät erittäin pieniksi ja oppilaat valitsisivat myöskin opettajajäsenet. Koulun erikoisluonne sekä kouluneuvoston tehtävät huomioon ottaen ei tällaista ristiinäänestysperiaatetta voida pitää onnistuneena, vaan valintamenettelyksi tulee ottaa hallituksen esitykseen sisältyvä kiintiöperiaate.

Ed. K a u p p i: Herra puhemies! Ei ole kulunut kuin nelisen kuukautta siitä, kun täällä voimakkaasti kasvatusneuvolalain käsittelyn yhteydessä korostettiin vanhempien, opettajien ja viranomaisten yhteistyön välttämättömyyttä lasten ja nuorten kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä. Kyseisen lain 1 §:ssä todetaan kasvatusneuvolan tehtävänä olevan edistää lasten ja nuorten tervettä psyykkistä kehitystä ja tässä tarkoituksessa neuvoin ja ohjein auttaa huoltajia — tavallisesti vanhempia — opettajia ja viranomaisia lasten ja nuorten kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä.

Koulun kenttä on koettu jo pitkiä aikoja varsin ongelmalliseksi, ja siksi on noussut voimakkaita ääniä lakisääteisen koulupsykologisen työn järjestämiseksi kouluihin, jossa periaatteessa kaikki koululaiset ovat koulupsykologin asiakkaita. Ennalta ehkäisevänä työnä koulupsykologi kiinnittää huomiota opetusmenetelmien valintaan, kouluvalmiuden kehittämiseen ja yhteistyöhön. Kasvatus on yhteistyötä, ja se onnistuu parhaiten, jos koulu ja koti työskentelevät kiinteässä vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Koulupsykologi on mukana lieventämässä syntyneitä ristiriitoja. Tavoitteena tällä hetkellä pidetään Suomessa yhden koulupsykologin saamista koululaitokseen 2 000 oppilasta kohden. Lahdessa työtä on tehty jo viisi vuotta, ja Tampereella ollaan aloittamassa, kun siellä kuluneen syyskuun alusta on toiminut koulupsykologi omassa toimistossaan kasvatusneuvolan yhteydessä.

Koulun kentältä saadut kokemukset sekä Jyväskylässä suoritetut tutkimukset ovat osoittaneet, että vanhemmat eivät tunne riittävästi lapsiaan eikä kaikilla ole siihen haluakaan. Mutta samaa on sanottava myös opettajakunnasta suhteessa oppilaihin. Vaikeuksien kohdatessa, joita meidän päivinämme ei totisesti puutu, vanhemmat ja opettajat linnoittautuvat omiin leireihinsä. Pelätään arvovallan romahtamista. Ajattelussa on raja-aitoja, tuo kuuluu minulle, ei sinulle. Kun lähestymistä kartetaan, saattaa olla kysymys myös puolustusmekanismeista. Jokainen äiti ja isä haluaa olla mahdollisimman hyvä äiti ja isä ja jokainen opettaja mahdollisimman hyvä opettaja. Ei haluta kuunnella toisiaan ja tilanteesta viime kädessä aina lapsi ja nuori kärsii. Kun sitten ilmaantuu koulun kentällä nuoren kohdalla vaikeuksia, lapsi tai nuori ei olekaan sellainen kuin hänen pitäisi olla; hän ei kenties menesty koulussa odotusten mukaan, silloin kysytään, johtuuko se nyt minusta. Mutta harvoinhan sen minusta todetaan johtuvan, mutta pelosta, että ehkä se sittenkin johtuu minusta, ei uskalleta lähestyä toisiaan. Tällaisesta asenteesta on varmasti osittain kysymys, kun kouluneuvostoista opettajatkin omalla tahollaan ovat vaatimassa vanhempien poissulkemista lasten kasvatustapahtumasta, ja samalla ollaan kylvämässä lasten mieliin ajatusta, etteivät vanhemmat mitään tiedä, eivät

he mitään ymmärrä, he ovat vanhanaikaisia. Tällaiseen ajatteluun syyllistyvät varmaankin juuri ne opettajat, joiden vanhemmat eivät aikanaan vielä ole päässeet osalliseksi korkeammasta opetuksesta. Mutta on muistettava, että tuleva peruskoulu tulee jakamaan tietoa yhä laajeneville piireille, ja vähenevä lapsiluku yhä nuoremmissa perheissä puolestaan huolehtii siitä, että lasten tullessa oppikouluikään vanhemmat tuskin ovat 30 vuotta vanhempia. Ja näinkin nuorista vanhemmista, jotka tuskin ovat päässeet opintojensa päätökseen, me olemme tänä päivänä väittämässä, että he ovat jo ikäloppuja ja vanhentuneita ajatusmaailmaltaan.

On syytä huomioida tutkimustulokset, mitä on saatu tarkasteltaessa lasten koulumenestystä. Vanhempien toiveet lasten tulevaisuudesta vaikuttavat myönteisesti lapsen koulumenestykseen. Koulu-uudistuksesta kiinnostuneiden vanhempien lapset menestyvät paremmin kuin uudistuksesta välinpitämättömien lapset. Tämä olisikin kaikkien huomioitava ja olisi kaikin keinoin pyrittävä lisäämään vanhempien kiinnostusta koulua kohtaan ottamalla vanhemmat mukaan kouluneuvostoihin. Edelleen on voitu todeta, että persoonallisuustekijöistä vaikuttaa koulumenestykseen eniten oppilaan tavoitteet peruskoulun jälkeen. Oppilaiden kyvyt selvittävät koulumenestystä yhtä paljon kuin persoonallisuustekijät ja sosiaalinen tausta. On syytä tiedostaa, että yksilöä ja kokonaisia kansakuntia painavat ongelmat ovat meidän päivinämme tulleet globaalisiksi ja siksi niiden ratkaisua on etsittävä myös mahdollisimman kokonaisvaltaisella tasolla ja tässä asiassa ottamalla mukaan kaikki asiaan myönteisesti vaikuttavat seikat.

On väitetty, etteivät vanhemmat ansiotyönsä vuoksi voisi osallistua kouluneuvostojen työhön päiväsaikaan. Mutta uskallan olla toista mieltä ja väittää, että löytyy riittävästi niitä vanhempia, jotka haluavat ja jotka myös kykenevät antamaan rakentavan panoksen yhteistyössä nuorten ja heidän opettajiensa kanssa.

Teollistuva ja teknistyvä yhteiskunta on valitettavassa määrin ollut hajoittamassa perheitä ja tekemässä ihmisistä juurettomia ja tasapainottomia. Se nähdään näinä päivinä, kun tutkimusten mukaan 30 % opiskelevasta nuorisosta on psykiatrisen hoidon tarpeessa. Ja valitettavan monet heistä ovat etsineet ratkaisua vaikeuksiinsa irrottautumalla yhteiskunnasta alkoholin, huumausaineitten, seksuaalisten nautintojen ja rikollisuuden pariin. He ovat nähneet, nämä nuoret, ettei aineellinen hyvinvointi, lisääntyvä tieto ja nopea eteneminen elämänuralla ole tehnyt heidän vanhemmistaan tasapainoisia ja onnellisia, ja siksi he ovat lähteneet etsimään uusia näköaloja ja etsinnöissä päätyneet virheratkaisuihin, jollaisena näen nuorten vaatimuksen sulkea vanhemmat pois kouluneuvostoista. Tämä vaatimus on toisaalta osoitus siitä, että nuorten ja heidän vanhempiensa välillä ei ole vallinnut oikeat ja toisiaan arvostavat ihmissuhteet, vaan nuori on kokenut merkitsevänsä vanhemmilleen kovin vähän. Mutta tällaista asiantilaa ei olisi lailla syytä lähteä sinetöimään ja katkomaan niitä aitoja ihmissuhteita, joita sentään vielä tässä maassa ainakin syrjäseuduilla on olemassa. Onhan aikamme termi "ryhmätyö" erillään toimimisen ja eristämisen sijasta.

Murrosikäisten samoin kuin lastenkin toiveisiin tulisi aina kiinnittää huomiota. 12—13-vuotiaana nuori alkaa taistella itseään erilleen vanhemmistaan. Tällöin hän asettuu usein tiukasti uhmaan vanhempiaan vastaan. Silloin ei tulisi lannistaa tätä niskoittelevaa nuorta, koska hän sillä pyrkii löytämään vain oman itsensä ja kasvamaan erilleen vanhemmistaan. Tällöin olisi hyvä keskustella asioista avoimesti ja kiihtymättä kaikkien osapuolien kesken, luottaa nuoreen ja antaa nuoren kokeilla omia ratkaisujaan. Ehkä hän päätyy myönteiseen tulokseen, kun häntä ei syytellä, moitita eikä ivata hänen kokeilujensa epäonnistumisista. Mutta on muistettava, että nuori ihminen kaipaa joka tapauksessa edelleenkin aikuisten tukea. Mutta kun hän tulee sitä pyytämään tai kun hän näyttää olevan pulassa, hän ei useinkaan sitä syystä tai toisesta saa, ei sen paremmin vanhemmiltaan kuin opettajiltakaan. Monet vanhemmat eivät edes näytä tietävän, missä heidän nuorensa näinä aikoina liikkuvat ja mitä he elämässään tavoittelevat, ja tuki annetaan usein vanhempien ehdoilla.

Hyvät perheen sisäiset suhteet ovat se perusta ja pohja, jolle kaikki onni ihmiselämässä rakentuu. Ne saavat ihmisen kokemaan elämän mielekkäänä ja tuntemaan, että hän ei ole yksin. Ennaltaehkäisevän mielenterveystyön ensimmäinen tehtävä, jonka mielenterveystyön käsitän kuuluvaksi nyt eduskunnassa käsiteltävänä olevaan kansanterveyslakiinkin, on hyvien ihmissuhteiden tekeminen mahdolliseksi perheenjäsenten kesken. Tämä on ensiarvoisen tärkeä tehtävä. Tähän ei kuitenkaan päästä, näihin hyviin ihmissuhteisiin, sulkemalla lasten vanhemmat pois kouluneuvostoista. Olen toistakymmentä vuotta tehnyt työtä kasvatusneuvolasektorilla ja päässyt kurkistamaan siihen monisäi-

keiseen ongelmakenttään, minkä koti ja koulu yhdessä muodostavat. Siellä käydään ennen kaikkea ankaraa arvovaltataistelua, mistä nuoret kärsivät.

Herra puhemies! Vastuuni asiassa tuntien tulen asettumaan oppikoulun kouluneuvoston kokoonpanossa I vastalauseen taakse.

Ed. Westerholm: Herra puhemies! Tänään olemme siis tekemässä lopullista ratkaisua laista, joka hengeltään sotii määrättyjä voimassa olevia lakeja vastaan. Olemme siis säätämässä muiden lakiemme kanssa ristiriidassa olevaa lakia, joka ymmärtääkseni merkitsee sitä, että joko entiset lait ovat laittomia tai nyt säädettävänä oleva laki on laiton. Näinhän on kun tiedämme, että Suomen oikeudessa on jokseenkin poikkeuksetta voimassa säännös, että julkista valtaa käyttää vain täysi-ikäinen Suomen kansalainen. Alaikäinenhän ei ole vastuussa edes omista asioistaan. Jos 13-vuotias poikani tekee vahinkoa muodossa tai toisessa, korvausvaatimus esitetään allekirjoittaneelle.

Kärjistyneenä juuri tämä puoli tulee esille, mikäli tämä lakiesitys tulee voimaan, siinä oikeudessa, joka 15-vuotiailla nuorillamme tulee olemaan päätettäessä oppilastovereiden kurinpitorangaistuksista. Edellytetäänhän tuomioistuimissamme tuomarilta ja lautamiehiltäkin jo 25 vuoden ikää. Kurinpitorangaistuksia ei olisi tullut lainkaan sälyttää kouluneuvoston harteille. 15-vuotias, joka joutuu käytännössä kantamaan virkamiehen vastuuta, voi vain teoriassa kantaa tätä, käytännössä se on mahdotonta.

Jos vanhemmat olisivat kouluneuvostoissa mukana, lientyisi nuortemme vastuu ainakin siinä mielessä, että tämä vastuu jakaantuisi laajemmalle pohjalle ja todella vastuuta nuorisomme koulutuksesta, kasvatuksesta ja tulevaisuudesta kantavat vanhemmat saisivat lausua oman mielipiteensä käsiteltävistä asioista ja myöskin osallistua päätösten tekoon. Päätöksentekoon osallistumisesta vanhemmat tällä lailla käytännöllisesti katsoen kokonaan nyt syrjäytetään. Turha on viitata vanhempainneuvoston aseman kohottamiseen, koska vanhempainneuvostolla ei lain mukaan tulisi koulun asioissa olemaan mitään päätösvaltaa. Koulun asioista päättää säädettävän lain mukaan kouluneuvosto.

Vallan eriskummallinen on todella syntyvä tilanne, kun 15-vuotiaat oppilaat yhdessä opettajien kanssa päättävät koulun ja kodin sekä toisaalta koulun ja ympäröivän yhteiskunnan välisestä yhteistyöstä, ympäröivä yhteiskunta ja kodit kun melkoiselta osaltaan juuri koskevat oppilaiden vanhempia. Nuoremme siis ovat mm. päättämässä siitä, otetaanko koteihin yhteyttä ja missä määrin. Kenties nuoret jossain täällä Helsingissä päättävätkin, ettei yhteyttä koteihin eikä yhteistyötä kotien kanssa lainkaan tarvita, nuoret kun haluavat nykyisin päättää itsenäisesti kaikista asioista. Olen sanonut viimemainitun siksi, että nuoret ovat viime aikoina voimakkaasti pyrkineet irtaantumaan kodeistaan ja vanhempiensa vaikutuspiiristä. Kunnioitus vanhempia kohtaan on katoamassa. Neljäs käsky on monen monen nuoren kohdalla romutettu. Neljännen käskyn romuttamisen seuraukset on mm. eräässä oman aikamme suuressa valtiossa koettu järkyttävällä tavalla. Ensin on irtaannuttu vanhemmista ja vaadittu vapautta itse ratkoa kaikki asiat. Kun vaikeudet ovat tulleet ja ne myös tulevat jokaisen kohdalle, sisäinen maailma on muuttunut tyhjiöksi, ja moni nuori on päättänyt päivänsä, kun ei ole ollut ketään, jolle olisi vaikeuksiansa kertonut.

Tämä maailma on todella luotu Jumalan lakien mukaan toimivaksi. Vanhemmat, nuoret ja lapset on luotu kasvamaan yhdessä, kehittymään yhdessä, kantamaan yhdessä vastuuta aina määrättyyn elämänvaiheeseen asti. Kun tätä säädöstä vastaan rikotaan, rikotaan myös elämän lakeja vastaan.

Kun Suomen eduskunta nyt joutuu tänään saattamaan päätökseen tämän lakiesityksen, se samalla ottaa suuren vastuun kansamme tulevaisuudesta. Huolimatta siitä, että laki tulee määrätyssä mielessä olemaan kokeilulaki ja tilapäislaki, ja sanotaan, että lakia vielä voidaan muuttaa, on muistettava, että tehtyjä virheitä on vaikea korjata ja että tehdyt ratkaisut ennakoivat samalla myöhemmin tehtäviä ratkaisuja.

Kouluneuvostojen toimivalta on lakiesityksen mukaan niin laaja, että tehtäväkentän käytännöllinen hoitaminen tulee aiheuttamaan ylivoimaisia vaikeuksia kouluneuvostossa mukana oleville oppilaille. Monet kouluneuvoston tehtävistä olisi myös pakko hoitaa kesän aikana. Voidaan jo nyt varsin suurella varmuudella todeta, että lukuisissa kouluissa kouluneuvoston työskentely tulee käytännössä epäonnistumaan. Lait laaditaan teoreetikkojen toimesta. Käytäntö tulee jälleen kerran osoittamaan, että laadittu laki on susi.

Susi laista tulee jo senkin takia, ettei kouluneuvostolle kuuluvien tehtävien valmistelupuoleen ole lakiesityksessä kiinnitetty juuri mitään huomiota. Tehtäviä on kyllä sälytetty oikein roppakaupalla, mutta kuka asiat valmistelee. Ei kai vain kuvitella, että nykyinen kansliahenkilökunta saa irti aikaa näihin tehtäviin tai että valmisteluun suurimmissa oppikouluissa riittää yhden sihteerin palkkaaminen näitä tehtäviä varten.

Asetusluonnos sisältää 12-kohtaisen asialuettelon, jonka mukaiset asiat tulisivat kouluneuvoston käsiteltäviksi. Näiden tehtävien joukossa olisi mm. koulun järjestyssäännön vahvistaminen, uusien oppikirjojen käyttöön otosta päättäminen sekä tulo- ja menoarvioesityksen tekeminen. Jokainen lueteltu tehtävä on itsessään erittäin vaativa ja huolellisen valmistelutyön tarpeessa. Muita tehtäviäkin on, kuten asetusluonnoksen yhdeksän muuta kohtaa todistavat. Käsitykseni mukaan tältäkin osin olemme hyväksymässä lakia, jota ei ole loppuun saakka pohdittu ja jonka johdosta koulutyö tulee pahasti lähitulevaisuudessa ontumaan.

Olen sivistysvaliokunnan kokouksissa toistanut, ettei meidän tule säätää tätä lakia lakina, vaan nimenomaan kokeilulakina. Monet väittävät tämän lain olevan kokeilulain ja viittaavat sivistysvaliokunnan mietinnön 11 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan lain voimaan tultua opetusministeriö asettaa toimikunnan tarkkailemaan lain täytäntöönpanosta saatavia kokemuksia ja neljän vuoden kuluessa tämän lain voimaan tulosta lukien ehdottamaan ehkä tarpeelliset muutokset lakiin. Mielestäni on edesvastuutonta, että kyseisenlaista lakia lähdetään tässä muodossa välittömästi lakina soveltamaan, kun tiedetään, ettei missään maailmassa ole mitään vastaavanlaista edes kokeiltu. Kyllä tutkimuksen ja suunnittelun sekä kokeilun täytyy edeltää uusimuotoisten lakiemme täytäntöönpanoa, muuten toimenpiteemme ovat mielettömien ihmisten työtä.

Kun sivistysvaliokunnassa kuultiin erästä Oulun läänin rehtoria, tämä kertoi heillä kouluneuvostokokeilun onnistuneen varsin hyvin. Kun häneltä sitten tiedusteltiin, oliko työrauha koulussa säilynyt, tämä rehtori totesi kyllä olevansa pahoillaan sen johdosta, että opettajakunta oli nopeasti vaihtunut, sekä myös että järjestyshäiriöitä oli kokeilun aikana sattunut entistä enemmän.

Käsitykseni onkin, kuten pari viikkoa sitten täällä totesin, että opettajista, ainakin pätevistä tulee pian olemaan huutava pula. Totean tässä vielä, että asiantuntemus on jälleen kerran saanut väistyä ja määrätyille painostusryhmille on annettu periksi. Tämä ei voi olla nuorisomme etu. Nuorisomme tarvitsee koulussa edelleenkin, ei vain tietoa, oppia ja vastuuta, vaan se tarvitsee myös kasvatusta ja vanhempien elämänkokemusta. Kouluneuvosto ilman vanhempia ei voi koitua siunaukseksi. Siksi lakia kouluneuvostosta on muutettava elämälle ja käytännölle myönteiseksi. Muuten se johtaa lisääntyvään epäviihtyvyyteen ja sekasortoon koulumaailmassa.

Koska on ilmeistä, että joutuisin yksin sivistysvaliokunnan mietintöön tekemäni vastalauseen kanssa, ja koska vastalauseeni hyvin läheltä sivuaa eräiden muiden vastalauseentekijöiden näkemyksiä, tulen äänestämään vakaumustani lähimpänä olevien esitysten mukana. Samalla toivon, että eduskunnassa olisi niitä, jotka pitävät lakiesitystä niin huonona, että pyrkivät vaatimaan hallituksilta parempaa lakiesitystä ehdottamalla lakiesityksen äänestettäväksi yli vaalien. Tällöin toivoisin myös, että eduskunnassa löytyisi riittävä määrä kansanedustajia tällaista ehdotusta tukemaan, jotta hallituksen olisi pakko harkita järkevämpää esitystä.

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edellinen puhuja epäili, että laki tulisi vähentämään kodin ja koulun välistä yhteistyötä ja että tämä yhteistyö jäisi kouluneuvostosta riippuvaksi. Kuitenkin lakiehdotuksen 2. §:ssä nimenomaan kouluneuvoston tehtäväksi annetaan edistää koulun ja kodin välistä yhteistyötä, joka tähän saakka ei todella ole ollut kovinkaan laajaa. Lisäksi tämän saman pykälän 2. momentissa määrätään lakiesityksen mukaan, että kouluneuvoston tulee vähintään kaksi kertaa lukukaudessa pitää yhteiskokous vanhempainneuvoston kanssa. Tämä merkitsee myöskin lisääntyvää yhteistyötä kodin ja koulun välillä, ja tämä poikkeaa niistä kannanotoista, joita edellinen puhuja samoin kuin sitä edellinen puhuja, ed. Kauppi, täällä erheellisesti toivat esiin. Kun puhutaan vanhempien edustuksesta, niin kysyisin lopuksi, ketkä siellä kouluneuvostossa edustaisivat vanhempia. Tuollaisessa suuressa oppikoulussa saattaa olla useita satoja, 500 tai enemmänkin vanhempia lukumääräisesti. Jos neuvostoon tu-

lisi pari kolme vanhempien edustajaa, joilla ei ole muihin vanhempiin yhteyksiä ainakaan suuremmilla paikkakunnilla nimeksikään, miten he voisivat mielipiteiltään edustaa koko vanhempien joukkoa!

Ed. Westerholm (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllä ainakin tämä viimeinen ajatus oli aika kaukaa haettu. Vanhempien täytyy ehdottomasti olla näissä kouluneuvostoissa mukana, sillä, jolleivät he ole kouluneuvostoissa mukana, vanhempainneuvostojen sananvalta ei niihin missään tapauksessa tule suurestikaan vaikuttamaan. Jos vanhempainneuvostoissa nämä vanhemmat pyrkivät jollain tavalla vaikuttamaan kouluneuvostoon, se jää kuitenkin kovin vähäiseksi. Siitä meillä on nyt jo kokemusta pitkältikin. Me tiedämme, että jolleivät vanhemmat ole kouluneuvostossa, heillä ei ole minkäänlaista päätäntävaltaa. Tämä päätäntävalta nimenomaan vanhemmilta tulee tässä puuttumaan, ja sitä minä pidän ehdottomasti kaikkein suurimpana puutteena. Vaikka vanhempainneuvoston ja kouluneuvoston yhteistyö olisi kuinka mutkaton, ei vanhempien ääni tule kuuluviin kouluneuvostossa.

Ed. Kauppi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä perusteltiin kielteistä suhtautumista sillä, millä perusteella vanhemmat tulisivat valituksi kouluneuvostoon ja miten he voisivat edustaa 500 vanhempaa. Saman kysymyksen voin heittää, miten muutama oppilas voi edustaa koko oppilaiden kenttää. Kyllähän nämä muutamat vanhemmat, jotka sinne valitaan, ovat siellä jo osoituksena vanhempien läsnäolon välttämättömyydestä, ja heillä on myös yhteys vanhempainneuvostoon. Ei se merkitse vanhempainneuvoston kumoamista.

Ed. Honkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta tuntuu, että kiistely vanhempien osanotosta on turha monestakin syystä. Ensiksikin siksi, että kuten asiantuntijat selvästi osoittivat, läheskään kaikki vanhemmat eivät ole perillä koulun sisäisistä asioista. Toiseksi, jos he olisivat mukana ja kouluneuvoston kokous järjestettäisiin päivällä, eivät ainakaan läheskään kaikki vanhemmat voisi osallistua noihin kokouksiin. Jos taas tehtäisiin päinvastoin, järjestettäisiin kokous illalla, niin silloin kaikki oppilasjäsenet eivät voisi noihin kokouksiin osallistua. Tämä on tullut asiantuntijoitten suulla niin selväksi, että käsitykseni mukaan on turha jatkaa väittelyä vanhempien osallistumisesta kouluneuvostojen toimintaan.

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastauksena ed. Kaupille totean, että oppilaat ovat päivittäisessä kanssakäymisessä toistensa kanssa, ja siten joidenkin vaaleilla valittujen oppilasedustajien asema on toinen kuin vanhempien, jotka arvalla ehkä valittaisiin tuosta suuresta joukosta edustamaan henkilöitä, joiden kanssa heillä ei ole ehkä mitään tekemistä.

Ed. Westerholm (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On vähän erikoinen tämä ed. Honkosen puhe. Hän edelleenkin tahtoo väittää, että vanhemmat eivät ole koulun työskentelystä perillä, vaikka tiedämme hyvin, että on paljon sellaisia nuoria vanhempia, joista ed. Kauppikin jo mainitsi ja jotka itsekin juuri ovat koulusta tulleita. Jos heitä ja ylipäänsä vanhempia edelleenkin aliarvioidaan tässä eduskunnassa, me olemme kyllä joutumassa pitkälle harhateille. Sitä paitsi mitä tulee näihin syrjäkylien vanhempien ja nuorten mahdollisuuksiin osallistua kouluneuvoston työskentelyyn, olen sitä mieltä, että nämä kokoukset voidaan järjestää päivällä ja ne vanhemmat, jotka valitaan niihin kouluneuvostoihin, voivat myöskin tulla päivällä näihin kokouksiin.

Puhemies: Vastauspuheenvuorot riittänevät.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Tapiolan yhteiskouluun valittiin jokin päivä sitten kouluneuvosto. Siellä oli äänioikeus kaikilla koululaisilla ja opettajilla, koululaisilla ensimmäistä luokkaa myöten. Siellä oli voimassa myöskin ristiinäänestys. Seuraus oli, että paikat menivät tasan opettajien ja oppilaitten kesken valitussa kouluneuvostossa ja suurimmat äänimäärät olivat opettajia. Myöskään minkäänlaista vallankumousta ei syntynyt.

Täällä on erittäin monesti ja monessa puheenvuorossa perusteltu, minkä takia täytyy valita kouluneuvosto tietyllä tavalla. Tämä konkreettinen esimerkki myöskin ristiinäänestyksen toteuttamisesta osoittaa sen, että tulokset ovat erittäin myönteisiä eikä suinkaan kielteisiä, kuten on haluttu antaa ymmärtää.

Toistan vain sen, että asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen tekemään tarvittavat muutosesitykset, joita tarvitaan, jotta päästäisiin siihen, että äänioikeus on kaikilla koululaisilla toisesta luokasta lähtien. Vanhempia ei tarvita kouluneuvostoon mukaan, ristiinäänestys on toteutettava ja huolto- ja kansliahenkilökunta tarvitaan mukaan. Lisäksi tarvittaisiin pykälä siitä, kuinka menetellään, kun tällainen oppikoulu, jossa kouluneuvosto on, siirtyy peruskouluun. Viime mainittu kohta on kuitenkin sellainen, jota saatujen asiantuntijalausuntojen mukaan ei voi suoranaisena pykälänä tämän lain käsittelyn yhteydessä mukaan ottaa. Toivonkin, että tästä saadaan lain perusteluihin edes eduskunnan yksimielinen kanta.

Ed. Suomi: Herra puhemies! Vanha suomalainen sananparsi sanoo, että "suomalainen ei usko ennen kuin se kokee". Tällaisen sananparren soveltaminen tämän kouluneuvostolain valmisteluprosessin yhteyteen sopii vallan erinomaisesti. Aivan huippuluokan kauhumaalauksia anarkiasta, vallankumouksesta, oppilaiden mielivallasta jne. on saatu ennakkoon kuulla ja pelko kertakaikkisesta perinteellisen koululaitoksen kuolemasta on ollut mitä ilmeisin.

Samaan ennakkoluulojen sarjaan liittyy viime viikolla julkaistu kirjoitus eräässä pääkaupunkilaislehdessä, jossa kouluneuvos Haahtela Turusta epäilee nuorten edellytyksiä selviytyä tehtävistä, joita laki kouluneuvostoille asettaa, ja tietysti hän myös esittää, että vanhempien valvova ja elämänkokemukseen perustuva osuus liitettäisiin muutaman lapsen vanhemman kautta kouluneuvostotyöhön mukaan. Täällä on tänään jo tuotu useita esimerkkejä Tapiolan yhteiskoulun kouluneuvostovaalien tuloksista. Tässä uutisessa kerrotaan tämän koulun vaaleista, että mies ja ääni-periaatteella suoritettu vaali toi itse asiassa voiton opettajille. Koko lain käsittelyn ajan on eräiden sivistysvaliokunnan jäsenten taholta esitetty, että jos oppilaat pääsevät valitsemaan ristiin, seuraus tulee olemaan, ettei vastuuntuntoisia ja koulun sisäisen toiminnan kannalta parhaita voimia saada kouluneuvostoon. Tämä väite saa pohjan siitä, että on olemassa kuulemma sellaisia opettajia, jotka mielistelyin ja muin keinoin koettavat vaikuttaa ennen vaaleja oppilaisiin, kun taas ne opettajat, jotka tähän mielistelyyn eivät syyllisty, jäisivät vaaleissa heikommalle puolelle. Tapiolan yhteiskoulun apulaisrehtori vaalien jälkeen lausui kantanaan, että eduskunnassa ja oppikoulunopettajien keskusliitossa pelätään turhaan sitä, että oppilaat eivät pystyisi harkitsemaan asioita kyllin tarkasti. Pelko, joka on siivittänyt lain valmistelua, on ollut ilmeisen turha.

Tämä Tapiolan kouluneuvosto ei ole mikään poikkeus lajissaan. Tällaisia kokeilevia kouluneuvostoja on ollut toiminnassa eri kouluissa, ja valiokunta kuunteli asiantuntijana mm. Turun normaalilyseon kouluneuvoston puheenjohtajaa. Tämä nuori henkilö kysyi, etteikö olisi parempi suorittaa vaali ristiinäänestämisellä, sillä se toisi parhaimmat yhteistyökykyiset opettajat kouluneuvostoon. Tämän selkeämmin ei voi kyllä kysyä ja sanoa. Opettaja, joka ei aseta itseään korkeammalle, joka ei näe omaa joukkoaan erillisenä eturyhmänä, eikö juuri hänen tapaisensa seurustele oppilaiden kanssa kuin toveri konsanaan. Hänet tunnetaan, häneen mieltytään ja seuraus on, että hänet valitaan johtamaan koulun sisäistä työtä. Vaara väärän henkilön valitsemisesta on tuiki mahdoton ajatus, tulos ei voi olla epämääräinen niin kuin rehtori-asiantuntija sanoi, vaan tuloksena olisi opettajien ja oppilaiden entistä parempi toinen toiseensa luottaminen.

Kun nyt lähdetään kokeilemaan tätä lakia ensi syksynä käytännössä, saamme aivan varmasti melko pian huomata, että äänestäminen voitaisiin suorittaa ilman rajoituksia.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Oppikoulujen kouluneuvostoja koskevissa lakiesityksissä on SMP:n mielestä paljon hyvää ja oikeaan osunutta. Demokraattisessa yhteiskunnassa on kehitettävä erilaisten ryhmien ja ryhmittymien yhteistyötä sekä jäsenten todellista osallistumista yhteiskunnan toimintaan. Myöskin koulun tulisi entistä enemmän kiinnittää huomiota oppilaiden ongelmiin ja pyrkiä tehokkaaseen yhteistyön perusteiden lujittamiseen.

SMP:n näkemyksien mukaan on nyt esitetyssä muodossa lakiesitys kuitenkin vajavainen. Kouluneuvostoista on jäänyt pois merkittävä kouluyhteistyöryhmä, nimittäin oppilaiden vanhempien sekä koulun huolto- ja kansliahenkilöitten edustus, joista esim. terveyssisar jos kukaan tuntee ja tietää erittäin paljon oppilaiden vaikeuksia ja esille tulleita probleemoja. On tärkeää, että juuri koulun huolto-, kansliaja terveydenhoitohenkilökunta joutuu kiinteästi olemaan mukana kouludemokratian luomisessa, sillä ovathan he jokapäiväisessä elä-

mänmenossakin koulun mukana. Jotta päästäisiin todella koulun ja kodin kiinteään yhteistyöhön, pitäisin vuorovaikutusta ja lasten vanhempien osallistumista sen luonnollisena edellytyksenä.

Puuttumatta pitemmälti tähän paljon keskustelua aiheuttaneeseen ja sinänsä tärkeään asiaan tulen, herra puhemies, lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään meidän näkemyksiemme mukaiset muutosesitykset.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Professori Merikoski on antanut sivistysvaliokunnalle asiantuntijalausunnon, jossa hän mainitsee seuraavaa: "Hallintoteknillisesti eli hallintotoiminnan tehokkuutta ja sen joustavaa kulkua ajatellen minun täytyy leimata esillä oleva lakiehdotus erittäin huonoksi, ellen peräti sanoisi ala-arvoiseksi." Lausunto jatkuu seuraavasti: "Ei perustuslaki kiellä säätämästä huonoja lakeja, mutta kyllä lainsäätäjän pitäisi välttää saattamasta voimaan lakia, jossa jo etukäteen voidaan osoittaa olevan monia vakavanlaatuisia hallintoteknillisiä heikkouksia." Täällä ed. Vikatmaakin puuttui tähän samaan asiaan, ja tätä lakiehdotusta luotaessa on jouduttu vetämään monta kertaa takaisin sekä korjaamaan tehtyä esitystä.

En tähän enää enempää puutu, mutta totean lyhyesti, että seuraavat seikat olisi otettava huomioon tätä lakia säädettäessä: Vanhempien osuuden sisällyttäminen kouluneuvoston ja koulun muun henkilökunnan edustajan saaminen tähän elimeen mukaan. Samoin myöskin kieltäytyminen kouluneuvoston jäsenyydestä olisi todella tehtävä mahdolliseksi, sillä tässä maassa on voitava toimia vapaaehtoisesti eikä pakosta.

Ristiinäänestämismenettelyyn ed. Suomi viittasi mainiten, että tämä tulisi sallia. Totean, että hänen ideologiansa johdatteluun me emme halua lainkaan kokoomuksessa astua ja siitä syystä haluamme vastustaa ristiinäänestysmenettelyä. Kun on käynyt selväksi, että täällä eduskunnan piirissä ei voida myöskään ristiinäänestämismenettelyssä päästä kompromissiin, niin omasta puolestani tulen esittämään, että koko tämä ristiinäänestämismenettely pantaisiin syrjään.

Kokouspalkkio olisi myöskin syytä maksaa jäsenille, koska näin tehdään kaikissa kunnallisissa lautakunnissa. Se olisi omiaan tehostamaan kouluneuvoston toimintaa. Vararehtorin tai rehtorin mukanaolo kouluneuvostossa olisi aina tehtävä mahdolliseksi. Hän olisi siellä laillisuuden valvojana. Tämä olisi välttämätöntä. Suhteellinen vaalitapa, johon me olemme jo aikaisemmin kiinnittäneet huomiota, tulisi saattaa tässä laissa voimaan kunnallislain mukaisena.

Nämä ovat ne puutteet, jotka näen tässä lakiesityksessä. Herra puhemies, ehdotan että käsittelyn pohjaksi otettaisiin I vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Pursiainen: Herra puhemies! Keskustelun kuluessa ei ole tullut esille mitään sellaista, mikä antaisi syytä SKDL:n eduskuntaryhmän luopua ristiinäänestysperiaatevaatimuksistaan. Sen mukaisesti tulen lakiesityksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään, että 5 § hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisesti.

Ed. O. Kangas: Herra puhemies! En usko, että se uudistus, jota eduskunta nyt on toteuttamassa, tulee aiheuttamaan mitään merkittävää mullistusta koulumaailman sisällä. Tämän tarkoituksena on yksinomaan lisätä nuorten ihmisten, koululaisten, myönteistä mielenkiintoa koulua ja opiskelua kohtaan. Tämä uudistus on riittävän varovainen. Käsitykseni mukaan sen tuleekin olla varovainen. Vielä sen toteuttamisen jälkeenkin opettaja on koulussa opettaja ja oppilas on oppilas, niin kuin tuleekin olla. Sivistysvaliokunnassa keskusteltiin paljon vanhempien osuudesta ja myös koulun palveluhenkilökunnan osuudesta kouluneuvoston työhön, ja sivistysvaliokunnan mietinnössä on painotettu erikoisesti sitä, että on tutkittava, millä tavalla tämä käytännössä on parhaiten mahdollista.

Täällä on tehty kovin mitättömäksi vanhempainneuvostojen työ. Nythän kouluissa on jo olemassa näitä vanhempainneuvostoja, ja jos aivan kautta linjan katsoo tilannetta, niin niiden vaikutus ei ole niin merkityksetön kuin täällä nyt on haluttu osoittaa. Kouluneuvostojen ja vanhempainneuvostojen yhteistyöllä voidaan kyllä tuoda vanhempien mielipiteet kouluelämän piiriin.

Kun tätä uudistusta käytännössä päästään toteuttamaan, niin minä kyllä uskon, että mikään osapuoli ei siinä tunne olevansa "sorron yössä", jota käsitystä nyt niin voimakkaasti tahdotaan lietsoa. Kun sivistysvaliokunnan mietintö saatiin valmiiksi, niin minä muistan, että mm. ed. Linkola mainitsi sivistysvaliokunnassa, että saatiin nyt oikein hyvä tästä mietinnöstä, ja meillä oli vähän niin kuin yksimieli-

nen mielipide valiokunnassa silloin se, että tästä sivistysvaliokunnan mietinnöstä tuli melkoisen hyvä. Siltä pohjalta kuin on hallituksen esitys ja suorittamalla tutkimukset, jotka sivistysvaliokunnan mietinnössä on tuotu esille, pitäisin kyllä mahdollisena, että tästä laista tulee olemaan hyötyä kouluelämän kaikille osapuolille.

Ed. Linkola: Herra puhemies! Ed. Häkämies on tehnyt ehdotuksen, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin sivistysvaliokunnan mietintöön liitetty I vastalause, ja minä kannatan tätä tehtyä ehdotusta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Poistoja päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 5)—16) asia.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi perjantaina kello 14 alkavaan istuntoon:

17) Ehdotukset laeiksi tulo- ja omaisuusverolain sekä kunnallishallituksesta kaupungissa ja maalaiskuntain kunnallishallinnosta annettujen asetusten muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34;

18) Ehdotuksen laiksi tullitariffin muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36;

19) Ehdotuksen laiksi leimaverolain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37;

20) Saarijärven—Myllymäen maantien peruskorjaamista

tarkoittavien kahden toivomusaloitteen johdosta laadittu kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 67;

21) Pylkönmäen—Kolkanlahden paikallistien peruspa-rantamista

tarkoittavan toivomusaloitteen johdosta laadittu kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 68;

22) Kalmarin—Sapran paikallistien rakentamista

tarkoittavan toivomusaloitteen johdosta laadittu kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 69;

23) Maantien rakentamista Pudasjärven Kouvalta Taivalkosken Kylmälän kautta Sampilaan

tarkoittavan toivomusaloitteen johdosta laadittu kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 70; ja

24) Paikallistien rakentamista Saviniemestä Tiittolaan

tarkoittavan toivomusaloitteen johdosta laadittu kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 71.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 16.

Täysistunto lopetetaan kello 15.46.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

81. Tiistaina 12 p. lokakuuta 1971

kello 16.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia.

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

annetaan vastaus ed. Aition ym. välikysymykseen, joka koskee hallituksen noudattamaa talouspolitiikkaa 2287

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Virolainen.

Nimenhuudon asemesta merkitään läsnäoleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Ed. Aition ym. välikysymys, joka koskee hallituksen noudattamaa talouspolitiikkaa.

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen annetaan nyt vastaus ed. Aition ym. välikysymykseen, joka koskee hallituksen noudattamaa talouspolitiikkaa.

Sitten kun välikysymykseen on annettu vastaus ja sen johdosta aiheutunut keskustelu on julistettu päättyneeksi, esitän eduskunnan hyväksyttäväksi sen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon, joka on säädetty valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentissa. Niiden, jotka eivät hyväksy tällaista yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä, tulee valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 3 momentin mukaan jo keskustelun aikana tehdä ehdotuksensa joko asian valiokuntaan lähettämisestä tai perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen hyväksymisestä. Jos halutaan tehdä työjärjestyksen 52 §:n 2 momentissa edellytetty ehdotus päätöksenteon siirtämisestä, on sellainenkin ehdotus tehtävä, ennen kuin keskustelu on julistettu päättyneeksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Välikysymykseen vastaten lausuu

Pääministeri Karjalainen: Herra puhemies! Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momenttiin viitaten ovat kansanedustaja Paavo Aitio ym. esittäneet valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

"Tietääkö Hallitus, että sen politiikka on edesauttanut oikeiston vaikutuksen kasvua maassa ja että se on omaksumalla virheellisen talouspoliittisen peruslinjan ja myöntymällä moniin suurpääoman vaatimuksiin vaikeuttanut pieni- ja keskituloisten palkansaajien, pienviljelijäin, pienyrittäjäin ja vähävaraisten eläkeläisten asemaa ja että se toimenpiteillään on jouduttanut hintojen ja verojen nousua ja vaikeuttanut työllisyyden hoitamista ja että sen toimenpiteet ulkomaankaupan tasapainottamiseksi ovat olleet tuloksettomia ja vaikuttaneet kielteisesti koko talouselämään, ja

miten Hallitus aikoo korjata virheelliseksi osoittautunutta talouspoliittista linjaansa?"

Tähän välikysymykseen pyydän kunnioittavasti vastata seuraavaa:

Välikysymyksen perustelujen ja ponnen kovin monia asioita käsittävän ja ylimalkaisen muotoilun vuoksi sallittaneen, että myös hallituksen vastauksessa rajoitutaan vain eräisiin yleisluontoisiin toteamuksiin hallituksen toimintalinjasta ja pyrkimyksistä, jotta ne tulisivat oikeaan asialliseen valaistukseen.

Hallituksen toiminnan ulko- ja sisäpoliittinen peruslinja kaikessa olennaisessa on sama mikä sovittiin heinäkuussa 1970 muodostettaessa Karjalaisen II a-hallitus, johon SKDL silloin päätti osallistua. Mitään ulko-, ulkomaankauppa-, sisä-

tai talouspoliittisia muutoksia ei tähän peruslinjaan ole tehty senkään jälkeen, kun SKDL viime keväänä, jouduttuaan entistä vaikeampaan sisäiseen hajaannukseen, jätti hallituksen. Eräitä yksittäisiä, ulkopolitiikkamme kannalta moitittavia ilmiöitä, joita SKDL nimittää oikeistolaistumisilmiöiksi, on valitettavasti tämänkin hallituksen aikana silloin tällöin sattunut, mutta tuskinpa enempää kuin silloin kun SKDL oli hallituksessa.

Välikysymyksen painopiste on talouspolitiikassa. On luonnollista, että kun kokonaistuotantomme määrällisesti tänä vuonna kasvaa vain noin 1.5—2 % eli suunnilleen puolet siitä, miksi tuo kasvu viime vuodenvaihteessa arvioitiin, se aiheuttaa yhteiskunnassa pulmia, ei vähiten korkean, tasaisen työllisyyden ylläpitämisessä. Kasvun jääminen ennustettua vähäisemmäksi johtuu siitä, että kansainvälinen suhdannekehitys viime syksystä lähtien on ollut Suomelle erittäin epäedullinen. Kysyntä on olennaisesti heikentynyt tärkeimmissä ostajamaissamme. Lisäksi on haitallista epävarmuutta aiheuttanut kansainvälisten valuuttamarkkinoiden epävakaisuus. Myös viime kevään eräät suuret työtaistelut leikkasivat odotetusta kokonaistuotannon kasvusta pois noin 1 %:n. Näistä syistä johtuu myös se seikka, että vientimme arvo tuskin lainkaan kasvaa kuluvana vuotena.

Edellä kuvattua taustaa vasten on selitettävissä, miksi eri tahoilla yhteiskuntaa ilmenee tyytymättömyyttä sen johdosta, että reaalitulojen nousu ei juuri millään taholla muodostu kuluvana vuonna yhtä suureksi kuin äskettäin koetun voimakkaan nousukauden yhä siivittämien tunnelmien ja vielä vuodenvaihteessa UKK-sopimusta tehtäessä laadittujen ennusteidenkin valossa kuviteltiin. Palkansaajien piirissä on tyytymättömyyttä siksi, että reaalitulojen nousun väitetään hintojen kohoamisen vuoksi jäävän tarkoitettua pienemmäksi. Maatalouden taholla todetaan jäätävän pienemmälle osalle kuin UKK-sopimus edellytti. Useiden teollisuus- ja palveluelinkeinojen piirissä moititaan harjoitetun liian tiukkaa hintasäännöstelyä ja näiden alojen saavan liian vähän hyvitystä tuntuvasta kustannusten noususta, johon yhtenä merkittävänä tekijänä kieltämättä on vaikuttanut UKK-sopimukseen sisältynyt sinänsä hyväksyttävä matalapalkkaratkaisu.

Kieltämättä hintatason nousu on ollut tuntuva, joskaan ei kansainvälisesti katsoen mitenkään erikoisen suuri. Lukuunottamatta hallituksen ja Suomen Pankin maksutasepaketin yhteydessä tekemiä päätöksiä ja UKK-sopimuksen sinänsä edellyttämiä hintojen tarkistuksia hallituksen tai hintaviranomaisten suorittamat hintojen tarkistukset olivat jo silloin suurin piirtein tiedossa ja odotettavissa, kun hallitus astui tehtäviinsä tai kun viime kevään aikana SKDL vielä oli hallituksessa. Osaksi ne olivat perua edellisiltä vakauttamiskausilta. Joka tapauksessa keskeisten työmarkkinajärjestöjen — ei siis valtiovallan — yhteisesti äskettäin teettämät arviot osoittavat, että teollisuustyöntekijöiden reaaliansiot kohoavat kuluvan vuoden aikana keskimäärin 7—7.5 %. Kaikkien palkansaajien keskimääräinen ansiotaso tosin kohonnee reaalisesti jonkin verran vähemmän kuin teollisuustyöntekijöiden ansiot, mutta sekin ylittänee sekä tämän vuoden että koko UKK-sopimuskauden osalta tuottavuuden nousun. Paraikaa selvitetään, ovatko ja missä määrin maatalousväestö ja pienyrittäjät eri teollisuus- ja palveluelinkeinojen aloilla jääneet suhteellisesti jälkeen UKK-sopimuksessa edellytetystä tulojen lisäyksestä. Missään tapauksessa ei ole perusteita välikysymyksen väitteelle, että hintojen nousu olisi syönyt palkankorotukset. Yleinen ansiotaso palkkaliukumineen tullee näet olemaan kuluvan vuoden lopussa nimellisesti arviolta 13—14 % korkeampi kuin vuotta aikaisemmin. Tämä ei siis koske edes koko UKK-kautta, vaan vain aikaa viime vuodenvaihteesta seuraavaan vuodenvaihteeseen. Elinkustannusindeksin nousu vastaavana aikana, siis kuluvana vuonna, on noin 8—9 %. Tämä merkitsee palkansaajien reaaliansioiden keskimääräistä nousua tuona aikana 4—5 %. Alemmat palkat nousevat lisäksi enemmän kuin korkeammat. Myös monet sosiaaliedut, kuten eläkkeet ja lapsilisät, ovat nousseet ja uusia sosiaalisia parannuksia on saatu aikaan. Näistä merkittävimpiin kuuluu syyskuun alussa voimaan astunut rintamasotilaseläkelaki.

Edellä kuvatun suhdanne- ym. kehityksen valossa on ymmärrettävää, että hallitus on joutunut keskittymään erityisesti kahteen valtakunnallisesti suureen ja tärkeään tehtävään: ulkomaisen vaihtotaseen alijäämäisyyden rajoittamiseen sekä huonontuneiden suhdanteiden aiheuttaman heikentyneen työllisyyden hoitamiseen.

Välikysymyksen maininta, että kauppataseen alijäämä tammi—elokuussa oli lähes 900 milj. mk, on oikea. Siinä jätetään kuitenkin sanomatta eräs olennainen seikka, nimittäin, että alijäämästä tällä kertaa yli 360 milj. mk eli runsaat 40 % on syntynyt kaupassamme sosia-

lististen maiden kanssa. Tältä osin on onneksi kysymys tilapäisestä ilmiöstä, joka bilateraalisen kaupankäynnin luonteen mukaisesti aikanaan varmasti tasoittuu. Nykyinen hallitus on poikkeuksellisen runsaasti tehnyt sopimuksia ja kehittänyt kaupallista ja muuta taloudellista yhteistyötä merkitseviä yhteistyöhankkeita Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa. Muulta osin vaihtotaseen kehityssuunta on kylläkin edelleen huolestuttava. Sitä osoittavat myös tuoreet syyskuun ulkomaankauppaluvut.

Kuten tunnettua, hallitus on ilmoittanut tutkivansa puhtaasti kaupallisten järjestelyjen mahdollisuutta Euroopan Talousyhteisön EEC:n kanssa sekä toisaalta sosialististen maiden talousyhteisön SEV:n kanssa. Tällöin on tarkoitus selvittää, onko näiden kanssa päästävissä sellaisiin yhteistyöjärjestelyihin, jotka sopivat Suomen puolueettomuuspolitiikan puitteisiin ja joiden taloudelliset nettovaikutukset olisivat maamme taloudellista kasvua edistävät eivätkä sitä hidastavat.

Aikaväli niiden toimenpiteiden hyvien tai huonojen vaikutusten arvostelemiseen, jotka hallitus ja Suomen Pankki viime keväänä suorittivat ns. maksutasepaketin yhteydessä, on auttamattomasti liian lyhyt. Kaikki johtopäätökset, joita tässä suhteessa on tähän mennessä tehty, ovat hätiköityjä. Merkille pantavaa on, että tässä arvostelussa, joka kohdistuu näihin toimenpiteisiin, niin SKDL kuin kokoomus ja SMP kulkevat rinta rinnan — ollenkaan välittämättä siitä, miten vaihtotase olisi hoidettavissa, jos päätetyistä toimenpiteistä noin vain luovutaan. Kun — tosin virheellisesti ja olemattomin perustein — väitetään, että näillä toimenpiteillä ei ole ollut myönteistä vaikutusta vaihtotaseeseen, tosiasiallisesti vaaditaan siis entistä voimakkaammin tuontikysyntää rajoittavia toimenpiteitä tai toivotaan maan ajautuvan jälleen markan ulkomaisen arvon alentamiseen eli devalvaatioon (Ed. Junnila: Tai pyritään viennin elvyttämiseen, on muita keinoja!). Perusteluksi ei riitä, että vientiä pitää lisätä tai edistää, sillä tätä tehdään toki joka päivä kaikkiin ilmansuuntiin (Ed. Junnila: Esitetään konkreettisia toimenpiteitä!) niin paljon kuin se valtiovallan tai talouselämän omin toimenpitein on mahdollista. Välikysyjille ja — näköjään se on tarpeen muillekin — lienee kuitenkin tunnettua, että enempää ei mikään maa voi myydä kuin ostaja ostaa. Hallitus tietysti koko ajan seuraa vaihtotaseen tasapainottamistoimenpiteiden sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia, ja hallituspuolueet keskinäisissä neuvotteluissaan punnitsevat näitä lähiaikoina vastakkain. Yksi asia on varma: pisteverosta jatkuva julkinen puhuminen häiritsee pahasti talouselämän normaalia kulkua (Kokoomuksen ryhmästä: Vapaus! — Ei saa puhua enää!). Mutta se ei näytä arvostelijoita huolestuttavan. Maan talous saa maksaa tästä poliittisesta intoilusta (Ed. Honkonen: Siitä puhutaan hallituksenkin piirissä!).

Erityisen voimakkain ja laaja-alaisin ottein hallitus on varautunut hoitamaan heikentyvää työllisyyttä. Yksityisen sektorin ja valtion nousuhdanteessa keräämiä suhdannetasausvaroja on hyvissä ajoissa vapautettu käytettäviksi työllisyyttä edistäviin investointeihin. Valtion asuntorakennusmäärärahaa on voimakkaasti lisätty viime vuodesta tälle vuodelle ja esitetään jälleen ensi vuonna huomattavasti lisättäväksi. Hallitus on jo vahvistanut neljä julkisten työllisyystöiden ohjelmaa tänä vuonna, ja lisätoimenpiteitä loppuvuotta ja talvikautta silmällä pitäen tällä suunnalla valmistellaan. Ammatillisille työllisyyskursseille on varauduttu sijoittamaan useita tuhansia työttömiä enemmän kuin aikaisemmin. Eduskunnalle annettu esitys työllisyyslaiksi parantaa olennaisesti työttömiksi jäävien, myös henkisen alan työttömien, asemaa ja samalla se vähentää kuntien rasitusta, koska kuntien työhönsijoitusvelvollisuus poistetaan. Myös voimakkaasti tehostettu kehitysaluepolitiikka, joka on jo tuottanut useille kehitysalueille näkyviä tuloksia, tulee jatkuvasti elvyttämään elinkeinoelämää kehitysalueilla ja siten parantamaan siellä työllisyyttä. Monet muutkin hallituksen toimenpiteet työllisyyden hoitamiseksi näkyvät hallituksen esityksessä ensi vuoden tulo- ja menoarvioksi, joka täällä eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä.

Kun välikysymyksessä väitetään, että hallitus tai valtiovalta on kunnille siirtänyt uusia rasituksia, on tämä erittäin väärä väite. Juuri nykyisen hallituksen aikana on paljon tehty kuntien ja nimenomaan eniten vähävaraisimpien kuntien hyväksi. Kuntien kantokykyluokitusta on tarkistettu. Valtion budjetista köyhien kuntien avustamiseen käytettyä määrärahaa on yli kaksinkertaistettu, ja lisämäärärahan varaaminen tähän tarkoitukseen vielä tänä vuonna tulee lähiaikoina hallituksen harkittavaksi. Uuden työllisyyslain keventävästä merkityksestä kunnille jo edellä mainitsin. Eduskunnassa oleva sairaalakustannusten uudelleen jakoa kuntien

ja valtion kesken tarkoittava lakiesitys merkitsee sitä, että näitä kustannuksia siirretään, eniten köyhimmiltä kunnilta, valtiolle 70 milj. mk vuotta kohti laskettuna. Myös monien kuntien taloudellista asemaa parantaa tehostettu kehitysaluepolitiikka.

Yhteenvetona välikyselijöille totean, että hallituksen yleispoliittinen peruslinja on säilynyt samana, kuin se oli SKDL:n osallistuessa hallitukseen, että hallituksen talouspolitiikan peruslinjana on ollut ja on edistää nimenomaan pieni- ja keskituloisten palkansaajien, pienviljelijöiden, pienyrittäjien ja eläkeläisten asemaa niin paljon, kuin se nykyisissä taloudellisissa suhdanteissa on suinkin mahdollista, ja että hallitus tulee edelleenkin hoitamaan tehokkaasti työllisyyttä sekä valvomaan vaihtotaseen kehitystä toimenpitein, joiden haittavaikutukset pyritään tekemään mahdollisimman pieniksi.

Sen vuoksi totean, että SKDL:n välikysymys on olennaisissa väitteissään virheellinen ja perusteeton. Hallitus edellyttää näin ollen eduskunnan hyväksyvän yksinkertaisen siirtymisen päiväjärjestykseen.

Herr talman! Mitt anförande har i översättning till svenska utdelats till de svenskspråkiga riksdagsmännen. Jag anhåller om att även den svenskspråkiga texten intages i riksdagens protokoll.

Pääministerin vastaus on ruotsiksi näin kuuluva:

Herr talman! Med hänvisning till 37 § 2 mom. riksdagsordningen har riksdagsman Paavo Aitio m.fl. till vederbörande medlem av statsrådet framställt följande interpellation:

"Är Regeringen medveten om att dess politik befordrat högerns inflytande i landet och att regeringen, genom att omfatta en felaktig ekonomiskt-politisk grundlinje och samtycka till många av storkapitalets krav har försvårat löntagarnas med små och medelstora inkomster, småbrukarnas, småföretagarnas och de mindre bemedlade pensionstagarnas ställning, och att den genom sina åtgärder har påskyndat pris- och skattestegringen och försvårat handhavandet av sysselsättningen samt att dess åtgärder för bringande av utrikeshandeln i jämvikt har varit resultatlösa och inverkat negativt på hela det ekonomiska livet, och

hur ämnar Regeringen rätta till denna sin ekonomiskt-politiska linje, som visat sig oriktig?"

På denna interpellation ber jag att vördsamt få avgiva följande svar:

På grund av den allmänna utformningen av motiveringen för interpellationen och dess kläm, som berör synnerligen många saker, torde det tillåtas, att också regeringens svar inskränkes endast till vissa konstateranden av allmän natur angående regeringens verksamhetslinje och strävanden för att de skall komma i rätt och saklig dager.

Den utrikes- och inrikespolitiska grundlinjen för regeringens verksamhet är i allt väsentligt densamma som man kom överens om i juli 1970, när regeringen Karjalainen II a bildades, i vilken DFFF då beslöt deltaga. Några utrikes-, utrikeshandels-, inrikes- eller ekonomiskt-politiska ändringar har inte heller gjorts i denna linje efter det DFFF senaste vår, efter att ha drabbats av en ännu svårare inre splittring än tidigare, lämnade regeringen. Vissa enstaka, med tanke på vår utrikespolitik klandervärda företeelser, som DFFF kallar högerkantringsföreteelser, har tyvärr också under denna regerings tid förekommit då och då, men knappast i högre grad än när DFFF var med i regeringen.

Interpellationens tyngdpunkt ligger i den ekonomiska politiken. Det är klart, att när vår totalproduktion kvantitativt i år ökas med endast 1.5—2 % eller med ungefär hälften av vad denna ökning beräknades till vid senaste årsskifte, medför detta problem i samhället, icke minst för upprätthållandet av en hög, jämn sysselsättning. Att tillväxten blev mindre än beräknat beror på att den internationella konjunkturutvecklingen sedan senaste höst har varit synnerligen ogynnsam för Finland. Efterfrågan har försvagats väsentligt i våra viktigaste köparländer. Dessutom har den internationella valutamarknadens instabilitet åstadkommit en menlig osäkerhet. Också vissa stora arbetstvister senaste vår skar ned den emotsedda ökningen av totalproduktionen med ca 1 %. På detta beror även att värdet av vår export knappast alls ökas innevarande år.

Mot ovan angivna bakgrund är det förklarligt, att det på olika håll i samhället har yppat sig missnöje på grund av att realinkomsternas stegring icke just på något håll under innevarande år blir lika stor som man föreställde sig

i ljuset av de av det nyss upplevda uppvinget alltjämt bevingade känslorna och även av de prognoser som uppgjordes ännu vid årsskiftet, när UKK-avtalet ingicks. Inom löntagarkretsar förekommer missnöje på grund av att det påstås, att stegringen av realinkomsterna blir minde än vad som har avsetts. Från lantbrukets sida konstateras, att dess lott blir mindre än UKK-avtalet förutsatte. Inom flera industri- och servicenäringar klandrar man den alltför strama prisreglementering som har bedrivits och påstår att dessa branscher får alltför litet gottgörelse för den kännbara kostnadsstegringen, på vilken såsom en betydande faktor otvivelaktigt har inverkat det i och för sig godtagbara låglöneavgörande som innefattades i UKK-avtalet.

Prisnivån har ovedersägligen stigit kännbart, även om stegringen internationellt sett inte på något vis är särskilt stor. Frånsett regeringens och Finlands banks beslut i samband med betalningsbalanspaketet och de av UKK-avtalet förutsatta prisjusteringarna, var de av regeringen eller prismyndigheterna företagna prisjusteringarna redan i stora drag kända och att vänta när regeringen tillträdde sina uppgifter eller när DFFF ännu var med i regeringen. Till en del var de ett arv från de tidigare stabiliseringsperioderna. I varje fall visar de kalkyler som de centrala arbetsmarknadsorganisationerna — alltså inte statsmakten — gemensamt har låtit uppgöra, att industriarbetarnas realförtjänst under innevarande år stiger med i medeltal 7—7.5 %. Alla löntagares genomsnittliga förtjänstnivå torde visserligen reellt stiga i någon mån mindre än industriarbetarnas förtjänster, men även den torde överstiga produktiviteten för både detta år och hela UKK-avtalsperioden. Som bäst utreds, huruvida och i vilken mån jordbrukarbefolkningen samt småföretagarna inom olika industri- och servicenäringar relativt sett har blivit efter i fråga om den i UKK-avtalet förutsatta inkomstökningen. I varje fall finns det ingen grund för påståendet i interpellationen, att prisstegringen skulle ha slukat löneförhöjningarna. Den allmänna förtjänstnivån torde nämligen, inberäknat löneglidningen, i slutet av innevarande år nominellt enligt uppskattning vara 13—14 % högre än ett år tidigare. Levnadskostnadsindex' stegring under motsvarande tid är 8—9 %. Detta innebär, att löntagarnas realinkomst under sagda tid stiger med 4—5 %. Dessutom stiger de lägre lönerna mera än de högre. Även många sociala förmåner, såsom pensioner och barnbidrag har stigit och nya sociala förbättringar har åstadkommits. Till de viktigaste av dessa hör lagen om frontmannapensioner, som trädde i kraft i början av september.

I ljuset av ovan relaterade konjunktur- och annan utveckling är det förståeligt, att regeringen har fått lov att koncentrera sig särskilt på två med tanke på hela riket stora och viktiga uppgifter: begränsning av underskottet i den utländska betalningsbalansen och skötseln av den genom de försämrade konjunkturerna försämrade sysselsättningen.

I interpellationen nämndes, att handelsbalansens underskott under perioden januari—augusti var närmare 900 milj. mk. Detta är riktigt. Men man underlåter att nämna den väsentliga omständigheten, att av underskottet nu över 360 milj. mk eller drygt 40 % har uppkommit genom vår handel med de socialistiska länderna. Till denna del är det lyckligtvis fråga om en tillfällig företeelse, som i överensstämmelse med naturen av bilateral handel i sinom tid jämnar ut sig. Den nuvarande regeringen har i exceptionellt stor utsträckning ingått avtal och byggt ut former för samarbete, som innebär kommersiell och annan samverkan med Sovjetunionen och med de andra socialistiska länderna. I övrigt inger betalningsbalansens utvecklingstendens nog alltjämt bekymmer. Detta framgår också av de färska siffrorna för utrikeshandeln under september. Såsom känt har regeringen meddelat, att den undersöker möjligheterna att åstadkomma rent kommersiella arrangemang med den europeiska ekonomiska gemenskapen (EEC) samt även med den ekonomiska gemenskapen mellan de socialistiska länderna (SEV). Härvid är det meningen att utreda, huruvida med dem kan uppnås sådana samarbetsarrangemang, som passar in inom ramen för Finlands neutralitetspolitik och vilkas ekonomiska nettoeffekt främjar och inte fördröjer vårt lands ekonomiska tillväxt.

Den tid som har gått är ohjälpligt för kort för att det skall vara möjligt att bedöma, huruvida verkningarna av de åtgärder som regeringen och Finlands Bank vidtog i våras i samband med det s.k. betalningsbalanspaketet har varit goda eller dåliga. Det bör observeras att i denna kritik står DFFF, samlingspartiet och Finlands landsbygdsparti på samma linje, utan att alls bry sig om hur betalningsbalansen skulle kunna skötas, om man utan vidare skulle avstå från

de åtgärder som har beslutats. När det — visserligen felaktigt och på obefintliga grunder — påstås, att de berörda åtgärderna inte har haft någon positiv inverkan på betalningsbalansen, yrkar man således de facto kraftigare än förut på åtgärder som begränsar importefterfrågan, eller också önskar man att landet igen skall drivas därhän, att det tvingas sänka markens värde i förhållande till utländska valutor, dvs. devalvera. Det är ingen tillräcklig motivering att exporten bör ökas eller främjas, ty detta är någonting som här dagligen arbetas på i alla väderstreck, så gott detta är möjligt genom åtgärder från statsmaktens sida eller från näringslivet självt. Interpellanterna torde dock känna till, att intet land kan sälja mera än köparen vill ha. Regeringen följer givetvis hela tiden med både de positiva och de negativa verkningarna av åtgärderna till fromma för att bytesbalansen skall hållas i jämvikt, och regeringspartierna väger dessa verkningar av olika slag mot varandra vid sina inbördes överläggningar. En sak är säker: den ständiga diskussionen om punktskatten i offentligheten stör i hög grad näringslivets normala gång. Den saken förefaller dock inte att störa kritikerna. Landets ekonomi får härvid betala för den politiska yran.

Regeringen har med särskilt kraftiga och omfattande åtgärder förberett sig för uppgiften att sköta den försämrade sysselsättningen. De konjunkturutjämningsmedel som den privata sektorn och staten har hopbragt under stigande konjunkturer har i god tid frigjorts, så att de kan användas till investeringar som främjar sysselsättningen. Statsanslaget för bostadsbyggen har kraftigt ökats i år, och det föreslås bli ytterligare ökat nästa år. Regeringen har redan fastställt fyra program för offentliga sysselsättningsarbeten, och ytterligare åtgärder i denna riktning förbereds för återstoden av innevarande år samt för vintersäsongen. Förberedelser har gjorts för att flera tusen arbetslösa utöver det tidigare antalet skall kunna placeras vid fackliga sysselsättningskurser. Den proposition med förslag till en sysselsättningslag som har avlåtits till riksdagen, förbättrar väsentligt de arbetslösas, också de arbetslösa intellektuellas, situation och minskar samtidigt belastningen på kommunerna, på grund av att kommunernas skyldighet att placera folk i arbete avskaffas. Också en kraftigt understruken politik till fromma för utvecklingsområdena, som redan nu har gett synliga resultat inom många av dessa områden, kommer alltjämt att stimulera utvecklingsområdenas näringsliv och därigenom förbättra sysselsättningsläget. Flera andra av regeringens åtgärder till fromma för sysselsättningen kommer också till synes i regeringens proposition angående statsförslaget för nästa år.

I interpellationen har gjorts gällande att regeringen eller statsmakten har lagt nya bördor på kommunerna. Detta är ett absolut oriktigt påstående. Just under den nuvarande regeringens tid har mycket gjorts till gagn för kommunerna, särskilt för de i ekonomiskt avseende sämst ställda kommunerna. Kommunernas bärkraftsklassificering har justerats. Det anslag i statsbudgeten som används för understöd till fattiga kommuner har mer än fördubblats, och frågan om reservering av ett tilläggsanslag för detta ändamål redan under innevarande år kommer inom kort att prövas inom regeringen. Jag nämnde redan den lättnad för kommunerna som den nya sysselsättningslagen kommer att medföra. Det lagförslag om en ny uppdelning mellan kommunerna och staten av kostnaderna för sjukhusen som har avlåtits till Riksdagen innebär att 70 milj. mk av dessa kostnader årligen överföres, framför allt från de fattigaste kommunerna, till staten. Den mera effektivt bedrivna politiken till fromma för utvecklingsområdena kommer också att förbättra många kommuners ekonomiska ställning.

Som ett sammandrag vill jag gentemot interpellanterna anföra, att grundlinjen i regeringens allmänna politik alltjämt är densamma som den var när DFFF medverkade i regeringen, att grundlinjen i regeringens ekonomiska politik har varit och är att förbättra särskilt löntagares med små och medelstora inkomster, småbrukares, småföretagares och pensionärers ställning så mycket som det under rådande ekonomiska konjunkturer är möjligt, och att regeringen fortfarande effektivt kommer att vårda sig om sysselsättningen samt hålla uppsikt över bytesbalansens utveckling med hjälp av åtgärder, vilkas negativa verkningar kommer att göras så små som möjligt.

Jag konstaterar fördenskull, att DFFF:s interpellation i fråga om de väsentliga däri ingående påståendena är oriktig och ogrundad. Under sådana förhållanden förutsätter regeringen, att riksdagen godkänner enkel övergång till dagordningen.

Ensimmäinen varapuhemies: Täysistunto keskeytetään nyt ja sitä jatketaan kello 17.30.

Istunto keskeytetään kello 16.23.

Täysistuntoa jatketaan

kello 17.30.

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Virolainen.

Välikysymyksen johdosta viriää seuraava

Keskustelu:

Ed. Aitio: Herra puhemies! Tänään päätti eduskunta lähettää SKDL:n eduskuntaryhmän välikysymyksen hallituksen vastattavaksi. Nyt on vastaus jo kuultu, mikä osoittaa hallituksen taholta poikkeuksellista nopeutta. Valitettavasti se osoittaa muutakin: tietenkin hallituksella on oikeus antaa vastauksensa niin nopeasti kuin se haluaa, mutta tällainen kiire on selvänä osoituksena siitä, ettei hallitus ole erityisemmin innostunut antamaan eduskunnalle normaalin käytännön mukaista mahdollisuutta välikysymyskeskusteluun. Ellen väärin muista, 20 vuoden aikana näin tapahtui ensimmäistä kertaa. Asian asiallinen käsittely olisi vaatinut, että eduskunnalle olisi varattu aikaa hallituksen vastauksen tarkasteluun jo ennen kuin siltä vaaditaan sen johdosta kannanottoja. Näin on menetelty aikaisemmin, mutta nyt on tällaista käytäntöä pyritty tietoisesti vaikeuttamaan.

Hallituksen ylenpalttinen kiirehtiminen osoittaa, ettei hallitus yritä selvittää edes itselleen, mihin sen harjoittama talouspolitiikka johtaa ja miten se vaikuttaa pienituloisen palkansaajan, pienyrittäjän, pienviljelijän, lapsiperheen tai pelkän kansaneläkkeen varassa elävän vanhuksen toimeentuloon.

Ehkä tällaisen kiireen yksi syy onkin siinä, ettei hallitus pysty millään järkisyillä puolustelemaan linjaansa, jota se aikoo kaikesta huolimatta jatkaa mahdollisimman pienin korjauksin (Ed. Kantola: Se on hermostuneisuutta!). Ehkä pyritään myös siihen, että ajetaan välikysymys ensin pois jaloista ja tehdään sen jälkeen se, mikä nyt on ilmeisen pakko tehdä: lopetetaan ylimääräisen liikevaihtoveron periminen ja peruutetaan lainakoron korotuspäätös. Ainakin näissä kysymyksissä hallitus on nyt ajautunut niin pahoin puun ja kuoren väliin, että sen on pakko ilmeisesti perääntyä.

Merkillistä leikkiä onkin käyty esim. lainakoron ympärillä. Keväällä olivat pankkivaltuusmiesten kokouksessa lainakorkoa korottamassa kaikkien hallituspuolueiden ja kokoomuspuolueen edustajat. Nämä puolueet hyväksyivät tämän toimenpiteen, vaikka jokainen käsittää, että nykyisessä taloudellisessa tilanteessa lainakoron korottaminen oli edesvastuuttoman tyhmä päätös. Se ei voinut johtaa muuhun kuin taloudellisen toiminnan heikkenemiseen, pienyrittäjien ja kaikkien vähävaraisten lainansaajien aseman vakeutumiseen ja työttömyyden kasvuun. Muissa maissa ryhdytään taloudellisen taantuman vallitessa tavallisesti juuri päinvastaisiin toimenpiteisiin kuin meillä, toisin sanoen alennetaan lainakorkoa ja siten edistetään taloudellista toimintaa.

Lainakoron korottamisen nurinkurisuuden ovat myöhemmin ymmärtäneet hallituspuolueidenkin edustajat. Varsin monet heistä ovat arvostelleet päätöstä ja yrittäneet sysätä siitä vastuun yksinomaan Suomen Pankin harteille. Tämä on kuitenkin kaksinaamaista menettelyä. Suomen Pankki ei voi pitää yllä korkeaa korkokantaa, jos hallitus ja pankkivaltuusmiehissä olevat puolueiden edustajat asettuvat koron alentamisen kannalle. Ammattiyhdistysliike on jyrkästi vaatinut korkopäätöksen peruuttamista. On hämmästyttävää, että sosialidemokraattinen puolue, sen edustajat hallituksessa, Suomen Pankin pankkivaltuusmiehissä ja pankin johtokunnassa itsepäisesti kieltäytyvät virheellisen ratkaisun korjaamisesta. Sama pitää paikkansa keskustapuolueen suhteen, joka julkilausumissaan ja juhlapuheissaan jyrisee korkeaa lainakorkoa vastaan ja on ymmärtävinään, miten vahingollista tällainen korkopolitiikka on maanviljelijäväestön kannalta.

Kansamme on oikeutettu saamaan sekä hallituksen että kaikkien puolueiden selvän vastauksen: Oletteko valmiit myöntämään lainakoron korottamisen virheelliseksi ratkaisuksi ja peruuttamaan sen?

Pääministeri on antanut ymmärtää, että ylimääräistä liikevaihtoveroa eli ns. pisteveroa koskevassa keskustelussa on puhuttu lähinnä asian vierestä ja että veron päätarkoitus on unohdettu, kun on puhuttu sen haittavaikutuksista.

Voisiko herra pääministeri sanoa, mitä pisteverosta voi puhua, kun sillä ei ole ollut muita kuin haittavaikutuksia? Kauppatasetta sillä ei ainakaan ole tasapainotettu, mutta sen sijaan on voimakkaasti korotettu hintatasoa, pakotettu pienyrityksiä lopettamaan toimintansa ja ajettu joukko työntekijöitä työttömien kirjoihin. Kun hallitus lähti ns. maksutasepaketillaan tasapainottamaan kauppatasetta, oli kauppataseen vajaus runsaat 800 milj. mk. Syyskuun loppuun mennessä vajaus lähenteli jo 1 200 milj. markan rajaa. Vajaus ei siis ole pienentynyt, vaan suurenee sellaisella voimalla, että vuoden loppuun mennessä ennätetään hyvinkin rikkoa kaikkien aikojen ennätys.

Jo elokuun lukujen perusteella saatoimme välikysymyksessämme todeta, että kauppataseen vajaus on suhteessa tuontiin suurempi kuin ennen vuoden 1967 devalvaatiota. Syyskuun lukujen perusteella tämä kuva on vieläkin selvempi. On kuitenkin halpahintaista väittää, että pisteveron vastustajat ajaisivat maata devalvaatioon. Sitä tekee hallitus huonolla talouspolitiikallaan ja me teemme kaikkemme suunnan kääntämiseksi parempaan mm. siksi, ettei maata ajettaisi jälleen devalvaatioon, jonka seuraukset ovat aina tulleet työkansan maksettaviksi.

Olisi nyt lopultakin tunnustettava, ettei ulkomaankauppamme tasapainottomuus johdu pisteveron eli ylimääräisen liikevaihtoveron alaisina pidetyistä tuotteista. Niin monet viralliset tiedot ovat yhtäpitäviä kansandemokraattien jo toukokuussa esittämien väitteiden kanssa siitä, että tasapainottomuus johtuu ennen kaikkea investointitavaroiden ja raaka-aineiden tuonnista, jota on paisutettu osittain keinotekoisesti siksi, että se tarjoaa suuryhtiöille mahdollisuuden verotuksen kiertämiseen. Pisteverolla ei tälle menolle saada varmastikaan sulkua. Ainoa lääke on se, jota olemme jo alunperin esittäneetkin: tuontia on rajoitettava määrällisesti ainakin Länsi-Saksasta, Ruotsista ja Japanista, jotka miltei yksin ovat saaneet aikaan kauppataseemme tasapainottomuuden. Vastaavasti tulee kaupankäyntiä kehittää niiden maiden kanssa, joiden kanssa kauppataseemme on paremmin tasapainossa. Tällöin tulee erityisesti huomio kiinnittää Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa käytävän kaupan laajentamiseen, vaikka täällä herra pääministeri vastauksessaan ja puheenvuorossaan hieman epäili kaupankäynnin suuntausta tai lisäämistä nimenomaan sosialistisiin maihin.

Ulkomaankauppamme tasapainottomuus osoittaa jälleen selvästi myös sen, miten vahingollisiin seurauksiin johtaisi kaupan täydellinen vapauttaminen ja kiinteä liittoutuminen Länsi-Euroopan talousliittoutumiin. Maamme talous ei kerta kaikkiaan kykene täysin vapaaseen ja avoimeen kilpailuun Länsi-Euroopan suurimpien monopolien kanssa. Nämä seuraukset pitäisi jokaisen tajuta. Tämä pitäisi ottaa vakavasti opiksi myös niissä neuvotteluissa, joita hallituksen päätöksellä käydään maamme liittämiseksi Euroopan talousyhteisöön. Kokemukset EFTAsta ovat sellaisia, että ne varottavat jatkamasta tällä tiellä. Maamme taloutta ei voida myöskään pitkän päälle hoitaa aina lyhyin väliajoin toimeenpantavien devalvaatioiden avulla, sillä se merkitsisi ulkomaankaupan tasapainottamista työtätekevien kansalaisten kustannuksella.

Pääministeri lienee pian ainoa kansalainen, joka näyttää yhä sokeasti luottavan maksutasepakettiin, "suosi suomalaista" -kampanjaan ja vienninedistämiskampanjaankin, aivan kuin ne olisivat nykyisessä vaikeassa tilanteessa autuaaksi tekeviä voimia. Olen kuitenkin tottunut pitämään pääministeriä niin paljon talousmiehenä, että epäilen hänen nyt ilmaisevan luottamusta enemmän virkansa puolesta kuin itsekään vakuutteluihinsa uskovana.

Onneksi pääministerillä näyttää nyt olevan melkoisia vaikeuksia saada edes oman puolueensa ministereitä vakuuttuneiksi siitä, että tätä tietä tulisi edelleen jatkaa. Nyt on tullut tavaksi, että hallitusryhmät kilvan vaativat milloin lainakoron korotuspäätöksen, milloin ylimääräisen liikevaihtoveron peruuttamista. Jos nämä vaatimukset ovat täyttä totta, ei meitä enää kauan näillä epäoikeudenmukaisilla ja täysin epäonnistuneilla päätöksillä rasiteta. Samalla kun SKDL:n eduskuntaryhmä vaatii hallituspuolueiden selvää vastausta, miten ne suhtautuvat vaatimukseemme korkokannan alentamisesta, on kansalla oikeus kuulla myös kiertelemätön vastaus kysymykseen: Tuletteko viipymättä lopettamaan ylimääräisen liikevaihtoveron eli ns. pisteveron?

Jos lainakoron korotuspäätös peruutetaan ja ylimääräisestä liikevaihtoverosta luovutaan, on se merkittävä askel hinnankorotuskarusellista edes hieman järkevämmän talouspolitiikan tielle. Näin saattaisi pian paistaa päivä myös suomalaisille pienyrittäjille, joista jo aivan liian moni on hallituksen toimenpitein joutunut lopettamaan toimintansa. Toivottavasti myös lu-

kuisat työttömiksi joutuneet saavat jälleen pysyvän työpaikan.

Kun olemme välikysymyksessämme joutuneet puuttumaan laajamittaiseen hinnankorotusvyöryyn, ei voida sanoa, että olisimme tehneet sen aiheettomasti. Hallituksen suosiollisella avustuksella hinnankorotusvauhti on jo nyt ylittänyt reippaasti sen tason, joka oli tehtyjen työehtosopimusten pohjana ja lähtökohtana. Kaikkia viime kevään jälkeen tapahtuneita hinnankorotuksia on mahdoton edes luetella, mutta mainitsen niistä vain muutamia nimikkeitä. Maatalouspäätöksillä on tämän vuoden aikana jo kahteen otteeseen korotettu maidon ja lihan hintoja monine seurannaisvaikutuksineen. Polttoaineiden hintoja on nostettu useaan kertaan. Vehnä- ja ruisjauhojen, ruokaleivän ja makaronien, kahvileipien, säilykkeiden, einestuotteiden, makkaroiden ja muiden vastaavien lihavalmisteiden, kahvin, sokerin ja tupakan hintoja on korotettu samoin kuin puuvillatuotteidenkin hintoja. Myös linja-autotariffeja on korotettu samoin kuin sähkönkin hintaa. Niin ikään ovat nousseet lukukausimaksut, huonekalujen hinnat, kuljetusmaksut jne. On jo tehty päätökset nostaa radion ja television lupamaksuja vuoden alusta lukien. Myös puhelin-, lämmitys- ja vesimaksujen kohoaminen on edessä. Ja eräänä pelätyimmistä on uhkaamassa yleinen vuokrien korotus.

Kaikki nämä hintojen ja maksujen korotukset yhdessä ylimääräisen liikevaihtoveron ja tuonnintasausveron kanssa ovat saaneet aikaan sellaisen hintavyöryn, että se tuntuu raskaana jokaisen pienillä palkka- ja eläketuloilla elävän kansalaisen toimeentulossa. Eikä tämä näy vielä riittävän hallitukselle: Ensi vuoden budjettiesityksessään se ehdottaa ylimääräisten verojen kannon jatkamisen ohella mm. sairausvakuutusmaksun sekä rautatietariffien korottamista. Ja jos myös korotettu lainakorko pysyy voimassa, aiheuttaa se mm. asumiskustannusten nousua ja vaikeuttaa elinkeinoelämän toimintaa samaan aikaan, kun työttömyys uhkaavasti lisääntyy.

Kun nykyinen hallitus lähti liikkeelle ilman kansandemokraatteja, antoi se hallituspoliittisen julkilausuman, jossa se antoi eräitä juhlallisen tuntuisia vakuutuksia siitä, miten maan asioita tullaan hoitamaan. Sen mukaan valtiovallan piti puuttua tehokkain ottein taloudelliseen kehitykseen ja työllisyyden turvaamiseen. Hintakehitys luvattiin pitää kurissa toteuttamalla tiukkaa hintasäännöstelyä. Ulkomaankaupan vaihtotaseen tasapainottamiseksi hallitus lupasi tulokseen johtavia toimia. Monia muitakin kauniita lupauksia annettiin. Mutta kaikki, mihin hallitus on tarttunut, on johtanut juuri päinvastaiseen kehitykseen kuin mihin niillä on sanottu pyrityn, kuten edellä olevasta lienee käynyt selville. Kun tähän lisätään vielä esimerkiksi se, että lupauksistaan huolimatta ei hallitus ole millään tavoin pyrkinyt keventämään kansalaisten verorasitusta, vaan on päinvastoin tiukentanut veroruuvia, onkin kuva melko täydellinen ja selvä.

Esimerkiksi tuloverotuksen perusteita oli luvattu korjata, mutta näin ei ole menetelty. Veroperusteiden säilyminen vuosia muuttumattomina merkitsee sitä, että nimellistulojen kasvaessa palkansaajiin kohdistuva verotus jatkuvasti kiristyy, mikä tuntuu erityisen raskaana alimmissa ja keskisuurissa tuloryhmissä, kuten välikysymyksessä osoitetaan. Samoin olemme todenneet, että valtiovalta on siirtänyt kunnille yhä uusia rasituksia, vaikka täällä herra pääministeri väitti päinvastaista, mikä on merkinnyt kunnallisveroäyrin hinnan yleistä nousua ja verotuksen kiristymistä myös tätä kautta kuntalaisille. Samanaikaisesti hallitus valmistelee lisäksi arvonlisäverojärjestelmään siirtymistä, minkä oikeisto on asettanut tiettävästi liikevaihtoveron lisäverosta ja tuonnintasausverosta luopumisen ehdoksi. Tämä merkitsisi jälleen uusia, raskaimmin vähävaraisiin kohdistuvia verorasituksia. On syytä sanoa kaikella painavuudella, että kansandemokraateilta ette tule saamaan kannatusta tällaisten verokiristyssuunnitelmien toteuttamiselle.

Jo tähän mennessä on nykyisen hallituksen politiikka vaikeuttanut monella tavoin työtätekevän väestön, eläkeläisten ja lapsiperheiden toimeentuloa. Olisi odottanut, että hallitus olisi edes jollain tavoin pyrkinyt korvaamaan hintojen, maksujen ja verojen korotuksia vaikkapa joillakin merkittävillä sosiaalisilla uudistuksilla. Mutta valtiontalouden melko hyvästä tilasta huolimatta tällaisia uudistuksia ei ole kuulunut. Työllisyyden hoitoon on ehdotettu riittämättömästi varoja, lapsiperheiden tehokas tuki puuttuu, ja eläkeläiset on hallitus unohtanut kokonaan. Eläkepolitiikassa näytään harrastavan vain suurten johtajien klubitouhuilua, josta todellisen hyödyn pyrkivät korjaamaan eläkevaroista ja niiden sijoittamisesta kiinnostuneet vakuutusyhtiöt. Kansandemokraatit eivät voi hyväksyä tällaista sosiaalipolitiikkaa, jossa tavoitteena on enemmän suurpääoman ja

kapitalististen saalistajien kuin sosiaalisen tuen tarvitsijoiden etu.

Välikysymyksemme jättämisen jälkeen olemme havainneet oikeiston taholta väitettävän, että SKDL olisi muka ollut aikoinaan hallituksessa toteuttamassa sitä politiikkaa, jota nyt arvostelemme. Kun herra pääministeri näyttää hallituksen nimissä antamassaan vastauksessa turvautuneen tähän kokoomuksen tarjoamaan halpahintaiseen selitykseen, on tällainen väite torjuttava ehdottomasti. Se ei perustu tosiasioihin.

Muistamme, että edellisen vasemmistoenemmistöisen eduskunnan aikaiset hallitukset, joissa olimme osallisina, joutuivat korjaamaan aikaisempien porvarillisten hallitusten vararikkopesää. Tätä ei ole vaikea muistaa, jos vähänkin tuntee siihen kiinnostusta. Vaikka emme voineetkaan hyväksyä kaikessa Paasion ja Koiviston hallitusten talouspolitiikkaa, saatiin taloudellinen tilanne toki huomattavasti paranemaan lamakauden ja vaikeiden työttömyysvuosien jälkeen. Samalla saatiin toteutetuksi harvinaislaatuisen laaja sosiaalisten uudistusten ohjelma, lukuisista muista uudistuksista puhumattakaan. Mutta kun eduskunta ja hallitus viime vaalien jälkeen muuttuivat taas porvarienemmistöisiksi, kääntyi kehitys jälleen huonoon suuntaan. Hallituskumppaneiden ryhdyttyä väenväkisin ajamaan läpi hintasäännöstelyn purkamista ja hinnankorotuksia, joista esimerkkinä oli viime joulukuussa annetut päätökset, oli SKDL:n pakko irrottautua hallitusyhteistyöstä. Sen jälkeen ei hallituksessa ole pahempia soraääniä hintoja korotettaessa kuulunutkaan.

Nykyisenlaiseen hallituspolitiikkaan kansandemokraateilla ei taatusti ole minkäänlaista vetoa, sen on tämä välikysymyskin toivottavasti riittävän selvästi osoittanut. Tämä sanottakoon selvennykseksi niille, jotka kantaamme virheellisesti tulkiten ovat kuvitelleet kansandemokraattien olevan jälleen valmiit hallitusyhteistyöhön millä ehdoilla hyvänsä tai kerrassaan ehdoitta. Sanottakoon nyt jälleen kerran, että meille on tärkeintä poliittisen yhteistyön sisältö. Olemme sen edellyttäneet aina olevan selkeästi suurpääomanvastainen sekä työtätekevän väestön eri ryhmien etuja ja oikeuksia toteuttava. Nykyisen hallituskokoomuksen politiikka ei tätä varmasti ole.

Hallituksen talouspoliittiset otteet ovat saaneet aikaan kansanjoukkojen keskuudessa laajaa levottomuutta ja liikehdintää nykyisen menon korjaamiseksi. SKDL:n eduskuntaryhmä tekee kaiken voitavansa kansan etujen mukaisen käänteen aikaansaamiseksi maan talouspolitiikassa. Me ilmoitamme avoimesti tukevamme kaikin käytettävissä olevin keinoin kansamme keskuudesta nousseita vaatimuksia: Hintojen korotukset on korvattava palkkatyöntekijöille, pienviljelijöille, eläkeläisille ja lapsiperheille; tiukka hintasäännöstely on toteutettava; liikevaihtoveron lisävero eli ns. pistevero on poistettava; lainakoron korotuspäätös on peruutettava; työttömille on järjestettävä työtä; verotuksen epäoikeudenmukaisuuksia on oikaistava; valtion budjettiin on otettava enemmän sosiaali- ja asuntomäärärahoja kuin mitä hallitus on esittänyt. Supistettakoon sen sijaan esim. asehankintamäärärahoja, kuten eduskuntaryhmämme on vaatinut. Nyt ei ole oikea aika syytää varoja varustelun lisäämiseen, vaan nekin varat tulee käyttää kansamme toimeentulon parantamiseen (Eduskunnasta: Mikä se oikea aika on?).

Herra puhemies! Lienee syytä merkitä eduskunnan pöytäkirjaan se ilmeinen ennätys, että minulle välikysymyksen ensimmäisenä allekirjoittajana annettiin mahdollisuus tutustua hallituksen vastaukseen eli pääministerin puheeseen vasta tänään kello 12. Vaikka vastaus siis oli tosin käsissäni jo ennen kuin välikysymys päätettiin eduskunnasta lähettää hallituksen vastattavaksi, en ole minkään hallituksen huomannut kovin hevin aikaisemmin osoittaneen välikyselijöitä kohtaan sellaista ylimielisyyttä, josta nyt on kysymys. Mielestäni olisi aivan kohtuullista, että sen jälkeen kun hallituksen vastaus ja ensimmäisen välikysyjän puheenvuoro on esitetty, keskustelua siirrettäisiin siksi, kunnes eduskunta on voinut normaalissa järjestyksessä perehtyä hallituksen vastaukseen. Vain harvalla on tähän mennessä varmasti ollut tilaisuus tähän vastaukseen tutustua, tosin me kuulimme täällä pääministerin puheen runsaat tunti sitten.

En ainakaan kertalukemalla löytänyt hallituksen vastauksesta mitään, mikä antaisi edes toiveita siitä, että hallitus tunnustaisi virheensä ja pyrkisi korjaamaan niitä. Sen sijaan olen löytänyt koko joukon ylimalkaisia väitteitä, jotka eivät ole edes yhtäpitäviä totuuden kanssa. Kun vastauksessa väitetään, että hallituksen toiminnan ulko- ja sisäpoliittinen peruslinja on kaikessa olennaisessa sama, mikä sovittiin heinäkuussa 1970 SKDL:n päättäessä osallistua hallitukseen, on silloin sovittua tulkittu melkoisen vapaasti "suomentaen". Muutosta on tapahtu-

nut esim. siinä, että se linja, jota pyritään noudattamaan kansandemokraattien ollessa hallituksessa, näkyy nyt vain juhlapuheissa ja itse teot kulkevat aivan päinvastaiseen suuntaan. Me vaadimme nyt, niin kuin hallituksessa ollessammekin, että juhlapuheet eivät yksin riitä, vaan tarvitaan myös käytännön tekoja, jotka kulkevat samaan suuntaan ohjelmallisten julistusten kanssa. Ei riitä, että hallitus vain ilmoittaa seuraavansa tilannetta ja että asioista hallituksen piirissä keskustellaan. On myös tehtävä jotain ja on tehtävä paremmin kuin tähän mennessä.

Välikysymyksessämme halusimme kiinnittää hallituksen huomiota siihen, että sen politiikka on edesauttanut oikeiston vaikutuksen kasvua maassamme. Hallituksen vastaus osoittaa, ettei hallitus valitettavasti ole havainnut lainkaan sitä, miten oikeiston ote maamme talouspolitiikan eri sektoreilla ja jopa hallituspolitiikassakin on jatkuvasti voimistunut, miten sen ruokahalu on kasvanut syödessä. Joitakin yksittäisiä ulkopolitiikkamme kannalta moitittavia ilmiöitä hallitus ilmoittaa havainneensa, mutta tuskinpa enempää kuin silloin, kun SKDL oli hallituksessa. Mielestäni vastaus ei tältäkään osin pidä yhtä totuuden kanssa. Hallitus seuraa liian heikosti tilannetta, ellei se tälläkään kohdin ole havainnut mitään outoa ja pois kitkettävää. Mainitsen vain esimerkkeinä tapaukset Kotkassa, Lahdessa ja eräillä muilla maamme suurimmilla paikkakunnilla.

Hallituksen vastauksessa yritetään kansalaisille antaa sellainen kuva kuin hintavyörystä ja verokarusellista huolimatta työkansalla olisivat asiat hyvin ja elintaso senkuin nousee vain. Tätä todistellaan yksipuolisilla numeroleikeillä ja sanakäänteillä aivan kuin oletettaisiin että kansakin uskoisi siihen, mitä hallitus yrittää väittää. Numeroleikkien sijasta kansa tarvitsee ennen kaikkea työtä ja työstä turvatun toimeentulon.

Hallituksen vastauksessa ihmetellään sitä, että oppositio on ollut samassa rintamassa arvostellessaan hallituksen maksutasepakettia, aivan kuin se tekisi ylimääräisen verotuksen oikeutetuksi. Kun kansandemokraatit vaativat muita toimenpiteitä ulkomaankaupan tasapainottamiseksi, halutaan meitä hallituksen vastauksessa opettaa ikään kuin sormi pystyssä, että "enempää ei mikään maa voi myydä kuin ostaja ostaa". Aivan oikein, herra pääministeri ja muut hallituksen jäsenet! Juuri näin asia on meidänkin mielestämme. Eivät Länsi-Saksa, Ruotsi ja Japanikaan voi myydä meille yhtään sen enempää kuin me ostamme. Siksihän me olemme juuri vaatineetkin tuonnin osittaista ja määrällistä rajoittamista juuri näistä maista, sillä vain siten voimme kauppataseemme tasapainottaa. Ei varmasti toivomuksilla, ei juhlapuheilla eikä parhaillakaan vetoomuksilla päästä tässä asiassa tuloksiin.

Yhteenvetona hallituksen vastauksesta on valittaen todettava, että se on liian helppohintainen yritys kääntää mustaa valkoiseksi. Siinä ei edes pyritä vakavassa mielessä puuttumaan niihin ongelmiin, joihin välikysymyksessä on puututtu. Hallituksen vastauksen mukaan asiat ovat hyvällä tolalla ja välikysymys perusteeton. Ja kuten jo totesin, ei hallituksen vastaus anna aihetta odottaa, että mitään käännettä parempaan olisi odotettavissa.

Kun jopa hallitusryhmien sisältäkin on kuulunut hallituksen harjoittamasta politiikasta vahvasti erilaisia käsityksiä kuin mitä nyt hallituksen vastauksessa yritetään vakuuttaa, on aiheellista hyvin vakavasti tiedustella kaikilta hallituspuolueilta: Ovatko ne valmiit nielemään hallituksen vastauksen sellaisenaan? Ovatko asiat niiden mielestä niin hyvin kuin hallituksen vastauksessa nyt tänään täällä on väitetty? Ovatko ne nyt valmiit kieltämään poliittisten elintensä päätökset, joilla ovat vaatineet mm. lainakoron korotuspäätöksen peruuttamista ja ylimääräisestä liikevaihtoverosta luopumista?

Voin jo nyt suoralta kädeltä ilmoittaa hallituksen kuvittelevan turhia, jos se odottaa SKDL:n eduskuntaryhmän tukevan politiikkaansa. Pyrkiessämme kansan elinehtojen parantamiseen ei meillä ole muuta mahdollisuutta kuin ehdottaa perusteltua päiväjärjestykseen siirtymistä, mikä merkitsee selvää epäluottamuslausetta hallitukselle ja lähinnä hallituksen harjoittamalle talouspolitiikalle. Me odotamme, että eduskunta hallituksen ylimielisestä ja itsetietoisesta suhtautumisesta huolimatta paneutuisi nyt vakavasti talouspoliittisen linjan puutteisiin ja virheisiin ja tekisi osaltaan sen, mitä tehtävissä on perusteellisen suunnanmuutoksen aikaansaamiseksi. Suomen kansalla on oikeus odottaa, että sen edustajat täällä paneutuvat vastuuntuntoisesti ja kaikella taidollaan työhön sen elinehtojen korjaamisen ja paremman tulevaisuuden puolesta. (Kättentaputus ja välihuuto lehteriltä.)

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Lehteri tyhjennetään, jos jatketaan tätä äänekästä osallistumista.

Ed. Eskman: Herra puhemies! SKDL:n eduskuntaryhmä on nähnyt ajankohdan poliittisesti viisaaksi jättää hallituksen vastattavaksi lähinnä talouspolitiikkaa koskevan välikysymyksen. Kysymyksen perusteluissa todetaan, että oikeiston eteneminen ja eduskunnan muuttuminen porvarienemmistöiseksi vuoden 1970 vaaleissa merkitsivät kielteistä muutosta maamme poliittisessa tilanteessa. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on monissa yhteyksissä tuonut julki käsityksensä siitä, että porvarillisten puolueiden menestys viime vaaleissa oli kohtalokasta maamme sisäpolitiikalle. Katsomme, että käänne on ollut kuitenkin kansan vaaleissa valitsema, joten Karjalaisen hallituksella, sen enempää a:lla kuin b:lläkään, ei ollut mahdollisuuksia vaikuttaa politiikallaan eduskuntaan muodostuneisiin voimasuhteisiin. Sen sijaan voidaan kysyä, mitä SKDL:n taholta erityisesti tehtiin oikeiston parlamentaarisen voiman lisäyksen estämiseksi?

SKDL:n lähdettyä viime talvena pois vaivalla rakennetusta hallitusyhteistyöstä jäivät sosialidemokraatit tilannetta harkittuaan hallitukseen keskustapuolueen ja kansanpuolueiden kanssa. Hallitusyhteistyön jatkaminen katsottiin ainoaksi käyttökelpoiseksi ratkaisuksi noissa oloissa, jotta vasemmiston kannanotot voivat tulla esille hallituspolitiikassa. Sosialidemokraatit olivat ja ovat tietoisia siitä, että parlamentaarisen oikeistoenemmistön äänenpainot tulevat antamaan hallituspolitiikalle voittopuolisen leiman. Koska muita vaihtoehtoja, jotka paremmin olisivat vastanneet maamme palkkaväestön ja vähätuloisten etuja, ei hallitusratkaisuissa ollut näköpiirissä, pidettiin nyt tehtyä ratkaisua ainoana mahdollisena. Emme katsoneet viisaaksi, että molemmat työväenpuolueet olisivat ottaneet paikkansa oppositiorintamassa äärioikeistopuolueiden rinnalla tilanteessa, jolloin harjoitettavaksi tuleva hallituspolitiikka on merkityksellistä maamme työväestölle. Huolimatta siitä, että hallituksessa on oikeistoenemmistö, ovat edustajamme hallituksessa saaneet aikaan lukuisia uudistuksia, jotka olisivat jääneet ja jäisivät tulematta käsittelyyn ilman sosialidemokraattisten ministerien aktiivista panosta. Käsityksemme on, että monet uudistusesitykset vastaavat myös välikysymyksentekijäin tavoitteita yhteiskuntapolitiikassa. Mainittakoon vain sellaiset erittäin merkittävät esitykset, kuin kansanterveyslaki ja työllisyyslaki, asuntotuotannon huomattava tehostaminen sekä valmistautuminen pysyvään suhdannevarausjärjestelyyn.

Välikysymyksessä lausutaan, että Karjalaisen II b) hallituksen julkilausuma, joka laadittiin kesällä 1970 hyväksytyn hallitusohjelman lisäykseksi, olisi vesittänyt sen hallituksen ohjelman, jossa SKDL oli mukana. Mitä tällä vesittämisellä tarkoitetaan, ei ole tarkemmin selostettu. Sosialidemokraattien mielestä juuri tuo hallituspoliittinen julkilausuma sisältää kansalaisten toimeentulon ja turvallisuuden lisäämisen kannalta monia myönteisiä tavoitteita, joiden toteuttamiseksi sosialidemokraatit hallituksessa ponnistelevat. Julkilausumassa todetaan mm. seuraavat toimet, joihin hallitus on jo ryhtynyt: Ryhdytään parantamaan työolosuhteita säätämällä uusi ammattientarkastuslaki, uudistamalla työaikalaki, valmistelemalla lakisääteistä työterveyshuoltoa, laajentamalla työturvallisuuslainsäädännön vaikutusta, säätämällä uusi työtuomioistuinlaki sekä laki työntekijäin yleisestä irtisanomissuojasta; lisätään asuntotuotantoa käyttämällä vuoden 1972 aikana valtion varoja 700 milj. mk asuntotuotantoon, joka määrä todellisuudessa budjetissa on vieläkin suurempi, ja 50 milj. mk kunnille myönnettäviin lainoihin tonttimaan hankkimiseksi. Asumistukijärjestelmä ulotetaan koskemaan myös yksilapsisia perheitä. Selvitetään mahdollisuudet asumistuen ulottamiseksi koskemaan vähävaraisia omistusasunnoissa asuvia henkilöitä. Niin ikään todetaan ryhdyttävän toimiin lasten päivähoidon lakisääteiseksi järjestämiseksi ja maksutonta avoterveydenhoitoa lisäävän kansanterveyslain säätämiseksi.

Taloudellisen tilanteen käännyttyä kansainvälisistä suhdanteista johtuen maassamme lyhytaikaisen nousun jälkeen selvään laskuun ovat monet laskukauden haittailmiöt jälleen uhkaamassa. Välikysymyksessä katsotaan, että hallitus olisi toimenpiteillään vaikeuttanut työllisyyden hoitamista. Väite ei pidä paikkaansa. Päinvastoin, sekä kuluvan vuoden puolella että ensi vuoden talousarviossa on varauduttu mahdollisimman tehokkaaseen työllisyyspolitiikkaan. Vaikeiden aikojen johdosta juuri vasemmistoenemmistön aikana noususuhdanteessa vuonna 1969 aloitettiin oloissamme ainutlaatuinen varautuminen uusia, edessä olevia vaikeita aikoja varten. Silloin solmittiin sopimukset talouselämän kanssa suhdannetalletuksista,

joita nyt on käytettävissä työllisyyttä edistäviin tarkoituksiin 430 milj. mk. Valtion suhdannerahaston kartuttamiseen vaikeiden aikojen varalle ryhdyttiin myös juuri Koiviston hallituksen toimesta, joten valtion käytettävissä on nyt ensi vuoden talousarviossa näitä varoja 250 milj. mk. Mainittakoon, että valtion suhdannevarausten tekemistä ovat välikysymyksentekijät valitettavasti eduskunnassa vastustaneet. Valtiontalous on muutenkin nykyisellään vahva, niin että mahdollisuudet työllisyyttä lisääviin toimenpiteisiin ovat kokonaan toisenlaiset kuin koskaan aikaisemmin.

Mitä työllisyyden hoitamiseen tulee, on selvää, että tuotannon kasvun hidastuminen on vähentämässä työvoiman kysyntää. Myös ennusteet työttömyydestä ovat synkkiä. Väite, että hallitus olisi toimenpiteillään vaikeuttanut työllisyyden hoitoa, ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Pääministeri Karjalaisen esittämät yleiset talouspoliittiset toimenpiteet: suhdannetalletusten ja investointirahastojen käyttöönotto, asuntolainamäärärahojen lisäys, valtion töiden laajennus jne. ovat kaikki toimenpiteitä, joiden sekä välitön että välillinen yhteisvaikutus työllisyyteen on huomattavaa luokkaa. Esimerkkinä jo toteutetuista suoranaisista työllisyyteen vaikuttavista toimenpiteistä voidaan mainita valtion kolmas ja neljäs lisätyöohjelma, joiden avulla työvoimaa valtion työvirastojen töissä nostetaan lähes 14 000 työntekijällä marras—joulukuussa. Näiden töiden työllistävä vaikutus suunnataan jokseenkin kokonaan maan kehitysalueille. Toisena tärkeänä toimenpiteenä, jolla on sekä välittömiä että välillisiä työllisyyttä lisääviä vaikutuksia, on mainittava asuntolainoitukseen suhdanneveron tuotosta myönnetyt 75 milj. mk sekä asuntolainojen myöntämisvaltuuden korottaminen 60 milj. markalla.

Ensi vuoden tulo- ja menoarvioesityksessä on työmäärärahoja korotettu 167 milj. markalla ja sijoitusmenoja työllisyyden turvaamiseksi 25 milj. markalla. Alkuvuodesta voidaan työvoimaa valtion töissä lisätä lähes 5 000 suuremmaksi kuin tämän vuoden alussa. Työvoiman liikkuvuuden edistämisessä on lisäys 1 milj. mk, työttömyyskorvauksiin varatussa määrärahassa 18 milj. mk ja sama lisäys on valtionavussa työttömyyskassoille. Myös ammattikurssitoimintaa laajennetaan erittäin voimakkaasti. Kehitysalueiden elinkeinoelämän edistämiseen tarkoitetut määrärahat on korotettu 100 milj. markalla, jolloin lisäystä tästä vuodesta on kolmannes.

Edelleen työvoiminisisteriön hallinnonalan pääluokassa on määrärahojen kasvuksi esitetty 43 %. Elleivät kaikki nämä toimenpiteet ole nimenomaan työllisyyden hoitoa edistäviä, niin minkälaiset toimenpiteet sitten olisivat?

Yksityisen, työttömyydestä kotiseudullaan kärsimään joutuvan kansalaisen kohdalla tilanne aiheuttaa monia vaikeita kysymyksiä. Kymmenettuhannet kansalaiset joutuvat kautta maan avoimin silmin tarkastamaan niitä mahdollisuuksia, joita pysyvän työpaikan ja ammatin löytämiseen omalla kotipaikalla nyt ja tulevaisuudessa on. Tämän tarkastelun perusteella joutuvat yhä edelleen kymmenettuhannet ihmiset tekemään kylmän johtopäätöksen siitä, että tällaisia mahdollisuuksia ei ole, vaan työpaikan etsintään on lähdettävä muualle. Ellemme me avoimesti myönnä, että kansalaiset joutuvat näin tekemään, me petämme sekä itseämme että niitä, jotka omakohtaisesti ovat tulevasta elämänolostaan päättämässä.

Yhteiskunta on kuitenkin viime vuosien kuluessa tehnyt monia uusia ratkaisuja, joilla pyritään helpottamaan työttömyydestä kärsimään joutuvien toimeentuloa ja heidän mahdollisuuksiaan ratkaista tuleva työelämään osallistumisestaan aiheutuva elämänmuutos. Työttömyysturvaa on määrätietoisesti kehitetty. Parannusta merkitsevät uuden työllisyyslakiesityksen yksityistä kansalaista koskevat ehdotukset. Henkisen alan työttömät ja vajaatyökykyiset esitetään otettavaksi laajenevan korvausmenettelyn piiriin, korvauspäivien korkein määrä poistetaan ja korvausta saavien ikäraja alennetaan 17 vuodesta 16 vuoteen. Erittäin suuri korjaus on 1. 7. 1971 voimaanastunut työttömyyseläkelaki, joka vihdoinkin antaa vanheneville, yli 60-vuotiaille työntekijöille tilaisuuden jäädä ennenaikaiseläkkeelle. Tämä uudistus parantaa erityisesti naistyöntekijäin asemaa, koska juuri vanhenevan naisen sijoittuminen työmarkkinoille näyttää erittäin vaikealta. Erorahajärjestelmä on verrattain uusi tukimuoto erityisistä syistä työttömiksi joutuneiden toimeentulon turvaamiseksi siirtymäkautena.

Yhteenvetona voidaan todeta, että varsinkin työvoimapoliittisilla toimenpiteillään hallitus on erityisesti puuttunut tehokkain ottein työllisyyden turvaamiseen. Tätä toimialaa ovat erityisesti tehostaneet sosialidemokraattiset ministerit omilla toimenpiteillään.

Hintakehitys on ollut kuluvan vuoden aikana huomattava, kuten pääministeri vastauksessaan toteaa. Se ei kuitenkaan ole irrallinen

ilmiö, vaan johtuu monista muista yhteyksistä, kuten asiallinen ja kiihkoton hinnanmuodostuksen selvittely osoittaa. On helppoa todeta hintojen ja elinkustannusten nousseen melkoisesti. Yhtä helppoa ei enää ole esittää ohjelmaa, joka meidän oloissamme pysäyttäisi kokonaan hintojen nousukehityksen, varsinkaan tuontitavaroiden hintojen kohotessa. Mikäli yhteiskunnalla olisi varaa subventoida talouselämälle kaikki lisääntyneet kustannukset, pysyisivät tietenkin hinnat vakaina. Tällaiseen ei ole mahdollisuuksia, ei meillä eikä muualla. Tilapäisesti täydellinen hintojen nousun pysähtyminen saadaan aikaan myös hintasulkupäätöksellä. Vastuullinen hallitus ei voi tätä tietä kuitenkaan yksipuolisesti lakkauttaa maassamme taloudellista toimintaa, joka kuitenkin on työllisyyden ehdoton edellytys. Myös ammattiyhdistysliike on todennut, että tulopolitiikka ja hintapolitiikka ovat napanuoralla sidotut toisiinsa, joten toinen ei pääse toistaan määrättömästi karkuun. Siksi SAK onkin esittänyt, että määräajoin laadittaisiin hintapoliittinen ohjelma, joka antaisi pohjaa muille ratkaisuille.

Maassamme on kuluvan vuoden aikana noudatettu hintasäännöstelyä taloudellisen valtalain nojalla rajoitettujen tavaravalikoimien ja maksujen kohdalla. Valtalain hyväksytyksi tuleminen eduskunnassa vaatii kuitenkin niin suuren enemmistön, että sitä ei voida saada aikaan ilman lähes kaikkien puolueiden tukea. Tätä tukea ei olisi kuitenkaan saatu, ellei ennen sitä olisi hyväksytty työmarkkinajärjestöjen kentässä ns. UKK-sopimusta palkka- ja maataloustulojärjestelyineen. Kommunistit vastustivat UKK-sopimukseen liittyviä järjestelyjä. On syytä kysyä, kuinka laajoihin hintojen, maksujen ja vuokrien kaaosmaisiin korotuksiin olisi päädytty, ellei hallituksella olisi ollut hintojen valvontamahdollisuuksia lainkaan. Säännösteltynäkin on elinkustannusindeksi kohonnut 7 %. On todennäköistä, että palkat, sosiaaliturvatulot ja eläkkeet eivät olisi tuossa vapaassa kilpailutilanteessa selviytyneet niinkään tasavertaiseen kilpajuoksuun, kuin nyt on tapahtunut. Olisiko SKDL voinut ottaa vastuuta sellaisesta tilanteesta?

Sosialidemokraattien käsitys on, että hinta- ja vuokrasäännöstelyn jatkamiselle on vastaisuudessakin luotava edellytykset ottaen huomioon, että eduskunnassa saadaan valtuuslakien hyväksymisen kannalle tarvittava enemmistö. Hallittu hinta- ja vuokrakehitys on mielestämme pienituloisille turvallisempi kuin markkinatalousjärjestelmän täysin hillitsemätön hinnanmuodostus.

Sosialidemokraatit pitävät tärkeänä, että tulopoliittisia neuvotteluja eri etupiirien kesken hallituksen myötävaikutuksella käydään ja pyritään löytämään tasaista taloudellista kasvua ja työllisyyttä tukevat, turvalliset ja kansalaisten tasa-arvoa lisäävät kokonaisvaltaiset ratkaisut, joiden avulla maamme taloudellista kehitystä voidaan rakentaa uudenkin sopimuskauden alkaessa.

Ulkomaankaupan vaihtotaseen tasapainottamiseen hallituksen käytettävissä olevat mahdollisuudet eivät ole riittäneet. Vajaus yhdeksän kuukauden ajalta, 1 160 milj. mk, on todella vakava. Ongelma ei kuitenkaan ole yksinomaan hallituksen, se on koko kansan. Suomalaisen yhteiskunnan on viimeistään nyt avoimin silmin tarkateltava, millä keinoin maamme ensin lyhyellä ja sitten pitkällä tähtäimellä aikoo tulevaisuudessakin hoitaa kauppataseensa tasapainon. Talouselämän ohjelmointia ja yhteiskunnallista ohjausta on kiireellisesti parannettava. Todella perusteellisesti on selvitettävä, mitä mahdollisuuksia kauppataseen järkevään tasapainottamiseen eri tahoilta esitetään.

Valtion yhtiöt merkitsevät maamme talouselämän rakenteessa jo lähes viidettäosaa. Vuonna 1970 niiden liikevaihto kohosi 19 %:iin teollisuustuotannon bruttoarvosta. Valtion yhtiöiden palveluksessa oli noin 60 000 työntekijää, joka merkitsee noin 12 % Suomen teollisuustyöntekijäin määrästä. Vuonna 1970 luotiin niiden piirissä noin 6 700 uutta työpaikkaa.

Valtion toimesta on voimaperäisesti pyritty luomaan ns. perusteollisuutta, joka puolestaan lisäisi edellytyksiä pienelle ja keskisuurelle, enemmän työvaltaiselle teollisuudelle. Valtion yritykset ovat viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana kohottaneet myös ulkomaille suuntautuvaa vientiään yli kahdenkertaiseksi. Ne merkitsevät jo nyt huomattavaa osaa myös vientiteollisuuden piirissä. Aikana, jolloin vientiponnistelujamme on kaikilla aloilla välttämättä lisättävä, huomaa kuitenkin, että juuri valtion yhtiöiden toimintaan on alettu eri kansalaispiirien taholta kiinnittää suurta huomiota kielteisessä mielessä. Monien hyvien, sinänsä ehkä aiheellistenkin asioiden varjolla on saatu tähän toimintaan mukaan valitettavasti vasemmistolaisiakin, jotka eivät näytä täysin olevan perillä kampanjan tarkoitusperistä. Erilaisin tunnuksin on keräilty adresseja ja annettu jul-

kilausumia ja tuettu arveluttavia toimia, joilla pohjimmiltaan voi olla vain yksi tarkoitus, tarkoitus vaikeuttaa ja vahingoittaa valtion yhtiöiden menestymistä ja laajenemista. Vastaavanlaatuista vastarintaliikettä ei ole nostettu yksityistä yritystoimintaa kohtaan. Tästä on tehtävä johtopäätös, että valtion yhtiöitä pyritään estämään laajenemasta samoin edellytyksin kuin muita. Kysyä sopii, mistä tätä toimintaa johdetaan ja kenen etujen mukaista tämä on. Tarvitsemme kaikki voimavarat talouselämämme kehittämiseen, joten tällaisesta valtion yhtiöiden toimintaa vaikeuttavasta yksipuolisesta ja aiheettomasta jarrutuksesta tulisi vapautua mahdollisimman pian. Asiallinen arvostelu ja taloudellinen vahingoittaminen on ehdottomasti nähtävä erillisinä asioina. Teollisuuden kehittämisessä ovat valtion yhtiöt avainasemassa.

Välikysymyksen tekijät viittaavat myös veropolitiikkaan, jota hallitus on noudattanut antaessaan tulo- ja menoarvioesityksen vuodelle 1972. Eduskuntaryhmämme on joutunut erittäin voimakkaasti arvostelemaan hallituksen veroasioissa ottamaa kantaa, mutta on todennut, että joitakin toivomuksiamme on sentään toteutettukin. Mainittakoon vain työmatkakulujen vähennysoikeuden korottaminen kahdenkertaiseksi sekä osinkotulojen ylimääräisen veronhuojennuksen poistaminen. Ryhmämme katsoo, että hallitusryhmien kesken käytävissä neuvotteluissa on vakavasti tarkasteltava mahdollisuuksia muutosten aikaansaamiseksi. Tämän olemme aikaisemminkin tuoneet esille.

Välikysymyksen perusteluissa katsotaan, että valtio olisi siirtänyt kunnille uusia rasituksia, mikä olisi merkinnyt kunnallisveroäyrin hinnan yleistä nousua ja verotuksen kiristymistä sitä kautta. Väite ei pidä paikkaansa. SKDL:n irtaannuttua hallituksesta ei kunnille ole asetettu uusia rasituksia, jotka olisivat aiheuttaneet äyrin hinnan nousun.

Kunnallisveroäyrien hinnat ovat kohonneet kokonaan toisesta syystä. SKDL:n myötävaikutuksella hyväksyttiin täällä 115 äänellä 55:tä vastaan maatalousverotuksen perusteisiin muutos, joka merkitsi maataloudesta kertyneiden äyrien vähenemistä maalaiskunnissa 10—20 %:lla. Äyrien näin merkittävää vähenemistä ei ole voitu täyttää muutamien palkannauttijoiden kohonneilla äyrimäärillä, vaan on ollut pakko korottaa äyrin hintaa. Täten SKDL on itse ollut ratkaisevasti vaikuttamassa palkkatyöläisten kunnallisverorasituksen kasvuun ja kuntien taloudellisten vaikeuksien lisääntymiseen.

Verotus on yhä merkittävämpi osa tulopolitiikkaa sekä toisaalta yhteiskunnallisen edistyksen perusta, joten sen oikeudenmukaisempaan jakautumiseen on mielestämme pyrittävä. Sosialidemokraatit tulevat edelleen hallituspolitiikassaan määrätietoisesti pyrkimään veropoliittisiin tavoitteisiinsa.

SKDL:n eduskuntaryhmän allekirjoittaman välikysymyksen sisältöön kuuluvat asiat ovat ajankohtaisia maamme palkkatyöväestölle, eläkkeensaajille ja pienituloisille. Sosialidemokraatit ovat hallituspuolueena pyrkineet hoitamaan juuri näiden väestöpiirien etujen mukaista politiikkaa nyt vallitsevissa poliittisissa oloissa. Oikeistoenemmistöisessä eduskunnassa ja hallituksessa ryhmämme kuitenkin muodostaa vähemmistön, joten emme voi yksin määritellä noudatettavaa kokonaislinjaa. On selvää, että sosialidemokraatit jatkavat hallitustyötä vain edellytyksin, että hallitus tulee noudattamaan palkkatyöläisten ja pienituloisten edut huomioon ottavaa politiikkaa.

Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä katsoo, että hallitukselle välikysymyksen esittäneen SKDL:n eduskuntaryhmän taholta ei ole tuotu esiin sellaisia vaihtoehtoja, jotka turvaisivat harjoitettua talouspolitiikkaa paremmin maamme väestön työllisyyden, sosiaaliturvan kasvun tai muun yhteiskunnallisen kehityksen.

Herra puhemies! Sosialidemokraattista eduskuntaryhmää tyydyttää hallituksen välikysymykseen antama vastaus.

Ed. Holkeri: Herra puhemies! Tekemällä pääosiltaan hallituksen harjoittamaan talouspolitiikkaan liittyvän välikysymyksen SKDL:n eduskuntaryhmä on tosiasiallisesti tullut lähteneeksi oloissamme harvinaisen poliittisen itsekidutuksen tielle. Nykyisen hallituksen talouspolitiikka ja siitä johtuvat vaikeudet eivät näet suinkaan ole pelkästään äsken syntyneitä. Perussyyt ovat ensisijaisesti niissä poliittisissa sopimuksissa, joihin SKDL itse vuodesta 1966 lähtien on osallistunut, ja se, että kommunistit tämän vuoden maaliskuusta alkaen ovat olleet poissa hallituksesta, ei muuta sitä tosiasiaa, että Karjalaisen hallitus on edelleen noudattanut sitä ohjelmaa ja niitä ehtoja, jotka SKDL määritteli viimeksi viime vuoden heinäkuussa hallitukseen osallistumisensa edellytyksiksi. Tämän ilmoitti aivan oikein myös herra pääministeri edellä tässä keskuste-

lussa eduskunnalle antamassaan vastauksessa. Ilmoittihan noin kuusi ja puoli kuukautta sitten paikkailtu nykyinen hallituskin myös antamansa hallituspoliittisen julkilausuman ensimmäisinä sanoina, että "Karjalaisen II hallituksen vuonna 1970 hyväksyttyä ohjelmaa liitteineen pidetään edelleen hallitustyöskentelyn perustana". Ja näin on kieltämättä myös tapahtunut, kansanrintaman perintö on jatkuvasti sävyttänyt hallituksen työskentelyä ja, niin kuin olemme nähneet ja kuulleet, kommunisteihin päin auki pidetystä ovesta on toistuvasti kajauteltu kutsuhuutoja entisten hallitustovereiden uudelleen mukaan saamiseksi.

Kommunistien keväinen lähtö hallituksesta tapahtui, niin kuin muistamme, kokoomuksen silloin tekemän talouspoliittisen välikysymyksen tunnelmissa. Silloin kävi myös ilmi, että SKDL oli sisäisesti ajautunut tilaan, jossa sille oli käynyt mahdottomaksi vastata aikaisemmista sitoumuksistaan. Jätettyään nyt ennen itse harjoittamansa talouspolitiikan tuloksista välikysymyksen pyrkii SKDL poliittisin menoin suorittamaan kohdallaan eräänlaisen katharsiksen eli puhdistuksen omien aikaansaannostensa ahdingosta. Kaiken kaikkiaan tämä nyt esillä oleva välikysymys onkin tehty kommunistien sisäisiin tarpeisiin äärimmilleen kärjistyneen SKP:n eri suuntauksien välisen valtataistelun lauhduttamiseksi ja sellaisena kommunistien sisäisen sisällissodan aselepoyritykseksi.

Tehdyssä muodossaan välikysymyksen onttous paljastuu jo siinä, että oikeistosta, joka suinkaan ei ole ollut harjoitettua talouspolitiikkaa luomassa, yritetään tehdä syyllinen kansanrintamapolitiikan epäonnistumiseen. Välikysymyksen perustelujen ensimmäisessä lauseessa väitetään, että "oikeiston eteneminen ja eduskunnan muuttuminen porvarienemmistöiseksi vuoden 1970 eduskuntavaaleissa merkitsivät kielteistä muutosta maamme poliittisessa tilanteessa". Tällaisen väittämän esittäjät haluavat ensinnäkin julkisesti halveksia suomalaista äänestäjäkuntaa, jonka vaaleissa ilmaisemasta tahdosta on kysymys. Toiseksi he vielä pyrkivät kääntämään tosiasiat ylösalaisin, sillä se, ettei vaaleissa tapahtunutta eduskunnan voimasuhteiden muuttumista ole haluttu ottaa huomioon hallituspolitiikassa, on, jos mikään, merkinnyt kielteistä muutosta maamme poliittisessa tilanteessa. Kuitenkin välikyselijät ottavat omaa kantaansa puolustellessaan asiakseen puhua vielä "kansalaisten ja heidän demokraattisten oikeuksiensa halveksumisesta".

Lisäksi välikysymyksen perusteluissa esitetään parhaaseen äärivasemmistolaistyyliin vihjailuja ilmiöistä, jotka olisivat vaikeuttaneet Suomen ja Neuvostoliiton suhteiden kehitystä. Jos joistakin kielteisistä ilmiöistä yleensä voi puhua, ovat kysymyksessä ensisijaisesti äärimmäisen vasemmiston edesvastuuttoman ja esim. taloudellisista realiteeteista piittaamattoman kiihotustyön nostattamat yksittäiset vastaradikalismin ääri-ilmiöt ja ovat sinänsä tuomittavia. Niillä ei kuitenkaan ole eikä saa olla mitään tekemistä Suomen ja Neuvostoliiton suhteiden kehittämisen kanssa.

Vaikka, kuten tulen myöhemmin osoittamaan, hallitus ei ansaitse kiitosta talouspolitiikan hoidosta, on myönteisenä kuitenkin pidettävä maamme ulkopolitiikan aktiivista pyrkimystä Suomen kansainvälisen aseman ja ulkomaisten suhteiden kehittämiseksi. Päinvastoin kuin kommunistit välikysymyksensä perusteluissa antavat ymmärtää, ovat maamme suhteet Neuvostoliittoon ja muihin naapurimaihin kehittyneet myönteisellä tavalla riippumatta siitä, ovatko kommunistit hallituksessa vai eivät.

Suomen ja Neuvostoliiton välisten taloudellisten suhteiden kehitykselle avaa aivan uudenlaisia näköaloja herra pääministerin Neuvostoliiton matkan yhteydessä viime huhtikuussa allekirjoitettu sopimus taloudellisesta, teknisestä ja teollisesta yhteistyöstä. Tämä sopimus, samalla kun se takaa maittemme välisen totunnaisen kauppavaihdon jatkuvuuden, luo edellytykset teknillis-taloudellisen vuorovaikutuksen monopuolistamiselle ja määrälliselle laajentamiselle. Tästä ovat esimerkkeinä jo meneillään oleva ensimmäisen atomivoimalan rakennustyö, toisen vastaavan laitoksen tilaussopimuksen allekirjoitus ja näinä päivinä tapahtuva maakaasusopimuksen allekirjoittaminen. Myös muilla kuin puhtaasti taloudellisilla aloilla ovat maittemme väliset vuorovaikutussuhteet paitsi monipuolistuneet myös laajentuneet, mistä esimerkkinä on mm. nuoriso- ja opiskelijavaihto.

Siitä huolimatta, että kommunistit vielä viime vuoden marraskuussa hallituksessa mukana ollessaan olivat hyväksymässä sen neuvotteluavauksen, jonka Suomi suoritti varatakseen itselleen puheoikeuden Euroopan taloudellisesta integraatiosta mahdollisesti käytävissä keskusteluissa, yritetään nyt välikysymyksessä saattaa tämäkin asia kysymyksen alaiseksi. Tässä kommunistien menettelyssä ei ole oi-

keastaan muuta johdonmukaista kuin kenties se, että SKDL katsoo maamme taloudellisen kehityksen ja hyvinvoinnin jarruttamisen olevan sille se tärkeä perusta, jolta käsin kommunistit toivovat kannatuksensa säilyvän edes nykyisellä tasolla.

Kuten tasavallan presidentti kuukausi sitten pitämässään puheessa totesi, "me tutkimme eri vaihtoehtoja suhteittemme järjestämiseksi yhteismarkkinoiden kanssa, aivan samoin kuin me tutkimme mahdollisuuksia molemminpuolisesti edulliseen yhteistyöhön Euroopan sosialististen maiden taloudellisen yhteistyöjärjestön SEV:n investointipankin kanssa. Suomen hallituksen tavoitteena on aivan yksinkertaisesti saada aikaan sellaiset kauppapoliittiset ratkaisut, jotka turvaavat taloudellisen hyvinvointimme jatkumisen ja kansainvälisen kilpailukykymme." Näin siis tasavallan presidentti.

Välikysymyksen perusteluja tarkastellessa näyttää siltä, että tämä tasavallan presidentin viitoittama ohjelma ei kuitenkaan kommunisteille kelpaa, vaan he haluaisivat johtaa Suomen taloudelliseen eristyneisyyteen ja muuttumiseen jonkinlaiseksi Euroopan takamaaksi. Parlamentaarisesta asemastaan riippumatta Kansallinen Kokoomus haluaa omalta osaltaan olla tukemassa sellaista ulkomaankauppapolitiikkaa, joka sekä turvaa kansalliset taloudelliset etumme että samanaikaisesti takaa maamme puolueettomuuspoliittisen aseman jatkuvuuden. Se on oleellinen osa yhteistä kansallista ulkopolitiikkaamme.

Sen sijaan viime viikkoina on saatu havaita entistä selvempiä merkkejä, että SKDL on irtautumassa siitä ulkopolitiikkaa koskevasta yhteistyöstä eri puolueiden kesken, minkä tuloksena on vuosien työllä saatu aikaan myös yleisen kansalaismielipiteen tuki ulkopoliittiselle päätöksenteolle. Kommunisteja lukuun ottamatta kaikki puolueet ovat sellaisenaan hyväksyneet Suomen hallituksen tekemän kokonaisesityksen Saksojen-suhteittemme järjestämiseksi. Kommunistien piiristä sen sijaan on saatu kuulla mielipiteitä, joiden mukaan Suomen esityksen olisi pitänyt olla sisällöltään erilainen tai sitä ainakin tulisi soveltaa aloitteesta poikkeavalla tavalla siten, että Suomen esityksessä nyt ilmenevä tasapuolisuus painottuisi vain toisen osapuolen hyväksi. Kokoomuksen mielestä maallamme ei ole varaa yksipuolisuuteen suhteittensa hoidossa, mikäli halutaan edelleen kehittää sitä Paasikiven—Kekkosen linjaan perustuvaa puolueettomuuspolitiikkaa, joka on saanut osakseen jatkuvaa tunnustusta sekä eri liittoutumiin kuuluvien että puolueettomien ja sitoutumattomien valtioiden taholta.

Sen lisäksi, että kommunistien parlamentaarinen toiminta tässä välikysymyksen tekemisen yhteydessä on joutunut ansaitsemaansa outoon valoon, on tämän välikysymyskeskustelun merkeissä paikallaan kuitenkin myös todeta, etteivät toiset kansanrintamapuolueet sillä pääse vastuustaan epäonnistuneesta talouspolitiikasta, että niiden entinen yhteistyökumppani on nyt lähtenyt omille teilleen. Päinvastoin, kuten kokoomuksen eduskuntaryhmän taholta on toistuvasti osoitettu, viimeksi budjetin lähetekeskustelussa, hallitus on osoittanut hämmästyttävää piittaamattomuutta niistä vaikeuksista, joita tähänastisella politiikalla on luotu ja joita tätä menoa yhä lisääntyvässä määrin syntyy.

Hallituksen talouspoliittisesta linjattomuudesta kertoo mm. se jossittelu, jonka varaan hallituksen budjettiesitys, johon herra pääministeri täällä vastauspuheenvuorossaan viittasi, kokonaisuudessaan on rakennettu. Muistin virkistämiseksi lainaan budjetin taloudellista katsausta, missä todetaan rahan arvon kehityksestä seuraavaa: Jos työkustannusten kohoaminen jää pienemmäki kuin kuluvana vuonna, jos tuontihintojen kohoaminen jää 3—4 %:iin, jos hinta- ja vuokrasäännöstelyä jatketaan nykyisessä laajuudessaan ja jos liikevaihtoveron lisävero ja tasausvero ovat voimassa koko ensi vuoden ja myös muut veroperusteet pysyvät ennallaan eikä muita kuin hallituksen tulo- ja menoarvioesityksessä mainittuja julkisia hintoja ja maksuja muuteta, on odotettavissa että elinkustannusten nousu jää vuoden 1972 aikana 3.5 %:iin.

Tämä kuvastaa hallituksen talouspoliittisen ajattelun hataruutta taloudellisessa tilanteessa, joka on erittäin ristiriitainen ja epävarma.

Talouspolitiikalla olisi pyrittävä tukemaan tuotantoa ja työllisyyttä, ja toisaalta sen avulla olisi estettävä kokonaiskysyntää liikaa kasvamasta maksutaseen tasapainoa ja rahanarvoa ajatellen. Valittavana on tällöin ollut pääpiirteissään kaksi linjaa. Toisen mukaan me voisimme pyrkiä voittamaan vaikeutemme edistämällä talouspoliittisin toimenpitein yksityistä tuotantoa ja vientiä sekä hillitsemällä julkisen talouden paisumista. Toisen linjan mukaan työllisyys olisi turvattava valtion menoja paisuttelemalla, samalla kun kireän verotuksen avulla rajoitettaisiin yksityistä kysyntää maksu-

tasetta ajatellen. Näistä linjoista on, niin kuin tiedämme, hallitus valinnut viimeksi mainitun — ja ikävä kyllä — tavalla, joka ei edes ole ollut johdonmukainen, kuten parhaillaan menossa oleva hallituspuolueiden riitely maksutasekysymyksessä osoittaa.

Kokoomus on lähtenyt ja lähtee yhä siitä, ettei maksutaseen todelliseksi tasapainottamiseksi ole olemassa kuin yksi vaihtoehto. Vahvistamalla kaikin tavoin edellytyksiä maamme viennin lisäämiseksi voimme saada rahoitetuksi sen tuonnin, joka valinnan vapautta kunnioittavan yhteiskunnan on kansalaisilleen sallittava. On luonnollisesti tehtävä kaikki mahdollinen, jotta kotimaiset tuotteet pystyisivät oman maan markkinoilla kilpailussa tuontitavaroiden kanssa menestymään, ja tässä mielessä jokainen suosi suomalaista -kampanja on myös paikallaan. Mutta ajattelutapa, joka lähtee voittopuolisesti tuonnin rajoittamisesta, on väärä, ja sen mukaiset toimenpiteet, niin kuin niin useasti on nähty, eivät loppujen lopuksi tuo tulosta.

Tämän mukaisesti ei kokoomuksen eduskuntaryhmä voinut viime keväänä hyväksyä hallituksen maksutasepakettiin sisältyneitä lakiesityksiä liikevaihtoveron lisäveroksi ja tuonnintasausveroksi. Esitimme tuolloin jo aikaisemmin ehdottamiimme toimenpiteisiin perustuvan vaihtoehto-ohjelman, jota kuitenkaan hallitus ei ole ollut valmis edes tutkimaan.

Viime kuun 28 päivänä herra pääministerille jättämässään kirjelmässä kokoomuksen eduskuntaryhmä jälleen kiinnitti hallituksen huomiota liikevaihtoveron lisäveron eli ns. pisteveron vahingollisiin vaikutuksiin ja vaati siitä luopumista. Vastuuntuntoisen opposition johdonmukainen politiikka on myös sittemmin pakottanut hallituspuolueet tarkistamaan aikaisempia kannanottojaan. Niinpä kaksi päivää myöhemmin sosialidemokraattien puoluetoimikunta asettui vastustamaan pisteveroa ja muu hallituskuoro näyttää seuraavan perässä.

Kun nyt herra pääministeri tässä keskustelussa ilmoitti, että pisteverosta jatkuva julkinen puhuminen on pahasta, kohdistaa hän sinänsä väärän moitteensa vähintään yhtä paljon omiinsa kuin oppositioon. Vastuuntuntoinen oppositio ei voi hyväksyä sitä, että virheiden esiin tuominen olisi vaikeuksien syy. Vain tosiasiat tiedostamalla voidaan päästä rakentavaan politiikkaan, jos halua on, ja jos sitä on, hallituksella on milloin tahansa mahdollisuus esittää pistevero välittömästi poistettavaksi.

Tämänpäiväisten lehtitietojen mukaan ei herra valtiovarainministeri kuitenkaan näytä olevan valmis luopumaan pisteverosta vaan peräänkuuluttaa edelleenkin vaihtoehtoja. Hallituksella itsellään siis ei näytä olevan vaihtoehtoja. Kuitenkin kokoomuksen eduskuntaryhmä on sellaisia jatkuvasti esittänyt, viimeksi viime perjantaina valtioneuvostolle jättämässään muistiossa.

Pääministerin äskeisessä vastauksessaan myös kokoomukseen suuntaama moite siitä, ettei kokoomuksessa olisi ollenkaan välitetty siitä, miten vaihtotase olisi hoidettavissa, jos esimerkiksi pisteverosta luovutaan, on siis täysin perusteeton. Kokoomus uudisti viime perjantaisessa muistiossaan muun ohella jo aikaisemmin esittämämme ehdotuksen maassamme nykyisin käytännössä olevan liikevaihtoverojärjestelmän korvaamisesta arvonlisäverolla.

Nykyisen liikevaihtoverojärjestelmän takia suomalaisten vientituotteiden hintoihin on arvioitu sisältyvän piilevää liikevaihtoveroa keskimäärin 3.5 % ja erilaisten pääomahyödykkeiden hintoihin jopa 6.4 %. Koska monissa muissa teollisuusmaissa on jo siirrytty arvonlisäveroon, rasittaa nykyisen liikevaihtoverojärjestelmän jatkaminen Suomessa selvästi sekä investointitoimintaa että erityisesti suomalaisen viennin kilpailukykyä. Jos liikevaihtoverojärjestelmän vaihtaminen arvonlisäverotukseksi tapahtuisi samanaikaisesti ns. pisteveron ja tasausveron poistamisen kanssa, tasoittaisi tämä sitä elinkustannusindeksin nousua, jota arvonlisäveroon siirtyminen muuten jossain määrin kieltämättä aiheuttaisi ja josta tässäkin eduskuntakeskustelussa on jo huolta kannettu. Joka tapauksessa mahdollisesti syntyvät epäkohdat nimenomaan vähävaraisten osalta ovat kuitenkin kompensoitavissa sosiaalipoliittisin toimenpitein.

Kirjelmässämme korostettiin myös, että voimakasta asuntotuotannon lisäystä tulisi käyttää hyväksi kauppatasetta tasapainottavana toimenpiteenä. Samoin tehostamalla omaa merenkulkuamme, laivanrakennusteollisuutta ja matkailua on mahdollista suhteellisen nopeasti vaikuttaa positiivisesti koko vaihtotaseeseen.

Kokoomus on myös jatkuvasti tähdentänyt sitä, että tarkoituksenmukaisen tulopolitiikan toteuttaminen on nykytilanteessa avainkysymys sekä koko talouspolitiikan että kauppataseen tasapainottamispyrkimystenkin kannalta. Jos nimellistulojen sallitaan teollisuudessa ja eräissä palveluelinkeinoissa jatkuvasti nousta ohi tuot-

tavuuden kasvun, kiihdytetään samalla inflaatiota ja tuontikysyntää niin voimakkaasti, että tasapainon palauttaminen kauppataseeseen tulee olemaan erittäin vaikeaa. Vaikka mm. työmarkkinajärjestöjen vastuu tulopolitiikasta on erittäin suuri ja keskeinen, ei hallitus silti ole omalta osaltaan vailla vaikutusmahdollisuuksia. Kysymys on vain siitä, pystyykö nykyisen kaltainen hallitus näitä vaikutusmahdollisuuksia käyttämään.

Hallituspolitiikan aikaansaannokset osoittavat kuitenkin, ettei tilanne ole ollut hallituksen hallinnassa. Työttömyys on jatkuvasti kasvamassa, rahan arvo kiihtyvällä vauhdilla huononemassa ja verorasitus kiristymässä. Eri kansalaisryhmien kohdalla on lisäksi tulokehitys ollut epäoikeudenmukaista ja eläkepolitiikka on ajautumassa tuuliajolle. Asuntotuotanto on rempallaan ja kaiken taloudellisen kehityksen perusedellytyksenä oleva yritystoiminta on saanut kannettavakseen yhä lisääntyviä vaikeuksia.

Tätä taustaa vasten on korkea aika arvioida niitä keinoja, joilla tilanne voidaan korjata. On ennen kaikkea kysyttävä, mitä mahdollisuuksia nykyisellä hallituksella on selviytyä talouspolitiikan hoitamisesta ensi talvikauden aikana. Kokoomuksen mielestä kestävien ratkaisujen pohjaksi on ennen kaikkea tehtävä selväksi se, että maan taloudellinen ja yleinen sisäpoliittinen ahdinko johtuu ennen kaikkea pitkään jatkuneesta säännöstelytaloudesta, joka — se muistettakoon — ulkomaistenkin asiantuntijoiden mukaan väistämättä johtaa niihin vaikeuksiin, joista nyt keskustelemme. Ydinkysymyksenähän on säännöstelytalouden purkaminen eikä siis voi tulla kysymykseenkään, että Suomessa toteutettaisiin vasemmistosta käsin ehdotettu pysyvien säännöstelyvaltuuksien myöntäminen hallitukselle. Edes tilapäisilläkään valtuuslaeilla ei tänä päivänä ole joka suhteessa olemassa niitä perusteita, joilla noita valtuuksia on tähän asti puolusteltu. Muutenhan emme nimittäin tässä tilanteessa olisikaan.

Kokoomus ei suinkaan halua väittää, että taloudellisten vaikeuksiemme korjaamiseksi olisi olemassa mitään äkillisesti vaikuttavia taikakeinoja, mutta kokoomus painottaa sitä, että kestävän ja vakaan taloudellisen kasvun turvaamiseksi tarvitaan paljon pitkäjännitteisempää poliittista, ennen kaikkea talouspoliittista toimintaa kuin mihin kansanrintamapolitiikkaan nojaava hallitusmuodostelma on pystynyt.

Selvin osoitus kansanrintamapolitiikan päämäärättömyydestä on se, että SKDL nyt moittii talouspolitiikkaa, jota se toisaalla on ollut itse rakentamassa, mutta jota se taas toisaalla on lakkojen avulla ollut vastustamassa. Esillä oleva välikysymys, jonka jättäminen myös osaltaan liittyy SKDL:n ilmeisiin työmarkkinapoliittisiin tavoitteisiin erityisesti lähestyvän Metallityöväen liiton johtoelinten vaalin alla, on perusteiltaan yhtä väärä kuin hallituksen politiikkakin.

Herra puhemies! Edellä esittämääni viitaten ja valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin perusteella esitän eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen:

"Eduskunta toteaa, että se hallituksen talouspolitiikka, joka perustuu viimeksi heinäkuussa 1970 tehtyyn hallitussopimukseen ja joka on johtanut mm. maamme maksutaseen kasvavaan alijäämäisyyteen sekä tämän korjaamiseksi käytettyyn liikevaihtoveron lisäveroon, on epäonnistunut, ja siirtyy päiväjärjestykseen."

Ed. Haukipuro: Herra puhemies! Valtiopäiväjärjestys antaa oppositiolle mahdollisuuden mitata hallituksen ja samalla omaa kannatustaan tekemällä välikysymyksen. Tämä on tietysti oikein. Välikysymysmenettelyä on kuitenkin usein käytetty pelkästään puoluepoliittisista taktiikkasyistä eikä niinkään tyytymättömyyden osoituksena hallitusta kohtaan. Viimeksi maaliskuussa kokoomus piti täällä puoluekokouksensa kenraaliharjoitusta ja nyt SKDL pohjustaa omia asemiaan vasemmiston sisäisessä kamppailussa niin politiikan kuin ammattiyhdistysliikkeenkin saralla.

SKDL moittii hallituksen politiikkaa oikeistolaiseksi ja suurpääoman suosivaksi. Kokoomus puolestaan pitää hallituksen linjaa sosialistisena ja yksityisyritteliäisyyttä vaikeuttavana. Kun molemmat ääriryhmät ovat tyytymättömiä hallituksen toimintaan, osoittaa se hallituksen toimineen varsin keskustalaisin periaattein.

On selvää, että SKDL ei täysin voi hyväksyä harjoitettua politiikkaa, koska sen omana tavoitteena on sosialistinen järjestelmä. Myöskään kokoomus ei voi olla hallitukseen tyytyväinen, koska kokoomuksen talouspoliittinen linja on suurpääomaa ja keskittymistä suosivaa sekä kehitysalueita ja yksityistä ihmistä syrjivää (Oikealta: Oho!). Oppositiossa löytyy vielä kolmaskin puolue, SMP, mutta sen talouspoliittisesta enempää kuin mistään muustakaan linjasta ei kukaan saa selvää, joten siitä ei ole

mitään sanottavaakaan (SMP:n ryhmästä: Tulipa huuli!).

Hallitus on kiitettävän nopeasti vastannut SKDL:n välikysymykseen. Pääministeri Karjalainen on nimennyt välikysymyksen sillisalaatiksi ja sitähän se onkin. Välikysymys on koottu hätäisesti ja se on ikään kuin pelkkä huitaisu. SKDL esittää monia asioita kertomatta täyttä totuutta. Jälleen kerran on pakko todeta, että on tavattoman helppoa esittää pelkkää arvostelua, kun ei tarvitse tuoda esiin mitään toteuttamiskelpoista vaihtoehtoa (Kokoomuksen ryhmästä: Mehän toimme!). Tällaiselle pohjallehan eräät laskevat jopa koko poliittisen puolueensa tulevaisuuden.

SKDL:n on kuitenkin pakko myöntää, että nykyisen hallituksen aikana on toteutettu lukuisia yhteiskunnallisia uudistuksia, jotka tähtäävät syrjässä olevien kansalaisten ja alueiden elinmahdollisuuksien parantamiseen. Tällaisia parannuksia on runsaasti sosiaalipolitiikan, kehitysaluepolitiikan, opetustoimen ja maatalouden kohdalla. Me keskustapuolueessa tiedämme ja tunnemme varsin hyvin ne epäkohdat, jotka vielä ovat ratkaisematta, vilpittömistä yrityksistämme huolimatta. Monipuoluehallituksissa ei kuitenkaan mikään puolue yksinään voi sanella hallituksen toimintaa. Vain yhteistyöllä ja yhteisymmärryksellä voidaan yhteiskunnastamme luoda entistä parempi ja oikeudenmukaisempi.

Voimme tyytyväisyydellä todeta, että hallitus on toteuttanut useita pitkäaikaisia vaatimuksiamme. Se on korjannut maatalousverotuksen epäkohdat, lisännyt keskustapuolueen esitysten mukaisesti sosiaaliturvaa toteuttamalla rintamasotilaseläkkeen, korottamalla lapsilisiä ja alimpia äitiys- ja sairausvakuutuspäivärahoja. Samoin hallitus ja keskustapuolue ovat voineet helpottaa köyhien kuntien taloudellista asemaa, luoneet edellytykset peruskouluun siirtymiselle ja toteuttaneet vähimmäispalkkajärjestelmän.

Sosiaalipolitiikan alalla tapahtunutta uudistustyötä on tehokkaasti toki jatkettava. Rintamasotilaseläkelaki vaatii korjauksia ja eläkeeroja on voitava supistaa tuntuvasti sekä korotettava edelleen alimpia äitiys- ja sairausvakuutuspäivärahoja. Toteamme myös, että asuntomäärärahoja on nykyisen hallituksen toimesta melkoisesti lisätty, mutta niitä on edelleenkin lisättävä.

Ulkopoliittinen asemamme on Karjalaisen hallituksen aikana entisestään vahvistunut. Puolueettomuuspolitiikkamme on vakiintunut ja saanut vilpitöntä tunnustusta joka suunnalta. Ulkopolitiikkamme ei ole ollut passiivista, vaan päinvastoin varsin aktiivista. Olemme merkittävällä tavalla toimineet rauhan ja turvallisuuden luomiseksi ja säilyttämiseksi Euroopassa ja samalla koko maailmassa. Osoitus aktiivisuudesta oli myös Suomen äskettäin Saksoille tekemä neuvottelutarjous. On syytä jälleen korostaa sitä, että Suomen ulkopolitiikan tärkeimpänä kulmakivenä tulee säilyä Suomen ja Neuvostoliiton välisen yya-sopimuksen, jota jatkettiin viime vuonna 20 vuodella.

Vastoin SKDL:n väitteitä keskustapuolueen eduskuntaryhmä katsoo, että Karjalaisen hallituksen talouspolitiikka on peruslinjaltaan ollut oikeaa. Tiedämme varsin hyvin, että vuonna 1968 alkanut nousukausi on kääntynyt laskuun koko Euroopassa ja niin myös Suomessa.

Hallitus on tyydyttävästi valmistautunut taloudelliseen laskukauteen ja sen seurausvaikutuksiin. Totesin jo valtion vuoden 1972 tuloja menoarvioesityksen lähetekeskustelussa, että hallituksen esitys on sijoitus- ja työllisyysystävällinen ja — päinvastoin kuin SKDL väittää — budjettiesityksessä on tuntuvalla tavalla huomioitu huonommaksi kääntyvä työllisyystilanne.

Haluan kuitenkin korostaa sitä, että erityisesti kehitysalueiden kohdalla työllisyystilanteen muutokseen varaudutaan entistä tehokkaammin ja että työlinja pystytään turvaamaan avaamalla näille alueille tarpeeksi työkohteita. Työvoimaviranomaisten on huolehdittava siitä, että valmiiksi suunniteltuja työkohteita on riittävästi ja suunnittelultaan keskeneräisten kohteiden valmistelut viedään nopeasti päätökseen. Kunnilla on jo tällä hetkellä valmiina suunnitelmia asuntotuotannon ja vesihuoltotöiden osalla ja näihin töihin on välittömästi myönnettävä lisää varoja. Syrjäseutujen tieyhteyksien parantamiseen on kiinnitettävä niin ikään erityistä huomiota.

Kehitysaluepolitiikalla on keskeinen osa alueellisesti laajassa ja epätasaisesti kehittyneessä maassamme. Keskustapuolueen vaatimuksesta on Karjalaisen hallituksen aikana aloitettu varsinainen tehokas työ maan eri osien saattamiseksi tasa-arvoiseen asemaan. Yritystoiminnan ja työllisyyden kannalta merkittävin saavutus on keskustapuolueen jo vuosien ajan esittämä kehitysaluerahasto. Rahasto on tähän mennessä pystynyt jo jossain määrin auttamaan kehitysalueiden elinkeinoelämää ja kes-

kustapuolueen vaatimus on, että rahaston käytössä olevia määrärahoja lisätään vielä tuntuvasti. Myös kehitysaluepolitiikan alaa on laajennettava.

Työllisyyteen ja työllisyyspolitiikkaan välittömästi vaikuttava tekijä on maatalousväestön ansioiden kehitys. Tehdyt selvitykset ja tutkimukset osoittavat, että maataloudesta toimeentulonsa saavan väestön tulotaso on jäänyt jälkeen muiden vastaavien väestöryhmien saamasta tulosta. Me keskustapuolueessa emme voi hyväksyä tällaista kehitystä. Katsomme, että viljelijäväestön ansiotason jälkeenjääneisyyden hyvittämisestä käytäviä neuvotteluja on kiirehdittävä ja että maatalousväestölle hyvitetään jälkeenjääneisyys ja turvataan tästä eteenpäin samansuuruinen tulonnousu kuin muillekin väestöryhmille. Jälkeenjääneisyyden hyvittämisessä tulisi ottaa huomioon hintaratkaisun ohella maatalouden alueellisen tuen ja pinta-alalisien korottaminen. Myös maatalousyrittäjien kuten kaikkien muidenkin yrittäjien puutteellista sosiaaliturvaa on lisättävä ja hyvitettävä vihdoinkin kaikille yrittäjille muilla aloilla tapahtunut siirtyminen viisipäiväiseen työviikkoon.

Tänä vuonna on viljelijäväestö jälleen kerran eräissä osissa maatamme joutunut kärsimään tuntuvista satovahingoista. Nämä vahingot on viipymättä selvitettävä ja ryhdyttävä selvitysten vaatimiin toimenpiteisiin. Tässä yhteydessä on syytä mainita, että eduskunta on viime viikolla hyväksynyt keskustapuolueen vaatimuksesta lain, jolla voidaan alentaa tai kokonaan poistaa työttömyystöinä suoritettujen kuivatusten aiheuttamia maksuja.

Maatalous elinkeinona ja maatalousväestö yhtenä kansamme merkittävänä osana ovat joutuneet viime aikoina voimakkaiden hyökkäysten kohteiksi. Oikeisto ei ole koskaan tuntenut huolta omalla työllään itseään elättävästä viljelijästä eikä muustakaan pienyrittäjästä (Kokoomuksen ryhmästä: Väärä väite!).

Samaa on sanottava vasemmistostakin, joten ainoaksi turvaksi näille ihmisille jää keskustapuolue (Ed. Virtanen: Heikko turva!). Pahoittelemme sosialidemokraattien kylmäkiskoista ja asiatonta suhtautumista maatalousväestöön, josta on saatu kuulla syksyn aikana esimerkkejä täällä eduskunnassakin.

Me emme voi hyväksyä eräiltä tahoilta esitettyä metsänomistajiin kohdistuvaa metsänmyyntitulojen pidättämistä (Ed. Flinck: Miltä taholta?). Yksityismetsänomistajilla on jo nykyisinkin aivan tarpeeksi velvoitteita ja rasituksia (Eduskunnasta: Kyllä!). Tällä hetkellä näyttää siltä, että puutavarakaupat eivät ole lähteneet kunnolla käyntiin ja kantohinta on liian alhainen. Tämäkin tietää osaltaan maa- ja metsätaloudesta toimeentulonsa saavien ihmisten tulojen kaventumista. Niin ikään eräillä tahoilla on myös esitetty siirtymistä metsäverotuksen kohdalla myyntiverotukseen. Tämä ei ole mielestämme oikeudenmukaista, emmekä tule sitä hyväksymään (Kokoomuksen eduskuntaryhmästä: Emme mekään!).

Vaikka SKDL onkin hakemalla hakenut epäkohtia välikysymystään varten, ei sekään ole liiemmin viljelijöiden vaikeuksiin tekstiä tuhlannut. Viljelijät on heidänkin taholtaan täysin unohdettu.

Maatalousväestön voimien poliittinen hajanaisuus yhdessä edellä mainittujen kielteisten asenteiden kanssa on aiheuttanut sen, että maatalouspolitiikan hoitaminen on ollut viime aikoina vaikeaa. Me keskustapuolueessa toivomme maatalousväestön pystyvän kokoamaan voimansa yhteisen edun vuoksi, mutta toivomme ja odotamme samalla, että muut väestöpiirit tunnustavat omaa työtään tekevät viljelijät ja muut yrittäjät tasavertaisiksi kansalaisiksi muiden kanssa. Viljelijä- ja muu yrittäjäväestö ei halua erioikeuksia, ainoastaan tasa-arvoa.

SKDL sanoo välikysymyksessään kuntien joutuneen lisääntyvien tehtävien takia taloudellisesti kovalle koetukselle. Tämä tietysti pitää osittain paikkansa, mutta samalla on todettava, että ylimääräisiä valtionapuja on kunnille tuntuvasti lisätty ja niitä on edelleen jatkuvasti lisättävä. Puolueemme ohjelman mukaisesti on valtionapujen jakamisessa ryhdytty toteuttamaan yhä useimmilla aloilla kuntien kantokykyluokitukseen perustuvaa jakoa. Käsityksemme onkin, että valtionavut kaikilla aloilla pitää jakaa tältä pohjalta ja lisäksi antaa erityistukea kaikkein köyhimmille kunnille. Näin voidaan tasoittaa eri kunnissa asuvien ihmisten kohtuuttoman erisuuruisia verorasituksia.

Keskustapuolue on joutunut olemaan pitkään mukana hallitusvastuussa. Se on joutunut tuntemaan ja kantamaan vastuuta kaikista yhteiskuntaelämän aloista (Oikealta: Miksi?). Sen johdonmukaisena tavoitteena on ollut ja on edelleenkin oleva yhteiskunta, jossa ihmiset voisivat elää tasa-arvoisina asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta.

Poliittinen keskusta on ollut koko itsenäisyytemme ajan keskeisin rakentava ja eheyttävä

voima. Vain keskusta on voinut tarjota selvän vaihtoehdon vasemmiston ja oikeiston valtapyrkimyksille. Tulevaisuudessakin keskustan voima ratkaisee yhteiskuntamme kehityksen. Mikäli vasemmisto ja oikeisto onnistuvat pyrkimyksissään keskustan tuhoamiseksi, tietää se rauhallisen kehityksen ja rakentamisen muuttumista äärisuuntien väliseksi repiväksi taisteluksi. Tämä taas johtaisi tuhoisiin seurauksiin ja yhteiskuntamme perusrakenteiden muuttumiseen. Kansamme onnellisen tulevaisuuden parhaana takeena on riittävän voimakas poliittinen keskusta, jonka tarkoitusperiä nykyinen hallitus on käytännössä pyrkimyt tehokkaasti toteuttamaan.

Herra puhemies! Hallituksen vastaus tyydyttää keskustapuolueen eduskuntaryhmää ja se kannattaa yksinkertaista siirtymistä päiväjärjestykseen.

Ed. Alenius: Herra puhemies! Vaikka esillä olevan välikysymyksen ovat tehneet vain yhden eduskuntaryhmän, SKDL:n kansanedustajat, se edustaa silti satojen tuhansien Suomen kansalaisten mieltä askarruttavia kysymyksiä. Kaikkialla maassamme on todettu huolestuneina tänä vuonna tapahtunut ja edelleen jatkuva voimakas hintatason nousu. Yhä useampien mieltä askarruttaa myös se, mitä alkanut talouden laskusuhdanne tuo mukanaan, kuinka moni joutuu työttömäksi. Hallituksen talouspolitiikkaa koskevan välikysymyksen tekeminen on siis erittäin aiheellinen. Näin on myös siitä riippumatta, että talouspoliittisia kysymyksiä on hiljan käsitelty täällä eduskunnassa budjetin lähetekeskustelussa, sillä juuri siinä yhteydessä esiin tullut hallituksen talouspolitiikan yleissuunta on vain lisännyt levottomuutta työväestön ja yleensä pienituloisten keskuudessa.

Talouspolitiikkaa koskevan levottomuuden lisääntymisen syyt ovat monet. Tällä hetkellä taloudellinen tilanne on sikäli erikoislaatuinen, että koemme samanaikaisesti sekä suhteellisen voimakasta hintatason nousua että työttömyyden lisääntymistä, joiden ei yleensä klassillisen porvarillisen talousteorian mukaan pitäisi kuulua yhteen. En viittaa tässä klassillisen teorian vaikeuksiin vain sattumalta, vaan pitäen mielessä myös sitä, että hallituksen talouspolitiikkakin nojautuu klassillisiin porvarillisiin näkemyksiin. Siitä myös johtuvat sen sisäiset ristiriidat ja vaikeudet.

Hintatason nousu kuuluu epäilemättä nyt ohi eletyn nousukauden jälkimaininkeihin. Vuoden 1968 lopulla alkanut taloudellinen nousu maassamme muodostui kansainvälisestikin verrattuna suhteellisen voimakkaaksi. Taloudellisen kasvun nopeus ylitti jopa huomattavasti 1960-luvun keskiarvon. Kuitenkin hintataso nousi tänä aikana täällä hitaammin kuin monissa muissa maissa. Yhtenä tekijänä siihen vaikutti hintasäännöstely. Samanaikaisesti palkkojen kehitys oli sidottu vakauttamissopimuksin pääomatulojen saadessa kehittyä vapaasti. Mutta nousukauden lähestyessä loppuaan hinnat lähtivät liikkeelle.

Objektiivisesti asiaa tarkasteltaessa on myönnettävä, että tiettyä hintapainetta oli olemassa mm. sen johdosta, että hintataso oli maailmanmarkkinoilla noussut meitä nopeammin ja se välittyi tänne tuonnin kautta. Sillä ei kuitenkaan voida tehdä oikeutetuksi sitä yleisen hintatason nousua, joka pääsi riistäytymään irti viime keväänä. On myös sanottu, että kustannusten noustessa eri alojen kannattavuus muuttuu niin, että jotkut alat, kuten kauppa ja palvelu, eivät kestä ilman hintatarkistuksia. Näin osittain on. Mutta sekään ei ole riittävä perusta niin laajalle hintatason nousulle kuin viime kuukausien aikana on tapahtunut. Nykyinen hintojen nousu antaa aiheen olettaa, että talouselämä on niin sanotusti mittaamassa takaisin osaa siitä palkkatason korotuksesta, jonka järjestäytynyt työväestö ja palkansaajat ovat viime vuosina itselleen hankkineet. Tässä mielessä voidaankin sanoa, että elämme vielä yhtä myöhäisvaihetta kuluneen nousukauden tulonjakotaistelusta. Samanaikaisesti kun laskusuhdanne jo leviää ja työttömyys lisääntyy, vetää pääoma vielä hintojen avulla pois pienituloisilta osaa heidän saavuttamistaan reaaliansioista.

Siirtyminen nousukaudesta laskusuhdanteeseen tai tarkemmin sanottuna hidastuneen kasvun vaiheeseen on johtunut sekä huonontuneista kansainvälisistä suhdanteista että kotimaisista tekijöistä. Kansainväliset suhdanteet ovat meistä riippumaton tekijä, jolle emme voi mitään. Sen sijaan kotimainen kehitys riippuu osittain siitä, mitä hallitus tekee finanssipolitiikassa ja Suomen Pankki rahapolitiikassa.

Kuten monesti ennen, Suomen talouspolitiikka on nyt jälleen kerran törmännyt kohtalokkaaseen vastustajaansa, ulkomaiseen vaihtotaseeseen. Aina kun nousu talouselämässämme syntyy, seuraa sitä erottamattomana varjona ulkomaisen tuonnin voimakas lisääntyminen ja tuontiylijäämän synty. Se oli odotettavissa nytkin. Mutta kun se tuli, sen suuruus yllätti koko

talouselämän ja maksutasetta vartioimaan asetetun Suomen Pankin. Muutama vuosi aikaisemmin suoritetusta rajusta devalvaatiosta huolimatta tuontiylijäämä kasvoi viime vuonna poikkeuksellisen suureksi ja kasvu jatkuu edelleen.

Talouspolitiikan kolmoisdraaman ainekset olivat syntyneet. Yhtäällä on hintojen nousua, jonka kurissa pitämiseen hallitusta velvoittavat tehdyt UKK-sopimukset, toisaalta tarvitaan työllisyyden ylläpitämistä, mitä edellyttävät sekä hallitusohjelma että mm. työväestöä edustavan sosialidemokraattisen puolueen mukanaolo hallituksessa, ja kaiken tämän keskellä on talouspolitiikan liikkumatilaa kuristava välttämättömyys torjua tuontiylijäämän kasvu ja vaihtotaseen huononeminen. Siinä on porvarillisen talouselämän usein toistuva tilanne — klassillinen teoria edellyttämässä toisaalta kysynnän lisäämistä, jotta työttömyys ei kasvaisi, ja toisaalta kysynnän supistamista, jotta tuonti ei lisääntyisi.

Miten hallitus on päättänyt selviytyä ongelmistaan ja mikä talouspolitiikan pääsuunta tässä tilanteessa on valittu? Onko tärkeimmäksi tavoitteeksi asetettu täyden työllisyyden turvaaminen työtätekevälle väestöllemme, mitä valtiosääntömmekin perimmältään edellyttää, ja onko sen rinnalla varman toimeentulon takaaminen kaikille yhtä tärkeänä tavoitteena, vai saavatko ne väistyä toissijaisiksi vaihtotaseen tasapainottamisen taakse? Tätä me tänään kysymme.

Tähän asti hallitus on ilmoittanut pitävänsä talouspolitiikan keskeisenä tavoitteena kotimaisen kokonaiskysynnän pysyttämistä tyydyttävän sisäisen ja ulkoisen tasapainon edellyttämissä puitteissa. On siis pyritty yhdistämään tyydyttäviin puitteisiin em. tavoitteet, toisin sanoen saamaan aikaan tyydyttävä hintakehitys, tyydyttävä työllisyys, tyydyttävä tuonnin kehitys jne. Kysymyksessä on näin ollen varsin pyöreä tavoitteiden kompromissi, sillä tyydyttävyys on kovin suhteellista. Se, mistä käytännössä on kysymys, ilmenee siitä, että hallitus edellyttää tavoitteensa toteuttamiseksi toisaalta investointitoiminnan lisäämistä ja viennin edistämistä, mutta toisaalta samalla yksityisen kulutuskysynnän kasvun hillitsemistä.

Edellä sanotun kokonaistavoitteen kannalta on todettava, että osa hallituksen tähänastisista toimenpiteistä on jopa pahentanut tilannetta. Hallitus on itse osasyyllinen siihen, että hinnat ja maksut ovat nousseet. Vuoden alusta purettiin osa hintasäännöstelyä. Sen hyväksymistä vaadittiin sitten myös SKDL:ltä, ja kun emme sitä tehneet, päättyi hallitusyhteistyö. Kysymys ei silloin ollut kovin monista hinnoista, mutta se avasi nousevan hintakehityksen päätä ja sitä me vastustimme. Sen jälkeen tulivat eräät suoranaiset hintojen korotukset ja viimein tuonnin supistamiseen tähtäävänä toimenpiteenä ns. pistevero kestokulutushyödykkeille samoin kuin tuonnin tasausvero. Hintatason yleisempi nousu oli alkanut. Se, mistä SKDL varoitti ja mitä se yritti vastustaa, oli tapahtunut.

Kulutuskysynnän supistaminen tuonnin lisäämisen estämiseksi aloitettiin siis toimenpiteillä, jotka nostivat hintatasoa. Mutta kun yleinen hintataso lähtee nousemaan, se vetää määrätyssä vaiheessa mukaansa myös tuonnin uuden lisääntymisen. Otettiinko tämä riittävästi huomioon? Sitä paitsi hintatason noustessa menetetään ajan mittaan sitä kansainvälistä kilpailukykyä, joka raskaalla devalvaatiolla on luotu. Silloin ollaan ajautumassa uudelleen kehitykseen, jonka loppupäässä on jälleen devalvointivaatimus. Tämä tie avattiin tuonnin supistamisen nimissä, tie joka on ristiriidassa tavoitteensa kanssa. Kun hallituksen piirissä nyt puhutaan pisteveron mahdollisesta poistamisesta, se ei enää mitenkään muuta yleisen hintatason tähänastista kehitystä. Se kulkee jo omaa rataansa.

Vaikka voitaisiinkin tässä vaiheessa sanoa, että pisteverolla on kyetty vähentämään ainakin niiden hyödykkeiden tuontia, joille se asetettiin, niin siltä osin kuin tällä verolla on ollut yleistä hintatasoa liikkeelle sysäävä vaikutus, se on sittenkin saattanut olla koko tuonnin lisääntymisen ja kilpailukykymme heikentymisen kannalta monin verroin kohtalokkaampi. Kaikki riippuu nyt siitä, miten yleinen hintataso tästä eteenpäin kehittyy, saadaanko sen nousu vielä pysähtymään tai ratkaisevasti hidastumaan. Laskusuhdanteen aikana tämän pitäisi olla mahdollista.

Myös nykyisen suhdannetilanteen kannalta maamme talouspolitiikassa on omalaatuista ristiriitaisuutta. En tarkoita pelkästään sitä, että laskusuhdanteen syntyessä voidaan kysyä, miten siihen sopii kulutuskysynnän supistaminen juuri silloin, kun tarvittaisiin yleensä kysynnän lisäämistä, sillä valtiovaltahan perustelee kulutuksen supistamista maksutasesyillä. Näin siitä huolimatta, että kulutustuonti on kasvanut vähiten ja se edustaa muutenkin suhteellisen vähäistä osaa kokonaistuonnista. Tarkoitan tässä yhteydessä myös sitä, että hallitus näyttää varau-

tuvan laskevaan suhdannekehitykseen niin kuin se ei paljoa poikkeaisi edeltäneestä nousukaudesta.

Vaikean tilanteen lähestyessä on epäilemättä perusteltavissa sekin, että yritetään luoda optimistista kuvaa, jotta pyörät pyörisivät. Mutta tällä hetkellä on sittenkin kysyttävä: Eikö hallitus kuitenkin ole liian optimistinen arvioidessaan tulevaa suhdannekehitystä ja suunnitellessaan sen vaatimia toimenpiteitä?

Hallituksen tilannearvion mukaan laskusuhdanne muodostuu lieväksi ja lyhytaikaiseksi ja sen aallonpohja saavutetaan jo ensi vuoden puolivälissä. Korkeasuhdanne olisi vastaavasti odotettavissa jo niin pian kuin vuoden 1973 aikana. Tämä arvio perustuu OECD-maiden kokonaistuotannon kehitystä koskeviin ennusteisiin ja siihen olettamukseen, että kansainväliset suhdanteet saattaisivat parantua vuoden 1972 alkupuolella. Sen mukaan hallitus on myös mitoittanut suhdannepoliittiset toimenpiteensä. Niinpä työmäärärahoihin sekä investointeihin tarkoitettujen valtionavustusten ja lainojen yhteismäärää on suunniteltu lisättäväksi tämän vuoden vastaaviin menoihin verrattuna nimellisesti vain noin 16 %, mikä hintatason nousun huomioon ottaen on reaalisesti vielä vähemmän. Sitä paitsi työllisyysmäärärahojen joukkoon on sisällytetty jo pääosa valtion oman suhdannerahaston varoista, joita ei paljoa sen jälkeen enää ole käytettävissä, jos laskukausi muodostuisikin pitemmäksi. Samalla hallitus olettaa, että työllisyyttä edistävät investoinnit ovat turvattavissa yksityisten investointien avulla, kun suhdannevaraukset on vapautettu.

Mutta mitä takeita on siitä, ettei nykyinen suhdannekehitys muodostukin huomattavasti syvemmäksi ja pitemmäksi kuin hallitus on arvioinut? Arvioissahan ei ole otettu huomioon mm. dollarikriisin mahdollisia vaikutuksia kansainvälisessä taloudessa. Sitä paitsi suhdanteiden kääntyminen seuraa meillä yleensä hitaasti OECD-maiden suhdannevaiheita. Mitä takeita on siitä, että suhdannepoliittiset toimenpiteet riittäisivät edes silloin, jos taantuma muodostuu lyhytaikaiseksi, puhumattakaan siitä, että suhdannekehityksen syvyys ja kestoaika olisi arvioitu täysin väärin? Hallituksella ei voi olla myöskään varmuutta siitä, että yksityinen pääoma käyttäytyisi tällaisessa tilanteessa juuri niin kuin hallitus toivoo, että se investoi työllistävästi eikä esimerkiksi rationalisointia edistävästi ja että se ylipäätänsä on valmis investoimaan laskusuhdannenäkymien vallitessa. Jo nyt on sen taholta sanottu, että vaikka hallitus on vapauttanut suhdannevarauksia, investointisuunnitelmia ei silti ole riittävästi valmiina.

Kaiken tämän vuoksi olemme katsoneet oikeutetuksi välikysymyksemme tekemisen ja hallituksen huomion kiinnittämisen taloudellisen tilanteen koko vakavuuteen. Se on vakava ennen kaikkea niiden osalta, joiden tulot ovat pienet ja joille jokainen hinnan nousu merkitsee välttämättömän kulutuksen supistamista kuten sellaisten vanhusten, leskien, eläkeläisten ja sairaiden osalta, joilla ei ole omaisuuksia. Se on vakava niille, joiden toimeentulo on epävarman työnsaannin varassa, ja niille, joilla on vähäinen koulutus ja joiden on haettava työtä vierailta paikkakunnilta tai joilla on velkoja asunnosta, opiskelusta tai muusta syystä. Heidän puolestaan me kysymme.

Kysymme myös sitä, missä määrin syrjäkylien pienituloiset ja köyhät ovat syyllisiä maamme vaihtotaseongelmiin. Eihän heidän tuloillaan paljon tuontitavaroita osteta, sillä he kuluttavat vähäiset tulonsa lähes yksinomaan ruokaan ja vaatteisiin, jos riittää aina niihinkään. Mutta he saavat kantaa harteillaan raskaimmin sen talouspolitiikan painon, jolla vaihtotasetta yritetään parantaa. He kantavat sitä nousseena hintatasona, lisääntyvänä työttömyytenä ja toivottomina siitä, ettei heidän kannaltaan mitään parempaa edes myöhemminkään ole näkyvissä. He ovat aina samassa kierteessä. Kun nousukausi syntyy, jäävät he jälkeen sen etujen nauttimisesta, ja kun se päättyy ja vaikeudet tulevat, silloin he ovat ensimmäisiä sen kokemassa.

Näin on ollut ja näin on niin kauan, kunnes talouspolitiikassamme tapahtuu perusteellisempia muutoksia. Mutta niitä eivät tee ne, jotka ajattelevat aina vain samaa vanhaa rataa, jotka kuuntelevat pääoman asiantuntijaääntä eri tilanteissa eivätkä uskalla irtautua totutuista kaavoista pohtimaan kokonaan uusia mahdollisuuksia. Yhteiskunnassamme on paljon tärkeitä asioita ratkaistavana, mutta yksi peruskysymyksiä on, minkälaista talouspolitiikkaa maassamme harjoitetaan tästä eteenpäin ja kenen etuja pitävät mielessään ne, jotka päätöksiä tekevät. Nyt talouspolitiikka on menossa vikaan riippumatta siitä, miten hyvä tahto hallituksella saattaisikin olla. Tämä siksi, että sen käsien töitä eivät ohjaa työtä tekevän kansan toiveet eikä usko siihen, että taloudellisia ongelmia voitaisiin ratkaista muullakin tavalla kuin pääoman käsitysten mukaisesti.

Uusi kansan laajojen joukkojen etuja ajava talouspolitiikka edellyttää kokonaan uusia asenteita ja uutta ajattelutapaa. Olennaisen tärkeätä on pitemmän ajan talouspoliittisen suunnittelun ja kokonaisohjelmoinnin aikaansaaminen. Talouspolitiikan arvojärjestelmää on muutettava. Ensimmäisiksi tavoitteiksi olisi asetettava täystyöllisyys ja maamme pienituloisimpien kansalaisten tulojen suhteellisen nopea kohottaminen eli solidaarinen tulonmuodostus. Muut tavoitteet on alistettava näille. Tällä hetkellä se edellyttää tiukkaa hintapolitiikkaa ja varautumista paljon määrätietoisemmin kuin nyt on suunniteltu, laskusuhdanteen aiheuttaman työttömyyden torjumiseen. Se edellyttää nopeita toimenpiteitä sellaisten tuotannollisten projektien suunnittelemiseksi ja käyntiin saattamiseksi, joihin valtio itse osallistuu. Työllisyysongelmaa ei voida yrittää enää ratkaista hätäapuohjelmin. On siirryttävä työvoimapolitiikkaan, jonka mukaan maamme työvoima työllistetään suunnitelmallisesti koko yhteiskuntaa hyödyttävään tuottavaan työhön. Nykyisen talouspoliittisen peruslinjan, joka rakentuu kulutuskysynnän supistamiseen, tilalle olisi saatava aikaan pääomavirtojen ohjaamisen ja täystyöllisyyden talouspolitiikka.

Tämä kaikki on mitä olennaisimmassa määrin myös poliittinen kysymys. On täysin ilmeistä, että nykyinen hallitusrintama ei kykene sellaisen uuden talouspolitiikan luomiseen, jonka Suomen työtätekevä kansa voisi tuntea vastaavan omia etujaan. Siihen voidaan päästä vasta silloin, kun vasemmisto muodostaa yhteisen rintaman ja kun sosialidemokraattinen puolue on valmis luomaan SKDL:n kanssa suunnitelmallisen työväenpolitiikan runko-ohjelman, jonka toteuttaminen käytännössä nojautuisi, paitsi niiden yhteistyöhön, myös työväen ammattiyhdistysliikkeen tukeen. Vasta tällä perustalla on parhaiten luotavissa myös se kansanrintama, jota tarvitaan maamme kehittämiseksi sellaiseksi maaksi, josta ei haluta eikä tarvitse lähteä vierailla maille työtä etsimään.

Pääministeri Karjalaisen tänään antama vastaus välikysymykseemme on hämmästyttävä. Sen sävy on ylimielinen ja henki se, ettei hallitukselle tällaisia kysymyksiä yleensä pitäisi tehdäkään. Hallitus tietää, mitä se tekee ja mikä on kansalle parasta. Mutta onko herra pääministerillä oikeastaan varaa tällaiseen asennoitumiseen? Ne asiat, joita välikysymys koskee, ovat nimittäin hyvin kipeitä suurimmalle osalle Suomen kansaa.

Herra pääministeri esittää myös sellaisen näkemyksen, että nykyinen talouspolitiikka ei poikkea siitä, mitä se oli jo silloin, kun myös SKDL oli hallituksessa mukana (Eduskunnasta: Siinä hän oli oikeassa!). Siten SKDL:llä ei olisi oikeastaan syytäkään kysymystensä esittämiseen. Mutta miten tähän näkemykseen sopii se, että SKDL lähti hallituksesta nimenomaan sen vuoksi, että se ei voinut hyväksyä hintasäännöstelyn purkamista? (Eduskunnasta: Ei se sen vuoksi lähtenytkään sieltä! — Ei sitä purettukaan!). Tässä on looginen ristiriita. Sen vuoksi, että SKDL lähti hallituksesta vastustaessaan hintojen korottamista, juuri sillä on nyt aivan erityinen oikeus todeta, mitä hintakehityksessä on sen hallituksesta lähdön jälkeen tapahtunut, ja kiinnittää nykytilanteeseen vakavaa huomiota.

Olen edellä käsitellyt lähinnä hallituksen talouspoliittista peruslinjaa ja sen taustana olevaa talouspoliittista ideologiaa. SKDL:n välikysymyksessä on kiinnitetty huomiota moniin tärkeihin kysymyksiin, joihin tässä ei ole puututtu. Siinä on todettu, miten tuontimme kokonaisylijäämä syntyy jatkuvasta tuontiylijäämästä muutamista maista ja miten tuonnin suoranainen rajoittaminen saattaa olla välttämätöntä. Siinä on todettu myös verotuksen raskaus pieni- ja keskituloisille kansalaisille samoin kuin se, että sosiaaliturvan parantamista on hidastettu. Siinä on todettu korkopolitiikan aiheuttamat rasitukset yleensä tuotannolle ja erityisesti asuntotuotannolle ja asunnon hankkijoille. Samoin on kiinnitetty huomiota suunnitelmiin toteuttaa lisäarvonvero, joka lisäisi jälleen elinkustannuksia. Myös EEC-kysymyksen vakavuutta on korostettu. Näistä asioista puhui täällä sitä paitsi jo eduskuntaryhmämme puheenjohtaja ja niistä puhuvat myös muut ryhmämme kansanedustajat. Todettakoon lisäksi, että tänään on myös SAK kiinnittänyt vakavaa huomiota moniin niihin asioihin, joita välikysymys on koskenut.

Kaiken tämän perusteella on selvää, että hallituksen tänään antama vastaus ei voi tyydyttää ryhmäämme. Siitä seuraa, että tulemme välikysymyskeskustelun jatkuessa tekemään esityksen perustellusta päiväjärjestykseen siirtymisestä.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Näyttää tulleen tavaksi, että kun puolueilla on tarpeeksi sisäisiä kiistoja ja erimielisyyksiä, ne tuodaan juhlallisesti välikysymyksen muodossa tänne istuntosaliin. Edellinen välikysymysnäy-

telmä syntyi silloin, kun kokoomuksessa oteltiin puheenjohtajan paikasta. Emme väitä, etteikö SKDL:n välikysymyksen sisällössä itse asiassa olisi myös oikeitakin näkökohtia, mutta emme ymmärrä, miksi SKDL:n taholta nyt yhtäkkiä saatetaan koko talouspolitiikka kyseenalaiseksi, kun puolue itse on ollut mukana talouspolitiikasta päätettäessä edelliseltä vaalikaudelta aina tämän vuoden kevääseen saakka. Kaiken lisäksi osa SKDL:ää on edelleenkin valmis osallistumaan nykyiseen hallitukseen. Tämä vie pohjan pois koko SKDL:n välikysymykseltä. Ei ole ollenkaan liioiteltua sanoa, että koko tämänkertainen välikysymysnäytelmä aiheutuu ensinnäkin äärivasemmiston piirissä riehuvista riidoista. Jyrkempi siipi on kentällä saanut maltillisemman tahon näyttämään täysin hampaattomalta ja tästä syystä on puolueen pakko käyttää tätä istuntosalia näyttämönään yrittäessään osoittaa, että ristiriitojen repimällä puolueella kuitenkin olisi jonkinlaista puhtia jäljellä ja vielä jonkinlaista yksimielisyyttäkin joissakin asioissa. Tosin tämän laatuinen käyttäytyminen lämmittää kenties enää vain joitakin puolueen aktivisteja, mutta äänestäjät puolueelta ovat kaiken aikaa vähenemässä.

Välikysymyksen ajoittaminen juuri tähän hetkeen osuu hallitukselle niin sopivasti, että mieleen tulee suorastaan tilaustyö. Hallitusta heiluttavat juuri nyt monet sisäiset kiistat ja erimielisyydet, joihin sekä hallituspuolueiden kannattajat että myös oppositio ovat kiinnittäneet huomiota. Mikään ei ole tällaisessa vaiheessa hallitukselle mieluisampaa kuin saada vastata välikysymykseen ja saada kaikkien huomio kiinnittymään tähän välikysymysnäytelmään, jolloin tärkeät pääasiat unohtuvat. Perustuslakivaliokunta on juuri ja lopultakin saamassa jonkinlaisen mietinnön julkisuuteen eduskunnan taloudenhoidossa tapahtuneista skandaaleista ja asian jatkokäsittelyn vähintään yhtä suuresta skandaalista. Ilmeisesti eräänä SKDL:n osatavoitteena sen tehdessä välikysymystä oli se seikka, että välikysymyksen saaman julkisuuden alle hautautuu myös sen oma osuus eduskunnan taloudenhoidon skandaalin yhteydessä. Välikysymyksellä pyritään tämän laatuiset asiat saattamaan pois julkisuuden valokeilasta tai ainakin näin laskevat sekä välikysymyksen tekijät että myös hallitus. Tämä on kuitenkin sellainen hämäysyritys, että me emme tule sitä sallimaan, vaan meidän velvollisuutemme on muistuttaa Suomen kansaa sekä talouspolitiikan virheellisyydestä että tapahtuneista väärinkäytöksistä ja tehtävämme on voimiemme mukaan edelleen tuoda julkisuuteen kaikki se, mitä tapahtuu, ja taistella kansalaisten oikeuksien puolesta hallituksen riistotoimenpiteitä vastaan.

Me emme ole olleet mukana hallituksessa harjoittamassa väärää talouspolitiikkaa, vaan olemme johdonmukaisesti vastustaneet hallituksen vääriä toimenpiteitä ja tuoneet julki oman vaihtoehtomme. Kuten kaikki tiedämme, olimme mukana vuoden 1970 hallitusneuvotteluissa. Edustimme kuitenkin silloin ja edustamme edelleenkin horjumatonta kantaa, jonka tarkoituksena on Suomen kansan paras. Hallitsevat piirit kuitenkin pelkäsivät linjaamme siinä määrin, että meidät jätettiin hallituksen ulkopuolelle. Me emme vältelleet vastuuta, vaan olimme valmiita osallistumaan sellaiseen hallitusyhteistyöhön, jonka tarkoituksena oli Suomen kansan elinehtojen kaikinpuolinen parantaminen ja erityisesti syrjityn ja heikoimmassa asemassa olevan kansanosan elinehtojen tuntuva korjaaminen.

Sen vuoksi tuntuu ikävältä se, että keskustapuolueen ryhmäpuheenvuoron käyttäjä, ed. Haukipuro, hyökkäsi täällä niin arvottomasti puoluettamme kohtaan puhuen meidän linjattomuudestamme, mutta todella linjattomuus on ollut leimaa-antavaa keskustapuolueen politiikalle. Sen seurauksena, että tämä puolue hallituskipeydessään on jatkuvasti ollut myötävaikuttamassa turmiolliseen politiikkaan, 170 000 kansalaistamme on paennut Ruotsiin kepun linjoilta ja kiroaa nyrkki taskussa tämän puolueen kaksinaamaisen moraalin politiikassa, mikä on johtanut kasvavaan työttömyyteen, kehitysalueiden autioitumiseen, tulonjaon yhä räikeämpään epäoikeudenmukaisuuteen, rintamasotilaiden kehnoon kohteluun ja kaikkien pieniä eläkkeitä saavien ihmisten yhä vaikeutuvaan toimeentuloon sekä ennen kaikkea pienviljelijöiden syöksemisen proletariaatiksi, joka ajetaan kaupunkien slummiköyhälistöksi. On silloin turhaa kehua siitä, mitä keskustapuolue on tehnyt, koska nämä jäljet puhuvat enemmän kuin karmeata kieltä tehdyistä poliittisista virhepäätöksistä, ja on turhaa myöskin se, että hallituksen piirissä vain keskustellaan ja keskustellaan, mutta jätetään kaikki toimenpiteet puolitiehen. Nämä puolueet, jotka ovat tottuneet olemaan hallituksessa ja muodostamaan tämän ns. sisärenkaan, joka jatkuvasti pitää kansan tahdon vastaisesti valtaa käsissään, eivät ole vieläkään huomanneet, että niiden kannatus on laskemassa ja niiden aika alkaa olla ohi, sysäsivät sitten meidät

millä tavalla hyvänsä syrjään. Tiellemme on muiden puolueiden taholta yritetty kasata vaikeuksia, mutta kannatuksemme jatkuva kasvu on osoituksena siitä, että horjumaton, Suomen kansan parasta tarkoittava linja on oikea.

Tästä konkreettisena osoituksena on esimerkiksi linjamme eduskunnan taloudenhoitoskandaalia koskevassa asiassa. Siinä vaiheessa, kun muut puolueet yrittivät hyssytellä kysymyksen pois päiväjärjestyksestä ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Pyytäisin puhujaa palaamaan hallituksen politiikkaan. Tämä ei kuulu siihen enää.

Puhuja: Herra puhemies! Puolueemme on lukuisissa yhteyksissä tuominnut nykyisen hallituksen harjoittaman väärämielisen talouspolitiikan. Suomen kansa joutuu päivittäin toteamaan harjoitetun talouspolitiikan virheet. Hallitus on itse etunenässä harjoittamallaan politiikalla nostamassa hintoja ja maksuja. Inflaatiokierre on riistäytymässä valloilleen. Työttömyys on suuresti kasvamassa, ja ensi talven työllisyysnäkymät ovat varsin synkät. Hallitus on omilla talouspoliittisilla ratkaisuillaan suorastaan vaikeuttanut työllisyystilannetta maassamme. Vararikkojen määrä maassamme on yhä kasvamassa. Erityisen paljon kaatuu maassamme työvoimavaltaisia pienyrityksiä, joita hallituksen talouspolitiikka rankaisee ankaralla kädellä. Asuntopula maassa pakenee, sillä hallitus haluaa asuntoja tuotettavan vain omilla ehdoillaan, jolloin tuotannon päämääränä ei enää olekaan tuotantokustannusten alentaminen vaan sosialisoidut asunnot. Kehitysaluepolitiikka on osoittautunut sanahelinäksi hallitsevien puheissa. Suuret valtionenemmistöiset osakeyhtiöt osoittavat tunteetonta piittaamattomuutta koko kansan eduissa. Uutta teollisuutta halutaan luoda sinne, missä ennestäänkin on jo teollisuustyöväestön mahdotonta saada asuntoja ja saada lapset mahtumaan kouluihin, seuduille, joilla ihmisiä on kasautunut jo aivan liikaa olemassaoleviin mahdollisuuksiin ja palveluksiin nähden. Tämän vastapainoksi halutaan laajat osat maatamme täysin autioittaa ja niille olosuhteiden pakosta jäävä väestönosa jättää oman onnensa nojaan olosuhteisiin, joissa toimeentuleminen on suunnattoman vaikeaa. Harjoitettu talouspolitiikka osoittaa, että hallitsevat piirit ovat täysin vieraantuneet kansasta. Kansaa tarvitaan vain vaalien alla, mutta muuten Suomen kansa on hallituksen talouspolitiikassa täysin unohdettu. Maamme ulkomaankaupan vajaus on suorastaan vaarallisella tavalla kasvanut ja kieltämättä myös kansainväliset suhdanteet ovat heikentyneet. Tähän ei voi olla ratkaisu kireän rahan ja korkean lainakoron sekä kansan köyhdyttämisen politiikka.

Ottakaamme esimerkiksi vaikka liikevaihtoveron lisävero. Lisäveron voimaantulon jälkeen monilla aloilla kauppa tyrehtyi tyystin ja pienyrittäjä toisensa jälkeen on joutunut vararikkoon tai sen partaalle. Kaiken lisäksi lisäverolla ja tuonnintasausverolla hallitus suoranaisesti aiheutti vaikeuksia monilla kotimaisen tuotannon aloilla, mikä on jo johtanut kasvavaan työttömyyteen. Edelleen hallitus sääti korkean lisäveron myös monille välttämättömyyshyödykkeille, ja tällöin lisävero kohtaa raskaimmin juuri vähävaraisinta kansanosaa. Kauppatase ei näistä toimenpiteistä huolimatta ole tippaakaan kohentunut, vaan suuresti heikentynyt. Kaiken lisäksi hallituspuolueet nyt alkavat keskinäisen kiistan siitä, oliko oikein säätää koko veroa. SMP:n taholta osoitettiin jo säätämisvaiheessa, mihin tämänlaatuiset toimenpiteet tulevat johtamaan. Hallituspuolueet olivat kuitenkin yksimielisesti hyväksymässä näitä lakeja. Tuntuu vähintäänkin käsittämättömältä, että muutamat suurimmat hallituspuolueet nyt kiistelevät keskenään ja sisällään siitä, oliko mielekästä säätää noita lakeja, kun valtiovarainministeri ja valtiovarainministeriö edelleenkin kynsin hampain ovat lakien voimassaolon jatkamisen kannalla. Kiistely lain tarpeellisuudesta ja sen jatkamisesta hallituspuolueiden taholta lopettaa veronalaisten tuotteiden myynnin tässä vaiheessa kokonaan. Tämä aiheuttaa lisää työttömyyttä ja lisää vararikkoja. Oikea ratkaisu viimeistään tässä vaiheessa olisi kumota koko laki. Pelkäämme kuitenkin, että näin ei tule käymään.

Hallitus on merkinnyt ensi vuoden tulo- ja menoarvioesitykseen yli 25 %:n lisäyksen verojen tuottoon. Hallituksen mielestä oikeana ratkaisuna suhdanteiden kääntyessä laskuun on imeä kansalaisilta enemmän ja enemmän kulutukseen ja säästämiseen muutoin joutuvaa rahaa valtion pohjattomaan kukkaroon sekä suuryhtiöiden hyväksi etuuksia niille antamalla. Näinkö hallitus aikoo pitää pyörät pyörimässä! Vai aikooko hallitus ensi vuonna kasvavilla verotuloillaan pyörittää yhä suurempaa ja suurempaa siirtotyömaata. Harjoitettu talouspolitiikka tulee kuitenkin ennen pitkää johtamaan valtion tulojen laskuun siitä yksinkertaisesta syystä, että kansalla ei pian ole millä maksaa.

Seuraavassa esitämme lisää esimerkkejä hallituksen nurjamielisestä ja epäoikeudenmukaisesta ja taloudellista kehitystä vaarantavasta linjasta. Talouselämän joutuessa yhä suurempiin vaikeuksiin hallitus edelleen on noudattanut kireän rahan politiikkaa ja on nostanut korkoa. Tämä taas puolestaan on erityisen raskaana kohdistunut pääomavaltaiseen pienyritystoimintaan, jojon kuuluvat sadattuhannet pienviljelijät tässä maassa. Edelleen kireän rahan ja korkean koron politiikka on vaikeuttanut ihmisten asunnonsaantia ja tuottanut vaikeuksia erityisesti heikoimmassa asemassa oleville luotontarvitsijoille, kuten esim. monille ammattimiehille, joille luotonsaanti on välttämätöntä mm. työkalujen hankintaan. Luotonsaannin vaikeutuessa pankit esimmäisenä karsivat pankin kannalta vähäpätöisimmät luotontarvitsijat, jotka yleisimmin ovat tavallisia kansalaisia, jotka tarvitsisivat luottoa asunnon hankkimiseen, työkalujen tai muiden elämisen kannalta välttämättömien tarvikkeiden hankkimiseen. Tämä synnyttää täysin ymmärrettävää katkeruutta kansan keskuudessa.

Maamme taloudellinen umpikuja ei laukea, ellei saada perusteellista muutosta jo pitkään jatkuneeseen ja yhä vain harjoitettuun koivistolais-karjalaiseen talouspolitiikkaan. SMP:n uusi talouspoliittinen linja, joka lähtee oikeudenmukaisesta tulonjaosta ja ihmisarvosta, on ainoa pelastava vaihtoehto. Maamme suunnattomia tuloeroja on pienennettävä sekä jokaiselle työtä tarvitsevalle turvattava kunnollinen työpaikka. Kaikki sosiaaliturvan aukot on paikattava. SMP:n kansaa puolustavan linjan toteuttamiseksi SMP:n eduskuntaryhmä on esittänyt ensi vuoden budjettiin kaikista tärkeistä asioista korjausesitykset sekä tulee budjetin käsittelyn yhteydessä esittämään vastaavat vähennykset tarpeettomista tuhlailumenoista.

Entä millaista on hallituksen harjoittama sosiaalipolitiikka? Alkakaamme eläkeläisistä. Kansaneläkelaitoksen pääjohtaja siirtyy tänään virallisesti eläkkeelle. Tohtiiko kukaan kertoa Suomen kansalle, mitkä ovat hänen eläketulonsa? Onko oikein, että valtion korkeimmat virkaeläkkeet ja erityisesti valtionenemmistöisten osakeyhtiöiden johtoportaan eläkkeet ovat huikeat verrattuina tavallisten kansaneläkeläisten eläkkeisiin? Yleisesti hyväksytyksi tavaksi on tullut, että politiikassa kauan mukana ollut vanha sotaratsu viimeisinä vuosinaan ennen eläkkeelle siirtymistään saa vastaanottaa hyvätuloisen valtion toimen ja tämän seurauksena saa nauttia suhteettoman suuria eläketuloja. Missä viipyy kohtuullinen eläkekatto? Mutta vielä tärkeämpi kysymys on, missä viipyy kohtuullinen, vähintään 400 markan eläketurva jokaiselle kansalaiselle. Puolueemme taholta on useita kertoja otettu esille peruseläketurvakysymyksen järjestäminen, mutta tämän hallitus on edelleen jättänyt huolta vaille. Erityisesti maamme eläkeläiset ovat näinä päivinä huomanneet hallituksen talouspolitiikan virheellisyyden siinä, että hinnat ja maksut nousevat koko ajan. Loppukesästä hallituksen edustajat puhuivat yli 300 milj. markan tuesta rintamaveteraaneille. Kun hallituksen tulo- ja menoarvioesitys sitten saatettiin julkisuuteen, voitiin todeta, että todellisuudessa hallitus oli varannut noihin tarkoituksiin ainoastaan vajaan kolmannen osan siitä, mitä se oli ennakolta mainostanut.

Hallitus ei sen sijaan ollut tinkinyt määrärahoistaan puoluetukeen ja puoluelehdistön tukemiseen. Ovatpa jotkut puolueet valmiit vaatimaan myös kunnallisen puoluetuen aikaansaamista, jolloin puoluepamput viimeistään voisivat tyystin unohtaa kansan ja ryhtyä hoitamaan tehtäviään ikään kuin virkamiehinä, joille yhteiskunnan on maksettava palkka. Tämä on johtamassa arveluttavaan puoluediktatuuriin, jossa puolueista tulee itsetarkoitus eikä niillä ole minkäännäköistä tehtävää kansan tahdon kanavoijana. SMP tuomitsee jyrkästi tämänsuuntaiset pyrkimykset, sillä meidän puolueellamme ei ole mitään muuta tarkoitusta kuin toimia niiden hyväksi, jotka ovat kannatuksensa meille antaneet, eli vain Suomen kansa voi johtaa meidän toimiamme, ja Suomen kansa tulee myös aina olemaan ylin tuomarimme arvosteltaessa puolueemme toimia.

Käytännön esimerkit eduskuntatyöstä osoittavat selvästi, kuinka SKDL on näennäisestä oppositioasemastaan huolimatta jatkuvasti tukenut hallitusta. Näin oli asianlaita esim. rintamaveteraanien eläkelain käsittelyssä. SKDL tuki kaikissa vaiheissa hallitusta SMP:n rintamaveteraaneja puolustavia korjausesityksiä vastaan. Näin on ollut auto- ja moottoripyöräveron korotuksen yhteydessä, samoin, kun SMP puolusti pienyrittäjiä ja työllisyyttä suuryhtiöille menevien valtavien suhdannetalletusten verovapauksien käsittelyn yhteydessä. Näin on käynyt, kun SMP on puolustanut kehitysalueita, esim. esittänyt Valmetin suurtelakan sijoittamista kehitysalueelle. Näin kävi myös aivan muutama päivä sitten, kun SMP puolusti invalideja ja heidän liikkumismahdollisuuksiensa helpottamista.

On todettava, että SKDL kirjoitti talouspoliittisen välikysymyksensä niin, että Karjalaisen hallitus ei vain sen johdosta kaatuisi. Muita oppositiopuolueita ja erityisesti Suomen maaseudun puoluetta ei haluta mukaan tukemaan Karjalaisen hallituksen kaatamista. SKDL:n tarkoitus on mennä hallitukseen vasta ennenaikaisten eduskuntavaalien jälkeen. Estääkseen Suomen maaseudun puoluetta ja kokoomusta varsinaisesti osallistumusta välikysymyskeskusteluun ja hallituksen arvosteluun Karjalaisen hallitus SKDL:n kanssa tekemänsä sopimuksen mukaisesti vastaa välikysymykseen jo tänään tiistaina. Koko välikysymys on peitetty tuki hallitukselle, koska SKDL:n johto on jo vuosikausia tukenut ja peitetysti edelleen tukee Suomen kansaa köyhdyttävää koivistolais-karjalaista talouspolitiikkaa. Pakkososialistisen Suomen rakentaminen ryhmä 70:n tuella on SKDL:n johdolle sata kertaa tärkeämpää kuin taloudellisen oikeuden tekeminen Suomen kansalle.

Suomen maaseudun puoluetta hallituksen antama vastaus ei tyydytä. Se osoittaa, että hallitus jatkaa samaa kylmää, kansaa köyhdyttävää talouspoliittista linjaansa kuin tähänkin saakka. Hallituksen taholta ei ole odotettavissa mitään todellisia korjauksia.

Suomen maaseudun puolue on jo kyllin usein korostanut sitä seikkaa, että nurjamielisestä ja kansaa köyhdyttävästä talouspolitiikasta ei nykyisissä oloissa päästä eroon millään muulla tavalla kuin hajoittamalla eduskunta ja pitämällä uudet vaalit. Tästä välikysymyksestä käytävä äänestys ei anna oikeata kuvaa Suomen kansan käsityksistä maan asioiden tilasta, sillä nykyinen eduskunta ei enää vastaa kansan tahtoa. On turhaa yrittää saada kansan tahtoa täältä istuntosalista käsin. Oikeampaa on mennä kansan pariin ja kysyä, mitä se todella ajattelee (Ed. Lehmonen: Menkääpä sitten!). Tämä vastaus on kuultavissa vain uusien vaalien avulla, ja tästä syystä ehdotamme edelleen sitä ainoana pelastavana ratkaisuna. Me emme kannata tätä hallitusta. Meidän mielestämme se joutaa kaatumaan ja olisi saanut kaatua jo ajat sitten. Mutta katsomme, että maan asioiden hoito on ollut hunningolla jo niin pitkään, että oikeus ja kohtuus olisi kysyä kansan mielipidettä tässä tärkeässä ja vakavassa asiassa. Me todella pelkäämme, mikä tulee olemaan maamme kohtalo, mikäli tämä hallitus saa jatkaa virheellistä linjaansa. Katsomme, että hallitus on pettänyt Suomen kansan ja näin ollen sen on väistyttävä ja puheenvuoro on annettava itse Suomen kansalle.

Tästä syystä, herra puhemies, ryhmämme taholta tullaan keskustelun jatkuessa esittämään perusteltua päiväjärjestykseen siirtymistä.

Ed. Teir: Herr talman! Mig förefaller, herr talman, som om initiativet till denna debatt tagits mera på grund av faktorer, som ligger utanför riksdagen än på grund av att något verkligt nytt skett sedan den stora budgetdebatten för några veckor sedan. Det är ju allmänt känt, att kommunistpartiet är svårt splittrat och en interpellation kanske nödtorftigt kan skyla över den inre oenigheten åtminstone för stunden. Lika bekant är det, att vi går mot ett viktigt val i metall, och en interpellationsdebatt kan ju utnyttjas för mångahanda propaganda. Det är tydligt att kommunisterna i det betydande metallförbundet är i behov av extra hjälp, eftersom deras agerande i samband med strejkerna senaste vårvinter inte är populärt bland arbetarna och deras familjer.

Interpellationens främsta syftemål är givetvis att fälla regeringen, som enligt interpellanternas åsikt inte kunnat sköta den ekonomiska politiken. Svenska riksdagsgruppen har på en del punkter redan i budgetens remissdebatt anfört vissa kritiska anmärkningar, men riksdagsgruppen ger regeringen sitt stöd, väl medveten om de stora svårigheter som inträtt, sedan vi drabbats av vikande konjunkturer. Den regeringskombination som nu är för handen, är synbarligen den enda tänkbara i denna situation, och problemen blir ingalunda lösta genom att riksdagen skulle arrangera en regeringskris.

Det är svårt att se, på vilket sätt en interpellationsdebatt kring den ekonomiska politiken skulle föra med sig något väsentligt nytt. Vi begick ju en överlång diskussion om bl. a. de ekonomiska frågorna i samband med att budgetförslaget remitterades till statsutskottet. Sedan dess är det främst lantbruksinkomstens eftersläpning, som väckt uppmärksamhet, men den intar ju inte någon framträdande plats i interpellationen, eftersom man på vänsterhåll sällan bekymrar sig för lantbrukarbefolkningens utkomst. Till den ständigt aktuella punktskatten skall jag återkomma senare.

Vi har nu en längre tid från högerhåll fått höra, att regeringen för en socialistisk politik trots att den politiska centern har majoritet i statsrådet. Det är därför upplysande, att kommu-

nisterna nu i sin interpellation går till angrepp med motsatta förtecken. Regeringen för kantänka en politik, som går storkapitalets och högerns ärenden. Den djupt oeniga oppositionens bedömningar även i denna debatt visar klart, att sanningen står att söka någonstans mitt emellan. Regeringspartierna står för en ekonomisk politik, som ute i internationella sammanhang brukar karaktäriseras som nordisk blandekonomi, där den statliga och privata sektorn samarbetar med ett gemensamt syfte, nämligen att näringslivet ger såväl sysselsättning som ekonomiskt underlag för fortsatta sociala och kulturella reformer.

Vi kan inte förneka, att vårt ekonomiska liv inte är bekymmersfritt i detta nu. Sysselsättningsläget inför vintersäsongen inger bekymmer. Handelsbalansen är fortfarande starkt negativ och prisförhöjningarna har tagit sin avsevärda del av avtalsperiodens löneförhöjningar. Inte minst regeringspartierna är medvetna härom, eftersom de måste ta ansvaret för de åtgärder, som måste vidtagas även om regeringen kan skylla på, att Finlands svårigheter inte i alla avseenden är självförvållade utan i hög grad beror på den internationella ekonomiska utvecklingen. Det är alltid lätt att stå i opposition och vid lämpliga tillfällen förfalla till efterklokhet. Man behöver ju aldrig svara för följderna av sina egna eventuella alternativa förslag och utspel, som för stunden kan gå hem hos väljarna, men som omsatta i praktiken skulle försätta landets ekonomi i en omöjlig situation. Någon von Döbeln-medicin, som gör oss i morgon sjufalt värre, har vi inte råd med, så de dropparna får oppositionen hålla för sig själv.

Regeringen hänvisar i sitt svar till de åtgärder den vidtagit eller ämnar vidta för att kunna bemästra utvecklingen, samtidigt som den punkt för punkt går igenom interpellanternas argument, som inte står sig för en närmare granskning. Låt mig endast, herr talman, ta ett exempel. Interpellanterna låter förstå, att den vanliga löntagarens realinkomstutveckling har varit plus minus noll, snarare minus under innevarande avtalsperiod. Sanningen är den, att den allmänna inkomstnivån vid årsslutet kommer att ligga 13—14 procent högre än ett år tidigare. Samtidigt hindrar inte prisutvecklingen en höjning av reallönerna för industriarbetarna med cirka 7 procent och för löntagarna i allmänhet med 4—5 procent. Det är självklart, att de verkligt lågavlönade, som kommer att beröras av minimilönbeslutet, kan uppvisa bättre procentsiffror än så, även om man i rättvisans namn måste tillstå, att fina procentsiffror i och för sig inte säger allt. Det behövs en lång och solidarisk satsning från arbetsmarknadsorganisationernas sida på de lågavlönade, innan deras löner i mark garanterar en tillfredsställande utkomst.

Tryggande av en skälig utkomst är just nu en viktig fråga för våra lantbrukare. Svenska folkpartiet har i fråga om lantbruksinkomstens oroväckande eftersläpning konstaterat, att jordbruksbefolkningens inkomstnivå enligt regeringsprogrammet bör följa den allmänna inkomstutvecklingen. Detta bör beaktas vid utformandet av en ny lantbruksinkomstlag, som kan gälla efter UKK-avtalets utgång.

Under de senaste åren har utvecklingsområdespolitiken med allt skäl ägnats stor uppmärksamhet. Den sittande regeringen har vidtagit flera åtgärder för att stimulera företagsamheten och därmed sysselsättningen i dessa avfolkningsområden. Vi måste nu med kraft följa upp denna politik så att u-områdenas befolkning får såväl arbete som också samtidigt bostad utan att behöva söka det vid sydkusten eller i främmande land. Såväl den statliga som den privata industrin bör inse, att såväl landets som industriernas eget intresse fordrar investeringar även i u-områdena. Den planlösa etableringen i sydkustområdena är ägnad att förvärra sysselsättnings-, bostads- och miljöpolitikens skötsel.

Igen har det uppstått en livlig diskussion kring den s.k. punktskatten, som onekligen varit synnerligen impopulär. De utredningar som nu verkställts i finansministeriet angående punktskattens verkningar visar, att den delvis uppfyllt sitt begränsade syfte: att skära ned konsumtionen av vissa kapitalvaror, som t. ex. bilar, vilka mycket hårt belastar vår handelsbalans. Däremot har den inte kunnat stoppa ett växande gap i handelsbalansen. Här är det ju sist och slutligen fråga om att se till, att exporten främjas och att den inhemska industrin får fram produkter, som kan konkurrera med de utländska. De åtgärder som vidtagits på dessa områden, slår naturligtvis mycket långsamt igenom, men det finns ingen anledning för vederbörande att slå sig till ro utan fortlöpande söka nya möjligheter att stimulera export och produktutveckling.

Från svenska folkpartiets sida har även upprepade gånger efterlysts ny stimulans för spa-

randet i alla dess former såsom nödvändigt i ett synnerligen kapitalfattigt land som Finland. En närmare granskning av handelsbalansen visar, att en mycket tung post i importen är investeringsvaror, som på sikt kan antas ge utslag såväl i sysselsättning som export. Detta kan man ta fasta på som ett ljust drag i handelsbalansmörkret. Vidare fäster man sig vid att östhandeln denna gång bidrar till den negativa balansen med närmare 40 procent, vilket har sin förklaring i att handelsutbytet sträcker sig över längre perioder och att vi nu i förhållande till exempelvis Sovjetunionen är inne i en period av avsevärt högre import än export. Detta kommer dock naturligtvis att rättas till i ett senare skede.

Herr talman! Svenska riksdagsgruppen är tillfreds med regeringens svar på interpellationen. Svenska folkpartiet förutsätter dock, att man i samband med de förestående — som vi hoppas — förtroliga förhandlingarna mellan regeringspartierna noga överväger, vilka åtgärder som ytterligare kan bli nödvändiga för att åstadkomma en rättning av handelsbalansen, tryggande av sysselsättningen och en kontrollerad prisutveckling. I fråga om den s.k. punktskatten har svenska folkpartiet som sin uppfattning framfört, att regeringen inte bör tveka att avveckla densamma så fort detta är möjligt och motiverat av betalningsbalans och sysselsättningspolitiska skäl. Svenska riksdagsgruppen emotser likaså, att regeringen allvarligt överväger att förkorta punktskattelagens giltighetstid under år 1972, samt att likaså allvarligt överväga möjligheterna att befria en del varugrupper från den extra skatten.

Herr talman! Svenska riksdagsgruppen röstar för enkel övergång till dagordningen.

Ed. Aro: Herra puhemies! SKDL:n välikysymykseen on hallitusryhmän edustajana vaikea tarttua mistään kohtaa, koska sillä ei ole osoitetta. Se on kuin ryhmäristiside joka kotiin. Se alkaa oikeistovoimien lisääntymisen arvostelusta ja jatkuu toteamuksella äärioikeistolaisten ilmiöiden vahingollisesta vaikutuksesta ulkopolitiikkaamme. Näillä seikoilla ei ole mitään tekemistä nykyisen keskustaenemmistöisen hallituksen kanssa ja arvostelun suunta on hämärä. Välikysymyksen tekstistä ei useallakaan lukemisella löydä varsinaista johdonmukaista sisältöä, sillä se on sinne tänne suunnattua ärhentelyä. Tämä kuvastuu myös muiden oppositioryhmien osoittamassa arvostelussa SKDL:n välikysymystä kohtaan. Tämä on mielenkiintoinen piirre ja osoittaa erittäin selvästi, miten jokin oppositioryhmä pyrkii käyttämään asemaansa vain oman ryhmänsä mielenterveydeksi. Toisarvoista on asiasisältö välikysymyksessä ja sen varsinainen merkitys. Näyttää nytkin siltä, että äärilaidat pärskyttelevät keskenään ja hallitus keskustassa työskentelee. Ne pärskeet lentelevät sinne ja tänne, miten sattuu.

Palataksemme välikysymykseen siinä väitetään, että hallitus on vesittänyt alkuperäistä hallitusohjelmaa, kun se SKDL:n jäätyä pois joukosta antoi hallituspoliittisen julkilausuman. Lisäksi moititaan hallitusta siitä, että se ei ole tätäkään vesitettyä ohjelmaa noudattanut eikä toteuttanut siinä esittämiään kansalaisten kannalta myönteisiä lupauksia. Tästäkin on vaikea päätellä, mitä arvostelulla loppujen lopulta tarkoitetaan, pitäisikö SKDL:n mielestä ohjelmaa toteuttaa vai ei.

Liberaalinen kansanpuolue katsoo, että hallitus on johdonmukaisesti noudattanut laatimaansa ohjelmaa sekä sen jatkopöytäkirjaa ja toteuttaa asettamiaan tavoitteita niin talouspolitiikassa kuin muillakin alueilla. Hallituksen sisällä vallitsevasta aktiivisesta ja myönteisestä hengestä ovat osoituksena ne lausunnot, joita budjetin julkaisemisen yhteydessä annettiin ja joissa todettiin sen valmistelun sujuneen poikkeuksellisen yksimielisesti.

Erityisesti herättää LKP:n ryhmässä ihmetystä välikysymyksessä muuttuneet mielipiteet siihen nähden, mitä asenteita SKDL:llä oli hallituksessa ollessaan. Hallitusta moititaan nyt työttömyyden lisääntymisestä ja auttamistoimenpiteiden puuttumisesta. Kun viime vaalikaudella työttömyys oli huomattavasti suurempaa luokkaa ja SKDL oli mukana hallituksissa, ei sen taholta silloin puututtu lainkaan niihin keskusteluihin, joissa esim. me liberaalit vaadimme aktiivisempaa työvoimapolitiikkaa, työvoimatarpeen ennakkotutkimuksia, tehokkaampaa ammattikurssitusta ja koulutusrakenteen uudelleen arviointia. Nyt siltä taholta kysytään, mitkä ovat ne tehokkaat otteet, joilla hallitus puuttuu työllisyystilanteeseen.

Juuri nyt ja vasta nyt ryhdytään toteuttamaan aktiivista työvoimapolitiikkaa niin pitkälle kuin suinkin työlinjalla eikä aikaisempien vuosien lapiolinjalla. Budjetin perusteluissahan selvästi sanotaan, että työvoimatarpeen tutkimuksia tehostetaan, työnvälitystoimintaa edistetään muodostamalla työnvälitys-

toimistoista monipalvelupisteitä, joiden välityksellä pyritään työnhakijat ensin sijoittamaan työhön ja ellei tämä onnistu, koulutukseen ja vasta tämän jälkeen turvaudutaan työttömyyskorvauksiin. Parhaillaan käsittelyssä oleva työllisyyslaki tulee tukemaan aktiivista työvoimapolitiikkaa.

Erityisen yllättävä kohta tässä SKDL:n arvostelussa on LKP:n mielestä toteamus, että työttömiksi joutuneiden joukossa on yhä enemmän pitkälle koulutettuja työntekijöitä, jopa akateemisen koulutuksen saaneita. Tämän kohdan LKP:n ryhmä on valmis allekirjoittamaan joka sanasta, koska se on meidänkin mielestämme kasvava ilmiö työllisyystilanteessamme. Yllättävää tässä vain on se, että kun me viime vaalikaudella toistuvasti esitimme budjettiin parannusta henkisten alojen työttömyyden torjuntaan, ei SKDL:n ryhmä suinkaan silloin, hallituksessa ollessaan, tukenut esityksiämme. Se ei myöskään puuttunut asiaan silloin, kun esitimme budjetin liitteeksi pontta henkisten alojen työttömyyden järjestämiseksi.

Miksi SKDL nyt arvostelee hallitusta siitä, että se ei puutu tähän epäkohtaan, juuri nyt, kun hallitus todellakin ensimmäistä kertaa aikoo puuttua asiaan? Eikö tämä ole todella hakemalla haettua arvostelua? Käsiteltävänä oleva työllisyyslakihan asettaa kansalaiset nyt ensi kertaa samanarvoiseen asemaan työttömyyskorvausten suhteen, olivatpa he henkisen tai ruumiillisen työn tekijöitä. On selvää, että tämä yksin ei vielä henkisten alojen työttömyysongelmaa ratkaise, vaan on pyrittävä tehostamaan työvoiman tarkoituksenmukaisempaa kouluttamista ja työhön ohjaamista. Mutta näistäkin tavoitteista on nyt budjetin perusteluissa nimenomaiset lausumat. Hallitusta ei voi enää moittia laiminlyönneistä tässä suhteessa. LKP:n ryhmällä on se vakaa käsitys, että koulutusrakenteen tutkiminen ja uudelleen jaottaminen nimenomaan työmarkkinoiden tarpeen mukaan tulee merkitsemään ratkaisevaa parannusta henkisten alojen työllisyyskysymyksen hoitamisessa. Tämä on erityisen tärkeä kysymys opiskelevalle nuorisollemme.

Nyt SKDL on valmis moittimaan hallitusta pienten ja keskisuurten yritysten toiminnan vaikeutumisesta, mutta ei myöskään tähänkään keskusteluun osallistunut silloin, kun se itse oli hallitusvastuussa ja me pienyrittäjien puolesta puhuvat ryhmät ehdotimme parannuksia heidän asemaansa. Nyt tämä keskustaenemmistöinen hallitus vihdoin korjaa pienyrittäjien elämäkemaksuja alentamalla niitä. Nyt pyritään luomaan yrittäjille mahdollisuuksia uusien investointien suorittamiseen ottamalla käyttöön suhdannevaraukset. Tällä luodaan uusia työpaikkoja ja tehostetaan tuotantotoimintaa, niin että viennin edistyessä se ei pysähtyisi kapasiteetin puutteessa. Lisäksi pienyritystoimintaa tuetaan erilaisin taloudellisin tukimuodoin, mm. korkotukilainoja lisäämällä sekä myöntämällä valtionapua pienen ja keskisuuren teollisuuden konsulttitoiminnan tukemiseen. Yrittäjäopisto on hankkeilla ja tätä koulutusmuotoahan on kauan kaivattu pienyrittäjän työskentelyn tehostamiseksi.

Keskeinen kysymys hallituksen noudattamassa talouspolitiikassa on aktiivisen työvoimapolitiikan ohella maksutaseen vakauttaminen. Tässä on pyritty todella vakavasti ponnistelemaan vaikeuksien voittamiseksi silläkin uhalla, että ratkaisut ovat olleet jokaiselle hallituspuolueelle kirpeitä. Hallitusta on kovin helppo arvostella pisteveroratkaisusta ja sillä onkin aivan varmasti keväästä saakka ollut korvat kuumina näissä moiteryöpyissä, mutta se ei ole sortunut houkuttelevaan myötäjuoksuun, vaan on pyrkinyt olemaan johdonmukainen tekemässään ratkaisussa. Hallituksen velvollisuus on huolehtia maksutaseen korjaamisesta. Liberaalinen kansanpuolue ei halua olla mukana sellaisessa hallituksessa, joka ei pyri hoitamaan maksutasetta vakavassa mielessä.

Ryhmämme mielestä hallituksen tulee pisteverokysymyksessä välttää hätiköityjä päätöksiä. Hallitus saa annetun tiedon mukaan huomenna selvityksen siitä, miten pistevero on purrut, miten maksutase on kehittynyt ja mitä vaihtoehtoja pisteverosta luopumiselle tai ainakin listan lyhentämiselle on. Hallituksella on siis vasta huomisen jälkeen päätöksensä pohjaksi todellista tietoa. Tähänastiset sekä SKDL:n että muiden oppositioryhmien pisteveropuheet ovat olleet tunnekuohua. Mielestämme on myös perusteellisesti selvitettävä muut vaihtoehdot maksutaseen tasapainottamiseksi. Tulee harkita myös vapaaehtoista tietä tapahtuvia tasapainottamistoimenpiteitä. Esitimme jo keväällä, että etsittäisiin keinoja, joilla yksityisten kansalaisten halukkuutta säästämiseen kiihotettaisiin. Eräänä rakentavana vaihtoehtona esitimme asuntotuotannon lisäämiseksi tarkoitettujen uusien säästämismuotojen kehittämistä. Kun nyt aiotaan laatia ensi vuotta varten asuntotuotannon lisäämiseen tähtäävä kokonaisoh-

jelma, tarjoutuu uusi tilaisuus ottaa tämä ehdotus harkittavaksi yhtenä osaratkaisuna.

Asuntotuotannon voimakas lisääntyminen on välttämätön sekä työllisyystilanteen parantamiseksi että tuotantotoiminnan elvyttämiseksi. LKP on esittänyt myös kodinperustamislainojen ottamista uudelleen käyttöön samoin kuin helpompaa pääsyä omaan asuntoon. Jos asuntotoimintaa voidaan vielä nopeuttaa kansalaisten säästämishalukkuutta lisäämällä, ulottuu sen vaikutus myös maksutaseen tasapainottumiseen. Lisäksi vapaaehtoinen säästämismenetelmä on luonnollisesti miellyttävämpi kuin pakollinen vero.

Sekä asuntotuotannon tuntuva lisääminen että työllisyyden tehokkaampi hoitaminen ovat niitä hallituksen pitkäjännitteisiä tavoitteita, joiden puutteista välikysyjät hallitusta moittivat. Samaa pitkäjännitteisyyttä osoittavat suunnitelmat vientitoiminnan tuntuvasta tehostamisesta samoin kuin tuotekehittelyn hyväksyminen vihdoinkin valtion taloudellisen tuen piiriin.

Herra puhemies! Liberaalisen kansanpuolueen eduskuntaryhmä katsoo, että SKDL:n välikysymyksen väitteet eivät ole kyllin perusteltuja eivätkä kaikilta kohdin edes suunnatut hallitukseen. Emme voi niihin yhtyä, vaan kannatamme yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä.

Ed. Westerholm: Herra puhemies! Suomen kansan demokraattinen liitto on katsonut aiheelliseksi puuttua maamme hallituksen harjoittamaan talous-, sosiaali- ja ulkopolitiikkaan oltuaan hallituksen ulkopuolella puolisen vuotta. Vaikka onkin myönnettävä, että puolessa vuodessa ehtiikin tapahtua yhtä jos toista ja SKDL:n hallituksesta eroamisen jälkeen hallitus mm. on antanut eduskunnalle oman maksutasepakettinsa, ei täydestä sydämestä voi myöntää SKDL:n olevan kokonaan vailla vastuuta siitä talouspoliittisesta tilasta, jossa paraikaa elämme.

Talouselämän alalla suoritettujen toimenpiteiden seurausvaikutukset eivät näy päivässä eivätkä kahdessa, eivät edes kuukaudessa eivätkä kahdessa. Vaikutukset saattavat tuntua vielä vuosikausia myöhemmin. Vielä tänä päivänä on vaikea arvioida sitä, mitkä seuraukset mm. UKK-sopimuksella tulee lopulta olemaan talouspolitiikkamme muotoutumisessa. Sisälsihän tuo sopimus sellaisia piirteitä, jotka ennakoivat eduskunnallekin vähätöisempiä päiviä. Vaikka Suomen kristillisessä liitossa pidämmekin tärkeänä sitä, että noudatetusta ja vastedes noudatettavasta talouspolitiikasta eduskunnassamme keskustellaan, emme edellä mainittua taustaa vasten näe mielekkääksi sitä, että välikysymys tulee tällä hetkellä SKDL:n taholta.

Koska välikysymyksessä puututaan myös ulkopolitiikkaan ja EEC-kysymykseen sen yhteydessä, on sanottava muutama sana sen johdosta. Suomen kristillinen liitto on useasti todennut, että luottamuksellisten ja ystävällisten suhteiden solmiminen on tärkeää ja välttämätöntä niin idän kuin lännenkin suuntaan. Jos todella haluamme ylläpitää hyviä suhteita muihin valtioihin, meidän tulee varmistautua myös siitä, että meihin kaikilla suunnilla myös luotetaan. Luottamuksen tulee olla molemminpuolista. Puolueettomuus on puolueettomuutta joka suuntaan. Samalla meidän on varauduttava turvaamaan puolueettomuutemme, kuten kaikki muutkin valtiot sen tekevät.

Tähän puolueettomuutemme turvaamiseen kuuluu ennen kaikkea voimakas työ rauhan turvaamiseksi koko maailmassa ja ennen kaikkea meitä lähellä olevassa Euroopassa. Taistelu rauhan puolesta on päämäärä, jota ei voi kyllin korostaa. Painottihan Vapahtajammekin vuorisaarnassaan "Autuaita ovat rauhantekijät, sillä heidät pitää Jumalan lapsiksi kutsuttaman". Tähän työhön on valtiovalta meillä myös voimakkaasti tähdännyt ja myönteisiä tuloksia on myös näkyvissä. Voitaneen ainakin nykytilanteessa mm. olettaa, että Euroopan turvakokouksella on suotuisat lähtökohdat.

SKDL väittää maassamme ilmenneen voimistuvaa Suomen ja Neuvostoliiton suhteita vahingoittavaa toimintaa. Liittomme on sitä mieltä, että hyvien suhteiden ylläpitäminen Neuvostoliittoon on keskeisen tärkeää ja että näitä suhteita on kaikin keinoin vaalittava. Haluamme kuitenkin todeta, että suhteiden vaaliminen on tärkeää länteenkin päin ja että valitettava on, ettei näitäkään suhteita ole aina riittävästi vaalittu. Joskus tuntuu siltä, että maamme ulkopolitiikkaa sittenkin leimaa osittainen yksipuolisuus.

Tässä yhteydessä on samalla todettava, että turvallisuuden ylläpito tässä syntisessä sukukunnassa vaatii myös riittävän voimakkaan puolustuslaitoksen ylläpitämistä. Tämä maailma ei ole koostunut enkeleistä vaan lihallisista ihmisistä, joista Raamattu sanoo: "Ei ole ketään, joka tekee sitä, mikä hyvää on, ei yhden yhtä-

kään." Jokaisessa ihmisessä, joka on luopunut elävästä Jumalasta, asuu peto joka on valmis tuhoamaan ja hävittämään. Tästä on meillä monia vakavia todisteita historiassa, ei vähiten viime sotien ajoilta. Jos ihminen olisi itsessään hyvä, ei tarvittaisi poliisilaitosta, vankiloita sen enempää kuin puolustuslaitostakaan.

Hyvien luottamuksellisten suhteiden luominen ja ylläpitäminen on siis välttämätöntä pienen kansan olemassaololle. Mutta pienen valtion tehtävänä on myöskin ylläpitää hyviä kauppasuhteita joka suunnalle. Sidonnaisuus yhteen suuntaan johtaa toisten syrjimiseen eikä aina taloudellisestikaan ole edullista. Idän kanssa käytävää kauppaa on tarkoin tutkittava ja sen laajentamismahdollisuuksia seurattava. Ilmeistä on, ettei Neuvostoliiton kaupan pieni väheneminen ole aiheutunut hallituksemme toimenpiteistä, vaan pikemminkin Neuvostoliiton. Hallitus on liittomme käsityksen mukaan ottaessaan yhteyttä Komekonin pankkiin neuvottelumielessä toiminut maamme etujen mukaisesti. Liittomme mielestä maamme hallitus on suhtautunut melko objektiivisesti lännen integraatiokehitykseen. Ulkojäsenenä EFTA:ssa olemme saavuttaneet monia etuja, joiden ulkopuolelle olisimme ilman tätä kontaktia jääneet. Ajankohtaiseksi on nyt tullut suhtautumisemme EEC:hen, johon aivan lähiaikoina ilmeisesti maamme joutuu ottamaan lopullisen kannan käytävien neuvottelujen yhteydessä.

Liittomme käsityksen mukaan suhdettamme EEC:hen ei saa hoitaa niin, että joudumme poliittiseen riippuvaisuussuhteeseen EEC-valtioihin nähden. Sitä vastoin liittomme mielestä on tarkoin tutkittava kaikki ne mahdollisuudet, jotka meillä on kaupallisten suhteidemme hoitamiseksi EEC-maiden kanssa, niin ettemme kansainvälisessä kaupankäynnissä jää huonommalle puolelle mm. muihin pohjoismaihin verrattuna. Tällaisten kaupallisten suhteiden solmiminen EEC:hen ei ehkä ole aivan yksinkertainen asia, mutta maamme myönteistä taloudellista kehitystä silmällä pitäen välttämätön toimenpide. Liittomme on valmis tukemaan hallitusta, jos se edellä mainitussa hengessä käy neuvotteluja EEC:n kanssa.

Liittomme näkemys on samalla se, että hallituksen tulee kaikin keinoin pyrkiä edistämään idän ja lännen välistä kauppaa mm. tullimuurien alentamista ja monenkeskeisen kaupan laajentamista silmällä pitäen. Onhan jo nyt todettava Komekonin pankin toimenpiteiden hiljalleen johtavan monenkeskisen kaupankäynnin viriämiseen myös itäryhmittymämaiden välillä. Idän ja lännen välisen kaupankäynnin edistämisellä luodaan myös paremmat suhteet näiden maiden kansojen kesken ja tällä taas on yleisesti ottaen turvallisuuspoliittistakin merkitystä.

SKDL on voimakkaasti puuttunut maamme taloudellisiin vaikeuksiin ja hakenut niille syitä. Taloudelliset vaikeutemme eivät kuitenkaan ole vain maassamme sisäisesti harjoitetun talouspolitiikan seurauksia. Olemmehan maapallollamme valtioina taloudellisesti monella tavalla sidotut toisiimme. Taloudellinen kriisi jossain maassa, jonka kanssa käymme kauppaa, heijastuu välittömästi omaan maahamme. Välillisesti heijastuvat minkä tahansa maan taloudelliset vaikeudet myös meidän maahamme. Eniten heijastuvat talouskriisit maamme ulkopuolelta nimenomaan niiden kauppatuttaviemme taholta, joiden kanssa ulkomaankauppamme on laajinta. Tällä en ole tahtonut sanoa sitä, että liittomme haluaisi puolustaa hallitusta niiltä osin kuin hallitus on mielestämme noudattanut virheellistä talouspolitiikkaa. Tällä olemme tahtoneet nimenomaan todeta, ettei eduskunnalla ole syytä vierittää sentään aivan kaikkia kielteisiä taloudellisia seurauksia hallituksen niskoille. Onhan sitä paitsi toki jotain myönteistäkin hallitustemme toimesta itsenäisyytemme aikana maassamme tapahtunut. Olemmehan tilastoissa vielä 15 kehittyneimmän maan joukossa. Silti on katsottava, että paremminkin asiat voisivat olla.

Liittomme yhtyy täysin niihin ajatuksiin, jotka SKDL:n taholta on tuotu esille pienviljelijäin, pienyrittäjäin ja eläkkeensaajain aseman jälkeenjääneisyydestä. Mutta liittomme haluaa tähän nimenomaan liittää myös ne pienryhmät maassamme, joita budjettipuheessani jo aikanaan luettelin ja joihin mm. kuuluvat kalastajat, 40—60-vuotiaat lesket ja maaseutupuhelinkeskusten hoitajat. Tähän tekisi tässä mieleni lisätä vielä ainakin ne kansalaiset, jotka ovat syntyneet ennen 1. 7. 1897 ja jotka ovat kaikkien eläkejärjestelmiemme ulkopuolella.

Talouspolitiikan päämäärän maassamme tulee olla kaksiosainen: yleinen tuottavuuden kohottaminen ja ansiotulojen tasoittaminen. Nämä kaksi päämäärää saattavat näyttää vastakkaisilta, mutta ainakin joittenkin näkökohtien osalta ne pyrkivät samaan päämäärään, nimittäin yksityisen kansalaisen toimeentulon parantamiseen, yleisen hyvinvoinnin lisäämiseen ja kansalaisten tasa-arvon toteuttamiseen.

Tuottavuuden kohottamista silmällä pitäen on valtio ottanut vuoden 1972 budjettiin huomattavan määrän valtion omien yritysten tukemiseen. Tästä ei mielestäni sinänsä ole mitään pahaa sanottavaa. On kuitenkin todettava, että hallituksen sijoitusystävällisyys ei kohdistu sanottavammin yksityisiin yrityksiin, jotka joutuvat taistelemaan omien taloudellisten vaikeuksiensa kanssa. Onhan tunnettua, että Suomessa yritysten mm. omarahoitusmahdollisuus on huomattavasti pienempi muiden teollisuusmaiden yritysten vastaaviin mahdollisuuksiin verrattuna ja osittain tästä johtuen yksityiset yrityksemme ovat muiden teollistuneiden maiden yrityksiä huonommassa asemassa ja taloudellisille vaihteluille herkempiä. Suomen kristillisen liiton mielestä valtiovalta ei ole riittävästi kiinnittänyt huomiota tähän puoleen. Myönteistä on tosin se, että suhdannevaraustalletukset on vapautettu teollisuuden käyttöön. Teollisuusprojekteja ei kuitenkaan pystytä tallaamaan maasta hetkessä, joten hallituksen olisi tullut paremmin ylläpitää yhteyksiä teollisuuteen. Ne huomattavat investoinnit, jotka viime vuosien aikana on teollisuudessamme suoritettu, ovat melkoiselta osin loppuun käytetyt seurauksena voimakkaista investoinneista. Tuotantokapasiteetti on nopeasti noussut. Monien tuotteiden osalta tosin menee aikaa, ennen kuin kysyntä kasvaa lisääntynyttä kapasiteettia vastaavaksi.

Hallituksen tulisi erikoisesti kiinnittää huomiota tuotekehittelyyn ja markkinoinnin edistämiseen. Tältä osin maamme ilmeisesti vieläkin on melkoisesti jäljessä monesta kilpailevasta maasta.

Kun teollisuudesta keskustellaan, on mielestäni väärin, että näemme siinä jo sinänsä jotain kielteistä, niin kuin nähdäkseni jotkut puolueet näkevät. On jälleen kerran todettava, että kansamme hyvinvointi oleellisilta osin riippuu teollisuudesta ja sen kehittämisestä. Ilman teollisuutta maassamme ei olisi sitä hyvinvointia, jota teollisuus työllistäjänä ja ansioiden jakajana on tuonut tullessaan. Kannattavat teollisuusyritykset ovat nimenomaan ne, jotka tuovat maallemme huomattavan osan kansantulosta. Tällöin en suinkaan väheksy maatalouden osuutta työllistäjänä ja nimenomaan elintarvikkeiden tuottajana. Maatalouttakin ja sen merkitystä nykyisin valitettavan usein väheksytään.

Haluaisin kuitenkin tässä yhteydessä vielä korostaa sitä, että hallitus ei ole vieläkään ottanut vakavasti pienyrittäjiemme aseman kohottamisen tarpeellisuutta. Pienyrittäjät pienkaupan alalla ovat pisteveron ansiosta joutuneet erittäin ahtaalle. Liittomme on vastustanut pisteveron säätämistä alusta lähtien ja on edelleen sitä mieltä, että pistevero on poistettava mahdollisimman pian. Tilalle on luotava lisäarvonverojärjestelmä, joka saattaa maamme pahimpien kilpailevien kauppakumppaniemme kanssa tasaveroiseen asemaan. Lisäarvonverojärjestelmää voimaan saatettaessa on vähävaraiselle kansanosallemme järjestettävä riittävä kompensaatio. Eräs laskelma osoittaa, että lisäarvonverojärjestelmään siirryttäessä sen vaikutus aluksi on elinkustannusindeksin nousuun vajaat 2 %. Pienyrittäjien asemaa parantamalla ja pienyrityksiä maaseudulle perustamalla voidaan maamme asuntotarvetta huomattavasti keventää. Budjettipuheissani perustelin tätä mielestäni niin laajasti, etten tässä yhteydessä enää suuremmin tähän kajoa. Totean kuitenkin, että synnyttämällä pienyrityksiä maaseudulle vältetään huomattavalta osin maalta muutto ja myös maaseudun asuntojen tyhjeneminen. Pienyrittäjien asemaa kohottamalla työllistetään huomattava määrä kansalaisistamme, ovathan pienyritykset nimenomaan työvoimavaltaisia elinkeinoja. Ei vain maalta muutto, vaan myös maastamuutto vähenee pienyrittäjien asemaa tukemalla.

Herra pääministeri on vastauksessaan aivan oikeassa todetessaan, miten siirtyminen laskukauteen aiheuttaa kaikilla tahoilla tyytymättömyyttä. Mielten hillitsemistä todella tarvitaan. Jonkin verran eri mieltä olen kuitenkin herra pääministerin kanssa kuntien talouden osalta. Ehkä lyhyellä aikavälillä asioita tarkasteltaessa kunnat ovat valtion kanssa käytävässä kilpailussa jotenkin säilyttäneet asemansa, nimenomaan herra pääministerin mainitseman uuden kantokykyluokituksen johdosta. Onhan viimemainittu samalla nimenomaan pienille kunnille oikeutta jakava. Jos kuntien asemaa kuitenkin tarkastellaan pitkällä aikavälillä, voidaan todeta kuntien jääneen eittämättä toiseksi. Tämä ilmenee mm. siinä, että vuodesta 1949 vuoteen 1969 valtion menot ovat kasvaneet 7.7-kertaisiksi, kun taas kuntien menot vastaavana aikana ovat kasvaneet 12.6-kertaisiksi. Kun kunnallisveroäyrin keskihinta vuonna 1950 oli 10.53 p, se viime vuonna oli 13.95 p. Vaikeimmassa asemassa ovat tietenkin pienet vähävaraiset kunnat, joiden aseman kor-

jaamiseen hallituksen edelleenkin tulisi kiinnittää huomiota.

Koska kunnallisen jaotuksen uudistustoimenpiteet ovat paraikaa vireillä, liittomme pitää erittäin tähdellisenä, että kunnat saavat riittävää informaatiota kuntiensa talouden kannattavaisuudesta tai vastaavasti kannattamattomuudesta, jotta etenkin pienet kunnat voisivat tehdä siitä asiaan kuuluvat johtopäätökset.

Herra puhemies! Suomen Kristillinen Liitto ei siis voi yhtyä kaikkiin hallituksen toteuttamiin toimenpiteisiin. Esitänkin näin kuuluvan perustellun päiväjärjestykseen siirtymistä tarkoittavan ehdotuksen: "Eduskunta edellyttää, että hallitus kiinteästi seuraa kehitystä sekä hinta- että palkkarintamalla, pyrkii parantamaan pienyrittäjien asemaa maassamme mm. poistamalla pisteveron ja huolehtii kaikkien, nimenomaan vähävaraisten kanstalaistemme toimeentulon turvaamista ja tekee kaikkensa työllisyyden ylläpitämiseksi, sekä siirtyy päiväjärjestykseen."

Pääministeri Karjalainen: Herra puhemies! En aio tässä sekaantua tähän pitkään puhelistaan pitemmälti. Haluaisin kiinnittää huomiota vain pariin puheenvuoroon, nimenmenomaan muutamaan asialliseen asiaan, jotka vaativat muutaman lisäsanan.

Ensinnäkin ed. Holkerin puheenvuoron johdosta pyytäisin mainita, että kun hän täällä puheessansa luki hallituksen talouspoliittista linjaa budjetin liitteestä, niin hänen pitäisi tietää, että budjetin liite ei ole hallituksen työtä, vaan valtiovarainministeriön virkamiestyötä. Näin on aina ollut. On nimenomaan aina sanottu, että se ei ole mikään hallituksen kannanotto. Hänen joko olisi pitänyt tietää tämä tai sitten olisi pitänyt välttää lankeamista niin halpahintaiseen tekstiin kuin hän täällä lankesi, että hän luki sieltä "jos" ja "jos" ja "jos" -edellytyksiä. Totta kai virkamiesten täytyy tehdä nämä katsaukset tietyillä edellytyksillä. Sillä asialla ei ole mitään tekemistä hallituksen talouspolitiikan kanssa (Ed. Mäki: Aika paljon, kun se budjetissa on!).

Mitä tulee sitten pitkäjänteisyyteen, jota ed. Holkeri kaipasi hallituksen talouspolitiikalta, niin kun kokoomus oli 1960-luvun alkupuolella hallituksessa, en kyllä havainnut siellä kokoomuksen edustajien missään vaiheessa talouspolitiikassa edustaneen jotakin pitkäjänteisempää linjaa kuin muut silloiset hallituspuolueet edustivat. Kyllä se on pelkkä iskusana, jota nyt sitten koetetaan käyttää, kun ollaan oppositiossa, mutta hallituksessa ei pitkäjänteisyyttä kyllä näkynyt, pikemminkin päinvastoin.

Mitä tulee sitten ed. Aition puheenvuoroon, haluaisin ensinnäkin mainita, että erästä kohtaa pidin siinä kyllin aika sopimattomana, nimittäin sitä, että hän väitti minun jossakin äskeisen vastauksen yhteydessä ikään kuin esittäneen vastustavan kannan Neuvostoliiton kaupan kehittämistä kohtaan (Ed. Kantolan välihuuto.) Minun vastauksestani ei kukaan sellaista löydä. Ed. Kantola myös tietää, että pääministeri ei sellaista kantaa edusta (Ed. Kantola: Hämmästytti vain kun Länsi-Saksan kaupan tappiollisuudesta ei niin paljon puhuttu!). — Minäpä tulen siihen, hetkinen! — Joka tapauksessa se oli ehdottomasti väärä väite sen tiedonannon johdosta, joka täällä annettiin. Päinvastoin totesin, kuinka paljon on tehty ja pantu vireille Neuvostoliiton kaupan ja muun taloudellisen yhteistyön kehittämiseksi; enemmän kuin moni muu hallitus vuosikausiin, enemmän kuin vasemmistoenemmistöiset hallitukset edellisellä vaalikaudella. Muistutan vain siitä, miten esimerkiksi kaksi SKDL:läistä liikenneministeriä makuutti vuosikausia pöydällään Neuvostoliiton sähköveturitilausta (SKDL:n ryhmästä: Me emme silloin olleet hallituksessa!). — Minä vain vastaan, että tällaista löytyy SKDL:nkin jäljiltä, jos lähdetään tällaiselle tielle, niin kuin yllätykseksi ed. Aitio puheenvuorossansa lähti.

Sitten toinen kysymys. Tässä puheenvuorossa jälleen esitettiin ajatus tuonnin säännöstelystä ja nimenomaan mainittiin, että pitäisi ryhtyä maakohtaiseen tuonnin säännöstelyyn Länsi Saksan, Ruotsin ja Japanin kaupassa. Tämähän on ajatus, joka silloin tällöin aina tuodaan yhä uudelleen esille SKDL:n taholta ja joskus muiltakin tahoilta. Että kun joittenkin maitten kanssa on kaupassa suuri alijäämä, niin niitten maitten taholta tapahtuvaa tuontia pitäisi ryhtyä säännöstelemään. Nyt on kuitenkin niin, että meidän kansainväliset sopimuksemme kiistattomasti tekevät mahdottomaksi tällaisen maakohtaisen tuontisäännöstelyn. Ja jos sille tielle mennään, niin se romuttaa koko meidän kauppapoliittisen järjestelmämme. Muistan hyvin, että kun käytiin menneinä vuosina hallitusneuvotteluja. joihin SKDL:n edustajatkin osallistuivat, niin tehtiin nimenomaan hallitussopimus, jossa SKDL:nkin edustajat hyväksyivät kaikki tähänastiset kauppasopimukset ja kauppapoliittiset sopimuksemme, ja ne samat sopimukset ovat tänä päivänä voimassa. Niit-

ten valossa ei ole mahdollista maakohtainen tuontisäännöstely, ellei tietoisesti ryhdytä rikkomaan näitä sopimuksia. Siihen tietysti hallitus ei lähde, että rikkoisimme tietoisesti sopimuksia. Tämä keino ei ole siis käyttökelpoinen keino. Vaikka olisi mahdollistakin, että maakohtaista säännöstelyä harjoitettaisiin, kun on kysymys tarpeellisesta ulkomaisesta kysynnästä, niin jollei tämä tuonti tulisi Länsi-Saksasta, Ruotsista tai Japanista, niin se tulisi Suomeen joistakin muista maista. Ei se olisi mikään maksutaseen lääke. Totta kai me tuomme valtaosaltaan tarpeellisia tavaroita; ne ovat koneita ja tuotantoelämän tarvikkeita, joita tuodaan. Ne olisi tuotava sitten jostakin muusta maasta. Se olisi keino ehkä johonkin muuhun asiaan, mutta ei se maksutaseen hoitamiseksi mikään keino olisi, sillä tietysti, sikäli kuin tuotantoelämä on riippuvainen ulkomaisesta tuonnista, jostakin se olisi kuitenkin tuotava, ellei haluttaisi pysähdyttää pyöriä ja aiheuttaa työttömyyttä.

Tämä selvennykseksi sen vuoksi, että yhä uudelleen palataan sellaiseen ajatukseen, että meillä olisi vapaat mahdollisuudet säännöstellä sitä ja tätä tuontia, jos vain haluttaisiin.

Valtiovarainministeri Tallgren: Herra puhemies! Sen johdosta, että sekä välikysymyksessä että täällä erinäisisssä puheenvuoroissa on kiinnitetty huomiota tuloverotuksen perusteisiin ja kuntien rasituksen lisääntymiseen ja tietenkin pisteveroon, totean seuraavaa.

Vuoden 1972 tulo- ja menoarvioesityksen lähetekeskustelussa käyttämässäni puheenvuorossa mainitsin, että on olemassa tiettyjä perusteita verotettavan tulon alarajan nostamiseksi, koska alarajat ovat muodostuneet monessa tapauksessa kohtuuttoman alhaisiksi. Samassa yhteydessä kuitenkin lausuin, ettei ole ollut syytä lähteä ensi vuotta varten muuttamaan veroasteikkoja. Välittömän verotuksen kokonaisuudistus, joka parhaillaan on ministerivaliokunnassa käsiteltävänä, on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 1973 alusta lukien. Vasta tässä yhteydessä on tarkoituksenmukaisinta selvittää kysymys siitä, mille tasolle verotettavan tulon alaraja on määrättävä. Kun verotuksen kokonaisuudistuksen yhteydessä joka tapauksessa joudutaan veroasteikkoja oleellisesti muuttamaan ja selvittämään, miten kokonaisverorasitus on eri tuloluokkien kesken jaettava, puoltaa tämäkin sitä, että verovapaan tulon suuruus määritetään laajemman muutoksen yhteydessä. Tätä edellyttävät valtion fiskaaliset tarpeetkin. On nimittäin huomattava, että verotettavan tulon alarajan vähäinenkin korottaminen merkitsee verotulojen tuntuvaa vähennystä. Jos esimerkiksi SKDL:n kansanedustajain tekemä lakialoite nykyisten valtion veroasteikkojen muuttamiseksi verotettavan tulon alarajaa nostamalla toteutettaisiin, merkitsisi se noin 300 milj. markan vähennystä valtion verotuloihin, minkä summan kattamiseen olisi budjetissa osoitettava muita tuloja.

Edellä olevan perusteella katson, että verovelvollisten veronmaksukyvyn ja valtion fiskaalisten tarpeiden yhteen sovittaminen tapahtuu parhaiten välittömän verotuksen kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Välikysymyksen perusteluissa väitetään valtiovallan myös siirtäneen kunnille yhä uusia ratkaisuja, minkä sanotaan merkinneen kunnallisveroäyrin hinnan yleistä nousua ja verotuksen kiristymistä myös tätä kautta. Tarkasteltaessa koko kuntasektorin taloudellisen aseman kehitystä viime vuosina voidaan todeta, että kuntien niin sanottu rahoitusylijäämä eli kuntien käytettävissä oleva tulo vähennettynä kulutuksella ja hallinnollisilla nettoinvestoinneilla on muuttunut vuodesta 1969 41 milj. markan alijäämästä 50 milj. markan ylijäämäksi vuonna 1971. Tämä kuntien rahoitusaseman paraneminen on sitäkin merkityksellisempää, kun todetaan hallinnollisten nettoinvestointien samanaikaisesti kasvaneen voimakkaasti, esimerkiksi vuonna 1971 arviolta 12 %:lla edellisestä vuodesta.

Edellä sanotun perusteella voidaan päätellä, että veroäyrin hinnan kasvuun on vaikuttanut terveydenhoidon menojen kasvun lisäksi kuntasektorin sisällä tapahtunut hallinnollisten nettoinvestointien erittäin voimakas kasvu.

Hallitus on ollut tietoinen siitä, että kuntien taloudellisessa asemassa on merkittäviä eroja. Muun muassa näiden erojen tasoittamiseksi ja kunnille lakisääteisesti annetuista tehtävistä aiheutuvan taloudellisen rasituksen keventämiseksi on hallitus kuluvanakin vuonna pannut vireille useita merkittäviä uudistuksia. Näistä voidaan eräänä keskeisenä mainita sairaalatoimen valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa koskeva uudistus. Tätä tarkoittavat hallituksen esitykseen perustuvat lait tulivat viime viikolla eduskunnassa lopullisesti hyväksytyiksi. Näiden lakien arvioidaan lisäävän — ottamatta huomioon ns. nettotappioiden kor-

vaamisessa tapahtuvaa muutosta — kunnille sairaalatoimeen annettavien valtionavustusten määrää lähes 100 milj. markalla siten, että lisäys tulee olemaan kantokykyluokkiin 1—3 kuuluvissa kunnissa keskimäärin 36 %. Eduskunnassa on myös parhaillaan käsiteltävänä hallituksen esitys uudeksi työllisyyslaiksi. Lakiehdotuksen tarkoituksena on poistaa voimassa olevan työllisyyslain velvoitteiden täyttämisestä kunnille aiheutuneet kohtuuttomat rasitukset. Kun lakiehdotuksen mukaan korvauksensaajien määrä tulee merkittävästi kasvamaan, vaikuttaa tämä vakaannuttavasti kuntien verotulojen kertymään sekä pienentävästi kuntien sosiaalimenoihin. Hallituksen lakiehdotuksen mukaiset velvoitteet aiheuttavat valtiolle jo ensi vuonna, mikäli ehdotus tulee eduskunnassa hyväksytyksi, yli 27 milj. markan lisämenon. Ensi vuonna aloitettavan peruskoulu-uudistuksen toimeenpano tulee lisäämään valtion menoja kokonaisuudessaan noin 240 milj. mk vuositasolla. Kun peruskoulun valtionavustukset myönnetään nykyisistä kansakoulun valtionavustuksista poiketen kuntien yleisen kantokykyluokituksen perusteella, arvioidaan tämän keventävän kuntien taloutta ja siten osaltaan hillitsevän veroäyrien hinnannousua. Vielä voidaan todeta, että tällä hetkellä sairaalalakien saatua eduskunnassa lopullisen muotonsa kuntien rahoitusasemaa keventävien lainsäädännöllisten uudistusten vaikutus on arvioitavissa noin 110—120 milj. markaksi.

Välikysymyksessä ja ed. Aition puheenvuorossa on väitetty, ettei paljon parjatulla lisäverolla olisi ollut vaihtotaseeseen elvyttävää vaikutusta. Sama väite on myöskin kokoomuksen taholta tuotu esiin. Tämä väite ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Vaikka tällä verolla kiistattomasti on haittapuolia — millä verolla ei sellaisia puolia olisi — ei pidä unohtaa että tarkasteltaessa lisäveroa numeroitten valossa sen positiivinen vaikutus vaihtotaseeseen tänä vuonna tulee olemaan noin 150 milj. mk. Työvoiministeriö on todennut syyskuussa vallinneen tilanteen perusteella, että lisäveron aiheuttama työttömyys on toistaiseksi ollut vähäistä ja että pääosa lisäveron johdosta työttömiksi joutuneista on voitu sijoittaa uudelleen. Todennäköistä on, että osa työttömiksi joutuneista tai pakkolomautetuista henkilöistä olisi joutunut vastaavaan tilanteeseen ilman lisäveron toteuttamistakin, koska suhdannekehityksen heikentymisen myötä tapahtuu valitettavasti aina irtisanomisia ja lomautuksia.

Kun hallitus harkitsee vaihtotaseongelman ratkaisemista vastaisuudessa, on muistettava, että lisäveron positiivinen vaikutus vaihtotaseeseen vuositasolla on 350 milj. mk ja että veron kertymä on 180 milj. mk. Jos tämä vero poistettaisiin, pitäisi ensi vuoden budjetti tasapainottaa merkitsemällä tulopuolelle vastaava määrä jonkin toisen tulolähteen kohdalla. Vaihtotaseen hoidon kannalta olisi tämä toimenpide näin ollen kahdella eri tavalla erittäin arveluttava. Tästä huolimatta hallitus tietenkin on valmis harkitsemaan kaikkia mahdollisia toimenpiteitä, joilla voitaisiin korvata tämä lisävero. Mutta hallitus ei ota harteilleen tämän veron lopettamista ensi vuoden aikana ilman, että muita tehokkaita toimenpiteitä vaihtotaseen hoitamiseksi osoitetaan tämän veron tilalle. Kaikki ne toimenpiteet, mitä opposition taholta on ehdotettu, on hallitus jo aiemmin tutkinut, ja osaa näistä toimenpiteistä hallitus ehkä joutuu uudelleen harkitsemaan. Mutta olen vakuuttunut siitä, ettei näitten toimenpide-ehdotusten joukosta löydy toteuttamiskelpoista ja yhtä tehokasta vaihtoehtoa hallituksen linjalle.

Mitä pisteveroon vielä tulee, se on eduskunnan päätöksen mukaan voimassa tämän vuoden loppuun. Budjettiesityksessään hallitus on edellyttänyt, että vero olisi voimassa vielä ensi vuonnakin, ja samalla hallitus on edellyttänyt, että vero poistetaan niin pian kuin vaihtotasekehitys sen sallii. Milloin ensi vuonna tämä miellyttävä hetki koittaa, emme vielä tänään pysty täsmällisesti ilmoittamaan.

Puuttuisin vielä siihen, mitä kokoomuksen taholta on sanottu vaihtoehdoista. Haluan todeta sen, että kokoomus ensinnäkin ja suurena ykkösenä vaihtoehtolistalla puhuu arvonlisäverosta. Tiedetään, että hallitus paraikaa pohtii tätä kysymystä ministerivaliokunnassa, mutta me tiedämme myöskin, että me emme voi mennä lisäarvoveroon ilman, että täällä jo mainittu kompensaatiokysymys vähätuloisille tässä yhteydessä otetaan pohdittavaksi. Seuraavat vaihtoehdot kokoomuksen paperissa puhuvat voimakkaasta asuntotuotannon lisäyksestä. Hallitus on ensi vuoden budjettiin ehdottanut asuntotuotantoon 730 milj. mk, 580 milj. markan asemesta ja tämän lisäksi on jo sen jälkeen, kun budjetti on annettu, lisätyöohjelmissa hyväksytty lisää rahaa, jotta voimakas asuntotuotannon lisäys tulee hallituksen toimenpiteitten kautta toteutumaan. Lisäksi puhutaan kokoomuksen taholla siitä, että merenkulkuamme pi-

tää tehostaa. En usko, että mikään hallitus tässä maassa on tehnyt niin paljon merenkulun edistämisen puolesta kuin nyt istuva hallitus. Minä muistutan siitä, millä tavalla merenkulun väylätyöt esim. viime vuoden budjetissa nostettiin 4 milj. markasta 22 milj. markkaan, ja sama taso jatkuu seuraavan vuoden budjetissa. Vielä puhutaan laivanrakennusteollisuuden elvyttämisestä. Tämäkin on tapahtunut. Viittaan vain siihen, että ns. lex Långhjelm on pidennetty. Vielä puhutaan matkailusta. Hallitus on todennut myöskin budjettiesityksessään, että meidän matkailutaseemme on positiivinen, ja tästä syystä on erityisen suuret syyt siihen, että matkailulle annetaan enemmän rahaa kuin koskaan aikaisemmin.

Näin ollen kaikki kokoomuksen esitykset, kaikki vaihtoehdot, mitä täällä luetellaan, on hallitus jo ottanut varteen ja nähnyt sellaisiksi, jotka pitää ottaa pohdittavaksi. Mutta minä en sanoisi, että ne ovat vaihtoehtoja. Ne ovat lisäkeinoja, joita hallitus jo on toteuttanut.

Ed. Mäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Herra valtiovarainministerille vain sanoisin, että jos hän tutustuu talousneuvoston viimeksi antamaan komiteamietintöön, siellä, tosin hienovaraisesti mutta selvästi, tuomitaan hallituksen nykyinen linja ja korostetaan omistusasuntojen välttämättömyyttä säästämistoiminnan edistämiseksi. Se jos mikä lienee asiantuntijaelin, joka on osoittanut terveesti, että hallituksen asuntopoliittinen linja on väärä.

Ed. Mykkänen: Herra puhemies! Tähänastinen välikysymyskeskustelu on osoittanut ainakin sen seikan, että todellinen oppositio on kokoomuksessa, sillä niin herra pääministeri kuin valtiovarainministerikin aivan oikein kiinnittivät puheenvuoroissaan lähinnä huomiota niihin näkökohtiin, joita kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa puheenjohtaja Holkeri esille toi. Tämä on täysin luonnollista, sillä hallitushan toimii, niin kuin pääministerikin totesi, sen periaatteellisen yleislinjan puitteissa, jonka SKDL heinäkuussa 1970 hyväksyi hallituksen ohjelmaksi ja jota hallitus nyt jatkaa.

Haluaisin todeta herra pääministerille, että kun hän puhui budjettiesityksen kohdista, joissa oli ennakoitu tilannetta ja neljä jos-sanaa saatu sisältymään yhteen lauseeseen, niin meidän oppositiossa on mahdotonta tietää, mikä osa tuosta kirjasta on hallituksen hyväksymää ja mikä ei. Se edellyttäisi jotakin sivumerkintää: tämä kohta on hallituksen vastainen ja tämä hallituksen puolella, jotta me voisimme lukea sitä oikein. Näin sen vuoksi, että ei kai voida lähteä siitä, että budjettikirjaan sisällytettäisiin vastoin hallitusta ja vastoin hallituksen kantaa olevia ennakointeja, jotka hallitus tietoisesti tietäisi vääriksi ja virheellisiksi ja jotka rakentuisivat tällaisen jossittelun varaan. Me olemme vakavasti luottaneet siihen, että nämä jos-sanat ja niiden edellyttämät asiat ovat olleet hallituksen ehtoja ja edellytyksiä talouspolitiikan hoitamisessa.

Toisaalta pitkäjänteisyysvaatimus on myöskin meidän osaltamme täysin oikeutettua, sillä onhan kokoomus johdonmukaisesti jo usean vuoden ajan kiinnittänyt huomiota nimenomaan kahteen pääongelmaan, maan kauppataseen ja toisaalta työllisyyden hoitamiseen, jotka herra pääministerikin täällä käyttämissään puheenvuoroissa on todennut tärkeimmiksi hallituksen ohjelmakohdiksi ja tärkeimmiksi ongelmiksi. Näissä suhteissa me olemme usean vuoden ajan esittäneet konkreettisia vaihtoehtoja hallitukselle ja edustaneet pitkäjänteisyyttä, jollaista olisimme toivoneet myöskin hallitukselta.

Mitä herra valtiovarainministerin vastaukseen tulee, niin hän olennaisesti sivuutti siinä tärkeimpänä asiana meidän vaihtoehdoissamme olevan arvonlisäverojärjestelmän, joka sekä käytännössä että myöskin periaatteellisesti ratkaisisi monet niistä ongelmista, jotka liittyvät tällä hetkellä maan kauppataseen ja työllisyyden hoitamiseen ja joiden kimpussa hallitus ei pääse eteenpäin, koska se on pistänyt päänsä pensaaseen tuon pahamaineisen pisteveron avulla, jota keinotekoisesti yritetään vieläkin puolustella ja sen jatkamista esittää.

Myöskin keskustapuolueen puheenvuorossa ryhmän puheenjohtaja ed. Haukipuro mainitsi, että oikeisto ei ole koskaan tuntenut huolta omalla työllään itseään elättävästä viljelijästä, ja esitti tässä suhteessa erään tämän keskustelun kaikkein törkeimmistä lähimmäisen halventamisista, jos näin runollisesti voi sanoa. Nyt on kuitenkin niin, että juuri keskustapuolue jos mikä on viime aikoina antanut viljelijäväestön osalta periksi niin, että esim. viljelijäväestön ammattijärjestön MTK:n äänenkannattaja on useaan otteeseen kysellyt pääkirjoituksissaan ja artikkeleissaan, mihin hallitus on viljelijäväestöä viemässä.

Kokoomuksen osalta toteaisin, että me olemme useaan otteeseen kiinnittäneet huomiota juuri tällaisen omalla työllään itseään elättävän viljelijän, suomalaisen talonpoikaisväestön olojen kohentamiseen. Me voimme viime ajoilta todeta mm., että olemme kiinnittäneet huomiota UKK-sopimuksen prosenttiin, jossa olisimme toivoneet oikeudenmukaisempaa ratkaisua. Edelleen olemme vaatineet tämän sopimuksen suhteen sen jälkeenjääneisyyden korjaamista, samoin kuin olemme vaatineet tavoitehintatason saavuttamista ja siinä suhteessa lain noudattamista. Edelleen olemme arvostelleet sitä, että kun samaisessa budjettiesityksessä, johon äsken viittasin, on puhuttu vain passiivisesti tuotannon supistamisesta, niin oikea näkemys olisi siirtyä aktiiviseen politiikkaan, jossa myöskin viljelijän asemaan kiinnitettäisiin huomiota. Samoin olemme kiinnittäneet huomiota käytännössä tehtyihin ratkaisuihin, jotka myös muulla tavoin ovat maatalousväestön kannalta kielteisiä. Esimerkkeinä mainitsisin vesihallituksen siirtämisesityksen sisäasiainministeriöön, jossa suhteessa kokoomuksen kanta siitä, ettei näin tapahtuisi vaan että se olisi pidettävä maa- ja metsätalousministeriössä, toivottavasti saa hallituspuolueiden taholta tukea. Edelleen olemme havainneet, että verohallituksen pääjohtajaksi nimenomaan nimitettiin henkilö, jonka maatalouspoliittiset kannanotot ainakin sen puolentoista vuoden ajalta, mitä täällä olen ollut, ovat olleet kovin viljelijäväestövastaisia. Viime keväästä lähtien olemme myöskin vaatineet tutkimusta maatalousväestön tulotason kehityksestä, ja kun hallitus sitten tämän suoritutti ja siinä todettiin jälkeenjääneisyys, olemme vaatineet tämän jälkeenjääneisyyden kompensoimista. Edelleen olemme vaatineet maatilalakia, jolla maatalouden pääomakysymys järjestettäisiin oikeudenmukaisella tavalla, samoin kuin tuotteiden markkinoinnin ja joustavuuden tehostamista. Metsätalouden osalta olemme vaatineet Merahjelman noudattamista ja vastustaneet jyrkästi metsäomaisuuden sosialisointipyrkimyksiä samoin kuin ministeri Salosen julkisuudessa esittämiä vaatimuksia metsäverotuksen nostamiseksi ja metsätulojen osittaiseksi sosialisoimiseksi, yhteiskunnan haltuun siirtämiseksi. Tässä esimerkkejä todellisesta viljelijäystävällisestä politiikasta, mikä liittyy maanviljelijän katsomiseen normaaliksi yrittäjäksi, eikä senlaatuisesta politiikasta, jolla keskustapuolue valitettavasti hallitusyhteistyön hinnalla on niin kovin monin osin ollut valmis myymään tämän yrittäjäryhmän esikoisoikeuden siitä osasta, että on saanut olla sitten hallituksen johdossa.

Herra puhemies! Olemme tänään todellakin todistamassa täällä varsin omalaatuista välikysymysnäytelmää. Se on verrattavissa sanontaan pukista kaalimaan vartijana, sillä SKDL on esittänyt välikysymyksen itselleen oltuaan hyväksymässä hallitusohjelmaa runsas vuosi sitten. SKDL sai viime eduskuntavaalien jälkeen muilta hallituspuolueilta valtakirjan määritellä ne puolueet, jotka hallitukseen kelpaavat, ja ne, jotka eivät sen mielestä täytä hallituksessa olemisen edellytyksiä. Tämä tapahtui siten, että niin keskustapuolue kuin sosialidemokraatitkin antoivat kommunisteille avainaseman ratkaista hallituspohja ja siten myös tulevan hallituspolitiikan pääsisältö. Muodollisesta ei-sosialistisesta enemmistöstä huolimatta on vaalien jälkeistä hallituspolitiikkaa harjoitettu vasemmiston määrittelemin ehdoin. Tämä asetelma ei ole heijastanut suoranaista vaikutustaan pelkästään hallituksen toimintaan, vaan sen ote on ulottunut paljon laajemmalle. Äsken viittasin jo maatalouspolitiikkaan, joka on ollut eräs tällainen kohde. Samoin mm. nimityspoliittisten päätösten kautta on vasemmiston vaikutus vahvistunut huomattavalla tavalla yhteiskunnan eri osa-alueilla. Vasemmistolaisten perusnäkemyksen mukaisesti on yhteiskunnan osuutta kansalaisten kustannuksella lisätty mm. veropoliittisin toimenpitein. Onpa hallitusasetelman vaikutus ulottunut niinkin kauas valtioneuvoston työskentelyn piiristä kuin yleisradiopolitiikkaan, jossa tavan takaa on eri luottamuselimissä jouduttu toteamaan ei-sosialististen ryhmien hallitussidonnaisuus vasemmistoon.

SKDL:n taholta on vähintään hurskastelua väittää, että se ei olisi ollut määräämässä nykyisen sisäpoliittisen tilanteen perusasetelmia. Kokoomuksen puolelta on syytä toistaa pääministeri Karjalaisen vastauksessaan esittämä toteamus, että hallituksen yleispoliittinen peruslinja on säilynyt samana, kuin se oli SKDL:n osallistuessa hallitukseen (Ed. Kantola: Eipä ole!). — Kyllä, ed. Kantola. — Tämän politiikan peruslinja on siis yhteneväinen SKDL:n tavoitteen, sosialistiseen yhteiskuntaan pyrkimisen, kanssa — ed. Kantola. Muutoin ei olisi ollut ajateltavissa toki, että SKDL olisi yksimielisesti päättänyt osallistua Karjalaisen hallitukseen heinäkuussa 1970 (Ed. Kantola: Mutta mikäs johti eroon?). — Se, että hallitus ei ilmeisesti riittävästi noudattanut tätä

SKDL:n sosialistiseen järjestelmään tähtäävää ohjelmaa. — SKP:n sisäisten riitojen vuoksi viime talvena tapahtunut hallituksesta lähtö ei muuta muuksi tätä tosiasiaa. Hallitus toimii SKDL:n sanelemin ehdoin ja ohjelmalla, niin kuin täällä on monta kertaa todettu.

Kun SKDL:n tavoitteiden mukainen hallituksen peruslinja on tullut tänään täällä eduskunnassa pääministerin suullakin todetuksi, on ymmärrettävää, että kansalaiset ovat tyytymättömiä noudatettuun politiikkaan. Viime vaalien edellä suuri joukko äänestäjiä siirtyi kannattamaan oppositiopuolueita juuri sen vuoksi, että edellisen vasemmistoenemmistöisen kauden jälkeen haluttiin perusteellista muutosta sisäpolitiikkaan. Näin ei ole kuitenkaan valitettavasti tapahtunut, vaan entinen meno on edelleen jatkunut. Viimeaikaiset mielipidemittaukset kertovat kauttaaltaan kansalaisten edelleen ajattelevan näin. Niinpä eduskunnan on syytä antaa hallituksen talouspolitiikalle epäluottamuslause, jotta päästäisiin tarkastelemaan hallitustilannetta uudelta pohjalta. Tuolloin viime vaalien tuloksen pitäisi nykyistä paremmin päästä oikeuksiinsa. Muussa tapauksessa on syytä käydä uusiin vaaleihin ja kysyä uudelleen kansalta sen mieltä harjoitetusta politiikasta.

Herra puhemies! Kun täällä on useaan otteeseen viitattu ulkomaankauppapolitiikkaan, niin niiltä osin haluaisin SKDL:n mieleen muistuttaa pari lukua. Silloin kun kokoomus oli vuonna 1965 hallituksessa, niin Suomen ja Neuvostoliiton välinen kauppavaihto prosentteina oli sekä tuonnin että viennin osalta suurempi kuin se oli silloin, kun SKDL viime vuoden aikana koko vuoden oli hallituksessa, ja näin ollen SKDL:n väitteet siitä, että tämä eduskunnan enemmistön muuttuminen porvarilliseksi tai oikeiston vaikutus politiikkaan tuolloin olisi ollut vaikuttamassa siihen, että tässä suhteessa kehitys ei olisi mennyt myönteisesti eteenpäin, ei pidä paikkaansa, vaan päinvastoin SKDL:n itsensä ollessa hallituksessa oli tapahtunut selvää vähentymistä (SKDL:n ryhmästä: Sehän todistaa vain sen, että suurpääoma määrää ulkomaankauppapolitiikasta!). — Kyllä hallitus määrää meillä niistä perusteista, joilla ulkomaankauppaa käydään (Ed. Honkonen: Millä lailla se määrää ne!). — Se määrää tässä Suomen tasavallassa, jossa myöskin SKDL on mukana.

Herra puhemies! Edellä olevaan viitaten pyydän saada kannattaa ed. Holkerin tekemää ehdotusta perustellusta päiväjärjestykseen siirtymisestä.

Ed. Loikkanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Mykkäsen puheenvuoron perusteella voidaan todeta, nimenomaan puheenvuoron sen osan perusteella, joss hän kertoi kokoomuksen maatalouspolitiikasta, että kokoomus edustaa sellaista näkökantaa, että maataloustuotteitten kuluttajahintoja tulisi nostaa. Kun kokoomuksen edustajat pyrkivät kuluttajaväestöäkin kosiskelemaan, niin tämä seikka on syytä nyt kirjata oikein selkeästi.

Ed. Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Me olemme lähteneet siitä, että maatalousväestö on yksi yrittäjäryhmä, jonka tulee saada oikeudenmukainen korvaus työstään ja kohtuullinen toimeentulo (Ed. Loikkanen: Siis kuluttajahintoja nostamalla!). Tässä suhteessa me pidämme maatalousväestöä täysin verrattavana mihin muuhun tahansa yrittäjäryhmään ja katsomme, että hallituksella on velvollisuus hoitaa asiat tämän tavoitteen mukaisesti.

Ed. Juvela: Herra puhemies! Kun herra pääministeri syyllistyi täällä äsken — huomaan, ettei hän ole kuitenkaan paikallaan — melko ikävään, vihjailevaan syyttelyyn entisiä kansandemokraattisia liikenneministereitä kohtaan sanoen mm. että nämä makuuttivat vuosikausia pöytälaatikossaan Neuvostoliitosta tehtyjä sähköveturitilauksia, haluan SKDL:n eduskuntaryhmän puolesta jyrkästi torjua herra pääministerin ala-arvoisen syytöksen. Kaikki tietävät, että SKDL:n ministerit samoin kuin eduskuntaryhmämme tekivät parhaansa nopean myönteisen ratkaisun aikaansaamiseksi tässä asiassa. Ei ollut suinkaan SKDL:n ministerien syytä se, ettei hallituksen enemmistö halunnut tehdä päätöstä aikaisemmin. Tässä ja nimenomaan tässä oli syy siihen, miksi ratkaisu tässä asiassa siirtyi niin pitkälle.

Tapahtumat tänä iltana tässä salissa ovat vakuuttavasti osoittaneet sen, että SKDL:n eduskuntaryhmän viime viikolla tekemä välikysymys oli oikeaan osunnut ja ajankohtainen. Näin ennen kaikkea sen vuoksi, että hallituksen harjoittama hintojen, maksujen ja verojen korotusten politiikka oli jo totisesti korkea aika saattaa eduskunnan punnittavaksi. Hermostuneisuuden tai sanoisinko paremminkin huonon omantunnon tiliin laskisin sen, ettei

hallitus malttanut rauhassa syventyä välikysymyksen vakavaan sisältöön, vaan kiirehti antamaan vastauksensa jo tänään. Toisaalta hallituksen menettely osoittaa sen ylimielistä asennetta eduskuntaa kohtaan.

Pahoittelen myös pääministerin vähättelevää kielenkäyttöä välikysymyksestämme ja hänen keksimiään vitsejä tästä asiasta. Täytyy todeta, että pääministerin huumori tässä yhteydessä on vähintäänkin yhtä huonoa kuin hänen johtamansa hallituksen harjoittama politiikka. Jos välikysymyksemme muistuttaa pääministerin mielestä sillisalaattia tai jotakin muuta ruokalajia sen vuoksi, että siinä on jouduttu kajoamaan varsin useisiin hallituksen politiikassa ilmenneisiin heikkouksiin, se ei suinkaan ole kyselijöiden vika. Syyt löytyvät hallituksesta, jonka politiikka on niin monin osin osoittautunut epäkelvoksi.

Joka tapauksessa välikysymys ei ollut ainoastaan tarpeellinen, vaan se oli välttämätön; sen on tänään tähänkin mennessä käyty keskustelu osoittanut. Syytä on nimittäin myös tietää se, miten tästä jatketaan eteenpäin. Jatkuuko maassamme edelleenkin tuloerojen kasvuun johtava politiikka vai tapahtuuko tässä suhteessa käännettä parempaan? Arvelisin, ettei näinkään voida enää kovin kauan jatkaa; pää tulee ennen pitkää vetävän käteen. Toisaalta ei pidä unohtaa myöskään sitä tosiasiaa, että ajanjakso vuoden 1970 maaliskuusta lokakuuhun 1971 on varsin selvästi osoittanut, miten kohtalokasta olikaan se, että eduskunta vuoden 1970 vaaleissa sai vahvan porvarillisen enemmistön ja vasemmistoenemmistöisen eduskunnan aikana aloitetulle myönteiselle uudistuspolitiikalle pantiin sulku. Kun menneitten kuukausien poliittisten ratkaisujen karvaista seuraamuksista tehdään tilinpäätöstä, niin tätä tosiasiaa ei pidä eikä saa unohtaa.

Ymmärtääksemme paremmin nykyisen tilanteen on syytä lyhyesti palata ajassa taaksepäin tämän vuoden maaliskuuhun, aikaan, jolloin syntyi vakava selkkaus hallitukselle annettavista valtuuksista sallia eräiden kulutustarvikkeiden hintojen korotukset. Kuten tunnettua me kansandemokraatit asetuimme vastustamaan päättävästi tällaisten valtuuksien antamista, koska tiesimme, että tämä tie johtaa auttamattomasti hintojen ja maksujen korotusten vyöryyn. Samalla vaadimme hallituskumppaneiltamme takeet siitä, että tiukkaa hintojen ja maksujen säännöstelyn linjaa jatketaan, mistä hallituksessa oli aiemmin yhteisesti sovittu. Hallituskumppanimme eivät kuitenkaan halunneet näitä takeita antaa eivätkä suostuneet myöskään estämään uhkaamassa olleita hintojen korotuksia. Tilanne johti siihen, että kansandemokraatit suljettiin pois hallitusyhteistyöstä ja pitkään jatkunut vasemmiston ja keskustan hallitusyhteistyö hajosi. Tällaisia olivat lyhyesti sanoen ne maaliskuun tapahtumat, jotka johtivat meidän kansandemokraattien siirtymiseen oppositioon.

Kuten tunnettua sosialidemokraatit ja keskustapuoluelaiset puhuivat tuolloin vähätellen ja pilkallisesti "korppusodasta", joka kaatoi hallituksen. Tavallinen kansa, työläiset ja maaseudun pienviljelijät kokivat nämä ratkaisut kuitenkin hyvin vakavina tosiasioina. Kun heidän elämäänsä kiristettiin toistuvilla hintojen ja maksujen korotuksilla, koettiin tällaiset puheet kansaan kohdistuneena halveksuntana. Haluaisinkin nyt kysyä, vieläkö kaiken tapahtuneen jälkeen hallituspuolueet näkevät maaliskuussa alkunsa saaneessa kehityksessä pilkkaamisen ja ivan aihetta. Tuskinpa asia enää näin on. Itsetutkisteluun olisi aihetta myös SAK:n puheenjohtajalla Niilo Hämäläisellä, joka liioin suhtautui ivallisesti vähätellen kansandemokraattien epäilyksiin ja esityksiin UKK-sopimusta tehtäessä.

Menneet kuukaudet ovat nimittäin niin hallitukselle kuin SAK:n puheenjohtajallekin toivottavasti osoittaneet, miten oikeassa sittenkin kansandemokraatit tuolloin olivat. UKK-sopimuksen hyväksymisestä sellaisenaan me kansandemokraatit sanoimme, että se ennen pitkää johtaa hintojen ja maksujen korotusvyöryyn, jolloin varsin nopeasti mitätöidään sopimuksen tarjoamat palkankorotukset. Käy niin, taas kerran, että työmies ja pienviljelijä saavat maksaa seuraukset, me sanoimme. Tuskinpa tarvinnee kertoa esimerkeillä, että juuri näin on käynyt. Hallitus ei paranna vähääkään tilannetta sillä, että se hautasi tasavallan presidentin kirjeen komitean tutkittavaksi. Hintojen ja maksujen kehitys on johtanut siihen, että työväestön taholta noussut vaatimus ylimääräisestä palkankorotuksesta on täysin oikeutettu, ja me kansandemokraatit annamme sille kaiken tukemme. Tulemme tekemään myös kaiken voitavamme, että ennen muuta pieniin eläkkeisiin saataisiin pian korotus ja että vähimmäiseläketurvaa kiirehditään.

Kuten tunnettua hallitus ei ole myöskään pitänyt kiinni UKK-sopimuksen hintojen ja maksujen säännöstelyä koskevista sitoumuksis-

taan. Kaikki me tiedämme, että maaliskuusta näihin päiviin saakka ovat hinnat ja maksut kohonneet jatkuvasti. Niin ikään hallituksen ja eduskunnan enemmistön päätöksillä saatettiin voimaan raskas 15 %:n lisävero eräille kestokulutustavaroille, kuten kodin koneille, silitysraudoille, matoille, autoille jne. Edelleen Suomen Pankki kiristi hallituksen suostumuksella syyskesällä korkokantaa. Pisteverosta käytiin tässä salissa keväällä kova kamppailu, joka päättyi hallitusrintaman niukkaan voittoon. Puolustaessaan "väliaikaista ylellisyysveroa", kuten hallitus sitä silloin kutsui, kävivät hallituksen ministerit valtiovarainministerin johdolla täältä käsin vuoronperään vakuuttamassa eduskunnalle, että rajoittamalla kestokulutushyödykkeiden kysyntää korjataan sillä varsin vakavaksi muodostunut maksutasevajaus ulkomaankaupassamme. SKDL:n eduskuntaryhmän taholta varoitettiin tästä ratkaisusta. Totesimme sen merkitsevän uutta vakavaa iskua työläisiä ja pienviljelijöitä kohtaan, jotka joutuvat aina suhteellisesti raskaimmin kärsimään kaikista hintojen korotuksista. Sanoimme myös hallituksen kovan linjan supistavan kotimaista tuotantoa ja lisäävän työttömyyttä. Edelleen osoitimme, että hallituksen vakuutteluista huolimatta maksutasevajausta ei näillä leikkauksilla kyetä korjaamaan.

Mikä sitten on tilanne tänään? Tilanne on lyhyesti sanoen sellainen, että kauppataseen vajaus on noussut toukokuusta, jolloin hallitusrintama ajoi väkisin täällä pisteveron läpi, noin 1 200 milj. markkaan, ts. noin puolella. Voiko enää vakuuttavampaa esimerkkiä löytää osoittamaan, kuinka oikeassa me kansandemokraatit tuolloin olimme osoittaessamme, ettei hallituksen veropäätöksellä maksutasevajausta korjata. Kuten tunnettua, me kansandemokraatit ehdotimme maksutasevajauksen ratkaisuksi rajoitettuun tuontisäännöstelyyn siirtymistä Länsi-Saksan, Ruotsin ja Japanin kanssa käytävässä kaupassa sekä kaupankäynnin lisäämistä Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa. Varoituksemme ja ehdotuksemme kaikuivat tuolloin kuitenkin kuuroille korville.

Maksujen korotuksista on syytä todeta vielä se, että eduskunnan sosiaalivaliokunnassa hyväksyttiin vastikään äänestyksen jälkeen hallitusrintaman äänin sairausvakuutusmaksujen korotus, joka tietää uutta tuntuvaa lisäveroa työntekijöille sekä myös työnantajille. Asia tulee pian eduskunnan käsittelyyn ja korotukset voidaan vielä torjua, jos vain hyvää tahtoa ja halua riittää.

Kuulimme täällä tänään hallituksen vastauksen välikysymykseemme. Vastaus osoitti, ettei tilanteeseen ole odotettavissa korjausta, vaan hallituksen poliittinen linja tulee jatkumaan muuttumattomana. Jos kuitenkin välikysymyksemme johtaa mm. siihen, että hallituksen on pakko luopua pisteveron jatkamisesta myös ensi vuonna, on jo silläkin saavutettu varsin paljon. Toivoaksemme hallitus ottaa opikseen myös tänään eduskunnassa käytävästä keskustelusta ja kritiikistä. Kun kuitenkaan hallitus nykyisessä kokoonpanossaan ei vastaa kansan tahtoa ja kun sitä paitsi mitään ratkaisevaa parannusta ei ole odotettavissa nykyiseen kohtalokkaaksi osoittautuneeseen talouspoliittiseen suuntaukseen, me kansandemokraatit emme voi antaa tukeamme tällaiselle hallitukselle. Eduskuntaryhmämme taholta käytetyssä puheenvuorossa onkin käynyt selväksi, ettei hallituksen vastaus tyydytä SKDL:n eduskuntaryhmää, ja ryhmämme taholta tullaankin myöhemmin tämän keskustelun jatkuessa tekemään ehdotus perustellusta päiväjärjestykseen siirtymismuodosta.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Karjalaisen hallitus on tullut Suomelle ja sen kansalle ennätysmäisen kalliiksi. Hinnat, maksut ja verot ovat nousseet jatkuvasti ja työllisyys sen kuin pahenee. Pistevero ja muut raskaat verot kaatavat työvaltaisia yrityksiä. Kehitysalueet autioituvat, kansa joutuu pakenemaan työttömyyttä ja toimeentulon puutetta Etelä-Suomen asutuskeskuksiin tai Ruotsiin. Maata uhkaa vakavasti uusi pula-aika. Kauppojen hyllyt ovat tavaraa pullollaan, mutta kansalla ei ole varaa ostaa, ja hallitus jatkuvasti vain alentaa kansan ansiotasoa. Hallituksen näkemyksien mukaan kansalla on muka liikaa rahaa, liikaa ostovoimaa. Siksi lainakorkoa on korotettava, rahansaantia kiristettävä äärimmilleen ja kansan elinehtoja kiristettävä. Meillä SMP:ssä on aivan päinvastainen talouspoliittinen näkemys. Me katsomme, että kun kansalla on riittävästi rahaa ja ostovoimaa ja kansa voi hyvin, niin koko yhteiskunta voi hyvin ja kehittyy.

Tämä SKDL:n välikysymys on kuitenkin tehty propagandatarkoituksessa ja kolmesta pääsyystä. Ensimmäiseksi: SKDL:n enemmistö tukee peitetysti hallituksen politiikkaa, mutta oman sisäisen oppositionsa pelosta ja rivien yhtenäistämisen tueksi SKDL haluaa näyttää kansalle vastustavansa hallituksen talouspoli-

tiikkaa. Toiseksi: Välikysymyksen ajankohta paljastaa sen, että tarkoitus on kääntää kansan katseet ikävistä eduskunnan kavallusväärinkäytösasioista, joihin ovat sotkeutuneet kaikkien suurten puolueiden johtohenkilöt. Tämä on ilmeisesti jo tarkkaan ennakolta sovittu. Kun vihdoin asia on tullut koko kansan tietoisuuteen, oli jotakin keksittävä. Keksittiin välikysymys. Kun hallituksen tämänhetkinen tila aina maa- ja metsätalouspolitiikkaa myöten on äärimmäisen tukala sisäisten erimielisyyksien vuoksi, kutsuttiin hallituspuolueitten taholta SKDL apuun. On ilmeisesti sovittu, että tämän välikysymyksen jälkeen annetaan hallitukselle luottamuslause ja näin hyväksytään hallituksen harjoittama talouspolitiikka (Eduskunnasta: Mistä sen tiedätte?). — Kyllä sitä aina pikku hiljaa saa tietää. — Ja näin pelastetaan hallituksen eripuraiset kasvot kansan silmien edessä.

Me SMP:ssä olemme vastustaneet Karjalaisen hallituksen kansaa rankaisevaa ja suuria suosivaa talouspolitiikkaa alusta lähtien. Olemme varoittaneet hallitusta useita kertoja, mutta meitä ei ole uskottu eikä kuunneltu. Kuitenkin tämänkin hallituksen pesänselvitys, jota tänään teemme, osoittaa sen, että näkemyksemme on ollut täysin oikea. Me haluamme vapauttaa Suomen kansan nykyiseltä hallitukselta ja sen mukaan tuomilta rangaistuksilta. Haluamme hallituksen jättävän eronpyyntönsä mahdollisimman pian ja haluamme myöskin, että hallituksen käskyläiseksi alistunut eduskunta hajotetaan ensi tilassa ja suoritetaan uudet ennenaikaiset eduskuntavaalit, joiden kautta luodaan uusi kansaa puolustuva perusta niin eduskuntaan kuin hallitukseenkin. Tätä vaatii maan ja kansan etu.

Nykyisen hallituksen kuvaan ovat kuuluneet jatkuvasti hintojen, maksujen ja verojen korotukset. UKK-sopimusta tehtäessä edellytettiin hintatason kohoamista koko sopimuskaudella vain muutaman prosentin. Jo nyt ovat kuitenkin hinnat nousseet yli 10 %. Elinkustannusindeksi nousee, vaikka indeksi lasketaan vain hyvin vähäisistä hintanimikkeistä. Suomessa on kuitenkin kymmeniätuhansia hintanimikkeitä, joista yli 90 % saa nousta ilman, että niiden vaikutus näkyy elinkustannusindeksissä. Hallituksella on käytössään eduskunnan antama valtalaki, jolla voidaan tehokkaasti estää tarpeeton hintojen nousu. Valtalaista huolimatta hallitus on kuitenkin päästänyt koko hintavyöryn valloilleen ja näin ensimmäisenä hintoja korottamassa on valtio. Ei tarvitse kuin tutkia sitä, miten paljon esim. öljyn hinta on maassamme noussut vuoden aikana. Neste Oy on valtion monopoliyritys ja sen voitot ovat ylisuuret. Kuitenkin hallitus katsoo aiheelliseksi jatkuvasti korottaa öljyn hintoja. Miksi? Öljyn hinnan korotukset vaikuttavat suuresti kustannustason nousuun lähes kaikilla elinkeinoelämän aloilla ja näin joudutaan hintakierteeseen, jota hallitus ei näytä kykenevän laukaisemaan, estämisestä puhumattakaan.

Hallitus ja valtio ovat omalta osaltaan käyneet mitätöimään hyväksymänsä UKK-sopimuksen, joka jo sinänsä on raskas isku maamme perhe- ja pienviljelmille sekä työläisille. Tavallisen kansan verorasitus aina vain pahenee. Voidaan jo oikeutetusti puhua veroryöstöstä. Hallitus on valmis ottamaan raskaan veron, jopa lesken rovon ja viemään leivän vähävaraisen suusta, niin kuin äsken kuulimme valtiovarainministerin mainitsevan, että jos alapäästä veroasteikkoa hiemankin nostetaan, niin se koskee niin ja niin paljon, mutta kuitenkaan ei puututtu yläpäähän, vaan valtiovarainministeri ajatteli, että sieltä ei ainakaan ole varaa ottaa. Hallitus lupaa ensi vuoden budjettiesityksessä kansan verorasitukseen noin 25 % lisäystä. Kansan vastustuksesta huolimatta maksetaan ensi vuonnakin puoluetukea eri kanavia myöten veronmaksajien varoista yli 70 milj. nmk, mutta rintamaveteraaneille riittää vain 80 milj. mk, mikä on häviävän pieni ja naurettava summa.

Valtion virkakoneistosta ei saa tulla mikään puolueiden ylijäämäpoliitikkojen kaatopaikka, jossa kansliapäälliköiden, neuvosten ja johtajien lukumäärää lisätään puolueiden kulloisenkin tarpeen mukaan. Näin on kuitenkin jo tilanne maassamme. Tämä on vakava osoitus siitä, mihin maamme on joutumassa.

Ensi vuoden budjetissa hallitus lupaa suuryhtiöille jälleen lisää verohelpotuksia. Tänä vuonna nämä helpotukset olivat budjetin mukaan 4 %, mutta todellisuudessa tämä on paljon suurempi. Kansan verorasitus kuitenkin aina vain paisuu. Työvaltaisia, pieniä ja keskisuuria yrityksiä kaatuu tunnottoman verokuorman ja sosiaaliturvamaksujen alla ja työttömyys sen kuin pahenee.

Hallitus on lähtenyt kalliin työllisyyslinjan tielle, jossa yksi työtön maksaa noin 3 500 mk kuukaudessa, eikä ole ajatellutkaan parantaa työllisyyttä pienteollisuuden ja jatkuvien työpaikkojen pysymisen tiellä. Jo kehitysrahastolle tulleet laina-anomukset osoittavat, että

yrittämisen halua maassamme vielä löytyy ja myöskin kehitysalueilla, tarvitaan valtiovallan taholta kuitenkin enemmän ymmärtämystä ja oikeamielistä suhtautumista niin kehitysaluepolitiikkaan kuin pienteollisuuden vaikutukseen työllisyyden hoitamisessa. Meidän vakaa talouspoliittinen näkemyksemme on, että maamme talouselämä voidaan pelastaa ainoastaan pienen, keskisuuren työvaltaisen yritystoiminnan alalla. Tälle oikeutetulle näkemykselle emme kuitenkaan ole saaneet tukea sen enempää oikealta kuin vasemmalta, keskustasta puhumattakaan (Eduskunnasta: Työmiehiäkin tarvitaan! — Ei keskustasta ketään olekaan!). — Kyllä siellä on hallituksessa.

Me varoitimme hallitusta viime keväänä pisteveron tulevista haittavaikutuksista, mutta varoitustamme ei ole otettu huomioon eikä kuuleviin korviinkaan hallituksen taholta, vaan vakuutettiin, että pisteveron vaikutus maassamme maksutaseeseen on ennen kokemattoman tehokas. Tänään me sen näemme, kumpi oli oikeassa. Ulkomaankauppamme vajaus on tällä hetkellä yli 1 mrd. mk ja aina vain paisunee. Pistevero ja tuonnintasausmaksu eivät ole vaikuttaneet siihen juuri nimeksikään (Välihuuto vasemmalta). — Vaikka se on vanhaa mutta se on ajankohtaista — siellä vasemmalla! — Ulkomaankauppamme vajauksesta suurin osa lankeaa suurteollisuuden raaka-aineiden ja rationalisointikoneiden tiliin. Jälleen kerran näkemyksemme pienyritteliäisyyden tehosta on otettava huomioon, sillä kannattamamme keskisuuri ja pieni teollisuus ei käytä sen enempää ulkomaisia rationalisointikoneita kuin ulkomaista raaka-ainettakaan siinä mittakaavassa, kuin kartellisoituva suurteollisuutemme.

Pisteveron haittavaikutukset ovat suunnattomat. Autokauppa kamppailee suurissa vaikeuksissa. Päivittäin menee yrityksiä nurin ja jokainen konkurssi tietää työttömyyslukujen nousua. Pisteveron jälkeen on esimerkiksi autokauppa romahtanut yli 60 %:lla, ja näin muodoin kaikki firmat, joilla on tällaista tavaraa, jossa pistevero on, joutuvat vähentämään työvoimaansa, kuin myöskin radio- ja koneliikkeet elävät kuin tuhon edellä. Kotimaiset räsymatot ovat ylipääsemättömien vaikeuksien edessä ja maan ainoa hanuritehdaskin on lopettamassa toimintansa. Tämän päivän sanomalehdistä olemme saaneet lukea, että työvaltainen Slev, sähköliesitehdas, siirtyy Strömbergin omistukseen. Savonlinnan konepajan telakka on jättänyt konkurssianomuksensa, samalla useat työläiset ovat jättäneet työttömyyskassa-avustusanomuksensa. Näin huomaamme: pistevero puree.

Olemme olleet alusta lähtien sitä mieltä, että ulkomaankaupan vajaus ei johdu siitä, että kansalla olisi liikaa rahaa ja ostokykyä ja siksi muka täytyy kansan ostovimmaa hillitä. Kyllä ne ylimääräiset rahat ovat aivan muualla kuin tavallisen kansan taskussa. Pisteveron kumoamisen lisäksi vaadimme ehdottomasti lainakoron korkopäätöksen kumoamista ja koron alentamista vähintään viime kevään tasolle. Me katsomme, että kansamme ostokyky on laajalti luvattoman alhainen ja huomattavasti alle muiden pohjoismaiden tason. Vaikka maamme onkin kansantuloon nähden maailman rikkaimpia maita, on ansiotasomme siitä huolimatta puolikehitysmaan tasoa. Tämä johtuu luonnollisesti väärästä tulonjakopolitiikasta, jota nykyinen hallitus on täysin rinnoin tukemassa. Mielestämme ei ole oikein, että maamme suurituloisin viidennes saa jo yli puolet kasvavasta kansantulosta. Me odotamme kansantulon oikeudenmukaista jakamista. Tämä ei käy kuitenkaan päinsä ilman suurituloisten ansioiden alentamista. Olemme vaatineet useasti suurituloisten ansioiden alentamista, mutta emme ole saaneet siihen tukea. Katsomme, että huipputuloista on pakko leikata ja liika liittää pienempien ansioiden alapäähän. Katsomme myöskin, että vähimmäistoimeentulo on maassamme oltava vähintään 600 mk kuukaudessa. Tähän meillä on varaa. Katsomme myöskin, että kun kansa voi hyvin, voi valtiokin hyvin. Siksi on kansan ostokykyä kaikin tavoin yritettävä nostaa eikä laskea, kuten nykyinen hallitus on jatkuvasti talouspolitiikallaan tehnyt.

Vaikka maassamme on kerätty nykyistä sukupolvea varten yli 6 500 milj. markan korvausrahastot eläkkeen ja sosiaaliturvan tarvitsijoita varten, ovat eläkkeet maassamme liian pienet kansaneläkkeitä ja rintamaveteraanieläkkeitä myöten. Katsomme aivan oikein, että meillä voidaan maksaa jokaiselle eläkkeen tarvitsijalle vähimmäiseläkettä 400 mk kuukaudessa (Ed. Virtanen: Äsken se oli 600 mk!). — Ei se ollut eläke, vaan se oli tulo. Jos siellä vasemmalla kuunneltaisiin hieman tarkemmin. — Tälle oikeutetulle vaatimukselle emme ole saaneet tukea mistään muusta puolueesta, vaan välinpitämättömyys vallitsee yhä enenevässä määrin. Tuntuu varsin ilmeiseltä, että SKDL on kääntänyt oman kelkkansa ja esittää väliky-

symyksen niistä talouspoliittisista linjoista, joita se on itse ollut edellisessä hallituksessa luomassa. Vain SKDL:n vähemmistö on rehellisesti tunnustanut SKDL:n tekemät virheet ja vastustaa nykyistä talouspolitiikkaa. Kuitenkaan en voi hyväksyä SKDL:n vähemmistön ajamaa vallankumouspolitiikkaa.

Hallituspuolueiden taholta on ylistetty nykyistä hallituspolitiikkaa ja selitetty sen tehokkuus niin työllisyys-, kehitys- kuin sosiaalipolitiikassakin. On vakavasti kysyttävä: Onko hallitus menettänyt harkintakykynsä ja yrittääkö se kääntää mustan valkoiseksi kansan silmissä? Me olemme jatkuvasti saaneet yhä enenevässä määrin tukea kansalta yli puoluerajojen oikeutetuille ja kansaa puolustaville vaatimuksille. Me olemme yhä enemmän ja enemmän vakuuttuneita oman talouspoliittisen linjamme hyvyydestä. Emme ole nykyisen hallituksen talouslinjan takana. Meillä on siinä suhteessa suora linja, mitä ei voi sanoa sen enempää hallituksesta kuin SKDL:stäkään. Enemmän tai vähemmän peitelty tuki muiden oppositiopuolueiden taholta kuin SMP:n on pitänyt tämän hallituksen pystyssä. Toivomme sen nyt vihdoinkin tässä yhteydessä kaatuvan. Pesänselvityksessä voidaan puhtaalla omallatunnolla antaa kommunisteille perinnöksi kaikki työttömät, kokoomukselle ulkomaankaupan epätasapaino, sosialisteille kohtuuttoman alhainen kansan ansiotaso ja pienet eläkkeet sekä kepulle talonpojan tappolinja. Epäonnistunut kehitysaluepolitiikka annettakoon kaikille yhteisesti ja liberaaleille ja ruotsalaisille voidaan antaa nousseet maksut, nousseet verot, nousseet hinnat. Onhan näillä puolueilla rahaministerin ja hintaministerin tuolit.

Edellä esitettyyn ja lisäksi SMP:n ryhmäpuheenvuoroon viitaten, herra puhemies, ehdotan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavaa, perusteltua päiväjärjestykseen siirtymistä:

"Koska eduskunnassa on oltu valmiina suojelemaan eduskunnan suuren kavallusväärinkäytöksen syyllisiä sekä koska Karjalaisen hallituksen virheellinen talouspolitiikka köyhdyttää Suomen kansaa, autioittaa maaseutua ja pakkoajaa kansalaisia pois maasta, mutta rikastuttaa valtiota ja suurta rahaa sekä johtaa askel askeleelta pakkososialistiseen Suomeen ja kansanvaltaisen yhteiskuntajärjestyksemme tuhoon, niin Karjalaisen hallitus ei nauti enää eduskunnan luottamusta, minkä takia sekä suuren kavallusväärinkäytöksen vuoksi eduskunta on välittömästi hajoitettava ja järjestettävä ennenaikaiset eduskuntavaalit, sekä siirtyy päiväjärjestykseen."

Ed. Haarla: Herra puhemies! Nyt SKDL:n tekemä välikysymys on todella yllättävä kahdessa eri mielessä. Ensinnä, niin kuin täällä pääministerin toimesta on jo todettu, kommunistit ja SKDL ovat itse vastuussa siitä kehityksestä, jota he nyt itse arvostelevat, joten tämä on muodottomuus jo sinänsä. Hallitukselle on kuitenkin ehkä jonkinnäköisenä positiivisena piirteenä lausuttava tunnustus siitä, että jos kommunistit olisivat päässeet hoitamaan näitä asioita, niin se olisi johtanut vielä mahdottomampiin tuloksiin kuin mitä nyt on tapahtunut. Se on ehkä jossain määrin pystynyt näitä kommunistien tavoitteita hillitsemään.

Joka tapauksessa hallituksen politiikassa sinänsä ei ole paljoakaan hurraamista, mutta koska tätä välikysymystä ei ole tehtykään millään asiallisilla perusteilla, vaan nimenomaan tässä on kommunistien omia sisäisiä intrigejä koetettu peittää ja heidän omat kysymyksensä ovat olleet keskeisinä, niin ehkä on syytä hiukan tarkastella, mihin he pyrkivät ja mikä olisi se tulos, johon he tähtäävät.

Tämän välikysymyksen perustelujen alussa todetaan kielteisenä piirteenä, että maahan on saatu porvarienemmistöinen eduskunta ja että oikeisto on vahvistunut. Tätä kritiikkiä ja arvostelua ei tule mitenkään osoittaa eduskunnalle, vaan se on osoitettava Suomen kansalle, joka on vapaissa salaisissa vaaleissa valinnut tänne porvarienemmistöisen eduskunnan. Mutta tämähän kuuluu nimenomaan kommunistien tyyliin, tämä ei sovi heidän piirustuksiinsa. Poliittinen toimintavapaus heidän puitteissaan nähdään mieluummin rajoitettuna. Se monopolisoidaan ei ainoastaan siten, että nähdään, ettei oikeistolla ja porvareilla mitään toimintavapautta tulisi ollakaan, vaan siellä nähdään myöskin, ettei edes vasemmalla sallita suurempia poikkeamia, vaan kaikki pitäisi pistää yhden kaavan mukaan elikkä sen kaavan mukaan, mitä he esittävät. Näin ollen poliittinen toimintavapaus on heille vieras piirre ja tavoitteena olisi sen poistaminen.

Talouspolitiikka on toinen kysymys, johon puututaan. Tässä hyökätään erityisesti UKK-sopimusta vastaan. Tämä on täysin ymmärrettävää, koska äärivasemmalla tähdättiin talouspoliittisilla toimenpiteillä johonkin aivan muuhun, siellä tähdättiin yleislakon aikaansaami-

seen, poliittisten häiriöiden aikaansaamiseen, jotka loisivat edellytykset heidän poliittisten päämääriensä toteuttamiseen. UKK-sopimus esti tämän. Jonkinnäköinen näyttö kommunistien talouspolitiikasta kuitenkin saatiin, ja se oli mm. metallin lakko tämän vuoden alussa. Tämän lakon tuloksena oli kuitenkin se, että metallimiehiltä menee nyt seitsemän vuotta sen tappion peittämiseen, jonka he tässä menettivät. Täytyy kysyä, oliko tämä mitään mielekästä politiikkaa.

Tulonjakokysymyksistä ja niiden ratkaisemisista keskustellaan. Kansan Uutisissa heinäkuussa olleessa pääkirjoituksessa todettiin, ettei mitään muuta todellista ratkaisua löydy kuin vallankumouksellinen ratkaisu, jolla nämä kysymykset ratkaistaan, ja tässä se tunnustettiin suoraan, mikä on siis päämäärä.

Toinen vakava asia, jossa äärivasemmisto on onnistunut jossain määrin sekoittamaan hyvin meille mittavia asioita, on heidän omissa puitteissaan olevat ammattiyhdistysasiat. Me pääsimme tässä maassa lopultakin siihen verraten mittavaan tulokseen, että molemmat työmarkkinaosapuolet, niin työnantajat kuin työntekijäpuoli, järjestäytyivät lopulta omalla puolellaan yhdeksi järjestöksi. Kokemus kaikkialla maailmassa on osoittanut, että tällainen neuvotteluasetelma on koko valtakunnan kannalta paras, ja myöskin työnantajapuolella tervehdittiin tyydytyksellä sitä SAK:ssa tapahtunutta kehitystä, että siellä saatiin yhtenäisyys ja saatiin järjestys, saatiin luotettava neuvottelukumppani, joka pystyi hallitsemaan joukkonsa, jonka sanaan voitiin luottaa ja jonka kanssa voitiin asiallisesti neuvotella. Mutta tänä päivänä meidän äärivasemmistomme on parastaikaa hajottamassa tätä rintamaa tällä taholla ja lyömässä kiilaa vasemmiston väliin. Tämä palvelee ehkä heidän omia poliittisia tarkoitusperiään, mutta valitettavasti tämä tulee tuottamaan suuria häiriöitä meidän koko työmarkkinapolitiikassamme ja näin ollen myöskin koko kansantaloudessamme, mutta tämä ehkä on eräs myöskin äärivasemmiston päämääristä.

Kaiken huippuna tässä välikysymyksessä viitataan myöskin ulkopoliittisiin kysymyksiin, ja siinä ollaan huolestuneita meidän ulkopoliittisesta linjastamme taikka siitä, että tässä maassa on erilaisia liikkeitä taikka aineksia, jotka pyrkivät häiritsemään meidän puolueettomuuslinjaamme. Nimenomaan heidän taholtaan tuodaan esille, että meillä on elementtejä ja on aineksia, jotka pyrkivät häiritsemään Suomen ja Neuvostoliiton hyviä suhteita (Eduskunnasta: Eikö ole?). — On! Ja tulen sen osoittamaan. Otin ihan vain asian harrastuksesta eduskunnan kirjastosta pari lehteä, joita julkaisee marxilais-leniniläinen työväenlehti, joten ei ole kysymystäkään, miltä taholta ne ovat. Näissä lehdissä melkein joka toisella sivulla puhutaan Neuvostoliiton nykyisestä johdosta, joka harrastaa imperialistista politiikkaa, joka esiintyy ulkopolitiikassa erilaisina ilmentyminä. Täällä on sitten Tšekkoslovakiasta Palestiinan pettämiseen ja Kambodshan pettämiseen kannanottoja, jotka eivät voi olla meidän ulkopolitiikkamme kannalta mielekkäitä. Toisessa numerossa puhutaan taantumuksesta kätyreineen ja siellä on pitkä luettelo: Siellä ovat Neuvostoliiton sosiali-imperialistit ja Pravda ja kaikki muut. Täytyy sanoa, että kun Suomessa julkaistaan tällaista lehteä, joka on eduskunnan kirjastossakin nähtävänä, niin kyllä meillä on syytä huolestumiseen. Se, että tällaisia hyökkäyksiä Neuvostoliiton nykyisiä johtoa vastaan tehdään, se ei ole korrektia ulkopolitiikkaa. Tämä on vain yksi puoli. Kuka tahansa voi mennä eduskunnan kirjastoon ja ottaa sieltä Tiedonantaja-lehden ja lukea siitä, millä tavalla siinä hyökätään toista meidän kanssamme ystävällisissä suhteissa olevaa valtiota vastaan elikkä Yhdysvaltoja vastaan jopa siinä määrin, että heidän toimestaan television ja yleisradion ohjelmiin solutetut ohjelmat ovat aiheuttaneet sen, että asianomaisen maan suurlähettiläs on joutunut puuttumaan näihin asioihin. Loppujen lopuksi, kun me ajattelemme tätä välikysymystä ja koko sitä esiintymistä, mitä äärivasemmiston taholta on nähty, niin siinä koko ajan ammutaan takaapäin ulkopolitiikkamme ylintä johtoa eli tasavallan presidenttiä, jota ei uskalleta suoraa arvostella, mutta näin mutkan kautta. Jos meillä siis on syytä huolestumiseen puolueettomuutemme linjan horjuttamisesta, niin kyllä nimenomaan siinä voidaan olla yhtä mieltä, ja ne tekijät löytyvät lähinnä täältä äärivasemmiston keskuudesta.

Kuten sanottu, kaikki se, mitä täällä on puhuttu, niin se on katsottava omassa valossaan. Tarkoituksena on lähinnä kommunistien omien sisäisten ristiriitojen peittäminen, kuvan antaminen, että tällä puolella oltaisiin yhtenäisiä. Ja tietenkin tämän välikysymyksen puitteissa voidaan esiintyä yhtenäisenä. Mutta katsotaan nyt, mitä esim. Tampereella tapahtuu Hämeen Yhteistyön ratkaisun puitteissa. Tällaiset kysymykset pyritään peittämään juuri täällä käytä-

villä keskusteluilla, jotta niihin ei kiinnitettäisi huomiota. Mutta tämä on lähinnä tämän nyt käytävän välikysymyskeskustelun pohja.

Ed. Liedes: Herra puhemies! Kun kuunteli ryhmäpuheenvuoroja tämän keskustelun alkuosassa, niin saattoi vetää sellaisen johtopäätöksen, että hallituksen pohja on tänä iltana voimakkaasti laajentunut. SKDL on tehnyt välikysymyksen. Se vaatii hallitusta muuttamaan huonoa hallituspolitiikkaa sekä vaatii myöskin hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin oikeistolaista esiintymistä kohtaan. Ja kun joudutaan keskusteluun, luonnollisesti hallituksen ja hallituspuolueitten taholta pyritään moittimaan kansandemokraatteja näistä pyrkimyksistä hallituksen politiikan muuttamiseksi. Mutta sen lisäksi myöskin ne oppositiopuolueet, jotka ovat puheenvuoronsa käyttäneet, ovat vielä suuremmassa mittakaavassa moittineet kansandemokraatteja tästä välikysymyksestä ja tämän välikysymyksen tarkoituksesta. Kaikki nämä merkit osoittavat vain sen, että hallituksen pohja on erittäin laaja silloin, kun vaaditaan sen politiikan muuttamista kansandemokraattien tahtomaan suuntaan. Siinä mielessä eivät eroa näissä pyrkimyksissä hallituspuolueet eikä myöskään oppositio, kokoomus ja maaseudun puolue huomioon ottaen. Molemmat nämä oppositioryhmät ovat kiinteästi hallituksen politiikan takana näköjään (Eduskunnasta: Eivät ole! — Sos.dem. ryhmästä: Hallitus on vankka!).

Viimeisessä puheenvuorossa, jonka ed. Haarla äsken käytti, yritettiin myöskin eräänlaisilla silmänkääntötempuilla maassamme esiintyvä erittäin vaarallinen oikeistolainen ilmiö kääntää päälaelleen ja tämä keskustelu korvata sillä, että ryhdytään puhumaan jostakin maolaisuudesta. Luonnollisesti tämäkin maolaisuus ja sen yhteydessä esiintyvä Neuvostoliiton vastainen toiminta on vaarallista ja maailman mittakaavassa saattaa olla hyvinkin suuria ikävyyksiä tuottava. Mutta tällä ei voida, ed. Haarla, sivuuttaa sitä oikeiston taholla maassamme esiintyvää fasistista toimintaa, joka entistä kiihtyvämmässä muodossa tänä päivänä on kehittymässä Neuvostoliittoa ja muita kansandemokraattisia maita vastaan. Viime aikoina esiintyneet hakaristit ja muut, ed. Haarla, näitä toimenpiteitä ei voida sivuuttaa sillä, että pyritään esittämään asia, että on myöskin kiinalaisuuden vaara olemassa. Siitä johtuen on ollut paikallaan, että kansandemokraatit ovat myöskin tämän oikeiston ulkopoliittisen pyrkimyksen tähän välikysymyskeskusteluun esille nostaneet (Ed. Haarla: Yksipuolinen käsitys!). Siitä johtuen se on myöskin asiallisesti arvosteltava ja sille on tuomio annettava.

Hallituksen toimeenpanemat hintojen, verojen ja muiden maksujen korotukset ovat kansalaisten keskuudessa aiheuttaneet voimakasta tyytymättömyyttä. Jo monen vuoden ajan on kansalaisia narrattu erilaisten tulopoliittisten ratkaisujen taakse. Liinamaa-sopimuksia tehtäessä uskoteltiin väestölle, että hinnankorotuksia ei tapahdu, mikäli työehtosopimuksissa luovutaan indeksisidonnaisuudesta. Samoin UKK-suosituksen yhteydessä luvattiin hintojen korotus rajoittaa vain mitättömiin maataloustuotteiden hintojen korotuksiin. Toisin on kuitenkin käynyt. Aina kun työläisten ammatillisten järjestöjen nimet on mainittujen sopimuksien taakse saatu, niin välittömästi on hallituksen toimenpiteillä ryhdytty lieventämään hintasäännöstelyä tai on menty toimenpiteisiin, joilla suoranaisesti hallitus päättää hintojen ja maksujen korotuksista.

Hallituksen ja monien muitten tilastonikkareitten toimesta esitetään komeita tilastoja, kuinka mainittu kehitys on ollut työläisille edullista. Siitä osoituksena mm. pääministerin vastauksessa esitetyt tilastoluvut. Tässä yhteydessä väitetään reaaliansioiden nousseen ja kansan hyvinvoinnin kasvaneen. Hyvinvointi on kasvanut suuripalkkaisten kohdalla, ja pääomapiirien voitot ovat lisääntyneet harjoitetun politiikan seurauksena. Tavallisten kansalaisten elämään on viime vuosien talouspolitiikka kuitenkin tuonut jatkuvia pettymyksiä. Valtion omien työläisten palkat esim. tietyömailla ovat viime vuosien aikana kulkeneet huonoon suuntaan. Aikaisemmin maksettiin mm. näillä työmailla työskenteleville urakkahyvitystä, järjestettiin urakkatöitä, maksettiin hyvän miehen lisää sekä useita keinoja käyttäen pyrittiin hyvittämään heikkoja aikatyöpalkkoja. Viime talvena näistä lisistä ja urakkatöistä luovuttiin lähes kokonaisuudessaan. Työläisten palkat sen johdosta eivät nousseet, vaan markkamääräisesti laskivat. Näittenkin työläisten osalle on tullut ne hintojen korotukset, joita mm. tämän vuoden osalle on mitattu noin 7 %:n nousuna.

Samanlaisen reaaliansioiden alentumisen kohteeksi ovat joutuneet liikenteen ja kaupan palveluksessa olevat suuret työntekijäryhmät, ammattitaidottomat työläiset sekä kaikki nekin ammattityöntekijät, jotka ovat pakotettuja te-

kemään työn puhtaasti työehtosopimusten mukaisen kirjapalkan mukaan. Lukuisilla työpaikoilla ovat työläiset kuitenkin turvautuneet omatoimisiin palkkataisteluihin. Työpaikkakohtaisten taistelujen kautta ovat työläiset hankkineet itselleen suuremman palkankorotuksen kuin Liinamaan ja UKK-sopimukset ovat edellyttäneet.

Tämänkin työläisten taistelun pyrkii hallitus nyt kieltämään. Viime viikon aikana olemme hallituksen, työnantajaliiton ja eräiden ammattiyhdistysmiestenkin lausunnoista saaneet lukea, miten meidän maahan puuhataan lakiin sidottavaa pakkosovittelujärjestelmää. Hallitus on asiassa edennyt jo niin pitkälle, että se on nimennyt Liinamaan valtion puolesta tutkimaan ja valmistelemaan 1972—1973 toimeenpantavia työläisille kielteisiä tulonjakopoliittisia ratkaisuja. Kun tuollaisiin suunnitelmiin liitetään vielä työläisten lakko-oikeutta rajoittavat ja työläisiä sakottavat pakkolait, niin silloin ollaankin jo järjestelmässä, mistä työläisillä ei ole enää suuriakaan mahdollisuuksia työpaikkakohtaistenkaan taistelujen kautta palkkojensa korottamiseen. Lakko-oikeuden rajoittamista ja työntekijäin sakottamista koskevat määräykset on tässä salissa hyväksytty jo silloin, kun kuntien ja valtion virkaehtolakeja käsiteltiin. Renkaan kiristäminen nyt pyritään aikaansaamaan muitten työläisten osalta, mihin hallituksen toimenpiteillä parasta aikaa pyritään.

Kun Karjalaisen II a-hallitusta perustettiin, olivat hallituksen ohjelman laatimisen yhteydessä esillä niin hinnankorotukset kuin hallituksen puuttuminen työmarkkinajärjestöllisiin asioihin. Pääministeri Karjalainen täällä puheenvuorossaan on esittänyt näkemystä, että hallituksen politiikka tänä päivänä olisi sama mikä se oli tuota hallitussopimusta laadittaessa. Sen johdosta haluaisinkin pääministeriltä kysyä: Sanottiinko Karjalaisen II a-hallituksen hallitusohjelmassa, että hallituksen tarkoituksena on korottaa hintoja ja maksuja? Sanottiinko tässä ohjelmassa myöskin se, että hallituksen tarkoituksena on, että työläisten kädet sidotaan palkkataistelujen osalta? Näitä ei suinkaan hallituksen ohjelmassa sanottu. Kansandemokraattien toimesta saatiin hallitusohjelmaan määräykset hintasäännöstelyn jatkamisesta. Myös saatiin kielletyksi hallituksen sekaantuminen työmarkkinajärjestöjen keskisiin asioihin. Nämä ovat silloiseen hallitusohjelmaan hyväksyttyjä kohtia. Toiset hallituspuolueet eivät kuitenkaan olleet hyväksymänsä ohjelman mittaisia, vaan lähtivät hintasäännöstelyn purkamiseen, hintojen ja maksujen korottamiseen sekä mitä korkeimmalta taholta ryhdyttiin aikaisempien työläisille kielteisten kokemuksien mukaisesti pettämään jälleen työväestöä UKK-suosituksien mukaisiin palkkaratkaisuihin.

Nähtävästi toiset hallituspuolueet silloin laskivat, että kansandemokraattien hallituksessa olemisen halu olisi niin suuri, että he olisivat valmiit hyväksymään kaiken porvarillisen talouspolitiikan. Näin ei kuitenkaan käynyt, vaan hallituksen hajoaminen oli kansandemokraattien toisenlaisten pyrkimysten seurausta. Tänä päivänä voimme entistä selvemmin nähdä, kuinka kansandemokraattien arviot olivat oikeat ja miten kansandemokraattien varoitukset hinnankorotuksista ja muista sellaisista kaikuivat kuuroille korville.

Hallituksen vastauksessa kehutaan, että eläkkeitä on korotettu. Pääministerin tai mieluummin koko hallituksen olisi pitänyt olla viime viikon keskiviikkona Messuhallissa maan käsittävässä eläkeläisten kokouksessa kuuntelemassa, mitä eläkeläiset itse ovat tähän asiaan sanomassa. Porvarillinen talouspolitiikka on kohdellut kovakouraisesti niin eläkeläisiä kuin pienipalkkaisia työläisiäkin. Samanaikaisesti kun on tapahtunut suurten hintojen ja maksujen korotukset, ovat eläkeläisten eläkkeet nousseet vain muutaman markan kuukautta kohti. Polttoaineiden, elintarvikkeiden, vaatteiden ja muiden välttämättömien kulutustarvikkeiden hinnat ovat nousseet moninkertaisesti ohi vaivaisten eläkkeisiin saatujen lisämarkkojen.

Hallituksen vastauksessa kerskutaan myös rintamamieseläkkeen hyväksymisellä ja pidetään sitä suurena parannuksena eläkeläisten asemaan. Olisi ehkä kannattanut pääministerin kuunnella eläkeläisten puheenvuoroista sekin, jossa eräs rintamamieseläkkeen saaja kertoi omakohtaisesti, kuinka hänkin oli tuosta "suuresta onnesta" päässyt osalliseksi. Laskelma päätyi siihen, että eläkkeensaajalta vähennettiin rintamamieseläkkeen antamisen johdosta kansaneläkkeeseen kuuluvaa tukilisää ja -osaa niin paljon, että kokonaiseläkkeen todelliseksi lisäykseksi jäi vain 2 mk kuukautta kohti. Hallituksen on ehkä vaikea ymmärtää sitä, että eläkeläiset pitävät tuollaisia "eläkkeiden korotuksia" ja niillä kerskailua suurena ilveilynä eläkeläisten hädänalaisella asemalla, kuten he Messuhallin kokouksessa asian kuvasivat. Eläkeläiset aivan oikeutetusti odottavat hallitukselta ja eduskunnalta nopeita toimenpiteitä eläkejärjes-

telmän yhtäläistämisestä, peruseläketason kokorottamisesta vähimmäispalkkasäännöksien tasolle, ilmaisten lääkärinhoidon ja lääkkeiden saamisesta sekä lukuisista muista heille ajankohtaisten asiain ratkaisuista. Eläkekassat ja rahastot antaisivat taloudelliset mahdollisuudet tämän päivän eläkeläisten ongelmien ratkaisuille, mikäli siihen riittää hyvää halua hallituksessa ja eduskunnassa.

Hallituksen vastauksessa kehutaan myöskin työllisyyslain uudistuksella. Sosiaalivaliokunnassa onkin parasta aikaa mainittu laki käsittelyssä, ja siihen liittyy myönteisenä ehdotuksena työttömyyskorvausten korottaminen sekä 120 päivän kattorajoituksen poistaminen. Näitten myönteisten asiain varjossa aikoo hallitus kuitenkin viedä läpi erittäin suuret työllisyyslain huononnukset. Hallituksen esityksen mukaan kunnilta otettaisiin kokonaisuudessaan pois kaikki työllisyysasioiden hoitaminen ja niihin vaikuttaminen. Työnvälitystoimistojen virkamiehet tulisivat hallituksen esityksen hyväksymisen jälkeen yksinvaltiaasti määräämään jokaisen työttömän kohtalon. Virkamies määräisi, mihin työhön kukin työtön menee, mille alueelle kukin työtön siirretään tahi mihin ammattiin työttömänä oleva uudelleen kurssitetaan ja muuta sellaista. Tällainen järjestelmä tulee entisestään lisäämään työvoimaviranomaisten mielivaltaista esiintymistä ja johtaa entistä suurempiin ikävyyksiin työttömien elämässä.

Työllisyyslakiin on solutettu myöskin uutena periaatteena pääomapiirien etujen ajaminen. Hallituksen esityksen 2 §:ssä määrätään, että työvoimaviranomaisten tulee hoitaa myöskin yksityisen teollisuuden "työvoiman puutteen torjuminen". Sen lisäksi kehotetaan kuntia ja valtiota vähentämään omia töitään aina silloin, kun yksityinen teollisuus tarvitsee työvoimaa. Tässä mennään jopa niinkin pitkälle, että kuntia tullaan sakottamaan, jos ne järjestävät kesällä töitä enemmän kuin talvella ovat järjestäneet. Kun nämä uudet määräykset annetaan itsevaltiaitten työvoimaviranomaisten hoidettavaksi, niin sen jälkeen viranomaiset tulevat lakiin vedoten vaatimaan Pohjois-Suomen työttömäksi joutuneen ihmisen siirtämistä Etelä-Suomeen ja päinvastoin. Työttömällä itsellään tai kunnalla ei ole enää hallituksen esityksen hyväksymisen jälkeen mitään mahdollisuuksia. Aina on alistuttava virkamiesten määräyksiin.

Kaikki edellä osoitetut esimerkit kertovat karkealla tavalla, kuinka meidänkin maassamme entistä tehokkaammin pyritään hallituksen ja koko valtiovallan toimenpitein auttamaan monopolipääomaa. Koko valtiokoneisto on valjastettu siihen, että pääoma kykenisi entistä tehokkaammin alentamaan työläisten palkkoja tulonjakopoliittisten houkutuslintujen ja hallituksen menetelmien kautta. Työttömyyden hoitaminen, alueelliset siirrot ja mielivallan lisääminen ovat tämän päivän pääomalle entistä tärkeämpiä. Sen johdosta hallitus ajaa röyhkeästi entistä huonompaa työtätekevän kansan vastaista talouspolitiikkaa. Tällainen ei saa jatkua. Maamme talouspolitiikka tulee saada työtätekeviä kansalaisia tyydyttävälle linjalle.

Ministeri Käkelä: Herra puhemies! Välikysymykseen liittyvästä palkkapolitiikasta esitti ed. Liedes näkemyksen, joka ei vastanne sitä politiikkaa, jota hallitus on palkkapolitiikan piirissä harjoittanut. Päinvastoin hallituksen politiikka on palkkojen korotusten osalta tähdännyt nimenomaan pienipalkkaisten työntekijöitten ansiotason korottamiseen. UKK-sopimus merkitsi käytännössä varsin tuntuvaa matalapalkkaisten ansioiden korottamista, ja varsinkin minimipalkkarajan asettaminen aiheutti esimerkiksi kaupan piirissä yli 30 %:n palkankorotuksia. On arvioitu, että kuluvan vuoden keskimääräinen sopimuspalkkakorotus olisi noin 11 % koko sopimuskautena, mikä huomattavasti ylittää edellisten vuosien vastaavat luvut, silloin kun SKDL esimerkiksi oli hallituksessa. Palkan liukumisen vuoksi tulee ansiotaso kuitenkin nousemaan tätä enemmän, ja tästä noususta tulevat osallisiksi ennen muuta teollisuustyöntekijät.

Täällä pääministeri on puheessaan jo maininnut määrätyistä palkankorotuksista. Korostan vielä, että kolmen työmarkkinajärjestön eli SAK:n, STK:n ja LK:n asettama työryhmä on selvitellyt palkkasopimuksen vaikutuksia ja päätynyt mm. seuraavaan. Teollisuustyöntekijöitten nimellisansioiden arvioidaan nousevan sopimuskauden loppuun noin 16 %, kuluttajahintojen puolestaan kuluvan vuoden loppuun 8—9 %. On arvioitu, että teollisuustyöntekijäin reaaliansiotaso kohoaisi sopimuskauden loppuun mennessä noin 6.5 % edellyttäen, etteivät hinnat kohoa yli 1 %:n tämän vuoden lopussa, sekä kuluvan vuoden loppuun mennessä noin 7.5 %. Yleensä reaaliansiotaso nousisi mainittua vähemmän, mutta olisi sekin kuluvan vuoden lopussa arvioitu 4—5 %:ksi edellisen vuoden vastaavasta tasosta.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että työntekijöitä ja virkamiehiä koskevissa palkkaratkaisuissa on viime palkkakierroksella suosittu pienipalkkaisia. Tähän suuntaan ovat vaikuttaneet automaattisesti myös markkamääräiset tunti- ja kuukausipalkkojen korotukset, jotka kaventavat ylimpien ja alimpien palkkojen eroa. Erityisesti virkamiespalkkojen korotusten osalta voidaan todeta, että ikälisäjärjestelmän uusiminen ja erityisesti myös palkkaluokkiin sijoittelun tarkistukset ovat koituneet nimenomaan matalapalkkaisten virkamiesten hyväksi.

Ed. Liedes (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Käkelä puuttui allekirjoittaneen puheenvuoroon. Haluan tässä kohti vain todeta edelleen sen, että ensinnäkin ne palkat, joista hallitus ja valtiovalta määräävät, ovat todella alentuneet mm. tietyömailla, niin kuin puheenvuorossani äsken mainitsin, ja työnjohto väittää, että ministeri ei ole antanut ohjeita urakkatöiden järjestämisestä, hyvänmiehenlisän maksamisesta ja ns. urakkahyvityksistä. Ministeri, jonka nämä ohjeet pitäisi antaa, on minun tietojeni mukaan ministeri Käkelä, joten tämä asia toivottavasti on nyt korjattavissa, kun jälleen näitä töitä paljon avataan.

Mitä tulee yliliukumiseen, niin pitää tietenkin paikkansa, että sellaista on. Mutta sitä ovat juuri ns. korpilakoilla Liinamaa-sopimuksen ja UKK-suosituksien lisäksi työläiset olleet pakotettuja taistelemaan sen johdosta, että nämä sopimukset ovat olleet huonoja ja ovat johtaneet hintojen korotuksiin. Näillä ns. yliliukumisilla ja työkohtaisilla taisteluilla työläiset ovat jonkin verran asemaansa parantaneet. Mutta ne työläiset, joilla ei ole ollut mahdollisuus tällä tavoin työpaikkakohtaisesti saada tuloksia, ovat tämän hallituksen politiikan johdosta katkerasti kärsineet.

Ministeri Käkelä: Herra puhemies! Nyt parhaillaan voimassa oleva palkkasuositus ja siihen liittyvä sopimus nosti nimenomaan nimimirajan alapuolella olevien yli 100 000 työntekijän palkkatasoa niin suurella prosenttimäärällä, ettei sellaista ole aikaisemmin tapahtunut.

Ed. Mäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Liedekselle vain sanoisin, että hänen kantansa poikkeaa SKDL:n tähänastisesta kannasta, sillä SKDL oli mukana UKK-sopimusta tehtäessä. Nyt ed. Liedes ilmoittaa, että korotukset olivat niin pieniä, että ihmiset olivat pakotettuja lakkoihin. Siis SKDL tässäkin suhteessa on muuttanut kantansa ja tuomitsee koko UKK-sopimuksen. Tästäkö nyt on kysymys?

Ed. Liedes (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensiksikin ministeri Käkelälle sanoisin, että vähimmäispalkkasäännökset, jotka on hyväksytty, koskevat vain niin hävytöntä palkkaa kuin 3 markkaa tunnille. Tietyömiehet ovat sikäli onnellisessa asemassa, että heidän palkkansa on 3,40 mk ja sellaisena se oli viime talvenakin. Vielä korostan, että näihin ei tullut korotuksia, vaan markkamääräisesti näitten työläisten palkat ovat laskeneet.

Mitä tulee ed. Mäen huomautukseen kansandemokraateista ja UKK-suosituksesta, niin kansandemokraatit UKK-suositusta tehtäessä ovat selvästi ottaneet kielteisen asenteen. Olemme käytännössä tulleet jo aikaisempien Liinamaa-sopimuksien perusteella näkemään, mitä ne työläisille merkitsevät. Tiesimme, että UKK-sopimus on samansisältöinen kuin Liinamaa-sopimuksetkin, ja tämän johdosta kansandemokraatit ja kommunistit suosittelivat työläisille, että tällaista ei hyväksyttäisi. On mielihyvin todettava, että useat ammattiliitot, mm. Metalliliitto ja Rakennusliitto, taistelivat itselleen paremmat työehdot juuri siitä johtuen, että kansandemokraatit pyrkivät heitä tukemaan näissä palkkataisteluissa.

Ed. Sinisalo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkin haluaisin huomauttaa ed. Mäelle, että jos hän hieman tarkemmin seuraisi työväen asioita, niin hän olisi varmasti havainnut sen, että kommunistit ja kansandemokraatit olivat täysin yksimielisiä siinä suhteessa, että tulopolitiikan jatkaminen UKK-sopimuksen muodossa ei ole mahdollista. Me emme ole osallistuneet tähän sopimukseen, olemme kehottaneet työläisiä hylkäämään tämän ratkaisun ja työskentelemme tälläkin hetkellä parempien palkka- ja työehtosopimusten aikaansaamiseksi, mikä edellyttää mm. sitä, että palkkoja olisi tarkistettava sopimuskauden kestäessä. Meidän kommunistien ja kansandemokraattien keskuudessa ei ole vallinnut yksimielisyyttä myöskään Liinamaan I ja II sopimuksiin nähden, vaan osa meistä jo silloin oli siinä vakaumuksessa, että meidän ei pitäisi tukea tulopolitiikkaa tässä maassa.

Ed. M ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kiinnitän vain huomiota SKDL:n eduskuntaryhmän toimintaan: Se on kaksinaamaista. Kentälle näytetään toisenlaista naamaa, ja kun itse istutaan hallituksessa, näytetään toisenlaista naamaa.

Ed. K u r p p a: Herra puhemies! Maamme tähänastinen kehitys ja nykyinen elintasomme perustuu sisukkaaseen yrittämiseen ja omatoimisuuteen. Suomalainen vastuuntuntoa tunteva yksityinen yritteliäisyys on tehnyt merkittäviä palveluksia yhteiskunnallemme ja pystyy tulevaisuudessakin mittaviin kotimaisiin ja kansainvälisiin suorituksiin, mikäli toimintaedellysten luomisesta pidetään huolta.

Nykyiset vaikeutemme, työttömyys, monien kansalaisten taloudellinen hätätila, ovat suoranaista seurausta harjoitetusta virheellisestä, sosialisointia edistävästä politiikasta. Maahamme kasvatettu yrittämishalua lamauttava ilmapiiri, josta hallitus kantaa vastuun, olisi saatava korjatuksi ja julkisissa tiedotusvälineissä harjoitettu yritteliäisyyttä halventava valheellinen demagogia lopetettava. Sitkeä yrittäminen ja uupumattomalle uurastukselle perustuva kansan omatoimisuus on saatettava arvoonsa. Yksityinen yritteliäisyys pystyy hoitamaan useimmat elinkeinoelämän alat paremmin ja joustavammin kuin valtion kankea, heikosti tuottava tai tappiollinen toiminta. Sen tähden on julkisen yritystoiminnan toispuolinen, asiaton suosiminen lopetettava. Se on vaikuttanut taloudellista tilannetta vaikeuttavasti.

Hallituksen noudattaman talouspolitiikan puolueellisuudesta on erikoisesti mainittava sosiaaliturvamaksujen perintäperusteet, joista on ollut jo monta kertaa tässäkin salissa puhetta. Ne suosivat koneistettuja suuryrityksiä. Esimerkkinä voin mainita Imatran Voima Oy:n, jossa sosiaaliturvamaksujen osuus liikevaihdosta on 0.43 %, ja Enso-Gutzeit Oy:n, missä niiden osuus on 1.49 %, kun ne pienissä ja keskisuurissa yrityksissä useimmiten ovat yli 2 %:n. Kasvaneista rasituksista on lisäksi mainittava sairausvakuutuksen korotus, keväinen liikevaihtoveron lisävero ja tuonnin tasausvero, mitkä ovat armottomasti pakottaneet usean yrityksen kokonaan lopettamaan toimintansa.

Viime vuoden vaihteessa hallituksen läpi ajama ns. piilofarmarivero on nurinkurisuudessaan koitunut monen pienyrittäjän kustannuksia nostavaksi harmiksi. Tänä päivänä näemme jo maantiellä autojen perässä noita hallituksen veroperäkärryjä aika runsaasti. Henkilöautojen perään ilmestyneet pienet peräkärryt eivät suinkaan paranna liikenneturvallisuutta, mutta koska sopivan kokoiset pienet pakettiautot ovat verojen takia niin tuhottoman kalliita, niin monen yrittäjän on ollut pakko siirtyä halvempaan ratkaisuun.

Korkea korkokanta mukailee hallituksen talouspolitiikkaa ja on suurena rasituksena yrittäville ilmisille ja erilaiselle yritystoiminnalle. Lainansaantimahdollisuudet ovat vaikeat. Pienteollisuuslainat olisi palautettava kokonaisuudessaan budjettiin. Valtion myöntämien takausten ja rahoitusten riittävyydestä olisi huolehdittava kaikille toimintakelpoisille ja hyväksyttäville yrityksille. Rehottava virastobyrokratia ja kaavamaisuus olisi poistettava sekä tilalle saatava asiallinen palvelu ja neuvonta. Hallituksen poistaessa pienteollisuuslainat ja siirryttäessä vuonna 1969 korkotukijärjestelmään ilmeni sen suhteen epäkohtia. Rahan ylikysynnän vuoksi oli vaikeuksia nimenomaan pitkäaikaisen luoton saamisessa. Kun lisäksi koko tarvittava luotto tuli saada rahalaitoksilta, kärsi siitä erityisesti käyttöpääoman saanti. Korkotuesta saadun kokemuksen perusteella näyttää ilmeiseltä, että tärkeintä on riittävän pitkäaikaisen luoton saaminen. Lainojen irtisanomissuojaksi olisi turvattava määräaikaislainat, ja vähimmän ajan pitäisi olla vuosi.

Harkintaverotus ja sen mielivalta olisi kokonaan poistettava, koska tässä yhteydessä oikeusturvasta puhuminen on perusteetonta, eikä vain tyydyttävä asian tutkimiseen. Liikevaihtovero olisi poistettava pieniltä yrityksiltä ja vähittäiskauppiailta sekä pienyrittäjien hankkimista koneista ja laitteista. Pienen ja keskisuuren teollisuuden verotus olisi korjattava niiden syntymistä, kasvua ja toimintaa suosivaksi, samoin yrittäjille tulisi luoda oikeusturvaa yleensäkin verottajia kohtaan vähintään niin, että jos kuitenkin veroa harkitaan, maksua ei määrättäisi maksettavaksi, ennen kuin asiasta on tullut lopullinen päätös.

Nykyisen hallituksen jatkama kansanrintamahallitusten surkea työllisyys- ja yrityspolitiikka on ajanut suuret joukot kansalaisia todelliseen hätään, jolloin heidän on ollut pakko lähteä etsimään toimeentuloa vierailta mailta. Hallituksen maata ja sen syrjäisiä seutuja autioittavaan politiikkaan olisi saatava muutos. Työllisyysvaroja sijoitettaessa olisi vihdoin huomioitava pienen ja keskisuuren teollisuuden merkitys pysyvien työtilaisuuksien luomisessa. Uuden työpai-

kan investointikustannukset pienessä ja keskisuuressa teollisuudessa ovat vain pieni osa siitä, minkä suurteollisuudessa työpaikka tulee maksamaan. Vaikka nämä eivät sinänsä ole vaihtoehtoja, kuvastaa rinnastus kuitenkin tehokkuutta pienyrityksissä.

Pienen ja keskisuuren yritteliäisyyden lainoituksessa pitäisi siirtyä kunnollisten edellytysten luomiseen samoin kuin muidenkin toiminta-edellytysten suhteen. Näin saataisiin erityisesti maaseudulle työtä ja vapaaehtoinen mahdollisuus uusiin ansioihin omalla kotiseudulla.

Eläkeasiat ovat olleet jatkuvasti esillä. Myös kaikkien yrittäjien olisi saatava asianmukainen ja tasapuolinen eläketurva ilman kohtuuttomia pakkoveronluontoisia kustannuksia. Tarpeettoman korkeita maksuja olisi alennettava. Yrittäjille olisi annettava oikeus kaikkien vakuutusmaksujensa täysimääräiseen, kohtuullisella korolla tapahtuvaan takaisinlainaukseen. SMP ajoi voimakkaasti yrittäjäeläkettä jo Karjalaisen hallituksen perusohjelmaa laadittaessa. Nyt se koko eduskunnan vaatimuksesta tuntuu toteutuvan.

Puutarhaviljely on hallituksen toimesta jäänyt unhoon. Puutarhaviljelyn kehittämiseen maassamme olisi kiinnitettävä entistä enemmän huomiota tukemalla koulutus- ja koetoimintaa sekä rinnastamalla kasvinviljelijät muihin yrittäjiin lainansaannin suhteen.

Hallituksen tekoja tarkastellessani luen sen todellisiksi teoiksi ainoastaan ne asiat, joissa se on kehittänyt todella oman luovan idean, kuten kevään lisäverot, ns. piilofarmariverotuksen, polttoainelisäverot ja muut sen kaltaiset asiat, joista oppositiot ovat vielä olleet eri mieltä. Sen sijaan sellaiset asiat, joista oppositio on esittänyt luovan ajatuksen ja hallitus on ainoastaan perääntynyt kovasta linjasta antamaan esityksen ja veronmaksajat maksavat viulut, eivät ole mitään todellisia tekoja, vaan hallitus on luopunut ainoastaan vastarinnastaan ja tehnyt ainoastaan velvollisuutensa ja monesti varsin niukasti, kuten erikoisesti rintamamiesten eläkelaissa.

Herra pääministeri mainitsi välikysymysvastauksessaan, että hallituksen politiikka ei ole muuttunut, vaan se on sitä samaa, kuin se oli silloin, kun kommunistitkin olivat hallituksessa. Kun molempia hallituksen muunnoksia on seurannut samanlaisesta oppositioasemasta, niin täytyy vilpittömästi myöntää, ettei niissä ole mitään eroa havainnut, vaan molemmat ovat olleet yhtä kylmiä ja ynseitä. Todellinen muutos parempaan ei tule sekoittelemalla niitä kuinka tahansa. Parannus löytyy ainoastaan hallituksesta, joka luopuu kiristyvästä himoverotuksesta, kohentaa kansalaisten asemaa ja järjestää maan asiat parempaan kuntoon.

Ed. Männistö: Herra puhemies! SKDL:n eduskuntaryhmän tekemässä välikysymyksessä todetaan, että hallituksen virheellinen talouspolitiikka on vaikeuttanut mm. vähävaraisten eläkeläisten asemaa. Tämä sama asia tuli erittäin selvästi ilmi eläkeläisten suurkokouksessa, joka pidettiin Helsingissä tämän kuun 7 päivänä eli samana päivänä, kun välikysymys jätettiin. Ryhmämme jättämää välikysymystä voidaankin pitää eräänä vastauksena eläkeläisten vetoomukseen. Samalla se on osoitus siitä, että eläkeläisten esittämät asiat on SKDL:ssä otettu todella vakavasti ja kaikki käytettävissä olevat keinot on meidän toimestamme haluttu käyttää vähävaraisten eläkeläisten etujen ajamiseksi.

Eläkeläisten suurkokous totesi, että hallitus ei ole riittävän tehokkaasti käyttänyt eduskunnan sille suomia hintasäännöstelyvaltuuksia. SKDL:n välikysymyksessä todetaan, että hintojen voimakkaaseen nousuun ovat merkittävästi vaikuttaneet hallituksen omat toimenpiteet, erityisesti myöntyminen oikeiston vaatimuksiin hintasäännöstelyn lieventämisestä ja ns. maksutasepaketti, liikevaihtoveron lisäveron ja tuonnintasausveron säätäminen sekä lainakoron korottaminen. Voidaan siis selvästi todeta, että eläkeläisten ja SKDL:n käsitykset hallituksen harjoittamasta talouspolitiikasta ovat yhteneväiset. SKDL on vähävaraisten eläkeläisten puolesta, hallitus heitä vastaan.

Kenen puolella on eduskunta? Eduskuntaryhmät saivat ottaa vastaan eläkeläisten edustajakokouksen noin 4 000 osanottajan valtuuttamat edustajat ja heidän esittämänsä vaatimukset. Onko käynnillä eduskuntaryhmien puheilla ollut merkitystä? Ovatko kansanedustajat eri ryhmissä antaneet eläkeläisten vetoomuksen koskettaa mieltänsä? Löytyykö halua vähävaraisten eläkeläisten elämänehtojen parantamiseen, vai vieläkö uskotaan ystävällisten sanojen ja pelkän ymmärtämyksen osoituksen riittävän? Eläkeläiset odottavat, että eduskunta tämän välikysymyksen käsittelyn yhteydessä selvästi tuomitsee hallituksen virheellisen talouspolitiikan ja haluaa muutoksen siinä ihmisystävälliseen suuntaan.

Ensimmäisenä eläkeläisten vaatimuksena on kaikkein heikoimmassa asemassa olevien eläkkeensaajien toimeentulon parantaminen. Se on

mahdollista vielä nykyisen, vaikkakin jo aikansa eläneen ja kehityksestä jälkeen jääneen eläkejärjestelmän aikana. Valtion kassassa on rahaa hyväksyä esimerkiksi SKDL:n eduskuntaryhmän tukilisän ja tukiosan korottamista tarkoittavat määräraha-aloitteet. Kansaneläkkeiden sitominen palkkaindeksiin, tulikisään ja tukiosaan oikeuttavien tulorajojen nostaminen ja asuntotuen saannin helpottaminen ovat eräitä eläkeläisten ensisijaisia vaatimuksia.

Eläkeuudistuksen osalta ovat eläkeläiset itse suurkokouksessaan sanoneet myös sanansa. Vaatimuksena on vähimmäis- ja peruseläkkeen saaminen niin suureksi, että se turvaa vähimmäistoimeentulon. Ansioeläke on määrättävä siten, että se muodostaa yhdessä peruseläkkeen kanssa 66 % parhaiden ansiovuosien tulosta. SKDL tukee näitä eläkeläisten vaatimuksia. Haluavatko toiset eduskuntaryhmät tukea eläkeläisten vaatimuksia vai hallituksen harjoittamaa talouspolitiikkaa, jonka eläkeläiset ovat katsoneet heikentäneen toimeentuloaan?

Eläkejärjestelmien kokonaisuudistuksesta on julkisuudessakin keskusteltu ns. Kuusen klubin esityksen pohjalta. Keskustelun pohjana oleva muistio merkitsee työeläkkeiden tekemistä peruseläkkeeksi ja kansaneläkkeen jättämistä täydennyseläkkeeksi. Tätä suuntaa eivät eläkeläiset ole omaksuneet itse. He edellyttävät, että eläkeuudistukset toteutetaan niin, että muodostetaan valtion ylläpitämä ja eduskunnan valvonnassa toimiva sosiaaliturvalaitos. Eläkepäätösten tekeminen tulee siirtää kuntiin muodostettaville luottamusmiesvaltaisille eläke- ja sairausvakuutustoimikunnille. Kun jatkossa keskustellaan, tehdään suunnitelmia ja ehdotuksia eläkejärjestelmien uudistamisesta, on välttämätöntä, että vähävaraisia eläkeläisiä edustavat eläkejärjestöt ovat tässä työssä mukana. Sen pitäisi olla yhtä luonnollista kuin SAK:n ja STK:n mukanaolo työmarkkinoita koskevan lainsäädännön valmisteluissa tai MTK:n vaikuttaminen maataloutta koskeviin päätöksiin.

Herra puhemies! Tämän päivän eläkeläiset ovat rakentaneet maahamme sen taloudellisen perustuksen, jonka pohjalta hallitus voi tehdä talouspoliittisia päätöksiään. Valtaosa eläkeläisistä on suorittanut raskasta ruumiillista työtä menettäen terveytensä, vanhentuen ennenaikaansa ja kantaen huonojen työolosuhteiden ja pienten palkkojen vaikutuksen yhä elämässään. On täysin oikein, että eläkeläiset odottavat työnsä tulosten kohdistuvan omaakin elämäänsä helpottamaan eikä koituvan yksinomaan suurpääoman hyödyksi. Sen vuoksi SKDL:n välikysymys tähtää hallituksen suurpääomaa suosineen talouspolitiikan lopettamiseen ja oikeudenmukaisemman tulonjaon aikaansaamiseen.

Ed. Virtanen: Herra puhemies! Verojen ja veroluontoisten maksujen osuus valtion tulojen hankinnassa on vuosi vuodelta lisääntynyt. Rinnan tämän kehityksen kanssa on verorasituksen painopiste siirtynyt entistä selvemmin palkkatuloillaan elävien, pienviljelijöiden ja pienyrittäjien harteille. Näiden veronmaksajaryhmien osuus on valtion ja kunnanverotuksessa kasvanut. Valtion verotuksessa on verokuorman siirtymisessä näytellyt ratkaisevaa osaa välillisten verojen korotukset ja suuryhtymille myönnetyt verohelpotukset. Liikevaihtoveron muuttaminen vuonna 1964, jota me vastustimme, merkitsi kertaheitolla huomattavaa lisärasitusta kuluttajille ja pienyrittäjille ja vastaavaa helpotusta suurpääomalle. Paasion hallituksen kaudella läpiajettu yhden prosenttiyksikön korotus liikevaihtoveroon merkitsi jälleen pienituloisiin ja monilapsisiin perheisiin raskaimmin kohdistuvan kulutusveron kasvua.

Ennen nykyisen elinkeinoverolainsäädännön voimaan astumista vuonna 1968 voivat yhtiöt laajennettujen poisto-oikeuksien ja varastojen aliarvostuksen turvin säädellä valtiolle maksettavaa tulo- ja omaisuusveroaan. Tätä systeemiä täydensi vielä erilaisille säätiöille annetut verovapaudet ja rahastoihin siirrot. Näin yhtiöiden maksamat välittömätkin verot ovat vuosi vuodelta alentuneet ja valtio on korvatakseen yhtiölle antamansa verohelpotukset ja saadakseen tarvitsemansa lisätulot kiristänyt tavallisen kansan veroruuvia.

Verotusta onkin meillä alettu käyttää yhä suuremmassa määrin tulojen uudelleenjaon välineenä ja kaikilla aloilla meneillään olevan tuotannollisen ja kaupallisen toiminnan keskittämisen mahdollistajana. Veropolitiikka on nähtäväkin elimellisenä osana maamme viime vuosien aikana harjoitettua monopolien edut turvaavaa talouspolitiikkaa. Tämä käy erittäin hyvin ilmi aivan viimeaikoina suoritetuista veropoliittisista ratkaisuista ja uusista suunnitelmistakin. Vuoden 1967 lopulla vastoin meidän kantaamme vapautettiin yhteisöt maksamasta omaisuusveroa. Keväällä 1968 hyväksyttiin eduskunnassa laki elinkeinotulon verottamisesta ja eräät siihen liittyvät lait, mm. laki tappiontasauksesta, joilla uudistettiin liikeverotus. Nämä säännökset tulivat voimaan vuoden 1969

alusta. Vaikka näillä säännöksillä poistettiin eräitä veronkiertomahdollisuuksia, luotiin niillä lakiuudistuksilla varsin runsaasti uusia erilaisia verovähennysoikeuksia, joita kaikkein rikkaimmat yhtiöt ovat voineet käyttää hyväkseen. Niinpä voidaan 25 rikkaimman yhtiön kohdalla todeta esim. niiden veroprosentin olleen liikevaihdosta vuonna 1970 9.1 % ja verojen osuuden 1 % vastaavien lukujen ollessa vuonna 1968 7.8 % ja 1.5 %. Jos mentäisiin ajassa taaksepäin vuoteen 1965, niin nämä erot olisivat vieläkin huomattavammat.

Tässä yhteydessä kannattaa tulla mainituksi sekin, että viime vuonna näiden yhtiöiden verokulut olivat jopa markkamääräisestikin pienemmät kuin ainoanakaan vuotena vuoden 1958 jälkeen, huolimatta siitä valtavasta liikevaihdon kasvusta, joka tänä aikana on tapahtunut. Liikeverolainsäädännön antamien verovähennysoikeuksien ohella ovat suuryhtiöt voineet käyttää myös suhdannetalletuksista myönnettyjä verohelpotuksia hyväkseen.

Huomattavimmat välillisten verojen korotukset kuluvalta vuodelta ovat olleet tämän vuoden alusta voimaan tulleet polttoaineiden veronkorotukset ja nykyisen hallitusrintaman täällä eduskunnassa kesällä läpiajamat tuonnin tasausveron ja kestokulutushyödykkeiden liikevaihtoveron korottaminen 15 %:lla.

Kun hallituksen taholta viimemainittuja ratkaisuja perusteltiin lähinnä maksutasevajauksen tasapainottamiseen vaikuttavilla tekijöillä, olisi odottanut hallituksen ilmoittavan jo luopuvansa näistä korotuksista, kun maksutaseen osalta on käynyt niin kuin me kommunistit ja muut kansandemokraatit vastustaessamme näitä veronkorotuksia totesimme, ettei niillä toimenpiteillä tule olemaan maksutaseen kannalta sanottavampaa merkitystä.

Hallituksen myönteisen kannan ymmärtää siltä pohjalta, että näillä veronkorotuksilla hankittiin valtion kassaan varoja, rajoitettiin maksukykyistä kysyntää, joka on ollut viime vuosien aikana harjoitetun virheellisen talouspolitiikan perusperiaatteita, ja on luotu maaperää kokoomuksen vaatimaan suurpääomaa suosivaan arvonlisäveroon siirtymiseksi liikevaihtoveron osalta. Kokoomuksen pisteveroa vastustava kanta poikkeaakin meidän kannastamme ratkaisevalla tavalla juuri siinä, että se vaatii arvonlisäverotukseen siirtymistä ehtona pisteveron poistamiselle, vaikka pyrkiikin erilaisia sanakäänteitä hyväksikäyttäen estämään näkemästä tämän syy-yhteyden.

Me olemme vastustaneet tuonnintasaus- ja ylimääräisen liikevaihtoveron säätämistä. Toivomme, että eduskunnasta jo nyt kaiken tapahtuneen jälkeen löytyy riittävästi voimaa näiden lakien voimassaoloajan jatkamisen estämiselle. Vastustamme myös liikevaihtoverolain muuttamista lisäarvoveron pohjalle, koska sillä jälleen kertaheitolla siirrettäisiin rahaa köyhiltä rikkaille ja vaikeutettaisiin myös pienyrittäjien asemaa. Muutos merkitsisi uutta askelta myös EEC:hen liittymisen tiellä, jota liittymistä me niin ikään olemme vastustaneet.

Tarkasteltaessa verokuorman siirtymistä yhä enemmän vähävaraisten osalle emme saa unohtaa kuntien veroäyrien hinnoissa viime vuosien aikana tapahtunutta kehitystä. Kuntien palvelutason kohoamisen, mutta myös valtion kunnille sälyttämien yleisten yhteiskunnallisten tehtävien lisääntymisen myötä on paine kuntien veroäyriä kohtaan kasvanut. Tätä painetta on ollut kuluvan vuoden osalta omiaan lisäämään tapahtuneet hintojen ja verojen korotukset. Suurelta osalta hallituksen harjoittaman politiikan tuloksena on kuntien keskimääräinen veroäyrin hinta jatkuvasti kohonnut. Tarkasteltaessa esim. vuosien 1965—1969 tuloihin sovellettujen lopullisten sekä vuosien 1970—1971 ennakkoveroäyrien hintojen äyrimäärällä painotettuja keskiarvoja voidaan todeta äyrin hintojen kasvaneen tarkastelukautena kaupungeissa 18 %, kauppaloissa 13 % ja maalaiskunnissa peräti 19 %. Ja nouseva suunta jatkuu, ellei saada pikaista muutosta valtionapujen lisäämisen tai kunnallisverotuksen uudistuksen muodossa.

Aineellisen verolainsäädännön uudistamista on pitkään odotettu. Pieniä korjauksia on tosin saatu, kuten verotettavan tulon alarajan vähäinen korottaminen, vähemmän ansainneen aviopuolison vähennysoikeuden lisääminen valtion verotuksessa ja perus- ja lapsivähennyksen korottaminen kunnallisverotuksessa ja parhaillaan eduskunnassa käsittelyssä oleva matkakulujen vähennysoikeuden lisääminen valtion sekä kunnallisverotuksessa — kaikki asioita, joita me olemme aloitteissamme toistuvasti esittäneet.

Hallitus on jälleen kerran luvannut antaa aineellisen verolainsäädännön uudistamista tarkoittavan esityksen ainakin valtion verotuksen osalta. Tiedossa olevat valtion tuloverotuksen uudistamissuunnitelmat eivät näytä kuitenkaan tähtäävän vähävaraisen väestön osalta verorasituksen tuntuvaan alentamiseen, puhumattakaan siitä, että samassa yhteydessä poistettaisiin yh-

tiöille myönnetyt verovapaudet ja uudistettaisiin myös kunnallisvero.

Palauttamalla suuryhtymille omaisuusvero ja korottamalla niiden tuloveroprosentti jälleen 49 %:ksi voidaan vähävaraisten kansalaisten verokuormaa tuntuvasti helpottaa. Muuttamalla kunnallisvero asteittain kohoavaksi, alentamalla valtion tulo- ja omaisuusveroasteikkoa pienten ja keskisuurten tulojen osalta, poistamalla I veroluokka ja kohottamalla vähemmän ansainneen puolison vähennysoikeutta ja matkakulujen vähennysoikeutta sekä sosiaaliset vähennysoikeudet säilyttämällä on mahdollista verorasituksen painopisteen siirtäminen köyhiltä rikkaille. Vastustamalla myös arvonlisäverojärjestelmään siirtymistä liikevaihtoveron kohdalla saadaan myös suunnitteilla oleva vähävaraiseen kuluttajaväestöön ja pienyrittäjiin kohdistuva veron korotusesitys estetyksi.

Ed. Volotinen: Herra puhemies! Välikysymyskeskustelussa olemme taas kerran kuulleet hallituspuolueiden edustajien puheenvuoroissa kiitosta, kuinka hyvin tämän maan talousasiat ovat. Mutta ed. Haukipuro kuitenkin julisti, että keskustapuolue on ollut hallituksessa se tekijä, jonka ansiosta maan asiat ovat näin loistavassa kunnossa. Käsitykseni mukaan Suomen kansa on varmasti eri mieltä tästä asiasta. Hallituspuolueitten puheenvuoroissa korostettiin, että oppositiopuolueiden käyttämissä puheenvuoroissa huitaistaan vain asioita ylimalkaisesti, esitetään korjausesityksiä, kun ei tarvitse vastata puheistaan. Tämä käsitys siitä, että korjausesityksiä ei olisi esitettävä, ei pidä paikkaansa siltä kohdalta, että esitysten tekijät eivät myöskään varaisi siihen aineistoa tai rahaa näiden korjausten korjaamiseksi. Täällä on puhuttu paljon yleensä verotuksesta niin kuin viime viikollakin, enkä lähde näitä verotusasioita enää kertaamaan.

Käsittelen kahta asiaa, eläkkeitä ja palkkakysymyksiä. Huitaisulta tuntuu herra pääministerin lausuma, kun hän sanoo, että missään tapauksessa ei ole perusteita välikysymyksen väitteellä, että hintojen nousu olisi syönyt palkankorotukset, ja edelleen jatkaa, että alemmat palkat nousevat lisäksi enemmän kuin korkeammat. Myös monet sosiaaliedut, kuten eläkkeet ja lapsilisät, ovat nousseet ja uusia sosiaalisia parannuksi on saatu aikaan. Näistä merkittävimpiin kuuluu syyskuun alussa voimaan astunut rintamasotilaseläkelaki. Näin lausui herra pääministeri. Hallituksen sanonnassa alempien palkkojen noususta on myöskin huitaisu, sillä he sääsivät kyllä vähimmäispalkkalain, jolloin vähimmäispalkka on nyt noin 550 mk/kk, kun pääministeri saa yli 8 500 mk/kk, Suomen Pankin ja Alkon pääjohtajat saavat lähes 13 000 mk/kk, muutaman esimerkin mainitakseni hallituksen muka oikeudenmukaisesta palkkapolitiikasta.

Sitten ovat vuorossa hallituksen paljon kehumat eläkkeet. Varsinainen kansaneläke tavallisella kansalaisella on noin 200 markan suuruusluokkaa ja valtion huipputuloisten eläkkeet nousevat aina 5 000 markkaan/kk. Tämäkö on sitä hallituksen tasapuolisuutta eläkeasioissa? Hallituksen antama rintamamieseläkelaki on synnyttänyt katkeruutta rintamamiesten keskuudessa. Tämä laki on saanut moitteita samalla tavalla oikealta ja vasemmalta, eivätkä keskustalaisetkaan ole olleet tyytyväisiä tähän hallituksen aikaansannokseen, vaan odottavat pikaista lain korjaamista. Ei myöskään tyydytä maanviljelijäväestöä maataloustuloverolain korjaus, sillä maatalousväestö odotti hallitukselta todellista ja oikeudenmukaista korjausta lakiin eikä vain osaratkaisua.

Tämän välikysymyskeskustelun tärkein aihe on ollut hallituksen virheellinen talouspolitiikka, joka on johtanut ahdinkotilaan ja vaikeuksiin vähäosaisen väestönosan ja pienyrittäjät. Tästä on selvänä todisteena yritysten konkurssitilaan joutuminen, joka johtaa työttömyyteen ja elintason alenemiseen.

Herra puhemies! Tällaista hallitusta ei voi SMP:n eduskuntaryhmä kannattaa, eikä se nauti luottamustamme.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Hallituksen harjoittama talouspolitiikka ja voimakkaat hintojen kohoamiset ovat aiheuttaneet suurta huolestumista palkansaajien ja vähävaraisen kansanosan keskuudessa elintason laskiessa tuntuvasti. Vakavaa huolestumista herättää myös se äärioikeistolaisten ainesten Neuvostoliittoa ja ystävyyspolitiikkaa vastaan suuntaunut kampanja, jota viime aikoina on esiintynyt eri puolilla Suomea. Uhkailut ja hakaristien piirtämiset ovat jälleen kerran ilmestyneet suomalaisiin maisemiin. Näihin maamme aseman ja puolueettomuuden kannalta vakaviin ilmiöihin olisi puututtava ja niiden levittäjät asetettava vastuuseen. Erilaisten sosialistisia maita vastaan suunnattujen kirjoitusten ja lehtisten julkaisijat tulisi paljastaa. Ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksen hengen ja kirjaimen

vastaista toimintaa ei tule sallia, sillä se vahingoittaa vakavasti sitä myönteistä kehitystä, joka tässä maassa on tapahtunut varsinkin kymmenen viimeksi kuluneen vuoden aikana. Edistyksellistä kehitystä vastaan suunnatut kielteiset ilmiöt vaikeuttavat myös maamme puolueettomuusasemaa sen toimiessa pysyvän rauhantilan aikaansaamiseksi Euroopassa ja myös Euroopan alueen ulkopuolella. Suomen hallituksen velvollisuutena on valvoa, että maatamme ja maamme asemaa sekä ystävyyssuhteita vaikeuttavat lehtikirjoittelut ja muut fasistiset ilmiöt saadaan poistetuksi.

Herra puhemies! UKK-sopimuksen edellyttämät palkankorotukset ja eräitten ammattijärjestöjen tätä hieman paremmat sopimukset ovat juuri ne allekirjoitetut sopimukset, jotka ovat pitäneet vain palkkojen osalta. Vuoden vaihteessa ja tämän vuoden alussa hyvin lupauksin ja toivein allekirjoitettuja sopimuksia ei olekaan noudatettu kuin toisen osapuolen eli palkansaajan taholla. Palkat jäädytettiin siis jälleen kerran, ja hyvistä lupauksista huolimatta on pettymys nyt tosiasia. Hallitus ei ole huolehtinut hintojen kurissa pitämisestä, vaan se on menetellyt aivan päinvastoin: Korottamalla useita kertoja erilaisten tuotteiden hintoja sekä kohottamalla maksuja ja vapauttamalla säännöstelyn sekä määräämällä pisteveron ja tuonnin tasausveron sekä kaiken lisäksi vielä koron korotuksella lyötyä lyöden on hallitus ajanut maan talouspolitiikan umpikujaan.

Ulkomaankaupan tasapainottamiseen on pyritty toimenpiteillä, joista kansandemokraatit varoittivat vakavasti. Nyt on selvästi jo nähtävissä, että pistevero ja tuonnin tasausvero nostivat myös kotimaisten tuotteiden hintoja, mutta se ei vähentänyt tuontia. Vajaus ulkomaankaupassamme on entisestään kasvanut, jopa nyt ennätyslukemiin eli 900 milj. markkaan. Ostokyvyn alentumisen seurauksena on menekki vähentynyt ja se tulee lisäämään työttömyyttä alkavana talvikautena. Luvassa on ennätys jälleen myös työttömyyden osalta. Siirtyykö taas lähestyvänä työttömyyskautena kansalaisia suurin määrin rajan yli Ruotsiin? Nähtävästi siirtyy, mikäli sieltä vielä työtä löytyy. Toivottavasti sentään löytyy työtä Ruotsista, koska Suomi ostaa koneet ja autot ym. nähtävästi juuri suomalaisten valmistamat tavarat sieltä. Kauppataseen vajaus Ruotsiin onkin kasvanut Länsi-Saksan, Japanin ym. länsimaiden ohella. Ei siis riitä, että me koulutamme valmiin ammattitaitoisen työvoiman Ruotsille, vaan me myös ostamme sieltä kansalaistemme työn tulokset takaisin Suomeen. Mutta Ruotsipa ei osta meiltä. Ostaneeko ylijäämävoita ja viljavarastojamme? Onko näitä edes yritetty myydä tuontia vastaavaa määrää?

Ulkomaankaupan tuonnin rajoittaminen, jota kansandemokraatit ovat esittäneet, on välttämätön toimenpide. Ei näitä ulkomaankaupan nykyisiä vaikeuksia korjata hyvillä toivomuksilla eikä kansan ostovoimaa alentamalla. Tarvitaan todella jo vihdoinkin toimenpiteitä, jotka tuottavat myöskin tuloksia. Hallituksella olisi kyllä mahdollisuudet muillakin toimenpiteillä kuin vain hyvillä toiveilla saada asiat järjestykseen, mutta tähän mennessä se ei ole halunnut oikeita lääkkeitä käyttää. Nyt on tullut aika korjata erehdys ja puuttua vakavasti näihin ongelmiin. Jos jatkuvasti ostamme myöskin tulevina vuosina Draken-hävittäjien lisäksi autot ym. vehkeet Ruotsista, niin vajaus kasvaa lisääntyvää vauhtia. Samaan suuntaan hoidetaan koko länsikauppaamme, joka on meille epäedullista. On jo todella korkea aika kysyä hallitukselta, mitä se aikoo tehdä tämän kehityssuunnan muuttamiseksi, sillä nykyiset toimenpiteet eivät riitä asiantilan korjaamiseen.

Herra puhemies! Eläkeläisten ja vähillä tuloilla elävien kansalaisten elintaso on laskenut. Eriarvoisuus elintasossa on tämän vuoden aikana lisääntynyt suuresti. Tuloerot kasvavat nykyisen kehityksen jatkuessa. Välttämättömään elämiseen, ravintoon ja asumiseen tarvittavan tulon määrä vähenee hintojen kohotessa. Kylmä vuodenaika lähestyy, se lisää osaltaan kustannuksia. Tilanne on vakava. Hintojen kohoamisen johdosta menetettyihin ansioihin on saatava nopeasti korjaus. Eläkeläisten ja lapsiperheiden asemaa on parannettava eläkkeitä ja lapsilisiä korottamalla. Verotus on korjattava oikeudenmukaiseksi ja lainakoron korotus on peruutettava.

Oikestoa myötäilevän hallituksen suurpääomaa suosiva politiikka ei vastaa kansan suuren enemmistön toiveita ja tarpeita. Hallituksen suorittamat hintaratkaisut ja kansan elintasoa alentavat päätökset tuomitaan jyrkästi työväestön, pienyrittäjien ja maaseudun vähävaraisen kansanosan sekä pienviljelijäin keskuudessa. Ed. Haukipuro puhui täällä maaseudun vaikeuksista, mutta valitettavasti keskustapuolueen maaseutuystävällisyys on porvarillista ystävyyttä eli lisää niille, joilla jo on hyvä toimeentulo. Taitavat ne kepun ystävät olla lähinnä siellä välittäjäportaassa ja suurviljelijäin

keskuudessa, koska pienviljelijän asema on edelleen vaikea eikä sitä ole korjattu. Kuntien kasvavat vaikeudet ja lisääntyvä vastuu asettavat ylipääsemättömiä esteitä monille kunnille. Veroäyrin hinnan kohoaminen rasittaa puolestaan vähätuloisia palkansaajia välittömästi. Näin joutuvat kuntien vaikeudet köyhimmän kansanosan harteille.

Ed. Järvenpää: Herra puhemies! Jo budjetin lähetekeskustelussa SKDL:n taholta osoitettiin hallituksen talouspolitiikan suurpääomaa suosiva luonne. Vielä viime syksynä kansa luotti heinäkuun 15 päivänä 1970 muodostetun hallituksen ohjelmaan, jossa luvattiin vaikuttaa tuloerojen kaventamiseen hintojen, maksujen ja vuokrien kurissapitämiseen ja sitä tietä kansantulon jakamiseen oikeudenmukaisemmin niin, että palkkojen korotus ja viljelijäväestön tulojen lisäys nostaa elintasoa kasvaneen kansantulon edellyttämällä tavalla. Toisaalta eläkeläisille toteutettavat eläkkeen korotukset, lapsilisät, sairauspäivärahojen lisäykset ja rintamamieseläkelaki turvaisivat vaikeuksissa olevien kansalaisten elinolojen kehityksen samassa suhteessa kuin työssä käyvät kansalaiset saavat palkkojen ja tulojen lisäyksiä. Kokemuksesta tiedämme, että palkkojen korotuksia ja tulojen lisäyksiä sekä sosiaalisia parannuksia saatiin. Mutta hallitus ei pitänyt hintoja ja maksuja kurissa, päinvastoin hallitus päästi hinnat valloilleen. Palkkojen korotukset, tulojen ja sosiaalisten lakien mukaiset lisäykset kuitenkin hupenivat hintojen, maksujen ja vuokrien korotuksiin. SKDL:n edustajat tekivät hallituksessa ja eduskunnassa kaikkensa turvatakseen työläisten, palvelu- ja toimihenkilöiden, pienviljelijäin ja pienyrittäjien taloudellisen aseman paranemisen hallitussopimuksen edellyttämällä tavalla. Mutta SKDL:n voimat eivät riittäneet puolustamaan hallitussopimuksen mukaista kehitystä, kun rinnalle tuotiin UKK-sopimus, jota työnantajain, suurpääoman ja porvariston johtama yhteisrintama ajoi ja toteutti. SKDL osoitti kyllä tien, mistä varat valtion menoille ja miten työtätekevien elintason kohoaminen turvataan. Mutta sitä ei kuunneltu, vaan lopuksi SKDL syrjäytettiin hallituksesta.

SKDL joutui jälleen oppositioon, mutta hallituspolitiikka ei muuttunut paremmaksi. Keksittiin uusia verojen korotuksia säätämällä liikevaihtoveron lisävero ym. verolakeja. Korkoa ruvettiin perimään prosentti enemmän kuin aikaisemmin. Asumiskustannukset nousivat. Velalliset työläiset, vähittäiskauppiaat, pienyrittäjät ja muut velkapääoman turvin elämäänsä ja toimintaansa ylläpitävät saivat lisää vaikeuksia. Kaikki tämä tehtiin kauppataseen tasapainoon saattamisen nimissä. Lisätulojen saamisesta valtiolle ei paljon puhuttu, sillä valtion kassatilanne oli hyvä ja on edelleenkin parantunut. Siitä kertoo tänäänkin noin 700 milj. markan kassaylijäämä. Mutta suoritetut toimenpiteet eivät ole parantaneet tilannetta.

SKDL:n eduskuntaryhmä on nyt tehnyt tämän välikysymyksen hallituksen suurpääomaa suosivan talouspolitiikan lopettamiseksi ja suunnan muuttamiseksi laajojen kansanjoukkojen ajankohtaisten vaatimusten toteuttamiseksi. Tämä on kansan vaatimus, jota SKDL ajaa. Se ei ole uusi. Keväällä suoritetussa ns. pisteverokäsittelyssä osoitimme, että sen hyväksyminen ei saa aikaan kauppataseen tasapainottumista, vaan työttömyys tulee lisääntymään voimakkaasti. Ei ole jälkiviisautta palauttaa muistiin, mitä SKDL:n edustajat keväällä sanoivat. Nyt näyttävät jo kaikki kilvan rientävän manaamaan pois pisteveron aiheuttamaa työttömyyttä ja vaikeuksia. Se on hyvä asia, että edes kokemuksesta viisastutaan.

Mitä nyt pitäisi tehdä ja millä tavalla toimia, se on pääasia. Maassamme eletään kapitalistista lamakautta, ja se kuuluu kapitalistiseen järjestelmään ja tulee tilaamatta. Suurpääoma pyrkii sen aiheuttamat rasitukset tänään, niin kuin lukemattomia kertoja ennenkin, asettamaan työläisten, viljelijäväestön, pienyrittäjien ja muiden työtätekevien ja pientuloisten kannettaviksi. Me emme voi hyväksyä sellaista. Ja ettei tarvitse olla jälkiviisas, sanomme jo nyt, miten tulee asioita hoitaa. Tiedämme varsin hyvin, että kansan elinehtojen parantaminen voidaan toteuttaa harjoittamalla oikeudenmukaisempaa tulonjakopolitiikkaa. Keskeisiä asioita ovat työllisyyden turvaaminen, palkkojen korotukset, eläkkeiden ja muiden sosiaalisten etuisuuksien lisääminen, verojen alentaminen, hintojen, maksujen ja vuokrien kurissa pitäminen. Näihin asioihin voidaan hallituksen toimenpiteillä paljon vaikuttaa, jos hallitus on itsenäisempi suurpääomaan nähden eikä kuuntele sitä. Miten näitä asioita hoidetaan, siitä riippuu kansan elintason paraneminen tai huononeminen.

Työehtosopimuksista päättävät huomattavalta osalta työntekijäin ja työnantajain järjestöt. Työnantajana valtiovalta, kunnat ja muut yhteiskunnalliset laitokset voivat huomatta-

vasti vaikuttaa työehtosopimuksiin. Hallituksen tulisi käytettävissä olevin voimin pyrkiä siihen, että kaikkein pienituloisimpien palkkoja ja tuloja lisättäisiin. Näin sen vuoksi, että pienituloiset ovat suurin ryhmä kansastamme. Kun heidän tulonsa lisääntyvät, niin he pystyvät luonnollisesti kuluttamaan enemmän kuin ne, joilla ei jokapäiväisen elämän ylläpitämiseen tarvittavasta ostovoimasta ole puutetta. Ostovoiman lisääminen lisäisi kulutusta maataloustuotteiden, muiden kulutus- sekä kestokulutustarvikkeiden ja myös asuntotuotannon jne. osalta. Tämä puolestaan johtaa väistämättä siihen, että työllisyys lisääntyy voimakkaasti. Siksi juuri pitäisi pyrkiä ostovoiman lisäämiseen eikä ostovoiman vähentämiseen, joka oli hallituksen ratkaisu pisteveroa säädettäessä ja on ollut niin monta kertaa aikaisemminkin. Tähän samaan ostovoiman lisäämiseen tähtää pyrkimyksemme korottaa kansaneläkkeitä, lapsilisiä, sairauspäivärahaa jne. Usein juuri eläkeläisten kohdalla on tilanne sellainen, että pitäisi tinkiä ruoasta, asunnosta puhumattakaan. Maa- ja karjataloustuotteiden ylituotanto viedään samanaikasesti puoli-ilmaiseksi ulkomaille.

Jos kansalla on ostovoimaa, niin silloin voidaan myös hintoja pitää paremmin kurissa. Nyt on puhuttu paljon ja aivan oikeutetusti liikeelämän vaikeuksista. Automyyjille, korjausmiehille ja muille kaupan ja liikenteen palveluksessa oleville on jaettu lopputilejä tai heitä on lomautettu. Näin työttömiksi tai työttömyyskorvauksen piiriin joutuneiden ostovoima on entisestään vähentynyt ja se heijastuu kaikille niille aloille, joiden tuotteita eivät kansalaiset pysty huonontuneen elintason johdosta enää samoja määriä käyttämään kuin aikaisemmin. Ketjureaktio jatkuu kylväen työttömyyttä, köyhyyttä ja nälkää. Jos ostovoimaa olisi lisätty, niin kauppiaskin voisi myydä viikossa sen, minkä ennen kuukaudessa. Silloin kauppa pystyisi toimimaan paljon pienemmällä voitolla, kun myynti olisi suuri, ja tämäkin estäisi hintojen nousua. Mutta tällaiseen suuntaan ei hallituksen taholta ole pyritty.

Ostovoiman lisäämiseen päästäisiin myös sitä tietä, että verotusta kevennettäisiin maamme suurimman veronmaksajaryhmän, alle 20 000 markan vuosituloisten kohdalla siten, että pienituloisille tehtäisiin suuremmat verojen alennukset ja suurempituloisille pienemmät. Välillisten verojen alentamisen tietä voidaan hintoja alentaa ja siten ostovoimaa lisätä. SKDL:n taholta on esitetty pisteverosta luopumista, tuloveroasteikon uusimista pienituloisille ystävällisemmäksi siten, että III veroluokassa alle 6 000 markan tulosta ei menisi lainkaan tuloveroa ja veron määrä alenisi nykyisestään aina 20 000 markan tuloihin asti. Sitä suuremmista tuloista alkaisivat verot nousta, niin että 250 000 markan tulosta menisi 111 100 mk veroa. Tällainen uudistus olisi oikeudenmukainen, lisäisi laajojen kansanjoukkojen ostovoimaa ja tietäisi sitä kautta lisää työpaikkoja ja työllisyyttä.

Kansan ostovoiman lisääminen tulojen lisäämisen, verojen, maksujen ja vuokrien alentamisen kautta vähentää luonnollisesti valtion tuloja, joten niitä pitää jostakin muualta silloin saada lisää. Työllisyyden parantamisen muodossa se kyllä vähentää toisaalta myöskin valtion menoja. SKDL:n taholta on tähänkin jatkuvasti osoitettu mahdollisuudet. Välittömän veron tuotot saadaan tasapainoon siten, että pienituloisille annetut vähennykset lisätään suurituloisten osalle ja yhtiöveroa korotetaan. Armeijan perushankintamäärärahoista voitaisiin luopua. Hävittäjälentäjän työpaikka on liian kallis ja vaarallinen, sillä putoamisia on sattunut usein. Tämä on pidetty porvariston taholta sellaisena asiana, josta ei saisi puhua. Tosiasia on se, että Suomen nuoret miehet eivät kaipaa armeijan höykkyä eivätkä tarvitse kalliita sotakoneita. Maamme oikea ulkopolitiikka on rauhan säilymisen varmin tuki.

Aivan oman lukunsa ansaitsee maatalouspolitiikka. Tämä erikoisesti siitä syystä, että uuden maataloustulolain hyväksyminen tulee toteuttaa samanaikaisesti toteutettavien palkkaratkaisujen rinnalla viimeistään ensi vuoden huhtikuun alkuun mennessä. Päähallituspuolueiden välillä on jo aloitettu vanha tuttu näytelmä pyrittäessä voimakkaasti asettamaan vastakkain työläiset ja muut pienituloiset palkansaajat ja viljelijäväestö. MTK:n taholta — päämoottorina on kepu — on käynnistetty taistelu palkkatyöläisiä vastaan. Aivan luonnollisena asiana pidetään ja puhutaan, että maatalousyrittäjien tulot ovat jääneet valtavasti jälkeen palkansaajien tulokehityksestä. Tällaisen puheen uskoo kyllä maamme parisataatuhatta köyhää pienviljelijää, koska heidän tulonsa on todella vähentynyt. Maidon hinta ei ole juuri nimeksikään noussut, mutta pienviljelijäin ostotavarat ovat nousseet samalla tavalla kuin muillekin. Näin on viljelijäväestön enemmistön kohdalla tapahtunut elintason laskua. Tätä tilannetta kepu on aina käyttänyt hyväkseen, ja nyt on

samaan rintaan tullut myöskin SMP. He pyrkivät jälleen pienviljelijän etujen nimissä ajamaan suuremmille tilallisille, teollisuussikaloiden ja kanalain omistajille, omassa määräysvallassaan oleville jalostus- ja välityslaitoksille suuria voittoja. Tällaisen suunnan jatkumista merkitsevät maataloustuotteiden tuottajahintojen korotukset. Joka tuottaa paljon, saa tuotannon kannattavuuden johdosta tuloa ja voittoa enemmän. Kuka tuottaa vähän, tuottaa tappiolla, ja elintaso ei nouse. Jos kymmenen peltohehtaarin tilallinen myy 10 000 markan tuotteet vuodessa ja saa 10 %:n korotuksen, niin tulonlisä on 1 000 mk, mutta jos 50 ha:n tilallinen myy 50 000 markan tuotteet ja saa 10 %:n korotus, hän saa lisää tuloa 5 000 mk. Maataloudessa tapahtuva teknillisen kehityksen hyöty työkustannusten vähenemisenä tuottaa suuremmalle viljelijälle kuitenkin moninkertaisen voiton. Se näkyy erikoisesti työkustannuksissa. 10 peltohehtaarin tilalla on työkustannus noin 10 000 mk, mutta 50 ha:n tilalla se on alle 5 000 mk.

Sanon tämän esimerkin nimenomaan sen vuoksi, että ei ole syytä nähdä kaikkia maamme maanviljelijöitä ja pientilallisia samana yhtenäisenä maaseudun viljelijäväkenä, jonka pitää yhteistuumin ja isänmaan nimessä taistella maaseudun puolesta työläisiä ja kaupunkilaisia vastaan, jotka saavat muka suuria ja valtavia palkkoja. Tällaisella politiikalla pyritään maaseudun köyhä pienviljelijäväki pitämään porvarillisten puolueiden kannattajina ja nimenomaan suurviljelijäin hyödyksi. Tämän suuntaista on kepun maatalouspolitiikka ollut ja näyttää sitä olevan edelleenkin.

Suurimman hallituspuolueen sosialidemokraattien maatalouspolitiikka joko tietoisesti tai tietämättä tukee ja vahvistaa kaikin tavoin kepun kehnon politiikan mahdollisuuksia maaseudulla. Sosialidemokraatit näkevät viljelijäväestön myös yhtenäisenä, mutta näkevät sen hyvin toimeentulevina talonpoikien joukkona. Sinne maaseudulle annetaan kaikki tuet. Niillä on autot ja traktorit. Ne saavat ilmaiseksi ruoan omasta takaa, ei tarvitse maksaa veroja. Kaikkea tällaista julistetaan suuriäänisesti jopa sanomalehtien palstoilla työläisten ja muiden pienituloisten kaupunkilaisten kateutta herättämään. Kaupungeissa ja muissa väestötaajamissa on paljon työläisiä, nuoria ja naisia erikoisesti palvelu-, toimihenkilö- ja aputyöläisten joukossa, joille ei raha riitä edes kunnolliseen ruokaan, vaatteisiin ja asumisiin. He ovat verrattavissa maaseudun suurilukuiseen köyhään pienviljelijäväkeen. Vaikeuksissa oleva kaupunkilainen uskookin helposti, että hänen asemansa on heikko sen vuoksi, kun valtion varat annetaan maaseudun rikkaille. Tällä politiikalla pyritään lisäämään poliittista kannatusta. Samalla sosialidemokraattien mahdollisuuksia parantaa kepun kaupunkityläisvastainen asenne.

Näin pyrkivät päähallituspuolueet pitämään työtätekevien kansalaisten välillä yllä riitaa. Tätä "hajoita ja hallitse" -politiikkaa he käyttävät poliittisen valtansa ylläpitämiseksi ja loppujen lopuksi porvarillisen talouspolitiikan harjoittamiseksi. Tällaisten asenteiden vallitessa nyt käydään työehtosopimuskamppailuihin ja käydään uutta maataloustulolakia tekemään.

Näillä esimerkeillä en tarkoita sitä, etteikö näihin päähallituspuolueen ajatuksiin ja asenteihin sisälly osatotuuksia, mutta hämätään se tosiasia, että viljelijäväessä on pienituloisia ja suurituloisia, enimmäkseen kuitenkin pienituloisia. Samanlainen on tilanne kaupungeissakin. Tämän vuoksi maatalouspolitiikassa tulee lähteä tosiasioista ja pyrkiä saamaan työläisten ja ammattiyhdistysliikkeen tuella sellainen maataloustulolaki, joka on edullinen työläisille ja joka on edullinen pienviljelijäväelle. Nykyisenlaiset lait ovat olleet edullisia vain suurviljelijöille, ns. suursikaloille sekä välitys- ja jalostuslaitoksille.

Tulkoon edelleen esimerkkinä mainituksi sianlihan ulosvienti. Se maksaa Suomen kansalle valtion varoista maksettuina vientipalkkioina tänä vuonna 84 milj. mk. Sianlihan tuotannon kannattavuus on valtion tuen turvin taattu, ja senpä vuoksi on viime vuosina pääomia virrannut juuri suurten teollisuussikaloitten rakentamiseen maassamme. Suomen suurimmassa sikalassa kasvatetaan vuosittain tiettävästi yli 13 000 sikaa. Jos laskisimme sian keskipainoksi vain 60 kg, niin vuoden lihatuotos olisi 780 000 kg. Valtion vientipalkkio on kuluvana vuonna ollut noin 2,80 mk/kg. Näin laskien yhden sikalan saama vinetituki taltiolta on ollut 2 184 000 mk. Samanlainen suunta on ollut kananmunantuotannon alalla. Tällaista politiikkaa ei voida pitää järkevänä eikä hyväksyttävänä. On aina muistettava, että 86 % valtion tuloista kerätään veroina ja veronluontoisina maksuina kansalta, ensi kädessä sittenkin pienempituloisilta. Suursikalain, -kanalain, suurmaanviljelijäin välitys- ja jalostuslaitosten hyväksi menevä tuki on lopetettava ja tuen painopiste siirrettävä pientilojen tukemiseen pinta-alatuen muodossa.

Näin menetellen voidaan estää maa- ja karjataloustuotteiden kuluttajahintojen korotukset ja siten saada työväestökin tukemaan uudenlaista maatalouspolitiikkaa. Tämä sen vuoksi, että suuremmat tilat kannattavat nykyisellään varsin hyvin ja taloudellisen tuen lisääminen pienille tiloille pinta-alalisän muodossa parantaa pienviljelijäin asemaa enemmän kuin muutaman pennin korotus maataloustuotteiden hintoihin. Samalla tulisi hintatuesta säästyviä varoja käyttää ikääntyvien viljelijäin eläkkeisiin ja uusien työpaikkojen rakentamiseen maataloudesta vapautuvalle väestölle.

Kepu ja muutkin porvarilliset puolueet näyttävät lähtevän siitä, että maataloudelle pitää valtion varata rajattomasti mahdollisuuksia maataloustuotteiden tuottamiseen, ja mikäli ylituotantoa tulee, niin valtion tulee maksaa vientitappiot. Pääideana on se, että maaseudulla säilyisi mahdollisimman suuri viljelijäväestön joukko. Se on heidän äänestäjäjoukkojensa säilyttämisen politiikkaa. Sosialidemokraatit haluavat tuotantoa rajoitettavan voimakkaasti, jotta ihmiset siirtyisivät teollisiin ammatteihin. Mutta minne mennään pieneltä tilalta köyhyyttä pakoon, kun ei ole työpaikkaa muualla ja Ruotsissakin on työttömyyttä? Näin unohdetaan ihminen ja työnnetään se kasvattamaan työttömien jonoa ja siten turvaamaan kapitalisteille halvempaa työvoimaa, kun työvoiman tarjonta on suuri.

SKDL lähtee siitä, että on ensin luotava pysyviä työpaikkoja maatalouden ulkopuolelle. Kun näin tehdään, niin ei ketään tarvitse pakottaa siirtymään muihin ammatteihin, vaan nuoremmat ihmiset menevät kyllä kannattamattomilta tiloiltaan parempiin ammatteihin, ja näin vähentyy samalla myöskin maatalouden tuotanto. Toisaalta ostovoiman kasvu lisää kulutusta. Monta leipä- ja lihakiloa kuluttaisivat nekin muutamat sadattuhannet, jotka maastamme viimeisten vuosikymmenien aikana ovat joutuneet huonon talouspolitiikan ja teollisen kehityksen jarrutuspolitiikan seurauksena lähtemään Ruotsiin. Vain maamme teollistamisen kautta luodaan edellytyksiä suurempaan ja kannattavampaan tilakokoon siirtymiselle.

Puutun vielä tässä yhteydessä maamme metsäpolitiikkaan. Lähden siitä tosiasiasta, että viime vuosina on maassamme hakattu metsiä enemmän kuin metsät ovat kasvaneet. Näin ei voi pitkälle jatkua tai tulee pula myös puuraaka-aineista. Se merkitsisi vakavaa istua puunjalostusteollisuudelle, vientitulot vähenisivät ja työttömyys lisääntyisi. Siksi on tehtävä kaikki voitava puun kasvun lisäämiseksi. Maassamme usein valitetaan sitä, että suunniteltuja metsänparannuksen rahoitusohjelmia ei ole voitu toteuttaa riittävässä laajuudessa. Se varmaan pitää paikkansa. Mutta on aivan välttämätöntä, että metsänparannustoimintaan kerätään nykyistä enemmän varoja metsästä saatavista tuloista. Nykyisin peritään metsänhoitomaksua ja metsäveroa, mutta suuri osa niistä menee hallinnollisiin menoihin ja metsänparannustoiminta on jäänyt vähäiseksi. Valtion budjetissa on siihen merkitty nyt yli 100 milj. mk, mutta mitään uusia tuloja ei ole metsistä metsien hyväksi esitetty otettavaksi. Emme hyväksy ministeri Salosen linjaa metsänmyyntitulojen ottamisesta metsänparannustoimintaan hänen esittämässään muodossa — periaate asiassa on täysin oikein ja kannatettava — vaan korostan erikoisesti tässä yhteydessä nimenomaan vain suurten metsänmyyntitulojen erikseen ylimääräisesti verottamista ja siten varojen keräämistä nimenomaan metsänparannustyöhön. Nyt tiettävästi jo pelotellaan yhtiöiden taholta metsänomistajia myymään puutavaraa halvalla, ennen kuin tulee uusi metsävero, joka nielee sitten metsätulot kokonaisuudessaan. On täysin väärin pelotella metsänomistajia, mutta välttämätöntä on pyrkiä jo valtiontalouden kunnossapidonkin kannalta siihen, että suurista metsänmyyntituloista otetaan varat metsänparannustoimintaan.

Tämän asian yhteydessä korostan vielä, että olisi korkea aika kiireesti tutkia uusia, nopeasti kasvavia puulajikkeita ja niiden menestymismahdollisuuksia maassamme. Näin sen vuoksi, että tiettävästi eräissä maissa on saavutettu tässä hyviä tuloksia. Kun meilläkin on peltoviljelyksessä kannattamattomia maita, niin niillä saatettaisiin hyvinkin kannattavasti viljellä hybridihaapaa tai muita vastaavia puita teollisuuden raaka-aineeksi. Tätä suuntaa pitäisi kehittää.

Herra puhemies! Edellä mainitsemani muutamat esimerkit osoittavat, että hallituksella on mahdollisuuksia hoitaa asioita työläisten, palvelu- ja toimihenkilöiden, pienviljelijäin ja pienyrittäjien odottamalla tavalla. Mutta kansan etujen mukaisen talouspolitiikan toteuttaminen vaatii kansan äänen kuulemista ja toimimista sen mukaan. Myönnän sen tosiasian, että on vaikeuksia toimia tuloksellisesti suurpääomaa ja sen porvarillista koneistoa vastaan, mutta yhtä varmaa on, että kansan enemmistö antaa tukensa kansalle oikeutta tekevälle ja turvallista toimeentuloa takaavalle talouspolitiikalle. Tämä

siitä huolimatta, että tässä eduskunnassa on vielä porvarillinen enemmistö, jonka vuoksi kansa on jo saanut kärsiä.

Vaalien edellä kerrottiin mm. SMP:n taholta, että he tulevat uudessa eduskunnassa pääsemään vaa'an kieleksi, joka ratkaisee asiat aina parhain päin: Jos oikeisto on oikeassa, niin he ovat oikeiston mukana, mikäli vasemmisto on oikeassa, niin he kannattavat vasemmistoa, ja aina syntyy kansan etujen mukainen päätös. Käytäntö on täällä osoittanut, että SMP:n politiikka on täällä ollut samanlaista huulenhoittoa kuin ennen vaaleja kentällä. Näin on saanut hallituskin rauhassa hoitaa porvarillista talouspolitiikkaa, koska sillä on ollut porvaristoenemmistöisen eduskunnan tuki. Tänään näyttävät merkit viittaavan siihen, että SKDL:n välikysymyksen takana on suurin osa Suomen kansaa. SKDL on aina ollut kansan asialla. Näin on myös tänä päivänä.

Ed. Suokas (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastauksena ed. Järvenpäälle toteaisin, että SKDL:llä näyttää olevan huono omatunto, kun he ovat olleet jo edellisissä hallituksissa hoitamassa maan asioita ja vieneet ne siihen pisteeseen, että vähävarainen kansa todella on joutunut vaikeuksiin. Me SMP:ssä olemme olleet täällä lupaustemme mukaan asialinjalla hyvien esitysten takana, tehtäköön ne oikealta, vasemmalta tai keskustan taholta, ja tällä tavalla on lupaukset täytetty. Nyt SKDL:llä on hätä korjata tekemiään virheitä. Tämä välikysymys osoittaa, että he haluavat kääntää kansan mielipiteet pois sellaisista tärkeistä kysymyksistä kuin eduskunnassa tapahtunut väärinkäytös, jossa heidän johtohenkilönsä ovat joutumassa vastuuseen. SKDL:n välikysymyskeskustelu on siis kansan sumuttamista ja tosisaioitten peittämistä.

Ed. Laine: Herra puhemies! Maassamme harjoitetun talouspolitiikan suurpääoman etuja puoltava ja kansan suuren enemmistön etuja hylkivä luonne tulee selvästi esiin verotuspolitiikan alueella. Esim. viime vuonna 25 maamme suurinta monopoliyhtymää maksoi valtiolle ja kunnille veroja vähemmän kuin kertaakaan aikaisemmin vuoden 1958 jälkeen, mutta siitä huolimatta hallitus esittää ensi vuonna perittäväksi kansalta 1.7 mrd. mk enemmän veroja kuin kuluvana vuonna. Työläisten ja pienyrittäjäin verokuorma ei ole keventynyt, kuten on tapahtunut kapitalistien osalta, vaan päinvastoin lisääntynyt 2—3-kertaisesti viimeisten 12—13 vuoden kuluessa. Onko ihme, että tuloerot kasvavat, kun tulonsiirrot tapahtuvat pienituloisilta suurpääomalle eikä päinvastoin?

Hallituksen ohjelmassa luvattiin toimia pieni- ja keskituloisten verotuksen keventämiseksi. Hallituksen veropoliittiset toimenpiteet puhuvat kokonaan muusta kuin pieni- ja keskituloisten verotuksen keventämisestä. Pistevero ja tuonnintasausvero, joiden toteuttamista hallitus ja hallituspuolueet niin voimallisesti keväällä puolustelivat, lisäsivät tuntuvasti vähävaraisten verorasitusta. Budjettiesityksessään hallitus ilmoitti jatkavansa samaan suuntaan, sillä liikevaihtoveron muodossa aiotaan ensi vuonna periä noin 500 milj. mk enemmän veroa kuin kuluvana vuonna. Tulo- ja omaisuusveron osalta hallitus aikoo ensi vuonna kasvattaa valtion verotuloja noin 650 milj. mk kuluvan vuoden tuloihin verrattuna. Valmisteveroina suunnitellaan perittäväksi yli 220 milj. mk enemmän kuin kuluvana vuonna. Mikäli hellitus olisi edes hieman halunnut keventää pienituloisten verotusta, se olisi voinut tapahtua korottamalla verovapaan tulon alarajaa noin 5 500—6 000 markkaan saakka ja uusimalla veronpidätystaulukot sellaisiksi, ettei työmies ja työläisnainen joudu maksamaan reaaliarvoltaan samansuuruisesta tulosta korkeampaa veroa. Näin hallitus ei halunnut toimia, vaan aikoo veroruuvia kiristämällä ja verokuormaa kasvattamalla kattaa ensi vuonna veroilla ja veronluontoisilla maksuilla 86 % budjetin menoista.

Hallituksen talouspolitiikka on aiheuttanut myös kunnallisveron nousua. Ottaen huomioon kunnallisveron luonteen merkitsee kunnallisverorasituksen kiristyminen verokuorman siirtymistä entistäkin suuremmassa määrin palkansaajien kannettavaksi. Kuten tunnettua kunnallisveroa peritään myös sellaisilta pienituloisilta kansalaisilta, jotka valtio tunnustaa itse asiassa veronmaksukyvyttömiksi. Toisaalta kunnallisverotus ei kuitenkaan kohdistu esim. suuriin omaisuuksiin.

Viime aikoina on käynyt entistä ilmeisemmäksi, että hallituksen taholla tunnetaan mieltymystä suurpääoman ja sen uskollisen palvelijan, kansallisen kokoomuksen, verotuspoliittisiin tavoitteisiin, mm. lisäarvonverotuksen toteuttamiseen. Kokoomuksen taktiikka tämän kansaa köyhdyttävän ja kapitalisteja suosivan liikevaihtoverouudistuksen toteuttamiseksi on erittäin ovelaa. Tässä vaiheessa kokoomuksen taholta yhdytään kommunistien ja kansandemo-

kraattien koko ajan edustamaan käsitykseen ns. pisteveron hylkäämisestä, mutta vaaditaan vielä ankarampaa ja epäoikeudenmukaisempaa verotuspoliittista ratkaisua, jota suurpääoma odottaa kieli pitkänä. Tälle asialle on vihkiytynyt myös talousneuvosto, joka vaatii tulopolitiikan jatkamista ja ns. lisäarvonverojärjestelmään siirtymistä.

Kokoomuksen, talousneuvoston ja myös hallituksen suunnitellessa uusia suurpääomalle edullisia veropoliittisia ratkaisuja on syytä viitata siihen tosiasiaan, että liikevaihdon ja voittojen moninkertaisesta kasvusta huolimatta maamme suurimpien teollisuuslaitosten verokulut ovat jo pienentyneet ja polkeneet markkamääräisesti miltei samalla tasolla noin 15 vuoden ajan. Vuodesta 1955 vuoteen 1970 kasvoivat 25 maamme suurimman teollisuusyhtiön liikevaihto 361 % ja poistot 1 155 %, mutta verokulut vain 14 %. Liikevaihtoon verrattuna oli verokulujen osuus pudonnut vastaavana ajankohtana 4.1 %:sta 1 %:iin. Muun muassa seuraavat yhtiöt maksoivat viime vuonna markkamääräisesti vähemmän veroja kuin vuonna 1955: Wärtsilä, Enso-Guzeit, Kymi, Yhtyneet Paperitehtaat, Tampella, Rosenlew, Strömberg, Vuoksenniska, Lohja, Säteri, Kyrö ja Porin Puuvilla. Tässä eräitä suurimpia.

Puhutaan paljon tulonsiirroista veropolitiikan avulla (Ed. Junnila: Mitä valtionyhtiöt maksavat veroja?). Tarkempi tutustuminen suomalaisten suuryhtiöiden verokuluihin yhtymien omien tilinpäätöstietojen perusteella osoittaa, että tulonsiirtoja todella tapahtuu veropolitiikan avulla, mutta aivan päinvastaiseen suuntaan kuin suurpääoman ja valtiovallan taholla kansalle uskotellaan.

Virheellinen veropolitiikka, jota hallitus aikoo jatkaa, on osaltaan ollut vaikuttamassa tuloerojen kasvuun. Millainen on tuloerojen kehitys, siitä antaa viitteen tulojen jakaantumista koskeva tutkimus vuosilta 1955 ja 1967. Ensin mainittuna vuonna pienituloisin viidennes eli 20 % maamme väestöstä sai kaikista tuloista 3.9 %, mutta 14 vuotta myöhemmin enää 2.2 %. Suurituloisin viidennes eli sama määrä ihmisiä sai vuonna 1955 kaikista tuloista 44.6 %, mutta vuonna 1967 jo kokonaista 50 %. Viime mainittuna vuonna 20 % maamme suurituloisimmasta väestöstä "söi" koko kansan tuloista toisen puoliskon ja loppuosa tulonsaajista eli 80 % joutui jakamaan tulojen toisen puoliskon. Ei ole mitään syytä olettaa, että tuloerojen kasvu olisi vakauttamispolitiikan aikakaudella pysähtynyt, ja viime aikojen hintojen, maksujen ja verojen korotukset ovat lainakoron korottamisen ohella vain pahentaneet tilannetta.

Tulonsiirroista puhuttaessa on usein viitattu sosiaalisten tulonsiirtojen vaikutukseen. Miten niiden laita todellisuudessa on? Valtio rahoitti vuonna 1962 sosiaalimenoista 42 % mutta viime vuonna enää 32 %. Samanaikaisesti oli vakuutettujen rahoitusosuus kasvanut 7 %:sta 9 %:iin. Myös kuntien osuus sosiaalimenojen rahoituksessa on lisääntynyt. Kun kuntien menoista valtaosa rahoitetaan verotuloilla ja niistä suurimman osan maksavat palkansaajat, voidaan todeta sosiaaliturvan rahoituksen tapahtuvan lisääntyvässä määrässä ei valtion vaan vakuutettujen ja kuntien veronmaksajien kustannuksella.

Kansandemokraattien välikysymyksessä viitataan myös Suomen ja Neuvostoliiton suhteiden myönteistä kehitystä vahingoittaviin äärioikeistolaisiin ilmiöihin, joiden todetaan lisääntyneen näkyvällä tavalla (Ed. Junnila: Missäs niitä on?). Tuskin oli välikysymys ehditty lukea, kun reserviupseerijärjestöjen "Maanpuolustuksen Päivä" puheineen ja kirjoituksineen antoi uuden todistuksen äärioikeiston halusta palata suojeluskuntaideologian aikakauteen. Muun muassa Turun Sanomien pääkirjoituksessa viime sunnuntaina tämä tarkoitusperä ilmaistiin seuraavasti: "Suomen itsenäisyys on kalliisti lunastettu ja kalliisti säilytetty aikoina, jolloin kaikki Suomen naiset ja miehet olivat valmiina uhrauksiin isänmaan puolesta. Viime sotiemmekaan aikana ei kysytty, mitä poliittista kantaa kukin edusti. Kaikkien yhteisenä päämääränä oli vapaan ja riippumattoman Suomen varjeleminen. Sitä osoitti jo se, että vaaran hetkenä liittyi silloisiin suojeluskuntiin suuret joukot erilaisen yhteiskunnallisen näkemyksen tunnustaneita kansalaisia."

Tällaista se on tuo suomalaisen elämänmuodon vaaliminen, josta mm. kokoomus niin paljon puhuu (Ed. Linkola: Ja vaalii myös!) ja johon suomalaisen turvallisuuspolitiikan sanottiin tähtäävän mm. maanpuolustuksen päivän juhlatilaisuuksissa (Ed. Häkämies: Edustaja eksyi nyt!). Moisen hurmahenkisyyden vallassa oleville on aiheellista muistuttaa siitä, että Suomen itsenäisyys tuli turvatuksi toisen maailmansodan vaiheissa nimenomaan Neuvostoliiton ja muiden liittolaisvoimien natsi-Saksasta saavuttaman voiton seurauksena. Tähän voittoon perustunut rauhansopimus avasi demokratian ja toimintaoikeuksien portit meidän maassamme.

Neuvostoliittoa ja sosialismin voimaa saamme kiittää siitä, ettei maatamme ja Euroopan kansoja alistettu Hitlerin orjuuteen. Suojeluskuntaideologiaa korostamalla ei historian kulkua toiseksi muuteta, mutta se kuvaa, mihin oikeisto tähtää. Hallituksen olisi todella aiheellista kuulla niitä varoittavia ääniä, joita on esitetty muualtakin kuin kommunistien ja kansandemokraattien keskuudesta. Muun muassa Ylioppilaslehti kirjoitti pääkirjoituksessaan 27. 5. tänä vuonna näin: "Oikeistovirtauksen nousu ja kiristyminen saattaa helposti paisua huolestuttaviin mittoihin." Olisi siis aika lopettaa hyssyttely ja asettua päättävään vastarintaan oikeistoilmiöitä vastaan.

Ed. Kantola: (Ed. Junnila: Puhuuko ed. Kantolakin olemattomasta oikeistoilmiöstä?). — Odottakaa hetkinen, katsotaan! — Herra puhemies! Hallituksen ryhmämme välikysymykseen antama vastaus ei jättänyt epätietoisuuteen siitä, kenen etujen vartiossa hallitus aikoo edelleenkin ensisijaisesti seistä, mikäli eduskunta sen sallii. Vastaushan oli välikysymyksessä esitetyistä tosiasioista täysin piittaamatonta, ylimalkaista, huonon politiikan omahyväistä puolustelua. Siitä huokui sama ylimielisyys ja sillä sipuli -henki kuin herra pääministeri Ilta-Sanomille maanantaina antamasta lausunnostakin, jossa hän suoralta kädeltä leimasi välikysymyksen sillisalaatiksi ja vieläkin raaempien toimenpiteiden ajajiksi ne, jotka ovat rohjenneet vaatia hallitusta tilille virheellisestä maan ja kansan etujen vastaisesta politiikasta ja nousseet vastustamaan pyrkimystä maksattaa entistäkin enemmän vähävaraisilla tämän politiikan julmat seuraukset.

Sitä, miksi hallitus ja erityisesti herra pääministeri ovat turvautuneet tällaiseen ylimielisyyteen ja jopa suoranaiseen röyhkeyteen, ei ole tietenkään vaikeata käsittää huomioon ottaen sen tosiasioiden liisterin, johon hallitus on välikysymyksen seurauksena joutunut. Me kyllä ymmärrämme, että se hermostuttaa, kun joutuu kansan rysän päältä valokeilaan ja antamaan selityksiä menettelyistään. Toinen asia on vain se, riittävätkö keksityt ylimalkaiset ja pelkät torjuvat väitteet tekemään kansalle uskottavaksi sen, että hallitus olisi politiikallaan pyrkinyt edistämään sen parasta. Uskon, ettei se ole mahdollista, sillä kansa, joka elää kovan todellisuuden keskellä, on toki havainnut, että hallituksen politiikalla on ollut ratkaiseva osuus maan sioiden kehittymisessä yhä huonompaan suuntaan. Siltä ei ole voinut jäädä huomaamatta se tosiasia, että hallitus on hintojen, maksujen ja verojen jatkuvilla korotuksilla aiheuttanut sen, että tavallinen Matti Meikäläinen on lisääntyneen kansantulon jaossa joutunut tyytymään suhteellisesti yhä vähäisempään osaan. Tästä kansan havainnostahan kertoo omaa lahjomatonta kieltään työtätekevien joukkojen jatkuvasti voimistunut tyytymättömyyden kasvu viime aikoina.

Hallituksen kannalta on epäilemättä kiusallista ja hermostuttavaa se, että välikysymyksessä yhdistetään oikeiston viimeaikainen eteneminen ja ulkopoliittisesti vaarallisen rienauksen voimistuminen hallituspolitiikan aikaansaannoksiin. Mutta se on kuitenkin tosiasia, sillä hallituksen suurpääoman ja oikeiston vaatimuksiin taipuva politiikkahan on ollut omiaan luomaan pohjaa oikeiston poliittiselle keinottelulle tai sitten tarjoamaan pohjaa sen esiintymiselle muka kansan etujen puolustajana.

Kuten tunnettua, oikeisto on myös käyttänyt tätä viime vuosien huonon hallituspolitiikan tarjoamaa pohjaa häikäilemättömästi hyväkseen (Ed. Junnila: Käyttää vastakin!) eikä ilman huomattavaa menestystä, kuten viimeisten vaalien tuloksetkin kumoamattomasti osoittivat. Valitettavasti nykyiset hallituspuolueet eivät vain halunneet vetää tästä kaikesta vaalien jälkeen oikeita johtopäätöksiä, eivätkä ne ole kyenneet siihen myöhemminkään, kuten osoitti kansandemokraattien pois potkiminen hallituksesta ja nykyisen hallituksen yhä suurempi taipuvaisuus suurpääoman ja oikeiston vaatimuksiin hinta-, vero- ja ulkomaankauppapolitiikan toteuttamisessa.

Kaikesta tästä johtuen vaikuttaa suorastaan röyhkeydeltä, kun hallitus vastauksessaan väittää, ettei se ole toteuttanut mitään muutoksia sisä- tai talouspolitiikassaan senkään jälkeen, kun kansandemokraatit joutuivat lähtemään hallituksesta. Röyhkeydeksi tätä on pakko nimittää erityisesti siksi, että kansandemokraattien hallituksesta lähtöhän aiheutui juuri politiikan muutoksesta syntyneestä riidasta, riidasta siitä, noudatetaanko hintojen säätelyssä ja säännöstelyssä hallitussopimuksessa ja UKK-sopimuksessa sovittua vai ryhdytäänkö niitä hallituksen toimesta rikkomaan päästämällä hintavyöry liikkeelle ja purkamalla säännöstelyä, kuten nykyiset hallituspuolueet esittivät. Ja niinhän ne ovat myöhemmin myös menetelleet käytännössä jopa niin pitkälle menevästi, että tasavallan herra presidentti katsoi aiheelliseksi ilmaista huoles-

tuneisuutensa tässä suhteessa julkisuudessa. Näin ollen on pakko kysyä: ellei tämä kaikki tai sitten nykyisen hallituksen toimesta tapahtuneet vauhdikkaat hintojen, maksujen ja verojen korotukset ole merkinneet muutosta hallituksen politiikassa, niin mitä muuta ne sitten ovat merkinneet? Palkkatyöläiset ja omalla työllään toimeentulonsa hankkivat kansalaiset ovat ainakin kokeneet sen muutoksena huonompaan kukkarossaan ja pöydissään.

Suoranaisen röyhkeyden ohella hallitus on vastauksessaan talouspolitiikan osalta turvautunut myös vissiin oveluuteen pääasioiden kiertämiseksi ja virheellisen politiikkansa peittelemiseksi. Tätä tyylilajia edustaa mielestäni vastauksessa ylimalkainen vetoaminen negatiiviseen kansainväliseen suhdannekehitykseen. Sillä tietenkin on ollut vissi vaikutuksensa talouselämän yleiseen kehitykseen. Mutta pelkästään siihen vetoaminen ei mielestäni riitä. Se ei nimittäin sittenkään ole ydinkysymys vaan se — ja sitä tässä perään kuulutetaan — miten nämä laskusuhdanteesta ja holtittomasta ulkomaankaupan hoidosta johtuneet haitat ja rasitukset on jaettu eri väestöpiirien kannettavaksi.

Hallitus kyllä myöntää hintojen nousun olleen tuntuvaa, mutta torjuu samaan hengenvetoon viime kevään maksutasepaketin arvostelun väittein, että sillä on ollut myönteinen vaikutus vaihtotaseeseen. Ikävä kyllä tosiasiat osoittavat nyt jälleenkin jotakin aivan toista eli ulkomaankaupan tappiollisuuden ja maksutasevajauksen ennen näkemätöntä jatkuvaa kasvua. Sitä paitsi, vaikkapa olisi niinkin, että säädetty liikevaihtoveron lisävero eli ns. pistevero olisivatkin olleet omiaan hillitsemään tuontia, niin ydinkysymys on jälleen kai sittenkin se, että täten pääkärsijän osaan on saatettu ne, joilla muutoinkin on riittävästi vaikeuksia. Se on merkinnyt ulkomaankaupan tappioiden maksattamista pääasiallisesti tavallisilla kansalaisilla. Se on merkinnyt näiden kulutuskysynnän rajoittamista palkkapoliittisten toimenpiteiden ohella, mikä kaikki on ollut perinjuurin virheellistä ja epäoikeudenmukaista ja merkinnyt suurpääomapiirien etujen suojelemista ja suosimista.

Hinta- ja palkkapolitiikan ohella toteutettu veropolitiikka kokonaisuutena on juuri ollut se tekijä, jonka avulla hallitus on kurmottanut palkkatyöntekijöitä, pienviljelijöitä, pienyrittäjiä ja yleensäkin kaikkia omalla työllään eläviä kansalaisia. Mutta siitäpä seikasta ei hallitus vastauksessaan suvainnut jälleenkään kertoa varsinaisesti mitään. Ymmärrettävää tietenkin, sillä miksipä tunnustaa sellaisia ikäviä seikkoja kuin on yhtäältä ollut tavallisten kansalaisten verokuorman jatkuva lisääminen ja toisaalta suuryhtiöiden verokuorman keventäminen nykyiselle 1 %:n tasolle liikevaihdosta, huolimatta siitä, että niiden liikevaihto on huimaavasti kasvanut vuosi vuodelta. Ihmekö sitten, että tavallisten kansalaisten verot ovat jatkuvasti kohonneet.

Hämmästyttävin näyte siitä, miten herra pääministeri suhtautuu tosiasioihin ja minkä verran hän niistä välittää, oli kuitenkin mielestäni se omavaltainen johtopäätös, jonka hän esitti niiden pyrkimyksistä, jotka ovat vaatineet maksutasepaketista eli verojen korotuksesta luopumista. Pääministerihän otti oikeudekseen todeta, että "tosiasiallisesti vaaditaan siis entistä voimakkaammin tuontikysyntää rajoittavia toimenpiteitä tai toivotaan maan ajautuvan jälleen markan ulkomaisen arvon alentamiseen eli devalvaatioon." Noin siis lasketteli tarkasti lainaten herra pääministeri suoraan lonkalta ja välittämättä vähääkään niistä hänellekin tunnetuista vaihtoehdoista, joita me kommunistit ja kansandemokraatit olemme eri yhteyksissä esittäneet talouspolitiikan saattamiseksi vastaamaan nykyistä paremmin tavallisten kansalaisten etuja ja ulkomaankaupan tervehdyttämistä. Me olemme, kuten tunnettua, vaatineet talouspolitiikassa luovuttavaksi kansan kulutuskysyntää supistavasta palkka-, hinta- ja veropoliittisesta linjasta, joka on osoittautunut juuri kansan etuja vahingoittavaksi ja talouselämän kehitystä jarruttavaksi, mikä on hyvin ymmärrettävää sanottuun politiikkaan sisältyvien ristiriitaisuuksien takia. Veropolitiikassa me olemme tunnetusti vaatineet sellaista kokonaisuudistusta, että suuryhtiöt ja raharikkaatkin joutuisivat maksamaan veroja tulojensa ja omaisuuksiensa edellyttämässä määrässä, jolloin tavallisten kansalaisten verotusta voitaisiin keventää.

Ulkomaankaupan, jolla on erittäin ratkaiseva merkitys maamme kansantalouden kehittämiselle ja kansamme toimeentulolle, tervehdyttämiseksi ja maksutaseen tasapainottamiseksi, me olemme vaatineet turvautumista tuonnin rajoituksiin tai erityistoimenpiteisiin niiden maiden suhteen, joiden kanssa kauppamme on pysyvästi tappiollista, kuten esim. Länsi-Saksan kanssa käytävä kauppa, jonka osuuden nykyisestä 1 190 milj. markan kokonaistappiollisuudesta sanotaan tekevän yli 600 milj. mk. Tunnettua on toki sekin vaihtoehto, jota olemme esittäneet ulkomaankaupan kokonaissuuntauksen osalta tai sitten painopisteen siirtämiseksi ny-

kyistä enemmän Neuvostoliiton ja sosialististen maiden kanssa tapahtuvan kaupan kehittämisen linjalle. Näemme nimittäin siinä edelleenkin ratkaisevan pelastuskeinon ja siitäkin huolimatta, että pääministeri vastauksessaan suvaitsi täällä heittää yksipuolisesti varjon Neuvostoliiton kanssa käytävään kauppaan.

Kaikki nuo edellä mainitsemani ja monet muut esittämämme vaihtoehdot ilmentävät siis joka tapauksessa kokonaan muuta kuin devalvaatioon ajautumisen edistämistä, johon kiertämättömästi kyllä johtaa ennen pitkää hallituksen nykyisen talous- ja ulkomaankauppapolitiikan jatkaminen. Tätä on syytä ennustaa ja sitäkin suuremmalla syyllä, kun hallitus vastauksessaan ja budjettiin liittyvistä esityksistään päätellen uskottelee selvittävän kulutuskysyntää supistavalla talous- ja tulopolitiikalla sekä "suosi kotimaista" -kampanjalla devalvation uhkasta ja siitä vaikeuksien umpikujasta, johon se on maan asiat johtanut. Mutta toisaalta on myös syytä ennustaa, että hallitus tulee näissä kuvitelmissaan erehtymään toisestakin syystä. Työväenluokan tietoisuus ja voima on kasvanut nyt siihen mittaan, ettei se tule sallimaan elintasonsa polkemista loputtomasti. Tästä se on antanut viime aikoina jo riittävästi näytteitä, jotka hallituksenkin olisi olettanut painavan mieleensä. Mutta kun niin ei näytä tapahtuneen, on syytä vielä lopuksi muistuttaa hallitusta siitä, että nykyisellä politiikalla ei työrauha ole turvattavissa.

Ed. J u n n i l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kantola puheenvuorossaan mm. totesi, että oikeisto — jolla hän ilmeisesti tarkoitti lähinnä kokoomuspuoluetta — on käyttänyt hyväkseen hallituksen talouspoliittisia virheitä eikä ilman menestystä niin kuin viime vaalien tulos osoitti. Tämä on aivan oikein. Mutta minä huomauttaisin ed. Kantolalle, että viime vaaleissa punnittiin niiden hallitusten talouspolitiikka, joissa SKDL/SKP oli eräänä tärkeänä hallitusosapuolena koko vaalikauden ajan ollut mukana, ja vaalitulos osoitti, mitä kansa tästä politiikasta ajatteli. Silloin SKP tavattiin rysän päällä ja kansa antoi siitä tuomionsa. Siitä säikähtyneenä SKP nyt on vetäytynyt oppositioon ja yrittää tällaisilla välikysymyksillä hämätä kansaa. Se on sitä hirtehistä röyhkeyttä ja oveluutta, josta ed. Kantola puhui, mutta se on sellaista röyhkeyttä ja oveluutta, että se näkyy niin selvästi lävitse, että sillä ei ketään hämätä.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Asian käsittely keskeytetään.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 16.

Täysistunto lopetetaan kello 23.53.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

82. Keskiviikkona 13 p. lokakuuta 1971

kello 16.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Siv.

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

jatketaan hallituksen noudattamaa talouspolitiikkaa koskevan ed. Aition ym. välikysymyksen käsittelyä 2354

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset laiksi oppikoulun kouluneuvostosta 2390
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 89; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9; hallituksen esitys n:o 23; lak.al. n:ot 170 ja 171.

Ensimmäinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi ulkomaanedustuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta „
Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 14; hallituksen esitys n:o 90.

3) Ehdotus laiksi tilan yhteisomistajien osallistumisesta metsänparannushankkeeseen ..... „
Asiakirjat: Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 29; hallituksen esitys n:o 58.

Ainoa käsittely:

4) Ehdotus Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan välisen kulttuuriyhteistyösopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... „
Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 13; hallituksen esitys n:o 79.

5) Ehdotus toivomukseksi täysi-ikäisyysrajan alentamisesta 2390
Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 15; ed. Tupamäen ym. toiv.al. n:o 97 (1970 vp.).

6) Ehdotukset toivomukseksi vapaudessa tapahtuvan kriminaalihuollon järjestämisestä ..... „
Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 16; toiv.al. n:ot 58, 66 ja 108 (1970 vp.).

7) Ehdotus toivomukseksi itäisen sisääntulotien rakentamisesta Kuusankoskelle ..... „
Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 62; ed. Hykkäälän ym. toiv.al. n:o 1842 (1970 vp.).

8) Ehdotus toivomukseksi Kouvolan—Heinolan maantien rakennustöiden aloittamisesta välillä Voikkaa—Jaala „
Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 63; ed. Hykkäälän ym. toiv.al. n:o 1843 (1970 vp.).

9) Ehdotus toivomukseksi Virojoen—Miehikkälän—Pyhällön—Haapalan—Kouvolan maantien rakentamisesta „
Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 64; ed. Häkämiehen ym. toiv.al. n:o 1846 (1970 vp.).

10) Ehdotukset toivomukseksi TVH:n tukikohdan rakentamisesta Pylkönmäelle „
Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 65; toiv.al. n:ot 1849 ja 1938 (1970 vp.).

11) Ehdotus toivomukseksi Lievestuoreen—Toivakan maantien parantamisesta ..... „

Siv.

Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 66; toiv.al. n:ot 1850 ja 1896 (1970 vp.).

Esitellään:

12) Hallituksen esitys n:o 134 kuolemanrangaistuksen poistamisesta rangaistusjärjestelmästä 2390

13) Ed. Silanderin ym. lak.al. n:o 213 laiksi elatusavun ennakosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta ..... „

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ensimmäinen varapuhemies Virolainen sekä edustajat Haarla, Hanhirova, Ilaskivi, Kaasalainen, Kauppi, Koivisto, Kortesalmi, Kurppa, Käkelä, Lottanen, Mattila, Mustonen, Nieminen, E. Niskanen, Rosnell, Rönkkö, Salla, Seppä, Sinkkonen, Sundqvist, S. Suominen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vartia, Vennamo ja Westerholm.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä istunnosta sairauden vuoksi ed. Koivisto ja yksityisasiain takia edustajat Seppä, Turunen, Tähkämaa, Vennamo ja Virolainen, tämän kuun 14 ja 15 päivän istunnoissa virkatehtävän vuoksi ed. Gestrin, yksityisasiain takia tämän kuun 15 päivän istunnosta ed. Sorsa ja tämän kuun 18 ja 21 päivän väliseksi ajaksi ed. Sandelin sekä tämän kuun 19 päivästä 22 päivään virkamatkan takia edustajat Honkonen, Holkeri, Melin, Perheentupa ja Rönkkö.

Ed. Sinisalon ym. lakialoitteen n:o 212 esittelemättä jättäminen.

Puhemies: Sen johdosta että hallitus on antanut eduskunnalle esityksen n:o 131 laiksi kansaneläkelain 30 §:n muuttamisesta, ovat ed. Sinisalo ym. tehneet säädetyssä ajassa lakialoitteen n:o 212 laiksi kansaneläkelain 30 §:n muuttamisesta. Hallituksen esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi kansaneläkelain 30 §:n 2 momentin 5 kohtaa, joka koskee huoltoapulain mukaan annetun huoltoavun, elatuksen ja avustuksen jättämistä kansaneläkkeen tukiosan perusteena olevaan vuosituloon lukematta. Lakialoitteessa ehdotetaan lisäksi muutettavaksi saman 30 §:n säännöksiä siitä, missä määrin eläkkeensaajan ja hänen puolisonsa työtulot on jätettävä vuosituloon lukematta. Kun puheena oleva hallituksen esitys ei mielestäni suorastaan anna aihetta tällaisen lakialoitteen tekemiseen muuna kuin yleisenä aloiteaikana, en katso voivani esitellä lakialoitetta.

Puhemiehen menettely hyväksytään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Ahonen: Herra puhemies! Valitsijamiehille kokouskutsuna ilmoitetaan, että valitsijamiehet kokoontuvat perjantaina 15. 10. 1971 kello 12.45 suuren valiokunnan istuntohuoneessa suorittamaan täydennysvaaleja valiokuntiin ja Pohjoismaiden neuvostoon. Ehdokaslistat on jätettävä viimeistään vaalipäivänä neljä tuntia ennen puheenjohtajalle työhuoneessa n:o 4.

Ed. Aition ym. välikysymys, joka koskee hallituksen noudattamaa talouspolitiikkaa.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen jatketaan hallituksen noudattamaa talouspolitiikkaa koskevan ed. Aition ym. välikysymyksen käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Räsänen: Herra puhemies! Pääministeri on eräälle lehdelle lausunut, että SKDL:n välikysymys on sillisalaattia. Tässä pääministeri kuitenkin on sotkeutunut omiin eineksiinsä. Nimenomaan nykyisen hallituksen politiikka on ollut sillisalaattia tai tarkemmin sanoen porvarillista sillisalaattia. Pienimpiinkään perustavaa laatua oleviin yhteiskunnalli-

siin uudistuksiin kansan enemmistön hyväksi hallitus ei ole rohjennut lähteä. Vähä vähältä Karjalaisen hallitus on taivutettu toteuttamaan suurpääomapiirien, mm. Teollisuusliiton, teesejä, jotka liitto julkaisi kaksi viikkoa viime eduskuntavaalien jälkeen. Näiden teesien pääkohdat olivat, että hintasäännöstely on purettava, palkat jäädytettävä pitkän aikavälin sopimuksella, lisäarvonvero toteutettava ja korkojen lisäporrastus pantava toimeen. Nämä teesit olivat luonnollisesti riistoteesejä. Niissä mainituin toimenpitein palkkatyöväestön riisto on pyritty kohottamaan huippuunsa välillisin keinoin, jotta kansan purnaus olisi mahdollisimman vaimeata. Maamme suurporvaristo voikin olla tyytyväinen tuloksiin. UKK-sopimusta kilpenä käyttäen on päästetty valloilleen hintavyöry. Pisteveron puitteissa on jo edetty kohti arvonlisäverojärjestelmän toteuttamista, joka läpivietynä merkitsisi laskelmien mukaan noin 700 milj. markan tulonsiirtoa vuodessa palkkatyöläisiltä monopoleille. Tämä tapahtuisi mm. elintarvikkeiden, sähkön, veden, lämmön, liikennemaksujen, rehujen, lannoitteiden, lääkkeiden, asuntokustannusten jne. hintojen nousuna, verovelvollisten piiriä laajentamalla, kunnallisia menoja nostamalla jne. Vähennyskelpoisiksi näiden tavoitteiden piirissä tulisivat mm. tuotanto- ja liikerakennukset, edustus- ja mainoskulut, edustusautot ja -saunat. Uskookohan hallitus vakavasti, että Suomen kansa riemumiellä haluaa kuunnella iloista löylynroisketta herrojen saunoista.

Nyt on kuitenkin aika löylyttää hallitusta sen leväperäisestä suhtautumisesta vaikeuksissa elävän kansanosan suhteen. Viime eduskuntavaalien tulos ja kansandemokraattien poissulkeminen hallituksesta myöhemmin ovat kypsyttäneet tyypillisiä porvarillisen politiikan hedelmiä, karvaita kansalle, makeita kapitalisteille, herkut herroille, almut köyhille. Mistään kummemmastahan ei ole kysymys.

Keskustapuolueen ja sosialidemokraattien naimakauppa eräiden muiden porvaripuolueiden kanssa on alkanut tuottaa epämuotoisia jälkeläisiä. Hallitus on alistunut nöyränä valjastamaan valtion palvelemaan niin kotimaista kuin ulkomaistakin suurpääomaa. Yhteiskuntamme varsinaisten märkäpesäkkeiden avaamiseen hallituksen toimenpiteet eivät alkuunkaan riitä. Ne eivät poista eivätkä edes vähennä työttömyyttä varsinkaan kehitysalueilta, vaan lisäävät sitä. Luvassa on ensi talveksi 70 000—100 000:n huipputyöttömyys.

Hallituksen toimet eivät poista huutavaa asuntopulaa. Ne eivät anna minimipalkkalain mukaista ansiota metsätyömiehille, eivätkä anna riittävää turvaa eläkeläisille eikä kenellekään vähävaraisille. Keskustapuoluelaiset ja sosialidemokraatit kyllä erehtyvät vakavasti, jos he kuvittelevat, ettei kansa näe sitä, että he yrittävät hallituksessa istua kahdella tuolilla, suurpääoman ja työläisten. Olisi kuitenkin viisaampaa istua jommallakummalla, muuten menettää molemmat. Perussyy maamme talouspoliittisiin vaikeuksiin ja lukuisiin inhimillistä hätää tuottaviin epäkohtiin on siinä, että kansanvalta on toteutunut vain nimeksi talouselämän alueella. Suomen valtio on vielä suurelta osalta puunjalostuskapitalistien, KOP:n ja PYP:n, yksityisten vakuutus- ja eläkelaitosten, rehtorien ja professorien hallitsemien porvarillisten koulu- ja korkeakoululaitosten valtio. Myös valtiojohtoisissa yrityksissämme on lähes poikkeuksetta porvarillinen johto, joka esim. Outokumpu Oy:ssä tekee kaikkensa estääkseen terästehtaan tulon Tornioon ja näin vaikeuttaen Pohjois-Suomen työllistämistä. Lisäksi virkakoneistomme on valtaosaltaan vanhoillista, joka jarruttaa kaikkia syvällisempiä uudistuksia. Virkakoneisto suorastaan paisuttaa itse itseään turvatakseen pysyvyytensä, ja niin tämänkin vuoden tulo- ja menoarviossa on upotettu valtavaan virkakoneistoon tuhansia miljoonia.

Myös puolustuslaitokseen on tulo- ja menoarviossa hyvin kevyesti heitetty satoja lisämiljoonia. Näin perusluonteeltaan tappamiseen tarkoitetut määrärahat ovat nousseet suhteellisesti enemmän kuin elämän ylläpitämiseen. Ns. puolustusmenot ovat peräti kolmanneksen suuremmat kuin kuluvana vuonna. Näin budjetti ei palvele rauhan asiaa vaan sotapolitiikkaa. Kansa tarvitsee kuitenkin asuntoja ja sosiaaliturvaa, vähemmmän aseita ja ammuksia.

Koko talouspolitiikan suuntausta ja valtionrahoituksen painotusta olisi perusteellisesti muutettava. Ilman järjestelmän perusteisiin ulottuvaa korjausta se ei kuitenkaan onnistu. Siksi on tullut aika lähteä suunnitelmallisuuden tielle. On tullut aika saattaa mm. suurteollisuus, saha- ja vakuutuslaitokset, lääkehuoltomme, ulkomaankauppa ja öljynjakelu sekä tietoliikenne kansan, työntekijöiden, eduskunnan ja hallituksen valvontaan. Kansanvalta on voitava ulottaa myös talouselämän alueelle. Porvarillis-sosialidemokraattinen hallitus ei tällaiseen tietenkään pysty. Siksi kansandemokraattien mukaantulo hallitukseen entistä lukui-

sammin ministeripaikoin näyttää tulevan yhä tarpeellisemmaksi. Ellei se käy ilman ennenaikaisia eduskuntavaaleja, olemme me kansandemokraatit aina valmiit, kuten pioneerit, näihinkin. Tässä yhteydessä toivoisin sosialidemokraattien ja keskustapuoluelaisten näkevän, että nyt on aika toinen kuin vielä muutama vuosi sitten. Palkkatyöläiset, opiskelijat, toimihenkilöt, metsätyömiehet, eläkeläiset, kaikki sorretut, unohdetut ja alipalkatut ihmiset ovat heräämässä tiedostamaan oman asemansa ja yhteisen joukkovoimansa. Heistä on tulossa kansamme omatunto, joka synnyttää sellaisen eduskunnan, joka toteuttaa kansan enemmistön tahtoa. Kansalaiset varsin hyvin tietävät, että tällä hetkellä kansan tahtoa toteuttaa vain kansandemokraattien eduskuntaryhmä.

Hallituksessamme ja pääomapiireissämme kaavaillaan ja pohdiskellaan taloudellisia järjestelyjä EEC:n kanssa, joka on maailman imperialismin sotilaallisen ilmentymän Naton taloudellinen välikappale ja johon lännen kapitalistit haluaisivat sitoa pohjoismaatkin. Sitoutuminen tällaiseen liittoutumaan tietäisi sitä, että esim. valtion tulo- ja menoarviot olisivat sen jälkeen pelkkiä menoarvioita. Oman maamme ja Ruotsin kapitalistien lisäksi meitä riistäisi sen jälkeen entistä enemmän länsisaksalainen ja siihen kietoutunut amerikkalainen suurpääoma. Etenkin kehitysalueiltamme vietäisiin halvalla raaka-aineita ja parasta työvoimaamme. Tällaisille kaavailuille on pantava sulku! Ainakin meille pohjoissuomalaisille on jo riittävän kuvottavaa se, kun Etelä-Suomen ja Ruotsin kapitalistit ovat päässeet herkuttelemaan parhaiden poikiemme ja tyttäriemme työvoimalla. EEC:n jäsenyyden ehdot ovat pelottavat. Siihen liittyminen edellyttää myös poliittista liittymistä ja luopumista kansallisesta riippumattomuudesta, ja sen perustarkoituksena onkin muodostaa liittoutuma Neuvostoliittoa ja muita sosialistisia maita vastaan. Tällaisista ankeista näkymistä huolimatta meillä esiintyy isänmaamme kauppiaita, puunjalostuskapitalistien juoksupoikia, mm. kokoomuksen hahmossa.

Viime aikoina on näkynyt merkkejä siitä, että myös hallitus on ryhtynyt ohjaamaan maatamme saman saastuneen myötävirran vietäväksi mainitun ylikansallisen elimen syliin. Maamme demokraattinen rintama ei kuitenkaan tule tällaista sallimaan. Jotta suurpääomamme voisi toteuttaa kansalta piilossa vähemmän puhtaita puuhiaan, se on manannut kumpujen yöstä hämäriä voimia taistelemaan poliittisella sektorilla kaikkea edistyksellisyyttä vastaan. Hakaristitöherryksiä on ilmaantunut eri puolille Suomea (Oikealta: Kuinka monta?). Porvarismin nimellä äärioikeisto on kiihdyttänyt antikommunistista, antineuvostoliittolaista propagandaa, ja hallitus istuu ja ihmettelee mitään tekemättä. Voisi kysyä, mikä se sellainen hallitus on; vai eikö se ole hallitus ollenkaan. Taloudellinen ja ideologinen taantumus on sama asia. Se vain kulkee milloin minkinlainen valekaapu päällä.

Viime eduskuntavaalien jälkeen etenkin yleisradio, yliopistot ja teatterit ovat joutuneet kokoomuksen, vennamolaisten ja keskustapuolueen oikeistoainesten diktatuuritoimenpiteiden kohteiksi. Riistäjien sormet ovat kiristäneet otettaan kaikkialla tavoitteena nimenomaan taloudellisen harvainvallan säilyttäminen. Mutta oikeistomme erehtyy, jos se kuvittelee, että ote pitää. Me kansandemokraatit täällä eduskunnassa ja kaikkialla maassa tulemme antamaan päättäväisen vastaiskun kaikkinaisille epäinhimillisille ajojahdeille, sensuroinneille, erottamisille ja henkiselle väkivallalle (Ed. Ehrnrooth: Itsehän te erotatte!). Hallitusta on vaihdettava, koska se ei pysty turvaamaan demokraattista kehitystä. Yleisradio ja kulttuurielämä tullaan vapauttamaan. Niitä ei alisteta yksityisen voitontavoittelun välikappaleiksi (Ed. Ehrnrooth: Puhukaa Hämeen Yhteistyöstä!).

Porvarillis-sosialidemokraattinen hallituksemme on lähtenyt entistä selvemmin käyttämään valtiovaltaa hyväkseen kapitalistien tukemiseksi sijoittamalla tilauksia 20 perheen suuryhtymille, antamalla rautateillä maksuhelpotuksia ja perimällä arvotariffijärjestelmän puitteissa valmiista tavaroista suuremman maksun, näin tukien kehitysalueiden riistoa. Edelleen eduskunnan porvarillisin voimin on pääomapiireille annettu verohelpotuksia, laajoja poisto-oikeuksia, ja nykyisen kaltaisella suhdanneverojärjestelmällä kapitalistimme ovat vieneet holveihinsa satoja miljoonia markkoja. Yksityisten hallinnassa olevilla eläke- ja vakuutuslaitoksilla on miljardirahastot, joita kuitenkaan ei käytetä eläkeläisten ja vakuutettujen tarpeisiin, vaan keinottelijoiden ja loiseläjien aiheettomiin tarpeisiin.

Muun muassa tapaturmavakuutuksesta vastaa valtion tapaturmaviraston lisäksi 24 yksityistä vakuutuslaitosta ja työeläkevakuutuksesta noin 200 vakuutusyhtiötä, eläkekassaa ja

säätiötä. Kysyn, eikö nimenomaan tämä ole suurta tuhlausta ja sulaa järjettömyyttä. Ja hallituksessa vain ihmetellään, mihin suuret rahat katoavat. Kyllä hallituksessa pitäisi jotakin tehdäkin eikä vain istua. Yhteiskunnallistamalla vakuutus- ja eläkelaitokset on mahdollista saada sellainen säästö, että jokaiselle Suomen kansalaiselle voidaan antaa riittävä eläke- ja sosiaaliturva, kuntoutus ja hoito. Vasta tämän suuntaisista toimenpiteistä tulee sellainen sampo, joka alkaa jauhaa kultaa Suomen kansalle. Pääomapiirien keinottelu vakuutettujen varoilla on saatava loppumaan. Koska tämä hallitus ei halua keinotteluun puuttua, on se vaihdettava uuteen, ja ellei tämä eduskunta pysty kyseisiin uudistuksiin, on sekin vaihdettava työväenmielisempään ja sosialistisempaan. Joka tapauksessa eriarvoisuus eläke-etuihin nähden on poistettava kiireellisesti yhtenäisen eläkejärjestelmän puitteissa, eläkkeelle pääsyn ikäraja on työalasta riippuen alennettava 46—60 vuoteen ja kunnollinen vähimmäiseläke on pystyttävä takaamaan kaikille. Nykyinen hallitus on näiden asioiden suhteen ollut kovasti saamaton.

Myöskään asuntopolitiikassa ei ole päästy eteenpäin määrärahojen lisäyksestä huolimatta ja mm. kehitysalueilla tai, paremminkin sanottuna, riistoalueilla tällainen tilanne estää mm. työpaikkojen luomisen. Tämä tunnetaan hyvin kipeästi useissa kunnissa. Hallitus ei ole ryhtynyt mihinkään toimiin sen estämiseksi, että yksityiset tontti- ja asuntokeinottelijat käyttävät valtiota hyväkseen; esimerkiksi viime vuonna rakennetuista noin 49 000 asunnosta noin puolet rakennettiin valtion lainoituksen turvin. Vaikka vallitsee kova asuntopula, on silti tuhansia tyhjiä huoneistoja ja kymmenhenkisiä perheitä asuu alle 30 m^2:n yksiössä, samalla kun upporikkaat pitävät hyvillä mielin hallussaan kahtakin satojen neliömetrien asuntoa.

Hallituksen pitäisi tietää, että riisto- ja vuokrakiskonta kohdistuvat kovimmin alimpiin tuloluokkiin ja vanhukset, pitkäaikaisesti sairaat ja todella köyhät eivät pääse riittävästi halpoihin vuokra-asuntoihin. Gryndereitä kiinnostaa kuitenkin vain voitto, ja pitäähän pelko asunnon menettämisestä ihmiset nöyränä. Me kansandemokraatit katsomme, että vain rakentamalla riittävästi vuokra-asuntoja voidaan auttaa asuntokurjuudesta kärsiviä. On muistettava, että vuosittain solmitaan noin 5 000 avioliittoa enemmän kuin rakennetaan asuntoja. Koko asuntorakennustoiminta olisikin yhteiskunnallistettava ja luotava tehokas valtion rakennusfirma ja huolehdittava siitä, että valtion asuntorakennustuotantoon suuntaamat rahat muuttuvat todella asunnoiksi eivätkä mene gryndereiden pohjattomiin taskuihin.

Myös yhteiseen käyttöön ja yhteiskuntasuunnitteluun tarvittava tonttimaa olisi voitava pakkolunastaa kohtuuhintaan yhteiskunnalle. Eihän meistä kukaan ole tullut äitinsä kohdusta maata kynsiensä alla. Olemme syntyneet vapaina ja tasa-arvoisina.

Sosiaali- ja terveydenhoitopolitiikka on talouspolitiikan suora seurannainen. Eduskunnalle on vasta annettu uusi kansanterveyslakiesitys, jossa vihdoinkin on esitetty maksuttomuuden periaate terveydenhuoltopalvelusten suhteen. Se tietää tulonjakoa rikkaalta köyhemmälle ja siten johtaa suurempaan tasa-arvoisuuteen. Me kansandemokraatit olemme vaatineet tätä jo useita vuosia ja yli 70 % Suomen kansasta sitä jo haluaa.

Hallituksen esityksessä esitetään maksuttomuus toteutettavaksi kuitenkin vasta vuoteen 1980 mennessä. Tällaisessa on jo huiputuksen maku. Ilmaispalvelukset olisikin toteutettava välittömästi lain voimaan tultua. Se olisi ainakin kaikkien vähävaraisten, syrjäseutujen asukkaiden, eläkeläisten, nuorison ja itse asiassa kaikkien etu. Samoin olisi lääkehuollon, laboratorio- ja röntgenlaitosten yhteiskunnallistamisen laita. Mutta nykyinen hallitus suoranaisesti jarruttaa näitä koskevia uudistuksia. Se juuri on sitä vinoutunutta hallituspolitiikkaa ja talouspolitiikkaa, josta olisi päästävä kiireellisesti. Eikö hallitus todellakaan tiedä, että yksityinen lääketeollisuus, apteekkitavarakauppa, yksityiset apteekkarit, laboratoriot ja röntgenlaitokset ja merkillinen kasvannainen ja kehitysalueiden riistäjä Yliopiston apteekki kylpevät makeissa rahavirroissa yhteiskunnan ja sairaan ihmisen kustannuksella ja että yhteiskunta tänä päivänä maksaa reilusti yli puolet lääkemenoista? Herrat lääketehtailijat, tukkukauppiaat ja apteekkarit kyllä toitottavat, että hyvin menee ja että alan sosialisointi on paha asia. Mutta pitäisi nähdä, että tällainen on vain härskiä kansalaisten hämäämistä omien etuoikeuksien säilyttämiseksi, ja aivan varmasti näiden sosialisointi on hyvä asia.

Rikkaruohot rehottavat myös pankkilaitoksessa. Pankki- ja vakuutuslaitosten keskinäinen kilpailu on johtanut alan byrokratisoitumiseen ja kustannusten kasvuun samalla kun vähävaraiset pienviljelijät, asunnontarvitsijat, metsä-

työmiehet, opiskelijat jne. ovat joutuneet korkojen, lyhennysten ja vähittäismaksujen kahleisiin. Autot, traktorit ja kotikoneet ovat tulleet "vekselivetoisiksi", mikä viime kädessä tietää inhimillistä ahdistusta ja tuskaa. Kuitenkaan hallitus ei ole ryhtynyt mihinkään toimiin edes liikepankkien valtiollistamiseksi. Sitä vastoin Suomen Pankissa on tehty korkopäätös, jolla turvataan pankkien entistä suurempi voitto ja vähävarainen saatetaan entistä tiukempiin pihteihin.

Hallitus ei ole myöskään huolehtinut siitä, että osa puunjalostuskapitalistiemme viime vuosien tähtitieteellisistä voitoista olisi käytetty metsätyöntekijöitä koskevan minimipalkkalain kirjainta ja henkeä noudattaen metsätyömiesten palkkojen korotuksiin ja parempien työehtojen luomiseen. Näyttää siltä, etteivät hallitus sen enempää kuin puunjalostuskapitalistitkaan erota jätkää puusta. Vai kuvitellaanko ehkä, ettei metsätyömies ihminen olekaan, vaan tamman ja traktorin ristisiitos. Kuitenkin jätkät ovat sitä mieltä, etteivät puut lähde liikkeelle, vaikka kuinka kauniisti niille puhelisi.

Varsinaisiin suuriin epäkohtiin hallitus ei tosiaankaan näytä uskaltavan puuttua. Samanaikaisesti kun seksuaalisesti turhautuneet kokoomuslaiset häärivät pornopakettien kimpussa heidän varsinaiset suurkapitalisti-isäntänsä ovat raiskauspuuhissa pohjolan metsissä. On todella ihmeellistä, jos tällaiselle menolle ei lakia löydy, ennen kuin maallemme ja metsillemme on aiheutettu korvaamattomia vahinkoja.

Hallitus ei ole puuttunut mihinkään järjestelmästämme johtuviin epäkohtiin. Lukuisilla aloilla esiintyy suurta tuhlausta, organisaatioiden päällekkäisyyttä, johtajavaltaisuutta, veronmaksajien kiristämistä, köyhän köyhtymistä ja rikkaan rikastumista. Vaikka kansalaisillemme on saatukin vuosien mittaan monia demokraattisia oikeuksia työväestön ja suurelta osin juuri meidän kansandemokraattien taistelun tuloksena, elämme kuitenkin edelleen hyvin heikosti suunnitellussa ns. kilpailuyhteiskunnassa hillittömän mainonnan, minien, maksien, liivi- ja sukkahousujuttujen ja supermarkettien kulutusyhteiskunnassa, mikä ennen pitkää nujertaa tämän kansan, ellemme sitä ennen itse nujerra tätä sairasta järjestelmää. Siihen sisältyy tämän kansan toivo ja mahdollisuudet.

On käynyt kiistattomasti ilmi, että nykyinen hallitus ei ole toiminut kansan enemmistön etujen mukaisesti, vaan niitä vastaan. On käynyt kiistattomasti myös ilmi, että tällä hetkellä me kansandemokraatit niin täällä eduskunnassa kuin ammattiyhdistysliikkeessä ja kaikissa järjestöissämme olemme se voima, joka voi ohjata kansaamme turvatumpaan tulevaisuuteen. (Ed. Flinck: Miksi lääkäreistä ei puhuttu mitään?)

Ed. Tuominen: Herra puhemies! SKDL:n eduskuntaryhmän välikysymyksessä sanotaan: "Maamme taloudellinen kehitys on kääntynyt huolestuttavaan suuntaan eikä hallitus ole talouspoliittisilla toimillaan kyennyt tilannetta korjaamaan, päinvastoin sen toimenpiteet ovat omiaan vain syventämään alkanutta taloudellista taantumaa ja kärjistämään sen aiheuttamia taloudellisia ongelmia."

Itse asiassa kehitys on mennyt täysin sillä tavoin kuin kansandemokraatit ja kommunistit osoittivat viime kevättalvella kamppaillessaan hinnankorotuksia vastaan. Kehottaisin hallituspuolueita palauttamaan mieliin silloin täällä eduskunnassa kansandemokraattien ja kommunistien käyttämät puheenvuorot. Silloin kieltäydyimme olemasta mukana sellaisessa hallituksessa, jonka toiminta suuntautui yhteistyössä suurpääoman kanssa työläisten ja vähävaraisten ihmisten elintason alentamiseksi. Keskustapuolueet ja sosialidemokraatit ovat harjoittaneet hallituksessa oikeiston politiikkaa. He puhuivat silloin vastuun ottamisesta ja kiistivät, että edessä olisi hintavyöry. He väittivät, että hintojen ja verojen korotukset olivat välttämättömiä muka ulkomaankauppataseen kasvavan vajauksen estämiseksi, eivätkä ottaneet kuuleviin korviin kansandemokraattien esitystä, että ainoa keino on tuontisäännöstelyn aikaansaanti kaupassa Länsi-Saksan ja muiden maiden kanssa, joiden kaupasta tämä vajaus oli syntynyt. Tässä sitä nyt ollaan! Hintavyöry on sellainen, että jopa tasavallan presidenttikin katsoi aiheelliseksi puuttua asiaan. Kauppataseen vajauksessa saataneen Suomen historian ennätys. Tällä hetkellä vajaus on kaksi kertaa niin suuri kuin viime vuonna samaan aikaan. Keskusta ja sosialidemokraattinen puolue maksavat kuluja oikeistolaisesta talouspolitiikasta.

Alamäki oli jo silloin näkyvissä, kun hallitus kansandemokraattien vastustuksesta piittaamatta otti vastuun UKK-sopimuksesta. Se merkitsi liittoutumista työnantajien kanssa työntekijöitä vastaan. Vaadittiin työntekijöitä jäädyttämään palkkansa, mutta ei pidetty sopimusta hintojen nousun estämiseksi. Hallituksen toi-

menpiteet hintasäännöstelyn lieventämiseksi, ns. maksutasepaketti, liikevaihtoveron lisäveron ja tuonnintasausveron säätäminen sekä lainakoron korottaminen ovat voimakkaasti nostaneet hintoja ja alentaneet työläisten reaaliansiota ja entisestään vaikeuttaneet vähävaraisten ihmisten asemaa. Kun kansandemokraatit vastustivat tällaisia toimenpiteitä ja osoittivat, että ne rikkovat hallitussopimusta, heidät ajettiin pois hallituksesta. Sosialidemokraatit ja keskusta puhuivat silloin väheksyvästi korppusodasta. Tällaista talouspolitiikkaa jatkamalla ei vähävaraisilla ihmisillä kohta ole varaa edes korppujenkaan ostamiseen.

Kansamme suuren enemmistön, myös keskustan ja sosialidemokraattien äänestäjäkunnan, on syytä kiinnittää vakavaa huomiota siihen, että hallitus suunnittelee tämän vahingollisen oikeistolaisen talouspolitiikan jatkamista. Valtiovarainministeri ylistelee pisteveroa, joka on johtanut monen pienen yrityksen romahdukseen. Pääministeri, jopa kielsi eilen täällä pisteverosta puhumisenkin, koska tämä lisävero on ymmärrettävästi herättänyt ankaraa vastustusta hallituksen politiikkaa kohtaan pienyrittäjäin ja vähävaraisten kansalaisten parissa. Hallitus suunnittelee vuokrien korotusta ja esittää budjetissaan rautatielippujen hintojen korotuksia ja sairasvakuutusmaksujen korotuksia. Valtiovarainministeri puhuu myös arvonlisäveron toteuttamisesta, joka merkitsisi uutta valtavaa tulonsiirtoa kuluttajilta suurille yhtiöille. Arvonlisäverossa suunnitellaan vähennyskelpoisiksi liike- ja teollisuusrakennukset, koneet ja laitteet, henkilöautot ja edustussaunat, asuinrakennukset ja mainoskulut, vastaavasti lisättäisiin kulutusveroa. Rakennuskulut saisi vähentää, mutta ei vuokria. Pääomakulut olisivat vähennyskelpoisia, mutta eivät työvoimakulut. Juuri pienyritykset ja usein myös keskisuuret ovat työvoimavaltaisia, joten tämä vero tulisi nopeuttamaan entisestäänkin pienyritysten kuolemaa. Kunnalliset palvelut tulisivat tämän veron alaisiksi, mikä merkitsisi kunnallisverojen nousua. Elintarvikkeisiin vero lisättäisiin alkutuotantoa myöten, joten peruselintarvikkeiden hinnat nousisivat. On laskettu, että arvonlisävero merkitsisi 600—700 milj. markan verohelpotusta suurpääomalle ja vastaavan rasituksen sälyttämistä kuluttajain kannettavaksi.

Sen sijaan, että hallitus olisi valmistellut jo vuosia sitten luvattua ja kipeästi välttämätöntä verouudistusta, jossa poistettaisiin nykyisen verotuksen kohtuuttomia epäsuhteita, se on lisännyt vähävaraisten ihmisten verorasitusta ja askartelee kuluttajain verotuksen lisäämisen parissa. Lupaukset verovapaan tulorajan nostamisesta alemmissa tuloryhmissä on unohdettu, samoin on unohdettu tuloverotaulukon korjaukset ja palkansaajien vähennysoikeuksien lisääminen, josta SKDL on tehnyt esityksiä. Päinvastoin hallitus muistaa jopa senkin, että pienet kansaneläkkeet ovat vielä verovapaita ja esittää kansaneläkkeittenkin panoa verolle, niin kuin tehdään Kuusen sosialipoliittisen klubin suunnitelmissa. Hallituksen toimenpiteet suosivat tosiaankin suurpääomapiirien pohjattomia vaatimuksia voittojen lisäämisestä.

Työläisten reaaliansioiden heikkeneminen johtaa kulutuskysynnän heikkenemiseen. Se taas lisää lamaa ja työttömyyttä. Suunta pitäisi olla päinvastainen. On lisättävä palkkatyöntekijöiden ja muiden pienituloisten maksukykyistä kysyntää ja lähdettävä tätä tietä ehkäisemään taloudellista taantumaa.

Budjettiesityksessään hallitus arvioi edessä olevan kasvavan työttömyyden. Ensi vuonna työttömyyden oletetaan nousevan jopa 4 %:iin. Kuitenkin toimenpiteet, joita hallitus esittää työttömyyden torjumiseksi, ovat riittämättömät. Myös työllisyyslakiesitys sisältää eräitä vakavia puutteita, joihin kansandemokraatit lukuisissa aloitteissaan ja esityksissään ovat kiinnittäneet huomiota. Erittäin tärkeätä on, että lakia uudistettaisiin niin, että työttömyyskortiston kautta työhön osoitettujen työntekijöiden palkkaus järjestettäisiin samoin perustein kuin ns. vapailla työmarkkinoilla, ts. että työllisyystöistä maksetaan alan sopimuspalkka. Työttömät eivät ole itse syypäitä vaikeuksiinsa, vaan he ovat hallituksen huonon talouspolitiikan uhreja, siksi hallituksen on nykyistä paremmin huolehdittava heidän toimeentulostaan ja turvallisuudestaan.

On erittäin valittaen todettava, että myös sosialidemokraattinen puolue on hallituksessa mukana ajamassa työläisten perusoikeuksien supistamista. Hallitus on kiivaasti arvostellut mm. metallityöläisten lakkoa ja ryhtynyt toimenpiteisiin työläisten lakko-oikeuden supistamiseksi tulopoliittisen neuvottelumekanismin nimellä. Tulopolitiikan toteuttaminen eli työläisten palkkojen päättämisen jättäminen hallitukselle ja työmarkkinajärjestöille merkitsee käytännössä sitä, että tämä tehtävä siirrettäisiin valtion tulopoliittista valvontatehtävää suorittavalle virkamieskunnalle sekä työmarkkina-

johdolle. Seuraus olisi, että ammattiyhdistysliikkeen jäsenistön vaikutusmahdollisuudet heidän omassa palkka-asiassaan eliminoitaisiin ja lakisääteisesti ryhdyttäisiin estämään työläisten palkkataisteluja. Hallitus toteuttaa kuuliaisesti tässä työläisten perusoikeuksia koskevassa kysymyksessä oikeiston ja suurpääoman linjoja.

Työttömyysongelman ratkaisua hallitus arvelee maastamuuton lisääntymisen helpottavan — siitäkin mainitaan budjetin perusteluissa. Suuri kysymys on, mihin hallitus odottaa muuttavan niiden suomalaisten työntekijöiden, joille se ei järjestä omassa maassa työtä ja riittävää toimeentuloa. Onhan tunnettua, että Ruotsissa työttömyys on voimakkaasti lisääntynyt. Ruotsin vastaanottokyky tulee siis heikkenemään. Kangastaako hallituksen silmien edessä EEC-maiden kymmenmiljoonainen siirtotyöläisten joukko, joka oikeudettomana ja kaikkien polkemana ajelehtii paikasta toiseen joutuen henkensä pitimiksi suorittamaan töitä alapuolella kaikkien palkka-asteikkojen ja asumaan vailla mitään sosiaalista turvaa kulloinkin löytämissään satunnaisissa slummeissa. Tämä on tietysti suurpääomapiirien ihannetila: oikeudeton, laaja työntekijöiden reservijoukko, jonka on pakko henkensä pitimiksi suostua millaisiin työehtoihin tahansa. EEC:n piirissä aletaan Euroopan yhteisön nimissä lähetä sitä suurten monopolien Eurooppaa, jota Hitler rakensi aikoinaan käyttäen eri maista kerättyä keskitysleirien työvoimaa suurten monopolien palvelukseen.

En väitä, että hallitus tietoisesti pyrkisi niihin suunnattomiin vaikeuksiin, mitä sen politiikka on tuottanut ja tulee enenevässä määrässä tuottamaan maamme työläisille ja vähävaraisille ihmisille, mutta hallituksen alttius noudattaa yksinomaan pääomapiirien ohjeita, haluttomuus ja mahdollisesti myös kyvyttömyys katsoa asioita kansan suuren työtätekevän enemmistön kannalta johtaa onnettomuudesta toiseen. Siksi on syytä suurella huolestuneisuudella seurata hallituksen neuvotteluja ja toimia EEC:n kanssa. Hallitus on tosin vakuuttanut, että Suomi ei aio liittyä EEC:hen. Toisaalta korostetaan, että Suomen on turvattava kaupalliset etunsa EEC:n kanssa. Mutta millaista sopimusta sitten valmistellaan, siitä ei lukuisista kysymyksistä huolimatta ole annettu selvitystä. Jos valmisteilla on vapaakauppasopimus, merkitsisi se kotimaan teollisuuden romahtamista monella alalla ja länsisaksalaisten monopolien vaikutusvallan lisääntymistä maassamme. Jo vapaakauppasopimus EFTAn kanssa on johtanut maamme riippumattomuudelle ja taloudelliselle tasapainolle sekä työllisyyden turvaamiselle tärkeän idänkaupan jatkuvaan vähenemiseen ja siihen suunnattomaan kauppatasevajaukseen, joka tällä hetkellä on tosiasia. Lähempi sidonnaisuus EEC:hen kiihdyttäisi tätä kansallisesti vahingollista suuntausta. Neuvotteluissa EEC:n kanssa ei ole unohdettava järjestön sotilaallis-poliittista luonnetta, joka on avoimesti tähdätty Neuvostoliittoa vastaan niin sanotun Euroopan yhtenäisyyden nimissä. Haagin julkilausumassa EEC:n johto toteaa: "Myös yhteyksien solmiminen muiden eurooppalaisten valtioiden kanssa, niiden jotka eivät halua täysjäsenyyttä, edistää tämän päämäärän toteuttamista."

Välikysymyksessä esitetty huolestuneisuus hallituksen suunnittelemista sopimuksista EEC:n kanssa on aiheellinen. Sen aiheellisuuden vahvisti erittäin suurella selvyydellä Suomen Teollisuusliitto, joka virallisessa kannanotossaan korostaa, että EEC on pienempi paha kuin tullimuuri ja että viiden miljoonan kansa ei tarjoa riittäviä mahdollisuuksia taloudellisesti kannattavalle teollisuudelle, niin kuin asian ilmaisi eräs Teollisuusliiton johtaja suurelle helsinkiläiselle päivälehdelle antamassaan haastattelussa.

Suurpääoman edustajat ovat täyttä vauhtia menossa kohti EEC:tä vähääkään välittämättä siitä, miten viiden miljoonan kansan käy. Mitä tekee hallitus, joka toimissaan on niin kerkeästi noudattanut suurpääomapiirien toiveita? Kysymys on koko talouspolitiikan suunnasta ja siihen liittyen kansamme valtavan enemmistön, työstään elävien ihmisten ja vähävaraisimman väestön, oikeuksista ja toimeentulosta.

Talouspolitiikkaan liittyy myös kysymys ulkopolitiikan suunnasta. Päästäänkö Neuvostoliiton kanssa kaupan ja taloudellisen yhteistyön kehittämisessä papereilla ja puheissa olevia suunnitelmia pitemmälle, vai jatkuuko nykyinen Neuvostoliiton kaupan suhteellisen osuuden pieneneminen edelleenkin ulkomaankaupassamme? Siinä on kysymyksessä ei vain ulkomaankaupan jonkinlainen suhteellisuus ja tasapaino, vaan myös maamme työllisyyden näkymät, kauppatasevajauksen korjaaminen ja kotimaan teollisuuden voimistaminen ja kehittäminen vapauttamalla se suurten ulkolaisten monopolien painostuksesta.

Tämän välikysymyksen yhteydessä on kokoomuksen ja vennamolaisten suhtautuminen ollut hyvin paljastava. Kokoomus on itse asiassa

ollut täysin tyytyväinen hallituksen talouspolitiikkaan. Sen arvostelu on koskenut vain joitakin yksityiskohtia ja ollut luonteeltaan vain propagandistista. Ratkaisevissa äänestyksissä kokoomus on tukenut hallituksen talouspolitiikkaa siten vahvistaen sen oikeistolaisen sisällön. SMP on ollut erittäin kiukustunut kansandemokraattien välikysymyksestä. Siinä vennamolaiset jälleen kerran ovat osoittaneet, että heille puheet köyhästä kansasta ovat vain propagandistista viihdettä. Tositoimien tullen he nyt niin kuin ennenkin seisovat järkkymättä oikeiston politiikan tukena niin auttaen vähävaraisen kansan sortajia.

Ed. Honkonen: Herra puhemies! (Ed. Junnila: Pitäisikö DDR tunnustaa?) — Se menee, ed. Junnila, teidän vastustuksestanne huolimatta kovalla vauhdilla eteenpäin, joten minä voin jättää asian hoidon tällä kertaa hallituksen huoleksi.

Herra puhemies! Odotin suurella mielenkiinnolla, kosketteleeko pääministeri Karjalainen vastauksessaan välikysymykseemme kahta tuhansille ja taas tuhansille ihmisille tärkeää ongelmaa. Tarkoitan kysymystä asuntoedun verotuksesta sekä kansaneläkkeen varassa elävien vanhusten vapauttamista radio- ja televisiolupamaksuista. Valitettavasti herra pääministeri ei puuttunut näihin kumpaankaan, ja niin on edelleen epävarmaa, miten mainittujen kahden ongelman ratkaisu aiotaan hallituksen taholta suorittaa vai eikö hallitus aiokaan tehdä mitään. Se olisi toisaalta outoa ja suorastaan piittaamattomuutta eduskunnan aikaisemmista kannanotoista. Meidän on nimittäin syytä muistaa, että eduskunta antoi viime maaliskuussa hallitukselle selvät ja velvoittavat ohjeet.

Mitä asuntoedun verotukseen tulee, hyväksyttiin meidän aloitteemme pohjalta jo useita vuosia sitten laki. Siinä edellytettiin asuntoedun ja vuokrakulujen tuntuvaa helpotusta verotuksessa. Valitettavasti silloinen lainmuutos ei koskaan astunut voimaan, ja tilanne on kiristyneen verotuksen vuoksi käynyt yhä hankalammaksi. Onneksi eduskunta kiinnitti keväällä asiaan vakavaa huomiota käsiteltäessä hallituksen kertomusta. Tuolloin todettiin asiaa kyllä tutkitun, mutta ei ryhdytyn tarpeellisiin toimenpiteisiin. Näin ollen eduskunta katsoi oikeudenmukaiseksi ja kohtuulliseksi, että asuntoedun verotuksesta luovutaan ja että vuokrakulut saadaan vähentää verotuksessa tuloista. Samalla eduskunta nimenomaan edellytti hallituksen valmistuttavan ja antavan eduskunnalle uudistuksen toteuttamiseksi tarvittavat esitykset. Selvempää ohjetta hallitukselle tuskin voitaneen antaa. Kun verotus on sekä valtion että kunnan puitteissa viime vuosina jatkuvasti kiristynyt, tulisi helpotus asuntoedun verotuksessa todella kreivin aikaan. Käsittääkseni olemme vihdoinkin tilanteessa, jossa verotuksen kokonaisuudistukseen vetoamatta on päästävä eteenpäin. Se on tärkeätä erikoisesti siksi, koska asunto- ja vuokramarkoista on jo niitä hankittaessa maksettu vero, vieläpä tuntuva sellainen.

Varattomien vanhusten vapauttamista radio- ja televisiolupamaksuista on meidän taholtamme esitetty eri yhteyksissä sitkeästi ja päättäväisesti. Asian hoitaminen ei nähdäkseni vaadi valtiovallan taholta ylivoimaisia taloudellisia uhrauksia, mutta eläkeläisten kannalta pulman selvittäminen on suorastaan elinkysymys. Radio ja televisiohan ovat todellisuudessa tuhansien vanhusten kohdalla oikeastaan ainoa viihtyisyyden lähde, ja siksi niiden seuraamisen vaarantaminen on suorastaan häikäilemätöntä. Tällaiseen tilanteeseen saatetaan kuitenkin piakkoin joutua, kun lupamaksuja korotetaan huimasti. Olisin todella odottanut hallitukselta nopeita toimenpiteitä, sillä asian hoitamisessa myönteiseen päätökseen ei pitäisi olla vaikeuksia. Tämänkin ongelman kohdalla meidän on nimittäin syytä muistaa eduskunnan viimekeväinen kannanotto. Eduskuntahan edellytti, että hallitus ryhtyy viivytyksettä toimenpiteisiin radio- ja televisiolupamaksujen poistamiseksi sellaisilta kansaneläkkeen tukilisää saavilta henkilöiltä, joille lupamaksujen suorittamisen voidaan katsoa muodostuvan kohtuuttomaksi rasitukseksi. Jos nyt istuva hallitus selviää välikysymyksestä kastumatta, vetoan siihen näiden kahden käsittelemäni ongelman selvittämiseksi kiireellisesti. Jos hallitus kaatuu, on uudelta hallitukselta niin ikään edellytettävä eduskunnan selvien kannanmäärittelyjen pikaista toteuttamista.

Ed. Åsvik: Herra puhemies! Kansalaisten kulutuskysynnän rajoittamiseen pyrkivä hallituksen noudattama virheellinen talouspolitiikka on alentanut jyrkästi työläisten ja pienviljelijöitten sekä pienyrittäjien toimeentulomahdollisuuksia. Maamme talouselämälle on tuonut 15 %:n lisävero eli ns. pistevero jo tähän mennessä monia haittoja. Vähittäiskauppiaille ja yrittäjille pistevero on muodostunut suoras-

taan kohtalokkaaksi. Pienten ja keskisuurten yrittäjien liikevaihdot ovat laskeneet romahdusmaisesti ja henkilökuntaa on jouduttu vähentämään. Suurimmat vaikeudet ovat kohdanneet niitä erikoisliikkeitä, jotka myyvät lisäveron alaisia tavaroita, kuten radioita, televisioita, kodinkoneita ja autoja. Näillä aloilla toimivat pienyrittäjät ovat joutuneet kestämättömään tilanteeseen. Hallituksen kesäkuussa antama ja eduskunnan enemmistön hyväksymä maksutasepaketti verojen ja maksujen korotuksina ei ole tuonut kevennystä ulkomaankauppaan, kuten jo kesäkuussa sanoimme. Tuonnissa tapahtuu edelleenkin lisääntyvää kasvua ja on se tänä aikana, kun maksutasepaketti on vaikuttanut, kehittynyt huonompaan suuntaan eli tuonti on vientiä kesäkuun tasostakin suurempi.

Eilen käyttämässään puheenvuorossa herra pääministeri mainitsi, että meidän esittämämme tuonnin rajoittaminen niistä maista, joista tuonti on vientiä suurempi, kuten Länsi-Saksan, Ruotsin ja Japanin kohdalta, ei ole mahdollista toteuttaa. Aikaisemmin on tuontirajoituksia voitu käyttää, kuten tapahtui viime keväänä autojen tuonnin kohdalla, joka rajoitus poistettiin, kun 15 %:n ylimääräinen vero säädettiin täällä eduskunnassa. Edelleen totean, että ehdotuksemme tuonnin säännöstelemisestä on mahdollinen, sillä sen sallii maan ulkomaankaupan turvaamisesta 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun lain (275/61) 3 §:ään sisältyvä yleisluontoinen valtuus asetuksella rajoittaa tarvikkeiden tuontia ja vientiä Suomen ja yhden tai useamman valtion välistä kauppaa koskevan sopimuksen toteuttamiseksi tai työllisyyden tahi maksutaseen turvaamiseksi, sikäli kuin rajoittaminen sopimuksissa sallituissa rajoissa on tarpeen. Herra pääministeri ei näy olevan istuntosalissa, joten tätä korjausta ja huomautusta hän ei nyt ollut itse kuulemassa.

Mainittua lakia on muutettu syyskuussa 1970, jolloin siihen sisällytettiin edellä mainitsemani tuontisäännöstelyvaltuudet työllisyyden tai maksutaseen turvaamiseksi, ja hallitus sai valtuudet asetuksella rajoittaa tarvikkeiden tuontia ja vientiä Suomen ja yhden tai useamman valtion välistä kauppaa koskevan sopimuksen toteuttamiseksi. Näitä tuontisäännöstelyvaltuuksia hallitus on käyttänyt, kuten mainitsin, viime keväänä autojen tuonnin säännöstelemiseksi, joka säännöstely lopetettiin, kun pistevero saatiin eduskunnan enemmistön päätöksellä hyväksytyksi. Pääministeri ei vain halua muistaa, mitä mahdollisuuksia hallituksella on ulkomaankaupan turvaamiseksi. Hallituksella on siis kaikki mahdollisuudet luopua 15 %:n ylimääräisestä verosta, varsinkin koska ei ole tuotettu muuta kuin erittäin suuria haittoja ko. verolailla talouselämälle ja työläisille elintason laskuna.

Pääministeri vastauksessaan mainitsi mm., että "hallitus tietysti koko ajan seuraa vaihtotaseen tasapainottamistoimenpiteiden sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia ja hallituspuolueet keskinäisissä neuvotteluissa punnitsevat niitä vastakkain." Vielä hän mainitsi, että "pisteverosta jatkuva julkinen puhuminen häiritsee pahasti talouselämän normaalia kulkua." Me puolestamme emme katso aiheelliseksi vaieta jo siitäkään syystä, että hallitus ei lupaa korjata talouspoliittisia virheitä.

Emme lainkaan pidä normaalina talouselämän kulkuna sitä, että työläisten ja pienviljelijäin elinmahdollisuuksia huononnetaan ja että pienyrittäjätoiminta asetetaan tilanteeseen, jolloin siltä loppuu toimintamahdollisuudet. Yritysten tai liiketoiminnan lopettamisen johdosta on tähän mennessä pieni- ja keskisuurista yrityksistä jouduttu sanomaan useita satoja työntekijöitä irti. Autoalalla arvioidaan irtisanomisten määrän kasvaneen vuoden loppuun mennessä noin 5 000:een, ja muilla aloilla ministeri Veikko Helteen Helsingin Sanomille 30. 9. antaman lausunnon mukaan on tähän mennessä jouduttu pisteveron vuoksi irtisanomaan 1 000 työntekijää, pakkolomauttamaan 100 ja vajaita työviikkoja tekee 400—500 työntekijää. Vaikkakaan nämä luvut eivät ole kovin suuria, niin on muistettava, että yksi työntekijä esim. teollisuuden palveluksessa antaa työtä kahdelle palvelu- ja huoltotehtävissä työskenteville. Huomioon ottaen ne erikoisalat, joista edellä oli puhe, nämä työttömäksi joutuneet edustavat erikoistuneita ammattityöntekijöitä. Vailla merkitystä ei ole myöskään usein ikääntyneiden pienten ja keskisuurten yrittäjien työttömäksi jääminen. Heidän lukumääränsä ei luonnollisestikaan ole kovin suuri, mutta kun heidän työmahdollisuuksiensa lopettamiseen on tuskin olemassa moraalista oikeutustakaan, tämä kehityssuunta, jos se saa jatkua, tuo ennalta nähtyjä vakavia seurauksia. Vaikka vain 10 % maamme pienten ja keskisuurten yrittäjien keskuudesta joutuisi lopettamaan toimintansa, niin se merkitsisi yrittäjien ja perheenjäsenten uudelleenkouluttamista ja uusiin työpaikkoihin sijoittamista. Jos hallitus saa valtuudet virheel-

lisen talouspolitiikkansa harjoittamiseen, niin yrittäjien joukosta äskeisen esimerkin mukaan irtaantuisi perheenjäsenet mukaan luettuna lähemmäs 100 000 työtöntä.

Näin ollen pidämmekin erittäin kiireellisenä toimenpidettä, että kestokulutustarvikkeille asetettu ylimääräinen liikevaihtovero ja tuonnintasausmaksu poistetaan ja että liikevaihtovero välttämättömyystarvikkeilta ja lainakorko alennetaan vähintään entiselle tasolle.

Ed. Suomi: Herra puhemies! Hallituksen antama vastaus kansandemokraattien välikysymykseen on hämmästyttänyt hyvin suurta määrää ihmisiä, juuri heitä, jotka ovat viimeisten kuukausien aikana joutuneet venyttämään markkaansa yhä soikeammaksi voidakseen selviytyä tästä hintojen, maksujen ja verojen korotusten vyörystä. Pienipalkkaiset ja pientä eläkettä nauttivat saivat omin korvin eilen kuulla, miten heidän oikeutettuihin vaatimuksiinsa elintason kohottamisesta suhtaudutaan nykyisen oikeistolais-sosialidemokraattisen hallituksen piirissä kielteisesti. He saivat nyt pääministerin vakuuttamana myös tiedon, että hinnat eivät ole kansainvälisesti katsoen nousseet mitenkään erikoisen suuresti ja että on virheellistä väittää hintojen syöneen palkankorotukset.

Herra pääministeri ja hallitus tarjoavat näille valittajille, työläisille, eläkeläisille muutaman tilaustyönä tehdyn tilaston ja tulokseksi saadaan lausuma, että työläisten ansiot ylittävät tämän vuoden ja koko UKK-sopimuskauden osalta tuottavuuden nousun. Työläisten tilastot, tilinauha ja kukkaro, osoittavat toista. Työläiset saivat vuoden alussa ja syyskuussa UKK-sopimuksen mukaisen palkankorotuksen, ja koko sopimuskaudella piti elinkustannusindeksin nousta vain noin 6 %. Tämä ei ole pitänyt paikkaansa edes sopimuskauden ensimmäisen puoliskon aikana, ja niinpä presidentti puuttui tilanteeseen syyskuussa 20 pennin saannin aikaan lähettämällä asianosaisille huomautuskirjeen. Presidenttimme sanoi syyskuun alussa seuraavasti: "Kun tänään työehtosopimuskauden puolivälissä tarkastellaan elinkustannusindeksin lukemia, havaitaan, että jo nyt indeksin nousu on ollut koko kaudelle arvioitu 6 %. Tiedossa on," sanoo presidenttimme edelleen, "että ensi maaliskuun loppuun mennessä on suoritettava eräitä välttämättömiä hintojen korotuksia." Rehellisesti koko tilanteeseen suhtautuva hallitus olisi ottanut nämä ohjeet ja työläisten oikeutetut vaatimukset palkkojen tarkistuksista vakavasti, mutta tämä hallitus, se ilkkuu ja irvistelee ja pitää itseään täysin virheettömänä.

Tässä ylimielisessä hallituksen välikysymysvastauksessa ei sanota työläisille, pienviljelijöille, pienyrittäjille ja pienen eläkkeen kanssa kituuttaville ja muille hinnankorotusten viheliäisessä kaaoksessa kamppaileville, että elinkustannusindeksi ei kerro kaikkea, mitä on tapahtunut hintarintamalla. Siinä ei tunnusteta, että on rajaton määrä tarvikkeita, joiden hinnat ovat nousseet, mutta jotka eivät kuitenkaan näy elinkustannusindeksissä. Muun muassa verot eivät kuulu elinkustannusindeksin punnuksiin. Vajaat viisi kuukautta on kulunut siitä, kun hallitus antoi eduskunnalle esityksensä liikevaihtoveron lisäverosta ja tuonnintasausverosta. Tällä toimenpiteellä hallitus mätkäytti kansan maksettavaksi 600 milj. markan lisälaskun suurpääoman harjoittaman holtittoman ulkomaankaupan vajausten tasapainottamiseksi. Silloin hallitus antoi saatesanoina monenlaisia kauniita lupauksia verojen väliaikaisuudesta ja povasi tulevaisuudesta valoisampaa ja myös työllisyyttä!

Kuuroille korville kaikuivat ne varoitukset, joita kansandemokraatit tuolloin antoivat. Esitimme suuren hämmästyksemme sellaisesta tietämättömyydestä, joka hallituksen piirissä vallitsee. Eihän todella vakavalla naamalla voida väittää, että kansalaisten ostokykyä alentavilla toimenpiteillä voidaan maksutasevajauksia korjata ja työllisyyttä lisätä. Yksinkertaisinkin järki sanoo, että jos kansalaisilta viedään ostomahdollisuus nostamalla hintoja, sen merkitys on, totta kai, tuotantotoimintaa supistava. Sanoimme silloin kesän kynnyksellä, että tällaiset ratkaisut merkitsevät itse asiassa lisärasitusta kansalaisille ja että hallitus ei ole muuhun pyrkinytkään. Muodostaahan kulutustavarain tuonti vain noin viidenneksen koko tuonnista. Muu osa tuonnista on suurpääoman investointi- ja pääomatavaroita. Tämä osa tuonnista ratkaisee maksutaseongelmamme, mutta niiden tuonnille ei ole hallituksen taholta raskittu asettaa rajoituksia. Hallitus tietää, että eduskunnasta löytyy tarpeeksi voimia ratkaista suurpääoman virheiden korjaukset kansan kukkaron kautta. Hallitusrintama oli ylevän yksimielinen näitä lisäveroja ratkaistaessa, ja työläiset mielipahalla muistelevat, miten sosialidemokraatitkin puhuivat lisäkorotusten puolesta. Onhan se häpeäksi niille, jotka hallituksessa kertovat olevansa vähävaraisten asialla

ja samanaikaisesti toteuttavat ratkaisuja, jotka kipeästi koskevat pienituloisia ja pieneläkettä saavia.

Nyt viitisen kuukautta jälkeen ratkaisujen on harva se päivä luettavissa, myös sosialidemokraattien lehdistä, että ratkaisu mm. pisteverosta taisi olla virheellinen. Se ei ole auttanut ulkomaankaupan tasapainottamisessa eikä työllisyyden lisäämisessä. Olisi pitänyt uskoa, etteivät mitkään kansan maksettaviksi asetettavat verot ratkaise sellaisia pulmia, joiden avaimet ovat suurkapitalistien käsissä.

Koko tällä tulopolitiikan kaudella, joka jo alkoi useita vuosia sitten, on suurpääoma vahvistanut asemiaan. Tämä aika on myös luonut pohjaa sille suurelle tulemiselle, taustalla olevalle haamulle, joka kantaa nimeä EEC. Tässäkin yhteydessä taas tarjotaan innokkaasti kauniita sanoja maamme talouselämän tasapainottamisesta, maamme kilpailukyvyn säilyttämisestä ja avoimista ovista kansainvälisille markkinoille.

Koko talouspolitiikka, jota viime vuosina on harjoitettu, on ollut valmentautumista EEC:hen liittymistä varten. Pitkällä tähtäimellä on suunniteltu ja ajettu eräitä talousalueita umpikujaan. Sitten selitellään, miten tuollainen vain nimenomaan kaupallinen suhde, ulkosuhde EEC:hen tulisi ratkaisemaan ongelmat niin ylituotannossa kuin työttömyydenkin torjumisessa. Tosiasiahan on, että siihen liityttäessä kävisi täsmälleen päinvastoin.

Joskus on sanottu sattuvasti, että Suomen kapitalistit ovat kettujakin viekkaampia. Tässä EEC-kysymyksessäkin oikeisto todella taitavasti tuo esille vain asian eräitä puolia ja jättää mainitsematta mm. sen, mitä tämä kumppanuus tulisi merkitsemään meidän maamme ja Neuvostoliiton välisiin suhteisiin. EEC:n kauppakumppanuuden takana on kylmän sodan kostohenkinen tuote, Nato. Jo kauan aikaa sitten annettiin läntisten kapitalististen maiden taholta ymmärtää, että EEC:n puitteissa tapahtuva kaupankäynti vahvistaa myös poliittista keskinäistä riippuvuutta. Ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksessa määritellään maamme asema muihin liittoutumiin ja asetetaan myös velvoitteet, jos kriisiluontoista syntyy. Yya-sopimus tähdentää, että kumpikaan osapuoli ei sitoudu liittoon tai liittoutumiin, jotka on tähdätty toista osapuolta vastaan. EEC:hen liittyminen on Neuvostoliiton vastaista, koska sen tausta kokonaan toimii sodan valmistelemiseksi päämääränään tuhota sosialistinen järjestelmä. Innostus, joka kapitalisteillamme tähän EEC:hen liittymiseksi on, antaa aiheen varsin selvään johtopäätökseen, että äärioikeistolla on tarkoituksena tässäkin yhteydessä valmistautua toimintaan Neuvostoliittoa vastaan.

Herra puhemies! Erään asian pääministerin vastaus paljasti selvästi, ja se on seuraava: Sieltä kuultaa eräiden piirien katkeruus siitä, ettei kansandemokraatteja ja kommunisteja pystytty valjastamaan suurpääoman vankkurien vetäjäksi. Kosto siitä, että emme totelleet hallituksessa suurpääomalle edullisten ratkaisujen linjaa, on annettu. Kun pääministeri sanoo, että SKDL jätti hallituksen jouduttuaan entistä vaikeampaan sisäiseen hajaannukseen, hän itse asiassa suoltaa esille katkeruutensa siitä, että kansandemokraattien keskuudessa on huomattu hallituksesta käsin harjoitettavan työläisille vierasta politiikkaa. Se, että vastustimme hintojen korotuksia, osoitti nimenomaan poliittisten linjojemme selkiytymistä. Porvarillinen tulopolitiikka on eräs ristiriitojemme syy. Ja nyt kun sitä yhdessä vastustetaan, eikö se osoita eheytymistä? Suuret suunnitelmat, jotka hallituskumppaneillamme oli sulauttamiseksemme kapitalistisen yhteiskunnan nurkumattomaksi remonttimieheksi, eivät onnistuneet, ja siitä johtuu pääministerinkin kitkeryys.

Ed. Koskinen: Herra puhemies! Hallitus suhtautuu ylimielisen viileästi SKDL:n eduskuntaryhmän tekemään välikysymykseen. Vastauspäiväkin valittiin hätäisesti ja kysyjää aliarvioiden. Mutta onhan hallituksella takanaan täällä enemmistö parlamentaarisesti, ja lisäksi oikeistolaiset voimat tukevat hallituksen politiikkaa, mikä on ollut kansan enemmistön vastaista.

Hallituksen ohjelmassa on paljon lupauksia, jotka toteutettuina helpottaisivat huomattavasti suurissa vaikeuksissa elävien kansalaisten asemaa. Sosiaalipolitiikan ja terveydenhuollon alalla viitataan moniin merkittäviin tavoitteisiin, mutta ei mainita asialla olevan kiire lukuunottamatta rintamamiesveteraanien eläketurvan parantamista, joka nykyisessä, äsken hyväksytyssä laissa on epäoikeudenmukainen. On syytä muistuttaa, että nykyisen hallituksen ohjelmassa sanotaan mm. näin:

"Eläketurvaerojen pienentämiseksi ryhdytään toimenpiteisiin parantamalla alhaisempia eläkkeitä ja saattamalla nykyisin pelkästään kansaneläkkeen varaan jäävät eläkeläiset täy-

dennyseläkejärjestelmien piiriin sekä asettamalla suurimmille eläkkeille katto. Pyritään siirtymään nykyistä joustavampaan eläkepolitiikkaan siten, että mahdollistetaan nykyistä aikaisempi eläkkeelle siirtyminen mm. erityisen raskaissa ja terveydelle vaarallisissa ammateissa. Edellä mainitut ja muut kipeimmät sosiaalipoliittiset uudistukset toteutetaan sitä mukaa, kuin ne on valmisteltu ja niihin on varoja käytettävissä." Näin siis hallitusohjelmassa.

Kansaneläkeläisten aseman parantaminen ilmeisesti kuuluu niihin hallitusohjelman kohtiin, joissa ei ole ennätetty valmisteluja suorittaa eikä ole varojakaan käytettävissä. Olisi suositeltavaa, että hallitus joskus iltakoulussaan syventyisi asiaan myöskin psykologisesti ja ottaisi kantaa siihen, onko sairas ja varaton kansaneläkeläinen osallistuja vai ainoastaan syrjästäkatsoja. Hallituksen saamattomuus tässä vaiheessa osoittaa, että se on valinnut jälkimmäisen vaihtoehdon. Kuluneen vuoden aikana tapahtuneet hintojen ja maksujen kohoamiset ovat entisestään vaikeuttaneet mitättömien eläkkeiden varassa elävien toimeentuloa. Kun indeksin kohoaminen on ainoa edellytys vähäisen eläkkeen markkamääräiseen nousuun, niin eläkkeen reaaliarvo kaiken aikaa laskee. Maassamme on lähes 200 000 vanhusta, joiden on pakko tulla toimeen yksinomaan kituliaan pienellä kansaneläkkeellä. Kun on tullut ja vastaisuudessakin tulee tilanteita, joissa eläkeraha ei riitä, niin kuntien sosiaalilautakunnat joutuvat myöntämään ja usein vastahakoisesti lisäavustuksia ja näin niiden talous ei säily suunnitelmien rajoissa.

Arvostelu hallituksen saamattomuudesta on oikeutettu. Hallitus on kuin käärme jäissä, kylmä ja liikkumaton. Nopeita toimenpiteitä alhaisimpien eläkkeiden korottamiseksi odotetaan ja vaaditaan sekä katon asettamista suuremmille eläkkeille, niin kuin hallitusohjelmassa selvästi sanotaan. Valtion ensi vuoden tulo- ja menoarviossa on tuntuvasti korotettuja määrärahoja ehdotettuna asuntorakennustoimintaan, mutta ymmärrettävistä syistä niillä, joilla on kansaneläke ainoana turvanaan, ei ole mitään mahdollisuutta hakeutua asumaan tältä pohjalta rakennettaviin asuntoihin. Kuntien talous on yleisen kustannustason kohoamisen vuoksi viime aikoina joutunut yhä vaikeampaan asemaan, joten läheskään riittävästi ne eivät omatoimisesti kykene kunnallista asuntorakennustoimintaa vauhdittamaan. Niissä tunnetaan kipeänä tarve rakentaa asuntoja varattomille, lapsirikkaille perheille ja nimenomaan myöskin kansaneläkettä nauttiville kuntalaisille. Asuntojen on oltava halpavuokraisia, joihin pääsee ilman kynnysrahaa. Eläkeläiset itse ovat usein käyneet täällä muistuttamassa hallitusta ja eduskuntaa näillä eläke- ja asuntovaikeuksillaan. Asia on täällä tuttu ja mieleinen puheenaihe siitä syystä, että hallitus ja eduskunta ovat sosiaalisella alalla suorittaneet suurimmat laiminlyöntinsä. Sitä on hoidettu pintapuolisesti kuin jätehuoltokysymystä. Nykyiset vanhukset, kansaneläkeläiset, ovat aikanaan rakentaneet tätä maata ja yhteiskuntaa voimiaan säästämättä. Nuoruus ja terveys on mennyt ja alhainen elintaso on ollut esteenä kerätä säästöjä vanhuuden päivien turvaksi. Näin ollen yhteiskunnan aineellinen panos turvattomien kansaneläkeläisten hyväksi on noustava toimeentulon turvan kattavaksi.

Muistin virkistämiseksi mainittakoon, että valtion ensi vuoden tulo- ja menoarvioon hallitus esittää mm. puolustuslaitoksen perushankintoihin lähes 150 milj. mk, Draken suihkuhävittäjien ja rynnäkkökivääreiden hankintoihin viime vuonna eduskunnan tekemän periaatepäätöksen mukaisesti. Tätä päätöstä täällä vastusti vain SKDL:n ryhmä. Annettaisiin aseenhankintojen lykkääntyä vauraampaan tulevaisuuteen, kun meitä tiettävästi kukaan ei uhkaa. Ylimalkaiset viittaukset näiden aseiden ostamisen välttämättömyydestä ei riitä. Asehankintoihin ehdotettu määräraha siirrettynä köyhien eläkeläisten eläkkeiden korotuksiin ja asuntojen rakentamiseksi olisi merkittävä parannus nykyiseen tilanteeseen. Eläkeläisten yhteiskunnallinen ja järjestöllinen voima jatkuvasti kasvaa. Se ei tänä päivänä enää ole pieni vähemmistö, joka voidaan huomaamatta sivuuttaa, vaan merkittävä osa kansaa, joka on oikeuksistaan ja voimastaan tietoinen.

Hallitus ohjelmassaan lupaa toteuttaa tasaisen taloudellisen kasvun politiikkaa uusien työpaikkojen luomiseksi, korkean työllisyysasteen ylläpitämiseksi ja huolestuttavan maastamuuton tekemiseksi tarpeettomaksi. Työttömyyden huolestuttava lisääntyminen, jonka pelätään tasaisesti kasvavan aina ensi vuoden loppupuolelle saakka, osoittaa, että hallitus ei ole pystynyt pitämään tilannetta hallussaan, mikä ilmeisesti on aiheutunut suurpääoman voimakkaasta painostuksesta ja talouselämän suunnan määräämisestä. Ruotsin suomalaisten paluu kotimaahan on viime päivinä saanut entistä laajemmat mittasuhteet, joten heidän asuttamisensa ja saattamisensa tuottavaan työhön ei

ole yksinkertainen tehtävä. Sanomattakin luulisi olevan selvää, että toimenpiteisiin tilanteen selvittämiseksi on ryhdytty.

Hallituksella on ollut kaikki valtuudet hintatason vakaana pitämiseksi, ja ohjelmassaan se lupaa reaalitulojen nousun siten, että tuloerot pienenevät. Kaikki tietävät, että ohjelma tältäkin kohdalta on jäänyt kuolleeksi kirjaimeksi samoin kuin vakuutus, että estetään korkotason nousu. Hallitus on hyvin pitänyt lupauksensa, että indeksiehtojen soveltaminen työehtosopimuksissa edelleen kielletään. Tällä tavalla hallitus on riistänyt palkansaajilta oikeuden turvata nykyistä paremmin reaaliansionsa.

Ed. Sinisalo: Herra puhemies! Niin sanotun "vakauttamispolitiikan" nimeä kantanut tulopolitiikka on syvässä kriisissä. Noudatetun politiikan kansan etujen vastainen luonne paljastuu yhä selvemmin. Kukaan ei voi myöskään kiistää sitä, että vakaantumisen sijaan kehitys on johtanut talouspulan syvenemiseen maassamme. Maksutaseen tasapainottamisen sijaan on ajauduttu ennätysvajaukseen, jonka päässä häämöttää jälleen uusi devalvointi ja sen kautta virheellisen politiikan laskujen asettaminen kansan kannettavaksi. Suurpääoman tyytyväisyys noudatettuun politiikkaan on vilpitön. Politiikka on täyttänyt tehtävänsä suurpääoman voittojen ja omaisuuksien kartuttajana nousukauden taloudellisten tulosten siirtämisenä suuren rahan jo ennestään lihavaan pussiin.

Porvari- ja sosialidemokraattiset ministerit, ja muut tämän politiikan edusmiehet, yrittävät epätoivoisesti kaunistella tilannetta. He keksivät tosiasioiden salaamiseksi mitä omalaatuisimpia sanankäänteitä ja selvityksiä. Mitkään yritykset eivät voi kuitenkaan peittää sitä tosiasiaa, että "vakauttamispolitiikka" on syventänyt työn ja pääoman ristiriitoja. Työväenluokalle tullut tulojen osa ei ole verrattavissa riistäjäluokan osuuden kasvuun. Sadattuhannet eläkeläiset on saatettu kasvavaan turvattomuuteen. Työttömyys, laajentuneet alikehittyneet alueet ihmisineen ja heidän kärsimyksineen, työtä tekevän väestön verotuksen lisääntyminen ja verotulojen käyttäminen suurpääoman tarpeisiin, pienviljelijäin ja pienyrittäjien kasvaneet vaikeudet, siinä on vakauttamispolitiikan tulos.

Tämän todetessa emme tietenkään tahdo kieltää erikoisesti työläisten käymän taistelun merkitystä. Ne saavutukset, joita työväenluokka, tai sen eräät kerrokset voivat kirjata tililleen, ovat kuitenkin saavutetut ei suinkaan "vakauttamispolitiikan" tuloksena vaan siitä huolimatta. Kun esim. valtiovarainministeri Käkelä luki eilen tilastoja, niitä samoja joita julkaistaan työnantajaliiton julkaisuissa, hän puhui palkkaliukumista todistaakseen kehityksen olleen työläisille myönteisen. Tähän on todettava, että käytännössä ministeri Käkelä teki henkilökohtaisesti kaikkensa saadakseen esim. metallityöläiset luopumaan palkankorotusvaatimuksista ja taistelustaan. Kun näin ei tapahtunut, vaan esimerkiksi Kymen läänin metallityöläiset — siellä, mistä Valto Käkelä on kotoisin — taistelivat tiiviinä rintamana "vakauttamispolitiikkaa" ja tulopolitiikkaa vastaan, osoittaa se mainiosti, millaisin voimin palkankorotukset on aikaansaatu ja kenen ansiota ne ovat.

"Vakauttamispolitiikan" kriisi ei ole vain taloudellinen vaan myös poliittinen. Poliittinen vastuu kohdistuu kaikille niille, jotka ovat olleet tukemassa tulopolitiikkaa, antaneet hyväksymisensä Liinamaan tai UKK-sopimuksille. Tämän vastuun pelko näkyy erittäin suurena hallituspuolueissa. Se saa ilmaisunsa myös sosialidemokraattisten ammattiyhdistysjohtajien asenteista. On kuitenkin mitä valitettavinta, että näillä tahoilla ei kuitenkaan aiota tehdä johtopäätöksiä politiikan muuttamisen välttämättömyydestä. Tarkoitus on päinvastoin jatkaa entistä menoa, kulkea tulopolitiikan soveltamista yhä pitemmälle.

Tällä hetkellä on vireillä useita suunnitelmia, jotka liittyvät yhtenäiseen ohjelmaan kansan etujen vastaisen talouspolitiikan jatkamisesta. SAK:n sosialidemokraattinen johto torjuu — SAK:n hallitus äänesti asiasta eilen — työläisten erillispalkankorotukset, jotka olisivat välttämättömät korvaamaan tapahtuneiden hintojen, maksujen ja verojen korotukset. Yhteisrintama työnantajan kanssa on tässä täysin saumaton. Samaan aikaan ovat mm. hallitustasolla käynnissä valmistelut uudesta pitempiaikaisesta kokonaisratkaisusta, jota kaavaillaan voimaan saatettavaksi jo kesken UKK-sopimuskautta, koska tämän sopimusratkaisun kestämättömyys käy yhä ilmeisemmäksi. Liinamaa on jälleen käymässä pääoman töihin. Tulopoliittinen järjestelmä pyritään saattamaan pysyväksi. Työläisten taistelun hillitsemiseksi valmistellaan koneistoa, jonka avulla valtiokoneisto ja eri etupiirejä edustavat järjestöt

työväen ammatillinen liike mukaan luettuna sidottaisiin entistä tiukemmin monopolien etuja ajavaan politiikkaan. Valmisteluja suoritetaan pakkosovittelusta, työtaisteluoikeuksien rajoittamisesta jne., johon kaikkeen myös huono virkaehtolaki on innostamassa.

Avoimesti on ilmaistu pyrkimys tulopolitiikan soveltamisalan laajentamisesta. Jo pitkään on valmisteltu eläkepoliittista salasopimusta kansaneläkeläisten kytkemiseksi välittömään suurpääomapiirien vaikutuspiiriin. Pyrkimys on näin myös kahlita se tyytymättömyys, joka eläkeläisten keskuudessa esiintyy yhä voimakkaampana. Paitsi että näillä keinoin on tarkoitus jatkaa ja tehostaa entistä politiikkaa, aiotaan näin myös luoda menetelmiä yhä laajenevan kansalaisten tyytymättömyyden tukahduttamiseksi. Kansalaisten omaa päätösvaltaa asioistaan aiotaan supistaa. Ratkaisut yritetään keskittää yhä harvalukuisamman johtoryhmän käsiin. Hallituspuolueet kokevat esim. lähestyvät kunnallisvaalit pelon tuntein, peläten kansalaisten tyytymättömyyttä. Siksi yritetään luoda pakkosovitteluin pakkotyytyväisyyttä.

Kommunistit eivät anna tällaiselle politiikalle tukea, päinvastoin katsomme tehtäväksemme hälyttää työväen joukkoja, kaikkia kansalaisia, taisteluun näitä suunnitelmia vastaan. Nyt jos koskaan on välttämätöntä nähdä, että parannusta ei voida aikaansaada luokkasovintopolitiikalla, vaan luokkataistelulla. Vain kapitalistien voittojen rajoittaminen voi olla tie uuteen, kansan etujen mukaiseen talouspolitiikkaan.

SAK:n hallitus on eilen jättänyt valtioneuvostolle joukon talouspoliittisia vaatimuksia. Ne saavat tukemme, mutta ne eivät ole riittäviä. On jatkettava taistelua vähintään 40 pennin palkankorotuksen ja pien- ja keskisuurten eläkkeiden korotuksen toteuttamiseksi välittömästi. Kommunistit eivät ole houkuteltavissa mukaan enempää tulopolitiikan jatkosopimuksiin kuin eläkeläisiä vastaan suunnattuihin salasopimuksiinkaan. Me emme tule osallistumaan Kuusen klubiin, olkoon kosintayritykset kuinka innokkaita tahansa, koska sille asetetut tehtävät ovat ristiriidassa eläkeläisten etujen kanssa (Ed. Flinck: Onko kosittu?). — Kosittu on! — Tänä aamuna puolueemme johto on tehnyt päätöksen, jonka mukaan se suosittelee, että kukaan puolueemme jäsen ei osallistu tähän klubiin. Valitamme, että sosialidemokraattinen SAK:n johto aikoo soluttaa työväen ammatillisen keskusjärjestön näihin salonkeihin.

Työläiset ovat viime viikkoina joutuneet kokemaan työnantajien entistä suuremman härkäpäisyyden. Tämä asenne perustuu niin pitempiaikaisiin ohjeisiin työnantajain ryhdistäytymisestä työläisten kasvanutta voimaa vastaan kuin siihen Timo Laatusen allekirjoittamaan erikoisohjeeseen, jonka Työnantajain Keskusliitto postitti 16. 8 tänä vuonna. Näiden ohjeiden mukaisesti jokainen työläisten taistelu leimataan laittomaksi ja sitä vastaan kootaan koko työnantajatahon luokkasolidaarisuus.

Työläisten taistelut ovat oikeutettuja. Työläiset taistelevat, esim. paikallisista palkankorotuksista kamppaillessaan, oikeudesta luomiinsa rikkauksiin ja kapitalistin voittojen rajoittamisesta. Siksi jokainen työläisten taistelu saa meidän tukemme. Työläisten taistelun kokemus osoittaa, että joukkovoima ja joukon mahti ovat olleet ja ovat edelleen työväen etujen puolesta käytävän toiminnan perusvoima. Työläisten etuja ei voida puolustaa lietsomalla perusteettomia ristiriitoja työläisten ja pienviljelijöiden kesken. Pienviljelijöiden, kuten muidenkin pienyrittäjien, perusedut ovat yhdenmukaiset taloudellisista oikeuksistaan taistelevan työväenluokan kanssa.

Harvoin on ylimielisemmin suhtauduttu työväen etuihin ja oikeuksiin, kansan enemmistön toiveisiin, kuin mitä hallitus ja hallituspuolueet ovat tehneet tämän välikysymyksen yhteydessä. On kuvaavaa, että tämä asenne saa suurpääoman ja oikeiston varauksettoman tuen, kuten mm. tämän päivän lehdet ovat osoittaneet. Kansanjoukkojen keskuudessa arvio on toinen. Äänestäköötkin hallituspuolueiden kansanedustajat häpeän puna poskillaan luottamusta huonolle politiikalle, mutta työläisten, pienviljelijäin, eläkeläisten ja pienyrittäjien enemmistö äänestää "ei" hallituksen politiikalle ja sen tukijoille.

Ed. Ehrnrooth: Herra puhemies! Hallitus on oikeassa todetessaan, että sen yleispoliittinen peruslinja on säilynyt samana kuin se oli SKDL:n osallistuessa hallitukseen. Tästä käykin selville, miksi hallitus on perin pohjin epäonnistunut talouspolitiikassaan. Karjalaisen toinen hallituskausi tulee jäämään historiaan veronkorotusten ja inflaation valloilleen pääsemisen aikakautena. Verot ja veronluonteiset tulot, jotka vuoden 1969 tilinpäätöksessä olivat 8.5 mrd. mk, tulevat ensi vuoden tulo- ja menoarvioehdotuksen mukaan nousemaan 10.8 mrd. markkaan. Nousua on siis peräti 27 %.

Rahan arvon nopeata huononemista osoittaa taas elinkustannusindeksin nousu, 10 % hallituksen muodostamisesta lähtien. Kysymys on siis politiikasta, joka hyvistä aikomuksista huolimatta on johtamassa maamme jälleen kerran umpikujaan, josta vain devalvaatio johdattaa ulos.

Mikään ns. vakauttaminen ei voi ratkaista taloudellisia ongelmia, ellei samalla puututa pitkällä tähtäimellä taloudellista perustaa horjuttaviin tekijöihin. Kolmatta vuotta sovellettu vakautus oli, niin kuin nyt havaitaan, vain näennäinen menestys. Sinä aikana patoutunut hinta- ja palkkapaine yhdessä UKK-sopimuksen ja valtiontaloudellisen avokätisyyden kanssa on aiheuttanut ne vaikeudet, joihin välikysymyksessä viitataan.

Välikysymyksen esittäjäksi SKDL kuitenkin sopii varsin huonosti. Onhan SKDL:n talouspolitiikka sekä markkinatalouden että varsinkin sosialistisen talousjärjestelmän vastainen. Sosialistisissa maissa valtio ainoana sortajana ja riistäjänä — kommunistien sanastoa käyttääkseni — ei suostu selvästi inflatorisiin palkankorotuksiin, kun taas niissä hintoja korotetaan varsinkin valtion tulojen kartuttamiseksi.

Oikeiston hallitukseen kohdistama arvostelu on sekä periaatteelliselta että käytännölliseltä kannalta täysin aiheellinen. Hallituksen politiikka on heikon keskustan ja laajan vasemmiston yhteisen peruslinjan mukainen. Oikeisto on jatkuvasti painottanut kansantulon kasvua vuodesta toiseen ylittävän valtiontalouden kasvun inflatorista vaikutusta. Mutta vaalituloksista riippumatta hallitustuoleista itsepintaisesti kiinni pitävät voimat eivät kuuntele järjen sanoja. Onko sitten mikään ihme, että hinnat nousevat. UKK-sopimus oli selvästi inflatorinen. Näin sanoimme silloin, kun sitä oikealta ja vasemmalta kiitettiin. Nyt tämän myöntää itse hallituskin. Kun pistevero nostaa lukuisten kulutustavaroiden liikevaihtoveroa lähelle 30 %, kun sairausvakuutusmaksua korotetaan ja kun tuloverot nousevat jyrkästi, on selvää, että hintapaine kasvaa. Palkansaajat eivät hekään pääse noidan kehästä, koska niin paljon malttia ei ole, että voitaisiin luopua vuorottaisista hintojen ja palkkojen korotuksista.

Hallituksen vastaus uhkui omahyväisyyttä, mutta ei taisteluintoa. Tämä on skleroosin merkki. Hallitus ei pidä yhdessä vuodessa tapahtunutta 9 %:n inflaatiota minään arveluttavana asiana, vaan väittää, ettei nousu ole kansainvälisesti katsoen erityisen suuri. Teollistuneissa länsimaissa tällainen inflaatio ei enää ole hiipivä, vaan laukkaava.

Taisteluinnon puutteen selittävät tietenkin hallituspuolueiden sisäiset erimielisyydet, jotka nopeasti näyttävät johtavan kohti avointa kriisiä. Tästä en suinkaan iloitse, sillä kestävää vaihtoehtoahan ei Suomen politiikassa ole, koska sitä ei sallita. Tutuin keinoin valtaan päässeet tietävät, miten poliittista ilmastoa voidaan säätää, jotta pakkaskausi sopivasti ajoittuisi sellaiseen hallituskriisiin, joka ei miellytä nyt hallituksessa olevia ja valeopositiona esiintyviä kommunisteja.

Herra puhemies! Rkp:n oikeisto vastusti pisteveron säätämistä. Se niukka enemmistö, joka otti vastuulleen tämän epäonnistuneen lisäveron säätämisen, on nyt muuttumassa vähemmistöksi. Suurin hallituspuolue on ilmoittanut vastustavansa lain voimassaolon pitentämistä. Jos hallitus näissä oloissa pitää pisteveron kumoamisvaatimuksen hyväksymistä eduskunnassa epäluottamuslauseena, se merkitsee joko uutta vivahdetta parlamentarismin tulkinnassa tai sitä, että hallitus on jo tosiasiallisesti revennyt kahtia.

Herra puhemies! Kannatan ed. Westerholmin Suomen Kristillisen Liiton puolesta tekemää ehdotusta.

Herr talman! Den politik regeringen Karjalainen bedriver är, såsom statsministern själv medger, vad grundlinjen beträffar, densamma som den var, när kommunisterna medverkade i regeringen. Detta medgivande förtjänar statsministern tack för. Det förklarar på ett övertygande sätt, varför högern inom svenska folkpartiet inte kan omfatta regeringens linje t.ex. i den ekonomiska politiken. Den homogena socialdemokratiska ministergruppen har lyckats sätta en röd stämpel på det mesta som utgått från regeringshåll.

Nordisk grund framlade i våras, när vi röstade för den s.k. punktskattens förkastande ett alternativt program, som enligt vår åsikt hade haft gynnsammare effekt för landets ekonomi än de ständiga skattehöjningar som regeringarna griper till. Vi föreslog följande åtgärder:

1) Främja sparandet genom degressiva skattelindringar för inkomstsparande;

2) Bibehåll dividendavdraget för att uppmuntra aktiesparandet och stärka det privata näringslivet;

3) Emittera bostadsobligationer för att öka bostadsbyggandet;

4) Avskaffa beskattningen av s.k. bostadsförmån;

5) Begränsa tillväxten av statsutgifterna till den procentsats som gäller nationalinkomstens årliga ökning;

6) Fatta nu principbeslut om snart införande av mervärdesskatt.

Jag upprepar nu dessa förslag. De innebär ett löntagar-, företagar- och sparvänligt alternativ till regeringens ekonomisk-politiska linje. Trots icke-socialistisk majoritet i riksdagen och regeringen framhärdar regeringen i en politik, som på nästan alla områden har socialistiska drag. Några exempel från den ekonomiska politiken bekräftar riktigheten av detta påstående.

1. Den extra omsättningsskatten är något av det för utvalda småföretagar- och yrkesutövargrupper — t.x. båtbyggarna och musikerna — mest orättvisa en regering hittat på;

2. Beslutet att åter ett år lämna skattebetalarna på nivån från 1966, trots att en nästan tioprocentig inflation enbart under det senaste året och 30 procent under de senaste fem åren betyder en kännbar skatteökning, sådan socialdemokratiska regeringar i Norden alltid vurmat för.

3. Den senaste propositionen om höjning av taket i inkomst- och förmögenhetsskattelagen till 90 procent plus förmögenhetsskatt betyder, såsom från regeringshåll medgetts, en konfiskatorisk beskattning för många skattebetalare. Det är en otrolig skatteskärpningsåtgärd för att komma från en borgerlig finansminister. Att regeringen inte själv föreslår, att lagförslaget skall behandlas i grundlagsenlig ordning gör inte saken mindre lustig.

4. Svårigheterna för jordbruket, som nu vad inkomstbildningen beträffar släpar klart efter, borde väcka jordbruksrepresentanterna i regeringslägret till insikt om vad den politik leder till, som syftar till att få yttersta vänstern att direkt eller indirekt stöda den vänstra centerpartiflygelns kandidat i varje presidentval.

Kanske det krav på en tvångsdeponering av 30 procent av skogsförsäljningsinkomsterna, som en socialdemokratisk minister framfört, äntligen väcker de agrara riksdagsmännen ur deras likgiltighet för varje skattehöjning som drabbar andra grupper än jordbrukarna. Något slags solidaritet, när det gäller att stoppa socialiseringen skattevägen, bör man kunna visa upp nu, när centerpartisterna i regeringen söijt för att den högsta beskattningstjänstemannen kommer från de verkliga "agrarätarnas" läger.

5. Småföretagarnas problem växer med den politik som föres, i snabb takt, vilket också utan statistik framgår av hur ofta man ser butik- och verkstadslokaler i städer och på landsbygden, som övergetts av företagare, vilka inte längre får debet och kredit att gå ihop.

Förhöjningen av sjukförsäkringsavgiften hör till de åtgärder som just småföretagare drabbar hårdast, därför att deras möjligheter att rationalisera ofta är uttömda och de inte heller kan vältra ytterligare skattehöjningar på andra.

6. Allra svårast sitter de tusentals åldringar emellan, som inte fått nämnvärd kompensation vare sig för radio- och TV-licensavgifternas för pensionärerna radikala förhöjning, eller för alla de andra prisstegringar, som inte kommer till fullt uttryck i den indexserie folkpensionerna bygger på. De äldsta bland pensionärerna, som stannat utanför arbetspensionssystemet, har trots otaliga framställningar inte minst från svenska folkpartiets höger, fåfängt fått vänta på rättvisa. Regeringen har fortsatt på den socialistiska väg som kantas av byråkratins mammutskapelse, i vilken den enskilda människan med alla sina bekymmer och problem måste känna sig som en myra under elefantens fot.

Exemplen på en ekonomisk politik, som driver på inflationen och bereder grunden för åter en devalvering inom en överskådlig framtid, är många fler. Men kanske redan dessa exempel förslår som motivering, varför högern inte kan godkänna den politik regeringen fört eller hysa förtroende för det den förbereder.

Ed. Junnila: Herra puhemies! Kun kommunistien välikysymyksen perusteluissa todetaan, että maamme taloudellinen kehitys on kääntynyt huolestuttavaan suuntaan eikä hallitus ole talouspoliittisilla toimillaan kyennyt tilannetta korjaamaan, tämä toteamus on tietysti aivan oikea. Sokeakin kana on sentään löytänyt erään jyvän.

Taloudellinen kehitys on tänä vuonna todella kääntynyt niin jyrkästi huolestuttavaan suuntaan, että sitä ei vielä ole riittävän yleisesti tiedostettu. Vuosina 1969—1970 me elimme eräissä suhteissa taloudellisesti verraten suotuisaa aikaa, ulkomaankauppa laajeni, tuotanto

kasvoi ja rahanarvokin säilyi tyydyttävänä. Johtuu kai jonkinlaisesta henkisestä jatkuvuuden laista, että vielä ei ole tajuttu, mitenkä jyrkästi alaspäin kehitys on tämän vuoden aikana kääntynyt monilla talouselämän sektoreilla.

Kaikki ovat tosin voineet lehdistään lukea, mitenkä kauppatase on jo toisena vuotena peräkkäin ollut ennätysmäisen vajauksellista. Mutta tämä kauppataseen vajaus ei juuri kosketa tavallista kansalaista niin kauan kuin siitä valuuttavarannolle aiheutuva rasittuminen voidaan korvata ulkomaista luotonottoa lisäämällä. Niin on voitu tehdä. Ulkomaista luottoa, nimenomaan lyhytaikaista ulkomaista luottoa onkin lisätty siinä määrin, että ennen pitkää siinä suhteessa täytyy pään tulla vetävän käteen. Mutta siinä pisteessä ei vielä olla, ja näin ollen ulkomaankaupan vajauksellisuus kulkee suurin piirtein huomaamatta tavallisten kansalaisten ohi.

Mutta eräät toiset taloudellisen kehityksen epäedulliset piirteet tulevat jo lähemmäksi tavallista jokamiestä. Ensi näkemältä tuntuu tosin pelkästään tilastomiesten ja talouspolitiikkojen suppeata piiriä kiinnostavalta toteamukselta se, että budjetin liitteessä todetaan bruttokansantuotteen määrän kasvavan tänä vuonna vain noin 1.5 %, kun se viime vuonna kasvoi 7.4 %. Mutta nämä luvut ovat myös taloudellisen toimeliaisuuden mittarilukemia ja niistä on näin ollen pääteltävissä eräs hyvin vakava tosiasia, joka koskettaa aivan muita ja monin verroin laajempia kuin vain tilastomiesten tai talouspoliitikkojen piirejä. Niistä on näet pääteltävissä, että jos taloudellinen toimeliaisuus laskee niin jyrkästi kuin nämä luvut osoittavat, se merkitsee sitä, että ensi talvi tulee jälleen olemaan varsin vaikea työttömyystalvi. Ja työttömyys tietenkin koskettaa erittäin läheisesti sekä kaupunkien kadunmiestä että maaseudun syrjäkulmien mökin miestä. Totta tosin on, että silloinkin kun työttömyys on suurimmillaan, se välittömästi ja suoranaisesti kohtaa vain muutamaa prosenttia työikäisestä väestöstä. Mutta kasvavan työttömyyden välilliset vaikutukset, esim. valtiontalouden tilan huononeminen ja taloudellisen turvattomuuden lisääntyminen ja tähän kaikkeen liittyvä yhteiskunnallisen levottomuuden kasvu, säteilevät jo erittäin laajalti yhteiskuntaan.

Mutta eräs toinen tämän vuoden taloudellinen epäkohta on jo ehtinyt tuntua jokseenkin jokaisessa maamme taloudessa. Tarkoitan tänä vuonna tapahtunutta varsin rajua hintojen ja elinkustannusten nousua. Vuonna 1969 elinkustannukset nousivat virallisella indeksillä mitattuna vain 1.4 % eivätkä viime vuonnakaan enempää kuin 3.2 %. Mutta tänä vuonna elinkustannusindeksi on ehtinyt jo vuoden kahdeksan ensimmäisen kuukauden aikana, tammikuusta elokuuhun, nousta 7.1 % ja nousu varmasti jatkuu vielä näinä vuoden loppukuukausina. Tämä tietää sitä, että tästä vuodesta tulee jälleen hyvin selväpiirteinen inflatorisen kehityksen vuosi. Hinnat nousevat, rahanarvo laskee, tallettajat menettävät ja pienituloisten perheiden taloudellinen asema vaikeutuu.

Sitä paitsi virallinen elinkustannusindeksi ei sano todellisesta elinkustannusten noususta likikään koko totuutta. Tämä johtuu mm. siitä, että jostakin käsittämättömästä syystä virallista indeksiä laskettaessa on kokonaan jätetty pois välittömien verojen vaikutus, ja välittömät verot muodostavat todellisista elinkustannuksista erittäin keskeisen tekijän. Kun veroäyrit nousevat kunnasta toiseen ja kaupungista kaupunkiin sillä tavalla kuin ne viime vuosina ovat nousseet ja kun valtion tuloveron jyrkkä progressio nimellistulojen noustessa tavattomasti lisää valtion tuloveron rasitusta, elinkustannusindeksin nousu olisi aivan toisenlainen, jos nämä verokustannukset otettaisiin sitä laskettaessa huomioon. Olen jo useita vuosia sitten tehnyt eduskunnassa aloitteen siitä, että indeksin laskentaperusteita todella muutettaisiin, niin että välittömät verot otettaisiin siinä huomioon, mutta tuo aloite on hautautunut joittenkin valiokuntien papereihin eikä ole (Ed. Honkonen: Ei se ole ainoa aloite!) — mutta se on ensimmäinen, ed. Honkonen — tullut edes käsittelyyn. Kun nämä asiat nyt ovat tulleet esille entistä suuremmalla painolla verorasituksen tavattomasti kasvaessa, niin suurella painolla että jopa kommunistienkin täytyy ikivanhojen veropoliittisten perinteittensä vastaisesti arvostella progressiivista verotusta, eiköhän olisi aika kaivaa tuo aloite valiokuntien arkistojen kätköstä ja huolehtia siitä, että se tulee täällä lopultakin hyväksytyksi.

Tällä tavalla taloudellinen tilanne on eri tahoilla tämän vuoden aikana erittäin silminnähtävästi huonontunut. Mistä tämä johtuu? Osittain tietysti se johtuu Karjalaisen hallituksen, sekä sen A- että B-painoksen, saamatto-

masta ja epäonnistuneesta talouspolitiikasta. Hallitus kantaa erityisesti vastuuta siitä kustannusten, sekä tuotantokustannusten että elinkustannusten, noususta, jonka juuri verotuksen kiristyminen aiheuttaa. Koskettelin jo välittömän verotuksen osuutta todellisten elinkustannusten noususta. Välillisten verojen rasitusta hallitus taas on lisännyt ennen kaikkea onnettomalla pisteverolla, josta näinäkin päivinä on niin paljon täällä jo puhuttu, että siitä ei enää kannata paljon sanoa.

Mutta vaikka hallituksella siis on oma tärkeä vastuunsa siitä, että hinnat nousevat, ulkomaankauppa hidastuu, taloudellinen kasvu vaimentuu ja työttömyys nousee, hallituksella ei sittenkään ole tästä kehityksestä päävastuuta. Päävastuu on sillä kehityksellä, mikä tämän vuoden aikana on tapahtunut palkkamarkkinoilla. Palkkakustannukset ovat tämän vuoden aikana nousseet erittäin rajusti, niin rajusti että se on tehnyt lopun sekä vakauttamisyritelmistä että taloudellisesta kasvusta. Suomen Työnantajain Keskusliiton, SAK:n ja Liketyönantajain Keskusliiton yhteinen työryhmä on todennut, että rahapalkat tänä vuonna nousevat teollisuudessa ja niillä keskeisillä palveluelinkeinojen aloilla, joita tuo selvitys on koskenut, ainakin 16 %. Meillä on takavuosien taloudellisesta historiasta vaikka millä mitalla kokemusta siitä, että Suomen kansantalous ei näin rajua palkkakustannusten nousua kestä ilman erittäin vakavia vaurioita. Vuonna 1956 palkkoja nostettiin yleislakon takia niin, että keskimääräinen palkkataso maassa nousi 15.6 %. Tämän johdosta jouduttiin Suomen markka seuraavan vuoden syksyllä devalvoimaan. Vuonna 1964 vuorostaan, jälleen yleislakolla uhaten, palkkoja ajettiin ylöspäin keskimäärin noin 13 %. Se pani alulle kehityksen, joka pakotti devalvoimaan vuoden 1967 syksyllä. Tänä vuonna palkat ovat siis nousseet sillä tavalla kuin äsken totesin. Jos me siitä huolimatta nyt vältymme uudelta devalvoinnilta, me vältymme siitä yksinomaan sen takia, että ulkona suuressa maailmassa vallitsevan valuuttakriisin aikana monet johtavat teollisuusmaat ovat antaneet valuuttansa revalvoitua suhteessa dollariin, silloin kun Suomi on pysytellyt dollarin tuntumassa. Nähtäväksi jää, voimmeko me Suomen taloudellista hätätilannetta auttaa jatkuvasti edes tämän valuuttapoliittisen hätäsataman avulla.

Tämä palkkaoloissa tänä vuonna tapahtunut kehitys on ydinsyy siihen, että taloudellinen kehitys on kääntynyt siihen huolestuttavaan suuntaan, jonka kommunistitkin ovat välikysymyksensä perusteluissa todenneet.

Kuka sitten kantaa vastuun tästä kehityksestä palkkaoloista? Ehdottoman päävastuun kantaa se poliittinen liike ja puolue, jonka edustajat ovat tämän nyt esillä olevan välikysymyksen allekirjoittaneet (Ed. Kantola: Tietysti!). Me muistamme, minkälainen oli tilanne vuosi sitten, ed. Kantola. Kommunistit kiihottivat työläisiä jopa yleislakkoon ajaakseen lävitse kohtuuttoman pitkälle meneviä, järjettömiä palkankorotusvaatimuksia. Tilanne yritettiin laukaista tasavallan presidentin väliintulolla ja UKK-suosituksella, joka jo meni kohtuuttomia palkkavaatimuksia liian pitkälle vastaan. Mutta ei siinä kyllin. Monilla tärkeillä aloilla työehtosopimukset silloin jouduttiin solmimaan sellaiselta pohjalta, että palkankorotukset menivät pitkälle ohi UKK-suosituksen. Eikä sekään riittänyt, vaan kommunistit, jotka tosin eivät saaneet aikaan, taivaan kiitos, suunnittelemaansa yleislakkoa, saivat kuitenkin vaikeita työselkkauksia syntymään metalliteollisuudessa ja rakennusalalla, ja työrauha näillä aloilla jouduttiin lopulta ostamaan palkkaratkaisuilla, jotka jälleen entistä reippaammin ylittivät UKK-suosituksen. Näin tapahtui, ja tässä sitä nyt ollaan. Palkat ovat nousseet poikkeuksellisen voimakkaasti, mutta kaikki ovat tyytymättömiä ja ovat tyytymättömiä täydellä syyllä, koska elinkustannukset nousevat, taloudellinen toimeliaisuus hiljenee, vienti laahaa paikoillaan, työttömyys kasvaa niin, että useitten tuhansien henkilöitten on luultavasti ensi talvena jälleen pyrittävä löytämään työpaikka Ruotsin työmarkkinoilta, missä sielläkin on työttömyys uhkaamassa (Ed. Kantola: Entäs kapitalistien voitot?). Kun kommunistit nyt sitten välikyselevät tällaisesta kehityksestä, niin totisesti siinä on jälleen kerran, niin kuin ed. Mykkänen täällä jo eilen totesi, pukki ryhtynyt kaalimaan vartijaksi. — Tämä taloudellisesta puolesta.

Välikysymyksen perusteluissa todetaan sellainenkin seikka, että maassamme ovat viime aikoina lisääntyneet kansalaisten demokraattisia perusoikeuksia halveksivat ilmiöt. Olen aivan samaa mieltä. Ne ovatkin lisääntyneet. Meidän luokkakantaiset stalinistiset kommunistimme ovat ryhtyneet kahlitsemaan erästä erittäin tärkeätä demokraattista perusoikeutta, nimittäin sanan ja ilmaisun vapautta. Ed. Sinisalo on tehnyt eduskuntakyselyn ja vaatinut eräiden

oppikirjojen sensuroimista, ja on kouluhallitus lehtitietojen mukaan mennyt polvilleen ja ryhtynyt toteuttamaan pääsensori Sinisalon vaatimuksia. Ed. Tuominen puolestaan on niin ikään eduskuntakyselyllä tuominnut erään sävellysteoksen suunnitellun esittämisen, ja jälleen lehtitietojen mukaan opetusministeriö ja Sibelius-Akatemia ovat taipumassa näiden stalinistien papittaren vaatimuksiin (Ed. Koivunen: Se on parlamentaarista kieltä se!). Niin, eikö olekin! Se on kaunis sana tämä papitar. — Näin lehtitiedot ovat kertoneet. Mutta opetusministeriöllä, kouluhallituksella ja Sibelius-Akatemialla on vielä aikaa osoittaa, että ne eivät sittenkään taivu näitten stalinististen sensuroijien vaatimukseen, vaan pitävät kiinni sanan- ja ilmaisunvapauden demokraattisesta ja erittäin tärkeästä perusoikeudesta.

Sen sijaan eräs seikka on jo tapahtunut tosiasia, joka on todettavissa eduskunnan asiakirjoista. Tarkoitan sitä, että edustajat Sinisalo, Tuominen ja kumppanit ovat jo tehneet nuo kysymyksensä ja ovat niin menetellessään tavallaan perustamassa maahan uutta sensuurilaitosta, sensuurilaitosta, joka uskollisesti jatkaa surullisen kuuluisan tsaarinaikaisen Suomen sensuurilaitoksen perinteitä (Ed. Lehmonen: Ed. Junnila sen tunteekin emmekä me!).

Ed. Sinisalo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Junnila tässä puheenvuorossaan pyrki kiistämään kansanedustajien oikeuden ja velvollisuuden valvoa valtion laitosten toimintaa ja sitä, että se on sopusoinnussa niiden poliittisten pyrkimysten kanssa, jotka maa on omaksunut. Kansanedustajan velvollisuus on toki pyrkiä osaltaan huolehtimaan siitä, että opetusministeriö, tarkemmin vielä kouluhallitus esim. oppikirjoja vahvistaessaan hyväksyy oppikirjoiksi sellaiset kirjat, jotka vastaavat niitä poliittisia käsityksiä, mitä maassamme yleisesti arvostetaan. Me olemme tässä suhteessa pyrkineet antamaan keskeisen aseman Suomen ja Neuvostoliiton hyville ystävyyssuhteille.

Se kirja, jonka johdosta olen eduskuntakyselyn tehnyt, kuten ed. Junnilakin hyvin tietää, loukkaa jyrkästi Suomen ja Neuvostoliiton hyviä ystävyyden ja luottamuksen suhteita. Se antaa meidän maamme puolueettomuuspolitiikasta täysin virheellisen kuvan. Se on historiallisilta tiedoiltaan täysin virheellinen ja kertoo oikeistolaisen totuuden toisen maailmansodan jälkeisestä kehityksestä Euroopassa. Meidän mielestämme tällaiset oppikirjat eivät vastaa niitä vaatimuksia, joita koululaitokselle on asetettu, ja tässä mielessä luonnollisesti kansanedustajan velvollisuus on pyrkiä auttamaan kehitystä siihen suuntaan, että tällaiset puutteet voitaisiin poistaa.

Mitä tulee ed. Junnilan käyttämiin nimityksiin, niin ne jo sellaisinaan puhuvat paljon hänen pyrkimyksistään yrittää estää kansanedustajia toimimasta Suomen ja Neuvostoliiton ystävyyssuhteiden puolesta, mutta näiden haukkujen edessä me emme lannistu.

Ed. H. Niskanen: Herra puhemies! SKDL:n talouspoliittinen välikysymys perustuu siihen tosiasiaan, että laajoissa väestöpiireissä tunnetaan tällä hetkellä suurta huolestuneisuutta maassamme harjoitettuun talouspolitiikkaan nähden. Tästä huolestuneisuudesta ovat osoituksena ammatillisten järjestöjen, eri työpaikkojen työläisten, erilaisten yhteisöjen ja väestöryhmien vaatimukset talouspolitiikan muuttamisesta. Tyytymättömyyttä aiheuttavat suoritetut hintasäännöstelyn lieventäminen, uusien verojen säätäminen ja lainakoron korottaminen. Näillä toimenpiteillä on aiheutettu suuria vaikeuksia työstään elävälle väestölle, pienillä eläkkeillä eläville ihmisille, ja myös pienyrittäjät on saatettu entistä vaikeampaan asemaan.

Viime aikoina ovat kansalaiset lähes joka päivä hallituksen talouspoliittisten toimenpiteiden tuloksena joutuneet tiedotusvälineistä toteamaan erilaisten hintojen ja maksujen korotukset. Hintavyöryn toista päätä ei ole näkyvissä, vaan vuoden loppua kohti näyttävät hinnat, maksut, verot ja vuokrat kohoavan kiihtyvässä vauhdissa. Erityisesti pienituloiset ja pienillä eläkkeillä elävät ihmiset tuntevat tämän toimeentulonsa kiristymisenä. Yhä useammalle kansalaiselle käy selväksi, mitä tällaisessa tilanteessa tapahtuu palkkatyöläisten reaaliansioille, pienviljelijäin tuloille ja eläkkeiden reaaliarvoille. Tämän todistaa myöskin kiistattomasti 7.1 %:n elinkustannusindeksin nousu jo tämän vuoden kahdeksan ensimmäisen kuukauden aikana.

Hallituksen suorittamat erilaiset talouspoliittiset toimenpiteet ovat vieneet pois sen pohjan, jolle tämän vuoden alussa solmitut työehtosopimukset rakennettiin. Siitä kertovat tunnetut numerot elinkustannusindeksin kohoamisesta. Luvattiinhan elinkustannusindeksin nousun työehtosopimuskaudella pysyvän 4—5 %:n

rajoissa; korkeintaan nousuksi ennustettiin 6 %. Tällä hetkellä näyttää todennäköiseltä, että elinkustannusindeksi tämän vuoden loppuun mennessä kohoaa 10 %. Ennen kuin työehtosopimuskausi ensi vuoden maaliskuun lopussa päättyy, saattaa elinkustannusindeksi tällä vauhdilla nousta 15 %.

Missä oikein oli vika, kun arviot hintakehityksestä eivät pitäneet? Oliko niin, että UKK-sopimuksen laatineiden ja hyväksyneiden, siinä mukana hallituksen arviot hintatason kehityksestä perustuivat täydellisiin virhelaskelmiin, vai oliko niin, että niiden laskelmien yksinomainen tarkoitus oli saada työväen ammatilliset järjestöt hyväksymään kehno UKK-sopimus? Joka tapauksessa ennusteet hintojen ja maksujen noususta ja reaaliansioiden kehityksestä olivat virheelliset. Todellinen elinkustannusindeksin nousu on ollut sitä luokkaa, miksi kansandemokraatit sen vuoden vaihteessa arvioivat muodostuvan ja mihinkä arvioon perustuen me UKK-sopimuksen hylkäsimme.

Työehtosopimuksiin sidotut työntekijät eivät saa nyt sitä, mitä heille UKK-sopimuksessa luvattiin. Valtiovalta, oikeistoenemmistöinen eduskunta ja suurpääoman asiapojaksi ryhtynyt oikeistoenemmistöinen hallitus ovat rikkoneet antamiaan lupauksia ja niitä sopimuksia, joihin ne olivat sitoutuneet. Kun työväestö kesken työehtosopimuskauden poikkeaa vähänkin työehtosopimuksista, nimitetään tapausta helposti korpilakoksi. Mitä olisi sanottava nyt hallituksesta, joka sitoutuu sopimuksiin, mutta ei pääse edes sopimuskauden puoliväliin, kun jo kaikki hintakehitystä varten sovitut rajat on hallituksen omin toimenpitein rikottu? Kaiken lisäksi voidaan todeta, että ulkomaan maksutasevajaus, jonka korjaamiseksi koko touhu kerrotaan järjestetyn, kasvaa tälle vuodelle ennätyslukemiin.

UKK-sopimuksen toteutumisesta on ilmaissut olevansa huolissaan tasavallan presidentti. Hän pitää tarpeellisena, että hallitus, Suomen Pankki ja työmarkkinajärjestöt selvittävät, mihin toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä, jotta työehtosopimuksia laadittaessa tavoitteena pidetty reaalinen ansiotaso toteutuu. Asiaa koskevia neuvotteluja on käyty, mutta tuloksia se ei vielä ole tuottanut. Tämän asian vuoksi asetetut toimikunnat ja niiden temput eivät tilannetta selvitä, mikäli ei päästä sellaisiin ratkaisuihin, jotka takaavat pikaisesti ylimääräisen palkkojen tarkistuksen, palkkojen ja eläkkeiden korotuksen, hintojen palauttamisen ennalleen ja tehokkaan hintasulun.

Taustalähtökohtana nykyiselle hintavyörylle ja ihmisten toimeentulon kiristämiselle on se, että viime eduskuntavaaleissa eduskunta muuttui oikeistoenemmistöiseksi ja tältä pohjalta maahan muodostui myöskin oikeistoenemmistöinen hallitus. Ne tekijät, joilla vasemmistoenemmistöisen eduskunnan aikana pystyttiin myönteisesti vaikuttamaan vähävaraisen kansanosan toimeentuloon, olivat juuri hintojen, maksujen ja vuokrien säännöstelyn aikaansaaminen, toisaalta sosiaaliturvan eri muotojen voimakas kehittäminen. Oikeiston tavoitteena sen sijaan on ollut hintasäännöstelyn purkaminen ja sosiaaliturvan kehittämisen kaikinpuolinen jarruttaminen.

Teollisuusliiton tunnetuissa talouspoliittisissa teeseissä mm. pidettiin hintasäännöstelyn purkamista eräänä suurpääoman ja oikeiston keskeisimmistä talouspoliittisista tavoitteista. Nyt eduskunnan muuttuminen oikeistoenemmistöiseksi on lisännyt oikeiston mahdollisuutta edistää tätä suurpääoman ja Teollisuusliiton pyrkimysten mukaista hintapolitiikkaa. Sen hintapolitiikan tulosta ovat voimakkaat hintojen korotukset.

Teollisuusliiton talouspoliittisissa teeseissä kiirehdittiin myöskin arvonlisäverojärjestelmään siirtymistä. Tiedämme, että tätä vähävaraiselle väestölle kallista verojärjestelmää valmistellaan nyt kovalla kiireellä.

Teollisuusliiton talouspoliittisissa teeseissä vaadittiin myöskin siirtymistä pitempiaikaisiin työehtosopimuksiin. Näiden vaatimusten pohjalta ovat nyt voimassa työehtosopimukset, jotka ovat kolme kuukautta pitemmät kuin aikaisempina vuosina. Tämä pidentynyt työehtosopimuskausi omalta osaltaan sitoo työväestön käsiä palkkoihin nähden. Sen sijaan työnantajapiirit ja valtiovalta suorittavat tänä pidentyneenä aikana toimenpiteitä, jotka mitätöivät työehtosopimusten merkitystä työntekijöille.

Maassa on harjoitettu nykyisen hallituksen toimesta suurpääoman etujen ja tavotteiden mukaista talouspolitiikkaa. Erittäin hyvin on otettu huomioon suurpääoman ja Teollisuusliiton toivomukset, ja tämä tapahtuu ennen kaikkea tämän maan vähävaraisen väestön kustannuksella. Me kansandemokraatit emme hyväksy talouspolitiikkaa, jonka johtavana linjana on se, että pyritään tekemään palveluksia suurpääoman omistajille, pitämään teollisuuden

verotus mahdollisimman alhaisena ja pyritään supistamaan vähävaraisen, työtä tekevän ja eläkkeillään elävän kansanosan kulutuskykyä. Talouspolitiikan keskeisenä tavoitteena meidän mielestämme on oltava kunnollisen toimeentulon turvaaminen kaikille kansalaisille ja täystyöllisyyden toteuttaminen.

Ed. Alenius: Herra puhemies! Nyt käydyn SKDL:n välikysymystä koskeneen keskustelun aikana on täällä useassa yhteydessä toistettu väitettä, että hallituksen nykyinen talouspolitiikka ei sanottavasti poikkeaisi siitä, minkälaiseksi se oli yhdessä sovittu SKDL:n vielä ollessa hallituksessa mukana. Tämän väitteen ovat esittäneet sekä herra pääministeri että monet muiden puolueiden edustajat. Jo eilisessä puheenvuorossani puutuin tämän väitteen virheellisyyteen ja sen loogisiin ristiriitoihin. Näyttää kuitenkin olevan syytä sanoa asiasta vielä muutama sana.

Ensiksi haluan todeta, että tämän väitteen esiin nostamisella tuntuu olevan paitsi se tarkoitus, että sillä pyritään tavallaan kiistämään SKDL:n oikeutta tehdä talouspoliittisia kysymyksiä, ilmeisesti myös se tarkoitus, että täten huomio pyritään kiinnittämään muualle kuin itse pääasiaan. Nyt esillä olevassa asiassahan on olennaista se, mitä talouspolitiikassa tehdään nykyisessä tilanteessa, jossa hintojen nousu on vaihtotaseen rinnalla keskeinen ongelma, sekä mitä suunnitellaan tehtävän tästä eteenpäin, jolloin laskusuhdanteen syveneminen ja siihen liittyvän työttömyyden torjuminen muodostuvat keskeisiksi kysymyksiksi. Nämä ovat niin tärkeitä kysymyksiä kaikille tässä maassa, että niitä ei pitäisi pyrkiä sivuuttamaan keskittymällä niiden kannalta katsottuna epäolennaisiin asioihin.

Kyseisen väitteen asiasisällöstä on myös paljon huomauttamista. Pääministeri sanoo hallituksen toiminnan peruslinjan olevan kaikessa olennaisessa sama, mikä sovittiin heinäkuussa 1970, ja että mm. mitään talouspoliittisia muutoksia ei ole tehty sen jälkeen, kun SKDL jätti hallituksen. Johonkin aikaisemmin sovittuun linjaan voidaan mielestäni kuitenkin vedota vain kahdella edellytyksellä: nimittäin että taloudelliset olot eivät ole sen jälkeen huomattavasti muuttuneet ja että hallitusyhteistyön aikana ei olisi jo esiintynyt erimielisyyksiä talouspolitiikan sisällöstä. Näinhän ei nyt kuitenkaan ole.

Taloudellisissa oloissamme on noin vuoden aikana tapahtunut mm. hintatason voimakas nousu, vaihtotaseen erittäin suuri huononeminen ja nousukauden kääntyminen laskukaudeksi. Hintakysymyksen osalta on jo todettu, että juuri hintojen säännöstelyä koskevien erimielisyyksien yhteydessä SKDL:n ja muun hallitusrintaman välinen yhteistyö päättyi. Taas vaihtotaseongelman osalta pääministeri itse viimeksi eilen arvosteli ankarasti SKDL:n esityksiä tuonnin rajoittamisesta kasvavan tuontiylijäämän torjumiseksi. Tässäkään kysymyksessä ei siis ole yhteistä linjaa ollut.

Entä mitä voidaan sanoa laskusuhdanteen ja sen edellyttämän suhdannepolitiikan osalta? Useimmat tässä salissa tietävät, miten suuret mielipide-erot vallitsivat hallituksessa siihen nähden, kuinka nousukauden aikana olisi tehtävä suhdannevarauksia laskukauden varalta. Muut hallituspuolueet edustivat ns. talletuslinjaa, joka edellytti yksityisen pääoman vapaaehtoista varautumista laskukausien varalta, kun taas SKDL edusti suhdanneverotuksen linjaa, joka edellytti suuryhtiöiden nousukautena saamien suurten voittojen verottamista laskukautena tarvittavan työllisyyspolitiikan rahoittamiseksi. Muut lähtivät siis siitä olettamuksesta, että yksityinen pääoma kyllä hoitaa suhdanneongelmat ja työttömyyden, kunhan sille näin varataan rahoitusmahdollisuuksia. Me taas olemme koko ajan korostaneet sitä, että suhdanne- ja työllisyysongelmia ei voida ratkaista turvautumalla yksityiseen pääomaan, vaan siinä tarvitaan yhteiskunnan vaikutuksen ja osuuden lisäämistä koko talouselämässä.

Kaikki nämä edellä mainitut ovat mitä keskeisimpiä talouspolitiikan kysymyksiä ja SKDL:n ja muiden hallituspuolueiden välillä on niistä ollut kiistattomasti täysin erilaiset käsitykset.

Haluan tässä yhteydessä vielä lyhyesti puuttua siihen, mitä herra pääministeri eilen sanoi Suomen ja Neuvostoliiton kaupasta käsitellessään Suomen tuontiylijäämää ja vaihtotaseongelmia.

Pääministeri huomautti, että kiinnittäessään huomiota kauppataseemme suureen alijäämään SKDL:n välikysymys kuitenkin jättää sanomatta sen olennaisen seikan, että tästä alijäämästä runsaat 40 % on syntynyt kaupassamme sosialististen maiden kanssa. Pääministeri kuitenkin samalla heti itsekin toteaa, että onneksi tässä on kysymys bilateraalisesta kaupasta. Juuri bilateraalisuus on se tekijä, joka ratkaise-

vasti muuttaa tuontiylijäämäkysymyksen luonteen kaupassa sosialististen maiden kanssa verrattuna kauppaan lännen kanssa. Bilateraalisuus merkitsee molemminpuolista kauppaa sillä perustalla, että se aina lopulta tasapainottuu. Tänään on ylijäämää näinpäin, huomenna toisinpäin, mutta määräajassa kauppa on tasapainossa.

Suomessa ja myös Neuvostoliitossa on jo pitemmän aikaa korostettu sitä, että keskinäistä kauppaamme pitäisi lisätä, mutta ongelmana on se, että Suomi ei tuo enempää tavaraa Neuvostoliitosta. Jos tuontia lisätään Neuvostoliitosta, lisääntyvät vastaavasti vientimahdollisuudet sinne, ts. mitä suurempi tuonti, sitä suurempi vienti. Voiko joku väittää, että sama pätee myös ilman muuta länsikauppaan?

Tuontiylijäämä Neuvostoliitosta ei siis näin ollen merkitse vastaavaa rasitusta maksutaseelle kuin tuontiylijäämä länsikaupassa. Jos tällä tuonnilla voitaisiin samalla korvata osaa länsituonnista, se jopa helpottaisi maksutasevaikeuksien uhkaa. Samalla se on vientimahdollisuuksia lisätessään myös työllistävää tuontia, mitä ei voida ilman muuta sanoa tuonnin lisäämisestä länsikaupassa. Erot ovat siis olennaiset.

Kaiken edellä sanotun perusteella emme voi pitää hallituksen talouspoliittista linjaa oikeana. Sen vuoksi, herra puhemies, SKDL:n eduskuntaryhmän nimissä ehdotan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon:

"Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta toteaa hallituksen väheksyvän oikeiston vahingollista toimintaa maassamme ja suhtautuvan yliolkaisesti siihen ahdinkotilaan, johon hallitus on saattanut pieni- ja keskituloiset palkansaajat, pienviljelijät, pienyrittäjät ja eläkeläiset jatkuvilla hintojen, maksujen ja verojen korotuksillaan. Kun hallituksen toimenpiteet myös ulkomaankaupan tasapainottamiseksi ovat olleet väärin valittuja sekä aiheuttaneet laajamittaista työttömyyttä, eduskunta toteaa, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta, ja siirtyy päiväjärjestykseen."

Ed. Hjerppe: Herra puhemies! SKDL:n välikysymys puuttuu tämän hetken suomalaisen yhteiskunnan keskeisimpiin, olennaisimpiin piirteisiin. Olennaista on se, että maamme politiikassa tapahtui vuoden 1970 eduskuntavaaleissa selvä käänne oikeiston viitoittamaan suuntaan, oikeistovoimat etenivät. Oikeistolaisuus on sen jälkeen työntynyt esiin kaikkialla. Tämä suuntaus on vahvistunut sen jälkeen, kun kansandemokraatit viime maaliskuussa, koska emme hyväksyneet hintojen korottamista suosivaa talouspolitiikkaa, suljettiin hallituksen ulkopuolelle. Oikeistolaisuuteen kuuluu Suomen ja Neuvostoliiton luottamuksellisten suhteiden ja niiden kehittämisen vastustaminen, siihen kuuluu pyrkimys mitä moninaisimmilla siteillä sitoa maamme poliittisesti ja taloudellisesti läntisen maailman liittoutumiin ja vaikutuspiireihin. Siihen kuuluu kansanvallan vastustaminen, kansalaisten vaikutusvallan vähentäminen, oikeusturvan laajentamisen estäminen, työpaikka- ja kouludemokratian supistaminen ja kansalaisten taloudellisen ja sosiaalisen turvallisuuden pienentäminen (Ed. Koppanen: Tulipas puppua kerrakseen!). Oikeistolaisuuden ideologia on monopolien vallan, niiden kaikkivoiman ideologia. Siksi oikeiston tavoitteet ovat syvässä ristiriidassa kansamme perusetujen ja kansalaisten hyvinvoinnin kanssa. Oikeiston tavoitteet ovat läikeässä ristiriidassa jokaisen suomalaisen työmiehen, pienviljelijän, pienyrittäjän ja muiden taloudellisissa epävarmuudessa elävien kansalaistemme kanssa. Siksi oikeistoa, sen vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä, sen tavoitteiden toteuttamista vastaan on asetuttava jokaisen, jolle kansamme onni ja kansalaistemme hyvinvointi on tärkeätä. Siksi me välikysymyksellämme haluamme vakavasti varottaa hallitusta, joka toiminnallaan on auttanut oikeistovoimien kasvua maassamme ja talouspolitiikassaan on toteuttanut oikeistolaisia tavoitteita. Tämän politiikan tuloksena on maamme taloudellinen tilanne vaikeutunut ja kansalaisten toimeentulo heikentynyt.

Työttömyys on nopeassa kasvussa. Kansalaiset, erityisesti Pohjois- ja Itä-Suomessa, näkevät syksyn ja tulevan talven levottomina, eivätkä vain näe, vaan työttömyys on todellisuus tuhansissa kodeissa. Yksinomaan Oulun työvoimapiirissä oli syyskuun puolivälissä jo 4 000 työtöntä työnhakijaa. Tietääkö hallitus, miltä näiltä kansalaisista tuntuu?

Ulkomaankaupan vajaus on tyrmistyttävä. Kun hallituksen talouspoliittisena linjana on parantaa kauppatasetta tavallisten kansalaisten kulutuskysyntää rajoittamalla, pannaan pienituloiset kansalaiset vastuuseen kapitalististen tuontiliikkeiden ja teollisuusportaan suorittamasta tuonnista. Tällainen on ehdottoman virheellistä. Me kansandemokraatit lähdemme siitä, että käytettäisiin kansainvälisten sopimus-

ten meille suomia mahdollisuuksia valikoidusta tuontisäännöstelystä. Ilman säännöstelytoimenpiteitä ei ulkomaankauppamme tule tasapainottumaan, vaan kansalaisten vaikeuksia lisätään ja lopputuloksena kuitenkin päädytään devalvaatioon.

Hintakehitys on ollut vyörynomainen. Hallitus kiirehti vastaamaan välikysymykseen ennen kuin syyskuun indeksi tuli julkisuuteen. Se tulee osoittamaan kokonaan uutta tasoa hintakehityksessä. Kansandemokraattien hallituksesta ulosjoutumisen jälkeen on hintojen, verojen ja lainakoron korottamisella leikattu työläisiltä, pienviljelijöiltä ja pienituloisilta eläkeläisiltä pois erittäin suuri osa tuloista. Tätä hallitus vastauksessaan vähättelee, vaikka se monen kohdalla merkitsee kaikkein välttämättömimmän toimeentulon supistamista.

Hallituspuolueet puhuvat pisteveron poistamisesta. Kuitenkin pääministeri ja valtiovarainministeri julistivat täällä koko hallituksen nimissä tämän jatkamisen välttämättömyyttä. Hallitus ei siten tässä suhteessa nauti edes hallituspuolueidenkaan luottamusta. Samoin on asia lainakoron suhteen. Onko hallituspuolueilla vain tarkoitus harjoittaa propagandaa, vai päättävätkö puolueet asiasta itse, vai onko niin, että hallitus hallitsee näitä puolueitakin?

Pisteveron suhteen kokoomuspuolueen kanta on hyvin kuvaava tälle puolueelle. Se puhuu pisteveroa vastaan, kuinka se nostaa hintoja ja aiheuttaa pienyrityksille vaikeuksia ja lisää työttömyyttä, mutta samaan hengenvetoon vaaditaan mainitun puolueen taholta arvonlisäveroa, joka nostaisi vielä enemmän kaikkia hintoja, joka aiheuttaisi kaikille pienyrittäjille, kuorma-autoilijasta parturiliikkeen harjoittajaan saakka, suuria vaikeuksia pannen heidän työnsä erikoisverolle ja heidät veronkantajiksi. Tämä on kokoomukselta täsmälleen samaa kuin että vatsakatarria sairastavalle juotettaisiin lääkkeeksi lipeäkiviliuosta. Kokoomus ei ole tippaakaan levoton tavallisen ihmisen vaikeuksista, tavallisen pienyrittäjän vaikeuksista. Se on valmis lisäämään näitä vaikeuksia sumeilematta, kuten tässäkin asiassa, kunhan saisi helpotuksia suurteollisuudelle ja monopoliyhtiöille, mihin arvonlisäverotusjärjestelmä tähtää. Vain niiden eduista kokoomus tuntee huolta. Kansan tehtävänä on sen mielestä maksaa ja kärsiä.

Herra puhemies! Kuten täällä on useissa SKDL:n edustajien käyttämissä puheenvuoroissa todettu, hallituksen vastaus on yliolkainen ja väheksyvä vakavassa tarkoituksessa tekemäämme välikysymykseen. Hallituksen vastauksesta ja eri ministerien täällä käyttämistä puheenvuoroista voi tehdä vain yhden ainoan johtopäätöksen: Hallituksen tarkoitus on jatkaa nykyistä linjaansa, joka ei puutu riittävällä vakavuudella oikeistovoimien harjoittamaan maallemme vahingolliseen toimintaan, ja talouspolitiikassa jatkaa työläisille, pienviljelijöille, pienyrittäjille ja eläkeläisille vahingollista toimintaa. Myöskään työttömyyden vakavaan ongelmaan ei hallitus tule riittävän tehokkaasti puuttumaan, vaan tuhannet perheet tulevat työttömyyden vuoksi kärsimään.

Edellä olevaan viitaten, herra puhemies, kannatan ed. Aleniuksen ehdotusta päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodosta.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Kun SKDL:n edustaja Hjerppe täällä käyttämässään puheenvuorossa viittasi sellaisiin kysymyksiin kuin sosiaalinen turvallisuus, lainakorko, autoilijayrittäjien vaikeudet, niin on syytä muistuttaa SKDL:n ryhmää niistä toimenpiteistä, joihin he ovat olleet vaikuttamassa; nimittäin siihen, että lainakorko on edelleen korkea. Ei edes SKDL:n pankkivaltuusmies SMP:n esitystä kannattanut lainakoron alentamiseksi. Tämä on kylmää totuutta ja tämä on SKDL:n virheellistä tiedotusta.

Edelleen on todettava, että autoilijayrittäjä on tänä päivänä vaikeuksissa ja kalustoa on riittävästi käytettäväksi kuljetustoimen harjoittamiseen. Kuitenkin SKDL:n taholta ajetaan sitä linjaa, että kaikkien valtionenemmistöisten yhtiöitten tulisi hankkia uusi kuljetuskalusto ja näin ollen jäisivät yksityisautoilijat kokonaan toimeentuloturvaa vaille.

Sosiaalisesta turvallisuudesta voimme todeta, että me olemme SMP:n taholta useissa esityksissä vaatineet, että mm. kansaneläkkeitä on korotettava ja samoin pieniä eläkkeitä ja sairauspäivärahaa on tuntuvasti nostettava, 15 markkaan. Olemme jääneet niissäkin äänestyksissä yksin. SKDL on vastustanut näitä esityksiämme.

Kaiken tämän perusteella voimme todeta, että he eivät halua olla tukemassa vähävaraisen kansan etujen ajamista, sillä he tietävät, että heidän kannatuksensa laskee, ja kun elintaso nousee vähävaraisen kansanosan kohdalla, niin punaväri nousee kantapäistä poskiin.

Herra puhemies! Pyydän kannattaa ed. Vainion ehdottamaa perusteltua päiväjärjestykseen siirtymistä.

Ed. Honkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jotta totuus ei unohtuisi, on syytä korostaa alleviivaten sitä seikkaa, että voimakkain vastustus koronkorotuspäätöstä vastaan pankkivaltuusmiesten kokouksessa tuli nimenomaan SKP:n puheenjohtajan Aarne Saarisen taholta.

Ed. Puhakka: Herra puhemies! Keskustapuolueen eilisessä ryhmäpuheenvuorossa tosiasioitten vastaisesti väitettiin, että kommunistit ja muut kansandemokraatit olisivat hylänneet pienviljelijän. Tuossa farisealaisessa puheessa samoin kuin viime viikkojen keskustapuolueen lehdissä on kuitenkin maataloutta katseltu yhtenä kokonaisuutena näkemättä maatalousväestön piirissä olevia eri luokkakerrostumia ja heidän erilaista yhteiskunnallista asemaansa. Tältä perustalta katseltuna on keskustapuolueessa tultu täysin virheelliseen johtopäätökseen, että koko maatalous olisi vaikeuksissa. Näin asia ei ole, vaan ainoastaan pienviljelijät ovat todellisessa ahdingossa, kun sen sijaan suurviljelijät juuri keskustapuolueen omaksuman kokoomuspuolueen saneleman maatalouspoliittisen linjan vuoksi jatkuvasti vaurastuvat. Keskustapuolue haluaa oman pienviljelijän etujen vastaisen maatalouspolitiikkansa sysätä toisten syyksi. Siinä se ei onnistu, sillä jo sananlaskussakin sanotaan "Valheella on lyhyet jäljet."

Tuohon keskustapuolueen maatalouspoliittiseen keskusteluun liittyy muutakin kielteistä. Maaseudun vähäväkisiä usutetaan palkansaajain kimppuun. Tähän keskustapuolueen ansaan ovat langenneet sosialidemokraatit. He puolestaan esiintyvät maatalousväestöä vastaan. Hekään eivät näe maatalouden piirissä olevia eri luokkakerrostumia, vaan lyövät koko maatalousväestöä ja näin ollen myös pienviljelijöitä kuin vierasta sikaa. Näin nämä kaksi suurinta hallituspuoluetta — ilmeisesti tahallaan — kiihottavat kahta riistetyssä asemassa olevaa väestöryhmää keskinäiseen riitaan. Mikä on tulos? Tukkiyhtiöt, pankit, vakuutuslaitokset, maataloustuotteiden välitys- ja jalostusliikkeet käärivät itselleen lihavia voittoja ja juuri riistonalaisessa asemassa olevien väestöryhmien kustannuksella. Näin nämä suurimmat hallituspuolueet omalla politiikallaan auttavat suurpääoman omistajia.

Me kommunistit ja muut kansandemokraatit ilmoitamme tässäkin yhteydessä, että teemme kaikkemme kaikkien vähävaraisten ihmisten, työläisten, pienviljelijäin, eläkeläisten, pienyrittäjien jne., yhdistämiseksi suurpääomanvastaiseen yhteisrintamaan. Toivomme, että edes suurimmat hallituspuolueet havaitsisivat oman virheellisen politiikkansa ja tulisivat kanssamme kaikkien vähävaraisten etuja puoltavaan rintamaan monopoleja ja taantumusta vastaan.

Edellä on tullut sanotuksi, että hallituspuolueitten politiikka on pienviljelijäin etujen vastainen. Tarkoitus ei ole esittää hallituspuolueitten syntiluetteloa, joka on runsas, vaan esittää eräitä kommunistien ja muitten kansandemokraattien maatalouspoliittisia näkökohtia. Ne ovat kauttaaltaan päinvastaisia kuin hallituksen. Ne lähtevät pienviljelijän edusta eikä suurviljelijän, kuten hallituksen maatalouspolitiikka.

Mitä nyt olisi välittömästi tehtävä? Maataloustulolakia tulisi muuttaa siten, että pienviljelijäin ja palkansaajain edut tulisivat turvatuiksi. Tämän saavuttamiseksi tulisi pinta-alalisä sitoa maataloustuloon ja lisätä sen määrää. Näin pienviljelijät saisivat tarvitsemansa tulonlisän, mutta kuluttajahinnat eivät nousisi. Meidän mielestämme valtion halpakorkoinen lainoitus tulisi suunnata pienviljelmille ja yleistä korkokantaa alentaa. Pienviljelijöiltä pitäisi poistaa maidon markkinoimismaksu. Maatilatalouden tuloverolakia olisi muutettava niin, että pienviljelijöitten verotaakkaa edelleen helpotettaisiin ja sen painopistettä siirrettäisiin suurviljelmille. Olemme myös sillä kannalla, että pienmetsänomistajain metsänhoitomaksusta pitäisi luopua.

Maatalouden välitys- ja jalostusliikkeiden suuria välitys- ja jalostuspalkkioita tulisi pienentää ja näin saatu tulos antaa palkansaajille ja pienviljelijöille. Tuotantokustannusten alentamiseksi valtion pitäisi tukea pienviljelijäin yhteistoimintaa. Tämä olisi oikein myös palkansaajain kannalta, sillä se turvaisi pienviljelijöille paremman tulon ilman kuluttajahintojen korotuksia. Pidämme tärkeänä, että pienviljelijäin heikkoa sosiaaliturvaa parannetaan. Luopumiskorvaus ja luopumiseläkejärjestelmän yhteydessä saatu maa tulee ensisijaisesti käyttää tilusjärjestelyihin pienviljelmien elinkelpoisuuden parantamiseksi.

Edellä sanottujen maatalouspoliittisten toimenpiteitten lisäksi on pienviljelijöille turvattava työtä ja siitä kunnollinen palkka. Lähinnä tulee mieleen metsätyöläisten palkkojen parantaminen vaikkapa vähimmäispalkkalakia muuttamalla. Ovatko keskustapuolue ja muut halli-

tuspuolueet valmiit edellä sanottuihin ratkaisuihin? Eivät ole, sen on käytännön kokemus osoittanut. Puheitten katteeksi ei ole seurannut tekoja, tai jos tekoja on ollut, ne ovat olleet suurviljelijäin ja suurpääoman edun mukaisia, niin kuin edellä on tullut sanotuksi. Näistä suurpääoman etujen mukaisista ratkaisuista on luovuttava. Talouspolitiikkaan on saatava käänne, joka takaa pienviljelijäin toimeentulon turvan. Se on myös kommunistien ja muiden kansandemokraattien välikysymyksen eräs tarkoitus.

Ed. Rekonen: Herra puhemies! Porvarillisen keskustan ja sosialidemokraattisen puolueen muodostaman hallituksen harjoittama suurpääoman etujen mukainen talouspolitiikka on nyt kaikkien nähtävissä. Hintojen, maksujen ja verojen korotukset ovat lähes vertaansa vailla olevia. Tästä on osoituksena jopa tunnetusti raskassoutuisen elinkustannusindeksin kipuaminen kuluvan vuoden kahdeksan ensimmäisen kuukauden aikana peräti 16 pistettä. Kun voimassa olevaa UKK-sopimusta viime vuoden lopulla esitettiin hyväksyttäväksi, niin silloin sanottiin hintojen korotusten olevan 4—5 %:n suuruusluokkaa kuluvana vuonna. Kuitenkin jo nyt tähän mennessä on elinkustannusindeksi noussut 7 %, ja lisää hintojen ja maksujen korotuksia on näköpiirissä.

Elinkustannusten ja verojen voimakas nousu on merkinnyt jo sinänsä kehnon UKK-sopimuksen mitätöitymistä. Hallituksen hintojen, verojen ja korkokannan korottamista koskevilla toimenpiteillä on vaikeutettu erittäin suuresti kaikkien työtätekevien elinehtoja. Erittäin suuriin vaikeuksiin ovat joutuneet työläiset, eläkeläiset, pienipalkkaiset palkansaajat ja maaseudun työtätekevät. Edellä mainittu talouspolitiikka on jatkoa jo pitkään maassamme harjoitetulle vakauttamis- ja tulopolitiikalle. Tämä käy ilmi mm. hallituksen esityksen perusteluista eduskunnalle valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1972, jossa mainitaan seuraavasti: "Maassamme vuoden 1968 lopulla alkanut taloudellinen nousukausi perustui huomattavalta osaltaan määrällisen vientikysynnän kasvuun sekä devalvaation ja vakautustoimien avulla saavutettuun vahvaan kilpailuasemaan." Edellä oleva lainaus osoittaa maassamme viime vuosien aikana harjoitetun vakauttamis- ja tulopolitiikan olleen suurpääoman ja erikoisesti vientiteollisuuden harjoittajien etujen mukaista. Hallitushan aivan avoimesti sanoo vuonna 1967 suoritetun devalvaatioon ja sen jälkeen solmittujen vakauttamissopimusten luoneen hyvät kilpailuasemat vientiteollisuudelle. Tavalliselle arkipäiväiselle kansankielelle käännettynä tuo merkitsee, että näillä vakautus- ja tulopoliittisilla sopimuksilla on turvattu suurpääoman edut. Kuten tunnettua, hallitus ja sen takana olevat sosialidemokraatit, keskustapuolue, liberaalit ja ruotsalainen kansanpuolue ovat hyväksyneet UKK-sopimuksen niin kuin sitä edeltäneet Liinamaa-sopimuksetkin yksimielisesti.

Pääministeri hallituksen ja siten myös hallituksessa olevien puolueiden nimissä yrittää selittää harjoitetun tulo- ja vakauttamispolitiikan olleen työntekijäin etujen mukaista. Pääministeri väittää jopa teollisuustyöläisten reaaliansioiden nousevan kuluvan vuoden aikana 7—7.5 %. Parhaillaan tutkitaan, ovatko mahdollisesti maatalousväestö ja pienyrittäjät jääneet jälkeen UKK-sopimuksessa luvatusta tulojen lisästä. Missään tapauksessa ei hallituksen mielestä ole perää väitteessä, että hintojen nousu olisi syönyt palkankorotukset. Monet sosiaaliedut, kuten eläkkeet ja lapsilisät, ovat nousseet, ja uusia sosiaalisia parannuksia on saatu aikaan. Näin siis hallitus selittää.

Siinä sen kuulivat työläiset, pienviljelijät, eläkeläiset ja lapsilisien saajat, miten juuri heidän etujensa mukaista politiikkaa hallitus on harjoittanut. Talous- ja tulopolitiikka on palvellut juuri näiden vähäväkisten kansankerrosten etuja. Kyllä se pitäisi uskoa, kun sen kerran hallitus niin sanoo. Mutta mitä arvelevat työläiset tästä asiasta? Ovatko heidän reaaliansionsa nousseet 7—7.5 %:lla tänä vuonna? Tuskin löytyy yhtään työläistä, joka uskoisi kyseiseen tarinaan. Minä en ainakaan ole tavannut yhtään ainoata työläistä, joka olisi sanonut reaaliansionsa nousseen siten kuin hallitus nyt väittää. Tiedustelenkin, missä päin Suomea mahtaa tällaisia työläisiä tavata. Olisi nimittäin mielenkiintoista keskustella työläisten kanssa, joita on onni tuolla tavalla potkinut.

En ole myöskään tavannut eläkeläisiä, jotka olisivat olleet tyytyväisiä, kuten hallitus, eläkkeitten korotukseen. Sen sijaan olen tavannut paljonkin eläkeläisiä, jotka ovat erittäin tyytymättömiä siihen, että sellaisten välttämättömien jokapäiväisten elin- ja kulutustavaroiden hinnat ovat nousseet kohtuuttomasti, joihin hintojen nousuihin eläkeläisten saamat alhaiset eläkkeet menevät kokonaan, tuskin ne aina edes riittävät. Mitä tulee taas eläkkeiden korotukseen,

niin muutaman markan korotus ei ole kyennyt kompensoimaan sitä määrää, millä hinnat ja maksut ovat nousseet. Eläkeläisten mielialojen tyynnyttämiseksi on kylläkin perustettu ns. sosiaalipoliittinen klubi. Monet merkit kuitenkin viittaavat siihen, että tuoltakaan klubilta ei ole kovinkaan paljon odotettavissa todellisissa vaikeuksissa olevien eläkeläisten aseman parantamiseksi.

Hallituksen harjoittama suurpääoman etujen mukainen talouspolitiikka on paljastunut tämän maan työtätekevälle kansalle. Kulutuskyvyn kasvun rajoittamisen nimellä kulkeva hintojen, maksujen ja verojen korottamisen sekä korkean korkokannan mukainen talouspolitiikka on ollut kansan etujen vastainen, ja siihen on saatava muutos aikaan. Monet hallituksen toimenpiteet, kuten ulkomaankaupan tasapainoon saattamiseen liittyvät pisteveron ja hinnantasausveron voimaan saattaminen, ovat osoittautuneet täysin virheellisiksi ja seurauksiltaan muuksi kuin mitä hallitus on niiden sanonut olevan. Tässä asiassa on käynyt siten kuin kansandemokraatit jo keväällä totesivat, että pistevero ja hinnantasausvero eivät tuo toivottua tulosta ulkomaankaupan tasapainoon saamiseksi ja ovat toimenpide, joka kohdistuu hyvin suuressa määrin sellaisiin kansalaisiin, jotka eivät ole millään tavoin syypäitä ulkomaankauppamme vinosuuntaukseen.

On ilahduttavaa todeta, että jopa hallituspuolueiden keskuudessa ollaan valmiita virheellinen politiikka tunnustamaan ja luopumaan pisteverosta ja toivottavasti myös hinnantasausverosta. On kuitenkin syytä jo tässä vaiheessa vakavasti varoittaa hallitusta ja hallituspuolueita pisteveron vaihtamisesta johonkin muuhun vastaavanlaiseen tai kenties seurauksiltaan vieläkin tuhoisampaan verotusmuotoon, olivatpa ne sitten minkälaisia tahansa. Valtiovarainministeri Tallgren nimittäin mainitsi ensi vuoden budjettiesitystä lehdistölle esitellessään, että fyysisten henkilöiden verotuksen kokonaisuudistusta koskeva esitys annetaan eduskunnalle ensi vuoden alkukuukausina, ja jatkoi, että fyysisten henkilöiden verouudistuksen yhteydessä on tarkoitus saattaa voimaan myös liikevaihtoveron tilalle tuleva arvonlisävero, joka on toteutettu useimmissa kilpailijamaissa. Arvonlisäveron aiheuttamat hinnankorotukset edellyttävät tiettyjä kompensaatioita; näin valtiovarainministeri, erään porvarilehden selostusta lainatakseni.

Voitaisiinko sen selkeämmin sanoa sitä, mitä arvonlisäverojärjestelmään siirtymisestä seuraisi: hinnat kohoaisivat, mutta siihen vain pitää mennä ja siihen pyrkiä; ja niin tekee hallitus. Suurpääomahan siitä tietysti jälleen hyötyisi. Näin siis hallitus suunnittelee yhä uusien verohelpotusten antamista teollisuudelle ja varakkaimmille kansalaispiireille, mutta suunnittelee verojen lisäämistä vielä nykyisestään tavallisille kansalaisille.

Suunniteltu arvonlisävero sen paremmin kuin pisteverokaan ei tuo ratkaisua ulkomaankauppaamme koskeviin ongelmiin. Ulkomaankauppa voidaan tasapainottaa vain tuonnin rajoittamisella sellaisista maista kuin Länsi-Saksasta, Japanista ja Ruotsista, sekä kaupan suuntaamisella huomattavasti enemmän pulavapaisiin ja taloudellisista lamakausista vapaisiin sosialistisiin maihin.

Valittaen on todettava, että ulkomaankaupassamme sosialististen maiden suhteellinen osuus koko kauppavaihdostamme on supistunut vuodesta 1953 lähtien noin puolella. Näin siitä huolimatta, että kaikki puolueet ovat puhuneet ja jopa äänestäneetkin täällä eduskunnassa miltei yksimielisesti kaupan laajentamiseksi Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa.

Pääministeri vastauksessaan vähättelee oikeiston ja erilaisten äärioikeistolaisten piirien voimistunutta toimintaa maassamme. Ihmetellä täytyy, onko hallitus todellakin niin sokea; tai onko sitten kysymys, kuten epäillä sopii, siitä, että hallitus ei halua nähdä sitä avoimia muotoja saavuttanutta toimintaa, joka suuntautuu maassamme toimivia demokraattisia järjestöjä vastaan sekä Suomen ja Neuvostoliiton hyvien ja ystävällisten suhteiden kehittämisen vahingoittamiseksi. Merkille pantavaa on, että mm. viime viikkojen aikana ovat joutuneet porvarillisen ja sosialidemokraattisen lehdistön ja jopa valtion valvomien tiedotusvälineiden kielteisen huomion kohteiksi ne, jotka kaikkina aikoina ja olosuhteissa ovat olleet varauksettomasti Suomen ja Neuvostoliiton ystävällisten suhteiden kehittämisen puolesta.

Tuo neuvostovastainen toiminta, jota ymmärrettävistä syistä julkisessa sanassa yritetään tehdä hienovaraisesti ja useinkin nurkan takaa ampuen, tapahtuu sitten erilaisissa lentolehtisissä paljon avoimemmin ja röyhkeämmin. Samoin on asianlaita eri tilaisuuksien osalta, ja tunnettua on, kuinka mm. armeijan keskuudessa tuo Neuvostoliiton vastainen parjaus

suljettujen tilaisuuksien yhteydessä lähentelee jo sitä hurmosta, mitä elettiin 1930-luvulla maassamme. Vai mitä arvellaan laulusta, joka esitettiin JP I:n 3 komppanian järjestämässä tilaisuudessa 24. 4. 1971 suomalaisella klubilla Tampereella. Luen erään tuossa tilaisuudessa esitetyistä monista saman suuntaisista ja saman sisältöisistä lauluista. Laulun sanat ovat seuraavat: "Terijoen rantatiellä ennen asteltiin, Rajajoen lainehissa meidät kastettiin. Ryssän naamaa joka päivä ennen katseltiiin. Mutta pelkoa tunnettu ei. Hei jääkäripataljoona, jääkäripataljoona" jne., kertosäe; „mutta pelkoa tunnettu ei! (Oikealta: Ei, ei!) — Ryssän yllätykset tyynin mielin estettiin, ryssän härnäykset teräskatsein kestettiin, Summaan saakka ryssän törmäykset hillittiin. Mutta pelkoa tunnettu ei. (Oikealta: Ei, ei!) Hei jääkäripataljoona, hei! Taipaleella alkoi Keljun kuulu kahakka, autot kiidättivät sinne jääkäripoikia. Siellä tarkoin tutkittiin ryssän selusta. Mutta pelkoa tunnettu ei. Kollaanjoella kun pojat työhön työntyivät, niin ryssälaumat seisomaan jo kohta myöntyivät. Turhaan teräsluotejamme vastaan työntyivät. Mutta pelkoa tunnettu ei." (Ed. Salolainen: Laulakaa se! — Naurua.) — Ehkäpä edustaja sieltä tulee esittämään lauluna tämän (Oikealta: Sanat ensin!). — "Pitkärannan korpimailla jäljet johdettiin, Nietjärvellä pakkasessa teltat nostettiin. Kymmenien Suomen poikien kuolo kostettiin. Noottiryssiä peljätty ei. Mutta pelkoa tunnettu ei." (Oikealta: Ei, ei!) — Kyllä tätä laulettiin siellä tilaisuudessa, kokoomuslaiset! Näin valitettavasti tapahtui, ja todellakin (Ed. Junnila: Oliko puhujakin laulamassa?) tällaista, tällaista on tapahtunut (Ed. Huurtamo: Ai, niin mitä?) meidän päivinämme. Se on erittäin valitettavaa.

Voisivatko sanat enemmän kertoa siitä vihasta ja katkeruudesta, millä maamme oikeistopiirit suhtautuvat Suomen ja Neuvostoliiton ystävällisten suhteiden kehittymiseen ja ovat valmiita tekemään kaikkensa epäluottamuksen ja vihan kauteen palaamiseksi maittemme välisissä suhteissa (Ed. Huurtamo: Eikö puhujan pitänyt hallitusta haukkua?).

Suomen ja useiden muidenkin maiden kansoilla on kokemus siitä, mihin toimettomuus, välinpitämättömyys ja vähättely oikeistoilmiöiden edessä johtaa. Se kokemus myös osoittaa, että antikommunismilla hyökkäyksensä aloittava äärioikeisto, jos se onnistuu kommunismin vastaisessa taistelussaan saavuttamaan menestyksiä, kohdistaa iskunsa kaikkiin demokraattisiin ja rauhan voimiin. Tämän vuoksi ovat oikeassa ne, jotka vaativat valtiovallalta päättäviä toimenpiteitä esim. sitä hakaristi- ja fasistitunnusten levittämiskampanjaa vastaan, jolla paukkupäisimmät oikeistoainekset julistavat vihaansa työväenjärjestöille, töhrien niiden julisteita ja taloja, polttaen niiden lehtiä ja häiriten niiden tilaisuuksia. Hallitus, joka vähättelee näitä ja muita vastaavanlaisia ilmiöitä, ansaitsee maamme demokraattisesta kehityksestä huolta kantavilta kansalaisilta vakavan huomautuksen. Tähän myös SKDL:n välikysymys osaltaan tähtää.

Ed. Poutiainen: (Eduskunnasta: Laulakaa sitä äskeistä laulua!) Herra puhemies! Kun on kuullut SKDL:n tekemän välikysymyksen ja hallituksen siihen antaman vastauksen sekä täällä käydyn keskustelun, niin mieleni on tullut, voi sanoa, haikealksi. Tekisi todella mieli laulaa sellainen laulu, jota ainakin minulle äiti nuorena lauloi silloin, kun tuli ilta ja halusi saada nukkumaan (Eduskunnasta: Antaa tulla!). Mutta minulla ei ole lauluääntä (Eduskunnasta: Lausukaa sanat!), ja siihen lienee erinäisiä lainkin mukaisia esteitä (SKDL:n ryhmästä: Viheltäkää! — Naurua.). Puhemiehellä on mm. vahva nuija, enkä minä uskalla ruveta nyt yrittämään laulamista, joten on suoraan sanoen pakko turvautua puheeseen ja selittää nykyistä tilannetta ja asioita, mistä nyt on kysymys.

Täällä on monilta tahoilta moitittu SKDL:ää, siis kommunisteja, siitä että ne tekivät välikysymyksen. Sanoisin, että minä periaatteessa kiitän heitä, että he tekivät välikysymyksen, sillä oli tosiaan aika saada jotakin vaihtelua tähänkin eduskuntatyöhön (Naurua.). Ja kun täällä on moitittu hallitusta ja erityisesti pääministeriä, niin tasapuolisuuden nimessä saanen antaa myös herra pääministerille ja hallitukselle kiitoksen siitä, että ne vastasivat nopeasti.

Enempää kiittämisen aihetta minulla ei valitettavasti kummallekaan suunnalle ole (Ed. Flinck: Olihan sitä siinäkin!), sillä välikysymyskeskustelu on osoittanut mm. sen, että hallituksen noudattama talouspolitiikka on ollut epäonnistunutta. Se on johtanut maaseudun kaiken yrittäjätoiminnan suuriin vaikeuksiin erityisesti ns. kehitysalueilla, jotka ovat suoraan sanoen romuttuneet ja jatkuvasti romuttumassa. Pienviljelijöiden, pienyrittäjien, työmiesten ja muiden pienituloisten elämä on nyt erittäin ankeata (Ed. Virtanen: Tämäkin

on välikysymyksen tekijöiden kehumista. — Oikealta: Lopettakaa jo! — Tulkaa pois vain!). — No, minä olen vähän niin jääräpäinen, että minä en ainakaan oikeiston huutoja ole oppinut kuuntelemaan enkä noudattamaan (Oikealta: Huutakaa nopeasti vasemmalta!) — en liioin noudattamaan vasemmiston huutoja eikä ääniä. Me kuljemme asialinjaa, toisin sanoen omaa, ihmisen arvoa korostavaa, yrittämisen vapauden pohjalla ja yksityisomistusoikeuden pohjalla tapahtuvaa linjaamme.

Minun näkemykseni mukaan hallituksen, joka toimii väsyneen pääministerin johdolla (Naurua.), pitäisi ja olisi pitänyt jo ymmärtää itsensäkin erota. Mutta kuten yleensä valtaa pitävillä, niin ei näytä hallituksellakaan sitä ymmärrystä olevan, joten meille kansanedustajille on suotu tänä iltana mahdollisuus — toivottavasti sitä toteutamme — yksimielisesti kaataa hallitus (Ed. Huurtamo: Älkää nyt mahdottomia!).

Mitä tilalle, herää kysymys. Aina on tullut uusi hallitus entisen tilalle itsenäisessä Suomessa. Näin ollen ei ole syytä epäillä, etteikö niin tule tapahtumaan tälläkin kertaa. Hallitus olisi nähdäkseni muodostettava laajemmalle pohjalle kuin mitä on nyt tilanne (Ed. Honkonen: Mutta Vennamo ei ole paikalla!), laadittava hallitusohjelma sellaiseksi, jossa korjataan ne virheet, mitä nykyisen hallituksen ja sitä edeltäneenkin aikana on tapahtunut. Joku ehkä kysyy, että mitäs puolueita sitten hallitukseen (Oikealta: SMP! — Eduskunnasta: Kertokaapa!). — No SMP eräänä. Mutta kun se laaditaan oikealle pohjalle, niin sanoisin että siihen minun nähdäkseni olisivat tervetulleita sitten kaikki, jotka antavat arvoa ihmisen oikeudelle ja vaikeuksissaan elävän yrittävän kansan oikeuksille suomalaisessa yhteiskunnassa. Olen joskus aikaisemmin tältä samalta paikalta sanonut ja sanon vielä kerran, että minulla on henkilökohtaisesti sellainen käsitys, että jos hallitusohjelma laaditaan ja sitä toteutetaan oikeudenmukaisella tavalla, niin tällaisesta hallituksesta jäävät pois kommunistit ja kokoomus (Naurua). Ja mistä syystä? Teille ei liene tarpeellista selittää, mutta jos ette muuten ymmärrä tätäkään asiaa, niin te minut pakotatte selittämään (Naurua). Senkin voin tehdä. Suomalainen kommunismi ei perusolemukseltaan pyrikään vahvistamaan Suomen kansan elämän ja toimeentulon mahdollisuuksia nykyisen suomalaisen kansanvallan pohjalta. Teillä on pyrkimys toisenlaiseen "kansanvaltaiseksi" nimittämäänne järjestelmään, joka on vieras Suomen kansan valtaenemmistölle, se ei sitä hyväksy tänä päivänä eikä tule koskaan hyväksymään. Näin ollen te petitte itsenne, että lähditte pönkittämäänkään nykyistä kansanvaltaista järjestelmää, koska ette sitä todellisuudessa kannata. Jos minä olisin kommunisti, sanoisin suoraan tältä paikalta, että me emme halua lähteä hallitukseen, me haluamme vallankumouksen ja vasta sen jälkeen ottaa ohjat käsiimme (Naurua). Minkä takia teillä ei ole näin paljoa rehellisyyttä kommunistirintamassa?

Mitä oikeistoon tulee, niin kun te halusitte myös vastausta, niin saanen sanoa näin sivullisena. Suomen kansalla on kylliksi kokemusta kokoomuksen hallituspolitiikasta ja sen talouspolitiikasta. Se on johtanut silloin parhaina aikoina pakkohuutokauppojen, kurjuuden ja köyhän ihmisen sorron linjoille. Tätä ei ole tarpeellista enää kokeilla. Lisäksi on väitetty ja se varmaan pitää suurelta osalta paikkansa, että kokoomuksella on yhteiskunnassamme liian suuri taloudellinen valta. Kun se teillä on, riittäköön se teille! (Naurua.) Annettakoon poliittinen valta niille, joilla ei ole taloudellista valtaa niin paljon, mutta haluavat kuitenkin katsoa tämän maan ja kansan parasta suomalaisen kansanvallan perustalta, niin kuin sanoin!

Maatalouspolitiikka on valitettavasti tämän keskustelun yhteydessä jäänyt melkoisen vähälle huomiolle. Täällä on puhuttu paljon ja monista asioista. Eräät ovat tosin puhuneet pienviljelijöidenkin asioista ja kehitysalueiden asioista, mutta kaikki muut ovat olleet sitten muilla asialinjoilla (Eduskunnasta: Asialinjoilla?). — Siis omasta mielestään asialinjoilla. Totta kai kaikki asia on jotakin linjaa ainakin asianomaisen omasta mielestä.

Jos minä toisin pienviljelijäväestön terveiset, pienyrittäjien, työmiesten terveiset esim. Pohjois-Karjalasta, niin minun olisi käytettävä niin ankaraa kieltä, että ehkä puhemiehen nuija taas kopiseisi, sillä olisi pakko käyttää, tuodakseen totuuden julki, jo p:tä r:n joukossa, monet muut sanat mukaan luettuna. Sillä tilastonumerotkin osoittavat maatalouden kohdalla hyvin synkkiä lukemia. Muun muassa ns. Torvalan työryhmän selvitys osoittaa, että vuonna 1970 oli maatalouden tulonlisä 0.4 %, kun vastaavien yksityisten palkansaajien oli 11.1 %. Vuonna 1971 ennakkotieto maatalouden kohdalla on 2.7 % ja noiden ansiotuloisten kohdalla 14.5 %, joten kahden vuoden aikana on maataloudessa tulonsaajien tulonlisä

3.1 %, kun vastaavat muut ovat 25.6 %. Olisi mielenkiintoista saada tietää, pitävätkö oikeisto, vasemmisto ja keskusta tällaista oikeudenmukaisena kehityssuuntana näissä asioissa yhteiskunnassamme. Kun maatalous-tulolaki lisäksi säätää, että puolet on maatalouden maksettava ns. ylituotannosta, ja jos tämä otetaan huomioon, niin maatalouden harjoittajien tulo menee kahdella vuodella miinuksen puolelle 1.2 %. Kun nämä ovat keskimääräisiä lukemia maataloudesta, niin on helppo ymmärtää, että Pohjois-, Itä- ja Keski-Suomessa, erityisesti näillä seuduilla olevien pienviljelijöiden tulotaso on mennyt monta kertaa enemmän kylmän puolelle. Näin ollen on mahdottomuus pienviljelijän kannalta katsoen antaa kiitosta ja ylistystä hallitukselle enempää kuin muillekaan asioista vastaaville puolueille tai henkilöillekään.

Ellette te usko vasemmalla, oikealla ja keskustassa näitä asioita, niin lähtekää esim. kiertämään Pohjois-Karjalaa. Sen verran siellä on bensaa autossa, että ajetaan jokin pyhänseutu. Sopii siihen vasemmalta niin kuin oikealtakin kansanedustajia. Saatte sen jälkeen selvää kokemusta. Te täällä olette eduskunnassa puhuneet vuosikymmeniä — olen tämän jo ennenkin sanonut — syrjäseutujen ja niiden eläjien puolesta, mutta kun viime vuosilta tilastonumerot osoittavat sitä kuin osoittavat, niin tämä on selvääkin selvempi osoitus siitä, että teillä ei ole ollut tarkoitustakaan muuta kuin ottaa äänet köyhältä kansalta ja toteuttaa sille kokonaan vierasta ja heidän etujensa vastaista talous- ja sosiaalipolitiikkaakin, sanottakoon se tässäkin yhteydessä (Vasemmalta: Onko tullut uusi puhuja lisää?). — No, pitäisikö minunkin vielä mykkänä olla täällä. Kyllä täällä on vuosikymmenien aikana köyhän kansan edustajia ollut mykkinä tässä salissa tarpeeksi, joten turha lienee enää minusta tehdä sellaista, ellei sitä luonto ja luoja tee joskus vanhempana. Varmaan niin tekee, mutta ei toistaiseksi ole tehnyt (Vasemmalta: Oikeistolaiset ovat yrittäneet sulkea suita!). — Eivät ole pystyneet sulkuyritykset siltäkään taholta eivätkä pysty toiseltakaan taholta.

Mennäkseni edelleen karjatalousasioihin, esittäisin muutaman esimerkin kulutusmaidon hinnan jakautumisesta aina vuodesta 1952 lähtien. Nythän on näet sellainen tilanne ollut tänä vuonna, viime vuonna ja aikaisempinakin vuosina, että kuluttajalle nousee esim. maidon hinta ja kuluttaja pääsee siihen käsitykseen, että nyt se lehmän lypsäjä vie hänen rahansa, joka ei sinne kuitenkaan ole tullut. Vuonna 1952 oli tuottajan osuus maidosta 74.8 %, meijerin 21.4 %, kaupan osuus 3.8 %, liikevaihtoverolla ei silloin ollut osuutta. Vuonna 1964 oli tuottajan osuus 69.6 %, meijerin 17.4 %, kaupan osuus 10.5 % ja liikevaihtoveron 2.5 %. Menen sitten vuoteen 1969 ajan voittamiseksi. Silloin oli tuottajan osuus 73.20 %, meijerin osuus 14.29 %, kaupan osuus 10.60 % ja liikevaihtoveron osuus 1.91 %. Vuonna 1971 1 päivänä tammikuuta oli tuottajan osuus 73.51, meijerin osuus 13.49, kaupan osuus 10.08 ja liikevaihtoveron 2.92. Sitten viimeinen tieto: 11. 9. 1971 oli tuottajan osuus 69.4 %. Huomatkaa 1. 1. oli siis 73.51, joten laskua on huomattavasti. Meijerin osuus oli vastaavasti 17.7 ja 1. 1. 13.49, joten tässä oli vastaavasti huomattavasti nousua. Kaupan osuus oli 10.6, liikevaihtoveron 2.3. Tämän vuoden kehityskin siis osoittaa, että UKK:n paketin maataloudelle ja karjataloudelle tarkoittama tulonlisä on jäänyt maidon kohdalta meijeriin. Tämä on kieltämätön tosiasia. Onko tästä hyötynyt meijeri tai kuka siitä on hyötynyt, sitä en lähde selvittelemään. Sen selvittäköot meijerimiehet. Se on kuitenkin asiassa varma, että lehmän pitäjälle, karjataloudelle, ei ole tullut UKK-paketista muuta kuin lisääntyneet menot. Jos täällä on joku eri mieltä, niin toivoisin, että pyytää vielä puheenvuoron ja selittää. Minun käsitykseni mukaan tilanne on ollut tällainen kuin on. Siitä ei päästä yli eikä ympäri.

Kun tähän lisätään maatilataloudelle koko maassakin mutta erikoisesti ns. kehitysalueilla läheisesti liittyvä metsätalous ja siellä vallitseva tulojen aleneminen, niin ei ole sitten ihme, että on käynyt niin kuin on käynyt. Maaseutu autioituu, ja maaseudulla asuvat ovat erittäin pahalla päällä. Tammikuussa, kun käsittelimme täällä erinäisiä asioita, puhuttiin näistä. Silloin mm. keskustapuolueen taholta sanottiin, että UKK-paketista tulee maatalous saamaan saman osuuden kuin muut saavat. Nyt on tälläkin taholla herätty näkemään, mikä on totuus. Me heräsimme jo heti tammikuussa näkemään, mutta keskustapuoluekin oli hitaanlaisella sytytyksellä. Minkä tähden teillä aivot pelaavat niin heikosti? (Hilpeyttä.) Minulla on sellainen käsitys, ettei teidän aivojanne ole alkoholi kokonaan ainakaan myrkyttänyt, mutta hitaasti toimivat.

Kun nyt hallitus kaadetaan ja muodostetaan uusi hallitus niille pohjille, joista osittain väläyttelin, niin rohkenen uskoa, että terävien miesten terävissä päissä rupeaa järki käytännön sovellutusten mukaisella tavalla työskentelemään ja pääsemme siitä ikävästä tilanteesta, mihin erikoisesti kehitysalueet ja myös kansamme ovat talouspoliittisissa kysymyksissä joutuneet. Tämä välikysymyskeskustelu ei luonnollisesti pysty puutteita ja epäkohtia muuksi muuttamaan, mutta toivottavasti tämä pystyy osoittamaan eräitä selviä näköaloja siitä, mitä on yhteiskunnassamme ollut ja mitä pitää tulevaisuudessa oleman.

Ed. Aitio: Herra puhemies! En halua enää pitkälti puhua tässä välikysymyskeskustelussa, mutta on syytä kuitenkin muutamalla sanalla kosketella asioita, joihin herra pääministeri eilen iltayön hiljaisina hetkinä puheenvuorossaan puuttui. Hän mainitsi puheenvuoroni eräästä kohdasta, jota hän ei pitänyt sopivana arvosteluna. Sanoisin kuitenkin herra pääministerille, että muunlaiseen tulkintaan ei voi päätyä, kun lukee tai kuuli eilen herra pääministerin vastauksen tähän välikysymyskeskusteluun. Kun oli kysymyksessä kauppasuhteet sosialistisiin maihin ja kauppataseemme yhä lisääntyvä vajaus, niin herra pääministeri vastauspuheenvuorossaan mainitsi seuraavasti: "Välikysymyksen maininta, että kauppataseen alijäämä tammi—elokuussa oli lähes 900 milj. mk, on oikea, mutta siinä jätetään sanomatta se olennainen seikka, että alijäämästä nyt yli 360 milj. mk eli runsaat 40 % on syntynyt kaupassamme sosialististen maiden kanssa. Tältä osin on onneksi kysymys tilapäisestä ilmiöstä, joka bilateraalisen kaupankäynnin luonteen mukaisesti aikanaan tasoittuu." Herra pääministeri ei mainitse sanallakaan niistä vajauksista, joita on syntynyt ja jotka ovat vallinneet monien vuosien aikana läntisten kapitalististen maiden kanssa, lähinnä Länsi-Saksan, Ruotsin ja Japanin kanssa. Henkilöt, jotka eivät tunne tarkalleen kaupankäyntiämme ja lukevat tämän pääministerin koko puheen, päätyvät helposti siihen lopputoteamukseen, että koko tämä kauppataseen alijäämä ja — kuten herra pääministeri korostaa — olennainen seikka johtuu juuri tästä sosialististen maiden kaupankäynnistä. Tästä nimenomaan halusin eilen mainita herra pääministerille, että jos tämä on herra pääministerin vakaa käsitys ja kanta, se merkitsee silloin, että meillä ei olisi mitään mahdollisuuksia eikä syytä laajentaa Neuvostoliiton ja sosialististen maiden kaupankäyntiä. SKDL:n ryhmällä on ollut käsitys, että tähän suuntaan meidän pitäisi nimenomaan tällä hetkellä ja olisi pitänyt jo ajat sitten ulkomaankauppaamme kehittää.

Toinen seikka, johon herra pääministeri eilen illalla käyttämässään puheenvuorossa yllättäen puuttui ja jossa hän antoi eduskunnalle ja tätä kautta myöskin Suomen kansalle suorastaan virheellisen kuvan: Tässä herra pääministerin puheenvuorossa mainittiin: "Muistutan vain siitä, miten esimerkiksi kaksi skdl:läistä liikenneministeriä makuutti vuosikausia pöydällään Neuvostoliiton sähköveturitilausta." Minä uskon, että herra pääministeri tuntee hyvin perusteellisesti koko tämän sähköveturikiistan. Pääministeri oli mukana sekä Paasion hallituksessa että Koiviston hallituksessa ulkoministerinä, ja pääministeri varmasti myöskin muistaa ja on tietoinen, mitä eduskunta aikoinaan näistä asioista päätti, ja myöskin tuntee varmasti hyvin tarkalleen kaikki eri käsittelyvaiheet sekä Paasion hallituksessa että Koiviston hallituksessa. Tästä syystä ehkä pääministerin mutta lähinnä edustajien muistin virkistämiseksi haluan kerrata eräitä tähän asiaan liittyviä tosiasioita.

Eduskunta lausui kantansa aikoinaan näistä veturihankinnoista ja samalla teki päätöksen niin varhaisessa vaiheessa kuin vuonna 1963 menoarvion yhteydessä. Ja eduskunnan lausuma tältä osin oli seuraava: "Rautateiden sähköistämisen tullessa ajankohtaiseksi myös vetokalusto suunnittelutöineen on tehtävä kotimaassa." Tämä oli eduskunnan silloin ottama kanta, vaikka ei vielä ollut ratkaisuvaiheessa itse sähköveturien tilaaminen. Tästä oli seurauksena, että tämä oli tietysti myöskin hallitukselle eräänlainen ohje, joka sitoi tietysti hallituksia kannanotoissa. Kotimaiset veturitehtaat Valmet ja Lokomo Oy jättivät aikoinaan tarjouksia, samoin teki myöskin Neuvostoliitto.

Vuonna 1968, jolloin muodostettiin Koiviston hallitus, keväällä vaalien jälkeen liikenneministerin toimesta hyväksyttiin ministerivaliokunta, johon nimitettiin ministerit Karjalainen, Raunio, Teir ja Linnamo sekä silloinen liikenneministeri Aitio puheenjohtajaksi. Tämä ministerivaliokunta työskenteli muutaman kuukauden ja ehdotti silloin hallitukselle, että eduskunnan päätöstä olisi muutettava. Ja niinpä hallitus päätyi vuoden 1968 neljännen

lisämenoarvioesityksen yhteydessä ehdotukseen, että mikäli Neuvostoliiton sähköveturitarjous osoittautuisi taloudellisesti perustelluksi ja jos hankinta turvaisi ensisijaisesti maamme metalliteollisuudelle vastaavan suuruiset vientimahdollisuudet ja työllisyyden, sille annettaisiin valtuus eduskunnan lausuman estämättä päättää valtionrautateille hankittavat sähköveturit tilattaviksi Neuvostoliitosta. Samalla hallitus ehdotti eduskunnalle, että sähköveturin suunnittelusta aiheutuneet välittömät kustannukset saadaan kohtuulliseen määrään saakka korvata kotimaisille veturitehtaille sähkövetureiden hankintaan myönnetyistä määrärahoista valtioneuvoston harkinnan mukaan siinä tapauksessa, että sähkövetureita ei tilata kotimaasta. Tämä sisältyi, kuten mainitsin, vuoden 1968 neljänteen lisämenoarvioesitykseen.

Mutta eduskunta ei hyväksynyt tätä hallituksen lausumaa, vaan eduskunta vastauksessaan hyväksyi muutoksin tämän hallituksen silloisen esityksen, ja tämä muutos oli seuraava: "Kun on kiinnitetty huomiota siihen, että rautateiden vetovoiman dieselöinti on jo ehtinyt varsin pitkälle, että dieseltekniikka on huomattavasti kehittynyt ja että sähköistämissuunnitelman vaihtoehtolaskelmat olisivat sen vuoksi vanhentuneita, eduskunta hallituksen esityksen perusteluista poiketen edellyttää, että hallitus suorittaa uuden vertailevan tutkimuksen dieselöidyn ja sähköistetyn vetokaluston käytön kannattavuudesta. Jos tämä tutkimus osoittaa lisäsähköistämisen kannattavaksi, eduskunta myös edellyttää, että hallitus jatkaa toimenpiteitä sähköveturikysymyksen ratkaisemiseksi tarkoituksenmukaisella tavalla."

Nyt kysyisin herra pääministeriltä: Mitkä olivat ne voimat täällä eduskunnassa, jotka eivät hyväksyneet hallituksen yksimielistä esitystä tämän eduskunnan aikaisemman päätöksen muuttamiseksi? Ne voimat olivat juuri samaa puoluetta edustavissa henkilöissä, mitä ed. pääministeri edusti (SKDL:n ryhmästä: Kyllä, kyllä! — Ed. Kantola: Sillä lailla!), yhdessä sosialidemokraattien kanssa, ja tarkoituksena oli siirtää ja jarruttaa koko tätä sähköveturitilausta.

Tästä oli seurauksena, että kun eduskunta määritteli kantansa, toisin sanoen muutti silloista hallituksen esitystä, Koiviston hallituksen liikenneministeriltä otettiin tämän asian jatkokäsittely pois ja siirrettiin sekä sosialidemokraattien että keskustapuolueen yhteisellä sopimuksella ministeri Jussi Linnamolle ja muodostettiin ns. Linnamon komitea. Tämän Linnamon komitean, joka asetettiin joulukuun viimeisenä päivänä vuonna 1968, tehtävänä oli suorittaa vertaileva tutkimus dieselöidyn ja sähköistetyn vetokaluston käytön kannattavuudesta sekä ottaa huomioon vaihtoehtojen ja niiden yhdistelmien aiheuttamat tuotot ja kustannukset rautatien, valtion ja kansantalouden kannalta. Tämän nk. rautateiden vetovoimatoimikunnan antama mietintö valmistui toukokuun viimeisenä päivänä vuonna 1969, jonka jälkeen pyydettiin asiasta rautatiehallituksen lausunto, joka saatiin elokuun 7 päivänä vuonna 1969.

Tähän Linnamon komiteaan pyrittiin vaikuttamaan myöskin poliittisten voimien taholta, ja niinpä Linnamon komitea mietinnössään päätyi siihen, että toimenpidesuosituksen antaminen vetovoimakysymyksestä tulee ajankohtaiseksi aikaisintaan 1970-luvun puolessa välissä. Toisin sanoen pyrittiin tämän Linnamon komitean avulla siirtämään koko tämän asian ratkaisu vähintään vuoteen 1975.

Kuten sanoin, koko tämä prosessi tapahtui lähinnä juuri keskustapuolueen ja sosialidemokraattisen puolueen voimilla, puhumattakaan tietysti oikeistosta, joka koko tämän pitkän prosessin ja kamppailun aikana oli kovasti sitä mieltä, että sähkövetureita ei missään vaiheessa ja missään tapauksessa saa Neuvostoliitosta tilata.

Tämä asia kuitenkin jälleen saatiin liikenneministeriön toimesta esille valtioneuvostossa, ja se oli virallisesti esillä valtioneuvoston kokouksessa maaliskuun 18 päivänä vuonna 1970, ja minun merkintäni mukaan keskustapuolueen taholta vielä tässä vaiheessa pyydettiin tämä asia pöydälle (Ed. Suomi: Pääministeri on harkinnut vakavasti!). Tämän jälkeen asia oli uudelleen valtioneuvostossa maaliskuun 24 päivänä 1970, jolloin se saatiin ratkaisuun ja näin ollen pois päiväjärjestyksestä. Ja tiettävästi tänä päivänä asia on niin pitkällä, että osa sähkövetureista on valmistumassa ja lähiaikoina ilmeisesti toimitetaan Suomeen.

Tämän olen tahtonut sanoa siitä syystä, että eduskunnan pöytäkirjoihin ei jäisi virheellistä kuvaa siitä, että SKDL:n hallituksessa olevat jäsenet olisivat jarruttaneet tämän asian käsittelyä, niin kuin herra pääministeri täällä eilen illalla väitti.

Ed. Vartia (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jotta ei eduskunnan pöytäkirjoihin

jäisi väärää kuvaa, niin totean, että ed. Aition äskeinen väite siitä, että oikeiston taholta olisi oltu sitä mieltä, ettei missään tapauksessa Neuvostoliitosta tilata näitä vetureita, ei pidä paikkaansa. Me olimme kotimaisen hankinnan kannalla, mutta emme ole koskaan missään vaiheessa esittäneet sitä ajatusta siinä muodossa, että ei missään nimessä Neuvostoliitosta.

Ed. Procopé: (Ed. Sillantaus: Puhukaa suomea nyt!) — Ei; äidinkieltä. — Herr talman! Regeringens grepp på interpellationen har utmärkts av stor snabbhet. Ett annat drag är det, att det är statsministern och inte finansministern som har gett regeringens svar på den kommunistiska interpellationen. Denna sistnämnda omständighet, utformningen av statsministerns svar, som enligt hans egna ord lägger tyngdpunkten vid vissa konstateranden av allmän natur angående regeringens verksamhet, gör, att interpellationen inte blivit en affär bara mellan kommunisterna och regeringen. Den har i stället blivit en konfrontation (Ed. Huurtamo: Ne lähtevät pois, kun te puhutte ruotsia!). — Ei se niin vaarallista ole, kyllä ne tulevat takaisin. Mutta älkää te lähtekö pois! (Naurua.) (Andre vicetalmannen knackar.) Tack. — Den har i stället blivit en konfrontation mellan regeringen och oppositionen om den ekonomiska politiken i allmänhet och skattepolitiken i synnerhet. Flera av de kommunistiska talarna har dessutom begagnat rätten i interpellationsdebatten att mest angripa högeroppositionen.

Det mest intressanta avsnittet i statsministerns svar är utan tvivel det, där han som ett sammandrag av grundlinjen i regeringens allmänna politik uttryckligen fastslår, att den är densamma som när kommunisterna medverkade i regeringen. För den som i tiden motsatte sig regeringen Karjalainen II, den regering som kom till i juli 1970, är detta klart uttalade besked av statsministern speciellt intressant. Den enda konklusionen man kan dra av detta besked är, att enligt regeringens åsikt är skillnaden mellan Karjalainen II A med tre folkdemokratiska ministrar som medlemmar, och Karjalainen II B utan kommunister men med tre socialdemokrater på de tidigare folkdemokratiska taburetterna, obefintlig.

Svenska riksdagsgruppens ordförande fördömde i går på gruppens vägnar punktskatten i — som jag fattade det — rätt skarpa ordalag. Detsamma gjorde partiets centralstyrelse senaste torsdag, samtidigt som socialdemokraternas riksdagsgrupp gick ett steg längre och krävde, att punktskatten skall avskaffas, att dess giltighetstid inte skall förlängas över nästa årsskifte. Även centerpartiet — senast riksdagsgruppen och tidigare partiets delegation, har uttalat sig emot skatten.

Situationen är med andra ord den, att de två stora regeringspartierna har kommit till att punktskatten inte bör förlängas över årsskiftet, medan regeringen i samband med budgeten och också i offentliga tal har låtit förstå, att punktskatten skall gälla också nästa år. Under sådana förhållanden hade man hoppats, att regeringen skulle inse den nödvändighet som uttalats av åtminstone två stora regeringspartier. Men så har inte skett. Trots att tullstyrelsens senaste fredag publicerade siffror, som åtminstone en del regeringsmedlemmar såg fram emot, sannerligen inte var hugnesamma för regeringen eller för de riksdagsmän som inte röstade emot punktskatten, framhärdar finansministeriet och meddelar offentligt, att punktskatten har haft avsedd effekt. Densamma är också grundtonen i herr statsministerns svar på interpellationen. Man kan inte komma ifrån, att det gamla konstaterandet beträffande de bourbonska kungarna om vilka det sades: "De har ingenting lärt och ingenting glömt" kommer en i hågen, när man beaktar regeringens agerande beträffande punktskatten.

Herr talman! Det väsentliga för den som från första början varnat för punktskatten, fortlöpande arbetat emot den och också röstat emot den här i riksdagen, är, att konkreta åtgärder omedelbart skulle vidtagas för att upphäva denna oriktiga och orättvisa skatt. Detta kräver dock inte svenska riksdagsgruppen i sin av ordföranden meddelade inställning till interpellationen. Det förslag som gruppordförandens uttalande i går utmynnade i, innebär enkel övergång till dagordningen, m.a.o. endast ett allmänt konstaterande, icke krav på direkta åtgärder.

Därför vill jag för min del meddela, att det förslag till motiverad övergång, som framlades av rdm. R. Westerholm på det kristliga förbundets vägnar kommer närmast min inställning i frågan, och jag kommer att rösta därefter.

Pääministeri Karjalainen: Herra puhemies! Ei ole varmaan syytä kuluttaa tätä iltahetkeä enää pitkään keskusteluun ed. Aition kanssa. Toteaisin vain, että hänen johtopäätöksensä siitä, mitä välikysymykseen annetussa hallituksen vastauksessa todettiin kauppataseen vajauksesta hänen alkuperäisessä puheessaan, oli täysin päinvastainen sille, mikä oli välikysymyksen tarkoitus ja sen sanonnan tarkoitus, jos sen lukee avoimesti ja rehellisesti. Minähän totesin, että siinä esitetyt kauppatasevajausluvut ovat aivan oikeat, mutta niistä on 40 % vajausta kaupassa sosialististen maitten kanssa ja tämä osa on meidän hallittavissamme, koska kauppa on bilateraalinen, ja että tämä vajaus aikanaan poistuu — ja jatkoin vielä, että muulta osin kehityksen suunta on edelleen huolestuttava. Kuinka ed. Aitio voi tehdä siitä sen johtopäätöksen, että minä jotenkin väheksyin tai esitin kielteisen arvion idänkaupan merkityksestä. Tätä minä eilen illalla tarkoitin ja tämä asia kai on nyt loppuun käsitelty, että tällaista johtopäätöstä tästä hallituksen vastauksesta ei ollut oikeutettua tehdä (Ed. Aitio: Hallituspuolueiden lehdistö teki päinvastaisen johtopäätöksen!). — Minä olen tottunut kyllä aina luottamaan siihen, että ed. Aitio osaa lukea oikein, jos hän vain — no, jääköön sanomatta.

Mitä tulee tähän toiseen asiaan, sähköveturiasiaan, niin minä vain toteaisin sen, että ed. Aition äskeinen selonteko oli minunkin muistini mukaan suurin piirtein oikea asian kulusta, mutta se ei muuta sitä tosiasiaa, että tämän asian ratkaisu todella, minkä minä eilen illalla sanoin, makasi monta vuotta kahden SKDL:läisen liikenneministerin pöydällä. Ja tulkoon nyt todetuksi, että aluksi silloinen ministeri Suonpää esitti silloiselle hallitukselle, että tilaus tehdään kotimaasta, ja mitään muuta vaihtoehtoa ei edes tuotu hallitukselle. Sitten asia jäi pöydälle ja tutkittavaksi, olisiko ulkomaankaupan kannalta ehkä edullista ottaa myöskin kilpailevia tarjouksia, niin kuin valtion hankinnoissa aina pitäisi ottaa, ja lopputuloksena sitten oli se, että tilaus tehtiin Neuvostoliitosta. En myöskään eilen illalla väittänyt, että silloinen ministeri Suonpää tai seuraava ministeri Aitio olisivat jarruttaneet tätä asiaa, mutta totesin vain, että se makasi kovin kauan näitten ministerien pöydällä, koska he eivät uskaltaneet tehdä siinä selvää ratkaisua. Tämä oli tosiasia (Ed. Aitio: Yksinään ei pysty päättämään, vaan se vaatii sekä valtioneuvoston että eduskunnan hyväksymisen!). — Tämäkin on totta, mutta ehkä minun sallittaneen sanoa — tosin pienen — kokemukseni perusteella, että paljonhan se riippuu siitä, miten ministeri asiaa hoitaa.

Herra puhemies! Keskustelun kuluessa ovat kansanedustajat Alenius, Vainio, Holkeri ja Westerholm kukin tehneet kannatetut neljä ponsiehdotusta. Pyydän hallituksen puolesta ilmoittaa, että hallitus ei voi hyväksyä mitään näistä ponsista ja edellyttää, että eduskunta hyväksyy yksinkertaisen päiväjärjestykseen siirtymisen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Istunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 20.15.

Täysistunto keskeytetään kello 19.45.

Täysistuntoa jatketaan

kello 20.15.

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaisesti esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi päiväjärjestykseen siirtymisen, jonka sanamuoto on seuraava: "Kuultuansa annetun selityksen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen." Kutsun tätä puhemiehen ehdotukseksi. Vastoin puhemiehen ehdotusta on ed. Holkeri ed. Mykkäsen kannattamana ehdottanut seuraavaa päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuotoa: "Eduskunta toteaa, että se hallituksen talouspolitiikka, joka perustuu viimeksi heinäkuussa 1970 tehtyyn hallitussopimukseen ja joka on johtanut mm. maamme maksutaseen kasvavaan alijäämäisyyteen sekä tämän korjaamiseksi käytettyyn liikevaihtoveron lisäveroon, on epäonnistunut, ja siirtyy päiväjärjestykseen." Tämä on ed. Holkerin ehdotus. Ed. Westerholm ed. Ehronroothin kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa: "Eduskunta edellyttää, että hallitus kiin-

teästi seuraa kehitystä sekä hinta- että palkkarintamalla, pyrkii parantamaan pienyrittäjien asemaa maassamme mm. poistamalla pisteveron ja huolehtii kaikkien, nimenomaan vähävaraisten kansalaistemme toimeentulon turvaamisesta ja tekee kaikkensa työllisyyden ylläpitämiseksi, sekä siirtyy päiväjärjestykseen." Kutsun tätä ed. Westerholmin ehdotukseksi. Edelleen ed. Vainio ed. Suokkaan kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa: "Koska eduskunnassa on oltu valmiina suojelemaan eduskunnan suuren kavallusväärinkäytöksen syyllisiä sekä koska Karjalaisen hallituksen virheellinen talouspolitiikka köyhdyttää Suomen kansaa, autioittaa maaseutua ja pakkoajaa kansalaisia pois maasta, mutta rikastuttaa valtiota ja suurta rahaa sekä johtaa askel askeleelta pakkososialistiseen Suomeen ja kansanvaltaisen yhteiskuntajärjestyksemme tuhoon, niin Karjalaisen hallitus ei nauti enää eduskunnan luottamusta, minkä takia sekä suuren kavallusväärinkäytöksen vuoksi eduskunta on välittömästi hajoitettava ja järjestettävä ennenaikaiset eduskuntavaalit, sekä siirtyy päiväjärjestykseen." Tämä on ed. Vainion ehdotus. Lopuksi ed. Alenius ed. Hjerppen kannattamana on ehdottanut sanamuotoa: "Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta toteaa hallituksen väheksyvän oikeiston vahingollista toimintaa maassamme ja suhtautuvan yliolkaisesti siihen ahdinkotilaan, johon hallitus on saattanut pieni- ja keskituloiset palkansaajat, pienviljelijät, pienyrittäjät ja eläkeläiset jatkuvilla hintojen, maksujen ja verojen korotuksillaan. Kun hallituksen toimenpiteet myös ulkomaankaupan tasapainottamiseksi ovat olleet väärin valittuja sekä aiheuttaneet laajamittaista työttömyyttä, eduskunta toteaa, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta, ja siirtyy päiväjärjestykseen." Kutsun tätä ed. Aleniuksen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Kun ed. Vainion ehdotukseen sisältyy sellaista, mikä ei ole asiallisessa yhteydessä käsiteltävänä olevaan välikysymykseen, en katso voivani esitellä mainittua ehdotusta äänestettäväksi.

Keskustelu puhemiehen menettelystä:

Ed. V a i n i o: Herra puhemies! Valtiopäiväjärjestyksen mukaan perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen eli epäluottamuslauseen sanamuoto on vapaa. Kuitenkin täällä herra puhemies on tulkinnut lakia omituisella tavalla kieltäytymällä ottamasta käsittelyyn SMP:n epäluottamuslause-ehdotusta, josta näin ollen ei sallita edes äänestettävän. Koska käsitykseni mukaan tämä ns. eduskunnan kavallusväärinkäytös kuuluu jollain lailla talouspolitiikkaan ja siitä täällä oli tällä kertaa kysymys ja koska valtiopäiväjärjestyksen mukaan perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen voi esittää vapaasti, niin ehdotan, että tämä herra puhemiehen ainutlaatuinen menettely lähetettäisiin perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi.

Ed. S i l a n d e r: Herra puhemies! Kannatan ed. Vainion tekemää ehdotusta.

Keskustelu puhemiehen menettelystä julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelussa on ed. Vainio ed. Silanderin kannattamana ehdottanut, että eduskunta ei tyytyisi puhemiehen menettelyyn, vaan että puhemiehen menettely lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiehen menettelyn, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vainion ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-

Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suomi, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kurppa, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestää edustaja Procopé.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Hanhirova, Ilaskivi, Katajavuori, Koivisto, Kortesalmi, L. Linna, Mattila, Mustonen, E. Niskanen, Rosnell, Salla, Seppä, Sinkkonen, Sundqvist, Vennamo ja Westerholm.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 167 jaa- ja 15 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 16.

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen menettelyn.

Puhemies: Muut ehdotukset ovat vastakkaisia, joten niiden välillä on äänestettävä. Ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin asetetaan vastakkain ed. Holkerin ja ed. Aleniuksen ehdotukset, sen jälkeen ed. Westerholmin ehdotus voittanutta vastaan ja lopuksi puhemiehen ehdotus edellisessä äänestyksessä voittanutta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Holkerin ja ed. Aleniuksen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Holkerin ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Aleniuksen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Aro, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Granvik, Haarla, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Korsbäck, Kurppa, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Linkola, H. Linna, Lintilä, Lähteenmäki, Maijala, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salolainen, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Stenbäck, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Toivanen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Virolainen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Hjerppe, Honkonen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kantola, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salmi, Sinisalo, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Weckman, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Antila, Breilin, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Haapasalo, Helle, Hostila, Huotari, Hykkäälä, Isomursu, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, L. Linna, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Nevalainen, Paananen, Paasivuori, Perheentupa, Raatikainen, Rodén, Salama, Salmivuori, Salo,

Sandelin, Silander, Siltanen, Sorsa, Suksi, Suokas, Taipale, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Tuomioja, Turunen, Vainio, Vilponiemi, Voutilainen ja Väyrynen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Hanhirova, Ilaskivi, Katajavuori, Koivisto, Kortesalmi, Mattila, Mustonen, E. Niskanen, Rosnell, Salla, Seppä, Sinkkonen, Sundqvist, Vennamo ja Westerholm.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 88 jaa- ja 39 ei-ääntä, 57 tyhjää; poissa 15.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Holkerin ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Westerholmin ja ed. Holkerin ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Westerholmin ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Holkerin ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Antila, Asunmaa, Ehrnrooth, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aro, Berner, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koppanen, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Lottanen ja Tuomioja.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Hanhirova, Ilaskivi, Katajavuori, Koivisto, Kortesalmi, Mattila, Mustonen, E. Niskanen, Rosnell, Salla, Seppä, Sinkkonen, Sundqvist, Vennamo ja Westerholm.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 51 jaa- ja 131 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 15.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Holkerin ehdotuksen.

3) Äänestys puhemiehen ehdotuksen ja ed. Holkerin ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy puhemiehen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Holkerin ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aro, Berner, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haukipuro, Helle, Hemmi, Hostila, Hykkäälä, Häggblom, Härkönen, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Korsbäck, Käkelä, Landström, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-

Vepsä, Maijala, Melin, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Asunmaa, Ehrnrooth, Haarla, Hara, Heino, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kainulainen, Karhuvaara, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Kurppa, Laatio, Lankinen, Linkola, L. Linna, Lähteenmäki, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Nikkilä, Penttinen, Poutiainen, Procopé, Salmenkivi, Salolainen, Silander, Sillantaus, Suokas, I. Suominen, S. Suominen, Syrjä, Särkkä, Tarvajärvi, Tupamäki, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vikatmaa ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Hjerppe, Honkonen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kantola, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, Männistö, Nieminen, H. Niskanen, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salmi, Sinisalo, Suomi, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Weckman, Virtanen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Hanhirova, Ilaskivi, Katajavuori, Koivisto, Kortesalmi, Mattila, Mustonen, E. Niskanen, Rosnell, Salla, Seppä, Sinkkonen, Sundqvist, Vennamo ja Westerholm.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 52 ei-ääntä, 33 tyhjää; poissa 15.

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Poistoja päiväjärjestyksestä.

P u h e m i e s: Päiväjärjestyksestä poistetaan 1)—13) asia.

P u h e m i e s: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi perjantaina kello 13, jolloin käsitellään suullisia kysymyksiä, ja varsinainen täysistunto ensi perjantaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 20.37.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

83. Perjantaina 15 p. lokakuuta 1971

kello 13.

Päiväjärjestys.

Siv.

Suullisia kysymyksiä:

1) Ed. Stenbäckin suull. ksm. n:o 284 Tvärminnen alueen väylämittausten tarkoituksenmukaisuudesta 2391

2) Ed. Stenbäckin suull. ksm. n:o 285 laitoshoidossa olevien rintamamiesten oikeudesta rintamamieslisään 2392

3) Ed. Linkolan suull. ksm. n:o 286 merkonomien työllisyystilanteen parantamisesta 2393

4) Ed. Häkämiehen suull. ksm. n:o 287 ammattikurssitoiminnasta aiheutuvien kulujen korvaamisesta ..... „

5) Ed. H. Linnan suull. ksm. n:o 288 hallavahingot estävän ja korvaavan järjestelmän toteuttamisesta 2394

6) Ed. Knuutin suull. ksm. n:o 289 Lapin ja Oulun läänin asukkaiden metsästysoikeudesta valtion mailla ..... „

7) Ed. Häkämiehen suull. ksm. n:o 290 työnantajille asetettujen työllisyyden turvaamista tarkoittavien rasitteiden lieventämisestä 2395

8) Ed. Isomursun suull. ksm. n:o 291 vesipiirien työntekijäin lomautuksista ..... „

9) Ed. L. Linnan suull. ksm. n:o 292 hallavahinkojen korvaamisesta 2396

10) Ed. L. Linnan suull. ksm. n:o 293 Ylivieskan kaupungin siirtämisestä III kalleusluokasta II luokkaan 2397

11) Ed. Hetemäen suull. ksm. n:o 295 virassa olevien opettajien jatkokoulutusta selvittävän komitean asettamisesta ..... „

12) Ed. Perheentuvan suull. ksm. n:o 296 yhteistyön aikaansaamisesta Suomen ja SEV:n välillä ..... „

Siv.

13) Ed. Kaarlosen suull. ksm. n:o 297 rehujen raaka-aineiden laadun valvonnan tehostamisesta 2398

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ed. Stenbäckin suull. ksm. n:o 284 Tvärminnen alueen väylämittausten tarkoituksenmukaisuudesta.

Ed. Stenbäck: Herr talman! Jag ber att högaktningsfullt till vederbörande medlem av statsrådet få framställa följande muntliga spörsmål:

Anser regeringen det ändamålsenligt att Neste Oy använder pengar för farledsmätningar i Tvärminne-området före beslut om oljeraffineriets placering gjorts av regeringen?

Herra puhemies! Kysyn siis: Pitääkö hallitus tarkoituksenmukaisena, että Neste Oy käyttää rahaa väylänmittauksiin Tvärminnen alueella ennen kuin hallitus on tehnyt päätöksen öljynjalostamon sijoituksesta?

Ministeri Salonen: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja P. Stenbäckin suulliseen kysymykseen pyydän kunnioittaen esittää seuraavaa:

Suuria pääomia vaativien investointipäätösten on perustuttava mahdollisimman laajassa mitassa selvityksiin, joiden perusteella investoinnin kokonaiskustannus saadaan määritellyksi. Tätä vaatimusta ei muuta se, että ratkaisuihin vaikuttavat myös sellaiset seikat, joita on vaikea määritellä rahassa, kuten on

laita Tvärminnen tapauksessa. Tällöin on kuitenkin oltava selvillä myös vaihtoehtoisten investointiratkaisujen kalleudesta, jotta tiedettäisiin, mitä eri vaihtoehtojen perusteella jouduttaisiin taloudellisesti uhraamaan.

Väylän mittauksiin käytettävä rahasumma on varsin pieni verrattuna kokonaisen jalostamon suunnittelu- tai rakennuskustannuksiin. Kun toisaalta näillä mittauksilla saadaan selvitetyksi mahdollisen väylän rakentamisen kustannukset ja siten niiden vaikutus investoinnin kokonaissummaan, ei väylän mittaustoimintaa tässä vaiheessa voi pitää epätarkoituksenmukaisena. Lisäksi tällainen mittaus antaa merenkulun viranomaisten käyttöön muutoinkin hyödyllistä tietoa.

Ed. Stenbäck: Herr talman! Jag ber att få ställa en första tilläggsfråga:

Vilka myndigheter har gett Neste Oy tillstånd att utföra dessa farledsmätningar?

Ministeri Salonen: Herra puhemies! Minulla ei tässä vaiheessa ole mitään lupakirjoja käytettävissäni, mutta oletan, että Neste Oy:llä on ollut yhteys merenkulkuviranomaisten kanssa.

Ed. Stenbäck: Herr talman! Jag ber att få ställa en ytterligare tilläggsfråga:

Har regeringen införskaffat garantier för att de pengar som nu används för farledsmätningar, inte senare kommer att användas som ett argument för placering av oljeraffineriet i Tvärminne?

Ministeri Salonen: Herra puhemies! Kuten jo vastauksessani mainitsin, tämä liittyy kokonaisratkaisuun, jossa on otettava selvää väylän kustannuksista. Ne muodostavat huomattavan osan silloin, kun joudutaan väylän kohdalla ratkaisu tekemään. Jos on luonnostaan väylä olemassa, se helpottaa asioita. Jos joudutaan suorittamaan paljon louhintoja väylän kohdalla, niin se tietää lisäkustannuksia. Tästä syystä selvittely on paikallaan ennen lopullisten ratkaisujen tekoa. Tässä tiedustelussa halutaan varmuutta siitä, että näitä kustannuksia ei käytettäisi jonkinlaisena ratkaisevana tekijänä öljyjalostamon sijoituksesta päätettäessä. Siihen on vaikea vastata tällä hetkellä, mutta käsitykseni mukaan nämä kustannukset eivät ole mikään ratkaiseva tekijä lopullista päätöstä tehtäessä.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ed. Stenbäckin suull. ksm. n:o 285 laitoshoidossa olevien rintamamiesten oikeudesta rintamamieslisään.

Ed. Stenbäck: Herr talman! Jag ber att högaktningsfullt till vederbörande medlem av statsrådet få framställa följande muntliga spörsmål:

Är regeringen medveten om att det frontmannatillägg, som utbetalas enligt lagen om frontmannapensioner till personer, som vårdas på anstalt och vilkas folkpension erlägges åt kommunernas socialnämnd som ersättning för vårdkostnader, inte kommer frontmännen till del?

Herra puhemies! Kysyn siis: Onko hallitus tietoinen siitä, etteivät rintamamiehet pääse osallisiksi siitä rintamamieslisästä, joka maksetaan rintamamieseläkelain mukaan henkilöille, jotka ovat laitoshoidossa ja joiden kansaneläke maksetaan kuntien sosiaalilautakunnille korvaukseksi hoitokuluista?

Ministeri Eskelinen: Herra puhemies! Vastauksena ed. Stenbäckin suulliseen kysymykseen pyydän vastata kunnioittaen, että hallitus on toki ja varmasti eduskuntakin lain laatijana tietoinen siitä, että rintamasotilaseläkelaki mm. laitoshoidon osalta on kansaneläkelain 43 §:n mukainen, mistä johtuen kansaneläkelaitos päättää laitoshoidossa olevien eläkkeensaajien kansaneläkkeen maksamisesta kuntien sosiaalilautakunnille käytettäväksi eläkkeen saajien hoitokustannusten korvaamiseen. Sosiaalilautakunnan on suoritettava eläkkeensaajalle itselleen hänen omaan käyttöönsä määrätty osa eläkkeestä eläkkeen ja hoitokustannusten suuruudesta riippuen kuitenkin vähintään 35 mk. Eläkkeensaajalle itselleen suoritettavaa osaa lukuunottamatta eläkettä ei voida jakaa siten, että se maksettaisiin osittain sosiaalilautakunnalle ja osittain eläkkeensaajalle itselleen, vaan koko eläke on suoritettava sosiaalilautakunnalle. Koska rintamasotilaslisää on käsiteltävä kansaneläkkeen osana, ei sitä näin ollen voida myöntää eläkkeensaajalle itselleen eikä asettaa erillisasemaan muuhun kansaneläkkeeseen nähden.

Ed. Stenbäck: Herr talman! Jag ber att få högaktningsfullt framställa följande tilläggsfråga:

Är regeringen beredd att se till, att kommunerna särskiljer frontmannatillägget och utbetalar beloppet direkt åt frontmännen?

Ministeri Eskelinen: Herra puhemies! Vastauksena ed. Stenbäckin lisäkysymykseen pyydän vastata, että kun rintamasotilaseläkelaissa huomatut puutteellisuudet tulevat lähi aikoina ja ovat jo tulleet esille, niin tähänkin voitaneen hallituksessa palata tulevina kuukausina.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ed. Linkolan suull. ksm. n:o 286 merkonomien työllisyystilanteen parantamisesta.

Ed. Linkola: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä merkonomien synkän työllisyystilanteen parantamiseksi?

Työvoimaministeri Helle: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Anna-Liisa Linkolan suulliseen kysymykseen esitän seuraavaa:

Merkonomien työllisyystilanne helpottuu jo toteutettujen toimenpiteiden johdosta sen vuoksi, että kauppaoppilaitoksen ylioppilasluokka on muutettu kaksivuotiseksi ja keskikoulupohjaiset luokat kolmivuotiseksi. Tämän johdosta ylioppilasluokilta ei ensi keväänä valmistu lainkaan merkonomeja ja keskikoulupohjaisilta luokilta valmistuu 1/3 vähemmän.

Edellä mainitun opiskelun pidentymisen ja uuden linjajakoperiaatteen toteutumisen myötä lisääntyy merkonomien ammattitaito merkittävästi, joten heidän työhönsijoitusmahdollisuutensa myöskin paranevat.

Edelleen pyritään jo valmiiden merkonomien työhönsijoittamismahdollisuuksia parantamaan siten, että heille järjestetään täydennyskoulutusta sellaisilla aloilla, joissa on työvoiman kysyntää. Myös lisääntyvän ulkomaisen kieliharjoittelun avulla voidaan heidän mahdollisuuksiaan työhön sijoittumiseen parantaa.

Pyrkimyksenä on edelleen tehostaa työnvälitystä ja liikkuvuutta edistävin toimenpitein tasoittaa alueellisesti erilaista merkonomien työllisyyttä.

Ed. Linkola: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen seuraavan lisäkysymyksen:

Koska asuntopula erityisesti Helsingissä on esteenä tämänkin alan työvoiman liikkuvuuteen, niin onko työvoimaministeriön taholta tehty aloitteita siitä, että valtakunnallisissa asuntorakennussuunnitelmissa otettaisiin tämä seikka huomioon?

Työvoimaministeri Helle: Herra puhemies! Vastauksena tähän ensimmäiseen lisäkysymykseen toteaisin, että niissä tapauksissa, jolloin työvoimaministeriön lausuntoa asuntorakennustoiminnan suhteen on pyydetty, lausunto on aina perustunut sille pohjalle, että asuntoja olisi rakennettava paikkakunnille, joilla on työvoimapulaa.

Edl Linkola: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen toisen lisäkysymyksen:

Missä vaiheessa on eduskunnassa monissa eri yhteyksissä esiin tullut yhteiskunnallisiin kehitysnäkymiin niveltyvä koulutuksen kokonaissuunnitelma?

Työvoimaministeri Helle: Herra puhemies! Mielestäni tämä toinen lisäkysymys ei enää liittynyt alkuperäiseen työvoimaa koskevaan kysymykseen, joten en osaa siihen vastata.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ed. Häkämiehen suull. ksm. n:o 287 ammattikurssitoiminnasta aiheutuvien kulujen korvaamisesta.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi esitän kunnioittavasti seuraavan suullisen kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo tyhtyä ammattikurssitoiminnasta aiheutuvien kulujen korvaamiseksi kunnille todellisia kustannuksia vastaaviksi?

Ministeri Kalavainen: Herra puhemies! Kysymyksellä ilmeisesti tarkoitetaan työllisyyttä edistävästä ammattikurssitoiminnasta annetun lain nojalla järjestettävien kurssien kulujen korvaamista valtion varoilla. Kysymyksessä olevassa lainsäädännössä mahdollisesti olevien epäkohtien korjaaminen kuuluu työvoimaministeriön toimialaan ja lainsäädännön edellyttämän koulutuksen toteuttamisen vastuu

opetusministeriölle. Työvoimaministeriöltä saadun ilmoituksen mukaan on työvoimaministeriöllä tarkoitus asettaa kuluvan syksyn aikana toimikunta tai komitea, jonka tehtävänä olisi tehdä esitys työllisyyskurssitoimintaa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Tehtäväpiiriin kuuluisi tällöin myös korvauskysymysten tarkistaminen.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti ensimmäisen lisäkysymyksen:
Aikooko hallitus tätä suunnitelmaa laatiessaan ottaa huomioon myöskin sen, että erikoisesti majoituksen ja ruokailun osalta nämä valtion toimesta maksettavat korvaukset ovat alimitoitetut?

Ministeri Kalavainen: Herra puhemies! Kun toimikunnalle tehtävä annetaan, sen tietysti täytyy kokonaisvaltaisesti kartoittaa kaikki ne ongelmat, jotka tällä kentällä ovat havaittavissa.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Toinen lisäkysymys:
Katsooko hallitus, että kuntien tulee myöskin laittaa oma rahallinen panoksensa tämmöiseen ammattikurssitoimintaan?

Ministeri Kalavainen: Herra puhemies! Ammattikurssitoiminnasta on laadittu laki ja laissa on määrätty ne perusteet, miten valtion tuki eri alueille tulee.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ed. H. Linnan suull. ksm. n:o 288 hallavahingot estävän ja korvaavan järjestelmän toteuttamisesta.

Ed. H. Linna: Herra puhemies! Asianomaisen valtioneuvoston jäsenen vastattavaksi pyydän esittää kunnioittavasti seuraavan kysymyksen:
Onko hallitus ryhtynyt toimenpiteisiin pysyvän, hallavahingot estävän ja korvaavan järjestelmän toteuttamiseksi?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Kansanedustaja H. Linnan suulliseen kysymykseen vastaan kunnioittaen seuraavaa:
Kysymys hallavahinkoja estävän ja korvaavan järjestelmän aikaansaamisesta on ollut satovakuutuskomitean vuonna 1968 tapahtuneen mietinnön jättämisen jälkeen esillä maatalousministeriössä. Tällöin on käynyt ilmi, että satovahingot estävä järjestelmä olisi toteutettavissa vain varsin pitkälle menevin alueittaisin tuotannonjaoin ja sitä tietä myös melkoisten rajoitusten asettamisella maanviljelijöiden valinnanvaraiselle tuotannon harjoittamiselle. Pysyvän satovahinkojen korvaamisjärjestelmän aikaansaaminen puolestaan edellyttää ainakin osittaista maanviljelijäväestön osallistumista vahinkojen korvaamiseen. Missä muodossa tämä tulisi tapahtua, on vielä avoin kysymys. Asia vaatii vielä perusteellista harkintaa.

Ed. H. Linna: Herra puhemies! Ministerin arvoisaan vastaukseen pohjaten tiedustelen:
Mihin toimenpiteisiin hallitus on ryhtynyt viime kesänä sattuneiden vahinkojen korvaamiseksi?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Ed. H. Linnan ensimmäiseen lisäkysymykseen toteaisin, että ed. L. Linna on tiedustellut myöhemmin esille tulevassa kysymyksessään aivan samaa asiaa ja tarkoitukseni on vastata siihen siten, että asia on parastaikaa kentällä vahinkojen arvioimisen kohteena, ja kun vahingot ovat tulleet selville, sen jälkeen hallituksella on edellytyksiä ryhtyä arvioimaan vahinkojen kokonaismäärä ja siitä aiheutuvat toimenpiteet.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ed. Knuutin suull. ksm. n:o 289 Lapin ja Oulun läänin asukkaiden metsästysoikeudesta valtion mailla.

Ed. Knuuti: Herra puhemies! Asianomaisen valtioneuvoston jäsenen vastattavaksi esitän kunnioittaen seuraavan kysymyksen:
Aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin estääkseen metsähallituksen aikomuksen kieltää Lapin ja Oulun läänin asukkaiden vapaa metsästysoikeus valtion metsissä kotikuntiensa alueella?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Kansanedustaja Knuutin suulliseen kysymykseen vastaan kunnioittaen seuraavaa:
Metsähallitus ei ole tehnyt mitään esitystä vapaan metsästysoikeuden poistamiseksi kunnassa asuvilta Lapin ja Oulun lääneissä olevilla

valtion mailla. Tämä oikeus, joka vasta vuoden 1934 metsästyslaissa paikallisille asukkaille annettiin, on asiantuntijoiden käsityksen mukaan johtanut siihen, ettei näillä alueilla riistanhoidossa ja metsästyksessä kukaan vastaa mistään. Maa- ja metsätalousministeriö ei tästä huolimatta puutu asiaan ennen kuin paikallisen väestön selvä enemmistö on metsästyksen uudelleenjärjestämisen kannalla.

Ed. Knuuti: Herra puhemies! Lisäkysymyksenä haluaisin tiedustella:

Mistä johtuu sitten, että metsähallituksen pääjohtaja on antanut Lapin läänin metsästäjien seurojen edustajille ilmoituksen, että hän ryhtyy kaikkiin toimenpiteisiin, jotta tämä etuisuus voidaan heiltä poistaa?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Kansanedustaja Knuutin ensimmäiseen lisäkysymykseen toteaisin vain:

Tiedossani ei ole, mitä metsähallituksen pääjohtaja on asiasta sanonut, mutta ilmoitus on sinänsä mielenkiintoinen ja varmasti syytä ottaa selville myöskin metsähallituksen pääjohtajan mielipiteet.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ed. Häkämiehen suull. ksm. n:o 290 työnantajille asetettujen työllisyyden turvaamista tarkoittavien rasitteiden lieventämisestä.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi esitän kunnioittavasti seuraavan suullisen kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä työnantajille valtion toimesta asetettujen liiallisten rasitteiden lieventämiseksi työntekijöiden työllisyyden turvaamiseksi?

Työvoimaministeri Helle: Herra puhemies! Vastauksena ed. Häkämiehen äsken esittämään suulliseen kysymykseen esitän seuraavaa:

Hallituksen tiedossa ei ole, että viime vuosina olisi lainsäädäntö- tai hallintotoimenpiteillä asetettu työnantajille uusia liiallisia rasitteita työntekijöiden työllisyyden turvaamiseksi. Päinvastoin hallituksen toimenpiteet ovat tähdänneet siihen, että sellaisten työnantajien, jotka voivat avata uusia työpaikkoja, toimintaa tuetaan taloudellisessa ja muussa muodossa. Viime vuosina työmarkkinajärjestöt ovat solmiessaan maan käsittäviä työehtosopimuksia sisällyttäneet niihin ns. sosiaalipaketteja, joilla tarkoitetaan tiettyjä sosiaalisia etuja. Niissäkään ei ole ollut kysymys työllisyyden turvaamisesta, vaan yleensä työntekijöiden sosiaalisten etujen parantamisesta. Valtiovalta ei ole ollut näissä ratkaisuissa määräävänä osatekijänä.

Parhaillaan eduskuntakäsittelyssä on uusi työllisyyslakiesitys, joka olennaisesti parantaa palkkatyön tarpeessa olevien työntekijöiden asemaa. Tämä laki ei kuitenkaan, jos se hyväksytään valtioneuvoston esittämässä muodossa, tule asettamaan lisärasituksia työnantajille.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti ensimmäisen lisäkysymyksen:

Eikö hallitus ole tietoinen, että työnantajien rasitukset ovat vuosi vuodelta lisääntyneet?

Työvoimaministeri Helle: Herra puhemies! Vaikka hallitus tästä olisikin tietoinen, niin ei tämä kuitenkaan tarkoita sitä, että se olisi työllisyyttä vaikeuttanut.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Toinen lisäkysymys:

Eikö hallitus ole tietoinen, että nimenomaan valtiovallan toimesta nämä rasitteet ovat lisääntyneet?

Työvoimaministeri Helle: Herra puhemies! Vastauksena toiseen lisäkysymykseen viittaan vastaukseeni varsinaiseen kysymykseen, jossa totean, että hallituksen tiedossa ei tällaisia syitä ole.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ed. Isomursun suull. ksm. n:o 291 vesipiirien työntekijäin lomautuksista.

Ed. Isomursu: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen asianomaisen valtioneuvoston jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Katsooko hallitus, että monissa vesipiireissä tapahtuva jatkuva kolmen kuukauden työntekijäin lomautus ei ole ristiriidassa vesihallinnosta annetun lain n:o 185/69 yhteydessä annetun eduskunnan lausuman kanssa?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Kansanedustaja Isomursun suulliseen kysymykseen vastaan kunnioittaen seuraavaa:

Vesipiireissä suoritettavien töiden kustannukset ovat kuluvana vuonna yhteensä noin 33 milj. mk eli yhtä paljon kuin edellisenäkin vuonna. Vesihallinnon perustamista edeltäneenä vuonna 1969 oli vastaavien töiden määrä kustannuksiltaan noin 20 milj. mk suurempi. Määrärahojen näin huomattavasta vähentymisestä johtuen on eduskunnan lausuman mukainen huolehtiminen siitä, ettei vesihallituksen alaisuuteen siirtyneiden laitosten työntekijöitä irtisanota, lain täytäntöönpanon yhteydessä ollut mahdollista vain erikoisjärjestelyin. Kaikkiin käytettävissä oleviin erikoisjärjestelyihin turvautumallakaan ei ole voitu kokonaan välttyä yksittäisiltä lomautuksilta, jotka ovat sattuneet kesäaikaan, jolloin työmäärärahojen käyttö yleisen työllisyystilanteen vuoksi on ollut rajoitetumpaa kuin muuna aikana vuotta. Jäljellä olevana aikana kuluvaa vuotta ei lomautuksia tarvinne toimeenpanna, vaikka tilanne Etelä-Suomen osalta onkin vaikea lähinnä töiden alueellisen jakautumisen vuoksi. Se, missä määrin tulevaisuudessa joudutaan työntekijäin lomautuksiin tai irtisanomisiin, riippuu yksinomaan siitä, minkä verran varoja on käytettävissä töitten suorittamiseen.

Ed. Isomursu: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen ensimmäisen lisäkysymyksen:

Miten hallitus aikoo järjestää näiden työntekijöiden toimeentulon lomautuksien aikana?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Tähän ensimmäiseen lisäkysymykseen toteaisin vain, viitaten äskeisen vastaukseni loppukappaleeseen, että tilanne näyttää jo tämän syksyn osalta olevan täysin hallittavissa, ja tietysti ministeriön ja vesihallituksen täytyy huolehtia siitä, että tilanne ensi vuoden aikana ei pääse huononemaan. Sitä paitsi juuri tällä viikolla on valtioneuvostossa tehty eräitä myönteisiä ratkaisuja näissä vesihallinto- ja työllisyyskysymyksissä. Uskoisin, että nämä omalta osaltaan parantavat työtilaisuutta myöskin vesihallituksen alaisen organisaation piirissä.

Ed. Isomursu: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen toisen lisäkysymyksen:

Miksi hallitus ei ole varannut vuoden 1972 tulo- ja menoarvioon vesihuollon ja vesiensuojelun rahoituskomitean ehdottamaa 6 milj. markan määrärahaa vesiensuojelutöitten suorittamista varten, jolla määrärahalla oli tarkoitus työllistää kuivatustöiden pienentymisen johdosta alityölliseksi jäänyt vesipiirien henkilökunta?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Voin kysyjän kanssa olla täysin yhtä mieltä siitä, että ensi vuoden määrärahojen kohdalla, jotka merkitsevät työllisyystilannetta vesihallituksen alaisessa organisaatiossa, on korjaamisen varaa. Mutta toisaalta korostaisin sitä seikkaa, että esim. vesihuoltokysymyksiin liittyvien korvausasioitten eräitä periaatteellisia ratkaisuja on vielä odottamassa päätöstään. Näitten päätöksien kohdalla on käsitykseni mukaan kiirehdittävä. Se avaa sen jälkeen hyvinkin paljon lisätyömahdollisuuksia ennen kaikkea vesihuoltotöitten kohdalta, ja silloin se yhteinen tavoite, mitä ed. Isomursukin ajaa takaa, käytännössä toteutuu.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ed. L. Linnan suull. ksm. n:o 292 hallavahinkojen korvaamisesta.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi esitän kunnioittavasti seuraavan suullisen kysymyksen:

Mihin toimiin hallitus on ryhtynyt luonnonvahinkojen korvaamiseksi hallvahingosta kärsineille?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Kertaus on opintojen äiti, mutta tästä huolimatta vastauksena kansanedustaja L. Linnan suulliseen kysymykseen esitän kunnioittaen ja täsmällisesti seuraavaa:

Hallavahinkojen korvaamiseksi on kullakin kerralla erikseen valtion tulo- ja menoarviossa osoitettu määräraha, joka valtioneuvoston lähemmin määräämin perustein on maksettu hallasta kärsimään joutuneille. Viime kesänä sattuneiden hallojen kokonaisvahingosta ei ole olemassa selvää kuvaa. Tällaisen yleispiirteisen selvityksen hankkiminen on parhaillaan käynnissä, ja vasta tämän selvityksen saannin jälkeen tulee valtioneuvostossa harkittavaksi, oli-

siko ja minkälaisiin toimenpiteisiin asian johdosta ryhdyttävä.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti ensimmäisen lisäkysymyksen:
Tietääkö hallitus, että huomattava osa pienviljelijöistä, joiden vilja- ja perunasato on hallan vuoksi tuhoutunut, on puuttuvan satovakuutuksen vuoksi joutumassa taloudellisiin vaikeuksiin?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Hallitus tietää tämän.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti toisen lisäkysymyksen:
Onko hallituksen tarkoitus järjestää hallamenetyksistä kärsineille pienviljelijöille mahdollisuudet sivuansioihin tai työttömyyskorvauksiin heidän toimeentulonsa turvaamiseksi?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Tämä kysymys kohdistuu jo aika paljon siihen hallinnonhaaraan, josta vastaa työvoimaministeri, mutta käsitykseni mukaan työvoimaministeriökin lähtee siitä periaatteesta, että todella työn tarpeessa oleville pyritään mahdollisuuksien mukaan työtilaisuuksia järjestämään.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ed. L. Linnan suull. ksm. n:o 293 Ylivieskan kaupungin siirtämisestä III kalleusluokasta II luokkaan.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi esitän kunnioittavasti seuraavan kysymyksen:
Mihin toimiin hallitus on ryhtynyt kuntien yleisen kalleusluokkajaon tarkistamiseksi siten, että Ylivieskan kaupunki tulisi muuttumaan nykyisestä kolmannesta toiseen kalleusluokkaan?

Ministeri Kuusi: Herra puhemies! Vastauksena ed. L. Linnan kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:
Kuntien yleisestä kalleusluokituksesta annetun lain mukaan valtioneuvosto voi kesken kulumassa olevan viisivuotiskauden muuttaa kalleusluokitusta, jos erityisen painavia syitä tällaiseen muuttamiseen on. Nykyinen luokitus on vahvistettu vuosiksi 1968—1972. Kuluneiden lähes neljän vuoden aikana valtioneuvosto on toistaiseksi ainoastaan kerran tehnyt muutoksia tähän luokitukseen.
Ylivieskan kaupungin hakemuksesta on hankittu lausunto lääninhallituksesta, ja asia tulee käsiteltäväksi valtioneuvostossa kuluvan syksyn aikana samalla kertaa kun eräiden muidenkin kuntien vastaavat hakemukset.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Esitän ensimmäisen lisäkysymyksen:
Onko mahdollista, että paikkakuntakalleusluokan tarkistus tulee Ylivieskan osalta voimaan jo vuoden 1972 alusta?

Ministeri Kuusi: Herra puhemies! Sikäli kuin tällaisia tarkistuksia tulee, se ei ole mahdotonta.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ed. Hetemäen suull. ksm. n:o 295 virassa olevien opettajien jatkokoulutusta selvittävän komitean asettamisesta.

Ed. Hetemäki: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti seuraavan kysymyksen:
Koska virassa olevien opettajien jatkokoulutusta selvittävä komitea lopultakin asetetaan?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Hetemäen kysymykseen pyydän kunnioittavasti esittää:
Mahdollisimman pian, käsitykseni mukaan kuukauden sisällä.

Ed. Hetemäki: Herra puhemies! Saanen esittää toisen lisäkysymyksen:
Minkälainen kokoonpano tälle toimikunnalle on suunniteltu ja kuinka pitkä toimiaika?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Hetemäen ensimmäiseen lisäkysymykseen pyydän kunnioittaen esittää, että sille tulee sekä edustava että työkykyinen kokoonpano ja lyhyt toimiaika.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Ministeri Mattilan poissaolon takia päiväjärjestyksen 12) asia siirtyy seuraavaan istuntoon, jossa käsitellään suullisia kysymyksiä.

---

13) Ed. Kaarlosen suull. ksm. n:o 297 rehujen raaka-aineiden laadun valvonnan tehostamisesta.

Ed. Kaarlonen: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kysymyksen:

Onko hallitus ryhtynyt toimenpiteisiin ulkomaisten rehujen raaka-aineen laadun valvonnan tehostamiseksi ja niissä esiintyvästä salmonellasta aiheutuvien vahinkojen korvaamiseksi karjanomistajille?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Kaarlosen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:

Kun kuluvan vuoden keväällä todettiin erään laitoksen soijarehuissa Salmonella-bakteereja, asetettiin laitos jatkuvaan valvontaan ja jokainen sieltä lähtevä rehuerä on bakteriologisesti tarkastettu. Muutoinkin on sekä rehutehtaiden omaa tuotannon valvontaa että viranomaisten suorittamaa rehujen valvontaa tehostettu, eikä alkukesän jälkeen missään rehuseoksessa ole todettu eläinten sairautta aiheuttavia bakteereja.

Maa- ja metsätalousministeriössä on tutkittavana mahdollisuus sellaisen määrärahan saantiin, josta voitaisiin maksaa korvausta tapauksissa, joissa salmonelloosin vuoksi eläinkunnan tuotteita ei ihmisten terveyden suojelemiseksi voida sallia luovutettavaksi elintarvikkeeksi ja joissa karjanomistajalla ei ole muuta mahdollisuutta korvauksen saantiin.

Ed. Kaarlonen: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen lisäkysymyksen:

Onko ulkomaisella myyjällä vastuuta raaka-aineen vahingollisuudesta?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Tarkkaan en asiaa tunne, mutta käsitykseni mukaan ei ole vastuuta.

Ed. Kaarlonen: Herra puhemies! Esitän vielä toisen lisäkysymyksen:

Onko hallitus ryhtynyt toimenpiteisiin nyt ilmenneiden vahinkojen määrittelemiseksi?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Toimenpiteet ovat parastaikaa käynnissä. Tarkoituksemme on asettaa toimikunta selvittämään tätä kysymystä koko laajuudessaan.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.37.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

84. Perjantaina 15 p. lokakuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Siv.

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset laiksi oppikoulun kouluneuvostosta 2402

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 89; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9; hallituksen esitys n:o 23; lak.al. n:ot 170 ja 171.

Ensimmäinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi ulkomaanedustuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta 2417

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 14; hallituksen esitys n:o 90.

3) Ehdotus laiksi tilan yhteisomistajien osallistumisesta metsänparannushankkeeseen ..... „

Asiakirjat: Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 29; hallituksen esitys n:o 58.

4) Ehdotukset laeiksi tulo- ja omaisuusverolain sekä kunnallishallituksesta kaupungissa ja maalaiskuntain kunnallishallinnosta annettujen asetusten muuttamisesta 2418

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34; hallituksen esitys n:o 54; lak.al. n:ot 42 ja 180 (1970 vp.) sekä 88; toiv.al. n:ot 233 ja 280 (1970 vp.) sekä 214.

5) Ehdotus laiksi tullitariffin muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36; hallituksen esitys n:o 86.

6) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta 2418

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37; hallituksen esitys n:o 96.

Ainoa käsittely:

7) Ehdotus Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan välisen kulttuuriyhteistyösopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... „

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunmietintö n:o 13; hallituksen esitys n:o 79.

8) Ehdotus toivomukseksi täysi-ikäisyysrajan alentamisesta 2420

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 15: ed. Tupamäen ym. toiv.al. n:o 97 (1970 vp.).

9) Ehdotukset toivomukseksi vapaudessa tapahtuvan kriminaalihuollon järjestämisestä 2422

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 16; toiv.al. n:ot 58, 66 ja 108 (1970 vp.).

10) Ehdotus toivomukseksi itäisen sisääntulotien rakentamisesta Kuusankoskelle ..... „

Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 62; ed. Hykkäälän ym. toiv.al. n:o 1842 (1970 vp.).

11) Ehdotus toivomukseksi Kouvolan —Heinolan maantien rakennustöiden aloittamisesta välillä Voikkaa—Jaala .. „

Siv.

Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 63; ed. Hykkäälän ym. toiv.al. n:o 1843 (1970 vp.).

12) Ehdotus toivomukseksi Virojoen — Miehikkälän — Pyhällön — Haapalan —Kouvolan maantien rakentamisesta .. 2423

Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietinto n:o 64: ed. Häkämiehen toiv.al. n:o 1846 (1970 vp.).

13) Ehdotukset toivomukseksi TVH:n tukikohdan rakentamisesta Pylkönmäelle „

Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 65; toiv.al. n:ot 1849 ja 1938 (1970 vp.).

14) Ehdotukset toivomukseksi Lievestuoreen—Toivakan maantien parantamisesta ..... „

Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 66; toiv.al. n:ot 1850 ja 1896 (1970 vp.).

15) Ehdotukset toivomukseksi Saarijärven—Myllymäen maantien peruskorjaamisesta ..... „

Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 67; toiv.al. n:ot 1851 ja 1899 (1970 vp.).

16) Ehdotus toivomukseksi Pylkönmäen—Kolkanlahden paikallistien perusparantamisesta 2424

Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 68; ed. Härkösen ym. toiv.al. n:o 1852 (1970 vp.).

17) Ehdotus toivomukseksi Kalmarin —Sapran paikallistien rakentamisesta .. „

Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 69; ed. Härkösen ym. toiv.al. n:o 1853 (1970 vp.).

18) Ehdotus toivomukseksi maantien rakentamisesta Pudasjärven Kouvalta Taivalkosken Kylmälän kautta Sampilaan .. „

Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 70; ed. Isomursun ym. toiv.al. n:o 1855 (1970 vp.).

19) Ehdotus toivomukseksi paikallistien rakentamisesta Saviniemestä Tiittolaan 2425

Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 71; ed. Isomursun ym. toiv.al. n:o 1856 (1970 vp.).

Siv.

Esitellään:

20) Hallituksen esitys n:o 134 kuolemanrangaistuksen poistamisesta rangaistusjärjestelmästä 2425

21) Hallituksen esitys n:o 143 laiksi valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta annetun lain muuttamisesta 2428

22) Hallituksen esitys n:o 144 Suomen, Norjan ja Ruotsin välisen Pohjoiskalotin ammattikurssikeskusta koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 2429

23) Hallituksen esitys n:o 145 laiksi rajavartiolaitoksesta annetun lain muuttamisesta ..... „

24) Hallituksen esitys n:o 146 laiksi kunnille asuntoalueiden hankkimiseksi myönnettävästä korkotuesta ..... „

25) Hallituksen esitys n:o 147 talletusten veronhuojennuslaiksi ..... „

26) Hallituksen esitys n:o 148 laiksi obligaatiolainojen veronhuojennuksista annetun lain muuttamisesta ..... „

27) Hallituksen esitys n:o 149 laiksi eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin annetun lain muuttamisesta „

28) Hallituksen esitys n:o 150 laiksi eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin ..... „

29) Hallituksen esitys n:o 151 laiksi eräistä omaisuuden luovutuksista saadun voiton väliaikaisesta verovapaudesta annetun lain muuttamisesta 2430

30) Hallituksen esitys n:o 152 pientonniston rakennuslainoille annettavista valtion takauksista ..... „

31) Hallituksen esitys n:o 153 laiksi koulujärjestelmän perusteista annetun lain muuttamisesta ..... „

32) Hallituksen esitys n:o 154 laiksi kunnallisten ja yksityisten oppikoulujen valtionavusta annetun lain 4 §:n muuttamisesta ..... „

33) Hallituksen esitys n:o 155 laiksi maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain muuttamisesta ..... „

34) Hallituksen esitys n:o 156 laiksi asutuslainsäädännön kumoamiseen liittyvistä toimenpiteistä annetun lain muuttamisesta annetun lain soveltamisajan pitentämisestä ..... „

Siv.

35) Hallituksen esitys n:o 157 laiksi ilmailuhallinnosta 2430
36) Hallituksen esitys n:o 158 laiksi autorekisterikeskuksesta annetun lain muuttamisesta ..... „
37) Hallituksen esitys n:o 159 laiksi geologisesta tutkimuslaitoksesta annetun lain muuttamisesta ..... „
38) Hallituksen esitys n:o 160 laiksi lapsiperheiden asumistuesta annetun lain muuttamisesta ..... „
39) Hallituksen esitys n:o 161 laiksi työnvälityslain 3 a §:n muuttamisesta .. „
40) Ed. Silanderin ym. lak.al. n:o 213 laiksi elatusavun ennakosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta ..... „

Pöydällepanoa varten esitellään:

41) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35 valtiovarain hoidosta ja tilasta sekä valtiontilintarkastajain kertomuksesta vuodelta 1969 ..... „
42) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksen johdosta laiksi vuodelta 1972 suoritettavan vakuutetun sairausvakuutusmaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun määrästä ..... „

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Virolainen.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Ehrnrooth, Friberg, Gestrin, Holkeri, Huurtamo, Häggblom, Härkönen, Ilaskivi, Karjalainen, Kortesalmi, Käkelä, Lankinen, Lottanen, E. Niskanen, Sinkkonen, Sorsa, Sundqvist, Vennamo ja S. Westerlund.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisasioiden vuoksi tästä istunnosta edustajat Huurtamo, Härkönen, Lottanen, Vennamo ja S. Westerlund, tämän kuun 19 päivään edustajat Ehrnrooth ja Häggblom, 19 päivän istunnosta ed. Tuominen, 19 päivästä 21 päivään ed. Koivunen, 19 päivästä 22 päivään edustajat Puhakka ja Tiekso sekä virkatehtävän vuoksi tämän kuun 19 päivästä tulevan marraskuun 5 päivään ed. Antila.

Pääministeri Karjalaisen edustajantoimi.

Ensimmäinen varapuhemies: Luetaan oikeusministeriöltä saapunut kirjelmä.

Sihteeri lukee:

"Valtioneuvosto
Oikeusministeriö
Helsinki 14. 10. 1971.

Herra Eduskunnan Puhemiehelle.

Valtioneuvostossa on tänään esitelty Tasavallan Presidentin kanslian ilmoitus, että Tasavallan Presidentti matkustaa kuluvan lokakuun 14 päivänä kello 6.40 Iraniin osallistuakseen 2500-vuotisjuhlallisuuksiin ja on tämän matkansa takia estynyt hoitamasta Tasavallan Presidentin tehtäviä. Hallitusmuodon 25 §:n mukaan (588/56) hoitaa sanotun matkan aikana presidentin tehtäviä pääministeri Ahti Karjalainen.

Tämän oikeusministeriö asiain ratkaisemisesta valtioneuvostossa ja sen ministeriöissä 30 päivänä maaliskuuta 1922 annetun lain 4 §:n mukaisesti (589/56) kunnioittavasti ilmoittaa Teille, Herra Puhemies, tiedoksi.

Ministeri Jacob Söderman.

Vt. kansliapäällikkö Heikki Jaatinen."

Valiokuntien täydennys.

Ensimmäinen varapuhemies: Luetaan valiokuntien täydennysvaaleja koskeva eduskunnan valitsijamiesten kirjelmä.

Sihteeri lukee:

"Eduskunnan valitsijamiehet
15 päivänä lokakuuta 1971.
N:o 11.

Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet täten kunnioittavasti saattavat Eduskunnan tietoon, että he ovat valinneet

— toisen lakivaliokunnan jäseneksi vapautuksen saaneen ed. Tuomiojan sijaan ed. Taipaleen, sekä

— kulkulaitosvaliokunnan varajäseneksi vapautuksen saaneen ed. Myyryläisen sijaan ed. Taipaleen.

Valitsijamiesten puolesta:

Timo Mäki.

Reino Breilin."

Pohjoismaiden neuvoston täydennys.

Ensimmäinen varapuhemies: Luetaan Pohjoismaiden neuvoston täydennysvaalia koskeva eduskunnan valitsijamiesten kirjelmä.

Sihteeri lukee:

"Eduskunnan valitsijamiehet
15 päivänä lokakuuta 1971.
N:o 10.

Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet täten kunnioittavasti saattavat Eduskunnan tietoon, että he ovat valinneet Pohjoismaiden neuvoston varajäseneksi ed. Luja-Vepsän tilalle ed. Forsmanin.

Valitsijamiesten puolesta:

Timo Mäki.

Reino Breilin."

Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1970.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että kirjelmän ohella kuluvan lokakuun 11 päivältä on eduskunnalle saapunut eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1970. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1970.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että kansaneläkelaitoksen valtuutettujen viime kesäkuun 17 päivänä päivätyn kirjelmän ohella on eduskunnalle saapunut kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1970, joka nyt on edustajille jaettu.

Aloitteiden siirto.

Ensimmäinen varapuhemies: Sen johdosta, että hallituksen esitys n:o 142 laiksi elatusavun ennakosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta on lähetetty valmistelevasti käsiteltäväksi sosiaalivaliokuntaan, puhemiesneuvosto ehdottaa, että ed. Karkisen toiv.al. n:o 64 (1970 vp.) elatusavun ennakon suorittamisperusteiden laajentamisesta, ed. Sepän ym. lak.al. n:o 32 laiksi elatusavun ennakosta annetun lain muuttamisesta, ed. Fribergin ym. toiv.al. n:o 12 elatusavun ennakon korottamisesta ja elatusapuun oikeuttavan yläikärajan tarkistamisesta lapsen opiskelun johdosta sekä ed. Kainulaisen ym. toiv.al. n:o 15 esityksen antamisesta elatusavun ennakon korottamisesta, jotka on aikanaan lähetetty lakivaliokuntaan, siirrettäisiin valmistelevasti käsiteltäviksi sosiaalivaliokuntaan.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi oppikoulun kouluneuvostosta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 89 ja otetaan toiseen käsittelyyn

siinä sekä sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 9 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 23 sekä lak.al. n:ot 170 ja 171, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 89. Viime tiistain istunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Häkämies ed. Linkolan kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin sivistysvaliokunnan mietinnön I vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Häkämiehen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Haukipuro, Helle, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuosi, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinisalo, Stenbäck, Suksi, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Weckman, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Asunmaa, Haarla, Hara, Heino, Huotari, Häikiö, Häkämies, Jaatinen, Junnila, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Kurppa, Laatio, Linkola, Lähteenmäki, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Nikkilä, Penttinen, Poutiainen, Procopé, Salmenkivi, Seppä, Silander, Sillantaus, Suokas, S. Suominen, Syrjä, Särkkä, Tarvajärvi, Vainio, Vaittinen, Vartia, Westerholm ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestää edustaja Isomursu.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ehrnrooth, Friberg, Gestrin, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Häggblom, Härkönen, Ilaskivi, Karjalainen, Kortesalmi, Käkelä, Lankinen, Lottanen, Melin, E. Niskanen, Sinkkonen, Sorsa, Sundqvist, Vennamo, S. Westerlund ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 134 jaa- ja 41 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 23.

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Ehdotan, että 1 § hyväksyttäisiin I vastalauseeseen sisältyvän lakiehdotuksen 1 §:n mukaisesti.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Esitän 1 §:n kuuluvaksi seuraavasti: "Valtion oppikoulussa sekä valtionapua nauttivassa yksityisoppikoulussa on koulun kasvatus- ja opetustehtävän edistämiseksi kouluneuvosto, jossa koulun opettajat, oppilaat ja koulun huolto- ja kansliahenkilökunta ovat edustettuina. Milloin

oppikoulussa on iltalinja, on sillä erillinen kouluneuvosto."

Ed. Linkola: Herra puhemies! Kannatan ed. Häkämiehen tekemää ehdotusta.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Kannatan ed. Tupamäen ehdotusta.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Yleiskeskustelussa esiin tulleiden asioiden vuoksi ehdotan 1 §:n hyväksyttäväksi IV vastalauseen mukaisesti.

Ed. Silander: Herra puhemies! Kannatan ed. Vainion tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Häkämies ed. Linkolan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisesti. Kutsun tätä ed. Häkämiehen ehdotukseksi. Ed. Tupamäki ed. L. Linnan kannattamana on ehdottanut, että pykälä saisi seuraavan muodon: "Valtion oppikoulussa sekä valtionapua nauttivassa yksityisoppikoulussa on koulun kasvatus- ja opetustehtävän edistämiseksi kouluneuvosto, jossa koulun opettajat, oppilaat ja koulun huolto- ja kansliahenkilökunta ovat edustettuina. Milloin oppikoulussa on iltalinja, on sillä erillinen kouluneuvosto." Tämä on ed. Tupamäen ehdotus. Vielä on ed. Vainio ed. Silanderin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin IV vastalauseen mukaisesti. Tämä on ed. Vainion ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Häkämiehen ja ed. Vainion ehdotusten välillä, sen jälkeen voittaneesta ed. Tupamäen ehdotusta vastaan ja lopuksi viimeksi mainitussa äänestyksessä voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Häkämiehen ja ed. Vainion ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Häkämiehen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vainion ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Heino, Helle, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Kuusinen, Laatio, Laine, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Linkola, Loikkanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Stenbäck, Suksi, Suomi, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Vaittinen, Vartia, Weckman, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilponiemi, Virtanen ja Väyrynen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Haukipuro, Huotari, Isomursu, R. Kangas, Karpola, Knuuttila, Kurppa, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Mattila, A. Niemelä, Partanen, Penttinen, Poutiainen, Rönkkö, Silander, Suokas, Syrjä, Terästö, Tupamäki, Uusitalo, Vainio, Westerholm, Vilmi, Volotinen ja Voutilainen.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Koskinen, Rekonen, Salmi, Taipale ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ehrnrooth, Friberg, Gestrin, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häggblom, Härkönen, Ilaskivi, Kainulainen, O. Kangas, Karjalainen, Kohtala, Kortesalmi, Käkelä, Lankinen, Lottanen, E. Niskanen, Sinkkonen, Sorsa, Sundqvist, Vennamo, S. Westerlund, Virolainen ja Ääri.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 140 jaa- ja 29 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 25.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Häkämiehen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Tupamäen ja ed. Häkämiehen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Tupamäen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Häkämiehen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Kaasalainen, Kaipainen, O. Kangas, Knuuti, Knuuttila, Koivunen, Laine, L. Linna, Mattila, Partanen, Rosnell, Saimo, Sinisalo, Sutinen, Tuominen, Tupamäki, Uusitalo ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Huotari, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Isomursu, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, Kalavainen, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Kurppa, Kuusinen, Laatio, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Siltanen, Stenbäck, Suksi, Suokas, Suomi, S. Suominen, Syrjä, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Vainio, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Volotinen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät seuraavat edustajat:

Karhuvaara, Kauppila, Koskenniemi, Koskinen, Salolainen, I. Suominen ja Vikatmaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ehrnrooth, Friberg, Gestrin, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häggblom, Härkönen, Ilaskivi, Karjalainen, Kortesalmi, Käkelä, Lankinen, Lottanen, E. Niskanen, Sinkkonen, Sorsa, Sundqvist, Vennamo, S. Westerlund ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 18 jaa- ja 153 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 21.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Häkämiehen ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Häkämiehen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Häkämiehen ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Pyydän "ei"-äänestäjiä nousemaan seisoalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Ensimmäinen varapuhemies: Vähemmistö.

Ed. Häkämies pyytää koneäänestystä.

Ensimmäinen varapuhemies: Esitän vastattavaksi "jaa" tai "ei".

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Haukipuro, Helle, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinisalo, Stenbäck, Suksi, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Weckman, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Asunmaa, Haarla, Hara, Heino, Huotari, Häikiö, Häkämies, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kainulainen, Katajavuori, Kauppi, Koppanen, Kurppa, Laatio, Linkola, Lähteenmäki, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Nikkilä, Pekkarinen, Penttinen, Poutiainen, Procopé, Salmenkivi, Seppä, Silander, Sillantaus, Suokas, S. Suominen, Syrjä, Särkkä, Tarvajärvi, Vainio, Vaittinen, Vartia, Westerholm ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ehrnrooth, Friberg, Gestrin, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häggblom, Härkönen, Ilaskivi, Karjalainen, Kortesalmi, Käkelä, Lankinen, Lottanen, E. Niskanen, Sinkkonen, Sorsa, Sundqvist, Vennamo, S. Westerlund ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 135 jaa- ja 43 ei-ääntä; poissa 21.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

2 § hyväksytään keskustelutta.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Ehdotan 3 §:n kuuluvaksi seuraavasti: "Kouluneuvostossa on, milloin koulussa on enintään viisisataa oppilasta, kahdeksan jäsentä, milloin koulussa on yli viisisataa mutta enintään tuhat oppilasta, kymmenen jäsentä ja milloin koulussa on yli tuhat oppilasta, kaksitoista jäsentä. Jäsenistä puolet on opettajia ja huolto- ja kansliahenkilökuntaan kuuluvia ja puolet oppilaita." 2 momentti kuten mietinnössä.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Ehdotan, että 3 § hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Kannatan ed. Tupamäen ehdotusta.

Ed. Linkola: Herra puhemies! Kannatan ed. Häkämiehen tekemää ehdotusta.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Ehdotan, että 3 § hyväksyttäisiin siten kuin se on esitetty IV vastalauseessa.

Ed. Silander: Herra puhemies! Kannatan ed. Vainion tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Häkämies ed. Linkolan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisesti. Kutsun tätä ed. Häkämiehen ehdotukseksi. Ed. Vainio ed. Silanderin kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin IV vastalauseen mukaisesti. Tämä on ed. Vainion ehdotus. Vielä on

ed. Tupamäki ed. L. Linnan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin seuraavan muotoisena: "Kouluneuvostossa on, milloin koulussa on enintään viisisataa oppilasta, kahdeksan jäsentä, milloin koulussa on yli viisisataa mutta enintään tuhat oppilasta, kymmenen jäsentä ja milloin koulussa on yli tuhat oppilasta, kaksitoista jäsentä. Jäsenistä puolet on opettajia ja huolto- ja kansliahenkilökuntaan kuuluvia ja puolet oppilaita"; 2 momentti kuten mietinnössä. Tämä on ed. Tupamäen ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksissä esitän meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Vainion ja ed. Häkämiehen ehdotusten välillä, sen jälkeen voittaneesta ed. Tupamäen ehdotusta vastaan ja lopuksi viimeksi mainitussa äänestyksessä voittaneesta mietintöä vastaan

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Vainion ja ed. Häkämiehen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Vainion ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Häkämiehen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Breilin, Friberg, Haapasalo, Hanhirova, Haukipuro, Hemmi, Huotari, Isomursu, Kaarlonen, Kainulainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karpola, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Korsbäck, Kurppa, Landström, Lillqvist, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Maijala, Mattila, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Orrenmaa, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekonen, Penttinen, Poutanen, Poutiainen, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salmivuori, Salo, Siikaniemi, Silander, Stenbäck, Suokas, Sutinen, Syrjä, Taipale, Terästö, Tikkanen, Toivanen, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Westerholm, Vilmi, Volotinen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Eskman, Flinck, Forsman, Granvik, Haarla, Hara, Heino, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kantola, Karkinen, Katajavuori, Kauppi, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Koskenniemi, Kuusinen, Laatio, Laine, Lehmonen, Lepistö, Lindeman, Linkola, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nieminen, Nikkilä, H. Niskanen, Paananen, Perheentupa, Pohjonen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Suksi, Suomi, S. Suominen, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Tiekso, Tiilikainen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Vaittinen, Vartia, Weckman, H. Westerlund, Vilponiemi, Virtanen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Karhuvaara, Kauppila, Koskinen, I. Suominen ja Vikatmaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Berner, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Helle, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häggblom, Härkönen, Ilaskivi, Karjalainen, Kortesalmi, Käkelä, Lankinen, Liedes, Lottanen, E. Niskanen, Pekkarinen, Sinkkonen, Sorsa, Sundqvist, Tamminen, Vennamo, S. Westerlund ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 66 jaa- ja 102 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 26.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Häkämiehen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Tupamäen ja ed. Häkämiehen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Tupamäen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Häkämiehen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Kaipainen, Kalavainen, Knuuti, Kohtala, Koivunen, Laine, L. Linna, Mattila, Partanen, Pekkarinen, Pohjonen, Rosnell, Rytkönen, Saimo, Sinisalo, Tuominen, Tupamäki ja Voutilainen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Antila, Aro, Asunmaa, Breilin, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Huotari, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Isomursu, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Knuuttila, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laatio, Landström, Lehmonen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekonen, Penttinen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Ruokola, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Siltanen, Stenbäck, Suksi, Suokas, Suomi, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Volotinen, Väyrynen, Åsvik ja Äärі.

"Tyhjää" äänestävät seuraavat edustajat:

Karhuvaara, Kauppila, Perheentupa, Salolainen, I. Suominen, Taipale ja Vikatmaa.

Poissa äänestyksessä ovat seuraavat edustajat:

Berner, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Helle, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häggblom, Härkönen, Ilaskivi, Karjalainen, Kortesalmi, Käkelä, Lankinen, Liedes, Lottanen, E. Niskanen, Sinkkonen, Sorsa, Sundqvist, Tamminen, Vennamo, S. Westerlund ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 18 jaa- ja 149 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 25.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Häkämiehen ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Häkämiehen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa", jos "ei" voittaa, on ed. Häkämiehen ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Kehotan "jaa"-äänestäjiä nousemaan seisoalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Ensimmäinen varapuhemies: Enemmistö.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Linkola: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin sivistysvaliokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen mukaisesti.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Kannatan ed. Linkolan tekemää ehdotusta.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Esitän 4 §:n kuuluvaksi seuraavasti: "Kouluneuvoston vaalissa on äänioikeutettu koulun jokainen opettaja ja huolto- ja kansliahenkilökuntaan kuuluva ja jokainen vakinainen oppilas keskikouluasteen alimman luokan oppilasta lukuunottamatta. Kouluneuvoston apujäsenen vaalissa on äänioikeutettu koulun jokainen vakinainen oppilas. Virantoimituksesta pidätetty opettaja ja huolto- ja kansliahenkilökuntaan kuuluva ja koulunkäynnistä pidätetty oppilas eivät kuitenkaan saa äänestää jäsenen eikä apujäsenen vaalissa.

Kouluneuvoston jäsenen vaalissa on vaalikelpoinen koulun jokainen opettaja ja huolto- ja kansliahenkilökuntaan kuuluva sekä jokainen vakinainen oppilas, joka kouluneuvoston toimikauden alkaessa on täyttänyt viisitoista vuotta. Kouluneuvoston apujäsenen vaalissa on vaalikelpoinen koulun jokainen vakinainen oppilas, joka kouluneuvoston toimikauden alkaessa ei ole täyttänyt viittätoista vuotta. Vaalikelpoisia eivät kuitenkaan ole rehtori ja vararehtori, iltalinjan apulaisrehtori ja hänen sijaisensa eivätkä virantoimituksesta pidätetty opettaja ja koulun huolto- ja kansliahenkilökuntaan kuuluva ja koulunkäynnistä pidätetty oppilas."

Ed. Vainio: Herra puhemies! Esitän 4 §:n kuuluvaksi kuten mietinnössä, kuitenkin uusi momentti lisäyksenä niin kuin se on IV vastalauseessa: "Vanhempien edustajat jne."

Ensimmäinen varapuhemies: Ed. Vainio siis ehdottaa, että pykälään otettaisiin IV vastalauseen mukainen uusi 3 momentti.

Ed. Vainio: Kyllä, herra puhemies.

Ed. Silander: Herra puhemies! Kannatan ed. Vainion tekemää ehdotusta.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Kannatan ed. Tupamäen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Linkola ed. Häkämiehen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisesti. Kutsun tätä ed. Linkolan ehdotukseksi. Ed. Vainio ed. Silanderin kannattamana on ehdottanut, että pykälään lisättäisiin IV vastalauseen mukaisesti uusi 3 momentti. Tämä on ed. Vainion ehdotus. Ed. Tupamäki on ed. L. Linnan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin seuraavassa muodossa: "Kouluneuvoston vaalissa on äänioikeutettu koulun jokainen opettaja ja huolto- ja kansliahenkilökuntaan kuuluva ja jokainen vakinainen oppilas keskikouluasteen alimman luokan oppilasta lukuunottamatta. Kouluneuvoston apujäsenen vaalissa on äänioikeutettu koulun jokainen vakinainen oppilas. Virantoimituksesta pidätetty opettaja ja huolto- ja kansliahenkilökuntaan kuuluva ja koulunkäynnistä pidätetty oppilas eivät kuitenkaan saa äänestää jäsenen eivätkä apujäsenen vaalissa. Kouluneuvoston jäsenen vaalissa on vaalikelpoinen koulun jokainen opettaja ja huolto- ja kansliahenkilökuntaan kuuluva sekä jokainen vakinainen oppilas, joka kouluneuvoston toimikauden alkaessa on täyttänyt viisitoista vuotta. Kouluneuvoston apujäsenten vaalissa on vaalikelpoinen koulun jokainen vakinainen oppilas, joka kouluneuvoston toimikauden alkaessa ei ole täyttänyt viittätoista vuotta. Vaalikelpoisia eivät kuitenkaan ole rehtori ja vararehtori, iltalinjan apulaisrehtori ja hänen sijaisensa eivätkä virantoimituksesta pidätetty opettaja ja koulun huolto- ja kansliahenkilökuntaan kuuluva ja koulunkäynnistä pidätetty oppilas." Tämä on ed. Tupamäen ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Linkolan ja ed. Tupamäen ehdotusten välillä, sen jälkeen voittaneesta ed. Vainion ehdotusta vanstaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Linkolan ja ed. Tupamäen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Linkolan ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Alenius, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Breilin, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Laatio, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Linkola, Lintilä,

Loikkanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Siltanen, Stenbäck, Suksi, Suokas, Suomi, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Virtanen, Volotinen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Huotari, Isomursu, Kaipainen, Karpola, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Kuusinen, Laine, H. Linna, L. Linna, Mäkelä, Pekkala, Puhakka, Rosnell, Ruokola, Rönkkö, Salama, Sandelin, Sinisalo, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Vilponiemi ja Voutilainen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Hanhirova, Helle, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häggblom, Härkönen, Ilaskivi, Kaasalainen, Karjalainen, Kortesalmi, Käkelä, Lankinen, Lottanen, E. Niskanen, Sinkkonen, Sorsa, Sundqvist, Tamminen, Vennamo, S. Westerlund ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 147 jaa- ja 27 ei-ääntä; poissa 25.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Linkolan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Vainion ja ed. Linkolan ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Vainion ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Linkolan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Breilin, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kurppa, L. Linna, Lintilä, Mattila, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Uusitalo, Vainio ja Volotinen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Eskman, Flinck, Forsman, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laatio, Laine, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Loikkanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Stenbäck, Suksi, Suomi, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Friberg ja Korsbäck.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Hanhirova, Helle, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häggblom, Härkönen, Ilaskivi, Kaasalainen, Karjalainen, Kortesalmi, Käkelä, Lankinen, Lotta-

nen, E. Niskanen, Sinkkonen, Sorsa, Sundqvist, Tamminen, Vennamo, S. Westerlund ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 20 jaa- ja 152 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 25.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Linkolan ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Linkolan ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Linkolan ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Pyydän "ei"-äänestäjiä nousemaan seisoalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Ensimmäinen varapuhemies: Vähemmistö.

Koneäänestystä pyydetään.

Ensimmäinen varapuhemies: Esitän vastattavaksi "jaa" tai "ei".

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Breilin, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Granvik, Haapasalo, Haukipuro, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laine, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Siltanen, Sinisalo, Stenbäck, Suksi, Suokas, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Syrjä, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Weckman, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Volotinen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A-K. Aalto, Aas, Haarla, Hara, Heino, Huotari, Häikiö, Häkämies, Jaatinen, Junnila, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Laatio, Linkola, Lähteenmäki, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Nikkilä, Penttinen, Poutiainen, Procopé, Salmenkivi, Seppä, Sillantaus, S. Suominen, Särkkä, Tarvajärvi, Vaittinen, Vartia ja Westerholm.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Hanhirova, Helle, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häggblom, Härkönen, Ilaskivi, Kaasalainen, Karjalainen, Kortesalmi, Käkelä, Lankinen, Lottanen, E. Niskanen, Sinkkonen, Sorsa, Sundqvist, Tamminen, Vennamo, S. Westerlund ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 141 jaa- ja 33 ei-ääntä; poissa 25.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

5 §.

Keskustelu:

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Ehdotan 5 §:n hyväksyttäväksi seuraavanlaisena: 1 momentti kuten vastalause I:n 5 §. 2 momentti kuten sivistysvaliokunnan mietinnön 5 §:n 5 momentti. Se on jaettu myös kirjallisesti.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Ehdotan 5 §:n kuuluvaksi seuraavaksi: 1 momentti kuten mietinnössä; ja sitten: "Jokainen koulu-

neuvoston vaaleissa äänioikeutettu saa äänestää niin monta opettajaehdokasta, koulun huolto- ja kansliahenkilökuntaan kuuluvaa ehdokasta ja oppilasehdokasta kuin kouluneuvostossa kulloinkin on asianomaisen ryhmän jäseniä. Jokainen äänioikeutettu oppilas saa äänestää niin monta apujäsenehdokasta kuin kouluneuvostossa kulloinkin on apujäseniä.

Kouluneuvoston vaalissa ehdokkaat asetetaan valitsijayhdistyksen toimesta. Valitsijayhdistyksen voi muodostaa vähintään viisi koulun opettajaa, huolto- ja kansliahenkilökuntaan kuuluvaa ja oppilasta. Valitsijayhdistys, jonka on perustanut vähintään viisi äänioikeutettua koulun opettajaa, huolto- ja kansliahenkilökuntaan kuuluvaa ja oppilasta, voi nimetä niin monta vaalikelpoista koulun opettajaa, huolto- ja kansliahenkilökuntaan kuuluvaa ja oppilasta ehdokkaiksi kuin heitä kutakin on kouluneuvoston jäseniksi valittava sekä niin monta vaalikelpoista oppilasta apujäsenehdokkaiksi kuin heitä on kouluneuvoston apujäseniksi valittava. Valitsijayhdistyksen perustamisesta säädetään asetuksella. Vaalin järjestää ja tuloksen vahvistaa kouluneuvosto."

Ed. Pursiainen: Herra puhemies! Ehdotan, että 5 § hyväksyttäisiin sivistysvaliokunnan mietintöön liitetyn II vastalauseen mukaisesti.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Koska 1, 3 ja 4 § eivät menneet IV vastalauseen mukaisesti, niin on aiheetonta esittää 5 §:ää, koska se liittyy läheisesti niihin.

Ed. Linkola: Herra puhemies! Kannatan ed. Häkämiehen tekemää ehdotusta.

Ed. Suomi: Herra puhemies! Kannatan ed. Pursiaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Häkämies ed. Linkolan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin seuraavassa muodossa: 1 momentti kuten I vastalauseeseen sisältyvän lakiehdotuksen 5 §:n 1 momentti sekä 2 momentti kuten sivistysvaliokunnan ehdotuksen 5 §:n 5 momentti. Kutsun tätä ed. Häkämiehen ehdotukseksi. Ed. Pursiainen ed. Suomen kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisesti eli lakialoitteeseen n:o 171 sisältyvän lakiehdotuksen 6 §:n mukaisena. Tämä on ed. Pursiaisen ehdotus. Ed. Tupamäki on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin seuraavassa muodossa: 1 momentti kuten mietinnössä, 2 momentin ensimmäiseen lauseeseen sanan "opettajaehdokasta" jälkeen lisätään "koulun huolto- ja kansliahenkilökuntaan kuuluvaa ehdokasta", sekä 3 ja 4 momentti mietinnön mukaisesti. Ehdotusta ei ole kannatettu, joten se raukeaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Häkämiehen ja ed. Pursiaisen ehdotusten välillä ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Häkämiehen ja ed. Pursiaisen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Häkämiehen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Pursiaisen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Eskelinen, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Huotari, Häikiö, Häkämies, Isomursu, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Korsbäck, Kurppa, Laatio, Landström, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Silander, Sillantaus, Suokas, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Toivanen, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vaittinen, Vartia, Westerholm, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Volotinen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Breilin, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koskenniemi, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Perheentupa, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Stenbäck, Suksi, Suomi Taipale, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Turunen, Weckman, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Tikkanen ja Väyrynen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ehrnrooth, Gestrin, Helle, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häggblom, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Kaasalainen, Karjalainen, Kortesalmi, Koskinen, Käkelä, Lankinen, Lottanen, E. Niskanen, Siikaniemi, Sinkkonen, Sorsa, Sundqvist, Vennamo, S. Westerlund ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 83 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 25.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Häkämiehen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Häkämiehen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Häkämiehen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Antila, Aro, Åsunmaa, Berner, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Haukipuro, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Karpola, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Kurppa, Kuusinen, Laine, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Siltanen, Sinisalo, Stenbäck, Suokas, Suomi, Sutinen, Syrjä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Weckman, H. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Volotinen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Haarla, Hara, Heino, Huotari, Häikiö, Häkämies, Junnila, Karhuvaara, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Laatio, Linkola, Lähteenmäki, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, Nikkilä, Procopé, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sillantaus, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Tarvajärvi, Vaittinen, Vartia, Westerholm ja Vikatmaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ehrnrooth, Gestrin, Helle, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häggblom, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Kaasalainen, Karjalainen, Kortesalmi, Koskinen, Käkelä, Lankinen, Lottanen, E. Niskanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Vennamo, S. Westerlund ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 140 jaa- ja 34 ei-ääntä; poissa 25.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

6 § hyväksytään keskustelutta.

7 §.

Keskustelu:

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Ed. Linkola: Herra puhemies! Kannatan ed. Häkämiehen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Häkämies ed. Linkolan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Häkämiehen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Haukipuro, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Kurppa, Kuusinen, Laine, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Silander, Siltanen, Sinisalo, Suksi, Suokas, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Syrjä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Weckman, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Haarla, Hara, Heino, Huotari, Häikiö, Häkämies, Junnila, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Laatio, Linkola, Lähteenmäki, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, Nikkilä, Procopé, Salmenkivi, Seppä, S. Suominen, Särkkä, Tarvajärvi, Vaittinen, Westerholm ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ehrnrooth, Gestrin, Helle, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häggblom, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Kaasalainen, Karjalainen, Koivisto, Koppanen, Kortesalmi, Koskinen, Käkelä, Lankinen, Lottanen, E. Niskanen, Partanen, Siikaniemi, Sillantaus, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, Vartia, Vennamo, S. Westerlund ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 140 jaa- ja 28 ei-ääntä; poissa 31.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

8 §.

Keskustelu:

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Ed. Linkola: Herra puhemies! Kannatan ed. Häkämiehen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Häkämies ed. Linkolan

kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Häkämiehen ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Kehotan "ei"-äänestäjiä nousemaan seisoalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Ensimmäinen varapuhemies: Vähemmistö.

Ed. Häkämies pyytää koneäänestystä.

Ensimmäinen varapuhemies: Esitän vastattavaksi "jaa" tai "ei".

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Antila, Aro, Berner, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Granvik, Hanhirova, Haukipuro, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Karpola, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Kurppa, Kuusinen, Laine, Landström, Lehmonen, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Silander, Siltanen, Sinisalo, Stenbäck, Suksi, Suokas, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Syrjä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Weckman, H. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Asunmaa, Haarla, Hara, Heino, Huotari, Häikiö, Häkämies, Jaatinen, Junnila, Karhuvaara, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Laatio, Linkola, Lähteenmäki, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, Nikkilä, Procopé, Salmenkivi, Seppä, S. Suominen, Särkkä, Tarvajärvi, Vaittinen, Vartia, Westerholm, Vikatmaa ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ehrnrooth, Gestrin, Haapasalo, Helle, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häggblom, Härkönen, Ilaskivi, Kaasalainen, Karjalainen, Koivisto, Kortesalmi, Koskinen, Käkelä, Lankinen, Lepistö, Lottanen, E. Niskanen, H. Niskanen, Partanen, Perheentupa, Salolainen, Siikaniemi, Sillantaus, Sinkkonen, Sorsa, Sundqvist, Tiilikainen, Tupamäki, Turunen, Vennamo, S. Westerlund ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 130 jaa- ja 34 ei-ääntä; poissa 35.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

9 §.

Keskustelu:

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Esitän, että 9 § saisi seuraavan sanamuodon:

"Muutoksenhausta kouluneuvoston päätökseen säädetään asetuksella. Milloin oppilaan holhooja saa hakea päätökseen muutosta, on myös oppilaalla muutoksenhakuoikeus.

Mitä edellä 1 momentissa on säädetty oppilaan muutoksenhakuoikeudesta, on vastaavasti noudatettava haettaessa muutosta päätökseen, jolla oppilas on erotettu koulusta määräajaksi tai kokonaan."

Ed. Linkola: Herra puhemies! Kannatan ed. Honkosen tekemää muutosehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Honkonen ed. Linkolan kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi seuraavan sanamuodon: "Muutoksenhausta kouluneuvoston päätökseen säädetään asetuksella. Milloin oppilaan holhooja saa hakea päätökseen muutosta, on myös oppilaalla muutoksenhakuoikeus. Mitä edellä 1 momentissa on säädetty oppilaan muutoksenhakuoikeudesta, on vastaavasti noudatettava haettaessa muutosta päätökseen, jolla oppilas on erotettu koulusta määräajaksi tai kokonaan."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Honkosen ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Kehotan "jaa"-äänestäjiä nousemaan seisoalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Ensimmäinen varapuhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on hyväksynyt ed. Honkosen ehdotuksen.

10 §.

Keskustelu:

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Ed. Linkola: Herra puhemies! Kannatan ed. Häkämiehen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Häkämies ed. Linkolan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Häkämiehen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Haukipuro, Helle, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Karpola, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laine, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Siltanen, Sinisalo, Stenbäck, Suksi, Suokas, Suomi, Sutinen, Syrjä Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Weckman, H. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Haarla, Hara, Heino, Huotari, Häikiö, Häkämies, Jaatinen, Junnila, Karhuvaara, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Laatio, Linkola, Lähteenmäki, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, Nikkilä, Procopé, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Tarvajärvi, Vaittinen, Vartia, Westerholm, Vikatmaa ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ehrnrooth, Gestrin, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häggblom, Härkönen, Ilaskivi, Kaa-

salainen, Kainulainen, Karjalainen, Kortesalmi, Käkelä, Lankinen, Lottanen, E. Niskanen, Räsänen, Sillantaus, Sinkkonen, Sorsa, Sundqvist, Tiekso, Vennamo, S. Westerlund, Virolainen ja Åsvik.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 138 jaa- ja 35 ei-ääntä; poissa 26.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

11 §.

Keskustelu:

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Esitän pykälän 1 momentin sanamuodoksi seuraavaa: "Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1972. Sen estämättä, mitä 5 §:n 1 momentissa on säädetty, kouluneuvosto valitaan ensimmäisen kerran 15 päivänä lokakuuta 1972 alkavaksi ja 31 päivänä joulukuuta 1973 päättyväksi toimikaudeksi. Ensimmäiset vaalit järjestää ja tuloksen vahvistaa rehtori. Muutoksenhausta rehtorin päätökseen on tällöin noudatettava, mitä siitä kouluneuvoston päätöksen osalta on voimassa."

Ed. Linkola: Herra puhemies! Kannatan ed. Honkosen tekemää muutosehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Honkonen ed. Linkolan kannattamana ehdottanut, että pykälän 1 momentti kuuluisi seuraavasti: "Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1972. Sen estämättä, mitä 5 §:n 1 momentissa on säädetty, kouluneuvosto valitaan ensimmäisen kerran 15 päivänä lokakuuta 1972 alkavaksi ja 31 päivänä joulukuuta 1973 päättyväksi toimikaudeksi. Ensimmäiset vaalit järjestää ja tuloksen vahvistaa rehtori. Muutoksenhausta rehtorin päätökseen on tällöin noudatettava, mitä siitä kouluneuvoston päätöksen osalta on voimassa."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Honkosen ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Kehotan "jaa"-äänestäjiä nousemaan seisoalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Ensimmäinen varapuhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on hyväksynyt ed. Honkosen ehdotuksen.

Johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Kun suuren valiokunnan ehdotusta ei ole muuttamattomana hyväksytty, palautetaan asia valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 3 momentin mukaisesti suureen valiokuntaan.

2) Ehdotus laiksi ulkomaanedustuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta.

Esitellään ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 14 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 90, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 14.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

3) Ehdotus laiksi tilan yhteisomistajien osallistumisesta metsänparannushankkeeseen.

Esitellään maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 29 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty

hallituksen esitys n:o 58, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 29.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

4) Ehdotukset laeiksi tulo- ja omaisuusverolain sekä kunnallishallituksesta kaupungissa ja maalaiskuntain kunnallishallinnosta annettujen asetusten muuttamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 54 sekä lak.al. n:ot 42 ja 180 (1970 vp.) sekä 88, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

5) Ehdotus laiksi tullitariffin muuttamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 86, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36.

Puheenvuoroa ei haluta.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

6) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 96, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

7) Ehdotus Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan välisen kulttuuriyhteistyösopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Esitellään ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 13 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 79, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 13.

Keskustelu:

Ed. Siltanen: Herra puhemies! Pohjoismaiden kulttuuriyhteistyötä on moitittu tehokkuuden puutteesta ja ponnistelujen tuloksettomuudesta. Siihen arvosteluun on kieltämättä ollut perääkin tietyissä yhteyksissä. Mutta myönteisiäkin kokemuksia viiden Pohjoismaan kulttuuriyhteistyöstä on olemassa, silla vaikkakin nämä yhteistyömyllyt ovat ajoittain jauhaneet hitaasti, voimme tänään osoittaa hyvän esimerkin siitä, että pohjoismaisesta yhteistyöstä vastuussa olevat poliitikot ja virkamiehet voivat nopeasti ja tehokkaasti saavuttaa tuloksia, joilla on oleellinen merkitys pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön ja ylipäänsä pohjoismaiden yhteistyön kannalta.

Hallituksen suorittama kulttuurisopimuksen valmistelu on ollut määrätietoista eikä varmastikaan ole syytä suurempaan tyytymättömyyteen tähän mennessä saavutettujen tulosten suhteen. Istunnossaan Reykjavikissa helmikuussa 1970 Pohjoismaiden neuvosto hyväksyi yksimielisesti suosituksen maiden hallituksille

pohjoismaisen kulttuurisopimuksen valmistelemiseksi, joka sopimus oli määrä solmia ennen 1 päivää tammikuuta 1972. Sopimuksen puitteissa tuli pyrkiä laajaan pohjoismaiden väliseen yhteistyöhön koulutuksen, tutkimuksen ja vapaan kulttuuritoiminnan aloilla mukaan luettuina mm. taide, kansanvalistus, radio- ja televisiotoiminta. Pohjoismaiden kulttuuri- ja opetusministerit asettivat viime vuoden maaliskuussa työryhmän, joka sai tehtäväkseen laatia ehdotuksen Pohjoismaiden neuvoston hyväksymän suosituksen mukaiseksi sopimukseksi. Työryhmän ehdotus oli valmiina joulukuussa ja luovutettiin Suomen hallituksen toimesta Pohjoismaiden neuvostolle lausuntoa varten. Neuvoston esityksestä sopimusluonnokseen tehtiin joitakin muutoksia, joiden perusteella mm. Pohjoismaiden neuvosto osallistuu sopimuksen mukaan kulttuuriyhteistyöhön. Pohjoismaiden kulttuuri- ja opetusministerit allekirjoittivat sopimuksen Helsingissä 15 päivänä maaliskuuta tänä vuonna. Tanskan, Norjan ja Ruotsin parlamentit ovat ratifioineet sopimuksen. Islannissa sopimus tulee käsiteltäväksi lokakuussa. Kun myös Suomen eduskunta nyt on ratifioimassa sopimusta, voimme odottaa Pohjoismaiden kulttuurisopimuksen astuvan voimaan suunnitelman mukaisesti ensi vuoden alusta.

Pohjoismainen kulttuurisopimus on pohjoismaiden yhdentymispyrkimysten tärkeimpiä ilmenemismuotoja. Riippuen soveltamisalttiudesta sillä tulee olemaan huomattava käytännöllinen merkitys pohjoismaiden kansoille, kuten esimerkiksi sopimuksen kulttuuriyhteistyötä koskevat määräykset Ruotsin ja Suomen väliselle laajalle muuttoliikkeelle, ei vain suomalaisten maahanmuuttajien sopeutumiselle Ruotsissa, vaan myös ajatellen takaisinpaluun helpottamista. Tässä yhteydessä on radio- ja televisioyhteistyötä koskevilla määräyksillä oma merkityksensä. Pohjoismainen kulttuurisopimus merkitsee yhdessä Helsingin sopimuksen kanssa kulttuuriyhteistyön organisatoristen edellytysten merkittävää ja tarpeellista parantamista. Pohjoismaiden ministerineuvoston toimivalta käsittää pohjoismaiden hallitusten koko yhteistyön, myös kulttuuriyhteistyön. Ministerineuvostolla on apunaan pysyvä kulttuuriasiain virkamieskomitea. Ministerineuvoston ja virkamieskomitean työn valmistelu on uskottu pohjoismaiden kulttuuriyhteistyösihteeristölle, jonka sijaintipaikkana on Kööpenhamina. Sihteeristön muodostavat eri maista nimetyt virkamiehet, joiden työkenttänä ovat kaikki pohjoismaat. Tässä on nähdäkseni huolehdittu sellaisen yhteistyökoneiston aikaansaamisesta, joka täysipainoisesti ja tehokkaasti voi huolehtia pohjoismaisten asiain valmistelusta. Kuitenkin on niin, kuten myös ulkoasiainvaliokunta antaa mietinnössään ymmärtää, että yhteistyökoneisto ei ilman muuta valvo kulttuurityöntekijäin etua. Pohjoismaiden neuvoston sivistysvaliokunta on toistuvasti korostanut sitä, että kulttuurielämän edustajien tulee voida aktiivisesti osallistua yhteistyöhön.

Kulttuurisopimuksessa säädetään yhteistyöelimistä virkamiesorganisaation ja varsinaisen kulttuurikentän välillä. Mielestäni on tärkeätä, että kulttuurielämän eri muodot ovat edustettuina tässä organisaatiossa. Pohjoismaiden neuvoston sivistysvaliokunta on myös nähnyt tehtäväkseen valvoa kulttuurityöntekijäin etua suunniteltaessa uutta organisaatioita. Parlamentaarikot puolestaan kytkeytyvät Pohjoismaiden neuvoston kautta pohjoismaiseen kulttuuriyhteistyöhön. Kulttuurisopimuksen 8 ja 15 artiklassa on maininta neuvoston osallistumisesta yhteistyöhön, mutta sanonta on ylimalkainen eikä sinänsä takaa käytännössä Pohjoismaiden neuvostolle sitä vaikutusvaltaa, joka sille parlamentaarisena elimenä nimenomaan kuuluu. Tältä kohdin kaivataan täsmällisempää sanontaa ja tehtävien tarkempaa määrittämistä. Näitä yhteistyöorganisaation tehtäviä selvittelee parhaillaan pohjoismaiden kulttuuri- ja opetusministerien asettama organisaatiokomitea. Tämän komitean edustajat ovat jo ilmoittaneet, että Pohjoismaiden neuvostolle tehdään esitys hallitustason yhteyksistä neuvostoon erityisesti kulttuuritalousarvion käsittelystä. Tämä on tärkeätä sen vuoksi, että talousarvio luo kehykset, joiden puitteissa koko kulttuuriyhteistyön muotoilu ja toteuttaminen tapahtuu. On itsestään selvää, että parlamentaarikoille on varmistettava aktiivinen osuus tämän kulttuuritalousarvion käsittelyssä, koska talousarviosta tulee ratkaiseva tekijä koko kulttuuriyhteistyölle.

Parlamentaarikkojen ja hallitusten edustajien väliset yhteydet vahvistetaan ministerineuvoston työjärjestyksessä, joka on alustavasti jo muotoiltu. Organisaatiokomitea ei ole vielä esittänyt siitä omaa ehdotustaan ja sen vuoksi asian käsittely on kesken. Ulkoasiainvaliokunta, aivan oikein, kiinnittää huomiota siihen, että tulevassa tarkistuksessa on luotava takeet siitä, että parlamentaarikkojen panos ei jää sopimuk-

sessa esitetyn voimakkaan virkakoneiston varjoon. Pohjoismaiden neuvoston sivistysvaliovaliokunta, jonka neuvoston puheenjohtajisto on osoittanut neuvoston kulttuuriyhteistyötä käsitteleväksi elimeksi, on viimeksi kokouksessaan Kuopiossa myös kiinnittänyt huomiota asian tähän puoleen ja esittänyt ministerineuvostolle toivomuksensa saada perehtyä niihin ehdotuksiin, joita tehdään Pohjoismaiden neuvoston ja ministerineuvoston välisestä yhteistyöstä.

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta on yksimielisesti käsittelyn kaikissa vaiheissa tukenut pyrkimyksiä kulttuuriyhteistyön tehostamiseksi ja kulttuurisopimuksen aikaansaamiseksi. Sen hyväksyminen merkitsee uusien mahdollisuuksien avautumista ja entistä näkyvämpien tulosten saavuttamista pohjoismaisessa kulttuuriyhteistyössä. Sopimus asettaa neuvoston jäsenille uusia tehtäviä ja lisääntyneen vastuun siitä, että kulttuuriyhteistyö aktivoituu, ja niin kuin ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä sanotaan, nimenomaan Suomen valtuuskunnan jäsenten vastuu tulee korostuman tämän sopimuksen johdosta.

Herra puhemies! Tietoisena siitä suuresta merkityksestä, mikä pohjoismaisella kulttuurisopimuksella on meidän maallemme ja sen kulttuurin kehitykselle, puollan lämpimästi valiokunnan ehdotusta sopimuksen ratifioimiseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus toivomukseksi täysi-ikäisyysrajan alentamisesta.

Esitellään lakivaliokunnan mietintö n:o 15 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Tupamäen ym. toiv.al. n:o 97 (1970 vp.), joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelu:

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Tässähän on kysymys toivomusaloitteesta, jossa on toivottu hallituksen antavan eduskunnalle pikaisesti esityksen täysi-ikäisyysikärajan laskemisesta 18 vuoteen. Tämä on asia, joka on ollut monesti aikaisemminkin eduskunnassa keskustelun alaisena. Kun asiasta viime syksynä ponnen muodossa äänestettiin, oli todettavissa, että peräti harva kansanedustaja oli ikärajan laskemisen kannalla. Silloin täysi-ikäisyysikärajan laskemisen kannalla 18 vuoteen olivat ainoastaan 4 SKDL:n edustajaa: Koivunen, Koskinen, Rekonen ja Sinisalo, sekä 7 sosialidemokraattien edustajaa: Ahde, Friberg, Kaipainen, Kohtala, Suksi, Sundqvist ja Tuomioja, sekä Suomen Maaseudun Puolueen ryhmä kokonaisuudessaan.

Nyt tässä lakivaliokunnan mietinnössä on suurimmaksi aloitteen hylkäämisperusteeksi asetettu se, ettei voida poiketa pohjoismaisesta käytännöstä. Kuitenkin on niin, että toisaalla sanotaan komiteamietinnön ehkä edistävän asiaa meillä. Tiedämme, että esim. Norjassa ei ole täysi-ikäisyysikärajan laskemisesta minkäänlaista toivoa elikkä yhtenäisyys täysi-ikäisyysrajan kohdalla tulee järkkymään ennemmin tai myöhemmin. Toiseksi Tanska ja Norja ovat menossa EEC:een. Tiedämme jo tänä päivänä, mitä se merkitsee. Se merkitsee pohjoismaisen yhteistyön erittäin suurta vaikeutumista, suorastaan romuttumista monelta alalta, mm. jo niin erittäin suuren merkityksen omaava alue kuin yhteiset työmarkkinat, jotka ovat meillä nyt avoimet, nämäkin ilmeisesti menetetään siinä vaiheessa. Minusta näillä perusteilla voimme välittömästi todeta, että ennemmin tai myöhemmin erot pohjoismaiden välillä kasvavat.

Jotta tämä asia, jota sentään aina ennen vaaleja lähes kaikki puolueet kannattavat, pääsisi eteenpäin, esitän että käsittelyn pohjaksi otettaisiin lakivaliokuntaan mietintöön liitetty vastalause.

Ed. Poutiainen: Herra puhemies! Täysi-ikäisyysrajan alentamisesta 18 vuoteen on todella puhuttu ja kirjoitettu maassamme paljon eri puolueiden taholta. Nyt pian esillä oleva äänestys osoittaa sitten, ketkä kansanedustajat ovat tosissaan asian kannalla, sillä paljon esitetään ympäri maata kaikenlaisia, mutta sitten kun täällä ruvetaan äänestelemään, niin tuleekin toisenlainen kannanotto. Toivotaan, että tämä kannanotto olisi nyt yksimielisesti ko. aloitteen hyväksymisen kannalla, sillä nykyinen tilanne on luonnoton. Ihminen voi olla esim. avioliitossa monta vuotta ennen kuin saa täy-

sivaltaiset oikeudet. Tämä tuntuu luonnottomalta. Ehkä saa eräissä asioissa täysivaltaisuusoikeudet, mutta ei lähimainkaan niissä asioissa, mistä nyt on kysymys.

Täällä jo ed. Tupamäki viittasi, ettei ole mitään asiallista estettä sille, että me Suomessa menisimme pohjoismaista etukärjessä tässä kysymyksessä. Yleensä me olemme aina seuranneet ja tehneet niin kuin edellämme ovat pohjoismaat tehneet. Tehkäämme kerran tässä asiassa niin, että menemme ensiksi. Tulkoot sitten muut pohjoismaat perästä alentamaan täysi-ikäisyysrajaa 18 vuoteen.

Kannatan ed. Tupamäen tekemää ehdotusta.

Ed. Koskenniemi: Herra puhemies! Perustuslakivaliokunta on käsitellyt äänioikeusikärajan alentamiskysymystä ja samalla on tutkittu myöskin mahdollisuutta täysi-ikäisyysikärajan alentamiseen, mutta asiantuntijat tuntuvat olevan yksimielisiä siitä, että tämän asian perusteellinen selvitys on vielä varsin paljon kesken, joten on tarkoituksenmukaista toistaiseksi ainakin noudattaa meidän maassammekin pohjoismaista käytäntöä, koska on ilman muuta tiettyjä yhteenkuuluvaisuuksia Suomen sekä muiden pohjoismaiden täysi-ikäisyysrajalla.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Toteaisin tähän valmisteluun viittaavaan puheenvuoroon, että asiaa on sentään komiteassa valmisteltu Suomessa jo kuusi vuotta. Minusta on omituista, ellei komitea ole saanut mitään aikaan, ellei se ole pystynyt selvittämään niitä ongelmia, joita tähän asiaan eittämättä liittyy. Kyllä minä katson, että jos tätä aloitettani vastustetaan, niin kyllä se merkitsee myöskin asian vastustamista. Tulee tässä mieleeni ed. Pursiaisen viime syksynä käyttämä puheenvuoro, jossa hän totesikin, että tuntuu vähän vaaralliselta laskea täysi-ikäisyysikärajaa näinkin alas, kun siitä seuraa niin monenlaista vastuutakin. Minusta Suomen nuoret ovat valmiit kantamaan tämän vastuun.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Tupamäki ed. Poutiaisen kannattamana ehdottanut, että aloitteen ponsi hyväksyttäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka yhtyy valiokunnan hylkäävään ehdotukseen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aro, Breilin, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Landström, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Stenbäck, Suksi, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, Vikatmaa, Voutilainen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Huotari, Isomursu, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Koivunen, Koskenniemi, Kurppa, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, A. Niemelä, Nieminen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Rekonen, Rosnell, Rytkönen, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat L. Aalto, Kuusinen, Salla ja Taipale.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Berner, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Haarla, Hetemäki, Holkeri, Honkonen, Hos-

tila, Huurtamo, Häggblom, Härkönen, Ilaskivi, Kaasalainen, Karjalainen, Korsbäck, Kortesalmi, Koskinen, Käkelä, Laatio, Lankinen, Loikkanen, Lottanen, Lähteenmäki, Mäki, E. Niemelä, E. Niskanen, Perheentupa, Räsänen, Sillantaus, Sinkkonen, Sorsa, Sundqvist, Teir, Vennamo, S. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 39 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 40.

Eduskunta on yhtynyt valiokunnan hylkäävään ehdotukseen.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotukset toivomukseksi vapaudessa tapahtuvan kriminaalihuollon järjestämisestä.

Esitellään lakivaliokunnan mietintö n:o 16 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt toiv.al. n:ot 58, 66 ja 108 (1970 vp.), jotka sisältävät yllämainitut ehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 16.

Keskustelu:

Ed. Hemmi: Herra puhemies! Nykyinen eduskunta ja hallitus pyrkivät toiminnassaan inhimillisempään kriminaalipolitiikkaan. Tästä ovat osoituksena monien edustajien jättämät eduskunta-aloitteet ja hallituksen antamat oikeuslaitostamme koskevat monet lakiesitykset. Näihin päiviin asti yleinen mielipide sekä myöskin rikollisuutta koskevat päätöksenteko ovat katsoneet, että vain ankaria rangaistuksia järjestämällä rikollisuus voidaan eliminoida yhteiskunnassamme mahdollisimma vähiin. Toimenpiteet eivät ole vastanneet kriminaalipolitiikan tavoitteita. Aivan kuten uuden kansanterveyslain tehtävänä on siirtää terveydenhuoltopolitiikkamme painopiste sairaanhoidosta terveydenhoitoon, samoin uudistuvan kriminaalipolitiikan tehtävänä pitää olla keskittyminen voimakkaasti myöskin ennalta ehkäisevään toimintaan. Ja aivan kuten kansanterveyslaki edellyttää sairaan kuntoutusta mahdollisimman työkykyiseksi, samoin kriminaalipolitiikkaan tulee saumattomasti kuulua rikoksen tielle sortuneen ja siitä vapautensa menettäneen jälkikuntoutus yhteiskuntakelpoiseksi kansalaiseksi. Ei tarvitse ihmetellä sitä, että niin monet vankiloista päässeet sortuvat uudelleen, kun kuntoutusta ei riittävästi ole järjestetty.

Nämä ongelmat tulevat erityisen huolestuttavina esille nyt, kun uusien lainsäädäntätoimenpiteiden johdosta vankiloistamme vapautuu vankeja eikä järjestelmällistä huolto-organisaatiota ole vielä olemassa. Uudelleen- ja jälleenkoulutus sekä työpaikkojen turvaaminen ovat ensimmäinen edellytys vangille päästä kokemaan yhteiskuntakelpoisuutensa.

On erittäin myönteistä, että viime syksynä asetettu komitea pohtii toimeksiantonaan, ei yksin kriminaalihuollon kokonaisorganisaatiouudistusta, vaan myös sen toimintatehon kehittämistä. Tähän voitaneen katsoa kuuluvan myös vankeinhoidon ja kuntoutuksen tason kohottamisen, joihin tavoitteisiin asiasta tekemäni aloite tähtää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy valiokunnan hylkäävään ehdotukseen.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus toivomukseksi itäisen sisääntulotien rakentamisesta Kuusankoskelle.

Esitellään kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 62 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Hykkäälän ym. toiv.al. n:o 1842 (1970 vp.), joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 62.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Eduskunta yhtyy valiokunnan hylkäävään ehdotukseen.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotus toivomukseksi Kouvolan—Heinolan maantien rakennustöiden aloittamisesta välillä Voikkaa—Jaala.

Esitellään kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 63 ja otetaan ainoaan käsitte-

lyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Hykkäälän ym. toiv.al. n:o 1843 (1970 vp.), joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 63.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Eduskunta yhtyy valiokunnan hylkäävään ehdotukseen.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotus toivomukseksi Virojoen—Miehikkälän—Pyhällön—Haapalan—Kouvolan maantien rakentamisesta.

Esitellään kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 64 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Häkämiehen toiv.al. n:o 1846 (1970 vp.), joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 64.

Puheenvuoroa ei haluta.

Eduskunta yhtyy valiokunnan hylkäävään ehdotukseen.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotukset toivomukseksi TVH:n tukikohdan rakentamisesta Pylkönmäelle.

Esitellään kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 65 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt toiv.al. n:ot 1849 ja 1938 (1970 vp.), jotka sisältävät yllämainitut ehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 65.

Keskustelua ei synny.

Eduskunta yhtyy valiokunnan hylkäävään ehdotukseen.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ehdotukset toivomukseksi Lievestuoreen—Toivakan maantien parantamisesta.

Esitellään kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 66 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt toiv.al. n:ot 1850 ja 1896 (1970 vp.), jotka sisältävät yllämainitut ehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 66.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Eduskunta yhtyy valiokunnan hylkäävään ehdotukseen.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ehdotukset toivomukseksi Saarijärven—Myllymäen maantien peruskorjaamisesta.

Esitellään kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 67 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt toiv.al. n:ot 1851 ja 1899 (1970 vp.), jotka sisältävät yllämainitut ehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 67.

Keskustelu:

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Pylkönmäen kunta on Keski-Suomen kunnista kahden muun kunnan ohella niitä, joihin tieyhteydet todella ovat kaikkein heikoimmat. Usein puhutaan siitä, että Etelä-Suomessa tiet ovat huonot, ja liikenteeseen nähden ne sitä ovat. Kuitenkin on kohtuudella vaadittavissa se, että kokonaiseen kuntaan on edes yksi kunnollinen tieyhteys. Nyt esillä olevat aloitteet käsittelevät Pylkönmäen tieyhteyttä itään ja länteen; tie menee kunnan halki. Tämä tie on todella erittäin huonokuntoinen sekä liikenteeseen nähden, mutta muutenkin. Mikäli nämä aloitteet hylätään, on oletettavissa, että asia siirtyy hämärään tulevaisuuteen. Valiokunnan vastauksessa todetaan, että tie on itse asiassa parannuksen tarpeessa, mutta että rahasta on pulaa.

Jotta asiassa pääsisimme eteenpäin, ehdotan, että toivomusaloite n:o 1851 (1970 vp.), ed.

Härkösen tekemä, otettaisiin käsittelyn pohjaksi.

Ed. Koivunen: Herra puhemies! Siihen aikaan kun näitä aloitteita on tehty, on varmaan ollut asia niin kuin täällä ed. Tupamäki kertoi. Minua vain ihmetyttää, ettei hän TVH:n insinöörinä tiedä, että tämän tien peruskorjaustyöt ovat olleet käynnissä kaiken kesää ja alkavat olla päättymisvaiheessaan. Voidaanhan kuitenkin suorittaa perästäpäin "hiivanheitto uuniin" hyväksymällä toivomus, joka ei asiaa tietysti paranna.

Ed. Tupamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä kyllä tiedän, mitä sillä tiellä on tapahtumassa. Siellä on rakennustöitä käynnissä. Mutta kysymys ei ole siitä, että nämä rakennustyöt, jotka siellä tällä hetkellä ovat meneillään, korjaisivat tien alkuunkaan koko laajuudessaan eivätkä missään tapauksessa siinä laajuudessa kuin ed. Härkösen aloite vaatii.

Ed. Poutiainen: Herra puhemies! Tuntuu olevan epäselvää, mitä siellä on tehty, mitä on tekemättä. Mutta ei se ainakaan pahene, jos hyväksytään kyseessä oleva toivomus. Näin ollen kannatan ed. Tupamäen tekemää ehdotusta.

Ed. Ahonen: Herra puhemies! Koska täällä ed. Tupamäki ja ed. Koivunen ja me kaikki emme ole tietoisia, onko tie valmis ja ovatko työt käynnissä niin, jotta saamme jonkin päivän tässä harkinta-aikaa, ehdotan, että tämä asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistain istuntoon.

Ed. Lehmonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Ahosen tekemää ehdotusta.

Toinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja sitä on kannatettu, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Ahonen ed. Lehmosen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, eduskunta hyväksynee ed. Ahosen ehdotuksen pöydällepanosta.

Asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

16) Ehdotus toivomukseksi Pylkönmäen—Kolkanlahden paikallistien perusparantamisesta.

Esitellään kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 68 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Härkösen ym. toiv.al. n:o 1852 (1970 vp.), joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 68.

Keskustelua ei synny.

Eduskunta yhtyy valiokunnan hylkäävään ehdotukseen.

Asia on loppuun käsitelty.

17) Ehdotus toivomukseksi Kalmarin—Sapran paikallistien rakentamisesta.

Esitellään kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 69 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Härkösen ym. toiv.al. n:o 1853 (1970 vp.), joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 69.

Puheenvuoroa ei haluta.

Eduskunta yhtyy valiokunnan hylkäävään ehdotukseen.

Asia on loppuun käsitelty.

18) Ehdotus toivomukseksi maantien rakentamisesta Pudasjärven Kouvalta Taivalkosken Kylmälän kautta Sampilaan.

Esitellään kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 70 ja otetaan ainoaan käsitte-

lyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Isomursun ym. toiv.al. n:o 1855 (1970 vp.), joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 70.

Puheenvuoroa ei haluta.

Eduskunta yhtyy valiokunnan hylkäävään ehdotukseen.

Asia on loppuun käsitelty.

19) Ehdotus toivomukseksi paikallistien rakentamisesta Saviniemestä Tiittolaan.

Esitellään kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 71 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Isomursun ym. toiv.al. n:o 1856 (1970 vp.), joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 71.

Keskustelua ei synny.

Eduskunta yhtyy valiokunnan hylkäävään ehdotukseen.

Asia on loppuun käsitelty.

---

20) Kuolemanrangaistuksen poistamista rangaistusjärjestelmästä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 134 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Oikeusministeri Söderman: Herra puhemies! Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys laiksi kuolemanrangaistuksen poistamisesta rangaistusjärjestelmästä. Tämä esitys voidaan katsoa osaksi rikoslainsäädäntömme laajahkoa uudistustyötä, johon sisältyvät rangaistusjärjestelmän yleinen uudistus, sotilasrikoslainsäädännön ajanmukaistaminen ja nuoria rikoksentekijöitä koskevan lainsäädännön uudistus, mainitakseni tärkeimmät lähiajan suunnitelmista. Koska nämä laajat uudistukset vaativat vielä aikaa, hallitus on päättänyt antaa esityksen kuolemanrangaistuksen poistamisesta erillisenä. Erillisen esityksen antamisajankohdan määräämiseen on vaikuttanut eduskunnassa vireillä oleva sotaväen rikoslain osittaisuudistus, johon asia eräin tavoin liittyy. Tätä osittaisuudistusta käsiteltäessä kysymys kuolemanrangaistuksen tarkoituksenmukaisuudesta on yleisemminkin kiinnittänyt eduskunnan ja hallituksen huomiota.

Suomessa ei kuolemanrangaistusta ole säännöllisissä oloissa pantu täytäntöön vuoden 1826 jälkeen. Tämä käytäntö sai alkunsa senaikaisen hallitsijamme päätöksestä armahtaa kaikki kuolemaantuomitut, mitä päätöstä on pidettävä niinä aikoina hyvin edistyksellisenä. Eniten ihmetyttääkin asiassa se, ettei keisari Nikolai I:n ajatuksia ole kehitetty lopulliseen päämääräänsä ennen kuin nyt, 150 vuotta myöhemmin. Vasta nyt eduskunta siis saa tilaisuuden tehdä päätöksen, joka varmasti tulee jäämään historiaan.

Kuten hallituksen esityksen perusteluissa on mainittu, kehitys eri puolilla maailmaa näyttää osoittavan kansojen mielipiteen jokseenkin kaikkialla muuttuvan yhä torjuvammaksi kuolemanrangaistuksen käytön suhteen. Tässä suhteessa on pidettävä merkityksellisenä, että Yhdistyneiden Kansakuntien talous- ja sosiaalineuvosto on jo 1950-luvulta lähtien ryhtynyt keräämään eri maista tietoja ja selvityksiä kuolemanrangaistuksen soveltamisesta ja julkaissut asiasta viisivuotiskausin selontekoja. On odotettavissa, että kun näiden selvitysten perusteella on saatu selko kehityksen suunnasta, talous- ja sosiaalineuvosto tulee ottamaan asian käsiteltäväkseen harkitakseen mahdollisia toimenpiteitä. Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen 15 päivänä joulukuuta 1966 hyväksymä kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus, johon tähän mennessä on liittynyt kaksitoista valtiota, käsittelee myös kuolemanrangaistusta. Yleissopimuksen 6 artiklan mukaan on pääsääntönä, että jokaisella ihmisellä on oikeus elämään ja ettei elämää saa keltään mielivaltaisesti riistää. Artiklan muu sisältö osoittaa, että kuolemanrangaistuksen poistaminen niistä maista, joissa se vielä kuuluu rangaistusjärjestelmään, on sopimuksen hengen mukaista. Nykyinen lainsäädäntömme ei vielä

täytä kaikkia niitä edellytyksiä, joita sopimus asettaa kuolemanrangaistuksen käytölle. Hallituksen esitys poistaa tältä osin esteet Suomen liittymisestä sopimukseen.

Vaatimukset kuolemanrangaistuksen poistamisesta rangaistusjärjestelmästämme eivät ole uusia. Työväenliike on perinteellisesti kulkenut kuolemanrangaistusta vastustavan yleisen kansalaismielipiteen edustajien kärkijoukossa. Kuolemanrangaistuksen poistaminen rangaistusjärjestelmästä on kuulunut jo vanhastaan sosialidemokraattisen puolueen vaatimuksiin. Siitä lähtien työväenliikkeen edustajat ovat sekä eduskunnassa että muussa kansalaistoiminnassa pitäneet kuolemanrangaistuksen poistamista päämääränään ja toimineet tämän päämäärän puolesta aina kun on ollut mahdollista. Kansalaissodan tapahtumat antoivat työväenliikkeen vaatimuksille lisäpontta. Asiasta virisi 1930-luvulla perinpohjainen keskustelu. Kiristynyt kansainvälinen tilanne 1930-luvun loppupuolella esti kuitenkin kuolemanrangaistuksen poistamisen, mihin olisi jo silloin voinut olla mahdollisuuksia.

Toisen maailmansodan jälkeen asia tuli jälleen ajankohtaiseksi. Ruotsissa säädettiin uusi laki kuolemanrangaistuksen rajoittamisesta sodan aikana, ja tämän jälkeen annettiin meilläkin vuoden 1949 valtiopäiville hallituksen esitys laiksi kuolemanrangaistuksen poistamisesta rauhan aikana ja sen rajoittamisesta sotatilan vallitessa. Esityksen mukaan kuolemanrangaistusta ei olisi voitu tuomita muusta kuin sotilasrikoksesta eikä muulloin kuin sotatilan aikana. Korkeimman oikeuden lausunnon mukaisesti eduskunta tuolloin kuitenkin laajensi kuolemanrangaistuksen käyttöä siten, että tämä rangaistus voidaan tuomita myös muista kuin sotilasrikoksista, mikäli rikos on tehty sotatilan aikana. Laki on tällaisena edelleen voimassa.

Kun eduskunnalle vuoden 1968 valtiopäiville annettiin hallituksen esitys sotilasrikoslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi, puututtiin samalla myös kuolemanrangaistukseen antamalla erillinen esitys laiksi kuolemanrangaistuksesta sotatila-aikana. Esityksen mukaan sekä yleisestä rikoslaista että sotilasrikoslaista olisi poistettu kuolemanrangaistus säännöllisissä oloissa tuomittavien rangaistusten joukosta. Kuolemanrangaistus olisi kuitenkin säilytetty eräistä törkeistä rikoksista sotatila-aikana tuomittavana rangaistuksena. Esitykset peruutettiin sittemmin hallituksen toimesta ja asia jäi nykyiselleen.

Edellä selostamani yleismaailmallinen kehityksen suunta ja oman maamme yleisen mielipiteen muutos, josta ovat osoituksena sotaväen rikoslain osittaisuudistuksen käsittelyn aikana näillä valtiopäivillä esitetyt lausumat, viittaavat siihen, että vuoden 1968 valtiopäiville annettu hallituksen esitys laiksi kuolemanrangaistuksesta sotatila-aikana perustui vanhentuneisiin näkökantoihin.

Hallituksen esityksen perusteluissa on tarkemmin selostettu kuolemanrangaistuksen poistamista puoltavat syyt. Perusteluihin on sen vuoksi tarpeetonta näiltä osin enemmälti puuttua. Sen sijaan on asianmukaista esittää joitakin lisäperusteluja lakiehdotukselle siltä osin kuin se ilmaisee hallituksen kannan kuolemanrangaistuksen poistamisesta myös sota-aikana tehtyjen sotilasrikosten seuraamuksena.

Kun Suomessa ei rauhan aikana lähes 150 vuoteen ole pantu täytäntöön kuolemanrangaistuksia, on tästä seurannut, että kuolemanrangaistuksen olemassaolo ikään kuin piilevänä rangaistusuhkana poikkeusolojen varalta on jäänyt yleisesti huomaamatta. Rauhan aikana ei ole osattu kuvitella niitä vaikutuksia, joita kuolemanrangaistuksen olemassaololla saattaa sodan aikana olla, koska yleensäkin pyritään tietoisesti torjumaan mielestä sodan epämieluinen mahdollisuus. Niinpä ei edes oikeustieteessämme ole asiaa sanottavasti tutkittu, vaan maininnat siitä ovat oikeustieteellisessä kirjallisuudessamme melko suppeat. Tällainen asian unohtuminen ja puolinaisiin ratkaisuihin turvautuminen, jollaisiin kuuluu edellä mainittu vuoden 1949 laki kuolemanrangaistuksen poistamisesta rauhan aikana, saattavat johtaa epäsuotuisiin ja vaarallisiin tuloksiin poikkeusoloissa.

Kuten hallituksen esityksen perusteluissa mainitaan, kaikessa oikeudenkäynnissä on aina mahdollisuus erehtyä. Erittäinkin sodan vaikeissa oloissa rikoksen selvittäminen on vajavaista ja esitutkinta puutteellista eikä syytetyllä ole yleensä mahdollisuutta saada pätevää asianajajaa puolustajakseen. Kaikki nämä seikat tekevät erehtymisen mahdollisuuden paljon todennäköisemmäksi kuin rauhan oloissa, eikä toimeenpantua väärää kuolemantuomiota voida jälkeenpäin oikaista.

Kuten esityksen perusteluissa on mainittu, useissa maissa ei kuolemanrangaistus enää sisälly rangaistusjärjestelmään. Pohjoismaista kuuluu näihin maihin Islanti. Se, että Norja, Ruotsi ja Tanska vielä ovat tässä suhteessa

suunnilleen samalla kannalla kuin meidän nykyinen lainsäädäntömme, saattaa johtua siitä, että näissä maissa viime aikoina ei ole käsitelty sellaisia lainsäädäntökysymyksiä, joiden yhteydessä asiaa olisi jouduttu harkitsemaan.

Suomea on viime vuosikymmeninä totuttu arvostamaan valtiona, joka kansainvälisissä suhteissaan noudattaa rauhan turvaamiseen tähtäävää politiikkaa ja joka politiikassaan pitää ennen kaikkea ihmisyyden vaatimuksia ohjeenaan. Tästä ovat osoituksena ne monet luottamuksen osoitukset, joita olemme eri tahoilta saaneet rauhanomaisen ulkopolitiikkamme vuoksi. Olisi sopusoinnussa Suomen kansainvälisen arvostuksen ylläpitämisen kanssa, että sisäisiä olojamme ja lainsäädäntöämme kehitettäisiin tavalla, joka ei jätä moitteelle sijaa ja joka antaa maallemme yhä enemmän sitä arvonantoa, jota harjoittamamme rauhan ulkopolitiikka tarvitsee perustakseen.

Kun on kysymys kansalaisten oikeuksista ja inhimillisyydestä, hallituksen käsitys on se, että Suomen on oltava ensimmäisten joukossa.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Edellä olevan johdosta katson aiheelliseksi kerrata sen, että tänne eduskuntaan tuli kerran täydellinen sotaväen rikoslain ja sotatuomioistuinlain uudistus, jota oli valmisteltu kai 40 vuotta. Kun täällä uusi valiokunta perustettiin tämän lain käsittelyyn, se käsitteli sitä toista vuotta, jonka jälkeen vasemmisto sitten sanoi, ettei tätä uudistusta tehdäkään, ja esitys peruutettiin. Puolentoista vuoden täysin turha, tyhjä työ! Samassa yhteydessä mietinnössä lueteltiin useita pykäliä, jotka rangaistusasteikoltaan olivat niin ankaria, että ne tuottivat ja tuottavat suuria vaikeuksia sotatuomareille, ja tämän takia hallitus asetti kiireellisesti valmistelun vireille, jossa nämä pykälät, niiden rangaistukset korjattiin sellaisiksi, että niitä on mahdollisuus järkevästi tällä hetkelläkin soveltaa, ja tämä esitys tuli tänne eduskuntaan. Hallitus nimenomaan silloin sanoi, että tässä yhteydessä ei puututa muuta kuin näiden muutamien pykälien latitudeihin, kaikki muu laki jätettiin ennalleen.

Tämä asia saatiin suurin piirtein valmiiksi samassa onettomassa toisessa lakivaliokunnassa, kunnes sitten kävi ilmi, että sotaväen rikoslaissa olleet kuolemanrangaistuspykälät estävät tämänkin uudistuksen, ja niin jälleen kerran vasemmiston toimesta torpedoitiin tämäkin yritys parantaa sotaväen rikoslakia ja saattaa laki sellaiseksi, että sotatuomarit voisivat sitä vaivatta ja järkevästi soveltaa. Tästä seurasi sitten se, että tämä valiokunnan taas puolen vuoden työ makaa eduskunnan pöydällä tai puhemiesneuvostossa odottamassa tämän kuolemanrangaistuksen käsittelyä, joka ei suinkaan varmasti hetkessä ratkea.

Totean, että tällainen tapa suhtautua asioihin on merkinnyt erittäin suurta vaikeutta sotatuomareille ja merkitsee edelleen. Nyt on jo siis 3—4 vuoden ajan jouduttu soveltamaan ankarampia rangaistusmääräyksiä kuin olisi ollut oikein ja kohtuullista, sen takia ettei haluta järkevästi asioita ottaa, vaan tarraudutaan joihinkin määrättyihin kohtiin, joista siinä yhteydessä ei ole lainkaan kysymys. Näin ollen en pidä lainkaan oikeana sitä tapaa, millä tätä asiaa on hoidettu. Nyt jälleen toisen lakivaliokunnan työ odottaa tämän lain käsittelyä, joka ei suinkaan ole niin kovin yksinkertainen. Olen päinvastoin toista mieltä herra oikeusministerin kanssa. Se, että tällaiseen kysymykseen tartutaan, pikemmin tuo mieleen sen, että joku pelkää ja odottaa sotaa. Me suhtauduimme täysin rauhallisesti ja pidimme sotaväen rikoslaissa olevia mainintoja kuolemanrangaistuksesta täysin irrelevantteina tässä vaiheessa, aivan niin kuin silloisessa hallituksen esityksessäkin.

Tulkoon tämä huomautetuksi ja todetuksi, että näiden asioiden parissa hallitus on toimenpiteillään vain hidastanut ja vaikeuttanut, se on sotkenut asian toisensa perään.

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensinnä huomauttaisin ed. Mäelle, että nyt kysymyksessä oleva hallituksen esitys voidaan kyllä käsitellä erittäin nopeasti eduskunnassa, koska on kysymyksessä vain poliittinen kannanotto joko puolesta tai vastaan. Tämä ei vaadi suurta asiantuntijoitten kuulemista, vaan eduskunnan kannanottoa hallituksen esitykseen nähden.

Mitä tulee edellisen eduskunnan aikaisiin tapahtumiin sotaväen rikoslain osalta, niin totean, että hallituksen vuonna 1968 antama esitys pohjautui vanhoille 1800-luvun asenteille ja senaikaisen saksalaisen sotaväen rikoslain kopiointiin suurelta osin periaatteiltaan, ja sen vuoksi mitkään edistykselliset voimat eivät halua pysyvästi saattaa sellaista sotaväen rikoslainsäädäntöä voimaan edes uudistuksen nimellä. Se, että esitys oli luonteeltaan tällainen, johtuu siitä, että lain valmistelu Suomessa on

tapahtunut virkamiesten toimesta ja komiteoissa, jotka pääasiallisesti ovat olleet oikeistolaisesti sävytettyjä, niin kuin vuosi pari sitten valmistunut tutkimus komiteatyön poliittisesta luonteesta kiistattomasti osoittaa. Lisäksi eräänä painavana perusteena oli se, joka tulkoon näin pohjoismaisen yhteistyön viikolla mainituksi, että esitys ei täyttänyt niitä edellytyksiä, joita vuoden 1962 Helsingin sopimuksessa on pohjoismaisesta yhteistyöstä lainsäädännön alalla sovittu.

Kaiken kaikkiaan kuitenkin tällä hetkellä näyttää siltä, että monien vaiheitten jälkeen sekä sotaväen rikoslaki että myöskin tämä kuolemanrangaistusasia on saamassa myönteisen kannanoton, ja ainakaan meillä vasemmalla ei ole mitään murheita tämän johdosta.

Ed. Mäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Huomautan siitä, että jos kerran joskus tehdään joku paljon aikaa ja työtä vaatinyt tehtävä ja kun tulos on joka tapauksessa parempi kuin se, mikä on olemassa, pitäisi se sentään hyväksyä eikä tarrautua joihinkin sillä hetkellä täysin epäolennaisiin seikkoihin, niin kuin nyt on kaksi kertaa tapahtunut. Teidän ansiostanne, juuri ed. Knuuttilan ja kumppaneiden ansiosta me olemme monta vuotta nyt soveltaneet sotaväen rikoslakia, joka on liian ankara ja sopeutumaton nykyiseen tilanteeseen. Olisitte antaneet silloisen esityksen tulla hyväksytyksi, niin meillä olisi tilanne ollut monta vuotta jo parempi eikä meidän tarvitsisi alituiseen odottaa ja odottaa ja todeta, että sotatuomareiden on vaikea tehtävässään toimia.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Oikeusministerin esittely tästä lain uudistuksesta on perusteltu, ja me SMP:ssä hyväksymme juuri tällaiset inhimilliset muutokset, jotka edellyttävät ihmisen huomioimista kaikissa tilanteissa.

Kun tätä esitystä tarkastelee vielä toiselta pohjalta, niin jää yllättäen mieleen se ajatus, että oikeusministeri ei täällä esiinny koko kansan oikeusministerinä, vaan hän esiintyy määrättyjen puolueitten edustajana. Tämä seikka jää tähän ikään kuin leijumaan, sillä me odotamme, että kun uudistuksesta on kysymys ja täällä eduskunnassa on todettu muittenkin ryhmien olevan tämän kuolemanrangaistuksen poistamisen kannattajina, niin kaikki tällaiset kannanotot ja seikat huomioitaisiin oikeusministerinkin esityksissä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

21) Ehdotuksen laiksi valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 143 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Lintilä: Herra puhemies! Tässä hallituksen esityksessä n:o 143 olennaisimpana asiana se, että vesihallitus siirrettäisiin sisäasiainministeriöön kuuluvaksi keskusvirastoksi, kun se tällä hetkellä kuuluu maa- ja metsätalousministeriön alaisuuteen. Keskustapuolueen edustajat hallituksessa halusivat säilyttää edelleen vesihallituksen maa- ja metsätalousministeriön alaisena, ja sen takia esillä oleva hallituksen esitys on tullut hallituksestakin äänestyksen jälkeen. Saan ilmoittaa, että keskustapuolueen eduskuntaryhmä on edelleen yksimielisesti sitä mieltä, että tämä esitys on tarpeeton. Toivomme, että tämä myöskin asianomaisessa erikoisvaliokunnassa, johon esitys lähetetään, tullaan toteamaan.

Ei ole mitään syytä vasta vuoden verran toiminutta uutta keskusvirastoa lähteä taasen liikuttelemaan ja aiheuttamaan sitä sekavaa tilannetta, joka meillä oli aikoinaan, kun vesiasiat maassamme kuuluivat sekä maa- ja metsätalousministeriön alaisuuteen että kulkulaitosministeriön alaisuuteen. On kuultu, että sisäasiainministeriöön ei haluttaisi kaikkia vesihallitukselle kuuluvia asioita edes siirtää. Näin ollen palattaisiin siihen parin vuoden takaiseen tilanteeseen, joka ei suinkaan ole toivottava, ja sen takia toivon ja keskustapuolueen eduskuntaryhmässä toivotaan, ettei mennä kehityksessä taaksepäin.

Ed. Mykkänen: Herra puhemies! Jotta asian käsittelyä helpotettaisiin asianomaisessa valiokunnassa, ilmoitan lyhyesti, että myös kokoomuksen eduskuntaryhmä on käsitellyt tätä asiaa jo hyvissä ajoin ja katsoo, että vesihalli-

tuksen oikea paikka olisi maa- ja metsätalousministeriö eikä sisäasiainministeriö, jonne hallitus tätä ehdottaa. Ja jos hallituspuolueet tulevat tälle kannalle, niin esitys tullaan hylkäämään. Tämä tiedoksi äskeiselle keskustapuolueen eduskuntaryhmän edustajalle.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Kun tätä hallituksen esittämää uudistusta tarkastellaan, niin on otettava huomioon, kun siirretään näitä eri hallinnonaloja pois maa- ja metsätalousministeriöltä ja ne tulisivat sisäasiainministeriön alaisuuteen, luonnonsuojelu, joka läheisesti liittyy maatilatalouteen, vesistöjärjestelyt ja vesihuoltojärjestelyt, jotka liittyvät läheisesti myöskin maatalouteen, ja näin ollen tuntuisi siltä, että tapahtuisi taantumista, sillä juuri maa- ja metsätalousministeriö on se, joka lähinnä hallitsee tämän puolen.

SMP:n ryhmässä olemme käsitelleet asiaa ja tulleet siihen tulokseen, että siirto ei tässä vaiheessa olisi tarkoituksenmukaista. Toivomme, että saisimme tässä asiassa olla yhteistyössä toisten puolueiden kanssa, joitten kannanotot ovat tulleet täällä julki.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

22) Suomen, Norjan ja Ruotsin välisen Pohjoiskalotin ammattikurssikeskusta koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 144 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

23) Ehdotuksen laiksi rajavartiolaitoksesta annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 145 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin puolustusasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Tarjanne: Herra puhemies! Tämä rajavartiolaitosta koskeva lakiesitys liittyy budjettiin, kuitenkin siten, että budjettiesityksessä puhutaan suoraan uuden keskusviraston perustamisesta, mitä ei näissä perusteluissa mainita. Näyttää siis siltä, että on pelästytty keskusvirastovillityksen, byrokratian lisäämisvillityksen aikaansaamaa vastustusta. Toivon, että puolustusasiainvaliokunta selvittää tämän kysymyksen perusteellisesti myös tältä osin, joka ei siis perusteluista käy ilmi. Mielestäni turhia keskusvirastoja ei maahamme pitäisi perustaa, ei ainakaan vahingossa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään puolustusasiainvaliokuntaan.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

laki- ja talousvaliokuntaan, jonka on pyydettävä lausunto valtiovarainvaliokunnalta,

24) Ehdotuksen laiksi kunnille asuntoalueiden hankkimiseksi myönnettävästä korkotuesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 146;

valtiovarainvaliokuntaan:

25) Ehdotuksen talletusten verohuojennuslaiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 147;

26) Ehdotuksen laiksi obligaatiolainojen veronhuojennuksista annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 148;

27) Ehdotuksen laiksi eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 149;

28) Ehdotuksen laiksi eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin

sisältävä hallituksen esitys n:o 150;

29) Ehdotuksen laiksi eräistä omaisuuden luovutuksista saadun voiton väliaikaisesta verovapaudesta annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 151; ja

30) Ehdotuksen pientonniston rakennuslainoille annettavista valtion takauksista

sisältävä hallituksen esitys n:o 152;

sivistysvaliokuntaan:

31) Ehdotuksen laiksi koulujärjestelmän perusteista annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 153; ja

32) Ehdotuksen laiksi kunnallisten ja yksityisten oppikoulujen valtionavusta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 154;

maa- ja metsätalousvaliokuntaan:

33) Ehdotuksen laiksi maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 155; ja

34) Ehdotuksen laiksi asutuslainsäädännön kumoamiseen liittyvistä toimenpiteistä annetun lain muuttamisesta annetun lain soveltamisajan pitentämisestä

sisältävä hallituksen esitys n:o 156;

kulkulaitosvaliokuntaan:

35) Ehdotuksen laiksi ilmailuhallinnosta

sisältävä hallituksen esitys n:o 157; ja

36) Ehdotuksen laiksi autorekisterikeskuksesta annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 158;

valtiovarainvaliokuntaan

37) Ehdotuksen laiksi geologisesta tutkimuslaitoksesta annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 159; ja

---

sosiaalivaliokuntaan:

38) Ehdotuksen laiksi lapsiperheiden asumistuesta annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 160;

39) Ehdotuksen laiksi työnvälityslain 3 a §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 161; ja

40) Ehdotuksen laiksi elatusavun ennakosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Silanderin ym. lak.al. n:o 213.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti eduskunnan seuraavaan istuntoon:

41) Valtiovarain hoidosta ja tilasta sekä valtiontilintarkastajain kertomuksesta vuodelta 1969

laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35; ja

42) Ehdotuksen laiksi vuodelta 1972 suoritettavan vakuutetun sairausvakuutusmaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun määrästä

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 10.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 15.53.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

85. Tiistaina 19 p. lokakuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia.

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotukset laiksi vuodelta 1972 suoritettavan vakuutetun sairausvakuutusmaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun määrästä 2432

Asiakirjat: Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 112; lak.al. n:ot 199 ja 200.

Ainoa käsittely:

2) Kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1969 sekä valtiontilintarkastajain kertomus samalta vuodelta .. 2436

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35; mainitut kertomukset.

3) Ehdotukset toivomukseksi Saarijärven—Myllymäen maantien peruskorjaamisesta 2438

Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 67; toiv.al. n:ot 1851 ja 1899 (1970 vp.).

Esitellään:

4) Ed. Loikkasen ym. lak.al. n:o 214 laiksi geologisesta tutkimuslaitoksesta annetun lain muuttamisesta 2441

Pöydällepanoa varten esitellään:

5) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 16 valtioneuvoston oikeuskanslerin virkatoimen lainvastaisuudesta ..... „

Siv.

6) Lakivaliokunnan mietintö n:o 17 hallituksen esityksen johdosta laiksi rikoslain täydentämisestä ilma-aluksen kaappausta koskevilla säännöksillä 2442

7) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38 hallituksen esityksen johdosta laiksi eräiden virkojen ja toimien perustamisesta ..... „

8) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39 hallituksen esityksen johdosta laiksi eräiden sopimuspalkkaisten virkojen täyttämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta ..... „

9) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40 hallituksen esityksen johdosta laiksi puolustusministeriön ja puolustuslaitoksen viroista ja toimista annetun lain muuttamisesta ..... „

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ensimmäinen varapuhemies Virolainen sekä edustajat A.-K. Aalto, Antila, Ehrnrooth, Eskelinen, Hanhirova, Holkeri, Honkonen, Häggblom, Koivunen, Laine, Liedes, Mattila, Melin, Mäki-Hakola, Nevalainen, E. Niemelä, Nikkilä, E. Niskanen, Pekkarinen, Perheentupa, Puhakka, Rönkkö, Salla, Sandelin, Silander, Sinkkonen, Sorsa, Sundqvist, Tiekso, Tuominen ja Vainio.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisasiain vuoksi tästä istunnosta edustajat Han-

hirova, Liedes, Mäki-Hakola, E. Niemelä, Nikkilä, Pekkarinen, Salla, Silander ja Sorsa, tämän kuun 21 päivään ed. Vainio, tämän viikon istunnoista edustajat A.-K. Aalto, Laine, Mattila ja Nevalainen ja tämän kuun 25 päivään ed. Virolainen sekä tämän kuun 22 päivän istunnoista virkatehtävän takia ed. Lindeman ja yksityisasiain vuoksi ed. Sinisalo.

Pääministeri Karjalaisen edustajantoimi.

P u h e m i e s: Luetaan oikeusministeriöltä saapunut kirjelmä.

Sihteeri lukee:

"Valtioneuvosto
Oikeusministeriö
Helsinki 19. 10. 1971.

Herra Eduskunnan Puhemiehelle.

Valtioneuvostossa on tänään esitelty Tasavallan Presidentin kanslian ilmoitus, että Tasavallan Presidentti, joka Iraniin suorittamansa matkan johdosta on ollut estynyt tehtäviään hoitamasta, on 18 päivänä kuluvaa lokakuuta kello 13.15 palannut mainitulta matkaltaan ryhtyen jälleen hoitamaan Tasavallan Presidentin tehtäviä.

Kun pääministeri Ahti Karjalainen, joka on Eduskunnan jäsen, hoitaessaan Tasavallan Presidentin tehtäviä sanotun matkan aikana hallitusmuodon 25 §:n mukaan (588/56) on ollut estynyt hoitamasta edustajantointaan, oikeusministeriö asiain ratkaisemisesta valtioneuvostossa ja sen ministeriöissä 30 päivänä maaliskuuta 1922 annetun lain 4 §:n mukaisesti (589/56) kunnioittavasti ilmoittaa edellä tarkoitetun esteen lakkaamisesta Teille, Herra Puhemies.

Ministeri Jacob Söderman.

Vt. kansliapäällikkö Heikki Jaatinen."

Uusia hallituksen esityksiä.

P u h e m i e s: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan lokakuun 15 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 162—171, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kirjallisia kysymyksiä ja niihin annettuja vastauksia.

P u h e m i e s: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet valtiovarainministeri Tallgrenin vastaus ed. Kurpan kirjalliseen kysymykseen n:o 187 veronkantokustannusten jakoperusteiden tarkistamisesta, ministeri Salosen vastaus ed. Ehrnroothin kirjalliseen kysymykseen n:o 188 maakaasun tuontia koskevan sopimuksen ehdoista ja liikenneministeri Haapasalon vastaus ed. Kohtalan kirjalliseen kysymykseen n:o 197 Hämeenlinnan ja Urjalan välisen tieyhteyden parantamisesta.

Nämä kysymykset on nyt vastauksineen painettuina jaettu edustajille ja otetaan valtiopäiväasiakirjoihin.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan ei asiasta sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi vuodelta 1972 suoritettavan vakuutetun sairausvakuutusmaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun määrästä.

Esitellään sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 10 ja otetaan e n s i m m ä i s e e n k ä s i t t e l y y n siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 112 sekä lak.al. n:ot 199 ja 200, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelu:

Ed. J u v e l a: Herra puhemies! Eduskunta on tämän asian kohdalla tekemässä ratkaisua, joka hallituksen esityksen sekä sosiaalivaliokunnassa äänestyksen jälkeen syntyneen päätöksen mukaan merkitsee tuntuvaa korotusta sairausvakuutusmaksuihin. Hallituksen esityksen mukaan, johon sosiaalivaliokunnan hallituspuolueista koostunut enemmistö yhtyi, korote-

taan työntekijäin eli vakuutettujen sairausvakuutusmaksua 1.25 pennistä 1.50 penniin veroäyriä kohti. Kysymys on siis tosiasiallisesti melkoisen lisäveron asettamista muutoinkin jo alituisilla hintojen ja maksujen korotuksilla rasitetulle kansalle. Jos eduskunta yhtyy sosiaalivaliokunnan enemmistön kantaan, kuten pelättävissä on, saa jokainen työntekijä tilipussinsa yhteydessä ensi vuonna karvaana seikkana todeta tämän uuden lisäveron olemassaolon. Vastaava 0.25 prosenttiyksikön korotus tapahtuu myös työnantajilta perittävien sairausvakuutusmaksujen kohdalla.

Hallitus perustelee korotusesitystä sillä, että valtion muiden sosiaalimenojen kasvu on esteenä valtion osallistumiselle sairausvakuutusten kustannuksiin. Hallituksen perustelu ei tunnu kuitenkaan kovinkaan vakuuttavalta ennen muuta sen vuoksi, että valtion ensi vuoden tulo- ja menoarvioon ei sisälly lainkaan uusia sosiaaliturvan parantamista tarkoittavia määrärahoja. Perustelu on siis kovin ontuva ja haettu, eikä tätä käsitystäni sosiaalivaliokunnan käsittelyvaihe lainkaan muuttanut, pikemminkin päinvastoin.

Kun sairausvakuutuslaki astui voimaan, oli valtion osuudeksi tarkoitettu maksaa 1/3 sairausvakuutusten menoista. Käytännössä tämä on jäänyt kuitenkin melkeinpä pelkästään tarkoitukseksi, sillä valtio on osallistunut sairausvakuutuksen rahoitukseen ainoastaan vuosina 1965 ja 1966. Tämän jälkeen valtio on täysin laiminlyönyt osuutensa rahoituksesta, vaikka tulo- ja menoarviossa onkin eri vuosina ollut tähän tarkoitukseen varattuna arviomääräraha. Vakuutusmaksut sen sijaan ovat vuosien 1964—1971 aikana nousseet työntekijäin osalta 0.5 pennistä 1.25 penniin veroäyriltä, ja jos hallituksen korotusesitys nyt hyväksytään muuttumattomana, nousee työntekijän vakuutusmaksu — kuten aiemmin jo sanoin — 1.50 penniin veroäyriltä. Työnantajilta perittävää vakuutusmaksu on noussut samana aikana 0.5 %:sta 1.50 %:iin maksetuista palkoista ja ensi vuodesta alkaen työnantajien osuus esitetään nostettavaksi 1.71 %:iin maksetuista palkoista.

SKDL:n eduskuntaryhmä on sitä mieltä, että sairausvakuutusmaksujen korotus merkitsee uutta iskua kansalle, uutta lisäveroa, ajankohtana, jolloin päinvastoin pitäisi totisesti alkaa jo hellittää hintojen, maksujen ja verojen korotusten nyörejä. Totta on myös se, että näiden maksujen korotus koetaan uutena raskaana iskuna myös työvoimavaltaisten pienten yritysten piirissä. Tosiasiahan on se, että sosiaaliturvamaksut kohdistuvat suhteellisesti ottaen kaikkein ankarimpana nimenomaan pieniin työvoimavaltaisiin yrityksiin. Tämä taas johtuu yksinkertaisesti siitä, että sosiaaliturvamaksut peritään ikään kuin työvoimaveron luontoisina. Korkealle, tekniselle tasolle kehitetty ja työvoimaa vähemmän käyttävä suurteollisuus sen sijaan pääsee suhteellisesti ottaen huomattavasti helpommalla näistä maksuista. Tämä väärä ja epäoikeudenmukainen lisärasitus onkin johtanut satojen pienten yritysten tuhoutumiseen ja samalla työttömyyden lisääntymiseen.

SKDL:n sosiaalivaliokunnan ryhmä jätti asiasta oman rinnakkaisaloitteen, jota asian toisessa käsittelyssä tulemme ehdottamaan käsittelyn pohjaksi, vaikka se valiokunnassa jäikin äänestyksessä tappiolle. Rinnakkaisaloitteessamme esitämme työntekijöiltä perittävien vakuutusmaksujen korotuksesta luopumista ja maksujen säilyttämistä ennallaan. Olemme sitä mieltä, että tarvittavat varat pitää ottaa budjettiin.

Edelleen pidämme välttämättömänä, että hallitus ryhtyy ensi tilassa toimenpiteisiin pienten, työvoimavaltaisten yritysten vapauttamiseksi joko kokonaan tai osittain raskaista sosiaaliturvamaksuista.

Mitä hallituksen esitykseen edelleen tulee, piti mm. valiokunnassa kuultu SAK:n edustaja maksujen korotusta perusteettomana ja ilmoitti asiasta järjestönsä selvän vastustavan kannan. Haluan todeta, että eduskuntaryhmämme antaa varsin suuren painon SAK:n kannanotolle tässä asiassa.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Sairausvakuutusmaksujen korottaminen sekä vakuutetuilta että työnantajilta on erittäin vakava asia. Kaikki sellaiset maksut ja verot, jotka peritään suhteessa työpalkkoihin, ovat erittäin vaarallista politiikkaa meidän maassamme. Niin kauan kuin maassa on työttömyyttä, ei pitäisi harrastaa ollenkaan senkaltaista veropolitiikkaa, joka karsii työntekijöitä. Työnantajan sosiaaliturvamaksut edustavat tänä päivänä yhteensä jo noin 27 % maksetuista palkoista. Seurauksena tästä on se, että jokainen yritys, jos se suinkin pystyy, rationalisoi. Tulee tarpeetonta rationalisointia, ostetaan koneita, kun ei kannata pitää työntekijöitä korkeitten, palkkojen mukaan määräytyvien, maksujen tähden. Tämä kanta on selvästi tuotu esiin myöskin sosiaaliministeriöstä.

SMP yritti valiokunnassa esityksensä mukaan sitä, että vakuutettujen maksua ei olisi korotettu. Samaten vaadimme, että pienyrityksiltä ja työvaltaisilta yrityksiltä ei maksua koroteta. Nämä saivat siellä myöskin runsaasti kannatusta, mutta hallituspuolueiden voimin niukasti kuitenkin hallituksen esitys meni läpi. Kun hallitus perustelee nostamista mm. sillä, että valtio pääsisi asiasta eroon, niin se on täysin väärä perustelu. Kun aikoinaan sairausvakuutuslaki säädettiin, siihen lain mukaan, joka edelleen on voimassa, osallistuu myöskin valtio. Lain mukaan kustannukset valtion maksettaviksi olisivat olleet noin 30 % kaikista. Kuitenkin on valtio tähän päivään saakka osallistunut kustannuksiin niin vähän, että vuoden 1966 jälkeen ei valtio asiantuntijoitten lausunnon mukaan ole sijoittanut penniäkään koko asiaan.

Puhemies (koputtaa): Pyydän edustajaa jatkamaan puhujakorokkeelta.

Puhuja (puhujakorokkeelta): Herra puhemies! Toisaalta hallitus on perusteluissa ja erityisesti budjetin yhteydessä korostanut sairausvakuutusmaksujen nostamisen tärkeyttä sillä, että muka ensi vuoden alussa korotettaisiin sairausvakuutuspäivärahaa. Kun tätä asiaa valiokunnassa tiedusteltiin, niin sen enempää asiantuntijat kuin hallituksen edustajatkaan eivät voineet sanoa asiasta mitään varmaa. Mitään varmuutta emme siis saaneet siitä, nouseeko sairausvakuutuksen alaraja ja mihinkä markkamäärään se mahdollisesti nousee, ei myöskään siitä, laskeeko yläraja vai aiotaanko edelleen nämä moninkertaiset erot sairasvakuutuspäivärahassakin säilyttää.

Kun valiokunnassa esitettiin perusteluihin lausumaa siitä, että sairasvakuutuspäivärahan alarajaa tulee nostaa, niin tämäkin esitys äänestettiin nurin hallituspuolueitten voimin. Luvut olivat 8—7. Siitä huolimatta, että hallituspuolueitten edustajat puhuvat korottamisen puolesta, he eivät edes perusteluihin suvainneet tätä lausumaa ottaa.

Korostaisin sitä, mitä täällä edellisessäkin puheenvuorossa esiintuotiin. SAK:n edustaja valiokunnassa yksiselitteisesti ja täysin selvästi ilmoitti SAK:n kannan olevan, että sen enempää vakuutetun kuin työnantajankaan sairausvakuutusmaksua ei tule nostaa. Minä ihmettelen, mikä on se peruste ja mistä tulee se rohkeus, jolla hallituspuolueet aikovat tässä asiassa nyt toimia ja korottaa sairausvakuutusmaksua vastoin näitä kantoja.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Kysymyksessä on selvä kiertotie, lisävero palkansaitsijoille ja koko Suomen kansalle. Jo nyt on käynyt ilmi, että eduskunnan erittäin voimakas enemmistö vastustaa tällaista veronkorotusta ja pulan lähestyessä rahan lisää poiskiskomista Suomen kansalta. Tästä syystä SMP vetoaa erittäin voimakkaasti sosialidemokraattiseen ryhmään. Sosialidemokraattisella ryhmällä on avaimet käsissään tässä asiassa. Jos te haluatte puolustaa palkansaitsijoita ja koko Suomen kansaa ja myös työvaltaista pienyritteliäisyyttä, niin te yhdytte täällä vastustaviin voimiin ja tämä erittäin väärä ja ajallisesti epäonnistunut hallituksen esitys silloin kaatuu. Toivon, että sosialidemokraatit pohtivat todella vakavasti asiaa. Asia menee nyt suureen valiokuntaan ja vasta sieltä tulee eduskunnan lopullisesti päättäväksi.

Ed. Hostila: Herra puhemies! Kiertämättä kaikkea sitä, mitä parissa puheenvuorossa, lukuunottamatta kansanedustaja Vennamon puheenvuoroa, on tullut sanottua, on aiheellista valiokunnan enemmistön puolelta todeta, että ensi vuoden sairausvakuutuslain velvoitteet kansaneläkelaitokselle ovat noin 79 milj. mk, mistä tämä laki täyttää 89 milj. mk. Reserviin jää noin 10 milj. mk. Tämän vuoden hallituksen esityksen tulo- ja menoarvioksi ensi vuodelle perusteluissa luvataan asiallisesti alimman päivärahan korottaminen 7,50 markasta 10 markkaan, jos hallitus perustelujen mukaan esityksensä antaa. Tämä tietää lisämenoja noin 33 milj. mk. Sen lisäksi kansanterveyslaki, sellaisena kuin sitä parhaillaan käsitellään, varovaisten arvioiden mukaan tulee vaatimaan varoja 15—17 milj. mk. Ja kun sosiaalipoliittisesti valiokunnan enemmistö pitää mielekkäänä sosiaaliturvan rakentamista näitten edellä olevien ja esiintulleiden asioitten osalta, me pidimme tarpeellisena tämän esityksen hyväksymistä. Tämä liittyy budjettilakeihin, mistä johtuen toki maksun määrästä ja sen muodosta olisi voitu keskustella, mutta kun hallitus on näin asiansa selvästi ilmoittanut, meillä ei ollut mitään muuta mahdollisuutta kuin hyväksyä valiokunnassa hallituksen esitys, ja mietinnön perusteluissa kaikki lausumani ovat riittävästi tulleet jo esiin.

Se, mikä liittyy SAK:n kantaan, on moniselitteinen. SAK:n asiantuntija ilmoitti, että tämä lausuma on hänen omaansa, mutta sen jälkeen olen kuullut SAK:n laajemminkin esiintyneen tämän asian merkeissä ja maininneen, että näin ei pitäisi tapahtua. Kai kuitenkin riittävä kompensaatio vakuutetuille tulisi antaa.

Eduskunnan asiana on nyt joko hyväksyä hallituksen esitys tai hylätä se. Sosiaalivaliokunnan enemmistö ja hallituspuolueet ovat sitä mieltä, että tämä asia lisää sosiaaliturvaa ja tässä mielessä lakiesitys pitää hyväksyä.

Valtiovarainministeri Tallgren: Herra puhemies! Lisäyksenä ed. Hostilan numeroihin voisin ehkä tässä yhteydessä sanoa, että ne etuudet, mitä kansanterveyslaki tulee tuomaan jo ensi vuoden alusta, sekä se seikka, että hallitus tulee antamaan esityksen alimman sairausvakuutusmaksun korottamisesta, merkitsevät sitä, että valtiovallan kustannukset sairausvakuutuksesta ensi vuonna tulevat olemaan noin 50 milj. mk, jota tosin ei tässä vaiheessa vielä näe budjetista, koska tämä esitys ei budjettia annettaessa vielä ollut valmiina.

Minä huomautan myöskin, että tämän vuoden budjetissa on 28 milj. mk valtion sairausvakuutusosuutena. Tämä poistetaan, mutta sen sijasta todellisuudessa valtio tulee siis ensi vuoden aikana maksamaan yli 50 milj. mk. Esitys sairausvakuutuspäivärahan korottamisesta on lähipäivinä tulossa.

Ed. Salolainen: Herra puhemies! Tämä valtiovarainministerin äskeinen ilmoitus siitä, että esitys on tulossa, on varsin rauhoittava ja miellyttävä asia kuulla, koska — niin kuin täällä jo ed. Tupamäkikin totesi — ei oltu hallituspuolueitten taholta halukkaita lisäämään valiokunnan mietintöön sitä kohtaa, jossa olisi vain toistettu hallituksen budjettiesityksessä lupaama sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahan nostaminen.

Mutta jos menisin tähän vakavampaan puoleen tässä asiassa eli siihen, että hallitus esitellessään budjettiaan kehui kovasti sitä, että budjetti on työllisyysystävällinen, että edessä on suhdannelama ja tämän vuoksi tarvittaisiin kaikki mahdolliset toimenpiteet, jotta edistettäisiin yritysten toimintamahdollisuuksia ja työllisyystilanteen paranemista. Onhan nyt aivan sitten hämmästyttävää, että hallitus toisella kädellä ilmoittaa näin budjetin puitteissa ja sitten kuitenkin järjestää ylimääräisen erillisveron eli tällaisen työllisyysveron, joka nimenomaan kohdistuu inhimillisen työvoiman käyttöön. Tämä luonnollisestikin myös asiantuntijoiden käsityksen mukaan merkitsee sitä, että yrityksissä aletaan rationalisoida ja aletaan yhä enemmän siirtyä koneellistamiseen ja näin kielteiset vaikutukset nimenomaan työllisyystilanteeseen ovat selvästi nähtävissä.

Mitä sitten tulee tämän koko lain rahoitukseen, niin siltä osinhan voidaan todeta, että kun jatkuvasti verotusta on kiristetty sillä tavoin, että veroprogressiotaulukoita ei ole muunnettu inflaatiota vastaavaksi, tällä tavalla valtion kassatulot ovat huomattavasti jatkuvasti lisääntyneet ja näin kyllä voi sanoa, että valtiolla olisi ollut mahdollisuuksia hoitaa tämän lain rahoitus muutakin tietä, eikä vähiten sitä kautta, että nykyisten sairausvakuutuksen tuloperusteiden mukaan rahaa olisi kertynyt ilman tuloperusteiden muuttamistakin noin 50 milj. mk ja näitä perusteita muuttamalla yhteensä noin 150 milj. mk. Tämä osoittaa, että hallitus haluaa tällä lainsäädännöllä rangaista maamme yrityselämää noin sadalla lisämiljoonalla.

On todellakin vakavasti kiinnitettävä huomiota siihen, että kaikki työmarkkinajärjestöt, SAK, STK ja Liiketyönantajain Keskusliitto kuten myöskin kaikki teollisuuden järjestöt, ovat vakavasti kiinnittäneet huomiota tämän lain kielteisiin seurauksiin työllisyyden kannalta. Ja jos olette viime päivinä tarkkailleet SAK:n vaatimuksia, voitte todeta, että SAK:n seitsemän kohdan ohjelmassa kohta n:o 7 koskee nimenomaan tämän lain voimaantulon estämistä.

Näillä lyhyillä perusteluilla haluaisin todeta, että kokoomus ei voi olla myötävaikuttamassa tämän kaltaisen lainsäädännön aikaansaamiseen tällä hetkellä ja varsinkaan tämän kaltaisessa suhdannevaiheessa, koska se nimenomaan tulee lisäämään työttömyyttä, vaan me tulemme lain kolmannessa käsittelyssä esittämään koko lain hylkäämistä.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Sairausvakuutuslaki samoin kuin muu vakuutustoiminta on katsottava vakuutustoiminnaksi, joka tulee toimeen omilla rahoillaan. On syytä korostaa sitä, että ne, jotka maksavat enemmän, saavat myös ulos enemmän. Toisaalta ei ole syytä kerätä kassoihin enemmän rahaa kuin mitä tarvitaan, ja toisaalta, kolmanneksi vielä:

maksetaan se mitä rahaa kassassa on eikä pyydetä muualta lisää, ts. valtion osuutta ei periaatteessakaan tarvita puhumattakaan käytännössä, koska meillä nyt on jo 10 milj. mk reservissä, niin kuin valiokuntamme puheenjohtaja Hostila sanoi.

Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä korostaa, että kun nyt määrätään alin sairauspäiväraha, määrätään samalla itse asiassa kotityötä tekevän naisen työn arvo ja sen on hallitus mielestäni katsonut liian pieneksi tässä lakiesityksessä.

Ed. S. Suominen: Herra puhemies! Mielestäni tämä sosiaaliturvamaksun korotus tällä kertaa tapahtuu epäonnistuneena ajankohtana siitä syystä, että maassa vallitsee paheneva maksutasekriisi ja ensi talvena on odotettavissa kasvava työttömyys. Kuten me kaikki tiedämme, budjetti on ollut ylimitoitettu verojen osalta. Viime vuonna kertyi yli 500 milj. mk verotuloja laskettua enemmän. Tänä vuonna heinäkuun loppuun mennessä oli kertynyt jo 670 milj. mk ja tänä vuonna tulee kaikkiaan kertymään verotuloja noin 1 000 milj. mk laskettua enemmän. Se, että tästä huolimatta, näin suuresta verotulojen ylimäärästä huolimatta, hallitus haluaa todellakin ulosmitata yrittäjiltä sosiaaliturvamaksun korotuksen muodossa 100 milj. mk, saa minut yrittäjänä hyvin hämmästyneeksi. Mielestäni hallitus ei tässä asiassa vastaa maksutaseen parantamisesta kaikin käytettävissä olevin keinoin eikä hallitus kanna vastuuta työttömyyden torjumisesta ensi talven aikana kaikilla niillä keinoilla, jotka sillä on käytettävissään. On aivan turha toivoa, että maksutase paranee silloin, jos maan hallitus joka vuosi lisää yrittäjille verokuormaa. Tällä tavalla nimenomaan kohdistaen sen sellaisiin yrityksiin, pienimpiin yrityksiin, työvaltaisiin yrityksiin, joista juuri olisi mahdollista nopeimmin saada apua maksutasepulmaan, meillä olisi kaikkein parhaiten saatava nopeimmin uusvientiä pienyritysten piiristä, työvoimavaltaisten yritysten piiristä. Samalla tavoin saisimme nopeimmin apua työttömyyteen juuri pienistä työvoimavaltaisista yrityksistä.

Olen erittäin ilahtuneena kuullut, että eduskunnassa on kolme ryhmää, jotka näkevät tämän hetken kansan vaikeudet: SKDL, SMP ja kokoomus, jotka rehellisesti pyrkivät parantamaan maksutasepulmaa, jotka rehellisesti pyrkivät poistamaan työttömyyttä ensi talvena. Hallitus ajaa yrittäjille vihamielistä politiikkaa, hallitus ulosmittaa yrittäjiltä joka vuosi uusia veroja. Tämä ei ratkaise maksutasepulmia, tällainen politiikka ei ratkaise työttömyyden torjumista. Herra pääministerille tässä on eräs konkreettinen keino maksutasepulman osittaiseksi ratkaisemiseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

2) Kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1969 sekä valtiontilintarkastajain kertomus samalta vuodelta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt yllämainitut kertomukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35.

Keskustelu:

Ed. Tamminen: Herra puhemies! Käsiteltävänä oleva valtiontilintarkastajain 243 sivua käsittävä kertomus vuodelta 1969 osoittaa, miten laajaa ja monitahoista valtion sektorin toiminta on. Samalla se osoittaa, miten laajaa ja monitahoista on valtiontalouden tarkastusviraston ja valtiontilintarkastajien työ, jonka työn tuloksena kertomus laaditaan.

Ennen tänne eduskunnan täysistuntokäsittelyyn tuloa valtiontilintarkastajain kertomus on lisäksi läpäissyt valtiovarainvaliokunnassa ja sen tarkastusjaostossa varsin perusteellisen käsittelyn. Näin ollen voitaneen todeta, että valtiontalouden tarkastus on pyritty järjestämään kohtalaisen tehokkaaksi, tosin ei niin tehokkaaksi, etteikö parantamisen varaa vielä olisi. Tässä yhteydessä on aiheellista todeta, että eduskunnan tilintarkastus ei kuulu valtiontilintarkastajien eikä valtiovarainvaliokunnan ja sen tarkastusjaoston toimivaltaan.

Kertomusta käsiteltäessä on valtiovarainvaliokunta yleisarvosteluna todennut, että tulo- ja menoarvion noudattaminen on ollut "tyydyttävän täsmällistä", niin kuin termi kuuluu. Kuitenkin on valtiontalouden hoito kertomusvuoden aikana antanut valtiontilintarkastajille aiheen moniin vakaviin huomautuksiin, jotka il-

menevät kertomuksesta. Valiokunta on yhtynyt näihin huomautuksiin, muistutuksiin ja ehdotuksiin sekä katsonut tarpeelliseksi ja asialliseksi erityisesti painottaa mietinnössään eräitä kertomukseen liittyviä kysymyksiä.

Perusteellisemman käsittelyn alaisena oli mm. valtakunnansuunnittelu ja seutukaavaliittojen työ. On erittäin valitettavaa ja tuomittavaa, että tässä asiassa ei ole onnistuttu luomaan sellaista organisaatiota ja yhteistoimintaa, jolla tehokkaasti hoidettaisiin tärkeät valtakunnan ja seutusuunnittelun tehtävät. Valtio uhraa näihin tarkoituksiin suuria summia, esim. seutukaavaliitoille on tämän vuoden talousarviossa varattu 3.8 milj. mk. Lisäksi tulee vielä kuntien tuki sekä valtakunnansuunnittelun kustannukset. Vaikuttaa siltä, että nämä varat hupenevat korkeapalkkaisten herrojen riidellessä keskenään, ja suunnittelutyöt ovat sivuasioita. Hallituksen tulisikin ryhtyä kiireellisiin toimenpiteisiin valtakunnansuunnittelutoimiston ja seutukaavaliittojen välisen yhteistyön parantamiseksi ja tarvittaessa koko suunnittelutyön uudelleen organisoimiseksi.

Myös eläkekysymykset olivat kertomuksen käsittelyn yhteydessä vakavasti esillä. Mietinnössään valiokunta kiinnittääkin erikoista huomiota nykyisten eläkkeitten suuriin markkamääräisiin eroihin ja erikoisesti pienten eläkkeiden jäämiseen alle toimeentulominimin. Valiokunta edellyttää, että hallitus kiireellisesti ryhtyisi toimenpiteisiin eri eläkelakeihin perustuvien eläkkeiden tarkistamiseksi niin, että ne turvaisivat alemmissakin tuloluokissa nykyistä korkeamman ja tasapuolisemman eläketason, sekä esittää myös eläkekaton voimaan saattamista.

Yliopistojen ja korkeakoulujen tarkoituksenmukaista ja tehokkaampaa käyttöä esittivät valtiontilintarkastajat kertomuksessaan jo vuonna 1965. Koska asia ei ole kehittynyt eteenpäin toivottuun suuntaan, puuttuvat tilintarkastajat ja valiokunta uudelleen tähän erittäin tärkeään kysymykseen esittäen kolmannen lukukauden käytäntöönottoa. Yliopisto- ja korkeakoulukustannukset ovat sitä suuruusluokkaa, että näitten koulujen seisottaminen tyhjillään tai joidenkin tilapäiskurssien pitopaikkana kesäisin kolmen kuukauden ajan ei voi olla veronmaksajan ja koko kansantalouden kannalta järkevää eikä asiallisesti perusteltavissa.

Kolmannen lukukauden käyttöön ottoa tuskin vastustavat muut kuin opettajakunta, joka pyrkii kaikin keinoin ylläpitämään vuosikymmeniä sitten silloisissa olosuhteissa saavuttamaansa erikoisasemaa nimenomaan lomien suhteen. Heillähän on kolmen kuukauden kesäloma ja lisäksi varsin pitkät joulu- ja eräät muut juhlapäivälomat. Kuinka yhdellä ryhmällä voidaan nykyaikana edellyttää olevan tällaisen erikoisedun, vaikka heillä ei voida osoittaa olevan sen raskaampi tai vaativampi työ kuin monilla muilla ryhmillä yhteiskunnassamme? Ei tietenkään ole mielekästä esittää jonkun saavutetun edun supistamista, mutta silloin, jos tämä erikoisetu muodostuu tärkeän koulutuksen tehostamisen jarruksi ja kustannuksiltaan kohtuuttoman kalliiksi, niin silloin yhteiskunnan velvollisuus on puuttua asiaan. Toivottavasti opettajatkin valistuneina ihmisinä asian oikein ja myönteisesti ymmärtävät ja antavat tukensa kolmannen lukukauden käyttöönottamiseksi. Tällä toimenpiteellä tuntuvasti tehostettaisiin kalliiden yliopistojen ja korkeakoulujen käyttöä sekä nopeutettaisiin opiskelijain valmistumista. Hallitukselle jää tässäkin asiassa velvollisuus ryhtyä pikaisiin toimenpiteisiin. Tähän velvoittaa valiokunnan mietintö, jonka uskon eduskunnan hyväksyvän.

Eräisiin muihin kertomukseen liittyviin asioihin on valtiovarainvaliokunta puuttunut ja edellyttää hallitukselta toimenpiteitä. Lisäksi on lukuisia asioita, joita valiokunnassa ja tarkastusjaostossa on tämän asian yhteydessä käsitelty. Mutta samalla todettu, että kaikkia asioita ei nyt niin kuin ei koskaan aikaisemminkaan ole voitu sisällyttää yhden vuoden, tässä tapauksessa vuoden 1969 valtiontilintarkastajain kertomuksen mietintöön. Jos hallitus kiireellisesti toteuttaa edes nämä nyt kertomuksessa ja mietinnössä esitetyt asiat, niin voitaneen olla tällä erää suhteellisen tyytyväisiä. Ensi vuonna on jälleen uusi kertomus ja uudet asiat. Totean tämän sen vuoksi, että mietintöön liittyy SMP:n edustajien vastalause, jossa edellytetään, että miltei kaikki asiat pitäisi korjata nimenomaan tämän kertomuksen käsittelyn yhteydessä kertaheitolla. Melko pitkäaikaisen kokemuksen perusteella toteaisin, että tällainen pyrkimys on joko harkittua propagandantekoa tai sitten pitkälle kehittynyttä hyväuskoisuutta.

Ed. Ahonen: Herra puhemies! Ehdotan, että tämä asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistaina pidettävään istuntoon.

Ed. Tiilikainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Ahosen tekemää pöydällepanoehdotusta.

Puhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja sitä on kannatettu, asia on jäävä pöydälle. Pyydän seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Ed. Kurppa: Herra puhemies! Kannatan tehtyä ehdotusta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Ahonen ed. Tiilikaisen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistain istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, eduskunta hyväksynee ed. Ahosen ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

3) Ehdotukset toivomukseksi Saarijärven—Myllymäen maantien peruskorjaamisesta.

Esitellään kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 67 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt toiv.al. n:ot 1851 ja 1899 (1970 vp.), jotka sisältävät yllämainitut ehdotukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 67. Ed. Tupamäen ed. Poutiaisen kannattamana asiaa aikaisemmin käsiteltäessä tekemä ehdotus otetaan nyt huomioon.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva asia koskee tiealoitteita, jotka on tehty Saarijärven—Myllymäen maantien parantamiseksi. Toinen niistä on ed. Härkösen tekemä ja toivoo tämän tien rakentamiseksi raskasta liikennettä tyydyttävään kuntoon. Toinen on ed. Koivusen tekemä, ja siinä toivotaan maantien perusparannussuunnitelmien valmistamista ja toteuttamista.

Kun tätä asiaa tutkitaan, voidaan itse tiestä todeta seuraavaa. Väli Saarijärvi—Myllymäki on 58 km, josta matkasta Keski-Suomen alueella on väli Saarijärvi—Väätäiskylä 42 km. Kokonaan parantamatta tästä tien osasta on 20 km:n matka, joka alkaa 7 km Saarijärven kirkolta Pylkönmäelle päin ja jatkuu Pylkönmäen kirkonkylän risteykseen eli Timpersuntin risteykseen. Tämä 7 km pitkä alkuosa on aivan viime vuosina parannettu ja siihen on rakennettu mm. silta Roikolankoskeen. Parantamatta yhteensä kokonaisuudessaan on siis 20 km.

Mitä tälle tielle sitten pitäisi tehdä? Ensinnäkin pitäisi suorittaa yleinen perusparantaminen 20 km:n matkalla. Se merkitsee, että linjaukseen suoritetaan pikku korjauksia, tasausviivan pikku korjauksia, suoritetaan massanvaihtoja pehmeiköissä sekä ojien kaivua. Tämä perusparantaminen merkitsee 1 100 000 markan kokonaiskustannusta. Tämän lisäksi tielle pitäisi laskea päällyste koko matkalle. Se merkitsee kustannuksina 840 000 mk. Sen lisäksi tällä parantamattomalla osuudella on Siltasalmessa silta, joka pitäisi uusia. Uusi silta tulisi olemaan kolmiaukkoinen, joista reuna-aukot 6 m, keskiaukko 10 m, ja rakenne moderni, viime vuosina käytetty suurpaaluille perustettu betonilaatta. Tähän sisältyy myöskin 1 km:n oikaisu sekä sillalle laskevan vaarallisen jyrkän mäen laskeminen. Tämän siltarakennuksen kustannus on yhteensä noin 400 000 mk. Tämän lisäksi tieosalle tarvitaan Mahlun kylän kohdalle oikaisu, jonka pituus on vähän alle 2 km. Tämän oikaisun kustannukset ovat noin 580 000 mk. Vielä tarvitaan tälle matkalle ns. Punaisensillan uudelleenrakentaminen, lähinnä levittäminen. Aukko on 18 m. Kyseessä ei ole siis mikään rumpu tai muu pikku silta. Kustannukset tällä sillalla ovat 200 000 mk. Mikäli tie rakennettaisiin kokonaisuudessaan raskasta liikennettä tyydyttävään kuntoon, olisivat kustannukset 3 120 00 mk.

Mikä on sitten suunnitelmien tilanne? Parantamissuunnitelma ja Siltasalmen alustava siltasuunnitelma ovat olleet valmiina jo vuosia. Todettakoon tässä, että ed. Koivusen aloite oli tältä osin jo alunperin vanhentunut; hän puhui viime kerralla siitä, että eräät ajatukset olivat vanhentuneita. Mahlun oikaisun suunnittelu on nyt juuri valmistunut, ja myös-

kin Punaisensillan levennyssuunnitelma on loppuvaiheessaan.

Mitä on sitten tehty tähän mennessä? Viime talven aikana työttömyystyönä tällä tiellä suoritettiin pieniä perusparantamiseen liittyviä töitä 19 km:n teoreettisella matkalla. Silloin siellä pääasiassa kaivettiin ainoastaan reunaojia. Työt olivat sittemmin kesän keskeytyksissä ja ovat alkaneet uudelleen viime kuun 15 päivänä, jolloin ojien kaivua on jatkettu ja massojen vaihtoa ja tasauksia sekä linjauksen korjaamista suoritettu. Työvoimaa on tietyöllä tällä hetkellä 46 henkilöä, joista 15 automiehiä.

Millä tavalla työ sitten on rahoitettu? Parannustyö on tähän mennessä kokonaisuudessaan rahoitettu työllisyysvaroista. Budjetissa ei ole määrärahaa ollut osoitettuna. Rahoitus tähän jatkotyöhön on tiedossa vain tämän vuoden loppuun. Myöskään ensi vuoden budjettiin ei ole mitään määrärahaa tielle esitetty. Mitenkä jatkorahoitus nyt ylipäänsä sitten voitaisiin suorittaa? Arvelisin, että varsinainen parantamistyö voidaan suorittaa pitkän momentin työllisyysrahoilla ensi talvena. Mutta sen sijaan päällystämisen, joka olisi tarkoituksenmukaista suorittaa ensi kesänä, rahoituksesta ei ole pienintäkään tietoa. Työllisyysrahoilla sitä ei päästäne tekemään. Myöskään Mahlun oikaisuun ja siltatöihin ei kumpaankaan ole olemassa mitään varoja.

Mitä jää sitten tekemättä näillä näkymillä, edellyttäen että työttömyysrahoja todella työmaalle saadaan? Siitä huolimatta ulkopuolelle jää seuraavaa: Päällystäminen jää myöhempään ajankohtaan, kustannus 840 000 mk, Siltasalmen silta myöhempään ajankohtaan, 400 000 mk, Mahlun oikaisu myöhempään ajankohtaan, 580 000 mk, ja Punainensilta myöhempään ajankohtaan, 200 000 mk. Siis kokonaisuunnitelmasta jää toteutumatta kaksikolmasosaa, mikä markoissa merkitsee vähän yli 2 milj. mk. Asiallisesti se merkitsee sitä, saamieni tietojen mukaan, että siltatyöt ja oikaisutyöt siirtyvät ainakin vuoteen 1976 tai siitä kauemmaksi. Kun ed. Koivunen viime istunnossa ilmoitti, että työt ovat jo itse asiassa loppumassa ja että koko työ on suoritettu, niin edellä mainitsemani luvut jo osoittavat, kuinka täydellisen väärässä hän tässä asiassa oli. Itse asiassa tähän mennessä suoritetut työt edustavat vain 1/8 siitä, mitä työn kokonaisuudessaan suorittaminen vaatisi. Mikäli ed. Härkösen hyvän aloitteen ponsi, jossa ponnessa lukee: "että hallitus ryhtyisi kiireellisiin toimenpiteisiin Saarijärven—Myllymäen maantien rakentamiseksi raskasta liikennettä tyydyttävään kuntoon", hyväksytään, saadaan hanke loppuun rakennetuksi ja myöskin rahoitetuksi ja Hankasalmen kuntaankin edes yksi kunnollinen tieyhteys. Todettakoon, että Siltasalmen silta on tänä päivänä tuettu, jotta se ei romahtaisi. Todettakoon, että sille tuleva mäki on erittäin vaarallinen. Jos korjaukset olisi jo suoritettu, niin ilmeisesti myöskin viikko sitten tapahtunut auton ulosajo tässä mäessä olisi vältetty ja loukkaantuneet äiti ja kaksi lasta eivät olisi joutuneet sairaalaan.

Ed. Härkönen: Herra puhemies! Äskeisessä ed. Tupamäen puheenvuorossa jo selitettiin teknillistä puolta Saarijärven—Myllymäen tien rakentamisesta sanoisin melkein perunanvarsia myöten, joten siihen puoleen ei tarvitse tässä puheenvuorossa puuttua. Sen sijaan haluaisin todeta, että tekemäni toivomusaloite n:o 1851 (1970 vp.) kuin myös ed. Koivusen tekemä toivomusaloite n:o 1899 (1970 vp.) olivat ajankohtaisia silloin, kun ne jätettiin eduskunnan kansliaan. Silloin ei ollut tiedossa, milloin tien rakentamiseen ryhdytään välillä Timpersunti—Roikolankoski. Tämä noin 20 kilometrin pituinen sorapintainen, routiva ja heikkokuntoinen tieosuus aiheutti pitkät ajokiellot vuosittain. Jostain syystä tämän tieosan rakentaminen viivästyi ainakin meidän paikallisten asukkaiden mielestä vähintään vuosikymmenen aiheuttaen suurta haittaa sekä kauttakulkuliikenteelle kuin myös paikallisenkin liikenteen hoitamiselle. Tällä kertaa on kuitenkin tyydytyksellä todettava, että aloitteissa tarkoitetut työt on suureksi osaksi viime talven kuluessa toteutettu. Haluan kuitenkin tässä yhteydessä todeta, että alkuperäisenä tarkoituksena oli suorittaa tien rakentaminen yleisten teitten ns. tehostetun kunnossapidon määrärahojen turvin. Ehkä näiden varojen riittämättömyys oli esteenä hankkeen toteuttamiselle. Näin ollen jouduimme hanketta toteuttamaan muitten ohjelmien avulla. Viime vuoden aikana mm. Saarijärven ja Pylkönmäen kuntien toimesta suoritettiin maapohjasitoumuksien kerääminen tien leventämistä varten tiealueella olevilta maanomistajilta. Samanaikaisesti mainitut kunnat neuvottelivat työllisyysviranomaisten kanssa tien saamiseksi rakentamisen alaiseksi työllisyysvarojen turvin, etenkin kun alueella oli runsaasti kuorma-automiehiä työt-

töminä. Näiden neuvottelujen tuloksena saatiin työt käyntiin viime syksynä. Tällä kertaa työt ovat jälleen alkaneet, ja tarkoituksena on saada tie valmiiksi ja päällystetyksi ensi kesänä heinä—elokuussa. Näin meille ainakin Saarijärvellä on tieviranomaisten taholta ilmoitettu. Kun olen ollut mukana kuntien viranomaisten kanssa alusta loppuun tämän tiehankkeen toteuttamiseksi, niin ihmettelen kovasti tätä asiantuntematonta keskustelua, mitä täällä eduskunnassa perjantaina oli käyty tienhankkeen tämänhetkisestä vaiheesta.

Herra puhemies! Käsitän, että tässä vaiheessa ei ole mitään asiallista aihetta vaatia näitä aloitteita hyväksyttäviksi, koskapa aloitteissa tarkoitetut epäkohdat ovat jo tulossa korjatuksi. Lopuksi totean vain, että maassa on ollut hyvä hallitus, ja niin tämäkin epäkohta on tullut korjatuksi työllisyysvarojen avulla.

Ed. Knuuttila: Herra puhemies! Ed. Tupamäen puheenvuoro ikävä kyllä osoitti, että ed. Tupamäki, vaikka onkin tie- ja vesirakennushallituksen insinööri niin kuin ed. Koivunen edellisessä istunnossa totesi, ei ole selvillä niistä käytännön menettelytavoista, joilla tällaisia perusparannustöitä rahoitetaan ja hoidetaan. Kun hän äskeisessä puheenvuorossa esitti sen mahdollisuuden, että tällainen perusparannettu tieosa jäisi päällystettä vaille, ellei eduskunta tähän asiaan nyt puutu, niin minä kysyisin siihen kokemukseen viitaten, joka minulla mm. Keski-Suomen piirissä lähes kymmenen vuoden ajalta on näistä toimenpiteistä, missä olisi sellainen esimerkki, että jokin perusparannettu tie on todella jäänyt päällystämättä normaalissa järjestyksessä, kun alkurahoitus on saatu. Minun mielestäni tämän tieosan osalta olisi nyt syytä eduskunnasta käsin lähinnä kiitellä herra työllisyysministeriä siitä, että hän on laittanut alulle tämän perusparantamisen, ja jatkosta hallitus ei enää mitään toivomuksia tarvitse. Sekin erillinen sillanparannuskohde, joka tieosaan sisältyy, on tämän perusparantamisen kautta saapa lisäkiirettä ja olisi liian pieni kohde, jos eduskunta lähtisi erikseen kustakin tällaisesta pienestä kohteesta toivomuksia lausumaan. Tällaisella politiikalla me keskisuomalaisetkaan emme kovin pitkälle voi asioitamme hoitaa.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Täällä ed. Härkönen puhui perunanvarsista. Minä en tiedä, miten ne tähän asiaan liittyivät. Mutta kuten edellisessä puheenvuorossani esiintoin, niin tänä hetkenä tällä tietyömaalla on suunnitelmien mukaisesta työstä suoritettu vain 1/8, ja mikäli työttömyysvaroja riittävästi saadaan, niin niistä tullaan suorittamaan 1/3. Sen sijaan 2/3, jotka ovat oikaisu ja kaksi siltaa, eivät tule suoritetuiksi. Minusta on siitä syystä täysin asiallista ja kansanedustajan oikeuksiin ja jopa velvollisuuksiin kuuluvaa ajaa myöskin näitä muita kohteita, jotka eivät nykyiseen työhön sisälly.

Toivon, että ed. Knuuttila kävisi joskus työpaikallaan Keski-Suomen TVH-piirissä. Hän ehkä saisi kuulla sieltä siitäkin, millä tavalla siellä uskotaan ja ajatellaan tämän tiekohteen rahoituksen järjestyvän. Joka tapauksessa ed. Knuuttilan ajatukset olivat aivan liian ruusunpunaisia ja luottavaisia.

Ed. Härkönen: Herra puhemies! Vielä haluaisin sen verran jatkaa tässä asiassa, että tietenkin Siltasalmen sillan osalta ja Mahlun tieoikaisun osalta varmasti olemme yhtä mieltä, että nekin myöskin suoritetaan aikanaan, mutta tällä tiellä kelirikko oli se tekijä, joka aiheutti kaikista suurimmat häiriöt liikenteelle, ja nämä epäkohdat ainakin tässä tulevat nyt päiväjärjestykseen saatetuksi. Minun täytyy todeta, että ed. Tupamäen ahkerointi tässä asiassa on kovasti myöhäissyntyistä. Silloin kun tämä eduskunta kokoontui ensimmäisille valtiopäivilleen, tein tästä aloitteen, niin kuin myöskin ed. Koivunen, ja pyysin myöskin ed. Tupamäen allekirjoitusta tähän aloitteeseen, mutta hän sanoi, että heillä ei vielä ryhmässä ole sovittu, voiko vieraan ryhmän tekemiin paikallisiin toivomusaloitteisiin nimiä laittaa. Minusta tuntuu, että ei tässä vaiheessa aloitteilla ja ahkeroinnilla ole enää mitään merkitystä tämän työn toteuttamisen kannalta.

Ed. Tupamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Härkönen on Keski-Suomessa kierrellessään ilmoittanut suurimmaksi ja tärkeimmäksi päämääräkseen ja tehtäväkseen SMP:n nujertamisen ainakin Keski-Suomessa. Mikäli otamme todesta kaiken sen, mitä muuta hän on väittänyt minun kieltäytyneen tekemästä ja vastustaneen hyviä asioita, niin niitä voisimme luetella erittäin pitkän liudan.

Ed. Härkönen: Herra puhemies! Torjun jyrkästi ed. Tupamäen esittämän väitteen. Mitään sellaisia väitteitä en ole esittänyt Keski-Suomessa enkä missään muuallakaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Suuri valiokunta kokoontuu huomenna keskiviikkona kello 13.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Tupamäki ed. Poutiaisen kannattamana ehdottanut, että toivomusaloitteen n:o 1851 (1970 vp.) ponsi hyväksyttäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka yhtyy valiokunnan hylkäävään ehdotukseen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Berner, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Laatio, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Lillqvist, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Männistö, Nieminen, Niinikoski, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salama, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinisalo, Stenbäck, Suksi, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Asunmaa, Huotari, Isomursu, Jaatinen, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Sillantaus, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Antila, Aro, Ehrnrooth, Haarla, Hanhirova, Hara, Helle, Holkeri, Honkonen, Häggblom, Junnila, Koivunen, Kuusinen, Käkelä, Laine, Liedes, Lindeman, Mattila, Melin, Mäki-Hakola, Nevalainen, E. Niemelä, Nikkilä, E. Niskanen, Pekkarinen, Perheentupa, Puhakka, Rönkkö, Saimo, Salla, Sandelin, Silander, Sinkkonen, Sorsa, Sundqvist, S. Suominen, Terästö, Tiekso, Tuominen, Uusitalo, Vainio ja Virolainen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 139 jaa- ja 17 ei-ääntä; poissa 43.

Eduskunta on yhtynyt valiokunnan hylkäävään ehdotukseen.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotuksen laiksi geologisesta tutkimuslaitoksesta annetun lain muuttamisesta

sisältävä ed. Loikkasen ym. lak.al. n:o 214 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi perjantaina kello 14 alkavaan täysistuntoon:

5) Valtioneuvoston oikeuskanslerin virkatoimen lainvastaisuudesta

laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 16;

6) **Ehdotuksen laiksi rikoslain täydentämisestä ilmaaluksen kaappausta koskevilla säännöksillä**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 17;

7) **Ehdotuksen laiksi eräiden virkojen ja toimien perustamisesta**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38;

8) **Ehdotuksen laiksi eräiden sopimuspalkkaisten virkojen täyttämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39; ja

9) **Ehdotuksen laiksi puolustusministeriön ja puolustuslaitoksen viroista ja toimista annetun lain muuttamisesta**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi perjantaina kello 13, jolloin käsitellään suullisia kysymyksiä, varsinainen täysistunto kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 15.13.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

86. Perjantaina 22 p. lokakuuta 1971

kello 13.

Päiväjärjestys.

Suullisia kysymyksiä:

1) Ed. Perheentuvan suull. ksm. n:o 296 yhteistyön aikaansaamisesta Suomen ja SEV:n välillä 2443

2) Ed. Hemmin suull. ksm. n:o 298 kunnallisten terveyssisarten palkkaukseen myönnettävän valtionavun lakkauttamatta jättämisestä ..... „

3) Ed. Pohjosen suull. ksm. n:o 299 tavoitehinnan määräämisestä lampaanlihalle 2444

4) Ed. Härkösen suull. ksm. n:o 301 Jämsän ja Jämsänkosken liittämisestä Keski-Suomen alueeseen pinta-alalisiä myönnettäessä ..... „

5) Ed. Salon suull. ksm. n:o 302 asunto-osakeyhtiön osakkeenomistajain oikeuksien turvaamisesta rakentajayhtiön konkurssitapauksissa 2445

6) Ed. Hemmin suull. ksm. n:o 303 terveydenhuoltohenkilöstön koulutuskomitean kokoonpanosta 2446

7) Ed. Juvelan suull. ksm. n:o 304 kehitysluoton myöntämisestä Turkin hallitukselle 2447

8) Ed. Orrenmaan suull. ksm. n:o 305 pientalojen lainapäätösten käsittelyn viivästymisestä asuntohallituksessa ..... „

9) Ed. Mäen suull. ksm. n:o 306 asunto-osakkeiden merkitsijäin oikeusturvan parantamisesta ..... „

10) Ed. Mäen suull. ksm. n:o 307 nimismiesten virkajärjestelyjen toteuttamisesta 2448

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Siv.

1) Ed. Perheentuvan suull. ksm. n:o 296 yhteistyön aikaansaamisesta Suomen ja SEV:n välillä.

Puhemies: Ed. Perheentupa ei ole läsnä, joten asia raukeaa.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ed. Hemmin suull. ksm. n:o 298 kunnallisten terveyssisarten palkkaukseen myönnettävän valtionavun lakkauttamatta jättämisestä.

Ed. Hemmi: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Aikooko hallitus ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, ettei kunnallisten terveyssisarten valtionapuja poisteta missään nyt, kun kansanterveyslaki on juuri tulossa?

Sosiaali- ja terveysministeri Kuusi: Herra puhemies! Vastauksena ed. Hemmin kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:

Voimassa olevan kunnallisista terveyssisarista annetun lain mukaan maalaiskunta voi, saatuaan siihen sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksen, palkata useampia terveyssisaria kuin pääsääntöisesti on määrätty. Sosiaali- ja terveysministeriöllä on myös valta velvoittaa kunta asettamaan useampia terveyssisaria kuin pääsääntö velvoittaa, jos se on välttämätöntä kunnan alueen laajuuden tai liikenne- tai asutusolojen vuoksi. Mikäli siis kunnat pitävät tarpeellisina terveyssisaren viran säilyttämistä asukasluvun vähentyessä 4 000:n alapuolelle, on niillä mahdollisuus hakea siihen sosiaali- ja terveysministeriön suostumus. Näihin hakemuksiin on suostuttu, mikäli kunnat ovat perustelleet hakemustaan osoittaen, että terveyssisarille riittää tehtäviä. Lääkintöhallitus puolestaan on edellyttänyt viran säilyttämiseksi esitettävän

edellä mainitun perustelun, jolloin se omasta puolestaan on puoltanut viran säilyttämistä. Kunnilla on siis käytettävissään riittävät mahdollisuudet huolehtia siitä, että tarpeelliset terveyssisaren virat voidaan säilyttää. Uusia toimenpiteitä ei tarvita.

Ed. Hemmi: Herra puhemies! Esitän ensimmäisen lisäkysymyksen:

Koska kuitenkin näinä päivinäkin on tapahtunut tällaisia valtionapujen lakkauttamisia, niin onko hallitus sitä mieltä, että kunnallisille terveyssisarille voitaisiin jo ennen kansanterveyslakia ohjelmoida sellaisia tehtäviä, ettei valtionapuja todella tarvitsisi lakkauttaa ennen kansanterveyslain tulemista?

Sosiaali- ja terveysministeri Kuusi: Herra puhemies! Vastauksena ed. Hemmin lisäkysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:

Lääkintöhallituksessa epäilemättä pyritään nämä ratkaisut suorittamaan silmällä pitäen kansanterveyslain odotettavissa olevaa voimaantuloa. Kun tällöin tulevien terveyskeskusten väestöpohja on kaavailtu vähintään 10 000 hengen suuruiseksi, pyritään niitten kuntien terveydenhuoltohenkilöstöä, jotka tulevat suunnitelmien mukaan toimimaan yhdessä terveyskeskuksen toimintoja ohjattaessa, käsittelemään yhtenä kokonaisuutena.

Ed. Hemmi: Herra puhemies! Esitän toisen lisäkysymyksen:

Eikö voitaisi nyt antaa sellaisia takeita aivan näinä päivinä, että näihin irtisanomisiin ottaen huomioon, että terveyssisarilla ei ole edes lakkautuspalkkaa, ei tarvitsisi mennä?

Sosiaali- ja terveysministeri Kuusi: Herra puhemies! Vastauksena ed. Hemmin toiseen lisäkysymykseen totean, että käydyissä keskusteluissa lääkintöhallituksen edustajien kanssa on pyritty asiaa hoitamaan niin, että mitään tarpeettomia irtisanomisia ei suoriteta.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ed. Pohjosen suull. ksm. n:o 299 tavoitehinnan määräämisestä lampaanlihalle.

Ed. Pohjonen: Herra puhemies! Valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi pyydän kunnioittaen esittää seuraavan kysymyksen:

Mitä hallitus on tehnyt tai aikoo tehdä, että lampaanlihalle määrättäisiin tavoitehinta?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Pohjosen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:

Maataloustulon vakaannuttamisesta annetun lain mukaan määrätään tavoitehinta rukiille, vehnälle, maidolle, sian- ja naudanlihalle sekä kananmunille. Nämä tuotteet peittävät 90 % maatalouden koko tuotosta. Tavoitehintatuotteiden ulkopuolelle jää siis useita tuotteita, kuten esimerkiksi rehuvilja ja lampaanliha. Lampaanlihan tuotanto on noin 0.2 % maatalouden koko tuotosta. Lampaanlihan hintataso olisikin hoidettava muulla tavoin kuin ottamisella lampaanliha tavoitehintatuotteiden piiriin. Maa- ja metsätalousministeriössä tutkitaan mahdollisuuksia lampaanlihan hinnan tukemiseksi ja sen pysyttämiseksi vakaana ja tuotantoedellytyksiä vastaavana.

Ed. Pohjonen: Herra puhemies! Esitän lisäkysymyksen, vaikka se taisi jollakin tavalla jo tulla ilmi:

Onko hallitus tietoinen, että lampaanlihan kulutus henkilöä kohti oli Suomessa talousvuotena 1969/70 vain 200 gr, joten ...

Puhemies (koputtaa): Ei perusteluja, kysymys vain.

Puhuja: Tässä olikin kysymys. Onko hallitus tietoinen, että lampaanlihan kulutus on vain näin pieni?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Hallitus on tietoinen, että lampaanlihan kulutus asukasta kohti on aika vähäinen.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ed. Härkösen suull. ksm. 301 Jämsän ja Jämsänkosken liittämisestä Keski-Suomen alueeseen pinta-alalisiä myönnettäessä.

Ed. Härkönen: Herra puhemies! Valtioneuvoston asianomaisen ministerin vastattavaksi esitän kunnioittavasti seuraavan suullisen kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä Jämsän ja Jämsänkosken liittämiseksi Keski-Suomen alueeseen pinta-alalisiä myönnettäessä?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Härkösen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:

Valtion tulo- ja menoarvioon perustuen antaa valtioneuvosto päätöksen pinta-alalisän maksamisperusteista, jossa päätöksessä lähemmin määritellään myös laissa mainitut Etelä-Suomen, Keski-Suomen sekä Pohjois- ja Itä-Suomen alueet. Kysymys rajojen määräämisestä tulee esille siinä yhteydessä, kun valtioneuvosto ensi vuonna antaa päätöksen vuoden 1972 pinta-alalisän maksamisesta, ja tämän päivän tilanteen huomioon ottaen vaikuttaa siltä, että tämä hallitus ei ole tuota päätöstä enää tekemässä.

Ed. Härkönen: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti ensimmäisen lisäkysymyksen:

Onko hallituksen mielestä oikein, että Jämsän ja Jämsänkoski, jotka alueellisesti ulottuvat pitkälle Keski-Suomen lääniin, on pinta-alalisien myöntämisessä sijoitettu samaan asemaan Etelä-Suomen kanssa?

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Tätä nykyisen pinta-alalisän jakamisperustetta on tutkittu erittäin huolellisesti ja sen vuoksi korostan, että tähän tutkimukseen on tutustuttava huolellisesti, antaako se aihetta ryhtyä näitä rajoja tarkistamaan.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ed. Salon suull. ksm. n:o 302 asunto-osakeyhtiön osakkeenomistajain oikeuksien turvaamisesta rakentajayhtiön konkurssitapauksissa.

Ed. Salo: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus antaa sellaisen lakiesityksen, jolla turvataan asunto-osakeyhtiön osakkeenomistajain oikeudet rakennusyhtiön konkurssitapauksissa?

Oikeusministeri Söderman: Herra puhemies! Vastauksena ed. Salon kysymykseen ilmoitan kunnioittaen seuraavaa:

Valtioneuvosto on helmikuussa 1968 asettanut lakitieteen tohtori Reino Erman puheenjohdolla toimivan asunto-osakeyhtiökomitean, jolle on annettu tehtäväksi kiireellisesti valmistaa hallituksen esityksen muotoon laadittava ehdotus asunto-osakeyhtiöitä koskeviin säännöksiin tehtäviksi muutoksiksi silmällä pitäen asunto-osakkeen ostajan asemaan liittyvien epäkohtien poistamista.

Komitean taholta on ilmoitettu, että se parhaillaan viimeistelee ehdotusta laiksi asunto-osakkeiden ostajan oikeussuojasta eräissä tapauksissa. Asunto-osakkeen ostajan oikeusturvan heikkous on nykyisin ollut erityisesti siinä, että asunto-osakeyhtiöiden taloudellinen asema ei ole ollut perustamis- ja rakentamisvaiheen aikana täysin selvitettävissä. Tämän korjaamiseksi komitea muun ohella suunnittelee säännöstä, jonka mukaan asunto-osakeyhtiöitä koskevien asiakirjojen tulee olla jätettyinä julkisen tarkastuksen alaiseen rahalaitokseen, josta osakkeen ostajilla on mahdollisuus tarkistaa, että yhtiöstä annetut tiedot pitävät yhtä näiden asiakirjojen kanssa. Toinen puute on nykyisin se, että osakekirjoja voidaan laatia tarpeen mukaan, mistä on ollut seurauksena, että kaksoiskappaleita esiintyy markkinoilla usein. Tämän epäkohdan korjaamiseksi on tarkoitus ottaa ehdottomaksi vaatimukseksi osakekirjojen painattaminen Suomen Pankin setelipainossa. Täten painetut osakekirjat olisi rakentamis- ja perustamisvaiheen ajan säilytettävä rahalaitoksessa, josta ne luovutettaisiin suoraan osakkeenostajille tai mahdollisille pantinhaltijoille vasta sitten, kun rakennus olisi valmistunut ja asunto-osakeyhtiön ja osakkaiden, myyjien ja ostajien väliset maksusuhteet selvitetty.

Komitealta saadun ilmoituksen mukaan sen mietintö valmistuu vielä tämän vuoden aikana. Hallituksen esitys asiassa voitaneen lausuntomenettelyn jälkeen antaa eduskunnalle vuoden 1972 valtiopäivillä.

Olisin lopuksi todennut, että lokakuun alkupäivinä lähetettiin kirje kaikille niille oikeusministeriön alaisuudessa toimiville komiteoille, jotka on asetettu ennen vuotta 1970, ja niiden työtä kiirehdittiin.

Ed. Salo: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen ensimmäisen lisäkysymyksen:

Ovatko rakennusyhtiöt menetelleet hallituksen mielestä rikollisella tavalla, kun ne ovat pantanneet myymiään asunto-osakkeita?

Oikeusministeri Söderman: Herra puhemies! Vastauksena ed. Salon lisäkysymykseen totean, että oikeudenhoidossa yleensä on se periaate, että asianomaisia kuullaan ennen kuin voidaan asiasta antaa ratkaisu. Sen vuoksi en voi tässä vaiheessa ilmoittaa, miten tämän asian laillinen puoli on.

Ed. Salo: Herra puhemies! Esitän toisen lisäkysymyksen:

Aikooko hallitus luoda sellaisen korvausmenetelmän, jolla osakkeenomistajain menetykset korvataan, mikäli he eivät saa näitä korjauksia konkurssipesästä?

Oikeusministeri Söderman: Herra puhemies! Vastauksena ed. Salon toiseen lisäkysymykseen toteaisin, että tämä kysymys ei ole ollut tässä vaiheessa hallituksen selvitettävänä.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ed. Hemmin suull. ksm. n:o 303 terveydenhuoltohenkilöstön koulutuskomitean kokoonpanosta.

Ed. Hemmi: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Onko hallitus tietoinen siitä, että äsken nimitetyssä terveydenhuoltohenkilöstön koulutuskomiteassa ei ole yhtään ammattikasvatushallituksen alaista terveydenhuoltoalaa edustavaa jäsentä?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Hemmin kysymykseen pyydän kunnioittaen esittää seuraavaa:

Hallitus on pitänyt tärkeänä valtakunnallisen terveydenhoitoalan henkilökunnan koulutuksen suunnittelua kokonaisvaltaisesti ottaen huomioon terveydenhuollon, lähinnä kansanterveystyön ja erikoissairaanhoidon alalla tapahtuvat uudistukset sekä terveydenhuoltohenkilökunnan tehtäväkenteessa tapahtuvat muutokset ja tämä kaikki valtakunnallisen koulutussuunnittelun taustaa vasten. Hallitus asettikin tätä asiaa varten komitean 7 päivänä lokakuuta ja tähän komiteaan otettiin nyt toisen kerran komiteamenettelyssä kaksinkertainen rakennelma. Komitea muodostuu varsinaisesta komiteasta, joka on hyvin suppea käsittäen puheenjohtajan ja yhdeksän henkilöä, sekä pysyvistä henkilökohtaisesti nimetyistä asiantuntijoista, jotka osallistuvat komitean jaostotyöhön ja myös sen yleiskokouksiin, joissa ovat sitten edustettuina eri alojen asiantuntijat.

Työskentelyn tehokkuuden kannalta ei pidetty tarkoituksenmukaisena, että itse komitean jäsenmäärä muodostuisi kovin suureksi, ja sen takia ammattikuntaedustus otettiin näiden henkilökohtaisten asiantuntijoiden joukkoon. Ehkä on parasta, että luettelen nämä asiantuntijat. Pysyviksi asiantuntijoiksi valtioneuvosto kutsui mm. ammattikasvatushallituksen edustajana osastopäällikkö Sirkka Koukin sekä terveydenhuoltoalan järjestöistä edustajat lääkäriliitosta, hammaslääkäriliitosta, sairaanhoitajaliitosta, apuhoitajayhdistyksestä, mielenterveys- ja kehitysvamma-alan liitosta, lääkintävoimistelijaliitosta, sosiaalihuollon keskusliitosta jne. Näiden edustajien joukossa on useita henkilöitä, jotka edustavat ammattikasvatushallituksen alaista terveydenhuoltoalan koulutusta. Lisäksi komitealla on mahdollisuus kutsua useita sihteereitä ja kuulla lisää asiantuntijoita joten uskoisin, että ammattikasvatushallituksen alaisen terveydenhuoltokoulutuksen asiantuntemus tulee mukaan komitean työhön.

Ed. Hemmi: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti lisäkysymyksen:

Katsooko hallitus, ettei yli 20 000 ammatissa toimivaa työntekijää ole riittävän suuri joukko, josta voitaisiin valita äänivaltainenkin edustaja päättämään oman ammattiryhmän tulevaa koulutusta koskevista ehdotuksista ottaen huomioon, että lääkärikunta kyllä on komiteassa edustettuna sekä äänivaltaisena että pysyvänä asiantuntijana?

Opetusministeri Itälä: Herra puhemies! Vastauksena ed. Hemmin ensimmäiseen lisäkysymykseen haluaisin todeta, että komitean varsinaista jäsenistöä ei ole koottu ammattikuntaedustusperiaatteella vaan poliittisin perustein; ja poliittisin perustein koottuna on toisaalta sitten pyritty siihen, että puolueita edustavat henkilöt samalla edustaisivat tiettyä asiantuntemusta. Tätä tietä on komiteaan tullut mm. maisteri Inkeri Benson, jolla on myös sairaanhoitajakoulutus. Mutta kuten äsken luettelin, niin pysyviin asiantuntijoihin sisältyy useita ammattikasvatushallituksen alaisten alojen edustajia.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Koska ministeri Leskinen ei ole paikalla, siirtyy 7) asia siihen seuraavaan täysistuntoon, jossa käsitellään suullisia kysymyksiä.

---

8) Ed. Orrenmaan suull. ksm. n:o 305 pientalojen lainapäätösten käsittelyn viivästymisestä asuntohallituksessa.

Ed. Orrenmaa: Herra puhemies! Esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kunnioittavasti seuraavan kysymyksen:

Onko hallitus tietoinen, että asuntolainoitettujen omakotitalojen ja muiden pientalojen lainapäätösten käsittely asuntohallituksessa on viivästynyt aiheuttaen rakentamisen alkamisajan siirtymistä epäedullisen myöhäiseen ajankohtaan, kesäkuun loppuun jopa sitäkin myöhempään?

Oikeusministeri Söderman: Herra puhemies! Vastauksena ed. Orrenmaan kysymykseen ilmoitan kunnioittaen seuraavaa:

Huomattavin omakotilainahakemusten käsittelyn viivästymistä aiheuttava tekijä on nykyisin voimassa olevan asuntotuotantolain ja -asetuksen edellyttämä lainahakemusten käsittelyn monivaiheisuus. Lainat myönnetään kunnan välityksellä ja vastuulla. Tämä edellyttää käytännössä hakemusten kaksinkertaista käsittelyä sekä kunnassa että asuntohallituksessa. Tämän lisäksi kunnallislain 8 luvun oikeuttama mahdollinen valitusmenettely hidastaa lainahakemusten päätökseen saattamista.

Tapahtuneiden viivästymisten vuoksi on harkittu palaamista omakotilainojen samoin kuin muiden henkilökohtaisten lainojen käsittelyssä aikaisemmin voimassa olleen lain mukaiseen menettelyyn siten, että asuntohallitus myöntäisi lainat kunnan tekemän esityksen pohjalta. Tämä ei käytännössä rajoittaisi kuntien päätösvaltaa, mutta sen sijaan se vähentäisi kunnilta niille varsin hankalaksi osoittautuneita rutiinitehtäviä. Toimenpide lyhentäisi lainahakemusten käsittelyaikaa noin kahdella kuukaudella. Kuluvan vuoden käsittelystä saatujen kokemusten perusteella asuntohallitus on suunnitellut käsittelyyn muutakin rationalisoimista.

Ed. Orrenmaa: Herra puhemies! Esitän kunnoittavasti ensimmäisen lisäkysymyksen:

Onko mahdollista, että oikeusministerin mainitsema uusi menettely saadaan käyttöön jo ensi vuoden aikana.

Oikeusministeri Söderman: Herra puhemies! Vastauksena ed. Orrenmaan lisäkysymykseen ilmoitan kunnioittaen, että tämä on mahdollista mikäli se ei vaadi lainmuutosta. Jos niin on, se saattaa olla liian aikainen vaihe.

Ed. Orrenmaa: Herra puhemies! Esitän toisen lisäkysymyksen:

Onko samalla tarkoitus huolehtia myöskin siitä, että myönnettyjen lainojen maksatukset tapahtuvat, päinvastoin kuin nykyisin, noudattaen rakentamisaikataulua?

Oikeusministeri Söderman: Herra puhemies! Niissä keskusteluissa, joita olen käynyt asuntohallituksen edustajain kanssa, on korostettu sitä, että asuntotuotannon edun mukaista olisi, että rakentajat pääsisivät rakentamaan keväällä, silloin kun routa lähtee maasta, ja tähän tullaan pyrkimään.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ed. Mäen suull. ksm. n:o 306 asunto-osakkeiden merkitsijäin oikeusturvan parantamisesta.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Asianomaiselta ministeriltä kunnioittavasti kysyn:

Mitä hallitus on aikaansaanut asunto-osakkeiden merkitsijäin oikeusturvan parantamiseksi?

Oikeusministeri Söderman: Herra puhemies! Vastauksena ed. Mäen kysymykseen ilmoitan kunnioittaen, että se koskee samaa asiaa kuin kansanedustaja Salon äsken esittämä kysymys, joten viittaan siihen antamaani vastaukseen.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Kunnioittavasti ensimmäisenä lisäkysymyksenä kysyn:

Katsooko hallitus, että kolmen vuoden ajan tämän asian harkitseminen on sellaista ripeyttä, jota kansaa lähellä oleva hallitus on oikea osoittamaan?

Oikeusministeri Söderman: Herra puhemies! Kansanedustaja Mäen ensimmäiseen lisäkysymykseen totean, että tämä lakitieteen tohtori Erman puheenjohdolla toiminut komitea

on mielestäni ollut hitaanpuoleinen, ja henkilökohtaisesti ja tietysti myös hallituksen toimesta tähän puututtiin jo lokakuun alkupäivinä, jolloin kaikkia vanhoja komiteoita ja niiden työtä kiirehdittiin.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Kunnioittaen toisena lisäkysymyksenä kysyn:
Eikö hallitus ole ajatellut mahdollisuutta hoitaa tätä asiaa yksinkertaisesti osakkeiden panttauksen rekisteröinnillä, joka ei kai komiteaa tarvitse?

Oikeusministeri Söderman: Herra puhemies! Vastauksena ed. Mäen toiseen lisäkysymykseen totean, että komitean selvitystyö on nyt kuitenkin loppusuoralla, mietintö on luvattu jo tämän vuoden aikana, ja minun tiedossani on jo eräitä ehdotuksia. Tämän vuoksi toivon, että komitea voi tähänkin ottaa nopeasti kantaa.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ed. Mäen suull. ksm. n:o 307 nimismiesten virkajärjestelyjen toteuttamisesta.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Asianomaiselta ministeriltä kunnioittavasti kysyn:
Aikooko hallitus toteuttaa nimismiesten virkajärjestelyt ensi vuoden tulo- ja menoarvion sisältämin toimenpitein?

Sisäasiainministeri Uusitalo: Herra puhemies! Vastauksena ed. Mäen kysymykseen ilmoitan kunnioittaen seuraavaa:
Nimismiesten ja apulaisnimismiesten toimien uudelleenjärjestelyn hallitus toteuttaa tulo- ja menoarviota koskevalta osin sellaisena kuin eduskunta sen budjettipäätöksellään aikanaan hyväksyy. Järjestelyn johdosta nimismiesten ja apulaisnimismiesten toimien palkkauksen on laskettu keskimäärin parantuvan. Järjestelyissä on muutoinkin pyritty ja pyritään oikeudenmukaisuuteen.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Kunnioittavasti kysyn lisäkysymyksenä:
Onko hallitus katsonut, että asianomaisten oikeusturva tulee sillä selvitettyä, että nimismiesten palkka keskimäärin ei alene?

Sisäasiainministeri Uusitalo: Herra puhemies! Vastauksena voin todeta, että muissa vastaavanlaisissa tapauksissa virkojen ja toimien uudelleenjärjestelyssä ei ole katsottu tarvittavan erityistä lainsäädäntöä.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Kunnioittavasti kysyn vielä toisena lisäkysymyksenä:
Katsooko hallitus, että virkamiehen nauttima palkka ei ole saavutettu etu, jota siis ei tarvitse kunnoittaa uudelleenjärjestelyjen yhteydessä?

Sisäasiainministeri Uusitalo: Herra puhemies! Ed. Mäelle huomautan, että nimismiesjärjestö hyväksyi tämän palkkaussysteemin aikanaan. Silloin kun hallitus antoi budjettiesitystä eduskunnalle, nimismiesjärjestö oli neuvotellut keskuudessaan asiasta ja hyväksyi tämän systeemin, mikä myöskin meille ilmoitettiin.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.29.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

87. Perjantaina 22 p. lokakuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia.

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset laiksi oppikoulun kouluneuvostosta 2451
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 89 a ja 89; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9; hallituksen esitys n:o 23; lak.al. n:ot 170 ja 171.

2) Ehdotus laiksi ulkomaanedustuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta „
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 93; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 14; hallituksen esitys n:o 90.

3) Ehdotus laiksi tilan yhteisomistajien osallistumisesta metsänparannushankkeeseen ..... „
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 94; maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 29; hallituksen esitys n:o 58.

4) Ehdotukset laeiksi tulo- ja omaisuusverolain sekä kunnallishallituksesta kaupungissa ja maalaiskuntain kunnallishallinnosta annettujen asetusten muuttamisesta 2452
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 95; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34; hallituksen esitys n:o 54; lak.al. n:ot 42 ja 180 (1970 vp.) sekä 88; toiv.al. n:ot 233 ja 280 (1970 vp.) sekä 214.

5) Ehdotus laiksi tullitariffin muuttamisesta 2454
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 96; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36; hallituksen esitys n:o 86.

6) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta 2454
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 97; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37; hallituksen esitys n:o 96.

Ensimmäinen käsittely:

7) Ehdotus laiksi rikoslain täydentämisestä ilma-aluksen kaappausta koskevilla säännöksillä ..... „
Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 17; hallituksen esitys n:o 71.

8) Ehdotus laiksi eräiden virkojen ja toimien perustamisesta ..... „
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38; hallituksen esitys n:o 106.

9) Ehdotus laiksi eräiden sopimuspalkkaisten virkojen täyttämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta ..... „
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39; hallituksen esitys n:o 107.

10) Ehdotus laiksi puolustusministeriön ja puolustuslaitoksen viroista ja toimista annetun lain muuttamisesta 2455
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40; hallituksen esitys n:o 110.

Ainoa käsittely:

11) Muistutus valtioneuvoston oikeuskanslerin virkatoimen lainvastaisuudesta „

Siv.

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 16; ed. Silanderin ym. kirjelmä.

Esitellään:

12) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1970 2455
13) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1970.
14) Hallituksen esitys n:o 162 laiksi eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta 2456
15) Hallituksen esitys n:o 163 laeiksi poliisihallinnosta ja rikoslain voimaanpanemisesta annetun asetuksen muuttamisesta ..... „
16) Hallituksen esitys n:o 164 Rikkihappo Oy:n lainojen valtion takauksista 2459
17) Hallituksen esitys n:o 165 Outokumpu Oy:n ulkomaisten lainojen vakuudeksi annettavista valtion takauksista .. „
18) Hallituksen esitys n:o 166 laiksi kaivosteollisuuden investointivarauksista annetun lain muuttamisesta ..... „
19) Hallituksen esitys n:o 167 laeiksi leimaverolain, verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain sekä julkisesta notaarista annetun lain muuttamisesta ..... „
20) Hallituksen esitys n:o 168 laiksi tonttien vaihdosta valtion ja Joensuun kaupungin välillä ..... „
21) Hallituksen esitys n:o 169 laiksi valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta „
22) Hallituksen esitys n:o 170 laiksi aluksista aiheutuvien öljyvahinkojen torjumisesta ..... „
23) Hallituksen esitys n:o 171 laiksi työnantajan työttömyysvakuutusmaksun suuruudesta vuonna 1972 ..... „
24) Ed. L. Linnan ym. lak.al. n:o 215 laiksi maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain muuttamisesta ..... „
25) Ed. Vainion ym. lak.al. n:o 216 laiksi kunnille asuntotuotantoalueiden hankkimiseksi myönnettävästä korkotuesta 2462
26) Ed. Vainion ym. lak.al. n:o 217 laiksi valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta annetun lain muuttamisesta ..... „

Siv.

Pöydällepanoa varten esitellään:

27) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 41 hallituksen esityksen johdosta laiksi niistä yleisistä perusteista, joiden mukaan lisenssiviraston virkatoimista ja toimituskirjoista on suoritettava maksuja, annetun lain voimassaoloajan pitentämisestä 2463

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Lähteenmäki.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ensimmäinen varapuhemies Virolainen sekä edustajat A.-K. Aalto, L. Aalto, Alenius, Antila, Berner, Friberg, Holkeri, Honkonen, Ilaskivi, Kalavainen, Karjalainen, Knuuti, Koppanen, Kuusinen, Laine, Lepistö, Lindeman, Mattila, Melin, Mykkänen, Nevalainen, Perheentupa, Puhakka, Rönkkö, Sinisalo, Sinkkonen, Sundqvist ja Tiekso.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän päivän istunnoista sairauden vuoksi ed. Koppanen, virkatehtävien takia edustajat Kalavainen ja Mykkänen sekä yksityisasiain tähden edustajat Berner, Friberg, Knuuti ja Lepistö.

Toisen lakivaliokunnan jäsenet.

Toinen varapuhemies: Ed. Särkkä pyytää vapautusta toisen lakivaliokunnan varajäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Toinen varapuhemies: Eduskunta päättänee jättää eduskunnan valitsijamiesten tehtäväksi uuden varajäsenen valitsemisen toi-

seen lakivaliokuntaan vapautuksen saaneen sijaan.

Hyväksytään.

Kirjallisia kysymyksiä ja niihin annettuja vastauksia.

Toinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet opetusministeri Itälän vastaus ed. Sinisalon kirjalliseen kysymykseen n:o 186 oppikirjoiksi sisällöltään sopimattomien julkaisujen poistamisesta, työvoimaministeri Helteen vastaus ed. Kohtalan kirjalliseen kysymykseen n:o 192 työllisyyden turvaamisesta Hämeenlinnan alueella, maa- ja metsätalousministeri Kaasalaisen vastaus ed. Korsbäckin kirjalliseen kysymykseen n:o 194 lammastalouden kehittämisestä, ministeri Mattilan vastaus ed. Tiilikaisen kirjalliseen kysymykseen n:o 195 Svetogorskin tehtaiden rakentamisesta suomalais-neuvostoliittolaisena yhteistyönä ja opetusministeri Itälän vastaus ed. Häikiön ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 203 kuvaamataidon opetuksesta peruskoulussa.

Nämä kysymykset on nyt vastauksineen painettuina jaettu edustajille ja otetaan valtiopäiväasiakirjoihin.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan ei asiasta sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi oppikoulun kouluneuvostosta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 89 a ja otetaan jatkettuun toiseen käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 89 ja sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 9 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 23 sekä lak.al. n:ot 170 ja 171, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 89 a, josta ilmenee, että suuri valiokunta asian uudelleen käsiteltyään on päättänyt yhtyä eduskunnan asiassa tekemään päätökseen.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi ulkomaanedustuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 93 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 14 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 90, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 93. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi tilan yhteisomistajien osallistumisesta metsänparannushankkeeseen.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 94 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 29 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 58, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 94. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—6 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotukset laeiksi tulo- ja omaisuusverolain sekä kunnallishallituksesta kaupungissa ja maalaiskuntain kunnallishallinnosta annettujen asetusten muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 95 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 34 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 54 sekä lak.al. n:ot 42 ja 180 (1970 vp.) sekä 88, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 95. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Mäki: Herra puhemies! Verotuksellisesti on periaatteena ollut, että eri työmarkkinajärjestöjä käsitellään tasapuolisesti. Aikaisemmin tilanne oli se, että tällaisten työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut eivät olleet vähennyskelpoisia, mutta kun ne laissa myönnettiin vähennyskelpoisiksi verotuksessa, siinä meneteltiin tasapuolisesti. Tilanne oli sama niin työntekijäin kuin työnantajain kohdalla. Tämän jälkeen syntyi uusi tilanne, koska verotusperiaatteiden mukaan, milloin tulon hankkimiskustannus annetaan verovähennysoikeudelliseksi, siitä johtuva tulo tulee verolliseksi. Näin myöskin olisi pitänyt tapahtua, jos tätä periaatetta noudatetaan; ja mikäli siitä poiketaan, sen täytyy olla tasapuolinen. Tämä hallituksen esitys ei tätä ole. Se antaa toiselle tämän tulon verovapaana, toiselle verollisena. Meillä on paljon pieniä ja vähävaraisia yrittäjiä, joiden tilanne on monesti yhtä vaikea kuin konsanaan työntekijän. Näin ollen ei voida edes vedota taloudelliseen erilaisuuteen. Siksi tulen tässä suhteessa esittämään korjaukset näihin lakeihin.

Samalla huomautan matkakustannusten vähennyksestä, että on käsittämätöntä, miten halutaan asettaa yläraja, ts. ne, jotka eniten matkakustannuksista kärsivät, jätetään lain hyvityksen ulkopuolelle. Tätä ei voi pitää oikeana, ja tulen tässäkin suhteessa esittämään korjauksen.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra varapuhemies! Hallitus esittää, että lakkoavustus on verovapaa. Se on oikein. Mutta haluaisin ed. Mäelle huomauttaa, että on paljon pienyrittäjiä, jotka ovat itse asiassa työntekijöitä tai muutamalla perhe apuna tai työntekijä. He ovat samassa taloudellisessa asemassa kuin työntekijä. Kyllä heillä täytyy olla myös verovapaa lakkoavustusoikeus pistelakkoja vastaan. Sitävastoin suuryritykset, monopolipääoman yritykset, ovat eri asemassa. Tässä suhteessa en voi yhtyä kokoomukseen. Näin, kun todellista oikeutta toteutetaan, on sekä oikeistonlinja väärä että hallituksen linja väärä.

Ed. Mäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Me olemme oikeudenmukaisia myöskin suuria kohtaan sen takia, että nämä suuret monopoliyhtiöt ovat valtion yrityksiä ja me olemme myöskin tasapuolisia valtiota kohtaan. Näin ollen emme harrasta tällaista karsintointia, jota ed. Vennamo halusi.

Ed. Hjerppe: Herra puhemies! Viime joulukuussa, kun esillä oli bensiiniveron ja dieselpolttoaineveron korottaminen, SKDL:n ryhmän taholta asetettiin ehto asian ratkaisemiseksi, että dieselpolttoaineveron korottamisesta luovutaan ja että bensiiniveron korottamisesta aiheutuvat työmatkakulujen korotukset hyvitetään lisäämällä työmatkakulujen verovähennysoikeutta. Neuvottelujen jälkeen muut hallitusryhmät suostuivat tähän ratkaisuun. Tähän sopimukseen perustuen hallitus antoikin viime toukokuussa esityksen verolakien muuttamisesta niin, että työmatkakulujen vähennysoikeus nostetaan jo tämän vuoden kohkohdalta tähänastisesta 600 markan ylärajasta 1 200 markkaan vuodessa. Hallitusryhmien sopimuksessa viime joulukuulta ei kuitenkaan määritelty tällaista ylärajaa.

Me kansandemokraatit olemme aina korostaneet, että koska tulon hankinnasta johtuvat kulut ovat yleensä vähennyskelpoisia verotuksessa, tulisi tätä soveltaa myös työmatkakuluihin. Vaikka hallituksen esitys on huomattava parannus nykyiseen tilaan, asettaa se epäoikeudenmukaiseen asemaan ne, jotka asuntojen puutteen vuoksi joutuvat kaukaa käymään työmailla, samoin kuin kaukana asuinpaikkakunnalta työssä käyvät rakennustyöntekijät ja metsätyöntekijät. Tämän vuoksi ryhmämme edustajat niin laki- ja talousvaliokunnassa, kun asia oli siellä lausunnolla, kuin myös valtiovarainvaliokunnassakin olivat sillä kannalla, että matkakuluvähennyksen yläraja olisi poistettava.

Tämä ehdotus on valiokunnan mietintöön liitetyssä vastalauseessa. Tämän kannan hyväksymisellä tehtäisiin oikeutta niille, jotka joutuvat kaukaa kotoaan käymään työssä. Lisäksi on muistettava, että nykyinen 600 markan yläraja on kunnallisverotuksen osalta ollut voimassa vuodesta 1959 lähtien ja valtionverotuksessa vuodesta 1962 lähtien. Jos yläraja jää 1 200 markkaan, se tuskin vastaa edes tämän aikavälin aikana tapahtunutta rahanarvon huonontumista ja vastaavaa matkakulujen kasvua.

Toinen asia, joka sisältyy nyt käsiteltävänä oleviin hallituksen esityksiin, on lakkoavustusten määrääminen verovapaiksi. Asia on oikea. Hallituksen esitykseen sisältyy kuitenkin epämääräinen sanonta "kohtuullisista lakkoavustuksista". Kun kysymys on ammattijärjestön myöntämästä lakkoavustuksesta, ei tällaista kohtuullisuusmääritelmää tarvita. Se aiheuttaa vain verolautakunnissa tulkinnanvaikeuksia ja voi johtaa jopa 5 markan päiväavustukset verollisiksi, jos verolautakunta katsoo, että tällainen avustus on heidän mielestään kohtuuton. Siksi tämä sana "kohtuullista" tulisi poistaa, kuten me vastalauseessamme esitämme.

Edellä olevan perusteella, herra puhemies, tulemme lakien yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään vastalauseemme mukaiset muutosesitykset.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Kun tässä asiassa on ilmennyt paljonkin sellaisia seikkoja, jotka ainakin pienten yritysten kohdalla antavat aihetta pelätä niiden epäoikeudenmukaiseen asemaan saattamista, ehdotan, herra puhemies, että tämä asia pannaan pöydälle ensi tiistaina pidettävään istuntoon.

Ed. Virtanen: Herra puhemies! Esillä olevien esitysten hyväksyminen merkitsee sitä, että kehitysaluerahasto vapautetaan tulo- ja omaisuusverosta ja kunnallisveroista. Sairausja hautausapukassojen verovapaus laajennetaan käsittämään myös kunnallisverotuksen. Verotettavana tulona ei pidettäisi tämän jälkeen enää myöskään palkansaajan asianomaiselta työmarkkinajärjestöltä saamaa kohtuullista lakko- tai muuta sellaista avustusta. Lisäksi matkakulujen vähennysoikeuden yläraja korotetaan tämän esityksen mukaan nykyisestä 600 markasta 1 200 markkaan. Kaikki oikeaan suuntaan meneviä toimenpiteitä. Emme kuitenkaan näe mitään mieltä siinä, että veroviranomaisten harkintaan jää, mihin rajaan tai minkäluontoiset avustukset voisivat olla verovapaita. Hallituksen esityksen mukainen määritelmä, jonka valiokunnan enemmistö on hyväksynyt, tulee aiheuttamaan tulkintaerimielisyyksiä. Tämän johdosta ja muutoinkin olemme sitä mieltä, että lakko- tai muu sellainen avustus tulee ilman rajoituksia olla verovapaata tuloa.

Mitä tulee matkakulujen vähennysoikeuden lisäämiseen, on todettava, että tämä asia oli meidän aloitteessamme esillä myöskin polttoaineveroratkaisujen yhteydessä, niin kuin täällä ed. Hjerppe jo mainitsi. Hallitusryhmien kesken silloin periaatteessa sovittiin matkakuluvähennysoikeuden korottamisesta. Me kommunistit ja muut kansandemokraatit olemme aina edustaneet sellaista kantaa, että matkakulut pitäisi voida täysimääräisinä vähentää veronalaisista tuloista. Viimeaikainen kehitys on johtanut siihen, että yhä useammat työläiset sekä viran- ja toimenhaltijat joutuvat käymään työssä asuinpaikkakuntansa ulkopuolella tai asuvat hyvin etäällä työpaikastaan. Työmatkoista aiheutuneista kuluista on näin kiistatta muodostunut välttämätön tulon hankkimisesta koituva menoerä. Kun verolainsäädännössämme on jo aikoja sitten omaksuttu se periaate, että tulon hankkimisesta johtuvat menot ovat vähennyskelpoisia, pidämme oikeudenmukaisena ja välttämättömänä, että myös työmatkakustannukset saatetaan samaan asemaan muiden tulon hankkimisesta johtuvien kustannusten kanssa.

Ed. A. Niemelä: Herra puhemies! Kannatan ed. Kainulaisen tekemää ehdotusta.

Toinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja ehdotusta on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kainulainen ed. A. Niemelän kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistain istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, eduskunta hyväksynee ed. Kainulaisen ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

5) Ehdotus laiksi tullitariffin muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 96 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 36 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 86, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 96. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta taulukko, johtokappale, voimaantulosäännös, johtolause ja lain nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 97 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 37 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 96, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 97. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 10, 12, 51 ja 57 §, johtolause ja lain nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi rikoslain täydentämisestä ilma-aluksen kaappausta koskevilla säännöksillä.

Esitellään lakivaliokunnan mietintö n:o 17 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 71, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 17.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

8) Ehdotus laiksi eräiden virkojen ja toimien perustamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 106, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

9) Ehdotus laiksi eräiden sopimuspalkkaisten virkojen täyttämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 107, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

10) Ehdotus laiksi puolustusministeriön ja puolustuslaitoksen viroista ja toimista annetun lain muuttamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 110, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40.

Puheenvuoroa ei haluta.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

11) Muistutus valtioneuvoston oikeuskanslerin virkatoimen lainvastaisuudesta.

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 16 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Silanderin ym. kirjelmä, joka sisältää yllämainitun muistutuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 16. Perustuslakivaliokunnan annettua lausuntonsa valtioneuvoston oikeuskanslerin virkatoimen lainvastaisuudesta on eduskunnan oikeudesta tarkastaa valtioneuvoston jäsenten ja oikeuskanslerin virkatointen lainmukaisuutta 25 päivänä marraskuuta 1922 annetun lain 6 §:n mukaan eduskunnan vallassa päättää, joko että valtioneuvoston oikeuskansleri on pantava syytteeseen valtakunnanoikeudessa sanotun lain mukaan taikka että asia on raukeava. Jos eduskunta ei suorastaan päätä, että asia on raukeava, on asianomaista valtioneuvoston oikeuskansleria kehotettava eduskunnalle antamaan kirjallinen tai suullinen selitys, joka on annettava kymmenen päivän kuluessa tiedon saamisesta.

Eduskunta voi siis asian käsittelyn tässä vaiheessa päättää, että asia on raukeava, mutta jollei sellaista päätöstä tehdä, on eduskunnan päätettävä kehottaa valtioneuvoston oikeuskansleria antamaan eduskunnalle vastuunalaisuuslain 6 §:n 2 momentissa säädetty kirjallinen tai suullinen selitys.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Häikiö: Herra puhemies! Ehdotan, että asia pannaan pöydälle eduskunnan ensi tiistaina pidettävään istuntoon.

Ed. Kantola: Herra puhemies! Pyydän saada kannattaa ed. Häikiön tekemää pöydällepanoesitystä.

Toinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydälle panemisesta ja sitä on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Ei ole syytä vastustaa kokoomuksen ja SKDL:n yhteisrintamaa pöydällepanon aikaa käsiteltäessä.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Häikiö ed. Kantolan kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, eduskunta hyväksynee ed. Häikiön ehdotuksen asian pöydällepanosta.

Asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

perustuslakivaliokuntaan

12) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1970;

sosiaalivaliokuntaan

13) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1970; ja

perustuslakivaliokuntaan

14) Ehdotuksen laiksi eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta

sisältävä hallituksen esitys n:o 162.

---

15) Ehdotukset laeiksi poliisihallinnosta ja rikoslain voimaanpanemisesta annetun asetuksen muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 163 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan, jonka on pyydettävä lausunto lakivaliokunnalta.

Keskustelu:

Sisäasiainministeri Uusitalo: Herra puhemies! Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen on eräs yhteiskunnan perustehtävistä. Meillä tämä tehtävä kuuluu poliisille. Kun järjestys ja turvallisuus häiriintyy tai horjuu, ihmisen viihtyvyys yhteiskunnassa vastaavasti vähenee. Poliisin toiminnan päämääränä on siten omalta osaltaan järjestys- ja turvallisuuspalveluksillaan aikaansaada ihmisen turvallisuutta ja siten lisätä viihtyisyyttä yhteiskunnassa.

Järjestyksen ja turvallisuuden yleistä tilaa meillä voidaan pitää yleensä tyydyttävänä. Silti kehityksen merkit eräiltä osin antavat aiheen tiettyyn huoleen. Hälytysmerkkeinä on eräiden rikosten ja häiriöiden nopea lisääntyminen. Huolestuttavimpana niistä on väkivaltailmiön kasvu. Niinpä yksilöön kohdistuneiden, poliisin tietoon tulleiden rikosten lukumäärä on viimeisten viiden vuoden aikana noussut lähes 65 % eli 9 000 tapauksesta 15 000 tapaukseen vuodessa, ja kuluvan vuoden ensimmäisen vuosipuoliskon ennakkotiedot kertovat nousun jatkuvan vähintään yhtä jyrkkänä. Samanaikasesti voimme tiedotusvälineistä lisääntyvässä määrin lukea ja kuulla muista, esimerkiksi öiseen, rauhalliseen liikkujaan kohdistuneista häirintätapauksista, joita ei yleensä edes ilmoiteta poliisille. Tällainen on lisännyt turvattomuuden tunnetta. Sitä ovat vielä pahentaneet eräät naisiin kohdistuneet järkyttävät rikostapahtumat.

Tähän asiantilaan on usealta taholta kiinnitetty vakavaa huomiota. Tuntuu toisaalta erikoiselta, että yhteiskunnan lisätessä jäsenensä yleistä sosiaalista turvallisuutta samalla yksilön henkilökohtaisesta turvallisuudesta ei ole pystytty huolehtimaan samassa määrin. Joutuu kysymään, olemmeko tässä suhteessa laiminlyöneet jotakin. Aiheen huoleen antaa myös huumausainerikosten jatkuva voimakas kasvu sekä erityisesti huumausaineiden käytön leviäminen nuorten ikäluokkien keskuudessa. Niin ikään liikenne aiheuttaa aivan liian paljon uhreja kuolleina ja loukkaantuneina sekä mittaamattomana muuna inhimillisenä kärsimyksenä.

Edellä oleva on osa poliisin tämän päivän arkipäivää, ja kehityksen suunta näyttää jatkuvan samanlaisena. Asutuskeskusten väestön kasvu ja liikenteen lisäys tulee jatkuvasti lisäämään poliisin tehtävien määrää. Tätä taustaa vasten poliisin tärkeän tehtäväkentän hoitamiseen on syytä erityisesti paneutua. Lisääntyneet tehtävät vaativat poliisin toimintaedellytysten kaikinpuolista parantamista. Poliisitoimintaa on niin ikään kehitettävä ja tehostettava tarkistamalla ja uusimalla sen hallintoa.

Eduskunnalle nyt annettu hallituksen esitys tähtää poliisihallinnon uudistamiseen. Siinä ehdotetaan muutoksia poliisin keskushallintoon ja osaksi myös muutoksia läänin tasolle. Paikallispoliisin hallinto nimismiespiireissä ja poliisilaitoksissa sitä vastoin jää ennalleen. Uusien keskusvirastojen perustaminen ei saa olla itsetarkoitus tai keino korostaa jonkin alan tärkeyttä. Sen vuoksi on syytä erityisen tarkasti harkita, millä aloilla todella on tarvetta keskusviraston muodostamiseen tehtävien hoidon parantamiseksi, sillä keskusvirastoverkon laajentaminen varsin helposti lisää byrokratiaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Tällainen vaara on olemassa etenkin silloin, jos jostakin ministeriön osastosta yksistään muodostetaan virkakuntaa merkittävästi paisuttamalla uusi keskusvirasto. Poliisin osalta lähtökohta on toisenlainen, lähinnä erillisinä toimivien yksikköjen yhteen kokoaminen. Myöskään virkakuntaa ei tämän muutoksen vuoksi lisätä yli sen määrän, mikä olisi tarpeellista poliisin keskusjohdon työn hoitamiseksi nykyisenkin hajanaisen organisaation puitteissa.

Poliisin keskusjohtoa meillä nykyisin hoidetaan neljän erillisen yksikön, nimittäin sisäasiainministeriön poliisiasiainosaston, keskusrikospoliisin, liikkuvan poliisin ja suojelupoliisin toimesta. Tämä hajautunut järjestelmä aiheuttaa toiminnoissa päällekkäisyyttä, kokoamisvaikeuksia ja tarpeetonta henkilökuntaa sekä mui-

den voimavarojen sitomista. Tavoitteena on nyt yhtenäistää poliisin keskushallinto yhdeksi tehokkaaksi toimintayksiköksi. Tämän järjestämiseksi on luonnollisesti useampia vaihtoehtoratkaisuja. Tarkoituksenmukaisimmaksi ratkaisuksi katsottiin välittömästi sisäasiainministeriön alaisen keskusviraston, poliisihallituksen, perustaminen. Tätä ratkaisua puoltaa muun ohella erityisesti se, että suurehkon kenttähallinnon, poliisin kohdalla yli 9 000 henkilön, johtaminen ja valvominen luonteensa vuoksi paremmin soveltuu keskusviraston kuin ministeriön tehtäväksi.

Poliisihallitus ehdotetaan muodostettavaksi ministeriön poliisiasiainosastosta sekä keskusrikospoliisin ja liikkuvan poliisin pääosastoista, lukuunottamatta niiden henkilökuntaa, sekä suojelupoliisista. Ministeriöllä säilyisi luonnollisesti poliisihallinnon ylin johto ja valvonta.

Yksittäisen poliisimiehen toimivalta on poliisilain antamisen jälkeen tarkoin sidottu lain säännöksiin. Tarkemmat määräykset sen soveltamisesta antaa poliisilain mukaan sisäasiainministeriö, ja näin tulee mahdollisen hallintouudistuksen jälkeenkin olemaan.

Edelleen sisäasiainministeriö voi antaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta koskevia sekä poliisin toimintaa koskevia yleisohjeita. Niin ikään ministeriöllä on oikeus nimenomaan myös yksittäistapauksessa erityisestä syystä puuttua poliisin toimintaan ja antaa poliisihallitukselle sitä koskevia käskyjä ja ohjeita. Ministeriön ja poliisihallituksen tehtävät rajataan muutoin siten, että ministeriölle jäävät lainsäädäntöä, taloussuunnittelua ja tulo- ja menoarviota sekä alan yleistä kehittämistä koskevat ja muut tärkeämmät asiat.

Tämän ehdotetun uudistuksen jälkeen keskusrikospoliisin ja liikkuvan poliisin säilyttäminen poliisihallituksen alaisina erillisinä yksikköinä ei enää ole tarkoituksenmukaista. Niiden kenttähenkilökunnasta ehdotetaankin muodostettavaksi valtakunnallista ja läänin poliisitoimintaa varten poliisihallituksen alainen lääninpoliisi. Sen muodostelmia sijoitettaisiin kuhunkin lääniin nykyiseen tapaan, ja se suorittaisi niiden nykyiset kenttätehtävät. Muodostelma alistettaisiin toiminnallisesti lääninhallitukselle. Toiminnan ulottuessa useamman läänin alueelle ja muutoinkin poliisihallitus voisi ryhtyä johtamaan lääninpoliisin tai sen osan toimintaa.

Julkisuudessa on ehditty esittää epäilyjä siitä, että tämä muutos, jota nyt esitetään, merkitsisi nykyisen liikennevalvonnan ja erityisen rikostutkinnan heikkenemistä. Näin ei kuitenkaan käsitykseni mukaan tapahdu, ja tätä mieltä ovat mm. kaikki lääninhallitukset olleet antamissaan lausunnoissa. Vasta kokoamalla toimintojen johto läänintasolla saadaan lääneissä toimivien kaikkien poliisiyksikköjen suunnitelmallinen ja keskitetty sekä mahdollisimman tehokas toiminta myös tärkeän liikennevalvonnan ja rikostutkinnan osalta aikaan.

Poliisihallitukselle siirtyvät niin ikään suojelupoliisin tehtävät kokonaisuudessaan. Sen kenttätehtävien erityisluonteen vuoksi niitä ei ehdoteta sulautettavaksi poliisin muuhun toimintaan. Suojelupoliisi tulisi siten olemaan yhtenä poliisihallituksen erillisenä toimistona.

Poliisihallituksen alaisina poliisin piirihallintoviranomaisina toimivat edelleen lääninhallitukset, kukin läänissään. Tulo- ja menoarvioehdotuksessa on toiminnan tehostamiseksi ehdotettu lääninhallituksen yleiseen osastoon perustettavaksi poliisitoimisto paikallispoliisin ja lääninpoliisin johtoa ja valvontaa varten. Lääninhallituksen alaisina poliisin piirihallintoviranomaisina poliisipiireissä toimivat niin ikään edelleen nimismiehet ja poliisilaitokset. Paikallista poliisitoimintaa varten kussakin poliisipiirissä on paikallispoliisi. Poliisin eri toimintayksiköiden lähemmästä järjestysmuodosta ja tehtävistä säädettäisiin asetuksella.

Viime aikoina valtionhallinnon kansanvaltaistamiskysymys on ollut monella tapaa esillä. Kaikilta osin tätä tärkeää kysymystä ei liene vielä tarpeeksi tutkittu. Poliisihallinnon osalta lähtökohtana on, että kansanvaltaisessa järjestelmässä poliisitoiminta on hoidettava siten, että se parhaalla mahdollisella tavalla tyydyttää niitä kansalaisia, joita sen on määrä palvella. Tärkeätä tämän vuoksi on saada eri näkökohdat ja käsitykset esille ja ne vaikuttamaan viranomaisten toimintaan. Tällainen myötävaikuttaminen olisi samalla varmaan omiaan vahvistamaan kansalaisten luottamusta poliisiin ja sen toimintaan sekä siten edistämään itse poliisitoimintaa. Parhaiten tähän päästäneen saamalla eri kansalaispiirejä mukaan sopivin muodoin poliisin toimintaan. Vaikka asiaa, kuten edellä totesin, on monelta osin vielä selvitettävä, poliisihallinnon osalta on toiminnan merkityksen ja laadun vuoksi haluttu jo tässä vaiheessa päästä asiassa alkuun. Esityksen mukaan tämä tapahtuisi asettamalla poliisihalli-

tukseen, lääninhallitukseen ja paikallispoliisin yhteyteen neuvottelukuntia. Niiden kokoonpanosta ja tehtävistä säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Poliisihallituksen yhteyteen asetetun neuvottelukunnan puheenjohtajan ja jäsenet sekä varajäsenet nimeäisi määräajaksi valtioneuvosto ja lääninhallituksen apuna olevaan neuvottelukuntaan vastaavasti henkilöt nimeäisi sisäasiainministeriö tai lääninhallitus. Paikallispoliisin yhteyteen asetettavien neuvottelukuntien jäsenet valitsisi kunnallisvaltuusto tai -valtuustot aina toimikaudekseen.

Poliisin toimivaltaa koskeviin säännöksiin ei nyt ehdotettu hallintolaki aiheuta muutoksia. Tältä osin jäävät poliisilain ja eräiden muiden lakien vielä varsin uudet säännökset edelleenkin voimaan.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Herra sisäministerin puheenvuoron johdosta on syytä todeta, että keskusrikospoliisin lakkauttaminen näyttää erittäin epätarkoituksenmukaiselta. On käsittämätöntä, että tämä laitos, joka on toiminut tehokkaasti, aiotaan tuhota ja mahdollisesti myös yhä enemmän poliisin toimintaan tuoda poliittista tarkoituksenmukaisuutta. Tämä merkitsee oikeusturvallisuuden heikkenemistä yhä enemmän tältäkin osin. On välttämätöntä, että eduskunnan asianomainen valiokunta tutkii tätä koko asiaa perusteellisesti. Poliisihallitus voidaan perustaa ilman, että keskusrikospoliisi lopetetaan.

Sisäasiainministeri Uusitalo: Herra puhemies! Kansalaisten oikeusturvaa on luonnollisesti lisättävä. Se, että keskusrikospoliisi tässä muodossaan, missä se nyt on, lakkautetaan, ei merkitse sitä, että sen toiminta heikkenisi ja kansalaisten oikeusturva sitä kautta vähentyisi, vaan tarkoitus on se, että keskusrikospoliisin toimintaa voitaisiin tehostaa ja sitä tietä kansalaisten oikeusturvaa lisätä. Pyrkimys on aivan päinvastainen, kuin mitä ed. Vennamo esitti.

Ed. Vennamo: Herra varapuhemies! Herra sisäministerin lausunto on hämmästyttävä. Hän toisaalta ilmoittaa, että keskusrikospoliisi lakkautetaan, mutta kuitenkin sen toimintaa tehostetaan. Tällainen kanta on minusta käsittämätön, sillä lakkautettu laitos ei voi tehostaa enää toimintaansa.

Sisäasiainministeri Uusitalo: Herra puhemies! Ed. Vennamo haluaa nyt vain kääntää asiat sillä tavalla kuin hän ne tapaa kääntää. Kyllä todella pyritään siihen, että rikospoliisin toimintaa voidaan tehostaa. Omana erillisenä yksikkönään sen toiminta lakkaa. Se tulee uuden perustettavan poliisihallituksen alaiseksi, ja luonnollisesti sen toimintaa uudessa muodossa tehostetaan.

Ed. Vilponiemi: Herra puhemies! Tässä keskustelussa, jota käydään hallituksen esityksen johdosta poliisihallinnon uudelleen järjestelemiseksi, on nähdäkseni valiokuntakäsittelyä ajatellen kiinnitettävä erityistä huomiota myös siihen organisaatiomuutokseen, joka tapahtuisi liikkuvan poliisin osalta. Ymmärtääkseni tapahtuisi niin, että myös liikkuvan poliisin organisaatio itsenäisenä lopetettaisiin ja siitä tulisi kentän osalta osa lääninpoliisia ja yläpäässä se yhdistettäisiin poliisihallituksen muuhun poliisitoimeen. Tämä on erittäin tärkeä kysymys sen vuoksi, että sitä liikenneturvallisuustyötä, jota liikkuva poliisi tekee ja on tehnyt, olisi edelleen tehostettava, ja nyt on se vaara olemassa, että uudistuksen yhteydessä tämä työ saattaa vaarantua ja jäädä toissijaiseksi. Tässä mielessä valiokuntakäsittelyssä olisi erityistä huomiota kiinnitettävä siihen, ettei tämä uudistus vaaranna tehostamisen tarpeessa olevaa liikenneturvallisuustyötä.

Sisäasiainministeri Uusitalo: Herra puhemies! Myös liikkuvan poliisin osalta on todettava aivan samaa kuin rikospoliisin osalta. Toimintasysteemi hieman muuttuu, mutta sen ei tarvitse merkitä toiminnan heikkenemistä. Esityksellä pyritään nimenomaan siihen, että voitaisiin toimintaa tehostaa. Tämä on tarkoitus.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Kun herra sisäministeri jatkuvasti puhuu vain toiminnan tehostamisesta eikä selosta mistä on kysymys, saanen nyt kertoa eduskunnalle, koska yhdyn ed. Vilponiemeen, että asiaa on joka puolelta tutkittava. Niin liikkuva poliisi kuin keskusrikospoliisi lakkautetaan ja toimihenkilöt hajoitetaan lääninhallituksiin. Näin tämän elimen valtakunnallinen tehtävä loppuu ja yksittäiset pisteet liittyvät lääninhallituksen toimintaan. Ei ole ollenkaan selvää, että tämä johtaa toiminnan tehostumiseen. Se voi johtaa päinvastaiseen tulokseen. Kukaan eduskunnassa ei vastusta tehostamista, mutta toivoisimme,

että herra sisäministeri antaisi selvät tiedot eikä yritä meille uskonasiana tällaista asiaa ajaa.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Rikospoliisin osalta totean, että tämä tekee kankeaksi rikospoliisin toiminnan läänin portaassa ja näin ollen vaikeuttaa toimintaa eikä tehosta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan, jonka on pyydettävä lausunto lakivaliokunnalta.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan:

16) Rikkihappo Oy:n lainojen valtion takauksia

koskeva hallituksen esitys n:o 164;

17) Outokumpu Oy:n ulkomaisten lainojen vakuudeksi annettavia valtion takauksia

koskeva hallituksen esitys n:o 165; ja

18) Ehdotuksen laiksi kaivosteollisuuden investointivarauksista annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 166;

valtiovarainvaliokuntaan, jonka on pyydettävä lausunto lakivaliokunnalta,

19) Ehdotukset laeiksi leimaverolain, verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain sekä julkisesta notaarista annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 167;

valtiovarainvaliokuntaan:

20) Ehdotuksen laiksi tonttien vaihdosta valtion ja Joensuun kaupungin välillä

sisältävä hallituksen esitys n:o 168; ja

21) Ehdotuksen laiksi valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 169;

laki- ja talousvaliokuntaan

22) Ehdotuksen laiksi aluksista aiheutuvien öljyvahinkojen torjumisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 170; sekä

sosiaalivaliokuntaan

23) Ehdotuksen laiksi työnantajan työttömyysvakuutusmaksun suuruudesta vuonna 1972

sisältävä hallituksen esitys n:o 171.

---

24) Ehdotuksen laiksi maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain muuttamisesta

sisältävä ed. L. Linnan ym. lak.al. n:o 215 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi maatilatalouden kehittämisrahaston nimen muuttamisesta. Myös eräitä muita muutoksia sisältyy tähän lakiesitykseen. Tämän hallituksen esityksen perustelut ovat kokonaan valtion tulo- ja menoarvioesityksessä vuodelle 1972. Vaikka tässä lakiesityksessä ei paljon muuta olekaan kuin tämä nimen muutos kehittämisrahastosta rationalisointirahastoksi, niin valtion tulo- ja menoarvion vastaavat perustelut selvästi osoittavat, mihin hallitus pyrkii. Oikeampi nimi hallituksen esitykselle olisikin näiden perustelujen pohjalta muuttaa tämä nimi saneerausrahastoksi, joka tarkoittaa sitä, että maatalouden omilla rahoilla ryhdytään talonpojan tappolinjaa toteuttamaan. Tätä ei voi pitää oikeana huomioon ottaen sen taustan, että jo tähän saakka hallituksen maatalouspolitiikka on ajanut ihmisiä Ruotsiin ja pois omilta kotiseuduiltaan, ilman että heillä olisi ollut mahdol-

lisuuksia tehokkaaseen työpanokseen ammattitaidottomina uusissa tehtävissä.

Olemme SMP:n taholta jättäneet rinnakkaisaloitteen tähän hallituksen esitykseen, ja siinä lähdetään siitä, että ainoastaan välttämättömät nimenmuutokset, maatalousministeriön muutos maa- ja metsätalousministeriöksi ja asutushallituksen maatilahallitukseksi, otettaisiin huomioon. Mutta on todettava tässä, että asia on todella vakava. Ja toivoisin, että valtiovarainvaliokunta käsitellessään tätä kohtaa valtion tulo- ja menoarvioesityksessä olisi tarkkaavainen ja pitäisi huolta siitä, että tätä hirvittävän suurta suunnanmuutosta hallitus ei pystyisi ainakaan eduskunnan välinpitämättömyyden vuoksi aikaansaamaan. Tämä on sellainen kysymys, jonka toivoisin myöskin maa- ja metsätalousvaliokunnassa maataloutta lähellä olevien edustajien ottavan sydämenasiakseen. Tämän nimenmuutoksen varjolla pyritään muuttamaan maatalouden kehittämisrahasto maatilatalouden kehittämisen vastustamisrahastoksi.

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Kansanedustaja L. Linnan puheenvuoron johdosta toteaisin seuraavaa. Ensinnäkin, kun kansanedustaja L. Linna puheenvuorossaan mainitsi, siitä että maatalousväestöä on joutunut ansioitten puutteen vuoksi siirtymään Ruotsiin, se pitää kyllä todellakin paikkansa, mutta jos kansanedustaja L. Linna hiukankin tutustuu tilastoihin, muuttoliike Ruotsiin Karjalaisen hallituksen aikana on huomattavasti vähentynyt. Kun hän näki pöpöjä seinällä sen johdosta, että maatilatalouden kehittämisrahaston nimi muutetaan maatilatalouden rationalisointirahastoksi, niin siinä suhteessa kansanedustaja L. Linna syyllistyi hätävarjelun liioitteluun. Kyllä tämän rahaston tarkoituksena on tällä uudellakin nimellä nimenomaan työskennellä sen päämäärän saavuttamiseksi, että todellakin kyettäisiin luomaan entistä elinkelpoisempia maatalousyksiköitä, ja nimenomaan käsitykseni mukaan tämän rahaston toiminnan painopiste pitää kohdistaa syrjäalueille ja Pohjois-Suomeen.

Ed. L. Linna (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun herra maatalousministeri syytti allekirjoittanut hätävarjelun liioittelemisesta, niin minusta tuntuu, että herra maatalousministeri erehtyi nyt perusteettomasti kehumaan Karjalaisen hallitusta tässä kysymyksessä. Karjalaisen hallituksen tulo- ja menoarvion tätä koskevaan kohtaan liittämät suunnitelmat jo puhuvat selvää kieltä siitä, mikä on Karjalaisen hallituksen pyrkimys. Siellä todetaan mm., että tulo- ja menoarvion maatilatalouden rationalisointirahaston varojen käyttöä tulisi lisätä tai muuttaa niin, että niitä käytettäisiin mm. luopumiskorvauksiin, kunnallis- ja kirkollisveroista ja metsänhoitomaksuista sekä maan ja muun valtiolle hankitun omaisuuden hoitamisesta ja kunnostamisesta aiheutuviin menoihin. Lisäksi näitä samoja varoja esitetään moniin muihin tarkoituksiin, joilla ei ole mitään tekemistä varsinaisen maatilatalouden kehittämisen kanssa.

On mielestäni turhaa Karjalaisen hallituksen ansioksi lukea sitä, jos muuttoliike hiukan on vähentynyt, sillä on alueita, joissa ei ole enää ihmisiä muuttamaan Ruotsiin. Koivistolais-karjalainen hallituspolitiikka on tämän aikaansaanut, ja siinä on mukana aivan yhtä hyvin keskustapuolue kuin sosialidemokraatitkin.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Kun täällä herra maatalousministeri mainitsi, että viljelijöiden asema on parantunut maassamme niin paljon, että muuttoliike Ruotsiin on vähentynyt, niin tämä ei ole totta. Viime vuonna, Karjalaisen hallituksen aikana, muutti Ruotsiin väkeä Suomen historiassa eniten, 44 000. Tänä vuonna ei ole voinut muuttaa, koska Ruotsi ei ole työttömyyden vuoksi pystynyt ottamaan vastaan. Ei se ole Karjalaisen hallituksen ansio, että sielläkin on huonosti asioita hoidettu! Toiseksi: Esillä oleva rahasto on perua asutusrahastosta, jonka tehtävänä oli antaa varoja pienviljelmille ja perheviljelmille. Nyt Karjalaisen hallitus ja aikaisemmat ovat kääntäneet asian päinvastaiseksi, niin että halpakorkoista lainaa annetaan suurille ja pienet jätetään ilman. Sitä ei luonnollisesti SMP voi hyväksyä, ja siksi meillä on rinnakkaisaloite.

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Täällä sekä ed. Vennamo kuin myöskin ed. L. Linna ovat pahoittaneet mielensä siitä, kun minä totesin Karjalaisen hallituksen toimintakauden aikana muuttoliikkeen ulkomaille vähentyneen. Kun ed. Vennamo sanoi, että viime vuonna muuttoliike Ruotsiin oli ennätysmäisen suurta, niin toteaisin, että Karjalaisen hallitus muodostettiin vasta heinäkuun 15 päivänä. Se on vain osa viime vuotta, ja näin ollen viime vuoden

asioista ei suinkaan kokonaisuudessaan vastaa Karjalaisen hallitus.

Sitten, mitenkä maatilatalouden kehittämisrahasto taikka uudella nimellä maatilatalouden rationalisointirahasto käytännössä toimii: Pyytäisin mainittuja kahta edustajaa tutustumaan nimenomaan siihen ohjeeseen, että valtioneuvosto vuosittain vahvistaa maatilatalouden rationalisointirahaston käyttösuunnitelman. Sen, mistä ed. Vennamo mainitsi, että näitä luottoja annetaan suurille viljelijöille ja pienemmät jäävät ulkopuolelle, minä aivan jyrkästi torjun. Suuremmille viljelijöille pyritään luottoja järjestämään ns. maatalouden perusluottolain mukaisesti, ja maatilatalouden kehittämisrahaston tehtävänä on todellakin pyrkiä tyydyttämään pienten viljelijöitten luotonsaantitarve.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra varapuhemies! Myönnän, että vuonna 1970 Karjalaisen hallitus oli vain puoli vuotta. Mutta sitä edeltäneessä Koiviston hallituksessa oli myös keskustapuolue ja keskustapuolueella oli maatalousministerin tuoli, ja mitään huomauttamista talonpojan tappolinjaa vastaan ei silloin keskustapuolueella ollut. Ihmettelen tätä kaksinaisuutta: Nyt kehutaan, että kaikki on hyvin, mutta lehdestä olen lukenut, että kaikki on huonosti. Tämäpä kummallista!

Lisäksi kysyisin herra maatalousministeriltä: Miksi maatalousministeriö on antanut ohjeet lainoituksesta, että alle 10 peltohehtaarin tiloille ei juuri pitäisi lainaa antaa, koska ne ovat elinkelvottomia ja ne ovat enemmistönä tässä maassa? Yleensä nyt koetetaan ohjata lainoitusta aina vain isommille ja hävittää perhe- ja pienviljelmiä. Tämä on totuus, ja sitä on turha kiistää, sen tietää koko Suomen kansa!

Ed. Mäkelä: Herra puhemies! Lisäyksenä tähän keskusteluun, jota on käyty maastamuuttokysymyksestä, voisin ilmoittaa, että tänä vuonna elokuun loppuun mennessä oli muuttoliike tasoissa: Maasta poistui 11 000 ja maahan palasi 11 000, joten terve kehitys on olemassa. Mikäli me voimme poistaa asuntopulaa ja luoda lisää työpaikkoja, niin uskon, että tämä sittenkin kääntyy jo siihen, että me voimme oman maamme asukkaat ottaa avosylin kotiin takaisin (Eduskunnasta: Ja Ruotsin työttömät!).

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Kun herra maatalousministeri mainitsi ohjeista, joita on annettu rahaston käytöstä, niin tuloja menoarvion perusteluissa hallitus esittää ohjeeksi, että rahaston varoja olisi voitava käyttää tilojen ja maa-alueiden ostamiseen niiden poistamiseksi maataloustuotannosta.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Kun maatalousministeri täällä ilmoitti, että ed. L. Linna on nähnyt ikään kuin pöpöjä seinällä, niin on syytä muistaa maatilakomitean mietintöä, jossa oli tarkoitus luokitella tilat A-, B- ja C-tiloihin, jolloin vain A-tiloilla olisi lainansaantioikeus, silloin kun he haluavat suurentaa tilaansa. Maatalousministeriön antaman lausunnon mukaan tämä maatilakomitean mietintö oli silloin myönteinen. Kuitenkin muutaman viikon kuluttua keskustapuolueen puoluevaltuuskunta teki päätöksen, että he jyrkästi vastustavat tällaista kehitystä.

Nyt kun tarkastelemme tätä hallituksen esitystä, tuntuu siltä, että tämä tähtää samaan määränpäähän ja pisteeseen, siis että yksityisellä viljelijällä ei ole enää mahdollisuutta saada lainaa ja suurentaa tilaansa, vaan että nämä alueet hankitaan valtion hallintaan, jolloin niiden käyttöä suunnitellaan sellaisten tarkoitusperien mukaan, että maatalouden elinkeinonharjoittajan asema heikkenee, ja voidaan hyviäkin peltolohkoja metsittää keskellä parhaita viljelyksiä, jopa salaojitusmaita. Nämä toimenpiteet eivät ole järkeviä. Me puollamme syrjäalueiden metsittämistä, mutta emme näe, että tämä toimenpide, josta nyt käydään keskustelua, toisi parhaan ratkaisun. Tässä suhteessa olen myöskin huolestunut ja toivon, että valtiovarainvaliokunta asiaa käsitellessään myöskin huomioisi tämän virheellisen suuntauksen.

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Ed. Suokkaalle lyhyesti vain mainitsisin, että maatilatalouden rationalisointirahaston lainoja on tarkoitus ohjata nimenomaan yksityisille viljelijöille sekä ulkoiseen että myöskin sisäiseen rationalisointitoimintaan.

Mitä sitten ed. Suokas mainitsi tästä mietinnöstä, jossa kaavailtiin uutta maankäyttölakia, jossa tilat olisi jaettu kahteen eri ryhmään, ns. perustiloihin ja pienempiin tiloihin, niin korostaisin ed. Suokkaalle sitä, että jos mikä asia on pantu pakettiin, tämä on todellakin pantu pakettiin. Keskustelu tästä mietinnöstä pitäisi kerta kaikkiaan lopettaa.

Parastaikaa meillä on pääjohtaja Suomelan puheenjohdolla työskentelevä komitea, jonka tehtävänä on valmistaa uutta maankäyttölakia, jossa luonnollisesti on otettava huomioon myöskin ne yleiset maatalouspoliittiset näkökohdat, jotka tällä hetkellä ovat ajankohtaisia.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Hallituksen budjettiesitys liittyy saumattomasti nyt esillä olevaan lakiesitykseen, ja budjetissa on selvästi sanottu päämäärä, että 400 000 ha peltoa on hävitettävä tuotannosta pientiloilta. Tämä on raaka linja! Mistä ihmiset saavat työtä, mistä asunnot?

Ja nyt, hämmästyttävästi, kun vaalit näyttävät olevan melko lähellä, huomaan, että keskustapuolue alkaa kieltää omia suunnitelmiaan ja tekojaan. No, on se pieni parannus! On kansalla vielä jotain voimaa, minä huomaan.

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Tarpeetonta on tietysti keskustelua jatkaa näin julkisella foorumilla. Minä kyllä käsitän niin, että ed. Vennamoon ja hänen ryhmänsä jäseniin ei vakava järkipuhe kovinkaan paljon tehoa. Mutta kun ed. Vennamo viimeisessä puheenvuorossaan mainitsi 400 000 ha:n suuruisen viljelysalan poistamisesta, niin minä ed. Vennamolle kertoisin suuren salaisuuden: Parastaikaa on valmisteilla ns. luopumiseläkejärjestelmä, joka merkitsee maatalouspolitiikan kohdalta ikääntyneitten viljelijöitten vanhuudenpäivien eläketurvan järjestämistä ja antaa liikkumatilaa myöskin maatalouspolitiikassa sekä syrjäisempien alueitten metsittämiselle, paremmilla viljelysalueilla tilojen koon suurentamiselle kuin myöskin viljelytoiminnan tehostamiselle.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Kun herra maatalousministeri toi esille tämän luopumiseläkkeen ja luopumiskorvausasian, niin on todettava, että luopumiseläkkeestä saadut tiedot viittaavat siihen, että pien- ja perheviljelmät joutuvat ostamaan omaisuudellaan nuo eläkkeet. Silloin kokonaan tehdään karhunpalvelus sille yleiselle pyrkimykselle, että jokainen ihminen saisi vähimmäiseläkkeen tai peruseläkkeen valtion varoista. Palkannauttijoilta, pienpalkkaisilta, ei tulla ottamaan heidän mahdollisia säästöjään tähän, mutta pienviljelijältä viedään tila!

Ed. Vennamo: Herra varapuhemies! SMP kannattaa eläkettä myös viljelijöille, ja kunnollista eläkettä. Mutta me vastustamme sitä, että asianomainen joutuu itse sen maksamaan omista varoistaan eikä yleisistä varoista. Luopumiskorvauksen päämäärä on se, että laajalla peltoalueella siellä täällä tulee valtiolle peltoa; sitten sanotaan, mitä siellä välissä olevia yksityisiä peltoja enää tarvitaan — pannaan kolhoosiin kaikki, sillä asia on selvä!

Ed. Suokas: Herra puhemies! On syytä muistin virkistykseksi vielä huomauttaa maatilalakikomitean mietinnöstä, että mikäli se olisi toteutettu siltä pohjalta, ns. B- ja C-tilat eivät olisi saaneet lainansaantioikeuksia. Kuka olisi määritellyt ne lainansaajat, ja ehkä poliittisin perustein, jotka olisivat olleet oikeutettuja saamaan lainaa lisätessään viljelyksiä ja ostaessaan tällaisia lisäalueita? Ellei SMP olisi tarttunut tähän aikanaan, niin laki olisi viety läpi komiteamietinnön mukaisena, ja se olisi ollut suuri vahinko Suomen maataloudelle. On syytä myöskin maatalousministerille tämä muistutus esittää.

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Siunatuksi lopuksi, kun ed. Vennamo ja ed. L. Linna ovat puhuneet luopumiseläkemietinnöstä, mitä se antaa, mitä se ottaa, minä kehottaisin arvoisia edustajia tutustumaan tähän komiteanmietintöön. Jatkakaamme keskustelua vasta sen jälkeen. Ehkä siihen tulee hiukan asiallisempi sävy.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

25) Ehdotuksen laiksi kunnille asuntotuotantoalueiden hankkimiseksi myönnettävästä korkotuesta

sisältävä ed. Vainion ym. lak.al. n:o 216 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan, jonka on pyydettävä lausunto valtiovarainvaliokunnalta.

26) Ehdotuksen laiksi valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta annetun lain muuttamisesta

sisältävä ed. Vainion ym. lak.al. n:o 217 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdo-

tuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti eduskunnan ensi tiistain istuntoon

27) Ehdotuksen laiksi niistä yleisistä perusteista, joiden mukaan lisenssiviraston virkatoimista ja toimituskirjoista on suoritettava maksuja, annetun lain voimassaoloajan pitentämisestä

sisältävä hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 41.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 15.17.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

88. Tiistaina 26 p. lokakuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laiksi oppikoulun kouluneuvostosta 2467

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 89 a ja 89; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9; hallituksen esitys n:o 23; lak.al. n:ot 170 ja 171.

2) Ehdotus laiksi ulkomaanedustuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta 2471

Asiakirjat. Suuren valiokunnan mietintö n:o 93; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 14; hallituksen esitys n:o 90.

3) Ehdotus laiksi tilan yhteisomistajien osallistumisesta metsänparannushankkeeseen 2472

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 94; maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 29; hallituksen esitys n:o 58.

4) Ehdotus laiksi tullitariffin muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 96; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36; hallituksen esitys n:o 86.

5) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 97; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37; hallituksen esitys n:o 96.

Siv.

Toinen käsittely:

6) Ehdotukset laeiksi tulo- ja omaisuusverolain sekä kunnallishallituksesta kaupungissa ja maalaiskuntain kunnallishallinnosta annettujen asetusten muuttamisesta 2473

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 95; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34; hallituksen esitys n:o 54; lak.al. n:ot 42 ja 180 (1970 vp.) sekä 88; toiv.al. n:ot 233 ja 280 (1970 vp.) sekä 214.

Ensimmäinen käsittely:

7) Ehdotus laiksi niistä yleisistä perusteista, joiden mukaan lisenssiviraston virkatoimista ja toimituskirjoista on suoritettava maksuja, annetun lain voimassaoloajan pitentämisestä 2487

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 41; hallituksen esitys n:o 118.

Ainoa käsittely:

8) Kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1969 sekä valtiontilintarkastajain kertomus samalta vuodelta .. „

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35; mainitut kertomukset.

9) Muistutus valtioneuvoston oikeuskanslerin virkatoimen lainvastaisuudesta 2505

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 16; ed. Silanderin ym. kirjelmä (1970 vp.).

Siv.

Esitellään:

10) Ed. S. Suomisen ym. lak.al. n:o 218 laiksi työnantajan työttömyysvakuutusmaksun suuruudesta vuonna 1972 .. 2537

Pöydällepanoa varten esitellään:

11) Perustusvaliokunnan mietintö n:o 17 valtioneuvoston jäsenten virkatointen lainvastaisuudesta ..... „

12) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42 hallituksen esityksen johdosta laiksi sianlihan ylituotantomaksusta .... „

13) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43 hallituksen esityksen johdosta laiksi kananmunien ylituotantomaksusta „

14) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksen johdosta laiksi Helsingin kaupungin Vuosaaren kylässä olevan rauhoituspiirin osittaisesta purkamisesta ..... „

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Lähteenmäki.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Antila, Koivunen, Mäki, Pekonen, Sinkkonen, Sundqvist ja Terästö.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä istunnosta yksityisasiain vuoksi ed. Koivunen, tämän kuun 27 päivään sairauden takia ed. Pekonen sekä tämän kuun 28 päivästä 30 päivään virkatehtävän vuoksi ed. Forsman.

Uusia hallituksen esityksiä.

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmäin ohella kuluvan lokakuun 22 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 172—177, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kirjallisia kysymyksiä ja niihin annettuja vastauksia.

Toinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet valtiovarainministeri Tallgrenin vastaus ed. Juvelan ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 185 punakaartilaisten vankileirikärsimysten korvaamisesta, ministeri Södermanin vastaus ed. Korsbäckin kirjalliseen kysymykseen n:o 191 omakotilainan saantimahdollisuuksista rakennuskaavoittamattomalla alueella, ministeri Kalavaisen vastaus ed. Suomen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 196 Laitilan ammattikurssikeskuksen oppilaiden asunto- ja vapaa-aikatilojen parantamisesta, valtiovarainministeri Tallgrenin vastaus ed. Kohtalan kirjalliseen kysymykseen n:o 198 auto-, moottoripyörä- ja moottorivenekilpailuihin kohdistuvan leimaverovelvollisuuden poistamisesta, maa- ja metsätalousministeri Kaasalaisen vastaus ed. H. Westerlundin ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 199 rehukauran maastaviennin käynnistämisestä, työvoiminisiteri Helteen vastaus ed. Aas'in kirjalliseen kysymykseen n:o 200 Mikkelin työvoimapiirin perustamisesta, valtiovarainministeri Tallgrenin vastaus ed. Melinin ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 201 pienituloisten eläkkeensaajien taloudellisen aseman huomioon ottamisesta eläketuloista tehtävissä vähennyksissä, ministeri Kalavaisen vastaus ed. Tuomisen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 202 Sibelius-Akatemian pakollisen kurssiohjelman sisällöstä sekä sosiaali- ja terveysministeri Kuusen vastaus ed. Vikatmaan ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 208 reumahoidon järjestämisestä.

Nämä kysymykset on nyt vastauksineen painettuina jaettu edustajille ja otetaan valtiopäiväasiakirjoihin.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan ei asiasta sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi oppikoulun kouluneuvostosta.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 23 sekä lak.al. n:ot 170 ja 171, joita on valmistelevasti käsitelty sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 9 ja suuren valiokunnan mietinnöissä n:ot 89 ja 89 a, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Pursiainen: Herra puhemies! Tämä nyt esillä oleva kouluneuvostoja koskeva lakiehdotus tähtää koulun kasvatukselliseen uudistukseen. Kansandemokraattien taholla pidetään välttämättömänä, että tämä ei myöskään käytännössä tule jäämään pelkäksi hallinnolliseksi uudistukseksi, vaan tämän uudistuksen yhteydessä tulee tapahtua selvä muutos myös kouluopetuksen sisällössä. Lakiehdotuksen aikaisemmassa käsittelyvaiheessa jo viittasin tehdyn tutkimuksen tuloksiin, joiden mukaan koulu vaikuttaa työväenluokasta tuleviin oppilaisiin porvarillistuttavasti. On aivan oikeutettua, että työväestö on tästä asiasta katkera. Ei ole oikeudenmukaista, että yhteiskunnan varoilla ylläpidetty koululaitos toimii porvarillisena nyrkkinä maamme nuorison keskuudessa. Porvariston maailmankatsomusta voidaan jo muutenkin ylivoimaisella tavalla levittää rahan voimalla käyttäen hyväksi kaikkia tiedotusvälineitä. Työläisnuoriso on lähes suojaton tämän tiedotus- ja aivopesun ylivoiman alla. Sen tähden on tarpeellista, että eduskunta lakiehdotuksen hyväksyessään lausuu vaatimuksen, että tästä uudistuksesta todellakin tulee kasvatuksellinen uudistus, niin kuin sivistysvaliokunnan perusteluissa on ilmaistu.

Kansandemokraattien taholla pidetään myös tärkeänä, että kouluneuvostojärjestelmä ei supistu koskemaan oppikouluja, vaan se on saatava laajennetuksi muihinkin koulumuotoihin, erityisesti ammatillisiin oppilaitoksiin. Lakiehdotuksen käsittelyn aikaisemmissa vaiheissa olemme esittäneet ja perustelleet kantamme ristiinäänestämisperiaatteen puolesta ja vaatimuksen siitä, että koulun muun henkilökunnan ja oppilaiden vanhempien sekä koulun että yhteiskunnan ylipäänsä välisiä suhteita parannetaan ja lähennetään. En enää ryhdy toistamaan näitä perusteluja.

Edellisen perusteella esitän, että hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta hyväksyisi seuraavan perustelulausuman: "Eduskunta edellyttää, että kouludemokratiaa edelleen syvennetään ja laajennetaan toteuttamalla ristiinäänestämisperiaate kouluneuvostoissa heti, kun kouluneuvostojen aseman vakiintuminen luo siihen edellytyksiä, rakentamalla tarkoituksenmukaiset muodot koulun muun henkilökunnan ja oppilaiden vanhempien tehokkaalle osallistumiselle kouluyhteistyöhön ja ulottamalla demokraattinen uudistus myös opetuksen sisältöön siten, että se nykyistä paremmin heijastaisi yhteiskunnassamme vallitsevien ajattelutapojen ja arvojen erilaisuutta."

Herra puhemies! Olisin toivonut voivani tähän ponsiesitykseeni liittää vaatimuksen myös kouluneuvostojärjestelmän laajentamisesta erityisesti ammatillisia oppilaitoksia koskemaan, mutta se ei nähtävästi ole mahdollista tämän lakiehdotuksen yhteydessä.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Ehdotan lain perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

"Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että oppikoulujen kouluneuvostoille luodaan hallinnolliset, tekniset ja taloudelliset toimintaedellytykset ja samalla määritellään koulun rehtorin tai hänen estyneenä ollessaan vararehtorin toimintaosuus laissa säädetyn läsnäolovelvollisuuden ja läsnäolo-oikeuden lisäksi."

Ed. Linkola: Herra puhemies! Eräs tämän lakiesityksen keskeisimpiä kysymyksiä on ollut vanhempien mukaanotto kouluneuvostoon. Tämä esitys ei kuitenkaan eduskunnassa mennyt läpi. Sen vuoksi on erityisesti painotettava sivistysvaliokunnan mietinnön perusteluissa olevaa lausumaa siitä, että vanhempien asema kouluyhteistyössä selvitetään kiireellisesti. Tästä on kuitenkin seurauksena se, että opettajien osuus kouluneuvoston työssä tulee olemaan erittäin keskeinen ja heidän vastuunsa hyvin suuri. Tulevathan opettajat nyt edustamaan paitsi ammattikuntaansa myöskin vanhempia sekä niin sanottua ympäröivää yhteiskuntaa, josta on lausuma tämän lakiesityksen 2 §:ssä. Tästä syystä on valitettavaa, että laki-

esitys jättää kouluneuvoston työn monilta osin määrittelemättä. Sieltähän puuttuvat säännökset mm. kouluneuvoston jäsenten vaitiolovelvollisuudesta, asioiden valmistelusta kouluneuvostoa varten, kouluneuvoston päätösten täytäntöönpanosta ja niiden laillisuuden valvonnasta sekä kouluneuvoston jäsenten ja sihteerien mahdollisesta oikeudesta saada palkkiota työskentelystä kouluneuvoston tehtävissä. Näihin seikkoihin tulisi vastaisuudessa kiinnittää riittävää huomiota, kuten tämän asian yhteydessä on jo aikaisemmin kiinnitetty, ja siitä syystä katsoisin, että ed. Häkämiehen täällä tekemä ponsiehdotus toisi lisää pontta ja painoa näille seikoille. Kannatan ed. Häkämiehen tekemää ponsiehdotusta.

Ed. Vainio: Herra puhemies! On oikeastaan valitettavaa, että näinkin uraauurtavasta ja tärkeästä uudistuksesta oltiin tässä salissa hyvin montaa mieltä. Voimme todeta, että nyt, kun esitys on tullut kolmanteen lopulliseen käsittelyyn, olemme koululaitoksen piirissä siirtymässä uuteen aikakauteen. Tämä onkin luonnollista, koska koululaitoksen on pysyttävä tiiviisti yhteiskunnan kehityksen tasalla. Leikillisesti voimme todeta, että tämän uudistuksen jälkeen koululaitos menee ohi eduskunnasta, sillä eduskunnan kouluneuvostossa eli kansliatoimikunnassa on edustuksen pohja paljon kapeampi kuin konsanaan oppikoulussa tämän jälkeen, mutta kuitenkaan, vaikka tätä lakia on nyt muutettu valiokuntakäsittelyn aikana jonkin verran, ei se mielestäni vastaa täysin sitä, mitä siltä tulisi odottaa.

Edustukseen jää vielä aukkoja. Koulu on yhteisö, johon olennaisesti kuuluvat oppilaat, opettajat, koulun huolto- ja hoitohenkilökunta sekä oppilaiden vanhemmat. Tästä syystä katsoisin edelleen, että kaikilla näillä ryhmittymillä tulisi olla edustuksensa kouluneuvostossa. Tämän lain mukaan pohja jää hieman liian kapeaksi, ja mielestäni olisi saman tien voitu edustuksen pohjaa laajentaa niin, että se olisi kattanut kaikki koulun piirissä toimivat toimihenkilöt ja myös oppilaiden vanhemmat. Ajatelkaamme esimerkiksi nykyistä ongelmallista tilannetta, joka johtuu koulunuorison lisääntyneestä päihdeaineiden käytöstä. Puuttumatta lähemmin tässä yhteydessä tämän ilmiön syihin katsoisin, että erityisen tärkeää olisi koululääkärin tai kouluterveydenhoitajan ottaminen mukaan täysivaltaisena jäsenenä kouluneuvostoon.

Kouluneuvoston tärkein tehtävä on tietysti opetuksen motivoinnin tehostaminen ja samalla oppilaiden kasvattaminen kansanvaltaiseen järjestelmään. Tästä syystä katson, että demokratia vaatisi myös kodin edustuksen mukaan ottamista kouluneuvostoon. Katsoisin, että tämä ei yksinomaan palvelisi koulua, vaan tätä tietä myöskin oppilaiden vanhemmat tarkemmin tietäisivät mitä koulumaailmassa on tekeillä ja vanhempien suhde opiskelijanuorisoon säilyisi parempana. Meillä on nykyisin kylliksi esimerkkejä siitä, että juuri vanhemmat ovat vieraantumassa koulun yhä muuttuessa ja nykyisinä kovana elintason kilpailun päivinä vanhemmille jää yhä vähemmän ja vähemmän aikaa lapsilleen. Kouluneuvostossa olevien vanhempien avulla myös muut vanhemmat voisivat saada enemmän tietoa koulusta. Koska nyt kuitenkin on myöhäistä yrittää muuttaa tätä lakia, katson, että eduskunnan tulisi velvoittaa hallitusta lähitulevaisuudessa täydentämään tätä lakia niillä kokemuksilla, joita tullaan saamaan sanokaamme vaikka ensimmäisen vuoden toiminnan jälkeen. Tällöin tulisi mielestäni edustusta myös laajentaa siten, että vanhemmat ja koulunhoito- ja huoltohenkilökunta pääsisi mukaan kouluneuvostoihin.

Edellä olevaan viitaten ehdotan, että lain perusteluissa lausuttaisiin: "Hyväksyessään hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi oppikoulun kouluneuvostosta eduskunta edellyttää, että hallitus tutkii kouluneuvostojen toimintaa ja antaa tarvittaessa eduskunnalle uuden esityksen, jossa edustusta kouluneuvostoissa laajannetaan siten, että myös oppilaiden vanhemmille ja koulun huoltohenkilökunnalle varataan mahdollisuus osallistua kouluneuvoston toimintaan."

Ed. Suomi: Herra puhemies! Toivon, että tämän lain suurimmat demokratian loukkaukset on kokeilun aikana tiedostettu ja todettu, jotta sisäinen hallinnonuudistus palvelisi tarkoitustaan. Ainoa oikea kouluneuvoston jäsenten valintatapa on ns. henkilö per ääni -käytäntö, joka toivottavasti toteutuu kokeilun jälkeen.

Herra puhemies! Kannatan ed. Pursiaisen tekemää perustelulausumaehdotusta.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Meillä on nyt käsiteltävänä laki oppikoulujen kouluneuvostosta, sen viimeinen käsittely. Tämän lain mukana todella koulumme astuvat aivan uuteen aikakauteen. Oppikoulujen kouluneu-

neuvosto tulee olemaan jotakin aivan uutta verrattuna siihen, mihin tähän mennessä meidän kouluissamme, missään niistä, on totuttu. Tätä on pidettävä myöskin läpimenneessä muodossaan erittäin suurena edistysaskeleena. Näin siitä huolimatta, että ristiinäänestystä ei kouluneuvoston valinnassa eikä ehdokkaitten asettelussa toivomuksista huolimatta toteutettu. On kuitenkin todettava, että ristiinäänestämismahdollisuuskin sentään on lakiin jätetty, vaikka sitä oikeiston taholta vastustettiinkin.

Kuitenkin lain aikaisemmissa käsittelyvaiheissa kiinnitin pari kertaa huomiota siihen, että nämä oppikoulujen kouluneuvostot tulevat olemaan toiminnassa ainoastaan hyvin rajoitetun ajan. Viimeistään vuoteen 1978 mennessä ovat meillä kaikki keskikoulut siirtyneet peruskoulujärjestelmään ja kouluneuvostot näiltä osin lakkaavat. Valitettavasti oli niin, että itse kouluneuvostolakiin ei ollut mahdollista lisätä pykälää siitä, että kouluneuvostoja sovellettaisiin myöskin sen jälkeen näissä kouluissa, kun koulut siirtyvät peruskoulujärjestelmään. Edelleen on erittäin valitettavaa, että myöskään ponsilausumaa ei tästä samasta asiasta voida nyt kolmannessa käsittelyssä ottaa käsiteltäväksi.

Esitänkin vain näin suullisesti hallitukselle erittäin kovan toivomukseni siitä, että hallitus ensi tilassa, viimeistään ensi talvena, antaisi esityksen peruskoulujen kouluneuvostoista.

Ed. Asunmaa: Herra puhemies! Kannatan ed. Vainion perustelulausumaehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Vennamo: Herra varapuhemies! Suuri valiokunta kokoontuu huomenna keskiviikkona kello 13.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pursiainen ed. Suomen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: "Eduskunta edellyttää, että kouludemokratiaa edelleen syvennetään ja laajennetaan toteuttamalla ristiinäänestämisperiaate kouluneuvostoissa heti, kun kouluneuvostojen aseman vakiintuminen luo siihen edellytyksiä, rakentamalla tarkoituksenmukaiset muodot koulun muun henkilökunnan ja oppilaiden vanhempien tehokkaalle osallistumiselle kouluyhteistyöhön ja ulottamalla demokraattinen uudistus myös opetuksen sisältöön siten, että se nykyistä paremmin heijastaisi yhteiskunnassamme vallitsevien ajattelutapojen ja arvojen erilaisuutta." Kutsun tätä ed. Pursiaisen ehdotukseksi. Ed. Häkämies ed. Linkolan kannattamana on ehdottanut seuraavaa perustelulausumaa: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että oppikoulujen kouluneuvostoille luodaan hallinnolliset, tekniset ja taloudelliset toimintaedellytykset ja samalla määritellään koulun rehtorin tai hänen estyneenä ollessaan vararehtorin toimintaosuus laissa säädetyn läsnäolovelvollisuuden ja läsnäolo-oikeuden lisäksi." Tämä on ed. Häkämiehen ehdotus. Vielä on ed. Vainio ed. Asunmaan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: "Hyväksyessään hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi oppikoulun kouluneuvostosta eduskunta edellyttää, että hallitus tutkii kouluneuvostojen toimintaa ja antaa tarvittaessa eduskunnalle uuden esityksen, jossa edustusta kouluneuvostoissa laajennetaan siten, että myös oppilaiden vanhemmille ja koulun huoltohenkilökunnalle varataan mahdollisuus osallistua kouluneuvoston toimintaan." Kutsun tätä ed. Vainion ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksista.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Tämän jälkeen on päätettävä perusteluja koskevista lausumaehdotuksista. Ne ovat erillisiä, joten jokaisesta äänestetään erikseen mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Pursiaisen ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Pursiaisen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aro, Asunmaa, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Penttinen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmenkivi, Salmivuori, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suokas, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vaittinen, Vartia, Venamo, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Volotinen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Hjerppe, Honkonen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kantola, Kohtala, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, Mustonen, Männistö, Nieminen, H. Niskanen, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Salo, Sandelin, Sinisalo, Suomi, Taipale, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Weckman, Virtanen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestää edustaja Kalavainen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Antila, Huotari, Koivunen, Käkelä, Lähteenmäki, Mäki, Pekonen, Sinkkonen ja Sundqvist.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 148 jaa- ja 41 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 9.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Häkämiehen ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Häkämiehen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Haukipuro, Helle, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Häggblom, Härkönen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Laine, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suomi, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Weckman, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Asunmaa, Ehrnrooth, Haarla, Hara, Heino, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kainulainen, Karhuvaara, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Koppanen, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Lankinen, Linkola, L. Linna, Mykkänen, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Nikkilä, Penttinen, Poutiainen, Procopé, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Silander, Sillantaus, Suokas, I. Suominen, S. Suominen, Syrjä, Särkkä, Tarvajärvi, Teir, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, Westerholm, Vikatmaa ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Antila, Huotari, Koivunen, Kuusinen, Käkelä, Lähteenmäki, Mäki, Pekonen, Sinkkonen, Sundqvist ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 133 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 11.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vainion ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vainion ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Haukipuro, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Härkönen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Weckman, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Asunmaa, Hara, Heino, Huurtamo, Häkämies, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kainulainen, Kauppi, Kortesalmi, Kurppa, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Nikkilä, Penttinen, Poutiainen, Procopé, Silander, Sillantaus, Suokas, S. Suominen, Syrjä, Särkkä, Tarvajärvi, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, Westerholm ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Ilaskivi ja Linkola.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Antila, Huotari, Koivunen, Käkelä, Lähteenmäki, Mäki, Pekonen, Sinkkonen ja Sundqvist.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 157 jaa- ja 31 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 9.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi ulkomaanedustuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 90, jota on valmistelevasti käsitelty ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 14 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 93, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi tilan yhteisomistajien osallistumisesta metsänparannushankkeeseen.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 58, jota on valmistelevasti käsitelty maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 29 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 94, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan ja sen kuluessa on esitettävä kaikki ehdotukset, jotka halutaan asiassa tehdä. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Käsittelyn pohjana on, mitä tulee toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen julistamiseen kiireelliseksi, suuren valiokunnan mietinnössä siitä esitetty ehdotus. Jos suuren valiokunnan ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, mutta jos ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hylätään, on päätös tehtävä lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin tai sen hylkäämisestä.

Menettelytapa hyväksytään

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus julistetaan kiireelliseksi yksimielisesti.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi tullitariffin muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 86, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 36 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 96, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 96, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 37 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 97, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta ja sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus osaksi koskee uutta veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan katsottava rauenneeksi, jollei sitä kolmannessa käsittelyssä ole kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Jos lakiehdotus täten raukeaa, on asia palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädetyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotukset laeiksi tulo- ja omaisuusverolain sekä kunnallishallituksesta kaupungissa ja maalaiskuntain kunnallishallinnosta annettujen asetusten muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 95 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 34 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 54 sekä lak.al. n:ot 42 ja 180 (1970 vp.) ja 88, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 95. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Eskman: Herra puhemies! Hallituksen esitys tulo- ja omaisuusverolain sekä kunnallisveroasetusten muuttamisesta merkitsee muutamia asiallisia ja odotettuja muutoksia nykyiseen verotuskäytäntöön. Avustuskassalain mukaiset sairaus- ja hautausavustuskassat vapautetaan esityksen mukaan myös kunnallisveroista sosiaalisen luonteensa perusteella. Muutos on selvennys, joka vahvistaa jo laajasti sovelletun menettelyn. Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut tulivat jokin aika sitten vähennyskelpoisiksi menoiksi. Johdonmukaisena seurauksena tästä on tullut esille kysymys siitä, olisivatko jäsenmaksujen yhtenä mahdollisena vastikkeena saatavat lakkoavustukset veronalaista tuloa. Aikaisemmin lakkoavustukset katsottiin verovapaiksi, koska jäsenmaksuista oli maksettu puolestaan verot. Hallitus on halunnut, aivan oikein, selventää lainsäädäntöä siten, että kohtuulliset lakkoavustukset, jotka merkitsevät yleensä vain lakkoon osallistuvan ja hänen perheensä aivan välttämättömien elantomenojen turvaamista, ovat verovapaita. Arvostelu on täällä kohdistettu siihen, että lakitekstiin on otettu sana "kohtuullinen", joka merkitsee sitä, että verovapaiden päiväavustusten kohtuullisuus tulee harkittavaksi. Esitystä on perusteltu sillä, että kohtuullisuutta ei jätetä, kuten täällä perjantaina selviteltiin, paikallisten veroviranomaisten harkinnan varaan, vaan verohallitus antaa asiasta koko maata koskevat yhtenäiset ohjeet.

Päiväavustukset teollisuusliittojen piirissä tulevat vielä pitkään olemaan mahdollisten lakkojen yhteydessä hyvin alhaiset, koska kysymyksessä ovat merkittävät kokonaisrahasummat. Jäsenmaksujen puitteissa saadaan kootuksi verraten vähäiset lakkorahastot. Varsinkin, jos lakkoja on usein, tulevat rahastot jatkuvasti pysymään vähäisinä. Sen sijaan työmarkkinajärjestöiksi luetaan monet melko suppeita jäsenjoukkoja koskevat järjestöt, joilla on varaa ja mahdollisuuksia kerätä suuriakin lakkorahastoja ja jakaa täyttä palkkaa vastaavia avustuksia jäsenistölleen mahdollisen lakon sattuessa. Tällaisia ovat esim. monet akateemisen tutkinnon suorittaneiden ammattijärjestöt. Ei ole asianmukaista, että lakkoavustukset tällaisissa tapauksissa olisivat kokonaisuudessaan verovapaata tuloa, koska vastaavasti paljon pienemmistä palkoista joudutaan muilla aloilla maksamaan veroa. Tästä syystä on tarkoituksenmukaista, että verohallitukselle annetaan mahdollisuudet yhtenäisten ohjeiden antamiseen koko maata varten. Edellytyksenä on, että välttämättömään tarpeeseen saatavat lakkoavustukset katsotaan ehdottomasti verovapaiksi, koska ne ovat rinnastettavissa tavallaan katastrofiavustukseen. On tärkeätä, että lakkoavustuksen suhteen sovellettava menettely tulee nyt laissa selvennetyksi ja yhtenäiseksi koko maassa.

Merkittävin muutos entiseen käytäntöön sisältyy esityksen kohtaan, joka merkitsee työmatkakulujen vähennysoikeuden korottamista kahdenkertaiseksi vuoden 1971 alusta lukien. Kuten tiedämme viime vuosina hallitukset ovat perin kitsaasti suostuneet antamaan muutosehdotuksia lukuisissa verolakien kohdissa olevien markkamäärien muuttamisesta, vaikka rahanarvon kehitys ja kustannusten nousut antaisivatkin muutokseen aihetta. Pidättyvyys on johtunut siitä, että luonnollisten henkilöiden kokonaisverouudistuksen toteutumiseen on uskottu liian kevein perustein. On pidättäydytty osauudistuksista suuremman kokonaismuutoksen toivossa.

Sosialidemokraattinen puoluetoimikunta katsoi jo syksyllä 1970, että luonnollisten henkilöiden kokonaisverotuudistuksista ei ollut siihen mennessä tehty ehdotuksia, jotka sellaisinaan olisivat pikaisesti hyväksyttävissä. Tällä perusteella sos.dem.-puoluetoimikunta kirjallisesti esitti valtioneuvostolle viime vuoden syyskuussa, että työmatkakustannusten vähennysoikeutta korotettaisiin ja osinkotuloihin kohdistuva erityisveronhuojennus poistettaisiin irrallisina niistä suunnitelmista, joilla pyritään suurempaan verouudistukseen. Tältä pohjalta hallituksessa ryhdyttiin jo viime syksynä valmis-

telemaan matkakustannusten vähennysoikeuden korottamista. Tämä tulkoon mainituksi, koska tämän muutoksen alkuunpanijoista esitettiin perjantain istunnossa toisenlaisia käsityksiä.

Työmatkakustannusten vähennysoikeuden luonnetta on esityksessä myös jonkin verran muutettu. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan matkakustannukset 600 markkaan asti asunnosta työpaikkaan halvinta kulkuneuvoa käyttäen ovat olleet vähennyskelpoisia vain, jos niiden ei ole voitu katsoa sisältyvän paikkakunnalla tavallisiin elinkustannuksiin. Viimeksi mainittu on aiheuttanut kunnittain erilaista käytäntöä siitä, minkälaiset matkakustannukset on katsottu kuuluvan paikkakunnalla yleisiin elinkustannuksiin. Käytäntö on ollut erittäin kirjavaa eri verolautakunnissa. On ollut kuntia, joissa on jopa katsottu, että vasta 15 km tai sitä pitempi työmatka poikkeaa paikkakunnan tavallisista elinkustannuksista. Samoin on asetettu erilaisia markkamääriä matkakustannusten vähennysoikeuden alarajaksi. Nyt hallitus lähtee siitä, että verolautakunnille ei jää harkinnanvaraa siinä, kuinka vähäisistä matkakustannuksista vähennysoikeus alkaa. Se ehdotetaan koko maassa alkavaksi 100 markan kuluista ylöspäin, joten 100 mk alittavat matkakulut on katsottava lähes kaikille työssä käyville mahdollisiksi tavanomaisiksi elinkustannuksiksi. Tämä on verovelvollisten kesken tasa-arvoa lisäävä ehdotus. Hallitus on tässä osauudistuksessa ehdottanut vähennyskelpoisten matkakulujen korkeimman määrän 1 200 markaksi. Vähennyskelpoisuus edellyttää, että työmatkat on tehty halvinta kulkuneuvoa käyttäen, joka merkinnee ensisijaisesti yleisiä kulkuneuvoja, linja-autoa ja junaa. Mikäli työmatkaan on käytetty yksityisautoa, lienee vähennysoikeuden perusteeksi selvitettävä, että matkaa ei ole voitu suorittaa yleisin kulkuneuvoin. Korotettu matkakustannus 1 200 mk on katsottava riittäväksi, jos matkaan voidaan käyttää todella yleisiä kulkuneuvoja. On selvää, että yksityisautokustannukset nousevat huomattavasti korkeammiksi, varsinkin jos ei ole tilaisuutta suorittaa matkaa ns. yhteismatkana toisten työntekijäin kanssa näiden silloin osallistuessa matkan todellisiin kustannuksiin.

Me sosialidemokraatit pidämme verotuksessa annettavia vähennysoikeuksia yleensä suurituloisia eniten suosivina, koska progressiivisen verotaulukon vaikutus johtaa suurituloisten kohdalla tuntuvasti suurempiin vähennyksiin yhtä suuren vähennyskelpoisen menon kohdalla. Koska matkakustannusten korvaaminen työnantajien toimesta ei kuitenkaan ole ollut toteutettavissa kaikkien työssä käyvien kohdalla, on matkakustannusten vähennysoikeuden myöntämistä ja määrän korottamista pidettävä näissä olosuhteissa ehdottomasti oikeaan osunneena. Jatkossa hallituksen tulee työskennellä vähennysoikeutta rajoittavan markkamäärän poistamiseksi silloin, kun työmatkakustannukset aiheutuvat halvinta kulkuneuvoa käytettäessä. Tässä vaiheessa toteamme tyydytyksellä, että hallitus on tehnyt puolueemme ehdotuksesta nyt käsiteltävänä olevan muutosehdotuksen.

Ed. H. Linna: Herra puhemies! Keskustapuolueen taholta pidämme merkittävinä korjauksina hallituksen esitykseen sisältyviä tuloja omaisuusverolain sekä kunnallishallituksesta kaupungissa ja maalaiskuntain kunnallishallinnosta annettujen asetusten muuttamista, joilla matkakuluvähennys valtion ja kunnallisverotuksessa korotetaan nykyisestä 600 markasta enintään 1 200 markkaan vuodessa. Uutena käytäntönä on verolakeihin otettu työmatkakulujen vähennysoikeuden osalta 100 markan omavastuu vuotta kohden ja vasta sen ylittävältä osalta voidaan vähennys tehdä.

On syytä ihmetellä oppositiopuolueiden käyttäytymistä, erikoisesti viime perjantain istunnossa, käsiteltävinä olevien verolakien muutoksiin liittyvien työmatkakulujen vähennysoikeuden korottamisen osalta. Kunnallisverotuksen nykyinen enintään 600 markan kattoraja on ollut voimassa vuodesta 1959 lähtien ja valtionverotuksen osalta vuodesta 1961 alkaen. Molemmilla suurilla oppositiopuolueilla, kokoomuksella ja SKDL:llä, on ollut tilaisuus aikanaan hallituksesta käsin vaikuttaa matkakulujen vähennysoikeuden ylärajan korottamiseen, mutta asia on jäänyt hoitamatta. Kun nykyinen hallitus on käytännössä ryhtynyt tämän merkittävän parannuksen toteuttamiseen, ovat kaikki oppositiopuolueet kiirehtineet tekemään omat esityksensä siinä mielessä, että kotoaan kaukana työssä käyviltä työläisiltä jäisi huomaamatta se parannus, joka hallituksen esitykseen työmatkakulujen vähennysoikeuden korottamisen osalta sisältyy.

Ed. Vennamo: Herra varapuhemies! Esillä on hallituksen esittämä verolakimuutos, joka olisi voimassa vuoden ajan. On valitettavaa, että meidän verotustemme peruskorjaukset viipyvät vuodesta vuoteen aina perheverotusta myöten. Kun inflaatio edistyy, niin verorasitus

kasvaa raskaasti kansan keskuudessa. Verorasitus kasvaa siitä huolimatta, että valtion kassa täyttyy rahasta, niin kuin tänä päivänä on asianlaita. Hallitus esittää nyt pienehköjä korjauksia, jotka ovat paikallaan, ja SMP yhtyy niihin.

On asiallista, että lakkoavustus on veroista vapaa, sillä lakkoavustus tulee perheen hyväksi, ja vapaassa maassa täytyy olla myös lakien puitteissa vapaa lakko-oikeus. Sitä vastoin on hämmästyttävää, että jos pienyrittäjä, joka joutuu pistelakon tai muun tällaisen painostuksen kohteeksi, saa avustusta, niin se lasketaan verotettavaksi tuloksi. Tämä ei voi olla oikein, ja ryhmämme taholta tullaan yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään lakiin tämän vaatima korjaus. Oikeudenmukaisuutta ja tasapuolisuutta vapaassa yhteiskunnassa tarvitaan.

Ja lopuksi, matkakulut on voitava vähentää, ne täytyy saada vähentää todellisina ja täysimääräisinä, kun hallitus jatkuvasti nostaa kuljetuskustannuksia ja hintoja ja maksuja. Mutta jotta matkakulujen vähentämisessä ei voisi tapahtua keinottelua, on ryhmämme sitä mieltä, että katon tulisi olla 2 000 mk. Tulemme tästäkin yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään asianmukaisen ehdotuksen.

Ed. Mykkänen: Herra puhemies! Näissä lakiehdotuksissa on eräitä kohtia, joita ei voida pitää perusteltuina siinä muodossa kuin valtiovarainvaliokunta on ne hyväksynyt. Ennen kaikkea tämä koskee kahta lain sisällössä olevaa puutetta, joista toinen liittyy ns. lakkoavustukseen, työntekijäin saamaan lakkoavustukseen, ja toinen matkakustannusten korvaamiseen. Työntekijäin lakkoavustuskohdassa on kysymys hyvin merkittävästä periaatteellisesta kannanotosta, joka hallituksen esityksen ja valiokunnan hyväksymän muodon mukaisena johtaa epäoikeudenmukaiseen tilanteeseen, jossa vain toinen osapuoli työmarkkinajärjestöistä mahdollisen työselkkauksen aikana saa tällä tavoin verotuksen alalla tukea yhteiskunnalta. Olisimme kokoomuksen edustajina valtiovarainvaliokunnan verojaostossa ja valiokunnassa toivoneet, että tämä pykälä olisi palautettu tavallaan hallitukselle takaisin hylkäämällä se kohta tässä vaiheessa ja edellyttämällä hallitukselta esitystä, jossa työmarkkinajärjestöjen avustukset molemmin puolin voitaisiin nähdä verotuksessa vähennyskelpoisina. Tällöin oltaisiin siinä tasapuolisuudessa, jota mm. käytäntö Ruotsin työmarkkinaselkkausten yhteydessä edellyttää.

Tällä perusteella tulen tekemään lakiehdotusten yksityiskohtaisessa käsittelyssä ehdotuksen tätä pykälää koskevien muutosten poistamista.

Toinen kohta on tämä matkakustannusten vähennysoikeus, joka meidän mielestämme on virheellinen silloin, kun siinä on tämä 1 200 markan yläraja. Sehän juuri poistaa ne tapaukset, joissa pitkien ja vaikeiden matkojen ja muiden olosuhteiden vuoksi joudutaan tämän vähennysrajan yläpuolelle eikä voida työmatkakustannuksissa tätä vähentää. Tämän vuoksi olisi perusteltua, että eduskunta poistaisi tuon ylärajan ja hyväksyisi tämän pykälän siinä muodossa kuin tulen esittämään asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä, jolloin siinä on tämä 100 markan alaraja, mutta yläraja puuttuu.

Ed. Katajavuori: Herra puhemies! Työntekijäin yhdistysten jäsenilleen maksamien lakkoavustusten säätäminen verovapaiksi merkitsee poikkeamista meillä lainsäädännössä yleisesti noudatetusta periaatteesta, jonka mukaisesti kaikesta tulosta on veroa maksettava. Kun myös ammattiyhdistysten jäsenmaksut, joilla työtaisturahastoja kartutetaan, ovat verovapaita, jäisi lakkoavustukseen käytetty tulon osa kaikissa vaiheissa verotuksen ulkopuolelle.

Hallituksen esitys koskee vain palkansaajien lakkoavustuksia. Työnantajajajärjestöjen jäsenilleen maksama työstaistelutuki jää esityksen mukaisesti veronalaiseksi, niin kuin täällä jo eräissä puheenvuoroissa on mainittu. Valtiovalta on näin ollen luopumassa meillä vanhastaan noudatetusta puolueettomasta asenteesta työmarkkinajärjestöjen suhteen. Puolueeton asennoituminen edellyttää, että myöskin työnantajapuolen maksamat työtaisteluavustukset säädettäisiin verovapaiksi. Tätä edellyttää myös perustuslaissa esiintuotu kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun periaate.

Työmarkkinapoliittisista syistä on välttämätöntä huolehtia siitä, että verovapaa lakkoavustus pysyy suuruudeltaan kohtuullisena eikä missään tapauksessa muodostu suuremmaksi kuin työntekijän työssäolon ajalta saama nettopalkka. Tämän ansion ylittäviä lakkoavustuksia on kevään 1971 aikana esiintynyt erään työtaistelun yhteydessä. Verovapaalle lakkoavustukselle olisi joka tapauksessa asetettava yläraja. Tällaisena rajana voisi olla esim. työttömyyskorvauksena maksettava määrä.

Ed. Taipale: Arvoisat edustajat! Haluaisin kiinnittää eduskunnan huomiota siihen, että

matkakustannusten vähentäminen verotuksessa on selvästi epäedullinen ja väärä keino helpottaa matkakustannuksia, sillä tämä esim. epäaktiivin väestönosan kohdalla ei tuota minkään näköisiä helpotuksia. Ainoa oikea menettely matkakustannusten tasaamiseksi ja vähentämiseksi on asteittainen siirtyminen kunnallisiin maksuttomiin liikennepalveluksiin, joihin todennäköisesti eräissä suurkaupungeissa maassamme päästäänkin (Ed. Vennamo: Sehän ei kuulu tähän asiaan!). Tämä on selvästi järkevämpää politiikkaa.

Samalla tavoin toiseksi olisi pyrittävä siihen, että matka-aika ennemmin tai myöhemmin laskettaisiin työaikaan ja työnantajat velvoitettaisiin kustantamaan nämä mahdolliset liikennemaksut, koska ainoastaan tätä tietä pääsemme joukkokuljetusliikennevaltaisempaan liikennepolitiikkaan. Tässä yhteydessä voidaan sanoa, että työtapaturmien osalla onkin matka-aika jollakin tavoin rinnastettu työaikaan.

Pidän siis tällaista veronvähennysoikeuden laajentamista varsin pienenä, olkoonkin tässä vaiheessa tarpeellisena seikkana. Ainoana keinona ylipäänsä pysyvämpiin sosiaalipoliittisiin tulontasauksiin on maksuttomien palvelusten laajentaminen, joka tällä hetkellä on avoterveydenhuollon kohdalla pian toteutettu.

Ed. Vennamo: Herra varapuhemies! Totean, että ed. Taipaleen puheenvuoro meni täysin ulkopuolelle esillä olevan asian, ja se sallittiin. Mutta kun SMP:n eduskuntaryhmän taholta puhutaan, niin ei sallita.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

10 § hyväksytään keskustelutta.

24 §.

Keskustelu:

Ed. Mykkänen: Herra puhemies! Ehdotan, että 24 § hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisessa muodossa eli siis tämä 14 a kohta poistettaisiin.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Ed. Vennamon esittämiin perusteluihin viitaten esitän, että 24 §:n 14 a) kohta kuuluisi näin: "Tuloksi ei katsota kohtuullista lakko- tai muuta sellaista avustusta, minkä palkansaaja tai pienyrittäjä on työtaistelun johdosta saanut asianomaiselta työmarkkinajärjestöltä tai sitä vastaavalta."

Ed. Hjerppe: Herra puhemies! Viitaten yleiskeskustelussa käyttämääni puheenvuoroon ehdotan, että 24 § hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena, mikä merkitsee sitä, että lakkoavustus olisi verovapaa.

Ed. Sillantaus: Herra puhemies! Kannatan ed. Mykkäsen tekemää ehdotusta.

Ed. Virtanen: Herra puhemies! Kannatan ed. Hjerppen tekemää ehdotusta.

Ed. Syrjä: Herra puhemies! Kannatan ed. Suokkaan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Mykkänen ed. Sillantauksen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisesti. Kutsun tätä ed. Mykkäsen ehdotukseksi. Ed. Hjerppe ed. Virtasen kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisesti. Tämä on ed. Hjerppen ehdotus. Ed. Suokas on ed. Syrjän kannattamana ehdottanut, että 14 a kohta kuuluisi seuraavasti: "kohtuullista lakko- tai muuta sellaista avustusta, minkä palkansaaja tai pienyrittäjä on työtaistelun johdosta saanut asianomaiselta työmarkkinajärjestöltä tai sitä vastaavalta". Tämä on ed. Suokkaan ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ehdotukset ovat vastakkaisia. Ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Hjerppen ja ed. Suokkaan ehdotusten välillä, sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan ja lopuksi ed. Mykkäsen ehdotuksesta mietintöä vastaan sellaisena, miksi se edellisessä äänestyksessä on muodostunut.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Hjerppen ja ed. Suokkaan ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Hjerppen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Suokkaan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Haapasalo, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Häggblom, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karjalainen, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Partanen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suksi, Suomi, Taipale, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Weckman, S. Westerlund, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Aro, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Granvik, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaasalainen, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Landström, Lankinen, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Pekkala, Pekkarinen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Stenbäck, Suokas, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Toivanen, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Volotinen, Väyrynen ja Ääri.

"Tyhjää" äänestää edustaja Teir.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Antila, Haarla, Kaarna, Koivunen, Käkelä, Linkola, Lähteenmäki, Pekonen, Perheentupa, Sinkkonen, Sundqvist, Turunen ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 95 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 13.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Suokkaan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Suokkaan ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Suokkaan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Helle, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Häggblom, Härkönen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Landström, Lehmonen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suomi, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Asunmaa, Heino, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kainulainen, Karhuvaara, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Lankinen, Liedes, L. Linna, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Nikkilä, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Silander, Sillantaus, Suokas, I. Suominen, S. Suominen, Syrjä, Särkkä, Tarvajärvi, Tupamäki, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, Vikatmaa ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Antila, Haarla, Kaarna, Koivunen, Käkelä, Linkola, Lähteenmäki, Pekonen, Perheentupa, Sinkkonen, Sundqvist, Turunen ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 134 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 13.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt mietinnön.

3) Äänestys ed. Mykkäsen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Mykkäsen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahonen, Aitio, Alenius, Asunmaa, Berner, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Haukipuro, Helle, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Huotari, Hykkäälä, Häggblom, Härkönen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Korsbäck, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suomi, Sutinen, Syrjä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Weckman, Vennamo, Westerholm, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Volotinen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ehrnrooth, Hara, Heino, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Karhuvaara, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Laatio, Lankinen, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, Nikkilä, Procopé, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sillantaus, Suokas, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Tarvajärvi, Vartia, H. Westerlund ja Vikatmaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Antila, Aro, Friberg, Haarla, Isomursu, Koivunen, Kurppa, Käkelä, Linkola, Lähteenmäki, Mattila, Pekonen, Perheentupa, Sinkkonen, Sundqvist, Turunen, Vaittinen, S. Westerlund ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 141 jaa- ja 38 ei-ääntä; poissa 20.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

26 §.

Keskustelu:

Ed. Virtanen: Herra puhemies! Ehdotan, että 26 § hyväksyttäisiin valtiovarainvaliokunnan mietinnön II vastalauseen mukaisena, mikä tarkoittaa, että matkakulut voisi 100 markan ylittävältä osalta vähentää kaikki halvinta kulkuneuvoa käyttäen.

Ed. Åsvik: Herra puhemies! Kannatan ed. Virtasen tekemää ehdotusta.

Ed. Mykkänen: Herra puhemies! Esitän, että tämä pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen esittämässä muodossa, jolloin se kuuluisi seuraavasti: "matkakustannukset asunnosta työpaikkaan halvinta kulkuneuvoa käyttäen siltä osin kuin ne ylittävät 100 mk vuodessa".

Toinen varapuhemies: Eikö ehdotus ole sama kuin ed. Virtasen ehdotus.

Puhuja: Herra puhemies! Asiasisällön puolesta puhemiehen tulkinta saattaa olla oikea, mutta sanatarkasti ehdotus ei ole aivan sama.

Ed. Sillantaus: Herra puhemies! Kannatan ed. Mykkäsen tekemää ehdotusta.

Ed. Kurppa: Herra puhemies! Ehdotan, että 26 §:n 10 kohta hyväksytään valtiovarainvaliokunnan mietinnön III vastalauseen mukaisesti.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Kannatan ed. Kurpan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Virtanen ed. Åsvikin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisesti. Kutsun tätä ed. Virtasen ehdotukseksi. Ed. Mykkänen on ed. Sillantauksen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena. Ehdotus on sama kuin ed. Virtasen tekemä ehdotus. Ed. Kurppa on ed. Suokkaan kannattamana ehdottanut, että pykälän 10 kohta hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisesti. Tämä on ed. Kurpan ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ehdotukset ovat vastakkaisia. Ehdotan meneteltäväksi niin, että ensin äänestetään ed. Kurpan ja ed. Virtasen ehdotusten välillä ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Kurpan ja ed. Virtasen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Kurpan ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Virtasen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Asunmaa, Berner, Eskelinen, Granvik, Hemmi, Huotari, Härkönen, Isomursu, Kaarlonen, Kaasalainen, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Karjalainen, Karpola, Koivisto, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Landström, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Mattila, Melin, Mäkinen, A. Niemelä, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Penttinen, Poutanen, Poutiainen, Raatikainen, Rönkkö, Salmivuori, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Stenbäck, Suksi, Suokas, Sutinen, Syrjä, Tarjanne, Tikkanen, Toivanen, Tupamäki, Uusitalo, Vainio, Vennamo, Vilmi ja Volotinen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Breilin, Eskman, Flinck, Forsman, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koppanen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laatio, Laine, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Linkola, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Männistö, Nevalainen, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Pohjonen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salo, Salolainen, Sandelin, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suomi, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Tamminen, Tarvajärvi, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tuominen, Tähkämaa, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Åsvik ja Ääri.

"Tyhjää" äänestävät seuraavat edustajat:

Haapasalo, Junnila, Mäki-Hakola, E. Niemelä, Paasivuori ja H. Westerlund.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Antila, Aro, Ehrnrooth, Friberg, Gestrin, Helle, Häggblom, Koivunen, Käkelä, Lähteenmäki, Pekonen, Perheentupa, Seppä, Sinkkonen, Sundqvist, Taipale, Tallgren, Teir, Tuomioja, Turunen, S. Westerlund, Vikatmaa, Virolainen ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 54 jaa- ja 115 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 24.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Virtasen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Virtasen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Virtasen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Haukipuro, Hemmi, Hostila, Hykkäälä, Häggblom, Härkönen, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Korsbäck, Landström, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sutinen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tähkämaa, Uusitalo, H. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Aitio, Alenius, Haarla, Hara, Heino, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Karhuvaara, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laatio, Laine, Lankinen, Lehmonen, Liedes, Linkola, L. Linna, Mustonen, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, Nikkilä, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salolainen, Silander, Sillantaus, Sinisalo, Suokas, Suomi, I. Suominen, S. Suominen, Syrjä, Särkkä, Tamminen, Tarvajärvi, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Vaittinen, Vartia, Weckman, Vennamo, Westerholm, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Asunmaa ja Junnila.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Antila, Aro, Friberg, Gestrin, Helle, Katajavuori, Koivunen, Käkelä, Lähteenmäki, Pekonen, Perheentupa, Seppä, Sinkkonen, Sundqvist, Taipale, Tallgren, Tuomioja, Turunen, S. Westerlund, Vikatmaa ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 84 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 21.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Soveltamissäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta siirtyy hallituksen esitykseen sisältyvän toisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

53 § hyväksytään keskustelutta.

55 §.

Keskustelu:

Ed. Hjerppe: Herra puhemies! Ehdotan, että 55 § hyväksytään II vastalauseen mukaisena.

Ed. Virtanen: Herra puhemies! Kannatan ed. Hjerppen tekemää ehdotusta.

Ed. Mykkänen: Herra puhemies! Ehdotan, että tämä pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisessa muodossa.

Ed. Kurppa: Herra puhemies! Ehdotan, että kyseinen pykälä hyväksytään III vastalauseen mukaisessa muodossa.

Ed. Sillantaus: Herra puhemies! Kannatan ed. Mykkäsen tekemää ehdotusta.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Kannatan ed. Kurpan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Hjerppe ed. Virtasen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisesti. Kutsun tätä ed. Hjerppen ehdotukseksi. Ed. Mykkänen on ed. Sillantauksen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena. Tämä on ed. Mykkäsen ehdotus. Ed. Kurppa on ed. Suokkaan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisesti. Tämä on ed. Kurpan ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ehdotan meneteltäväksi siten, että 2 kohdasta ja 5 a kohdasta äänestetään erikseen niin, että 2 kohdassa äänestetään ensin ed. Hjerppen ehdotuksesta mietintöä vastaan ja sen jälkeen ed. Mykkäsen ehdotuksesta mietintöä vastaan sellaisena, miksi se edellisessä äänestyksessä on muodostunut, sekä 5 a kohdassa ensin ed. Hjerppen ja ed. Mykkäsen ehdotuksista, jotka ovat tässä kohden samanlaisia, ed. Kurpan ehdotusta vastaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

2 kohta.

1) Äänestys ed. Hjerppen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Hjerppen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Asunmaa, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huotari, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Koppanen, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkinen, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, Suokas, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Särkkä, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Alenius, Forsman, Hjerppe, Honkonen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kantola, Kohtala, Koivisto, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, Lindeman, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Männistö, Nieminen, H. Niskanen, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Sinisalo, Suomi, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Weckman, Virtanen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat L. Aalto, Flinck, Kainulainen ja Vainio.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aitio, Antila, Aro, Friberg, Gestrin, Helle, Isomursu, Knuuti, Koivunen, Käkelä, Lähteenmäki, Mäki, Nevalainen, E. Niskanen, Pekonen, Perheentupa, Seppä, Sinkkonen, Suksi, Sundqvist, Taipale, Tallgren, Tuomioja, Turunen, S. Westerlund, Virolainen ja Volotinen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 127 jaa- ja 41 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 27.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt mietinnön.

2) Äänestys ed. Mykkäsen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Mykkäsen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Berner, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Haukipuro, Hemmi, Hjerppe, Hostila, Hykkäälä, Häggblom, Härkönen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Landström, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pohjonen, Poutanen, Puhakka, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suomi, Sutinen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tähkämaa, Uusitalo, Westerholm, H. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Aitio, Alenius, Asunmaa, Ehrnrooth, Haarla, Hara, Heino, Hetemäki, Holkeri, Honkonen, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kainulainen, Kantola, Karhuvaara, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Kortesalmi, Kurppa, Kuusinen, Laatio, Lankinen, Lehmonen, Liedes, Linkola, L. Linna, Mustonen, Mykkänen, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Nieminen, Nikkilä, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Procopé, Pursiainen, Rosnell, Saarto, Salla, Salmenkivi, Salolainen, Silander, Sillantaus, Sinisalo, Suokas, I. Suominen, S. Suominen, Syrjä, Särkkä, Tamminen, Tarvajärvi, Tiekso, Tupamäki, Vainio, Vaittinen, Vartia, Weckman, Vennamo, Vikatmaa, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Laine, Männistö ja Salmi.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Antila, Aro, Friberg, Gestrin, Helle, Isomursu, Knuuti, Koivunen, Käkelä, Lähteenmäki, Mäki, Pekonen, Perheentupa, Seppä, Sinkkonen, Sundqvist, Taipale, Tallgren, Tuomioja, Turunen, S. Westerlund ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 72 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 22.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

5 a kohta.

1) Äänestys saman sisältöisistä ed. Hjerppen ja ed. Mykkäsen ehdotuksista ed. Kurpan ehdotusta vastaan.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Kurpan ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Hjerppen ja ed. Mykkäsen ehdotukset hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ahonen, Asunmaa, Berner, Breilin, Eskelinen, Flinck, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Haukipuro, Hemmi, Huotari, Hykkäälä, Häggblom, Härkönen, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Landström,

Lillqvist, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mäkinen, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Orrenmaa, Pekkala, Pekkarinen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Siikaniemi, Silander, Sorsa, Suokas, Sutinen, Syrjä, Tallgren, Tarjanne, Teir, Tikkanen, Toivanen, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Westerholm, H. Westerlund, Vilmi, Volotinen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Aitio, Alenius, Ehrnrooth, Eskman, Forsman, Haarla, Hara, Heino, Hetemäki, Hjerppe, Honkonen, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaasalainen, Kaipainen, Kantola, Karhuvaara, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laatio, Laine, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, Linkola, Luja-Vepsä, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Männistö, Nevalainen, Nieminen, Nikkilä, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Partanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salo, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Stenbäck, Suksi, Suomi, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Tamminen, Tarvajärvi, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tuominen, Vaittinen, Vartia, Weckman, Vikatmaa, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Friberg, Hostila, E. Niskanen, Ruokola ja Vilponiemi.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Antila, Aro, Helle, Holkeri, Isomursu, Knuuti, Koivunen, Käkelä, Lähteenmäki, Mäki, Pekonen, Perheentupa, Seppä, Sinkkonen, Sundqvist, Taipale, Tuomioja, Turunen, Vennamo, S. Westerlund ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 74 jaa- ja 97 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 21.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Hjerppen ja ed. Mykkäsen ehdotukset.

2) Äänestys ed. Hjerppen ja ed. Mykkäsen ehdotuksista mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Hjerppen ja ed. Mykkäsen ehdotukset hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Berner, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Haukipuro, Hemmi, Hostila, Hykkäälä, Häggblom, Härkönen, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Korsbäck, Landström, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pohjonen, Poutanen, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sutinen, Tallgren, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tähkämaa, Uusitalo, H. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Aitio, Alenius, Asunmaa, Ehrnrooth, Haarla, Hara, Heino, Hetemäki, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Karhuvaara, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laatio, Laine, Lankinen, Lehmonen, Liedes, Linkola, L. Linna, Mustonen, Mykkänen, Mäki-Hakola, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, Nikkilä, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salolainen, Silander, Sillantaus, Sinisalo, Suokas, Suomi, I. Suominen, S. Suominen, Syrjä, Särkkä, Tamminen, Tarvajärvi, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Vaittinen, Vartia, Weckman,

Vennamo, Westerholm, Vikatmaa, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Antila, Aro, Helle, Holkeri, Isomursu, Knuuti, Koivunen, Käkelä, Lähteenmäki, Mäki, Pekonen, Perheentupa, Seppä, Sinkkonen, Sundqvist, Taipale, Tuomioja, Turunen, S. Westerlund ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 87 ei-ääntä; poissa 20.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Soveltamissäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta siirtyy hallituksen esitykseen sisältyvän kolmannen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

78 § hyväksytään keskustelutta.

82 §.

Keskustelu:

Ed. Mykkänen: Herra puhemies! Ehdotan, että 82 § hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisessa muodossa.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Koska tässä on nimenomaan kyseessä maatalouden pienyrittäjät maaseudulla, kannatan tätä ehdotusta.

Ed. Hjerppe: Herra puhemies! Ehdotan, että 82 § hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Ed. Virtanen: Herra puhemies! Kannatan ed. Hjerppen tekemää ehdotusta.

Ed. Kurppa: Herra puhemies! Ehdotan, että kyseinen pykälä hyväksytään III vastalauseen mukaisena.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Kannatan ed. Kurpan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Mykkänen ed. Mäen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena. Kutsun tätä ed. Mykkäsen ehdotukseksi. Edelleen ed. Hjerppe ed. Virtasen kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisesti. Tämä on ed. Hjerppen ehdotus. Lopuksi ed. Kurppa ed. Suokkaan kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisesti. Tämä on ed. Kurpan ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että 8 kohdasta ja 11 a kohdasta äänestetään erikseen niin, että 8 kohdassa ensin äänestetään ed. Hjerppen ehdotuksesta mietintöä vastaan ja sen jälkeen ed. Mykkäsen ehdotuksesta mietintöä vastaan sellaisena, miksi se on edellisessä äänestyksessä muodostunut, sekä 11 a kohdassa ensin edustajien Mykkäsen ja Hjerppen ehdotuksista, jotka ovat tässä kohden samanlaisia, ed. Kurpan ehdotusta vastaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

8 kohta.

1) Äänestys ed. Hjerppen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Hjerppen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Asunmaa, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Huotari, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuut-

tila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmenkivi, Salmivuori, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suokas, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Volotinen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kantola, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, Mustonen, Männistö, Nieminen, H. Niskanen, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Sinisalo, Suomi, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Weckman, Virtanen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Antila, Aro, Holkeri, Isomursu, Kaasalainen, Koivunen, Käkelä, Loikkanen, Lähteenmäki, Pekonen, Perheentupa, Salo, Sinkkonen, Sundqvist, Taipale, Turunen ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 146 jaa- ja 36 ei-ääntä; poissa 17.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt mietinnön.

2) Äänestys ed. Mykkäsen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Mykkäsen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Berner, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Haukipuro, Helle, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Häggblom, Härkönen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pohjonen, Poutanen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suomi, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, Weckman, S. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Asunmaa, Ehrnrooth, Haarla, Hara, Heino, Hetemäki, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kainulainen, Karhuvaara, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Lankinen, Linkola, L. Linna, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Nikkilä, Penttinen, Poutiainen, Procopé, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Silander, Sillantaus, Suokas, I. Suominen, S. Suominen, Syrjä, Särkkä, Tarvajärvi, Tupamäki, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, Vikatmaa ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Antila, Aro, Holkeri, Isomursu, Koivunen, Käkelä, Lähteenmäki, Pekonen, Perheentupa, Salo, Sinkkonen, Sundqvist, Turunen ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 14.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

11 a kohta.

1) Äänestys saman sisältöisistä ed. Mykkäsen ja ed. Hjerppen ehdotuksista ed. Kurpan ehdotusta vastaan.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Kurpan ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Mykkäsen ja ed. Hjerppen ehdotukset hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ahonen, Asunmaa, Berner, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Haukipuro, Helle, Hemmi, Huotari, Hykkäälä, Häggblom, Isomursu, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, R. Kangas, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Knuuti, Knuuttila, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Lillqvist, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mäkinen, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, E. Niskanen, Orrenmaa, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Rodén, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Siltanen, Stenbäck, Suksi, Suokas, Sutinen, Syrjä, Tallgren, Tarjanne, Teir, Terästö, Tikkanen, Toivanen, Tupamäki, Uusitalo, Vennamo, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Volotinen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Aitio, Alenius, Ehrnrooth, Forsman, Haarla, Hara, Heino, Hetemäki, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karhuvaara, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, Linkola, Luja-Vepsä, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Männistö, Nieminen, Nikkilä, H. Niskanen, Paananen, Partanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sillantaus, Sinisalo, Sorsa, Suomi, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Taipale, Tamminen, Tarvajärvi, Tiekso, Tiilikainen, Tuominen, Tuomioja, Tähkämaa, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, Vikatmaa, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat L. Aalto, Ahde ja Vainio.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Antila, Aro, Hollkeri, O. Kangas, Koivunen, Käkelä, Lähteenmäki, Pekonen, Perheentupa, Salo, Sinkkonen, Sundqvist, Turunen ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 85 jaa- ja 97 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 14.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Mykkäsen ja ed. Hjerppen ehdotukset.

2) Äänestys ed. Mykkäsen ja ed. Hjerppen ehdotuksista mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Mykkäsen ja ed. Hjerppen ehdotukset hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Berner, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Haukipuro, Helle, Hemmi, Hostila, Hykkäälä, Häggblom, Härkönen, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Korsbäck, Landström, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pohjonen, Poutanen, Raatikainen, Rodén, Ruo-

kola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Aitio, Alenius, Asunmaa, Ehrnrooth, Haarla, Hara, Heino, Hetemäki, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Karhuvaara, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laatio, Laine, Lankinen, Lehmonen, Liedes, Linkola, L. Linna, Mustonen, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, Nikkilä, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salolainen, Seppä, Silander, Sillantaus, Sinisalo, Suokas, Suomi, I. Suominen, S. Suominen, Syrjä, Särkkä, Tamminen, Tarvajärvi, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Vaittinen, Vartia, Weckman, Vennamo, Westerholm, Vikatmaa, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Antila, Aro, Holkeri, Isomursu, Koivunen, Käkelä, Lähteenmäki, Pekonen, Perheentupa, Salo, Sinkkonen, Sundqvist ja Turunen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 89 ei-ääntä; poissa 13.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Soveltamissäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi niistä yleisistä perusteista, joiden mukaan lisenssiviraston virkatoimista ja toimituskirjoista on suoritettava maksuja, annetun lain voimassaoloajan pitentämisestä.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 41 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 118, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 41.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

8) Kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1969 sekä valtiontilintarkastajain kertomus samalta vuodelta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt yllämainitut kertomukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35.

Keskustelu:

Ed. Vainio: Herra puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva kertomus valtiovarainhoidosta vuonna 1969 sekä valtiontilintarkastajain kertomus antavat selvän kuvan ja viitteen siihen, että valtion taloudenpidossa olisi todella paljon korjattavaa ja oikaistavaa. Kuitenkaan valtiovarainvaliokunta ei ole rohjennut puuttua moniin sellaisiin epäkohtiin, jotka olisi todella tuotava esiin, jotta asioihin saataisiin korjauksia. Siksipä SMP:n edustaja tarkastusjaostossa on joutunut puuttumaan moneen näkemäänsä epäkohtaan ja pyrkinyt tuomaan ne esille valiokunnan mietinnössä, mutta valitettavasti riittävän kannatuksen puuttuessa asiat ovat siirtyneet varsinaisesta mietinnöstä sen ensimmäiseen vastalauseeseen.

On todettava, että käsiteltävänä olevaan kertomukseenkaan mennessä ei valtion tilintarkastus ole kehittynyt ja tehostunut. Tilintarkastajien lukumäärä on edelleenkin viisi, vaikka ti-

lintarkastajien lukumäärästä on paljon puhuttu. Tarkastajien paikat lankeavat edelleen vain kaikkein suurimmille puolueille, vaikka olisi erittäin tärkeätä, että pienemmätkin puolueet saisivat edustuksensa tilintarkastajiin. Tällöin kaikki eduskuntaryhmät pääsisivät suoranaisesti osallistumaan tähän parlamentaariseen kontrollityöhön. Kontrollin heikkouden tuloksia täällä tänäänkin yhdeksännen asian kohdalla puidaan, ja vahvemman oikeudella ilmeisesti ne pimentohon painetaan.

Tilintarkastajien toimivaltaa ei myöskään ole lisätty valtionenemmistöisten osakeyhtiöiden suhteen. Tässä kertomuksessakin on selviä esimerkkejä siitä, mihin väärinkäytökset valtionenemmistöisten yhtiöiden ja toisaalta ministeriöiden välillä voivat johtaa. Olisi enemmän kuin tärkeätä voida saada ulottaa eduskunnan kontrollivalta koskemaan myös valtionenemmistöisiä osakeyhtiöitä. Samoin valtionapua nauttivien yhteisöjen tilit pysyvät edelleenkin piilossa valtiontilintarkastajilta. Tähänkin seikkaan on tämänkertaisessa tarkastuskertomuksessa kiinnitetty huomiota.

Tilintarkastusta koskevat säädökset tulisi mitä pikimmin uudistaa. Nykyisellään järjestelmä ei ole demokraattinen. Suoranaista kontrollivaltaa voivat käyttää vain suuret puolueet.

Myös valtiontilintarkastajat ovat jälleen kerran kiinnittäneet huomiota valtioneuvoston autotoimiston autojen käyttöön. On todettu, että autoja edelleenkin käytetään muihin kuin virkamatkoihin, jopa niin, että niitä luovutetaan sivullisten käyttöön. Autojen käytöstä on laadittava niin tiukat määräykset, ettei niitä voida rikkoa, tai tällaisissa tapauksissa rikkojat saatetaan vastuuseen. Edelleenkin olisi tarkoin harkittava, onko valtioneuvoston autotoimistolla syytä pitää niinkään monta autoa kuin sillä nykyään on, ottaen huomioon autojen korkeat hinnat ja ylläpitämiskustannukset sekä niiden sitoman henkilökunnan määrän. Voitaisiin hyvin harkita sitä mahdollisuutta, että autojen määrää nykyisestäänkin vähennettäisiin ja valtioneuvoston jäsenet autoa tarvitessaan turvautuisivat vuokra-autoihin.

Kertomusta lukiessa ei voi olla kiinnittämättä huomiota ulkomaanedustuksessa olevien virkamiesten palkkaukseen. Koko palkkausjärjestelmä on erittäin sekava ja kaipaa pikaista uudistusta. Suomen aktiivisuus ulkomaanedustuksen alalla on lisääntynyt. Tämä asettaa lisävaatimuksia myös edustuksen tarkoituksenmukaiselle hoitamiselle. Suomen aktiivisuus asettaa myös korkeammat vaatimukset ulkoasiainhallinnon virkamiehille. Kuitenkaan ei voida lähteä siitä, että ulkomaanedustus on ainoa hallinnonala, jonka virkamiehet tullessaan nimitetyksi tai määrätyksi uusiin tehtäviin eivät tiedä, mikä on heidän palkkauksensa oleva. Tästä syystä olisi paikallaan, että ulkomaanedustuksessa palvelevalle maksettaisiin hänen asemansa mukainen peruspalkka siten, että se perustuu hänen tehtäviensä laatuun ja vastuullisuuteen. Edustuslisät, jotka sinänsä ovat tarpeen ulkomaanedustuksessa johtuen kansainvälisestä diplomaattisesta käytännöstä, olisi saatava tilityspohjaisiksi. Palkkaukseen liittyvänä seikkana tulisi ulkoasiainministeriön järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla ulkomailla asuvien virkamiestensä asuntokysymykset.

Edelleen voidaan todeta, että säätiöiden valvonnassa on puutteellisuutta. Nykyisellään ei oikeusministeriöllä ole mahdollisuutta säätiöiden tehokkaaseen valvontaan johtuen henkilökunnan vähyydestä, eikä toisaalta ole tarkoituksenmukaista sitoa oikeusministeriön henkilökuntaa tämänlaatuisiin tehtäviin. Säätiöiden taloudellinen valvonta tehostuisi, jos säätiöt velvoitettaisiin tekemään veroilmoitus. Näin voitaisiin eliminoida säätiöiden käyttäminen veronkiertotarkoituksiin.

Valtiontilintarkastajat ovat kiinnittäneet huomiota työsiirtolapaikkojen jatkuvaan vähenemiseen. Nykyaikaisten käsitysten mukaan työsiirtola monessa tapauksessa on sopivampi laitos kuin tavanomainen vankila. Myös valtiolle työsiirtola on edullisempi kuin paljon henkilökuntaa sitova vankila. Näistä syistä tulisi siirtolatyöpaikkoja tuntuvasti lisätä sekä lisäksi kiinnittää erityistä huomiota vankeinhoitolaitoksen työtoimintaan. On muistettava, että vankila sen lisäksi, että se on rangaistuslaitos, on myös työlaitos, jonka on kasvatettava rangaistusta kärsivät henkilöt myös takaisin yhteiskuntaan. Edelleen vankiloissa harjoitettavalla tuotantotoiminnalla voidaan alentaa vankilalaitoksen valtiolle aiheuttamia kustannuksia. Työtoiminnan kehittäminen tulisi mitä pikimmin saada alulle. Olisi luotava keskitetty tuotantosuunnitelma koko maamme vankilalaitosta silmällä pitäen. Työtoiminnan yhteyteen olisi nivellettävä myös vankiloissa mahdollisuuksien mukaan annettava koulutus.

On todettava, että seutukaavoituksesta rahoitetaan valtion avun turvin lähes 50%. Seutukaavoitus ja siihen liittyvä tutkimus- ja suun-

nittelutoiminta eivät ole riittävästi toisiinsa nähden koordinoituja. Tässä yhteydessä voidaan jälleen viitata suunnitteluministeriön tarpeellisuuteen. Tällöin vältyttäisiin siitä, että alueellisen tutkimus- ja suunnittelutoiminnan alalla esiintyy erittäin paljon päällekkäisyyttä ja siitä aiheutuvia tarpeettomia kustannuksia.

Asuntotuotannon vakava jälkeenjääneisyys osoittaa, että valtion tuella suoritettava asunnonrakennus ei ole läheskään riittävää. Asuntotuotantoon myönnettyjen määrärahojen käyttö ei ole kyllin tehokasta. Myöskin tilintarkastajat toteavat, että valtion asuntotuotannon lisäämistarve olisi tutkittava rinnan yksityisen asuntotuotannon edistämistavoitteiden kanssa. Mutta vähintään yhtä tärkeätä olisi tutkia asuntotuotantomäärärahojen käytön tehostamista. Asuntohallitus ei ole pystynyt riittävässä määrin valvomaan valtion lainoituksen avulla tapahtuvan rakennustoiminnan tehokkuutta. Valtaosa asuntotuotannon rahoista on annettu aluerakentajien toimesta tapahtuvaan asuntotuotantoon. Omakoti- ja pientalorakentamista on aliarvioitu, vaikka tutkimukset osoittavat, että tämäntyyppinen rakentaminen tulee halvemmaksi ja asunnontarvitsijat asettavat tämäntyyppiset asunnot etusijalle. Asuntohallitus ei myöskään ole riittävässä määrin yhdessä rakentajien kanssa pyrkinyt tutkimaan rakentamiskustannuksien alentamismahdollisuuksia. Asuntohallituksen tehtävä niin ikään olisi laatia aloitteita epätarkoituksenmukaisten rakennusmääräysten uudistamiseksi.

Edelleen on huomioitava, että poliisikoulutuksen saanutta henkilökuntaa käytetään poliisin piirissä edelleen myös sellaisiin tehtäviin, jotka eivät välttämättä vaadi poliisikoulutusta tai jotka yhtä hyvin voitaisiin säätää muiden varsinaisten viranomaisten tehtäväksi.

Lisäksi valtiontilintarkastajat ovat myös kiinnittäneet huomiota puolustuslaitoksen joukko-osastojen majoitusolosuhteisiin sekä kantahenkilökunnan asuntokysymyksiin. Näillä aloilla on edelleen suuria puutteita, jotka tulisi ensi tilassa korjata. Nykyisten työllisyysnäkymien heikentyessä olisi mitä tarkoituksenmukaisinta osoittaa varoja rakennustöihin.

Valtiokonttori on pyrkinyt eläkehakemusten käsittelyn nopeuttamiseen, mutta eläkepäätöksen odottaminen kestää edelleenkin useissa tapauksissa liian kauan. Jotta uutta eläkepäätöstä ei tarvitsisi kohtuuttoman kauan odottaa, on valtiokonttorin kehitettävä eläkeosastonsa toimintaa niin, että viivytyksiä ei synny. Toisaalta on myös kehitettävä valtion eläkejärjestelmää siten, että kustakin eläkettä hakevasta valtion palveluksessa olevasta henkilöstä on valtiokonttoria varten rekisteröitynä kaikki eläkkeeseen vaikuttavat tiedot.

Verokustannusten korkeus meillä johtuu osittain siitä, että verojärjestelmä on liian monimutkainen. Verotusjärjestelmän yksinkertaistaminen on toteutettava mahdollisimman pian, jotta verotuskustannuksia voitaisiin alentaa. Edelleen on tehostettava verotarkastusta. Nykyisessä järjestelmässä on liiaksi veronkiertomahdollisuuksia. Voidaan sanoa, että verotus ankarimmin kohtaa tavallista palkansaitsijaa ja pienyrittäjää, joilla ei ole mahdollisuuksia veron kiertämiseen. Sellaiset veronkiertämismenetelmät kuten edustuskulut, veronpakoilutarkoituksessa lisääntyneet luontais- ym. sellaiset edut on saatettava veronalaisiksi.

Myös teiden kunnossapitoon varatut määrärahat ovat olleet liian pienet. Moottoriajoneuvot ja niiden polttoaine on meillä saatettu niin raskaan verotuksen kohteiksi, että näistä varoista olisi liiettävä enemmän rahaa teiden tehostettuun kunnossapitoon. Tästä syystä kunnossapitomäärärahoja tulisi korottaa siihen määrään asti, joka peritään polttoaine-, ajoneuvo- ym. veroina valtiolle.

Lisäksi Saimaan kanava väylineen ja sataminneen on tullut maksamaan sekä valtiolle että kunnille erittäin suuria summia. Tästä syystä tulisi tehdä kaikki mahdollinen, jotta kanavan käyttö lisääntyisi. Koska valtio on uhrannut niinkin paljon kanavan kunnostamiseen, olisi ehdottoman tärkeää, että valtio tukisi kuntia ja kanavaliikenteen harjoittajia niin, että kanavan tehokas käyttö pääsisi alulle ja saataisiin tuloa tuottavaksi.

Edelleen kotimaan pääomamarkkinoiden niukkuudesta johtuen ja varsinkin kehitysalueellamme esiintyvien rakenteellisten työttömyyksien takia olisi ulkomaille suuntautuvien investointien jatkuvaan kasvuun suhtauduttava erittäin kriittisesti. Erityisen kielteisesti olisi suhtauduttava pääoman vientiin ulkomaisten kiinteistöjen hankintaan lomanvietto- ym. kansantaloudellisesti tuottamattomiin tarkoituksiin. Näitä suomalaisten investointeja ulkomaille valvoo Suomen Pankki. Tällä alalla vallitsee kuitenkin suuri salamyhkäisyys. Suomen Pankkia ei ole velvoitettu antamaan tietoja yksityisistä investoinneista ulkomaille. Tämä on epäkohta, joka pitäisi korjata. Suomalaisten in-

vestoinnit ulkomaille pitäisi Suomen Pankin välityksellä saattaa julkisesti tietoon, jotta niitä voitaisiin tehokkaammin valvoa.

Matkailun kohdalla valtiontalouden tarkastusvirasto ja valtiontilintarkastajat ovat kiinnittäneet huomiota eräisiin seikkoihin, jotka sivuavat väärinkäytöksiä. Tällaisia ovat mm. matkailun ylitarkastajan jotkut matkat sekä matkailuneuvoston ja Finnair Oy:n omalaatuiset sopimukset. Suomen matkailun tunnetuksi tekeminen ulkomailla vaatii luonnollisesti edustusmäärärahoja tai muuta tähän verrattavaa. Nämä määrärahat on muutenkin saatettava tilityspohjaisiksi vastaamaan todellisia kuluja, ja on lisäksi valvottava, minkälaiset toimenpiteet matkailun edistämisessä ovat tarkoituksenmukaisia.

Tapaturmavirastossa on sotilasvamma-asiain käsittelyssä syntynyt ruuhkaa. Sotilasvammalainsäädäntöä on vuosien kuluessa huomattavasti kehitetty ja laajennettu korvauksiin oikeutettujen piiriä. Koska korvausten saajat ovat hyvin useissa tapauksissa erittäin vähävaraisia ja todella korvauksen tarpeessa, olisi tapaturmaviraston kehitettävä toimintaansa siten, että korvauskysymykset eivät virastossa saisi viipyä kohtuuttoman pitkiä aikoja.

Terveydenhuollon ja sairaalatoiminnan kustannusten yhteydessä valtiontilintarkastajat ovat kiinnittäneet huomiota mm. sairaaloiden kone- ja laitehankintoihin. Monet sairaaloiden tarvitsemat koneet ja laitteet ovat suunnattoman kalliita, ja on todettu, että monia koneita ja laitteita on hankittu vain joidenkin lääkäreiden arvovallan tukemiseksi. Näitä koneita ja laitteita sairaaloissa ei ole pysttytty käyttämään, koska henkilökunta ei ole saanut niitä varten koulutusta eikä kaikissa tapauksissa teknistä henkilökuntaa ole olemassakaan. Kone- ja laitehankintojen yhteydessä sairaaloiden tulisi antaa selvitys siitä, millä tavalla koneita ja laitteita tullaan käyttämään ja onko olemassa tarvittavaa henkilökuntaa. Tämä kysymys liittyy sairaaloiden valtionavustusten valvontaan. Tähän seikkaan valtiontilintarkastajat ovat useaan otteeseen kiinnittäneet huomiota, mutta parannusta ei vain vieläkään ole saatu aikaan. Sairaalalaitoksen kustannusten nousu on niin suurta luokkaa, että jotakin olisi tämänkin asian yhteydessä tehtävä. Tästä syystä hallituksen olisi ryhdyttävä tiukkoihin toimenpiteisiin, jotta tarpeettomilta kustannustason nousuilta vältyttäisiin.

Ja edelleen: Lehtien kuljetusavustusten määrällä on viime vuosina ollut keskeinen vaikutus posti- ja lennätinlaitoksen liiketaloudelliseen tulokseen. Lehtiliikenteen valtiolle aiheuttaman tappion kokonaismäärä on 1960-luvulla jatkuvasti noussut. Tulo- ja menoarviossa on ollut korvaus posti- ja lennätinlaitokselle liikenteen aiheuttamista tappioista hyvin suuri. Korvaus on ollut tosiasiallisesti tappioita pienempi. Näihin saakka korvauksena on maksettu posti- ja lennätinlaitokselle kertakaikkinen summa, mutta nyt on omaksuttu uusi käytäntö, jonka mukaan osa lehtituesta jaetaan suoraan lehdille. Korvauksen jakautuminen eri lehtityyppien osalle ei ole posti- ja lennätinlaitoksen määrättävissä. Suoraan lehdille jaettava korvaus on harkinnanvarainen ja on johtanut epäoikeudenmukaisuuksiin. Tästä syystä olisi suorasta lehdistölle jaettavasta avusta luovuttava.

Valtiontilintarkastajat ovat lisäksi kiinnittäneet huomiota valtion ulkomaisiin hankintoihin. Erityisen omalaatuista valtion hankintapolitiikkaa on se, että hankintoja edelleen suuressa määrin suoritetaan maista, joiden kanssa kauppavaihto on Suomen osalta alijäämäistä. Toisaalta valtio suorittaa ulkomailta sellaisia hankintoja, joita voitaisiin aivan yhtä hyvin tehdä kotimaasta. Kansantaloudellisia näkökohtia arvioitaessa ei saisi yksinomaan kiinnittää huomiota hintaan, vaan myöskin muita tekijöitä olisi arvioitava päätöstä tehtäessä. Hankinnat kotimaasta olisi ehdottomasti saatava ensi tilalle. Mikäli kotimaassa ei valmisteta tällaisia hyödykkeitä, olisi tällöin otettava huomioon kauppapoliittiset tekijät. Valtio itse ei saisi pahentaa tilannetta suorittamalla hankintoja niistä maista, joiden suhteen ulkomaankaupassa on valtava alijäämäisyys.

Ajan voittamiseksi ehdotan, herra puhemies, että osa I vastalauseen kappaleista esitetään hyväksyttäväksi samanaikaisesti, mutta muutamia erittäin tärkeitä kappaleita esitän hyväksyttäväksi yksittäisesti:

1) "Eduskunta on useissa eri yhteyksissä kiinnittänyt huomiota valtiontilintarkastuksessa esiintyviin puutteisiin ja tarkastustoiminnan tehottomuuteen. Käsiteltävänä oleva kertomus osoittaa, että aihetta korjaukseen olisi monessa kohteessa. Varojenkäytön valvonta ja niiden jatkuva tarkkailu on jäänyt jälkeen valtiontalouden voimakkaasta kehityksestä. Tilintarkastus on pysynyt ennallaan ja tilintarkastajain lukumäärä viitenä 1930-luvulta lähtien, jota lukumäärä on pidettävä täysin riittämättömänä.

Valtiontilintarkastuksesta on valmistunut komiteamietintö ja uudistus lienee valmisteilla. Tästä syystä edellytämme, että hallitus kiirehtisi uudistusta ja valtiontilintarkastajain lukumäärää lisättäisiin siten, että kaikilla eduskunnassa edustetuilla puolueilla olisi edustajansa valtiontilintarkastajien joukossa."

2) "Vuoden 1969 tilinpäätös osoittaa vuoden 1962 tilinpäätökseen verrattuna, että valtion saamat verot ja veronluonteiset tulot ovat nousseet 11%. Verojen tuoton jatkuvasti noustessa olisi verouudistus toteutettava siten, ettei rahanarvon alenemiseen johtava veroprogressioautomaatio jatkuvasti vähennä kansalaisten reaaliansioita."

3) "Valtiontilintarkastajat ovat vuodesta toiseen joutuneet kiinnittämään huomiota valtiokonttorin mahdollisuuksiin lisätä työtehoa siten, että eläkepäätöstä ei tarvitsisi kohtuuttoman kauan odottaa. On lähdettävä siitä, että järjestelmän on toimittava siten, että viimeisen palkanmaksun ja ensimmäisen eläkkeenmaksun välillä ei saa olla normaalia palkanmaksuväliä pitempää taukoa. Edelleen tulisi tutkia työja virkaeläkejärjestelmää siten, että eläkejärjestelmät turvaisivat eläkkeelle siirryttäessä oikeudenmukaisen eläketason ja että eläketuloerot pysytettäisiin oikeudenmukaisissa ja kohtuullisissa suhteissa nostamalla pienempiä eläkkeitä ja säätämällä kohtuullinen alaraja eläkkeelle samoin kuin myöskin oikeudenmukainen eläkekatto."

4) "Kiinnitämme vakavaa huomiota siihen, että valtion verovaroja on käytetty erittäin suuri summa lehdistön välilliseen tukeen subventoimalla kuljetuskustannuksia postille."

5) "Valtiontilintarkastajilla ei ole oikeutta puuttua valtionenemmistöisten osakeyhtiöitten asioihin. Tämä on vakava epäkohta. Eduskunnan kontrollivalta ei ylety osakeyhtiömuotoisiin valtion laitoksiin, vaikka nämä laitokset itse asiassa ovat valtion elimiä kuin muutkin. Viime aikoina olemme saaneet paljon esimerkkejä valtionenemmistöisten osakeyhtiöiden täydellisestä piittaamattomuudesta kansantaloudellisia ja kokonaisnäkökohtia huomioon otettaessa. Näissä osakeyhtiöissä poliittista kontrollia pitäisi hoitaa hallintoneuvostoissa istuvien poliitikkojen avulla. On kuitenkin todettu, että hallintoneuvostoilla on hyvin vähän sanottavaa. Tästä syystä olisi valtiontilintarkastusta kehitettävä niin, että valtiontilintarkastajat saisivat oikeuden puuttua myös valtionenemmistöisten osakeyhtiöiden valvontaan."

6) "Kertomusvuonna alkoivat olla näkyvissä ulkomaankaupan huonon hoidon odotettavissa olevat seuraukset. Tuonti kasvoi huomattavasti vientiä nopeammin. Kuitenkaan, vaikka tämä huolestuttava kehitys oli näköpiirissä, ei ole ryhdytty kertomusvuonna mihinkään tehokkaisiin toimenpiteisiin asiantilan korjaamiseksi. Tästä syystä ulkomaankauppamme vajautui ennätysvajaukseen."

7) "Katsomme, että korkean lainakoron ja kireän rahan politiikka aiheuttaa maan rahataloudelle sellaisia suuria haittavaikutuksia, työttömyyden kasvua ja yritystoiminnan heikkenemistä, että kireän rahan ja korkean lainakoron politiikka ei käsityksemme mukaan saa maassa jatkua."

8) Ehdotan hyväksyttäväksi jäljellä olevat kappaleet samanaikaisesti.

Lisäksi toivon, että mahdolliset äänestykset näin tärkeässä asiassa suoritetaan äänestyskonetta käyttäen.

Ed. Ahonen: Herra puhemies! Hallituksen kertomus valtiovarain tilasta vuodelta 1969 valmistui syyskuun alkupuolella 1970 ja annettiin eduskunnalle sekä valtiontilintarkastajille 11 päivänä mainittua kuuta. Samana päivänä eduskunta lähetti tämän kertomuksen valtiovarainvaliokunnan valmisteltavaksi. Sen johdosta, että valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1969 ei ehtinyt valmistua ennen vuoden 1970 valtiopäivien päättymistä, ei asiaa ole voitu valiokunnassa sanotuilla valtiopäivillä käsitellä, sanotaan valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 35 (Ed. Vennamo: Selittelyä vain!).

Valtiovarainvaliokunnan tarkastusjaosto on kiinnittänyt moniin asioihin huomiota. Mietinnön vastalauseessa kiinnitetään huomiota valtioneuvoston edustustiloihin ja vuokra-asuntoihin, autokysymyksiin jnp. moniin muihin asioihin. Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä kiinnitetään huomiota mm. valtakunnansuunnitteluun, Helsingin ja Turun hovioikeuden toimintaan sekä lausutaan, että valiokunnan mielestä olisi selvitettävä Vaasan hovioikeuspiirin alueellisen laajuuden huomioon ottaen myös Pohjois-Suomen hovioikeuden perustamisen mahdollisuuksiin. Edelleen kiinnitetään huomiota kesäyliopistojen toimintaan, tie- ja vesirakennuslaitoksen varmuusvarastointiin ja tapaturmaviraston toimintaan. Valiokunta pitää tarpeellisena, että tapaturmaviraston työtä kiireellisesti tehostetaan niin, että korvausasiat voidaan ratkaista

nykyistä normaalia käsittelyaikaa lyhyemmässä ajassa. Samalla olisi tutkittava joustavan ennakkokorvausmenettelyn edellytyksiä niissä tapauksissa, joissa korvaushakemusta ei saada ratkaistuksi lyhyen käsittelyajan sisällä.

Valiokunta on myöskin kiinnittänyt ansaittua huomiota maassamme nykyisin maksettaviin työ- ja virkasuhde-eläkkeisiin, jotka perustuvat ns. ansaintaperiaatteelle, mistä johtuu, että eläkkeiden erot ovat suuria. Tälle järjestelmälle ominainen eläkkeiden tarkistaminen palkkaindeksiluvun perusteella on vain omiaan suurentamaan näitä eroja. Kun korkein kunnallinen eläke nousee nykyisin yli 7 000 markan kuukaudessa ja valtion eläke yli 5 000 markan kuukaudessa sekä eräiden yhtiöiden ja yksityisten maksamat eläkkeet vieläkin suuremmiksi, jäävät pienimmät eläkkeet alle asianomaisen eläkkeensaajan toimeentulominimin. Tämä on herättänyt oikeutettua ja ymmärrettävää katkeruutta sekä arvostelua, varsinkin kun näiden korkeimpien eläkkeiden saajina ovat henkilöt, joiden toimeentulo ja taloudellinen asema ei useinkaan ole yksinomaan eläkkeen varassa. Työsuhde-eläkkeet jäävät useissa tapauksissa kohtuuttoman pieniksi. Esim. 63 vuotta vanha muurari voi saada eläkettä 251 mk kuukaudessa, ts. kunnallisella alalla korkein eläke on näin ollen 30 kertaa korkeampi kuin tämän ammattityömiehen saama eläke.

Muutamat esimerkit viittaavat siihen, miten kieroon eläkejärjestelmät maassamme ovat kasvaneet. Paljon puhutulla Kuusen klubilla näyttäisi olevan kovasti töitä, mutta kuitenkin toivoa sopii, ettei käy niin, että kenellä paljon on, sille vielä enempi annetaan. Tavallisen työmieheskin, tavallisen kansalaisenkin pitäisi päästä osalliseksi paremmista eläkkeistä eikä vain johtavassa asemassa olevien, korkeita tuloja nauttivien kansalaisten. Valiokunnan mielestä hallituksen olisi kiireellisesti annettava tutkittavaksi, miten eri eläkelakeihin perustuvien eläkkeiden myöntämis- ja tarkistusperusteita olisi korjattava, jotta nämä eläkejärjestelmät turvaisivat myös alemmissa tuloluokissa eläkkeelle siirryttäessä nykyistä korkeamman ja tasapuolisemman eläketason, sekä miten eläketuloerot pysytettäisiin oikeudenmukaisissa suhteissa säätämällä maksettaville eläkkeille yläraja, siis eläkekatto. Valiokunta on tämän kohdan hyväksynyt yksimielisesti. Tämän kohdan hyväksymisessä on myöskin ollut mukana oppositio, tässä tapauksessa myöskin kokoomuksen edustajat, jotka aikaisemmin ovat vastustaneet eläkekaton aikaansaamista. Toivottavasti hallitus ryhtyy tämän yksimielisen päätöksen jälkeen pikaisiin toimenpiteisiin erittäin ikävien epäkohtien poistamiseksi eläkejärjestelmistämme.

Ed. Voutilainen: Herra puhemies! Valtion tilintarkastajain kertomus valtiovarain hoidosta vuodelta 1969 on laaja ja monia asioita käsittelevä asiakirja. Tarkoitukseni on puuttua vain kahteen sinänsä pieneen asiaan, mutta ei suinkaan vähämerkityksiseen asiaan. Sekä valtiontilintarkastajat kertomuksessaan että valiokunta mietinnössään esillä olevasta kertomuksesta puuttuvat sotilasvammalain mukaisten korvausten käsittelyn viivästymiseen ja tapaturmaviraston suureen asiaruuhkaan.

Sotilasvammalakia on muutaman vuoden sisällä täällä eduskunnassa korjattu useita kertoja. Tämä on merkinnyt korvauksen saajien piirin huomattavaa laajentumista ja uusien hakemusten tuloa tapaturmavirastoon. Virasto on nyt sellaisessa paineessa, että se ei näytä siitä kunnialla selviävän ilman erikoistoimenpiteitä. Tällä hetkellä on tapaturmavirastossa ratkaisemattomia sotainvalidien tai heidän perheenjäsentensä korvaushakemuksia yli 14 000. Tilanne on vain pahentunut sen jälkeen, kun viimeksi valtiontilintarkastajat ja valiokuntakin on asiaan kiinnittänyt huomiota. Edellä olevan lisäksi on vielä huomattava, että viime joulun alla viimeksi uudistettiin varsin laajasti sotilasvammalakia. Uudistusten osalta on laki tullut voimaan 1. 10. 1971. Tapaturmavirastossa arvioidaan, että lokakuun alussa voimaan tulleen sotilasvammalain uudsstamisen johdosta jo tämän vuoden aikana saadaan tapaturmavirastoon noin 4 000 lisähakemusta entisten lisäksi. Tilanne on edellä olevan valossa muodostumassa kestämättömäksi. Näin ollen on ehdottoman välttämätöntä, että tapaturmaviraston työskentelyedellytyksiä kaikin keinoin pyritään tehostamaan. Toimitilat on pitkien sovittelujen jälkeen saatu jotenkuten tapaturmaviraston osalta kuluneen kesän aikana järjestykseen, mutta sen sijaan työvoiman lisääminen on juuttunut virkakoneiston moniin viidakkoihin. Vaikka korvaushakemusten käsittelyä rationalisoidaan, on avainkysymys hakemusten käsittelyssä työvoima. Näin ollen työvoimakysymys tulisi saada ensi tilassa kuntoon. Valiokunnan mietinnössään mainitsema ennakkokorvausmenettelyn käyttöön ottaminen saattaa olla harkinnan arvoinen kysymys, mutta sekin edellyttää työ-

voimaa, jotta asiat tulisivat normaalilla tavalla käsitellyiksi. Vanhoissa korvaustapauksissa on kantona kaskessa sotatapaturma-arkisto, josta selvitysten saaminen kestää luvattoman kauan. Näissä tapauksissa, jos korvauspäätökset viipyvät, ei voi syyttää suinkaan tapaturmavirastoa.

Kaiken kaikkiaan sotilasvammalain mukaisten korvaushakemusten käsittelyn ruuhkautuminen on suorastaan häpeäksi yhteiskunnalle. Mielestäni juuri sotavammaisten kohdalla pitäisi korvaushakemusten käsittely saada joutuisaksi, sillä kysymys on jo vanhoista miehistä ja vielä rintamamiehistä. Lainsäätäjän, eduskunnan, hyvääkin tarkoittavat toimenpiteet sotainvalidien aseman korjaamiseksi sotilasvammalain korjaamisen yhteydessä jäävät kuolleeksi kirjaimeksi, ellei hakemuksia pystytä käsittelemään nykyistä paremmin. Tämä ymmärtääkseni on vakava kysymys, johon tulisi hallituksen kajota mitä pikimmin.

Sitten haluaisin puuttua kertomuksen ja mietinnön osalta toiseen asiaan. Nimittäin jälkitarkastusta koskevassa kappaleessa nimikkeellä "rattijuoppous" on valiokunta puuttunut hyvin arkaan asiaan. Kun seurasi julkista keskustelua valiokunnan mietinnön julkistamisen jälkeen, sai havaita, että hyvin yleisesti pidetään rattijuoppoudesta annettuja rangaistuksia epäoikeudenmukaisina. Sanottiin, että menettely vaarantaa jonkin kansalaisen toimeentulon jne. Voimakkain äänenpainoin on puhuttu sen puolesta, että rattijuoppoussäännöksiä on nykyisestään lievennettävä. Harvassa kirjoituksessa on sen sijaan kajottu siihen, että liikenteemme kasvu autokannan lisääntymisen takia on ollut valtava. Edelleen tilastot osoittavat, että alkoholijuomien kulutusnumerot maassamme ovat voimakkaassa noususuunnassa. Niin ikään on jäänyt enempää huomiota vaille rattijuoppoustapausten huomattava kasvu. Kysymys suhtautumisesta rattijuoppoudesta annettaviin rangaistuksiin on vähintään kaksitahoinen. Kysymys on myös siitä, vaarannetaanko rangaistuksia lieventämällä monin verroin suuremman kansalaisjoukon turvallisuutta liikenteessä ja muutenkin.

Valiokunta on tahtonut korostaa mietinnössään, näin minä olen ymmärtänyt, ei suinkaan suinpäin menemistä rangaistusasteikon lieventämiseen rattijuoppoustapauksissa, vaan että voitaisiin tässä suhteessa omaksua tasapuolisempi ja oikeudenmukaisempi käytäntö kuin mikä on vallalla. Tässä asiassa ei saisi missään tapauksessa hätiköidä, mikäli uudenlainen käytäntö rangaistuksissa rattijuoppoudesta katsotaan aiheelliseksi. Pikemminkin rangaistuksia rattijuoppoudesta on tehostettava samoin kuin valvontaa liikenteessä. Varmaa on, että ankara linja on toisaalta estänyt monta onnettomuutta, jos kohta vahingon sattuessa ratissa oleva joutuukin suuriin vaikeuksiin. Viina on viisasten juoma, eikä se sovi missään tapauksessa eikä missään muodossa liikenteen yhteyteen. Sen pitäisi olla pääsääntö, kun pohditaan suhtautumista rattijuoppousrangaistuksiin.

Ed. Rekonen: Herra puhemies! Nyt käsiteltävänä olevassa valtiovarain hoitoa ja tilaa koskevassa kertomuksessa sekä valtiontilintarkastajain kertomuksessa vuodelta 1969 on tuotu esille varsin pintapuolisesti valtion hallinnossa, lähinnä virkamiesten toiminnassa ilmeneviä suuria puutteita ja epäkohtia. Tämän vuoksi on tarpeellista tässä yhteydessä kiinnittää eduskunnan ja hallituksen huomiota eräisiin oikeusturvaan ja yksilön turvallisuuteen liittyviin kysymyksiin.

On tunnettua, että oikeistolla on yliote valtion virkakoneistoon. Tämä merkitsee sitä, että valtion elimet tuottavat säännön mukaisesti suurpääoman tahdon mukaisia ratkaisuja. Tavallisen kansalaisen oikeusturva on tällaisessa järjestelmässä varsin heikko. Kun tutkimusten mukaan suomalaiset tuntevat syvää epäluuloa virkakoneistoa ja mm. oikeuslaitosta kohtaan, on todettava, että tämä epäluottamus on täysin oikeutettu. Tutkimusten mukaan on lakimieskunnasta yli 90 % oikeistolaisia. Kuitenkin on tälle joukolle annettu erittäin suuri valta päättää yksityistä kansalaista läheisesti koskevista asioista.

Esimerkki tällaisesta virkavaltaisuudesta on vakuutusoikeus. Vakuutuksen ottajien, siis työntekijöiden, näkökannat jäävät jatkuvasti vaille huomiota tämän oikeuden päätöksissä. Vakuutettujen edustus on täysin näennäinen. Vakuutusoikeuden puheenjohtajakin on lakimies, ja lakimieskunta vakuutusoikeudessa ratkaisut tekee. Tutkimusten mukaan on asioiden käsittely vakuutusoikeudessa erittäin hidasta, yhden asian keskimäärin kahdeksan kuukautta. On selvää, että tämä tuottaa vähävaraiselle kansalle suurta haittaa, sillä käsiteltävät asiat, työkyvyttömyyskorvaukset, eläketurva ja tapaturmakorvaukset ovat vakuutetuille elintärkeitä. Vähävaraisilla ei tällaisissa tapauksissa yksinkertaisesti ole varaa odottaa pitkällistä pää-

töksentekoa. Tämä on käytännössä johtanut siihen, että asiat on jätetty vakuutusyhtiöiden päätösten varaan, koska tällä tavalla on vakuutetulla mahdollisuus saada edes jokin korvaus. Näin ollen asiat ratkaisevat vakuutusyhtiöiden työsopimussuhteessa olevat henkilöt. Selvää on, että he toimivat jo työsopimussuhteen hengenkin mukaan työnantajansa tahdon mukaisesti. Jos esimerkiksi on kyse tapaturmista, vakuutusoikeus tutkii asian muodollisesti sanatarkasti valituksen perusteella kajoamatta kuitenkaan asian perusteisiin ja tutkimatta sitä täydessä laajuudessaan. Kuitenkin valituksen tehneet henkilöt ovat yleensä maallikkoja ja monesti kykenemättömiä palkkaamaan asiantuntija-apua. Maksuton oikeudenkäyntilakikaan ei koske lainkaan vakuutusoikeuksia. Tällaisella järjestelmällä on vain haluttu pitää huoli siitä, ettei vakuutusyhtiöiden sanelemiin päätöksiin haettaisi muutoksia varattomien henkilöiden taholta.

Käytännössä tilanne on mennyt siihen, etteivät vakuutusoikeuden lakimiehet juuri puutu vakuutusyhtiöiden tekemiin päätöksiin. Valtion virkamiesten ja suurpääoman yhteistyö näkyy mm. siinä, että sosiaali- ja terveysministeriöstä ovat kaikki vakuutusasioita käsittelevät johtavat virkamiehet siirtyneet viime vuosina yksityisten vakuutusyhtiöiden palvelukseen. Sosiaali- ja terveysministeriön tulee lain mukaan valvoa vakuutusmaksujen suuruuden määräytymistä, ja se voi puuttua kaikkiin vakuutuksia koskeviin asioihin. Yhteistyö pääoman kanssa pelaa. Viimeksi siirtyi sosiaali- ja terveysministeriön ylimatemaatikko Teivo Pentikäinen Eläketurvakeskuksen toimitusjohtajaksi.

Vakuutusoikeuden mielivallasta yksi esimerkki. Kun eräs Hämeestä kotoisin oleva henkilö loukkaannuttuaan ja rampauduttuaan loppuiäkseen liikenneonnettomuudessa joutui korvausasioissa turvautumaan kalliiseen asiantuntija-apuun oikeutta etsiessään, niin vakuutusyhtiö ei katsonut olevansa korvausvelvollinen tälle henkilölle niistä kustannuksista, jotka hänelle tästä välttämättömästä asiantuntija-avusta olivat koituneet. Tällaisella menettelyllä halutaan estää se, etteivät vakuutuksen ottajat ryhtyisi perimään yhtiöltä edes niitäkään korvauksia, jotka heille lain mukaan kuuluvat.

Vakuutusyhtiöiden mielivallasta seuraavassa esimerkki. Eräs Tampereen liepeillä asuva työläinen joutui tapaturman uhriksi ja oli sen vuoksi runsaan vuoden ajan poissa työstä saaden tältä ajalta tapaturmakorvauksen. Vamman parannuttua lääkäri määräsi hänet jälleen työhön, mutta jalka, jota oli tapaturma vioittanut erittäin pahasti, ei kestänytkään työhön paluuta. Asianomainen joutui turvautumaan viikon kuluttua uudelleen lääkärin puoleen, joka oli häntä mainitusta tapaturmasta hoitanut. Kyseinen lääkäri antamassaan lausunnossa totesi, että potilaan sairastuminen ja työkyvyttömyys johtuu aikaisemmasta tapaturmasta. Tämän lääkärinlausunnon perusteella kyseinen henkilö haki yhtiöltä tapaturmakorvausta. Keskinäinen Vakuutusyhtiö Sampo-Tarmo katsoi kuitenkin, että vahingoittuneen haitta-aste on alle 10 % ja kieltäytyi antamallaan päätöksellään maksamasta vahingoittuneelle minkäänlaista korvausta, päivärahaa tai edes sairaanhoitokuluja. Nähtäväksi jää, mitä tekee vakuutusoikeus. Asian käsittely sielläkin edistyy kuin Iisakin kirkon rakentaminen aikanaan. Mutta olipa ratkaisu mikä tahansa, niin jo tähän mennessä vakuutusyhtiön kielteinen päätös on aiheuttanut varattomalle työntekijälle suuria taloudellisia ja henkisiä kärsimyksiä. Asianomainen, joka on aivovammainen sotainvalidi, on ollut ja on edelleenkin erittäin katkera vakuutusyhtiön mielivallasta ja suorastaan törkeän menettelyn johdosta.

Vakuutusyhtiöiden toimintaa sävyttää aivan liian suuressa määrin niiden voiton tavoittelu, ja vähät ne välittävät siitä, minkälaisiin vaikeuksiin joutuvat ne ihmiset, joiden asioita niissä käsitellään ja joiden turvana ja etujen puoltajana vakuutusyhtiöt sanovat toimivansa. Vakuutusyhtiöiden pelkkä rahanhankintaluonne selviää jo siitäkin, että mm. Tampereella on yli 30 yksityisen vakuutusyhtiön konttoria. Kuitenkin Kimmo Mikkolan tutkimuksen mukaan kestää esimerkiksi päivärahakysymysten käsittely vakuutusyhtiöissä keskimäärin kaksi ja puoli kuukautta, kun taas sairausvakuutustoimistossa se kestää vain kolme viikkoa. Selvitysten mukaan ovat vakuutusyhtiöiden liikkeenhoidolliset kustannuksetkin kaksinkertaiset valtion virastoihin verrattuina. Tästä huolimatta päätökset viipyvät, ja vakuutuksenottajan oikeusturva on täysin olematon.

Edellä eräitä näkökohtia vakuutusyhtiöiden ja vakuutusoikeuden toiminnasta sekä siitä, miten kehnosti jollei peräti olemattomasti yhteiskunnan taholta tapahtuva valvonta on niihin nähden nykyisin järjestetty.

Virkavaltaisuutta ja byrokratiaa ilmenee myös muilla yhteiskuntaelämän aloilla eikä

kaikkein vähiten oikeus- ja poliisilaitoksen piirissä. Tarkastelen tässä yhteydessä vain erästä poliisin toimialaan kuuluvaa tehtäväpiiriä. Tästä mainitaan tilintarkastajain kertomuksessa sivulla 68.

Liikkuvan poliisin tehtävä ajoneuvojen kunnon ja yleensä liikennetarkkailun ja -ohjauksen kannalta tietysti on tarpeellinen ja jopa välttämätön. Liikkuvalla poliisilla on tässä suhteessa erittäin suuret oikeudet, mutta samalla sillä tulisi olla myös vastuunsa suorittaa tehtävää oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti. Valitettavasti ei näin kuitenkaan läheskään aina ole asianlaita. Seuraavassa eräs esimerkki Hämeestä. Sama ajoneuvo joutui viikon sisällä kahdesti liikenneratsiaan, jolloin ajoneuvon kunto tutkittiin huolellisesti. Ensimmäisellä kertaa ratsian suorittaneella ei ollut mitään huomauttamista ajoneuvon kunnon suhteen. Toisella kertaa, siis viikon kuluttua, löytyi ko. ajoneuvosta monenlaisia vikoja, mm. jarrut olivat epäkunnossa, seisontavalot liian himmeät, korin alusta ruosteessa ja eräitä muitakin vikoja oli ilmaantunut. Seurauksena oli, että kilvet poistettiin ajoneuvosta ja esitettiin rangaistusvaatimus. Kyseisellä ajoneuvolla ajettiin tarkastuksien välisenä aikana noin 30 km ajoneuvon seistessä muun ajan tallissa. Ihmetystä herättää auton alustan ruostuminen viikossa ja muutkin ilmenneet viat ja erikoisesti se, että esitettiin rangaistusvaatimus.

Tämä yksittäistapaus on ollut syytä tuoda esille eduskunnan puhujalavalta kahdestakin syystä, ensiksikin siksi, että sattumanvaraisuus ja mielivalta näyttelevät liian suurta osaa liikenneratsiassa, ja toisekseen siksi, että kuljettajalla sattui olemaan sillä kertaa, kun puutteita ajoneuvossa havaittiin, rekisterikirjan välissä Suomi—Neuvostoliitto-Seuran jäsenkirja, jonka autoa tarkastanut henkilö havaitsi. Ajoneuvon kuljettaja on ainakin vakuuttunut siitä, että ajoneuvon huonoon kuntoon ja syytevaatimukseen vaikutti kyseinen jäsenkirja. Kun tällaista mielivaltaa ja byrokratiaa on olemassa, ei voi muuta kuin yhtyä siihen kansalaisten varsin yleiseen toteamukseen, että laki on niin kuin se luetaan. Vähin on se, että mainitunlaiseen mielivaltaan syyllistyneet saatetaan vastuuseen menettelystään. Ellei asiaa tutkita ja selvitetä perusteellisesti, on aihetta syyttää koko poliisilaitosta aina ylimpään johtoon saakka paheksuttavasta ja syvästi loukkaavasta menettelystä ko. tapauksessa.

Puhuminen oikeusvaltiosta ja ihmisen turvallisuudesta maassamme on sananhelinää niin kauan kuin nykyinen tilanne vallitsee. Virkakoneiston kokonaisuudessaan, kaikilta hallinnonaloiltaan ylhäältä alas saakka, tulee palvella kansaa. Johtavien virkamiesten erottamattomuus on kumottava ja johtavat virkamiehet on valittava määrävuoksiksi. Vain siten, että johtavassa asemassa olevat virkamiehet joutuvat määräajoin puntariin, ovatko he kelvollisia hoitamaan tehtäviään, takaa sen, että alempi virkamieskunta tuntee riittävää vastuuta toiminnastaan. Virkakoneiston kansanvaltaistaminen yksilön oikeuksien turvallisuuden lisäämiseksi on välttämätöntä. Kysyä sopii, aikooko hallitus ryhtyä tässä suhteessa toimenpiteisiin vai onko virkakoneisto jo nyt sellainen valtio valtiossa, jolle ei kukaan mitään mahda.

Ed. Sandelin: Herra puhemies! Valtiovarainvaliokunta ja sen tarkastusjaosto on saanut käsitellyksi valtiontilintarkastajain kertomuksen vuodelta 1969. Tällä kertaa ei valiokunnan mietintöön ole liittynyt niin paljon sähköä kuin muutamina edellisinä vuosina. Valiokunta on ollut mietintönsä suhteen suurin piirtein yksimielinen lukuunottamatta SMP:n edustajia, heidän mielestään kun tässä esillä olevassa mietinnössä pitäisi toistaa kaikki se, mitä on jo mainittu tilintarkastajain kertomuksessa, ja sitten kiinnittää siihen vielä vaikkapa Juhani Ahon "Lastut" päälle eli vetää siihen kaiken maailman asiat (Ed. Vennamo: Asiatonta puhetta!). Kun valtiokunta on ollut tilintarkastajain esittämistä asioista näinkin yksimielinen ja lausunut mietinnössään mm. eläkekysymyksestä, mitä olen toivomusaloitteeni n:o 723 pohjalta esittänyt, on tuskin aihetta puuttua mietintöön kuin parin asian kohdalla.

Valtiovarainvaliokunta kiinnitti jo vuonna 1969 meidän sosialidemokraattien esityksestä huomiota niihin epäkohtiin, joita meillä ilmenee fyysisillisten henkilöiden eläkkeiden määräytymisperusteisiin (Ed. Vennamo: Tehän olette suureläkkeitä puoltaneet tähän saakka!). Tällöin valiokunta totesi mietinnössään, miten nykyisten vuonna 1961 hyväksyttyjen eläkelakien säännökset ovat eräissä tapauksissa johtaneet sellaisten huippueläkkeitten syntymiseen, joita ei lakeja laadittaessa osattu odottaa ja joita ei missään tapauksessa voida pitää kohtuullisina. Myös eduskunta hyväksyi tuon mietinnön. Mutta sen jälkeen ei asiantilan korjaamiseksi ole vielä ilmeisesti tehty mitään.

Tarkastusjaosto on jälleen viime kesänä tutustunut ja kiinnittänyt huomiota tähän kysymykseen, ja saamiemme tietojen mukaan on tilanne eläkerintamalla tässä suhteessa entisestään pahentunut. Kun vuonna 1969 puhuttiin 4 000—6 000 markan huippueläkkeistä kuukaudessa, on tilanne tarkastusjaoston saamien tietojen mukaan johtanut nykyisin siihen, että eräät eläkkeet kunnallisella sektorilla nousevat yli 7 000 markan kuukaudessa, valtiolla yli 5 000 markan kuukaudessa ja yksityisellä eläkesektorilla paisuvat eläkkeet vielä näitäkin korkeammiksi. Sitä tuskin voidaan pitää oikeana suuntauksena, kun kuitenkin suurin osa maamme eläkeläisistä joutuu tyytymään alle 400—500 markan kuukausieläkkeisiin.

Me sosialidemokraatit pyrimme tuloerojen kaventamiseen. Sen vuoksi emme voi pitää tätä kehitystä oikeana. Jo maamme palkkapolitiikassa ovat tuloerot päässeet liukumaan liian suuriksi. Tätä tuskin hyvällä omallatunnolla voi kukaan kieltää. Ne ovat sitä vielä minimipalkkasopimuksen jälkeenkin, joka sentään poisti eräitä kaikkein kurjimpia palkkakuoppia palkkahaitarissamme. Palkkarintamalla saattavat tuloerot olla jopa 20—30-kertaiset. Akateemisuus ja johtajuus on meillä arvostettu taitavaankin ammattimieheen verrattuna palkallisesti huippulukemiin, mikä tuskin on oikeata arvostusta. Mutta kysyn vain, pitääkö tämän saman huippuun vääristellyn arvostuksen jatkua vielä sittenkin, kun akateemisuus ja ammattitaito ovat oloneuvoksina. Tuskinpa vain, kyllä kai sentään pitäisi jokin raja löytyä tälle epäoikeudenmukaiselle arvostukselle.

Me sosialidemokraatit olemme esittäneet valiokunnan mietintöön puolueemme periaatteen mukaisen lausuman, ja valiokunta on sen hyväksynyt yksimielisesti. Toivottavasti myös täällä isossa salissa ollaan yhtä mieltä siitä, että nykyisessä eläkelaissa yhä pahemmiksi käyneet kohtuuttomuudet on oikaistava, toisin sanoen huippueläkkeitä tasattava pienten minimieläkkeiden hyväksi.

Valtiontilintarkastajien lausuntoon tutustuessaan voi todeta, että vaikka meillä puhutaan niin paljon kotimaisen tuotannon suosimisesta, järjestetään kampanjoita kotimaisen tuotannon puolesta, niin on siinä vielä valtion hallinnonkin kohdalla korjaamisen varaa. Kun valtion ulkomaiset hankinnat ovat niinkin suurta luokkaa kuin 115 milj. mk vuodessa, on paikallaan, että asiaan kiinnitetään jatkuvaa huomiota. Sillä ilmeisesti meitä suomalaisia vaivaa edelleen eräänlainen työmaa- ja tuotantosokeus, joka toisaalta on tietysti myös inhimillistä. Me emme seuraa aina riittävässä määrin kotimaista tuotekehittelyä, vaan mitä ennen on hankittu ulkoa, se edelleenkin sieltä hankitaan, vaikka rinnalle olisikin kehitetty vastaava tai ehkä parempikin kotimainen tuote. Tämä on asiantila, joka kaipaisi silloin tällöin ravistelua ennen kaikkea hallituksen taholta. Nykyinen systeemi, jonka mukaan valtion eri hallintokuntien on alistettava kaikki 75 000 mk ylittävät hankinnat erityiselle neuvottelukunnalle, on askel oikeaan suuntaan. Mutta tuskin olisi pois tieltä, jos samainen neuvottelukunta tarkistaisi joskus myöskin, minne siitä pienemmät hankinnat on suunnattu. Olisi ehkä paikallaan ulottaa tämä systeemi myös valtionapua saavia järjestöjä ja valtion yhtiöitä koskevaksi, sillä siellä olisi ilmeisesti tässä suhteessa paljonkin korjaamisen varaa. Tästä pari esimerkkiä.

Maassamme on kehitetty puuntaimien kasvatusta ja metsänistutusta kiitettävällä tavalla. Taidamme olla maailmassa ensimmäisillä sijoilla tällä alalla. Viimeinen huuto puuntaimien kasvatuksessa on ns. kennosysteemi eli turve- tai paperipotsysteemi, joka säästää aikaa ja tilaa joka saamieni tietojen mukaan on vienyt taimienviljelyn ja metsänistutuksen aivan uudelle pohjalle maassamme. Tämä puoli tässä toiminnassa onkin nykyisin hyvässä mallissa. Mutta entä sitten mitalin toinen puoli? Eräs suomalainen yritys ryhtyi yli kymmenen vuotta sitten valmistamaan tällaisia kennostoja, turvepotteja, turveruukkuja taimien kasvattamisen nopeuttamiseksi kasvuturpeesta ja puuhiokkeesta puristamalla. Näin saatiin aikaan täysin kotimainen turveputkikennosto, joka sopi erinomaisesti myöskin puuntaimien kasvatukseen ja istutukseen. Sen istutusvarmuus on ollut 92—96 %, kun esimerkiksi avoistutuksessa saattaa taimien kuolleisuus nousta aina 50 %:iin saakka.

Asia oli varsin hyvää vauhtia menemässä eteenpäin. Siihen oltiin innostuneita, mutta silloin astuivat tarkat japanilaiset markkinoille. He olivat valmistaneet meidän turvepottiamme vastaavan oman tuotteensa, japanilaisen paperista valmistetun paperipotin, ja ryhtyivät sitä sitten erään suomalaisen valtionapua eräässä muodossa saavan teollisuuslaitoksen toimiessa maahantuojana markkinoimaan maamme markkinoille, ensin sokerijuurikkaan viljelyyn ja sen jälkeen suomalaisten metsäherrojen suosiolli-

sella avustuksella hyvällä menestyksellä myös puuntaimien kasvattamiseen. Mikäli erään Teho-lehdessä olleen kirjoituksen tiedot pitävät paikkansa, muodostettiin maahamme oikein paperipottitoimikunta japanilaisen tuotteen käyttömahdollisuuksia tutkimaan ja kehittämään, toimikunta johon kirjoituksen mukaan kuuluvat maahantuojan ja taimien tuottajain edustajat — siis myös valtionapua saavien taimistojen virkamiehiä ja toimenhaltijoita. Turvepotti siirrettiin taustalle toissijaiseen asemaan ja mm. metsähallitus tilasi saamieni tietojen mukaan heti 20 miljoonaa japanilaista paperipottia.

On tietenkin selvää, että kaikkia menetelmiä on syytä kokeilla ja tutkia, mutta kun olen näissä metsänistutusasioissa maallikko mutta toisaalta taasen hyvin kiinnostunut kotimaisen tuotannon kehittämisestä, niin saanen kysyä, miksi ei kotimainen, siis kotimaisesta raaka-aineesta kotimaisilla koneilla kotimaisella työvoimalla valmistettu ja koko prosessissa vielä yhtä penniä halvemmaksi osoittautunut turvepotti kelvannut. Miksi se ei saanut osakseen sellaista innostusta kuin ulkomainen tuote, vallankin kun ensiksikin tämä turvepotti valmistetaan valtion suolta hankitusta raaka-aineesta, toiseksi sen valmistus olisi antanut jälleen työtä ainakin muutamalle kymmenelle työntekijälle maassamme, kolmanneksi se on saamieni tietojen mukaan vähintään yhtä hyvä kuin japanilainen paperipottisysteemi tai ehkäpä parempikin kuin japanilainen paperipotti, sillä viime tiedot Lapin metsätaimistosta kertovat, että taimien juuristot eivät läpäisekään japanilaisen paperipotin seinämiä, vaan kääntyvät sykkyrälle kennoston sisään, ja jokainen maallikkokin ymmärtänee sen, mitä tämä merkitsee Lapin karuissa olosuhteissa; se merkitsee sitä, että taimet tulevat hieman vartuttuaan kaatumaan Lapin lumen ja tuulen alle. Neljänneksi, kun me parhaillaan etsimme käyttömahdollisuuksia omalle turpeellemme, pitikö suomalaisten metsäherrojen ja vieläpä eräässä muodossa valtionapua saavan yrityksen ryhtyä ulkolaisen tuotteen agentiksi, ryhtyä sitä mainostamaan ja markkinoimaan maailmalle? Oliko kysymyksessä niin hyvä bisnes, että kotimainen työ jälleen unohtui, kiinnostivatko mahdollisesti ulkomaiset tutkimusmatkat, vai mikä oli kysymyksessä! Tällaisia kysymyksiä tulee mieleen, kun lukee ja tutkii tätäkin suomalaisen tuotteen kehitysvaihetta. Tuskin esimerkiksi japanilaiset olisivat näin menetelleet. Kyllä siellä pantaisiin kaikki voimat oman maan raaka-aineesta valmistetun tuotteen läpiviemiseen, raaka-aineesta jota meillä on ja jolle etsimme jatkuvaa käyttöä. Mutta meidän armaassa isänmaassamme, tässä vapaan kilpailun maassa ja vieläpä osittain valtion tuen turvin ja toimin näkyy kaikki olevan mahdollista, kuten esimerkki osoittaa.

Mutta mennäänpä toiseen esimerkkiin. Maassamme käydään parhaillaan kampanjaa "Mene munalla". Valtio on satsannut melkoisesti, muistaakseni noin 200 000 mk, ns. teollisuusmunittamoiden ulossyytämien munien kotimaiseen markkinointiin, mainostamiseen, ja toisaalta munien ylituotannon vienti on maksanut valtiolle eli maamme veronmaksajille enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Se, että maatalousministeri ei ajoissa puuttunut tähän munakysymykseen, johtaa pelkästään tänä vuonna 23 milj. munakilon ylituotantoon ja noin 46 milj. markan ylimääräiseen menoon maamme veronmaksajille. Valtiohan joutuu maksamaan jokaisesta munakilosta noin 2 mk, ja lisäksi se suosittaa vielä veronmaksajien varoin kananmunien käyttöä. Luulisi näin ollen, että kananmunat sitten edes pakattaisiin myyntipöydille tai ulosvientiin suomalaisissa pakkauksissa, mutta niin ei ole kuulemma asianlaita, sillä vaikka meillä on saatavissa ja myöskin käytössä vallan erinomaisesti munia varjeleva kotimaisesta raaka-aineesta kotimaisin työvoimin ja konein valmistettu pakkaus, niin eikös vain maamme suurin munanpakkaaja ole hankkinut yksinoikeuden erääseen ulkomaiseen munanpakkauskennostoon, joka on kyllä käytännössä mielestäni heikompi ja lisäksi puolta kalliimpi kuin kotimainen pakkaus, ja pyrkii sitä nyt sitten syöttämään Suomen markkinoille.

Miksi näin? Ilmeisesti syystä, että se tuottaa pakkaajalle enemmän kuin kotimainen pakkaus, ja pakkaajanhan ei tarvitse välittää kuluista. Ostaja maksaa pakkauksen, ja valtio maksaa puolestaan munien mainonnan. Se tapahtuu kiertotietä valtion tuella ja kuluttajaparka, sama veronmaksaja, joka maksaa munien vientimaksut, munakampanjan, maksaa vielä myöskin tämän pakkauksen kulut.

Me huudamme kovasti tänä aikana "Suosi suomalaista", mutta kysyn vain: Moniko valtion, kunnan, valtionapua saavan yhteisön tai sitten valtionyhtiön virkamies tai toimihenkilö tulee myöskään ajatelleeksi, että hän voisi käyttää ulkomaisia virkamatkoja tehdessään koti-

maista lehtoyhtiötämme ja sen palveluksia? Kyllä kai hän järjestää matkansa vain sitä silmällä pitäen, kuin se hänelle itselleen sopii. Epäilen, että meillä on tässä suhteessa aivan liian suurta väljyyttä samaan aikaan, kuin esim. sellainen meitä huomattavasti rikkaampi valtio kuin USA, ei salli virkamiestensä tai toimihenkilöittensä käyttää ulkomaisten lentoyhtiöiden palveluksia kuin aivan äärimmäisissä poikkeustapauksissa. Me huudamme lapsillemme ja perheenemännille: Suosi suomalaista! Mene munalla töihin! Suosi suomalaista, se on kaikki kotiinpäin! Mutta samaan aikaan ne, jotka voisivat todella tehdä jotain suomalaisen tuotteen hyväksi, eivät siitä useinkaan juuri välitä. Bisnes on bisnestä ja näistä kampanjoista vähät välittävät ne, jotka tätä bisnestä harjoittavat. Mutta kun sitä harjoitetaan ainakin osittain valtionvaroilla, niin eiköhän myöskin maamme veronmaksajilla, niillä jotka maksavat veroa jokaisesta tienaamastaan pennistä, ole oikeus vaatia tiukempaa valvontaa näissä asioissa, tiukempaa valvontaa siinä mielessä, että ne valtionenemmistöiset yhtiöt samoin kuin järjestöt ja yhteisöt, jotka saavat valtiolta vielä tukea, suosivat myös suomalaista työtä ja tuotantoa sekä palveluksia, ja nähdäkseni hallituksen velvollisuus on valvoa, että näin todella tapahtuu.

Ed. Tuominen: Herra puhemies! Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä todetaan välttämättömäksi korjata verolainsäädäntöä estämällä verotuksesta vapautuminen keinottelutarkoituksessa ja muutoinkin korjata verotuksen epäkohtia, jotka ovat yhä ilmeisempiä. Valiokunta totesi myös eläkkeissä olevat suunnattomat erot ja sen, että pienimmät eläkkeet jäävät useinkin alle asianomaisen eläkkeensaajan toimeentulominimin. Nämä kaksi asiaa liittyvät sikäli toisiinsa, että suuryhtiöiden eläkesäätiöiden verovapaus vähentää tavattomasti valtion tuloja ja siten varoja, joita voitaisiin käyttää liian pienten eläkkeiden korottamiseen ja sosiaaliturvan parantamiseen. Eläkejärjestelmien uudistus, jota aiheellisesti valmistellaan, on toteutettava poistamalla yksityisten vakuutusyhtiöiden mahdollisuudet keinotella eläkemaksuilla, jotka kootaan valtaviin verotuksesta vapautettuihin rahastoihin ja nykyisellään käytetään muihin tarkoituksiin kuin eläketurvan parantamiseen.

TEL:n ja LEL:n rahastoissa on tällä hetkellä jo 3.5 mrd mk. Koska nämä rahastot ovat verovapaita, voidaan laskea, että valtio ja kunnat menettävät verotuloa niistä vähintään 1.5 mrd. mk. Suuryhtiöt voivat mainiosti kiertää verotusta käyttäen hyväkseen eläkesäätiöiden verovapautta. Paitsi työeläkemaksujen vähentämistä verotuksesta voidaan takaisinlainausjärjestelmän ansiosta pidättää aina 80 %:iin yltävä summa velkakirjoina, joiden korot myös ovat vähennyskelpoisia. Näin siis verovähennys voidaan tehdä osittain kaksinkertaisena. Takaisinlainauksen korko on 5 %, kun sen sijaan yhtiölle pidätetty velkapääoma voi tuottaa huomattavasti enemmän voittoa. Säätiöihin voidaan lisäksi siirtää lakisääteisen työeläkesumman lisäksi liikavoitto, ja varat säilyvät yhtiön hallinnassa verovapaina. Tällaisen järjestelmän ansiosta suuret yhtiöt pystyvät kiertämään verotuksen miltei kokonaan. Ei näin ollen ole ihme, että verotuksen yleissuuntaus on jatkuvasti osoittanut palkkatyöläisten verotuksen suhteellisen osuuden kasvavan ja yhtiöiden osuuden vähenevän. Tämä siitä huolimatta, että äskeisinä korkean konjunktuurin vuosina juuri pääomapiirit nettosivat enemmän kuin ehkä koskaan, jopa suhdannevarausjärjestelmäkin sai muodon, jossa pääomapiirien oli mahdollista saada osa voitoistaan verovapaaksi.

Vakuutusyhtiöille työeläkejärjestelmä on ollut erittäin tuottoisa. Työeläkkeitä hoitavien vakuutusyhtiöiden eläkerahastojen vuotuinen kasvu on ollut 36 %, kun vahinko- ja henkivakuutusyhtiöiden kasvuprosentti on jäänyt 8 %:iin. Työeläkejärjestelmä on edistänyt pääoman keskittymistä harvojen käsiin. Pienyritykset eivät hyödy eläkemaksujen rahastoinnista. Niille vakuutusmaksu, 5 % palkoista, merkitsee suurta rasitusta. Niiden kannalta samoin kuin työntekijöiden kannalta eläkemaksujen rahastoinnista luopuminen ja siirtyminen jakoperiaatteeseen olisi edullinen. Silloin pienyrittäjät joutuisivat maksamaan nykyisen 5 %:n sijasta vakuutusmaksuna vain alle 1 % palkoista. Pienyrittäjillä enempää kuin työnekijöillä ei ole mahdollista päättää valtavien eläkerahastojen käytöstä. Varojen käytön määräävät suuret yksityiset vakuutusyhtiöt, eläkesäätiöt ja Eläketurvakeskus, jossa ammattiyhdistysliikkeen edustajat ovat pienenä vähemmistönä. Pienemmät yritykset on myös suljettu takaisinlainausjärjestelmän ulkopuolelle, koska ehtona on vähintään 3 000 markan vakuutuspääoma.

Työeläkejärjestelmä nykyisellään on valtava veronkiertojärjestelmä, jota käyttäen suuret yhtiöt ovat keränneet suunnattomia rahastoja

omiin investointitarkoituksiinsa. Väitetään, että järjestelmä on edullinen yhteiskunnalle sen vuoksi, että työeläkelaitokset lainaavat rahastoista myös valtiolle, kuten vuonna 1970 250 milj. mk atomivoimalan rakentamiseen. Mainitun lainan vuotuinen korko on 8.25 % ja lyhennysaika vain 10 vuotta. Ehdoksi asetettiin, että yksityisen sektorin ryhtyessä rakentamaan omaa atomivoimalaa rahoitus järjestettäisiin yhdessä valtiovarainministeriön kanssa, ja vastapalvelukseksi edellytettiin valtiovallan suopeata suhtautumista eläkesäätiöiden toimintaan. Tätäkö varten on nyt Kuusen sosiaalipoliittinen klubi alkanut eläkejärjestelmien yhtenäistämisen väärästä ja yhteiskunnan etujen kannalta vahingollisesta päästä: työeläkejärjestelmien muodostamisesta keskeiseksi ja valtionjohtoisen kansaneläkelaitoksen romuttamisesta? Se merkitsee rahastointiperiaatteen jatkamista ja yksityisten vakuutusyhtiöiden vallan lisäämistä ja verojen kiertämistä. Niin pahennettaisiin entisestäänkin nykyistä luonnotonta tilannetta, jossa suurpääomapiirit sanelevat ehtoja valtiovallalle käyttäen hyväkseen työeläkkeiden nimissä keräämiään suunnattomia rahastoja, jotka lisäksi ovat verovapaita. Yhteiskunnan edun ja demokratian kannalta on lähdettävä siitä, että eläkejärjestelmät eivät ole yksityisten yhtiöitten etujen määrättävissä eivätkä niiden rahastoinnin lähteenä, vaan kerätyt varat on käytettävä siihen tarkoitukseen, joihin ne ovat kerätyt: eläketurvan parantamiseen ja pienten eläkkeiden korottamiseen (Eduskunnasta: Oikein!). Eläkejärjestelmien yhtenäistämisen tulee tapahtua valtion valvonnan alaisena, valtion yhtenäisen sosiaaliturvalaitoksen alaisena, joksi nykyinen kansaneläkelaitos voidaan muodostaa. Sellainen järjestelmä on vallalla mm. naapurimaassamme Ruotsissa.

Myös asuntopolitiikassa asuntorakentamisesta myönnetyt verohelpotukset eivät ole suurestikaan auttaneet varsinaista tarkoitusta, asuntotilanteen helpottamista, mutta ovat kylläkin lisänneet pääomapiirien voittoja. Vuonna 1969, jonka tilanne on nyt tarkasteltavana, asuntotuotannon tavoitteesta 47 000 asunnosta jäi 6 600 asunnon vajaus. Suomessa keskimääräinen asumistiheys on edelleenkin niin suuri, että kuulumme Euroopan heikoimpiin maihin. Tilintarkastajain kertomuksessa todetaan, että ei ole kyetty hillitsemään yksityisen asuntotuotannon piirissä ilmenevää kustannusten jatkuvaa nousua. ECE:n kannan mukaan asumiskustannukset eivät saisi ylittää 20 % perheen kokonaistulosta, mutta meillä tuo ylitys on pikemmin sääntö kuin poikkeus. Hyvin yleistä asutuskeskuksissa on 50 % rajan ylittäminen asumiskustannuksissa. Mainittakoon, että sosialistisissa maissa asumiskustannukset ovat säännöllisesti alle 10 % tuloista (Ed. Junnila: Sellaisia ovat asunnotkin!). Verohelpotukset eivät siis ole edistäneet huokeampien asuntojen tuotantoa. Asia olisi toisin, jos verohelpotukset tulisivat sinne, minne pitäisi, nimittäin omasta asunnosta arvioidun asuntoedun verotuksesta luopumiseen ja oikeuteen vähentää vuokramenot siltä osin kun ne ylittävät oman asunnon kustannukset. Tällä tavoin tuettaisiin asumiskustannusten alentamista siellä, missä ne ovat todella raskaat, mutta ei annettaisi verohelpotuksia yleisestä asumisesta. Nykyisellään asuntotuotannon verohelpotukset ovat tulonsiirto työtätekeviltä suurpääomalle. Vuonna 1966 asuntohallituksessa tehty tutkimus osoitti, että valtio ja kunnat menettivät verohelpotuksista johtuen 2/3 valtion asuntomäärärahasta. Tältä osin verotus olisi suunnattava toisin, sosiaalisemmille linjoille vähentämään vähävaraisten kansalaisten asumiskustannuksia eikä lisäämään suurten yhtiöiden voittoa, yhtiöiden, jotka rakentamalla kalliisti pitävät yllä jatkuvaa asuntopulaa ja asuntokeinottelua.

Tilintarkastajain kertomuksessa kiinnitetään myös huomiota valtionkin tuen turvin rakennettujen huoneistojen seisomiseen tyhjänä myyntivaikeuksien vuoksi. Pääasiallinen syy on ostajan rahoitusvaikeudet eli asuntojen kalleus. Tilintarkastajat toteavatkin, että eräillä paikkakunnilla ovat rakennustoimintaa ohjanneet muut näkökohdat kuin asuntojen tarve. Tämä koskee paikkakuntia, joista siirtolaisuus on suuri, mutta samoin on laita suuren asuntopulan kaupungissa Helsingissä. Täällä on noin 5 000 asuntoa tyhjillään ja kuitenkin ihmiset ovat vailla kunnollisia suntoja, ja yli 200 000 helsinkiläistä asuu liian ahtaasti kansainvälisen mittakaavan mukaan katsottuna. Ainoa tehokas keino sosiaalisten näkökohtien huomioon ottamiseksi ja halpavuokraisten asuntojen tuotannon nopeaksi lisäämiseksi on valtion oman asuntotuotannon kehittäminen muodostamalla valtiojohtoinen rakennus- ja rakennusaineteollisuuden suuryritys, jonka toimiala olisi mahdollisimman laaja. Se säästäisi valtion varoja ja pystyisi estämään sen vahingollisen keinottelun, jota nykyinen yksityisen ja yhä enemmän monopolisoituvan rakennustoiminnan tukeminen edistää (Ed. Huurtamo: Edellyttää!).

Ed. Junnila: Herra puhemies! Vuosi 1969, jota tämä nyt esillä oleva kertomus valtiovarain tilasta koskee, oli talouspoliittisesti ja taloudellista kehitystä ajatellen verraten suotuisa vuosi. Palkkakustannusten nousu ei silloin liian paljon ylittänyt sitä rajaa, jonka tuottavuuden nousu taloudellisesti järkeville palkankorotuksille asettaa. Hinta- ja kustannustason nousu vaimentui niin, että elinkustannusindeksi, joka tosin monestakaan syystä ei sano koko totuutta elinkustannusten todellisesta noususta, kohosi tuona vuonna vain 1.4 %. Kun hinta- ja kustannustason nousu tällä tapaa saatiin hillityksi, se tuntui heti taloudellisen toimeliaisuuden vilkastumisena. Vuonna 1969 teollisuustuotannon volyymi nousi jopa 13.7 %.

Kaiken kaikkiaan tämä silloin noudatettu vakauttamispolitiikka tuotti siksi selvästi myönteisiä tuloksia, että tällaista politiikkaa olisi pitänyt voida jatkaa. Mutta tänä päivänä me tiedämme, että näin ei ole tapahtunut. Vakauttamispolitiikalta on murskattu kokonaan pohja. Päävastuun siitä kantaa — niin kuin olen hiljattain tältä paikalta osoittanut — kommunistien viime vuoden aikana ja tämän vuoden alkukuukausina harjoittama kiihotus työmarkkinoilla. Sen seurauksena jouduttiin vaikeisiin, tuotannon tuloksia haittaaviin lakkoihin ja sellaisiin palkkakustannusten nousuihin, että teollisuudessa työpalkat tänä vuonna ovat nousseet keskimäärin yli 16 %. Tällaista kustannusten nousua ei mikään kansantalous eikä varsinkaan niin haavoittuvainen kansantalous kuin Suomen kansantalous kestä ilman erittäin vakavia vaurioita. Nämä vauriot nähdään ja tiedetään tänä päivänä. Ulkomaankaupan tasapainottomuus on suorastaan pelottava. Elinkustannusindeksin nousu tältä vuodelta lähenee 10 %:n rajoja. Työttömyys on jälleen nousussa, ja työttömyyden uhan alaisena onnettomat ihmiset joutuvat taas kasvavassa määrässä siirtymään Ruotsiin, vaikka sikäläisilläkin työmarkkinoilla on vaikea aika (Ed. Sinisalo: Mistähän se johtuu?). — Ennen kaikkea nämä onnettomuudet johtuvat ed. Sinisalo, siitä kiihotuksesta, jota kommunistit juuri ed. Sinisalon johdolla viime vuonna ja tämän vuoden alkukuukausina harjoittivat (Ed. Sinisalo: Entäpä Ruotsin vaikeudet?).

Mutta kyllä täytyy sanoa, että vastuuta tästä kehityksestä kantavat myös nykyiset hallituspuolueet, erityisesti kaksi päähallituspuoluetta, sosialidemokraatit ja keskustapuolue. Siitä ovat viime päivät jälleen antaneet oivan esimerkin. Aikana, jolloin pitäisi valmistautua vakaviin ratkaisuihin ensi vuoden talouspolitiikkaa ajatellen, aikana, jolloin täällä eduskunnassa pitäisi valmistaa tulo- ja menoarviota ensi vuotta varten, aikana, jolloin työmarkkinoilla pitäisi pohjustaa ensi vuoden palkka- ja työehtosopimusratkaisuja, aikana, jolloin pitäisi aloittaa asialliset neuvottelut taloudellisen valtalain ja siihen perustuvan säännöstelyjärjestelmän purkamisesta tai ainakin niin olennaisesta lieventämisestä, että voitaisiin estää se, että valtalaki ja säännöstely ei tukahduta koko talouselämää, tällaisena aikana kaksi päähallituspuoluetta ovat näihin verrattuna sittenkin toisarvoisista seikoista kehittäneet välilleen niin mahtavan riidan, että sen seurauksena juuri tänäänkin taas kohistaan hallituksen hajoamisesta ja sen seurauksena eduskunnan hajoittamisesta ja uusista vaaleista. Jos niihin todella ajaudutaan, se tietää sitä, että vaalikentillä alkaa välittömästi sellainen meno, sellainen huuto ja haukku, että sen mukana saadaan kyllä kaikki toiveet talouspoliittisesti järkevistä ratkaisuista ensi vuotta varten haudata (Ed. Lehmonen: Pelkääkö ed. Junnila vaaleja?). — Ei ollenkaan pelkää, minä tulen siihen kohta (Ed. Vennamo: Kuuluukohan se tähän asiaan?).

Tällainen tilanne on siis päästetty syntymään hallituspuolueitten keinotekoisesti välilleen nostaman riidan takia. Tämä tilanne on kerta kaikkiaan sellainen, että hallituspuolueitten, nimenomaan sosialidemokraattien ja keskustapuolueen edustajille, sekä näitten puolueitten johtohenkilöille että rivimiehille täällä eduskunnassa, on aihetta esittää vakava kysymys: oletteko te menettäneet täysin järkenne? Jos te todella annatte syntyä sellaisen kriisin, että eduskunta nyt hajoitetaan ja uusiin vaaleihin joudutaan, tämä osoittaa, että hallituspuolueet ovat täysin kyvyttömiä maan asioitten hoitamiseen. Näissä oloissa ei oppositiolla todella ole vaaleissa mitään pelkäämistä; päinvastoin ainakin se puolue, jota minä edustan, tulee vaaleissa voittamaan. Mutta uusia vaaleja ei toki pidä nykytilanteessa suositella pelkästään sen takia, että kokoomus tulisi saamaan vaaleissa muutaman lisäpaikan eduskuntaryhmään.

Tilanne, jossa nyt ollaan, on kaiken kaikkiaan niin järjetön, että täytyy sosialidemokraateille ja keskustapuoluelaisille täällä eduskunnassa sanoa: menkää hetkeksi nurkkaan häpeämään ja samalla hiukan viilentämään liiaksi kuumenneita tunteita.

Ed. Loikkanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Junnila sanoi käyttämässään puheenvuorossa, että edellisten hallitusten vakauttamispolitiikka on ollut hyvä ja sitä olisi tullut jatkaa. Tämä on merkittävä kannanotto, kun muistaa, millä kiivaudella ed. Junnila ja kokoomuspuolue aikanaan kävivät edellisen eduskunnan aikana olleitten hallitusten, Paasion ja Koiviston hallitusten kimppuun juuri niitten harjoittaman talouspolitiikan johdosta.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Totean, että ed. Junnila puhui aivan muusta asiasta kuin esillä olevasta hallituksen kertomuksesta. Kun SMP:n kohdalla aina kielletään puhuminen, minä toivon, että laki olisi myös täällä eduskunnassa kaikille sama.

Ed. Junnila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vennamo on kuunnellut hieman huonosti sitä, mitä minä puhuin. Minä nimenomaisesti selostin puheenvuoroni alussa taloudellista ja talouspoliittista kehitystä vuonna 1969, jota vuotta tämä esillä oleva kertomus koskee. Se, että minä siinä ohessa ja siltä pohjalta puhuin myös tämän päivän tilanteesta, on vain luonnollista, koska se, mitä tänään tapahtuu, osaltaan on kasvanut siitä, mitä tapahtui vuonna 1969. Vuosi 1969 oli — se on aihetta todeta — verraten tyydyttävän kehityksen vuosi, mutta ei se suinkaan mikään mallikelpoisen talouspolitiikan vuosi ollut sekään. Mutta siihen verrattuna, mitä nyt on tapahtumassa, siitä saa kyllä ottaa esimerkkiä.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Me smp-läiset olemme sitä mieltä, että kansanedustajalla täytyy olla eduskunnassa vapaa puheenvuoro- ja puheoikeus, mutta me ihmettelemme sitä, että mikä on kokoomukselaiselle kansanedustajalle luonnollista, on meiltä kiellettyä.

Ed. Laatio: Herra puhemies! Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä valtiovarain hoidosta ja tilasta sekä valtiontilintarkastajain kertomuksesta vuodelta 1969 kiinnitetään huomiota oikeusministeriön hallinnonalan kohdalla hovioikeuksissa vireillä olevien asiain käsittelyn hitauteen. Asia onkin erittäin vakava, sillä monesti on päätöstä odottavan henkilön kohdalla kyse mahdollisuudesta harjoittaa ammattiaan, joskus jopa suorastaan elämisen mahdollisuudesta. Esimerkkejä voisi ottaa vaikka kuinka paljon, mutta otan molemmista tapauksista vain yhden.

Syyte rattijuoppoudesta kumotaan hovioikeuden päätöksellä, mutta syytetty on ollut ajokortin menettäneenä puolitoista vuotta. Toisessa esimerkissä taas eläkeläiselle on tuomittu maksettavaksi eläkettä, mutta valitettuna tämä asia viipyy hovioikeudessa vuoden ja yhdeksän kuukautta, ja tällä ajalla eläkeläinen ehtii jo kuolla (Ed. Huurtamo: Rauha hänen tomulleen!). — Aivan. Mutta joka tapauksessa tuntuu kohtalokkaalta asioiden näin pitkään viipyminen näissä hovioikeuksissa.

Nämä esimerkit tällä kertaa olivat Vaasan hovioikeudesta, jolla vuoden 1969 lopussa oli 2 270 asiaa käsittelemättömänä ja edellisiltä vuosilta siirtyneitä. Syyskuun lopussa tänä vuonna näitä tällaisia tapauksia yli 2 900. Kun näistä Vaasan hovioikeuden asioista tulee runsaasti puolet Oulun ja Lapin lääneistä, on selvää tietenkin, että vain posti niitä sinne kuljettaa. Mutta toisaalta voi myöskin tietää ja todeta silloin, että yli puolen Suomen ihmisistä joutuu oikeusturvan suhteen olemaan huomattavasti heikommassa asemassa kuin muualla asuvat. Siksi olikin aivan paikallaan, että tarkastusjaosto ja valiokunta kiinnittivät tähän asiaan huomiota ja lausuivat siitä, vaikkakin turhan mitättömästi vain, että "olisi tutkittava Pohjois-Suomen hovioikeuden perustamisen mahdollisuutta". Omasta puolestani katson, että hallituksen olisi kiireesti ryhdyttävä toimenpiteisiin Pohjois-Suomen hovioikeuden perustamiseksi huomioiden erikoisesti sen, että myös hovioikeudessa lähitulevaisuudessa siirrytään suulliseen kuulusteluun.

Toinen varsin tärkeä kohta tuossa kertomuksessa on asuntotuotanto, ja siihen on monella tavalla täällä jo kiinnitettykin huomiota, ja myöskin valtiontilintarkastajat kiinnittivät kertomuksessaan huomiota tuohon syntyneeseen vajaukseen. Kertomuksessahan todetaan, että asuntotuotantovajaus nousi vuosina 1966—1970 jopa yli 30 000 asuntoon. Samalla tuossa kertomuksessa mainitaan, että vajauksen syynä lienee asuntotuotannon veronhuojennuslain vaikutuksen päättyminen. Tämä olisi ollut erittäin mukavaa todeta voimakkaammin myöskin tuolla valtiovarainvaliokunnan lausunnossa, mutta sitä ei sinne kuitenkaan saatu. Siitä syystä kokoomuspuolueen valtiovarainvaliokunnassa olevat jäsenet katsoivat asialliseksi esit-

tää vastalauseen, jossa kiinnitetään huomiota juuri tähän vakavaan ja työttömyyteen vaikuttavaan asiaan. Me olemme esittäneet tuossa vastalauseessamme, että pidämme välttämättömänä todeta sen, että valtion lisätytkään määrärahat asuntotuotantoon eivät ole kyenneet riittävästi edistämään asunnonsaantia, sillä asunnontarvitsijain ryhmän ollessa varsin suurin on valtiontukeen oikeuttavaa tulorajaa pidetty sellaisena, että merkittävä osa kipeästi asunnon tarpeessa olevista on jäänyt vaille asuntoa, ja samassa yhteydessä todetaan, että tämä koskee varsin selvästi ammatti- ja henkisen työntekijäin ohella myös nuoria työntekijöitä ja myöskin opiskelijoita, jotka tänä päivänä mm. täällä Helsingissä joutuvat vakavasti kärsimään ja toteamaan tämän asuntopulan.

Me voimme myöskin todeta, että ilman valtiontukea tapahtuva vuokra-asuntojen rakentaminen on suurin piirtein pysähtynyt viime vuosina, ja tämän vuoksi ovat juuri nuoretparit ja monet varttuneemmatkin vähälapsiset perheet, jotka tulojensa puolesta eivät voi päästä valtion rahoittamiin vuokra-asuntoihin, joutunee hyvin vaikeaan tilanteeseen. Ja kun tällaisten hyvin koulutettujen ammattihenkilöiden asema tuotantoelämän parissa on hyvinkin ratkaiseva elinkeinoelämämme kehitykselle, olisi mielestämme tätä asuntotilannetta kiireellisesti ryhdyttävä korjaamaan. Näkisimme ratkaisuna sen, että olisi myönnettävä mahdollisesti tuloihin nähden porrastaen tukea asunnon hankkimiseen tai pyrittävä sitten yksityisten rahoituslaitosten ja valtion kesken saamaan sellainen rahoitusjärjestelmä, että sen avulla kansalaiset voivat saada itselleen tyydyttävän asunnon, joko vuokra-asuntona tai sitten omistusasuntona.

Nähdäksemme nyt olisi hallituksen kiireellisesti tutkittava myös asuntojen veronhuojennuslain ja asuntosäästämispalkkiolain säätämismahdollisuuksia, ja nähdäksemme olisi myöskin hyvin tärkeätä, että lapsilisien kohdalla annettaisiin mahdollisuus niiden käyttämiseen sillä tavalla, että maksettaisiin lapsilisä kertakaikkisena ja yhtenä summana silloin, jos se käytetään juuri omistuasunnon hankkimiseen. Tällä tavalla nämä lapsilisät tulisivat todella käytetyiksi lasten hyväksi eivätkä moniin muihin tarkoituksiin, niin kuin niitä monesti käytetään.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Kiinnitän huomiota kahteen kohtaan tässä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä. Tieasiat näyttävät olevan se asia, josta tehdään eniten aloitteita, ja suuri osa niistä koskee nimenomaan maanteiden tehostettuun kunnossapitoon esitettyjä määrärahoja. Kulkulaitosvaliokunta on eri yhteyksissä todennut teiden tehostettuun kunnossapitoon tarvittavien määrärahojen puutteen. Liikenteen jatkuvasti kasvaessa ja tiestön lisääntyessä on teiden kunto päässyt heikkenemään nimenomaan maanteiden tehostettuun kunnossapitoon osoitettujen määrärahojen jäätyä viime vuosina jälkeen tästä kehityksestä. Liikenteen kasvun johdosta tulee vuosittain lisää noin 600 kilometriä sellaista maantietä, joilla tehostettu kunnossapito olisi taloudellisesti erittäin kannattavaa. Tehostettu kunnossapito on edullinen tienhoitotoimenpide, koska tästä johtuvat kustannukset ovat vain pieni osa siitä, mitä tien rakentamiskustannukset tulevat olemaan. Tehostetun kunnossapidon avulla on tieverkostomme kunnon ylläpitäminen nopein ja edullisin sekä myös tarkoituksenmukaisin ratkaisu.

Näyttää kuitenkin siltä, että suunta tehostettuun kunnossapitoon osoitettujen määrärahojen niukkuudessa jatkuu vuodesta toiseen. Näin on tapahtunut usean vuoden aikana. Tosin vuoden 1972 talousarvioon on saatu 20 milj. mk tähän tarkoitukseen. Se onkin hyvin tervetullut erä, mutta vuosien mittaan on maanteiden tehostetun kunnossapidon tarve kasvanut niin suureksi, että tämä summa ei vielä ratkaise sitä puutetta, mikä tällä alueella on. Tämä on valitettavaa siksi, että liikenteen voimakas kasvu ja tavaraliikenteen lisääntyminen maanteillä johtaa nähtävästi myös akselipainon rajoitusten kohottamiseen. Tosiasiassa nämä käytännössä ovat jo kohonneet, ja julkinen salaisuus on se, että nykyisiä painorajoituksia ylitetään huomattavassa määrin. Uusia teitä ei kuitenkaan saada nopeasti rakennetuksi, vaikka tarve jo olisi kiireinenkin. Maanteiden tehostetun kunnossapidon avulla voidaan liikenteen sujuvuutta huomattavasti ja edullisin kustannuksin kuitenkin parantaa. Myös valtiovarainvaliokunta pitää tarpeellisena, että yleisten teiden kunnossapitoon osoitetaan riittävästi varoja, jotta kansantaloudellisesti edullista tehostettua kunnossapitoa voitaisiin suorittaa riittävässä laajuudessa.

Toiseen kohtaan tässä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 35 kiinnitän huomiota, nimittäin siihen, joka käsittelee rattijuoppoutta. Valiokunta on sitä mieltä, ettei nykyisiä voimassa olevia rattijouppoutta koskevia rangaistussäännöksiä niin sovellettuina, että

rangaistusseuraamuksena on aina ehdoton vapausrangaistus ja ajoluvan peruutus, voida pitää tyydyttävinä, koska ammatti ja toimeentulo ovat usein ajoluvasta riippuvaisia ja näin rangaistus kohdistuu myös tuomittujen huollettavina oleviin henkilöihin. Saattaa olla, että nämä säädökset kaipaavat uudistuksia, mutta onko taloudellinen rangaistusseuraamus paras ratkaisu, sitä olisi tarkkaan harkittava. Tästä saattaa olla odotettavissa tilanne, että ne, joilla on rahaa, voivat ajella humalassa ja sitten rahalla selvitä tilanteesta ja vastuusta. Toimeentulon ja varallisuuden huomioon ottaminen on tietenkin tasapuolisuuteen pyrkivä ajatus, mutta miten tämä on käytännössä toteutettavissa. Se on vaikeasti ratkaistava asia. Syyllisen huollettaville rattijouppoudesta tulevaa riskiä tuskin voidaan tätäkään kautta poistaa. Rangaistuksen lieventämiseen tuskin on mahdollista pyrkiä, sillä ne yhä kasvavat tilastot, jotka kertovat vakavaa kieltään rattijouppouden lisääntymisestä, varoittavat tämänsuuntaisista suunnitelmista. Tarkoituksenmukaisemman ja oikeudenmukaisemman lainsäädännön aikaansaamiseen on aiheellista pyrkiä, mutta liikenteen kasvaessa myös yhä suurempaan vastuuseen moottoriajoneuvoa kuljetettaessa. Kyllä ratissa on oltava raittiina. Siitä tinkiminen johtaa onnettomuuksiin, joista syyttömät kärsivät.

Ed. Vartia: Herra puhemies! Valtiovarainvaliokunnan tarkastusjaosto on kiinnittänyt eräisiin kysymyksiin varsin paljon huomiota. Eräs sellainen on veronkiertämismahdollisuus. Siitä valiokunta sai esimerkkejä verohallituksesta, millä tavalla talletusten verovapautta, yhtä hyvin kuin valtion verovapaita obligaatioita voi käyttää hyväkseen päästäkseen vapaaksi veroista. Valiokunnassa oli nähtävänä meillä asiapaperit tapauksesta, jossa verolautakunnan asettamista noin 30 000 veroäyristä oli valitusteitse aina korkeimpaan hallinto-oikeuteen saakka mentäessä asianomainen saanut poistetuksi niin paljon, että perusvähennys vei lopunkin verotettavasta tulosta häneltä. Tämä järjestely oli tehty ottamalla velka ja panemalla samansuuruinen talletus rahalaitokseen. Valiokunnassa on kiinnitetty huomiota siihen, että kun me taas kohta täällä käsittelemme talletusten verovapautta ja myöskin obligaatioitten verovapautta, niin etsittäisiin menettelytapoja, joilla käytännössä voitaisiin tällaiset väärinkäytökset poistaa.

Jaosto kiinnitti asioita käsitellessään aika paljon huomiota myöskin kotimaisen tuotannon suosimiseen. Tästä kysymyksestä ed. Sandelin äsken käytti puheenvuoron, ja yhdyn hänen esittämiinsä ajatuksiin kotimaisen tuotannon suosimisesta, nimenomaan valtion laitoksissa ja valtionapua nauttivissa laitoksissa. Ed. Sandelin otti erääksi esimerkiksi taimikasvatusmenetelmät ja siinä käytettävät välineet ja vertaili kahta eri järjestelmää. Se järjestelmä, jonka hän esitteli ulkomaisena, japanilaisena on tuotu maahan kuusi vuotta sitten ja sen kauppa täällä on aloitettu kolme vuotta sitten. Japanista on tuotu ainoastaan se erikoispaperi, jota tässä käytetään, mutta koko systeemi on kehitetty Suomessa ja myös ne koneet, joita tässä järjestelmässä käytetään. Maahantuoja ei suinkaan tarjonnut tätä paperipotti-taimikasvatusta meidän metsähallituksellemme, vaan sieltä tuli ammattimies tutustumaan tähän kuultuaan, että tämä on uusi järjestelmä, joka oli heille ennestään tuntematon. Ja tästä, nimenomaan metsäammattimiesten omasta halusta, lähti tämän järjestelmän käyttäminen metsätaimien kasvatukseen.

Tämän järjestelmän kaupasta tällä kertaa kohdistuu vain 40 % kotimaahan ja 60 % jälleenviedään ulkomaille, ja siinä yhteydessä myydään näitä koneistoja. Mm. tänä vuonna on Ruotsiin myyty 11 tällaista koneistolinjaa, jotka maksavat 20 000 mk/kpl. Ruotsissa tämä menetelmä on saavuttanut hyvin suuren suosion, niin että siellä mm. suurimpiin kuuluva ruotsalainen yhtiö Stora Copparberg käyttää yksinomaan tätä menetelmää käytettyään aikaisemmin monia muita. Tämä on ollut niin paljon taloudellisempi, että he ovat siirtyneet kokonaan tähän. Esimerkkinä voin mainita, että istutustyössä aikaisemmin käytetyn 400 hengen asemesta heille riittää nyt 100 henkeä, ja itse varsinaisessa taimikasvatuksessa, joka tapahtuu laitoksissa keskitetysti, tarvittiin aikaisemmin 3 800 henkeä vastaavasti siihen työhön, mihin nyt riittää 900 henkeä. Tämä on siis taloudellisuudellaan vallannut maaperää paitsi Suomessa myös muissa maissa. Suomen kautta tätä järjestelmää ja sen koneistoja myydään nyt koko Eurooppaan, Kanadaan ja jonkin verran jo myöskin Afrikkaan.

Mitä kotimaisuuteen tulee, niin siitä voin mainita, että tänä vuonna on valuuttaa näihin hankintoihin mennyt seuraavassa suhteessa: Kun 100 markalla ostetaan, niin 150 markalla on myyty vastaavasti ulospäin ja siitä välistä on

jäänyt kotimaankäyttö meidän hyväksemme (Ed. Vennamo: Kuuluuko tämä asiaan?). — Tämä kuuluu asiaan sen takia, että ed. Sandelin puhui siitä täällä, ja minä vastaan, koska hän esitti tietoja, jotka eivät pidä täysin paikkaansa.

Vielä tämän järjestelmän kotimaisuudesta voin lopuksi sanoa sen, että kaksi viikkoa sitten on perustettu yhtiö, joka alkaa valmistaa tämän kotimaassa alusta alkaen, myös paperista lähtien. Aikaisemmin se ei ole kannattanut myyntimäärien pienuuden takia, mutta tästä lähtien jo paperinvalmistajatkin ovat kiinnostuneita tähän. Kun siis valiokunta kotimaisen suosimiseen on kiinnittänyt huomiota, niin minusta pitää myöskin esimerkkejä ja tapauksia esille otettaessa pysyä asiallisella linjalla siinä, mikä todella on kotimaista, mikä ei.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Toivoisin, että valtiovarainvaliokunnan tarkastusjaoston puheenjohtaja, SKDL:n edustaja Tamminen olisi paikalla, sillä tämä lyhyt puheenvuoroni kohdistuu hänelle.

Maammehan on epäkohtia täynnä. Esimerkkinä olkoon vaikka tämä Sokeain Keskusliiton lähettämä kirjelmä, joka on kaikille kansanedustajille jo jaettu ja johon kehotan kaikkia tarkasti tutustumaan. Valtiontilintarkastajat ovat puuttuneet näistä lukemattomista epäkohdista muutamiin.

Valtiovarainvaliokunnan tarkastusjaosto sen sijaan ei ole enää katsonut tarpeelliseksi korostaa juuri yhtäkään epäkohtaa. Ainoa merkittävä asia on eläke-eroihin puuttuminen, mutta siinäkin on tyydytty peräti vesitettyyn ja niukkaan lausuntoon. Puhutaan vain tutkimisesta, jotta eläkekatto saataisiin aikaan. Sen sijaan ei puhuta mitään esim. vähimmäistoimeentulon turvaavasta eläkkeestä, vaikka se valiokunnassa oli esillä. Enemmistö kaatoi nämä ajatukset.

Kun täällä viime perjantaina ed. Tamminen puheenvuorossaan totesi, että ei kaikkiin epäkohtiin voida puuttua yhdellä kertaa, ja kun hän myös vuosi sitten totesi, että ei pöytää kerralla voida panna puhtaaksi, täytyy jättää asioita seuraavaankin kertaan, niin haluaisin kysyä: Miksi ei epäkohtiin voida puuttua kerralla, miksi niitä täytyy säilyttää seuraavaan vuoteen?

Ed. Kurppa: Herra puhemies! Tämän kertomusvuoden aikana kiinnittyy huomio myöskin siihen, että pienteollisuuden lainoja on vähennetty lähes puoleen. Tämä on hyvin kuvaava esimerkki keskustapuolueen suhtautumisesta erikoisesti pientä ja keskisuurta yritteliäisyyttä kohtaan. Samoin siihen suhtautumiseen voi liittää koko kansanrintamahallituksen. Samaan aikaan on varoja levitetty runsaasti valtion tappiollisille yhtiöille. Tässä kertomuksessa mainitaan, että valtion saama korko osakepääoman nimellisarvolle on 1.3 %, ja kun mukana on samalla erittäin korkeatuottoisia monipoliyhtiöitä, niin monen yhtiön kohdalla toiminta on ollut huomattavasti tappiollista.

Samalla valtion yhtiöitten kohdalla kiinnittää huomiota erikoisesti niitten hallinto. Se hallinto ei ole parlamentaarisella pohjalla järjestetty, siihen on täällä monen monta kertaa puututtu, ja tuntuu ihmeteltävältä, että yhteiskunnan varoja käytetään kahden puolueen hallitsemiin yhtiöihin ja niin runsain määrin. Samanaikaisesti, kun kaikkien kansalaisten verorasitus on kasvanut melko runsaasti, tuntuisi kohtuulliselta, että hallituspuolueet ja hallitus kiinnittäisivät huomiota, myöskin näihin asioihin mihin on niin monta kertaa tässäkin salissa jo puututtu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vainio ehdottanut, että mietintöön lisättäisiin seuraavat I vastalauseeseen sisältyvät kappaleet: 1) sivulla 7 oleva kappale, joka alkaa sanoilla "Eduskunta on useissa eri yhteyksissä; 2) samalla sivulla oleva kappale, joka alkaa sanoilla "Vuoden 1969 tilinpäätös"; 3) mainitun sivun toiselta palstalta kappale, joka alkaa "Valtion tilintarkastajat ovat vuodesta toiseen"; 4) sivulla 8 toisella palstalla oleva kappale, joka alkaa sanoilla "Kiinnitämme vakavaa huomiota siihen"; 5) seuraava kappale, joka alkaa sanoilla "Valtiontilintarkastajilla ei ole oikeutta puuttua"; 6) samalla palstalla oleva kappale, joka alkaa sanoilla "Kertomusvuonna alkoivat olla näkyvissä"; 7) viimeinen kappale, joka alkaa sanoilla "Katsomme, että korkean lainakoron". Lopuksi ed. Vainio on ehdottanut hyväksyttäväksi I vastalauseen jäljellä olevat kappaleet samanaikaisesti. Ehdotuksia ei ole kannatettu, joten ne raukeavat.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Muistutus valtioneuvoston oikeuskanslerin virkatoimen lainvastaisuudesta.

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 16 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Silanderin ym. kirjelmä (1970 vp.), joka sisältää yllämainitun muistutuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 16. Perustuslakivaliokunnan annettua lausuntonsa valtioneuvoston oikeuskanslerin virkatoimen lainvastaisuudesta on eduskunnan oikeudesta tarkastaa valtioneuvoston jäsenten ja oikeuskanslerin virkatointen lainmukaisuutta 25 päivänä marraskuuta 1922 annetun lain 6 §:n mukaan eduskunnan vallassa päättää joko että valtioneuvoston oikeuskansleri on pantava syytteeseen valtakunnanoikeudessa sanotun lain mukaan tai että asia on raukeava.

Jos eduskunta ei suorastaan päätä, että asia on raukeava, on asianomaista valtioneuvoston oikeuskansleria kehotettava eduskunnalle antamaan kirjallinen tai suullinen selitys, joka on annettava kymmenen päivän kuluessa tiedon saamisesta.

Eduskunta voi siis asian käsittelyn tässä vaiheessa päättää, että asia on raukeava. Mutta jollei sellaista päätöstä tehdä, on eduskunnan päätettävä kehottaa valtioneuvoston oikeuskansleria antamaan eduskunnalle vastuunalaisuuslain 6 §:n 2 momentissa säädetty kirjallinen tai suullinen selitys.

Keskustelu:

Ed. Vennamo: Herra varapuhemies! Esillä on siis eduskunnan suuri kavallusväärinkäytösasia. Esillä olevassa eduskunnan suuressa kavallusväärinkäytöksessä on jokainen kansanedustaja vakavien tosiasioiden edessä. Kukaan ei voi vapautua vastuusta ja vetäytyä oman puolueensa tai eduskunnan perustuslakivaliokunnan mietinnön taakse.

Asiaa on viivytelty ja pimennetty Suomen kansalta yli neljä vuotta. Vieläkään ei näytetä haluttavan kertoa koko totuutta Suomen kansalle vaan tapahtunutta ikävää väärinkäytöstä vähätellään muka pienenä tiliväärinkäytöksenä. Johtuuko tämä siitä, että varsin paljon tunnettuja poliittisia johtohenkilöitä on sekaantunut asiaan enemmän tai vähemmän, jääköön kunkin harkittavaksi.

Kavallettuja varoja ja valtion kärsimiä taloudellisia menetyksiä ei myöskään näytetä haluttavan selostaa Suomen kansalle totuuden perusteella ja valtiontalouden tarkastusviraston kumoamattomien numerotietojen mukaisesti. Onhan valtiontalouden tarkastusvirasto laskelmissaan, mustaa valkoisen päällä, ja kirjallisessa lausunnossaan todennut, että valtion tappio on yhteensä lähes 27 milj. nmk. Miksi kuitenkin eduskunnan perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja julkisuudessa puhuu vain yli 800 000 markasta, vaikka lisämenoarviosta voimme todeta, että varoja on saatu takaisin vain hieman yli 10 milj. nmk? Vajaus ja valtion tappio ovat siis edelleen 12—15 milj. nmk.

Jos tilivelvolliselta puuttuu varoja, niin lakiemme mukaan hänet tuomitaan kavalluksesta. Kavallusrikoksesta syyllinen vapautuu vain, jos hän tällaisessa tapauksessa sitovasti pystyy todistamaan, että ei ole kavaltanut varoja. Esillä olevassa tapauksessa varoja puuttuu ja paljon. Jopa perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja on ollut pakotettu myöntämään, että ainakin on jäänyt selvittämättä, millä tavoin varat ovat hävinneet. Tavallinen kansalainen tuomittaisiin tällaisessa tapauksessa ilman muuta kavalluksesta, mutta tässä tapauksessa puhutaan vain tiliepäselvyydestä. Kuitenkin lain tulisi olla kaikille sama.

Miksi vaietaan myös siitä, että valtio on kärsinyt tilittämättömistä varoista erittäin suuria korko- ym. tappioita, yhteensä lähes 10 milj. nmk. Eivätkö nämäkin kuulu korvattaviin varoihin. Kuitenkaan kukaan ei ole valtiolle vielä maksanut kavalletuista ja hävinneistä varoista sekä korko- ym. menetyksistä korvausta penniäkään. Onko tämä oikein?

Koko tämä eduskunnan suuri kavallusväärinkäytös oli jo muitten puolueitten johtoportaiden toimesta yksimielisesti käsitelty loppuun ja painettu villaisella. Lakia rikottiin ja asia pimennettiin. SMP leimattiin pötypuhujaksi ja valehtelijaksi. Maamme korkeimmat lainvalvojat vaikenivat ja suojelivat väärintekijöitä. Kuitenkin Suomen kansa romutti maatamme hallitsevan harvainvallan sisärenkaan nämä lainvastaiset suunnitelmat. SMP sai eduskuntaan 18 kansanedustajaa, ja perustuslaillisen valtiopäiväjärjestyksen säännösten mukaan jo viisi kansanedustajaa pystyy panemaan eduskunnassa vi-

reille väärinkäytöksen selvittämisen. Näin tapahtui. SMP:n eduskuntaryhmä jätti nykyisen eduskunnan kokoontuessa heti huhtikuun 6 päivänä 1970 kirjallisen tutkimusvaatimuksen. Loppuun käsitelty ja pimentoon painettu väärinkäytös joutui uuteen käsittelyyn, johon me nyt jokainen kansanedustaja omantuntomme mukaisesti olemme velvolliset ottamaan kantaa.

On vakavasti kysyttävä, miksi eduskunnan kokoomukselainen perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, joka virassa olevana hovioikeudenneuvoksena on vannonut tuomarin valan, julkisuudessa on väittänyt, että tapahtuneet väärinkäytös- ja laiminlyöntirikokset eivät ole viivyttelyjen vuoksi vanhentuneet. Kuitenkin kysymyksessä olevat kansanedustajien ja pääsihteerin virkarikokset vanhenevat kymmenessä vuodessa. Jo tähän mennessä on asian viivyttelysuojelun vuoksi ja laiminlyöntien vuoksi rikosvastuusta ja kaikesta korvausvelvollisuudesta vapautunut yli 30 kansanedustajaa. Miksi tämä totuus peitetään Suomen kansalta? Eivätkö päinvastoin ne viranomaiset, jotka virkaasemaansa väärinkäyttämällä ovat edistäneet rikosten vanhenemista, olisi viivyttelemättä asetettava syytteeseen laiminlyönneistään ja korvausvelvollisiksi? Miksi tätä puolta asiasta ei ole haluttu millään tavoin selvittää edes maamme korkeimpien lainvalvojien ja hallitusten toimesta?

Karjalaisen hallitus aikaisempien hallitusten tapaan pesee esillä olevassa kavallusväärinkäyttöasiassa kätensä niin kuin Pilatus ja väittää, että asia ei kuulu hallitukselle. Tämä ei ole totta. Jokaisen Suomen hallituksen velvollisuus on huolehtia, että laki ja oikeus tapahtuvat maassamme. Eduskunta ja sen virkamiehet eivät ole tässä suhteessa missään poikkeusasemassa. Jos eduskunnassa tehdään rikos, niin se on samanlainen rikos kuin mikä muu rikos tahansa maassamme. Kansanedustajien suojapykälä ei poista tätä tapahtunutta rikosta. Ei kai eduskunta ole Suomen lakien ulkopuolella eikä varmaankaan voida lähteä siitä, että eduskunnassa saadaan tehdä mitä tahansa ilman vastuuta. Päinvastoin maamme viranomaisten velvollisuus on pyytää eduskunnalta lupaa saada panna syytteeseen tapahtunut rikos. Kun tällaisen luvan antamiseen tarvitaan eduskunnassa 5/6:n enemmistö, niin tällöin syyttämisestä kieltäminen jää eduskunnan enemmistön vastuulle, jolloin kansa voi antaa tuomionsa seuraavissa eduskuntavaaleissa. Sitä paitsi kaiken kukkuraksi eduskunnan talousasiat eivät ole kansanedustajien suojapykälien alaisia. Eduskunta ei saa olla lakien ulkopuolella oleva laitos, jossa voidaan tehdä poliittista mielivaltaa ja väärinkäytöksiä ilman vastuuta.

Mikä on sitten tapahtuneen väärinkäytöksen ydin? Se on seuraava. Vastoin lakien ja vahvistetun ohjesäännön määräyksiä eduskunnassa ei ole yli 20 vuoteen tehty koskaan vuositilinpäätöstä. Myöskään ei ole tehty asianmukaista tilinavausta, vaan tilit aloitettiin joka vuosi uudelleen nollasta. Kaikkia velvoitettuja tilikirjoja ei pidetty ja lakien vastaisesti tilimerkintöjen väliin jätettiin suuria tyhjiä aukkoja ilmeisessä tarkoituksessa. Eduskunnan kansliatoimikunnan keskuudestaan valitsemat kansanedustajatilintarkastajat antoivat kuitenkin kaikesta tästä huolimatta vuodesta vuoteen kiittävän tilintarkastuslausunnon ja esittivät vastuuvapauden myöntämistä. Sitä paitsi neljältä vuodelta 1944—1947 ei ole vieläkään pidetty minkäänlaisia tilejä. Lisäksi kolmelta vuodelta ei vieläkään ole suoritettu minkäänlaista tilintarkastusta. Eduskunnan kansliatoimikunta puhemiestensä johdolla puolestaan joka vuosi vahvisti tilinpäätöksen, vaikka sellaista ei edes ollut olemassa. Kun tilintarkastuskertomus laadittiin ja luettiin, ei edes olematonta tilinpäätöstä vaadittu asian käsittelyn perustaksi tilikirjoista puhumattakaan. Tämä kaikki teki mahdolliseksi vuodesta vuoteen jatkuneen kavalluksen ja väärinkäytökset. Tämän törkeämpää laiminlyöntiä ei voida ajatella tapahtuvaksi. Kaiken kukkuraksi tällainen jatkettu menettely varmisti sen, että kavallus ja väärinkäytös ei missään tapauksessa paljastunut sisärenkaan ulkopuolelle. Nytkin asia tuli julkisuuteen vain sen vuoksi, että taloudenhoitaja sairastui.

Kun valtiontalouden tarkastusvirasto halusi päästä tutkimaan eduskunnan tiliasioita, niin eduskunnan puhemiesjohto tämän esti. Samoin pantiin kansliatoimikunnasta pois kansanedustaja, joka halusi käydä käsiksi väärinkäytökseen. Herää kysymys, suojeltiinko ja pimennettiinkö jo silloin aikaisempien vuosien väärinkäytöksiä rikoksen ja korvausvelvollisuuden vanhenemisen ja pimentoon jäämisen toivossa.

Säännökset kansliatoimikunnan vastuusta ovat olleet täysin selvät. Eduskunnan työjärjestyksessä sanotaan, että kansliatoimikunnan tulee huolehtia eduskunnan talouden ja rahavarain hoidosta. Kansliatoimikunnan velvollisuus on myös ollut valvoa eduskunnan virkamiesten ja

taloudenhoitajan toimintaa. Taloustoimisto on ollut kansliatoimikunnan alainen ja siitä vastuussa on myös ollut eduskunnan kansliapäällikkönä toimiva eduskunnan pääsihteeri. Asiaan liittyy myös eduskunnan oikeusasiamiehen velvollisuus. Hänen tulee aina tehdä huomautus, jos eduskunnassa tapahtuu laittomuutta, ja eduskunnan oikeusasiamiehellä on aina oikeus saada tietoonsa kaikki eduskunnan asiakirjat. Koska eduskunnan johto ja oikeusasiamies olivat kavallusväärinkäytöksessä enemmän tai vähemmän asianosaisia ja vaaravyöhykkeessä, niin ilmeisesti tästä syystä asia lähetettiin valtioneuvoston oikeuskanslerin lain mukaan hoidettavaksi. Puolustaessaan itseään oikeuskansleri selvästi viittaa eduskunnan oikeusasiamiehen laiminlyönteihin.

Mitä sitten teki valtioneuvoston oikeuskansleri? Hän toimii täysin virkavelvollisuutensa vastaisesti. Kaikista hänen toimistaan käy ilmi, että päämääränä oli kansanedustajien vapauttaminen vastuusta. Niinpä kun eduskunnan entistä taloudenhoitajaa syytettiin "ymmärtämättömyydestä" Helsingin raastuvanoikeudessa, niin syytteen pääperuste, tilinpäätöksen tekemättä jättäminen joka vuodelta, oli oikeuskanslerilta kummallisesti unohtunut pois. Johtuiko tämä siitä, että jos tämä seikka olisi esiintuotu syyteperusteeksi, niin kansanedustajia ei olisi mikään mahti maailmassa vapauttanut vastuusta. Muistakaamme tällöin, että ministeri Simonen pantiin syytteeseen valtakunnanoikeudessa vaikenemisesta niin kuin tässäkin tapauksessa on ollut asianlaita. Ja niinpä sitten raastuvanoikeus ei suostunut tekemään edes taloudenhoitajasta yksinäistä syntipukkia, koska raastuvanoikeus totesi eduskunnan kansliatoimikunnan pääsyylliseksi. Rikos on selvä ja syylliset ovat tiedossa, mutta ketään ei rangaista. Ei siis ole sattuma tai erehdys, että eduskunnan kansliatoimikunta oli joka vuosi hyväksynyt kaikki laittomuudet. Mutta ei riittänyt, että oikeuskansleri suojeli vaikutusvaltaisia poliittisia johtohenkilöitä, vaan lisäksi hän alentui myös moraalisesti pesemään eduskunnan kansliatoimikunnan kansanedustajat vitivalkoisiksi. Siksi oikeuskansleri nöyrästi lähetti kansliatoimikunnalle kirjallisen lausunnon, jossa hän totesi tutkimustensa tuloksena, että asianomaiset olivat suorittaneet tehtävänsä riittävällä huolella ja toimineet järkevästi, kunniallisesti ja moitteettomasti. Tätä synninpäästöä sitten asianomaiset kansanedustajat näyttelivät kentällä valitsijoilleen.

Kysymyksessä ei missään tapauksessa voi olla oikeuskanslerin harkinnassa oleva vähäpätöinen rikos. Päinvastoin perustuslakivaliokuntakin on ollut pakotettu toteamaan tapahtuneet väärinkäytökset varsin merkittäviksi. Sitä paitsi oikeuskanslerin lainvastaisen menettelyn seuraukset ovat maassamme erittäin laajakantoiset. Kansan luottamus horjuu oikeutetusti. Kansa näkee, että laki vaikutusvaltaisille henkilöille ei maassamme ole sama kuin tavallisille ihmisille. Kysymyksessä ei ole tavallinen oikeuskanslerin virkavirhe tai laiminlyönti, vaan suunnitelmallinen ja harkittu sekä ilmeisessä yhteistyössä maamme johtohenkilöiden kanssa tapahtunut törkeä virka-aseman väärinkäyttö ja vaikutusvaltaisten henkilöiden suunnitelmallinen suojelu koko kansallemme ja yhteiskuntajärjestyksellemme suureksi vahingoksi.

Kaiken kukkuraksi perustuslakivaliokunta mietinnössään selvästi antaa ymmärtää, että kansliatoimikunnan jäsenten lainvastainen menettely on ollut muka vähemmän merkittävä, perustellessaan laittomasti toimineen oikeuskanslerin vapauttamista syytteestä. Selvästi tällä pohjustetaan päämäärää, että kaikki kansanedustajasyylliset kuitenkin loppujen lopuksi vapautetaan kaikesta vastuusta ja korvausvelvollisuudesta. Sitä paitsi asia ei kaipaa kansliatoimikuntakansanedustajien osalta enää mitään tutkimista ja selvittämistä. Asia on riittävän selvä syytteitä varten. On nimittäin lisäksi muistettava, että tutkimusajan kuluessa lisää syyllisiä koko ajan vapautuu rikosten vanhenemisen vuoksi vastuusta. Viimeksi SMP:n eduskuntaryhmä kaksi viikkoa ennen perustuslakivaliokunnan päätöstä vaati asiassa kiireellisiä toimenpiteitä oikeuskanslerilta ja tiedusteli, viipyvätkö nämä mahdolliset uudet tutkimukset jälleen vuosikausia. Kun nykyinen oikeuskansleri ei suvainnut meille vastata, lähehimme hänelle uuden kirjelmän. Voimassaolevien lakien mukaan kansanedustajien velvollisuus on valvoa maamme korkeimpien lainvalvojien toimintaa. Kaiken tapahtuneen valossa tämä näyttääkin väistämättömältä jo yksistään kansan oikeusturvallisuuden vuoksi.

Oman lukunsa muodostaa eduskunnan julkisten väärinkäytöstä koskevien asiakirjojen pimentäminen. Näitä asiakirjojahan salattiin jopa kansanedustajilta yli neljä vuotta. Kysymyksessä on selvä rikos. Siltä varalta, että tämä salaaminen kiistetään, on minulla tässä edessäni oma kirjelmäni eduskunnan kansliatoimikunnalle 13 päivältä toukokuuta 1968, jossa totean, että

kun pyynnöstäni huolimatta en ole saanut lupaa tutustua eduskunnan julkisiin asiaa koskeviin asiakirjoihin, niin pyydän kirjallisesti tähän kiireellistä lupaa. Mutta kansliatoimikunnan pöytäkirjanotteen mukaan pyyntöni hylättiin yksimielisesti toukokuun 22 päivänä 1968. Kuvaavaa on, että äskettäin saamassani pöytäkirjanotteessa ei kuitenkaan mainita niitten kansliatoimikunnan jäsenten nimiä, jotka ovat tämän lainvastaisen kielteisen päätöksen tehneet. Edelleen siis halutaan suojella asiaan sekaantuneita. On välttämätöntä, että koko tästä vuosikausia jatkuneesta eduskunnan julkisten asiakirjojen salaamisesta suoritetaan erillinen tutkimus ja syylliset saatetaan syytteeseen, olivatpa he ketä tahansa. Tässä yhteydessä lausun myös hämmästykseni siitä piittaamattomuudesta, jota eduskunnan puhemiehet voiman oikeuteen nojaten ovat osoittaneet aina eduskunnan perustuslakivaliokunnan puheenjohtajaa myöten tässä asiakirjojen julkisuusasiassa. On tunnettua, että mahtava asema voi sokaista lain kunnioituksen ja johtaa heikommassa asemassa olevan kohteluun vääryyden mielivallalla.

En voi myöskään olla toteamatta, että kavallusväärinkäytöksen paljastumisen jälkeen vuodesta 1967 lähtien nykyiseen kansliatoimikuntaan saakka on tässä eduskunnan suuressa kavallusväärinkäytöksessä käsitykseni mukaan selvästi tapahtunut lainvastaista menettelyä. Kyllä nykyinenkin kansliatoimikunta on vastuussa siitä, että eduskunnan tilit myös menneiltä vuosilta saatetaan kuntoon. Miksi näin ei ole tapahtunut? Miksi valtion tappio on jätetty epäselväksi? Mihin tällä on pyritty?

Erittäin suuren vastuun kantavat tapahtuneessa ikävässä asiassa eduskunnan pääsihteeri ja mahdollisesti muutkin johtavat virkamiehet. He ovat ainakin voineet vuodesta vuoteen suojella virkapaikallaan itseänsä ja laiminlyöntejään. Kuka on vähänkin uskaltanut vaatia lakien toteuttamista heidän kohdallaan, on muissa yhteyksissä saanut tuntea epäsuosionsa. Tästä kaikesta on SMP:n eduskuntaryhmä saanut tunnetun osuutensa. Eduskunnan virkamiehet eivät ainakaan ole kansanedustajien suojapykälän alaisia. Jokainen päivä, jonka maamme lainvalvojat laiminlyövät heidän suhteensä, on virkavelvollisuuden vastaista menettelyä. Miksi ei edes tutkimuksia ole pantu vireille?

Oman ikävän lukunsa muodostaa eduskunnan silloisen oikeusasiamiehen osuus kavallusväärinkäytöksessä. Silloinen oikeusasiamieshän on siirtynyt valtioneuvoston nykyiseksi oikeuskansleriksi, ja hänen pitäisi ryhtyä johtamaan jatkotoimenpiteitä, vaikka on itse asiassa enemmän tai vähemmän asianosainen. Käsitykseni mukaan on välttämätöntä, että myös oikeusasiamiehen osuus asiassa perinpohjin ja mitään salaamatta selvitetään. Samoin on selvitettävä kaikkien muiden viranomaisten osuus ja laiminlyönnit. Kuvaavaa asian käsittelylle on entisen oikeuskanslerin tutkimuksen pyyntökirjelmä sisäasiainministeriölle, jossa hän asettaa tutkimuksen laajuuden ja asianmukaisuuden vastuun sisäasiainministeriön kannettavaksi. Kun tutkimus ei ole ollut asianmukainen, niin jonkun tai joidenkuiden ainakin sisäsiainministeriössä täytyy asiasta vastata. Tutkimusten asiattomuudenhan on perustuslakivaliokuntakin joutunut yksimielisesti toteamaan.

Joudumme siis toteamaan, että kun eduskunnan suuren kavallusväärinkäytöksen laittomuutta on toisilla laittomuuksilla peitelty, niin asia on paisunut todella erittäin laajaksi ja vakavaksi. Yhä useammat korkeassa asemassa olevat henkilöt ovat sekaantuneet asiaan ja joutuneet rikosoikeudellisen vastuun vaaraan. Tämä on ollut mahdollinen tarkoituskin, koska mitä laajemmalti maamme johtokerrokset ovat vaaravyöhykkeessä, sitä vaikeampi on saada kavallusväärinkäytöstä lain mukaisesti selvitetyksi ja sitä varmempaa on, että syylliset kansanedustajat pääsevät kuin koira veräjästä.

Vain täydellisesti puolueeton ja perinpohjainen eduskunnan suuren kavallusväärinkäytöksen tutkiminen ja selvittäminen kaikessa laajuudessaan sekä syyllisten asianmukaiseen edesvastuuseen saattaminen voi poistaa maallemme tapahtunutta korvaamatonta vahinkoa. SMP on sitä mieltä, että tätä varten on asetettava erityinen luotettava ja riippumaton tutkintaelin, joka johtaa tutkimuksia. On myös kysyttävä, voivatko eduskunnan nykyinen kansliatoimikunta ja puhemiehet sekä pääsihteeri enää istua paikoillaan. Heidän ehdoton velvollisuutensa olisi ollut mahdollisimman tehokkaasti selvittää asiaa eikä istua hiljaa kuin vesi sukassa ja pimentää julkisia asiakirjoja.

SMP:n kanta on, että entinen oikeuskansleri Jaakko Enäjärvi on pantava lainvastaisesta menettelystään syytteeseen valtakunnanoikeudessa ja asia selvitettävä muissakin suhteissa viivyttelemättä koko laajuudessaan. Tätä selvittelytyötä johtamaan on asetettava pätevä ja riippumaton tutkimuselin. Nykyisiin johtaviin viran-

omaisiin ei tässä asiassa enää valitettavasti voida luottaa.

On myös pakko todeta, että SMP:n tutkimusvaatimusta makuutettiin eduskunnan perustuslakivaliokunnassa yli 16 kuukautta, mutta asia sitten käsiteltiin valiokunnassa hirmuisella kiireellä kahdessa päivässä. Perustuslakivaliokunnan mietintöön eivät jäsenet saaneet edes tutustua, vaan mietintö oli hyväksyttävä sokeasti. Tällainen menettely on osaltaan arvaamattomasti alentanut perustuslakivaliokunnan arvovaltaa. Poliittinen tarkoituksenmukaisuus on käynyt lain edellä.

Meidän pitäisi ehdottomasti kaikkien kansanedustajien olla yhtä mieltä siitä, että korkeimpien lainvalvojien on aina toimittava asianmukaisesti eivätkä he saa suojella poliittisia johtajia ja rikoksia. Nyt esillä olevan laittomuuden tekevät myös erittäin vakavaksi seuraavat tosiasiat, joita perustuslakivaliokunta ei ole halunnut ollenkaan käsitellä.

Perustuslakivaliokunta on yksimielisesti todennut, että oikeuskansleri ei ole suorittanut asianmukaisia tutkimuksia ja on nyt velvoittanut lopulta viranomaiset tässä suhteessa lainmukaisiin toimenpiteisiin. Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja on julkisuudessa ilmoittanut, että nykyinen oikeuskansleri ryhtyy asiaa uudelleen nimenomaan kansanedustajien osalta tutkimaan, vaikka asia tosiasiassa tässä suhteessa on täysin selvitetty ja myös syyllisyys kiistaton. Kuitenkin oikeuskanslerin määräyksestä hänen sihteerinsä on lopulta alentuvasti 21. 10. 1971 päivätyllä kirjeellä antanut SMP:n eduskuntaryhmän kahteen äskettäiseen kirjelmään virallisesti varsin epämääräisen vastauksen, joka on ristiriidassa perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan ilmoituksen kanssa. Mistä tällainen ristiriitaisuus johtuu, ja mitä peliä asiassa edelleen pelataan? Ovatko kokoomuksen Häikiön ilmoitukset vain kansan rauhoittamista ja harhauttamista varten. Sitäpaitsi tässä oikeuskanslerin sihteerin kirjelmässä naurettavasti väitetään, että SMP:n eduskuntaryhmän kantelukirjelmä eduskunnassa 6 päivältä huhtikuuta 1970 on muka viivyttänyt SMP:n puolueena yli kaksi vuotta sitten oikeuskanslerille 2 päivänä kesäkuuta 1969 lähettämän syytekirjelmän käsittelyä. Häpeämättömyys on todella huipussaan.

On siis todettava, että kun eduskunnan suuressa väärinkäytösasiassa ei ryhdytty lain vaatimiin toimenpiteisiin kaikkien syyllisten saattamiseksi syytteeseen, ja jotta valtio saisi korvausoikeutensa, niin Suomen maaseudun puolue lähetti jo kesäkuun 2 päivänä 1969 valtioneuvoston oikeuskanslerille ja eduskunnan oikeusasiamiehelle vaatimuksen tutkimuksista ja toimenpiteistä. Tämä yli kaksi vuotta sitten lähetetty kirjelmä oli sanatarkasti seuraavan sisältöinen:

"Eduskunnan taloussäädösten tarkistamistoimikunnan mietinnöstä vuodelta 1969 käy selvästi ilmi, että eduskunnan tunnetussa kavallusja väärinkäytösasiassa ei yksin voi olla syyllinen ja korvausvelvollinen vain holhouksen alle asetettu taloudenhoitaja. Valtion tappiot ovat valtiontalouden tarkastusviraston laskelmien mukaan kokonaista 27 milj. nmk. Suomen maaseudun puolue on sitä mieltä, että lain tulee olla kaikille saman. Poliittinen vaikutusvalta ja korkea asema ei saa olla esteenä syytteelle ja korvausvelvollisuudelle. Vääryyksiä ja väärinkäytöksiä sekä tuhlailua on maassamme jo muutoinkin riittävästi. Vaikutusvaltaisessa asemassa olevien tulee olla esimerkkinä Suomen kansalle, ja jos he erehtyvät rikoksiin tai virkavelvollisuuksiensa laiminlyöntiin, on heidän vastattava teoistaan ja myös korvattava aiheutettu vahinko.

Suomen maaseudun puolue viittaa Veikko Vennamon eduskunnan tässä tunnetussa väärinkäytösasiassa yleisistunnoissa käyttämiin puheenvuoroihin ja erityisesti hänen viimeiseen puheenvuoroonsa 23 päivältä toukokuuta 1969 sekä tällöin tekemäänsä ehdotukseen. Eduskunnan päätös ei voi vapauttaa ketään rikossyytteestä ja korvausvelvollisuudesta. Eduskunta säätää vain lakeja, joita sen on itsensä myös noudatettava. Poikkeuksen muodostaa vain ministerin vastuunalaisuus, josta nyt ei ole kysymys.

Mainituilla perusteilla Suomen maaseudun puolue pyytää, että Te" — siis joko oikeuskansleri tai eduskunnan oikeusasiamies — "virkavelvollisuutenne mukaisesti korkeimpana lainvalvojana ryhtyisitte viivyttelemättä kaikkiin asian vaatimiin toimenpiteisiin niin, että eduskunnan tunnettuun väärinkäytökseen myös valvontavelvollisuutensa laiminlyöneinä syylliset saatetaan syytteeseen ja korvausvelvollisuuden alaisiksi."

Tällainen oli siis SMP:n kirjelmä jo yli kaksi vuotta sitten niin oikeuskanslerille kuin eduskunnan oikeusasiamiehelle.

Nyt esillä olevan entisen oikeuskanslerin Jaakko Enäjärven lisäksi on kuluneina yli kahtena vuotena hoitanut oikeuskanslerin tehtäviä

apulaisoikeuskansleri Reino Lindroos varsin huomattavan ajan, ja on hän nykyisin valtioneuvoston kanslian päällikkönä, sekä nykyinen oikeuskansleri Risto Leskinen, hänen oltuaan sitä ennen eduskunnan oikeusasiamiehenä. Risto Leskinen oli eduskunnan oikeusasiamiehenä syyskuun 30 päivään 1970, josta lähtien hän on ollut oikeuskanslerina, ja hänen itsensä virkavelvollisuutensa laiminlyöneenä on nyt jälleen muka puolueettomasti ja lain mukaan selvitettävä asiaa. Tilanne on vähintään omalaatuinen. On kysyttävä, missä määrin kansan tervejärkinen sanonta "pukki kaalimaan vartijana" pitää tässä yhteydessä paikkaansa.

Kaiken kukkuraksi nykyinen oikeuskansleri sihteerinsä välityksellä on ilmoittanut vasta 21 päivänä lokakuuta 1971 SMP:n eduskuntaryhmälle, että kantelija Suomen maaseudun puolue saa aikanaan vaatimukseensa vastauksen, ja siihen on jo tähän mennessä kulunut yli kaksi vuotta. SMP:lle ei ole suvaittu asiallisesti vastata ollenkaan. Tapahtuneet rikokset ovat vanhentuneet koko ajan, mutta yli kahteen vuoteen korkeimmat lainvalvojat eduskunnan oikeusasiamiestä ja nykyistä ja entistä oikeuskansleria ja entistä apulaisoikeuskansleria myöten eivät asiassa ole tehneet mitään. Kuitenkin siis nykyinen oikeuskansleri sihteerinsä vastauksessa jopa käsittämättömästi väittää, että SMP:n eduskuntaryhmän kirjelmä on muka viivyttänyt tutkimuksia tai toimenpiteitä. Lainvalvojien olisi tarvinnut vain tutustua tutkimusasiakirjoihin, niin asia olisi heille täysin selvinnyt, joka selvyys ilmeisesti on ollut jo sitä ennenkin. Kuitenkaan ei ole toimittu ei entisen oikeuskanslerin Jaakko Enäjärven kohdalla eikä muidenkaan kohdalla. Ylimielisesti on viitattu kintaalla eduskuntapuolueen lainmukaisille vaatimuksille ja pidetty SMP:n kansanedustajaa toisen luokan kansalaisena, vaikka hän on vain puolustanut lakia ja oikeutta.

Nämäkin raskauttavat seikat myös entisen oikeuskanslerin Jaakko Enäjärven kohdalla on perustuslakivaliokunta täysin sivuuttanut. Todisteita voidaan tuoda lisää. Kaikesta käy ilmi, että perustuslakivaliokunnan selvänä pyrkimyksenä ei ole ollut vaatia lakien mukaisia toimenpiteitä, vaan suojella virkarikokseen syyllistyneitä korkeita lainvalvojia ja poliittisia johtajia.

Kaiken mainitun perusteella, herra puhemies, lopuksi esitän perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: "Eduskunta edellyttää, että hallitus asettaa eduskunnan suurta kavallusväärinkäytöstä ja siihen liittyviä muita asioita kaikissa suhteissa kiireellisesti selvittämään riippumattoman ja puolueettoman tutkimuselimen, jolle kaikki maamme viranomaiset ovat velvolliset viivyttelemättä antamaan kaikkea mahdollista virka-apua."

Ed. Häikiö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Totean vain, että ed. Vennamon puhe vilisemällä vilisi vääriä tietoja, jotka poikkeavat totuudesta. Ehdin kirjoittaa niitä tähän ylös toistakymmentä. Koska vastauspuheenvuoron aika on vain kaksi minuuttia, en ehdi niitä tässä oikaisemaan, mutta ilmoitan, että oikaisen ne oman puheenvuoroni alussa.

Ed. Silander: Herra puhemies! Eduskunnassa paljastui aivan sattumalta vuonna 1967 vertaansa vailla oleva kavallusväärinkäytös. Eduskunnan silloisen taloustoimiston päällikön varatuomari Feiringin kätköistä löytyi käteistä rahaa noin 15 milj. nmk. Valtioneuvoston oikeuskanslerin Jaakko Enäjärven kertomukseen oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 1968 sitältyy selostus mainitun väärinkäytöksen tutkimuksesta. Siitä käy ilmi, että sen jälkeen kun Feiringin 11 päivänä syyskuuta 1967 tapahtunut sairastuminen oli tullut kansliatoimikunnan tietoon, joutui eduskunnan pääsihteeri Salervo väliaikaisesti huolehtimaan taloustoimiston välttämättömistä tehtävistä. Kansliatoimikunta määräsi Salervon suorittamaan eduskunnan laskut ja palkkaukset sekä huolehtimaan rahatilauksista, ja sai hän myös oikeuden käyttää eduskunnan postisiirtotiliä. Pääsihteeri Salervo hoiti näitä tehtäviä oman toimensa ohella seuranneen marraskuun 8 päivään asti eli yli yhdeksän viikon ajan, jolloin vanhempi hallitussihteeri Sainio kansliatoimikunnan määräyksestä ryhtyi hoitamaan eduskunnan talouden-hoitajan viransijaisuutta.

On todella omituista, ettei pääsihteeri Salervo huomannut mainitun yli yhdeksän viikon aikana edes taloustoimiston kirjanpidossa mitään sellaisia omituisuuksia, jotka olisivat antaneet aihetta asian perusteelliseen tarkastukseen. Koska Feiring ei ollut useista kehotuksista huolimatta antanut Salervolle taloustoimiston kassaholvin avainta, Salervo oli, voidakseen säilyttää väliaikaista kassaa turvallisessa paikassa, avannut holvin ylivahtimestarin huostassa olleella, sinetöitynä säilytetyllä vara-avaimella.

Salervo ei kuitenkaan ryhtynyt tutkimaan ilman valaistusta olleen holvin sisältöä, vaan säilytti erillistä käteiskassaansa holvin lattialla oven pielessä.

Sainion tultua taloudenhoitajan viransijaiseksi Salervo ja Sainio olivat yhdessä tarkastaneet holvin. Kun tarkastuksessa oli holvissa havaittu olleen tavattoman runsaasti setelirahoja, holvi oli 9 päivänä marraskuuta 1967 suljettu ja sen avaimet oli pantu sinetöityyn kääröön. Holvi oli tämän jälkeen ollut avaamattomana mainitun marraskuun 17 päivään saakka. Siis kansliatoimikunnalta kului aikaa yli viikon sen seikan päättämiseen, mitä asiassa pitää tehdä. Todella hämmästyttävää!

Viimeksi mainittuna päivänä holvi sitten avattiin ja holvissa olleet, enimmäkseen pahvilaatikoihin ja matkalaukkuun pakatut rahat oli tarkan valvonnan alaisena siirretty Suomen Pankkiin, jossa toimitetussa laskennassa rahaa oli todettu olleen 14 976 705,92 mk. Saman kuun 20 päivänä toimitetussa täydentävässä tarkastuksessa löytyi holvista vielä rahaa 2 741,13 mk, jotka varat niin ikään siirrettiin Suomen Pankkiin. Kassaholvista ja muista taloustoimiston tiloista oli täten löytynyt käteistä rahaa kaikkiaan 14 979 447,05 mk, jotka varat sittemmin siirrettiin valtion tilille.

Tutkinnassa on käynyt ilmi, että Feiring oli vuosien 1944 ja 1947 välisenä aikana osittain ja sen jälkeen kokonaan laiminlyönyt suorittaa valtiolle taloustoimiston kassasta maksamiensa palkkojen ja eläkkeiden ennakkopidätyksiä nykyrahassa ainakin 16 427 660,91 mk. Tämän lisäksi hän oli vuosien 1956 ja 1967 välisenä aikana jättänyt viemättä kirjanpitoon ja niin ikään jättänyt suorittamatta valtiolle eduskunnan taloustoimiston postisiirtotilille kuukausittain maksettuja Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan ennakonpidätysvaroja ym. ainakin 190 347,73 nmk. Niin ikään on todettu, että Feiring on jättänyt noudattamatta kirjanpidosta annettuja määräyksiä ja että kassaa ja kirjanpitoa tarkastettaessa tehdyt laskelmat osoittavat huomattavaa vajausta. Vajauksen tarkkaa markkamäärää ei ole toistaiseksi pystytty luotettavasti selvittämään, mutta jos edellä mainitut, tilittämättä jääneet ennakonpidätykset ja muut niihin liittyvät maksut, joiden markkamäärä ilmenee oikeuskanslerin kerrotusta kertomuksesta, pitävät paikkansa, on siis valtiolle tilittämättä jäänyt yhteensä 16 618 008,66 mk. Koska rahaa löytyi vain edellä mainitut 14 979 447,05 mk, on vajaus tietenkin näiden summien erotus eli 1 638 561,61 nmk. Huomioiden valtion ja Helsingin veroviraston Feiringin syytejutussa esittämät korvausvaatimukset voidaan todeta tässä ikävässä asiassa valtiolle aiheutetun lähes 27 milj. nykymarkan suuruisen tappion. Mainittujen vaatimusten kokonaissumma on tarkalleen ilmaistuna 26 836 026,64 nmk. Lisäksi tulee huomioida valtion korkotappiot sekä muut menot ja menetykset.

Tämän surullisen ja vertaansa vailla olevan kavallusväärinkäytösjutun on tehnyt mahdolliseksi vain tyystin laiminlyöty tarkastus ja valvonta. Tässä jutussa on mainitun oikeuskanslerin määräyksestä vain mainittu eduskunnan taloudenhoitaja yksin pantu syytteeseen menettelystään. Tämä menettely ei vastaa kenenkään rehellisen ihmisen oikeustajuntaa, sillä riidaton tosiasia on, että eduskunnan kansliatoimikunnan jäsenet, kansliatoimikunnan keskuudestaan valitsemat kansanedustajatilintarkastajat ja eräät eduskunnan virkamiehet ovat tyystin laiminlyöneet heille kuuluvan valvonta- ja tarkastusvelvollisuuden mainitun taloudenhoitajan suhteen. Näiden henkilöiden korvaus- ym. vastuu mainitusta laiminlyönnistä ja sen seurauksista on mitä ilmeisin, sillä onhan täysin riidatonta, että jo alkeellisinkin tilintarkastus ja valvonta mainitun taloudenhoitajan virkatehtävien osalta olisi heti paljastanut tapahtuneet väärinkäytökset.

Asian tultua ilmi se kuitenkin yritettiin kaikin tavoin pimentää ja painaa villaisella. Lehdistökin vaikeni asiasta melko tyystin, samoin lakikin, sillä ainoastaan Feiring pantiin syytteeseen tapahtuneesta silloisen oikeuskanslerin Jaakko Enäjärven mahtikäskyllä. Ei edes haluttu vaivautua tutkimaan muitten henkilöiden mahdollista osallisuutta tapahtumaan. Kaikki asiaan liittyvä pyrittiin pitämään mahdollisimman salassa. SMP:n silloisen, ainoan kansanedustajan Veikko Vennamon pyydettyä sekä suullisesti että 13 päivänä toukokuuta 1968 päivätyllä eduskunnan kansliatoimikunnalle osoitetulla kirjeellä lupaa saada tutustua tilintarkastuskertomuksiin ja eduskunnan tilikirjoihin sekä muihin asiaa koskeviin asiakirjoihn kansliatoimikunta toukokuun 22 päivänä 1968 tekemällään päätöksellä totesi, ettei se voinut suostua ed. Vennamon esittämään pyyntöön. Tämäkin kansliatoimikunnan päätös on varsin omalaatuinen, sillä ovathan kansliatoimikunnan pöytäkirjat merkintöineen tili- ja vastuuvapau-

den myöntämisestä julkisia asiakirjoja, joiden ainakin lainsäännöksen perusteella pitäisi olla kenen tahansa kansalaisen saatavissa, kansanedustajasta puhumattakaan.

Kun tarkastelee valtiopäiväasiakirjoja, kiintyy huomio siihen, että kansanedustaja Vennamo on useaan eri otteeseen yrittänyt saada asiassa aikaan perusteellisen tutkimuksen. Niinpä hän mm. joulukuussa vuonna 1968 esitti eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan perustelulausuman: "Eduskunta edellyttää, että eduskunnan suuri kavallusväärinkäytös viivyttelemättä kaikin puolin selvitetään sekä saatetaan kaikki asiassa virheellisesti menetelleet kansliatoimikunnan jäsenet ja eduskunnan virkailijat asian vaatimaan vastuuseen ja korvausvelvollisiksi." Kukaan ei kuitenkaan rohjennut kannattaa tätäkään ed. Vennamon hyvää esitystä. On hämmästyksellä todettava, ettei tuolloisessa eduskunnassa ollut ketään muuta kansanedustajaa kuin Vennamo, joka olisi omannut riittävän moraalisen ja siveellisen ryhdin. Vain neljä muuta terveen oikeustajunnan omaavaa kansanedustajaa olisi tarvittu tuolloin, ja oikeuskanslerin omalaatuinen, kerrottu menettely korkeitten poliittisten henkilöiden suojelemiseksi olisi perustuslain säännösten nojalla saatu perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi. Myös perustuslakivaliokunta olisi oma-aloitteisesti voinut puuttua asiaan käsitellessään mainittua oikeuskanslerin kertomusta vuodelta 1968, mutta tämä laillisuusvalvontaa harjoittava valiokunta ei silloisessa kokoonpanossaan liioin ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin asiassa.

Viime maalisvaaleissa SMP sai kansalta niin paljon kannatusta, että sillä nyt on eduskunnassa viidenneksi suurin eduskuntaryhmä. Niinpä SMP:n eduskuntaryhmä vaalilupauksensa ja puolueohjelmassa omaksutun periaatteen mukaisesti ja nojautuen eduskunnan oikeudesta tarkastaa valtioneuvoston jäsenten ja oikeuskanslerin virkatointen lainmukaisuutta marraskuun 25 päivänä 1922 annetun lain, joka on voimassa perustuslakina, säännöksiin, jätti eduskunnalle 6 päivänä huhtikuuta 1970 päivätyn muistutuksen, jossa vaadittiin oikeuskanslerin asettamista syytteeseen valtakunnanoikeudessa kerrotusta menettelystään virkatoimessa.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta valitsi 23 päivänä kesäkuuta 1970 kolmihenkisen työryhmän, johon kuului kaksi lainopin professoria ja yksi KHT-tilimies, tutkimaan ja antamaan lausuntonsa perustuslakivaliokunnan hallussa olleesta, mainittua asiaa koskeneesta asiaaineistosta. Mainittu työryhmä sai työnsä valmiiksi 15 kuukauden kuluttua. Sen sijaan perustuslakivaliokunnassa mietintö valmistui asian laajuuden ja periaatteellisen merkityksen huomioon ottaen salamavauhdilla. Jopa perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja ilmoitti lehdistölle, milloin valiokunnan mietintö valmistuu, sekä käytännöllisesti katsoen myös mietinnön lopputuloksen, vaikka asiaa ei oltu tuolloin asiantuntijatyöryhmän lausunnon antamisen jälkeen käsitelty valiokunnassa vielä kertaakaan.

Perustuslakivaliokunnan mietintö on kaikkien luettavissa. Siksi toteankin siitä lyhyesti, että pääosa mietinnön perusteluista on käytetty edellä mainitun Feiringin osuuden selvittämiseen, vaikkakaan hänen osuutensa ei nyt käsiteltävänä olevaan asiaan mielestäni oleellisesti ollenkaan kuulu. Mutta sen sijaan eduskunnan tilinpidossa ja taloudenhoidon tarkastuksessa sekä valvonnassa ilmenneistä virheistä ja raskaista laiminlyönneistä, jotka kiistatta ovat nyt käsiteltävänä olevan asian ydinkysymyksiä, kerrotaan perusteluissa hämmästyttävän lyhyesti ja suppeasti.

Perustuslakivaliokunnan enemmistö esittää lausuntonaan, että Enäjärven olisi oikeuskanslerina tullut toimituttaa perusteellinen tutkimus myös sen selvittämiseksi, olivatko jotkut, joiden velvollisuutena oli ollut huolehtia eduskunnan taloudenhoidon ja tilinpidon tarkastuksesta ja valvonnasta, syyllistyneet tämän velvollisuutensa rangaistavaan laiminlyömiseen, mutta että tuota Enäjärven laiminlyöntiä ei ole pidettävä sellaisena lainvastaisena menettelynä, jonka johdosta hänet eduskunnan oikeudesta tarkastaa valtioneuvoston jäsenten ja oikeuskanslerin virkatointen lainmukaisuutta 25 päivänä marraskuuta 1922 annetun lain 7 §:n mukaan olisi asetettava syytteeseen valtakunnanoikeudessa. Olen jättämässäni vastalauseessa päätynyt siihen, että valiokunnan olisi tullut lausuntonaan esittää, että entinen oikeuskansleri Jaakko Enäjärvi on edellä mainitun lain tarkoittamassa mielessä menetellyt selvästi lainvastaisesti virkatoimessaan ja että tämä menettely on sellainen, josta hänet olisi asetettava syytteeseen valtakunnanoikeudessa. Perustelen kannanottoani seuraavasti:

Valtiopäiväjärjestyksen 89 §:n 1 momentin mukaan eduskunnan kansliatoimikunnan, johon myös eduskunnan puhemiehet kuuluvat, tehtävänä on eduskunnan virkamiesten toimin-

nan valvonta. Eduskunnan työjärjestyksen 7 §:n mukaan kuuluu kansliatoimikunnan, jonka kaikki jäsenet ovat kansanedustajia, tehtäviin erityisesti huolenpito eduskunnan talouden ja rahavarojen hoidosta sekä eduskunnan kanslian virkamiesten, joihin myös eduskunnan taloustoimiston päällikkönä toimiva eduskunnan taloudenhoitaja kuuluu, toiminnan seuraaminen.

Eduskunnan työjärjestyksen 8 §:n mukaan eduskunnan kansliassa on eri toimistoja ja keskuskanslian kansliapäällikkönä toimii eduskunnan pääsihteeri. Kansliapäällikön tehtävistä ei eduskuntaa koskevissa säännöksissä tuolloin ole mainittu mitään, mutta ilman tällaista mainintaakin on ilmeistä, että kansliapäällikön tehtäviin kuuluu kuitenkin huolehtiminen siitä, että eri tehtävät kansliassa tulevat hoidetuiksi.

Eduskunnan kansliatoimikunta on 13 päivänä marraskuuta 1951 vahvistanut eduskunnan taloudenhoitajalle ohjesäännön. Tässä ohjesäännössä määrätään mm., että taloudenhoitajan tulee pitää tuloista ja menoista kassapäiväkirjaa ja sen perusteella kuukausittain viedä suoritukset asianomaisille tileille kassakirjaan ja pääkirjaan. Niin ikään tulee taloudenhoitajan tehdä kultakin vuodelta tilinpäätös seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä sekä jättää tilit kaikkine tositteineen seuraavan helmikuun aikana kansliatoimikunnan valitsemille tilintarkastajille tarkastettavaksi. Lopullisesti tilit hyväksyy ja tilinpäätöksen vahvistaa kansliatoimikunta.

Suoritetussa kirjanpitojärjestelmän tarkastuksessa on todettu kassakirja laadituksi siten, että siinä on vain yksi ainoa tili, nimittäin yhteinen kassa- ja postisiirtotili. Muita tilikirjoja ei ole olemassakaan. Kassakirjaa ei ollut pidetty päivittäin, vaan siihen oli kalenterikuukausittain kirjattu tulot ja menot sen jälkeen, kun ne ensin oli ryhmitelty tulo- ja menoarvion mukaan momenttijärjestykseen. Tulojen ja menojen määrät oli kuukausittain laskettu erikseen yhteen, mutta kuukausittaisiin yhteissummiin ei ollut merkitty seuraavalle kuukaudelle siirtyvää saldoa, vaikka tulo- ja menopuolten summat olivat eri suuruiset. Joka vuosi oli otettu käyttöön uusi kirja, eikä uuteen kirjaan koskaan merkitty edellisen vuoden kassasaldoa. Pääkirjan puuttuminen on tehnyt mahdottomaksi tilinpäätöksen laatimisen. Kun ei ole tehty tilinpäätöstä, ei myöskään ole voitu tehdä tilinavausta. Tilinavauksen tarkastaminen on yhtä tärkeätä kuin tilinpäätöksenkin.

Ehkä tässä yhteydessä on myös paikallaan todeta se seikka, että valtiovarainvaliokunnan ja suuren valiokunnan vuoden 1950 valtiopäivillä hyväksymä valtiontilintarkastajain johtosääntöehdotuksen 10 §, jonka mukaan valtiontilintarkastajien olisi ollut tarkastettava myös eduskunnan tilit, kariutui siihen, että eduskunnan silloinen puhemies kieltäytyi johtosäännön lopullisessa käsittelyssä esittelemästä tätä johtosäännön kohtaa.

Kansliatoimikunta oli kokouksessaan 31 päivänä heinäkuuta 1951, jolloin esillä oli peräti kolmen eri vuoden eli vuosien 1948, 1949 ja 1950 tilien tarkastus, päättänyt "että tilinpäätös on tästedes tehtävä tammikuun loppuun mennessä ja tilit tarkastettava seuraavassa helmikuussa". Kun otetaan huomioon se karmaiseva totuus, että mainittuja vuosia edeltäneeltä ajalta eli esim. vuosilta 1945—1947 ei ole kirjanpitoa olemassakaan eikä mitään tilintarkastusta tai vastuuvapauden myöntämistä ole kerrotuilta vuosilta tapahtunut, niin oikeuttaako edellä siteerattu kansliatoimikunnan päätös olettamaan, että tuolloisella kansliatoimikunnalla oli jo käsitys tai aavistus siitä, miten retuperällä eduskunnan taloudenhoito ja tilinpito sekä sitä koskeva tarkastus olivat. Tässä kansliatoimikunnan kokouksessa olivat pöytäkirjan mukaan läsnä puhemies Fagerholm, varapuhemiehet Kalliokoski ja Kujala sekä edustajat Käkelä, Myllymäki ja Rantamaa. Siis asiaa ainakin yritettiin saada kuntoon. Samana vuonna eli 13. 11. 1951 kansliatoimikunta vielä erikseen vahvisti taloudenhoitajalle ohjesäännön. Edellä mainitun 31. 7. 1951 tehdyn päätöksen ja mainitun ohjesäännön, joka siis samana vuonna myöhemmin vahvistettiin, edellyttämää tilinpäätöstä ei kuitenkaan vaadittu kansliatoimikunnassa seuraavien vuosien tilintarkastuksia käsiteltäessä, vaan kansliatoimikunta on myöntänyt taloudenhoitajalle tili- ja vastuuvapauden yksistään tilintarkastajain lausunnon nojalla. Näin siis kansliatoimikunta on poikennut nimenomaisista päätöksistä ja siitä yleisestä säännöstä, että tilit hyväksyvällä elimellä on käytettävissään tilinpäätös, joka käsitellään tilintarkastajien antaman lausunnon perusteella. Ei edes minkäänlaista laskelmaa, tilinpäätöksestä puhumattakaan, josta tilikauden päättyessä ollut kassasaldo olisi käynyt ilmi, ole koskaan vaadittu eikä sitä liioin ole koskaan tehtykään. Sen lisäksi tilit jätettiin yleensä tarkastettavaksi myöhemmin kuin taloudenhoitajan ohjesäännössä määrättiin.

Niinpä mainitun ohjesäännön voimassa ollessa vuosina 1954, 1962, 1963, 1964, 1965 ja 1966 ei ole tarkastettu eikä todennäköisesti edes jätetty tarkastettavaksi edellisen vuoden tilejä ohjesäännössä edellytetyllä tavalla. Vuosina 1954, 1962 ja 1963 ei ole tarkastettu minkään vuoden tilejä.

Perustuslakivaliokunnan asettama kolmihenkinen asiantuntijatyöryhmä on valiokunnan käytössä olleen asia-aineiston pohjalta todennut, että eduskunnan taloudenhoitajan kirjanpito kyseisenä aikana on ollut monissa suhteissa yleisen kirjanpitotavan ja eduskunnan kansliatoimikunnan hänelle vahvistaman ohjesäännön vastainen. Työryhmä toteaa myös, että juuri "tilintarkastajien ja kansliatoimikunnan virheellinen menettely oli tehnyt mahdolliseksi sen, että taloudenhoitaja oli voinut vuosikausia jatkaa puutteellista tilinpitoaan" ja että "tilintarkastuksessa ja vastuuvapauden myöntämisessä todettuja virheellisyyksiä ei kuitenkaan voida pitää vähäisinä ja merkityksettöminä."

Lausuessaan käsitystään eduskunnan taloudenhoidon valvonnan oikeudellisesta arvioinnista mainittu asiantuntijatyöryhmä toteaa, "että eduskunnan tilintarkastajien, muiden kansliatoimikunnan jäsenten ja virkamiesten mahdollisia laiminlyöntejä on arvioitava itsenäisinä, virkamiehiä koskevissa rikoslain säännöksissä sanktioituina tekoina, joista mainitut henkilöt ovat vastuussa rikoslain 2 luvun 12 §:ssä tarkoitettuina virkamiehinä." Kysymys on siis siitä, miten taloudenhoidon valvonnasta vastuussa olevat henkilöt ovat täyttäneet voimassa olleiden säännösten edellyttämät valvontatehtävät. Työryhmä toteaa myös kantanaan, että jo käytettävissä olleen asia-aineiston perusteella on katsottava, että oikeuskansleri Jaakko Enäjärvi on menetellyt virheellisesti jättäessään ryhtymättä enempiin toimenpiteisiin tilintarkastuksessa ja vastuuvapauden myöntämisessä tapahtuneitten virheellisyyksien johdosta.

Tarkasteltaessa oikeuskanslerin syyttämisvelvollisuutta on pääsääntönä todettava olevan legaliteettiperiaatteen. Virallinen syyttäjä on velvollinen ajamaan syytettä, elleivät todisteet ilmiannon tueksi ole niin vähäiset, että se on todennäköistä perustetta vailla. Nykyisin voimassa oleva lainsäädäntö on tehnyt mainittuun legaliteettiperiaatteeseen poikkeuksen, jonka mukaan virallinen syyttäjä saa jättää ajamatta syytettä, jos rikos on vähäpätöinen, mikäli ilmenee, että teko on johtunut olosuhteet huomioon ottaen anteeksiannettavasta huomaamattomuudesta, ajattelemattomuudesta tai tietämättömyydestä eikä yleinen etu vaadi syytteen ajamista.

Oikeuskanslerin ohjesäännön 5 §:n toisen lauseen mukaan oikeuskanslerin tulee, milloin viranomaisen tai virkamiehen menettelyä tutkittaessa käy ilmi, että on menetelty vastoin lakia tai muutoin virheellisesti, saattaa syyllinen laillisen seuraamuksen alaiseksi, mikäli virheellisyys ei ole sen laatuinen, että asia voi jäädä oikeuskanslerin antaman huomautuksen varaan.

Arvosteltaessa eduskunnan kansliatoimikunnan ja sen keskuudestaan valitsemien tilintarkastajien menettelyä on uudelleen todettava asiantuntijatyöryhmän lausuneen käsityksenään: "Todettuja virheellisyyksiä ei kuitenkaan voida pitää vähäisinä ja merkityksettöminä." Tämä toteamus ja selvääkin selvemmät raskaat laiminlyönnit sulkevat mielestäni kiistattomasti pois sellaiset tulkintamahdollisuudet, että kyseessä olevat, edellä todetut virheellisyydet, jotka konstituoivat virkamiehenä tehdyn virkarikoksen, olisivat vähäpätöisiä tai anteeksiannettavasta huomaamattomuudesta, ajattelemattomuudesta tai tietämättömyydestä tehtyjä.

Olisiko yleinen etu vaatinut oikeuskansleria ajamaan syytettä muita kuin eduskunnan taloudenhoitajaa vastaan eduskunnan kerrotussa kavallusväärinkäytöksessä? Tämän vuoden kuluessa on täällä eduskunnassa keskusteltu kahteen eri otteeseen valtioneuvoston antaman oikeuslaitosta koskevan selonteon johdosta. Tässä keskustelussa on useissa puheenvuoroissa todettu, että kansan luottamus tuomioistuinlaitokseen, syyttäjäviranomaisiin ja yleensä lailliseen menoon maassamme samoin kuin ihmisen samanarvoisuuteen lain edessä on kuitenkin horjunut viime vuosina yhä enenevässä määrin, vaikka elämmekin oikeusvaltiossa. Yhä yleisemmin ollaan sitä mieltä, että korkea virka-asema, poliittinen vaikutusvalta ja varallisuus suojelevat lain edessä. Laki ei ole kaikille sama, vaikka perustuslakimme niin säätääkin. Väärinkäytöksiä ja virkarikoksia, joihin ovat syyllistyneet korkeissa asemissa olevat henkilöt tai poliitikot, ei maassamme tutkita riittävällä huolella ja täysin puolueettomasti. Maamme korkeimmat lainvalvojat ovat valitettavasti enemmän tai vähemmän riippuvaisia valtaa pitävistä ja poliittisista voimista.

Että asia todella on Suomessa tällä haavaa kerrotulla tavalla, sen osoittaa jo mielestäni rii-

dattomasti oikeuskansleri Enäjärven menettely eduskunnan kavallusväärinkäytösjutussa, jossa hänen mahtikäskyllään rajoitettiin tutkimukset vain Feiringin osuuteen jutussa ja yksin Feiring määrättiin syytteeseen pantavaksi. Kaiken kukkuraksi ei edes miestä syytetty kavalluksesta, vaan muista lievemmistä virkarikoksista. Jos myymälänhoitajalla tai kioskinhoitajalla on vaikkapa vain muutaman sadan markan tai tuhannen markan vajaus tileissään, niin kyllä virallinen syyttäjä asianomistajan tehtyä asiasta rikosilmoituksen, armotta syyttää asianosaista kavalluksesta. Mutta asiahan on toisen laatuinen, kysymyksessähän on vain tavallinen kansalainen.

Oikeuskansleri Enäjärven suojaavalle menettelylle on myös mielestäni varsin tunnusomaista hänen arvostelunsa kansanedustaja-tilintarkastajien menettelystä, joka arvostelu subjektiivisuudessaan oikein pistää silmään luettaessa hänen vastinettaan, jonka hän antoi perustuslakivaliokunnalle. Hän toteaa, että tilintarkastajat ovat suorittaneet tehtävänsä "riittävällä huolellisuudella" ja toimineet "järkevästi, kunniallisesti ja moitteettomasti". Totuus asiassa on kuitenkin se, että tilintarkastajat ovat esim. eräinä vuosina vasta kolmantena vuotena tilivuoden jälkeen suorittaneet kyseessä olevan tilivuoden tarkastuksen ja tietenkin vakuuttaneet, että "suorittamassamme kassantarkastuksessa totesimme, että käteisvarojen ja eduskunnan postisiirtotilillä olevien varojen määrä vastasi kassakirjan osoittamaa säästöä." En jaksa ymmärtää, miten tällaisen kassantarkastuksen pystyy suorittamaan vuosikausien kuluttua.

Vielä vähemmän ymmärrän sitä, että kerrotunlaista menettelyä maan ylin syyttäjäviranomainen pitää järkevänä, kunniallisena ja moitteettomana menettelynä tilintarkastajan tehtäviä hoidettaessa. Tilintarkastajat eivät ole kaivanneet tilinavauksia, eivät tilinpäätöksiä, joita kumpaakaan ei ole koskaan missään vaiheessa tehtykään, mutta jotka olisi ohjesäännön mukaan pitänyt tehdä.

Poliisitutkinnassa, jossa arvoisia kansanedustajia ja tilintarkastajia on käsitykseni mukaan kuultu todistajan ominaisuudessa, eräät tilintarkastajat, mm. ed. Käkelä, ovat kertoneet, että he eivät tienneet taloudenhoitajan ohjesäännön olemassaolosta. Kuitenkin siinä kansliatoimikunnan kokouksessa 31. 7. 1951, jossa päätettiin, että "tilinpäätös on tästedes tehtävä" jne. kuten jo edellä on seikkaperäisesti todettu, ja 13. 11. 1951 pidetyssä kokouksessa, jossa eduskunnan taloudenhoitajan ohjesääntö vahvistettiin, olivat läsnä silloiset tilintarkastajat, ed. Käkelä ja ed. Rantamaa. Voiko kukaan rehellinen ihminen vastuullisesti väittää, että moinen tilintarkastus on suoritettu riittävällä huolellisuudella, järkevästi, kunniallisesti ja moitteettomasti sekä että kiistattomiksi todetut valvonnan laiminlyönnit olisivat anteeksiannettavasta huolimattomuudesta, ajattelemattomuudesta tai tietämättömyydestä tehtyjä! Ei voi olla kysymys mistään muusta kuin siitä, että laiminlyömällä kiistaton virkavelvollisuus perusteellisen tutkimuksen suorittamisesta ja laiminlyömällä ryhtyä enempiin toimenpiteisiin tilintarkastuksessa ja vastuuvapauden myöntämisessä tapahtuneitten jo todettujen virheellisyyksien johdosta on tieten tahtoen suojeltu korkeissa asemissa olevia henkilöitä. Mikään tarkoituksenmukaisuusharkinta ei voi tulla kysymykseen maan korkeimmalla syyttäjäviranomaisella tällaisessa asiassa, vaan laillisuusperiaatetta on tinkimättömästi noudatettava. Kaikkien kansalaisten on oltava samanarvoisia lain edessä. Rehellisyys ja vastuuntunto on palautettava, samoin kansan luottamus lailliseen menoon maassamme.

Oikeuskansleriksi nimitetään vain eteväksi laintuntijaksi tunnettua henkilö. Tämän vaatimuksen on oikeuskansleri Jaakko Enäjärvi varmasti täyttänyt. Onhan hän ennen oikeuskansleriksi tuloaan ollut monivuotinen korkeimman oikeuden jäsen. Tämän vuoksi hänen on myös kiistatta täytynyt ymmärtää, että eduskunnan kavallusväärinkäytösjutussa ovat rikosoikeudellisessa syyllisyysvastuussa ja vahingonkorvausvastuussa myös muut henkilöt kuin vain eduskunnan taloudenhoitaja. Johan alkeellisimmankin lakimieskoulutuksen saanut henkilö pystyy asia-aineiston pohjalta toteamaan, mikä on niin kansliatoimikunnan kuin sen keskuudestaan valitsemien tilintarkastajien laiminlyöntien merkitys, kuin myös sen, että kyseessä olevien henkilöiden laiminlyöntejä on arvosteltava itsenäisinä tekoina, joista he ovat vastuussa rikoslain tarkoittamina virkamiehinä.

Mutta tähän asian ydinkysymykseen ei oikeuskansleri Enäjärvi ole millään muotoa puuttunut. Hän ei ole puuttunut tähän kertomuksessaan eduskunnalle virkatoimistaan vuodelta 1968 enempää kuin perustuslakivaliokunnalle antamissaan kahdessa vastineessa. Vaikka hän on riidattomasti tutkimustensa tulosten perusteella voinut todeta, että eduskunnan taloudenhoitajan olisi tullut pitää ohjesäännön edellyt-

tämiä tilikirjoja ja olisi ollut laadittava vuosittain tilinpäätös, mutta että kaikki tämä on laiminlyöty; että tilintarkastajat ovat tilintarkastuskertomuksen sanamuodon mukaan tarkastaneet tilikirjat, siis useamman tilikirjan kuin yhden, vaikka riidaton totuus asiassa on se, ettei muuta tilikirjaa ole koskaan ollut olemassakaan kuin yksi ainoa kassakirja, jossa kaiken kukkuraksi oli vain yksi ainoa tili, kuten edellä on jo seikkaperäisesti kerrottu; että tilejä on tarkastettu, milloin on sattunut tulemaan mieleen, että sellainenkin toimenpide kuuluu asianosaisten tehtäviin, ja että kansliatoimikunta on vuodesta vuoteen myöntänyt tili- ja vastuuvapauden vaatimatta päätöksensä ja taloudenhoitajan ohjesäännön mukaista tilinpäätöstä, hän on kuitenkin valmis arvostelemaan tilintarkastajien ja muiden toimintaa suorastaan ylistävin arvosanoin eli "riittävällä huolellisuudella, järkevästi, kunniallisesti ja moitteettomasti." Mielestäni mainitut asianhaarat osoittavat riidattomaksi sen, että hän tieten tahtoen ja virkavelvollisuutensa tyystin unohtaen on halunnut suojella niin eduskunnan korkeimpia virkamiehiä kuin kaikkia kansliatoimikunnan kansanedustajäseniä. Jos ei tämä ole selvästi lain vastaista menettelyä virkatoimessa, niin millainen menettely sitten olisi?

Nyt on tämän asian perusteellisessa selvittelyssä viivytelty jo neljättä vuotta. Jos mainittu Enäjärvi olisi asian paljastuttua heti ryhtynyt virkavelvollisuutensa mukaisiin toimenpiteisiin, niin vuoden 1957 ja sitä seuranneiden kolmen vuoden taloudenhoidossa tapahtuneiden raskaiden laiminlyöntien syyteoikeus ei olisi päässyt rikosoikeudellisesti vanhenemaan. Vanheneminen on sitäkin valitettavampaa, koska se aiheuttaa sen, että samanlaisiin raskaisiin laiminlyönteihin syyllistyneistä henkilöistä toiset pääsevät selviytymään kuin koira veräjästä, mutta toiset sen sijaan joutuvat vastuuseen saman arvoisesta menettelystä.

Kuten jo edellä mainitsin, toistuu tilintarkastuskertomuksissa vuodesta vuoteen sanonta: "Tilikirjat totesimme huolellisesti pidetyiksi" — vaikka todellisuudessa olikin käytössä vain yksi ainoa yhden ainoan tilin käsittävä kassakirja, jossa kaiken kukkuraksi oli jätetty tyhjiä rivejä sinne sun tänne ilmeisenä tarkoituksena käyttää näitä tyhjiä rivejä, jos tarvetta siihen olisi ilmennyt. Tilintarkastuskertomuksessa todetaan myös aina, mitä tilintarkastuksessa on todettu. Miten tämä on ollut mahdollista todeta, mitä vuodenvaihteessa kassassa todella oli, kun tilintarkastuksen nimellä pidetty toimitus on aina tapahtunut huomattavasti vuodenvaihdetta myöhemmin ja koska kassakirjasta puuttuivat tilinavaus- ja kuukausisaldot kokonaan? Samoin puuttuivat postisiirtotilin ja kassan väliset rahasiirrot. Käsitykseni mukaan ovat tilintarkastajat siis omanneet aivan yli-inhimillisiä taitoja.

Paljon on keskusteltu siitä, että eduskunnan tilinpidon ja taloudenhoidon tarkastuksesta ja valvonnasta vastuussa olevat henkilöt olisivat taitamattomia ja ymmärtämättömiä ja että nämä ominaisuudet heissä olisivat vielä sitä suuruusluokkaa, että ne olisivat myös anteeksiannettavia. Moiset väitteet eivät voi pitää paikkaansa. Poimin seuraavassa muutaman esimerkin tilintarkastajista osoittaakseni, että väitteeni on varmasti oikea.

Ed. Käkelä on nykyisin toinen valtiovarainministeri. Perustuslakimme mukaan ministeriksi nimitettävän henkilön tulee olla rehellinen ja taitavaksi tunnettu. Nämä edellytykset ministeri Käkelä varmasti täyttää, sillä ko. perustuslain kohtaahan ei ole meillä kumottu. Ministeri Käkelä on mielestäni rehellinen mies. Hän kertoo mm. poliisikuulustelussa, että kyllä ylivahtimestari oli laskukoneella laskenut kassakirjaan merkittyjä lukuja. Käkelä on myös toiminut urheiluliikkeen johtajana Lappeenrannassa tuona aikana, ja monissa muissakin tilaisuuksissa hän on varmasti nähnyt yhden jos toisenkin tilinpäätöksen.

Ed. Taisto Sinisalo on Sirola-opiston käynyt mies, opiskellut ulkomaillakin, toiminut useamman yhdistyksen piirisihteerinä, Kotkan kaupunginvaltuutettu, SKP:n keskuskomitean jäsen, on varmasti nähnyt monia tilinpäätöksiä ja on varmasti tietoinen niiden merkityksestä. — Entinen kansanedustaja Saara Forsius, agronomi, toiminut mm. Vihdin Säästöpankin toimitusjohtajana ja apulaisjohtajana useamman vuoden ajan. Kukaan ei voine epäillä hänen tietouttaan tilinavauksen ja tilinpäätöksen merkityksestä. — Entinen kansanedustaja Ale Holopainen, maalaisliiton Itä-Karjalan piirijärjestön sihteeri, maalaisliiton Pohjois-Karjalan piirijärjestön puheenjohtaja, Oy Yleisradio Ab:n hallintoneuvoston jäsen, erään keskussairaalapiirin kuntainliiton liittovaltuuston varapuheenjohtaja jne., on varmasti hyvin selvillä tilinpäätöksen merkityksestä kuin myös tilintarkastuksestakin.

Edellä todetut muutamat poiminnat osoittavat selvääkin selvemmin, että mistään ymmär-

tämättömyydestä tai taitamattomuudesta ei suinkaan ole ollut kysymys. Kysymys on törkeästä huolimattomuudesta ja velvollisuuksien raskaasta laiminlyömisestä. Koko eduskunnan kansliatoimikunta on vastuussa siitä, että eduskunnan tilinpito ja taloudenhoito sekä sen valvonta on hoidettu siten niin kuin on käynyt ilmi. Kukaan rehellinen ihminen ei voi antaa asiasta oikeuskansleri Jaakko Enäjärven ylistäviä arvosanoja eli "riittävällä huolellisuudella, järkevästi, kunniallisesti ja moitteettomasti."

Jos joku odottaa minun arvosteluani asiasta, olen valmis sen tässä lausumaan. Käsitykseni mukaan eduskunnan tilinpidon ja talouden valvonta on ollut mainittuna aikana kerrassaan ala-arvoista ja sisäinen tilintarkastus yhtä tyhjän kanssa. En liene väärässä väittäessäni, ettei mitään varsinaista tilintarkastusta ole koskaan edes yritettykään suorittaa. Uskottavinta on se, että on oltu valmiita allekirjoittamaan jonkun henkilön jo valmiiksi kirjoittama tilintarkastuskertomus. Miltään muulta pohjalta ei asia, huomioon ottaen mitä on ilmikäynyt, ole ymmärrettävissä.

Eduskunnan kavallusväärinkäytös on vertaansa vailla oleva sutullinen tapahtuma, joka arveluttavassa määrin nakertaa eduskunnan arvovaltaa. Tiettävästi tapaus on ainutlaatuinen, selvä maailmanennätys, josta ei suinkaan ole aihetta ylpeillä, ja kuitenkin vain yksi ainoa henkilö on tähän mennessä saatettu tapahtumasta vastuuseen. Tämä seikka juuri osoittaa maassamme tapahtuneen moraalin arveluttavan höltymisen. Ei löytynytkään enää riittävää siveellistä ja moraalista ryhtiä maamme korkeimmalta lainvalvojalta, kun vaaravyöhykkeessä olivat korkeissa asemissa olevat ja poliittiset henkilöt.

Entä miten on asianlaita muualla Euroopassa? Olen kuullut kerrottavan, että Norjassa eräs korkea virkamies tuomittiin 6 000 kruunun suuruisesta verokavalluksesta ja hän lähti virastaan välittömästi. Myös Englannissa, parlamentarismin emämaassa, on moraali poliittisessa elämässä hyvin korkeata tasoa. Viittaan tässä herra Profumon tapaukseen. Kuten tunnettua, hänellä oli jotain tekemistä neiti Christine Keelerin kanssa. Vain se seikka, että hän erehtyi valehtelemaan parlamentissa, poisti hänet välittömästi poliittiselta taivaalta. Jos meillä Suomessa olisi poliittisessa elämässä yhtä korkea moraalinen taso kuin on Englannissa, niin varmaakin varmempaa on, että tähän eduskunnassa tapahtuneeseen kavallusväärinkäytökseen tavalla tai toisella myötävaikuttaneet henkilöt eivät tulevissa vaaleissa esiintyisi enää edes ehdokkaina.

Me SMP:läiset käymme sitkeästi taisteluamme väärinkäytöksiä vastaan ja pidämme tinkimättömästi kiinni siitä perustuslain säännöksestä, että jokaisen kansalaisen tulee olla samanarvoinen lain edessä. Me olemme myös tämän asian käsittelyä silmällä pitäen vedonneet muihin eduskuntaryhmiin ja niiden kansanedustajiin, jotta edellä mainittu pyrkimyksemme sekä kansan luottamus lailliseen menoon maassamme toteutuisivat. Jokainen myöntää varmasti ainakin sisimmässään, miten suuresta ja tärkeästä asiasta on kysymys.

Haluan vielä korostaa seuraavaa seikkaa. Historia todistaa kumoamattomasti, että henkisen ja moraalisen ryhdin murtuminen kaikkine ikävine keinotteluilmiöineen on viimeinen vakava ennakkovaroitus vallitsevan yhteiskuntajärjestyksen tuhoutumisesta, ellei ryhdistäytymistä tapahdu sekä vääryyksiin ja väärinkäytöksiin käydä kovalla kädellä käsiksi. Nyt tarvitaan luutaa, ja luutimisen on tapahduttava huipulla. Mikäli näin ei tapahdu, niin tällöin on tietoisesti tässä salissa asetuttu tukemaan vääryyden ja laittoman menettelyn suojelemista.

Herra puhemies! Pyydän vielä saada kannattaa ed. Vennamon tekemää perusteluesitystä.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Voidaan todeta, että viime keväänä alkanut oikeuspoliittinen keskustelu jatkuu tämän asian yhteydessä eduskunnassa tänään. Keskustelu käydään nyt kuitenkin toiselta pohjalta kuin viimeksi. Edellisellä kierroksella meillä oli alustajana oikeusministeri, tällä kerralla keskustelun pohjana on tapahtumasarja, joka jo pitkään on kuohuttanut ihmisten mieliä. Tälläkin kerralla on kysymys kuitenkin oikeudesta, oikeudenmukaisuudesta, oikeuslaitoksen puolueettomuudesta ja kansalaisten luottamuksesta sekä oikeuslaitokseemme että niitä hallitseviin miehiin ja naisiin.

Tutkimukset ovat osoittaneet, että kansalaisten luottamus oikeuslaitokseemme on pahasti horjunut. Tästä voin itsekin kertoa esimerkin. Asun Lahdessa. Vastapäätä asuntoani on suuri leipomo. Eräänä iltana eräs laitapuolen kulkija tunkeutui omine lupineen leipomoon varastaakseen kirjaimellisesti korppuja syödäkseen. Tämä yhteiskunnan kannalta vaarallinen yksilö sai tuosta teostaan kuuden kuukauden ehdollisen

tuomion. Oikeus ei kiinnittänyt huomiota hänen taustaansa ainakaan siinä mielessä, että oikeus olisi löytänyt lieventäviä asianhaaroja tuon miehen fyysisestä ja psyykkisestä tilasta. Oikeus kiinnitti huomiota hänen rikosrekisteriinsä, mutta ei ollenkaan niihin olosuhteisiin, joissa hän oli joutunut elämään ja toimimaan. Voitte kysyä, mitä tekemistä tällä asialla on sen kanssa, mitä täällä tänään käsittelemme eduskunnassa. Lahtelaisessa esimerkkitapauksessa oikeus voitti. Varastaminen on rikos, ja siitä rangaistaan. Näin meitä on opetettu lapsesta pitäen. Mutta miten käy, jos varkauteen verrattava rikos tapahtuu tarpeeksi korkealla tasolla ja vastuuseen joutuvat muunlaiset rikolliset kuin työtön, nälkäinen alkoholisti?

Tulin eduskuntaan vuonna 1970 vaalien jälkeen, joten en ole nähnyt eduskunnassa entistä taloudenhoitajaa enkä tiedä, minkälainen tilanne tasossa tuolloin vallitsi. Joka tapauksessa tästä asiasta on kansan suussa kiertänyt mitä omituisimpia versioita. Ja mistä tämä johtuu? Kaikki johtuu vain siitä, että kun tapaus tuli ilmi, sitä pyrittiin salaamaan, ja kun siinä ei täysin onnistuttu, se pyrittiin kuitenkin hoitamaan pois päiväjärjestyksestä mahdollisimman näkymättömästi ja kivuttomasti. Suomalaisia pidetään yhdistysihmisinä. Lähes jokainen suomalainen kansalainen tietää, että jokaisella yhdistyksellä, jokaisella yhtiöllä tai muulla sellaisella on jonkinlainen rahastonhoitaja tai taloudenhoitaja (Hälinää salissa), jota valvovat jonkinlaiset tilintarkastajat. Ei tarvitse olla oikeusoppinut tietääkseen, että myös tilintarkastajat ovat vastuussa näistä. Suomen kansaa voidaan pitää niin valistuneena, että se saattoi arvata, että myöskin eduskunnalla tulee olla jonkinlaiset tilintarkastajat. Näin ollen kansa vaistosi, että jutussa on alusta pitäen jotain hämärää, koska vain taloudenhoitajaa syytetään, vaikka väärinkäytös oli oloissamme ainutlaatuisen huikeata luokkaa.

Tapaus toi päivänvaloon myös muitakin omituisuuksia poliittisessa järjestelmässämme. Tarkoitan sitä, että kun tapaus paljastui, myöskin ne puolueet, joilla ei ollut edustusta kansliatoimikunnassa, olivat mukana hautaamassa koko juttua. On omituista solidaarisuutta, että vaietaan tällaisesta tapauksesta, sillä voidaan katsoa, että jos niiden puolueiden omattunnot, jotka vuodesta toiseen ovat pitäneet hallussaan kansliatoimikunnan paikkoja, ovat niin paatuneita, ettei niiden taholta ollut odotettavissa mitään, olisi muiden puolueiden toki pitänyt toimia. Kävi kuitenkin niin, että ilman puolueemme asiaan puuttumista — eli nyt voidaan todellakin sanoa, ilman puolueemme puheenjohtaja Veikko Vennamon valppautta ja tarmoa — tämä asia olisi ikiajoiksi haudattu, mutta ei suinkaan unohdettu kansalaisten taholta.

Kun puolueemme on jatkuvasti ajanut asian uudelleen tutkimista ja väärinkäytöksiin ja rikoksiin syyllistyneiden saattamista vastuuseen, emme suinkaan ole lähteneet siitä, että me janoaisimme kostoa ja vaatisimme joidenkuiden henkilöiden päitä vadille. Yksinomaisena lähtökohtanamme on ollut se, että kaikkien kansalaisten tulee todella olla yhdenvertaisia lain edessä. Emme voi sallia, että kun väärinkäytös tapahtuu tarpeeksi korkealla tasolla, voivat poliitikot suorastaan vaientaa maamme korkeat oikeuselimet. Tämä tapaus on osoittanut, miten maamme korkein lainvartija, oikeuskansleri kin, on sittenkin vain hallitsevien käskyläinen. Vai olenko erehtynyt? Mitä tekee nykyinen oikeuskansleri?

Niin kuin sanoin, SMP:n taholta tässä asiassa ei suinkaan ole kysymys kostosta. Haluamme vain, että oikeus tässä maassa on sama kaikille. Mielestämme on erittäin arveluttavaa, jos tämän talon suojissa tapahtuneita väärinkäytöksiä ryhdytään vähättelemään, niin kuin äsken juuri kuulimme, että ei edes haluta kuunnella puheita ja yritetään salata (Ed. Huurtamo: Mahdottomia vaaditte!). — Ymmärrän, että ed. Huurtamon on vaikea kuunnella tällaista asiaa.

Tämän asian yhteydessä on tähän mennessä jo tapahtunut niin paljon kummallisuuksia, että nyt kysymys on perinpohjin selvitettävä. Asia on tutkittava alusta alkaen uudelleen ja väärinkäytöksiin syyllistyneet on saatettava lainmukaiseen vastuuseen laiminlyönneistään. Itse taloudenhoitajan kohdalla kysymys on sikäli selvitetty, että lääkärit ovat todenneet hänen olleen hyvin pitkän aikaa täyttä ymmärrystä vailla. Tämä saattaa outoon valoon sekä kansliatoimikunnan että myös taloudenhoitajan esimiehenä toimineet virkamiehet. Kuten sanoin, en ollut tuohon aikaan eduskunnassa, mutta tuntuu ihmeelliseltä, että täyttä ymmärrystä vailla oleva henkilö on noinkin pitkän aikaa voinut olla virassaan. Sitä omituisemmalta tuntuu, että se porras, jonka olisi kuulunut kontrolloida hänen toimiaan, on laiminlyönyt velvollisuutensa. Tästä johtuen on nyt toimit-

tava ripeästi ja korjattava ne laiminlyönnit ja virheet, joita tämän kysymyksen yhteydessä on tehty. Lain tulee olla kaikille sama.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Eduskunnan taloudenhoidossa syntyneen ainutlaatuisen kavallusväärinkäytöksen käsittely antaa surkean kuvan Suomen kansan korkeimman päättävän elimen, eduskunnan, arvovallasta ja mahdollisuuksista antaa kansallemme vakuuttava osoitus siitä, että tässä maassa on laki sama kaikille yhteiskunnalliseen asemaan tai poliittiseen vaikutusvaltaan katsomatta. On suoralta kädeltä sanottava, että Feiringin ja kumppaneiden jutun käsittely tämän eduskunnan toimikauden alkaessa ryhmämme jättämän kirjelmän pohjalta muodostaa paljastuneen törkeän häväistysjutun jatkona häpeäpilkun perustuslakivaliokunnan eli laillista menoa valvovan eduskunnan erikoisvaliokunnan toiminnassa. Kuluihan puolitoista vuotta ennen kuin asiassa tapahtuneen tahallisen viivästyttämisen ja salailun jälkeen perustuslakivaliokunta antoi mietinnön asiasta. Ja minkälaisen mietinnön! Mietintö päättyy oikeustajuntaa loukkaavaan lausumaan "mutta että tuota laiminlyöntiä ei ole katsottava sellaiseksi laiminlyönniksi, josta olisi asetettava syytteeseen valtakunnanoikeudessa". Oi aikoja, oi tapoja, on todettava viitaten Rooman maailmanvallan rappioon ja alkaneeseen tuhoon. Tällä mietinnöllä on annettu isku vyön alle niille rehellisille suomalaisille, jotka ovat vielä tähän asti olleet hyväuskoisia siitä, että laki olisi kaikille Suomessa sama.

Kun kolmen vuoden jaksoja pääsee kulumaan, ettei eduskunnan taloudesta tehdä mitään tiliä, kun kolmen lakisääteisen kirjanpitokirjan asemesta on pidetty vain hatarasti ja aukkoja sisältävää kassapäiväkirjaa ja kun vastuunalaiset kansliatoimikunnan jäsenet ja eduskunnan tilintarkastajat laiminlyövät täydellisesti kaiken kontrollin ja tilien tarkastamisen, sittenkään ei ole tapahtunut mitään sellaista, joka osoittaisi kirjanpidossa tai niissä suoritetuissa tarkastuksissa tapahtuneen laiminlyöntejä, jotka aiheuttaisivat syytteiden nostamista. Voivatko tällaisiin laiminlyönteihin syyllistyneet henkilöt puhua oikeuslaitoksen uudistamisesta ja luottamuksen palauttamisesta oikeuslaitokseen, jonka tulisi toimia niin, että laki on sama kaikille. Kyllä nämä henkilöt päinvastoin ovat tehneet karhunpalveluksen niillekin vilpittömille pyrkimyksille, jotka tarkoittavat todellisten uudistusten tekemistä siihen suuntaan, että syvästi järkkynyt luottamus Suomen oikeuslaitokseen palautuisi.

Tämä näytelmä on omalaatuisuudessaan ennenkuulumaton. Tuskin tällainen olisi mahdollista minkään maan parlamentin varojen hoidossa, mutta Suomessa näyttää valtarenkaiden avulla hallitussa maassa kaikki olevan mahdollista. Jos tässä maassa jonkin urheiluseuran rahaston tai taloudenhoitaja jättäisi tilit esittämättä yhdeltä vuodelta, olisi takuulla enemmän kuin yksi tämän seuran jäsenistä hurjana: "Miksi näitä tilejä ei esitetä, ja mitä oikein on tarkoituksena salata? "Ei tällaisten yhdistysten, seurojen, osuuskuntien jne. tilien kohdalla ole mahdollisuutta tällaisiin väärinkäytöksiin. Ei niistä päästä kuin koira veräjästä vetoamalla siihen, että tilinpitäjä on täyttä ymmärrystä vailla ja potee aivojen surkastumista jne., ja kuitenkin siellä yhdistyksen raha- ja tiliasioita hoitelevat tavalliset kansanmiehet ja -naiset, jotka eivät ole saaneet muuta koulutusta kuin useimmat kansakoulun ja jatkoluokkien laskennonopetuksen Elon tai Ojalan laskuopin mukaan. Jos yhteiskunnan alimmilla portailla elävä työtön perheenisä sattuu ottamaan elintarvikkeita omaan ja perheensä pahimpaan nälkään, sellaistakin sattuu tässä maassa, hän joutuu siitä kiinni ja saattaa saada rangaistuksena vankeutta, mutta kun yhteiskunnan huipulla olevat politiikan mahtimiehet ja -naiset syyllistyvät mitä törkeimpiin velvollisuuksiensa ja tehtäviensä laiminlyönteihin, joiden seurauksena on yhteisten veronmaksajien varoja häipynyt taivahan tuuliin, he edelleenkin voivat paistatella päivää ja nauttia korkeita palkkojaan ja etujaan niillä tuoleilla, joihin heidät poliittisten ansioiden perusteella on asetettu.

On tapahtunut niin vakavia laiminlyöntejä tilintarkastuksen ja eduskunnan taloudenhoidon kohdalla niiden vastuunalaisten kansliatoimikunnan jäsenten ja eduskunnan tilintarkastajien osalta, että sellainenkin suuri rahankätkentäoperaatio kuin Feiringin on ollut mahdollinen. Vaikka veronmaksajilta kerättyjä varoja on samalla hävinnyt käsittämättömällä tavalla yli 1 milj. mk ja valtiolle aiheutettu vahinko on noin 27 milj. mk, perustuslakivaliokunnan mietinnön mukaan asian annettaisiin raueta eikä syyllisyyttä edes todeta niiden kymmenien poliitikkojen kohdalla, joista monet jo jäävät ulkopuolellekin syytteen noston vanhentumisen takia. Kun puhutaan oikeuslaitoksen tehostamisesta ja kansan oikeusturvan lisäämisestä, ei sitä ainakaan tämänlaatuisella väärin-

käytöksen kuittaamisella millään tavalla lujiteta. Ei ole ihme, että kansa on syvästi huolissaan, kun maassamme laki ei ole sama kaikille.

Poliittisten johtajien syyllistyessä tällaisiin laiminlyönteihin ja väärinkäytöksiin jatkuvasti on kansa kouhuksissaan ja hämmästynyt siitä, että laillista menoa ei noudateta. Edelleen on käsittämätöntä, miten ylimielisesti kaikki puolueet suhtautuvat näin ennen kuulumattomaan väärinkäytökseen ja kansan tuomiota peläten vähättelevät koko asiaa. Vähintä, mitä voitaisiin kansan luottamuksen palauttamiseksi oikeuslaitokseen tehdä, olisi se, että asianomaiset kansliatoimikunnan jäsenet ja tilintarkastajat ja tietenkin vastuunalaiset virkamiehet todettaisiin syyllisiksi eikä asiaa päästettäisi raukeamaan. Joka tapauksessa jo nyt on selvää, että kansan tuomio tulee olemaan aivan varma. Olisikin jo korkein hetki antaa kansan vaaleissa sanoa mielipiteensä hallituksen politiikasta ja tällaisten väärinkäytösten salaamisesta ja siitä, että oikeudessa jätetään jopa käsittelemättä näinkin tärkeitä laiminlyöntejä, joissa veronmaksajien rahoja tuhlataan kymmeniä miljoonia markkoja.

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Väärinkäytös ja kavallus on aina vakava asia. Vielä vakavampi se on, jos se tapahtuu johtavalla paikalla ja peräti eduskunnassa, kuten tässä asiassa on käynyt. Ohjelmamme perustan mukaisesti me Suomen maaseudun puolueessa olemme jatkuvasti vaatineet kaikkien epäselvyyksien ja väärinkäytösten paljastamista ja perusteellista selvitystä. Esim. kansanedustaja Veikko Vennamo oli ensimmäisenä selvittämässä toistakymmentä vuotta sitten tapahtuneita suuria hyväntekeväisyysrikoksia. Silloinkin yritettiin voiman oikeudella ja lain kirjainta vääristellen suojella syyllisiä, ja Vennamoa pilkattiin ja hänelle naurettiin. SMP on kuitenkin saanut voimakasta tukea oikeustaisteluilleen Suomen kansalta yli puoluerajojen. Taistelemme oikeuden ja sen puolesta, että laki olisi kaikille sama. Pyrkimyksemme ei ole valitettavasti saanut vastakaikua muilta puolueilta, vaikka niiden ohjelmissa onkin selvästi kirjoitettu "oikeudenmukaisuus ja laillisuus".

Eduskunnan kavallusväärinkäytöksen vaiheet aina syyllisten salailua ja tutkimusten asiatonta viivyttelyä myöten on aiheuttanut kansamme keskuudessa suurta hämmästystä ja epävarmuutta uskossa Suomen oikeuslaitoksen tasapuolisuuteen. Yhä toistuvasti ja laajenevasti kysytään kaikkialla maassa, eikö laki olekaan kaikille sama. Kun esim. pienyrittäjä jättää pidättämättä työntekijöiltään verot, hän joutuu varmasti kiinni lainrikkomuksestaan ja siitä vastuuseen, mutta kun eduskunnassa kavalletaan veronmaksajain varoja ja aiheutetaan tappioita jokaiselle veronmaksajalle, yritetään asiaa salailla, viivytellä ja vähätellä. Kaiken lisäksi yritetään vielä syy vierittää SMP:n ja Vennamon niskoille, kuten olemme saaneet havaita mm. maamme valtalehdistön suhtautumisessa kavallusasiaan. Ensin maamme valtalehdistö vaikeni liikuttavan yksimielisesti asiasta kuin muuri, ja kun sen oli pakko puuttua asiaan, käännettiin koko asia päälaelleen ja SMP:stä ja Vennamosta yritettiin tehdä syylliset. Vain muutamat lehdet, niiden joukossa mm. osa maamme ruotsinkielistä lehdistöä, Suomen Uutisten lisäksi ovat käsitelleet kavallusväärinkäytöstä asiallisesti. Meitä yritetään syyttää mm. siitä, että olemme muka hosuneet liikaa tässä asiassa ja että olemme hutkineet, ennen kuin asia on tutkittu. Tämä ei pidä paikkaansa. Emme varmasti ole liikaa hosuneet asiassa, joka on jo vuonna 1967 paljastunut ja vieläkin selvittämättä. Ja kaiken lisäksi joka vuosi vapautuu korkeita syyllisiä vastuusta, kun asia heidän osaltaan vanhenee. Jos asiassa on ollut jotakin hosumista, niin se tapahtui viimeisessä perustuslakivaliokunnan käsittelyssä, jossa kokoomuslainen perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja ajoi pikavauhtia asian läpi, ilman että SMP:n edustaja tässä samassa perustuslakivaliokunnassa ehti perusteellisesti tutustua asiantuntijoiden lausuntoon. Tästä syystä edustajamme jättikin valiokunnan enemmistön päätökseen eriävän mielipiteensä, jossa vaaditaan, että asia tutkitaan ja selvitetään perusteellisesti kaikkien syyllisten osalta ja syylliset saatetaan edesvastuuseen.

Kavalletuista varoista ja veronmaksajien tappioista liikkuu erilaisia käsityksiä. Valtiontalouden tarkastusvirasto on todennut, että valtion kokonaistappio kavallusväärinkäytöksessä on 27 milj. nmk. Kuitenkin maamme tiedotusvälineissä ja julkisessa sanassa on totuutta yritetty salailla Suomen kansalta ja asiaa vähätellä suurten syyllisten suojelemiseksi. Suomen kansa on erittäin kiinnostuneesti seurannut SMP:n taistelua oikeuden puolesta rappioilmiöitä vastaan kaikista pimennysyrityksistä huolimatta. Olemme saaneet suurta tukea ja myötätuntoa taistelullemme. Tästä kertovat yksityisten kan-

salaisten lukuisat kirjeet ja muut yhteydenpidot eduskuntaryhmämme kansanedustajiin. Kansan tarve puolustustahto rappiota vastaan on herännyt.

Olemme kuitenkin joutuneet käymään taistelumme valtavan painostuksen ja pilkan alla. Muiden puolueiden kansanedustajat eivät ole katsoneet aiheelliseksi selvittää väärinkäytöstä, ja voidaan oikeutetusti sanoa, että SMP on maan ainoa laillisuutta ajava puolue. Vieläkin, vaikka asiantuntijat ovat rikokset todenneet ja syylliset osoittaneet, asiaa on yritetty painaa pimentoon. Eduskunnassa istuu vielä huomattava joukko tavalla tai toisella kavallusjuttuun kietoutuneita henkilöitä, sekä Karjalaisen hallituksessa istuu rahaministerinä sosialidemokraatti, joka ei lähes kymmenen vuoden aikana toimittuaan tilintarkastajana havainnut alkeellisimpiakaan virheitä eduskunnan tileissä. Holtittomuus ja leväperäisyys ovat siis saaneet rehoittaa estoitta johtavilla paikoilla ja eduskunnassa.

Kun SMP vaatii viimeisen välikysymyskeskustelun yhteydessä hallitukselle epäluottamuslausetta kavallusväärinkäytöksen ja epäonnistuneen talouspolitiikan takia, ei eduskunnan puhemiesneuvosto sallinut esityksestä äänestettävän, koska pelkäsi totuuden paljastuvan kansalle. Vastaavasti SKDL:n epäluottamuslauseesta äänestettiin, vaikka siinäkin puututtiin muihin asioihin kuin talouspolitiikkaan. Meidän mielestämme valtion varojen väärinkäyttö on osa huonosti hoidettua talouspolitiikkaa.

Herra puhemies! Kaiken eduskunnan suuressa kavallusväärinkäytöksessä tapahtuneen johdosta me SMP:ssä katsomme, että nykyinen eduskunta ei enää voi nauttia kaikilta osin kansan luottamusta, sillä eduskunnassahan istuu parhaillaankin suuri joukko kavallusväärinkäytökseen kietoutuneita, joiden osuutta väärinkäytöstapahtumiin äänestäjät eivät vielä viime vaaleissa tienneet. Sen vuoksi on vakavat perusteet koko sisäpoliittisen tilanteen uudelleen arviointiin. Terveen kansanvallan kannalta on sitä parempi, mitä nopeammin uudet eduskuntavaalit voidaan panna toimeen. Olisi toivottavaa, että kansa voisi tuoreltaan sanoa painavan sanansa sekä eduskunnan kavallusväärinkäytöksestä että koko vaalien jälkeen harjoitetusta sisä- ja talouspolitiikasta.

Ed. Häikiö: Herra puhemies! Täällä eduskunnassa on noudatettu sellaista tapaa, että asianomaisen valiokunnan puheenjohtajan on sallittu esitellä valiokunnan mietintö tai lausunto keskustelun aluksi. Tällä kertaa SMP:n eduskuntaryhmä on estänyt tämän ja ehkä ensikertalaisina ja ehkä innostuksissaan halunnut suorittaa keskustelun jo ennen tällaista esittelyä (Ed. Suokas: Puhemies jakaa puheenvuorot!). Saanen kuitenkin tuoda esille valiokunnan lausunnon ja siihen johtaneet perustelut, vaikkapa keskustelun lopuksi.

Tosin käsiteltävänä oleva asia on perusteellisesti selostettu perustuslakivaliokunnan mietinnössä ja sen liitteessä. On kuitenkin paikallaan kerrata eräitä esille tulleita seikkoja. Tämä on sitäkin tärkeämpää, kun asian kohdalla näyttävät riehuvan poliittiset intohimot. Vääriä tietoja on levitetty tarkoituksena enemmänkin poliittinen vahingoittamishalu kuin laillisuuteen pyrkiminen. Vaikka olisi asiallisempaa käydä heti pääasiaan, olen pakotettu, niin kuin vastauspuheenvuorossa jo ilmoitin, oikaisemaan niitä tahallisesti vääriä tietoja, mitä täällä on puheenvuoroissa annettu ja joita mm. ed. Vennamon puheenvuoron kohdalta ehdin kirjata 13.

Yleissävyltäänkin näissä puheenvuoroissa on yritetty antaa asiasta yksipuolinen ja väärä kuva, sävyttää asiaa toiseksi kuin mikä se todellisuudessa on. Minä olen valiokunnan puheenjohtajana ja lakimiehenä joutunut tätä asiaa tutkimaan, ja minulla ei ole henkilökohtaisesti syytä olla suden eikä lampaan puolella, mutta nimenomaan haluan, että menetellään siten, että laki on kaikille sama, ja että noudatetaan oikeudenmukaisuutta ja laillisuutta. Ja siinä mielessä sitä, että näin arvokkaalta paikalta, eduskunnan puhujapöntöstä, tuodaan sellaisia vääriä tietoja, jotka suoraa päätä voidaan todeta asiakirjoistakin vääriksi, en voi pitää oikeana.

Muutamia oikaisuja. Ed. Vennamo puheenvuorossaan puhuu koko ajan kavalletuista varoista, kavallusväärinkäytöksestä. Tosiasia on, että taloudenhoitaja Feiringin jutussa ei ole todettu kenenkään ottaneen rahoja, ei asianomaisen itsensä eikä kenenkään muunkaan. Siinä ei ole todettu kavalletun. Kysymys on rahakätköstä, joka on selvitetty. Mutta tällaisilla nimityksillä halutaan tahallisesti johtaa harhaan (Ed. Vennamo: Siis rahoja ei ole hävinnytkään, niinkö?). — Ei ole todettu kenenkään ottaneen sieltä rahaa (Ed. Vennamo: Rahoja ei ole hävinnyt!). — Minä tulen tähän myöhemmin. — Ed. Vennamo antaa täysin ilmasta otettuja lukuja niistä rahamääristä, joista on kysymys. Minä tässä vielä sanon, vaikka tulen myöhem-

min siihen puuttumaan, ja niin kuin ed. Silanderin puheenvuorosta kyllä kävi ilmi, että se rahamäärä, joka on löydetty eduskunnan kassakaapista ja on toimitettu Suomen Pankkiin ja laskettu, on 14 979 447,05 mk (Ed. Vennamo: Senhän minäkin totesin!). — 27 milj. mk ed. Vennamo totesi, ja sitten sanoi, että 10 milj. mk on muka saatu takaisin, millä halusi osoittaa, että sieltä on joku ottanut ja siltä on saatu takaisin. — Mainittakoon, että — joka tähän asiaan ei muuten kuulu — Helsingin raastuvanoikeudessa vahingonkorvausvaatimukset taloudenhoitaja Feiringin osaltakin on toteen näyttämättöminä hylätty. Perustulslakivaliokunnan asiantuntijat, niin kuin voidaan todeta täältä asiantuntijalausunnosta, ovat laskeneet valtion vahingoksi sen johdosta, että joitakin laskuja on maksettu kahteen kertaan — kaikkia tositteita ei ole löydetty — tämän vahingon määräksi 800 000, ja tällä perusteella on tämän suuruisesta vahingosta puhuttu.

Edelleen ed. Vennamo täällä puheenvuorossaan ilmoitti, että kolmelta vuodelta ei vieläkään ole suoritettu tilintarkastusta. Tätä samaa uutista hän on toistanut äänenkannattajassaan, ja tämäkin väite voidaan täällä todeta täysin perättömäksi (Ed. Vennamo: Asiantuntijat ovat todenneet sen todeksi), jota kansan kielellä sanottaisiin valheeksi; nimittäin tämän asiakirjavihkon sivulla 15 on sanottu ne päivämäärät, jolloinka tilintarkastajat ovat kunkin vuoden tilit tarkastaneet. Minä pyydän ed. Vennamoakin nyt katsomaan ja lukemaan sen sieltä. Kyllä hän on tämän lukenut, mutta hän on tahtonut tahallaan antaa asiasta väärän kuvan. Asia on toisessa kohdassa mainittu siinä mielessä, että kolmelta vuodelta on tilintarkastus siirtynyt seuraavaan vuoteen. Mutta tämähän on aivan eri asia, kuin että kolmelta vuodelta ei vieläkään olisi muka suoritettu tilintarkastusta. — En sano puoltaakseni mitään siitä, mitä on tapahtunut, mutta korjaan tässä tahallisesti esiin tuotuja virheitä.

Edelleen ed. Vennamo on täällä väittänyt, että asia olisi ollut annettava eduskunnan oikeusasiamiehen tutkittavaksi eikä oikeuskanslerille. Ed. Vennamo lakimiehenä varsin hyvin tietää, että eduskunnan oikeusasiamiehen tehtäviin ei kuulu eduskunnan toiminnan valvominen.

Sitten ed. Vennamo arvosteli perustuslakivaliokunnan toimintaa ja viittasi siihen, että syyskuussa eräänä maanantaina SMP antoi julkilausuman, jonka mukaan kiirehdittiin perustuslakivaliokunnan toimintaa (Ed. Vennamo: En minä ole mitään semmoista sanonut!). — Tämä pitää paikkansa. Se on täällä puheenvuorossa. — Mutta hän jätti sanomatta sen, että hän seuraavana päivänä, tiistaina, tuli minun luokseni henkilökohtaisesti kahden kesken pyytämään, että minä viivyttelisin asiaa (Ed. Honkonen: Tyypillistä Vennamoa!). Minä en tiedä hänen motiiveitaan, mutta en tietenkään voinut suostua tällaiseen pyyntöön, koska valiokunta toimii lakien mukaan kaikella sillä vakuudella, mikä sille kuuluu (Ed. Vennamo: Tämä ei ole totta!). — Tämä tapahtui valtiosääntökomiteassa. Minulla on siihen todistajat (Ed. Vennamo: Siis todistajat on! Hyvä on, hankitaan! Pyydän esiin!). — Tämä osoittaa sitä kaksinaamaisuutta, mitä tässä asiassa on (Ed. Vennamo: Aivan törkeätä!).

Sitten ed. Vennamo puheenvuorossaan väitti ja antoi ymmärtää, että hän ei muka ole saanut tietoja näistä asiakirjoista, että häneltä on salattu asiakirjoja, ja hän siinä mielessä on kirjoittanut kirjeenkin kansliatoimikunnalle. Tosiasia on, että ed. Vennamo on perustuslakivaliokunnan varajäsen. Hän on osallistunut myöskin kokouksiin. Asiantuntijalausunnon hän sai ensimmäisenä. Lähti juoksemaan sen kanssa luultavasti Suomen Uutisten toimitukseen. Ja minä olen huomannut, kun olen työskennellyt siellä valiokunnassa, että ed. Vennamo käy siellä muulloinkin, mihin hänellä tietysti on oikeus, tutustumassa asiakirjoihin, ja näin ollen nämä hänen väitteensä, että hän ei ole päässyt tutustumaan asiakirjoihin, ovat täysin perusteettomia (Ed. Vennamo: Olinko minä 1968 perustuslakivaliokunnassa, ed. Häikiö?). — Nyt olikin kysymys siitä, mitä on tapahtunut tämän jutun tutkinnan aikana (Ed. Vennamo: Minä puhun vuodesta 1968! Te vääristelette jatkuvasti! Häpeällistä!).

Minusta ei ole mitenkään mieleistä oikoa näitä väitteitä, mutta minä olen pakotettu sen tekemään, koska tällaisia virheellisiä väittämiä on tehty (Ed. Vennamo: Se voidaan pöytäkirjoista todeta!).

Sitten ed. Vennamo väitti ja antoi ymmärtää, että kun hän on vaatinut tämän jutun tutkimista, niin eduskunnan virkamiesten taholta olisi painostettu häntä. Minä uskon, että koko eduskunta voi olla tässä todistajana siitä, että tällaista ei ole tapahtunut (Ed. Vennamo: Vai niin! Vai niin!). Päinvastoin ed. Vennamo yrittää täällä hankkia sellaisia erikoisoikeuksia,

mitä toisilla ei ole, tekee sellaisia ponsiesityksiä, mitä lain mukaan ei voida hyväksyä, ja kun niitä ei voida sallia, niin hän sitten niistä laittaa kirjelmiä ja antaa ymmärtää, että häntä muka painostettaisiin tämän jutun takia (Ed. Kainulainen: Eiväthän nämä tähän kuulu!). — Nämä ovat niitä virheitä, jotka ovat tässä ed. Vennamon puheenvuorossa. Minä sanoisinkin, että minun täytyy valitettavasti tähän käyttää aikaa ja korjailla näitä, ennen kuin pääsen itse asiaan (Ed. Vennamo: Lisää vain! Antaa tulla!).

Sitten ed. Vennamo puheenvuorossaan väitti, että eduskunnan oikeusasiamies on osallinen näihin väärinkäytöksiin. Minä tässä toistan, sen jonka jo sanoin, että lain mukaan eduskunnan oikeusasiamiehelle ei kuulu valvoa eduskunnan toimintaa (Ed. Vennamo: Eikä myöskään rikoksia, niinkö?). — Hän valvoo kansalaisten oikeusturvaa.

Sitten ed. Vennamo antoi ymmärtää ja lausui, että väärinkäytöksiin olisi syyllistynyt laajoja piirejä. Tämä on tahallista vääristelyä ja perusteetonta puhetta.

Sitten ed. Vennamo halusi kiistää sen ilmoituksen, että nykyinen oikeuskansleri Leskinen olisi ryhtynyt asiaan. Tämän ilmoituksen hän halusi leimata vääräksi. Tosiasia on, kuten myöhemmin tulen varsinaisessa puheessani puuttumaan ja ilmoittamaan, että nykyinen oikeuskansleri on pyytänyt mm. perustuslakivaliokunnan puheenjohtajalta ne työkappaleet asiakirjoista, mitkä siellä oli koottu, ja että hän on myöskin pyytänyt asiakirjat eduskunnan kansliatoimikunnalta ja ilmoittanut kirjeensä perusteeksi perehtymisensä asiaan. Myöskin hän on pyytänyt valiokunnalta asiantuntijalausuntoa heti sen valmistuttua (Ed. Vennamo: Miksei neljän vuoden aikana? Miksi nyt vasta?). — Nyt on kysymys juuri tästä ajankohdasta (Ed. Vennamo: Eipäs kuin neljästä vuodesta! Nyt tuli kiire kun joutui kiinni!).

Niihin väitteisiin, että asiaa olisi viivytelty perustuslakivalokunnassa, tulen puheenvuorossa vielä lähemmin puuttumaan ja palaamaan. Ilmoitan tässä vain, että ne ovat perusteettomia.

Virkamiesten vastuusta annettiin vääriä tietoja. Tosiasia on — niin kuin ainakin Vennamon pitäisi tietää — että kansliatoimikunnan ohjesääntö silloin oli sellainen, ettei taloudenhoitaja ollut toisten virkamiesten alainen (Ed. Vennamo: Kyllä, pääsihteerin alainen! Tämä minusta on ihan selvä!). — Ei pidä paikkaansa (Ed. Vennamo: Voi, voi, jo on puheenjohtaja!). Täällä on muitakin vääriä tietoja ja ilmoituksia, mutta vaikka en saanut etukäteen ed. Vennamon puhetta, niin tuossa kiireessä jo ehdin näinkin paljon niitä poimia.

Ed. Silander yritti pysyä asiassa. Hän selosti kylläkin tosiasioita monessa kohdin. Korvausmäärät hänen osaltaan olivat virheellisiä ja heittivät volttia, mutta tosiasioista hän antoi yksipuolisen kuvan ja näin joutui antamaan koko asiasta väärän kuvan. Myöskin hän puhui virheellisesti kavallusväärinkäytösjutusta.

Ed. Kainulainen hyökkäsi perustuslakivaliokuntaa vastaan aiheettomasti. Siihen palaan myöhemmin puheenvuorossa.

Sitten ed. Kortesalmi hämmästyttävästi väitti, että SMP:n edustaja Silander ei ehtinyt tutustua asiantuntijalausuntoon perustuslakivaliokunnassa (Ed. Vennamo: Näin minäkin väitin!). Tosiasiahan oli se, että siihen oli aikaa kolme viikkoa ja asiantuntijalausunto vielä luettiin valiokunnassa ja se ehti olla vielä Suomen Uutisissakin, ennen kuin se tuli käsiteltäväksi valiokunnassa (Ed. Vennamo: Perustuslakivaliokunnan mietinnöstä oli kysymys myös!). — Tässä puhuttiin nimenomaan asiantuntijalausunnosta (Ed. Vennamo: Ei ainakaan minun kohdallani, vaan molemmista!).

Niin kuin jo tästäkin käy ilmi, asian yhteydessä on harjoitettu edesvastuutonta kiihotusta ja vedetty esille nimiä, joilla ei ole mitään tekemistä asian kanssa. Räikeänä esimerkkinä mainittakoon tästä, että muutamia viikkoja sitten levitettiin erään puolueen, SMP:n, toimesta Helsingissä lentolehtistä, jossa muiden väärien tietojen ohella ilmoitettiin kansanedustaja Pentti Sillantauksen, joka eduskuntaryhmänsä puolesta valittiin kansliatoimikuntaan taloudenhoitaja Feiringin rahakätköjutun tultua ilmi ja jolla siten kerta kaikkiaan ei ole minkäänlaista tekemistä väärinkäytösjutun kanssa, kansliatoimikunnan jäsenenä ja tilintarkastajana sekaantuneen asiaan. Samanlaista tietoa levitettiin saman puolueen pää-äänenkannattajassa, joka on julkaissut kosolti vääriä ja totuudesta poikkeavia uutisia asiasta, vaikka tuon puolueen puheenjohtaja, niin kuin minä täällä jo aikaisemmin mainitsin, toimii perustuslakivaliokunnan varajäsenenä ja puolueella on siellä vakinainenkin edustajansa ja puheena olevalla sanomalehdellä on ollut käytettävissään oikeatkin tiedot asiasta.

Poliittiset intohimot ovat värittäneet myöskin perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyä vastalausetta. Mitä valiokunnan jäsen Matti Silander tarkoittaa sillä, että häneltä olisi valiokunnassa estetty asianmukaisten tietojen saanti? Asian tultua valiokuntaan kerättiin kaikesta aineistosta valiokunnalle työkappaleet, ja valiokunnan jäsenet olivat ei vain oikeutettuja, vaan velvollisia tutustumaan koko aineistoon. Useaan otteeseen valiokunnan puheenjohtaja on muistuttanut valiokunnan kotiläksyistä, ja niiden suorittamiseen valiokunta on varannut jäsenilleen aikaa. Nyt ed. Silander yllättäen ilmoittaa, ettei hän olekaan velvollisuutensa mukaisesti valiokunnan jäsenenä tutustunut asiaan. Näin voi olla, mutta väite siitä, ettei ed. Silanderilla olisi ollut mahdollisuuksia tietojen saantiin, on täysin perusteeton (Ed. Vennamo: Selvää rikosten suojelua tuollainen puhe!). Asian käsittely perustuslakivaliokunnassa on ollut perusteellista. Tavanomaisia ja laissa eduskunnan oikeudesta tarkastaa valtioneuvoston jäsenten ja oikeuskanslerin virkatointen lainmukaisuutta marraskuun 25 päivänä 1922 annetun lain niin muotoa kuin muitakin määräyksiä on tarkoin noudatettu. Minusta tuntuu, ettei ed. Silander ole vaivautunut selvittämään itselleen näitä sääntöjä, vaan kirjoittelee vastalauseeseensa paikkansa pitämättömiä väitteitä.

Ed. Silander on moittinut valiokunnan puheenjohtajaa siitä, että tämä on etukäteen ennustanut mietinnön valmistumisajan. Kerrankos täällä joudutaan arvioimaan minkä tahansa asian valmistumisaikaa; joskus erehdytään, joskus ennustus osuu paikalleen. Kaikelle työlle voidaan arvioida omat aikataulunsa. Eri asia on, pitävätkö ne paikkansa. Joskus pitävät, joskus eivät. Mutta ei kai arvioiminen sinänsä ole virhe.

Kun asiantuntijaryhmä, jonka työtä kaiken aikaa kiirehdittiin — sekä suullisesti että kirjallisesti — oli käyttänyt aikaa yli vuoden ja kun valiokunnan jäsenillä, myös ed. Silanderilla, oli koko tänä aikana tilaisuus ja velvollisuus tutkia aineistoa omalta osaltaan, otettiin asia luonnollisesti käsittelyyn asiantuntijalausunnon valmistuttua mahdollisimman pian. Kuten asiakirjoista havaitaan, on kannanottoon asiassa asintuntijalausunnon saamisen jälkeen, joka heti sen saavuttua luettiin valiokunnassa, ollut aikaa useita viikkoja. Asian ensimmäisessä käsittelyssä valiokunnassa otetaan kanta asiaan ja annetaan ohjeet perustelujen kirjoittamista varten. Tämä kokous voi tietenkin olla pitkä tai lyhyt. Yleiskeskustelussa saa vapaasti käyttää puheenvuoroja, mutta kun puheenvuoroja ei enää ole pyydetty, keskustelu julistetaan päättyneeksi. Sen jälkeen tehdään päätökset ehdotusten mukaisesti. Toisessa käsittelyssä tarkistetaan mietintöluonnos. Kokousten pituus riippuu siitä, kuinka paljon ja pitkiä puheenvuoroja käytetään. Istuntoon käytetyn ajan pituutta ei ole pantu laillisuuden ehdoksi, ei valiokunnassa eikä täällä täysistunnossakaan. Se ed. Silanderin pitäisi tietää.

Olen valitettavan pitkään joutunut koskettelemaan valiokunnan käsittelytapaa, koska ed. Silander kirjoittamassaan vastalauseessa ja ed. Vennamo täällä puheenvuorossaan ovat esittäneet siitä kaikkea perää vailla olevia väitteitä (Ed. Vennamo: Vain totta!). Siirtyessäni itse asiaan haluan korostaa, että käsiteltävänä oleva asia on luonteeltaan oikeudellinen eikä poliittinen. Mitä suurin asiallisuus sen käsittelyssä on tarpeen.

Kun eduskunnan silloinen taloudenhoitaja varatuomari Björn Feiring syksyllä 1967 sairastui, huomasivat hänen tehtäviään virkavapauden ajaksi hoitamaan määrätyt henkilöt eduskunnan kassaholvissa olevan huomattavan määrän käteistä rahaa. Asia oli saatettu eduskunnan kansliatoimikunnan tietoon ja kansliatoimikunta oli toimituttanut asiassa selvityksen. Kansliatoimikunnan pyynnöstä valtiontalouden tarkastusvirasto oli määränyt kaksi virkamiestään osallistumaan selvityksen toimittamiseen. Sitä toimitettaessa oli taloustoimiston kassaholvi tarkastettu marraskuun 17 päivänä 1967 ja sieltä tavatut rahat toimitettu Suomen Pankkiin. Näitä rahavaroja oli Suomen Pankissa laskettu olleen 14 976 705,92 mk. Myöhemmin oli taloustoimistosta vielä tavattu 2 741,13 mk, jotka myös oli siirretty Suomen Pankkiin. Tavatut varat, yhteensä 14 979 447,05 mk, oli siirretty valtion tilille. Kansliatoimikunnan suorittamassa selvityksessä oli käynyt ilmi, että kysymyksessä olevat varat olivat lähinnä eduskunnan kassasta suoritetuista palkoista ja eläkkeistä veroennakkoina ja sosiaaliturvamaksuina pidätettyjä valtiolle tilittämättä jääneitä varoja.

Kansliatoimikunta oli marraskuun 23 päivänä 1967 valtioneuvoston oikeuskanslerille lähettämässään kirjeessä pyytänyt oikeuskansleria toimituttamaan tutkimuksen asiassa ja saattamaan sen tulokset kansliatoimikunnan tietoon. Kansliatoimikunnan kirjeen johdosta oikeuskansleri Jaakko Enäjärvi oli niin ikään marraskuun 23

päivänä 1967 lähettänyt jäljennöksen sanotusta kirjeestä sisäasiainministeriölle ja pyytänyt ministeriötä määräämään asianmukaisen poliisitutkinnan toimitettavaksi asiassa. Sisäasiainministeriön määräyksestä poliisiviranomaiset olivat yhteistoiminnassa valtiontalouden tarkastusviraston tarkastajien kanssa suorittaneet tutkinnan ja toimittaneet siinä kertyneet asiakirjat oikeuskanslerille. Toimitetussa tutkinnassa laaditut pöytäkirjat oikeuskansleri Enäjärvi oli lähettänyt kansliatoimikunnalle toukokuun 10 päivänä 1968 päivätyssä kirjeessään, jossa hän oli samalla selostanut toimitettua tutkintaa ja sen tuloksia. Kansliatoimikunta oli samana päivänä päivätyssä kirjeessään palauttanut asiakirjat oikeuskansleri Enäjärvelle ja pyytänyt häntä ryhtymään asiassa kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joihin tutkimus antoi aiheen. On huomattava, että tällöin kansliatoimikunta, siis eduskunnan puolesta, luovutti asian oikeuskanslerille kaikkiin mahdollisiin syytetoimenpiteisiin ryhtymistä varten. Oikeuskansleri on kaikkien syyttäjien esimies. Hän voi vaihtaa syyttäjiä, astua itse heidän sijaansa ja antaa heille määräyksiä. Suomessa ei ole ketään toista viranomaista, jolla olisi niin laajat valtuudet syytetoimenpiteiden ajamiseksi kuin oikeuskanslerilla. Jättäessään asian kokonaisuudessaan oikeuskanslerille kansliatoimikunta eduskunnan puolesta siis edellytti, että kaikki asiaan sekaantuneet tutkitaan ja mikäli ovat johonkin syyllistyneet, heitä myös syytetään. Tähän nähden ovat huhut ja väitteet siitä, että eduskunta olisi osaltakaan halunnut salata tai peitellä rahakätköön syyllisiä, täysin perusteettomia ja vääriä.

Oikeuskansleri Enäjärvi määräsi asetettavaksi Björn Feiringin syytteeseen Helsingin raastuvanoikeudessa toukokuun 25 päivänä 1968 Helsingin I kaupunginviskaalille lähettämällään kirjeellä. Feiringin osuudesta rahojen kätkentään ei täällä nyt ole kysymys. Todettakoon, että Feiringiä koskeva syyte on yksityiskohtaisesti otettu perustuslakivaliokunnan mietintöön. Häntä koskeva syytejuttu on vireillä Helsingin hovioikeudessa, jonne virallinen syyttäjä ja asianomistaja ovat valittaneet Helsingin raastuvanoikeuden päätöksestä. Helsingin hovioikeus ja mahdollisesti korkein oikeus tulevat aikanaan antamaan päätöksensä hänen osaltaan. Tulkoon kuitenkin mainituksi, ettei tutkimuksissa ole havaittu seikkoja, jotka olisivat viitanneet siihen, että Feiring olisi kavaltanut itselleen tai jollekin muulle hänen hallussaan olleita varoja. Feiringillä ei ole ollut televisiota, autoa, omaa osakehuoneistoa eikä kesähuvilaa. Kun hän veljeään auttaakseen oli suorittanut sisarustensa kesken sovitun osuutensa avustukseksi annetuista varoista, oli siihen kulunut niin paljon aikaa, että hän ilmeisesti ei ollut käyttänyt hyväkseen eduskunnan kassaholviin jo silloin tilittämättä jättämiään varoja. Kuten sanottu, asia on tältä osin tuomioistuimen tutkittavana. Feiringin henkilökohtainen vastuu asiassa ei kuulu miltään osin eduskunnan tutkittavaksi eikä ratkaistavaksi (Ed. Vennamo: Älkää puolustelko sitten väärintekijää!). — En puolustele, minä ilmoitan vain tosiasioita.

Vaikka ei Björn Feiringin eikä kenenkään muunkaan ole todettu ottaneen kassaholvissa olleita rahoja, ovat eräät asiantuntijat katsoneet valtiolle kuitenkin aiheutuneen vähän yli 800 000 markan vahingon siitä, että eräitä laskuja on maksettu kahteen kertaan, kirjanpidossa on ollut sotkuja ja tositteita on kateissa. Oikeuskansleri Enäjärvi määräsi jutussa syytettäväksi vain Björn Feiringin. Viittä kansliatoimikunnan valitsemaa tilintarkastajaa oli kuultu poliisitutkinnassa, mutta oikeuskansleri oli katsonut, että Suomessa kavallustapauksissakaan ei ollut pantu tilintarkastajia syytteeseen. Hän oli olettanut, että tilintarkastus oli suoritettu normaalia ja tavanomaista huolellisuutta noudattaen.

Nyt käsiteltävänä oleva asia tuli perustuslakivaliokuntaan lausunnolle eduskunnassa tehdyn muistutuksen johdosta, jossa oli katsottu oikeuskansleri Enäjärven menetelleen lain vastaisesti siinä, että hän oli puheena olevassa asiassa määrännyt syytteen nostettavaksi vain taloudenhoitaja Feiringiä vastaan, mutta ei niitä henkilöitä vastaan, joiden velvollisuutena oli ollut valvoa taloudenhoitajan toimintaa ja jotka olivat tuon valvontavelvollisuutensa laiminlyöneet. Lausuntoaan varten perustuslakivaliokunta suoritti mitä perusteellisimman tutkimuksen. Koska asian aineisto tutkintapöytäkirjoineen oli erittäin laaja, muodostettiin asiantuntijatyöryhmä, johon valittiin tiliasioitten tuntijana kauppatieteen maisteri Reino Vento, rikosoikeuden asiantuntijana professori Bo Palmgrén sekä valtiosääntöoikeuden ja hallinnon tuntijana apulaisprofessori Toivo Holopainen. Laajan aineiston ja työn perusteellisen suorittamisen vuoksi asiantuntijatyöryhmän työ vei melko pitkän ajan, vaikka työn kestäessä perustuslakivaliokunta sekä suullisesti että kirjallisesti kiirehti työn valmistumista. Asiantuntijatyöryhmä sai työnsä valmiiksi syyskuun 14

päivänä 1971. Asiantuntijain lausunto on kokonaisuudessaan liitetty perustuslakivaliokunnan mietintöön, joten sen selostaminen tässä puheenvuorossa on tarpeeton.

Eduskunnan taloudenhoito- ja tilinpitojärjestelmä on ollut puutteellinen ja virheellinen. Eduskunnan tilinpito ei ollut valtiontalouden tarkastusviraston alainen eikä taloudenhoitajaa oltu alistettu mm. pääsihteerin valvonnan alaisuuteen. Nämä puutteet on nyt perusteellisesti korjattu ja siirrytty uuteen järjestelmään.

Eduskunnan on nyt tässä istunnossa ratkaistava, onko jatkettava toimenpiteitä oikeuskansleri Enäjärveä vastaan. Tästä on pidettävä erillään kysymys siitä, onko tutkimuksia tilintarkastuksesta ja valvonnasta vastuussa olevien osalta jatkettava. Kansliatoimikunnan valitsemat tilintarkastajat ovat laiminlyöneet tehtäviään sillä tavalla kuin perustuslakivaliokunnan lausunnosta ja asiantuntijain kirjoituksista ilmenee. Kulloinenkin kansliatoimikunta on tilintarkastajain lausunnon perusteella hyväksynyt tilit ja myöntänyt asianomaisille tili- ja vastuuvapauden. Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt, että puheena oleva asia selvitetään perusteellisesti kaikilta osiltaan lain edellyttämällä tavalla. Tässä vaiheessa ei voida sanoa ketään syylliseksi tai määrätä syytettäväksi, sillä Suomen lain mukaan ei ketään voida määrätä syytettäväksi, ennen kuin häntä on kuulusteltu syylliseksi epäiltynä. Tämän asian yhteydessä ei ole mahdollista antaa lausuntoa tilintarkastajien ja tilinpidon valvonnasta vastuussa olevien vastuukysymyksestä, koskei se kuulu eduskunnan toimivaltaan. Enin, mitä voidaan tehdä, on, että nykyinen oikeuskansleri suorituttaa tutkimukset tältä osin loppuun ja ryhtyy niihin toimenpiteisiin, joihin tilintarkastuksen ja taloudenhoidon valvonnan laiminlyönnit ehkä antavat aiheen. Oikeuskansleri Risto Leskinen onkin hankkinut asiakirjat ja ilmoittanut myös kansliatoimikunnalle, että hän perehtyy parhaillaan asiaan, joten se puoli asiasta onkin jo järjestyksessä.

Nyt on täällä eduskunnassa vain vastattava kysymykseen, onko oikeuskansleri Jaakko Enäjärven virkatointen hoitamista pidettävä sellaisena, että hänet olisi asetettava siitä syytteeseen valtakunnanoikeudessa. Saanen tässä siteerata perustuslakivaliokunnan lausuntoa: "Hallitusmuodon 59 §:n mukaan käsittelee valtioneuvoston jäsentä ja oikeuskansleria vastaan nostettavan syytteen lainvastaisesta menettelystä valtakunnanoikeus. Jokaisesta virkavelvollisuuden vastaiseksi katsottavasta virheestä tai laiminlyönnistä valtioneuvoston jäsentä ja oikeuskansleria ei kuitenkaan voida asettaa syytteeseen valtakunnanoikeudessa. Sellaisena lainvastaisena menettelynä, jonka johdosta valtioneuvoston jäsentä tai oikeuskansleria voidaan syyttää valtakunnanoikeudessa, tulee eduskunnan oikeudesta tarkastaa valtioneuvoston jäsenten ja oikeuskanslerin virkatointen lainmukaisuutta annetun lain 7 §:n mukaan kysymykseen vain jos hän virkatoimessaan on ollut avullisena ilmeiseen laittomuuteen tahi sitä edistänyt, jos hän maan ilmeiseksi vahingoksi on tahallansa väärinkäyttänyt virka-asemaansa, mikä menettely on katsottava virkarikokseksi, taikka jos hän muuten jossakin virkatoimessaan on selvästi lainvastaisesti menetellyt." Perustuslakivaliokunta on pitänyt selvänä, ettei Enäjärvi oikeuskanslerina ollessaan ole edellä kerrotulla menettelyllään ollut virkatoimessaan avullisena ilmeiseen laittomuuteen eikä sitä edistänyt eikä hän maan ilmeiseksi vahingoksi ole tahallaan väärinkäyttänyt virka-asemaansa. Kun otetaan huomioon oikeuskanslerille maan ylimpänä syyttäjäviranomaisena kuuluva valta harkintansa mukaan jättää ryhtymättä syytteen nostamista tarkoittaviin toimenpiteisiin rikosoikeudelliselta kannalta vähemmän merkittävissä asioissa, sekä ne näkökohdat, joilla Enäjärvi on menettelyään perustellut, ei hän perustuslakivaliokunnan mielestä ole katsottava puheena olevassa asiassa menetelleen myöskään sillä tavoin selvästi lainvastaisesti virkatoimessaan, kuin edellä selostetussa lainkohdassa tarkoitetaan.

Mitä taasen tulee eduskunnan taloudenhoidosta ja tilinpidon tarkastuksesta ja valvonnasta vastuussa oleviin, niin vaikka onkin todettava, ettei kukaan heistä ole toiminut hyötymistarkoituksessa eikä tahallisesti, ja vaikka he sinänsä kunniallisina kansalaisina ja ihmisinä ovat vain hyväuskoisuuttaan, taitamattomuuttaan, varomattomuuttaan ja ymmärtämättömyyttään luottaneet taitavana pidettyyn taloudenhoitaja Feiringiin, joka oli hankkinut itselleen mielikuvan valtion etua kovasti pitävästä virkamiehestä, niin on asia tältä osin perusteellisesti selvitettävä, kuten edellä olen jo sanonut. Perustuslakivaliokunta on halunnut lausunnossaan ilmituoda, että lain on oltava kaikille sama, niin rikkaille kuin köyhillekin, niin ylhäisille kuin alhaisillekin; piiruakaan siitä ei saa vääntää puoleen eikä toiseen. Uskon tähän myös eduskunnan yhtyvän. Toistan vielä

senkin, että nykyinen oikeuskansleri Risto Leskinen on pyytänyt asiakirjat itselleen niihin perehtyäkseen, ja ilmoitan, että entinen oikeuskansleri Enäjärvi on antanut perustuslakivaliokunnalle kaksi mietintöön liitettyä vastinetta.

Herra puhemies! Edellä olevan perusteella kunnioittaen teen seuraavan ehdotuksen: "Eduskunta toteaa, että oikeuskansleri Jaakko Enäjärven olisi oikeuskanslerina ollut syytä toimituttaa perusteellinen tutkimus myös sen selvittämiseksi, olivatko jotkut, joiden velvollisuutena oli ollut huolehtia eduskunnan taloudenhoidon ja tilinpidon tarkastuksesta ja valvonnasta, syyllistyneet tämän velvollisuutensa rangaistavaan laiminlyömiseen. Mutta kun tuota Enäjärven menettelyä hänen hoitaessaan virkatehtäviään ei ole pidettävä sillä tavalla lain vastaisena, että hänet sen johdosta eduskunnan oikeudesta tarkastaa valtioneuvoston jäsenten ja oikeuskanslerin virkatointen lainmukaisuutta 25 päivänä marraskuuta 1922 annetun lain 7 §:n mukaan olisi asetettava syytteeseen valtakunnanoikeudessa, asia on hänen osaltaan raukeava."

Ed. Silander (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Koska minulla edelleen on se käsitys, että tässä asiassa käsitellään entisen oikeuskansleri Enäjärven eikä kansanedustaja Vennamon menettelyä, vastaan ed. Häikiön esittämiin väitteisiin seuraavasti.

On hämmästyksellä todettava, miten huonosti perustuslakivaliokunnan herra puheenjohtaja hallitsee tämän asian asia-aineiston. Mainintani korvausmääristä, yhteenlaskien 26 836 024,64 mk, jotka sekä Helsingin verovirasto että Suomen valtio ovat Helsingin raastuvanoikeudessa Feiringiin kohdistaneet istunnossa 13. 12. 1968, pitävät ehdottomasti paikkansa.

Viittaan myös Enäjärven kertomukseen vuodelta 1968: Sivu 36 ylhäällä vasemmalla, siitä kun lähdetään lukemaan, niin voidaan riidattomasti todeta yli 1 600 000 markan vajaus, niin kuin minä puheessani esitin. Korostan erityisesti sitä, että olen ensimmäiseksi todennut, että ei ole luotettavasti selvitetty vajauksen markkamäärää. Laskelmia voidaan perustellusti esittä vaikka useammanlaisia.

Toteaisin, että kyllä minun käsitykseni mukaan, ja varmaan monen muunkin, eduskunnassa tehty virkarikos kuuluu eduskunnan oikeusasiamiehen toimivallan alaisuuteen.

Me olemme puhuneet kavallusväärinkäytöksestä. Siitähän on lähdettävä, että kun kerran rahaa riidattomasti on hävinnyt, eivät ne koit ole näitä rahoja syöneet. Kyllä se jonkin elävän olennon toimenpiteiden kautta tämä vajaus on syntynyt.

Viittaan vielä siihenkin, että oikeuskansleri Enäjärvi on vastineessaan perustuslakivaliokunnalle selvästi kansliapäällikön tehtävistä todennut, että vaikkei tuolloin ollut siitä säännöksiä olemassa, niin ilman muuta, ilman tällaista nimenomaista mainintaakin, on ilmeistä, että kansliapäällikön tehtäviin kuuluu kuitenkin huolehtiminen siitä, että eri tehtävät kansliassa tulevat hoidetuiksi . . .

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Vennamolla on seuraavaksi vastauspuheenvuoro!

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Häikiön puheenvuoro oli hämmästyttävä ja ala-arvoinen. Hän väitti suomeksi sanottuna minun valehdelleen. Tulen myöhemmin todistamaan hänen jokaisen väitteensä vääräksi ja otan nyt vain kolme todistusta.

Täällä kaikki kuulivat, että ed. Häikiö sanoi, että kaikkien vuosien tilit on tarkastettu ja että minä annoin väärän tiedon, kun väitin toisin. Kuitenkin on perustuslakivaliokunta sivulla 16 itse todennut sanatarkasti seuraavasti: "Vuosina 1954, 1962 ja 1963 ei ole tarkastettu minkään vuoden tilejä." Toisin sanoen: näinä vuosina ei ole suoritettu tilintarkastusta niin kuin joka vuosi olisi pitänyt suorittaa. Kuitenkin ed. Häikiö kääntää asian toiseksi.

Edelleen hän viittasi sivulla 15 olevaan taulukkoon ja todisti, että minä olen puhunut väärin. Kuitenkin tämä taulukko alkaa vasta vuodesta 1948, ja minä sanoin, että mitään tilejä ei ole vuosilta 1944—1947. Miksi nämä vuodet on jätetty taulukosta pois. Tämä taulukko ei todista siihen asiaan mitään.

Ed. Häikiö puhui, että asiakirjoja ei ole minulta salattu, mutta vaikeni siitä, että tulin perustuslakivaliokunnan varajäseneksi vasta tänä vuonna, ja minä todistin, että vuonna 1967 ja 1968 ja koko ajan asiakirjat laittomasti salattiin. Mutta tämänkin käänsi ja vääristi ed. Häikiö johtaakseen harhaan täällä kansanedustajia ja Suomen kansaa, koska hänen tehtävänä on suojella korkeita väärintekijöitä.

Ed. Häikiö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minulla ei ole mitään halua ryhtyä täällä väittelemään ed. Vennamon eikä ed. Silanderin kanssa, koska olen halunnut tässä vain tehdä sen, mikä kuuluu laillisuuteen. Mutta vastaan ed. Silanderille viittaamalla asiantuntijalausuntoon, jonka ovat antaneet erittäin arvovaltainen asiantuntijaryhmä asiaan erittäin perusteellisesti tutustuttuaan. Minusta ei voida väittää muuta kuin mitä siellä ilmenee.

Ed. Vennamolle vastaan, että hän sanoi, kuten kaikki kuulivat, ja täällä on hänen kirjallinen puheenvuoronsakin minulla, että kolmelta vuodelta ei vieläkään ole suoritettu tilintarkastusta, ja nyt hän koettaa vääntää sen, että hän tarkoittikin jotakin muuta.

Ed. Vilponiemi: Herra puhemies! Lienee enää tarpeetonta puuttua tämän asian yksityiskohtiin. Täytyy kuitenkin todeta se epäasiallinen ja vääristelevä puhe, jota SMP:n edustajain taholta on tästä asiasta käytetty sekä ennen tätä keskustelua että tämän illan aikana, ja täytyy ihmetellä ja kysyä, mihin tällaisella puheella pyritään. Totuus kestää aina, sitä ei parane vääristellä, mutta tämän kaltainen esiintyminen ymmärtääkseni horjuttaa mitä vakavimmin niitä perusteita, joita SMP:nkin taholta kovasti täällä yleensä korostetaan suomenlaisessa yhteiskunnassa arvostettaviksi.

Tämän vuoksi ja asian luonteen vuoksi erityisesti yleinen etu ja kansalaisten luottamuksen säilyttäminen eduskuntaa ja valtiovaltaa kohtaan edellyttävät, että eduskunnan taloudenhoidossa ilmenneet epäselvyydet perusteellisesti selvitetään lain edellyttämällä tavalla, kuten perustuslakivaliokuntakin mietinnössään katsoo välttämättömäksi. Kansalaisten luottamusta on tämän asian yhteydessä vakavasti horjutettu ja sen vuoksi on perusteellisesti tutkittava, ketkä ovat velvollisuutensa laiminlyöneet. On kuitenkin muistettava, että lain mukaan perustuslakivaliokunnan tehtävä rajoittuu vain valtioneuvoston jäsenten ja oikeuskanslerin virkatehtävien lainmukaisuuden tutkimiseen. Eduskunnan toimivaltaan ei kuulu eduskunnan tilintarkastajina eikä kansliatoimikunnan jäseninä toimivien kansanedustajien toimien laillisuuden tutkiminen. Sen seikan selvittäminen, onko joku tai jotkut muut syyllistyneet virkatehtäviensä laiminlyöntiin, tulee tapahtua muualla kuin eduskunnassa. Tällöin jokainen vastatkoon omassa asiassaan. Eduskunnan tehtävänä ei ole suojella ketään, ei syyttää ketään, mutta ei myöskään langettaa tuomioita asioissa, jotka eivät kuulu eduskunnan toimivaltaan.

Kuten täällä jo on käynyt ilmi, asiassa saamiensa selvitysten nojalla perustuslakivaliokunta on päätynyt siihen käsitykseen, että kun eduskunnan tilinpidossa ja taloudenhoidossa ilmenneet virheellisyydet olivat jatkuneet vuosikausia ilman, että tilintarkastuksesta ja taloudenhoitajan toiminnan valvonnasta huolehtimaan velvolliset henkilöt olivat kiinnittäneet noihin virheellisyyksiin riittävää huomiota, oikeuskanslerilla olisi toimituttamassaan tutkinnassa selville käyneiden seikkojen perusteella ollut aihetta epäillä sanottujen henkilöiden saattaneen syyllistyä valvontavelvollisuutensa laiminlyömiseen. Tämän perusteella valiokunta katsoo, että oikeuskanslerin olisi tullut toimituttaa perusteellinen tutkimus myös sen selvittämiseksi, olivatko jotkut, joiden velvollisuutena oli ollut huolehtia eduskunnan taloudenhoidon ja tilinpidon tarkastuksesta ja valvonnasta, syyllistyneet tämän velvollisuutensa rangaistavaan laiminlyömiseen, mutta että oikeuskanslerin menettelyä ei ole pidettävä sillä tavoin lainvastaisena, että hänet olisi saatettava syytteeseen valtakunnanoikeudessa. Vaikka tämä seikka on käynyt täällä jo ilmi, olen halunnut omasta puolestani myös sitä korostaa, koska se on tämän asian käsittelyn tärkein sisältö.

Ottaen huomioon, että eduskunnan toimivalta ei ulotu laajemmalle, kuin mitä perustuslakivaliokunta on ehdottanut, eikä syytekirjelmäkään kohdistunut muuhun, sekä että valiokunta on edellyttänyt asian perusteellista selvittämistä lain edellyttämällä tavalla ja että tässä suhteessa on jo toimenpiteitä tiedossa, kuten täällä valiokunnan puheenjohtaja ilmoitti, niin herra puhemies, edellä sanotun perusteella kannatan ed. Häikiön ehdotusta.

Ed. Westerholm: Herra puhemies! Ainakin osa Suomen kansaa on viime vuosina paljastuneiden väärinkäytösten johdosta menettänyt luottamuksensa valtion johdossa istuviin poliitikkoihin ja virkamiehiin. Tätä luottamuspulaa ei ainakaan ole vähentämässä nyt eduskunnassa esillä oleva, jo yli parinkymmenen vuoden aikana jatkunut eduskunnassa ilmennyt puutteellinen tilinhoito ja käytännöllisesti katsoen kokonaan laiminlyöty tilintarkastustoiminta. Jos kaikki tapahtunut olisi ilmennyt jossain muualla yhteiskunnassamme, missä ta-

hansa, ei ihmettely olisi ollut sitä luokkaa mitä se nyt on, kun kaikki tämä on tapahtunut valtion lakiasäätävän elimen taloudenhoidossa.

Kun asiakirjoista käy ilmi, että eduskunnalla on ollut kansliatoimikunnan hyväksymä ja 13. 11. 1951 vahvistama ohjesääntö, kun täällä on ollut virkaan valittu taloudenhoitaja, säädetyssä järjestyksessä valitut tilintarkastajat sekä lisäksi valtiolla veroviranomaiset, ei totisesti tunnu mahdolliselta, että tilejä voidaan hoitaa lähes 30 vuoden ajan vastoin kaikkia taloudenhoidon pelisääntöjä. Jos tässä taloudenhoidon ketjussa joku rengas olisi ollut heikko, tämäkin vielä olisi ollut selitettävissä, mutta kun kaikki renkaat ovat olleet kovin hauraat, tavallinen suomalainen on ymmällä. On vaikea käsittää, että taloudenhoitajaksi valittu henkilö, joka vuodesta 1951 on lähes parikymmentä vuotta päätoimisena hoitanut eduskunnan tilejä, ei edes toimikautensa viime vuosina tuntenut kirjanpidon alkeellisimpia aakkosia. Sen vielä voisi käsittää, että tällainen taloudenhoitaja tehtäväänsä astuessaan asiaansa vielä perehtymättömänä on taitamaton — eihän kukaan meistä ole seppä syntyessään — mutta sitä ei tavallinen suomalainen voi käsittää, että henkilö, joka vuosikausia hoitaa taloudenhoitajan tehtävää valtakunnan johtavassa instituutiossa, on vielä joutuessaan luopumaan tehtävästään kirjanpidon alkeistakin tietämätön. Kuvaan kuuluu lisäksi se, että taloudenhoitaja Feiring vuosina 1940—1951 toimi silloisen taloudenhoitajan apuna. Tänäkin aikana hänen kai olisi tullut oppia jotain.

Mutta jos taloudenhoitajaa näin voidaan syyttää, ettei hän ole kirjanpidon aakkosia tuntenut, samaa voitaneen sanoa tilintarkastajistakin. Ei todella ole suomalaisille poliitikoille kunniaksi, kun poliisikuulustelujen yhteydessä on käynyt ilmi, että eräät näistä tilintarkastajista ovat ilmoittaneet, etteivät he ole lainkaan tienneet edellä mainitun taloudenhoitajan ohjesäännön olemassaoloa. Vielä vähemmän mairittelevalta tuntuu erään kansanedustajan lausunto, josta käy ilmi, ettei hän ole osallistunut muuta kuin kassan tarkastukseen, koska hän ei ole ollut kirjanpitoon perehtynyt. Myönnettävä tietysti kyllä on, että kansanedustajilla, ainakin johtavilla paikoilla olevilla, on alituinen kiire, mikäli he aikovat kunnolla hoitaa tehtäviään. On kuitenkin vakavasti kysyttävä, onko ollut tarkoituksenmukaista ja oikein valita näin tärkeään luottamustehtävään henkilöitä, jotka eivät ole perillä kirjanpidon aakkosistakaan ja jotka ovat olleet tietämättömiä kirjanpidon asettamista velvoitteista. Jos siis taloudenhoitajan laiminlyönnit ja taitamattomuus on todettava ilmeiseksi, ilmeistä on myös se, että koko järjestelmä, jolle eduskunnan kirjanpito ja tilintarkastus on ollut rakennettu, on ollut aivan virheellinen. Tältä osin voitaneen todeta jo toimeenpantujen uudelleenjärjestelyjen tulleen vähintään yhdennellätoista hetkellä. Kun ns. tilintarkastusten lisäksi on tilinpäätösten todettu kokonaan puuttuneen vuosina 1954, 1962 ja 1963, on tältä osin jo kysymys sellaisesta edesvastuuttomuudesta, ettei sellainen sentään oikeusvaltioksi kutsutussa valtiossa saisi tulla kysymykseen.

Kolman hauras rengas on ketjussa mielestäni vielä se, etteivät veroviranomaiset ole lainkaan kiinnittäneet asiaan huomiota. Tältä osin ei puolustukseksi voi riittää veroviranomaisten lausuma, ettei valvonta näissä asioissa kuulu heille. Veroviranomaisia ei maassamme yleensä ole voitu syyttää siitä, etteivätkö he ole pitäneet huolta valtion saamisista. Kun noin 15 milj. mk on saanut vuosikausia maata eduskunnan taloustoimiston kassaholvissa — rahavarat olivat lähinnä eduskunnan kassasta suoritetuista palkoista ja eläkkeistä veroennakkoina ja sosiaaliturvamaksuina pidätettyjä varoja — ei voi olla kyselemättä, miten tämä on ollut mahdollista tämän päivän Suomessa, jossa yksityisen kansalaisen verotusta kyllä seurataan ja valvotaan silmä tarkkana.

Suomen kristillinen liitto on sitä, mieltä, että asia ei ole vielä loppuun asti puitu. Vaikka onkin käynyt ilmi, ettei tämän asian yhteydessä ole sanottavasti kysymys oman hyödyn hankkimisesta kuin taitamattomuuksista ja laiminlyönneistä eri portaissa, on liittomme mielestä välttämätöntä jatkaa edelleen tutkimuksia asian perusteelliseksi selvittämiseksi ja nimenomaan sen seikan esille saamiseksi, mihin ovat joutuneet ne noin 800 000 mk, jotka tehtyjen laskelmien mukaan ovat edelleen kadoksissa.

Mitä lopuksi vielä oikeuskansleri Enäjärven osuuteen tulee, ei voida kieltää, etteikö hänenkin toimissaan tämän asian tiimoilla ole ilmennyt suurta yksipuolisuutta. Katsonkin, että tutkituttamalla vain taloudenhoitajan laiminlyöntejä ja taitamattomuutta jotain aivan oleellista on jäänyt pois. On myös todettava, että oikeuskanslerin mainintaa siitä, että tilintarkastajat olivat suorittaneet tehtävänsä riittävällä huo-

lella ja toimineet järkevästi, kunniallisesti ja moitteettomasti, kuten hänen sanontansa kuuluu, on esille tulleiden seikkojen johdosta melko vaikea myöntää oikeaksi tulkinnaksi. Mielestäni kuitenkin perustuslakivaliokunnan perustelut sen puolesta, ettei entistä oikeuskansleri Enäjärveä ole asetettava syytteeseen valtakunnanoikeudessa, ovat siksi painavat, että olen valmis tältä osin yhtymään perustuslakivaliokunnan lausumaan.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Kun käydyn keskustelun aikana on joutunut kuuntelemaan täällä nimenomaan lainoppineitten taholta käytettyjä puheenvuoroja, tulee mieleen eräs asianajotoimisto, jonka oven päällä oli kyltti: "Tulkaa meille, meillä tehdään suora asia vääräksi ja väärä asia suoraksi." Kansa reagoisi tähän ehkä niin kuin aikanaan eräs mustalaismies oikeudessa: "Päästäkää Santeri vapaaksi ja antakaa vainaalle sakkoa!" Tässä tapauksessa tuntuu siltä, että SMP:n puheenjohtaja, joka on puuttunut aikanaan eduskunnassa tähän asiaan — muitten ryhmien taholta asiaan ei ole millään tavoin puututtu eikä haluttu sitä selvitettäväksi — ja SMP:n ryhmä, joka nyt 18 kansanedustajan voimalla on voinut tämän asian esille tuoda, tulisi asettaa syyllisiksi ja muut kokonaan vapauttaa. On yllättävää kuulla tällaisia ajatuksia eduskunnassa. Kun ed. Silander ja ed. Vennamo ovat laillisuuspuoleen jo puuttuneet, niin on syytä muutamia yleisiä toteamuksia tähän asiaan vielä ottaa mukaan.

Kun paljastus aikanaan tuli julkiseksi, niin kansa reagoi siihen ihmettelemällä, kuinka voi olla mahdollista, että kun eduskuntaan valitaan teräväpäisiä miehiä ja naisia, joilla tulisi olla kokemusta asioitten hoidossa myöskin tilinpitoon nähden ja tilintarkastuksiin nähden, nyt ei kuitenkaan siellä, jossa vaaditaan myöskin vastuuta, tunnu minkäänlaista vastuuta olevan, ei olla selvillä asioista ja tehtävistä, mikä on myöskin mietinnössä todettu, vaan on täyttä huolimattomuutta asioitten suhteen ollut todettavissa.

Edelleen lääkärinlausunnot ovat tiettävästi olleet erilaisia. Kolmen psykiatrin tutkittua asiaa kaksi heistä totesi taloudenhoitaja Feiringin sairastaneen kymmenen vuotta aivojen verisuonten rappeutumaa, kuitenkin hän kymmenen vuotta toimi kirkkaalla järjellä, teki harkitusti tällaista rahankätköä, säästämistä, mitä tarkoitusta varten, ei ole selvitetty, ja edelleen yksi psykiatreista ei halunnut antaa minkäänlaista lausuntoa.

Kun tästä asiasta nyt käydään keskustelua, niin on todettava, että sali on aika tavalla tyhjä. Tuntuuko se nimenomaan edustajien omassatunnossa, että heiltä nyt kysytään vastuuntuntoa tämän asian tullessa äänestykseen, ja eivätkö he halua kuunnella tähän asiaan liittyviä arvosteluja?

Edelleen on huomioitava se, että ed. Häikiö täällä vähätteli tärkeimpiä kysymyksiä, hän näperteli niin kuin pikku pojat pikku asioitten merkeissä muutamia puheenjohtajan sanoja, ei puuttunut oleellisesti tähän tärkeään kysymykseen. Muutamia otteita kolmen oikeusoppineen lausunnosta.

"Kassantarkastuksella ei ole käytännössä ollut mitään merkitystä eikä ammattitilintarkastaja olisi suostunut tällaiseen tarkastustapaan. Kuten jo edellä mainittiin kassakirjasta puuttuivat tilinavaus- ja kuukausisaldot kokonaan. Samoin puuttuivat kassan ja postisiirtotilin väliset rahasiirrot. Näillä edellytyksillä suoritetussa kassantarkastuksessa ei ollut pienintäkään vaaraa mahdollisen kavalluksen ilmitulosta. Taloudenhoitaja tiesi tarkoin tarkastuspäivän ja saattoi sen mukaan järjestää kassalippaaseen tarvittavan rahamäärän, joka oli yhtä kuin kassakirjan saldon ja postisiirtotilillä olevan rahamäärän erotus. Kun tilintarkastus on yleensä osunut vielä kuukauden puolivälin jälkeen, niin taloudenhoitajalla on täytynyt olla melkoinen määrä kirjaamattomia tositteita. Ammattitaitoinen tilintarkastaja vaatii kaikki tositteet kirjatuiksi ennen kassantarkastusta, tai ellei tämä ole mahdollista, hän laatii luettelon kirjaamattomista eristä ja tarkastaa ne joko samana tai seuraavana päivänä." Vielä: "Pääkirjan puuttuminen on ratkaisevasti heikentänyt tilintarkastuksen asianmukaista suorittamista ja tehnyt mahdottomaksi tilinpäätöksen laatimisen." Välillä on vielä eräitä tärkeitä kohtia. Otan sivulta 16 kohdan: "Kun ei ole tehty tilinpäätöstä, ei ole myöskään voitu tehdä tilinavausta. Tilinavauksen tarkastaminen on yhtä tärkeätä kuin tilinpäätöksenkin." Edelleen: "Valtion hallinnon kannalta olisi tilinpäätöksen käsitteleminen ollut kansliatoimikunnan ensisijainen tehtävä." Kuitenkaan ei tilinpäätöstä ole käsitelty kansliatoimikunnassa, niin kuin tehdään kaikissa johtokunnissa ja hallintoneuvostoissa, jotka vastaavat tileistä.

Vielä eräs ote samasta lausunnosta: "Edeltä ilmenee, että eduskunnan kirjanpito varatuomari Feiringin taloudenhoitajakaudella on ollut monissa suhteissa sekä eduskunnan taloudenhoitajan ohjesäännön että yleisen kirjanpitotavan vastaista. Taloudenhoitaja ei ole pitänyt kaikkia niitä kirjoja, joiden pitäminen kuului hänen tehtäviinsä taloudenhoitajan ohjesäännön 2 §:n 4 kohdan mukaan, ja se kirja, jota hän piti, oli laadittu alkeellisesti ja virheellisesti. Feiring ei myöskään tehnyt ohjesäännön 2 §:n 7) kohdan edellyttämää tilinpäätöstä. Sen lisäksi tilit jätettiin yleensä tarkastettavaksi myöhemmin kuin taloudenhoitajan ohjesäännön 2 §:n 7) kohdassa edellytettiin. Vuoden 1951 taloudenhoitajan ohjesäännön voimassa ollessa vuosina 1954, 1962, 1963, 1964, 1965 ja 1966 ei ole tarkastettu eikä todennäköisesti jätetty tarkastettavaksi edellisen vuoden tilejä ohjesäännössä edellytetyllä tavalla. Vuosina 1954, 1962, 1963 ei ole tarkastettu minkään vuoden tilejä." — "Varatuomari Feiringin edellä selostettu menettely merkitsi eduskunnan taloudenhoitajan ohjesäännön säännösten ja kirjanpidossa noudatettavien periaatteitten rikkomista. Se, että tällaiset kauan aikaa jatkuneet selvät virheet ovat olleet mahdollisia, osoittaa, että taloudenhoitajan toiminnan valvonta on ollut puutteellista."

Tämä kertoo selvää kieltä siitä, kuinka asiantuntijat, lainopin professori ja tilimies, ovat asian nähneet ja tähän mietintöön sen selvästi esiin tuoneet. Näin ollen joutuu toteamaan, että laki ei ole sama kaikille. Laki tuntuu olevan niin kuin se luetaan: Joskus luetaan Nebukadnesar ja kirjoitetaan Salmanassar. Tämänkin asian kohdalla saa tällaisen vaikutelman.

SMP:n ryhmä on tässä asiassa lähettänyt kaikille muille eduskuntaryhmille kirjelmän, jossa me vetoamme ryhmien edustajiin pyytäen tukea selvitysten aikaansaamiseksi. Vaalien alla eri puolueitten edustajat ovat korostaneet lain merkitystä ja oikeudenmukaisuutta yhteiskunnassamme. Nyt on edustajilla tilaisuus osoittaa, että sanoilla on katetta ja että lain edessä ovat kaikki samanarvoisia. Jos näihin epäkohtiin ja laittomaan menettelyyn asioitten hoidossa ei puututa ja vaadita asianomaisia vastuuseen, niin joutuu toteamaan ja samalla kysymään, että kun kansamme puunlatva kuivuu ja rappeutuu, mitä tapahtuukaan sen juurille.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Täällä tästä ikävästä kavallusväärinkäytöksestä muitten puolueitten taholta käytetyt puheenvuorot selvästi osoittavat ja todistavat, että muut eduskuntaryhmät ovat keskenään sopineet, että tämä asia painetaan pimentoon. Nyt täällä kyllä puhutaan, että ollaan valmiit tutkimaan ja hoitamaan asia, että laiminlyödyt tutkimukset suoritetaan. Mitenkä tämä herääminen on vasta nyt SMP:n pakottamana tapahtunut neljän vuoden jälkeen? Silloin kun minä olin täällä yksin, silloin kun teillä oli valta ja vastuu, te painoitte asian pimentoon ja piditte loppuun käsiteltynä. Nyt kun olette joutuneet tähän tilanteeseen, olette antaneet perään sen verran, mikä on ollut pakko, että tutkitaan ja vielä sellaisen henkilön johdolla, joka itse on sekaantunut asiaan. Te kuvittelette, että tällä tavalla te voitte päästä pälkähästä, kun haluatte suojella tapahtunutta vääryyttä. Ja tietysti te olette koettaneet jatkaa harhautusta ja vääriä tietoja. Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja arvovallallaan on jälleen koettanut saada meidät pötypuhujiksi. Näinhän on neljä vuotta todistettu minun puheistani. Ja kuitenkin perustuslakivaliokunta on jättänyt päätöstuseineiston sivuun. Miksi sitä ei ole jaettu? Sitä on noin puoli metriä. Miksi sitä ei ole jaettu kananedustajille että totuus olisi selvinnyt. Nyt asioita sitten koetetaan vääristellä.

Ensiksi mainitsen näistä summista. On selvää, että teidän tarkoituksenne on koettaa saada summat mahdollisimman pieniksi. Mutta minä luotan valtiontalouden tarkastusvirastoon enemmän kuin ed. Häikiöön. Tämä tarkastusvirasto on sanonut, että valtion tappio on hieman vaille 27 milj. mk, ja se pitää paikkansa. Vai väitättekö te, että valtion viranomaiset ovat raastuvanoikeudessa vaatineet väärin ja tahallisesti suurennelleet lukuja? Täällä te ainakin nyt todistelette, että näin on tapahtunut. Kukaan teistä ei edes ole väittänyt, että olisi löytynyt rahaa enemmän kuin hieman vaille 15 milj. mk. Tässä on 12 miljoonan nykymarkan erotus, vajaus. Ja te puhutte vain 800 000 markasta.

Ed. Häikiö puheenvuorossaan sanoi, ettei kysymyksessä ole muka mikään kavallus. Kuitenkin laki on selvä: jos tilivelvollinen ei tilitä tai pysty tilittämään varoja, hän on tehnyt kavalluksen, ellei voi todistaa, ettei vahinkoa ole tapahtunut. Mutta nyt ed. Häikiö, joka sanoi, ettei meillä ole oikeus tutkia asioita, kuitenkin täällä todisti, ettei Feiring ole käyttänyt omaksi hyväkseen varoja eikä kukaan muu.

Kuinka hän voi sen tietää, jos kerran meille asia ei kuulu? On todella hämmästyttävää vääryyden puolustamista, todella hämmästyttävää.

Sitten ed. Häikiö myös puheenvuorossaan todisti, että raastuvanoikeus ei ole todennut Feiringin, entisen taloudenhoitajan, kavaltaneen. Hän antoi tästäkin väärän tiedon. Minulla on tässä raastuvanoikeuden päätös, josta on valitettu. Raastuvanoikeus on, paitsi sairauden perusteella, sillä perusteella vapauttanut entisen eduskunnan taloudenhoitajan, että hän on kaikelle väärälle menettelylleen saanut kansliatoimikunnan hyväksymisen. Siis raastuvanoikeus katsoi, että tällaisesta huolimattomasta, huono hoidosta ei häntä voi rangaista, kun herrat ovat hyväksyneet ja antaneet synninpäästön ja tunnustuksen. Nyt on kysymys juuri näiden herrojen vastuusta, mutta sitä te haluatte kiertää ja vääristellä. Siis jälleen tässäkin perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja arvovallallaan aivan räikeästi yrittää johtaa eduskuntaa ja Suomen kansaa harhaan, sillä kyllä tietysti hänen puheenvuoronsa painetaan maan sanomalehdissä innolla (Ed. Ahonen: Niin yrittää ed. Vennamokin!).

Ehkä sitten muutama sana siitä, kun hän sanoi, että muka me olemme halunneet viivytellä asiaa. Siinä näette oikein, miten voidaan musta yrittää kääntää valkoiseksi ja päinvastoin, me muka haluamme viivytellä, kun te olette kaikki viivytelleet yli neljä vuotta, panneet asian vihreän veran alle ja olette 16 kuukautta pitäneet asiaa voimallanne perustuslakivaliokunnassa ja sitten onkin niin, että Vennamo ja SMP onkin viivyttelijä. Minä en ole vaatinut ed. Häikiöltä mitään muuta kuin, että asia on käsiteltävä perustuslakivaliokunnassa laillisesti. Mutta nythän ed. Häikiö senkin kieltää, että kaksi päivää oli aikaa perustuslakivaliokunnan mietinnön kirjoittamiseen ja kun mietintö jaettiin, sitä ei ehditty lukea läpikään, ei tuntiaakaan saanut lykätä kokousta, se piti heti hyväksyä ja nuijia. Toisin sanoen luettiin, mutta ei se ole näin isoon asiaan vastuullista syventymistä. Ed. Silander pyysi: "lykätään nyt edes muutama tunti samana päivänä". Ei, ei saatu seuraavaan päivään, koska se oli kirjoitettu suunnitelmien mukaan pimeästi niin, että asia päästään ohjaamaan määrättyyn suuntaan. Täällä on jo todettu, että perustuslakivaliokunnan mietintö on täysin yksipuolinen. Pääosa mietinnöstä kohdistuu asioihin, jotka eivät nyt ole esillä, mutta se todellinen ydin ja todisteet, joista olette ketkä halusitte, kuulleet yksityiskohtia ed. Silanderin lausunnosta, niitä ei ole haluttu ottaa perustuslakivaliokunnan mietintöön, koska se olisi paljastanut totuutta liikaa.

Täällä ed. Häikiö näyttää myös ottaneen erikoistehtäväkseen pelastaa pääsihteerin. Hän vaikeni siitä, että taloustoimisto silloistenkin säännöstöjen mukaan oli kansliassa ja että pääsihteeri oli kanslian päällikkö ja että pääsihteeri oli taloudenhoitajan lähin esimies. Nyt kuitenkin ed. Häikiö yritti selittää, ettei pääsihteerillä ole mitään tekemistä asian kanssa. Säännöstöt ovat täysin selvät, ja minä ihmettelen, että eduskunnalla ei ole sen verran ryhtiä, että edes oman virkamiehensä laiminlyöntiä rohkenee selvittää eikä viivytellä vuosikausia, ja että kumarrellen täällä perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, laillisuusvaliokunnan puheenjohtaja, lähtee asiattomasti ja väärin puolustamaan ja suojelemaan eduskunnan virkamiehiä. Tällainen menettely yhä enemmän vain osoittaa kansliatoimikunnan ja siellä olleiden kansanedustajien vastuuta. Asiantuntijat ovat selvästi todenneet, että suurin vastuu on tietysti kansliatoimikunnan johdolla, koska puheenjohtajien täytyy vastata asioiden menosta. Haluaisin teille myös huomauttaa, kun täällä Kristillisen liiton edustaja varmasti vakaumuksensa mukaan viittasi veroviranomaisiin, että eduskunta nimenomaan on kieltäytynyt olemasta minkään viraston tai virkamiehen alitilittäjä. Eduskunta on halunnut olla kaiken yläpuolella ja siitä on selvät päätökset ja se on täällä todettu. Kansliatoimikunta on halunnut ottaa kaiken vastuun yksin. Se ei ole laskenut valtiontilintarkastajia, ei ole laskenut valtiokonttoria, ei lääninhallitusta, ei ketään mukaan. Me hoidamme, me olemme herroja ja me vastaamme, mutta nyt kun pitäisi vastata varoista, niin nyt onkin toinen ääni kellossa (Ed. Ilaskivi: Kenelle olisi pitänyt tilittää?). — Tilitysvelvollisuutta ei ollut kenelläkään, koska eduskunta on siitä tehnyt selvät päätökset, että se ei ole alitilittäjä. Se kai pitäisi ed. Ilaskivenkin, joka on taloustohtori, ymmärtää (Ed. Ilaskivi: Piti tilittää valtiovarainministeriöön!). Mutta kun ei halua ymmärtää, kun loppujen lopuksi täällä viisaat miehet heittäytyvät ymmärtämättömiksi, tyhmemmiksi kuin tavallinen Suomen kansa ja sillä tavalla yrittävät lieroilla ja kieroilla vastuustansa pois (Ed. Ilaskivi: Pitikö tilittää valtiovarainministeriöön?). Näinhän se on. — Kyllähän minä ymmärrän, että te olette sitä mieltä, että Vennamohan se onkin syyllinen ja

Vennamo pitäisi panna linnaan, mutta siitä ei tule mitään, olkaa rauhassa, ed. Ilaskivi (Ed. Ilaskivi: Hoitiko valvontansa?). — Kyllä me jo SMP:n taholla käsitämme, että teidän yhteinen sopimuksenne on: Painetaan asia siihen pisteeseen, että oikeuskansleria ei syytetä, että se mies, joka on maan viisain mies näissä asioissa — ainakin pitäisi olla ja tuntee lain — hän onkin niin ymmärtämätön, ettei häntä voida panna syytteeseen. Se on kohtuutonta. Mutta kun pieni ihminen tekee virheen, hän on viisas, hän on ymmärtäväinen, ja hänet on pantava syytteeseen.

On kummallista tässä maassa, että kun korkeaan virkaan nimitetään, silloin asianomainen on viisas ja ymmärtäväinen, mutta sitten kun tulee vastuu, niin hän onkin ymmärtämätön. Tämäkö on sitä lain edessä samanarvoisuutta? Sitä on SMP:n vaikea ymmärtää. Tällä erää voiman oikeudella te ilmeisesti ja selvästi voitatte, mutta tapahtuneita rikoksia ja vääryyttä te ette saa voiman enemmistöllä poistetuksi. Ne jäävät ja niistä Suomen kansa vaaleissa ottaa kantaa: haluaako se väärinkäytöksiä, väärintekijöitä maansa johtomiehiksi vai haluaako Suomen kansa puhdistusta. Se haluaa puhdistusta!

Ed. Silander: Herra puhemies! Ed. Häikiö esitti joukon väitteitä, ja oppimattomana talon tavoille minulla ei ollut mahdollisuutta niihin mielestäni riittävän perustellusti vastata, joten pyysin tämän puheenvuoron korjatakseni asian (Eduskunnasta: Kuka on kirjoittaja?). — Ei tätä ole kirjoittanut kukaan muu kuin oikeuskansleri.

Minä jo oikeuskanslerin kertomukseen viitaten voin mainita ed. Häikiölle, että Helsingin verovirasto vaati tilittämättömiä ennakkomaksuja 14 755 225,52 mk sekä näihin liittyviä sosiaaliturvamaksuja ym. vastaavia 2 932 966,28 mk (Ed. Lehmonen: Vanhassa rahassa?) — Nämä ovat uudessa rahassa. — Mainitut pääomamäärät tekevät yhteen laskien 17 688 191,80 mk, ja tämän vaatimuksen Feiringin jutun asianomistajat esittivät 13. 12. 1968 vaatien mainitulle yhteen lasketulle pääomamäärälle 5 %:n koron vaatimuspäivästä lukien. Tämän lisäksi he vaativat laskelmiensa mukaisen vajauksen 829 465,35 mk sekä tämän lisäksi vielä veronlisäyksenä, joka on maksuun pantu eduskunnalle, 8 318 369,49 mk. Toistettakoon ed. Häikiölle vielä: nämä tekevät Elon laskuopin mukaan yhteen laskettuna 26 836 024,14 mk.

Minä vielä kiinnittäisin ed. Häikiön huomiota siihen seikkaan, että minä olen valiokunnan mietintöön jättämässäni vastalauseessa mielestäni seikkaperäisesti todennut, että minä en saanut pyytämääni lisäselvitystä, joka lähinnä koski valtakunnanoikeuskäytäntöä, ja että oli liian vähän aikaa tutustua valiokunnan 9-sivuiseen mietintöön, lähinnä sen perusteluihin. Olipa siellä muitakin valiokunnassa — jos me olemme rehellisiä, sen me myönnämme — joiden mielestä aika oli liian lyhyt.

Minä vielä huomauttaisin ed. Häikiölle, että kyllä ns. siviilitilintarkastajat ovat ainakin minun mielestäni ja varmaan monen muunkin mielestä eri asemassa kuin virkamiehinä toimineet tilintarkastajat. Kumpiakin on syytetty ja on myös tuomittu.

Mitä sitten tulee ed. Häikiön väitteeseen tuon asiantuntijatyöryhmän työn kiirehtimisestä, ed. Häikiö esitti sen erittäin omahyväisesti minun mielestäni. Totuushan asiassa on se, että minä olen erinäisiä kertoja, varmasti 5—6 kertaa kiirehtinyt asiaa ja aina on pantu sihteeri soittamaan, kunnes sitten kuluvan vuoden toukokuussa esitin, että valiokunta tekisi yksimielisen päätöksen kiirehtimisestä, joka merkitsisi sitä, että valiokunnan herra puheenjohtaja, ed. Häikiö joutuisi sitten valiokunnan nimissä sitä kiirehtimään, ja tällä olikin jo sitten parempi vaikutus, koska jo syksyllä saimme tämän työryhmän lausunnon.

Täällä on todettu aivan oikein, että tilintarkastajien osuus ja kansliatoimikunnan osuus tässä jutussa eivät kuulu eduskunnan toimivaltaan. Näin on. Minä olen samaa mieltä, mutta rohkenen kuitenkin huomauttaa siitä, että mainittujen henkilöiden osuus tässä asiassa on ehdottomasti selvitettävä, sillä muutenhan me emme pysty arvostelemaan oikeuskansleri Enäjärven menettelyä. Minä vielä tässä yhteydessä pyydän saada palata asiaan. Tilintarkastuskertomuksissa on maininta "tilikirjat totesimme huolellisesti pidetyiksi". Minä olen jo aikaisemmin tässä salissa todennut, että puhutaan monikossa. Todellisuudessa oli kuitenkin vain yksi ainoa tilikirja. Me ymmärrämme jokainen, että on valmistettu väärä, virheellinen asiakirja ja sitä on käytetty. Ainakin sen koulutuksen mukaan, jonka minä olen saanut, kysymyksessä saattaisi olla todennäköisesti rikos. Totta kai tästä täytyy voida puhua. Me emme muuten voi arvostella oikeuskansleri Enäjärven menettelyä asiassa. Me emme ymmärrä, minkä takia hän

katsoo, että tilintarkastajat tehdessään näin, niin kuin minä kerroin, ovat toimineet riittävällä huolellisuudella, järkevästi, kunniallisesti ja moitteettomasti jne.

Minä sitten vielä tiedustelisin ed. Häikiöltä samaten kuin ed. Vilponiemeltä, mitä asianhaaroja minä tässä asiassa olen vääristellyt. Minusta edustajat olisivat selityksen velkaa.

Me olemme täällä nyt kuulleet ed. Häikiön esityksen, joka tarkoittaa tämän asian raukeamista. Minä korostaisin seuraavaa seikkaa: minun mielestäni tämä merkitsee sitä, että jos ei nykyinen oikeuskansleri ryhdy mihinkään toimenpiteisiin asiassa, ei se merkitse yhtään mitään, sillä nythän me olemme täällä ed. Häikiön johdolla luomassa nimenomaan perustuslakivaliokunnan prejudikaattia — jos tällainen nimitys sallitaan — että moinen laiminlyönti, mihin oikeuskansleri on tässä jutussa syyllistynyt, ei koskaan tule kenenkään osalta johtamaan valtakunnanoikeuteen.

Ed. Asunmaa: (Ed. Hostila: Sanokaapas nyt painavat sanat asiasta!) Herra puhemies! — Sanojen painavuutta en tiedä, ed. Hostila, mutta sallittaneen talonpoikaisjärjellä muutamalla sanalla puuttua tähän.

Minä en puutu näihin lakimiesten välisiin asioihin, koska näyttää siltä, kun niitä seuraa, että laki on niin kuin se luetaan. Mutta kuitenkin lähinnä ed. Vilponiemen sanonnasta, joka suunnilleen oli kai näin, että kansalaisten luottamus horjuu lähinnä eduskuntaa kohtaan sen vuoksi, että SMP:n toiminta on tällaista esim. kyseisen asian kohdalla, minä rohkenen sanoa sen, että kansalaisten luottamus kasvaa nimenomaan. Tämä laitos, eduskunta, on kai se paikka, missä luodaan lait ja asetukset. Kun näin pitkään tätä asiaa on pidetty jonkun vihreän veran alla, kyllä Suomen kansa kaikesta päätellen odottaa, että täältäkin joitakin tilityksiä sentään selviää.

Herra puhemies! Sallittaneen esimerkkinä mainita, että tavallinen kansalainen, joka jokapäiväisissä askareissaan puuhaa, olkoon hän yrittäjä, työmies tai miltä linjalta hyvänsä, näinä päivinä on kokenut tilanteita, joista esimerkkinä voin hyvin läheiseltä ajalta kertoa sen, että jos eräät kuivatusmaksut jäävät perimättä, kyllä sieltä varmasti tulee karhukirje korkoineen ym. eteen. Ne on pakko maksaa.

Täällä ed. Ilaskivi huuteli välihuutona äsken, kenellekä tämä tilittäminen kuuluu. Minä en tiedä sitä, mutta yllättynyt olen siitä, että näinkin pitkään kuin 20 vuotta on mennyt ja tänne tosiaan ei ole mitään karhukirjaa mistään päin kuulunut, että ne rahat olisi pitänyt palauttaa. Ed. Silander edellisessä puheenvuorossa kyllä viittasi, että tällaisia pyyntöjä olisi tullut.

Mitä sitten tulee ed. Häikiön lausumaan, että täällä nyt ensikertalaiset intoilevat, ja poliittisesta intohimosta — tämäntapaisia sanontojan sieltä tuli — minä sanoisin joka tapauksessa sen, että tänä päivänä Suomen kansa odottaa, että tämäkin asia selvitetään. Selvitetäänkö ja miten, onko tilanne niin, että tutkitaan, ketkä ovat syyllisiä? Se selviää sen jälkeen, kun selvitystyö on loppuun suoritettu. Mutta tällä kertaa kyllä tuntuu penkiltä kuunnellen, että tämä pyritään painamaan osittain ehkä villaisella. Minä rohkenen myöskin sanoa niitä lukuja täältä, mitä sanotaan, ettei ole tilejä määrävuosina tarkastettu ollenkaan. Meidän joukossamme on maallikkoja, jotka ehkä ovat joittenkin maamiesseurojen, ehkä naisosastojen, ehkä tielautakuntien, tietoimikuntien puheenjohtajina. Mutta nämä tilintarkastajat, tavalliset maallikot, käsittääkseni eivät voi hyväksyä tilejä, jos tilit lähtevät nollilta ja tiedetään, että edellisvuotena kuitenkin rahaa on käytetty.

Suomen kansa luultavasti seuraavissa vaaleissa — sanon lyhyesti — tulee antamaan omalta osaltaan lausuntonsa tästä toimenpiteestä, mitä tänä päivänä eduskunnan piirissä puidaan, nimittäin tästä eduskunnan väärinkäytöskysymyksestä.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Minä lyhyesti vielä totean, että ed. Silanderin ja minun täällä esittämiä kumoamattomia tosiasioita, niitä ei ole pystytty osoittamaan vääriksi, ja tämä on asian ydin. Ja nämä kumoamattomat tosiasiat osoittavat mm., että eduskunnassa ei koskaan ole tehty tilinpäätöstä, mutta kuitenkin on tili- ja vastuuvapaus myönnetty. Sen ymmärtää kuka tahansa, että silloin ollaan jo rikollisen toiminnan kanssa tekemisissä. Mutta kuitenkin oikeuskansleri, korkein lainvalvoja, vain kiittää tällaisesta hyvästä työstä. Ja te pidätte sitä oikeana, ettekä pane häntä vastuuseen, kun hän on käyttänyt väärin asemaansa ja kansan luottamusta.

Myös tänään on jäänyt selvästi todistetuksi, että edelleen salataan tosiasioita niin eduskunnalta kuin Suomen kansalta ja että näitten tosiasioitten salaamisessa perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja on kulkenut kärjessä.

Edelleen on todettu, että asiakirjoja on pimennetty ja laittomasti estetty niihin tutustuminen, mutta teillä ei ole siinäkään suhteessa mitään sanottavaa.

Ei myöskään voida olla toistamatta edelleen, että samat korkeat eduskunnan virkamiehet istuvat paikoillaan, jotka ovat osaltaan tärkeästi syyllisiä tällaiseen kavallusväärinkäytökseen, mutta teillä ei ole mitään sanottavana.

Olen todella ihmeissäni ja pahoillani, että poliittinen kiihko, myös nuorten kansanedustajien taholta halu suojella johtomiehiänsä, saa tällaisen ilmauksen että vääryys voittaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Istunto keskeytetään nyt ja sitä jatketaan kello 21.30. Puhemiesneuvosto kokoontuu kello 21.20.

Täysistunto keskeytetään kello 21.01.

Täysistuntoa jatketaan

kello 21.40.

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Silanderin kannattamana ehdottanut lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus asettaa eduskunnan suurta kavallusväärinkäytöstä ja siihen liittyviä muita asioita kaikissa suhteissa kiireellisesti selvittämään riippumattoman ja puolueettoman tutkimuselimen, jolle kaikki maamme viranomaiset ovat velvolliset viivyttelemättä antamaan kaikkea mahdollista virka-apua." Kutsun tätä ed. Vennamon ehdotukseksi. Ed. Häikiö ed. Vilponiemen kannattamana ehdottaa lausuttavaksi: "Eduskunta toteaa, että oikeuskansleri Jaakko Enäjärven olisi oikeuskanslerina ollut syytä toimituttaa perusteellinen tutkimus myös sen selvittämiseksi, olivatko jotkut, joiden velvollisuutena oli ollut huolehtia eduskunnan taloudenhoidon ja tilinpidon tarkastuksesta ja valvonnasta, syyllistyneet tämän velvollisuutensa rangaistavaan laiminlyömiseen, mutta kun tuota Enäjärven menettelyä hänen hoitaessaan virkatehtäviään ei ole pidettävä sillä tavalla lainvastaisena, että hänet sen johdosta eduskunnan oikeudesta tarkastaa valtioneuvoston jäsenten ja oikeuskanslerin virkatointen lainmukaisuutta 25 päivänä marraskuuta 1922 annetun lain 7 §:n mukaan olisi asetettava syytteeseen valtakunnanoikeudessa, asia on hänen osaltaan raukeava." Tämä on ed. Häikiön ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä ed. Vennamon lausumaehdotukseen tulee, niin koska asian tässä vaiheessa eduskunnan toimivallassa on vain päättää asian raukeamisesta tai selityksen vaatimisesta asianomaiselta valtioneuvoston oikeuskanslerilta, en voi asettaa ed. Vennamon ehdotusta äänestyksen alaiseksi.

Keskustelu puhemiehen menettelystä:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Ed. Häikiö on täällä perustellut raukeamisehdotustaan. Hän on saanut siihen luvan. Puhemies alistaa tämän äänestykseen, niin kuin oikein on. Mutta kun SMP:n taholta esitetään perustelu, jollaisen eduskunta aina voi tässä asiassa sanoa, varsinkin kun ilmeisesti enemmistö panee asian raukeamaan, silloin ei meiltä perustelua hyväksytä. Laki ei millään tavalla kiellä perustelun panemista, ja senhän todistaa se, että Häikiön kohdalla tämä on mahdollista. Myös huomautan, että perustuslakivaliokunnan mietinnössä on perustelu mm. tutkimisesta. Se on hyväksytty. Mutta kun SMP esiintyy, silloin ei olekaan enää laki tässä salissa kaikille sama.

Kun lisäksi, herra puhemies, asiasta ei ole mitään ennakkopäätöstä, aikaisemmin ei tällainen kysymys ole tullut eduskunnassa esille, mikä meidän lausumamme on, niin esitän, että puhemiehen menettely tärkeänä periaatekysymyksenä, oikeuskysymyksenä lähetetään perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi.

Ed. Silander: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon tekemää ehdotusta.

Keskustelu puhemiehen menettelystä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Silanderin kannattamana ehdottanut, että eduskunta ei tyytyisi puhemiehen menettelyyn vaan että puhemiehen menettely lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiehen menettelyn, äänestää "jaa", jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Haapasalo, Haarla, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hjerppe, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suomi, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aas, Antila, Berner, Granvik, Hanhirova, Hetemäki, Honkonen, Koivunen, Lähteenmäki, Mäki, Pekonen, Salmi, Sinkkonen, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, I. Suominen, S. Suominen, Toivanen ja Tuominen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 162 jaa- ja 17 ei-ääntä; poissa 20.

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen menettelyn.

Puhemies: Nyt olisi päätettävä ed. Häikiön tekemästä raukeamisehdotuksesta. Jos raukeamisehdotus hylätään, on eduskunnan päätettävä kehottaa asianomaista valtioneuvoston oikeuskansleria antamaan eduskunnalle vastuunalaisuuslain edellyttämä selitys.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Häikiön tekemän raukeamisehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on raukeamisehdotus hylätty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Haapasalo, Haarla, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hjerppe, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen,

Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suomi, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Weckman, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo, Westerholm ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestää edustaja Vartia.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aas, Antila, Berner, Granvik, Hanhirova, Hetemäki, Honkonen, Koivunen, Lähteenmäki, Mäki, Pekonen, Salmi, Sinkkonen, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, I. Suominen, S. Suominen, Tamminen, Toivanen, Tuominen ja Vaittinen.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 158 jaa- ja 18 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 22.

Eduskunta on hyväksynyt ed. Häikiön tekemän raukeamisehdotuksen.

Koska raukeamisehdotus on hyväksytty, on kysymys selityksen pyytämisestä rauennut.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotuksen laiksi työnantajan työttömyysvakuutusmaksun suuruudesta vuonna 1972

sisältävä ed. S. Suomisen ym. lak.al. n:o 218 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti s o s i a a l i v a l i o k u n t a a n.

P ö y d ä l l e p a n o a v a r t e n esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi perjantaina kello 14 alkavaan istuntoon:

11) Valtioneuvoston jäsenten virkatointen lainvastaisuudesta

laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 17;

12) Ehdotuksen laiksi sianlihan ylituotantomaksusta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42; ja

13) Ehdotuksen laiksi kananmunien ylituotantomaksusta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43.

---

14) Ehdotuksen laiksi Helsingin kaupungin Vuosaaren kylässä olevan rauhoituspiirin osittaisesta purkamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 10 esitellään pöydällepanoa varten.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantaina kello 14 alkavaan istuntoon.

Keskustelu:

Ed. I l a s k i v i: Herra puhemies! Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle tulevan marraskuun 9 päivänä kello 14 alkavaan istuntoon.

Ed. L i n k o l a: Herra puhemies! Kannatan ed. Ilaskiven tekemää ehdotusta.

Ed. V i r t a n e n: Herra puhemies! Ehdotan, että asia pannaan pöydälle ensi perjantaina kello 14 alkavaan istuntoon.

Ed. A h o n e n: Herra puhemies! Kannatan ed. Virtasen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta on ed. Ilaskivi ed. Linkolan kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle 9 päivänä tulevaa marraskuuta pidettävään istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Ilaskiven ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Haapasalo, Haukipuro, Helle, Hemmi, Hjerppe, Hostila, Hykkäälä, Häggblom, Härkönen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laine, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suomi, Sutinen, Taipale, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Weckman, H. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Asunmaa, Ehrnrooth, Haarla, Hara, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kainulainen, Karhuvaara, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Lankinen, Linkola, L. Linna, Mykkänen, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Nikkilä, Penttinen, Poutiainen, Procopé, Salmenkivi, Salolainen, Silander, Sillantaus, Suokas, Syrjä, Tarvajärvi, Tupamäki, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, Westerholm ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestää edustaja Mattila.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aas, Antila, Berner, Granvik, Hanhirova, Heino, Hetemäki, Honkonen, Kantola, Koivunen, Koppanen, Kuusinen, Lottanen, Lähteenmäki, Melin, Mäki, Partanen, Pekonen, Salmi, Seppä, Sinkkonen, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Tallgren, Toivanen, Tuominen, S. Westerlund ja Vikatmaa.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 46 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 32.

Eduskunta on hyväksynyt puhemiesneuvoston ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle ensi perjantaina kello 14 alkavaan istuntoon.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi perjantaina kello 13, jolloin käsitellään suullisia kysymyksiä, ja kello 14 alkaa toinen täysistunto.

Täysistunto lopetetaan kello 22.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

89. Perjantaina 29 p. lokakuuta 1971

kello 13.

Päiväjärjestys.

Siv.

Suullisia kysymyksiä:

1) Ed. Juvelan suull. ksm. n:o 304 kehitysluoton myöntämisestä Turkin hallitukselle 2539

2) Ed. Pohjosen suull. ksm. n:o 308 sairausvakuutuskortin käyttämisestä terveyskorttina ..... „

3) Ed. Koskenniemen suull. ksm. n:o 309 atomivoimaloiden rakennussuunnitelmista 2540

4) Ed. Tupamäen suull. ksm. n:o 310 lapsikorotuksen lisäämisestä yksityisten maksamiin työeläkkeisiin ..... „

5) Ed. Tupamäen suull. ksm. n:o 311 työeläkkeisiin liitetyn lapsikorotuksen saattamisesta lapsia huoltavan hyväksi avioerotapauksissa 2541

6) Ed. Kortesalmen suull. ksm. n:o 312 vapaakappaleoikeuden hankkimisesta Oulun yliopiston kirjastolle ..... „

7) Ed. Kortesalmen suull. ksm. n:o 313 moottoriajoneuvojen katsastuskonttorin perustamisesta Kuusamoon ..... „

8) Ed. Vaittisen suull. ksm. n:o 314 Pohjois-Karjalaa uhkaavan työttömyyden estämisestä 2542

9) Ed. Häkämiehen suull. ksm. n:o 315 valtion viran- ja toimenhaltijain eläkeikää koskevien säännösten tarkistamisesta 2543

10) Ed. Mykkäsen suull. ksm. n:o 319 postinjakelun turvaamisesta Lapin läänissä ..... „

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Lähteenmäki.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Toinen varapuhemies: Koska asianomainen ministeri ei ole voinut saapua vastaamaan kysymykseen, siirretään päiväjärjestyksen 1) asian käsittely seuraavaan suullisille kysymyksille tarkoitettuun istuntoon.

---

2) Ed. Pohjosen suull. ksm. n:o 308 sairausvakuutuskortin käyttämisestä terveyskorttina.

Ed. Pohjonen: Herra puhemies! Valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi pyydän kunnioittaen esittää seuraavan kysymyksen:

Onko hallitus harkinnut sellaisia toimenpiteitä, että sairausvakuutuskorttia voitaisiin käyttää myös kansalaisten terveyskorttina?

Sosiaali- ja terveysministeri Kuusi: Herra puhemies! Vastauksena ed. Pohjosen suulliseen kysymykseen pyydän esittää kunnioittaen seuraavaa:

Kansalaisten terveyskorttiasiaa on sosiaali- ja terveysministeriössä useaan otteeseen harkittu.

Mitä tulee sairausvakuutuskortin käyttämiseen terveyskorttina, on todettava, että mikäli korttiin tällöin aiottaisiin tehdä merkinnät vain muutamasta tärkeimmästä seikasta, kuten mm. veriryhmästä ja mahdollisista kaatuma- tai sokeritaudeista, jolloin esim. tajuttomana tavatulle henkilölle voitaisiin tehdä asianmukaisia ensiaputoimenpiteitä, voitaisiin sairausvakuutuskorttia tässä suhteessa käyttää terveyskorttina sairausvakuutuskortin varsinaisten toimintojen häiriintymättä. Mikäli sen sijaan sairausvakuutuskorttiin tehtäisiin merkinnät kaikista kunkin yksilön tärkeimmistä terveydenhoitotapahtumista, ei se sosiaaliministeriön käsityksen mukaan voi tapahtua häiritsemättä oleellisesti

niiden tarkoitusperien toteuttamista, joita varten sairausvakuutuskortti aikoinaan on suunniteltu.

Ed. Pohjonen: Herra puhemies! Esitän lisäkysymyksen:
Onko hallitus harkinnut erikoisen terveyskortin käytäntöönottoa?

Sosiaali- ja terveysministeri Kuusi: Herra puhemies! Vastauksena ed. Pohjosen lisäkysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:
Kansanterveystyösuunnitelmaa laadittaessa hallitus on kiinnittänyt huomiota siihen, että on välttämätöntä saada nykyistä täydellisempiä ja tuoreempia tietoja väestön terveyden- ja sairaudentilasta, ja tässä tarkoituksessa on tietojen hankintajärjestelmä paraikaa lääkintöhallituksessa kehitettävänä. Tuleeko tämä järjestelmä nojaamaan varsinaiseen terveyskorttiin, joka on sairausvakuutuskortin tapainen, on toistaiseksi vielä epäselvää. Joka tapauksessa järjestelmällinen tietojen hankinta tullaan ainakin otantamenetelmään perustuen ottamaan käyttöön.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ed. Koskenniemen suull. ksm. n:o 309 atomivoimaloiden rakennussuunnitelmista.

Ed. Koskenniemi: Herra puhemies! Valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi esitän seuraavan suullisen kysymyksen:
Ovatko hallituksen mielestä vireillä olevat atomivoimaloiden rakentamissuunnitelmat sopusoinnussa maamme voimatalouden tarkoituksenmukaisen kehittämisen kanssa?

Ministeri Salonen: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Niilo Koskenniemen suulliseen kysymykseen pyydän esittää seuraavaa:
Meidän on syytä pyrkiä tuottamaan niin suuri osa sähkövoimasta atomivoimana kuin se on taloudellisesti kannattavaa. Tällöin voidaan saavuttaa alhaisempi sähkövoiman hintataso, sähköenergian tuottamiseen tarvittavan ulkomaisen valuutan määrä alenee, emmekä ole niin riippuvaisia öljyä koskevista kansainvälisistä kriiseistä kuin olisi asian laita, jos perustaisimme sähkövoiman tuotannon pääasiassa vain öljyä käyttävien voimalaitosten varaan.

Suoritettujen sähkönkulutusennusteiden perusteella tarvitaan maassamme vielä tällä vuosikymmenellä kolme tai neljä atomivoimalaitosta. 1980-luvun suhteen ei laitosten lukumäärää voida yhtä varmasti arvioida, koska silloin luultavasti voidaan ottaa käyttöön suurempia voimalaitosyksiköitä.
Edellisen perusteella on kahden jo tilatun atomivoimalaitosyksikön lisäksi vielä ainakin kolmas rakennettava niin, että se valmistuu tällä vuosikymmenellä.
Mitä tulee atomivoimalaitospaikkojen lukumäärään, on tarkoituksenmukaista, että samoihin pisteisiin rakennettaisiin ainakin kaksi voimalaitosyksikköä, kuten jo nyt tapahtuu Imatran Voima Oy:n toimesta Loviisassa. Tällainen ainakin kahden voimalaitosyksikön sijoitusmahdollisuus samaan paikkaan on huomioitu myöskin toisten jo hankittujen atomivoimalaitostonttien yhteydessä.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ed. Tupamäen suull. ksm. n:o 310 lapsikorotuksen lisäämisestä yksityisten maksamiin työeläkkeisiin.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:
Mihin toimenpiteissin hallitus aikoo ryhtyä sen epäkohdan poistamiseksi, että vakuutusyhtiöiden ja muiden yksityisten maksamiin työeläkkeisiin ei ole lisätty voimaantullutta lapsikorotusta, vaikka eläkkeensaajat saavat varat sitä varten?

Sosiaali- ja terveysministeri Kuusi: Herra puhemies! Vastauksena ed. Tupamäen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:
Hallituksen tietoon ei ole tullut tapauksia, joissa vakuutusyhtiö tai muu julkisen valvonnan alainen eläkelaitos olisi jättänyt lisäämättä työeläkkeisiin lapsikorotuksen, sikäli kuin kysymyksessä on sellainen lakisääteinen eläke, johon 1 päivänä heinäkuuta 1971 voimaan tulleen lainmuutoksen jälkeen tällainen kuuluu, tai jos kysymyksessä on eläkevakuutus, johon sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa maksuperusteissa muutoin on varattu erä sanottua tarkoitusta varten.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Esittäisin ensimmäisen lisäkysymyksen:

Aikooko hallitus suorituttaa asiassa perusteellisen selvityksen, jotta kävisi ilmi, kuinka suuressa määrin kaikesta huolimatta tätä mainitsemaani epäkohtaa on olemassa, esimerkkejä kyllä nimittäin on?

Sosiaali- ja terveysministeri Kuusi: Herra puhemies! Epäilen, että ed. Tupamäki ei huomannut vastauksessani sitä, että kysymyksessä on lakisääteinen eläke. Siis sikäli kun on todellakin kysymys lakisääteisistä tapauksista, hallituksen tietoon ei ole tullut ainoatakaan poikkeamista lapsikorotuksissa.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ed. Tupamäen suull. ksm. n:o 311 työeläkkeisiin liitetyn lapsikorotuksen saattamisesta lapsia huoltavan hyväksi avioerotapauksissa.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä lainsäädännön korjaamiseksi niin, että työeläkkeisiin liitetty lasten huoltoon tarkoitettu lapsikorotus tulisi myös avioerotapauksissa lapsia tosiasiallisesti huoltavan hyväksi.

Sosiaali- ja terveysministeri Kuusi: Herra puhemies! Vastauksena ed. Tupamäen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:

Työeläkkeisiin tuleva lapsikorotus kuuluu eläkkeensaajalle. Avioerotapauksissa voitaneen elatussopimusta lasten osalta lapsikorotuksen perusteella ehkä tarkistaa; lainsäädännöllisiin muutoksiin tässä tuskin lienee aihetta.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Esittäisin ensimmäisen lisäkysymyksen:

Aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin sellaisen säännöstön aikaansaamiseksi, että tämä ministerin vastauksessaan mainitsema tarkistus myös käytännössä tapahtuu?

Sosiaali- ja terveysministeri Kuusi: Herra puhemies! Vastauksena ed. Tupamäen suulliseen lisäkysymykseen totean, että ensimmäisessä vastauksessa nimenomaan katsoin, ettei ole lainsäädännölliseen muutokseen tässä kohden aihetta.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Tekisin toisen lisäkysymyksen:

Onko hallituksen mielestä nyt sitten niin, että asiassa ei ylipäänsä voida tehdä mitään, vaikka selvä epäkohta on olemassa?

Sosiaali- ja terveysministeri Kuusi: Herra puhemies! Sosiaalilautakunnan kautta epäilemättä, silloin kun selvä epäkohta on olemassa, voidaan yksilökohtaisiin puutteisiin saada muutosta.

Asia on loppuun käsitelty.

Toinen varapuhemies: Koska asianomainen ministeri ei ole voinut saapua vastaamaan kysymykseen, siirretään päiväjärjestyksen 6) asia seuraavaan suullisille kysymyksille tarkoitettuun täysistuntoon.

---

7) Ed. Kortesalmen suull. ksm. n:o 313 moottoriajoneuvojen katsastuskonttorin perustamisesta Kuusamoon.

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Tiedustelen kunnioittavasti ministeriltä:

Aikooko hallitus ryhtyä toimiin moottoriajoneuvojen katsastuskonttorin perustamiseksi Kuusamoon?

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Vastauksena ed. Tupamäen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa.

Nykyisin katsastustoimi Kuusamossa hoidetaan Oulun katsastuskonttorista käsin tehtävillä matkoilla. Katsastuspäivien lukumäärä on 40 vuodessa. Tarkoitukseen on Kuusamossa varattu autoja varten erikoinen kuopalla varustettu halli. Tänä vuonna on Kuusamossa otettu käyttöön myös ajanvaraus, joten katsastusolot ovat siellä tällä hetkellä yleisesti ottaen tyydyttävät.

Autokannan nouseminen tällä seudulla ja erikoisesti juuri se, että Kuusamon—Oulun väli on 217 km:n mittainen, ovat tuoneet esiin katsastustoimiston perustamisen Kuusamoon. Kuitenkin nykyisin työmäärät jäävät niin huomattavan pieniksi, ettei tällaiseen ole vielä heti kohta syytä. Maan pienimmissä katsastustoimistoissa, jotka ovat Pieksämäellä, Heinolassa ja

Loimaalla, on huomattavasti suuremmat määrät kuin mitä Kuusamossa nykyisin on.

Toisaalta on asiaa tarkasteltava myös niin, että kuinka paljon täältä kertyvät maksut peittävät valtion menoja, ja on todettava, että tällä hetkellä siellä tulot jäävät hyvin paljon alhaisemmiksi kuin mitä esim. pienimmän nykyisen katsastustoimiston kohdalla, jossa on yksi apulaiskatsastusmies ja katsastusteknikko sekä toimistoapulainen. Näiden kustannukset tekevät jo 43 000 mk vuodessa. Lisäksi tulevat vuokrat ym. kulut. Lasketaan, että jo vuonna 1973 ehkä Kuusamo pääsee lähelle sitä, mitä tarvittavien tulojen tulisi olla.

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Ilmoitan ministeri Haapasalolle, että en ole kansanedustaja Tupamäki, vaan kansanedustaja Kortesalmi. Sitten tiedustelisin:

Eikö kehitysaluepolitiikan suunnan mukaista olisi, että tällainen katsastuskonttori saataisiin Kuusamoon, ja vieläpä mahdollisimman kiireellisesti?

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Pyydän anteeksi ed. Kortesalmelta, että mainitsin erehdyksessä Tupamäen.

Epäilemättä näin on asian laita ja Kuusamo niin kuin muutkin seudut tarvitsevat tällaisen toimiston. Korostin erikoisesti sitä, että sikäläiset pitkät matkat aiheuttavat sen, että varmasti Kuusamon kohdalla asia tullaan hoitamaan nopeammin kuin monella muulla alueella eteläisemmässä Suomessa. Pitkille matkoille kehitysalueoloissa annetaan erikoinen arvo näitäkin toimistoja sijoitettaessa.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ed. Vaittisen suull. ksm. n:o 314 Pohjois-Karjalaa uhkaavan työttömyyden estämisestä.

Ed. Vaittinen: Herra puhemies! Kysyn ministeriltä kunnioittavasti:

Mitä hallitus aikoo tehdä Pohjois-Karjalan suuren työttömyyden uhan estämiseksi?

Työvoimaministeri Helle: Herra puhemies! Vastauksena ed. Vaittisen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:

Pohjois-Karjala kuuluu Joensuun työvoimapiiriin, jonka työllisyystilanne on oleellisesti huonontunut. Avoimet työpaikat ovat tosin vähän lisääntyneet ja ammattikursseilla on oppilaita saman verran kuin vuosi sitten. Mutta työttömiä työnhakijoita oli lokakuun puolivälissä 2 519, viime vuoden vastaavana aikana 2 073, 1969 2 557 ja vuonna 1968 3 225. Vastaavasti heijastuu tilanne työttömyyskassatodistusten saajien lukuun, joka nyt on 1 229 ja vuosi aikaisemmin 580.

Alkuvuoden ennusteiden mukaan työllisyystilanne tulisi loppuvuonna heikkenemään koko maassa, mutta etenkin kehitysalueella, johon Pohjois-Karjalakin kuuluu. Tämän vuoksi työvoimaministeriö on esitellyt ja hallituksessa on hyväksytty kuluvaa syyskautta varten kaksi valtion lisätyöohjelmaa, joitten perusteella koko maahan on saatu valtion työpaikkoja lisää syyskuussa 2 647, lokakuussa 7 283 ja marraskuussa 13 626 sekä joulukuussa 13 659. Joensuun työvoimapiirin alueella ovat lisätyöohjelmat lisänneet työpaikkoja syyskuussa 17 %:lla, lokakuussa 29 %:lla, marraskuussa 62 %:lla ja joulukuussa 66 %:lla. Lisätyöohjelmien avulla ovat työpaikat lisääntyneet Pohjois-Karjalassa tulevan marras- ja joulukuun aikana yli kaksinkertaisiksi, joten Pohjois-Karjalan työttömyyden heikentyminen on otettu työvoimaministeriön toimesta huomioon ja ryhdytty tarpeellisiin toimenpiteisiin. Jos vielä verrataan valtion työpaikkojen määrää kuluvan vuoden marras—joulukuun aikana vuotta aikaisempaan aikaan, huomataan että tänä vuonna marraskuussa on Joensuun työvoimapiirin alueella 3 114 työpaikkaa ja joulukuussa 2 859 työpaikkaa, vuotta aikaisemmin luvut olivat 2 786 ja 2 498.

Ed. Vaittinen: Herra puhemies! Kysyn vielä ministeriltä:

Voiko ministeri mainita ne valtion työkohteet, joita hallitus on kaavaillut Pohjois-Karjalaan?

Työvoimaministeri Helle: Herra puhemies! Vastauksena ensimmäiseen lisäkysymykseen minun on ikäväkseni todettava, että en ole tiennyt varautua siihen. Otaksuin, että asianomaisesta vaalipiiristä oleva kansanedustajakin ne tietäisi.

Ed. Vaittinen: Herra puhemies! Myöntääkö ministeri, että työttömyyden poistaminen on parasta tämän päivän kehitysaluepolitiikkaa?

Työvoimaministeri Helle: Herra puhemies! Vastauksena toiseen lisäkysymykseen täytyy todeta, että parantamisen varaa varmaan työttömyyden poistamiskeinoissa on, ja hallitus, sikäli kuin sille elinpäiviä sallitaan, tulee yhä parempiin tuloksiin pyrkimään.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ed. Häkämiehen suull. ksm. n:o 315 valtion viran- ja toimenhaltijain eläkeikää koskevien säännösten tarkistamisesta.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi esitän kunnioittaen seuraavan suullisen kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä valtion viran- ja toimenhaltijoiden eläkeiän säätämiseksi sellaiseksi, että kyseessä olevalla henkilöllä olisi mahdollisuus niin halutessaan päästä eläkkeelle 60-vuotiaana edellyttäen, että asianomaisella on 30 palvelusvuotta?

Ministeri Käkelä: Herra puhemies! Vastauksena ed. Häkämiehen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Valtion eläkelainsäädäntöä uudistettaessa on lähdetty siitä, että uuteen eläketurvajärjestelmään siirryttäessä ei tehdä merkittäviä muutoksia virkojen ja toimien sekä valtion työntekijöiden sijoittamisesta poikkeuksellisiin, alempiin eläkeryhmiin ja että erikseen ryhdyttäisiin tutkimaan ja selvittämään eläkeikää koskevia kysymyksiä. Edellä sanottuun perustuen eläkeikää koskevat kysymykset ovat parhaillaan koko valtion hallinnon osalta eläkeneuvottelukunnan tutkittavina ja selvitettävinä. Kun kysymyksessä tarkoitettu asia liittyy myös eläkeikään ja on parhaillaan perusteellisesti selvitettävänä ja tutkittavana, ei kannanmäärittelyä asiaan voida tässä vaiheessa tehdä.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti ensimmäisen lisäkysymyksen:

Kuinka kauan, herra ministeri, tällainen kokonaiselvittely mahtaa kestää?

Ministeri Käkelä: Herra puhemies! Vastauksena ed. Häkämiehen ensimmäiseen suulliseen kysymykseen esitän seuraavaa:

Tässä suhteessa ei nimenomaan asianomaiselle komitealle ole annettu tarkempaa määräaikaa, mutta minä olen vakuuttunut siitä, että se pyrkii parhaalla mahdollisella tavalla ja nopeudella asian ratkaisemaan.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti toisen lisäkysymyksen:

Eikö työllisyyden kannalta olisi tärkeää, että hallituksen toimesta määriteltäisiin määräaika tuolle komitealle?

Ministeri Käkelä: Herra puhemies! Vastauksena ed. Häkämiehen toiseen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Eräissä tapauksissa hallitus on tehnyt periaatepäätöksen, kun asianomainen komitea on istunut hallituksen mielestä liian kauan, että sille annetaan määräaika. Tällä hetkellä on nähtävissä, että asianomainen komitea pyrkii mahdollisimman nopeaan ratkaisuun.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ed. Mykkäsen suull. ksm. n:o 319 postinjakelun turvaamisesta Lapin läänissä.

Ed. Mykkänen: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti valtioneuvoston asinomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Aikooko hallitus turvata postinjakelun Lapin harvaanasutuilla alueilla?

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Vastauksena ed. Mykkäsen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:

Hallituksen tiedossa on se suuri merkitys, mikä tietoliikenteellä yleensä on juuri harvaanasutuilla seuduilla niin kuin Lapissa. Hallituksen toimiin onkin kuulunut nopeasti kehittää juuri tietoliikennettä kehitysalueilla. Postinjakelun järjestämisessä ja yleensä postitoiminnan organisoinnissa yhteiskunnassa tapahtuva muuttoliike aiheuttaa kuitenkin monia ongelmia, joiden toiminnallinen ja taloudellinen ratkaiseminen ei aina ole helppoa. Lapissa postinjakelua on voitu huomattavalta osalta hoitaa laajan postilinja-autoverkoston avulla. Tätä toimintaa tullaan edelleen jatkamaan ja mahdollisuuksien mukaan laajentamaan. Posti- ja lennätinlaitos on pyrkinyt käytettävissä olevien taloudellisten mahdollisuuksien puitteissa parantamaan harvaanasuttujen seutujen postinja-

kelua myös perustamalla uusia postinjakajia, sits maalaiskirjeenkantajia vastaavia linjoja, ja lisäämään myöskin näiden viikkovuoroja. Suunnitteilla on myös postinjakajien tehtävien laajentaminen käsittämään mm. rahalähetysten ja pakettien vastaanottoa ja jakamista, jolloin postinjakajat toimivat eräänlaisina alimman tason liikkuvina toimipaikkoina. Tällöin he suorittaisivat lähes samanlaisia palveluksia kuin autopostitoimistot, joita Lapin piirissä on nyt jo kaksi toiminnassa ja jotka liikkuvina postiasemina hoitavat lähes kaikkia postipalveluja. Tällä uudistuksella voidaan ilmeisesti korvata vähäliikenteisiä kiinteitä toimipaikkoja, postipysäkkejä ja postiasemia. Suunnitelma on kuitenkin toteutettavissa vain vaiheittain pitemmän ajan kuluessa, koska se edellyttää sopivien kulkuneuvojen hankkimista ja henkilökunnan kouluttamista. Sen ohella pyritään edelleen kehittämään ja laajentamaan autopostitoimistojen käyttömahdollisuuksia Lapin postiolojen parantamiseksi.

Ed. Mykkänen: Herra puhemies! Esitän seuraavan lisäkysymyksen:

Pitääkö herra ministeri myös postinkulun turvaamista yhtenä kehitysaluepolitiikan onnistumisen edellytyksenä?

Liikenneministeri Haapasalo: Herra puhemies! Vastauksena ed. Mykkäsen kysymykseen totean, että me olemme yhdessä ed. Mykkäsen kanssa erilaisissa kehitysalueen toiminnoissa juuri näitä kysymyksiä pohdiskelleet ja vieneet eteenpäinkin, joten varmasti pidän.

Asia on loppuun käsitelty.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.30.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

90. Perjantaina 29 p. lokakuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Siv.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi tulo- ja omaisuusverolain sekä kunnallishallituksesta kaupungissa ja maalaiskuntain kunnallishallinnosta annettujen asetusten muuttamisesta 2547

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 95; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34; hallituksen esitys n:o 54; lak.al. n:ot 42 ja 180 (1970 vp.) sekä 88; toiv.al. n:ot 233 ja 280 (1970 vp.) sekä 214.

Toinen käsittely:

2) Ehdotukset laiksi vuodelta 1972 suoritettavan vakuutetun sairausvakuutusmaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun määrästä 2552

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 98; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 112; lak.al. n:ot 199 ja 200.

3) Ehdotus laiksi rikoslain täydentämisestä ilma-aluksen kaappausta koskevilla säännöksillä 2553

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 99; lakivaliokunnan mietintö n:o 17; hallituksen esitys n:o 71.

4) Ehdotus laiksi eräiden virkojen ja toimien perustamisesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 100; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38; hallituksen esitys n:o 106.

Siv.

5) Ehdotus laiksi eräiden sopimuspalkkaisten virkojen täyttämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta 2553

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 101; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39; hallituksen esitys n:o 107.

6) Ehdotus laiksi puolustusministeriön ja puolustuslaitoksen viroista ja toimista annetun lain muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 102; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40; hallituksen esitys n:o 110.

7) Ehdotus laiksi niistä yleisistä perusteista, joiden mukaan lisenssiviraston virkatoimista ja toimituskirjoista on suoritettava maksuja, annetun lain voimassaoloajan pitentämisestä 2554

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 103; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 41; hallituksen esitys n:o 118.

Ensimmäinen käsittely:

8) Ehdotukset laiksi sianlihan ylituotantomaksusta ..... „

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42; hallituksen esitys n:o 42; lak.al. n:ot 173 ja 174.

9) Ehdotus laiksi kananmunien ylituotantomaksusta 2557

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43; hallituksen esitys n:o 68.

10) Ehdotus laiksi Helsingin kaupungin Vuosaaren kylässä olevan rauhoituspiirin osittaisesta purkamisesta ..... „

Siv.

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 111.

Ainoa käsittely:

11) Muistutus valtioneuvoston jäsenten virkatointen lainvastaisuudesta 2561
Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 17; ed. Vennamon ym. kirjelmä.

Esitellään:

12) Hallituksen esitys n:o 172 Itävallan kanssa tehdyn tulon ja omaisuuden kaksinkertaisen verotuksen estämiseksi tehtyä sopimusta muuttavan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 2562

13) Hallituksen esitys n:o 173 laiksi valtion viljavarastosta annetun lain voimassaolon jatkamisesta ..... „

14) Hallituksen esitys n:o 174 laiksi maanmittaushallinnosta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... „

15) Hallituksen esitys n:o 175 laiksi maankäyttölain muuttamisesta ..... „

16) Hallituksen esitys n:o 176 laiksi sairausvakuutuslain 16 ja 76 §:n muuttamisesta ..... „

17) Hallituksen esitys n:o 177 laiksi erityislapsilisälain 7 §:n muuttamisesta .. 2563

Pöydällepanoa varten esitellään:

18) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44 hallituksen esityksen johdosta laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta ..... „

19) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45 hallituksen esityksen johdosta laiksi tasausverolain 6 §:n muuttamisesta „

20) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 46 hallituksen esityksen johdosta laiksi eräiden elintarviketuotteiden valmisteverosta ..... „

Siv.

21) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47 hallituksen esityksen johdosta laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain muuttamisesta 2563

22) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 48 hallituksen esityksen johdosta Imatran Voima Osakeyhtiön toisen ydinvoimalaitoksen hankintaan liittyvälle luotolle annettavista valtiontakauksista .... „

23) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksen johdosta opettajankoulutuslaiksi ..... „

24) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 11 hallituksen esityksen johdosta laeiksi valtion eläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta ..... „

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Lähteenmäki.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Ahonen, Antila, Ehrnrooth, Forsman, Friberg, Haarla, Hetemäki, R. Kangas, Mäki, Orrenmaa, Salmi, Sillantaus, Sinkkonen, Suksi, Sundqvist, S. Suominen ja Tuominen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän päivän ajaksi virkatehtävien vuoksi edustajat Hetemäki ja Tuominen sekä yksityisasioiden takia edustajat Ahonen, Friberg, R. Kangas, Mäki, Orrenmaa, Salmi ja S. Suominen, tulevan marraskuun 2 päivään yksityisasiain vuoksi ed. Haarla ja 21 päivään sairauden takia lääkärintodistuksen nojalla ed. Suksi, tulevan marraskuun 2 päivän ajaksi virkatehtävien vuoksi ed. Ehrnrooth, 2 päivästä 4 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Hykkäälä ja 2 päivästä 5 päivään yksityisasioiden takia ed. Salolainen.

Kirjallisia kysymyksiä ja niihin annettuja vastauksia.

Toinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että edus-

kunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet liikenneministeri Haapasalon vastaus ed. Juvelan ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 189 Honkilahden—Mestilän tien rakentamisesta, sisäasiainministeri Uusitalon vastaus ed. Mäkelän ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 190 poliisipiirien virastotyön rationalisoimisesta, ministeri Salosen vastaus ed. Pohjosen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 204 vaalean rahkaturpeen hyväksikäytön tehostamisesta sekä liikenneministeri Haapasalon vastaus ed. Pohjosen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 212 yksityistielain mukaisten avustusten maksattamisesta.

Nämä kysymykset on nyt vastauksineen painettuina jaettu edustajille ja otetaan valtiopäiväasiakirjoihin.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan ei asiasta sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi tulo- ja omaisuusverolain sekä kunnallishallituksesta kaupungissa ja maalaiskuntain kunnallishallinnosta annettujen asetusten muuttamisesta.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 54 sekä lak.al. n:ot 42 ja 180 (1970 vp.) sekä 88, joita on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 34 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 95, esitellään kolmanteen käsittelyyn sekä ainoaan käsittelyyn samassa yhteydessä käsitellyt toiv.al. n:ot 233 ja 280 (1970 vp.) sekä 214.

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Sillantaus: Herra puhemies! Lakiesityksessä on vähennyskelpoisten matkakustannusten ylärajaksi asetettu 1 200 mk. Tämä merkitsee sitä, että työpäivää kohden vähennyskelpoinen kustannus on noin 4 mk. On selvää, että tämä määrä ei lainkaan riitä silloin, kun työntekijä joutuu asumaan eri paikkakunnalla ja kun ei erinomaisia liikenneyhteyksiä ole. Matkustuskulut ovat taloudellinen rasitus silloinkin, kun ne ovat vähennyskelpoisia saati sitten, kun näidenkin menojen osalta joudutaan maksamaan veroa. Kun vähennyskelpoisuudelle asetetaan katto, merkitsee se niitten rankaisemista, joilla matkustusrasitus on suurin, ja se merkitsee myös vaikean asuntotilanteen ja epäterveen muuttoliikkeen jatkuvaa pahenemista. Tämän vuoksi ehdotankin perusteluissa lausuttavaksi:

"Kun asuntopula ja asumiskustannusten kalleus monissa asutuskeskuksissa hidastavat talouselämän elpymistä ja kun toisaalta jatkuvasti parantuvat liikenneyhteydet mahdollistavat asumista työpaikkakunnan ulkopuolella, mm. lähimaaseudulla, eduskunta edellyttää, että hallitus tarkoin seuraa matkakulujen vähennysoikeuden vaikutusta ja ryhtyy sen perusteella mahdollisiin toimiin matkakulujen vähennysoikeuden enimmäismäärän tarkistamiseksi."

Ed. Katajavuori: Herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Minä pyydän jälleen varoittaa laista, joka on muodostettu erittäin epäoikeudenmukaisesti. Vaikka hallituksen toimenpiteet ovat johtaneet maassamme jatkuvaan työttömyyteen niiden toistuvien epäoikeudenmukaisuuksien johdosta, jotka ovat vieneet yrittäjäkuntaa konkurssiin, tarjoaa hallitus taas tämän lain yhteydessä ratkaisua, joka ei ole oikeudenmukainen yrittäjäkunnan ja työnantajajärjestöjen osalta. Työnantajille annettu työtaistelutuki, jonka työnantajat myös ovat jäsenmaksuina suorittaneet, jää edelleen verotettavaksi tämän lain mukaan, vaikka työntekijäin lakkoavustukset vapautetaan verotuksesta. Kun myös ammattiyhdistysten jäsenmaksut, joilla työtaistelurahastoa kartutetaan, ovat verovapaita, jää lakkoavustuksiin käytetty tulonosa kaikissa vaiheissa verotuksen ulkopuolelle. Onko tämä huomioitu?

Työmarkkinapoliittisista syistä on välttämätöntä huolehtia siitä, että verovapaa lakkoavustus pysyy suuruudeltaan kohtuullisena eikä missään tapauksessa muodostu suuremmaksi kuin työntekijän työssäolon ajalta saama nettopalkka. Tämän ansion ylittäviä lakkoavustuksia on kevään 1971 aikana esiintynyt erään työ-

taistelun yhteydessä. Onko tämä mielestänne oikein muita työtätekeviä kohtaan? Verovapaalle lakkoavustukselle olisi joka tapauksessa asetettava yläraja. Toistan vielä tämän, minkä edellisessä istunnossa toin esiin. Tällaisena rajana voisi olla esim. työttömyyskorvauksena maksettava palkka.

Ed. Mykkänen: Herra puhemies! Ensinnäkin pyydän saada kannattaa ed. Sillantauksen tekemää ehdotusta, ja sitten totean näistä laeista lisäksi seuraavaa.

Näissä laeissa — aivan niin kuin ed. Katajavuori totesi — saatetaan työmarkkinajärjestöt keskenään eriarvoiseen asemaan, mikä ei voi olla perusteltua tämän päivän ja tulevaa työmarkkinapolitiikkaa ajateltaessa. Siirrettäessä pelkästään työntekijäin työtaisteluavustukset verottomuuden piiriin aiheutetaan epäoikeudenmukainen tilanne, jolloin työtaisteluiden aikana ja kestäessä toinen osapuoli, työnantajat, jää tällaista verotuksellista etua paitsi. Tämän perusteella, herra puhemies, kun emme ole onnistuneet saamaan asian käsittelyn tähänastisessa vaiheessa muutosta, esitän perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

"Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kaikkien työmarkkinaosapuolten kohtelemiseksi tasapuolisesti työtaisteluavustusten verotuksessa."

Ed. Vainio: Herra puhemies! Vaikka meillä verotuksessa on hyväksytty lopultakin se oikea periaate, että matkakustannukset ovat osa tulon hankinnasta johtuvia kustannuksia, joiden osalta verotuksessa hyväksytään matkakustannukset halvinta kulkuneuvoa käyttäen työpaikalle, on kuitenkin työntekijäryhmiä, jotka joutuvat kulkemaan useita, pitkiäkin matkoja työpaikalleen. Tällaisia ovat erikoisesti rakennusmiehet ja myöskin metsätyöläiset ja monet muutkin ryhmät. Tästä syystä ei ole oikeudenmukaista, että verolaissa yläraja asetetaan liian alhaiseksi, koska veroviranomaisille jää kuitenkin oikeus harkintaan, mikä on halvin kulkuneuvo. Ja koska yläraja jäi tällä kertaa niinkin alhaiseksi kuin 1 200 mk, katson että näitä lainmuutoksia hyväksyttäessä eduskunnan tulisi antaa hallitukselle ohjeet siitä, että kun seuraavalla kerralla lakia muutetaan, yläraja korotetaan. Tästä syystä, herra puhemies, ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin:

"Hyväksyessään lakiehdotuksen tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkasti matkakustannusten kehitystä ja antaa tarvittaessa lakiesityksen siitä, että matkakustannusten vähennysoikeuden ylärajaa halvinta kulkuneuvoa käyttäen asunnosta työpaikkaan korotetaan 2 000 markkaan."

Lisäksi, herra puhemies, ehdotan perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen laiksi kunnallishallituksesta kaupungissa annetun asetuksen muuttamisesta eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa matkakustannusten kehitystä ja antaa tarvittaessa uuden esityksen siitä, että matkakustannusten vähennysoikeuden ylärajaa asunnosta työpaikkaan halvinta kulkuneuvoa käyttäen korotetaan 2 000 markkaan."

Ed. Kurppa: Herra puhemies! Kannatan ed. Vainion tekemiä ehdotuksia.

Ed. Sillantaus: Herra puhemies! Kannatan ed. Mykkäsen tekemää ehdotusta.

Ed. Mäkinen: Herra puhemies! Nykyiset matkakustannusten vähennysoikeudet ovat olleet voimassa kunnallisverotuksessa vuodesta 1959 ja valtionverotuksessa vuodesta 1960 alkaen. Tämä on erittäin pitkä aika, siinä olisi jo monella ja monen puolueen ministerillä ollut mahdollisuus asiaan puuttua. Nyt arvostellaan sitä, että ei mennä rajattomiin matkakustannusten vähentämisoikeuksiin. On kuitenkin muistettava, että mitalilla on kaksi puolta: tämä merkitsee verotulojen vähentymistä, minkä asiantuntijat valtion osalta ovat arvioineet noin 7 milj. markaksi vuodessa ja kuntien osalta yli 4 milj. markaksi vuodessa. Ainakin kuntien kohdalla varmasti tulee vaikeuksia, jos näitä vähennyksiä vielä enemmän nostetaan. Tämä nykyinen esitys tietää sitä, että kohtuullisen matkan päästä, esim. Riihimäeltä Helsingissä, työssä käydessä matkakustannukset voidaan nyt kokonaisuudessaan verotuksessa vähentää. Erittäin on syytä panna merkille, että tätä tilannetta pitää seurata jatkuvasti eikä päästää kulumaan näin pitkää aikaa siihen, kunnes asiaan jälleen puututaan. Kun tilanne muuttuu, on annettava uusia esityksiä.

Täällä on kokoomuksen taholta kovasti käyty näitten lakkoavustusten vähennysoikeuden kimppuun ja sanottu, että se ei ole tasa-

vertaista työmarkkinajärjestöjä kohtaan. Minä kysyisin, ovatko nämä työmarkkinajärjestöt tasavertaisia rahan suhteen muutenkaan. Kyllä kai on aivan erilaiset resurssit työnantajajärjestöillä kuin työntekijäjärjestöillä hoitaa kustannuksia lakon aikana.

Ed. Sillantaus: Herra puhemies! Ed. Mäkisen puheenvuoron johdosta toteaisin, että tämä lakiehdotus antaa oikeuden lyhyitten matkojen, siis pienten kustannusten täysimääräiseen verottomuuteen, mutta sitä vastoin pitempien matkojen kustannuksista tulee verottomaksi vain saman suuruinen osa eli korkeintaan 1 200 mk. Tällöin ne, joilla on pitkä matka eli suuri rasitus, saavat paljon pienemmän verorasituksen vähennyksen, kuin mitä saadaan lyhyistä matkoista, ja tämä tuskin voi olla oikein.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Sillantaus ed. Mykkäsen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Kun asuntopula ja asumiskustannusten kalleus monissa asutuskeskuksissa hidastavat talouselämän elpymistä ja kun toisaalta jatkuvasti parantuvat liikenneyhteydet mahdollistavat asumista työpaikkakunnan ulkopuolella, mm. lähimaaseudulla, eduskunta edellyttää, että hallitus tarkoin seuraa matkakulujen vähennysoikeuden vaikutusta ja ryhtyy sen perusteella mahdollisiin toimiin matkakulujen vähennysoikeuden enimmäismäärän tarkistamiseksi." Kutsun tätä ed. Sillantauksen ehdotukseksi. Ed. Mykkänen ed. Sillantauksen kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kaikkien työmarkkinaosapuolten kohtelemiseksi tasapuolisesti työtaisteluavustusten verotuksessa." Tämä on ed. Mykkäsen ehdotus. Ed. Vainio ed. Kurpan kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkasti matkakustannusten kehitystä ja antaa tarvittaessa lakiesityksen siitä, että matkakustannusten vähennysoikeuden ylärajaa halvinta kulkuneuvoa käyttäen asunnosta työpaikkaan korotetaan 2 000 markkaan." Kutsun tätä ed. Vainion 1) ehdotukseksi. Edelleen on ed. Vainio ed. Kurpan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen laiksi kunnallishallituksesta kaupungissa annetun asetuksen muuttamisesta eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa matkakustannusten kehitystä ja antaa tarvittaessa uuden esityksen siitä, että matkakustannusten vähennysoikeuden ylärajaa asunnosta työpaikkaan halvinta kulkuneuvoa käyttäen korotetaan 2 000 markkaan." Tämä on ed. Vainion 2) ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Toinen varapuhemies: Nyt olisi päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista. Ehdotan äänestyksissä meneteltäväksi niin, että ensin äänestetään ed. Vainion 1) ehdotuksesta ed. Sillantauksen ehdotusta vastaan, sen jälkeen ed. Vainion 2) ehdotuksesta ed. Sillantauksen ehdotusta vastaan, sitten voittaneista mietintöä vastaan ja lopuksi ed. Mykkäsen ehdotuksesta mietintöä vastaan, sellaisena kuin se edellisissä äänestyksissä on muodostunut.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys ed. Sillantauksen ehdotuksen ja ed. Vainion 1) ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Sillantauksen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vainion 1) ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Granvik, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino,

Hemmi, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Maijala, Melin, Mustonen, Mykkänen, Mäki-Hakola, Männistö, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Paananen, Pekkala, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Sinisalo, Sorsa, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tähkämaa, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Asunmaa, Eskman, Flinck, Haapasalo, Hostila, Huotari, Isomursu, Kaarna, Kainulainen, Karkinen, Knuuttila, Kohtala, Kortesalmi, Kurppa, Lillqvist, Lindeman, L. Linna, Lottanen, Luja-Vepsä, Mattila, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, E. Niskanen, Paasivuori, Partanen, Pekkarinen, Penttinen, Pohjonen, Poutiainen, Rodén, Rönkkö, Silander, Siltanen, Stenbäck, Suokas, Syrjä, Terästö, Tuomioja, Tupamäki, Turunen, Uusitalo, Vainio, Vennamo, Vilmi, Vilponiemi ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahonen, Antila, Forsman, Friberg, Haarla, Helle, Hetemäki, R. Kangas, Knuuti, Lähteenmäki, Mäki, Orrenmaa, Salmi, Sinkkonen, Suksi, Sundqvist, S. Suominen, Särkkä, Tamminen ja Tuominen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 127 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 20.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Sillantauksen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Sillantauksen ehdotuksen ja ed. Vainion 2) ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Sillantauksen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vainion 2) ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Flinck, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Maijala, Melin, Mustonen, Mykkänen, Mäki-Hakola, Männistö, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Paananen, Pekkala, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Sinisalo, Sorsa, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Asunmaa, Eskman, Hostila, Huotari, Isomursu, Kaarna, Kainulainen, Knuuttila, Kortesalmi, Kurppa, Lillqvist, Lindeman, L. Linna, Lottanen, Luja-Vepsä, Mattila, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niskanen, Paasivuori, Partanen, Pekkarinen, Penttinen, Pohjonen,

Poutiainen, Rodén, Silander, Siltanen, Stenbäck, Suokas, Syrjä, Terästö, Tupamäki, Turunen, Vainio, Vennamo, Vilmi ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahonen, Antila, Forsman, Friberg, Haarla, Helle, Hetemäki, R. Kangas, Knuuti, Lähteenmäki, Mäki, Orrenmaa, Salmi, Sinkkonen, Suksi, Sundqvist, S. Suominen, Särkkä, Tamminen ja Tuominen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 136 jaa- ja 43 ei-ääntä; poissa 20.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Sillantauksen ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Sillantauksen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Sillantauksen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ahde, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haukipuro, Hemmi, Hostila, Hykkäälä, Häggblom, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Korsbäck, Käkelä, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Nevalainen, E. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Rönkkö, Salama, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Uusitalo, H. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Aitio, Alenius, Asunmaa, Hanhirova, Hara, Heino, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Karhuvaara, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koivunen, Koppanen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Liedes, Linkola, L. Linna, Mustonen, Mykkänen, Mäki-Hakola, Männistö, A. Niemelä, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Pekkarinen, Penttinen, Pohjonen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Silander, Sillantaus, Sinisalo, Suokas, Suomi, I. Suominen, Syrjä, Tamminen, Tarvajärvi, Tiekso, Tupamäki, Tähkämaa, Vainio, Vaittinen, Vartia, Weckman, Vennamo, Westerhoim, S. Westerlund, Vikatmaa, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat L. Aalto ja Ruokola.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahonen, Antila, Forsman, Friberg, Haarla, Helle, Hetemäki, R. Kangas, Knuuti, Lähteenmäki, Mäki, Orrenmaa, Salmi, Sinkkonen, Suksi, Sundqvist, S. Suominen, Särkkä ja Tuominen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 85 jaa- ja 93 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 19.

Eduskunta on hyväksynyt ed. Sillantauksen ehdotuksen.

Äänestys ed. Mykkäsen ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Mykkäsen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haukipuro, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Häggblom, Härkönen, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, Kantola, Karjalainen, Karpola, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö,

Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, Niinikoski, E. Niskanen, H. Niskanen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Suomi, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Weckman, Vennamo, H. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Asunmaa, Hanhirova, Hara, Heino, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Karhuvaara, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Landström, Lankinen, Linkola, L. Linna, Mykkänen, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Nikkilä, Pekkarinen, Penttinen, Pohjonen, Poutiainen, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Silander, Sillantaus, Suokas, I. Suominen, Syrjä, Tarvajärvi, Tupamäki, Vainio, Vaittinen, Vartia, Westerholm, S. Westerlund ja Vikatmaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahonen, Antila, Breilin, Forsman, Friberg, Haarla, Helle, Hetemäki, Kainulainen, R. Kangas, Karkinen, Knuuti, Koivisto, Lähteenmäki, Melin, Mäki, Orrenmaa, Paananen, Perheentupa, Salmi, Sinkkonen, Suksi, Sundqvist, S. Suominen, Särkkä, Tuominen, Tuomioja ja Volotinen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 51 ei-ääntä; poissa 28.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto kokoontuu välittömästi istunnon keskeytymisen jälkeen. Istunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 15.

Täysistunto keskeytetään kello 14.45.

Täysistuntoa jatketaan

kello 15.

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Lähteenmäki.

---

2) Ehdotukset laiksi vuodelta 1972 suoritettavan vakuutetun sairausvakuutusmaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun määrästä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 98 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 10 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 112 sekä lak.al. n:ot 199 ja 200, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 98. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Sisäasiainministeri Uusitalo: Herra puhemies! Ehdotan, että asia pannaan pöydälle eduskunnan ensi tiistaina pidettävään istuntoon.

Maa- ja metsätalousministeri Kaasalainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Uusitalon tekemää pöydällepanoehdotusta.

Toinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja sitä on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puheenvuoron käyttäjiä lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Näyttää siltä, että hallituspuolueet eivät uskalla enää tässä asiassa ottaa kantaa.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Uusitalo ed. Kaasalaisen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistain istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, eduskunta hyväksynee ed. Uusitalon ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

3) Ehdotus laiksi rikoslain täydentämisestä ilma-aluksen kaappausta koskevilla säännöksillä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 99 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 17 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 71, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 99. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisesa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 luvun 3 § ja 34 luvun 14 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja lain nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi eräiden virkojen ja toimien perustamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 100 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 38 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 106, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 100. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi eräiden sopimuspalkkaisten virkojen täyttämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 101 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 39 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 107, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 101. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi puolustusministeriön ja puolustuslaitoksen viroista ja toimista annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 102 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 40 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 110, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 102. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi niistä yleisistä perusteista, joiden mukaan lisenssiviraston virkatoimista ja toimituskirjoista on suoritettava maksuja, annetun lain voimassaoloajan pitentämisestä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 103 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 41 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 118, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 103. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiteksti, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotukset laiksi sianlihan ylituotantomaksusta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 42 sekä lak.al. n:ot 173 ja 174, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42.

Keskustelu:

Ed. Järvenpää: Herra puhemies! Hallituksen esitys sianlihan ylituotantomaksusta on paikallaan, koska sianlihan ylituotanto joudutaan markkinoimaan erittäin suurien valtion tukimäärärahojen turvin. Hallituksen esityksessä todetaan, että valtion tukitoimenpiteet maataloustuotteiden markkinoinnin hoitamiseksi on tarkoitettu varsinaisen viljelijäväestön toimeentulon turvaamiseksi. Sen vuoksi ei ole lähdettävä tukemaan teollisuusmaiseksi katsottavaa tuotantoa. Maahamme on kuitenkin perustettu ns. teollisuussikaloita, joiden ylläpitäminen on valtiolle ja viime kädessä pienituloisille verojen maksajille kallista. Tämä on hallituksen piirissä havaittu, ja nyt pyritään lakiteitse estämään uuden teollisuusmaiseksi katsottavan tuotannon syntyminen. Samalla valtiovarainvaliokunnan mietinnössä sanotaan, että olemassa olevien sikaloiden toimintaa ei tässä vaiheessa ole tarkoitus jyrkästi rajoittaa, koska se saattaisi yksityisen sikataloudenharjoittajan kohdalla johtaa kohtuuttomiin taloudellisiin menetyksiin.

Nyt suureen valiokuntaan lähetettävä lakiesitys ei todella rajoita sianlihan ylituotantoa, joten lakiesitys on täysin suurten sikalanomistajain etujen mukainen. Ensin on palautettava mieliin se tosiasia, että maassamme on noin 180 yli 500 sian sikalaa, jotka saatujen tietojen mukaan tuottavat tänä vuonna yli 40 milj. kg sianlihaa koko tuotannon ylittäessä maassamme 120 milj. kg. Yli 500 sian sikala tuottaa toistatuhatta sikaa vuodessa, joten sellainen tuotanto on vahvasti sikateollisuutta. Tulkoon tässä yhteydessä mainituksi, että meijeritkin harjoittavat siankasvatusta ja tuottavat arviolta vuosittain 11 milj. kg sianlihaa. Näin huomaamme, että viljelijäin toimeentulon turvaksi tarkoitettu sianlihan tuottaminen on siirtynyt voittoa tavoittelevien alan suuryrittäjien hommaksi ja valtio maksaa kulut. Tällaista politiikkaa eivät työläiset eikä tavallinen viljelijäväki hyväksy. Sianlihan viennin arvellaan tänä vuonna nousevan yli 30 milj. kilon. Kun vientituki on pitkälti yli 2 mk/kg, niin tarvitaan valtionvaroja sianlihan viennin tukemiseen arviolta 70—80 milj. mk. Jos 100—150 maamme suurinta teollisuussikalaa lopettaisi toimintansa, niin lihaa ei tarvitsisi viedä ulkomaille ja viennin tukemiseen käytettävät kymmenet miljoonat voitaisiin käyttää muihin tärkeisiin tarkoituksiin. Mutta nyt käsiteltävänä oleva laki ei esitetyssä muodossa tule vähääkään tilannetta muuttamaan paremmaksi. Jo tämän vuoden valtion tulo- ja menoarvion perusteluissa todetaan, että hallituksen piirissä on valmisteltu toimenpiteitä, jotka tähtäävät sianlihan tuotannon pysyttämiseen maataloutta harjoittavan väestön piirissä. Hyvin sanottu, mutta käytännössä ei hyvältä näytä.

Hallituksen esityksen perustana on, että ylituotantomaksua joutuu suorittamaan jokainen, jonka sikojen ja sianlihan myynnistä vuoden 1972 aikana saama tulo ylittää hänen sikojen ja sianlihan myynnistä vuoden 1970 aikana saamansa tulot. Ylituotantomaksu ehdotetaan 20 %:ksi siltä tulon osalta, joka ylittää vuonna 1970 saadun tulon. Näin ollen hallituksen esitys laiksi sianlihan ylituotantomaksusta tähtää sianlihan tuotannon nykyiselleen rajoittamiseen, vaikka vienti ulkomaille tiettävästi oli vuonna 1970 jo yli 18 milj. kg. Näin nyt teollisuussikalat saavat pitää tuotannon entisessä laajuudessaan ilman ylituotantomaksua. Näin on odotettavissa edelleenkin noin 15—18 milj. sianlihakilon vientitarve vuosittain.

Valiokunnan mietinnössä sanotaan, että ylituotantomaksu ei saisi tarpeettomasti rajoittaa maatalouden piirissä tapahtuvaa erikoistumista. Ehdotus ei todella rajoita, sillä 50 hehtaarin tilalla on mahdollista laajentaa tuotantoa aina 210 000 markkaan asti. SMP on rinnakkaislakiesityksessään ehdottanut kyllä ylärajaksi 150 000 mk, mutta siten hyväksyttynä siihen jäisi kyllä mielestäni porsaanreiän tilalle oikein sianreikä. Tarkoitan tällä sitä, että suuret viljelijät voisivat sopia tilanosien vuokraamisesta vaikkapa lapsilleen tai ostaa erillisen pienen tilan, jolla harjoittaisi sikataloutta 150 000 markan rajoissa vuosittain. Näin voitaisiin asiallisesti suurtilan piiriin perustaa esimerkiksi neljä yrittäjää, jolloin vuosituotto kohoaisi 600 000 markkaan, joten sellainen muutos olisi käytännössä valiokunnan mietintöäkin huonompi.

SKDL:n taholta on tässä asiassa pyritty etsimään sellainen ratkaisu, jonka varsinainen viljelijäväestö voisi hyväksyä. Sen vuoksi esitimme, että todella suurten teollisuussikalain tuotantoa rajoitettaisiin. Siinä tarkoituksessa olemme esittäneet, että sellaisten sikataloudenharjoittajain, joiden tulo sioista ja sianlihasta ylittäisi 500 000 markan rajan, ylituotantomaksu olisi sen yli menevältä osalta 40 %. Näin saataisiin 40 % sianlihan hinnasta takaisin valtiolle tai sitten suursikalat joutuisivat rajoittamaan tuotantoaan, mikä vastaavasti säästäisi valtion vientitukivaroja. Asetimme tämän summan niin korkealle, että se ei todella koske tavallista viljelijää puhumattakaan pienituloisesta, mutta emme vielä toistaiseksi ole saaneet edes tälle ehdotuksellemme tukea.

Erittäin paha porsaanreikä on lakiehdotuksessa siinä, että laki ehdotetaan vain vuoden 1972 ajaksi. Näin on mahdollista ensi vuoden syksyllä ottaa porsaita kasvamaan ja myydä ne sitten vuoden 1973 alussa, jolloin laki ei enää ole voimassa. Tämän vuoksi esitämme, että laki olisi voimassa vuodet 1972 ja 1973. Esitin nämä asiat tässä vaiheessa sen vuoksi, että asiaan olisi mahdollisuus vielä suuressa valiokunnassa paremmin puuttua, saada parempi ehdotus, joka sitten ratkaisevassa käsittelyssä voitaisiin saada paremmin ja oikeudenmukaisemmin lävitse.

Ed. S u o k a s (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Järvenpää tuntui puhuvan sianlihan ylituotannosta suurella asiantuntemuksella, niin kuitenkin jäi sellainen kuva mieleen, että hän puhuu kuin asfalttiviljelijä. Sillä jos SKDL:n esitys tällä tavalla menisi läpi, että yli 50 000 markan tuotosta menisi jo 40 %:n tuotantomaksu, tietäisi se sitä, että moni pienen tilan omistaja ei pääsisi yrittämään tällä alalla ollenkaan, sillä nyt jo käy selväksi, että vastaavasta summasta tuotetun sianlihan nettotuotto jää tällaisessa tapauksessa vain 8 000 markkaan. Tämä ei ole kovin paljon, ja siihen tarvitaan kuitenkin äärettömän paljon työtä. Siihen, että me esitimme ylärajan 150 000 markkaan, oli lähtökohta ja peruste, että monet pienten tilojen omistajat perustavat yhteisyrityksiä, jolloin heillä on mahdollisuus saada lisäansioita. Me emme ole halunneet tukea suuria sikaloita ja tehdasmaisia tuotantolaitoksia, emme myöskään meijerien sikaloita, vaan olemme nimenomaan pyrkineet saamaan lakiin mahdollisuuden tuottaa lihaa yhteistyössä. Nyt SKDL tällä tavalla puhuu muka pienviljelijän puolesta, kuitenkin he tällä esityksellään asettaisivat pienmaataloudenharjoittajat erittäin vaikeaan ja tukalaan tilanteeseen.

Ed. L. L i n n a: Herra puhemies! Hallituksen esitys sianlihan ylituotantomaksusta ja siitä käyty valiokuntakeskustelu maa- ja metsätalousvaliokunnassa ja valtiovarainvaliokunnassa on selvä osoitus siitä maatalouspolitiikasta, mitä meidän maassamme on pyritty harjoittamaan. Tämän maatalouspolitiikan piirteenä on se, että maatalouden ylituotantoa pidetään mitä suurimpana vahinkona maalle, niin että ihminen ei voi tehdä sen pahempaa Suomelle kuin tuottaa elintarvikkeita. Sen sijaan samainen hallitussuuntaus on antanut

kaupalliselle ja teolliselle peruselintarviketuotannolle vapaat kädet, ja niinpä meidän sianlihatuotannostamme onkin jo 1/3 siirtynyt pois maanviljelijöiltä. Sama koskee kananmunia, mutta kun kysymyksessä on nyt sianlihan ylituotantomaksu, niin keskityn tähän.

Ed. Järvenpää täällä toi esille periaatteessa aivan samaa linjaa, mikä on ollut SMP:llä, siltä osin että me haluamme kaupallisen, liiketoimintaan puhtaasti perustuvan ylituotannon poistaa meidän maastamme. Tämä oli myös SMP:n valiokunnanjäsenten ja koko ryhmän lähtökohta, kun lähdimme tätä asiaa käsittelemään. Mutta kaikessa asiassa pitää myöskin tunteiden tilalle tulla järki, ja tämän vuoksi SMP:n edustama linja ja vastalause eroaa SKDL:n vastalauseesta. SKDL:n vastalause on todella, niin kuin ed. Suokas antoi ymmärtää, tunteenpohjainen. Siellä esitetään mm. kahta prosenttilukua ylituotannon estämiseksi, 20 % ja 40 %. Jokainen vähänkin tähän asiaan perehtynyt tietää, että kyllä 20 % pysäyttää sen tuotannon yhtä hyvin kuin 40 %. On turhaa poliittista keinottelua panna tällaisia 40 %:n esteitä, koska 20 %:kin saman asian ajaa.

Mistä sitten johtuu, että SMP esitti 150 000 mk ylituotannon rajaksi, josta ylituotantomaksu on maksettava. Se johtuu siitä, että meillä on tuntemusta maan sianlihantuotannosta ja me tiedämme, että kun valtiovallan, neuvontajärjestöjen ja muiden taholta on puhuttu erikoistumisen välttämättömyydestä maatalouden kustannusten ja kannattavuuden parantamiseksi, pienviljelijät ovat myöskin kuunnelleet tätä sanomaa ja erikoistuneet rakentamalla sikaloita oman perheensä toimeentulon turvaamiseksi. Kun tätä tutkimusta suoritimme, niin tulimme selvästi siihen johtopäätökseen, että SKDL:n edustama 50 000 markan raja tekisi sen, että monilta tuhottaisiin perheelle tarkoitettu välttämätön toimeentulo. Me emme ole sen vuoksi voineet mennä SKDL:n linjaan, koska se todella tekisi kamalaa vääryyttä niille vähävaraisille ja sikatalouteen erikoistuneille pientilallisille, joita meidän maassamme eräillä alueilla ja myös kehitysalueilla on varsin paljon. Tämä selittää sen, miksi me emme samaan periaatteeseen pyrkimisestä huolimatta voineet laskea tuota ylärajaa näin alas kuin SKDL. Täällä ed. Suokas jo ilmoittikin syyn numeromääräisesti. Ei voida ajatella, että perhe tulee toimeen sillä nettotulolla, minkä 50 000 markan brutto antaa. Se on sikatalouden tuntijalle niin selvä asia, että siitä ei kovin paljon tarvitse mieltään vaivata.

Sen sijaan haluaisin kiinnittää huomiota siihen, että SMP on pyrkinyt koko ajan myös siihen, että tätä lakia ei saisi käyttää hyväksi epäterveellä tavalla. Tarkoitamme sillä myös sitä, että etelän tai missä tahansa suuret viljelijät, joilla on mahdollisuus muulla tavalla saada tarvittava tulo tilaltaan, eivät käyttäisi tätä lain suomaa mahdollisuutta hyväkseen. Mutta näitä säännöksiä on suorastaan mahdoton lakiin sovittaa, ne on asetuksella tarkemmin säädettävä. Tämä on vastaus ed. Järvenpään väitteeseen, että meillä olisi peräti sianreikä ehdotuksessamme. Ei näin ole, vaan me olemme lähteneet siitä, että 150 000 mk on se raja, joka pudottaa kaikki liiketaloudelliset sikalat pois kuvasta, kaikki ne, jotka on kaupallisesti nostettu pystyyn epäterveellä tavalla, pudottaa ilman muuta 100-prosenttisesti pois kuvasta. Sen lisäksi voidaan vielä asetuksen säännöksillä ohjata asiaa niin, että muutkaan eivät voi sitä epäterveellä tavalla käyttää, ja näin uskomme, että meidän ehdotuksemme on kaikkein reaalisin.

Ottaen huomioon tämän hetken poliittisen tilanteen ja maatalousylijäämän esiintuomisen niissä merkeissä, mikä on merkinnyt sitä, että eduskunnassa on maatalousvihamielisyys noussut mitä suurimpaan kunniaan, me olemme varmasti valmiit suuressa valiokunnassa vieläkin tarkentamaan asiaa niin, että ylituotanto lähdetään poistamaan sieltä, missä se vähiten sotkee perheiden toimeentuloa. Silloin me olemme valmiit lähtemään siitä, että poistetaan kaikki sellainen sianlihan tuotanto, joka ei merkitse välttämätöntä toimeentuloturvaa viljelijöille. Siihen olemme todella valmiit, jos tällaista kantaa eduskunnassa löytyy. Me emme ole sitä vastustaneet missään muodossa, mutta jos eduskunta haluaa todella tehokkaasti ylituotannon poistaa sianlihan osalta ja lähtee oikeasta päästä eli suurisikaloista, SMP ei vastusta, vaan tulee joka tilanteessa mukaan.

Ed. H. Linna: Herra puhemies! Keskustapuolueen taholta pidämme välttämättömänä, että varsinaisen viljelijäväestön osalta ei sianlihan tuotantoa lainsäädännöillä rajoiteta. Käsitykseni mukaan ei käsiteltävänä olevalla lakiesityksellä kuitenkaan päästä varsinaisten epäkohtien korjaamiseen. Katson, että asian

käsittelyllä ei tästä syystä ole kiirettä, ja esitän, että asia pannaan pöydälle ensi tiistaina pidettävään eduskunnan täysistuntoon.

Ed. Lottanen: Herra puhemies! Kannatan ed. H. Linnan ehdotusta.

Toinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja ehdotusta on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puheenvuoron käyttäjiä lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. H. Linna ed. Lottasen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistain istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, eduskunta hyväksynee ed. H. Linnan ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

9) Ehdotus laiksi kananmunien ylituotantomaksusta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 68, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43.

Keskustelu:

Ed. H. Linna: Herra puhemies! Koska tämä laki liittyy läheisesti tähän sianlihan tuotannon rajoittamiseen, niin katson, että koska sianlihan tuotannon rajoittamista koskeva lakiesitys on pyydetty pöydälle ensi tiistain täysistuntoon, myöskin tämä laki käsitellään samanaikaisesti, ja ehdotan, että lakiesitys pannaan pöydälle ensi tiistaina pidettävään täysistuntoon.

Ed. Saimo: Herra puhemies! Kannatan ed. H. Linnan tekemää esitystä.

Toinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja sitä on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. H. Linna ed. Saimon kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistain istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, eduskunta hyväksynee ed. H. Linnan ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

10) Ehdotus laiksi Helsingin kaupungin Vuosaaren kylässä olevan rauhoituspiirin osittaisesta purkamisesta.

Esitellään laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 10 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 111, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelu:

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Hallitus on jälleen antanut eduskunnalle lakiesityksen Helsingin kaupungin Vuosaaren kylässä, Niinisaaren itäpuolisella vesialueella sijaitsevan, kalastuslain mukaan perustetun rauhoituspiirin purkamisesta. Rauhoituspiirin olemassaolo, niin kuin kansanedustajat tietävät, estää Valmet Oy:tä rakentamasta Niinisaareen suunniteltua telakkaa.

Hallituksen keväällä antama lakiesitys koko rauhoituspiirin purkamisesta äänestettiin eduskunnassa lepäämään yli uusien vaalien. Uusi lakiesitys koskee vain rauhoituspiirin pohjoista

osaa. Laki on säädettävä perustuslainsäätämisjärjestyksessä, joten 1/6:n määrävähemmistö voi estää lain julistamisen kiireelliseksi ja siirtää lakiesityksen käsittelyn lepäämään yli seuraavien eduskuntavaalien.

Hallituksen antaman uuden lakiesityksen perusteluissa todetaan, että Valmet Oy on suorittanut telakan sijoittamista koskevia tutkimuksia ja todennut, että taloudellisten syiden takia telakkaa ei voida sijoittaa etäälle suuresta satamasta. Edelleen todetaan, että telakan palveluksessa on nyt 1 300 ammattityöntekijää, joita ei voida siirtää muualle. Valmet Oy on hallituksen esityksen mukaan tullut siihen tulokseen, että telakka tulisi sijoittaa Vuosaaren itäosassa sijaitsevaan Niinisaareen.

Kalastuslain mukaan perustetulla rauhoituspiirillä ja sen säilyttämisellä tai purkamisella on telakan sijoituskysymyksessä ja itäisen Helsingin ympäristönsuojelussa vain välinearvo. Helsingin Seudun Luonnonsuojeluyhdistys esitti jo viime keväänä asiaa käsiteltäessä, että telakka-alueen edustalla sijaitseva rauhoituspiiri on oljenkorsi, jolla yhdistys yrittää pelastaa ainutlaatuisen arvokkaan viheralueen ja varmistaa yli 100 000:n itäisen Helsingin ja Helsingin maalaiskunnan asukkaan mahdollisuuden tulevaisuudessakin käyttää mereen ulottuvaa, läheistä viheraluetta.

Hallituksen esityksen perusteluista ansaitsee lähempää tarkastelua maininta 1 300 ammattityöntekijästä, joita ei voida siirtää muualle, sekä viittaus Valmet Oy:n suorittamiin telakan sijoittamista koskeviin tutkimuksiin. Kuinka suuri on telakan työväen pysyvyys työpaikassaan? Mitä tapahtui, kun Valmet Oy:n telakka siirrettiin Pansiosta Katajanokalle? Millaisia parannuksia työväen asunto-oloihin, työmatkoihin ja vapaa-ajan ympäristöön on luvassa, jos telakka rakennetaan Niinisaareen? Millaisia mahdollisuuksia työväen sosiaalisten olojen, erityisesti asunto-olojen, työmatkojen ja vapaa-ajan ympäristön parantamiseen tarjoaisi jokin vaihtoehtoinen paikka?

Hallituksen on esitettävä, samoin kuin Valmetin, vihdoinkin muita, todellisia vaihtoehtoja kuin vaihtoehdot Helsingin kaupungin rajojen sisäpuolella. On väärin, että yhä edelleen hallitus harjoittaa tässä maassa politiikkaa, jolla raaka-aineet viedään kehitysalueilta etelän keskuksiin, tässä tapauksessa Helsingin hyväksi, ja työttömät sijoitetaan siirtotyömaille. Niin kauan kuin työttömän sijoittaminen siirtotyömaalle maksaa 2 500 mk kuussa vähintään miestä kohti, täytyy löytyä muita keinoja työttömyyden ratkaisemiseksi. Uudet, varsinkin uudet valtiojohtoiset teollisuuslaitokset, joissa on paljon työntekijöitä, niin kuin tässä, on vietävä sinne, missä ovat työttömät, tyhjät asunnot ja koulut, eikä sinne, missä ennestään on työvoimapulaa.

Kokoomus pyrkii siihen, että korkeatasoista elinympäristöä luodaan yhteiskunnan päätöksentekoprosessin avulla nimenomaan sellaisille alueille, joiden asukkaat eivät voi kovalla rahalla ostaa itselleen viihtyisyyttä ja luonnonläheistä ympäristöä. Tässäkin tapauksessa on pyrkimyksenä säilyttää itäisen Helsingin viheralueet mahdollisimman laajoina, koska nykyisessäkään tilanteessa ei voida osoittaa viheralueita kuin 3/4 tarpeesta. Mikäli ranta-alueiden teollistamista ja rakentamista jatketaan, jäävät suuret itäiset lähiöt, joiden asukkaille on luvattu heidän sinne asumaan mennessään asunto meren rannalle, kokonaan vaille merellisen ulkoilun tarjoamia virkistysmahdollisuuksia.

On valitettavaa, jos luonnonsuojelun edustajien toiminta Valmet Oy:n telakkahankkeen yhteydessä nähdään telakan työntekijöiden etujen vastaisena. Pyrkimyksenä on toimia yleisen edun, Itä-Helsingin asukkaiden edun mukaisesti. Jos toiseen vaakakuppiin pannaan Itä-Helsingin asukkaiden, erityisesti työväestön merellisten viheralueiden tarve ja toiseen hallituksen antama lakiesityksen perustelu, uskon, että vaaka kallistuu viheralueiden hyväksi ja eduskunta tälläkin kerralla torjuu rauhoituspiirin purkamista koskevan esityksen.

Työllisyysnäkökohdat ja kehitysaluepolitiikka tukevat telakan sijoittamista muualle kuin Helsinkiin.

Mikäli Niinisaari saadaan säilytetyksi rakentamattomana, on Helsingin kaupunginvaltuustolla tilaisuus luoda Vuosaaren itä- ja kaakkoisosaan ainutlaatuinen seudullinen viheralue, jonka tulevaa merkitystä rahassakaan on mahdoton yliarvioida.

Olen varma siitä, että Helsingin kaupungin kannanotto, sen valtuuston päätös, perustui tosiasioitten tuntemattomuuteen. Käsitys, että Valmetin telakan säilyttäminen Helsingin rajojen sisäpuolella lisäisi Helsingin verotuloja, on varmaan virheellinen. Niin kauan kuin Helsinki lisää teollisuutta kaupungin rajojen sisäpuolelle, se samanaikaisesti karkottaa täältä monia kovia veronmaksajia.

Herra puhemies! Esitän, että asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Helsingin kaupungin Vuosaaren kylässä olevan rauhoituspiirin osittaista purkamista käsittelevä hallituksen esitys selvittää mm. Valmetin tutkimuksia sijoittaa telakka rannikkoalueelle jonnekin muualle kuin Helsinkiin. Tässä yhteydessä tähdennetään, että telakan tulee kaupallis-taloudellisista syistä sijaita suuren sataman läheisyydessä. Ja erikoisen tärkeänä voidaan todeta, että Helsingin telakan palveluksessa oleva laivanrakennusalan ammattihenkilökunta, jonka määrä on 1 300 henkeä, ei ole siirrettävissä toiselle paikkakunnalle. Perustelujen jälkeen on päädytty siihen ratkaisuun, jolla telakka pyritään sijoittamaan Vuosaareen, koska saaren itärannalla on sopiva alue suurtelakan paikaksi ja 9 m syvyysvaatimukset täyttävä väylä on todettu tarkoitukseen sopivaksi ja taloudellisesti rakennettavaksi juuri tälle alueelle.

Koska alueelle suunniteltujen rakennushankkeiden toteuttaminen vaatii sekä vesialueiden täyttö- että ruoppaustöitä ja muitakin vesialueella suoritettavia valmistelutöitä, on rakennushankkeille välttämättömien töiden esteenä oleva kalastuslain 38 §:n mukainen rauhoituspiiri purettava. Tässä tapauksessa on kysymys nyt alueella olevan rauhoituspiirin osittaisesta purkamisesta. Purettavaksi tarkoitettu alue käsittää noin kolmanneksen koko rauhoituspiirin alueesta eli 30.8 ha, siis Niinilahden ja siihen Vuosaaresta johtavan 45 m levyisen käytävän.

Jos lähdetään kiistelemään siitä, mihin Valmetin telakka olisi tarkoituksenmukaisinta siirtää, ellei sitä saada Vuosaareen, niin nähdäkseni kysymykseen tulisi Turku. Turun ympäristöstä löytyy kyllä kohteita ja alueita, joille tämä teollisuuslaitos voitaisiin sijoittaa. Turun satama pysyy avoinna kylmienkin talvien aikana, ja sijainniltaan Turku on kyllä keskeinen paikka. Siellä on myös ammattitaitoista, koulutettua väkeä laivanrakentajiksi. En kuitenkaan aio vaatia Valmetin telakkaa Turkuun, koska tiedän, että tämän nyt kiistellyn teollisuuslaitoksen paikka on Helsinki.

Väittelyä Valmetin tulevan telakan sijoituspaikan suhteen voidaan jatkaa, mutta jos todella halutaan nähdä nyt tarkoituksenmukainen ratkaisu ja toimia sen mukaan, on kuultava myös Valmetin telakan nykyisten työläisten mielipiteitä. Erittäin merkittävä tekijä on myös se, miten tämä valtionjohtoinen teollisuuslaitos voi kehittyä kilpailukykyisenä yksikkönä, sillä tämä telakka joutuu kilpailemaan kansainvälisellä tasolla. Mitä tapahtuu valmisteilla olevien sopimusten kohdalla, jos ratkaisuun ei päästä? Saattaa olla, että työllisyystilanne heikkenee ulkomaisten tilausten mennessä muualle. Nämä ovat varteenotettavia seikkoja telakan toiminnan jatkamisen ja laajentamisen kannalta. Jotta tarkoituksenmukaisuus kaikilta osin tulisi huomioon otetuksi, on lähdettävä siitä tosiasiasta, että tätä ratkaisua eli Valmetin telakan siirtämistä Vuosaareen ei pidä sekoittaa teollisuuden tarpeeseen muualla Suomessa, koska tämän avulla ei missään tapauksessa työttömyyden ongelmaa ratkaista eikä sitä edes lievennetä niillä puheilla. Mutta jarruttamalla nyt suunniteltua ratkaisua voidaan kyllä vähentää Valmetin telakan mahdollisuuksia työllistää enemmän väkeä täällä pääkaupungissa.

Se, mitä tässä yhteydessä voidaan tuoda esiin, on tietysti mahdollisten suunnitteilla olevien teollisuuden alojen paikan määräämiseen vaikuttaminen ja että tässä harrastettaisiin vastuuntuntoista harkintaa tulevaisuuden ja kehityksen kannalta. Ennusteet kertovat väestön kasvun nopeutuvan Etelä-Suomen alueella ja kaikkein nopeimmin suhteellisesti ottaen juuri Turun suunnalla. Sen vuoksi teollisuutta rakennettaessa ja sijaintipaikkaa suunniteltaessa tämänkin seikan huomioon ottaminen on tärkeä asia.

Ed. Lankinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Jokinen sanoi, että vain Helsingissä voi toimia kansainvälisesti kilpailukykyinen telakka. Samanlaisia mielipiteitä kuului viime keväänä, jopa säälivässä äänensävyssä, ettei naisväki mitään näistä telakan sijoituspaikoista ymmärrä. Mutta ennen kuin viime keväänä päätimme asian, sai kuitenkin Rauma-Repolan telakka suurimmat laivatilaukset Englantiin, mitä tässä maassa on koskaan saatu.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On kysymys nimenomaan tämän Valmetin telakan siirtämisestä Vuosaareen eikä mistään muusta teollisuudesta tällä kertaa.

Ed. Mäkinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kaikella kunnioituksella naissukupuolta kohtaan tämänkin keskustelun

kohdalla, mutta oleellinen ei tullut tässä kuitenkaan esille, se että Valmetin telakka toimii hyvin suurelta osalta korjaustelakkana ja sellaisen sijoituspaikka on lähinnä Helsingissä.

Ed. Pursiainen: Herra puhemies! Jotta turha kiihkoilu käsiteltävän asian yhteydessä voitaisiin pitää kohtuullisissa mitoissa, on syytä palauttaa mieliin, minkä tähden Vuosaaren rauhoituspiirin osittainen purkaminen ja Valmetin Helsingin telakan siirtäminen Katajanokalta Vuosaareen ylipäänsä on ajankohtainen asia. Kysymys on siitä, millä tavoin pystyttäisiin ehkäisemään telakan toiminnan surkastuminen ja loppujen lopuksi pysähtyminen kokonaan kilpailuedellytysten puutteessa. Tämä voi tapahtua vain suurempiin laivakokoihin keskittymällä, mikä vaatii Katajanokkaa väljempiä tiloja. Kysymys on siis kilpailukyvystä kireillä kansainvälisillä markkinoilla (Ed. Huurtamo: Oikein, näin on totuus!).

Kun luonnonsuojelunäkökohdilla ei ole merkitystä nimenomaan tämän asian kannalta, pääasiallinen vastustus telakan siirtämistä kohtaan perustuu näennäisiin kehitysaluepoliittisiin näkökohtiin. Tällaisten mukaantuominen tähän keskusteluun on kuitenkin keinotekoista. Sääolosuhteet, välimatkat, se seikka, että laivakorjaustoiminta muodostaa merkittävän osuuden tämän telakan toiminnassa, Helsinkiin sijoittumisesta johtuvat asiakassuhteet ja ennen kaikkea ne ongelmat, jotka työvoiman saannin katkeamisesta olisivat seurauksena, aiheuttavat sen, että telakan siirtäminen kehitysalueille ei palvelisi sitä tarkoitusta, kilpailuedellytysten parantamista, mistä nyt on kysymys, vaan täsmälleen päinvastoin: heikentäisi kilpailuedellytyksiä.

Vaihtoehtona ei siis lainkaan tule kysymykseen telakan siirtäminen kehitysalueille. Vaihtoehtoina eivät ole Helsinki tai kehitys-Suomi telakan sijoituspaikkana. On olemassa toinen vaihtoehto, ja vaihtoehto on se, että telakka joko surkastuu Katajanokalla tai sen toiminta voi laajeta Vuosaaren väljissä tiloissa. Ja tämä telakan laajeneva toiminta Vuosaaressa tulisi merkitsemään erittäin tehokasta kehitysaluepolitiikkaa, sillä kehitysalueilla sijaitsevat telakan alihankkijat työllistävät itse työntekijämäärään verraten moninkertaisen työvoimamäärän. Mitä voimakkaampi telakan toiminta Helsingissä on, sitä enemmän se vilkastuttaa myöskin kehitysalueitten elinkeinoelämää.

Helsingin kannalta siirto Katajanokalta Vuosaareen olisi erinomainen toimenpide monessa suhteessa. Siten vapautettaisiin Katajanokka asumistarkoituksiin, vähennettäisiin keskustan tällä hetkellä hyvin vaikeata liikennepainetta sekä henkilömatkojen, siis työmatkojen, että tavarankuljetusten osalta ja saataisiin Vuosaareen työpaikkoja, joiden puutteesta se kärsii.

Vuosaaren rauhoituspiirin säilyttämiselle ei siis ole mitään asiallisia kehitysaluepoliittisia perusteita. Jos porvarit vähemmistöllä nyt estävät lain hyväksymisen (Ed. Huurtamo: Eivät estä!), on tämä perusteeton isku telakan työllistämälle 1 300 helsinkiläiselle metallimiehelle ja heidän perheilleen. On vaikea ymmärtää, voisiko tällainen tapahtua mistään muusta syystä kuin kaunasta valtionjohtoista teollisuutta vastaan. Harvoin niin selvästi kuin tässä kysymyksessä on tullut näkyviin, että oikeisto katsoo voivansa hyökätä suurten työläisjoukkojen elinmahdollisuuksien kimppuun pelkästään vahvistaakseen yksityisen suurpääoman asemia yhteiskunnan johtamaan ja valvomaan tuotantoon verraten.

Työläisiä edustavana ryhmänä SKDL:n eduskuntaryhmä kehottaa porvareita vakavasti harkitsemaan, voivatko he ja onko heillä rahkeita ryhtyä näin avoimeen työläisten vastaiseen hyökkäykseen, varsinkin kun uudet vaalit ovat nyt lähellä. Mikään muu poliittinen voima ei meillä niin johdonmukaisesti kuin kansandemokraattinen liike ole vaatinut kehitysalueiden elinkeinoelämän virkistämiseksi kaikkia järkeviä asiallisia toimenpiteitä, mutta oikeata kehitysaluepolitiikkaa ei ole eikä voi olla jo olemassa olevan teollisuuden siirtely paikasta toiseen, vaan se, että kansakunnan luomia uusia taloudellisia voimavaroja osoitetaan taloudellisesti alikehittyneille alueille. Ei ole mielestämme oikein, että toisen työläisen ruokkimiseksi halutaan ottaa leipä toisen työläisen suusta. Tuloa ja hyvinvointia on tässä maassa tasattava, mutta tasattava rikkailta köyhille, ei työmieheltä toiselle työmiehelle.

Herra puhemies! En tahtoisi käyttää mitään liioiteltuja ilmaisuja, mutta minun mielestäni kansanedustaja Lankinen kannattajineen tässä asiassa syyllistyy sellaiseen toimintaan, jota tavallisesti kutsutaan vouhottamiseksi.

Ed. Lankinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pursiaiselle: Mikään ei estä pitämästä Helsingin telakkaa Helsingissä ja pitämästä sitä myös korjaustelakkana, jos

niin halutaan. Täällä vain on työvoimapula, täällä on se vaikeus. Sen sijaan Vaasassa on runsaasti koulutettua työvoimaa, jonka takia esim. Vaasa tai jokin muu alue, jossa työvoimaa on ja asuntoja ja kouluja, kuten mainitsin, ottaisi hyvin mielellään tämän vastaan. Katsoisin, että ed. Pursiainen ei ole kai huomannut, että Helsingissä on noin 10 000 ihmistä ilman asuntoa ennestään. Asia liikkuu aika lailla todellisuuspohjalla.

Ed. Pursiainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Lankisen mielestä Helsingin asuntopulaa täytyisi hoitaa sillä tavoin, että heitettäisiin 1 300 työläistä ulos asunnoistaan. Minun mielestäni tämä ei ole oikeata asuntopolitiikkaa.

Vielä huomauttaisin siitä, että vaikka Vaasassa on työttömiä metallimiehiä, niin on jokaiselle, joka näitä asioita vähänkään tuntee, aivan selvää, että jos tämä telakka siirrettäisiin toiselle paikkakunnalle, uusien metallimiesten oppiminen ja sopeutuminen tämän telakan toimintaan veisi niin pitkän aikaa, että telakan jo tekemät sopimukset eivät olisi täytettävissä. Se merkitsisi sitä, että ed. Lankisen toimenpide Valmetin telakan kilpailukyvyn parantamiseksi kääntyisi itse asiassa aivan päinvastaiseksi. Telakka ei voi siis jatkaa toimintaansa, koska se joutuisi purkamaan olemassa olevat sopimukset, eikä voi tehdä ajoissa uusia sopimuksia toimintansa turvaamiseksi.

Ed. Lankinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pursiainen, sanoin "koulutettua työvoimaa."

Ed. Katajavuori: Herra puhemies! Pyydän kannattaa ed. Lankisen tekemää pöydällepanoehdotusta.

Toinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydälle panemisesta ja sitä on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puheenvuoron käyttäjiä lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Toinen varapuhemies: Ensi perjantaina ei ole eduskunnan täysistuntoa.

Ed. Pursiainen: Herra puhemies! Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistaina pidettävään täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Ed. Pursiaisen tekemä ehdotus on sama kuin ed. Lankisen ehdotus.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Pursiaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Lankinen ed. Katajavuoren kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistain istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, eduskunta hyväksynee ed. Lankisen ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

11) Muistutus valtioneuvoston jäsenten virkatointen lainvastaisuudesta.

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 17 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Vennamon ym. kirjelmä, joka sisältää yllämainitun muistutuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 17. Perustuslakivaliokunnan annettua lausuntonsa valtioneuvoston jäsenten virkatointen lainvastaisuudesta on eduskunnan oikeudesta tarkastaa valtioneuvoston jäsenten ja oikeuskanslerin virkatointen lainmukaisuutta 25 päivänä marraskuuta 1922 annetun lain 6 §:n mukaan eduskunnan vallassa päättää, joko että asianomaiset valtioneuvoston jäsenet on pantava syytteeseen valtakunnanoikeudessa sanotun lain mukaan taikka että asia on raukeava. Jos eduskunta ei suorastaan päätä, että asia on raukeava, on asianomaisia valtioneuvoston jäseniä kehoitettava eduskunnalle antamaan kirjallinen tai suullinen selitys, joka on annettava kymmenen päivän kuluessa tiedon saamisesta.

Eduskunta voi siis asian käsittelyn tässä vaiheessa päättää, että käsiteltävänä oleva asia joko kokonaan tai joltakin osalta on raukeava, mutta sikäli kuin asian ei ole päätetty raukeavan, on eduskunnan vastaavasti päätettävä kehoittaa kutakin asianomaista valtioneuvoston jäsentä antamaan eduskunnalle vastuunalaisuuslain 6 §:n 2 momentissa säädetty kirjallinen tai suullinen selitys asiasta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Häikiö: Herra puhemies! Ehdotan, että tämä asia pannaan pöydälle eduskunnan ensi tiistaina pidettävään istuntoon.

Ed. Vilponiemi: Herra puhemies! Kannatan ed. Häikiön ehdotusta.

Toinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja ehdotusta on kannatettu, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puheenvuoron käyttäjiä lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Häikiö ed. Vilponiemen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistain istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, eduskunta hyväksynee ed. Häikiön ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

ulkoasiainvaliokuntaan, jonka on pyydettävä asiasta valtiovarainvaliokunnan lausunto,

12) Itävallan kanssa tehdyn tulon ja omaisuuden kaksinkertaisen verotuksen estämiseksi tehtyä sopimusta muuttavan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 172;

maa- ja metsätalousvaliokuntaan

13) Ehdotuksen laiksi valtion viljavarastosta annetun lain voimassaolon jatkamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 173;

laki- ja talousvaliokuntaan

14) Ehdotukset laiksi maanmittaushallinnosta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 174; ja

maa- ja metsätalousvaliokuntaan

15) Ehdotuksen laiksi maankäyttölain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 175.

---

16) Ehdotuksen laiksi sairausvakuutuslain 16 ja 76 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 176 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaalivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Hostila: Herra puhemies! Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain 16 ja 76 §:n muuttamisesta on asiallisesti vastaus niille ajatuksille, joita eduskunnan taholta on viime päivien aikana lausuttu, kun on käsitelty tänään toisessa käsittelyssä pöydälle pyydettyä ehdotusta laiksi vuoden 1972 sairausvakuutusmaksun suuruudesta. Kun kuitenkin hallituksen taholta pyydettiin asia pöydälle, olisi mielekästä tiedustella, onko sosiaalivaliokunnan tarpeellista tätä tärkeää asiaa valmistella, ennen kuin hallitus osoittaa varat tämän lain rahoitukseen. Hallituksen esityksen perusteella kustannukset

ovat noin 33 milj. mk. Tämä lähinnä oli tarkoitukseni lausua ministeri Uusitalolle; mutta ehkä hän tämän asian on harkinnut loppuun.

Tällä lailla pyritään siihen, että alin äitiys- ja sairauspäiväraha nostetaan 7.5 markasta 10 markkaan, ja tämä asia toki on sitä suuruusluokkaa, että myöskin vielä istuvan hallituksen asia tulee nähdä oikein. Siinä mielessä pöydällepanopyyntö 2) asian kohdalla tuntuu epätarkoituksenmukaiselta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaalivaliokuntaan.

17) Ehdotuksen laiksi erityislapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 177 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaalivaliokuntaan.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti eduskunnan ensi tiistain istuntoon:

18) Ehdotuksen laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44;

19) Ehdotuksen laiksi tasausverolain 6 §:n muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45;

20) Ehdotuksen laiksi eräiden elintarviketuotteiden valmisteverosta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 46;

21) Ehdotuksen laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47;

22) Imatran Voima Osakeyhtiön toisen ydinvoimalaitoksen hankintaan liittyvälle luotolle annettavia valtiontakauksia

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 48;

23) Ehdotuksen opettajankoulutuslaiksi

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10; ja

24) Ehdotukset laeiksi valtion eläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 11.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 16.07.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

91. Tiistaina 2 p. marraskuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Siv.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi rikoslain täydentämisestä ilma-aluksen kaappausta koskevilla säännöksillä 2568
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 99; lakivaliokunnan mietintö 17; hallituksen esitys n:o 71.

2) Ehdotus laiksi eräiden virkojen ja toimien perustamisesta ..... „
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 100; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38; hallituksen esitys n:o 106.

3) Ehdotus laiksi eräiden sopimuspalkkaisten virkojen täyttämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta ..... „
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 101; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39; hallituksen esitys n:o 107.

4) Ehdotus laiksi puolustusministeriön ja puolustuslaitoksen viroista ja toimista annetun lain muuttamisesta ..... „
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 102; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40; hallituksen esitys n:o 110.

5) Ehdotus laiksi niistä yleisistä perusteista, joiden mukaan linsenssiviraston virkatoimista ja toimituskirjoista on suoritettava maksuja, annetun lain voimassaoloajan pitentämisestä ..... „
Asiakirja: Suuren valiokunnan mietintö n:o 103; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 41; hallituksen esitys n:o 118.

Toinen käsittely:

Siv.

6) Ehdotukset laiksi vuodelta 1972 suoritettavan vakuutetun sairausvakuutusmaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun määrästä 2569
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 98; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 112; lak.al. n:ot 199 ja 200.

Ensimmäinen käsittely:

7) Ehdotukset laiksi sianlihan ylituotantomaksusta ..... „
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42; hallituksen esitys n:o 42; lak.al. n:ot 173 ja 174.

8) Ehdotus laiksi kananmunien ylituotantomaksusta ..... „
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43; hallituksen esitys n:o 68.

9) Ehdotus laiksi Helsingin kaupungin Vuosaaren kylässä olevan rauhoituspiirin osittaisesta purkamisesta 2571
Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 111.

10) Ehdotukset laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta .. 2589
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44; hallituksen esitys 119; lak.al. n:ot 115 ja 116 (1970 vp.) sekä 65; toiv.al. n:ot 113 ja 134.

11) Ehdotukset laiksi tasausverolain 6 §:n muuttamisesta ..... „
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45; hallituksen esitys n:o 123; ed. Vainion ym. lak.al. n:o 210.

Siv.

12) Ehdotus laiksi eräiden elintarviketuotteiden valmisteverosta 2590
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 46; hallituksen esitys n:o 124.

13) Ehdotus laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain muuttamisesta ..... „
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47; hallituksen esitys n:o 137.

14) Ehdotus opettajankoulutuslaiksi .. „
Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 24.

15) Ehdotukset laeiksi valtion eläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 2593
Asiakirjat: Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 11; hallituksen esitys n:o 91; lak.al. n:ot 190 ja 191.

Ainoa käsittely:

16) Muistutus valtioneuvoston jäsenten virkatointen lainvastaisuudesta 2597
Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 17; ed. Vennamon ym. kirjelmä.

17) Ehdotus Imatran Voima Osakeyhtiön toisen ydinvoimalaitoksen hankintaan liittyvälle luotolle annettavista valtiontakauksista 2600
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 48; hallituksen esitys n:o 135.

Pöydällepanoa varten esitellään:

18) Lakivaliokunnan mietintö n:o 18 hallituksen esityksen johdosta laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta ..... „

19) Lakivaliokunnan mietintö n:o 19 hallituksen esityksen johdosta laiksi kadonneen henkilön julistamisesta kuolleeksi annetun lain muuttamisesta ..... „

20) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksen johdosta taloudellisen, teknisen ja teollisen yhteistyön kehittämisestä Suomen Tasavallan ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi 2600

21) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49 hallituksen esityksen johdosta laiksi verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain 12 §:n muuttamisesta ..... „

22) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 50 hallituksen esityksen johdosta pientonniston rakennuslainoille annettavista valtiontakauksista ..... „

23) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 11 hallituksen esityksen johdosta laiksi sähkölaitoksista annetun lain muuttamisesta ..... „

24) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11 hallituksen esityksen johdosta laiksi kuurojen ja sokeiden ammattikouluista „

25) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 12 suomalaisen ja ruotsalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnettyjen määrärahain hoitoa koskevien kertomusten johdosta 2601

26) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksen johdosta laiksi kansaneläkelain 30 §:n muuttamisesta .. „

27) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksen johdosta laiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimassaoloajan pitentämisestä ja laiksi eläkeoikeuden valintaa koskevan ilmoituksen tekemisestä eräissä tapauksissa ..... „

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Virolainen.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat L. Aalto, Ahde, Breilin, Ehrnrooth, Eskman, Haarla, Hykkäälä, Junnila, Knuuti, Koivunen, Lindeman, Lintilä, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, A. Niemelä, Rytkönen, Räsänen, Salolainen, Siltanen, Sinkkonen, Suksi, Sundqvist ja Toivanen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä istunnosta virkatehtäväin takia edustajat Mykkänen ja Räsänen ja yksityisasiain vuoksi edustajat Ahde, Breilin, Koivunen ja Rytkönen, tämän kuun 4 päivään yksityssasiain vuoksi ed. Knuuti, tämän kuun 5 päivään sairauden takia edustajat Eskman ja Toivanen ja yksityisasiain vuoksi edustajat Holkeri, Hykkälä, Lintilä, Melin ja Siltanen sekä yksityisasiain takia tämän kuun 9 päivään ed. Junnila ja tämän kuun 13 päivään ed. A. Niemelä.

Valtiontilintarkastajain valitseminen vuodeksi 1972.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta kehottaisi eduskunnan valitsijamiehiä hallitusmuodon 71 §:n mukaisesti valitsemaan vuodeksi 1972 viisi valtiontilintarkastajaa sekä varamiehen kullekin heistä.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Suomen Pankin tilintarkastajain valitseminen vuotta 1971 varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Edelleen puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi jättää eduskunnan valitsijamiesten tehtäväksi toimittaa valtiopäiväjärjestyksen 83 §:n 5 momentin mukaisesti vuotta 1971 varten Suomen Pankin viiden tilintarkastajan ja näiden varamiesten vaalin.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Eduskunnan tilintarkastajain valitseminen vuotta 1972 varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Vielä puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi jättää eduskunnan valitsijamiesten tehtäväksi toimittaa eduskunnan tilisäännön 24 §:n 1 momentin mukaisesti eduskunnan kolmen tilintarkastajan ja heidän henkilökohtaisten varamiestensä vaalin vuotta 1972 varten.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Hallituksen esityksen n:o 100 peruuttaminen.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle on, tasavallan presidentin kirjelmän ohella, viime lokakuun 29 päivältä saapunut samalle päivälle päivätty, edustajille nyt jaettu hallituksen kirjelmä, jolla peruutetaan eduskunnalle annettu hallituksen esitys n:o 100 laiksi postipankkilain muuttamisesta.

Työjärjestyksen 54 §:n mukaan on peruutuksen tapahtuessa asian käsittely keskeytettävä sillä asteella, millä se silloin on.

Uusia hallituksen esityksiä.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella viime lokakuun 29 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 178 ja 179, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kirjallisia kysymyksiä ja niihin annettuja vastauksia.

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet ministeri Eskelisen vastaus ed. Melinin ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 209 siviilisokeiden toimeentulon turvaamisesta ja opetusministeri Itälän vastaus ed. Terästön ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 220 valtion oppikoulun poikien käsityönopettajan kelpoisuudesta peruskoulun vastaaviin virkoihin.

Nämä kysymykset on nyt vastauksineen painettuina jaettu edustajille ja otetaan valtiopäiväasiakirjoihin.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan asiasta ei sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Suuri valiokunta kokoontuu huomenna keskiviikkona kello 13.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi rikoslain täydentämisestä ilma-aluksen kaappausta koskevilla säännöksillä.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 71, jota on valmistelevasti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 17 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 99, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi eräiden virkojen ja toimien perustamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 106, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 38 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 100, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Puheenvuoroa ei haluta.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi eräiden sopimuspalkkaisten virkojen täyttämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 107, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 39 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 101, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi puolustusministeriön ja puolustuslaitoksen viroista ja toimista annetun lain muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 110, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 40 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 102, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi niistä yleisistä perusteista, joiden mukaan lisenssiviraston virkatoimista ja toimituskirjoista on suoritettava maksuja, annetun lain voimassaoloajan pitentämisestä.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 118, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä

n:o 41 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 103, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Poisto päiväjärjestyksestä.

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 6) asia.

---

7) Ehdotukset laiksi sianlihan ylituotantomaksusta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 42 sekä lak.al. n:ot 173 ja 174, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42.

Keskustelu:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Esillä on maataloustuotantoa koskeva laki, joka liittyy ylituotantoon. Hallituksen esitys rakentuu kyllä rajoittamisen kannalle, mutta suosii edelleen hämmästyttävästi suurtuotantoa. Nimenomaan on kiinnitettävä huomiota siihen, että hallitus ei puutu jo nykyisiin vallitseviin epäkohtiin ainakaan välittömästi huomattavammin, vaan hallituksen toimenpiteet ovat puutteellisia, niiden teho on hidas ja tämän seurauksena voidaan varsinaisia viljelijöitä ja pienyrittäjiä asettaa taloudellisesti yhä heikompaan asemaan. Nyt esillä olevassa sianlihaa ja tietysti myös kananmunia koskevissa asioissa. Tällainen asiantila, jossa varsin suuria summia veronmaksajien varoja menee teolliseen suurtuotantoon, ei voi olla oikea eikä vastaa Suomen kansan ja veronmaksajien valtaenemmistön tahtoa. Olisi toivottavaa, että Auran hallitus puuttuisi tähän lakiesitykseen puolueettomana virkamieshallituksena, niin että lakiin saataisiin välttämättömät korjaukset. Joka tapauksessa SMP toivoo, että suuri valiokunta kovalla kädellä puuttuisi asiaan. Ei voida jatkaa sitä linjaa, että pientuottajat joutuvat yhä enemmän kärsimään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

8) Ehdotus laiksi kananmunien ylituotantomaksusta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 68, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43.

Keskustelu:

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Maataloutemme ongelmat eivät ole hallittavissa. Siltä vaikutelmalta ei ole voinut välttyä viime vuosina tapahtuneiden useitten epäonnistuneiden yritysten jälkeen. Liikatuotantopulma nousee esiin milloin viljavuorina milloin täytettyinä voivarastoina. Nyt ovat vuorossa munavuoret ja sianlihan ylituotanto. Tuleeko jatkuvasti käymään niin, että ratkaisuyritykset epäonnistuvat? Ei ole kovinkaan kauan siitä, kun maksettiin pellonraivauspalkkioita ja lehmien häntärahaa, ja sitten yhtäkkiä maksettiinkin peltojen paketoimisesta ja lehmien tapporahaa. Jopa samoille viljelijöille maksettiin kummastakin saman vuoden aikana.

Viime vuosina on maatalousväestöä kehotettu kaikin tavoin lisäämään kanan kasvatusta ja sikaloita. Tästä yritystoiminnasta on maksettu korvausta, jotta olisi todella tehokkaasti toteutunut suunnitelmallinen lihan ja kananmunien tuotannon lisäys. Tällaisen vaikutelman

pakostakin saa. Nyt kun tämä toiminta on päässyt alkuun, niin sitäkin lyödään päähän. Niitä, jotka ovat hyväuskoisuudessaan ja yrittämisen innossa lähteneet ohjattua toimintamuotoa toteuttamaan, rangaistaan. Tämä touhu alkaa jo muistuttaa hölmöläisten hommaa, eikä myöskään nyt suunnitellulla lailla tulla ylituotantoongelmaa kananmunien ja sianlihan kohdalta nähtävästi korjaamaan. Ehkä se jarruttaa uusien yritysten syntymistä, mutta nyt jo toiminnassa olevien aikaansaannosta nykyiset vuoret ovatkin.

On nähtävä, että yksi vuosi ei ratkaise mitään tämänlaatuisen yritystoiminnan kohdalla. Olisi vihdoinkin päästävä pitkän tähtäimen suunnitelmallisuuteen maatalouden ongelmien ratkaisemiseksi.

Mitä tulee merkitsemään nyt esitetty laki ylituotannon rajoittamisesta esim. niiden pienviljelmien kohdalla, jotka ovat ryhtyneet kanankasvatukseen ja rakentaneet sitä varten tarvitravat tilat esim. 1 000 kanalle, mutta saaneetkin toiminnan alkuun vasta 500 kanan hoidossa. Tässä on kysymys toiminnan laajentamisesta ja työllisyyden turvaamisesta niissä puitteissa, joita kyseisen yksikön suunnitelmat ja investoinnit edellyttävät. Samoin on vastaavien sikataloutta harjoittavien pienyritysten kohdalla. Hallituksen perusteluissa edellytetään, että ylituotantomaksua ei peritä sellaisilta kanatalouden harjoittajilta, jotka harjoittavat kananmunien tuotantoa vain vähäisessä määrin ja kuuluvat varsinaiseen viljelijäväestöön. Mutta kuitenkin perusteluissa sanotaan myös kyllin selvästi, että hallituksen esitys velvoittaa suorittamaan ylituotantomaksua jokaisen, joka harjoittaa kanataloutta siinä laajuudessa, että hänen kananmunien myynnistä vuoden 1972 aikana saamansa tulo ylittää hänen kananmunien myynnistä vuoden 1970 aikana saamansa tulon. Tämä laki tulee käytännössä nähtävästi osoittautumaan kelvottomaksi, eikä sillä korjata tilannetta auttamalla niitä maatalousyrittäjiä, jotka apua tarvitsevat.

Velkaantunut pienyrittäjä, kanojen kasvattaja ja sikojen hoitaja ei tunne olevansa turvattu nyt suunnitteilla olevan lain avulla. Se ei rajoita suurtuotantoa eikä liioin tue pienyrittäjiä maaseudulla. Vaikka hallituksen esityksen perusteluissa onkin hyvää tarkoittava henki, niin se ei kuitenkaan nähtävästi ole käytännössä lakia sovellettaessa enää löydettävissä. Valtion tukitoimenpiteet maatalouden tuotteiden markkinoinnin hoitamiseksi on tarkoitettu nimenomaan maanviljelijäväestön toimeentulon turvaamiseksi eikä suinkaan teollisuussikaloiden ja -kanaloiden tukemiseen, johon ne ovat viime vuosina menneet. Näin näyttää kuitenkin tapahtuneen, ja useita suuryrityksiä on jo syntynyt maahamme. Laki jää vielä liian monelta kohden epäselväksi, ja sitä voidaan kiertää. Nyt se kohdistuu varsinaiseen viljelijäväestöön, mutta ei kuitenkaan ratkaisevasti tule vaikuttamaan suurtuotannon rajoittamiseen. Yhden vuoden aika ei ole myöskään riittävä tämänlaatuisen asian ratkaisemiseen, jossa pitäisi olla perusteellinen pitkän tähtäyksen suunnitelma, jonka avulla voitaisiin ohjata nykyinen kehitys terveemmille linjoille. Suunnitelmallisuus on vihdoinkin saatava aikaan maatalouden kehityksen ohjaamiseksi. Ei maatalousväestöä voida jatkuvasti pitää sätkynukkena.

Tässä yhteydessä olisin halunnut puuttua myöskin siihen osaan, mikä on puutarhan hoidon kohdalla. Siellä on hyvin suuria puutteita myöskin juuri suunnitelmallisuuden puutteen vuoksi, ja nimenomaan viime viikkoina tästä on ollut kouriintuntuvia todistuksia omenapuutarhojen kohdalla, koska omenista maksetaan niin vähän, että niitä ei kannata kuljettaa. Kuljetusmaksut jo ovat kalliimmat kuin mitä omenista viljelijäkasvattaja saa, ja sen vuoksi ne mätänevät puutarhoihin. Tämä on jo kansantaloudellinen tappio. Samalla voitaisiin ajatella myöskin tällä kohdin perusteellisempaa tutkimustyötä. Jos annettaisiin jonkin komitean ratkaista myöskin nämä ongelmat. Mitä yleensä tulee maatalouden ongelmiin ja niiden korjausyrityksiin, niin nykyistä suurempi huomio olisi kiinnitettävä myös puutarhaviljelyn tukemiseen ja tehostamiseen sekä kansalaiskasvatukseen siinä suhteessa että näitä ...

Ensimmäinen varapuhemies: (koputtaa): Eiköhän palata tuohon kanalan asiaan!

Puhuja: Kaikki nämä maatalouden ongelmat liittyvät toisiinsa, ja niiden avulla voitaisiin päästä, herra puhemies, korjaamaan myöskin näitä nykyisiä ongelmia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

9) Ehdotus laiksi Helsingin kaupungin Vuosaaren kylässä olevan rauhoituspiirin osittaisesta purkamisesta.

Esitellään laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 10 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 111, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelu:

Ed. Kaarna: Herra puhemies! Vuosaaren rauhoitusalueen purkamiskysymystä käsitteli eduskunta jo viime keväänä melko perusteellisesti hallituksen esityksen ja laki- ja talousvaliokunnan mietinnön pohjalta. Silloin eduskunta äänesti lain yli vaalien. Asia näyttää olevan kuitenkin hyvin tärkeä maan telakkateollisuuden kannalta, koskapa hallitus antoi uuden esityksen sanotun rauhoitusalueen purkamisesta. Tällä kertaa hallitus esittää vain rauhoitusalueen osittaista purkamista, joka käsittäisi rauhoitusalueen pohjoisosassa 30.8 ha:n laajuisen alueen, kun rauhoitusalue kokonaisuudessaan on 89.1 ha:n laajuinen. Kuten tunnettua, olisi rauhoitusalueen purkaminen tarpeellista sen takia, että Valmet Oy ja Helsingin kaupunki ovat keskenään sopineet Katajanokalla olevan telakan siirtämisestä Vuosaareen. Päätös on ollut Helsingin kaupunginvaltuustossa yksimielinen. Eduskunnan asiana on vain päättää rauhoitusalueen purkamisesta. Kun kuitenkin tämän asian yhteydessä keskustelu tahtoo liikkua aina enemmän telakan siirtämisen tarkoituksenmukaisuudessa kuin rauhoitusalueen purkamisessa, niin lienee paikallaan käsitellä asiaa vähän laajemmin.

Valmet Oy perustelee telakan siirtämistä pitkäaikaisten tutkimustensa perusteella, että jollei pikaisiin ja perusteellisiin uudistuksiin ryhdytä Helsingin telakan kilpailukyvyn parantamiseksi, on pelättävissä toiminnan heikkeneminen ja telakan joutuminen kokonaan pois laivanrakennusmarkkinoilta. Laivanrakennus on Valmetin mukaan kansainvälisesti kovasti kilpailtu ala. Kilpailukyvyn parantamiseksi on Valmet Oy päättänyt siirtyä nykyistä huomattavasti suurempiin aluskokoihin. Telakan uutta sijoituspaikkaa valittaessa on pääpaino pantu kansainvälisen kilpailukyvyn parantamiselle. Kun viimekeväisessä eduskuntakäsittelyssä puhuttiin kovasti telakan siirtämisestä johonkin kehitysalueelle, mikä tietysti on varteenotettava asia, niin Valmetin taholta on ilmoitettu, että tätäkin mahdollisuutta on kovasti tutkittu, mutta on tultu täysin vakuuttuneeksi siitä, että kilpailukyvyn suhteen sijoitus Helsingissä ko. suunnitelman mukaiselle laitokselle on paras mahdollinen. Tähän tulokseen ovat Valmetin ilmoituksen mukaan vaikuttaneet seuraavat näkökohdat. Laivanrakennustoiminnan osuus on noin kolmannes vuosilaskutuksesta, ja sen säilyttäminen on mahdollista vain suuren tuontisataman läheisyydessä. Telakan kaupalliset kontaktit perustuvat nykyiseen sijoituspaikkaan ja niiden katkeaminen olisi toiminnalle kohtalokasta. Siirtyminen pohjoisemmaksi vaikuttaa ratkaisevasti tuotantokustannuksiin, sillä 3/4 telakkatyöstä suoritetaan säälle alttiissa ulkoilmassa ja lisäksi kansainväliset määräykset rajoittavat hitsaus- ja maalaustyötä pakkasessa. Jääesteet lisäävät kuljetuskustannuksia, mitä pohjoisemmaksi mennään, ja vaikuttavat laivanrakennustoimintaa supistavasti. Uudisrakennusalusten ajaminen murretussakaan jäässä ei ole mahdollista, vaan se on suoritettava avovedessä. Telakkatoiminta on erittäin monipuolista kokemusta vaativaa rakennusasennustyötä, joka työllistää alihankkijatehtaillansa omaan työvoimaansa verrattuna moninkertaisen työntekijämäärän. Tätä alihankintatyötä on jo tilattu kehitysalueille syntyneiltä ja paikallisiin työvoimaresursseihin perustuvilta yrittäjiltä. Laajeneva telakka voi edelleen lisätä tätä terveellä pohjalla olevaa toimintaa. Tämän lisäksi on huomioitava se, että telakan Suomenlinnassa toimiva osasto muodostaa kolmanneksen telakan laivankorjauskapasiteetista, ja se jäisi edelleen toimimaan sinne, mutta ei pysty toimimaan ilman läheistä yhteyttä päätelakkaan. On myös muistettava se, että elinympäristöönsä kotiutunutta työvoimaa ei voi pakkosiirtää toiselle paikkakunnalle ja uuden ammattitaitoisen työvoiman saanti uudella paikkakunnalla vie paljon aikaa.

Nämä Valmet Oy:n perustelut osoittavat selvästi, että kysymys on todella valtakunnallinen, koko maan kannalta tärkeän telakkateollisuuden kehittämisestä kilpailukykyiseksi kansainvälisillä markkinoilla. Kun näin on, niin silloin on tietysti valittava paras mahdollinen pakka. Kehitysalueille voidaan ja tuleekin pyrkiä sijoittamaan muuta teollisuutta, joka ei aseta sijaintipaikalle niin suuria vaatimuksia kuin tällainen suurtelakka.

Mitä itse rauhoitusalueen purkamiseen tulee, joka on eduskunnan asiana käsitellä ja päättää, niin siitä olivat kaikki asiantuntijat yhtä mieltä, että rauhoitusalueella ei ole enää kalastuksen kannalta mitään merkitystä. Myöskin kaikki tunnustivat sen, että vesi on Vuosaaren rannassa ennestään saastunutta ja ettei telakkatoiminta ole pahasti vettä saastuttavaa toimintaa.

Mitä alueen virkistyskäyttöön tulee, niin laki- ja talousvaliokunta viime keväänä käydessään paikan päällä alueeseen tutustumassa voi selvästi silloin todeta sen, että Vuosaaren rantaa ei ole käytetty yleisenä virkistysalueena. Helsingin kaupungin edustajan ilmoituksen mukaan, kun tämä alue aikoinaan liitettiin Helsingin kaupunkiin, niin sitä ei silloinkaan perusteltu virkistyskäytöllä, vaan liitosta perusteltiin satama- ja voima-alueena. Kun lisäksi on kysymys olemassa olevan teollisuuslaitoksen siirtämisestä saman kunnan alueella toiseen paikkaan ja kun eduskunnan asiana ei ole siirrosta päättäminen, vaan sellaisen rauhoitusalueen purkamisesta, jolla ei ole enää mitään merkitystä, niin jos eduskunta hylkää mietinnön, niin se loukkaa kunnallista itsemääräämisoikeutta ja vaikeuttaa maallemme erittäin tärkeän teollisuudenalan kehittämistä. Tämä on syytä muistaa ennen kaikkea niiden, jotka aikovat tätä esitystä vastustaa.

Olisi toivottavaa, että suuri valiokunta käsitellessään tätä asiaa voisi ottaa nämä tärkeät näkökohdat huomioon.

Ed. L a n k i n e n: Herra puhemies! Taistelu Vuosaaren ja Helsingin virkistysalueiden säilymisestä jatkuu. Luonnonsuojelijat ovat viime päivinä julkistaneet mielipiteensä ja toivovat, että heitä ei käsitetä väärin. Totta kai teollisuutta tarvitaan tässä maassa ja työpaikkoja, mutta ne on sijoitettava pitkällä tähtäimellä tuhoamatta vieläkin tärkeämpiä arvoja. Helsingin kaupunginvaltuuston ilmoitus, että Vuosaareen ei rakenneta muuta teollisuutta kuin Valmetin telakka, ei käytännössä pidä paikkaansa, sillä on luonnollista, että rautatietä ja moottoritietä ei rakenneta yksinomaan Valmetin telakkaa varten. Näin epäedullista sijoitusta ei valtiovalta varmaan tee.

Jos puhumme edellisestä vaihtoehdosta ja nykyisestä, ei sillä ole sanottavaa eroa myöskään käytännössä, sillä jos muodostamme 45 m leveän väylän, niin kuin nykyinen lakiesitys merkitsee, rauhoituspiiriin, jää rauhoituspiiri varmaan merkityksettömäksi. Nyt jääkin jäljelle vain toteamus, että keskustapuolue ajaa Valmetin telakan Vuosaareen, Helsinkiin, hintaan mihin hyvänsä. Päätös voi tulla kalliiksi keskustapuolueelle, jonka luulisi ajavan kehitysaluepolitiikkaa, jos ei muulloin niin viimeistään näin vaalien alla.

Ed. L. L i n n a: Herra puhemies! Nyt käsillä oleva asia on jo ollut aikaisemmin eduskunnassa, kun tätä samaa asiaa koskeva hallituksen ensimmäinen esitys eduskunnassa käsiteltiin ja sitten siirrettiin yli vaalien. Asia ei muutu toiseksi, vaikkakin rauhoituspiirin purkamisen alue on vähennetty suunnilleen puoleen entisestään, vaan sama asia on tuotu muodollisesti hiukan muutettuna uudelleen eduskunnalle.

Haluaisinkin kiinnittää huomiota siihen tapaan, jolla Karjalaisen hallitus tätä asiaa on eduskunnalle esitellyt. Ensimmäisessä hallituksen esityksessä, joka koski rauhoituspiirin purkamista, oli selviä tahallisiä virheellisyyksiä. Todettiin että alueen vesi on saastunut, kunnes sitten asiantuntija antoi lausunnon, että vesi on nimenomaan puhdasta tällä alueella. Kun eduskunnan päätös siirsi asian yli vaalien, hallitus antoi uuden esityksen ja ryhtyi tämän esityksen läpiviemiseksi samansuuntaisiin toimenpiteisiin, mitä oli tuo ilmoitus veden saastumisesta. Viimeiset toimenpiteet ovat sitä, että useimmille Pohjois-Suomen tai kehitysalueerannikkoseudun kunnille on lähetetty terveisiä, että ne saavat alihankintateollisuutta Valmetin telakan yhteyteen, kun suostuvat siihen, että telakka siirretään Vuosaareen. Mielestäni tällainen toiminta on ala-arvoista eikä se ole millään tavalla kohottamassa hallituksen arvovaltaa tällaisessa kysymyksessä. Ellei ole todellisia perusteita, niin ei pitäisi lähteä eduskuntaa taikka kansaa harhauttamaan valheilla tai muilla vastaavilla.

Valmetin telakan sijoittamiskysymyksessä on kaksi puolta. Toinen on se, onko syytä sijoittaa Valmetin telakka Helsingin Vuosaareen, mistä luonnonsuojelijat ovat ehdottomasti toista mieltä eli sitä, että näin ei saisi menetellä. On ihmeellistä, että eduskunnasta ovat nyt juuri tämän asian käsittelyn aikana hävinneet ne lukuisat luonnonsuojelijat, joita oli täällä, kun Nesteen laivojen suuruutta käsiteltiin ja kun käsiteltiin petojen rauhoittamiskysymystä. Silloin eduskunta oli tulvillaan luonnonsuojelijoita, asiassa jossa ei voitu tehdä käytännöllisesti katsoen mitään. Nyt kun eduskunnalla on

käsissään asia, jossa se voisi tehdä päätöksiä luonnonsuojelun hyväksi, näitä luonnonsuojelijoita ei täällä enää juuri näy eikä kuulu.

Täällä ed. Kaarna ilmeisesti valiokunnan edustajana ja tietenkin myös oman ryhmänsä edustajana esiintyi äskeisessä puheenvuorossaan asiantuntijana, mitä tulee laivanrakennusteollisuuteen ja erityisesti hitsaukseen kylmissä olosuhteissa. Eräässä hiljakkoin pidetyssä, Valmetin toimesta järjestetyssä informaatiotilaisuudessa esitettiin vähän samanlainen puhe ja saman eduskuntaryhmän taholta. Valmetin johdon antama selostus sisälti ainoastaan sen tosiasian, että Valmetin telakka on siirrettävä Vuosaareen eikä mihinkään muualle, koska telakan palveluksessa on kaksi insinööriä, korkean luokan laivateollisuusinsinööriä, jotka eivät suostu poistumaan Helsingistä. Sensijaan keskustapuolueen taholta esitettiin silloinkin tämä pakkasvaara, joka on niin suuri, että vähänkään pohjoisemmaksi Pohjanlahden rannikolle ei voitaisi ajatella telakkaa, koska siellä ei voitaisi hitsata laivoja. Nämä ovat aika merkillisiä lausuntoja, joihin eivät kuitenkaan Valmetin insinööritkään halunneet yhtyä. Mutta keskustapuolue näyttää omaksuneen tässä asiassa näin vakaan käsityksen. On vaikea ymmärtää, millä asiantuntemuksella.

SMP:n taholta on joka vaiheessa tämän saman asian yhteydessä esitetty se käsitys, että Valmetin suurtelakan paikan tutkiminen olisi toisella tavalla pitänyt suorittaa. Me olemme saaneet aikaan puheenvuoroillamme ja äänestyksillämme eduskunnassa sen, että Valmetin johto on viime kuukausina käynyt ensi kerran tutustumismatkoilla Pohjanlahden rannikkoalueilla telakkakysymyksen merkeissä. Olen saanut tietää tämän matkan vaiheista jonkin verran, ja sekin olisi kertomisen arvoista. Muun muassa Kalajoen kunnan vieraana on käynyt Valmetin pääjohtaja ja eräitä muitakin johtajia. Kunnanjohtaja on siellä selvittänyt kartoista satamaolosuhteita ja muita olosuhteita, mutta sen jälkeen asiasta ei ole juuri keskusteltu lainkaan. Valmetin taholta on suoraan ilmoitettu, että ei voida siirtää. Tällaiset suhdetoimintakäynnit ovat nyt olleet tyypillisiä. Niissä ei ole lainkaan syvennytty asiaan, ainoastaan kuunneltu, mitä on sanottu. On haluttu osoittaa, että me olemme käyneet. Mutta onko tämä todella tutkimista? Jos ollaan pari tuntia jossakin sataman alueella olevassa kunnantoimistossa, niin ei siinä voida ratkaista, sopiiko tänne Valmetin telakka vai ei.

Ihmettelin myöskin sitä, kun keskustapuolueen työvaliokunta vieraili Pohjanmaalla, mm. kotikaupungissani Ylivieskassa, että puheenjohtaja Virolainen siellä antoi julkisuuteen jo silloin tiedon, vaikka asia oli vielä näin kesken, että olemme ensimmäisessä käsittelyssä, että keskustapuolue on valmis antamaan tämän Valmetin telakan Vuosaareen. Tämä on lehdistössä julkaistu lausunto. Se meitä kovasti hämmästytti, että näin aikaisessa vaiheessa on puolue jo mennyt tekemään tällaisen lupauksen ja tätä koskevan sopimuksen. Tähän viitaten yhtyisin siihen käsitykseen, minkä ed. Lankinen täällä esitti, että keskustapuolue — ihme kyllä — on ottanut näin valmiin asenteen tähän kysymykseen, ei halua ilmeisesti edes neuvotella, mutta luovuttaa sen ilman muuta Vuosaareen, niin kuin meidän maassamme ei todella muita paikkoja olisikaan.

Vähintä, mitä tässä vaiheessa on syytä toivoa, on, että nykyinen virkamieshallitus ottaisi tämän asian omakseen ja virkamiesvastuullisesti lähtisi siitä, että asia on todella tutkittava eikä tehtävä tällaista hutiloitua, poliittista päätöstä, mikä tässä uhkaa nyt tulla. Toivottavaa on myöskin se, että jos tämä lakiesitys tulee nyt hyväksytyksi, johonka on olemassa suuri vaara otettujen ennakkoasenteiden vuoksi, niin eduskunnasta löytyy ne kolmekymmentäviisi edustajaa, toivottavasti vielä enemmän, jotka voivat siirtää tämän lain yli vaalien. Kyllä eduskunnan on niin paljon voitava odottaa hallitukselta, että sille annettu esitys on ainakin alkeellisessa määrässä suunniteltu ja perusteltu.

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Suomen maaseudun puolue on jo perustamisestaan alkaen vastustanut suurten väestömäärien kasautumista Etelä-Suomen suurasutuskeskuksiin, ja olemme vaatineet hajasijoitusta eri puolille maata sekä teollisuuden että uusien asutuskeskusten osalta. Olemme niin ikään vaatineet, että maataloudesta vapautuvalle väestölle olisi sen omalle kotiseudulle ja omaan kotimaakuntaan perustettava riittävässä määrin uusia teollisia ja muita työpaikkoja.

Valitettavan usein Suomen maaseudun puolueen pyrkimyksille on naurettu ja ehdotustemme on sanottu olevan muka mahdottomia toteuttaa. Nyt kuitenkin on taas tässäkin asiassa paljastunut tutkimuksen tuloksena hätkähdyttäviä tietoja ja tosiasioita asutuksen ja teollisuuden sekä asunto- ja saastekurjuuden kasautumisesta Etelä-Suomeen ja näitten aiheutta-

mista kustannuksista yhteiskunnalle. Kasautumisesta etelään on yhteiskunta saanut maksaa ja saa maksaa, jos tämä suuntaus jatkuu, huimaavat vuosilaskut. Maamme työpaikkojen kasautuminen Etelä-Suomeen, esimerkiksi Helsingin seudulle, aiheuttaa lisäkuluja noin 1 mrd. mk vuodessa eli noin kolme kertaa Saimaan kanavan rakennuskustannukset, todetaan äsken ilmestyneessä tutkimuksessa. Tähän laskelmaan on päädytty, kun tiedetään, että uuden yhdyskunnan rakentaminen maksaa 30 000—70 000 nmk yhtä asukasta kohti ja että Helsingin seudulle muuttaa vuosittain noin 20 000 uutta asukasta. Tällaiseen seikkaan, näihin suunnattomiin kustannuksiin, on valitettavan harvoin kiinnitetty huomiota aluepoliittisessa keskustelussa. Myös näitten summien tarkoituksenmukaisesta käytöstä on harvoin esitetty arvostelua.

Tutkimuksessa todetaan, että kaupungistuminen tapahtuu meillä Suomessa pelkästään ns. markkinamekanismin ohjelmana. Katsotaan, että yksityisten yritysten suorittamat kustannus- ja hyötyanalyysit maksimoivat myös Suomi-nimisen yrityksen tuoton ja hyvinvoinnin. Täysin laskematta jätetään se, miten kustannuksia aiheutuu yhteiskunnalle ja yksityisille ihmisille siitä, että väestö joutuu muuttamaan uusille asuinsijoille. Tämän vuoksi olisi tarvittu jo aikoja sitten ja tarvittaisiin edelleenkin voimakasta ja kokonaisvaltaista suunnitelmallisuutta, jotta muuttoliikettä pyrittäisiin hillitsemään, jarruttamaan ja ohjaamaan se tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tutkimuksessa on esitetty myös monia ongelmia, jotka ovat käyneet ominaisiksi ja vaikeiksi tällaisilla väestön ruuhka-alueilla, kuten Helsingissä ja monissa muissa Etelä-Suomen suurkaupungeissa. Tyypillisimpiä ongelmia ovat asuntopula, pitkät työmatkat, liikenneonnettomuudet, liikenneruuhkat, vuoroluku kouluissa, lasten päivähoito-ongelman järjestäminen sekä myös lisääntyvä nuorisorikollisuus ja huumausaineongelmat. Nämähän ovat päivän puheenaiheita miltei toistuvasti maamme sanomalehdistössä ja aikakauslehdistössäkin.

Lisäksi on käynyt ilmi, että vaikka väestönmuutoksesta, siirtymisestä asutuskeskuksiin, saadaan lisätuloja verotuksen avulla, niin nämä lisääntyneet verotulot menevät lisääntyviin kustannuksiin, eivätkä edes aina riitä. Jo 2—3 %:n vuotuinen väestönkasvu on aiheuttanut vakavaa uhkaa suurkaupungin taloudelle.

Nyt käsillä oleva Vuosaaren asia liittyy olennaisesti äsken mainitsemaani SMP:n linjaan ja myös äsken selostamani tutkimuksen tuloksiin. Suomen maaseudun puolueen päämäärä kehitysaluepolitiikassa ja ympäristönsuojelussa on selkeä. Me haluamme perustaa uusia työpaikkoja ja uutta teollisuutta juuri kehitysalueelle, jossa työtä ja työpaikkoja sekä elinkeinoelämän monipuolistamista kiistämättä tarvitaan. Samalla haluamme estää väestön kohtuutonta kasautumista Etelä-Suomen väestöahtautumiin ja siten suojella eteläsuomalaistenkin elinympäristöä. Siksi me vastustamme Valmetin telakan siirtämistä Helsingin Vuosaareen ja vaadimme sen sijoittamista Pohjanlahden rannikkoalueelle, jossa on sopivia paikkoja aina Kalajoen seutua ja Perämeren rannikkoa myöten.

Ed. T u p a m ä k i: Herra puhemies! Eduskunnan käsiteltävänä on tällä hetkellä Vuosaaren kylässä sijaitsevan rauhoituspiirin osittainen purkaminen. Asiallisesti käsiteltävänä on kuitenkin Valmetin telakan siirtäminen nykyiseltä paikaltaan Katajanokalta Vuosaareen tämän rauhoituspiirin kohdalle. Asia oli hiukan toisessa muodossa esillä jo kuluvan vuoden keväällä, jolloin riittävä enemmistö lykkäsi asian yli vaalien.

Miksi tästä asiasta on sitten näin suuri väitteli ja mielipiteiden vaihto syntynyt? Syitä on lähinnä kaksi: toinen on se, että telakka pitäisi työllisyysnäkökohdat huomioon ottaen siirtää kehitysalueille, ja toinen se, että Helsingin kaupungin itäisten kaupunginosien virkistysaluevaatimus on turvattava. Molemmat perustelut ovat erittäin oikeita ja tehokkaita. Tätä uuttakin, osittaista purkamisesitystä pitää ehdottomasti näistä syistä vastustaa.

Tänä päivänä me olemme lähestymässä aikaa, jolloin työttömyys maassa on samaa huippuluokkaa kuin 1960-luvun lopulla, ja kehitysalueilla se tulee olemaan sitäkin suurempaa. Tämän jo viimeiset työttömyystilastot osoittavat selväksi ja näyttäväksi tosiasiaksi. Esimerkiksi Keski-Suomessa on työttömyys noussut 55 %:lla viime vuodesta ja nousu on vain suurenemassa.

SMP:n mielestä on itsestään selvää, että kun suurille teollisuusyrityksille etsitään uutta toimintapaikkaa, sen tulee sijoittua kehitysalueelle, jossa työstä ja toimeentulosta on puutetta. Näin sitä suuremmalla syyllä, kun kysymyksessä on nimenomaan valtionyritys. Kuitenkin näyttää olevan niin, että nekin, jotka kehitysalueitten puolesta puhuvat, äänestävät silloin vastaan kun konkreettisesta kehitysalueystävällisestä asiasta on kysymys.

Helsingin kaupunki on ottanut päämääräkseen sen, että ulkoilu- ja muuta viheraluetta tulee saada 200 m² jokaista asukasta kohti. Tämä on hyväksytty siis Helsingissä kaiken maankäyttöpolitiikan ja kaupunkisuunnittelun erääksi tärkeäksi perustaksi. Tänä päivänä Helsingillä on ulkoilualueita noin 5 000 ha elikkä 100 m² asukasta kohti. Osa näistä viheralueista sijaitsee erittäin kaukana ja joka tapauksessa niin, että itäisen Helsingin alueella on näistä viheralueista ainoastaan 500 ha ja loput muualla.

Kun ajatellaan tätä suunnittelun pohjaksi otettua 200 m²:n tavoitetta, voidaan todeta seuraavaa. Itä-Helsingissä on tällä hetkellä noin 150 000 asukasta. Jotta heidän kaupungin hyväksymän suunnitteluperusteen mukainen viheraluemääränsä tulisi turvatuksi, tulisi heille osoittaa viheralueita 3 000 ha elikkä kuusi kertaa nykyistä enemmän. Tämä merkitsee sitä, että vaikka kaikki itäisen Helsingin rannikkoalueitten rakentamattomat alueet otettaisiin käyttöön, ei tähän tavoitteeseen tulla pääsemään, tällöinkin päädyttäisiin vain noin puoleen tavoitteesta.

On omituista, että samaan aikaan kun Helsingin kaupunki ajaa teollisuutta Vuosaareen, niin samaan aikaan Laajasalossa osoitetaan kaikki rannikkoalueet ja suuret muutkin alueet kokonaan ulkoilualueiksi, jopa vastoin aikaisempia maankäyttösuunnitelmia ja lupauksia. On menty myöskin jopa siihen, että ei tehdä kaavoitusta näille alueille elikkä maanomistajilla ei ole oikeutta saada korvausta maastaan, joka joutui ulkoilualueeksi, kunnalla ei ole lain mukaan velvollisuutta näitä alueita lunastaa. Lunastusvelvollisuus tulee vasta kun kaava on vahvistettu.

Tänä päivänä Helsingin kaupunki tarjoaa näiltä alueilta maan ja tontin pienomistajille sellaisia neliöhintoja, että tänä päivänä Helsingin kaupunki verottaa näitä samoja tontteja suuremmasta arvosta, elikkä olemme sellaisessa tilanteessa Laajasalossa, että maan verotusarvo on jo korkeampi kuin mitä siitä käytännössä Helsingin kaupunki on valmis tarjoamaan ostaessaan. Tämä on peräti harvinainen ja lainvastainen ilmiö.

Omituiselta vaikuttaa myöskin se, että eräissä lehtikirjoituksissa ja varsinkin eräitten asiantuntijoitten lausunnoissa ja erityisesti Helsingin kaupungin päättävissä elimissä asiaa käsiteltäessä tuotiin esiin selvästi vääriä ja valheellisia tietoja. Puhuttiin, kuten täällä ed. Kaarna, että Vuosaaren vedet ovat saastuneita eivätkä ne siitä enää sen huonommiksi muutu. Tämä on selvästi perätöntä. Aivan viime aikoina vielä, sen jälkeen kun eduskunnassa asiaa oli käsitelty, viime syyskuussa Helsingin kaupungin virastopäällikkö, kaupunkisuunnitteluviraston johtaja Hedman kirjoitti Helsingin Sanomissa seuraavasti: "Myöskään luonnonsuojelijat eivät telakkaa pelkää, ei ainakaan Helsingin luonnonsuojeluyhdistys." Tämä oli 17. syyskuuta. Hän kirjoitti näin, siitä huolimatta, että tämä ko. yhdistys oli ottanut selvästi kielteisen kannan telakan Vuosaareen siirtämiseen. Tämän täysin kielteisen kantansa luonnonsuojeluyhdistys myöskin ilmoitti kolme päivää myöhemmin uudessa kirjelmässään, joka on myöskin kansanedustajille jaettu.

Täällä myöskin kiistetään se seikka, että Vuosaareen ei suunniteltaisi muuta teollisuutta palvelevaa toimintaa kuin pelkästään tämä telakka. Kuitenkin tänä päivänä jo on Helsingin kaupunki asettanut työryhmän tutkimaan, miten selvittäisiin vaikeaksi muodostuvasta rautatien rakentamisesta telakalle ja muulle teollisuudelle, elikkä salassa virkamiesten toimin ja niiden hyväksymällä päätöksellä, joilla valta on, tehdään muita päätöksiä ja muita suunnitelmia ja muita ratkaisuja kuin mitä täällä on asiantuntijoitten toimesta esiintuotu. Myöskin valiokunnan puheenjohtaja Kaarna on täysin tietoinen näistä seikoista, mutta hän ei niitä uskalla julkisuuteen laskea.

Myöskin Valmet on jo ryhtynyt käytännön toimenpiteisiin Vuosaaressa. Se ei ole katsonut tarpeelliseksi odottaa eduskunnan ratkaisua asiasta, vaan ruoppaustoimet ovat tänä päivänä siellä alkamassa (Ed. Vennamo: Laitonta menettelyä!).

On todettava myöskin se, että hallitus on asian tiimoilla ryhtynyt selvästi laittomiin toimenpiteisiin. Kun Vuosaaren rauhoituspiirin purkaminen oli viime keväänä tässä samassa paikassa esillä, se tuli hylätyksi. Nyt hallituksella on kuitenkin rohkeutta tuoda sama asia vain hehtaarimäärältään muutetussa muodossa uudestaan eduskunnan hyväksyttäväksi. Asiallisesti on kysymys täysin samasta asiasta (Ed. Vennamo: Onko kansanedustajia hierottu?). Tuntuu omituiselta, että samaan aikaan kun tässä maassa hallituksenkin suulla puhutaan suureen ääneen oikeudesta ja oikeudenkäynnin ja lainkäytön uudistamisesta, niin samaan aikaan hallitus itse selvästi kiertää lakia.

Ihmetyttää myöskin se, missä ovat keskustapuolueen ja SKDL:n kehitysalueita tukevat ihmiset tänä päivänä. Puheissa ollaan kehitysalueitten puolesta henkeen ja vereen ja SMP:tä syytetään, että emme ole saaneet mitään aikaan. Kun tällä hetkellä meillä on käsiteltävänä asia, jossa todella voitaisiin saada jotakin aikaan, niin te olette yhtenä miehenä vastustamassa asiaa. Näin jopa siitä huolimatta, että erityisesti keskustapuolue on antanut lehdistössään ja myöskin muissa, puolueettomissa lehdissä selvän lupauksen ja vakuutuksen siitä, että keskustapuolue tulee seisomaan yhtenä miehenä sen takana, että Valmetin telakka tulee kehitysalueelle. Sosialidemokraattien kehitysaluevastaista kantaa sen sijaan en yhtään ihmettele. Helsingissä käytettyjen sosialidemokraattisten puheenvuorojen mukaanhan tuleekin toimia niin, että kehitysalueet tyhjenevät ja ihmiset tulevat Helsingin ihanuuteen. Täällähän on kuulemma kaikki ongelmat ratkaistu, kuten jokainen näkee. Näillä sanoilla puhui eräs sosialidemokraattien toimistosihteeri.

Tähän asiaan liittyy sitten vielä eräs, mielestäni uusi, ennen ehkä esiintuomaton piirre. Meillä on käymässä niin, että monopolipääoma, valtion pääoma etunenässä, turvautuu tässä maassa selvään kiristyspolitiikkaan, käyttää erittäin hienosyistä juonittelua hyväkseen. Toimitaan seuraavasti: Ensin valitaan erittäin huono paikka uudelle teollisuuslaitokselle, valitaan sellainen paikka, jota luonnonsuojelijat ryhtyvät vastustamaan, jota kehitysaluemiehet ryhtyvät vastustamaan, jota monet muut kansanryhmät ryhtyvät vastustamaan. Sen jälkeen, kun on kovasti rummutettu, että sinne täytyisi päästä, ja todettu, että vastustus on voittamaton tai lähes voittamaton, sen jälkeen kämmenen suojassa hymyillen luovutaankin tästä huonosta paikasta ja esitetään valtiolle tarjous siitä, että no, tietysti me voimme siirtyä toiseenkin paikkaan, jopa kehitysalueelle, mikäli yhteiskunta subventoi heidän siirtymistään. Pienellä välirahalla he ovat valmiita siirtymään sille paikalle, jolle he itse asiassa alunperinkin ajattelivat siirtyä, mutta tekivät pienen kiristyksen välissä ja saivat pienen välirahan valtiolta. Tästähän on meillä jo Outokummun tapaus selvänä esimerkkinä. Nyt on meneillään Valmetin telakka-asia toisena ja Nesteen öljyjalostamon sijoittumiskysymys kolmantena. Nämä kaikki kolme esimerkkiä riittänevät osoittamaan, että valtionyrityksissäkin johto pelaa omaan pussiin ja suoraan sanoen vetää nenästä eduskuntaa ja maan johtomiehiä. Tällaiselle politiikalle on saatava loppu. Sen on meidän tehtävämme ja tänä päivänä siihen on yksi parhaista mahdollisuuksista.

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tupamäki aivan oikein oli huolestunut kehitysalueiden ja myöskin oman vaalipiirimme Keski-Suomen työllisyystilanteesta. Kuitenkin tämä asia, joka nyt on käsillä, Vuosaaren telakka, vaikuttaa myöskin työllisyyteen Keski-Suomessa sen vuoksi, että telakka käyttää erittäin suuressa määrin alihankkijoita rakentaessaan näitä laivoja. Eräät tärkeät laivan osat, nimittäin laivadieselit on suunniteltu valmistettavaksi Jyväskylässä Rautpohjan tehtaalla. Sen vuoksi kielteinen kannanotto tässä asiassa on myöskin Keski-Suomen työllistämistä, Rautpohjan tehtaan työpaikkojen turvaamista, vastaan.

Ed. Tupamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä voin tunnustaa rehellisesti, että minä en ymmärtänyt ed. Knuuttilan puheenvuoroa. Minä en ymmärrä, millä lailla telakan siirtäminen kehitysalueelle häiritsisi Keski-Suomen työllisyyttä. Aivan samalla tavalla ne dieselit Keski-Suomessa tehtäisiin alihankintatöinä, siirtyipä telakka sitten Vuosaareen tai kehitysalueelle.

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jos telakan rakentamissuunnitelma vesitetään hylkäämällä tämä lakiesitys nyt täällä eduskunnassa, siirtyy telakan rakentaminen pitkälle eteenpäin, sillä kun telakkaa lähdetään suunnittelemaan kokonaan uudelle paikkakunnalle, niin se vie myöskin runsaasti aikaa. Myöskin tällä alalla kansainvälinen kilpailu on kova ja kun kerran jää kelkasta pois, niin kilpailuasemien saavuttaminen ei ole niinkään yksinkertaista. Luulisin, että tämä on täysin ymmärrettävissä nimenomaan henkilöille, jotka ovat tottuneet taloudellisia laskelmia tekemään.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Tämä Vuosaari-kysymys on ollut täällä esillä useita kertoja. Kuka tietää, kuinka monennen kerran tästä asiasta tänään täällä keskustellaan ja vaihdetaan mielipiteitä. Yllätyksen on tuonut se, että keväällä yli seuraavien vaalien äänestetty asia on jälleen tuotu tänne. Onko hallitus nyt arvioinut ehkä hajotettavan eduskunnan heikoksi ottamaan kantaa tähän asiaan ja

tällä tavalla haluaisi saada tämän asian näin näkemystensä mukaan ratkaistuksi.

Ed. Kaarnan puheenvuoroon ensiksi kiinnittäisin huomiota, koska se on siinä suhteessa erikoinen, että hän edustaa puoluetta, joka voimakkaasti puhuu kentällä ja julistaa lehdistön välityksellä kehitysalueystävällisyyttä. Myöskin edellinen hallitus esitti tämän ystävällisyytensä. Nyt ed. Kaarna täällä voimakkaasti vastustaa puheenvuorossaan kehitysalueen auttamista ja tämän Valmetin telakan siirtämistä kehitysalueelle. Emme voi hyväksyä tällaista linjaa, että kun puhutaan tästä kehitysalueasiasta, kuitenkin toimitaan päinvastoin. Olemme huolestuneita siitä, johtaako tilanne ehkä siihen, minkä Pitsinki aikanaan linjanaan esitti, että työtätekevä Suomi rajoittuu Jyväskylän alapuolelle, siitä Kokkolaan asti on viikonloppu-Suomea ja Kokkolasta ylöspäin sitten lomanviettoSuomea. Tuntuu varsin ihmeelliseltä tällaiset esitykset. Tuntuu siltä, ettei ole harkittu loppuun asti, kun tällaisia ajatuksia esitetään. Ja kuitenkin on tärkeämpää, että elämää tulisi olla joka puolella maatamme aina Lappia myöten. Millä tavalla esim. voitaisiin lomanviettäjiä palvella pohjoisella alueella, jos ei siellä olisi minkäänlaista muuta työtä ja toimintaa?

Kun on kysymyksessä tällainen suuri asia, niin on kajottu erikoisesti kustannustekijöihin. Hallituksen esityksessä on mm. mainittu, että Vuosaaren itärannalla sijaitsevalle alueelle voidaan saada helposti 9 metrin syvyysvaatimukset täyttävä väylä. Tämä tuntuu hiukan kevyeltä esitykseltä. Ei ole tutkittu, mitä maksaa tällaisen väylän ruoppaaminen. Niin kuin täällä todettiin Tupamäen puheenvuorossa, nyt siellä olisivat jo työt käynnissä ilman että lopullista päätöstä ja ratkaisua tässä asiassa olisi eduskunnassa tehty. Edelleen on maininta hallituksen esityksessä, että tälle alueelle suunniteltujen rakennushankkeiden toteuttaminen vaatii sekä vesialueen täyttö- että ruoppaustöitä. Paitsi näitä valmistelevia toimenpiteitä on telakan rakentamisen yhteydessä suoritettava muitakin vesialueeseen liittyviä töitä. Asia ei ole siis pelkästään vain kevyesti sivuutettava, vaan on vakavasti tartuttava tähän asiaan, joka vaatii huomattavia kustannuksia. Markkamääräisiä laskelmia tästä ei ole esitetty hallituksenkaan esityksessä.

Ed. Tupamäki vielä puuttui yhteiskunnallisiin ongelmiin ja sieltä tulevaan tuplainvestointiin, jotka tietävät sitä, että Helsinkiin ehkä tarvitaan moninkertainen metro huolehtimaan väestön ja työväestön kuljetuksesta ja monista muista sosiaalisista ja asuntopoliittisista asioista.

Kun on esitetty eri mielipiteitä siitä, mitä vaikutuksia olisi telakan siirtämisestä, niin on syytä myöskin tähän puoleen kiinnittää huomiota. Erikoisena huolen aiheena ovat olleet ne 1 300 työntekijää, jotka ovat tällä hetkellä Valmetin telakan palveluksessa. Ja on esitetty huolestuminen, että heidän siirtämisensä olisi epäoikeudenmukainen, epäinhimillinen toimenpide. Kuitenkaan ei vastapainoksi huomioida sitä, että kehitysalueilta siirtyy vuosittain mm. Vaasan läänistä 5 000 nuorta joko Etelä-Suomeen tai ulkomaille, huomattava osa Ruotsiin. Tällaiseen epäinhimillisyyteen ei kiinnitetä minkäänlaista huomiota.

Edelleen tähän samaan asiaan liittyy ed. Jokisen puheenvuoro viime perjantaina, jossa hän myöskin tähän asiaan esitti mielipiteensä. Muistuttaisin vain ed. Jokista ja SKDL:n ryhmää siitä, että viime syksynä siirrettiin mm. rikkihappotehtaita Kotkasta Siilinjärvelle kehitysalueelle, mikä oli myönteinen toimenpide, ja siellä työskennelleistä 300—400 työmiehestä ja työntekijästä eivät SKDL:nkään edustajat kantaneet minkäänlaista huolta. Nyt tuntuu tämä huoli olevan erittäin tärkeä kysymys. Kuitenkin on juuri siitä asia kiinni, että kehitysaluetta autettaisiin saamaan työtilaisuuksia. Tilanne paranisi huomattavasti juuri maastamuuton kohdalla.

Kun on kysymys paikasta, niin haluaisin tässä yhteydessä mainita vain Pohjanlahden rannikon. Kristiinan ja Kaskisten satamat ovat jo nyt 9—11 metrin syväsatamia, joissa siis on vettä riittävästi laivojen uida, ja näin ilman kustannuksia voitaisiin tämä telakka tässä suhteessa jo sinne sijoittaa ja siirtää. Siellä ovat myöskin kaupungit jo varautuneet, myöskin Vaasan kaupunki, ottamaan vastaan tämän telakan ja osoittamaan aluetta niin telakalle kuin rakennettaville asunnoille. Niitä olisi kuitenkin myöskin Helsingin ympäristöön rakennettava lisää, koska on kysymys laajennuksesta ja noin 800—1 000 työntekijää lisää tulisi sijoitettavaksi tälle telakalle. Eivät myöskään tekniliset syyt ole tänä päivänä estämässä telakan siirtämistä pohjoisemmille alueille, sillä nyt asiantuntijoitten lausuntojen mukaan voidaan laivanrakennustoimintaa ja -korjaustoimintaa ja siihen liittyvää hitsaustyötä tehdä myöskin pohjoisemmilla alueilla kuin vain Etelä-Suomen rannikolla.

Täällä useissa puheenvuoroissa on sanottu, että kyllä kehitysalueitakin tulisi muistaa ja sinne tulisi siirtää teollisuutta. Mutta kun on kysymyksessä juuri toimenpide, joka toisi nopean ja tuntuvan avun tähän kehitysalueongelmaan, niin silloin keksitään monia eri syitä, perustelemattomia syitä, ja vastustetaan tämän laitoksen sijoittamista pohjoisemmille alueille.

Haluan tässä yhteydessä, kun työntekijöitten siirtämiseen niin kovasti voimakkaasti puututaan, mainita vain erään asian, muutaman laivanvarustajayhtiön lausunnot. Ne ilmoittavat, että ne voisivat sijoittaa kaiken tämän työvoiman, joka on tällä hetkellä noin 1 300 henkeä, työhön täällä oleviin telakoihin. Ei siis ole mitään syytä tässä suhteessa estää tätä laitosta siirtämästä kehitysalueille.

Nyt on ratkaisun hetki käsissä. On mielenkiintoista nähtä, löytyykö täältä kehitysalueitten puoltajia vai sen vastustajia. Vaalit ovat lähellä! Kestävätkö housut tässä asiassa merivettä ja kentälle annettuna viestinä tämä kertoo selvän totuuden siitä, kuka on ollut puolesta ja kuka vastaan.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Suokas kyllä unohtaa Valmetin 1 300 työläistä ja myöskin ne alihankkijat, jotka voivat lisäksi saada työtä silloin, kun tämä Valmetin telakka voi kehittyä ja laajentua nyt sille suunnitellulla uudella paikalla Vuosaaressa, jossa todella kyllä on mahdollisuudet kehittyä ja laajeta.

Täällä on hyvin voimakkaasti äskeisessä puheenvuorossa tähdennetty nimenomaan kehitysalueiden puolta. Mutta sen tähdentäminen on nyt tässä asian kääntämistä, sillä tämän teollisuuslaitoksen avulla ei suinkaan voida korjata koko kehitysalueiden työllisyyttä. Se on turhaa pelaamista näin tärkeän asian kanssa, joka voidaan ratkaista työläisten edun mukaisesti sijoittamalla se juuri tälle paikalle, minne nyt on suunniteltu.

Ed. Tikkanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Suokas käyttämässään puheenvuorossa totesi, että teollisuutta olisi siirrettävä kehityalueille niin suuressa määrin kuin se on käytännössä mahdollista. Tämän minä allekirjoitan ja olen asiassa samaa mieltä. Tässä tapauksessa, josta nyt on kysymys, ei kuitenkaan löytynyt mahdollisuuksia tällaiselle toimenpiteelle. Tämä todettiin valiokunnassa monessakin eri yhteydessä. Siinä oli otettava huomioon luonnonesteet, jääesteet ja muut, jotka asiantuntijoitten taholta esitettiin Pohjanlahdella haittatekijöiksi. Tämän asian lykkääminen ja kaataminen eduskunnassa, jota Suokas edusti puheenvuorossaan, ei ole suositeltava ratkaisu, koska tämän telakan valmistuminen ja tuleva toiminta keskeytyisi ja rajoittuisi erittäin suuressa määrin. Eikä minun mielestäni pitänyt paikkaansa ed. Suokkaan ilmoitus, että näillä 1 300 työntekijällä olisi mahdollisuus siirtyä täällä olevien muitten telakoitten palvelukseen.

Tämän telakan sijoittaminen Vuosaareen tuli esille, toisin kuin ed. Suokas ilmoitti, myöskin siitä syystä edullisena ratkaisuna, että laivakorjaukset näillä alueilla merkitsevät telakan rakentamiselle ja toiminnalle erittäin paljon. Sitä mahdollisuutta taas Pohjanlahden rannalla ei ole siinä määrin kuin Vuosaareen rakennettavan telakan kohdalla asianlaita on.

Ed. Suokas (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On syytä toistaa hiukan äsken käyttämässäni puheenvuorossa esitettyjä ajatuksia. Ihmettelen vain ed. Jokisen kantaa, ettei tässä myöskin meidän SMP:n taholta tunneta huolta näistä työntekijöistä ja heidän sijoittamisestaan. Kyllä asia on aivan helposti ratkaistu, jos se vain halutaan ratkaista. Ed. Tikkaselle huomauttaisin, että jäät eivät ole tämän päivän maailmassa enää minään esteenä, vaan tutkimukset osoittavat esim., että kerran kymmenessä vuodessa ovat jääesteet voimakkaita; jäänmurtajilla voidaan tämä pulma poistaa. Tässä suhteessa ei ole minkäänlaisia perusteita olemassa siirtämisen estämisessä. Se, ettei voitaisi korjattavaksi tuotavia laivoja ajaa myöskin Pohjanlahden rannikolle, ei pidä myöskään paikkaansa, sillä Suomestakin viedään laivoja korjattavaksi aina Etelä-Eurooppaan asti silloin kun sopimukset ovat syntyneet. Vastaavasti voitaisiin menetellä myöskin tässä suhteessa, vaikka telakka sijoitettaisiinkin Pohjanlahden rannikolle.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllä näkee ja kuulee, että ed. Suokas ei ole ollut valiokunnassa eikä perehtynyt tähän kysymykseen, koska hän on niin kaukana asialinjasta.

Ed. Paasivuori: Herra puhemies! Valmet Oy:n Helsingin telakan siirtäminen Vuosaareen saatiin viime keväänä estetyksi määrä-

vähemmistön äänestäessä silloisen hallituksen antaman lakiehdotuksen yli vaalien. Telakan siirtäminen pois Katajanokan ahtaudesta on kuitenkin, paitsi telakan kehittämisen, myös koko kansantaloutemme edun vuoksi välttämättömyys. Valmet tarvitsee enemmän tilaa kyetäkseen selviytymään alan kansainvälisessä kilpailussa, ja Vuosaari taas on tehtyjen perusteellisten tutkimusten mukaan havaittu parhaaksi mahdolliseksi paikaksi.

Karjalaisen hallitus antoi asian tärkeyden vuoksi uuden esityksen, joka merkitsee enää Helsingin kaupungin Vuosaaren kylässä olevan rauhoituspiirin ainoastaan osittaista purkamista, eli vain noin kolmannen osan kyseessä olevasta rauhoituspiiristä. Tätäkin lakiehdotusta on kuitenkin jo viime perjantain istunnossa ja tänään kiihkeästi vastustettu, mm. SMP vastustaa edelleen puheena olevan rauhoituspiirin osittaistakin purkamista. Perusteluina on lähinnä luonnonsuojelulliset sekä vapaa-ajan virkistysalueiden säilyttämistä koskevat syyt. Helsingin ylipormestari ja nykyisen virkamieshallituksen pääministeri on sanonut: "Eräiden luonnonsuojelijoiden tiukka taistelu Valmet Oy:n Helsingin telakan Vuosaareen siirtämistä vastaan on epäviisasta, luonnonsuojelun vahingoksi kääntyvää politiikkaa. On suuri vaara olemassa, että päätöksentekijöiden suhteellisuudentaju luonnonsuojelussa heikkenee, kun lähdetään sotaan asioissa, joissa ei ole luonnonsuojelun kannalta mitään merkitystä." Helsingin kaupunki jos kukaan on taistellut melun ja saasteen lisääntymistä vastaan, mutta kaupungin päättäviin elimiin voi fanaattinen intoilu luonnonsuojelun nimissä aiheuttaa häiriöitä ja hankaluutta.

On myös otettava huomioon, että valtiovallan ja Helsingin kaupungin Vuosaarta ja Katajanokkaa koskevat sopimukset ja kaupat ovat jo panneet liikkeelle merkittävät aluevaihtokysymykset, jotka koskevat mm. asuntotuotannon lisäämiselle tärkeitä alueita. Telakan siirtäminen Katajanokalta antaisi samalla kertaa myös valtiolle virastotilaa ja tarjoaisi helsinkiläisten käyttöön uudistetun kaupunginosan. Katajanokasta saataisiin ehyt ja kaunis aluekokonaisuus työpaikkoineen, virastoineen ja asuntoineen, mistä on jo julistettu arkkitehtikilpailukin.

Mikäli kalastuslain mukainen vanhentunut ja varsin merkityksetön rauhoituspiiri tullaan säilyttämään ja siten kaatamaan Valmetin telakan siirtäminen Vuosaareen, saattaa se merkitä pitkää ja vahingollista taukoa valtiovallan ja Helsingin kaupungin välisiin aluevaihtoneuvotteluihin. Palautettakoon vain mieliin, että jopa eduskuntatalon laajennuksen toteuttamiseksi Helsingin kaupunki on luovuttanut valtiolle eduskuntataloon välittömästi rajoittuvan tontin ja sen vastikkeeksi valtio on puolestaan luovuttanut kaupungille Katajanokan nykyisen telakka-alueen itäisessä kärjessä olevan varustelulaiturin ulottuvan varusteluhallin maapohjan.

Päämotiivina kielteiseen suhtautumiseen on majinittu se, että telakan siirto Vuosaareen pilaisi itäisten kaupunginosien asukkaiden vapaa-ajanviettomahdollisuudet. Todettakoon vielä kerran, että Uutelan ulkoilualue sekä suuri yhtenäinen rantavyöhyke samoinkuin koko laaja Kallvikin niemi pysyvät koskemattomina ja edelleenkin vapaa-ajanviettopaikkoina. Telakka-alueeksi tarkoitetulla seudulla ei tähänkään asti ole ollut yleisiä vapaa-ajanviettopaikkoja. Lisäksi muutaman kilometrin päässä Sipoon alueella on Helsingin kaupungilla noin 300 ha käsittävä Talosaaren alue, joka on suunniteltu itäisten alueiden asukkaiden vapaa-ajanviettoalueeksi ja jonne mm. vanhuksille on suunniteltu oma virkistysalueensa. Harvoilla helsinkiläisillä on sellaisia mahdollisuuksia vapaa-ajanviettoon kuin on juuri itäisten alueiden asukkailla. Näin pitää toki ollakin, koska itäisissä kaupunginosissa asuu pian noin 150 000—200 000 henkeä, mutta täytyyhän heillä toki olla työpaikkojakin.

Toisena painavana syynä telakan siirtoa vastaan on mainittu vesien saastuminen. Tämän johdosta sanottakoon, että telakan toiminnan vaikutuksesta eivät vedet sanottavasti saastu, koska laivat lähinnä kootaan valmiista osista. Korjattavista laivoista tulevat jätevedet sitäpaitsi johdetaan suoraan viemäriverkostoon.

On myös huomattava, että telakka-alueeseen liittyy länsipuolella suoja-alue. Samalla puolella on muuten nyt jo Helsingin kaupungin vedenpuhdistuslaitos puhdistusaltaineen, joista jätevedet jo nytkin lasketaan ulommaksi mereen. Tästä ilmeisesti johtuu, ettei siellä juuri arvokaloja olekaan.

Vastustajien taholla on edelleen pidetty tärkeänä, että Valmetin telakka siirrettäisiin kehitysalueita hyödyttämään eli siis kehitysalueille. Edellä mainitsin, että laivat kootaan valmiista osista telakalla. Näitä osia valmistetaan kautta maan, myös kehitysalueilla, joten telakka jo

tällä hetkellä ja vielä enemmän laajetessaan tulevaisuudessa työllistää huomattavalla tavalla koko maata ja erittäinkin myös kehitysalueilla olevia alihankkijoita työntekijöineen.

Kokoomuksen taholla mm. suhtauduttiin varsin penseästi Valmetin telakan työntekijöiden suureen huoleen työpaikkansa menettämisen suhteen ja näin myös SMP:n taholla. Telakan siirtäminen muualle ei toki merkitsisi vain työpaikan menetystä 1 300 hengelle, vaan se koskisi myöskin perheenjäseniä, heidän koulunkäyntiään ja työskentelyään. Muutto toiselle paikkakunnalle ei suinkaan olisi kovin helppoa näin suurelle väestömäärälle, puhumattakaan sitten ammattikasvatuksesta, joka tarvittaisiin uuden työntekijäkunnan kasvattamiseen uudella paikkakunnalla.

Valmetin työntekijäkunta on hartaasti odottanut telakan ajanmukaistamista ja laajentamista. Työturvallisuus- ja sosiaaliset olosuhteet Katajanokalla eivät myöskään vastaa nykyajan vaatimuksia. On odotettu hetkeä, jolloin telakka pääsee aloittamaan toimintansa uusitussa paremmissa olosuhteissa ja pääsee myös luomaan nykyistä huomattavasti enemmän työpaikkoja. Työntekijät kysyvätkin ovatko muutamien varakkaiden huvilanomistajien intressit tärkeämmät kuin 1 300 taikka 2 000 työntekijän ja heidän perheittensä elämä. Ilmeisesti tässä on takana muutakin kuin vain pelkästään halu suojella luontoa.

Kysymyksessähän on valtiojohtoinen teollisuuslaitos, jonka kehitys nimenomaan SMP:n mielestä on estettävä siitäkin huolimatta, että kysymyksessä on maamme laivateollisuuden tärkeä kehittäminen kilpailukykyiseksi kansainvälisillä markkinoilla. Telakan kehittäminen nykyaikaiseksi merkitsee myös työtilaisuuksien lisäämistä ja kansantalouden edistämistä.

Lisäksi on huomattava, että Helsingin sataman käyttö tulee lisääntymään entisestään, samoin myös sen merkitys tuontisatamana tulee kasvamaan. Helsinkiin tulevat laivat tarvitsevat välttämättä myöskin korjaustelakan.

Ei suinkaan Valmetin Helsingin telakan siirtyminen Vuosaareen voi tätä aluetta pilata. Pyrkimyksenä toki täytyy olla kehittää Vuosaarestakin monipuolinen kaupunginosa, jossa asuntojen ohella on työpaikkoja ja mahdollisuuksia teollisuudellekin. Silloin on perusteltua kehittää myöskin mahdollisimman tehokkaat ja monipuoliset kunnalliset palvelut Vuosaaren asukkaille.

Herra puhemies! On toivottavaa, että Helsingin kaupungin Vuosaaren kylässä olevan rauhoituspiirin osittaista purkamista koskeva lakiehdotus ja sitä koskeva laki- ja talousvaliokunnan mietintö tullaan suuressa valiokunnassa asiallisesti käsittelemään ja myöskin ottamaan huomioon koko maan yleinen etu.

Ed. Suokas (vastauspuheenvuoro): Ed. Paasivuorelle on syytä hiukan tarkistuttaa tekemiämme esityksiä. Hän täällä väittää, että olisimme vastustamassa koko laivatelakan kehittymistä. Ei pidä paikkaansa. Miksi ei laivatelakkatoimintaa ja rakennustoimintaa voi kehittää myöskin uudella alueella, minne tämä laajennus rakennettaisiin. Edelleen, että laivaliikenne tulisi kokonaan keskittää vain Helsinkiin, tuntuu jälleen erikoiselta vaatimukselta. Eikö muita satamia enää tarvitakaan maassa, ja onko kaikki vienti sekä tuonti keskitettävä vain Helsingin ympäristöön ja satamaan? Tämä on toinen yllättävä väite. Kai maahan tarvitaan tuontisatamia muuallekin kuin Helsinkiin, ja tällä tavalla vähennettäisiin erikoisesti maantiekuljetuskustannuksia, jotka aina muodostuvat erittäin raskaiksi. Ed. Tikkanen on poistunut, hänelle olisi tehnyt mieli vielä huomauttaa, että Wärtsilä ottaa nämä miehet työhön. On vain syytä soittaa ja tiedustella tästä asiasta. Että tätä asiaa näin pyritään hoitamaan kehitysalueiden vahingoksi, väläytän vain terästehtaan sijoittamishankkeesta muutamia tapahtumia, jotka olisivat johtaneet siihen että terästehdas olisi sijoitettu Etelä-Suomeen, elleivät alueen edustajat ja väestö olisi tätä asiaa voimakkaasti kehitysalueitten ja omaksi edukseen aikanaan ajaneet.

Ed. L. Linna (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Paasivuori täällä useampaan kertaan toi esille työntekijämäärän 1 300, niin nyt olisi tarkoituksenmukaista selvittää, mikä todella on tämänhetkinen työntekijöiden määrä, sillä valiokunnan jäsenten taholta on annettu tiedotteita, joiden mukaan tämä todellinen työntekijäin määrä olisi vain joitakin satoja työntekijöitä. Tämäkin on kovin epämääräinen luku. Noin 1 300:aa esittää Valmet, mutta ei selvitä, tulisivatko nämä olemaan niitä, jotka menevät Vuosaareen tai ei. Nyt on tässäkin eduskunnalla kovin heikot perusteet tehdä päätöstä.

Tämä valiokunnan mietintö on myöskin sikäli helposti harhaanjohtava, että tässä ei ole

vastalausetta, vaikka viisi valiokunnan jäsentä äänesti lain hylkäämisen puolesta. Kuitenkin valiokunnan puheenjohtaja on tulkinnut asian niin, että nämä vastaanäänestäjät eivät saaneet jättää vastalausetta.

Ed. Paasivuori (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluaisin vastata ed. Suokkaalle, kun hän sanoi, että olisin tarkoittanut, että koko laivateollisuus tulisi keskeytymään, mikäli tämä lakiehdotus ei mene lävitse. En toki tarkoittanut sitä, siinä on väärinkäsitys. Haluaisin oikaista tarkoittaneeni, että mikäli Valmetin telakkaa ei Katajanokalta voida siirtää paremmin soveltuvalle alueelle, niin sen telakkatoiminta tulee Katajanokalla tukehtumaan. Se merkitsee huomattavaa keskeytymistä Valmetin suorittamalle laivateollisuudelle, ja se merkitsee myöskin kehitysalueiden kannalta sitä, että kun mainittu toiminta keskeytyy, niin myöskin ne alihankintatyöt, jotka voidaan jakaa kautta maan, tulevat pysähtymään. Tällä on siis varsin laajat seuraukset kehitysalueidenkin vahingoksi.

Mitä tulee siihen, että olisin tarkoittanut laivaliikenteen keskittämistä pelkästään Helsinkiin, niin sekin oli täysi väärinkäsitys, sillä tarkoitin nimenomaan Valmetin laivojen korjaamisja laivojen rakentamistoimintaa.

Ed. L. Linnalle, joka sanoi, että mainitsemani 1 300 työntekijää ei pidä paikkaansa, haluaisin ilmoittaa, että en erottanut erikseen toimihenkilöitä, niin kuin ed. L. Linna mahdollisesti tarkoittaa, vaan tarkoitin koko henkilökuntaa työntekijöineen ja toimihenkilöineen. Silloin pitänee paikkansa, että tämä määrä on 1 300.

Ed. Kurppa (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämän asian yhteydessä on paljon sekoitettu erilaisia asioita, jotka eivät kuulu keskenään samaan yhteyteen. Täällä on monessa puheenvuorossa, mm. viimeksi ed. Paasivuoren, mainittu alihankintatöistä, että ne jäävät Keski-Suomessa saamatta. Mutta telakan paikka ei ratkaise sitä, missä alihankintatyöt tehdään. Jos telakka on Paraisilla tai Pohjanlahden rannikolla, niin Rautpohjassa voidaan yhtä hyvin tehdä laivadieselit ja muut alihankintatyöt missä tahansa.

Mitä tulee työntekijämäärään, niin siitä on myös ollut monenlaisia arveluja. Viime syksynä Valmetin taholta ilmoitettiin, että siellä on 1 100 työntekijää, mutta täällä on paikalla herra puolustusministeri, joka on Valmetin johtokunnan jäseniä, ja hän on varmaan selvillä siitä, mitä väkeä talossa on ja kuinka paljon heitä on kaikkiaan.

Toinen varapuhemies: Vastauspuheenvuorot asiassa riittänevät!

Ed. Kauppi: Herra puhemies! Täällä on lukuisissa puheenvuoroissa korostettu sitä, ettei voida mennä siihen, että työvoimaa siirretään nimenomaan kotiseudullaan paikasta toiseen. Helsingissä on jatkuvasti avoinna työpaikkoja, joihin täältä irtoava, esim. Valmetin työväki, aivan erinomaisesti voisi sijoittua. Kun näin puhutaan, niin silloin unohdetaan, että kehityslääänien asukkaat joutuvat jättämään kotinsa, kotilääninsä jopa kotimaansa ja hakemaan työtä lähinnä Ruotsista. Näin on käynyt omassa kotiläänissäni, Vaasan läänissä, josta viimeisten vuosien kuluessa, mm. viime vuonna, siirtyi 600 metallimiestä hyödyttämään Ruotsin teollisuutta, ja vain siitä syystä, etteivät Helsinki ja Etelä-Suomi kyenneet osoittamaan heille parakkitasoista asuntoa korkeampaa asumismahdollisuutta. Näin on siitäkin huolimatta, että asuntomäärärahoista puolet tulee Etelä-Suomen asutuskeskusten osaksi.

On outoa, että sosialidemokraattisen Valmetin johtohenkilön suulla tässä taannoin eräässä informaatiotilaisuudessa selitettiin, ettei kehityslääneistä löydy ammattimiehiä, ei löydy henkilöitä, jotka kykenisivät hyödyttämään metalliteollisuutta. Voin todeta, että sieltä on tullut kuitenkin kehityskelpoista työväkeä tänne Etelä-Suomeen, jossa heistä muutaman viikon kursseilla on valmennettu ja koulutettu ammattimiehiä laivateollisuuden palvelukseen.

Pohjanmaalla Vaasassa on suuri metallialan tehdas, Strömberg Oy, joka saamani tiedon mukaan kykenee kouluttamaan nopeasti tarvittavan työvoiman mm. telakkateollisuutta varten, mikäli nyt telakkaratkaisussa olisi päädytty siihen, että se olisi sijoitettu Pohjanmaan rannikolle. On vain suunnattava todella asuntomäärärahat myöskin kehityslääneihin, koska suurin pula on juuri asunnoista kehityslääneissä. Äskettäin Slevin tehdas yhtyi Strömbergiin. Täällähän on vielä tehdas, jossa työväki jatkaa työntekoaan, noin parisataa henkilöä, jotka voitaisiin aivan lähiaikoina siirtää Vaasaan, mikäli asuntoja heille ilmaantuisi. On myös tuotu esiin monet kerrat merenkurkun seudun vai-

keat jääolosuhteet, mutta täytyy todeta että tekniikka on siksi pitkälle kehittynyt ja jäänmurtajat siksi vahvoja, että tällaiset asiat eivät enää nykypäivän yhteiskunnassa tule kysymykseen.

Mutta ennen kaikkea meidän on syytä kantaa tässä salissa myöskin vastuuta tulevista sukupolvista ja siitä, että löytyy veronmaksajia huolehtimaan kasvavasta eläkeläisten ja vanhusten määrästä. Tämän vuosikymmenen lopulla eläkeläisten määrä kohoaa 500 000:een, ja siinä me kehityslääniläiset saamme olla eturintamassa huolehtimassa näistä vanhuksista, koska kehityslääänien perukoihin heitä on jäämässä. Sieltähän nuoret ovat jo kauan sitten kaikonneet ja viimeisetkin kaikkoamassa rajan taakse. Siihen, mihin tässä salissa edellisten vaalien kynnyksellä kovalla kiireellä laadittu aborttilaki ei ole pystynyt, vähentämään kehityslääänien niiden nuorten perheiden syntyvyyttä, jotka sinne ovat jääneet, pystyy tämän päivän kehitysaluepolitiikka. Nuori väki kaikkoaa ulkomaille vieden mukanaan myös syntymättömät lapsensa. Kun aina olemme ottamassa mallia Ruotsista, pyytäisin, ettei nyt kehitysaluepolitiikassa otettaisi mallia Ruotsista. Viime vuosisadanvaihteen tienoilta aina tämän vuosisadan 40-luvulle asti Ruotsista muutti miljoona kansalaista Atlannin yli. He veivät mennessään myös syntymättömät lapsensa, ja tänä päivänä me tiedämme, mikä on tilanne Ruotsissa. Ruotsi potee työvoimapulaa, ottaa väkeä sieltä mistä saa, mm. Suomesta. Tämän päivän kehitysaluepolitiikka ja perhepolitiikka panee meidät ajattelemaan, mistä me otamme kahdenkymmenen vuoden kuluttua sen työvoiman, joka hyödyttää tätä maata (Ed. Vennamo: Se on oikeata puhetta!).

On todella harjoitettava sellaista kehitysaluepolitiikkaa, että jokainen tämän maan kansalainen voi tuntea olonsa turvatuksi, että ennen kaikkea kehityslääneihin ikään kuin umpioon jäävät vanhukset voivat tuntea turvaa ja että korkean sosiaaliturvan, mitä me olemme luomassa — onhan se meillä 18 %, kun korkein maailmassa on 22 % — todella voisimme heille myöskin antaa.

Ed. Mäkinen: Herra puhemies! En aio ottaa vauhtia ihan aborttilainsäädännöstä asti. Koetan pysyä telakka-asiassa ja Vuosaaressa.

Täällä laki- ja talousvaliokunnan puheenjohtaja ja eräät muut edustajat totesivat ne seikat, jotka sanelevat Valmetin telakan sijoittamisen Helsinkiin ja Vuosaareen. Alustavien arvioiden mukaan on kysymys noin 150—200 milj. markan investoinneista, ja on luonnollista, että silloin erittäin tarkoin punnitaan kaikki kannattavuuteen vaikuttavat näkökohdat, summa on siksi suuri. On sanottu, että voitaisiin menetellä sillä lailla, että Katajanokka jäisi korjaustelakaksi ja muualle rakennettaisiin uusi telakka. Tällaisella hajoittamisella ei päästä siihen päämäärään, mihin Valmet pyrkii, nykyaikaiseen suuritehoiseen telakkaan. Vain sellainen on kilpailukykyinen kansainvälisillä markkinoilla.

Helsingin kaupunki ilmoituksensa mukaan ei tule Vuosaareen sijoittamaan muuta teollisuutta. Olen kuitenkin nähnyt paperin, jossa sinne päin on atomivoimalaa suunniteltu. Ilmeistä on, että tämä asia olisi tarkistettava niin kuin atomivoimaloitten sijoittamiskysymys kokonaisuudessaankin.

Hallituksen esityksen perustelut ovat tällä kertaa mielestäni paljon asiallisemmat kuin edellisessä yrityksessä. Kala-asiantuntijat pitävät rauhoituspiirejä aivan tarpeettomina, ja heidän käsityksensä mukaan ne seuraavassa kalastuslain suuremmassa uudistuksessa tullaan kokonaan poistamaan. Ympäristönsuojelun neuvottelukunta antaessaan tästä asiasta lausunnon arvosteli lähinnä sitä, että Helsingin kaupungilta puuttuu yleissuunnitelma, ja asettui sen tähden telakkahanketta kohtaankin epäröivälle kannalle. Erään asiantuntijan lausunnon mukaan ainakin hän oli kierrellyt Vuosaaren rantoja ja ilmoitti, että hän ei ainakaan rannalta lähde uimaan, siksi saastuneelta vesi hänestä vaikutti.

Tässä tapahtuu nyt niin, että luonnonsuojelun varjolla puututaan asiaan kuin asiaan ajattelematta ollenkaan asian mittavuutta nimenomaan luonnonsuojelun kannalta. Usein ollaan, niin kuin täällä ed. Tyyne Paasivuori huomautti, jonkun rikkaan tai rikkaitten huvilanomistajien asialla. On luonnonsuojelun puitteissakin keskityttävä todella merkittäviin ja tärkeisiin asioihin: lainsäädäntöön, organisaatioon sekä suurta luokkaa oleviin vesien saastumiskysymyksiin. Kun nyt asiaa käsiteltiin laki- ja talousvaliokunnassa, luonnonsuojelijain lausunnot olivat paljon miedompia kuin edellisellä kerralla.

Ehkä se, että on kysymyksessä valtionyritys, on saanut eräät tässä asiassa ratsastamaan luonnonsuojelulla ja sivuuttamaan taloudelliset näkökohdat. Kyllä kannattavaisuus on huomioitava myöskin valtionlaitosten osalla aivan yhtä-

läisesti kuin yksityisten yritysten kohdallakin. Kansainvälinen kilpailu laivanrakennusalalla on tosiaan niin kovaa, että ei ole meillä varaa heikentää Valmetin kilpailumahdollisuuksia.

Olisin vielä lopuksi huomauttanut eräästä asiasta. Edellinen hallituksen esitys äänestettiin yli vaalien. Nykyinen on paljon lievempi. Tässä esitetään ainoastaan osa rauhoituspiiristä puretavaksi. Jos nyt tämäkin täällä hylätään, on varmaa, että kolmen kuukauden päästä tullaan tuo ankarampi lakiesitys hyväksymään.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Tänään eduskunnan istuntosalissa on sosialidemokraattien taholta väitetty, että SMP vastustaa valtionyhtiöiden kehittämistä, koska me vastustamme pakkososialistista yhteiskuntaa. Tällainen väite on täysin väärä ja asiaton. SMP:n puolueohjelmassa todetaan, että me kannatamme niin yksityistä kuin valtion yritteliäisyyttä. Meille on tärkeintä, että työtä tarvitsevat saavat työtä ja että kansan elintaso nousee. On välttämätöntä, että tätä asiaa käsitellään kiihkottomasti. Meidän jokaisen on pakko myöntää, että jos Valmetin tilalla olisi yksityinen suuren pääoman yritys, ei tulisi kysymykseenkään, että tällainen yritys pääsisi sijoittumaan Vuosaareen. Näin päinvastoin siellä vasemmalla kiihkoillaan ideologisilla perusteilla, sillä sitä totuutta ei voi kieltää, että kysymyksessä on noin 150 000 ihmisen laaja itäisen Helsingin asutusalue ja että kun sinne Vuosaareen tulee suuri telakka, niin sinne rakennetaan rautatie, järjestetään kalliit tieyhteydet, ja väistämättä se johtaa koko tämän alueen suureksi, kasvavaksi teollisuusalueeksi, ja Helsingin kaupunki — niin kuin täällä kuulimme — on suunnitellut sijoittaa sinne, näille alueille jopa atomivoimalaitoksen. Tämä on asian ydin. Kysymys on siis varsin suuresta asiasta ja suuresta määrästä ihmisiä.

SMP:n puolesta haluan myös torjua sen väitteen, että me haluaisimme tuottaa jotain vahinkoa Valmetin työntekijöille. Toimihenkilöt varmasti saavat olla Helsingissä, Valmetilla on johtopaikkansa täällä. Mitä työntekijöihin tulee, me takaamme, että he saavat paremman tai ainakin yhtä hyvän työpaikan täällä Helsingissä tänäkin päivänä, vaikka on taloudellisesti hieman heikompi, laskevampi aika (Eduskunnasta: Millä te takaatte?). Siis pelottelu työmiehillä ja työmiesten pelottelu on täysin asiatonta. Haluan myös huomauttaa, että korjaukset Valmetin telakalla ovat noin kolmasosa telakan liikevaihdosta ja Valmetin telakka voi aivan hyvin toimia sinäkin aikana, jos uusi suurtelakka rakennetaan kehitysalueille. Mutta mille te haluatte ummistaa silmänne, on ne kärsimykset, joita kehitysalueiden väestö joutuu ottamaan vastaan, jopa, niin kuin on todettu, muuttamaan Ruotsiin. Olette epäinhimillisiä siellä olevalle hädälle ja vetoatte asiattomasti ja kiihotatte täällä kunnon Valmetin työmiehiä kehitysalueita vastaan, jossa on todellinen nälkä ja hätä, ja petätte nämä laajat alueet tässä maassa, joilta SKDL, sos.-dem.-puolue ja keskustapuolue ovat saaneet valtavasti kannatusta. Tällainen menettely on epäasiallista, ja SMP ei usko, että te saatte menestystä tällaisella epäasiallisuudella.

Lopuksi haluaisin todeta: Ei ole kysymys valtionyhtiöstä, koska lakia aikaisemmin käsiteltäessä kokoomuspuolueen eduskuntaryhmän valtaenemmistö kannatti tehdasta Vuosaareen. Se ei voinut siis olla ideologinen kysymys, vaan asiallinen kysymys, inhimillinen kysymys ja tasapuolisuuden kysymys, ja tämä on meidän ratkaisumme pohja.

Ed. Honkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vennamolle toteaisin, että SKDL ei ole pettänyt sen paremmin Valmetin työläisiä kuin keitään muitakaan työläisiä. Jos mestaripettäjästä halutaan puhua, niin uskoisin, että ed. Vennamo tuntee hänet parhaiten.

Ed. Pursiainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vennamo täällä syyttää SKDL:ää kiihkoilusta, mutta ed. Vennamon perustelut ovat todellista kiihottamista. Täällä on moneen keraan jo sanottu, että todellista kehitysaluepolitiikkaa on se, että Valmetin telakalle suodaan kehittymisen mahdollisuudet. Se ei voi tapahtua missään muualla kuin Helsingissä. Valmet työllistää alihankkijoillaan, jotka sijaitsevat kehitysalueilla, moninkertaisen työntekijämäärän siihen verrattuna kuin täällä itse telakalla on työssä. Valmetin telakan toimintaedellytysten ja laajentamisedellytysten turvaaminen merkitsee siis mitä tehokkainta kehitysaluepolitiikkaa. Ed. Vennamo usein lupaa. Nyt hän on luvannut sijoittaa 1 300 helsinkiläistä metallimiestä helsinkiläisiin työpaikkoihin. Minä tahtoisin tietää, mihin tuotantolaitoksiin ed. Vennamo on nämä työmiehet suunnitellut sijoitettavaksi. Pyytäisin vastausta tähän heti.

Ed. Mäkinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ei ainakaan sosialidemokraattien taholta ole kiihkoiltu tämän asian merkeissä, vaan on pyritty tuomaan esille järkisyitä. Minun nähdäkseni sen sijaan tällaisia järkisyitä SMP:n taholta ei ole pystytty esittämään. Se on ollut — niin kuin SMP:n toiminta tavallisestikin — huitomista noin yleisesti vastaan. Sitähän se täällä eduskunnassa on ollut.

Tarttuisin ed. Vennamon sanontaan, että SMP vastaa siitä, että Valmetin telakan työläiset saavat työtä Helsingistä. Jos se vastaaminen jää SMP:n varaan, niin silloin kyllä näiden työläisten käy aika heikosti.

Ed. L. Linna (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pursiaisen kehitysaluepolitiikan ydin paljastui hänen äskeisestä puheenvuorostaan ja se sisältää sen, että tänne etelärannikolle sijoitetaan tehtaita, joihin sitten on pohjoisen kehitysalueihmisten siirryttävä. Tämä oli aivan selvä johdonmukainen linja hänen puheenvuorossaan. Edellinen puheenvuoro taasen osoitti sen, että mitään muuta perustetta SMP:n edustaman linjan vastustamiselle ei nyt ole voitu esittää kuin ylimielinen suhtautuminen puolueeseen, SMP:hen: väitteellä mitä SMP tekee, se on kaikki huitomista. Me kuitenkin olemme nimenomaan kehitysalueiden ihmisten asialla täällä suurena ryhmänä, ja meillä on omakohtainen kokemus siitä, mitä on hallituksen kehitysaluepolitiikka ollut. Se on autioitumista, ja kärsimyksiä, niin kuin ed. Vennamo täällä on tuonut esille. Ei tätä voida torjua tuollaisilla puheenvuoroilla, joissa puhutaan, että me huidomme ilmaan. Kyllä siellä on huidottu käsiä ja pyydetty apua, mutta ei ole apua tullut, vaan Ruotsiin on pitänyt lähteä. Ei se ole enää pilkan arvoinen asia.

Ed. Pursiainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä on luettu minun kehitysaluepolitiikkaani niin kuin piru raamattua. Missään tapauksessa en voi hyväksyä sellaista kehitysaluepolitiikkaa, mitä ed. Vennamo täällä seuralaisineen on esittänyt ja jonka mukaan kehitysalueitten elinkeinoelämää täytyisi sillä tavalla hoitaa, että jo perustettuja, jo olemassa olevia tuotantolaitoksia alettaisiin hissata paikasta toiseen täällä. Tämä on juuri sitä kehitysaluepolitiikkaa, jossa usutetaan proletaarit proletaareja vastaan, pyritään antamaan toiselle työläiselle leipä toisen työläisen suusta. Todellinen luokkaraja tässä yhteiskunnassa ei kulje maaseudun ja Helsingin välillä. Jos joku täällä yrittää lietsoa sellaista kehitysaluepoliittista mielialaa, joka suuntautuu helsinkiläisiä työläisiä vastaan, minä ja, niin uskon, koko SKDL esittä protestinsa ja vaatii järkilinjaa. Kehitysalueitten elinkeinoelämää on edistettävä viemällä sinne uusia resursseja.

Ed. L. Linna (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pursiaisen puheenvuoron vuoksi joudun toteamaan sen, että helsinkiläiset työmiehet ovat kehitysalueilta tulleita ihmisiä ja he eivät kovin vanhoja helsinkiläisiä yleensä olekaan.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä toteaisin ed. Pursiaiselle, että paljasjalkaisia helsinkiläisiä ei ole paljon. Hiljalleen alkaa kyllä nyt olla, mutta aikaisemmin he ovat joutuneet tänne tulemaan.

Toiseksi minä sanoisin SKDL:lle, että Helsinki on Suomen suurin metalliteollisuuden alue tai ainakin lähimain suurin. Ja me tiedämme, että tämä helsinkiläinen ja sen ympäristön metalliteollisuus tällä hetkellä kärsii hirmuista työvoimapulaa, on valmis ottamaan satoja työntekijöitä takaisin Ruotsista ja jopa yrittää järjestää asuntoja. Kysymys ei ole Valmetin metallityömiesten leivästä, vaan kysymys on valtakunnan tasasuhtaisesta rakentamisesta ja yli miljoonasta kärsivästä ihmisestä, koska tässä ratkaistaan myös periaate, halutaanko teoissa auttaa kehitysalueita vai ei.

Ja lopuksi haluaisin ed. Pursiaiselle sanoa: siellä ei ole 1 300 metallityömiestä, siellä on tähän lukuun kuuluvana myös toimihenkilöt.

Toinen varapuhemies: Vastauspuheenvuorot tästä asiasta riittänevät.

Ed. Kaarna: Herra puhemies! Täällä ed. Suokas mainitsi puheenvuorossaan, että tämän asian käsittelyyn vaikuttaa vaalien läheisyys. Näin näyttää todella olevan, kun näitä puheita on täällä kuunnellut. Katson olevani vastauksen velkaa täällä esitettyihin moniin väitteisiin.

Ed. Lankinen väitti, että keskustapuolue ajaa telakan Vuosaareen (Ed. Lankinen: Hintaan mihin hyvänsä!). — Hintaan mihin hyvänsä, niin kuului sanonta. — Minusta tämä osoittaa melkoisen suurta tietämättömyyttä tästä asiasta. Ed. Lankisen on hyvä muistaa,

että tästä siirrosta ei päätä keskustapuolue enempää kuin eduskuntakaan, vaan se on Helsingin kaupungin ja Valmetin keskeinen asia. Tämä oikaisuna ed. Lankisen vääriin käsityksiin.

Ed. L. Linna taas väitti minun esiintyneen asiantuntijana hitsaamisessa ja maalaamisessa. Ed. L. Linna kuunteli puheeni varmasti erittäin huonosti. Minä siteerasin tässä asiantuntijoiden lausuntoa, siis asiantuntijoiden lausumaa, jotka ovat näin lausuneet. Sen voi tarkistaa eduskunnan pöytäkirjasta, että se ei ollut minun omaa henkilökohtaista asiantuntemustani.

Ed. Tupamäki taas puolestaan väitti Helsingin kaupungin ajavan tätä telakkaa Vuosaareen. Näin ristiriitaisia nämä käsitykset näyttävät olevan (Ed. Tupamäki: Molemmat ajavat!). Hän myöskin väitti minun puhuneen valhetta täällä. Minä uskon, että ed. Tupamäki nyt ei kai tarkoittanut sitä, että minä valehtelin täällä. Hän todennäköisesti tarkoitti sitä, että minulle on puhuttu valhetta. Näin kuitenkaan ei asia ole ollut. Minusta tämä on kyllä erittäin törkeä syytös niitä todellisia asiantuntijoita vastaan, jotka tämän asian tuntevat ja joiden lausunnot olen valiokunnan puheenjohtajana monessa suhteessa tarkistanut ja todennut niiden pitävän paikkansa.

Ed. Suokas väitti myöskin keskustapuolueen vastustavan kehitysalueen teollisuutta. Jos valtakuntaa palveleva teollisuuslaitos siirretään samassa kunnassa, missä se on ennestään toiminut, toiseen, parempaan paikkaan, niin millä tavalla tämä toimenpide vastustaa kehitysalueen teollistamista (Ed. Vennamo: Laajentamisesta on kysymys!). Sitä on aika vaikea ymmärtää, ja se on minusta aivan käsittämätöntä.

Täällä on monissa puheenvuoroissa ollut sellainen henki, niin kuin tämä Helsinki olisi joku sellainen paha paikka tässä meidän isänmaassamme. Todellisuudessa se on erittäin tärkeä paikka valtakunnassa merisatamineen ja monine tärkeine toimintoineen, jotka heijastuvat monessa suhteessa positiivisesti koko valtakuntaan, joten ei minusta nyt kannata lähteä kaikessa asiassa Helsinkiäkään vastaan tappelemaan. Kyllä me tätä Helsinkiäkin tarvitsemme.

Täällä on puhuttu työntekijämäärästä, ja siinä on esitetty monenlaisiakin käsityksiä. Niissä selvityksissä, mitä valiokunnalle annettiin, ilmoitettiin Katajanokalla olevan 1 300 työntekijää ja Vuosaaressa tämä telakka laajentuisi niin paljon, että siellä olisi 1 000 työpaikkaa lisää.

Ed. L. Linna arvosteli myöskin valiokuntakäsittelyä. Minä ilmoitan ed. L. Linnalle, että valiokunnassa asia on käsitelty täysin eduskunnan työjärjestyksen mukaan. Lakitekstistä valiokunta on täysin yksimielinen, mutta kolmannessa käsittelyssä esitettiin laki hylättäväksi, ja siitä äänestettiin, ja asia oli sillä selvä (Ed. Vennamo: Miten olivat äänet? Jos puheenjohtaja selostaisi sen!). — Joka tapauksessa oikein reilu vähemmistö kannatti tätä hylkäämistä (Ed. Vennamo: Älkää nyt salatko! Sanokaa selvästi!). — Minä puhun aina totta, mitä puhun, ja minun täytyy nyt sitten tarkistaa, oliko siellä 3 vai 4 vai kuinka monta niitä, jotka vastustivat. Minulla ei ole tässä sitä äänestyslukua.

Ei sillä myöskään ratkaista kehitysaluepolitiikkaa, jos tämä telakka nyt siirretään sellaiseen paikkaan, jossa sen kansainvälinen kilpailukyky on heikompi kuin Vuosaaressa. Kyllä kehitysaluepolitiikkaa täytyy hoitaa ja ajaa. Kehitysalueelle on rakennettava teollisuutta, mutta sellaista teollisuutta, mikä sinne sopii. Ei tällaista kansainvälisesti kilpailevaa telakkaa voida järkevästi siirtää sellaiseen paikkaan, missä sen kilpailukyky heikkenee kansainvälisillä markkinoilla. Tämän pitäisi minusta olla niin selvä asia jokaiselle edustajalle. Mutta silloin kun vaalit ovat lähellä — niin kuin ed. Suokas täällä totesi — niin silloin täytyy usein selittää musta valkeaksi.

Ed. Suokas (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mitä tulee vaaleihin, niin huomauttaisin ed. Kaarnalle vain vastauspuheenvuorossani, että kysyin, ovatko vaikuttamassa läheiset vaalit tähän uuden esityksen tekemiseen. Me olemme johdonmukaisesti olleet tällä linjalla jo ennen aikaisemmissa esityksissä niin kuin nytkin.

Se, että tässä nyt tuntuisi jotakin kansainvälisen kilpailukyvyn heikkenemistä olevan tapahtumassa, tuntuu erikoiselta. Kyllä kai nämä kansainväliset sopimukset voidaan yhtä hyvin täyttää, kun telakka rakennetaan kehitysalueelle.

Ja edelleen ed. Kaarnalle huomauttaisin, että on kysymys laajennuksesta, jonka laajennuksen me haluaisimme rakentaa ja ohjata sinne kehitysalueitten rannikolle.

Ed. Tupamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä totesin puheenvuorossani, että lausunnoissa, joita tästä asiasta on annettu, on erittäin paljon perättömiä tietoja, ja viittasin tällöin konkreettiseen lehtikirjoitukseen, jonka oli tehnyt kaupunkisuunnitteluviraston päällikkö ja jossa hän esitti selvästi perättömiä väitteitä luonnonsuojelijoitten kannasta.

Täällä ed. Kaarna myöskin väitti, että vaalit vaikuttavat meidän toimintaamme. Kuinka oli viime keväänä? Oliko silloinkin jo vaalit tiedossa? Myöskin silloin oli SMP Valmetin Vuosaareen siirtymistä vastaan ja vaati sitä kehitysalueelle.

Minä ihmettelen sitä väitettä, jonka ed. Kaarna esitti, että eduskunta ei muka nyt päättäisikään Valmetin siirtymisestä. Me asiallisesti nimenomaan ja aivan tarkasti päätämme siitä. Jos me hylkäämme tämän lain, niin Valmet ei siirry Vuosaareen. Tämä on aivan selvä asia.

Mitä tulee valiokunnan äänestyskäyttäytymiseen, olisi ollut suotavaa, että valiokunnan puheenjohtaja olisi muistanut, mitenkä valiokunnassa oikein äänestettiin. Minä en ole ollut siellä paikalla, mutta minäkin tiedän sentään jotain tästä asiasta. Siellä äänesti viisi hylkäämisen puolesta, osa tyhjää ja vain niukka enemmistö hyväksymisen puolesta.

Ihmettelen vilpittömästi sitä, kuinka keskustapuolue tänä päivänä voi olla näin voimakkaasti meidän kehitysalueitamme vastaan. En käsitä, mikä muu teollisuudenala sopisi esim. Pohjanlahden rannikolle paremmin kuin juuri telakka. Ehkä ed. Kaarna esittää joitakin muita konkreettisia esimerkkejä siitä teollisuudesta ja myöskin siitä, milloin ja mitä niistä sinne on tulossa.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Suokas tuntuu tietävän paremmin laki- ja talousvaliokunnan asiat kuin paikalla olleet. Kyllä keväällä oli niin, että myöskin SMP:n edustajat olivat yksimielisiä muiden valiokunnan jäsenten kanssa tämän asian hyväksymisestä. Täällä vasta asia toiseksi muuttui, ja tämän kanssa on alettu pelata vaikka millä tavalla tällä hetkellä.

Ja on sanottava tässä yhteydessä, että kilpailu todella kiristyy ja kansainvälisellä tasolla tällainen Valmetin telakka ei pysty kilpailemaan muuten kuin täällä Helsingissä sijaitsevana.

Ed. Volotinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä vain ed. Jokiselle huomautan sen, että silloin oli keväällä vain hallituksen esitys siitä rauhoituspiirin purkamisesta eikä silloin ollut siinä esityksessä, että tänne telakka tehdään. Tässä ovat niin monessa puheenvuorossa sitten tulleet esille nämä sivuseikat, eikä tämän eduskunnan tehtävänä minun käsitykseni mukaan ollut muu kuin sen rauhoituspiirin purkaminen. Nythän on tullut asia selville. Minä vain tämän ed. Jokiselle huomautan. Sitä vastaan ei ollut meillä mitään sanomista.

Ed. Partanen: Herra puhemies! Sanarikas ja riehakas, joskaan ei kovin lennokas keskustelu osoittaa, että päätösten tekeminen edellytysten luomiseksi Valmetin telakan siirrolle Katajanokalta Vuosaareen on synnyttänyt vaikeaoireisen kiistan. Tähän kiistaan on täällä ehditty vetää jo syntymättömät lapsetkin. Tunnen osaltani paikan päältä tätä Valmetin telakan siirtoasiaa sikäli paljon, että voin todeta, että Valmetin kannalta telakan siirtäminen on suoranainen välttämättömyys. Nyt on vain vaikeus siinä, että Helsingin alueella ei näytä löytyvän sellaista aluetta, minne telakka voitaisiin kiistelemättä siirtää (Eduskunnasta: Siirretään Uudellemaalle!). — Uudeltamaalta saattaisi paikka löytyä, mutta ei ole tehty vielä ehdotusta. Minä etenen tässä puheenvuorossani ja tulen kyllä tekemään ehdotuksen, mistä löytyy tila Valmetin telakalle.

Tähän pulmaan toki löytyy varsin helppo ratkaisu siten, että lähdetään todellakin toteuttamaan käytännössä oikeaa, tarkoituksenmukaista ja tuloksia tuottavaa kehitysaluepolitiikkaa. Täällä on moitittu keskustapuoluetta siitä, että se ajaa sellaista politiikkaa, joka ei tue kehitysaluepolitiikkanäkymiä. Minä olen ehdottomasti kehitysaluepolitiikan kannalla ja näin ollen voin tuoda täällä esille sen tosiasian, että kehitysalueelta löytyy kyllä sopiva alua ja, voin sanoa monikossa, sopivia alueita, joilla eivät telakan siirrosta häiriinny enempää rouvat kuin herrat, enempää emännät kuin isännät tai heidän tyttärensä tai poikansa. Eivät myöskään ympäristölliset näkökohdat aseta minkäänlaista estettä. Valmetin telakka siirrettäköön, siis lopetettakoon tämä kiistely ja siirrettäköön sinne, missä on vapaata luontoa, on puhdasta ilmaa sekä kaikki riittävän hyvät edellytykset Valmetin telakan toiminnalle. Tällainen sopiva alue löytyy hyvin helposti mm. Oulun läänistä ja paikka voidaan tarvittaessa määritellä hyvinkin tarkoin (Vasemmalta: Oulujärveen!). Valmetin nykyisille työntekijöille täällä ylityöllisyysalueella

löytyy myöskin sopivaa työtä, ehkä sopivampaa kuin mitä siellä nykyisellä Valmetin telakalla heille on tarjottavana. Näin ollen tästäkään kysymyksestä ei muodostu mitään ongelmaa.

Mitä taas täällä mainostettuihin alihankintoihin tulee, niiden puitteissa ei voida tehokasta kehitysaluepolitiikkaa harjoittaa, kuten esim. ed. Pursiainen yrittää täällä uskotella. Emme usko hänen tulkintaansa tässä asiassa.

Ed. Friberg: Herra puhemies! Täällä SMP koko tämän iltapäivän on käynyt sellaista keskustelua kuin olisivat jopa luonnonlait SMP:n kaadettavissa. Täällä on sanottu, että telakan siirtämistä pohjoiseen vastustaa mm. se tosiasia, että siellä ei ole avovettä tarpeeksi paljon talvisaikaan. Ilmeisesti SMP:n politiikkana olisi kantaa säkillä avovettä pohjoiseen, jotta laivoja voitaisiin kokeilla. Täällä on sanottu, että kehitysalueille ja pohjoisessa voidaan nopeastikin polkaista telakka ikään kuin sellainen olisi SMP:n mahtikäskyllä tyhjästä luotavissa. On aivan ilmeista, että tässä Suomen Maaseudun Puolue uittaa pikemminkin suomalaista Valmetin työmiestä kuin mitään omatekoisia kehitysaluepolitiikan kaarnalaivoja.

Jos, herra puhemies, Hölmölän pääkaupunkiin rakennettaisiin telakka, niin varmaan kukaan ei voisi sitä tehokkaammin ja taitavammin vastustaa kuin mitä SMP tänään täällä iltapäivällä on tehnyt. Täytyy olla niin, että Suomen Maaseudun Puolueella on tavattoman epätoivoinen tarve keksiä nyt poliittiseen keskusteluun uusia jankutuksen aiheita, kun vanhat levyt ovat lopullisesti kuluneet loppuun. Tämä epätoivoinen esiintyminen peittää sen tosiasian, että puolueen puheenjohtaja Veikko Vennamo Helsingin kaupungin valtuustossa ei sanallakaan puuttunut Valmetin telakan siirtämiseen silloin, kun se siellä oli esillä, ja että SMP:n edustajat valiokunnassa asiaa ensimmäistä kertaa käsitellessä olivat hiljaa kuin merivesi sukassa.

Täällä on kysytty myös sitä, miten Vuosaaren aluetta muuten teollistettaisiin ja että yksityisen teollisuuden siirtäminen sinne saisi vasemmiston takajaloilleen. Suvaitsisin kertoa niille smp-läisille, jotka eivät ole koskaan Helsingin itäisillä alueilla edes käyneet, että siellä toimii jo parin vuosikymmenen ajalta Sasekan erittäin suuri teollisuuslaitos, jonka luontoa pilaavasta vaikutuksesta voitaisiin varmaan puhua hartaammin ja pitempään kuin mitä telakan suhteen nyt on asianlaita.

Toteaisin, herra puhemies, että tässä on pystytetty nyt omatekoisia poliittisia tuulimyllyjä, joita vastaan käydään peitset tanassa ja riemusta kiljuen.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Vastauspuheenvuorossani ed. Fribergille toteaisin, että tässä on sitä sosialistien älymystön tyyliä, jolla he esittelevät täällä kantojaan, kun on kysymyksessä kehitysalueitten auttaminen ja työllisyyden hoitaminen koko maassa. Ei voi olla ihmettelemättä sellaisia ajatuksia, joita hän täällä esitti, erittäin epäoikeudenmukaista ja erittäin sivistymätöntä tyyliä, ja nyt hän väittää, että ed. Vennamo, joka kaupunginvaltuustossa on ollut eri mieltä, olisi ollut jotenkin vaikuttamassa tai hänen pitäisi olla vaikuttamassa meidän kantaamme täällä. Hänellähän on kaupunginvaltuustossa aivan oma oikeutensa harkita asioita, ja meillä täällä edustajilla on oma kantamme. Ei meitä juntata, että me emme voi esittää täällä oikeudenmukaista ratkaisua tässäkin asiassa. Ja edelleen valiokunnassa asioita käsiteltäessä, täällä valiokuntajäsenet ovat jo esittäneet, että heille ei ollut selvitetty asiaa perusteellisesti ja kun he saivat selvityksen tästä, he ratkaisivat kantansa sen mukaan, ja mikä estää silloin, kun näkee, että on väärässä, parantamasta tätä kannanottoaan parhaaksi ratkaisuksi.

Ed. Syrjä: Herra puhemies! Kun tämä asia oli keväällä laki- ja talousvaliokunnassa, niin sitä käsiteltiin niin kuin tässä olisi kysymys pelkästään rauhoituspiirin purkamisesta, joka sinänsä onkin jo vanhanaikainen ja olisi sietänyt purkaa, mutta käytännössähän olikin kyse vallan muusta, ja niinpä me hyvässä järjestyksessä muutimme mielipidettämme. Kun tätä asiaa käsiteltiin nyt syksyllä laki- ja talousvaliokunnassa, niin täytyy sanoa, että valiokunnan puheenjohtajan menettely herätti ainakin minussa ihmetystä. Valiokunnan toisessa käsittelyssä tein ehdotuksen, että hallituksen esitys hylättäisiin, ja samoin toisen käsittelyn aikana sovittiin valiokunnan sihteerin kanssa puolueemme taholta tehtävästä vastalauseesta. Kun sitten kuitenkin oltiin tästä hylkäysesityksestä äänestetty hallituksen esitystä vastaan ja tämä hylkäysesitys oli hävinnyt, niin sen jälkeen nämä vastalauseet eivät enää kelvanneet, vaikka valiokunnan sihteeri esitti, että ne pitäisi hyväksyä.

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Edustajat Kaarna ja Jokinen ovat täällä puhuneet Valmetin telakan kansainvälisestä kilpailukyvystä. Tässä on mainittava se, että jos Valmetin telakka olisi Pohjanlahden rannalla, niin kuin SMP esittää ja toivoo, talviolosuhteet eivät vaikuta kansainväliseen kilpailukykyyn mitenkään olennaisesti, koska Etelä-Suomessa on talvioloissa käytettävissä muitakin telakoita, kuten esimerkiksi Turun seudulla ja muualla siellä päin, joten tältä kannalta katsottuna Valmetin telakan kilpailukyky ei käsittääkseni heikkene, vaikka telakka siirrettäisiin Pohjanlahden rannikolle.

Tämän sanon vastauksena myös ed. Fribergille ja lisään, että ed. Friberg on jo tullut kuuluisaksi aikaisemmin harjoittamastaan peukaloruuvipolitiikasta, mutta nyt hän harjoittaa jonkinlaista säkkipolitiikkaa. Mikään uusi aihe ei tämä suinkaan ole, vaan tästä asiastahan on äänestetty jo viime keväänä, ja ei kai ed. Friberg voi kumota eduskunnan pöytäkirjoja. Jos ed. Veikko Vennamo on tullut muun SMP:n eduskuntaryhmän kannalle tässä asiassa, niin tämä lisäksi mitä selvimmin osoittaa täysin vääriksi ne pahansuovat väitteet, että ed. Vennamo muka diktaattorimaisesti komentelisi SMP:n eduskuntaryhmää.

Ed. Kaarna: Herra puhemies! Vaikka valiokuntakäsittelyn selvittely ei kuulunekaan tähän istuntoon, niin ed. Syrjän puheenvuoron johdosta sanoisin vielä, että valiokuntakäsittely sujui aivan eduskunnan työjärjestyksen mukaan, jossa sanotaan, että vastalause on ilmoitettava toisessa käsittelyssä. Näin ei kuitenkaan tapahtunut, ainakaan minä en puheenjohtajana ollut tietoinen, onko sihteerille mitään ilmoitettu aikaisemmin. Käsittelyssä tämä ei tullut esille ja kun hylkäämisestä oli äänestetty ja sen jälkeen puhuttiin näistä vastalauseista, niin minä sanoin, että minulla ei ole mitään vastaan, jos valiokunta yksimielisesti hyväksyy, että huomioidaan vielä. Kuitenkaan valiokunta ei ollut tässä yksimielinen, ja puheenjohtajalla ei ollut mitään muuta mahdollisuutta kuin todeta, että niitä ei enää voida hyväksyä, koska niitä ei ollut tehty työjärjestyksen mukaisesti.

Ed. Friberg: Herra puhemies! Ed. Kortesalmi viittasi täällä kauppapoliittisiin seikkoihin. Toteaisin, että alusten korjauskysymysten kohdalla etenkin alusten tyhjällä käynti pitkien matkojen päähän on niin kannattamatonta toimintaa laivanvarustajille, että varmaan ne harkitsevat kahteen otteeseen, jos valittavana on Helsinki tai jokin erittäin pohjoinen paikka. Toteaisin kansainvälisistä kauppasopimuksista sen, että Suomen ja Neuvostoliiton välisen kaupan viisivuotisrunkosopimuksen ensimmäisen vuoden toimituksista neuvoteltaessa nimenomaan laivanrakennusalalla tällä kertaa on ollut esillä se, miten suomalaisia telakoita voidaan käyttää neuvostoliittolaisten alusten korjauksiin. Ja on ilman muuta selvää, että maantieteellisesti ja merenkulullisesti edullisempi ratkaisu tämän toiminnan alkuun saattamiseksi on Helsinki eikä mikään pohjoinen satama.

Toteaisin lopuksi, herra puhemies, että täällä ed. Vennamo ensimmäisessä puheenvuorossaan viittasi 150 000 ihmiseen, joiden katseet odottavat eduskunnan ratkaisua. Seuraavassa puheenvuorossaan hän jo viittasi miljoonan kehitysalueen ihmiseen, jotka odottavat tässä asiassa ratkaisua. Minun mieleeni muistuu eräs Kolmannen valtakunnan johtaja, joka pitäessään radiopuhetta sanoi, että kansalaiset, teitä kuuntelee nyt 8 miljoonaa saksalaista — teitä kuuntelee 88 miljoonaa saksalaista. Tämä esimerkki lienee valaiseva.

Ed. Rodén: Herra puhemies! Kaiken tämän keskustelun jälkeen on syytä todeta, että Vaasan kaupunki on käynyt neuvotteluja Valmet-yhtiön kanssa tämän telakan rakentamisesta tai siirtämisestä Vaasaan ja näissä neuvotteluissa on todettu, että perusedellytyksiä telakan siirtämiseksi Vaasaan ei ole olemassa. On siis aivan tarpeetonta keskustella tässä yhteydessä siitä, että telakka voitaisiin rakentaa Vaasan kaupungin alueelle.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Huomauttaisin vain ed. Kortesalmelle ja muillekin, että Helsingin kaupunki määrää ja päättää, mihin se teollisuuttaan sijoittaa, ei sitä eduskunta ratkaise. Tässä on kysymys vain rauhoituspiirin osittaisesta purkamisesta.

Ed. Syrjä: Herra puhemies! Haluaisin ed. Kaarnalle todeta, kun hän puolusteli menettelyänsä valiokunnassa. Mistä sitten lienee johtunut, että hän kävi minulle selostamassa käsittelyn jälkeen, että taisi tulla meneteltyä väärin.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Kun ed. Friberg äsken toi esiin laivankorjauslinjan ja painotti sitä, niin on todettava, että Valmetin

taholta on annettu tietää, että tämä uusi telakkaosa tullaan rakentamaan kokonaan uutta suuruusluokkaa kuin aikaisemmin on puhuttu, siis että 20 metrin laivaleveys nostetaan 30 metriin. Tämä viittaa siihen, että kysymyksessä on tämän uuden lisän osalta uusien laivojen rakentamistelakka. Tätä kun lähdetään tältä pohjalta tutkimaan, niin on luultavaa, että suuria kustannuseroja ei synny; Valmetin johdon taholta ei ole niitä kyllä esitettykään. On myönnettävä, että Valmetin johto ei ole painottanut tätä, se on vain itsepintaisesti ja ilmeisesti arvovaltasyistä iskostunut Vuosaareen, mikä sekin on inhimillisesti ymmärrettävää. Mutta eduskunnan ei pitäisi mennä siihen.

Täällä on aikaisemmin ed. Kaarna puheenvuorossaan maininnut, että kunnallista itsehallintoa vastaan toimitaan, jos eduskunta nyt hylkää tämän lakiesityksen. Tällaista väitettä on vaikea ymmärtää. Vai pitäisikö tehdä niin, että kunnalliselle itsehallinnolle annettaisiin niin suuri oikeus, että se määrittelee myöskin valtiojohtoisen teollisuuden sijoituspaikat? Pitäisikö kunnallisen itsehallinnon vuoksi Helsingin kaupunginvaltuustolle antaa yksinoikeus määrätä, mihin valtiojohtoinen teollisuus Suomessa sijoittuu?

Ed. Vennamo: Herra varapuhemies! Täällä sosiaalidemokraattiselta taholta nimenomaan ed. Friberg on todistanut omilla puheillaan, kuinka heikolla jäällä, epäasiallisella asialla, sosialidemokraatit liikkuvat. Kun asialliset todisteet eivät ole riittäneet, on menty leimaamaan hitleriläiseksi politiikaksi se, jos rohkenee tässä salissa puolustaa kehitysalueita. Tämä jos mikä todistaa, miten pitkälle sosialidemokraatit ovat liukuneet. Suomen kansa ei kyllä pysy ed. Fribergin mukana. Kiitoksia uudesta peukaloruuvista!

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

10) Ehdotukset laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 119 sekä lak.al. n:ot 115 ja 116 (1970 vp.) sekä 65, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44.

Keskustelu:

Ed. Laine: Herra puhemies! Esillä on hallituksen esitys eduskunnalle moottoriajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta. Herättää ihmetystä se, että valtiovarainvaliokunta on jättänyt käsittelemättä eräät tai ainakin erään tätä asiaa koskevan eduskunta-aloitteen. Tein 18. 4. 1970 toivomusaloitteen n:o 310, jonka loppuosa kuului näin: "Lain rajoittavat määräykset estävät maatilatalouden harjoittajia käyttämästä verotonta polttoainetta kaikissa maatilatalouden piiriin kuuluvissa ajoissa. Kun tällaista menettelyä ei voida pitää oikeudenmukaisena, olisi moottoriajoneuvoverosta annettuun lakiin tehtävä asianomaiset korjaukset. Edellä esitettyyn viitaten ehdotamme eduskunnan hyväksyttäväksi toivomuksen, "että hallitus suorittaisi tutkimuksen siitä, olisiko mahdollista muuttaa moottoriajoneuvoverolakia niin, että verottoman polttoöljyn käyttö sallittaisiin kaikissa maa- ja metsätalousajoissa, ja jos tutkimus antaa aihetta, antaisi asiasta esityksen eduskunnalle."

Hallitus on kyllä toiminut toivomusaloitteeni ponnen suuntaan, mutta se ei liene riittävä syy toivomusaloitteeni käsittelemättä jättämiseen, ei liioin se, että aloite on tehty kansandemokraattien taholta. On myönnettävä, että hallituksen esitys ei täydellisesti vastaa toivomustani verottoman polttoöljyn käytön sallimisesta kaikissa maa- ja metsätalousajoissa, joten toivomusaloitteeni käsittely on jatkossakin erittäin aiheellista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

11) Ehdotukset laiksi tasausverolain 6 §:n muuttamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt halli-

tuksen esitys n:o 123 ja ed. Vainion ym. lak.al. n:o 210, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45.

Keskustelu:

Ed. Vainio: Herra puhemies! Viime keväänä annettu tasausverolaki on käsityksemme mukaan liian yksiselitteinen, sillä harkinnanvaraisuus jättää liian suuren tulkinnanmahdollisuuden valtiovarainministeriölle. Tasausverolailla on monissa tapauksissa vaikeutettu ja vaarannettu kotimaista tuotantotoimintaa. Toisaalta harkinnankin ulkopuolelle kokonaan on jätetty monet tuotantotoiminnan kannalta tärkeät valmiit tuotteet, joita kotimaassa ei valmisteta.

Halltiuksen esitys verolain muuttamisesta ei vieläkään anna tarpeeksi täsmällistä sisältöä 6 §:n tulkinnalle. Uutta tässä esityksessä on maininta, että valtioneuvosto voi erityisen painavista kohtuussyistä kokonaan tai osittain vapauttaa verovelvollisen tasausveron suorittamisesta ja määrätä jo suoritetun veron tai osan siitä, palautettavaksi. Sen sijaan hallitus on jättänyt ennalleen, valtiovarainministeriön harkintaan, vapautuksen tasausverosta sellaisille maahan tuoduille tavaroille, joita käytetään teollisessa tuotantotoiminnassa ja joita ei tehdasmaisesti valmisteta Suomessa.

Koska lain tarkoituksena on vaikuttaa kotimaisen tuotannon kilpailuaseman parantamiseen suhteessa ulkomailta tapahtuvaan tuontiin sekä tuontiin kohdistuvan kulutuskysynnän kasvun hillitsemiseen, olisi 6 § muutettava kuulumaan siten, että valtiovarainministeriön tulisi aina myöntää vapautus tasausverosta sellaiselle maahan tuodulle tavaralle, jota käytetään teollisessa tuotantotoiminnassa ja joita ei tehdasmaisesti valmisteta Suomessa.

Toivonkin, että suuri valiokunta käsittelyssä ottaisi huomioon lakialoitteeni n:o 210 ja hyväksyisi kyseessä olevat muutokset siinä muodossa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

12) Ehdotus laiksi eräiden elintarviketuotteiden valmisteverosta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 46 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 124, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 46.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

13) Ehdotus laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain muuttamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 137, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

14) Ehdotus opettajankoulutuslaiksi.

Esitellään sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 24, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelu:

Ed. Salama: Herra puhemies! Opettajankoulutuslain ollessa nyt eduskunnassa ensimmäisessä käsittelyssä on tärkeätä kiinnittää huomiota siihen, että laki liittyy ratkaisevan vält-

tämättömänä osana valtakunnalliseen peruskoulu-uudistukseen. Uuden lain aikaansaaminen mahdollisimman kiireellisenä on mitä tärkeintä. Laki luo yhtenäisen pohjan tulevalle opettajakoulutukselle. Nykyinen koulutus on ollut sattumanvaraista ja ilman yhtenäistä koulutussuunnitelmaa. Noin 60:ssä opettajakoulutuslaitoksessa on valmistunut erilaiseen pätevyysasteen opettajia. Edellä mainittu seikka on aiheuttanut erilaisia ongelmia myös opettajien ammattikunnan keskuudessa. Menneisyyteen kuuluu myös käsitys siitä, että ala-asteen luokkien opetus ei vaatisi samaa pedagogista valmennusta ja opintoja kuin varttuneempien oppilaiden opettaminen. Valiokunta korostaa mietinnössään sitä, että samalla kun suoritetaan nämä tutkinnot ja määritellään ne, tulee kiinnittää huomiota muittenkin kuin ylioppilaiden mahdollisuuksiin tutkintojen suorittamiseen ja opintojen jatkamiseen mainitulla tavalla.

Kun peruskoulusuunnitelmat ovat jo valmiit ja toisen asteen koulutustakin hahmotellaan, ei ole enää aikaa hukattavissa opettajakoulutuslain toteuttamisen kohdalla. Asiaa on valmisteltu useissa komiteoissa. Laki on puitelaki, ja näin ollen on tärkeätä, että valiokunnan mietinnössä olevan 14 §:n mukaisesti tarkemmat määräykset lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetaan tarvittaessa asetuksella.

Valiokunta on katsonut tarpeelliseksi tehdä eräitä muutoksia hallituksen esitykseen. 9 §:n lisäys koskee kuntien velvollisuuksia harjoittelukoulun ylläpitämiseksi. Lisäyssanonta "tarpeellisista", kun on kysymys käyttömenoista, on katsottava aiheelliseksi ja välttämättömäksi. 11 §:ään sisältyy opettajankoulutusyksikön tai harjoittelukoulun lehtorin tai opettajan viran ja toimen tai ylimääräisen toimen haltijan velvollisuus ja oikeus opiskelulukukauden saamiseen. Valiokunta ehdottaa, että hallituksen esityksen mukaan 10 vuoden väliajoin tapahtuva jatko-opiskelu olisi mahdollista jo 7 vuoden väliajoin, mutta velvollisuus jatko-opiskeluun olisi viimeistään 10 vuoden kuluttua, mikäli virkasuhde jatkuu. Käsitykseni mukaan muutosesitys on tarpeellinen. Pakollisenakaan lukukauden mittainen opiskelu, joka on jatko-opiskeluun osallistuvalla taloudellisesti turvattu, ei suinkaan voi muodostua kenellekään stressiksi, vaan pikemminkin vaikutuksiltaan monin tavoin päinvastaiseksi.

Monilla aloilla uusiutuu tietomäärä nopeasti. Voidakseen muokata opetettavaa ainesta tulee opettajan välttämättä olla alansa tiedon tasalla. Erittäin nopeasti uusiutuvaa on kasvatustieteellisen tutkimuksen ja opetuskokeilujen tietomäärä. Tutkimusmenetelmät muuttuvat jatkuvasti. Voidakseen seurata tutkimuksia ja niiden tuloksia opettaja tarvitsee jatkuvasti lisäkoulutusta. Muillakin ammattialoilla, mutta erikoisesti opetusalalla, on ilman toistuvaa jatko-opiskelumahdollisuutta suuri vaara turhautua ja kangistua kaavoihin työssään. Suhteellisen nopeasti toistuvat opiskelukaudet ovat tälle vastavaikutus. Yhteiskunnan kannalta olisi tärkeätä laajentaa taloudellisesti turvattu jatko-opiskelumahdollisuus muillekin ammattialoille. Siellä, missä työntekijä taloudellisesti turvatun jatko-opiskelun kautta on saanut uusia tietoja ja virikkeitä, ovat tulokset olleet asiaa kokeilleissa maissa myönteisiä. Näin on sekä yhteiskunnan että yksityisen kansalaisen kannalta katsottuna. Elämänikäinen kokonaistyöpanos tulee suuremmaksi, jos suodaan ihmiselle mahdollisuudet varsinaisesta työympäristöstään irroittautumiseen ja hänelle samalla tarjotaan myös mahdollisuus jatkukoulutuksen avulla pysyä henkisesti vireänä ja työstään innostuneena.

Valiokunta on mietinnön perusteluissa kiinnittänyt erityistä huomiota myös erityisopettajankoulutuksen välttämättömään kehitykseen. Erityisopetuksen osalta on Jyväskylän yliopisto suorittanut ratkaisevaa osaa maassamme. Koulutus tapahtuu kuitenkin vielä vain opetusministeriön vuosittaisesti myöntämien määrärahavarauksien puitteissa. Parhaillaan on toiminnassa Jyväskylän yliopiston hallintokollegion asettama toimikunta, jonka tehtävänä on laatia ehdotus erityisopettajankoulutuksen kehittämiseksi. Näkisin kehityksen tarpeellisuuden ja suunnan myönteisenä erikoisesti siten, että yliopistossa voisi tarvittaessa olla kaksikin opettajayksikköä, toinen siltä varalta, että hallinnollinen itsenäisyys katsottaisiin erityisopettajankoulutuksessa tarpeelliseksi.

Erityisopettajankoulutus tulee peruskouluuudistuksen toteuttamisen yhteydessä yhä välttämättömämmäksi. Ilman tällä alalla tapahtuvaa kehitystä emme voi toteuttaa koulunkäyntimahdollisuuksien tasa-arvoisuutta kaikkien lasten ja nuorten kohdalla. Näitä lapsia ja nuoria ovat apukouluoppilaat, aivovaurio-, kuulo- ja näkövammaiset, puhe-, lukemis- ja kirjoitushäiriöiset. Ainoastaan lukemis- ja kirjoitushäiriöisten kohdalla on tällä hetkellä kaikilla pätevät opettajat, mutta mm. kuulovammaisten opettajista on 53.8 % epäpäteviä. Vuoteen 1975 mennessä tarvitsemme eri aloille 1 800 erityisopet-

tajaa. Nyt heitä on vain 614 ja heistäkin suuri osa epäpäteviä. Erityisopettajankoulutukseen sisältyvät tämänhetkisesti myös vajaamielisalan erityisopettaja- ja lastentarhan erityisopettajakurssit. Olisi johdonmukaista liittää nämä kiinteämmin erityisopettajankoulutukseen. Nykyinen järjestely pohjautuu moniin erityisopettajankoulutukseen liittyviin hallinnollisiin rajoituksiin. Tästä seuraa, että viimemainitut kurssit rahoitetaan erillisistä sosiaali- ja terveysministeriön myöntämistä varoista. Näin ollen ne ovat hallinnollisesti jonkinlainen liitännäinen koulutuksessa.

Herra puhemies! Kuten mainittu, opettajain jatkokoulutuskysymys saa käsiteltävänä olevan lain kautta vain puitelain luonteen. Siksi onkin tärkeätä, että opettajain jatkokoulutuskysymykseen ja sen edelleenkehittämiseen kokonaisuudessaan kiinnitetään kiireellisesti tarpeellista huomiota ja ryhdytään toimenpiteisiin kokonaisratkaisun aikaansaamiseksi. Toivon asian jatkokäsittelyssä ko. lain vahvistamista sivistysvaliokunnan ehdottamassa muodossa.

Ed. H. Westerlund: Herra puhemies! Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon tiistain istuntoon.

Ed. Procopé: Herr talman! Jag ber att få understöda rdm. H. Westerlunds förslag.

Toinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja ehdotusta on kannatettu, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puheenvuoron käyttäjiä lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Kun otamme huomioon, että asiaa on hyvin huolellisesti valmisteltu sivistysvaliokunnassa, ja kun asialla on kaiken lisäksi kiire, ehdotan, että asia pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

Ed. Teir: Herr talman! Jag ber att få understöda rdm. Honkonens förslag.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. H. Westerlund ed. Procopén kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistain istuntoon. Kutsun tätä ed. H. Westerlundin ehdotukseksi. Ed. Honkonen ed. Teirin kannattamana on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan seuraavaan täysistuntoon. Tämä on ed. Honkosen ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Honkosen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. H. Westerlundin ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahonen, Aitio, Alenius, Antila, Asunmaa, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Helle, Honkonen, Hostila, Huotari, Häggblom, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kaipainen, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Knuuttila, Koivisto, Korsbäck, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, L. Linna, Luja-Vepsä, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Penttinen, Perheentupa, Poutiainen, Puhakka, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Saarto, Salama, Salmi, Sandelin, Sigfrids, Silander, Suomi, Syrjä, Taipale, Tamminen, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Turunen, Vainio, Weckman, Vennamo, Vilponiemi, Virtanen, Volotinen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Aro, Berner, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Holkeri, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, O. Kangas, Karhuvaara, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Kurppa, Laatio, Landström, Lankinen, Linkola, H. Linna, Lottanen, Maijala, Mäki, Mäki-Hakola, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Seppä, Siikaniemi, Sillantaus, Stenbäck, Suokas, I. Suominen, Sutinen, Särkkä, Tarjanne, Tarvajärvi, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi ja Ääri.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Haapasalo, Haarla, Hetemäki, Hjerppe, Hykkäälä, Jaatinen, Junnila, Kalavainen, Karjalainen, Knuuti, Kohtala, Koivunen, Lindeman, Lintilä, Loikkanen, Lähteenmäki, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, A. Niemelä, E. Niskanen, Partanen, Pursiainen, Rytkönen, Räsänen, Salla, Salmivuori, Salo, Salolainen, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, S. Suominen, Tallgren, Toivanen ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 84 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 47.

Eduskunta on hyväksynyt ed. Honkosen ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

15) Ehdotukset laeiksi valtion eläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Esitellään sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 11 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 91 sekä lak.al. n:ot 190 ja 191, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelu:

Ed. Laine: Herra puhemies! Kaatuneen Karjalaisen hallituksen ohjelmaan kuului eläkeerojen supistaminen ja lupaus harkita katon asettamista suurille eläkkeille. Käytännössä hallitus harjoitti tässäkin suhteessa aivan päinvastaista politiikkaa kuin hallitusohjelmassa edellytettiin. Eläke-erojen supistamisen sijasta hallitus pyrki eläke-erojen kasvattamiseen. Siitä on eräänä todistuksena nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys valtion eläkelain muuttamisesta. Sen mukaan tulisivat eräät kahden lapsen perheet saamaan 4 markan korotuksen peruseläketurvaan, mutta toisille annettaisiin 200 markan korotus. Jos suuremman korotuksen saisivat ne, joilla on heikoin peruseläketurva, tehtäisiin heille oikeutta, mutta valitettavasti 200 markan korotuksen saavat ne, joiden peruseläke on 500 markan paremmalla puolella, ja 4 mk saavat ne, joiden peruseläketurva on alle 10 mk. Tällaiseen onnettomaan lopputulokseen johtaa lapsikorotuksen maksaminen prosenttikorotuksena eikä markkamääräisenä korotuksena. Turhaan eivät työtätekevät ja muut vähävaraiset ihmiset ole ihmetelleet sitä, että suurpääoman eläkepolitiikalle ovat vihkiytyneet myös keskustapuolueen ja sos.dem. puolueen edustajat. Kun me taistelimme mm. viime touko-kesäkuun vaihteessa täällä eduskunnassa markkamääräisten lapsikorotusten puolesta, hallituspuolueiden taholla vakuutettiin prosenttikorotuksen sopivan erinomaisen hyvin TEL- ja LEL-eläkkeisiin. Mutta miten on käynyt? Siitä kertovat rakennusalan työeläkekassan antamat tuoreet tiedot seuraavaa. Samanaikaisesti kun prosenttimääräiset lapsikorotukset ovat nostaneet työkyvyttömyyseläkkeitä keskimäärin 16 mk/kk eli noin 11 %, suurimmat korotukset ovat olleet 422 mk eli noin 40 %. Tuskin tarvinnee sanoa, että 16 markan korotukset ovat tulleet 154 markan keskimääräisiin eläkkeisiin, mutta yli 420 markan korotukset 1 000 markan eläkkeisiin. On mielenkiintoista nähdä, tulevatko keskustapuolueen ja sosialidemokraattien edustajat jälleen äänestämään eläke-erojen suurentamista merkitsevän hallituksen esityksen puolesta vai valitsevatko he kommunistien ja kansandemokraattien tavoin markkamääräisten korotusten tien. Me toivomme näin tapahtuvan.

Hallitus esittää työttömyyseläkkeen ikärajaksi 60 vuotta. Ottaen huomioon eläkkeen saamista rajoittavat tiukat ehdot, ei tästä eläkkeestä pääse kuin harva osalliseksi. Huomattava määrä 55-vuotiaita työttömyydestä kärsineitä olisi välttämätöntä saada lain piiriin. Siksi olemme ehdottaneet ikärajan alentamista 55 vuoteen. Näin teimme myös keväällä työttömyyseläkelakia säädettäessä, mutta hallituspuolueet eivät hyväksyneet ehdotustamme. Onko nyt ääni kellossa muuttunut, se nähdään tämän lain toisessa käsittelyssä.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Tuloerot ja siitä johtuen myös toimeentuloerot ovat meidän maassamme eräitä maailman suurimmista. Julkaistujen tilastojen mukaan Euroopassa vain kapitalistisessa diktatuurimaassa Espanjassa tuloerot ovat suuremmat kuin Suomessa. Erityisen suuret ovat meillä eläke-erot. Ne ovat tänä päivänä nimittäin jonkin verran

suuremmat kuin bruttotuloissa esiintyvät erot puhumattakaan nettotuloista.

Meidän maassammehan on järjestelmä sellainen, että sosiaaliturva annetaan prosentuaalisesti, mistä on se seuraus, että sosiaaliturvakin menee pääosiltaan suurituloisille, ja sosiaalipoliittiset tulonsiirrot vain rikastuttavat ennestäänkin suurituloisia. Jonkinlaisen ja karun kuvan meidän suunnattomista eläke-eroistamme antavat tilaston mukaiset keskieläkkeet eri järjestelmissä. Maatalouden yrittäjäeläkkeissä keskimääräinen eläke on vain 42 mk/kk ja vielä perheenäiti saa vain puolet siitä, mitä perheen pää. Kansaneläkkeen keskisuuruus on jo 177 mk. TEL-eläkkeitten keskimääräinen suuruus on 240 mk, muiden yrittäjien eläkkeiden keskimääräinen suuruus 280 mk, ja valtion ja kuntien virkamiesten keskimääräinen eläke peräti 770 mk/kk, elikkä voidaan todeta, että eri ryhmissä valtion ja kuntien virkamiesten eläkkeet ovat lähes 20 kertaa suuremmat keskimäärin kuin maatalouden yrittäjäeläkkeet keskimäärin. Kun nämä ovat keskimääräisiä lukuja, on helppo ymmärtää, minkälaisia ovat todelliset tuloerot, kun haitarin molemmat päät otetaan huomioon. Ne alkavat MYEL:n ja LEL:n muutamasta markasta kuukaudessa ja kohoavat jopa valtion palveluksessa olevien henkilöitten osalta yli 7 000 markkaan kuukaudessa (Ed. Vennamo: Sillä tavalla se kepu on hoitanut maaseudun asiat!). Tämä on sitä eläkepolitiikkaa, jota tässä maassa on harrastettu tähän asti ja halutaan harrastaa ilmeisesti eteenkinpäin.

Tulee mieleeni sosialidemokraattien uusi sosiaalipoliittinen ohjelmaluonnos. Siinä edelleen vaaditaan prosentuaalista työeläkejärjestelmää, joka tulee nämä erot nykyisellään säilyttämään ja niitä kasvattamaan. Tästä huolimatta puheissa kyllä ollaan kovasti köyhän puolella. Ollaan muka nostamassa heidän eläkkeitään ja jopa laittamassa kattoa suurille eläkkeille. Kun näistä asioista on eduskunnassa päätetty, silloin eivät olekaan tulleet puheet mieleen, tai ehkä ovat tulleet, mutta ei ole johtunut sormeen asti, vaan on tullut painetuksi väärää nappulaa. Sosialidemokraatit puhuvat tasa-arvosta. Heidän teemastaan 1/3 on sanaa "tasa-arvo". Onko se tasa-arvoa, että kannatetaan tuloeroja ja toimeentuloeroja kasvattavaa politiikkaa? Minusta se ei ole sitä.

SKDL on tietysti myöskin puheissaan kovasti ja ponnekkaasti puolustanut pienituloisia ja myöskin näitten eläkkeitä. Tekoja sen sijaan ei oikein ole näkynyt. Edellisen eduskunnan aikana, jossa oli sentään vasemmistoenemmistö ja jossa myöskin molemmat työväenpuolueet sekä silloinen kolmaskin työväenpuolue olivat hallituksessa, niitä tekoja olisi odotettu ja niitä odotettiin, mutta eipä niitä kuulunut.

Keskustapuolue myöskin, tosin paljon pienemmässä mittakaavassa mutta kuitenkin muutama heistä, on puhunut pienituloisien puolesta ja pienten eläkkeiden korottamisesta. Erityisesti tulee mieleeni pääministerin sihteeri Väyrynen, joka on julkisesti ilmoittanut kannattavansa tasaeläkejärjestelmää. Se on oikein. Ikävää asiassa onkin vain se, että hän näyttää olevan peräti harvinainen yksilö keskustapuolueen eduskuntaryhmässä.

Kun nyt käsillä olevaa asiaa valiokunnassa käsiteltiin, siellä oli esillä hallituksen esitys, SMP:n Matti Silanderin tekemä esitys ja myöskin keskustapuolueen Heimo Linnan tekemä esitys. Näissä kahdessa rinnakkaislakialoitteessa oli eläkkeen lapsikorotuksen osalta henkenä se, että annettaisiin vakiosuuruinen korvaus kustakin lapsesta, eikä prosenttilinjalla, niin kuin hallitus yksimielisesti, myöskin keskustapuolue mukana ollen, oli esittämässä. Kun asiaa käsiteltiin, niin oli nähtävissä selvästi aika mielenkiintoisia ilmiöitä. Sosialidemokraatit olivat yhtenä miehenä liberaalien ja ruotsalaisten kanssa hallituksen esityksen takana kannattamassa tuloeroja lisäävää linjaa. Sen sijaan keskustapuolueen ed. H. Linna uskalsi sanoa hiukan tätä hallituksen esitystä vastaan. Tästä oli seurauksena, että hänelle huomautettiin, että ei hallituspuolueen edustajalla ole oikeutta ryhtyä tekemään muutosesityksiä lakiin, jonka hallitus on yksimielisesti antanut. Tästä olikin se seuraus, että Heimo Linna luopui omasta rinnakkaisaloitteestaan (Vasemmalta: Niin kevälläkin!), ja niin teki kevälläkin, sehän on aivan totta. Mutta kertaushan on opintojen äiti, ehkäpä äänestäjätkin kohta oppivat. Sen sijaan hän kyllä puuttui asiaan hiukan, mikä on sentään tunnustuksena todettava. Hän nimittäin esitti, että prosenttilinja hyväksyttäisiin, mutta kuitenkin vaati vähimmäismarkkamääriä, jotka olivat yhdestä lapsesta 50 mk ja kahdelta tai usemmalta 100 mk kuukaudessa. Kuinka siinä sitten kävi? Siinä kävi niin, että loppujen lopuksi hänen esityksensä kaatui äänin 8:6. Tämän esityksen puolesta olivat SKDL, SMP ja osa keskustapuolueen valiokuntaryhmää. Keskustapuolueen valiokuntaryhmä ei katsonut voivansa kokonaisuudessaan yhtyä edes tähänkään jo lähes vesitettyyn esitykseen. Sen sijaan kun

oli kysymys todella todellisen korjauksen tuovasta esityksestä eli SMP:n esityksestä, jossa todella olisi jokaiselle annettu vakioraha, ja siitä äänestettiin, niin vain SMP:n kaksi edustajaa olivat tämän vakiokorvauksen puolesta. Siinä äänestyksessä myöskin keskustapuolueen kuin myöskin SKDL:n edustajat yksimielisesti äänestivät prosenttilinjan puolesta. Todettakoon SKDL:n melkoisesta kaksinaamaisuudesta tässä asiassa, että kun ed. H. Linna esitti oman prosenttilinjaa tukevan muutosesityksensä, niin SKDL:n edustaja Juvela kannatti tätä esitystä, ja siitä syystä se myöskin tuli käsittelyyn. Ilmeisesti kumpikaan keskustapuolueen muista kansanedustajista ei olisi sitä kannattanut, ainakaan eivät yrittäneet kannattaa. Nyt kuitenkin SKDL on vastalauseessaan tullut täysin SMP:n linjoille; siellä on nyt esitettynä vakiokorvaus lapsista. Se on aivan oikein, ja toivotan teidät tervetulleiksi tälle oikealle, pienituloisen asiaa ajavalle linjalle.

Ed. Laine, joka äsken käytti puheenvuoroja asiasta, valitettavasti — oliko taktiikka kyseessä, sitä en tiedä — oli juuri ratkaisevista käsittelyistä poissa koko valiokunnasta (Ed. Vennamo: Siitä kuulitte! — Ed. Laine: Eduskunta antoi lomaa!).

Kun tähän lakiin kuitenkin liittyy myöskin työttömyyskysymys, niin on tänä päivänä todettava, että kun työttömyys maassa erityisesti kehitysalueilla on erittäin voimakkaasti lisääntymässä, niin siitä on se eittämätön seuraus, että nimenomaan vanheneva työvoima ei tänä päivänä ja varsinkaan ensi talvena tahdo enää työtä saada. Erityisen katkerasti tämä iskee naistyövoimaan. Mehän tiedämme, että tänä päivänä jo 40 vuotta täyttänyt nainen katsotaan meidän työmarkkinoillamme vanhaksi eikä enää uuteen työpaikkaan kelvolliseksi. Kuitenkin hallitus esitti, että työttömyyseläke annetaan ainoastaan 60 vuotta täyttäneelle. SMP sekä lakialoitteessaan että valiokunnan käsittelyn aikana esitti, että tämä ikäraja tulisi laskea 50 vuoteen. Vain tämä toisi todellisen korjauksen asiaan, ei ehkä sekään lopullista, mutta erittäin ratkaisevan korjauksen. Kun tästä asiasta valiokunnassa äänestettiin, niin senkään taakse ei yksikään SKDL:n edustaja katsonut voivansa tulla, vaan he äänestivät yksimielisesti SMP:n tätä hyvää esitystä vastaan. Tässäkin asiassa on järki sentään tullu jälkeen päin, ja SKDL:kin esittää ikärajaa alennettavaksi, ei tosin mielestämme riittävästi, mutta parempi näinkin kuin ei ollenkaan. Ehkä myöskin lähestyvät vaalit saivat SKDL:n tekemään nämä mielenmuutoksensa valiokunnan käsittelyn jälkeen. Oli erittäin paikallaan tietysti sekin. Syythän ovat loppujen lopuksi toisarvoiset. Tärkeintä on se, että korjauksia saataisiin aikaan.

Ed. H. Linna (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Selvityksenä on hyvä tässä vaiheessa, jolloin asia on vasta ensimmäisessä käsittelyssä, ilmoittaa ed. Tupamäelle, että SMP:n esitys lapsikorotuksesta antaa korkeimman eläkkeen saavalle virkamiehelle enemmän kuin hallituksen esitys, jos lapsia on esimerkiksi kolme. Tässä mielessä, kun on myöskin vastuu pidettävä siitä kuka maksaa kulut, täytyy sanoa, että SMP:n tasaeläke-aloite antaa enemmän jokaiselle kuin hallituksen esitys korkeimman eläkkeen saavalle virkamiehelle tässä tapauksessa.

Edelleen SKDL:n edustajille toteaisin lopuksi että he ovat vastalauseeseensa jäljentäneet hallituksen esitykseen jättämäni rinnakkaisaloitteen.

Ed. Sandelin (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tupamäki mainitsi äskesessä puheenvuorossaan, että me sosialidemokraatit emme olisi tasa-arvoisen eläkepolitiikan kannalla muuta kuin puheissa, ei teoissa. Huomauttaisin tähän, että ilmeisesti ed. Tupamäellä on kovin lyhyt muisti tai sitten hän muuten tahallaan vääristelee asioita. Hän ei nimittäin muistanut sitä, miten eduskunta viime viikon tiistaina tilintarkastajain kertomuksesta annettua valtiovarainvaliokunnan mietintöä käsitellessään hyväksyi allekirjoittaneen esittämän, aloitteeseeni n:o 723 perustuvan ponnen, jossa hallitusta velvoitettiin suorittamaan eläkepolitiikassa tutkimuksia siten, että nimenomaan eläkkeitä korotettaisiin ja suuremmille eläkkeille tulisi katto. Näin ollen vain toteaisin, että me olemme muutenkin mukana kuin vain puheissa meidän eläkepoliittisen ohjelmamme kannalla.

Ed. Tupamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Toteaisin lyhyesti ed. H. Linnalle, että markkamääräisesti SKDL:n esitys ja meidän esityksemme eivät juuri poikkea toisistaan, jos lapsia on todella esim. kolme.

Mitä tulee sosialidemokraattien käyttämään puheenvuoroon, niin toteaisin, että on hiukan kevyttä se, että ruvetaan puhumaan joistakin heikoista esitetyistä ponsista silloin, kun meillä

on käsiteltävänä asia, jossa konkreettisesti pystyy päättämään että nyt tehdään näin, tasoittamaan eläkepolitiikkaa.

Tulee myöskin mieleeni viime keväältä sosialidemokraattien taholta täällä käytetty puheenvuoro, kun samaa asiaa käsiteltiin muiden työeläkkeiden osalta. Silloin siltä taholta todettiin, että ei tuloveroa tasaavaa politiikkaa voi eläkkeistä aloittaa. Minä olen henkilökohtaisesti asiasta täysin eri mieltä. Se voidaan aloittaa mistä tahansa, ja se on aloitettava siitä mistä se käytännössä voidaan, ja tästä se nyt voitaisiin.

Ed. H. Linna (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tupamäen äskeisen puheenvuoron johdosta toteaisin, että hän tarkistaisi asiallisesti, minkälaisen vastauksen hän äskeiseen puheenvuorooni antoi.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Kun sosialidemokraattiselta taholta on nyt ilmoitettu, että aiotaan tehdä parannus, haluaisin huomauttaa, että tämä parannus on näennäinen. Pyydetään tutkimusta kohtuuttomista eläke-eroista ja väärästä linjasta, vaikka kaikki tietävät, että vuosia on tehty väärin, että sosialidemokraatit ovat olleet mukana ja että pieneläkeläiset ovat kärsineet. Nyt koetetaan peittää vaalien alla asiaa, että asiaa tutkittaisiin, ja sitten vaalien jälkeen jatkettaisiin taas, jos on poliittista voimaa, väärää linjaa. On vaikea tällaiselle antaa mitään arvoa, koska asia on ilman tutkimusta selvä, ja niin kuin täällä todettiin, kohta taas äänestämme asiasta.

Toiseksi haluaisin sanoa, että SMP:n käsityksen mukaan kaikki lapset ovat samanarvoisia, olivat matalassa majassa tai missä, ja siitä syystä me olemme tasaeläkkeen kannalla myös lasten kohdalla.

Lopuksi tyydytyksellä on todettava, että SKDL:n jyrkkä siipi on näissä asioissa tullut synnintuntoon. Oli todella jo korkea aika, sillä vasemmistoenemmistöisen eduskunnan aikana palkka-eläkeministeri Alenius, SKDL:n puheenjohtaja, ajoi eläkekaton pois, lain hyväksytyksi eduskunnassa niin että taivasta myöten suureläkkeet saatiin läpi. On myös pakko todeta, että eläketurvakeskuksessa, TEL:in ja LEL:in keskuksessa, vuodesta vuoteen istuvat SAK:n edustajat, työnantajien edustajat, korkeat virkamiehet ja sitä tietä myös kepu. Me emme ainakaan ole olleet siellä mukana. Mutta asiat on koko ajan hoidettu väärämielisesti, eikä ole haluttu edes lakeja korjata.

Kerron vain yhden esimerkin. Siellä Kuopion puolella on metsätyömies yli 20 vuotta tehnyt metsätöitä, sairasteli kolme viimeistä vuotta, oli myös työttömänä, haki eläkettä. Mitä sai? 2,96 mk kuukaudessa.

Ed. Laine: Herra puhemies! Ed. H. Linna puheenvuorossaan äsken mainitsi, että SKDL:n sosiaalivaliokunnan jäsenten vastalauseen teksti on sama kuin hänen aloitteensa sisältö. Jos todella näin on, on erittäin mielenkiintoista nähdä, miten ed. H. Linna tulee menettelemään, kun äänestetään tästä SKDL:n vastalauseen tekstistä.

Mitä tulee ed. Vennamon äsken mainitsemaan määritelmään kansandemokraattisen ryhmän jyrkästä siivestä jne. — ja väitteeseen meidän tulemisesta synnintuntoon — niin tässä hän kyllä kuvittelee jotain muuta kuin tosiasioita. Ei meillä ole mitään aihetta tulla synnintuntoon, koska emme ole tuota syntiä tehneet.

Ed. Sandelin: Herra puhemies! Kun täällä ed. Vennamo sanoi, että sosialidemokraatit vain tutkivat asioita, mutta eivät toimi, niin hän antoi asiasta täysin väärän kuvan. Muistuttaisin edelleen ed. Vennamolle, kuka tässä eduskunnassa on ensimmäisen kerran ryhtynyt toimenpiteisiin näitten eläkehuippujen katkaisemiseksi. Eiköhän se ollut sentään sosialidemokraatit. 20 päivänä toukokuuta 1969 oli täällä esillä virkamieseläkkeistä annettu laki. Siinä aiottiin antaa eräälle virkamiesryhmälle varsin korkeat eläkkeet. Silloin meidän toimestamme puututtiin tähän ja myöskin nämä eläkehuiput katkaistiin.

Ed. Vennamon tapana on täällä eduskunnassa yleensä ollut se, että hän on kyllä valmis tekemään ehdotuksia tutkimatta asioita sen paremmin. Me sosialidemokraatit emme voi harjoittaa niin vastuutonta politiikkaa. Meidän mielestämme ensin asiat pitää tutkia, niin kuin mm. tämä eläkekysymys, josta viime tiistaina hyväksyttiin meidän tekemämme ponsi, ja sen jälkeen, kun asioita on tutkittu, pitää kiireesti myös toimia niin, että tällaiset epäkohdat saadaan pois, mitä eläkelaissa ja eläkekassojen säännöissä on.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä totean, että todella 1969

myös sosialidemokraatit olivat mukana, kun suureläkkeille pantiin katto, mutta pantiin vain niille vanhoille harvoille, muutamalle sadalle vuodelta 1962 ja sitä vanhemmille, ja se pystyttiin tekemään ilman tutkimista. Mutta miksi muissa tapauksissa, vaikka täällä eduskunnassa on jatkuvasti äänestetty, ette ole halunneet oikeudenmukaisuutta, vaan olette puolustaneet suureläkkeitä ja olleet kylmiä ja välinpitämättömiä kohtuuttoman pienille eläkkeille, vaikka rahaa eläkerahastoissa on riittävästi?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

16) Muistutus valtioneuvoston jäsenten virkatointen lainvastaisuudesta.

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 17 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Vennamon ym. kirjelmä, joka sisältää yllämainitun muistutuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 17. Perustuslakivaliokunnan annettua lausuntonsa valtioneuvoston jäsenten virkatointen lainvastaisuudesta on eduskunnan oikeudesta tarkastaa valtioneuvoston jäsenten ja oikeuskanslerin virkatointen lainmukaisuutta 25 päivänä marraskuuta 1922 annetun lain 6 §:n mukaan eduskunnan vallassa päättää, joko että asianomaiset valtioneuvoston jäsenet on pantava syytteeseen valtakunnanoikeudessa sanotun lain mukaan taikka että asia on raukeava. Jos eduskunta ei suorastaan päätä, että asia on raukeava, on asianomaisia valtioneuvoston jäseniä kehotettava eduskunnalle antamaan kirjallinen tai suullinen selitys, joka on annettava kymmenen päivän kuluessa tiedon saamisesta.

Eduskunta voi siis asian käsittelyn tässä vaiheessa päättää, että käsiteltävänä oleva asia joko kokonaan tai joltakin osalta on raukeava, mutta sikäli kuin asian ei ole päätetty raukeavan, on eduskunnan vastaavasti päätettävä kehottaa kutakin asianomaista valtioneuvoston jäsentä antamaan eduskunnalle vastuunalaisuuslain 6 §:n 2 momentissa säädetty kirjallinen tai suullinen selitys asiassa.

Keskustelu:

Ed. Häikiö: Herra puhemies! Käsiteltävänä olevan asian sisältönä on muistutus siitä, että hallitus olisi lainvastaisesti toukokuun 19 päivänä 1971 antanut asetuksen maan ulkomaankaupan turvaamisesta joulukuun 30 päivänä 1961 annetun asetuksen muuttamisesta. On sinänsä paikallaan, että tehdään muistutuksia valtioneuvoston jäsenten virkatointen lainvastaisuudesta silloin, kun siihen on aihetta. Käsiteltävänä oleva muistutus on kuitenkin täysin aiheeton ja perusteeton, kuten lähemmin ilmenee perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteluista.

Herra puhemies! Viitaten perustuslakivaliokunnan lausuntoon ehdotan, että asia on raukeava.

Ed. Paananen: Herra puhemies! Kannatan ed. Häikiön tekemää ehdotusta.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Esillä on edesmenneen Karjalaisen hallituksen ulkomaankaupan rajoittamista koskeva asetus 19 päivältä toukokuuta 1971, jonka SMP:n eduskuntaryhmä on kirjelmässään katsonut lainvastaiseksi.

UKK-sopimuksen yhteydessä hallitus sitoutui olemaan nostamatta veroja ja maksuja. Tämän kaiken Karjalaisen hallitus petti yksimielisesti ja harkitusti. Kaiken kukkuraksi nostettiin vielä lainakorkoakin. Toteuttaakseen veroryöstölinjaansa Karjalaisen hallitus antoi eduskunnalle esityksen ns. maksutasepaketiksi. Tähän maksutasepakettiin sisältyivät ylimääräinen liikevaihtoveron 15 %:n korotus sekä eräänlainen, myös välttämättömyystarvikkeiden tuontivero.

Kun eduskunnassa esiintyi vastustusta näitä lakeja kohtaan eivätkä lait menneet hallituksen tahdon mukaisesti läpi aivan salamavauhtia muutamassa päivässä sekä kun kansalaiset halusivat turvautua näitä hallituspuolueiden suuria veronkorotuksia vastaan ostamalla välttämättömyystarvikkeita ja muita tavaroita, jotka hallitus tahtoi panna verolle muka ylellisyystavaroina, niin Karjalaisen hallitus ryhtyi estämään kansalaisten laillista ostotoimintaa ja pani asetuksella voimaan myös jarrut ja rajoitukset ulkomaankaupalle. Samalla hallitus syytti kansalaisia muka keinottelusta, vaikka kansalaiset turvautuivat vain ostotoiminnassaan hallituksen veroryöstöä vastaan. Ulkomaankaupan ra-

joitusta koskevan asetuksen hallitus ilmoitti olevan voimassa vain lyhyen ajan, ja se kumottiinkin jo vaille kolmen viikon kuluttua kesäkuun 7 päivänä.

Voimassa olevien lakien ja kansainvälisten sopimusten mukaan kansalaisten vapautta ja ostotoimintaa saa hallitus rajoittaa työllisyyden tai maksutaseen turvaamiseksi.

Mitä ensiksi tulee työllisyyteen, niin Karjalaisen hallitus oli päinvastoin katsonut, että kansalla on liikaa rahaa ja että kiristämällä lainansaantia, nostamalla lainakorkoa sekä muutoinkin rajoittamalla kansalaisten ostokykyä päinvastoin oli maassamme työllisyyttä heikennettävä. Kysymyksessä ei siis ole ollut työllisyyden turvaaminen vaan työttömyyden edistäminen. Tämä pulapolitiikan linja onkin antanut nopeita tuloksia, sillä ensi talvena on maassamme jo lähes 100 000 työtöntä, vaikka sadattuhannet suomalaiset ovat joutuneet lähtemään omasta maastaan maanpakoon Ruotsiin. Jopa viime päivät ovat osoittaneet, että hallitus selvästi pelkäsi vastuuta oman politiikkansa seurauksesta ja hajosi sisältäpäin ja kaatui.

Mitä taas ulkomaisen maksutaseen turvaamiseen tulee, niin maamme maksutasetta ei uhannut silloin mikään sellainen vaara, joka olisi vaatinut rajoitusasetuksen antamista. Päinvastoin Suomen Pankin valuuttavaranto kasvoi jatkuvasti ja on kasvanut vielä tämän jälkeenkin. Kasvu on kuluvana vuonna jo yli 500 milj. nmk. Kaiken kukkuraksi Suomen Pankin pääjohtaja oli ilmoittanut, että missään tapauksessa maatamme ei uhkaa maksutasekriisi kahteen vuoteen nykyisellä menolla.

Mitään pakottavaa syytä poikkeusasetukseen ja poikkeukselliseen menettelyyn ei siis ollut olemassa, vaan hallituksella oli kaikki mahdollisuudet rauhallisesti harkita virheellisen talouspolitiikkansa korjaamista ilman tämänkaltaisia poikkeussäännöksiä. Kaiken kukkuraksi nyt kuukausien päästä katsotaan, että pistevero ja lainakoron korottaminen eivät enää ole edes tarpeellisia ja ainakin pistevero näyttää jo raukeavan vuodenvaihteessa, vaikka ulkomaankaupan vajaus on viime keväästä erittäin suuresti kasvanut.

Vielä huomautettakoon, että rajoitusasetus oli voimassa vain vaille kolme viikkoa, eikä kukaan voi vastuullisesti väittää, että tämän kolmen viikon aikana maksutase olisi ollut tai joutunut millään tavoin vaaranalaiseksi. Tästä huolimatta hallitus suunnitteli asetuksen voimassapitämistä vain tällaisen lyhyen ajan ja antoi tällä perusteella laittomasti poikkeusasetuksensa.

Kaikesta voimme siis todeta, että hallitus on menetellyt selvästi voiman oikeudella lainvastaisesti. Mutta hallituspuolueet ja oikeisto, jotka ovat halunneet toimia Suomen kansaa ja pienyritteliäisyyttä vastaan, ja myös hallituksessa silloin vielä mukana ollut SKDL tukevat edelleen tällaista vääryyttä ja väärää, laitonta menettelyä. Samalla kannalla näyttää myös vielä olevan SKDL pyrkiessään pakkososialistiseen yhteiskuntaan; ehkäpä SKDL arvelee kohta pääsevänsä takaisin hallitukseen.

Eduskunnan perustuslakivaliokunnassa SMP:n edustaja jäi yksin eikä saanut vastalauseelleen mitään tukea. Enemmistön voima ei kuitenkaan millään tavoin voi muuttaa tai poistaa tapahtunutta laittomuutta. SMP:n esittämiä tosiasioita ei ole millään tavoin pystytty kumoamaan eikä edes horjuttamaan, ja kuitenkin laillisuusvaliokunnan, perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, kokoomukselainen ed. Häikiö rohkeni lausua täällä eduskunnassa, että meidän kantelumme, meidän laillisuusvaatimuksemme on muka täysin aiheeton ja perusteeton. Kun eduskunnan on ehdottomasti vaadittava, että kaikki noudattavat maassamme lakia, olipa kysymys kenestä tahansa aina ministereitä myöten, niin katson, että 19. 5. 1971 annetun rajoitusasetuksen antamiseen osallistuneet henkilöt: entinen pääministeri Karjalainen sekä entiset ministerit Helle, Käkelä, Mattila, Kaasalainen, Kalavainen, Haapasalo, Tallgren, Gestrin, Berner, Eskelinen, Itälä, Kuusi ja Laaksonen ovat virkatoimessaan menetelleet selvästi lainvastaisesti, josta menettelystä heidät myös sen vuoksi, että hallitus on toimenpiteillään aiheuttanut yksityisille kansalaisille taloudellista vahinkoa ja taloudellisia menetyksiä, olisi asetettava lailliseen vastuuseen.

Ed. Häikiö: Herra puhemies! Huomautan vain, että kysymyksessä olevat sopimukset ovat GATT- ja FINEFTA-sopimukset ja että Suomen taholta on sopimuspuolille ilmoitettu tuontirajoituksista, mutta sopijapuolten taholta ei mistään ole tehty muistutusta näitten rajoitusten suhteen.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! On välttämätöntä vastata perustuslakivaliokunnan herra puheenjohtajalle, että minä olen lausuntoni perustanut täysin Suomen omaan sisäiseen

lakiin. En ole sanallakaan vedonnut GATT:iin ja muuhun, koska muitten valtakuntien mahdollinen puuttuminen Suomen laittomuuksiin on heidän kannaltaan poliittinen kysymys ja taloudellinen kysymys, ja sillä tavoin sitä ei voi eikä saa arvostella. Kysymys on lakien noudattamisesta meidän omassa maassamme.

Ed. Silander: Herra puhemies! Minä viittaisin täällä tässä asiassa käytyyn keskusteluun. Mitä ensinnäkin tulee tuohon ed. Häikiön ilmoittamaan ilmoitukseen sopimuspuolille, jonka ilmoituksen jo kaatunut hallitus väittämänsä mukaan olisi tehnyt, vaikuttaa omituiselta perustuslakivaliokunnan pyydettyä valtioneuvostosta kaiken asiaan kuuluvan selvityksen, että tällaisesta ilmoituksesta ei ole selvistystä perustuslakivaliokunnalle tehty. Nythän on tietysti mahdollista, että selvitystä ei ole annettu, tällaista ilmoitusta, ja toinen mahdollisuus on, että ilmoitus todellisuudessa on lähtenyt.

Minä vielä haluaisin kiinnittää huomiota perustuslakivaliokunnan mietinnön perusteluihin. Täällähän todetaan, että hallitus 14 päivänä toukokuuta 1971 antoi eduskunnalle esityksen laiksi tästä ns. pisteverosta sekä esityksen tasausverolaista. Ja erittäin vaikuttavana perusteena tässä perustelussa sitten todetaan, että jo ennen näiden lakiesitysten tuloa eduskunnan käsiteltäviksi oli annettujen selitysten mukaan ollut havaittavissa lakiehdotuksissa mainittujen tavaroiden keinottelunluontoista tuontia. Myös entinen pääministeri Ahti Karjalainen perustuslakivaliokunnalle antamassaan kirjallisessa vastineessa toteaa näin: "Jotta sinä väliaikana, jolloin mainitsemani lakiesitykset olivat eduskunnan käsiteltävinä, voitaisiin estää mainittujen lakien soveltamispiiriin kuuluvien tavaroiden keinotteluluontoinen maahantuonti." Mikä on keinotteluluontoista maahantuontia? Jo manallemenneen hallituksen käsityksen mukaan se on sitä, jos kansa saa halvemmalla ostaa tavaraa.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Haluan vielä yhtyen ed. Silanderiin todeta, että keinotteluluontoista tuontia — jota muuten ei ole esiintynyt — ei saa estää tällaisella asetuksella. Sitä ei laki tunne. Kysymyksessä on vain maksutaseen vaaranalaiseksi joutuminen tai työllisyys. Ja nämä perusteet eivät kestä, kun on kahdesta viikosta kysymys, ja kun koko ajan valuuttavaranto vain kasvaa — kasvaa vieläkin. Ja nyt kun poistetaan nämä lait, ei mitään tapahdu, ei maksutase ole vaarassa. Tämä osoittaa, että hallitus käytti laittomia keinoja oman väärän politiikkansa läpiajamiseksi ja kaatui siihen ja nyt siunataan myöskin tämä laittomuuspuoli.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Häikiö ed. Paanasen kannattamana ehdottanut eduskunnan päätettäväksi, että asia on raukeava.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Nyt olisi päätettävä ed. Häikiön tekemästä raukeamisehdotuksesta. Jos raukeamisehdotus hylätään, on eduskunnan päätettävä kehottaa asianomaisia valtioneuvoston jäseniä antamaan eduskunnalle vastuunalaisuuslain edellyttämä selitys.

Huomautan valtiopäiväjärjestyksen 62 §:n säännöksestä, jonka mukaan edustaja saa häntä henkilökohtaisesti koskevassa asiassa olla mukana keskustelussa mutta ei päätöstä tekemässä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Häikiön tekemän raukeamisehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on raukeamisehdotus hylätty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Alenius, Aro, Forsman, Friberg, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Holkeri, Honkonen, Hostila, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Linkola, H. Linna, Lottanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Sandelin,

Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Sorsa, Stenbäck, Suomi, I. Suominen, Särkkä, Taipale, Tamminen, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Vaittinen, Vartia, Weckman, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Aitio, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Gestrin, Haapasalo, Helle, Hetemäki, Hjerppe, Huurtamo, Hykkäälä, Jaatinen, Junnila, Kaasalainen, Kalavainen, Karjalainen, Knuuti, Kohtala, Koivunen, Käkelä, Lindeman, Lintilä, Loikkanen, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, A. Niemelä, E. Niskanen, Partanen, Pursiainen, Raatikainen, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Suksi, Sundqvist, S. Suominen, Sutinen, Tallgren, Tarjanne, Tiilikainen, Toivanen, Uusitalo, Westerholm, S. Westerlund, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 17 ei-ääntä; poissa 61.

Eduskunta on hyväksynyt ed. Häikiön tekemän raukeamisehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

17) Ehdotus Imatran Voima Osakeyhtiön toisen ydinvoimalaitoksen hankintaan liittyvälle luotolle annettavista valtiontakauksista.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 48 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 135, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 48.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi torstaina kello 14 pidettävään istuntoon:

18) Ehdotuksen laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 18;

19) Ehdotuksen laiksi kadonneen henkilön julistamisesta kuolleeksi annetun lain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 19;

20) Taloudellisen, teknisen ja teollisen yhteistyön kehittämisestä Suomen Tasavallan ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välillä tehdyn sopimuksen hyväksymistä

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 15;

21) Ehdotuksen laiksi verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain 12 §:n muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49;

22) Pientonniston rakennuslainoille annettavia valtiontakauksia

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 50;

23) Ehdotuksen laiksi sähkölaitoksista annetun lain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 11;

24) Ehdotuksen laiksi kuurojen ja sokeiden ammattikouluista

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11;

25) Suomalaisen ja ruotsalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnettyjen määrärahain hoitoa koskevien kertomusten

johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 12;

26) Ehdotuksen laiksi kansaneläkelain 30 §:n muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 12; ja

27) Ehdotukset laiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimassaoloajan pitentämisestä ja laiksi eläkeoikeuden valintaa koskevan ilmoituksen tekemisestä eräissä tapauksissa

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 13.

P u h e m i e s: Edustajille jaettu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 18 voitaneen nyt esitellä pöydällepanoa varten.

Hyväksytään.

Ehdotukset laeiksi valtiopäiväjärjestyksen ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 18 esitellään ja p a n n a a n p ö y d ä l l e puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti eduskunnan seuraavaan istuntoon.

P u h e m i e s: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 17.50.

Täysistunto lopetetaan kello 17.43.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

---

92. Tiistaina 2 p. marraskuuta 1971

kello 17.50.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia. Siv.

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotus opettajankoulutuslaiksi .. 2603
Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 24.

2) Ehdotukset laeiksi valtiopäiväjärjestyksen ja eräiden muiden lakien muuttamisesta ..... „
Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 18; hallituksen esitys n:o 80.

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Nimenhuudon asemesta merkitään läsnäoleviksi ne edustajat, jotka olivat läsnä edellisessä istunnossa.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus opettajankoulutuslaiksi.

Esitellään sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 24, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelu:

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Minä en ole aivan varma siitä, mistä syystä ruotsalaisen kansanpuolueen taholla äsken tehtiin pöydällepanopyyntö, mutta jos se koskee ruotsinkielistä opettajankoulutusta, niin haluaisin tässä alleviivaten korostaa, että hallitus esityksessään toteaa seuraavaa: "Ruotsinkielinen opettajankoulutusyksikkö olisi sijoitettava Vaasaan. Tähän yksikköön on keskitettävä, mikäli se osoittautuu mahdolliseksi, kaikki ruotsinkielinen opettajakoulutus sekä kasvatustieteen opetus ja tutkimus. Vaasan koulutusyksikön tulisi hallinnollisesti olla Åbo Akademin osa. . ."

Lisäksi, herra puhemies, kaikki ruotsalaisten omat järjestöt ovat suositelleet tällaista ratkaisua, siis hallituksen esityksen hyväksymistä, joten valiokunta, välttyäkseen suuremmalta arvostelulta, on yksimielisesti ollut hallituksen esityksen kannalla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

2) Ehdotukset laeiksi valtiopäiväjärjestyksen ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 18 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 80, joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelu:

Ed. Häikiö: Herra puhemies! Hallitus on antanut esityksen eduskunnalle vaalilain muutoksista, jotka sinänsä ovat erittäin odotettuja. Siihen sisältyi äänioikeusikärajan alentaminen 20 vuodesta 18 vuoteen. Edelleen ulkomailla asuville annettiin äänioikeus riippumatta siitä, kuinka kauan asianomainen oli ulkomailla asunut. Esityksessä laajennettiin myöskin äänioikeutta siten, että vain ne, jotka tuomioistuimen päätöksellä oli julistettu holhottavaksi, olisivat olleet ilman äänioikeutta. Edelleen tuossa esityksessä tehtiin mahdolliseksi asevelvollisena vakinaisessa väessä olevien asettuminen ehdokkaiksi valtiollisissa vaaleissa.

Kuten sanottu, nämä kaikki olivat hyviä esityksiä. Hallituksen esityksen käsittely oli valiokunnassa viety varsin pitkälle. Eduskunnan yllättävä hajottaminen kuitenkin aiheutti sen, ettei lakien säätäminen enää kokonaisuudessaan ollut teknillisesti mahdollista. Emme olisi ehtineet enää saada seuraaviin vaaleihin äänioikeusikärajaa alennetuksi, emme ulkomailla asuville äänioikeutta emmekä äänioikeuden laajentamista (Ed. Vennamo: Mitäs vitkutitte niin kauan!). — Ei ole sittenkään saatu, koska tämä on kesällä annettu esitys (Ed. Vennamo: Keväällä!).

Sen sijaan esityksessä oli kuitenkin eräs kohta, jolta osalta esitys voidaan hyväksyä ja ehditäänkin se tehdä, ja se koskee asevelvollisten mahdollisuutta asettua ehdokkaaksi. Tämän vuoksi valiokunta käsittelikin asian siten, että se nuo sinänsä hyvät esitykset, joita teknillisesti ei voitu saattaa voimaan, tällä kertaa hylkäsi ja sen sijaan esittää hyväksyttäväksi asevelvollisten osalta tehtyjä lainmuutoksia. Valiokunta edellyttää, että hallitus heti vaalien jälkeen antaa uudelleen esityksen, jossa esitetään uudelleen eduskunnalle kaikkia näitä kohtia, jotka tällä kertaa on esitetty hylättäväksi.

Mitä tulee niitten kahden pykälän sisältöön, mistä täällä nyt on kysymys, niin mainittakoon, että siinä on tehty pari pientä muutosta. "Sotilashenkilö"-sana on korvattu "sotilas"-sanalla valtiopäiväjärjestyksen 7 §:ssä. Tämä muutos on tehty sen vuoksi, että sotilashenkilö määritellään ohjesäännöissä (Ed. Vennamo: Kyllä täällä sanoja muutetaan muitakin!). Jos tämä sana olisi jätetty valtiopäiväjärjestykseen, niin käytännössä olisi ollut mahdollista, että kun ohjesääntöjä muutetaan hallinnollisessa järjestyksessä, niin perustuslain sisältöä olisi samalla tultu muuttaneeksi. Sen sijaan käsite sotilas on vahvistettu lainsäädännössä, ja sen vuoksi sen laajentaminen tai supistaminen on eduskunnan valvottavissa. Sotaväen rikoslakiin tehtiin muutos, joka aiheutui välittömästi edellisestä muutoksesta. Siellä on laajennettu asevelvollisen sotilaan mahdollisuutta osallistua poliittisiin tilaisuuksiin joustavammaksi siten, että tämä on tehty mahdolliseksi, jos se tapahtuu esimiehen luvalla.

Asian käsittely on sikäli kiireellinen, että jos halutaan voitavan noudattaa näitä muutoksia seuraavissa vaaleissa, niin nämä olisi saatava vahvistetuksi marraskuun 12 päivään mennessä.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Asia on tullut niin tavattoman nopeasti eduskunnan käsittelyyn, ettei edes tämän asian asiallisia papereita ole keritty painaakaan — ne on monistettu — niin että eduskunta ei ole ennättänyt riittävästi paneutua kyseessä oleviin asiapapereihin. Siksi, herra puhemies, ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon tiistain istuntoon.

Ed. Kurppa: Herra puhemies! Kannatan ed. Vainion tekemää ehdotusta.

Puhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja sitä on kannatettu, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Ed. Hostila: Herra puhemies! Ehdotan, että tämä asia pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

Ed. Häikiö: Herra puhemies! Kannatan ed. Hostilan tekemää ehdotusta. Ehkä saan tätä perustella vielä sillä, että ed. Vainion ehdotus käytännössä merkitsee tämän esityksen hylkäämistä. Perusteet ovat sikäli oudot ed. Vainiolla, että tällä kertaa laki on sellainen, että jos siviilipalvelukseen mennyt haluaa asettua ehdokkaaksi, niin hänellä on siihen mahdollisuus; mutta kun mies on halunnut mennä aseelliseen palvelukseen, niin häneltä tämä mahdollisuus estettäisiin.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vainio ed. Kurpan kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistain istuntoon. Kutsun tätä ed. Vainion ehdotukseksi. Ed. Hostila ed. Häikiön kannattamana on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon. Tämä on ed. Hostilan ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Hostilan ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vainion ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Alenius, Aro, Forsman, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Haukipuro, Helle, Hemmi, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaasalainen, Kainulainen, Kaipainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Knuuttila, Koivisto, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Linkola, H. Linna, Lottanen, Luja-Vepsä, Mäkelä, Männistö, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Puhakka, Rekonen, Rodén, Rosnell, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Sorsa, Stenbäck, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tamminen, Tarvajärvi, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuomioja, Tupamäki, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Weckman, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, Vilmi, Virolainen, Virtanen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kurppa, L. Linna, Penttinen, Procopé, Vainio, Vartia ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestää edustaja Poutiainen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Aitio, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Friberg, Haapasalo, Hara, Heino, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Hykkäälä, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarna, Kalavainen, Kantola, Karjalainen, Kauppila, Knuuti, Kohtala, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Kortesalmi, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lindeman, Lintilä, Loikkanen, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, A. Niemelä, Nikkilä, E. Niskanen, Partanen, Pohjonen, Pursiainen, Raatikainen, Ruokola, Rytkönen, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Suksi, Sundqvist, Suokas, S. Suominen, Syrjä, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Teir, Toivanen, Tuominen, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilponiemi, Voutilainen ja Ääri.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 11 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 82.

Eduskunta on hyväksynyt ed. Hostilan ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi torstaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 18.09.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

93. Torstaina 4 p. marraskuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia.

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta .. 2609

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 104; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44; hallituksen esitys n:o 119; lak.al. n:ot 115 ja 116 (1970 vp.) sekä 65; toiv.al. n:ot 113 ja 134.

2) Ehdotukset laiksi tasausverolain 6 §:n muuttamisesta 2610

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 105; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45; hallituksen esitys n:o 123; ed. Vainion ym. lak.al. n:o 210.

3) Ehdotus laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain muuttamisesta 2611

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 106; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47; hallituksen esitys n:o 137.

4) Ehdotus opettajankoulutuslaiksi .. 2613

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 107; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 24.

5) Ehdotukset laeiksi valtion eläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 108; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 11; hallituksen esitys n:o 91; lak.al. n:ot 190 ja 191.

Siv.

Ensimmäinen käsittely:

6) Ehdotukset laeiksi valtiopäiväjärjestyksen ja eräiden muiden lakien muuttamisesta 2625

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 18; hallituksen esitys n:o 80.

7) Ehdotus laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta 2630

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 18; hallituksen esitys n:o 109.

8) Ehdotukset laiksi kadonneen henkilön julistamisesta kuolleeksi annetun lain muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 19; hallituksen esitys n:o 115; ed. Silanderin ym. lak.al. n:o 206.

9) Ehdotus laiksi verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain 12 §:n muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49; hallituksen esitys n:o 122.

10) Ehdotus laiksi sähkölaitoksista annetun lain muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 11; hallituksen esitys n:o 59.

11) Ehdotus laiksi kuurojen ja sokeiden ammattikouluista 2631

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11; hallituksen esitys n:o 57.

12) Ehdotus laiksi kansaneläkelain 30 §:n muuttamisesta 2632

Asiakirjat: Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 12; hallituksen esitys n:o

Siv.

131; ed. Vilponiemen ym. toiv.al. n:o 1756 (1970 vp.).

13) Ehdotukset laiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimassaoloajan pitentämisestä ja laiksi eläkeoikeuden valintaa koskevan ilmoituksen tekemisestä eräissä tapauksissa .. 2632

Asiakirjat: Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 13; hallituksen esitys n:o 130.

Ainoa käsittely:

14) Ehdotus taloudellisen, teknisen ja teollisen yhteistyön kehittämisestä Suomen Tasavallan ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi 2633

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 15; hallituksen esitys n:o 85.

15) Ehdotus pientonniston rakennuslainoille annettavista valtiontakauksista . 2635

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 50; hallituksen esitys n:o 152.

16) Kertomukset suomalaisen ja ruotsalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnettyjen määrärahain hoidosta vuonna 1970 ..... „

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 12; kertomukset suomalaisen ja ruotsalaisen kirjallisuuden edistämisvarojen valtuuskuntain toiminnasta vuonna 1970.

Esitellään:

17) Hallituksen esitys n:o 178 laiksi tullilain muuttamisesta sekä laiksi erinäisiä määräyksiä muutoksen hakemisesta alioikeuksien tuomioihin ja päätöksiin sisältävän asetuksen 10 §:n 1 momentin kumoamisesta ..... „

18) Hallituksen esitys n:o 179 laiksi eräistä palkkatuloista verotuksessa tehtävistä vähennyksistä annetun lain muuttamisesta ..... „

19) Ed. Vilmin ym. lak.al. n:o 219 laiksi maankäyttölain muuttamisesta ... „

Siv.

20) Ed. Tupamäen ym. lak.al. n:o 220 laiksi erityislapsilisälain 7 §:n muuttamisesta 2635

Pöydällepanoa varten esitellään:

21) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 30 hallituksen esityksen johdosta laiksi maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain muuttamisesta .. 2636

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Lähteenmäki.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ensimmäinen varapuhemies Virolainen sekä edustajat Ahonen, Berner, Eskman, Holkeri, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Junnila, Katajavuori, Knuuti, Landström, Lintilä, Melin, Myyryläinen, A. Niemelä, Salmenkivi, Salolainen, Siltanen, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Syrjä, Toivanen, Vartia ja Ääri.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän päivän istunnoista sairauden vuoksi ed. Myyryläinen ja yksityisasiain takia edustajat Ahonen, Berner, Häggblom, Häikiö, Katajavuori, Landström, Salmenkivi, Syrjä ja Ääri sekä tämän kuun 9 päivän istunnosta yksityisasiain takia ed. Teir.

Ed. Sundqvistin edustajantoimi.

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että ed. Sundqvistin palvelus asevelvollisena vakinaisessa väessä on keskeytynyt tästä päivästä lukien, joten hän on valtiopäiväjärjestyksen 10 §:n 2 momentin mukaan tästä päivästä alkaen jälleen esteetön hoitamaan edustajantointaan.

Uusi hallituksen esitys.

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan marraskuun 2 päivältä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 180, joka nyt on edustajille jaettu.

Kirjallisia kysymyksiä ja niihin annettuja vastauksia.

Toinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet opetusministeri Itälän vastaus ed. Stenbäckin kirjalliseen kysymykseen n:o 205 kansakoulunopettajien palkkaukseen annettavaa valtionapua koskevien säännösten tarkistamisesta, maa- ja metsätalousministeri Suomelan vastaus ed. Pohjosen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 213 vuokramiehen oikeudesta käyttää siirtokustannuskorvaus osakehuoneiston hankintaan ja ministeri Eskelisen vastaus ed. Kaupin ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 215 Ilmajoen työlaitoksen henkilöstön työllisyyden turvaamisesta.

Nämä kysymykset on nyt vastauksineen painettuina jaettu edustajille ja otetaan valtiopäiväasiakirjoihin.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan ei asiasta sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Vennamo: Herra varapuhemies! Suuri valtiokunta kokoontuu tänään tämän istunnon päätyttyä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 104 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 44 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 119 sekä lak.al. n:ot 115 ja 116 (1970 vp.) ja 65, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 104. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Korsbäck: Herr talman! Motiveringen i regeringens förslag till ändring av lagen om skatt på motorfordon är i huvudsak av samma innehåll som de motiv, vilka bl. a. jag i min kamp mot traktorskatten framförde i statsutskottet och i riksdagen, när denna lag stiftades i slutet av år 1966. Sedan dess har jag i ett flertal motioner framfört samma motiv för ändring av lagen på av regeringen nu föreslaget sätt, dvs. så, att brännolja skall få användas som traktorbränsle för allt slags användning inom traktorägarens eget lantbruk och därutöver även för hans privathushållning.

Trots att lagförslagets motivering är saklig och entydig och sammanfaller med den i mitt namn inlämnade motionen nr 65, som undertecknats av riksdagsmän från alla riksdagsgrupper, säger den dock inte allt om det missfoster, som ifrågavarande lagstadgande varit. Bildligt sagt har det varit en osynlig gillrad fälla för traktorägarna. Emedan det varit förbjudet att installera avtappningskran på bränsletanken, har det inte funnits möjlighet att vid ombyte från brännolja till dieselolja få tanken fullständigt ren. Endast en liten skvätt brännolja tillsammans med dieselolja har vid prov gett sådana utslag, att man fått uppfattningen, att endast brännolja funnits i tanken. Att alltid komma ihåg vilken olja som vid ett visst tillfälle funnits i bränsletanken, har även varit en omöjlig uppgift. Vidare är arbeten som utförs i lantbruket så mångsidiga, att ett strikt följande av lagen krävt ombyte av bränsle, om inte dagligen, så mycket ofta.

På grund av allt detta och mycket annat är det för mig och många andra en stor tillfredsställelse, att det plågoris som traktorskatten inneburit, nu avlägsnas.

Men även en annan åtgärd bör skyndsamt genomföras. Enligt tidningsuppgifter har under de år lagen varit i kraft ett tiotal traktorägare ådömts tilläggsskatt, som enligt lagen är 3 000—9 000 mark för att de använt brännolja vid transport av t.ex. timmer av en gammal nedriven stuga, en båt osv. Med största san-

nolikhet är det i dessa fall fråga om misstag på grund av bristande kännedom om lagstadgandena, glömska m.m. Rättvisan kräver, att dessa traktorägare får tillbaka de bötesbelopp i form av tilläggsskatt, som ådömts dem.

I ärendets tredje behandling kommer jag, herr talman, att framföra förslag härom.

Ed. Laine: Herra puhemies! Toistan sen kysymyksen, jonka tiistain istunnossa kohdistin valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajalle — puheenjohtaja nyt ehti poistumaan: Mistä johtuu, että valtiovarainvaliokunta ei ole käsitellyt toivomusaloitettani n:o 310, joka koskettelee nimenomaan sitä asiaa, joka nyt on täysistunnossa esillä? Kuten tiistaina totesin, hallituksen esitys kyllä sisältää sen, mikä toivomusaloitteen ponnessa oli mainittu, mutta se ei liene mikään syy toivomusaloitteen käsittelemättä jättämiseen eikä myöskään se, että tämä aloite on tehty kansandemokraattien taholta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 17 ja 32 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julkistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotukset laiksi tasausverolain 6 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 105 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 45 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 123 ja ed. Vainion ym. lak.al. n:o 210, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 105. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Vainio: Herra puhemies! Viittaan ensimmäisen käsittelyn yhteydessä käyttämääni puheenvuoroon, SMP:n rinnakkaislakialoitteeseen sekä valtiovarainvaliokunnan vastalauseeseen. Tulen lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään vastalauseessa esiintyvät muutosesitykset.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! On hämmästyttävää, että hallitus ja sitten hallituspuolueet ja nyt vapaat eduskuntaryhmät ja heidän kansanedustajansa haluavat tarpeettomasti nostaa hintatasoa tässä maassa. Kun on kysymys tavaroista, joita Suomessa ei valmisteta eikä voida valmistaa, niin on turhaa ja väärin erikoisverottaa tällaisia tavaroita. Sen maksaa kuluttaja, sen maksaa koko Suomen kansa. Nyt kuitenkin SMP on tässä oikeudenmukaisessa korjauksessa jäänyt yksin. Toisin sanoen täällä muut ryhmät ovat sillä kannalla, että Suomen kansalla on muka liikaa rahaa, ja näin tätäkin kiertotietä kiskotaan sitä erikoisverolla pois.

Toinen tärkeä periaate on oikeusturva. Nyt hallituksen esityksen mukaan poikkeuksia eräissä tapauksissa voi valtiovarainministeriö ja hallitus myöntää, mutta ei ole pakko myöntää. Meidän kantamme on se, että kaikki yrittäjät, kaikki tavarat on asetettava samaan asemaan. Jos ulkolainen tavara, jota Suomessa ei valmisteta, on tuotu tänne, täyttää lain ehdot, täytyy kaikkien yrittäjien saada sama verohelpotus niin, että se ei ole riippuvainen hallituksen mielivallasta. Täällä on paljon puhuttu oikeusturvasta. Nyt olisi tilaisuus sitä toteuttaa. Mutta jälleen SMP:n eduskuntaryhmä on yksin. Tämä on hämmästyttävää. Vaikuttaa aivan siltä kuin suuret puolueet haluaisivat puristaa ja ottaa jotain pimeitä kynnysrahoja myöntäessään taloudellisia etuja. Se ei voi olla kansanvaltaisen järjestelmän etujen mukaista. Siksi toivon, että täällä eduskunnassa löytyisi rauhallisesti harkitsevia kansanedustajia, jotka eivät panisi poliittista näkökantaa tärkeimmäksi, vaan voisivat olla mukana tukemassa SMP:n eduskuntaryhmän näitä esityksiä, jotka varmasti ovat asiallisia ja kestävät myös kriitillisen arvostelun.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

6 §.

Keskustelu:

Ed. Vainio: Herra puhemies! Ehdotan 6 §:n kuuluvaksi siten kuin se on esitetty valtiovarainvaliokunnan mietinnön vastalauseessa.

Ed. Kurppa: Herra puhemies! Kannatan ed. Vainion tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vainio ed. Kurpan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vainion ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Aitio, Alenius, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Mustonen, Mykkänen, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Särkkä, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahonen, Berner, Eskman, Holkeri, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Junnila, Kainulainen, Katajavuori, Knuuti, Kohtala, Landström, Lintilä, Lähteenmäki, Melin, Myyryläinen, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Orrenmaa, Salmenkivi, Salolainen, Siltanen, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Syrjä, Taipale, Toivanen, Tuominen, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 151 jaa- ja 15 ei-ääntä; poissa 33.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Soveltamissäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 106 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 47 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 137, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 106. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Nyt käsillä oleva asia koskee hallituksen esitystä laiksi maataloustuotteiden tuontimaksujen tarkistuksesta. On todettava, että tämä on erittäin tarpeellinen lakiesitys, koska sillä pyritään suojaamaan kotimaista elintarviketuotantoa. Haluaisin korostaa sitä, että esim. lihan tuontimaksujen osalta meillä olisi pyrittävä pääsemään joustavampaan tuontimaksuun siten, että tuontimaksu tulisi liukuvaksi ja olisi tavoitehintoihin sidottu niin, että tuontimaksu ja ulkomailta tuotavan lihan hinta yhdessä suojaisivat kotimaista tuotantoa, kotimaisen tuotannon hintaa. Tässä vaiheessa ei kuitenkaan liene mahdollisuuksia aikaansaada tätä liukuvaa järjestelmää, ja siksi on tyydyttävä nyt tehtyyn hallituksen esitykseen tältä osin. Tämä on kuitenkin kohta, joka vaatii pienen tarkistuksen, ja se koskee hevosen lihan tuontimaksua. Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä todetaan, että koska hevosenlihan tuontiin maahan on ollut jatkuvasti tarvetta, sen tuontimaksu on jäänyt liian alhaiselle tasolle, esitetään myös hevosenlihan tuontimaksu korotettavaksi. Hallitus samoin kuin valtiovarainvaliokunta esittävät 1,50 mk. Nyt olen tänään viimeksi ollut tässä asiassa yhteydessä lihantuottajiin, jotka tuovat myöskin ulkomailta tätä lihaa, mutta myös ovat turvaamassa kotimaista lihan hintatasoa. Hevosenliha ja naudanliha ovat toisiina kytkettyinä sillä tavalla, että niitä voidaan osittain korvata, ja tämän vuoksi pitäisi pystyä aikaansaamaan järjestelmä, että hevosenlihaa tuodaan vain niitä erikoistuotteita varten, joihin muu liha ei käy. Tällä hetkellä 1,50 markan tuontimaksu ei riitä tätä suojaa antamaan, ja niinpä tulenkin esittämään asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä, että hevosenlihan — siinä on muitakin, aasin, muulin ja muuliaasin liha — hinnan kohdalla olevaa taulukkoa muutettaisiin siten, että 1,50 markan kohdalle tulee 2 mk.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Taulukko.

Keskustelu:

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Ehdotan, että taulukkoon I osan 2 ryhmässä, syötävät eläinosat, kohtaan I, hevosen, aasin ja muuliaasin liha, luvut 1,50 vuosilta 1971 ja 1972 muutettaisiin 2 markkaan.

Ed. Asunmaa: Herra puhemies! Kannatan ed. L. Linnan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. L. Linna ed. Asunmaan kannattamana ehdottanut, että taulukon I osan 2 ryhmän nimikkeessä 02.01 I kohta "hevosen, aasin, muulin ja muuliaasin liha" korotettaisiin 1,50 markasta 2 markkaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. L. Linnan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Aitio, Alenius, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Häkämies, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Mykkänen, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola,

Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahonen, Berner, Eskman, Flinck, Holkeri, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Härkönen, Junnila, Kainulainen, Kaajavuori, Knuuti, Kohtala, Landström, Lintilä, Lähteenmäki, Melin, Mustonen, Myyryläinen, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Orrenmaa, Rekonen, Salmenkivi, Salolainen, Siltanen, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Syrjä, Taipale, Tamminen, Toivanen, Tähkämaa ja Ääri.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 148 jaa- ja 15 ei-ääntä; poissa 36.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poisto päiväjärjestyksestä.

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 4) asia.

---

5) Ehdotukset laeiksi valtion eläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 108 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 11 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 91 sekä lak.al. n:ot 190 ja 191, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 108. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Luja-Vepsä: Herra puhemies! Hallituksen esityksessä laeiksi valtion eläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta on ehdotettu valtion eläkejärjestelmään tehtäväksi samat muutokset, jotka tehtiin työntekijäin eläkelakiin ja jotka tulivat heinäkuun 1 päivänä kuluvaa vuotta voimaan. Näiden muutosten mukaisesti työttömyyseläkkeen saamisen eräs edellytys on 60 vuoden ikä. Sama ikäraja on edellytyksenä myös kansaneläkelain nojalla suoritettavalla työttömyyseläkkeellä.

Tässä ikärajakysymyksessä tuli valiokunnassa huutokauppa siten, että SKDL:n taholta esitettiin ikärajan pudottamista 55 vuoteen ja SMP halusi olla vielä parempi tarjoten rinnakkaisaloitteensa mukaisesti 50 vuotta ikärajaksi. Kun tätä SMP:n ehdotusta ajattelee, ei voi tulla muuhun tulokseen kuin että sillä ei ainakaan tasa-arvoisuuden asiaa ajeta. Onhan yleisesti tunnettua, että valtion virkamiehillä ja valtion työntekijöillä on jo nyt paremmat eläke-edut kuin ne ovat yksityisillä työmarkkinoilla työtä tekevillä. Harvoin myöskään valtion töissä sen paremmin virkamies kuin työntekijäkään joutuu työttömäksi, kun sen sijaan yksityisillä työmarkkinoilla tämä pelko on jokapäiväinen. Nyt siis SMP:n esityksen mukaan pitäisi näille valtion työntekijöille ja virkamiehille myöntää jo 50 vuoden iässä työttömyyseläke, kun raskasta työtä esim. teollisuuden piirissä tai rakennusalalla tekevillä, jotka todella saattavat milloin tahansa joutua työttömiksi, tämä ikäraja on kymmenen vuotta korkeampi.

On tullut vuosien mittaan käydyksi tutustumassa teollisuuslaitoksiin, joissa ihmiset — naiset ja miehet — työskentelevät noen saastut-

tamissa valimoissa, konepajoissa ja erilaisten kaasujen täyttämissä laitoksissa. Näiltä työpaikoilta kuuluu oikeutettu vaatimus eläkeiän alentamisesta työn raskauden vuoksi. Ne ovat paikkoja, joissa ihminen todella sananmukaisesti kuluu. Tärkeämpää on pyrkiä siihen, että raskasta työtä tekevät ihmiset pääsevät nuorempina eläkkeelle kuin ajaa valtion virkamiesten ja työntekijäin työttömyyseläkeikärajaa 50 vuoteen, kun se yksityisellä sektorilla on kymmenen vuotta korkeampi. Mikäli me myös kunnioitamme työmarkkinajärjestöjen tahtoa, hyväksymme hallituksen esityksen, sillä näihin lakeihin nähden kaikki kuullut asiantuntijat, myös valtion virkamiesten ja työntekijäin edustajat, olivat hyväksyvällä kannalla.

Ed. H. Linna: Herra puhemies! Olisi aluksi syytä kajota ed. Tupamäen tämän asian ensimmäisessä käsittelyssä käyttämään puheenvuoroon sen johdosta, että hän siinä toi esille tulonjakopolitiikkaa, eläkepolitiikkaa, ja kuitenkin heidän esityksensä, vastalauseensa valiokunnan mietintöön on sellainen, että lapsikorotus olisi yksi- ja kolmelapsisille eläkkeen piiriin kuuluville henkilöille suurempi kuin hallituksen esitys tarkoittaa suurinta eläkettä saavalle virkamiehelle. Tältä pohjalta tietysti olisi tasaeläkelinjaa helppo hoitaa, jos meillä olisi vain rahaa esimerkiksi nostaa palkat kaikille korkeammiksi, kuin tällä hetkellä on korkein palkkaluokka, mutta tähän linjaan käsitykseni mukaan keskustapuolueen taholla me joudumme suhtautumaan täysin kielteisesti, koska tämä tietysti on täyttä hämäystä eikä mitään muuta.

Keskustapuolueen vaatimus eläkepolitiikan uudistamiseksi tähtää siihen, että liian suuriksi paisuneita eläke-eroja on pienennettävä. Eduskunnan käsiteltävänä oleva hallituksen esitys laiksi valtion eläkelain ja siihen liittyvien lakien muuttamiseksi ei ole keskustapuolueen eläkepoliittisten tavoitteiden mukainen siltä osalta, kuin lapsikorotus otetaan valtion eläkelain peruseläketurvan mukaisiin eläkkeisiin. Kun vastaava lapsikorotus otettiin aikaisemmin muihin työeläkelakeihin, oli keskustapuolueen kanta se, että lapsikorotus olisi pitänyt toteuttaa markkamääräisesti samansuuruisena kaikille sellaisille työeläkelakien piiriin kuuluville, joita lapsikorotus koskee, riippumatta siitä, mikä heidän eläkkeensä suuruus on. Esityksemme samansuuruisesta lapsikorotuksesta kaadettiin silloin pääosaltaan sellaiseen väittämään, että tasaeläkettä lapsikorotusten osalta ei voida liittää nykyisiin eläkejärjestelmiin. Eläke-erot pienituloisten ja suurituloisten kansalaisten välillä ovat edelleen niin suuret, että kaikki se, mikä on mahdollista, on aina tehtävä näiden erojen pienentämiseksi.

Herra puhemies! Tulen valtion eläkelain muuttamisen yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään 10 a §:n kohdalla muutosehdotuksen, jolla ei hallituksen esittämää lapsikorotusjärjestelmää rikota, mutta korotetaan pienten eläkkeensaajien lapsikorotusta niin, että se on vähintään 50 mk yhdeltä lapselta ja kahdelta tai useammalta 100 mk kuukaudessa. Ehdotukseni on saman sisältöinen, jonka tein jo sosiaalivaliokunnassa, mutta se hävisi silloin äänin 8—6 (Eduskunnasta: Kun luovuttiin!).

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Vastaisin aluksi ed. Luja-Vepsän käyttämään puheenvuoroon. Ihmettelen, oliko hän ollenkaan viime keväänä eduskunnassa, kun tätä samaa asiaa käsiteltiin työeläkkeitten osalta. Myöskin silloin SMP:n ryhmä vaati tasaista lapsikorotusta kaikille niille työntekijöille, jotka ovat tehtaissa, metsätyössä ja muissa raskaissa töissä. SMP on johdonmukainen linjallaan. Kysymys on samojen etujen esittämisestä myöskin virkamiehille. Ed. Luja-Vepsä selvästi vääristeli tosiasioita.

Ed. H. Linna puolestaan arvosteli voimakkaasti SMP:n esitystä, vaikka totesikin sitten sen olevan täysin keskustapuolueen tavoitteiden mukainen. Kun hän alunperin rinnakkaisaloitteessaan vaati, että jokaiselle tulee antaa samansuuruinen lapsikorotus eläkkeen suuruudesta riippumatta, se oli oikein. Mutta se, että hän luopui alkuperäisestä lakiesityksestään, on todellakin sitä hämäämistä, josta hän meitä syytti. Valiokunnassa hän esitti, että kannatettaisiin prosenttilinjaa, mutta laitettaisiin sentään jonkinlaiset pienet vähimmäisrajat. No, tämäkin on sentään parempi kuin ei mitään. Vastalauseen asteelle hän ei kuitenkaan tätä asiaa uskaltanut viedä. Ehkä puheet ensimmäisessä käsittelyssä ovat hiukan vaikuttaneet, koska ed. H. Linna tänä päivänä näyttää hiukan ryhdistyvän, näyttää tänä päivänä tuovan esiin uudestaan suuressa salissa ne ajatuksensa, joita hän sosiaalivaliokunnassakin esitti.

Tosiasia kuitenkin on se, että toimeentuloeroja tasaavaa politiikkaa on tässä maassa saatava toteutetuksi muuallakin kuin vaalipuheissa. Esillä oleva asia on eittämättä prosenttilinjan jatkamista. Sitähän ei kukaan pyri edes kiistämään.

Lisäperusteluina viittaan ensimmäisessä käsittelyssä käyttämääni, mielestäni suhteellisen seikkaperäiseen puheenvuoroon ja ilmoitan, että viitaten tehtyyn rinnakkaislakiesitykseen ja valiokunnan II vastalauseeseen tulen lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään tarvittavat muutosehdotukset.

Ed. Männistö: Herra puhemies! Kun eduskunta viime keväänä lisäsi työeläke-etuihin lapsikorotuksen, perusteltiin asiaa mm. siten, että toimenpide nostaa lasta huoltavien työeläkkeen saajien eläketasoa lähemmäksi virkaeläkkeiden suomaa eläketurvaa. Olemme nyt kuitenkin käsittelemässä hallituksen esitystä, joka antaa lapsikorotuksen myös valtion eläkelakiin ja siihen liittyviin eläkelakeihin. Asiassa ei sellaisenaan ole moittimista, sillä valtion eläkelain mukaiset peruseläkkeet ovat valtaosaltaan pieniä. Siitä syystä lasta huoltavien eläketurvan parantaminen myös pienten virkaeläkkeiden osalta on perusteltua.

On kuitenkin arvosteltava sitä muotoa, jolla asia esitetään toteutettavaksi. Nyt, kuten keväällä työeläkkeiden ollessa esillä, ehdotetaan lapsikorotus prosentteina eläkkeen määrästä. Tämä johtaa siihen, että pienimpiä eläkkeitä saavien lapsikorotusmäärät ovat pieniä ja korkeissa eläkkeissä lapsikorotus lisää enempi eläketurvaa. Pienituloisten lapsia huoltavien eläkkeensaajien osalle tulee epäoikeudenmukainen kohtelu, sillä juuri heidän kohdallaan tarve eläketason ja toimeentulon parantamiseen on suurin. Kun nyt lisäksi on kysymys valtion eläkelakiin ja siihen liittyviin eläkelakeihin lisättävästä lapsikorotuksesta, muodostuvat lapsia huoltavien eläkkeensaajien eläke-erot huomattaviksi, sillä itse peruseläkkeissä on jo kohtuuttomia eroja.

Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys jättää myös tavoitteena olevan työttömyysturvan hyvin heikoksi. Kun työttömyyseläkkeen saannin ehtona on 60 vuoden ikä muiden edellytysten lisäksi, koskee työttömyyseläketurva vain harvoja. Esillä olevissa laeissa on sellaisia määräyksiä viranhaltijoiden eläkeiän suhteen, joissa on katsottu 60 vuoden yleinen eläkeikä tarpeelliseksi työn rasittavuuden perusteella. Näitä työntekijäryhmiä, kuten kunnallisia terveyssisaria ja kätilöitä, eivät siten työttömyyseläkkeen määräykset ollenkaan koske. Kun uusien suunnitelmien mukaan aiotaan täydennyskoulutuksen avulla valmistaa terveyshoitajia kätilöistä ja terveyssisarista, saattavat 55-vuotiaat työntekijät jäädä vaille sekä lisäkoulutusta että työpaikkaa. Tällöin työttömyyseläkkeen turva olisi tarpeellinen. Valtion eläkelain perusteella eläkettä saavissa työläisissä on lisäksi runsaasti sellaisia raskasta työtä tekeviä työntekijöitä, joille mahdollisen työttömyyden tullessa pitäisi suoda mahdollisuus työttömyyseläkkeen saantiin 55-vuotiaina.

Herra puhemies! Edellä esitettyjen puutteiden korjaamiseksi tulemme tekemään lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä muutosehdotuksemme.

Ed. Juvela: Herra puhemies! Suurimpana epäkohtana hallituksen esityksessä, johon sosiaalivaliokunnan ja suuren valiokunnan enemmistö ovat yhtyneet, me kansandemokraatit pidämme ennen muuta sitä, että lapsikorotusten hyväksyminen prosenttimääräisinä suosii erittäin räikeällä tavalla suuria eläkkeitä nauttivia ja on omiaan vain lisäämään eläkkeitten eriarvoisuutta, ja se ei saa olla lain tarkoitus. SKDL:n eduskuntaryhmän ehdotus lapsikorotusten markkamääräisyydestä tekeekin tasavertaista oikeutta kaikille eläkettä saaville lapsiperheille.

Todettakoon tässä yhteydessä, että vaikka keskustapuolueen ed. Heimo Linna todellakin sosiaalivaliokunnassa esiintyy rinnakkaisaloitteensa puolesta, joka oli samanlainen kuin SKDL:nkin esitys, niin kuitenkin keskustapuolueen muut edustajat äänestivät ed. Heimo Linnan esitystä vastaan. Jos keskustapuolueen ryhmä on tähän mennessä tässä asiassa viisastunut ja tulee SKDL:n kannalle, niin me olemme siitä erittäin iloisia. Totean vielä sen, että kansanedustaja Heimo Linnan kohdalla toistui aivan sama tilanne kuin viime keväänä, jolloin käsiteltiin TEL:n eläkkeisiin tulevia lapsikorotuksia. Silloin hän myöskin teki asiasta rinnakkaisaloitteen, mutta kuitenkin ratkaisevassa äänestyksessä joutui itsekin esiintymään omaa aloitettaan vastaan.

Ed. Männistö mainitsikin täällä, että yksityiskohtaisessa käsittelyssä me kansandemokraatit tulemme tekemään vastalauseemme mukaisia muutosehdotuksia tähän lakiesitykseen.

Ed. H. Linna (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Juvelan käyttämän puheenvuoron johdosta haluan selventää sitä, että viime kerralla työeläkelakien ollessa käsittelyssä, kun lapsikorotus ensimmäisen kerran otettiin käytäntöön, ehdotukseni kaadettiin sillä, että se muuttaa nykyistä eläkejärjestelmää ja ei

voida niveltää tätä tasasuuruista lapsikorotusta tähän. Ja sen takia olen muuttanut esitystäni sillä tavalla, että nostetaan minimiä samaten kuin sairausvakuutuslaissa. Silloin ei ainakaan peruste, että järjestelmä muuttuu, ole pätevä, jos halutaan todellakin tämä asia viedä myönteiseen lopputulokseen.

Ed. Juvela (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä totean vain sen, jonka ed. H. Linna jättää mainitsematta, että hänen omat ryhmätoverinsa ovat olleet joka kerta kaatamassa ed. H. Linnan tekemiä esityksiä. Me kansandemokraatit olemme olleet kyllä mukana tukemassa hänen esityksiään mutta eivät hänen omat ryhmätoverinsa.

Ed. Tupamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Toteaisin, että tässä yhteydessä on mahdollista muuttaa lakia niin, että jokaiselle annetaan vakiosuuruinen lapsikorotus. Senhän ed. H. Linnakin toteaa jo siitä, että hänen rinnakkaisaloitteensa on hyväksytty tämän asian yhteydessä.

Korostaisin vielä, että kyllä ed. H. Linna on ollut aika yksinäinen henkilö keskustapuolueessa tähän asti. Hänen esityksensä on kaadettu keskustapuolueen oman ryhmän toimesta ja sosialidemokraattien tuella tietysti, ja jopa ed. H. Linna itse on äänestänyt sitä vastaan.

Ed. Saimo: Herra puhemies! Hallituksen esitys valtion eläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta on ollut sosiaalivaliokunnassa käsiteltävänä. Lain oleelliset korjaukset ovat kohdistuneet lapsikorotukseen. Lapsikorotukset ehdotetaan tehtäväksi eläkkeensaajan eläkkeeseen lisättävänä prosenttikorotuksena, kuten työntekijäin eläkelaissakin. Kun valtion eläkejärjestelmä on ansioeläkejärjestelmän kokonaisuuden ja sisäisen yhtenäisyyden kannalta välttämätön, on tämä lakiesitys korjauksineen muutoin hyväksyttävä niiltä ehdoin, kuten ed. H. Linna esittää lapsikorotuksen kohdalla. Herra puhemies! Kannatan ed. H. Linnan tekemää ehdotusta.

Kun valtion viroissa olevat sekä useat työntekijät ovat täyttäneet virkavuodet ennen 60 vuotta, niin — kuten useat viran ja toimen haltijat ja ammatin harjoittajat ovat tuoneet lukuisasti esille toivomuksen — olisi mielestäni eläkkeelle pääsyn mahdollisuus suotava niin, että ne, jotka ovat saavuttaneet täydet virkavuodet, voisivat hakea eläkettä itselleen ja nuoremmat alan ammatin omaavat voisivat täyttää virat. Näin voidaan nuoria työttömiä sijoittaa työhön ja työttömien määrää näin vähentää.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Voimme ilolla todeta, että nyt esillä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan korjattavaksi monia eläkkeitä, jotka eivät ole olleet kunnossa, mm. piispain ja arkkipiispain eläkeoikeuksia. Vihdoin myöskin hyvin suuri ammattikunta, kansakoulunopettajat, saavat korjausta eläkkeisiinsä. Väliaikaiset ja viransijaiset opettajat saatetaan vihdoinkin samaan asemaan kuin virkojen vakinaiset haltijat.

Ed. Laine: Herra puhemies! Ed. Heimo Linna on kahteen eri kertaan jo kertonut, mihin hänen aloitteensa kaadettiin sosiaalivaliokunnassa, mutta hän edelleenkin jätti sanomatta, että ed. Heimo Linna itse esiintyi kaatajana sosiaalivaliokunnassa keväällä, kun käsiteltiin TEL- ja LEL-lakeihin tämän lapsikorotuksen maksamista.

Kuten tiistain istunnossa totesin, eduskunnan kesäkuun alussa tekemä päätös prosenttikorotuksesta näihin eläkkeisiin, siis lapsikorotuksen prosentuaalinen korotus, merkitsi todella sitä, että 1 000 markan suuruisiin työkyvyttömyyseläkkeisiin kahden lapsen perheessä tuli korotusta 422 mk, mutta keskimäärin tämä korotus oli 16 mk, ts. eläke-erot tavattomasti kasvoivat. Ja nyt hallituksen ehdotuksen hyväksyminen siinä muodossa, kuin asia sosiaalivaliokunnasta tuli tänne eduskunnan käsittelyyn, merkitsee valtion eläkelakien perusteella maksettavissa eläkkeissä huomattavaa eläke-erojen suurenemista, ellei noudateta markkamääräistä korotuslinjaa.

Toteaisin vielä lisäksi, että ed. Tupamäki puheenvuorossaan tiistaina väitti SKDL:n tulleen SMP:n linjoille näissä lapsikorotusasioissa. Tämän johdosta on syytä mainita, että siinä vaiheessa, kun ed. Tupamäki ei osallistunut mm. sosiaalivaliokunnan työskentelyyn viime keväänä, SKDL silloin niin sosiaalivaliokunnassa kuin täällä täysistunnoissa ehdotti näihin lapsikorotuksiin markkamääräistä korotusta, joten SKDL ei tässä ole seuraillut SMP:n linjoja, vaan omaa politiikkaa, omaa linjaansa.

Ed. Tupamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jotta ei nyt todellakaan totuus unohtuisi ja se, kuka on seurannut ketäkin, niin todettakoon uudelleen, että kun nimen-

omaan tätä valtion eläkelakiasiaa lapsikorotusten osalta muutama päivä sitten sosiaalivaliokunnassa käsiteltiin, niin siellä SKDL:n ryhmä yksimielisesti äänesti tasaista, yhtäsuurta lapsikorotusta vastaan ja äänesti ainoastaan keskustapuolueen Heimo Linnan vesitetyn esityksen puolesta, joka oli prosentuaalinen lapsikorotus. Asia ei muuksi muutu. Tämä on tarkistettavissa myöskin valiokunnan pöytäkirjoista. SKDL:n herääminen on tapahtunut vasta valiokuntakäsittelyn jälkeen (SKDL:n ryhmästä: Viime keväänä!).

Ed. H. Linna (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Laineen käyttämän puheenvuoron johdosta haluan selventää, että silloin kun hallituksen esityksen n:o 60 perusteella lapsikorotus otettiin muihin työeläkelakeihin, jätin rinnakkaisaloitteen, jossa lapsikorotus olisi ensimmäiseltä lapselta 50 mk, kahdelta tai usemmalta lapselta 100 mk kuukaudessa. Tästä aloitteesta jouduin sen takia luopumaan, että hallituspuolueiden kesken kytkettiin maatalousyrittäjäin eläkelain korjaus tähän lapsikorotusasiaan, ja markkamääräisesti viljelijäväestölle merkitsi paljon enemmän maatalousyrittäjäin eläkelain korjaus, kuin mitä tämä laki merkitse markkamääräisesti. Tältä pohjalta oli meidän harkintamme se, että kun viljelijäväestön eläketurva on heikko, me kallistuimme sille puolelle, että se on ensin turvattava, tämän lain läpimeno, ja sen takia jouduimme luopumaan tästä esityksestä, jonka olin tehnyt.

Ed. Hostila: Herra puhemies! Hallituksen esitys liittyy hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi kansaneläkelain, työntekijäin eläkelain, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain, maatalousyrittäjäin eläkelain, yrittäjäin eläkelain, merimieseläkelain ja sairausvakuutuslain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta. Tämä on alkua hallituksen esityksen perusteluille ja on syytä vielä sen verran jatkaa, että eduskunta tietää, mistä keskustellaan, ettei toki tartuta vastalauseiden sikäli olennaisiin asiakohtiin, joilla on oma merkityksensä, mutta tämän lainsäädännön yhteydessä ne ovat epäoleellisia.

Kuten edellä mainitussa hallituksen esityksessä on todettu, etujärjestöjen sopimuksessa eräistä vuotta 1971 ja osaa vuodesta 1972 koskevaan työehtosopimusratkaisuun liittyvistä sosiaalisista ja muista järjestelyistä on edellytetty mm. eräitä sosiaalivakuutukseen kohdistuvia lainsäädännöllisiä muutoksia. Ja jatkoa. Edellä mainittuihin työeläkelakeihin ehdotetuista muutoksista ovat tärkeimmät ja nimenomaan nyt oleellista lainalaisuuteen tulemisen edellytyksenä olevan nykyisen työsuhteessa oloa koskevan neljän kuukauden määräajan lyhentäminen yhdeksi kuukaudeksi, 18 vuoden alaikärajan poistaminen, lasta huoltavan työeläkkeeseen tuleva lapsikorotus sekä 60 vuotta täyttäneille, pitkäaikaisesti työttömille myönnettävä erityinen työttömyyseläke. Vastaavat muutokset, joita myös valtion virka- ja työehtosopimuksia tehtäessä on edellytetty, ehdotetaan tehtäväksi myös valtion eläkelakiin ja siihen liittyviin lakeihin. Ja edelleenkin, paitsi edellä mainittuja muutoksia, ehdottaa hallitus eräitä muita vähäisempiä muutoksia valtion eläkelakiin ja siihen liittyviin lakeihin. Tämä lienee se oleellinen sisältö, minkä merkeissä lainsäädäntö tänään vahvistaa näitten viidentoista lain sisällön. Ja todella epäoleellista on tämä pieni kilpailu siitä, kuka mitäkin on ehdottanut vastalauseiden muodossa koko sen systeemin vastaisesti, jonka nämä etujärjestöt ovat sopineet. Tietysti lainsäätäjällä on edellytyksiä tehdä jotain muutakin. Sitä me emme halua kiistää. SKP ja samoin SMP kumpikaan eivät ole hyväksyneet UKK-sopimukseen liittyviä järjestelyjä, mutta muistutettakoon mieliin, että kuitenkin valtaosa eduskuntaa on niin tehnyt, ja tämä lainsäädäntö, joka toiselta osalta jo toteutettiin, tänään tuo myöskin valtion eläkelakeihin liittyvät edunsaajat tähän järjestelyyn mukaan.

Kansanedustaja Tupamäen lennokkaaseen puheenvuoroon edellisen istunnon aikana on todettava, kun kansanedustaja Tupamäki mainitsi olevansa tasaeläkkeiden kannalla, että sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä ja sosialidemokraattinen puolue ei sitä ole. Meidän periaateohjelmamme lähtee tasa-arvosta, mutta ei tasapäisyydestä. Minun on tarpeetonta tänään lukea meidän periaateohjelmamme määrättyjä keskeisiä kohtia, ed. Tupamäki saanee ne muualtakin tietoonsa, mutta ettei uudelleen väitetä sosialidemokraattien toimivan tämän asian yhteydessä vastoin periaateohjelmaansa, sanottakoon se tästä paikasta. Me, eläkepolitiikan ollessa kysymyksessä, totesimme, että 1957 tammikuun 1 päivänä voimaantullut kansaneläkelain muutos teki mahdolliseksi erittäin suuren tulonsiirron palkannauttijoilta, niiltä henkilöiltä, jotka olivat rahoittaneet kansaneläkelakia aikaisemmin, sellaisille ryhmittymille, jotka huonommin osallistuvat yleisiin veronmaksutalkoisiin. Tästä joh-

tuen eduskunta lausui mielensä sellaisen komitean aikaansaamiseksi, joka tutkii yksityisessä työsuhteessa olevien työntekijäin eläkkeiden järjestämistä. Näin syntyi aikanaan komitea, jonka työn tuloksista valmistui 1962 heinäkuun 1 päivänä työntekijäin eläkelaki. Me olemme ylpeitä siitä, että näin tapahtui. Niinä aikoina, jolloin vasemmisto oli todella pahoin alamäessä tässä eduskunnassa, tehtiin oppositiopolitiikassa toki muutakin kuin vain paljasta huulenheittoa. Näitten lakien syntyminen, jotka eläketurvaa selvästi nostivat, on suuressa määrin näiden vuosien tulosta. Eri asia on se, että jos SKP tänä päivänä ei hyväksy sellaisia työsopimuspolitiikkaan liittyviä ratkaisuja, se heille sallittakoon. Mutta niiden vuosien aikana kaikki olivat samaa mieltä.

Me toteamme tänä päivänä, että eläkesäätiöt kenties kohtuuttomasti hallitsevat niitä varoja, joissa SAK:n tulisi olla palkannauttijoiden edustajana voimakkaammin mukana. Mutta niistäkin asioista on viime päivien aikana paljon keskusteltu. Toivon mukaan ne keskustelut saatetaan sellaiseen päätökseen, että työntekijäin edut tulevat valvottua näissä firmoissa paremmin. Mutta kuten sanottu, lainsäätäjällä ei ollut siihen mahdollisuuksia vuoden 1962 tapahtumien aikana.

Eläkepolitiikan aineellisten etuisuuksien tasoittaminen on tulevaisuuden suuri tehtävä ja sen takia, jos nykypäivän käytäntö osoittaa täällä esille tulleet epäkohdat, toki sosialidemokraatit ovat mukana näitä puutteita ja vikaan menneitä ratkaisuja korjaamassa. Tarkoituksenani on osoittaa eduskunnalle sen keskustelun epäaitous, mitä tähän mennessä on käyty ja mikä on sosialidemokraattien linja tähän kysymykseen ja olennaisesti suhde työeläkejärjestelmiin ja suhde tasaeläkkeisiin.

Ed. Aro: Herra puhemies! Kun tämä vastaava asia oli esillä eduskunnassa viime keväänä, kun tehtiin korjauksia TEL- ja LEL-lakeihin, käytiin sama keskustelu jo silloin. Liberaalisen kansanpuolueen eduskuntaryhmän puolesta silloin totesin, että me myöskin olemme sitä mieltä, että sellaisenaan prosentuaalinen lapsikorotus ei ole paras mahdollinen ratkaisu. Mutta koska se lain korjaus liittyi niin kuin tämäkin käsillä oleva korjaus UKK-sopimukseen, katsoimme, että siinä yhteydessä ei ollut tarkoituksenmukaista eikä riittävän perusteltua lähteä tekemään muutoksia. Sen sijaan sosiaalilainsäädännön prosenttikorotuslinja on otettava kokonaiskäsittelyyn kokonaan toiselta pohjalta. Tästä syystä katsonkin, että ne esitykset, mitä nyt tänään tehdään lain korjauksiksi, ovat voimakkaasti propagandistisia eivätkä ota riittävässä määrin huomioon niitä taustatekijöitä, joitten pohjalta ehdotukset ovat tuodut eduskuntaan. Näin ollen ei mielestäni nyt ole mitään aihetta vaalikuumeenkaan aikana lähteä näin viime kädessä yksittäisiin ratkaisuehdotuksiin. Uskon, että tämä on myöskin keskustapuolueen eduskuntaryhmässä vallitseva käsitys. Täällä tehdään henkilöpolitiikkaa, etenkin SKDL:n ja SMP:n ehdotuksissa tehdään voimakkaasti yksilöpolitiikkaa, ja luonnollista on, että lähestyvä vaalikampanja on osana asiassa. Nyt tulisi, juuri sillä tavoin kuin ed. Hostilakin äsken perusteli sosiaalivaliokunnan näkemyksiä, ottaa huomioon, että me olemme tapahtuneitten tosiasioitten edessä. UKK-sopimus on saatettava kunnialla loppuun, ja vasta sen jälkeen on lähdettävä tekemään perusteellisia korjauksia sosiaalilainsäädäntöön.

Ed. Männistö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan torjua jyrkästi ed. Aron käsityksen siitä, että SKDL:n eduskuntaryhmässä tehtäisiin tässä asiassa vaaleja varten jotain politiikkaa, vielä vähemmän mitään yksilöpolitiikkaa. Tätä mielestäni todistaa varsin selvästi se, että samanlaisella linjalla olemme olleet ennenkin ja myöskin silloin, kun TEL-lakeihin nämä lapsikorotukset esitettiin.

Ed. H. Linna (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aron käyttämän puheenvuoron johdosta toteaisin, että on minusta turha vedota liian paljon työmarkkinoitten sopimukseen, koska julkisuuteen ei ole ainakaan tullut, minkälainen asiasisällöltään tämän lapsikorotuksen pitäisi olla. Siinä vain mainittiin sosiaalisopimuksesta, mutta tämä asiallinen sisältö on tullut vasta jälkeenpäin. Myöskin lainsäädännön kannalta, kun eduskunta säätää lain, niin täytyyhän eduskunnalla olla mahdollisuus sisältöön puuttua.

Ed. Juvela: Herra puhemies! Kun ed. Tupamäki jälleen kerran toi korostetusti esille SMP:n osuutta näissä asioissa ja pyrki antamaan sellaista kuvaa ikään kuin muut puolueet eivät osaa tässä salissa tehdä mitään muuta kuin kulkea SMP:n perässä, niin haluan sanoa myöskin tässä yhteydessä, että jo keväällä, kun tätä asiaa käsiteltiin, jolloin ed. Tupamäki ei

ollut paikalla, kansandemokraateilla oli tämä sama kanta: toisin sanoen markkamääräinen korotus näihin lapsilisiin. Silloin myöskin kannatimme ed. Heimo Linnan esitystä, jota esitystä vastaanhan hän joutui kuitenkin sitten täällä isossa salissa itsekin äänestämään, ja tämä esitys on markkamääräinen eikä prosentuaalinen. Tämäkin seikka tulkoon nyt ed. Tupamäelle oikaistuksi, kun hän äsken puhui prosenttilinjasta.

Ed. Silander: Herra puhemies! Viitaten ed. Laineen puheenvuoroon, ja jotta totuus ei unohtuisi ja jotta Laineen huono muisti parantuisi näin vaalien alla, totean, että kun tämän vuoden keväällä, jolloin ed. Tupamäki vielä oli suorittamassa asepalvelustaan, hallitus antoi TEL:n, LEL:n ja eräiden muiden lakien muutosesityksen, niin SMP:n ryhmä teki nimelläni kulkevan rinnakkaislakialoitteen, jossa lapsikorotus ehdotettiin järjestettäväksi siten, että lapsikorotus olisi ensimmäisestä lapsesta 100 mk ja kustakin seuraavasta lapsesta 75 mk kuukaudessa. Kyllä kai ed. Juvelakin tämän muistaa, jos oikein haluaa yrittää.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Totean, että kun SKDL oli hallituksessa, SKDL muitten hallituspuolueitten mukana vastusti asian korjaamista markkalinjalla ja ikärajan riittävää alentamista. Vasta myöhemmin on SKDL, tultuaan oppositiopuolueeksi, tullut SMP:n linjalle tässä asiassa. Sen todistavat eduskunnan pöytäkirjat, ja sitä on turha kiistää. Olemme iloisia, että SKDL on asiassa herännyt, mutta me pelkäämme, että jos SKDL vaalien jälkeen joutuu hallitukseen, niin nämä kauniit, hyvät linjat taas unohtuvat. Se on vuosien kuluessa nähty, kuluneina vuosina (Ed. Koivunen: Tarvitseeko todistella Vennamon heräämistä?). Toivomme, että SMP:n aloite, joka on vielä parempi kuin SKDL:n synnin tuntoon tulleina tehty aloite, menisi läpi. Mutta tietysti, jos me emme saa läpi tätä todella oikeudenmukaista esitystä, niin olemme aina valmiita asialinjaltamme äänestämään ja kannattamaan SKDL:n esitystä, joka on kuitenkin parempi kuin hallituksen linja. Toivoisimme, että SKDL vastaavasti tekisi näin. Mutta aina silloin, kun meidän esittämämme asia on esillä, te menette poliittisista syistä hallituksen huonolle linjalle. Te ette siis halua auttaa tarvitsevia, vaan te politikoitte kansan vahingoksi!

Ed. Hemmi: Herra puhemies! Ed. Männistö on ottanut vastalauseessaan esille kunnalliset terveyssisaret ja kätilöt. Nyt kuitenkin otettuani asiasta selvää totean, että TVKV ei ole sopimuksia tehtäessä ollenkaan ottanut esille näitä kysymyksiä. Näitten työntekijöitten kohdalla ei siis ole sopimuksia tehty tämän lakiesityksen suhteen. Tämä olisi luonnollisesti voinut tapahtua, ja näin olisivat nämäkin työntekijät päässeet tämän lain piiriin. Mutta on todettava, että sairaanhoitajaliitolla on työttömyyskassa, joten kuitenkaan nämä työntekijät eivät ole ulkopuolella tällaisen järjestelmän.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Kun aikoinaan 1960-luvun alussa työeläkejärjestelmä maassamme alkoi kehittyä ja työntekijäin eläkelaki saatiin voimaan, oli lain sisällöstä jo silloin aika suurta erimielisyyttä kansamme eri ryhmien keskuudessa. Tällöinhän saatiinkin aika huono laki, sellainen laki, jossa eläkkeet olivat puhtaasti prosenttilinjalla, sellainen laki, jota ei ole olemassa kuin muutamassa harvassa maassa koko maailmassa (SKDL:n ryhmästä: Missä muualla esimerkiksi?). Mikäli en täysin väärin ole tulkinnut SKDL:n ed. Hjerppen erästä puheenvuoroa, SKDL:n ryhmä kyllä eduskunnassa silloin äänesti tätä systeemiä vastaan, vaati erilaista järjestelmää, suunnilleen siihen suuntaan kuin tänäkin päivänä.

Tämän lain periaatteellisia heikkouksiahan ovat seuraavat: Se on puhtaasti prosenttilinjainen eläkejärjestelmä; toiseksi siihen liittyy rahastointi, joka aiheuttaa sen, että tämän päivän köyhät kansalaisemme keräävät rahaa tulevaisuuden paremmin voivien ihmisten eläkkeisiin, ja kolmantena epäkohtana se, että nämä rahastot kerätään yksityisten vakuutusyhtiöitten varastoihin, kun niiden pitäisi olla tietystikin valtion ja yhden järjestelmän alaisina. Todettakoon, että Ruotsissakin tämä systeemi voitti vain yhden äänen enemmistöllä sikäläisessä päättävässä elimessä.

Kun täällä on puhuttu, kuka ketäkin seuraa, niin kyllä nyt joka tapauksessa tämän asian kohdalla sosiaalivaliokunnassa SKDL:n ryhmän käyttäytyminen oli erilainen kuin täällä on väitetty. Asiahan oli niin, että keskustapuolueen edustaja H. Linna luopui rinnakkaislakialoitteestaan ja esitti sen jälkeen esityksenään seuraavaa: "Lapsikorotus on yhdeltä lapselta 20 % ja useammalta lapselta 40 % perusteena olevasta eläkkeestä, kuitenkin yhdeltä vähintään 50 mk ja useammalta 100 mk kuukaudessa."

SKDL:n ed. Juvela kannatti tätä ed. H. Linnan prosenttilinjaa, nimenomaisesti kannatti tätä esitystä (Ed. Vennamo: Siinä kuulitte!), minkä jälkeen se meni äänestykseen. Sen sijaan meidän todella vakiosuuruista lapsikorotustamme ajava esitys ei saanut teidän kannatustanne, äänestyksessä me hävisimme 12—2. Meidän todella vakiosuuruisen lapsikorotuksen puolesta eivät olleet ketkään muut kuin SMP:n edustajat (Ed. Vennamo: Niin ne rappiokommunistit toimivat!).

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ed. Vennamo puheenvuorossaan täällä hyvin selvästi todisti, kuinka keväällä tätä asiaa työeläkelakien yhteydessä käsiteltäessä se olikin SMP, joka tuli SKDL:n ehdotuksen taakse.

Ed. Hemmin puheenvuoron johdosta haluan hänen kanssaan valistaa sitä, että esim. sairaanhoitajaliitto tai muut asianomaiset ammattijärjestöt eivät ole omalta osaltaan valvoneet tätä asiaa. Vaikka sairaanhoitajilla on työttömyyskassa, se ei valitettavasti viiden vuoden ajalta työttömyysavustusta anna.

Ed. Mäkelä: Herra puhemies! On syytä vain sanoa mihin perustuu sosiaalivaliokunnan kanta. Asiantuntijoina kuultiin mm. Suomen Kätilöliittoa, Suomen Opettajaliittoa, Suomen Sairaanhoitajaliittoa, Virkamiesliittoa ja virkamiesten- ja Työntekijäin Yhteisjärjestöä. Kaikkien näiden asiantuntijoitten edustajien taholta ilmoitettiin tyytyväisyys siitä, että eläkejärjestelmä jälleen paranee ja se, että valtiovalta täyttää oman velvollisuutensa tähän kokonaisratkaisuun, mitä valtakunnassa on tänä vuonna tehty. Sen vuoksi enemmistö otti kannan tämän mukaisesti.

Ed. H. Linna: Herra puhemies! Ed. Tupamäen puheenvuoron johdosta haluan selventää asiaa. Hallituksen esitys tarkoittaa, kun on tutkittu ketkä saavat eläkkeitä, sitä, että jos meillä on kaksi sellaista henkilöä, jotka saavat eläkettä 500 mk ja jos toisella on yksi lapsi, hän saa silloin 100 mk lapsikorotusta, jos toisella on kaksi, hän saa 200 mk, ja siihen se sitten päättyy. SMP:n rinnakkaisaloite tarkoittaa sitä, että kaikki saavat ensimmäisestä lapsesta 100 mk, kahdesta 175 yhteensä, kolmesta 250 mk, neljästä 325 mk. Siis SMP:n esitys tarkoittaa sitä, että kaikki saavat huomattavasti enemmän, kahta lasta lukuunottamatta, kuin hallituksen esitys sisälsi.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Haluan vain pöytäkirjaan todeta, että ed. Männistö antoi väärän todistuksen minun todistuksestani.

Edelleen haluaisin ed. Mäkelälle, sos.dem., todeta, että jos järjestöjen palkkavirkamiehet kiittelevät heikkoa korjausta, se ei suinkaan vielä merkitse, että asianomaiset ja Suomen kansa olisivat samaa mieltä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy ensimmäisen lakiehdotuksen, laki valtion eläkelain muuttamisesta, yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1, 2, 5, 6, 8 ja 9 § hyväksytään keskustelutta.

9 a §.

Keskustelu:

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ehdotan, että 9 a § hyväksyttäisiin sosiaalivaliokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen mukaisena.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Ehdotan, että 9 a § hyväksyttäisiin valiokunnan mietintöön liittyvän II vastalauseen mukaisesti.

Ed. Juvela: Herra puhemies! Kannatan ed. Männistön tekemää ehdotusta.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Kannatan ed. Tupamäen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Männistö ed. Juvelan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisesti. Kutsun tätä ed. Männistön ehdotukseksi. Ed. Tupamäki ed. L. Linnan kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisesti. Tämä on ed. Tupamäen ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Tehdyt ehdotukset ovat vastakkaisia. Ensin on äänestettävä niiden välillä ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Männistön ja ed. Tupamäen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Männistön ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Aitio, Alenius, Breilin, Eskelinen, Forsman, Friberg, Haapasalo, Helle, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Ilaskivi, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaipainen, O. Kangas, R. Kangas, Karjalainen, Karkinen, Knuuttila, Koivisto, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Mustonen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nieminen, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Pekkala, Perheentupa, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Saarto, Saimo, Salla, Salmi, Salmivuori, Sandelin, Siikaniemi, Sillantaus, Sinisalo, Sorsa, Sundqvist, Suomi, Sutinen, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tuominen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aas, Antila, Asunmaa, Ehrnrooth, Gestrin, Haarla, Hara, Heino, Hetemäki, Huotari, Häkämies, Isomursu, Jaatinen, Kaarna, Kaasalainen, Karhuvaara, Kauppi, Kauppila, Kortesalmi, Kurppa, Lankinen, L. Linna, Mäki, Nevalainen, Niinikoski, Pekkarinen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rönkkö, Salama, Seppä, Sigfrids, Silander, Stenbäck, Suokas, I. Suominen, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Tupamäki, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, Vikatmaa ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Laatio, Teir ja Tikkanen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Ahonen, Aro, Berner, Eskman, Flinck, Granvik, Hanhirova, Haukipuro, Holkeri, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Härkönen, Junnila, Kainulainen, Kalavainen, Kantola, Karpola, Katajavuori, Knuuti, Kohtala, Koppanen, Landström, Linkola, Lintilä, Lähteenmäki, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Paasivuori, Partanen, Pekonen, Räsänen, Salmenkivi, Salo, Salolainen, Siltanen, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Syrjä, Taipale, Toivanen, Turunen, Weckman, S. Westerlund, Vilmi, Virolainen ja Ääri.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 52 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 53.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Männistön ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Männistön ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aas, Ahde, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Forsman, Friberg, Gestrin, Haapasalo, Haarla, Hara, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hostila, Huurtamo, Häkämies, Ilaskivi, Jaatinen, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Koivisto, Korsbäck, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Nevalainen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Pekkala, Pekkarinen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, I. Suominen, Sutinen, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilponiemi, Voutilainen ja Väyrynen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Ju-

vela, Järvenpää, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, Männistö, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rosnell, Rytkönen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Vennamo, Westerholm, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Ahonen, Berner, Eskman, Flinck, Granvik, Hanhirova, Haukipuro, Holkeri, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Härkönen, Junnila, Kainulainen, Kalavainen, Kantola, Karpola, Katajavuori, Knuuti, Kohtala, Koppanen, Kurppa, Landström, Lintilä, Lähteenmäki, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Paasivuori, Partanen, Pekonen, Räsänen, Salmenkivi, Salo, Salolainen, Siltanen, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Syrjä, Taipale, Toivanen, Turunen, Weckman, Vilmi, Virolainen ja Ääri.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 48 ei-ääntä; poissa 51.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

10 § hyväksytään keskustelutta.

10 a §.

Keskustelu:

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ehdotan, että 10 a § hyväksyttäisiin sosiaalivaliokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen mukaisesti.

Ed. Juvela: Herra puhemies! Kannatan ed. Männistön tekemää ehdotusta.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Ehdotan, että 10 a § kuuluu niin kuin se on esitetty valiokunnan mietintöön liitetyssä II vastalauseessa.

Ed. H. Linna: Herra puhemies! Ehdotan, että 10 a § hyväksyttäisiin seuraavassa muodossa: 1 momentti kuten hallituksen esityksessä. 2 momentti: Lapsikorotus on yhdeltä lapselta 20 prosenttia ja kahdelta tai useammalta lapselta 40 prosenttia eläkkeen määrästä, kuitenkin niin, että lapsikorotus on vähintään 50 markkaa yhdeltä lapselta ja kahdelta tai useammalta lapselta 100 markkaa kuukaudessa." Kolmas ja neljäs momentti kuten hallituksen esityksessä.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Kannatan ed. Tupamäen tekemää ehdotusta.

Ed. Saimo: Herra puhemies! Kannatan ed. H. Linnan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Männistö ed. Juvelan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisesti. Kutsun tätä ed. Männistön ehdotukseksi. Ed. Tupamäki ed. L. Linnan kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisesti. Tämä on ed. Tupamäen ehdotus. Ed. H. Linna on ed. Saimon kannattamana ehdottanut, että 1, 3 ja 4 momentti hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisina ja että 2 momentti kuuluisi näin: "Lapsikorotus on yhdeltä lapselta 20 prosenttia ja kahdelta tai useammalta lapselta 40 prosenttia eläkkeen määrästä, kuitenkin niin että lapsikorotus on vähintään 50 markkaa yhdeltä lapselta ja kahdelta tai useammalta lapselta 100 markkaa kuukaudessa." Tämä on ed. H. Linnan ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Tehdyt ehdotukset ovat vastakkaisia. Niistä olisi äänestettävä seuraavasti: ensin ed. Tupamäen ehdotuksesta ed. Männistön ehdotusta vastaan, sen jälkeen voittaneesta ed. H. Linnan ehdotusta vastaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Männistön ja ed. Tupamäen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Männistön ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Aitio, Alenius, Aro, Breilin, Forsman, Friberg, Haapasalo, Haukipuro, Helle, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, O. Kangas, R. Kangas, Karkinen, Karpola, Knuuttila, Koivisto, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mustonen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, Niinikoski, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Pekkala, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salo, Sandelin, Siikaniemi, Sinisalo, Sorsa, Sundqvist, Suomi, Sutinen, Tallgren, Tamminen, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, Westerholm, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aas, Antila, Asunmaa, Ehrnrooth, Gestrin, Granvik, Haarla, Hara, Heino, Hetemäki, Huotari, Huurtamo, Häkämies, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Kaasalainen, Karhuvaara, Kauppi, Kauppila, Kortesalmi, Lankinen, Linkola, L. Linna, Mattila, Mäki, Nikkilä, Pekkarinen, Penttinen, Pohjonen, Poutiainen, Rönkkö, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Stenbäck, Suokas, I. Suominen, Särkkä, Tarjanne, Tarvajärvi, Tupamäki, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Ahonen, Berner, Eskelinen, Eskman, Flinck, Hanhirova, Holkeri, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Härkönen, Junnila, Kainulainen, Kalavainen, Kantola, Karjalainen, Katajavuori, Knuuti, Kohtala, Koppanen, Kurppa, Landström, Lintilä, Lähteenmäki, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Paasivuori, Partanen, Räsänen, Salmenkivi, Salmivuori, Salolainen, Silander, Siltanen, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Syrjä, Taipale, Toivanen, Turunen, Weckman, Virolainen ja Ääri.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 51 ei-ääntä; poissa 49.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Männistön ehdotuksen.

2) Äänestys ed. H. Linnan ja ed. Männistön ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed H. Linnan ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aas, Aro, Asunmaa, Ehrnrooth, Gestrin, Granvik, Haarla, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Huurtamo, Häkämies, Ilaskivi, Jaatinen, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karpola, Kauppi, Kauppila, Korsbäck, Laatio, Lankinen, Linkola, H. Linna, Lottanen, Maijala, Mattila, Mäki, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Stenbäck, I. Suominen, Sutinen, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi ja Väyrynen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Aitio, Alenius, Antila, Forsman, Friberg, Haapasalo, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Karkinen, Knuuttila, Koivisto, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, L. Linna, Loikkanen, Luja-Vepsä, Mustonen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, H. Niskanen, Paananen, Penttinen, Perheentupa, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Saarto, Salama, Salla, Salmi, Salo, Sandelin, Sinisalo, Sorsa, Sundqvist, Suokas, Suomi, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Vainio, Ven-

namo, Vilponiemi, Virtanen, Volotinen, Voutilainen ja Åsvik.

"Tyhjää äänestävät edustajat Breilin ja E. Niskanen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Ahonen, Berner, Eskelinen, Eskman, Flinck, Hanhirova, Holkeri, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Härkönen, Junnila, Kainulainen, Kalavainen, Kantola, Karjalainen, Katajavuori, Knuuti, Kohtala, Koppanen, Kurppa, Landström, Lintilä, Lähteenmäki, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Paasivuori, Partanen, Räsänen, Salmenkivi, Salmivuori, Salolainen, Silander, Siltanen, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Syrjä, Taipale, Toivanen, Turunen, Weckman, Virolainen ja Ääri.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 68 jaa- ja 80 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 49.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Männistön ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Männistön ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aas, Ahde, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hostila, Huurtamo, Häkämies, Ilaskivi, Jaatinen, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Koivisto, Korsbäck, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Nevalainen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Salama, Salo, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, I. Suominen, Sutinen, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Tuomioja, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Voutilainen ja Väyrynen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, H. Linna, L. Linna, Mustonen, Männistö, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rosnell, Rytkönen, Saarto, Saimo, Salla, Salmi, Sinisalo, Suokas, Suomi, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Vennamo, Westerholm, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Ahonen, Berner, Eskelinen, Eskman, Flinck, Hanhirova, Holkeri, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Härkönen, Junnila, Kainulainen, Kalavainen, Kantola, Karjalainen, Katajavuori, Knuuti, Kohtala, Koppanen, Kurppa, Landström, Lintilä, Lähteenmäki, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Paasivuori, Partanen, Räsänen, Salmenkivi, Salmivuori, Salolainen, Silander, Siltanen, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Syrjä, Taipale, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Weckman, Virolainen ja Ääri.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 49 ei-ääntä; poissa 50.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

15, 18 ja 20 §, soveltamissäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvien toisen lakiehdotuksen, laki eduskunnan kanslian menosäännön perusteista annetun lain muuttamisesta, 4 §, soveltamissäännös, johtolause ja nimike, kolmannen lakiehdotuksen, laki valtiontilintarkastajain kanslian henkilökunnan palkkauksen perusteista annetun lain muuttamisesta, 3 §, soveltamissäännös, johtolause ja nimike, neljännen lakiehdotuksen, laki edus-

kunnan oikeusasiamiehen eläkkeestä ja hänen kuoltuaan suoritettavasta perhe-eläkkeestä annetun lain muuttamisesta, 1 §, soveltamissäännös, johtolause ja nimike, viidennen lakiehdotuksen, laki eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian henkilökunnan palkkauksen perusteista annetun lain muuttamisesta, 3 §, soveltamissäännös, johtolause ja nimike, kuudennen lakiehdotuksen, laki Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnasta annetun lain muuttamisesta, 4 a §, soveltamissäännös, johtolause ja nimike, seitsemännen lakiehdotuksen, laki evankelis-luterilaisten hiippakuntain arkkipiispan ja piispain palkkauksesta ja eläkeoikeudesta annetun lain muuttamisesta, 2 §, soveltamissäännös, johtolause ja nimike, kahdeksannen lakiehdotuksen, laki kansakoululaitoksen viranhaltijain palkkauksesta ja eläkkeistä annetun lain muuttamisesta, 16 ja 19 §, soveltamissäännös, johtolause ja nimike, yhdeksännen lakiehdotuksen, laki kunnallisista terveyssisarista annetun lain muuttamisesta, 17 §, soveltamissäännös, johtolause ja nimike, kymmenennen lakiehdotuksen, laki kunnan kätilöistä annetun lain muuttamisesta, 16 §, soveltamissäännös, johtolause ja nimike, 11:nnen lakiehdotuksen, laki maatalous-, kotitalous- ja kotiteollisuusoppilaitoksista annetun lain muuttamisesta, 12 §, soveltamissäännös, johtolause ja nimike, 12:nnen lakiehdotuksen, laki metsäoppilaitoksista annetun lain muuttamisesta, 10 §, soveltamissäännös, johtolause ja nimike, 13:nnen lakiehdotuksen, laki eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annetun lain muuttamisesta, 2 §, soveltamissäännös, johtolause ja nimike, 14:nnen lakiehdotuksen, laki Suomen Pankin ohjesäännön muuttamisesta, 24 §, soveltamissäännös, johtolause ja nimike sekä 15:nnen lakiehdotuksen, laki kansanedustajain eläkelain muuttamisesta, 1, 3 a, 4, 7, 8, 12 ja 14 §, soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotukset laeiksi valtiopäiväjärjestyksen ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 18 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 80, joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelu:

Ed. Vennamo: Herra varapuhemies! Esillä on valtiopäiväjärjestyksen muuttaminen koskien vaaleja. On syytä todeta, että perustuslakivaliokunta ja entiset hallituspuolueet yhdessä oikeiston kanssa ovat hylänneet Ruotsissa olevien kansalaisten äänestysoikeuden laajentamisen, ovat myös hylänneet äänioikeusikärajan alentamisen 18 vuoteen ja perustelleet sillä, että muka asian toteuttamisessa on teknillisiä vaikeuksia. Kuitenkin asiaa on makuutettu tarpeettoman kauan perustuslakivaliokunnassa, ja vieläkin asia olisi voitu hoitaa, mutta tahtoa ei ollut. Pelättiin ilmeisesti nuoria ja pelättiin Ruotsiin pakkolähteneitä.

Sitä vastoin perustuslakivaliokunta on salamavauhtia halunnut muuttaa lakia niin, ettei ed. Sundqvistilla, sosialidemokraattisella kansanedustajalla, olisi mitään vaikeuksia eikä vaaraa eduskuntavaaleihin osallistumisessa. Kiinnitän huomiota, että kun SMP:n ed. Tupamäki oli armeijassa ja me toivoimme lakien korjaamista, ettei hän eduskunnan hajoitusvaaleissa joutuisi ehdokkuuden ulkopuolelle, silloin meitä vain pilkattiin ja meitä väheksyttiin eikä hallitus halunnut toimia, mutta kun oli kysymys sosialidemokraattisesta kansanedustajasta, silloin tuli kiire hallitukselle, tuli myös täällä suurille eduskuntaryhmille. Näyttää olevan niin, että täällä kansanedustaja ei olekaan tasa-arvoinen, vaan on toisen luokan kansanedustajia, ja tätä me emme hyväksy ja olemme todella hämmästyneitä.

Kaiken kukkuraksi, kaiken varalta on nyt sitten ed. Sundqvist saanut myös oikeuden tulla yhtäkkiä takaisin tänne eduskuntaan. Ed. Tupamäki ei saanut tulla, vaikka perustuslaki sanoo, että kansanedustajaa ei saa estää osallistumasta eduskunnan istuntoon, mutta hänet estettiin osallistumasta toista vuotta. Laki ei siis näytä olevan kaikille sama, ja me panemme tällaista epäasiallisuutta vastaan jyrkän vastalauseen.

Ed. Friberg: Herra puhemies! Ed. Vennamo operoi tässä käyttämässään puheenvuo-

rossa kahdella erilaisella totuus-käsitteellä, joista vain toinen käsite todella on tosi.

Totuus on se, että ed. Sundqvist osallistuu eduskunnan työhön sen perusteella, että hän on pyytänyt ja saanut puolustusvoimista lomaa edustajantoimen hoitamista varten, ja tämän loman myöntämisen perusteena ei ole ollut minkäännäköinen nyt ajankohtainen lain muutos. Tässä suhteessa siis ed. Vennamon puheenvuoro osui täysin metsään.

Mikä koskee, herra puhemies, ulkosuomalaisten äänioikeutta, niin perustuslakivaliokunnan mietinnössä todetaan seuraavaa: "Hallituksen esityksessä tarkoitettua vaalioikeusikärajan alentamista ja vaalioikeuden myöntämistä ulkomailla asuville Suomen kansalaisille ei ole mahdollista käytännössä toteuttaa tasavallan presidentin määräyksestä 2 ja 3 päivinä tammikuuta 1972 toimitettavien kansanedustajain vaalien osalta siinäkään tapauksessa, että tarvittavat lainmuutokset saataisiin aikaan välittömästi." Ja, herra puhemies, "perustuslakivaliokunta edellyttää, että hallitus antaa toimitettavien vaalien jälkeen viipymättä eduskunnalle esityksen sellaisiksi muutoksiksi vaalilainsäädäntöön, joiden toteuttamista nyt hylättäviksi ehdotetuilla lakiehdotuksilla on tarkoitettu".

Näin ollen, herra puhemies, ed. Vennamon puheenvuoro on vaalien alla tapahtuvaa perusteetonta äänestäjien kosiskelua.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra varapuhemies! Kyllä ed. Tupamäki olisi myös halunnut pyytää lomaa (Vasemmalta: Miksei pyytänyt?) ja tulla eduskuntaan istumaan. Hänelle ilmoitettiin eduskunnasta, että hän ei saa tulla tänne. Siinähän on asian ydin. Eikä armeija myöntänyt lomaa. Ja lakia selvennettiin vasta sen jälkeen, kun ed. Tupamäki oli ollut armeijassa. Sitten kun tiedettiin, että nyt ed. Sundqvist lähtee, silloin tuli kiire lakia selventää niin, että hänellä on varmuus, että hän pääsee tänne, milloin haluaa.

Ja vielä sanoisin ed. Fribergille, että kyllä perustuslakivaliokunta olisi voinut muuttaa hallituksen esityksen niin, että Ruotsissa olevat olisivat saaneet äänestää, vaikkapa esittämällä todistuksen, että he asuvat Ruotsissa jnp. Mutta te ette halunneet ruotsalaisille antaa äänioikeutta. Teillä oli toisenlaiset ympyrät. Te haluatte syrjiä edelleen Ruotsissa asuvia suomalaisia. Ensinnä talouspolitiikalla pakkoajoitte heidät Ruotsiin Ruotsia rikastuttamaan ja nyt panette heidät vielä toisen luokan suomalaisiksi kansalaisiksi.

Ed. Vilponiemi: Herra puhemies! Ed. Vennamo puhuu todella vasten parempaa tietoaan. Hän tietää varsin hyvin sen, mikä tilanne tämän lain käsittelyn kohdalla on ollut. Sen jälkeen kun kävi ilmi, että eduskunta on hajoitettu ja uudet vaalit toimeenpannaan, ei olisi todella ollut mitään mahdollisuutta saada niitä muutoksia, joita nyt tässä hallituksen esityksessä on ollut, käsitellyksi niin ajoissa, että niitä olisi voitu soveltaa nyt edessä olevissa vaaleissa.

Korostaisin myös erityisesti sitä, että tästä oli vakuuttunut myös SMP:n edustaja perustuslakivaliokunnassa. Valiokunnan päätökset tältä osin ovat olleet täysin yksimielisiä. Siinä suhteessa ed. Vennamo esiintyy täällä kovin merkillisellä tavalla (SKDL:n ryhmästä: Normaali tapa se on!).

Se, että tässä vaiheessa on otettu käsiteltäväksi vain asevelvollisten vaalikelpoisuuskysymys, johtuu taas siitä, että on ollut mahdollista tehdä tämä muutos, mutta esim. äänioikeusikärajan alentamisen ja ulkosuomalaisten äänioikeuden osalta oli kysymys vaaliluetteloista. Ne eivät olisi millään voineet ehtiä nyt edessä oleviin vaaleihin. Sen vuoksi oli pakko menetellä, niin kuin perustuslakivaliokunta menetteli. Toistaisin myös sen, että valiokunta edellyttää, että välittömästi vaalien jälkeen hallitus antaa uudet esitykset näistä kohdista, mitkä nyt on jouduttu jättämään käsittelemättä.

Ed. Koskenniemi: Herra puhemies! Ed. Vennamo toi täällä esille, että perustuslakivaliokunta ei olisi ollut yksimielinen asiaa käsitellessään. Täytyy sanoa, että mm. silloin, kun eduskunnan hajottamispäätöstä ei ollut vielä annettu, kun valiokunnassa asiaa käsiteltiin, niin mm. SMP:n edustaja Silander pyysi vielä tämän lain siirtämistä valiokunnassa sen vuoksi, että voitaisiin kuulla asiantuntijoita. Näin ollen turha tässä, ed. Vennamo, muita on syyttää, koska teidän oma edustajannekin on ollut tästä asiasta täysin valiokunnan yksimielisen kannan mukaisesti tällä kannalla, mihin on tällä kertaa päästy.

Mitä tulee asevelvollisena olevan ehdokkaaksi asettumiseen tällä kerralla, mihin perustuslakivaliokunta on päätynyt, voidaan sanoa, että myös SMP:n ryhmällä on mahdollisuus, mikäli

siellä on halukkaita ehdolle asettumaan, ottaa asevelvollisia näissä vaaleissa ehdokkaaksi, mikäli tämä laki tulee hyväksytyksi.

Ed. Loikkanen: Herra puhemies! Ed. Vennamon puheenvuoron johdosta, jossa hän sanoi, että ed. Tupamäkikin olisi pyytänyt lomaa, mutta täältä eduskunnasta ei sitä annettu, täytyy sanoa, että ed. Vennamo varmaan tietää, että ei eduskunta armeijasta lomia myönnä, ja tietämäni mukaan ei ed. Tupamäki sellaista edes ole pyytänyt. Mitä tulee ed. Sundqvistiin, hän ei ole lomalla, vaan hän on pyytänyt vuoden lykkäystä ja saanut sen laillisessa järjestyksessä lakien mukaisesti. Jos ed. Tupamäki olisi pyytänyt lykkäystä, ilmeisesti hän olisi myöskin sitä saanut.

Ed. Vennamo: Herra varapuhemies! Ed. Loikkanen antoi joko tietämättömyydestä tai tahallisesti väärän tiedon. Pääsihteeri voi todistaa ja kaikki, jotka haluavat pysyä asiassa, että ed. Tupamäeltä estettiin tänne tulo. Hänellä ei ollut mahdollisuutta tulla. Nyt täällä väitetään, että kun hän vain olisi pyytänyt armeijalta, hän olisi voinut tänne tulla. Se on hämmästyttävää asioiden vääristämistä ja kääntämistä.

Te yritätte nyt selitellä asiaa, kun kiellätte nuorilta ja Ruotsissa olevilta äänestysoikeuden. On totta, että hallituksen esitystä olisi pitänyt korjata, mutta te ette siihen suostuneet, ja siksi ed. Silander ei mitään mahtanut. Ei meidän, kun oli tällainen tilanne, silloin kannattanut lähteä lakia kirjoittamaan toisella tavalla, kun selvä enemmistö, kaikkien muiden puolueiden enemmistö ei halunnut tällaisia oikeuksia ruotsissa oleville ja nuorille antaa. Tämä on asian ydin, ja se jo osoittaa, että kipeä ja kuuma on tämä asia, kun näin ärhäkkäästi tulivat heti henkilökohtaiset hyökkäykset, kun olen täällä puolustanut kansalaisten tasa-arvoisuutta. Se on teille häpeäksi, ja sen tietää myös kohta Suomen kansa.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Äänioikeuden ikärajan alentaminen 18 vuoteen olisi ollut erittäin tärkeä asia jo seuraavissa vaaleissa. Näinhän täällä asiaa aikoinaan viime syksynä käsiteltäessä myöskin hallituspuolueitten taholta luvattiin. Aivan samalla lailla oli asia Ruotsin suomalaisten äänioikeuden kanssa. Heille olisi kulunut suoda esitysten ja lupausten mukainen äänioikeus. Nyt kuitenkin tänä päivänä toteamme, että kumpikaan näistä suurista uudistuksista ei toteutunut. Kun viime syksynä allekirjoittaneen toimesta asiasta täällä äänestettiin, missä olisi vaadittu nimenomaan näitä esityksiä jo kuluvan vuoden kevätistuntokauden aikana, niin tällöin todettiin ne täysin tarpeettomiksi ja aiheettomiksi ja koko esitys muutenkin naurettavaksi. Tänä päivänä me olemme näkemässä sen, että jos esitykseni olisi silloin hyväksytty, niin myöskin tänä päivänä nämä kaksi tärkeätä uudistusta olisivat jo toteutuneet. Kysymyshän on siitä, että perustuslakivaliokunnassa ei käsitelty asiaa niin nopeasti kuin olisi ollut tarpeellista. Jos sitä olisi käsitelty jo viime keväänä eikä vasta nyt tänä syksynä, niin siitä olisi myös ollut seurauksena, että uudistukset olisivat toteutuneet.

Sitten täällä on puututtu kansanedustajan taikka varusmiehen mahdollisuuksiin asettua ehdokkaaksi tai osallistua eduskuntatyöhön. Minusta on hiukan pientä vilppiä havaittavissa niissä puheenvuoroissa, joissa pyritään väittämään, että allekirjoittaneen ja kahden muun edustajan, joilla varusmiespalvelus oli suorittamatta, asema olisi ollut tasavertainen. Se esitys, jota ed. Loikkanen väitti vanhaksi, on tullut voimaan sentään vasta tämän vuoden heinäkuun alussa. Vain sen mukaan pystyi ed. Sundqvist, aivan eittämättä lain mukaan, saamaan tämän lykkäyksen. Sitä aikaisemmin sen sijaan ei ole ollut mitään mahdollisuutta, kuten ed. Loikkanen kai sentään tietää. Mikäli ajatellaan sitä, olenko minä pyytänyt jotakin eroa päästä tänne taikka lykkäystä tai lomaa, niin enhän minä tietystikään ole sellaista pyytänyt, koska laissa ei ollut mitään mahdollisuutta sellaiseen. Mahdollisuus on ollut olemassa vasta heinäkuun alusta lähtien. Mikäli te katsotte, että minun olisi pitänyt pyytää lykkäystä heinäkuusta syyskuun alkupuolelle, jolloin minun palveluni loppui, niin minusta se on aika omituinen ajatus. Eduskuntahan oli silloin lomalla koko ajan. Ei kai siinä olisi ollut mitään järkeä (Eduskunnasta: Mutta ed. Vennamo väittää, ettei annettu lomaa!).

Ed. Vilponiemi: Herra puhemies! Haluaisin ed. Vennamon puheenvuoron johdosta vielä todeta sen, että perustuslakivaliokunnan istunnossa oli täysi mahdollisuus jokaisella edustajalla vaikuttaa tämän lakiesityksen käsittelyyn. Mutta kuten sanottu, valiokunta oli yksimielinen. Sen jälkeen kun toisen lakivaliokunnan lausunto oli saatu, valiokunnassa käytiin yleiskeskustelu, jossa yksimielisesti sovittiin peri-

aatteessa siitä, mille pohjalle mietintö kirjoitetaan, ja sen jälkeen kun mietintö oli kirjoitettu, se myös yksimielisesti hyväksyttiin. Ed. Tupamäelle sanoisin, kun hän mainitsi, ettei hän voinut pyytää lomaa heinäkuun jälkeen, kun eduskunta oli lomalla, että samasta syystä ei myöskään tätä lakiesitystä ole voitu käsitellä eduskunnan lomalla ollessa, sillä sen on hallitus antanut vasta 25 p. toukokuuta tänä vuonna.

Ed. Pursiainen: Herra puhemies! Ed. Tupamäki väittää, että hän ei ole pyytänyt eroa eikä lykkäystä. Ed. Vennamo väittää, että hänet on estetty tällaista saamasta. Molemmat nämä väitteet eivät voi olla oikeita. Suomen kansalla on oikeus tietää, kumpi näistä herroista ei pysy totuudessa.

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Ed. Vilponiemi sanoi, että eduskunta ei voinut käsitellä tätä asiaa, koska se oli lomalla. Mutta tässä yhteydessä on syytä palauttaa mieliin, että eduskunta lähti oikein pikavauhtia lomalle nimenomaan siitä syystä että ed. Vennamo sanoi kerrankin yhtyvänsä ed. Hostilan esitykseen, joka tarkoitti lomalle lähtöä. Eräät olivatkin nähneet, niin ainakin väitetään, ed. Vennamon jo seuraavana aamuna aikaisin lentoasemalla. Hän oli varannut aikaisemmin jo lentolipun ulkomaan koneeseen.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Mikäli nykyinen laki, joka siis tuli voimaan kuluvan vuoden heinäkuun alusta, olisi eduskunnan istuntokauden aikana jo saatettu voimaan, olisi siitä automaattisena seurauksena ollut se, että minä olisin myöskin sitä lakia hyväkseni käyttänyt. Minun kohdallani ei ollut mahdollisuutta lain mukaan tehdä minkäänlaista lykkäys- tai lomanpyyntöä, koska laki ei sitä silloin tuntenut. Laki tuntee sen vasta heinäkuun jälkeen. Todettakoon, että kun aikoinaan viime syksynä SMP:n ryhmän toimesta esitettiin täällä äänestykseen sellainen lainmuutos, joka olisi mahdollistanut kansanedustajan eduskunnassa läsnäolon, vaikka hänellä olisikin ollut varusmiespalvelu suorittamatta, sekä myöskin hänen asettumisensa ehdokkaaksi, niin sinä päivänä elikkä vähän yli vuosi sitten, sinä päivänä se oli erittäin typerä ja huono laki, mutta tänä päivänä se on hyvä laki.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Täällä tehdyt hyökkäykset osoittavat sitä tasoa ja asian heikkoutta, mikä muilla puolueilla on. Eduskunnan pöytäkirjat kertovat, että SMP:n ryhmä yksimielisesti äänesti ja vastusti eduskunnan lomalle lähtöä kesäkuun alkupuolella. Nyt kuitenkin täällä SKDL väittää aivan toista. Ja asian ydinhän on siinä, että niin kauan kuin Tupamäki oli armeijassa, ei haluttu muuttaa lakia ja sallia hänen osallistua eduskunnan istuntoon. Vasta, kun hänen aikansa oli loppu, se syyskuun alussa loppui, vasta kun ed. Sundqvist, toisenarvoinen kansanedustaja, sosialidemokraatti, joutui armeijaan, silloin tuli kiire muuttaa lakia niin, että hänellä oli mahdollisuus tänne tulla. Siinä on se epäoikeudenmukaisuus. Kaikki eivät ole samanarvoisia, ja nyt te yritätte käännellä ja väännellä tätä asiaa, mutta Suomen kansan oikeudentunto ei teidän menettelyänne hyväksy, oli kansalaisten puoluekanta mikä tahansa.

Ed. Mäki: Herra puhemies! En hyökkää enkä puolusta, minä ainoastaan ihmettelen, koska ja missä on asevelvollisuuslaki ollut täällä muutettavana, jossa puhutaan tämmöisestä lykkäyksestä ja lomasta?

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Ed. Vennamo sanoi SMP:n ryhmän olleen sitä mieltä, että ei saa lähteä lomalle. Voi olla, että näin oli täällä istuntosalissa, jossa on lehdistökin mukana, mutta kun hän oli tuolla puhemiesneuvostossa, jossa lehdistö ja radio eivät ole paikalla, ed. Vennamo sanoi juuri niin kuin äsken mainitsin: tällä kertaa hän yhtyy ed. Hostilan puheenvuoroon, jonka mukaan nyt lähdetään lomalle. Ja minua ihmetyttää erikoisesti se, että ed. Vennamo silloin oli kärkäs lähtemään lomalle, mutta täällä istuntosalissa kuitenkin oli päinvastaista mieltä. Sen jälkeen, kun eduskunta oli syksyllä viikon verran istunut, ehkä kaksi viikkoa, niin hän oli kuitenkin valmis jälleen lähtemään lomalle, Ilta-Sanomien mukaan Tanskaan laihduttamaan pari, kolme kiloa.

Ed. Lindeman: Herra puhemies! Mikäli minä ymmärrän, niin ed. Sundqvist on saanut lykkäystä nyt voimassa olevien määräysten perusteella. Nämä määräykset olivat samalla tavalla voimassa siihen aikaan, kun ed. Tupamäki oli suorittamassa asevelvollisuuttaan. Näin ollen kyllä ed. Tupamäki olisi saanut vastaavaa lykkäystä taikka lomaa, jos hän olisi sitä anonut. Nythän tässä annetaan ymmärtää, että ed. Sund-

qvist olisi hyötynyt tästä laista, jota me nyt täällä käsittelemme. Sehän on mahdotonta, ei suinkaan hän ole voinut saada lykkäystä semmoisen lain nojalla, jota ei vielä ole täällä hyväksytty eikä sitä ole vahvistettu (Ed. Ilaskivi: Oikein!). Minusta on hiukan harhaanjohtavaa se, että tässä rinnastetaan ed. Tupamäkeä ja ed. Sundqvistia. Ilmeisesti, jos minä olen tulkinnut asian oikein, niin mm. ed. Vennamo puheenvuorossaan on tarkoittanut sitä, että ed. Tupamäki asevelvollisuuttaan suorittaessaan olisi sinä aikana käynyt eduskuntatyötä hoitamassa. Sehän ei ole ollut mahdollista, ei sen paremmin Tupamäen kuin kenenkään muunkaan osalta. Ei pidä sekoittaa asioita tahallisesti.

Ed. Koskenniemi: Herra puhemies! Kun täällä vaaditaan erikoisesti SMP:n ryhmän taholta, että pitäisi edustajien saada olla täällä eduskunnassa, niin huomauttaisin, että mitä merkitystä tällä vaatimuksella on, kun teidän ryhmästänne tälläkin hetkellä yksi on lomalla, parasta aikaa vaalipuheita pitämässä, kun pitäisi istua täällä eduskunnassa. Ainakin pohjoisessa on tällä tavalla, ja siksi minun mielestäni ovat katteettomia vaatimuksia tällaiset, kun ei kerran täytetäkään velvollisuutta, mitä varten on valittu tänne eduskuntaan.

Ed. Sinisalo: Herra puhemies! Meidän kommunistien ja kansandemokraattien mielestä on erittäin valitettavaa, että eduskunta ei voi nyt päättää äänioikeusikärajan alentamisesta 18 vuoteen. Kuten eduskunnan pöytäkirjat kertovat ja kuten meidän liikkeemme tavoitteet, työväenliikkeen yhteisetkin tavoitteet osoittavat, ovat kommunistit työskennelleet äänioikeusikärajan alentamiseksi 18 vuoteen johtonmukaisesti. On valitettavaa, että asian käsittelyvaihe ei nyt anna mahdollisuutta eduskunnan ja koko vaalijärjestelmän byrokraattisuuden vuoksi äänioikeusikärajan alentamiseen näissä vaaleissa. Valitettavaa minun mielestäni on myös se, että perustuslakivaliokunnan piirissä ei ole harkittu sellaista mahdollisuutta, jolla olisi varmistettu äänioikeusikärajan alentaminen kunnallisvaaleissa. Nythän on mahdollista, että asian siirtyminen tulevan eduskunnan käsittelyyn saattaa tämänkin ratkaisun vaaranalaiseksi, mikä luonnollisesti on erittäin valitettava asia.

Ed. Vennamo: Herra varapuhemies! Keskustelu tulee yhä matalamielisemmäksi. Ed. Lindeman jopa vastoin totuutta rohkenee väittää, että laki ei olisi muuttunut Sundqvistia varten ja että sama laki olisi ollut voimassa silloin, kun Tupamäki oli armeijassa. Täällä salissa kansanedustajat hyvin tietävät, että ed. Lindeman ei puhu totta, mutta nyt on hätä niin suuri, että koetetaan tälläkin tavalla hämätä totuus ja saada lehtiin vääriä tietoja.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! On todella valitettavaa, että ne ikärajan alentamista tarkoittavat ja muut lakiesitykset, jotka olivat tässä mukana, on nyt olosuhteiden pakosta jätetty käsittelemättä. Jos olisi tiedetty aikaisemmin laki- ja talousvaliokunnassa, että joudutaan ennenaikaisiin vaaleihin näin äkkiä, niin ehkäpä lakien käsittelyä olisi voitu kiihdyttää. Mutta mielestäni ed. Vennamo on aivan väärässä siinä, että hän nyt käyttää tässä niin yllättävän vastustavaa kieltä, kun edistys on menossa eteenpäin ja saadaan edes yksi kohta hyväksytyksi, joka tietää kehitystä eteenpäin ja ratkaisua tähänastista parempaan käytäntöön, nyt ed. Sundqvistin kohdalla. Onko se vaarallista, jos jossain kohdin edes päästään eteenpäin?

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Minua ei nyt niin hirvittävästi ihmetytä se, että jotkut kansanedustajat eivät tiedä sitä, mitä he ovat täällä päättäneet, vaikka siitä nyt ei niin kauan olisikaan kulunut. Mutta kun ed. Mäki on toiminut ja puhunut sillä tavalla kuin hän aina yleensä tietäisi nämä lakiasiat, niin kyllä minua hiukan ihmetyttää, että hän kysyy, missä ja milloin tähän asiaan liittyvää lainsäädäntöä olisi muutettu. Totuushan kuitenkin nimittäin on se, että kuluvan vuoden aikana on lainsäädäntöä sillä tavalla muutettu, että lykkäyksen enimmäisikärajaa on nostettu 28. vuoden loppuun ja sen lisäksi lisätty lakiin pykälä siitä, että kansanedustajuus on automaattinen lykkäyksen syy, elikkä jos kansanedustaja vain pyytää, ilmoittaa haluavansa ei-osallistua asepalvelukseen, niin se on sillä selvä. On hiukan hämmästyttävää, että jopa ed. Mäki on tästä tiedoton.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Minä en ole tiedoton siitä asiasta enempää kuin muutenkaan tiedoton. Ed. Tupamäki on aivan oikeassa, heinäkuun 1 päivänä astui voimaan asevelvollisuuslain muutos, jossa otettiin kansanedustajuus erääksi perusteeksi lykkäykselle. Tarkoitin sitä, että tämän lain yhteydessä ei muuteta asevelvollisuuslakia ja ed. Sundqvist istuu täällä ja on ehdokkaana siitä riippumatta, jos tämä laki hy-

väksytään tai ei. Siihen ei ole mitään vaikutusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

7) Ehdotus laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta.

Esitellään lakivaliokunnan mietintö n:o 18 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 109, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

8) Ehdotukset laiksi kadonneen henkilön julistamisesta kuolleeksi annetun lain muuttamisesta.

Esitellään lakivaliokunnan mietintö n:o 19 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 115 ja ed. Silanderin ym. lak.al. n:o 206, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 19.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

9) Ehdotus laiksi verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain 12 §:n muuttamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 122, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49.

Puheenvuoroa ei haluta.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

10) Ehdotus laiksi sähkölaitoksista annetun lain muuttamisesta.

Esitellään laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 11 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 59, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelu:

Ed. Loikkanen: Herra puhemies! Ehdotan, että tämä asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Ed. Mäkinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Loikkasen tekemää ehdotusta.

Toinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja ehdotusta on kannatettu, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puheenvuoron käyttäjiä lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Loikkanen ed. Mäkisen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistain istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, eduskunta hyväksynee ed. Loikkasen ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

11) Ehdotus laiksi kuurojen ja sokeiden ammattikouluista.

Esitellään sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 57, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelu:

Ed. Salama: Herra puhemies! Hallituksen esitys laiksi kuurojen ja sokeitten ammattikouluista on toimenpide, jonka avulla tahdotaan maassamme parantaa niitä mahdollisuuksia, joita kuulo- ja näkövammaisilla on ammattiin valmistumisen kohdalla. Hallituksen esityksessä tähdennetään aivan oikein sitä, että ammattiin tähtäävän tavoitteen lisäksi on kuulo- ja näkövammaisten kohdalla huomioitava toinenkin päämäärä. Se on niiden esteiden, käsitykseni mukaan usein psyykkistäkin laatua olevien poistaminen, jotka uhkaavat eristää näkö- tai kuulovammaisen kontakteista toisten ihmisten kanssa. Kielellinen ja visuaalinen sekä näistä johtuva eristyneisyys luovat suurimmat esteet edistymiselle. Sivistysvaliokunta toteaa tyydytyksellä lain tarpeellisuuden ja on asettunut kannattamaan lakiehdotuksen hyväksymistä. Valiokunta on kuitenkin tehnyt hallituksen esitykseen eräitä muutosehdotuksia. Se on katsonut oikeaksi ehdottaa, että sokeat ja kuurot -nimikkeiden sijasta käytetään laissa sanontaa kuulovammaiset ja näkövammaiset. Mainittu nimikemuutos on jo kuulo- ja näkövammaistenkin epävirallisesti käyttämä ja hyväksymä parempi muoto. Näin ollen on sen vakiinnuttaminen myös lakitekstissä suotavaa.

Hallituksen esityksessä on erittäin myönteistä se laajennus, joka tulee esiin lain 1 §:n 4 momentissa. Tämän mukaan ammatillista opetusta kuulo- ja näkövammaisille voidaan antaa jo siinä vaiheessa, kun sairaus on voitu havaita ja todettu sen johtavan täyteen kuurouteen tai sokeuteen tai vaikeaan sellaiseen. Nykyisen lääketieteen avulla tämä on usein mahdollista ehkä jo aivan sairauden varhaisvaiheessa. Jos henkilö silloin pääsee osalliseksi viivytyksittä ammattikoulutuksesta, voi tämä olla hänen tulevaisuudelleen suorastaan ratkaisevaa.

Ainakin tämänhetkinen tilanne huomioiden tulee suuri osa kuulo- ja näkövammaisista lapsista ja nuorista saamaan kouluopetuksensa erityiskoulun sisäoppilaitoksissa, jotka kouluuudistuksen jälkeenkin jäävät heidän opiskelupaikoikseen. Internaattikoulussa kuulo- ja usein näkövammainenkin lapsi joutuu koulutuntien ulkopuolellakin paljossa eristetyksi kuulevien ja näkevien maailmasta. On olemassa vaara, että hänen kehityksensä silloin eräiltä osin pysähtyy tai se ei edisty tyydyttävästi. Tämän estämiseksi sisäoppilaitoksen henkilökunnan tulisi kyetä antamaan lapsille vähintään samat virikkeet, kuin lapsella on normaalisti myönteisessä kotiympäristössä. Henkilökunnan tulisi niin ikään kyetä kommunikoimaan lasten kanssa eri tavoin, hänen vammaisuutensa sallimalla tavalla, auttamalla lapsia mm. hänen kotitehtäviensä suorituksessa. Muutakin lasten vapaaajan valvontaa tulisi tehostaa, jotta vältyttäisiin muun muassa vaaratilanteiden kohtalokkailta seurauksilta. Osittainenkin ohjattu vapaaaikatoiminta tuo virkistystä ja iloa. Kuulo- ja näkövammaiselle lapselle liikunta on mitä tärkeintä.

Sivistysvaliokunta onkin juuri edellä olevan perusteella katsonut tarpeelliseksi laajentaa esillä olevan uuden lain 2 §:ää koulun henkilökunnan osalta siten, että kouluihin voidaan perustaa myös oppilasohjaajan virkoja ja terveydenhuoltajan toimia, sekä lisäyksenä lain 3 §:ään sen, että myös terveydenhuolto sisältyy koulujen oppilaille annettaviin maksuttomiin etuisuuksiin.

Käsitykseni mukaan, jotta vammaista lasta todella voitaisiin auttaa hänen vaikeuksissaan, olisi mainittujen koulujen sisäoppilaitoksissa oltava enemmän aikaa lapselle kuin nykytilanteessa on. Suhteessa yksi hoitaja 30 lasta kohden se on perin vaikeata. Olemme hoitohenkilökunnan lukumäärässä suuresti jäljessä esimerkiksi naapurimaistamme, ja tilanne on epätyydyttävä. Myös henkilökuntaan kuuluva ns. isähahmo olisi suositeltava. Asiassa on kysymys lapsen mielenterveydestä. Pienempien lapsiryhmien ollessa kysymyksessä yhteydenpito lapsiin helpottuisi, ja ilmapiiri voitaisiin luoda enemmän kotia vastaavaksi. Pyrkimällä demokraattiseen kasvatukseen takaamme lapselle vapauden rajoitetuillakin mahdollisuuksillaan ilmaista itseään. Kun kuulo- ja näkövammaisia lapsiakin on kasvatettava nykyisen yhteiskunnan jäseniksi, on etsittävä parhaat mahdollisuudet tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

Herra puhemies! Toivon, että jatkokäsittelyssä esillä oleva lakiehdotus tullaan hyväksy-

mään sivistysvaliokunnan mietinnön mukaisessa muodossa.

Ed. Hemmi: Herra puhemies! On oltava erityisen iloinen siitä, että sivistysvaliokunta on tehnyt nämä muutokset, jotka ed. Salama toi täällä esille. Toteaisin tässä yhteydessä myöskin ja olen siitä erityisen iloinen, että nimenomaan tähän hallituksen esitykseen on tullut oppilashuoltoa koskevia muutoksia. Uskon, että liberaalisen kansanpuolueen sivistysvaliokunnan jäsenillä on ollut osuutensa tässä muutos- ja lisäysesityksessä.

Tulevasta kansanterveyslakiesityksestä, sen kouluterveydenhuoltoa koskevasta osasta, puuttuu maininta vammaisten perus- sekä ammattikoululaisten terveydenhuollosta. Sen vuoksi katson, että oli aivan ensiarvoista nyt saada tähän lakiesitykseen siitä riittävän selvä maininta. Vammaiset nuoret tarvitsevat toki kokonaisterveydenhuoltoa, kuten kaikki muutkin koululaiset ja ammattikoululaiset. Tähän saakka esim. sokeain ja kuurojen oppivelvollisuuskouluissa ainakin eräissä tapauksissa on oppilashuolto, siihen mukaan luettuna terveydenhuolto, kovin jäljessä varsinaisesta terveiden oppivelvollisten kouluista.

Tässä yhteydessä en malta olla korostamatta liberaalisen kansanpuolueen eduskuntaryhmän työskentelyä vammaisten kouluolojen ja vammaisten terveydenhuollon ohjelmoinnin edistämiseksi.

Herra puhemies! Lakiesityksen 2 §:ssä on valitettavasti tullut pieni lipsahdus valiokunnalla, kun mietinnössä puhutaan terveydenhuoltajasta. Uskoisin ja toivoisin, että tämä teknillistä laatua oleva asia voitaisiin korjata. Terveydenhuoltaja-nimikettä ei tunneta terveydenhuollon ammattinimikkeiden kentässä, vaan tulevan kansanterveyslain mukaan terveydenhuoltaja on terveydenhoitaja. Toivon mukaan tämä tekninen korjaus tulee, kun asia saatetaan lopullisesti kuntoon.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Haluan myöskin kiinnittää huomiota lähinnä asiaan, josta valiokunnassa käytiin kovaa keskustelua, nimittäin oppilasohjaaja-kysymyksestä, ja katsoimme, että se on todella tärkeä.

Mitä tulee ed. Hemmin mainitsemaan terveydenhuoltaja-sanaan, niin nämä nimitykset saatiin virkamiestasolta, ja näin ollen oletimme, että ne ovat täysin oikeita. Näitä ei ole sivistysvaliokunnassa keksitty, vaan ne ovat virkamiesten antamia.

Ed. Hemmi: Herra puhemies! Sanoisin ed. Häkämiehelle, että kyllä siinä on väärä lausunto tullut niiltä, jotka ovat tuon nimen antaneet. Siinä on tarkoitettu terveyssisarta, joka tulevan kansanterveyslain mukaan muuttuu terveydenhoitajaksi eikä terveydenhuoltajaksi. Sekaannusta on tapahtunut asiantuntijoidenkin taholla vielä tässä nimikekysymyksessä.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! On totta, että tässä vaaditaan määrättyjä pätevyyksiä oppilasohjaajan kohdalla, korkeakoulututkintoa, ja tämän terveydenhuoltajan kohdalla terveyssisarpätevyyttä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

12) Ehdotus laiksi kansaneläkelain 30 §:n muuttamisesta.

Esitellään sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 12 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 131, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 12.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

13) Ehdotukset laiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimassaoloajan pitentämisestä ja laiksi eläkeoikeuden valintaa koskevan ilmoituksen tekemisestä eräissä tapauksissa.

Esitellään sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 13 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 130, joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 13.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

14) Ehdotus taloudellisen, teknisen ja teollisen yhteistyön kehittämisestä Suomen Tasavallan ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi.

Esitellään ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 15 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 85, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelu:

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Hallituksen esityksen perustelujen mukaisesti käsiteltävänä olevan sopimuksen ensimmäinen artikla hahmottelee yhteistyön yleisen sisällön. Sen mukaan sopimuspuolten tarkoituksena on edelleen myötävaikuttaa kaikin tavoin taloudellisen, teknisen ja teollisen yhteistyön kehittämiseen ja syventämiseen aloilla, joilla kummallekin maalle, Suomelle ja Neuvostoliitolle, ominaiset taloudelliset edellytykset, erityisesti raaka-ainevarojen ja tuotannon erikoistumisen suhteen, tarjoavat suotuisat kehitysmahdollisuudet. Sopimuksen toisessa artiklassa pyritään yhteistyön tavoitteiden yleisluontoiseen määrittelyyn luettelemalla kolmena pääryhmänä aloja, joilla tähänastisen kokemuksen perusteella voidaan kummankin maan taholla katsoa olevan erityistä kiinnostusta yhteistyön kehittämiseen ja syventämiseen. Uutena kohteena mainitaan erikseen lisäksi yhteistyö ympäristönsuojelun alalla. Osapuolten todetaan kolmannen artiklan mukaan tulevan vastaisuudessakin noudattamaan keskinäisissä kaupallisissa ja taloudellisissa suhteissaan voimassa olevien sopimustensa mukaisten suosituimmuus- ja ei-syrjintäkohtelua. Valiokunta, ulkoasiainvaliokunta, omasta puolestaan pitää tärkeänä, että sekä viralliset elimet että elinkeinoelämä kiinnittävät riittävää huomiota suomalaisten yritysten ja järjestöjen omatoimisten pyrkimysten tehostamiseen ja koordinoimiseen päämääränään kaupan sekä yhteistyömahdollisuuksien lisääminen. Ulkoasiainvaliokunta on päätynyt yksimielisesti suosittelemaan eduskunnan hyväksyttäväksi tämän sopimuksen.

Eräänä vaikeutena yhteistyössä on yhä edelleen riittävän kielitaidon puute. Oppikouluissamme luki vuosi sitten ensimmäisenä vieraana kielenä englantia noin 177 500 oppilasta, saksaa 71 000, latinaa 1 640, ranskaa runsaat 400 ja venäjää 450 oppilasta. Ylioppilaskirjoituksissa kirjoittajien määrä eri kielten kohdalla oli samana aikana seuraava: englannin kieli runsaat 10 000, saksan kieli lähes 8 000, latina 136, ranska 36 ja venäjää vain 27 kirjoittajaa. Nämä pari numerosarjaa osoittavat mielestäni selvästi, ettei venäjän kielen opinnoissa ainakaan vielä ole päästy siihen, mitä eduskunta seitsemän vuotta sitten edellytti, kun se yksimielisesti lausui toivomuksen venäjän kielen opiskelun tehostamisesta oppi- ja korkeakouluissamme. Oppikoulujen venäjän kielen lukijoiden hämmästyttävän pieni määrä osoittaa päinvastoin, ettei meillä vieläkään täysin tajuta naapurimme kielen taitamisen suurta merkitystä. Suurempi venäjän kielen taitajien määrä olisi omiaan huomattavasti helpottamaan naapurimaiden kanssakäymistä eri aloilla. Nykyisin kielelliset vaikeudet ovat yhä tavattoman suuret. Kun meillä Suomessa on suurin slaavilainen kirjasto Neuvostoliiton ulkopuolella ja kun toisaalta tiedetään, että maailman tieteellisestä kirjallisuudesta suurin osa julkaistaan venäjäksi, tuntuisi venäjän kielen opiskelu juuri meille suomalaisille sopivan sitäkin paremmin. Niin ikään venäjä on yksi Yhdistyneiden Kansakuntien virallisista kielistä ja sen vaikutus monilla tieteenaloilla on todella huomattava. Lisäksi sen merkitys kasvaa jatkuvasti ja voimakkaasti kaupan ja teollisuuden piirissä. Kun monissa länsimaissa aina Yhdysvaltoja myöten on viime vuosina korjattu menneisyyden laiminlyöntejä venäjän kielen suhteen, tuntuisi enemmän kuin luonnolliselta, että meidänkin maassamme vedettäisiin tässä suhteessa oikeita johtopäätöksiä. Näin luotaisiin entistä paremmat mahdollisuudet myös yhteistyölle taloudellisen, teknisen ja teollisen elämän eri aloilla Suomen ja Neuvostoliiton suhteissa.

Ed. Haarla: Herra puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva sopimus luo entistä paremmat edellytykset molemminpuolisen kaupan kehittämiselle osapuolten välillä. Eräänä käytännön esiintuomana vaikeutena kaupan kehittämisessä on ollut se, että valmistajan ja myyjän välinen yhteys on ollut puutteellinen, käytiin kauppaa

kumminpäin tahansa. Tämä on aiheuttanut sen, että teknillistä yhteistyötä, joka tällaiseen kauppaan tavallisesti liittyy, ei ole voitu käyttää hyväksi, ja tästä on suorastaan aiheutunut hankaluuksia kauppojen yhteydessä ja ne ovat katkaisseet ehkä joissain tapauksissa koko kauppasuhteen. Nyt eräänä erittäin tärkeänä kohtana tässä sopimuksessa on maininta, että yhteistyö käytännössä tapahtuu yritysten ja järjestöjen kesken, jolloin valtioitten pyrkimyksenä on myötävaikuttaa tämän yhteistyön edistämiseen. Toisin sanoen tällä sopimuksella pyritään avaamaan nyt kanavat, jotta päästäisiin tuottajan, valmistajan ja ostajan välillä keskeiseen ja suoraan yhteistyöhön. Suora kosketus ostajan ja myyjän välillä on mitä tärkeintä, sillä tällä tavalla päästään tehokkaaseen kaupankäynnin kehittämiseen. Tämä koskee erikoisesti tuotteiden suunnittelua, joka saattaa avata suorastaan uusia näköaloja maittemme välisessä kaupassa.

Neuvostoliiton kanssa käymämme kauppahan on bilateraalista, ja täällä on korostettu useaan otteeseen eri yhteyksissä, että meidän pitäisi keskittää kauppaamme enemmän bilateraaliseen kauppaan. Tällöin unohdetaan kuitenkin eräs seikka eli se, että kun me myymme Neuvostoliittoon koneita, laitteita ja valmiita laitoksia, niin niihin sisältyy hyvin suuressa määrin länsimaisia alihankintoja, jotenka me viemme itse asiassa Suomesta länsimaista valuuttaa Neuvostoliittoon ja saamme vastikkeeksi sieltä vastaavan määrän neuvostoliittolaista tavaraa, jolloin Neuvostoliiton ja Suomen kauppa pysyy tasapainossa, mutta tämän kaupan johdosta meidän länsikauppamme jää vajaukselliseksi. Meidän tulisi pystyä korvaamaan tämä vastaavalla, toisin päin tapahtuvalla tuonnilla, toisin sanoen lähtien siitä, että meidän pitäisi tutkia, mitä tuotteita me voisimme hankkia Neuvostoliitosta, joita voitaisiin käyttää alihankintoina suomalaisissa tuotteissa, joita me viemme länteen. Tätähän tapahtuu siinä mielessä, että me ostamme Neuvostoliitosta polttoainetta ja raaka-aineita, joita me viemme länteen. Se kompensoi jossain määrin. Mutta meidän pitäisi päästä pitemmälle tässä, päästä sellaisiin tuotteisiin, jotka olisivat kehittyneempiä, pitemmälle vietyjä ja liitettynä joihinkin Suomessa koottuihin tuotteisiin vietäisiin länteen. Tällä tavalla me saisimme idänkauppaa, Neuvostoliiton-kauppaa lisätyksi ja vastaavasti länsikauppamme balanssia autetuksi. Mutta koska normit ja standardit ovat jossain määrin erilaiset maittemme välillä, tämä asettaa esteen sille, että normaalin kaupankäynnin puitteissa ehkä näin pitkälle menevään yhteistyöhön ei tähän saakka ole päästy. Mutta tämän uuden sopimuksen puitteissa meillä on nyt mahdollisuus yhdessä neuvostoliittolaisen teollisuuden kanssa löytää ehkä enemmän ja kehittää joitain uusia tuotteita, joilla me pääsemme pitemmälle jalostetun tuonnin ja viennin piiriin.

Kasvavana hankaluutena tulee olemaan — ei ehkä tähän saakka ole ollut — kuitenkin meidän tahollamme ehkä kielitaidon puute. Täällä ed. Honkonen korosti tätä kysymystä, ja täytyy sanoa, että siihen löytyy määrätyt syyt. Kielten opiskelu on myöskin ala, joka on jossain määrin ja hyvin suuressa määrin kysynnän ja tarjonnan välisten suhteiden alaista. Jos meillä olisi ollut suuri tarve venäjän kielen taitoisista henkilöistä, niin kyllä venäjän kieltä tässä maassa olisi opiskeltu. Mutta johtuen siitä, että tähän saakka Neuvostoliiton-kauppa on hoidettu erittäin keskitetysti Neuvostoliiton puolelta määrättyjen keskusorganisaatioiden puitteissa, kontaktit ovat olleet harvoja ja hyvin harvoin tapahtuvia, jotenka useimmissa tapauksissa teollisuuskin on pystynyt tulkkitarpeensa täyttämään täällä olevista emigranttiperheistä, joissa venäjän kieltä on pidetty yllä. Mutta nyt avautuvat uudet kontaktit tulevat vaatimaan enemmän ja enemmän venäjän kielen taitoista henkilökuntaa meillä, ja tästä syystä meidän on itse huolehdittava siitä, että venäjän kielen taidon puutteesta ei saa tulla meille rajoittavaa tekijää. Kielitaidon merkitys tosin ulottuu paljon laajemmallekin kuin pelkästään kauppaan. Sillä on merkitystä tutkimus- ja kulttuuriyhteistyössä, ja parantamisen varaa on varmasti myöskin poliittisella sektorilla.

Ed. Puhakka: Herra puhemies! Ehdotan, että asia pannaan pöydälle eduskunnan ensi tiistaina pidettävään istuntoon.

Ed. Sinisalo: Herra puhemies! Kannatan ed. Puhakan tekemää ehdotusta.

Toinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja ehdotusta on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puheenvuoron käyttäjiä lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Puhakka ed. Sinisalon kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistain istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, eduskunta hyväksynee ed. Puhakan ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

15) Ehdotus pientonniston rakennuslainoille annettavista valtiontakauksista.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 50 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 152, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 50.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Kertomukset suomalaisen ja ruotsalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnettyjen määrärahain hoidosta vuonna 1970.

Esitellään sivistysvaliokunnan mietintö n:o 12 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt kertomukset suomalaisen ja ruotsalaisen kirjallisuuden edistämisvarojen valtuuskuntain toiminnasta vuonna 1970.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 12.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan:

17) Ehdotukset laiksi tullilain muuttamisesta sekä laiksi erinäisiä määräyksiä muutoksen hakemisesta alioikeuksien tuomioihin ja päätöksiin sisältävän asetuksen 10 §:n 1 momentin kumoamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 178; ja

18) Ehdotuksen laiksi eräistä palkkatuloista verotuksessa tehtävistä vähennyksistä annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 179;

maa- ja metsätalousvaliokuntaan

19) Ehdotuksen laiksi maankäyttölain muuttamisesta

sisältävä ed. Vilmin ym. lak.al. n:o 219; sekä

sosiaalivaliokuntaan

20) Ehdotuksen laiksi erityislapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Tupamäen ym. lak.al. n:o 220.

Toinen varapuhemies: Edustajille jaettu hallituksen esitys n:o 180 voitaneen nyt esitellä valiokuntaan lähettämistä varten.

Hyväksytään.

Ehdotuksen laiksi vaalien tulosten vahvistamisen ajankohdasta 2 ja 3 päivänä tammikuuta 1972 toimitettavissa kansanedustajain vaaleissa

sisältävä hallituksen esitys n:o 180 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti eduskunnan ensi tiistain istuntoon

21) Ehdotuksen laiksi maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 30.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 17.15.

Täysistunto lopetetaan kello 16.45.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

94. Torstaina 4 p. marraskuuta 1971

kello 17.15.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Virolainen.

Nimenhuudon asemesta merkitään läsnäoleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat tämän päivän ensimmäiseen täysistuntoon.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Suuri valiokunta kokoontuu uudelleen heti tämän istunnon päätyttyä.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Olisin kysynyt, onko se uusi kokous vai jatkuuko edellinen (Eduskunnasta: Uusi!). Nimittäin suuren valiokunnan kokous keskeytettiin.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 17.45.

Täysistunto lopetetaan kello 17.19.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

95. Torstaina 4 p. marraskuuta 1971

kello 17.45.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Siv.

Toinen käsittely:

Ehdotukset laeiksi valtiopäiväjärjestyksen ja eräiden muiden lakien muuttamisesta 2640

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 113; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 18; hallituksen esitys n:o 80.

Nimenhuudon asemesta merkitään läsnäoleviksi ne edustajat, jotka ottivat osaa edelliseen täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Ehdotukset laeiksi valtiopäiväjärjestyksen ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 113 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 18 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 80, joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 113. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Esillä on ns. lex Sundqvist. Me olemme tänään olleet varsin omalaatuisen näytelmän edessä. Ed. Sundqvist pääsee jo nykyisten lakien mukaan kansanedustajaehdokkaaksi, mitään lisälakeja siihen ei tarvita, mutta kuitenkin nyt ajetaan erikoislakia häntä varten lähinnä, jolloinka kysymys on hänen henkilökohtaisista eduistaan. Normaalisti suuri valiokunta kokoontuu keskiviikkoisin. Nyt on yhden kansanedustajan vuoksi, kun henkilökohtaisista eduista on kysymys, suuri valiokunta kokoontunut tänään jo kaksi kertaa. Eduskunta on pitänyt erikoisistuntoja jnp. Me muistamme ajan, jolloin ed. Leskistä varten tehtiin erikoislakeja täällä eduskunnassa. Se herätti kansan keskuudessa hyvin pahaa verta ja arvostelua. Nyt me olemme samanlaisen näytelmän edessä. Ed. Sundqvistia varten ei tarvita mitään erikoislakeja, hän siis voi olla ehdokkaana nytkin, mutta jotta hän viimeistä piirua myöten saisi kaikki edut, ovat täällä suuret puolueet olleet valmiit sopimaan tällaisesta näytelmästä. Se on todella eduskunnan arvovallan alentamista ja se osoittaa, että nyt esillä olevat vaalit ovat tarkoitetut vain kansan äänioikeuden kuolettamiseksi, koska keskustapuolue, sos.dem. ja SKDL aikovat jatkaa virheellistä talouspolitiikkaa vaalien jälkeen. Tämä lex Sundqvist todistaa kumoamattomasti tämän asian, ja onkin hyvä, että Suomen kansalle on tämä paljastunut ennen vaaleja näin kouriintuntuvasti ja näin moninkertaisesti täällä eduskunnassa.

Ed. Hostila: Herra puhemies! Ottamatta kaikkiin ed. Vennamon puheenvuorossa esille tuleviin asioihin kantaa totean, että hänen esittämänään tämä näytelmä on todella ollut eduskunnan arvovallan vastaista. Minun on aiheellista toistaa se puheenvuoroni osa, jonka

käytin suuressa valiokunnassa, ja kun kerta ed. Vennamo haluaa tämän asian yhteydessä tämänkin puolen selvittää, niin kerrottakoon puheenvuoroni sisältö.

Ed. Vennamo, tätä valittamaanne toista istuntoa ja toista suuren valiokunnan kokousta ei olisi tarvittu, mikäli ed. Vennamo olisi noudattanut lausumaani toivomusta puhemiesneuvostossa siitä, että kun ed. Vennamo käyttää puheenvuoron, jossa hän kutsuu suuren valiokunnan koolle, hän valitsee sanansa siten, että on mahdollista pitää kaksikin suuren valiokunnan kokousta välittömästi, niin ettei tarvitse välillä käydä täällä salissa. Kansanedustaja Vennamo ei näin tehnyt. Kun hänen puheenvuoronsa yhteydessä ei ole muilla kansanedustajilla oikeutta esiintyä, koska tämä puheenvuoro on lähinnä ilmoitusluontoinen, tämä näytelmä on nyt käyty kansanedustaja Vennamon toimesta vastoin puhemiesneuvoston esittämiä ajatuksia.

Sen suhteen, mikä liittyy ed. Sundqvistiin, emme me sosialidemokraatit pidä yksinomaan hänen mahdollisuuksiaan tulla kansanedustajaksi tärkeimpänä, vaan tämän lain sisällön kautta myös muut asevelvollisuuttaan suorittavat nuoret ihmiset ovat mahdollisia kansanedustajaksi, ja niitä löytyy, tarpeetonta heidän nimiään on esille tuoda tänä päivänä. Tämä toki olkoon asiallinen sisältö tälle lailleja lain tuomalle keskustelulle ja myöskin lain sisällölle oikea osoite eikä vain kansanedustaja Sundqvist, jota kohtaan kansanedustaja Vennamo tarpeettoman voimakkaasti hyökkäsi.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen toiminut täysin puhemiesneuvoston päätösten mukaisesti, vaikka henkilökohtainen vakaumukseni on toinen. Jokainen käsittää, että ed. Hostilan puheenvuoro meni pahasti pieleen, kun hän sanoi ettei olisi tarvinnut toista suuren valiokunnan istuntoa. Jos asia menee suuressa valiokunnassa pöydälle, niin silloin aina tarvitaan toinen istunto, sen kai ed. Hostilakin ymmärtänee.

Ed. Hostila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kuten havaitaan, ja mitä yritin välttää ensimmäisen puheenvuoroni yhteydessä, tällainen saivartelu on tyypillistä erään puolueen puheenjohtajalle. Minä toki tarkoitin sitä, että yhdessä puheenvuorossa olisi voitu samanaikaisesti kutsua kaksi kokousta koolle ilman, että tällaista pöydällepanon jälkeistä näytelmää olisi tarvinnut pitää. Sen puhemiesneuvoston jäsenet voivat vahvistaa, myöskin sihteeri. Ed. Vennamo, tämän jälkeen on hyödytöntä jatkaa keskustelua tästä.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jälleen meni pieleen ed. Hostilalta. Eduskunnan edellinen istunto olisi joka tapauksessa jouduttu pitämään ja tämä istunto joka tapauksessa ja kaksi suuren valiokunnan istuntoa, esiinnyin minä millä tavalla tahansa. Mutta tämä on teille ikävä asia, kun tällä tavalla hyppyytetään eduskuntaa yhden kansanedustajan takia, jonka oikeuksistakaan ei ole kysymys, vaan henkilökohtaisesta edusta, että samalla kertaa kun on kansanedustajaehdokkaana, niin vielä kuluu koko ajan armeijassa palveluaika, niin että voi ottaa kaksi pottia yhtä aikaa ja täällä hyppyytetään sen takia eduskuntaa.

Ed. Mäkelä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tiedustelisin ed. Vennamolta, menikö tämä myöskin pieleen, kun pöydällepanoesityksen teki ed. Volotinen ed. Antilan kannattamana SMP:stä. Menikö tämä pieleen? (Ed. Vennamo: Eikö olisi saanut tehdä?)

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Ed. Vennamo kyllä on tämän näytelmän tänä iltana pitkittänyt ja näyttää pitkittävän edelleen. Asian pitäisi olla aivan selvä. Eikä tämä laki sinänsä ole ns. lex Sundqvist, vaikka tällaista nimeä on alettu käyttää. Tässä on kysymys siitä, että nyt asetettaisiin nuorempia tämän lain sallimissa rajoissa myöskin ehdokkaiksi tulevissa vaaleissa, ja tätä ratkaisua ed. Vennamo nähtävästi haluaa vastustaa eli näiden nuorten oikeuksia, jotka tämän lain kautta tulisivat voimaan.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä totean, että vastoin SMP:n kantaa täällä muut ryhmät eivät ole suostuneet alentamaan äänioikeusikärajaa 20 ikävuodesta 18 ikävuoteen. Ja ed. Jokisenkin, vaikka hän on nainen, pitäisi ymmärtää, milloinka normaali asevelvollisuusaika alkaa, jotenka tässä suhteessa, kun hän puhui näistä nuorista, niin jälleen meni pahasti pieleen.

Ed. Nevalainen: Herra puhemies! Ed. Hostila sanoi sen, minkä minä aioin sanoa. Minä peruutan.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Koska tuntuu siltä, että tämä asia on mennyt kovasti pahasti pieleen ja täällä on kirnuttu tätä asiaa edes takaisin moneen otteeseen, sen vuoksi, herra puhemies, ehdotankin että asia kaipaa vielä edelleen lisäselvitystä, ja esitän, että tämä asia pantaisiin pöydälle.

Ensimmäinen varapuhemies: Ed. Vainion pitää myöskin ehdottaa mihin istuntoon.

Puhuja: Herra puhemies! Tiistain istuntoon.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Silloin kun tämä lakiesitys kokonaisuudessaan annettiin, ilmeisesti sen tarkoituksena oli pääasiassa alentaa tämä ikäraja, ja sen takia tämä esitys on annettu. Kun tätä lakia ensimmäisen kerran käsiteltiin, se tapahtui toisessa lakivaliokunnassa, jonka piti antaa lausunto, siellä puolustuslaitoksen taholta ilmoitettiin, että tämä laki ei ole tarpeen ed. Sundqvistin kohdalta; jos hän haluaa, niin hänelle voidaan myöntää lykkäys. Sen jälkeen tämä laki lakkasi olemasta lex Sundqvist. Kokoomuksen ryhmän mielestä olisi tarpeellista, että edes sen verran tätä äänioikeutta lavennettaisiin ja laajennettaisiin, että ne, jotka ovat sotapalveluksessa, pääsisivät tänne, vaikkei ikärajaa voitaisikaan alentaa 18 ikävuoteen. Se seikka, että ed. Sundqvist on saanut lykkäystä, on tietysti puolustuslaitoksen harkinnassa eikä kuulu tänne, mutta tällä tavalla joka tapauksessa, kun tämä laki hyväksytään, voidaan hiukan laventaa niiden nuorten lukumäärää, jotka voivat vaaleissa olla mukana, ja se on kokoomuksen kannalta kannatettava ajatus.

Ed. Volotinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Vainion tekemää ehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja ehdotusta on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Ed. Hostila: Herra puhemies! Ehdotan, että tämä asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon, ja muistutan mieliin, että puhemiesneuvostossa sovittiin tämän asian asiallisesta hoitamisesta tänään.

Ed. Sandelin: Herra puhemies! Kannatan ed. Hostilan ehdotusta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vainio ed. Volotisen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistaina pidettävään istuntoon. Kutsun tätä ed. Vainion ehdotukseksi. Ed. Hostila ed. Sandelinin kannattamana on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan seuraavaan täysistuntoon. Tämä on ed. Hostilan ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Hostilan ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vainion ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Kehotan "jaa"-äänestäjiä nousemaan seisoalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Ensimmäinen varapuhemies: Enemmistö.

Eduskunta on hyväksynyt ed. Hostilan ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 18.10.

Täysistunto lopetetaan kello 17.59.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

---

96. Torstaina 4 p. marraskuuta 1971

kello 18.10.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Siv.

Toinen käsittely:

Ehdotukset laeiksi valtiopäiväjärjestyksen ja eräiden muiden lakien muuttamisesta 2643

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 113; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 18; hallituksen esitys n:o 80.

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Virolainen.

Nimenhuudon asemesta merkitään läsnäoleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Ehdotukset laeiksi valtiopäiväjärjestyksen ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 113 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 18 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 80, joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 113. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Taipale: Herra puhemies! Käsillä olevat valtiopäiväjärjestyksen ja sotaväen rikoslain 147 §:n uudistus ovat osana sitä uudistusketjua, jolla pyritään palauttamaan sotalaitoksen maamme kansalaisilta riistämiä kansalaisoikeuksia. Onhan nimittäin niin, että vaikka armeijan edustajat usein toteavatkin puolustavansa nimenomaan vapautta, tasa-arvoisuutta ja kansalaisoikeuksia tässä maassa, on nämä arvot juuri riistetty armeijan piiriin joutuneelta ikäluokalta sekä kantahenkilökunnalta. Tämä on jo vastoin YK:n ihmisoikeuksien julistuksen edellyttämiä kansalaisoikeuksia ja vapauksia. Tässä suhteessa armeija on aukoton laitos, kuten sosiologit asioita nimittävät. Nyt siihen vähitellen porautuu aukkoja ja asevelvollisia asetetaan samaan asemaan kuin muita kansalaisia. On nimittäin todella ollut outoa, että asevelvollisuus on maassamme nojautunut yhden ikäluokan kansalaisvapauksien riistolle ja taloudelliselle riistolle, mikä on nähty mm. päivärahakysymyksessä.

Valtiopäiväjärjestyksen 7 §:n tausta on selvitysten mukaan lähinnä se, että sotavoima on pyritty eristämään sisäpoliittisesta ja ulkopoliittisesta vaikuttamisesta. Tällöin on ollut kysymyksessä varsin suppea näkemys poliittisesta vaikuttamisesta. Nyt on viimein nähty, että tällainen kansalaisvapauksien poisto yksittäisiltä henkilöiltä ei suinkaan ole oikea keino vähentää armeijan poliittista vaikutusta ulko- tai sisäpolitiikassa, vaan ainoa mahdollinen keino on sen asettaminen voimakkaampaan parlamentaariseen kontrolliin. Ehkäpä sekin, että osa asevelvollisia on ollut kansanedustajina, on omalta osaltaan kontrolloinut armeijaa paremmin. Nyt tämän uudistuksen kautta sotavoiman palveluksessa olevat henkilöt joutuvat samaan asemaan kuin siviilipalvelumiehet, joilta ei perusvapauksia ole riistetty.

Sotaväen rikoslain 147 § tulee nyt säädetyksi edelleen vanhentuneeseen muotoon. On erittäin valitettavaa, että juuri rikoslain uudistusten yhteydessä on vallalla tuollainen "räystäslinja": uudistuksia ja pykäliä tippuu kuin räystäältä yksi kerrallaan.

Toisessa lakivaliokunnassa useimmat asiantuntijat edustivat sitä kantaa, että politikointi tulisi yleispiirteisesti sallia paitsi armeijan puku päällä kasarmialueella ja nimenomaan palvelusajan ulkopuolella. Tähän viittaavat myös puolustuslaitoksen komentajan toiselle lakivaliokunnalle esittämä lupaus, että pääesikunta tulee antamaan yleisohjeet lain soveltamisesta, että poliittinen osallistuminen tulee pääsääntöisesti sallittavaksi ja rajoitettavaksi vain poikkeustapauksessa. Tällöin tulee kysyneeksi, minkä takia ylipäänsä näitä rajoituksia tarvitaan, sillä ohjesäännöillä voitaneen rajoittaa poliittista toimintaa armeijan puku päällä tai kasarmialueella.

Meidän sosialidemokraattien taholta ja koko vasemmiston taholta on painokkaasti esitetty sitä, että kaikki poliittiset oikeudet tulee palauttaa sekä kantahenkilökunnalle että asevelvollisille varusmiehille. Kanta on jotakuinkin sama kuin aliupseeriliiton parista, varusmiesliiton parista ja nuorempien upseerien parista esitetyt kannat. Hehän toki edustavat joukkoja armeijan parissa. Ainoastaan vanhempi upseerikaari, heidän vaikutusvallassaan oleva pääesikunta ja puolustusministeriö sekä poliittinen taantumus ovat esittäneet rajoittavia kantoja. Tässä yhteydessä kuitenkin päästäisiin pahasta. Ed. Mäki, toisen lakivaliokunnan puheenjohtajana kiitettävästi ajatteli pykälää muotoon, että osallistuminen poliittiseen toimintaan olisi pelkästään ilmoituksen varainen. Tässä ed. Mäki on selvästi ylittänyt itsensä rikoslain uudistuspyrkimyksessään. (Naurua.)

Tiedän hyvin, millaisia vaaroja piilee siinä, että sotavoiman edustajat, erityisesti vanhempi upseeristo, saisi täydet poliittiset oikeudet. Heitä nimittäin todennäköisesti liittyisi kaikkiin puolueisiin — myös SDP:een, mahdollisesti SKDL:äänkin — ja he saisivat puolueessa oman "lobbynsa", niin kuin kirkonmiehet ja heidän vaikutuksensa ainakin meidän puolueemme turvallisuus- ja rauhanpolitiikkaan saattaisi voimistua ennestään. On nimittäin niin, että SPD:ssä Länsi-Saksassa, kun sosialidemokraattinen puolustusministeri astuu puoluekokoukseen, hänen perässään on 12 kenraalia. Tämä ei ole luonnollisesti toivottava suunta, ja onkin selvää, että meidän mahdollisen tulevan puolustusministerimme perässä ei marssi 12 kenraalia, mutta mahdollisesti 12 everstiä, sillä everstit näyttävät olevan erityisen aktiiveja tällä hetkellä puolustusvoimissa. On kuitenkin parempi vähentää everstien poliittinen vaikutus hävittämällä everstit kuin estämällä heiltä poliittisia oikeuksia. Pidän tästä mahdollisesta vaarasta huolimatta, joka on SDP:ssä ja mahdollisesti SKDL:ssä — tuskin siellä niin voimakkaasti — hyvin tärkeänä, että armeijan edustajat saisivat poliittiset oikeutensa. Meillä nimittäin jo nyt on lähes saman tapaisia kantoja osittain ollut vallalla, kun parlamentaarisen puolustuskomitean mietintöä on yritetty ujuttaa puolueen, maan suurimman sosialistisen puolueen, periaateohjelmaksi, mikä on vastoin mm. Voionmaan luomia puolueemme linjoja, joita tulisi lähentyä.

Lopuksi saan hiukan ihmetellä sitä hiukan alatasoista keskustelua, joka on käyty tässä edeltävässä käsittelyssä mm. siitä, että ed. Tupamäki on joutunut olemaan armeijassa. Minun mielestäni armeija on tehnyt ed. Tupamäelle erityisen hyvää. Jos häneltä siellä on poistettu poliittiset oikeudet ja puhevapaus, on hän oppinut käyttämään niitä entistä paremmin täällä. Sinä lyhyenä aikana, jona olen ollut parlamentissa, noin kuukauden aikana, ed. "Puhemäki" on käyttänyt tästä puheajasta noin 15 %. En ole täysin varma, mikä on ed. Vennamon salaisuus taas tässä kysymyksessä — tuskin sentään armeija. Mutta niin kuin aikanaan on parlamenttia joku pahasilmäinen verrannut kettufarmiin, olen hyvin pahoillani, jos ed. Vennamo todella haluaa tehdä siitä kettufarmin. Voisin tässä vielä sanoa lyhyesti sen, että yhdyn ed. Vennamoon siinä, että tästä on tullut omalaatuinen näytelmä yhden kansanedustajan johdosta. Tämä ei ole ollut suinkaan Sundqvist eikä tämä laki ole "Lex Sundqvist", sillä hän ei tarvitse tällaista lakia. Sen sijaan kaikki asevelvolliset, jotka muualla asettuvat ehdokkaiksi, mahdollisesti myös SMP:ssä, tulevat tätä tarvitsemaan.

Vielä sanoisin lyhyesti siitä näytelmästä, jollaista olen joutunut seuraamaan jo pitemmänkin aikaa, ja kertoisin tässä yhteydessä erään kauniin tapauksen: Kun isä pani poikansa kynimään kanoja ja kanoja kynittiin 200, tuli paljon höyheniä. Samalla tavoin on eräissä puolueissa kynitty paljon höyheniä. Mutta kun seuraavana päivänä mennään niitä katsomaan ja yritetään käyttää, ovat ne täynnä matoja.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Me täällä saimme lisää näytelmää sosialidemokraattien puolustuspoliittisesta ohjelmasta. Tämän jälkeen on hyvin vaikea enää tietää, ovatko sosialidemokraatit pohjoismainen kansanvaltainen puolue vai ovatko he siirtyneet aivan uusille itämaisille linjoille. Näyttää siltä, että ed. Taipale tuntee everstinsä oikein hyvin, joten tässä suhteessa kyllä kehitysmaissa on havaittavissa selvät ilmiöt.

Mutta, herra puhemies, kysymyksessä on iso asia, jonka hallituspuolueet ovat yrittäneet haudata antaakseen ed. Sundqvistille henkilökohtaisia etuja. Kysymyksessä on hallituksen esitys n:o 80, jonka esityksen ydin on äänioikeusikärajan alentaminen 18 vuoteen ja Ruotsiin pakkosiirtyneille äänioikeuden turvaaminen lähestyvissä eduskuntavaaleissa. Tiedämme, että nykyinen suuntaus on pakkoajanut laajalti kehitysalueilta koko maassa väkeä Ruotsiin, ajanut heidät toisen luokan kansalaisiksi. Tietysti heidän täytyisi voida saada vaikuttaa vaaleissa maan asioihin, jotta heidän ei tarvitsisi jäädä sinne Ruotsiin, niin että asiat korjaantuisivat maassa ja myös talouspolitiikan suunta muuttuisi. Mutta nyt kaikki muut puolueet paitsi SMP ilmeisessä pelossa, että sieltä Ruotsista tulee kova tuomio nykyiselle suuntaukselle, ovat kieltäneet heiltä äänioikeuden käyttämisen tammikuun alun eduskuntavaaleissa. Tämä ei voi olla oikein eikä hyväksyttävää. On turha vedota siihen, että muka tekniliset seikat olisivat esteenä. Meillä on mahdollisuus, ja me voimme vieläkin asian järjestää, jos meillä on todellista tahtoa.

Tämä koskee myös äänioikeusikärajaa. Vuodesta vuoteen on puhuttu, että pitäisi äänioikeusikärajaa alentaa 18 vuoteen. Kauniisti on luvattu, mutta aina kun on tullut tekojen aika täällä eduskunnassa, ovatkin hämmästyttävästi vanhat puolueet estäneet äänioikeuden ikärajan alentamisen 18 vuoteen. SMP:n puolueohjelmassa tämä 18 vuotta on. Se sitoo meitä. Me pidämme sitä oikeana. SMP:n Oulun puoluekokous tehosti myös tätä asiaa erittäin tärkeänä, ja tästä syystä me emme voi vähätellä tätä asiaa. Emme voi jättää asiaa sillensä, emme halua jättää asiaa sillensä, emmekä halua toimia niin kuin muut puolueet, lupausten ja puolueohjelmien vastaisesti.

Tämä asia voidaan siis vieläkin korjata. Jos eduskunta haluaa hyväksyä hallituksen esityksen, se palautuu suureen valiokuntaan, ja siellä ehditään laki niin kirjoittaa, että tammikuun alun eduskuntavaaleissa 18-vuotiaat ja sitä vanhemmat kaikki 20-vuotisiin voivat äänestää ja että myös Ruotsissa asuvat voivat äänestää, voivat käyttää myös postiäänestysoikeutta, niin kuin oikein ja kohtuullista on (Ed. Koivunen: Sitäkö varten oli pöydällepanopyyntö tiistaiksi?). — Niin me pyysimme asian pöydälle, jotta meidän puolelta voitaisiin valmistella yksityiskohtaiset esitykset. Meille ei ole annettu siihen aikaa, mutta me katsomme, että suuressa valiokunnassa on asiantuntijoita, sihteeri, joka pystyy kirjoittamaan lakitekstin SMP:n esittämällä tavalla, jos eduskunnan enemmistöllä on siihen tahtoa. Näistä syistä ja kuluttamatta enemmälti eduskunnan aikaa, herra puhemies, esitän, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin hallituksen esityksen lakiehdotukset. Esitän, herra puhemies, että jokaisesta lakiehdotuksesta äänestetään erikseen. Näin voidaan todeta, onko eduskunnan enemmistö halukas alentamaan äänioikeusikärajaa 18 vuoteen, onko myös erillisenä eduskunnan enemmistö halukas antamaan Ruotsissa asuville äänioikeutta jnp. Jos eduskunnan enemmistö hyväksyy tämän meidän pohjaesityksemme, niin silloin asia palaa — toistan — suureen valiokuntaan, ja tekniliset puutteet voidaan vielä korjata. Siis, herra puhemies, teen esityksen, että hallituksen esityksen kaikki lait hyväksyttäisiin käsittelyn pohjaksi ja että jokaisesta laista äänestettäisiin erikseen.

Ed. Gestrin: Herra puhemies! Perustuslakivaliokunnan mietinnössä todetaan, että hallituksen esityksessä tarkoitettua vaalioikeusikärajan alentamista ja vaalioikeuden myöntämistä ulkomailla asuville Suomen kansalaisille ei ole mahdollista käytännössä toteuttaa tasavallan presidentin määräyksestä 2 ja 3 päivinä tammikuuta 1972 toimitettavien kansanedustajavaalien osalta siinäkään tapauksessa, että tarvittavat lainmuutokset saataisiin aikaan välittömästi. Muilta osin taas perustuslakivaliokunta toteaa, että hallituksen esitys voidaan panna täytäntöön jo seuraavissa vaaleissa. Tämä on yksimielinen mietintö, ja perustuslakivaliokunnan käsittelyyn, niin kuin muuten toisen lakivaliokunnan käsittelyyn, on myöskin SMP:n edustajia osallistunut. Näin ollen perustuslakivaliokunta totesi, että näitä uudistuksia, joista olemme periaatteessa yksimielisiä, ei voida toteuttaa, koska uudet vaalit ovat niin pian edessä.

Mutta herra puhemiehen luvalla haluaisin ed. Taipaleelle sanoa pari sanaa hänen puheenvuoronsa johdosta. Hän kiitti toista lakivaliokuntaa siitä, että se on lähtenyt laajentamaan sotilaitten ja varusmiesten poliittisia oikeuksia, ja siinä hän oli minusta aivan oikeassa. Mutta kun hän samalla arvosteli puolustusministeriötä siitä, että ministeriö muka olisi taantumuksellinen ja vastustaisi tällaista kehitystä, niin hän joko puhuu vastoin parempaa tietoaan tai sitten ei ole ottanut selvää, mistä on kysymys. Toinen lakivaliokunta on nimittäin suurin piirtein sanatarkasti seurannut puolustusministeriön ehdotusta, jonka puolustusministeriö on esittänyt oikeusministeriölle jo tätä esitystä annettaessa ja jonka sittemmin puolustusministeriön asiantuntija toisessa lakivaliokunnassa esitti valiokunnalle. Näin ollen tämä laajennus, joka siis liittyy sotaväen rikoslain 147 §:ään, on saanut alkunsa puolustusministeriön aloitteesta.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Ed. Gestrin yrittää nyt yksinkertaistaa asiaa ja johtaa kansanedustajia harhaan. On totta, että jos nämä pykälät hyväksytään siinä muodossa kuin hallitus ne esitti, ne eivät enää ehtisi vaikuttaa tuleviin tammikuun alun eduskuntavaaleihin. Mutta mikään ei estä eduskuntaa kirjoittamasta pykäliä toisella tavalla ja niin, että äänioikeusikäraja alenee 18 vuoteen ja Ruotsissa olevat pääsevät äänestämään; kirjoittamaan poikkeuslakina nimenomaan näitä vaaleja varten, ja silloin ei edes kukaan voi väittää, että väärinkäytöksiä pääsisi asiassa jatkuvasti tapahtumaan. SMP:n käsityksen mukaan äänioikeuden turvaaminen ja jokaisen kansalaisen tasa-arvoisuus on perusta eivätkä jotkin juridis-tekniliset ja vielä kuvitellut ja järjestetyt seikat. Ydin on se, että suuret puolueet eivät halua antaa äänioikeutta Ruotsissa oleville eikä alentaa äänioikeusikärajaa, ja näin on vetäännytty teknillisten seikkojen taakse. Tämän haluaisin vastauksena ed. Gestrinille todeta.

Ed. Taipale: Herra puhemies! Toteaisin ed. Gestrinille, että hän ilmeisesti ei ole kuunnellut tarkoin puhettani. Sisällyksellisesti totesin, että puolustusministeriön ja pääesikunnan edustama kanta edellytti vielä luvanvaraisuutta poliittiselta toiminnalta samoin kuin toisen lakivaliokunnan mietintö, ja tämä on juuri sitä "räystäslinjan" uudistusta. Tehdään lakeja, jotka joudutaan välttämättä olosuhteiden pakosta kumoamaan jo muutamien vuosien kuluessa. Pykälä 147 on tämän luvanvaraisuuden puolesta täysin tarpeeton, sillä ohjesäännöillä voitaisiin toki asia järjestää, kuten mm. pääesikunnan edustaja, asessori Korte valiokunnassa totesi.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon tekemiä ehdotuksia.

Ed. Hostila: Herra puhemies! Koska näyttää siltä, että valiokunnassa olleet kansanedustajat eivät ole nyt paikalla, niin on aiheellista todeta, että me yhdymme mietintöön, jonka perustuslakivaliokunta on hyväksynyt. Se tietää sen asian asiallista käsittelyä loppuun saakka, joka on ollut oleellista tämän esityksen käsittelyssä. Kansanedustaja Vennamon nyt esille manaama 18 vuoden ääni-ikäraja on aivan toissijainen kysymys. On tietysti tarpeetonta todeta, että jos kommunistit, niin kuin kuulen, menemällä tähän mukaan palauttavat asian suureen valiokuntaan, silloin koko asianippu on saanut sen ratkaisun, jota kansanedustaja Vennamo hakee. Minusta toki tulee vastuullisten kansanedustajain hoitaa tämä asia sillä tavalla kuin valiokunta on yksimielisesti lausunut.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On todella hämmästyksellä todettava, että sosialidemokraattien vastuullinen kansanedustaja toteaa, että äänioikeusikärajan alentaminen on toissijainen kysymys ja myös Ruotsissa olevien äänestysoikeus, mutta sitävastoin elämäntärkeä ja ensisijainen ed. Sundqvistin henkilökohtaiset edut.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Ensiksikin sanoisin ed. Taipaleelle, että hän varmaan tottumattomuudessaan kiitti täällä kokoomuksen edustajaa. Yleensä vastapuolen edustajan kiittäminen on kohtalokasta poliittiselle uralle, joten sitä pitäisi välttää.

Mikäli koskee muutoin Taipaleen esitystä, niin sanoisin, että meillä on nykytilanteessa tyypillistä se, että henkilöt, joilla ei ole omakohtaista kokemusta laitoksesta ja asioista, ovat kaikkein suurimpia "asiantuntijoita" ja tietävät parhaiten epäkohdat. Näin täytyy sanoa myöskin ed. Taipaleen esityksestä. Aivan samalla tavalla kirkkoa arvostelevat kaikkein eniten ne, jotka ovat kirkon ulkopuolella.

Toteaisin tilanteesta puolustuslaitoksessa tällä hetkellä, että lukuun ottamatta joitakuita erityisen valveutuneita vasemmistolaisia on aika tavalla vielä epäselvää, millä tavalla ja missä poliittinen osallistuminen pitäisi toteuttaa. Yksimielisiä oltiin siitä, että kunnallispolitiikka on luku erikseen, ja sen katsottiin olevan ikään kuin puoluepolitiikan ulkopuolella. Meillä monilla on sellainen käsitys, että puolustuslaitos on se aika, jolloin nuorukaisista tehdään miehiä, ja että se aika, joka tällä hetkellä on valitettavan lyhyt vielä, on tarkoitettu antamaan sotilaallista koulutusta, ja jos se aika on tarkoitettu valmistamaan olosuhteisiin, jotka sodan aikana vallitsevat, silloin on luonnollista, että tällaiseen suureen muutokseen ei ihminen voi tottua eikä pystyä, ellei lyhyt koulutusaika ole tehokas. Tosin valiokunnassa oltiin eri mieltä siitä, kuinka monta asiaa sotamiehiä kiinnostaa asevelvollisuusaikana, mutta on selvää, että mitä useampia näitä uusia lisäharrastuksia tulee, sitä vähemmän ehditään kiinnittää huomiota siihen tehtävään, jota he asevelvollisuusaikanaan ovat täyttämässä ja johon he ovat valmistumassa. Näin ollen ei poliittinen osallistuminen ole niin tavattoman selvä. Käytännössä lienee asia niin, että siinä iässä suurin osa nuorisoa ei poliittisista asioista ole niin tavattomasti kiinnostunut, vaikka he mahdollisesti ovat valmiit äänioikeutta käyttämään. Joka tapauksessa on kyseenalaista, missä määrin innokas politikointi edistää puolustuslaitoksen ja maan etua. Tämä on vielä ratkaisematon kysymys, jota täytyy laajemmalti harkita.

Kun valiokunnat, enempää perustuslakivaliokunta kuin muutkaan, eivät ole ehtineet kuulla asiantuntijoita eivätkä tutkia tämän muutosesityksen muita pykäliä, on mielestäni täysin parlamentaarisen käytännön vastaista ja riskillistä ruveta käsittelemään muita pykäliä kuin ne, jotka valiokunnat ovat käsitelleet. Näin ollen, kun ryhmät ovat valiokunnissa olleet yksimieliset, olettaisin ja edellyttäisin, että näin myöskin tapahtuisi täällä. Ainoastaan nämä kaksi kohtaa on hyväksytty, ja niiden mukaan asioiden pitäisi kulkea. Voidaanko 18 ikävuoden ääniraja nyt toteuttaa, ei riipu suinkaan eduskunnasta, ei vanhoista eikä uusista, ei pienistä eikä suurista puolueista, vaan se riippuu siitä koneistosta, joka laatii vaaliluettelot. Väestörekisteristä on ilmoitettu, että presidentin toimenpide aiheuttaa nytkin jo sille tavattomat kiireet ja vaikeudet, ja tämä meidän on valitettavasti otettava huomioon. Se seikka, että 18 ikävuotta käytännössä jo toteutuisi, muodostuisi todella täydelliseksi kaaokseksi, eikä meillä ole virastoa, joka voisi vaaliluettelot laatia. Tämä seikka meidän on otettava huomioon, vaikkapa tällä hetkellä jotkut nuoret joutuvat kärsimään, kun eivät pääse äänestämään, vaikka tämä katsottaisiin muutoin mahdolliseksi. Kyseessä ovat tekniliset vaikeudet. Sitä ei voida täällä voittaa.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Rohkenen vielä kerran vedota kansanedustajiin yli puoluerajojen. Kai teistä jokainen haluaa käsittää sen, että äänioikeus on tässä kansanvaltaisessa maassa jokaisen kansalaisen luovuttamaton perusoikeus ja että nimenomaan myös tältä pohjalta Ruotsissa asuvien täytyy saada äänestää niin tammikuun alun eduskunttavaaleissa kuin kunnallisvaaleissa ja että lupaukset nuorille myös täytetään ja että tässä eivät ole mitkään tekniliset seikat esteenä. Me voimme, palauttamalla asian suureen valiokuntaan, tehdä näitä vaaleja varten poikkeuslain, joustavan, käytännöllisen. Se koskee rajoitettua väestöpiiriä, mutta tärkeätä ja suurta, satojatuhansia äänestäjiä, ja näin me toteutamme tasa-arvoisuutta tässä maassa, mikä on välttämätöntä. Mutta hämmästyttävästi entiset hallituspuolueet ja oikeisto vastustavat tällaista oikeudenmukaisuutta, koska he laskelmoivat, että Ruotsissa olevat eivät asetu heidän taaksensa, kun he heidän virheittensä vuoksi ovat joutuneet sinne lähtemään. He laskelmoivat, että nuoret myös haluavat muutosta tässä maassa. Siksi he tekevät teknillisiin seikkoihin vedoten tällä tavalla vääryyttä. Tämänhän paljasti kokoomuksesta ed. Mäki, joka meni pönttöön ja alkoi puhua tekniikkaa, niin kuin tekniikka olisi ydinasia. Eiköhän äänioikeus ole peruskysymys ja ydinasia.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Ed. Mäki ilmoitti, että koko asia on kiinni siitä, että tekniikka ei pelaa, että ei saada luetteloja jne. Mikäli kysymys on tästä ja laki siis näin ollen kuitenkin muuten olisi hallituksen esityksenäkin oikea ja hyväksyttävä, niin eikö olisi erittäin paikallaan tällä hetkellä hyväksyä nämä lait. Ne olisivat ainakin seuraavia kunnallisvaaleja ajatellen sitten hyväksyttyinä, vaikka se tekniikka ei ehkä ensi eduskuntavaaleihin enää kerkiäkään mukaan.

Ed. Sinisalo: Herra puhemies! Kuten jo tämän asian käsittelyssä aikaisemmin tänään ilmoitin, ovat kommunistit ja kansandemokraatit johdonmukaisesti puolustaneet äänioikeusikärajan alentamista 18 vuoteen. Käsitellessään tätä hallituksen esitystä kansandemokraattinen eduskuntaryhmä on yksimielisesti pitänyt tätä tavoitetta tämän lain tärkeimpänä asiana sekä edellettänyt niin ikään, että Ruotsin suomalaisten äänioikeus tulisi turvatuksi.

Niiden selvitysten mukaan, joita perustuslakivaliokunnassa on annettu, on kuitenkin todettu, että asian käsittely siten, että tultaisiin äänioikeus turvaamaan näissä vaaleissa, ei enää olisi mahdollista. Tosiasiassa kyllä lienee perustuslakivaliokunnan asian käsittelyyn vaikuttanut myöskin se, että sitä on johtamassa kokoomukselainen puheenjohtaja, ja oikeistolaiset tunnetusti periaatteessa vastustavat nuorten äänioikeusikärajan alentamista, niin kuin oikeistolaiset aikaansaivat aikanaan senkin, että Ruotsin suomalaisten äänioikeusasia eduskunnan aikaisemmissa käsittelyissä mutkistettiin siihen tapaan, jota nyt tällä hallituksen esityksellä on pyritty oikaisemaan.

Tämän asian käsittelyssä me tulemme tekemään kaikkemme näiden periaatteiden puolesta toimiessamme äänioikeusikärajan alentamiseksi ja Ruotsin suomalaisten äänioikeuden turvaamiseksi. Toivomme, että asian käsittely voidaan suorittaa kaikissa tapauksissa siten, että siinäkin tapauksessa, jos esteitä tulevien vaalien osalta näiden tavoitteiden toteuttamiselle tulee, niin äänioikeusikärajan alentaminen tulee tällöin turvatuksi ainakin kunnallisvaaleihin mennessä.

Ed. Mäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä vielä kertaan, kun ed. Sinisalo on ollut huonokuuloinen tai ei ole halunnut kuulla: Me olemme tämän 18 ikävuoden kannalla. Meidän kantamme tässä esityksessä ratkaisi se, että oikeusministeriön edustaja tuli toiseen lakivaliokuntaan ja ilmoitti, että ei ole nykyoloissa mahdollista käytännössä toteuttaa tätä. Tosin siellä ei ollut kokoomuslainen oikeusministeri, mutta kun tällainen nyt virallisesti oikeusministeriön taholta ilmoitetaan ja siihen liittyy väestörekisterin ilmoitus mahdottomuudesta saada papereita kuntoon, me toteamme, että kyseessä ovat sellaiset käytännölliset vaikeudet, joita ei nykyoloissa voida voittaa. Me tunnemme vastuuta lainsäädännön oikeellisuudesta, järjellisyydestä ja myöskin täytäntöönpanokelpoisuudesta. Nämä seikat eivät ilmeisesti ed. Sinisaloa kiinnosta, ja sen takia hän levittää tällaista väärää propagandaa.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä muistutan niitä kansanedustajia, jotka olivat edellisessä eduskunnassa, mitenkä vuoden 1970 maaliskuun eduskuntavaalien alla käytiin aivan samanlainen keskustelu ja sanottiin, että nyt on teknillisesti mahdotonta, mutta kyllä hallitus hoitaa, että seuraavissa vaaleissa nämä asiat ovat kunnossa. Nyt on puolitoista vuotta kulunut. SKDL:kin oli hallituksessa. Mitään ei tehty. Ja taas järjestettiin asia hitaasti, ja näin tällaiseen tilanteeseen on tultu. Se selvästi osoittaa, ettei halutakaan panna kansalaisia tasa-arvoiseen asemaan.

Ed. Mäki puhui turvallisuudesta. Kyllä tässä maailmassa on vaalijärjestelmiä, äänioikeuksia monenlaisia, myös sillä tavalla, että asianomainen itsensä identifioi, ilman että on jossain luettelossa. Me voimme tämän järjestää, jos meillä on hyvää tahtoa. Ydin on siinä, annetaanko äänioikeus vai ei.

Lopuksi, täällä ed. Tupamäki jo kysyi, miksi hylätä nämä lait, niin ettei edes kunnallisvaaleissa, jotka ovat lokakuussa, voida soveltaa näitä säännöksiä. Tässä on selvä jarrutus ja vastustus, ja te koetatte sanoa, että SMP on vastuuton ja että me olemme väärällä asialla. Totuus on aivan päinvastoin. Mutta te ette iän kaiken pysty hämäämään Suomen kansaa tässäkään asiassa.

Ed. Pursiainen: Herra puhemies! Ed. Vennamo voisi myöskin olla varma siitä, että Suomen kansan hämääminen pitkän päälle ei ole mahdollista. Kansandemokraattien kanta äänioikeusikärajan suhteen on ollut selvä niin kauan, kuin tämä liike tässä maassa on toiminut. Me olemme olleet sen kannalla, että äänioikeusikärajan tulisi olla 18 vuotta. Olemme johdonmukaisesti pitäneet kiinni tästä periaatteesta. Me tulemme myöskin tässä äänestyksessä toimimaan niin, että jo seuraavissa vaaleissa, tammikuun vaaleissa, 18 vuotta täyttäneet henkilöt voisivat olla äänioikeutettuja. Edellytämme, että asian vaatimat käytännölliset toimenpiteet saadaan siihen mennessä aikaan.

Samassa yhteydessä haluan muistuttaa tästä asiasta tekemästäni aloitteesta, joka muodollisin perustein tässä eduskunnassa kaatui.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Huomauttaisin ed. Vennamolle, että turha hänen on meitä löylyttää, meihin osoittaa kärki. Jos kommunistinen oikeusministeri ja vasemmistolainen oikeusministeri eivät aikanaan anna esityksiä, niin se suinkaan ei ole meidän vikamme.

Ed. Tuomioja: Herra puhemies! Minä luulisin, että sosialidemokraatit ovat valmiita siinä missä kansandemokraatitkin kumoamaan ja muuttamaan niitä meidän porvarillisen yhteiskuntamme epäoikeudenmukaisia lakeja, jotka kumoamista vaativat. Ja uskonpa, että myös eräitä muita ns. lakeja, kuten esim. kysynnän ja tarjonnan lakeja, pitäisi tarkistaa.

Mutta sitä minä en ymmärrä, että me voisimme eduskunnan päätöksillä tehdä sellaisen asian kahdessa kuukaudessa mahdolliseksi, kun kerta kaikkiaan on mahdotonta saada aikaan näitä meidän kaikkien toivomia uudistuksia tässä vaiheessa. Tällaisella esiintymisellä kaadetaan se pienikin parannus varusmiesten oikeudesta osallistua eduskuntavaaleihin ehdokkaana, mikä nyt olisi mahdollista aikaansaada. Minusta tässä jos missään on nyt tämä salin keskustassa edustettuna oleva hämäyslinja yllättävästi laajentunut.

Ed. Vennamo: Niin herra puhemies! Ed. Tuomiojan lausunto oli ihmeellinen. Hän siis väittää, että sosialidemokraattinen oikeusministeri ja hallitus, jossa sosialidemokraatit ovat olleet, ovat antaneet muka susilain, mahdottoman lain. Minä kysynkin teiltä, miksi te aiotte äänestää nurin näitä esityksiä, koska joka tapauksessa ne vaikuttaisivat kunnallisvaaleihin ja voidaan saada vaikuttamaan tammikuun alun vaaleihinkin, jos teillä todellista tahtoa on.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Vainion kannattamana ehdottanut, että kaikkien lakiehdotusten käsittelyn pohjaksi otettaisiin hallituksen esitys ja että jokaisesta lakiehdotuksesta päätettäisiin erikseen.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin olisi päätettävä ensimmäisestä lakiehdotuksesta.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Aro, Gestrin, Granvik, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hostila, Häkämies, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, R. Kangas, Karhuvaara, Kauppila, Knuuttila, Koivisto, Korsbäck, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Nevalainen, Paananen, Paasivuori, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sillantaus, I. Suominen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Terästö, Tuomioja ja H. Westerlund.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Alenius, Asunmaa, Hjerppe, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Lehmonen, L. Linna, Männistö, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Saarto, Salmi, Silander, Sinisalo, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Vennamo, Virtanen ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ahonen, Aitio, Antila, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Holkeri, Honkonen, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kainulainen, Kalavainen, O. Kangas, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Knuuti, Kohtala, Koppanen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lepistö, Liedes, Lintilä, Loikkanen, Lähteenmäki, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Partanen, Pekkala,

Pohjonen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Salla, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, Suokas, Suomi, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 53 jaa- ja 36 ei-ääntä; poissa 110.

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Ensimmäinen varapuhemies: Sen jälkeen äänestetään toisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjasta.

Joka yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakiehdotuksen hylkäämisestä, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Aro, Gestrin, Granvik, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hostila, Häkämies, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, R. Kangas, Karhuvaara, Kauppila, Knuuttila, Koivisto, Korsbäck, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Nevalainen, Paananen, Paasivuori, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sillantaus, I. Suominen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Terästö, Tuomioja ja H. Westerlund.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Alenius, Asunmaa, Hjerppe, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Lehmonen, L. Linna, Männistö, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rytkönen, Saarto, Salmi, Silander, Sinisalo, Suomi, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Vennamo, Virtanen ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ahonen, Aitio, Antila, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Holkeri, Honkonen, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kainulainen, Kalavainen, O. Kangas, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Knuuti, Kohtala, Koppanen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lepistö, Liedes, Lintilä, Loikkanen, Lähteenmäki, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pohjonen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Räsänen, Rönkkö, Salla, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, Suokas, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 53 jaa- ja 38 ei-ääntä; poissa 108.

Eduskunta on yhtynyt suuren valiokunnan ehdotukseen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Ensimmäinen varapuhemies: Sitten olisi päätettävä kolmannen lakiehdotuksen käsittelyn pohjasta.

Joka yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakiehdotuksen hylkäämisestä, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Kehotan "ei"-äänestäjiä nousemaan seisoalleen.

Ed. Vennamo pyytää koneäänestystä.

Ensimmäinen varapuhemies: Kehotan vastaamaan "jaa" tai "ei".

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Aro, Gestrin, Granvik, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hostila, Häkämies, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, R. Kangas, Karhuvaara, Kauppila, Knuuttila, Koivisto, Korsbäck, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Nevalainen, Paananen, Paasivuori, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sillantaus, I. Suominen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Terästö, Tuomioja ja H. Westerlund.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Alenius, Asunmaa, Hjerppe, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Lehmonen, L. Linna, Männistö, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rytkönen, Saarto, Salmi, Silander, Sinisalo, Suomi, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Vennamo, Virtanen ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ahonen, Aitio, Antila, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Holkeri, Honkonen, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kainulainen, Kalavainen, O. Kangas, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Knuuti, Kohtala, Koppanen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lepistö, Liedes, Lintilä, Loikkanen, Lähteenmäki, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pohjonen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Räsänen, Rönkkö, Salla, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, Suokas, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 53 jaa- ja 38 ei-ääntä; poissa 108.

Eduskunta on yhtynyt suuren valiokunnan ehdotukseen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Ensimmäinen varapuhemies: Seuraavaksi on päätettävä neljännestä lakiehdotuksesta.

Joka yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakiehdotuksen hylkäämisestä, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Aro, Gestrin, Granvik, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hostila, Häkämies, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, R. Kangas, Karhuvaara, Kauppila, Knuuttila, Koivisto, Korsbäck, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Nevalainen, Paananen, Paasivuori, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sillantaus, I. Suominen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Terästö, Tuomioja ja H. Westerlund.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Alenius, Asunmaa, Hjerppe, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Lehmonen, L. Linna, Männistö, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rytkönen, Saarto, Salmi, Silander, Sinisalo, Suomi, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Vennamo, Virtanen ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ahonen, Aitio, Antila, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Holkeri, Honkonen, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kainulainen, Kalavainen, O. Kangas, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Knuuti, Kohtala, Koppanen, Käkelä, Laatio,

Laine, Landström, Lankinen, Lepistö, Liedes, Lintilä, Loikkanen, Lähteenmäki, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pohjonen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Räsänen, Rönkkö, Salla, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, Suokas, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 53 jaa- ja 38 ei-ääntä; poissa 108.

Eduskunta on yhtynyt suuren valiokunnan ehdotukseen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Ensimmäinen varapuhemies: Sitten on äänestettävä viidennestä lakiehdotuksesta.

Joka yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakiehdotuksen hylkäämisestä, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Kehotan "ei"-äänestäjiä nousemaan seisoalleen.

Ed. Vennamo pyytää koneäänestystä.

Ensimmäinen varapuhemies: Kehotan vastaamaan "jaa" tai "ei".

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Aro, Gestrin, Granvik, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hostila, Häkämies, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, R. Kangas, Karhuvaara, Kauppila, Knuuttila, Koivisto, Korsbäck, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Nevalainen, Paananen, Paasivuori, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sillantaus, I. Suominen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Terästö, Tuomioja ja H. Westerlund.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Alenius, Asunmaa, Hjerppe, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Lehmonen, L. Linna, Männistö, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rytkönen, Saarto, Salmi, Silander, Sinisalo, Suomi, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Vennamo, Virtanen ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ahonen, Aitio, Antila, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Holkeri, Honkonen, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kainulainen, Kalavainen, O. Kangas, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Knuuti, Kohtala, Koppanen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lepistö, Liedes, Lintilä, Loikkanen, Lähteenmäki, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pohjonen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Räsänen, Rönkkö, Salla, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, Suokas, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 53 jaa- ja 38 ei-ääntä; poissa 108.

Eduskunta on yhtynyt suuren valiokunnan ehdotukseen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä kuudennesta lakiehdotuksesta.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Kehotan "jaa"-äänestäjiä nousemaan seisoalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Ensimmäinen varapuhemies: Enemmistö.

Ed. Vennamo pyytää koneäänestystä.

Ensimmäinen varapuhemies: Kehotan vastaamaan "jaa" tai "ei".

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Aro, Gestrin, Granvik, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hostila, Häkämies, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, R. Kangas, Karhuvaara, Kauppila, Knuuttila, Koivisto, Korsbäck, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Nevalainen, Paananen, Paasivuori, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sillantaus, I. Suominen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Terästö, Tuomioja ja H. Westerlund.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Alenius, Asunmaa, Hjerppe, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Lehmonen, L. Linna, Männistö, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rytkönen, Saarto, Salmi, Silander, Sinisalo, Suomi, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Vennamo, Virtanen ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ahonen, Aitio, Antila, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Holkeri, Honkonen, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kainulainen, Kalavainen, O. Kangas, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Knuuti, Kohtala, Koppanen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lepistö, Liedes, Lintilä, Loikkanen, Lähteenmäki, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pohjonen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Räsänen, Rönkkö, Salla, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, Suokas, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 53 jaa- ja 38 ei-ääntä; poissa 108.

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta kuudennen lakiehdotuksen 147 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 18.55.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

97. Tiistaina 9 p. marraskuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Kolmas käsittely:

Siv.

1) Ehdotukset laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta 2657
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 104; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44; hallituksen esitys n:o 119; lak.al. n:ot 115 ja 116 (1970 vp.) sekä 65; toiv.al. n:ot 113 ja 134.

2) Ehdotukset laiksi tasausverolain 6 §:n muuttamisesta 2659
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 105; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45; hallituksen esitys n:o 123; ed. Vainion ym. lak.al. n:o 210.

3) Ehdotus laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain muuttamisesta 2660
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 106; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47; hallituksen esitys n:o 137.

4) Ehdotukset laeiksi valtion eläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 2661
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 108; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 11; hallituksen esitys n:o 91; lak.al. n:ot 190 ja 191.

5) Ehdotukset laeiksi valtiopäiväjärjestyksen ja eräiden muiden lakien muuttamisesta 2669
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 113; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 18; hallituksen esitys n:o 80.

Siv.

Toinen käsittely:

6) Ehdotukset laiksi vuodelta 1972 suoritettavan vakuutetun sairausvakuutusmaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun määrästä 2672
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 98; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 112; lak.al. n:ot 199 ja 200.

7) Ehdotus opettajankoulutuslaiksi .. 2685
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 107; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 24.

8) Ehdotukset laiksi sianlihan ylituotantomaksusta 2688
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 109; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42; hallituksen esitys n:o 42; lak.al. n:ot 173 ja 174.

9) Ehdotus laiksi kananmunien ylituotantomaksusta 2698
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 110; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43; hallituksen esitys n:o 68.

10) Ehdotus laiksi Helsingin kaupungin Vuosaaren kylässä olevan rauhoituspiirin osittaisesta purkamisesta 2703
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 111; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 111.

11) Ehdotus laiksi eräiden elintarviketuotteiden valmisteverosta 2704
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 112; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 46; hallituksen esitys n:o 124.

Siv.

Ensimmäinen käsittely:

12) Ehdotus laiksi sähkölaitoksista annetun lain muuttamisesta 2705
Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 11; hallituksen esitys n:o 59.
13) Ehdotukset laiksi maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain muuttamisesta 2706
Asiakirjat: Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 30; hallituksen esitys n:o 155; ed. L. Linnan ym. lak.al. n:o 215.

Ainoa käsittely:

14) Ehdotus taloudellisen, teknisen ja teollisen yhteistyön kehittämisestä Suomen Tasavallan ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi 2707
Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 15; hallituksen esitys n:o 85.

Pöydällepanoa varten esitellään:

15) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 51 hallituksen esityksen johdosta Outokumpu Oy:n ulkomaisten lainojen vakuudeksi annettavista valtion takauksista 2715
16) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksen johdosta laiksi kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain muuttamisesta ..... „
17) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 14 hallituksen esityksen johdosta laeiksi yrittäjien eläkelain 9 ja 13 §:n sekä maatalousyrittäjien eläkelain 10 §:n muuttamisesta ..... „
18) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksen johdosta laiksi talonmiesten työaikalain 19 §:n muuttamisesta ..... „

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Lähteenmäki.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Eskman, Junnila, Korsbäck, Lankinen, H. Linna, Salama, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen ja Vilponiemi.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä istunnosta yksityisasiain vuoksi ed. Vilponiemi sekä tämän kuun 12 päivään sairauden vuoksi edustajat Eskman ja Salama ja yksityisasiain takia ed. S. Suominen.

Uusia hallituksen esityksiä.

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan marraskuun 5 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 181—192, jotka nyt ovat edustajille jaettu.

Kirjallisia kysymyksiä ja niihin annettuja vastauksia.

Toinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet ministeri Uiton vastaus ed. Stenbäckin kirjalliseen kysymykseen n:o 206 valtion eläkkeiden tarkistusmenettelystä, työvoiministeri Liinamaan vastaus ed. Sinisalon kirjalliseen kysymykseen n:o 207 Gutzeitin laatikkotehtaalta irtisanottujen työläisten toimeentulomahdollisuuksien turvaamisesta, ministeri Kalavaisen vastaus ed. Suomen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 210 ammattikoululaisten koulupäivän tuntimäärien tarkistamisesta, liikenneministeri Timosen vastaus ed. Taipaleen kirjalliseen kysymykseen n:o 211 liikenneturvallisuustyön keskuselimen perustamisesta ja liikenneministeri Haapasalon vastaus ed. Laineen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 214 Salon ohikulkutien rakentamisesta.

Nämä kysymykset on nyt vastauksineen painettuina jaettu edustajille ja otetaan valtiopäiväasiakirjoihin.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan ei asiasta sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) **Ehdotukset laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta.**

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 119 sekä lak.al. n:ot 115 ja 116 (1970 vp.) ja 65, joita on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 44 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 104 esitellään kolmanteen käsittelyyn sekä ainoaan käsittelyyn samassa yhteydessä käsitellyt toiv.al. n:ot 113 ja 134.

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Laatio: Herra puhemies! Nyt kolmannessa käsittelyssä oleva hallituksen esitys laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta on tärkeä ei vain maa- ja metsätaloudelle vaan myös muullekin maansiirtotyölle. Kaikkialla maailmassa siirrytään kuljetuksissa nykyisin suuriin yksiköihin. Esim. kaivostyössä käytettäviä maansiirtoautoja ei tarvitse rekisteröidä, niistä ei suoriteta moottoriajoneuvoveroa eikä niitä voida käyttää myöskään yleisillä teillä. Jotta lakiesityksessä mainittu lisävero ei olisi esteenä alhaisprosenttisten malmien käyttöön otolle, olisi raskaat maansiirtovaunut vapautettava nyt esillä olevasta lisäverosta. Meidän maassamme tämä koskee erikoisesti rautamalmiesiintymien käyttöön ottoa, esiintymien joissa rautapitoisuus on niin alhainen kun 30—45 % rautaa, sillä muualla maailmassa louhitaan yleisesti 55—65 % rautaa sisältäviä malmeja. Useimmiten tällaisten malmien louhinta on avolouhintana tapahtuvaa ja varsin suurimittakaavaista. Ruotsin Malmbergetissä ja Kiirunassa suuruusluokka on noin 15—20 milj. tonnia vuodessa. Omassa maassammekin vuosilouhintamäärät ovat 1 milj. tonnin luokkaa ja mm. naapurimaamme Kostamusrautamalmi juuri rajamme välittömässä läheisyydessä on suunniteltu louhittavaksi 25 milj. tonnin vuosivauhdilla. Jos tällaisissa malmeissa käytetyille työkoneille pannaan ylimääräisiä kustannuksia, kannattavuus heikkenee ja niiden käyttöön otto jää tapahtumatta.

Haluan korostaa, että tällä kohdalla on hyvin suuressa määrin kyse jo tunnettujen suurien, jopa vuosikymmeniksi työtä antavien esiintymien hyväksi käytöstä. Poimin vain muutamia tällaisia esimerkiksi: Lapissa Soklin apatiittiesiintymä, Lapin jokainen rautamalmiesiintymä, Nivalan Hituran jatkaminen ja laajentaminen 1 milj. tonnin kaivokseksi, Hammaslahti ja monet muut, jotka nyt kustannuslaskelmissa päätyvät juuri miinuksen puolelle. Monien tällaisten malmien päällä on lisäksi runsaasti irtomaita, esim. Hituran malmin päällä 30—40 metrin paksuudelta. Jotta tämäkin malmi voitaisiin kokonaan paljastaa, silloin on maita siirrettävä yli 3 milj. m^3 eikä se oikein pikkuhärveleillä käy päinsä taloudellisesti.

Kun kaivostoiminta on hyvin työvoimavaltaista teollisuutta, työpalkkojen osuus kaivosteollisuudessa on noin 40—60 %:n välillä koko kustannuksista ja perusteollisuutena sen seurannaisina on runsaasti työpaikkoja erilaisissa kuljetuksissa ja metallurgisten ja kemiallisen teollisuuden piirissä, olisi tehtävä kaikki vähäisetkin aputoimenpiteet, joilla voidaan edistää kaivosten syntymistä.

Edellä olevaan viitaten toivon eduskunnan yhtyvän vetoomukseeni ja hyväksyvän esittämäni ponnen, joka kuuluu seuraavasti: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus kiireellisesti tutkii mahdollisuutta sallia lisäverosta vapaan polttoaineen käyttö myös maansiirtoautoissa, joiden akselipaino on vähintään 15 tonnia, sekä ryhtyy asian vaatimiin toimenpiteisiin."

Ed. Siikaniemi: Herra puhemies! Nyt kolmannessa käsittelyssä oleva hallituksen esitys moottoriajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta on kauan odotettu parannus tämän lain aikaisempaan 17 §:ään, jonka 2 kohdassa oli rajoitettu dieseltraktorit käyttämään kahdenlaista polttoainetta käyttötarkoituksesta riippuen, ts. traktorilla ei voitu suorittaa kaikkia maa- ja metsätalousajoja samaa polttoöljyä käyt-

täen. Esimerkkinä mainittakoon, että salaojitussoran ajaminen pellolle oli sallittu, mutta ryhdyttäessä ajamaan soraa rakennuksen perustuksiin tai tilusteiden parantamiseksi on traktorin tankkiin vaihdettava polttoöljyn sijasta verollinen kaasuöljy siinäkin tapauksessa, että sorakuoppa sijaitsee tilan alueella. Nyt lopullisessa käsittelyssä oleva hallituksen esitys pohjautuu lakialoitteeseen n:o 65, jonka allekirjoittajia on kaikista eduskunnassa nyt istuvista puolueista yhteensä 70 kansanedustajaa. Viime viikolla torstaina 4. 11. 1971 toisessa käsittelyssä lain sanamuoto on jo saanut lopullisen valtiovarainvaliokunnan mietinnön n:o 44 mukaisen muodon, joka tyydyttää myös aloitteen tekijöitä, ja näin voidaan tämän korjatun 17 §:n 2 kohdan perusteella käyttää traktoreissa verovapaata polttoöljyä eikä myöskään tarvitse maksaa lisäveroa edellyttäen ettei suoritetusta ajosta peritä rahtikorvausta. Kun suoritetaan vierasta traktorityötä, josta peritään korvaus, on käytettävä verollista kaasuöljyä.

Lisäksi on tähän lakiin lisätty uusi 32 a §, joka antaa mahdollisuuden hakemuksesta anoa valtioneuvostolta vapautusta laissa tarkoitetun lisäveron suorittamisesta tahi määrätä valtion veroista maksettavaksi takaisin suoritettu lisävero. Milloin poistettavaksi tai palautettavaksi anottu määrä on enintään 5 000 mk, on verohallituksella oikeus ratkaista edellä oleva hakemus.

Herra puhemies! Ehdotan, että laki voitaisiin hyväksyä tässä kolmannessa käsittelyssä yksimielisesti.

Ed. Jaatinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Laation tekemää lausumaehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laatio ed. Jaatisen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus kiireellisesti tutkii mahdollisuutta sallia lisäverosta vapaan polttoaineen käyttö myös maansiirtoautoissa, joiden akselipaino on vähintään 15 tonnia, sekä ryhtyy asian vaatimiin toimenpiteisiin."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksista.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Toinen varapuhemies: Nyt olisi päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Laation ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Asunmaa, Breilin, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haukipuro, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Huotari, Hykkäälä, Häggblom, Härkönen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, Kantola, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekonen, Penttinen, Perheentupa, Poutanen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Saimo, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, Suokas, Suomi, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Vainio, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, Virolainen, Virtanen, Volotinen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Berner, Ehrnrooth, Hanhirova, Hara, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Kaarlonen, R. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Kortesalmi, Laatio, Landström, Lankinen, Linkola, L. Linna, Mattila, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Partanen, Pekkarinen, Pohjonen, Poutiainen, Procopé, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Silander, Sillantaus, I. Suominen, Syrjä, Särkkä, Toivanen, Tupamäki, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Vennamo, S. Westerlund, Vikatmaa ja Vilmi.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Antila, Melin ja E. Niemelä.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Eskelinen, Eskman, Haarla, Junnila, Lähteenmäki, Nieminen, Rönkkö, Salama, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Tarvajärvi ja Vilponiemi.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 60 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 13.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotukset laiksi tasausverolain 6 §:n muuttamisesta.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 123 ja ed. Vainion ym. lak.al. n:o 210, joita on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 45 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 105, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Vainio: Herra puhemies! Nyt on käymässä niin, että tasausveron vaikutusaika loppuu automaattisesti vuoden vaihteessa ja hallitus on kaavailemassa tietämämme mukaan sekä pisteverolle että tasausverolle seuraajaa. Tasausvero ja pistevero yhdessä olivatkin erittäin surullinen luku Karjalaisen hallituksen historiassa. Maksutase ei korjaantunut tippaakaan, mutta työttömyys lisääntyi ja kotimainen tuotanto vaarantui. Koska nyt toivon mukaan olemme tekemässä viimeistä palvelusta tälle laille, olisi meidän evästettävä nykyistä ja tämän jälkeen tulevaa hallitusta siten, ettei tällaisia lakeja enää säädettäisi. Suosikaamme suomalaista työtä ja työmiestä, älkäämme säätäkö lakeja, jotka vaarantavat tuotantoa ja lisäävät työttömyyttä!

Edellä olevaan viitaten esitän eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman: "Hyväksyessään hallituksen esityksen laiksi tasausverolain 6 §:n muuttamisesta eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu tasausverolain kaltaisesta laista sen voimassaolon päättyessä ja antaessaan seuraavaa mahdollista esitystä, joka liittyy maksutaseen parantamiseen, tarkoin harkitsee, ettei toimenpiteestä aiheudu vaaraa kotimaiselle tuotannolle ja työllisyydelle."

Ed. Kurppa: Herra puhemies! Kannatan ed. Vainion tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vainio ed. Kurpan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään hallituksen esityksen laiksi tasausverolain 6 §:n muuttamisesta eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu tasausverolain kaltaisesta laista sen voimassaolon päättyessä ja antaessaan seuraavaa mahdollista esitystä, joka liittyy maksutaseen parantamiseen, tarkoin harkitsee, ettei toimenpiteestä aiheudu vaaraa kotimaiselle tuotannolle ja työllisyydelle."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Mitä ed. Vainion ehdotukseen tulee, katson ettei käsiteltävänä oleva hallituksen esitys anna aihetta ehdotetun lausuman hyväksymiseen, enkä näin ollen katso voivani asettaa sitä äänestettäväksi.

Puhemiehen menettely hyväksytään.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Vennamo: Herra varapuhemies! Suuri valiokunta kokoontuu huomenna keskiviikkona kello 13.

---

3) Ehdotus laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 137, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 47 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 106, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Kun toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus koskee veronluonteista maksua, joka on tarkoitettu korotettuna kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan katsottava rauenneeksi, jollei sitä kolmannessa käsittelyssä ole kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Jos lakiehdotus täten raukeaa, on asia palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädetyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Kun laki maataloustuotteiden tuontimaksusta ratkaisevasti vaikuttaa kotimaisen maataloustuotannon suojaan ja koska toisen käsittelyn yhteydessä ilmeni, että ei ole kylliksi selvitetty, onko hallituksen esittämä tuontimaksutaulukko tämän hetken tilannetta vastaava, ehdotan että tämä asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Ed. Asunmaa: Herra puhemies! Kannatan ed. L. Linnan tekemää ehdotusta.

Toinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja ehdotusta on kannatettu ja kun pöydällepano keskeyttäisi asian asiallisen käsittelyn, kehotan seuraavia puheenvuoron käyttäjiä lausumaan mielensä pöydällepanoehdotuksesta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. L. Linna ed. Asunmaan kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi perjantain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa asian asiallista käsittelyä jatkettavaksi, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. L. Linnan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koppanen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pek-

karinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Räsänen, Rönkkö, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Stenbäck, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemela, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestää edustaja Sorsa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aas, Eskman, Granvik, Helle, Junnila, Koivisto, Korsbäck, Lähteenmäki, Männistö, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Rytkönen, Saarto, Salama, Sinkkonen, Suksi, Sundqvist, S. Suominen, Tallgren, Teir, Vartia, Vilponiemi, Väyrynen ja Åsvik.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 155 jaa- ja 18 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 25.

Eduskunta on päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotukset laeiksi valtion eläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 91 sekä lak.al. n:ot 190 ja 191, joita on valmistelevasti käsitelty sosiaalivaliokunnan mietinnössä 11 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 108, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Laine: Herra puhemies! Torstain istunnossa jo viittasin siihen, että eduskunnan viime keväänä tekemä päätös lapsikorotuksesta TEL- ja LEL-eläkkeisiin merkitsi rakennusalan työeläkekassan antaman tiedon mukaan seuraavaa: Kun rakennusalan työeläkekassan työkyvyttömyyseläkkeet keskimäärin nousivat 16 mk eli noin 11 %:lla, niin korkein rakennusalan työttömyyskassan maksama eläke nousi tämän lapsikorotuksen johdosta 422 markalla eli 40 %:lla. Se esitys, jonka hallitus nyt jätti valtion työntekijäin eläkkeisiin maksettavasta lapsikorotuksesta, johtaa suurin piirtein samaan lopputulokseen. Valtiokonttorin antamien tietojen mukaan alle 10 markan suuruisia perus-eläkkeitä valtion työntekijöille maksetaan 366 kpl. Näille perheille, mikäli perheissä on kaksi lasta, tämä lapsikorotus tulee merkitsemään korkeintaan 4 markan korotusta, mutta suuriin eläkkeisiin huomattavasti korkeampaa korotusta.

Tämän perusteella, herra puhemies, ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: "Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa lakien eläke-eroja lisäävää vaikutusta ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin eläke-erojen lisääntymisen estämiseksi."

Ed. Männistö: Herra puhemies! Viitaten lakiehdotusten toisessa käsittelyssä käyttämääni puheenvuoroon kannatan ed. Laineen tekemää ehdotusta. Lisäksi ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin kunnallisten terveyssisarten ja kätilöiden työllisyystilannetta ja antaa tarvittaessa esityksen, jolla työttömyyseläketurva ulotetaan koskemaan kyseisiä ammattiryhmiä alentamalla työttömyyseläkkeeseen oikeuttavaa ikärajaa."

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Tämän asian ensimmäisessä ja toisessa käsitte-

lyssä toin selvästi esiin sen Suomen maaseudun puolueen kannan, että lapsikorotus tulisi antaa markkamääräisenä ja samansuuruisena jokaiselle eläkkeensaajalle. Näin valtion eläkkeissä kuin muissakin työeläkkeissä. SMP:n kanta on, että tuloeroja ja toimeentuloeroja tulee pyrkiä pienentämään jokaisella kohdalla, missä siihen meillä käytännön mahdollisuus on. Lain toisessa käsittelyssä emme saaneet läpi tätä eroja tasaavaa linjaamme. Jotta kuitenkin tulevaisuudessa hallitus ottaisi huomioon tämän oikeutetun vaatimuksen, tarvitaan esillä olevan lain mukaan eduskunnan lausuma, joka vaatii, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin.

Täällä on SKDL:n taholta tuotu esiin kaksi pontta. Toisessa vaaditaan, että eläke-erojen lisääntyminen tulee estää. SMP on sitä mieltä, että ne erot ovat jo nykyisellään liian suuret ja että niitä eroja tulee pienentää. SKDL:n toisessa ponnessa vaaditaan, että työttömyyseläkeikärajaa tulisi laskea; mutta ponnessa vaaditaan tätä ainoastaan terveyssisarille ja kätilöille. Kuitenkin tänä päivänä meillä vaikeimmassa asemassa työttömyyden suhteen ovat kyllä aivan muut ihmisryhmät ja työntekijäryhmät kuin terveyssisaret ja kätilöt. Kyllä ponnen tulisi koskea kaikkia työntekijöitä. Tästä syystä esitän hyväksyttäväksi seuraavan ponnen: "Hyväksyessään lakiesityksen eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkasti eläke-erojen kehittymistä sekä ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin eläke-erojen pienentämiseksi. Samalla eduskunta edellyttää, että hallitus tarkoin seuraa erityisesti yli 50-vuotiaiden työllisyystilannetta ja antaa tarvittaessa esityksen, jolla työttömyyseläketurva ulotetaan koskemaan kaikkia yli 50-vuotiaita."

Ed. H. Linna: Herra puhemies! Valtion eläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien sisältö ei muodostunut lain toisessa käsittelyssä sellaiseksi kuin keskustapuolueen taholta edellytettiin. Tästä syystä ehdotan perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiesitykset eduskunta edellyttää hallituksen seuraavan tarkoin lakien toteuttamista, ja jos osoittautuu, että lapsikorotus lisää eläke-eroja, ryhtyvän kiireellisesti toimenpiteisiin eläke-eroja pienentävän lakiesityksen antamiseksi eduskunnalle."

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Koska näyttää siltä, että hallitus jatkaa vain edelleen eläke-erojen kasvattamista — siihen tähtää myöskin tämä valtion virkamiesten eläkelaki — on tarpeen, että tästä lausutaan mahdollisimman voimakkaasti eduskunnan käsitys, että vastaisuudessa tällainen menettely ei pääsisi jatkumaan. Sen vuoksi, herra puhemies, Kannatan ed. Tupamäen tekemää ponsiehdotusta.

Ed. Weckman: Herra puhemies! Kannatan ed. Männistön tekemää ehdotusta.

Ed. Saimo: Herra puhemies! Kannatan ed. H. Linnan tekemää esitystä.

Ed. Hostila: Herra puhemies! Varmasti ponsia tehneet eduskuntaryhmät ovat vakavasti harkinneet kaiken sen, minkä taakse aikovat eduskunnan saada. On kuitenkin aiheellista todeta, että näiden lakien valmistelu on sujunut työmarkkinajärjestöjen kesken suuren yksimielisyyden vallitessa. Kuten edellisessä istunnossa taholtamme todettiin, työmarkkinajärjestöt lausuivat suuren tyytyväisyytensä siitä, että tämä lainsäädäntö on nyt valmis. Yksityiskohtiin ei toki paljonkaan puututtu, ja ymmärtääkseni edelleenkin on parempi, että työmarkkinajärjestöt katsovat, millä tavalla heitä koskevat lait säädetään.

Ponsien sisältö sellaisenaan on mielekäs, mutta tämän järjestelmän takia, jonka työmarkkinajärjestöt hyväksyvät, olen näitä ponsia vastaan.

Ed. Vaittinen: Herra puhemies! Kun kansanedustaja Männistö on juuri esittänyt ponnen, joka koskee työeläketurvaa terveyssisarille ja kätilöille, olen soittanut tästä laista Sairaanhoitajaliittoon ja kysynyt, minkälainen on näitten työntekijöitten eläke ja turvattomuus tänä päivänä. Siellä kassassa ei ole ollut ainuttakaan terveyssisarta, joka olisi pyytänyt turvaa. Kaikilla on tänä päivänä työtä niin paljon kuin jaksetaan tehdä, vaikka lääkintöhallituksessa on esiintynyt pari virhettä, kun asukasluvun alentumisen vuoksi on annettu ymmärtää kunnassa, että tällaista työmiestä siellä ei enää tarvittaisi. Ei ole aivan oikein, että me lähdemme tekemään perusteluihin tällaisia lausumia, semminkin kun me olemme juuri kansanterveyslain käsittelyssä ja tiedämme, että tällä työntekijäin pääluvulla, joka nyt lepää erittäin harvaverkkoisena Suomen yllä, on tehtävä kansanterveystyötä. On tiivistettävä, siis saatava työvoimaa lisää. Toisaalta sairaanhoitajaliitto paraikaa omassa toimikunnassaan

miettii ja tekee selvää, mikä on kokonaisratkaisu tähän ikärajaan nähden. Olen sillä kannalla, että me emme tekisi tällaisia "tilkkutäkkiratkaisuja", vaan odottaisimme aikanaan tulevaa kokonaisratkaisua eläkeasioitten ja työttömyyseläketurvan kohdalla.

Ed. Männistö: Herra puhemies! Kun on kysymys Sairaanhoitajaliiton kannasta, niin jos se on se, minkä ed. Vaittinen ilmoitti, valitan kovasti, että Sairaanhoitajaliitto ja ed. Vaittinen eivät haluakaan rakentaa lainsäädäntöä tulevaisuutta varten. Halua ei ole edes korjata sitä ilmeistä kömmähdystä, mitä merkitsee työttömyyseläkesäännösten lisääminen näihin lakeihin esitetyllä tavalla. Koska se ei käytännössä anna mitään, niin ei tätä sanamuotoakaan olisi pitänyt ottaa.

Kun on tarkoitus kouluttaa kätilöistä ja terveyssisarista terveyshoitajia ja on ilmeistä, että 55 vuoden ikäisiä työntekijöitä tuskin enää koulutetaan, olisi minun käsittääkseni hyvin tarpeellista antaa heille mahdollisesti työttömäksi jäädessään jonkinnäköinen eläketurva jo tässä iässä. Tämän vuoksi pidän hyvin tärkeänä sitä, että jo 60:tta vuotta nuoremmat työntekijät saisivat työttömyyseläkkeen turvan. 60-vuotiaina he saavat jo tavallisen eläkkeen.

Ed. Laine: Herra puhemies! Ed. Hostila äsken ilmoitti vastustavansa perusteluihin tehtäviä lisäysehdotuksia ja puheenvuorossaan mainitsi työmarkkinajärjestöjen olevan sillä kannalla, että nämä asiat ovat niin kuin tulossa kuntoon. Ponsia ei siis tarvittaisi. Mikäli valiokunnan puheenjohtaja, ed. Hostila tarkoitti esim. ammattiyhdistysliikkeen näkökantoja, niin olen kuitenkin aivan viime aikoinakin kuullut ja lukenut useista ammatillisten järjestöjen päätöksistä, mm. sosiaalipolitiikkaa käsittelevän SAKn erikoiselimen kannanotoista, joissa nimenomaan kehotetaan toimimaan eläke-erojen kaventamisen suuntaan. Muutamia päiviä sitten mm. Metalliliiton puheenjohtaja on ainakin kahteen, kolmeen eri kertaan puhunut siitä, miten haitallisia ovat prosenttikorotukset eläkkeisiin ja toivonut myöskin toisenlaista eläkepolitiikkaa. En tiedä, ovatko nämä lausunnot, joita puheenjohtaja Penttilä on antanut, todeksi tarkoitettuja, mutta näin on ainakin kirjoitettu.

Ed. Vaittinen: Herra puhemies! Olen terveyssisarten ja kätilöitten puolesta niin kuin härkä-naiselle kuuluu olla, ja toivon, että jokainen saisi eläketurvansa ja työttömyyseläketurvansa juuri silloin, kun he sitä tarvitsevat. Mutta nyt tällä hetkellä asia ei ole niin turvaton. Paljon turvattomampaa on se, että me olemme valmistumassa siihen toimenpiteeseen, että kaadamme näitä työntekijöitä tähän asti turvanneet seitsemän lakia ja olemme sen tilalle hyväksymässä yhden ainoan puitelain. Mutta olisihan tämä yhteiskunta ja tämä maa ja tämä hallitus erittäin epäviisas, jos se jättäisi tällaisen työreservin sikseen, olkoonkin, että ei 55-vuotiasta enää kouluteta eikä 60-vuotiasta. Tämäkin asia tulee aikanaan korjattavaksi, silloin kun se tarvitaan. Tällaista lausumaa ei tarvita, koska kansanterveystyötä on tässä maassa niin paljon kuin voidaan tehdä. Sanon vielä, että päälukua tulee lisätä. Sekä vanhempi ja keski-ikäinen että nuori työvoima ovat erittäin hyvää ja käypää tavaraa, ja kaikkien muitten lakien, sairausturvan ja muun allahan he ovat samalla tavalla kuin muutkin ammatti-ihmiset.

Ed. Hostila: Herra puhemies! Totesin tämän lain toisessa käsittelyssä, kuinka nyt esillä oleva laki liittyy oleellisesti samaan lakinippuun, joka keväällä hyväksyttiin työntekijäin eläkelain, eräiden kansaneläkelakien ja LEL:n lakien yhteydessä. Tämä tarkoittaa sitä, että työmarkkinajärjestöjen kesken sopima UKK-sopimus piti sisällään näitten lakien hoitamisen, ja tällä kertaa mennään samaan järjestelmään, samoihin uudistuksiin kuin aikaisemmin tehtyihin muutoksiin keväällä eduskunta meni.

Ed. Laineen puheenvuoron se osa, joka koski SAK:n kantaa eläkepolitiikan jatkoon, on aivan sama kuin sosialidemokraattienkin ja myöskin SAK:n, ja se toki on vallan eri asia kuin nyt esillä olevat asiat — jatkamatta keskustelua tämän pitemmälle.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Ed. Männistölle: Mikäli uusi kansanterveyslaki pannaan voimaan oikeassa muodossaan eli voimaanpanosäännöksen 13 §:n 2 momentti jätetään pois, on terveydenhuoltohenkilökunnan asema kokonaisuudessaan taattu. Kukaan ei jää silloin työttömäksi yllättäen.

Ed. Männistö: Herra puhemies! Kun hallitus on lisännyt terveyssisaria ja kätilöitä koskevaan eläkelainsäädäntöön maininnan työttö-

myyseläketurvan mukaan ottamisesta, niin olen sitä mieltä, että tästäkin syystä se on todella tarkoitettu ulottumaan myöskin näihin työntekijäryhmiin. Käytännössä se ei ulotu näihin sen vuoksi, että tavallinen eläke tulee jo siinä iässä, missä hallitus työttömyyseläketurvaa esittää. Ei uuden kansanterveyslain määräyksellä turvata ollenkaan niitten henkilöitten eläketurvaa taikka työn saantia, jotka eivät ole vakinaisessa virassa, vaan heidät jätetään heitteille. Ehkä heitä ei ole kovin paljon, mutta en ymmärrä, mitä vikaa täällä nähdään siinä, että velvoitetaan hallitus seuraamaan näitten työntekijäryhmien työllisyystilannetta ja parantamaan tarvittaessa heidän eläketurvaansa. Minä en käsitä, että siinä olisi jotakin pahaa, varsinkin kun me hyvin tiedämme, että sairaanhoitajien osalta on jo varsin paljon työttömyyttä. Työttöminä olevat sairaanhoitajat hakeutuvat jatkokoulutukseen, eikä ole niinkään varmaa, etteivätkö sen jälkeen, kun heitä on koulutettu terveyshoitajiksi, vanhemmasta päästä ja ei-vakinaisella paikalla olevat työntekijät joutuisi syrjään.

Ed. Hemmi: Herra puhemies! Olen suurelta osin samaa mieltä kuin ed. Männistö. Mutta tämä ponsi nyt rajaa työttömyyseläkkeen vain kunnallisille terveyssisarille ja kätilöille. On juuri todettava, että esimerkiksi yksityisissä oppikouluissa ja valtion oppikouluissa ja ammattikouluissa työskentelevät terveyssisaret eivät ole kunnallisia terveyssisaria. Tämän ponnen mukaan jäisi joka tapauksessa suuri joukko työntekijöitä työttömyyseläkkeen ulkopuolelle.

Sanoisin vielä kansanterveyslain voimaanpanosäännöksestä tarkistuksena, että nykyisille työntekijöille lakiesitys ei kerro mitään koulutuksesta, vaan ilman muuta terveyssisaret ja kätilöt siirretään terveydenhoitajan tehtäviin. Parasta aikaa on menossa täydennysoppijaksoja molemmille työryhmille, ja voimaanpanosäännös kansanterveyslaissa tulee todella nykyisille kunnallisille terveyssisarille ja kätilöille takaamaan työn ja myöskin ottaa huomioon muissa terveydenhuoltotehtävissä toimivat työntekijät, toisin sanoen oppikouluissa työskentelevät terveyssisaret jne. Heidät siirretään terveydenhoitajan tehtäviin. Olen sairaanhoitajaliiton palkkavaliokunnan jäsen, ja juuri eläkeikärajan alentaminen tulee seuraavassa työsopimusneuvottelussa esille, niin kuin täällä ed. Vaittinen viittasi. Sieltä tulee nippuratkaisu eläkeikärajojen tarkistamisesta koko terveydenhuoltoalan sektorille, niin että tässä yhteydessä, kun ponsi rajaa kunnallisille työntekijöille, niin ulkopuolelle jää paljon, ja jättäkäämme tämä työsopimusneuvottelujen piiriin. Se tulee joka tapauksessa sieltä aikanaan ulos.

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ed. Hemmin puheenvuoron johdosta totean, että nyt valitettavasti käsitellään ainoastaan valtion eläkelakeja ja siihen liittyviä eläkelakeja, jotka koskevat m.m. juuri kunnallisia terveyssisaria ja kätilöitä. On kovin hyvä asia, jos yksityiset työnantajat noudattavat omiin työntekijöihinsä nähden samoja eläkelakeja ja niitten etuja. Mutta tämän asian yhteydessä emme valitettavasti voi tällaista velvoitusta antaa, niin hyvä kuin se olisikin.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Minun täytyy ihmetellä sitä, että SKDL:n edustaja Männistö on lähtenyt näinkin epätasapuoliseen esitykseen. Hän pyrkii saamaan aikaan eräälle määrällisesti pienelle työntekijäjoukolle selvät etuoikeudet, mitä tulee heidän työttömyyseläkkeen saantiinsa. Kuitenkin tänä päivänä voidaan todeta, että kaikki vanhemmat naispuoliset työntekijät ovat erittäin suurissa vaikeuksissa nimenomaan työnsaannin suhteen, tämä tulee esiin kaikkialla. Heille kuitenkin tämän SKDL:n esityksen mukaan riittäisi 60 vuoden ikäraja. Ajatellaan tällä hetkellä vaikka naispuolista liiketyöväestöä; kauppoja on lopetettu, vanhempia ei oteta töihin, ei suuriin valintamyymälöihin, automarketeihin, he ovat erittäin suurissa vaikeuksissa. Samanlaisissa vaikeuksissa ovat kaikki ne naiset, joilla ei ole varsinaista koulutusta mihinkään ammattiin, mutta jotka ovat kuitenkin työtä tehneet, mutta eivät enää vanhempina työtä saa. Sama on tilanne myöskin metsätyömiesten osalta, sillä heillähän työ kokonaisuudessaan suurelta osalta loppuu. Nyt SKDL:n esityksessä pyritään todella saamaan ylimääräisiä, sinänsä kyllä paikallaan olevia etuja vain kunnallisille terveyssisarille ja kätilöille. Kuitenkin myöskin on niin, että niittenkin työntekijöitten joukossa, joita nimenomaisesti tämä valtion eläkelaki koskee, on erittäin monia muita työntekijäryhmiä, jotka ovat aivan yhtä suuressa tarpeessa saada alennetuksi työttömyyseläkkeen ikäraja. Minun nähdäkseni, jos tässä ponsi läpi saataisiin, sen tulisi olla yleinen ja kaikkia työntekijäitä samalla lailla yhdenvertaisina käsittelevä.

Ed. Männistö: Herra puhemies! Äsken kuullun puheenvuoron johdosta muistuttaisin ed. Tupamäkeä ja muita, jotka eivät kenties muista, että SKDL:n eduskuntaryhmä jo keväällä esiintyi työttömyyseläkeikärajan suhteen esittäen sitä 55 vuodeksi. Samoin tämän lain ollessa toisessa käsittelyssä esitimme kaikkien tätä lakia koskevien työntekijöitten osalta 55 vuoden työttömyyseläkeikärajaa. Kun eduskunta ei kuitenkaan halunnut tätä hyväksyä, on vähin mitä voisi olettaa toistenkin hyväksyvän ja mikä on mahdollista nyt esittää, että myöskin näiden ammattiryhmien osalta, jotka on tarkoitettu otettavaksi työttömyyseläketurvan piiriin, mutta eivät eräänlaisen kömmähdyksen taikka muotoseikan vuoksi siihen kuitenkaan tule, koska heidän eläkeikänsä on jo 60 vuotta, alennettaisiin työttömyyseläkeikärajaa sen mukaan, kuin tarvetta on.

Ed. Juvela: Herra puhemies! Ed. Tupamäelle pitää nyt muistuttaa siitä, että kun lausumaa tehdään, niin sitä ei voida laajentaa sellaiseksi kuin ed. Tupamäki täällä toi esiin, käsittämään kaikki mahdolliset asiat. Nyt pitää toimia sääntöjen mukaisesti, ja tämän vuoksi lausumaehdotuksemme sisältyykin nimenomaan niihin puitteisiin, joita tämä lakiehdotus käsittää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laine ed. Männistön kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa lakien eläke-eroja lisäävää vaikutusta ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin eläke-erojen lisääntymisen estämiseksi." Kutsun tätä ed. Laineen ehdotukseksi. Ed. Männistö on ed. Weckmanin kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin kunnallisten terveyssisarten ja kätilöiden työllisyystilannetta ja antaa tarvittaessa esityksen, jolla työttömyyseläketurva ulotetaan koskemaan kyseisiä ammattiryhmiä alentamalla työttömyyseläkkeeseen oikeuttavaa ikärajaa." Tämä on ed. Männistön ehdotus. Ed. Tupamäki on ed. Kainulaisen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiesityksen eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkasti eläke-erojen kehittymistä sekä ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin eläke-erojen pienentämiseksi. Samalla eduskunta edellyttää, että hallitus tarkoin seuraa erityisesti yli 50-vuotiaiden työllisyystilannetta ja antaa tarvittaessa esityksen, jolla työttömyyseläketurva ulotetaan koskemaan kaikkia yli 50-vuotiaita." Tämä on ed. Tupamäen ehdotus. Ed. H. Linna on ed. Saimon kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiesitykset eduskunta edellyttää hallituksen seuraavan tarkoin lakien toteuttamista, ja jos osoittautuu, että lapsikorotus lisää eläke-eroja, ryhtyvän kiireellisesti toimenpiteisiin eläke-eroja pienentävän lakiesityksen antamiseksi eduskunnalle." Tämä on ed. H. Linnan ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä ehdotan meneteltäväksi siten, että ed. Tupamäen ehdotus jaetaan kahteen osaan, joista ensimmäinen, ed. Tupamäen 1) ehdotus, koskee eläke-erojen kehittymistä ja eläke-erojen pienentämistä, sekä toinen osa, ed. Tupamäen 2) ehdotus, työttömyyseläketurvan ikärajan alentamista.

Menettelytapa hyväksytään.

Toisessa käsittelyssä päätetyt 15 lakiehdotusta hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt olisi äänestettävä ehdotetuista lausumista. Äänestyksessä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. H. Linnan ehdotuksen ja ed. Tupamäen 1) ehdotuksen välillä, joista voittanut asetetaan ed. Laineen ehdotusta vastaan ja tämän jälkeen voittanut mietintöä vastaan. Sen jälkeen asetetaan ed. Tupamäen 2) ehdotus ed. Männistön ehdotusta vastaan ja lopuksi voittanut mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys ed. H. Linnan ehdotuksen ja ed. Tupamäen 1) ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. H. Linnan ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen 1) ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ahde, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Eskelinen, Forsman, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jaatinen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Raatikainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sinisalo, Stenbäck, Sundqvist, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Särkkä, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahonen, Antila, Asunmaa, Ehrnrooth, Flinck, Haapasalo, Hostila, Huotari, Huurtamo, Ilaskivi, Isomursu, Kainulainen, Kalavainen, Koivunen, Kortesalmi, Kurppa, Käkelä, Linkola, L. Linna, Mäkelä, Mäki, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Salo, Silander, Sillantaus, Sorsa, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo, Westerholm ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestävät seuraavat edustajat:

Friberg, Heino, Koppanen, Kuusinen, Rodén ja Taipale.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Eskman, Helle, Junnila, Pursiainen, Rekonen, Ruokola, Salama, Siltanen, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Vilponiemi ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 144 jaa- ja 36 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 13.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. H. Linnan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Laineen ehdotuksen ja ed. H. Linnan ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Laineen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. H. Linnan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Flinck, Forsman, Friberg, Haapasalo, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Perheentupa, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Silander, Sinisalo, Sorsa, Sundqvist, Suomi, Taipale, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Turunen, Weckman, S. Westerlund, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin,

Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Korsbäck, Kurppa, Laatio, Landström, Lankinen, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Stenbäck, Suokas, I. Suominen, Sutinen, Syrjä, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Toivanen, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Volotinen, Väyrynen ja Ääri.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Eskman, Helle, Junnila, Rekonen, Ruokola, Salama, Siltanen, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Vilponiemi ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 83 jaa- ja 104 ei-ääntä; poissa 12.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. H. Linnan ehdotuksen.

3) Äänestys ed. H. Linnan ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. H. Linnan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hara, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Jaatinen, Kaipainen, Kalavainen, Karhuvaara, Karkinen, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, Loikkanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Nevalainen, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Perheentupa, Procopé, Raatikainen, Rodén, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, I. Suominen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Vaittinen, Vartia, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa ja Voutilainen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Antila, Asunmaa, Eskelinen, Hanhirova, Haukipuro, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Härkönen, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karjalainen, Karpola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Mustonen, Männistö, A. Niemelä, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, H. Niskanen, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salla, Salmi, Siikaniemi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Sutinen, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Weckman, Vennamo, Vilmi, Virtanen, Volotinen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Tyhjää" äänestää edustaja Mäki-Hakola.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Eskman, Helle, Junnila, Rekonen, Ruokola, Salama, Siltanen, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Vilponiemi ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 86 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 12.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

1) Äänestys ed. Männistön ehdotuksen ja ed. Tupamäen 2) ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Männistön ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen 2) ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Breilin, Eskelinen, Forsman, Friberg, Haapasalo, Hanhirova, Haukipuro, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Ilaskivi, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karjalainen, Karkinen, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Perheentupa, Poutanen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Sundqvist, Suomi, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tamminen, Teir, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Uusitalo, Weckman, S. Westerlund, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Gestrin, Granvik, Haarla, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Isomursu, Jaatinen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Landström, Lankinen, Linkola, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Lähteenmäki, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutiainen, Procopé, Rodén, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Silander, Stenbäck, Suokas, I. Suominen, Syrjä, Särkkä, Tarjanne, Tarvajärvi, Terästö, Tupamäki, Vainio, Vartia, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestävät edustajat L. Aalto, Hara, Koppanen, Partanen ja Vaittinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Eskman, Flinck, Helle, Junnila, Rekonen, Ruokola, Salama, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Tähkämaa, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 81 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 14.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Männistön ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Männistön ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, I. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Ahonen, Aitio, Alenius, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Katajavuori, Knuuttila, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, Mustonen, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Paasivuori, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Sundqvist, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Isomursu, Kohtala, Sandelin ja Tuomioja.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Eskman, Flinck, Helle, Junnila, Rekonen, Ruokola, Salama, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Vilponiemi ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 127 jaa- ja 56 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 12.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotukset laeiksi valtiopäiväjärjestyksen ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävä hallituksen esitys n:o 80, jota on valmistelevasti käsitelty perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 18 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 113, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Esin sallitaan keskustelu asiasta ja sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Käsittelyn pohjana on, mitä tulee toisessa käsittelyssä päätetyn ensimmäisen lakiehdotuksen julistamiseen kiireelliseksi, suuren valiokunnan mietinnössä siitä esitetty ehdotus. Jos suuren valiokunnan ehdotus hyväksytään, päätetään sanotun lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, mutta jos ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hylätään, on päätös tehtävä lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin tai sen hylkäämisestä. Toisessa käsittelyssä päätetty kuudes lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Pursiainen: Herra puhemies! Siltä osin, kuin on kysymys nuorten poliittisista oikeuksista, viittaan SKDL:n koko toimintansa aikana tähdentämään kantaan, tekemääni, edellisillä valtiopäivillä hylättyyn lakialoitteeseen sekä esillä olevan asian yhteydessä ryhmämme taholta käytettyihin puheenvuoroihin ja ulkosuomalaisten poliittisten oikeuksien osalta ed. Sallan tekemään toivomusaloitteeseen. Tällä perusteella esitän seuraavan perustelulausuman:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa viipymättä eduskunnalle esitykset, jotka tekevät mahdolliseksi 18 vuotta täyttäneen ja ulkomailla asuvan Suomen kansalaisen osallistumisen jo 1972 lokakuussa toimitettaviin kunnallisvaaleihin."

Ed. Koskenniemi: Herra puhemies! Kannatan ed. Pursiaisen tekemää ehdotusta.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Maaliskuun 1970 vaalien alla hallituspuolueet lupasivat, että seuraavissa eduskuntavaaleissa Ruotsissa asuvat suomalaiset saavat äänestää ja myös nuoret, alle 20 vuotiaat, jos ovat täyttäneet 18 vuotta, saavat äänestää. Nyt kuitenkin kokoomus ja hallituspuolueiden rintama täällä eduskunnassa on hylännyt tätä asiaa koskevan hallituksen esityksen, ja näin kielletään Ruotsissa asuvilta tasa-arvoisuus, äänestysoikeus, ja näin myös nuoret pelataan ulos tammikuun alun eduskuntavaaleista. Tämä ei voi olla oikein. Tässä ei haluta Suomen kansan todellista tahtoa ensi vaaleissa esiin, vaan vanhat puolueet pelaavat poliittista peliä säilyttääkseen väkisin valta-asemansa. On välttämätöntä, että eduskunta puuttuu asiaan.

SMP ei voi tällaiseen vääryyteen alistua, ja siksi, herra puhemies, esitän hallitukselle sitovaksi velvoitukseksi hyväksyttäväksi lausuman. Nojaudun tällöin hallituksen esitykseen ja muihin asian käsittelyyn liittyviin asiakirjoihin. Sitova perustelulausuma on seuraavan sisältöinen:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa heti lakiesityksen eduskunnalle, jossa Ruotsissa asuvien suomalaisten äänestämisen mahdollisuus sekä lisäksi äänioikeusikärajan alentaminen 18 vuoteen toteutetaan poikkeuslailla jo tammikuun 1972 alun eduskuntavaaleissa."

Ed. Antila: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon tekemää ehdotusta.

Ed. Kohtala: Herra puhemies! Keväällä 1970 eduskunta hyväksyi allekirjoittaneen esityksestä ponnen, joka edellytti vaalilainsäädännön uudistamista varusmiesten osalta niin, että asevelvollisuuttaan normaalilla tavalla suorittava varusmies saatetaan vaalikelpoisuuden ja ja vaalioikeuden osalta tasa-arvoiseen asemaan niiden asevelvollisten kanssa, jotka suorittavat asevelvollisuutensa ns. siviilipalveluna. Nyt kolmannessa käsittelyssä oleva valtiopäiväjärjestyksen muutos toteuttaa edellä mainitun ponnen tarkoittaman uudistustoivomuksen.

Periaatteellisesti puolustusvoimien palveluksessa olevien keskuuteen jää vielä vaalikelpoisuuden osalta perustuslaillinen eriarvoisuus sikäli, ettei kantahenkilökuntaan kuuluvilla sotilashenkilöillä ole vaalikelpoisuutta eivätkä he voi näin ollen tulla valituksi edustajaksi. Kansalaisten perustuslaillisten oikeuksien kannalta lienee jo 1970-luvulla kyseenalaista, onko tarkoituksenmukaista ja oikein, että sotilashenkilökunta jää ilman vaalikelpoisuutta. Nykyajan yhteiskunta edellyttää jo sotilashenkilöiltäkin erittäin monipuolista yhteiskunnallisten asioiden ja kehitystavoitteiden tuntemusta muillakin aloilla kuin pelkästään sotilasasioissa ja sotilashallinnon piirissä. Toisaalta yhteiskunnan siviilihallinto ja sen kehittäminen ovat monipuolisesti riippuvaisia sotilashallinnon piirissä työskentelevistä sotilashenkilöistä ja heidän asiantuntemuksestaan.

Pyrittäessä kansalaisten perustuslaillista eriarvoisuutta aiheuttavien tekijöiden poistamiseen sotilashenkilökunnan eristäminen muista kansalaisryhmistä omaan varuskuntamaailmaansa on tuskin enää perusteltavissa. Käsitykseni mukaan sotilashenkilökunnan vaalikelpoisuus ei ole sellainen oikeus ja ominaisuus, joka vähentäisi taikka heikentäisi sotilashenkilöiden pätevyyttä, velvollisuudentuntoa tai kansalaiskuntoa, vaan päinvastoin. Tämän vuoksi on tässä yhteydessä syytä esittää hallitukselle toivomus, että valtiopäiväjärjestystä edelleen uudistettaessa vaalikelpoisuuden ja vaalioikeuden osalta myös sotilashenkilökunnalle annettaisiin vaalikelpoisuus.

Ed. Häikiö: Herra puhemies! Haluan huomauttaa, että edustajien Pursiaisen ja Vennamon ehdottama samansisältöinen ponsi sisältyy sellaisenaan myöskin samansisältöisenä jo perustuslakivaliokunnan mietintöön. En näe mitään aihetta, että sama ponsi toistettaisiin kolme eri kertaa.

Mitä tulee muutoin asiaan, niin pidän aivan selvänä, että jokainen ymmärtää, ettei tässä tilanteessa enää voida eikä ehditä toteuttaa äänioikeusikärajan alentamista ja vielä vähemmän antaa ulkomailla asuville äänioikeutta, niin tarpeellista ja hyvää kuin se sinänsä olisikin. Kysymys on puhtaasti teknillisestä mahdottomuudesta.

Ed. Koskenniemi: Herra puhemies! Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja totesi, että perustuslakivaliokunnan mietintöön liittyy tässä ed. Pursiaisen tekemässä ponsiehdotuksessa mainittu sanamuoto, toisin sanoen se, että jo ensi lokakuun kunnallisvaaleissa voisivat nuoret, siis 18 vuotta täyttäneet, käyttää äänioikeuttaan. Tätä tosin ei perustuslakivaliokunnan yksimielisessä mietinnössä ole näin täsmälleen mainittu kuten ed. Pursiaisen ponsiehdotuksessa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pursiainen ed. Koskenniemen kannattamana ehdottanut seuraavan perustelulausuman: "Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa viipymättä eduskunnalle esitykset, jotka tekevät mahdolliseksi 18 vuotta täyttäneen ja ulkomailla asuvan Suomen kansalaisen osallistumisen jo vuoden 1972 lokakuussa toimitettaviin kunnallisvaaleihin." Kutsun tätä ed. Pursiaisen ehdotukseksi. Edelleen ed. Vennamo ed. Antilan kannattamana on ehdottanut lausuttavaksi perusteluissa: "Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa heti lakiesityksen eduskunnalle, jossa Ruotsissa asuvien suomalaisten äänestämisen mahdollisuus sekä lisäksi äänioikeusikärajan alentaminen 18 vuoteen toteutetaan poikkeuslailla jo tammikuun 1972 alun eduskuntavaaleissa." Tämä on ed. Vennamon ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty ensimmäinen lakiehdotus julistetaan kiireelliseksi yksimielisesti.

Sanottu lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Toisessa käsittelyssä päätetty kuudes lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä hallituksen esitykseen sisältyvien toisen, kolmannen, neljännen ja viidennen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt olisi äänestettävä ed. Pursiaisen ja ed. Vennamon ehdotuksista. Ne ovat erillisiä, joten niistä on molemmista äänestettävä erikseen mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Pursiaisen ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Pursiaisen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Aro, Asunmaa, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Flinck, Forsman, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Stenbäck, Sutinen, Särkkä, Tarjanne, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi ja Väyrynen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Antila, Friberg, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Kurppa, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Lillqvist, L. Linna, Mustonen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Sorsa, Sundqvist, Suokas, Suomi, Syrjä, Taipale, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Weckman, Vennamo, Virtanen, Volotinen, Voutilainen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Eskman, Junnila, Koivisto, Korsbäck, Koskinen, Liedes, Linkola, A. Niemelä, Poutiainen, Rekonen, Ruokola, Salama, Sinkkonen, Suksi, I. Suominen, S. Suominen, Tallgren, Tarvajärvi, Teir, Vainio, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 24.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vennamon ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa" jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Flinck, Forsman, Gestrin, Granvik,

Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Koskenniemi, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, Partanen, Penttinen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestää edustaja Friberg.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Eskman, Junnila, Korsbäck, Koskinen, Liedes, A. Niemelä, Poutiainen, Rekonen, Rodén, Ruokola, Salama, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Tallgren, Teir, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 162 jaa- ja 17 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 19.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotukset laiksi vuodelta 1972 suoritettavan vakuutetun sairausvakuutusmaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun määrästä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 98 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 10 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 112 sekä lak.al. n:ot 199 ja 200, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 98. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Valtiovarainministeri Hetemäki: Herra puhemies! Sairausvakuutuksen kustannuksissa on tapahtunut viime vuosina varsin voimakasta nousua. Arvioiden mukaan kasvavat sairausvakuutuskustannukset jo nykyisin perustein 90 milj. mk eli noin 15 % vuonna 1972. Tämä aiheutuu kuluvana vuonna toteutetusta sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahan korotuksesta sekä sairausvakuutuksen volyymin ja kustannustason jatkuvasta noususta. Jotta sairausvakuutusmaksuina kertyvät tulot riittäisivät osaltaan kattamaan sairausvakuutuksen menot, on vuoden 1972 tulo- ja menoarvioesityksen yhteydessä eduskunnalle annettu esitys laiksi vuonna 1972 suoritettavan vakuutetun sairausvakuutusmaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun määrien korottamisesta.

Hallituksen vuoden 1972 tulo- ja menoarvioesityksen yleisperusteluissa todetaan, että hallituksen tarkoituksena on esittää sairausvakuutuslakia muutettavaksi siten, että vähimmäispäivärahaa voitaisiin edelleen korottaa. Tulo- ja menoarvioesityksen antamisen jälkeen edellinen hallitus antoikin eduskunnalle esityksen laiksi sairausvakuutuslain 16 ja 76 §:n muuttamisesta. Tämän esityksen mukaan korotettaisiin päiväja äitiysrahan vähimmäismäärä päivää kohti 10 markkaan. Korotuksesta sairausvakuutukselle aiheutuva lisämeno vuonna 1972 on arvioitu noin 33 milj. markaksi. Korotuksesta aiheutuu myös se, että sairausvakuutusmaksuina ker-

tyvät tulot eivät vakuutusmaksujen korotuksen jälkeenkään enää riitä kattamaan sairausvakuutuksen menoja kokonaisuudessaan, vaan syntyy tarve noin 23 milj. markan määrärahan ottamiseen vuoden 1972 tulo- ja menoarvioon. Nythän budjettiesityksessä tätä määrärahaa ei vielä ole.

Lisäksi eduskunnalle kansanterveystyöstä annetun lakiesityksen mukaan tulisi sairausvakuutuksen kannettavaksi lisää kustannuksia, joiden arvioiminen ei ole kuitenkaan vielä mahdollista tarvittavien korvausperusteita ja taksoja koskevien päätösten puuttuessa. Nämäkin lisäkustannukset vaikuttavat vielä osaltaan budjetin määrärahatarvetta lisäävästi.

Edellä esitetyt näkökohdat huomioon ottaen hallitus on pakotettu peruuttamaan esityksen sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahan korottamisesta, jos nyt esillä olevaa lakiehdotusta muutetaan esim. sillä tavalla kuin sosiaalivaliokunnan mietintöön liitetyissä vastalauseissa on ehdotettu tai jos tämä lakiehdotus hylätään.

Ed. Ilaskivi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Herra valtiovarainministerin äsken käyttämän puheenvuoron johdosta toteaisin, että valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n mukaan siinä tapauksessa, että hallitus peruuttaa äsken mainitun esityksensä, eduskunnalla on oikeus tästä tehdä uusi oma aloitteensa.

Ed. Juvela: Herra puhemies! Tämän asian ensimmäisessä käsittelyssä totesin, että hallituksen esitys sairasvakuutusmaksujen korottamisesta merkitsee uutta raskasta lisäveroa ajankohtana, jolloin päinvastoin pitäisi jo toki hellittää hintojen, maksujen ja verojen korotusten linjalla. Toisaalta on todettava se, että valtio ei ole sairausvakuutuksen rahoituksen suhteen hoitanut omaa osuttaan, ja tuntuukin erittäin oudolta valtiovarainministerin täällä äsken esittämä uhkaus, että hallitus tulee peruuttamaan esityksen sairausvakuutuksen alimman päivärahan korottamisesta, ellei tämä käsiteltävänä oleva asia tule hallituksen esityksen mukaisena hyväksytyksi. Kaikesta huolimatta tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä ehdottamaan, että työntekijäin sairausvakuutusmaksu pysytetään ennallaan ja että näin ollen korotuksesta luovutaan. Tämän lisäksi ilmoitan, että mikäli ehdotukseni ei tule hyväksytyksi, tulee SKDL:n eduskuntaryhmä harkitsemaan kolmannessa käsittelyssä, tuleeko se äänestämään tämän lakiesityksen hylkäämisen puolesta.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Tänä päivänä työvaltaisen yritystoiminnan alalla erilaiset verot ja maksut edustavat jo 60 % maksettujen palkkojen määrästä. Näin on tilanne esim. teollisuudessa ja rakennusalalla. Jokainen ymmärrämme, mitä tämä merkitsee työllisyydelle. Se merkitsee sitä, ettei haluta maksaa palkkoja, sanotaan työntekijöitä irti, automatisoidaan ja rationalisoidaan. Erityisesti tänä päivänä, jolloin työttömyys on noussut täysin samoihin lukemiin kuin 1960-luvun lopun ennätysmäisen työttömyyden aikana, tällaisten palkkaan sidottujen verojen ja maksujen korottaminen on erittäin vaarallista. Hallituksen esitys merkitsee pahimmillaan jopa 20 %:n nousua näihin maksuihin. Erityisesti se vaikuttaa haitallisesti vakuutetun osalta. Sehän on selvä lisävero vakuutetulle. Tänä päivänä, jolloin inflaatio muutenkin on päässyt taas vauhtiin, on lisäveroesityksiä vastustettava.

Tässä yhteydessä ei voi olla korostamatta myöskään sitä, että kun aikoinaan sairausvakuutuslainsäädäntö maahamme luotiin, siinä sentään sälytettiin selvästi velvoituksia myöskin valtiolle. Tätä velvollisuuttaan valtio ei ole kuitenkaan tähän mennessä juuri ollenkaan täyttänyt, vaan on korottanut maksuja aina niin, että valtion osuus on jäänyt nollaan markkaan.

Esitän, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin allekirjoittaneen sosiaalivaliokunnan mietintöön liittämän toisen vastalauseen mukainen lakiesitys. Mikäli tämä ei käsittelyn pohjaksi tule, tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään tarvittavat muutokset. Ilmoitan samalla, että SMP:n ryhmä, mikäli ei näitä korjauksia, joita haluamme, saada aikaan, harkitsee todella vakavasti sitä että lain kolmannessa käsittelyssä tulemme esittämään lakiesitykset hylättäväksi kokonaisuudessaan.

En myöskään voi hyväksyä sitä, mitä herra valtiovarainministeri äskeisessä puheenvuorossaan sanoi. Hän todellakin uhkasi vetää takaisin vähimmäispäivärahan ja äitiyspäivärahan korotusesityksen, mikäli tämä toinen lakiesitys ei tule hallituksen esityksen mukaisena hyväksytyksi. Tämä on kiristyspolitiikkaa ja käsittääkseni peräti harvinaislaatuista sellaista. Maksujen korotushan on annettu eduskunnalle huomattavasti aikaisemmin, ennen kuin alimman päivärahan korottamisesta oli vielä minkäänlaista tietoakaan.

Ed. Saimo: Herra puhemies! Hallituksen esitys sairausvakuutusmaksun korotuksesta työnantajain osalta on aiheuttanut monenlaisia kannanottoja. Sairausvakuutuslain mukaan sairausvakuutuksen kustannuksia peitetään vakuutetuilta ja työnantajilta perityin vakuutusmaksuin sekä siltä osin kuin vakuutusmaksutulo ei riitä menoihin valtion varoista. Alkuaan valtion osuudeksi oli tarkoitus muodostaa kolmannes menoista. Hallitus esittää nyt sairausvakuutusmaksuihin korotusta, työntekijäin osalta 1.25 penniä veroäyriltä nostettavaksi 1.50 penniin. Samoin työnantajan osuus 1.50 pennistä 1.75 penniin veroäyriä kohden. Sairausvakuutuksen tulojen keräämiseksi on hallitus lain korjauksella arvioinut kertyvän 79 milj. mk, ja ns. ennakoivaa lisämenoa varten on tästä summasta 10 milj. mk, joka sisältyy tähän esitykseen. Valiokunta lähtikin siitä, että sairausvakuutuksen korotuksella voidaan vähimmäispäiväraha korottaa samalla kun varaudutaan myöskin kansanterveyslaista aiheutuvien kustannusten peittämiseen ja että näin saatu lisärahoitus johtaa myös sairausvakuutuksen etujen huomattavaan parannukseen.

Tämä laki koskee erittäin suurena rasitteena niitä työnantajia, joilla on ihmistyövoimaa runsaasti palveluksessaan, koneet kun eivät tarvitse sosiaalisia lakeja, joten tältä osin olisi mielestäni pitänyt olla porrastusta maksujen osalta erikoisesti pienyrittäjille. Asiantuntijoiden lausunnon perusteella valtio ei ole osallistunut vuoden 1966 jälkeen sairausvakuutusmaksusta aiheutuviin kustannuksiin muutoin kuin merkintöinä budjetissa tulo- ja menopuolella osallistumatta juuri ollenkaan sairausvakuutuskustannuksiin, mikä ei ole mielestäni oikein yrittäjätoiminnan kehitykselle. On aivan selvää, kun valtio tekee esityksen maksujen korotuksesta, ovat maksajat osaltaan arvostelemassa hallitusta. Mutta kun samanaikaisesti kansalaisten tiukka vaatimus on, että hallituksen on annettava lakiesitys äitiys- ja sairauspäivärahan korotuksesta, joka tosin on eduskunnalle jo annettukin, ei voi tulla muuhun tulokseen kuin selvästi siihen, että ensin kansalta otetaan ja lähinnä niiltä kansalaisilta, joilla on verotettavaa tuloa, ja sitten annetaan niille, joilla todellakaan ei ole tuloa. Käsitykseni on, että tulevan vähimmäispäivärahan jaosta pääsisivät tarvitsevat todellakin huomattavasti suuremmalla päivärahalla osalliseksi, kuin hallituksen nyt antama esitys 10 mk on, vain keskustapuolueen esityksen pohjalta, että päiväraha on kaikille samansuuruinen.

Ed. Laine: Herra puhemies! Hallituksen esitys vakuutetulta perittävän sairasvakuutusmaksun korottamisesta on eräs osoitus hallituksen jo pitkään harjoittamasta hintojen, maksujen ja verojen korotuspolitiikasta. Ottaen huomioon UKK- sopimuskauden aikana tapahtuneen elinkustannusten voimakkaan kohoamisen ja veropolitiikan mitä räikeimmän vinosuuntauksen, ei hallituksen esitys ansaitse kiitosta. Olivatko keskustapuolueen kansanedustajat, jotka ministeri-asemaansa käyttäen edellisviikon perjantaina pyysivät tämän asian pöydälle, ryhtyneet todella katumaan hallituksessa suorittamiaan tekoja, se nähdään lain toisessa ja kolmannessa käsittelyssä. Tuskin heillä riittää ryhtiä huonojen tekojensa tunnustamiseen saati tuomitsemiseen, tähän viittaa mm. äsken kuultu ed. Saimon puheenvuoro.

Vakuutettujen sairausvakuutusmaksun korottaminen ei ole perusteltua mm. siitä syystä, että valtio on jo monien vuosien ajan lyönyt laimin osallistumisensa sairausvakuutuskustannusten rahoittamiseen. Niinpä ensi vuoden tuloja menoarvioesitykseen ei ole merkitty markan markkaa valtion sairausvakuutuskustannuksiin. Huolimatta siitä, että esim. SAK on asettunut vastustamaan sairausvakuutusmaksun korottamista, sosialidemokraattiset kansanedustajat ovat kamppailleet työntekijäin maksurasitusten lisäämiseksi, vieläpä eräät heistä antoivat mm. sosiaalivaliokunnalle virheellisiä tietoja SAK:n kannasta. Kun SAK:n edustaja vihdoin saatiin esittämään asiantuntijalausuntonsa valiokunnalle, ilmeni tämä SAK:n täysin kielteinen kanta. Tosin vielä sen jälkeenkin eräs valiokunnan jäsen tiesi kertoa, ettei SAK ollut käsitellyt asiaa. On syytä paheksua virheellisten tietojen antamista sosiaalivaliokunnalle. Se, että hallituksen esityksen antaja on alunperin ollut sosialidemokraattinen ministeri Kuusi ei saisi aiheuttaa näin outoja toimenpiteitä.

Valiokunnassa kuullut asiantuntijat perustelivat hallituksen esityksen hyväksymisen välttämättömyyttä kansanterveyslain kustannuksilla, ei suinkaan sairausvakuutuspäivärahan korottamisella. Tähän perusteluun viitattiin myöskin hallituksen esityksen perusteluissa. Kun valtiovarainministeri on nyt eduskunnassa käyttänyt puheenvuoron, niin on hämmästyksellä todettava, että virkamieshallitus ryhtyy näin erikois-

laatuisiin toimenpiteisiin, eduskunnan painostusyrityksiin, joihin valtiovarainministerin äsken kuultu puheenvuoro selvästi viittaa. Sairasvakuutuspäivärahan korottamisesta 10 markkaan sovittiin jo viime vuodenvaiheessa, eikä silloin poliittisen hallituksen piirissä eikä myöskään silloisten hallituspuolueiden neuvotteluissa edellytetty vakuutettujen sairasvakuutusmaksun korottamista. Tällainen perustelu on tullut jostain jälkeenpäin. Silloin suoritetuissa neuvotteluissa, joita informoitiin mm. täällä eduskunnassa, vakuutettiin tämän 10 markan sairasvakuutuspäivärahan korottamisen olevan selvä ja sovittu asia. Oli näin ollen hämmästyttävää, että hallitus teki esityksen vakuutusmaksujen korottamisesta. Vielä hämmästyttävämpää on se, että virkamieshallitus on nyt lähtenyt sellaisen uhkailun tielle, josta valtiovarainministeri täällä äsken kertoi.

Ed. Hostila: Herra puhemies! Valtiovarainministerin ilmoitus on sikäli tarpeen, koska sosiaalivaliokunta huomenaamulla on pyytänyt asiantuntijat sen lakiesityksen valmistamiseksi, joka sisällään pitää alimman päivärahan korottamisen. Muistaakseni jo aikaisempi poliittinen hallitus ilmoitti pitävänsä tärkeänä tämän nyt esillä olevan lain hyväksymistä. Muutoin tätä alinta päivärahaa ei voida korottaa.

Ed. Tupamäen useisiin monivivahteisiin puheenvuoroihin puuttumatta totean, että valtakunnan tulo- ja menoarvion perusteluissa viitataan alimman päivärahan korottamiseen, mistä johtuen tämä hallituksen esitys on myöskin budjettilakina käsitelty sosiaalivaliokunnassa. Eduskunta ottanee nyt kantaa, haluaako se jatkaa asiallista käsittelyä alimman päivärahan osalta vai eikö se halua. Ed. Laine aivan oikein totesi, että eduskunta on ponsissa aikaisemmin toivonut tämän alimman päivärahan korottamista, ja lähinnä oppositiossa olevat puolueryhmät ovat näin tehneet.

Sosialidemokraattinen ryhmä äänestää hallituksen esityksen puolesta ja pyrkii pitämään lupauksistaan kiinni, että tämä alin päiväraha korotetaan.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Se, että nimeni ei ole II vastalauseen allekirjoittajien joukossa ei johdu siitä, ettenkö hyväksyisi tätä vastalausetta, vaan siitä, että en ollut sosiaalivaliokunnan istunnossa silloin, kun oli tämä ratkaiseva käsittely. Kuitenkin haluaisin todeta sen, että kun viime keväänä tässä samassa salissa käsiteltiin viimeksi työnantajien osuuksia sosiaaliturvamaksuihin, justeerattiin lapsilisämaksuja niin, että työnantajain osuus pienennettiin puoleen entisestään. Samalla heidän kansaneläkemaksuihin meneviä osuuksiaan korotettiin huomattavasti, niin ikään sairausvakuutusmaksun määrää, jolloin työnantajain osuus nousi jo 6.75 %:iin maksetuista palkoista. On todettu, että tämänkin prosenttimäärä on korkein, mitä missään pohjoismaassa on, ja työnantajat kaikkialla muualla pääsevät pienemmillä sosiaaliturvamaksuilla. Nyt kuitenkin hallitus lähtee kasaamaan työvaltaisten pienten työnantajien eteen lisättyjä vaikeuksia, kun sairausvakuutusmaksuun menevää osuutta heidän kohdaltaan jälleen nostetaan. Kun olemme viime päivinä havainneet, että valtio rikastuu jatkuvasti, 973 milj. mk on ilmoitettu olevan ylijäämää valtion kassassa, tuntuisi varsin luonnolliselta se kehitys, ettei enää lisättäisi veroja.

Kun budjetin lähetekeskustelua käytiin, silloin pääministeri ja muut hallituksen jäsenet ilmoittivat, ettei tämä budjettiesitys sisällä veronkorotuksia. Nyt kuitenkin tämä erikoislaki merkitsee jälleen selvää verojen korottamista, joka tulee vaikeuttamaan ihmisten toimeentuloa ensi vuonnakin. Kun valtio ei ole viiteen vuoteen osallistunut sairausvakuutuksen kustannuksiin, olisi ollut luonnollisin tie se, että se ensi vuonna todella olisi niihin osallistunut ja että sairausvakuutuspäivärahaa olisi kerta kaikkiaan korotettu jo suuremmalla määrällä kuin 2,50 markalla, jolloin alin sairausvakuutuspäiväraha tulee annettavan esityksen perusteella 10 markaksi. Se ei suinkaan vielä millään tavalla perusteellisesti korjaa niiden ihmisten asemaa, jotka joutuvat tämän alimman sairausvakuutuspäivärahan saamaan, vaan korotuksen olisi pitänyt olla kaksinkertainen, niin kuin me olemme esittäneet täällä lukemattomia kertoja. Joka tapauksessa tulen kannattamaan ed. Tupamäen ehdotusta.

Herra puhemies! Ilmoitan, että kannatan ed. Tupamäen ehdotusta, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Sairausvakuutuslain mukaan sairausvakuutuksen kustannukset peitetään vakuutetuilta ja työnantajilta perityin vakuutusmaksuin ja siltä osin kuin vakuutusmaksutulo ei riitä menoihin valtionvaroin. Alkuaan valtion osuudeksi oli tar-

koitus muodostua kolmannes menoista. Vakuutetun maksu oli vuonna 1964 0.5 p veroäyriltä, vuosina 1965—66 0.75 p veroäyriltä. Vuodesta 1967 alkaen vakuutusmaksu on ollut 1.25 p veroäyriltä. Työnantajan vakuutusmaksu oli vuosina 1964—66 0.5 %, vuosina 1967—1970 1.25 % maksetuista palkoista, ja vuonna 1971 maksu on ollut 1.5 % palkoista.

Valtio osallistui sairausvakuutuksen rahoitukseen vuosina 1965 ja 1966. Ensiksi mainittuna vuonna sen osuus oli 13 % ja vuonna 1966 24 % kustannuksista. Tämän jälkeen, siis vuodesta 1966, valtio ei ole osallistunut rahoitukseen, vaikka tulo- ja menoarviossa onkin vuosittain ollut tähän tarkoitukseen varattu arviomääräraha. Antaessaan esityksensä valtion tulo- ja menoarvioksi vuodeksi 1972 hallitus on samalla esittänyt, että vakuutetun sairausvakuutusmaksu korotettaisiin 1.50 penniin veroäyriltä ja työnantajan maksu 1.75 %:iin maksetuista palkoista. Valtion osuutta varten ei budjettiin sen sijaan esitetä lainkaan otettavaksi määrärahaa, vaan kustannukset on perustelujen mukaan tarkoitus kokonaan kattaa vakuutusmaksuin. Vakuutusmaksujen korottamista hallitus on perustellut 1. 3. 1971 tapahtuneella vähimmäispäivärahan korottamisella 6.80 markasta 7.50 markkaan sekä sillä, että päivärahaa on tarkoitus edelleen korottaa. Arvion mukaan sairausvakuutuksen vakuutusmaksutulot lisääntyivät vuonna 1971 edellisestä vuodesta 110 milj. markalla sekä nousevat kaikkiaan runsaaseen 600 milj. markkaan. Kansaneläkelaitoksen vuositilastojen mukaan maksettiin sairausvakuutuskorvauksia tammikuussa vuonna 1971 noin 224 milj. mk. Tämän perusteella, ottaen huomioon myös sairausvakuutuksen muut kustannukset, voidaan arvioida, että vakuutusmaksutulot kuluvanakin vuonna peittänevät kustannukset. Joka tapauksessa on selvää, että valtion osuus jää varsin vähäiseksi. Vuoden 1972 osalta hallituksen esitys merkitsisi varovaisestikin arvioiden vakuutusmaksutulojen lisääntymistä runsaalla 150 milj. markalla vuoteen 1971 verrattuna. Tästä kasvusta lähes kolmannes toteutuu ilman maksuperusteiden muutostakin. Jo tämä nousu mahdollistanee sairausvakuutuksen etuuksien tarpeellisen kehittämisen.

Edellä esitetty osoittaa, että ilmeisesti ei ole olemassa riittäviä perusteita sairausvakuutusmaksujen korottamiselle, varsinkin kun sairausvakuutuslain säännökset selkeästi edellyttävät, että myös valtio osallistuu sairausvakuutuksen kustannuksiin, ja kun valtion maksuosuudella alkuaan suunnitellussa muodossa ilmeisesti olisi huomattava merkitys sairausvakuutuksen etuuksien ja kustannusten kehittämistä valvottaessa. Vakuutusmaksujen korottamisella olisi myös työmarkkinapoliittisesti kielteinen vaikutus siten, että työnantajien vakuutusmaksun korottaminen rajoittaisi käytettävissä olevaa palkankorotusvaraa, kun taas vakuutettujen maksun korottaminen olisi omiaan työntekijöiden palkankorotusvaatimuksia lisäämään.

Tulevia sopimusratkaisuja tehtäessä mahdollisuudet työntekijöiden reaaliansioiden kohottamiseen ovat muutoinkin entistä rajoitetummat suhteellisen vähäisen tuotannon ja tuottavuuden kasvun johdosta. Reaaliansioiden mahdollisimman nopealla nostamisella olisi kuitenkin erittäin suuri merkitys mm. siksi, että maamme joutuu kilpailemaan työvoimasta yhteispohjoismaisilla markkinoilla etenkin Ruotsin kanssa ja on otettava huomioon, että muissa maissa, esim. Ruotsissa, ei työnantaja maksa näitä maksuja lainkaan.

Ehdotankin, että korotusvaatimuksesta luovuttaisiin, ja luulen edustavani sekä työntekijöiden että työnantajien näkemystä. Tulemme esittämään lain kolmannessa käsittelyssä sen hylkäämistä ja vastustamme lisäverotusta tässäkin muodossa. On vihdoinkin löydettävä ryhmä, joka myös puhuu niiden puolesta, niiden ahkerien ihmisten puolesta, jotka tämän kaiken maksavat.

Ed. Tuominen: Herra puhemies! Sairausvakuutusmaksun korottaminen merkitsee jälleen verorasituksen lisäämistä vähävaraisille ihmisille. Se merkitsee sitä nimenomaan pienipalkkaisille, joiden toimeentulo on muutenkin vaikea ja jokainen menojen lisäys raskas. Sen epäoikeudenmukaisuus on sitäkin suurempi, koska edellisen hallituksen, tai sanotaan edesmenneen hallituksen, valloilleen päästämä hinnankorotusvyöry on alentanut pienipalkkaisten elintasoa ja koska verotus kohtelee erittäin raskaasti juuri palkkatyöntekijöitä.

Valtion tuloista 86 % peitetään veroilla ja veroluontoisilla maksuilla. Näistä valtaosa tulee palkkatyöläisiltä. Suurten yhtiöiden verotus on sen sijaan jatkuvasti keventynyt. Kun vuonna 1960 valtion tulo- ja omaisuusverosta fyysilliset henkilöt maksoivat 55 % oli osakeyhtiöiden osuus tästä verosta 40 %. Mutta vuonna 1967 fyysillisten henkilöiden osuus oli jo nous-

sut 80 %:iin ja osakeyhtiöiden osuus alentunut 17 %:iin. Tätä tulonsiirtoa palkkatyöläisiltä suurpääomalle verotuksen kautta on nykyisen eduskunnan porvarillinen enemmistö jatkanut muun muassa alentamalla yhtiöveron 47 %:sta 43 %:iin. Vuonna 1968 poistettiin suuryhtiöiltä omaisuusvero kansandemokraattien vastalauseista huolimatta. Lisäksi suuret yhtiöt ovat jatkuvasti hyötyneet kasvavista poisto-oikeuksista. Tilastollisesti voidaan osoittaa, että vuosina 1955—1968 on 25 suurimman teollisuusyhtiön verokulujen osuus liikevaihdosta alentunut 4.1 %:sta 1.5 %:iin. Nämä 25 yhtiötä ovat hyötyneet valtion ja kuntien kustannuksella tuona aikana 840 milj. mk.

Samaan aikaan on teollisuustyöläisten verotus jatkuvasti lisääntynyt. Vuonna 1964 se oli I veroluokassa 19.9 % ja vuonna 1968 jo 22.4 %. III.2 veroluokassa se nousi samana aikana 13 %:sta 16.1 %:iin. Jos nyt ensi vuonna nimellispalkat nousevat 10 % ja otetaan huomioon sairausvakuutusmaksun korotus, on 10 000 markan vuosituloista palkkatyöläisen välittömien verojen osuus I veroluokassa jo 25.8 % ja III.3 veroluokassa 18.8 %. Tämä edellyttäen, että veroäyri ei nouse, joka tuskin pitää paikkaansa.

Nämä luvut osoittavat, että sairausvakuutusmaksujen lisäämisen on haettava varat muualta kuin palkkatyöläisiltä, joiden verorasitus on muutenkin nostettu ylenmääräiseksi. Oikea suunta on lisätä maksuja erityisesti suurille yhtiöille, joiden voitot ovat suunnattomasti kasvaneet. Esim. vuonna 1969 osakeyhtiöiden maksaman valtion tuloveron määrä aleni 100 milj. markalla eli noin 23 % edellisestä vuodesta huolimatta siitä, että tilastojen mukaan yhteisöjen voitot kasvoivat samana vuonna yli 33 %.

Suuntaamalla verotus nykyistä oikeudenmukaisemmin on kaikki mahdollisuudet saada varoja sosiaaliturvan kasvavien tarpeiden tyydyttämiseen. Jo nykyisellääkin siihen olisi mahdollisuudet. Onhan budjetin tulopuolella varoja 15 % eli 1.6 mrd. mk enemmän kuin kuin viime vuonna. Niitä olisi käytettävä sosiaaliturvan hyväksi eikä muutenkin ylimitoitettujen sotilasmenojen paisutteluun.

Suunta on kuitenkin ollut päinvastainen. Herra valtiovarainministerille tahtoisin huomauttaa, että valtion osuus sosiaalimenoissa on jatkuvasti vain laskenut. Kun valtio rahoitti sosiaalimenoista vuonna 1962 42 %, oli valtion osuus pudonnut viime vuonna 32 %:iin. Tänä vuonna valtion osuus sairausvakuutuskustannuksista on ollut 28 milj. mk, mutta nyt sekin ehdotetaan poistettavaksi. Tässä valossa herra valtiovarainministerin uhkailu on täällä todellakin omalaatuinen erityisesti ottaen huomioon, että on kysymys virkamieshallituksesta.

Palkkatyöläisten verorasituksen jatkuva lisääminen ei ole oikein. Sairausvakuutuslain kustannukset on rahoitettava ilman vakuutettujen sairausvakuutusmaksujen lisäämistä. Mitä tulee työnantajain sairausvakuutusmaksuun, sen korottaminen suurten yhtiöiden kohdalta on aiheellista. Sen sijaan on selvitettävä mahdollisuudet vapauttaa pienet työvoimavaltaiset yritykset joko kokonaan tai osittain sosiaaliturvamaksuista. Joutuvathan pienyrittäjät samalla tavoin suhteettoman ja epäoikeudenmukaisen verorasituksen kohteeksi kuin palkkatyöläisetkin. He eivät hyödy verohelpotuksista ja poisto-oikeuksista, kuten suuret yhtiöt, jotka etuoikeuksiaan ja pääomaansa hyväksi käyttäen ajavat pienyritykset vararikkoon toinen toisensa jälkeen. Se on sitä yrityksen vapautta kapitalistisessa yhteiskunnassa, jota parhaiten kuvaa vertaus "vapaa kettu vapaassa kanatarhassa".

On lähdettävä siitä, että valtion on osallistuttava sairausvakuutuksen kustannuksiin niiltä osin, kuin niitä ei saada vakuutettujen ja työnantajain sairausvakuutusmaksuilla hoidetuksi. Oikaisemalla verotuksen paha vinosuuntaus, keventämällä pienituloisten, niin palkkatyöläisten kuin pienyrittäjäin, verorasitusta ja poistamalla kohtuuttomat suurten yhtiöiden ja suurten omaisuuksien poisto-oikeudet ja verohelpotukset saadaan varoja sairausvakuutuslain lisääntyviin kustannuksiin samoin kuin yleensäkin sosiaaliturvan parantamiseen.

Ed. E. Niskanen: Herra puhemies! Täällä on sekä SMP:n että SKDL:n taholta ja jonkin verran myös kokoomuksen taholta esitetty sellaistakin asiaa, johon voi monessa suhteessa yhtyä. Mutta me olemme joka tapauksessa tällä hetkellä, kun ollenkaan ei teoretisoida, siinä tilanteessa, että meidän on vain merkittävä tiedoksi tämä virkamieshallituksen kylmä ilmoitus. Ei ole kysymys siitä, voimmeko sen täällä eduskunnassa hyväksyä tai ei. Jos eduskunta ja poliittiset puolueet aikovat pitää omissa käsissään paljon esillä olleen ja kansalaisten odottaman siarausvakuutuksen alimman päivärahan korottamisen, niin silloin ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin hyväksyä nyt

esillä oleva hallituksen esitys ja sen jälkeen kun on tällä rahoitettu perästä tuleva sairausvakuutuksen alimman päivärahan korottaminen, hyväksyä myöskin se.

Täällä on viitattu siihen, että SKDL, sosialidemokraattinen puolue, keskustapuolue, liberaalit ja ruotsalaiset yhteisessä hallituksessa ollessaan noin vuosi sitten sopivat siitä, että sairausvakuutuksen alin päiväraha korotetaan 10 markkaan ja tämä on kansalaisille sanottu. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei halua mennä virkamieshallituksen selän taakse tässä asiassa, vaan tulee toimimaan niin, että sairausvakuutuksen alimman päivärahan korottaminen pysyy eduskunnan ja poliittisten puolueitten käsissä, ja kun se edellyttää nyt esillä olevan hallituksen ehdotuksen hyväksymistä, tulemme äänestämään ehdotuksen hyväksymisen puolesta ja sillä turvaamaan sairausvakuutuksen alimman päivärahan korottamisen 10 markkaan tämän vuoden aikana, niin kuin Suomen kansalle on sanottu. Tämä teoretisoiminen ja filosofian harrastaminen sinänsä hyvissä asioissa, mitä esim. SKDL:n taholta on nyt täällä harjoitettu samalla tavalla kuin SMP:n taholta, tulee johtamaan siihen, jos tälle tielle lähdemme, että sairausvakuutuksen alimman päivärahan korottaminen ilman, että me mitenkään voimme siihen ainakaan puoleen vuoteen vaikuttaa, lykkääntyy tuntemattomaan tulevaisuuteen.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Mainitsin edellisessä puheenvuorossani, että sairausvakuutuspäivärahan korotuksesta ei ollut mitään varmaa tietoa. Toistan tämän väitteeni. Kun käsiteltävänä olevaa lakiesitystä valiokunnassa käsiteltiin, niin useaan kertaan kysyttiin sekä ministeriön asiantuntijoilta että myöskin hallituksen ministereiltä, mihinkä markkamäärään sairausvakuutuspäivärahan alaraja tullaan nostamaan. Yksikään asiantuntijoista ei vastannut mitään tähän kysymykseen, vaan kiertelivät ja ilmoittivat, että tulevaisuus näyttää ja että kaikki riippuu hallituksesta. Tämähän on totuus. Kyllä minä tietysti myönnän silti sen, että budjetissa on tästä maininta ja että myöskin tällainen periaatepäätös on tehty.

Samalla haluaisin myöskin vahvistaa ne omituiset seikat, jotka ed. Laine puheenvuorossaan toi esiin. Kun valiokunnassa käsiteltiin maksujen nostamista, niin siellä jäsenet kysyivät, mikä on SAK:n kanta. Tällöin puheenjohtaja ilmoitti, että SAK on, epävirallisesti kylläkin mutta kuitenkin, ilmoittanut että se on näitten korotusten takana. Aivan viime hetkellä valiokunnan jäsenten pyynnöstä SAK:n edustaja tuli asiantuntijaksi ja täydellisesti ja ehdoitta tyrmäsi nämä korotusesitykset.

Mitä olivat sitten ne perustelut, joita asiantuntijat käyttivät maksujen korottamisessa? Ne olivat lähinnä seuraavat kaksi: yleinen maksettavien päivärahojen ja muitten korvausten tarpeen lisääntyminen sekä kansanterveyslaki. Sen sijaan alimman päivärahan korotusta ei pidetty perusteluna, ei myöskään veteraanieläkkeitä, kuten hallitus katsoi voivansa sanoa budjetin yhteydessä.

Myös ihmetyttää valtiovarainministerin esittämät markkamäärät. Asiaa valiokunnassa käsiteltäessä nimittäin tuotiin kaikilta tahoilta esiin, että korotus merkitsee 10 milj. markan ylimääräistä maksujen keräämistä verrattuna siihen, mitä korvauksia tullaan vakuutetuille antamaan. Nyt kuitenkin valtiovarainministerin mukaan nämä korotetut maksut eivät riittäisikään edes siihen, mitä yhteensä menoja tulee olemaan.

SMP:n vastalause vaatii, että vakuutettujen osalta maksuja ei nosteta. Myöskään emme hyväksy vakuutusmaksujen nostamista pienen työvaltaisen yritystoiminnan osalta. Itse asiassa on todellakin päästävä pitemmän päälle siihen, että työvaltainen pienyrittäjätoiminta vapautetaan kokonaan tällaisista palkkaveroista, joita tänä päivänä sosiaaliturvamaksut meillä ovat (Ed. Ahonen: Keneltä otetaan maksut?). Valtio on sitoutunut sairausvakuutuslaissa vastaamaan omalta osaltaan kustannuksista, ja tämän osansa se on tähän asti laiminlyönyt.

Kun sitten uhkaillaan kovasti, että päivärahan alarajaa ei nosteta, ellei maksua koroteta, niin miksi eivät sosialidemokraatit tänä päivänä yhdy siihen kantaan, että sairausvakuutuspäiväraha annetaan jokaiselle vakuutetulle jokaiselta päivältä samansuuruisena. Tällä menettelyllä ei tarvita lisää maksuja eikä myöskään valtion osuutta tarvitse lisätä. Me voisimme tänä päivänä maksaa yli 13 mk jokaiselle vakuutetulle jokaiselta sairauspäivältä ilman, että penniäkään rahaa lisää kerättäisiin. SMP ajaa tätä linjaa. Toivottavasti siihen tulee muita taakse. Puheenvuorot eräiltä tahoilta ainakin tällaista lupaavat. Mikäli ylipäänsä sitten rahan puute valtiota vaivaa, mikä ei tällä kerralla ainakaan ole totta, niin korotettakoon suurituloisten ja suuryhtiöitten verotusta.

Ed. Juvela: Herra puhemies! Totta on ed. E. Niskanen, että hallitus suositteli silloin, kun SKDL:n ministerit olivat vielä mukana, sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahan nostamista, mutta ed. Niskanen unohti erään oleellisen seikan: ei sovittu mitään sairausvakuutusmaksujen korottamisesta. Nyt on siitä nimenomaan kysymys tämän asian käsittelyn yhteydessä.

Kun valtiovarainministeri Hetemäki uhkasi täällä peruuttaa vähimmäispäivärahan korottamista koskevan esityksen, ellei tämä hallituksen esitys tule sellaisenaan hyväksytyksi, toteaisin että vähimmäispäivärahan korottamisesta on tietääkseni useiltakin kansanedustajilta eduskunta-aloitteita, mm. SKDL:n ed. Kaisu Weckmanilta, ja jos eduskunta niin tahtoo ja haluaa, voi se ilman virkamieshallituksen myötävaikutusta käsitellä tämän asian. Näin ollen virkamieshallituksen uhkaus jää pelkäksi eleeksi, jos esim. eduskunnan suuret puolueet tahtovat ja haluavat käsitellä sairausvakuutusmaksun vähimmäispäivärahan korottamista koskevan asian.

Herra puhemies! Ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otetaan lakialoite n:o 200.

Ed. Partanen: Herra puhemies! Käsiteltäessä hallituksen esitystä n:o 112, joka sisältää vuodelta 1972 suoritettavan vakuutetun sairausvakuutusmaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun määrän uudelleen määrittelyn, on tässä yhteydessä todettava, että sairausvakuutusjärjestelmän ylläpitämiseen on toki kaiken nimessä varat hankittava, riittävät varat. Toinen asia on se, millä tavalla ne kustannukset, jotka sairausvakuutusjärjestelmästä aiheutuvat, jakautuvat maksajien kesken. Järjestäytyneen yhteiskunnan pääperiaatteena on, että lainsäädännöllä annetaan ne ohjeet, joita yksityisten kansalaisten ja muiden yhteiskunnassa toimivien toimielinten, järjestöjen, yhteisöjen jne. on noudatettava. Näin ollen on lähdettävä myöskin tämän asian käsittelyssä siitä, millä tavoin lakia noudatetaan silloin, kun on kysymys sairausvakuutusmaksun määräytymisestä eri maksajaosapuolten kesken.

Me voimme valmistuneen sosiaalivaliokunnan mietinnön perusteluista todeta, että sairausvakuutuksen rahoitusta järjestettäessä on lähdetty siitä periaatteesta, että valtio osallistuu tietyllä osuudella sairausvakuutuksen rahoittamiseen. Mutta nyt on kuitenkin käynyt niin, että vuodesta 1966 alkaen valtio ei ole täyttänyt lainmukaista velvollisuuttaan. Nyt joutuu ihmettelemään, että kun valtio valvoo että yksityiset kansalaiset noudattavat säädettyjä ohjeeksi annettuja lakeja, ja toisaalta huomioimme sen että valtio ei halua noudattaa sitä mitä valtiolle lain mukaan kuuluu, onko silloin oikeaa perustetta vaatia myöskään yksityisiltä kansalaisilta ehdotonta lain noudattamista. Tässä on ristiriita. Se on periaatteellinen ristiriita, joka nousee esille tämän kysymyksen yhteydessä.

Tämän esityksen mukaan on nyt lähdetty siitä, että jälleen ensi vuonna valtio kokonaan on vapaa rahoitusosuudestaan, ja tarvittavat lisävarat peritään korotettujen maksujen muodossa vakuutetuilta ja työnantajilta. Tämä periaate ei ole oikea. Ja näin ollen tämän asian käsittelyn yhteydessä on lähdettävä siitä ratkaisumallista, että hallituksen esitys, joka tarkoittaa alimman sairausvakuutuspäivärahan korottamista, on nivellettävä tämän sairausvakuutusmaksujen korottamislakiesityksen yhteyteen sillä tavoin, että edellytyksenä on myöskin sairausvakuutuslain asianomaisten pykälien muuttaminen siten, että sairausvakuutuksen alin päiväraha nousee. Keskustapuolue on jatkuvasti johdonmukaisesti ajanut sellaista periaatetta, että sairausvakuutuksen päivärahan tulisi olla kaikille sairausvakuutuspäivärahan saajille saman suuruinen. Tällä hallituksen esityksellä, joka nyt tulee käsittelyyn, ei ole päästy vielä tähän tavoitteeseen, mutta se on kuitenkin pieni askel siihen suuntaan, mitä keskustapuolue on tavoitteekseen asettanut. Näin ollen on lyhyesti sanottava, että tämän käsiteltävänä olevan sairausvakuutusmaksun korottamisen edellytyksenä hallituksen ja sosiaalivaliokunnan mietinnön mukaisesti on ehdottomasti, että alin sairausvakuutuspäiväraha korotetaan hallituksen esittämään 10 markkaan. Muuten ainakin kohdaltani tulen asettumaan lain hylkäämisen kannalle.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Käsiteltävänä ja keskustelun alaisena oleva asia vakuutetun sairausvakuutusmaksusta ja työnantajan sairausvakuutusmaksusta sisältää erään sosiaalisen kysymyksen, ja samassa yhteydessä voimme todeta, että tähän liittyy myöskin eräs sosiaaliturvan aukko lainsäädännössämme. Asiasta on puhuttu vaalien alla aina, ja näyttää nytkin siltä, että vaalit ovat lämmittäneet mielipiteitä tuomaan tämän asian tähän saliin. Erikoisesti korostaisin sitä, että aikaisemmissa hallituksissa ei ole ollut myönteistä kantaa tämän asian esille

ottamiseksi. SMP:n tulo parlamenttiin on vaikuttanut tämänkin asian keskustelun alaiseksi saamiseen.

Edelleen voimme todeta, että sairauspäiväraha tulisi olla yhtä suuri kaikille. Siinä suhteessa ed. Partanen on tullut SMP:n linjoille. On varmaankin niin, että sairaus koettelee jokaista, mutta erikoisesti vähävaraista vielä ankarammin kuin sitä, jolla on turvattu toimeentulo. Mahdollisuuksia sairauspäivärahan tasoittamiseksi on olemassa, sillä nykyisillä rahastoilla voitaisiin jo maksaa 12 mk sairauspäivärahaa jokaiselle vakuutetulle.

Edelleen tulisi päästä siihen, että sairausvakuutuspäiväraha täyttäisi sairaalamaksun niin kunnallissairaalan, aluesairaalan kuin suurempienkin sairaaloitten kohdalla, ja näin ollen vähimmäismäärä 12 mk tulisi saada aikaan.

Kun ed. Esko Niskanen täällä käytti puheenvuoron, jossa hän oli toista mieltä, hän siis vastusti tällaista tasaista sairauspäivärahaa maksettavaksi kaikille vakuutetuille, tietää se sitä, että hän on sosialidemokraattien yläluokkaan kuuluva, joka ei haluakaan sosiaaliturvallisuutta parantaa nimenomaan heikommassa taloudellisessa asemassa olevien kansalaisten keskuudessa.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Kun kuunteli sosialidemokraattisen ryhmän puheenvuoroa äsken, ei voinut välttyä ajattelemasta, onko sosialidemokraattinen puolue tällä hetkellä jokin yläluokan puolue, koska se ei nimenomaan kannata sitä, että sairausvakuutuspäiväraha tulisi riittäväksi, mutta kuitenkin saman suuruiseksi kaikille sairastaville. Siis sairaitakaan ei voida enää heidän käsityksensä mukaan luokitella samanarvoisiksi, vaan eriarvoisuus säilytetään siinä jopa niin, että eräille tämä päiväraha on nelinkertainen toisiin verrattuna.

Lisäksi ihmetyttää se, että näin kireälle jälleen sosialidemokraattien taholta vedetään tämä lakiesitys, joka sitten tietäisi tämän sairausvakuutuspäivärahan osalta, kun se tulee käsittelyyn, vain 2,50 markan lisäystä nykyisen suuruiseen sairausvakuutuspäivärahaan. Se on eräänlaista murusten antamista, jolla yritetään hämätä kansaa. Kuitenkin perusteelliset korjaukset viipyvät vuodesta toiseen, vaikka sosialidemokraattien tarkoitus näyttää olevan valtion rikastuttaminen. Niin kuin nämä numerot jo osoittavat, valtion kassassa tälläkin hetkellä on lähes 1 000 milj. nmk:n ylijäämä. Näitä rahoja pitäisi antaa myöskin ihmisille, jotka tätä valtiota ylläpitävät ja jotka sairauden sattuessa tarvitsevat turvaa.

Tuntuu käsittämättömältä, että valtio jatkuvasti, vuodesta toiseen on vetäytynyt pois siitä laillisesta velvollisuudesta, mikä sillä olisi suorittaa osa sairausvakuutuksen kustannuksista, niin että se tulevana vuonna ei osallistu yhdelläkään markalla näihin.

Ed. Laine: Herra puhemies! Kun noin vuosi sitten silloisten hallituspuolueiden kesken sovittiin tämän sairausvakuutuspäivärahan nostamisesta 10 markkaan kuluvan vuoden aikana, ei silloin miltään taholta edellytetty sairausvakuutusmaksun korottamista. Kun me kommunistit ja kansandemokraatit nyt vaadimme päivärahan korottamista mutta vastustamme vakuutettujen rasituksen kasvattamista, me olemme täsmälleen sillä samalla kannalla, kuin noin vuosi sitten ilmoittivat olevansa kaikki ne osapuolet, jotka näissä neuvotteluissa olivat sairaspäivärahan korottamisen kannalla. Se, että muut ovat nyt tulleet, ainakin eräät heistä, toiseen tulokseen, siihen, että vakuutettujen rasitusta on kasvatettava, vaatii sellaista filosofiaa, jota täällä eräissä puheenvuoroissa on esitetty.

Kun hallituksen esityksen perusteluissa viitataan valtion sosiaalimenojen kasvuun, niin totuus on se, että vaikka ne markkamääräisesti viime vuosien aikana ovatkin huomattavasti kasvaneet, niin valtion osuus sosiaalimenoista on suhteellisesti kulkenut alenevaan suuntaan. Kun valtion osuus vuonna 1962 oli 42 % sosiaalimenojen kokonaissummasta, niin viime vuonna tämä vastaava prosenttiluku oli enää 32.

Herra puhemies! Kannatan ed. Juvelan ehdotusta.

Ed. Kaipainen: Herra puhemies! Sosialidemokraatit eivät todellakaan ole tällä hetkellä ihan täsmälleen samaa mieltä kaikista asioista kuin vuosi sitten sen takia, että aika on mennyt eteenpäin ja uusia asioita on saatu aikaan. Minä viittaan tässä vain kansanterveyslakiin, josta on saatu esitys eduskunnalle sellaisessa muodossa, jota sosialidemokraatit nimenomaan ovat vaatineet ja joka jo ensi vuonna, aloittaessaan toteuttaa ilmaishoitoperiaatetta, tulee aiheuttamaan myöskin sairausvakuutukselle lisää kustannuksia. Osa tämän maksukorotuksen tuottamista varoista tullaan käyttämään kansanterveyslain mukaisiin kustannuksiin, osa tulee

epäilemättä menemään vähimmäispäivärahan korottamiseen. Mutta tämän lisäksi on otettava huomioon, että sairausvakuutuksen piirissä astuu vuoden alusta voimaan eräitä uudistuksia; esim. saadaan uusia lääkkeitä ilmaisten lääkkeiden joukkoon aika huomattavia potilasjoukkoja koskien ja samaten ilmeisesti toimeenpannaan laboratorio- ja röntgentutkimusten korvaustaksan korjaus, mikä sekin lisää sairausvakuutuksen menoja.

On tunnustettava, että hallituksen lakiesityksen perustelut ovat kovasti puutteelliset, kun niissä ei lainkaan kerrota, mihin nämä rahat menevät. Jos asia olisi tällä tavalla kerrottu, niin minä uskon, että erimielisyyttä tämän korotuksen tarpeellisuudesta ei esiintyisi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Yleiskeskustelussa on ed. Tupamäki ed. Kainulaisen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin sosiaalivaliokunnan mietintöön liitettyyn II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus. Kutsun tätä ed. Tupamäen ehdotukseksi. Ed. Juvela ed. Laineen kannattamana on ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin lakialoitteeseen n:o 200 sisältyvä lakiehdotus. Tämä on ed. Juvelan ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ehdotukset ovat vastakkaisia, joten niistä on ensin äänestettävä vastakkain ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Juvelan ehdotuksen ja ed. Tupamäen ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Juvelan ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Breilin, Eskelinen, Flinck, Forsman, Haapasalo, Hanhirova, Haukipuro, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Härkönen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, Kantola, Karjalainen, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laine, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Melin, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, Niinikoski, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Saimo, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siikaniemi, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Sundqvist, Suomi, Sutinen, Taipale, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Weckman, H. Westerlund, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Gestrin, Granvik, Haarla, Hara, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Isomursu, Jaatinen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, R. Kangas, Karhuvaara, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Lankinen, Linkola, L. Linna, Lottanen, Mattila, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Nikkilä, Partanen, Pekkarinen, Penttinen, Pohjonen, Poutiainen, Procopé, Rönkkö, Salmenkivi, Seppä, Sigfrids, Silander, Suokas, Syrjä, Särkkä, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Toivanen, Tupamäki, Uusitalo, Vainio, Vartia, Vennamo, Westerholm, S. Westerlund, Vilmi ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Koppanen, E. Niemelä, Stenbäck, I. Suominen ja Vikatmaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Eskman, Friberg, Heino, Ilaskivi, Junnila, Korsbäck, Lähteenmäki, Orrenmaa, Rekonen, Ruokola, Salama, Salolainen, Sillantaus, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Tallgren, Vaittinen, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 69 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 22.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Juvelan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Juvelan ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Juvelan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jaatinen, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koppanen, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, I. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Voutilainen ja Väyrynen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Koivisto, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Westerholm, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Sandelin ja Tuomioja.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Eskman, Heino, Häggblom, Ilaskivi, Junnila, Korsbäck, Lähteenmäki, Rekonen, Ruokola, Salama, Salolainen, Sillantaus, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Tallgren, Vaittinen, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 55 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 21.

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Juvela: Herra puhemies! Ehdotan, että 1 § hyväksytään lakialoitteen n:o 200 mukaisesti.

Ed. Laine: Herra puhemies! Kannatan ed. Juvelan ehdotusta.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Ehdotan, että 1 § hyväksytään siinä muodossa, kuin se on esitetty valiokunnan mietinnön II vastalauseessa.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Tupamäen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Juvela ed. Laineen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin lakialoitteeseen n:o 200 sisältyvän lakiehdotuksen 1 §:n mukaisena. Kutsun tätä ed. Juvelan ehdotukseksi. Ed. Tupamäki ed. Kainulaisen kannattamana on ehdottanut, että pykälä saisi sen muodon, mikä sillä on II vastalauseessa. Tämä on ed. Tupamäen ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Äänestyksessä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Juvelan ja ed. Tupamäen ehdotusten välillä ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Juvelan ehdotuksen ja ed. Tupamäen ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Juvelan ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Breilin, Eskelinen, Flinck, Forsman, Friberg, Hanhirova, Haukipuro, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Härkönen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, Kantola, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, Niinikoski, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siikaniemi, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Sundqvist, Suomi, Sutinen, Taipale, Tamminen, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Weckman, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Gestrin, Granvik, Haarla, Hara, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Isomursu, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, R. Kangas, Karhuvaara, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Landström, Lankinen, Linkola, L. Linna, Lottanen, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Nikkilä, Partanen, Pekkarinen, Penttinen, Pohjonen, Poutiainen, Procopé, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Seppä, Sigfrids, Silander, Suokas, Syrjä, Särkkä, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Toivanen, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vartia, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Volotinen.

"Tyhjää" äänestävät seuraavat edustajat:

Haapasalo, Koppanen, Orrenmaa, Stenbäck, I. Suominen ja Vikatmaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Eskman, Heino, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Karjalainen, Korsbäck, Lähteenmäki, Rekonen, Ruokola, Salama, Salolainen, Sillantaus, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Tallgren, Vaittinen, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 96 jaa- ja 75 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 22.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Juvelan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Juvelan ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Juvelan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koppanen, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niini-

koski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, I. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vartia, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Voutilainen ja Väyrynen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Koivisto, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Eskman, Heino, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Korsbäck, Kurppa, Lähteenmäki, Rekonen, Ruokola, Salama, Salolainen, Sillantaus, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Tallgren, Vaittinen, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 53 ei-ääntä; poissa 22.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Ehdotan, että 2 § hyväksytään sellaisena, kuin se on valiokunnan mietinnön II vastalauseessa. Samalla esitän, että uutena 3 §:nä hyväksyttäisiin II vastalauseen 3 §.

Toinen varapuhemies: Ehdottaako ed. Tupamäki uutta 2 §:ää mietinnössä olevan tilalle?

Puhuja: Herra puhemies! Ehdotan hyväksyttäväksi mietinnön II vastalauseessa olevan 2 §:n, mutta samalla ehdotan, että myöskin vastalauseen 3 § tulisi hyväksytyksi, koska pohjana olevassa hallituksen esityksessä ei ole kuin kaksi pykälää.

Toinen varapuhemies: Vielä kerran on kysyttävä. Tulisiko tämä 2 § hallituksen esityksen lisäksi?

Puhuja: Tilalle.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Tupamäen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Tupamäki ed. Kainulaisen kannattamana ehdottanut, että 2 § hyväksyttäisiin vastalauseeseen sisältyvän lakiehdotuksen 2 §:n mukaisena sekä että lakiin lisättäisiin uusi 3 § vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen,

Procopé, Raatikainen, Rodén, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, I. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiilikainen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vartia, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Voutilainen ja Väyrynen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestää edustaja Vikatmaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Eskman, Heino Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaasalainen, Lähteenmäki, Rekonen, Ruokola, Salama, Salolainen, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Tallgren, Tikkanen, Vaittinen, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 53 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 21.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus opettajankoulutuslaiksi.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 107 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 10 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 24, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 107. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Linkola: Herra puhemies! Nykyinen opettajankoulutus on hajanaista ja sitä järjestetään pienissä koulutusyksiköissä. Syynä tähän on se, että koulutusta on ryhdytty järjestämään eri koulumuotojen tarpeista lähtien ilman opettajakoulutuksen kokonaisvaltaista suunnittelua. Meillä on tällä hetkellä 60 opettajia kouluttavaa laitosta. Tämän seurauksena maamme opettajisto on muodostunut epäyhtenäiseksi. Se jakaantuu pieniin opettajaryhmiin, joiden jäsenillä on suppealle alalle oikeuttava kelpoisuus ja rajoitetut mahdollisuudet siirtyä toisten oppilaitosten opettajiksi. Toisaalta oppilaitosten omat säännökset ovat olleet opettajan pätevyysvaatimuksiin nähden liian ahtaat ja tavallaan estäneet siten opettajien liikkuvuutta. Esim. kansakoululaitos ei ole hyväksynyt muuta opettajanvalmistusta kuin opettajakorkeakoulujen antamaa ja oppikoulu puolestaan vain yliopistokoulutuksen eikä esim. teknillisessä korkeakoulussa suoritettuja tutkintoja.

Opettajakoulutuksen uudistaminen on tarpeen, ja tähän pyrkii nyt esillä oleva hallituksen esitys opettajankoulutuslaiksi. Opettajankoulutuslaki koskee ensisijaisesti peruskoulun ja lukion opettajien kouluttamista. Ehdotetulla opettajankoulutuslailla ei sanota pyrittävän suoranaisesti esim. ammatillisten oppilaitosten opettajankoulutuksen uudelleen järjestelyyn. Kuitenkin on tarpeellista, että lain nojalla voidaan järjestää yhteistoimintaa opetusministeriön alaisten opettajankoulutuslaitosten kesken sekä koulutusta kouluhallinnon ja oppilashuollon tehtäviä suorittavalle henkilöstölle.

Opettajankoulutuksen uudelleen järjestelyn kautta pyritään siihen, että koulutus keskitetään entistä harvempiin koulutusyksiköihin ja että peruskoulutuksen tulee antaa suhteellisen laaja, muodollinen kelpoisuus sekä että koulutus annetaan entistä suuremmassa määrin korkeakoulujen tehtäväksi. Opettajankoulutus on

lakiesityksen mukaan tarkoitus keskittää kuuteen yliopistoon tai korkeakouluun, joihin muodostuu opettajankoulutusyksiköt. Näitä olisivat Helsingin, Jyväskylän, Oulun, Turun ja Tampereen yliopistot, Joensuun korkeakoulu ja Åbo Akademi. Lisäksi olisi tarkoituksenmukaista jakaa opettajankoulutus olosuhteiden sitä vaatiessa kahden yhteistoiminnassa olevan laitoksen tehtäväksi. Täten Savonlinnan seminaari liittyisi Joensuun korkeakouluun, Kajaanin seminaari Tampereen Yliopistoon ja Rauman seminaari Turun yliopistoon. Ruotsinkielinen Vaasan koulutusyksikkö tulisi hallinnollisesti Åbo Akademin osaksi.

Opettajankoulutusyksikön toiminnan edellytyksenä on opetusharjoittelua ja tutkimusta varten järjestetty harjoittelukoulu. Hallituksen esityksen mukaan pitäisi periaatteessa harjoittelukoulun kuulua opettajankoulutusyksikköön sen osana, mutta lakiesitykseen otetun säännöksen mukaan ei olisi estettä opetusharjoittelun sijoittamiseksi ulkopuolisiin kouluihin. Sivistysvaliokunta kiinnitti huomiota juuri viimemainittuun mahdollisuuteen ja esittää perusteluissa, että opettajankoulutusyksikölle järjestetään kokeilupiiri, johon kuuluisi tarpeellinen määrä erilaisia kaupunki- ja maaseutukouluja. Näin saataisiin opetusharjoittelu kentälle tavalliseen työympäristöön. Samassa yhteydessä asiantuntijat valiokunnassa kiinnittivät huomiota itse opetusharjoittelutapahtumaan ja erityisesti sen ohjaamiseen. Kaikista opettajanvalmistuksen uudistusta tutkivista toimikunnista ovat puuttuneet harjoittelukoulujen edustajat. Tästä syystä opetusharjoittelu uudistetussakin opettajanvalmistuksessa voi liukua entiseen monikerroksiseen ohjaukseen. Harjoittelu ja ohjaus tulisi saada mahdollisimman lähelle sitä koulumuotoa ja ikäkautta, jolle harjoittelija erikoistuu. Opetusharjoittelun ohjaaminen pitäisikin ensisijaisesti kuulua harjoittelukoulun luokan ja aineopettajille. Periaatteena tulee olla, että kaikki harjoittelutapahtumaan osallistuvat henkilöt ovat mukana aktiivisessa opetustyössä. Suositeltavana on pidettävä kolmioperiaatetta: ohjaavat opettajat, harjoitteluopettajat, oppilaat, ja aineryhmittäin kokoavana olisi yliopettaja. Kaikkia mahdollisuuksia, jotka lähentävät opettaja-oppilas -suhdetta, on käytettävä hyväksi ja liitettävä nimenomaan opettajanvalmistukseen. Sivistysvaliokunta on ottanut näistä seikoista maininnan perusteluihin.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan asetetaan opettajankoulutuksen tavoitteeksi se, että peruskoulun kaikilla opettajilla on koulutus, joka vastaa alempaa kandidaatin tutkintoa, ja lukion opettajilla koulutus, joka vastaa ylempää kandidaatin tutkintoa. Tätä ei suinkaan sanota täsmällisesti eikä myöskään, milloin tämä tavoite toteutettaisiin, heti välittömästi vai vähitellen. On omaksuttava selvä kanta.

Opettajankoulutuslain hyväksymisen jälkeen ei kelpoisuustutkintona saisi olla mikään muu kuin kandidaatin tutkinto, joko alempi taikka ylempi. Tästä syystä valiokunta on esittänyt, että opettajankoulutuksessa suoritettavat tutkinnot tulisi määritellä tarkoin.

Koulu-uudistuksen onnistuminen ja tuloksiin pääseminen edellyttäisi runsaasti metodisesti ja tietopuolisesti hyvin koulutettuja, itsenäisiä ja myönteisesti tehtäväänsä asennoituvia opettajia, jotka ovat aina valmiita käytännöllisen kokeilutoiminnan avulla kehittämään omaa opetustaan. Tästä syystä olisi jokaiselle opettajanvalmistuslaitoksessa työskentelevälle opettajalle saatava nopeasti tilaisuus jatko-opiskelun avulla perehtyä uudistuvaan koululaitokseen ja sen opettajankoulutukselle asettamiin vaatimuksiin. Hallitus on ehdottanut, että kymmenen vuotta palveltuaan opettajankoulutusyksikön tai harjoittelukoulun lehtorilla ja opettajilla on oikeus ja velvollisuus virkaan kuuluvin palkkaeduin suorittaa lukukauden kestävä jatko-opiskelu seuraavan syyslukukauden aikana.

Opetustoiminnan tehokkuuden kannalta olisi tärkeätä, että jatko-opintoihin voitaisiin osallistua mahdollisimman lyhyiden ajanjaksojen puitteissa. Tästä syystä sivistysvaliokunta muutti hallituksen esitystä niin, että oikeus jatko-opintoihin saadaan jo seitsemän vuoden välein ja että jatko-opiskelu voitaisiin suorittaa koko lukuvuoden kuluessa. Tosin valiokunnassa tulimme vakuuttuneiksi siitä, että jatko-opintojaksottelussa viisi vuotta olisi ilmeisesti ratkaisu, johon tulisi pyrkiä. Samalla esitetään mietinnössä toivomus, että samat oikeudet ja velvollisuudet tulisi ulottaa myöskin ammatillisten ja muiden oppilaitosten opettajiin.

Tässä yhteydessä on syytä eduskunnassakin todeta nykyisin virassa olevien opettajien jatkokoulutuksen järjestämättömyys. Pari viikkoa sitten entinen opetusministeri Itälä tästä asiasta tehtyyn kysymykseen vastasi, että kuukauden sisällä tullaan asettamaan komitea selvittelemään asianomaista kysymystä. Muutamia valtakunnantason ja läänintasojen kouluttajia koulu-hallitus on jo kouluttanut ja perehdyttänyt pe-

ruskoulun opetussuunnitelmiin. Ensi kesänä olisi tarkoituksena kouluttaa kuntatason kouluttajia, jotka sitten lukuvuoden 1972/73 aikana kouluttaisivat kenttäopettajia. Valtion ensi vuoden tulo- ja menoarviossa ei kuitenkaan ole niin suurta määrärahaa, että opettajien valtakunnallinen koulutus voitaisiin järjestää kouluhallituksen suunnittelemalla tavalla.

Kouriintuntuvan esimerkin siitä, millä tasolla opettajankoulutus nykyään on, antoi edellisen viikon vaihteessa Helsingissä järjestetty kansa- ja oppikoulujen opettajien jatkokoulutustilaisuus. Ensinnäkin tilaisuus oli järjestetty vapaalauantaina ja toiseksi kouluttajina toimivat konekirjoitetut luentomonisteet, jotka nekin toimitettiin koulutettaville viime tingassa. Eikä ole kumma, jos parissa tilaisuudessa laadittiin kouluviranomaisille toimitettavaksi ponsilauselma, jossa sanotaan, että opettajat eivät pidä tällaista koulutuksena. Näyttää siltä, että koko opettajankoulutuksen tuleva sisältö on vielä täysin hämärän peitossa. Ei myöskään nyt käsiteltävänä oleva lakiesitys puutu lainkaan koulutuksen sisältöön. Tällä esityksellä luodaan vain ulkoiset puitteet opettajankoulutukselle, lisäksi lakiesitys on erittäin väljä ns. puitelaki, kuten muotisana nykyään kuuluu. Tästä syystä sivistysvaliokunnassa jouduttiin puuttumaan moniin kohtiin lain sisällön suhteen ja luottamaan siihen, että asetuksella määritellään asiat tarkemmin.

Hallituksen esityksen perusteluissa on esitetty summittainen arvio uudelleenjärjestelyn kustannuksista. Jos opettajakoulutuksen tasoa kohotetaan laadittujen suunnitelmien mukaisesti sekä otetaan huomioon opetusteknologian kehittäminen ja ehdotetun kokeilu- ja tutkimustoiminnan kytkeminen koulutukseen, tulevat nämä puolestaan aiheuttamaan huomattavia menoja palkkausmenojen lisäksi. Asiantuntijoiden mukaan käyttökustannukset tulevat nousemaan noin 50 %:iin palkkamenoista, sen sijaan että ne on esityksessä arvioitu enintään 30 %:ksi. Rakennuskustannuksia ei ole lainkaan mainittu. On luonnollisesti painotettava valtiontalouden kannalta tiukkaa säästäväisyyttä, mutta ei myöskään ole oikein, että uudelleenjärjestely jäisi toteutumatta todellisiin tietoihin pohjautuvan kustannusarvion puuttumisen vuoksi. Kun on otettu ensi askel uutta koulua kohti, on pystyttävä vastaamaan myöskin seuraavista askeleista kehityksen tiellä.

Opettajainkoulutuksen yhteydessä tehdään erittäin merkittäviä sijoituspoliittisia ratkaisuja. Hallitus esittää, että uudelleenjärjestely olisi toteutettava Jyväskylässä ja Joensuussa vuonna 1973 sekä Oulussa, Tampereella, Turussa ja Vaasassa vuonna 1974. Helsingin koulutusyksikön kohdalta siirtyminen tulisi tapahtumaan vuosina 1974—75. Valiokunta on tehnyt tässä suhteessa muutoksen perusteluihin. Kustannuslaskelmien perusteella oli pääteltävissä, että tapahtuisi koulutuksen uudistamisen voimakasta keskittymistä Helsingin yksikköön. Kun tähän ei ole aihetta vaan koulutusyksikkö voidaan mitoittaa siten, että siellä koulutetaan noin 30 % kaikista opettajista aikaisempien suunnitelmien mukaan, on valiokunta mietintönsä perusteluissa kiinnittänyt tähän seikkaan huomiota. Samalla valiokunta on todennut, että Turun ja Tampereen kohdalla opettajankoulutus tulisi voida aloittaa jo vuoteen 1973 mennessä. Kun laki koulujärjestelmän perusteista hyväksyttiin, niin eduskunta kiinnitti huomiota opettajankoulutuksen uudistamisen tarpeellisuuteen. Peruskoulun toteutumista on kiirehditty ja asteittainen siirtyminen alkaa jo vuonna 1972. Opettajankoulutuksen uudelleenjärjestelyn suhteen olemme pahasti myöhässä. Ja kun nykyisten opettajien jatkokoulutus on täysin järjestämätön, niin on pelättävissä, että lasten opetus tulee kärsimään ainakin aluksi peruskoulun siirtymävaiheessa.

Herra puhemies! Sivistysvaliokunta on ollut yksimielinen opettajankoulutuslain muutoksista ja perustelulausumista, mutta samalla on todettava totuuden mukaisesti, että valiokunnassa tehtiin lukuisia muitakin muutosesityksiä. Muutosesitykset tarkoittivat selventämistä useissa kohdissa. Kuitenkaan ei mietintöön ole liitetty vastalausetta, joten siihen nähtävästi ei ole ollut aihetta. Kun laki on puitelaki ja asiantuntijat vakuuttivat asiat hoidettavan asetusteitse, on tämä ilmeisesti tyydyttänyt valiokuntaa. Käsitykseni mukaan eduskunta voi hyväksyä lakiesityksen mietinnön mukaisena sekä yhtyä myöskin mietinnön perusteluihin.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—15 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) **Ehdotukset laiksi sianlihan ylituotantomaksusta.**

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 109 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 42 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 42 sekä lak.al. n:ot 173 ja 174, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 109. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Tähkämaa: Herra puhemies! Hallituksen esitys sianlihan tuotannon rajoittamisesta ei vastaa maatalousväestön tälle asettamia toiveita. Silloin kun tätä asiaa on ryhdytty valmistelemaan, on ollut tarkoitus rajoittaa maatalouden ulkopuolista tuotantoa. Tätä maatalousväestö on toivonut. Hallituksen esityksessä on tuotanto sidottu peltohehtaarimäärään ottamatta ollenkaan huomioon kenen omistuksessa pelto on. Keskustapuolueen eduskuntaryhmä lähtee siitä, että maataloustuotanto on säilytettävä talonpoikien käsissä. On väärin, että sellaiset tilat, jotka ovat valtion, kuntien, yhtiöiden, säätiöiden tai sellaisten henkilöiden omistuksessa, jotka saavat pääasiallisen toimeentulonsa muualta, saavat harjoittaa suurimittaista sianlihan ja kananmunien tuotantoa. Tämä on nyt esillä olevan esityksen ensimmäinen heikkous (Ed. Vartia: Te hyväksyitte keväällä!). Kun sellaista esitystä, josta edellä mainitsin, ei ole annettu, niin syynä kuulemma on se, että edellä kerrotun sisältöinen lakiesitys olisi vaatinut eduskunnassa perustuslaillisen käsittelyn. Olisin toivonut kuitenkin tällaista esitystä. Sittenpä olisi paljastunut, missä ovat ne voimat eduskunnassa, jotka eivät halua suojella talonpoikaista maataloustuotantoa. Väärinkäsityksien välttämiseksi on sanottava, että maanviljelijöiden yhteiset sikalat ja kanalat on katsottava talonpoikaiseen tuotantoon kuuluviksi.

Toinen virhe tässä esityksessä on se, että siinä liian pitkälle sidotaan tuotannon suuruus peltohehtaarimäärään. Tämäkään asia ei vastaa keskustapuolueen ryhmän kantaa. Siksi ryhmämme taholta on yritetty saada lakiesitykseen muutos, joka lisäisi tuotantomahdollisuutta pien- ja keskisuurilla tiloilla, mutta tämä esityksemme ei valitettavasti ole valiokuntakäsittelyssä saanut kannatusta muiden ryhmien taholta. Me katsomme, että juuri perheviljelmille pitäisi antaa mahdollisuus erikoistua kotieläintuotantoon. Kun tämä lakiesitys ei suoranaisesti kohdistu jo olevaan maatalouden ulkopuoliseen suurtuotantoon, niin ei se siinä mielessä vastaa maatalousväestön eikä keskustapuolueen kantaa tässä asiassa. On myönnettävä kuitenkin, että tällä lailla estetään uuden maatalouden ulkopuolisen suurtuotannon syntyminen. Mitä itse sianlihan tuotannon rajoittamiseen tulee maatalouden ylituotannon kannalta, niin ei sillä ole oikeastaan mitään merkitystä. Peltojen sato ratkaisee maataloustuotannon määrän. Jos sianlihantuotanto vähenee, niin rehut käytetään johonkin muuhun tuotantoon, ja ylituotanto lisääntyy siellä. Tällaisilla laeilla ei voida vähentää maataloustuotannon kokonaismäärää. Ainoa oikea ja järkevä ratkaisu olisi tehdä maatalouden tuotantosuuntaohjelma, jossa tuotantoa ohjattaisiin niiden tuotteiden suuntaan, joiden kohdalla on parhaiten vientimahdollisuuksia ja valtion tuki pienin mahdollinen rehuyksikköä kohti.

Kun tekemäni rinnakkaisaloite ei ole saanut kannatusta muiden ryhmien taholta, vaikka se olisi ollut oikeudenmukaisempi pien- ja keskisuurille viljelmille, niin en tule täällä eduskunnan täysistunnossa äänestyttämään siitä. Keskustapuolueen ryhmä on valmis hyväksymään suuren valiokunnan mietinnön niistä heikkouksista huolimatta, jotka edellä olen todennut.

Mitä SKDL:n ja SMP:n taholta esitettyihin muutoksiin hallituksen esitykseen tulee, niitä ei keskustapuolueen ryhmä voi hyväksyä, koska ne käytännöllisesti katsoen sallivat sianlihan tuottamisen kenelle tahansa Suomessa. Ne eivät siis puolusta talonpoikaista tuotantoa.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Nyt hyväksyttävänä oleva hallituksen esitys sianlihan ylituotantomaksusta pyrkii siihen, että maamme sianlihan tuotanto rajoitettaisiin omavaraisuuteen saakka. Hallituksen esitys on kuitenkin sellainen, että se ei tule käytännössä vähentämään maamme sianlihantuotantoa kilollakaan. Tämä johtuu siitä, että entisille yrittäjille suodaan kaikki mahdollisuudet entiseen määrään ja lisäksi annetaan vielä mahdollisuuksia uusille yrittäjille lisätä sianlihan tuotantoa. Tämä tosiasia vaikuttaa sen, että sianlihan tuotanto ei nykytasosta tällä hallituksen esityksellä todella pääse vähentymään lainkaan. Silloin olemme

siinä tilanteessa, että sianlihan ylituotannon aiheuttaa n. 200—150 teollista ja kaupallista sikatalousyritystä, jotka jo viime vuonna tuottivat maamme sianlihan tuotannosta noin 35 %. Ja kun tänä vuonna maatilahallituksen tilaston mukaan sikojen määrä ja lähinnä nimenomaan näillä teollisuussikaloilla, on lisääntynyt peräti 14 %:lla, niin ollaan tilanteessa, että ensi vuonna teollisten sikaloiden tuottaman sianlihan määrä vaihtelee ehkä 40—45 %:n paikkeilla maan sianlihan tuotannosta.

Tähän hallituksen lakiesitykseen tutustuessa joutuu toteamaan, että siinä on selvästi palaneen käryä, sen vuoksi että näitä teollisia yrityksiä ei ole pyrittykään vetämään tämän lain piiriin. Olen ed. Tähkämaan kanssa samaa mieltä siitä, että näin olisi pitänyt menetellä siitäkin huolimatta, että se olisi vaatinut perustuslain mukaisen käsittelyn.

Meidän maatalouspolitiikkamme — hallitusten harjoittama maatalouspolitiikka — on todellinen syy siihen, miksi on jouduttu tällaiseen tilanteeseen. Vuosi vuoden jälkeen monista huolenilmaisuista huolimatta hallitus ei ole antanut mitään esitystä, joka olisi ohjannut tuotantoa perheviljelmille, joiden kohdalla tilanne on sikäli aina varmistettavissa, ettei varsinaista ylituotantoa pääse syntymään. Sen sijaan hallitus on suosinut monella tavalla liikemiesmäisiä kaupallisia yrityksiä. Kun olen ollut teurastamoalalla, tunnen tarkkaan tätä puolta. Siihen aikaan suositeltiin sellaista liikeperiaatetta, että suurille teollisuusluontoisille sikaloille annetaan rahoitusta. Sen sijaan perheviljelmät eivät vastaavaa lainoitusta saaneet. Tällöin maahan aikaansaatiin tuhansien, jopa kymmenientuhansien sikojen, tuotantoyksiköitä ollenkaan ajattelematta, että nämä juuri tulevat painamaan maamme sianlihamarkkinoilla ja vaikuttamaan ylituotantoon. Nyt hallitus haluaa esityksellään turvata tämän epäterveen tuotannon, joka samalla tietää sitä, että se asettaa entistä suuremman esteen perheviljelmille sianlihan tuotantoon.

Hallituksen esityksessä oleva kohta siitä, että uusien sikaloiden osalta tuotantomäärä rajoitettaisiin 50 000 markkaan bruttotuloa, merkitsee sitä, että perheviljelmä kylläkin voi kotitarpeiksi ja jossakin määrin myyntiinkin harjoittaa sianlihan tuotantoa, mutta tämä 50 000 markan myyntituloraja tietää sitä, että erikoistumiseen ja kannattavaan sianlihan tuotantoon se ei anna mahdollisuuksia. Tämä vaikuttaa taasen sen, että tämä pykälä on suorastaan merkityksetön hallituksen esityksessä. Nykypäivänä ei kannata kääpiösikaloita eikä pieniä sikaloita tehdä, sillä tuotantokustannukset kiloa kohti muodostuvat kohtuuttomiksi. Näin ollen tämä 50 000:n raja tässä harhauttaa kokonaan; se ei auta juuri ketään. Harvoja sellaisia maanviljelijöitä, jotka haluavat sekamuotoista tuotantoa harjoittaa, se ehkä jonkin verran auttaa, mutta suurinta osaa ei ollenkaan. Sen sijaan se kokonaan estää uuden yrittäjän erikoistumista sianlihantuotantoon.

Kun ed. Tähkämaa äskeisessä puheenvuorossaan valitti sitä, ettei hänen esityksensä saanut muiden ryhmien kannatusta valiokunnassa, niin on totuuden nimessä todettava, että ensimmäinen tai ainakin yhtä kärkäs sitä vastustamaan on ollut keskustapuolueen ryhmä. Siis ed. Tähkämaan aloite ei saanut minkään ryhmän, ei edes keskustapuolueen ryhmän, kannatusta. Ei ole oikein syyttää muita ryhmiä siitä, missä omakin ryhmä on ollut mukana.

SMP on pyrkinyt esityksellään saamaan aikaan kaksi tärkeää asiaa. Sen, että sianlihan ylituotanto supistuu. Meidän esityksemme on ollut sekä valiokuntavaiheessa, rinnakkaisaloitteessa jo valiokuntavaiheessa, että tulee tässäkin istunnossa olemaan juuri tämän periaatteen mukainen. Emme voi kannattaa nimenomaan teolliseen ja kaupalliseen tuotantoon perustuvaa ylituotantoa, joka lohkaisi maatalousbudjetista jo viime vuonna 20 milj. mk, kuinka paljon se lohkaiseekaan seuraavana vuonna.

Ei ole maatalouden puolustamista eikä talonpojan puolustamista se, että me suosimalla näitä teollisia sikaloita otamme näin suuren rahan maatalousbudjetista, jolla joudutaan näitä vientimaksuja maksamaan. Joka tapauksessa ne käsitellään aina maatalousmomentille kuuluviksi.

SMP esitti sen vuoksi eräänlaista kompromissiratkaisua ja se esitys on käytännössä hyvin suoraviivainen: ylimmäksi katoksi bruttomyynnille esitämme 150 000 mk. Tästä on eri ryhmien taholta lehdistössä esitetty sellainen näkemys, että SMP on ollut suurtuottajien kannalla. Näin ei kuitenkaan ole, sillä hallituksen esitys antaa moninkertaiset mahdollisuudet vastaavaan tuotantoon. Joku laivanvarustaja pystyy tällä kertaa tuottamaan vaikka 1 500 000 markan edestä, ja hallituksen esitys ei tule sitä rajoittamaan. Meidän esityksemme tarkoittaa todella sitä, että 150 000 markan bruttomyynti on kaikille ylärajana ja sen yli menevältä osalta peritään ylituotantomaksu. Tämä antaa mahdol-

lisuuden myöskin erikoistua perheviljelmillä tuohon määrään saakka, ja se antaa mahdollisuuden sille, että perheviljelmä tulee, jos sianlihan tuotannon kannattavuus saadaan pysymään kohtuullisena, toimeen tällä määrällä. Se on siis erikoistumistakin suosiva, mutta tekee jyrkän rajan ylituotannolle.

Minä toivoisin, että tässä asiassa nyt otettaisiin kerrankin SMP:nkin ryhmän esitys vakavasti huomioon, ja me uskallamme väittää, että tämä on tehty todella nyt asiantuntijoita kuullen, käytännön sianlihan tuottajia kuullen. Me emme ole kylläkään kuunnelleet näitä kaupallisia liikemiehiä, jotka tällä asialla ratsastavat ja aiheuttavat Suomen maataloudelle, mutta myös kansantaloudelle valtavia vahinkoja. Tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään 3 §:ään muutoksen.

Ed. Hjerppe: Herra puhemies! Tämä hallituksen esitys sianlihan ylituotannosta tuli eduskunnan käsittelyyn jo viime huhtikuussa, ja nyt se on vasta täällä toisessa käsittelyssä. On todettavissa, että tämä lakiesitys, joka on tarkoitettu olemaan voimassa vain ensi vuoden, ei merkitse asiallisesti tuotannon rajoitusta. Kun esitys annettiin jo huhtikuussa, se antoi mahdollisuuden tämän vuoden kohdalta hoitaa sikataloutta niin, että ensi vuoden myyntiin tulevaa määrää pienennetään, ts. tapahtuu teurastuksia tämän vuoden lopulla ja toisaalta taas ensi vuoden sikamäärää otetaan siinä järjestyksessä, että teurastus tapahtuu vuoden 1973 puolella. Tämä on eräs perusheikkous tässä lakiesityksessä.

Toinen seikka on se, että tämä ei suuntaudu nimenomaan suursikaloiden tuotannon rajoittamiseen, vaan mikäli tällä on rajoittava merkitys, se kohdistuu tavalliseen viljelijäväestöön, ja sen vuoksi tähän asiaan olisi kyettävä saamaan korjaus, kuten kansandemokraattien edustajat niin maa- ja metsätalousvaliokunnassa lakiesityksen ollessa lausunnolla kuin myöskin valtiovarainvaliokunnassa ovat ehdottaneet.

Tältä pohjalta, herra puhemies, ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otetaan valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitettyyn ensimmäiseen vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus. Kuitenkin on syytä huomauttaa, että tässä mietinnössä on painovirhe. Tähän on painettu "11—12 § kuten valiokunnassa mietinnössä", tulee olla "11—22 § kuten valiokunnan mietinnössä". Tältä pohjalta esitän käsittelyn pohjaksi tähän vastalauseeseen sisältyvän lakiehdotuksen.

Ed. Järvenpää: Herra puhemies! Hallituksen esitys sianlihan ylituotantomaksusta on oikea toimenpide, mutta se on toteutettava siten, että lain avulla rajoitetaan teollisuusmaiseksi paisunutta sianlihan tuotantoa. Näin sen vuoksi, että valtion tukitoimenpiteet on tarkoitettu varsinaisen viljelijäväestön toimeentulon turvaksi. Tänä vuonna on sianlihan ylituotanto noin 30 milj. kiloa, jonka määrän ulosvientiin käytetään valtion varoja 87 milj. mk. Kun 180 yli 500 sian sikalaa tuottaa noin 40 milj. kiloa sianlihaa, niin käytännössä valtion tuki menee noin 100—120 suurimmalle sikalan omistajalle. Koska sian kasvatus suurissa sikaloissa kannattaa paremmin kuin pienissä, niin senkin vuoksi olisi oikeudenmukaista, että suursikaloilta perittäisiin sellainen ylituotantomaksu, jolla voitaisiin kerätä valtiolle takaisin sianlihan viennistä aiheutuneita menoja. Jos 500 000 markan sianlihan vuosituotokseen kohoaville sikaloille asetettaisiin 40 %:n ylituotantomaksu, kuten SKDL esittää, niin se varmaan samalla rajoittaisi suurten sikaloiden toimintaa. Tällainen rajoitus ei koskisi tavallista viljelijää, sillä edellä mainittuun tuotantoon tarvittaisiin vuosittain kasvattaa noin 1 700 sikaa, ja tällöin ei kyseessä ole enää tavallinen viljelijä tai pienyrittäjä. Näillä perusteilla on SKDL:n taholta esitetty, että suursikaloille asetettaisiin 40 %:n ylituotantomaksu. Se olisi oikeudenmukainen ratkaisu, sillä ei valtiovalta kenenkään muunkaan tuotteiden menekkimahdollisuuksista ole niin kovin huolissaan. Täällä tämän asian lähetekeskustelussa SMP:n taholla ymmärrettiin väärin SKDL:n ehdotukset sianlihan ylituotantomaksun määräämisestä siten, että olisimme unohtaneet pienviljelijät ja pienyrittäjät. Sen vuoksi kertaan vielä kerran, että SKDL on sillä kannalla, että alle 50 000 markan vuosituotantoon kuuluvien sikaloiden omistajilta ei peritä lainkaan ylituotantomaksua. Se merkitsee käytännössä sitä, että nykyisen hintatason mukaan saisi ilman ylituotantomaksua kasvattaa ja myydä vuosittain noin 160 sikaa, siis 80 sian sikala olisi täysin vapaa ylituotantomaksusta. Niille sikaloille, joiden tuotanto on 50 000—500 000 mk, olisi ylituotantomaksu 20 %. Se on sama kuin hallituksen esityksessä. Ylituotantomaksua joutuu suorittamaan jokainen, jonka sikojen ja sianlihan myynnistä vuoden 1972 aikana saama tulo ylittää hänen sikojen ja sianlihan myynnistä vuoden 1970 aikana saamansa tulot. Ylituotantomaksu olisi siis siltä osin, joka ylittää vuonna 1970 saadun tulon. Mielestäni nämä

SKDL:n esitykset ovat täysin selviä ja johdonmukaisia piensikalanomistajien toimeentulon puolustamiseksi ja samalla valtion varojen säästämiseksi muihin, tärkeimpiin tarkoituksiin. Näin ei valtion pääasiassa työläisiltä kerättyjä varoja käytettäisi suursikalanomistajien voittojen takaamiseksi. Tämän vuoksi SKDL:n esittämät muutosesitykset ovat paikallaan.

Herra puhemies! Tässä yhteydessä kannatan ed. Hjerppen tekemää ehdotusta, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin valiokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen mukainen lakiesitys.

Ed. Antila: Herra puhemies! Täällä on käynyt jo selville, että oli kevät siihen aikaan kun k.o. lakiesitys annettiin. Siitä on kulunut jo yli puoli vuotta. Tilanne keväällä oli se, että ennustettiin sianlihan ylituotannon olevan noin 15 milj. kilon luokkaa. Kun se nyt kuitenkin on kaksinkertaistunut ja on 30 milj. kiloa tänäkin vuonna, on tähän syynä ilmeisesti se, että hallitus on hyvin voimakkailla toimenpiteillä rajoittanut maidon tuotantoa, ja toisena syynä on tietysti siirtyminen suursikaloihin.

Täällä ed. Tähkämaa, joka ei valiokunnassa omaa aloitettansa puolustanut, on viitannut siihen, että SMP sallii sianlihan tuottamisen kelle tahansa. 3 §:n muutosehdotuksesta, jonka ed. L. Linna tulee yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään, samoin kuin tekemästämme rinnakkaisaloitteesta käy selvästi ilmi, että se koskee ainoastaan viljelijöitä.

Samoin ed. Tähkämaa oli huolestunut siitä, että peltohehtaarit ratkaisevat niin paljon. Muistaakseni ed. Tähkämaan aloite perustui kokonaan peltohehtaarien pohjalle, joskin se oli hieman lievempi kuin hallituksen esitys. SMP:n esityksessä emme hyväksy peltohehtaarirajoitusta. Haluamme, että jokaisella, myöskin pienellä, on mahdollisuus tuottaa sianlihaa. Ei ole heidän syynsä, että me joudumme valtion varoista maksamaan suuria vientipalkkioita suursikaloiden vuoksi.

Ed. Isomursu: Herra puhemies! SMP:n taholta on jo tuotu esille monia seikkoja tähän asiaan. Kuitenkin vielä muutama sana. Hallituksen esityshän tähtää tuotannon pysyttämiseen maatalousväestön käsissä. Kuitenkaan hallituksen lakiehdotuksella ei voida poistaa jo olemassa olevia suursikaloita, joiden kohdalle rajoitus olisi ensiksi pitänyt osoittaa. Toiseksi laki rajoittaa pienten tilojen sikamäärät liian pieneksi ja tekee siten sikatalouden harjoittamisen kannattamattomaksi näillä tiloilla. Pienilläkin tiloilla voi olla useita perheenjäseniä, ja näiden työpanosta laki ei ole ottanut ensinkään huomioon. Näin ollen on ainoana ratkaisuna korjata lakiesitystä asettamalla katto markkamääräiseksi, kuten SMP:n esityksessä on, eli 150 000 markaksi, joka raja on taloudellisestikin kannattava sikalan pitäjälle.

Samalla muutosesityksellämme päästään siihen, että sikalat säilyvät maatalouden harjoittajien käsissä, mihin hallituksenkin esitys tähtää. Kun meillä toisaalta nykyiset maanviljelyssikaloiden pitäjät ovat olleet aikaisemmin maidon tuottajia, niin on oikeutettua, että nämä viljelijöiden sikalat säilytetään, sillä maidontuotannossahan meillä on tai ainakin sanotaan olevan yhä edelleen ylituotantoa.

Ed. Granvik: Herr talman! Man kan konstatera, att regeringen i stort sett har träffat rätt, när den avgett denna proposition till begränsning av svinkötseln. Det är också riktigt, som i motiveringen framhålles, att då de statliga stödåtgärderna för skötseln av marknadsföringen uttryckligen avser att trygga den egentliga odlarbefolkningens utkomst, är det icke på sin plats, att produktion, som närmast måste betraktas som industriell, uppstår med hjälp av detta stöd. Men det kan inte heller vara rätt att gå så långt, att man försöker begränsa de inrättningar som redan finns. Vi skall komma ihåg att en större svingård kostar stora pengar och det skulle vara att ingripa i den privata äganderätten alltför starkt, om man skulle gå att begränsa det som redan byggts och är i funktion. Att ta fasta på dessa 50 000 mark är inte heller riktigt, för det är ju meningen att detta skall syfta till, att en jordbrukare själv skall producera det mesta av det foder som åtgår för produktion av det svinkött som det här är fråga om. Om vi vet, att man redan på 10 ha får producera 80 000 kg osv., ges det möjlighet enligt denna lag att driva ett familjejordbruk också inom denna näring, varför jag hoppas, att detta lagförslag skall kunna godtas i den utformning som regeringen har gett.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Ed. Granvik tuntuu jo olevan valmis tulemaan SMP:n linjalle tämän puheenvuoron perusteella.

Kun täällä SKDL:n ryhmän taholta esitettiin sellainen väite, että me olisimme tulkinneet väärin heidän esitystään, voin lukea SKDL:n

vastalauseesta kohdan, joka tekee kaikille tiettäväksi, mistä on kysymys. SKDL esittää 4 §:ssä: "sellainen sikatalouden harjoittaja, jonka sikojen ja sianlihan myynnistä saama tulo on vuoden 1970 aikana ollut 50 000 ja 500 000 markan välillä ja ylittää vuoden 1972 ja 1973 aikana tämän tulon 20 prosenttia tältä ylittävältä osalta". Siis 20 % 500 000 mk ylittävältä osalta. Ei tätä voi muuten tulkita. Haluan vielä todeta, että viime vuonna mainitsemani 180 teollisuussikalaa, sellaisiksi ne voi nimetä, saivat niiden tuottaman lihan ulkomaanvientimaksua jokaista tilaa kohti 110 000 mk, ja se on jo liian paljon.

Ed. Granvik (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä ilmoitin olevani hallituksen esityksen kannalla enkä SMP:n kannalla.

Ed. Tähkämaa: Herra puhemies! Minä myönnän, että tekemäni rinnakkaislakialoite ei ollut paras mahdollinen. Minulla oli vilpitön tarkoitus parantaa hallituksen esitystä niin paljon kuin laskin siihen olevan poliittisia mahdollisuuksia. Kun tämä ei kuitenkaan ole onnistunut, niin vika ei luonnollisesti ole minun eikä myöskään keskustapuolueen ryhmän. Tosiasia on kuitenkin se, että SMP:n ja SKDL:n hallituksen esitykseen tekemät korjauksesitykset ovat sellaisia, jotka eivät suosi talonpoikaista tuotantoa. SKDL:n lakialoite ja vastalause tarkoittavat sitä, että mitään rajaa ei ole tästä eteenpäin. Kuka tahansa voi tuottaa meidän maassamme sianlihaa. Raja on ainoastaan siinä, että vuosivaihto saa olla 50 000 mk, jolloinka myös maatalouden ulkopuolinen henkilö voi tuottaa vuodessa 180 sikaa. SMP:n lakialoite ja vastalause tarkoittaa järjestelyä, joka voidaan käytännössä hyvin herkästi kiertää. Kuka tahansa henkilö voi vuokrata hehtaarin peltoa, rakentaa siihen sikalan ja tuottaa tämän lain turvin 500 sikaa vuodessa. Tällaista keskustapuolueen ryhmä ei voi hyväksyä. Me katsomme, että maataloustuotanto tässä maassa tulee säilyttää talonpoikien käsissä.

Ed. L. Linna (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan todeta, että SMP:n esitys nimenomaan turvaa tuotannon perheviljelmille. Me olemme tarkentaneet vielä valiokuntakäsittelyn jälkeen tätä asiaa juridisesti ja tulemme esittämään sen juuri sellaisessa muodossa, että näin tulee tapahtumaan. Sen sijaan ed. Tähkämaan aikaisemmassa puheenvuorossaan edustama talonpoika-käsite alkaa tuntua jo vallan ihmeelliseltä. Jos joku laivanvarustaja tai joku muu hankkii omistukseensa maatalousmaata vaikka 1 000 ha, niin hänet tulkitaan keskustapuolueessa talonpojaksi ja hän sen jälkeen saa sitten talonpoikien oikeuksia käyttää. Minusta tuntuu, että ed. Tähkämaan kannattaisi nyt harkita, ennen kuin hän menee tuomitsemaan SMP:n esityksen, sillä olen vakuutettu, että keskuspuolueenkin kannattajista tulee moni SMP:n esityksen taakse, kun oikein perinpohjin tutustuu siihen, mitä se käytännössä tarjoaa.

Ed. Tähkämaa (vastauspuheenvuoro): Kyllä nyt ed. L. Linna hyvin omalaatuisella tavalla tulkitsee käyttämääni puheenvuoroa. Nimenomaan lausuin eduskunnan pöntössä käyttämässäni puheenvuorossa näin: "Hallituksen esityksessä on tuotanto sidottu peltohehtaarimäärään ottamatta ollenkaan huomioon, kenen omistuksessa pelto on. Keskustapuolueen eduskuntaryhmä lähtee siitä, että maataloustuotanto on säilytettävä talonpoikien käsissä. On väärin, että sellaiset tilat, jotka ovat valtion, kuntien, yhtiöiden, säätiöiden tai sellaisten henkilöiden omistuksessa, jotka saavat pääasiallisen toimeentulonsa muualta, saavat harjoittaa suurimittaista sianlihan ja kananmunien tuotantoa." Tässä on minun ja keskustapuolueen ryhmän kanta.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Keskustapuolueen linja on täysin selvä. Ei ollut sattuma, että ed. Tähkämaa jätti mainitsematta ns. herrasviljelijät. Jo sotien jälkeiseltä ajalta tiedämme, mikä on varsinaisen talonpoikaisen väestön maanomistus, mikä on herrasviljelijälinja. Kepu on siirtynyt herrasviljelijälinjalle. Me puolustamme talonpoikaa, ja se näkyy meidän lakitekstimme juridisesta sisällöstä, jonka kohta tulemme täällä toisessa käsittelyssä esittämään.

Ed. Tähkämaa (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Me taas laskemme herrasmiesviljelijöiksi ne, jotka ovat sellaisia, jotka saavat pääasiallisimman toimeentulonsa muista ammateista. Tämä on puheenvuorossani myöskin mainittu.

Ed. Asunmaa: Herra puhemies. Lähinnä täällä ed. Tähkämaa toi julki sen, että keskustapuolue on talonpoikaisen linjan takana ja arvostelee SMP:n aloitetta ja lähinnä muutosesi-

tystä. Kuitenkin totuus on se, että SMP:n korjattu 3 § on ainut pykälä, joka esitettiin suuressa valiokunnassa ja joka poistaa kaikki muut paitsi maatalousväestön sianlihan tuotannosta. Olkoon sitten viljelevä agrologi tai agronomi, jos hän on esimerkiksi kansalaiskoulun opettaja jnp., hän putoaa pois sianlihan tuotannosta, koska hänen palkkansa tulee toista tietä (Ed. Tähkämaa: Ei pidä paikkaansa!). — Se pitää paikkansa, kun tutkitaan lakipykälä.

On yllättävää se, että hallitus alunperin on lähtenyt sille tielle, että tuotantoa pitäisi näin supistaa, kuin hallituksen esitys viittaa. Me lähdemme siitä, että täytyisi ohjata tuotanto oikeille urille jos tätä sanontaa saan käyttää. Nythän käy niin, jos hallituksen esitys hyväksytään, että nimenomaan pienemmät tilat, jotka saattavat harrastaa yhteistoimintaa, putoavat pois, heillä ei ole mahdollisuutta. Yläraja 50 000 pudottaa heidät automaattisesti pois sieltä. Jos SMP:n 3 §:n muutos, joka tullaan täällä esittämään, hyväksytään, se tietää sitä, että sianlihan tuotanto siirtyy sille ammattikunnalle, jolle se kuuluu, ei lääkäreille eikä tuomareille eikä laivanvarustajille eikä myöskään tässä vaiheessa, kun tilanne on tällainen, meijereille. Se annetaan yksistään talonpoikien käyttöön.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Kävi selväksi jo ed. L. Linnan selostuksesta se kaksinaamaisuus, jolla SKDL tällä asialla ratsastaa. He ovat jo monessa käsittelyssä tuoneet julki pienviljelijäystävällisyyttään. Kuitenkin yläraja, joka heillä on 500 000 mk, tietää sitä, että he suosivat juuri suuritilalinjaa tässäkin sianlihatuotannossa, ja näin ollen on totuus selvitettävä myöskin viljelijäväestölle.

Edelleen voin todeta, että tunnetusti keskustapuolueen edustajat liikkuvat ja ovat liikkeellä iltajunassa tässäkin asiassa, ja nyt ed. Tähkämaa täällä julistaa aloitteensa pohjalta keskustapuolueen kantaa, ja kuitenkin valtiovarainvaliokunnassa SMP:n edustaja teki esityksen viljelijäväestön puolustamiseksi, mutta keskustapuolueen edustajat eivät kannattaneet. Yllättäen todettiin myöskin se, että he eivät edes omaa aloitettaan esittäneet siellä hyväksyttäväksi. Nyt vasta tuli kiire asiassa lähteä liikkeelle. Kuitenkin tämä on sitä myöhäissyntyistä herätystä, joka on myöskin kentälle selitettävä.

Ed. Hjerppe: Herra puhemies! Sekä ed. Tähkämaan rinnakkaisaloite, hallituksen esitys että SMP:n vastalause ovat siinä suhteessa täysin samanlaisia, että kaikkiin niihin sisältyy samat perusvirheet. Turha täällä on teidän keskenänne kiistellä näennäismuutoksista. Perusheikkoudet ovat siinä, että kaikki lähtevät siitä, että laki olisi voimassa vain yhden vuoden. Niin kuin jo edellisessä puheenvuorossani totesin, sillä ei ole mitään käytännön merkitystä. Mutta toinen vielä suurempi perusvirhe on se, ettei kenenkään teidän ehdotuksessa eikä hallituksen esityksessä puututa siihen, että suurtuotantoa rajoitettaisiin, mihin SKDL on lähtenyt. Me lähdemme siitä, että milloin sianlihan tuotanto ylittää 500 000 markan vuositulon, ylituotantomaksu on 40 % tältä ylimenevältä osalta; sen sijaan SMP:n ehdotus, hallituksen esitys ja ed. Tähkämaan rinnakkaisesitys lähtevät siitä, että saa tuottaa kuinka paljon tahansa, kunhan ei ylitä vuonna 1970 tapahtunutta tuotantoa; vaikka 2 milj. markan edestä eikä tarvitse maksaa markkaakaan. Tässä on teidän todellinen "talonpoikaa lähellä oleva" linjanne. Te suositte nimenomaan teollisuusmaista suurtuotantoa.

Ed. Puhakka: Herra puhemies! Minunkin piti sanoa, että luettakoon kuinka monta kertaa tahansa SMP:n vastalausetta, niin kiistaton on se tosiasia, että teollisuusmaiset sikalat saavat harjoittaa tuotantoaan entisessä laajuudessa SMP:n vastalauseen mukaan. He eivät siis halua jättää viljelijäväestölle tätä tuotantoa, vaan jättävät oman vastalauseensa mukaan myös teollisuusmaisille sikaloille harjoittamismahdollisuuden samassa laajuudessa kuin mitä se on tähän saakka ollut.

SKDL:n vastalausetta on täällä yritetty tehdä toiseksi kuin mitä se on. SKDL:n vastalauseen mukaan vapaita ylituotantomaksusta ovat kaikki sellaiset taloudet, joissa ei sianlihasta ja sikojen myynnistä saatu tulo vuodessa ylitä 50 000 mk. Sen sijaan, jos tämä ylitetään ja ylitetään samalla vuoden 1970 taso, niin välittömästi tulee ylituotantomaksu, joka on 20 %, ja kun tulo ylittää 500 000 mk, on ylituotantomaksu 40 %.

Ed. Tähkämaa: Herra puhemies! Kun on syytetty, että keskustapuolueen ryhmän taholta ei ole puolustettu omaa rinnakkaisaloitetta, on sanottava, että meillä keskustapuolueessa on toiset tavat yrittää hoitaa asioita kuin SMP:ssä. Heille on tärkeintä se, että asioista voidaan äänestää ja tehdä vastalauseita.

Me olemme neuvotelleet tässä asiassa muitten hallituspuolueitten kanssa, ja olemme todenneet sen, että tällä aloitteellani ei ollut läpimenomahdollisuuksia. Meillä tämä poliittisen propagandan teko ei ole pääasia, ja tästä syystä olemme tyytyneet siihen, mikä on hallituksen esitys.

Ed. Suokas: Herra puhemies! On jälleen todettava se kiertoteitä esille tuotu SKDL:n esitys, jossa he väittävät olleensa oikealla asialla. Kuitenkin aloite ja heidän vastalauseensa kertovat selvää totuutta. On turha muuttaa sitä sanoilla toiseksi, kun se on kirjoitettu toisin. SMP:n vastalause ja muutosesitys pitää paikkansa tässä suhteessa ja puoltaa talonpoikaista yrittäjää. Siellä sana "viljelijät", joilla on oikeus tuotannon harjoittamiseen, sulkee pois tuotannon piiristä kaikki muut yrittäjät.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Se, että ed. Hjerppe käyttämässään puheenvuorossa kyllä tulkitsi tämän kysymyksen varsin omituisella tavalla, suotaneen anteeksi, mutta kun ed. Puhakka valiokunnan jäsenenä käytti puheenvuoron, joka ei vastannut sitä, mikä oli täällä valiokunnan mietinnössä, niin se oli jonkinmoinen ihme, sillä minä juuri äsken luin SKDL:n vastalauseesta suoraan lainaten, mitä siinä oli sanottu, ja sehän ei muutu siitä. Se on jokaisessa vastalauseessa samanlaisena.

Haluaisin vielä, jotta ed. Tähkämaakin ymmärtäisi, minkä vuoksi meidän esityksemme nimenomaan tuo sikatalouden perheviljelmille, huomauttaa siitä, että 150 000 markan bruttomyyntitulo on sellainen raja, että kenenkään ei kannata maatalouteen kuulumattomana lähteä sen kokoista ja sitä pienempää sikalayritystä pystyyn nostamaan. Se ei ole herrasmiesmaanviljelijöiden harrastus. Se ei voi olla, koska se on kannattamatonta sellaisille. Se voi kannattaa ainoastaan sellaiselle, joka voisi omalta tilaltaan tuottaa rehua ja siinä yhteydessä sikataloutta harjoittaa, mutta hän pystyy kyllä erikoistumaan, mikä on tarpeellista, jotta meidän maataloutemme kustannukset saataisiin alenemaan. Me olemme tässä tällä kertaa, samalla kun puolustamme perheviljelmiä, silti kehityksen takana, niin että ei liian suuria kustannuksia aiheuteta liian sekamuotoisella tuotannolla.

Ed. Asunmaa: Herra puhemies! Kun ed. Puhakka vetosi tähän SMP:n vastalauseeseen, minä muistuttaisin sen, että kun SMP:n edustajat pyysivät tämän suuressa valiokunnassa pöydälle, niin me pyysimme sen vuoksi sen pöydälle, että me pystymme tarkistamaan, onko meidän tilanteemme oikea. Tämä muutosesitys, mikä tullaan tekemään, ei ole tämän vastalauseen mukainen, vaan ed. L. Linna tulee sen esittämään. Erittäin monet teurastamot, jotka ovat tämän alan erikoisliikkeitä, ovat tulleet siihen tulokseen, että SMP:n aloite ja tämä pykälä on ainut oikea. Minä korostan vielä sitä, että se, minkä me tulemme esittämään, poistaa kaikki sivulliset. Tämän vuoksi tämä on pyydetty suuressa valiokunnassa pöydälle, että tämä on tarkistettu, ja siinä on pikkuinen muutosesitys, joka ilmenee, kun yksityiskohtaiseen käsittelyyn mennään.

Ed. Kurppa: Herra puhemies! Kun täällä on keskusteltu sianlihan teollisesta tuotannosta, niin ed. Tähkämaa mainitsi siitä keskustapuolueen tavasta, millä se hoitaa tätä sianlihan ylituotantoa. Tulkoon tässä mainituksi mm., että keskustapuoluetta erittäin lähellä oleva Lounais-Suomen osuusteurastamo on ollut taloudellisesti tukemassa erästä, ehkä Suomen suurinta, tuhansia sikoja pitävää teollista sikalaa Lounais-Suomessa ja on tukenut sitä varsin voimakkaasti. Tämä on ollut sitä keskustapuolueen tapaa hoitaa asioita, mutta tapa ei tunnu kovin talonpoikaiselta.

Ed. Hjerppe: Herra puhemies! Niin kuin jo totesin edellisessä puheenvuorossani, niin asiallista eroa ei SMP:n esityksellä, hallituksen esityksellä eikä ed. Tähkämaan rinnakkaisaloitteella ole. Vielä outoa on se, että SMP:n vastalauseen 3 §:ssä sanotaan todellisuudessa näin: "1) Kuten hallituksen esityksessä". Se kuuluu näin: "sellainen sikatalouden harjoittaja, jonka sikojen ja sianlihan myynnistä vuoden 1972 aikana saama tulo ei ylitä 50 000 markkaa". 2) kohta kuuluisi heidän mukaansa: "Sellainen sikataloutta harjoittava viljelijä, jonka sikojen ja sianlihan myynnistä vuoden 1972 aikana saama tulo ei ylitä 150 000 mk..." Kumpaa te nyt tarkoitatte, 50 000 mk vai 150 000 mk? Tämä on aivan outoa esitystä sinänsä.

Siis me olemme lähteneet siitä, että rajoitetaan nimenomaan suurtuotantoa ja niiltä, joilla on yli 500 000 markan tulot, peritään ylituotantomaksua 40 %, ja nimenomaan se rajoittaa suurtuotantoa. Sitä ei verrata siis vuoden 1970 tuloon, vaan jos nimenomaan vuoden 1972 ai-

kana tämä ylittää 500 000 mk, niin silloin ylituotantomaksu on 40 %. On selvää, että sillä on rajoittava vaikutus ja sianlihan tuotanto siirtyy enemmän viljelijäväestön käsiin.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Vastaisin tähän esitettyyn kysymykseen, että meillä ovat käsittelyssä pohjana valtiovarainvaliokunnan ja suuren valiokunnan mietinnöt. Niin kuin täällä on ilmoitettu, olemme pyytäneet asian jo pöydällekin välillä. Näihin perustuu meidän muutosehdotuksemme, ja jotta ei tulisi enää väärinkäsityksiä, minä luen jo tässä vaiheessa, miten me esitämme 3 §:n: "Sianlihan ylituotantomaksun suorittamisesta on vapaa sellainen sikataloutta omistamallaan tai vuokraamallaan maanviljelys- tai siihen verrattavalla kiinteistöllä harjoittava fyysillinen henkilö, jonka vuoden 1972 aikana sikojen ja sianlihan myynnistä saama myyntihinta ei ylitä 150 000 markkaa." Pykälään ei tule mitään muita momentteja.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Kun SKDL täälläkin antaa sellaista kuvaa, että he ovat pienviljelijöitten ja pienomistuksen kannalla, viittaisin vain täällä käytettyyn puheenvuoroon, että 500 000 markan tulo on heidän mielestänsä semmoinen melko pieni katto. Kyllä 50 milj. vmk vuodessa on SMP:n mielestä aika iso. Se jo vippaa kolhoosiin päin aivan selvästi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Hjerppe ed. Järvenpään kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin I vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Hjerppen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aro, Asunmaa, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huotari, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Isomursu, Jaatinen, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, R. Kangas, Karhuvaara, Karkinen, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Käkelä, Laatio, Landström, Lepistö, Lillqvist, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Melin, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rodén, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, Suokas, I. Suominen, Sutinen, Syrjä, Taipale, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tupamäki, Turunen, Tähkämaa, Vainio, Vartia, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Volotinen, Voutilainen ja Väyrynen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Hjerppe, Honkonen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kantola, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Mustonen, Männistö, Nieminen, H. Niskanen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Sinisalo, Suomi, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Weckman, Virtanen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestää edustaja Antila.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aas, Eskman, Hanhirova, Hemmi, Härkönen, Ilaskivi, Junnila, O. Kangas, Karjalainen, Karpola, Katajavuori, Knuuti, Lankinen, Liedes, Lindeman, Linkola, Lottanen, Lähteenmäki, Mattila, Mykkänen, Mäki, Partanen, Raatikainen, Rekonen, Ruokola, Salama, Salolainen, Seppä, Sillantaus, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Särkkä, Tallgren, Tarvajärvi, Tuomioja, Uusitalo, Vaittinen, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 34 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 41.

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 ja 2 § hyväksytään keskustelutta.

3 §.

Keskustelu:

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Ehdotan, että 3 § hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

"Sianlihan ylituotantomaksun suorittamisesta on vapaa sellainen sikataloutta omistamallaan tai vuokraamallaan maanviljelys- tai siihen verrattavalla kiinteistöllä harjoittava fyysillinen henkilö, jonka vuoden 1972 aikana sikojen ja sianlihan myynnistä saama myyntihinta ei ylitä 150 000 markkaa."

Ed. Hjerppe: Herra puhemies! Ehdotan, että 3 § hyväksytään valiokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen mukaisena.

Ed. Järvenpää: Herra puhemies! Kansatan ed. Hjerppen tekemää ehdotusta.

Ed. Asunmaa: Herra puhemies! Kannatan ed. L. Linnan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. L. Linna ed. Asunmaan kannattamana ehdottanut pykälän seuraavansisältöiseksi: "Sianlihan ylituotantomaksun suorittamisesta on vapaa sellainen sikataloutta omistamallaan tai vuokraamallaan maanviljelys- tai siihen verrattavalla kiinteistöllä harjoittava fyysillinen henkilö, jonka vuoden 1972 aikana sikojen ja sianlihan myynnistä saama myyntihinta ei ylitä 150 000 mk." Kutsun tätä ed. L. Linnan ehdotukseksi. Ed. Herppe ed. Järvenpään kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisesti. Tämä on ed. Hjerppen ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin on äänestettävä niiden välillä ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Hjerppen ja ed. L. Linnan ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Hjerppen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. L. Linnan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Breilin, Flinck, Forsman, Friberg, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Juvela, Järvenpää, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karkinen, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Melin, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Perheentupa, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Sundqvist, Suomi, Sutinen, Taipale, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Turunen, Weckman, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Gestrin, Granvik, Haarla, Hara, Haukipuro, Heino, Hetemäki, Huotari, Huurtamo, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Isomursu, Jaatinen, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, R. Kangas, Karhuvaara, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Landström, Lankinen, H. Linna, L. Linna, Maijala, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rodén, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Suokas, Syrjä, Tarjanne, Teir, Toivanen, Tupamäki, Tähkämaa, Vainio, Vartia, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestävät seuraavat edustajat:

Eskelinen, Haapasalo, Holkeri, Koppanen, Stenbäck, I. Suominen ja Vikatmaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aas, Eskman, Hanhirova, Hemmi, Härkönen, Ilaskivi, Junnila, O. Kangas, Karjalainen, Karpola, Knuuti, Liedes, Lindeman, Linkola, Lottanen, Lähteenmäki, Mattila, Mykkänen, Mäki, Partanen, Raatikainen, Rekonen, Ruokola, Salama, Salolainen, Seppä, Sillantaus, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Särkkä, Tallgren, Tarvajärvi, Tuomioja, Uusitalo, Vaittinen, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 82 jaa- ja 71 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 39.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Hjerppen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Hjerppen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Hjerppen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Ahde, Ahonen, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huotari, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Isomursu, Jaatinen, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, R. Kangas, Karhuvaara, Karkinen, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Melin, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rodén, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, Suokas, I. Suominen, Sutinen, Syrjä, Taipale, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tupamäki, Turunen, Tähkämaa, Vainio, Vartia, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Volotinen, Voutilainen ja Väyrynen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Hjerppe, Honkonen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kantola, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Mustonen, Männistö, Nieminen, H. Niskanen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Sinisalo, Suomi, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Weckman, Virtanen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aas, Eskman, Hemmi, Härkönen, Ilaskivi, Junnila, O. Kangas, Karjalainen, Karpola, Knuuti, Liedes, Lindeman, Linkola, Lottanen, Lähteenmäki, Mattila, Mykkänen, Mäki, Partanen, Raatikainen, Rekonen, Ruokola, Salama, Salolainen, Seppä, Sillantaus, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Särkkä, Tallgren, Tarvajärvi, Tuomioja, Uusitalo, Vaittinen, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 127 jaa- ja 34 ei-ääntä; poissa 38.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Hjerppe: Herra puhemies! Ehdotan, että 4 § hyväksyttäisiin I vastalauseeseen liitetyn lakiehdotuksen mukaisesti.

Ed. Järvenpää: Herra puhemies! Kannatan ed. Hjerppen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Hjerppe ed. Järvenpään kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Hjerppen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Ahde, Ahonen, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huotari, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Isomursu, Jaatinen, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, R. Kangas, Karhuvaara, Karkinen, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Melin, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Penttinen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rodén, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, Suokas I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tupamäki, Turunen, Tähkämaa, Vainio, Vartia, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Volotinen, Voutilainen ja Väyrynen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Hjerppe, Honkonen Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kantola, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Mustonen, Männistö, Nieminen, H. Niskanen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Sinisalo, Suomi, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Weckman, Virtanen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aas, Eskman, Hemmi, Härkönen, Ilaskivi, Junnila, O. Kangas, Karjalainen, Karpola, Knuuti, Liedes, Lindeman, Linkola, Lottanen, Lähteenmäki, Mattila, Mykkänen, Mäki, Partanen, Pekonen, Raatikainen, Rekonen, Ruokola, Salama, Salolainen, Seppä, Sillantaus, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Syrjä, Särkkä, Tallgren, Tarvajärvi, Tuomioja, Uusitalo, Vaittinen, Vilponiemi Virolainen ja Ääri.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 34 ei-ääntä; poissa 40.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

5—25 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi kananmunien ylituotantomaksusta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 110 ja otetaan t o i s e e n k ä s i t t e l y y n siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 43 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 68, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 110. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. H j e r p p e: Herra puhemies! Viitaten edellisen lakiesityksen yhteydessä käytyyn keskusteluun ehdotan tässä käsittelyn pohjaksi valiokunnan mietintöön liitettyä I vastalauseeseen sisältyvää lakiehdotusta. Samalla huomautan siitä, että myös tässä on painovirhe. Pitää olla 11—22 §:t kuten valiokunnan mietinnössä, eikä 11—12 §.

Ed. L. L i n n a: Herra puhemies! Äsken käyty periaatekeskustelu sianlihan ylituotantomaksusta riittänee myöskin tämän lakiesityksen perusteluksi, koska asia on aivan samansuuntainen ainoastaan sillä tarkistuksella, että kanojen määrä on lisääntynyt vieläkin suuremmassa määrin kuin sikojen määrä, mistä kerroin aikaisemmin lain käsittelyn aikana, 16.6 % on ni-

mittäin edellisestä vuodesta kanojen määrä lisääntynyt, ja ylituotantopulma on vieläkin vakavampi. Tulen asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä ehdottamaan samansuuntaista 3 §:ää kuin mikä äskeisessä lakiesityksessä sillä poikkeuksella, että ylimmäksi myyntiarvoksi tulee tähän esitykseen 100 000 mk.

Ed. Tähkämaa: Herra puhemies! Hallituksen esitys kananmunien tuotannon ylituotantomaksusta ei tule rajoittamaan jo nyt olevaa maatalouden ulkopuolista suurtuotantoa. Tämä on tämänkin lain heikkous. On myönnettävä kuitenkin, että siinä mielessä tämä laki on oikea, että se estää uuden maatalouden ulkopuolisen suurtuotannon syntymisen. Hallitus on tätä lakia tehdessään ottanut huomioon ne näkökohdat, jotka esitin rinnakkaisaloitteessani sianlihan tuotannon ylituotantomaksulaissa eli sen, että tuotannon katto saavutettaisiin jo 30 ha:n tiloilla eikä 50 ha:n, kuten hallituksen esitys sianlihan tuotannon ylituotantomaksusta on.

Tämän lain perusteluissa aivan oikein mainitaan, että kananmunien ja sianlihan tuotannon voimakas kasvu johtuu niistä erikoistoimenpiteistä, jotka ovat supistaneet maidon ja vehnän viljelyä. Näin tosiaan onkin tapahtunut, sillä jotakin on tuotettava. Peltojen paketointi ei anna toimeentuloa. Henkilökohtaisesti en ole koskaan jaksanut uskoa, että esim. lehmien tapporahalla olisi ollut edullinen vaikutus valtiontalouteen. Vähiten uskon siihen tänään, koska numerotkin osoittavat epäilyni olleen oikeaan osuneita. Varsinais-Suomessa useat tilat, jotka tapporahan ansiosta teurastivat lehmänsä, ryhtyivät kananmunien tuottajiksi, ja osittain juuri tästä syystä kananmunien tuotanto on voimakkaasti noussut, joten valtiovalta omin toimenpitein on aiheuttanut eniten kananmunien tuotannon kasvua.

Tuotantoa on valtiovallan toimesta pyritty hillitsemään myös hintapoliittisin keinoin ja tämän johdosta kananmunan tuottajat ovat olleet vaikeuksissa. Viljelijäin saama ansio työstään kananmunien tuotannossa on ollut erittäin pieni, joka johtaa yhä lisääntyvässä määrin suurtuotantoon. Tämän johdosta kananmunien pientuotanto, joka on antanut usealle välttämättömän lisän jokapäiväiseen elämään, joutuu yhä suurempiin vaikeuksiin. Usein juuri vanhemmat ihmiset maataloudessa ovat muuttaneet tuotantosuuntaansa kananmunien tuotantoon, koska siinä työ on kevyempää kuin lypsykarjatalousdessa. Pienimittainen kananmunien tuotanto on myös usein emäntien talousrahan hankkimismuoto.

Tämänkin lain kohdalla on sanottava, että tarvittaisiin pitkäjännitteinen maatalouspoliittinen ohjelma, joka lähtee siitä, että maataloustuotannon sallittaisiin kehittyä ja sen kannattavuus turvataan. On myös kansantalouden kannaltakin edullista, että myös maataloustuotanto sallitaan vientiä varten. Luonnollisesti on otettava kuitenkin huomioon maataloustuotannossa vientimahdollisuudet sekä tuotantokustannusten ja maailmanmarkkinahintojen välinen ero tuotantosuuntaa laadittaessa. Kun tämä laki, niin kuin jo olen maininnut, estää uuden maatalouden ulkopuolisen suurtuotannon syntymisen, niin keskustapuolueen ryhmäkin on valmis hyväksymään tämän.

Ed. Järvenpää: Herra puhemies! Kannatan ed. Hjerppen tekemää ehdotusta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Hjerppe ed. Järvenpään kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin I vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy käsittelyn pohjaksi suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Hjerppen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Ahde, Ahonen, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Hykkälä, Häggblom, Häkämies, Isomursu, Jaatinen, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, R. Kangas, Karhuvaara, Karkinen, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen,

A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rodén, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Siltanen, Sorsa, Sundqvist, Suokas, I. Suominen, Taipale, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tupamäki, Turunen, Tähkämaa, Vainio, Vartia, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Volotinen, Voutilainen ja Väyrynen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Hjerppe, Honkonen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kantola, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, Mustonen, Männistö, Nieminen, H. Niskanen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Sinisalo, Suomi, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Weckman, Virtanen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aas, Eskman, Hemmi, Hostila, Häikiö, Härkönen, Ilaskivi, Junnila, O. Kangas, Karjalainen, Karpola, Knuuti, Lindeman, Linkola, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Orrenmaa, Partanen, Raatikainen, Rekonen, Ruokola, Salama, Salolainen, Seppä, Sillantaus, Sinkkonen, Stenbäck, Suksi, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Särkkä, Tallgren, Tarvajärvi, Tuomioja, Uusitalo, Vaittinen, S. Westerlund, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 35 ei-ääntä; poissa 45.

Eduskunta on hyväksynyt käsittelyn pohjaksi suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 ja 2 § hyväksytään keskustelutta.

3 §.

Keskustelu:

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Ehdotan 3 §:n hyväksyttäväksi näin kuuluvana: "Kananmunien ylituotantomaksun suorittamisesta on vapaa sellainen kanataloutta harjoittava fyysillinen henkilö, jonka kananmunien myynnistä vuosien 1972 ja 1973 aikana vuodessa saama myyntihinta ei ylitä 100 000 markkaa."

Ed. Suokas: Herra puhemies! Kannatan ed. L. Linnan tekemää ehdotusta.

Ed. Hjerppe: Herra puhemies! Ehdotan, että 3 § hyväksyttäisiin valiokunnan mietinnön vastalauseeseen liitetyn lakiehdotuksen mukaisesti.

Ed. Järvenpää: Herra puhemies! Kannatan ed. Hjerppen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. L. Linna ed. Suokkaan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin näin kuuluvana: "Kananmunien ylituotantomaksun suorittamisesta on vapaa sellainen kanataloutta harjoittava fyysillinen henkilö, jonka kananmunien myynnistä vuosien 1972 ja 1973 aikana vuodessa saama myyntihinta ei ylitä 100 000 markkaa." Kutsun tätä ed. L. Linnan ehdotukseksi. Ed. Hjerppe ed. Järvenpään kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisesti. Tämä on ed. Hjerppen ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin on äänestettävä niiden välillä ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Hjerppen ja ed. L. Linnan ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Hjerppen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. L. Linnan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Breilin, Flinck, Forsman, Gestrin, Haapasalo,

Helle, Hjerppe, Honkonen, Hykkäälä, Häggblom, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karkinen, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laine, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Pekkala, Perheentupa, Puhakka, Pursiainen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Saimo, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siikaniemi, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Sundqvist, Suomi, Taipale, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Turunen, Tähkämaa, Weckman, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Eskelinen, Granvik, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Huotari, Huurtamo, Häkämies, Isomursu, Jaatinen, Kaarlonen, Kaasalainen, Kainulainen, R. Kangas, Karhuvaara, Kauppi, Kauppila, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Landström, H. Linna, L. Linna, Lottanen, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Paasivuori, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rönkkö, Salmenkivi, Sigfrids, Silander, Suokas, Tarjanne, Teir, Toivanen, Tupamäki, Vainio, Vartia, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, Vilmi ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestävät seuraavat edustajat:

Friberg, Haarla, Holkeri, Koppanen, Laatio, I. Suominen ja Vikatmaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aas, Eskman, Hostila, Häikiö, Härkönen, Ilaskivi, Junnila, O. Kangas, Karjalainen, Karpola, Katajavuori, Knuuti, Lindeman, Linkola, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Orrenmaa, Partanen, Raatikainen, Rekonen, Ruokola, Salama, Salolainen, Seppä, Sillantaus, Sinkkonen, Stenbäck, Suksi, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Särkkä, Tallgren, Tarvajärvi, Tuomioja, Uusitalo, Vaittinen, S. Westerlund, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 85 jaa- ja 62 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 45.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Hjerppen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Hjerppen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Hjerppen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Ahde, Ahonen, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Hykkäälä, Häkämies, Isomursu, Jaatinen, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, R. Kangas, Karhuvaara, Karkinen, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rodén, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Siltanen, Sorsa, Suokas, I. Suominen, Taipale, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tupamäki, Turunen, Tähkämaa, Vainio, Vartia, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Volotinen, Voutilainen ja Väyrynen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Hjerppe, Honkonen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kantola, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Lehmonen, Liedes, Mustonen, Männistö, Nieminen, H. Niskanen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Sinisalo, Suomi, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Weckman, Virtanen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aas, Eskman, Hostila, Häggblom, Häikiö, Härkönen, Ilaskivi, Junnila, O. Kangas, Karjalainen, Karpola, Knuuti, Laine, Lindeman, Linkola, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Orrenmaa, Partanen, Raatikainen, Rekonen, Ruokola, Salama, Salolainen, Seppä, Sillantaus, Sinkkonen, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Särkkä, Tallgren, Tarvajärvi, Tuomioja, Uusitalo, Vaittinen, S. Westerlund, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 34 ei-ääntä; poissa 47.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Hjerppe: Herra puhemies! Ehdotan, että 4 § hyväksyttäisiin valiokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen mukaisesti.

Ed. Järvenpää: Herra puhemies! Kannatan ed. Hjerppen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Hjerppe ed. Järvenpään kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Hjerppen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Ahde, Ahonen, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häkämies, Isomursu, Jaatinen, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, R. Kangas, Karhuvaara, Karkinen, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Kohtala, Koppanen, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rodén, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, Suokas, I. Suominen, Taipale, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tupamäki, Turunen, Tähkämaa, Vainio, Vartia, Westerholm, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Volotinen, Voutilainen ja Väyrynen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Hjerppe, Honkonen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kantola, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, Mustonen, Männistö, Nieminen, H. Niskanen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Sinisalo, Suomi, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Weckman, Virtanen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aas, Eskman, Hostila, Häikiö, Härkönen, Ilaskivi, Junnila, O. Kangas, Karjalainen, Karpola, Knuuti, Koivisto, Lindeman, Linkola, L. Linna, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Orrenmaa, Partanen, Raatikainen, Rekonen, Ruokola, Salama, Salolainen, Seppä, Sillantaus, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Särkkä, Tallgren, Tarvajärvi, Tuomioja, Uusitalo, Vaittinen, Vennamo, S. Westerlund, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 35 ei-ääntä; poissa 46.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

5—25 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi Helsingin kaupungin Vuosaaren kylässä olevan rauhoituspiirin osittaisesta purkamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 111 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 10 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 111, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 111. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Lankinen: Herra puhemies! On valitettavaa, että enempää Valmet kuin hallituskaan ei ole antanut asiallista vastausta kysymyksiin, mitkä ovat ne suoritetut tutkimukset ja tutkimustulokset, joiden perusteella Valmetin sijoitus Vuosaareen on edullisin, eikä myöskään kysymykseen, rakennetaanko rautatie ja moottoritie pelkästään Valmetin telakkaa varten Vuosaareen. Tekeekö valtio todella näin suuren sijoituksen ainoastaan yhtä telakkaa varten?

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistain istuntoon.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Kun on kysymyksessä näin tärkeä valtionenemmistöisen yhtiön sijoittaminen ja erikoisesti tulisi tutkia muitakin vaihtoehtoja kuin Helsinkiä ja kehitysalue on edelleen aluetta, jota tulisi suosia valtionenemmistöisten yhtiöiden rakentamisessa, niin kannatan tällä perusteella ed. Kortesalmen ehdotusta.

Puhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja ehdotusta on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Ed. Helle: Herra puhemies! Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

Puhemies: Tarkoittaako ed. Helle, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantaina kello 14.30 pidettävään istuntoon?

Puhuja: Ensi perjantaina kello 14.30 pidettävään istuntoon.

Ed. Aitio: Herra puhemies! Kannatan ed. Helteen tekemää ehdotusta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Kortesalmi ed. Suokkaan kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistaina pidettävään istuntoon. Kutsun tätä ed. Kortesalmen ehdotukseksi. Ed. Helle ed. Aition kannattamana on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantaina kello 14.30 pidettävään istuntoon. Tämä on ed. Helteen ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Helteen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Kortesalmen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Eskelinen, Flinck, Forsman, Friberg, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hykkäälä, Häggblom, Häkämies, Jaatinen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lepistö, Liedes, Lillqvist, H. Linna, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Puhakka, Pursiainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen,

Sinisalo, Sorsa, Sundqvist, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, Vikatmaa, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Ehrnrooth, Heino, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Isomursu, Kainulainen, Katajavuori, Kortesalmi, Kurppa, Landström, Lankinen, L. Linna, Lintilä, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Procopé, Silander, Suokas, Tupamäki, Vainio, Vartia, Vennamo, Vilmi ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestää edustaja Nikkilä.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aas, Eskman, Gestrin, Hostila, Härkönen, Ilaskivi, Junnila, O. Kangas, Karjalainen, Knuuti, Lehmonen, Lindeman, Linkola, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Orrenmaa, Partanen, Raatikainen, Rekonen, Salama, Salolainen, Seppä, Sillantaus, Sinkkonen, Stenbäck, Suksi, S. Suominen, Syrjä, Särkkä, Tallgren, Tarvajärvi, Tuomioja, Vaittinen, S. Westerlund, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 128 jaa- ja 29 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 41.

Eduskunta on hyväksynyt ed. Helteen ehdotuksen.

Asia p a n n a a n p ö y d ä l l e ensi perjantaina kello 14.30 alkavaan täysistuntoon.

11) Ehdotus laiksi eräiden elintarviketuotteiden valmisteverosta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 112 ja otetaan t o i s e e n k ä s i t t e l y y n siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 46 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 124, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 112. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. V e n n a m o: Herra puhemies! Esillä on elintarvikkeiden valmisteveroa koskeva asia. Jokainen tässä salissa ymmärtänee, että jos elintarvikkeelle määrätään valmistevero, niin se merkitsee kuluttajahintaan korotusta ja se merkitsee myöskin tuottajalle lisärasitusta. On käsittämätöntä, että kun elintarvikkeiden hinnat nimenomaan vasemmistopuolueiden käsityksen mukaan ovat korkeat — ja on myönnettävä ajatellen pienituloista, että elintarvikehinnat ovat maassamme rasittavia — kuitenkin kaikki vanhat puolueet täällä ovat tästä huolimatta panneet elintarvikkeille valmisteveroa. SMP on sitä mieltä, että koko laki on väärä. Tässä maassa pitää ruokaa saada halvalla, ja tässä maassa pitää välttämättömän elintarvikkeen tuottajalle antaa sellainen tuottajahinta, että hän saa kohtuullisen tulon. Tämä on meidän lähtökohtamme. Siksi koko tämä laki, sen ajatuksenjuoksu on väärä. Herra puhemies! Tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään, että valmitevero pantaisiin puoleen siitä, mitä hallitus nyt esittää ja mitä asianomainen valiokunta on hyväksynyt. Tämä valmisteveron alennus merkitsisi helpotusta niin maamme kuluttajaväestölle kuin olisi myös hyödyksi tuottajaväestölle.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 ja 2 § hyväksytään keskustelutta.

3 §.

Keskustelu:

Ed. V e n n a m o: Herra puhemies! Ehdotan, että 3 §:n kohdissa 1, 2, 3, 4 ja 5 mainitut summat alennettaisiin 50 %:lla.

Ed. A n t i l a: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Antilan kannattamana ehdottanut, että kohdissa 1—5 mainitut summat alennetaan 50 %:lla.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Flinck, Forsman, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Jaatinen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinisalo, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vartia, Weckman, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aas, Ahde, Eskman, Friberg, Gestrin, Härkönen, Ilaskivi, Junnila, Karkinen, Knuuti, Laine, Lankinen, Lindeman, Linkola, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Orrenmaa, Partanen, Raatikainen, Rekonen, Salama, Salolainen, Seppä, Sillantaus, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, S. Suominen, Syrjä, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tarvajärvi, Tuomioja, Vaittinen, Westerholm, S. Westerlund, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 136 jaa- ja 17 ei-ääntä; poissa 46.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4—26 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotus laiksi sähkölaitoksista annetun lain muuttamisesta.

Esitellään laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 11 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 59, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelu:

Ed. Mäkinen: Herra puhemies! Sähkölaitoslain 2 §:n 3 momentissa kaupungeille ja kauppaloille annettu privilegio oli varsin ymmärrettävä, koska sillä haluttiin välttää sähkönjakelussa syntyvät päällekkäiset jakelusysteemit, jotka olisivat aiheuttaneet tarpeettomia kustannuksia kaupunkien ja kauppaloiden asukkaille ja lisäksi aiheuttaneet katutilojen käytössä suuria vaikeuksia.

Ehdotetulla lain muutoksella ei voida korjata valtakunnan sähkönjakelussa tällä hetkellä esiintyviä virheitä ja puutteita. Kun on odotettavissa, että muutos toisaalta aiheuttaa vaikeuksia kaupunkisähkölaitosten toiminnalle, en voi pitää ehdotettua lainmuutosta hyvänä. Laki pitäisi mielestäni uusia perusteellisemmin ja

valtakunnallisten haittojen poistamiseksi siirtyä maamme sähkönjakelussa ns. toimilupa-alueisiin, kuten esim. Ruotsissa on asian laita. Toimilupa-alueiden hyväksyjänä olisi tällöin esim. kauppa- ja teollisuusministeriö.

Ed. Tikkanen: Herra puhemies! Sähkölaitoksista annetun lain muutosesitystä valiokunnassa käsiteltäessä todettiin asiantuntijoidenkin taholta mm., että tämän lain osittaisuudistus ei vastaa sitä tarvetta, mitä tässä lain uudistamisessa olisi aikaansaatava. Kun asia on kuitenkin valmisteltavana, voitaneen nyt esitettyä muutosta eräiltä osin kuitenkin pitää tarpeellisena. Sähkönjakelun ja siihen liittyvien palvelusten kehittämisen kannalta ajatus onkin perusteltu, mutta samalla on syytä ottaa huomioon kehityksessä tapahtuvat muutokset ja se seikka, että sähkönjakelussa on edelleenkin korjaamista eikä lainsäädännössä pitäisi asettaa esteitä normaalin toiminnan tarkoituksenmukaiselle toteuttamiselle. Siltä osin lakiehdotuksen 2 §:n 4 momentti olisi eräiden asiantuntijoidenkin mielestä ollut poistettava ja ollut syytä jättää kokonaan pois tästä lakiesityksestä. Mainitsemani momentti koskee nimenomaan kaupunkisähkölaitoksia, joiden asema saattaa eräissä tapauksissa joutua kärsimään.

Kun yleensä voitaneen todeta, että nämä sähkönjakelulaitokset on kaupunkien alueelle perustettu kunnallisina laitoksina, joihin on suoritettu suuria investointeja, olisi niiden toiminta paremmin turvattava. Vaikka lainmuutos turvaakin maaseutuyhtiöiden jo rakennetun verkon säilyttämisen, voi lainmuutos estää kuitenkin järkevän kaupunkilaitosten verkon rakentamisen ja uudistamisen. Kun on vielä olemassa tapauksia, että saman kunnan alueella toimii yli 20:kin jakeluyhtiöitä, asettaa tämä aiheelliseksi kysymyksen, onko kaikki tarkoituksenmukaista.

Kun kaupunkilaitosten kokonaistoiminta on myös kuntalaisten palvelujen kannalta kunkin kunnanvaltuuston päätettävissä, olisi kunnan ja asianomaisen laitoksen kannalta toiminnan kehittämistä ajatellen lainsäädännön oltava siihen soveltuva. Näistä ja asiantuntijoiden esittämistä muista syistä olimmekin valiokunnassa 2 §:n 4 momentin poistamisen kannalla. Kun lain kokonaisuudistus lähitulevaisuudessa toteutetaan, olisi kaupunkilaitosten aseman turvaaminen silloin huomioitava, niin että kunnallisvaltuustolle jää riittävästi päätäntävaltaa kuntansa alueella tehtävistä päätöksistä ja ratkaisuista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

13) Ehdotukset laiksi maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain muuttamisesta.

Esitellään maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 30 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 155 ja ed. L. Linnan ym. lak.al. n:o 215, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 30.

Keskustelu:

Ed. Asunmaa: Herra puhemies! Käsillä on hallituksen esitys laiksi maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain muuttamisesta. Hallitus esitti, että sen nimeksi tulisi maatilatalouden rationalisointirahasto. Ihmeellistä tässä on se, että voidaan todeta tämän lain kohdalla niin kuin monien muittenkin, että budjettiin varataan ensiksi määrärahat ja sen jälkeen vasta tuodaan eduskunnalle hallituksen esitys siltä pohjalta, että budjettiin on varat varattuna.

Esitystä maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä on perusteltu sillä, että tämä nimenmuutos on edellytetty tehtäväksi hallituksen esityksessä valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1972. Edelleen, mainitussa tulo- ja menoarviossa ei ole lainkaan perusteluja tälle asialle. Kuullut asiantuntijat, maatilahallituksen pääjohtaja Suomela ja hallitusneuvos Heikki Liipola olivat valiokunnassa yksimielisiä siitä, että tämä laki on hylättävä, sillä heidän näkemyksensä oli, että kun puhutaan maatilatalouden kehittämisestä tai rationalisoinnista, tämä "rationalisointi" on jonkinlainen hakusana rahastolle. Kun ajatellaan maatilatalouden kehitystä, niin täytyisi mennä selvästi sellaiseen, joka perustuu maatilatalouteen. Niinpä he molemmat esittivät, että tämä laki hylättäisiin; niin oli

esittänyt myöskin valiokunta hylättäväksi. Ylättävää on se, että kun asiantuntijoista pääjohtaja Suomela esimerkiksi käytti sanontaa, mihin myöskin Liipola yhtyi, että ed. L. Linnan rinnakkaisaloitteessa oleva lakiteksti olisi hyväksyttävä, niin nyt kävikin niin että tämä kuitenkin valiokunnassa tuli hylätyksi. Jos tämä olisi hyväksytty, niin olisi tämä laki vuodelta 1966 tullut päivän tasalle, jos näin sanoisi. Tänä päivänä siellä joudutaan elämään kuitenkin asetusten varassa. Oli yllättävää, että valiokunnassa näin käy, vaikka asiantuntijat lähtevät siitä, että tämän yhteydessä olisi voitu toteuttaa sellainen laki, joka olisi ollut ajanmukainen, ja valiokunta kuitenkin asettui hylkäävälle kannalle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

14) Ehdotus taloudellisen, teknisen ja teollisen yhteistyön kehittämisestä Suomen Tasavallan ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi.

Esitellään ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 15 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 85, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelu:

Ed. Tuominen: Herra puhemies! Suomen kauppa ja taloudellinen yhteistyö Neuvostoliiton kanssa on ollut erittäin tärkeä maamme työllisyydelle sekä yleensä maamme talouselämän monipuoliselle kehitykselle. Suurelta osalta Neuvostoliiton kaupan seurausta on, että sodan jälkeen olemme päässeet maamme talouselämää peräti yksipuolisesti dominoineen puunjalotusteollisuuden rinnalle kehittämään jatkuvasti laajenevan metalliteollisuuden, joka pystyy valmistamaan kansainvälisille markkinoille korkeasti jalostettuja tuotteita.

Neuvostoliittoon vienti pitää huomattavalta osalta yllä tekstiili-, jalkine- ja huonekaluteollisuutta. Yhteistyössä Neuvostoliiton kanssa rakennetaan maamme ensimmäinen atomivoimala ja päästään toivottavasti lähiaikoina sopimukseen maakaasun tuonnista Suomeen. Olisi myös pyrittävä tehokkaasti toteuttamaan öljyjohdon rakentaminen Neuvostoliitosta maahamme. Paitsi että se säästäisi kuljetuskustannuksia, se myös helpottaisi yhä polttavammaksi tulevia ympäristönsuojeluongelmia; ei tarvitsisi kuljettaa öljyä meritse ja pitää rannikkojamme jatkuvan öljysaastumisuhan alla. Kuten tunnettua, myös maakaasun käyttö olisi tässä suhteessa edullinen, koska se ei saastuttaisi ilmaa niin kuin nestemäiset polttoaineet tai kivihiili.

Vaikka kauppa ja taloudellinen yhteistyö Neuvostoliiton kanssa on erittäin edullista maallemme, perustuuhan se tiukkaan tasapuolisuuteen ja molemminpuoliseen etuun sekä keskinäiseen riippumattomuuteen, on ollut suorastaan hämmästyttävää, kuinka idänkaupan ja taloudellisen yhteistyön kehittämistä on laiminlyöty. Huolimatta maamme ja Neuvostoliiton taloudellisen yhteistyön pitkistä perinteistä, meille edullisesta maantieteellisestä sijainnista sekä monista esillä olevassa esityksessä mainituista sopimuksista tämän yhteistyön edelleen kehittämiseksi Neuvostoliiton kaupan suhteellinen osuus maamme ulkomaankaupasta on supistunut ollen tällä hetkellä vain noin 12 % eli alhaisempi kuin 20 vuoteen. Se ei vastaa enempää paljon puhuttua tasapuolisuutta ulkomaankaupassa kuin maamme todellisia etujakaan. On myös tunnettua, että asia ei ole kiinni Neuvostoliitosta, vaan suomalaisista vientikapitalisteista, jotka piittaamatta kansallisista näkökohdista tai vähät välittäen siitä, saavatko suomalaiset työläiset työtä, lisäävät yksipuolista tuontia lännestä. Seurauksena on ollut, että ulkomaankauppatasevajaus on noussut ennätyslukemiin ja vajausta yritetään poistaa lisäämällä veroja, maksurasitusta kuluttajille ja suunnittelemalla jälleen uutta devalvaatiota, toisin sanoen tulonsiirtoa vähävaraisilta kuluttajilta vientikapitalisteille.

Tämän tyypillisesti oikeistolaisen suunnan ulkomaankaupassa ovat sanelleet kapitalistien lyhyen tähtäimen konjunktuureihin perustuvat laskelmat ja poliittinen sidonnaisuus lännen suuriin monopoleihin. Niin voidaan pitkällä tähtäimellä menettää paljonkin. Lännen valuuttakriisit voivat aiheuttaa vakavia häiriöitä maamme taloudelle varsinkin ottaen huomioon suureksi paisuneen ulkomaisen velkaantumisemme. Yksin Sveitsin ja Itävallan keväällä

toimeenpanemat revalvaatiot aiheuttivat Suomelle 23 milj. markan velkatappion.

On valitettu, että Suomi ei saa ostaa Neuvostoliitosta haluamaansa öljymäärää. Tosiasiassa Neuvostoliitto olisi muutama vuosi sitten solminut pitkäaikaisen sopimuksen öljyntuonnista Suomen kanssa, mutta suomalaiset ostajat eivät olleet silloin valmiit ostamaan niin suuria öljymääriä ja Neuvostoliitto möi öljynsä muualle. Alamme monessa asiassa menettää ne hyvät lähtöasemat, jotka Suomella oli. Maakaasusopimuksessakin Suomi on jäänyt jälkeen monista Euroopan maista.

Esillä olevan kehyssopimuksen 3 artiklassa todetaan osapuolten tulevan vastaisuudessakin noudattamaan keskinäisissä kaupallisissa ja taloudellisissa suhteissaan voimassa olevien sopimuksiensa mukaista suosituimmuus- ja ei-syrjivää kohtelua. On kuitenkin todettava, että sopimuksista huolimatta määrättyä syrjintää on ollut, ja se on osaltaan jarruttanut Neuvostoliiton samoin kuin yleensä SEV-maiden kanssa käydyn kaupan kehitystä. Tällaista syrjintää on merkinnyt lisenssiviraston johtokunnalle annettu oikeus käyttää negatiivilistoja, ts. olla antamatta tai antaa vain rajoitetusti tuontilisenssejä , jos kyseessä olevalla tavaralla on suomalainen tuottaja. Tämä menetelmä kotimaisen työllisyyden suojaamiseksi joutuu kuitenkin outoon valoon, kun vastaavanlaisia negatiivilistoja ei käytetä lännentuonnin kohdalla. Länsituonti on saanut vapaasti vaikeuttaa työllisyyttä kotimaassamme ja vaikeuttaa vieläpä kaksin verroin, sillä estettäessä negatiivilistalla tuontia SEV:n maista estetään samalla suomalaise viennin mahdollisuuksia ja työllisyyttä.

Neuvostoliitosta tapahtuvan tuonnin syrjintä on erittäin selvästi lisääntynyt sen seurauksena, että Suomi assosioitui EFTAan. EFTA-sopimuksen jälkeen alkoikin selvä alamäki Suomen ja Neuvostoliiton kaupan suhteellisessa osuudessa. Vaikka sopimuksessaan EFTAn kanssa Suomi myönsi Neuvostoliitosta tapahtuvalle tuonnille samat edut kuin EFTA-maille, koitui tästä EFTA-maiden tuonnille huomattavasti suurempi etu. Tuonti Neuvostoliitosta oli tavarakoostumukseltaan sellaista, että se olisi ollut muutoinkin tullivapaata yli 50 %:iin saakka. EFTA-tuonnin kasvaminen on heikentänyt työllisyyttä määrätyillä teollisuusaloilla.

Ulkomaankauppamme johtavilla tahoilla ei ole riittävän voimakkaasti pyritty Neuvostoliiton kaupan lisäämiseen huolimatta sen maamme taloutta tervehdyttävästä vaikutuksesta. Siksi niin tärkeä kuin esillä oleva Suomen ja Neuvostoliiton taloudellista, teknistä ja teollista yhteistyötä koskevan sopimuksen vahvistaminen on, on vielä tärkeämpää todella käytännössä valtiovallan ja viranomaisten toimenpitein huolehtia siitä, että Neuvostoliiton kanssa käytyä kauppaa haittaava syrjintä ja muut jarruttavat tekijät poistetaan. Maamme taloudelliselle kehitykselle, työllisyydelle ja hyvinvoinnille Neuvostoliiton laajat markkinat avaavat suuret mahdollisuudet. Siksi on paneuduttava toimenpiteisiin erityisesti koneiden ja laitteiden tuonnin lisäämiseksi Neuvostoliitosta. Helsingin metron rakentamisessa ja kehittämisessä olisi lisättävä yhteistoimintaa Neuvostoliiton kanssa. Rautateiden sähköistämisessä on ulkomaiset hankinnat edelleen suunnattava Neuvostoliittoon, ja ilmailuliikenteen hankintoja, myös siviililiikenteen osalta, on suoritettava sieltä. On myös tutkittava mahdollisuuksia yhdistää maamme sähköverkosto Neuvostoliiton luoteiseen sähkörenkaaseen sähkön tuonnin lisäämiseksi ja lämpövoimalaitosten turbogeneraattorihankinnat suoritettava itäisestä naapurimaastamme, jossa tällä alalla on suurtuotanto.

Valtion ja kuntien sekä niiden valvonnassa olevien laitosten hankintoja varten on perustettava keskitetty hankintatoimisto, joka huolehtisi hankintojen suorittamisesta pitäen silmällä erityisesti Neuvostoliiton-kauppaa. On myös ryhdyttävä vakaviin toimenpiteisiin öljynkuljetusputkiasiassa sekä nopeutettava neuvotteluja Kostamon kaivoksesta ja yhteistyöstä Siperian suuren metsäteollisuusprojektin toteuttamiseksi. Suomen Pankin on luotonannossaan ja vekselien rediskonttauksessa tehtävä Neuvostoliitosta suoritettavien hankintojen lainoittamiseksi tarkoitettujen lainojen ehdot muita lainanehtoja edullisemmiksi silloin, kun vaihtoehtona on vastaavanlaisen hankinnan suorittaminen jostakin länsimaasta.

Tällaiset toimenpiteet ovat välttämättömiä ulkomaankaupan nykyisen vinosuuntauksen korjaamiseksi ja kauppataseen valtavan vajauksen korjaamiseksi. Ne ovat välttämättömiä maamme talouden tasapainottamiseksi ja työllisyyden turvaamiseksi. On torjuttava kaikki pyrkimykset lähentää maatamme tavalla tai toisella EEC:hen. Jo kokemukset EFTA:sta ja kaikki tosiasiat osoittavat, että vapaakauppajärjestelyt jonkin suljetun kapitalistisen talousalueen kanssa merkitsevät vaikeuksia kaupan kehittämiselle Neuvostoliiton ja sosialististen maiden

kanssa ja vievät maamme ulkomaiseen velkaantumiseen, kasvaviin taloudellisiin vaikeuksiin ja työttömyyteen.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Kansandemokraatit ovat johdonmukaisesti toimineet Suomen ja Neuvostoliiton hyvien suhteiden kehittämisessä. Olemme tyydytyksellä voineet todeta tämän linjan saaneen laajenevaa kannatusta viime vuosina. Tältä pohjalta olemme jälleen käsittelemässä erästä hyvin merkittävää ratkaisua, joka tulee auttamaan Suomen ja Neuvostoliiton välisen yhteistyön kehitystä. Taloudellisen, teknisen ja teollisen yhteistyön kehittämiseen tähtäävä sopimus tulee olemaan eräs virstanpylväs siinä yhteistyön ketjussa, joka pantiin alulle vuonna 1948 ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksen solmiamisella. On todettava, että tässä vaiheessa kansamme keskuuteen vuosikymmeniä kasvatetut ja iskostetut asenteet vielä vaikeuttivat sopimuksen hengen omaksumista. Kuitenkin sitkeällä työllä ja ystävyyssopimuksen suomin edellytyksin voitiin lähteä ennakkoasenteita poistamaan. Tässä tehtävässä on Suomi-Neuvostoliitto-Seura toiminut arvokkaalla tavalla valistus- ja selvitystyötä tehden. Valtuuskuntien vaihto, turistimatkailu ja kulttuuritoiminnan osuus ovat olleet merkittäviä tekijöitä väärien ennakkoasenteiden poistamisessa.

Hallituksen esityksessä käsitellään viime vuosina tapahtunutta kehitystä sekä viitataan pitkäaikaisiin perinteisiin ja Suomen ja Neuvostoliiton välisen yhteistyön laajuuteen. Vuonna 1955 tehty sopimus tieteellis-teknillisestä yhteistoiminnasta on tuottanut merkittäviä tuloksia Suomen ja Neuvostoliiton välisen kanssakäymisen ja yhteistyön laajentumisessa, samoin muut virallisella valtiollisella tasolla tehdyt sopimukset, joita erittäin merkittävästi tukevat ne sopimukset, joita on tehty erilaisten järjestöjen ja yhteisöjen välillä. Ystävyyskaupunkitoiminta on eräs kanssakäymisen muoto, joka on laajentanut yhteistyötä tavallisten kansalaisten tasolle ja tältä osin ratkaisevasti poistanut asenteita ja luonut todellisen ystävyyden kansojemme välille. Nämä tulokset eivät kuitenkaan ole toteutuneet itsestään eikä tämä kehitys suinkaan ole tapahtunut ilman työtä, se on sanottava.

Merkittävä panos Suomen ja Neuvostoliiton suhteiden kehityksessä on sillä avarakatseisella suhtautumisella, jonka aloitti presidentti J. K. Paasikivi ja jota niin voimakkaasti on edelleen kehittänyt nykyinen presidenttimme. Kuitenkin tässä yhteydessä on käsiteltävä myös sitä merkitystä, mikä Suomi-Neuvostoliitto-Seuralla on ollut laajana kansalaisjärjestöjä maittemme välisten suhteiden kehityksessä. On todettava, että kaikkien tässä yhteydessä merkittävien ja mainittujen sopimusten ensimmäinen esilletuoja ja synnyttäjä on ollut Suomi-Neuvostoliitto-Seura. Tämä järjestö on todella paneutunut tehtäväänsä. Suomi-Neuvostoliitto-Seurasta on muodostunut koko kansan järjestö, ja näin se on myös voinut vaikuttaa siihen kehitykseen, mikä tänään on tosiasia, nimittäin että yhä merkittävämpiä sopimuksia maittemme välillä allekirjoitetaan. Kaikkialla Suomessa käsittelevät seuran osastot maittemme välisen kanssakäymisen laajenemista ja siihen liittyviä tehtäviä. Näiden käsittelyjen pohjalta lähtevät myös ne ehdotukset, jotka myöhemmin johtavat näihin merkittäviin sopimuksiin. Ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksen solmiamisen edellä vuonna 1948 seura oli tehnyt hyvin tehokasta ja sitkeää valmistelutyötä, mutta vaikeudet olivat silloin kokonaan toista luokkaa kuin ne ovat tänä päivänä. Kehitys on ollut valtava ja onneksi maallemme, mutta se ei ole tapahtunut ilman työtä. Silloin vain osa kansastamme, sen edistyksellisin osa, kuului Suomi-Neuvostoliitto-Seuran jäsenyyteen, mutta tänään voidaan kertoa tämän ryhmän laajentuneen. Lokakuun 15 päivänä päättynyt jäsenhankinta toi seuraan tällä toimikaudella 10 000 uutta jäsentä, josta jäsenmäärästä nuorison osuus on ilahduttavan suuri. Helsingissä peräti yli puolet uusista jäsenistä on nuorison piiristä.

Suomi-Neuvostoliitto-Seurasta on todella muodostunut laaja kansalaisjärjestö, joka voi toimia entistä tehokkaammin Suomen ja Neuvostoliiton välisen kanssakäymisen laajentamisessa ja ystävyyssuhteiden lujittamisessa. Se voi nostaa esiin yhä uusia muotoja, jotka ovat kummankin maan kansan edun ja edistyksellisen kehityksen mukaisia. Seura voi myös vaikuttaa niiden asenteiden ja ennakkoluulojen poistamisessa, joita vieläkin on olemassa. Se voi myös puuttua tarvittaessa niihin epäterveisiin ilmiöihin, joita silloin tällöin edelleenkin ilmenee meidänkin maassamme. Näihin ilmiöihin on seuran toimesta puututtu esim. Turussa.

Maamme ja kansamme etujen mukaisia sopimuksia on syytä tervehtiä ilolla. Neuvostoliiton kanssa tehtyjen sopimusten avulla on työllistetty suuri määrä kansalaisiamme tällä hetkellä. On hyödyllistä puhua ja kirjoittaa ny-

kyistä enemmän näistä asioista, jotta kansalaisillemme tulee oikea kuva siitä, mitä nämä sopimukset käytännössä merkitsevät. Myös niiden kansalaisten, jotka eivät ole välittömästi näiden tehtävien piirissä, joiden avulla työllisyyttä on lisätty, on tarpeen tietää, mitä taloudellisen, teknillisen ja teollisen yhteistyön kehittämiseen pyrkivät sopimukset Neuvostoliiton kanssa merkitsevät Suomelle.

Laajenevalle kanssakäymiselle on edelleen tarvetta ja uusien yhteistyöhön tähtäävien sopimusten hyväksi on työskenneltävä. Olisi ryhdyttävä kiireellisesti tutkimaan ja toteuttamaan uutena kohteena mainittua yhteistyötä ympäristönsuojelun alalla. Tämä on maittemme sijaintia ajatellen hoidettava nopeasti. Mitä tehokkaammin Suomen ja Neuvostoliiton taholla päästään tässä kysymyksessä yhteistyössä toteuttamaan ympäristön suojelua ja nimenomaan merien saastumisen estämistä, sitä varmemmin voidaan toivoa laajempienkin merialueiden säilyvän saastumiselta. Tähän kysymykseen olisi kiinnitettävä tehokas huomio ennen kuin korvaamattomia vahinkoja ehtii tapahtua. Kummankin maan suuret satamakaupungit ovat jo vaarassa, joten aihetta asian kiireelliselle käsittelylle on.

Yhä useammat asiat vaativat maittemme välisen kanssakäymisen kehittämistä ja laajentamista. Suomen ja Neuvostoliiton ystävyys-, yhteistyö- ja avunantasopimuksen solmiamisesta tulee ensi vuonna huhtikuussa kuluneeksi 24 vuotta. Tämä lähes neljännesvuosisata on ollut todella arvokasta myönteisen kehityksen aikaa maittemme välisten suhteiden kehityksessä. Se on ollut nimenomaan Suomelle taloudellisessakin mielessä ratkaiseva, sillä tämän yhteistyön tuloksena on voitu lisätä hyvinvointia mm. teollistamisen, rakentamisen ja työllistämisen kautta.

Ed. Sinisalo: Herra puhemies! Sopimus taloudellisen, teknillisen ja teollisen yhteistoiminnan kehittämisestä Suomen ja Neuvostoliiton kesken pohjautuu viime vuoden kesällä tapahtuneen tasavallan presidentin Neuvostoliittoon suorittaman matkan yhteydessä ilmaistuun maitten yhteiseen pyrkimykseen luoda parempia edellytyksiä kaupallisten ja taloudellisten suhteiden kehittämiselle. Sopimus merkitsee lähinnä eräänlaisten yleisperiaatteiden määrittelyä yhteistyölle ja sen kehittämiselle sekä monipuolistamiselle.

Sopimuksen perushengen toteuttaminen, taloudellisen yhteistyön laajentaminen, edellyttää erityistoimia, joihin sopimus antaa puitteet.

Suomen kansainvälinen taloudellinen yhteistyö on nykyisin tilassa, joka edellyttää uutta asennetta, jossa kaikkinaisen taloudellisen yhteistyön laajentaminen Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa voi muodostaa vaikeiden ongelmien ratkaisun avaimen. Länsivoittoisuudessaan yhä kasvanut ulkomaankauppamme on vienyt kauppa- ja maksutaseen vajaukseen, jonka seurauksena maatamme on jälleen uhkaamassa devalvointi. Niin sanotut maksutaseen tasapainottamistoimet piste- ja tuonnintasausveroineen ovat osoittautuneet tehottomiksi, kuten kommunistit jo lakien käsittelyn yhteydessä osoittivat. Olemme juuri saaneet viime tiedot kauppataseen vajauksesta vuoden kymmenen ensimmäisen kuukauden osalta. Ne ovat mitä ankarin tuomio sille politiikalle, jota keskustapuolue ja sosialidemokraattinen puolue ovat päävastuullisina olleet toteuttamassa.

Kaikki osoittaa, että olisi otettava kokonaan toinen suunta. Valitettavasti kuitenkin voimakkaana pyrkimyksenä on säilyttää koko kansantaloudellemme epäedullinen suuntaus, vieläpä voimistaa sitä. Tätä osoittaa niin edesmenneen kuin nykyisenkin hallituksen aktiivinen pyrkimys liittää maatamme tavalla tai toisella EEC:n piiriin. Auran hallitus on ilmoittanut osoittavansa tässä aivan erityistä ahkeruutta. Toisaalta tuoreimmat tiedot EEC-neuvotteluehdoista osoittavat vielä aikaisempaakin vakuuttavammin, millaisia koko kansalliselle taloudellemme uhkaavia vaaroja ja kansan maksettavaksi tulevia lisärasitteita nämä suunnitelmat maamme sitomisesta EEC:hen merkitsevät.

Taloutemme länsisidonnaisuus on ensisijaisesti puunjalostusteollisuuden etujen ajamista, ja siinä ilmenee myös kansallisesta kehityksestämme piittaamaton poliittinen asenne. Nämä pyrkimykset ja asenteet ovat johtaneet maamme ja Neuvostoliiton taloudellisen yhteistyön vakavaan väheksymiseen ja sen seurauksena maittemme keskeisen kaupan suhteelliseen supistumiseen ulkomaankauppamme kokonaismäärästä. Tällainen kehitys on nopeasti johtamassa siihen, että Suomen edellytykset taloudellisen yhteistyön kehittämiseen Neuvostoliiton kanssa yleensä vaikeutuvat. Kukaanhan ei voi olla havaitsematta, että useiden länsivaltojen taholta ei jätetä käyttämättä niitä mahdollisuuksia,

joita Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden markkinat taloudelliselle yhteistyölle tarjoavat. Suomi on nopeasti menettämässä asemansa, jonka se taloudellisen yhteistyön uranuurtajana Neuvostoliiton kanssa on saavuttanut. Tällaisen kehityksen pysähdyttämiseksi tarvitaan uusi yleisasenne. On nähtävä, että Länsi-Eurooppa ei ole koko Eurooppa eikä koko maailma. Tarvitaan myös määrätietoisia toimenpiteitä uuden yhteistyösuuntauksen toteuttamiseksi käytännössä.

Nyt vahvistettava sopimus antaakin uusia velvoitteita tämänsuuntaisiin toimiin. Toivottavasti niiden velvoittamana ryhdytään myös sellaisiin organisatorisiin järjestelyihin, että Suomen ja Neuvostoliiton taloudellisen yhteistyön kehittäminen saa ulkomaankauppaa ja muuta taloudellista yhteistyötä hoitavien viranomaisten työssä sellaisen aseman kuin sopimukset ja juhlapuheetkin edellyttävät. Jos vaikka neljännes niistä voimista, jotka nyt uhrataan maallemme yhä rasittavampien länsisuhteiden edelleen vahvistamiseen, käytettäisiin kansantalouden ja kansan etujen mukaisen ulkomaankaupan ja taloudellisen yhteistyön kehittämiseen, olisi tilanne nopeasti parannettavissa.

Ulkoasiainvaliokunta on liittänyt sopimuksen hyväksymistä koskevaan mietintöönsä lausuman, jossa valiokunta pitää tärkeänä, että sekä viralliset elimet että elinkeinoelämä kiinnittävät riittävää huomiota suomalaisten yritysten ja järjestöjen omatoimisen pyrkimyksen tehostamiseen ja koordinoimiseen päämääränä kaupan sekä yhteistyömahdollisuuksien lisääminen Neuvostoliiton kanssa. Tällainen lausuma on todella perusteltu. Esimerkiksi kuntien osalta hankintojen ohjaaminen Neuvostoliitosta tapahtuvaksi on asiallisesti vielä kokonaan järjestämättä ja vailla minkäänlaista keskitettyä hoitoa.

Valtiovalta on osoittanut hämmästyttävää välinpitämättömyyttä pyrkimyksiin etsiä ratkaisua tämänkaltaisiin ongelmiin. Osoituksena tästä on välinpitämätön suhtautuminen Suomen ja Neuvostoliiton kaupan tutkimusyhdistyksen toimintaan eräänä esimerkkinä. Mainittu järjestö on muodostettu siten, että sillä olisi kaikki mahdollisuudet toteuttaa niitä pyrkimyksiä, joiden tärkeyttä valiokunta korostaa. Järjestön työssä ovat mahdollisimman arvovaltaisella tavalla mukana mm. maamme kunnalliset keskusjärjestöt. Kuitenkaan asiallisesti mihinkään käytännöllisiin toimiin ei valtiovallan taholta ole ryhdytty järjestön työn tukemiseksi, vaikka suunnitelmat on tehty yhteistyössä ulkomaankauppaa hoitavien viranomaisten kanssa.

Vallitseva tilanne, nyt vahvistettava sopimus ja viimeksi valiokunnan kannanotto edellyttävät kaikenlaisen välinpitämättömyyden poistamista viranomaisten toiminnasta, joiden tehtävänä on hoitaa suomalais-neuvostoliittolaisia suhteita.

Ed. Puhakka: Herra puhemies! Vuosi 1944 muodosti käännekohdan Suomen ja Neuvostoliiton välisissä suhteissa. Se ulkopolitiikka, jota Suomen Kommunistinen Puolue oli perustamisestaan alkaen edustanut suhteessa Neuvostoliittoon, tuli virallisestikin tunnustetuksi oikeaksi. Kommunistit ja muut kansandemokraatit sodan päätyttyä viitoittivat myös maitten välisen kehityksen, jonka tuli perustua keskeiseen ystävyyteen, luottamuksen aikaansaamiseen, kulttuurivuorovaikutukseen ja maitten väliseen taloudelliseen yhteistyöhön. Tässä yhteydessä on syytä käsitellä viimeksi mainittua.

Maitten välinen kauppa kehittyi suotuisasti vuoteen 1953 saakka. Tuolloin Neuvostoliiton osuus koko ulkomaankaupastamme nousi ensimmäiselle tilalle ollen 23.5 % ulkomaankaupan vaihdostamme. Kaupalla ja taloudellisella yhteistyöllä oli silloin, on ollut sen jälkeen ja on vastaisuudessakin merkittävä vaikutus maamme työllisyydelle.

Metalliteollisuutemme on saanut huomattavia tilauksia. Erityisen maininnan ansaitsevat laivojen tilaukset, jotka ovat monien vuosien ajan työllistäneet telakoitamme. Suomi on rakentanut Neuvostoliitolle voimalaitoksia. Tallinnan suurhotelli on valmistumassa suomalaista työvoimaa käyttäen. Oma myönteinen vaikutuksensa Suomen talouselämälle on ollut Neuvostoliiton myöntämillä halpakorkoisilla luotoilla. Myös maataloustuotteiden markkinoimisongelmien helpottamiseen on Neuvostoliitto ojentanut auttavan kätensä. Huomattava merkitys maamme talouselämälle on ollut Rautaruukin terästehtaan rakentamisella yhteistyössä Neuvostoliiton kanssa. Saimaan kanava oli suuri työkohde. Tosin sen käyttö on toistaiseksi jäänyt vähäiseksi. Pääomanomistajat poliittisista syistä eivät ohjaa kuljetuksia Saimaan kanavalle, vaikka se taloudellisesti olisi niille edullista. Oikeistopiirien jarrutuksesta huolimatta rakennetaan atomivoimalat yhteistyönä ja maamme hankkii sähköveturit Neuvostoliitosta.

Suomen työllisyyden ja talouselämän kehittämisen kannalta on näillä taloudellisen yhteis-

työn ja kaupan aloilla ollut tuntuva merkitys. Kaupan rakenne Neuvostoliiton kanssa on ollut Suomelle edullinen. Me olemme vieneet pitkälle jalostettuja tuotteita, mutta tuoneet pääasiassa raaka-aineita. On selvää, ettei tämä voi jatkua loputtomasti. Kaupan rakenteen muutos on mahdollinen, mutta myös Suomen kansan kannalta toivottu. Jos tuomme Neuvostoliitosta esim. jalostettuja tuoteita, niin tietenkin tuonnin arvo kasvaa ja samassa määrässä vientimme lisääntyy, mikä merkitsee myös maassamme työllisyyden parantumista. Maamme voi, jos se sitä haluaa, siirtää esimerkiksi Länsi-Saksasta, Ruotsista ja Japanista tuotavien koneitten ja laitteitten ostoa Neuvostoliittoon. Tällä teolla olisi maksutasettamme parantava ja työllisyyttämme edistävä vaikutus.

Mainitsin alussa, että vuonna 1953 oli Neuvostoliiton suhteellinen osuus ulkomaankaupastamme 23.5 %. Sen jälkeen se on supistunut. Vuonna 1963 se oli enää 16.5 % ja viime vuonna vain 12.2 %. Tämän huomioon ottaen oli vedettävä se johtopäätös, ettei entisin, perinteisin muodoin kauppa ja taloudellinen yhteistyö voinut riittävästi laajentua. Oli siis löydettävä uusia taloudellisen yhteistyön muotoja. Niistä tiettävästi keskusteltiin vuonna 1970 presidentin Neuvostoliiton vierailun yhteydessä. Maitten väliseksi periaatteelliseksi sopimukseksi se muovautui tämän vuoden keväällä. Sitä sopimusta parhaillaan käsittelemme. Se käsittää taloudellisen, teknisen ja teollisen yhteistyön kehittämisen ja syventämisen maittemme välillä. Sopimus käytäntöön sovellettuna merkitsee syvälle luotaavia muutoksia maitten välisissä taloudellisissa suhteissa, sillä sisältäähän se periaatteessa kaikkien tuotannon alojen osalta kansainvälisen työnjaon. Meistä suomalaisista ratkaisevasti riippuu, käytämmekö tarjottua tilaisuutta hyväksemme. Suomen oma etu vaatii periaatesopimuksen käytäntöön soveltamista.

Muutamia merkkejä eräillä aloilla sopimuksen soveltamisesta jo on.

Maakaasujohdon Suomeen vetämisestä ja kaasun teollisuudessamme käyttämisestä on periaatteessa sovittu. Neuvostoliiton puolella olevan Kostamuksen rautamalmiesiintymän käyttämistä Suomen ja Neuvostoliiton tarpeisiin tutkitaan. Tätä malmia esimerkiksi Rautaruukki Oy voisi käyttää taloudellisesti terästuotannossa. Suomi voi suorittaa Kostamuksessa yhdyskunnan rakentamistyötä. Mahdolliseksi tullee myös itse kaivoksessa suomalaisen työvoiman käyttö. Silloin kun Suomi sitä haluaa ja kun rahoitus järjestyy, ollaan Neuvostoliiton puolelta valmiit työt aloittamaan Kostamuksessa.

Parhaillaan jatketaan neuvotteluja Pääjärven metsätyökeskuksen rakentamisesta, joka tapahtuisi suomalaista työvoimaa käyttäen. Alun pitäen on ollut tarkoitus, että itse metsätyöt suoritettaisiin neuvostoliittolaisen työvoiman turvin, mutta mahdollisuuksia on, että myös suomalainen työvoima voi jossain määrin tulla kysymykseen.

Enson tehtaitten uusiminen on tarkoitus toteuttaa Suomen toimesta. Rajakaupan puitteissa keskustellaan yhteishankkeena asuntotalojen rakentamista, jolloin Neuvostoliitto tuottaisi elementit ja Suomi kaikki sisustukseen kuuluvat tarvikkeet.

Tässä vain muutama esimerkki näköpiirissä olevista taloudellisen yhteistyön kohteista.

Myönteisten tekijöitten rinnalla on myös kielteisiä ilmiöitä. Maassamme on vielä voimia, jotka pyrkivät estämään maitten välisen taloudellisen yhteistyön laajentumisen ja syventymisen. Näin siitä huolimatta, että yhteistyö tunnustetaan molempien maiden etujen mukaiseksi. Esimerkiksi puunjalostusteollisuuden piirissä taantumuksellisimmat ainekset eivät salli edes keskustelun aloittamista kansainvälisestä työnjaosta puunjalostusteollisuuden alalla. Jos kuitenkin katselemme Suomen etua, on se suorastaan välttämättömyys. Meidän raaka-ainevaramme ovat rajoitetut. Emme kykene maailman markkinoille tuottamaan Neuvostoliittoon verrattuna suuria määriä puunjalostusteollisuuden tuotteita. Neuvostoliiton raaka-ainevarat huomioon ottaen sillä on toistaiseksi rajattomat mahdollisuudet tuotannon laajentamiseen ja siten myös puunjalostustuotteitten tarjoamiseen maailmanmarkkinoille. Laadullisesti ei ehkä Neuvostoliitto vielä ole kilpailukykyinen maamme puunjalostusteollisuuden kanssa, mutta se voi olla sitä muutaman vuoden kuluttua. Hintakilpailussa, jos Neuvostoliitto sitä haluaa, se voi lyödä meidät aina maailmanmarkkinoilla. Nämä tekijät huomioon ottaen on Suomen edun mukaista tälläkin alalla työnjaon toteuttamisen aloittaminen.

Suomen ja Neuvostoliiton kaupan ja taloudellisen yhteistyön kehittämistä voidaan tarkastella myös maksutaseemme kannalta, niin kuin aikaisemmissa puheenvuoroissa jo on sanottu. Jos olisimme ajoissa laajentaneet kauppaa Neu-

vostoliiton ja muitten sosialististen maitten kanssa, ei meillä olisi tällaista maksutaseongelmaa. Näitten maitten kanssa kauppa on bilateraalista eli vaihtokauppaa. Ajoittain esiintyvä tuonnin ja viennin enemmyys tasoittuu aikanaan. Ottaen huomioon nykyiset maksutasevaikeutemme tulisi vihdoinkin toteuttaa syvemmälle ja laajemmalle menevät muutokset maiden välisessä taloudellisessa yhteistyössä. Siihen tarjoaa käsillä oleva sopimus erinomaiset edellytykset, kun vain me suomalaiset käytämme sitä hyväksemme. Sopimuksen käytännössä toteuttaminen tulee koitumaan molempien maitten eduksi.

Ed. E. Niskanen: Herra puhemies! Suomen ja Neuvostoliiton taloudellista, teknistä ja teollista yhteistyötä koskeva sopimus on maittemme välisten suhteiden jatkuvan kehittämisen kannalta erittäin merkittävä asiakirja. On syytä korostaa hallituksen toteamusta siitä, että sopimuskohtien usein yleisluontoiset sanonnat johtuvat asiakirjan esisopimuksen luonteesta. Yhteistyön kohteena olevat alat ovat jo kasvaneet niin laajoiksi ja monipuolisiksi, että niitä koskevat velvoitteet on syytä pukea joustavaan ja periaatteelliseen muotoon. Suomen kannalta tämä nyt solmittava sopimus liittyy hyvien naapurisuhteiden ja rauhantahtoisen puolueettomuuspolitiikan toteuttamiseen. Jo aikaisemmin Suomi on osallisena vastaavassa pohjoismaista yhteistyötä koskevassa yleissopimuksessa, joka kodifioi tämän yhteistyön alalla kertyneet saavutukset. Siksi on ilolla tervehdittävä sitä, että Neuvostoliiton kanssa tapahtuva yhteistyö saa samantapaiset puitteet.

Sopimuksen luonteesta ja merkityksestä saa myös kuvan, kun palauttaa mieliin, että sopimuksen valmistelu pantiin alulle tasavallan presidentin virallisen Neuvostoliiton vierailun yhteydessä kesällä 1970. Tällöin uusittiin yya-sopimus 20 vuodeksi. Silloisen pääministeri Ahti Karjalaisen ja pääministeri A. N. Kosyginin Moskovan tapaamisen yhteydessä, jolloin ttt-sopimus allekirjoitettiin, julkaistussa tiedonannossa korostetaan samaten yya-sopimuksen merkitystä sekä annetaan tunnustus Suomen pyrkimykselle rauhantahtoisen puolueettomuuspolitiikan toteuttamiselle kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden eduksi. Konkreettisesti Suomen pääministerin Moskovan vierailun yhteydessä julkaistussa kommunikeassa myös mainitaan nimenomaan nyt käsiteltävänä olevan sopimuksen piiriin kuuluvat erittäin merkitykselliset yhteistyösuunnitelmat, Suomen teräsputkien toimitus Neuvostoliittoon ja Pääjärven metsätalouskeskuksen rakentaminen. Neuvostoliitto puolestaan vie Suomeen luonnonkaasua sekä on valmis osallistumaan Rautaruukin laajentamiseen sekä kahden atomivoimalan rakentamiseen.

Neuvostoliiton kannalta Suomen kanssa solmittu ttt-sopimus on osa sitä sopimusten verkostoa, jota Neuvostoliitto pyrkii luomaan edesauttaakseen ja vahvistaakseen Euroopan kansojen turvallisuutta ja rauhanomaista yhteistyötä. Samoin sopimus, kuten suomalais-neuvostoliittolaisessa tiedonannossakin todetaan, rakentuu Neuvostoliiton Kommunistisen Puolueen 24. edustajakokouksen päätöksille, jotka avaavat uusia mahdollisuuksia molemminpuolisesti hyödyllisen suomalais-neuvostoliittolaisenkin taloudellisen yhteistoiminnan kehitykselle.

Eurooppalaista perspektiiviä tämä sopimus saa siitä, että se on molempien maiden yhteinen yhteistyöpyrkimyksen ilmaus, jonka tarkoituksena on tasoittaa olemassa olevia tai rakenteilla olevia taloudellisen kanssakäymisen esteitä. Tätä taustaa vasten katsottuna sopimuksen johdannossa mainittu Yhdistyneiden Kansakuntien Euroopan taloudellisen komission eli ECE:n merkitys on huomattava ja on oikein, että ECE mainitaan samassa yhteydessä, kun käsitellään pyrkimyksiä edistää yleiseurooppalaisen yhteistyön aikaansaamista erilaisia taloudellisia ja yhteiskunnallisia järjestelmiä edustavien järjestelmien kesken. Sekä ajankohta että asia ovat maamme kannalta otollisia nyt, kun Suomi aktiivisesti toimii Euroopan valtioiden turvallisuuden ja yhteistyön järjestämiseksi.

Ajankohtaisen kauppapoliittisen kehityksen kannalta on myös erittäin huomioon otettavaa, että ttt-sopimus sisältää nimenomaisen maininnan siitä, että suosituimmuus- ja ei-syrjintäklausuuli kuuluu maittemme välisen kaupankäynnin peruskiviin. Suosituimmuusperiaate Neuvostoliiton kaupassamme on erittäin myönteinen tekijä kannaltamme ottaen huomioon myös maailmassa nyt puhaltavat protektionistiset tuulet. Erityisen kehittämisen kohteena sopimuksen mukaan ovat ilmeisesti ne alat, joilla kummallekin maalle ominaiset taloudelliset edellytykset erityisesti raaka-ainevarojen ja tuotannon erikoistumisen suhteen tarjoavat suotuisat kehitysmahdollisuudet. Tämä on sekä luonnollista että myös parhaita tuloksia lupaava kehityslinja.

Tältä kohden sopimus myös vastaa niitä pyrkimyksiä, jotka tällä hetkellä ovat tiedossa taloudellisen yhteistyön neuvoston eli SEV:in kehittämisen suhteen. Suomi puolestaan ttt-sopimuksen johdonmukaisena jatkona on asettanut työryhmän valmistelemaan yhteistyötä tarkoittavaa yhteydenottoa SEV:iin. Tältä työryhmältä sosialidemokraatit odottavat niin ripeää työtä, että sen tulokset olisivat käytettävissä Suomen tehdessä ratkaisujaan Euroopan integraatiokehityksen suhteen. Sekä SEV-kontaktimme että -sopimus tekee kuitenkin Suomen osalta pääomakysymyksen erittäin ajankohtaiseksi ja jopa vaikeaksi ratkaistavaksi. Neuvostoliitto on mahtava, teollinen maailmanvaltio, jonka kehityssuunnitelmat ovat sen mukaiset. Useimmilla aloilla Suomella on sen vuoksi sekä tuotannon että pääoman suhteen voitettavanaan suuria vaikeuksia. Tilanne Neuvostoliiton markkinoilla kiristyy myös kansainvälisen paineen alla jatkuvasti. Vaikka ttt-sopimus luo sekä yhteistyölle että viennillemme uusia edellytyksiä, niin periaatteellisia kannanottoja on seurattava arkipäiväinen ja kova kehitystyö.

Viimeksi käydyissä kauppaneuvotteluissa on jo voitu voittaa eräitä viennissämme esiintyneitä vaikeuksia, mutta varsinkin esim. metallialan suhteen Suomen on syytä suorittaa jatkuvia vientiponnistuksia, samalla kun oman maamme ostokykyä ja markkinoita vastaavasti on työstettävä Neuvostoliiton tuontimme hyväksi. Kun yhteistyö käytännössä tapahtuu yritysten ja järjestöjen kesken, on Suomen valtiovallalla erittäin vastuullinen tehtävä omalta osaltaan edistää ja turvata yhteistyötä. Käytännössä esim. voivat tulla kysymykseen erityisen Neuvostoliiton kaupan rahaston perustaminen, kauppakamarimme vahvistaminen Moskovassa, suurlähetystömme kaupallisen osaston laajentaminen, ja kuten ulkoasiainvaliokuntakin mietinnössään toteaa, suomalaisten yritysten ja järjestöjen omatoimisten pyrkimysten tehostaminen ja koordinoiminen.

Herra puhemies! Valtiovallan panos ei kuitenkaan voi yritysten ja järjestöjen harteilta poistaa sitä huomattavaa vastuuta, mikä niillä on itsellään jo suoranaisesti kaupankäynnin edistämisessä. Tässä mielessä äskettäin julkaistu tuontitutkimus oli murheellista luettavaa. Runsaasti yli puolet maamme yrityksistä ei ollut koskaan harkinnutkaan pyytää tarjousta vastaavasta neuvostoliittolaisesta tuontitavarasta harkitessaan tuontiehdotuksia. Järjestöjen ja yritysten omatoimisen ponnistuksen kiihdyttäjänä luulisin myös kasvavassa määrin olevan se välitön hyöty, jonka ne kaupankäynnissä saavat. Näiden ajankohtaisten pyrkimysten ohella on lopuksi syytä mainita myös huhtikuisessa Moskovan tiedonannossa ollut kohta pitkäaikaisesta 10—20 vuoden tähtäimestä ttt-yhteistyön kehittämiseksi. Sosialidemokraattinen puolue ja sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä tervehtivät tyydytyksellä tätä sopimusta ja sitä, että se nyt on saatu eduskunnan käsittelyyn.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

P u h e m i e s: Edustajille jaetut hallituksen esitykset n:ot 181—193 voitaneen nyt esitellä valiokuntaan lähettämistä varten.

Hyväksytään.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

p e r u s t u s l a k i v a l i o k u n t a a n

Ehdotuksen laiksi huoneenvuokrien sovittelusta Helsingin kaupungissa ja eräissä muissa kunnissa annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 181;

v a l t i o v a r a i n v a l i o k u n t a a n:

Ehdotuksen laiksi aluevaihdosta valtion ja Kuopion kaupungin välillä

sisältävä hallituksen esitys n:o 182; ja

Veitsiluoto Osakeyhtiön ottamien lainojen vakuudeksi annettavia valtiontakauksia

koskeva hallituksen esitys n:o 183;

p a n k k i v a l i o k u n t a a n

Ehdotuksen laiksi postipankkilain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 184;

valtiovarainvaliokuntaan

Ehdotuksen laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 185;

valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto laki- ja talousvaliokunnalta,

Ehdotukset laeiksi tulo- ja omaisuusverolain sekä kunnallishallituksesta kaupungissa ja maalaiskuntain kunnallishallinnosta annettujen asetusten muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 186;

pankkivaliokuntaan

Ehdotukset laeiksi liikepankkilain, säästöpankkilain, osuuspankkilain ja kiinnitysluottopankkilain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 187;

sivistysvaliokuntaan

Ehdotuksen laiksi Etelä-Hämeen keskusammattikoulun luovuttamisesta Hämeenlinnan seudun ammattikoulun kuntainliitolle

sisältävä hallituksen esitys n:o 188;

talousvaliokuntaan

Ehdotuksen laiksi vähittäiskaupan liikeajasta annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 189;

valtiovarainvaliokuntaan

Ehdotuksen laiksi valtion varmuusvarastoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 190;

sosiaalivaliokuntaan

Ehdotukset laeiksi työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 191; sekä

talousvaliokuntaan

Ehdotuksen laiksi päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 192.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti eduskunnan ensi perjantaina kello 14.30 pidettävään istuntoon;

15) **Outokumpu Oy:n ulkomaisten lainojen vakuudeksi annettavia valtiontakauksia**

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 51;

16) **Ehdotuksen laiksi kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain muuttamisesta**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 12;

17) **Ehdotukset laeiksi yrittäjien eläkelain 9 ja 13 §:n sekä maatalousyrittäjien eläkelain 10 §:n muuttamisesta**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 14; sekä

18) **Ehdotuksen laiksi talonmiesten työaikalain 19 §:n muuttamisesta**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 15.

Puhemies: Edustajille jaettu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 16 voitaneen nyt esitellä pöydällepanoa varten.

Hyväksytään.

Suomen, Norjan ja Ruotsin välisen Pohjoiskalotin ammattikurssikeskusta koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymistä

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 16 esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvos-

ton ehdotuksen mukaisesti ensi perjantaina kello 14.30 pidettävään istuntoon.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi perjantaina kello 13, jolloin on kyselytunti, ja toinen istunto on kello 14.30.

Täysistunto lopetetaan kello 19.26.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

98. Perjantaina 12 p. marraskuuta 1971

kello 13.

Päiväjärjestys.

Siv.

Suullisia kysymyksiä:

1) Ed. Juvelan suull. ksm. n:o 304 kehitysluoton myöntämisestä Turkin hallitukselle 2718

2) Ed. Kortesalmen suull. ksm. n:o 312 vapaakappaleoikeuden hankkimisesta Oulun yliopiston kirjastolle ..... „

3) Ed Tupamäen suull. ksm. n:o 316 terveydenhoitolain pienkaupoille aiheuttamista vaikeuksista 2719

4) Ed. Mäen suull. ksm. n:o 317 muutoksien aikaansaamisesta terveydenhoitomääräyksiin kaupan osalta 2720

5) Ed. Mäen suull. ksm. n:o 318 toimenpiteistä maksutaseongelman selvittämiseksi ..... „

6) Ed. Kuusisen suull. ksm. n:o 320 diplomaattisten suhteiden solmiamisesta Vietnamin Demokraattisen Tasavallan kanssa 2721

7) Ed. Pohjosen suull. ksm. n:o 321 vesiensuojelun kokonaisohjelman laatimisesta 2722

8) Ed. Taipaleen suull. ksm. n:o 322 aseidenriisuntaneuvottelukunnan kokoonpanosta 2723

9) Ed. Laation suull. ksm. n:o 323 vaikeuksissa olevien vapaussodan rintamamiesten aseman parantamisesta .... „

10) Ed. Honkosen suull. ksm. n:o 324 lääkärikoulutuksen aloittamisesta Tampereella 2724

11) Ed. Suomen suull. ksm. n:o 325 kalliinpaikan verovähennysoikeudesta Uudessakaupungissa 2725

12) Ed. E. Niemelän suull. ksm. n:o 326 eräiden pakkolunastuskorvausten maksatusten jouduttamisesta ..... „

Siv.

13) Ed. Kohtalan suull. ksm. n:o 327 kunnallistalouden neuvottelukunnan asettamisesta 2725

14) Ed. Kohtalan suull. ksm. n:o 328 kunnianeuvostojen tuomiovallasta puolustusvoimissa 2726

15) Ed. Härkösen suull. ksm. n:o 329 ylityökorvauksen suorittamatta jättämisestä TVL:n tiemestareille ..... „

16) Ed. Westerholmin suull. ksm. n:o 330 eräiden asuntokiinteistöjen omistajien vapauttamisesta kadun kunnossapitovelvollisuudesta ..... „

17) Ed. Knuuttilan suull. ksm. n:o 331 sosiaaliturvapäätösten saannin jouduttamisesta ..... „

18) Ed. Vaittisen suull. ksm. n:o 332 alkoholiongelman ratkaisemisesta ..... „

19) Ed. Vaittisen suull. ksm. n:o 333 toimenpiteistä huumausaineongelman vaikutusten rajoittamiseksi ..... „

20) Ed. Kortesalmen suull. ksm. n:o 334 toimenpiteistä kehitysvammaisten työnsaantivaikeuksien poistamiseksi .... „

21) Ed. Procopén suull. ksm. n:o 335 rintamamieseläkkeen vaikutuksesta perheen aikaisempaan eläketurvaan .... „

22) Ed. Vilmin suull. ksm. n:o 336 Rovaniemen maalaiskunnassa olevan Pekkalan lossin liikenteessä pitämisestä .... „

23) Ed. Pohjosen suull. ksm. n:o 337 lääkärien ravitsemusopetuksen kehittämisestä ..... „

24) Ed. Laineen suull. ksm. n:o 338 vähimmäispalkkamääräysten mukaisen palkan maksamisesta ..... „

25) Ed. Laineen suull. ksm. n:o 339 kuntien oikeuttamisesta saamaan kehitysalueluottoja ja -lainoja ..... „

Siv.

26) Ed. Hetemäen suull. ksm. n:o 340 kansa- ja oppikoulun opettajien jatkokoulutuksen tarkoituksenmukaisuudesta 2726

27) Ed. Fribergin suull. ksm. n:o 341 äänioikeutettujen vankien äänestysmahdollisuuden turvaamisesta ..... „

28) Ed. Stenbäckin suull. ksm. n:o 342 eräiden alueiden liittämisestä Helsingin kaupunkiin ..... „

29) Ed. Honkosen suull. ksm. n:o 343 Tampereen teknillisen korkeakoulun itsenäistymisestä ..... „

30) Ed. Honkosen suull. ksm. n:o 344 Pirkanmaan maakuntakirjaston tehtävien antamisesta Tampereen kaupunginkirjastolle ..... „

31) Ed. Lankisen suull. ksm. n:o 345 rauta- ja moottoritien rakentamisesta Vuosaareen ..... „

32) Ed. Sandelinin suull. ksm. n:o 346 viisipäiväiseen postinjakeluun siirtymisestä ..... „

33) Ed. Vilmin suull. ksm. n:o 347 Tornion terästehdassuunnitelman valmistumisen viivästymisestä ..... „

34) Ed. Tähkämaan suull. ksm. n:o 348 ulkolaisten kalastajien pyydystämän kalan markkinoimisesta tullivapaasti Suomeen ..... „

35) Ed. Sandelinin suull. ksm. n:o 349 Längelmäveden vesistön ympäristökunnille jätevesien puhdistämisesta aiheutuvista kustannuksista ..... „

36) Ed. Vaittisen suull. ksm. n:o 350 terveyspoliittisen tiedotustoiminnan tehostamisesta ..... „

37) Ed. Kohtalan suull. ksm. n:o 351 sivukorkeakoulun perustamisesta Lahden kaupunkiin ..... „

38) Ed. Hanhirovan suull. ksm. n:o 352 Tornion terästehtaan suunnittelutyön viivästymisestä ..... „

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Lähteenmäki.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ed. Juvelan suull. ksm. n:o 304 kehitysluoton myöntämisestä Turkin hallitukselle.

Ed. Juvela: Herra puhemies! Esitän hallituksen asianomaiselle jäsenelle vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten on perusteltavissa, että Suomen hallitus aikoo myöntää kehitysluottoa NATO:n sotilasliittoa tukevalle ja äärioikeistolaisia hallintomenetelmiä toteuttavalle Turkin hallitukselle?

Ulkoasiainministeri Mattila: Herra puhemies! Vastauksena ed. Juvelan suulliseen kysymykseen pyydän esittää kunnioittavasti seuraavaa:

On ollut puhetta Turkin kanssa noin 4 milj. markan kehitysluoton myöntämisestä Turkille, mutta tämä asia on nyttemmin rauennut.

Ed. Juvela: Herra puhemies! Esitän seuraavan lisäkysymyksen:

Eikö tällaisen avun antaminen tosiasiassa merkitse epäsuoran tuen antamista erittäin taantumuksellisia hallintomenetelmiä toteuttavalle Turkin hallitukselle?

Ulkoasiainministeri Mattila: Herra puhemies! Hallituksella on perusohjeena siis kehitysyhteistyöpolitiikassa kuten koko puolueettomuuspolitiikassamme, että kannatamme kansainvälisen oikeuden periaatetta, että emme puutu minkään maan sisäisiin asioihin. Mitä tulee Turkkiin erikoisesti, niin sille ovat antaneet kehitysluottoja niin itä kuin länsi. Se on saanut suunnilleen puolet molemmilta puolilta kehitysluottoja. Me katsomme, että menettelimme myöskin hyvien tapojen mukaisesti, varsinkin kun meillä on diplomaattiset suhteet, mm. valtiovierailukin tapahtui tähän maahan tämän vuoden kuluessa.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ed. Kortesalmen suull. ksm. n:o 312 vapaakappaleoikeuden hankkimisesta Oulun yliopiston kirjastolle.

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Kysyn kunnioittavasti ministeriltä:

Aikooko hallitus ryhtyä toimiin täydellisen vapaakappaleoikeuden hankkimiseksi Oulun yliopiston kirjastolle?

Opetusministeri Louekoski: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Kortesalmen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Vapaakappaleiden luovutus maassamme perustuu vuonna 1919 annettuun painovapauslakiin sekä valtioneuvoston samana vuonna tekemään päätökseen. Painovapauslain mukaan kirjanpainaja on velvollinen toimittamaan maksutta Helsingin yliopiston kirjastoon julkisia kokoelmia ja tieteellisiä laitoksia varten viisi virheetöntä kappaletta painamiansa tuotteita. Valtioneuvoston päätöksen mukaan Helsingin yliopiston kirjastoon toimitetut vapaakappaleet jaetaan siten, että painokirjoituksista Helsingin yliopiston kirjasto, eduskunnan kirjasto, Åbo Akademin kirjasto, Turun yliopiston kirjasto ja Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun, nyttemmin Jyväskylän yliopiston kirjasto saavat kukin yhden kappaleen. Painotuotteet, joita eduskunnan kirjasto ei liitä kokoelmiinsa, joutuvat Oulun yliopiston kirjastolle. Yliopisto luovuttaa niistä Oulun kaupungin kirjastolle ne painotuotteet, jotka eivät ole tarpeellisia yliopistolle, mutta ovat tarpeellisia itse kirjastolle. Vapaakappaleista, joita toimitetaan kaksi kappaletta, toinen joutuu Helsingin yliopiston kirjastolle, ja toista kappaletta saa Turun yliopisto sen, mikä on painettu suomeksi tai vieraalla kielellä sekä Åbo Akademin kirjasto sen, mikä on painettu ruotsiksi.

Oulun yliopisto on esittänyt opetusministeriölle, että vapaakappaleoikeuksia laajennettaisiin siten, että Oulun yliopiston kirjastolle myönnettäisiin kuudes ensisijainen vapaakappaleoikeus kotimaisiin painokirjoituksiin, jolloin Oulun yliopiston osittainen vapaakappaleoikeus voidaan siirtää jollekin muulle kirjastolle. Ellei uutta vapaakappaleoikeutta voida myöntää, Oulun yliopisto pyytää harkitsemaan, olisiko mahdollista siirtää eduskunnan kirjaston ensisijainen vapaakappaleoikeus Oulun yliopiston kirjastolle ja antaa eduskunnan kirjastolle oikeus saada vapaakappaleita Åbo Akademin kirjastolle tulevista vapaakappaleista sekä lisäksi valtion kustantamista painotuotteista ja oikeusministeriölle painovapauslain mukaan luovutettavasta kirjallisuudesta.

Opetusministeriön toimesta selvitetään parhaillaan asiaa perusteellisesti. Ministeriö asetti joulukuun 18 päivänä 1969 toimikunnan, joka sai muiden kirjastopolitiikkaa koskevien tehtäviensä lisäksi selvitettäväkseen korkeakoulukirjastojen perusorganisaation sekä erityyppisten kirjastojen tehtävät ja erikoisesti kurssikirjastojen tehtävät tässä organisaatiossa. Organisaatiokysymystä selvitettäessä toimikunta on joutunut perusteellisesti tutkimaan myös vapaakappalekirjastojärjestelmää ja sen tarkoituksenmukaisuutta. Toimikunta selvittää parhaillaan myös kysymystä siitä, onko kirjastopoliittisesti ja valtiontaloudellisesti mahdollista tehdä vapaakappalekirjastoverkostossa sellaisia uudelleenjärjestelyjä, jotka antaisivat mahdollisuuden tieteelliselle kirjastolaitokselle entistä tehokkaammin täyttää tutkimusta ja opetusta palvelevan tehtävänsä. Toimikunta saa työnsä valmiiksi kuluvan vuoden loppuun mennessä. Saatuaan toimikunnan ehdotuksen opetusministeriö tulee pyytämään mietinnöstä eri osapuolten lausunnot. Näin kertyvän aineiston perusteella opetusministeriö tulee tarvittaessa tekemään vapaakappalekirjastokysymystä koskevan kokonaisesityksen. Tässä yhteydessä tulee myös Oulun yliopiston kirjaston vapaakappaleoikeus ratkaistavaksi.

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Tiedustelen vielä ministerin vastauksen johdosta: Milloin ministeriön mainitsema työ tämän asian ratkeamiseksi tulee lopullisesti valmiiksi, ts. milloin voidaan saada päätös nimenomaan Oulun yliopiston osalta?

Opetusministeri Louekoski: Herra puhemies! Jos otetaan huomioon lausunnoille varattava kohtuullinen aika, uskoisin, että ensi syksyyn mennessä tämä asia on saatu päätökseen.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ed. Tupamäen suull. ksm. n:o 316 terveydenhoitolain pienkaupoille aiheuttamista vaikeuksista.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä sen kohtuuttomuuden korjaamiseksi, että ensi vuoden alussa kokonaisuudessaan voimaantuleva uusi terveydenhoitolaki johtaa tuhansien pienkauppojen ovien sulkemiseen ja kuluttajapalvelusten huomattavaan vähenemiseen?

Sosiaali- ja terveysministeri Lahtinen: Herra puhemies! Kysymyksestä on esitetty olet-

tamuksia, jotka eivät sellaisenaan ehkä pidä paikkaansa. Toteaisin kuitenkin asian johdosta, että elintarvikkeiden myyntiä koskevat määräykset perustuvat terveydenhoitolakiin, joka annettiin 27 päivänä elokuuta 1965 ja tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1967. Tämän terveydenhoitolain mukaan sääntönä on, että huoneistoon, jossa pidetään kaupan elintarvikkeita, tulee olla riittävän tilava ja puhdas sekä sisustettu ja järjestetty siten, että se voidaan helposti puhdistaa ja että siellä voidaan elintarvikkeita niin käsitellä, että tautien tartunnan leviäminen ja muiden terveydellisten epäkohtien syntyminen voidaan estää. Lain 90 § edellyttää, että rakennus, huoneisto, laitos ja laite on saatettava mainitun lain mukaiseen kuntoon viiden vuoden kuluessa lain voimaan tulosta, jollei terveydenhoitolautakunta myönnä tästä velvollisuudesta helpotusta.

Kun näissä määräyksissä todellakin on kysymys terveydellisten näkökohtien vaatimien puutteiden korjaamisesta ja kun vähittäiskaupalla on ollut jo 6 1/2 vuotta aikaa mukautua tämän terveydenhoitolain määräyksiin ja kun lisäksi edelleenkin terveydenhoitolautakunta voi myöntää helpotuksia näistä määräyksistä, ei hallituksella ole mitään syytä ryhtyä muuttamaan terveydenhoitolain ja siihen perustuvan asetuksen säännöksiä.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Teen ensimmäisen lisäkysymyksen:

Kuinka hallitus aikoo turvata riittävän palvelutason niillä alueilla, joissa pienkaupat joutuvat suuressa määrin lopettamaan toimintansa, nimittäin erityisesti maaseudulla ja myös kaupunkien vanhoilla alueilla?

Sosiaali- ja terveysministeri Lahtinen: Herra puhemies! Kaupan palvelujärjestelmän kehittäminen on suuren luokan kysymys, joka on erikseen tutkittava. Lähinnä on luonnollista, että kaupan omassa piirissä ja sen organisaatioiden piirissä ja myöskin kauppa- ja teollisuusministeriössä tutkitaan, mitä mahdollisuuksia on turvata kaupan palvelut. Hallituksen piirissä ei ole vielä ryhdytty toimenpiteisiin, mutta tiedän, että kaupan organisaatiot asiaa parhaillaan selvittävät.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ed. Mäen suull. ksm. n:o 317 muutoksien aikaansaamisesta terveydenhoitomääräyksiin kaupan osalta.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Kunnioittavasti kysyn asianomaiselta valtioneuvoston jäseneltä:

Aikooko hallitus esittää joitakin muutoksia ensi vuoden alussa voimaan tuleviin terveydenhoitomääräyksiin kaupan osalta?

Sosiaali- ja terveysministeri Lahtinen: Herra puhemies! Edelliseen vastaukseen viitaten ilmoitan, että hallitus ei aio ryhtyä toimenpiteisiin säännösten muuttamiseksi.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Kunnioittaen lisäkysymyksenä kysyn:

Kun vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana on tapahtunut yli 2 200 yrityskuolemaa, mistä nämä mahtanevat johtua?

Sosiaali- ja terveysministeri Lahtinen: Herra puhemies! Tuskinpa ne ainakaan terveydenhoitolaista johtuvat.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Teen toisen lisäkysymyksen:

Eikö hallitusta kiinnosta se, että kaupan palvelukset heikentyvät nimenomaan maaseudulla? Katsooko hallitus, että tämän epäkohdan korjaaminen on kaupan järjestöjen eikä valtiovallan tehtävä?

Sosiaali- ja terveysministeri Lahtinen: Tähän asti kaupankäynti on ollut yksityisten ja osuustoiminnallisten liikkeiden asia. Siitä huolimatta, kuten jo edellä ilmoitin, tämä asia luonnollisesti on siinä määrin yhteiskuntapoliittinen, että se edellyttää ajan mittaan myöskin palvelujärjestelmän kehittämistä sellaiseksi, että harvaan asutuillakin seuduilla on edelleen kansalaisilla myös vähittäiskauppapalveluita.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ed. Mäen suull. ksm. n:o 318 toimenpiteistä maksutaseongelman selvittämiseksi.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Kunnioittaen kysyn valtioneuvoston asianomaiselta jäseneltä:

Mitä uusia toimenpiteitä hallitus on harkinnut maksutaseongelman selvittämiseksi?

Valtiovarainministeri Hetemäki: Herra puhemies! Vastauksena ed. Mäen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Viime vuonna vaihtotaseen alijäämä oli 1 004 milj. mk; tänä vuonna vaihtotase muodostuu vähintään yhtä alijäämäiseksi. Budjettiesityksen yhteydessä arvioitiin vaihtotaseen alijäämän ensi vuonna olevan 300 milj. mk, jos liikevaihtoveron lisäveroa ja tuonnin tasausveroa jatketaan ensi vuodeksi. Tasausveron jatkamisesta hallitus onkin tänään antanut esityksen eduskunnalle.

Hallitus on eduskuntaryhmille esittänyt myös useita vaihtoehtoja liikevaihtoveron lisäveron korvaamiseksi. Mikään näistä vaihtoehdoista ei näytä kuitenkaan saavan riittävää kannatusta eduskunnassa, ei edes sellainen lievä vaihtoehto, jonka mukaan autot ja lentokoneet olisivat — autojen vaikutus on runsas puolet koko lisäverosta — jääneet vielä muutamiksi kuukausiksi lisäveron alaisiksi, mutta kaikilta muilta osin lisävero olisi kumottu jo ensi joulukuun alusta lähtien. Täten olisi voitu mm. joulumarkkinat normalisoida ja lisäveron haitalliset vaikutukset kotimaiseen tuotantoon heti poistaa. Samalla olisi tulevalle poliittiselle hallitukselle varattu aikaa tyydyttävämpien vaihtoehtojen toteuttamiselle. Tämäkään ei näytä saavan riittävää kannatusta. Vaikka ensi vuonna ilmeisesti investointitavaroiden tuonti suhdanteiden heikkenemisen vuoksi supistuu, lasketaan vaihtotaseen alijäämän ensi vuonna vielä olevan ainakin 600—700 milj. markan luokkaa.

Kun eduskunta ei siis ole ollut valmis hyväksymään mitään nyt teknillisesti toteutettavissa olevaa lainsäädännöllistä vaihtoehtoa lisäveron tilalle, niin ainoaksi toimenpiteeksi jäisi laajan tuontisäännöstelyn toimeenpaneminen. Tähän toimenpiteeseen hallitus ei ryhdy. Jo väliaikaisen tuontisäännöstelyn tarkoituksenmukainen toteuttaminen näet edellyttäisi niin suuren ja raskaan säännöstelyorganisaation luomista, että sen käytäntöön ottoa ei voida pitää järkevänä. Sitä paitsi eduskunnan nykyiset mielialat viittaavat siihen, että eduskunta tuskastuisi myös säännöstelyn edellä mainittuja vaihtoehtoja suurempiin hankaluuksiin ja kumoaisi sen.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Kunnioittaen lisäkysymyksenä esitän:

Miksi hallitus ei esitä arvonlisäveroa?

Valtiovarainministeri Hetemäki: Herra puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtaja tohtori Ilaskivi tosin ilmoitti hallitukselle, että olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin arvonlisäveron aikaansaamiseksi vuoden 1972 alusta lukien. Muutamaa tuntia sen jälkeen eduskunnalla ja hallituksella oli neuvottelu, jossa olivat läsnä myös kansanedustajat Ilaskivi ja Mäki mukana toteamassa, ettei yksinkertaisempiakaan uudistuksia voida saada käsitellyksi ennen vuoden loppua, ei sellaisiakaan, jotka jo valiokunnassa on käsitelty hyvin pitkälle.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Onko tästä vedettävä johtopäätös, että hallituksella ei ole uusia toimenpiteitä?

Valtiovarainministeri Hetemäki: Herra puhemies! Edellä sanomastani on tehtävä se johtopäätös, että ei näytä olevan sellaisia vaihtoehtoja, jotka eduskunta hyväksyisi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ed. Kuusisen suull. ksm. n:o 320 diplomaattisten suhteiden solmiamisesta Vietnamin Demokraattisen Tasavallan kanssa.

Ed. Kuusinen: Herra puhemies! Esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Milloin Suomen hallitus aikoo solmia molemminpuoliset diplomaattiset suhteet Vietnamin Demokraattisen Tasavallan kanssa?

Ulkoasiainministeri Mattila: Herra puhemies! Vastauksena ed. Kuusisen suulliseen kysymykseen pyydän esittää seuraavaa:

Vuonna 1954 Geneven konferenssissa määrättiin pidettäviksi Vietnamissa yleiset vaalit heinäkuussa 1956, joiden tarkoituksena oli maan yhdistäminen. Näitä vaaleja ei aikanaan pidetty, vaan maa jakautui kahteen osaan Pohjois- ja Etelä-Vietnamiin. Suomen hallituksen politiikkana puolueettomuuspolitiikkamme mukaisesti on ollut olla tunnustamatta jaettuja valtioita sinänsä, olemme hoitaneet yhteydet niihin käytännön vaatimalla pohjalla. Tälläkin kertaa hallitus tulee seuraamaan tilanteen kehittymistä Vietnamissa ja tarpeen vaatiessa, tilanteen muuttuessa, niin kuin tapahtui Saksan-kysymyksen kohdalla, ryhtymään toimenpiteisiin nykytilanteen muuttamiseksi.

Ed. Kuusinen: Herra puhemies! Esitän seuraavan lisäkysymyksen:

Aikooko Suomen hallitus, jättämällä Suomen viimeiseksi pohjoismaaksi, joka tunnustaa Vietnamin Demokraattisen Tasavallan, täten jatkaa viimeaikaista passiivista asennoitumistaan tilanteeseen Indo-Kiinassa, jossa Yhdysvaltain sotatoimet jatkuvat, myös pommituksina Vietnamin Demokraattista Tasavaltaa vastaan?

Ulkoasiainministeri Mattila: Herra puhemie! Suomen tilanne on toinen kuin muitten pohjoismaitten, siis muut pohjoismaat ovat tunnustaneet aikaisemmin Etelä-Vietnamin hallituksen. Niillä on ollut tarve kiirehtiä tunnustamaan Pohjois-Vietnam. Suomen asenne molempiin Vietnameihin on sama kuin Saksan-kysymyksiin, me haluamme seurata tarkkaan tilanteen kehittymistä. Suomen hallitus ei ole ollut passiivinen Indo-Kiinan sotaan nähden, päinvastoin useissa yhteyksissä — viimeksi pariin kertaan YK:ssa — olemme esittäneet voimakkaan halumme poliittisen ratkaisun aikaansaamiseksi Vietnamissa.

Ed. Kuusinen: Herra puhemies! Esitän toisen lisäkysymyksen:

Eikö Suomen hallitus ole havainnut näitä Skandinavianmaiden ja Sveitsinkin hallitusten toimenpiteiden vastalauseluonnetta Yhdysvaltain sotatoimia vastaan Indo-Kiinassa, joten kääntymisellä — sanokaamme — Saigonin diktatorisen nukkehallituksen puoleen olisi sellainen merkitys, että se ymmärrettäisiin päinvastaiseksi kannanilmaisuksi kuin muiden pohjoismaiden asennoitumiset; sekä tietääkö Suomen hallitus, että on olemassa Vietnamin väliaikainen vallankumoushallitus, joka esimerkiksi Pariisin rauhanneuvotteluissa toimii täysivaltaisena osapuolena ja joka on tehnyt täysin toteuttamiskelpoisia ehdotuksia sodan lopettamiseksi Indo-Kiinassa ja jolla lisäksi on Helsingissä tiedotustoimisto, josta voi saada hyvinkin tarkkoja tietoja Indo-Kiinan tilanteesta?

Ulkoasiainministeri Mattila: Herra puhemies! Suomen hallitus on tietoinen näitten kaikkien olemassaolosta. Suomen hallitus on, toistan vielä, voimakkaasti rauhan aikaansaamisen kannalla Vietnamissa ja tulee seuraamaan puolueettomuuspolitiikkamme periaatteiden mukaisesti tarkkaan tilanteen kehittymistä.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ed. Pohjosen suull. ksm. n:o 321 vesiensuojelun kokonaisohjelman laatimisesta.

Ed. Pohjonen: Herra puhemies! Valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi pyydän kunnioittaen esittää seuraavan kysymyksen:

Mitä hallitus on tehnyt tai aikoo tehdä vesiensuojelun kokonaisohjelman laatimiseksi?

Maa- ja metsätalousministeri Suomela: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Pohjosen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:

Vesiensuojelun yleissuunnitelmien laatiminen on aloitettu 1960-luvun lopulla maatalushallituksen toimesta, jolle vesiensuojelutehtävien hoitaminen tuolloin kuului. Vesihallituksen aloitettua toimintansa heinäkuussa 1970 on suunnittelutoimintaa tehostettu ja aloitettu vesien eri käyttömuodot huomioonottava vesienkäytön kokonaissuunnittelu. Se on meneillään viidellä alueella. Nämä alueet ovat sellaisia, joille tietyt vedenkäyttömuodot ovat uhanalaisina tai eri muotojen sopeuttaminen on muuten erityisen kiireellistä. Vesiensuojelun tärkeästä merkityksestä johtuen vesiensuojelun suunnittelua suoritetaan lisäksi myös valtakunnallisella tasolla ja tämän koko maata koskevan suunnittelun tuloksena saadaan pääpiirteittäinen vesiensuojelun kokonaistavoiteohjelma, jota voidaan käyttää hyväksi mm. erilaisia maankäyttöön liittyviä toimintoja suunniteltaessa ja sijoitettaessa. Kokonaissuunnitteluun liittyvää alueellista vesiensuojelusuunnittelua tehdään tässä vaiheessa erityisesti kiireellisiä alueellisia toimenpiteitä vaativilla alueilla.

Ed. Pohjonen: Herra puhemies! Esitän lisäkysymyksen:

Koska Keski-Suomi saa vesiensuojelun kokonaisohjelman?

Maa- ja metsätalousministeri Suomela: Herra puhemies! Tarkoitus on, että koko maata koskeva yleisohjelma valmistuu ensi vuoden aikana. Sen täydennyksenä tulee täsmennettyjä, yksityiskohtaisempia alueellisia ohjelmia siinä tärkeysjärjestyksessä kuin tarve vaatii.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ed. Taipaleen suull. ksm. n:o 322 aseidenriisuntaneuvottelukunnan kokoonpanosta.

Ed. Taipale: Herra puhemies! Haluan esittää valtioneuvoston asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus on aikonut ryhtyä ulkoasiainministeriön yhteydessä toimivan Aseidenriisuntaneuvottelukunnan, Arnekin, saattamiseksi jäsenistön kokoonpanon asiantuntemusalan sekä yhteiskunnallisen ja poliittisen taustan suhteen laajemmalle ja pysyvämmälle pohjalle?

Ulkoasiainministeri Mattila: Herra puhemies! Vastauksena ed. Taipaleen suulliseen kysymykseen pyydän vastata seuraavaa:

Aseidenriisuntakysymysten neuvottelukunta Arnek on työskennellyt nyt runsaan vuoden ajan. Neuvottelukunnalla ei ole mitään itsenäistä toimivaltaa, eikä sen kokoonpanossa ole huomioitu tämän takia poliittista edustavuutta eikä yhteiskunnallisia mielipidejakautumia. Neuvottelukunnan ainoana tehtävänä on tähän saakka ollut toimia tehokkaana teknillis-tieteellisenä asiantuntijaelimenä aseidenriisuntakysymysten edellyttämän tieteellisen asiantuntemuksen varmistamiseksi hallituksen ja ulkoasiainministeriön käyttöön. Tämä on ollut perusajatuksena neuvottelukuntaa asetettaessa.

Ed. Taipale: Herra puhemies! Teen seuraavan lisäkysymyksen:

Onko hallitus aikonut muuttaa aseiden riisuntaneuvottelukunnan valtioneuvoston nimitettäväksi elimeksi?

Ulkoasiainministeri Mattila: Herra puhemies! Tämä asia ei ole ollut esillä hallituksessa. Tähänastinen käytäntö jatkuu, Arnek on täyttänyt sen aukon, mistä hallituksella on ollut pahin pula eli juuri tämän tieteellis-teknillisen puolen selvittämisessä.

Ed. Taipale: Herra puhemies! Haluan esittää toisen lisäkysymyksen:

Onko hallitus aikonut suunnitella aseidenriisuntakysymysten toimiston perustamista ulkoasiainministeriön yhteyteen?

Ulkoasiainministeri Mattila: Herra puhemies! Tätä ei ole suunniteltu.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ed. Laation suull. ksm. n:o 323 vaikeuksissa olevien vapaussodan rintamamiesten aseman parantamisesta.

Ed. Laatio: Herra puhemies! Kunnioittavasti esitän valtioneuvoston asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä vaikeissa taloudellisissa ja terveydellisissä olosuhteissa elävien vapaussodan rintamamiesten aseman parantamiseksi?

Sosiaali- ja terveysministeri Lahtinen: Herra puhemies! Vuoden 1918 sotaan on arvioitu ottaneen osaa kummallakin taistelevalla puolella noin 80 000—100 000 eli yhteensä noin 160 000—200 000 henkilöä. Vielä elossa olevien lukumääräksi on arvioitu 10 000—20 000. Kun tästä sodasta on kulunut jo 53 vuotta, ovat elossaolijat jo kaikki kansaneläkkeen saajia. Sodan aiheuttamasta vammasta tai sairaudesta on ns. valkoisella puolella olleille maksettu korvauksia vuodesta 1919 lukien, toisen puolen vammaisille rintamamiehille, vuodesta 1941 lukien. Nykyisin nämä korvaukset suoritetaan kaikki sotilasvammalain mukaisesti. Tämän lisäksi valkoisten puolella taistelleille ryhdyttiin vuonna 1938 annetun valtioneuvoston päätöksen nojalla maksamaan ylimääräisiä eläkkeitä, mikäli asianomainen oli kokonaan tai osaksi menettänyt työkykynsä ja oli avustuksen tarpeessa, siis sodasta saadusta vammasta riippumatta. Vuodesta 1939 lähtien tällaisia eläkkeitä voitiin myöntää myös muillekin kuin työkykynsä menettäneille, kunhan he vain olivat osallistuneet valkoisella puolella tähän sotaan ja jos he olivat avustuksen tarpeessa. Lokakuussa 1971 oli näitä eläkkeensaajia edelleen 1 062 kappaletta. Näiden eläkkeiden keskimääräinen suuruus on nykyisin noin 145 mk kuukaudessa. Uusia tällaisia eläkkeitä ei ole myönnetty vuoden 1947 jälkeen.

Valmisteltaessa rintamamieseläkelakia jätettiin vuoden 1918 sodan rintamamiehet järjestelmän ulkopuolelle, osittain siitä syystä, että he jo saavat kansaneläkkeitä, ja osittain siitä syystä, että heidän palvelusaikansa oli verrattain lyhyt verrattaessa siihen aikaan, jonka vuosien 1939—1945 sotien rintamamiehet joutuivat palvelemaan. Näin ollen hallituksella ei ole käsittääkseni aihetta ryhtyä tällä sektorilla uusiin toimenpiteisiin.

Ed. Laatio: Herra puhemies! Teen ensimmäisen lisäkysymyksen:

Eikö hallitus katso voivansa antaa esitystä, että kaikki vielä elossa olevat vapaussodan rintamamiehet saisivat erillisen lisäeläkkeen?

Sosiaali- ja terveysministeri Lahtinen: Herra puhemies! Hallituksessa ei ole tällaisesta asiasta keskusteltu, mutta kuten jo äsken totesin, tätä asiaa on hoidettu vuodesta 1919 lähtien, ja kun nyt nämä henkilöt ovat kansaneläkkeen varassa, niin on tarpeetonta tässä yhteydessä enää luoda jälleen uudenlaista eläkejärjestelmää.

Ed. Laatio: Herra puhemies! Eikö hallitus sitten katso, että on vähintään outoa, että itsenäisyyden maallemme laillisten joukkojen parissa taistelleet joutuvat elämään tänä päivänä vielä kansalaisilta kerättävän tuen turvin?

Sosiaali- ja terveysministeri Lahtinen: Tästä ajasta on kulunut 53 vuotta. Ellei yksikään aikaisempi hallitus ole voinut tässä riittäviin toimenpiteisiin ryhtyä, niin tuskin enää me tämän hallituksen aikana ennätämme siinä ryhtyä muihin toimenpiteisiin.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ed. Honkosen suull. ksm. n:o 324 lääkärikoulutuksen aloittamisesta Tampereella.

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kunnioittaen seuraavan suullisen kysymyksen:

Milloin hallituksella on tarkoitus antaa esitys laiksi lääkärikoulutuksen aloittamisesta Tampereella?

Opetusministeri Louekoski: Herra puhemies! Ed. Honkosen suulliseen kysymykseen vastauksena kunnioittavasti esitän seuraavaa:

Hallituksen toimesta on viime aikoina pyritty lisäämään sekä lääkäreiden että hammaslääkäreiden koulutusta. Olemassa olevat lääketieteelliset tiedekunnat ovat saaneet tehtäväkseen siirtyä jonkin verran entistä suurempaan opiskelijoiden sisäänottoon. Kuopion korkeakoulun valmistelua on kahdella vuodella nopeutettu siten, että ensimmäiset opiskelijat korkeakouluun otetaan jo syksyllä 1972.

Pääministeri Karjalaisen johtaman hallituksen toimesta on niin ikään tutkittu mahdollisuutta perustaa lääketieteellinen tiedekunta Tampereen Yliopistoon. Opetusministeriön asettama Tampereen lääketieteellisen opetuksen suunnittelutoimikunta, jonka puheenjohtajana on toiminut pääjohtaja Noro, on mietinnössään selvittänyt ja tehnyt ehdotuksensa niistä toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen lääketieteellisen tiedekunnan perustamiseksi. Toimikunnan käsityksen mukaan olisi opetustoiminnan aloittaminen jo syksyllä 1972 eräin edellytyksin mahdollista. Mietinnöstään opetusministeriö on sittemmin hankkinut eri asiantuntijatahojen lausunnot. Lausunnoissa on suhtauduttu osittain epäillen uuden lääketieteellisen tiedekunnan aloittamiseen Tampereella jo näin aikaisin. Lausunnossa on mm. todettu, että kahden uuden tiedekunnan aloittaminen samanaikaisesti saattaisi osoittautua sekä taloudellisesti että opettajavoimien saannin kannalta hankalaksi. Sen sijaan lausunnon antajat ovat yleensä suhtautuneet myönteisesti lääkäreiden jatko- ja täydennyskoulutuksen aloittamiseen mahdollisimman nopeasti Tampereella.

Ottaen huomioon sekä eduskunnan että hallituksen taholta esitetyt lausumat lääkärikoulutuksen kiireellisestä tehostamisesta on kuitenkin katsottu, että on pyrittävä siihen, että lääkärikoulutus voidaan aloittaa Tampereen Yliopistossa jo syksyllä 1972, kuten myös hallituksen vuoden 1972 tulo- ja menoarvioesityksen yleisperusteluissa todetaan.

Opetusministeriön tarkoituksena on lähiaikoina asettaa toimikunta tai työryhmä, jonka tehtävänä on laatia yksityiskohtainen selvitys mahdollisuuksista aloittaa lääkärikoulutus Tampereen Yliopistossa ensi syksynä käyttäen pohjana Tampereen lääketieteellisen opetuksen suunnittelutoimikunnan mietintöä sekä tehdä esitys vuosina 1972 ja 1973 tätä opetusta varten tarvittavista määrärahoista. Toimikunnan tulee työssään ottaa huomioon terveydenhuoltoalan henkilökunnan koulutuksen uudistamisesta valmisteilla olevat suunnitelmat, jotka tähtäävät mm. terveydenhuoltohenkilökunnan koulutusrakenteen uudistamiseen.

Siinä tapauksessa, että katsotaan yleensä olevan mahdollista alkaa koulutuksen Tampereella, on tarkoituksena, että hallitus eduskunnassa jo käsiteltävänä olevan tulo- ja menoarvioesityksen mukaisesti antaa lääkärikoulutuksen aloit-

tamista Tampereella tarkoittavat esitykset eduskunnalle ensi kevätistuntokauden aikana.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ed. Suomen suull. ksm. n:o 325 kalliinpaikan verovähennysoikeudesta Uudessakaupungissa.

Ed. Suomi: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Aikooko hallitus ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, että Uudenkaupungin kuntalaisilta poistettu kalliinpaikanvähennysoikeus verotuksessa palautettaisiin heille takaisin?

Ministeri Uitto: Herra puhemies! Ed. Suomen suulliseen kysymykseen vastauksena esitän kunnioittaen:

Jos verovelvollinen asuu sellaisella paikkakunnalla, jolla elinkustannukset ovat tuntuvasti suuremmat kuin yleisesti maassa, hän saa tulo- ja omaisuusverotuksessa tehdä tulostaan ns. kalliinpaikanvähennyksen sen mukaan kuin valtiovarainministeriö lain puitteissa määrää. Uusikaupunki on verotuksessa katsottu tuollaiseksi paikkakunnaksi viimeksi vuonna 1967 ja ovat sen alueella asuneet verovelvolliset saaneet siten tehdä kalliinpaikan vähennyksen vuodelta 1967 toimitetussa verotuksessa. Se, että kyseiset verovelvolliset eivät enää myöhemmin ole saaneet tehdä kalliinpaikan vähennystä, johtuu siitä, että kuntien yleisestä kalleusluokituksesta 21 päivänä tammikuuta 1966 annetun lain nojalla vuosia 1968—72 varten kuntien yleistä kalleusluokitusta vahvistettaessa Uusikaupunki sijoitettiin III eli halvimpaan kalleusryhmään ja että mainitun lain mukaan viranomainen, jolla on oikeus kuntien jakamiseen kalleusluokkiin, kuten esim. valtiovarainministeriö, ei saa vahvistaessaan jakoa poiketa tuosta kuntien yleisestä kalleusluokituksesta, ellei riittäviä syitä ole. Koska siis verotuksessa tehtävän kalliinpaikan vähennyksen perustana oleva kuntien jakaminen kalleusluokkiin on nykyisin lailla sidottu kuntien yleiseen kalleusluokitukseen, voi Uudenkaupungin alueella asuvien verovelvollisten osalta kalliinpaikan vähennys tulla kysymykseen vain, mikäli nykyistä kuntien yleistä kalleusluokitusta muutetaan. Tämä taas on lähinnä sosiaali- ja terveysministeriön asia. Saamieni tietojen mukaan sosiaali- ja terveysministeriössä on parhaillaan ratkaistavana, olisiko eräiden kuntien, kuten juuri Uudenkaupungin, osalta yleistä kalleusluokitusta muutettava. Mikäli tällöin Uudenkaupungin osalta luokitusta muutetaan, tulee valtiovarainministeriö antaessaan päätöksen tulo- ja omaisuusverotuksessa elantokustannusten kalleuden tähden tehtävästä tulon vähennyksestä ottamaan huomioon tämän muutoksen.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ed. E. Niemelän suull. ksm. n:o 326 eräiden pakkolunastuskorvausten maksatusten jouduttamisesta.

Ed. E. Niemelä: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti asianomaisen hallituksen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä sähkölinjojen alle jääneiden pakkolunastettujen maa-alueiden maksatusten nopeuttamiseksi?

Oikeusministeri Lång: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Niemelän suulliseen kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:

Voimansiirtolinjojen vetämiseksi tarpeelliset maa-alueet ovat eräs niistä lunastuskohteista, joiden hankkiminen tapahtuu nykyisin vuodelta 1898 peräisin olevan pakkolunastuslain mukaista hidasta ja monimutkaista menettelyä seuraten. Yleisesti epätyydyttäväksi koettuun tilanteeseen ollaan kuitenkin saamassa parannusta. Pakkolunastuslain uudistaminen on oikeusministeriössä parhaillaan valmisteltavana. Uudistustyön yhtenä tarkoituksena on juuri korvauksien määräämistä ja maksamista koskevan menettelyn nopeuttaminen. Tarkoituksena on, että vuoden 1972 valtiopäiville voidaan antaa ainakin pakkolunastusmenettelyn uudistamista koskeva lakiesitys. Työn jouduttamiseksi on lainvalmistelukuntaan äskettäin, viikko sitten, otettu lisätyövoimaa.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ed. Kohtalan suull. ksm. n:o 327 kunnallistalouden neuvottelukunnan asettamisesta.

Ed. Kohtala: Herra puhemies! Pyydän kunnioittaen esittää valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä kunnallistalouden neuvottelukunnan asettami-

seksi valtioneuvoston kansliaan ns. Linnamon komitean mietinnön mukaisesti?

Sisäasiainministeri Tuominen: Herra puhemies! Vastauksena ed. Kohtalan kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:

Asiasta kuluvan syksyn aikana käydyissä neuvotteluissa on todettu, että tämän neuvottelukunnan toimialan tulisi olla laajempi kuin Linnamon komitea on ehdottanut ja että se olisi sijoitettava sisäasiainministeriön yhteyteen. Tämän mukaisesti asian valmistelu on lokakuun lopussa siirtynyt sisäasiainministeriölle. Neuvottelukunta on tarkoitus esitellä asetettavaksi ensitilassa.

Ed. Kohtala: Herra puhemies! Pyydän kunnioittaen esittää ensimmäisen lisäkysymyksen:

Miten hallitus aikoo turvata kunnallistalouden mahdollisuudet selviytyä valtion kunnille antamista uusista erittäin huomattavista taloudellisista velvoitteista?

Sisäasiainministeri Tuominen: Herra puhemies! Asetettavan neuvottelukunnan toimialaan tulee kuulumaan myöskin tämä kysymys, joka aikaisemmin on ollut lähinnä erään komitean valmisteltavana. Juuri tässä suhteessa tämä toimialan muutos onkin tärkeämpi, jotta saadaan laajempi näkökulma. Asia tulee siellä aikanaan esille.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ed. Kohtalan suull. ksm. n:o 328 kunnianeuvostojen tuomiovallasta puolustusvoimissa.

Ed. Kohtala: Herra puhemies! Pyydän kunnioittaen esittää valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Pitääkö hallitus lainmukaisena sitä, että puolustusvoimien henkilökunnan keskuudessa ns. kunnianeuvostot käyttävät tuomiovaltaa upseerien osalta järjestys- ja kurinpitorikkomuksissa?

Puolustusministeri Pentti: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Kohtalan suulliseen kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Kunnianeuvostojen toiminta perustuu 30 päivänä kesäkuuta 1919 säädettyyn lakiin sotaväen kunniatuomioistuimista, joka laki, kuten sen johtolauseesta käy ilmi, on säädetty perustuslain säätämisjärjestyksessä. Kunnianeuvostoilla ei ole tuomiovaltaa, eivätkä ne tiettävästi ole sellaista käyttäneetkään. Tuomiovalta sanotussa laissa tarkoitetuissa asioissa kuuluu kunniatuomioistuimille.

Ed. Kohtala: Herra puhemies! Pyydän esittää kunnioittaen ensimmäisen lisäkysymyksen:

Onko puolustusvoimien henkilökunta tasaarvoinen nimikirjan osalta siten, että myöskin ns. kunnianeuvoston ratkaisut tulevat huomioiduiksi ylennys- ja ansioperusteissa?

Puolustusministeri Pentti: Herra puhemies! Kunnianeuvostot eivät vaikuta nimitysperusteisiin mitään.

Ed. Kohtala: Herra puhemies! Pyydän esittää vielä toisen lisäkysymyksen:

Voidaanko kunnianeuvoston toimivaltaa laajentaa koskemaan upseeriston ohella myös aliupseeristoa ja muita puolustuslaitoksen henkilökuntaan kuuluvia?

Puolustusministeri Pentti: Herra puhemies! Vastauksena tähän toiseen kysymykseen totean, että tällaista laajennusta ei voida suorittaa ilman lainsäädäntömuutosta.

Asia on loppuun käsitelty.

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen jäljellä olevat asiat 15)—38) siirretään seuraavaan istuntoon, jossa käsitellään suullisia kysymyksiä.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysitunto on tänään kello 14.30.

Täysistunto lopetetaan kello 13.44.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

99. Perjantaina 12 p. marraskuuta 1971

kello 14.30.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Siv.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laiksi vuodelta 1972 suoritettavan vakuutetun sairausvakuutusmaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun määrästä 2730

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 98; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 112; lak.al. n:ot 199 ja 200.

2) Ehdotus opettajankoulutuslaiksi .. 2739

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 107; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 24.

3) Ehdotukset laiksi sianlihan ylituotantomaksusta 2746

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 109; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42; hallituksen esitys n:o 42; lak.al. n:ot 173 ja 174.

4) Ehdotus laiksi kananmunien ylituotantomaksusta 2749

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 110; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43; hallituksen esitys n:o 68.

5) Ehdotus laiksi eräiden elintarviketuotteiden valmisteverosta 2752

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 112; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 46; hallituksen esitys n:o 124.

Toinen käsittely:

6) Ehdotus laiksi Helsingin kaupungin Vuosaaren kylässä olevan rauhoituspiirin osittaisesta purkamisesta 2754

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 111; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 111.

7) Ehdotus laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta 2760

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 114; lakivaliokunnan mietintö n:o 18; hallituksen esitys n:o 109.

8) Ehdotukset laiksi kadonneen henkilön julistamisesta kuolleeksi annetun lain muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 115; lakivaliokunnan mietintö n:o 19; hallituksen esitys n:o 115; ed. Silanderin ym. lak.al. n:o 206.

9) Ehdotus laiksi verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain 12 §:n muuttamisesta 2762

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 116; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49; hallituksen esitys n:o 122.

10) Ehdotus laiksi kuurojen ja sokeiden ammattikouluista ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 117; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11; hallituksen esitys n:o 57.

11) Ehdotus laiksi kansaneläkelain 30 §:n muuttamisesta 2763

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 118; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 12; hallituksen esitys n:o 131; ed. Vilponiemen ym. toiv.al. n:o 1756 (1970 vp.).

12) Ehdotukset laiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimassaoloajan pitentämisestä ja laiksi eläkeoikeuden valintaa koskevan ilmoituksen tekemisestä eräissä tapauksissa 2764

Siv.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 119; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 13; hallituksen esitys n:o 130.

13) Ehdotus laiksi sähkölaitoksista annetun lain muuttamisesta 2765

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 120; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 11; hallituksen esitys n:o 59.

14) Ehdotukset laiksi maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 121; maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 30; hallituksen esitys n:o 155; ed. L. Linnan ym. lak.al. n:o 215.

Ensimmäinen käsittely:

15) Ehdotus laiksi kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain muuttamisesta 2767

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 12; hallituksen esitys n:o 72.

16) Ehdotukset laeiksi yrittäjien eläkelain 9 ja 13 §:n sekä maatalousyrittäjien eläkelain 10 §:n muuttamisesta .. „

Asiakirjat: Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 14; hallituksen esitys n:o 140; lak.al. n:ot 326 ja 327 (1970 vp.); toiv.al. n:ot 1419, 1514, 1576, 1581, 1671 ja 1764 (1970 vp.) sekä 739 ja 774.

17) Ehdotus laiksi talonmiesten työaikalain 19 §:n muuttamisesta 2768

Asiakirjat: Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 15; hallituksen esitys n:o 136.

Ainoa käsittely:

18) Ehdotus Suomen, Norjan ja Ruotsin välisen Pohjoiskalotin ammattikurssikeskusta koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... „

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 16; hallituksen esitys n:o 144.

Siv.

19) Ehdotus Outokumpu Oy:n ulkomaisten lainojen vakuudeksi annettavista valtion takauksista 2768

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 51; hallituksen esitys n:o 165.

Pöydällepanoa varten esitellään:

20) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 31 hallituksen esityksen johdosta laiksi valtion viljavarastosta annetun lain voimassaolon jatkamisesta 2769

21) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 18 hallituksen esityksen johdosta työllisyyslaiksi ..... „

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Eskman, Flinck, Häggblom, Jaatinen, Kaasalainen, Knuuti, Lillqvist, Paasivuori, Partanen, Rodén, Rönkkö, Salama, Silander, Sinkkonen, Suksi, I. Suominen, S. Suominen ja Tarvajärvi.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän päivän istunnoista sairauden takia edustajat Flinck ja Silander sekä yksityisasiain vuoksi edustajat Häggblom, Jaatinen, Kaasalainen, Knuuti, Lillqvist, Rodén, Rönkkö ja I. Suominen, tämän kuun 15 päivään yksityisasiain vuoksi ed. Partanen ja tämän kuun 16 päivän istunnosta virkatehtävien takia ed. Lähteenmäki.

Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 1970.

Puhemies: Ilmoitetaan, että valtioneuvoston oikeuskanslerin kirjelmän ohella kulu-

van marraskuun 5 päivältä on eduskunnalle saapunut kertomus oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 1970, joka kertomus on nyt jaettu edustajille.

Kirjallinen kysymys ja siihen annettu vastaus.

P u h e m i e s: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että eduskunnalle on, puhemiehelle osoitettuna, saapunut sisäasiainministeri Tuomisen vastaus ed. Järvenpään ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 217 valtion lainoituksesta kaava-alueiden ulkopuolisessa rakennustoiminnassa.

Tämä kysymys on nyt vastauksineen painettuna jaettu edustajille ja otetaan valtiopäiväasiakirjoihin.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan ei asiasta sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Ed. Tupamäen lakialoitteen n:o 221 esittelemättä jättäminen.

P u h e m i e s: Sen johdosta että hallitus on antanut eduskunnalle esityksen n:o 176 laiksi sairausvakuutuslain 16 ja 76 §:n muuttamisesta, ovat ed. Tupamäki ym. säädetyssä ajassa tehneet lakialoitteen n:o 221 laiksi sairausvakuutuslain 16 ja 76 §:n muuttamisesta. Kun hallituksen esityksessä ehdotetaan lain 16 §:ää muutettavaksi pääasiallisesti siten, että päivä- ja äitiysrahan vähimmäismäärää korotettaisiin nykyisestään, ja 76 §:ää siten, että valtioneuvoston oikeutta päivä- ja äitiysrahan sekä siihen oikeuttavan työtulon alarajan korottamiseen väljennettäisiin ja korotuksen pohjaksi vastaisuudessa tulisi ensi tammikuun palkkataso, ehdotetaan lakialoitteessa sen sijaan 16 §:ää muutettavaksi niin, että päivärahan määrä aina olisi työtulosta riippumatta sama, ja 76 §:ää niin, että korotukset olisi aina palkkatason muuttuessa toimitettava automaattisesti. Kun puheena oleva hallituksen esitys ei mielestäni suorastaan anna aihetta tällaisen lakialoitteen tekemiseen muuna kuin yleisenä lakialoiteaikana, en katso voivani esitellä lakialoitetta.

Keskustelu puhemiehen menettelystä:

Ed. V e n n a m o: Herra puhemies! Esillä on sairauspäiväraha. Hallitus esittää sairauspäivärahan alarajaa korotettavaksi. Näin on sairauspäivärahan suuruus tullut eduskunnan käsiteltäväksi, ja on selvää, että eduskunnalla täytyy olla vapaa valta harkita, millä tavalla sairauspäivärahan suuruutta korjataan. SMP:n aloite tähtää siihen, että alin sairauspäiväraha olisi 15 mk päivältä.

Lisäksi sairauspäivärahan korjaaminen on niin suuri tapahtuma ajatellen satojatuhansia kansalaisiamme, että valtiopäiväjärjestyksen mukaan täytyy olla oikeus hallituksen esityksen johdosta tehdä rinnakkaisaloite. Näin on SMP:n ryhmä tehnyt. Ed. Tupamäki on tehnyt aloitteen ja samalla esittää periaatteeksi sen, että tulot eivät ratkaisisi sairauspäivärahan suuruutta, vaan että kaikki sairaat olisivat samanarvoisia ja sairauspäiväraha samansuuruinen ja riittävä. Nyt kuitenkin herra puhemies puhemiesneuvoston enemmistön suosituksesta ei katso voivansa esitellä asiaa, ja näin meidän rinnakkaisaloitteemme, SMP:n rinnakkaisaloite, jäisi eduskunnassa käsittelemättä.

Kysymyksessä on periaatteellisesti niin suuri asia ja se koskee myös varsin vakavasti maamme sairaita, että jo tästä syystä, herra puhemies, mutta myös turvatakseni kansanedustajan perusoikeudet tehdä aloitteita eduskunnassa esitän, että puhemiehen menettely lähetettäisiin perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi.

Ed. K o r t e s a l m i: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon tekemää ehdotusta.

Keskustelu puhemiehen menettelystä julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Kortesalmen kannattamana ehdottanut, että eduskunta ei tyytyisi puhemiehen menettelyyn, vaan että puhemiehen menettely lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiehen menettelyn, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eske-

linen, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, Suomi, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestää edustaja Koivisto.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alenius, Eskman, Flinck, Helle, Huurtamo, Häggblom, Jaatinen, Kaasalainen, Karjalainen, Knuuti, Landström, Liedes, Lillqvist, Paasivuori, Partanen, Rodén, Rönkkö, Salama, Silander, Sinkkonen, Suksi, I. Suominen, S. Suominen, Tarvajärvi ja Vilponiemi.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 156 jaa- ja 17 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 25.

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen menettelyn.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi vuodelta 1972 suoritettavan vakuutetun sairausvakuutusmaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun määrästä.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 112 sekä lak.al. n:ot 199 ja 200, joita on valmistelevasti käsitelty sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 10 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 98, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai kylätä.

Keskustelu:

Ed. Juvela: Herra puhemies! Tämän asian eri käsittelyvaiheissa on kansandemokraattien taholta todettu, että esillä oleva sairausvakuutusmaksujen tuntuva korottaminen merkitsee uutta raskasta lisäveroa kansalle ajankohtana, jolloin jo toki pitäisi alkaa hellittää hintojen, maksujen ja verojen korotusten linjalla. Nämä muistutuksemme ovat kuitenkin saaneet kovin vähän vastakaikua muiden eduskuntaryhmien taholta. Joka tapauksessa mikäli laki tulee tänään kolmannessa ja lopullisessa käsittelyssä hyväksytyksi merkitsee se sitä, että ensi vuonna joutuu jokainen työntekijä maksamaan tilistään aikaisempaa enemmän sairausvakuutusmaksua, jonka korottamisesta toisessa käsittelyssä äänestyksen jälkeen täällä päätettiin. Hallituksen esityksen mukaan, jonka kuten sanottu eduskunta toisessa läsittelyssä äänestyksen jälkeen hyväksyi, kohoaa työntekijäin vakuutusmaksu 1.25 pennistä 1.50 penniin jokaista veroäyriä kohden. Kysymys on siis tosiasiassa melko tuntuvasta lisäverosta. Vastaava 0.25 prosenttiyksikön korotus tapahtuu myös työnantajilta perittävien sairausvakuutusmaksujen kohdalla, samoin merimiesten verotuksessa.

Jos maksujen korottaminen vakuutettujen kohdalla merkitseekin uutta raskasta lisäveroa, on se kohtuuton myös pienten työvoimavaltaisten yritysten kohdalla, jotka joutuvat kokemaan erittäin raskaana yleensäkin sosiaaliturvamaksujen paineen. Se, että sosiaaliturvamaksut koh-

distuvat suhteellisesti kaikkein raskaimpana nimenomaan pieniin työvoimavaltaisiin yrityksiin, johtuu siitä yksinkertaisesta syystä, että nämä maksut peritään työntekijöille ja toimihenkilöille maksetuista palkoista. Ne ovat siis tavallaan työvoimaveron luontoisia. Tämä taas merkitsee sitä, että suurteollisuus, joka on kehitetty korkealle tekniselle tasolle, selviytyy näistä maksuista suhteellisesti huomattavasti helpommalla kuin pienet, vähemmän koneellistetut ja työvoimaa enemmän käyttävät yritykset. Sosiaaliturvamaksujen raskas paine onkin viimeisen kymmenen vuoden aikana ollut eräänä keskeisenä syynä satoihin yrityskuolemiin sekä niitä välittömästi seuranneeseen työttömyyden lisääntymiseen.

Viime perjantaina pistäytyi virkamieshallituksen valtiovarainministeri Hetemäki yllättäen täällä ilmoittamassa eduskunnalle uhkauksen, että ellei eduskunta hyväksy hallituksen korotusesitystä sellaisenaan, hallitus tulee vetämään takaisin esityksensä, joka koskee sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahan korottamista. Valtiovarainministerin kiristystä lähentelevä uhkaus tuntuu oudolta sitäkin taustaa vasten, että valtion taholta on miltei täydellisesti lyöty laimin osallistuminen sairausvakuutuksen kustannuksiin. Näin siitä huolimatta, että sairausvakuutuslakia tehtäessä eduskunnassa edellytettiin nimenomaan, että valtio vastaa kolmanneksella sairausvakuutuksen menoista. Kuitenkin ainoastaan vuosina 1965—1966 osallistui valtio jossain määrin näihin kustannuksiin, mutta ei sen jälkeen lainkaan. SKDL:n eduskuntaryhmän mielestä onkin vähimmäispäivärahan korottamiseen tarvittavat varat otettava määrärahana ensi vuoden budjettiin, joka on parhaillaan valtiovarainvaliokunnan käsiteltävänä, ja tämän vuoksi eduskuntaryhmämme pitääkin herra valtiovarainministerin uhkausta perusteettomana ja outona yrityksenä painostaa eduskuntaa tekemällä hallitukselle mieluinen ratkaisu.

SKDL:n eduskuntaryhmä on asiaa vakavasti ja perustellusti harkittuaan päätynyt siihen, että se ei voi olla tukemassa sellaista ratkaisua, joka merkitsee uutta, raskasta lisäveroa palkansaajille ja joka samalla vaikeuttaa tuntuvalla tavalla pienten yritysten toimintamahdollisuuksia. Edelleen olemme sitä mieltä, että jos nykyinen virkamieshallitus toteuttaa uhkauksensa ja vetää pois esityksen vähimmäispäivärahan korottamisesta, on eduskunnan silloin syytä käsitellä asia ilman hallituksen myötävaikutusta eduskunta-aloitteitten pohjalta. Haluan todeta tässä yhteydessä, että mm. SKDL:n eduskuntaryhmältä on aloite sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahan korottamisesta 15 markkaan, ja se voidaan ottaa käsiteltäväksi, milloin vain eduskunnan enemmistö niin tahtoo. Ei siinä hallituksen apua tarvita, joten valtiovarainministeri Hetemäen uhkaukset jääköot omaan arvoonsa.

Herra puhemies! Edellä olevaan ja tämän asian eri käsittelyvaiheissa eduskuntaryhmämme taholta esitettyihin kannanottoihin viitaten ehdotan tämän lakiesityksen hylättäväksi.

Siltä varalta, että käsittelyn pohjana oleva lakiehdotus tulee kaikesta huolimatta hyväksytyksi, ehdotan, herra puhemies, perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin tilannetta ja ensi tilassa tutkii kaikki mahdollisuudet sairausvakuutusmaksujen alentamiseksi vakuutettujen sekä pienten, työvoimavaltaisten yritysten osalta."

Ed. Männistö: Herra puhemies! Valtio on laihoina vuosina väistänyt velvollisuutensa osallistua sairausvakuutuksen kustannuksiin. Koska valtio ei nyt pode kassakriisiä ja voidaan puhua jopa lihavista vuosista, ei ole mitenkään puolusteltavissa, että valtio yhä laiminlyö osuutensa sairausvakuutuskustannuksiin.

Ne sairausvakuutusetujen parannukset, jotka ovat ovat eduskunnassa käsiteltävänä, voidaan toteuttaa jopa parempina kuin hallitus esittää, vaikka vakuutettujen ja työnantajien sairausvakuutusmaksua ei koroteta. Tämä edellyttää tietysti, että valtion tulo- ja menoarvioon vuodelle 1972 otetaan tarvittavat määrärahat. Määrärahalisäys voidaan suorittaa lisäämällä esim. yhtiöveroa tai säästämällä puolustuslaitoksen hankinnoissa. Näistä toimenpiteistä ei tule niitä kielteisiä seurauksia, mitä vakuutettujen ja työvoimavaltaisten, pienten työnantajien sairausvakuutusmaksun korottaminen merkitsee.

Herra puhemies! Kannatan ed. Juvelan tekemiä ehdotuksia.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Sairausvakuutusmaksujen korotus merkitsee käytännössä ylimääräistä veroa niin työntekijöille kuin työnantajille ja merkitsee työntekijöille reaaliansion laskua, mikä taas puolestaan aiheuttaa ketjureaktion, palkankorotusvaatimuksen työntekijäin taholta, mikä taas ketjureaktiona puolestaan vaikeuttaa työnantajan mahdollisuuksia suorittaa palkankorotus. Eikö olisi parempi

käyttää näitäkin varoja pysyvien työpaikkojen luomiseen?

Olemme jo aikaisemmin ilmoittaneet, että esitämme lakiesityksen hylättäväksi. Tässä voin vain yhtyä SKDL:n kantaan.

Ed. Laine: Herra puhemies! Hallituksen esitys vakuutetulta perittävän sairausvakuutusmaksun korottamisesta on johdonmukaista jatkoa sille hintojen, maksujen ja verojen korotuspolitiikalle, jonka vauhti kiihtyi UKK-sopimusten tultua hyväksytyiksi ja eduskunnan enemmistön alistuttua valtuuslain käsittelyn yhteydessä kokoomuksen tahtoon hintasäännöstelyn lieventämiseksi.

On erityisesti syytä viitata siihen, että keskustapuolueen ja SDP:n ohella SMP oli 22. joulukuuta viime vuonna yhtymässä tähän köyhän kansan rasituslinjaan, jota kokoomuksen silloin esittämä ja täällä hyväksytyksi tullut ponsi merkitsi (Ed. Vennamo: Ei pidä paikkaansa!).

Se linja on johtanut huimaan hinnankorotusvyöryyn, jonka seurauksena on kansan kannettavaksi tullut 1 500 milj. markan lisälasku 8 %:iin nousevan elinkustannusten kohoamisen seurauksena. Sairausvakuutusmaksun kohoaminen 0.25 pennillä jokaista maksuun pantua veroäyriä kohti korottaa leipävarrasta köyhän kansan ulottumattomiin. Sairausvakuutusmaksun korotus merkitsee vuodessa yli 60 milj. markan lisärasitusta vakuutetuille.

Vaikka hallituksen esityksen perusteluissa ei sanallakaan viitata siihen, että sairauspäivärahan korotus — joka on tänään ollut sosiaalivaliokunnan ensimmäisessä käsittelyssä — on riippuvainen vakuutettujen sairausvakuutusmaksun korotuksesta, valtiovarainministeri Hetemäki on kuitenkin ilmoittanut hallituksen tulevan vetämään tämän esityksen pois. Olisi mielenkiintoista tietää, ovatko hallituksessa istuvat sosialidemokraattisen puolueen ja keskustapuolueen jäsenet samaa mieltä valtiovarainministerin kanssa (Ed. Procopé: Virkamieshallitus!). Mikäli näin on, niin se merkitsee tietenkin sitä, että he ottavat myöskin poliittista vastuuta virkamieshallituksen toimenpiteistä, sen uhkauslinjasta.

SAK:n edustajan ollessa asiantuntijana sosiaalivaliokunnan kuultavana ilmoitettiin SAK:n olevan tiukasti hallituksen esityksen hylkäämisen kannalla. Tämä kanta on palkansaajien vastaus hintojen ja verojen korottajille. Se olisi syytä ottaa vakavasti huomioon. SAK:n taholta kiinnitettiin huomiota myöskin siihen, että samanaikaisesti kun kunnallisveroja eri kunnissa korotetaan, sairausvakuutusmaksun korottaminen merkitsee köyhän kansan rasituksen voimakasta lisäämistä.

Lopuksi, herra puhemies, tahtoisin todeta, että vaikka ed. Vennamo äsken esitti voimakkaan välihuudon ollen sitä mieltä, että SMP ei ole ollut tukemassa kokoomuksen esittämää pontta, totuus on kuitenkin se, että kokoomuspuolueen taholta viime joulukuun 22 päivänä valtuuslain käsittelyn yhteydessä esitettiin seuraava ponsi: "Viitaten tasavallan presidentin 4 päivänä joulukuuta 1970 eräille järjestöille tekemään ehdotukseen työehtosopimuksista ja tulopolitiikkaa koskevaksi kokonaisratkaisuksi sekä niihin periaatteisiin, joita hallitus lakiesityksensä perusteluissa toteaa tarkoituksenaan olevan noudattaa mm. hintavalvontaa suoritettaessa, valiokunta edellyttää, että hintojen säännöstelyä toteutetaan tasapuolisuutta ja kohtuullisuutta noudattaen". Eduskunnan pöytäkirjat kertovat, että SMP oli tämän ehdotuksen hyväksymisen kannalla.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun täällä SKDL:n taholta annettiin SMP:n suhteen vääriä tietoja, muutama oikaisu.

On selvää, että SMP kannattaa tasapuolisuutta ja kohtuullisuutta, mutta sillä ei ole mitään tekemistä tapahtuneen hintavyöryn kanssa. Saanen huomauttaa, että silloin kun SKDL oli myös hallituksessa, hallituksella oli ja on tänä päivänä valtalaki, jota olisi pitänyt käyttää kansan hyväksi. Mutta sitä ei käytetty kansan hyväksi, vaan kansaa vastaan. Hintoja ei pidetty kurissa. SKDL oli mukana hallituksessa. SMP on monta kertaa täällä eduskunnassa esittänyt päätöstä hallitukselle velvoitukseksi, että hinnat pidetään kurissa, mutta SKDL on jatkuvasti äänestänyt kokoomuksen kanssa, niin kauan, kuin oli hallituksessa. Me myös olemme esittäneet viimeksi tämän vuoden budjetin yhteydessä, että rahaa myönnetään lisää hintavalvontaan, mutta jälleen SKDL kokoomuksen kanssa äänesti vastaan eikä antanut rahaa. Vasta nyt, kun SKDL lähti hallituksesta ja joutui oppositioon, lähti hallituksesta pakoon vaaleja, nyt te olette tulleet SMP:n linjoille. Kiitoksia! Te todistatte, että me olemme olleet oikeassa.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tapahtunut hintavyöry on ollut nimenomaan seurausta siitä, että eduskunnan

enemmistö halusi valtuuslain käsittelyssä antaa hallitukselle ohjeen hintasäännöstelyn höllentämisestä. Hallitus on tätä ohjetta noudattanut, ja seurauksena on ollut se hintavyöry, joka on tapahtunut. Tämän hallitukselle annetun ohjeen eräänä antajana oli SMP, joka hyväksyi kokoomuksen ponsiesityksen, jota kansandemokraatit vastustivat.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Me noudatamme omaa asialinjaamme ja olemme kohtuullisuuden ja tasapuolisuuden kannalla. Se ei vaikuta asiaan, miltä taholta tehdään hyvä esitys. Jos se on kokoomuksen tai SKDL:n taholta, jos asia on oikea, me sitä kannatamme. Me emme ole sokeita politiikassa niin kuin SKDL.

Ed. Salolainen: Herra puhemies! SKDL:n edustajat ovat tänään osoittaneet hämmästyttävää fyysistä kestokykyä ja ilmaantuneet tänne jo aamuvarhaisella istuskelemaan ja odottelemaan tehdäkseen sen esityksen, jonka kokoomus on tehnyt vastalauseessaan tämän lakiesityksen hylkäämisestä.

Mutta täytyy joka tapauksessa todeta, että tällä hetkellä me olemme tekemisissä erittäin vakavan asian kanssa. Tällä hetkellä pistevero tuottaa erittäin huolestuttavia seurauksia maamme yrittäjäkunnassa, ja jos me muistamme, niin hallitus itse on myöntänyt yrittäjän vaikeuksia välillisesti siten, että se budjettiesityksensä yhteydessä totesi, että tämän budjettiesityksen pitäisi olla yritysystävällinen.

Työttömyyskehitys maassamme on erittäin kielteinen ja tästäkin syystä voidaan katsoa, että lisärasituksia yrittäjille ei missään tapauksessa tulisi näissä olosuhteissa sälyttää. On varsin mielenkiintoista todeta, että SAK on seitsemän kohdan ohjelmassaan huomannut tämän vakavan erheen, jota nyt ollaan tekemässä, ja seitsemäntenä kohtana ohjelmassaan he esittävät, että sairausvakuutusmaksuja ei nostettaisi.

SKDL, joka nyt täällä yrittää kovasti esiintyä yrittäjien edustajana, on esittänyt melkoista kvasiroolia. Kyllähän me tiedämme lukemalla vastalauseet, että heidän tarkoituksenaan itse asiassa oli sälyttää ja jättää tämä rasitus yrittäjille, mutta vakuutetuilta se sen sijaan poistaa. Me olemme johdonmukaisesti koko lakia vastaan ja olemme siis esittäneet sen hylkäämistä. Nyt kuitenkin, kun tämä fyysinen ristiriita eli SKDL:n tavanomainen pirteys tänä aamuna on aiheuttanut sen, että he ehtivät täällä ensimmäisenä vetää välistä, niin se merkitsee sitä, ettei meidän ole syytä täällä tehdä asiasta turhaa omaa esitystämme hylkäämisestä.

Mutta noilla perusteilla, jotka edellä mainitsin, haluaisin todellakin esittää vakavan vetoomuksen erityisesti hallituksessa istuneille ns. keskustapuolueille, keskustapuolueelle, liberaaleille ja ruotsalaisille. Tässä vaalitilanteessa en voi pitää älykkäänä ja järkevänä teidänkään kannaltanne sitä, että te lähdette näin vakavalla tavalla sälyttämään yrittäjille lisärasituksia. Minä uskon, että tämä äänestys, joka täällä suoritetaan, tullaan varmastikin kentällä erittäin tarkasti noteeraamaan. On selvää siitä, mitä täällä on jo edellä mainittu, missä tilanteessa me muuten tämän lakiesityksen osalta olemme. Olemme nimittäin siinä tilanteessa, että hallitushan on esittänyt, että tuo vähimmäissairauspäivärahan nostaminen olisi kiinni tästä laista. Epäilemättä hallitus, jos tässä käy, niin kuin me toivomme, vetääkin tuon esityksensä pois. Mutta haluan lohduttaa, että tämä ei siis pelasta tilannetta, vaan aloitteen pohjalta me voimme ajaa tämän 10 markan vähimmäissairauspäivärahan täällä eduskunnassa läpi.

Mitä tulee tämän lain kustannuksiin, voidaan todeta, että vuodesta 1966 lähtien ei valtion ole tarvinnut osallistua näihin sairausvakuutuskustannuksiin ja aina, kun se on joutunut jonkin summan budjettiin merkitsemään, se on myöhemmin saanut nuo rahat takaisin. Jos olen ymmärtänyt asiantuntijoitten lausuntoja oikein, näin kävisi myöskin tällä kertaa, ja ne miljoonat, joita nyt tässä vaiheessa voidaan esittää siis muka valtiolle todellisiksi kustannuksiksi, ymmärrykseni mukaan eivät ole todellisia ja lopullisia miljoonia. Näin ollen esitän siis tässä tilanteessa, pisteverotilanteessa, edellämainituille puolueille vakavan vetoomuksen, kun äänestys suoritetaan.

Ed. Aro (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Salolaisen puheenvuoro oli jälleen eräs osoitus niistä viime päivinä lukuisiksi muodostuneista puheenvuoroista, jolloin vaalikuume alkaa vaikuttaa asiasisältöön ja asioiden käsittelyyn. Me, lkp:n eduskuntaryhmä, olemme edellisen hallituksen aikana olleet tässä sairausvakuutusmaksukysymyksessä hallituksen kannalla emmekä me suinkaan vaalikuumeen aikana muuta mielipiteitämme sen mukaan, miten täällä äänestystuloksia seurataan. Me ymmärrämme luonnollisestikin, miten vakava on kysymys silloin, kun yrittäjäkunnan tai kuluttajaväestön

elinehdoista puhutaan, mutta ne eivät saa sekaantua nyt tähän asian ratkaisuun. Tämän lisäksi on myös esitettävä kysymys siitä, miten voidaan ehdoin tahdoin heittää yli laidan alimman sairausvakuutusmaksun korottamisesitys tässä yhteydessä. Se koskee erityisesti kotona olevia perheenäitejä ja käsitykseni mukaan tämä on myös vakavasti varteenotettava esitys.

Lisäksi on todettava, ettei aloitteen pohjalta juuri milloinkaan saada asioita eduskunnassa viedyksi onnelliseen päätökseen. Se on nyt keksitty tässä viime vaiheessa lähinnä tekosyyksi.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Sairausvakuutuksen rahoitusta järjestettäessä on alunperin lähdetty siitä, että valtio osallistuu vakuutettujen ja työnantajien ohella sairausvakuutuksen kustannuksiin. Näin ei ole käytännössä tapahtunut vuoden 1966 jälkeen. Nyt ollaan kuitenkin tilanteessa, jolloin työttömyys on lisääntymässä ja erityisesti työvoimavaltaisilla pienyrittäjillä on erittäin suuria vaikeuksia. Hallituksen esitys merkitsisi sitä, että sekä työntekijöiden että työnantajien sairausvakuutusmaksu nousee. Voimme todeta, että tähän lakiin liittyvät korotukset ovat ristiriidassa yleisen taloudellisen tilanteen kanssa. Hallituksen tulo- ja menoarvioesityksessä ensi vuodelle on todettavissa huimia verotulojen nousuja muutenkin. Tämänlaatuinen muiden veroluonteisten maksujen korottaminen ei siis mitenkään ole tarkoituksenmukaista. Mielekkäämpää olisi, että hallitus lohkaisisi osan nousseista verotuloista käytettäväksi valtion maksuosuutena sairausvakuutukselle. Tällä tavoin ei kavennettaisi työntekijöiden palkkatuloja eikä rasitettaisi jo ennestään vaikeuksissa olevia pienyrittäjiä. Sairausvakuutusmaksun korotusta ei tule toteuttaa työntekijöiden ja muiden palkansaajien kohdalla eikä myöskään sellaisten työnantajien kohdalla, joiden palveluksessa on enintään 50 työntekijää. Jotta kuitenkin suuremmatkin työvaltaiset yritykset pääsisivät osallisiksi korottamattomasta sairausvakuutusmaksusta, tulee valtioneuvoston hakemuksesta myöntää sellaisille yrityksille, joissa investoinnit työpaikkaa kohti ovat esim. enintään 50 000 mk, oikeuden korottamattomaan maksuun.

SMP:n eduskuntaryhmä tulee kannattamaan lain hylkäämistä, mutta jos hylkäysehdotus ei saa riittävää kannatusta, ehdotan, herra puhemies, että eduskunta hyväksyisi seuraavan lausuman: "Hyväksyessään lain vuodelta 1972 suoritettavan vakuutetun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun määrästä eduskunta edellyttää, että hallitus nopeasti selvityttää, millaista rasitusta nämä maksuosuudet merkitsevät sekä vakuutetuille että pienyrittäjille, ja mahdollisimman pian antaa uuden esityksen, jonka mukaan valtio lisääntyvien verotulojen määrästä siirtäisi osan käytettäväksi valtion maksuosuuteen sairausvakuutuksen kustannuksiin."

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Kun valtio jälleen laiminlyö oman osuutensa suorittamisen sairausvakuutuksen kustannuksiin, on se osoitus siitä politiikasta, jota täällä viimeiset hallitukset ovat järjestelmällisesti noudattaneet. Sitä politiikkaa ovat liberaalit ed. Aron myötävaikutuksella tukeneet. Aina he ovat valmiita lähtemään vaikka tuleen tällaisen hallituksen puolesta. On kuitenkin todettava se, että meidän ryhmämme ryhmäesitys tarkoitti sairauspäivärahan korottamista 15 markkaan, mutta valitettavasti on tämäkin rinnakkaislakiesitys jätetty syrjään, niin että eduskunta ei saa sitä edes käsitellä. 15 markan suuruisen sairauspäivärahankaan toteuttaminen ei olisi tiennyt kuin 99 milj. markalla valtion menojen lisääntymistä, ja tämä olisi varmasti mahdollista ensi vuoden tulo- ja menoarvioesityksessä rahoittaa. Silloin valtiokin olisi osallisena sairausvakuutuksen kustannuksissa eräällä pienellä osuudella. Se ei sittenkään tekisi näistä kuin noin seitsemännen osan.

Kun joka tapauksessa näyttää siltä, että ei halutakaan vähentää pienten työnantajien sosiaaliturvamaksuja eikä myöskään vakuutettujen raskasta osuutta sairausvakuutuksen menoissa, on tämä kehitys sellainen, jota ei olisi odottanut tässä vaiheessa. Kun budjettiesitystä käsiteltiin lähetekeskustelussa, hallituksen edustajien taholta annettiin ymmärtää, että ensi vuonna ei tulla lisäämään veroja. Jälleen on tämä laki selvä osoitus siitä, että verot lisääntyvät, maksut ja hinnat nousevat, ja tällä tiellä edeten kansalaisten leipävarras nousee yhä korkeammalle ja vaikeudet vain lisääntyvät.

Herra puhemies! Kannatan ed. Vainion perustelulausumaa.

Ed. Niinikoski: Herra puhemies! Yritystoiminnassa viime aikoina tapahtunutta kehitystä ovat suuresti haitanneet nopeasti kohonneet kustannukset. Tosin tämä nousu on vakauttamistoimenpiteitten ansiosta laantunut, mutta se ei tee tyhjäksi kehityksen yritystoiminnalle luomaa epäedullista asemaa. Erikoisesti sellai-

nen yritystoiminta, joka on työvoimavaltaista, on joutunut viimeaikoina raskaimpana kantamaan lisääntyneen sosiaalisen toiminnan kustannuksia. Pienyritystoimintahan on juuri työvoimavaltaista, joten suhteellisesti ottaen sosiaaliset kustannukset, kuten työnantajan sosiaaliturvamaksut, ovat tulleet yhä enemmän pienyritteliäisyyden kannettaviksi. Näiden tulojen turvin suoritetut tarpeelliset sosiaaliset uudistukset ovat koituneet näin ollen toisaalta talouselämän kehitystä jarruttaviksi tekijöiksi. Kaikkien työnantajien maksettaviksi samojen perusteiden mukaan tulevat sosiaalimaksut koituvat raskaimpina juuri pienyrityksille, suurteollisuuden selvitessä niistä helpommin, koska siellä automatisointiaste on korkeampi ja ihmistyövoiman käyttö suhteellisesti vähäisempää. Kuitenkin on otettava huomioon, että pysyvien työpaikkojen luominen on yhteiskunnan kannalta ainakin toistaiseksi edullisinta juuri pienteollisuudessa.

Kauppa- ja teollisuusministeriön valmiiksi saamien tutkimusten mukaan on todettu pienteollisuuslainoilla lainoitettujen yritysten perustamiskustannusten olevan uutta työpaikkaa kohti 9 946 mk ja työliikkeessä 13 736 mk. Suurteollisuudessa, jota mm. valtiojohtoinen teollisuutemme on, uuden työpaikan luominen järjestään maksaa satojatuhansia markkoja. Suomen tapaisessa pääomaköyhässä maassa yritysten perustamiskustannuksilla on erittäin suuri merkityksensä, joten vähällä pääomalla alkuun saatavien yritysten perustamista pitäisi edistää. Tukahduttamalla ihmistyövaltaisen elinkeinoelämän kehittämistä edesautetaan työttömyyden lisääntymistä. Tätähän ei voida luonnollisestikaan pitää tavoitteena. Sen vuoksi olisi vakavasti harkittava, miten ihmistyövoimavaltainen pienyritteliäisyys voisi tulevaisuudessa nykyistä paremmin selviytyä yhteiskunnan sälyttämästä kustannuspaineesta, kuten esim. erilaisista sosiaalisista maksuista. Mikäli tätä ongelmaa ei pystytä ratkaisemaan, maallemme välttämätön pienyrittäjätoiminta ei pääse riittävässä mittakaavassa kehittymään ja täystyöllisyyden saavuttaminen jatkuvasti pysyy vaikeana. Myös kauppa- ja teollisuusministeriössä on kiinnitetty huomiota lisääntyneiden sosiaaliskustannusten vaikutukseen työvaltaiseen yrittäjätoimintaan. Vuonna 1967 suoritetun tutkimuksen mukaan sosiaalikustannukset pienyrityksillä olivat lähes neljänneksen korkeammat kuin yrityksillä keskimäärin. Tämä johtuu siitä, että työvaltaisissa pienyrityksissä palkkojen osuus liikevaihdosta, josta sosiaalikustannukset ennen muuta ovat riippuvaisia, on huomattavasti korkeampi kuin teollisuudessa keskimäärin. Kun palkkojen osuus koko teollisuudessa keskimäärin vuonna 1967 oli 22.8 % liikevaihdosta, niin alle 0.5 milj. markan liikevaihdon omaavilla teollisuusyrityksillä tämä osuus oli 34.7 % eli yli 50 % korkeampi. Mielestäni olisi valtiovallan suoritettava kiireellisesti tutkimus edellä olevien epäkohtien korjaamiseksi.

Edellä esitettyyn viitaten ehdotan, että eduskunta hyväksyisi seuraavan lausuman:

"Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus suorituttaa nopeasti tutkimuksen, mihin toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä sairausvakuutusmaksun alentamiseksi työvoimavaltaisilta pienyrityksiltä."

Ed. H. Linna: Herra puhemies! Keskustapuolueen kanta sairausvakuutusmaksujen korottamiseen on sellainen, että hallituksen esityksen voimme hyväksyä vain sillä edellytyksellä, että sairausvakuutuslain mukainen vähimmäispäivä- ja äitiysraha korotetaan ensi vuoden alusta lukien vähintään 10 markkaan.

Käsityksemme mukaan se tapa, jolla nyt kerätään varoja sairausvakuutuspäivärahojen maksamiseen, ei ole paras mahdollinen. Mutta tällä kertaa ei ole muita mahdollisuuksia käytettävissä. Tulevaisuudessa olisi pyrittävä sairausvakuutuslain mukaisten kustannusten maksamiseen nykyistä enemmän valtion varoilla.

Käydyn keskustelun perusteella on syytä huomauttaa, että vaikka sairausvakuutusmaksuja korotetaan hallituksen esittämällä tavalla, on siitä huolimatta valtion varoja käytettävä vielä lisäksi 23 milj. mk, että sairausvakuutuksen minimipäivä- ja äitiysraha voidaan korottaa 10 markkaan päivässä.

Ed. Härkönen: Herra puhemies! Keskustapuolueen eduskuntaryhmän käsityksen mukaan olisi alempia sairausvakuutuspäivärahoja korotettava. Korotuksesta syntyvä rahoitustarve pitäisi kuitenkin tulevaisuudessa pyrkiä budjetoimaan valtion talousarvioon siten, että se ei lisäisi yrittäjän rasituksia ja veroja. Yritystoimintaa on käsitykseni mukaan pyrittävä kaikin tavoin elvyttämään. Nykyisin yrittäjät ovat kuitenkin huomattavan ankaran verotuksen puristuksessa. Tarkoituksenmukaista olisikin kiireellisesti suorittaa tutkimus sairausvakuutusmaksun alentamiseksi ainakin työvaltaisten yritysten osalta, jolla voitaisiin työvaltaisten pien-

yrityksien kustannuksia vähentää ja turvata työpaikkojen säilyminen, joista etenkin kehitysalueilla on puutetta.

Herra puhemies! Kannatan ed. Niinikosken tekemää perustelulausumaehdotusta.

Ed. Vennamo: Herra varapuhemies! SMP:n eduskuntaryhmä ja puolue vastustavat jatkuvia rasitusten korotuksia. Nyt on jälleen esillä sairausvakuutusmaksujen nostaminen. Tämä rasitusten nostaminen mrkitsee palkanansaitsijalle 20 %:n sairausvakuutusmaksun rasituksen nousua ja työnantajille 16.6 %:n nousua. Työmiehiltä, palkanansaitsijoilta vuodessa kiskotaan lisää rahaa pois 60 milj. mk, ja kun otetaan yrittäjät mukaan, yhteensä lähes 100 milj. nmk. Ja kaikki tämä tapahtuu siitä huolimatta, että se ei ole tarpeellista. Rahastoissa on riittävästi rahaa. Valtio on sitoutunut käyttämään tarkoitukseen kolmannen osan menoista, mutta ei käytä penniäkään. Ja valtiolla on lähes 1 000 milj. mk kassassa. Tämäkin laki on selvä linja, joka suosii suuryrityksiä, joilla on koneita eikä työmiehiä, se on selvä linja valtion rikastuttamiseksi. Tämäkin lainsäädäntö tähtää monopolien ja kollektivismin Suomeen, jota SMP jyrkästi vastustaa.

Näillä perusteilla me olemme lakien hylkäämisen kannalla ja toivomme todella, että sosialidemokraatit ja keskustapuolue, jotka ovat tässäkin virhelinjassa pääsyyllisiä nyt, kun SKDL luopui samasta linjasta vaalien alla, eivät jatkaisi härkäpäisesti tätä väärää linjaa. Kansa muutoin vaaleissa tuomitsee heidät liian raskaasti.

Täällä on keskustapuolueen taholta sanottu, että päivärahan korotuksen turvaamiseksi on tämä lisärasitus välttämätön. Se ei ole totta. Tähän tarkoitukseen ei tarvita lisää rahaa. Rahastoissa on jo rahaa. Te haluatte vain pienyrityksiä ja työntekijöitä lyödä. Kun äänestettiin lain toisessa käsittelyssä työvaltaisten yritysten rasituksen pienemmästä tasosta, silloin te kaikki olitte suurfirmojen kannalla. Nyt te esitätte ponsia, kun ensinnä olette pahoin tehneet, yritätte kentällä peittää huonot jälkenne. Tämä ei ole reilua eikä rehellistä.

Ed. Hostila: Herra puhemies! Tämän lain toisessa käsittelyssä määriteltiin laille sisältö, nyt on enää kysymys lain hylkäämisestä tai hyväksymisestä. Sosialidemokraattien taholta on jo aikaisemmin ilmoitettu, että me olemme tämän lain takana, lähinnä siitä johtuen, koska hallitus on selvästi ilmoittanut kantanaan tämän lain läpimenon varmistavan alimman päivärahan korottamisen 7,50 markasta 10 markkaan, ja tämän lain käsittely on sosiaalivaliokunnassa tänään saanut ensimmäisen käsittelyn osakseen, ja valiokunta odottaa mitä tänään tapahtuu. Jos nyt esillä oleva laki hyväksytään, ensi viikolla valiokunnassa valmistuu mietintö, jossa alimman päivärahan korottaminen mahdollistetaan 10 markkaan.

Asiantuntijain jälleen kerran todistaman mukaan alimman päivärahan korottaminen vaatii 33 milj. mk, ja kansanedustaja Vennamon puheenvuoron mukaiset rahastot ovat nyt tältä osin tyhjät, mikäli lakien mukaista toimintaa pyritään hoitamaan. On aiheellista kuitenkin todeta, että SMP:n taholta samoin kuin SKDL:n, kommunistien taholta samanaikaisesti vaaditaan alimman päivärahan korottamista 15 markkaan. Minusta pitää vastuullisen lainsäätäjän osoittaa myöskin, mistä varat tähän tulee, eikä vain demagogiaa voimakkaasti väärinkäyttäen — ja yleensä demagogiaa aina näin tehdään — osoittaa rahojen olevan ilmassa kun vain hyvää halua on. Minusta lähinnä sosiaalivaliokunnan ammatti-ihmisten tulisi ensin nähdä sosiaalipoliittiset tarpeet, sen jälkeen yhtyä vasta mielettömään vaalitaisteluun asian kanssa, jolla todella autetaan kipeässä tarpeessa olevia huonompiosaisia Suomen kansalaisia. Tämän alimman sairauspäivärahan merkitys on lähes 50-prosenttinen sairastuvuutta kärsiville, ja siinä mielessä tuntuu siltä, että nyt tehdään jälleen kerran liian halpaa politiikkaa todella isojen asioitten merkeissä yllä.

Jatkamatta pitempään toivon hartaasti, että eduskunta hyväksyy tämän lain, ja näin varmistetaan alimman päivärahan korottaminen sille tasolle, mille hallitus on esittänyt.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra varapuhemies! Täällä sosialidemokraattiselta taholta ei ole voitu millään tavoin kumota meidän esittämiämme tosiasioita, mutta yritetään johtaa yleistä mielipidettä harhaan. Ed. Hostila myönsi, että hallituksen sallima, sos.demien ja kepun sallima alarajan korotus maksaa 33 milj. mk vuodessa, mutta miksi peritään lisärasituksella lähes 100 milj. mk eli kolme kertaa enemmän. Siinä on ensinnä selittämistä hallituspuolueille. Toiseksi: Täällä on kansanedustajien ja SMP:n lakialoite, jolla voidaan korottaa sairauspäivärahaa, vaikka hallitus vetäisi tämän esityksen pois, 15 markkaan, ja

SMP esitti tätä linjaa jo viime eduskuntavaalien edellä. Nyt te olette myöhästyneinä tulleet osittain perään. Tämä on kaunista selittelyä. Rahaa on sairaitten rahaa kerättynä valtavat rahastot, mutta te pihistätte ettekä halua antaa sairaille kunnollista päivärahaa. Valtion tulee rikastua ja monopolien hyötyä. Se on kauhea linja.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Yritystoimintaa pidetään valtiovallan taholta ehtymättömänä lypsylehmänä ja yritysten vaikeuksia ei haluta todella valtiovallan toimesta tunnustaa — niitä on olemassa ja pikkuyrittäjillä ne ovat suuremmat. Kaatuneen hallituksen jäseneltä tiedustelin suullisen kysymyksen yhteydessä, miten hallitus aikoo toimia liiallisten rasitteiden lieventämiseksi. Silloinen ministeri vastasi, että tällaisia rasitteita ei ole olemassa. Nyt tänä päivänä täällä suuressa salissa me voimme kaikki todeta, että jälleen tulee lisärasitteita, jos tämä lakiesitys hyväksytään. Se on valitettavaa.

Ed. A. Niemelä: Herra puhemies! Nyt kolmannessa käsittelyssä oleva hallituksen esitys, niin kuin täällä on jo useissa puheenvuoroissa todettu, tulee antamaan lisärasituksia lähinnä työmiehelle sekä myös yrittäjätoiminnalle. Mehän tiedämme, että meillä on erittäin suuria vaikeuksia olemassa työvaltaisten pienyritysten piirissä juuri näitten sosiaalimaksujen rasittavuuden vuoksi. On katseltava myös työmiehen asemaa tänä päivänä, ei myöskään hänellä ole varaa lisärasituksia ottaa.

Me SMP:ssä näemme, että sairauspäivärahaa pitää korottaa, ja se on aivan oikeutettua tänä päivänä. Mehän tiedämme, että sairaalasija maksaa lähes kaikkialla yli 10 mk tänä päivänä. Näin ollen siihen, että hallitus on esittänyt tällaisen esityksen, on täysi peruste olemassa. Me ryhmänä katsomme, että tähän pitäisi rahat muuta kautta löytyä eikä tällä toimenpiteellä mitä hallitus nyt esittää. Ja me katsomme myös, ettei saa olla vaihtoehtona nyt se, että, jos me tämän esityksen täällä hylkäämme, se tietää myös, että hallitus vetäisi pois esityksen päivärahan korottamisesta. Tämä ei voi olla tänä päivänä vaihtoehtona.

Täällä on tullut jo esille, että valtio ei ole ollut vastuussa, niin kuin ohje edellyttää, sairausvakuutusmaksun suhteen vuoden 1966 jälkeen. Näin ollen olisi jo aika valtionkin tulla avuksi tässä asiassa.

Me näemme, että ylintä päivärahaa olisi myös alennettava ja sitä kautta löydettävä rahaa alimman päivärahan korotukseen. Tällaisen esityksen toivosin nopeasti nykyiseltä virkamieshallitukselta tulevan.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Tuntuu liittyvän tähän uusdemokratiaan, jota keskustapuolue, liberaalit, sosialidemokraatit ja ruotsalainen kansanpuolue ovat tähän maahan rakentaneet, että vähän väliä hallitus lyö nyrkin pöytään ja sanoo, että ellei näin hyväksytä, se vetää esityksensä takaisin. Nyt tämä tapa on tarttunut myöskin tähän Auran vapaapalokuntahallitukseen, joka kävi lyömässä nyrkkiä pöytään: ellei tätä sairausvakuutusmaksun korottamisesitystä hyväksytä, ei myöskään sairauspäivärahaa koroteta. Kuitenkin tuo korotus on itse asiassa niin vaatimaton, että se tietää vain vähän yli 30 %:n korotusta minimipäivärahaan, jonka jatkuvasti on todettu olevan kerrassaan alhainen ja jolla ei ole suurta merkitystä.

Tässä valossa tuntuu keskustapuolueen ponsiesitys pelkältä hurskastelulta, puolueen taholta, joka jatkuvasti on myöntävaikuttanut tällaisessa hallituksessa siihen, että se lyö työnantajia yhä suuremmilla sosiaaliturvamaksuilla ja samalla myöskin lisää fyysisten henkilöiden verotaakkaa, niin kuin nytkin juuri tällä hallituksen esityksellä, joka on kolmannessa käsittelyssä. Ei tällä tiellä varmasti tule muutosta, kun näiden puolueiden edustajat ovat vaalipuheissaan ilmoittaneet, että mitään muutosta tammikuun vaalien jälkeen ei hallituskokoomuksessa tapahdu. Silloin on turha odottaa myöskään muutoksia politiikassa, joka lähtisi korjaamaan työnantajien asemaa tässä maassa ja myöskin fyysisten veronmaksajien taakkaa keventämään. Jos sama linja saa jatkua myöskin tammikuun vaalien jälkeen, mitään parannusta ei ole odotettavissa. Tämä olisi hyvä Suomen kansan muistaa.

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ed. Hostila väitti, että SKDL ei ole esittänyt, mistä otetaan varat alimman sairaus- ja äitiyspäivärahan korottamiseen 15 markkaan, jota SKDL aloitteessaan jo vuoden 1970 valtiopäivillä ehdotti. Tämän vuoksi kertaan, mitä jo tänään puheenvuorossani sanoin: "Tämä edellyttää tietysti, että valtion tulo- ja menoarvioon vuodelle 1972 otetaan tarvittavat määrärahat. Määrärahan lisäys voidaan suorittaa lisäämällä esim. yhtiöveroa tai säästämällä puolustuslaitoksen hankinnoista." Lisäksi totesin, että valtio ei pode kassakriisiä, ja tuntuisi kovin luonnolliselta, että valtion kassassa olevia varoja voi-

taisiin käyttää myös sairaitten ihmisten sosiaaliturvan parantamiseen.

Ed. Katajavuori: Herra puhemies! Miksi valtio varastoi rahoja jatkuvasti? Miksi veroja jatkuvasti lisätään? Miksi hävitetään työpaikkoja? Mehän tiedämme, että työttömyys tulee nousemaan ehkä 90 000:een vielä ensi talven aikana. Me tiedämme myöskin, olemme viime aikoina pisteveron todenneet jokaisessa puolueessa epäonnistuneeksi uudeksi rasitteeksi yrittäjille. Eikö hallitus tiedä, että jokainen palkansaaja on tällä hetkellä tietoinen siitä, että tämä vero taas lohkaisee osan heidän palkastaan? Työtätekevät sekä oikealla että vasemmalla ovat tämän kaltaisia lisäveroja vastaan. Eikö valtion rahankeruu jo muistuta täällä äskettäin käsiteltyä rahankätköjuttua, sillä erotuksella kuitenkin, että Suomen kansan silmät tämän paremmin huomaavat kuin silloisten kansanedustajien. Rangaistuksen uhka leijailee jo ilmassa niiden puolueiden yllä, jotka luovat tämän kaltaisia rasitteita.

Ed. Vennamo: Herra varapuhemies! Täällä on keskustelussa sukeltanut monta kertaa esiin Auran hallitus, "Auran vapaapalokunta". On syytä todeta, että tässä hallituksessa on kaikkien muiden puolueiden paitsi SMP:n virkamiesluottamushenkilö. Kun nyt täällä Auran hallitus käy lyömässä nyrkkiä pöytään sairaita vastaan, niin vähimmäisvaatimus minun mielestäni olisi, että SKDL ja kokoomus kutsuisivat omat virkamies-luottamushenkilönsä pois tällaisesta hallituksesta. Vai onko laskelmoitu, että sosialidemokraattien, keskustapuolueen, liberaalien ja ruotsalaisten äänet riittävät, joten te voitte täällä olla vastaan, mutta teidän luottamusmiehenne siellä hallituksessa tekevät päinvastoin? Toisin sanoen ne toteuttavat sitä linjaa, mitä SKDL hallituksessa aikaisemmin toteutti; ja kokoomus, suuri raha, oli tyytyväinen.

Toivon, että nyt kokoomus ja SKDL ryhdistäytyvät. Auran vapaapalokunta pellolle! Se on SMP:n kanta.

Ed. Ilaskivi: Herra puhemies! Ed. Vennamon äsken käyttämän, runsaasti vääriä tietoja sisältäneen puheenvuoron johdosta esittäisin vain yhden oikaisun: Kansallinen kokoomus ei ole poliittisesti edustettuna Auran hallituksessa.

Ed. Sinisalo: Herra puhemies! Mitä tulee ensinnä ed. Vennamon käyttämään nimeen Auran hallituksesta, "vapaapalokunta", niin ei toki pidä verrata tällaisia tuhopolttajia näin humanitääristä tehtävää suorittaviin henkilöihin (Ed. Vennamo: Siinä puhuja on kyllä oikeassa!). Auran hallituksen luonne on jyrkästi Suomen kansan perusetujen vastainen, ja tämän vuoksi on luonnollista, ettei kommunisteilla eikä kansandemokraateilla ole mitään tekemistä tämän hallituksen kanssa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Juvela ed. Männistön kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Edelleen ed. Juvela ed. Männistön kannattamana on ehdottanut, että mikäli lakiehdotus tulee hyväksytyksi, perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa: "Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin tilannetta ja ensi tilassa tutkii kaikki mahdollisuudet sairausvakuutusmaksujen alentamiseksi vakuutettujen sekä pienten työvoimavaltaisten yritysten osalta." Kutsun tätä ed. Juvelan ehdotukseksi. Ed. Vainio ed. Kainulaisen kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lain vuodelta 1972 suoritettavan vakuutetun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun määrästä eduskunta edellyttää, että hallitus nopeasti selvityttää, millaista rasitusta nämä maksuosuudet merkitsevät sekä vakuutetuille että pienyrittäjille, ja mahdollisimman pian antaa uuden esityksen, jonka mukaan valtio lisääntyvien verotulojen määrästä siirtäisi osan käytettäväksi valtion maksuosuuteen sairausvakuutuksen kustannuksiin." Tämä on ed. Vainion ehdotus. Vielä on ed. Niinikoski ed. Härkösen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus suorituttaa nopeasti tutkimuksen, mihin toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä sairausvakuutusmaksun alentamiseksi työvoimavaltaisilta pienyrityksiltä." Kutsun tätä ed. Niinikosken ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ensin on äänestettävä toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aro, Berner, Breilin, Eskelinen, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Helle, Hemmi, Hostila, Hykkäälä, Härkönen, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Knuuttila, Kohtala, Korsbäck, Landström, Lepistö, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Myyryläinen, Mäkelä, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Raatikainen, Saimo, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, Sutinen, Tallgren, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, H. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Aitio, Antila, Asunmaa, Ehrnrooth, Haarla, Hara, Heino, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Isomursu, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Karhuvaara, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koivunen, Koppanen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laine, Lankinen, Lehmonen, Liedes, Linkola, L. Linna, Mustonen, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, Nikkilä, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salolainen, Seppä, Sillantaus, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Sarkkä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Vaittinen, Vartia, Weckman, Vennamo, Westerholm, Vikatmaa, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alenius, Eskman, Flinck, Hanhirova, Haukipuro, Hetemäki, Häggblom, Jaatinen, Kaasalainen, Knuuti, Koivisto, Käkelä, Laatio, Lillqvist, Loikkanen, Lottanen, Lähteenmäki, Mäkinen, Partanen, Pekkala, Rekonen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Salama, Silander, Sinkkonen, Suksi, I. Suominen, S. Suominen, Taipale, Tarvajärvi, S. Westerlund ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 81 jaa- ja 84 ei-ääntä; poissa 34.

Eduskunta on hylännyt lakiehdotuksen.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Kun lakiehdotus on tullut hylätyksi, tehdyt lausumaehdotukset katsotaan rauenneiksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus opettajankoulutuslaiksi.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 24, jota on valmistelevasti käsitelty sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 10 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 107, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Hemmi: Herra puhemies! Opettajankoulutuslakiesitystä kohtaan on koululaitoksen ja sitä läheltä seuraavien keskuudessa tunnettu suurta mielenkiintoa siellä, missä opettajaseminaarit vielä toimivat entisillä nimikkeillään. Kainuussa ja Kainuun seminaarin osalta mielenkiintoa voisi paremminkin luonnehtia huoleksi, koska ne kokemukset, joita nyt on saatu yhteistyöstä korkeakoulun ja sen sivuosastoksi tarkoitetun koulutusyksikön välillä, eivät ole ainakaan toistaiseksi kehittyneet täysin tyydyttävällä tavalla. Huolen aiheen opettajankoulutuslakiesityksessä on antanut se seikka, että varsinaisesta lakipykälästä puuttuvat niiden sivuosastojen nimet, jotka on mainittu lakiesityksen erityisperustelujen 5 §:ssä. Neljän seminaarin pykälämaininta olisi ollut mielekäs sen vuoksi, että itse laissa luetellaan kuitenkin kaikki ne yliopistot ja korkeakoulut, joissa opettajankoulutusta tullaan järjestämään. Mikäli halutaan puoltaa sitä seikkaa että sivuosastojen sitominen lakipykälään vaikeuttaisi mahdollisesti muidenkin

uusien sivuosastojen syntymisen, ei se erityisperustelujen 5 §:n mukaan kävisi ehkä päinsä, koska siellä sanotaan: "Milloin olosuhteet sitä vaativat, opettajankoulutus on voitava jakaa kahdenkin laitoksen tehtäväksi, edellyttäen kuitenkin, että nämä voidaan saattaa riittävään yhteistoimintaan keskenään. Tällainen järjestely on tarkoituksenmukainen silloin, kun korkeakoulun opettajankoulutus jakaantuu kahdelle paikkakunnalle."

Perusteluissa ei siis mainita kolmannesta paikkakunnasta mitään. Näin ollen seminaarit olisivat tunteneet asemansa turvallisemmaksi, kuin että niistä sivuosastoina määrätään lain mukaan nyt asetuksella. Riittävän yhteistoiminnan, johon perustelujen 5 §:ssä voimakkaasti viitataan, tulisi mielestäni merkitä sitä, että myös sivuosastojen opettajavoimia vahvistetaan ja tarvittaessa korotetaan pätevyysvaatimuksia. Sivuosastojen esimiehenä tulisi toimia apulaisprofessoritasoinen tutkija, jonka johdolla tapahtuisi koulutusyksikön kehittäminen ja tutkimustoiminta. Viime mainittu tapahtuisi yhteistyönä korkeakoulun ja sen opettajanvalmistuksen kanssa.

Seminaarin liittämistä pysyvästi uuteen opettajankoulutusorganisaatioon puoltavat myös valtiontaloudelliset näkökohdat. Seminaareilla on tarkoitusta varten nykyaikaiset toimitilat. Niitä ei voi jättää käyttämättä, kun tiedetään, millainen tilanne opetustilojen ja opiskelija-asuntojen suhteen ainakin Oulun yliopistossa tällä hetkellä on. Sivuosastojen aseman vahvistaminen erikoisesti kehitysalueilla merkitsee, ei ainoastaan taloudellisia vaikutuksia, vaan edistää myös humanismin ja kulttuurin leviämistä niin Kainuussa kuin muillakin syrjäalueilla. Heijastusvaikutukset yltävät pitkälle ihmisten viihtyvyyteen ja tahtoon huolehtia omien alueittensa sivistyselämästä.

Ennen kuin tulen puheenvuoroni lopuksi esittämään lakiesityksen perusteluissa mainittujen seminaarien puolesta perusteluehdotuksen, haluan kiinnittää huomioni lakiesityksen erityisperustelujen 2 §:ään ja varsinaisen lakitekstin 2 §:n 2 momentiin, jossa sanotaan, että opetusministeriön alaisen muun opettajankoulutuksen yhteistoiminnasta tässä laissa tarkoitettujen opettajankoulutusyksiköiden kanssa sekä kouluhallinnon ja oppilashuollon tehtäviä suorittavan henkilöstön koulutuksesta voidaan säätää asetuksella. Perusteluissa näinä työntekijöinä mainitaan koululääkärit, terveyssisaret, koulupsykologit, sosiaalikuraattorit ja asuntolanhoitajat. Tässä jos missä heijastuu tämän lakiesityksen laatineen ministeri Itälän sormenjälki. Syyskuun puolivälissä pidetty koulusosiaalisen toiminnan kaksipäiväinen symposium, jossa avaajana toimi entinen opetusministerimme, totesi koulusosiaalisen toiminnan kokonaiskartoittamisen tarpeellisuuden. Näiden päivien muistion pohjalta opetusministeriö tulee kutsumaan komitean, jonka tarkoituksena on tutkia ja tehdä esitys siitä, millaisena ja minkälaajuisena koulusosiaalista toimintaa uudistuva koulumme tarvitsee, mitkä työntekijäryhmät vastaavat eri tehtäväkentistä jne. Nyt meillä on opettajankoulutuslaki, jossa viisaasti nähdään koululaitos ja sen eri työntekijäryhmät yhtenä kokonaisuutena työskentelemässä lasten ja nuorten hyväksi. Esikoulua varten opiskelu luetaan myös tämän lain 2 §:n 2 momenttiin kuuluvaksi. Käytännössä tämä merkinnee sitä uudistusta, jota lastentarhanopettajat ovat hartaasti jo kauan odottaneet, eli sitä että heidän koulutuksensa siirrettäisiin opetusministeriön alaisuuteen. Voi nyt vain toivoa, että kyseistä koulutusta koskeva ratkaisu lain 2 §:n 2 momentiin nojautuen nopeasti toteutuu.

Herra puhemies! Tämän lain tärkein merkitys on luonnollisesti opettajankoulutus, ja kuten puheenvuoroni alkupuolella totesin, laissa mainittujen yliopiston ja korkeakoulujen sivuosastojen aseman tulisi olla sellainen, ettei niiden toimintaa leimaisi alistuneisuus ja syrjiminen. Kun seminaarien asemasta säädetään asetuksella ja että poistuisi huoli näiden seminaarivanhuksien harteilta, esitän eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavanlaisen perustelulausuman: "Hyväksyessään ehdotuksen opettajankoulutuslaiksi eduskunta edellyttää, että ylioppilaspohjaisiksi jo muutettujen Savonlinnan, Kajaanin, Hämeenlinnan ja Rauman seminaarien asema järjestetään hallituksen esityksen perusteluissa 5 §:n kohdalla edellytetyllä tavalla."

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Käsillä oleva esitys opettajankoulutuslaiksi liittyy elimellisesti jo täytäntöönpanovaiheeseen ehtineeseen lakiin koulujärjestelmän perusteista, joka luo maahamme 9-vuotisen yhtenäisen peruskoulun. Voidaan myös sanoa, että uusi opettajankoulutuslaki on yksi peruskouluun siirtymisen olennaisia edellytyksiä. Niitä kasvatuksellisia ja yhteiskunnallisia tavoitteita, jotka olivat tähtäimessä silloin, kun eduskunta neljättä vuotta sitten suurella enemmistöllä hyväksyi peruskoululain, ei voida saavuttaa pelkästään muutta-

malla koulujärjestelmän rakennetta, kunnallistamalla oppivelvollisuuskoulu, tekemällä se täysin maksuttomaksi tai muilla ulkonaisilla keinoilla niin tärkeitä kuin ne sinänsä ovatkin. Myös ja nimenomaan koulussa tapahtuvan opiskelutyön täytyy muuttua, jotta peruskoulusta tulisi koulu, jossa kehittyy toimeliaita, itsenäisiä ja kriittisiä sekä ennen kaikkea yhteiskuntamyönteisiä yksilöitä. Koulutustyöskentelyn muuttuminen taas riippuu viime kädessä niistä opettajista, jotka ohjaavat ja tukevat oppilaita näiden opiskelussa. Suomessa on onneksi aina ollut riittävästi tarjokkaita opettajanuralle. Näistä on tulevaisuudessa osattava valita kehityskykyisimmät koulutukseen ja heidät on koulutettava uuden peruskoulun työhön tämän koulun hengessä. Tähänastinenkin opettajisto tarvitaan peruskoulua toteutettaessa, ja se on osoittanut olevansa halukas saamaan jatkokoulutusta. Ei kuitenkaan liene väärin panna toivoa erityisesti siihen uuteen ja nuoreen opettajistoon, joka tulee saamaan koko koulutuksensa uuden koulujärjestelmän merkeissä ja joka on valmis pitämään yllä jatkuvaa keskeytymätöntä koulunuudistusta.

Säätäessään peruskoulua koskevan lain eduskunta toi ilmi tahtonsa saada maahan yhtenäisen koulujärjestelmän. Uusi opettajankoulutuslaki merkitsee puolestaan yhtenäisen opettajien valmistuksen alkua. Itse asiassa yhtenäinen koulujärjestelmä ilman yhtenäistä opettajankoulutusta on uudistuksena epätäydellinen. Tässä suhteessa käsillä oleva opettajankoulutuslaki viekin maamme koulujärjestelmäänsä uudistavien maiden eturiviin. Opettajankoulutuksen yhtenäisyys ilmenee näkyvimmin siinä, että peruskoulun ja lukion kaikki opettajat oppilaittensa ikäasteeseen katsomatta saavat koulutuksensa samalta pohjalta, samoissa yliopiston osastoissa. Vaikka eri tehtäviin suuntautuvien opettajien opinnoissa luonnollisestikin on eroavaisuuksia, tulee yhteisen opintoaineksen osuus olemaan leimaa antavana, ja ennen kaikkea se seikka, että oppivelvollisuusikäisten opettajat päinvastoin kuin nykyisin on asianlaita opiskelevat samoissa laitoksissa, tulee tekemään heistä ensi sijassa peruskoulun oppilaiden opettajia, vasta toisessa sijassa ala- tai yläasteen, äidinkielen tai kotitalouden, matematiikan tai liikunnan opettajia. Tämä yhtenäisyys saa toivottavasti tulevaisuudessa vielä laajemman pohjan, jos ja kun esikoulun sekä myös ammatillisten koulujen opettajien koulutus liitetään nyt syntymässä olevaan järjestelmään.

Opettajankoulutusjärjestelmän yhtenäisyyttä on syytä tarkastella sekä oppilaiden että opettajien näkökulmasta. Mitä oppilaisiin tulee, uusi laki on kirjoitettu siinä hengessä, että jokainen ikäaste tarvitsee hyviä, perusteellisen koulutuksen saaneita opettajia, 7-vuotiaat koululaiokkaat yhtä hyvin kuin oppivelvollisuuttaan päättävät 16-vuotiaat. Muutos tuntuu erityisesti peruskoulun alimpien vuosiluokkien kohdalla, siellä missä rakennetaan perustaa koko monien vuosien mittaiselle opiskelulle. Niinpä vain korkeatasoisen koulutuksen saaneet, tämän ikäisten käsittelyyn erikoistuneet opettajat voivat tasoittaa tietä niille pienokaisille, jotka ennen koulunkäynnin alkua ovat jääneet kehitysvirikkeissä vähimmälle. Se aika on ohi, jolloin lasten alkuopetuksen antajien koulutuksesta katsottiin voitavan selviytyä vain kolmanneksella tai neljänneksellä siitä ajasta, joka oppikoulun yläluokkien opettajilta vaaditaan.

Opettajien kohdalla koulujärjestelmän yhtenäisyys merkitsee paitsi parempia yhteistyön edellytyksiä, joustavuutta ja turvallisuutta. On ollut aikoja, jolloin oppikoulun opettajien kohdalla on esiintynyt työttömyyttä, mutta kansakoulunopettajista on samanaikaisesti ollut pulaa. Toisinaan tilanne on ollut päinvastainen. Kaikkien opettajien koulutuksen lähtiessä korkeakoulukypsyyden pohjalta ja sen ollessa pitkälle yhdenmukainen yksityisen opettajan ja kokonaisten opettajaryhmien siirtyminen uusiin tehtäviin on suhteellisen yksinkertaisesti järjestettävissä lyhyehkön täydennyskoulutuksen avulla. Paitsi turvallisuutta opettajille tämä merkitsee myös jatkuvuutta koulutyössä ja lisäksi säästöä yhteiskunnalle.

Kuten sanoin, uusi opettajankoulutuslaki tarjoaa mahdollisuudet yhtenäistää opettajien valmistusta laajemmaltikin kuin lain kirjain sen nykyisessä muodossa edellyttää. Tätä tarkoittavia suunnitelmia on jo valmisteilla. Niin ikään laaditaan kaikissa maan seitsemässä korkeakoulussa jo komiteatyönä yksityiskohtaisia toimeenpanosäännöksiä. Valmistelutyö on eräiden korkoeakoulujen kohdalla jo varsin pitkällä. Tämä onkin välttämätöntä, koska siirtymisen uuteen opettajankoulutusjärjestelmään täytyy kuten lakiesityksen perusteluissa ja valiokunnan mietinnössä on esitetty, käytännöllisistä syistä tapahtua jo muutaman vuoden kuluessa. Vanhaa ja uutta valmistusta ei voida pitää yllä samanaikaisesti pitempään kuin on aivan välttämätöntä. Hyvänä esimerkkinä uudistuksen toteutumiselle voidaan lopuksi pitää sitä, että maam-

me korkeakoulut kukin kohdaltaan ovat ottaneet uudistukseen myönteisen kannan ja suhtautuneet vakavasti sen myötä niille asetettavaan uuteen ja vastuunalaiseen tehtävään.

Mitä ed. Hemmin esittämään ponteen tulee, nin toteaisin, että sama on sanottu paljon ehdottomammin hallituksen esityksen perusteluissa, joten ponsi lienee turha.

Ed. Procopé: Herr talman! Det kan synas egendomligt, att denna lag och hela denna fråga just på finlandssvenskt håll har förorsakat så stora svårigheter — och, det må ärligt sägas — så upprivande diskussioner som under de senaste åren varit fallet. Men för en minoritet som den finlandssvenska, som är spridd över ett inte enhetligt bostadsområde, är naturligtvis frågan om, hur den enda svenska lärarhögskolan i landet skall se ut, hur den skall verka och var den skall placeras, av avgörande betydelse.

Just ur finlandssvensk synpunkt hade det varit önskvärt att lagen inte givits så snabbt som blev fallet, och att propositionen i riksdagen inte hade behandlats så raskt som nu har skett. Men givetvis måste förhållandena i landet som helhet vara utslagsgivande, och ur den synvinkeln förstår jag, att kulturutskottets herr ordförande har varit mån om att hårt driva på denna sak.

Behandlingsordningen tarvar dock några kommentarer. Den brådska som utmärkt behandlingen av detta ärende är anmärkningsvärd och bör med hänsyn till frågans kommande handläggning, bland annat av regeringen, observeras och inte förbigås med tystnad, när landets lagstiftande församling nu lägger sista hand vid denna lag.

Härvidlag är den mest iögonenfallande detaljen den, att riksdagen i dag, fredagen den 12 november, i tredje och avgörande läsningen behandlar en lagproposition, till vilken ansluter sig ett centralt kommittébetänkande, Taxellkommissionens betänkande, som av undervisningsministeriet har skickats på remiss, varvid remisstiden utgår nästa måndag.

Bland de redan avgivna remissvaren fäster man sig Svenska normallyceums mycket bestämt och kritiskt formulerade utlåtande. Och man kan knappast låta bli att med Normallycei lärare och ledning beklaga, att denna gamla och viktiga pedagogiska instans, Svenska normallyceum i Helsingfors, inte på ett tidigare stadium hörts som sakkunning.

Och vidare. Det viktigaste remissuttalandet till Taxellkommissionens betänkande, nämligen Åbo Akademis, är ännu inte tillgängligt. Det torde avges i morgon.

Herr talman! När riksdagen nu antager lagförslaget, bör det i rimlighetens och rättvisans namn förutsättas, att regeringen, sedan inlämningstiden för remissyttrandena till det av Taxellkommissionen eller — för att använda den officiella termen: kommissionen för den svenskspråkiga lärarutbildningens organisation — avgivna betänkandet inkommit nästa måndag, ytterligare noggrant prövar frågan om den svenskspråkiga lärarutbildningen i hela dess vidd, innan förordning i saken avges. Härvid bör särskild uppmärksamhet fästas vid de synpunkter som i remissvaren anförs, huru omfattande undervisningen skall vara i den nya läroanstalten och också var den skall placeras.

Ed. Honkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sivistysvaliokunta on käsitellyt tätä asiaa jo maaliskuun lopusta lähtien, ja asia valmistui lokakuun lopussa. Sitä on käsitelty hyvin perusteellisesti hallituksen esityksen pohjalta, hallituksen, jossa myöskin ruotsalainen kansanpuolue oli mukana. Valiokunta ei tietysti ole velvollinen ottamaan selvää, minkälaisia lausuntoja asiasta on pyydetty.

Ed. H. Westerlund: Herr talman! Det bör i samband med lagens antagande med tanke på motiveringen i kulturutskottets betänkande konstateras, att remisstiden med anledning av kommissionen för den svenskspråkiga lärarutbildningens organisations betänkande ännu inte utgått, och detta måste ses som ett beklagligt faktum. Inlämningstiden för remissyttranden utgår som känt först den 15 november, varför man först efter att ha tagit del av samtliga yttranden kan få en helhetsbild av hur den svenskspråkiga lärarutbildningen borde ordnas.

Jag vill alldeles särskilt i anslutning till lagens tredje behandling i varje fall understryka, att man dock bör kunna förutsätta, att de i remissvaren ingående synpunkterna av regeringen ytterst noggrant utredes och analyseras i anslutning till placeringen av den finlanssvenska lärarutbildningen.

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Ed. Hemmin tästä asiasta esittämän ponsilausuman johdosta totean, että ponsi sisältää täsmälleen saman asian, joka hallituksen lakiesityksen perus-

teluissa on jo 5 §:n kohdalla selvästi sanottu ja mitä on myös itse lain 5 §:ssä sanottu. Eduskuntaa on yleensä moitittu pitkäpiimäisyydestä ja paljosta puhumisesta ja äänestämisestä. Jos selvistä lakipykälistä jokainen kansanedustaja ryhtyy esittämään samanlaisia ponsia kuin mikä on lakiesityksen sisältö, henki ja tarkoitus, niin kyllä eduskunnalla työtä riittää. Katsoisin, että jonkinlainen itsekontrolli olisi sentään tarpeen.

Ed. Linkola: Herra puhemies! Tarkoitukseni oli puuttua myös ed. Hemmin esittämään ponsiehdotukseen, koska siinä ponnessa sanotaan, että näitten seminaarien asema järjestetään hallituksen esityksen perusteluissa 5 §:n kohdalla esitetyllä tavalla. Niin kuin täällä jo kahdessa puheenvuorossa, sekä ed. Honkosen että ed. Kortesalmen puheenvuoroissa, on todettu, niin hallituksen esityksen perustelussa sanotaan paljon jyrkemmin, että Joensuun, Oulun, Tampereen ja Turun koulutusyksiköihin on liitettävä ne ylioppilaspohjaisiksi muutetut seminaarit, jotka on tarkoitus edelleen säilyttää. Tällaisia seminaareja ovat Savonlinnan, Kajaanin, Hämeenlinnan ja Rauman seminaarit. Ei kenellekään voi jäädä epäselväksi se, mitä hallituksen esityksen perusteluissa on tarkoitettu. Näin ollen ponsilausuma on täysin turha.

Ed. Lindeman: Herra puhemies! Edustajien Procopén ja H. Westerlundin puheenvuorojen johdosta haluaisin aivan lyhyesti kommenttina sanoa, että kumpikin puheenvuoro minusta on aika myöhäsyntyinen. Nythän asia on jo siinä vaiheessa, että lakiehdotuksen sisältöä ei enää voida millään tavalla muuttaa. Mitä sitten asetukseen tulee, kun se aikanaan valmistuu, niin minun käsitykseni mukaan ei siinä ainakaan voida enää puuttua ruotsinkielisen opettajakorkeakoulun sijoituskysymykseen.

Minusta on ollut mielenkiintoista todeta se, että tähän asti Svenska folkpartietin taholta ei ole puhuttu mitään tässä asiassa. Nyt kun puhuminen on liian myöhäistä ja turhaa, sieltä noustaan pystyyn ja puhutaan oikeastaan sanomatta mitään.

Tosiasiahan on tässä kysymyksessä, että ruotsinkielisen väestön enemmistö on hyvin vahvasti ollut sillä kannalla, että puheena oleva koulu sijoitetaan Vaasaan. Jonkin verran tässä on kummitellut kysymys siitä, että se kenties sijoitettaisiin Tammisaareen, jossa on kyllä jonkin ajan kuluttua käytettävissä seminaarirakennuksia.

Kuitenkin on pantava merkille, että kun Nesteen kolmannen öljynjalostamon sijoittamisesta on keskusteltu . . . (Oikealta: Se ei kuulu tähän asiaan!). — No, se kuuluu sikäli tähän asiaan, että kun siitä on keskusteltu, niin ruotsalainen porvaristo sanoo, että se pitää sijoittaa kehitysalueelle eikä Tammisaaren läheisyyteen. Kun on taas tästä korkeakoulusta kysymys, niin silloin ei ole enää ymmärtämystä kehitysalueitten tarpeista, vaan voidaan kyllä sitten jo unohtaa ne tarpeet ja koulu sijoittaa hyvin Tammisaaren tienoolle ja jopa Tammisaaren kaupunkiin. Minä kyllä myönnän, että on kahdesta eri asiasta kysymys, en minä sitä kiellä, mutta minä mainitsen tämän vain sen vuoksi, että Svenska folkpartietin kanta kehitysaluepolitiikkaan minun nähdäkseni tulee hiukan outoon valoon, jos tutkitaan, millä tavalla on suhtauduttu näihin molempiin asioihin.

Joka tapauksessa on lopuksi sanottava, että on turhaa nyt tässä enää puhua mistään lausuntokierroksesta taikka lausuntojen pyytämisajasta. Hallitus on ollut yksimielinen, kouluhallitus on ollut yksimielinen, sivistysvaliokunta on ollut yksimielinen ja ilmeisesti tulee myöskin eduskunta olemaan yksimielinen tässä asiassa. Jos tässä nyt vielä yritetään puuttua folkpartietin taholta tähän kysymykseen, niin minä kyllä tulkitsen sen pelkäksi vaalipropagandaksi.

Ed. Teir (vastauspuheenvuoro): Herr talman! Jag vill i anledning av rdm. Lindemans tal säga, att svenska folkpartiets och svenska riksdagsgruppens inställning i denna fråga liksom i den andra fråga han berörde har precis samma innebörd. Där finns precis samma linje, och den är u-områdesvänlig. Gruppens majoritet har stannat för det som nu föreligger som bas för behandlingen, alltså regeingens proposition och utskottets betänkande. Att sedan några representanter för Nyland givetvis talar för sin sak, må vara deras ensak, men svenska folkpartiets och svenska riksdagsgruppens linje är fullkomligt klar i denna fråga, alltså för ett godkännande av förslaget. Jag vill säga att det givetvis är onödigt att i ett så här sent skede försöka få svenska folkpartiets u-områdespolitik att framstå i en dager som rdm. Lindeman med mycket ringa framgång försökte få den att göra, svenska riksdagsgruppen för också i denna fråga en u-områdesvänlig politik, vilket jag vill intyga och bedyra.

Ed. Hemmi: Herra puhemies! Ponteni johdosta esitettyihin kommentteihin toteaisin, että käsitykseni mukaan liberaalinen kansanpuolue kai kaikkein vähiten on syyllistynyt täällä mihinkään ponsitehtailuun ja pitkäpiimäisyyteen tämän eduskunnan aikana.

En ole juristi, mutta tässä yhteydessä kuitenkin ne juristit, joiden kanssa olen keskustellut tästä asiasta, ovat todenneet, että ponsiesitys lujentaa näiden sivuosastojen asemaa tulevassa koulunuudistuslaissa. Tämä eduskunta ei tunne niitä vaikeuksia, joita Pohjanmaalla, Kainuussa ja Oulussa on jo nyt ollut tässä nykyisessä muodossa, jossa opettajankoulutusta on toteutettu. Kainuussa ainakin tunnetaan erittäin suurta huolta tulevista järjestelyistä.

Perustelut käsitykseni mukaan ovat osittain kyllä erittäin pontevat, mutta myöskin käytetään tuollaista konditionaalimuotoa. Täytyy ihmetellä sitä, miksi sivistysvaliokunta ei ole yrittänyt saada sinne 4 §:ään näitten sivuosastoiksi tarkoitettujen nimiä, kun siellä yliopistojen nimet kuitenkin mainitaan. Tämä olisi poistanut sen epävarmuuden ja huolen, jota tunnetaan tällä hetkellä näissä seminaareissa.

Ed. Linkola: Herra puhemies! Ensinnäkin olisin puuttunut tähän Vaasan koulutusyksikköön. Jotta ei jäisi väärää kuvaa siitä, millä tavalla sivistysvaliokunta on joutunut tätä asiaa ratkaisemaan, niin haluaisin todeta vain sen, että kyllä me sivistysvaliokunnassa paneuduimme tähän ruotsinkielisen koulutusyksikön sijoituskysymykseen. Tuntui melko luonnolliselta ensin, kun tätä asiaa käsiteltiin, että Tammisaari jäisi Åbo Akademin yhteyteen. Mutta kun sivistysvaliokunta halusi antaa ruotsalaisten itsensä ratkaista tämän kysymyksen ja meille vakuutettiin, että ruotsalaiset keskuudessaan olivat sopineet Vaasasta, ei sivistysvaliokunnalla ollut mitään aihetta puuttua tähän asiaan. Emme puuttuneet siihen, koska katsoimme, että ruotsalaisilla itsellään täytyy olla määräämisoikeus asiassa.

Mitä tulee sitten ed. Hemmin käyttämään puheenvuoroon, niin ei täällä perusteluissa ole mitään konditionaali- eli ehtomuotoa, vaan sanotaan ihan noin yksivakaisesti ja yksikantaan näin suomalaisittain, että näihin yksiköihin on liitettävä ne ylioppilaspohjaisiksi muutetut seminaarit, jotka on tarkoitus edelleen säilyttää. Se on aivan ehdoton sanonta, joka perusteluissa on. Tämä lakihan on entisen opetusministerin Itälän antama, niin että minusta pitäisi luottaa siihen, että nämä perustelut todellakin pitävät. Ainakin ed. Hemmin olisi syytä luottaa.

Koko tämä puheenvuoro, minkä ed. Hemmi täällä on käyttänyt, on kyllä vaalipropagandaa, mitä hän yrittää Kainuussa syöttää.

Ed. H. Westerlund: Herra puhemies! Ed. Lindeman sanoi, että RKP:n sisällä tämän lain yhteydessä ei ole keskusteltu tai sanottu aikaisemmin mitään. Minä totean vain, että ed. Lindeman on varmasti seurannut erittäin heikosti, mitä tästä on sanottu, koska RKP:n sisällä tästä asiasta on keskusteltu erittäin paljon. Eihän tietysti olekaan yllätys, että nyt tässä vaiheessakin jotain on sanottava.

Vaikka ed. Lindeman halusi leimata nämä puheenvuorot sen kaltaisiksi, että ne eivät sano mitään, minusta tuntuu, että on erittäin tärkeätä, että tämän lain hyväksymisen yhteydessä mainitaan sentään, että hallituksen pitäisi perusteellisesti tutkia nämä vastaukset, jotka vielä ovat tulematta.

Lisäksi minusta tuntuu, että ed. Lindemanin puheenvuorossa tosiaan ei ollut mitään uutta, hänellä ei loppujen lopuksi ollut paljon mitään sanomista, ja veti lisäksi vielä Neste Oy:n kysymyksen tähän asiaan. Haluaisinkin tiedustella, mitä sillä on tämän asian kanssa tekemistä, se olisi mukava kuulla. Ed. Lindemanin oma kannanotto puuttui kokonaan.

Ed. Lindeman: Herra puhemies! Kun minä tässä ohimennen mainitsin, että ruotsalainen kansanpuolue ei ole asiaan puuttunut tai puhunut siitä, niin tarkoitan lähinnä, että siellä istuttiin aivan hiljaa, kun asia oli edellisessä istunnossa toisessa käsittelyssä. Kyllä minä sen tiedän, että siellä on ollut hyvin paljon eri mieltä ja ettei tämä yksimielisyys nyt ole aivan sitä luokkaa, kuin ed. Teir puheenvuorossaan antoi ymmärtää. Olemme lukeneet lehtiä ja kuunnelleet lähetystöjä ja saaneet vähän tietoja siitä sodasta, mitä on RKP:n ryhmässä käyty tässä asiassa.

Minusta on muuten kyllä mielenkiintoista se, että kun ed. Procopé ja ed. H. Westerlund nousevat pystyyn ja ainakin puolittain arvostelevat tämän asian lopputulosta, niin ed. Teir istuu hiljaa. Mutta kun minä teen pienen kommentin, niin silloin hänkin nousee pystyyn. Mistä tämä nyt johtuu? Minusta on suorastaan naurettavaa, kun ed. H. Westerlund tässä vaatii tai antaa ymmärtää, että hallituksen pitäisi tätä asiaa perusteellisesti tutkia. Kyllä se minun mielestäni on niin perusteellisesti tutkittu hallituk-

sen taholta kuin yleensä tutkia voidaan. Ja mitä tutkimista tämä nyt enää vaatii, kun asia jo on viety lopulliseen päätökseen. Siis toistan vielä sen, mitä äsken sanoin, että katson, että sekä ed. Procopén että ed. H. Westerlundin puheenvuorot tästä asiasta eivät ole mitään muuta kuin pelkkää seitsemännen luokan vaalipropagandaa.

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Ed. Hemmin puheenvuoron johdosta vielä pari kommenttia. Esityksen antaneen hallituksen opetusministerinä oli ed. Hemmin puoluetoveri. Sivistysvaliokunta, joka on eduskunnan valiokunnista sikäli harvinainen, että siinä on edustaja jokaisesta puolueesta, oli täysin yksimielinen. Ja mitä itse asiaan tulee, niin ed. Hemmin ponsi ei vie sitä yhtään eteenpäin.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Tämän opettajankoulutuksen yhteydessä on muodostettu koulutusyksiköt ja tässä on muodostunut keskustelun aiheeksi juuri ruotsalainen yksikkö. Tästä on sanottava, että opettajavoimien kannalta olisi tietysti helpompaa, jos nämä koulutusyksiköt olisivat sijainniltaan lähellä toisiaan. Tällä tavalla myöskin opettajavoimia voitaisiin helposti käyttää hyväksi. Tältä pohjalta punnittuna Vaasaan sijoittelu tietysti ei ole paras mahdollinen, mutta sivistysvaliokunta on päätynyt tähän ottaen huomioon myöskin muut tekijät.

Mitä tulee täällä ruotsalaisten asiattomuuteen, niin minusta jokaisella täällä on oikeus sanoa sanottavansa sen eri vaiheissa, olkoon se sitten kolmas käsittely tai ensimmäinen.

Mitä sitten ed. Hemmin ponteen tulee, todella olen samaa mieltä kuin edelliset puhujat, että se on turha, koska se on jo kerran perusteluissa mainittu. Näin ollen asia ei vaadi mitään erikoispontta.

Ed. Teir: Herra puhemies! Minun pitää kaiketi puhua suomeksi, koska ruotsiksi sanoin, että ryhmän enemmistö on tämän esityksen kannalla. En tiedä, kuinka hyvin ed. Lindeman kuunteli taikka osaa ruotsia. Näin minä sanoin, enkä mitään muuta. Toivottavasti hän ei nouse enää, sillä silloin kai minun pitää taas nousta; ihan turhan takia hän puhuu.

Ed. Tikkanen: Herra puhemies! Tästä ed. Hemmin ponnesta on täällä esitetty hyvin paljon erilaisia mielipiteitä. Minusta tuntuu nyt kuitenkin siltä, että kaikki eivät ole selvillä niistä ongelmista, jotka näitten seminaarien toiminnassa, joista tässä ed. Hemmin ehdottamassa ponnessa on mainittu. Minä uskon, että tämä ed. Hemmin ponsi on tarpeellinen ja eduskunnan on tässä yhteydessä mielestäni syytä lausua toivomus, että näitten seminaarien toiminta saataisiin varmemmaksi ja tarkoituksenmukaisemmaksi, ja pyydän, herra puhemies, kannattaa ed. Hemmin tekemää ehdotusta.

Ed. Åsvik: Herra puhemies! Minusta on väärin kytkeä tähän korkeakoulukysymykseen kielipolitiikkaa, sillä, vaikka onkin kysymys ruotsalaisesta korkeakoulusta ja sen siirtämisestä Vaasaan, ei se edellytä sitä, että ruotsalainen kansanpuolue yksin kantaisi siitä ansiot ja ansaitsisi saada sen. Vaasalaisena voin sanoa, että kaikki puolueet, eri puolueryhmittymät ovat olleet tässä asiassa liikkeellä ja kaikki päätökset, jotka on tehty, on tehty nimenomaan korkeakoulupolitiikkaa silmällä pitäen ja sen maantieteellisen aseman ja sijainnin sopivaisuuden huomioon ottaen juuri länsirannikon ruotsalaiselle alueelle. Tässä tapauksessa ruotsalaisen opettajakorkeakoulun siirtäminen Turusta Vaasaan on varsin oikea toimenpide. Vakuutan, että tässä ovat olleet vaasalaiset eri puolueryhmät mukana yhtä antaumuksella niin kuin ruotsalainen väestökin.

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Ennen kuin ed. Hemmin ponnesta täällä äänestetään, pyytäisin, että ed. Hemmi nyt vakuuttavasti selostaisi niitä esim. Kajaanin ja Oulun suhteissa esiintyviä vaikeuksia, jotka nyt ilmeisesti ovat johtaneet ed. Hemmin tämän ponsilausuman tekoon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Hemmi ed. Tikkasen kannattamana ehdottanut seuraavaa perustelulausumaa: "Hyväksyessään ehdotuksen opettajankoulutuslaiksi eduskunta edellyttää, että ylioppilaspohjaisiksi jo muutettujen Savonlinnan, Kajaanin, Hämeenlinnan ja Rauman seminaarien asema järjestetään hallituksen esityksen perusteluissa 5 §:n kohdalla edellytetyllä tavalla."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksesta.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Nyt on päätettävä ed. Hemmin ponsilausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Hemmin ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ahonen, Aitio, Asunmaa, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haarla, Hara, Heino, Helle, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kalavainen, O. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rosnell, Räsänen, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, Suomi, Sutinen, Särkkä, Tallgren, Tamminen, Teir, Tiekso, Tiilikainen, Tuominen, Tuomioja, Vaittinen, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilponiemi, Virtanen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Antila, Aro, Berner, Haukipuro, Hemmi, Huotari, Härkönen, Isomursu, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, R. Kangas, Kohtala, Kortesalmi, Kurppa, Landström, Liedes, L. Linna, Mattila, Mustonen, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Orrenmaa, Paasivuori, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Poutiainen, Rytkönen, Saimo, Salmivuori, Siikaniemi, Suokas, Syrjä, Tarjanne, Terästö, Tikkanen, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vennamo, S. Westerlund, Vilmi, Volotinen ja Voutilainen.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Haapasalo ja Virolainen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alenius, Eskman, Flinck, Hanhirova, Häggblom, Jaatinen, Kaasalainen, Kaipainen, Karpola, Knuuti, Koivisto, Käkelä, Laatio, Lillqvist, Loikkanen, Lähteenmäki, Partanen, Pekkala, Pohjonen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saarto, Salama, Silander, Sinkkonen, Suksi, I. Suominen, S. Suominen, Taipale, Tarvajärvi, Tupamäki ja Vartia.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 50 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 33.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotukset laiksi sianlihan ylituotantomaksusta.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 42 sekä lak.al. n:ot 173 ja 174, joita on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 42 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 109, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Järvenpää: Herra puhemies! Viitaten siihen, mitä asian toisessa käsittelyssä sanoin, ehdotan perusteluissa lausuttavaksi:

"Hyväksyessään lakiesityksen eduskunta edellyttää, että hallitus tarkoin seuraa ylituotantomaksun vaikutusta sianlihan ylituotannon kehitykseen, ja mikäli aihetta ilmenee, antaa välittömästi lakiesityksen sianlihan ylituotantomaksun korottamisesta suursikaloiden osalta viljelijäväestön toimeentulon turvaamiseksi sekä valtion vientitukivarojen säästämiseksi."

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Viitaten lakiesityksen toisessa käsittelyssä käyttämiini puheenvuoroihin ja SMP:n kantaan siinä ehdotan perusteluissa lausuttavan: "Hyväksyessään

lakiesityksen eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin sianlihan tuotannon kehitystä ja antaa tarvittaessa sellaisen uuden lakiesityksen, joka turvaa pien- ja perheviljelmille mahdollisuuden erikoistua sikatalouteen ja estää sianlihan teollisluontoisen suurtuotannon."

Ed. Tähkämaa: Herra puhemies! Viitaten puheenvuorooni asian toisessa käsittelyssä ehdotan lausuttavaksi perusteluissa seuraavasti: "Hyväksyessään lakiesityksen eduskunta edellyttää, että hallitus selvityttää mahdollisuudet sellaisen lakiesityksen antamiseen, jolla voitaisiin lopettaa jo nyt selvästi maatalouden ulkopuolella oleva suurimittainen sianlihan tuotanto, ja tarvittaessa antaa tätä koskevan lakiesityksen eduskunnalle."

Ed. L. Aalto: Herra puhemies! Sosialidemokraatit ovat tässä sianlihan ylituotantomaksuasiassa samaa mieltä kuin mitä ed. Järvenpääkin perustelulausumassaan esittää, jonka vuoksi, herra puhemies, pyydän kannattaa ed. Järvenpään esitystä.

Ed. Kaarlonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Tähkämaan tekemää ehdotusta.

Ed. Asunmaa: Herra puhemies! Kannatan ed. L. Linnan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Järvenpää ed. L. Aallon kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiesityksen eduskunta edellyttää, että hallitus tarkoin seuraa ylituotantomaksun vaikutusta sianlihan ylituotannon kehitykseen ja, mikäli aihetta ilmenee, antaa välittömästi lakiesityksen sianlihan ylituotantomaksun korottamisesta suursikaloiden osalta viljelijäväestön toimeentulon turvaamiseksi sekä valtion vientitukivarojen säästämiseksi." Kutsun tätä ed. Järvenpään ehdotukseksi. Ed. L. Linna ed. Asunmaan kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiesityksen eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin sianlihan tuotannon kehitystä ja antaa tarvittaessa sellaisen uuden lakiesityksen, joka turvaa pien- ja perheviljelmille mahdollisuuden erikoistua sikatalouteen ja estää teollisluontoisen suurtuotannon." Tämä on ed. L. Linnan ehdotus. Ed. Tähkämaa ed. Kaarlosen kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiesityksen eduskunta edellyttää, että hallitus selvityttää mahdollisuudet sellaisen lakiesityksen antamiseen, jolla voitaisiin lopettaa jo nyt selvästi maatalouden ulkopuolella oleva suurimittainen sianlihan tuotanto, ja tarvittaessa antaa tätä koskevan lakiesityksen eduskunnalle." Tämä on ed. Tähkämaan ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Nyt olisi päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista. Äänestyksessä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Järvenpään ja ed. L. Linnan ehdotusten välillä, sitten voittaneesta ed. Tähkämaan ehdotusta vastaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Järvenpään ja ed. L. Linnan ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Järvenpään ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. L. Linnan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Aro, Breilin, Eskelinen, Forsman, Friberg, Haapasalo, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kalavainen, Kantola, Karjalainen, Karkinen, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Perheentupa, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rosnell, Rytkönen, Rä-

sänen, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Sundqvist, Suomi, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Weckman, S. Westerlund, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Gestrin, Granvik, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Lankinen, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Pekonen, Penttinen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Saimo, Salmenkivi, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Suokas, Sutinen, Syrjä, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Teir, Uusitalo, Vainio, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, Vilmi, Virolainen, Volotinen ja Ääri.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Holkeri, Koppanen, Salolainen, Stenbäck ja Vikatmaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alenius, Eskman, Flinck, Haarla, Hanhirova, Häggblom, Jaatinen, Kaasalainen, Kaipainen, Karpola, Knuuti, Koivisto, Käkelä, Laatio, Lillqvist, Loikkanen, Lähteenmäki, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pohjonen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saarto, Salama, Silander, Sinkkonen, Suksi, I. Suominen, S. Suominen, Taipale, Tarvajärvi, Tupamäki, Vaittinen ja Vartia.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 81 jaa- ja 77 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 36.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Järvenpään ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Järvenpään ja ed. Tähkämaan ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Tähkämaan ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Järvenpään ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Aro, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Granvik, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Kauppi, Korsbäck, Kurppa, Landström, Lankinen, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Pekonen, Poutanen, Procopé, Saimo, Salmenkivi, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Stenbäck, Sutinen, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Teir, Toivanen, Tähkämaa, Uusitalo, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Virolainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Antila, Breilin, Forsman, Friberg, Haapasalo, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Huotari, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kalavainen, Kantola, Karkinen, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Perheentupa, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Sundqvist, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Weckman, Vennamo, Vilponiemi, Virtanen, Volotinen, Voutilainen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Holkeri, Koppanen ja Salolainen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alenius, Eskman, Flinck, Haarla, Hanhirova, Häggblom, Isomursu, Jaatinen, Kaasalainen, Kainulainen, Kaipainen, Karpola, Kauppila, Knuuti, Koivisto, Kortesalmi, Käkelä, Laatio, Lillqvist, Loikkanen, Lähteenmäki, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Penttinen, Pohjonen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saarto, Salama, Silander, Sinkkonen, Suksi, I. Suominen, S. Suomi-

nen, Taipale, Tarvajärvi, Tupamäki, Vainio, Vaittinen ja Vartia.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 74 jaa- ja 80 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 42.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Järvenpään ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Järvenpään ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Järvenpään ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Aro, Berner, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Granvik, Hara, Haukipuro, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Korsbäck, Landström, Lankinen, Lepistö, Linkola, H. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Pekonen, Poutanen, Procopé, Saimo, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Stenbäck, Sutinen, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Teir, Tiilikainen, Toivanen, Tähkämaa, Uusitalo, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Antila, Asunmaa, Breilin, Forsman, Friberg, Haapasalo, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kalavainen, Kantola, Karkinen, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, Lindeman, L. Linna, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, A. Niemelä, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Penttinen, Perheentupa, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Sundqvist, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Vainio, Weckman, Vennamo, Westerholm, Vilponiemi, Virtanen, Volotinen, Voutilainen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestää edustaja Kortesalmi.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alenius, Eskman, Flinck, Haarla, Hanhirova, Heino, Huotari, Häggblom, Jaatinen, Kaasalainen, Kaipainen, Karpola, Knuuti, Koivisto, Kurppa, Käkelä, Laatio, Lillqvist, Loikkanen, Lähteenmäki, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pohjonen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saarto, Salama, Silander, Sinkkonen, Suksi, I. Suominen, S. Suominen, Taipale, Tarvajärvi, Tupamäki, Vaittinen, Vartia ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 73 jaa- ja 85 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 40.

Eduskunta on hyväksynyt ed. Järvenpään ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi kananmunien ylituotantomaksusta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 68, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 43 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 110, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Järvenpää: Herra puhemies! Viitaten asian toisessa käsittelyssä käyttämääni puheenvuoroon ehdotan perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin lain vaikutusta kananmunien ylituotantoon ja, mikäli aihetta ilmenee, antaa välittömästi lakiesityksen kananmunien ylituotantomaksun korottamisesta suurkanaloille 40 %:iin pienkanalain omistajien toimeentulon turvaamiseksi sekä valtion vientitukivarojen säästämiseksi."

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Viitaten asian toisessa käsittelyssä käyttämiini puheenvuoroihin ehdotan perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiesityksen eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin kananmunatuotannon kehitystä ja antaa tarvittaessa sellaisen uuden lakiesityksen, joka turvaa pien- ja perheviljelmille mahdollisuuden erikoistua kanatalouteen ja estää kananmunien suurtuotannon."

Ed. Tähkämaa: Herra puhemies! Viittaan puheenvuorooni asian toisessa käsittelyssä ja ehdotan lausuttavaksi perusteluissa seuraavasti: "Hyväksyessään lakiesityksen eduskunta edellyttää, että hallitus selvityttää mahdollisuudet sellaisen lakiesityksen antamiseen, jolla voitaisiin lopettaa jo nyt maatalouden ulkopuolella oleva suurimittainen kananmunien tuotanto, ja tarvittaessa antaa tätä koskevan lakiesityksen eduskunnalle."

Ed. Asunmaa: Herra puhemies! Kannatan ed. L. Linnan tekemää ehdotusta.

Ed. L. Aalto: Herra puhemies! Sosialidemokraatit ovat myös kananmunien ylituotantoasiassa samaa mieltä, mitä ed. Järvenpää perustelulausumassaan esittää, jonka vuoksi, herra puhemies, kannatan myös ed. Järvenpään tätä esitystä.

Ed. Kaarlonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Tähkämaan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Järvenpää ed. L. Aallon kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin lain vaikutusta kananmunien ylituotantoon ja, mikäli aihetta ilmenee, antaa välittömästi lakiesiyksen kananmunien yliuotantomaksun korottamisesta suurkanaloille 40 %:iin pienkanalain omistajien toimeentulon turvaamiseksi sekä valtion vientitukivarojen säästämiseksi." Kutsun tätä ed. Järvenpään ehdotukseksi. Ed. L. Linna ed. Asunmaan kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiesityksen eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin kananmunatuotannon kehitystä ja antaa tarvittaessa sellaisen uuden lakiesityksen, joka turvaa pien- ja perheviljelmille mahdollisuuden erikoistua kanatalouteen ja estää kananmunien suurtuotannon." Tämä on ed. L. Linnan ehdotus. Vielä on ed. Tähkämaa ed. Kaarlosen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiesityksen eduskunta edellyttää, että hallitus selvityttää mahdollisuudet sellaisen lakiesityksen antamiseen, jolla voitaisiin lopettaa jo nyt maatalouden ulkopuolella oleva suurimittainen kananmunien tuotanto, ja tarvittaessa antaa tätä koskevan lakiesityksen eduskunnalle." Tämä on ed. Tähkämaan ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Nyt olisi päätettävä perusteluista. Ehdotukset ovat vastakkaisia. Ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Järvenpään ja ed. L. Linnan ehdotuksista vastakkain, tämän jälkeen voittaneesta ed. Tähkämaan ehdotusta vastaan ja lopuksi viimeksi mainitussa äänestyksessä voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Järvenpään ja ed. L. Linnan ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Järvenpään ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. L. Linnan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Breilin, Forsman, Friberg, Haapasalo, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kalavainen, Kantola, Karkinen, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Salla,

Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sundqvist, Suomi, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Uusitalo, Weckman, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Granvik, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Landström, Lankinen, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Pekonen, Penttinen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Saimo, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Stenbäck, Suokas, Sutinen, Syrjä, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Teir, Toivanen, Tähkämaa, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Virolainen, Volotinen, Väyrynen ja Ääri.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alenius, Eskman, Flinck, Haarla, Hanhirova, Häggblom, Jaatinen, Kaasalainen, Kaipainen, Karpola, Knuuti, Koivisto, Käkelä, Laatio, Lillqvist, Loikkanen, Lähteenmäki, E. Niskanen, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Perheentupa, Pohjonen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saarto, Salama, Silander, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, I. Suominen, S. Suominen, Taipale, Tarvajärvi ja Tupamäki.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 71 jaa- ja 90 ei-ääntä; poissa 38.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. L. Linnan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. L. Linnan ehdotuksesta ed. Tähkämaan ehdotusta vastaan.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Tähkämaan ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. L. Linnan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ahde, Aitio, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Honkonen, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Myyryläinen, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Paananen, Pekonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Sinisalo, Stenbäck, Sundqvist, Suomi, Sutinen, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Teir, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahonen, Antila, Asunmaa, Haapasalo, Helle, Holkeri, Hostila, Huotari, Hykkäälä, Isomursu, Kainulainen, Kalavainen, Koppanen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, Mykkänen, Mäkelä, Mäki, A. Niemelä, Paasivuori, Penttinen, Poutiainen, Sandelin, Siltanen, Suokas, Syrjä, Terästö, Vainio, Vartia, Vennamo, Vikatmaa ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Ilaskivi, Tamminen, Tuomioja ja Vilponiemi.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alenius, Eskman, Flinck, Haarla, Hanhirova, Häggblom, Jaatinen, Kaasalainen, Kaipainen, Karpola, Knuuti, Koivisto, Käkelä, Laatio, Lillqvist, Loikkanen, Lähteenmäki, E. Niskanen, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Perheentupa, Pohjonen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saarto, Salama, Silander, Sinkkonen, Sorsa,

Suksi, I. Suominen, S. Suominen, Taipale, Tarvajärvi ja Tupamäki.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 34 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 38.

Eduskunta on tässä äänetyksessä hyväksynyt ed. Tähkämaan ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Tähkämaan ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tähkämaan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hara, Heino, Helle, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häkämies, Ilaskivi, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kalavainen, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Kohtala, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Laine, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Lindeman, Linkola, Luja-Vepsä, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, Nikkilä, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Procopé, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rytkönen, Räsänen, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Stenbäck, Sundvist, Suomi, Särkkä, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Vaittinen, Vartia, Weckman, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Eskelinen, Haukipuro, Hemmi, Huotari, Härkönen, Isomursu, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Karjalainen, Koivunen, Kortesalmi, Kurppa, Kuusinen, Landström, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Mustonen, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Pekonen, Penttinen, Poutanen, Poutiainen, Rosnell, Saimo, Siikaniemi, Suokas, Sutinen, Syrjä, Tiekso, Toivanen, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vennamo, Westerholm, Vilmi, Virolainen, Volotinen ja Ääri.

"Tyhjää" äänestää edustaja Puhakka.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alenius, Eskman, Flinck, Haarla, Hanhirova, Häggblom, Häikiö, Jaatinen, Kaasalainen, Kaipainen, Karpola, Knuuti, Koivisto, Käkelä, Laatio, Liedes, Lillqvist, Loikkanen, Lähteenmäki, E. Niskanen, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Perheentupa, Pohjonen, Rodén, Ruokola, Rönkkö , Saarto, Salama, Silander, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, I. Suominen, S. Suominen, Taipale, Tarvajärvi ja Tupamäki.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 50 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 40.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi eräiden elintarviketuotteiden valmisteverosta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 124, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 46 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 112, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Esillä on elintarvikkeiden valmistevero. Siltä osalta kuin laki suojaa kotimaista tuotantoa, on laki paikallaan. Mutta tässä laissa on myös valmisteveroa määrätty kotimaisille tuotteille, kotimaisille elintarvikkeille, ja näin tällä verolla rasitetaan tarpeettomasti niin kuluttajia kuin tuottajia. Tällaista asiantilaa ei voida pitää tyydyt-

tävänä, kun tiedämme, että perhe- ja pienviljelmien toimeentulo on maassamme hyvin vaikeaa ja vaikeutuu jatkuvasti ja kun tiedämme, että nimenomaan pienituloisten elintarvikkeiden hintojen rasitus on varsin raskas. Päinvastoin pitäisi kotimaisten elintarvikkeiden kulutusta lisätä. Se olisi kansantalouden etu, se olisi koko maan etu, se olisi myös työllisyyden etu.

Näistä syistä ja jotta asiantilaan saataisiin korjaus, esitän, herra puhemies, perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: "Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin elintarvikkeiden valmisteveron vaikutusta elintarvikkeiden kuluttajahintoihin ja tuottajahintoihin päämääränä, että tuottajahinnat paranevat ja kuluttajahinnat alenevat."

Ed. Huotari: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Huotarin kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: "Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin elintarvikkeiden valmisteveron vaikutusta elintarvikkeiden kuluttajahintoihin ja tuottajahintoihin päämääränä, että tuottajahinnat paranevat ja kuluttajahinnat alenevat."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksesta.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Tämän jälkeen on päätettävä tehdystä lausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jokinen, Junnila, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Kohtala, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rosnell, Räsänen, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salo, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Stenbäck, Sundqvist, Suomi, Särkkä, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Knuuttila, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Rytkönen, Suokas, Syrjä, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestävät edustajat E. Niskanen ja Rekonen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alenius, Eskman, Flinck, Haarla, Hanhirova, Hemmi, Häggblom, Jaatinen, Juvela, Kaasalainen, Kaipainen, Karpola, Knuuti, Koivisto, Käkelä, Laatio, Liedes, Lillqvist, Loikkanen, Lähteenmäki, Mäki-Hakola, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pohjonen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saarto, Salama, Salmivuori, Salolainen, Silander, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Taipale, Tarvajärvi, Tupamäki, Vartia ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 134 jaa- ja 18 ei-ääntä, 2 tyhjää, poissa 45.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi Helsingin kaupungin Vuosaaren kylässä olevan rauhoituspiirin osittaisesta purkamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 111 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 10 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 111, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 111. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Kauppakorkeakoulumme kustannuslaskennan professori Veikko Jääskeläinen on ansiokkaassa artikkelissaan Helsingin Sanomissa 9. 10. 71 koskettellut Valmetin Vuosaaren projektia sanoen mm.: "Lehdistössä käydyssä keskustelussa, joka koskee projektia, ei juuri sanallakaan ole kosketeltu kysymystä, kuinka paljon pääomaa tarvitaan telakkaprojektin saattamiseksi tuotantovaiheeseen, laivanrakennusteollisuuden kansainvälisestä ylikapasiteetista todennäköisesti suomalaisillekin telakoille aiheutuvien tappioiden kantamiseen ja ennen kaikkea pitkäaikaisten toimitusluottojen rahoittamiseen." Lisäksi hän mainitsee, että varsinkin Valmetin tapauksessa huomattavat lisäpääomat eivät ole pystyneet kääntämään ennestään heikkoa kehitystä, vaan kehitys on jatkunut alamäkeen.

Voidaan syystä herättää kysymys näiden investointien tarkoituksenmukaisuudesta. Pääomien tuottoprosentit olivat vuonna 1969 3.9 % ja vuonna 1970 2.9 % sijoittuen siten erääksi huonoimmista meidän yhtiöistämme. Luonnonsuojelijat eivät tosin paljoakaan puuttuneet näihin aspekteihin. Ajatus taloudellisuudesta ei ole ideologien mukainen. Kansantaloudellinen kannattavuuden eikä lyhytnäköisen eräiden kunnallismiesten teollisuusvimman pitäisi olla kuitenkin painavampana punnuksena.

Valmetin luonnonsuojelijoille järjestämässä aivopesutilaisuudessa ilmoitti Valmetin puolesta Yrjö Rantala kahteen eri otteeseen, että Vuosaari-projektin hinta on 10 000 milj. mk. Melkoinen summa, joka kuitenkin, kun se on ainoa viralliselta taholta annettu tieto, antaa mahdollisuudet seuraaviin päätelmiin.

Kuten Heikki Välitalo Suomen Talousihmeessä sanoi, ei meillä näytä olevan puutetta rahasta; on vain kyse sen järkevästä käytöstä. Onko nyt järkeä käyttää tätä lisäinvestointia noin 1 000 hengen lisätyöpaikan tekoon? Eihän Helsingissä ole puutetta työpaikoista, vaan asunnoista.

Markkinatilanne ei näytä hyvältä. Nixonin tunnetun päätöksen mukaan USA:n dollareilla rakennettavat laivat tulee valmistaa Yhdysvalloissa. Loppumarkkinaosuutta kaventavat tällä hetkellä Japanissa rakenteilla olevat viisi suurtelakkaa. Rhodesiaan on myös rakenteilla suurtelakka puntien voimalla. Götaverkenin ja Clydetelakan konkurssit sekä pohjoissaksalaisten telakkain vaikeudet saivat yksityiset suomalaiset siirtämään telakkainvestointejaan aina vuoteen 1978. Jos päätös tehdään tuolloin, on telakka toimituskykyinen vasta 1981 ja laivoja voidaan saada vesille 1982—83. Kansainvälinen trendi siirtää laivojen rakennusta lämpimiin maihin, tai mikäli palkkataso on alhainen, katettujen telakoiden rakentamiseen.

Helsingin Sanomissa olleen uutisen mukaan japanilaiset keskeyttivät parin erikoistelakan rakentamisen markkinoiden ja kannattavuuden kyseenalaisuuden vuoksi. Markkinatilannetta jatkuvasti riisuttavine laivoineen ei näytä hyvää koko telakkahenkkeelle missään. Tilannetta ei ole julkisuudessa käsitelty, eikä päätöksentekijöille ole annettu mahdollisuuksia tutustua tilanteeseen. Suurimmaksi syyksi telakan Helsinkiin sijoittamiselle mainitaan työllisyyden turvaaminen. Katajanokalla on tällä hetkellä noin 1 300 henkeä. Valmetin antamien tietojen mukaan on telakan henkilökunnan vaihtuvuus tilaston mukaan noin 50 % vuodessa. Koska vaihtuvuus on näin suuri ja korjaustoiminta jäisi joka tapauksessa Suomenlinnaan, ei jäljelle jäävän henkilökunnan sijoittaminen tuottane vaikeuksia omassa yhtiössä. Missä oli Valmetin sosiaalinen mieli, kun Pansion telakkatyöt lopetettiin ja 400 miestä pantiin maantielle? Työvoimakysymys on nyt vain näennäissyy.

Valmetin taholta annettu tieto, että Vuosaari-projektin kustannukset ilman liikenneyhteyksiä ja asuntoja ovat noin 10 000 milj. mk, merkitsee, että telakalle tulisi noin 1 000 uutta työpaikkaa per 10 milj. mk. työpaikka. Vertailun vuoksi mainittakoon että kehitysaluerahaston suurin määräraha työpaikkaa kohti on 10 000 mk, ja Valmetin rahalla saisi siis tämän normin mukaan 100 000 uutta työpaikkaa puheena olevilla alueilla. Yhteiskunnan hallinnassa olevilla yrityksillä on toki muitakin velvoitteita kuin puhdas liiketaloudellinen tuotto. Vaikka investointi on syntyessään huono ja levyjä voisi käyttää tuottavamminkin, oli työllistäjänä telakalla Raahen seudulla vallan perustavaa laatua oleva merkitys.

Vuosaaresta on vielä muistettava, että liian usein tuhotaan kaunis ympäristö suppeiden piirien taloudellisen edun vuoksi ja että me emme rakenna vain itsellemme vaan tehdyt ratkaisut ulottuvat kauas tulevaisuuteen. Tässä vaiheessa päätöksen tekijät pääsevät vaikuttamaan ratkaisuun tosin vain mutkan kautta kalastuspiirin purkamisen muodossa, mutta toivottavasti he ottavat muutkin näkökohdat huomioon.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ihmettelen ed. Lankisen selitystä Valmetin telakka-asiassa. Aikaisemmin on vaadittu telakkaa pohjoisemmaksi Raahen tai Vaasan seudulle ja kovasti painostettu tältä puolen näkymiä, ja nyt osoittaa ed. Lankinen äskeisessä puheenvuorossaan, että kansainvälinen kilpailu ja telakoiden siirrot siellä ohjataan lämpimiin maihin, koska se siellä on kilpailukykyisempää. On sanottava, että kilpailukykyisyys varmasti Suomessa on parhain mahdollinen Helsingin suunnalla. Se on todistettu hyvin perusteellisesti tätä asiaa käsiteltäessä ja myöskin se, että suomalainen työ, niin laivarakennustyö kuin myöskin korjaustyö, pystyy kilpailemaan. Täällä on ammattitaitoista työvoimaa. Suomi on tunnettu juuri laivarakennusteollisuudestaan, niin että tältä puolen nähdäkseni epäily on tarpeetonta. Lisäksi ed. Lankinen aivan selvästi vastustaa työpaikkojen lisäämistä ja osoittaa, että Helsingissä on ylityöllisyyttä, mutta minä luulen, että tulevaisuutta ajatellen tämän telakan laajentaminen on työllisyyden kannaltakin erittäin välttämätön toimenpide.

Ed. Lankinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minähän nimenomaan sanoin, että jos Yrjö Rantalan ilmoitus pitää paikkansa — mitään muuta ei ole saanut — minkä verran rahaa sijoitetaan tähän, niin tämähän merkitsee 100 000 työpaikan luomista vastaavalla rahalla kehitysalueelle. Tämmöisiä tietoja on annettu, muita ei ole.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Onko ed. Lankinen vastustamassa valtiojohtoista teollisuutta vai mistä tässä on kysymys?

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Olen jo useaan otteeseen käyttänyt puheenvuoroja Valmetin telakka-asiasta ja vaatinut telakan siirtämistä SMP:n kehitysalueystävällisen linjan mukaisesti kehitysalueelle Pohjanlahden rannikolle. Edellisessä puheenvuorossani selostin erästä äskettäin tehtyä tutkimusta, jonka mukaan yhden asukkaan siirtyminen kehitysalueelta Etelä-Suomen väestökeskuksiin tulee yhteiskunnalle maksamaan 30 000—70 000 mk. Nyt on lisäksi selvinnyt, kuinka valtavaa taloudellista investointia Valmetin Vuosaaren telakkasuunnitelma merkitsee. Tällä summalla, kuten on ilmoitettu 10 000 milj. markalla, voitaisiin perustaa noin 100 000 uutta pysyvää työpaikkaa Pohjois-Suomeen, jos yhden työpaikan perustamiskustannuksiksi lasketaan Kehitysaluerahaston laskentaperusteiden mukaan 10 000 mk työpaikalta. On hämmästyttävää se, että tämmöinen tieto ei ole aikaisemmin tullut julkisuuteen, vaan se tulee vasta eduskunnassa tässä vaiheessa.

Eduskuntakin on aikaisemmin hyväksynyt hallituksen noudatettavaksi toivomuksen, että uusia valtionyhtiöitä perustettaessa tai laajennettaessa otettaisiin ensisijaisesti huomioon maamme kehitysalueet. Nämä seikat muistaen on todella hämmästyttävää, mutta myös paljastavaa se, että Karjalaisen kansanrintamahallitus on tämän Vuosaari-asian pannut vireille ja suosii Etelä-Suomen teollistamista. Siis hyvistä puheista ja lupauksista huolimatta hallituspuolueet vain haluavat kasata rikkautta ja hyvinvointia Etelä-Suomeen ja syrjiä, autioittaa ja tyhjentää Pohjois-Suomea.

Vertauksen vuoksi mainittakoon, että naapurimaissamme Ruotsissa ja Neuvostoliitossa on aivan toisenlainen kehitysaluepolitiikan suunta kuin Suomen kansanrintamahallituksella on ollut. Niinpä Ruotsissa on erittäin tehokkaasti pyritty pitämään huolta pohjoisten alueitten kehittämisestä aina maatilataloutta myöten.

Neuvostoliitossa taas pohjoisia alueita varten on voimassa jopa erityisiä palkkausjärjestelyjä, niin että useilla aloilla palkkaus on huomattavasti korkeampi pohjoisten alueitten osalta kuin Neuvostoliiton sisä- ja eteläosissa. Mutta Suomen kansanrintamapolitiikka tähtää väärämielisesti vain Pohjois- ja Itä-Suomen autioittamiseen ja Etelä-Suomen rikastuttamiseen yhä enempi ja enempi.

Pohjois-Suomen elinkeinoelämän todella tehokas nostaminen muun maan tasolle vaatii hallitukselta ja eduskunnalta ensiksikin tehokasta budjettipolitiikkaa, siis budjetin painopisteen siirtämistä tuntuvasti ystävällisemmäksi Pohjois-Suomea kohtaan. Toiseksi se vaatii myös lainsäädäntöä, ja siihen on nyt tällä eduskunnallakin täysi mahdollisuus päättämällä Valmetin telakka-asiasta niin, että telakka tulisi perustettavaksi Pohjanlahden rannikolle.

Ed. Kurppa: Herra puhemies! Vuosaaren rauhoituspiirin purkaminen on ollut täällä esillä jo pitkään. Tosiasiassa kysymys ei ole Vuosaaren rauhoituspiiristä, vaan asian ydin on telakka. Telakan siirto, mistä on paljon keskusteltu, käy teknisesti päinsä erittäin hyvin melkein mihin tahansa esitettyihin paikkoihin. Hyvin sopivia paikkoja löytyy paljon myöskin Helsingin läheltä. Erikoisen hyvänä paikkana täytyy mainita Helsingin ja Turun välillä oleva Parainen. Paraisilla on väyläsyvyyttä riittävästi, hyvää rakennuspohjaa, leuto ilmasto, se on kansainvälisten merireittien tuntumassa ja paikka on jo valmiiksi tutkittu.

Telakan siirrossa on kuitenkin ehkä tärkein ne ihmiset, jotka telakalla ovat töissä. Telakan siirto ei tapahdu päivässä, vaan uutta lähdetään rakentamaan ja vanhaa puretaan. Tämä kestää muutamia vuosia, koska keskeneräiset työt on myöskin saatettava päätökseen. Jos tarkastellaan, mikä on tilanne Valmetin telakalla töissä olevien henkilöitten kohdalla, niin Helsingin kohdalla täytyy todeta, että Wärtsilän telakalla on tällä kertaa useampien satojen puute työvoimasta ja siellä on valmiiksi investoituja työpaikkoja. Lisäksi työmailla, kaikissa työpaikoissa, muutaman vuoden sisällä aina tapahtuu luonnollista kiertoa ja vaihtumista, osa vaihtaa muihin ammatteihin ja osa lähtee uudelle telakalle, jos se siirretään johonkin paikkaan. Kovin paljon ei jää jäljelle niitä, jotka eivät muutaman vuoden aikana olisi löytäneet ammattitaitoaan, kotipaikkaansa, ansiotaan ja viihtyisyyttään vastaavaa työtä, mikä on ehdottoman välttämätöntä, ja se asia on hoidettava kunnolla.

Tästä asiasta, mistä nyt on ollut kysymys, ahtautuneiden kaupunkien ongelmista ja harmeista, on selvät käsitykset ja näkymät, ja niistä voidaan mainita, että tuhannet ihmiset ahtautuvat taas kaupunkeihin työtä ja tulevaisuutta etsimään. Voiko näin enää jatkua? Kaupungit täyttyvät, maaseutu tyhjenee, me ahtaudumme piittaamatta siitä, että elinympäristömme turmeltuu. Ihminen on unohtunut. Väki muuttaa etelään, koska yhteiskunta ei tue kyllin voimakkaasti maamme tasapainoista kehittymistä, työtilaisuuksia kautta koko maan. Miksi meidän pitäisi sulloutua sinne, missä kunnollisia asuntoja ei nytkään riitä? Saastuminen ja ahtaus vain lisääntyisivät. Tiukka laki saastumisen estämiseksi pitää viimeinkin saada. Maaseudulla on tilaa ja puhdas ympäristö. Työpaikkoja on luotava sinne missä on työvoimaa ja raaka-aineita. Henkisen ja aineellisen hyvinvoinnin pitää vallita tasaisesti koko maassa.

"Keskustapuolue tukee teollisuuden hajakeskittämistä. Se helpottaa kaupunkilaisen elämää ja lisää maaseudun hyvinvointia. On kysymys toimeentulostasi ja ympäristösi viihtyisyydestä. Se, mitä maassamme tulee tapahtumaan, riippuu meistä kaikista. Sinä voit vaikuttaa kehitykseen." Tämän on keskustapuolue lausunut vaali-ilmoituksissaan monissa päivälehdissä. Mutta tässä asiassa näemme, että keskustapolitiikka on aivan toista kuin heidän vaalipropagandansa. — Lisäksi täytyy mainita, että SKDL:n ryhmästä ed. Hjerppe on tehnyt raha-asia-aloitteen telakan rakentamiseksi Perämeren rannalle, ja täällä ryhmä on kuitenkin esittänyt toista.

Vuosaaren asia on nyt vihdoinkin ratkaistava järkevällä tavalla.

Ed. Kaarna (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies. Äskeinen puheenvuoron käyttäjä mainitsi, että ihminen on unohtunut tässä asiassa. Näyttää siltä, että ihminen myöskin unohtaa helposti. Näin on käynyt myöskin SMP:n edustajille. He syyttävät täällä keskustapuoluetta, Karjalaisen hallitusta ja keitä kaikkia he syyttävätkin, mutta heiltä on unohtunut se, kuka on tehnyt päätöksen telakan siirtämisestä Vuosaareen ja kuka on tehnyt päätöksen paikan luovuttamisesta Vuosaaressa telakalle. Meitä on hyvin vähän eduskunnassa sellaisia,

jotka ovat olleet tätä päätöstä tekemässä. Keskustapuolueesta lienee ollut yksi sitä päätöstä tekemässä. Se on tehty Helsingin kaupunginvaltuustossa, ja siellä on tietääkseni SMP:n edustajia ed. Vennamo, hänen poikansa Pekka Vennamo ja vielä joku kolmaskin, jotka ovat olleet päättämässä toisten kanssa yksimielisesti, että Helsingin kaupunki luovuttaa Vuosaaresta Valmetille tämän telakkapaikan. Näyttää todella niin olevan, että ihminen helposti unohtaa. Olisi syytä SMP:n edustajien tutkia asiaa vähän tarkemmin, ennen kuin lähtevät täällä eduskunnassa syyttämään kaikkia muita, joilla ei ole osaa eikä arpaa tämän paikan luovuttamisessa Valmetin telakkapaikaksi.

Ed. Kurppa (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastaukseksi ed. Kaarnan puheenvuoroon täytyy mainita, että nyt ei ole kysymys asian yksityiskohdasta, vaan tämä asia on suuremmassa kädessä, ja täällä ratkaistaan asiaa suuremmalta pohjalta. On kysymys valtion suuresta teollisuuslaitoksesta, ja koko asiaa täytyy katsella koko kansan ja kansantalouden kannalta. Niin ollen meidän on myös tehtävä ratkaisu niillä näkemyksillä ja myös saman tien ajateltava ja muistettava ne suuret pulmat, mitkä ovat Helsingissä. Siinä mielessä ihmetyttää, että keskustapuolue ajaa kahdenlaista politiikkaa.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kurpalle sanoisin, että on todella kansantaloudellisesti edullinen ratkaisu, jos telakka saadaan kehittymään täällä Vuosaaressa, sillä kansainvälinen kilpailu on todella sitä luokkaa, että sen kehitysmahdollisuudet ovat kyseenalaiset muualla.

Ed. Kurppa (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jos kansainvälinen kilpailu on kovaa ja telakalle pitää saada hyvä paikka, niin tällainen erittäin kovan kilpailun kestävä paikka löytyy hyvien laivareittien varrelta, ja se on nimenomaan ed. Jokisen vaalipiirissä Paraisilla.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Kun täällä on SMP:n ryhmän taholta jo selvitetty SMP:n periaatteellinen linja kehitysaluepolitiikkaan, niin en siitä sen enempää. Toteaisin vain, että SKDL:n ryhmän kehitysaluepoliittinen linja on aikaisemmin ed. Pursiaisen ja ed. Jokisen puheenvuorojen perusteella tullut selväksi toistamiseen. He tarkoittavat sitä, että laitokset kannattavuuden vuoksi eteläranikolle ja ihmiset kehitysalueelta pois. Tämä on niin selvä, johdonmukainen linja, että se ei kaipaa varmasti enää lisäselvityksiä.

Tässä kysymyksessä on kolme näkökohtaa. Ensimmäisenä tämä luonnonsuojelunäkökohta, joka osoittaa, että meillä luonnonsuojeluasioista saa puhua, mutta ei tehdä sen mukaisia myönteisiä päätöksiä. Toinen on kehitysaluepoliittinen asia. Mutta kun siitä on puhuttu, niin siirryn kolmanteen, ja se on menettelytapakysymys.

Kun lähdin tämän viikon istuntoihin Pohjanmaan junassa maanantaina, niin samaan junaan nousi maanrakennusurakoitsija, joka ilmoitti, että hän menee tekemään maansiirtosopimusta Vuosaaren telakan paikasta Valmetin kanssa. Siis ennen kuin eduskunta on voinut käsitellä tätä asiaa, Valmet on kaiken todennäköisyyden mukaan tehnyt jo maansiirtourakoitsijan kanssa sopimuksen tästä työstä. Tämä panee pakostakin kiinnittämään huomion siihen, eikö eduskunta ole jo huolestunut tästä korruptiosta, mikä vallitsee meillä jo näin korkealla tasolla. Eikö tällainen millään tavalla huolestuta? Ja onko nyt niin, että kokoomuspuolue piti tällaisella kikalla kaataa, sillä tämä on tunnettu kokoomuspuolueen henkilö, joka tämän maansiirtourakkasopimuksen nyt ilmeisesti on tehnyt? Olisi kovin ala-arvoista, jos kokoomuspuolue muuttaisi kantansa tällaisista syistä siitä, mikä se oli tämän lain tai aikaisemman vastaavan lakiesityksen käsittelyssä. Minä halusin tuoda tämä esille, sillä osa kokoomuksen ryhmästä ei varmaan tiedä tätä kehitysvaihetta, ja uskon, että he eivät ainakaan kaikki voi hyväksyä tällaista menettelytapaa.

SMP tulee pysymään jyrkästi saman linjan takana kuin aikaisemminkin. Me tulemme esittämään lain hylättäväksi ja esitämme ja tulemme äänestämään sitä yli vaalien. Toivottavasti eduskunnasta löytyy sen verran apua, että jo näistä menettelytapasyistä tällainen tilanne saadaan järjestykseen. Eihän eduskunnalla ole enää minkäänlaista merkitystä, jos virkamiehet ja teollisuusmiehet saavat tehdä mitä tahansa.

Ed. S. Westerlund (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä pidän erittäin sopimattomina ed. L. Linnan äsken esittämiä vihjailuja.

Ed. Paasivuori (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. L. Linna sanoi äsken, että tässä olisi pyrkimys seuraava: ihmiset eteläran-

nikolle ja teollisuuslaitokset kehitysalueelta pois. Mutta nythän on kysymys Helsingissä olevan telakan siirtämisestä toiseen paikkaan samassa kaupungissa.

Ed. Isomursu: Herra puhemies! Käsiteltävänä on lakiesitys ns. Vuosaaren rauhoituspiirin osittaisesta purkamisesta, joka lakiesitys hyväksyttynä antaisi siis Valmetille telakanrakentamismahdollisuuden Vuosaareen. Tästä asiasta on puhuttu paljon puoleen sekä toiseen.

On todettava, että vaikuttavat tehdyltä sellaiset lausunnot, ettei tätä Valmetin telakkaa varten voisi olla paikkaa muualla rannikoillamme. Eräät telakka-asiantuntijat, joiden mielipiteet monet täällä olevista edustajistakin ovat kuulleet, ovat lausuneet, että tuollainen telakka voidaan samoilla edellytyksillä sijoittaa Pohjanlahden rannikolle ainakin Merenkurkun eteläpuolelle. Samoin ainakaan Raahen—Kalajoen seuduille saakka telakan sijoittaminen ei liene mahdottomuus. Ilmasto-olosuhteet, joita on käytetty eräänä hylkäävänä tekijänä telakan sijoittamismahdollisuuksille Pohjanlahden rannikolle, eivät voine olla perusteluina.

Samoin entisten Katajanokan telakan työntekijäin työllistämiskysymys ei varmasti ole ongelma täällä Helsingissä, jossa ammattimiehille kyllä löytyy ammattiaan vastaavaa työtä. Telakan sijoittamista pohjoisemmaksi puoltaa myöskin esim. Rautaruukin sijaitseminen Raahessa. Samoin telakka antaisi työtä näille työttömyydestä kärsiville alueille. Ammattimiehiäkin alueella on kaikista vastaväitteistä huolimatta, ja Ruotsista sinne saadaan varmasti lisää, elleivät nyt sitten Helsingin työntekijät halua lähteä pois Helsingistä. Mitä taas tulee Valmetin telakan alihankintoihin, niin on kai sama, missä paikassa telakka näiden suhteen sijaitsee.

Jo näillä perusteilla voidaan puoltaa telakan sijoittamista johonkin muuallekin kuin Vuosaareen.

Ed. Linkola: Herra puhemies! Ed. Paasivuori äskeisessä puheenvuorossaan totesi, että kysymys on Valmetin telakan siirtämisestä Katajanokalta toiseen paikkaan Helsingissä. Asia on siis Helsingin kaupungin asia. Tämä on siltä osin tietysti täysin selvä. Helsinki ratkaistessaan kysymystä Katajanokan alueen käyttämisestä on lähtenyt tietysti siitä kunnallistaloudellisesta näkemyksestä, että telakan pidättäminen Helsingissä on sen kunnantalouden kannalta eräs tärkeä kysymys ja varsin ratkaiseva kysymys varmaan. Tältä kannalta tietysti sen ymmärtää, että Helsinki pyrkii tarjoamaan tälle telakalle omalta alueeltaan paikan.

Mutta kun tähän siirtoon liittyy sitten myöskin seikkoja, jotka ovat tuoneet asian meille tänne eduskuntaan keskusteltavaksi, ei varmaankaan ole väärin, että siinä silloin kosketellaan niitä yleisiä asioita, jotka tämän hetken yhteiskunnassa ovat erittäin polttavia. Ja ne ovat luonnonsuojelunäkökohdat.

Tämä uusi esitys, joka on annettu viime keväänä yli vaalien äänestetyn lakiesityksen sijalle, lähtee siitä, että siinä on muutettu aikaisempia kaupungin suunnitelmia. On luovuttu eräistä suunnitelmista, ja katsotaan, että nyt näillä perusteilla tämä telakka olisi paljon paremmin siirrettävissä Vuosaareen. Tämän lakiesityksen perusteluissa todetaan, että sen jälkeen, kun telakka tulisi Vuosaareen, tulisi tästä rauhoituspiiristä purettavaksi ainoastaan noin 30 ha. Mutta samalla todetaan, että sinne johtaisi noin 45 metrin levyinen käytävä, joka tulisi ruopattavaksi 9 metrin syvyyteen. Kukaan, joka on vähänkään tietoinen, mitä tapahtuu silloin siinä meren elämässä, joka on ruopattavalla alueella, ei tietenkään voi ymmärtää tätä perustelua, sillä on niin, että paikallaan oleva luonnontila häiriintyy, eikä tarvitse kuin pienen ketjun katketa tässä biologisessa prosessissa, silloin kaikki toiminta pysähtyy ja pilaantuminen alkaa. Tämä on todettavissa jokaisen tällaisen väylän läheisyydessä, jossa joudutaan suorittamaan ruoppausta.

On sanottu, että tämä on taloudellinen kysymys, ja on puollettu sitä nimenomaan kunnallistaloudellisesti myöskin työntekijöitten takia. Mutta asiaa voidaan katsoa taloudellisesti myöskin toiselta kannalta. Me olemme tottuneet siihen, että maisema, puhdas vesi ja puhdas ilma ovat olleet meille ilmaishyödykkeitä. Me emme ole tottuneet niille laskemaan mitään markkamääräistä hintaa. Ne on luettu lähinnä aatteellisiin arvoihin, joiden on täytynyt väistyä, kun suuret taloudelliset arvot ovat olleet kysymyksessä. Mutta me tiedämme tällä hetkellä, että tilanne on muuttumassa, kun kysyntä alkaa voittaa tarjonnan. Ja me tulemme varsin pian huomaamaan ja tiedämme tällä hetkellä eduskunnassa, että nämä hyödykkeet edustavat erittäin suuria taloudellisisa arvoja (Ed. Lankinen: Oikein!). Näinhän on laita tässäkin.

Voimme näitten taloudellisuutta arvostella vain sillä, että asetamme vastakkain Helsingin kaupungin kunnallisen talouden tästä saaman

hyödyn ja sitten toisaalta taloudelliset arvot, jotka tarvitaan, jotta hankittaisiin Vuosaaren asukkaille vastaava luonnontila taikka sitten korjattaisiin näitten ruoppausten ym. aiheuttamat vahingot.

Vasta tämän jälkeen, kun nämä kaksi taloudellista kysymystä on asetettu vastakkain, voidaan nähdä, kumpi niistä voittaa. Minun on kuitenkin tietysti vaikea uskoa, että useinkaan me joutuisimme tällaisessa tapauksessa tilanteeseen, josta ei olisi ehkä paluuta. Mutta se on aivan varmaa, että joka tapauksessa tilanteen korjaaminen tulee vaatimaan erittäin suuria taloudellisia uhrauksia.

Kun täällä on puhuttu tästä asiasta, on vedetty esiin luonnonsuojelu, ja tässä salissa on puhuttu mm. ed. Jokisen suulla luonnonsuojelusta. Tuntuu hyvin merkilliseltä, että nyt kun puheiden toteuttamisen aika olisi, nämä puheet unohtuvat. Näinhän tapahtuu aina. En tiedä yhtään tapausta, jossa olisi käynyt päinvastoin. Puheet ovat puheita, ja kun niitä pitäisi käytännössä sitten toteuttaa, niin silloin sen aika ei ole vielä tullut. On aivan ihmeellistä se, miten esim. tulee sitten käymään Tvärminnessä. Minusta on kaikkein ikävintä ollut se, että kun tästä asiasta puhutaan, koetetaan johtaa ihmisiä harhaan. On tunnustettava, että telakan siirtäminen Vuosaareen aiheuttaa haittaa ympäristölle ja se aiheuttaa muutoksia sen merielämässä. Sen vuoksi, kun päätös tehdään, on tehtävä se avoimin silmin ja rehellisesti ja katsottava, että silloin ollaan velvollisia korjaamaan ne vahingot, jotka tästä aiheutuvat. Ja siinä mielessä vain, että menemme päätöksiä tekemään ja samalla teemme itsellemme selväksi, että joudumme näistä päätöksistä vastuuseen muutamien vuosien kuluttua, minusta asia on silloin realistisella pohjalla, mutta ei silloin kun samalla ummistetaan silmät kaikelle sille tosiasialle, mitä itse luonnossa tapahtuu.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Linkolalle sanoisin äskeisen huomautuksen johdosta, että ympäristönsuojeluneuvottelukunta nimenomaan on todennut tutkimuksissaan ja lausunnoissaan, että se ei vastusta telakan siirtämistä Vuosaareen, ja todennut myöskin, että tämä telakka ei tule ympäristöä siellä tuhoamaan. Telakka on sittenkin teollisuuslaitos, joka vähiten luontoa tuhoaa. Olkoon tämä telakka missä tahansa Suomessa, koska sen nähtävästi on jossain oltava, niin tuhoaminen sittenkin aina tapahtuu. Tässä nyt siis pelataan aivan turhilla väittämillä eikä pysytä asiassa läheskään, niin kuin pitäisi. Tässä pitäisi nähdä vastuullisesti tämä kysymys eikä vain pelaamisen kannalta. On myöskin sanottava se, että tilanne tällä hetkellä on toinen ja myöskin juuri ympäristönsuojelijoiden ja luonnonsuojelijoiden kannanotto tähän toinen kuin se oli keväällä asiaa käsiteltäessä. Näyttää siltä että eräät edustajat ovat jääneet edelleen siihen keväiseen tilanteeseen eivätkä ole nähneet tätä muutosta.

Ed. Paasivuori (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Linkolan puheenvuoron johdosta haluaisin sanoa seuraavaa.

Luonnonsuojelu ei suinkaan ole mikään itsetarkoitus, vaan sen on palveltava ihmistä, ja luonnonsuojelijat itsekin, niin kuin ed. Jokinen täällä sanoi, ovat jo muuttaneet mielipidettään tässä asiassa. Sitä paitsi Valmetin telakalla rakennettavat laivat kootaan pääasiassa valmiista osista, joita alihankkijoiden toimittamina tuodaan eri puolilta maata, myös kehitysalueilta; siten Valmet on huomattava kehitysalueiden työllistäjä. Tämä valmiiden laivojen kokoaminen ei siis pilaa vesiä, ja korjattavien laivojen osalta Valmet on jo laatinut oman jätevesien poistamisen suunnitelmansa sillä tavalla, että se ei pilaa vesiä. Sitä paitsi ed. Linkola ei varmaankaan tiedä, että Helsingin kaupunki on jo aikoja sitten rakentanut vedenpuhdistamon samalle alueelle ja tästä vedenpuhdistamosta jo kuljetetaan tunnelia pitkin jätevedet ulommalle merelle. Tähän eivät ole luonnonsuojelijat eikä myöskään ed. Linkola kiinnittäneet huomiota aikaisemmin.

Ed. Linkola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun on ollut puhetta tämän telakan sijoittamisesta, niin nyt tämän lain perusteluissa todetaan, että Helsingin kaupunki ja Valmet ovat etsineet sopivaa aluetta. Ja sopiva aluehan on esim. jokin luonnon syvä kohta, jossa ei tarvitsisi ruopata. Tällaisia alueita ja kohtia meidän rannikollamme on aivan tarpeeksi. Niin kuin sanottu, tämä on Helsingin kaupungin intressissä ja siltä perusteelta kunnanvaltuutettujen ja kuntalaisten kohdalta tämän asian ymmärrän.

Mutta mitä tulee sitten näihin jätevesiin, on aivan luonnollista, että sellaiselta alueelta kuin Vuosaaresta johdetaan jätevedet Suomenlahteen tunnelia pitkin. Sehän vielä puuttuisi, että ne johdettaisiin rannikolle.

Mitä sitten tulee telakan sijoittamisen aiheuttamaan haittaan, niin jo yksistään se, että sinne menee 45 m leveä, 9 m syvä väylä — siis saman syvyinen kuin menee Kotkan satamaan — sanoo jokaiselle, joka vähänkään ymmärtää vedestä ja vesikemiasta, mitä vedessä tulee tapahtumaan.

Ed. Lankinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Jokiselle. Tässä on esimerkki vasemmiston luonnonsuojeluohjelmien tarkoituksenmukaisuudesta. Lienevät lähinnä syöttejä valitsijoille. Ainakaan tähän mennessä ei yhtään konkreettista ole tapahtunut, vai onko?

Ed. S. Westerlund: Herra puhemies! Tämä keskustelu on käsitellyt kahta asiaa, luonnonsuojelunäkökohtia ja kehitysaluepoliittisia näkökohtia. Puutun kehitysaluepolitiikkaan muutamalla sanalla.

Keskustelu on osoittanut, kuinka vaatimattomalla tasolla meidän valtakunnallinen yritysten sijoittamispolitiikka on, ja toisaalta, kuinka vähäiset mahdollisuudet eduskunnalla on puuttua tällaisiin suuriin kysymyksiin. Onhan tämäkin keskustelu syntynyt täällä täysin sattumanvaraisesti erään rauhoituspiirin osittaista purkamista koskevassa yhteydessä. Kehitysalueiden vastapainoksi on todettava, että on totta, että eräiden Uudenmaan osien kehitys on aivan liian nopeata ja ylikuumentunutta, mutta on myöskin todettava, että myös Uudenmaan sisällä on kehitysalueisiin verrattavia alueita. Tämän vuoksi kysymyksiä yritysten sijoittamisesta olisi tarkastettava kokonaisvaltaisesti ottaen huomoon kehitysalueiden ja ylikuumentuneiden alueiden pulmat.

Tämä keskustelu on myös osoittanut sen, että nyt todella tarvittaisiin valtakunnallinen yritysten sijoituspoliittinen ohjelma. Tämä olisikin seuraava askel kehitysaluelainsäädännössä, mutta se olisi siinä mielessä parannettu askel, että se olisi silloin todella koko valtakuntaa koskeva laki ja ohjelma.

Ed. Nevalainen: Herra puhemies! Sille edustajalle, joka puhui Ilomantsista mahdollisena telakan sijaintipaikkana, lienee tapahtunut erehdys. Nyt on kysymys vesillä liikkuvista laivoista eikä ilmalaivoista. Sen sijaan kyllä Ilomantsi tarvitsee teollisuutta, mutta nämä laivat eivät kylläkään sinne voi mennä, nämä laivat, jotka kulkevat vettä myöten.

Ed. Linkola: Herra puhemies! Täällä on haluttu koko tämän keskustelun aikana, aina viime keväästä saakka väittää, ettei tapahtuisi mitään haittaa, kun telakka siirretään Vuosaareen. Tämähän ei pidä paikkaansa! Pitäisikin tunnustaa, että haittaa tulee, mutta tähän haittaan täytyy voida varautua, siihen täytyy voida taloudellisesti uhrata varoja. Siis näin realistisesti pitäisi voida olla, että avoimin silmin tunnustaa tekevänsä päätöksen, josta on haittaa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiteksti, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 114 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 18 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 109, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 114. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 luvun 13, 14 ja 16 §, voimaantulosäännös, johtolause ja lain nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotukset laiksi kadonneen henkilön julistamisesta kuolleeksi annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 115 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 19 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 115 ja ed. Silanderin ym. lak.al. n:o 206, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 115. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Poutiainen: Herra puhemies! Maamme oikeuslaitoksessa on paljon puutteellisuuksia. Siitä huolimatta ei oikeuslaitoksemme liene niitä kaikkein huonoimpia maailmassa olevia oikeuslaitoksia. Kansamme keskuudessa tunnetaan hyvin seuraavat sanat: Rahalla on taivaallinen voima. Valitettavasti tämä pitänee paikkansa monessa asiassa myös oikeusasioihimme nähden.

Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys kadonneen henkilön kuolleeksi julistamisesta on parannus aikaisempaan käytäntöön. Siitä huolimatta herättää ihmettelyä se, miksi ei hallitus esityksessään mennyt tässä asiassa perille saakka, ts. ehdottanut, että kuolleeksi julistamisesta aiheutuneet kustannukset on kaikissa tapauksissa korvattava valtion varoista. Tuntuu näet ihmeelliseltä, että jopa monia kymmeniä vuosia sitten kadonneet henkilöt ja ennen kaikkea heidän jälkeensä elävät asetetaan kahteen karsinaan, joista toiset saavat kuolleeksi julistamisesta aiheutuneet kustannukset maksaa ja toiset eivät. Valiokuntakäsittelyssä kävi ilmi, että näiden kustannusten kaikilta osiltaan siirtäminen valtiolle olisi taloudellisesti pikkuasia, mutta käytännössä paljon selvempi menettely. Erityisesti minua hämmästytti, kun voimakkaasti naisellisen lakivaliokunnan enemmistö asettui kannattamaan hallituksen esitystä. Tulen asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään muutosesityksen. Väärinkäsitysten välttämiseksi lienee aiheellista huomauttaa, ettei kysymyksessä ole omiin jalkoihinsa kompastuneen ja väsyneen Karjalaisen hallituksen kuolleeksi julistaminen.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

4, 4 a, 5, 7 ja 12 § hyväksytään keskustelutta.

13 §.

Keskustelu:

Ed. Poutiainen: Herra puhemies! Ehdotan 13 §:n kuuluvaksi niin kuin se on kirjoitettu lakivaliokunnan mietintöön liitetyssä vastalauseessa.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Kannatan ed. Poutiaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Poutiainen ed. Vainion kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Poutiaisen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Aitio, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hjerppe, Hollkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Kauppi, Knuuttila, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Liedes, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Lottanen, Lujа-Vepsä, Maijala, Mattila, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salmenkivi, Salmi, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Sinisalo, Stenbäck, Sundqvist, Suomi, Sutinen, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Tiekso, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Vaittinen, Weck-

man, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, Penttinen, Poutiainen, Syrjä, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahonen, Alenius, Berner, Eskman, Flinck, Forsman, Haarla, Hanhirova, Hemmi, Hetemäki, Honkonen, Häggblom, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Kaasalainen, Karpola, Katajavuori, Kauppila, Knuuti, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Käkelä, Laatio, Lepistö, Lillqvist, Loikkanen, Lähteenmäki, Melin, Mustonen, Mykkänen, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pohjonen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salla, Salmivuori, Salolainen, Seppä, Silander, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Suokas, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Taipale, Tarvajärvi, Terästö, Tiilikainen, Tupamäki, Uusitalo, Vartia, Vilponiemi ja Ääri.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 14 ei-ääntä; poissa 66.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain 12 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 116 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 49 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 122, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 116. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 12 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi kuurojen ja sokeiden ammattikouluista.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 117 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 11 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 57, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 117. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Suomi: Herra puhemies! Käsiteltäessään lakia kuulo- ja näkövammaisten ammattikouluista joutui sivistysvaliokunta toteamaan suurten heikkouksien olemassaolon tässä osassa ammatillista koulutusta. Asiantuntijoita kuultaessa paljastui monenlaisia vaikeuksia, jotka valitettavasti kohdistuivat sellaisiin nuoriin, joille onnettomuuden tai muun syyn kautta on tullut kohtaloksi menettää kuulo tai näkö. Opetus on varsin rajoittunutta, ja vaikka kuulo- ja näkövammaisilla olisi taipumuksia, lahjoja ja halua korkeampaan opiskeluun, heille ei ole yhteiskunnan taholta annettu siihen riittäviä mahdollisuuksia. Kaikenasteiset ammatilliset kuin myös kaikenasteiset jatko- ja erityisopetusmahdollisuudet, mm. helpompi tie yliopistolliseen opiskeluun, tulisi ehdottomasti kuulo- ja näkövammaisten koulutuksen järjestämisessä ottaa huomioon. Nykyisin vaatii nk. korkeampi opiskelu näiltä vammautuneilta suuria ponnistuksia. Heidän pitää itse raivata tiel-

tään monet esteet, jotka vammautuneilla ovat vielä suuremmat kuin mitä nuorilla opinhaluisilla yleensä. Osittain edellä mainitun vuoksi oli sivistysvaliokunnan mielestä tarpeellista saada lakiin erityinen oppilasohjaajan virka. Tuloksellinen opiskelu vaatii tehokasta ohjelmointia ja ohjaamista.

Työvoimaministeriön julkaisussa "Ammatinvalinta" on useita mielenkiintoisia artikkeleita tästä teemasta oppilashuolto ja -ohjaaja. Samalla kun lehti kertoo, mitä peruskoulun opetussuunnitelmakomitean mietinnön mukaan oppilashuollon alaan kuuluu, se heittää virkamiesten ratkaistavaksi kysymyksen näiden oppilashuollon opinto-ohjaajien, oppilasohjaajien tehtävissä olevien leipäpuun hentoudesta, vakanssit kun eivät ole valmiita. Tämän huomasimme asiantuntijoita kuunnellessamme ja itseasiassa koko kuulo- ja näkövammaisten opiskelun auttaminen oppilasohjaajan apua käyttäen oli kaatua siihen, ettei ko. vakansseja vielä ole. Saimme todella sinnikkäästi toimia, että tuo nimike lakiin saatiin. Vastaan tulivat monenmoiset budjettitekniliset esteet, ja useimmista meistä valiokunnan jäsenistä tuntui, että valtion virkamiehille on annettu tehtäväksi vastustaa nimenomaan tämän opiskelualan sellaisia uudistuksia, jotka koituvat valtiolle taloudellisiksi lisärasitteiksi.

Voi vain kuvitella, miten tärkeä tehtävä aistivammaisten oppilaitoksessa on oppilasohjaajan tehtävä. Näitä spesialisteja, jotka pystyvät olemaan oppilaille sekä tiedon että taidon omaksumisen edesauttajina kuin myös pystyvät olemaan oppilaalle ystävä ja toveri, tällaisia tarvittaisiin jo sellaistenkin oppilaiden huoltajiksi joilla ei ole vammoja. Oppilaiden ohjaus on varsin heikolla pohjalla, ja vaikeudet kilpailevassa ja hermostuttavassa kouluelämässämme kaiken aikaa lisääntyvät. Koulunkäyntinsä aikana oppilas tarvitsee monta kertaa neuvoja ja ohjausta. Sopeutuminen koulun laitosmaiseen ilmapiiriin ja moniin rajoittaviin ja hermostuttaviin sääntöihin tuo vaikeuksia. Ammatinvalinta-lehti korostaa, että erään tutkimuksen mukaan noin 25 % oppilaista kouluelämässä on psykiatrisen hoidon tarpeessa. Tässä tilanteessa tekee mieli yhtyä ajatukseen, että oppilasohjaus ja -huolto ovat sanoja vain — valitettavasti, sillä nyt kipeimmin apua tarvittaisiin.

Erittelimme valiokunnassa varsin tarkkaan, mitä tuohon oppilasohjaajan tehtävään kuuluu, ja se on varsin laaja. Oppilasohjaus on ennen kaikkea neuvojen antamista tasapainon löytämiseksi niin opiskelussa kuin vapaa-ajassakin. Mutta se on myös aivan pienten yksityiskohtien huomioon ottamista, jotka liittyvät jokapäiväiseen elämään aineellisina kysymyksinä.

Meidän luokkayhteiskunnassamme, jossa erikoisesti taloudellinen epätasa-arvo on leimaa-antavinta, tulee yhteiskunnan edistyksellisten voimien toimia niin, ettei tämä hirvittävä taloudellinen epäoikeudenmukaisuus pääse syvemmin vaikuttamaan niihin oppilaisiin, jotka jo joutuvat vammaisuutensa vuoksi kärsimään. Heille on annettava parasta mahdollista ohjausta ja apua.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Ed. Suomi puhui edistyksellisistä voimista. Minusta valiokuntatasolla kaikki puolueet olivat luomassa edellytyksiä vammaisten koulutusolosuhteiden parantamiseksi, joista nyt on kysymys. Ja kun todettiin samalla, että osa on jäänyt koulutuksen ulkopuolelle tähän saakka, Sokeiden ammattikoulun osalta noin 30—40 jne., niin uskon, ettei millään poliittisella puolueella ole sitä vastaan, että luotaisiin näille vammautuneille, niin kuulo- kuin näkövammaisillekin, mahdollisimman suotuisat olosuhteet. Nimenomaan valiokunnassa haluttiin tuoda esille se, että oppilasohjaaja on tärkeässä asemassa kuin myöskin terveydenhuoltajan virka tulisi laissa mainita. Siis toisin sanoen valiokunta on päätynyt yksimieliseen ratkaisuun, eikä siellä ollut taantumuksellisia eikä edistyksellisiä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—5 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi kansaneläkelain 30 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 118 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 12 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 131, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mie-

tintö n:o 118. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Hostila: Herra puhemies! Nyt esillä olevan asian yhteydessä on tullut esiin paljon keskustelua aiheuttanut huoltoapulain 5 §:n mukaisen työnantajan suorittaman eläkkeen vähäisyys vanhalla työntekijälleen. Kansaneläkelain 30 §:n 2 momentin mukaan vuosituloksi ei lueta kansaneläkkeen tukiosaa määrättäessä huoltoapulain mukaan annettua huoltoapua, elatusta tai avustusta. Mainittuna elatuksena pidetään työnantajan vähintään 20 palveluvuoden perusteella työntekijälleen suorittamaa huoltoapulain 5 §:n mukaista elatusta.

Käsiteltävänä olevan lainmuutosesityksen mukaan hallitus ehdottaa kansaneläkelain 30 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että myös työnantajan vapaaehtoisesti maksama elatus esim. silloin, kun työntekijä ei ole ollut palveluksessa huoltoapulaissa edellytettyä 20 vuotta, luettaisiin etuoikeutetuksi tuloksi. Etuoikeutetuksi tuloksi katsottava elatus ei saisi kuitenkaan ylittää kansaneläkelain 27 §:n 3 momentissa tarkoitetun rajatulon määrää.

Tämän huoltoapulain 5 §:n mukaisen toiminnan aiheuttama tyytymättömyys on ollut yleistä ja kovin kauan aikaa. Huoltoapulain 5 §:n mukaisiin eläkkeisiin rinnastettavien eläkkeiden lukemista tuloksi kansaneläkkeen tukiosaa määrättäessä on jo kauan pidetty eräänä pahimmista epäkohdista kansaneläkelaissa. Valiokunnassa kuultujen asiantuntijoiden laskelmien mukaan lainmuutoksella saadaan parannusta aikaan noin 7 000—8 000 kansaneläkkeen saajan osalta. Tämä on periaatteellisesti ehkä tärkeämpi ratkaisu kuin lain aineellisen sisällön tuoma tarpeellinen apu eläkkeensaajille. Tästä johtuen valiokunta mietinnössään painottaa, että kansaneläkelain 30 §:n 2 momentti, josta vain nyt on kysymys, on kokonaisuudessaan epätarkoituksenmukainen ja vaatii kiireellistä kohentamista.

Sosiaalivaliokunta on tähän asiaan kiinnittänyt aikaisemminkin suurta huomiota jo edellisten eduskuntien aikana. Vasemmistoeduskunnan aikana tämän huoltoapulain ja sen 5 §:n lähes orjuuttavaaan tulkintan kiinnitettiin todella paljon huomiota ja tämän pykälän korjaamisessa tehtiin paljon töitä. Eläkelainsäädäntömme on eduskunnan myötävaikutuksella kehittynyt voimakkaasti taakse jääneiden kymmenen, viidentoista vuoden aikana, joka on aikaansaanut sen, että tämä huoltoapulain mukainen armonosoitus työnantajalta vanhalle työntekijälleen enää ole ratkaisevaa eläkkeensaajan toimeentulolle. Työtulo olisi kuitenkin saatava tukiosaa määrättäessä riittävässä määrin etuoikeutetuksi tuloksi, jota ei oteta huomioon vähentävänä tekijänä tukiosan suuruutta määrättäessä. Sosiaalivaliokunnan sosialidemokraattiset jäsenet ovat usein jo aikaisemminkin osoittaneet, että ei voi olla oikein, että työtulot pienentävät tukiosaa enemmän kuin omaisuudet, omaisuustulot, maaomaisuus, johon liitetään metsänomistus mukaan. Näissä omaisuustuloissa ja -rajoissa rajat ovat todella yllättävän korkealla. Tulevien hallitusten tulisi tähän kiinnittää erikoista huomiota. Oikeudenmukaisuuden tulisi ratkaista eläketurvaan liittyvät kysymykset aivan toisin, kuin tähän saakka on tapahtunut. Useimmiten poliittinen tarkoituksenmukaisuus on sanellut eläkepolitiikkamme suuntaviivat ja vahvemman voimalla omaisuuksien haltijat tämänkään salin sisällä eivät ole nähneet riittävällä tavalla palkannauttijain todella suuria vaikeuksia eläkkeelle siirryttäessä.

Hallituksen esityksen mukaiset ratkaisut nyt esillä olevan kansaneläkelain 30 §:n muuttamiseksi aiheuttavat noin 3 milj. markan menot tukiosamenoihin vuodessa. Käsitykseni mukaan tehty muutosesitys on hyvä. Eduskunta sen vahvistanee. Oln kuitenkin esittänyt, ettei se ole riittävä, mistä johtuen on aiheellista vielä harkita lain kolmannessa käsittelyssä ehkä perustelulausumaa lain tehokkaammaksi sisällöksi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 30 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotukset laiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimassaoloajan pitentämisestä ja laiksi eläkeoikeuden valintaa koskevan ilmoituksen tekemisestä eräissä tapauksissa.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 119 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o

13 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 130, joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 119. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen lakiteksti, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen lakiteksti, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Ehdotus laiksi sähkölaitoksista annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 120 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 11 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 59, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 120. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1, 2 ja 7 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Ehdotukset laiksi maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren vliokunnan mietintö n:o 121 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 30 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 155 ja ed. L. Linnan ym. lak.al. n:o 215, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 121.

Keskustelu:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Esillä on entisen asutusrahaston, maatilatalouden kehittämisrahaston asia. Karjalaisen hallitus halusi ohjata tämän rahaston suuret varat pois perhe- ja pienviljelmiltä suurtilalinjalle. Kartanonherruutta ja kolhoositiloja halutaan tukea ja muodostaa valtion varoilla ja halpakorkoisilla lainoilla. Kysymyksessä on jälleen talonpojan tappolinjan käytännöllinen toteuttaminen.

SMP:n eduskuntaryhmä ei voi tällaista koskaan hyväksyä. Olemme iloisia, kun maa- ja metsätalousvaliokunta on vaalien alla yksimielisesti hylännyt tämän Karjalaisen hallituksen ja keskustapuolueen maatalousministerin hämmästyttävän esityksen. Mutta hylkäys ei nykyisessä tilanteessa riitä. Maankäyttörahaston säännökset ovat sellaiset, että niiden perusteella voidaan jo nyt toteuttaa talonpojan tappolinjaa. Näin onkin käytännössä viime vuosina tapahtunut. Perhe- ja pienviljelmien on ollut aina vain vaikeampi saada asutuslainaa ja muuta taloudellista tukea. Asiantilaan on siis saatava korjaus.

Kun myös keskustapuolue on nyt vaalien alla ilmoittanut luopuneensa suurtilalinjasta ja ryhtyvänsä puolustamaan perhe- ja pienviljelmiä, niin pitäisi olla olemassa eduskunnassakin edellytyksiä lainsäädännöllisten korjausten aikaansaamiseksi, niiden säännösten korjaamiseksi, jotka on perhe- ja pienviljelmien etujen vastaisina suurtilalinjan ja kolhoosin hyväksi ajettu eduskunnassa läpi keskustapuolueen toimesta. Mainituilla perusteilla tulen ehdottamaan, että lain 3 §:n 2 momentti kirjoitettaisiin seuraavan sisältöiseksi:

"Maatilatalouden kehittämisrahaston varojen käytöllä on pyrittävä perhe- ja pienviljelmien sekä yhteiskunnan ja kansantalouden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla edistämään lisäalueiden hankkimista ja antamista sekä elinkelvottomien maatilojen parantamista ja tarpeen vaatiessa yhdistämistä, estämään tilojen haitallista pirstomista sekä muutoinkin parantamaan voimassaolevien tilojen edellytyksiä kannattavaan maatilatalouden harjoittamiseen."

Toivon, että tämä SMP:n eduskuntaryhmän kanta edes vaalien alla hyväksyttäisiin kun te

muiden puolueiden kansanedustajat kuitenkin tämän sisältöisesti kentällä vaalipuheissanne puhutte ja lupaatte. Siksi on myös välttämätöntä, että käsittelyn pohjaksi otetaan SMP:n eduskuntaryhmän asiaa koskeva rinnakkaisaloite.

Herra puhemies! Näillä perusteilla ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin SMP:n eduskuntaryhmän rinnakkaislakialoite n:o 215.

Ed. H. Linna (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vennamon käyttämään puheenvuoroon on syytä esittää selvennys sen takia, että hän on antanut täysin väärän kuvan tästä asiasta. Hallituksen esityksen asiallinen sisältöhän oli se, että maatilatalouden kehittämisrahaston nimi muutetaan maatilatalouden rationalisointirahastoksi. Mitään muuta asiallista muutosta nykyiseen tilanteeseen hallituksen esitys ei sisältänyt, ja maa- ja metsätalousvaliokunta katsoi, että ei ole aiheellista nimeä muuttaa. Sen takia on aivan turha lähteä myöskin täysin totuuden vastaisesti muita asioita tällä hetkellä tähän kysymykseen sekottamaan.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! On totta, että hallitus lähinnä kiinnittää huomiota tässä lain nimikkeeseen, mutta juuri tämä rationalisoimisrahasto-nimi osoittaa, mihin Karjalaisen hallitus ja keskustapuolueen maatalousministeri ovat pyrkineet. He ovat pyrkineet juuri tähän suurtilalinjaan, perhe- ja pienviljelmien poispyyhkimiseen, rationalisoimiseen, hävittämiseen. Tämä on väärä linja, ja kun nyt on käynyt ilmi, että maassa on poliittisia edellytyksiä puolustaa perhe- ja pienviljelmiä, on tässä yhteydessä tarpeen korjata maatilatalouden kehittämisrahastosta, joksi nyt tämä rahasto, entinen asuntorahasto, jää, annetun lain sisältöä niin, että todella varmuus on perhe- ja pienviljelmien myönteisen linjan säilymisestä myös vaalien jälkeen.

Ed. Antila: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon tekemää ehdotusta.

Ed. Puhakka: Herra puhemies! Kansandemokraattisen eduskuntaryhmän taholta ja varsinkin maa- ja metsätalousvaliokunnassa olevat kansandemokraatit olisivat olleet valmiit parantamaan tämän rahastolain sisältöä nimenomaan sillä tavoin, että rahaston varoja olisi entistä enemmän suunnattu pienviljelijöille. Kuitenkin valiokunta asiaa käsitellessään totesi, että kun hallitus on ehdottanut vain lain nimikkeen muutosta, niin tässä yhteydessä itse lain sisällön muuttaminen ei ole mahdollista.

Ed. Mattila: Herra puhemies! Kuten edellisessä puheenvuorossa kävi ilmi, niin valiokunnassa oli keskustelua tämän lain eräitten kohtien muuttamisesta, mutta kun asiantuntijat vakuuttivat, että asia koskee vain nimen muutosta, niin näihin muutoksiin ei lähdetty.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! On hämmästyttävää, että maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja ja yksi jäsen, toinen keskustapuolueesta, toinen SKDL:stä, puhuu näin ja unohtaa, että on olemassa SMP:n ryhmän rinnakkaislakialoite, joka antaa mahdollisuuden asiaan puuttua. Te ummistatte silmänne tästä rinnakkaislakialoitteesta. Se osoittaa, että todellinen tahto puuttuukin ohjata asia hyvään suuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Antilan kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin ed. L. Linnan ym. lak.al. n:o 215.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakiehdotusten hylkäämisestä, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Aitio, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hara, Haukipuro, Heino, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häkämies, Jokinen, Junnila, Juvela, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Kauppi, Knuuttila, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Lottanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Nik-

kilä, E. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Pekkarinen, Pekonen, Poutanen, Procopé, Pursiainen, Raatikainen, Rosnell, Rytkönen, Saarto, Salmenkivi, Salmi, Salo, Sandelin, Sigfrids, Sundqvist, Suomi, Sutinen, Tallgren, Tarjanne, Teir, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Vaittinen, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Järvenpää, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Sinisalo, Syrjä, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahonen, Alenius, Berner, Eskman, Flinck, Forsman, Haarla, Hanhirova, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Honkonen, Häggblom, Häikiö, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Kaasalainen, Karjalainen, Karpola, Katajavuori, Kauppila, Knuuti, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Käkelä, Laatio, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Loikkanen, Mustonen, Mykkänen, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Niinikoski, H. Niskanen, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Perheentupa, Pohjonen, Rekonen, Rodén, Ruokola, Räsänen, Rönkkö, Saimo, Salama, Salla, Salmivuori, Salolainen, Seppä, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suokas, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Taipale, Tamminen, Tarvajärvi, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tupamäki, Uusitalo, Vartia, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 16 ei-ääntä; poissa 81.

Eduskunta on yhtynyt suuren valiokunnan ehdotukseen lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Ehdotus laiksi kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain muuttamisesta.

Esitellään laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 12 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 72, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 12.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

16) Ehdotukset laeiksi yrittäjien eläkelain 9 ja 13 §:n sekä maatalousyrittäjien eläkelain 10 §:n muuttamisesta.

Esitellään sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 14 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 140 sekä lak.al. n:ot 326 ja 327 (1970 vp.), jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 14.

Keskustelu:

Ed. Åsvik: Herra puhemies! Pienyrittäjien kokoukset eri puolilla maata ovat lausuneet toivomuksia meille kansanedustajille, että yrittäjäeläkelain puutteiden korjaamiseksi ryhdyttäisiin toimenpiteisiin eduskunnassa. Erikoisesti näissä yrittäjien lausumissa toivomuksissa kiinnitettiin huomiota siihen, että valtio ei osallistu yrittäjäeläkekuluihin esim. samassa suhteessa kuin maatalousyrittäjien eläkkeiden kohdalla tapahtuu. Yrittäjien eläkelain odotettiin tuovan ratkaisun kauan kaivattuun eläketurvaan, mutta toiveissa on kuitenkin tähän saakka eräiltä osin petytty, sillä eläketurvaa jouduttiin ostamaan suhteellisen raskaalla vakuutusrasituksella. Yrittäjien taholta onkin voimakkaasti vaadittu yhteiskunnan osallistumista yrittäjien eläketurvan kustantamiseen. Tämän johdosta teimmekin huhtikuussa 1970 aloitteen, jossa ehdotimme, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin valtion osallistumiseksi yrittäjäeläkelain mukaisiin pienten yrittäjien eläkemenoihin.

Kun nyt käsittelemme hallituksen esitystä yrittäjien eläkelain muuttamiseksi, joka on annettu lokakuussa 1971, niin täytyy todeta, että

hallitus ei ole liiaksi kiirehtinyt tässäkään asiassa. Myönteistä on kuitenkin se, että hallituksen esityksessä, jonka sosiaalivaliokunta on hyväksynyt, esitetään yrittäjien eläkelain mukaisia eläkevakuutusmaksuja alennettavaksi niiden yrittäjien osalta, joiden lain mukaan vahvistettu työtulo jää alle 8 000 markan vuodessa. Alennuksen määrän osalta esitys rakentuu sille periaatteelle, että yrittäjät tulisivat saamaan vastaavan helpotuksen eläkevakuutusmaksuun kuin maatalousyrittäjätkin. Tehtyjen arvioiden mukaan esitetty eläkevakuutusmaksujen alennus tulisi koskemaan noin puolta yrittäjien eläkelain mukaan vakuutetuista. Samoin tämä hyväksyttynä merkitsee sitä, että pienyrittäjät pääsevät maatalousyrittäjien kanssa eläkevakuutusmaksujen osalta tasaveroiseen asemaan.

Pienyrittäjiä koskevana epäkohtana jää kuitenkin korjaamatta se, että yrittäjien eläkelain voimaan tullessa 65 vuotta täyttäneille ja lainmukaisen eläketurvan ulkopuolelle jääneille yrittäjille ei järjestetty mahdollisuutta, kuten maatalousyrittäjille, parantaa eläketurvaansa vapaaehtoisella vakuutuksella. Valiokunta ehdottaakin tutkittavaksi myös tämän eroavuuden poistamisen mahdollisuuksia.

Nyt käsiteltävänä oleva helpotus pienyrittäjille ei todellakaan tullut liian aikaisin, sillä pienyrittäjäkunta kamppailee elämänsä epävarmuuden ja monien vaikeuksien keskellä. Huomattava osa näistä vaikeuksista on peräisin monopolisoitumisen voimistuvasta suunnasta, jonka merkit entistä selvemmin näkyvät maamme talouselämän kehityspiirteissä.

Ed. Aro (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edellisen puheenvuoron johdosta totean, että kun LKP:n eduskuntaryhmän esittämä toivomusponsi yrittäjäeläkelakien korjaamisesta vastaamaan maatalouden yrittäjäeläkelain maksuehtoja viime budjetin käsittelyn yhteydessä viime vuoden lopussa tässä eduskunnassa hyväksyttiin, oli tavoitteenamme näiden korjausten kohdalla myös kiinnittää huomiota 65 vuotta täyttäneiden vapaaehtoiseen mahdollisuuteen osallistua tähän järjestelmään. Tässä lain korjauksessa ei kuitenkaan tätä mahdollisuutta ole esitetty. Asiaan kiinnitettiin valiokunnassa huomiota, ja siihen puututtiin valiokunnan mietinnössä. Siinä kehotetaan hallitusta mahdollisimman pikaisesti saattamaan myöskin 65 vuotta täyttäneet vapaaehtoista tietä tämän eläkelakijärjestelmän piiriin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

17) Ehdotus laiksi talonmiesten työaikalain 19 §:n muuttamisesta.

Esitellään sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 15 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 136, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

18) Ehdotus Suomen, Norjan ja Ruotsin välisen Pohjoiskalotin ammattikurssikeskusta koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Esitellään ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 16 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 144, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 16.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

19) Ehdotus Outokumpu Oy:n ulkomaisten lainojen vakuudeksi annettavista valtion takauksista.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 51 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 165, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 51.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti eduskunnan ensi tiistaina pidettävään täysistuntoon:

20) **Ehdotuksen laiksi valtion viljavarastosta annetun lain voimassaolon jatkamisesta**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 31; ja

21) **Ehdotuksen työllisyyslaiksi**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 18.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 18.36.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

---

100. Tiistaina 16 p. marraskuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Siv.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi Helsingin kaupungin Vuosaaren kylässä olevan rauhoituspiirin osittaisesta purkamisesta 2773

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 111; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 111.

2) Ehdotus laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta 2781

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 114; lakivaliokunnan mietintö n:o 18; hallituksen esitys n:o 109.

3) Ehdotukset laiksi kadonneen henkilön julistamisesta kuolleeksi annetun lain muuttamisesta 2782

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 115; lakivaliokunnan mietintö n:o 19; hallituksen esitys n:o 115; ed. Silanderin ym. lak.al. n:o 206.

4) Ehdotus laiksi verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain 12 §:n muuttamisesta 2783

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 116; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49; hallituksen esitys n:o 122.

5) Ehdotus laiksi kuurojen ja sokeiden ammattikouluista ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 117; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11; hallituksen esitys n:o 57.

6) Ehdotus laiksi kansaneläkelain 30 §:n muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 118; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 12; hallituksen esitys n:o 131; ed. Vilponiemen ym. toiv.al. n:o 1756 (1970 vp.).

7) Ehdotukset laiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimassaoloajan pitentämisestä ja laiksi eläkeoikeuden valintaa koskevan ilmoituksen tekemisestä eräissä tapauksissa 2785

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 119; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 13; hallituksen esitys n:o 130.

8) Ehdotus laiksi sähkölaitoksista annetun lain muuttamisesta 2786

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 120; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 11; hallituksen esitys n:o 59.

9) Ehdotukset laiksi maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 121; maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 30; hallituksen esitys n:o 155; ed. L. Linnan ym. lak.al. n:o 215.

Ensimmäinen käsittely:

10) Ehdotus laiksi valtion viljavarastosta annetun lain voimassaolon jatkamisesta 2787

Asiakirjat: Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 31; hallituksen esitys n:o 173.

11) Ehdotukset työllisyyslaiksi ..... „

Asiakirjat: Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 18; hallituksen esitys n:o

Siv.

94; lak.al. n:ot 283, 284, 285 ja 289 (1970 vp.) sekä 158, 193, 194 ja 195; toiv.al. n:ot 1476, 1482, 1499, 1583, 1610, 1623, 1656, 1667, 1693 ja 1710 (1970 vp.) sekä 595, 650 ja 717.

12) Ehdotukset laeiksi sotaväen rikoslain sekä sotatuomioistuimista ja oikeudenkäynnistä niissä annetun lain muuttamisesta 2799

Asiakirjat: Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 94 (1970 vp.); lak.al. n:ot 31 ja 32 (1970 vp.) sekä 169.

Esitellään:

13) Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 1970 2800

Pöydällepanoa varten esitellään:

14) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 19 eduskunnan oikeusasiamiehen toiminnastaan vuonna 1970 antaman kertomuksen johdosta 2801

15) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 20 hallituksen esityksen johdosta laiksi vaalien tuloksen vahvistamisen ajankohdasta 2 ja 3 päivänä tammikuuta 1972 toimitettavissa kansanedustajain vaaleissa ..... „

16) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 52 hallituksen esityksen johdosta Rikkihappo Oy:n lainojen valtion takauksista ..... „

17) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 53 hallituksen esityksen johdosta talletusten veronhuojennuslaiksi ..... „

18) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 54 hallituksen esityksen johdosta laiksi obligaatiolainojen veronhuojennuksista annetun lain muuttamisesta 2802

19) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55 hallituksen esityksen johdosta laiksi eräistä omaisuuden luovutuksista saadun voiton väliaikaisesta verovapaudesta annetun lain muuttamisesta ..... „

Siv.

20) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56 hallituksen esityksen johdosta laiksi kaivosteollisuuden investointivarauksista annetun lain muuttamisesta 2802

21) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 16 hallituksen esityksen johdosta laeiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta, eräiden tapaturmakorvausten sitomisesta palkkatasoon ja tapaturmavakuutuslaissa säädettyjen markkamäärien korottamisesta annetun lain kumoamisesta ..... „

22) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 17 hallituksen esityksen johdosta laiksi eräiden liikennevahingonkorvausten sitomisesta palkkatasoon ..... „

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi toinen varapuhemies Lähteenmäki sekä edustajat Hanhirova, Häggblom, Knuuti, Kortesalmi, Lankinen, Liedes, Pekkala, Rytkönen, Sinkkonen, Suksi ja S. Suominen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisasiain vuoksi tästä istunnosta edustajat Häggblom, Liedes ja Rytkönen sekä tämän ja huomisen päivän istunnoista ed. Kortesalmi, tämän viikon istunnoista sairauden takia ed. Knuuti ja yksityisasiain vuoksi ed. S. Suominen sekä tämän kuun 19 päivän istunnoista yksityisasiain vuoksi ed. Pohjonen.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ja hänen varamiehensä valitseminen.

Puhemies: Hallitusmuodon 49 §:n 1 momentin mukaan, sellaisena kuin se on 15 päivänä tammikuuta 1971 annetussa laissa, eduskunnan on neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan valittava apulaisoikeusasiamies sekä

hänelle varamies. Viimeksi mainitun lain voimaantulosäännöksen mukaan alkaa heidän toimikautensa 1 päivästä tammikuuta 1972 ja vaali voidaan toimittaa jo sitä ennen. Tämän johdosta ilmoitetaan, että apulaisoikeusasiamiehen ja hänen varamiehensä vaali nelivuotiskaudeksi 1972—1975 toimitetaan ensi viikon perjantaina pidettävässä täysistunnossa.

Uusi hallituksen esityksiä.

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan marraskuun 12 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 193—196 ja 198—210, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kirjallisia kysymyksiä ja niihin annettuja vastauksia.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet valtiovarainministeri Hetemäen vastaus ed. Vilmin ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 216 metsäverotuksesta Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa, opetusministeri Louekosken vastaus ed. Junnilan kirjalliseen kysymykseen n:o 218 erään maantieteen oppikirjan sensuroimisesta, sosiaali- ja terveysministeri Lahtisen vastaus ed. Vilmin ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 219 ylimääräistä sotaeläkettä koskevien hakemusten käsittelyn jouduttamisesta ja sisäasiainministeri Tuomisen vastaus ed. Laineen kirjalliseen kysymykseen n:o 226 teollisuuden aiheuttaman pölyn ja savukaasujen leviämisen estämisestä.

Nämä kysymykset on nyt vastauksineen painettuina jaettu edustajille ja otetaan valtiopäiväasiakirjoihin.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan ei asiasta sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Suuri valiokunta kokoontuu huomenna keskiviikkona kello 13.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Valitsijamiehille kunnioittaen kokouskutsuna ilmoitan, että valitsijamiehet kokoontuvat perjantaina kuluvan marraskuun 19 päivänä kello 12.30 suuren valiokunnan istuntohuoneessa toimittamaan valtiontilintarkastajain ja varamiesten vaalin vuodeksi 1972, Suomen Pankin tilintarkastajain ja varamiesten vaalin vuotta 1971 varten sekä eduskunnan tilintarkastajain ja henkilökohtaisten varamiesten vaalin vuotta 1972 varten. Ehdokaslistat on jätettävä valitsijamiesten puheenjohtajalle viimeistään vaalipäivänä kello 8.30.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi Helsingin kaupungin Vuosaaren kylässä olevan rauhoituspiirin osittaisesta purkamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 111, jota on valmistelevasti käsitelty laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 10 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 111, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan ja sen kuluessa on esitettävä kaikki ehdotukset, jotka halutaan asiassa tehdä. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta. Käsittelyn pohjana on, mitä tulee toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen julistamiseen kiireelliseksi, suuren valiokunnan mietinnössä siitä esitetty ehdotus. Jos suuren valiokunnan ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, mutta jos ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hylätään, on päätös tehtävä lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin tai sen hylkäämisestä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Lyhyen ajan sisällä joudumme päättämään jo toisen kerran Valmetin telakan sijoittamisesta Vuosaareen ilman, että eri vaihtoehtojen kustan-

nuksia Helsingin ja muun Suomen välillä olisi meille esitetty.

Ainoa tieto, jonka kustannuksista olen saanut, on eräässä Valmetin järjestämässä tiedotustilaisuudessa Yrjö Rantalan antama tieto, että Vuosaari-objektin hinta on 10 000 milj. mk, siis lähes yhtä paljon kuin valtion vuosittainen budjetti. Jos tiedotustoiminta liikkuu näillä linjoilla, ei ole ihmeteltävää, jos objektin kannattavuus ei tunnu uskottavalta.

Tässä salissa on useilta tahoilta todettu, että ammattityövoimaa ei Helsingin ulkopuolella ole saatavissa. Nyt on kuitenkin varmaa, että Helsingissä on työvoimapula, ja viimeksi tänään käsiteltiin sosiaalivaliokunnassa lakiesitystä työllisyyslain 3 a §:n muuttamisesta siten, että ammattikurssitoiminnan kehittämistä kehitysalueella helpotetaan, jotta teollisuus voisi kukoistaa kaikkialla maassa. Tosin vaasalainen kansanedustaja Eeva Kauppi on lukuisia kertoja todennut, että koulutettuja metallimiehiä on ja koulutetaan Vaasassa, kun vain työtä olisi. Tämä on asian toinen puoli. Toinen on itäisen Helsingin kirkkaiden vesien saastuttaminen tämän päivän päätöksellä. Kansanedustaja Anna-Liisa Linkola totesi toisessa käsittelyssä kemistinä, mitä merkitsee 45 metrin väylän ruoppaaminen meren elämän tapahtumille ruoppauspaikalla ja sen ympäristössä.

Kolmas asia, jota lääkärinä en voi olla kertomatta, on hengitysilman saastuminen, joka on tosiasia. Me emme hengitä puhdasta ilmaa, vaan kemiallista saastetta, jonka aineosina ovat hiili- ja metallioksiidipölyt, rikkidioksidi, rikkivety, merkaptaani ja metyylisulfidi. Useimmat epäpuhtauksista ilmassa olevat kaasut ovat suorastaan hengenvaarallisia. Kuolintilastot kertovat sen — eikä asia ole edes uutinen — ihmisistä, puhumattakaan eläimistä. Uutinen se oli joulukuussa vuonna 1952, jolloin Lontoon sumukausi tappoi noin 4 000 ihmistä. Amerikkalainen tohtori Rachel Carson kirjoitti kirjan maailman keväästä ilman lintujen laulua, ilman tuomenkukkien tuoksua ja hän jatkaa: "Kuka on päättänyt ja kenellä on oikeus päättää niiden kaikkien lukemattomien ihmisten puolesta, joilta ei koskaan asiaa kysytty? Onko todella maailma ilman hyönteisiä paras mahdollinen, koska siitä samalla tulee steriili maailma, jossa ei koskaan voi nauttia lentoon lähtevän linnun siiveniskuista?" Mutta mitä me tästä uskomme. Siiveniskut eivät meitä liikuta. Ratkaiskoot tulevat sukupolvet saasteongelmansa ja siiveniskunsa. Me elämme ja elätämme omaa hyvinvointiamme. Me teemme maan ja maiseman tuottavaksi. Luontoa olemme jo tarpeeksi katselleet. Tehdään metsäautoteitä, tehdään moottoriteitä vaikka Vuokatin halki tai voimalaitos viimeiseen koskeen tuottamaan. Viis linnuista, lyököötsiipensä vaikka voimajohtoihin. Ehdotan lakiehdotuksen hylättäväksi.

Ed. A. Niemelä: Herra puhemies! Nyt kolmannessa käsittelyssä oleva hallituksen esitys n:o 111 tarkoittaa Vuosaaren kylässä olevan rauhoitusalueen osittaista purkamista. Mutta kuitenkin tämän asian taustana on myös Valmetin telakan siirtoajatus Vuosaareen. Mehän täällä eduskunnassa olemme käyneet hyvin voimakasta keskustelua tämän asian ympärillä, ja yleinen mielipide on tullut näkyville, että liian voimakas teollisuuden keskittyminen tänne Etelä-Suomen rannikolle ei ole kokonaisuuden edun mukaista. Tästä syystä me olemme ryhmässä katsoneet, että tällainen teollisuusyritys, kuin Valmetin telakka on, olisi oikeutettua siirtää sellaiselle alueelle, jossa ei tulisi sellaisia vahinkoja kuin mitä Vuosaaren kohdalla tapahtuu, jos tänne telakka siirretään. Me jo nyt tiedämme, että täällä ei ole liiaksi olemassa sellaisia alueita, joissa voisi ihminen virkistäytyä ja päästä tästä painavasta elämästä hiukan rauhoittumaan. Tästä syystä minä Pohjois-Suomen kansanedustajana katson, että pitäisi suorittaa perusteellinen tutkimus siitä, missä tämän telakan todellinen paikka olisi. Tätä valitettavasti ei ole vielä tehty. Toivoa sopisi, että tämä ensin suoritettaisiin ja sitten lähdettäisiin perusteita luomaan telakan siirtymiselle. Tästä syystä kannatan ed. Lankisen tekemää ehdotusta.

Ed. Tamminen: Herra puhemies! Kysymys Vuosaaren rauhoituspiirin osittaisesta purkamisesta on täällä eduskunnassa aiheuttanut harvinaisen paljon keskustelua. Tätä puhetulvaa ovat ylläpitäneet ennen kaikkea ne edustajat, jotka muidenkin asioiden käsittelyn yhteydessä ovat tulleet tunnetuiksi ei niinkään asiallisuudesta vaan ensi kädessä siitä, että he kovin mielellään kuuntelevat omaa ääntään. Ennen lopullista ratkaisua kerrottakoon lyhyesti, mistä tässä asiassa on kysymys.

Valmet Oy aikoo siirtää Helsingin keskustan lähituntumassa ahtaalla alueella sijaitsevan telakkansa Vuosaareen toistakymmentä kilomet-

riä keskikaupungin ulkopuolelle, alueelle, jonka läheisyydessä ei ole varsinaista asutusta, vaan ainoastaan muutama varakkaitten omistama kesähuvila. Hankkeen vastustajat ovat perustelleet kantaansa luonnonsuojelu- ja kehitysaluepoliittisilla kysymyksillä. On vaikea ymmärtää näitten perustelujen vilpittömyyttä, sillä suuren telakan siirtäminen melko kauaksi kaupungin ulkopuolelle ei voi aiheuttaa ihmisille ja luonnolle entisestään lisääntyvää vaaraa. Sitä paitsi telakkateollisuus ei ole pahimpia ympäristön saastuttajia, vaan mieluummin päinvastoin.

Ne, jotka perustelevat telakan siirtoa kehitysalueelle, jopa Perämeren perukoille saakka, eivät voi olla vakavissaan, vaan heidän ainoana tarkoituksena ja pyrkimyksenään on kalastella kehitysalueitten asukkaitten myötätuntoa ja kannatusta. Pohjanlahden satamat ovat kauemmin kuin etelärannikon satamat jääesteiden saartamina ja väylät niihin ovat huomattavasti matalammat. Tämä on huomioitava ennen kaikkea siksi, että uudella telakalla aiotaan rakentaa jopa 100 000 bruttorekisteritonnin aluksia. Laivojen korjaus on nykyisellä, niin kuin varmaan uudellakin telakalla, varsin suurisuuntaista työtä. Jokainen ymmärtää, että vain harva laiva lähtee Etelä-Suomen vesiltä Perä-Pohjolaan korjattavaksi.

Kokonaan oman lukunsa muodostaa telakan nykyisen henkilökunnan, noin 1 300 ihmisen, sijoittuminen uusiin olosuhteisiin, jos telakka siirretään kauaksi heidän nykyiseltä työ- ja asuinpaikaltaan.

Asia on nyt ratkaisevassa kolmannessa käsittelyssä. Pitkistä puhetulvista huolimatta toivon asiallisen harkinnan voittavan ja hallituksen esityksen tulevan hyväksytyksi.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Valmetin telakan laajentamiseen ja kehittämiseen tähtäävät pyrkimykset ovat olleet pian vuoden ajan esillä myös täällä eduskunnan piirissä, jossa asiaa on pitkitetty aivan tarpeettomasti. Maassamme on eri puolilla vielä rauhoituspiirejä, joiden olemassaolo on jo todettu vanhentuneeksi, ja siksi niiden purkaminen on tullut ajankohtaiseksi. Mutta täällä Helsingissä sijaitsevasta Vuosaaren rauhoituspiiristä on tehty väline, jonka avulla tässä eduskunnassa on harjoitettu mitä omituisinta viivytystaktiikkaa erikoisesti SMP:n ja eräiden kokoomuksen edustajain toimesta. Asian käsittelyn aikana on selvästi käynyt ilmi, että kysymys on valtionjohtoisen teollisuuden kehityksen jarruttamisesta, mutta tämän ohella on otettu käyttöön myös temppuilu kehitysalueongelmilla ja luonnonsuojeluaatteella. Helsingin kaupungin Vuosaaren kylässä olevan rauhoituspiirin purkamisasia on malliesimerkki siitä, miten eduskunnan arvovalta asetetaan kyseenalaiseksi pelaamalla mitä epäjohdonmukaisinta taktiikkaa ja puhumalla asioista tavalla, joissa ei ole havaittavissa itsekritiikin häivääkään.

Vaikka monissa puheenvuoroissa, mm. laki- ja talousvaliokunnan jäsenten taholta, on selvitetty, mistä tässä asiassa on kysymys, niin eräät edustajat jaksavat kerta toisensa jälkeen nostaa esiin aiheita, joilla ei ole kerrassaan mitään tekemistä kyseisen rauhoituspiirin purkamisen, sen paremmin kuin Valmetin telakan Vuosaareen siirron kanssa.

Herra puhemies! Voidaan lopuksi todeta, että tällä ns. Valmetin asialla on jo tarpeeksi pyritty sotkemaan asioita. Toivoisin todellakin, että eduskuntatasolla päästäisiin sentään johdonmukaisempaan ja asiallisempaan keskustelutasoon. Jos ja kun määrätyllä taholla selvästi vastustetaan valtionjohtoisen teollisuuden kehitystä, pitäisi se rohjeta myös suoraan ilmaista eikä käyttää siinä kaiken maailman kommervenkkejä. Valtionjohtoisen teollisuuden toiminnan vaikeuttaminen on vastuutonta, sillä ilman sitä tuskin olisi kehitysalueiden työllisyyttä voitu alkuunkaan ylläpitää. Tämä teollisuus kuuluu oleellisena osana tämän päivän suomalaiseen yhteiskuntaan ja se kantaa myös vastuuta kansalaisten työllistäjinä niilläkin alueilla, joihin yksityinen teollisuus ei sijoitu.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! SMP:n eduskuntaryhmän tekemän päätöksen mukaisesti ryhmän puolesta vastustan lain kiireellisyyttä. Lisäksi esitän perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: "Eduskunta edellyttää, että hallitus perusteellisesti selvityttää, millä tavoin Valmetin uusi suurtelakka voidaan sijoittaa kehitysalueelle, lähinnä Pohjanlahden rannikolle."

Lisäksi totean, että täällä kokoomuksen taholta tehty hylkäysesitys on vain isku ilmaan, sillä me kaikki tiedämme, että eduskunnan enemmistö on lain hyväksymisen kannalla. SMP puolustaa kehitysalueita. Työtä täällä Helsingissä on metallityömiehille, niin kuin me tiedämme. Me puolustamme myös heidän asiaansa.

Ed. Jokiselle toteaisin, että hänelle valitettavasti puhe oli kirjoitettu liian aikaisin. Täällä emme ole puhuneet mitään, joten hän puhui nyt vähän niin kuin väärään aikaan ja liian aikaisin.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vennamolle sanoisin, että hän varsin hyvin tietää, kuinka paljon hän on tämän asian kanssa eduskunnan aikaa jo kuluttanut asian ollessa edellisissä käsittelyissä, ensimmäisessä ja toisessa.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Vastustan lain julistamista kiireelliseksi, kannatan ed. Vennamoa.

Puhemies: Kannattiko ed Lankinen ed. Vennamon ehdotusta kiireellisyyttä vastaan?

Puhuja: Kyllä.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Kun edustajat Tamminen ja Jokinen SKDL:n puolelta näin voimakkaasti nyt puhuvat tämän telakan sijoittamisen puolesta Helsinkiin, niin on muutamia oikaisuja tehtävä heidän väitteisiinsä. Ed. Tamminen puheenvuorossaan mainitsi, että Pohjanlahden rannikon väylät ja satamat olisivat matalia. Tämä väite ei pidä ollenkaan paikkaansa, sillä asiantuntijalausuntojen mukaan nämä satamat ovat syvimpiä maassamme ja ovat jo noin 9—11 m. Siellä on varmasti paljon paremmin jo mahdollisuus ilman ylimääräisiä ruoppauksia hoitaa tämä laivanrakennus Kaskisten ja Kristiinan satamissa.

Edelleen SKDL:n edustajat eivät näytä tuntevan huolta kehitysalueitten ongelmista, sillä juuri siellä on vaikea työllisyystilanne, ja nyt tarvittaisiin nimenomaan raskasta teollisuutta tälle alueelle. Kun täällä salissa on käytetty puheenvuoroja monista muista laitosten siirtämisistä kehitysalueelle, he eivät silloin puuttuneet. Olen aikaisemmissa puheenvuoroissa maininnut rikkihappotehtaitten siirtämisen Siilinjärvelle, jolloin SKDL:n eduskuntaryhmäkin oli hiljaa asiasta. On myöskin huomioitava vielä se seikka, että ellei Tornion alueen väestö olisi voimakkaasti ajanut aikanaan etujaan, niin ei myöskään terästehdas olisi tullut sijoitetuksi tälle alueelle. Ja ettei tässä poljettaisi myöskään Helsingin telakkatyöläisten asemaa ja etua, niin on syytä vielä kerran muistuttaa, että täällä olevat telakat, mm. Wärtsilä ja monet muut telakat, ovat ilmoittaneet olevansa valmiit sijoittamaan nämä työläiset heti tuottavaan työhön. Mitään estettä ei tässä asiassa ole. Ja tämän Pohjois-Suomen alueen edustajat, niin kuin valtiovarainvaliokunnan jäsenetkin, ovat olleet tämän telakan informointitilaisuudessa, ja olemme saaneet siellä tällaisen varmistuksen asiaan.

Näillä perusteilla kannatan ed. Vennamon tekemiä esityksiä ja myöskin perustelulausumaehdotusta.

Ed. Breilin: Herra puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron ed. A. Niemelän ja ed. Suokkaan puheenvuorojen johdosta. He puhuivat kehitysalueitten puolesta ja tämä tietysti on paikallaan. Mutta saanen sanoa, että viime viikonvaihteessa olin juuri tuolla kehitysalueella ja halusin ottaa siellä olevien ihmisten kanssa keskusteluun tämän Vuosaari-projektin. Kun tästä asiasta heidän kanssaan keskusteltiin ja yhdessä asioita tuumattiin, niin he sanoivat ykskantaan olevansa sitä mieltä, että kehitysaluepolitiikka ei suinkaan voi olla senkaltaista, että rintamailta nyt siirretään kaikki kehitysalueelle. Kyllä täällä tarvitaan niin ikään työtä. Se ei voi olla myöskään oikean kehitysaluepolitiikan hengen mukaista, että tällaisiin toimenpiteisiin ja tällaiseen suuntaan mennään. Asia on mitä suurimmassa määrin, niin kuin eduskunnassa moneen kertaan on tuotu esille, Helsingin kaupunginvaltuuston asia, ja siellä asia on aikanaan yksimielisesti päätetty. Tämä asia eduskunnan osalta koskee ainoastaan rauhoituspiirin purkamista, joka sinänsä on varsin pieni asia. Tuntuu kohtuuttomalta, että eduskunta tässä vaiheessa ottaisi niin voimakkaasti kantaa siihen, mitä Helsingin kaupunki ja toisaalta Valmet-yhtiö keskenään ovat sopineet. Minusta tämä järjestely pitäisi nyt saattaa täällä eduskunnassa järkevään päätökseen, ja toivonkin, että asia tässä suhteessa saa myönteisen päätöksen.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Lyhyt vastaus vain ed. Breilinille. Kun on kysymyksessä Valmetin telakan laajentaminen, niin me lähdemme siitä, että tämä laajennus olisi sijoitettava kehitysalueelle. Toimikoon telakka täällä niissä puitteissa, joissa sillä on mahdollisuuksia ja aluetta, siellä, missä se tälläkin hetkellä toimii.

Ed. Knuuttila: Herra puhemies! Täällä on mainittu, että kyseessä olisi vain Helsingin työntekijöitten työllistämisasia. Haluan kuitenkin jälleen muistuttaa — olen täällä aikaisemminkin todennut tämän saman asian — että tässä on kysymys myöskin kehitysalueiden työntekijöitten työllisyydestä, ja nimenomaan esim. Jyväskylässä Rautapohjan tehdas tulee saamaan tältä telakalta laivakoneiden tilauksia. Jos tämän telakan uudelleen rakentaminen ja siten myöskin telakan kilpailukyvyn parantaminen lykätään jälleen ehkä useita vuosia eteenpäin, voi olla niin, että telakan kilpailukyky kovassa kansainvälisessä kilpailussa oleellisesti heikkenee ja monet niistä tilauksista, joiden varaan nyt nämä suunnitelmat rakentuvat, menevät ohi joidenkin muiden maiden kilpaileville telakoille. Ei minun mielestäni ole koko Suomen laivateollisuuden kannalta otollinen suuntaus, jos näin menetellään. Pyydän muistuttaa täällä vastaan puhuvia seikasta, ja nimenomaan myös niiden kehitysaluepaikkakuntien puolesta, joilla on Jyväskylän lisäksi alihankintatöitä Helsingin telakalle.

Ed. Tikkanen: Herra puhemies! Kokoomuksen taholta ed. Lankisen toimesta on tämän asian käsittelyn yhteydessä puututtu erittäin voimakkaasti ympäristönsuojelukysymyksiin ja saastekysymyksiin. Valiokunnassa asiaa käsiteltäessä oli ympäristönsuojeluneuvottelukunta kuultavana. Minulla on tässä tämän neuvottelukunnan kirjallinen lausunto valiokunnalle esitettynä. Siinä sanotaan mm. "Pysyvillä rauhoituspiireillä, joita on perustettu vesialueen jakojen yhteydessä tai kalastuslain 38 §:n ja 53 §:n säännösten mukaisesti, ei, kuten ympäristönsuojeluneuvottelukunta on todennut, kalastusbiologian nykyisen käsityksen mukaan ole suurtakaan merkitystä kalakantojen säilymisen tai hoidon kannalta. Rauhoituspiirit eivät sinänsä ole luonnonsuojelun kannalta tärkeitä. Luonnonsuojelun tarkoitusperiä ne palvelisivat siinä tapauksessa, että ne käsittäisivät kokonaisia vesistöjä tai ainakin huomattavia osia niistä edellyttäen, että rauhoituksella samalla voitaisiin estää myös veden saastuminen." Useassa eri yhteydessä on todettu tämä kysymys jo tätä asiaa selviteltäessä ja niin ollen ovat perusteettomia ne väitteet, mitä täällä ed. Lankinen on esittänyt silloin, kun käsitellään tämän rauhoituspiirin purkamista.

Ed. Vennamolle ja SMP:n edustajille sanoisin, kun he kertovat, että nämä 1 300 työntekijää voidaan täällä sijoittaa kyllä siitä huolimatta jatkamaan työtänsä, jos tätä telakkaa ei sinne perusteta. Mutta minä olen asiassa eri mieltä. Olen keskustellut näitten työntekijöitten kanssa ja toivoisin, että SMP:n edustajatkin ottaisivat kosketuksen näihin työntekijöihin, jolloin kysymys saattaisi muuttua päinvastaiseksi.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun sosialidemokraattiselta taholta ja vasemmiston taholta esitetään varsin asiatonta tekstiä ja kiihotetaan työmiehiä, saanen todeta, että Vuosaaressa on kysymys loppujen lopuksi noin 150 000 ihmisen asumisalueesta. Jokainen ymmärtää, että jos sinne Vuosaareen tulee suurtelakka, silloin sinne tehdään rautatie, tieyhteydet, silloin koko tämä itäinen Helsinki muodostuu suureksi teollisuusalueeksi. Sinne on suunniteltu, Helsingin kaupungin johto on suunnitellut, atomivoimalaitostakin. On kysymys siis aivan muusta kuin mitä te yritätte selittää jostain kalakannasta tai huvilan omistajista. Tämä on asian totuus.

Toiseksi, on turha kiihottaa metallityömiehiä. Kyllä Helsingissä saa työtä, Ruotsista etsitään metallityömiehiä ja saa parempaakin työtä. Mutta kymmenillätuhansilla ihmisillä kehitysalueilla ei ole työtä ja he pakkolähtevät Ruotsiin. Täytyy rakentaa tätä maata tasapuolisesti ja oikeudentuntoisesti! (SKDL:n ryhmästä: Ja sortaa metallimiehiä!)

Ed. Suokas (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On syytä ed. Tikkaselle nyt huomauttaa, että perustin puheenvuoroni juuri siihen, että siis Valmetin telakkatyöläiset ovat olleet eduskuntaryhmien puheilla ja tuoneet täällä esille näkemyksensä. Käydyssä keskustelussa telakkatyöläiset esittivät hyväksyvänsä meidän näkemyksemme, että laajennus siirretään kehitysalueille ja muu toiminta jätetään edelleen tänne Helsinkiin. He ilmoittivat kantanaan, että tämä on järkevä suunnitelma, ja näin ollen ei ole mitään estettä tässäkään asiassa toteuttaa tätä suunnitelmaa.

Vielä huomauttaisin ed. Tikkaselle, että hän kehitysalueelta lähteneenä edustajana ei puolustakaan tämän alueen kehittymistä ja sinne työtilaisuuksien luomista. Hänet on jo aivopesty täällä eduskunnassa.

Ed. Mäkinen: Herra puhemies! Jos suomalaisen työmiehen kohtalo jäisi SMP:n suurten lupausten varaan, niin huonosti silloin olisi suomalaisen työmiehen asia. Täällä on vasemmiston taholta vuoosikymmenestä toiseen ajettu suomalaisen työmiehen asiaa, ja sillä asialla ollaan tämän Vuosaarenkin kohdalla.

Ed. Suokkaan puheenvuoron johdosta, jossa hän suositteli sellaista ratkaisua, että jätettäisiin Katajanokka silleen ja perustettaisiin jonnekin muualle uusi telakka, haluan huomauttaa, että nykyaikana telakan ollakseen kilpailukykyinen tulee olla riittävän suuri ja riittävän nykyaikaisesti varustettu. Jos hajotetaan voimat kahteen paikkaan, tätä tulosta ei saavuteta. Kun kysymyksessä on investointi, jonka suuruusluokka lienee 150—200 milj. mk, on kyllä tarkkaan harkittava, mitä tehdään, eikä ole lähdettävä asian kohdalla vouhotuksiin.

Kun kuunteli ed. Lankisen puheenvuoroa täällä, ihmetteli tosiaan pitkän aikaa, mihin hän tällä siipien suhinalla pyrkii. Tosin ei hän tällä kertaa puuttunut aborttilainsäädäntöön eikä mehiläisiin ja muihin tällaisiin juttuihin. Mutta niin kaukana asiasta hän pyöri, että ihmetytti, että hän loppujen lopuksi sitten tässä päätyi Vuosaareen. Luonnonsuojelun varjolla kyllä puhutaan asiasta jos toisestakin, ja silloin usein ollaan kyllä itse asiassa muulla kuin luonnonsuojelun asialla, ollaan ehkä, niin kuin tässä tapauksessa, rikkaan huvilanomistajan, ehkäpä jonkun sukulaisen, asialla. En tiedä kaikkea, mitä asiaan liittyy, mutta tällaiset näkökohdat eivät minun mielestäni ole hyväksyttäviä. Tämä vie luonnonsuojelun pois niistä puitteista, joissa sitä pitää ajaa, niistä suurista puitteista. Jos luonnonsuojelulla ratsastetaan tämän kaltaisissa asioissa, niin silloin suuret kysymykset, kuten lainsäädäntö, organisaatio ja todella merkittävät saastumisilmiöt jäävät ilman huomiota. Ei ole syytä harrastaa tällaista luonnonsuojelun informaatiota.

Ed. Tikkanen: Herra puhemies! Ed. Suokkaan puheenvuoron johdosta viittaan ensinnäkin toisessa käsittelyssä käyttämääni puheenvuoroon, jossa koskettelin kehitysalueen näkökulmasta tätä kysymystä. Edustan aluetta, joka kuuluu kehitysalueeseen, vakuutan ed. Suokas, että olen joka hetki sitä mieltä, että sinne on teollisuutta luotava. Mutta minä en katso voivani tässä tapauksessa ehdottaa sitä, että laivatelakka rakennettaisiin Hyrynsalmelle.

Ed. Pursiainen: Herra puhemies! Olisi syytä nyt selvittää, mitä varten ed. Vennamo haluaa täällä sellaista kehitysaluepolitiikkaa, joka kylmästi suuntautuu tuhansia helsinkiläisiä perheitä vastaan. Se tuli näkyviin asian edellisessä käsittelyssä, jossa ed. Vennamo perusteli helsinkiläisiä työläisiä vastaan suunnattua politiikkaansa sillä, että suurikaan osa näistä Valmetin metallimiehistä ei ole paljasjalkaisia helsinkiläisiä, vaan kehitysalueilta tänne muuttaneita. Heidät Vennamon mukaan täytyisi ajaa takaisin kehitysalueille. Tässä tulee näkyviin, mistä todella on kysymys: Vennamon puolue ei ole onnistunut saavuttamaan kannatusta helsinkiläisten työläisten piirissä, ja sen takia hän haluaa keinotella näitten ihmisten asioilla.

Ed. Vennamo huolehtii köyhistä niin kauan kuin he pysyvät kehitysalueilla, mutta hylkää heidät kylmästi heti, kun maassa harjoitettu virheellinen talouspolitiikka on ajanut nämä ihmiset Helsinkiin. Haluaisin vielä todeta, että vuosaarelaiset itse ovat toista mieltä kuin ed. Vennamo, joka asettuu heidän asiansa ajajaksi. He tahtovat Vuosaareen työpaikkoja, jotta tämän kaupunginosan rakenne tulisi terveemmäksi kuin tällä hetkellä. Helsinkiläiset haluavat, että Katajanokan alue vapautettaisiin kipeän asuntopulan takia asumistarkoituksiin ja samalla luotaisiin helpotusta vaikeaan liikenneongelmaan. Tämä tapahtuu vain siten, että myöskin Vuosaareen saadaan työpaikkoja.

Ed. Loikkanen: Herra puhemies! Ed. Suokas suositteli sellaista ratkaisua, että Katajanokalla rakennettaisiin osa Valmetin laivoista ja sitten kehitysalueilla toinen osa. Kun nyt kysymyksessä oleva laajennus tarkoittaa sitä, että näillä telakoilla voitaisiin rakentaa suurempia ja uudenaikaisempia laivoja, niin minä kysyisin ed. Suokkaalta, tarkoittaako hän sitä, että Valmetin Katajanokan telakalla rakennettaisiin näitten laivojen keulapäät ja sitten kehitysalueilla peräpäät, vai päinvastoin?

Ed. Suokas: Herra puhemies! Tämä on kuvaavasti sosialidemokraattien asialinjaa. Siellä ei pysytä asiassa, kun pitäisi siitä keskustella. Ajatukset heiluvat aina äärimmäisyydestä toiseen, niin kuin usein tapahtuu SKDL:n edustajien tahollakin. Eikö asia ole nyt kuitenkin otettava vakavasti ja huomioiden kaikki ne pulmat, joita syntyy, kun suuri ahtautumi-

nen tapahtuu Helsinkiin. Kuinka suuri mammuttikaupunki esimerkiksi on ed. Pursiaisen suunnitelmissa luoda Helsingistä? Kyllä tätä kehitystä ja asuttamista tulee tapahtua joka puolella maatamme. Me emme hyväksy sitä Pitsingin linjaa, että vain Etelä-Suomessa olisi elämää. Erikoisesti ihmetyttää ed. Loikkasen ajatus tällaisesta väitteestä. Kyllä tällaisia telakkoja ja eri yhtiöitten omistamia telakkoja eri maissa on sijoitettu eri alueille. Ei niitä ole kaikkia ahdettu yhteen ja samoihin ympyröihin. Mikään ei estä rakentamasta siellä kehitysalueilla nimenomaan suuria laivoja. Tuntuu yllättävältä, että vasemmisto vastustaa niin kuin sos.demitkin täällä jopa asian selvittämistä ja tutkimista, jota me olemme lähteneet ajamaan.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Ed. Mäkiselle: Pysyin asiassa. Totean vain, että futurologia, jonka kansainvälinen kongressi oli viime kesänä Suomessa, tuntuu olevan aika vieras kansanedustajille samoin kuin ekologia. Minulla ei ole enempää sukulaisia kuin tuttaviakaan alueella, jonne telakka tulee, joten ihmettelen, että näin pitkälle voidaan joutua puheessa, kun on kysymys näin vakavasta asiasta.

Ed. A. Niemelä: Herra puhemies! Tässä virinnyt keskustelu jälleen osoittaa sen tosiasian, että meillä on täällä määrätyt voimat, jotka eivät kanna huolta kehitysalueiden kehittämisestä. Tämä on selvääkin selvempi todistus jälleen. Me SMP:ssä ajamme erittäin voimakkaasti sen suuntaista lainsäädäntöä täällä eduskunnassa, että kehitysalueetkin tulisivat tasapuolisesti huomioiduksi ja todiste siitä myös on silloin, että myös työmiehen asema tulee tässä maassa tasapuolisesti hoidetuksi.

Ed. Pursiainen: Herra puhemies! Vielä lyhyesti toteaisin ed. Lankiselle, että tässä ei ole kysymys psykologiasta eikä mytologiasta, ja maaseudun puolueen edustajille, että ei tässä ole kysymys myöskään pitsinkiläisestä kehitysaluepolitiikasta, vaan siitä että kehitysaluepolitiikassakin säilytetään järki paikallaan. Ei ole mitään järkeä viedä kehitysalueelle sellaista teollisuutta, jolla ei ole siellä menestymisen edellytyksiä. SKDL on ollut johdonmukaisesti sillä kannalla, että ihmisten täytyy löytää toimeentulonsa sieltä, mihin he ovat juurtuneet ja missä kasvaneet, mutta se toimeentulo täytyy heille taata sillä tavalla, että se on koko kansan edun mukaista ja että sillä pitkällä tähtäyksellä on kehittymisen ja laajentumisen mahdollisuus.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! SMP pysyy kannassaan siitä huolimatta, vaikka ed. Pursiainen viimeisessä puheenvuorossaan julisti meidät järjettömiksi. Me emme alistu siihen, että ed. Pursiainen on ylipappi, joka jakaa ja määrää, kenellä on järkeä ja kenellä ei.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Ed. Pursiaiselle: Sanoin "ekologia" enkä "psykologia".

Ed. Pursiainen: Herra puhemies! Vastauksena ed. Vennamon puheenvuoroon haluan todeta, että niin mielelläni kuin haluaisinkin jakaa järkeä kaikille tasapuolisesti, minä en ole siitä asiasta päättämässä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo vastustanut lakiehdotuksen julistamista kiireelliseksi. Sitä paitsi on ed. Lankinen ed. A. Niemelän kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Ed. Vennamo on ed. Suokkaan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus perusteellisesti selvityttää, millä tavoin Valmetin uusi suurtelakka voidaan sijoittaa kehitysalueelle, lähinnä Pohjanlahden rannikolle."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Puhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi.

Joka hyväksyy ehdotuksen lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi, äänestää "jaa"; joka ei sitä hyväksy, äänestää "ei". Jos vähintään 5/6 annetuista äänistä kannattaa mainittua ehdotusta, on se hyväksytty, mutta muuten on ehdotus hylätty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth,

Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lehmonen, Lepistö, Lillqvist, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Häikiö, Isomursu, Kainulainen, Kurppa, Lankinen, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Hanhirova, Häggblom, Knuuti, Kortesalmi, Liedes, Lindeman, Lähteenmäki, Pekkala, Rytkönen, Sinkkonen, Suksi ja S. Suominen.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 168 jaa- ja 19 ei-ääntä; poissa 12.

Eduskunta on hyväksynyt ehdotuksen lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi.

P u h e m i e s: Nyt on äänestettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; joka ei sitä hyväksy, äänestää "ei". Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lehmonen, Lepistö, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Sundqvist, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Gestrin, Huotari, Häikiö, Isomursu, Kainulainen, Kurppa, Lankinen, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Stenbäck, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Ehrnrooth ja Procopé.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Hanhirova, Häggblom, Knuuti, Kortesalmi, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Lähteenmäki, Pekkala, Rytkönen, Sinkkonen, Suksi ja S. Suominen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 163 jaa- ja 21 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 13.

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt olisi päätettävä perusteluja koskevasta ed. Vennamon ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Haapasalo, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppila, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Lillqvist, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Granvik, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kauppi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Räsänen ja Teir.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Haarla, Hanhirova, Hara, Hjerppe, Häggblom, Ilaskivi, Järvenpää, Knuuti, Kortesalmi, Liedes, Lindeman, Lähteenmäki, Mattila, Männistö, Pekkala, Pursiainen, Rytkönen, Saarto, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Weckman ja Åsvik.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 155 jaa- ja 19 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 23.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 109, jota on valmistelevasti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 18 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 114, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotukset laiksi kadonneen henkilön julistamisesta kuolleeksi annetun lain muuttamisesta.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 115 ja ed. Silanderin ym. lak.al. n:o 206, joita on valmistelevasti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 19 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 115, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Kuolleeksi julistaminen aiheuttaa monesti asianomaisille suuria kustannuksia. Kuitenkin kuolleeksi julistaminen on julkisoikeudellinen asia, joka kuuluu yhteiskunnan hoidettaviin. Tästä syystä ja kun nyt hyväksytty laki ei anna mahdollisuutta korvata hakijalle kuolleeksijulistamisen kustannuksia, herra puhemies, esitän perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus selvityttää, olisiko syytä kuolleeksijulistamisen kustannukset joko kokonaan tai osittain korvata hakijalle valtion varoista."

Ed. Poutiainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Poutiaisen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus selvityttää, olisiko syytä kuolleeksi julistamisen kustannukset joko kokonaan tai osittain korvata hakijalle valtion varoista."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt olisi päätettävä ed. Vennamon perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Lillqvist, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, Suomi, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weck-

man, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestää edustaja Koskenniemi.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Hanhirova, Hostila, Huurtamo, Häggblom, Knuuti, Kortesalmi, Liedes, Lindeman, Lähteenmäki, Pekkala, Rytkönen, Salolainen, Sinkkonen, Suksi, I. Suominen, S. Suominen, Tarvajärvi, Turunen ja Virolainen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 162 jaa- ja 17 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 19.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain 12 §:n muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 122, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 49 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 116, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi kuurojen ja sokeiden ammattikouluista.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 57, jota on valmistelevasti käsitelty sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 11 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 117, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi kansaneläkelain 30 §:n muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 131, jota on valmistelevasti käsitelty sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 12 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 118, esitellään kolmanteen käsittelyyn sekä ainoaan käsittelyyn samassa yhteydessä käsitelty ed. Vilponiemen ym. toiv.al. n:o 1756 (1970 vp.).

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Vilponiemi: Herra puhemies! Hallitukselle on annettava tunnustus siitä, että se vihdoinkin on antanut eduskunnalle esityksen esillä olevan epäkohdan korjaamisesta kansaneläkelaissa, epäkohdan, joka on ollut ominaista ns. vanhojen eläkeläisten asemaan nähden. Tämä epäkohta on ollut monet vuodet tiedossa, mutta korjausta ei ole saatu. Muun muassa sosialidemokraattien taholta on asiasta tehty vuosien mittaan useita aloitteita ja eduskuntakyselyjä.

Tosin on syytä epäillä sitä, että huoltoapulain nojalla työnantajalta elatusta saavien asemaan mm. kansaneläkkeen tukiosaa määrättäessä jää vieläkin epäkohtia. Olisin nähnyt,

että sosiaalivaliokunta olisi yhtynyt aloitteeseeni ja hyväksynyt huoltoapulain mukaisen elatuksen kokonaan etuoikeutetuksi tuloksi kansaneläkkeen tukiosaa määrättäessä. Näin varsinkin sen vuoksi, että tukiosan saamiseen liittyvät rajatulomäärät ovat verrattain alhaiset. Tyydyn kuitenkin asiassa ripeästi toimineen valiokunnan kantaan, mutta edellytän, että nyt tehtävän lainmuutoksen vaikutuksia tarkoin seurataan ja ryhdytään tarpeen vaatiessa toimenpiteisiin ko. varsin vähävaraisten eläkeläisten aseman parantamiseksi. Nyt esillä olevan ongelman ohella tulisi hallituksen ja kansaneläkelaitoksen kiinnittää tähänastista enemmän huomiota yleensä kaikkein pienituloisimpien eläkeläisten asemaan.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Esillä oleva asia on korjaus, ja eduskunta on sen yksimielisesti hyväksynyt. Mutta tämä korjaus ei ole riittävä. Puutteita jää edelleen niin kuin täällä myös edellisessä puheenvuorossa on todettu, ja kun tämä eduskunta ei enää istu kauan, on tärkeätä, jopa välttämätöntä, että eduskunta velvoittaa tulevia hallituksia korjaamaan vielä jäljellä olevat puutteet. Näistä syistä, herra puhemies, esitän perusteluissa lausuttavaksi tuleville hallituksille velvoitukseksi seuraavaa:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkoin edelleen selvittää kansaneläkelain etuoikeutetun tulon puutteita ja ryhtyy sen johdosta asian vaatimiin toimenpiteisiin."

Ed. Vainio: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Vainion kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkoin edelleen selvittää kansaneläkelain etuoikeutetun tulon puutteita ja ryhtyy sen johdosta asian vaatimiin toimenpiteisiin."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy sosiaalivaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Puhemies: Nyt olisi äänestettävä ed. Vennamon ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Piocopé, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, Suomi, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä,

Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo, Westerholm ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestää edustaja Laine.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Berner, Hanhirova, Hostila, Häggblom, Knuuti, Kortesalmi, Laatio, Landström, Liedes, Lähteenmäki, Männistö, Pekkala, Poutanen, Rytkönen, Sinkkonen, Suksi, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Tarvajärvi ja Turunen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 158 jaa- ja 19 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 21.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotukset laiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimassaoloajan pitentämisestä ja laiksi eläkeoikeuden valintaa koskevan ilmoituksen tekemisestä eräissä tapauksissa.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävä hallituksen esitys n:o 130, jota on valmistelevasti käsitelty sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 13 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 119, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Koivunen: Herra puhemies! Nyt kolmannessa käsittelyssä oleva asia kansaneläkelain 30 §:n 2 momentin muuttamisesta on peräkkäin jo kuudetta kertaa eduskunnan käsiteltävänä vuodeksi kerrallaan hyväksyttävänä lakina. On ikävää ja yllättävää, että tässä asiassa ei päästä eteenpäin nimenomaan niiden tehtävien hoitamiseksi, jotka lakiesityksen perusteluissa todetaan. Jo ajat sitten olisi eduskunnalle pitänyt tuoda esitykset edellä mainitun kansaneläkelain momentin muuttamiseksi niin, että pääasiassa kansaneläkkeellä elävien ihmisten mahdolliset työtulot olisi saatettu etuoikeutetuiksi tuloiksi suhteellisesti samassa järjestyksessä kuin virkamieseläkkeitä saavien eläketulotkin ovat.

Tämän lain antaminen eduskunnalle tuli ajankohtaiseksi vuoden 1966 syksyllä, jolloin jo ennen vuoden 1966 vaaleja hyväksytyt ns. uudet virkamieseläkelait tulivat voimaan. Näiden lakien mukaanhan hyvinkin korkeita virkamieseläkkeitä saavat olisivat tulleet oikeutetuiksi täyteen kansaneläkelain mukaiseen tukieläkkeeseen, samanaikaisesti kun varsinaista kansaneläkettä saavat menettävät tukieläkkeen jo varsin vaatimattomien työtulojensa vuoksi. Tällä lailla on nyt estetty vuodesta 1967 lähtien suurimpien virkamieseläkkeensaajien tukiosan saaminen.

Sosiaaliministeriö puolestaan valmisteli jo vuoden 1966 syksyllä eduskunnalle lakiesityksen, jossa ehdotettiin edellä mainitsemaani tärkeätä muutosta kansaneläkettä saavien työtulojen etuoikeutetuksi tekemiseksi. Valitettavasti silloisen hallituksen piirissä, sen suurimpien ryhmien keskuudessa ei löytynyt ymmärtämystä tätä muutosta kohtaan, ja asia jäi vuodeksi valmistelun alaiseksi. Mutta vuoden 1967 syksyllä tilanne ei ollut yhtään sen parempi, vaan sosiaaliministeriön yrityksistä saada lakiesitys silloin eduskuntaan jäi muistoksi vain eriävä mielipide valtioneuvoston pöytäkirjoihin.

Tässä vaiheessa kiinnostaa kovasti, mitä kuluvana syksynä tämän esityksen eduskunnalle tuonut sosiaaliministeri ja -ministeriö ovat asian yhteydessä hommailleet. Onko yritetty tuoda eduskuntaan muutosta kansaneläkettä saavien työtulojen tekemiseksi etuoikeutetuksi sillä tavoin, kuin tätä lakia alunperin säädettäessä edellytettiin? Tänä syksynä jos koskaan se olisi ajankohtainen, sillä hintavyöry on rasittanut sellaisissa mitoissa pienituloisia eläkeläisiä, että jo tästäkin syystä asia olisi pitänyt hoitaa kiireesti.

Viime viikkojen aikana on puhuttu erään sosiaalisen klubin tavoitteista saattaa eläkkeensaantia oikeudenmukaisemmaksi eri eläkejärjestelmien piirissä. Toteaisin kuitenkin, että tämän asian hoitamiseksi ei tarvita mitään klubeja. Asia on siksi selvä ja on odottanut toteuttamistaan, että siinä olisi pitänyt ratkaisuja ruveta syntymään.

Tuhkatiheään maakunnassa tulee vastaan ihmisiä, jotka kertovat, miten kansaneläkkeellä oleva ihminen on menettänyt tukieläkkeensä joko omien vaatimattomien ansiotulojensa seurauksena tai vaimonsa sanokaamme siivouspalkkoina tulleen muutaman satasen kuukausitulojen vuoksi (Ed. Vennamo: Mutta edellisessä asiassa äänestitte vastaan!). Kun tilanne

on tällainen, niin haluaisin erikoisesti alleviivata sosiaalivaliokunnan mietinnön perusteluihin kirjoitettuja eväitä tuleville hallituksille, että lopultakin tämä asia enemmittä viivyttelyittä hoidettaisiin sillä tavoin, kuin eduskunta vuosittain sosiaalivaliokunnan esityksestä on hallituksille terveisiksi päättänyt lähettää.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Ed. Koivunen puhui oikeata asiaa. Mutta kun SMP:n taholta edellisen asian yhteydessä esitettiin juuri näitten asioitten korjaamista, niin te äänestitte vastaan. Tämä on vähän ristiriitaista. Eivät Suomen kansalle enää riitä vaalienaluspuheet; kyllä tekoja tarvittaisiin jo lopulta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi sähkölaitoksista annetun lain muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 59, jota on valmistelevasti käsitelty laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 11 sekä suuren valiokunnan mietinnössä n:o 120, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotukset laiksi maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain muuttamisesta.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 155 sekä ed. L. Linnan ym. lak.al. n:o 215, joita on valmistelevasti käsitelty maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 30 sekä suuren valiokunnan mietinnössä n:o 121, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Täällä on nyt vaalien alla puhuttu perhe- ja pienviljelmien puolesta. Myös julkisuudessa kaikki puolueet ovat luvanneet puolustaa maaseudun vähäväkistä kansaa. Kun on olemassa vaara, että vaalien jälkeen ei tätä muisteta eikä myöskään uusi hallitus muista, on tarpeellista, että eduskunta myös päätöksellään nämä kauniit puheet vahvistaa. Näistä syistä, herra puhemies, ehdotan tämän maatilatalouden kehittämisrahaston yhteydessä, joka rahasto käyttelee lainavaroja ja jonka rahaston lain sisällöstä ja muodosta nyt on ollut kysymys, lain perusteluissa hyväksyttäväksi seuraavaa:

"Eduskunta edellyttää, että maatilatalouden kehittämisrahaston varoja käytetään tehokkaasti perhe- ja pienviljelmien hyväksi eikä yksipuolisesti perustilojen tukemiseksi ja ns. sosiaalitilojen eli perhe- ja pienviljelmien hävittämiseksi."

Ed. Asunmaa: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon lausumaehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Asunmaan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että maatilatalouden kehittämisrahaston varoja käytetään tehokkaasti perhe- ja pienviljelmien hyväksi eikä yksipuolisesti perustilojen tukemiseksi ja ns. sosiaalitilojen eli perhe- ja pienviljelmien hävittämiseksi."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt on päätettävä ed. Vennamon ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lehmonen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo, Westerholm ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestää edustaja Salmi.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Breilin, Hanhirova, Häggblom, Jaatinen, Knuuti, Kortesalmi, Koskinen, Landström, Lankinen, Liedes, Lähteenmäki, Mäki, Männistö, Pekkala, Rytkönen, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Tarvajärvi, Turunen ja Väyrynen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 158 jaa- ja 19 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 21.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus laiksi valtion viljavarastosta annetun lain voimassaolon jatkamisesta.

Esitellään maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 31 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 173, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 31.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

11) Ehdotukset työllisyyslaiksi.

Esitellään sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 18 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 94 ja lak.al. n:ot 283, 284, 285 ja 289 (1970 vp.) sekä 158, 193, 194 ja 195, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelu:

Työvoimaministeri Liinamaa: Herra puhemies! Lakiesitys työllisyyslaiksi sisältää eräitä tärkeitä tavoitteita ja päämääriä, joilla pyritään korjaamaan nykyisessä lainsäädännössä olevat aukot ja puutteellisuudet. Ensimmäisenä näistä on mainittava se, että työllisyyspoli-

tiikka pyritään uudessa laissa kytkemään läheisempään yhteyteen yleisen talouspolitiikan kanssa. Tähän saakka tällainen sidonnaisuus on ollut verrattain epäselvä ja eri talouspolitiikan lohkoilla tehdyissä päätöksissä ei ole läheskään aina otettu huomioon työvoimapoliittisia näkökohtia.

Toinen tärkeä kohta lakiesityksessä on kuntien työhönsijoitusvelvollisuuden poistaminen. Tämä asia on ollut monta kertaa aikaisemmin esillä, ja erityisesti kuntien taholta on korostettu tämän muutoksen tärkeyttä ja tarpeellisuutta. Tämän muutoksen vastapainoksi lakiesityksessä ehdotetaan julkisen sektorin, siis valtion, kuntien ja kuntainliittojen, töiden ajoittamista suhdanne- ja kausivaihtelua tasoittavasti sekä myöskin töiden ennakkosuunnittelua vähintään yhden vuoden tähtäimellä, mutta osittain myöskin pitemmällä tähtäimellä. Niin ikään säännökset valtion työvirastojen ja kuntien töitten ajoittamisesta kesä—talvityövoiman tasaisuuden periaatteelle merkitsee tosin nykyisen käytännön säilymistä, mutta on samalla tärkeä periaate koko työvoimapolitiikan hoitamisen kannalta.

Kolmantena päätavoitteena on koulutus- ja työtilaisuuksien rinnastaminen tasaveroisina vaihtoehtoina ja yleensä ammattikoulutuksen korostaminen työnhakijoiden työhönsijoittumismahdollisuuksien parantajana.

Neljänneksi lakiesityksessä pyritään lisäämään työttömyysturvaa niissä tapauksissa, jolloin mitkään toimenpiteet eivät johda työhön tai koulutukseen osoittamiseen, ja samalla tavoitteena on ns. väliinputoajien määrän vähentäminen. Tähän tähtääviä säännöksiä laissa ovat mm. se, että korvauspäiviä ei rajoiteta enää nykyisellä tavalla vuosittain 120 päivään, vaan korvausta voidaan suorittaa ilman aikarajoitusta. Korvauksen saantiin oikeutettu ikäraja alennetaan 17 vuodesta 16 vuoteen. Korvauksen saannin perusteena ei enää ole kyky tai kyvyttömyys ruumiilliseen työhön. Myös vajaakykyiset ja henkisen työn tekijät tulevat korvauksen piiriin.

Lakiesitys sisältää myöskin eräitä organisatorisia uudistuksia. Työhön osoitus tulee tapahtumaan työnvälityksen toimenpitein normaalissa järjestyksessä. Työvoimatoimikunnat käsittelevät vain korvauskysymyksiä, mutta eivät niin kuin nykyisin osoita työnhakijoita työhön.

Sosiaalivaliokunta on tehnyt eräitä muutosesityksiä hallituksen esitykseen. 15 §:n kohdalla sanontaa on selvennetty niin, että laki tarkoittaa työmäärärahoilla palkattua työvoimaa. 21 §:ssä on hallituksen esitystä muutettu siten, että työvoimatoimikuntien jäsenmäärää on lisätty ja että työvoimatoimikuntiin on nimitettävä jäseniksi sekä miehiä että naisia. 27 §:n kohdalla on muutos sanktiopykälään. Näitä muutoksia vastaan ei hallituksen taholla ole aihetta esittää huomautusta. Ne ovat vieneet lakiesitystä parempaan ja selkeämpään suuntaan.

Niin ikään sosiaalivaliokunta on edellyttänyt omaa mietintöään hyväksyessään, että hallitus tarkoin seuraisi, ettei työllisyyslain 11 §:n soveltamisesta kunnille aiheudu sellaisia seuraamuksia, että ne joutuvat pidättäytymään kesäkausina harjoittelijoiden, koululaisten, vajaakuntoisten ja iäkkäämpien ja muiden näihin verrattavien henkilöiden työhön ottamisesta ja että kunnille ei myöskään aiheudu kohtuuttomia taloudellisia ja toiminnallisia vaikeuksia investointien ajoittamisessa. Tällainen asioiden seuranta olisi ilman tässä esitettyä edellyttämystäkin ollut selvä. Työvoimaministeriö, jolle kuuluu poikkeuslupien myöntäminen lakiesityksen 12 §:n nojalla, tulee ilman muuta seuraamaan tilannetta ja kuntien esityksestä ottaa käsiteltäväkseen poikkeusanomukset. Tämä mainittu 12 § on tarkoitettu järkevästi ja yhteistoiminnassa kuntien ja valtion työvirastojen kanssa sovellettavaksi.

Sosiaalivaliokunnan mietintöön liittyy eräitä vastalauseita, joissa esitettyjen näkökohtien johdosta on syytä todeta muutamia keskeisiä seikkoja. Vastalauseissa on esitetty, että työttömyyskorvaukseen oikeuttava ikäraja alennettaisiin 15 vuoteen. Tätä kysymystä lain valmisteluvaiheessa on pohdittu varsin perusteellisesti ja pääsyynä siihen, että ikäraja esityksessä on 16 vuotta, on ollut se, että alle 16-vuotiaan huoltaja saa valtion varoista lapsilisää eikä olisi tarkoituksenmukaista, että samanaikaisesti myöskin toisesta lähteestä tulisi suorituksia.

Vastalauseissa on kiinnitetty huomiota myöskin siihen seikkaan, että ns. erilläänasumisraha uuden lain voimaan tullessa jää pois. Tästä on syytä todeta, että tämä kysymys on tarkoitus hoitaa erillissäännöksillä, joten tässä suhteessa ei varsinaista muutosta ilmeisesti kuitenkaan tapahdu. Edelleen on ehdotettu, että toiselle paikkakunnalle osoitettavalle työvoimalle maksettaisiin päivärahaa. Myös tämä

kysymys on useaan otteeseen aikaisemmin ollut esillä. Lakiesityksen mukaan työnvälitys tulisi osoittamaan työhön myöskin ne työnhakijat, joita tässä tarkoitetaan, samalla tavoin kuin muutkin. Lakia valmisteltaessa on todettu, että ns. päivärahakysymys liittyy työehtosopimus- ja palkkapolitiikkaan, on työmarkkinapoliittinen kysymys. Se olisi hoidettava tai sovittava työmarkkinajärjestöjen välisin toimenpitein.

Niin ikään useissa vastalauseissa on kiinnitetty huomiota työvoimatoimikuntien valintatapaan ja korostettu mm. sitä, että valinta pitäisi tapahtua kunnallisvaltuustojen toimenpitein.

Kun työllisyyslakiesitys merkitsee sitä, että kaikki kustannukset tulevat valtion suoritettavaksi ja että työhön osoittaminen tapahtuu työnvälitysviranomaisten toimenpitein ja työvoimatoimikunnille jää vain korvausasioista päättäminen, on tämän vuoksi todettava, että kuntien osuus vähenee. Niillä ei enää ole edellä mainittua työhönsijoitusvelvollisuutta eikä osuutta hallintokustannuksiin, joten tuntuu tarkoituksenmukaiselta, että työvoimatoimikuntien jäsenet valitaan lakiesityksessä mainitulla tavalla. On paikallaan, että työmarkkinaosapuolet ovat näissä toimikunnissa vahvasti edustettuina. Työmarkkinaosapuolten asiantuntemus kulloisestakin alueella vallitsevasta työmarkkinatilanteesta on työvoimatoimikunnan kannalta varsin arvokas.

Eräissä vastalauseissa on puututtu lakiesityksen 11 §:ään, jossa on säädetty kesä—talvityövoiman tasaisuuden periaate. Kesä—talvikauden aikarajoja on ehdotettu muutettavaksi. On syytä todeta, että ne rajat, jotka lakiesityksessä on esitetty, ovat verrattain vakiintuneet ja käytännössä koetellut ja niiden suhteen ei valmisteluvaiheessa ole ollut erimielisyyksiä. Toinen muutosesitys sisältää sen, että kesälomalaisten määrää ei otettaisi huomioon suoritettaessa työvoiman määrän vertailua kesä—talvikaudella. Tässä suhteessa on syytä kiinnittää huomiota siihen, että jos näin meneteltäisiin esim. kuntien osalta, tämä merkitsisi sitä, että kunnat voisivat kesäaikana lisätä työvoimaansa lomalla olevien määrällä eli runsaalla 10 000 työntekijällä. Tämä lisäys kohdistuisi suurimmalla voimallaan Etelä-Suomeen, jossa jo nykyisin kesäisin on jatkuva työvoimapula. Erityisesti nousu- ja korkeasuhdanteen aikana kilpailu työvoimasta johtaisi kustannustason nousuun ja aiheuttaisi inflaatiopainetta, millä seikoilla on vaikutusta kannattavuuteen ja kilpailukykyyn. Niin ikään tällainen muutos olisi vastoin lakiesityksen 1 luvussa omaksuttua, työvoimapoliittisesti oikeaksi todettua periaatetta, jonka mukaan julkisen vallan, valtion, kuntien ja kuntainliittojen, tulee huolehtia siitä, että niiden rahoittamat työt ajoitetaan työvoiman kysynnässä ja tarjonnassa vuoden aikana esiintyviä vaihteluita tasoittavasti.

Lakiesityksen 11 § on työvoimaviranomaisten kannalta, voisi sanoa, tärkein ja keskeisin, ja meidän käsityksemme on, että siihen ei pitäisi tehdä muutoksia, vaan se pitäisi hyväksyä esitetyssä muodossa.

Lopputoteamuksena on syytä korostaa sitä, että laki olisi saatava säädetyksi ennen eduskunnan vaalilomaa, mikäli mahdollista. Valtion tulo- ja menoarvio on rakennettu niin, että työllisyyslakiesityksen sisältämät muutosesitykset on siinä otettu huomioon. Niin ikään tietämäni mukaan kunnat ovat tehneet ja parhaillaan tekevät omia talousarvioitansa nyt esitetyltä pohjalta eli niin, ettei kunnilla enää olisi lakisääteistä työhönsijoitusosuutta ensi talvikauden aikana. Kun laki sisältää lisäksi varsin monia hyväksyttäviä uudistuksia, sellaisia, joita jo pitemmän aikaa on odotettu, pitäisi lainsäädäntö saada tältä osiltaan nopeasti valmiiksi. Sikäli kuin sen soveltamisessa myöhemmin käytännössä havaitaan epäkohtia ja puutteita, on niitä tietysti mahdollisuus lainmuutoksilla korjata.

Ed. Helle: Herra puhemies! Eduskunnan sosiaalivaliokunnalle on lausuttava tunnustus siitä ripeydestä, jolla se on käsitellyt hallituksen esityksen uudeksi työllisyyslaiksi. On toivottava, että asian käsittely myös jäljellä olevissa portaissa, täysistunnossa täällä ja suuressa valiokunnassa, voisi noudattaa sellaista tahtia, että laki saataisiin voimaan ensi vuoden alusta, niin kuin on suunniteltu ja jonka toivomuksen täällä äsken esitti myös työvoimaministeri.

Työllisyyslakiehdotuksen sisältämät muutokset koskevat yksityisen henkilön työllisyysturvan parantamista, julkisen sektorin, valtion ja kuntien töiden suorittamista sekä työvoimahallinnon kenttäorganisaation uudistamista. Esityksen mukanaan tuomia uudistuksia on tervehdittävä tyydytyksellä. Yksityisen henkilön osalta tullaan lain voimaantultua työttömyyden aiheuttamaa taloudellista hätää lievittämään ratkaisevalla tavalla. Julkisen sektorin

on varauduttava työllisyyden ylläpitämiseen suunnittelemalla jo hyvissä ajoin omia töitään ja varautumalla niiden käyntiinsaattamiseen niin kausi- kuin suhdannetyöttömyyden varalle. Ammattikoulutusmahdollisuuksien järjestämiseen on viime aikoina myönnetty huomattavasti valtion varoja ja siihen on edelleen kiinnitettävä työttömyyttä torjuttaessa entistä enemmän huomiota.

Mikäli henkilö näistä toimenpiteistä huolimatta jää työtä vaille, on todettava, että uuden lain mukaan on mahdollista maksaa hänelle työttömyyskorvausta aina siihen saakka, kunnes hänet voidaan sijoittaa työhön tai koulutukseen tai kunnes hän siirtyy eläkkeelle. Myönteisenä uudistuksena on todettava, että myös työttömille henkisen työn tekijöille voidaan uudistetun lain mukaan maksaa työttömyyskorvausta silloin, kun siihen tarvetta ilmenee. Myös vajaakuntoisten erikoisasemaan on laissa kiinnitetty erityistä huomiota. Sellaiset vajaakuntoiset, jotka pystyvät normaaliin työsuoritukseen jossakin työvaiheessa, voivat saada työttömyyskorvausta. Myös ikärajan alentamista 16 vuoteen on pidettävä oikeaan osuneena toimenpiteenä.

Kuntien töiden järjestämisen kannalta on todettava, että kunnat ovat joutuneet varsin erilaiseen asemaan riippuen kuntien taloudellisista mahdollisuuksista järjestää työtä, kuntien sijaintialueesta ja työttömyyden määrästä. Voimassa olevan työllisyyslain velvoitteiden täyttäminen on aiheuttanut erityisesti alityöllisyysalueiden kunnille kohtuuttomia rasituksia ja on pakottanut ne työllisyystilanteen vaikeutuessa järjestämään sellaisiakin töitä, joiden tarkoituksenmukaisuus on ollut erittäin kyseenalaista.

Lakiehdotuksessa jätetään valtion virastoille ja kunnille oikeus määrätä vapaasti työntekijämääränsä, mutta edellytetään, että se ei kesällä ole suurempi kuin talvellakaan. Tavoitteena on valtion ja kuntien investointiluontoisten töiden taloudellinen ja tarkoituksenmukainen toteuttaminen ja toisaalta työntekijän kannalta pysyvät työsuhteet ja sosiaalinen turvallisuus. Kun kuntien työhönsijoitusvelvollisuus lakiehdotuksen mukaan lakkaa, merkitsee tämä erityisesti alityöllisyysalueiden kunnille melkoista kevennystä nykyisen lain velvoitteeseen. Varsinkin kunnallismiesten taholta on uuteen järjestelmään suhtauduttu erittäin myönteisesti. Eräillä tahoilla on kuitenkin todettu, että töiden ajoittamista ei voida suorittaa uuden lakiehdotuksen edellyttämällä tavalla ilman, että siitä aiheutuu suuria taloudellisia, teknisiä ja toiminnallisia vaikeuksia. Vastustavia ääniä on kuulunut lähinnä suurten kaupunkikuntien taholta.

Uskoisin, että nämä vaikeudet on kuitenkin valtion ja kuntien viranomaisten yhteistoiminnalla helpostikin voitettavissa. Tätä edellyttää myös sosiaalivaliokunnan lausuma siitä, että lain työvoimaministeriölle säätämää oikeutta myöntää tarvittaessa poikkeuksia lain velvoitteesta tulisi käyttää mahdollisimman laajasti. Myös säännös siitä, että valtio ja kunnat velvoitetaan uudessa lakiesityksessä ennakolta laatimaan työ- ja koulutussuunnitelmansa ja ilmoittamaan ne työvoimaministeriölle, tulee ratkaisevasti lisäämään yhteistyötä. Ennakkosuunnittelulla pyritään siihen, että työvoimaviranomaiset voisivat ennakolta tietää julkisten töiden määrän ja työllistävän vaikutuksen ja tarvittaessa yhteistoiminnassa kuntien ja valtion virastojen kanssa ajoittaa niitä työvoiman kysynnän ja tarjonnan vaihtelujen mukaisesti.

Vaikka nyt ehdotetun työvoimahallinnon kentän uudistusesitysten voidaan katsoa olevan vain osaratkaisu, on se silti katsottava tarpeen vaatimaksi. Uuden lain säännös siitä, että sekä työhön että koulutukseen ohjaaminen tulee tapahtumaan yksinomaan työnvälityksen kautta, asettaa työnhakijat tasavertaiseen asemaan. On luonnollista, että kuntien valitsemat jäsenet työvoimatoimikunnissa, jotka tämän jälkeen päättävät vain työttömyyskorvausten maksamisesta, on korvattu paikallisten työmarkkinajärjestöjen edustuksella. Sosiaalivaliokunnan ehdotusta jäsenten lukumäärän korottamisesta pienemmillä alueilla neljään ja suuremmilla alueilla kuuteen on tervehdittävä sinänsä tyydytyksellä. Tällöin saadaan eri ammattialojen edustus mahdollisimman laajasti toimikuntiin mukaan. Tällöin on myös mahdollisuus saada entistä laajempaa kokemusta, jos aikanaan tullaan siirtymään yhteen ja yhtäläiseen työttömyysvakuutukseen.

Uusi työllisyyslaki on siis siirtymävaiheen varalle rakennettu laki. Se vapauttaa valtion virastot ja kunnat pakkotyöllistämisestä ja edellyttää, että normaalein työnvälityksen menetelmin ja koulutusta tehostamalla voidaan työttömät sijoittaa avoinna oleviin työpaikkoihin. Työttömäksi jääneen toimeentulo pyritään

turvaamaan valtion avustuksilla niin kauan kuin hän on työttömänä. Uudistusta ei toteuteta hetkeäkään liian aikaisin.

Ed. Aro: Herra puhemies! On todellakin vakavasti toivottava, että työllisyyslain käsittely sujuu nyt eduskunnassa ilman suurempia vaikeuksia. Tätä kokonaisuudistusta on odotettu kauan ja se tulee merkitsemään huomattavia parannuksia erityisesti työvoiman nykyistä tarkoituksenmukaisemmassa käytössä. Tämän lain perusteella työtä vailla oleva henkilö pyritään ohjaamaan keskitetysti työnvälitystoimiston kautta joko työhön tai koulutukseen ja vasta tämän jälkeen on vuorossa työttömyyskorvaus. Täydennys- ja uudelleenkoulutuksen nykyistä voimakkaampi mukaanotto tähän prosessiin tulee LKP:n ryhmän käsityksen mukaan nyt vihdoin merkitsemään sitä työvoimapolitiikan aktivoitumista, jota jo useana vuonna olemme mm. valtion työllisyyskertomusten yhteydessä esittäneet. On toivottavaa, että tämä järjestelmä samoin kuin työnvälitystoiminnan entistä keskitetympi toiminta johtaa siihen, että työvoiman eri ammattiryhmiä kyetään käyttämään nykyistä taloudellisemmin oikeilla paikoilla.

LKP:n ryhmä toteaa tyydytyksellä, että nyt tässä uudessa työllisyyslaissa vihdoin otetaan huomioon myös henkisten alojen työttömät työnhakijat. Tästä olemme esittäneet aloitteita ja toivomuksia useana vuonna, viimeksi Karjalaisen II-hallituksen ohjelmaa laadittaessa. Tämänhetkisten arvioiden mukaan henkisten alojen työttömien määrä liikkuu 3 000:n vaiheilla, mutta todellisuudessa luku on varmaan huomattavasti suurempi, sillä tähän astihan eivät suinkaan kaikki henkisten alojen työnhakijat ole tulleet työnvälitystoimistoihin ja siten huomattava osa on jäänyt näistä tilastoista pois. On toivottava, että tämä uusi laki toisi vähitellen myös kaikki nämä työnhakijat työnvälitystilastojen luetteloihin, minkä jälkeen todellinen kuva syntyy siitä, missä määrin työvoimaa koulutetaan turhille aloille, ja päästään koulutusrakennetta kehittämään.

Myös vajaatyökykyisten kohdalla käsityksemme mukaan tämä laki tulee merkitsemään huomattavia edistysaskeleita heidän työhönsijoittamisessaan.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva työllisyyslaki on erittäin kipeän tarpeen vaatima, ja nähdäkseni siitä johtuu se, että sitä on sangen suurella vakavuudella käsitelty sosiaalivaliokunnassa. Oman ryhmäni puolesta voin ilmoittaa, että me emme tule jarruttamaan tämänkään lain asiallista käsittelyä täällä eduskunnassa, vaan katsomme, että laki kuitenkin merkitsee sellaista parannusta entiseen työllisyyslakiin verrattuna, että tämä on saatava läpi ja myöskin sen voimaantulo mahdollisimman aikaiseksi ensi vuonna. Kun kuitenkin niitä aloitteita sen lakiesityksen pohjalta, joka oli puolueemme taholta jätetty rinnakkaislakialoitteena, ei saatu sosiaalivaliokunnan käsittelyssä läheskään sillä tavalla tähän lakiesitykseen kuin olisimme halunneet, niin koskettelen muutamalla sanalla näitä.

Vanha lakihan merkitsi kuntien kannalta varsin raskasta lakia, koska se sisälsi työhönsijoitusvelvollisuudet, ja ne osuudet olivat varsinkin kehitysalueiden köyhiä kuntia ajatellen, joilla työttömyys on ollut jatkuvana, jokatalvisena vitsauksena, varsin raskaat. Ja niinpä monen kunnan kohdalla merkitsikin tämän vanhan lain mukaisten velvoitteiden täyttäminen myöskin veroäyrin hinnan tarpeetonta nousua. Lisäksi laki oli erittäin virkavaltainen eikä se edistänyt työttömyyden pysyvää poistamista tästä maasta.

Olisi odottanut, että kun nyt hallitus antoi tämän uuden työllisyyslakiesityksen, siinä olisi lähdetty jo paljon pitemmälle kuin nyt on tapahtunut. Siinä ei lausuta minkäänlaista ehdotonta velvoitetta, että valtiolla pitäisi olla jokaisen kansalaisen joutuessa työttömäksi ensisijainen velvollisuus sijoittaa ihminen työhön ja lähinnä sellaiseen työhön, joka vastaa hänen koulutustaan, ja myöskin mahdollisimman lähelle hänen varsinaista asuinpaikkaansa. Me olisimme halunneet tästä selvän määritelmän ja myöskin aikamääräyksen, koska meidän maassamme on tekemätöntä työtä joka puolella vaikka kuinka paljon, jos nämä työt haluttaisiin tehdä ja sillä tavalla taata kansalaisille täystyöllisyys. Ei olisi silloin tarpeen tästä maasta lähteä niin suurin joukoin kuin nyt on viime vuosien aikana tapahtunut läntiseen naapurimaahamme ja paljon kauemmaksikin, jopa Euroopan ulkopuolelle. Sen vuoksi me esitimme omassa esityksessämme sellaista velvoitetta, että työtön henkilö on kuukauden kuluessa sijoitettava joko kotipaikkakunnalleen tai sen välittömään läheisyyteen työhön.

Niin kuin hallituksen edustajan puheenvuorosta kävi ilmi, on töiden ajoittaminen kuntien

kannalta järjestetty sillä tavalla kuin se nyt hallituksen esityksessä tuli. Ministeri puheenvuorossaan totesi, ettei voida tehdä muutoksia kesäaikaisiin töiden ajoittamisiin, koska käytäntö on vakiintunut tällä tavalla. Kuitenkin kuntien edustajat ovat ainakin meidän ryhmäämme informoidessaan maakunnissa tämän työllisyyslain kohdalla esittäneet toivomuksia, että kesäaika olisi tullut lyhemmäksi sillä tavalla, että valtion varsinaisissa työmäärärahoin suoritettavissa töissä olisi kesäaika laskettu toukokuun alusta lokakuun loppuun, siis että se olisi hieman pitempi kuin se nyt tässä laissa on. Samoin kuntien kohdalla sen olisi täytynyt olla heinäkuun alun ja syyskuun lopun välin käsittävä aika, koska tässähän ovat kysymyksessä juuri kehitysalueiden työvoimapiirit, joissa kesäaikainen työkausi on käsiteltävänä olevan esityksen mukaan muodostunut liian pitkäksi.

Kuntien sanktioita eli pakotteita ei ole kokonaan poistettu, vaan on lakiin sisällytetty korvausvelvollisuus, jos työvoiman määrä ylittää kesäajan työaikana sen määrän, mikä talvella on kuntien töissä. Tämä korvaus on mielestämme liian suuri, koska se on ns. laskennallinen päiväkustannus, johon tulevat työnjohto- ja monet muut kustannukset laskettuna työntekijää ja päivää kohti. Se on tällä hetkellä niinkin korkea kuin 49,50 mk. Sen vuoksi me esitimme, että tämä korvaus olisi työttömyyskorvauksen suuruinen, siis oleellisesti paljon pienempi kuin laskennallinen päiväkustannus, mikä nyt on lähes 50 mk. Sitten, jos henkilö joutuu ilman omaa syytään työttömäksi, on hänelle maksettava työttömyyskorvausta, ja meidän mielestämme tätä täytyy maksaa heti eikä odottaa viikkokaupalla. Sen vuoksi esitimme omassa esityksessämme, että työttömyyskorvausta maksettaisiin heti ennakkona, ettei jäisi sellaista aikaa, jolloin työttömän on perheineen vaikeata tulla toimeen, koska hänellä ei ole silloin minkäänlaista tuloa, kun hän on menettänyt työpaikkansa.

Myöskin läksimme työttömyyskorvauksen suuruudessa siitä, että sitä ei pitäisi erotella valtakunnallisissa työttömyyskassoissa maksettaviin päiväavustuksiin nähden, vaan tämän tulisi olla saman suuruinen eli perheettömältä 23 mk ja perheellisen kohdalla 30 mk.

Lisäksi näemme, että lakiesitykseen nyt sisältyvä kalleusluokittelu on vanhentunut ja sillä ei ole käytännössä merkitystä, vaan sillä saattaa olla todellisuudessa päinvastainen merkitys. Kun Helsinki on luokiteltu kalliiksi paikaksi, ei se pidä enää paikkaansa kun sitä verrataan kehitysalueisiin ja Itä-Suomen paikkakuntiin. Siellä jopa elintarpeet ovat kalliimpia kuin Helsingissä. Ainakin monet muut kulutushyödykkeet vaatteista lähtien pysyväisluontoisiin kulutushyödykkeisiin ovat täällä rinta-Suomessa halvempia kuin kehitysalueilla. Mielestämme myöskin työttömyyskorvausta olisi pitänyt maksaa arkipyhiltä. Se tietää juuri sitä, että kaikkina päivinä on perheen elettävä ja jollakin tavalla tultava toimeen.

Itse hallintoa koskeviin säädöksiin nähden emme ole läheskään tyytyväisiä, koska laki on lähtenyt sille linjalle, että kunnanvaltuustoilla ei ole enää mahdollisuutta valita työvoimatoimikunnan jäseniä. Vaikkakin lain mukaan työvoimatoimikunnan pääasialliseksi tehtäväksi näyttää muodostuvan työttömyyskorvausten käsittely, sittenkin kuntien itsehallinnon kannalta olisi toivonut, ettei sitä näin merkittävän lain kyseessä ollen olisi enää murennettu, vaan kunnanvaltuustoille olisi taattu lakisääteisesti mahdollisuus valita työvoimatoimikunnan jäsenet. Sosiaalivaliokunta on kuitenkin tehnyt mietinnössään merkittävän parannuksen siihen, että hallituksen esittämän määrän "kaksi tai neljä" jäsenen asemesta nostettiin "neljään tai kuuteen" ja myöskin näille tulee valittavaksi varamiehet, ja lisäksi se, että työvoimatoimikuntaan valitaan sekä miehiä että naisia. Kaiken kaikkiaan näyttää siltä, että tämä laki tulee eduskunnassa käsitellyksi kiireellisesti, niin kuin sen tuleekin. Se ei kokonaisuudessaan merkitse millään tavalla pysyväistä ja turvallista työllisyyslakia ajatellen kuntien työllisyyspolitiikkaa ja valtion työllisyyspolitiikkaa. Ei myöskään yksityisen työntekijän kannalta se turvaa hänelle läheskään kaikissa olosuhteissa työn saantia. Kuitenkin toivomme, niin kuin on monta kertaa sanottu, että lakiin on mahdollisuus piankin tehdä korjauksia ja parantaa sitä oleellisesti, niin että tämän lain kohdalla todella käytännössä pian ilmenevät virheet korjattaisiin ja tehtäisiin sitten tulevina aikoina siihen käytännön sanelemat korjaukset.

Ed. Laine: Herra puhemies! Kun tässä alkukeskustelun aikana on kilvan kehuttu hallituksen lakiesitystä, lienee aihetta myöskin tarkastella hieman mitalin toista puolta. Kiis-

tämättä sitä, että hallituksen esitykseen sisältyy eräitä myönteisiä korjauksia, on hallituksen esitystä valiokunnan nyt esittämässä muodossa kuitenkin pidettävä varsin hämmästyttävänä asiakirjana. Sen lähtökohtana ei ole työn turvaaminen työttömille, vaan työvoiman turvaaminen kapitalisteille. Viimemainittua tarkoitusta palvelee kuntien ja kuntainliittojen töiden ajoittaminen niin, etteivät yksityiset työnantajat joudu kilpailemaan työvoimasta valtion, kuntien tai kuntainliittojen kanssa. Tämä vuorostaan johtaa kuntien työvoimapolitiikan ankaraan rajoittamiseen, kuntien töiden sijoittamiseen epäedullisempaan ajankohtaan, työvoiman irtisanomisuhkaan ja mm. kuntien sakottamiseen, mikäli ne lisäävät kesällä työvoimaa. Lakiesityksen hyväksyminen merkitsee virkavaltaisuuden voimistumista työvoima-asioiden hoidossa ja kunnallisvaltuustojen vaikutusvallan mitätöimistä. Uusi työllisyyslakiesitys suuntautuu myös opiskelijoita, harjoittelijoita ja työläisiä vastaan.

Käsitellessään hallituksen esitystä työllisyyslaiksi ovat työntekijät todenneet sen selväksi luokkalaiksi, joka ei aseta mitään työllisyysvelvoitteita suurpääomalle, mutta antaa sille etuja mm. koulutetun työvoiman saannin ja turvaamisen muodossa. Työllisyyslakiesitys perustuu pääosin valtioneuvoston 4 päivänä kesäkuuta 1970 asettaman komitean mietintöön. Lähes 30 jäsentä käsittävään komiteaan ei nimetty ainoatakaan kommunistia tai kansandemokraattia, mikä osittain selittänee komitean mietinnön ja hallituksen esityksen monet heikkoudet. Mietinnön ja hallituksen esityksen sisältö todistavat, että työläisten käsityksille ja näkökannoille ei ole annettu suurta arvoa lakiesitystä valmisteltaessa.

Vaikka työn saantia on pidettävä ihmisten eräänä ensimmäisenä perustarpeena, ei työllisyyslakiesitykseen sisälly työnantajille mitään velvollisuuksia työn järjestämisestä työvoimalle. Tätä velvollisuutta ei aseteta myöskään valtiovallalle. Kunnille tähän saakka kuulunut velvollisuus töiden järjestämisestä poistetaan kokonaan. Tähän saakka kuntia on sakotettu siitä, jos ne eivät täytä työhönsijoitusosuuttaan. Nyt niitä ehdotetaan sakotettavaksi siitä, jos ne lisäävät työntekijöittensä määrää. Viimemainittu kohdistuu erityisesti opiskelijoiden ja harjoittelijoiden etuja vastaan, sillä kyseessä oleva sakkopykälä aiheuttaa sen, että kunnat eivät ota kesäloma-aikoina töihin harjoittelijoita ja opiskelijoita. Mikäli laki saa hallituksen esityksen mukaisen sisällön, tulevat kaupungit, kauppalat ja maalaiskunnat suhtautumaan erittäin pidättyvästi lisätyövoiman palkkaamiseen. Eivät ne ryhdy maksamaan valtiolle sakkoa siitä, että tarjoavat työtä työntekijöille. Sosiaalivaliokunta oli valmis myöntämään tämän epäkohdan ja muutti lain sisältöä ensimmäisessä käsittelyssä. Mutta sitten puhalsi "Liinamaan tuuli" valiokunnassa saaden enemmistön taipumaan hallituksen esityksen linjoille.

Hallituksen esityksen hyväksymistä on perusteltu sillä, että se helpottaa kuntien taloutta poistamalla kunnilta työhönsijoitusvelvollisuuden. Esitetyllä tavalla suoritettuna se merkitsee työttömien armeijan lisäämistä eli aivan päinvastaista kuin me edellytämme työllisyyslain tarkoittavan. Kuntien työhönsijoitusosuuden poistaminen merkitsisi kyllä kuntien työmäärärahoissa säästöä työttömien armeijan samalla kasvaessa. Tässä mielessä mm. keskustapuolueen edustajat ovat kiirehtineet valiokunnassa lain hyväksymistä. Perusteluna on nimenomaan mainittu aivan samaa kuin ministeri Liinamaa äsken mainitsi, että kunnat nyt valmistelevat talousarvioitaan ja että on erittäin tärkeä tietää lain lopullinen sisältö, jotta työllisyystyömäärärahat voitaisiin jättää budjettiin merkitsemättä. Totta kai tällä tavalla säästetään kuntien menoja, mutta mitä tämä merkitsee kuntien nykyisen työvoiman palkkaamisessa, erilaisten sosiaalisten rakennusten rakentamisessa, sosiaalipalvelujen kehittämisessä jne? Kuntien työvoiman supistaminen johtaisi sosiaalisten laitosten rakentamisvauhdin hidastumiseen ja myös sosiaalipalvelujen kehityksen pysähtymiseen. Seurauksena olisi myös työsuhdejaksojen lyheneminen, mikä taas tietäisi mm. työntekijäin sosiaalisten etujen kaventumista.

Kansandemokraattien rinnakkaislakiesityksessä on edellytetty, että kunnat pitävät palveluksessaan vakinaisen työvoimansa ja järjestävät työttömille töitä, mutta valtion on korvattava kunnille ne kustannukset, jotka työllisyyden hoitamisesta kunnille aiheutuvat. Näin ollen siis kansandemokraattien rinnakkaislakiesitys ja kansandemokraattien kanta sosiaalivaliokunnassa ja eduskunnassa merkitsee nimenomaan sitä, että kunnat vapautuvat velvollisuuksista maksaa työttömyystöiden aiheuttamat kustannukset, sillä me edellytämme tämän velvollisuuden ja taloudellisen

rasituksen todella kuuluvan valtiolle, sikäli kuin ne eivät ole yksityisten työnantajien maksettavia.

Työllisyyslakiesitys rajoittaa kuntien itsehallintoa sen pakottaessa kunnat suorittamaan työnsä epäedullisimpana ajankohtana. Kuntien ja kuntalaisten kansanvaltaisten oikeuksien rajoittamista merkitsee työvoimatoimikuntien valinnan siirtäminen ministeriölle. Työvoimatoimikunnan valtuuksien ja tehtävien supistaminen on niin ikään virkavaltaistumiseen johtava toimenpide. Näihin seikkoihin on erityisesti kiinnitetty huomiota Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liiton lausunnossa. Suomen Kaupunkiliiton lausunnossa edellytettiin myös lakiesityksen korjaamista, mutta niin ei tapahtunut.

Tässä yhteydessä haluan viitata Suomen Kaupunkiliiton toimitusjohtajan Johanssonin lausuntoon, jonka hän Suomen kaupunkien ja kauppalanjohtajien neuvottelutilaisuudessa lokakuun puolivälissä Helsingissä esitti tästä hallituksen työllisyyslakiesityksestä. Lainaan pari kappaletta hänen puheenvuorostaan: "Laki tulisi aiheuttamaan myös sen, että kuntien olisi pakko pidättäytyä ottamasta kesäisin palvelukseensa koululaisia ja harjoittelijoita, joille opiskelun vaatima harjoittelu on välttämätöntä. Edelleen laki johtaisi lyhytaikaisten, so. talvikautisten sosiaalisten etujen vähentymiseen ja siten myös vaikeisiin kunnallis- ja työmarkkinapoliittisiin ongelmiin. Ahtaisiin rajoihin saatettu järjestelmä aiheuttaisi jo sinänsä kokonaistyövoiman vähentymistä." Edelleen toimitusjohtaja Johansson mainitsi näin: "Kuuroille korville ovat siis menneet vaatimukset siitä, että myös julkisten töiden toteutuksessa olisi voitava panna pääpaino töiden teknilliseen ja taloudelliseen suoritukseen. Niin ikään ovat jääneet riittävää huomiota vaille kuntien toivomukset, että töiden toteutuksessa otettaisiin huomioon tähänastista paremmin pitkän aikavälin kuntasuunnittelun ja yhdyskuntamuodostuksen vaatimat näkökohdat. Hallituksen esityksen johdosta voidaan varsin perustellusti kysyä: Kuinka kauan esim. kaupunkien investointeja aiotaan pitää toisarvoisina elinkeinoelämän investointeihin nähden? Yhdyskunnan perusrakenne ja samalla elinkeinoelämän tarkoituksenmukaisen toiminnan perusedellytykset ovat varsin huomattavalta osalta riippuvaisia nimenomaan kunnallisista investoinneista, joista melkoinen osa voidaan Suomen ilmastolliset olosuhteet huomioon ottaen suorittaa vain kesäkautena. Lisäksi ihmiskunnan tulevaisuus on ja saattaa erittäin suuressa määrin olla riippuvainen nimenomaan kunnallisista investoinneista. Toivoisin kaupunginjohtajien erityisesti niistä kaupungeista, joissa suunniteltu laki näyttää tuottavan ylivoimaisia vaikeuksia, kysyvän kansliapäällikkö Liinamaalta" — ministeri Liinamaa oli siinä vaiheessa kansliapäällikkö — "miten edes tehostetun suunnittelun avulla voidaan talvisaikaan järkiperäisellä tavalla suorittaa kunnallisia puisto- ja urheilukenttätöitä sekä rakentaa katuja ja suorittaa eräitä muita kunnallisteknillisiä töitä."

Tästä Suomen Kaupunkiliiton toimitusjohtajan lausunnosta selviää Suomen Kaupunkiliiton asenne samoin kuin niistä asiantuntijalausunnoista, jotka Suomen Kaupunkiliiton edustajat ovat mm. sosiaalivaliokunnalle esittäneet. Toisaalta on syytä myöskin viitata vielä Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liiton asiantuntijalausuntoon, jossa sanottiin mm. näin: "Lakiesityksestä on poistettava määräys, joka asettaa kunnille korvausvelvollisuuden siinä tapauksessa, että niiden työntekijöiden määrä ylittää kesäkautena talvikautisen keskimäärän. Paitsi että tämä jo sinänsä rajoittaa kuntien mahdollisuuksia toteuttaa investointeja sekä rakennus-, huolto- ja korjaustöitään taloudellisesti tarkoituksenmukaisimmalla tavalla, se tulee johtamaan määräaikaisten työsopimusten käyttöön. Tämä puolestaan johtaa työntekijäin sosiaalisten etujen huonontumiseen sekä yleensä lisää kunnan palveluksessa olevien työntekijöiden turvattomuutta, kun tarkoituksena päinvastoin pitäisi olla turvallisuuden lisääminen. Missään tapauksessa ei voida hyväksyä kuntien vuosilomalaisten laskemista mukaan kesätyövoiman suuruutta määrättäessä. KTV pitää tärkeänä kuntien edustuksen säilyttämistä edelleen työvoimatoimikunnissa työmarkkinajärjestöjen edustuksen rinnalla eikä pidä oikeana, että kuntien luottamusmiesten vaikutusta työvoima-asioiden hoidossa kavennetaan niin merkittävällä tavalla kuin lakiesityksessä on tehty. Näin ollen kuntien vaikutusta tulisi lisätä sekä työvoimatoimikuntien että työnvälityksen piirissä."

Ammattikoululaisten liiton lähetystön taholta esitettiin viime perjantaina eduskuntaryhmille eräitä arvokkaita näkökohtia, jotka liittyvät esillä olevan työllisyyslakiesityksen käsittelyyn. Eduskuntaryhmille jättämässään kirjelmässä Ammattikoululaisten liitto toteaa, että työllisyyslakiesityksen työvoiman koulu-

tusta koskevat säädökset on käsitelty laissa ainoastaan työllisyyspoliittisina lyhyen tähtäimen toimenpiteinä ja että ammatillista koulutusta hankkiva ihminen on syrjäytetty lakiesityksessä täysin. Tätä liiton johtopäätöstä tukee lakiesityksen perusteluissa lausuttu edellytys riittävästä koulutuskapasiteetista, jota voidaan joustavasti käyttää työllisyystilanteiden vaihtelujen mukaan. On aiheellista täysin yhtyä Ammattikoululaisten liiton lausumaan, että ammattitaitoisen työvoiman määrän lisäämiseen pyrittäessä ei lähtökohtana saa olla työnantajien lyhyen aikavälin työvoiman tarve. Onkin selvä, ettei ammattikoulutuksen opetusohjelmien laajuus saa vaihdella työllisyystilanteiden mukaan, vaan yhteiskunnan ja sen jäsenten koulutustarpeiden tulee sanella koulutuksen laajuus. Koulutuksellisista näkökohdista lähtien Ammattikoululaisten liitto ehdotti työllisyyslakiin otettavaksi erillisen 20 vuoden alaikärajan työllisyys- ja ammattikursseille osallistuville. Liiton käsityksen mukaan näin estettäisiin ammattikouluikäisten eli nuorisoikäisten hakeutuminen työllisyys- ja ammattikursseille yleisten ammattikoulujen sijaan nimenomaan siellä, missä olisi mahdollisuus hakeutua näiden yleisten ammattikoulujen paikoille. Toisena ehdotuksenaan Ammattikoululaisten liitto esittää, että ammatillista koulutusta järjestettäessä on otettava huomioon ennen kaikkea koulutuspoliittiset näkökohdat ja on huolehdittava siitä, että opetusohjelmia ja opetuksen tasoa ja laajuutta ei säädeltäisi työllisyys- ja ammattikursseilla työnantajien lyhytaikaisten tarpeiden mukaan.

Toivon, että suuri valiokunta vielä tarkoin harkitsee ed. Liedeksen rinnakkaisaloitteessa ja sosiaalivaliokunnan mietintöön liitetyssä kansandemokraattien vastalauseessa esitettyjä näkökohtia. Samoin on syytä toivoa, että suuri valiokunta vielä tutustuu mm. Suomen Kaupunkiliiton tekemään muutosehdotukseen ja myöskin niihin mielipiteisiin, jotka Ammattikoululaisten liiton lähetystö viime perjantaina on eduskuntaryhmien tietoon saattanut.

Ed. Kainulainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun sosiaalivaliokunnassa käsiteltiin tätä mietintöä, olisi kansandemokraateilla ollut mahdollisuus paremmin turvata työntekijäin oikeus työhön, koska me esitimme sitä, että tähän lakiin pitäisi sisältyä ehdoton velvoite työttömän sijoittamisesta johonkin työllisyystyöhön viimeistään kuukauden kuluessa hänen työttömäksi joutumisestaan, nimenomaan omalle paikkakunnalleen tai sen välittömään läheisyyteen.

Mitä tulee taas siihen kansandemokraattien ehdotukseen, että kunnat vapautettaisiin kokonaan kaikista velvoitteista, mitä työllisyyslain pitäisi sisältää, ei se ole oikein mielekästä. Valtio on sentään liian kankea huolehtimaan jokaisella paikkakunnalla kaikista työllisyystöistä. Kyllä siinä kuntia tarvitaan. En luule, että kunnat ovat kokonaan valmiit jättämäänkään työllisyydestä huolehtimisen. Kyllä se on kunnankin velvollisuutena säilytettävä.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ihmettelen suuresti, että ed. Kainulainen, joka on sosiaalivaliokunnan jäsen, ei sen enempää muista sosiaalivaliokunnan käsittelystä kuin mitä äskeinen puheenvuoro osoitti. Sosiaalivaliokunnassa oli käsittelyssä kansandemokraattien rinnakkaisaloite, jossa nimenomaan ehdotimme työntekijäin työllistämisen turvaamista. Tästä ehdotuksesta äänestettiin sosiaalivaliokunnassa. Olisi luullut tämän jääneen ainakin sosiaalivaliokunnan jäsenten mieleen.

Samoin on syytä vielä korjata ed. Kainulaisen käsitys siitä, että puheenvuorossani olisin tarkoittanut kuntien kokonaan vapauttamista töiden järjestämisestä. Meidän rinnakkaisaloitteessamme ja äskeisessä puheenvuorossani esitin, että kuntien tulee nimenomaan järjestää töitä vakinaiselle työvoimalleen ja sikäli kuin työllisyyspoliittisista syistä on välttämätöntä järjestää lisätöitä. Ehdotuksemme mukaan kunnat järjestäisivät työt mutta valtio korvaisi kustannukset.

Ed. Westerholm: Herra puhemies! Hallituksen esitys työllisyyslaiksi ei tule päivääkään liian aikaisin. Työn turvaaminen jokaiselle työ- ja vajaatyökykyiselle kansalaiselle on siksi keskeinen tehtävä, ettei sen laiminlyönti ole enää nykyisissä olosuhteissa puolustettavissa. Valtiovallan olisi jo itsenäisyytemme syntyhetkistä lähtien tullut huolehtia työn järjestämisestä kansalaisillemme. Vasta nyt tähän asiaan on vakavasti pyritty suhtautumaan. Korkea- ja matalakonjuktuurien ajat vaihtelevat kaikkialla maailmassa, kiellämme tämän sitten tai myönnämme. Tämä merkitsee sitä, että on aikoja, jolloin tuotantoa voidaan pitää käynnissä täysitehoisesti, ja taas aikoja, jolloin

tuotanto on vajaassa käytössä. Tähän asti on tyydytty siihen, että matalakonjuktuuriaikoja on pidetty katastrofiluontoisina, jolloin kiireellä on pyritty kyhäämään kokoon sopivia työttömyystyömaita. Tuskin vieläkään tästä menettelytavasta on paljon poikettu.

Työllisyyslaki tuo toki jonkinlaisen turvan työttömälle pysyväluontoisen työttömyyskorvauksen muodossa. Tämä merkitsee kovin paljon yhtä hyvin pienviljelijälle, pienyrittäjälle, tehtaan työmiehelle kuin henkisen alan työntekijällekin. Kuitenkin, eikö olisi paljon parempi, jos valtiovalta ottaisi oikein asiakseen tutkimuksen ja suunnittelun avulla laatia laajoja suunnitelmia vaikeita matalakonjuktuuriaikoja varten, jolloin ensisijaisesti voitaisiin toteuttaa sitä periaatetta, että jokaisella kansalaisella olisi työtä omassa kotimaassaan ja nimenomaan vielä omassa kotoisessa ympäristössään. Tähän ei käsitykseni mukaan, vaikka merkkejä tähän suuntaan tämän lain säätämisen yhteydessä jo on havaittavissa, ole kiinnitetty riittävästi huomiota.

Työttömyyskorvaukset eivät vastaa työnsaantia ja työntekoa. Niillä voi monessa tapauksessa olla jopa toimettomuutta edistävä vaikutus. Työn tekemisessä on kuitenkin Raamatun mukaan suuri siunaus. Työn järjestämisessä on lähdettävä kokonaisvaltaiselta pohjalta. Kaikki yhteiskunnalliset toiminnat niveltyvät yhteen. Yhteiskunnan kehitys voidaan sentään melko lailla ennakoida ja tällöin tulevia työpaikkoja yhteiskunnassa kaavailla. Tämän mukaisesti tulisi koulutus- ja kurssitoimintakin suunnitella ja suunnata. Tutkimuksen ja suunnittelun tärkeyttä tälläkään alalla ei voi kyllin korostaa.

Työllisyyslailla on monia hyviä puolia, mutta katson jo vastalauseidenkin todistavan, että heikkouksiakin löytyy. Suomen Kristillinen liitto toivoo, että työllisyyslailla voitaisiin nimenomaan edistää työn saantia maassamme sellaisina aikoina, jolloin maailmassa vallitsee heikot taloudelliset suhdanteet.

Ed. Partanen: Herra puhemies! Kun eduskunnasta piakkoin pois jäävä ja näin ollen kohtalostaan etukäteen tietoinen edustaja nousee tälle puhujakorokkeelle, niin siitä voisi sanoa melkein, että kuollut kummittelee. Mutta tämä asia, joka nyt on käsiteltävänä, on sikäli tärkeä ja mielestäni sen arvoinen, että tässäkin tilanteessa on aihetta asiaan puuttua.

Työllisyyspolitiikkaa meillä Suomessa on viimeksi kuluneina vuosikymmeninä hoidettu monin tavoin. 1930-luvulla johti poliisi varatyömaata, jossa routaista maata rautakangella ja hakkunykeröllä nirhattiin, ja palkka oli sellainen, että ei liioin riittänyt leipään ja suoloihin. Se oli silloin siihen aikaan, jolloin tuleva kansanedustaja ja nyt piakkoin pois lähtevä osallistui työelämään. Tämä hiukan taustaksi niille nykynäkymille, jotka nyt ovat tämän lain käsittelyn yhteydessä esille nousemassa.

Nykyinen työllisyyspolitiikka pohjautuu jo vanhaan lakiin, vuodelta 1963 olevaan työllisyyslakiin. Muistan kovin selkeästi, kun tätä mainittua työllisyyslakia eduskunnassa käsiteltiin. Erityisesti se vaihe on jäänyt mieleeni, jolloin silloisen hallituksen esityksestä poiketiin eduskunnassa työhönsijoitusosuuksien kohdalla kuntien eduksi. Kuitenkin on sanottava, että nykyisin Suomessa oleva työllisyyslaki on tämän lain koko voimassaoloajan rangaissut taloudellisessa mielessä kuntia, ja erityisesti ns. alityöllisyysalueiden kunnat, köyhät kunnat ovat joutuneet erittäin suureen paineeseen työhönsijoitusosuuksien täyttämisen vuoksi.

Toisena toteutettavana lakina on ollut sitten vuodelta 1967 periytyvä työttömyyskorvauslaki, jolla on pyritty työttömyyden aiheuttamaa tilannetta työttömyyskorvausten muodossa lieventämään. Pahin puute voimassa olevassa laissa on ensinnäkin se, että nämä työhönsijoitusvelvollisuudet kunnille on säädetty, ja toisena epäkohtana on se, että lakien soveltaminen ei ole niveltynyt oikealla tavalla muuhun yhteiskuntapolitiikkaan.

Hallituksen esityksessä, joka on nyt pohjana sosiaalivaliokunnan käsittelyssä, on näitä epäkohtia pyritty poistamaan, mutta ei kylläkään mielestäni riittävässä määrin. Hallituksen esitystä on ainakin keskustapuolueen taholla odotettu varsin pitkään, ja sinä odotusaikana on myöskin asiasta tehty edustaja-aloitteita. Tämän lakiesityksen käsittelyn yhteydessäkin on keskustapuolueen taholta jätetty lakiesitys ollut käsiteltävänä, ja voidaan kyllä tyytyväisyydellä todeta, että tämä aloite on nyt tullut hallituksen esityksen muodossa hyväksytyksi. Siinä on nimittäin ne periaatteet tuotu esille ja ovat toteutumassa, jotka myös aloitteeseen oli kirjattu.

Hallituksen esityksen päämotiiveina on oikeastaan kolme näkökohtaa. Siinä on työvoimapolitiikan keinot ryhmitelty siten, että ensinnäkin siinä on työvoiman ohjaus eräänä

tehtävänä. Sitten on työllisyyden turvaaminen sekä työttömyyden seurausten lieventäminen.

Tämä työvoiman ohjaus on eräältä osaltaan myönteistä ja siksi hyvinkin hyväksyttävää, mutta eräältä osaltaan se ei ole niin hyvä, kuin se ensi lukemalta näyttää. Tähän seikkaan on valiokunnassa kiinnitetty huomiota, ja haluan tässäkin yhteydessä mainita nimenomaan lakiesityksen 3 §:n 2 momenttiin sisältyvän säännöksen, jossa on työvoiman alueellinen liikkuvuus tuotu lain piiriin, ja sillä tavoin edelleen laillistetaan se käytäntö, joka on ollut toteutettavana nykyisellääkin nimenomaan silloin, kun alityöllisyysalueiden työntekijöitä siirretään siirtotyömaille. Ensi näkemältä tämä työvoiman alueellisen liikkuvuuden ottaminen lakitekstiin vaikuttaa niin kuin vapauden vaalimiselta. Työntekijälle annetaan siis vapaus siirtyä alueelta toiselle työnhakuun, mutta käytännössä kyllä on jo todettu tähän mennessä, että se on enemmänkin vapauden rajoittamista kuin vapauden antamista.

Mutta kuitenkin sosiaalivaliokunnassa olemme hallitusvainajan pohjana olleen hallitusryhmittymän puitteissa sopineet siitä, että työllisyyslaki näine puutteineenkin, mitä hallituksen esityksessä on olemassa, on vietävä vielä tässä hajoitetussa eduskunnassa läpi sen vuoksi, että esitykseen sisältyy varsin paljon myönteistäkin.

Erityisen myönteisenä pitäisin sitä seikkaa, että kunnille sentään tässä on nyt helpotusta tulossa sen vuoksi, ettei enää työhönsijoitusvelvollisuusmääräyksiä ole olemassa. Mutta täyttä vapauttahan tämä kunnille ei suinkaan anna, sillä se on nivelletty siihen, että kesäaikaista työvoimamäärää säännellään ja vieläpä siten, että lakiin on sisällytetty rangaistusseuraamus siitä, jos ei näitä kesäajaksi tarkoitettuja säännöksiä työvoimamäärään nähden kuntien ja kuntainliittojen taholla noudateta. Mielestäni tämä rangaistusseuraamus onkin sellainen, joka ei ole onnistunut ja jota valiokunnassa pidettiin arveluttavana, jopa tehtiin eräässä vaiheessa asianomaisen pykälän hylkäysehdotuskin, mutta nipin napin hallituksen esitys piti puolensa. Kuntien viranomaiset ovat jo nyky-yhteiskunnassa sikäli valveutuneita, että ne tuntevat toki vastuunsa työvoimapolitiikan hoitamisesta omalta osaltaan ilmankin, että valtio tällaisilla pakkotoimenpiteillä pyrkii kuntia pakottamaan noudattamaan omaa, toisin sanoen valtion tahtoa.

Työvoimatoimikuntien kokoonpanoon on täällä jo kiinnitetty huomiota aikaisemmissakin puheenvuoroissa, ja kyllähän asianlaita on niin, että kun kerran kunnille tässä laissa tullaan säätämään tiettyjä velvoitteita, niin ei työvoimatoimikunta saisi olla kunnista irrallinen elin, niin kuin nyt tämän hallituksen esityksen ja sosiaalivaliokunnan mietinnön mukaan tulee tapahtumaan. Sehän on valtion määräämä ja valtionjohtoinen toimielin, ja kuitenkin sen toimipiiriin kuuluu myöskin kuntia koskevia asioita. Näin ollen tässä mielessä ei tapahdu kyllä täyttä oikeudenmukaisuutta valtion ja kuntien välisissä suhteissa.

Eduskunnan taikka oikeastaan sosiaalivaliokunnan naisille on annettava täysi tunnustus siitä, että he kykenivät joukkovoimallaan, enemmistöllään viemään läpi tähän työvoimatoimikunnan kokoonpanoa koskevaan pykälään sellaisen muutoksen, että sinne on nyt valittava sitten miehiä ja naisia. Tosin näin olisi tapahtunut ilmankin, että tämä lisäsäännös tähän pykälään tuli, mutta pitäähän naistenkin eduskunnassa saada puumerkkinsä näihin lakiteksteihinkin jopa, ja siinä ei ole mitään moitteen sijaa. Se on erinomaisen hyvä tarmon osoitus asianomaisilta edustajilta, jotka ovat voineet näin pitkälle asiaan vaikuttaa.

Nyt valmisteilla olevan lain yleisvaikutuksesta työllisyyden ylläpitämiseen on sanottava, ettei kyllä tälläkään lailla vielä päästä siihen, että todella voidaan työlinjalla hoitaa työllisyys tässä maassa, mutta todennäköistä on, että entistä enemmän tullaan kiinnittämään huomiota siihen, että näin voisi tapahtua.

Tällaisena työttömyyden aiheuttamien seuraamusten lieventämiskeinona tähän lakiin sisältyy työttömyyskorvausten rajaton myöntäminen; siis mitään aikamäärää ei ole olemassa, vaan ympäri vuoden voidaan näitä työttömyyskorvauksia myöntää. Tämä merkitsee käytännössä ennustukseni mukaan sitä, että työttömyyskorvauksen saajien piiri tulee kyllä laajenemaan. On hyvin oletettavaa ja uskottavaa se, että näitä korvauslinjalle pyrkiviä tällaisten väljien säännösten tullessa voimaan tulee olemaan entistä enemmän. Kaiken kaikkiaan kuitenkin asianlaita on niin, että niille ihmisille, jotka ilman omaa syytään joutuvat työttömiksi, on tavalla taikka toisella turvattava toimeentulo, ja näin ollen ei tähänkään työttömyyskorvauksen jakotapaan nähden ole sen pahempaa sanottavaa muuta kuin se, että tällä mennään melko väljiin säännöksiin.

Tässä vaiheessa en halua pitemmälti lähteä tämän asian käsittelyyn, sillä tuleepahan tässä vielä vaiheita, jolloin asiaan voidaan palata, jos se siihen aihetta antaa.

Ed. Tuominen: Herra puhemies! Työllisyyslakiesityksessä on eräitä merkittäviä parannuksia mutta myös vakavia puutteita. Myönteistä on, että työhönsijoittamisen tehtävä koskee yhtä hyvin ruumiillisen kuin henkisen työn tekijöitä sekä vajaatyökykyisiä. Vajaatyökykyisen työllisyysturvan vuoksi on työhaluisuudeksi käsitettävä jo ilmoittautuminen ja työkykyisyys mitattava sillä, saako asianomainen työkyvyttömyytensä perusteella täyden sosiaaliturvan vai ei.

Työttömyyskorvauspäivien lukumäärän rajoittaminen on poistettu, mikä on välttämätöntä, ja täällä on jo todettu se huomattavana edistyksenä. On kuitenkin todettava, että korvauspäivien rajoittaminen enintään viiteen päivään viikossa voi vaikuttaa vähentävästi varsinkin kaikkein alimmin palkattujen saamiin korvauksiin.

Vakava heikkous on hallituksen esityksessä ikäraja. Turva työttömyyttä vastaan on ulotettava 15-vuotiaisiin, jotka jo ovat mukana työelämässä.

Työvoimahallinnan entistä suurempi virkavaltaistuminen on myöskin suuri heikkous ja epäkohta tässä esityksessä. Hallituksen esityksen mukaan työnvälitystoimiston yhteydessä toimivat työvoimatoimikunnan puheenjohtajat ja jäsenet määrää työvoiminisleriö, jäsenet tosin paikallisesti edustavimpien työmarkkinajärjestöjen esityksestä, kuten lakiehdotuksessa sanotaan. Nämä nimitykset on demokratisoitava ja vietävä paikalliselle tasolle. Siksi työvoimatoimikunnan tulee olla kunnanvaltuuston valitsema. Valinnoissa on perustaksi asetettava, paitsi täällä mainittu, se, että miehiä ja naisia on oltava näissä toimikunnissa, ennen kaikkea se, että toimikunnan jäsenet tuntevat työläisten elämää ja olosuhteita, ja tässä käytettävä erityisesti paikallisten ammattijärjestöjen asiantuntemusta.

Tässä yhteydessä on todettava myös työnvälitystoiminnan heikkous. Työnvälitystoimiston työtä hoitavat virkamiehet, usein entiset armeijan upseerit, joilla ei ole tuntemusta työläisten elämästä ja olosuhteista. Työnvälitystä hoitavat henkilöt eivät ole myöskään missään vastuussa siitä, minkälaisia työpaikkoja välitetään, eikä kukaan valvo, miten välitetyssä työpaikassa noudatetaan työläisille luvattuja etuisuuksia. Kehitys on vienyt siihen, että esim. rakennusliikkeet tilaavat usein suoraan työnvälitystoimistosta työntekijät ja monet urakoitsijat käyvät siellä valitsemassa tarvitsemansa työläiset. Tällöin valinnassa noudatetaan usein poliittista syrjintää, ja työnvälitystoimisto, jonka valtiovalta rahoittaa, palvelee yksipuolisesti vain työnantajia. Työväen omilla järjestöillä ei ole sanan- ja päätösvaltaa työnvälitystoiminnassa.

Työnvälitystoimistossa ei myöskään tunneta eri ammattipätevyyksiä. Tästäkin aiheutuu paljon haittaa työläisille ja suurta haittaa aiheuttaa se, että työnvälityksessä ei oteta huomioon, miten hankalien ja pitkien matkojen päässä työtä tarjotaan.

Kun työnvälitystä hoitavat henkilöt eivät ole vastuussa siitä, minkälaisia työpaikkoja työläisille välitetään ja miten välitetyissä työpaikoissa noudatetaan työläisille luvattuja etuisuuksia, jää työläisten asema tässä varsin turvattomaksi. Siinä on laajakantoinen epäkohta, ja maassamme joka vuosi kymmenettuhannet työläiset perheineen joutuvat kärsimään työttömyydestä ja myöskin tässä ilmenevistä epäkohdista. Esimerkiksi Helsingissä rakennustyöläisten aluejärjestön vuonna 1968 suorittama tutkimus osoitti, että sanottuna vuonna maksamattomien palkkojen määrä, joka saarto- ym. painostusmenetelmillä pakotettiin suorittamaan työläisille, oli 400 000 mk. Tämän lisäksi tulevat ne maksamattomat palkat, joita ei saatu työläisille. Näin siis työläinen joutuu työpaikkaan, jossa työnantaja ei maksa hänelle luvattua palkkaa ja hyötyy näin työläisten turvattomasta asemasta. Tällaista tapahtuu varsinkin pienurakoitsijoiden kohdalla, joiden maksukyvyn tutkimista ei vaadita ja jotka saattavat kadota paikalta käytettyään hyväksi työntekijöiden työtä viikkojen ajan. Miten eriarvoisina yhteiskunnassa kohdellaan ihmisiä osoittaa, että työnantajan ei tarvitse antaa mitään vakuutta, kun hänelle välitetään työntekijöitä valtion ylläpitämistä toimistoista. Sen sijaan työntekijän pitää esittää moninaisia todistuksia henkilöllisyydestä, koulutuksesta, ammatillisesta pätevyydestä jne. Tämän erittäin laajan epäkohdan poistamiseksi ja työntekijöiden oikeuksien paremmaksi turvaamiseksi olisi säädettävä laki yrittäjäin rekisteristä, johon kuulumista olisi vaadittava edellytyksenä

työnvälitystoimiston palveluksille. Rekisteriin kuuluvien työnantajien tulisi pitää yllä vakuutuskassaa ja suorittaa sinne maksut työntekijäin lukumäärän mukaan. Tämä kassa turvaisi työntekijöiden palkat, jos yrittäjä vararikon johdosta tai muusta syystä osoittautuu maksukyvyttömäksi.

Esillä olevassa esityksessä kuntien työhönsijoitusvelvollisuuden rajoitukset saattavat johtaa kuntien palveluksessa olevan kokonaistyövoiman vähenemiseen. Jo nykyään kunnan työntekijöiden asema Helsingin kaupungissa on käynyt epävarmaksi sen johdosta, että kaupunki siirtää yhä enenevässä määrin töitään yksityisille työnantajille. Samoin lienee asianlaita monissa kunnissa. Paitsi sitä, että tämä tulee kalliiksi kunnalle, heikentää se kunnan palveluksessa olevien työntekijöiden asemaa. Onkin yhdyttävä sosiaalivaliokunnan mietinnössä esitettyyn kantaan, että työllisyyslakiehdotusta täytäntöönpantaessa eikä vain sen alkuvaiheessa, niin kuin mietinnössä sanotaan, on pyrittävä siihen, että kuntien palveluksessa olevien määrässä ei tapahdu muutoksia ei ainakaan vähenemistä.

Erittäin tärkeä kohta lakiesityksessä koskee työttömyyskorvausta. Sen suuruus tulee kansandemokraattien esityksen mukaisesti olla työnhakijan aikaisemman keskimääräisen päiväpalkan enintään kuitenkin kassa-avustusten korkeimpien markkamäärien suuruinen ja työttömyyskorvaukset on sidottava maan yleiseen palkkatasoon ja tarkistettava palkankorotusten yhteydessä. Työttömän perheenjäsenen tulot eivät myöskään saisi vaikuttaa työttömyyskorvauksen suuruuteen. Työttömyyskorvaus on henkilökohtainen, työpalkan menettämisestä tuleva korvaus, joka yhteiskunnan on suoritettava silloin, kun se ei pysty järjestämään työtä sitä haluavalle. Näitä näkökohtia on yksityiskohtaisemmin esitetty ed. Liedeksen rinnakkaisaloitteessa sekä kansandemokraattien sosiaalivaliokunnan mietintöön esittämässä vastalauseessa, joihin toivon kiinnitettävän huomiota.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

12) Ehdotukset laeiksi sotaväen rikoslain sekä sotatuomioistuimista ja oikeudenkäynnistä niissä annetun lain muuttamisesta.

Esitellään toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 94 (1970 vp.) sekä lak.al. n:ot 31 ja 32 (1970 vp.) ja 169, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelu:

Ed. Häikiö: Herra puhemies! Aikanaan on tehty muutoksia ja lievennyksiä yleiseen rikoslakiin. Vastaavat muutokset sotaväen rikoslakiin ovat jääneet tekemättä. Tästä johtuen sotaväen rikoslaki, joka on vuodelta 1919, on muodostunut erittäin ankaraksi. Saanen kertoa tässä siitä yhden esimerkin. Eräs aliupseeri hoiti komppanian vääpelin tehtäviä, ja hän kuittasi lomalla olleen varusmiehen päivärahat 30 mk. Kun varusmies tuli lomalta, oli aliupseeri tuhlannut rahat eikä pystynyt maksamaan. Kysymyksessä oli viran puolesta hallussa olleitten varojen kavaltaminen ja sen salaamiseksi tehty väärennys, ja alin mahdollinen rangaistus tästä oli kaksi vuotta kuritushuonetta, mihin rangaistukseen tämä aliupseeri myöskin tuomittiin. Tämä vastaava säännös yleisessä rikoslaissa oli jo kymmeniä vuosia sitten lievennetty, mutta sotaväen rikoslain alaiset eivät näistä lievennyksistä päässeet osalliseksi. Sen vuoksi sotaväen rikoslaki, johon nyt on kerätty vain pelkästään näitä lievennyksiä, joita yleiseen rikoslakiin on tehty, pitäisi tällä kertaa saada hyväksytyksi. Tämä asiahan jäi seisomaan sen takia, että täällä on jossakin kohdassa viittaus kuolemanrangaistukseen. Tämä viittaus siitä voitaisiin poistaa suuressa valiokunnasa taikka sitten hyväksyä aikanaan yleinen kuolemanrangaistusta poistava laki, jolloin se tulisi koskemaan myöskin tätä lakia. Mutta tämä asia ei saisi olla esteenä sille, että nyt kysymyksessä olevat sotaväen rikoslain lievennykset hyväksyttäisiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

13) **Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 1970**

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Edustajille jaetut hallituksen esitykset n:ot 193—196 ja 198—210 voitaneen nyt esitellä valiokuntaan lähettämistä varten.

Hyväksytään.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

sivistysvaliokuntaan

Ehdotuksen laiksi Eduskunnan kirjastosta annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 193;

ulkoasiainvaliokuntaan:

Vuoden 1971 kansainväliseen vehnäsopimukseen sisältyvien, vehnän kauppaa ja elintarvikeapua koskevien yleissopimusten eräiden määräysten hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 194;

Suomen ja Ruotsin välisen rajajokisopimuksen ja sen liitteiden sekä Suomen ja Ruotsin kesken 17 päivänä helmikuuta 1949 uitosta Tornion ja Muonion rajajoissa tehtyyn sopimukseen tehdyn lisäsopimuksen ja ja sen liitteen eräiden määräysten hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 195; ja

Kansainvälisen atomienergiajärjestön kanssa tehdyn valvontasopimuksen eräiden määräysten hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 196;

valtiovarainvaliokuntaan:

Ulkomaisen kunnallisobligaatiolainan valtiontakausta

koskeva hallituksen esitys n:o 198;

Valtion tulo- ja menoarvion voimassaoloajan jatkamista

tarkoittava hallituksen esitys n:o 199;

Ehdotuksen tasausverolaiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 200; ja

Ehdotuksen laiksi nuorison talletustoiminnan edistämisestä

sisältävä hallituksen esitys n:o 201; sekä

sivistysvaliokuntaan

Ehdotuksen laiksi peruskoulun viranhaltijain palkkauksesta, eläkkeestä ja perhe-eläkkeestä

sisältävä hallituksen esitys n:o 202.

Ehdotuksen laiksi valtion lakkautetun oppikoulun henkilökunnan aseman järjestämisestä eräissä tapauksissa

sisältävä hallituksen esitys n:o 203 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Linkola: Herra puhemies! Sivistysvaliokuntaan ilmeisesti lähetetään sekä hallituksen esitys n:o 203 että n:o 204. Ne liittyvät siihen nippuun, jonka hallitus on antanut. Tämä nippu käsittää kaikki ne siirtymäsäännökset, jotka ovat välttämättömiä peruskouluun siirryttäessä ja erityisesti välttämättömiä sen vuoksi, että peruskouluun siirtyminen tulee tapahtumaan jo ensi vuonna Lapin läänissä ja osittain Oulun läänissä.

Haluaisin vain kiinnittää huomiota näihin kahteen hallituksen esitykseen n:ot 203 ja 204, jotka koskevat kansakoululaitoksen viran-

haltijoiden sekä valtion lakkautettujen oppikoulujen henkilökunnan aseman järjestämistä siirryttäessä peruskouluun. Molemmat lait on käsiteltävä perustuslain säätämisjärjestyksessä, ja näihin kuuluu myöskin lisäksi kaksi muuta lakia. Erityisesti kiinnittää huomiota näissä lakiesityksissä se, että esim. valtion lakkautetun oppikoulun peruspalkkainen virkamies voidaan lakkautuspalkkaoikeuden menettämisen uhalla velvoittaa ottamaan vastaan valtion viran ja toimen lisäksi entistä virkaansa vastaavan kunnan koululaitokseen kuuluvan koulun viran tai tehtävän. Nämä ovat säännöksiä, jotka koskevat niihin oikeuksiin, joita virkamiehillä on ja joilla puututaan varsin syvästi virkamiehen oikeuteen ja saavutettuihin etuihin. Tässä talossa tänä iltana on varsin vahvasti puhuttu Valmetin telakan siirtymisen yhteydessä työntekijöiden oikeutuksesta saada asettua sinne, missä he ovat ja he haluavat asettua asumaan. Tämä sama asia koskee myöskin valtion virkamiehiä näitten lakien tiimoilta, ja sen takia toivon, että kun nämä menevät sivistysvaliokuntaan, niin valiokunta tutustuu tietysti näihin perusteellisesti, mutta myöskin että täällä suuressa salissa kansanedustajat tutustuisivat näihin lakiesityksiin ennen kuin ne tulevat takaisin sivistysvaliokunnasta, koska näissä on kysymys paljon suuremmasta asiasta, kuin mitä kysymys oli Valmetin telakan yhteydessä sen työntekijöiden oikeudesta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

sivistysvaliokuntaan:

Ehdotukset laiksi kansakoululain 66 §:n muuttamisesta sekä laiksi kansakoululaitoksen viranhaltijain palkkauksesta ja eläkkeistä annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 204;

Ehdotuksen laiksi kunnan peruskouluksi muutetun yksityisoppikoulun eräiden toimihenkilöiden ja palveluskuntaan kuuluvien henkilöiden eläkkeiden ja perhe-eläkkeiden järjestelystä

sisältävä hallituksen esitys n:o 205;

Ehdotuksen laiksi eläkeoikeudesta yksityisluontoisen oppilaitoksen lakatessa annetun lain 1 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 206;

Ehdotuksen laiksi eräiden opettajanvirkojen ja -toimien täyttämisestä niitä haettaviksi julistamatta

sisältävä hallituksen esitys n:o 207;

Ehdotuksen laiksi peruskoulun aineenopettajan viran perustamisesta eräissä tapauksissa

sisältävä hallituksen esitys n:o 208; ja

Ehdotuksen laiksi poikkeuksista kansa- ja oppikoulujen opettajien eläke- ja eroamisikää koskeviin säännöksiin

sisältävä hallituksen esitys n:o 209; sekä

laki- ja talousvaliokuntaan

Ehdotuksen laiksi atomienergialain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 210.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti eduskunnan ensi perjantaina pidettävää täysistuntoon:

14) Eduskunnan oikeusasiamiehen toiminnastaan vuonna 1970 antaman kertomuksen

johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 19;

15) Ehdotuksen laiksi vaalien tuloksen vahvistamisen ajankohdasta 2 ja 3 päivänä tammikuuta 1972 toimitettavissa kansanedustajain vaaleissa

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 20;

16) Rikkihappo Oy:n lainojen valtiontakauksia

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 52;

17) Ehdotuksen talletusten veronhuojennuslaiksi

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 53;

18) Ehdotuksen laiksi obligaatiolainojen veronhuojennuksista annetun lain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laaditty valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 54;

19) Ehdotuksen laiksi eräistä omaisuuden luovutuksista saadun voiton väliaikaisesta verovapaudesta annetun lain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laaditty valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55;

20) Ehdotuksen laiksi kaivosteollisuuden investointivarauksista annetun lain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laaditty valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56;

21) Ehdotukset laeiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta, eräiden tapaturmakorvausten sitomisesta palkkatasoon ja tapaturmavakuutuslaissa säädettyjen markkamäärien korottamisesta annetun lain kumoamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laaditty sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 16; sekä

22) Ehdotuksen laiksi eräiden liikennevahingonkorvausten sitomisesta palkkatasoon

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laaditty sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 17.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi perjantaina kello 13, jolloin on kyselytunti, ja varsinainen täysistunto kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 17.01.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

101. Perjantaina 19 p. marraskuuta 1971

kello 13.

Päiväjärjestys.

Siv.

Suullisia kysymyksiä:

1) Ed. Härkösen suull. ksm. n:o 329 ylityökorvauksen suorittamatta jättämisestä TVL:n tiemestareille 2804

2) Ed. Westerholmin suull. ksm. n:o 330 eräiden asuntokiinteistöjen omistajien vapauttamisesta kadun kunnossapitovelvollisuudesta ..... „

3) Ed. Knuuttilan suull. ksm. n:o 331 sosiaaliturvapäätösten saannin jouduttamisesta 2805

4) Ed. Vaittisen suull. ksm. n:o 332 alkoholiongelman ratkaisemisesta ..... „

5) Ed. Vaittisen suull. ksm. n:o 333 toimenpiteistä huumausaineongelman vaikutusten rajoittamiseksi 2806

6) Ed. Kortesalmen suull. ksm. n:o 334 toimenpiteistä kehitysvammaisten työnsaantivaikeuksien poistamiseksi .... „

7) Ed. Procopén suull. ksm. n:o 335 rintamamieseläkkeen vaikutuksesta perheen aikaisempaan eläketurvaan 2807

8) Ed. Vilmin suull. ksm. n:o 336 Rovaniemen maalaiskunnassa olevan Pekkalan lossin liikenteessä pitämisestä 2808

9) Ed. Laineen suull. ksm. n:o 338 vähimmäispalkkamääräysten mukaisen palkan maksamisesta ..... „

10) Ed. Laineen suull. ksm. n:o 339 kuntien oikeuttamisesta saamaan kehitysalueluottoja ja -lainoja 2809

11) Ed. Hetemäen suull. ksm. n:o 340 kansa- ja oppikoulun opettajien jatkokoulutuksen tarkoituksenmukaisuudesta ..... „

12) Ed. Fribergin suull. ksm. n:o 341 äänioikeutettujen vankien äänestysmahdollisuuden turvaamisesta 2810

Siv.

13) Ed. Stenbäckin suull. ksm. n:o 342 eräiden alueiden liittämisestä Helsingin kaupunkiin 2811

14) Ed. Honkosen suull. ksm. n:o 343 Tampereen teknillisen korkeakoulun itsenäistymisestä 2812

15) Ed. Honkosen suull. ksm. n:o 344 Pirkanmaan maakuntakirjaston tehtävien antamisesta Tampereen kaupunginkirjastolle ..... „

16) Ed. Lankisen suull. ksm. n:o 345 rauta- ja moottoritien rakentamisesta Vuosaareen ..... „

17) Ed. Sandelinin suull. ksm. n:o 346 viisipäiväiseen postinjakeluun siirtymisestä ..... „

18) Ed. Vilmin suull. ksm. n:o 347 Tornion terästehdassuunnitelman valmistumisen viivästymisestä ..... „

19) Ed. Tähkämaan suull. ksm. n:o 348 ulkolaisten kalastajien pyydystämän kalan markkinoimisesta tullivapaasti Suomeen ..... „

20) Ed. Sandelinin suull. ksm. n:o 349 Längelmäveden vesistön ympäristökunnille jätevesien puhdistamisesta aiheutuvista kustannuksista ..... „

21) Ed. Vaittisen suull. ksm. n:o 350 terveyspoliittisen tiedotustoiminnan tehostamisesta ..... „

22) Ed. Kohtalan suull. ksm. n:o 351 sivukorkeakoulun perustamisesta Lahden kaupunkiin ..... „

23) Ed. Hanhirovan suull. ksm. n:o 352 Tornion terästehtaan suunnittelutyön viivästymisestä ..... „

24) Ed. Hanhirovan suull. ksm. n:o 353 bingopeliin kohdistuvan veron järjestötoiminnalle aiheuttamista vaikeuksista ..... „

Siv.

25) Ed. Vaittisen suull. ksm. n:o 354 abortin käyttämisestä ehkäisymenetelmänä 2812

26) Ed. Aas'in suull. ksm. n:o 355 tyhjiksi jääneiden kansakoulurakennusten luovuttamisen helpottamisesta muuhun tarkoitukseen ..... „

27) Ed. Hemmin suull. ksm. n:o 357 esityksen antamisesta laiksi kehitysalueiden kuljetustuesta ..... „

28) Ed. Suomen suull. ksm. n:o 358 Turun kuurojenkoulun uudisrakennuksen rakentamisen aloittamisesta ..... „

29) Ed. Kortesalmen suull. ksm. n:o 359 Pohjois-Suomen työttömyyden vähentämisestä ..... „

30) Ed. Pohjosen suull. ksm. n:o 360 lääkärien ravitsemusopetuksen kehittämisestä ..... „

Puhetta johtaa puhemies P a a s i o.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ed. Härkösen suull. ksm. n:o 329 ylityökorvauksen suorittamatta jättämisestä TVL:n tiemestareille.

Ed. H ä r k ö n e n: Herra puhemies! Esitän hallituksen asianomaisen jäsenen vastattavaksi kunnioittaen seuraavaan suulliseen kysymykseen:

Onko hallitus tietoinen, että TVL:n tiemestarit joutuvat virka-ajan ulkopuolella tapahtuvat ylityöt suorittamaan ilman korvausta?

Liikenneministeri T i m o n e n: Herra puhemies! Työaikalain soveltamisesta valtion virkamiehiin annetun asetuksen 472/68 3 §:n mukaan on tie- ja vesirakennuslaitoksen tiemestareihin sovellettava, mitä työaikalaissa on säädetty lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetusta työntekijästä. Työaikalain 3 §:n 2 momentissa on edelleen säädetty, että sellaiseen työntekijään, jonka pääasiallisena tehtävänä on välittömästi johtaa tai valvoa työtä ja joka ei ota osaa tai vain tilapäisesti ottaa osaa johdettaviensa taikka valvottaviensa työntekijöiden työhön, sovelletaan työaikalakia, kuitenkin lukuun ottamatta 10, 13 ja 14 §:n säännöksiä. Työaikalain 10 §:ssä kielletään työajan pitentäminen antamalla työtä kotona tehtäväksi ja 13 ja 14 § koskevat yötyön kieltämistä.

Säännöllisen työajan suhteen tiemestarit ovat työaikalain 5 §:n alaisia, heidän säännöllinen työaikansa on 8 tuntia vuorokaudessa ja 40 tuntia viikossa, minkä yli menevältä työajalta tiemestari on oikeutettu saamaan työaikalain 17 §:n mukaisen ylityökorvauksen, mikä myös aina on suoritettu.

Kysyjä näin ollen tarkoittaneekin ylityökorvauksen sijasta tiemestareille määrätyn työaikalain 8 §:n kotivarallaolosta poikkeavan ns. vapaamuotoisen varallaolon, mikä tässä tapauksessa on tiemestarin velvollisuus vuorotellen apulaismestarin kanssa olla tavoitettavissa toimialueellaan, korvaamista. Valtiovarainministeriö asetti tätä asiaa tutkimaan 21. 4. 1971 toimikunnan, jossa valtiovarainministeriön ja tie- ja vesirakennushallituksen edustajien lisäksi oli jäseninä mm. tiemestareiden ammattiliiton edustaja ja joka jätti yksimielisen mietintönsä 31. 8. 1971 valtiovarainministeriölle.

Edellä mainitussa mietinnössä toimikunta esitti, että tiemestareille maksettaisiin talvi- ja kelirikkokausina 5—7 kuukauden aikana varallaolokorvausta, minkä suuruus olisi 75 mk/viikko.

Tällainen korvaus kuuluu virkaehtosopimuksella sovittavien asioiden piiriin. Valtiovarainministeriö virkaehtosopimusosapuolena katsoi, ettei se voi kesken sopimuskauden päättää tällaisesta korvauksesta, vaan että asia on ratkaistava seuraavan virkasopimusneuvottelukierroksen yhteydessä.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ed. Westerholmin suull. ksm. n:o 330 eräiden asuntokiinteistöjen omistajien vapauttamisesta kadun kunnossapitovelvollisuudesta.

Ed. W e s t e r h o l m: Herra puhemies! Esitän kohteliaimmin hallituksen asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä, että suurten asutuskeskusten vilkkaasti liikennöityjen kokoojakatujen varrella olevien asuntokiinteistöjen omistajat vapautuisivat kadun kunnostuskustannuksista?

Sisäasiainministeri T u o m i n e n: Herra puhemies! Kansanedustaja Westerholmin kysymyksen johdosta esitän kunnioittaen seuraavaa:

Katujen kunnossa- ja puhtaanapidon järjestämisestä on olemassa vuonna 1969 valmistunut ehdotus. Sen mukaan tehtävästä huolehtiminen kuuluisi kunnille. Kustannukset rahoitettaisiin joko kunnallisella kiinteistöverolla tai kiinteistönomistajilta perittävällä katumaksulla ja valtion avustuksella. Edellinen vaihtoehto, jota sisäasiainministeriön näkökulmasta olisi pidettävä parempana, kytkeytyy kysymykseen kiinteistöverotuksen uudistamisesta. Ennen kuin tämä vireillä oleva kysymys on saatu periaatteellisesti ratkaistuksi, ei eduskunnalle ole katsottu voitavan antaa esitystä kadun kunnossa- ja puhtaanapitoa koskevaksi laiksi.

Ed. Westerholm: Herra puhemies! Pyydän kohteliaimmin saada tehdä lisäkysymyksen:
Onko hallituksella tarkoitus huolehtia siitä, että tällaisten asuntokiinteistöjen rasitusta joka tapauksessa vähennetään, koska nämä kiinteistöt ovat viihtyvyyden suhteen huonommassa asemassa asuntokatujen kiinteistöihin verrattuina?

Sisäasiainministeri Tuominen: Herra puhemies! Tämän kysymyksen tiimoilta on ollut useita eri esityksiä, jotka osaksi ovat tähdänneet siihen, että asuntokiinteistöt tulisivat ehkä eri asemaan riippuen siitä, sijaitsevatko ne vilkasliikenteisen kadun varrella vai ei. On kuitenkin katsottu, että tämä ensimmäisessä vastauksessani mainitsemani periaatteellinen kysymys on niin tärkeä, että ensin olisi päästävä siitä ratkaisuun ennen kuin ryhdytään toteuttamaan tämän tapaisia muutoksia, joita kysyjä lisäkysymyksessään tarkoitti.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ed. Knuuttilan suull. ksm. n:o 331 sosiaaliturvapäätösten saannin jouduttamisesta.

Ed. Knuuttila: Herra puhemies! Teen valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:
Mitä toimenpiteitä hallituksen toimesta on tekeillä eläke- ja muiden sosiaaliturvapäätösten saannin nopeuttamiseksi?

Sosiaali- ja terveysministeri Lahtinen: Herra puhemies! Eläketurvakeskuksen toimesta suoritetaan parhaillaan tutkimusta työeläkelaitoksissa eläkkeiden käsittelyajoista. Sosiaali- ja terveysministeriössä on vireillä kysymys lisätyövoiman hankkimisesta tapaturmavirastoon sotilasvammakorvausten käsittelyä varten. Muissa virastoissa, kansaneläkelaitoksessa ja sosiaalihallituksessa, sitä mukaa kuin siihen mahdollisuuksia on, suoritetaan rationalisointitoimenpiteitä ja pyritään lisäämään työvoimaa näiden hakemusten käsittelyyn.

Ed. Knuuttila: Herra puhemies! Kun yksinkertaiset, selvätkin eläkepäätökset viipyvät esim. valtiokonttorissa useita kuukausia, 3—4 kuukautta, onko harkittu, että näiden selvimpien tapausten käsittely siirrettäisiin vähemmän byrokraattiseen lääninportaaseen?

Sosiaali- ja terveysministeri Lahtinen: Herra puhemies! Tällaista delegointia ei tiettävästi ole harkittu, koska tämäntapaiset eläkkeet on kuitenkin saatava johdonmukaisesti käsitellyksi yhtenäisten menetelmien mukaisesti. Yleensä yhtenäisten järjestelmien puitteissa tapahtuvien päätösten tekeminen alemmalla portaalla ei suinkaan merkitse rationalisointia, vaan sitä olisi niiden uusien menetelmien käyttäminen päätöksenteossa, joihin esim. tietokoneiden hyväksikäyttö antaa mahdollisuuden. Se jouduttaa huomattavasti enemmän kuin tällainen tämänlaatuinen delegointi.

Ed. Knuuttila: Herra puhemies! Kun näiden, lähinnä eläkepäätösten viipyminen on kuitenkin tosiasia, onko harkittu korvattavaksi näille eläkkeensaajille se haitta ja usein taloudellinen kustannuskin, mikä aiheutuu eläkepäätösten viipymisestä?

Sosiaali- ja terveysministeri Lahtinen: Herra puhemies! Kysyjä tarkoittanee lähinnä korkoa siltä ajalta, jonka saatava viipyy. Tällaista ei tietääkseni ole harkittu.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ed. Vaittisen suull. ksm. n:o 332 alkoholiongelman ratkaisemisesta.

Ed. Vaittinen: Herra puhemies! Kysyn kunnioittavasti asianomaiselta ministeriltä:
Onko hallitus puuttunut ja miten koko alkoholiongelman ratkaisemiseksi?

Sosiaali- ja terveysministeri Lahtinen: Herra puhemies! Tässä maassa on yritetty kerran aikaisemmin ratkaista alkoholikysymystä kokonaisuudessaan poistamalla alkoholi. Tässä ei

onnistuttu. Tällä hallituksella ei ole mahdollisuuksia ratkaista koko alkoholikysymystä. Sen sijaan on luonnollista, että tämäkin hallitus pyrkii ja että maassa yleensä pyritään kaikin keinoin torjumaan alkoholin haittavaikutuksia mm. kehittämällä alkoholistihuoltoa ja toisaalta erityisesti tukemalla raittiusvalistustyötä, niin kuin on tehty aikaisemminkin.

Ed. Vaittinen: Herra puhemies! Kysyn: Onko ministerin mielestä valvottu alkoholilakia nimenomaan mainonnan suhteen?

Sosiaali- ja terveysministeri Lahtinen: Herra puhemies! Alkoholin mainonnan valvominen on eri asia, josta ed. Vaittinen tulee saamaan kirjallisen vastauksen kirjallisesti tekemäänsä kysymykseen.

Ed. Vaittinen: Herra puhemies! Myöntääkö ministeri, että alkoholilainsäädännössä olemme tehneet tavattoman suuren virheen?

Sosiaali- ja terveysministeri Lahtinen: Herra puhemies! En myönnä.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ed. Vaittisen suull. ksm. n:o 333 toimenpiteistä huumausaineongelman vaikutusten rajoittamiseksi.

Ed. Vaittinen: Herra puhemies! Kysyn kunnioittavasti ministeriltä:
Miten hallitus aikoo menetellä, ettei huumausaineongelma maassamme muodostu epidemiaksi eikä kansalliseksi onnettomuudeksi?

Sosiaali- ja terveysministeri Lahtinen: Herra puhemies! Eduskunnan käsiteltävänä on parhaillaan huumausainelaki. Ensimmäisenä asiana hallitus luonnollisesti toivoo, että eduskunta kiireellisesti käsittelee tämän huumausainelain. Sen lisäksi huumausaineiden torjuntaan on kiinnitetty erityistä huomiota siten, että sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa toimii huumausaineneuvottelukunta, jonka tehtävänä on suunnitella toisaalta torjuntatoimenpiteitä ja toisaalta huumausaineiden väärinkäyttäjiksi joutuneiden ihmisten huollon järjestämistä. Tämä neuvottelukunta on antanut mietintöjä, joita pyritään sitä mukaa toteuttamaan kuin siihen mahdollisuuksia on. Tämän lisäksihän on kehitetty huomattavasti huumausaineiden vastustamiseen kohdistuvaa valistustyötä.

Ed. Vaittinen: Herra puhemies! Kysyn kunnioittavasti:
Onko hallitus miettinyt, miten hoitopaikkoja saataisiin näille epidemian uhreille?

Sosiaali- ja terveysministeri Lahtinen: Herra puhemies! Tätä asiaa ei tämän hallituksen tarvitse miettiä, koska jo edelliset hallitukset ovat antaneet nimenomaan huumausaineneuvottelukunnan tehtäväksi järjestää hoitopaikkoja. Sen lisäksi kaksi keskusvirastoa, lääkintöhallitus ja sosiaalihallitus, ovat asettaneet yhteisen työryhmän, jonka tehtävänä on suunnitella hoitopaikkojen lisäämistä tarkoituksenmukaisella tavalla.

Ed. Vaittinen: Herra puhemies! Kysyn vielä:
Mitä hallitus aikoo tehdä tämän epidemian torjumiseksi, kun uudet voimakkaammat aineet ovat tulleet markkinoille?

Sosiaali- ja terveysministeri Lahtinen: Herra puhemies! Eri asiantuntijapiireistä saatujen tietojen mukaan tällä hetkellä ei ole kysymys epidemiasta, mutta nimenomaan niihin torjuntatoimenpiteisiin, joita ennen kaikkea huumausaineiden leviämisen estämiseksi on mahdollista suorittaa mm. poliisivalvonnan avulla, tullaan ryhtymään ja on ryhdyttykin. Sen lisäksi, kuten sanoin, pyritään muilla nimenomaan sosiaalipoliittisilla ja valistustoimenpiteillä vastustamaan huumausaineiden käytön leviämistä.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ed. Kortesalmen suull. ksm. n:o 334 toimenpiteistä kehitysvammaisten työnsaantivaikeuksien poistamiseksi.

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Tiedustelen kunnioittavasti ministeriltä:
Aikooko hallitus ryhtyä tehostamaan kehitysvammaisten erityis- ja avohuoltoa sekä opetusta heidän työnsaantivaikeuksiensa poistamiseksi?

Sosiaali- ja terveysministeri Lahtinen: Herra puhemies! Kehitysvammaisten huolto on viime vuosina ollut eräs nopeimmin kehittyneistä sosiaalihuollon aloista. Tämä on varsin selvästi ollut nähtävissä niin kehitysvammaisten varsinaisten huoltolaitosten kuin päivähuoltoloidenkin paikkojen lukumäärän kasvuna samoin kuin myös koko kehitysvammahuoltoon

vuosittain käytettävien varojen voimakkaana lisääntymisenä. Myös avohuolto on vuodesta 1969 lähtien, jolloin valtionavun myöntäminenkin tuli mahdolliseksi, nopeasti laajentunut ja laajentumassa.

Eräs keskeisimpiä tehtäviä kehitysvammaisten huollossa on työkyvyn ja työtaidon parantaminen sekä heidän auttamisensa sijoittumaan työelämään. Laitos- ja päivähuoltolapaikkojen lisääntyessä on myös tätä työllistämistehtävää palveleva huolto lisääntynyt. Vaikkakaan toimenpiteet lähinnä käytettävissä olevista resursseista johtuen eivät ole voineet tyydyttää koko tarvetta, nopeaa kehitystä on kuitenkin tapahtunut. Nykyisellään ja lähivuosina painopiste laitosrakentamisessa tullee olemaan nimenomaan työhönsijoitusta palvelevien toimintayksiköiden, kuten työosastojen ja työkotimuotoisten päivähuoltoloiden aikaansaamisessa.

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi kehitysvammalaiksi on kehitysvammakomitean ehdotuksen pohjalta parhaillaan sosiaalihallituksessa valmisteltavana. On todennäköistä, että tämä valmistelutyö saadaan päätökseen vuodenvaihteeseen mennessä, minkä jälkeen asia tulee sosiaali- ja terveysministeriön käsiteltäväksi. Tämän jälkeen koko kehitysvammalaki tulee eduskunnan käsittelyyn. Tämä uusi kehitysvammalaki tulisi antamaan entistä paremmat edellytykset kehitysvammahuollon kaikinpuoliselle kehittämiselle. Tämän lisäksi sosiaalialan erityisopetuskomitea on aivan äskettäin antanut mietintönsä, ja sen ehdotukseen sisältyvät kehitysvammaisten perusopetuksen järjestämisen suuntaviivat. Tämä komitea on tähdentänyt jokapäiväisessä elämässä tarvittavien käytännöllisten valmiuksien oppimisen merkitystä kehitysvammaisten perusopetuksessa. Ammattiopetuksen osalta kehitysvammaisten koulutus on parhaillaan komitean selvitettävänä, ja komitean mietinnön valmistuttua tullaan tätä asiaa kehittämään edelleen.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ed. Procopén suull. ksm. n:o 335 rintamamieseläkkeen vaikutuksesta perheen aikaisempaan eläketurvaan.

Ed. Procopé: Herra puhemies! Pyydän kunnioittaen saada esittää seuraavan suullisen kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä, jottei rintamamieseläkkeen saaminen johtaisi perheen aikaisemman eläketurvan huonontumiseen?

Jag ber att få framställa följande muntliga spörsmål:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidtaga för att frontmannapensionens erläggande inte skall leda till att en familjs tidigare pensionsskydd försämras?

Sosiaali- ja terveysministeri Lahtinen: Herra puhemies! Käsitellessään rintamasotilaseläkehakemuksia kansaneläkelaitos on luonnollisesti samalla joutunut tarkistamaan hakijan puolison tulot. Tällöin on saattanut käydä niin, että puolison tulot ovat olleet suuremmat kuin mitä ne ovat olleet puolison kansaneläkkeen määrää viimeksi vahvistettaessa, minkä vuoksi kansaneläkettä on täytynyt vastaavasti oikaista. Tulojen lisääntyminen on siis tullut vasta nyt kansaneläkelaitoksen tietoon, vaikka puoliso olisi kansaneläkelain mukaan ollut velvollinen oma-aloitteisestikin ilmoittamaan tulojensa lisääntymisestä. Kansaneläkkeen määrän oikaisemista tulojen lisääntymisen perusteella on luonnollisesti pidettävä täysin asiallisena ja oikeudenmukaisena.

Myös rintamasotilaseläkkeen ja kansaneläkkeen tukiosan erilaisista tulokäsitteistä johtuen puolisoiden kokonaiseläke, eli naisen kansaneläke ja miehen rintamasotilaseläke, saattaa miehelle myönnettävän rintamasotilaseläkkeen johdosta tietyillä tuloalueilla eräissä aivan harvoissa poikkeustapauksissa laskea. Tämä johtuu lähinnä naisen eläkkeen tukiosaluokan muutoksesta ja puolison työtulon vähennysoikeuden menettämisestä. Lisäedellytyksenä on yleensä, että naisella on tukiosaa määrättäessä jotain etuoikeutettua tuloa.

Näissä viimeksi mainituissa tapauksissa on eläketurvan huonontuminen estettävissä sillä, että eläkkeeseen oikeutetuilla on oikeus valita se eläke, joka kokonaisuutena on edullisin.

Ed. Procopé: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen seuraavan lisäkysymyksen:

Milloin hallitus aikoo ryhtyä korjaamaan niitä aukkoja, jotka alusta asti ovat sisältyneet rintamamieseläkelakiin?

Sosiaali- ja terveysministeri Lahtinen: Herra puhemies! Mitään aikataulua tällaisesta korjauksesta ei ole vielä tehty siitä syystä, että tämä rintamasotilaseläkelaki on verraten äsket-

täin saatu valmiiksi ja sitä on verraten lyhyen aikaa toimeenpantu. Tässä laissa on kieltämättä epäkohtia ja niitä koskevia selvityksiä kootaan parhaillaan sosiaali- ja terveysministeriössä.

Ed. P r o c o p é: Herra puhemies! Teen vielä seuraavan lisäkysymyksen:

Katsooko hallitus, että rintamamieseläkelain aukkojen korjaaminen on tärkeä ja kiireellinen tehtävä?

Sosiaali- ja terveysministeri L a h t i n e n: Herra puhemies! Luonnollisesti tällaisessakin eduskunnan äskettäin säätämässä laissa olevien epäkohtien korjaaminen on tärkeä ja kiireellinen tehtävä, mutta samanlaisia kiireellisiä tehtäviä on aika paljon. Tämä asia tulee ratkaistavaksi sitä mukaa kuin saadaan riittävästi selvitystä siitä, mitkä tosiasialliset epäkohdat tässä lainsäädännössä ovat.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ed. Vilmin suull. ksm. n:o 336 Rovaniemen maalaiskunnassa olevan Pekkalan lossin liikenteessä pitämisestä.

Ed. V i l m i: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin Rovaniemen maalaiskunnassa olevan Pekkalan lossin liikenteessä pitämiseksi myös ensi kesän aikana?

Liikenneministeri T i m o n e n: Herra puhemies! Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö, eli nykyinen liikenneministeriö, on vahvistanut 8. 10. 1968 Vanttauskosken Juotaksen maantien rakennussuunnitelman, jonka yhteydessä kysymyksessä tarkoitettu Pekkalan lossi Kemijoessa Rovaniemen maalaiskunnassa lakkautettiin yleisenä tienä uuden tien valmistumisen takia. Uusi yhteys valmistui kuluvana syksynä ja Pekkalan lossi poistettiin yleisestä liikenteestä kuluneen purjehduskauden päätyttyä. Mainitusta ministeriön päätöksestä ei ole valitettu, joten se on lainvoimainen ja tieviranomaisten on sitä noudatettava. Näin ollen Pekkalan lossia ei ensi kesän aikana voitane käyttää valtion toimesta liikenteeseen.

Ed. V i l m i: Herra puhemies! Lisäkysymyksenä tiedustelen kunnioittavasti seuraavaa:

Pitääkö herra liikenneministeri Pekkalan lossin liikenteessä pitämiseksi mahdollisena edes sellaista ratkaisua, että lossi muutettaisiin paikallistieluonteiseksi ja pidettäisiin liikenteessä paikallisen asutuksen tarpeen mukaan vain päivisin, jolloin kustannukset olisivat varsin vähäiset?

Liikenneministeri T i m o n e n: Herra puhemies! Liikenneministeriö on ryhtynyt selvittämään niitä toimenpiteitä, miten mahdolliset liikenteelle syntyvät epäkohdat tämän uuden tiesuunnan vuoksi olisivat hoidettavissa. Tämän vuoksi on mm. päätetty, että ko. Pekkalan lossin paikalla pidetään talvisin auki tietä, niin että talviaikana liikenne voi tällä kohdalla käydä tätä jäätietä pitkin. Lisäksi on suunniteltu, että Autin kohdalla, noin kymmenkunta kilometriä Pekkalan lossin yläpuolella, yritettäisiin saada liikenne tapahtumaan ympärivuotiseksi. En pidä mahdottomana myöskään sitä, etteikö kesäkauden liikennettä ko. Pekkalan lossin kohdalla voitaisi suunnitella, mutta kaikki kysymykset on ensin tarkoin suunniteltava, laskettava kustannukset ja tämän jälkeen tehtävä laillisessa järjestyksessä päätös.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ed. Laineen suull. ksm. n:o 338 vähimmäispalkkamääräysten mukaisen palkan maksamisesta.

Ed. L a i n e: Herra puhemies! Valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi esitän kunnioittaen seuraavan kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä työnantajien velvoittamiseksi maksamaan kaikille työkykyisille ja täyttä työpäivää tekeville 18 vuotta täyttäneille harjoittelijoille vähimmäispalkkamääräysten mukainen palkka?

Sosiaali- ja terveysministeri L a h t i n e n: Herra puhemies! UKK-sopimuksen vähimmäispalkkamääräysten soveltaminen harjoittelijoihin on jäänyt riippumaan kullakin alalla solmittujen työ- ja virkaehtosopimusten määräyksistä. Myös järjestäytymättömien työnantajien on noudatettava asianomaisen alan yleisesti katsottavan valtakunnallisen työehtosopimuksen määräyksiä. Esimerkkinä mainittakoon, että myyjiä koskevan työehtosopimuksen mukaan työkykyisen 18 vuotta täyttäneen harjoittelijan vähimmäisansio on UKK-sopimuksen mukaisesti 550 mk kuukaudessa. Ravintoalalla työehtosopimus

määrittelee maksettavaksi UKK-sopimuksen mukaisen palkan aputyöhön otetulle 18 vuotta täyttäneelle vasta-alkajalle, jolla ei ole lainkaan kokemusta alalla.

Harjoittelijain palkkausta koskevia tiedusteluja tekevät niin hyvin työnantajat kuin työntekijätkin. Erimielisyydet, milloin niitä on esiintynyt, on voitu yleensä saada sovinnolla poistetuiksi. Vaikeuksia on lähinnä esiintynyt aloilla, joilla ei ole työehtosopimuksia tai sopimuksista puuttuvat harjoittelijoita koskevat määräykset.

Sosiaali- ja terveysministeriön palveluksessa on 20 tarkastajaa, joiden tehtävänä on työsopimuslain ja sen vähimmäispalkkasäännösten noudattamisen valvonta. Koulutuksen päätyttyä heillä on myös oikeus suorittaa tarkastuskäyntejä työpaikoilla.

Ed. Laine: Herra puhemies! Lisäkysymyksenä pyydän esittää seuraavaa:

Onko hallitus tietoinen siitä, että kunnallisen sopimusvaltuuskunnan toimisto on kunnallis- ja liittohallituksille osoittamissaan ohjeissa edellyttänyt vähimmäispalkkamääräysten ulkopuolelle jätettäviksi eräin poikkeuksien myös muut kuin vajaatyökykyiset harjoittelijat, vaikka he olisivat täyttäneet 18 vuotta?

Sosiaali- ja terveysministeri Lahtinen: Herra puhemies! Hallituksella ei ole ollut mahdollisuuksia valvoa kunnallisen sopimusvaltuuskunnan työtä. Mutta mitä tulee tähän kysymykseen sinänsä, niin asialla on toinenkin puolensa, nimittäin se, että kuntien työpaikkoja ja laitoksia joudutaan käyttämään hyvin paljon sellaisen harjoittelun suorittamiseen, joka on välttämätöntä esimerkiksi johonkin oppilaitokseen pääsemiseksi. Näiden harjoittelupaikkojen järjestäminen on ollut erittäin vaikeata, koska näistä harjoittelijoista ei yleensä edellytetä olevan mitään hyötyä työnantajalle. Jos kovin tiukasti vaaditaan täyden palkan maksamista näille harjoittelijoille, on seurauksena se, että harjoittelupaikkoja ei enää saada.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ed. Laineen suull. ksm. no 339 kuntien oikeuttamisesta saamaan kehitysalueluottoja ja -lainoja.

Ed. Laine: Herra puhemies! Esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä kuntien ja kuntaenemmistöisten yritysten ja laitosten saamiseksi tasavertaiseen asemaan kehitysalueluottoja ja -lainoja myönnettäessä?

Kauppa- ja teollisuusministeri Korhonen: Herra puhemies! Kunnioittavasti vastaan ed. Laineen kysymykseen seuraavaa:

Valtion toimenpiteet kehitysalueiden taloudellisen elämän edistämiseksi on pyritty kohdistamaan uusien työpaikkojen luomiseen teollisuudessa ja palvelu- ym. elinkeinoissa. Tässä tarkoituksessa myös kuntia tuetaan silloin, kun ne rakentavat teollisuushalleja alueellaan toimintaansa aloittavia tai toimintaansa laajentavia yrittäjiä varten. Tämä tuki annetaan korkotuen muodossa, jonka vaikutukset ovat käytännöllisesti katsoen yhtä suuret kuin yrittäjille myönnettävien lainojen korkotuki. Viimemainitun korkotuen ulottaminen koskemaan myös kuntien joko kokonaan tai osittain omistamia tuotantolaitoksia lienee tarkoituksenmukaista silloin, jos kunnallislainsäädäntöä siten uudistetaan, että se muuttuu kuntien omistamaa yritystoimintaa suosivaksi.

Ed. Laine: Herra puhemies! Haluan esittää seuraavan lisäkysymyksen:

Katsooko hallitus, ettei ole tarkoituksenmukaista pyrkiä sellaisiin lainsäädännöllisiin uudistuksiin, jotka tekisivät mahdolliseksi kehitysaluerahaston kautta tapahtuvan esimerkiksi sellaisten matkailua, palvelua, kalanviljelyä ja pienteollisuutta harjoittavien yritysten oikeuttamisen saamaan kehitysalueluottoja ja lainoja, joiden osake-enemmistö on kunnilla?

Kauppa- ja teollisuusministeri Korhonen: Herra puhemies! Tämä liittyy läheisesti kunnallislainsäädäntöön, jossa tällä hetkellä on tiettyjä rajoituksia. Mikäli tässä suhteessa muutosta tapahtuu, silloin tietysti tällainen toiminta ja kehitysalueluotot myöskin tähän tarkoitukseen tulevat harkittaviksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ed. Hetemäen suull. ksm. n:o 340 kansa- ja oppikoulun opettajien jatkokoulutuksen tarkoituksenmukaisuudesta.

Ed. Hetemäki: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti asianomaisen valtioneuvoston

jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Pitääkö hallitus tarkoitustaan vastaavana nykykyistä, vapaalauantaisin tapahtuvaa ja vain monisteitten käyttöön perustuvaa kansa- ja oppikoulujen opettajien jatkokoulutuksen järjestelyä?

Opetusministeri Louekoski: Herra puhemies! Kansanedustaja Hetemäen suulliseen kysymykseen esitän vastauksena kunnioittavasti seuraavaa:

Opettajien täydennyskoulutukseen kuuluvat suunnittelu- ja opintopäivät otettiin käyttöön kuluvana lukuvuonna siirryttäessä viisipäiväiseen kouluviikkoon. Kyseisten päivien määrästä sovittiin virkaehtosopimuksessa, joka tehtiin toisaalta valtiovarainministeriön ja kunnallisen sopimusvaltuuskunnan sekä toisaalta asianomaisia opettajia edustavien virkamiesjärjestöjen kanssa. Sopimuksessa edellytettiin koulupäivien määräksi kansakoululaitoksessa ja oppikouluissa 190 työpäivää, minkä lisäksi opettajilla on velvollisuus näiden koulupäivien ja jo aikaisemmin noudatetun työvelvollisuuden lisäksi osallistua opinto- ja suunnittelutyöhön kolmena päivänä lukuvuodessa. Sopimuksessa ei ollut mainintaa siitä, mihin ajankohtaan lukuvuodessa kyseessä olevien päivien on sijoituttava. Monestakin syystä olisi tarkoituksenmukaista, että ainakin osa päivistä pidettäisiin ennen lukuvuoden koulutyön aloittamista. Käytännössä lähinnä opettajajärjestöjen painostuksesta on useissa tapauksissa kyseiset tilaisuudet sijoitettu koulun työkauteen, jolloin on ainoa mahdollisuus pitää ne lauantaisin. Kyseistä toimintaa on pidettävä niin tärkeänä, ettei sitä voida sijoittaa iltaisin koulutyön päätyttyä tapahtuvaksi. Koska toisaalta kansa- ja oppikoulujen oppilaiden vuotuisten työpäivien määrä alennettiin niin pieneksi kuin se nykyisten opiskelutavoitteiden vallitessa on mahdollista, ei ole tarkoituksenmukainen sellainenkaan ratkaisu, jossa jatkokoulutus sijoitettaisiin koulun työaikaan oppilaiden työaikaa vähentämällä.

Opinto- ja suunnittelupäivien perustamisesta pelkästään monisteiden varaan on todettava, että kouluhallitus on antanut koulutustilaisuuksien ohjelmasta yksityiskohtaiset ohjeet. Mikäli päivät on järjestetty kysymyksessä mainitulla tavalla vain monisteiden varaan, ei tällöin ole noudatettu annettuja ohjeita. Runsas monisteiden käyttö opettajien opintopäivillä johtunee siitä, että lauantaipäiviksi saattaa olla vaikea saada luennoitsijoita.

Ed. Hetemäki: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti ensimmäisen lisäkysymyksen:

Mitkä ovat annetut ohjeet, herra opetusministeri?

Opetusministeri Louekoski: Herra puhemies! Ohjeet on annettu lääninhallituksille, kansakoululautakunnille ja eräille muille instansseille 22. 5. menneellä ohjekirjeellä. Tässä kirjeessä on kiinnitetty huomiota kuuteen eri seikkaan, joista ensimmäinen koskee opettajien työpäiviä, ja jossa sanotaan, että koulutus on sijoitettava työaikaan. Toiseksi kiinnitetään huomiota siihen, että nämä tilaisuudet on järjestettävä koulujen tiloissa. Kolmanneksi, että ne on järjestettävä alueittain, ja että kurssien suuruus voi olla enintään 50 henkeä, jotta opetus olisi tehokasta. Eräitä muita yksityiskohtaisia määräyksiä kursseista on myös annettu.

Ed. Hetemäki: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti toisen lisäkysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin, herra ministeri, aiotte ryhtyä, että opettajien jatkokoulutusta ei vastaisuudessa hoidettaisi monisteiden varassa?

Opetusministeri Louekoski: Herra puhemies! Ilmeisesti kouluhallituksen ohjeita on valvottava tarkemmin ja toisaalta on opettajajärjestöjen kanssa sekä valtiovarainministeriön kanssa pyrittävä saamaan aikaan sellainen käytäntö, että luennoitsijoitten käyttö on mahdollista myös lauantaina.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ed. Fribergin suull. ksm. n:o 341 äänioikeutettujen vankien äänestysmahdollisuuden turvaamisesta.

Ed. Friberg: Herra puhemies! Esitän hallituksen asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Aikooko hallitus turvata äänioikeutettujen vankien äänestysmahdollisuuden käytännössä seuraavissa valtiollisissa vaaleissa?

Herr talman! Ett spörsmål att besvaras av vederbörande medlem av statsrådet.

Avser regeringen i praktiken att trygga de röstberättigade fångarnas möjlighet att rösta i följande politiska val?

Oikeusministeri Lång: Herra puhemies! Vastauksena ed. Fribergin esittämään suulliseen kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Voimassaolevan vaalilain 63 ja 64 §:ien mukaan sairaalassa, kunnalliskodissa, vanhainkodissa ja sairaskodissa on järjestettävä ennakkoäänestys. Monet syyt puoltavat kuitenkin ennakkoäänestyspaikkoina olevien laitosten piirin laajentamista. Vaali- ja puoluelainsäädännön tarkistamiskomitea onkin 14 päivänä lokakuuta 1971 päivätyssä mietinnössään ehdottanut, että myös sellainen äänioikeutettu henkilö, joka on hoidettavana invalidihuoltolaissa tarkoitetussa erityishuoltolaitoksessa tai otettu työlaitokseen, päihdeaineiden väärinkäyttäjien huoltolaan tai rangaistuslaitokseen, saisi äänestää ennakolta. Ehdotuksen mukaan ennakkoäänestyspaikka olisi siis järjestettävä kaikkiin vankiloihin.

Sen johdosta, että vain kolme päivää edellä mainitun mietinnön jättämisen jälkeen annetulla tasavallan presidentin avoimella kirjeellä ja käskyllä määrättiin uudet kansanedustajain vaalit toimitettavaksi tammikuun 2 ja 3 päivänä, oikeusministeriössä on katsottu, ettei parhaillaan lausuntomenettelyn kohteena olevassa komiteanmietinnössä ehdotettuja, vaalilainsäädännön kehittämisen kannalta sinänsä tarpeellisia uudistuksia tosiasiallisesti enää ehditä lainsäädännössä ja käytännössä toteuttaa ennen näitä hajotusvaaleja. Hallituksen tarkoituksena on, että komitean tekemien ehdotusten pohjalta laadittu esitys annetaan uudelle eduskunnalle heti sen kokoontuessa.

Ed. Friberg: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen seuraavan lisäkysymyksen:

Onko hallitus hankkinut esim. oikeuskanslerin tulkinnan siitä, että olisi suoranaisesti lain vastaista järjestää vangeille vaalikuljetus yleisille äänestyspaikoille, vaaliloma tai mahdollisuus äänestää vankilassa, koska lain henki ilmeisesti edellyttäisi tällaista toimenpidettä?

Oikeusministeri Lång: Herra puhemies! Lain henki ei nähtävästi edellytä tällaista toimenpidettä, koska eristysvankilaa ei ole mainittu ennakkoäänestyspaikkana.

Mitä tulee mahdollisuuteen siirtää vankeja vankilan ulkopuolelle, niin ne perusteet, joiden nojalla tällaiseen toimenpiteeseen voidaan ryhtyä, on ilmoitettu rangaistuksen täytäntöönpanoasetuksessa. Siinä mm. on mahdollistettu ns. poistumislupa. Poistumislupa voidaan myöntää tärkeästä henkilökohtaisesta ja sosiaalisesta syystä. Ei ole ollut missään yhteydessä puhetta siitä, että tällainen poistumislupa liitettäisiin vaalien toimittamiseen. En pidä käytännössä kovin tarkoituksenmukaisenakaan, että ryhdyttäisiin käyttämään ns. lomalainsäädäntöä tähän tarkoitukseen.

Ed. Friberg: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen seuraavan lisäkysymyksen:

Katsooko hallitus todella, että vangin mahdollisuus osallistua äänestykseen ei ole vangin kannalta tärkein mahdollinen henkilökohtainen syy?

Oikeusministeri Lång: Herra puhemies! Kysymystä ei ole koskaan asetettu tällä tavalla. Kysymys on lähinnä nyt voimassa olevan vaalilain täytäntöönpanosta, jota ei tietenkään voida arvioida sen mukaan, mitenkä korkeasti arvostetaan vaalioikeutta. Minäkin olen sitä mieltä, että äänestysoikeus on hyvin tärkeä kansalaisen oikeus. Kuitenkin vaalilainsäädännön täytäntöönpanoon liittyvät käytännölliset seikat ovat sanelleet nämä päätökset.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ed. Stenbäckin suull. ksm. n:o 342 eräiden alueiden liittämisestä Helsingin kaupunkiin.

Ed. Stenbäck: Herr talman! Jag bet att till vederbörande medlem av statsrådet få ställa följande muntliga fråga:

Har regeringen för avsikt att verkställa en inkorporering av vissa områden, vilka nu tillhör Esbo köping, Helsinge och Sibbo kommuner, med Helsingfors stad?

Herra puhemies! Kysyin siis kunnioittaen hallituksen asianomaiselta ministeriltä:

Onko hallituksen aikomuksena toteuttaa eräiden nyt Espoon kauppalaan, Helsingin maalaiskuntaan ja Sipoon kuntaan kuuluvien alueiden liittäminen Helsingin kaupunkiin?

Sisäasiainministeri Tuominen: Herra puhemies! Kansanedustaja Stenbäckin kysymykseen vastaan kunnioittaen seuraavaa:

Kysymyksessä tarkoitettujen rajoitettujen aluejärjestelyjen tarvetta ja mahdollisuuksia tut-

kimaan määrätyn selvitysmiehen ehdotus asiasta on vasta alustava. Asia kytkeytyy kysymykseen asianomaisten kuntien erinäisten yhteisten tehtävien hoidon järjestämisestä ehdotetun seutukuntahallinnon muodossa tai muulla tavoin. Tämänkin kysymyksen käsittely on vielä kesken. Näin ollen ei ajallisesti olisi ilmeisestikään edellytyksiä näiden asioiden ratkaisemiseen tämän hallituksen toimesta. Sitä paitsi asiat ovat sen laatuisia, että ne on jätettävä seuraavan hallituksen ratkaistaviksi.

Asia on loppuun käsitelty.

P u h e m i e s: Päiväjärjestyksen 14)—30) asia siirretään seuraavaan istuntoon, jossa käsitellään suullisia kysymyksiä.

P u h e m i e s: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.43.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

102. Perjantaina 19 p. marraskuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Siv.

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi sotaväen rikoslain sekä sotatuomioistuimista ja oikeudenkäynnistä niissä annetun lain muuttamisesta 2817

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 122; toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 94 (1970 vp.); lak.al. n:ot 31 ja 32 (1970 vp.) sekä 169.

2) Ehdotus laiksi kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain muuttamisesta 2828

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 123; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 12; hallituksen esitys n:o 72.

3) Ehdotukset laeiksi yrittäjien eläkelain 9 ja 13 §:n sekä maatalousyrittäjäjien eläkelain 10 §:n muuttamisesta ... 2834

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 124; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 14; hallituksen esitys n:o 140; lak.al. n:ot 326 ja 327 (1970 vp.); toiv.al. n:ot 1419, 1514, 1576, 1581, 1671 ja 1764 (1970 vp.) sekä 739 ja 774.

4) Ehdotus laiksi talonmiesten työaikalain 19 §:n muuttamisesta 2836

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 125; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 15; hallituksen esitys n:o 136.

5) Ehdotus laiksi valtion viljavarastosta annetun lain voimassaolon jatkamisesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 126; maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 31; hallituksen esitys n:o 173.

6) Ehdotukset työllisyyslaiksi 2849

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 127; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 18; hallituksen esitys n:o 94; lak.al. n:ot 283, 284, 285 ja 289 (1970 vp.) sekä 158, 193, 194 ja 195; toiv.al. n:ot 1476, 1482, 1499, 1583, 1610, 1623, 1656, 1667, 1693 ja 1710 (1970 vp.) sekä 595, 650 ja 717.

Ensimmäinen käsittely:

7) Ehdotus laiksi vaalien tuloksen vahvistamisen ajankohdasta 2 ja 3 päivänä tammikuuta 1972 toimitettavissa kansanedustajain vaaleissa 2836

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 20; hallituksen esitys n:o 180.

8) Ehdotus talletusten veronhuojennuslaiksi 2842

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 53; hallituksen esitys n:o 147.

9) Ehdotus laiksi obligaatiolainojen veronhuojennuksista annetun lain muuttamisesta 2844

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 54; hallituksen esitys n:o 148.

10) Ehdotus laiksi eräistä omaisuuden luovutuksista saadun voiton väliaikaisesta verovapaudesta annetun lain muuttamisesta 2845

Siv.

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55; hallituksen esitys n:o 151.

11) Ehdotus laiksi kaivosteollisuuden investointivarauksista annetun lain muuttamisesta 2845

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56; hallituksen esitys n:o 166.

12) Ehdotukset laeiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta, eräiden tapaturmakorvausten sitomisesta palkkatasoon ja tapaturmavakuutuslaissa säädettyjen markkamäärien korottamisesta annetun lain kumoamisesta ..... „

Asiakirjat: Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 16; hallituksen esitys n:o 139.

13) Ehdotus laiksi eräiden liikennevahingonkorvausten sitomisesta palkkatasoon 2847

Asiakirjat: Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 17; hallituksen esitys n:o 141.

Ainoa käsittely:

14) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1970 .. „

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 19; mainittu kertomus.

15) Ehdotus Rikkihappo Oy:n lainojen valtion takauksista ..... „

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 52; hallituksen esitys n:o 164.

Pöydällepanoa varten esitellään:

16) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 21 hallituksen esityksen johdosta laiksi huoneenvuokrien sovittelusta Helsingin kaupungissa ja eräissä muissa kunnissa annetun lain muuttamisesta 2848

17) Lakivaliokunnan mietintö n:o 20 hallituksen esityksen johdosta laiksi asianosaisia ja eräiden asioiden käsittelyjärjestystä koskevien oikeudenkäymiskaaren säännösten muuttamisesta ..... „

Siv.

18) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 17 hallituksen esityksen johdosta Sosialistisen Neuvostotasavaltojen Liiton kanssa tullikysymyksistä tehdyn sopimuksen muutosten hyväksymisestä 2848

19) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 18 hallituksen esityksen johdosta laiksi Euroopan vapaakauppaliiton perustamista koskevan konvention sekä Suomen Tasavallan ja Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden välisen sopimussuhteen luomista tarkoittavan sopimuksen nojalla tehtyjen eräiden maataloustuotteiden tulli- ja tuontimaksukohtelua koskevien päätösten hyväksymisestä sovellettaviksi Suomen ja Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden välisissä suhteissa ..... „

20) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 19 hallituksen esityksen johdosta Sosialistisen Neuvostotasavaltain Liiton kanssa sovittujen eräiden tavaroiden tullikohtelua koskevien määräysten hyväksymisestä ..... „

21) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 57 hallituksen esityksen johdosta laeiksi investointirahastoista annetun lain ja suhdannetalletusten käyttämisestä taloudellista kasvua ja ympäristönsuojelua edistävien toimenpiteiden suorittamiseen annetun lain muuttamisesta ..... „

22) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 58 hallituksen esityksen johdosta laiksi eräistä palkkatuloista verotuksessa tehtävistä vähennyksistä annetun lain muuttamisesta ..... „

23) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 59 hallituksen esityksen johdosta laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta ..... „

24) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 60 hallituksen esityksen johdosta laiksi tonttien vaihdosta valtion ja Joensuun kaupungin välillä ..... „

25) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 61 hallituksen esityksen johdosta laiksi merentutkimuslaitoksesta ..... „

26) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62 hallituksen esityksen johdosta laiksi valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta ..... „

Siv.

27) Talousvaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksen johdosta laiksi vähittäiskaupan liikeajasta annetun lain muuttamisesta 2848

28) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksen johdosta laiksi Valtion ammattikoulukodin lakkauttamisesta ..... „

29) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 14 hallituksen esityksen johdosta laiksi Etelä-Hämeen keskusammattikoulun luovuttamisesta Hämeenlinnan seudun ammattikoulun kuntainliitolle 2849

30) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksen johdosta laiksi Heinolan kurssikeskuksesta ..... „

31) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 32 hallituksen esityksen johdosta laiksi kotimaisen sokerintuotannon turvaamisesta ..... „

32) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 19 hallituksen esityksen johdosta laiksi lapsiperheiden asumistuesta annetun lain muuttamisesta ..... „

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Virolainen.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Ahonen, Eskman, Kalavainen, Knuuti, Käkelä, Lillqvist, L. Linna, Männistö, Nikkilä, Pohjonen, Sinkkonen, Suksi, Särkkä, Tiilikainen ja Voutilainen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän päivän istunnoista sairauden vuoksi edustajat L. Linna ja Särkkä sekä yksityisasiain takia edustajat Ahonen, Huurtamo, Kalavainen, Käkelä, Lillqvist, Nikkilä, Tiilikainen ja Voutilainen sekä tämän kuun 30 päivään sairauden vuoksi lääkärintodistuksen perusteella ed. Männistö.

Valtiontilintarkastajat vuodeksi 1972.

Ensimmäinen varapuhemies: Luetaan valtiontilintarkastajain vaalia koskeva eduskunnan valitsijamiesten kirjelmä.

Sihteeri lukee:

"Eduskunnan valitsijamiehet
19 päivänä marraskuuta 1971.
N:o 12.

Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet täten kunnioittavasti saattavat Eduskunnan tietoon, että he hallitusmuodon 71 §:n mukaisesti ovat valinneet valtiontilintarkastajiksi ja heidän henkilökohtaisiksi varamiehikseen vuodeksi 1972 seuraavat henkilöt:

varsinaiseksi valtiontilintarkastajaksi kansanedustaja Uljas Mäkelä ja hänen varamiehekseen kansanedustaja Urho Knuuti,

varsinaiseksi valtiontilintarkastajaksi kunnallisneuvos Tahvo Rönkkö ja hänen varamiehekseen kunnallisneuvos J. E. Partanen,

varsinaiseksi valtiontilintarkastajaksi valtiotieteen maisteri Kyösti Seppänen ja hänen varamiehekseen taloudenhoitaja Sulo Nurmi,

varsinaiseksi valtiontilintarkastajaksi kansanedustaja Ragnar Granvik sekä hänen varamiehekseen kauppatieteen lisensiaatti Risto Järvinen sekä

varsinaiseksi valtiontilintarkastajaksi kansanedustaja Esko Koppanen ja hänen varamiehekseen kansanedustaja Antero Salmenkivi.

Valitsijamiesten puolesta:

Timo Mäki.
Reino Breilin."

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunta päättänee ilmoittaa vaalista hallitukselle.

Hyväksytään.

Suomen Pankin vuoden 1971 tilintarkastajat.

Ensimmäinen varapuhemies: Luetaan Suomen Pankin tilintarkastajain vaalia koskeva valitsijamiesten kirjelmä.

Sihteeri lukee:

"Eduskunnan valitsijamiehet
19 päivänä marraskuuta 1971.
N:o 13.

Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet täten kunnioittavasti saattavat Eduskunnan tietoon, että he ovat valinneet valtiopäiväjärjestyksen 83 §:n 5 momentin mukaisesti Suomen Pankin vuoden 1971 tilintarkastajiksi ja heidän varamiehikseen seuraavat henkilöt:

Varsinaiset tilintarkastajat:

kansanedustaja Väinö Vilponiemi, kunnallisneuvos Yrjö Sinkkonen, järjestösihteeri Erkki Kivimäki, varatuomari Pekka Pesola sekä kansanedustaja Erkki Hara.

Varatilintarkastajat:

kansanedustaja Väinö Turunen, kansanedustaja Paavo Niinikoski, varatuomari Aarno Aitamurto, kansanedustaja Henrik Westerlund sekä kansanedustaja Sami Suominen.

Valitsijamiesten puolesta:

Timo Mäki.
Reino Breilin."

Eduskunnan tilintarkastajat vuodeksi 1972.

Ensimmäinen varapuhemies: Luetaan eduskunnan tilintarkastajien vaalia koskeva valitsijamiesten kirjelmä.

Sihteeri lukee:

"Eduskunnan valitsijamiehet
19 päivänä marraskuuta 1971.
N:o 14.

Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet täten kunnioittavasti saattavat Eduskunnan tietoon, että he eduskunnan tilisäännön 24 §:n 1 momentin mukaisesti ovat valinneet eduskunnan tilintarkastajiksi vuodeksi 1972 seuraavat henkilöt:

varsinaiseksi eduskunnan tilintarkastajaksi kansanedustaja Akseli Rodén ja hänen varamiehekseen kansanedustaja Georg Ehrnrooth,

varsinaiseksi eduskunnan tilintarkastajaksi kansanedustaja Matti Maijala ja hänen varamiehekseen kansanedustaja Seppo Westerlund sekä

varsinaiseksi eduskunnan tilintarkastajaksi kansanedustaja Pekka Salla sekä hänen varamiehekseen kansanedustaja Aslak Aas.

Valitsijamiesten puolesta:

Timo Mäki.
Reino Breilin."

Uusi hallituksen esitys.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan marraskuun 12 päivältä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 197, joka nyt on edustajille jaettu.

Hallituksen esityksen n:o 176 peruuttaminen.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle on tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan marraskuun 16 päivältä saapunut samalle päivälle päivätty, edustajille nyt jaettu hallituksen kirjelmä, jolla peruutetaan eduskunnalle annettu hallituksen esitys n:o 176 laiksi sairausvakuutuslain 16 ja 76 §:n muuttamisesta.

Työjärjestyksen 54 §:n mukaan on peruutuksen tapahtuessa asian käsittely keskeytettävä sillä asteella, millä se silloin on.

Peruutus annettaneen tiedoksi sosiaalivaliokunnalle, jonka valmisteltavana puheena oleva esitys on.

Kirjallisia kysymyksiä ja niihin annettuja vastauksia.

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet kauppa- ja teollisuusministeri Korhosen vastaus ed. Lehmosen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 222 asuntotaajamien pesulaliikkeiden saattamisesta Kehitysaluerahaston myöntämän rahoitustuen piiriin, valtiovarainministeri Hetemäen vastaus ed. Honkosen kirjalliseen kysymykseen n:o 223 soittimiin kohdistuvan liikevaihtoveron lisäveron poistamisesta, liikenneministeri Timosen vastaus ed. Vaittisen kirjalliseen kysymykseen n:o 225 Hammaslahden tieyhteyksien parantamisesta, oikeusministeri Långin vastaus ed. Koskisen kirjalliseen kysymykseen n:o 231 rakennusliike Peruskiila Oy:n menettelystä asunnonostajia kohtaan sekä sosiaali- ja terveysministeri Lahtisen vastaus ed. Linkolan ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 242 ihmisen kuolinhetken määrittelystä.

Nämä kysymykset on nyt vastauksineen painettuna jaettu edustajille ja otetaan valtiopäiväasiakirjoihin.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan asiasta ei sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi sotaväen rikoslain sekä sotatuomioistuimista ja oikeudenkäynnistä niissä annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 122 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä toisen lakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 94 (1970 vp.) sekä lak.al. n:ot 31 ja 32 (1970 vp.) ja 169, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 122. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Sotaväen rikoslain sekä sotatuomioistuimista ja oikeudenkäynnistä niissä annetun lain muuttamisesta käytiin varsin pitkä ja perusteellinen keskustelu toisessa lakivaliokunnassa keväällä. Hallituksen esitykseen todettiin monilta osin tarvittavan muutoksia. Vaikka esityksen perusteluissa lausuttiin pyrittävän havaittujen epäkohtien poistamiseen, niin valiokunta kuitenkin poisti yksimielisesti sinne vielä jääneitä ilmeisiä epäkohtia. Kuolemanrangaistuksen poistaminen valiokuntakäsittelyssä osoittautui kuitenkin ylivoimaiseksi, vaikka monet asiantuntijoista, mm. Varusmiesliiton edustaja, olivat vasemmistolaisten kansanedustajien lisäksi sitä esittäneet. Äänestyksen jälkeen valiokunnan kanta jäi arvan varaan, ja arvan ratkaistessa sen oikeiston edustajien hyväksi jäi kuolemanrangaistus valiokunnan mietintöön hallituksen esityksen mukaisesti. Suuri valiokunta on kuitenkin nyt ottanut edistyksellisemmän kannan ja esittää kuolemanrangaistusta poistettavaksi sotaväen rikoslaista. Tälläkään korjauksella ja niillä monilla muutoksilla, joita alkuperäiseen hallituksen esitykseen on saatu, ei laki suinkaan uudistettunakaan ole kehityksen vaatimusten tasolla, vaan siihen jää edelleen useita vakavia puutteita, jotka olisi korjattava.

Vieläpä aikaisemmasta lainsäädännöstä ankarammaksi muodostuu nyt hyväksyttävänä oleva esitys 3 §:n 7 momentin kohdalla. Tämän mukaan siviilissä arestirangaistusta kärsimään joutunut olisi sotaväen rikoslain alainen. Aikaisempi käytäntö on valitustapauksissa ollut se, että sotaylioikeus muuttaa kotiutuneen arestirangaistuksen yleensä sakoksi. Tämä on oikeusopillisesti onnistuneempi ratkaisu myös Varusmiesliiton lausunnon mukaan, koska vapaudenriistoja ei tällöin tarpeettomasti lisätä. Lakiesitys kuitenkin muutti nykyisen käytännön ankarammaksi eikä siis merkinnyt edistystä. Nyt kirjataan lakiin se käytäntö, jota on jo toteutettu jonkin aikaa. Tästä kohdasta puhuttiin runsaasti toisessa lakivaliokunnassa, käännettiin ja väännettiin ja lopuksi saatiin aikaan huono ratkaisu. Arestirangaistusta suorittavat ovat nyt siis sotaväen rikoslain alaisia ja kuitenkin he ovat selvästi siviilihenkilöitä. Jos siis arestilainen rikkoo sotaväen järjestyssääntöjä tai sotaväen rikoslakia, mikä on erittäin helppoa, hän saa uuden arestirangaistuksen. Kansandemokraattien aloitteessa esitetään tämä kohta poistettavaksi. Nykyisen käytännön mukaan jonkin kuukauden kuluttua armeijasta vapautumisen jälkeen määrätään sotaväessä tuomion saanut vankilaan kärsimään hänelle esim. alkoholiin

liittyvästä syytöksestä aiheutunutta rangaistusta. Työpaikastaan näin vankilaan joutunut nuori mies menettää usein myös työpaikkansa ja tulee leimatuksi. Eikä voida ajatella, että tämänlaatuinen vapaudenriisto olisi kasvattava toimenpide. Monelta kohdin uudistusta kaipaava lainsäädäntömme ei vastaa edes kansainvälisissä sopimuksissa hyväksyttyjä periaatteita.

Sotaväen rikoslain uudistuksen yhteydessä saatiin valiokuntakäsittelyssä myös todeta, miten innokkaasti oikeiston taholta halutaan säilyttää kuolemanrangaistus edelleen. Samalla taholla oltiin myös 3 §:n 5 momentin poistamista vastaan ja pyrittiin säilyttämään lausuma "laillisen yhteiskuntajärjestyksen turvaamista tarkoittavien suojeluskuntien" säilyttämisestä kyseisessä lainkohdassa. Tähän asiaan palattiin kuitenkin useita kertoja, ja vihdoin päästiin yksimielisyyteen, eli tämän jo Pariisin rauhansopimuksen edellyttämän korjauksen aikaansaamiseen poistamalla suojeluskunnat lainsäädännöstä eli sotaväen rikoslain 3 §:n 5 momentista.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Varusmiesten kannalta maamme armeijassa olevat epäkohdat ovat erittäin suuret. Tällä hetkellä meillä on käsiteltävänä täällä sotaväen rikoslain muuttaminen eräiltä pieniltä osiltaan, mutta se pelkästään ei tietenkään kokonaisuutta ja epäkohtien suurta summaa juuri miksikään muuta.

Ehkä suurin epäkohta, mikä meidän varusmiespalveluksessamme esiintyy, on täydellinen demokratian puute. Armeijassa vallitsee selvä luokkalaki, jossa upseerit ovat upseereita, aliupseerit aliupseereita ja varusmiehet eivät juuri mitään. Myös on todettava, että sensuuri vallitsee armeijamme piirissä huolestuttavan suuressa mittakaavassa. Siitä ei paljon puhuta, mutta jokainen oppilaskunta ja monet muutkin yhdistykset, jotka armeijan piirissä joutuvat toimimaan, toteavat tämän kaikessa julkaisutoiminnassaan ja kaikkia tilaisuuksia järjestäessään.

Olivat varmasti melkoinen shokki useille armeijamme johtomiehille ne puheenvuorot, joita viime kesänä puolustusministeri käytti sekä myöskin Lahdessa pidetyssä juhlassa armeijan oma edustaja. Nämä molemmat vaikutusvaltaiset henkilöt vaativat selvästi demokratiaa armeijaan, sen voimakasta lisäämistä nykyisestä. Nähdäkseni varusmiehen kannalta olisi erittäin paikallaan, että maahammekin perustettaisiin ns. varusmiesvaltiopäivät, joissa voitaisiin tutkia niitä käytännön ongelmia ja epäkohtia, joita asepalvelukseen nykyään meillä sisältyy.

Tällä hetkellähän hallitus on asettanut toimikunnan, joka tutkii varusmiesten rangaistuksia. Tässä toimikunnassa on edustettuna lähinnä armeijan johto, eräät muut intressiryhmät, mutta varusmiehiä siellä edustaa ainoastaan yksi ainoa Varusmiesliiton edustaja. Varsinaista varusmiestä ei tässä toimikunnassa ole yhtään kappaletta. Tässä on menty minusta täysin epädemokraattiseen toimikuntaan, joka ei käsittääkseni pysty missään tapauksessa mitään tarvittavista muutosesityksistä esittämään, koska siellä varsinaisten asianosaisten panos puuttuu. Tämän toimikunnan toimiala pitäisi myöskin laajentaa monin verroin käsittämään kaikki ne epäkohdat, joita asepalvelukseen liittyy, eikä pelkästään rangaistuksia, jotka loppujen lopuksi koskevat vain pientä osaa meidän asevelvollisistamme.

Tähän demokratian puutteeseen liittyy suurelta osalta myöskin varusmiesten erittäin suuri oikeusturvattomuus. Tänä päivänä meillä vallitsee armeijassa lähes täydellinen mielivalta tai sanoisinko suorastaan anarkia sen suhteen, miten varusmiehiä kohdellaan, miten heitä rangaistaan. Järjestysrangaistukset, jotka annetaan esimiesten toimesta, eivät ole kontrolloitavissa, ja jokainen esimies voi tulkita lakia oman hyvän tai huonon tahtonsa mukaan. Valitusmahdollisuutta ei varusmiehellä ole olemassakaan. Hänen ainut mahdollisuutensa puuttua saamaansa rangaistukseen on kantelun tekeminen ylemmälle esimiehelle taikka eduskunnan oikeusasiamiehelle. Kuitenkin kummatkin näistä kantelumuodoista ovat rangaistusuhan alaisia. Mikäli todetaan, että kantelu oli aiheeton, tällöin varusmiehelle seuraa automaattisesti rangaistus. Pelkästään tämä rangaistuksen pelko aiheuttaa sen, että varusmiehet eivät uskalla kanteluita tehdä usein selvästi lainvastaisista rangaistuksista ja muusta menettelystä.

Oikeusturvaan liittyy tietysti tämäkin muutosesitys, mutta kuten totesin, tämä muutosesitys sinänsä ei tule käytännössä merkitsemään yhtään mitään normaalin varusmiehen palvelukseen. Tänä päivänäkin nimittäin on tilanne se, että sotaoikeudet eivät ole tulkinneet lakia niin, että kovin ankaria rangaistuksia olisi varusmiehille ylipäänsä missään tapauksissa määrätty. Itse asiassa sotaoikeus laskee tänä päivänä suurimman osan syytetyistä kokonaan ilman rangaistusta taikka vain sakoilla pois oikeudesta. Näin niissäkin tapauksissa, joissa syyte-

vaatimukset ovat olleet useita vuosia vankeutta. Nämäkin lähes säännön mukaan päätyvät vain sakkoihin. Käytännössä suurin ongelma onkin nimenomaan oikeuden siinä kohdassa, mitä varusmiesten esimiehet, upseerit, voivat järjestysrangaistuksina ja rangaistuksen luontoisina heille määrätä.

Näitten lähinnä lain käyttöön ja yleiseen toimintaan liittyvien epäkohtien lisäksi armeijassamme varusmiehen kannalta esiintyy myös lukematon määrä muita epäkohtia. Ajatellaanpa vaikka terveydenhoitoa. Pahimmillaan se on tänä päivänä sitä, että jos varusmies uskaltautuu lähtemään lääkärin vastaanotolle, siitä on automaattisena seurauksena rangaistus tai rangaistuksen luontoinen toimenpide. Näin täysin siitä riippumatta, oliko varusmies sairas vai terve. Myöskin on todettava, että yksiköitten päälliköt tänä päivänä hyvin laajalti käyttävät oikeuttaan toimia kuin lääkärit elikkä karsivat mielivaltaisesti varusmiehiä, jotka ovat pyytäneet päästä lääkärin vastaanotolle. Seuraukset tästä ovatkin olleet hyvin lukuisissa tapauksissa peräti vaikeat. Henkilökohtaisessa kokemuksessanikin tovereitteni kohdalla on sattunut, että tämmöisestä on ollut seurauksena varusmiehen joutuminen metsään sotaharjoitukseen ja siellä taudin vakava puhkeaminen, josta on ollut seurauksena, että varusmies on joutunut sairaalaan pariksikin viikoksi. Mikäli varusmies olisi saanut mennä vastaanotolle silloin, kun hän itse halusi, tämä tauti olisi voitu ehkäistä ennakolta.

Myös yleisesti ajankäyttöön armeijassa minusta olisi kovasti kritiikkiä kohdistettava. Tänä päivänä suuri osa koko varusmiespalveluksesta on epämääräistä touhuamista, seisoskelua, ylipäänsä sellaista toimintaa, joka ei millään tavalla edistä varusmiehen sotilaallisia taipumuksia eikä hiukankaan vertaa lisää hänen maanpuolustushenkeään. Tänä päivänä onkin todettavissa armeijan omienkin tutkimusten mukaan se, että varusmiespalveluksen aikana maanpuolustushenki varusmiehillä romahtaa. Minusta se osoittaa, että meillä varusmiesten koulutuksessa on aika paljon mätää, kun se tässä toisessa tärkeässä tavoitteessaan elikkä maanpuolustushengen luomisessa näin täydellisesti epäonnistuu. Tätä asiaa pitäisi välittömästi ryhtyä selvittämään ja niin, että selvittämisessä olisivat kaikki osapuolet edustettuina, siis myöskin varusmiehet.

Käytännössä on mielestäni täysin selvää, että jos maassamme varusmiesaikaa lyhennettäisiin kahdella kuukaudella kaikilta varusmiehiltä, niin siitä käytännössä olisi seurauksena sotilaskoulutuksen tehostuminen ja myöskin varusmiesten suhtautumisen muuttuminen myönteisemmäksi eli tämän maanpuolustushengen kasvaminen nykyisestään.

Mitä sitten tulee itse tähän lakiin, niin olemme varmasti kaikki yhtä mieltä siitä, että ainut todellinen korjaus sotaväen rikoslakiin olisi täydellinen kokonaisuudistus. Pikku muutoksilla ei käytännössä päästä juuri mihinkään. Tällöin pitäisi myöskin päästä siihen, että varusmiehet rauhan aikana palvellessaan ovat yleisen rikoslain alaisia. Varsinaista sotaväen rikoslakia sovellettaisiin ainoastaan sodan ja kriisitilanteen aikana.

Kun nimenomaan käsillä olevaa pientä muutosta aikoinaan valiokunnassa käsiteltiin, silloin siihen jäi kuolemanrangaistuksen mahdollisuus myöskin rauhan aikana, ja äänet tällöin menivät tasan; arpa oli kuolemantuomion puolesta.

Onkin mielenkiintoista havaita sellainen seikka, että kuolemantuomiota useissa maissa pidetään aivan normaalina ja ainakin oikeutettuna rangaistusmuotona ja että meilläkin tässä tapauksessa valiokunnan jäsenistä puolet oli sitä mieltä, että kuolemanrangaistus tulisi säilyttää. Kun kuolemanrangaistusta verrataan esim. siihen, että rangaistukseksi tuomitulta puhkaistaisiin silmät, niin tätä pidetään täysin kauhistuttavana, pöyristyttävänä ja käytännössä täysin mahdottomana rangaistusmuotona. Kuitenkin tosiasiassa silmien puhkaiseminen on huomattavasti lievempi rangaistusmuoto kuin kuolemanrangaistus. Kuolemanrangaistus on täydellisen lopullinen, siihen ei voi edes myöhemmin minkäänlaista lievitystä eikä hyvitystä antaa siinäkään tapauksessa, että jäljestä päin todettaisiin, että tuomio olikin väärä. Onneksi on nyt käynyt niin, että suuressa valiokunnassa kuolemanrangaistuspykälä on muutettu ja kuolemanrangaistus tästä poistettu. Tämä on juuri se asia, jota SMP myös aikaisemmin valiokunnassa ajoi.

Sen sijaan sotaväen rikoslain 143 § on jäänyt korjaamatta. Kahdessa kolmesta valiokunnan vastalauseesta on puututtu tähän 143 §:n. SMP:n mielestä siihen tulee puuttua, ja lähinnä ne ongelmat, jotka siinä tulisi korjata, ovat seuraavat:

Alkoholiin tulee mielestämme verrata huumausaineet ja muut niihin verrattavat päihteet. Onhan aika omituista, että yhden olutpullon juonutta varusmiestä rangaistaan, mutta toista, joka on morfiinihumalassa, ei rangaista eikä an-

neta mitään muitakaan ojennuksia. Tähän tarvitaan korjaus (Ed. Vennamo: Oikein!).

Toinen kohta, johon tarvitaan korjaus, on sotilaan rangaistavuus hänen esiintyessään humaltuneena muualla kuin varuskunta-alueella. Tähän kohtaan tulemme tarvittavan lievennysesityksen tekemään, kuten tuohon edelliseenkin, tämän lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä. On kai oikeudenmukaista se, että varsinaisen varusmiespalvelun ulkopuolella silloin, kun ei myöskään esiinnytä varusmiehen tunnusmerkeissä, varusmiehillä on samat oikeudet siviilielämässä kuin siviili-ihmisillä.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Olen muutaman kerran koettanut täällä kerrata niitä sanoja, joita hallitus tätä esitystä antaessaan esitti. Hallitus toimi aikaisemman valiokunnan mietinnön mukaan, jonka mukaan eräät pykälät rangaistusasteikkojen kohdalta piti korjata, koska ne olivat kohtuuttoman ankaria. Missään muussa suhteessa asian valmistelussa ministeriössä ei tehty muutoksia kyseiseen lakiin ja asiantuntijat valiokunnassa kuultuina nimenomaan varoittivat tällaisista lisäkorjauksista, koska esityksen tekijöillä ei ollut mahdollisuutta eikä aikaa silloin tarkistaa mahdollisia muita korjauksia. Näin ollen edellinen puhuja osoitti suurin piirtein täydellistä tietämättömyyttään tästä laista, kun hän sanoi, ettei tällä muutoksella ole mitään merkitystä. Tämä on nimenomaan tehty sen takia, että eräissä pykälissä on kohtuuttoman ankara rangaistus, joka tuottaa vaikeuksia sotatuomareille, ja tämän takia tämä esitys on tehty.

Molemmat edelliset puhujat antoivat räärän kuvan. Valiokunnassa ei ole otettu periaatteellista kantaa kuolemanrangaistukseen, koska se asia tulee tänne erikseen, vaan on yksinomaan toimittu hallituksen esityksen mukaisesti, jotta korjattaisiin ne epäkohdat, joita yksityisissä rangaistusasteikoissa on. Kun sitä paitsi viimeinen kuolemantuomio on pantu täytäntöön viime vuosisadan alussa, en ymmärrä, mikä kumman puhti tällä hetkellä nyt olisi jonkun ihmisen täällä hirtättänyt. Näin ollen tällainen peikkojen maalaaminen on ollut, jollei lapsellista niin ainakin huvittavaa. Sanon, että tämä asia olisi tullut valmiiksi jo puoli vuotta sitten, jos olisi asiallisesti siihen suhtauduttu eikä olisi ryhdytty turhalla keikailemaan. Eduskuntaanhan on erikseen annettu laki kuolemanrangaistuksen poistamisesta kaikkialla, ja se olisi pitänyt siinä yhteydessä harkita.

En tee mitään muutosesitystä tähän, koska minusta tämä kuolemanrangaistusasia ei tässä ole oleellinen. Se ei mitään merkitse. Se saa olla kuten suuri valiokunta on päättänyt.

Mitä muutoin tulee edellisen puhujan esitykseen, ihmetellen kuuntelin tätä SMP:n puolustusohjelmaa. Se on todella sellainen, että on iloinen ja onnellinen, että tällainen ajattelutapa ei ollut silloin joskus pari—kolmekymmentä vuotta sitten vallalla. Ainoa, missä olen yhtä mieltä edellisen puhujan kanssa, on se, että armeija ei määrättyjen henkilöitten kohdalla saa yhtään mitään aikaan. Se on ehdoton toteamus, joka tässä yhteydessä täytyy tehdä. Ainoa, mikä minulle jäi epäselväksi, on se, että missähän kummassa maassa puhuja on mahtanut olla asevelvollisuuttaan suorittamassa, kun jutut olivat kuin Münchausenin.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Mäki hyökkäsi SMP:n puolustuspoliittista ohjelmaa vastaan, toivon, että hän tutustuu tähän ohjelmaamme, joka on yksimielisesti hyväksytty Oulun puoluekokouksessa viime elokuussa. Ihmettelen tätä ed. Mäen, kokoomuksen hyökkäystä, kokoomuksen, joka on poistanut puolueohjelmastaan kodin, uskonnon ja isänmaan (Ed. Vaittinen: Ei ole!). SMP pitää kiinni näistä perusarvoista, mutta me kunnioitamme nuoria. Me katsomme, että nuorella täytyy myös olla ihmisarvo. Nuorella täytyy olla oikeusturva armeijassa. Me ymmärrämme, että armeijassa täytyy olla kuri ja järjestys, mutta se ei saa merkitä mielivaltaa.

Ed. Sundqvist: Herra puhemies! Toinen lakivaliokunta on mietinnössään todennut, että se työ, joka nyt tässä on suoritettu sotaväen rikoslain ns. pikauudistuksen yhteydessä, on jäänyt puolitiehen sen takia, että tällä hetkellä kaavaillaan komitea-asteella sotilasrangaistussäännösten sisällyttämistä yleiseen rikoslakiin ja asioiden siirtämistä raastuvanoikeuksien käsiteltäviksi. Tämä työ on nyt erittäin tärkeä. Me olemme arvostelleet tätä pikauudistusta varsin perusteellisesti moneen otteeseen, ja turha on täällä tietysti nyt esittää niin pitkiä puheenvuoroja kuin muutama minuutti sitten ed. Tupamäki, joka ei yksinomaan käsitellyt sotaväen rikoslakia ja ns. pikauudistusta, vaan myös käsitteli muitakin erittäin perusteltuja asioita, erittäin selviä puutteellisuuksia armeijan kohdalla. Mutta kuitenkin täytyy ihmetellä, että kun toisen lakivaliokunnan enemmistö on tä-

hän mietintöön ja tähän esitykseen jättänyt kuolemantuomiorangaistuksen ja jättänyt sen vielä arvan avulla, ilman että se olisi vaikuttanut tähän uudistustyöhön sen enempää, vaikka se olisi jätetty pois, niin silloin täytyy todeta, että jossakin on vika. Ed. Mäki perusteli tätä sanomalla, että me emme nyt halunneet tähän asiaan ottaa kantaa, ja kun sitä ei ole pantu käytäntöön pitkään aikaan, niin se ei ole asia, joka nyt tässä vaiheessa olisi merkittävä. Se on periaatteellinen asia, ja kannattaa kiinnittää huomiota siihen, että YK ja muut kansainväliset elimet, myös monet tahot Suomessa ovat kiinnittäneet tähän asiaan huomiota ja todenneet, että tällä tavalla rikotaan mm. ihmisoikeuksia Suomessa.

Totean myöskin, että se kokonaisuudistustyö, joka nyt on menossa, on erittäin kiireellinen ja pitäisi saattaa tänne eduskuntaan esityksen muodossa varsin pian sen takia, että armeijamme puitteissa rikotaan tällä hetkellä ihmisoikeuksia hyvin monella eri tavalla, ei niinkään paljon siitä syystä, että sitä nimenomaan haluttaisiin tai että olisi kysymys pahasta tahdosta, vaan kysymys on siitä, että lainsäädäntö on vanhentunut, se on puutteellinen ja se on näin ollen uusittava mahdollisimman pian.

Tässä laissa on edelleen muitakin epäkohtia, joita en lähde käsittelemään perusteellisemmin, totean vain, että se kohta nimenomaan 3 §:ssä, jossa luetellaan sotaväkeen kuuluvat henkilöt ja jossa todetaan, että niihin luetaan vielä ne, jotka eivät enää ole palveluksessa, mutta kärsivät arestirangaistusta, on myöskin vanhentunut säännös, joka joutaa jo tässä vaiheessa pois, ja tulemme tekemään tällaisen ehdotuksen. Edelleen on todettava, että sotilaan juopumus yleisellä paikalla ei ole luonteeltaan sellainen asia, joka enää liittyisi sotaväen rikoslakiin, vaan se voidaan myöskin aivan hyvin saattaa yleiseen lainsäädäntöön. Kaiken kaikkiaanhan kysymys on siitä, että sotaväen rikoslain asema lainsäädännössämme pitäisi tutkia ratkaisevasti uudelleen. Sotilasrangaistukset olisi siirrettävä yleiseen lainsäädäntöön. Sotaväen järjestyssääntö on myös varsin puutteellinen, ja sitä tulkitaan vapaasti rikoslain puitteissa. Se pitää uudistaa ja koko meidän armeijalaitoksemme on otettava demokraattiseen keskusteluun, demokraattiseen kontrolliin ja sillä tavalla saada aikaan tarvittavat uudistukset myöskin tällä alalla.

Ed. H. Linna (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Sundqvist antoi sellaisen kuvan, että maassamme on lainsäädännössä erittäin suuria puutteita, olisin tiedustellut, voiko hän osoittaa jotakin maata, jossa ihmisoikeudet olisivat käytännössä paremmin arvostettuja kuin meidän maassamme?

Ed. Taipale: Herra puhemies! Yhdyn paljolti siihen, mitä ed. Sundqvist äskeisessä puheenvuorossaan esitti sotaväen rikoslain kokonaisuudistuksen pikaisuuden välttämättömyydestä. Kiinnittäisin samalla eduskunnan huomiota erääseen hyvin tähdelliseen yksityiskohtaan varusmiesten oikeusturvassa eli ns. vankila-armeija-kierteeseen, joka tällä hetkellä yksilöiden kohdalla on ehkä raskaimpia seuraamuksia, mitä armeijaan kytkeytyy verrattuna arestirangaistuksiin tai joihinkin muihin järjestysrangaistuksiin. Tällöinhän varusmies saa jostain varsin vähäpätöisestä rikoksesta, esim. ns. sotilaskarkuruudesta, vankilatuomion, joutuu sen jälkeen armeijaan, mahdollisesti karkaa uudelleen, niin kuin todennäköisesti tapahtuu, ja joutuu uudelleen vankilaan jne. Tällaisia tapauksiahan on aikaisemmin ollut varsin paljon enemmän, mutta nykyään heihin suhtaudutaan hiukan suopeammin ja he mahdollisesti pääsevät Tilkan kautta pois armeijasta, mutta joka tapauksessa esiintyy tapauksia, joissa asianomainen henkilö käytännössä joutuu olemaan useitakin vuosia tällaisessa kierteessä. Muistan erään tapauksen, joka omalle kohdalleni sattui ja jossa asianomaisella oli erittäin vaikeat kotiolot. Hän karkasi kotoa aluksi, sen jälkeen koulusta, sen jälkeen koulukodista, ja hänet pantiin armeijaan. Oli erittäin todennäköistä, että hän karkaisi myös sieltä, niin kuin tekikin, ja joutui vankila-armeija-kierteeseen ollen siinä pitkälti kolmatta vuotta, kunnes mielentilalausunnolla asia järjestyi. Mutta hänen kohdallaan oli oikeastaan sattuma, että hän tuli mielentilatutkimukseen, yhtä hyvin hän olisi voinut olla useita vuosia tällaisessa kierteessä.

Mielestäni armeijassa palveluajalle silloinkin, jos vankilatuomiot sen keskeyttää, täytyy panna selvä katto. Olkoon se yksi vuosi tai puolitoista vuotta, mutta tämä on erittäin kiireellinen seikka.

Mielestäni asevelvollisten oikeusturvaa ei voida parantaa pelkästään sotaväen rikoslakia muuttamalla, ei edes kokonaisuudistuksella. Me voimme parantaa sitä saattamalla myös asevelvolliset työaikalain piiriin, jolloin he saavat 40-tuntisen työviikon ja mahdollisesti sitten asianmukaiset korvaukset ylityötunneilta. Tietysti

tässä ilmeisesti täytyy olla joustavampi armeijan luonteen huomioiden. Tätä mahdollisuuttahan ovat esittäneet varsin korkeatkin upseerit melko tosissaan. Samaten oikeusturvaa parantavana toimenpiteenä luonnollisesti on antaa varusmiehille kunnollinen korvaus, kunnollinen palkkaus siitä ajasta, joka heiltä riistetään. Voidaan puhua palkatusta asevelvollisuusarmeijasta, mikäli ei haluta puhua palkka-armeijasta. Tämä on aivan oleellinen tekijä samoin kuin yleensä asevelvollisuusajan lyhentäminen. Nämä ovat ne rakenteelliset tekijät, joilla oikeusturvaa siellä parannetaan eikä pikku uudistuksilla.

Minä uskon, kun nyt tällä hetkellä sos.dem.-puolueen parissa on käyty keskustelua asevelvollisuusajan lyhentämisestä, että tämä myös lähivuosina tulee olemaan tosiasia, mahdollisesti kuuteen kuukauteen, mahdollisesti siitä lyhyempäänkin aikaan. Se nähdään lähi vuosina. Itävallassa, Tanskassa, Norjassa ja kohta Ruotsissa on lähdetty asevelvollisuusajan supistamisen tielle, ja silloin luonnollisesti tällaiset oikeusturvaongelmat huomattavasti vähenevät.

Ed. Sundqvist (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastauspuheenvuoroni koskee ed. H. Linnan esittämää kysymystä, jossa hän kysyy, onko missään maassa enemmän pidetty arvossa ihmisoikeuksia kuin Suomessa. Sanoisin, että pohjoismaissa luonnollisesti pidetään ihmisoikeudet arvossa. Mutta tämä ei puolusta sitä, että meillä todellakin vielä rikotaan ihmisoikeuksia nimenomaan puutteellisen ja vanhentuneen ja hitaasti uudistuvan lainsäädännön takia, ja sitä varten pitäisi todellakin kiirehtiä tässäkin lainsäädäntötyössä.

Ed. Knuuttila: Herra puhemies! Käsiteltävänä oleva sotaväen rikoslain muutosesitys on tarkoitettu vain väliaikaiseksi, ja sen vuoksi parhaillaan komitea valmistelee kokonaisuudistusta. Siitä huolimatta hallituksen esitykseen on sisällytetty mm. sotaväen rikoslain soveltamisalan laajennus, joka ei olisi ollut tässä yhteydessä välttämätön.

Käsittelyn kuluessa, sekä edellisen eduskunnan aikana että nyt tässä eduskunnassa, on voimassa olevassa sotaväen rikoslaissa ilmennyt epäkohtia ja kohtuuttomuuksia, onhan laki peräisin vuodelta 1919 ja se pohjautuu niihin asenteisiin, joita viime vuosisadan Saksassa oli. Eräät näistä ovat asennekysymyksiä, joiden muuttaminen on sosialidemokraattien mielestäkin ollut mahdollista, ja useat tällaiset kohdat ovat saaneetkin valiokunnassa lähes yksimielisen hyväksymisen. Toiset näistä esille otetuista seikoista, kuten suhtautuminen kuolemantuomioon rangaistuksena, sotilaan kuuliaisuusvelvollisuuden tarkentaminen vastaamaan kansainvälisenkin oikeuden vaatimuksia ja karkaamisesta sopineiden kohtuuton rankaiseminen siviiliolosuhteissa, ovat jääneet valiokuntakäsittelyssä muuttamatta, osin tilapäiseen valiokuntaenemmistöön nojautuen.

Kun ed. Mäki ensimmäisen käsittelyn kuluessa esitteli täällä asian omalta kannaltaan ja ilmeisesti puolueensakin; 1800-luvun asenteista käsin näitä kysymyksiä katsellen, antoi hän sen kuvan, että kysymys olisi vain menettelytavoista kuolemanrangaistuksen kohdalla. Näin ei kuitenkaan asia toisessa lakivaliokunnassa ollut, vaan siellä käytiin todella laaja ja periaatteellinen keskustelu tästä kysymyksestä samoin kuin esimiehen käskyvallastakin määrätä nykyisen sotaväen rikoslain mukaan tekemään alainen jopa rangaistuksen uhalla rikos. Samoin tästä valiokunnassa myöhemmässä vaiheessa myöskin äänestettiin. Jos tarvetta ilmenee, niin voin muistiinpanoistani kertoa kyllä yksityiskohtaisemminkin valiokunnan käsittelyvaiheista.

Minä toivon kuitenkin, että tästä eteenpäin voitaisiin yksimielisyyden vallitessa mm. kuolemanrangaistus poistaa, niin kuin nyt on suuressa valiokunnassa tapahtunut.

Lopuksi haluan alleviivata sitä, että ne muutosehdotukset, jotka sisältyvät sosialidemokraattien vastalauseeseen, ovat olleet laajasti jo valiokunnassa esillä ja niistä on kuultu lukuisia asiantuntijoita, jotka ovat niiden muodollisen puolen hyväksyneet, vaikkeivät olekaan kaikin osin asenteiltaan niihin yhtyneet. Toivon, että eduskunta yhtyisi suuren valiokunnan kantaan kuolemanrangaistuksen poistamisesta. Ja myöskin haluan todeta, että asian kääntyminen myönteiseen suuntaan on ollut paljolti mahdollista johtuen sosialidemokraattisten oikeusministerien ja Karjalaisen hallituksen ottamasta myönteisestä kannasta kuolemanrangaistuslakiesitykseen, joka on ensimmäisessä lakivaliokunnassa käsiteltävänä.

Ed. Mäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edelliselle puhujalle sanoisin: Ed. Mäen niin kuin hänen puoluetovereidensa kannan toisessa lakivaliokunnassa määritteli hallituksen esitys ja sen perusteet, hallituksen, jossa kokoomuksellakin ei ole ollut osaa eikä arpaa, mutta sosialisteilla sitä enemmän.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen ja lakialoitteeseen n:o 169 pohjautuvan, hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Knuuttila: Herra puhemies! Ehdotan 3 §:n hyväksyttäväksi I vastalauseen mukaisesti.

Ed. Taipale: Herra puhemies! Kannatan ed. Knuuttilan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Knuuttila ed. Taipaleen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Knuuttilan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Landström, Linkola, H. Linna, Lintilä, Lottanen, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salolainen, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Suokas, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Volotinen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Aitio, Alenius, Breilin, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Haapasalo, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kantola, Karkinen, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Perheentupa, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Sundqvist, Suomi, Taipale, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Turunen, Weckman, Vilponiemi, Virtanen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestää edustaja Isomursu.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahonen, Hostila, Huurtamo, Häggblom, Kaasalainen, Kalavainen, Karjalainen, Knuuti, Korsbäck, Käkelä, Lankinen, Lillqvist, L. Linna, Männistö, Nikkilä, Pohjonen, Seppä, Sinkkonen, Stenbäck, Suksi, Särkkä, Tiilikainen, Toivanen, Virolainen ja Voutilainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 95 jaa- ja 78 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 25.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

5, 11, 12, 14, 15, 17, 20, 21, 27, 28, 28 a, 29, 34, 36, 41, 76, 79, 82—85, 89 ja 90 § hyväksytään keskustelutta.

98 §.

Keskustelu:

Ed. Knuuttila: Herra puhemies! Ehdotan 98 §:n hyväksyttäväksi I vastalauseen mu-

kaisesti. Tämä pykälä tarkoittaa sitä, että alaista ei rangaistaisi käskyn noudattamatta jättämisestä, jos esimies kehottaa lainvastaiseen tekoon.

Ed. Taipale: Herra puhemies! Kannatan ed. Knuuttilan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Knuuttila ed. Taipaleen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Knuuttilan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaatlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Kortesalmi, Laatio, Landström, Lankinen, Linkola, H. Linna, Lintilä, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Poutanen, Procopé, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salolainen, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Stenbäck, Suokas, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Tallgren, Tarjanne, Teir, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Volotinen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Alto, Alenius, Breilin, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Haapasalo, Helle, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Hykkälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kantola, Karkinen, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Perheentupa, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Sundqvist, Suomi, Taipale, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Turunen, Weckman, Vennamo, Vilponiemi, Virtanen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Isomursu ja Vainio.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahonen, Hostila, Huurtamo, Häggblom, Kalavainen, Karjalainen, Knuuti, Korsbäck, Kurppa, Käkelä, Lilqvist, L. Linna, Lottanen, Männistö, Nikkilä, Pohjonen, Seppä, Sinkkonen, Suksi, I. Suominen, Särkkä, Tarvajärvi, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Virolainen ja Voutilainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 80 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 27.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

99, 103—105, 118, 136—138, 141 ja 142 § hyväksytään keskustelutta.

143 §.

Keskustelu:

Ed. Rekonen: Herra puhemies! Ehdotan, että tämä pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisesti.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Rekosen tekemää ehdotusta.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Esitän, että tämä pykälä kuuluisi seuraavasti: 1 momentti: "Sotilas, joka vartio- tai muuta siihen verrattavaa tehtävää suotittaessaan on siinä määrin alkoholin, huumausaineen tai muun niihin verrattavan päihteen vaikutuksen alaisena,

että hänen kykynsä suorittaa palvelusta on katsottava alentuneen, on tuomittava vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi tai järjestysrangaistukseen." 2 momentti: "Sotilas, joka puolustuslaitoksen käytössä olevassa paikassa taikka sotilaspuvussa yleisellä tiellä, kadulla tai julkisella paikalla taikka julkisessa tilaisuudessa esiintyy juopuneena, huumausaineen tai muun päihteen alaisena siinä määrin, että se on omiaan aiheuttamaan pahennusta, on tuomittava, ellei 1 momenttia ole sovellettava, järjestysrangaistukseen."

Ensimmäinen varapuhemies: Onko ed. Tupamäen ehdottama pykälän sanamuoto sama kuin III vastalauseessa?

Puhuja: Herra puhemies! Se on muuten sama, mutta siihen on lisätty sana "sotilaspuvussa" 2 momenttiin.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Kannatan ed. Tupamäen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Rekonen ed. Jokisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisesti. Kutsun tätä ed. Rekosen ehdotukseksi. Ed. Tupamäki ed. Vennamon kannattamana on ehdottanut, että 1 momentti hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisesti. Tämä on ed. Tupamäen 1) ehdotus. Edelleen on ed. Tupamäki ed. Vennamon kannattamana ehdottanut, että 2 momentti hyväksyttäisiin muuten III vastalauseen mukaisesti, paitsi että momentin toiselle riville sanan "taikka" jälkeen lisättäisiin sana "sotilaspuvussa". Tämä on ed. Tupamäen 2) ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Tupamäen 1) ehdotuksesta mietintöä vastaan, sen jälkeen äänestetään ed. Tupamäen 2) ehdotuksen ja ed. Rekosen ehdotuksen välillä ja sitten tässä äänestyksessä voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Tupamäen 1) ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen 1) ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koppanen, Koskenniemi, Koskinen, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, H. Linna, Loikkanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, Suomi, S. Suominen, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo, Westerholm ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahonen, Hanhirova, Hostila, Huurtamo, Häggblom, Härkönen, Kalavainen, Karjalainen,

Knuuti, Koivisto, Korsbäck, Kurppa, Kuusinen, Käkelä, Lillqvist, Linkola, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Mustonen, Männistö, Nikkilä, Pohjonen, Seppä, Sinkkonen, Suksi, I. Suominen, Särkkä, Tarvajärvi, Tiilikainen, Virolainen ja Voutilainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 150 jaa- ja 17 ei-ääntä; poissa 32.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

1) Äänestys ed. Rekosen ehdotuksen ja ed. Tupamäen 2) ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Rekosen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen 2) ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Aitio, Alenius, Breilin, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Haapasalo, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Pekkarinen, Perheentupa, Poutanen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Sundqvist, Suomi, Taipale, Tallgren, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Weckman, Vilponiemi, Virtanen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Granvik, Haarla, Hara, Haukipuro, Heino, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Karhuvaara, Karpola, Katajavuori, Kauppila, Koppanen, Kortesalmi, Laatio, Landström, Lankinen, H. Linna, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Niinikoski, Penttinen, Poutiainen, Procopé, Ruokola, Rönkkö, Salmenkivi, Salolainen, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Stenbäck, Suokas, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Tarjanne, Teir, Toivanen, Tupamäki, Uusitalo, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestävät seuraavat edustajat:

Hemmi, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pekonen ja Väyrynen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahonen, Hanhirova, Hostila, Huurtamo, Häggblom, Härkönen, Kalavainen, Karjalainen, Kauppi, Knuuti, Koivisto, Korsbäck, Kurppa, Käkelä, Lillqvist, Linkola, L. Linna, Lottanen, Mustonen, Männistö, E. Niemelä, Nikkilä, Pohjonen, Seppä, Sinkkonen, Suksi, I. Suominen, Särkkä, Tarvajärvi, Tiilikainen, Virolainen ja Voutilainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 84 jaa- ja 77 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 32.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Rekosen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Rekosen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Rekosen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Gestrin, Granvik, Haarla, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Koppanen, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, Niinikoski, E. Niskanen, Orrenmaa, Paasivuori, Partanen,

Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Poutanen, Procopé, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Siltanen, Stenbäck, Suokas, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Tallgren, Tarjanne, Teir, Terästö, Tikkanen, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Volotinen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Ahde, Aitio, Alenius, Antila, Asunmaa, Friberg, Haapasalo, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Hykkäälä, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kaipainen, Kantola, Kohtala, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, Mäkelä, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Paananen, Penttinen, Perheentupa, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Sinisalo, Sorsa, Sundqvist, Suomi, Syrjä, Taipale, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestää edustaja Helle.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahonen, Forsman, Hanhirova, Hostila, Huurtamo, Häggblom, Härkönen, Kalavainen, Karjalainen, Knuuti, Koivisto, Korsbäck, Kurppa, Käkelä, Lillqvist, L. Linna, Lottanen, Mustonen, Männistö, E. Niemelä, Nikkilä, Pohjonen, Seppä, Sinkkonen, Suksi, Särkkä, Tarvajärvi, Tiilikainen, Virolainen ja Voutilainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 61 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 30.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

144 §, 17 luvun otsake ja voimaantulosäännös hyväksytään keskustelutta.

Johtolause.

Keskustelu:

Ed. Knuuttila: Herra puhemies! Ehdotan johtolauseesta valiokuntamietinnössä, johtolauseen toiselta riviltä merkinnän "108 §:n" jälkeen poistettavaksi seuraavan merkinnän: "2 momentti", toisin sanoen siis tulee kumotuksi koko 108 §.

Ed. Taipale: Herra puhemies! Kannatan ed. Knuuttilan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Knuuttila ed. Taipaleen kannattamana ehdottanut johtolauseen muutettavaksi siten, että kumotaan koko 108 §.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Knuuttilan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Granvik, Haarla, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Laatio, Landström, Linkola, H. Linna, Lintilä, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Stenbäck, Suokas, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Toivanen, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Volotinen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Aitio, Alenius, Eskman, Friberg, Haapasalo, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kantola, Karkinen, Knuuttila, Kohtala,

Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Myyryläinen, Mäkelä, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Perheentupa, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sinisalo, Sorsa, Sundqvist, Suomi, Taipale, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Weckman, Vilponiemi, Virtanen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Flinck, Paasivuori ja Siltanen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahonen, Breilin, Forsman, Hanhirova, Hostila, Huurtamo, Häggblom, Härkönen, Kalavainen, Karjalainen, Knuuti, Koivisto, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Käkelä, Lankinen, Lillqvist, L. Linna, Lottanen, Mustonen, Männistö, Nikkilä, Pohjonen, Sinkkonen, Suksi, Särkkä, Tiilikainen, Virolainen ja Voutilainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 69 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 30.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän toisen lakiehdotuksen lakiteksti, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen, että lakialoitteisiin n:ot 31 ja 32 (1970 vp.) sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 123 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 12 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 72, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 123. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Mäkinen: Herra puhemies! Alunperin oli tarkoituksena vain jatkaa nykyistä kantokykyluokituslakia yhdellä vuodella. Tällaisesta menettelystä oli sovittu komiteassa sekä lain valmistelua edeltäneissä neuvotteluissa. Tässä on kuitenkin ilmeisesti sittemmin tapahtunut ns. Jämsénin kompromissi, ja hallituksen esityksessä puututaan ns. sijaintikuntaetukysymykseen. Koska tämä kysymys on paraikaa sisäasiainministeriön 16. 9. 1970 asettamassa sijaintikuntaetutoimikunnassa perusteellisen selvittelyn alaisena, ja kun puheena oleva kantokykyluokituslain kokonaistarkistus on niin ikään parhaillaan meneillä asianomaisessa komiteassa, katson, että lakiin ei olisi nyt tehtävä muita muutoksia kuin mitä hallituksen esityksen 1 §:ssä mainitaan. Ns. sijaintikunnan mahdollisen edun tasoittaminen merkitsee kantokykyluokitukseen sitä, että kunta, jonka alueella yhteinen laitos sijaitsee, joutuisi ylempään kantokykyluokkaan ja vastaavasti osakaskunnat pääsisivät alempiin kantokykyluokkiin, se on saisivat suhteellisesti suuremmat valtionavut sekä välttyisivät suhteellisesti pienemmillä eräillä menoilla. Olemme tilanteessa, missä millekään kunnalle ja sen asukkaille ei pitäisi sälyttää lisää menoja, mitä hallituksen esityksen hyväksyminen merkitsisi. Vaikeuksissa olevien kuntien aseman parantamiseksi on käytettävä muita keinoja.

Asia on myös valtiontaloudellinen. Edellytän, että ns. sijaintikuntaetukysymys kokonaisuudessaan tutkitaan ja suoritetaan kantokykyluokituksen kokonaistarkistus. Ehdotan että käsittelyn pohjaksi otetaan lakiehdotus sellaisena kuin se sisältyy laki- ja talousvaliokunnan mietintöön n:o 12.

Ed. Loikkanen: Herra puhemies! Tätä asiaa käsittelevässä komiteassa on sovittu sellaisesta käsittelyjärjestyksestä, että lain voimassaoloaikaa jatkettaisiin kahdella vuodella, ja että sen jälkeen kun komitea on saavuttanut yksimielisyyden taikka saa mietintönsä valmiiksi, asiaan palattaisiin muilta osin. Saman-

laiseen tulokseen ovat päässeet myöskin kuntien keskusjärjestöjen edustajat, jotka ovat kansliapäällikkö Hannuksen johdolla käyneet neuvotteluja. Sen vuoksi ihmetyttää, että hallitus antoi tällaisen lakiesityksen, joka selvästi poikkeaa edellä mainittujen neuvottelujen tuloksesta, sekä tekee selvästi vääryyttä eräille kuntamuodoille. Tämän johdosta pyydän kannattaa ed. Mäkisen tekemää esitystä.

Ed. Nieminen: Herra puhemies! Kuntien kantokykyluokitus on kuntien kannalta taloudellisesti erittäin merkittävä asia. Kantokykyluokituksen pohjalla määräytyvät valtion kunnille erilaisten yhteiskunnallisten tehtävien hoitamisesta maksamien valtion osuuksien prosenttiluvut ja markkamäärät. Kun tällaisia tehtäviä on paljon ja suuria kustannuksia vaativia, niin valtion osuudetkin liikkuvat melko suurissa summissa kunkin kunnan taloudessa. Ei siis ole vähämerkityksellistä se, minkälaiseen kantokykyluokkaan kukin kunta on määrätty. Kuntien kantokykyluokituksessa on todettu olevan virheellisyyksiä ja epätarkkuuksia. Ne saattavat joidenkin kuntien kohdalla muodostua hyvinkin suuriksi, epäoikeudenmukaisiksi ja taloudellisesti kohtuuttomiksi rasituksiksi. tällaisten virheellisyyksien vaikutus varsinkin pienissä ja heikkovaraisissa kunnissa saattaa muodostua hyvin vaikeaksi. Vaikka kantokykyluokka kunkin kunnan kohdalla tarkistetaan vuosittain ja suurimmat virheellisyydet saattavat tällöin tulla oikaistuksi, niin se ei silti takaa täysin oikeudenmukaista tulosta. Voimassa olevan lain edellyttämän systeemin toteuttaminen on monimutkaista, hidasta ja suuria laskelmia vaativaa, joista virhelaskelmat ovat, ei vain mahdollisia, vaan monessa tapauksessa todennäköisiä. Tästä seuraa melkoisia epätarkkuuksia ja epäoikeudenmukaisuuksia kantokykyluokituksessa. Tämä on jopa myönnetty esillä olevan hallituksen esityksen perusteluissa. Kun lisäksi kunkin kunnan kantokykyluokan määrääminen tapahtuu vasta juuri ennen vuodenvaihdetta, niin kuntien on vaikea talousarvioitaan tehdessään tietää, minkä suuruisiksi valtion osuudet määräytyvät. Tämä aiheuttaa hankaluuksia kuntien talousarvioiden laadinnassa. Kaikista näistä hankaluuksista ja epäkohdista olisi päästävä.

On valitettavaa, että se komitea, joka on asetettu tutkimaan kuntien kantokykyluokitussysteemiä ja tekemään ehdotuksensa systeemin parantamiseksi, yhä vain riitelee eikä saa lopullisia tuloksia aikaan. Onko asia niin vaikea, vai törmäävätkö kuntien ja valtion väliset edut niin jyrkästi vastakkain, että oikeudenmukaisen ratkaisun saaminen on hankalaa?

Onko ehkä eri kuntamuotojen välisistä valtion osuuksien eroista kiistaa, vai mistä on kysymys? Joka tapauksessa komitean työlle on saatava vauhtia, niin että tarpeelliset korjaukset kuntien kantokykyluokitussysteemiin ja sen pohjalla kantokykyluokitukseen saataisiin nopeasti aikaan.

Käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain muuttamisesta sisältyy eräs parannusehdotus. Se on lain 5 §:ään lisättävä 5 momentti. Sen nojalla voidaan kunnan kantokykyluokkaa alentaa tai nostaa yhdellä tai erikoistapauksessa kahdella kantokykyluokalla, mikäli kuntien yhteistoiminnasta aiheutuvien menojen ja tulojen vaikutusta ei ole otettu huomioon kantokykyluokituksen varsinaista laskelmaa suoritettaessa. Tämä on tärkeä parannus varsinkin pienille ja köyhille kunnille, jotka joutuvat yhä enenevässä määrässä yhteistoimintaan toistensa tai itseään suurempien kuntien kanssa. On varsin yllättävää, että laki- ja talousvaliokunnan enemmistö päätyi valiokunnan mietinnössä ehdottamaan tämän lisämomentin poistamista laista. Mistähän syystä? Onko tässä jälleen nähtävissä kaupunkien ja varakkaitten kuntien piittaamattomuus sellaisista köyhien kuntien vaikeuksista, jotka aiheutuvat yhteistoiminnasta niitten kanssa? Siltä ainakin näyttää. Valiokunnan mietinnön perustelut tältä osin ovat niukat ja mitäänsanomattomat. Onneksi suuri valiokunta on palauttanut mainitun lainkohdan takaisin lakiin.

Lopuksi haluaisin korostaa sitä, että pienien ja köyhien kuntien mahdollisuudet tarjota kuntalaisilleen nopeasti paranevia palveluksia ovat rajoitetummat kuin kaupunkien ja varakkaitten kuntien. Varmasti tämäkin osaltaan on vaikuttanut pienten ja köyhien kuntien autioitumiseen. Missä määrin sitten mahdollisesti suoritettavat kuntien yhdistämiset tuovat tähän asiaan parannusta, on varsin kyseenalaista. Kuitenkin jokaisella kansalaisella on oikeus saada paranevia yhteiskunnallisia palveluksia myöskin pienissä ja vähävaraisissa kunnissa. Sen vuoksi valtion avustuksilla ja osuuksilla tulisi tällaisissa kunnissa parantaa kuntalaisten palvelusten tasoa. Tästä syystä oikealla ja oikeudenmukaisella kantokykyluokituksella on yhteiskunnallisia epäkohtia tasoittava merkitys.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Valtio on siirtänyt kunnille jatkuvasti rasituksia. Tämä merkitsee kunnallisveroäyrin hinnan nousua; kehitysalueella voi tämä rasitus olla jopa 14 penniä veroäyrin hinnassa. On hämmästyttävää, että eduskunta on tähän alistunut, vaikka täällä kunnallismiehiä on enemmistö. On syytä myös valittaen todeta, että kantokykyluokituksen perusteellinen korjaus ja oikeudenmukaistaminen edelleen vain viipyy. Hallitukset ovat olleet tässä saamattomia tai ehkä haluttomia. Suuressa valiokunnassa SMP:n esityksestä saatiin ammattivaliokunnan törkeä vääryys poistetuksi, niin että oikeudenmukaisuutta kuntien kesken voidaan toteuttaa.

On hämmästyttävää, että täällä sosialidemokraattien taholta puolletaan rikkaita kuntia, mutta lyödään köyhiä kuntia, pieniä kuntia, kehitysalueiden kuntia. Luulisi, että sosialidemokraatit häpeävät, kun he eivät puolusta oikeudenmukaisuutta ja tasapuolisuutta, vaan vetävät rikkaisiin päin välittämättä köyhien kuntien erittäin korkeista kunnallisveroäyrin hinnoista. Mutta tämähän on sosialidemokraattien linja muussakin talouspolitiikassa: kansa köyhäksi, monopolien kanssa sosialistiherrat rikkaiksi.

Ed. Mäkinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jos tässä olisikin kysymys siitä, että annettaisiin köyhille kunnille lisää, niin ei täältä yhtään vastustettaisi. Mutta niin kuin äsken puheenvuorossani totesin, niin tässä onkin sellainen systeemi menossa, että toisilta kunnilta otetaan ja annetaan toisille, ja meillä on sellainen käsitys, että se väestö, joka elää näissä kunnissa, joilta joudutaan ottamaan, ei ole niin rikasta, että se voisi muiden kuntien kustannuksia ottaa osalleen, kyllä se olisi valtion tehtävä.

Ed. Loikkanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vennamon samoin kuin ed. Niemisenkin puheenvuoron johdosta korostan sitä seikkaa, että kuntien keskusjärjestöt ovat nimenomaan sopineet sellaisesta menettelystä, joka muodostui myöskin ammattilautakunnan enemmistön kannaksi, joten ed. Vennamon käyttämä termi "törkeästä vääryydestä, joka tapahtui ammattilautakunnassa", menee täsmälleen näitten kuntien keskusjärjestöjen suorittaman keskinäisen sopimuksen tiliin.

Ed. Kaarna (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun aikoinaan kuntien kantokykyluokituslaki säädettiin, niin silloin hyväksyttiin jo se periaate, että kun laista saadaan kokemuksia, niin sitä mukaa korjataan lakia. Nyt tässä ei suinkaan ole kysymys siitä, että joiltakin sijaintikunnilta otettaisiin toisten kuntien hyödyksi jotakin, vaan päinvastoin tehdään oikeutta yhteistoiminnassa oleville kunnille, että näille kunnille, jotka ovat yhteistoiminnassa toisten kanssa, olkoonpa toimintamuoto mikä tahansa, yhteistoiminnasta aiheutuvat kustannukset lasketaan kantokykyluokkaa laskettaessa hyödyksi. Se ei suinkaan tarkoita sitä, että automaattisesti sijaintikunnan kantokykyluokka nousee. Minulla on se käsitys, että käytännössä tämän merkitys on hyvin vähäinen, mutta se joka tapauksessa tekee oikeutta yhteistoiminnassa oleville kunnille. Jos sijaintikunnan kantokykyluokka nousee, niin se nousee silloin todella asiasta, eikä sijaintikunnalla ole oikeutta hyötyä jäsenkuntien kustannuksella, että niiden kustannuksilla pidettäisiin kantokykyluokkaa alhaalla. Minusta hallituksen esitys on täysin oikea, ja toivon että se saa eduskunnassa kannatuksen.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Se kanta, mitä SMP puolustaa, on hallituksen esitys, mutta sosialidemokraatit haluavat rikkaita kuntia suosia. SMP:tä ei kiinnosta, mitä te olette komiteoissa tai kunnallisten keskusjärjestöjen keskuudessa sopineet. Meitä kiinnostaa oikeudenmukaisuus ja tasapuolisuus. Asian ydin on siinä, että jos kunnat ovat yhteistyössä, jokaisen kunnan avustus on laskettava todellisen kantokykyluokituksen mukaan oikeudenmukaisesti, asian mukaan, mutta te haluatte, kun on yhteistyötä, vahvemmalle, rikkaalle antaa etuja ja lyödä köyhää. Se on nykyajan sosialidemokratiaa.

Ed. Mäkinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En tiedä, kuinka monta kertaa pitää asia selittää, mutta kyllä tässä sillä lailla käy, että toisten kuntien kantokykyluokka nousee silloin, kun tätä lakia sovelletaan hallituksen esittämässä muodossa. Jopa on tehty laskelmiakin tästä, ne päättyvät muistaakseni 3 milj. markan paikkeille. Siis melkoinen summa on kysymyksessä. Jos asia olisikin niin suloisesti, että valtio tulisi toisten kuntien avuksi rasittamatta toisia kuntia, niin siinä ei olisi mitään sanottavaa. Mutta emme — en ainakaan minä

— voi hyväksyä sitä, että tällaiseen menettelyyn mennään. Köyhiä ihmisiä on myöskin sijaintikunnissa ja he joutuisivat sitten maksamaan veroja enemmän tämän menettelyn takia.

Ed. Kohtala (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Niin sanottua sijaintikuntaetua nyt käsiteltävän hallituksen esityksen mukaan tutkittaessa sijaintikuntien pääomakustannukset kuntien yhteisissä laitoksissa on jätetty miltei kokonaan huomiotta. Tämänkin vuoksi olisi kohtuutonta ja epätarkoituksenmukaista, jos asiaa edes nyt kokonaisuutena tutkimatta vahvistettaisiin ns. sijaintikuntaedun huomioiminen hallituksen esittämällä tavalla. Sijaintikuntien pääomamenojen osalta voidaan todeta, että kaikki kunnalliset palvelukset sairaaloista sekä koulu- ja terveydenhoitopalveluksista lähtien on jätetty täysin huomiotta, kun sijaintikuntaetua on puutteellisesti tähän asti selvitelty. Edelleen voidaan todeta, että jos sijaintikuntaetu on huomioitava lakiesityksen mukaisesti, niin ratkaisu tulee huomattavasti vaikeuttamaan eri kuntien ja eri kuntamuotojen välistä yhteistoimintaa, joka tähänkin asti on ollut aika vaivalloista. Se tulee olemaan vielä vaikeampaa tämän jälkeen.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kantokykyluokituksessa on epäkohtia, mutta siitä ei nyt ole kysymys. SMP:n vika ei ole jos te ette ole lakiuudistusta saaneet aikaan. Nyt on kysymys siitä, että kun kunnat ovat yhteistyössä, niin joku rikas kunta ei sen varjolla saa itsellensä edullisempaa kantokykyluokitusasemaa. Me haluamme oikeudenmukaisuutta, niin että jokainen kunta myös yhteistyössä on omassa nykyisen lain kantokykyluokassa, ja sitä kantaa ei voine kukaan vastuullisesti vastustaa.

Ed. Uusitalo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkin suuresti ihmettelen sosialidemokraattien kielteistä kantaa 5 §:ään nähden, pykälään joka tekee oikeutta pienille ja vähävaraisille kunnille. Niitten auttamisestahan on kysymys, taikka oikeastaan oikeuden tekemisestä pieniä kuntia kohtaan kantokykyluokitusta määriteltäessä, ja että tässä suhteessa käytetään harkintavaltaa yhteisten menojen osalta. Kuten tiedetään, monissa kunnissa yhteiset menot tekevät yli 10 penniä veroäyriä kohti, ja kun niitä kaikkia ei voida ottaa huomioon kantokykyluokkaa määrättäessä, on toki täysin oikeudenmukaista se, että annetaan harkintavalta ottaa huomioon myös sellaiset yhteiset menot, joita ei ole huomioitu kantokykyluokitusta määriteltäessä. Jos sosialidemokraatit ottavat nyt sen asenteen, että 5 §:ää ei hyväksytä tähän lakiin, niin tässäkin asiassa he taistelevat pieniä ja vähävaraisia kuntia vastaan. Tämähän kyllä on entuudestaankin tiedossa, mutta täytyy vain ihmetellä tätä asennetta.

Ed. Loikkanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vennamo puhui täällä rikkaista kunnista. Minä pyydän, että ed. Vennamo mainitsee, mitkä Suomenmaassa ovat ne rikkaat kunnat, jotta mekin sen tietäisimme. Ellei hän pysty niitä erittelemään, niin minä totean, että se on jälleen eräs tapa heittää huulta ja esittää propagandaväitteitä, joilla ei ole mitään taustaa eikä perää.

Ed. Syrjä: Herra puhemies! Esillähän on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain muuttamisesta. Tässä kysymyksessä olevassa hallituksen esityksessä esitetään 5 §:ään myös muutoksia, joita kuitenkaan ei laki- ja talousvaliokunnan enemmistö hyväksynyt. Hallituksen esityksen mukaan kantokykyluokitusmenetelmää sovellettaessa on todettu, että keskenään yhteistoiminnassa olevat kunnat ovat joutuneet luokituksessa eri asemaan, koska yhteistoiminnasta johtuvia menoja ja tuloja ei kaikilta osin ole voitu ottaa mukaan kuntakohtaisiin vertauslukulaskelmiin. Toisaalta sopimukseen perustuvassa yhteistoiminnassa asiaan on vaikuttanut sekin, mikä kunnista on saanut merkitä tilinpäätökseensä yhteiset menot ja tulot. Syntynyttä epäsuhdetta ei ole voitu harkinnallakaan tasoittaa ja luokitus on jäänyt epäoikeudenmukaiseksi etenkin pienten kuntien kohdalta. Toisin sanoen kuntien yhteisestä laitoksesta on sijaintikunta saanut käyttää edun hyväkseen silloin kun kantokykyluokkaa on määrätty, ja vastaavasti sellainen useinkin pienempi kunta, jossa tämä laitos ei ole sijainnut, on kärsinyt luokkaa määrättäessä.

Ei millään voi käsittää valiokunnan enemmistön kantaa, joka jättää tällaisen epäoikeudenmukaisuuden voimaan. Niinpä me SMP:n laki- ja talousvaliokunnan jäsenet teimme valiokunnan mietintöön vastalauseen, jossa mm. todetaan, että koska juuri 5 §:n muutos tekee oikeutta syrjäisille ja köyhille kunnille, jotka ovat suurissa taloudellisissa vaikeuksissa, niin esi-

tämme, että hallituksen esitykseen sisältyvä 5 § hyväksytään hallituksen esityksen edellyttämässä muodossa.

Ed. Volotinen: Herra puhemies! Tässä kuntien kantokykyluokitusasiassa on jo puhuttu hyvin paljon puolesta ja vastaan. Täällä näyttävät kaupunkikuntien edustajat, jotka ovat laki- ja talousvaliokunnassa, olevan sitä mieltä, että 5 §:n 5 momentin korjausta ei tarvita. Tästä on tutkimuksia jo tehty. Kysymyksessä olevien yhteistoimintakustannusten kirjaamiseen liittyviä epäkohtia tunnetaan kunnissa verraten yleisesti. Tampereen yliopiston kunnallistieteen laitos on kantokykyluokituksen tarkistamiskomitean toimeksiannosta suorittanut luokitusperusteista koskevan mielipidetiedustelun, jossa mm. kysyttiin, olisiko kuntainliiton ym. yhteistoiminnasta aiheutuvat menot otettava lisäyksenä tilinpäätöksen mukaisiin menoihin ja vastaavasti tuloihin, jotta toiminta- ja eri järjestäytymistavat tulisivat laskelmissa yhdenvertaisiksi. Tiedustelujen tuloksista on tehty otokseen perustuva 90 kuntaa käsittävä selitys. Sen mukaan mainittuun kysymykseen vastasi myöntävästi 50 % kaupungeista, 100 % kauppaloista ja 82 % maalaiskunnista. Ainoastaan ne kunnat, joille nykyisestä kirjaamismenettelystä on selvää hyötyä, vastustavat tällaista luokitusperustetta. Varakkaat kaupunkikunnat aivan automaattisesti vastustavat tätä.

Kun me haluamme kuitenkin täällä eduskunnassa olla oikeudenmukaisia ja samalla myöskin auttaa vähävaraisessa asemassa olevia syrjäseudun kuntia ja kun me SMP:n taholta olemme monta kertaa kovasti arvostelleet hallituksen esityksiä, niin me voimme todeta tällä hetkellä sen, että tässä on hallituksellakin todella paikalleen osunut esitys. Me tulemme kannattamaan sitä, että otetaan käsittelyn pohjaksi suuren valiokunnan mietintö, joka tarkoittaa 1 §:n muuttamista ja uuden 5 momentin lisäämistä 5 §:ään.

Ihmettelen sosialidemokraattien kantaa, että he näin järkkymättömästi ovat köyhien kuntien vihollisia.

Ed. Uusitalo: Herra puhemies! Täällä on eräissä puheenvuoroissa viitattu kantokykyluokituksen perusteisiin, että ne eivät ole täysin oikeita ja oikeudenmukaisia. Tämä pitääkin paikkansa. Kantokykyluokituksen perusteet eivät ole täysin oikeudenmukaiset. Tämän vuoksi hallitus onkin asettanut komitean tutkimaan kantokykyluokituksen perusteita, ja komitea on todennut, että on tavattoman vaikea selvittää täysin oikeudenmukaiset perusteet. Kun komitealta kiirehdittiin tätä työtä, niin komitea pyysi jatkoaikaa ja totesi, että se ei voi siinä ajassa, mikä sille alunperin annettiin, tätä selvitystä suorittaa, ja näin hallitus joutui antamaan viime kesänä komitealle lisäaikaa.

Komitea on myöskin pyytänyt Tampereen Yliopiston kunnallistieteen laitokselta eräitä laskelmia kantokykyluokituksen perusteista, ja kun nämä selvitykset nyt viipyvät, niin siitä syystä vanhaa lakia täytyy jatkaa ja odotella komitealta uusia ehdotuksia. Kun vanhaan lakiin ehdotetaan nyt vain tämä yksi muutos tehtäväksi, joka koskee 5 §:ää, pienten ja vähävaraisten kuntien yhteistoimintamenoja, niin meidän pitäisi se hallituksen ehdottamassa muodossa hyväksyä, koska se on oikeudenmukainen.

Ed. Kohtala: Herra puhemies! Täällä on esitetty ajatuksia, joita on vaikea ymmärtää, tämän sijaintikuntaedun huomioon ottamisesta. Varsinkin ed. Uusitalon kantaa entisenä sisäministerinä on syytä ihmetellä, kun hän täällä itse korostaa, että asiaa ei ole vielä ehditty edes tutkia. Parast'aikaa sijaintikunnat, joissa näitä yhteisiä laitoksia on, vasta selvittelevät ja täyttävät niitä laajoja lomakkeita, joita po. komitea on lähettänyt asianomaisille kunnille täytettäviksi. Ja kun tämä selvityspuoli tässä vaiheessa on näin puutteellinen, niin tämän vuoksi me teemme nyt aivan säkki päässä täällä ratkaisua, jonka seurauksista emme tiedä yhtään mitään.

Lisäksi tässä yhteydessä on todettava, että yhteisen laitoksen sijaintikunnan naapurikunnista tavallisesti käy ansiotyössä ns. sijaintikunnassa satoja työntekijöitä, joiden työpaikat on luotu tämän yhteisen laitoksen sijaintikunnan kustannuksella. Näihin kustannuksiin naapurikunnat eivät ole penninkään edestä osallistuneet. Nämä kustannukset jätetään kokonaan tässä sijaintikuntaetuselvittelyssä huomiotta.

Kysymys on vielä niin epämääräisestä ja keskeneräisestä asiasta, ettei tämän vuoksi voida vielä säätää lakia, koska tutkimuksetkin ovat täysin kesken.

Ed. Uusitalo: Herra puhemies! Ed. Kohtalalle pyydän huomauttaa, että erityisesti yhteistoiminnasta johtuvien menojen osalta on asiaa tutkittu siinä määrin, että tämä muutos voidaan suorittaa (Sos.dem. ryhmästä: Missä

niitä on tutkittu?). On todettu, että se on oikeudenmukainen. — Tämä on selvitetty sisäasiainministeriön taholta. — On todettu, että jos sitä ei huomioida, niin se rasittaa erityisesti pieniä ja vähävaraisia kuntia. Kyllä sosialidemokraattienkin nyt pitäisi tämä tunnustaa. Ei ole kysymys mistään muusta kuin oikeudenmukaisuuden toteuttamisesta vähävaraisten kuntien osalta.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Sosialidemokraateille huomauttaisin vielä, että tämä hyväksytty kanta merkitsee, että voidaan tehdä oikeutta. Te ette siis edes luota hallitukseen, sisäministeriin ja niihin laskelmiin, joita asioista suoritetaan. Tämä on vain siltä varalta, jos vääryys, kohtuuttomuus tapahtuisi, mutta te vastustatte sitäkin, koska teillä on selvä linja, että köyhiä kuntia on lyötävä, sillä mm. niitä pienviljelijöitä, joilla on raskaat verot ja korkea kunnallisveroäyrin hinta, niitä on vielä lisää rökitettävä.

Ed. Loikkanen: Herra puhemies! Ensinnäkin totean, että ed. Vennamo ei ole täällä voinut esittää niitten kuntien nimiä, joita hän väittää rikkaiksi kunniksi.

Sitten väite siitä, että näitä kuntainliittoja ja muuta kuntien yhteistoimintaa olisi vain kaupunkikunnissa, on täysin väärä. Kuntain yhteistoimintaa esiintyy lukumääräisesti enemmän maalaiskunnissa kuin kaupunkikunnissa.

Ed. Mäkinen: Herra puhemies! Ehkä on syytä lukea vielä viimeinen virke täältä hallituksen esityksestä. Se kuuluu seuraavasti: "Milloin kunnallislain 136 §:n 1 momentissa tarkoitetun yhteistoiminnan menoja sisältyy mainittuun vertauslukulaskelmaan myös toisten kuntien osalta, kunnan kantokykyluokkaa voidaan vastaavasti korottaa."

Me emme vastusta sitä, että jonkun kunnan kantokykyluokkaa alennetaan, mutta me vastustamme nimenomaan sitä, että toisen kunnan kantokykyluokkaa korotetaan.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Ed. Loikkaselle sanoisin, että jos kerran ei hänen väittämänsä mukaan meidän taholtamme voida osoittaa yhtään rikasta kuntaa, niin sitä suuremmalla syyllä on tämä hyväksyttävä; silloinhan kaikki kunnat ovat köyhiä (Naurua).

Huomautan, että kantokykyluokituksen täytyy olla oikeudenmukainen.

Ed. Kohtala: Herra puhemies! Ed. Vennamolle ja keskustapuolueen edustajille haluaisin sanoa, että koko kantokykyjärjestelmähän on sosialidemokraattien luoma. Ministeri Viitanen on tämän aikanaan luonut. SDP:n taholta on näin haluttu tehdä oikeutta myöskin köyhille kunnille luomalla tämä kantokykyjärjestelmä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Mäkinen ed. Loikkasen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin laki- ja talousvaliokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Mäkisen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Aitio, Alenius, Antila, Aro, Asunmaa, Ehrnrooth, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haarla, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Huotari, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karpola, Kauppi, Kauppila, Koivunen, Koppanen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Linkola, H. Linna, Lintilä, Lottanen, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mäki-Hakola, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, H. Niskanen, Paananen, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Perheentupa, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Puhakka, Rekonen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sinisalo, Stenbäck, Suokas, Suomi, I. Suominen, Syrjä, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vartia, Weckman, Vennamo, Westerholm, H. Wester-

lund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Virtanen, Volotinen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Breilin, Eskman, Flinck, Kaipainen, Karkinen, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, E. Niskanen, Paasivuori, Raatikainen, Rodén, Salama, Salmivuori, Salo, Siltanen, Sorsa, Sundqvist, Taipale, Terästö, Turunen ja Vilponiemi.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Berner, Eskelinen, Forsman, Friberg, Hanhirova, Helle, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Kalavainen, Karjalainen, Katajavuori, Knuuti, Korsbäck, Käkelä, Lillqvist, L. Linna, Mykkänen, Mäki, Männistö, Nikkilä, Orrenmaa, Pohjonen, Pursiainen, Ruokola, Sandelin, Sillantaus, Sinkkonen, Suksi, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Teir, Tiekso, Tiilikainen, Tuomioja, Vaittinen, Virolainen ja Voutilainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 128 jaa- ja 29 ei-ääntä; poissa 42.

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 5 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotukset laeiksi yrittäjien eläkelain 9 ja 13 §:n sekä maatalousyrittäjien eläkelain 10 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 124 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 14 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 140 sekä lak.al. n:ot 326 ja 327 (1970 vp.), jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 124. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, ja sen jälkeen siirrytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Kun käsiteltävänä on jälleen yrittäjien eläkelakia koskevat muutokset sekä maatalousyrittäjien eläkelakia koskeva muutos, on tämä osoitus siitä, kuinka sekava meidän eläkejärjestelmämme oikein on. Eri hallitusten taholta on jatkuvasti luvattu eläkejärjestelmien yksinkertaistamista. Rationalisoiminen tällä alalla olisi kiireellisesti suoritettava ja tarpeellinen. Nyt on jouduttu vähän väliä tekemään muutoksia näihin lakeihin. Kun meillä kuuden lakisääteisen eläkejärjestelmän lisäksi on 136 erilaista eläkelaitosta, on tämä osoituksena siitä, että tarvittaisiin todella kokonaisuudistusta, jolloin tämä sekava viidakko selvitettäisiin. Se aiheuttaa myöskin sen, että monet eläkkeen hakijat ovat ymmällään eläkkeitä hakiessaan eivätkä tiedä, minkä eläkelaitoksen puoleen heidän olisi käännyttävä.

Sinänsä tämä yrittäjien eläkelain muutos tasaa vakuutusmaksuja heidän kohdallaan ja alentaa ne vastaamaan maatalousyrittäjäin eläkelaitoksen vakuutusmaksuja. Vaikkakaan nämä vielä eivät tule aivan samaan asemaan, on se kuitenkin eteenpäin menoa, vaikka on sanottava, että tällaiset pienet muutokset ovat näpertelyä. Pitäisi lähteä kokonaisuudistuksen tielle ja nämä eläkelaitokset yhdistää. Nythän jo hallinto-organisaatio näiden laitosten kohdalla tulee tavattoman kalliiksi. Virkamieskoneisto vaatii runsaasti palkkoja, ja muita menoja on hirvittävästi, niin että eläketurva, joka näistä laitoksista saadaan, jää varsin pieneksi. Esimerkkinä mainittakoon maatalousyrittäjäin eläkelaitoksen eläkkeet, jotka tilaston mukaan viime keväänä olivat vain 58 mk kuukaudessa. Kuitenkin näihin joudutaan suuria vakuutusmaksuja maksamaan.

Kun näitä eroavaisuuksia nyt pienennetään, on syytä tietysti hyväksyä tällainenkin pieni muutos kumpaankin yrittäjämuotoja koskevaan eläkelaitosten lakiin. On todettava, että sittenkin jäävät 65 vuotta täyttäneet yrittäjät lain ulkopuolelle, ja olisi kiireellisesti saatava heille myöskin eläketurva, vaikka mahdollisuus vapaaehtoista tietä päästä tähän.

Tähän mietintöön sisältyy kokoomuksen vastalause. Se ei juuri mitään merkitse, koska siinä pyritään vain 2 000 markalla korottamaan sitä

kattoa, joka on näiden eläkevakuutusmaksujen alentamisen pohjana.

Ed. Saimo: Herra puhemies! Maatalousyrittäjien eläkelakia on sen lyhyen voimassaoloajan kuluessa korjattu useaan otteeseen. Korjaukset ovat olleet pieniä. Ne ovat lisänneet perheenjäsenten pääsyä alennetun vakuutusmaksun piiriin, jossa naisen edut eläkkeeseen nähden ovat vielä tosi alhaiset. Kaikista korjauksista huolimatta ovat lain ulkopuolella ne perheenjäsenet, jotka ovat osuutensa luovuttaneet, jotta tila pysyisi elinkelpoisena, joko veljelleen tai sisarelleen ja ovat ns. setiä ja tätejä, ja näin ollen saamatta osuuttansa tilasta. Näitä ihmisiä ei vieläkään maatalouseläkelaki koske eikä liioin TEL- eikä LEL-lakikaan, joten eläketurva näiden ihmisten kohdalla on erittäin heikko. Lain korjaukseen on syytä ryhtyä pikaisesti.

Maatalousyrittäjien eläkelain yhteydessä hyväksyttiin yrittäjien eläkelaki, joka silloin oli eläkkeiden maksujen osalta erilainen. Nyt lain korjaus suo yrittäjäeläkevakuutusmaksut alennettavaksi alle 8 000 markan työtuloon saakka. Tämä lainmuutos tuo noin puolet yrittäjistä alennetun vakuutusmaksun piiriin. Kun yrittäjätoiminnassa on edelleenkin huomattava joukko yli 65 vuotta täyttäneitä, olisi lain uudella korjauksella suotava mahdollisuus päästä vapaaehtoiseen eläkevakuutusmaksun piiriin. Tältä osin laki on vielä myöskin puutteellinen. Valiokunta lausuukin mietinnössään, että maatalousyrittäjän ja yrittäjän eläkejärjestelmässä olisi päästävä mahdollisimman suureen yhtenäisyyteen. Vapaaehtoisella vakuutuksella olisi yrittäjille suotava 65 vuotta täytettyään pääsy vakuutuslain piiriin, kuten maatalousyrittäjien kohdalla laki suo jo sen mahdollisuuden.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kehotan puhujaa jatkamaan puhujakorokkeelta.

Puhuja: Herra puhemies! Yrittäjien edustajien toivomus oli, että heidän olisi mahdollisuus saada rajan korotusta jopa 12 000 markkaan eläkevakuutusmaksunsa alentamiseksi. Nyt tämä laki on huomattava korjaus maatalous- ja muiden yrittäjien tasapuolisuuden ja tasa-arvonkin kannalta, mikä on erittäin tärkeää eläkevakuutusmaksujen kehitykselle. Keskustapuolueen taholta on pidetty erittäin tärkeänä näitten lakien yhdenmukaistamista.

Ed. Tuominen: Herra puhemies! Pyydän asian pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Esillä olevat yrittäjäeläkkeet ja maatalouseläkkeet ovat selvästi liian alhaisia, tarpeettomia aukkoja on ja yrittäjäeläkemaksut ovat olleet kohtuuttoman korkeita. SMP on jatkuvasti ajanut korjausten linjaa, mutta olemme lukuisissa äänestyksissä täällä eduskunnassa jääneet vähemmistöön. Ei ole saatu yrittäjäeläkkeitä ja maatalousyrittäjäeläkkeitä korjatuksi paremmaksi. Emännät ovat olleet myös täysin syrjittynä, mutta nyt vaalien alla näyttää into täällä kasvaneen muissa puolueissa, vaikka ovat äänestäneet jatkuvasti meidän hyviä esityksiämme vastaan. SMP:n kanta on myös se, että rahastoissa on varoja niin paljon, että on kohtuutonta periä näitä raskaita yrittäjämaksuja jatkuvasti. Nyt hallitus korjaa asiaa niin, että maatalousyrittäjä ja muu yrittäjä ovat samassa asemassa. Tämä on periaatteessa oikein, mutta se ei poista sitä, että yleensä nämä maksut ovat kohtuuttoman rasittavia, ne ovat korottoman lainan tarpeetonta antamista valtiolle.

Tulemme asian käsittelyssä kiinnittämään näihin epäkohtiin asian vaatimaa huomiota. En jatka enempää, koska SKDL:n taholta näytään asia pyydettävän pöydälle.

Ed. Åsvik: Herra puhemies! Kannatan ed. Tuomisen tekemää ehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja sitä on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Tuominen ed. Åsvikin kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistaina pidettävään istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska muuta ehdotusta ei ole tehty, eduskunta hyväksynee ed. Tuomisen ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

4) Ehdotus laiksi talonmiesten työaikalain 19 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 125 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 15 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 136, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 125. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 19 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi valtion viljavarastosta annetun lain voimassaolon jatkamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 126 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 31 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 173, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 126. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiteksti, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Muutos päiväjärjestykseen.

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestykseen tehdään se muutos, että päiväjärjestyksen 6) asia käsitellään vasta päiväjärjestyksen 15) asian käsittelyn jälkeen.

---

7) Ehdotus laiksi vaalien tuloksen vahvistamisen ajankohdasta 2 ja 3 päivänä tammikuuta 1972 toimitettavissa kansanedustajain vaaleissa.

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 20 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 180, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 20.

Keskustelu:

Oikeusministeri Lång: Herra puhemies! Käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen sisältyvä ehdotus vaalien tuloksen vahvistamisajankohdan siirtämisestä ensi tammikuussa pidettävissä kansanedustajien vaaleissa on ainoa poikkeukselliseksi katsottava lainsäädäntötoimenpide, johon hallitus on katsonut tarkoituksenmukaiseksi ryhtyä nyt edessä olevien vaalien yhteydessä. Itse asiassa ei tämänkään lakiehdotuksen antaminen liity itse vaalien toimeenpanoon, vaan on välttämätön seuraus siitä hallituksen asettamasta tavoitteesta, että nykyinen eduskunta voisi saattaa vireillä olevan tulo- ja menoarviokäsittelyn päätökseen vaalien jälkeen.

Valtiopäiväjärjestyksen ja vaalilain säännöksistä johtuu, että hajoitusvaalit aina joudutaan toimittamaan varsin lyhyitä määräaikoja noudattaen. Sen johdosta, että määräys uusien vaalien toimittamisesta tällä kertaa annettiin lokakuun lopulla ja että tammikuun ensimmäinen sunnuntai kalenterin mukaan sattuu jo kuukauden 2 päiväksi, joudutaan vaalit tällä kertaa toimeenpanemaan eräänlaiseksi Suomen ennätykseksi muodostuvassa minimiajassa. Tämä aiheuttaa tietysti sekä vaaliviranomaisille että vaaleissa toimiville puolueille eräitä käytännöllisiä vaikeuksia, joista oikeusministeriössä saamani käsityksen mukaan kuitenkin tähän mennessä on selviydytty hyvin.

Oikeusministeriön ensimmäiset vaaliohjeet lääninhallituksille lähtivät jo samana päivänä, jolloin määräys uusien vaalien toimittamisesta annettiin. Ne allekirjoitettiin tunnin kuluttua nykyisen hallituksen muodostamisesta. Vaalipiirien keskuslautakunnat saatiin kaikkialla asetetuiksi määräaikaan, marraskuun 3 päivään, mennessä, ja kaksi päivää myöhemmin keskuslautakuntien puheenjohtajat ja sihteerit kokoontuivat täällä Helsingissä yhteiseen neuvotteluun, jossa heille muun ohella annettiin informaatio eduskunnan käsiteltävänä tänään olevasta lakiehdotuksesta ja sen tarkoituksesta. Neuvottelussa käsiteltiin myös niiden näissä vaaleissa ensi kertaa sovellettaviksi tulevien säännösten tulkintaa, jotka koskevat ehdokkaiden asettelua. Neuvottelussa todettiin, että keskuslautakuntien sovellettaviksi tulevat vaalilain säännökset tältä osin ovat yksinkertaiset ja selvät. Oikeusministeriön ensimmäiset painetut vaaliohjeet voitiin toimittaa vaaliviranomaisille jo marraskuun 3 päivänä. Valtioneuvoston päätös kansanedustajien paikkojen jaosta vaalipiirien kesken tehtiin seuraavana päivänä. Niin ikään ennakkoäänestyksen kannalta kiireelliset asetukset ennakkoäänestyspaikkoina olevista posti- ja lennätinlaitoksen toimipaikoista sekä ulkomailla olevista Suomen edustustoista on annettu jo tänään. Oikeusministeriö on myös pyrkinyt seuraamaan vaalien kiireelliseen tekniseen toteuttamiseen tällä kertaa liittyviä tapahtumia kentällä. Sen johdosta, että vaaliluetteloiden pohjaluettelot tänä vuonna ensi kertaa oli laadittu valtakunnallisesti tietokonetekniikkaa käyttäen, oli jo ennakolta odotettavissa, että luetteloihin uuden järjestelmän alkuvaikeuksien vuoksi oli saattanut jäädä jonkin verran virheellisyyksiä. Eräistä osista maata onkin tullut tietoja tämänlaatuisista ongelmista. Tämän kuun 16 päivänä lähetettyjen ilmoituskohtien perusteella kansalaisilla on kuitenkin hyvät mahdollisuudet tarkistaa, ovatko heitä koskevat tiedot vaaliluettelossa asianmukaiset. Ellei näin ole, on heidän käytettävänään tavanomainen oikaisumenettelytie. Väärään äänestysalueeseen ehkä sijoitetun äänioikeutetun käytettävissä on myös aina ennakolta äänestämisen mahdollisuus.

Hakemukset puolueen ehdokaslistan julkaisemisesta oli lain mukaan jätettävä keskuslautakunnille viimeistään tämän kuun 12 päivänä. Oikeusministeriön saamien tietojen mukaan ehdokkaiden asettelussa ei ole esiintynyt voittamattomia vaikeuksia. Niissä puolueissa, joissa säännöt edellyttävät jäsenäänestyksen toimeenpanemista, sellainen on tapahtunut. Kaikissa puolueissa ehdokkaiden asettamispäätökset on lain edellyttämin tavoin tehty piirijärjestöissä järjestön ylimmän päättävän elimen toimesta. Oikeusministeriön tiedossa ei ole, että ehdokkaiden asettelussa olisi missään tapahtunut sellaisia virheitä, että ne voisivat vaalien jälkeen johtaa oikeudellisiin seurauksiin.

Herra puhemies! Olen vakuuttunut siitä, että vaalit tullaan ensi tammikuun 2 ja 3 päivänä toimittamaan voimassa olevan lain mukaisesti, eikä hallitus pidä tarpeellisena nyt käsiteltävänä olevan esityksen lisäksi antaa eduskunnalle mitään vaaleihin liittyviä uusia esityksiä. Jotta nykyinen eduskunta voisi näiden vaalien jälkeen käsitellä loppuun vuoden 1972 tulo- ja menoarvioesityksen, hallitus toivoo, että nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus täällä voitaisiin käsitellä kiireellisesti.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Virkamieshallituksen oikeusministeri näyttää olevan hyvin tyytyväinen, mikä on hämmästyttävää. Me julkisuudessa tiedämme, että vaalien laillisuus on hyvin tulkinnanvarainen. Käsitykseni mukaan lakeja vähintään on rikottu, mutta herra oikeusministerillä ei ole mitään sanottavaa. Oikeusministeriö on jopa antanut virkakäskyn, miten keskusvaalilautakuntien on lakia sovellettava. Sellaista käskyä ei voida laillisesti antaa. Edelleen puhuttiin äänestysluetteloista. Me tiedämme, että on pantu äänestysluetteloihin henkilöt, jotka ovat asuneet Suomessa tämän vuoden alussa tammikuun 1 päivä. Näin toistasataatuhatta Ruotsissa asuvaa suomalaista, heiltä on kielletty oikeus äänestää näissä vaaleissa, ja eduskunnassa vielä suuret puolueet hylkäsivät hallituksen vaalilain korjausesityksen. Tämäkö on kansanvaltaa, tasa-arvoista oikeutta äänestää ja kansan todellisen mielipiteen esille tuomista? Mutta herra oikeusministerihän onkin julkisuudessa sanonut, että Suomen kansa on pöhkö. Se ei saa suoraan valita presidenttiä. Täytyy herrojen ja poliitikkojen valita, koska pöhkö kansa voi tehdä virheitä.

Mitä sitten tulee tähän esillä olevaan lakiesitykseen, niin tämähän on kaappauslaki. Tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä siirretään vanhan eduskunnan valtuuksia. Uudet kansanedustajat ovat kahvilassa norkoilemassa, mutta eivät pääse istuntosaliin, kun tämä vanha eduskunta määrää talouspolitiikan vaalien jälkeen ainakin vuodeksi eteenpäin, vahvistaa tulo- ja

menoarvion ensi vuodeksi ja suuria talouspoliittisia lakeja lyö kiinni. Tämä on kansan pilkkaamista. Kansa pannaan äänestämään ja sen jälkeen sanotaan: Suu tukkoon, me teemme, mitä tahdomme, meillä on valta, tunnemme tämän vanhan eduskunnan. Tämä Auran hallitushan on vain peitehallitus, täällä olevien suurten puolueitten peitehallitus. Näin sitä pelataan. Mutta minä uskon, että Suomen kansa sen tajuaa, ja vastaus tulee olemaan tammikuun alussa kova.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Tuntuu ihmeelliseltä tämä virkamieshallituksen antama esitys. Vielä ihmeellisempään valoon se tulee, kun näitä vaaleja valtavalla kiireellä puuhataan. Virheitä tulee tapahtumaan. On aivan varmaa, että tällaisella hosumisella ei hyvää näistä vaaleista ainakaan juridisesti tule. Tuntuu arveluttavalta se, että Ruotsissa oleville ainakin sadalletuhannelle suomalaiselle ei anneta mahdollituutta näissäkään vaaleissa äänestää, vaikkakin heidän mielipiteensä monelta osin saattaisi olla varsin suuntaa antava ja ratkaiseva juuri tällaisia poikkeusvaaleja ajatellen. Se, että vanhan eduskunnan toimikautta jatketaan näin mielivaltaisella lakiesityksellä, ei minusta ole oikein. Kun hallituksen virheellinen politiikka kulminoituu ensi vuodelle annettuun tulo- ja menoarvioesitykseen, niin vanhalle eduskunnalle annetaan tehtäväksi tämän virheellisen politiikan läpiajaminen vastoin ehkä vaaleissa kansan omaksumaa yleistä käsitystä. Luulen, että kansan keskuudessa mielipiteet liikkuvat nyt sillä linjalla, että se tulee tammikuun vaaleissa antamaan tälle virheelliselle politiikalle tuomion. Ja eräs sen virheellisen politiikan peruskirjoja on juuri tulo- ja menoarvioesitys, keltainen kirja vuodelle 1972. Se olisi nimenomaan uuden eduskunnan käsiteltävä, koska se varmasti tulee toisella tavalla ajattelemaan näistä asioista.

Ed. Junnila: Herra puhemies! Jo aikaisemmin on ollut aihetta todeta se, että eduskunnan hajottaminen ja uusien vaalien järjestäminen sattuu talouspoliittisesti mahdollisimman epäotolliseen aikaan. Ne, jotka ovat vastuussa eduskunnan hajottamisesta ja uusien vaalien järjestämisestä, ottavat samalla vastuun siitä, että erittäin tärkeät talouspoliittiset suunnittelu- ja valmistelutoimenpiteet ja päätökset pannaan hyllylle 3—4 kuukauden ajaksi. Mitään ratkaisuja ei voida tehdä ja tilanne huononee kaiken aikaa.

Mutta nyt on lisäksi osoittautunut, että tämä eduskunnan hajottamisen ajankohta sattuu myös juridisesti outoon ajankohtaan. Mehän olemme saaneet todeta sellaisen merkillisen ilmiön, että huomattavat oikeusoppineet ovat kehittäneet keskuudessaan mahtavan riidan siitä, onko uusien vaalien järjestäminen nykyisen lainsäädännön pohjalta tässä vaiheessa juridisesti vedenpitävä, onko koko toimenpide ts. täysin laillinen. Ottamatta sen enempää kantaa tähän korkeitten juristien kiistaan on ulkopuolisen aihetta todeta se, että nekin oikeusoppineet, jotka ovat sitä mieltä, että tämän toimenpiteen laillisuutta ei voida tehdä kyseenalaiseksi, ovat kuitenkin myöntäneet, että vaalilainsäädäntö on keskeneräinen. Olisi pitänyt täydentää säännöksiä edustajaehdokkaitten asettamisjärjestyksestä.

Kaikki nämä tekijät yhdessä vaikuttavat sen, että syntyy vaikutelma siitä, että koko tämä eduskunnan hajottaminen ja uusien vaalien järjestäminen on syntynyt jonkinlaisen kummallisen hermostuneen kiireisyyden vallassa. Se ei anna edullista kuvaa meidän maamme olosuhteista ja panee vakavasti kysymään, mikä oikein on se todellinen syy, joka on tämän kaiken takana? Mikä on pakottanut näin perin sopimattomana ajankohtana, sekä talouspoliittisesti että myös juridisesti sopimattomana ajankohtana, hajottamaan eduskunnan ja järjestämään uudet vaalit?

Ed. Kohtala: Herra puhemies! Täällä ovat oikeiston edustajat Vennamoa myöten epäilleet edustajiensa asettelun laillisuutta. Sitä vastoin julkisessa sanassa on korostettu nimenomaan sitä seikkaa, että sosialidemokraattien asettamat kaikki ehdokkaat ovat laillisesti asetettuja. Tämän vuoksi on syytä toivoa, kun täällä porvareitten edustajat käyttävät puheenvuoroja, että he kentällä kehottavat äänestäjiä antamaan äänensä sosialidemokraattisille ehdokkaille, koska ne ovat kaikki laillisesti asetettuja. Tällä tavalla saadaan myöskin oikeutta tulonjakoon.

Ed. Sinisalo: Herra puhemies! Herra oikeusministerin lausunnon johdosta on syytä todeta, että puoluelain ja vaalilain eräät tulkinnat sen jälkeen, kun eduskunta tuli hajotetuksi ja uudet vaalit tullaan toimeenpanemaan näiden lakien perusteella, niin nämä tul-

kinnat ja niihin liittyvät kannanotot pakottavat korostamaan puolue- ja vaalilain perusteellisen uudelleentarkistamisen ja uusimisen välttämättömyyttä. Selvästi on tullut esiin, että puolueiden määrätynlainen institutionalisointi johtaa vakaviin vaaroihin vapaan puolue- ja poliittisen kansalaistoiminnan kannalta. Kaikki sellaiset toimenpiteet, jotka lainsäädännöllisesti asetetaan säätelemään puolueiden toimintaa, johtavat myös verrattain pitkälle meneviin valvontajärjestelmiin ja puolueiden itsenäisen toiminnan ja vapaan toiminnan luonteen häiriintymiseen.

On lisäksi syytä korostaa myös sitä, että ne seikat, joita on nyt tullut esiin puolueiden ehdokasasettelujärjestelmän yhteydessä, lienevät sellaisia, että kun puolue- ja vaalilain uusiminen tulevat esille, mikä toivottavasti tapahtuu varsin pian, niin tässä yhteydessä on syytä vakavasti harkita vanhan valitsijamiesyhdistysjärjestelmän soveltamista puolueiden ehdokasasetteluoikeuden rinnalla, jolloin ehkä monet niistä ongelmista, joita nyt ja nykyisen kaltaisen kehityksen valossa saattaa tulla esiin, voitaisiin välttää.

Mitä tulee sitten niihin näkökantoihin, jotka liittyvät eräiden asioiden siirtämiseen vaalien jälkeen, kysymyksessä on lähinnä porvarillisten ja sosialidemokraattisen puolueen pelko määritellä kantaa näihin asioihin ennen vaaleja, jolloin kansalaiset näkisivät heidän poliittisen linjansa esimerkiksi budjettikysymyksessä, ja tämän vuoksi tarvitaan erikoissäännöksiä, joiden avulla ratkaisut voidaan siirtää vaalien jälkeiseen aikaan. Kysymys on tässä mielessä todellisesta vaalipelosta.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Kun täällä on sosialidemokraattisella taholla ylpeilty demokratialla ja kansanvaltaisuudella, saanen sanoa sinne, ettei siinä teidän demokratiassanne ole paljon hurraamista. Te täällä suurimman ryhmän voimalla ajoitte läpi lex Sundqvistin, että yksi kansanedustaja varmasti pääsee hyviin asemiin ja saa itsellensä etuja armeijassa ollessaan, mutta samanaikaisesti te hylkäsitte Ruotsissa asuvien suomalaisten äänioikeuden ja 18 vuotta täyttäneiden mutta alle 20 vuotta olevien äänioikeuden, joita lupasitte viime vaalien alla puoltaa, mutta nyt hylkäsitte heidän äänioikeutensa yhdessä muiden suurien ryhmien, SKDL:n, keskustapuolueen ja kokoomuksen, kanssa. Tämä on meidän mielestämme hyvin omalaatuista demokratiaa, ja SMP ei ainakaan sitä hyväksy, koska vaalioikeus on jokaisen luovuttamaton perusoikeus, ja te olette sitä vastaan rikkoneet.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Ed. Kohtalan puheenvuoron johdosta totean, että sosialidemokraatit olivat ilmeisesti jo viikkoja ennen näitä päätöksiä, jotka johtivat eduskunnan hajottamiseen ja Karjalaisen II b -hallituksen kaatumiseen, selvillä siitä, että näin tulee tapahtumaan — kulissien takainen peli alkaa vähitellen selvitä — ja niin heillä oli mahdollisuus suorittaa tuo kehuttu jäsenäänestys, jolla he yrittävät ratsastaa. En usko, että se lisää yhtään Suomen kansan luottamusta sosialidemokraattisiin ehdokkaisiin, vaikka heidät jäsenäänestyksellä onkin asetettu.

Tuntuu ihmeelliseltä virkamieshallituksen oikeusministerin kehuva puheenvuoro aluksi, jossa hän kertoi, millaisia Suomen ennätyksiä on rikottu näiden vaalien valmistelussa. Minusta on hieman kyseenalaista tällaisilla ennätyksillä kehuminen, kun kuitenkin kansalaisten mielissä on hyvin sekavat käsitykset siitä, miten oikeastaan kaikkien lainkirjainten mukaan nämä vaalit tulevat ollenkaan menemään.

Ed. Silander: Herra puhemies! Paljon on puhuttu kansanvallan turvaamisesta ja puolueiden yhä kovenevan otteen kehittymisestä. Puuttumatta tähän sen lähemmin totean kuitenkin, että SKDL mielestäni on kyllä puoluediktatuurin kärjessä tänä päivänä. Heillähän on säännöissään pykälä, että puolueen johto, sisärengas täyttää viisi paikkaa ja jäsenistö täyttää loput.

Ed. Flinck: Herra puhemies! Täällä on pahoiteltu sitä, että sosialidemokraattisessa puolueessa jäsenäänestys on toimitettu näiden vaalien yhteydessä. Ei sosialidemokraattisessa puolueessa voida muutoin ehdokkaita asettaakaan eikä ole voitu aikaisemminkaan asettaa. Olisimme vain tietysti toivoneet, että muutkin puolueet olisivat aikaisemmin jo tällaisen kansanvaltaisen menettelytavan omaksuneet, ettei nyt tästä tehtäisi suotta kiistaa ja otettaisi sosialidemokraatteja jostakin syypäiksi.

Ed. Sinisalo: Herra puhemies! Ed. Silanderin puheenvuoron johdosta sanoisin, että hän tuskin itsekään uskoi siihen, mitä hän totesi. Kaikkien tiedossa on, että SKDL:n säännöt ovat sopusoinnussa puoluelain määräysten

kanssa. Meidän järjestelmämme mukaan ehdokasasettelu tapahtuu puoluejärjestöissä suoritettavaan järjestöäänetykseen perustuen, josta säännöissä määritellyiltä osin piirijärjestöjen johtoelimillä on mahdollisuus poiketa yhden kolmanneksen osalta. Kommunistien ja kansandemokraattien järjestöäänestykseen kansanedustajaehdokkaista osallistui yli 30 000 meidän järjestömme jäsentä, mikä kiistatta osoittaa sen, että missään puolueessa ja missään poliittisessa ryhmittymässä ei kansanedustajehdokkaiden asettelussa ole noudatettu niin laajaa jäsendemokratiaa kuin mitä SKDL:n puitteissa on tehty.

Oikeusministeri Lång: Herra puhemies! Minä en halua jatkaa keskustelua näiden vaalien laillisuudesta, koska olen todennut, että hallituksen kanta on aivan selvä tässä suhteessa. Haluan vain todeta sen, että tämä neuvottelu, joka käytiin keskusvaalilautakuntien puheenjohtajien kanssa vaalien järjestämisestä, ei lainkaan ollut mikään virkakäsky. Jos me olisimme antaneet virkakäskyn tuomarin tehtäviä hoitaville keskusvaalilautakuntien puheenjohtajille ja jäsenille, niin silloin olisimme todella rikkoneet lakia, niin kuin kansanedustaja Vennamo täällä väitti, emmekä sellaista käskyä ole antaneet. On kyllä huomattu, että keskusvaalilautakunnat ovat menetelleet vähän eri tavalla eri osissa maata, olkoonkin että he ovat saaneet yhtäläisen informaation.

Ed. Kohtala: Herra puhemies! Täällä SMP:n edustajista erityisesti ed. Vennamo toi esille, että SMP olisi tätä lex Sundqvistia säädettäessä ollut eriävillä linjoilla. On syytä todeta, että SMP edustaja oli täysin yksimielisesti hyväksymässä perustuslakivaliokunnan mietintöä, joten tältä osin kaikki SMP:läisten puheet ovat kansan harhaanjohtamista.

Ed. Silander: Herra puhemies! Täällä on ed. Sinisalo arvellut, että minä en olisi perillä asioista. Minulla on tässä kädessäni SKDL:n ehdokkaiden asettelua koskeva selvitys, jonka on allekirjoittanut kunnioittaen Matti Vesterinen, joka lienee mainitun puolueen piiriasiamies. Tämän kirjelmän 3 kohdassa sanotaan näin: "Järjestöäänestyksen tuloksen pohjalta asetettiin 12 eniten ääniä saanutta ehdokasta." 4 kohta kuuluu näin: "Loput viisi ehdokasta nimettiin SKDL:n sääntöjen 13 §:n oikeuttamalta pohjalta 10. 11. 1971 pidetyssä SKDL:n Uudenmaan piirijärjestön ja SKDL:n yhteisöjäsenjärjestöjen Uudenmaan johtokuntien yhteisessä kokouksessa." Mikä on tämä kolmasosa kahdestatoista?

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluaisin ed. Kohtalalle sanoa, että eduskunnan pöytäkirjat kumoamattomasti todistavat, että me esitimme täällä eduskunnassa Ruotsissa asuville suomalaisille äänioikeutta ilman rajoituksia näissä vaaleissa ja 18 vuotta täyttäneille, mutta jok'ikinen sosialidemokraattinen kansanedustaja, niin kuin edustajat muistakin ryhmistä, äänesti tätä vastaan, SMP:n eduskuntaryhmä jäi yksin. Ed. Kohtalan ihmettely oli vähintään omalaatuinen.

Ed. Honkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Silander tuntee ilmeisesti oman puolueensa menettelyt ehdokasasettelussa paremmin kuin SKDL:n suhteen. Olisin hyvin kiitollinen, jos hän selostaisi, miten teillä asetettiin ehdokkaat.

Ed. Sinisalo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä vahvistaa vain vielä sitä, että ed. Silander ei todella tiedä, mistä hän puhuu. Se, mitä hän lausui ehdokkaiden asetteluista, on täysin sen mukaista, mitä minä juuri täällä todistin meidän vaalijärjestelmämme ehdokkaiden asettelun osalta. Myös Uudenmaan osalta SKDL ja SKP noudattivat laajinta puolue- ja jäsendemokratiaa mitä mikään muu puolue on kansanedustajaehdokkaiden asettelussa noudattanut.

Mitä tulee tähän kolmasosaan Uudenmaan osalta, se luonnollisesti lasketaan asetettujen ehdokkaiden kokonaismäärästä, kuten sääntömääräyksissäkin on. Luulen, että ed. Silander tämän ehdokkaiden määrän tuntee. Se on sopusoinnussa sen määrän kanssa, mitä Uudeltamaalta edustajia valitaan.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra varapuhemies! Väärien tietojen levittämisen estämiseksi ilmoitan, että SMP:n kansanedustajaehdokkaat on kaikissa vaalipiireissä asetettu piirijärjestöjen, jäsenjärjestöjen, laillisissa kokouksissa eli juuri niin kuin puoluelaki säätää. Puolueen johto ei ole puuttunut niihin tai muuttanut yhtäkään ehdokasta, minkä piirijärjestö äänestyksessä enemmistöllä on valinnut. Tämän laajempaa kansanvaltaa emme ole pystyneet noudattamaan, koska puolueemme säännöissä ei ole tunnettu jäsenäänestystä. Me luo-

timme siihen, että hallitus hoitaa tämän asian, niin kuin se lupasi, ja komiteakin oli ollut; mutta näin ei tapahtunut.

Ed. Vilponiemi: Herra puhemies! Ed. Vennamon äskeistä edelliseen puheenvuoroon viitaten haluan huomauttaa, että mitä tulee niihin valtiopäiväjärjestyksen ja vaalilainsäädännän uudistamisehdotuksiin, joista täällä on ollut puhe, mm. ulkosuomalaisten äänioikeus ja 18 vuoden äänioikeusikäraja, niin perustuslakivaliokunnan mietintö oli myös täällä eduskunnassa käsittelyn pohjana. Ed. Kohtala oli aivan oikeassa siinä, kun hän mainitsi, että perustuslakivaliokunnassa, jossa todella asiantuntijoiden avulla tätä kysymystä selviteltiin, myös SMP:n edustaja oli samaa mieltä kuin kaikki muutkin valiokunnan jäsenet, nimittäin että näihin uudistuksiin ei voitu nyt ottaa myönteistä kantaa, koska missään tapauksessa hajotusvaalien tullessa ei olisi voitu tehdä esim. vaaliluetteloita näitten uudistusten edellyttämälle pohjalle. Tämä oli ainoa syy, jonka vuoksi näistä tärkeistä uudistuksista piti luopua.

Mitä tulee vaalien laillisuuteen tai laittomuuteen, niin perustuslakivaliokunnan työtä seuratessa täytyy huomauttaa siitä, että luonnollisesti se kokonaisuudistus, jota vaalilainsäädännön osalta on tehty — johon on kuulunut puoluelaki, johon on kuulunut vaalilain uudistaminen ja jota olisi korjattava puolueen jäsenten demokraattisten oikeuksien turvaamisen osalta kussakin puolueessa ehdokkaita asetteltaessa — on vielä kesken. Se ei suinkaan tee laittomiksi vaaleja, koska laissa on säännökset, joiden nojalla ehdokkaat asetetaan.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ei ollut mitään uutta, että myös sosialidemokraattiselta taholta vedotaan teknillisiin syihin, kun Ruotsissa asuvat suomalaiset pelattiin ulos ja myös alle 20-vuotiaat. Mutta meidän esityksemmehän olikin, että poikkeuslailla näitä vaaleja varten hoidettaisiin näille väestöryhmille tasa-arvoinen asema. Se olisi ollut täysin mahdollista. Mutta te vain vetoatte vanhentuneisiin normaaleihin teknillisiin syihin, kun ette ole halunneet antaa äänioikeutta.

Ed. Kantola: Herra puhemies! Kun täällä nyt on syntynyt kiistaa siitä, mitkä puolueet ovat menetelleet vaalilain mukaisesti demokraattisella tavalla ehdokkaiden asettelussa, niin minä pyytäisin herroille kansanedustajille oikealla ja keskelläkin huomauttaa ja heitä muistuttaa siitä, mitä vaalilain uudistusta edellisen eduskunnan aikana käsiteltäessä edellytettiin. Tässä suhteessahan nimenomaan silloin perustuslakivaliokunnan käsittelyssä asiantuntijain toivomuksen ja lausuntojen perusteella jätettiin ja esitettiin puolueille sellainen toivomus, että ne muuttaisivat puolueittensa sääntöjä tämän uuden vaalilain ja puoluelain edellytysten mukaisesti. Tosiasia on nyt kuitenkin se, että yksikään porvarillisista puolueista ei ole noudattanut tätä toivomusta eikä ole tänä väliaikana muuttanut puolueensa sääntöjä siten, että niiden jäsenille olisi turvattu ehdokkaiden asettaminen. Työväenpuolueilla, kuten tunnettua, on kautta vuosien ollut käytännössä se demokraattinen menettelytapa, että ehdokkaat vaaleihin on asetettu jäsenistöäänestyksessä, järjestöäänestyksessä. Porvarillisilla puolueilla ei tätä käytäntöä ole ollut eikä myöskään SMP:llä, ja siitä syystä luulisin, että SMP:n pitäisi olla viimeisenä arvostelemassa tässä suhteessa työväenpuolueita ja erityisesti kansandemokraatteja. SKDL oli ainoa, joka muutti sääntönsä niin kuin oli lausuttu vaalilain uudistamiskäsittelyn yhteydessä. (Ed. Vennamo: Me emme ole juntanneet asioita!)

Ed. Silander: Herra puhemies! Huomauttaisin ed. Sinisalolle, että aikaisemmin käyttämässäni puheenvuorossa totesin, että kehitys kulkee kohti puoluemonopolia ja että SKDL käsitykseni mukaan on kehityksen kärjessä. Millään muulla puolueella ei säännöissään ole sellaisia säännöksiä, näin diktatorisia kuin SKDL:n säännöissä on. Toisin sanoen keskusjohto asettaa teillä aina viisi ehdokasta. Mitään muuta minä en asiasta ole väittänytkään.

Ed. Sinisalo: Herra puhemies! Vieläkin minun on pakko todeta, että ed. Silander antaa nyt varmasti jo tietoisesti väärän tulkinnan tästä asiasta. Hänen itse lukemansa selvitykset meidän säännöistämme osoittavat, että meidän keskusjärjestömme, ei siis enempää SKDL kuin SKP tai mikään muukaan, siis puolue, ei tämän lain mukaan ole nimennyt yhtään ehdokasta eikä ole oikeutettukaan nimeämään sääntöjen mukaan ehdokkaita. Meillä tapahtuu kolmasosan nimeäminen jotenkin siihen tapaan kuin sen ed. Vennamo asian täällä muotoili "jäsenten edustajien kokouksessa". Meillä se on vain paljon laajempi kuin yhden järjestön

johtoedustus maakunnan alueella. SKDL:n, SKP:n, Demokraattisten naisten, nuorisoliiton ja opiskelijaliiton piirielinten yhteinen kokous on se, joka käyttää 1/3:n harkintavaltaa. Mitä tulee tähän 2/3:aan, se valitaan välitöntä jäsendemokratiaa käyttäen, jota SMP ei noudata yhdenkään kansanedustajaehdokkaan asettamisen osalta.

Ed. K a i n u l a i n e n: Herra puhemies! Nämä SKDL:n väitteet siitä, miten demokraattisesti heidän keskuudessaan ehdokkaat asetetaan, voinee jättää omaan arvoonsa, kun tietää tämän puolueen menettelytavat kymmenien vuosien ajalta. Sen sijaan luulen, että meidän ehdokasasettelumme jokaisen piirijärjestön kohdalla kestää demokratian valokeilan täysin. Meillä sadat luottamusmiehet ja -naiset jokaisessa piirien kokouksessa ovat valinneet nämä ehdokkaat lukuisilla äänestyksillä, eikä puolueen johto ole puuttunut ehdokasasetteluihin, vaan ne on hyväksytty sellaisenaan. Vasemmistopuolueiden todistelut siitä, että he ovat demokraattisen linjan kannalla puoluelakeihin ja vaalilakeihin nähden, ovat ihmeellisiä, kun olisi todella ollut mahdollisuus toimenpiteisiin, mm. silloin kun esitimme, että Ruotsissa asuville suomalaisille annetaan mahdollisuus äänestää näissä vaaleissa ja että myöskin nuoret olisivat päässeet mukaan äänestämään jo näissä vaaleissa.

Sen sijaan minusta ei osoita erinomaista demokratiaa se, että yhden ainoan kansanedustajan takia käännetään eduskunta ylösalaisin, niin että saadaan varmistettua se, että hän voi olla ehdokkaana, kun aikaisemmin ei myötätunto ulottunut eräisiin niihin asevelvollisuuttaan suorittaviin henkilöihin, jotka estettiin suorittamasta edusjantointaan.

Ed. S i l a n d e r: Herra puhemies! Minä vielä huomauttaisin ed. Sinisalolle, että kädessäni olevan asiakirjan 4 kohdan mukaan "loput viisi ehdokasta nimettiin SKDL:n sääntöjen 13 §:n oikeuttamalta pohjalta". Olisi erittäin mielenkiintoista tietää, kuka nyt puhuu totta, tämä piiriasiamieskö vai ed. Sinisalo. Jos ed. Sinisalo on oikeassa, silloin on ilmeisesti valtion viranomaiselle jätetty väärä asiakirja.

Ed. S i n i s a l o: Herra puhemies! SKDL:n sääntöjen 13 §:ssä nimenomaan lukee, että tämän kolmasosan nimeävät äsken mainitsemani maakunnalliset järjestömme tahi niiden johtoelimet yhteisessä kokouksessaan. Sen asiakirjan ja minun lausuntoni välillä ei vallitse minkään näköistä ristiriitaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään s u u r e e n v a l i o k u n t a a n.

8) Ehdotus talletusten veronhuojennuslaiksi.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 53 ja otetaan e n s i m m ä i s e e n k ä s i t t e l y y n siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 147, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 53.

Keskustelu:

Ed. S a n d e l i n: Herra puhemies! Viime aikoina on maamme satojentuhansien tallettajien mielenrauhaa ja myöskin talletustoimintaa häirinnyt se keskustelu, jota julkisuudessa on käyty talletusten verovapaudesta. Tämä on johtunut lähinnä kahdesta syystä: ensiksi siitä tyylistä, jolla talousneuvoston rakenne- ja rahoituspolitiikkaa Suomessa 1970-luvulla koskeva mietintö saatettiin julkisuuteen — lehdistöhän otsikoi mietinnön merkitsevän talletusten verovapauden loppumista — ja toiseksi eräiden poliitikkojen puheet myös korkotuen ottamisesta verotuksen piiriin, puheet, joissa ei eroteltu esim. korkeakorkoisia tavallisia talletustilejä ja yleensä sekoitettiin obligaatioiden, osakkeiden ja talletusten verovapaudet toisiinsa.

On näin ollen hyvä, että edellisen hallituksen yksimielisesti hyväksymä esitys talletusten verovapauden jatkamisesta saatiin näin pian eduskuntakäsittelyyn. Kun talletusten verovapautta jatketaan hallituksen esityksen mukaan jälleen kahdella vuodella, se lienee omiaan rauhoittamaan tätä arkaa, mutta maamme maksutaseen ja myöskin investointitoiminnan kannalta tuiki tärkeää pääomien keräämismuotoa, jonka häiritsemisestä saattaa olla vakavia pysyviä seurauksia maamme koko investointitoiminnalle. Mainitsen vain esimerkiksi maamme asuntorakennustoiminnan, joka saa rahoituksensa suurelta osalta nimenomaan säästöpank-

kien kautta. On nimittäin aina syytä muistaa, että kotitalouksien säästämisen osuus koko kansantaloutemme nettosäästämisestä on jatkuvasti kasvanut ja lisännyt näin merkitystään. Kun kotitalouksiemme osuus nettosäästämisestämme oli esim. vielä 1950-luvulla keskimäärin 25 %, on se viime vuosikymmenen aikana ollut keskimäärin noin 45 % eli melko tarkasti yhtä suuri kuin julkisen hallinnon säästöosuus, joka vielä 1950-luvulla oli kokonaissäästämisestämme lähes 60 %:n suuruusluokkaa.

Tämä säästämisen rakennemuoto perustuu ensisijaisesti kotitalouksien säästämisasteen tuntuvaan kasvuun. Kun kaksi vuosikymmentä sitten kotitalouksien käytettävissä olevista tuloista jäi säästöön pantavaksi vain noin 5 %, vastaava osuus on saavuttanut jo viime vuosikymmenellä 11—30 %:n tason. On kuitenkin painavia syitä epäillä, olisiko näin suotuisaa kehitystä kotitalouksien säästämisasteessa voitu toteuttaa ilman niitä toimenpiteitä, joilla säästämistä on pyritty edistämään. Varmalta tuntuu esim., että erilaisilla talletuksille myönnetyillä verohelpotuksilla, etuisuuksilla on ollut oma tärkeä merkityksensä edellä mainitsemani myönteisen kehityksen saavuttamiseksi.

Siirtyessämme tarkastelemaan tulevaisuutta voidaan heti todeta, että investointitarpeemme sekä siitä aiheutuvan rahoituskysynnän kasvun ja toisaalta säästöpääomien tarjonnan tasapainoinen sopeuttaminen ei näytä kovinkaan valoisalta ilman määrätietoisia talouspoliittisia toimenpiteitä säästämistoiminnan edistämiseksi. On nimittäin otettava huomioon, että tuotantotoiminta pääomavaltaistuu jatkuvasti. Tekniikan kehittymisen vaikutuksesta pääomakannan taloudellinen käyttöikä supistuu. Lisäksi on välttämätöntä lisätä tuntuvasti investointeja luonnon saastumisen hidastamiseksi sekä yleensäkin ihmisen viihtyisyyden, mm. työpaikkaviihtyisyyden parantamiseksi.

Jo yksistään edellä luettelemieni tekijöiden vaikutuksesta rahoitustarpeemme ja säästöpääomiemme kysyntä tullee voimistumaan. Tuotantorakenteessamme ei todennäköisesti voi tapahtua niin oleellisia muutoksia, että ne merkittävästi vähentäisivät rahoituskysyntää, eikä muutenkaan ole näkyvissä sellaisia tekijöitä, joiden kiistatta voitaisiin sanoa vähentävän rahoitustarpeemme kasvua. Siten on mitä ilmeisintä, että rahoitustarpeemme kasvu tulee voimistumaan, vaikka koko kansantaloutemme kasvuvauhti ei oleellisesti poikkeaisikaan nykyisestään. Lisäksi on otettava huomioon, että jo hyvinkin pian voidaan kansantaloudessamme joutua harkitsemaan kasvuvauhtimme tuntuvaa nopeuttamista monien pitkän tähtäyksen ongelmien ratkaisemiseksi, joista talousneuvostokin äsken mainitsemassani mietinnössä mainitsi, jolloin säästöpääomiemme kysyntä vielä entisestään voimistuu. Toisaalta lienee taas niin, että rahoitustarpeemme tyydyttämistä ei voida sanottavastikaan rakentaa ulkomaisen pääoman varaan. Ulkomaisen pääoman osuus bruttoinvestoinneistamme oli edeltäneen vuosikymmenen aikana vain noin 4 %, eikä sen osuutta voitane tulevaisuudessakaan merkittävästi lisätä.

Todella huolestuttaviksi tulevaisuuden kehitysnäkymät muodostuvat ennen kaikkea sen takia, että säästöpääomien tarjonnan voimistumisen tielle näyttää nousseen vaikeasti poistettavia esteitä. Keskimääräinen säästämisasteemme on jatkuvasti alentunut, ja kotitalouksien säästämisaste näyttää vakiintuneen tasolle, joka ei suhteellisen korkeanakaan yllä vielä kansainväliselle huipputasolle. Todettakoon, että esim. Japanissa kotitalouksien säästämisaste lähentelee 20 %:a, ja mm. Sveitsin ja Länsi-Saksan kotitalouksien säästämisaste on korkeampi kuin meillä. Pahinta on se, että ilman voimakkaita säästämisen edistämiseksi tähtääviä toimenpiteitä säästämisalttiutemme tulee todennäköisesti alenemaan. Tähän suuntaan vaikuttavista tekijöistä saanen todeta esim. sosiaaliturvan jatkuvan tehostamisen, joka sinänsä on oikea tavoite, mutta joka kieltämättä heikentää säästämisalttiutta. Myös oikeiston vaatima verouudistus, arvonlisävero, saattaa vaikeuttaa kotitalouksien säästämistä, koska verokohtaannon paino tulee silloin yhä raskaampana kotitalouksien kannettavaksi.

Kun siis toisaalta rahoituskysyntämme kasvu tulee voimistumaan ja kun toisaalta säästöpankkien pääomien tarjonnan kasvua haittaavat useat tekijät, on tarjolla vaara, että taloudellinen kasvumme hidastuu. Tämän estämiseksi on välttämätöntä pyrkiä kaikin mahdollisin keinoin edistämään nimenomaan säästöpääomien kasvua. Tässä suhteessa kotitaloussektorin säästämisen lisääminen on ensiarvoisen tärkeää. Sen vuoksi ei ole pienintäkään aihetta aliarvioida talletusten veronhuojennuslain merkitystä, ovathan pankkitalletukset jo perinteisesti meidän suomalaisten suosituin ja tunnetuin säästämismuoto. Vielä 1960-luvun lopussa suoritetussa tutkimuksessakin kävi ilmi, että käytännöllisesti katsoen jokainen tutkimuksen kohteena olleista tunsi ainakin yhden pankkitilin, mutta

vain vajaa kolmannes tiesi obligaatioiden tai osakkeiden hankkimisen tarjoaman säästämismuodon. On siis mitä ilmeisintä, että pyrittäessä kehittämään yleisön säästötoimintaa on sen pääasiallisesti rakennuttava pankkitalletusten edistämisen varaan, koska sen varaan valtaosa maamme asukkaista, meistä tavallisista kansalaisista, palkansaajista omat säästämissuunnitelmansa perustaa. Mutta jotta kansalaiset voivat todella pitkäjännitteisesti suunnitella omaa säästämistoimintaansa, mm. asuntosäästämistä, ja siten lisätä koko kansantaloutemme säästöpääomien tarjontaa, olisi toivottavaa, että talletusten verovapauslain voimassaoloaika olisi pitempi kuin hallituksen esityksessä. On varsin outoa, että tätä esillä olevaa lakia on jouduttu uusimaan aina kahden vuoden väliajoin kohta 30 vuoden ajan. Kaksi vuotta on todella liian lyhyt aika pitempijännitteiselle säästämistoiminnalle. Toivottavaa onkin, että seuraavan talletusten verovapauslain yhteydessä näin tapahtuisi.

Lisäksi toteaisin lopuksi, että olisi syytä luopua niistä säästötoimintaa häiritsevistä otteista, mitä viime aikoina on ilmennyt. Esimerkiksi tämän lakiesityksen hyväksymättä jättäminen osoittaisi nykyistä maksutasettamme ja edessä olevia suuria investointejamme ajatellen niin suurta vastuuntunnon puutetta kansantaloutemme vastaisesta kehityksestä, että sitä olisi vaikea ymmärtää.

Ed. Vennamo: Herra varapuhemies! SMP kannattaa talletusten verovapautta. Kannatamme nimenomaan varsinaisten, tavallisten ihmisten, piensäästäjien talletusten verovapautta. Sitävastoin emme pidä oikeana, että keinotteleva sijoituspääoma saa tällaisen verohelpotuksen ja on vain vapauden kautta kyttäysasemissa ansaitakseen toista tietä. Kun asia, talletusten verovapaus tulee suuressa valiokunnassa myöhemmin esille, tulemme esittämään SMP:n oman linjan, joka rakentuu siis talletusten verovapauden periaatteelle, periaatteelle että tavalliset kansalaiset ovat oikeutetut saamaan tällaisena inflaatioaikana verovapauden.

Ed. Mykkänen: Herra puhemies! Valtiovarainvaliokunnan verojaostossa ja valtiovarainvaliokunnassa kaikkien ryhmien kaikki edustajat olivat yksimielisiä tämän ehdotuksen läpiviemisestä hallituksen esityksen mukaisessa muodossa.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Joitakin aikoja sitten edesmennyt hallitus suoritti tutkimuksen talletuksista, niiden määrästä ja siitä, paljonko niistä mahdollisesti kertyisi veroa. Tämän tutkimuksen innoittamana eräs sosialidemokraattinen ministeri heitti ilmoille kantansa, että talletukset pitää panna verolle. On ihmeellistä, että tällaisia ajatuksia esitettiin, koska hallitus muutoinkin on vienyt ihmisiltä säästämiskohteet. Tämä olisi merkinnyt lopullista iskua säästäväisyydelle ja tuhlaamisen edistämistä. Näin ollen sosialidemokraattien kannanmuutos johtunee ilmeisesti vaaleista. Mutta on hyvä, että he nyt ovat palanneet järjelliselle tielle.

Ed. Vennamo: Herra varapuhemies! Vastauksena kokoomukselle totean, että kun ilmoitin, että miljoonatallettajien sijoitus- ja keinottelupääoman tulee olla verotuksen alainen, silloin älähti kokoomuksesta varapuheenjohtaja, tuli vipinää. Se osoittaa, millä asialla te olette. Saan ilmoittaa, että SMP:n tavallisia ihmisiä puolustava verovapauden linja perustuu meidän ryhmämme päätökseen.

Ed. Mykkänen: Herra puhemies! Käytin tämän puheenvuoron valtiovarainvaliokunnan verojaoston puheenjohtajana. Eri asia on, että kokoomuksen varapuheenjohtaja sattui asiasta olemaan samaa mieltä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

9) Ehdotus laiksi obligaatiolainojen veronhuojennuksista annetun lain muuttamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 54 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 148, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 54.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

10) Ehdotus laiksi eräistä omaisuuden luovutuksista saadun voiton väliaikaisesta verovapaudesta annetun lain muuttamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 151, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

11) Ehdotus laiksi kaivosteollisuuden investointivarauksista annetun lain muuttamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 166, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

12) Ehdotukset laeiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta, eräiden tapaturmakorvausten sitomisesta palkkatasoon ja tapaturmavakuutuslaissa säädettyjen markkamäärien korottamisesta annetun lain kumoamisesta.

Esitellään sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 16 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 139, joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 16.

Keskustelu:

Ed. Mäkelä: Herra puhemies! Käsiteltävänä olevat lait tapaturmavakuutuslain muuttamisesta sekä eräiden tapaturmavakuutuskorvausten ja liikennevahinkokorvausten sitomisesta palkkatasoon merkitsevät tuntuvaa parannusta nykyiseen tilaan. Näiden säännösten perusteella tulevat sekä työ- että liikennetapaturmien vahingoittuneet saamaan korvauksiinsa palkkatasossa tapahtuneita muutoksia vastaavan korvauksen ja se tulee tapahtumaan vuosittain. Tässä kohdin muutoksen merkitys tulee ilmeisestikin olemaan tuntuvin. Meillähän ovat parhaillaankin voimassa näiden korvausten korottamista koskevat säännökset. Säännökset ovat antaneet valtioneuvostolle valtuudet korvausten korotukseen palkkatason nousun perusteella. Syystä taikka toisesta tätä valtuutta on käytetty verrattain säästeliäästi, sillä korvausten kalliinajanlisäkorotuksia on suoritettu miltei säännönmukaisesti vain kahden vuoden väliajoin. Perusteita useammin tapahtuvaan korotukseen olisi ollut yllin kyllin aikojen kuluessa. Pitkien korotusvälien ansiosta monet vahingoittuneet ovat joutuneet vaikeaan asemaan, sillä puutteessa elävälle pienetkin summat ovat ratkaisevan tärkeitä.

Vaikka kokonaisuutena ja tulevaa aikaa ajatellen nyt tapahtuvaa kehitystä on pidettävä myönteisenä, on sanottava että vahingoittuneet menettävät tässä sen korotuksen, joka olisi tullut suorittaa kuluvan vuoden ajalta. Korotusten toteuttamisen ehdotetaan tapahtuvaksi 1 päivästä tammikuuta 1972 lukien. Hallituksen esityksen perusteluissahan jo todetaan, että korvausten saattamiseksi vuoden 1971 tasolle korotustarve on 8 %. Korvauksiin olisi siten pitänyt suorittaa jo tämän vuoden osalta mainittu 8 %:n korotus, ja nyt se suoritetaankin vasta ensi vuoden alusta lukien. Vanhojen säännösten voimassa ollessa olisi ollut mahdollisuus ja perusteltu syy suorittaa korotus jo kuluvan vuoden alusta. Miksi näin ei ole tehty, herää kysymys. 8 %:n korotustarvetta on pidettävä niin huomattavana, että sitä ei missään tapauksessa olisi saanut jättää suorittamatta. Tässä on tapahtunut selvä laiminlyönti, joka on sitäkin ikävämpi, kun se kohdistuu vähävaraisiin ja -tuloisiin vammaisiin. Näillähän ei ole käytettävissä voimakeinoja oikeuksiensa puolustamiseksi, ja ainoa lohdutus on se, että tästä kovinkin harkinnanvaraiseksi osoittautuneesta kalliinajanlisä-systeemistä vihdoinkin vapaudutaan

ja korvausten korotus kytketään kiinteämmin työntekijän palkkatasoon.

Ed. Tuominen: Herra puhemies! Siviili-invalidien lakeihin perustuvat korvaukset ja tapaturmissa tai liikenneonnettomuuksissa työkykynsä menettäneille eri lakien nojalla suoritetut korvaukset ovat inflatorisen kehityksen johdosta menettäneet paljon arvoaan. Siksi hallituksen esitys palkkaindeksijärjestelmään siirtymisestä mainittujen korvausten tarkistamisessa on suuren tarpeen sanelema.

Kun hallituksen esityksen perusteluissa sanotaan, että useimmissa palkkatason muutoksiin sidotuissa eläkkeissä elinkoroissa on viime vuosina siirrytty työtekijäin eläkelain mukaiseen palkkaindeksijärjestelmään, on valittaen todettava, että näin ei kuitenkaan ole tehty erittäin suuren, kaikkein suurimman eläkkeensaajain ryhmän, kansaneläkeläisten, kohdalla. Niinpä vuosina 1957—1969 eli nykyisen kansaneläkelain voimassaoloaikana kansaneläkkeet ovat sen johdosta, että ne on sidottu elinkustannusindeksiin, nousseet keskimäärin noin 5 %, kun taas yleinen nimellispalkkataso on noussut 8 % vuodessa. Näin kansaneläkkeen saajat on jätetty muita huonompaan asemaan Hallitus ei ole kiirehtinyt tämän erittäin suuren epäoikeudenmukaisuuden poistamista huolimatta monista asiaa koskevista aloitteista.

Mitä tulee siviili-invalideihin, on todettava, että heitä koskevassa eläkelainsäädännössä on suuria epäkohtia. Invalidirahaa ei voi saada, jos saa kansaneläkkeen tukiosaa ja tukilisää. Tämä merkitsee, että invalidirahan ollessa nykyisellään se on menettämässä merkitystään työntekoon kannustavana palkkiona. Esimerkiksi siviilisokean invalidirahan täysi määrä on 242 mk kuukaudessa. Lisäksi hän voi saada kansaneläkkeen perusosan ja apulisän, yhteensä 147 mk. Invalidiraha ei siten nykyisellään täytä tarkoitusta kannustaa vaikeavammaisia invalideja omatoimisuuteen ja tasoittaa invalidin ja samaa työtä tekevän terveen henkilön ansiomahdollisuuksissa ilmenevää eroa.

Kun lisäksi sotilasvammalain mukaiset korvaukset, ylimääräiset sotilaseläkkeet ja rintamamieseläkkeet jätetään huomioon ottamatta kansaneläkkeen tukiosaa määrättäessä, on pidettävä erittäin suurena epäoikeudenmukaisuutena sitä, että samoin ei menetellä siviili-invalidien suhteen. Tässä jälleen jaetaan eläkeläisiä, tässä tapauksessa invalideja, eriarvoisiin ryhmiin. Tällaisesta jaottelusta on päästävä, samoin kuin tarpeetonta katkeruutta herättävästä vähävaraisten ihmisten pienten tulojen tutkimisesta.

On valitettava, että hallitus ei vieläkään ole tehnyt esitystä invalidiraha- ja kansaneläkelain muuttamiseksi niin, että invalidiraha ja sen saannin edellytykseksi katsottava vähimmäisansiotulo eivät enää muodostaisi estettä kansaneläkkeen rajatulon alaisten osien saannille eivätkä mitkään kansaneläkkeen osat estettä invalidirahan saannille. Invalidiraha olisi välttämättä muutettava etuoikeutetuksi tuloksi kansaneläkkeen tukiosaa ja tukilisää määriteltäessä. Lisäksi invalidirahan tasokorotus olisi välttämätön, jotta voitaisiin turvata vähimmäiseläke. Tältä pohjalta lähtien tapaturmakorvausten sitominen palkkatasoon tulee vasta saamaan sen merkityksen, mikä sille pyritään antamaan.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Huomauttaisin sosialidemokraattiselle taholle, että kun tässä hallituksen esityksessä on puutteita — ja totta totisesti tässä vammaiset ja heikot edelleen jäävät liian vähälle — ja siihen on jäänyt selviä virheitä, niin kuitenkin tämän hallituksen esityksen on allekirjoittanut sosialidemokraattinen sosiaali- ja terveysministeri Pekka Kuusi, joten toivoisin, että siellä vasemmalla panisitte osoitteen omalle miehellenne. SMP on kyllä koettanut jatkuvasti saada korjausta näihin asioihin, mutta teillä on ollut ryhmäkuri, ette ole kannattaneet, ja nyt sitten moititte täällä.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Ed. Tuomisen puheenvuoron johdosta on todettava, että se ei tavallaan liittynyt tähän lakiesitykseen, mikä on annettu. Kuitenkin ne asiat, joita hän toi esiin puheenvuorossaan, vaatisivat samalla korjausta. Se ei ole kuitenkaan ollut mahdollista niissä ahtaissa puitteissa, jotka tämän hallituksen esityksiä aina ovat sivunneet. Niissä ei anneta poiketa juuri minkään vertaa siitä ahtaasta piiristä, jota tämä asia koskee. Niin tässäkin on korjattu eräitä tapaturmavakuutuslain korvauksia ja niiden määriä ja sidottu ne eräiltä osin indekseihin sekä myöskin asetettu kertoimet, jotka tekevät oikeutta näille korvauksille. Sen sijaan vielä jää korjaamatta, että nämä määrät tulisivat todella aikaa vastaaviksi. Perusvirheet tältä osin jäävät edelleenkin korjaamatta.

Ed. Mäkelä: Herra puhemies! Vastauksena ed. Vennamon tänne heittämään vihjee-

seen, ettei sosialidemokraattinen ryhmä olisi ajanut vammaisten asiaa, mainitsen vain, että me olemme kovasti olleet sosiaalivaliokunnan mukana kiirehtimässä sen toimikunnan työtä, joka selvittää invalidihuoltolain puutteellisuuksia, että tämä kokonaisuudistusesitys saataisiin viimeistään ensi eduskunnan käsiteltäväksi. Monien lakien yhteydessä löytyy suuriakin epäkohtia, mutta yksi puolue ei niitä missään tapauksessa voi korjata, vaan meidän on nämä parannukset tehtävä tässä talossa vastaisuudessakin yhteistyöllä ja ymmärtäen vammaisten asiaa yli puoluerajojen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

13) Ehdotus laiksi eräiden liikennevahingonkorvausten sitomisesta palkkatasoon.

Esitellään sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 17 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 141, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 17.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

14) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1970.

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 19 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty yllämainittu kertomus.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 19.

Keskustelu:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Pyydän, että tämä asia pannaan pöydälle ensi viikon tiistain istuntoon.

Ed. Silander: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon ehdotusta.

Toinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydälle panemisesta ja sitä on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puheenvuoron käyttäjiä lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Silanderin kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistain istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, eduskunta hyväksynee ed. Vennamon pöydällepanoehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

15) Ehdotus Rikkihappo Oy:n lainojen valtion takauksista.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 52 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 164, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 52.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

Toinen varapuhemies: Edustajille jaettu hallituksen esitys n:o 197 voitaneen nyt esitellä valiokuntaan lähettämistä varten.

Hyväksytään.

Ehdotuksen lisäyksistä ja muutoksista vuoden 1971 tulo- ja menoarvioon

sisältävä hallituksen esitys n:o 197 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Muutos päiväjärjestykseen.

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestykseen tehdään vielä se muutos, että ensin käsitellään päiväjärjestyksen 16—32) asia ja tämän jälkeen siirrytään päiväjärjestyksen 6) asiaan.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain istuntoon:

16) Ehdotuksen laiksi huoneenvuokrien sovittelusta Helsingin kaupungissa ja eräissä muissa kunnissa annetun lain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 21;

17) Ehdotuksen laiksi asianosaisia ja eräiden asioiden käsittelyjärjestystä koskevien oikeudenkäymiskaaren säännösten muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 20;

18) Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton kanssa tullikysymyksistä tehdyn sopimuksen muutosten hyväksymistä

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 17;

19) Ehdotuksen laiksi Euroopan vapaakauppaliiton perustamista koskevan konvention sekä Suomen Tasavallan ja Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden välisen sopimussuhteen luomista tarkoittavan sopimuksen nojalla tehtyjen eräiden maataloustuotteiden tulli- ja tuontimaksukohtelua koskevien päätösten hyväksymisestä sovellettaviksi, Suomen ja Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden välisissä suhteissa

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 18;

20) Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton kanssa sovittujen eräiden tavaroiden tullikohtelua koskevien määräysten hyväksymistä

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 19;

21) Ehdotukset laeiksi investointitahastoista annetun lain ja suhdannetalletusten käyttämisestä taloudellista kasvua ja ympäristönsuojelua edistävien toimenpiteiden suorittamiseen annetun lain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 57;

22) Ehdotuksen laiksi eräistä palkkatuloista verotuksessa tehtävistä vähennyksistä annetun lain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 58;

23) Ehdotuksen laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 59;

24) Ehdotuksen laiksi tonttien vaihdosta valtion ja Joensuun kaupungin välillä

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 60;

25) Ehdotuksen laiksi merentutkimuslaitoksesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 61;

26) Ehdotuksen laiksi valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62;

27) Ehdotuksen laiksi vähittäiskaupan liikeajasta annetun lain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 10;

28) Ehdotuksen laiksi Valtion ammattikoulukodin lakkauttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 13;

29) Ehdotuksen laiksi Etelä-Hämeen keskusammattikoulun luovuttamisesta Hämeenlinnan seudun ammattikoulun kuntainliitolle

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 14;

30) Ehdotuksen laiksi Heinolan kurssikeskuksesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 15;

31) Ehdotuksen laiksi kotimaisen sokerintuotannon turvaamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 32; ja

32) Ehdotuksen laiksi lapsiperheiden asumistuesta annetun lain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 19.

---

6) Ehdotukset työllisyyslaiksi.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 127 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 18 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 94 sekä lak.al. n:ot 283, 284, 285 ja 289 (1970 vp.) sekä 158, 193, 194 ja 195, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 127. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Vennamo: Esillä on ratkaisevassa käsittelyssä uusi työllisyyslaki. Se tuo korjauksia nykyiseen tilanteeseen. Mutta lakiin sisältyy myös suuria puutteita ja huononnuksia. Erityisesti valtion byrokratia ja virkamiesvaltaisuus vahvistuvat. SMP:n eduskuntaryhmä on tehnyt hallituksen esityksen rinnalle korjatun lakialoitteen työllisyyslaiksi. Tämä meidän lakialoitteemme on huomattavasti Karjalaisen hallituksen lakialoitetta parempi. Muut puolueet eivät kuitenkaan ole halunneet hyväksyä näitä meidän korjausesityksiämme. Työttömien ystävyys on pinnallista.

Tulemme lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään vastalauseemme mukaisesti lukuisia korjausesityksiä. Ne näkyvät vastalauseestamme sosiaalivaliokunnan mietintöön Erityisesti haluan tuoda esiin seuraavat seikat. Ainoana eduskuntaryhmänä olemme vaatineet, että asianomaisen ilmoittautuessa työviranomaisille on työttömälle myönnettävä heti asianmukaista taloudellista tukea. Nythän käytännössä tämä tuki voi viipyä viikkokausia ja työttömyyskassoissa joskus jopa kuukausia. Tämä on kohtuutonta. SMP katsoo, että apu on annettava heti eikä viivytellen, kun voidaan havaita avun tarve. Jos sitten kuitenkin työttömyyskorvaus myöhemmin evätään, jäisi maksettu ennakkokorvaus valtion vahingoksi, jollei asianomainen ole tahallisesti johtanut työllisyysviranomaisia harhaan. On hämmästyttävää, että mikään muu eduskuntaryhmä ei ole kiinnittänyt huomiota tähän epäkohtaan.

Maassamme on kaikkialla tekemätöntä työtä. Toiset kansalaiset ovat työn raskaasti rasittamia, vaikka saavat pienet ansiot ja maksavat raskaat verot. Samanaikaisesti asioiden typerän ja virheellisen hoidon vuoksi on työn ja toimeentulon puutetta. SMP ei hyväksy tällaista asian tilaa, mutta ei myöskään laiskuutta eikä keinottelua työttömyydellä. Sen, joka on todellisessa tarpeessa, tulee saada viivyttelemättä kunnollinen apu. Mutta ei voi olla oikein, että uskollisesti työtä suorittavat asetetaan huonompaan asemaan kuin laiskuuteen viehtyneet kaljamiehet. Siksi SMP on esittänyt työllisyyslakiin säännöksen, jonka mukaan työttömyyskorvausta saava on velvollinen omalla paikkakunnallaan suorittamaan korvausta vastaan hänelle sopivaa työtä pienyritteliäisyyden hyväksi sekä raskaan työn rasittamien henkilöiden tarpeita silmällä pitäen (SKDL:n eduskuntaryhmästä: Millä palkalla?). — Kunnollisella asianmukaisella palkalla!

Kansamme haluaa taloudellisesti auttaa hädässä olevia, mutta kunnioittaa samalla myös rehellistä työtä. On hämmästyttävää, että muut eduskuntaryhmät eivät halua auttaa yhteiskuntamme rakentavia voimia, vaan päinvastoin näyttävät suosivan laiskuutta. Tämä on kumarrus yhteiskunnan rappiolle. SMP pitää välttämättömänä, että jokaiselle järjestetään työtä hänen kotiseudullaan. Jos kuitenkin hallitus vastoin tahtoamme järjestää siirtotyömaita, niin näillä työmailla oleville on maksettava kunnollinen

päiväraha. Työttömyyden ansioiden tulee muutoinkin olla asianmukaisia. Kansamme ansiotaso on aivan liian alhainen, olipa kysymys mistä työstä tahansa. Tällaista asiantilaa ei voida pitää oikeana.

On ollut myös havaittavissa, että pienen tilan omistaja ei ole päässyt työllisyystöihin. Pienomistuksen ja oman kodin turvaa vihataan. Pienituloinen kansa olisi saatettava täysin riippuvaksi suuresta rahasta ja valtion käskyvallasta. Tällainen yhteiskunta on pakkoyhteiskunta. SMP vastustaa sitä. SMP kannattaa tervettä kansanvaltaista yhteiskuntaa, jossa pienomistajalle on annettava sama työllisyyden turva kuin muillekin kansalaisille. Peltohehtaarirajoitukset ovat olleet erittäin väärämielisiä samoin monet muut säännökset ja viivyttelyt.

Lopuksi lausun SMP:n eduskuntaryhmän puolesta hämmästykseni, että suuret puolueet eivät ole halunneet korjata nyt esillä olevan työllisyyslain selviä vääryyksiä. Pahoja porsaanreikiä jätetään edelleen voimaan, ja on pelättävissä, että vaalien jälkeen näiden vuotoreikien kautta jälleen lyödään työnpuutteessa olevia kansalaisiamme. Miksi halutaan saattaa kansaa kurjuuteen ja valtaapitävien mielivallasta riippuvaiseksi? Tämä ei ole tervettä kansanvaltaa. Toivon hartaasti, että suuret eduskuntaryhmät vielä kerran harkitsisivat näitä asioita ja tarkistaisivat kylmän kantansa.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Hallitus toteaa esityksessään työllisyyslaiksi kauniisti, että työllisyys on työllisyyslain mukaan pyrittävä turvaamaan valtion yleisin talouspoliittisin toimenpitein sekä valtion lainoitus- ja avustustoiminnan avulla. Siinä tarkoituksessa on erityisesti pyrittävä edistämään uusien pysyvien työtilaisuuksien muodostumista. Valtion, kuntien ja kuntayhtymien on työvoiman kysynnässä ja tarjonnassa esiintyvien vaihtelujen tasoittamiseksi pyrittävä keskittämään investointiluontoiset työnsä niinä aikoina suoritettavaksi, jolloin esiintyy työttömyyttä. Työllisyyskysymysten hoito asettaa näin ollen valtiovallalle suuret velvollisuudet, ja voimme todeta, että näistä kauniista ja ylevistä periaatteista ei hallitus suinkaan ole pitänyt kiinni. Esimerkkinä voin mainita pisteveron ja tuonnintasausveron, jotka molemmat ovat toimenpiteitä, joilla työttömyyttä lisättiin. Edelleen on paljon esimerkkejä siitä, miten valtio itse suurena hankkijana on hankinnoissaan aivan liian usein asettanut ulkomaisen tuotteen ennen kotimaista tuotetta. Tällaisetkin toimenpiteet liittyvät työllisyysasioiden hoitamiseen, eikä valtiolla tässä suhteessa ole varaa erehdyksiin.

Yleisiin talouspoliittisiin toimenpiteisiin, joilla työllisyyttä tulisi edistää, kuuluu myös tulo- ja menoarvioesityksien laatiminen siten, että työllisyysnäkökohdat otetaan huomioon, myös raha- ja korkopolitiikan on tuettava työllisyysnäkökohtia. Nyt voidaan kysyä, onko hallitus siis muilta osin toiminut siinä hengessä, kuin nyt käsillä oleva esitys työllisyyslaiksi edellyttää. Itse työllisyyslaki nimittäin ei tuo muuta kuin helpotusta siinä tilanteessa, jolloin työttömyyttä suuressa mittakaavassa esiintyy, ja tällainen tilanne on meillä nyt parhaillaan käsillä. Tästä johtuu, että oikein hoidettu talouspolitiikka on oikeata työllisyyspolitiikkaa. Miksi hallitus esim. tällä hetkellä pitää korkotasoa niin korkeana, kuin se nyt on? Miksi hallitus tulo- ja menoarviossaan ensi vuodelle riistää verotuksen avulla lisää kansalaisilta valtion kukkaroon? Eikö oikeata työllisyyspolitiikkaa olisi se, että korkoa laskettaisiin, ja veronmaksajille jäisi entistä enemmän käteen sekä kulutukseen että säästämiseen käytettäväksi? On nurinkurista työllisyyspolitiikkaa, jos lähdetään siitä, että tyhjennetään verotuksen avulla veronmaksajien taskut ja elätetään tästä syystä työttömiksi joutuneita valtion työllisyysvaroista.

On selvää, että meillä täytyy olla työllisyyslaki erityisesti siitä syystä, että virheellisestä asioiden hoidosta johtuvia työttömiä voidaan avustaa ja uudelleenkouluttaa. Tärkeintä on kuitenkin, että valtio kaikin käytettävissä olevin talouspoliittisin, veropoliittisin ym. toimenpitein pyrkii takaamaan sen, että pyörät tässä maassa todella pyörivät.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Kun tämä laki on nyt toisessa ratkaisevassa käsittelyssä, on mahdollisuus tehdä siihen vielä viime hetkessä tämän vanhan eduskunnan käsittelyssä ne tarpeelliset korjaukset, jotka ovat aiheellisia sen vuoksi, että laista tulisi mahdollisimman hyvä. Kun tämän lain perusteluissa jo sanotaan, että aktiivisen työllisyys- ja työvoimapolitiikan harjjoittamiseksi maassamme on kansalaisten toimeentulon turvaamiseksi talouspoliittisin ja muin suunnitelmin ja keinoin pyrittävä saamaan tähän maahan uusia pysyviä työtilaisuuksia ja pysyviä työpaikkoja, on todella syytä odottaa, että laki tässä mielessä tulisi täyttämään tehtävänsä ja tähän maahan luotaisiin uusia pysyviä työpaikkoja vieläpä niin paljon,

että nekin 170 000 Ruotsissa asuvaa työkykyistä kansalaistamme voisivat tulla omaa maatamme rakentamaan.

Kun ajattelemme sitä, miten paljon kehitysalueilla joka puolella Itä- ja Pohjois-Suomessa on tekemätöntä työtä, tuntuu varsin ihmeelliseltä, että maassamme ei pystytä täystyöllisyyttä ylläpitämään eikä panemaan käyntiin sellaisia ensiarvoisia työkohteita, jotka joka taholla huutavat kipeää tarvettaan. Mainittakoon vain asuntotuotanto. Itä- ja Pohjois-Suomen syrjäisissä paikoissa on valtavan paljon heikkoja asuntoja erikoisesti vanhusten asuttavina, mutta myöskin monet pienviljelijäperheet, jotka tekevät arvokasta työtä tämän kansan hyväksi, joutuvat asumaan varsin puutteellisissa ja ikävissä oloissa puhumattakaan siitä, että he saisivat mahdollisuuden nauttia nykyajan tuomista helpotuksista asumiseen nähden. Asuntotuotannon parissa olisi siis tekemätöntä työtä vaikka kuinka paljon. On myöskin todettava se, että perusteollisuuden luomiseksi tutkimukset ovat vielä lapsenkengissä. Varmasti maassamme olisi Itä- ja Pohjois-Suomessa monin paikoin kaivannaisteollisuudelle erinomaisia malmivaroja, jos vain niiden tutkiminen saataisiin systemaattiseksi ja aivan kaikkiin kuntiin ulottuvaksi. Tällöin varmasti tulisi esiin varsin arvokkaita mineraalilöytöjä, joiden ottaminen talteen maan uumenista loisi tuhansia ja taas tuhansia työpaikkoja.

Edelleen kun ajattelemme sitä, kuinka huonot tieyhteydet vielä ovat monilla syrjäisillä maamme paikkakunnilla, ja kuitenkin tässä maassa on meidän kalleinta ja parasta raaka-ainettamme, puuta, jatkuvasti tuotava teollisuuden jalostettavaksi, näitä teitä ei suinkaan vielä ole riittävästi. Monet ns. valtamaanteiksi luettavat tiet ovat vielä hyvin heikkokuntoisia, routivia, mutkaisia ja suorastaan liikenteelle vaarallisia. Näiden töiden käyntiinpano myöskin olisi mahdollista aktiivisen työllisyyspolitiikan hoitamisella.

Edelleen, jos ajattelemme metsien hoidon parissa tapahtuneita laiminlyöntejä, meillähän on vajaatuottoisia metsiä valtavan paljon kaikilla maamme metsärikkailla alueilla. Niitä on valtion metsissä hyvin paljon, ja laiminlyöntejä on tapahtunut metsähallituksen taholla hoitaa nämä metsät siihen kuntoon, kuin meillä Ukko-Kruunun pitäisi esimerkkiä näyttääkseen tehdä. Myöskin yksityismetsissä on tätä työtä vaikka kuinka paljon, mutta on vain niin, että pienten metsälöiden omistajilla ei riitä pääomia, joita sellaiset vuosikymmenien päästä vasta tuottoa antavat työt vaatisivat. Tällöin pitäisi valtiovallan tulla entistä enemmän mukaan joko antamalla halpakorkoista lainaa tai osittain avustamalla sellaisia metsänparannuksellisia ja metsänhoidollisia töitä, jotka olisivat tällä hetkellä aivan välttämättömät, puhumattakaan siitä että meillä on vielä maatalouden parissakin paljon parantamisen varaa. Meillä on paljon sellaisia peltoja, jotka ovat peruskunnostuksen tarpeessa. Mitä tulee esimerkiksi salaojitukseen, sehän on vasta varsin pieni määrä peltoalasta, joka tässä maassa on salaojitettu. Edelleen Itä-Suomen kohdalla olisi vielä kivenraivauksellakin sijansa sanottavana. Sillä voitaisiin paljonkin parantaa näitä peltoja, joita sentään kaikkia ei auta metsittää, vaan tässä maassa tarvitaan tuottavaa peltoa maan ravinnon tarpeen tyydyttämiseksi.

Edelleen tässä laissa on lähdetty sille linjalle, että työvoimaa on koulutettava ammattikoulutuksen ja erilaisten kurssien muodossa. Tästä on vain hyvää sanottavana ja toivoisi, että tämä ammattikoulutus ulotettaisiin kaikkien nuorien mahdollisuuksien rajoihin. Nythän on vieläkin niin, että vain 50 % eräissä Itä-Suomen kunnissa pääsee nuorista, jotka hakeutuvat ammattikouluihin, saamaan ammattikoulutusta jollekin tärkeälle ammattialalle. Kun lisäksi meillä on tehty varsin raskaita virheitä ammattikoulutuksen suuntaamisessa sellaisille aloille, joille on tullut liikaa työvoimaa ja tarjonta on ylittänyt kysynnän, olisi nämäkin virheet työllisyyslain puitteissa korjattava. Mainittakoon vain se, että meillä on opettajia valmistettu aivan liikaa, niin että heitä on tuhansia tälläkin hetkellä ilman työpaikkaa ja he joutuvat menemään työhön sellaisiin paikkoihin, jotka eivät vastaa heidän koulutustaan. Edelleen on sanottava, että metallimiehistä tässä maassa on jatkuvasti ollut varsinkin vaativammilla metallialoilla puute. Miksi heitä ei sitten kouluteta työllisyyslain perusteellakin riittävästi? Toisaalta on kouluttamattomia tietyömiehiä tässä maassa aivan liikaa. Ne ovat juuri niitä alhaisella palkkatasolla eläviä ihmisiä, jotka ovat kokeneet siirtotyömaiden kirot, joutuneet lähtemään tällaisille työmaille kauaksi kotoaan, erotettuina perheistään ja saaden vain niukkaa palkkaa, joka tuskin kykenee turvaamaan toimeentulon itse työntekijälle, puhumattakaan hänen perheestään ja perheenjäsenistään.

Eräs ala meidän maassamme on, jossa on myöskin aivan liikaa työntekijöitä. Tarkoitan liiketyöntekijöitä, kaupan palveluksessa olevia.

Ainakin monin paikoin maalaiskunnissa on suuntaus se, että nuoret pyrkivät tälle alalle kynsin hampain, ja kun he sitten jostakin koulusta tai opistosta valmistuvat, he huomaavat katkeruudekseen, etteivät pääsekään sijoittumaan työelämän palvelukseen.

Tämä laki on myöskin velvoittanut sekä ministeriön että kunnat tekemään suunnitelmia työmäärärahoin suoritettavista töistä. Tämä on sinänsä erinomainen asia, ja suunnitelmallisuutta näiden töiden kohdalla todella tarvitaankin. Toivoisin, että nämä suunnitelmat laadittaisiin lain mukaan mahdollisimman pätevästi ja kiireellisesti, että jo ensi talvena voitaisiin tämän lain nojalla turvata työllisyys niin monelle ihmiselle kuin mahdollista. Nythän pelätään, että ensi talvi tuo mukanaan Suomeen erään suurimpia työttömyystalvia, mitä me olemme kokeneet; puhutaan jopa mahdollisesta 80 000—90 000 työttömän armeijasta.

Lakiin sisältyvät myöskin töiden ajoittamiset. Meidän mielestämme ja meidän rinnakkaislakiesityksemme mukaan töiden ajoittamisessa, sekä valtion virastojen toimeenpanemien työmäärärahoin suoritettavien töiden osalta että myöskin ns. kehitysalueiden työvoimapiirien kohdalla, olisi tehtävä mahdolliseksi vapaampi töiden järjestäminen kesäaikana kuin nyt on, ja tähän antaisi mahdollisuuden se, että kesäaikaa pidennettäisiin kuukaudella.

Laki sisältää myöskin työttömyyskorvauslinjan, ja tämä linja on tietysti se viimeinen keino, johon on turvauduttava. Me lähdemme siitä, että ensisijaisesti tässä maassa täytyy turvata työllisyys jokaiselle kansalaiselle. Jos kuitenkaan kaikista toimenpiteistä huolimatta tähän ei päästä ja ihminen ilman syytään joutuu työttömäksi, olisi hänelle korvaus maksettava "heti eikä 15. päivä". Toisin sanoen on tehtävä mahdolliseksi ennakon maksaminen korvauksena, ja tämä voitaisiin kyllä hyvällä syyllä järjestää lakisääteisesti, niin kuin meidän lakiesityksemme edellyttää. Korvauksen suuruuden tulisi myöskin olla sitten riittävä, että sillä tulee työtön, sekä yksinäinen työntekijä että myöskin perheellinen, toimeen. Niin olemme lähteneet sille linjalle, että korvauksen suuruuden tulisi olla sama kuin valtakunnallisten työttömyyskassojen maksama päiväavustus eli 23 mk perheettömälle työttömälle ja 30 mk taas perheellisen kohdalla.

Lisäksi me pelkäämme sitä, että kun lakiin ei tullut säädöstä siitä, millä tavalla pienviljelijän asema työttömyyskorvauksien saantiin nähden turvataan, on mahdollisuus asetuksella heikentää jälleen maamme satojentuhansien pienviljelijöiden asemaa. Varsinkin ihmetyttää se, että näitä hehtaarirajoja sovelletaan niin mielivaltaisesti kuin on tapahtunut entisen työllisyyslain voimassa ollen ja näiden asetusten perusteella. Pienviljelijä ei pääse työttömyyskortistoon, vaikka hän on suurimman osan vuotta työttömänä. Pienellä tilalla ei riitä kaikkina aikoina sellaista työtä, josta olisi mahdollisuus saada edes siedettävä korvaus työnteolleen. Sen vuoksi olisi asetuksen kohdalla nämä rajat poistettava ja annettava mahdollisuus myöskin pienviljelijöille saada työttömyyskorvausta ja tulla siihen oikeutetuiksi.

Edelleen siirtotyömailla maksettava päiväraha on sellainen asia, joka pitäisi sisällyttää lakiin. Se ei kuulu mihinkään näihin muihin rinnakkaislakiesityksiin, mutta meidän lakiesityksessämme se on. Se on siltä varalta vielä, että vaikka näitä epäinhimilliseksi katsottavia siirtotyömaita pyrittäisiinkin poistamaan, niitä kuitenkin saattaa vielä tämänkin lain voimaantultua syntyä. Ne ovat sellaisia paikkoja, joissa todella joutuu sinne sijoitettu työntekijä lisääntyviin kustannuksiin, joista hänen olisi saatava kompensaatiota. Mitenkään muuten se ei ole mahdollista kuin päivärahan avulla, joka pitäisi sisällyttää jo lakiin eikä vain asetuksiin, jotka useinkin jäävät siltä osin vaillinaisiksi.

Edelleen kaikki nämä korvaukset olisi sidottava indeksiin, yleiseen palkkaindeksiin. Se on nähdäksemme aivan oikeutettu vaatimus sellaisten ihmisten kohdalla, joilla ei ole muuta kuin työvoima tarjottavana tämän kansan palvelukseen.

Hallinnon kohdalla on todettava se, että siinä kaikkein jyrkimmin on lähdetty poikkeamaan siltä linjalta, jota tämäkin eduskunta on lausunut monta kertaa edustavansa, ts. että me emme murentaisi kuntien itsehallintoa. Nyt kuitenkin tässä laissa tehdään päinvastainen teko. Kunnilla, niiden valtuustoilla, ei ole minkäänlaista osaa eikä arpaa työvoimatoimikunnan nimeämisessä, vaan työvoimatoimikunta nimetään pelkästään työvoimaministeriössä, tosin näitä edustavimpia työmarkkinajärjestöjä kuullen. Mutta luulisi, että itse kuntien valtuustoille, jotka sentään jokaisessa kunnassa vastaavat kunnan taloudesta sen talousarvion puitteissa, joka kutakin kuntaa varten vuosittain laaditaan, olisi tässä jätetty sananvalta. Ainoa parannus on tässä se, että työvoimatoimikunnan jäsenten lukumäärä on sentään nos-

tettu siitä, mitä hallituksen esityksessä oli, eli siinähän sanottiin vain 2—4. Nyt kuitenkin tämä lukumäärä on vähintään 4 ja enintään 6. Virkavaltaisuus työvoimatoimikunnan kohdalla on todennäköistä, koska sen puheenjohtajaksi tulee virkamies eli työvoimatoimiston esimies. Hän ei siis sillä tavalla ole riippuvainen kunnasta ja kunnan päätöksistä, vaikka kuitenkin hänen pitäisi hoitaa niiden kuntien työttömiä, jotka ovat tämän työvoimatoimikunnan alaisia. Muutenkin työvoimatoimikunnan tehtäväpiiri näyttää rajoittuvan liian kapealle sektorille. Sen käsiteltäväksihän tulevat pääasiassa vain työttömyyskorvaukset.

Herra puhemies! Kun yksityiskohtainen käsittely tullaan suorittamaan, tulemme tekemään ryhmämme taholta tarvittavat muutosesitykset, joihin toivomme kaikkien ryhmien taholta saavamme kannatusta.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Työllisyyslakia ovat paitsi yksityiset kansalaiset myös kunnat odottaneet hartaasti, koska lakiesityksessä kuntien työhönsijoitusvelvollisuus poistetaan. Ikäraja, jolloin korvausta ryhdytään maksamaan, ehdotetaan laskettavaksi 17 ikävuodesta 16 vuoteen. Muut ryhmät menivät huutokauppamentaliteetissaan niin pitkälle, kommunistien aloittaessa, SMP:n säestäessä, että ikäraja ehdotettiin laskettavaksi 15 vuoteen. Mielestäni olisi tilanne ollut aika merkillinen, jos koltiainen, joka istuu koulun penkillä, nostaa samanaikaisesti työttömyyskorvausta ja lapsilisää. Mutta tähän on SMP kilpailussaan päätynyt. On valitettavaa, että jos 15-vuotiaat on näin hyvin muistettu, niin vanhemmat sen sijaan on unohdettu. Ammattikoulupaikkoja, pysyvää ammattikoulutusta ja sen tärkeyttä ei ole korostettu eikä myöskään opiskelijoitten kesätyötä, joka vaarantuu tässä lakiesityksessä. Sen sijaan on tyydytyksellä todettava, että henkisen työn tekijät vihdoinkin pääsevät tämän lain piiriin.

Herra puhemies! Esitän käsittelyn pohjaksi valiokunnan mietinnön III vastalauseessa esitettyä lakiehdotusta.

Ed. Suomi: Herra puhemies! Työvoimaviranomaisten ja yksityisten työnantajien yhteistyön niin pitkälle vieminen kuin nyt esitettävässä laissa on, tulee merkitsemään työttömille työläisille entistä alistetumpaan asemaan joutumista. Kunnilta päätäntäoikeuden ja valvonnan riistäminen uusien perustettavien työvoimatoimikuntien kautta ei ole ainoastaan demokratian kaventamista, vaan se on myös mitä suurimmassa määrin yhteiskunnalle kuuluvien elinten täydellistä alistamista yksityisten teollisuudenharjoittajien palvelijaksi.

Työttömien töihin sijoittamisessa pitäisi päästä kokonaan irti työnantajien saneluista. Onhan nykyisessäkin systeemissä jo liu'uttu siihen, että virkakunta tottelee yksityisten työnantajien toiveita ja määräyksiä. Kun parannuksia tehdään, pitäisi ensinnä kiinnittää huomiota siihen, mitä voitaisiin tehdä, jotta päästäisiin irti suppean virkamiehistön päätösvallasta. Ehdotus työllisyyslaiksi ei ole tässä mielessä parannus vaan huononnus. Tilanne tällä hetkellä on se, että työhön sijoituksessa ei läheskään aina käytetä harkintaa. Osoitetaan työttömälle työtä luonnottoman pitkien matkojen päästä tai työtä, jonka tekemiseen ei työläisellä ole tarvittavia ruumiillisia voimia, tai työtä, josta saadulla palkalla ei yksinkertaisesti tule toimeen. Jos työläinen kieltäytyy, on edessä kuuden viikon mittainen rahaton aika, jonka aikana hän käytännöllisesti katsoen joutuu kerjäämään.

Työnvälityksen virkatehtävissä olevat eivät kuuntele nykyiselläänkään työläisten kieltäytymisen perusteita. Mitä tuleekaan tapahtumaan uuden lain aikana, jossa työvoimaviranomainen pitää ensi sijassa huolta työnantajan vaatimuksista. Lain sanonnasta, että työtä hakeva tulee ohjata hänelle mahdollisimman sopivaan työhön, huolimatta työnantaja tulee työvoimaviranomaisen kanssa pitämään huolta siitä, että mm. yli 40-vuotiaat naiset saavat yhä vähemmän sellaisia paikkoja, jotka vastaavat heidän aikaisempaa ammattiaan. Tilannehan on nyt se, että vanhemman naistyövoiman työhön sijoituksessa on jo pitemmän ajan ollut vaikeuksia yksityisen työnantajatahon harjoittaman syrjintäpolitiikan vuoksi.

Viime viikolla sattui Turussa tapaus, joka tuoreeltaan kerrottakoon esimerkkinä yksityisen työnantajan häikäilemättömyydestä. Yli 50-vuotiaalle naisompelijalle osoitettiin työnvälityksen kautta työtä ompelimoon ja annettiin ymmärtää, että hän on ensimmäinen, joka kyseessä olevaan paikkaan osoitetaan. Liikkeenomistaja nähdessään ompelijan ja tietysti todetessaan, että työhön pyrkijä oli jo ikäihminen, ilmoitti, että paikka oli juuri vastikään täytetty. Muutaman päivän kuluttua ompelija sai työnvälityksestä uuden ilmoituksen ja täsmälleen samaan paikkaan kuin mistä hänet oli jokin päivä sitten käännytetty takaisin. Nyt hä-

nelle tarjottiin jatkuvaa iltatyötä kello 17—22 viitenä iltana viikossa ja työpalkka tunnissa 3 tai 4 mk, sekin taidoista riippuen. Työnantaja ei saanut tähän jatkuvaan iltatyöhön nuorempia henkilöitä, ja nyt olisi tämä vanhempikin ihminen kelvannut.

Työttömän työhön sijoituksessa tulisi työvoimapiirien virkamiesten tuntea suurempaa vastuuta, sillä kysymyksessähän on ihmisten leipä, ihmisten elanto. Töihin sijoittamisen tulisi olla harkintaan perustuvaa, ettei käy, kuten edellä mainitun tapauksen jatkossa kävi. Ompelija ei nimittäin voinut ottaa vastaan viiden tunnin mittaista iltatyötä, koska pieni palkka ei olisi riittänyt kuin korkeintaan vuokran maksuun. Työttömyyskorvauksen menettämisen pelossa ompelija kysyi viranomaisilta, pitääkö hänen ottaa vastaan hänelle tarjottu työ, vaikka hän ei tule sillä toimeen. Työnvälityksen virkailija vastasi, että ei tarvitse. Kuitenkin virkailija kirjoitti työttömyyskorvaushakemukseen seuraavat sanat: "Kieltäytynyt vastaanottamasta hänelle osoitettua työtä." Sääntöjen mukaan tämä lausunto on työttömyyskorvausta haettaessa määräävin ehto korvauksen saannin hylkäämiselle, ja niinpä tätä työtöntä naista nyt uhkaa kuuden viikon karenssiaika eli kääntyminen sosiaalilautakunnan puoleen.

Herra puhemies! Työntekijäin aseman alistaminen virkailijoiden tekemiin melkeinpä minkälaisiin mielivaltaisuuksiin tahansa on estettävä eikä suinkaan ole toteutettava virkavaltaisuuden lisäämistä, joka tulee merkitsemään työttömän ahdinkotilan suurenemista.

Ed. Laine: Herra puhemies! Karjalaisen hallituksen antaman ensi vuoden budjettiesityksen ja viime päivinä julkisuudessa esitettyjen tietojen perusteella on arvioitu työttömien luvun nousevan lähiaikoina 80 000—100 000:een. On todella hätkähdyttävää, että eduskunta tällaisten näköalojen vallitessa on säätämässä sellaista työllisyyslakia, joka ei tule turvaamaan jokaiselle palkkatyön tarpeessa olevalle hänen työkykyään ja ammattitaitoaan vastaavaa työtä, vaan päinvastoin mm. kuntiin kohdistuvien toimenpiteiden kautta tulee aiheuttamaan työttömyyslukujen kasvua. Lakiesityksen hyväksyminen esitetyssä muodossa merkitsee kunnille uusia vaikeuksia ja rajoituksia. Rajoittamalla kuntien oikeuksia palkata kesällä lisätyövoimaa, pakottamalla kunnat suorittamaan työnsä taloudellisesti epäedullisempana ajankohtana ja asettamalla kunnille ankara sakko työvoiman lisäämisestä puututaan jälleen kunnalliseen itsehallintoon sitä kaventaen. Samalla vaikeutetaan mm. harjoittelijain ja opiskelijain mahdollisuuksia päästä kesäkuukausiksi kuntien töihin työnansion ja harjoittelun tarpeesta huolimatta.

Kaiken tämän aiotaan antaa tapahtua syystä, joka hallituksen esityksen perusteluihin on kirjoitettu näin: "On tarpeen, että julkinen sektori kesäkausina rajoittaa omia töitään, jotta se ei liiaksi kilpailisi työvoimasta yksityisen sektorin kanssa." Taidatkos sen selkeämmin todistaa, että työllisyyslaki rakentuu, ei työn turvaamiseen työttömille, vaan työnantajien työvoiman puutteen torjumiseen kuntien, kuntainliittojen sekä työläisten kustannuksella.

Suomen Kaupunkiliitto, työntekijäjärjestöt ja työttömien lähetystöt ovat kiinnittäneet erityistä huomiota lakiesityksen 11 ja 13 §:iin, joissa säädetään kuntien työvoiman rajoituksesta ja valtiolle maksettavasta sakosta. Mainitut yhteisöt ovat yhtäpitävästi lukuisten kaupunkikuntien tapaan lausuneet, että seurauksena tulee olemaan opiskelijain ja harjoittelijain jättäminen työtä vaille, lyhyiden työsuhdejaksojen solmiminen, työntekijäin sosiaalisten etujen kaventuminen ja epätaloudellinen rakentaminen. Tätäkö tarkoittavat ne, jotka kilvan kehuvat lakiesityksen sisältöä? Suomen Kaupunkiliiton taholta tehtiin konkreettinen ehdotus, joka olisi merkinnyt edellä mainittujen epäkohtien osittaista korjaamista ja lievittämistä. Sosiaalivaliokunnan ensimmäisessä käsittelyssä hyväksyttiin useilta tahoilta esitettyjen toivomusten mukaisesti 11 §:ään uusi momentti, joka kuului seuraavasti: "Edellä 1 momentissa tarkoitettuun työntekijäin kokonaismäärään ei lueta sanottuina kesäkausina vuosilomalla olevia työntekijöitä." Valiokunnan ensimmäisessä käsittelyssä hyväksytyn lisäyksen pyyhkäisi pois Auran kabinetin likainen luuta, joka on viime päivinä ahkeraan lakaissut paljon muutakin.

Ottaen huomioon mainitun lisäyksen suuren merkityksen opiskelijoille, harjoittelijoille ja kuntien oikeuksille on syytä ihmetellä mm. sosialidemokraattien ja keskustapuolueen alistumista ministeri Liinamaan vaatimuksiin palautumisesta hallituksen pakkolinjaan. Miettikää nyt ajoissa, mitä vastaatte työläisille, nuorisolle ja kunnallishallinnon edustajille, kun työllisyyslakia koskevia kyselyjä alkaa sataa vähän joka taholta!

Kansanvaltaisten oikeuksien kaventamista ja kunnallisvaltuuston oikeuksien rajoittamista

merkitsevät myös työvoimatoimikuntien valintaa ja valtuuksia koskevat muutokset. Esityksen hyväksyminen merkitsee nykyisen kaltaisten työvoimatoimikuntien lakkauttamista ja niiden tehtävien siirtämistä työnvälitystoimiston päällikölle lukuun ottamatta työttömyyskorvauksia, joista päättäisi ministeriön valitsema työvoimatoimikunta, jonka valintaan kuntien valtuustoilla ja niiden poliittisilla voimasuhteilla ei olisi mitään vaikutusta. Puheenjohtajana tulisi toimimaan työnvälitystoimiston esimies. Seurauksena olisi työvoima-asioiden hoidon virkavaltaistuminen entisestään. Mihin tämä johtaa, siitä on saatu esimakua työnvälitystoimistojen ja työvoimatoimikuntien eräiden byrokraattisten viranhaltijain suhtautumisesta työttömiin työnhakijoihin, josta mm. ed. Suomi äskeisessä puheenvuorossaan esitti eräitä esimerkkejä. Eräät esimerkit ovat niin karmaisevia ja niin käsittämättömiä, ettei niitä voi kertoa tai kuunnella menettämättä unta ja mielenrauhaa.

Työllisyyslakiesityksen suurimpia heikkouksia on se, ettei esitys sisällä mitään määräyksiä päivärahan tai tähän saakka maksetun erilläänasumisrahan säilyttämisestä. Kun viimemainittu puuttuu myös tulo- ja menoarvioehdotuksesta, on hallituksen ilmeisenä tarkoituksena ollut tämänkin vähäisen edun poisottaminen huoltovelvollisilta. — Hallituksen esityksessä lähdetään siitä ajatuksesta, ettei työvoimaministeriön päätöksestä saa valittaa. Me emme voi yhtyä tällaiseen kansalaisten oikeusturvaa rajoittavaan esitykseen, vaan edellytämme vastalauseessamme ministeriön päätöksestä voitavan valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Työttömyyskorvauksen maksamista koskeva kysymys on lakiesityksen eräs keskeisimmistä asioista. Työttömäksi joutuva on täysin syytön työn loppumiseen. Hänelle olisi näin ollen turvattava sellainen korvaus, joka ei merkitse hänen toimeentulonsa heikkenemistä. Hallituksen esitys ei takaa tarkoittamaamme toimeentulon turvaa. Siksi olemme edellyttäneet lakiesitykseen tehtäväksi sellaisen muutoksen, joka turvaa aikaisemman ansion, kuitenkin enintään 23 mk yksinäiselle ja 30 mk perheelliselle, hallituksen vastaavan esityksen tarkoittaessa 15—20 markan päiväkorvauksia. Tavoiteltavana periaatteena on pidettävä työttömyyskortiston kautta työhön osoitettujen työntekijöiden palkkauksen järjestämistä samoin perustein kuin ns. vapailla työmarkkinoilla kyseessä olevan alan palkkasopimuksissa on määrätty. Vastalauseessamme olemme esittäneet työttömyyskorvaukset sidottavaksi maan yleiseen palkkatasoon.

Lakiehdotuksen toisessa käsittelyssä viittasin Ammattikoululaisten liiton esittämiin näkökantoihin, joihin toivoin suuren valiokunnan tutustuvan. Valitettavasti näin ei tapahtunut. Suomen Kaupunkiliiton esitykseen lain 11 §:ään tehtävästä lisäyksestä ei liioin ole vakavassa mielessä puututtu. Kun tarkemmin vielä tutustuu lakiesityksen 4 §:ään ja sitä koskeviin perusteluihin, on todettava Ammattikoululaisten liiton kiinnittäneen huomiota todella oleelliseen asiaan. Kyseessä olevien perustelujen mukaan lain tarkoittama koulutus sidotaan työllisyystilanteiden vaihteluun. Jos on työvoimasta pulaa, koulutus on lyhytaikaista, mutta työttömyyden kasvaessa opetusohjelmia pidennetään ja koulutettavien määrää lisätään. Näin ammattikoulutuksen tehokkuus ja laajuus sidotaan työnantajien työvoimatarpeen vaihteluun, ei yhteiskunnan ja yksilöiden koulutustarpeisiin kullakin ammattialalla. Ammatillista koulutusta suunniteltaessa ja järjestettäessä on etusijalle asetettava koulupoliittiset näkökohdat, kuten Ammattikoululaisten Liiton taholta on esitetty. Toivottavasti tälle näkökannalle annetaan jatkossa enemmän arvoa kuin nyt näyttää tapahtuneen. Sen puolesta puhuvat mm. suunnitelmat kurssitettavien määrän nostamisesta 22 000:een vuodessa.

Lopuksi palaan kuntien työhönsijoitusvelvollisuuden poistamiseen. Esitetyllä tavalla suoritettuna se tulee kyllä lyhyellä tähtäimellä merkitsemään kuntien menojen säästymistä. Mutta tämä tapahtuu työläisten irtisanomisen ja toimeentuloturvan menetysten merkeissä. Seurauksena tulee kuitenkin olemaan lisääntyviä vaikeuksia, työttömyyden kasvua ja mm. huoltoapumenojen nousua, muista seuraamuksista puhumattakaan. Viittaan vain kuntien uudisrakennustoiminnan ja kuntien palvelutoiminnan hidastumiseen. Meidän käsityksemme mukaan, joka on kirjattu rinnakkaislakiehdotukseemme ja mietinnön vastalauseeseen, kuntien tulee säilyttää vakinainen työvoimansa ja valtion on korvattava kunnille ne kustannukset, jotka kunnille aiheutuvat työllisyyden hoitamisesta. Tällä tavalla voidaan helpottaa kuntien taloudellisia vaikeuksia asettamatta niitä kuntien asukkaiden ja työttömien rasitukseksi.

Ed. Koskenniemi: Herra puhemies! Nyt käsittelyssä olevaan hallituksen esitykseen työllisyyslain muuttamiseksi ja uudistamiseksi

ei ole lain valiokuntakäsittelyssä saatu juuri lainkaan muutoksia. Syynä tähän on se, että muutoksen sallimisesta ovat kieltäytyneet Karjalaisen hallituksessa mukana olleet keskustapuolue ja sosialidemokraatit. Ihmeelliseltä tuntuu, että näin on voinut tapahtua, vaikka erityisesti sosialidemokraattien taholta on tunnustettu laissa olevan selviä puutteita. Siltä taholtahan tehtiin mm. meidän kansandemokraattien lisäksi jopa rinnakkaisaloitekin hallituksen ehdottaman lain muuttamiseksi eräiltä osin. Tänään voimme siis todeta, että niin työntekijäin kuin kuntien, kuntainliittojen ja kunnallisten keskusjärjestöjenkin esitykset laissa olevien puutteiden poistamiseksi ovat kaikuneet jälleen kerran kuuroille korville. Muistutan vain edustajia niistä lupauksista, joita monien edustajien taholta on edellä mainituille yhteisöille ja työntekijöille annettu. Voimme siis jälleen todeta, että ne korjausesitykset, jotka lakiin eri tahoilta on tehty, ovat olleet kohtuullisia ja niiden käsittelyyn on kyllä sosiaalivaliokunnalla ollut riittävästi aikaa. Halua vain on näyttänyt puuttuvan. Sellaiset pienet korjausesitykset, kuitenkin välttämättömät työntekijälle, joka joutuu tämän lain mukaista työttömyyskorvausta nauttimaan, olisivat olleet toki tarpeellisia.

Kansandemokraattien esittämä korvaussumma 30 mk perheelliselle ja 23 mk yksinäiselle työntekijälle ei voi olla kohtuuton nykyistä hinta- ja palkkatasoa ajatellen. Korvaussummien sitominen yleiseen ansiotasoon ei ole mikään päätä huimaava vaatimus. Kuntien työssä pitämän työvoimamäärän supistamista tarkoittava selvä määräys olisi pitänyt myös lakiin ottaa. Sitäkään ei sallittu. Voi ollakin, että tämän lain voimaan tultua kunnat tulevat sekä kesä- että talvikautena tuntuvasti supistamaan työntekijämääräänsä, koska kunnat vapautetaan tämän lain mukaisesta työhönsijoitusvelvollisuudesta. Tämä periaate on sinänsä oikea. Mutta lakiin olisi kuitenkin pitänyt panna kunnille selvä sanktio työntekijöiden vähentämistapausten estämiseksi. Nyt jää sekä työvoimaviranomaisille että kunnille ja kuntainliitoille laajaa tulkinnanvaraisuutta.

Erikoisen vaikeaksi tulee tämän lain mukaan opiskelijoiden ja kesäaikaisten harjoittelijoiden työhön sijoittaminen, samoin kesälomasijaisten palkkaaminen. Nämähän tullaan laskemaan kuntien sijoitusosuuksia määrättäessä talvikuukausina. Nyt tulee käymään joko niin, etteivät kunnat ja kuntainliittojen laitokset sijoita kesälomittajia, harjoittelijoita ja opiskelijoita lainkaan enää työhönsä, tai jos sijoittavat, merkitsee se näille huomattavaa lisärasitusta. Tämä johtuu juuri lain 11 §:n säilyttämisestä hallituksen esittämässä muodossa, jossa edellytetään, ettei kesäaikana työntekijäin määrä saa ylittää keskimäärin vastaavaa työntekijäin keskimäärää, mikä se oli edellisenä talvena. Jos kunnat ja kuntainliitot menettelevät toisin, on niiden lain 13 §:n mukaan suoritettava korvaus valtiolle siltä osin kuin työntekijäin lukumäärä ylittää talvikauden keskimääräisen työvoimavahvuuden.

Myönteisenä on pidettävä sitä, että tämän lain mukaan jo 16 vuotta täyttänyt työntekijä voidaan osoittaa työhön tai sen puuttuessa korvauslinjalle. Annettaessa aikanaan ohjeita nuorten työläisten työhönsijoittamisesta ja korvauslinjan soveltamisesta olisi työvoimaministeriön lähdettävä siitä, että kaikissa tapauksissa nuorille työntekijöille turvattaisiin työpaikka ensisijaisesti työntekijän kotipaikkakunnalla ja siirtotyömaille osoittamisesta näissä tapauksissa luovuttaisiin kokonaan. Näin siksi, etteivät vielä 16 vuotta täyttäneet nuoret ole tottuneet elämään koti- ja perhepiirin ulkopuolella, joten he tarvitsevat siinä vaiheessa vielä vanhempien ja kotien ohjausta valmentautuessaan yhteiskuntaa palvelemaan.

Me kansandemokraatit pidämme lain heikkoutena sitä, että tämän lain mukaan jätetään työvoiman sijoittamiskysymys yksinomaan virkamiesten ratkaistavaksi. Voimassa olevan lain mukaan kunnilla ja niiden sosiaaliviranomaisilla sekä luottamusmiehillä kuin myös työvoimatoimikunnilla on ratkaiseva vaikutus työvoiman sijoituskysymykseen. Nyt työntekijöiden työhönsijoittamisesta tulevat määräämään yksinomaan noin 160 virkailijaa työvoimaministeriön kanssa. Tämä ei voi olla eikä ole työntekijöiden, ei myöskään kuntien kannalta oikein. Vanhastaan tunnetaan, että virkamiehet ovat kylmiä ja suhtautuvat työntekijöihin ylimielisesti. Näin tulee käymään nytkin tätä lakia työntekijään sovellettaessa. Työnvälitysviranomaiset tulevat käyttämään entistä enemmän karsintaa ja seulontaa omien ja työnantajiensa tavoitteiden ja toivomusten mukaisesti, välittämättä mitä työntekijä siitä kärsii. Me esitimmekin lakiin sellaista muutosta, ettei ensinkään olisi vähennetty työvoimatoimikuntien lukumäärää ja että työntekijäin sijoittamiskysymykset ratkaisisi aina ja kaikissa vaiheissa työvoimatoimikunta, jonka tulisi koostua työn-

tekijöistä, kuntien edustajista ja osaksi tietysti myös valtion nimeämistä edustajista. Vaikka saimmekin pienen parannuksen valiokuntakäsittelyssä toimikuntien jäsenlukua lisäämällä, ei se poista sitä puutetta, etteikö toimikunta jää edelleen sivustakatsojaksi työvoiman sijoittamiskysymyksessä. Toimikunnan tehtävä on siis toissijainen. Se saa päättää vain niiden työntekijäin korvausten maksamisesta, jotka työnvälitysvirkamies toimikunnalle luettelee. Tämä onkin tämän lain eräs kaikkein keskeisimpiä puutteita. Jo nyt voidaan olla varmoja, että tällainen menettely tulee herättämään laajaa tyytymättömyyttä.

Valiokunnassa oli ollut esillä myös ns. erillääänasumisrahaa koskeva laki, vaikka SMP:n ryhmän edustaja väitti täällä, että sitä eivät ole muut ryhmät esittäneet. Sanottakoon, että tämä asia on ollut valiokunnassa esillä myös meidän taholtamme otettuna. Siitäkin olisi pitänyt ottaa selvä määräys tämän lain piiriin. Kuten täällä lain ensimmäisen käsittelyn aikana työministeri jo ilmoitti, tulee nykyinen erillääänasumisrahaa koskeva laki kumoutumaan tällä vahvistettavalla työllisyyslailla. Vaikka eduskuntakaudella 1966—1970 hyväksyttyä työntekijäin erillääänasumisrahaa tarkoittavaa lakia ei olekaan sovellettu kovin laajasti, olisi se pitänyt säilyttää ja vähintäänkin sisällyttää sitä tarkoittava määräys tämän lain piiriin. Jokainen ymmärtää, mitä erillään asuminen tulee aiheuttamaan perheen kustannuksiin. Hallitus ja sen tukena olevat puolueet edellyttävät, että perheenhuoltajalle on jäätävä käteen, kun se siirtotyömaalla saa palkan, joka siellä maksetaan ja joka on poikkeuksetta varsin pieni, 20—30 mk päivässä kalleuspaikkakuntaluokasta riippuen. Kun siitä vähennetään vero, käteen ei jää paljon mitään. Me kansandemokraatit emme voi tällaiseen yhtyä, vaan me tulemme tekemään kaikkemme, että ns. erillääänasumisraha voidaan edelleen maksaa silloin, kun työntekijä osoitetaan tämän lain mukaisesti siirtotyömaille. Me edellytämmekin, että sitä koskeva laki jää voimaan, eikä sitä tällä lailla saa missään tapauksessa kumota.

Herra puhemies! Kun esillä olevassa laissa on kaikesta huolimatta poistettu korvauspäivien katto, kun ns. karenssiaika on lyhentynyt, kun me kansandemokraatit olemme toistuvasti vaatineet nykyisen työllisyyslain uudistamista ja parantamista ja vaikka nyt vahvistettavaksi esitetty laki ei kaikilta osiltaan vastaa vaatimuksiamme, emme tule esittämään lain hylkäämistä, vaan tulemme esittämään lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä siihen muutoksia ed. Liedeksen aloitteen pohjalta, aivan kuten täällä on jo ilmoitettu.

Ed. Liedes: Herra puhemies! Tämän asian käsittelyn yhteydessä on aikaisemmin korostettu, että lain uudistus tulee korottamaan työttömyyskorvauksen markkamäärää, poistaa työttömyyskorvauksen maksamiseen asetetun 120 päivän ylärajan, alentaa työttömyyskorvauksen saajan ikärajaa 17 vuodesta 16 vuoteen sekä ottaa huomioon työttömiksi joutuneet virastotyöntekijät. Noitten myönteisten ehdotuksien vastapainona on hallituksen esityksessä erityisen suuria huononnuksia. Ellei lakiin saada toisessa käsittelyssä korjauksia, on harkittava, voidaanko lakia ollenkaan hyväksyä.

Työllisyyslaki on tähän saakka rajoittunut yksinomaan työttömyyden torjumiseen. Nyt lain erääksi keskeiseksi tehtäväksi tulisi työvoiman hankkiminen työnantajille. Työhön sijoittamisesta on tähän saakka päättänyt jokaisessa kunnassa toimiva työvoimatoimikunta. Työvoimaviranomaiset ovat kyllä nykyisenkin lain mukaan pyrkineet sivuuttamaan kuntien näkemykset kortistojen avaamisesta, valtion työkohteitten lisäämisestä tai työttömien kortistoon saamisesta. Viranomaiset ovat tehneet kaikkensa lähettääkseen työttömiä kaukaisille siirtotyömaille tai huonosti palkatuille Etelä-Suomen vapaille työmaille. Voimassa ollut työllisyyslaki ei ole antanut viranomaisille kaikkia mahdollisuuksia esim. perheellisten lähettämiseen etäisille työmaille. Tämän johdosta porvaristo havittelee uudesta työllisyyslaista sellaista, joka entistä räikeämmin antaisi työvoimaviranomaiselle yksinvallan ja palvelisi tehokkaasti pääomapiirien pyrkimyksissä. SKDL:n eduskuntaryhmä ei hyväksynyt Karjalaisen hallituksen ehdottamia huononnuksia, vaan jätti näitten johdosta ryhmäaloitteen, jossa ehdotetaan lukuisia parannuksia nykyiseenkän käytäntöön.

Hallituksen esityksen 2 §:ssä velvoitetaan työvoimaviranomaiset toimimaan myös yksityisten työnantajien "työvoimanpuutteen torjumiseksi", kuten sitaatti tarkoin sanoo. Tällä määräyksellä annettaisiin työvoimaviranomaisille vapaat kädet ja lakiin perustuva selkänoja, jonka perusteella tultaisiin määräämään pakkosiirrot siirtotyömaille ja Etelä-Suomen yksityisille työnantajille. Laki ei rajoittuisi enää yk-

sinäisiin, vaan pakkosiirtojen kohteiksi joutuisivat kaikki.

Kuntien ja valtion työt pitäisi hallituksen esityksen mukaan järjestää niin, että niitä vähennetään esim. kesällä ja sitä mukaa, kuin yksityiset työnantajat tarvitsevat lisää työvoimaa. Kunnille määrätään jopa sakkoja, jos ne sijoittavat työntekijöitä kesänaikaisiin töihin enemmän kuin talvella on ollut.

Kansandemokraattien rinnakkaisaloite ehdottaa edelleenkin pysyttäväksi työttömien asian hoitamisessa eikä salli kuntien tai valtion töitä vähennettävän yksityisen työnantajan työvoiman tarpeen turvaamiseksi. Ryhmäaloitteen 10 § määrää, että valtion töitä tulee kullakin alueella järjestää sen mukaan, kuin työttömyyttä ilmenee. Kunnilta poistetaan varsinaiset työhönsijoituskiintiöt. Aloitteessa kuitenkin velvoitetaan säilyttämään kunnan töissä nykyisin olevat vakinaiset työntekijät ja kehotetaan kuntia laatimaan vuosittain työllisyyssuunnitelmat, joiden mukaan voidaan työttömyyden paikkakunnalla ilmaantuessa sijoittaa työttömiä myöskin kunnan töihin. 11 §:ssä määrätään, että valtio korvaa kunnille ne kustannukset, jotka työllisyyden hoitamisesta kunnille aiheutuvat.

Valtion työttömyyskorvauksen maksamista koskevat määräykset tulevat nyt myöskin työllisyyslain piiriin. Korvausta on tähän saakka maksettu jokaiselta viikon kuudelta arkipäivältä, mutta hallitus esittää nyt maksettavaksi viideltä arkipäivältä. Tämä aiheuttaa sen, että koko viikolle laskettava valtion maksama korvaus nousee vain vähän yli 10 mk viikkoa kohti.

Kansandemokraattien rinnakkaisesitys lähtee siitä, että työttömäksi joutuminen ei ole työttömien oma syy, vaan se on yhteiskunnan syy. 12 ja 13 §:ssä määrätäänkin, että työttömyyskorvausta maksetaan kaikille niille, joille ei ole voitu työtä osoittaa, ja korvauksen tulee olla sen suuruinen, kuin työntekijän päiväansio on ollut hänen aikaisemmassa työssään. Valiokuntakäsittelyn yhteydessä on ryhmämme taholta ehdotettu päiväkorvauksen katto samaksi, kuin työttömyyskassalain mukainen avustus on. Korvaukseen oikeuttavien viikkopäivien luku esitetään kansandemokraattien aloitteessa samaksi, kuin kullakin alalla on työehtosopimuksen mukaan sovittu viikottainen päivien luku.

Työvoimaviranomaisia koskevaan organisaatioon esittää hallitus suuria huononnuksia. Kunnilla ei olisi enää minkäänlaisia oikeuksia työllisyysasioiden hoitamiseen. Työhön sijoittamisesta, alueellisista siirroista sekä muusta työhön järjestelystä päättäisi yksinvaltiaasti työnvälitystoimiston päällikkö. Kun lisäksi laki tehostaa yksityisten työnantajien etujen turvaamista, niin virkakoneisto tulisi entistä räikeämmin osoittamaan mielivaltansa työttömiä kohtaan.

Kansandemokraatit eivät hyväksy näitä huononnuksia, vaan ehdottavat, että jokaiseen kuntaan valittaisiin työvoimatoimikunta suhteellista vaalitapaa käyttäen. 18 §:n mukaan jätettäisiin kaikki työttömyysasioita koskevat päätökset mainitulle työvoimatoimikunnalle. Näin erään aikaisemman lain mukaan on meneteltykin.

Työllisyyslaki olisi kansandemokraattien mielestä säädettävä niin ehdottomaksi, että se velvoitaa yhteiskunnan järjestämään jokaiselle palkkatyön tarpeessa olevalle hänen työkykyään ja ammattitaitoaan vastaavaa työtä. Pienviljelijöiden kortistoon pääsyä estävät hehtaarirajoitukset olisi kokonaan poistettava. Omalla pienviljelystilalla tai muussa pienyrityksessä työskentely ja siitä johtuva katko työnhakijana ei saa olla esteenä kortistoon hyväksymiselle. Myöskin kortistoon pääsyä koskevat ikärajat olisi muutettava, että jokaiselle palkkatyön tarpeessa olevalle henkilölle turvataan joko työtä tai sitten maksetaan työttömyyskorvausta tai kassa-avustusta.

Sosiaalivaliokunnan mietintöön liittyvässä I vastalauseessa ovat kansandemokraatit esittäneet lainmuutoksen tähän äsken mainitsemaani rinnakkaisaloitteeseen pohjautuen.

Herra puhemies! Ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin valiokunnan mietinnön I vastalauseeseen sisältyvä lakiesitys.

Ed. Terästö: Herra puhemies! Hallituksen esitys työllisyyslaiksi on nyt ratkaisevassa toisessa käsittelyssä. On lausuttava julki tyytyväisyys siitä, että olemme saaneet lain tänä vaikeana vaalienedusaikana valmistumisvaiheeseen. Nykyinen työllisyystilanne kaipaa kipeästi uudistunutta työllisyyslakia. Nämä nyt lakiin sisällytetyt ajatukset olisi pitänyt jo parikymmentä vuotta sitten yhteiskunnassamme omaksua. Parempi kuitenkin myöhään kuin ei milloinkaan.

Nykyisen, voimassa olevan työllisyyslain piiriin eivät ole kuuluneet vajaatyökuntoiset eivätkä henkisen alan työttömät. Tämän uuden lain mukaan nämäkin ryhmät huomioidaan. Lisäksi lain piiriin kuuluvien ikäraja on alennettu 17 vuodesta 16 ikävuoteen. Täten maaseudun nuoret tytöt ja pojat voivat ainakin tämän lain

mukaan hakeutua ammatin hankintaan työttömyyskurssitoiminnan kautta, jos ja kun ammattikoulupaikkoja ei vieläkään kaikille nuorille ole riittävästi.

Lakiesityksen mukaan työntekijä on siis ohjattava hänelle mahdollisimman sopivaan työhön tai hänen sijoittumistaan työmarkkinoille on pyrittävä edistämään koulutuksen avulla. Ymmärtäisinkin lain siten, että nuoret on aina ensin pyrittävä ohjaamaan koulutukseen, jos ja kun heillä ei aikaisempaa ammattikoulutusta vielä ole. Kurssitus ja koulutus vasta tekevät maaseudun nuorestakin tasaveroisen kilpailijan työmarkkinoilla ammattitaitoisen työvoiman kanssa. Myös vajaakuntoisten työhönsijoitus suojatyöpaikkoja hyväksi käyttäen on arvokas uudistus tässä laissa.

Koulutuksesta, joka tämän lain nojalla annetaan, on vielä todettava, että siihen sisältyy myös työttömäksi joutuneen jatko- ja uudelleenkoulutus yhteiskunnassa esiintyvää tarvetta vastaavasti. Lain perusta onkin siinä, että se suunnitelmallisesti tulee jatkuvan tutkimuksen ja selvitysten perusteella seuraamaan työllisyystilanteen vaihteluita ja siten ohjaamaan työvoiman koulutusta tarvetta vastaavaksi, jotta vältyttäisiin vaikeista työttömyyskausista ja myöskin työvoimapuutteesta.

Lain mukaan työhön ja koulutukseen ohjaaminen tapahtuu työnvälityksen kautta. Työkykyiselle ja työhaluiselle 16 vuotta täyttäneelle henkilölle, jolle työnvälitys ei ole voinut järjestää työtä tai koulutusta, on pyrittävä järjestämään työtä valtion tai kotikunnan toimesta, tai, ellei sitä voida järjestää tällaiselle henkilölle, jos hän sen vuoksi tarvitsee taloudellista tukea, voidaan suorittaa työttömyyskorvausta valtion varoista kuntien kalleusluokituksen mukaisesti enintään viideltä päivältä viikossa. Markkamäärätkin päivää kohden on laissa määritelty, ja voi valtioneuvosto palkkatason muuttuessa myös korjata näitä korvausmääriä.

Työttömyyskorvauksesta päättää työnvälityksen yhteydessä toimiva työvoimatoimikunta, jonka jäsenten lukumäärää sosiaalivaliokunnassa lisäsimme hallituksen esityksen 2:sta tai 4:stä 4:ksi tai 6:ksi jäseneksi siitä syystä, että alueellinen ja paikallinen tuntemus saataisiin tähän tärkeään elimeen.

Tärkeimmäksi valiokunnan tekemäksi muutokseksi tuli kuitenkin vuoden 1970 valtiopäivillä tekemäni lakialoitteen n:o 284 mukainen lisäys, jonka mukaan työvoimatoimikuntien jäseniksi valittaisiin tasaveroisesti myös naisia. Tämä korjaus onkin hyvin ajankohtainen ja tärkeä, sillä tälläkin hetkellä naistyöttömien lukumäärä on kerrassaan huolestuttava. Viime kuun työttömyystilastot oman maakuntani kohdalta sen selvästi kertovat. Kuopion kaupungin työttömien työnhakijoiden lukumäärä oli 15. 10. 1971 732 huolimatta siitä, että työtupa, joka Kuopiossa toimii työttömien naisten työllistäjänä, on sijoittanut 50 naista. Koko Kuopion työvoimapiirin alueella oli samana aikana 1 978 naispuolista työnhakijaa. Kuopion kaupungin työttömistä naisista sai tosin kassa-avustusta 91 naista ja työttömyyskorvausta 58 naista. Nämä luvut ovat, niin kuin sanoin, viime kuun tilastoja, mutta paremmasta tilastosta ei tiedusteluuni toimistossa vastannut henkilö voinut lupauksia antaa tämänkään kuun kohdalta.

Toivoa sopiikin, että naisten ottaminen työvoimatoimikuntien jäseniksi myös osaltaan korjaisi naisiin kohdistuvaa syrjintää työmarkkinoilla, sillä vielä tänä syksynä työllisyyskurssien johtaja eräällä paikkakunnalla selvästi harjoitti naisia syrjivää toimintaa työttömyyskurssien oppilasvalinnassa. Tässä asiassa voisivat työllisyyspolitiikkaa hoitavat ja johtavat valtion viranomaiset antaa riittävän selviä ohjeita kurssikeskuksille, ettei oppilasvalintaa enää toimitettaisi naisia syrjien.

Nyt valmistuvasta laista on poistettu myös kuntien työhönsijoitusvelvollisuus entisen lain mukaisena. Kuntien kannalta tämä on hyvä asia, mutta vaikeampien työhönsijoitustapausten kohdalla kuitenkin kunnille jää velvoitteksia, joiden hoitaminen kuntien osuudelta on välttämätöntä, sillä pitäähän kunnan järjestää työmahdollisuuksia omille kuntalaisilleen, jos työnvälitys ei sitä pysty järjestämään. Vastuuta on siten edelleenkin myöskin kuntaportaassa työllisyyspolitiikasta kannettava, vieläpä siinä määrin, että kunta lain mukaan joutuu jopa korvausuhan alaiseksi. Korvausuhka koskee kuntaa, jos kesäaikainen työvoima ylittää normaalin talvikauden työvoiman määrän. Nämä ovat niitä säännöksiä, joilla työvoimaa pyritään tasaamaan koko vuoden ajaksi ja kausiluontoinen työttömyys siten voitaisiin torjua.

Uudistuva työllisyyslaki ja siten koko työllisyyspolitiikka on hakeutumassa ohjattuun, turvallisempaan ja vakaampaan, kansalaisten toimeentuloa parantavaan, korkeata, tasaista työllisyyttä turvaavaan työllisyyspolitiikkaan, mikä mielihyvin yksimielisesti todettaneen.

Ed. Salmi: Herra puhemies! Nyt käsittelyssä oleva työllisyyslaki ei poista kuin osittain niitä puutteita, mitä vanhassa työllisyyslaissa on. Minulla on erittäin huono käsitys voimassa olevasta työllisyyslaista sekä työnvälityksestä yleensä. Onhan sen avulla järjestelmällisesti kyetty estämään aktiivisten ammattiyhdistysihmisten pääsy työhön ja myöskin työttömyyskortistoihin. Tässä suhteessa nyt käsittelyn alaisena oleva laki ei tuo muutoksia. Edelleen työnantaja saa valita mieleisensä työvoiman kortistoista, ja ne, jotka työpaikoilla ovat esiintyneet työväestön etujen puolustajina, voidaan tehdä työtä vieroksuviksi, koska he eivät ole voineet sijoittua normaalisti työelämään.

Lakiehdotuksen 8 §:ssä sanotaan, että työkykyiselle ja työhaluiselle 16 vuotta täyttäneelle henkilölle, jolle työnvälityksen toimesta ei ole voitu järjestää työtä tai koulutusmahdollisuutta, on pyrittävä järjestämään työtä valtion toimesta tai sen kunnan toimesta, missä hänellä on varsinainen asunto ja koti. Tässä pykälässä mielestäni taasen kerran suomalaista työmiestä lyödään pahasti. Työmies, joka pyytää työtä, punnitaan, onko hän työnhaluinen. Jos hän on poliittisesti epämiellyttävä, niin työnantajan edustajat yhdessä työnvälitystoimiston esimiehen kanssa voivat todeta, ettei työnhakija ole työnhaluinen, koska hän jo pitkän ajan on ollut työttömänä. Työnhaluisuudenhan pitäisi määräytyä sen mukaan, että jos ihminen hakee työtä, on hän työn tarpeessa ja halukas tekemään jopa sellaista työtä, joka ei ehkä ole hänen mielestään mielekästä, kuten tapahtuu usein työllisyystyömailla, ainakin oman kokemukseni mukaan.

Lain parannuksia on se, että myös henkisen alan työttömät tulevat lain alaisiksi, samoin vajaakuntoiset henkilöt, mutta lain perusteluissa hallitus asettaa ehtoja heidän hyväksymiselleen kortistoon siten, ettei heillä olisi mahdollisuutta saada työttömyyskorvausta. Hallitus esittää, että milloin vajaakuntoisen henkilön työhistoria osoittaa hänen hankkineen pääasiallisen toimeentulonsa ansiotyöllä ja täyttävän muut korvauksensaannin edellytykset, voi hän saada lain edellyttämää työttömyyskorvausta. Kehitysalueilla, missä ei täysin työkykyisillekään ole työmahdollisuuksia, jäävät vajaatyökykyiset edelleen sosiaalilautakuntien avustusten varaan, ja kehitysalueitten kuntia rangaistaan työttömyydestä.

Lakiehdotuksen perusteluissa hallitus arvioi korvauksensaajien määrän nousevan vuonna 1972 7 000:een. Tämä arvio osoittaa, että korvauksensaajiin aiotaan käyttää samoja kovia ehtoja kuin tähänkin saakka, eli siten että jo 650 markan tulo perheessä pudottaa pois aviopuolison niin kuin täysi-ikäisten lastenkin mahdollisuudet saada työttömyyskorvausta. Samoin 4—5 hehtaarin maanomistus pudottaa työttömän pois kortistosta. Sosiaalivaliokunta esittää hurskaita toivomuksia perusteluissaan, ettei työttömyyskorvauksen saannille saisi asettaa liian kovia ehtoja. Nämä ovat vain omantunnon rauhoittamiseksi tehtyjä, sillä meillä eivät hallitukset tunnu tuntevan suurtakaan huolta työttömiksi joutuneitten vaikeuksista.

Lakiehdotuksessa esitetään, että työttömyyskorvauksena suoritetaan esim. II kalleusluokassa yksinäiselle henkilölle 14,90 mk päivässä ja perheelliselle 19,70 mk päivässä viitenä päivänä viikossa. Toisin sanoen yksinäinen henkilö voi saada kuukaudessa korvausta korkeintaan 317 mk ja perheellinen 433 mk kuukaudessa. Millä voidaan ajatella, että perhe, jossa on kaksi lasta, siis neljän hengen perhe, tulee tällaisella tulolla toimeen? Kaupungeissa vuokra jo asunnosta, jossa on kaksi huonetta ja keittiö, on vähintään 300 mk/kk. Perheen elämiseen jää 133 mk/kk eli henkilöä kohden 1,10 mk päivässä. Onko tämä sitä hyvinvointia, josta puhumme? Tuntuu, että lakitekstissä on hyvin paljon korjattavaa myöskin tältä kohdalta.

Lain ensimmäisessä käsittelyssä ed. Helle sanoi, että lain tarkoituksena on luoda turvallisuutta. Mutta tosiasiassa laki luo myös turvattomuutta ainakin kehitysalueitten kasvukeskuksissa. Laki edellyttää, etteivät kunnat saa pitää kesäkautena enemmän työvoimaa kuin talvella. Tämä säännös aiheuttaa esim. Seinäjoen kokoisessa kasvukeskuksessa, jossa on 20 000 asukasta, että noin 50 työntekijää irtisanotaan ennen toukokuun loppua. Nämä työntekijät joutuvat työttömiksi kesäkaudeksi. Tilalle otetaan opiskelijoita, naisia ja harjoittelijoita. Kasvavassa kaupungissa tarvitaan kesällä työntekijöitä. Puistoja ei voida rakentaa eikä kunnostaa talvella. Talvi aiheuttaa sen, ettei katujen viimeistelytöitä, reunakiven asennusta, pinnan tasaustöitä ja asfaltointia voida suorittaa talvella. Nämä paljon työtä vaativat työt on myös suoritettava kesällä. Kesällä kuitenkin noin 30 %, ylikin ehkä, työntekijöistä on lomalla, joten on pakko ottaa uutta työvoimaa, että työt voitaisiin tehdä. Kaupunkien etujen mukaista on tietenkin, että työsopimussuhteisten työntekijäin työsuhteet saataisiin 4—6 kuukautta kestäviksi. Näinhän on nyt jo valtion töissä ja kun-

tainliitoissa. Esimerkiksi TVH tekee työsopimukset korkeintaan 4 kuukaudeksi ja kuntainliitot työsopimussuhteisten sairaala-apulaisten osalta 6 kuukaudeksi, vaikka työsuhde on saattanut kestää jo 10—15 vuotta. Työntekijäin saattaminen entistä huonompaan asemaan kuntain töissä onkin tämän lakiesityksen eräs oleellisimpia piirteitä. Parantamalla lakia joltain osin pyritään samalla siihen, että työntekijän asema yleensä huonontuisi. Täällä ministeri Liinamaa lain ensimmäisessä käsittelyssä sanoi, että tämä koskisi noin 10 000 työntekijää, joita jouduttaisiin ottamaan kesäksi lisää.

Jos kaupungit, niin kuin oletan, käyttävät hyväkseen tätä lain suomaa oikeutta, niin 10 000:n kaupunkien ja kuntain palveluksessa olevan kohtaloksi tulee lopputili aina 6 kuukauden palvelun jälkeen. Mitä tämä aiheuttaa työntekijöille? Ensiksikin turvattomuuden, toiseksi alentuneet palkat, sillä nämä työntekijät eivät saa 12 %:n aikatyöhyvitystä, joten heidän ansiotasonsa alenee kunnan töissäkin, ja kun otetaan huomioon mahdollinen työttömyys kesäaikana ja se, että jos saa työtä, se voi olla huomattavasti huonommin palkattua kuin kunnan töissä saatu palkka, nousee ansion menetys näin erittäin huomattavaksi. Sosiaalisten etujen menetys kaupunkien töissä olevien kohdalta on erittäin tuntuva, ja virkamiehet rakennustoimistoissa tulevat olemaan iloisia, kun työntekijöiltä voidaan evätä pääsy kunnallisen eläkesäännön alaisuuteen. Kokemukseni tästä ovat omakohtaisia, sillä työntekijäin luottamusmiehenä toimiessani olen karvaasti joutunut kokemaan, kuinka työläisvihamielisiä kunnalliset virkamiehet saattavat olla. Kunnallisen eläkesäännön mukaan työntekijä ansaitsee eläke-etua vuodessa 2.2 %, mutta työsuhteen ollessa tilapäinen, ansainta jää eläkelain mukaiseksi eli 1 %:iin vuodessa.

Vuosilomasäännöt ovat huomattavasti paremmat pitkäaikaisilla työntekijöillä kuin määräaikaisilla, ja sairaus- ja hautausapusääntö takaa kaupunkien työläisille sairauden sattuessa täyden palkan 8 viikolta ja 2/3 palkkaa 17 viikolta. Tästähän vapaudutaan, kun työntekijän työsuhde saatetaan määräaikaiseksi. Hautausavustus jää pois kokonaan ym. etuja.

Työllisyyslaki, jota nyt käsitellään, tuo parannuksia työttömiksi joutuville, mutta samalla se antaa mahdollisuuksia huonontaa kunnallisissa töissä olevien työntekijäin asemaa. Eduskunta voi nyt yksityiskohtaisessa käsittelyssä korjata lain pahimmat virheet.

Herra puhemies! Kannatan ed. Liedeksen ehdotusta asian käsittelyn pohjaksi.

Ed. Rekonen: Herra puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva Karjalaisen hallituksen esitys työllisyyslaiksi merkitsee eräistä myönteisistä seikoista huolimatta varsin suuria huononnuksia työttömiksi joutuvien ihmisten asemaan. Myönteisinä puolina esitykseen sisältyy työttömyyskorvauksen 120 päivän katon poistaminen ja päivärahan vähäinen korottaminen. Lain suurimpana heikkoutena koko työväenluokan kannalta on pidettävä sitä, että sen avulla pyritään turvaamaan yksityisille työnantajille halpa työvoima. Työläiset tietävät omasta kokemuksestaan, että aina silloin, kun työtilaisuuksia on riittävästi tarjolla, tehdystä työstä on mahdollisuus saada edes hitusen verran suurempi korvaus kuin sellaisena ajankohtana, jolloin esiintyy runsaasti työttömyyttä. Jotta yksityisen työnantajan halvan työvoiman tarve voitaisiin tyydyttää, laissa ehdotetaan säädettäväksi, etteivät kunnat saa kesäkautena sijoittaa työvoimaa omiin töihinsä enemmän kuin mitä talvikautena on työntekijöitä ollut työttömänä. Tämän mukaisestihan kuntien on mahdotonta suorittaa omia välttämättömiä töitään haluamanaan ajankohtana ja taloudellisuutta silmämääränä pitäen ja näin siksi, ettei yksityisen työnantajan työvoiman saanti vaikeutuisi.

Hallituksen esityksen perusteluissa puhutaan kuntien vapauttamisesta työttömien työhönsijoitusvelvollisuudesta. Näinhän ei kuitenkaan tosiasiallisesti tule käymään, vaan tapahtuu aivan päinvastoin. Kunnat velvoitetaan laatimaan etukäteen työvoiman työhönsijoittamista koskevat suunnitelmansa ja valtion työvoimaviranomaiset tulevat sanelemaan, koska työt tullaan aloittamaan ja miten töitä tehdään. Kun perustuslain mukaan työvoiman tulisi olla valtion erikoisessa suojeluksessa, niin tämän lakiesityksen mukaan tuntuu siltä, kuin hallitus olisi ajatellut pikemminkin sitä, että yksityisen työnantajan edun on oltava valtion erikoisessa suojeluksessa.

Mitä tulee työttömyyskorvauksen määrään, jonka mukaan perheelliselle esitetään maksettavaksi III kalleusluokassa viideltä päivältä viikossa 19 mk päivää kohden, niin tästä on sanottava suoraan, ettei sellaisilla korvauksilla voi yksinkertaisesti tulla toimeen. Erikoisesti täytyy ihmetellä sitä, että sos. dem. ja keskustapuolue, jotka olivat johtavia hallituspuolueita ja sanovat ajavansa työttömienkin asiaa, ovat

olleet kyseisen esityksen takana. Haluaisinpa todella kuulla, mitä mieltä ovat työttömät perheelliset 95 markan viikkokorvauksesta. Ovatko he samaa mieltä herrojen ministereitten kanssa, että kyllä se riittää ja sillä toimeen tulee?

On aiheellista palauttaa mieliin täällä eduskunnassa keväällä tapahtunut kansanedustajain päivärahan korottamista koskeva keskustelu. Tein silloin esityksen, ettei kansanedustajille maksettaisi muuta kuin kansanedustajan palkkio eikä palkkaa muista viroista tai toimista, kuten useimmille kansanedustajille nykyisinkin maksetaan. Mutta tätä esitystä ei silloin otettu edes äänestykseen. Ihmetystä herätti silloin mm. ed. Veikko Vennamon vastustava kanta esitykseeni nähden. On käsittämätöntä, että samat edustajat, jotka saavat kansanedustajan palkkionsa lisäksi toista palkkaa valtion, kunnan, yhteisön tai muusta tehtävästä, jota eivät lainkaan hoida, ovat nyt sitten hyväksymässä työttömäksi joutuvalle ihmiselle päivärahakorvausta, jolla ei voi elää.

Mitä tulee lakiesityksen moniin muihin heikkouksiin, niin eräs suuri epäkohta on se, ettei lakiin sisälly selvää määräystä työttömäksi joutuvalle ihmiselle työn järjestämiseksi. Siinä ei siis myöskään ole kohtaa, jolla siirtotyömaat lopetettaisiin tai että näille orjaleireille komennettaville maksettaisiin ainakin päivärahaa. Tällaista ei lakiin sisälly.

Esityksen mukaan työttömien työhön sijoittaminen jää vielä nykyistäkin enemmän pelkästään virkamiesten mielivallasta riippuvaksi. Kunnallista kansanvaltaa kavennetaan, sillä esityksen mukaan riistettäisiin kunnilta työvoimatoimikunnan jäsenten valintaoikeus, joten lakiesitykseen sisältyy erittäin paljon puutteita ja epäkohtia eikä se vastaa alkuunkaan niitä näkökohtia, joita työläisten etujen turvaamiseksi tulisi lakiin sisällyttää.

Tämän lain käsittelyn yhteydessä on tullut ilmi kokoomuksen ja työnantajapiirien suuri tyytyväisyys lain sisältöön ja sen hyväksymiseen nähden. Eduskunnalla on nyt mahdollisuus lain ollessa toisessa käsittelyssä tehdä siihen työntekijöitä koskevat ja heidän etujaan palvelevat muutokset. Toivoa sopii, että sos.dem.- ja keskustapuolueen edustajat poiketen ministereittensä kannanotoista ovat valmiit tulemaan mukaan meidän kansandemokraattien taholta tehtäviin työttömien päivärahan korottamista koskeviin ja muihin työttömien etuja parantaviin muutosesityksiin.

Ed. Kainulainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Rekonen täällä syytti ed. Vennamoa siitä, että ed. Vennamo ei ole ollut hänen esityksensä takana, on todettava, että meidän ryhmämme lakialoite ja lakiesitys tämän eduskunnan toimikauden alkaessa tähtäsi siihen, että olisi säädetty palkoille katto, ja silloin tämäkin asia olisi varmasti korjaantunut. Sitä ei ole kuitenkaan tuotu eduskunnan käsittelyyn huolimatta siitä, että tällainen palkkoja ja eläkkeitä koskeva katto pitäisi jälleen saada voimaan.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Toteaisin aluksi ed. Rekoselle, että kyllähän hänkin sentään sen varmasti tietää, että nimenomaan SMP on täällä ollut aina kansanedustajien niin palkkojen kuin päivärahojenkin korotuksia vastaan, ja myöskin kun keväällä oli esillä näitten sivuvirkojen tai muitten toimien palkkakysymys, niin SMP nimenomaisesti esitti, että kansanedustajantoimen ajalta muista viroista tai toimista saatavia palkkoja ei maksettaisi. Voin myöskin luvata ed. Rekoselle, että sitä vastaavat lakialoitteet tehdään välittömästi, kun yleinen lakialoitteiden tekoaika tulee.

Herra puhemies! Sitten varsinaiseen asiaan. Työttömyys on maassamme tänä päivänä erittäin voimakkaassa nousussa. Viralliset ennusteetkin, jotka ovat aina olleet jonkin verran varovaisempia kuin totuus, osoittavat että työttömyys tulee yhtä suureksi kuin 1960-luvun lopun vaikeina vuosina. Esimerkkejä löytyy jo tällä hetkellä kylliksi. Todettakoon, että kun äsken puhuttiin Kuopion läänin työttömyydestä, niin tässä läänissä työttömyys on noussut seitsemänkertaiseksi viime vuoteen verrattuna, elikkä kehitys on huimaa, se on huolestuttavaa. Kun tilanne on tällainen, tarvittaisiin tietysti myöskin tehokas työllisyyslaki.

Kun edsukunnassa hyväksyttiin periaatteessa perustuslakiimme tuleva muutos työn oikeuden reaalisesta turvaamisesta Suomen kansalaisille, se toi periaatteessa jo sen velvoitteen, että todellakin jokaiselle kansalaisellemme on työtä tarjottava. Valitettavasti vain kävi sitten niin, että eduskunnassa löytyi riittävästi työväkeä vastustavia voimia, jotka ajoivat tämän uudistuksen yli vaalien, eikä tämä laki myöskään näin ollen nyt ole voimassa.

Nyt esillä oleva hallituksen esitys työllisyyslaiksi on aika monikasvoinen. Se tuo selviä parannuksia nykyiseen lakiin, mutta myöskin eräitä heikennyksiä. SMP:n tekemä rinnakkais-

lakiesitys on puuttunut korjausten muodossa juuri niihin kohtiin hallituksen esityksessä, jotka korjauksia tarvitsevat. Näin on myöskin tehty SMP:n jättämässä vastalauseessa sosiaalivaliokunnan mietintöön. Ja niitä korjattavia asioita, jotka sosiaalivaliokunnan käsittelyn jälkeen mietintöön edelleen jäivät, ovat lähinnä seuraavat seikat.

Ensinnäkin lain 3 luvussa. SMP:n mielestä tulee laki muotoilla niin, että työtä tarjotaan työntekijälle ensisijaisesti hänen omalla kotipaikkakunnallaan. Hallitus ei kuitenkaan ole ollut samaa mieltä. Lisäksi 3 §:ssä olemme esittäneet poistettavaksi sellaisen seikan, että hallituksen mukaan valtion olisi tullut edistää myöskin työvoiman alueellista liikkuvuutta. Tämä ei SMP:n mielestä voi olla oikein. Siitähän on vain kehitysalueiden tyhjenemisen kiihdyttäminen seurauksena. Tämän olemme esittäneet poistettavaksi. Tässä yhteydessä en malta olla puuttumatta siihen SKDL:n hiukan omituiseen käyttäytymiseen valiokunnassa. Kun sekä SKDL:llä että SMP:llä oli muutosesitys, joka olisi poistanut alueellisen liikkuvuuden edistämisen, niin kun SKDL:n esitys äänestyksessä — siis väliäänestyksessä — hävisi SMP:n esitykselle, joka tältä osin oli täysin samansisältöinen, niin kuitenkaan sitten mietintöä vastaan äänestettäessä SKDL ei ollutkaan tämän poistamisen kannalla, vaan äänesti hallituksen puolesta, ja me SMP:n edustajat jäimme siellä aivan yksin asiassa, joka on melko polttava meidän kehitysalueitamme ajatellen.

5 §:ään SMP vastalauseessaan esittää lisämomenttia, jonka tarkoituksena on se, että kunnat ja valtio sijoittaisivat hankintansa nimenomaan kotimaahan ja nimenomaan niinä aikoina, kun työttömyys koettelee. Valitettavasti valiokunnassa tämäkään esitys ei saanut riittävää kannatusta.

8 §:ssä on maininta siitä, minkä ikäinen on se henkilö, jota tämä laki koskee, sekä eräitä muita seikkoja. Valiokunnan käsittelyssä olimme yhtä mieltä siitä, että tämä ikäraja tulee laskea 15 vuoteen, ja se on myös erittäin perusteltu. Lakiemme mukaan nimittäin 15-vuotias ja siitä vanhempi henkilö voi solmia työsopimuksen, elikkä ko. alennettu ikäraja ei missään mielessä ollut ainakaan tuulesta temmattu eikä mitään vaalipropagandaa, vaan siinä oli aivan reaalinen ja käytännöllinen tausta. Kuitenkin valiokunta, sen enemmistö, lain toisessa käsittelyssä palautui takaisin 16 ikävuoteen. Näin siitä huolimatta, että hallituksen taholta ei tämän asian kohdalla ollut tuotu esiin sellaista vaatimusta, että alennettu ikäraja tulisi ennalleen korottaa. Tämän kohdalla ei uhattu lain takaisin vetämisellä, kuten useassa muussa kohdassa. Kyseessä oli kuitenkin se väärä ajatus, joka oli ensimmäisessä käsittelyssä voittanut, että ainoastaan oppivelvollisuutensa suorittanut henkilö olisi tullut lain piiriin. Tämä olisi ollut täysin kohtuutonta, parhaimmillaan se olisi merkinnyt sitä, että noin 17-vuotiaana vasta olisi päässyt lain piiriin. Tämä oli tietysti väärin ja se olisikin pitänyt korjata mutta ikäraja jättää ennalleen.

11 §:ssä on määritelty ne aikarajat, joiden puitteissa sovelletaan työvoiman määriä niin kunnissa kuin valtion työvirastoissa. Nyt täällä on aika paljon valitettu sitä, että kesäaikana ei saa ottaa suurempia työntekijämääriä. Se on ongelma eräissä kaupungeissamme ja pienempi ongelma myös joissakin muissa kunnissamme. Mikäli näitä aikarajoja olisi muutettu niin, kuin SMP vastalauseessaan vaatii, niin tämä ongelma olisi helpottunut jonkin verran.

13 §:ssä on määritelty, että kunta joutuu maksamaan sakkoa kaikilta niiltä päiviltä, jolloin sillä kesäaikana on ylimääräisiä työntekijöitä. Sakko tämän hetken tietojen perusteella olisi vähän alle 50 mk päivässä eli melkoisen suuri. SMP esitti, että tämä sakko olisi ainoastaan samansuuruinen kuin on työttömyyskorvauskin yhdeltä mieheltä yhtä päivää kohti. Tällöin olisi päästy huomattavasti kohtuullisempaan sakkoon.

16 §:n mukaan määritellään se, kenelle korvausta maksetaan. Nykyisin asiassa on suuria epäkohtia, ja tämä on jo puheenvuoroissa tullut esiin. Ehkä eräs pahimpia epäkohtia on ollut se, että on sovellettu tilallisiin ns. hehtaarirajoitusta elikkä määritelty heidän tulonsa heidän peltohehtaariensa mukaan ja jätetty ottamatta heitä työttömyyskortistoon ja jättämällä maksamatta heille työttömyyskorvausta. Tästä hehtaarirajan poistamisesta SMP taisteli valiokunnassa, mutta käytännössä siihen ei sitten kuitenkaan päästy ja valiokunnan mietinnön perusteluissa vain voitiin puuttua tähän hehtaarirajakysymykseen. Nyt on edelleen vaarana, että peräti pientenkin tilojen työttömät ja todella vailla riittävää toimeentuloa olevat ihmiset eivät saakaan työttömyyskorvausta.

En malta olla puuttumatta tässä yhteydessä myöskin siihen, että meillä on tämän vuoden aikana käsitelty työttömyyseläkelait, joiden mukaan yli 60-vuotiaille henkilöille voidaan antaa

työttömyyseläke, ellei heille työtä ole voitu tarjota. Juuri tämä eläkelakien muutos olisi nyt tehokkaampana tarpeen. Mikäli me olisimme päässeet siihen, johon SMP pyrki, että työttömyyseläkettä voitaisiin antaa yli 50-vuotiaille, niin silloin olisi myöskin työllisyyslain soveltaminen paljon helpompaa. Tällöin erityisesti vanhempi naistyövoima, joka on jatkuvasti erittäin suurissa vaikeuksissa, olisi saanut työttömyyseläkkeen, eikä heidän olisi tarvinnut riippua tämän työllisyyslain mukaisissa työttömyyskortistoissa ja epäillä sitä, saako korvausta vai eikö saa.

17 §:ssä määritellään työttömyyskorvaukset. SMP:n linja tässä niin kuin muuallakin on ollut se, että kalleusluokitus siinä mielessä, kuin sitä meillä sekä virkamiespalkkoihin että mm. työttömyyskorvaukseen on sovellettu, tulisi poistaa. Kaikille työttömille tulisi antaa korvaus asuinpaikasta riippumatta saman suuruisena. Hallituksen esittämät maksujen määrät eivät ole alkuunkaan riittävät, vaan niitä tulisi korottaa SMP:n esityksen mukaan yksinäisille henkilöille 23 markkaan ja perheellisille 30 markkaan. Vain näin voidaan turvata todellinen riittävä toimeentulo; näin erityisesti siitä syystä, että nykyinen työttömyyskorvauksemme annetaan kuudelta päivältä viikossa, mutta hallituksen esityksen mukainen työttömyyskorvaus ainoastaan viideltä päivältä viikossa. Sen lisäksi vielä jäivät ulkopuolelle mm. arkipyhät, joilta ei korvausta annetakaan.

Keskustapuolueen edustaja sosiaalivaliokunnassa oli kalleusryhmityksen poistamisen kannalla lain ensimmäisessä käsittelyssä ja esittikin siellä hyväksyttäväksi periaatteen, että kaikkialla maassa työttömille olisi annettu korvaus saman suuruisena. Mutta toisessa lukemisessa he luopuivat tästä kannastaan eivätkä myöskään vastalausetta ole tehneet eivätkä ilmeisesti tule sitä täällä salissakaan esiintuomaan. Samalla he esittivät myöskin sitä, että työttömyyskorvaus tulisi sitoa indeksiin. Tätä aivan oikeaa esitystä he eivät kuitenkaan enää edes kannattaneet toisessa käsittelyssä, vaan indeksiin sitominen on edelleenkin vain SMP:n vastalauseessa eikä suinkaan mietinnössä, niin kuin jo uskoimme ensimmäisen käsittelyn jälkeen tapahtuneen.

17 §:n kohdalle on SMP:n vastalauseessa sijoitettu myöskin päivärahakysymys. Me olemme sitä mieltä, että jokainen työntekijä, joka yhteiskunnan toimenpiteiden johdosta joutuu siirtotyömaalle, on oikeutettu myöskin päivärahaan, koska hänelle selviä lisäkustannuksia tästä siirtymisestä aiheutuu. Samalla voin ilmoittaa, että mielestäni päiväraha tulee saada ehdottomasti ja pikaisesti kaikille työntekijöille, niin virkamiehille, pääjohtajille kuin siivoojille ja tietyömaan työläisille saman suuruiseksi. Päivärahaa maksetaan lisäkustannuksista, jotka aiheutuvat ko. henkilölle. Lisäkustannukset ovat täsmälleen saman suuruiset niin pienipalkkaiselle kuin suuripalkkaisellekin. Tästä syystä erityisesti virkamiesten palkkaetuna olevan päivärahan voimakas porrastaminen tulee poistaa ja antaa päiväraha jokaiselle saman suuruisena ja suuruudeltaan riittävänä. Tässäkään ei tarvita lisää rahaa, kuten ei useimmissa muissakaan SMP:n esityksissä. Kysymys on vain rahan jaosta.

18 §:ssä SMP:n vastalauseessa vaadimme ensinnäkin sitä, että päiväraha on maksettava myöskin arkipäivän kohdalle sattuvalta pyhäpäivältä. Tämähän on aivan luonnollista. Eihän pyhäpäivä suinkaan pienennä työttömänä olevan ihmisen kuluja, päinvastoin se mieluumminkin hiukan suurentaa.

Tämän pykälän kohdalla olemme myöskin vaatimassa ennakkokorvausta. Nythän on ollut nähtävissä, että karenssiajasta ja käytännön hidastuksesta johtuen työttömyyskorvausta saava saa korvauksen käytännössä usein niin myöhään, että hän on jo joutunut melkoisiin taloudellisiin vaikeuksiin. Tästä syystä on työttömyyskorvauksen ennakko ehdottomasti paikallaan.

21 §, jossa määritellään tämän lain hallinnon käyttämisestä, ei esityksen muodossa alkuunkaan voi tyydyttää meitä. Ihmettelen suuresti, että se ylipäänsä voi tyydyttää ketään sellaista henkilöä, joka pikkuisenkin tietää kunnallispolitiikasta tai pikkuisenkin tietää työttömyyspolitiikasta. Tämähän esityksen mukaisesti johtaa siihen, että työttömät joutuvat usein kaukana olevan virkamieskoneiston armoille. Paikallisilla henkilöillä, sen enempää kunnallisilla luottamusmiehillä kuin myöskään ammattijärjestöjen edustajilla, ei ole mitään mahdollisuutta puuttua siihen, kuinka näitä työttömiä kohdellaan.

Lisäksi esityksen heikkoutena on se, että työvoimatoimikuntien määrää on supistettu erittäin voimakkaasti ja ne toimivat vain työnvälitystoimistojen yhteydessä. SMP vaatii, että työvoimatoimikunta tulee olla jokaisessa kunnassa ja että se tulee valita kunnanvaltuustossa kunnallinen itsehallintaoikeus säilyttäen. Täl-

löin saavat esityksen tehdä paikallisesti edustavat järjestöt.

Työvoimatoimikunnan jäsenten valinnassa on sitten vielä eräs maatalousväestöämme erittäin raskaasti lyövä kohta. Kun hallituksen esityksen mukaan ja sosiaalivaliokunnan enemmistön mielen mukaan jäsenet valitaan työntekijöitten puolelta ainoastaan ammatillisesti edustavimpien työmarkkinajärjestöjen ehdotuksen pohjalta, niin on tästä automaattisena seurauksena se, että talonpoikaisväestö, pientilalliset, ei voi koskaan saada edustusta työvoimatoimikuntaan. Ainakin me, jotka olemme kotoisin maalaiskunnista, kehitysalueilta, ainakin me tiedämme sen, että erittäin suuri osa, usein yli puolet, työttömistämme siellä on nimenomaan pientilallisia. Kuitenkaan he eivät voi nyt tämän lain mukaan saada koskaan edustustaan työvoimatoimikuntaan. Ja ettei tämä ole vain minun arveluni, totean, että kun asiaa valiokunnassa asiantuntijoilta tiedusteltiin, heidän tulkintansa oli ehdottomasti se, että tilallisväestö ei todellakaan voi saada koskaan edustusta työvoimatoimikuntaan. Tämä on erittäin suuri epäkohta, johon toivomme, kuten kaikkiin edellä esittämiini muutosesityksiin, riittävästi kannatusta tämän lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Jotta näillä muutoksilla ainakin teoriassa olisi paremmat läpimenomahdollisuudet, ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin sosiaalivaliokunnan mietintöön sisältyvän II vastalauseen mukainen työllisyyslakiesitys.

Ed. H. L i n n a: Herra puhemies! Käsiteltävänä olevalla työllisyyslailla poistetaan kunnilta ensi vuoden alusta lähtien pakollinen työhönsijoittamisvelvollisuus. Tämä parannus nykyiseen tilanteeseen verrattuna on tarkoitettu erikoisesti köyhien kuntien eduksi. Jokaisella kunnalla on kuitenkin pyrkimys työllistää kuntalaisia, ja tästä syystä kunnille tuleva etu ei muodostu kovin suureksi. Haluan erikoisesti tähdentää, että uuden työllisyyslain tullessa voimaan on valtion taholta kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota kehitysalueiden työllisyystilanteen parantamiseen. Vain sillä edellytyksellä, että valtion toimenpiteitä tehostetaan kehitysalueiden työllisyystilanteen parantamiseksi turvaamalla nykyiset työpaikat ja luomalla näille alueille uusia työpaikkoja, voidaan syrjäseutujen kuntien ja kuntalaisten kannalta katsoa uusi työllisyyslaki merkittäväksi parannukseksi nykyiseen tilanteeseen.

Keskustapuolueen kannalta pidämme välttämättömänä, että lain soveltamisessa helpotetaan pienviljelijäin pääsyä työttömyyskortistoon.

Haluaisin vielä mainita ed. Tupamäen puheenvuoron johdosta, että SMP:n vastalauseessa on esitelty kaikki mahdollinen, mitä yleensä tämän lain osalta voidaan esittää. Se, että kaikki päivärahat olisivat samoja kaikissa kuntaryhmissä, oli keskustapuolueen esitys lain ensimmäisessä käsittelyssä. Se on nyt myöskin SMP:n vastalauseessa. Totean keskustapuolueen taholta sen, että me kokonaisuutena näemme tämän työllisyyslain parannuksena nykyiseen tilanteeseen. Siinä mielessä on ollut pakko luopua parannusehdotuksista, että saataisiin laki menemään hallituksen esittämässä muodossa läpi. Siihen jää puutteita, mutta kuntia ajatellen ja kokonaisuuttakin ajatellen on parempi, että se saadaan tällaisena läpi, kuin se, että tehdään sellaisia muutosehdotuksia, että ei minkäänlaista lakia saada syntymään.

Ed. K a i n u l a i n e n: Herra puhemies! Ed. Heimo Linnan puheenvuorosta kävikin jo selville se, että keskustapuolue sosiaalivaliokunnan käsittelyssä alistui entisen hallituskumppaninsa sosialidemokraattien holhoukseen täydellisesti eikä ollut valmis tekemään niitä parannuksia, jotka mm. kehitysalueiden kuntien kohdalla ja myöskin työttömyyskorvausten saannin kohdalla ja työttömyyskortistoon pääsyn kohdalla olisivat olleet asiallisia. Ne jäivät siis puolitiehen, ja laki siltä osin jäi ontuvaksi ja puutteelliseksi. Mutta nämä kaikki on mahdollista korjata meidän vastalauseeseemme sisältyvän lakiesityksen pohjalta.

Herra puhemies! Kannatan ed. Tupamäen tekemää ehdotusta.

Ed. H. L i n n a: Herra puhemies! Myöskin haluan tähdentää sitä, että luulen keskustapuolueen saaneen toivomuksiaan tässä uudessa työllisyyslaissa toteutetuksi vähintään yhtä paljon kuin sosialidemokraatitkin. Mutta niiden puolueiden, jotka ovat halunneet kantaa vastuuta siitä, että saadaan laki syntymään, on täytynyt neuvotella ja sovitella, ettei mennä niin pitkälle vaatimuksissa, ettei minkäänlaista lakia synny. Mutta SMP tästä ei ole mitään huolta kantanut.

Ed. R o d é n: Herra puhemies! Ed. Tupamäen puheenvuoron johdosta, joka koski työvoimatoimikunnan kokoonpanoa: Kyllä minä

nyt käsittäisin asian niin, että silloin kun on kysymys työntekijöiden edustajista työvoimatoimikunnassa, niin ei suinkaan pienviljelijä varsinaisesti ammattinsa puolesta ole tässä toimikunnan jäsenenä, vaan jos hän tilansa ulkopuolella hakeutuu työhön tai tekee ammattityötä — jota hänelle ei ehkä aina löydy — silloin hän ilmeisesti kuuluu jonkin alan ammattiosastoon. Näin ollen tämä ns. ammatillinen järjestö on sitten se, joka häntäkin edustaa. Näin katsoen minusta tuntuu väärin silloin sekottaa tähän ajatusta, että pienviljelijäväestö olisi ulkopuolella mahdollisuuksien olla työvoimatoimikunnan jäsenenä.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Käytännössä tilanne on sellainen, että meidän pienviljelijäväestöstämme selvästi suurin osa hankkii ehkä markkamääräisesti jopa yli puolet tuloistaan tilan ulkopuolisista töistä, joka tapauksessa osan tuosta. Valitettavasti nyt kuitenkin näistä henkilöistä vain pieni osa kuuluu ammattiyhdistysliikkeeseen ja on järjestäytynyt. Kun kerta kuitenkin tilanne on se, että he eivät ole järjestäytyneet, niin tällöin olisi paikallaan, että heidän edustuksensa olisi mahdollisuus turvata työvoimatoimikunnassa sillä tavalla kuin esitämme.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Juuri näissä Itä- ja Pohjois-Suomen kehitysalueiden kunnissa muodostavat pienten tilojen ihmiset suuren osan näiden kuntien työvoimasta. On nähty asia, että kun näin byrokraattiseksi menee työvoimatoimikuntien asettaminen, kuin tämän lain puitteissa, ainakin jos hallituksen esitys tällaisenaan menee läpi, tulee muodostumaan, että työvoimaministeriö määrää, kuultuaan edustavimpia työmarkkinäjärjestöjä, niin kyllä edelleen merkittävä osa työvoimaa jää ilman edustusta työvoimatoimikunnissa senkin takia, että tällaisille ihmisille, jotka osittain saavat toimeentulonsa pienviljelystiloilla ja siitä saatavasta tulosta, on monta kertaa hyvin vaikea mennä ammattijärjestöihin ja heitä katsotaan siellä yleensä varsin karsaasti eikä heidän edustustaan haluta näihin toimikuntiin.

Ed. Rodén: Herra puhemies! Ed. Kainulaisen puheenvuoron johdosta huomauttaisin, että en oikein usko sitä, etteikö henkilö, joka on pienviljelijä ja ehkä puolet vuodesta joutuu olemaan ansiotyössä kirvesmiehenä tai jossakin muussa työssä, olisi niin valveutunut, että hän kuuluu myöskin ammattiliittoon jäsenenä. Hänen oma etunsakin vaatii, että hän ammattiosastoon kuulumisen kautta valvoo omia etujaan työmarkkinoilla. Minusta tuntuu, että hyvin pieni ryhmä on ulkopuolella.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 19.05.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

103. Tiistaina 23 p. marraskuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi sotaväen rikoslain sekä sotatuomioistuimista ja oikeudenkäynnistä niissä annetun lain muuttamisesta 2870

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 122; toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 94 (1970 vp.); lak.al. n:ot 31 ja 32 (1970 vp.) sekä 169.

2) Ehdotus laiksi kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain muuttamisesta 2876

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 123; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 12; hallituksen esitys n:o 72.

3) Ehdotus laiksi talonmiesten työaikalain 19 §:n muuttamisesta 2880

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 125; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 15; hallituksen esitys n:o 136.

4) Ehdotus laiksi valtion viljavarastosta annetun lain voimassaolon jatkamisesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 126; maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 31; hallituksen esitys n:o 173.

Toinen käsittely:

5) Ehdotukset laeiksi yrittäjien eläkelain 9 ja 13 §:n sekä maatalousyrittäjäjien eläkelain 10 §:n muuttamisesta .. „

Siv.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 124; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 14; hallituksen esitys n:o 140; lak.al. n:ot 326 ja 327 (1970 vp.); toiv.al. n:ot 1419, 1514, 1576, 1581, 1671 ja 1764 (1970 vp.) sekä 739 ja 774.

6) Ehdotukset työllisyyslaiksi 2889

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 127; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 18; hallituksen esitys n:o 94; lak.al. n:ot 283, 284, 285 ja 289 (1970 vp.) sekä 158, 193, 194 ja 195; toiv.al. n:ot 1476, 1482, 1499, 1583, 1610, 1623, 1656, 1667, 1693 ja 1710 (1970 vp.) sekä 595, 650 ja 717.

Ensimmäinen käsittely:

7) Ehdotus laiksi huoneenvuokrien sovittelusta Helsingin kaupungissa ja eräissä muissa kunnissa annetun lain muuttamisesta 2921

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 21; hallituksen esitys n:o 181.

8) Ehdotukset laeiksi oikeudenkäymiskaaren ja leimaverolain 12 §:n muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 20; hallituksen esitys n:o 12; ed. Häikiön ym. toiv.al. n:o 59 (1970 vp.).

9) Ehdotus laiksi Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton kanssa tullikysymyksistä tehdyn sopimuksen muutosten eräiden määräysten hyväksymisestä .... „

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 17; hallituksen esitys n:o 93.

Siv.

10) Ehdotus laiksi Euroopan vapaakauppaliiton perustamista koskevan konvention sekä Suomen Tasavallan ja Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden välisen sopimussuhteen luomista tarkoittavan sopimuksen nojalla tehtyjen eräiden maataloustuotteiden tulli- ja tuontimaksukohtelua koskevien päätösten hyväksymisestä sovellettaviksi Suomen ja Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden välisissä suhteissa 2921

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 18; hallituksen esitys n:o 102.

11) Ehdotus laiksi Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton kanssa tullikysymyksistä tehdyn sopimuksen muutosten määräysten hyväksymisestä 2922

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 19; hallituksen esitys n:o 133.

12) Ehdotukset laeiksi investointirahastoista annetun lain ja suhdannetalletusten käyttämisestä taloudellista kasvua ja ympäristönsuojelua edistävien toimenpiteiden suorittamiseen annetun lain muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 57; hallituksen esitys n:o 125.

13) Ehdotus laiksi eräistä palkkatuloista verotuksessa tehtävistä vähennyksistä annetun lain muuttamisesta .... „

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 58; hallituksen esitys n:o 179.

14) Ehdotus laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 59; hallituksen esitys n:o 185.

15) Ehdotus laiksi tonttien vaihdosta valtion ja Joensuun kaupungin välillä .. „

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 60; hallituksen esitys n:o 168.

16) Ehdotus laiksi merentutkimuslaitoksesta 2923

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 61; hallituksen esitys n:o 138.

Siv.

17) Ehdotus laiksi valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta 2923

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62; hallituksen esitys n:o 169.

18) Ehdotus laiksi vähittäiskaupan liikeajasta annetun lain muuttamisesta .... „

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 189.

19) Ehdotus laiksi Valtion ammattikoulukodin lakkauttamisesta 2924

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 13; hallituksen esitys n:o 56.

20) Ehdotus laiksi Etelä-Hämeen keskusammattikoulun luovuttamisesta Hämeenlinnan seudun ammattikoulun kuntainliitolle ..... „

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö, n:o 14; hallituksen esitys n:o 188.

21) Ehdotus laiksi Heinolan kurssikeskuksesta ..... „

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 15; hallituksen esitys n:o 120.

22) Ehdotukset laiksi kotimaisen sokerintuotannon turvaamisesta ..... „

Asiakirjat: Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 32; hallituksen esitys n:o 129; lak.al. n:ot 260 ja 261 (1970 vp.) sekä 209 ja 211.

23) Ehdotukset laiksi lapsiperheiden asumistuesta annetun lain muuttamisesta 2930

Asiakirjat: Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 19; hallituksen esitys n:o 160; lak.al. n:ot 369, 370, 371 ja 372 (1970 vp.) sekä 155 ja 156; toiv.al. n:ot 1391, 1407, 1475, 1510, 1605 ja 1738 (1970 vp.) sekä 626.

Ainoa käsittely:

24) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1970 .. 2931

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 19; mainittu kertomus.

Siv.

Esitellään:

25) Puhemiesneuvoston ehdotus muutoksiksi eduskunnan oikeusasiamiehen johtosääntöön 2934

26) Ed. Silanderin ym. lak.al. n:o 222 laiksi sairausvakuutuslain 16 ja 76 §:n muuttamisesta ..... „

27) Ed. Aition ym. lak.al. n:o 223 laiksi sairausvakuutuslain 16 ja 76 §:n muuttamisesta ..... „

28) Ed. Ilaskiven ym. lak.al. n:o 224 laiksi sairausvakuutuslain 16 ja 76 §:n muuttamisesta 2939

Pöydällepanoa varten esitellään:

29) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 63 hallituksen esityksen johdosta laiksi eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin annetun lain muuttamisesta 2940

30) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 64 hallituksen esityksen johdosta laiksi tullilain muuttamisesta sekä laiksi erinäisiä määräyksiä muutoksen hakemisesta alioikeuksien tuomioihin ja päätöksiin sisältävän asetuksen 10 §:n 1 momentin kumoamisesta ..... „

31) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65 hallituksen esityksen johdosta Veitsiluoto Osakeyhtiön ottamien lainojen vakuudeksi annettavista valtion takauksista ..... „

32) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66 hallituksen esityksen johdosta laiksi valtion varmuusvarastoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta ..... „

33) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67 hallituksen esityksen johdosta ulkomaisen kunnallisobligaatiolainan valtion takauksesta ..... „

34) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68 hallituksen esityksen johdosta laiksi aluevaihdosta valtion ja Kuopion kaupungin välillä ..... „

35) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 16 hallituksen esityksen johdosta opintotukea koskevan lainsäädännön uudistamisesta ..... „

Siv.

36) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 17 hallituksen esityksen johdosta laiksi ammatillisista pätevyystutkinnoista 2940

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Nimenhuudossa merkitään poissoleviksi edustajat Alenius, Haapasalo, Häggblom, Ilaskivi, Karhuvaara, Koivisto, Kuusinen, Siikaniemi, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä ja Westerholm.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä istunnosta sairauden johdosta edustajat Alenius ja Särkkä ja yksityisasiain vuoksi edustajat Haapasalo, Häggblom ja Koivisto, tämän ja huomisen päivän ajaksi sairauden johdosta ed. Westerholm ja yksityisasiain vuoksi ed. Siikaniemi sekä tämän kuun 26 päivään sairauden johdosta ed. Karhuvaara ja yksityisasiain vuoksi edustajat Kuusinen ja Stenbäck.

Uusi hallituksen esitys.

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan marraskuun 19 päivältä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 211, joka nyt on edustajille jaettu.

Kirjallisia kysymyksiä ja niihin annettuja vastauksia.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet maa- ja metsätalousministeri Suomelan vastaus ed. Rosnellin ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 221 maitovalmisteiden vähittäismyynnin valvonnan tehostamisesta, opetusministeri Louekosken vastaus ed. Suomen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 224 korkeakoulujen hallinnonuudistusta koskevan lakiesityksen antamisesta, sisäasiainminis-

teri Tuomisen vastaus ed. Melinin ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 227 menettelystä ottolapsien rekisteriotteita annettaessa, sosiaali- ja terveysministeri Lahtisen vastaukset ed. Räsäsen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 230 yksityisten laboratorio- ja röntgenlaitosten piirissä tapahtuvan epäterveen liiketoiminnan lopettamisesta ja ed. Vaittisen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 233 aborttitilanteesta sekä maa- ja metsätalousministeri Suomelan vastaus ed. Kaarnan ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 234 virkapuhelimien järjestämisestä metsänparannustehtävissä toimiville metsäteknikoille.

Nämä kysymykset on nyt vastauksineen painettuina jaettu edustajille ja otetaan valtiopäiväasiakirjoihin.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan ei asiasta sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Suuri valiokunta kokoontuu huomenna keskiviikkona klo 13.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi sotaväen rikoslain sekä sotatuomioistuimista ja oikeudenkäynnistä niissä annetun lain muuttamisesta.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 94 (1970 vp.) sekä lak.al. n:ot 31 ja 32 (1970 vp.) ja 169, joita on valmistelevasti käsitelty toisen lakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 122, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen ja lakialoitteeseen n:o 169 pohjautuva ensimmäinen lakiehdotus ja hallituksen esitykseen sisältyvä toinen lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Kohtala: Herra puhemies! Monet rikosoikeutemme aineellisista säännöksistä ja periaatteista ovat jo ylivanhentuneita ja tämän vuoksi ihmisten oikeudellista eriarvoisuutta voimakkaasti korostavia. Erityisesti monien sotaväen rikoslaissa rangaistavien tekojen keskinäinen arvo- ja tärkeysjärjestys on nyky-yhteiskunnassa oleellisesti muuttunut. Esimerkiksi sapattirikos on aikanaan arvostettu yhteiskunnallisesti kavallusrikoksen kanssa lähes yhtä paheksuttavaksi teoksi, vaikka nyky-yhteiskunnassa kavallusrikosta arvostellaan jo paljon suuremmaksi pahaksi kuin sapattirikosta. Lisäksi nyky-yhteiskunnassa edellytetään, että samasta teosta on periaatteessa annettava sama rangaistus. Sotaväen rikoslaissa, sen soveltamisessa ja sen nojalla tuomittujen rangaistusten täytäntöönpanossa monet yleisesti jo omaksutut periaatteet ja asioiden tärkeysjärjestys heittävät vielä pahasti volttia. Kansalaisten tasa-arvoisuus lain edessä ei ole vielä toteutunut sotaväen rikoslain osalta.

Sotaväen rikoslaissa, sen soveltamisessa ja sen perusteella tuomittujen rangaistusten täytäntönpanossa esiintyy vielä melkoista kirjavuutta. Samasta teosta tuomittava rangaistus voi muodostua hyvinkin erilaiseksi siitä riippuen, mihin puolustusvoimien henkilökuntaryhmään syytetty kuuluu. Edelleen samanlaisesta teosta tuomitun rangaistuksen täytäntöönpano voi olla erilainen siitä riippuen, kuuluuko rangaistusta kärsivä henkilö varusmiehiin, aliupseereihin, upseereihin vai esiupseereihin. Puolustusvoimissa palvelevien kansalaisten ryhmittely eri kasteihin eli miehistöön, aliupseereihin, upseereihin ja esiupseereihin ei ole oikeudellisesti ja lain soveltamisen kannalta tarkoituksenmukainen. Perustuslakiemme mukaan jokaisen Suomen kansalaisen tulee olla lain edessä tasa-arvoinen. Puolustusvoimien palveluksessa olevien kansalaisten oikeudellisesta eriarvoisuudesta johtuu monia sosiaalisia, yhteiskunnallisia ja psyykkisiä pulmia. Esim. rangaistus juopumuksesta saattaa olla erilainen riippuen siitä, kuuluuko asianomainen varusmiehiin, aliupseereihin, upseereihin vai esiupseereihin. Lisäksi mainitusta teosta tuomitun rangaistuksen täytäntöönpano on erilainen eri henkilökuntaryhmiin kuuluville. Upseeri ja esiupseeri joutuvat aniharvoin kärsimään rangaistustaan kouluttamiensa varusmiesten valvonnan alaisina, niin kuin tavallisesti tapahtuu aliupseerien osalta. Edelleen reservissä vänrikin arvoinen kanta-aliupseeri voi saada samasta teosta erilaisen rangaistuksen ja pääsee sovittamaan rangaistustaan huomattavasti mukavammissa olosuhteissa kuin sellainen kanta-aliupseeri, joka ei ole reservissä vänrikki.

Tässä yhteydessä haluan kiinnittää erityistä huomiota vielä ns. kunniatuomioistuin- ja kunnianeuvostojärjestelmään. Mainitut elimet saattavat, näin kerrotaan, painaa villaisella upseerien ja esiupseerien osalta sellaisen rangaistavan teon, josta aliupseerit ja varusmiehet joutuvat aina vastaamaan. Sotaväen rikoslain kokonaisuudistusta odoteltaessa on tärkeää, että voimassa olevia sotaväen rangaistusnormeja sovelletaan eri henkilökuntaryhmiin oikeudellista tasa-arvoisuutta noudattaen. Edelleen on syytä kiinnittää huomiota siihen kirjavaan erilaisuuteen, joka käytännössä vallitsee rangaistusten merkitsemistavassa puolustuslaitoksen eri henkilökuntaryhmiin kuuluvien nimikirjaan eli ns. ansioluetteloon.

Herra puhemies! Edellä oleviin epäkohtiin voidaan saada korjaus aikaan jo ennen sotaväen rikoslain kokonaisuudistusta, jos oikeudellinen tasa-arvo halutaan toteuttaa myös puolustusvoimien henkilökunnan keskuudessa. On toivottavaa, että nykyinen hallitus ryhtyy edellä mainittujen epäkohtien korjaamiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin kiireellisesti.

Ed. Häikiö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä ed. Kohtala puuttui sotaväen rikoslain epäoikeudenmukaisuuksiin. Tämä sinänsä pitää paikkansa, mutta se johtuu siitä, että vuodesta 1919 lähtien, kun yleiseen rikoslakiin on tehty muutoksia, niin muutokset on jätetty tekemättä sotaväen rikoslakiin. Kokonaisuudistus oli käsiteltävänä eduskunnassa koko vaalikauden 1966—1970, jolloin täällä oli vasemmistoenemmistöinen eduskunta, ja perustettiin erikoisvaliokunta, jossa oli SKDL:ään kuuluva puheenjohtaja. Tämä kokonaisuudistus jätettiin kuitenkin raukeamaan. Näin ollen ne epäoikeudenmukaisuudet, joita sotaväen rikoslaissa on, ovat eduskunnan syytä. Esityksiä ei ole puuttunut, mutta eduskunta on ollut haluton tekemään muutoksia.

Ed. Puhakka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Äskeisen puheenvuoron johdosta on sanottava, että kyllä edellinen eduskunta käsitteli sotaväen rikoslainsäädännön uudistamista ja että asianomaisessa valiokunnassa oli SKDL:n puheenjohtaja. Silloiset hallituksen esitykset olivat kuitenkin niin puutteelliset, niin vajavaiset, ettei niillä olisi saavutettu sitä päämäärää, että asevelvollisten oikeudellinen asema olisi todella tullut turvatuksi. Kun tämä todettiin valiokunnassa, niin katsottiin välttämättömäksi, että siltä pohjalta ei voi lakia säätää, vaan on säädettävä uusi laki. Tässä mielessä parhaillaan istuu komitea, joka tämän kokonaisuudistuksen valmistelee ja jonka ehdotuksesta todella yleiseen rikoslakiin otetaan sotilasrikoksia koskevat säännökset ja myöskin prosessi tuodaan yleisten tuomioistuinten piiriin.

Ed. Mäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Yhdyn kaikkeen siihen, mitä täällä ed. Häikiö sanoi. Lisäisin ainoastaan, että se ei ole eduskunnan syytä, vaan se on eduskunnan vasemmiston syytä, joka monta vuotta on jarruttanut vähäisempiäkin uudistuksia ja parannuksia. Nyt on aika sitten parkua, kun vika on itsessään heissä.

Ed. Kohtala (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Mäelle haluan huomauttaa, että porvarit ovat tässä valtakunnassa olleet 50 vuotta vallassa ja olisivat voineet korjata jo monta kertaa nämä epäkohdat.

Ed. Mäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Niin, ed. Kohtala ei sitä muista, siitä on jo pitkä aika, ja se oli epätavallista. Silloin oli vasemmistoenemmistö, kun tästä asiasta puhuttiin, ja silloin valitettavasti kävi näin huonosti juuri sen takia.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Varusmiehen oikeusturva on hyvin suurelta osalta erittäin huono. Tämän lain toisen käsittelyn yhteydessä toin jo esiin joitakin niistä kohdista. Voidaan todeta, että koko rangaistussäännöstö ja erityisesti niitten soveltaminen on peräti mielivaltaista ja sattumanvaraista. Voisin luetella kymmennittäin, ellei sadoittain esimerkkejä rangaistuksista, jotka ovat sovellutukseltaan täysin vastakkaisia riippuen siitä, missä päin maata ne on annettu, ja yhtä paljon esimerkkejä siitä, kuinka rangaistukset ja sen luontoiset toimenpiteet ovat olleet täysin kohtuuttomia varusmiehelle ottaen huomioon rikkeet, jotka hän on suorittanut. En kuitenkaan rupea luettelemaan näitä esimerkkejä.

Kun kokonaisuudistus oli aikaisemmin eduskunnassa esillä, se valiokunnan enemmistöpäätöksellä siirrettiin taikka itse asiassa hylättiin ja vaadittiin sitä, että sotaväen rikoslainsäädäntöä ei sinällään enää tarvittaisi vaan että vastaavat säännökset liitettäisiin yleiseen rikoslakiin.

Tämä olikin, ainakin minun mielestäni, täysin oikeaan osunut toimenpide. Juuri näin asian pitäisi olla. Kuitenkin on niin, että asiaa käsittelevän komitean määräaika on vasta vuoden 1972 loppuun, ja mikäli vanhat merkit paikkansa pitävät, niin mietinnön valmistuminen siirtyy tästäkin vielä epämääräisen ajan. Ja joka tapauksessa, ennen kuin nämä välttämättömän kiireellisesti tarvittavat uudistukset olisivat tulleet eduskuntaan, siihen nykyisillä näkymillä kuluisi vielä muutamia vuosia. Koska kysymys on todella kiireellisistä ja tärkeistä asioista, jotka koskevat vähintään 40 000 varusmiestämme vuosittain, tulisi eduskunnan mielestäni kiirehtiä tämän uudistuksen aikaansaamista. Tästä syytä ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

"Hyväksyessään lain eduskunta edellyttää, että hallitus antaa ensi tilassa eduskunnalle tarvittavat esitykset lainsäädännön muuttamiseksi niin, että varusmiehiä koskevat rangaistussäännökset saatetaan oikeudenmukaisiksi ja sisällytetään yleiseen rikoslakiin."

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tupamäki edellytti puheenvuorossaan, että eduskunta voisi lausumallaan kiirehtiä uuden sotaväen rikoslain kokonaisuudistuksen valmistumista. Tämä on kuitenkin väärä olettamus, sillä se komitea, joka parhaillaan edellisen eduskunnan toisen lakivaliokunnan evästämänä ja Karjalaisen hallituksen antaman työmääräyksen mukaan tällä hetkellä työskentelee, työskentelee nopeimman mahdollisen aikataulun mukaan. Komiteaan kuuluu myöskin edustajia kaikista suuremmista eduskuntapuolueista. Siten tämä ponsi ja ne perustelut, jotka tässä tulivat esille, eivät ole sellaisia, jotka edellyttäisivät toimenpiteitä eduskunnassa.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Haluaisin täällä oleville kansanedustajille huomauttaa, että asianomaisessa ammattivaliokunnassa jätettiin voimaan vielä kuolemanrangaistus, mutta suuressa valiokunnassa SMP:n ehdotuksesta ja meidän voimallamme tämä kuolemanrangaistus poistettiin. On hämmästyttävää, että tällainenkin säännös on teidän kehumispuheistanne huolimatta ollut tässä maassa vuodesta vuoteen voimassa. SMP on iloinen, että edes tämä korjaus, kuolemanrangaistuksen poistaminen, on nyt saatu aikaan. Me emme syyttele ketään. Toivomme, että ne, joilla on valta, panisivat töpinäksi, että loputkin puutteet saataisiin poistetuksi.

Ed. Sundqvist: Herra puhemies! Olen täsmälleen samaa mieltä ed. Tupamäen kanssa siitä, että tämä pikauudistus, joka nyt on täällä saatu päätökseen, ei vielä tyydytä sitä tarvetta, joka on olemassa nimenomaan sotaväen osalta tämän lainsäädännön uudistamisessa. On kuitenkin aivan selvää, että tätä työtä tehdään varsin nopeasti, niin kuin ed. Knuuttila tällä sanoi, mutta siitä huolimatta olisi syytä eduskunnan toimesta nyt lausua toivomus siitä, että tämä uudistustyö kiirehdittäisiin.

Ed. Tupamäen tekemässä ponsiehdotuksessa todetaan, että sotaväen rangaistussääntöjä koskeva lainsäädäntö pitäisi muuttaa niin, että varusmiehiä koskevat rangaistussäännökset saatettaisiin oikeudenmukaisiksi ja sisällytettäisiin yleiseen rikoslakiin. Olen sitä mieltä, että tämä on aivan oikea periaate, kunhan se laajennetaan niin, että se koskee myöskin muita sotilashenkilöitä. Nimittäin tosiasia on se, että tämän päivän sotaväen rikoslaki myöskin sen uudistuksen jälkeen, jonka täällä teemme, tulee edelleen koskemaan myöskin esim. aliupseereita ja varsin ratkaisevissa tapauksissa myöskin vaikuttamaan heidän työmahdollisuuksiinsa. Sitä varsen esitän, että täällä hyväksyttäisiin ponsi, joka kuuluisi seuraavasti:

"Hyväksyessään lain eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä antaa eduskunnalle esityksen sotaväen rangaistussäännösten kokonaisuudistuksesta niin, että sotilashenkilöitä koskevat rangaistussäännökset sisällytetään yleiseen rikoslainsäädäntöön sotaväen sisäisen tilanteen demokratisoimiseksi."

Ed. Isomursu: Herra puhemies! Eduskunnan lausumalla on aina merkitystä vauhdin antamisessa hallitukselle, ja näin ollen ed. Tupamäen jo perusteltu lausunto, jonka hän lausumansa edellä antoi, on asianmukainen, ja lausuma on näin ollen otettava huomioon, koska sillä on aina vaikutusta. Tässä mielessä kannatan, herra puhemies, ed. Tupamäen tekemää perustelulausumaehdotusta.

Ed. Friberg: Herra puhemies! Edustajat Kohtala ja Sundqvist ovat hyvin ansiokkaasti valaisseet niitä epäkohtia, joita on olemassa puolustusvoimissa työskentelevän henki-

lökunnan osalta ei ainoastaan varusmiesten kohdalla, vaan myöskin aliupseerien kohdalla. Tähän viitaten, herra puhemies, kannatan ed. Sundqvistin tekemää ehdotusta.

Ed. M ä k i: Herra puhemies! Minä en vielääkään voi olla kertaamatta tätä tapahtumien kulkua. On selvästi tiedossa, että vasemmisto tyrmäsi 40 vuoden valmistelun jälkeen laaditun sotaväen rikoslain uudistuksen vastoin kaikkien kuultujen asiantuntijain mielipidettä, jotka sanoivat, että siitä riippumatta, minkä periaatteellisen kannan uudistuksessa otamme, olisi se ehdotus ollut hyväksyttävä, koska se joka tapauksessa oli parempi kuin voimassa oleva laki.

Tähän tuhlattiin yhden valiokunnan koko vuoden aika ja kaikki ne kustannukset, mitä tämä aiheutti. Tämä on vasemmiston ansiota. Ja kun tämä valiokunta lausui samalla, että nämä ja nämä pykälät on joka tapauksessa ensi tilassa muutettava, siitä tehtiin hallituksen toimesta esitys, joka nyt on täällä pöydällä. Mutta kun tämä sama valiokunta sai sen valmiiksi, jälleen kerran se vasemmiston toimesta pysäytettiin tänne isoon saliin, ja siellä se kai nyt on ollut puoli vuotta. Minusta on jollain tavoin normaalin järjen vastaista, että kaikkea kehitystä jarrutetaan ja sitten täällä purnataan, että asiassa on vikaa.

Lisäksi sanoisin ed. Tupamäelle, että kun tämä 40 vuoden valmistelukin katsottiin puutteelliseksi ja virheelliseksi ja tämä komitea on todella nyt tehokkaasti työskennellyt, ei tässäkään oikein ole johdonmukaisuutta. Tarkoittaako ed. Tupamäki, että hallituksen tulisi tämän komitean työstä riippumatta ilman muuta yhtäkkiä omin päinsä valmisteluitta antaa esitys, vai mitä hän tarkoittaa?

Voin yhtyä täällä annettuun lausuntoon, että nykyinen komitea on todella jo tähän mennessä saanut jotain aikaan ja työskentelee tehokkaasti eikä se lainkaan ansaitse eikä tarvitse sitä moitetta, jonka ed. Tupamäki haluaisi sille antaa, ja niin kuin ymmärsin, ed. Sundqvist myöskin.

Ed. H. L i n n a: Herra puhemies! On todettava, että molemmat perustelulausumat, joita on esitetty, ovat selvästi lähestyvien vaalien johdosta aiheutunutta kuumetta, sillä asia, josta nyt ponsilauselmia esitetään, on todellakin komiteassa selvitettävänä, ja siellä työskennellään niin nopeasti, kuin on mahdollista. Tässä mielessä käsitykseni on se, että ei ole mitään aihetta minkäänlaisia perustelulausumia tässä vaiheessa eduskunnan hyväksyä, sillä niistä ei ole mitään apua tämän asian asialliselle käsittelylle.

Ed. F r i b e r g: Herra puhemies! Ed. Mäen puheenvuoroon haluaisin vastata, kun hän totesi täällä, että kustannuksia on aiheutunut siitä, että eduskunnan valiokunta työllistettiin jo edellisen eduskunnan aikana tämän sotaväen rikoslain uudistamisen yhteydessä. Minä nyt pyytäisin ed. Mäelle huomauttaa, että me emme voi mitata oikeusturvaa sillä, paljonko kustannuksia aiheutuu siitä, että oikeusturvaa pyritään parantamaan. Oikeusturva sinänsä on niin suuri arvo, että kustannustekijöiden vetäminen tähän keskusteluun osoittaa minun mielestäni asian puutteellista tajuamista.

Kun ed. Mäki sanoi, että uudistuksia olisi voitu viedä läpi sen lakiesityksen pohjalta, mikä edellisessä eduskunnassa oli käsiteltävänä, niin pyytäisin huomauttaa ed. Mäelle, että tämän hallituksen esityksen perusteluissa pääargumentti sen puolesta, että puolustusvoimien henkilöstön varalta säädettäisiin erityinen sotaväen rikoslaki koskevaksi myös rauhanaikaista toimintaa, oli, että näin oli ollut aikaisemminkin, ja koska lain uudistamistyö oli aloitettu tämän kannanoton pohjalta, niin sitä piti myös sillä tavoin jatkaa. Tällainen käsityskanta ei luonnollisesti vastaa minkäänlaisia juridisia vaatimuksia ja osoittaa vain, että se uudistustyö, joka lähti aina 1920-luvulta saakka liikkeelle, oli saavuttaessa 1970-luvun kynnykselle jo auttamattomasti vanhentunutta.

Ed. J o k i n e n: Herra puhemies! Vastauspuheenvuorona ed. Mäelle sanoisin: Toisen lakivaliokunnan käsittelyssä tämä asia sai sen käänteen, että kuolemanrangaistus tähän jäi. Se oli arvan varassa. Koko lain käsittely myöskin monilta muilta kohdin oli sen luontoinen, ettei suinkaan jäänyt epäselväksi, millä kannalla oikeisto oli. Sillä oli selvästi jarruttava linja tämän uudistuksen toteuttamisessa. Vasemmisto todellakin aika pitkästi ja moneen otteeseen selvitteli niitä mahdollisuuksia, mitkä olivat tämän lain muutokseen, ja kuitenkin lopputulos on se, että suuri valiokunta voi aivan hyvin muuttaa sen kannan, mikä oli vasemmistolla valiokuntakäsittelyssä, juuri vasemmiston kannan mukaiseksi, vaikka se äänestyksen jälkeen oli

jäänytkin oikeiston tahdon mukaiseksi. Moni muu kohta myöskin lakitekstissä oli oikeiston toiveiden mukainen. Mainitsen vain suojeluskuntien säilyttämisen, mutta siitä lopulta kuitenkin luovuttiin, koska tätä kysymystä useampaan kertaan valiokunnassa käsiteltiin.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! On oikein miellyttävää havaita, että ed. Sundqvist vastoin ryhmätoverinsa ed. Knuuttilan kantaa on sitä mieltä, että tässä on kiirehtiminen paikallaan. Kyllä kiirehtiminen todella on paikallaan. Epäkohdat ovat niin suuret ja kaipaavat todella kiireellistä korjausta.

Ed. Mäelle toteaisin, kun hän vetosi komiteaan, samoin kuin myös ed. Knuuttila, että aivan samalla tavalla vedottiin komiteaan, kun eduskunnassa aikaisemmin äänestettiin äänioikeusikärajan alentamisesta 18 vuoteen. Tätä koskevat ponnet kaadettiin nimenomaan komiteaan vetoamalla. Kuitenkin hallitus antoi kuluvana syksynä eduskunnalle esityksen äänestysikärajan laskemisesta 18 vuoteen, ennen kuin mainittu komitea oli minkäänlaista mietintöä julkisuuteen saattanut. Tämä lakiesitys oli oikein hyvä; valitettavasti vain eduskunnan niukka enemmistö katsoi aiheelliseksi kaataa sen.

Oman ponteni kohdalta toteaisin, että minä olen puuttunut esityksessäni ainoastaan varusmiehiin sen takia, että juuri varusmiehien kohdalla nykyinen lainsäädäntö on karkeimmin pielessä ja kaipaa kipeimmin uudistusta. Toiseksi tällainen uudistusesitys voitaisiin eduskunnalle hallituksen toimesta antaa huomattavasti helpommin kuin sellainen esitys, joka koskee kaikkia sotilashenkilöitä. Totean kuitenkin, että ed. Sundqvistin lausumassa ei myöskään ole mitään valittamista, se on vain laajempi ja vaikeammin toteutettavissa.

Ed. Mäki-Hakola: Herra puhemies! Minulla oli tilaisuus olla mukana tässä toisessa lakivaliokunnassa, joka istui sotaväen rikoslain uudistamisesta runsaasti yli vuoden ja jonka työ jäi tuloksettomaksi. Tämä työ jäi nimenomaan tuloksettomaksi vasemmistoryhmien enemmistön takia ja jäi eduskunnassa käsittelemättä. Nimenomaan tämä silloin valiokunnassa käsiteltävänä ollut laki olisi turvannut oikeusturvaa, mutta tämän hylkääminen esti näiden tarkoituksenmukaisten parannuksien saamisen siinä vaiheessa. Olisi aivan ilmeisesti ollut edullisempaa ajaa tämä laki aikanaan lävitse, ja mikään ei olisi estänyt uuden lain valmistelun ottamista listalle nimenomaan sillä pohjalla, että tämä otetaan mukaan yleiseen rikoslakiin. Ottaen huomioon tämän aikaisemman vasemmiston suhtautumisen, täytyy ihmetellä ed. Sundqvistin täällä esittämiä kannanottoja. He voivat ottaa syyt päälleen. Ponnet tämän johdosta ovat nähdäkseni täysin aiheettomia.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Minulla on tässä esillä toisen lakivaliokunnan mietintö. Täällä on vasemmalta moitittu eduskunnan ei-sosialistista enemmistöä. Täällä on SMP:n vastalause, Matti Silander, Juhani Kortesalmi, me olemme vaatineet, että kuolemanrangaistus on poistettava. Meillä on myös ollut se kanta, että juopumusrikoksesta johtuvat kohtuuttomuudet on laissa korjattava. Nyt kuitenkin täältä vasemmalta syytettiin, että muka ei-sosialistiset ryhmät ovat ratkaisseet toisessa lakivaliokunnassa väärät kannat. Kun meillä on vastalause, niin vääriin kantoihin on täytynyt tulla vasemmalta tukea, muuten valiokunnassa ei olisi ollut enemmistöä, joten tässä on annettu väärä tieto. Edelleen haluan huomauttaa, että SMP ei saanut suuressa valiokunnassa eikä eduskunnassa läpi 143 §:n korjausta, joka koskee kohtuuttomuuksia juopumustapauksissa. Mehän tiedämme, että yleistä lakia on korjattu, mutta nyt asevelvollinen on ankarammassa asemassa myös niissä tapauksissa, joissa se ei ole tarpeellista.

En halua puolustaa oikeistoa, mutta oikeusturvaa SMP puolustaa, ja olemme tässä taistelleet tämän asian puolesta. Ja turha on siellä vasemmalla, jotka olette olleet hallituksessa ja vastuussa yhdessä myös keskustapuolueen kanssa tässä maassa, syytellä toisia, sillä te olette laiminlyöneet, ja meidän avullamme nyt on sentään päästy jokin askel eteenpäin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Tupamäki ed. Isomursun kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lain eduskunta edellyttää, että hallitus antaa ensi tilassa eduskunnalle tarvittavat esitykset lainsäädännön muuttamiseksi niin, että varusmiehiä koskevat rangaistussäännökset saatetaan oikeudenmukaisiksi ja sisällytetään yleiseen rikoslakiin." Kutsun tätä ed. Tupamäen ehdotukseksi. Ed. Sundqvist ed. Fribergin kannatta-

mana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lain eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä antaa eduskunnalle esityksen sotaväen rangaistussäännösten kokonaisuudistuksesta niin, että sotilashenkilöitä koskevat rangaistussäännökset sisällytetään yleiseen rikoslainsäädäntöön sotaväen sisäisen tilanteen demokratisoimiseksi." Tämä on ed. Sundqvistin ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksista.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin n:ot 31 ja 32 (1970 vp.) sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt olisi päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestyksessä ehdotan meneteltäväksi niin, että ensin äänestetään ed. Tupamäen ja ed. Sundqvistin ehdotusten välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Tupamäen ja ed. Sundqvistin ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Tupamäen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Sundqvistin ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Karjalainen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Kurppa, Laatio, Landström, Lankinen, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Silander, Sillantaus, Sinkkonen, Suokas, I. Suominen, Sutinen, Syrjä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Virolainen, Volotinen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Aro, Breilin, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Perheentupa, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, Taipale, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Weckman, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Koppanen ja Väyrynen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alenius, Haapasalo, Häggblom, Karhuvaara, Koivisto, Korsbäck, Kortesalmi, Kuusinen, Siikaniemi, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä ja Westerholm.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 85 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 13.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Tupamäen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Tupamäen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Aitio, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, R. Kangas, Kantola, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koppanen, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Friberg, Huotari, Isomursu, Järvenpää, Kainulainen, Kurppa, Laine, L. Linna, Penttinen, Poutiainen, Rekonen, Silander, Sinisalo, Sundqvist, Suokas, Syrjä, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Vennamo, Virtanen ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Ahde ja A. Niemelä.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alenius, Haapasalo, Häggblom, O. Kangas, Karhuvaara, Koivisto, Korsbäck, Kortesalmi, Kuusinen, Siikaniemi, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä ja Westerholm.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 159 jaa- ja 24 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 14.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 72, jota on valmistelevasti käsitelty laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 12 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 123, esitellään k o l m a n t e e n k ä s i t t e l y y n.

P u h e m i e s: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. V e n n a m o: Herra puhemies! Esillä on kuntien kantakykyluokitusta koskeva asia. Hallitus ei ole saanut aikaan näihin asioihin korjausta, siksi on tilapäissäännöksillä yritettävä edes jossain määrin vääryyksiä poistaa. On hämmästyttävää, että näin tärkeässä asiassa — kunnanverorasitushan on kansalaisille erittäin merkittävä ja nimenomaan pienituloisille — ei ole saatu vauhtia, ei ole saatu välttämättömiä korjauksia, jotka kaikki myöntävät. Asiat makaavat komiteassa, jossa ovat suurten puolueitten edustajat, mutta esityksiä eduskunnalle ei kuulu.

Jotta näihin tärkeisiin ja kiireellisiin asioihin saataisiin vauhtia, ehdotan, herra puhemies, velvotukseksi hallituksille hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

"Eduskunta edellyttää, että kuntien kantokykyluokituksen puutteet ja virheet viivyttelemättä poistetaan ja tämä luokitus saatetaan oikeudenmukaiseksi kuntien välisissä suhteissa sekä sellaiseksi, että kunnat saavat riittävää taloudellista tukea."

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Säätäessään lakia kuntien kantokykyluokituksesta 29 päivänä joulukuuta 1967 eduskunta on lausunut mm.: "Kun esitykseen sisältyvien luokitusehdotusten kaikkia vaikutuksia koeluokituksesta huolimatta ei ennalta voida arvioida, eduskunta edellyttää, ettei valtiolle kuuluvia menoja kantokykyluokituksen perusteella siirretä kuntien vastattavaksi sekä että hallitus tarkoin seuraa säännösten soveltamista käytännössä, ja mikäli luokitus johtaa kohtuuttomuuksiin, ne oikaistaan."

Käytännössä on jo selvästi tullut esille se, että kun kantokykyluokat eivät kaikkien kuntien kohdalla ole vastanneet sitä tarkoitusta, mikä lailla on ollut, eräiden kuntien kohdalla on luokituksia tästä syystä muutettu lain mukaisin harkintaperustein. Kuitenkin on jatkuvasti ilmennyt uusia vaikeuksia lakia sovellettaessa, siksi kuntien kantokykyluokituksesta annettua lakia on sovellettu pienin muutoksin vain vuodeksi kerrallaan. Nyt kuitenkin ilmeni valiokuntakäsittelyssä, että eräillä tahoilla oltiin sillä kannalla, että laki olisi pitänyt saada kaksivuotiseksi, jotta ensi vuonna lähestyvien kunnallisvaalien merkeissä ei asiaan ollenkaan palattaisi. Mielestäni tämä on vastuutonta menettelyä, että halutaan siirtää näin merkityksellisen ja tärkeän asian käsittely sellaiseen ajankohtaan, jolloin asiaan ei tunneta sitä kiinnostusta, kuin ilmeisesti tulee olemaan kunnallisvaalien läheisyydessä.

Kuntien kantokyky tullaan lähiaikoina asettamaan entistä kovemmalle koetukselle, sillä kaikista hyvistä toivomuksista ja eduskunnan kannanotoista huolimatta on kuntien niskoille syydetty yhä kasvavassa määrin sellaisia yhteiskunnallisia menoeriä, jotka olisi valtion kannettava. Koulunuudistus ja käsittelyssä oleva kansanterveyslaki mm. tulevat osaltaan lisäämään kuntien vastuuta myös taloudellisessa mielessä ja vaikeuttamaan varsinkin köyhien kuntien mahdollisuuksia selviytyä velvoitteista. Voimakkaan muutoksen alaisena olevassa yhteiskuntakentässä on myös kuntien asema jatkuvasti muuttuva, ja sellaisen järjestelmän aikaansaaminen, joka kaikilta osin vastaisi tarkoitustaan, näyttää varsin vaikealta. Siinä ei auta pitkä kokeiluaikakaan, ei varsinkaan silloin kun valtiovallan taholla ollaan kaiken aikaa syytämässä kunnille lisärasituksia. Tämän suuntauksen estämisellä ratkaistaisiin kuntien asema paremmin kuin kantokykyluokituksen muutoksilla.

Kun terveyden- ja sairaanhoidon sekä koulujärjestelmän kohdalla lähdetään soveltamaan kantokykyluokitusta, tarvitaan jälleen uusia perusteellisia tutkimuksia, jotta sitä voidaan tarkoituksenmukaisesti soveltaa. Jos näiden uudistusten kustannukset rasittavat kohtuuttomasti kuntia, se merkitsee jälleen palkansaajien ja vähätuloisten aseman vaikeutumista, sillä he maksavat suurimman osan kunnallisverosta eli vastaavat kuntien menoista. Tästä johtuen ei ole ollenkaan vähäpätöinen asia, miten kuntien kantokykyluokitukseen suhtaudutaan ja miten sitä kehitetään. Jos toisten kuntien vaikeudet aiotaan siirtää toisten kuntien kannettavaksi, se ei ole oikein, sillä tuskin monenkaan kunnan kohdalla lisärasitukset ovat tervetulleita ja edes mahdollisia vastaanottaa.

Ehkä vuoden kuluttua ollaan valmistelemassa jo pitemmän kokemuksen ja käytännön sanelemin perustein tarkoituksenmukaisempaa kantokykyluokituslakia. Ehkä silloin kunnallisvaalien lähestyessä jo varhaisessa valmisteluvaiheessa paneudutaan vastuullisesti tähän monimutkaiseen ja jatkuvan muutoksen tarpeessa olevaan uudistukseen.

Ed. Volotinen: Herra puhemies! Jo toisen käsittelyn yhteydessä mainitsin, mitenkä tärkeä on juuri tämä kantokykyluokituksen muuttaminen siihen muotoon, mikä sillä on hallituksen esityksessä. Tämä on sellainen, joka antaa oikeutta köyhille ja vähävaraisille kunnille. Hallituksen esityksen mukaan kantokykyluokitusmenetelmää sovellettaessa on todettu, että keskenään yhteistoiminnassa olevat kunnat ovat joutuneet luokituksessa eri asemaan, koska yhteistoiminnasta johtuvia menoja ja tuloja ei kaikilta osin ole voitu ottaa mukaan kantokykyluokituksen vertauslaskelmiin. Toisaalta sopimukseen perustuvassa yhteistoiminnassa asiaan on vaikuttanut sekin, että kunnissa on saanut merkitä tilinpäätökseen yhteiset menot ja tulot. Syntynyttä epäsuhdetta ei ole voitu harkinnallakaan tasoittaa, ja luokitus on jäänyt epäoikeudenmukaiseksi etenkin pienten kuntien kohdalla.

Me olemme täällä monessa otteessa ja yhteydessä tästä kuntien kantokykyluokituksesta todenneet, että siinä on ilmeisiä epäkohtia ja virheitä, ja tämä muuttaminenkin on eräs osaratkaisu. Sen takia olisi erittäin tärkeää, että eduskunta velvoittaisi, että kuntien kantokykyluokituksesta saataisiin sellainen, joka olisi todella lopullinen ratkaisu.

Herra puhemies! Ed. Vennamon perustelulauselmassa on ikään kuin kiirehditty tätä asiaa; yhdyn kannattamaan ed. Vennamon tekemää lausumaehdotusta.

Ed. Mäki: Herra puhemies! Muutoesitys varsinaisen kantokykyluokituksen suhteen ei ole kovin suuri. Se koskee ainoastaan muutamia harvoja kuntia. Sitävastoin on mitä suurin syy valittaa sitä, että vieläkään ei aikaansaada uutta kantokykyluokitusta. Sen viipymiseen on luonnollinen syy siinä, että eduskunta jatkuvasti eri laeissa täysin eri tavalla määrittelee valtion ja kuntien osuudet. Näin ollen, joka kerta kun tällainen uusi määräys tulee, entiset punnukset eivät semmoisenaan pädekään ja tilanne muuttuu. Meidän pitäisi tällaisesta ristiriitaisuudesta päästä. Muutoin kunnille ei voida tehdä oikeudenmukaisuutta kantokykyluokituksenkaan avulla. Joitakin aikoja sitten yritettiin tällaista yhtenäistä systeemiä, mutta siitä yrityksestä on nyttemmin luovuttu ja sitä on yritetty toteuttaa hallintoaloittain. Tämä ei kuitenkaan riitä. Parastaikaa on valiokunnassa käsiteltävänä ja tänne tulossa korkotukiluottoa koskeva laki kuntia varten. Toisissa tapauksissa annetaan lainaa ja siinäkin tapauksessa kunnat esittivät, mutta hallitus ei ole sitä hyväksynyt.

Näin ollen täytyisi löytää joku yhtenäinen systeemi, muutoin kantokykyluokituksessa ei saada toivottua apua. Niin ollen esitän perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta toteaa, että kantokykyluokituksen uudistuksen viipyessä valtion ja kuntien välisiä suhteita on säädelty varsin eri tavoin eri laeissa, josta johtuen nykyinen luokitustapa vain osittain on tasoittanut kuntien välisiä eroja, jonka takia eduskunta edellyttää, että kantokykyluokituksen uudistuksen yhteydessä myös muutoin yhdenmukaistettaisiin valtion ja kuntien osuuden määrittelyjä eri laeissa."

Ed. Aas: Herra puhemies! Kannatan ed. Mäen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Volotisen kannattamana ehdottanut, että perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää, että kuntien kantokykyluokituksen puutteet ja virheet viivyttelemättä poistetaan ja tämä luokitus saatetaan oikeudenmukaiseksi kuntien välisissä suhteissa sekä sellaiseksi, että kunnat saavat riittävää taloudellista tukea." Kutsun tätä ed. Vennamon ehdotukseksi. Ed. Mäki ed. Aas'in kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta toteaa, että kantokykyluokituksen uudistuksen viipyessä valtion ja kuntien välisiä suhteita on säädelty varsin eri tavoin eri laeissa, josta johtuen nykyinen luokitustapa vain osittain on tasoittanut kuntien välisiä eroja, jonka takia eduskunta edellyttää, että kantokykyluokituksen uudistuksen yhteydessä myös muutoin yhdenmukaistettaisiin valtion ja kuntien osuuden määrittelyjä eri laeissa." Tämä on ed. Mäen ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ensin päätetään lakiehdotuksesta.

Eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt olisi päätettävä lausumaehdotuksista. Ehdotukset ovat erillisiä, ja niistä on äänestettävä erikseen kummastakin mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Ääsestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Vennamon ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koppanen, Koskenniemi,

Koskinen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Weckman, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aas, Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, Mäki, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alenius, Haapasalo, Helle, Hostila, Häggblom, Kantola, Karhuvaara, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, E. Niskanen, Siikaniemi, Stenbäck, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Vartia ja Westerholm.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 161 jaa- ja 20 ei-ääntä; poissa 18

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Mäen ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Mäen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Aitio, Antila, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Hanhirova, Haukipuro, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hykkäälä, Härkönen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Knuuti, Knuuttila, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Sandelin, Sigfrids, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Weckman, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Asunmaa, Haarla, Hara, Heino, Hetemäki, Hollkeri, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Lankinen, Linkola, L. Linna, Lähteenmäki, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Nikkilä, Penttinen, Poutiainen, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Silander, Sillantaus, Suokas, Syrjä, Tarvajärvi, Tupamäki, Vainio, Vaittinen, Vennamo, Vikatmaa ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Kohtala, Landström, Rosnell, Salo ja Tiekso.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alenius, Haapasalo, Helle, Hostila, Häggblom, Karhuvaara, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, E. Niskanen, Siikaniemi, Stenbäck, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Vartia ja Westerholm.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 128 jaa- ja 48 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 17.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi talonmiesten työaikalain 19 §:n muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 136, jota on valmistelevasti käsitelty sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 15 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 125, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi valtion viljavarastosta annetun lain voimassaolon jatkamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 173, jota on valmistelevasti käsitelty maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 31 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 126, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan, ja sen kuluessa on esitettävä kaikki ehdotukset, jotka halutaan asiassa tehdä. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Käsittelyn pohjana on, mitä tulee toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen julistamiseen kiireelliseksi, suuren valiokunnan mietinnössä siitä esitetty ehdotus. Jos suuren valiokunnan ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, mutta jos ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hylätään, on päätös tehtävä lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin tai sen hylkäämisestä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus julistetaan kiireelliseksi yksimielisesti.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotukset laeiksi yrittäjien eläkelain 9 ja 13 §:n sekä maatalousyrittäjien eläkelain 10 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 124 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 14 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 140 sekä lak.al. n:ot 326 ja 327 (1970 vp.), jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 124. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Tuominen: Herra puhemies! Pienyrittäjät elävät suurissa vaikeuksissa. Yhä kasvava joukko pieniä yrityksiä joutuu lopettamaan toimintansa, koska ne ovat monin tavoin suurten monopolien puristuksessa. Myöskään valtiovallan toimesta ei ole riittävästi otettu huomioon pienyrittijäin vaikeuksia, vaan heidän verorasituksensa on ollut kohtuuton. Liikevaihtovero korotuksineen on ollut erittäin rasittava pienyrityksille. Vielä kohtalokkaammaksi niille muodostuisi arvonlisävero, joka ulottuisi myös moniin pieniin palveluliikkeisiin. Se siirtäisi noin 600 milj. markan lisälaskun palkkatyöläisten ja pienyrittäjäin kannettavaksi ja toisi vastaavan verohelpotuksen suurpääomapiireille. Valtiovallan taholta on kyllä pidetty liikuttavaa huolta suuryhtiöiden eduista. Porvarillisten ja sosialidemokraattisten edustajain toimin alennettiin yhtiövero 49 %:sta 43 %:iin. Suuryhtiöiden poisto-oikeuksia on lisätty ja niiltä poistettu omaisuusvero. Mutta pienyrittäjä on saanut yhdessä palkkatyöläisten kanssa maksaa

nämä suurpääomalle myönnetyt verohelpotukset. Pienyrittäjän vaikeudet ovat monessa suhteessa samanlaiset kuin työntekijäin ja vähävaraisten kuluttajain. Vaatimattoman toimeentulonsa puolesta kamppaillessaan he joutuvat suorittamaan ylipitkiä työpäiviä, 12—13 tunnin työpäivät eivät ole harvinaisia, ja käyttämään myös perheensä palkatonta työvoimaa, koska heillä ei ole varaa palkata aputyövoimaa. Huolimatta tästä voimien puristamisesta äärimmilleen yrityskuolema kohtaa yhä useampia pienyrittäjiä. Tämän vuoden touko—elokuun välisenä aikana yli 1 500 yritystä joutui lopettamaan toimintansa. Luku on toistasataa suurempi kuin viime vuonna vastaavana aikana. Eniten oli lopettaneita yrityksiä vähittäiskaupan alalla, lähes 750. Niistä oli sekatavarakauppoja 190, kioskeja 175.

Yrityskuolema on kapitalistisessa yhteiskunnassa tyypillinen ilmiö. Se johtuu pääomien yhä suuremmasta keskittymisestä. Pääomapiirit lisäävät voittojaan paitsi työläisten myös pienyrittäjäin kustannuksella. Ne sitovat pienyrittäjän lainoilla, jotka irtisanotaan yhtäkkiä hyvin lyhyellä maksuajalla, ja ajetaan pienyrittäjät siten kestämättömään tilanteeseen. Suomen Tukkukauppiaiden Liiton painattama ns. yhteistyösopimuskaavake sisältää myös mielenkiintoisia näytteitä siitä, miten pienyrittäjät sidotaan käsistään ja jaloistaan tässä ns. vapaan yritteliäisyyden yhteiskunnassa. Vähittäiskauppiaat ovat pakotettuja allekirjoittamaan tällaisen sopimuksen ja samalla luovuttamaan luotto-oikeutensa tukkuliikkeelle, sitoutumaan ostamaan ja mainostamaan vain määrätyn yhtiön tuotteita, vaikka niiden hinnat olisivat pienyrittäjälle miten epäedullisia tahansa. Heidät pakotetaan sitoutumaan suorittamaan ostonsa vain määrätystä paikasta ja alistamaan kirjanpitonsa tukkuliikkeen tarkastettavaksi. Tämä on sitä paljon puhuttua yrittäjänvapautta, jonka vararikkoon joutuneet pienyrittäjät ovat toinen toisensa jälkeen joutuneet kokemaan.

Yrittäjiä koskevassa sosiaalilainsäädännössä on otettava huomioon pienyrittäjien työntekijään verrattava luonne. Siksi yrittäjäeläkelaissa on tehtävä ero pienyrittäjäin ja muiden yrittäjäin välillä. Tässä hallituksen esityksessä lähtökohta on oikea. Siinä ei kuitenkaan tehdä täyttä oikeutta pienyrittäjäin vaikeuksille. Yrittäjän eläkelain voimaan tullessa 65 vuotta täyttäneet yrittäjät jäävät edelleen eläketurvan ulkopuolelle. Sosiaalivaliokunta on kiinnittänyt huomiota tähän epäkohtaan, joka olisi kiireellisesti korjattava. Lisäksi 8 000 markan työtulon rajaa on pidettävä liian alhaisena eläkevakuutusmaksujen alennuksen rajana. Kun pienyrittäjän työpäivä voi olla 12—13 tuntia vuorokaudessa, ei vuotuisen työtulon rajana 12 000 markkaa voi pitää liian korkeana.

Lain yksityiskohtaisen käsittelyn yhteydessä tulen esittämään tältä kohdalta asianmukaisen muutoksen.

Ed. K a i n u l a i n e n: Herra puhemies! Tuntuu varsin liikuttavalta kommunistien yhtäkkinen ystävällisyys pienyritteliäisyyttä kohtaan. Kun vaalit lähestyvät, sitä ystävällisemmäksi tämä puolue näyttää tulevan pienviljelijöitä ja pienyrittäjiä kohtaan. Kuitenkin minusta on valheellista kaksinaamaisuutta käydä esittämässä puolueen taholta pienyritysystävällisyyttä, kun sama puolue hallituksessa jatkuvasti mukana ollen on pannut käyntiin ne toimenpiteet, jotka puristavat tällä hetkellä yritteliäisyyttä maassamme. Sen vuoksi ei voi olla panematta merkille sitä, minkälaista tämän puolueen pienyritysystävällisyys on. Olin tilaisuudessa olemaan eräässä seminaarissa, jossa eräs kommunistiseen puolueeseen lukeutuva maisteri alusti kysymyksen siitä, millä tavalla meidän maassamme olisi maatilat muodostettava. Hän esitti, että jokaiseen kylään olisi muodostettava vain yksi tila, jolloin tähän tilaan liitettäisiin kaikki kylän pellot, koneet, metsät jne. ja yhteisesti viljeltäisiin osuustoimintatilana tällaista tilaa. Sellaista on SKDL:n esittämä pienyritys- ja pienviljelijän tulevaisuuden kaavailu.

Kun nyt yrittäjien eläkelaki ja maatalousyrittäjäin eläkelaki muutoksena on eduskunnan toisessa ratkaisevassa käsittelyssä, on todettava, että se kuitenkin merkitsee helpotusta ja vähän yhtenäisempää linjaa verrattuna yrittäjiä ja maatalousyrittäjiä toisiinsa. Sinänsä se, että täytyy puuttua vähän väliä näihin eläkelakeihin, osoittaa meidän eläkepolitiikkamme kirjavuutta ja heikkoutta. Mihinkään yhtenäisyyteen ei päästä, vaikka hallituspuolueiden taholta on luvattu sitä, että eläkelakien kirjava viidakko vähitellen järjestettäisiin jonkinlaiseksi järjelliseksi kokonaisuudeksi, josta sitten voitaisiin yhtenäisemmin maksaa eläkkeitä, olkoon kysymyksessä yrittäjä taikka tavallinen työntekijä, palkannauttija ja näihin verrattava. Tässä kuitenkin lähdetään yrittäjien vakuutusmaksuja alentamaan samansuuntaisesti kuin maatalousyrittäjäin eläkelaissa, ja sinänsä tämä parannus

on tyydytyksellä todettava, mutta se ei kuitenkaan ratkaise kokonaisuutta, vaan olisi mitä kiireellisimmin pyrittävä siihen, että tämä valtavan monimutkaiseksi muodostunut eläkelaitosten viidakko saataisiin puretuksi ja saataisiin yksi yhtenäinen eläkelaitos Suomeen, josta maksettaisiin saman suuruiset eläkkeet kaikille kansalaisille ja lopetettaisiin eriarvoisuus, mikä nykyään eläkkeiden määrään nähden on olemassa.

Ed. Salolainen: Herra puhemies! On objektiivisesti todettava, että tämä lakiesitys merkitsee kylläkin parannusta yrittäjien eläkelainsäädäntöön. Me kokoomuksen taholta pahoittelemme kuitenkin sitä, että hallitus ei esityksessään katsonut viisaaksi mennä poistamaan sitä tärkeätä epäkohtaa, joka vielä tähän lakiin nyt jää, eli kysymystä niistä henkilöistä, jotka olivat täyttäneet 65 vuotta silloin, kun tämä laki astui voimaan. Me todellakin edellyttäisimme, että mahdollisimman pikaisesti tältä osin saataisiin parannuksia aikaan.

On myöskin pari muuta yksityiskohtaa, jotka merkitsevät sitä, että tämä laki ei tule täysin korvaamaan niitä erilaisuuksia, jotka ennestään olivat yrittäjäeläkelain ja maatalousyrittäjäin eläkelain välillä, ja niinpä tässä on vielä maksumäärissä ja -rajoissa joitakin epäkohtia. Me tulemme, siltä osin kuin se tätä lakiesitystä koskee, tekemään esityksen työtulon ylärajan muuttamisesta 8 000 markasta 10 000 markkaan, kun pääsemme yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Meitäkin kyllä hieman huvittaa ja suorastaan naurattaa kommunistien täällä nyt esiintuoma muka hyväntahtoinen suhtautuminen yrittäjiä kohtaan. Kyllä se on selvää vaaliteeskentelyä meidän käsityksemme mukaan.

Ed. Jaatinen: Herra puhemies! Kun yrittäjäin eläkelakia aikoinaan valmisteltiin, kohdistivat yrittäjät tähän lakiin erittäin suuria toiveita. Kun sitten ne maksut, jotka yrittäjille yrittäjäeläkkeissä asetettiin, tulivat tiedoksi, kokivat yrittäjät saaneensa, ei suinkaan ja pelkästään vain turvaa, vaan nimenomaisesti erittäin suuren uuden maksurasituksen. Kun tämä maksurasitus muodostui niinkin suureksi kuin käytännössä on tapahtunut, joutuivat varsin monet yrittäjät työtuloansa määriteltäessä tyytymään suhteellisen alhaisiin lukuihin, minkä seurauksena sellaiset yrittäjät, jotka nyt ovat jo eläkkeelle joutuneet tai päässeet, ovat yllättäen joutuneet toteamaan saavansa varsin pienen eläkkeen. Tästä syystä on paikallaan, että erityisesti näiden maksujen kohdalla tapahtuu sellaista korjausta kuin nyt on tarkoitus.

Omasta puolestani pidän erittäin suurena ja valitettavana epäkohtana sitä, että lain voimaantullessa 65 vuotta täyttäneet yrittäjät jäivät tämän lain ulkopuolelle ja jäävät edelleen yrittäjien eläkelain suomaa turvaa vaille. Kun vuoden 1970 valtiopäivillä tein toivomusaloitteen, joka tähtäsi pienituloisten yrittäjien eläkevakuutusmaksujen helpottamiseen sekä vanhojen yrittäjien saamiseen työeläketurvan piiriin, kohdistin toiveeni eduskuntaan näiden epäkohtien korjaamiseksi. Tunnen tässä vaiheessa kylläkin mielihyvää siitä, että eläkemaksujen kohdalla tapahtuu pieni korjaus, mutta pahoittelen edelleen sitä, että 65 vuotta täyttäneet jäävät lain ulkopuolelle. Käsitykseni mukaan tähän lakiin tulisi, kun sen yksityiskohdista päätetään, tehdä ne korjaukset, joita meidän edustajamme asianomaisessa valiokunnassa ovat esittäneet.

Ed. Åsvik: Herra puhemies! Edustajat Kainulainen ja Salolainen näyttävät sotkevan asiat täällä vaalikuumeessa aivan päälaelleen. He ihmettelevät kansandemokraattien esiintymistä yrittäjäeläkelain yhteydessä hämäämällä sen, että jo viime keväänä niin ed. Tuominen kuin allekirjoittanutkin tekivät aloitteen yrittäjäeläkelain muuttamiseksi niin, että valtion osuus yrittäjäeläkkeissä olisi edes saman veroinen kuin mitä se on maatalouseläkelain puitteissa. Tätä keväällä tehtyä lakiesitystä laatiessamme emme vielä tienneet, että olemme nyt joulun alla uusissa vaaleissa. Näin ollen on turhaa höpötystä ed. Kainulaisen puhua kansandemokraattien ja kommunistien vaalien alla esiintyvästä aktiivisuudesta. Tuntuu, että ed. Kainulainen ei muutenkaan oikein nyt käsitä, mistä on kysymys, vaan puhuu, niin kuin tavan mukaan yleensäkin SMP puhuu, vaalipropagandan merkeissä ja mielessä.

Me olemme jättäneet koko eläkelain säädännön uudistamista tavoittelevan esityksen ja aloitteen, jota SMP ei ole jättänyt. Jos lähdetään kysymyksiä ajattelemaan syvemmin ja perusteellisemmin, niin kyllä tässä kestää ja riittää keskustelua. Mutta nyt on yrittäjäeläkelain saattaminen samanveroiseen asemaan kuin on maatalousyrittäjäin eläkelaki onnistuneesti tullut tämän lain yhteydessä esiin, joskin työtulon raja on jäänyt liian alhaiseksi. Hallituksen esityksessä ja sosiaalivaliokunnankin mietinnössä jäädään vain 8 000 markan rajaan, joka raja on

todellakin alhainen, kun otetaan yrittäjät huomioon. Näin ollen kun ed. Tuominen täällä puheenvuorossaan mainitsi, että hän tulee yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään, että tämä työtulon raja nostettaisiin 12 000 markkaan, niin tämä jo on reaalisempi, kun tulee kysymykseen yrittäjien eläkemahdollisuuksien turvaaminen. Tulenkin yksityiskohtaisessa käsittelyssä kannattamaan ed. Tuomisen ehdotusta.

Ed. Suokas (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Voimme jälleen todeta, että SKDL:n taholta puhutaan asian vierestä, kun on kysymys tällaisestakin uudistuksesta. Ensiksikin on tarkasteltava asiaa siltä pohjalta, että he voimakkaasti vastustavat yksityistä yritteliäisyyttä jo puolueensa ohjelman puitteissa ja haluavat sosialisoida kaikki yritykset maatilataloutta myöten. Näin ollen tämä ohjelma ja täällä esitetyt kannanotot ovat täysin ristiriitaisia ja siitä juuri paistaa se vaalikuume läpi.

Edelleen he väittävät, että SMP:n taholta ei olisi tehty aloitetta tästä asiasta. Kovin heikosti he tarkastelevat aloitteita, sillä henkilökohtaisesti olen tehnyt toivomusaloitteen jo vuoden 1970 valtiopäivillä yrittäjäeläkkeen maksusuhteen muuttamiseksi vastaamaan samaa suhdetta kuin maatalousyrittäjäeläkevakuutusmaksutkin ovat. Näin on nyt tapahtunut. Eduskunta hyväksyi viime syksynä yksimielisesti ponnen, että hallitus ryhtyy muuttamaan ja korjaamaan yrittäjäeläkelakia edellä mainitulla tavalla. Tässä on perusteita, jotka pitävät, ja näin ollen SKDL:n käyttämät puheenvuorot ovat sitä asian vierestä puhumista.

Ed. Kainulainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Åsvik täällä syytti SMP:tä vaalikuumeesta, on vain todettava se, että hänen puolueensa on systemaattisesti työskennellyt kymmenien vuosien aikana valtion saamiseksi monopoliyrittäjäksi mahdollisimman monelle alalle ja yksityisen yritteliäisyyden tukahduttamiseksi valtavan monilla eri aloilla. Tämä tähtää juuri siihen, että meidän maastamme muodostettaisiin kollektivismin maa, ja siinä valossa tällaiset epätoivoiset yritykset kääntää kansan huomio pois todellisista pyrkimyksistä tällaisilla näpertelyesityksillä eivät tule onnistumaan.

Ed. Åsvik (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Niin ed. Suokkaalle kuin Kainulaiselleklin sanoisin, että valiokunnan mietinnön perusteluissa on ed. Tuomisen samoin kuin allekirjoittaneenkin aloite, joka on viime keväänä tehty yrittäjäeläkelain uudistamiseksi ja korjaamiseksi. Tässä suhteessa asia on tarkistettava siitä mietinnöstä, joka edustajilla on pöydällä. Sen lisäksi, mitä ed. Suokas täällä yrittää väättää asiaa toiseksi kuin mitä olen puhunut, sanoin, että kokonaiseläkelakia koskevalta osalta ryhmämme on tehnyt aloitteen, jollaista ei SMP:llä toistaiseksi kuitenkaan vielä ole eduskunnassa näkynyt.

Tuntuisi vähän siltä, että edustajat Suokas kuin Kainulainenkin eivät oikein erota nyt jyviä akanoista, joten jääköön nyt tämä vastaukseksi.

Ed. Suokas (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Totean vain, että ed. Åsvik jätti kokonaan käsittelemättä sen SKDL:n ohjelman perusteet, joka tähtää sosialisoituun yhteiskuntaan. Hän kiinnittää huomiota vain tähän lakialoitteeseen, jonka he ovat tehneet nimenomaan harkiten näitä vaaleja, koska hyvissä ajoin irroittautuvat jo hallituksesta, että menestyisivät näissäkin vaaleissa hämäämällä kansaa.

Ed. Kantola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Suokas luki täällä kansandemokraattien ohjelmaa vähän siihen tapaa kuin sanotaan vanhan kehnon lukevan Raamattua. Kansandemokraattien ohjelmassa ei ole semmoista kohtaa kuin mitä ed. Suokas selitti. Minä epäilen, ettei ed. Suokas ikipäivänä ole lukenut sanottua ohjelmaa, vaan hän puhuu suoralta kädeltä omiaan. Ohjelmassa nimenomaan sanotaan niin, että kansandemokraatit pitävät tärkeänä suojella ja pyrkivät tukemaan pienyrittäjien samoinkuin työtätekevän talonpoikaistonkin toimeentuloa, joten se mitä Suokas sanoi, oli pelkästään omatekoista väärän todistuksen esittämistä kansandemokraattien ohjelmasta.

Haluaisin sitäpaitsi muistuttaa vielä siitä tosiasiasta, mihin ed. Åsvik täällä jo viittasi, nimittän siitä, ettei ole monta vuotta, kun jätimme suuren ryhmäaloitteen eläkelainsäädännön yhdenmukaistamiseksi. Se tarkoitti, että eduskunta ryhtyisi todellakin perkaamaan sitä eläkelainsäädännön viidakkoa, joka meillä on olemassa ja jolla viidakolla, tilkkutäkkilainsäädännöllä, on saatu aikaan ne valtavat eriarvoisuudet ja tulotasoerot, jotka tällä hetkellä vallitsevat. Käytännössä se merkitsee tänäkin päi-

vänä sitä, että ne, jotka ovat rakentaneet tätä suomalaista yhteiskuntaa, luoneet todella uusia arvoja, jäävät vanhuudenpäivinään kaikkein pienimmälle osuudelle. Heidän nimenomaan pitäisi saada turvattu toimeentulo, mutta onkin niin, että suuria eläkkeitä pääsevät saamaan ne, jotka eivät ole nähneet läheskään samaa vaivaa tämän yhteiskunnan rakentamisessa. Niin ollen näille ei myöskään pitäisi kuulua niin korkeita eläkkeitä kuin mitä vähävaraiselle kansan enemmistölle, työtätekevälle enemmistölle, vanhuuden päivinä.

Ed. Suokas (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kantolan puheenvuoroon viitaten totean, että hän alkupuheenvuorossaan puhui muunnettua totuutta puolueen ohjelmasta. Siellä on kohta, että maankin tulisi kuulua valtiolle ja yhteiskunnalle. Mitä tulee hänen loppupuheenvuoroonsa, jossa hän korosti näitä eläke- ja palkkaeroja, siinä yhdymme näihin ajatuksiin, että meillä todella on eläkeviidakko, joka tulee saada korjatuksi ja nimenomaan niin, että pienten eläkkeitten saajien asemaa korjataan ja suuria eläkkeitä pienennetään. Tällä tavalla hoidettuna ei tarvita ylimääräistä veronlisäystä ja maksua, vaan voidaan tietä tasoittaa nimenomaan vähävaraisempien kohdalla.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Näyttää siltä, että kaikkea sitä vaali teettääkin. Tuolla vasemmalla SKDL:n taholla jopa stalinistit näyttävät kieltävän kommunistisen oppinsa niin kuin Pietari kukon kolmasti laulaessa, mutta niinhän sitä tehdään, kun on huono aate — on diktatuuriaate — ja nyt pitäisi kansalle toista selvittää. Sitäpaitsi eduskunta tietää, että vasemmistoenemmistöisen eduskunnan aikana palkkaministeri Alenius, SKDL:n puheenjohtaja, ajoi eduskunnassa läpi lain, jonka mukaan katto eläkkeiltä poistettiin ja näin tehtiin mahdolliseksi valtavat suuret eläkekorotukset. Nyt te kiellätte senkin tekonne, ja olemme iloisia, että edes vaalien alla muistatte pienituloista. Tervetuloa SMP:n linjoille.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Minusta tuntuu turhalta tämä SKDL:n taholta tuleva esitys siitä, että eläkkeet pitäisi korjata, siinä valossa, koska heillä olisi ollut mahdollisuus korjata tätä nurinmennyttä eläkepolitiikkaa monien vuosien aikana, mutta he eivät valitettavasti ole sitä tehneet.

Ed. Puhakka: Herra puhemies! Kun ed. Suokas ei näy tietävän, mitä SKDL:n maatalouspoliittisessa ohjelmassa, joka on minun käsissäni, sanotaan, niin luen muutaman otteen siitä: "Maatilalainsäädäntöä kehitettäessä tulee pyrkiä siihen, että maa on omalla työllään maata viljelevän väestön toimeentulon ja kansan elintarvikehuollon perustana. Maanviljelijäin omistusoikeus maahan on turvattava."

On kiistaton se tosiasia, että me haluamme toteuttaa tätä ohjelmaa, ja tässä ohjelmassa nimenomaan sanotaan, että talonpoikainen omistus maahan on säilytettävä.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Pyysin varsinaisen puheenvuoron tässä asiassa. Käsitin, että äskeinen oli vastauspuheenvuoro.

Yrittäjäeläkkeet ovat välttämättömiä ja hyviä. Yrittäjäeläkkeet on saatava aukottomiksi, ja niiden täytyy olla riittäviä, kunnollisia, niin että niillä saa kohtuullisen toimeentulon. Mutta nyt tämän hyvän asian varjolla hallituspuolueet jo vuosia ovat ajaneet sitä linjaa, että kerätään yrittäjiltä raskaita maksuja, yliraskaita maksuja, korotonta lainaa valtiolle, kerätään suuria rahastoja, jotka muodostuvat verotukseksi, ylimääräiseksi verotukseksi yrittäjille, ja sitten kuitenkin hyvin niukasti annetaan yrittäjille eläkkeitä, ja vanhemmilta yrittäjiltä ja monessa muussa tapauksessa kielletään eläke kokonaan.

SMP ei ole voinut tällaista valtion rikastuttamisen linjaa, tällaista tarpeetonta, pienyritysten raskaan lisäverotuksen linjaa hyväksyä, ja siksi me olemme täällä eduskunnassa vuodesta vuoteen esittäneet korjauksia, mutta aina tähän mennessä vaaleihin saakka tämän eduskunnan aikana olemme käytännöllisesti katsoen jääneet yksin. Ei ole välitetty pienituloisista yrittäjistä, oli sitten kysymys viljelijästä tai muusta yrittäjästä, käsityöläisestä, vaan kuormaa on vain lisätty. Nyt lopulta on tullut pieni korjaus, niin että ne yrittäjät, jotka eivät ole maatalousyrittäjiä, asetettaisiin samaan asemaan maatalousyrittäjien kanssa. Se on oikein ja tasapuolista, mutta tämä ei tyydytä SMP:tä. Me tiedämme, että rahastot ovat valtavat. Rahaa riittää nykyisiin eläkkeisiin ilman, että kerätään raskaita maksuja ollenkaan. Siksi me olemme vakuutusmaksujen poistamisen kannalla, ja tulenkin yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään, että jos on pienyritys, niin tällainen pienyritys vapautettaisiin kolmen vuoden ajan kokonaan vakuutusmaksusta.

Nyt on vaikea aika, pienyrityksiä menee nurin. Näin voimme heitä auttaa teoilla. Rahastoissa on rahaa, ja me pidämme kiinni siitä, että tämä helpotusperiaate, oikeudenmukainen kolmen vuoden periaate, mahdollisimman nopeasti toteutetaan kaikkiin yrittäjiin, oli maatalousyrittäjä, käsityöläinen tai oli kuka tahansa, mutta suuryritykset, koneistavat suuryritykset maksakoot kohtuullisesti edelleen. Tällä tavalla myös turvataan työvaltaista yritteliäisyyttä tässä maassa.

Ed. H. Linna (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vennamon käyttämän puheenvuoron johdosta haluan todeta, että kun tätä asiaa käsiteltiin sosiaalivaliokunnassa, myöskin valiokunnassa olevat SMP:n edustajat yhtyivät hallituksen esitykseen, koska se on nykyiseen tilanteeseen korjaus pienyrittäjien osalta ja myöskin vastaa niitä aikaisempia toivomuksia, joita eduskunta on tässä asiassa esittänyt. Tältä pohjalta on todettava, että ed. Vennamo esittää nyt vastoin valiokunnassa olevien ryhmän edustajien käsityksiä muutoksia lakiin. Valiokunta on todella pyrkinyt siihen, että myöskin saataisiin ratkaisu siinä mielessä aikaan pienyrittäjiä myönteisesti kohtelevasti, niin kuin hallitus on esittänyt.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. H. Linna yrittää tarpeettomasti johtaa harhaan eduskuntaa. Me emme vastusta niitä korjauksia, mitä valiokunnassa tehtiin. SMP on ollut yksimielisesti niiden takana. Nämä korjaukset eivät ole riittäviä, ja ei kai ed. H. Linna vastusta, että yrittäjiä muistetaan vielä paremmin kestävillä perusteilla. Vai onko ed. H. Linna yrittäjiä vastaan loppujen lopuksi ja tulee mustasukkaiseksi, että heitä autetaan?

Ed. Niinikoski: Herra puhemies! On pantava ilolla merkille, että kommunistien taholta suhtaudutaan yrittäjiin näin myötämielisesti. En tiedä, onko teillä kaksi ohjelmaa: toinen täällä ja toinen esimerkiksi niillä, jotka äsken tuolla valtiosalissa taistelivat tavallaan yksityistä yritteliäisyyttä vastaan esittäen, että he ovat riistäjiä. He olivat muuten kyllä oikealla asialla, jotenka näyttää siltä, että on kaksi eri ohjelmaa, joittenka mukaan suhtaudutaan myöskin näihin tärkeisiin yrittäjien asioihin. Palautan vain mieleen, että kun oli viime vaalikaudella esillä tämä yrittäjien eläkelakiesitys, kommunistit kyllä äänestivät silloin näitä parannuksia vastaan, joita jo silloin esitettiin.

Ed. Koivunen: Herra puhemies! Kun täällä on sallittu ylimalkainen keskustelu pienyrittäjäkysymyksestä, sallittaneen, että minä edellä sanaa käyttäneitten edustajain muistin virkistämiseksi kerron jotakin.

Mitä tulee nykyiseen yrittäjäeläkelakiin, niin se on kepulaisen ministerin eduskuntaan antama. Sitä ei pitäisi unohtaa. Lain sisältö jollain lailla puhuu silloin myös yrityksen tekijästä.

Mitä tulee SKDL:n suhtautumiseen pienyrittäjiin, pyytäisin palauttaa täällä vaalikuumetta poteville mieleen, että kun vuonna 1963 käsiteltiin nyt voimassa olevaa liikevaihtoverolakia, joka toi kaikki pienyrittäjät liikevaihtoveromaksuun pakotetuiksi ja joka teki vähittäiskauppiaista liikevaihtoveron kantajia, mikä olikaan se poliittinen ryhmä, joka taisteli tätä vastaan. Se oli SKDL, eikä teistä mistään ryhmästä ainoakaan muu.

Kun on keskusteltu uusien liikevaihtoverolakimuunnosten eduskuntaan tuomisesta, niin me olemme jo ennakkoon varottaneet, mitä tämä lainsäädäntö merkitsee pienyrittäjille. Kun on keskusteltu Suomen kaupan alistamisesta entistä suurempien monopolien kanssa kilpailemaan, me olemme jälleen varottaneet, mitä tämä merkitsee pienyrittäjille sekä maataloudessa, tuotannossa että kaupassa; se on sen surma. Kun on ollut kysymys, miten valtio tukee pienyritteliäisyyttä, oletteko te nähneet täällä salissa muita, jotka SKDL:n ryhmän tavoin olisivat olleet taistelemassa pienyrittäjille pienyrittäjälainoja? Oletteko nähneet ryhmää, joka olisi sen pontevammin taistellut kehitysaluelainsäädännön uudistamista pienyrittäjäystävälliseksi, kuin on SKDL?

Te voitte puhua mitä hyvänsä solvaten meidän liikettämme, mutta teot osoittavat, että tämän ryhmän asenne pienyrittäjiin on aina ollut ystävällinen. Me olemme jatkuvasti käyneet taistelua pienyrittäjien puolesta suuryrityksiä vastaan.

Ed. Salolainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä on kyllä varsin mielenkiintoista kuultavaa, mitä täältä SKDL:n puolelta esitetään. Tähän voisi kai todeta aivan lyhyesti, että SKDL ilmeisesti kannattaa todellakin niin pientä yrittäjyyttä, että ennen pitkää sitä ei ole ollenkaan olemassa (Ed. Koivunen: Olipa vitsikästä!).

Ed. H. Linna: Herra puhemies! Ed. Koivusen käyttämän puheenvuoron johdosta totean, että silloin kun yrittäjäeläkelakeja säädettiin, keskustapuolueen taholla me kiinnitimme huomiota siihen, että nämäkin maksut, mitkä silloin tulivat, ovat kohtuuttoman korkeat verrattuina eräissä muissa elinkeinoissa oleviin eläkemaksuihin. Siinä vaiheessa jo esitimme, että niin pieniltä maatalousyrittäjiltä kuin muilta pienyrittäjiltä pitäisi nämä eläkemaksut poistaa kokonaan. Lakia ei saatu sen paremmaksi, ja silloin myöskin oli selvästi vasemmistoenemmistöinen eduskunta. Tässäkin vaiheessa katsomme, että nyt on mahdollista saada sellainen esitys läpi, jota hallitus esittää, ja tulevaisuudessa on pyrittävä tässäkin pienyrittäjiä vielä suosivampaan suuntaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

9 §.

Keskustelu:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Ehdotan, että 9 §:n 1 momenttiin otettaisiin jatkolisäyksenä seuraava lause:

"Jos yrityksessä on kuitenkin työntekijöitä enintään 50 henkilöä, on tällainen yrittäjä vapaa vakuutusmaksuista kokonaan kolmen vuoden ajan."

Ed. Salolainen: Herra puhemies! Ehdotan, että tämän ensimmäisen lakiehdotuksen 9 §:n 2 momentti tulisi kuulumaan siten, kuin meidän ryhmämme vastalauseessa tältä osin on esitetty.

Ed. Tuominen: Herra puhemies! Ehdotan, että 9 § hyväksyttäisiin kuuluvaksi seuraavasti:

1 momentti kuten hallituksen esityksessä.

2 momentti: "Edellä 1 momentissa tarkoitettu kerroin on 0.4, jos yrittäjälle vahvistettu vuotuinen työtulo on 3 000 mk tai sitä pienempi. Jos yrittäjän vahvistettu vuotuinen työtulo on suurempi kuin 3 000 mk mutta alle 12 000 mk, edellä tarkoitettu kerroin on 0.4 lisättynä 2/3 siitä suhdeluvusta, joka saadaan, kun 3 000 markan ylittävän työtulon osa jaetaan luvulla 10 000."

3 momentti kuten hallituksen esityksessä.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon tekemää ehdotusta.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Salolaisen tekemää ehdotusta.

Ed. Åsvik: Herra puhemies! Kannatan ed. Tuomisen tekemää ehdotusta.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Kainulaisen kannattamana ehdottanut, että pykälän 1 momentin loppuun lisättäisiin: "Jos yrityksessä on kuitenkin työntekijöitä enintään 50 henkilöä, on tällainen yrittäjä vapaa kokonaan vakuutusmaksuista kolmen vuoden ajan." Kutsun tätä ed. Vennamon ehdotukseksi. Ed. Salolainen ed. Lankisen kannattamana on ehdottanut, että 2 momentti saisi sen muodon, mikä sillä on mietinnön vastalauseessa. Tämä on ed. Salolaisen ehdotus. Lopuksi on ed. Tuominen ed. Åsvikin kannattamana ehdottanut, että 2 momentti kuuluisi näin: "Edellä 1 momentissa tarkoitettu kerroin on 0.4, jos yrittäjälle vahvistettu vuotuinen työtulo on 3 000 mk tai sitä pienempi. Jos yrittäjän vahvistettu vuotuinen työtulo on suurempi kuin 3 000 mk mutta alle 12 000 mk, edellä tarkoitettu kerroin on 0.4 lisättynä 2/3 siitä suhdeluvusta, joka saadaan, kun 3 000 markan ylittävän työtulon osa jaetaan luvulla 10 000." Kutsun tätä ed. Tuomisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi seuraavasti: Ensin äänestetään 1 momenttia koskevasta ed. Vennamon ehdotuksesta mietintöä vastaan, sen jälkeen äänestetään 2 momenttia koskevista ehdotuksista siten, että ensin asetetaan ed. Tuomisen ehdotus ed. Salolaisen ehdotusta vastaan ja lopuksi voittanut mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Vennamon ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Aitio, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koppanen, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, S. Suominen, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Haapasalo, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Rekonen, Siikaniemi, Stenbäck, I. Suominen, Särkkä, Tarvajärvi, Turunen, Westerholm ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 161 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 20.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

1) Äänestys ed. Salolaisen ja ed. Tuomisen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Salolaisen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tuomisen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, O. Kangas, R. Kangas, Karpola, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Laatio, Lankinen, Linkola, H. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Sinkkonen, S. Suominen, Sutinen, Tallgren, Teir, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Virolainen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahonen, Aitio, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Breilin, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Helle, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Huotari, Hykkäälä, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Käkelä, Laine, Landström, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, L. Linna, Loikkanen, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen,

A. Niemelä, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Penttinen, Perheentupa, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Silander, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suokas, Suomi, Syrjä, Taipale, Tamminen, Tarjanne, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, S. Westerlund, Vilponiemi, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Koskinen, Tikkanen ja Voutilainen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Haapasalo, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kurppa, Kuusinen, Lähteenmäki, Rekonen, Siikaniemi, Stenbäck, I. Suominen, Särkkä, Tarvajärvi, Turunen, Westerholm ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 73 jaa- ja 102 ei-ääntä; 3 tyhjää; poissa 21.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Tuomisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Tuomisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tuomisen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Ahonen, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Hostila, Huuntamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koppanen, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Lujavepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Paananen, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, S. Suominen, Sutinen, Taipale, Tallgren, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Laine, Landström, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Orrenmaa, Penttinen, Pohjonen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Sandelin, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tarjanne, Tiekso, Toivanen, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, S. Westerlund, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Holkeri ja Paasivuori.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aas, Ahde, Alenius, Haapasalo, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Rekonen, Siikaniemi, Stenbäck, I. Suominen, Särkkä, Tarvajärvi, Turunen, Westerholm ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 61 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 21.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

13 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän

toisen lakiehdotuksen 10 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Istunto keskeytetään nyt ja sitä jatketaan kello 16.30.

Täysistunto keskeytetään kello 16.00.

Täysistuntoa jatketaan

kello 16.30.

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Lähteenmäki.

---

6) Ehdotukset työllisyyslaiksi.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 127 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 18 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 94 sekä lak.al. n:ot 283—285 ja 289 (1970 vp.) sekä 158 ja 193—195, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 127. Viime istunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Liedes ed. Salmen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin sosiaalivaliokunnan mietintöön liitettyyn I vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus. Kutsun tätä ed. Liedeksen ehdotukseksi. Ed. Tupamäki ed. Kainulaisen kannattamana on ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin sosiaalivaliokunnan mietintöön liitettyyn II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus. Kutsun tätä ed. Tupamäen ehdotukseksi. Vielä on ed. Lankinen ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin III vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus. Tätä ehdotusta ei ole kannatettu, joten se raukeaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ed. Liedeksen ja ed. Tupamäen ehdotukset ovat vastakkaisia, joten niistä on ensin äänestettävä vastakkain ja sen jälkeen voittanut asetettava mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Liedeksen ja ed. Tupamäen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Liedeksen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahonen, Aitio, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, Paasivuori, Partanen, Pekkarinen, Puhakka, Pursiainen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Salama, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Seppä, Sinisalo, Suksi, Suomi, Tallgren, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaasalainen, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Karpola, Kauppi, Kauppila, Kortesalmi, Kurppa, Landström, Lankinen, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Pekkala, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Saimo, Sigfrids, Silander, Sillan-

taus, Sinkkonen, Suokas, Sutinen, Syrjä, Tarjanne, Tarvajärvi, Toivanen, Tupamäki, Tähkämaa Uusitalo, Vennamo, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Volotinen ja Ääri.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Koppanen, Saarto, Vikatmaa ja Virolainen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Breilin, Haapasalo, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lehmonen, Lähteenmäki, Melin, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Perheentupa, Raatikainen, Rekonen, Ruokola, Rönkkö, Salla, Salmenkivi, Salolainen, Siikaniemi, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Taipale, Teir, Tuomioja, Turunen, Vainio, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, Vilponiemi ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 71 jaa- ja 80 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 44.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Tupamäen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Tupamäen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Aitio, Aro, Berner, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koppanen, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Orrenmaa, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Sinisalo, Sinkkonen, Suksi, Suomi, Sutinen, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tähkämaa, Uusitalo, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Breilin, Haapasalo, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lehmonen, Lähteenmäki, Melin, E. Niskanen, Paananen, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Siltanen, Sorsa, Stenbäck, Sundqvist, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Taipale, Teir, Tuomioja, Turunen, Vaittinen, Vartia, Weckman ja Westerholm.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 146 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 35.

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta siirtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ehdotan, että 1 § hyväksyttäisiin sosiaalivaliokun-

nan mietintöön liitetyn I vastalauseen mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että valtio velvoitetaan turvaamaan työllisyyslailla työtä ihmisille.

Ed. Salmi: Herra puhemies! Kannatan ed. Männistön tekemää ehdotusta.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Ehdotan, että 1 § hyväksytään sosiaalivaliokunnan mietintöön liittyvän II vastalauseen lakiehdotuksen mukaisena.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Kannatan ed. Kainulaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Männistö ed. Salmen kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi sen muodon, mikä sillä on I vastalauseessa. Kutsun tätä ed. Männistön ehdotukseksi. Ed. Kainulainen ed. Tupamäen kannattamana on ehdottanut, että pykälä saisi II vastalauseen mukaisen muodon. Kutsun tätä ed. Kainulaisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ed. Kainulaisen ja ed. Männistön ehdotukset ovat vastakkaisia. Nämä on ensin asetettava vastakkain ja sen jälkeen voittanut mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Kainulaisen ja ed. Männistön ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Kainulaisen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, O. Kangas, Karpola, Kauppi, Kauppila, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Landström, Lankinen, Linkola, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Silander, Sinkkonen, Suokas, Sutinen, Syrjä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Toivanen, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vennamo, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Virolainen, Volotinen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahonen, Aitio, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kalavainen, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Loikkanen, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paasivuori, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustaja Koppanen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Haapasalo, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Paananen, Partanen, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Sillantaus, Stenbäck, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Taipale, Teir, Tuomioja, Turunen, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, ja Vikatmaa.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 78 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 31.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kainulaisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Kainulaisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Kainulaisen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Aitio, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haarla, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koppanen, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, Sutinen, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tähkämaa, Uusitalo, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Haapasalo, Hanhirova, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Paananen, Partanen, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Taipale, Teir, Tuomioja, Turunen, Vaittinen, Vartia, Weckman ja Westerholm.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 151 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 30.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ehdotan, että 2 § hyväksyttäisiin sosiaalivaliokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen mukaisesti.

Ed. Salmi: Herra puhemies! Kannatan ed. Männistön tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Männistö ed. Salmen kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä on I vastalauseessa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Holkeri, Hostila, Huotari, Hykkäälä, Häkämies, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Koppanen, Kortesalmi, Kurppa, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen,

Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Silander, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suokas, Sutinen, Syrjä, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vennamo, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Volotinen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Hjerppe, Honkonen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kantola, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Laine, Lehmonen, Liedes, Mustonen, Männistö, Nieminen, H. Niskanen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Sinisalo, Suomi, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Weckman, Virtanen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestää edustaja Kohtala.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hetemäki, Huurtamo, Häggblom, Häikiö, Härkönen, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Landström, Lähteenmäki, Mäki-Hakola, Perheentupa, Poutiainen, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Teir, Turunen, Vaittinen, Vartia ja Westerholm.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 132 jaa- ja 33 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 33.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ehdotan, että 3 § hyväksyttäisiin sosiaalivaliokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen mukaisena. Tämä merkitsee sitä, että kehitysalueiden työläisille järjestettäisiin omalla alueellaan työtä.

Ed. Salmi: Herra puhemies! Kannatan ed. Männistön tekemää ehdotusta.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Ehdotan, että 3 § hyväksyttäisiin II vastalauseeseen sisältyvän lakiehdotuksen mukaisena.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Kannatan ed. Kainulaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Männistö ed. Salmen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena. Kutsun tätä ed. Männistön ehdotukseksi. Ed. Kainulainen ed. Tupamäen kannattamana on ehdottanut, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä on II vastalauseessa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ehdotukset ovat vastakkaisia, joten niistä on ensin äänestettävä vastakkain ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Männistön ja ed. Kainulaisen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Männistön ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Kainulaisen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahonen, Aitio, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Loikka-

nen, Luja-Vepsä, Mattila, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, Taipale, Tamminen, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Weckman, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarna, Kainulainen, R. Kangas, Karpola, Kauppila, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Lankinen, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Silander, Sillantaus, Suokas, Sutinen, Syrjä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Toivanen, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vennamo, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Volotinen ja Ääri.

"Tyhjää" äänestävät seuraavat edustajat:

Aro, Kauppi, Koppanen, Melin, E. Niemelä ja Vikatmaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Haapasalo, Hetemäki, Häggblom, Härkönen, O. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Landström, Lähteenmäki, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Teir, Terästö, Turunen, Vaittinen, Vartia ja Westerholm.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 85 jaa- ja 79 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 29.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Männistön ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Männistön ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Koppanen, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Kohtala ja Paasivuori.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Haapasalo, Häggblom, Härkönen, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kurppa, Kuusinen, Landström, Lähteenmäki, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Teir, Terästö, Turunen, Vaittinen, Vartia ja Westerholm.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 49 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 28.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Ehdotan, että 4 § kuuluu, kuten vastalausessa n:o 3 valiokunnan mietinnössä, joka tarkoittaa, että pysyviä ammattikoulupaikkoja on luotava ammattikurssitoiminnan rinnalla työllisyystilanteen mukaan.

Ed. Salolainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Lankisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Lankinen ed. Salolaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä on III vastalauseessa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Lankisen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahonen, Aitio, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Hanhirova, Haukipuro, Helle, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Huotari, Hykkäälä, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Karpola, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Silander, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suokas, Suomi, Sutinen, Syrjä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Weckman, Vennamo, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Volotinen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Haarla, Hara, Heino, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Laatio, Lankinen, Linkola, L. Linna, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, Nikkilä, Salolainen, Seppä, Sillantaus, Tarvajärvi, Tupamäki ja Vikatmaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Haapasalo, Häggblom, Härkönen, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kurppa, Kuusinen, Landström, Lintilä, Lähteenmäki, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Teir, Terästö, Turunen, Vaittinen, Vartia ja Westerholm.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 140 jaa- ja 30 ei-ääntä; poissa 29.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

5 §.

Keskustelu:

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ehdotan, että 5 § hyväksyttäisiin sosiaalivaliokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen mukaisena, joka tarkoittaa sitä, että yhteiskunnan investointiluontoiset tehtävät tulee keskittää työttömyysaikoihin.

Ed. Salmi: Herra puhemies! Kannatan ed. Männistön tekemää ehdotusta.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Ehdotan, että 5 § hyväksytään siinä muodossa kuin se on valiokunnan mietinnön II vastalauseessa.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Tupamäen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Männistö ed. Salmen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisesti. Kutsun tätä ed. Männistön ehdotukseksi. Ed. Tupamäki on ed. Kainulaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisesti. Tämä on ed. Tupamäen ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ehdotan meneteltäväksi niin, että ensin äänestetään niiden välillä ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Tupamäen ja ed. Männistön ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Tupamäen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaasalainen, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Karpola, Kauppi, Kauppila, Koppanen, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Landström, Lankinen, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rönkkö, Saimo, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Silander, Sillantaus, Sinkkonen, Suokas, Sutinen, Syrjä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Toivanen, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vennamo, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Virolainen, Volotinen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahonen, Aitio, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, Taipale, Tamminen, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Weckman, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Terästö ja Vikatmaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Haapasalo, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Perheen-

tupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Teir, Turunen, Vaittinen, Vartia ja Westerholm.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 82 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 24.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Tupamäen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Tupamäen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koppanen, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Salmo, Salama, Salmivuori, Salo, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Sutinen, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen ja Äärl.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Haapasalo, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Salolainen, Siikaniemi, Stenbäck, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Taipale, Teir, Turunen, Vaittinen, Vartia ja Westerholm.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 51 ei-ääntä; poissa 26.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

6 ja 7 § sekä 1 luvun otsake hyväksytään keskustelutta.

8 §.

Keskustelu:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Ehdotan, että 8 §:n 2 momentti hyväksyttäisiin seuraavan sisältöisenä: "Mikäli 1 momentin mukaisesti ei voida järjestää siinä tarkoitetulle henkilölle varsinaista työllisyystyötä, on työttömyyskorvausta ja 20 §:ssä tarkoitettua kassaavustusta saavalle kuitenkin järjestettävä asianmukaista lisäkorvausta vastaan työllisyysviranomaisten toimesta muuta paikkakunnalla sopivaa tehtävää erityisesti pienyritteliäisyyden sekä työn rasittamien henkilöiden tarpeita silmällä pitäen."

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Ehdotan, että 8 §:n 1 momentti hyväksyttäisiin sellaisena kuin se sisältyy II vastalauseeseen, ja kannatan ed. Vennamon tekemää ehdotusta 2 momentin sisällöksi.

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ehdotan, että 8 § hyväksyttäisiin sosiaalivaliokun-

nan mietintöön liitetyn I vastalauseen mukaisena, mikä merkitsee, että työllisyyslain piiriin tulisi jokainen 15 vuotta täyttänyt.

Ed. Salmi: Herra puhemies! Kannatan ed. Männistön tekemää ehdotusta.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Kannatan ed. Kainulaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kainulainen ed. Tupamäen kannattamana ehdottanut, että 1 momentti hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisesti. Kutsun tätä ed. Kainulaisen ehdotukseksi. Ed. Vennamo on ed. Kainulaisen kannattamana ehdottanut, että pykälään otettaisiin uusi, näin kuuluva 2 momentti: "Mikäli 1 momentin mukaisesti ei voida järjestää siinä tarkoitetulle henkilölle varsinaista työllisyystyötä, on työttömyyskorvausta ja 20 §:ssä tarkoitettua kassa-avustusta saavalle kuitenkin järjestettävä asianmukaista lisäkorvausta vastaan työllisyysviranomaisten toimesta muuta paikkakunnalla sopivaa tehtävää erityisesti pienyritteliäisyyden sekä työn rasittamien henkilöiden tarpeita silmällä pitäen." Tämä on ed. Vennamon ehdotus. Vielä on ed. Männistö ed. Salmen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisesti. Tämä on ed. Männistön ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ehdotan äänestyksissä meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään 1 momenttia koskevien ed. Männistön ja ed. Kainulaisen ehdotusten välillä ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan sekä tämän jälkeen uutta momenttia koskevasta ed. Vennamon ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys ed. Männistön ja ed. Kainulaisen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Männistön ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Kainulaisen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahonen, Aitio, Breilin, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, Kantola, Karkinen, Karpola, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Lintilä, Loikkanen, Lujа-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, Sutinen, Taipale, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Weckman, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kainulainen, R. Kangas, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Kortesaimi, Kurppa, Laatio, Landström, Lankinen, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Partanen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rönkkö, Saimo, Salolainen, Seppä, Silander, Sillantaus, Sinkkonen, Suokas, Syrjä, Tallgren, Tarjanne, Teir, Toivanen, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vartia, Vennamo, H. Westerlund, S. Westerlund, Volotinen ja Väyrynen.

"Tyhjää" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Ilaskivi, Kaasalainen, Koppanen, Sigfrids ja Vikatmaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Haapasalo, Hetemäki, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Orrenmaa, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Tarvajärvi, Vaittinen ja Westerholm.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 78 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 24.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Männistön ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Männistön ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Koppanen, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Paananen, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sundqvist, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Ahonen, Aitio, Antila, Asunmaa, Eskelinen, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Sorsa, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen, Volotinen, Voutilainen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestää edustaja Kohtala.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Haapasalo, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kurppa, Kuusinen, Lähteenmäki, Orrenmaa, Paasivuori, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, Suksi, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Vaittinen, Westerholm ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 55 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 26.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vennamon ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Aitio, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, R. Kangas,

Kantola, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koppanen, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vartia, Weckman, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, O. Kangas, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Gestrin, Haapasalo, Häggblom, Härkönen, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korshäck, Kuusinen, Lintilä, Lähteenmäki, Orrenmaa, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Vaittinen ja Westerholm.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 155 jaa- ja 19 ei-ääntä; poissa 25.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

9 § hyväksytään keskustelutta.

10 §.

Keskustelu:

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Ehdotan, että 10 § hyväksyttäisiin sellaisena kuin se on esitetty valiokunnan II vastalauseessa.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Tupamäen ehdotusta.

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ehdotan, että 10 § hyväksyttäisiin sosiaalivaliokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen mukaisena, mikä tarkoittaa sitä, että valtion on järjestettävä työtä sen mukaan kuin työttömyyttä ilmenee.

Ed. Salmi: Herra puhemies! Kannatan ed. Männistön tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Tupamäki ed. Kainulaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisesti. Kutsun tätä ed. Tupamäen ehdotukseksi. Ed. Männistö on ed. Salmen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisesti. Kutsun tätä ed. Männistön ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ed. Tupamäen ja ed. Männistön ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ehdotan, että ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Tupamäen ja ed. Männistön ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Tupamäen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Ehrnrooth, Eskelinen, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Karpola, Kauppi, Kauppila, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Landström, Lankinen, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rönkkö, Saimo, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Silander, Sillantaus, Sinkkonen, Suokas, Sutinen, Syrjä, Tallgren, Tarjanne, Teir, Toivanen, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vartia, Vennamo, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Virolainen, Volotinen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahonen, Aitio, Breilin, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, Taipale, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Weckman, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Koppanen ja Vikatmaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Berner, Gestrin, Haapasalo, Hetemäki, Häggblom, Härkönen, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Orrenmaa, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Tarvajärvi, Turunen, Vaittinen ja Westerholm.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 80 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 28.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Tupamäen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Tupamäen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koppanen, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Laine, Lehmo-

nen, Liedes, L. Linna, Mustonen, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Berner, Gestrin, Haapasalo, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Orrenmaa, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Turunen, Vaittinen ja Westerholm.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 51 ei-ääntä; poissa 25.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

11 §.

Keskustelu:

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ehdotan, että 11 § hyväksyttäisiin sosiaalivaliokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen mukaisena, joka merkitsee sitä, että valtio korvaisi kunnille työttömyydestä aiheutuvat kustannukset.

Ed. Salmi: Herra puhemies! Kannatan ed. Männistön tekemää ehdotusta.

Ed. Laine: Herra puhemies! Ehdotan, että tähän pykälään lisätään uusi 2 momentti näin kuuluvana: "Edellä 1 momentissa tarkoitettuun työntekijäin kokonaismäärään ei lueta sanottuina kesäkausina vuosilomalla olevia työntekijöitä". Tämä lisäys merkitsee sitä, että opiskelijat ja harjoittelijat voivat päästä kesällä kuntien töihin.

Ed. Virtanen: Herra puhemies! Kannatan ed. Laineen tekemää ehdotusta.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Ehdotan, että 11 § hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Kannatan ed. Kainulaisen tekemää ehdotusta.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Ehdotan, että 11 §:n 1 momentti kuuluisi kuten valiokunnan mietinnössä ja että siihen lisätään 2 momentti, joka kuuluu seuraavasti: "Edellä 1 momentissa tarkoitettuun työntekijäin kokonaismäärään ei lueta sanottuina kesäkuukausina vuosilomalla olevia työntekijöitä." eli III vastalauseen mukaisesti. Tällä muutosesityksellä on tarkoitus turvata opiskelijoiden kesätyöt, jotka hallituksen esityksessä tulevat uhanalaisiksi.

Ed. Salolainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Lankisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Männistö ed. Salmen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena. Kutsun tätä ed. Männistön ehdotukseksi. Ed. Laine ed. Virtasen kannattamana on ehdottanut, että pykälään lisättäisiin seuraava uusi 2 momentti: "Edellä 1 momentissa tarkoitettuun työntekijäin kokonaismäärään ei lueta sanottuina kesäkausina vuosilomalla olevia työntekijöitä. "Tämä on ed. Laineen ehdotus. Ed. Kainulainen ed. Tupamäen kannattamana on kannattanut ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena. Tämä on ed. Kainulaisen ehdotus. Lopuksi ed. Lankinen ed. Salolaisen kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena, mikä merkitsee uuden 2 momentin lisäämistä. Tämä on ed. Lankisen ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä asetetaan ensinnäkin 1 momenttia koskevat ed. Kainulaisen ehdotus ja ed. Männistön ehdotus vastakkain ja sen jälkeen voittanut mietintöä vastaan. Tämän jälkeen asetetaan uutta 2 momenttia koskevat ed. Laineen ehdotus ja ed. Lankisen ehdotus vastakkain ja sen jälkeen voittanut mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1 momentti.

1) Äänestys ed. Kainulaisen ja ed. Männistön ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Kainulaisen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Karpola, Kauppi, Kauppila, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Landström, Lankinen, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Pursiainen, Rönkkö, Saimo, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Silander, Sillantaus, Sinkkonen, Suokas, Sutinen, Syrjä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Toivanen, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vartia, Vennamo, H. Westerlund, S. Westerlund, Virolainen, Volotinen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahonen, Aitio, Breilin, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Pekonen, Puhakka, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Räsänen, Saarto, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, Taipale, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Weckman, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Koppanen, I. Suominen ja Vikatmaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Berner, Haapasalo, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Orrenmaa, Perheentupa, Rekonen, Rytkönen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä, Vaittinen ja Westerholm.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 81 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 23.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kainulaisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Kainulaisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Kainulaisen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koppanen, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Paananen, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vil-

poniemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Berner, Haapasalo, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Melin, Orrenmaa, Paasivuori, Perheentupa, Rekonen, Rytkönen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä, Vaittinen ja Westerholm.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 50 ei-ääntä; poissa 25.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Uusi momentti.

1) Äänestys ed. Laineen ja ed. Lankisen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Laineen ehdotuksen, äänestää "jaa", jos "ei" voittaa, on ed. Lankisen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahonen, Aitio, Antila, Asunmaa, Breilin, Ehrnrooth, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Granvik, Haukipuro, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Huotari, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarna, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Karpola, Knuuti, Kohtala, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Männistö, Nevalainen, A. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Penttinen, Poutanen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Silander, Sinisalo, Suksi, Sundqvist, Suokas, Suomi, Syrjä, Tallgren, Tamminen, Tarvajärvi, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Turunen, Uusitalo, Vainio, Weckman, Vennamo, H. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Volotinen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Aro, Eskelinen, Gestrin, Haarla, Hara, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaasalainen, Kauppi, Kauppila, Laatio, Landström, Lankinen, Linkola, H. Linna, Maijala, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nikkilä, Pekonen, Ruokola, Salolainen, Seppä, Sillantaus, Sinkkonen, I. Suominen, Tarjanne, Toivanen, S. Westerlund, Vikatmaa ja Voutilainen.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Koppanen, Sigfrids, Siltanen ja Sorsa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Berner, Haapasalo, Hanhirova, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Knuuttila, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Mattila, Melin, E. Niemelä, E. Niskanen, Orrenmaa, Perheentupa, Pohjonen, Procopé, Rekonen, Rytkönen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Teir, Tähkämaa, Vaittinen, Vartia, Westerholm ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 46 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 37.

Eduskunta on hyväksynyt tässä äänestyksessä ed. Laineen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Laineen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Laineen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Hanhirova, Haukipuro, Helle, Hemmi, Holkeri, Hostila, Hykkäälä, Härkönen, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, O. Kangas, R. Kangas, Karkinen, Karpola, Knuuti, Knuuttila, Koppanen, Käkelä, Landström, Lepistö, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, E. Niskanen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vartia, H. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Antila, Asunmaa, Haarla, Hara, Heino, Hetemäki, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Kauppila, Kohtala, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Laatio, Laine, Lankinen, Lehmonen, Liedes, Linkola, L. Linna, Loikkanen, Mustonen, Mäki-Hakola, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, Nikkilä, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Seppä, Silander, Sinisalo, Sundqvist, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Berner, Haapasalo, Huurtamo, Häggblom, Kalavainen, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Kauppi, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lillqvist, Lähteenmäki, Orrenmaa, Paananen, Perheentupa, Rekonen, Rytkönen, Salmenkivi, Salo, Siikaniemi, Stenbäck, Suksi, S. Suominen, Särkkä, Tarjanne, Tuomioja, Vaittinen, Westerholm ja S. Westerlund.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 33.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

12 § hyväksytään keskustelutta.

13 §.

Keskustelu:

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ehdotan, että 13 § poistettaisiin. Se merkitsee kunnille asetettujen rankaisusakkojen poistamista.

Ed. Salmi: Herra puhemies! Kannatan ed. Männistön tekemää ehdotusta.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Ehdotan, että 13 § hyväksytään II vastalauseen mukaisena.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Kannatan ed. Kainulaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Männistö ed. Salmen kannattamana ehdottanut, että pykälä poistettaisiin. Kutsun tätä ed. Männistön ehdotukseksi. Edelleen ed. Kainulainen ed. Tupamäen kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena. Tämä on ed. Kainulaisen ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensinnä äänestetään ed. Kainulaisen ehdotuksesta mietintöä vastaan ja tämän jälkeen ed. Männistön ehdotuksesta mietintöä vastaan sellaisena kuin se on edellisessä äänestyksessä muodostunut.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Kainulaisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa on ed. Kainulaisen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koppanen, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, Mäki-Hakola, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Berner, Haapasalo, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Melin, Orrenmaa, Perheentupa, Rekonen, Rytkönen, Salmenkivi, Salo, Siikaniemi, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä, Vaittinen ja Westerholm.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 51 ei-ääntä; poissa 25.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt mietinnön.

2) Äänestys ed. Männistön ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Koppanen, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Kohtala, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Berner, Haapasalo, Hetemäki, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Linkola, Lähteenmäki, Nevalainen, Orrenmaa, Perheentupa, Rekonen, Rytkönen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä, Tallgren, Vaittinen ja Westerholm.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 51 ei-ääntä; poissa 27.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

14 §.

Keskustelu:

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ehdotan, että 14 § hyväksyttäisiin sosiaalivaliokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen 12 §:n mukaisena, joka merkitsee mm. päivärahan maksamista kotipaikkakuntansa ulkopuolelle sijoitetulle työläiselle.

Ed. Salmi: Herra puhemies! Kannatan ed. Männistön tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Männistö ed. Salmen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseeseen sisältyvän lakiehdotuksen 12 §:n mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ahonen, Aro, Asunmaa, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Koppanen, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikinen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, I. Suominen, Sutinen, Syrjä, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kantola, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Weckman, Virtanen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Antila ja Kohtala.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Alenius, Berner, Haapasalo, Helle, Häggblom, Kainulainen, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Kuusinen, Lähteenmäki, Orrenmaa, Penttinen, Perheentupa, Poutiainen, Rekonen, Rytkönen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä, Vainio, Vennamo, Westerholm ja Volotinen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä annettu 126 jaa- ja 39 ei-ääntä; 2 tyhjää; poissa 32.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

15 §.

Keskustelu:

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ehdotan, että 15 § hyväksyttäisiin valiokunnan mietintöön liitettyyn I vastalauseeseen sisältyvän lakiehdotuksen 13 §:n mukaisena.

Ed. Salmi: Herra puhemies! Kannatan ed. Männistön tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Männistö ed. Salmen kannattamana ehdottanut, että pykälä kuuluisi sellaisena kuin I vastalauseeseen sisältyvän lakiehdotuksen 13 §.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Aro, Asunmaa, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huotari, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Koppanen, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Antila, Hjerppe, Honkonen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestää edustaja Kohtala.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Berner, Haapasalo, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Orrenmaa, Penttinen, Perheentupa, Rekonen, Rytkönen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä ja Westerholm.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 46 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 23.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

2 luvun otsake hyväksytään keskustelutta.

16 §.

Keskustelu:

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Ehdotan, että 1 momentti kuuluisi kuten valiokunnan mietinnössä. Pyydän lisätä uuden momentin: "Työttömyyskorvausta valtion varoista myönnetään kuitenkin vain sellaiselle henkilölle, joka on joutunut työttömäksi omatta syyttään." Tämä on III vastalauseen mukainen.

Ed. Salolainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Lankisen tekemää ehdotusta.

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin mietintöön liitetyn I vastalauseen 14 §:n mukaisena, mikä merkitsee sitä, että työttömyyskorvauksien suorittamista ei sidottaisi taloudellisen tuen tarpeeseen.

Ed. Salmi: Herra puhemies! Kannatan ed. Männistön tekemää ehdotusta.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin sellaisena kuin se on II vastalauseessa.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Tupamäen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Lankinen ed. Salolaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä kuuluisi III vastalauseen mukaisesti. Kutsun tätä ed. Lankisen ehdotukseksi. Ed. Männistö ed. Salmen kannattamana on ehdottanut, että pykälä kuuluisi I vastalauseeseen sisältyvän lakiehdotuksen 14 §:n mukaisesti. Tämä on ed. Männistön ehdotus. Ed. Tupamäki ed. Kainulaisen kannattamana on ehdottanut, että pykälä saisi sen muodon, mikä sillä on II vastalauseessa. Kutsun tätä ed. Tupamäen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ed. Tupamäen ehdotus ja ed. Männistön ehdotus ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan. Lopuksi äänestetään erikseen ed. Lankisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys ed. Tupamäen ehdotuksen ja ed. Männistön ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Tupamäen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Ehrnrooth, Gestrin, Granvik, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, O. Kangas, Kauppi, Kauppila, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Landström, Lankinen, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rönkkö, Saimo, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Silander, Sillantaus, Sinkkonen, Sundqvist, Suokas, Sutinen, Syrjä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Toivanen, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Virolainen, Volotinen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Ahonen, Aitio, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kalavainen, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Mustonen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Partanen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola,

Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suksi, Suomi, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Weckman, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät seuraavat edustajat:

Friberg, Koppanen, Lillqvist, E. Niskanen, I. Suominen, Taipale ja Vikatmaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Alenius, Berner, Haapasalo, Haarla, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Karpola, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Orrenmaa, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä ja Westerholm.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 77 ei-ääntä; 7 tyhjää; poissa 24.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Tupamäen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Tupamäen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Aitio, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koppanen, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Berner, Haapasalo, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Orrenmaa, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä ja Westerholm.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 160 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 21.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Lankisen ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Lankisen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahonen, Aitio, Antila, Asunmaa, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Haukipuro, Helle, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Huotari, Hykkäälä, Härkönen, Isomursu, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulai-

nen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Karpola, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Silander, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suokas, Suomi, Sutinen, Syrjä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Tupamäki, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Weckman, Vennamo, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Volotinen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aro, Haarla, Hara, Heino, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kauppi, Kauppila, Laatio, Lankinen, Linkola, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, Nikkilä, Procopé, Salolainen, Seppä, Sillantaus, I. Suominen, Tarjanne, Tarvajärvi, Vaittinen ja Vartia.

"Tyhjää" äänestää edustaja Aas.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Berner, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Häggblom, Jokinen, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Kurppa, Kuusinen, Landström, Lähteenmäki, Orrenmaa, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Sinkkonen, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä, Tuominen, Westerholm ja Vikatmaa.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 137 jaa- ja 31 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 30.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

17 §.

Keskustelu:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Ehdotan, että tämä 17 § hyväksytään seuraavan sisältöisenä: "Työttömyyskorvauksena suoritetaan yksinäiselle henkilölle 23 markkaa ja perheelliselle 30 markkaa päivää kohti. Työttömyyskorvausten määrät sidotaan yleiseen palkkaindeksiin. Siirtotyömailla maksetaan työntekijälle päiväraha, siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään."

Herra puhemies! Tämä ehdotus on sama kuin II vastalauseessa oleva ehdotus.

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin valiokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen 15 §:n mukaisena, joka merkitsee työttömyyskorvausta ja kassa-avustusta saavien saattamista lähemmäksi tasaarvoista asemaa.

Ed. Salmi: Herra puhemies! Kannatan ed. Männistön tekemää ehdotusta.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Tupamäen kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi sen muodon, mikä sillä on II vastalauseessa. Kutsun tätä ed. Vennamon ehdotukseksi. Ed. Männistö ed. Salmen kannattamana on ehdottanut, että pykälä saisi sen muodon, mikä on I vastalauseeseen sisältyvän lakiehdotuksen 15 §:llä. Tämä on ed. Männistön ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ehdotukset ovat vastakkaisia. Ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Männistön ehdotuksen ja ed. Vennamon ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Männistön ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahonen, Aitio, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hykkäälä, Ilaskivi, Juvela, Järvenpää, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, Kantola, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, E. Niskanen, H. Niskanen, Paasivuori, Pekkala, Pekonen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Weckman, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Gestrin, Granvik, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kainulainen, R. Kangas, Kauppi, Kauppila, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Landström, Lankinen, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lottanen, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, A. Niemelä, Nikkilä, Paananen, Partanen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rönkkö, Saimo, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Silander, Suokas, Syrjä, Tarjanne, Tarvajärvi, Terästö, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Volotinen ja Voutilainen.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Breilin, Heino, Koppanen, Pekkarinen ja Toivanen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Berner, Ehrnrooth, Haapasalo, Haarla, Hemmi, Häggblom, Jokinen, Kaasalainen, Karhuvaara, Karjalainen, Karpola Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Orrenmaa, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Sillantaus, Stenbäck, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Teir, Westerholm ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 88 jaa- ja 74 ei-ääntä; 5 tyhjää; poissa 32.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Männistön ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Männistön ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Koppanen, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestää edustaja Kohtala.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Berner, Haapasalo, Häggblom, Isomursu, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Orrenmaa, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Sillantaus, Stenbäck, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Teir, Turunen, Westerholm ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 50 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 27.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

18 §.

Keskustelu:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Teen tästä 18 §:stä kaksi eri ehdotusta.

Ensiksi ehdotan, että pykälän 1 ja 2 momentti hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisesti, ja toiseksi ehdotan, että pykälään otettaisiin seuraavan sisältöinen 3 momentti:

"Ennakkokorvausta ryhdytään maksamaan heti edellä 8 §:ssä tarkoitetun henkilön ilmoittautuessa työnvälitykseen, mikäli hänen antamiensa tietojen perusteella on ilmeistä, että hän on oikeutettu työttömyyskorvaukseen. Mikäli työttömyyskorvaus evätään, jää maksettu ennakkokorvaus, jonka suuruus säädetään asetuksella, valtion vahingoksi, jollei asianomainen ole tahallisesti johtanut työllisyysviranomaisia harhaan."

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin valiokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen 16 §:n mukaisena.

Ed. Salmi: Herra puhemies! Kannatan ed. Männistön tekemää ehdotusta.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon tekemiä ehdotuksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Kainulaisen kannattamana ehdottanut, että 1 ja 2 momentti hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisina. Kutsun tätä ed. Vennamon 1) ehdotukseksi. Lisäksi on ed. Vennamo ed. Kainulaisen kannattamana ehdottanut, että pykälään liitettäisiin uusi 3 momentti sellaisena, kuin se on II vastalauseessa. Tämä on ed. Vennamon 2) ehdotus. Ed. Männistö ed. Salmen kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseeseen sisältyvän lakiehdotuksen 16 §:n mukaisena. Kutsun tätä ed. Männistön ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin asetetaan ed. Vennamon 1) ehdotus ja ed. Männistön ehdotus vastakkain ja lopuksi voittanut mietintöä vastaan. Ed. Vennamon 2) ehdotus asetetaan erikseen mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys ed. Vennamon 1) ehdotuksen ja ed. Männistön ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Vennamon 1) ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön yhdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Ehrnrooth, Gestrin, Granvik, Haarla, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna,

Kaasalainen, Kainulainen, Kalavainen, Kauppi, Kauppila, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Landström, Lankinen, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lottanen, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Partanen, Pekkarinen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rönkkö, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Silander, Sillantaus, Sinkkonen, Suokas, Syrjä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Toivanen, Tupamäki, Tähkämaa, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, H. Westerlund, S. Westerlund, Virolainen ja Volotinen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahonen, Aitio, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Karpola, Knuuti, Kohtana, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekonen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, Sutinen, Taipale, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Uusitalo, Weckman, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Åsvik ja Ääri.

"Tyhjää" äänestävät seuraavat edustajat:

Breilin, Friberg, Isomursu, Koppanen, Maijala, E. Niskanen ja Vikatmaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Berner, Haapasalo, Hanhirova, Hara, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Knuuttila, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Orrenmaa, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä Teir, Westerholm ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 77 jaa- ja 88 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 27.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Männistön ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Männistön ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haarla, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Koppanen, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä. E. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Berner, Haapasalo, Hanhirova, Hara, Häggblom, Isomursu, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Mykkänen, Orrenmaa, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, Suokas, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Teir, Tuomioja, Westerholm ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 49 ei-ääntä; poissa 32.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vennamon 2) ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon 2) ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Gestrin, Granvik, Haarla, Haukipuro, Heino, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Härkönen, Ilaskivi, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Kohtala, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Paananen, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Virolainen, Voutilainen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Paasivuori, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Berner, Friberg, Haapasalo, Hanhirova, Hara, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Häggblom, Häkämies, Jaatinen, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Knuuttila, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Melin, Mykkänen, Orrenmaa, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Salolainen, Siikaniemi, Stenbäck, I. Suominen, S. Suominen, Särkkä, Teir, Vaittinen, Vartia, Westerholm, Vikatmaa, Vilponiemi ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 42.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

19 ja 20 § sekä 3 luvun otsake hyväksytään keskustelutta.

21 §.

Keskustelu:

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Ehdotan, että 21 § hyväksytään sellaisena kuin se on valiokunnan mietinnön II vastalauseessa. Kuitenkin tällöin tulee korjata jostakin syystä väärin tähän mietintöön tullut sana 2 momentissa. Siinä lukee "vakinaisiksi ja varajäseniksi", pitää olla "varsinaisiksi ja varajäseniksi". Tämä muutos tarkoittaa sitä, että työvoimatoimikunta tulee kunnanvaltuuston valittavaksi.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Tupamäen tekemää ehdotusta.

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin valiokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen 19 §:n mukaisena,

mikä merkitsee työvoimatoimikuntien ja niiden tehtäväalan säilyttämistä.

Ed. Salmi: Herra puhemies! Kannatan ed. Männistön tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Tupamäki ed. Kainulaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin muuten II vastalauseen mukaisesti, paitsi että 2 momentin viimeisessä virkkeessä oleva sana "vakinaisiksi" muutettaisiin sanaksi "varsinaisiksi". Kutsun tätä ed. Tupamäen ehdotukseksi. Ed. Männistö ed. Salmen kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseeseen sisältyvän lakiehdotuksen 19 §:n mukaisena. Tämä on ed. Männistön ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ed. Tupamäen ja ed. Männistön ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin on äänestettävä niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Tupamäen ja ed. Männistön ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Tupamäen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Huotari, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Kalavainen, R. Kangas, Kauppi, Kauppila, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Landström, Lankinen, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Partanen, Pekkarinen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rönkkö, Saimo, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Silander, Sillantaus, Sinkkonen, Suokas, Sutinen, Syrjä, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Toivanen, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, H. Westerlund, S. Westerlund, Virolainen, Volotinen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahonen, Aitio, Breilin, Eskman, Flinck, Forsman, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, O. Kangas, Kantola, Karkinen, Karpola, Knuuti, Kohtala, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekonen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salama, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, Taipale, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Weckman, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Friberg, Huurtamo, Koppanen ja I. Suominen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Berner, Haapasalo, Holkeri, Häggblom, Junnila, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Knuuttila, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Orrenmaa, Perheentupa, Rekonen, Salla, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä, Teir, Westerholm, Vikatmaa ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 85 jaa- ja 82 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 28.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Tupamäen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Tupamäen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Kohtala, Koppanen, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Laine, Liedes, L. Linna, Mustonen, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestää edustaja Lehmonen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Berner, Haapasalo, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Knuuttila, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Orrenmaa, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä, Teir, Westerholm, Vikatmaa ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 50 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 25.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

22 §.

Keskustelu:

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin valiokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen 20 §:n sisältöisenä.

Ed. Salmi: Herra puhemies! Kannatan ed. Männistön tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Männistö ed. Salmen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseeseen sisältyvän lakiehdotuksen 20 §:n mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Aro, Asunmaa, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huotari, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Kaipainen, O. Kangas, R. Kangas, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Koppanen, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé,

Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Antila, Hjerppe, Honkonen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kalavainen, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, Männistö, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Kohtala, Kurppa, Rosnell ja Sundqvist.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Berner, Haapasalo, Haukipuro, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Knuuttila, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Orrenmaa, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä, Teir, Westerholm ja Vikatmaa.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 46 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 26.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

23 § ja 4 luvun otsake hyväksytään keskustelutta.

24 §.

Keskustelu:

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin valiokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen 22 §:n mukaisena, mikä merkitsee pitemmälle vietyä valitusoikeutta.

Ed. Salmi: Herra puhemies! Kannatan ed. Männistön tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Männistö ed. Salmen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseeseen sisältyvän lakiehdotuksen 22 §:n mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Ahonen, Antila, Aro, Asunmaa, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Kaipainen, O. Kangas, R. Kangas, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Koppanen, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suokas, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aitio, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Hykkäälä, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kalavainen, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, Männistö, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Kohtala ja Rodén.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Berner, Haapasalo, Häggblom, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Knuuttila, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Lähteenmäki, Orrenmaa, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä, Teir, Westerholm ja Vikatmaa.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 50 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 24.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

25 §.

Keskustelu:

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ehdotan, että 25 § poistettaisiin. Tämä merkitsee sitä, että korvaus tulisi maksaa aina asianomaiseen korvaukseen oikeutetulle.

Ed. Salmi: Herra puhemies! Kannatan ed. Männistön tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Männistö ed. Salmen kannattamana ehdottanut, että pykälä poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huotari, Huurtamo, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Kohtala, Koppanen, Laatio, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Silander, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suokas, I. Suominen, Sutinen, Syrjä, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Volotinen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Friberg, Hjerppe, Honkonen, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, Männistö, Nieminen, H. Niskanen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Sinisalo, Suomi, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Alenius, Berner, Haapasalo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Knuuttila, Koivisto,

Korsbäck, Kurppa, Kuusinen, Käkelä, Lähteenmäki, Orrenmaa, Perheentupa, Rekonen, Rönkkö, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä, Teir, Westerholm ja Vikatmaa.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 40 ei-ääntä; poissa 30.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

26 § hyväksytään keskustelutta.

27 §.

Keskustelu:

Ed. Männistö: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin valiokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen 24 §:n mukaisena, mikä merkitsee sitä, että sakkorangaistuksen asemesta noudatettaisiin vain takaisinperintämenettelyä.

Ed. Salmi: Herra puhemies! Kannatan ed. Männistön tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Männistö ed. Salmen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseeseen sisältyvän lakiehdotuksen 24 §:n mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Männistön ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahonen, Asunmaa, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Gestrin, Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Hykkäälä, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Kohtala, Koppanen, Laatio, Landström, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salama, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Silander, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Volotinen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Antila, Friberg, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Laine, Lehmonen, Liedes, Mustonen, Männistö, Nieminen, H. Niskanen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Rytkönen, Räsänen, Saarto, Salla, Salmi, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestää edustaja Tuomioja.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Alenius, Aro, Berner, Haapasalo, Huurtamo, Häggblom, Häikiö, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Knuuttila, Koivisto, Korsbäck, Kuusinen, Käkelä, Lankinen, Lähteenmäki, Orrenmaa, Partanen, Perheentupa, Rekonen, Salmenkivi, Siikaniemi, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä, Teir, Westerholm ja Vikatmaa.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 45 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 30.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

28—32 §, 5 luvun otsake, johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi huoneenvuokrien sovittelusta Helsingin kaupungissa ja eräissä muissa kunnissa annetun lain muuttamisesta.

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 21 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 181, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 21.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

8) Ehdotukset laeiksi oikeudenkäymiskaaren ja leimaverolain 12 §:n muuttamisesta.

Esitellään lakivaliokunnan mietintö n:o 20 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 12, joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 20.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

9) Ehdotus laiksi Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton kanssa tullikysymyksistä tehdyn sopimuksen muutosten eräiden myyräysten hyväksymisestä.

Esitellään ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 17 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 93, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 17.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

10) Ehdotus laiksi Euroopan vapaakauppaliiton perustamista koskevan konvention sekä Suomen Tasavallan ja Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden välisen sopimussuhteen luomista tarkoittavan sopimuksen nojalla tehtyjen eräiden maataloustuotteiden tulli- ja tuontimaksukohtelua koskevien päätösten hyväksymisestä sovellettaviksi Suomen ja Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden välisissä suhteissa.

Esitellään ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 18 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 102, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelu:

Ed. Junnila: Herra puhemies! Tämä nyt esillä oleva hallituksen esitys liittyy maamme ja Euroopan vapaakauppaliiton EFTAn välisiin suhteisiin. Suomen jäsenyys EFTAssa on ollut selvästi etujemme mukaista. Mutta nyt nämä suhteet ovat ilmeisesti päättymässä. EFTA on kulkemassa loppuaan kohden. Näin ollen tämänkin esityksen kokemat järjestelyt ilmeisesti tulevat verraten lyhytaikaisiksi.

Mutta vaikka EFTA on kulkemassa loppuaan kohden, se ei merkitse Euroopan taloudellisten integraatiopyrkimysten taantumista, vaan päinvastoin siihen liittyy askel entistä laajakantoisempia taloudellisia integraatiojärjestelyjä kohden. Niin kuin meidän on ollut pakko järjestää suhteemme EFTA:an ja olemme sen voineet tarkoituksenmukaisesti tehdä, samalla tavalla meidän tulee olemaan ehdoton pakko järjestää taloudelliset suhteemme, koskivat ne sitten maataloutta — johon tämä esitys liittyy —

tai teollisuutta, siinä yhteydessä, jolloin tämä laajempi integraatio toteutuu. Tämä on erittäin tähdellinen kansantaloudellinen tarve, jota kaikkien piirien luulisi edistävän ja helpottavan.

Näin ei valitettavasti kuitenkaan näy tapahtuvan. Näistä integraatiopyrkimyksistä on äskeisen hallituksen pääministeri käyttänyt merkillisen puheenvuoron, jossa hän mm. on sanonut: "Näinä aikoina ovat Suomen osalta ilmeisesti nousemassa esille taloudellisesti ja poliittisesti laajakantoiset integraatio- eli yhdentymisratkaisut. Näiden kysymysten muista puolista puhumatta voi joka tapauksessa todeta, että näiden sinänsä vaikeiden kysymysten hoito varmasti vaikeutuu, jos oikeistosuuntaus tammikuun vaaleissa etenee. Tämä on karu poliittinen realiteetti." (Ed. Virtanen: Sehän on hyvin sanottu!) Tämä on provokatorinen, epäasiallinen, maalle vahingollinen lausunto, josta on aihe tuoreeltaan esittää vastalause.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

11) Ehdotus laiksi Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton kanssa tullikysymyksistä tehdyn sopimuksen muutosten määräysten hyväksymisestä.

Esitellään ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 19 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 133, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 19.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

12) Ehdotukset laeiksi investointirahastoista annetun lain ja suhdannetalletusten käyttämisestä taloudellista kasvua ja ympäristönsuojelua edistävien toimenpiteiden suorittamiseen annetun lain muuttamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 57 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 125, joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 57.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

13) Ehdotus laiksi eräistä palkkatuloista verotuksessa tehtävistä vähennyksistä annetun lain muuttamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 58 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 179, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 58.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

14) Ehdotus laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 59 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 185, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 59.

Puheenvuoroa ei haluta.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

15) Ehdotus laiksi tonttien vaihdosta valtion ja Joensuun kaupungin välillä.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 60 ja otetaan ensimmäiseen kä-

sittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 168, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 60.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

16) Ehdotus laiksi merentutkimuslaitoksesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 61 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 138, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 61.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

17) Ehdotus laiksi valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 169, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

18) Ehdotus laiksi vähittäiskaupan liikeajasta annetun lain muuttamisesta.

Esitellään talousvaliokunnan mietintö n:o 10 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 189, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelu:

Ed. Suomi: Herra puhemies! Uusi määräys vähittäiskauppiasliikkeiden aukioloaikaan, joka koskee parturi- ja kähertäjäliikkeitä, on saanut aikaan varsin suurta huolestumista niissä pienissä kampaamo- ja parturialan yrityksissä, joissa on omistajien lisäksi vain yksi tai kaksi työntekijää. Laki merkitsee suurta edistystä palvelun tehostumiseen nähden, mutta toisaalta tämä laki asettaa tällaisille pienille liikkeille ylipääsemättömiä vaikeuksia, ja jonkin ajan kuluttua kilpailun yhä kiristyessä pienet liikkeet tulevat putoamaan pois kuvasta.

On otettava huomioon, että kullakin liikkeellä asiakaskunta säilyy saman kokoisena. Asiakkaita ei tule mistään lisää, vaikka aukioloaikaa pidennetäänkin monella tunnilla. Liikkeissä, joissa on vain vähän työntekijöitä, ei voida toteuttaa vuorotyötä ilman lisätyövoiman palkkaamista, ja se ei taas missään tapauksessa tule taloudellisesti kannattamaan. Tilanne tulee olemaan hyvin vaikea. Ellei yrittäjä pidä auki liikettään myös illan tunteina, on seurauksena luonnollisesti se, että olemassa olevakin asiakaskunta siirtyy muille, lähinnä isommille liikkeille, jotka voivat pitää monta työntekijää ja teettää vuorotyötä.

Kun uutta aukioloaikaa ryhdytään toteuttamaan, se tulee merkitsemään näille pienille kähertäjä- ja parturialan liikkeille varsin suuria palkanmaksulisäyksiä lähinnä lisätyövoiman palkkaamiseksi. Uusi laki suosii suuria liikkeitä, sellaisia, jotka voivat nykyisen työntekijäkuntansa tötä ajoittaa päivän eri osiin. Heille aukioloajan pidentäminen on eduksi, ja ennen pitkää voidaankin todeta, että tällaiset liikkeet tulevat laajentamaan toimintaansa. He ovat nimittäin saamassa pienten liikkeiden asiakkaita juuri siksi, että useimmat pienet liikkeet eivät pysty pitämään auki liikettään lain suosimalla

tavalla. Tämä on nähdäkseni sitä epätervettä kilpailua ja aina tällaisessa kilpailussa pieni joutuu häviölle.

On valitettavaa, että tällainen lakiehdotus on lähetetty liikkeelle. Meillä pitäisi olla jo tarpeeksi karvaita kokemuksia elintarvikealan kiristyneestä kilpailusta, pienten liikkeitten jäämisestä suurten liikkeitten jalkoihin tallattavaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

19) Ehdotus laiksi Valtion ammattikoulukodin lakkauttamisesta.

Esitellään sivistysvaliokunnan mietintö n:o 13 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 56, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 13.

Puheenvuoroa ei haluta.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

20) Ehdotus laiksi Etelä-Hämeen keskusammattikoulun luovuttamisesta Hämeenlinnan seudun ammattikoulun kuntainliitolle.

Esitellään sivistysvaliokunnan mietintö n:o 14 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 188, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 14.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

21) Ehdotus laiksi Heinolan kurssikeskuksesta.

Esitellään sivistysvaliokunnan mietintö n:o 15 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 120, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 15.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

22) Ehdotukset laiksi kotimaisen sokerintuotannon turvaamisesta.

Esitellään maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 32 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 129 sekä lak.al. n:ot 260 ja 261 (1970 vp.) sekä 209 ja 211, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 32.

Keskustelu:

Ed. Mattila: Herra puhemies! Hallituksen esitys laiksi kotimaisen sokerintuotannon turvaamisesta on nyt monien vaiheitten jälkeen saatu eduskuntaan ja tulee täällä varmasti herättämään mielenkiintoa yhtä paljon kuin se on herättänyt jo aikaisemmin hallituksessa ja myöskin valiokuntakäsittelyn aikana.

Sokeriteollisuus on siinä suhteessa erikoinen, että kun kysymyksessä on juurikkaasta valmistettava sokeri, muodostuu teollisuuslaitoksen käyntiaika hyvin lyhyeksi; ja kun yli vanhoja miljardeja maksava teollisuuslaitos voi käydä vain parin kuukauden ajan vuodessa, niin tämä herättää arvostelua. Näin on kuitenkin kaikkialla maailmassa, missä juurikkaista sokeria valmistetaan, ja tässä suhteessa ei meillä ole poikkeusta. Mutta johtuen siitä, että sokeria valmistetaan myöskin raakasokerista, joka joskus saadaan tuotetuksi maahan hyvinkin halvalla ja että sen rinnakkaisina

mahdollisuuksina on sitten hyvin vaateliaan viljelyskasvin viljeleminen ja sen edelleen teollisesti jalostaminen, on laista tullut poliittinen, ja uskoisinkin, että tämä poliittisuus tulee häiritsemään kotimaisen sokerintuotannon turvaamista tulevinakin vuosina.

Kenelläkään ei meillä ole halua viljellä juurikasta silloin, kun ei tiedetä kylvöhetkellä, minkälaisen kannattavuuden tuo viljely saattaa saada. Ja varsin epävarmaksi tekee myöskin juurikkaitten jalostamisen silloin ne seikat, jotka estävät tarkasti näkemästä, mitenkä kannattavuus saadaan hoidetuksi. Se, että laki on nyt viipynyt ensin hallituksessa melkein puolitoista vuotta ja sen jälkeen puolitoista kuukautta valiokunnassa, on osoituksena niistä eriävistä käsityksistä, mitä asiasta on ollut. Mitä tulee valiokunnan käsittelyyn, on sanottava, että ne erimielisyydet, joista siellä keskusteltiin, olivat sittenkin pieniä ja päätyivät siihen mietintöön, mikä nyt on käsittelyn pohjana. Tämä mietintö on suurin piirtein sama kuin mikä oli se esitys, josta hallitus silloin keskusteli, kun asia oli ensimmäisiä kertoja hallituksen piirissä ja entisen maatalousministerin toimesta esiteltävänä.

Ensimmäinen erimielisyys syntyi juurikkaan hinnasta. Sitähän alennettiin vuonna 1967 14.16 pennistä 12.3 penniin, ja tässä hallituksen esityksessä se on nostettu 12.7 penniin. Samalla on lakiin tullut määräyksiä sokeripitoisuudesta, siis tavallaan laatumaksutapa, joka oli jo edellisessäkin laissa.

Juurikkaan hinta on kuitenkin halpa, eikä sitä voida perustella sillä, että on siirrytty suurempiin pinta-aloihin, eikä voida myöskään perustella sillä, että on siirrytty laajempaan koneiden hyväksikäyttöön, kemian ja tekniikan antamien mahdollisuuksien hyväksikäyttöön. Koneellistaminen on varsin kallista, ja silloin kun keskimääräiset juurikaspinta-alat sittenkin ovat niin pieniä kuin ne meillä ovat, niin koneitten korko ja kuoletukset nousevat niin suuriin summiin vuosittain, että kustannus nousee. Samaa on sanottava myöskin tuholais- ja rikkaruohontorjuntamyrkyistä.

Meidän pitäisi päästä suureen kokonaistuottoon, ennen kuin saataisiin nykyisen käsityksen mukaiset kannattavuuden edellytykset järjestetyksi sokerijuurikkaan viljelylle.

Samalla on todettava, että sokerijuurikkaan viljelytilanne on nyt joutunut kokonaan uuteen vaiheeseen, kun pinta-alat ovat lisääntyneet, juurikkaanviljelijöitten lukumäärä on vähentynyt 1/3:een aikaisemmasta ja koneellistuminen myöskin näyttelee tärkeätä osaa. Nyt olisi paikallaan, että valtioneuvosto asettaisi toimikunnan selvittelemään tätä uutta tilannetta, mikä sokerijuurikkaan viljelyssä on, että saataisiin taas uusia raameja eteenpäin. Näin on tehty aikaisemminkin.

Voimassaoloajaksi on valiokunta ehdottanut laille ainoastaan yhtä vuotta. Laki on, sen jälkeen kun se on vahvistettu, voimassa oikeastaan vain pari viikkoa, koska se tämän vuoden lopussa lakkaa. Lyhytaikaisuus johtuu siitä, että pelätään kustannusten nousuja lähiaikoina niin paljon, että yhden vuoden laki riittää. Sanottakoon vielä sekin, että tätä lakia tarkasteltaessa tulee siihen tulokseen, että antakoonpa mikä uusi hallitus tahansa uuden lain, niin tuskin se huonompaa voi antaa kuin tämä oli, tarkasteltakoonpa sitä sitten viljelijöitten tai teollisuuden näkökulmasta.

Valiokunta on siis tehnyt muutamia muutoksia lakiesitykseen. Mainitsin jo äsken voimassaoloajan. Se on myös juurikkaan hintaa nostanut 0.1 pennillä ja samalla tehtaalle tulevaa jalostuskustannusta, ja näin siis juurikkaan perushinnaksi tuli 12.8 penniä. Myös valiokunta on korottanut sitä kattorajaa, kuinka suuri saa kotimaisen sokerijuurikkaan tuotanto vuodessa olla. Hallituksen esityksessä oli 375 milj. kg, se nostettiin 390 milj. kiloon, ja tämä johtuu siitä, että ensinnäkin on nyt odotettavissa hyvä sokerijuurikassato, joka ylittää 400 milj. kg, ja 390 milj. kilon raja perustuu edellisen hallituksen jo aikaisemmin ottamaan kantaan, mistä johtuen tälle kilomäärälle myöskin sokerijuurikastehtaat ja Suomen Sokeri keskenään sopivat vapaaehtoisen sopimuksen niistä perusteista, mitenkä juurikkaita lähimmän viiden vuoden aikana viljellään ja mitenkä niistä sokeria valmistetaan. On myös sanottava se, että 390 milj. kilon raja on jonkin verran parempi sekä tehtaille että viljelijöille, varsinkin tehtaille, kuin mitä oli varsinainen hallituksen esitys. Tulevaisuutta ajatellen olisikin ehkä syytä nostaa tätä rajaa niin paljon, että kotimaisen sokerintuotannon omavaraisuus saataisiin tavoitteellisesti nostetuksi 20 %:sta 25:een.

Kuljetuskustannuksiin valiokunta on kiinnittänyt huomiota johtuen siitä, että juurikkaan viljelyn äärialueilla kuljetuskustannukset ovat osittain tulleet viljelijöitten maksettaviksi. Nyt valiokunta on lähtenyt siitä, että tällaisia maksuja ei enää kannettaisi, vaan kuljetuskus-

tannukset tulisivat kokonaisuudessaan viljelijöiltä pois. Tämä on, ajatellen juuri niitä äärialueita, missä sokerijuurikasta viljellään, huomioon otettava muutos. Rahallisesti se ei paljon merkitse.

Tällä hetkellä tuntuu siltä, että sokerijuurikkaan viljelyyn suhtaudutaan liian toiveikkaasti, ja tämä johtuu viime vuosina olleista hyvistä olosuhteista. On ollut myönteisiä tekijöitä, kuten edullinen korjuuaika, koneellistuminen, kuten jo tuli mainittua, ja hyvät säät ovat auttaneet sokerijuurikkaan viljelijää myöskin sokeripitoisuudessa. Kuitenkin on syytä ottaa huomioon se, että tällainen liian toivehikas ajattelu saattaa johtaa harhaan niitä, jotka ovat maan sokerintuotannon omavaraisuudesta vastuussa, ja sen takia olisi syytä ottaa tämä kysymys vakavampana kuin mitä sitä käsiteltiin hallituksen esityksen antamisen aikoina.

Lopuksi haluaisin kiinnittää huomiota siihen, että tämä laki esitettiin kaksivuotiseksi, mutta valiokunta muutti sen yksivuotiseksi. Valokunta on kuitenkin sitä mieltä, että meillä pitäisi saada aikaan pitempiaikainen laki, koska siten voidaan turvata sekä viljelijöitä että sokeriteollisuuden raaka-aineen saanti. Uuden sokerilain suunnittelua varten olisikin suunniteltava pitempiaikaista lakia, jotta todella voitaisiin ottaa huomioon ne seikat, jotka aiheuttavat kustannuksia, ja siinä toivossa myöskin, että saataisiin rationalisointia juurikkaan viljelyyn ja samalla myöskin voitaisiin palvella sokeriteollisuutta entistä paremmin.

Kun tämä asia menee suureen valiokuntaan, me toivoisimme maa- ja metsätalousvaliokunnan puolesta, että suuri valiokunta voisi yhtyä näihin ammattivaliokunnan käsityksiin, sillä siinä on minun nähdäkseni vähin, mikä tässä asiassa nyt on hyväksyttävissä.

Ed. Lottanen: Herra puhemies! Pitkällistä kiistaa aiheuttanut sokerilakiesitys alkaa nyt tulla ratkaisuvaiheeseen. Tämän vuoden alkukuukausina oli silloisen hallituksen enemmistö saamani tiedon mukaan jo periaatteessa valmis hyväksymään ne viljelijäin kannalta tärkeimmät pikkuparannukset, jotka nyt sisältyvät käsittelyn pohjana olevaan valiokunnan mietintöön. Ministeri Salosen tultua hallitukseen sai viljelijäväestö masentuneena kuulla, että parannusaikeissa oli jälleen pudottu nollalukemiin. Haluan muistuttaa tässä mieliin, että vuoden 1965 sokerikomiteassa nimenomaan aisapari Raunio—Salonen ajoi eräiden muiden avustuksella vuodesta 1967 lähtien voimassa olleisiin sokerilakeihin kaikki ne kohtuuttomat huononnukset, joita nyt yritetään pienessä määrin korjata. Puoluesihteeri Pitsingin propagandaväite kotimaisen sokerin tuen määrällä saatavasta ilmaisesta sokerista koko Suomen kansalle oli yhtä suurta bluffia kuin hänen kahdeksan kohdan ohjelmansakin. Johan nyt yksinkertainen päässälaskukin osoittaa, että kun valtakunnan sokerinkulutus on noin 200 milj. kg ja kaupassa olevan sokerin keskihinta noin 1,50 mk, maksaisi ilmaisen sokerin jakaminen noin 300 milj. mk eikä vajaat 30 milj. mk, minkä summan kotimaisen sokerin tuki on viime vuosina ollut. Kymmenyspilkun sijoittaminen väärään kohtaan oli tulevalta maaherralta varmasti tarkoin harkittu toimenpide.

Hallituksen sokerilakiesityksen ainoat parannusehdotukset aikaisempaan lakiin, 0.4 penniä lisähintaa viljelijälle ja saman verran tuotantopalkkion korotusta juurikassokeritehtaille, olivat kohtuuttoman heikot. Molemmat nämä korjaukset kattavat vain noin viidenneksen todellisesta korotustarpeesta. Jo ensi vuoden sokerilaissa on viljelijälle palautettava kokonaisuudessaan se 2 pennin hinnanalennus, jonka sokerikomitea sai syksyllä 1966 aikaan. Samoin on juurikassokeriteollisuudelle myönnettävä samanlainen hyvitys kohonneista tuotantokustannuksista, minkä puhdistamoteollisuus on jo saanut. Mietinnössään antaakin maa- ja metsätalousvaliokunta hallitukselle kehotuksen kiireellisesti ryhtyä toimenpiteisiin uuden sokerilain aikaansaamiseksi. Siinä on lakiin nyt vielä jäävät epäoikeudenmukaisuudet korjattava.

Valiokuntakäsittelyn aikana kävi selväksi, että jos sokerilaki aiotaan yleensä nyt saada, on laki hyväksyttävä tässä muodossa, minkä se on valiokuntakäsittelyssä saanut. Valiokunta muutti lain yksivuotiseksi nimenomaan siinä tarkoituksessa (Ed. Vennamo: Kuka niin käski?), että uudesta laista päästään neuvottelemaan heti vaalien jälkeen. — Ed. Vennamo, tämän eduskunnan enemmistö niin käski (Ed. Vennamo: Ei Karjalaisen hallitusta enää ole, ei se voi lyödä nyrkkiä!). — Ei, mutta eduskunnan enemmistö on sitä mieltä, että enempää ei tule tällä kertaa (Ed. Vennamo: Ai, se on kepun kanta!). — Ei ole.

Valiokunnan tekemä ratkaisu juurikasmäärän korottamisesta 15 milj. kg:lla eli 390 milj. kg:aan on pieni osaparannus sekin viisi vuotta

sitten tehtyihin huononnuksiin. Juurikasmäärän pudottaminen vuoden 1966 525 milj. kg:sta 375 milj. kg:aan ja ankaran sakon määrääminen tuon alennetun rajan ylittämisestä teki paitsi viljelijöiden myös juurikassokeritehtaitten talouden kestämättömäksi. Tämän seurauksena onkin jo yksi juurikassokeritehdas joutunut lopettamaan toimintansa. Jäljelle jääneet neljä tehdasta ovat keskenään tekemänsä sopimuksen mukaan suunnitelleet 390 milj. juurikaskilon jakamista keskenään siten, että kaikille tehtaille turvattaisiin 50 vuorokauden käyntikausi. Tämä on tiettävästi lyhin jalostuskausi maailmassa juurikassokeriteollisuuden alalla, sillä taloudellisesti edullisen toiminnan edellytyksenä pidetään yleensä vähintään 70 vuorokauden käyntikautta. Sen ajan säilyy sokerijuurikas oikein varastoituna hyvin jalostuskelpoisena.

Ehkä saanen huomauttaa tässä suurvaltojen periaatteista sokeriomavaraisuuteen nähden. Neuvostoliitossa pyörivät juurikassokeritehtaiden koneet ainakin vielä runsaat kymmenen vuotta sitten jopa kuusi kuukautta vuodessa. Kun valtaosa maan juurikassokeriteollisuudesta oli sodassa tuhoutunut, otettiin jäljelle jääneistä tehtaista kaikki teho irti jäädyttämällä talven tultua juurikasvarastot, jolloin ne säilyivät jalostuskelpoisina. Meillä on sen sijaan varaa valmiiksi rakennetun, erinomaisessa tuotantokunnossa olevan teollisuuden vajaakäyttöön.

Neljästä lakialoitteesta valiokunta esittää hyväksyttäväksi kokoomuksen lakialoitteen juurikasmäärän lisäämisestä. Tästä keskusteltiin valiokunnassa ja todettiin, että kun joku ymmärtää pyytää oikein vähän ja lisäksi vielä sellaista, minkä tietää menevän valiokunnassa muutenkin läpi, voi saada puolueensa nimen aikakirjoihin suurena maatalousystävänä. Lisähinnan saaminen viljelijöille tai kehitysalueita rasittavan rahtirajoituksen poistaminen ei sen sijaan tullut kokoomuspuolueen mieleen. Periaatteelliselta kannalta ja tasa-arvon toteuttamisen kannalta pidän tätä Raunion—Salonen parivaljakon aikaansaamaa, kehitysalueita rasittavaa, jopa loukkaavaa rautatierahtirajoitusta niin pahana, että sen poistaminen on eräs tärkeimmistä parannuksista, mitä sokerilakiin piti yrittää (Eduskunnasta: Se oli yksimielinen ehdotus!). — Siihen liittyy tällä kertaa sosialidemokraattien vastalause. — Sokerijuurikassadon kuljetuksesta maksettavasta rahtiavustuksesta on aikaisemmin ollut voimassa se valtion viljavaraston soveltama maksuperuste, että tavaralla on kaikilla rautatieasemilla vaunuun lastattuna ja täysin vaunukuormin sama hinta. Nyt on jo neljä vuotta sovellettu johtavien sosialidemokraattien väkisin läpi ajamaa kehitysalueita syrjivää rahtiavustustapaa. Vaikka itse kuulunkin paremmin Etelä-Suomen väestöön, tunnen suurta tyytyväisyyttä tästä valiokunnan kannanotosta, jonka uskon eduskunnan hyväksyvän.

Eräästä juurikkaiden kuljetukseen liittyvästä parannuksesta on valiokunta ollut yksimielinen. Se koski lain 3 §:n mainintaa juurikkaiden kuljettamisesta lähimmälle tehtaalle. Kun juurikassokeritehtaat ovat tehneet Itä-Suomen Raakasokeritehtaan toiminnan lopettamisen yhteydessä sopimuksen viljelyalueiden jaosta siten, ettei juurikkaiden ristiinkuljetusta enää tapahdu, oli valiokunnan yksimielisesti poistama lausuma laissa tarpeeton.

Valiokunnan mietintöön sisältyy kaksi vastalausetta. Ensimmäinen niistä on SMP:n, kuinkas muuten! Tässäkin asiassa he haluavat esittää oman propagandanäytelmänsä. Vastalauseen allekirjoittaneet SMP:n kansanedustajat tietävät hyvin, että valiokunnassa saadut parannusesitykset on vedetty sille äärirajalle, josta pitemmälle ei tällä kerralla päästä (SMP:n eduskuntaryhmästä: Vain ed. Lottasen mielestä!). Kun hyvin tiedetään, että heille on tärkeintä nimenomaan keskustapuolueen solvaaminen, kuten täällä täysistunnossa tulemme tämänkin asian käsittelyssä huomaamaan, jää jo merkittävän edun varmistaminen kehitysalueille ja pienviljelijäväestölle heidän toiminnassaan toisarvoiseen asemaan (Ed. Vennamo: Ihan mitätöntä puhetta!). — Ihan pitää paikkansa! (Ed. Vennamo: Mitätöntä puhetta!).

II vastalauseen allekirjoittaneiden kahden sosialidemokraatin asennetta en jaksa ollenkaan ymmärtää. He edustavat molemmat kehitysalueen väestöä. Ovat ainakin keränneet sikäläiseltä köyhältä väestöltä kannatuksensa (Ed. Hostila: Ja edelleenkin saavat!), mutta ovat nyt valmiit esittämään poistettavaksi sen parannuksen, minkä rautatierahtirajoituksen poistaminen kehitysalueille antaa (Ed. Poutiainen: Se kuuluu heidän tapoihinsa!).

Kun pitkäaikaisesta viljelykokemuksesta tiedetään, että Pohjanmaalla ja Pohjois-Karjalassa on satotaso alhaisempi kuin eteläranni-kolla, ja kun ihmiset näissä pohjoisemmissa maakunnissa haluavat jotenkuten eläkkeen viljellä myöskin sokerijuurikasta, ei heitä toki pidä enää ylimääräisellä rahtimaksulla rasittaa (Ed. Asunmaa: Miksi pudotitte hintoja?).

— Poikasena ollessani sanoivat aina vanhat viisaat, että hullusten vasikoitten kanssa ei kannata käydä juoksemaan kilpaa. (Eduskunnasta: Älkää sanoko meitä hulluiksi!).

Herra puhemies! Maassamme on ensimmäisen kerran kotimaisen sokerintuotannon alalla sellainen tilanne, että viljelijät ovat (Ed. Kantola: Kyllä puhemies sen tietää!) juurikassadon nostaneet ja kuljettaneet sen tehtaille, nämä puolestaan lopettelevat sadon jalostusta, eikä viljelijän tilistä eikä edes sen maksamisperusteista ole tietoa. Nyt on täysi syy toivoa lain pikaista käsittelyä. Tiedän varmasti sanoa, että viljelijäkunnan enemmistö toivoo lain pikaista ratkaisua edes tässä muodossa, miksi hallituksen lakiesitys on valiokuntakäsittelyssä muodostunut. Järkevistä ja suuresti tarpeellisista parannuksista on neuvoteltava aikanaan seuraavan hallituksen lakiesitystä valmisteltaessa. Sokerilakiasia on silloin esillä yhtä väistämättömänä kuin muutkin nyt erimielisyyksien aiheina olleet ja jopa uusiin vaaleihin johtaneet maatalouskysymykset.

Ed. Antila: Herra puhemies! Käsiteltävänä oleva asia lakiesitys kotimaisen sokerituotannon turvaamisesta on pahasti myöhässä. Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä esitetään lain olevan voimassa kulumassa olevan vuoden loppuun, siis vielä vähän toista kuukautta. Kuluvan vuoden sadosta aiheutuneita toimenpiteitä tosin voidaan esityksen mukaan suorittaa vielä ensi vuoden puolellakin. Hallitus esitti sokerilakia kaksivuotiseksi. Se, että valiokunta on muuttanut lain yksivuotiseksi, todistaa hallituksen esityksen epäonnistumisesta. Periaatteessa olisi kyllä oikein, että laista tehtäisiin useampivuotinen; tämä antaisi myöskin viljelijälle varmuutta ja aikaa suunnitella tuotantoaan pitemmällä tähtäimellä.

Hallituksen esitys kotimaisen sokerituotannon turvaamiseksi ei suurestikaan poikkea edellisestä sokerilaistamme, vuoden 1970 satoa koskevasta laista. Sokerijuurikkaan perushintaa ja tehtaiden jalostuspalkkiota, jotka vuodesta 1967 lähtien ovat pysyneet muuttumattomina, esitetään nostettavaksi kumpaakin 0.4 penniä kilolta. Valiokunta on perushintaan ja tehtaiden tuotantopalkkioon tehnyt vielä kumpaankin 0.1 pennin korotuksen juurikaskilolta. Valiokunta on myöskin nostanut sakottoman tuotantorajan 375 milj. kilosta 390 milj. kiloon, jota määrää on käytetty myös sokeritehtaiden raaka-ainemäärien jakosopimuksessa. Tämän lisäksi valiokunta on vielä puuttunut hallituksen esitykseen täsmentääkseen sitä ja parantaakseen sitä mm. kuljetusavustuskysymysten kohdalla, kuten äsken kävi jo ilmi.

Ed. Lottanen esitti äsken, että SMP aikoo esittää täällä propagandanäytelmän. Me haluamme SMP:ssä vaalia myöskin sokerijuurikkaan viljelijöiden etua. Minun käsittääkseni ed. Lottasen samoin kuin ed. Mattilankin puheenvuorot ovat aivan selvänä perusteena sille, että me emme ole voineet olla SMP:n piirissä tämän sokerilakiesityksen takana, emme voi pitää sitä tyydyttävänä. Se ei ole kohtuullinen eikä tasapuolinen nimenomaan sokerijuurikkaan viljelijälle. Tässä mielessä olemme myöskin jättäneet mietintöön vastalauseen, jossa haluamme korjauksia muutamiin lain tärkeimpiin kohtiin. Ensinnäkin sokerijuurikkaan perushinta olisi palautettava sille tasolle, jolla se oli 1960-luvun puolivälissä. Tästä hinnasta on valiokunnankin mietinnön mukaan poissa lähes 2 penniä, ja kaikki me tiedämme sen valtavan kustannusten nousun, joka vuodesta 1965 lähtien on tapahtunut ja joka koskee myöskin sokerijuurikkaan viljelijöitä. Elinkustannusindeksikin, joka ei suinkaan kuvaa kokonaisuudessaan kustannustason nousua, on noussut tästä ajankohdasta lähtien noin 40 %.

Valiokunnan keskusteluissa tuotiin kyllä eräältä taholta esiin, että sokerijuurikkaan perushintaa ei ole välttämätöntä nostaa, koska viljelijöitä näyttää yhä riittävän. Näin sanottiin. Viljelijöitä on kyllä riittänyt, vaikka heidän lukumääränsä on runsaasti laskenut. Heitä riittää siksi, että jostain on heidänkin pakko saada rahaa. Sokerijuurikastakin on viljeltävä, vaikka oman työn tuntikorvaus jatkuvasti pieneneekin. Osoittaahan nykyinen maatalousväestön tulotason heikkous selvästi tämän asian. Jos sokerijuurikkaan perushinta pidetään jatkuvasti alhaalla, loppuu tämä viljelymuoto myös pienviljelijöiden keskuudessa kokonaan ja siirrytään yksinomaan tässä suurviljelmille.

Toinen seikka, johon vastalauseessamme olemme kiinnittäneet huomiota, on sakottoman tuotantorajoituksen määrä. Valiokunnan mietinnössä täksi määräksi on otettu 390 milj. kg. Vastalauseessamme samoin kuin SMP:n taholta aikaisemmin jätetyssä rinnakkaislakialoitteessa pyrimme saamaan täksi määräksi 400 milj. kg, vaikka tuokaan määrä ei ole riittävä. Sato tulee kuluneenakin vuonna ylit-

tämään tämän määrän useilla kymmenillä miljoonilla kiloilla. Tämä tulee alentamaan sokerijuurikkaasta viljelijän saamaa hintaa.

Tässä maassa puhutaan jatkuvasti maataloustuotteiden ylituotannosta. Sokerijuurikkaan viljelyssä ei ole ylituotannon vaaraa. Kotimaiseen raaka-aineeseen perustuva sokerintuotanto kattaa vain viidenneksen sokerin kulutuksestamme. Laajentamisen mahdollisuuksia olisi paljon, ja työtilaisuuksia voitaisiin tarjota entistä enemmän, jos tätä viljelymuotoa laajennetaan.

Vastalauseessamme puutuimme vielä kolmanneksi sokerijuurikkaan hintaporrastusvyöhykkeisiin. Nykyisin jaetaan sokerijuurikkaan viljelyalue kahteen hintaporrastusvyöhykkeeseen. Tämä jaoittelu ei tee oikeutta epäedullisimmissa ilmasto-olosuhteissa oleville viljelijöille. Tämä koskee erityisesti Pohjois-Satakunnan, Pohjanmaan, Pohjois-Hämeen, Keski-Suomen ja Itä-Suomen sokerijuurikkaan viljelijöitä. Käsityksemme mukaan hintaporrastusvyöhykkeitä pitäisi olla kolme ja näillä pitäisi olla porrastettu sokerijuurikkaan perushinta. Nykyinen laki tosin sallii sokerijuurikkaan hintaporrastuksen kahteen vyöhykkeeseen, mutta tätä lain sallimaa porrastusta ei ole käytännössä lain puitteissa käytetty.

Herra puhemies! Toivon, että suuri valiokunta ottaa positiivisen kannan SMP:n taholta tuleville tämän lain korjausesityksille, jotta saataisiin tälläkin sektorilla edes vähän lievitystä siihen ankeaan asemaan, johon maamme talonpoikaisväestö on joutunut.

Ed. Asunmaa: Herra puhemies! Täällä maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja todisti sen, että puhuttaessa sokerilaista ollaan erittäin paljon jäljessä. Lakia on odotettu puolitoista vuotta hallitukselta, niin kuin puheenjohtajan sanonta kuuluu, ja suunnilleen puoli vuotta valiokunnalta. Ei suinkaan tilanne ole niin, että kun lakia ei ole tullut, se ei missään tapauksessa ole SMP:n syy, mihin toinen valiokunnan jäsen, sokerialan erikoisammattimies, ed. Lottanen viittasi. Yllättävää valiokunnan puheenjohtajan lausumassa on se, että huolimatta kaikesta totuudesta, mikä sieltä tuli, hinnasta ja muusta ja sanonnasta, että laki ei voi enää olla huonompi, mitä tämä tällä kertaa on, kuitenkin täytyy siltä tieltä lähteä, ettei tähän muutoksia voida tehdä.

Kun valiokunnassa tätä tilannetta on seurannut ja kun ed. Lottasen lausunnon mukaan ilmeni, että siellä on tullut muutoksia siihen, mitä erinäisten neuvottelujen kautta esim. juurikassadon ylärajasta on saatu, todettiin, että lähinnä sato 375 milj. kg nousee 390 milj. kg. Ed. Lottasen lausunto SMP:n rinnakkaisaloitteesta, että SMP:n, kuinkas muuten, rinnakkaisaloitteen tarkoitus olisi keskustapuolueen solvaaminen, oli jo sen luokan kieltä, että olisin toivonut, että tälle tasolle ei tässä vaiheessa olisi menty. Ed. Lottasen pitäisi tietää ammattimiehenä tarkkaan, että ne edut, mitkä aikanaan sokerijuurikkaan viljelijöille on annettu, on otettu pois. Jos ajatellaan tilannetta nyt ed. Lottasen lausumasta — jos minä oikein kuulin — niin SMP:n aloite on sen luontoinen, että jos sitä lähtisi toteuttamaan, niin se on niin kuin hullujen vasikoitten perässä juoksisi — jotenkin tähän tapaan.

Minä haluaisin kysyä ed. Lottaselta monien asiantuntijalausuntojen, joita siellä kuultiin nimenomaan viljelijäväestön ja sokeritehtaitten taholta, niitten tehtaitten, joissa vielä jonkinlainen omistus on viljelijöillä, johdosta, onko SMP:n rinnakkaisaloite sellainen, jota voidaan verrata äskeiseen sanontaan.

Ei löytynyt niitten viljelijäin omistamien tehtaitten, ei myöskään sen tehtaan edustajan sanonnasta, jota ed. Lottanen on aikaisemmin edustanut, tällaista sanontaa, joka täällä ilmeni. He olivat yksimielisiä siitä, mihin ed. Antila viittasi ja mihin perustuu SMP:n rinnakkaisaloite, että sokerijuurikkaanviljelyä on kehitettävä niin, että tuo komiteanmietintö, joka aikanaan on annettu, turvaisi sokerijuurikkaan viljelyn nimenomaan kehitysalueilla, sanokaamme Itä-Suomessa, Etelä-Pohjanmaalla, Pohjois-Pohjanmaalla, ruotsalaisella rannikolla jnp. Asiantuntijoista, jotka lähinnä näitten alueitten ja viljelijöitten kannalta sinne kutsuttuina olivat, ei kukaan ollut tätä ajatusta vastaan, joka ilmenee SMP:n rinnakkaisaloitteessa. On yllättävää se, että tämä tilanne, missä tänä päivänä ollaan, tosiaankin on kuin valitusvirren aikaa, että me emme nyt mitään muuta saa, kuin mitä valiokunnan mietintöön on kirjoitettu.

Minä en tiedä, ovatko tässä yhteiskunnassa ketkään muut hyötyneet hallituksen kaatumisesta kuin juurikkaan viljelijät, ja voinen sanoa valiokunnan käsityksen aikaisemmalta ajalta. Kun valiokunta asiaa käsitteli, ilmeni, että ilman hallituksen kaatumista tätä 0.1 pennin korotusta ei olisi tullut ja hyvin epävarmaa olisi ollut myöskin korotus 390 milj. kiloon.

Puuttumatta valiokunnan sisäisiin keskusteluihin haluan kuitenkin nämä tosiasiat julkituoda sen vuoksi, että kyllä nyt liian pitkälle mennään. Juurikkaan viljelijöitten kohdalla tänä päivänä osittain syytellään oppositiota ja lähinnä SMP:tä, että viljelijät eivät tiedä, mitä he saavat juurikkaasta. Kuitenkin on SMP:n taholta ja monien muitten, sanoisin ammattijärjestöjen taholta kysytty, missä viipyy sokerilaki.

Minä yhtyisin siihen sanontaan, puuttumatta tässä siihen pitemmälti, mitä ed. Antila sanoi, joka on päinvastainen kuin valiokunnan puheenjohtajan toivomus, harras toivomus, että suuri valiokunta ei muuttaisi tätä. Minä olen täysin vakuuttunut siitä, että niin etelän viljelijä kuin Pohjanmaan viljelijä, kautta Suomen, oli rannikolla, missä hyvänsä, odottaa sitä, että tähän jonkinlainen korjaus saataisiin. Meillä on vielä mahdollisuus ottaa hintaporrastus, jos hinnankorotusta ei anneta, ja muita parannuksia. Ne eivät ole voittamattomia. Minä en tiedä, mikä on se neuvottelukunta, joka olisi tehnyt sen päätöksen, että ellei nimenomaan tässä muodossa lakia hyväksytä, niin kaikki kaatuu, jäädään ilman lakia.

SMP:n lakialoite on sellainen, joka sokerijuurikkaan viljelijän kannalta ei ole vieläkään täysimääräinen, jos otetaan huomioon, mitä tuosta vuodesta 1967 lähtien, johon valiokunnan puheenjohtaja viittasi, on juurikkaan hinta ollut. En puutu tuotantokustannusten nousuun, mutta se on aivan samaa luokkaa kuin kaikkien muitten maataloustuotteitten kohdalla ja maatalouskoneitten kohdalla esimerkiksi vuodesta 1967 lähtien.

Herra puhemies! Minä toivon, että kun suuressa valiokunnassa tämä asia tulee käsittelyyn, muistetaan, ketä varten sokerijuurikaslaki on tehty. Meillä on mahdollisuus saada tähän korjauksia, ja toivotaan, että kun tämä tulee toiseen käsittelyyn, täällä tehdään muutokset, sillä nimenomaan viljelijäväestö odottaa niitä.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! On pakko panna jyrkkä vastalause sille, että kun täällä yritetään oikeudenmukaisesti puolustaa viljelijäin asiaa ja kotimaista työtä, sokerin tuotantoa, niin keskustapuolueen taholta varsin huomattu tämän alan asiantuntija-kansanedustaja uhkailee.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

23) Ehdotukset laiksi lapsiperheiden asumistuesta annetun lain muuttamisesta.

Esitellään sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 19 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 160 sekä lak.al. n:ot 369—372 (1970 vp.) sekä 155 ja 156, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 19.

Keskustelu:

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Laki lapsiperheiden asuntotuen korjaamisesta, joka nyt on ensimmäisessä käsittelyssä, ei ole suinkaan tullut liian aikaisin, otettuna huomioon se, että asuntotuesta annettu laki on tullut voimaan jo vuoden 1962 alusta, ja näin ollen kymmenen vuotta on kulunut tämän lain voimassaoloaikaa, ennen kuin niin kipeään epäkohtaan on puututtu edes tällä tavalla, kuin nyt on tapahtunut. Tämä lakihan on unohtanut kokonaan yksilapsiset perheet, jotka eivät ole voineet saada asuntotukea suuriin asuntokustannuksiinsa.

Kuitenkin tämä asuntotukilain voimassaolo on osoittautunut erinomaisen tarpeelliseksi siinä mielessä, että se on pienentänyt suuremmilta perheiltä, joissa on enemmän lapsia, niiden kohdalla, jotka tukea ovat saaneet, asuntokustannusten osuutta palkkaan nähden 36 %:sta 20 %:iin. Tuntuu kuitenkin varsin pieneltä sittenkin se perheiden määrä, joka on saanut asuntotukea. Heitä on ollut vajaat 22 500 vuonna 1970, ja keskimääräinen asumistuki on ollut 136 mk kuukaudessa.

Siis lain kymmenvuotisaikana ei ole tehty korjausta niihin perheisiin nähden, jotka ovat vielä olleet asumistuen ulkopuolella. Nyt korjataan siis yksilapsisten perheiden kohdalla tämä epäkohta. Olisi kuitenkin toivonut, että valiokunnan käsittelyssä olisi lähdetty perusteellisempiin korjauksiin, koska hallituksen esitys olisi suonut siihen mahdollisuuden, ellei valiokunnan piirissä olisi otettu sitä kantaa, että muutoksia ei sallita.

Lakihan sisältää sen määräyksen, että lapsen tulee olla alle 16-vuotias, ennen kuin hänet lasketaan sellaiseksi lapseksi, josta voidaan asumistukea saada. Kuitenkin me tiedämme varsin hyvin, että nykyään, kun elämme koulutusyhteiskunnan aikaa, on perheissä lapsia, jotka ovat 18-vuotiaita ja yli siitäkin ja jotka ovat perheen huollettavina, koska he käyvät koulua ja suorittavat tällä tavalla opintojaan valmistuakseen jollekin uralle. He ovat erikoisesti vielä enemmän rasittamassa perheen taloutta.

Me olemme tehneet vastalauseen tähän mietintöön. Se, että nimeni ei ole vastalauseen alla, ei johdu siitä, ettenkö olisi ehdottomasti sen takana, vaan siitä, että ratkaisevan käsittelyn aikana olin poissa valiokunnan kokouksesta (Ed. Friberg: Miksi?), kokonaan muulla paikkakunnalla. Mutta nämä parannukset, joita me esitämme tässä vastalauseessa, ovat sellaisia, että ne todella olisivat syvemmälti korjanneet lapsiperheiden kohdalla asumistuen saantia.

Tässä lakiesityksessä on jätetty kokonaan ulkopuolelle omistusasunnoissa ja omakotitaloissa asuvat perheet. Kuitenkin me tiedämme, että mm. omakotiasumismuoto on Suomessa varsin suosittu. Se todistaa ihmisistä omatoimisuutta ja yritteliäisyyttä, kun Suomen kansa mieluummin asuu omassa, omistetussa asunnossa ja omakotitalossa ennen kaikkea maaseudulla ja pienemmissä taajamissa ja tuntien tässä asumismuodossa kaikkein parhaiten viihtyvänsä. Näissä asunnoissa asuvat perheet jäävät edelleenkin asumistuen ulkopuolelle.

Sen lisäksi meidän maassamme asuntokurjuus on ja asumistiheys vieläkin varsin suuri, siis asukkaita on sullottu huoneisiin liian paljon; meillä on liian pienet asunnot; alivuokralaisasuntoja on paljon, joissa perheellisetkin joutuvat asumaan; heitä ei ole ollenkaan sisällytetty tämän lain piiriin. Pienimmäksi asunnoksi, josta asumistukea voidaan saada, on nyt hyväksytty yhden huoneen ja keittiön käsittävä asunto.

Lisäksi näitä rajoittavia määräyksiä, jotka estävät asumistuen saamisen, on varsin paljon. Laissa edellytetään, ettei asianomaiselta mene veroa omaisuudesta, ja myöskin tulojen määrä on esteenä ja aika suppeassa muodossa vielä asetuksen puitteissa niin, että se sulkee varsin paljon sellaisia perheenhuoltajia asumistuen ulkopuolelle, joiden tuloista menee jopa 40 % asumiskustannuksiin. Yleiseksi tavoitteeksihan on hyväksytty se, että asumiskustannukset saisivat olla korkeintaan 20 % palkan määrästä.

Me olemme myöskin tässä vastalauseessa, joka on ed. Tupamäen allekirjoittama, lähteneet siitä, että prosenttirajojen, jotka nyt ovat 15—70 %, siis alennettiin 5 %:lla tätä alimman tuen määrää, olisi pitänyt olla 20—80 %, niin että yksilapsinenkin perhe voisi tätä alennettua tukea saada 20 %:n verran.

Joka tapauksessa tämä lakiesitys tällaisenaankin tietää parannusta. Olisi vain ollut toivottavaa se, että kun kerran näitä lakeja korjataan, niitä korjattaisiin kerralla enemmän eikä suoritettaisi tällaista näpertelyä, niin kuin tässäkin tapauksessa asian laita on.

Me tiedämme omistusasunnoista sen, että niissä asuminen tulee usein paljon kalliimmaksi kuin vuokra-asunnoissa, mutta meidän olisi kunnioitettava tämän kansan yritteliäisyyttä, kun näitä omistusasuntoja hankitaan, omakotitaloja rakennetaan, että niissäkin olisi mahdollisuus asumistuen saamiseen, kun lisäksi tiedämme, että näistä joudutaan maksamaan varsin korkeata veroa asuntoedun verottamisen muodossa, joka monin paikoin maassamme on varsin tuntuva ja aiheuttaa suuria lisäkustannuksia nimenomaan asumisen puolella.

Toivon, että kun tämä lakiesitys lähetetään suureen valiokuntaan, suuren valiokunnan käsittelyssä saataisiin edes osa niistä korjauksista, jotka me olemme vastalauseessamme esittäneet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

24) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1970.

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 19 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty yllämainittu kertomus.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 19.

Keskustelu:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Esillä on eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuoden 1970 toiminnasta. Perustuslakivaliokunnalla ei ole ollut varsinaisesti mitään huomautettavaa. Tämä on hämmästyttävää. Kaikki tiedämme, että maamme korkeimpien lainvalvojien toiminta on varsin puutteellista. Kansan luottamus oikeuskansleriin ja eduskunnan oikeusasiamieheen horjuu. Mielivaltaa ja vääryyttä on maassamme paljon. Kun kansalaiset kääntyvät luottamuksella korkeimpien lainvalvojien puoleen, niin apu jää monesti saamatta.

Eduskunnan oikeusasiamies toteaa kylmästi, että hän ei ole havainnut asiassa tapahtuneen lainvastaista. Mistä tämä johtuu? Tämä johtuu siitä, että korkeimmat lainvalvojat ja eduskunnan oikeusasiamies pyytävät selityksen ja lausunnon syyllisiksi väitetyiltä viranomaisilta. Onhan selvää, että syyllinen ei paljasta omaa syyllisyyttään. Hän selittää asiaa parhainpäin omalta kannaltaan ja salaa totuutta ja tosiasioita. Olen voinut itse henkilökohtaisesti todeta tällaisia tapauksia. Täysin luotettavat henkilöt ovat kertoneet totuuden, mutta monesti viranomaiset ovat jopa ymmärtämättömyyttään tai muusta syystä suojelleet vääryyttä. Kysymyksessä on ollut virkavirhe. Mutta todellisuus on jäänyt eduskunnan oikeusasiamieheltä piiloon, ja vääryys on voittanut. Siksi maassamme välttämättä tarvitaan SMP:n eduskuntaryhmän lakialoitteen valtakunnallisesta tutkintatoimistosta kiireellistä hyväksymistä. Valitan, että tämä ryhmäaloitteemme makaa eduskunnan valiokunnassa suurten puolueitten tahdosta. Tämä on väärin.

Kansa tarvitsee oikeusturvallisuutta ja kansa tarvitsee ruumiillisen koskemattomuuden turvaa. Ei voi olla oikein, että jopa poliisiviranomaiset poistetaan laajoilta alueilta maassamme keskitettyihin toimintapisteisiin virkapöydän ääreen. SMP on yrittänyt saada näihinkin asioihin korjausta ja meillä on eduskunta-aloitteet, mutta yhteisrintama SKDL:stä kokoomukseen saakka on ollut valitettavasti toista mieltä.

Koko vuoden 1970 ajan pidettiin eduskunnan suurta kavallusväärinkäytöstä pimennossa. Edellisessä eduskunnassa SMP:llä oli vain yksi kansanedustaja. Toistuvat esityksemme eduskunnan suuren kavallusväärinkäytöksen perusteellisesti selvittämiseksi niin, että laki on kaikille sama, torjuttiin jyrkästi. Edellisessä vasemmistoenemmistöisessä eduskunnassa ei löytynyt yhtään toista kansanedustajaa, joka olisi rohjennut edes kannattaa minun näitä tutkimusesityksiäni. Niin kova on ollut vääryyden voima ja pelko joutua vainon kohteeksi. Kansan tuella sai SMP tähän eduskuntaan 18 kansanedustajaa. Tällöin tämä loppuun käsitelty ja pimentoon painettu eduskunnan suuri kavallusväärinkäytös lähti jälleen liikkeelle. Jos vähintään viisi kansanedustajaa asettuu tukemaan asiaa, on rikos käsiteltävä eduskunnassa ja sen perustuslakivaliokunnassa. Näin tapahtui SMP:n kirjallisen vaatimuksen perusteella, mutta asiaa viivyteltiin perustuslakivaliokunnassa kuukaudesta kuukauteen. Eduskunnan oikeusasiamiehen on valvottava, että lakia noudatetaan eduskunnassa. Jos näin ei tapahdu, on hänen tehtävä asiasta huomautus. Eduskunnan oikeusasiamies on kuitenkin ollut koko vuoden 1970 ajan hiljaa kuin hiiri eduskunnan suuressa kavallusväärinkäytöksen asiassa. Vaikka eduskunnan julkiset asiakirjatkin laittomasti pimennettiin ja asiassa oli käännytty eduskunnan oikeusasiamiehen puoleen, ei hän millään tavalla toiminut. Tämä ei ole hyväksyttävää.

Nyt kuitenkin eduskunnan suuren kavallusväärinkäytöksen tutkimus lähti SMP:n vaatimuksesta jälleen liikkeelle. Maamme vaikutusvaltaiset henkilöt ovat vaaravyöhykkeessä. Toivottavasti eduskunnan oikeusasiamieheltä ja korkeimmilta lainvalvojilta saadaan asiassa kaikkea mahdollista tukea. Lain tulee olla kaikille saman. Suomen kansa odottaa ryhtiä maamme lainvalvojilta. Vaalien tulos ratkaisee, voittaako vääryys ja painetaanko eduskunnan kavallusasiat jälleen pimentoon.

Kun eduskunnan oikeusasiamiehen toiminnassa vuoden 1970 ajalta on siis varsin painavaa huomautettavaa, esitän, herra puhemies, hyväksyttäväksi kahtena eri esityksenä asianomaisille velvoitukseksi seuraavat lausumat:

"Koska kansalaisten on saatava eduskunnan oikeusasiamieheltä oikeusturvaa ja puhdas totuus on kaikissa väitetyissä väärinkäytösasioissa perinjuurin selvitettävä, olipa kysymyksessä kuinka vaikutusvaltainen henkilö tahansa, eduskunta edellyttää, että eduskunnan oikeusasiamies ei selvityksissään ja tutkimuksissaan luota vain viranomaisten ja tekoon osallisten antamiin selvityksiin, vaan suorituttaa täysin riippumattomilla ja sivullisilla poliisiviranomaisilla asian vaatimat tutkimukset totuuden todella selville saamiseksi sekä saattaa kaikki syylliset lain vaatimaan vastuuseen."

Toisena erillisenä ehdotuksena lausuma: "Eduskunta edellyttää, että eduskunnan oikeusasiamies seuraa valppaasti eduskunnan suuren kavallusväärinkäytöksen tutkimuksia ja selvittämistä niin, että viivyttelyä ei tapahdu, vaan että kaikki asian yhteydessä lainvastaiseen menettelyyn syyllistyneet saatetaan syytteeseen ja korvausvelvollisiksi viipymättä ja niin, että tapahtuneet rikokset eivät pääse vanhenemaan."

Ed. Suokas: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon tekemiä molempia ehdotuksia.

Ed. Kohtala: Herra puhemies! Eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävään viimeksi henkilöä valittaessa valinta muodostui eduskunnan oikeistopuolueiden toimesta aikaisemmasta käytännöstä poiketen puhtaasti poliittiseksi. Jo tämän eduskunnan oikeusasiamiehen vaalin politisoituminen ennakoi, mitä tapahtuman pitää. Eduskunnan oikeusasiamiehen valinnan ja tehtävien hoidon politisoitumista vastaan sinänsä sosialidemokraateilla ei ole mitään sanottavaa. Näinhän asianlaita on ollut kautta aikojen. Mutta ensimmäisen kerran oikeistopuolueet ovat nyt selvästi paljastaneet politikointinsa eduskunnan oikeusmiehen tehtäviin. On hyvä, että eduskunnan oikeusasiamiehen asema on nyt politisoitu eduskunnan oikeistoryhmien toimesta (Ed. Vennamo: Miten niin?). Jos tämä olisi tapahtunut eduskunnan vasemmistopuolueiden toimesta, niin on varmaa, että tapaus olisi oikeistopuolueiden taholta leimattu törkeäksi skandaaliksi.

Viime aikoina ovat suurta huomiota julkisuudessa herättäneet valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen vastakkaiset kannanotot valtioneuvoston virkanimityksissä. Oikeudellisesti herää kysymys, ovatko oikeuskanslerin ja oikeusasiamiehen toimivaltasäännökset riittävän täsmälliset ja selvät keskenään, niin ettei tilanne pääsisi uusiintumaan jatkossa. Oudointa kansalaisten mielestä asiassa on ollut se, että eduskunnan oikeusasiamies on puuttunut poliittisista tarkoituksenmukaisuussyistä oikeuskanslerin toimivaltaan varsinaisesti kuuluviin asioihin. Yllättävää asiassa on ollut myöskin se, ettei oikeuskansleri ole oikeudellisilla perusteilla pitänyt eduskunnan oikeusasiamiehen julkisuudessa esittämiä näkemyksiä oikeina. Kiinnittäessäni asiaan nyt huomiota en tee sitä suinkaan kielteisen arvostelun tarkoituksessa, päinvastoin nykyiselle eduskunnan oikeusasiamiehelle on annettava myönteinen tunnustus siitä ennakkoluulottomuudesta ja rohkeudesta, jolla hän on ryhtynyt käytännössä muokkaamaan vanhentuneita poliittisia asenteita ja arvostuksia. Viittaan tässä siihen poliittiseen väittelyyn, jonka oikeusasiamies hiljattain käynnisti osittain oikeuskansleria, oikeusministeriä sekä erästä oikeusministeriön osastopäällikön virkaa hakenutta apulaisprofessoria vastaan. Sosialidemokraatit ja asiasta kiinnostunut yleisö olisivat vain toivoneet, ettei asenteita ja arvostuksia olisi enää 1970-luvulla ryhdytty muokkaamaan konservatiiviseen oikeistosuuntaan, mitä oikeusasiamiehen asiaan puuttuminen merkitsi. On erittäin hyvä, että oikeistolainen eduskunnan oikeusasiamies on ensiksi ryhtynyt selvästi värittämään politiikalla ja puoluepoliittisilla arvosteluperusteilla oikeusasiamiehen kannanottoja. Jos tämä yhteiskunnallinen välttämättömyys olisi tehty työväenliikkeeseen lukeutuvan oikeusasiamiehen toimesta, niin tapahtumaa olisi oikeiston taholta pidetty törkeänä vasemmistolaisena mielenosoituksena. Kun tilanne nyt on päinvastainen, niin oikeisto on vaiennut asiasta. Eduskunnan porvarillisten puolueiden tulee kuitenkin vastaisuudessa sallia samat poliittiset toimintaoikeudet ja -vapaudet myös ei-oikeistolaiselle oikeusasiamiehelle.

Tässä yhteydessä on lisäksi erityinen syy korostaa sitä, ettei eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen tehtävää täytettäessä oikeistolainen lakimies voi tulla kysymykseen, jos ja kun itse oikeusasiamiehen tehtävään valitaan oikeistolainen lakimies. Tasa-arvon toteuttamiseksi sekä kansalaisten poliittisen arvostuksen ja luottamuksen säilyttämiseksi eduskunnan oikeusasiamiesjärjestelmää kohtaan eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen tehtävään tulee valita työväenpuolueiden ehdokas siinä tapauksessa, että oikeisto miehittää edelleen oikeusasiamiehen paikan. Jotta eduskunnan apulaisoikeusasiamies voisi säilyttää poliittisen riippumattomuutensa varsinaisen oikeusasamiehen poliittisista näkemyksistä, mitä riippumattomuutta on oikeudellisesti pidettävä ensiarvoisen tärkeänä, niin tämänkin vuoksi eduskunnan oikeusasiamiesjärjestelmä olisi syytä korjata ns. rinnakkaisjärjestelmää soveltamalla, kuten aikanaan tekemässäni sosialidemokraattisessa ryhmäaloitteessa esitettiin.

Herra puhemies! Edellä esittämäni perusteella on tärkeää, etteivät eduskunnan molemmat oikeusasiamiehet saa jatkossa olla oikeistopuolueista, vaan paikat on jaettava eduskunnan

poliittisen voimasuhteen mukaan oikeisto- ja työväenpuolueiden kesken.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Tämän asian käsittely keskeytetään.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

perustuslakivaliokuntaan

25) Muutoksia eduskunnan oikeusasiamiehen johtosääntöön

koskeva puhemiesneuvoston ehdotus; ja

sosiaalivaliokuntaan

26) Ehdotuksen laiksi sairausvakuutuslain 16 ja 76 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Silanderin ym. lak.al. n:o 222.

---

27) Ehdotuksen laiksi sairausvakuutuslain 16 ja 76 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Aition ym. lak.al. n:o 223 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaalivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Juvela: Herra puhemies! Kun nämä aloitteet vähimmäispäivärahan korottamisesta lähtevät nyt sosiaalivaliokuntaan, me kansandemokraatit toivomme vakavasti, että asia käsitellään kiireellisessä järjestyksessä. Ettei totuus kuitenkaan unohtuisi haluan palauttaa mieliin viime perjantain tapahtumat sosiaalivaliokunnassa.

Kuten tunnettua sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahan korottamisesta ovat useat kansanedustajat tehneet aloitteita. Tällainen aloite on mm. SKDL:n eduskuntaryhmältä ed. Kaisu Weckmanin ym. nimissä. Kun eduskunta sai tiedon virkamieshallituksen häikäilemättömästä ratkaisusta peruuttaa vähimmäispäivärahan korottamista koskevan hallituksen esityksen käsittely, mikä oli mielestämme suoranainen kostotoimenpide sille, että eduskunta hylkäsi sairausvakuutusmaksujen korottamista koskevan esityksen, teimme me kansandemokraatit ehdotuksen, että sosiaalivaliokunta jatkaa asian käsittelyä eduskunta-aloitteitten pohjalta. Sitä paitsi ehdotuksemme perustui valtiopäiväjärjestyksen säännöksiin aloitteiden käsittelyn jatkamisesta hallituksen esityksen tultua kesken valiokuntakäsittelyn peruutetuksi. Valiokunta päättikin aloittaa yksimielisesti aloitteiden käsittelyn, mutta tähän se yksimielisyys sitten päättyikin. Kun me kansandemokraatit ehdotimme, että valiokunta kokoontuisi tiistaina, siis tänään, jatkamaan asian käsittelyä, päätti valiokunta kuitenkin äänestyksen jälkeen lykätä seuraavan kokoontumisen tämän asian merkeissä ensi perjantaihin saakka. Viivyttelyn kannalle asettuivat kaikki muut edustajat paitsi kansandemokraatit (Ed. Vennamo: Eivät kaikki!). — Myös SMP:n edustajat, ed. Vennamo, olivat jarruttajien kanssa samassa rintamassa (Ed. Vennamo: Se ei pidä paikkaansa!). Ainoastaan kolme valiokunnan jäsentä äänesti tämän käsittelyn ottamisesta tiistain ohjelmaan. — Kun lykkäämisen perusteluna mainittiin odotettavissa olevat rinnakkaisaloitteet, oli tämä pelkkä tekosyy, koska näiden rinnakkaisaloitteiden tiedettiin käsittelevän samaa asiaa. Toin tämän esiin siksi, että tämän asian yhteydessä on harjoitettu varsin estottomasti tarkoituksellista ja tahallista vääristelyä, joka on kohdistunut erityisesti SKDL:n eduskuntaryhmään.

Herra puhemies! Kun eduskuntaryhmämme aloite lähtee nyt valiokuntaan, toivomme, että aloitteet käsitellään siellä viivyttelemättä. Tämän asian ratkaisu on nyt eduskunnan käsissä. Eduskuntaryhmien on otettava siihen kantaa joko puolesta tai vastaan. Virkamieshallituksen selän taakse kätkeytyminen ja taktiikkapeli eivät auta mitään puoluetta.

Ed. Sinisalo: Herra puhemies! SKDL:n eduskuntaryhmä on siinä aloitteessa, jonka valiokuntaan lähettämisestä nyt on puhe, kiinnittänyt huomiota maamme virkamieshallituksen toimintaan. Meidän käsityksemme mukaan se jyrkästi loukkaa parlamentaarisia periaatteita. Virkamieshallitus työskentelee poliittisen hallituksen tapaan jakaen käskyjä ja uhkauksia ja toteuttaa niitä. Kansandemokraattinen edus-

kuntaryhmä edellyttää, että sosiaalivaliokunta jatkaa Auran hallituksen peruutuspäätöksestä huolimatta sairausvakuutuspäivärahan vähimmäismäärän nostamista koskevien aloitteiden käsittelyä ja toteuttaa nämä ratkaisut. SKDL:n eduskuntaryhmä esittää rinnakkaisaloitteessaan vähimmäispäivärahan korottamista 15 markkaan.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Auran peitehallitus on peruuttanut sairauspävärahan alarajan korotuksen selvästi keskustapuolueen ja sosialidemokraattien käskystä, sillä muutoin tällainen virkamieshallitus ei voisi puuttua näin suureen poliittiseen kysymykseen. Kun täällä Auran hallitusta oikeutetusti arvostellaan, kysyn: Miksi suuret puolueet eivät kutsu korkeapalkkaisia virkamiehiään pois hallituksesta, kun olette tyytymättömiä, vai onko tässä kahdella tuolilla istumista ja kaksinaamaisuutta? SMP:n eduskuntaryhmä on tehnyt ryhmäaloitteen sairauspäivärahan alarajan korottamiseksi vähintään 10 markkaan; meidän kantamme on 15 mk. Me emme viivyttele asiaa. Me olemme lähettäneet kirjelmän kaikille eduskuntaryhmille, että tämä asia ehdottomasti käsitellään ennen eduskunnan vaalilomaa, ja me vaadimme nyt myös eduskunnan pöytäkirjoihin ratkaisua. On väärin, että kiristetään vähävaraisia, pienituloisia, sen vuoksi että SMP esti työvaltaisten yritysten ja palkansaajien ryöstöverottamisen. Lisää olisi vaadittu 150 milj. mk tätäkin tietä vuodessa.

Hämmästyksellä totean SKDL:n väitteen, että me muka jarrutamme. Me jätimme viime perjantaina päinvastoin ryhmän aloitteen. Me emme jarruta, mutta te yritätte käännellä ja väännellä vanhana hallituspuolueena näitä asioita.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Olemme olleet sosiaalivaliokunnassa koko ajan sitä mieltä, että sairauspäivärahan korottamisesitys on käsiteltävä. Se, mitä ed. Juvela täällä mainitsi, on suoranaista totuuden vääristelyä ja parjaamista. Me emme ole suinkaan jarruttaneet asian käsittelyä, vaan olemme olleet solidaarisia toisille puolueille, joille on annettu myöskin mahdollisuus tehdä oma korotusesityksensä ja tätä tarkoittavia esityksiä oli tiedossa, että niitä tulee. Sen takia valiokunta päätyi siihen, että asian käsittelyä jatketaan ensi perjantaina. Ei tämä asia silti viivästy niin paljon, etteikö sitä voida käsitellä aivan hyvin ja saada voimaan ensi vuoden alusta.

Mitä tulee siihen, että on sanottu, että me olemme tyrmänneet sairauspäivärahan korottamisen, siitähän ei ole kysymys, vaan kysymys on siitä, että hallitus lupasi viime keväänä, ettei työnantajain sosiaaliturvamaksuja enää koroteta. Edelleen luvattiin, että veroja ei koroteta ensi vuoden puolella. Nyt kuitenkin tämä hallituksen esitys, joka nyrkkiä pöytään lyöden tuotiin eduskunnan käsiteltäväksi, tarkoitti juuri työnantajan sosiaaliturvamaksun korottamista sekä myöskin veronmaksajien verotaakan lisäämistä. Sillä tiellä me emme halua olla, koska rahaa on käytettävissä sairauspäivärahan nostamiseen, jos vain halua riittää.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Kun eduskunnassa äänestettiin vakuutetun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun korottamisesta, niin SMP äänesti tällöin vastaan. Kolmen äänen enemmistöllä tämä todellakin kaikkea muuta kuin lupauksen mukainen veronkorotus myöskin tuli estetyksi. Ja se, että korotus tuli estetyksi, perustui vain siihen, että entisten hallituspuolueiden kansanedustajat eivät todellakaan viitsineet olla salissa, vaan olivat poissa. Tästä oli sitten seurauksena virkamieshallituksen uhkauksen mukaisesti kostotoimenpide elikkä se, että esitys vähimmäispäivärahan korottamisesta 10 markkaan vedettiin pois. Kuitenkin kaikkien puolueitten edustajien pitäisi tietää se, että alimman päivärahan korottaminen voidaan aloitteiden pohjalta käsitellä tämän eduskunnan aikana ja saada myöskin myönteiseen lopputulokseen. Näitä aloitteita on useilta puolueilta, ettei tarvitse edes kateustekijöistä johtuen olla vastustamassa. Myös SMP:ltä on olemassa lakialoite, joka vaatii sitä, että vähimmäispäiväraha tulee 15 markaksi.

Mitä tulee sitten valiokunnan käsittelyyn viime perjantaina, siellä ensinnäkin keskusteltiin pitkään siitä, voidaanko asian käsittelyä aloitteiden pohjalta jatkaa. SMP:n ja SKDL:n voimakkaitten puheenvuorojen seurauksena oli, että käsittelyä jatkettiin yksimielisesti, ilman että todellisia jatkamisen estoesityksiä tehtiin.

Herra puhemies! Todellakin valiokunnassa asian käsittely jatkui siitä syystä, että nämä mainitut puolueet vaativat asian käsittelyn kiireellistä jatkamista. Eräissä puheenvuoroissa tätä vastustettiin, mutta todellakaan äänestystä

asian jatkamisesta ei tarvittu. Tämän jälkeen valiokunnassa lukuisat kansanedustajat esittivät käsittelyn pohjaksi oman puolueensa lakialoitteita asiasta. Seurauksena oli, että viiden puolueen lakialoite tuli käsittelyn pohjaksi ehdotuksen muodossa, jopa niin, että keskustapuolueen kaksi eri valiokunnan jäsentä katsoi aiheelliseksi esittää oman esityksensä käsittelyn pohjaksi elikkä että keskustapuolueelta tuli näitä esityksiä kaksi.

Todettakoon vielä edellisestä, että SMP esitti käsittelyn pohjaksi luonnollisesti ed. Silanderin asiasta tekemää aloitetta.

Käydyssä keskustelussa tuotiin SMP:n taholta selvästi ja korostetusti esiin, että asialla on kiire ja että se tulee käsitellä tämän eduskunnan aikana. Kun kuitenkin olimme tietoisia siitä ja valiokunnan puheenjohtaja sitä erityisesti vielä siellä korosti, että hallitukselta oli samana perjantaina, viime viikon perjantaina, tullut eduskunnalle ilmoitus ko. vähimmäispäivärahan korotusesityksen peruuttamisesta ja kun tiesimme, että tähän peruutukseen liittyen tullaan kansanedustajien taholta jättämään rinnakkaislakialoitteita, niin ei asiasta lain mukaisesti olisi voitu äänestää siinä mielessä, että jokin lakialoite olisi otettu käsittelyn pohjaksi. Näin siitä syystä, että aloiteaika oli vasta alkamassa ja aloiteaika päättyy vasta tämän viikon perjantaina. Olisi ollut selvästikin säännösten ja lain vastaista käsitellä asia ennen kuin kaikki asiaan liittyvät lakialoitteet olisivat valiokuntaan edes vielä saapuneet.

Käyttämässäni puheenvuorossa korostin sitä, että asiaa asiallisesti olisi voitu käsitellä myöskin kuluvan viikon alkupäivinä, siis ennen perjantaitakin, mutta koska kävi selväksi, että ensimmäinen toimenpide, mihin valiokunta ryhtyisi, olisi ollut, että olisi äänestetty siitä, kenenkä aloite olisi tullut käsittelyn pohjaksi, tällöin en tietenkään tätä asiaa voinut hyväksyä, koska se olisi ollut lainvastainen menettely.

Mitä sitten tulee itse äänestykseen käsittelyn jatkamisesta, totean, että SMP ei myöskään äänestänyt perjantaihin siirtämisen puolesta. Myönnän sen, että me emme äänestäneet myöskään sen puolesta, että äänestys käsittelyn pohjasta olisi suoritettu esim. tänä tiistaina elikkä lainvastaisesti, mutta me emme myöskään nimenomaan äänestäneet perjantain puolesta. On aivan luonnollista, että tällaisessa asiassa on meneteltävä määräysten ja säännösten mukaisesti ja kaikki lakialoitteet otettava myöskin käsittelyyn mukaan. Ja kuten myöskin SKDL:n edustaja Juvela näkee, meille on annettu valiokuntaan vietäväksi kolme uutta lakialoitetta, joita ei viime perjantaina vielä ollut olemassakaan. Aloitteet ovat tulleet kokoomuksen, SMP:n ja myöskin SKDL:n oman ryhmän taholta, ja kaikki nämä aloitteet ovat myöskin tärkeitä tämän asian eteenpäin viemiseksi.

Olennaista asiassa on se, että tämän eduskunnan aikana asia valiokunnassa käsitellään loppuun saakka ja että asia näin ollen eduskuntaan tulee ja täällä loppuun ja myönteiseen ratkaisuun päätetään. Ajasta tämä ei ainakaan ole kiinni. Mikäli hallituspuolueet, keskustapuolue ja sosialidemokraatit, ryhtyvät asiaa valiokunnassa tehokkaasti jarruttamaan, on tämä ainoa menettelytapa, jolla te voitte estää tarpeellisen uudistuksen. Kaikissa muissa tapauksissa elikkä jos asia käsitellään normaalijärjestyksessä, laki ehtii tulla eduskunnassa täydellisesti hyväksytyksi siitä huolimatta, että valiokuntakäsittely alkaa tämän viikon perjantaina.

Ed. H. Linna: Herra puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron ed. Juvelan käyttämän puheenvuoron johdosta todetakseni, että kyllä hän antoi sosiaalivaliokunnan työstä täysin virheellisen käsityksen. Uskon niin, että sosiaalivaliokunnassa kaikkien puolueiden edustajat ovat sitä mieltä, että sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahan korotus pitäisi pystyä toteuttamaan. Mutta kun eduskunnassa SMP, SKDL ja kokoomus äänestivät varat pois tältä toteuttamiselta, niin tilanne on tietenkin selvä, ja hallitus veti esityksensä pois. Valtiovarainministeri on eduskunnassa ilmoittanut, että jos eduskunta ei myönnä varoja, ei silloin myöskään etuja voida antaa. Asia on siltä osalta täysin selvä, ja katson että keskustapuolueen osalta olemme valmiit jatkokäsittelyyn. Meillä on myöskin lakialoite 15 markan äitiys- ja sairauspäivärahasta jokaiselle. Se on tasaarvoisen periaatteen mukainen ja me olemme myöskin valmiit tätä aloitettamme puolustamaan. Mutta totean, että tämä keskustelu on aiheutunut siitä, että on tullut SKDL:lle ja SMP:lle paha mieli siitä, että ovat pelanneet kaksinaamaista politiikkaa tässä asiassa.

Ed. Juvela: Herra puhemies! Ettei jäisi väärinkäsityksiä, on syytä vielä todeta se, että perjantaina valiokunnan kokouksessa me SKDL:n valiokuntaryhmän jäsenet teimme eh-

dotuksen, että tämän asian käsittelyä jatkettaisiin tiistaina, siis tänään. Lähdimme siitä, että koska odotettavissa olevat rinnakkaisaloitteet tulevat olemaan samansisältöisiä kuin jo valiokunnassa olevat aloitteet, niin voitettaisiin aikaa, jos jatkettaisiin välittömästi näiden aloitteiden käsittelyä. Käytäntö nyt osoittaa, että todellakin nämä aloitteet ovat samansisältöisiä, jotka tänään lähetetään valiokuntaan. Kun sitten tästä asiasta äänestettiin, oli kaksi ehdotusta, valiokunnan puheenjohtajan ehdotus, että valiokunta kokoontuisi seuraavan kerran tämän asian merkeissä perjantaina, ja meidän ehdotuksemme kokoontumisesta tiistaina, ja ainoastaan kolme ääntä, siis SKDL:n valiokuntaryhmän äänet, tulivat sen taakse, että asian käsittelyä jatketaan tiistaina. Tästä vetäköön kukin johtopäätöksen, millä kannalla SMP:n valiokuntaryhmä tässä äänestyksessä oli.

Mitä sitten tulee ed. Heimo Linnan puheenvuoroon, niin totean, että varat on yhä edelleen mahdollisuus ottaa budjettiin, koska budjettikäsittely on eduskunnassa vielä avoimena, joten on turha väittää sitä, ettei tätä asiaa voitaisi vielä ratkaista, jos vain halutaan. Ratkaisu on nyt eduskunnan käsissä. Riippuu siitä, tuleeko keskustapuolue mm. mukaan viemään näitä aloitteita päätökseen.

Ed. Laine: Herra puhemies! Kun täällä keskustelun kuluessa on sanottu, että SKDL:n edustajat ovat halunneet käännellä ja väännellä asioita sekä antaa virheellisiä tietoja sosiaalivaliokunnan kokouksesta, niin lyhyesti toistan sen, minkä ed. Juvela täällä mainitsi. Ed. Kainulainen ja Tupamäki itse asiassa vahvistivat kaiken sen, josta ed. Juvela puheenvuorossaan mainitsi. Toisin sanoen SMP:n edustajat olemalla hiljaa sosiaalivaliokunnassa puolsivat sitä, että sosiaalivaliokunta jatkaa käsittelyä vasta ensi viikon perjantaina. Asian ratkaisussa oli monta välivaihetta. Ed. Saimo ehdotti asiaa pöydälle, me vaadimme asian välitöntä jatkamista. Valiokunta on jo pari viikkoa sitten tehnyt päätöksen aloitteiden käsittelyyn ottamisesta ja suorittanut ensimmäisen käsittelyn. Näin olisi voitu jatkaa, mutta asia pyydettiin pöydälle, ja ed. Terästö ehdotti pöydällepanoajaksi perjantaita. Me vaadimme asian käsittelyn jatkamista valiokunnassa tänään. Ei tämä ole mitään kääntelyä eikä väänteIyä, vaan asianmukainen selostus sosiaalivaliokunnan kokouksesta.

Ed. Härkönen: Herra puhemies! Pyysin puheenvuoron tavallaan vastauspuheenvuorona ed. Kainulaiselle ja ed. Tupamäelle ja toteaisin, että eduskunnassa käsiteltäessä sairausvakuutusmaksun muuttamista ja pienimmän sairausvakuutuspäivärahan korottamista 7,50 markasta 10 markkaan äänestivät tätä esitystä vastaan kokonaisuudessaan SMP, kokoomus ja SKDL. Keskustelussa on kuitenkin tältä taholta kiinnitetty huomiota vain sairausvakuutusmaksun korotukseen, mutta on todettava, että vakuutusmaksun korotus olisi ollut vain vähäinen rasite verrattuna siihen etuuteen, mikä olisi saatu korotetun alhaisemman sairausvakuutuspäivärahan muodossa. Viittaan vain käsittelyn alussa valtiovarainministeri Päiviö Hetemäen käyttämään puheenvuoroon, jossa hän myöskin selvästi totesi, että sairausvakuutusmaksun korotukseen on kytketty myös alimman sairausvakuutuspäivärahan korotus, ja tämä olisi tiennyt valtion budjetissa vuosittain 33 nykymiljoonan markan menonlisäystä eli siis 3 300 vanhaa milj. mk. Tämä raha olisi pääasiassa tullut köyhille alueille, ja näin ollen täytyy ihmetellä, että tätä kannatettavaa esitystä vastaan mm. SMP äänesti.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Kun ed. Härkönen ja aikaisemmin ed. H. Linna syyttivät SMP:tä siitä, että me emme olisi olleet sairauspäivärahan korottamisen kannalla, on tämä todella merkillistä parjausta. Me olemme lähteneet siitä, että valtio ei ole ollut mukana sairausvakuutuksen kustannuksissa viiteen vuoteen, ja kuitenkin alunperin laki on lähtenyt siltä pohjalta, että valtion olisi tullut osallistua kustannuksiin noin puolella. Valtio tänä päivänä rikastuu sosialidemokraattien ja keskustapuolueen politiikan voimalla. Valtion kassassa on tiettävästi lähes 1 000 milj. mk, mikä on osoituksena siitä, että valtion tuloja menoarviossa olisi ollut varaa ottaa tämäkin 33 miljoonaa sairauspäivärahan korottamiseen eikä lähteä rankaisemaan työnantajia korotetuilla sosiaaliturvamaksuilla ja tavallisia fyysisiä veronmaksajia yhä lisääntyvillä verorasituksilla. Toinen tie pitäisi löytää.

Mitä taas tulee ed. Juvelan jatkuvaan toistamiseen, että me olemme olleet estämässä asian nopeaa käsittelyä, se todistaa vain sitä, että hänen puolueensa ei ole demokraattinen, se ei soisi toisille puolueille mahdollisuutta tehdä edes rinnakkaisesityksiä näin tärkeässä asiassa.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Täällä on täysin selvästi selostettu ja käynyt ilmi, että SMP:n edustajat valiokunnassa äänestivät "tyhjää", koska he eivät halunneet toimia lainvastaisesti. Jos kaikki muut olisivat noudattaneet samaa, olisi SKDL:n esitys voittanut. Me kunnioitamme lakia, me emme ole niitä voimapolitiikan miehiä, joita SKDL on silloin kun se istuu niskan päällä.

Mitä sitten tulee keskustapuolueen väitteeseen, että rahaa ei ole, täällä on jo todettu, että sairauspäivärahan korotus voi astua voimaan aikaisintaan ensi vuoden alusta, ja vasta tammikuussa myönnetään ensi vuoden budjettivarat, jotenka rahapuoli ei ole tässä kivistänyt. Sitä paitsi, niin kuin on todettu, valtio ei ole täyttänyt omaa velvollisuuttaan.

Edelleen keskustapuolueelle: Täällä sanottiin, että sairauspäivärahan alarajan nosto toisi moninkertaisesti enemmän. Ilmoitan kepun herroille: Se palkanansaitsijoiden ja yrittäjien 20 %:n vakuutusmaksun nosto, jota he ajoivat, merkitsee 150 milj. mk vuodessa lisäveroryöstöä, ja alarajan korotus sairauspäivärahalle on vain 23 miljoonaa vuodessa. Viisi kertaa enemmän siis ottaisitte kuin antaisitte. Nyt oli kysymys veroryöstön estämisestä, ja keskustapuolue kosti syyttömille köyhille, pienituloisille.

Lopuksi: Kehitysalueella on myös pienipalkkaisia ja pienyrittäjiä, joita tällä vääryydellä aiottiin lyödä. Me haluamme tasapuolisesti toimia tässä maassa. Koko valtakunta eikä mitään sellaista vinosuuntauspolitiikkaa!

Ed. Hostila: Herra puhemies! Tuntematta tämän keskustelun syviä juuria toteaisin, että sosiaalivaliokunta teki täsmälleen valtiopäiväjärjestyksen ja oman työjärjestyksensä mukaisesti viime viikon perjantaina päätöksen siitä, ettei aloitteiden käsittelyyn oteta kantaa ennen kuin normaalinen aloiteaika on päättynyt, ja se päättyy ensi perjantaina. Sen lisäksi varsinaiseen asiaan palatakseni, koska keskustelun mainingit näyttävät siltäkin osin jälleen lyövän korkealle, on aiheellista todeta, että varsinainen asia, alimman päivärahan korottaminen, kaatui eduskunnassa siihen, kuten muistetaan, ettei rahoituslakia hyväksytty. Jos nyt suoraan valtion varoista pyritään uudelleen asia hoitamaan, niin sosialidemokraattinen puolue ilmoittaa, ettei asia suinkaan niin selvä ole. Nyt ei rahoituksen kysymyksessä ollessa haluta työnantajille laittaa rasitteita ollenkaan, vaan ottaa niistä varoista, jotka me kaikki palkannauttijat valtiolle suoritamme. Me emme ole noin vain valmiit hyväksymään 33 miljoonan tulonsiirtoa, ennen kuin asia on loppuun saakka harkittu. Siinä mielessä ne ryhmittymät, jotka äänestivät rahoituslain nurin, saavat vielä monta kertaa selittää, miksi niin on tapahtunut.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Täällä on SKDL:n taholta esitetty, että SMP itse asiassa aiheutti sen, että asia valiokunnassa siirtyi perjantaihin saakka. Toteaisin, että on aivan samantekevää, olisimmeko me äänestäneet siellä "tyhjää" tai SKDL:n esityksen puolesta. Joka tapauksessa asia olisi siirtynyt perjantaihin, koska siirtämisen kannalla oli yli kymmenen valiokunnan jäsentä. Kieltämättä minun täytyy tunnustaa omalta osaltani ainakin, että kyllä minun teki mieli äänestää SKDL:n puolesta, mutta toisaalta ajattelin, että ehkäpä sentään tässäkin tapauksessa laillisuus käy ennen mielitekoja. Onhan niin, aivan kuin ed. Hostila sanoi, että aloitteiden tekoaika päättyy vasta tämän viikon perjantaina.

Mitä tulee sitten tähän asiaan vielä kokonaisuudessaan, kun sairausvakuutuslakia aikoinaan säädettiin, niin siinä todella säädettiin valtion kannettavaksi osa kuluista, ja tarkoitus oli, että valtio maksaisi 30 % sairausvakuutustoiminnan kuluista. Vuoden 1966 jälkeen ei valtio ole osallistunut markankaan vertaa näihin kustannuksiin. On turhaa puhetta, jos sanotaan, että maksujen korotuksen, joka oli täysin kohtuuton veronkorotus, kaataminen olisi ollut välittömästi samaa kuin alimmaispäivärahan nostamisen estäminen. Näin erityisesti siitä syystä, että hallituksen esityksessä, jossa maksujen korotusta vaadittiin, ei sanallakaan viitattu päivärahan alimmaissuuruuden korottamiseen. Siis ed. Härkösen väite siitä, että nämä kaksi esitystä olisi kytketty yhteen, ei pidä alkuunkaan paikkaansa.

Toteaisin sitten vielä sen, että kun hallituksen esitys meni nurin kolmen äänen enemmistöllä, niin se meni nurin sen takia, että neljä keskustapuolueen kansanedustajaa, jotka olivat talossa, eivät viitsineet tulla äänestykseen. He olisivat voineet tämän ajaa läpi, jos olisivat halunneet. Ehkäpä hekin olivat omassatunnossaan todenneet, että esitys oli huono.

Toteaisin sitten vielä, että täällä ed. Heimo Linnan puheenvuorosta kävi ilmi, että ainakin hän keskustapuolueen edustajana hyväksyi valtiovarainministerin ja nykyisen hallituksen kostotoimenpiteen elikkä että esitys vähim-

mäispäivärahan korottamisesta vedettiin takaisin. Kysynkin nyt ed. Heimo Linnalta suoraan: Hyväksyykö hän ja keskustapuolue tämän kostopolitiikan, jota nykyinen hallitus on tässä kohtaa harrastanut? SMP ainakin sanoutuu irti tällaisesta toiminnasta.

Ed. Linkola: Herra puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmän taholta on tehty aloite päivä- ja äitiysrahan vähimmäismäärän korottamisesta 10 markaksi, ja tämähän johtui siitä, että ns. rahoituslakia ei hyväksytty eduskunnassa. Kuitenkin asia on niin hyvä, että se pitäisi hoitaa kuntoon tämän eduskunnan aikana. Kun on esitetty täällä, millä tavalla korotus voitaisiin rahoittaa, meidän on lähdettävä yleisestä valtion tilanteesta. Olemme voineet todeta, että viime vuodelta ylijäämä oli 400 milj. mk. Tältä vuodeltahan arvioidaan ylijäämän nousevan noin 1 000 milj. markkaan. Tämähän osoittaa, että on otettu kansalaisilta, olkoot he työntekijöitä taikka työnantajia, joka tapauksessa erilaisilla veroilla liikaa. On aivan oikein silloin, kun on kysymys tällaisesta sairausvakuutukseen liittyvästä etuisuudesta, että sen rahoittamiseen pyritään käyttämään jo aikaisemmin kertyneitä varoja. Sitä paitsi on otettava huomioon sekin, että meillä tulo- ja omaisuusveroasteikkoja ei ole muutettu. Ne ovat usean vuoden ajan olleet saman suuruisina, vaikka aihetta niiden korjaamiseen olisi ollut. Tämä on rasite ainakin työntekijöitten kohdalta, ja se koskee myöskin työnantajia. On aivan turha kiistellä täällä näistä eri sektoreista. On vain todettava, että valtion yleinen tilanne sallii kyllä tällaisen päivärahan korottamisen.

Ed. Saimo: Herra puhemies! Koko tämän sirkuksen taustana on lähinnä se, että katsottiin, kuinka vahva on edelleenkin vanha hallitusyhteistyö. Oli todellakin sattuma, että täältä oli poissa kolme entisen hallituksen kannattajaa, ja näin ollen vasemmalla SKDL:ssä ja SMP:ssä sekä kokoomuksessa harattiin todellakin tätä vastaan. Tällä tuloksella he ehkä olisivat halunneet tehdä propagandaa, että me olimme todellakin sen puolesta, ettei haluta sairausvakuutusmaksuja nostaa työntekijöiltä ja työnantajilta. Nyt tuli omantunnon tuskat näille, ja he lähtivät todellakin sitä penkomaan, ja nyt kaikki kaadetaan ts. meille vanhoille hallitusyhteistyökumppaneille niskaan. En pidä sitä oikeana. Täytyisi olla myöskin silloin vastuuntuntoa, kun te lähdette tätä asiaa kaatamaan. Miksi ette tehnyt silloin asiassa niin, että olisimme voineet tämän asian käsitellä, niin kuin hallitus on esityksensä antanut? Tosin me edelleenkin vielä virkamieshallitusta kannatimme tässä asiassa (Eduskunnasta: Veroja lisää!). — Veroja lisää. Tottakai. Kun edessä on myös tuleva kansanterveyslaki, tiedätte aivan hyvin ilman nauramista, että todellakin valtio tarvitsee rahaa, kun pyydätte aina ilmaisia palveluksia. Ei valtio anna ilman, ellei kansalta veroja oteta. Tämä lienee totuus. Voitteko te toisin tätä asiaa väittää? Tämän asian me tulemme käsittelemään perjantaina, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja sanoi, näitten aloitteitten pohjalta ja katsomme sitten mistä raha otetaan. Siitä on sitten kysymys; tulkaa silloin mukaan, katsotaan sitten mistä rahat löytyy.

Ed. H. Linna: Herra puhemies! Ed. Tupamäen käyttämän puheenvuoron johdosta totean, että hallitus on vetänyt hallussaan olevilla valtuuksilla sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahan korotuksen takaisin ja eduskunnassa me saamme tyytyä hallituksen kannanottoon. Ei meiltä kysytä, olemmeko tyytyväisiä vai ei (Eduskunnasta: Minä kysyin!) Tässä mielessä keskustapuolueen taholta totean, että me pidimme erittäin valitettavana sitä, että sairausvakuutuksen päivärahan korottaminen kaatui. Mitenkä tästä eteenpäin päästään? Me olemme valmiit myös tekemään kaikkemme, mutta se asia selviää myöhemmin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaalivaliokuntaan.

28) Ehdotuksen laiksi sairausvakuutuslain 16 ja 76 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Ilaskiven ym. lak.al. n:o 224 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaalivaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Edustajille jaettu hallituksen esitys n:o 211 voitaneen nyt esitellä valiokuntaan lähettämistä varten.

Hyväksytään.

Ehdotuksen laiksi vientitakuulain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 211 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi torstaina pidettävään istuntoon:

29) **Ehdotuksen laiksi eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin annetun lain muuttamisesta**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 63;

30) **Ehdotukset laiksi tullilain muuttamisesta sekä laiksi erinäisiä määräyksiä muutoksen hakemisesta alioikeuksien tuomioihin ja päätöksiin sisältävän asetuksen 10 §:n 1 momentin kumoamisesta**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 64;

31) **Veitsiluoto Osakeyhtiön ottamien lainojen vakuudeksi annettavia valtion takauksia**

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65;

32) **Ehdotuksen laiksi valtion varmuusvarastoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66;

33) **Ulkomaisen kunnallisobligaatiolainan valtion takausta**

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67;

34) **Ehdotuksen laiksi aluevaihdosta valtion ja Kuopion kaupungin välillä**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68;

35) **Opintotukea koskevan lainsäädännön uudistamista**

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 16; sekä

36) **Ehdotuksen laiksi ammatillisista pätevyystutkinnoista**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 17.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi torstaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 19.38.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

104. Torstaina 25 p. marraskuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia.

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi vaalien tuloksen vahvistamisen ajankohdasta 2 ja 3 päivänä tammikuuta 1972 toimitettavissa kansanedustajain vaaleissa 2944

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 128; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 20; hallituksen esitys n:o 180.

2) Ehdotus talletusten veronhuojennuslaiksi 2946

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 129; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 53; hallituksen esitys n:o 147.

3) Ehdotus laiksi obligaatiolainojen veronhuojennuksista annetun lain muuttamisesta 2947

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 130; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 54; hallituksen esitys n:o 148.

4) Ehdotus laiksi eräistä omaisuuden luovutuksista saadun voiton väliaikaisesta verovapaudesta annetun lain muuttamisesta 2948

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 131; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55; hallituksen esitys n:o 151.

5) Ehdotus laiksi kaivosteollisuuden investointivarauksista annetun lain muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 132; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56; hallituksen esitys n:o 166.

6) Ehdotukset laeiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta, eräiden tapaturmakorvausten sitomisesta palkkatasoon ja tapaturmavakuutuslaissa säädettyjen markkamäärien korottamisesta annetun lain kumoamisesta 2948

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 133; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 16; hallituksen esitys n:o 139.

7) Ehdotus laiksi eräiden liikennevahingonkorvausten sitomisesta palkkatasoon 2950

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 134; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 17; hallituksen esitys n:o 141.

8) Ehdotus laiksi huoneenvuokrien sovittelusta Helsingin kaupungissa ja eräissä muissa kunnissa annetun lain muuttamisesta 2951

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 135; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 21; hallituksen esitys n:o 181.

9) Ehdotukset laeiksi oikeudenkäymiskaaren ja leimaverolain 12 §:n muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 136; lakivaliokunnan mietintö n:o 20; hallituksen esitys n:o 12; ed. Häikiön ym. toiv.al. n:o 59 (1970 vp.).

10) Ehdotus laiksi Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton kanssa tullikysymyksistä tehdyn sopimuksen muutosten eräiden määräysten hyväksymisestä 2952

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 137; ulkoasiainvaliokunnan

Siv.

mietintö n:o 17; hallituksen esitys n:o 93.

11) Ehdotus laiksi Euroopan vapaakauppaliiton perustamista koskevan konvention sekä Suomen Tasavallan ja Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden välisen sopimussuhteen luomista tarkoittavan sopimuksen nojalla tehtyjen eräiden maataloustuotteiden tulli- ja tuontimaksukohtelua koskevien päätösten hyväksymisestä sovellettaviksi Suomen ja Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden välisissä suhteissa 2952

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 138; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 18; hallituksen esitys n:o 102.

12) Ehdotus laiksi Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton kanssa tullikysymyksistä tehdyn sopimuksen muutosten määräysten hyväksymisestä ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 139; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 19; hallituksen esitys n:o 133.

13) Ehdotukset laeiksi investointirahastoista annetun lain ja suhdannetalletusten käyttämisestä taloudellista kasvua ja ympäristönsuojelua edistävien toimenpiteiden suorittamiseen annetun lain muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 140, valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 57; hallituksen esitys n:o 125.

14) Ehdotus laiksi eräistä palkkatuloista verotuksessa tehtävistä vähennyksistä annetun lain muuttamisesta 2953

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 141; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 58; hallituksen esitys n:o 179.

15) Ehdotus laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta 2956

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 142; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 59; hallituksen esitys n:o 185.

16) Ehdotus laiksi tonttien vaihdosta valtion ja Joensuun kaupungin välillä .. „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 143; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 60; hallituksen esitys n:o 168.

Siv.

17) Ehdotus laiksi merentutkimuslaitoksesta 2956

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 144; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 61; hallituksen esitys n:o 138.

18) Ehdotus laiksi valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 145; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62; hallituksen esitys n:o 169.

19) Ehdotus laiksi vähittäiskaupan liikeajasta annetun lain muuttamisesta .. „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 146; talousvaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 189.

20) Ehdotus laiksi Valtion ammattikoulukodin lakkauttamisesta 2958

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 147; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 13; hallituksen esitys n:o 56.

21) Ehdotus laiksi Etelä-Hämeen keskusammattikoulun luovuttamisesta Hämeenlinnan seudun ammattikoulun kuntainliitolle ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 148; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 14; hallituksen esitys n:o 188.

22) Ehdotus laiksi Heinolan kurssikeskuksesta 2959

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 149; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 15; hallituksen esitys n:o 120.

23) Ehdotukset laiksi kotimaisen sokerintuotannon turvaamisesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 150; maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 32; hallituksen esitys n:o 129; lak.al. n:ot 260 ja 261 (1970 vp.) sekä 209 ja 211.

24) Ehdotukset laiksi lapsiperheiden asumistuesta annetun lain muuttamisesta 2972

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 151; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 19; hallituksen esitys n:o 160; lak.al. n:ot 369, 370, 371 ja 372 (1970 vp.) sekä 155 ja 156; toiv.al.

Siv.

n:ot 1391, 1407, 1475, 1510, 1605 ja 1738 (1970 vp.) sekä 626.

Ensimmäinen käsittely:

25) Ehdotus laiksi eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin annetun lain muuttamisesta 2978

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 63; hallituksen esitys n:o 149.

26) Ehdotukset laiksi tullilain muuttamisesta sekä laiksi erinäisiä määräyksiä muutoksen hakemisesta alioikeuksien tuomioihin ja päätöksiin sisältävän asetuksen 10 §:n 1 momentin kumoamisesta 2979

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 64; hallituksen esitys n:o 178.

27) Ehdotus laiksi valtion varmuusvarastoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66; hallituksen esitys n:o 190.

28) Ehdotus laiksi aluevaihdosta valtion ja Kuopion kaupungin välillä ..... „

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68; hallituksen esitys n:o 182.

29) Ehdotukset opintotukilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... „

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 16; hallituksen esitys n:o 121; lak.al. n:ot 204 ja 205.

30) Ehdotukset laiksi ammatillisista pätevyystutkinnoista 2982

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 17; hallituksen esitys n:o 126; ed. Silanderin ym. lak.al. n:o 208.

Ainoa käsittely:

31) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1970 .... „

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 19; mainittu kertomus.

32) Ehdotus Veitsiluoto Osakeyhtiön ottamien lainojen vakuudeksi annettavista valtion takauksista 2984

Siv.

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65; hallituksen esitys n:o 183.

33) Ehdotus ulkomaisen kunnallisobligaatiolainan valtion takauksesta 2985

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67; hallituksen esitys n:o 198.

Esitellään:

34) Ed. Eskmanin ym. lak.al. n:o 225 laiksi sairausvakuutuslain 16 ja 76 §:n muuttamisesta ..... „

Pöydällepanoa varten esitellään:

35) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 22 hallituksen esityksen johdosta laiksi eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta ..... „

36) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70 hallituksen esityksen johdosta laiksi nuorison talletustoiminnan edistämisestä ..... „

37) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 8 hallituksen esityksen johdosta laiksi postipankkilain muuttamisesta ..... „

38) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 20 hallituksen esityksen johdosta laiksi eläkesäätiölain muuttamisesta ..... „

39) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 21 hallituksen esityksen johdosta laiksi työnvälityslain 3 a §:n muuttamisesta .. „

40) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 23 hallituksen esityksen johdosta laiksi elatusavun ennakosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta ..... „

41) Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 72 hallituksen esityksen johdosta lain autorekisterikeskuksesta annetun lain muuttamisesta ..... „

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Ahonen, Haarla, Hostila, Häggblom,

Häikiö, Ilaskivi, Karhuvaara, Koivisto, Koivunen, Kuusinen, Pekkarinen, Pohjonen, Rytkönen, Salo, Seppä, Stenbäck, Särkkä, Tikkanen, Tähkämaa, Westerholm, H. Westerlund ja Vilponiemi.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä istunnosta yksityisasiain vuoksi edustajat Ahonen, Haarla, Hostila, Häggblom, Häikiö, Koivunen, Pohjonen, Rytkönen, Salo, Seppä, Tikkanen ja Tähkämaa sekä tämän ja huomisen päivän istunnoista sairauden johdosta ed. Westerholm ja yksityisasiain vuoksi ed. H. Westerlund.

Kirjallisia kysymyksiä ja niihin annettuja vastauksia.

P u h e m i e s: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet sosiaali- ja terveysministeri Lahtisen vastaus ed. Vaittisen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 228 alkoholin mainonnasta, ministeri Uiton vastaus ed. Pohjosen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 229 täydennysojitusalueiden verovapaudesta, valtiovarainministeri Hetemäen vastaus ed. Sinisalon ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 232 arvonlisäverojärjestelmään liittyvien selvitysten saattamisesta julkisuuteen, maa- ja metsätalousministeri Suomelan vastaukset ed. Vilmin ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 235 Lapin ja Oulun läänissä sijaitsevien kruununluontoisten tilojen omistussuhteiden selvittämisestä ja ed. Vilmin ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 237 maankäyttölain mukaisten sähköistämislainojen lainakaton korottamisesta, sosiaali- ja terveysministeri Lahtisen vastaus ed. Turusen kirjalliseen kysymykseen n:o 249 kuntien järjestämän vajaatyökykyisten työtoiminnan saattamisesta valtionavun piiriin sekä maa- ja metsätalousministeri Suomelan vastaus ed. Härkösen ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 252 maankäyttötoimikuntien maanostovaltuuksien lisäämisestä.

Nämä kysymykset on nyt vastauksineen painettuina jaettu edustajille ja otetaan valtiopäiväasiakirjoihin.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan ei asiasta sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi vaalien tuloksen vahvistamisen ajankohdasta 2 ja 3 päivänä tammikuuta 1972 toimitettavissa kansanedustajain vaaleissa.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 128 ja otetaan t o i s e e n k ä s i t t e l y y n siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 20 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 180, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 128. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, senjälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. V e n n a m o: Herra puhemies! Esillä on nykyisen eduskunnan toimikauden väkivaltainen jatkaminen tammikuun 2 ja 3 päivän jälkeen. Suomen kansa valitsee uudet kansanedustajat, mutta tämä eduskunta hallituksen esityksestä päättää jatkaa lainmuutoksella perustuslain hengen ja tarkoituksen vastaisesti toimiaikaansa eteenpäin vaalien jälkeen. Kysymyksessä on periaatteellisesti suuri asia. Jos tämä periaate hyväksytään, niin tämä eduskunta voisi tehdä myös sellaisen päätöksen, että se jatkaa iankaiken, niin kauan kuin kansanedustajat elävät. SMP ei voi tällaista kansan pilkkaamista hyväksyä. Kun salaiset vaalit ovat olleet, sen jälkeen mahdollisimman nopeasti täytyy uuden eduskunnan astua remmiin ja vastata maan asioista. Kysymyksessä on kansanvallan halventaminen, äänestäjien halventaminen. Tästä syystä, herra puhemies, ilmoitan jo lain tässä toisessa käsittelyssä, että SMP:n ryhmän yksimielisen päätöksen mukaan tulemme lain kolmannessa käsittelyssä esittämään lain hylättäväksi. Valitamme, että emme sitä voi tehdä jo nyt valtiopäiväjärjestyksen mukaan, mutta tulemme tekemään kaikkemme, että tällainen epäkansanvaltainen, väkivaltainen menettely estyy.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Näyttää siltä, että tämän eduskunnan tahtona on suorittaa poikkeuksellisia toimenpiteitä. Sellainen on juuri tämäkin käsiteltävänä oleva vaalin tuloksen vahvistamisesta annettu lakiesitys. Tämähän tarkoittaa sitä, että tämä vanha eduskunta epäkansanvaltaisesti jatkaa toimikauttaan vielä vaalien jälkeen ja vieläpä niin tarkoituksellisesti, että se käsittelisi niinkin tärkeän asiakirjan kuin valtion toimintasuunnitelman vuodelle 1972 ja riistäisi täten mahdollisuuden uusilta kansanedustajilta, joita ilmeisesti tulee seuraavaan eduskuntaan jälleen melkoinen määrä, lausua mielipiteensä näin tärkeistä asioista. Kun varsinkin ennakkotiedot valtion tulo- ja menoarvioesityksestä ensi vuodelle ovat levinneet kansan keskuuteen, on kansa syvästi huolestunut siitä politiikasta, jota se tietää jatkettavan vuoden ajan eteenpäin, mikäli tällainen poikkeuslaki, jonka hyväksymisestä hallitus on esityksen antanut, menee eduskunnassa läpi.

Herra puhemies! Kolmannessa käsittelyssä on ehdottomasti ryhmämme sitä mieltä, että tällainen lakiesitys pitäisi kokonaan hylätä.

Ed. Flinck: Herra puhemies! Näissä kumpaisessakin puheenvuorossa on, sanoisinko lievästi, liioittelua. Kun ed. Vennamo toteaa, että tämä eduskunta päättäisi siitä, että eduskunta voisi jatkaa vaikka loputtomasti työskentelyä, niin on siinä vähän eroa, kun tämä päätös merkitsee sitä, että kun vaalit ovat tammikuun 2 ja 3 päivänä, niin tämä eduskunta lopettaa työskentelynsä 20 päivänä tammikuuta. Se on nyt vähän liikaa sanottu.

Ed. Sinisalo: Herra puhemies! Oleellista tässä asiassa on se, että entiset hallituspuolueet eivät poliittisista syistä tahdo käsitellä valtion ensi vuoden tulo- ja menoarviota ennen eduskuntavaaleja. Tämän vuoksi on luotu tämä uusi järjestelmä, että voitaisiin budjetti saada edes kohtuullisessa ajassa valmiiksi, sen käsittely aiotaan suorittaa vanhan eduskunnan toimesta vaalien jälkeen. Me kommunistit ja kansandemokraatit olemme sitä mieltä, että budjetin käsittely olisi suoritettava ennen vaaleja siten, että vastavaikutus vaaleissakin voisi aikaan saada sen, että budjetista tulisi mahdollisimman hyvä.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Selvyyden vuoksi on myös todettava, että ilmeisesti Suomen kansassa on voimakasta tahtoa, että nykyinen virheellinen talouspolitiikka muuttuu, joka on tuonut niin paljon köyhyyttä, vaikka kansantulomme kasvaa. Nyt yritetään estää tämän kansan tahdon toteutuminen talouspolitiikassa, koska perustuslain hengen ja tarkoituksen vastaisella lainmuutoksella teetätetään tämän virheellisen talouspolitiikan jatkamisen päätökset tammikuussa budjetin yhteydessä. Myös lakeja ilmeisesti hyväksytään ja näin lyödään kiinni tämä virheellinen linja ilmeisesti kansan tahdon vastaisesti vuodeksi ainakin eteenpäin.

Ed. Sinisalo on oikeassa siinä, että yritetään myös peittää vaalien alla ne jo pimeässä päätetyt ikävät asiat Suomen kansalta, koska ei haluta näitä tärkeitä talouspoliittisia asioita käsitellä ennen vaaleja, vaan vasta vaalien jälkeen. Ihmettelen, että sosialidemokraattien taholta vähätellään tällaisia suuria periaatteellisia kysymyksiä, niin kansanvallan kannalta elintärkeitä kuin talouspolitiikan kannalta elintärkeitä. Se osoittaa, että sosialidemokraatit ovat siis valmiit tukemaan tätä onnetonta virheellistä talouspolitiikkaa, koska he niin voimakkaasti oikeiston ja keskustapuolueen kanssa ovat valmiit nyt ajamaan tätä väkivaltalakia läpi.

Ed. Knuuti: Herra puhemies! Ed. Vennamon on tarpeetonta olla huolissaan siitä, että tämä eduskunta käsittelee budjetin loppuun, koska hänhän varsin hyvin tietää sen, että hänellä on tässä eduskunnassa 18 äänitorvea, jotka voivat tammikuussa puhua kylläkin 20 päivään, jolloin budjetti ei tule tämän eduskunnan ratkaistavaksi.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On hämmästyttävää, että sosialidemokraattiselta taholta, kun lakia näin väkivaltaisesti muutetaan, suositellaan sitten epäparlamentaarista asiatonta menettelyä. SMP ei ole tällaiseen halukas. Me taistelemme parlamentaarisilla aseilla Suomen kansan puolesta.

Ed. A. Niemelä: Herra puhemies! Nyt tosin toisessa käsittelyssä oleva laki on sinänsä vakava asia. Haluaisin ed. Knuutin puheenvuoroon vastata, että minä ainakin tunnen erittäin kovaa huolta siitä, koska tiedämme, että hallitus kaatui virheelliseen talouspoliittiseen linjaan ja jos tämä eduskunta saa vielä ensi vuoden budjetin lyödä lukkoon, niin minä ainakin pelkään, että se virheellinen talouspoliittinen

linja suurelta osalta pääsee jatkumaan niin, että vaaleissa äänestäjien taholta osoitettu ehkä toisenlainen näkemys saattaa näin ollen tulla selvästi suurelta osalta mitätöidyksi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiteksti, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus talletusten veronhuojennuslaiksi.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 129 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 53 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 147, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 129. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! SMP kannattaa talletusten verovapautta, mutta ei keinottelua verovapaudella. Siksi esitän, että 1 §:ään lisättäisiin sanat "enintään 10 000 markan", jotka tulisivat seuraavasti:

"Luonnollisen henkilön tai jakamattoman kuolinpesän veronalaiseksi tuloksi ei vuosilta 1972 ja 1973 toimitettavissa valtion- ja kunnallisverotuksissa katsota korkoa enintään 10 000 markan talletuksesta, joka on tehty ..."

Ed. Vainio: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Vainion kannattamana ehdottanut, että pykälään lisättäisiin neljännelle riville "korkoa"-sanan jälkeen sanat "enintään 10 000 markan".

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Aitio, Alenius, Aro, Asunmaa, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Huurtamo, Hykkäälä, Härkönen, Isomursu, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Huotari, Kainulainen, Kortesalmi, Laine, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Pou-

tiainen, Puhakka, Silander, Sinisalo, Syrjä, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestää edustaja Järvenpää.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahonen, Haarla, Hostila, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Karhuvaara, Koivisto, Koivunen, Kuusinen, Pekkarinen, Pohjonen, Rytkönen, Salo, Seppä, Siltanen, Stenbäck, Suokas, Särkkä, Tarvajärvi, Tikkanen, Tähkämaa, Westerholm, H. Westerlund, Vilponiemi ja Virolainen.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 153 jaa- ja 18 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 27.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

2 ja 3 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi obligaatiolainojen veronhuojennuksista annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 130 ja otetaan t o i s e e n k ä s i t t e l y y n siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 54 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 148, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 130. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. S i l a n d e r: Herra puhemies! Ehdotan, että 1 § hyväksyttäisiin kuten hallituksen esityksessä, mutta lisäyksenä seuraava teksti: "kuitenkin niin, että vuosina 1972 ja 1973 liikkeeseen lasketun obligaation veronhuojennus ei koske verovelvollisen omistamia obligaatioita, joiden pääomamäärä ylittää 10 000 mk."

Ed. P e n t t i n e n: Herra puhemies! Kannatan ed. Silanderin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelussa on ed. Silander ed. Penttisen kannattamana ehdottanut, että pykälän loppuun liitettäisiin seuraavaa: "kuitenkin niin, että vuosina 1972 ja 1973 liikkeeseen lasketun obligaation veronhuojennus ei koske verovelvollisen omistamia obligaatioita, joiden pääomamäärä ylittää 10 000 markkaa".

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyäksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Silanderin ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Huurtamo, Hykkäälä, Häkämies, Härkönen, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Juvela, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Kurppa, Käkelä, Laatio, Landström, Lehmonen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Männistö, Nevalainen, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmivuori, Salolainen,

Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Suomi, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Taipale, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Jokinen, Järvenpää, Kainulainen, Kortesalmi, Koskinen, Laine, Liedes, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Rekonen, Räsänen, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Syrjä, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestää edustaja Koskenniemi.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahonen, Haarla, Hostila, Häggblom, Häikiö, Ilaskivi, Karhuvaara, Karjalainen, Katajavuori, Koivunen, Kuusinen, Lankinen, E. Niemelä, Pekkarinen, Pohjonen, Rytkönen, Salo, Seppä, Siltanen, Stenbäck, Sundqvist, Särkkä, Tallgren, Tikkanen, Tähkämaa, Westerholm, H. Westerlund, Vilponiemi ja Virolainen.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 142 jaa- ja 27 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 29.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi eräistä omaisuuden luovutuksista saadun voiton väliaikaisesta verovapaudesta annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 131 ja otetaan t o i s e e n k ä s i t t e l y y n siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 55 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 151, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 131. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi kaivosteollisuuden investointivarauksista annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 132 ja otetaan t o i s e e n k ä s i t t e l y y n siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 56 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 166, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 132. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 3, 5, 7 ja 10 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotukset laeiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta, eräiden tapaturmakorvausten sitomisesta palkkatasoon ja tapaturmavakuutuslaissa säädettyjen markkamäärien korottamisesta annetun lain kumoamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 133 ja otetaan t o i s e e n k ä s i t t e l y y n siinä sekä sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 16 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 139, joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 133. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. T u p a m ä k i: Herra puhemies! Esillä oleva asia koskee tapaturmavakuutuslain muuttamista sekä eräiden tapaturmakorvausten sitomista palkkatasoon ja tapaturmavakuutuslaissa säädettyjen markkamäärien korottamisesta annetun lain kumoamista. Tärkein muutos, mikä hallituksen lakiehdotuksiin sisältyy, on se, että tapaturmakorvaukset, niin vanhat kuin uudetkin, sidotaan indeksiin, elikkä ei voi enää käydä niin, että vuosia sitten sattuneen tapaturman uhri saakin vain sellaisen markkamääräisen korvauksen, joka tapaturman sattuessa on kyseessä olevalle henkilölle annettu ja jonka markkamäärä siis tähän päivään mennessä olisi pienentynyt inflaation vaikutuksesta lähes olemattomiin.

Hallituksen esitykseen sisältyivät myöskin sellaiset pykälät, jossa oli mainintoja markkamääristä, jotka tämän lain voimaan tultua tulevat olemaan laskennan pohjana. Sieltä olisi todettavissa, että hyvin monet näistä korvauksista ovat markkamääräisesti aivan liian pieniä. Esimerkkinä otettakoon vain seuraava. Vahingoittuneelle, jonka tekojäsen tai muu apuneuvo aiheuttaa pitovaatteiden erityistä kulumista tai jolla on opaskoira, voidaan antaa lisäkorvauksena enintään 2,80 mk päivältä. Kuitenkin me tiedämme, että esim. sokealle, jolla on opaskoira, tästä aiheutuvat kustannukset ovat monin verroin suurempia. Mainittu 2,80 mk ei ole alkuunkaan riittävä. Samantapaisia esimerkkejä voisi ottaa täältä monia muitakin. Valitettavasti oli kuitenkin niin, että lain käsittelyn yhteydessä ei meillä ole oikeutta puuttua näihin markkamääriin. Esitän kuitenkin hallitukselle toivomuksen siitä, että hallitus antaisi esityksen pikaisesti näiden kohtuuttoman alhaisten markkamääräisten korvausten korottamisesta.

Vastalauseen valiokunnan mietintöön olen kuitenkin tehnyt eräästä toisesta kohdasta. Tässä korjausesityksessä on toteutettu nimittäin markkamäärien yleinen indeksiin sitomisen periaate, mutta tästä periaatteesta on kuitenkin luovuttu lain 10 §:n mukaisten markkamäärien osalta. Tässä pykälässä on säädetty, että sellainen työnantaja, joka ei ole yhteisö tai säätiö ja jota viimeksi toimitetussa kunnallisverotuksessa on verotettu enintään 3 400 markan tuloista, on vapaa vakuuttamisvelvollisuudesta, kunnes hänen vuoden aikana teettämiensä työpäivien lukumäärä on enemmän kuin 30. Tämä pykälä on lakiin alunperin otettu nimenomaan sitä varten, että yksityinen henkilö, joka satunnaisesti käyttää palveluksessaan lyhyen aikaa työvoimaa, ei joutuisi tätä satunnaista tarvettaan varten käymään tarvittavaa paperisotaa sekä suorittamaan vakuutusmaksuja. Käytännön merkitystä on säännöksellä esim. silloin, kun pientilallinen käyttää tilapäisesti ulkopuolista työvoimaa sadonkorjuussa, omakotitalon omistaja rakennuksen korjaamisessa jne. Jotta kuitenkin tämä 10 §:n säännös ei menettäisi käytännössä merkitystään, tulisi myös tämä mainittu tulon enimmäismäärä korottaa palkkaindeksin mukaisesti.

Valiokunnassa olleet asiantuntijat olivat sitä mieltä, että tätä kattoa tulisi todella korottaa palkkojen nousua vastaavasti. Mutta samalla he olivat kuitenkin sitä mieltä, että tekniikka pettää, elikkä heidän mielestään valtio ei pysty tiedottamaan työnantajille siitä, mikä enimmäistuloraja milloinkin on. Mielestäni ei tällainen tekniikkaan liittyvä seikka voi olla tarvittavan muutoksen ja korjauksen esteenä.

Vielä on ehkä syytä todeta, että mikäli työntekijälle sattuisi tapaturma edellä tarkoitetun työnantajan palveluksessa ollessa, korvataan hänelle haitat valtion varoista samojen perusteiden mukaisesti kuin muissakin tapauksissa. Mikäli esitykseni mukaan tulon enimmäismäärä sidottaisiin palkkaindeksiin, siitä ei siis olisi missään tapauksessa mitään haittaa työntekijälle.

Herra puhemies! Tulen lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään vastalauseen mukaiset korjausehdotukset.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

10—12, 16, 20 ja 48 § hyväksytään keskustelutta.

60 §.

Keskustelu:

Ed. T u p a m ä k i: Herra puhemies! Ehdotan, että 60 § hyväksyttäisiin sellaisena kuin se on esitetty sosiaalivaliokunnan mietintöön liitetyssä vastalauseessa.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Tupamäen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: keskustelussa on ed. Tupamäki ed. Kainulaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Aitio, Alenius, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Huurtamo, Hykkäälä, Häkämies, Härkönen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Koskenniemi, Käkelä, Laatio, Laine, Landström, Lankinen, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, S. Suominen, Sutinen, Taipale, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahonen, Berner, Haarla, Hara, Hostila, Häggblom, Häikiö, Ilaskivi, Jaatinen, Karhuvaara, Koivunen, Korsbäck, Koskinen, Kuusinen, Lehmonen, Liedes, Mäki, Männistö, Nikkilä, Pekkarinen, Pohjonen, Rekonen, Rytkönen, Salo, Seppä, Siltanen, Stenbäck, I. Suominen, Särkkä, Tallgren, Tikkanen, Tähkämaa, Westerholm, H. Westerlund, Vilponiemi ja Virolainen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 145 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 36.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta toisen lakiehdotuksen 1—3 §, johtolause ja nimike sekä kolmannen lakiehdotuksen lakiteksti, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi eräiden liikennevahingonkorvausten sitomisesta palkkatasoon.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 134 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 17 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 141, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 134. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—6 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi huoneenvuokrien sovittelusta Helsingin kaupungissa ja eräissä muissa kunnissa annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 135 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 21 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 181, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 135. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 11 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotukset laeiksi oikeudenkäymiskaaren ja leimaverolain 12 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 136 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 20 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 12, joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 136. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Karkinen: Herra puhemies! Esillä oleva asianosaisia ja asioiden käsittelyjärjestystä tuomioistuimessa koskeva hallituksen esitys on ollut lakivaliokunnassa huolellisen valmistelun kohteena. Valiokunta on mm. asettanut tätä asiaa varten keskuudestaan jaoston, jonka kokouksiin on osallistunut pysyvänä asiantuntijana oikeusministeriön edustaja. Hallituksen antaman tiedon mukaan oikeusministeriössä on vireillä lainvalmistelutyö, joka tähtää tuomioistuinlaitoksen ja oikeudenkäyntimenettelyn uudistamiseen kokonaisuudessaan. Nyt käsiteltävä esitys ei välittömästi liity tähän. Lakivaliokunnassa onkin kiinnitetty huomiota siihen, onko tarkoituksenmukaista sitoa lainvalmistelutyövoimaa osittaisuudistuksiin, joiden merkitys jää kokonaisuuden kannalta puolinaiseksi.

Kyseessä olevan hallituksen esityksen tarpeellisuutta on oikeusministeriön taholta perusteltu mm. siten, että esityksen valmistelu oli jo varsin pitkällä ennen kuin päätettiin oikeudenkäyntimenettelyn ja tuomiokuntalaitoksen kokonaisuudistuksesta. On totta, että nyt esillä oleva asianosaisia ja asioiden käsittelyjärjestystä koskeva lakiehdotus tulee jossain määrin parantamaan ja nopeuttamaan asioiden kulkua tuomioistuimissa, mutta samalla on huomattava, että moni toteutus on jäänyt pahasti puolitiehen. Valiokuntakaan ei ole voinut näitä kohtia korjata, koska se tällöin olisi mennyt hallituksen esityksen ulkopuolelle eikä muutosehdotuksia olisi voitu eduskunnassa hyväksyä. Niinpä esimerkiksi syytetyn kuulemista koskevien säännösten muuttaminen olisi edellyttänyt mm. suullisesta haasteesta luopumista ja esitutkintaa koskevan lainsäädännön aikaansaamista.

Esityksen yhteydessä ei myöskään ole puututtu sellaisiin tärkeisiin uudistuskohteisiin kuin riita-asiain esivalmistelun järjestämiseen ja ns. virallistiedoksiantomenettelyn toteuttamiseen. Lähinnä näistä seikoista johtuu juttujen hidas edistyminen tuomioistumissa. Mikäli asiat olisi tehokkaasti esivalmisteltu ennen oikeudenkäyntiä, sujuisi varsinainen käsittely nopeammin ja ilman turhia lykkäyksiä. Tällöin voitaisiin myös haasteet antaa määrätyksi kellonajaksi ja vältyttäisiin hermoja repivältä odottamiselta ja tungokselta käräjähuoneistoissa. Oikeusministeriölle onkin esitettävä vaatimus prosessuaalisten uudistusten kiirehtimisestä ja lainvalmistelutyön kokonaisvaltaisemmasta suunnittelusta. Ellei näin tapahdu, viivästyvät välttämättömimmätkin uudistukset ja yksilö kokee asemansa epävarmaksi ja oikeusturvansa vähentyneeksi. Muistettakoon, että tarkoituksena on kehittää oikeuslaitos palvelulaitokseksi, jonka puoleen yksilö voi kääntyä myönteisin tuntein.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 10 luvun 8 ja 11 §, 11 luvun 4, 22 ja 23 §, 12 luvun 1—5 §, 1 §:n edellä oleva väliotsake, 6—8 §, 6 §:n edellä oleva väliotsake, 9—14 §, 9 §:n edellä oleva väliotsake, 15—18 §, 15 §:n edellä oleva väliotsake, 19—27 §, 19 §:n edellä oleva väliotsake, 12 luvun otsake, 14 luvun 2 ja 8—11 §, 15 luvun 1 ja 4 §, 16 luvun 5—9 §, 17 luvun 9 ja 61 § ja 25 luvun 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 12 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton kanssa tullikysymyksistä tehdyn sopimuksen muutosten eräiden määräysten hyväksymisestä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 137 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 17 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 93, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 137. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiteksti, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi Euroopan vapaakauppaliiton perustamista koskevan konvention sekä Suomen Tasavallan ja Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden välisen sopimussuhteen luomista tarkoittavan sopimuksen nojalla tehtyjen eräiden maataloustuotteiden tulli- ja tuontimaksukohtelua koskevien päätösten hyväksymisestä sovellettaviksi Suomen ja Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden välisissä suhteissa.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 138 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 18 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 102, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 138. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiteksti, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotus laiksi Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton kanssa tullikysymyksistä tehdyn sopimuksen muutosten määräysten hyväksymisestä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 139 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 19 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 133, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 139. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiteksti, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Ehdotukset laeiksi investointirahastoista annetun lain ja suhdannetalletusten käyttämisestä taloudellista kasvua ja ympäristönsuojelua edistävien toimenpiteiden suorittamiseen annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 140 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 57 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 125, joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 140. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys koskee investointirahasto- ja suhdannetalletusvarojen käytön ulottamista koskemaan osakeyhtiöiden ja osuuskuntien asuntoinvestointeja osuus- ja osakepääomarahoituksen muodossa.

Esitykseen liittyy suuri periaatteellinen kysymys. Hallituksen esitys, johon valtiovarainvaliokunta näyttää ilman kritiikkiä yhtyneen, merkitsee käytännössä sitä, että lailla asetetaan yhtiöt ja osuuskunnat erikoisasemaan, jolloin ne voivat vallata työntekijöiltä mahdollisuuden asuinhuoneistojen omistamiseen. Toisin sanoen työnantajalla on suuremmat edut rakentaa ja saada omistukseensa työntekijäin tarvitsema asunto mitä työntekijällä itsellään. Näin kansalaisten ansioista verotettu, yhtiöiden ja osakeyhtiöiden verovapaa suhdannetalletus pannaan palvelemaan pyrkimystä riistää asuntojen omistus yksityisiltä. Pyrkimystä voidaan perustellusti väittää yksilön taloudellisen vapauden riistämiseksi.

Jokainen, jolla on kokemusta työnantajan omistamasta asunnosta, tietää, että se on työnantajan tehokas keino pitää alaisensa näyrinä. Jos puolustat oikeuksiasi tai edes ajattelet omilla aivoillasi erilailla kuin työnantaja, voi seurauksena olla, ei vain työpaikan, vaan asunnon menetys, koska asunto on kytketty työpaikkaan. On luonnollista, että vain häädön kokenut osaa asennoitua asiaan äsken mainitsemallani tavalla. Mutta kun työnantajan asunnoista tapahtuu edelleenkin häätöjä, on asia mielestäni tälläkin hetkellä vakavan harkinnan arvoinen. Vain tavalla tai toisella alistettuun asemaan joutunut ihminen tyytyy siihen, että työnantaja on myös hänen asumisensa ylivaltias.

Mikäli hallitus olisi halunnut suhdannetalletusvaroilla edistää terveellä tavalla asuntotuotantoa, johon on olemassa suuri tarve, se olisi pyrkinyt siihen, että työntekijäperheet ja erityisesti nuoret pääsisivät omistusasuntoon ilman nykyisen suuruista asuntolainsäädännön vaatimaa omarahoitusosuutta. Todellista omarahoitusmahdollisuuttahan ei voi olla muilla kuin varakkaammilla, ja niin ollen köyhimmät ja erityisesti nuoret parit asetetaan asuntolainoituksessa huonoimpaan asemaan. Nyt heidän hädänalaista tilaansa käytetään hyväksi tekemällä heistä yhä suuremmassa määrin työnantajien asunto-orjia.

Kun on todennäköistä, että tässä vaiheessa ei ole enää mahdollisuutta muutosesityksen muodossa korjata tapahtunutta, ainoaksi mahdollisuudeksi on SMP:n eduskuntaryhmässä katsottu lakiesityksen hylkääminen.

Tässä yhteydessä joutuu jo toteamaan sen, että Karjalaisen hallitus on mitä todennäköisimmin jo pitkään ollut tietoinen eduskunnan hajottamisajankohdasta ja ajoittanut nyt käsittelyyn monia sellaisia lakiesityksiä, joilla yksityinen pienomistus, kuten oman asunnon omistus, pyritään rajoittamaan ja antamaan valtiolle ja suuryhtiöille lakisääteiset edut kiinnittää työntekijänsä määräysvaltaansa ja tahtoonsa mahdollisimman tiukoin ottein.

Kansan vaatimia asuntolainoitusparannuksia vastaavasti luvataan nyt hallituspuolueidenkin vaalipuheissa, mutta täällä eduskunnassa tehdään aivan täsmälleen päinvastaisia päätöksiä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 3 ja 8 §, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 2, 4 ja 8 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Ehdotus laiksi eräistä palkkatuloista verotuksessa tehtävistä vähennyksistä annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 141 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 58 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 179, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 141. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

7 §.

Keskustelu:

Ed. Silander: Herra puhemies! Olisin ehdottanut, että eräistä palkkatuloista verotuksessa tehtävistä vähennyksistä annetun lain 1 § hyväksyttäisiin esittämässäni muodossa. Käsitykseni on se, että koska hallituksen esityksellä jatketaan yksilöimäni lain sovellutusaikaa, niin edustajalla myös olisi oikeus esittää korjauksia tähän jatkettavan lain asiasisältöön muiltakin osin kuin soveltamisajalta.

Herra puhemies! Ehdotan, että mainittu 1 § hyväksyttäisiin seuraavan sisältöisenä: "Milloin verovelvollinen on käyttänyt moottorisahaa puun kaadossa tai puutavaran valmistamisessa, vähennetään hänen tästä työstä saamastaan palkkatulosta verotuksessa sahan käytöstä aiheutuneina kustannuksina 40 prosenttia, kuitenkin niin, että milloin kaksi henkilöä on työskennellyt työryhmänä samaa moottorisahaa käyttäen, sanottuina kustannuksina vähennetään kummankin palkkatulosta 20 prosenttia, ja milloin työryhmään on kuulunut kolme henkilöä, kunkin palkkatulosta 15 prosenttia." 2 momentti: "Verojohtajan tulee yksinään työskentelevän verovelvollisen ilmoituksesta määrätä, että verovelvollisen palkkatulosta 1 momentin säännösten estämättä vähennetään moottorisahan käytöstä aiheutuneena kustannuksena 30 prosenttia."

Herra puhemies! Jos tämä muutosehdotus hyväksytään, on tarkoitukseni vielä esittää muutos hallituksen esityksen 7 §:ään koskien nimenomaan 1 §:n soveltamisaikaa.

Puhemies: Tämä pykälä on yhteydessä edelliseen ja ehdotus täytyy tehdä nyt.

Puhuja: Herra puhemies! Ehdotan 7 §:n sanamuodoksi seuraavaa: "Tätä lakia sovelletaan vuosilta 1968—1972 toimitettavissa valtion- ja kunnallisverotuksissa, kuitenkin niin, että lain 1 §:ää sovelletaan vuosilta 1971 ja 1972 toimitettavissa valtion- ja kunnallisverotuksissa."

Ed. A. Niemelä: Herra puhemies! Kannatan ed. Silanderin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Silander ed. A. Niemelän kannattamana ehdottanut 1 §:n sanamuodoksi seuraavaa: "Milloin verovelvollinen on käyttänyt moottorisahaa puunkaadossa tai puutavaran valmistamisessa, vähennetään hänen tästä työstä saamastaan palkkatulosta verotuksessa sahan käytöstä aiheutuneina kustannuksina 40 prosenttia, kuitenkin niin, että milloin kaksi henkilöä on työskennellyt työryhmänä samaa moottorisahaa käyttäen, sanottuina kustannuksina vähennetään kummankin palkkatulosta 20 prosenttia, ja milloin työryhmään on kuulunut kolme henkilöä, kunkin palkkatulosta 15 prosenttia. Verojohtajan tulee yksinään työskentelevän verovelvollisen ilmoituksesta määrätä, että verovelvollisen palkkatulosta 1 momentin säännösten estämättä vähennetään moottorisahan käytöstä aiheutuneena kustannuksena 30 prosenttia", ja että 7 § saisi sanamuodon: "Tätä lakia sovelletaan vuosilta 1968—1972 toimitetuissa valtion- ja kunnallisverotuksissa, kuitenkin niin, että lain 1 §:ää sovelletaan vuosilta 1971 ja 1972 toimitettavissa valtion- ja kunnallisverotuksissa."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä ed. Silanderin ehdotukseen tulee, niin kun ehdotukseen sisältyy muutoksia, joihin käsiteltävänä oleva hallituksen esitys mielestäni ei anna aihetta, en aloitteen puuttuessa katso voivani alistaa ed. Silanderin ehdotusta äänestettäväksi.

Keskustelu puhemiehen menettelystä:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Esillä on, paitsi muuta, metsätyömiehen moottorisahan verotusta koskeva asia. Hallitus esittää voimassa olevan lain jatkamista, lain jonka voimassaolo päättyisi kuluvan vuoden lopussa. Kun eduskunta käsittelee tällaista asiaa, eduskunnalla luonnollisesti täytyy olla oikeus ja velvollisuus tutkia lain sisältö ja päättää, missä muodossa laki jatkuu. Voimassaolopykälän jatkaminen on aivan sama kuin jos hallitus antaisi voimassaolleen lain sisältöisen uuden esityksen. Jos valtiopäiväjärjestystä tulkitaan muulla tavalla, tällöin eduskunta saatetaan tapahtuneen tosiasian eteen, sillä ei ole myöskään mahdollisuutta hylätä lakia, koska välttä-

mättä ensi vuonna tarvitaan näissä asioissa verolaki. Herra puhemiehen tulkinta on täten käsitykseni mukaan valtiopäiväjärjestyksen vastainen ja rajoittaa eduskunnan käsittelyoikeutta veroasioissa. Kysymyksessä on periaatteessa erinomaisen tärkeä asia. Täällä eduskunnassa näyttää jatkuvasti valtiopäiväjärjestyksen tulkinta kulkevan sitä tietä, että eduskunta ei pystyisi hallitsemaan maata, antamaan kannanotot selvästi hallitukselle, vaan eduskunta olisi vain jokin kirjaamislaitos. SMP:n eduskuntaryhmä ei tätä voi hyväksyä, ja tästä syystä, herra puhemies, esitän, että puhemiehen menettely lähetettäisiin perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi.

Ed. Silander: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon tekemää ehdotusta.

Keskustelu puhemiehen menettelystä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Silanderin kannattamana ehdottanut, että eduskunta ei tyytyisi puhemiehen menettelyyn, vaan että puhemiehen menettely lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiehen menettelyn, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Aitio, Alenius, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Hollkeri, Honkonen, Huurtamo, Hykkäälä, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Ruokola, Räsänen, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Taipale, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, Lankinen, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestää edustaja Rosnell.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahonen, Berner, Forsman, Friberg, Haarla, Hostila, Häggblom, Häikiö, Jaatinen, Karhuvaara, Kohtala, Koivunen, Kuusinen, Landström, Lehmonen, Liedes, Linkola, Mäki, Männistö, E. Niskanen, Pekkarinen, Pohjonen, Rytkönen, Rönkkö, Salo, Seppä, Sillantaus, Stenbäck, Särkkä, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tikkanen, Westerholm, H. Westerlund ja Virolainen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 143 jaa- ja 19 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 36.

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen menettelyn.

7 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Ehdotus laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 142 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 59 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 185, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 142. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta taulukko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Ehdotus laiksi tonttien vaihdosta valtion ja Joensuun kaupungin välillä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 143 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 60 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 168, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 143. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiteksti, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

17) Ehdotus laiksi merentutkimuslaitoksesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 144 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 61 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 138, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 144. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—6 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

18) Ehdotus laiksi valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 145 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 62 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 169, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 145. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—6 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

19) Ehdotus laiksi vähittäiskaupan liikeajasta annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 146 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä talousvaliokunnan mietinnössä n:o 10 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 189, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 146. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen

jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Esillä on parturi- ja kampaamoliikkeiden aukioloaikaa koskeva asia. Hallitus esittää, että näiden parturi- ja kampaamoliikkeiden aukioloaika olisi sama kuin vähittäiskaupan. Kuitenkin on huomattava, että vähittäiskaupassa on kysymys kuluttajien edusta, välttämättömyydestä saada tarvikkeita. Parturi- ja kampaamoliikkeet ovat toisenlaatuisia, ja niiden aukioloaikaa harkittaessa on muistettava työntekijöitä ja pienempiä yrityksiä, etteivät he ajautuisi umpikujaan. Hallituksen esitys ja talousvaliokunnan mietintö johtavat selvästi siihen, että pienemmät parturi- ja kampaamoliikkeet ajautuvat taloudelliseen umpikujaan, joutuvat lopettamaan toimintansa. Tämä ei ole väestön edun mukainen, tämä on sitä hyökkäystä pienyritteliäisyyttä vastaan, joka maassamme jatkuu valitettavasti kaikilla aloilla ja johon ehdottomasti olisi vaaleissa saatava muutos. SMP:n eduskuntaryhmä ei siis voi hyväksyä hallituksen esitystä ja talousvaliokunnan mietintöä, vaan me katsomme, että parturi- ja kampaamoalalla on keskisuurelle ja pienelle yritteliäisyydelle edelleenkin annettava toimintamahdollisuudet. Tästä syystä me katsomme, että parturi- ja kampaamoliikkeissä riittää yhdeksän tunnin aukioloaika ja tämä aukioloaika ehkä soveltuu parhaiten kello 9—18 väliseen aikaan. Tällöin kaikki tarvitsijat kyllä pääsevät liikkeisiin ja voivat hoitaa asiansa. Tulen asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä lain 1 §:ään esittämään tämän vaatimat muutokset.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Ehdotan, että 1 §:n väliin sanojen "välisenä aikana" jälkeen lisättäisiin lause "sekä parturin- ja kähertäjänliikettä arkipäivisin kello yhdeksän ja kello kahdeksantoista välisenä aikana", jotenka tämän 1 §:n 1 momentti tällöin saisi seuraavan sisällön: "Ammattimaista vähittäiskauppaa sekä parturin- ja kähertäjänliikettä saa harjoittaa, mikäli tässä laissa ei toisin säädetä, vähittäiskauppaa arkipäivinä kello kahdeksan ja kello kahdenkymmenen välisenä aikana sekä parturin- ja kähertäjänliikettä arkipäivisin kello yhdeksän ja kello kahdeksantoista välisenä aikana paitsi lauantaina ja kirkollisen juhlapäivän sekä itsenäisyyspäivän ja vapunpäivän aattona kello kahdeksan ja kello kahdeksantoista välisenä aikana."

Ed. Vainio: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa ed. Vennamo ed. Vainion kannattamana on ehdottanut, että pykälän 1 momentti tulisi kuulumaan seuraavasti: "Ammattimaista vähittäiskauppaa sekä parturin- ja kähertäjänliikettä saa harjoittaa, mikäli tässä laissa ei toisin säädetä, vähittäiskauppaa arkipäivänä kello kahdeksan ja kello kahdenkymmenen välisenä aikana sekä parturin- ja kähertäjänliikettä arkipäivisin kello yhdeksän ja kello kahdeksantoista välisenä aikana, paitsi lauantaina ja kirkollisen juhlapäivän sekä itsenäisyyspäivän ja vapunpäivän aattona kello kahdeksan ja kello kahdeksantoista välisenä aikana."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Aitio, Alenius, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Huurtamo, Hykkäälä, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jokinen, Junnila, Juvela, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Käkelä,

Landström, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salolainen, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, I. Suominen, S. Suominen, Sutinen, Taipale, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Koskinen, Kurppa, Laine, Liedes, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Rekonen, Räsänen, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Järvenpää ja Sandelin.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Berner, Forsman, Friberg, Haarla, Hetemäki, Hostila, Häggblom, Häikiö, Jaatinen, Kaasalainen, Karhuvaara, Katajavuori, Koivunen, Kuusinen, Laatio, Lankinen, Lehmonen, Linkola, Lähteenmäki, Männistö, Pekkarinen, Pohjonen, Rytkönen, Salo, Seppä, Stenbäck, Särkkä, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tikkanen, Tuomioja, Westerholm, H. Westerlund ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 133 jaa- ja 27 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 37.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

2, 4 ja 5 §, voimaantulosäännös, lain uusi nimike, johtolause ja lakiehdotuksen nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

20) Ehdotus laiksi Valtion ammattikoulukodin lakkauttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 147 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 13 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 56, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 147. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

21) Ehdotus laiksi Etelä-Hämeen keskusammattikoulun luovuttamisesta Hämeenlinnan seudun ammattikoulun kuntainliitolle.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 148 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 14 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 188, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 148. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—5 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

22) Ehdotus laiksi Heinolan kurssikeskuksesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 149 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 15 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 120, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 149. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—4 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

23) Ehdotukset laiksi kotimaisen sokerintuotannon turvaamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 150 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 32 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 129 sekä lak.al. n:ot 260 ja 261 (1970 vp.) sekä 209 ja 211, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 150. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Asunmaa: Herra puhemies! Nyt on toisessa käsittelyssä laki kotimaisen sokerintuotannon turvaamisesta. Kun tämän lain kehitystä on seurannut valiokuntakäsittelyssä tähän mennessä, kun se on eduskunnan toisessa käsittelyssä, ja jos samalla vertaa menneitten vuosien kehitystä sokerijuurikkaan viljelyn kohdalla, niin täytyy todeta se, että tämä eräs maatalouden erikoiskasvi on joutunut siihen valoon eduskunnan piirissä, että sen tuotanto tulee erittäin paljon supistumaan.

Ensinnäkin toteaisin, että seurattaessa budjetissa olleita määrärahoja hyvinkin lyhyeltä ajalta havaitaan, että vuonna 1970 on ollut kotimaisen sokerintuotannon turvaamiseen 30 milj. mk, vuonna 1971 28 750 000 mk, siis vähennys 1 250 000 mk, ja vuoden 1972 esitys on 26 milj. mk, vähennys edellisvuoteen verrattuna 2 750 000 mk. Tämä kehitys, joka sokerinviljelyn kohdalla on menossa, johtaa siihen, mihin viittasin jo ensimmäisen käsittelyn yhteydessä, lähinnä pohjoisten ja kehitysalueitten viljelykasvina.

SMP:n rinnakkaisaloite, jota haluaisin vielä korostaa, on tehty siinä mielessä, että turvattaisiin tämä sokerijuurikkaan viljely myöskin pohjoisemmilla alueilla. Korottaisin ensin tätä hintaa. 2 §:ssä on muutos, jolla pyritään siihen, että sokerijuurikkaan hinta olisi 14.7 p/kg. Täällä ensimmäisen käsittelyn yhteydessä todettiin eräissä puheenvuoroissa, että vuonna 1967 on ollut hinta jo suunnilleen se, mihinkä tällä kertaa SMP:n vastalause, siis meidän lakialoitteemme viittaa. Samoin ylärajan korottaminen 400 milj. kiloon korvaisi tällä kertaa juurikkaan viljelijöille sen, että tämä hinnanalennus, mikä on nyt toteutumassa valiokunnan enemmistön päätöksen mukaisesti, tulee vielä supistamaan viljelijän saamaa hintaa.

Alueittaisessa hintatukiporrastuksessa, joka aikaisemmin on ollut sokerijuurikkaan viljelyssä käytännössä kolmena vyöhykkeenä, valiokunnan vastalause lähtee siitä, että tällä turvattaisiin pohjoisempien alueitten viljely. Tulkoon mainituksi, että vaikka otettaisiin lähtökohdaksi se, mikä on aikaisempina vuosina ollut juurikkaanviljelyn tuotto kehitys- ja näiltä pohjoisilta alueilta, se ei näyttelisi minkäänlaista osuutta kokonaisuutena budjetissa määrärahoina, sillä onhan laskettu, että näillä Pohjanmaan ja itäisen Suomen alueilla, jotka juurikasta tuottavat ja jotka ovat aikaisemmin tuottaneet, tuotto ei ylittäisi 25 milj. kg.

Kun nyt on ratkaisevassa käsittelyssä sokerilain kohtalo, jota tosiaankin viljelijäväestö ja juurikkaan viljelijät ovat pitkän aikaa odottaneet, esitän, herra puhemies, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen lakiehdotus. Ellei tämä tule käsittelyn pohjaksi, tulen lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään eri pykälien kohdalla muutosesitykset.

Ed. Nevalainen: Herra puhemies! Sokerilait ovat rakentuneet aikoinaan istuneen

sokerikomitean mietinnön pohjalle. Komitean kokoonpano oli varsin mittava. Se teki perusteellista työtä ja antoi yksimielisen mietinnön.

Lakeja säätäessään eduskunta on yhtynyt komitean kantaan pyrittäessä kotimaisella raakasokerintuotannolla täyttämään 20 % kulutuksesta. Kotimaista tuotantoa ei saisi ainakaan tuosta määrästä paisuttaa, koska sokerin valmistaminen kotimaassa viljellystä juurikkaasta on kansantaloudellisesti maataloutemme kaikkein kannattamattomin lohko. Silloin kun raakasokeri maailmanmarkkinoilla oli kaikkein halvimmillaan, olisi sillä valtion tuella, joka sokerijuurikkaitten viljelyyn uhrattiin, saatu ilmainen sokeri koko Suomen kansalle, jos olisimme käyttäneet tuotannossa yksinomaan ulkomaista raakasokeria (Eduskunnasta: Ei pidä paikkaansa!). Vaikka nyt ovat raakasokerin maailmanmarkkinahinnat melko korkeat, tulee kotimaisesta juurikkasta valmistettu sokeri maksamaan markan kiloa kohden enemmän kuin ulkomaisesta raaka-aineesta valmistettu sokeri. — Pitääkö tämä muuten paikkansa?

Poliittisen hallituksen yksimielinen esitys sisälsi ns. omavastuurajan säilyttämisen 375 milj. kilona, joka vastaa pyrkimystä kotimaisen tuotannon pysyttämiseen 20 %:na kokonaiskulutuksesta. Maa- ja metsätalousvaliokunnan enemmistön omaksuma kanta, ns. omavastuurajan nostaminen 390 milj. kiloon, on ollut mielestäni harkitsematon toimenpide ja intoilu sen puolesta turhaa.

Kun valiokuntakäsittelyn aikana ei ole tullut esille seikkoja, jotka antaisivat aihetta poiketa lakiehdotuksen pääperiaatteiden kohdalla poliittisen hallituksen yksimielisestä esityksestä, tulen ehdottamaan käsittelyn pohjaksi hallituksen esitystä.

Ed. Puhakka: Herra puhemies! Sokerilain käsittelyn yhteydessä on käynyt selville, että pienviljelmillä sokerijuurikaskilon tuottaminen tulee kalliimmaksi kuin suurilla. Jotta pienviljelijät ainakin osittain pääsisivät hehtaaria kohden tuotossa tasavertaiseen asemaan suurviljelijäin kanssa, olisi sokerijuurikaskilon hinta porrastettava viljelmäkoon mukaan. Teimme tätä tarkoittavan esityksen valiokuntakäsittelyssä, mutta muitten puolueitten edustajat eivät sitä kannattaneet, eivät edes SMP:n ja keskustapuoleen edustajat, vaikka he puhuvat pienviljelijäin puolesta. Totesimme jo tuolloin tekojen olevan jyrkässä ristiriidassa puheitten kanssa.

Kommunistit ja muut kansandemokraatit ovat johdonmukaisesti puolustaneet pienviljelijäin etuja. Tulemme sen todeksi osoittamaan tämänkin lain käsittelyn yhteydessä. Yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulemme tekemään ehdotuksen, jonka mukaan sokerijuurikaskilon hinta porrastetaan viljelmäkoon mukaan, toisin sanoen pienviljelijöille maksetaan korkeampi hinta kuin suurviljelijöille.

Ed. Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Puhakan puheenvuoron johdosta sanoisin, että tästä keskusteltiin tosiaankin paljon, että tuki olisi viljelmäkoon mukainen. Mutta nythän valiokunnassa ilmeni, että esimerkiksi vuonna 1964 on alle 5 hehtaarin viljelijöistä ollut 28 % juurikkaan viljelijöitä ja vuonna 1970 22 % ja 5—15 hehtaarin viljelijöistä vuonna 1964 62 % ja vuonna 1970 65 %. Yli 15 hehtaarin tiloille ovat vastaavat luvut vuonna 1964 10 % ja vuonna 1970 13 %. Tämä on kyllä jo todistus siitä, että sokerijuurikas on tälläkin hetkellä pienviljelijöitten ja pienten tilojen kasvi.

Ed. Lillqvist: Herr talman! Under behandlingen av regeringens proposition i utskottet godkändes vissa förbättringar, som sannolikt inte skulle ha godkänts under normala förhållanden och med en parlamentarisk regering i landet.

I sin proposition utgår regeringen från att landets självförsörjning av socker skulle vara 20 procent eller densamma som i kommittébetänkandet, vilket motsvarar en totalskörd av sockerbetor på ungefär 375 milj. kg under normala skördeförhållanden. Det är alltså här fråga om en medelskörd, som kan bli både större och mindre.

I utskottet har detta medeltal höjts med 15 milj. kg eller till 390 milj. kg. Härvid måste man även anse, att självförsörjningsgraden höjts med samma mängd. I procent betyder det en förhöjning från 20 till inte fullt 21 och i ökat statsstöd betyder det en dryg gammal miljon under förutsättning att årets totalskörd blir 390 milj. kg. Stiger skörden till t. ex. 405 milj. kg, blir statsstödsökningen den dubbla.

Den andra ändringen som gjorts i utskottet, kostar samhället mera. Jag avser härmed höjningen av grundpriset för sockerbetor från 12.7 penni till 12.8 penni per kg som betsockerfabrikernas lika stora förhöjning. Detta beslut

betyder, att statens stöd för betodling stiger från av regeringen föreslagna 6.66 penni till 6.86 penni per kg sockerbetor eller ca 800 000 mark för en totalskörd på 390 milj. kg. Ett statligt stöd på 6.86 penni per kg betor betyder, att varje kg socker, som framställes av sockerbetor, i statsstöd kostar 61.8 penni per kg. Om vi därtill räknar den inkomst som staten får för varje kg socker, som produceras av importerat råsocker och nu är 37 penni per kg, vilket måste göras för att få en riktig bild av vad den inhemska sockerproduktionen kostar, får vi som resultat 61.8 penni plus 37 penni eller tillsammans 98.8 penni per kg socker. Regeringen säger i sin proposition, att vid en skördenivå på 375 milj. kg stiger statsstödet till 27.5 milj. mark. Om därtill beaktas de förhöjningar som på utskottets förslag görs, lågt räknat, ökar utgifterna för staten till cirka 28.3 milj. mark. Om därtill ytterligare räknas 37 penni per kg socker, tillverkat av importerad råvara, som staten går miste om genom den inhemska sockerproduktionen, samt att den egna produktionen skulle uppgå till 38.2 milj. kg, stiger summan till 14.1 milj. mark. Härav följer, att en produktion av 390 milj. kg sockerbetor kostar samhället allt som allt 42.4 milj. mark. Import av motsvarande mängd råsocker skulle kosta landet 16 milj. mark. Här bör observeras, att det är fråga om råsocker och att förädlingen av sockret kommer till, men att det är fråga om endast 2 milj. marks skillnad på inköp av råsocker och det som staten skulle få.

Med denna redogörelse har jag velat ge en förklaring på vad föreliggande proposition i praktiken betyder efter de gjorda ändringarna. Vi skall ju fortsätta att leva, arbeta i vårt land även efter valet. Odling av sockerbetor borde därför i inkomsthänseende ställas i konformitet med produktionen av andra lantbruksprodukter. M.a.o. regeringens proposition borde följas, eftersom sockerbetsodlare nu redan säger, att betodling lönar sig bättre än t. ex. odling av potatis.

Herra puhemies! Kannatan ed. Nevalaisen tekemää ehdotusta.

Ed. Granvik (vastauspuheenvuoro): Herr talman! Om rdm. Lillqvist tror, att jordbrukarna skall göra alltför goda affärer på sockerbetsodlingen, tar han nog sannerligen miste. Om också lant- och skogsbruksutskottets förslag går igenom, är detta ett minimiförslag, som faktiskt bör godkännas. Den som har försökt sig på sockerbetsodling, vet sannerligen, att detta är mycket arbetsamt och att man är beroende av väder och vind. Om man står där under höstdagarna frusen och våt, bör man ha en skälig inkomst för besväret. Därför förvånar det mig, att man anser att det som här föreslogs är ett för högt pris. Vi skall komma ihåg, att detta i allra högsta grad är en sysselsättningsfråga, först och främst för odlarna men också för fabrikerna, där kapaciteten är färdigt utbyggd. Och om vi inte har sådana pris som ger lönsamhet på denna sektor, gör vi skada både åt landet och enskilda företagare och arbetare, och vi får en större arbetslöshet i stället.

Ed. Järvenpää: Herra puhemies! Kotimaista sokerijuurikkaan viljelyä ja juurikassokerituotantoa tuetaan valtion varoilla. Näin tapahtuu muissakin juurikassokeria tuottavissa maissa. Tukitoimenpiteet määrätään laissa kotimaisen sokerintuotannon turvaamisesta, joka laki nyt on jälleen käsiteltävänä. Tämä laki on edelleen yksivuotinen ja koskee tämän vuoden tuotantoa. Laissa ei ole suuria muutoksia viime vuoden lakiin verrattuna. Kotimaisen sokerijuurikkaan perushinnaksi taataan 12.8 p/kg, mutta jos koko maassa viljelyssopimuksen perusteella tuotettu ja juurikassokeritehtaiden käyntikautena vastaanottama juurikasmäärä on enemmän kuin 390 milj. kg, niin alennetaan perushintaa koko sadon osalta 0.01 p jokaiselta täydeltä miljoonalta kilolta. Jos koko sikerijuurikastuotanto on maassamme tänä tuotantokautena 430 milj. kg, niin silloin perushinta on vain 12.4 p/kg. Sokerintuotannon turvaamiseksi maksetaan juurikassokeritehtaille kotimaassa viljellyn sokerijuurikkaan jalostamisesta tuotantopalkkiota 6.86 p sokerijuurikaskiloa kohti, edellyttäen, ettei sokerijuurikkaiden määrä ylitä mainitsemaani 390 milj. kg. Mikäli juurikassato on suurempi, niin tuotantopalkkiota vähennetään vastaavasti kuin sokerijuurikkaasta viljelijälle maksettavaa hintaa alennetaan. Arviolta sokerintuotannon tukemiseen menee tänä vuonna lähes 30 milj. mk. Viime vuonna valtion tuki oli 30.2 milj. mk.

Tästä sokerilaista on puhuttu ja kiistelty paljon jo ennen lakiehdotuksen antamista ja sen jälkeen. Valiokuntakäsittelyssäkin se viipyi varsin kauan. Sato on kohta kokonaan jalostettu, mutta laki saadaan vasta nyt voimaan. Laissa

on kieltämättä heikkouksia. SKDL:n mielestä suuri heikkous tässä laissa on, niin kuin kaikissa muissakin maatalouden tukilaeissa, se että valtion varoista annetaan tuottajalle, tässä tapauksessa juurikaskilolle, sama tuki, olivatpa tuotantokustannukset mitkä tahansa. Se merkitsee käytännössä sitä, että valtion tukea annetaan sellaiselle viljelijälle, joka ei sitä tarvitsisi tai tarvitsisi sitä vähemmän. Onhan tuotantokustannuksilla pienviljelmien ja suurempien tilojen välillä huomattava ero suurempien viljelijäin hyödyksi. Sen vuoksi SKDL:n esitys tuen porrastamisesta siten, että yli 15 peltohehtaarin tilallisille maksettaisiin vähemmän tukea, olisi oikeudenmukaisempi. Siihen eivät voimamme ainakaan valiokunnassa riittäneet.

Kokonaisuudessaan maamme maataloudelle annettavasta tuesta menee sokerituotannon tukemiseen noin 3 %. Sokerijuurikkaan viljelijöitä on kuitenkin yli 10 000. Näin ollen tuki turvaa työtä ja toimeentuloa tuhansille maamme pienviljelijöille ja vähentää vastaavasti työllisyystöihin tarvittavia varoja näiden viljelijäin kohdalla. Sen vuoksi tuntuu ihmeelliseltä, että eräät sosialidemokraatit arvostelevat sokerilakia suurena menona valtiolle. Mutta hallituksen taholta on varsin pienin puhein tänäkin vuonna myönnetty, mainittakoon se tässä yhteydessä, 87 milj. mk sianlihan ulosviennin tukemiseen, ja sen summan saavat periaatteessa noin 120 maan suurinta sikalanomistajaa, joten työllistävä vaikutus tällä kohdalla on olematon.

SKDL osoittaa aina ja jatkuvasti maatalouspolitiikassa sellaiset ratkaisut, jotka turvaavat työtä ja toimeentuloa työläisille ja pienviljelijöille. Sokerijuurikkaan viljely antaa työtä viljelijöille ja sokerijuurikastehtaat työläisille. Tässä mielessä kohtuullinen tuki sokerintuotannon turvaamiseksi on paikallaan ja siihen tämä laki pyrkii.

Ed. Kaarlonen: Herra puhemies! Laki sokerintuotannon turvaamisesta on pahasti myöhässä, ja sokerijuurikkaan viljelijät ovat vaikeassa asemassa. He ovat joutuneet kasvattamaan juurikassadon tietämättä, mikä on juurikkaan hinta, viljelijän palkka. Mikä muu palkansaajaryhmä saa näin paljon jälkeenpäin tietää, minkä ansion työstään saa! Tuotantokustannukset ovat huomattavasti nousseet, varsinkin koneiden hinnat ja työpalkat, mutta juurikkaan hinta on vain laskenut vuoden 1966 tasosta.

Hallituksen esitykseen saatiin vähäinen korjaus valiokuntakäsittelyssä, mutta se ei ole riittävä. Maatalous on pitkäjännitteistä, viljelijä ei voi yhtä mittaa vaihtaa tuotantosuuntaa; ja juurikkaan viljelyn kohdalla on todettava, että sen viljely ei muodosta ylituotantopulmia. Täytyy vain toivoa, että ensi vuonna säädettävä laki olisi oikeudenmukaisempi ja ottaisi huomioon myös kustannusten nousun.

Ed. Antila: Herra puhemies! Ed. Nevalainen perusti esityksensä sokerijuurikkaan viljelijöille asetetun tuotantorajan pitämisestä 20 %:n omavaraisuusprosentissa perin vanhaan komitean mietintöön, mietintöön vuodelta 1965. Tämän jälkeen tilanne on melkoisesti muuttunut, ylituotantoprobleemat ovat tulleet vaikeammiksi, ja ed. Nevalainen myöskin tietää että työllisyyden takia on joskus tehtävä vähemmänkin kannattavaa työtä. Siinä mielessä katson, että nyt tuo 390 milj. kilon tuotantoraja on vieläkin liian alhainen.

Ed. Puhakka puheenvuorossaan antoi väärän kuvan valiokunnan käsittelystä. Voin ilmoittaa, että silloin kun ed. Puhakka esitti pienviljelmien sokerijuurikkaan viljelijöille suurempaa tuotantotukea, myöskin SMP:n edustajat kannattivat tätä esitystä. Me kyllä totesimme valiokunnassa, että sen esityksen käytännöllinen toteuttaminen tuottaa jonkin verran vaikeuksia.

Ed. Kaarlonen piti myöskin tätä sokerijuurikaslakiehdotusta valiokunnan mietinnön mukaisena epätyydyttävänä, ja minä nyt voin ilmoittaa ed. Kaarloselle, että meillä on vaihtoehtona SMP:n vastalause, joka on viljelijöille paljon edullisempi. Toivottavasti keskustapuolue lähtee vastalauseemme taakse. Ainakin tuntui ensimmäisessä käsittelyssä keskustapuolueen puheenvuoroista siltä, että olette samaa mieltä tässä asiassa.

Herra puhemies! Kannatan ed. Asunmaan tekemää ehdotusta.

Ed. Nevalainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Äskeisen puheenvuoron johdosta totean, että sokerijuurikkaan viljely ei nykyisellään työllistä paljon ketään. Sokerijuurikkaan viljelyssä on koneellistuttu, niin kuin yleensäkin maatalouden harjoittamisessa, joten sen työllistävä vaikutus on vuosi vuodelta vähentynyt.

Ed. Antila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sokerijuurikkaan viljely on mennyt

suurviljelmille juuri sen takia, että sokerijuurikkaan perushinta on pidetty liian alhaisena. Toivon, että jos tämä hintasuhde korjataan ja samalla tehdään korjauksia sokerijuurikkaan hinnassa pienviljelmien hyväksi, silloin tilanne paranee.

Ed. Knuuttila: Herra puhemies! Täällä on useissa puheenvuoroissa puhuttu sokerijuurikkaan viljelyn työllistämisvaikutuksesta. Kuitenkin haluan todeta, että vuoden 1970 tuotoslukujen perusteella sokerijuurikasta viljellään pääosalta Etelä-Suomessa. Esim vertailu Varsinais-Suomen ja Keski-Suomen maatalouskeskusten alueiden välillä, joiden kummankin alueen osuus viljelijäväestöstä koko maassa on noin 6 %, on sellainen, että Varsinais-Suomessa on viljelty 163.6 milj. kg ja Keski-Suomessa, joka on kehitysaluetta ja jossa todella tarvittaisiin työpaikkoja ja jossa on tälläkin hetkellä ollut jatkuvasti paljon työttömiä, vain 2.6 milj. kg. Varsinais-Suomen osuus markoissa näiden määrien suhteessa laskettuna on 10.9 milj. mk eli runsaat 2 milj. mk enemmän kuin Keski-Suomi saa maitotuotteiden vientituesta osuutena. Keski-Suomen osuus sokerijuurikkaasta samoin laskettuna kilojen suhteessa on vain 0.2 milj. mk eli pieni murto-osa. Kun muukin maatalouden tuotemäärien perusteella jaettu, lähinnä vientituki, on samansuuntaista, on ero Varsinais-Suomen ja Keski-Suomen välillä todella merkittävä, noin 50 miljoonan luokkaa samoilla perusteilla laskettuna tärkeimpien tuotteiden osalta.

Ed. Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Knuuttilan puheenvuoron johdosta sanoisin, että Keski-Suomi tosiaankin lukeutuu samaan kehitysalueeseen, jossa, sanoisin, talonpojan tappolinja jatkuu nimenomaan sokerijuurikkaan alalla. Toivon, että tulette tukemaan esitystä, mikä on vastalauseessa, että suoritetaan vyöhykejako. Silloin ollaan sillä tiellä, että viljely palautuu, sokerijuurikkaan nimenomaan, kehitysalueelle.

Voisin vertauksena täältä sanoa Pohjanmaan osuudelta, Pohjanmaa kokonaisuudessaan ja ruotsalainen rannikko mukaan luettuna! Vuonna 1964 on ollut viljelijöitten lukumäärä 4 889, ja vuonna 1971 se on 824. Tämä suuntaus, mikä täällä nyt käsiteltävänä olevassa lakiehdotuksessa on — on aivan selvää, että tämä edelleen supistaa juurikkaan viljelyä.

Mitä sitten tulee ed. Nevalaisen sanontaan, että tämä ei työllistä, jos tämä palautetaan ennalleen, että se on kehitysalueilla viljelyskasvina, niin juurikas työllistää erittäin paljon nimenomaan nuorempaa polvea, erittäin paljon! Ei koneellistaminen ole niin pitkällä siellä kuin etelässä tehtaitten ympäristössä.

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun äskettäin käytiin neuvotteluja maataloustulolain säätämisen perusteista satovuodeksi 1973/1974, niin sosialidemokraatit esittivät vaatimuksen, että näitä alueellisia eroja maataloustuen jakautumisen kohdallakin tasattaisiin kehitysalueitten eduksi. Nämä vaatimukset kuitenkin sekä MTK että sen ruotsinkielinen sisarjärjestö hylkäsi, ja mm. ed. Asunmaan puolue SMP lähti tässä tukemaan maatalousjärjestöjä muiden puolueiden kanssa SDP:tä vastaan, ja siitähän sitten tämä eduskunnan hajotus ja uudet vaalitkin osaltaan johtuivat.

Ed. L. Linna (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Äsken esitetyn puheenvuoron vuoksi on pakko jo meidänkin taholta käyttää puheenvuoro ja osallistua tähän keskusteluun myös siitä, mikä on ollut SMP:n osuus tässä maataloustulon käsittelyssä.

Meitä on eräiltä tahoilta syytetty siitä, ettemme yhtyneet niihin neuvotteluihin, joita käytiin keskustapuolueen ja sosialidemokraattien välillä. Nyt sosialidemokraattien puolelta tullaan näin ystävällisissä merkeissä täällä esittämään kanta maatalouden puolesta, ja kuitenkin maa- ja metsätalousvaliokunnassa sokerilakia ja muita maatalouslakeja käsiteltäessä olemme joutuneet joka tilanteessa toteamaan, että sosialidemokraattisen puolueen päämäärä on aivan suora: maatalous niin vähäiseksi kuin maassa voidaan, ja kehitysalueilta ensimmäiseksi!

Ed. Tähkämaa: Herra puhemies! Ed. Nevalaisen käyttämien puheenvuorojen johdosta haluan todeta, että se osa kotimaista elintarviketeollisuutta, joka käyttää maataloustuotteita, jotka on tässä maassa viljelty, työllistää lähes 100 000 Suomen kansalaista. Sen lisäksi sokerijuurikkaan viljely välillisesti antaa työtä melko lailla teollisuudelle, koska siinä tarvittavat erikoiskoneet ovat sellaisia, joita muun takia maatalouteen ei hankittaisi. Lisäksi so-

kerijuurikkaan viljely ja kotoinen tuotanto huomattavalta osalta vähentää maataloustuotteiden vientipainetta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Yleiskeskustelussa on ed. Asunmaa ed. Antilan kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin I vastalauseessa oleva lakiehdotus. Kutsun tätä ed. Asunmaan ehdotukseksi. Ed. Nevalainen ed. Lillqvistin kannattamana on ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ensin on äänestettävä ed. Nevalaisen ja ed. Asunmaan ehdotuksista vastakkain ja sen jälkeen asetettava voittanut ehdotus suuren valiokunnan mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Nevalaisen ja ed. Asunmaan ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Nevalaisen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Asunmaan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aitio, Alenius, Aro, Eskman, Flinck, Haapasalo, Helle, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kalavainen, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Koivisto, Koskenniemi, Laine, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Myyryläinen, Mäkelä, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Perheentupa, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Räsänen, Saarto, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Sandelin, Sigfrids, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, Taipale, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Weckman, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Asunmaa, Ehrnrooth, Eskelinen, Friberg, Gestrin, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hollkeri, Huotari, Huurtamo, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, O. Kangas, Karjalainen, Karpola, Katajavuori, Kauppila, Koppanen, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Landström, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salolainen, Siikaniemi, Silander, Sinkkonen, Suokas, I. Suominen, Sutinen, Syrjä, Tarvajärvi, Teir, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vartia, Vennamo, Vikatmaa, Vilmi, Virolainen, Volotinen ja Ääri.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Breilin ja Sillantaus.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Berner, Forsman, Granvik, Haarla, Hetemäki, Hostila, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Jaatinen, Kainulainen, Karhuvaara, Kauppi, Kohtala, Koivunen, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lehmonen, Linkola, Lähteenmäki, Mustonen, Mäkinen, Männistö, Pohjonen, Rytkönen, Salo, Seppä, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Tikkanen, Vaittinen, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 74 jaa- ja 80 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 43 .

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Asunmaan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Asunmaan ehdotuksesta suuren valiokunnan mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Asunmaan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Aitio, Alenius, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman,

Flinck, Friberg, Gestrin, Haapasalo, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Huurtamo, Hykkäälä, Härkönen, Ilaskivi, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Laine, Landström, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Nevalainen, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Perheentupa, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tamminen, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vartia, Weckman, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Katajavuori, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, Lottanen, A. Niemelä, E. Niemelä, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Poutanen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Berner, Forsman, Granvik, Haarla, Hetemäki, Hostila, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Jaatinen, Kainulainen, Karhuvaara, Kauppi, Kohtala, Koivunen, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lehmonen, Linkola, Lähteenmäki, Mustonen, Mäkinen, Männistö, Pohjonen, Rytkönen, Salo, Seppä, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Tikkanen, Vaittinen, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 133 jaa- ja 23 ei-ääntä; poissa 43.

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen ja lakialoitteeseen n:o 209 pohjautuvan lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 § hyväksytään keskustelutta.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Nevalainen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksytään niin kuin se on kirjoitettu hallituksen esityksessä.

Ed. Puhakka: Herra puhemies! Ehdotan, että tämän pykälän 1 momentti saisi seuraavan sisällön:

"Juurikassokeritehtaitten tekemien viljelysopimusten perusteella vuonna 1971 kotimaassa tuotetun sokerijuurikkaan perushinnaksi taataan alle 15 hehtaarin viljelmillä 13.5 penniä kilolta ja mainittua suuremmilla viljelmillä 12.8 penniä kilolta."

Ed. Asunmaa: Herra puhemies! Ehdotan, että 2 § saisi sellaisen muodon kuin sillä on I vastalauseessa.

Ed. Antila: Herra puhemies! Kannatan ed. Asunmaan ehdotusta.

Ed. Lepistö: Herra puhemies! Kannatan ed. Nevalaisen ehdotusta.

Ed. Järvenpää: Herra puhemies! Kannatan ed. Puhakan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Nevalainen ed. Lepistön kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä on hallituksen esityksessä. Kutsun tätä ed. Nevalaisen ehdotukseksi. Ed. Puhakka ed. Järvenpään kannattamana on ehdottanut, että 1 momentti saisi seuraavan muodon: "Juurikassokeritehtaiden tekemien viljelysopimusten perusteella vuonna 1971 kotimaassa tuotetun sokerijuurikkaan perushinnaksi taataan alle 15 hehtaarin viljelmillä 13.5 penniä

kilolta ja mainittua suuremmilla viljelmillä 12.8 penniä kilolta." Tämä on ed. Puhakan ehdotus. Ed. Asunmaa on ed. Antilan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisesti. Tämä on ed. Asunmaan ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ehdotan, että kummastakin momentista äänestetään erikseen, ensin 1 momenttia koskevien ed. Puhakan ja ed. Asunmaan ehdotusten välillä, sitten voittaneen ja ed. Nevalaisen ehdotuksen välillä ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan sekä 2 momentin kohdalla ensin ed. Nevalaisen ja ed. Asunmaan ehdotusten välillä ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1 momentti.

1) Äänestys ed. Puhakan ja ed. Asunmaan ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Puhakan ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Asunmaan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aitio, Alenius, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Friberg, Haapasalo, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karjalainen, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Koivisto, Koskenniemi, Koskinen, Laine, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Luja-Vepsä, Myyryläinen, Mäkelä, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Perheentupa, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Räsänen, Saarto, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, Taipale, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Weckman, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Ehrnrooth, Gestrin, Granvik, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Ilaskivi, Isomursu, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, O. Kangas, R. Kangas, Karpola, Katajavuori, Kauppila, Koppanen, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Landström, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salolainen, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Sinkkonen, Suokas, I. Suominen, Sutinen, Syrjä, Tarvajärvi, Teir, Toivanen, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, Vilmi, Virolainen, Volotinen ja Ääri.

"Tyhjää" äänestää edustaja Vikatmaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Berner, Forsman, Haarla, Hetemäki, Hostila, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jaatinen, Kainulainen, Karhuvaara, Kauppi, Kohtala, Koivunen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lehmonen, Linkola, Lähteenmäki, Mustonen, Mäkinen, Männistö, Pohjonen, Rytkönen, Salo, Seppä, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tikkanen, Westerholm, H. Westerlund ja S. Westerlund.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 74 jaa- ja 83 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 41.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Asunmaan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Nevalaisen ja ed. Asunmaan ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Nevalaisen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Asunmaan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aitio, Alenius, Aro, Eskman, Flinck, Friberg, Haapasalo, Helle, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Kar-

kinen, Knuuti, Knuuttila, Koivisto, Koskenniemi, Koskinen, Laine, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Myyryläinen, Mäkelä, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Perheentupa, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Räsänen, Saarto, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Sandelin, Siltanen, Sinisalo Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, Taipale, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Weckman, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Asunmaa, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Granvik, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Holkeri, Huotari, Ilaskivi, Isomursu, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, O. Kangas, R. Kangas, Karjalainen, Karpola, Katajavuori, Kauppila, Koppanen, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Landström, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salolainen, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Sinkkonen, Suokas, I. Suominen, Sutinen, Syrjä, Tarvajärvi, Teir, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, Vikatmaa, Vilmi, Virolainen, Volotinen ja Ääri.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Breilin, Huurtamo, Melin ja Väyrynen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Berner, Forsman, Haarla, Hetemäki, Hostila, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jaatinen, Kainulainen, Karhuvaara, Kauppi, Kohtala, Koivunen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lehmonen, Liedes, Linkola, Lähteenmäki, Mustonen, Mäkinen, Männistö, Pohjonen, Rytkönen, Salo, Seppä, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Tikkanen, Westerholm, H. Westerlund ja S. Westerlund.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 72 jaa- ja 81 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 42.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Asunmaan ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Asunmaan ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Asunmaan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Aitio, Alenius, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Huurtamo, Hykkäälä, Härkönen, Ilaskivi, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Laine, Landström, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Nevalainen, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tamminen, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kaarlonen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, Lottanen, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Partanen, Pekkarinen, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Tähkämaa, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Berner, Forsman, Haarla, Hetemäki, Hostila, Häggblom, Häikiö, Häkä-

mies, Jaatinen, Kainulainen, Karhuvaara, Kauppi, Kohtala, Koivunen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lehmonen, Liedes, Linkola, Lähteenmäki, Mustonen, Mäkinen, Männistö, Pohjonen, Rytkönen, Salo, Seppä, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Tikkanen, Westerholm, H. Westerlund ja S. Westerlund.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 135 jaa- ja 24 ei-ääntä; poissa 40.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

2 momentti.

1) Äänestys ed. Nevalaisen ja ed. Asunmaan ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Nevalaisen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Asunmaan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aitio, Alenius, Aro, Breilin, Eskman, Flinck, Friberg, Haapasalo, Helle, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Koivisto, Koskenniemi, Koskinen, Laine, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Myyryläinen, Mäkelä, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Perheentupa, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Räsänen, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Sandelin, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suomi, Taipale, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Weckman, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Asunmaa, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Hanhirova, Haukipuro, Heino, Hollkeri, Huotari, Huurtamo, Härkönen, Isomursu, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, O. Kangas, R. Kangas, Karjalainen, Karpola, Katajavuori, Kauppila, Koppanen, Kortesalmi, Kurppa, Landström, H. Linna, L. Linna, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Partanen, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salolainen, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sinkkonen, Suokas, I. Suominen, Sutinen, Syrjä, Tarvajärvi, Teir, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, Vikatmaa, Virolainen, Volotinen ja Ääri.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Berner, Forsman, Granvik, Haarla, Hara, Hetemäki, Hostila, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kainulainen, Karhuvaara, Kauppi, Kohtala, Koivunen, Korsbäck, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lehmonen, Linkola, Lähteenmäki, Mustonen, Mäkinen, Männistö, Orrenmaa, Pekkala, Pohjonen, Rytkönen, Saarto, Salo, Seppä, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, S. Suominen, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Tikkanen, Westerholm, H. Westerlund ja S. Westerlund.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 76 jaa- ja 74 ei-ääntä; poissa 49.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Nevalaisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Nevalaisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Nevalaisen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Aitio, Alenius, Antila, Aro, Asunmaa, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Granvik, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hjerppe, Hollkeri, Honkonen, Huotari, Huurtamo, Härkönen, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karjalainen, Karpola, Katajavuori, Kauppila, Koppanen, Korsbäck, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Laine, Landström, Liedes, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Orrenmaa, Partanen, Pekkarinen, Pekonen,

Penttinen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Rosnell, Ruokola, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salolainen, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Sinisalo, Sinkkonen, Suokas, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Syrjä, Tamminen, Tarvajärvi, Teir, Tiekso, Toivanen, Tuominen, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vaittinen, Vartia, Weckman, Vennamo, Vikatmaa, Vilmi, Virolainen, Virtanen, Volotinen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Eskman, Flinck, Friberg, Haapasalo, Helle, Hykkäälä, Kaipainen, Kalavainen, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Koivisto, Lepistö, Lillqvist, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Myyryläinen, Mäkelä, Nevalainen, E. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Perheentupa, Raatikainen, Rodén, Salama, Salmivuori, Sandelin, Siltanen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Taipale, Terästö, Tiilikainen, Tuomioja, Turunen, Vilponiemi, Voutilainen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestää edustaja Breilin.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Berner, Forsman, Haarla, Hetemäki, Hostila, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kainulainen, Karhuvaara, Kauppi, Kohtala, Koivunen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lehmonen, Linkola, Lähteenmäki, Mustonen, Mäkinen, Männistö, Pekkala, Pohjonen, Rekonen, Rytkönen, Salo, Seppä, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Tikkanen, Westerholm, H. Westerlund ja S. Westerlund.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 41 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 43.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Nevalainen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin niin kuin se on kirjoitettu hallituksen esityksessä, kuitenkin niin, että 3 momentista poistetaan sen viimeinen lause.

Toinen varapuhemies: Ed. Nevalainen, saanko tietää, kuinka kuuluu se viimeinen lause, joka poistettaisiin.

Puhuja: Viimeinen lause, jonka hallituksen esityksestä ehdotan poistettavaksi, kuuluu: "Kuljetusavustus suoritetaan kuitenkin enintään sen suuruisena, kuin se olisi sille tehtaalle, jolle kuljetusavustus olisi pienin ja jossa sokerijuurikkaat voitaisiin jalostaa."

Ed. Asunmaa: Herra puhemies! Ehdotan, että 3 § kuuluisi niin kuin se on valiokunnan mietinnön vastalauseessa I.

Ed. Lepistö: Herra puhemies! Kannatan ed. Nevalaisen tekemää ehdotusta.

Ed. Antila: Herra puhemies! Kannatan ed. Asunmaan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Nevalainen ed. Lepistön kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi sellaisen muodon kuin sillä on hallituksen esityksessä, kuitenkin niin muutettuna, että 3 momentin viimeinen virke poistetaan. Kutsun tätä ed. Nevalaisen ehdotukseksi. Ed. Asunmaa ed. Antilan kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisesti. Tämä on ed. Asunmaan ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Nevalaisen ja ed. Asunmaan ehdotusten välillä ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Nevalaisen ja ed. Asunmaan ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Nevalaisen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Asunmaan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aitio, Alenius, Aro, Breilin, Eskman, Flinck, Haapasalo, Helle, Hemmi, Hjerppe, Honkonen, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Koivisto, Koskenniemi, Koskinen, Laine, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Myyryläinen, Mäkelä, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Perheentupa, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Räsänen, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, Taipale, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Weckman, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Asunmaa, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Granvik, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, O. Kangas, R. Kangas, Karpola, Katajavuori, Kauppila, Koppanen, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Landström, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salolainen, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Sinkkonen, Suokas, I. Suominen, Sutinen, Syrjä, Tarvajärvi, Teir, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, Vikatmaa, Vilmi, Virolainen, Volotinen ja Ääri.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Berner, Forsman, Friberg, Haarla, Hetemäki, Hostila, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Jaatinen, Junnila, Kainulainen, Karhuvaara, Karjalainen, Kauppi, Kohtala, Koivunen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lehmonen, Linkola, Lähteenmäki, Mustonen, Mäkinen, Männistö, Pohjonen, Rytkönen, Saarto, Salo, Seppä, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Tikkanen, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 73 jaa- ja 82 ei-ääntä; poissa 44.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Asunmaan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Asunmaan ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Asunmaan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Aitio, Alenius, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hemmi, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Huurtamo, Hykkäälä, Härkönen, Ilaskivi, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Katajavuori, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Laine, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Nevalainen, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, I. Suominen, Sutinen, Taipale, Tamminen, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kortesalmi, Kurppa, H. Linna, L. Linna, Lottanen, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Partanen, Pekkarinen, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Berner, Forsman, Haarla, Hetemäki, Hostila, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Jaatinen, Junnila, Kainulainen, Karhuvaara, Karjalainen, Karpola, Kauppi, Kohtala, Koivunen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Landström, Lankinen, Lehmonen, Linkola, Lähteenmäki, Mustonen, Mykkänen, Mäkinen, Männistö, E. Niemelä, Pohjonen, Rytkönen, Salo, Seppä, Stenbäck, Suomi, S. Suominen, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Tikkanen, Tupamäki, Westerholm, H. Westerlund ja S. Westerlund.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 131 jaa- ja 21 ei-ääntä; poissa 47.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Nevalainen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksytään siten kuin se on kirjoitettu hallituksen esityksessä.

Lepistö: Herra puhemies! Kannatan ed. Nevalaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Nevalainen ed. Lepistön kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Nevalaisen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Aitio, Alenius, Antila, Aro, Asunmaa, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Granvik, Hanhirova, Hara, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hjerppe, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, O. Kangas, R. Kangas, Karpola, Katajavuori, Kauppila, Koppanen, Korsbäck, Kortesalmi, Koskenniemi, Kurppa, Laine, Landström, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Orrenmaa, Partanen, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rosnell, Ruokola, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salolainen, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Sinisalo, Sinkkonen, Suokas, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Syrjä, Tamminen, Tarvajärvi, Teir, Tiekso, Toivanen, Tuominen, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vaittinen, Vartia, Weckman, Vennamo, Vikatmaa, Vilmi, Virolainen, Virtanen, Volotinen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Breilin, Eskman, Flinck, Friberg, Haapasalo, Helle, Hykkäälä, Kaipainen, Kalavainen, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Lepistö, Liedes, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Myyryläinen, Nevalainen, E. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Perheentupa, Raatikainen, Rodén, Salama, Salmivuori, Sandelin, Siltanen, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Taipale, Terästö, Tiilikainen, Tuomioja, Turunen, Vilponiemi ja Voutilainen.

"Tyhjää" äänestää edustaja Mäkelä.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Berner, Forsman, Haarla, Hetemäki, Honkonen, Hostila, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Jaatinen, Junnila, Kainulainen, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Kauppi, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lehmonen, Lillqvist, Linkola, Lähteenmäki, Mustonen, Mäkinen, Männistö, Pekkala, Pohjonen, Rytkönen, Räsänen, Salo, Seppä, Stenbäck, S. Suominen, Särkkä, Tallgren, Tarjanne, Tikkanen, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund ja Ääri.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 109 jaa- ja 40 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 49.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

5—11 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin n:ot 260 ja 261 (1970 vp.) sekä 211 sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

24) Ehdotukset laiksi lapsiperheiden asumistuesta annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 151 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 19 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 160 ja lak.al. n:ot 369—372 (1970 vp.) sekä 155 ja 156, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 151. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Vainio: Herra puhemies! Kun meillä säädetään senkaltaisia, yleensä hyvää tarkoittavia lakeja kuten laki lapsiperheiden asumistuesta, tulisi lainsäätäjän ehdottomasti ottaa huomioon maassa vallitsevat olosuhteet. Voimme todeta, että ihanteellisissa tapauksissa laista lapsiperheiden asumistuesta on hyötyä niille, jotka voivat asua niin, kuin laki edellyttää. Mutta lakia ei suinkaan ole laadittava ihannetapauksia varten. Tässä meillä on melko karkea esimerkki siitä, miten sinänsä hyvää tarkoittava laki ei ota huomioon vallitsevia olosuhteita maassa. Lakiin jää vielä tämänkin uudistuksen jälkeen liian tiukkoja määräyksiä siitä, minkä tyyppinen asunnon on oltava.

Jos meillä koko maassa vallitsisi sellainen ihanteellinen tilanne, että tuen piiriin kuuluva perhe voisi itselleen vuokrata asunnon, joka täyttää lain vaatimukset, olisi kaikki hyvin. Mutta tässä salissa tiedämme tai ainakin meidän tulisi tietää, että asuntotilanne maassamme ei suinkaan ole niin hyvä, että lapsiperhe yleensä voisi noin vain vuokrata asunnon, joka täyttää lain vaatimukset. Tällaista lakia säädettäessä tulisi ensisijainen huomio kiinnittää maassa vallitseviin olosuhteisiin ja sopeuttaa laki näiden mukaan. Tällöin tulisi lähtökohtana olla se, että tuen tarve on määräävä tekijä eikä asunnon tyyppi.

Nykyisissä olosuhteissa etenkin yksinhuoltajat maamme suurimmissa kaupungeissa joutuvat turvautumaan pakostakin alivuokralaisasuntoihin. Näin on esim. Lahdessa ja Helsingissä. Tilanne on erittäin vaikea, niin että yksinhuoltaja voi olla kiitollinen, jos jostain löytää edes kelvollisen alivuokralaisasunnon. Vuokrat taas alivuokralaisasunnostakin ovat maamme suurimmissa kaupungeissa niin korkeat, että asumistuki hyvin monissa tapauksissa olisi ehdottoman tarpeellinen.

Ei myöskään omakotitalo aina ole katsottava senlaatuiseksi omaisuudeksi, että omakotitalossa asuvan tulisi ilman muuta jäädä kaikenlaisen tuen ulkopuolelle. Kuten kaikki tiedämme, omakotitaloja rakennetaan tässä maassa paljon hartiapankkilinjalla. Omakotitalo on monelle meille hyvin monien vuosien uhraus. Uhraus voi jopa joskus olla niinkin suuri, että omakotitaloa itselleen rakentava suorastaan menettää terveytensä taloa tehdessään. Olosuhteet voivat tällaisista ja tähän verrattavista syistä muuttua myös omassa talossa asuvien kohdalla niin, että asumistuki olisi todella tarpeen.

Sama koskee myös omistusasunnossa asuvaa perhettä. Omistusasunto ei aina ja kaikilla paikkakunnilla ole suinkaan vuokra-asunnon vaihtoehto, vaan esim. Lahdessa perhevuokra-asunnon saaminen on kertakaikkiaan vaikeaa. Näin ollen tulisi tämänkaltaisen lain yhteydessä todellakin lähteä yksinomaan tuen tarpeesta eikä asumisen muodosta.

Sosiaalivaliokunta toteaa mietinnössään, että on suunnitteilla lapsiperheiden asumistuen kokonausuudistus. Toivonkin, että kokonaisuudistuksen yhteydessä toteutetaan se periaate, että tuen tarve on ratkaiseva ja asumisen muoto määräytyy maamme eri osissa vallitsevien olosuhteiden mukaan. Toivon myös, että kokonaisuudistus mahdollisimman pian tulisi eduskuntaan, koska kuitenkaan emme ole varmoja siitä, milloin maamme jälleen saa toimintakykyisen poliittisen hallituksen ja milloin tuo hallitus kykenee tämän esityksen antamaan. On oikein ja paikallaan, että nyt korjataan nykyistä lakia. Valiokunta ei kuitenkaan lain korjausesityksen yhteydessä ole ottanut huomioon kaikkea sitä, mikä nyt olisi ollut helposti toteutettavissa. Tästä syystä toivon, että eduskunta lakia lo-

pullisesti hyväksyessään tulisi esittämään hallitukselle sen toivomuksen, että kokonaisuudistusta kiirehdittäisiin. Samalla toivon, että laki lapsiperheiden asumistuesta annetun lain muuttamisesta hyväksyttäisiin sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 19 olevaan II vastalauseeseen liittyvän esityksen mukaisesti, joka on huomattava parannus kyseessä olevaan asiaan.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Käsiteltävänä on hallituksen esitys n:o 160 lapsiperheiden asumistuesta annetun lain muuttamisesta. Tämä lakihan on ollut eräs parhaita lakeja tähän mennessä auttamaan vähävaraisimpia ihmisiämme asumaan. Lakiin on kuitenkin sisältynyt tähän saakka ja jää nyt käytännössä myös hallituksen ja valiokunnan enemmistön kannan mukaisesti erittäin runsaasti muita epäkohtia.

Hallituksen esitys tuo kuitenkin kaksi erittäin tarpeellista korjausta. Ensiksi yksilapsiset perheet tulevat tämän lain piiriin. Tähän asti ovat nämä usein yksinhuoltajan varassa elävät perheet olleet lain ulkopuolella. Tämä on suuri edistysaskel. Samaten myöskin pinta-alarajat, jotka aikaisemmin ovat olleet olemassa, tulevat tämän valiokunnan mietinnön mukaan poistetuiksi.

Kun meillä vallitsee erittäin suuri asuntopula, joka virheellisen asuntopolitiikan mukana on vain pahentunut vuodesta toiseen, niin tällöin asumistukilain säännökset, jotka ovat määränneet, että tietyn suuruisella perheellä pitää olla vähintään tietyn suuruinen asunto neliömetrimääriltään sekä huoneluvultaan, ovat käytännössä johtaneet siihen, että kipeimmässä tarpeessa olevat perheet ovatkin jääneet asumistuen ulkopuolelle. Todettakoon, että aikaisemmin 45 m²:n huoneisto oli pienin huoneisto, johon ylipäänsä asumistukea oli saatavissa. Samoin huoneluku oli oltava perheen kokoon nähden melkoinen. Jotta tukea olisi voitu saada, piti asua erittäin hyvin. Jos perhettä oli liikaa huoneita kohti, niin tällöin tuesta jäätiin vaille. Erityisesti sellaisissa tapauksissa, kun perheen lapsiluku lisääntyi yhdellä, eikä saatu uutta suurempaa asuntoa, ehkä kaikkein pahimmin tunsivat itsensä petetyiksi nämä ennestään lapsiperheiden asumistukea saaneet perheet, jotka tämän tuen lapsen syntymisen mukana menettivät.

Esityksen mukaan pinta-alarajoituksesta luovutaan. Kuitenkin kun asuntopula meillä on todella polttava, tämä hallituksen esityksen mukainen huonelukurajakin saattaa eräissä tapauksissa tuottaa vaikeuksia, saattaa käydä vieläkin niin, että perhettä on huoneitten määrään nähden liikaa. Nämä lienevät kuitenkin melkoisia poikkeustapauksia tämän lain jälkeen.

Kuitenkin jäi valiokunnan mietintöön korjaamatta lukuisat muut epäkohdat, jotka vanhaan lakiin sisältyivät. Ensinnäkin mietinnön mukaan luetaan lapsiksi ne, jotka ovat iältään alle 16-vuotiaita. Mikäli lapsi harrastaa opiskelua tai on työkyvytön, on tämä enimmäisikäraja 20 vuotta. Suuresta asuntopulasta johtuen meillä joutuvat kuitenkin lapset olemaan vanhempiensa kodissa yhä pitempään ja pitempään ja aivan samoin, koska opiskeluaika keskimäärin on meillä voimakkaasti pidentymässä, myös opiskelevat lapset joutuvat olemaan vanhempiensa kotona yhä kauemmin. Tästä syystä olisi erittäin tarpeellista, että enimmäisikärajoja nostettaisiin. Jättämässäni vastalauseessa olenkin esittänyt, että tämän lain kohdalla hyväksyttäisiin lapsiksi kaikki alle 18-vuotiaat ja työkyvyttömistä ja koulua käyvistä alle 22-vuotiaat.

Valiokunnan enemmistön hyväksymässä lakimietinnössä on asumistuen määrä rajattu 15—70 %:iin. Aikaisemmin tuki oli 20—70 %:iin elikkä toteamme, että alarajaa on yllättäen laskettu. Vaikka sekä komiteanmietintö että kaikki asiantuntijat olivat sitä mieltä, että asumistuen tulisi vaihdella 20—80 %:iin ja erityisistä syistä jopa 90 %:iin, niin tästä huolimatta valiokunnan enemmistö ei ollut tarvittavien muutosten takana. Todettakoon tosin, että valiokunnan ensimmäisessä käsittelyssä laki muuttui tältä kohdalta niin, että tuen määrä olisi ollut 20—80 %. Kuitenkin lain toisessa käsittelyssä valiokunnan enemmistö perui tämän erittäin hyvän korjauksen. Ja mihinkä tämä peruminen sitten perustui? Se perustui käytännössä siihen, että eräs asiantuntija tuli ja totesi, että on mahdotonta muuttaa hallituksen esityksen prosenttilukuja, sillä tietokoneiden tekniikka pettää tässä hommassa. Mikäli prosenttilukuja muutettaisiin, tietokoneet eivät kuulemma voikaan pysyä mukana ja koko homma siirtyy. Toisaalta tämä sama asiantuntija totesi, että tietokoneiden ohjelmointiin ei ole vielä ryhdytty ja että siihen voidaankin ryhtyä vasta sitten, kun tämä laki on eduskunnassa hyväksytty. Jos ja kun kerta asia näin on, tästä jokainen ajatteleva ihminen vetää sen johtopäätöksen, että on täysin samantekevää tältä kannalta, muutetaanko prosentteja vai hyväksy-

täänkö ne hallituksen esityksen mukaisina. Ohjelmointia ei kummassakaan tapauksessa ole vielä edes aloitettu, ja ohjelmoinnin viemä aika on täsmälleen saman suuruinen, olivatpa nämä prosentit mitkä tahansa.

Vastalauseessani on prosenttiluvuiksi esitetty 20—80 %, komiteanmietinnön kannan mukaisesti. Se, että erityisistä syistä voidaan tukea antaa jopa 90 %, on meillä hoidettu sillä tavalla, että 8 §:n alkuun on lisätty uusi 1 momentti, joka juuri tähtää siihen, että erityisistä syistä voidaan asumistukea antaa korotettuna, jolloin asetuksessa säädettäisiin, että tämä korkein korotettu tuki olisi 90 %. Tämä oli nimenomaan komiteanmietinnön mukainen esitys, ja tätä ajoi asiantuntijoista mm. Vuokralaisten Keskusliiton asiantuntija. Tässä kohden on ehkä paikallaan todeta, että SKDL:n jättämässä vastalauseessa on 7 §:n prosenttirajat rajattu niin, että ne vaihtelisivat 20—90 %:iin. Tähän ei minulla ole mitään huomauttamista. Se on asiallisesti täsmälleen sama kuin omakin esitykseni. Minä vain olen esityksessäni pitäytynyt komiteanmietintöön.

Kuten edellisessäkin puheenvuorossa tuotiin esille, alivuokralaiset eivät — monen mielestä yllättäen — kuulu ollenkaan tämän lain piiriin. Kun kysyin asiantuntijalta, pitäisikö heidän kuulua ja onko olemassa mitään toimikuntaa, joka asiaa selvittelisi, taikka onko tulossa mitään esitystä, jolla lakia laajennettaisiin koskemaan myös alivuokralaisia, niin vastaus oli, että alivuokralaiset olisivat tämän saman tuen tarpeessa, mutta että minkäänlaista esitystä eikä minkäänlaista selvitystyötäkään asian kohdalla ole meneillään.

Kuten tiedämme, erityisesti ne äidit, jotka huoltavat yksin omaa lastaan, joutuvat lukemattomissa tapauksissa, itse asiassa Helsingissä säännönmukaisesti, turvautumaan alivuokralaisasuntoon; muuhun heillä ei ole taloudellisesti eikä asuntopulasta johtuen ja muistakaan syistä mahdollisuuksia.

Vaikka nyt alivuokralaisen asumistilanne kaikilta osiltaan täyttäisi asumistukilain pykälien vaatimukset, ei hän saa asumistukea siitä syystä, että hän on alivuokralainen eikä varsinainen vuokralainen. Tämä on todella kohtuuttoman väärin ja koskee monia kaikkein suurimmissa vaikeuksissa olevia henkilöitä. Nämä henkilöt ovat usein lisäksi nuoria ja erittäin pienipalkkaisia. Vastalauseessani on vaadittu, että myös alivuokralaiset tulevat tämän lain piiriin. Todettakoon, että valiokunnassa tätä kantaa ei kannattanut kukaan, lukuunottamatta SMP:n ryhmää.

Asiantuntijalausunnoista tuli myös yksimielisesti esiin se, että asumistukea tarvittaisiin myöskin omistusasuntojen kohdalla. Jopa Vuokralaisten Keskusliiton asiantuntija oli sitä mieltä, että omistusasunnot tulee saada tämän lain piiriin. Asia on, kuten valiokunnan mietinnöstä käy ilmi, kokonaisuudessaan jonkinlaisen valmistelun alaisena. Mitään määräaikoja ei ole olemassa eikä tietoa siitä, milloin tämä kokonaisuudistus tulee valmiiksi. Jotta myös omistusasunnot olisi saatu tämän lain piiriin, esitin valiokunnassa, että 7 §:ään tehtäisiin tarvittavat muutokset. Valitettavasti vain siellä toisessakaan käsittelyssä elikkä ratkaisevassa käsittelyssä ei tämän asian taakse löytynyt kannattajia. Vastalauseessani se on, ja tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä myöskin tämän muutoesityksen tekemään.

Asiantuntijoitten suulla tuotiin esiin voimakkaasti myös sellainen ajatus, että hallituksen lakiesityksen 7 §:n 2 momentti tulisi kokonaisuudessaan poistaa. Tässä momentissa on nimittäin rajoitettu yksi- ja kaksilapsisten perheiden asumistuki enintään 25 ja 40 %:iin. Ensimmäisessä käsittelyssä valiokunta muuttikin yksimielisesti tätä momenttia niin, että tuki yksilapsiselle perheelle olisi ollut enintään 40 %, jättäen mainitsematta kaksilapsisista perheistä kokonaan pois. Valitettavasti jäi tämäkin vain hyväksi yritykseksi. Toisessa käsittelyssä valiokunnan enemmistö palautti tämän täysin kohtuuttoman 2 momentin lakiin hallituksen esittämässä muodossa. Näin siitä huolimatta, että todella asiantuntijatkin olivat täysin toista mieltä.

Vastalauseessani olen esittänyt tämän momentin poistettavaksi, ja uskon, että tälle, kuten monelle muistakin korjausesityksistäni, tulee osa eduskuntaa olemaan lämmin ja tulee niitä kannattamaan. Asioiden läpimeno riippuu pelkästään keskustapuolueesta ja sosialidemokraateista, siitä, haluavatko he muutosesityksiä kannattaa vai eivätkö halua. Osaltaan se riippuu tietysti myöskin kokoomuksesta. Mutta lienee turha toivo, että kokoomuksen taholta tultaisiin mukaan silloin, kun vähävaraisen ihmisen asioitten edistämisestä on kysymys (Ed. Vaittinen: Arvatkaapas uudestaan!).

Herra puhemies! Esitän käsittelyn pohjaksi valiokunnan mietinnön II vastalausetta. Mikäli tämä ei käsittelyn pohjaksi tule, tulen teke-

mään tarvittavat muutosesitykset lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Ed. Pursiainen: Herra puhemies! Asumiskustannukset, varsinkin täällä Helsingin seudulla, ovat nousseet niin kohtuuttomiksi, että yhteiskunnan tehokas tuki yksi- ja kaksilapsisille perheille on välttämätön. Sen tähden hallituksen esityksen 7 §:n 2 momentin rajoitukset on saatava poistetuiksi ja 1 momentissa mainittuja prosenttilukuja on korotettava. Tällä perusteella ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin sosiaalivaliokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen mukainen lakiehdotus, ja mikäli tämä ehdotukseni ei tule hyväksytyksi, tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään vastaavat muutokset.

Ed. H. Niskanen: Herra puhemies! Käsiteltävänä oleva lapsiperheiden asumistukea koskevan lain muutos toteuttaa nyt vihdoinkin SKDL:n kauan ajaman tavoitteen, että myöskin yksilapsiset perheet tulevat tämän lain piiriin. Tämä laki ei kuitenkaan vieläkään tee oikeutta vähävaraisille yksi- ja kaksilapsisille perheille. Esityksen mukaan asuntotukea voi saada 15—70 %, kuitenkin yksilapsinen perhe saisi enintään vain 25 % ja kaksilapsinen perhe 40 %. Ei ole oikein, että lapsimäärä näin korostetusti vaikuttaa tuen saantiin.

Erittäin suuresti epäoikeudenmukainen tämä laki on yksinäistä lapsenhuoltajaa kohtaan. Maassammehan syntyy vuosittain 4 000—5 000 lasta avioliiton ulkopuolella, ja tämä on noin 5 % kaikkien syntyneiden määrästä. Useimmiten yksinäisten lasten äidit ovat nuoria ja pienituloisia. Vaikea on jossakin baarissa minimipalkalla työskentelevän yksinäisen äidin hankkia asianmukainen, itsensä ja lapsen hyvinvoinnin kannalta kunnollinen asunto.

Toivon, että tämä lakiesitys saataisiin muutetuksi SKDL:n vastalauseen mukaisesti sellaiseksi, että myöskin yksi- ja kaksilapsiset perheet, ennen muuta yksinäiset lastenhuoltajat saatettaisiin suuremman asuntotuen piiriin.

Herra puhemies! Kannatan ed. Pursiaisen tekemää ehdotusta.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Vihdoinkin nyt käsittelyssä olevan lain kohdalla saadaan aikaan jo kauan kipeästi kaivattu korjaus, nimittäin se, että pienituloiset yksilapsiset perheet pääsevät osallisiksi asumistuesta. Epäkohtia kuitenkin edelleen jää, ja näihin puuttuu sosiaalivaliokunnan kansandemokraattinen valiokuntaryhmä jättämässään vastalauseessa.

Asumistuen tulisi ulottua kaikkiin tuen tarpeessa oleviin samoin perustein. Lapsimäärä ei saisi yksin ratkaista tuen suuruutta pienissäkään asunnoissa, vaan perheen tulojen suhde kohtuullisen tasoisen asumisen kustannuksiin ja perheen kokoon. Ne määräykset, jotka rajoittavat yksi- ja kaksilapsisen perheen asumistuen suuruutta, olisi poistettava. Erittäin merkittävä uudistus on myöskin se, että pinta-alaa koskevat määräykset poistetaan. Tämä on ollut nimenomaan köyhimpiä ja vaikeassa asemassa olevia perheitä sortava määräys. Yksilapsisten perheiden ottaminen asumistuen piiriin on luonnollisesti ollut aiheuttamassa myös edellä mainitun kohdan tarkistamisen, sillä nämä perheet asuvat pienissä huoneistoissa. Yksi- ja kaksilapsisten perheiden asumistuen rajoittaminen ei näiden perheiden kohdalla ole oikeudenmukainen ratkaisu. Tässä vaiheessa perheen menojen osuus saattaa olla korkeampikin kuin myöhemmin, ja usein yksi- tai kaksilapsiset perheet ovat yksinhuoltajien vastuulla. Nimenomaan yksinhuoltajien kohdalla tämä laki tekee vääryyttä ja rankaisee näitä jo muutenkin vaikeassa asemassa olevia perheitä.

Kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien yksinhuoltajien perheiden kohdalla on otettava myös huomioon se, että näillä nuorilla perheillä huoltajan ansiotaso useassa tapauksessa jää alhaiseksi. Ammatin hankkiminen tai koulutus on kesken ja tulot siitä johtuen vähäiset.

Edistyksenä on merkittävä myös 8 §:n 2 momentin poistaminen, sillä tämän kohdan avulla on tähän asti estetty asumistuen saanti niiltä perheiltä, jotka ovat saaneet huoltoapua. Näissä tapauksissa ei ole autettu näiden perheiden asumistason nostamista, johon toivottavasti nyt päästään.

4 § kuuluu: "Asumistukea myönnetään perheelle, jonka talouteen kuuluvien henkilöiden yksinomaisessa käytössä on vähintään huoneen ja keittiön tai sitä vastaavan tilan käsittävä huoneisto." Jos tällä määräyksellä rajoitetaan asumistuen saantia eräissä tapauksissa, joissa perheen käytössä oleva huone ei täytä edellä mainittua määräystä ja on kuitenkin kustannuksiltaan esimerkiksi 50 % perheen tuloista, olisi asumistukea saatava.

Asumiskustannukset ovat Suomessa maailman korkeimpia ja asuntojen saanti tavattoman vaikeaa. Kaupungeissa ja asutuskeskuksissa vuokratalojen määrä on liian vähäinen.

Näissä olosuhteissa lapsiperheiden asunnonsaanti on lähes mahdoton. Koska vuokra-asuntoja ei ole saatavissa, joutuvat monet lapsiperheet hakeutumaan raskaan velkataakan alle omistusasuntoihin. Näiden lapsiperheiden asema on niin vaikea, että edes välttämättömään ravintoon ei raha riitä. Vuokrataso lyhennyksineen on varsin suuri menoerä myös aravataloissa. Kun lasketaan lyhennykset ja korot myös sille velkamäärälle, joka asuntoon pääsemiseksi on ollut tehtävä, ei näissä asunnoissa lapsiperheiden elintaso ole edes minimitasolla.

Ed. Laine: Herra puhemies! On ensinnäkin todettava, että yleensäkin lapsiperheiden asumistukilain merkitys on huomattavasti pienempi kuin yleensä luullaan. Maassamme noin 2.5 miljoonasta vuokra-asunnoissa asuvasta noin 100 000 ihmistä on lapsiperheiden asumistukilain piirissä. Avustustahan saa noin 22 000 perhettä. Näin ollen esitys lapsiperheiden asumistukilain ulottamisesta myös yksilapsisia perheitä koskevaksi on tärkeä edistysaskel. Sen aineellinen merkitys on tosin suhteellisen vähäinen, sillä asumistuen määrä jää yksilapsisten ja kaksilapsisten perheiden osalta varsin vaatimattomaksi.

Sosiaalivaliokunnan kansandemokraattiset jäsenet pyrkivät mainitun epäkohdan lievittämiseen mm. ehdottomalla ahtaiden rajoitusten poistamista ja asumistukiprosenttien korottamista hallituksen esittämistä määristä. Kuten täällä on todettu, ensimmäisessä käsittelyssä valiokunta päättikin korottaa näitä prosenttimääriä, mutta valiokunnan toisessa käsittelyssä sosialidemokraatit ja keskustapuolueen edustajat luopuivat vuokralaisten tai lapsiperheiden vahingoksi ensimmäisen käsittelyn tuloksesta. Tällä välin kävi sosiaalihallituksen edustaja valiokunnalle kertomassa, että jos esitys saa valiokunnan ensimmäisen käsittelyn mukaisen muodon, valtion menot lisääntyvät noin 13—14 milj. mk, ja ilmeisesti tämä ilmoitus oli saattamassa eräät valiokunnan jäsenet sille kannalle, joka nyt näkyy valiokunnan mietinnöstä ja joka merkitsee hallituksen esityksen mukaisen linjan toteuttamista.

Ed. Saimo: Herra puhemies! Hallituksen esitys laiksi lapsiperheiden asumistuesta annetun lain muuttamisesta on ollut sosiaalivaliokunnassa monien äänestyksien ja käsittelyjen tulos. Tämän lain muutokset suovat oikeutta yksilapsiperheiden alle 16-vuotiaille. Kun tästä laista pääsevät osallisiksi sekä eronneet että yhden lapsen huoltajat, au-äidit, on lakia katsottava suurena edistysaskeleena. Au-äidit, eronneet sekä mustalaiset ovat niitä heikoimmassa asemassa olevia, joiden asunto-olot ovat erittäin heikot. Erikoisesti mustalaisten kohdalta olisi asunto-oloihin kiinnitettävä huomiota, niin kuin mustalaisasiain neuvottelukunnan mietinnössä on tämä kysymys otettu huomioon koko laajuudessaan.

Omistusasuntojen ottamista asuntotuotantolain piiriin ei Vuokralaisten Keskusliiton edustaja pitänyt erikoisen suotavana katsoen, että siitä hyötyvät rikkaat. Tämähän ei pidä todellakaan paikkaansa. Omistusasunnoissa asuu paljon erittäin vaikeissa ja puutteellisissa asunnoissa niitä ihmisiä, jotka eivät ole ensimmäisinä valittamassa eivätkä liiemmin sosiaalihuoltoa anomassa. Asuntojen korjaukset ovat kalliita, joten tältä kohdin on uuden lain korjaus erittäin voimakkaasti otettava esiin. Alivuokralaisen asumistuen saaminen evätään, ellei ole käytettävänä vaadittuja neliöitä henkeä kohden.

Tämäkin laki oli mennä valiokunnassa sellaiseksi huutokaupaksi, että tarvittiin uusi asiantuntijalausunto, ja varoitettiin: ellei tulla hallituksen esityksen linjoille, vedetään laki pois. Siitä huolimatta tämä laki on erittäin tärkeä yksilapsisten perheiden osalta, ja on todellakin toivottavaa, että tämä laki tulee hallituksen esityksen muodossa sittenkin menemään läpi, vaikka tiedämme tästä olevan monta vastalausetta.

Ed. Tupamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluaisin oikaista ed. Saimon puheenvuorossa olleen pienen lipsahduksen alivuokralaisten kohdalta. Hän sanoi, että alivuokralaiset eivät pääse lain piiriin, mikäli ei näitä neliörajoja täytetä. Totuus on se, että alivuokralaiset eivät saa lapsiperheiden asumistukea, täysin riippumatta siitä, olivatpa he minkälaisissa olosuhteissa tahansa. He ovat täydellisesti tämän lain ulkopuolella.

Ed. Saimo myöskin puhui kovasti lämpimästi omistusasuntojen puolesta. Niitten puolesta puhuivat myös keskustapuolueen edustajat valiokunnassa ja myös monet muut. Minä vain ihmettelen sitä, mitä hyötyä on pelkästään puhua asioista, eiköhän olisi aika myöskin tehdä asioitten hyväksi jotakin, korjata asia nyt, kun se on mahdollista tehdä.

Ed. Saimo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ymmärrän hyvin, mitä ed. Tupamäki tässä on tarkoittanut. Hänen uudistuksensa mukaan tietysti olisi erittäin mielekästä menetellä, mutta jos tämä asia kokonaisuudessaan kariutuu, niin me teemme silloin tälle asialle todellisen karhunpalveluksen.

Ed. Lillqvist: Herr talman! För behandling föreligger ändring av lagen om bostadsbidrag för familjer med barn. Till lagens största brister hör just de ändringar som regeringen i sin proposition föreslår skall ändras sålunda, att enbart familjer med små inkomster även skall få bostadsbidrag. Den som kanske drabbas hårdast av den nu gällande lagbestämmelsen är en ensam mor eller far med endast ett barn, vilket undertecknad påtalat i en år 1970 inlämnad hemställningsmotion. En dylik familj torde i allmänhet kunna jämställas i försörjningshänseende med en familj med två, tre barn och med båda föräldrarna i livet. Den ensamma familjeförsörjarens ställning försämras även kontinuerligt därigenom, att på många orter äldre hyreshus rivs och nya uppförs i stället. I de nyuppförda husen är hyran tyvärr så hög att en ensamstående familjeförsörjare, i synnerhet en kvinna, inte har råd och möjligheter att betala den utan samhällets stöd. Genom föreliggande lagändring avförs problemet från dagordningen. Sedan lagen stadfästs har även en ensam mor eller far med ett barn råd och möjlighet att flytta in i en modern och tidsenlig lokal med nutida bekvämligheter. Detta torde skänka de berörda familjerna bättre levnadsmöjligheter och större tillfredsställelse med tillvaron. Helt säkert minskar inte endast de ekonomiska utan även andra problemställningar i ettbarnsfamiljerna efter lagens ikraftträdande.

Ett annat betydande problem — åtminstone för vissa orter — försvinner även genom lagändringen. Det har ibland i praktiken uppstått stora svårigheter att uppbringa tillräckligt stora lägenheter för barnrika familjer. I vissa fall har detta haft som följd, att familjer förlorat sina möjligheter att erhålla bostadsbidrag helt enkelt av den anledningen att tillräckligt stora lägenheter ej funnits på orten i fråga. Nu borde även detta problem vara ur världen genom ändringen av paragraf 5, som berör boendetäthet.

Som sagt, de största orättvisorna och problemen beträffande bostadsbidrag för familjer med barn borde nu vara borta, härmed inte sagt, att alla avlägsnats och att lagändringen inte borde ha varit annorlunda, men i varje fall är det fråga om betydande förbättringar.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Asumistukea on käytetty vuodesta vuoteen valtapuolueiden taholta politiikan välikappaleena. Syyttömät tarvitsijat ovat saaneet kärsiä. Omistusta ja omakotitaloja on vihattu, on haluttu ohjata asuminen vuokraorjuuteen. Siksi ei ole myönnetty omistusasunnoille asumistukea. Ja jälleen SMP on valiokunnassa jäänyt vähemmistöön tässä esityksessään. Myöskään todellinen vähävarainen ei ole saanut apua. Vasemmistopuolueet yhdessä keskustapuolueen kanssa ovat halunneet ohjata asumistuen avun sellaisille perheille, jotka pystyvät maksamaan vuokraisännille, gryndereille, suuromistajille, korkeata vuokraa. Näin ovat pelanneet yhteen sosialismi ja monopolipääoma kansan vahingoksi.

Kun nyt SMP:n taholta täällä on esitetty tärkeitä korjauksia, niin että omistusasunnot saisivat myös asumistukea, niin että pienituloinen heikossa asunnossa asuva saisi myös asumistukea, niin keskustapuolueen taholta täällä viitataan uhkailevasti, että Auran hallitus peruuttaa esityksen, jos tehdään oikeudenmukainen laki. Tämä on todella häpeällistä. Tämä osoittaa, että Auran hallitus on peitehallitus, on nykyisten suurten puolueiden käsikassara.

Herra puhemies! Lopuksi kannatan ed. Tupamäen tekemää esitystä.

Ed. Mykkänen: Herra puhemies! Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan huomiseen täysistuntoon.

Ed. Vaittinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Mykkäsen tekemää ehdotusta.

Toinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja ehdotusta on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puheenvuoronkäyttäjiä lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Mykkänen ed. Vaittisen kannat-

tamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan huomiseen täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, eduskunta hyväksynee ed. Mykkäsen ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle huomenna pidettävään täysistuntoon.

25) Ehdotus laiksi eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin annetun lain muuttamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 63 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 149, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 63.

Keskustelu:

Ed. Eskman: Herra puhemies! Käsiteltävänä oleva lakiesitys merkitsee sitä, että luonnonvaraisten marjojen ja sienien poimijan näistä keräilytuotteistaan saama tulo vapautetaan verotuksesta. Hallitus on kuitenkin tässä esityksessään tehnyt poikkeuksen niiden henkilöiden kohdalta, jotka mahdollisesti palkan edestä tekevät tällaista marjojen ja sienien keräilytyötä. On todettava valittaen, että palkalla työtä tekevät on jälleen asetettu huonompaan asemaan tässä esityksessä kuin ne, jotka tekevät tätä työtä omaan lukuunsa. Tietääkseni tällä ei kuitenkaan ole suurta käytännöllistä merkitystä, koska harvoja henkilöitä lienee luonnontuotteita keräämässä palkkaa vastaan. Halusin tämän kuitenkin tuoda esille, koska asia oli myöskin valiokunnassa käsiteltävänä.

Toisena asiana pyydän tässä esittää pahoitteluni ja valitteluni siitä, että valtiovarainvaliokunta on äänestyksen jälkeen päättänyt olla ottamatta käsiteltäväksi tämän lain käsittelyn yhteydessä lakialoitettani, jonka olen tehnyt elintarvikevähennyksen antamisesta niille, jotka joutuvat ostamaan ruokatarvikkeet kaupasta. Tämä aloite oli tehty nimenomaan tähän lakiin, laki eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakiin annetun lain muuttamisesta vuodelle 1971, mutta valiokunta on äänestyksen jälkeen kieltäytynyt tämän asian käsittelystä. Haluan esittää tästä paheksumiseni.

Ed. Mykkänen: Herra puhemies! Kun tätä poikkeussäännöksiä koskevaa lakiesitystä käsiteltiin valtiovarainvaliokunnassa ja sen verojaostossa, jossa ed. Eskman teki tämän ehdotuksensa, siellä todettiin, että tämän lain puitteisiin ei tuo aloite kuulu, koska kysymyksessä on nimenomaan marjojen ja sienien poiminnasta saatavan tulon vapauttaminen verosta. Se aloite, johon ed. Eskman viittasi, olisi laajentanut tämän käsittelyä siinä määrin, että se ei jaoston ja valiokunnan enemmistön mukaan olisi kuulunut käsiteltävänä olevan asian piiriin laisinkaan, nimenomaan kun oli kysymys väliaikaisista poikkeussäännöksistä. Tämän vuoksi tätä aloitetta ei otettu käsiteltäväksi.

Ed. Eskman: Herra puhemies! Vastauksena ed. Mykkäsen puheenvuoroon haluan esittää vielä edelleen pysyväni siinä väitteessä, että valiokunta vastoin tähänastista käytäntöä on jättänyt asiani käsittelemättä, koska siellä on juuri ensi vuoden väliaikaisia poikkeussäännöksiä käsiteltäessä päädytty menettelyyn, jossa on otettu käsiteltäväksi aloite, jolla ei ole varsinaista yhteyttä mainitun lain kanssa.

Ed. A. Niemelä: Herra puhemies! On tyydytyksellä pantava merkille, että vihdoinkin saatiin hallitukselta tämän suuntainen esitys, joka ensimmäisessä käsittelyssä tällä hetkellä on. On aivan oikeutettua vapauttaa luonnonmarjojen sekä sienien poiminta veron piiristä. Tästä on ollut erittäin paljon epäselvyyttä, ja se on aiheuttanut turhaa polemiikkia. Näitähän pääasiassa keräävät ansiomielessä lapset, koululaiset sekä vanhukset ja ehkä osa sellaisiakin työkykyisiä, joilla ei ole muuta toimeentuloturvaa.

Mitä ed. Eskmanin rinnakkaisesitykseen tulee, niin on ymmärrettävä, että tällainenkin asia on oikeutettu, mutta niin kuin valiokunnassa on todettu, se menee ohi tämän hallituksen esityksen.

Henkilökohtaisesti valitan sitä, että meiltä tehtyä rinnakkaislakialoitetta, jossa esitimme sekä käpyjen että jäkälän keruutuloja samanarvoisiksi näitten tässä laissa mainittujen artikkelien kanssa, ei tässä yhteydessä asetettu samaan arvoon.

Ed. Knuuti: Herra puhemies! Turha täällä on SMP:n edustajan puhua nyt tästä ed. Margit Eskmanin tekemästä aloitteesta, että se on oikeudenmukainen, koska SMP:n edustaja verojaostossa äänesti tätä vastaan. Jos hän olisi jo hyväksynyt tämän, niin se olisi nyt mukana tässä käsittelyssä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

26) Ehdotukset laiksi tullilain muuttamisesta sekä laiksi erinäisiä määräyksiä muutoksen hakemisesta alioikeuksien tuomioihin ja päätöksiin sisältävän asetuksen 10 §:n 1 momentin kumoamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 64 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 178, joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 64.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

27) Ehdotus laiksi valtion varmuusvarastoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 190, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

28) Ehdotus laiksi aluevaihdosta valtion ja Kuopion kaupungin välillä.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 182, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

29) Ehdotukset opintotukilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Esitellään sivistysvaliokunnan mietintö n:o 16 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 121 sekä lak.al. n:ot 204 ja 205, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 16.

Keskustelu:

Opetusministeri Louekoski: Herra puhemies! Koulutuskustannusten oikeudenmukainen jakaminen on 1970-luvulla erittäin keskeinen yhteiskuntapoliittinen tehtävä. Selkeän lainsäädännöllisen perustan tälle työlle antaa nyt vireillä olevan opintotukilainsäädännön uudistamista tarkoittavan hallituksen esityksen toteutuminen. Opintotuen aineelliseen sisältöön, opintorahamuotoisen ja opintolainamuotoisen opintotuen keskinäiseen suhteeseen ei hallituksen esitys tässä vaiheessa tuo olennaisia muutoksia. Koko järjestelmä rakentuu voittopuolisesti opintolainoihin perustuvaan opintotukeen. Kun asian laita on näin ja kun varsin yleisesti on tavoitteeksi asetettu voittopuolisesti opintorahamuotoiseen opintotukeen perustuva opintojen rahoitusjärjestelmä, on vastedes entistäkin tärkeämpää käytännön toimenpitein huolehtia opintotuen sisällön asteittaisesta ja johdonmukaisesta kehittämisestä.

Opintotukilainsäädännön tähänastinen kehittäminen on malliesimerkki siitä, mihin ajaudutaan toiminnassa, jolta puuttuu eheä suunnitelma. Opintotukea koskevia säännöksiä on kuluneiden kolmen vuosikymmenen aikana otettu kymmeniin erillislakeihin. Näin kirjavan järjestelmän kokonaisvaltainen kehittäminen olisi ollut täysin mahdotonta. On myös selvää, että yksityisen kansalaisen on erittäin vaikeaa saada nopeasti ja joustavasti tietoa kaikista opintojen rahoitusta koskevista laeista.

Toisaalta hajanaisen lainsäädännön seurauksena opintotukea koskevien hakemusten käsittelyaika on eräiltä osin muodostunut kohtuuttoman pitkäksi.

Opintotukilain toteutuminen hallituksen esityksen muodossa korjaa vain osittain lainsäädännön hajanaisuutta. Rinnan opintotukilain sisältämien etuuksien kehittämisen kanssa on näin ollen pyrittävä myös lainsäädännön nykyistä pitemmälle menevään yhtenäistämiseen. Esityksen perustelujen mukaan tavoitteeksi on asetettava se, että opintotuen kaikissa tapauksissa myöntäisi yksi viranomainen.

Kokonaisvaltaisen opintojen rahoitusjärjestelmän luominen on laajakantoinen tehtävä. Lähes neljännesmiljoona kansalaista käsittävän väestönosan toimeentulon turvaamista ei ole ollut mahdollista järjestää yhdellä kertaa. Tätä taustaa vasten on ymmärrettävää, että tähänastiset osittaisuudistukset ovat olleet erillisiä uudistuksia, erillisinä uudistuksina hyväksyttäviä. Toisaalta on muistettava, että asenteet opintojen rahoituksen suhteen ovat asettaneet esteitä näkyville uudistuksille. Opintojen rahoitus on katsottu ja katsotaan monilla tahoilla edelleenkin yksinomaan vanhempien velvollisuudeksi. Sen sijaan on aihetta arvostella sitä, että rinnan yleisen opintotukilainsäädännön viimeaikaisen kehittämisen kanssa kehitetään erillislakien mukaista opintotukitoimintaa alueilla, joilla sekä opiskelijoiden että valtion kannalta yleisen opintotukijärjestelmän mukaisin etuuksin asia voitaisiin hoitaa tarkoituksenmukaisemmin. Tämä koskee nimenomaan opintolainamuotoisen opintotuen kehittämistä.

Tässä vaiheessa olisi järkevää poistaa erillislaeista opintolainoja koskevat kohdat ja hoitaa nämä asiat yksistään opintotukilain nojalla.

Opintotukilainsäädännön kehittämisessä on voitu käyttää hyväksi niitä varsin pitkäaikaisia kokemuksia, joita muilla pohjoismailla on samassa asiassa. Opintotuen sisällön suhteen nyt vireillä olevan uudistuksen jälkeenkin me olemme olennaisella tavalla muista pohjoismaista jäljessä. Erityisesti nuorisoasteen koulutuksen osalta on tavoitteena, että opintotuki koostuu pääasiassa valtion varoista maksettavasta avustuksesta ja laina olisi vain avustusta täydentävä tukimuoto. Tämä tavoite on melko täydellisesti toteutunut muissa pohjoismaissa. Mikäli me pidämme tavoitteena opintotuen sisällön asteittaista kehittämistä ja pelkästään opintorahasta koostuvaa opintotukea kohti, on oikeudenmukaista aloittaa tämä kehittäminen juuri nuorisoasteen koulutuksen osalta. Keskimääräiset opiskeluaikaiset toimeentulokustannukset kattava opintorahajärjestelmä kaikkia peruskoulun jälkeen opintoja harjoittavia opiskelijoita koskevana edellyttäisi kuitenkin valtiolta vuosittain noin 500 milj. markan suuruista menoerää eli noin kymmenkertaista määrärahaa nykyiseen verrattuna. Onkin välttämätöntä, että tämä tavoite eräänlaisena työohjeena suoritetaan perusteellinen tutkimus opintojen rahoitusjärjestelmän eri vaihtoehdoista ja opintotukijärjestelmän vaikutuksista pitkällä tähtäyksellä yhteiskuntapolitiikan eri alueilla.

Erityisen tärkeää on selvittää nyt opintotukijärjestelmän vaikutukset koulutuspalvelusten jakautumiseen eri väestöryhmien kesken. Kokonaisvaltaista tavoiteohjelmaa tarvitaan nimenomaan nyt, kun järjestelmän lainsäädännöllinen perusta on järjestymässä. Viime vuosien laajakantoiset uudistukset yhdessä nyt vireillä olevan uudistuksen kanssa ovat osoituksena siitä, että halua epäkohtien korjaamiseen on olemassa. Käsillä oleva hallituksen esitys kokonaisopintorahoituksen turvaavaksi opintotueksi merkitsee huomattavaa askelta kohti taloudellisista huolista vapaita opiskelumahdollisuuksia koko väestölle. Järjestelmää edelleen kehitettäessä on kiinnitettävä vakavaa huomiota siihen, että me olemme luomassa asteittain enenevässä määrin velkaantuvan ammatillisesti koulutetun väestön osaa. Velkaantumisasteen jäädyttäminen kohtuulliselle tasolle edellyttää sitä, että opintorahan osuutta opintotuessa on pikaisesti lisättävä. Lähitulevaisuudessa on huomio erityisesti kiinnitettävä nopeasti laajenevan aikuisopiskelun tarpeisiin.

Sivistysvaliokunnan mietintöön sisältyy hallituksen esityksestä poiketen luottolaitoksille maksettavaa hoitokorvausta tarkoittava lisäys. Lisäyksen ottamista on valtiovarainministeriön taholta valiokuntakäsittelyn aikana jyrkästi

vastustettu. Lisäys onkin turha ja nostaa vain opintotukijärjestelmän kehittämisestä valtiolle aiheutuvia kustannuksia.

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Viimeksi kuluneiden neljän vuoden aikana ovat opiskelijoiden toimeentulomahdollisuuksien turvaamiseen tähtäävät yhteiskunnan toimenpiteet olleet erityisen huomion kohteena. Varsin lyhyenä ajanjaksona on toteutettu ammatillista koulutusta sekä korkeakoulutasoista koulutusta koskeva opintolainojen valtiontakaus- ja korkotukijärjestelmä ja lisätty samanaikaisesti valtion suoranaisia opintoapurahoja.

Nyt esillä olevan hallituksen lakiesityksen tarkoituksena on hajanaiseksi kasvaneen opintotukilainsäädännön yhtenäistäminen, kuten herra opetusministeri äsken totesi. Tällainen yhtenäistäminen on omiaan lisäämään mahdollisuuksia opintotukijärjestelmän edelleen kehittämiselle.

Uudistuksia toteutettaessa on aina muistettava pitää tavoitteet mielessä. En liene aivan väärässä todetessani, että joillakin tahoilla on jo huokaistu helpotuksesta ja todettu, että opiskelijoiden taloudelliset vaikeudet on vihdoinkin saatu tyydyttävällä tavalla korjatuksi. Omahyväisyyteen ei kuitenkaan ole vielä aihetta. On muistettava opintojen rahoitusjärjestelmän perustuvan edelleen hyvin voittopuolisesti opintolainojen myöntämiseen. Varsinkin nuorisoasteen koulutuksen tukimuotona opintolaina on nähtävä vain siirtymäkauden ratkaisuna ja pyrittävä asteittain ja voimakkaasti korvaamaan opintolaina valtion varoista maksettavalla opintorahalla, lopullisena päämääränä opiskelijapalkka.

Tehokkaista opintojen rahoitusjärjestelmistä ei esimerkkejä tarvitse kaukaa hakea. Niin Neuvostoliitossa kuin Ruotsissakin valtion panos opintojen rahoituksessa on moninkertaisesti suurempaa kuin Suomessa. Kansainvälisesti katsoen olemme siis edelleen jäljessä, jos kohta kehityksen vauhti viime vuosina lupaakin myönteisempää jatkossa. On muistettava, että koko opintojen rahoitusjärjestelmä pysyi käytännöllisesti katsoen muuttumattomana koko 1950- ja 1960-luvun ja vasta 1960-luvun lopussa, vasemmistoenemmistön kaudella, ryhdyttiin määrätietoisemmin asiaa viemään eteenpäin.

Uuden opintotukilain mukaisen opintotuen lainavoittoisuus on hyväksyttävissä vain sillä edellytyksellä, että vuodesta 1973 lähtien opintorahan osuutta asteittain ryhdytään lisäämään. Mahdollisimman nopeasti tulisi päästä siihen, että vähävaraisten lukiolaisten ja ammattikoululaisten opintotuki koostuisi yksinomaan opintorahasta, ja sen jälkeen aloittaa vastaava asteittainen uudistus korkeakouluopiskelijoiden kohdalla. Valiokuntakäsittelyssä muuttui hallituksen esitys siten, että kansanopistojen ja urheiluopistojen opiskelijoitten tukeminen tulisi tapahtumaan entiseen tapaan kyseessä olevien oppilaitosten valtionavusta annettujen säännösten mukaan. Tämä muutos aiheutuu lähinnä siitä, että nykyisen lain nojalla voidaan opintoavustuksena eräissä tapauksissa myöntää nyt ehdotettua 500 markan suuruista opintorahaa suurempi määräraha. Olisi pyrittävä siihen, että myös näiden oppilaitosten opiskelijat pikaisesti saatetaan yleisen ja yhtenäisen opintotukilain piiriin. Tähän lienee hyvät mahdollisuudet jo lähivuosina edellyttäen, että opintorahan määrän nostaminen vuosittain toteutetaan. Äänestyksen jälkeen — oikeisto vasemmistoa vastaan — valiokunta päätyi lisäksi muuttamaan esitystä siten, että luottolaitoksille ehdotetaan maksettavaksi opintolainojen hoidosta aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi varsinaisen koron lisäksi erityistä hoitokorvausta. Mikäli esitys näin muutettuna hyväksytään ja vahvistetaan, mitä epäilen, tulee entistä ajankohtaisemmaksi harkita opintolainapääomien sijoittamista valtion tuloja menoarvioon. Julkisuudessa on jo ehdotettu erityisen opintotukirahaston perustamista. Tätä asiaa kannattaa varmasti pohtia ja siinä yhteydessä myös tutkia, miten opintojen rahoitusjärjestelmästä aiheutuvat menot oikeudenmukaisimmalla tavalla perittäisiin.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun täällä vasemmisto vastustaa kohtuullisen korvauksen antamista opintolainoista rahalaitoksille, niin tämä käytännössä ja todellisuudessa merkitsee sitä, että vasemmisto vastustaa lainojen antamista tarvitseville opiskelijoille. Sillä pääomasta on maassa puute, ja jos pankit eivät saa korvausta työstään, jos muut lainat ovat edullisempia, silloin ne eivät myönnä näitä lainoja tai ainakin rajoittavat lainan myöntämistä, ja silloin eivät tarvitsevat saa lainaa. Näin sosialismin aate käy tarpeen edellä, ja sosialismin aatteella lyödään vähävaraisia opintolainan tarvitsijoita.

Ed. Honkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vennamo puuttui jälleen asiaan, jota hän ei tunne. Asianlaitahan on täsmälleen päinvastoin. Pankit suorastaan kilpailevat näistä opiskelijoista. Jokainen pankki pyrkii saamaan ilman hoitotukeakin opiskelijoita asiakkaikseen. Näin on tapahtunut jo pitkään. Ed. Vennamo, kaiken lisäksi hallituksen taholla on ilmoitettu, että jos hoitotuki hyväksytään, esitystä tuskin vahvistetaan.

Ed. Tuomioja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Korostaisin myöskin sitä, että kaikki asiantuntijat valiokunnassa totesivat, että toistaiseksi ei ainakaan hoitokorvauksen puute ole ollut minkäänlaisena pullonkaulana opintojen rahoituksessa. Opintolainojen saantimahdollisuuksien turvaamiseksi ei siis tällaista ylimääräistä hoitokorvausta tarvita, vaan päinvastoin tällainen hoitokorvaus muodostuu tulonsiirroksi liikepankeille ja yleensä rahalaitoksille, ja ainakin liikepankkien kohdalla ed. Vennamonkin tiedossa pitäisi olla, kuinka erinomaisen kannattavaa niiden toiminta viime vuosina on ollut, jopa niin että ovat katsoneet aiheelliseksi ryhtyä ylimääräisiin osakeanteihin.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä huomaan, että täällä sosialismi ja kommunismi näyttävät olevan kapitalistien pankkien parhaita asiantuntijoita. Toteaisin, että pankit ovat uutuuttaan myöntäneet jonkin verran lainoja, mutta kun nämä lainat paisuvat suuremmiksi, niin taloudelliset kannattavaisuusrealiteetit ja kilpailu rahasta ratkaisee, ja siksi teidän kantanne on lainantarvitsijoita vastaan.

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Valiokunnassa oli runsas määrä asiantuntijoita, mutta ed. Vennamo, yksikään ei osoittanut samanlaista kantaa siellä kuin te tässä salissa. Tosiasia on edelleen se, että pankit kilpailevat näistä asiakkaista. Uskon että eduskunnan enemmistö pyyhkii hoitokorvauksen viimeistään toisessa käsittelyssä pois.

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Äskeisten puheenvuorojen johdosta, joita vasemmalta esitettiin, toteaisin, että kyllä valiokunnassa tuli esille se näkemys, että nimenomaan syrjäseuduilla tämä hoitokorvaus olisi pankkilaitoksille hyvinkin tarpeellinen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

30) Ehdotukset laiksi ammatillisista pätevyystutkinnoista.

Esitellään sivistysvaliokunnan mietintö n:o 17 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 126 ja ed. Sillanderin ym. lak.al. n:o 208, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 17.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

31) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1970.

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 19 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty yllämainittu kertomus.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 19. Viime istunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Suokkaan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: "Koska kansalaisten on saatava eduskunnan oikeusasiamieheltä oikeusturvaa ja puhdas totuus on kaikissa väitetyissä väärinkäytösasioissa perin juurin selvitettävä, olipa kysymyksessä kuinka vaikutusvaltainen henkilö tahansa, eduskunta edellyttää, että eduskunnan oikeusasiamies ei selvityksissään ja tutkimuksissaan luota vain viranomaisten ja tekoon osallisten antamiin selvityksiin, vaan suorituttaa täysin riippumattomilla ja sivullisilla poliisiviranomaisilla asian vaatimat tutkimukset totuuden todella selville saamiseksi sekä saattaa kaikki syylliset lain vaatimaan vastuuseen." Kutsun tätä ed. Vennamon

1) ehdotukseksi. Edelleen on ed. Vennamo ed. Suokkaan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että eduskunnan oikeusasiamies seuraa valppaasti eduskunnan suuren kavallusväärinkäytöksen tutkimuksia ja selvittämistä, niin että viivyttelyä ei tapahdu, vaan että kaikki asian yhteydessä lainvastaiseen menettelyyn syyllistyneet saatetaan syytteeseen ja korvausvelvollisiksi viivyttelemättä ja niin, että tapahtuneet rikokset eivät pääse vanhenemaan." Tämä on ed. Vennamon 2) ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Mitä ed. Vennamon 2) ehdotukseen tulee, niin kun eduskunta mainitun ehdotuksen hyväksyessään edellyttäisi eduskunnan oikeusasiamiehen taholta puuttumista valtioneuvoston oikeuskanslerin suoritettavana oleviin tutkimuksiin eli sellaista puuttumista oikeuskanslerin virkatoimiin, johon hänellä oikeusasiamiehen johtosäännön 4 §:n 2 momentin mukaan ei ole oikeutta, en katso voivani esitellä sanottua ehdotusta äänestettäväksi.

Keskustelu puhemiehen menettelystä:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Eduskunnan suuri kavallusväärinkäytösasia näyttää olevan todella hankala asia vanhoille puolueille. Voimassa olevan lain mukaan, jos oikeuskansleria syytetään eduskunnan päätöksellä, niin tätä syyteasiaa on virkansa puolesta velvollinen ajamaan eduskunnan oikeusasiamies. Eduskunnan oikeusasiamiehellä on siis velvollisuuksia ja valtuuksia oikeuskansleriin nähden. On luonnollista, että hänen on seurattava laillisuutta eduskunnan puolesta kaikkiin viranomaisiin ja siis myös oikeuskansleriin nähden. Nyt kuitenkin tämä tosiasia näkyy hämmästyttävästi kiistettävän. Ei näy sallittavan äänestää eduskunnan suuresta kavallusväärinkäytöksestä. Asia näyttää olevan todella kuuma. Tällainen menettely on SMP:n eduskuntaryhmän mielestä kummallista. Näistä syistä ja kun asia on periaatteellisesti erittäin tärkeä ja kun tässä asiassa jatkuvasti näyttävät osallistuvan ratkaisuihin ja äänestyksiin myös ne, jotka tunnetusti ja selvästi ovat asianosaisia asiassa, niin, herra varapuhemies, esitän, että varapuhemiehen menettely lähetetään perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Koska rehellisyyttä ja oikeutta on puolustettava, kannatan ed. Vennamon tekemää ehdotusta.

Keskustelu puhemiehen menettelystä julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Suokkaan kannattamana ehdottanut, että eduskunta ei tyytyisi puhemiehen menettelyyn, vaan että puhemiehen menettely lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiehen menettelyn, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Aitio, Alenius, Aro, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hykkäälä, Härkönen, Ilaskivi, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Koivisto, Koskenniemi, Laine, Landström, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Rodén, Rosnell, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salmenkivi, Salmi, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Uusitalo, Vaittinen, Vikatmaa, Vilmi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Tupamäki, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Berner, Breilin, Forsman, Friberg, Haarla, Hara, Helle, Hostila, Huurtamo, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Jaatinen, Junnila, Kainulainen, Karhuvaara, Karjalainen, Knuuti, Kohtala, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lehmonen, Linkola, Loikkanen, Lähteenmäki, Mustonen, Mäki, Männistö, Nikkilä, E. Niskanen, Pohjonen, Raatikainen, Rekonen, Ruokola, Rytkönen, Salla, Salmivuori, Salo, Seppä, Sinisalo, Stenbäck, Sundqvist, S. Suominen, Syrjä, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tikkanen, Tuominen, Tähkämaa, Vainio, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 15 ei-ääntä; poissa 67.

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen menettelyn.

Toinen varapuhemies: Nyt olisi äänestettävä ed. Vennamon 1) ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon 1) ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Aitio, Alenius, Aro, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hanhirova, Haukipuro, Heino, Hemmi, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hykkäälä, Härkönen, Ilaskivi, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Koivisto, Koskenniemi, Laine, Landström, Lepistö, Liedes, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Partanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Räsänen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salama, Salmenkivi, Salmi, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Suksi, Suomi, I. Suominen, Sutinen, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Toivanen, Tuomioja, Turunen, Uusitalo, Vaittinen, Vikatmaa, Vilmi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Tupamäki, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Berner, Breilin, Forsman, Haarla, Hara, Helle, Hostila, Huurtamo, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Jaatinen, Junnila, Kainulainen, Karhuvaara, Karjalainen, Knuuti, Kohtala, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lehmonen, Linkola, Loikkanen, Lähteenmäki, Mustonen, Mäki, Männistö, Nikkilä, E. Niskanen, Pohjonen, Raatikainen, Ruokola, Rytkönen, Salla, Salmivuori, Salo, Seppä, Sinisalo, Stenbäck, Sundqvist, S. Suominen, Syrjä, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tikkanen, Tuominen, Tähkämaa, Vainio, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 15 ei-ääntä; poissa 65.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

32) Ehdotus Veitsiluoto Osakeyhtiön ottamien lainojen vakuudeksi annettavista valtion takauksista.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65 ja otetaan ainoaan käsittelyyn

siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 183, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

33) Ehdotus ulkomaisen kunnallisobligaatiolainan valtion takauksesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 198, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

34) Ehdotuksen laiksi sairausvakuutuslain 16 ja 76 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Eskmanin ym. lak.al. n:o 225 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaalivaliokuntaan.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomenna kello 14 alkavaan täysistuntoon:

35) Ehdotuksen laiksi eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 22;

36) Ehdotuksen laiksi nuorison talletustoiminnan edistämisestä

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70;

37) Ehdotuksen laiksi postipankkilain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu pankkivaliokunnan mietintö n:o 8;

38) Ehdotuksen laiksi eläkesäätiölain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 20;

39) Ehdotuksen laiksi työnvälityslain 3 a §:n muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 21;

40) Ehdotuksen laiksi elatusavun ennakosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 23; ja

41) Ehdotuksen laiksi autorekisterikeskuksesta annetun lain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 72.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13, jolloin käsitellään suullisia kysymyksiä. Varsinainen täysistunto alkaa kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 18.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

---

105. Perjantaina 26 p. marraskuuta 1971

kello 13.

Päiväjärjestys.

Siv.

Suullisia kysymyksiä:

1) Ed. Honkosen suull. ksm. n:o 343 Tampereen teknillisen korkeakoulun itsenäistymisestä 2988

2) Ed. Honkosen suull. ksm. n:o 344 Pirkanmaan maakuntakirjaston tehtävien antamisesta Tampereen kaupunginkirjastolle ..... „

3) Ed. Lankisen suull. ksm. n:o 345 rauta- ja moottoritien rakentamisesta Vuosaareen 2989

4) Ed. Sandelinin suull. ksm. n:o 346 viisipäiväiseen postinjakeluun siirtymisestä ..... „

5) Ed. Vilmin suull. ksm. n:o 347 Tornion terästehdassuunnitelman valmistumisen viivästymisestä 2990

6) Ed. Tähkämaan suull. ksm. n:o 348 ulkolaisten kalastajien pyydystämän kalan markkinoimisesta tullivapaasti Suomeen 2991

7) Ed. Sandelinin suull. ksm. n:o 349 Längelmäveden vesistön ympäristökunnille jätevesien puhdistamisesta aiheutuvista kustannuksista ..... „

8) Ed. Vaittisen suull. ksm. n:o 350 terveyspoliittisen tiedotustoiminnan tehostamisesta ..... „

9) Ed. Kohtalan suull. ksm. n:o 351 sivukorkeakoulun perustamisesta Lahden kaupunkiin ..... „

10) Ed. Hanhirovan suull. ksm. n:o 352 Tornion terästehtaan suunnittelutyön viivästymisestä 2992

11) Ed. Hanhirovan suull. ksm. n:o 353 bingopeliin kohdistuvan veron järjestötoiminnalle aiheuttamista vaikeuksista ..... „

Siv.

12) Ed. Vaittisen suull. ksm. n:o 354 abortin käyttämisestä ehkäisymenetelmänä 2992

13) Ed. Aas'in suull. ksm. n:o 355 tyhjiksi jääneiden kansakoulurakennusten luovuttamisen helpottamisesta muuhun tarkoitukseen ..... „

14) Ed. Hemmin suull. ksm. n:o 357 esityksen antamisesta laiksi kehitysalueiden kuljetustuesta 2993

15) Ed. Suomen suull. ksm. n:o 358 Turun kuurojenkoulun uudisrakennuksen rakentamisen aloittamisesta 2994

16) Ed. Kortesalmen suull. ksm. n:o 359 Pohjois-Suomen työttömyyden vähentämisestä ..... „

17) Ed. Pohjosen suull. ksm. n:o 360 lääkärien ravitsemusopetuksen kehittämisestä 2996

18) Ed. Tähkämaan suull. ksm. n:o 361 Laitilan kunnaneläinlääkärin vaalia koskevan päätöksen vahvistamatta jättämisestä ..... „

19) Ed. Virtasen suull. ksm. n:o 362 eräiden Hangossa tyhjinä olevien valtion lainoittamien asuntojen luovuttamisesta asuntotarkoitukseen ..... „

20) Ed. Hemmin suull. ksm. n:o 363 rintamanaisten saattamisesta sotaeläkkeiden piiriin ..... „

21) Ed. Stenbäckin suull. ksm. n:o 364 informaatiovarojen osoittamisesta Neste Oy:n Tvärminnen suunnitelmien haittojen selvittämiseen ..... „

22) Ed. Orrenmaan suull. ksm. n:o 365 uuden öljynjalostamon sijoituspaikkaa koskevasta mielipiteenmuokkauksesta ..... „

23) Ed. Stenbäckin suull. ksm. n:o 366 kielilainsäädännön uudistamisen nykyvaiheesta ..... „

Siv.

24) Ed. Honkosen suull. ksm. n:o 367 radio- ja tv-lupamaksujen poistamisesta kansaneläkeläisiltä 2996

25) Ed. Tupamäen suull. ksm. n:o 368 yleisen perhe-eläkelain ulkopuolelle jääneiden leskien oikeuttamisesta leskeneläkkeeseen ..... „

26) Ed. Tupamäen suull. ksm. n:o 369 maanrakennusalan koneyrittäjien ja autolijain työttömyyden poistamisesta .. „

27) Ed. Westerholmin suull. ksm. n:o 370 liikevaihtoveron lisäveron poistamisesta ennen säädetyn ajan umpeenkulumista ..... „

28) Ed. Honkosen suull. ksm. n:o 371 asuntoedun verotuksen poistamisesta ja vuokrakulujen vähentämisestä verotuksessa ..... „

Puhetta johtaa puhemies P a a s i o.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ed. Honkosen suull. ksm. n:o 343 Tampereen teknillisen korkeakoulun itsenäistymisestä.

Ed. H o n k o n e n: Herra puhemies! Esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Missä vaiheessa on Tampereen teknillisen korkeakoulun itsenäistymisprosessi tällä hetkellä?

Opetusministeri L o u e k o s k i: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Honkosen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Teknillinen korkeakouluopetus aloitettiin Tampereella syyslukukaudella 1965. Elokuun 13 päivänä 1965 annetun asetuksen mukaan annetaan ylintä teknillistä opetusta Tampereella teknillisen korkeakoulun opettajaneuvoston määräämillä aloilla. Jo opetusta aloitettaessa lähdettiin siitä, että Tampereen alaosastosta vähitellen muodostuu itsenäinen teknillinen korkeakoulu. Helmikuun 25 päivänä 1966 annettiinkin laki Tampereen teknillisen korkeakoulun perustamisesta. Teknillisen korkeakoulun Tampereen alaosastoon asetettiin 21 päivänä lokakuuta 1969 kauppa- ja teollisuusministeriön toimesta ns. hallinnonuudistustoimikunta, jonka tehtävänä oli mm. suorittaa alaosaston nykyisen organisaation ja hallinnon tehtävien kartoitus. Toimikunta jätti 5 päivänä maaliskuuta 1970 kauppa- ja teollisuusministeriölle mietintönsä, joka sisälsi säännösehdotukset, Tampereen alaosaston muodostamiseksi itsenäiseksi korkeakouluksi.

Sen jälkeen, kun ehdotukset olivat olleet lausunnolla, jatkui niiden valmistelu kauppa- ja teollisuusministeriössä. Tämä valmistelutehtävä on viime heinäkuun alusta lukien siirtynyt opetusministeriölle.

Korkeakoululaitoksen piirissä on, kuten tunnettua, parhaillaan käynnissä laaja sisäistä hallintoa koskeva uudistamiskehitys. Teknillisen korkeakoulun Tampereen alaosaston nykyinen organisaatio, joka vastasi tarkoitustaan alaosastoa perustettaessa, ei enää täytä niitä vaatimuksia, joita toiminnan tarkoituksenmukainen hoito edellyttää. Tästä johtuen hallitus on katsonut, että Tampereen alaosaston muodostaminen itsenäiseksi korkeakouluksi on suoritettava kiireellisesti ja erillisenä yleisestä hallinnonuudistuksesta. Hallituksen tarkoituksena on antaa eduskunnalle esitys laiksi Tampereen teknillisestä korkeakoulusta ensi tilassa. Itsenäistymisen tulisi tapahtua viimeistään syyslukukauden 1972 alusta.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ed. Honkosen suull. ksm. n:o 344 Pirkanmaan maakuntakirjaston tehtävien antamisesta Tampereen kaupunginkirjastolle.

Ed. H o n k o n e n: Herra puhemies! Esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Onko hallituksen piirissä harkittu Pirkanmaan maakuntakirjaston tehtävien antamista 1. 1. 1972 lukien Tampereen kaupunginkirjastolle?

Opetusministeri L o u e k o s k i: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Honkosen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Valtioneuvosto on, antaessaan maakuntakirjaston tehtäviä maamme nykyisin toimiville maakuntakirjastoille, pyrkinyt noudattamaan kirjastolainsäädännön uudistamista varten asetetun komitean ja kirjastoasiain neuvottelukunnan lausumia periaatteita, joiden mukaan

tärkeysjärjestyksessä ensi sijalle maakuntakirjastoja perustettaessa olisi asetettava maan pohjoisosat sekä syrjäseudut, joiden kirjasto-olot eniten kaipaavat alueellisen keskuskirjaston antamaa tukea. Vuodesta 1962 lukien, jolloin nykyinen kirjastolaki tuli voimaan, on vuosittain — vuosia 1963 ja 1964 lukuun ottamatta — valtion tulo- ja menoarvioon varattu määräraha yhden maakuntakirjaston perustamista varten ja maakuntakirjastoja on siten perustettu tähän mennessä yhteensä seitsemän.

Maakuntakirjaston tehtävät valtioneuvosto antaa valtionapua saavan kunnan kirjastolle tämän kunnan hakemuksesta. Kuluvan vuoden tulo- ja menoarvioon on varattu 50 000 mk yhden maakuntakirjaston perustamista varten. Tampereen kaupunki on hakenut maakuntakirjaston tehtäviä opetusministeriölle 22. 11. 1971 toimitetulla hakemuksella eli tällä viikolla tulleella hakemuksella. Kun maakuntakirjaston perustamishakemukset yleensä toimitetaan kouluhallituksen kautta ja kouluhallituksen tulee kirjastoasetuksen mukaan tehdä esitys valtioneuvostolle maakuntakirjaston toiminta-alueeksi, on Tampereen kaupungin hakemus tässä vaiheessa toimitettu kouluhallitukselle esityksen tekemistä varten. Kouluhallitus antaa lausunnon ottaen huomioon kouluhallitukselle saapuneet muiden kuntien vastaavat hakemukset maakuntakirjaston tehtävien saamisesta sekä tekee esityksen perustettavan maakuntakirjaston toiminta-alueeksi.

Kouluhallitukselle on tähän mennessä saapunut lisäksi ainoastaan Savonlinnan kaupungin hakemus. Valtioneuvosto tulee kouluhallituksen lausunnon saatuaan harkitsemaan, millä maakuntakirjaston tehtäviä hakeneista kirjastoista on parhaat edellytykset näiden tehtävien vastaanottamiseen vuoden 1972 alusta lukien, sekä tekemään tämän mukaisen päätöksen.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ed. Lankisen suull. ksm. n:o 345 rauta- ja moottoritien rakentamisesta Vuosaareen.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen valtioneuvoston asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Onko hallituksen tarkoituksena rakentaa Vuosaareen rautatie ja moottoritie pelkästään Valmetin telakkaa varten?

Liikenneministeri Timonen: Herra puhemies! Helsingin kaupunki parhaillaan suunnittelee kaavan runkotyötä eli yleissuunnitelmaa Vuosaareen. Kun Valmetin telakalla eduskunnan päätöksen johdosta nyttemmin tuntuu olevan mahdollisuuksia siirtyä Vuosaareen, Helsingin kaupunki yhteistyössä valtion rautateiden kanssa suunnittelee, miten liikennekysymys Vuosaareen yleensä näissä olosuhteissa olisi järjestettävä. Tämän jälkeen tehdään asianmukaiset päätökset.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Esitän seuraavan lisäkysymyksen kunnioittavasti:

Eikö investointi ole kohtuuttoman suuri yhtä teollisuuslaitosta varten.

Liikenneministeri Timonen: Herra puhemies! Kuten aluksi viittasin Helsingin kaupunki suunnittelee yhdessä valtion rautateiden kanssa tätä kysymystä ja näin ollen on tässä vaiheessa mahdotonta vastata, mitenkä suuresta investoinnista tässä on kysymys ja millä tavoin tämä liikennekysymys yleensä olisi järjestettävä.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Esitän toisen lisäkysymyksen kunnioittavasti:

Eikö valtio myös noudata taloudellista ajattelutapaa rautatietä rakentaessaan?

Liikenneministeri Timonen: Herra puhemies! Kaikista valtion investoinneista nykyisin tehdään kannattavuuslaskelmat, ja tämän johdosta nämä suunnitelmat ja niihin liittyvät kannattavuuslaskelmat katetuotelaskelmineen ensiksi onkin tehtävä, ennen kuin voi ryhtyä määrittelemään kantaa siihen, miten Vuosaaren liikennekysymys olisi hoidettava.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ed. Sandelinin suull. ksm. n:o 346 viisipäiväiseen postinjakeluun siirtymisestä.

Ed. Sandelin: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen asianomaisen valtioneuvoston jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Milloin maassamme aiotaan siirtyä viisipäiväiseen postinjakeluun kirjeenkantajien palkkaa alentamatta ja niin, että lauantaisin suoritetaan vain sanomalehtien jakelu ja pikapostin kanto?

Liikenneministeri Timonen: Herra puhemies! Vastauksena ed. Sandelinin kysymykseen

esitän kunnioittaen, että kun valtakunnassamme siirryttiin 40-tuntiseen työviikkoon, joka yleensä merkitsi viisipäiväistä työviikkoa, niin siinä vaiheessa kansalaiset pääsivät yleensä sellaiseen järjestelyyn työajan suhteen, että lauantai muodostui vapaaksi. Kuitenkin on todettava postin kohdalta, että posti on palvelulaitos, ja tämän vuoksi ei näytä olevan helppoa päästä siihen, etteikö postia ainakin jossain määrin jouduttaisi kantamaan myöskin lauantaipäivänä, koska kansalaiset yleensä näyttävät toivovan tämänsuuntaisia palveluja. Kuitenkin edellä esitetyt näkökohdat huomioon ottaen liikenneministeriö on noin vuosi sitten antanut posti- ja lennätinhallitukselle yksityiskohtaisesti selvitettäväksi, mitä postin palveluksia ja missä laajuudessa tarvitaan kaikkina arkipäivinä ja mitä haittoja tai etuja palvelusten uudelleenjärjestelystä koituu. Tästä mainitusta tutkimuksesta on osa jo suoritettu ja loppuosa on tarkoitus saada suoritetuksi lähiviikkojen aikana. Tämän jälkeen tulee ratkaistavaksi postitoimen hoitaminen lauantaipäivän osalta.

Ed. Sandelin: Herra puhemies! Esitän ensimmäisen lisäkysymyksen:

Tietääkö herra ministeri, että suoritetun tutkimuksen mukaan yleensä ne kansalaiset, jotka eniten postin palveluksia tarvitsevat, suhtautuvat yleensä myönteisesti lauantaikannon lopettamiseen ja pitävät sitä tarpeettomana?

Liikenneministeri Timonen: Herra puhemies!

Ministeri ja ministeriö tietävät myös tämän kysymyksen kohdalta sen, että on kahdenlaista näkemystä; toiset ovat valmiit luopumaan tästä lauantaijakelusta; toiset edustavat nimenomaan sitä kantaa, että tästä ei pitäisi luopua. Erikoisesti matkailuelinkeino kesäaikana näyttää kärsivän, jos lauantaipalvelukset postissa lopetetaan, koska kaikissa merkittävissä matkailumaissa lauantaipostitoiminta on käynnissä jopa hyvin pitkien palveluaikojen muodossa. Turistit ovat oppineet siihen, että lauantaisinkin on mahdollisuus asioida postin kanssa, ja tämäkin kysymys vaatii selvityksen, että kokonaisratkaisu asiasta voitaisiin antaa.

Ed. Sandelin: Herra puhemies! Esitän toisen lisäkysymyksen:

Eikö olisi pyrittävä kiirehtimään ratkaisua ja näin poistamaan ne noin 5 milj. markan ylimääräiset kustannukset, jotka nykyisestä lauantaikannosta veronmaksajille aiheutuvat?

Liikenneministeri Timonen: Herra puhemies!

Säästöt valtiolle ovat aina tarpeellisia, ja tässä kohden olen kysyjän kanssa samaa mieltä. Toisaalta on kuitenkin jatkuvasti pidettävä huoli siitä, että nämä palvelut, joita kansalaiset verovaroillaan toivovat, mahdollisimman tasapuolisesti pystyttäisiin kansalaisille tarjoamaan, ja toisaalta olisi pidettävä huoli siitä, että valtakunnan taloudellinen toiminta, kuten äsken viittasin turismin kohdalla esim., ei kärsisi siitä, että ratkaisut tehdään liian vähällä ja heikolla perusteella.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ed. Vilmin suull. ksm. n:o 347 Tornion terästehdassuunnitelman valmistumisen viivästymisestä.

Ed. Vilmi: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Tietääkö hallitus, onko Outokumpu Oy:n tarkoituksena Tornion terästehdassuunnitelmien valmistumista viivyttäen estää tehtaan rakentaminen Tornioon?

Kauppa- ja teollisuusministeri Korhonen: Herra puhemies! Ed. Vilmin suulliseen kysymykseen vastaan kunnioittaen seuraavasti:

Outokumpu Oy:n hallintoneuvosto on kokouksessaan 9 päivänä helmikuuta 1971 päättänyt, että jaloterästehtaan suunnitelmat laaditaan siten, että tehdas sijoitetaan Tornioon huomioon ottaen ne edellytykset, jotka valtioneuvosto oli yhtiölle ilmoittanut. Tätä suunnitelmaa varten on tehty seuraavat yksityiskohtaiset selvitykset: kotimaata ja ulkomaita koskeva laaja markkinatutkimus, jonka avulla on tehty jaloterästuotannon määrää, tuotevalikoimaa ja myyntihintaa koskevat ennusteet; vertailulaskelmin on todettu Outokummun raaka-aineen edullisin tuotantoprosentti; investointikustannuksia on tarkennettu hankkimalla tarjouksia tehtaan koneista ja laitteista; markkinaennusteiden ja investointi- sekä tuotantokustannusten avulla on tarkistettu projektin kannattavuuslaskelmia; sekä selvitetty työvoiman koulutukseen, vesiin, sähkövoimaan sekä ympäristönsuojeluun liittyviä kysymyksiä.

Edessä oleva selvittelytyö on laaja ja seik-

kaperäinen. Hallintoneuvosto ei sen suorittamiseksi asettanut nimenomaista määräaikaa. Outokumpu Oy:n johto on kuitenkin ilmoittanut, että suunnitelmat saadaan valmiiksi kuluvan vuoden loppuun mennessä. Työ on edistynyt aikataulun mukaisesti.

Ed. Vilmi: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti seuraavan lisäkysymyksen:

Tuleeko hallitus huolehtimaan siitä, että aikaisemmin tehty päätös tehtaan rakentamisesta Tornioon toteutetaan?

Kauppa- ja teollisuusministeri Korhonen: Herra puhemies! Kauppa- ja teollisuusministeriö katsoo, että asia on tähän mennessä edistynyt hallintoneuvoston päätöksen edellyttämissä puitteissa.

Ed. Vilmi: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti toisen lisäksymyksen:

Onko hallitus tietoinen Outokumpu Oy:n Porissa ja Harjavallassa parhaillaan suorittamista uuden tehtaan rakennustöistä ja johtaako tämä tosiasia siihen, että Tornioon suunnitellaan vain eräänlaista tynkätehdasta, jonka työntekijätarve tulee olemaan varsin vähäinen?

Kauppa ja teollisuusministeri Korhonen: Herra puhemies! Hallituksen ja kauppa- ja teollisuusministeriön tiedossa ei ole, että Outokumpu Oy:n hallintoneuvosto olisi muuttanut 9. 2. 1971 tekemäänsä päätöstä.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ed. Tähkämaan suull. ksm. n:o 348 ulkolaisten kalastajien pyydystämän kalan markkinoimisesta tullivapaasti Suomeen.

Puhemies: Kun ed. Tähkämaa on poissa, kysymys raukeaa.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ed. Sandelinin suull. ksm. n:o 349 Längelmäveden vesistön ympäristökunnille jätevesien puhdistamisesta aiheutuvista kustannuksista.

Ed. Sandelin: Herra puhemies! Esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kunnioittaen seuraavan kysymyksen:

Onko hallitus tietoinen, että Längelmäveden vesistön ympäristökunnille ja niiden veronmaksajille tuottaa erittäin suuria kustannuksia se, että näiden kuntien rakentamilta jätevesien puhdistamoilta vaaditaan korkeampaa puhdistustehoa kuin vastaavasti muualla?

Maa- ja metsätalousministeri Suomela: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Sandelinin suulliseen kysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa:

Längelmäveden reitin vesistöalueelle on maataloushallituksen toimesta vuonna 1964 haettu vesilain 1 luvun 21 §:n tarkoittamia ankarampia määräyksiä, mutta asian käsittely on vielä kesken. Hakemuksen käsittelyn aikana on ilmennyt näkökohtia, joiden perusteella on katsottu tarpeelliseksi tarkistaa kyseisiä ankarampia määräyksiä koskevaa lainsäädäntöä. Vesilain tarkistuskomitea tutkii tätä asiaa parhaillaan.

Längelmäveden reitin vesistössä ei nykyisin ole sovellettu tavanomaista ankarampia määräyksiä jätevesien käsittelyn eikä myöskään puhdistustehon suhteen, vaan jätevesille asetettu vaatimus on jokaisessa tapauksessa käsitelty vesilain tavanomaisten jäteveden johtamista koskevien säännösten mukaisesti. Tämän vuoksi ei mainitun vesistön ympäristökunnille tai niiden veronmaksajille ole aiheutunut jätevesien käsittelystä suurempia kustannuksia kuin muuallakaan maassa vastaavanlaisten vesistöjen varrella.

Ilmeistä on, että — riippumatta siitä, tarvitaanko mahdollisesti myöhemmin muita määräyksiä — alueen yhdyskunnilta ja myös teollisuudelta tullaan lähitulevaisuudessa vaatimaan saman laatuisia jätekuormituksen vähentämistoimenpiteitä kuin muuallakin maassa vastaavan tyyppisissä vesistöissä.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Kun ministeri Lahtinen ei ole läsnä, 8) asia siirretään seuraavaan istuntoon, jossa käsitellään suullisia kysymyksiä.

---

9) Ed. Kohtalan suull. ksm. n:o 351 sivukorkeakoulun perustamisesta Lahden kaupunkiin.

Puhemies: Kun ed. Kohtala ei ole läsnä, kysymys raukeaa.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ed. Hanhirovan suull. ksm. n:o 352 Tornion terästehtaan suunnittelutyön viivästymisestä.

Ed. Hanhirova: Herra puhemies! Esitän hallituksen asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Tietääkö hallitus, mistä johtuu, että Tornion terästehtaan suunnittelutyö ei ole edistynyt suunnitelmien mukaisesti?

Kauppa- ja teollisuusministeri Korhonen: Herra puhemies! Ed. Hanhirovan kysymys on asiallisesti sama kuin päiväjärjestyksessä asia n:o 5, ed. Vilmin esittämä suullinen kysymys. Pyydän kunnioittaen ja kysyjän luvalla saada viitata ed. Vilmille antamaani vastaukseen.

Ed. Hanhirova: Herra puhemies! Esitän seuraavan lisäkysymyksen:

Mistä johtuu, että lupauksista huolimatta Outokumpu Oy:n johtokunta ei ole terästehdassuunnitelmaa esittänyt hallintoneuvostolle?

Kauppa- ja teollisuusministeri Korhonen: Herra puhemies! Kuten vastauksestani ed. Vilmille ilmeni, Outokumpu Oy:n hallintoneuvosto ei asettanut johtokunnalle määräaikaa suunnitelmien valmistumiselle. Yhtiön johtokunnan antaman tiedon mukaan suunnitelmat kuitenkin valmistuvat kuluvan vuoden aikana. Sen jälkeen ne tulevat hallintoneuvoston käsiteltäviksi.

Ed. Hanhirova: Herra puhemies! Esitän toisen lisäkysymyksen:

Onko alkuperäiseen terästehdassuunnitelmaan aikomus tehdä rakentamisajankohdan ja -laajuuden suhteen muutoksia?

Kauppa- ja teollisuusministeri Korhonen: Herra puhemies! Ministeriön tiedossa ei ole, että hallintoneuvosto olisi miltään osin muuttanut aikaisemmin tekemäänsä päätöstä.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ed. Hanhirovan suull. ksm. n:o 353 bingopeliin kohdistuvan veron järjestötoiminnalle aiheuttamista vaikeuksista.

Ed. Hanhirova: Herra puhemies! Esitän hallituksen asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Tietääkö hallitus, että bingopelille asetettu vero vaikeuttaa suuresti urheilu- ja muuta vapaaehtoista järjestötoimintaa?

Ministeri Uitto: Herra puhemies! Vastauksena ed. Hanhirovan suulliseen kysymykseen esitän kunnioittaen:

Yleishyödylliset yhteisöt, joihin myöskin kysymyksessä tarkoitetut yhteisöt kuuluvat, eivät ole verovelvollisia valtion verotuksessa. Kunnallisverotuksessa ne ovat verovelvolliset kiinteistö- ja liiketuloista.

Verokäytännön mukaan yleishyödylliset yhteisöt eivät yleensä ole velvollisia suorittamaan kunnallisveroa sellaisista tuloista, joita ne saavat toimintansa tukemiseksi silloin tällöin järjestämistään erilaisista tilaisuuksista, kuten esim. bingopelitilaisuuksista. Eräissä tapauksissa ovat yleishyödylliset yhteisöt kuitenkin järjestäneet nimenomaan bingopelitilaisuuksia sellaisissa puitteissa ja siinä laajuudessa, että toiminnan on katsottava saavuttaneen liiketoiminnan mittasuhteet. Tällöin siis yleishyödylliset yhteisöt joutuvat maksamaan veroa kunnalle ja kirkolle, ja on vero tällöin korkeintaan 15—20 % tuloista.

Verotuskäytäntö on täysin voimassa olevan lain mukainen, eikä yleishyödyllisten yhteisöjen verovapauden laajentaminen kuulu niihin kysymyksiin, joihin toimitusministeristön tulisi puuttua.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ed. Vaittisen suull. ksm. n:o 354 abortin käyttämisestä ehkäisymenetelmänä.

Puhemies: Koska ed. Vaittinen ei ole läsnä, kysymys raukeaa.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ed. Aas'in suull. ksm. n:o 355 tyhjiksi jääneiden kansakoulurakennusten luovuttamisen helpottamisesta muuhun tarkoitukseen.

Ed. Aas: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen asianomaisen valtioneuvoston jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Millä toimenpiteillä hallitus aikoo helpottaa tyhjiksi jääneiden kansakoulurakennusten luovuttamista muuhun hyödylliseen tarkoitukseen?

Opetusministeri Louekoski: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Aas'in suulliseen kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Kansakouluasetuksen mukaan valtioneuvosto vahvistaa valtiolle rakennusavustuksesta palautettavan osuuden määräämisperusteet niitä tapauksia varten, jolloin koulu luovutetaan muuhun käyttöön. Nämä perusteet, joissa oleellisinta on koulurakennuksen arvon määrääminen sinä ajankohtana, jolloin se luovutetaan muuhun tarkoitukseen, on ensimmäisen kerran vahvistettu tammikuussa 1969 annetulla valtioneuvoston päätöksellä. Koulurakennusten muuhun käyttöön luovuttamisen helpottamiseksi osoittautui välttämättömäksi tarkistaa koulurakennuksen arvon määräytymisperusteita. Tämän vuoksi annettiin kuluvan vuoden heinäkuun 1 päivänä uusi valtioneuvoston päätös kansakoulurakennuksen arvon määräämisestä eräissä tapauksissa. Tällä päätöksellä uusittiin koulurakennuksen luovutushetken arvon laskentamenettely kokonaisuudessaan. Uuden päätöksen mukaan katsotaan rakennuksen luovutushetken arvoksi sen jälleenhankinta-arvo vähennettynä rakennuksen iästä johtuvilla vuotuisilla arvonalennuksilla. Tämä merkitsee sitä, että rakennuksen luovuttamisen ajankohtana voimassa olevan normaalihintapäätöksen mukaisesti lasketaan rakennukselle normaalihinta, josta tehdään vuotuiset poistot. Uusi laskentatapa merkitsee olennaista parannusta vanhojen ja peruskorjattujen koulujen arvon määrämisessä. Uudella päätöksellä alennettiin myös arvonalennusprosentteja ja lyhennettiin poistoaikaa siten, että rakennus tulee loppuun poistetuksi 25 vuodessa. Niin ikään jaksotettiin poistoprosentteja siten, että se arvo, josta valtion rahoitusosuuden palautuksen määrä lasketaan, vastaa entistä paremmin rakennuksen luovuttamisajankohdan käyttöarvoa ja siten likimääräisesti myös niitä hintoja, joita kunnat voivat tyhjistä kansakoulurakennuksista saada. Kun mainittu päätös, jota sovelletaan viime kesäkuun alusta lukien, on ollut vasta lyhyen ajan voimassa, ei vielä voida sanoa, onko rakennusavustusten palautusten lukumäärä sen ansiosta lisääntynyt. On ilmeistä, että näin tulee käymään, koska viime syyskuun alusta tähän päivään mennessä jo noin 150 koulun osalta on pyydetty kouluhallitusta alustavasti laskemaan rakennusavustuksesta valtiolle palautettavan osuuden määrä.

Ed. Aas: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen seuraavan lisäkysymyksen:

Onko hallituksen taholla harkittu valtion lainojen takaisinmaksun kokonaan poistamista esim. kehitysalueilla?

Opetusministeri Louekoski: Herra puhemies! Tässä hallituksessa tätä asiaa ei ole harkittu, mutta se on ollut esillä silloin, kun laskentaperusteita viimeksi on tarkistettu. Siihen ei ole kuitenkaan katsottu tarpeelliseksi mennä.

Ed. Aas: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen toisen lisäkysymyksen:

Onko hallitus tietoinen, että jos valtion lainojen takaisinmaksuvelvollisuus ei olisi niin ankara, niin kouluja voitaisiin yhä enemmän ottaa pienteollisuuden käyttöön?

Opetusministeri Louekoski: Herra puhemies! Luonnollisesti takaisinmaksuvelvollisuuden helpottaminen auttaisi koulurakennusten luovuttamista muuhun kuin koulun käyttöön. Tästä äsken vastauksessani antama lukumäärä 150 koulun osalta on eräänä osoituksena. Suuri määrä näistäkin kouluista on menossa juuri pienteollisuustarkoituksiin.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ed. Hemmin suull. ksm. n:o 357 esityksen antamisesta laiksi kehitysalueiden kuljetustuesta.

Ed. Hemmi: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:

Milloin hallitus aikoo antaa eduskunnalle lakiesityksen kehitysalueiden kuljetustuesta?

Kauppa- ja teollisuusministeri Korhonen: Herra puhemies! Vastaan ed. Hemmin suulliseen kysymykseen kunnioittaen seuraavaa:

Kehitysalueiden neuvottelukunta teki valtioneuvostolle viime elokuussa ehdotuksen laiksi kehitysalueiden kuljetustuesta. Lakiesitystä on siitä lähtien valmisteltu valtioneuvoston piirissä. Asian laajakantoisuuden vuoksi valtioneuvosto asetti aivan äskettäin asiantuntijatoimikunnan vielä kiireellisesti tarkistamaan kehitysalueiden neuvottelukunnan tekemää ehdotusta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kehitysalueiden kuljetustuesta. Toimikunnan työlle asetettu määräaika päättyy 15 päi-

vänä tammikuuta 1972. Hallituksen tarkoituksena on antaa kysymyksessä mainittu hallituksen lakiesitys eduskunnalle ensi vuoden alussa.

Ed. Hemmi: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti ensimmäisen lisäkysymyksen:
Voiko ministeri tässä vaiheessa sanoa, tuleeko mahdollisesti kuljetustuen piiriin kuulumaan myöskin merenkulun kuljetukset?

Kauppa- ja teollisuusministeri Korhonen: Herra puhemies! Tähän lisäkysymykseen vastaan: Siinä suunnitelmassa, joka tällä hetkellä on tarkistettavana, on myöskin merenkulku mukana.

Ed. Hemmi: Herra puhemies! Esitän kunnioittavasti seuraavanlaisen toisen lisäkysymyksen:
Olisiko hallituksen mielestä oikein ja oikeudenmukaista, että kehitysalueiden teollisuusyritysten oma auto- ja laivakalusto olisi oikeutettu kuulumaan kuljetustuen piiriin? Tullaanko se ottamaan huomioon tässä yhteydessä?

Kauppa- ja teollisuusministeri Korhonen: Herra puhemies! Tämä kysymys on otettu valmistelutyön aikana huomioon ja on lähdetty siitä, että ne eivät saisi olla eri asemassa kuin ulkopuoliset kuljetukset.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ed. Suomen suull. ksm. n:o 358 Turun kuurojenkoulun uudisrakennuksen rakentamisen aloittamisesta.

Ed. Suomi: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan suullisen kysymyksen:
Aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin Turun kuurojenkoulun uudisrakennuksen rakennustyön aloittamiseksi Turun yliopiston aluetarpeen tultua ajankohtaiseksi?

Opetusministeri Louekoski: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Suomen suulliseen kysymykseen esitän kunniottavasti seuraavaa:
Kuulovikaisten opetuksen uudelleenjärjestelyn ollessa parhaillaan valmisteltavana hallitus ei aio ryhtyä toimenpiteisiin Turun kuurojenkoulun rakentamiseen liittyvissä kysymyksissä. Heti kun uudelleenjärjestelyyn tähtäävien pyrkimysten lopputulos on selvillä, Turun kuurojenkoulun tulevaisuuteen liittyvät seikat selvitetään viivytyksettä. Jos koulu säilytetään, mikä periaatteessa on uudelleenjärjestelystä riippumaton ratkaisu, toimenpiteisiin uudisrakennuksen rakentamiseksi koulua varten lienee ryhdyttävä. Siinä tapauksessa koulun nykyinen kiinteistö aikanaan vapautuisi muihin tarkoituksiin, eikä ole periaatteellista estettä sen luovuttamiselle Turun yliopiston käyttöön, ei varsinkaan kun kiinteistö sijaitsee yliopiston välittömässä läheisyydessä.

Ed. Suomi: Herra puhemies! Esitän kunnioittaen seuraavan lisäkysymyksen:
Hallitus on siis Turun kuurojenkoulun rakentamispäätöstä antaessaan sidottu odottamaan suunnitelmaa, joka koskee kuulovammaisten opetuksen järjestämistä yleisesti koko maassa?

Opetusministeri Louekoski: Herra puhemies! Näin voi sanoa. Silloin kun on laajempi suunnitelma vireillä, ei mielellään tällaisista asioista tehdä erillisratkaisuja, kun muut pakottavat syyt eivät sitä vaadi.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Ed. Kortesalmen suull. ksm. n:o 359 Pohjois-Suomen työttömyyden vähentämisestä.

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Kysyn kunnioittavasti ministeriltä:
Mitä hallitus aikoo tehdä Pohjois-Suomen työttömyyden vähentämiseksi ja poistamiseksi?

Työvoimaministeri Liinamaa: Herra puhemies! Vastauksena kansanedustaja Kortesalmen suulliseen kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa.
Työllisyystilanne on nykyisen suhdannekehityksen ansiosta heikentynyt koko maassa, mutta erityisesti Pohjois-Suomessa. Työnvälitystoimistoissa oli 15. 11. työttömiä työnhakijoita koko maassa 12 400 enemmän kuin vuosi sitten. Lisäyksestä tulee kolmen pohjoisimman työvoimapiirin eli Rovaniemen, Kajaanin ja Oulun osalle 4 461 työntekijää. Pohjois-Suomessa on työllisyystilannetta ehkä eniten heikentänyt negatiivinen kehitys metsätöissä, joissa on tällä hetkellä edellä mainittujen työvoimapiirien alueella 4 400 työntekijää vähemmän kuin vastaavana aikana viime vuonna.

Hallituksen tarkoituksena on noudattaa työvoimapolitiikassaan työlinjaa niin pitkälle kuin mahdollista. Tänä vuonna on jo annettu viisi lisätyöohjelmaa. Lisätyöohjelmien ansiosta on Pohjois-Suomessa valtion työvirastojen töissä työpaikkoja runsaat 3 300 enemmän kuin vastaavana ajankohtana viime vuonna. Tässä yhteydessä on todettava, että valtion työvirastojen kaikki valmiina olevat ja rahoituskelpoiset työsuunnitelmat on käytännöllisesti katsoen rahoitettu tai valmistellaan rahoitettavaksi edellä mainitun viidennen lisätyöohjelman puitteissa. 25. 11. vahvistetun työohjelman turvin voidaan kyseisissä kolmessa työvoimapiirissä sijoittaa lähes kaikki tällä hetkellä työvoimatoimikuntien kortistoihin hakeutuneet miespuoliset työttömät työnhakijat. Näiden kolmen työvoimapiirin työvoimatoimikuntien kortistoissa oli 19. 11. laaditun tilaston mukaan 603 työtöntä työnhakijaa, joista 218 naisia. Edellä mainittujen toimenpiteiden lisäksi on valtioneuvosto päättänyt oikeuttaa asuntohallituksen antamaan vuoden 1972 tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä päätetyn asuntolainojen myöntämisvaltuuden puitteissa alustavia lainalupauksia 40 milj. markan määrään saakka edellyttäen, että rakennustyöt aloitetaan viimeistään tämän vuoden loppuun mennessä. Nämä lainavaraukset on tarkoitus antaa työllisyysperustein, minkä vuoksi lainavarauksia nimenomaan Pohjois-Suomeen osoitetaan tästä erästä niin pitkälle kuin valmiita ja rahoituskelpoisia aravahankkeita on vireillä.

Valtioneuvosto on tehnyt myöskin periaatepäätöksen vesihuoltohankkeisiin tarkoitettujen korkotukilainojen lisäämisestä 10 milj. markalla ensi vuoden budjettiesityksessä olevan 25 milj. markan lisäksi. Tästä lisäyksestä voitaneen Pohjois-Suomeen osoittaa noin 3.5 milj. mk eli kolmannes. Toimenpiteellä saadaan paikallisia työtilaisuuksia verraten runsaasti eri puolille Pohjois-Suomea. Työvoimapolitiikan keinovalikoimaan on jo vuosia kuulunut ammattikasvatuksen lisääminen. Viime aikoina on tällä sektorilla kiinnitetty erikoisesti huomiota ammattikurssitoiminnan lisäämiseen. Tätä toimintaa tullaan edelleenkin tehostamaan mm. työllisyysammattikurssien muodossa. Pohjois-Suomeen suunnitellut ammattikurssikeskukset on jo perustettu, ja parhaillaan näitä varten on rakenteilla Rovaniemellä ja Kajaanissa ammattikurssikeskusrakennus. Nämä valmistunevat ensi vuoden helmikuussa, jolloin toiminta niissä huomattavasti tehostuu. Toiminta on kuitenkin jo näissäkin alkanut väliaikaisissa tiloissa. Edellä mainittujen kolmen Pohjois-Suomen työvoimapiirin alueella oli ammattikursseilla loka—marraskuun vaihteessa noin 1 700 kurssilaista, jossa lisäystä viime vuoden vastaavaan aikaan hieman yli 400 kurssilaista eli noin neljännes.

Ammattikasvatuksen lisäämistä kaikissa eri muodoissa tulee hallitus edelleenkin tehostamaan nimenomaan Pohjois-Suomessa, jossa oppilaspaikkavajaukset ovat vielä suuret maan eteläosaan verrattuna.

On selvää, että hallitus tässä suhdannetilanteessa tulee tekemään parhaansa työllisyyden pitämiseksi mahdollisimman korkealla tasolla. Työlinjalla pyritään etenemään niin pitkälle kuin se käytettävissä olevien määrärahojen ja rahoituskelpoisten työsuunnitelmien puitteissa on mahdollista. Tässä suhteessa eduskunnalle annettu ensi vuoden tulo- ja menoarvioesitys antaakin melko hyvät edellytykset vuodelle 1972 laaditun varsinaisen työohjelman puitteissa. Varsinaisen työohjelman lisäksi pyritään hallituksen käytettävissä olevilla työllisyysvaroilla kulumassa olevana talvikautena lieventämään kausiluontoista työttömyyttä. Työvoimaministeriössä on parhaillaan valmisteilla ensi vuoden varsinainen työohjelma ja sen lisäksi työllisyystilanteesta riippuen mahdollisesti tarvittava työllisyystyöohjelma.

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Kun ministeri mainitsi työvoimapolitiikassa työlinjan tärkeyden, tiedustelen kunnioittavasti:

Katsooko siis hallitus, että esim. työvaltaiset yritysmuodot ovat tehokas lääke Pohjois-Suomen kausi- ja rakennetyöttömyyden poistamiseksi?

Työvoimaministeri Liinamaa: Herra puhemies! Pohjois-Suomen työllisyysongelman hoitamiseksi tarvittaisiin työvaltaisia yrityksiä ja nimenomaan pysyviä työpaikkoja pitkällä tähtäimellä. Työllisyystilannetta ei voida hoitaa pelkästään esim. tietöiden varassa.

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Toisenä lisäkysymyksenä tiedustelen kunnioittavasti:

Eikö valtiovallan olisi ollut syytä jo kuukausia sitten voimakkaasti kiirehtiä ja nopeuttaa esim. Tornion terästehtaan ja Mustavaaran kaivoksen perustamista, jotta Pohjois-Suomen

kausi- ja rakennetyöttömyyttä edes tältä osin olisi voitu nopeasti poistaa ja ennalta ehkäistä?

Työvoimaministeri Liinamaa: Herra puhemies! Tämä hallitus ei voinut kuukausia sitten ryhtyä toimenpiteisiin tässä asiassa.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Päiväjärjestyksen loput kysymykset, 17)—28) asia, siirtyvät seuraavaan istuntoon, jossa käsitellään suullisia kysymyksiä.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.45.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

106. Perjantaina 26 p. marraskuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia.

1) Apulaisoikeusasiamiehen ja hänen varamiehensä vaali 2998

Kolmas käsittely:

2) Ehdotukset laeiksi yrittäjien eläkelain 9 ja 13 §:n sekä maatalousyrittäjien eläkelain 10 §:n muuttamisesta 3008

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 124; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 14; hallituksen esitys n:o 140; lak.al. n:ot 326 ja 327 (1970 vp.); toiv.al. n:ot 1419, 1514, 1576, 1581, 1671 ja 1764 (1970 vp.) sekä 739 ja 774.

3) Ehdotukset työllisyyslaiksi 3010

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 127; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 18; hallituksen esitys n:o 94; lak.al. n:ot 283, 284, 285 ja 289 (1970 vp.) sekä 158, 193, 194 ja 195; toiv.al. n:ot 1476, 1482, 1499, 1583, 1610, 1623, 1656, 1667, 1693 ja 1710 (1970 vp.) sekä 595, 650 ja 717.

Toinen käsittely:

4) Ehdotukset laiksi lapsiperheiden asumistuesta annetun lain muuttamisesta 3020

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 151; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 19; hallituksen esitys n:o 160; lak.al. n:ot 369, 370, 371 ja 372 (1970 vp.) sekä 155 ja 156; toiv.al. n:ot 1391, 1407, 1475, 1510, 1605 ja 1738 (1970 vp.) sekä 626.

Siv.

Ensimmäinen käsittely:

5) Ehdotus laiksi eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta 3000

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 22; hallituksen esitys n:o 162.

6) Ehdotus laiksi nuorison talletustoiminnan edistämisestä ..... „

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70; hallituksen esitys n:o 201.

7) Ehdotus laiksi postipankkilain muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Pankkivaliokunnan mietintö n:o 8; hallituksen esitys n:o 184.

8) Ehdotus laiksi eläkesäätiölain muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 20; hallituksen esitys n:o 132.

9) Ehdotus laiksi työnvälityslain 3 a §:n muuttamisesta 3003

Asiakirjat: Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 21; hallituksen esitys n:o 161.

10) Ehdotukset laiksi elatusavun ennakosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta 3004

Asiakirjat: Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 23; hallituksen esitys n:o 142; lak.al. n:ot 32 ja 213; toiv.al. n:ot 64 (1970 vp.), 12 ja 15.

11) Ehdotus laiksi autorekisterikeskuksesta annetun lain muuttamisesta .. 3008

Asiakirjat: Kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 72; hallituksen esitys n:o 158.

Siv.

Esitellään:

12) Ed. Granvikin ym. lak.al. n:o 226 laiksi sairausvakuutuslain 16 ja 76 §:n muuttamisesta 3021

Pöydällepanoa varten esitellään:

13) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 20 hallituksen esityksen johdosta Ruotsin kanssa eräiden Suomelle annettujen lainojen maksamisen järjestelystä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... „

14) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 21 hallituksen esityksen johdosta Pohjois-Atlantin jäävartion taloudellisesta tuesta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... „

15) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 69 hallituksen esityksen johdosta laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta ..... „

16) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 71 hallituksen esityksen johdosta laiksi kehitysmaista peräisin olevien tavaroiden tulli- ja tuontimaksuetuuksista „

17) Talousvaliokunnan mietintö n:o 11 hallituksen esityksen johdosta kansanterveystyöstä ja sen voimaanpanosta annettaviksi laeiksi ..... „

18) Talousvaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksen johdosta huumausainelaiksi ..... „

19) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 33 kahden lakialoitteen johdosta, jotka sisältävät ehdotukset laiksi maanhankinnan rajoittamisesta ..... „

20) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 22 hallituksen esityksen johdosta laiksi erityislapsilisälain 7 §:n muuttamisesta .. „

Puhetta johtaa puhemies Paasio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Aitio, Friberg, Jaatinen, Kainulainen, Kortesalmi, Kuusinen, Lehmonen, Mattila, Männistö, A. Niemelä, Partanen, Salla, Sinkkonen, Stenbäck, Särkkä, Vartia, Westerholm, H. Westerlund ja S. Westerlund.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän päivän istunnoista sairauden vuoksi edustajat Kainulainen, Lehmonen, Särkkä ja Vartia sekä yksityisasiain takia edustajat Jaatinen, R. Kangas, Salla ja S. Westerlund, tulevan joulukuun 2 päivään sairauden takia ed. Männistö sekä tämän kuun 30 päivän istunnosta virkatehtävien vuoksi ed. Tarjanne ja yksityisasiain takia ed. Salama.

Kirjallisia kysymyksiä ja niihin annettuja vastauksia.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet liikenneministeri Timosen vastaus ed. Järvenpään kirjalliseen kysymykseen n:o 240 henkilöjunaliikenteen aloittamisesta Porin ja Mäntyluodon välillä sekä sosiaali- ja terveysministeri Lahtisen vastaukset ed. Eskmanin ym. kirjalliseen kysymykseen n:o 244 terveydenhoitosäännösten vähittäiskaupalle aiheuttamien haittojen poistamisesta ja ed. Ahteen kirjalliseen kysymykseen n:o 274 teollisuudessa käytettävien vaarallisten aineiden käytön valvonnan tehostamisesta.

Nämä kysymykset on nyt vastauksineen painettuina jaettu edustajille ja otetaan valtiopäiväasiakirjoihin.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan ei asiasta sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Apulaisoikeusasiamiehen ja hänen varamiehensä vaali.

Puhemies: Päiväjärjestyksen ensimmäisenä asiana on apulaisoikeusasiamiehen ja hänen varamiehensä vaali nelivuotiskaudeksi 1972—1975. Vaali on hallitusmuodon 49 §:n 1 momentin mukaan toimitettava siinä järjes-

tyksessä, kuin eduskunnan puhemiehen vaalista on säädetty. Huomautan työjärjestyksen 45 §:n 2 momentin määräyksestä, että vaali toimitetaan umpilipuin, joissa on oleva ainoastaan valittavan nimi ja tarpeen mukaan ammatti niin selvästi ilmaistuna, ettei epätietoisuutta henkilöstä, jota on tarkoitettu, voi syntyä. Äänestyslippu, joka sisältää enemmän tai vähemmän kuin täten on määrätty, on hylättävä.

Ensin toimitetaan apulaisoikeusasiamiehen vaali. Vaalissa avustamaan pyydän seuraavat edustajat: Luja-Vepsä, Koppanen, Pekkala ja Puhakka.

Vaaliin ryhdytään.

Puhemies: Äänestyksen tulos julistetaan.

Sihteeri lukee:

Äänestyksessä ovat ääniä saaneet lainsäädäntöneuvos Aapo Lehtovirta 139 ääntä ja varatuomari Antti Okko 40 ääntä.

Puhemies: Koska lainsäädäntöneuvos Aapo Lehtovirta on saanut äänestyksessä ehdottoman enemmistön annetuista hyväksytyistä äänistä, on hänet valittu apulaisoikeusasiamieheksi nelivuotiskaudeksi 1972—1975.

Puhemies: Nyt toimitetaan apulaisoikeusasiamiehen varamiehen vaali. Vaalissa avustamaan pyydän edustajat Tamminen, Voutilainen, Seppä ja Penttinen.

Vaaliin ryhdytään.

Toinen varapuhemies: Äänestyksen tulos julistetaan.

Sihteeri lukee:

Äänestyksessä ovat ääniä saaneet varatuomari Antti Seppälä 89 ääntä, varatuomari Antti Okko 60 ääntä ja varatuomari Martti J. Mehto 32 ääntä.

Toinen varapuhemies: Kun tässä äänestyksessä kukaan ei ole saanut ehdotonta enemmistöä annetuista hyväksytyistä äänistä, on uusi äänestys toimitettava. Pyydän avustajiksi samat edustajat, jotka avustivat edellisessä äänestyksessä.

Äänestykseen ryhdytään.

Toinen varapuhemies: Äänestyksen tulos julistetaan.

Sihteeri lukee:

Äänestyksessä ovat ääniä saaneet varatuomari Antti Seppälä 84 ääntä, varatuomari Antti Okko 62 ääntä ja varatuomari Martti J. Mehto 29 ääntä.

Toinen varapuhemies: Kun tässä toisessa äänestyksessä kukaan ei ole saanut ehdotonta enemmistöä, on vielä toimitettava kolmas äänestys. Pyydän avustamaan äänten laskemisessa samat edustajat, jotka avustivat edellisessä äänestyksessä.

Äänestykseen ryhdytään.

Toinen varapuhemies: Äänestyksen tulos julistetaan.

Sihteeri lukee:

Äänestyksessä ovat ääniä saaneet varatuomari Antti Seppälä 75 ääntä, varatuomari Antti Okko 62 ääntä ja varatuomari Martti J. Mehto 30 ääntä.

Toinen varapuhemies: Apulaisoikeusasiamiehen varamieheksi nelivuotiskaudeksi 1972—1975 on siis valittu varatuomari Antti Seppälä.

Toinen varapuhemies: Eduskunta päättänee saattaa äsken toimitettujen vaalien tulokset hallituksen tietoon.

Hyväksytään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Suuri valiokunta kokoontuu heti välittömästi tämän täysistunnon keskeydyttyä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Muutos päiväjärjestykseen.

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestykseen tehdään sellainen muutos, että ensin käsitellään ensimmäisen käsittelyn asiat eli päiväjärjestyksen 5)—11) asia.

---

5) Ehdotus laiksi eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta.

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 22 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 162, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 22.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

6) Ehdotus laiksi nuorison talletustoiminnan edistämisestä.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 201, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

7) Ehdotus laiksi postipankkilain muuttamisesta.

Esitellään pankkivaliokunnan mietintö n:o 8 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 184, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on pankkivaliokunnan mietintö n:o 8.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

8) Ehdotus laiksi eläkesäätiölain muuttamisesta.

Esitellään sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 20 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 132, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 20.

Keskustelu:

Ed. Laine: Herra puhemies! Hallituksen esitys eläkesäätiölain muuttamisesta ilmaisee kauniin periaatteen siitä, että työpaikkakohtaisten eläkesäätiöiden hallituksiin voivat työntekijät saada valituksi kaksi edustajaa. Kyseessä on kuitenkin eräänlaiseen mielialahoitoon liittyvän näennäisdemokratian muodon toteuttaminen, sillä hallituksen esityksen mukaan työnantajilla on valta päättää, milloin työntekijät voivat itse valita edustajansa säätiön hallitukseen tai milloin työnantaja haluaa antaa työntekijöiden edustajien — esim. tuotantokomiteoiden jäsenten tai luottamusmiesten — tehtäväksi kyseessä olevan valinnan suorittamisen.

Sosiaalivaliokunnan kansandemokraattiset jäsenet ehdottivat hallituksen esityksen niin muuttamista, että ilman työntekijöiden suostumusta ei säätiön säännöissä voida antaa työntekijäin edustajien tehtäväksi säätiön hallituksen työläisjäsenten valintaa.

Esityksemme kaatui valiokunnassa äänin 9—4. Valiokunnan mietinnössä kiinnitetään huomiota samaan asiaan lausumalla näin: "Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että eläkesäätiön sääntöehdotusta laadittaessa olisi otettava huomioon työntekijöiden kanta sen suhteen, miten heidän edustajansa säätiön hallituksessa olisi valittava."

On toivottavaa ja välttämätöntä, että eläkesäätiöiden sääntöjä muutettaessa viranomaisten taholta valvotaan työntekijöiden oikeuksien ja mielipiteiden huomioon ottamista mm. heidän edustajiensa valintatavan ratkaisemisen osalta.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Esillä on tärkeä eläkesäätiölain muuttamista koskeva asia. Me kaikki tiedämme, että nimenomaan suuryhtiöt ovat laajasti käyttäneet eläkesäätiötä saadakseen veroja alennetuksi. Suuryhtiöiden verorasitus pienenee, mutta kansan verot ja pienyritteliäisyyden verot nousevat. Sinänsä eläkesäätiö lienee periaatteessa oikea, kun vain turvataan myös se seikka, että niiden, joita varten säätiö on perustettu, oikeudet tulevat hoidetuiksi. Tässä suhteessa kansanvaltainen kehitys edellyttää palkanansaitsijoiden osallistumista tällaisten säätiöitten toimintaan. Näin ei nykyisin ole asianlaita. On todella välttämätöntä, että verokeinotteluun puututaan ja että nämäkin säätiöt saadaan kitkattomasti täyttämään todellisen tehtävänsä.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Eläkesäätiölain muuttaminen on todellakin tarpeellinen. Lakiehdotuksessa lisätään työntekijöiden vaikutusvaltaa säätiöiden varojen käytössä ja myöskin eläkkeiden ja muiden etuuksien antamisessa. Nythän eläkesäätiö on sellainen rahasto, johon ainoastaan työnantaja laittaa varoja eläkkeiden, lähinnä työeläkkeiden sekä lisäeläkkeiden, antamiseksi työntekijöille. Työntekijöillä ei ole taloudellisesti säätiön kohdalla mitään velvollisuuksia. Mutta koska koko säätiön toiminta kuitenkin tähtää työntekijöiden asian edesauttamiseen, on luonnollista, että työntekijöiden edustus täytyy hallinnossa olla tehokas ja demokraattisesti valittu. Sosiaalivaliokunnan käsittelyn aikana kannatin sitä, että ainoastaan työntekijöitten luvalla voitaisiin valita työntekijöiden edustajien kautta jäsenet säätiön hallintoon. Se lienee tarpeellista. Sinänsä tämä edustuksellinen valinta on tarpeen suuria yrityksiä ajatellen, joiden työpaikat ovat eri puolilla maata.

Mitä tulee itse eläkesäätiöihin muuten, lienee niin, että meillä pitäisi päästä tässä maassa yhteen eläkejärjestelmään, jolloin nyt työeläkkeitä antavat vakuutuslaitokset, eläkesäätiöt ja eläkekassat kaikki yhtenäistettiin yhden järjestelmän puitteisiin. Eläkesäätiöiden varat ovat tällä hetkellä peräti 1 210 milj. mk, ja kuten täällä edellä puheenvuorossa todettiin, näitä säätiöitä on enemmän tai vähemmän voitu käyttää yritysten keinotteluun. Tämä ei liene tarkoituksenmukaista, vaan kokonaisuudistuksella, joka koko eläkepolitiikassa pitäisi saada, tulisi korjata myöskin epäkohdat tältä osin.

Ed. Hostila: Herra puhemies! Näiden täällä käytettyjen puheenvuorojen johdosta on aiheellista todeta, että tämä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläkesäätiölain muuttamisesta on erittäin pitkälle menevä osoitus näiden eläkesäätiöiden tahdosta kuulla työntekijäjärjestöjen aikaisemmin lausumia ajatuksia siitä, että näiden säätiöiden hallitukseen mahdollistetaan myöskin työntekijäin edustus ja erikoisesti juuri silloin, kun säätiöt käsittelevät eläkkeensaajien etuja. On aiheellista sanoa, että hallituksen esityksen 8 § sellaisenaan on työmarkkinajärjestöjen kesken sovittu ja myöskin työntekijäjärjestöt ovat mielensä asiasta lausuneet ja hyväksyneet nimenomaan tämän muodon. Se, että SKP:n eräs osa ja myöskin SMP:n eräs osa jatkuvasti pyrkii mitätöimään työmarkkinajärjestöjen keskinäisiä suosituksia — sanon suosituksia, koska tämä talohan nämä lait päättää — ei hyvältä näytä. Minä luotan näiden koeteltujen työntekijäjärjestöjen edustajien pitkäaikaiseen kokemukseen ja heidän panokseensa, kun tämän tapaisten asioiden valmistelusta on kysymys. Se osa ed. Tupamäen puheenvuorosta, joka liittyy koko systeemin muuttamiseen, on asia erikseen, ja sillä ei tämän lain kanssa ole mitään tekemistä.

Ennen kuin ed. Vennamo saa puheenvuoronsa, totean että minä olen joskus ollut suuren teollisuuslaitoksen pääluottamusmiehenä, ja luottamusmiehet kautta aikojen, sanoisin niin, sodan jälkeen ovat olleet täsmälleen tämän käytännön takana, joka nyt on tarkoitus pukea lakiin.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä sosialidemokraattiselta taholta näytettiin kehuttavan eläkesäätiöiden toimintaa. Tämä on hyvin harvainvaltaista, sillä me tiedämme, että SAK ja suuryhtiöt ovat sopineet näiden varojen käytöstä, ja siinä tarvitsijat, eläkeläiset, ovat jääneet valitettavasti toiselle tilalle. Tätä ei SMP hyväksy. Kun kerran varoja kerätään eläkesäätiöön, niitä ei saa lainata ensisijaisesti suuryhtiöille ja näin hyödyttää suuryhtiöitä, vaikkapa SAK:n johtokin sen hyväksyisi. Tär-

keintä on, ja sitä varten sääntöjen mukaan säätiö on olemassa, että eläkeläisille maksetaan kunnolliset eläkkeet ja että kaikki eläkettä ja korvausta tarvitsevat saavat taloudellisen turvan ja että heidän perheillänsä on myös ihmisarvoinen elämä. Minä hämmästelen sitä sosialidemokraattien teknokraattista ajattelua, jossa kylmästi unohdetaan työntekijä, veljeillään rahalinjan kanssa ja rakennellaan sosialistista pakkoyhteiskuntaa.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Toteaisin, että eläkesäätiöt ja niiden taustavoimat ovat varmasti hyvin tyytyväisiä sellaisesta puheenvuorosta, kuin täällä sosiaalivaliokunnan puheenjohtaja, ed. Hostila äsken käytti. Sitä ihmeellisempää on vielä sekin, että hän puheenvuorossaan alkaa nimitellä SKP:n jotakin määrättyä osaa, joka muka pyrkii työmarkkinajärjestöjen sopimusten mitätöimiseen. Jos työmarkkinajärjestöt tekevät huonoja sopimuksia, niin sellaiseenkin tietysti tulee pyrkiä, — siis huonojen sopimusten — mitätöimiseen, mutta tässä asiassa ei ollut kysymys työmarkkinajärjestöjen keskisen sopimuksen mitätöimisestä, vaan puheenvuorossani perustelin samoja näkökohtia, jotka valiokunta mietintöönsä kirjoitti siinä muodossa kuin täällä äsken jo luin. Se, että kansandemokraattiset edustajat sosiaalivaliokunnassa ja nyt tässä keskustelussa ovat korostaneet työntekijäin osuuden ja vaikutuksen vahvistamista, merkitsee vain sitä, että me olemme nimenomaan työntekijäin asialla. Haluamme turvata heidän oikeuksiensa varmistamisen myöskin eläkesäätiöiden sääntöjä laadittaessa.

Ed. Hostila: Herra puhemies! Kansanedustaja Vennamon puheenvuoron johdosta on aiheellista kuitenkin todeta se, että hän harvinaisen suurella vapaamielisyydellä käsittelee toisten kansanedustajien puheenvuoroja. Minä en lausunut yhtään tunnustuksen sanaa eläkesäätiöiden eläkepolitiikasta, vaan puhuin aivan muuta. Minun on tietysti vaikea sanoa, että täällä joku valehtelee, puhemies ei siitä pidä — mutta tulihan sanottua.

Nimenomaan 8 §:n 2 momentti pitää sisällään työntekijäin edustuksen lisäämisen, siitä on kysymys, ja tämän ovat työntekijäjärjestöt hyväksyneet. Se on oleellista tässä kysymyksessä. Kaikki muu, joka liittyy rahojen jakoon, eläkesäätiöiden toimintaan on ulkopuolella tämän keskustelun. Ja sehän tässä salissa jatkuvasti häiritsee, että esitetään epäoleellisia asioita ja kiertämällä totuutta koetetaan peittää varsinainen asiasisältö.

Ed. Laineen puheenvuoron johdosta minulla ei ole mitään sanottavaa.

Ed. Kaipainen: Herra puhemies! Sen johdosta, että ed. Vennamon puheenvuoro todella pohjautui suuressa määrin muuhun kuin totuuteen ja asiantuntemukseen, olisin palauttanut mieleen SAK:n viime kesäkuun edustajakokouksen kannanotot työeläkekysymyksissä. SAK:n edustajakokous vaati yksimielisesti, SAK:n johto mukaanluettuna siihen, että työeläkevakuutus on maassamme keskitettävä, ja täysin yksiselitteisesti ohjelmassa sanotaan myös, että työeläkesäätiöt on lopetettava ja niitten toiminta siirrettävä muuta tietä hoidettavaksi.

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Ed. Vennamolle ed. Hostila oikeastaan ilmoitti, mistä on kysymys, työntekijöitten edustuksen lisääntymisestä eikä rahasta. Mutta jos rahasta puhutaan, niin näillä rahoilla luodaan uusia työpaikkoja, jotka ovat varmasti yhtä tärkeitä kuin eläkkeet. Ja jos menemme eläkkeen suuruuteen, vaikka siitä ei olekaan tänään kysymys, niin eläkekassat maksavat suurempia eläkkeitä kuin kansaneläkelaitos. Ne maksavat tällä kertaa eläkkeitä, jotka ovat minimipalkan suuruisia, ja tietääkseni tähän ed. Vennamokin on pyrkinyt edes palkoissa saati sitten eläkkeissä.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Kerroin vain tosiasiat, näyttää vain olevan kuuma asia sosialidemokraateille. En puhunut eläkkeiden keskittämisestä mitään. Yhdyn siihen, mitä edustajat Tupamäki ja Kaipainen täällä sanoivat. Kannatan sitä, joten on turha yrittää kääntää asiaa niin, että täällä olisin puhunut epätotuutta. Olen vain todennut, että SAK:n johtoa myöten eläkeläiset, eläkkeentarvitsijat, työläiset, palkanansaitsijat on eläkesäätiöasioissa vuodesta vuoteen unohdettu.

Ja sinne oikealle. Ed. Lankinen todisti, että rahan pitäisi saada eläkeläistenkin rahat, ja sitähän on vasemmisto myötäillyt. Ilmoittaisin, että jos rahat kerätään eläkkeitä varten, ne on annettava eläkkeiksi. Eivätkä ne rahat häviä, ei niitä syödä eikä polteta, ne sieltä kansan ostokyvyn kautta kertyvät pankkeihin ja sitten

vaikka ed. Lankinen saa ne lainaksi. Silloin on asiassa toimittu oikein. Mutta teillä on sellainen välistävetolinja: tarvitsijoiden, eläkeläisten, varjolla kerätään rahat ja sitten ne menevät muka parempiin suihin eikä anneta niille, jotka tarvitsevat.

Ed. Kaipainen: Herra puhemies! Ed. Vennamoa, joka aina hakee totuutta, kehottaisin tutustumaan tuohon mainitsemaani SAK:n edustajakokouksen hyväksymään sosiaalipoliittiseen ohjelmaan. Tässä kysymyksessä sieltä löytyy puhdas totuus.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä olen todella mielenkiinnolla tutustunut SAK:n kokouksen kannanottoihin, julkilausumiin, ja siellä sanotaan myös, että SAK tähtää pakkososialistiseen yhteiskuntaan eikä halua olla yhteistyössä muitten kuin sosialististen puolueiden kanssa. Tämä merkitsee monopolien kautta: valtio rikkaaksi ja työmiehet köyhiksi.

Ed. Hostila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kansanedustaja Vennamon toki tulisi lukea paremmin ne edustajakokouksen päätökset, joihin hän äsken nojasi. Ei siellä missään näin sanota. Se on sitä epätotuudenmukaista tekstiä, jota jatkuvasti tuolta paikalta lausutaan. Ja se, että SAK:ssa olevat työntekijät sodan jälkeen ovat pyrkineet työnantajan kanssa yhteistoimin rakentamaan eläketurvaa itselleen, minusta on ollut hyvä. Tämä maa on ollut erään tyyppisten virkamiesten luvattu maa. 1930-luvun lopulla virkamiehet siirtyivät täysin palkkaoikeuksin eläkkeelle. Vähitellen tuli aika myöskin työntekijäin jotain tehdä. Siltä ajalta, kun kansanedustaja Vennamo valtioneuvoston jäsenenä istui, ei asiakirjoista löydy mitään pyrkimystä sitä virkamiesvaltaisuutta tuhoamaan tai hajoittamaan, mistä hän näillä sanoilla tänä päivänä puhuu.

Ed. Kaipainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Vennamo sanelee tällaisia asioita eduskunnan pöytäkirjoihin, niin on syytä pyytää häntä ilmoittamaan myös, miltä sivulta SAK:n edustajakokouksen hyväksymissä papereissa tällainen maininta löytyy.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! On omalaatuista todeta, että nyt täällä vasemmistopuolueiden taholta, sosialidemokraattien taholta, kiistetään SAK:n edustajakokouksen päätös, että he pyrkivät sosialistiseen yhteiskuntaan. Tämä on todettavissa mustaa valkoisen päällä ja sen tietävät täällä kaikki. Vai pelkäättekö te sosialismia vaalien alla niin, että kiistätte tämänkin tosiasian? Ja lopuksi vanha sävel: Nyt ei muuta enää löydetä, kuin että Vennamo on syyllinen, joka 20 vuotta sitten oli hetken toisena valtiovarainministerinä, että minähän olenkin taas syyllinen, kun te ette osaa asioita hoitaa.

Ed. Hostila: Herra puhemies! Jälleen kerran on aiheellista vastata ed. Vennamolle, että yhtään puheenvuoroa sen sisältöisenä, kuin hän äsken lausui tässä salissa, en ole esittänyt. Ne ovat ed. Vennamon vilkkaan mielikuvituksen tuotetta, joilla pyritään ohjaamaan koko Suomen kansan tietoa. Kysyisin ed. Vennamolta: Tunnetteko yhtään eläkesäätiötä, jossa itse olette ollut mukana?

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Minä olen ollut yhdessä eläkesäätiössä, maalaisliiton eläkesäätiössä, mukana mutta läksin karkuun sieltä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

9) Ehdotus laiksi työnvälityslain 3 a §:n muuttamisesta.

Esitellään sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 21 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 161, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 21.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

10) Ehdotukset laiksi elatusavun ennakosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta.

Esitellään sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 23 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 142 sekä lak.al. n:ot 32 ja 213, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 23.

Keskustelu:

Ed. L. Aalto: Herra puhemies! En tiedä, onko eduskunnan vuonna 1969 tästä asiasta esittämä lausuma johtanut hallituksen antamaan elatusavun ennakon korottamisesityksen 10 markalla kuukaudessa, vai onko hallitus omatoimisesti osoittanut 10 markan huomaavaisuutta kuukaudessa yksinäisille perheenhuoltajille. Muistan oikein hyvin, miten tästä asiasta on aikaisemmin taisteltu. Vuonna 1967 hyväksyttiin eduskunnassa yksimielisesti vastoin hallituksen tahtoa elatusapujen ennakkoihin 10 markan kuukautinen korotus eli päätettiin ne nostaa 40 markasta 50 markkaan kuukaudessa. Vaikka aloitteet olivat ammattihenkilön tekemät, oli niistä jostain syystä jäänyt kokonaan pois 4 §:n 2 momentti, jossa myös mainitaan elatusavun suuruus toisen kerran, eikä momentin puuttumista huomannut kukaan valiokunnassakaan kuulluista asiantuntijoista. Niin hyväksyttiin lain korjauksena vain 4 §:n 1 momentti. Virhe huomattiin vasta lain tarkistuksessa, jolloin asianomainen esittelijä ei katsonut ollenkaan voivansa esitellä lainmuutosta presidentin hyväksyttäväksi.

Olen myöhemmin kuullut, että asianomainen esittelijä sai virkavirheestä muistutuksen, sillä olisikin kuulunut vasta presidentin harkita, hyväksyykö hän vähän puutteellisenakin sen säädetyn pykälämuutoksen vai jättääkö sen hyväksymättä. Joka tapauksessa silloinen hallitus sai tässä asiassa säästetyksi noin 3 milj. mk yksinäisiltä perheenhuoltajilta, sillä hallitus "panttasi" 22 kuukautta uuden esityksen antamista asiasta, josta eduskunta oli jo yksimielisesti mielensä lausunut.

Sen havainnon olen myöhemminkin tehnyt, että mitä Suomessa yhteiskunnan toimesta säästetään, se otetaan aina kaikkein köyhimpien ihmisten etujen tinkimisenä. Jokainenhan meillä käsittää nytkin, ettei nykyaikana 60 markalla kukaan pysty kuukautta lasta elättämään. Mutta onhan sekin tietysti tyhjää parempi. Ja jos hallitus on kerta nytkin antanut ymmärtää, että sen esityksestä on ehdottomasti pidettävä kiinni, niin onhan silloin uskallettua yrittää suuremmalla esityksellä hukata sekin kymmenmarkkanen kuukaudessa, millä tätä asiaa nyt hallituksen toimesta esitetään parannettavaksi. Toisaalta tiedämme, että Suomessa annetaankin varattomille lapsille niin pieniä ja niin mitättömiä lisätukia lapsilisän lisäksi, että nyt esitetty 60 mk kuukaudessa on jo toiseksi paras avustus, mitä varaton lapsi yleensä meillä voi kuukaudessa saadakaan. Tätä paremman tuen eli 75, 88 tai 90 mk kuukaudessa, kuntaluokituksesta riippuen, voi saada ainoastaan täysorpo, varakaskin lapsi.

Suomessakin nykyään harjoitettu sosiaalipolitiikka onkin ainakin minulle monelta osalta täysin käsittämätöntä, sillä en ymmärrä, minkä vuoksi esim. täysin varattoman lapsen saama tuki on aina eri suuruinen sen mukaan, mistä syystä lapsi on varaton ja avun tarpeessa; esimerkiksi onko hänen elatusvelvollisuutensa laiminlyöty vai onko maksaja kuollut.

Mutta se, minkä vuoksi erikoisesti halusin puuttua tähän asiaan, koskee elatusmaksujen laiminlyöneiden etsintää. Se asia on Suomessa täysin laiminlyöty. Valtiolla ei tietääkseni ole ainoatakaan tarkastajaa, joka kävisi kunnissa tutkimassa, ovatko sosiaalilautakunnat tosissaan edes yrittäneet etsiä pinnari-isiä. Eikä valtio tunne muutenkaan kiinnostusta sellaisen lainsäädännön kehittämiseen, jolla perhepinnarit löydettäisiin. Nykyään eivät työnantajat eivätkä eläketurvakeskukset ole velvollisia vastaamaan sosiaalilautakunnalle, löytyykö heidän kortistoistaan sosiaalilautakunnan nimeltä kysymiä perhepinnareita. Ainoastaan vankilat ja kansaneläkelaitos vastaavat, mutta heidän kortistoissaan olevilta ei koskaan enää saada mitään maksuja.

Käsitykseni on, että jos lainsäädäntö muutettaisiin siten, että perhepinnarit paremmin löydettäisiin ja että esimerkiksi perhepinnarin verokirjaan saataisiin merkintä, paljonko hänen palkastaan lähetetään perheen huoltoon ja elatusmaksuun, se auttaisi huomattavasti yhteiskuntaa näiden maksujen saannissa asianomaisilta. Mielestäni hallituksen tulisi toimia siten, että elatusmaksujen ennakot ensitilassa nostettaisiin sellaiselle tasolle, että niillä lapsi elää ilman huoltoapua, mihin nykyään monen

elatusavun saajan on turvauduttava. Samanaikaisesti hallituksen tulisi kiristää yhteiskunnan otetta perhepinnareihin päin. Nykyisin tässäkin asiassa tukistetaan väärää ihmistä. Viatonta lasta rangaistaan liian pienellä elatusmaksulla, vaikka yhteiskunnan tulisi käydä pinnari-isää niskavilloista kiinni. (Ed. Huurtamo: Oikein!)

Ed. Rosnell: Herra puhemies! Niissä tapauksissa, joissa perheen huoltajana on vain toinen vanhemmista, tarvitaan erityisiä toimenpiteitä lasten elatuksen turvaamiseksi. Perhe-eläkelait paransivat melkoisesti leskiperheiden taloudellista asemaa. Sen sijaan avioero- ja avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten sosiaaliturva on edelleenkin erittäin heikko. Vaikka avioeroperheiden ja yksinäisten äitien huoltamien perheiden joukossa on sellaisia, jotka saavat säännöllisesti elatusapua elatusapuvelvolliselta, ovat yleensä nämä elatusavut vaatimattomia. Suurimmissa vaikeuksissa elävät ne perheet, joiden elatusvelvollinen lyö laimin elatusmaksun suorittamisen. Tapauksissa, joissa elatusmaksut on laiminlyöty, voidaan yhteiskunnan varoista myöntää elatusavun ennakkoa. Elatusavun ennakkoon joutuvat turvautumaan yhtä hyvin aviottomat äidit kuin avioäiditkin. Vuoden 1969 aikana avioerolasten osuus elatusavunennakoista oli 73.2 %. Avioerotapauksissa tilannetta vaikeuttaa vielä se, että niissä, yhden huoltajan varassa yleensä on useampia lapsia. Elatusavun ennakon korottaminen on välttämätöntä, jos halutaan tasoittaa avioero- ja avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten asemaa. Kansandemokraattien vastalauseessa esittämä ehdotus ennakon korottamisesta 100 markkaan on oikea. Erityistä huomiota on kuitenkin myös kiinnitettävä siihen seikkaan, että monissa tapauksissa elatusapu on määrätty varsin alhaiseksi, jopa alle 30 markaksi kuukaudessa. Tällaisessa tapauksessa ennakkoakin maksetaan vain oikeuden päätöksen tai elatussopimuksen määräämä summa. Vuonna 1968 oli yhteensä 1 570 lapselle määrätty elatusapu alle 40 mk kuukaudessa. Harkinnan arvoinen kysymys on, olisiko meillä vahvistettava elatusmaksulle minimi, jotta vältyttäisiin muutaman kymmenen markan suuruisten elatusmaksujen määräämisestä. Mikäli elatusvelvollisen olosuhteet ovat niin huonot, että katsotaan tarkoituksenmukaiseksi hänen maksettavakseen määrätä hyvin pieni elatusmaksu, olisi yhteiskunnan varoista maksettava tällaisissa tapauksissa avioliiton ulkopuolella syntyneille ja avioerolapsille sellainen avustus, että he saisivat ainakin elatusavun ennakon suuruisen summan. Avioliiton ulkopuolella syntyneiden ja avioerolasten asema olisi kokonaisuudessaan tutkittava ja heidän sosiaaliturvaansa nykyisestään yhteiskunnan toimenpitein huomattavasti parannettava.

Ed. Hostila: Herra puhemies! Näiden kahden kansanedustajan puheenvuoron johdosta on aiheellista todeta valiokunnan taholta se, että valiokunta mietintönsä neljännessä kappaleessa allekirjoittaa kaiken, mitä nämä arvoisat edustajat lausuivat. Valiokunta toteaa, että tämä laki, joka annettiin vuonna 1964, on periaatteeltaan jo vanha, että laki elatusavun ennakosta tulisi kokonaisuudessaan uudistaa. Se pitää sisällään juuri tämän tapaisten asioitten kartoittamisen, mihin edustajat äsken puuttuivat. Mikäli eduskunta tämän sosiaalivaliokunnan mietinnönkin sellaisenaan hyväksyy, se ymmärtääkseni menee hallitukselle aika velvoittavana pontena ja tämän pohjalta on aiheellista aikanaan odottaa hallituksen tarttuvan asiaan. Suuntaviivathan tulevat täällä jo selviksi.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Meillä on nyt käsiteltävänä hallituksen esitys n:o 142, ehdotus elatusavunennakosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta, jossa esityksen mukaan elatusavun ennakon markkamäärää korotettaisiin 50 markasta 60 markkaan.

Tämä lakihan aikoinaan, kun se 1960-luvun alussa syntyi, saamieni tietojen mukaan, syntyi peräti hätäisesti ilman tilastollisia tietoja ja ilman suurempaa harkintaa muutoinkaan. Sosiaalivaliokunnassa oltiin liikuttavan yksimielisiä siitä, että koko laki on täysin huono ja että se tulisi kokonaisuudessaan ensi tilassa korjata. Tämä on myöskin valiokunnan mietinnössä esiintuotu. Suurimmat viathan tässä laissa ovat ensinnäkin elatusavun ennakon markkamäärän riittämättömyys sekä perintään liittyvät seikat. Lisäksi vaikuttaa siltä, että koko tämän asian hoito on ollut peräti retuperällä. Eräs asiantuntija kirjoitti, että mikäli valtion verojen perinnässä olisi noudatettu samaa menettelytapaa kuin elatusapuja velvollisilta perittäessä niin maa olisi mennyt jo konkurssiin ajat sitten. Näin ilmeisesti asia onkin. Näistä elatusvelvollisten maksuista on saatu perittyä vain noin 20 % siitä, mitä

elatusavun ennakkoja on vastaavana aikana maksettu.

Lisäksi tästä perinnästä on erittäin suuria haittoja elatusavun ennakon saajalle. Mikäli käy niin, että saadaan velvolliselta jokunen markka perityksi ja nämä annetaan huoltajalle, niin siitä seuraa automaattisesti elatusavun ennakon saannissa katkos, ja kestää taas vähän aikaa ennen kuin huoltaja saa elatusavun ennakkoa, täysin siitä riippumatta, maksaako velvollinen vai ei.

Eräissä yhteyksissä on kyllä vilautettu sellaistakin ajatusta — nämä ajatukset on tuotu vastustajien taholta esiin — että elatusavun ennakkoa voitaisiin jopa käyttää väärin, elikkä niin, että elättäjä saa elatusavun ennakon, mutta saa sen lisäksi elatusvelvolliselta korvauksen. Siitä huolimatta, että tällaisia puheita on pidetty, ei yhdessäkään minun silmiini osuneessa kirjoituksessa ole voitu osoittaa tällaista tapahtuneen, elikkä on turhaa puhua siitä, että elatusavun ennakkoa ylipäänsä missään tapauksessa väärinkäytettäisiin.

Jos verrataan Suomen perintämenettelyä muitten maitten vastaaviin, esim. naapurimaihimme Neuvostoliittoon ja Ruotsiin, voidaan todeta, että Suomessa perintä tapahtuu täysin alkeellisesti. Asiantuntijoitten lausunnon mukaan perintä onkin peräti epämääräistä ja käytännössä lähes mahdotonta toteuttaa nykyisen lainsäädännön vallitessa. Itse asiassa pitäisi mielestäni päästä siihen, että elatusvelvollisuudesta tulisi velvolliselle verokirjaan maininta, jolloin tämä voitaisiin tarvittaessa pidättää automaattisesti palkasta päältä ja se menisi suoraan huoltajalle. Toinen mahdollisuus on se, että peritään suoraan valtiolle ja valtio maksaa sitten kaikille yksinhuoltajille tietyn elatusmaksun. Jälkimmäinen vaihtoehto tuntuu peräti rationaaliselta, mutta käytännössä johtaisi ehkä huonoon lopputulokseen. Meillä on kokemusta riittävästi siitä, kuinka kaikki se turva, joka jää puhtaasti ja yksinomaan valtion hoitoon, antaa pitemmällä tähtäimellä peräti heikon turvan sille, joka tätä turvaa kaipaa.

Asiantuntijat toivat myöskin esiin sellaisen inhimillisen seikan, että elatusavun ennakkojakaan, puhumattakaan varsinaisista elatusmaksuista, ei huoltajan toimesta aina uskalleta edes periä elikkä, kuten asiantuntija sanoi, huoltajat pelkäävät kirvestä. Kyllä tilanne tällainen varmasti onkin. Usein yleisönosastosta voimme lukea esimerkkejä niistä vaikeuksista, joita yksinhuoltajalla on elatusmaksujen ja ennakon saamisessa.

Mikä olisi sitten ollut sopiva elatusavun ennakon määrä? Niin omituiselta kuin asia vaikuttaakin, yksikään asiantuntija ei pystynyt esittämään minkäänlaisia tilastoja siitä, kuinka suuria oikeudessa tuomitut tai sovitut elatusmaksut maassamme keskimäärin ovat. Voitiin vain esittää joitakin markkamääriä, joitten välissä ne vaihtelevat, ja ne vaihtelevat tänä päivänä ehkä 40—300 markan välillä yhtä lasta kohti. Ainoastaan Helsingin osalta oli saatavissa viimeaikaisia oikeudenpäätöksiä, ja niitten mukaan keskimäärin aviolapsille Helsingissä tuomitaan elatusvelvollinen maksamaan 200 mk/kk lasta kohti ja au-lasten kohdalla 130 mk/kk lasta kohti. Kaikki asiantuntijat olivat yhtä mieltä siitä, että 60 mk on ehdottomasti riittämätön. Yksinhuoltajien puheenjohtaja ilmoitti, että heidän vähimmäisvaatimuksensa on 150 mk/kk.

Siitä huolimatta että laki kokonaisuudessaan kaipaa korjausta, olisi meillä nyt tässä yhteydessä korotettava elatusavun ennakon määrää. Me voimme sen tehdä täysin asiallisesti, ilman että siitä syntyy minkäänlaisia muita ongelmia, ja sillä loppujen lopuksi kuitenkin pahin epäkohta poistuisi. Rahasta se ensisijaisesti on kiinni. SMP on vastalauseessaan esittänytkin, että ennakon suuruus olisi 100 mk/kk elatusvelvollista ja lasta kohti. Tämäkään ei ole riittävä, mutta ehkä tämä olisi pieni kädenojennus vanhoja hallituspuolueita kohti, jotta he voisivat tulla tämän taakse ja saataisiin edes jonkinlainen korjaus asiaan.

Nimenomaan ongelma suurimmillaan lienee varsinaisten yksinhuoltajien, au-äitien kohdalla. Heillä on elatusmaksujen saanti kaikkein heikointa ja heille tuomitut elatusmaksut ovat lisäksi kaikkein pienimpiä. Todettakoon pienenä esimerkkinä siitä, kuinka yleisiä ovat tällaiset au-äidit. Herttoniemessä on eräs lastentarha. Siellä on noin 100 lasta. Näistä lapsista vain kaksi on ehjän perheen lapsia, kaikki muut ovat au-äitien lapsia. Tämä on vain yksi lastentarha ja yksi kaupunginosa. Nämä äidit ovat muutenkin suurissa taloudellisissa vaikeuksissa. He eivät saa lapsiperheiden asumistukea useinkaan, koska asuvat alivuokralaisasunnoissa, he ovat nuoria, heillä on pienet palkat, huono ammattitaito jne. On peräti kohtuutonta, ellei eduskunnan enem-

mistö ole valmis nostamaan elatusavun ennakkoa mietinnön mukaisesta 60 markasta vähintään 100 markkaan.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! SMP:llä on lapsia koskevissa tukiasioissa ja apuasioissa, elatusavun ennakkoasioissa aivan uusi, rakentava linja. Ensinnä meistä on väärin, että äiti jätetään yksin kamppailemaan lapsensa kanssa ja käymään oikeutta isältä saadakseen elatusta. Meidän mielestämme lapsi on samanarvoinen, ja siksi valtiovallan on aina maksettava eläke ja valtiovallan asia on oikeusteitse, jos tarvitaan, periä isältä elatusmaksu. Kun tämä tajutaan ja annetaan jokaiselle yksinäiselle lapsellekin ihmisarvo, on jo aimo askel kuljettu eteenpäin. Tämä meidän rakentava linjamme ei kuitenkaan ole saanut vielä hyväksymistä, ja siksi vanha järjestelmä, jossa äidin on oikeusteitse perittävä elatusapu, on vielä voimassa, vaikka se on täysin väärin. Toiseksi lapsi on syytön. Lapsi on tulevaisuutta. Meillä on kansantulo korkea, meillä täytyy olla mahdollisuus maksaa sellaiset elatusavut ja tuet, että lapsi saa äitinsä kanssa ihmisarvoisen toimeentulon. Tältä pohjalta me olemme esittäneet 100 mk kuukaudessa ennakoksi. Hallituksen kanta, suurten puolueitten kanta on 60 mk. Todellisuudessa kaupunkiolosuhteissa tarvittaisiin vähintään 150 mk kuukaudessa, ja oikeuden tuomiothan ovat vielä korkeampi. Miksi näin kitsaita ollaan? Rahasta ei ole kysymys, rahaa kyllä voidaan osoittaa riittävästi tähän tarkoitukseen, mutta on kysymyksessä inhimillinen kylmyys ja välinpitämättömyys, ja sitä SMP ei hyväksy.

Ed. Hostila: Herra puhemies! Kuuntelin suurella mielenkiinnolla kansanedustaja Vennamon puheenvuoron alkuosan, jossa hän mainitsi, että heillä on kokonaan uusi linja, jonka merkeissä nyt esillä olevaa lakia he aikovat kohentaa. Tämä uusi linja ei tullut valiokunnassa esiin eikä tullut kansanedustaja Vennamon puheissakaan. Ainoastaan se koski aineellista tukea, 60 mk on liian vähän ja 150 markkaakaan ei riitä. Minä olen täsmälleen samaa mieltä tässä asiassa. 150 mk yksinäiselle äidille lapsen elättämiseen kuukaudessa ei ole paljon. Siitähän ei ole kysymys, vaan valiokunta yksimielisenä lausui, mihin suuntaan tämän lain kokonaisuudistus tulisi ohjata, ja toivon mukaan kansanedustaja Vennamon linja selvenee hallitukselle ohjeeksi, ennen kuin tämä laki lähtee tästä eteenpäin.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! On hämmästyttävää, että sosiaalivaliokunnan puheenjohtaja heittäytyy eduskunnassa ymmärtämättömäksi. Puheeni oli täysin selvä. Te äänestätte vastaan jopa korotusta ja nyt tuollaisilla pyöristelevillä puheilla ja vääristelyillä yritätte sotkea asian. Kysymys on vaikeuksissa olevista lapsista. Näitä vaikeuksia ei ole haluttu riittävästi poistaa, ja vastuu on suurilla puolueilla. Mutta SMP luottaa myös kansan tukeen, niin että korjaukset tulevat entistä nopeammin ja ymmärtämättömyys poistuu myös sosialidemokraattien keskuudesta.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Minun mielestäni se SMP:n uusi sosiaaliturvan linja, joka on tullut esiin eduskunnan äänestyksissä ja vastalauseissa jo lukuisia kertoja tämänkin syksyn aikana, tuli myöskin valiokunnassa puheenvuoroissani tämän asian kohdalla täysin selvästi esille. Tietenkään vastalauseessani en voinut puuttua muuhun kuin nimenomaisesti markkamäärään, ja siitähän olemme yhtä mieltä, että muuta siinä ei voinut tehdä. Mutta koska olemme yhtä mieltä myöskin siitä, että markkamäärä on ehdottomasti liian pieni, niin miksi emme nyt sitä korottaisi?

Ed. Vaittinen: Herra puhemies! Kun täällä kuuntelee miesten puhuvan tästä asiasta, se on aivan oikein, mutta nyt kuitenkin sanoisin tässä kohdassa, että voisimme antaa yksinäiselle äidille enemmänkin tätä rahaa, mutta tiedämme, että tässä salissa on määrätty rahojen antaminen puoluetukeen ym. ja sanotaan, että rahaa ei ole ja siltä se näyttääkin. Näin suomalaisena naisena täytyy korottaa tässä ääni ja sanoa, että silloin tämäkin asia olisi järjestyksessä, jos suomalaisen miehen huiskiessa siellä ja täällä edesvastuuttomasti ja jättäessä eläkkeensä maksamatta tämä käännettäisiin myönteiseen suuntaan, niin lapset saisivat myöskin turvan sekä se nainen, joka tässä osoitetaan.

Ed. Mäkelä: Herra puhemies! Käsitykseni mukaan uusi linja syntyi vuonna 1963, kun eduskunta päätti ryhtyä suorittamaan elatusavun ennakkoa. Silloinen hallitus esitti elatusavun ennakoksi 30 mk, mutta ryhmien välisissä neuvotteluissa päädyttiin loppujen lopuksi

siihen, että ennakon määräksi tuli silloin 40 mk lasta kohden. Myöhemmin on tapahtunut 10 markan korotus, 50 markkaan, ja nyt ollaan 60 markassa.

Niin kuin valiokunnan perusteluissa todetaan, tämä markkamäärä on tosiaan pieni. Valiokunta kiinnittää perusteluissaan huomiota siihen, että koko asia on selvitettävä, sillä voidaan nyt jo todeta muutaman vuoden kokemuksen jälkeen, että näitä varoja, joita ennakkoon suoritetaan äidille ja lapselle, saadaan hyvin heikosti elatusvelvollisilta takaisin, ja se johtuu puutteellisesta, toisesta lainsäädännöstä. Näistä ennakoista suorittaa valtio 75 % ja kunnat 25 %, ja on aivan väärin, että veronmaksajien harteille laitetaan jatkuvasti näitä perimättömiä eriä, jotka oikeus määrää elatusvelvolliselle. Siinä suhteessa mm. kiinnitimme suurta huomiota Neuvostoliitossa olevaan lainsäädäntöön, ja toivon, että uusi hallitus, joka parlamentaarisesti tulee muodostettavaksi, asettaa toimikunnan, joka perusteellisesti selvittää tämän lain jälkeenjääneisyyden. Nyt on vain markkamääräisestä korotuksesta kysymys, ja sen vuoksi valiokunta päätyi hallituksen esityksen hyväksymiseen.

Ed. T u p a m ä k i: Herra puhemies! Täällä sosialidemokraattien taholta tuotiin esiin sellainen ajatus, että on väärin että valtion verorahoja käytetään elatusavun ennakoihin, kun niitä ei saada riittävässä määrin perityksi elatusvelvollisilta. Minusta tämä on kyllä peräti omituinen ja kaikkea muuta kuin ihmisystävällinen kanta. Minusta on huomattavasti enemmän väärin se, että äiti ja lapsi, ehkä useampikin, joutuvat täysin ilman omaa syytään kärsimään siitä, että hallitus ja eduskunnan enemmistö ei näy tällä hetkellä haluavan nostaa elatusavun ennakkoa riittäväksi. Kyllä me voimme vaikka korottaa veroja sen verran, jos ei muu auta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään s u u r e e n v a l i o k u n t a a n.

11) Ehdotus laiksi autorekisterikeskuksesta annetun lain muuttamisesta.

Esitellään kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 72 ja otetaan e n s i m m ä i s e e n k ä s i t t e l y y n siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 158, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 72.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään s u u r e e n v a l i o k u n t a a n.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 16.45.

Täysistunto keskeytetään kello 16.16.

Täysistuntoa jatketaan

kello 16.45.

Puhetta johtaa toinen varapuhemies L ä h t e e n m ä k i.

---

2) Ehdotukset laeiksi yrittäjien eläkelain 9 ja 13 §:n sekä maatalousyrittäjien eläkelain 10 §:n muuttamisesta.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 140 sekä lak.al. n:ot 326 ja 327 (1970 vp.), joita on valmistelevasti käsitelty sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 14 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 124, esitellään k o l m a n t e e n k ä s i t t e l y y n sekä a i n o a a n k ä s i t t e l y y n samassa yhteydessä käsitellyt toiv.al. n:ot 1419, 1514, 1576, 1581, 1671 ja 1764 (1970 vp.) sekä 739 ja 774.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät kaksi lakiehdotusta voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, sekä lopuksi ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Aro: Herra puhemies! Kun yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkeasiaa ryhdyttiin viime eduskuntakaudella pitkien viivytysten ja pohdintojen jälkeen käsittelemään, ei asia suinkaan edennyt silloin kitkattomasti. Yrittäjien kohdalla ei päästy sellaiseen eläkeratkaisuun, joka olisi ollut tasavertainen maatalousyrittäjien kanssa. Pahimpana epäkohtana oli juuri tämä nyt esillä oleva vakuutetun oma maksuosuus, joka yrittäjän tuli suorittaa itse vuositulon suuruudesta riippumatta. Toisena epäkohtana oli lisäksi vanhempien yrittäjien asema. Hehän jäävät nyt 65 vuotta täytettyään joko kokonaan tai osittain eläketurvan ulkopuolelle, kun sen sijaan maatalouden harjoittajalle tarjottiin mahdollisuus vapaaehtoisesti liittyä eläkejärjestelmään.

Liberaalisen kansanpuolueen eduskuntaryhmä kiinnitti silloin näihin epäkohtiin huomiota ja teki muutosesityksiä, mutta ilmeisesti silloisesta oppositioasemastamme johtuen emme saaneet esityksiämme läpi. Tämän eduskuntakauden alkaessa hallitusohjelmaa laadittaessa teimme jälleen esitykset näitten epäkohtien korjaamiseksi. Lisäksi saimme vuoden 1971 tulo- ja menoarvion loppukäsittelyssä hyväksytyksi toivomusponnen, jolla hallitusta kehotettiin pikaisesti tekemään tarvittavat korjausesitykset. Kun nyt yrittäjien eläkelain korjausesitys on loppukäsittelyssä, liberaalisen kansanpuolueen ryhmä toteaa, että periaatteessa olemme saaneet tavoitteemme maksuosuuden korjaamisesta hyväksytyksi.

Käytännössä ei kuitenkaan tavoite ole kokonaan toteutunut tulorajan suhteen, ja toinen epäkohta, 65 vuotta täyttäneiden yrittäjien vapaaehtoinen liittymismahdollisuus eläkejärjestelmään, jäi vielä kokonaan toteuttamatta. Kun tätä valiokunnassa tiedustelin asiantuntijalta, oli selityksenä se, että vastaavaa mahdollisuutta eivät olleet maatalousyrittäjätkään lainkaan käyttäneet, joten sille ei tuntunut olevan riittäviä perusteluita. Muiden yrittäjien kohdalla tilanne on kuitenkin aivan ilmeisesti toinen heidän jatkaessaan vielä tämän ikäkynnyksen jälkeen hyvin monessa tapauksessa yritystoimintaansa varsinkin pienyrityksissä.

Valiokunnassa tämä todettiin vielä siinä määrin puutteelliseksi asiaksi, että valiokunnan mietintöön liitettiinkin yksimielinen toivomus hallitukselle ryhtyä tutkimaan tätä asiaa. Nyt on syytä todellakin toivoa, että hallitus ottaa tämän toivomuksen vakavasti ja tarvittaessa tekee vielä vanhoja yrittäjiä koskevan korjausesityksen. Juuri nämä ikäryhmät ja nimenomaan pienyrittäjät tämän parannuksen ansaitsevat tehtyään pitkän päivätyön ja jäätyään vaille sitä eläke-etuutta, mikä työeläkelakien mukaan jo vähintään kymmenen vuoden ajan, useilla huomattavasti pitempäänkin, on ollut palkansaajien turvana.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Yrittäjäeläkkeet ovat laajalti ja nimenomaan pienituloisten kohdalla liian pienet, olipa kysymys mistä elinkeinoalasta tahansa. Yrittäjäeläkkeiden ulkopuolelle jäävät myös monet yrittäjät ja nimenomaan vanhemmat yrittäjät. Samoin pienviljelmien kotien emännät ovat tällaisen eläketurvan ulkopuolella käytännöllisesti katsoen. Tämä on väärin.

Nykyistä tilannetta kyllä hallituspuolueet ja vanhat puolueet — jopa liberaalit — kehuskelevat, vaikka toivovat vielä joitakin pienempiä korjauksia. Tilanne ei ole alkuunkaan tyydyttävä. Valtavat vakuutuseläkemaksut kiskotaan yrittäjiltä tarpeettomaksi korottomaksi lainaksi valtiolle, mutta sitten kun pitäisi eläkkeitä maksaa, ollaan äärimmäisen kitsaita ja byrokraattisia. Asiassa tarvitaan siis kiireellistä korjausta ja hallitusten kiireellisiä toimenpiteitä.

Näillä perusteilla, herra puhemies, nojautuen myös SMP:n ryhmän aloitteeseen n:o 774, esitän hyväksyttäväksi seuraavan toivomusponnen: "että hallitus kiireellisesti selvityttäisi, millä tavoin yrittäjäeläkkeiden maksuja voitaisiin alentaa samalla kuitenkin turvaten kaikille kunnolliset eläkkeet elinkeinonalasta riippumatonta ja tarpeetonta rahastointia välttäen."

Ed. Antila: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon tekemää ehdotusta.

Ed. Tuominen: Herra puhemies! Kansandemokraatit katsoivat, että yrittäjäeläkevakuutusmaksujen alennuksia koskeva työtuloraja jäi liian alhaiseksi. Sen perusteella esitämme, että tämän lakiehdotuksen perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa pienyrittäjiin kohdistuvan eläkevakuutusmaksun aiheuttamia rasituksia ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin pienyrittäjien eläkevakuutusmaksujen keventämiseksi."

Ed. Åsvik: Herra puhemies! Kannatan ed. Tuomisen tekemää ehdotusta.

Ed. Kurppa: Herra puhemies! Kannatan myös ed. Vennamon tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

3) Ehdotukset työllisyyslaiksi.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 94 sekä lak.al. n:ot 283—285 ja 289 (1970 vp.), sekä 158 ja 193—195, joita on valmistelevasti käsitelty sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 18 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 127, esitellään kolmanteen käsittelyyn sekä ainoaan käsittelyyn samassa yhteydessä käsitellyt toiv.al. n:ot 1476, 1482, 1499, 1583, 1610, 1623, 1656, 1667, 1693 ja 1710 (1970 vp.) sekä 595, 650 ja 717.

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Knuuttila: Herra puhemies! Uuden työllisyyslain aikaansaaminen oli välttämätöntä, sillä aika oli jo kulkenut vanhan työllisyyslain ohi sen syntyessä 1960-luvun alkupuolella aikakautena, jolloin maassa vallitsi täydellinen oikeistovalta, ja se näkyi myös vanhan työllisyyslain sisällöstä. Kuitenkin tämän uuden lain valmistelu saatiin vauhtiin vasta sosialidemokraattisten ministereiden tultua perustetun työvoimaministeriön johtoon. Kun tämäntapaisten lakien valmistelu vie yleensä useita vuosia, on tämä lakiesitys tehty ennätysajassa, josta ansio niin ikään kuuluu työvoimaministeriölle.

Nytkin syntymässä oleva työllisyyslaki kaikkine merkittävine parannuksineen on kuitenkin nähtävä vain osatavoitteeksi, sillä sosialidemokraattinen puolue pyrkii yhteiskuntamme muuttamiseen sellaiseksi, että jokainen voi työllään hankkia itselleen ja perheelleen riittävän, yhteiskunnan tuotantotasoa vastaavan toimeentulon. Yli vaalien lepäämässä olevaan hallitusmuodon muutokseen sisältyy juuri tämä periaate. Tämä hallitusmuodon muutoshan tulee ratkeamaan uuden eduskunnan kokoontuessa vaalien jälkeen.

Nyt käsiteltävänä oleva työllisyyslaki, joka antaa mm. toimeentulon turvan sekä ruumiillisen että henkisen työn tekijöille, on kaiken kaikkiaan suurin työllisyyspoliittinen uudistus Suomessa. Se johtaa entistä suurempaan suunnitelmallisuuteen, suurempaan valtion vastuuseen työttömistä ja heidän turvallisuudestaan.

Täystyöllisyyteen tähtäävän järjestelmän kehittämistä on kuitenkin jatkettava. Meillä on opittava yleisesti myös näkemään, että kansalaisten työvoima ja korkealle kehitetty ammattitaito on eräs tärkeimpiä tekijöitämme, kun puhutaan menestymisestä kansainvälisen kilpailun paineessa. Sen vuoksi epäkelvon ja kehittymättömän työvoimapoliittisen järjestelmän takia ei ole varaa antaa työvoimamme virrata ulkomaille. Sen vuoksi on työvoimapoliittista järjestelmää kehitettävä ripeästi edelleen jatkossakin täystyöllisyyteen turvaavaa järjestelmää kohti.

Ed. Koivunen: Herra puhemies! Uusittu työllisyyslaki sisältää eräitä merkittäviä parannuksia entiseen lakiin verrattuna, lähinnä työtä vaille jäävien sosiaaliturvan perusteiden osalta ja ammattikoulutuksen osalta. Samalla kuitenkin tämä uusittu laki tulee merkitsemään asioiden hoitamisessa siirtymistä entistä virkavaltaisempaan käsittelyyn, joka melkoisella varmuudella tulee olemaan aikamoinen huononnus jo ennestään heikkoon lakiin tältä osaltaan. Samalla on todettava, että tämä laki jättää monet tärkeät asiat siitä, kuka saa tämän lain edellyttämää työttömyysturvaa, edelleenkin asetuksella, ministeriön päätöksillä ja ohjeilla ratkaistaviksi Tämä asian tila todetaan mm. sosiaalivaliokunnan mietinnössä sivuilla 2 ja 3. Siinä todetaan, että työllisyyslakiehdotus on paljolti luonteeltaan puitelaki ja lain mukainen työllisyyspolitiikan onnistuminen jää paljon riippumaan paitsi yleisistä talouspoliittisista toimenpiteistä myös työllisyysasetuksesta ja työvoimaviranomaisten ohjeista ja käytännön toimenpiteistä.

On hämmästyttävää, ettei työvoimaministeriö, joka uutta työllisyyslakia valmisteli, ole ottanut näitä työntekijäin kannalta keskeisiä kohtia lakiesitykseensä ja tuonut niitä eduskunnan päätettäväksi. Kun tämän asian yhteydessä käsitellään myös vuoden 1970 valtiopäiville jättämäni toivomusaloite näistä asioista, niin haluan juuri näihin pysähtyä hiukan tarkemmin jättämäni aloitteen pohjalta. Aloitteessa todetaan mm.: "Suomen hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin mukaan kansalaisten työvoima on valtakunnan erikoisessa suojeluksessa. Tämä lause on kuitenkin käytännössä tulkittu vain ohjelmalliseksi julistukseksi, joka sellaisenaan ei velvoita viranomaisia."

Kansalaisten työnsaannin oikeutta turvaamaan tarkoitettuna lakina on 1960-luvun alkupuolelta ollut ns. työllisyyslaki, jota nyt muutellaan. Käytännössä työllisyyslaki on ollut erittäin puutteellinen elääkseen työtä tarvitsevan ihmisen perusoikeutta, työnsaantia turvaamaan. Silloisen vuonna 1963 hyväksytyn lain 6 §:ssä ja nyt käsiteltävänä olevan lain 8 ja 9 §:ssä edellytetään, että asetuksella lähemmin säädetään edellytykset, joilla pyritään järjestämään työtilaisuuksia sen kunnan töissä, missä asianomaisella on asunto ja koti, tai sitten töitä valtion töissä niille, jotka työnvälityksen kautta eivät ole työtä onnistuneet saamaan.

Nykyisin voimassa oleva työllisyysasetus on sisällöltään sellainen, että se on täynnä ehtoja ja esteitä, joilla työttömiltä estetään, voidaan estää ja on estetty sekä työn että sosiaaliturvan saanti. Näihin esteisiin asetuksesta lainattuina kuuluvat mm.: joka työstä ilman pätevää syytä on itse eronnut tai muutoin on omasta syystään työttömänä; joka sairauden, ruumiin vamman tai muun syyn vuoksi on työhön kykenemätön; joka pätevättä syyttä kieltäytyy vastaanottamasta hänelle tarjottua työtä; joka ottaen huomioon hänen ja hänen kanssaan samassa taloudessa asuvien henkilöiden toimeentulomahdollisuudet ilmeisesti ei ole julkisin toimenpitein järjestettävän ansiotyön tarpeessa; joka omassa tahi toisen taloudessa tai yrityksessä on katsottava olevan kausiluontoisesti työllistetty, mikä voi turvata hänen ja hänen huollettaviensa toimeentulon jne.

Asetuksessa määrätään myös, että tarjotun työpaikan vastaanottamisesta kieltäytyminen ja omatoiminen työstä erottaminen aiheuttavat 2—3 kuukauden karenssiajan jonka kuluessa työttömyyskorvaus ja työvoimaviranomaisilta uuden työpaikan hakeminen on kielletty.

Samojen työvoimaministeriön ohjeiden mukaan on voimassa ollut myöskin 4 peltohehtaarin rajoitus pienviljelijäin työttömyysturvan saannin esteenä. Tiedämme varsin hyvin, että nämä hehtaarirajat ovat sulkeneet paljon ansiotuloja kipeästi tarvitsevia pienviljelijöitä työllisyysturvan ulkopuolelle.

Jo näiden toteamusten perusteella lähtemättä yksityiskohtaisemmin erittelemään niiden aiheuttamaa käytäntöä, voidaan todeta, että sekä työllisyysasetus että ministeriön antamat yksityiskohtaiset ohjeet ovat niin mielivaltaisesti tulkittavia, että työn tarpeessa olevien työnsaantimahdollisuudet ovat aikalailla kyseenalaiset ja erinäisistä päätäntäperusteista riippuvaisia. Ne ovat suorastaan karkeassa ristiriidassa hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin tavoitteiden kanssa siitä, että kansalaisten työvoiman pitäisi olla valtakunnan erikoisessa suojeluksessa.

Kun näillä valtiopäivillä eduskunnan enemmistö hyväksyi hallitusmuodon 6 §:n 2 momenttiin selalisen täydennyksen, että valtiovaltaa, hallitusta myös velvoitettaisiin työntekijöiden työnsaannin turvaamiseen, ja vaikka tämä esitys äänestettiinkin yli vaalien, niin on ihmeteltävää, ettei todella työllisyysministeriö ole tähän yksityisen kansalaisen työnsaannin tärkeyteen ja sen turvaamiseen kiinnittänyt huomiota.

Kun aloitteeni n:o 1476 (1970 vp.) tähtää juuri siihen, että näihin kysymyksiin työllisyyslain ja työllisyysasetuksen puitteissa kiinnitettäisiin huomiota, niin herra puhemies, ehdotan että edellä mainitun aloitteen ponsi hyväksyttäisiin. Ponsi kuuluu seuraavasti: "että hallitus ryhtyy kiireesti toimenpiteisiin työllisyyslain ja työllisyysasetuksen niin muuttamiseksi, että työttömyyskortistoon pääsyn monimutkaiset ehdot ja kiellot poistetaan ja työn saanti tai työttömyyskorvaus tehdään niitä todella tarvitseville ilman nöyryytyksiä mahdolliseksi."

Kun nyt uudessa laissa ilmeisesti ei työttömyyskortistoa enää tule olemaan, niin tämän ponnen keskeltä voitaisiin poistaa sanat "työttömyyskortistoon pääsyn monimutkaiset ehdot ja kiellot poistetaan", joten se olisi sopusoinnussa nyt hyväksytyn lain kanssa, joka ei sisällään pidä työttömyyskortisto-asetelmaa.

Toinen varapuhemies: Ed. Koivusen ehdotus on siis näin korjattuna.

Puhuja: Kyllä.

Ed. Juvela: Herra puhemies! Kannatan ed. Koivusen tekemää ehdotusta. Kansandemokraattien taholta on todettu tämän lain sisältävän eräitä merkittäviä parannuksia aikaisempaan lakiin verrattuna. Nämä parannukset me toteamme luonnollisesti tyydytyksellä. Mutta tämä laki sisältää myös huononnuksia, joiden korjaamisesta suoritettiin toisessa käsittelyssä pitkälti yli 30 äänestystä, enin osa näistä muutosehdotuksista tehtiin SKDL:n eduskuntaryhmän taholta.

Eräs suurimpia tämän uuden lain heikkouksia on se, että työvoimahallinto muuttuu tämän jälkeen entistä virkamiesvaltaisemmaksi. Työvoimakuntien lukumäärän ja oikeuksien rajoittaminen merkitsee samalla kansanvallan kaventamista. Me kansandemokraatit olemme sitä mieltä, että jokaisessa kunnassa tulisi olla kunnanvaltuuston valitsema toimikunta. Niin ikään vastustamme työvoimatoimikuntien päätäntävallan rajoittamista. Todettakoon tässä yhteydessä, että uuden lain mukaan työvoimatoimikuntien nimeämisen suorittaa työvoiministeriö ylhäältä käsin. Tämän tien valitseminen on vaarassa johtaa työttömien oikeudellisen aseman heikkenemiseen ja näin ei ole tietenkään oikein. Kun nimenomaan on aihetta pelätä, että työvoimatoimikuntien toiminta tulee entistä virkamiesvaltaisemmaksi, ja kun päinvastoin näissä asioissa pitäisi päästä aikaisempaan ihmisläheisempiin ratkaisuihin, ehdotan herra puhemies, lain perusteluissa lausuttavaksi seuraavan hallitusta velvoittavan lausuman: "Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkoin seuraa työvoimatoimikuntien kokoonpanoa ja niiden toimintaa ja ryhtyy tarpeen vaatiessa toimenpiteisiin työvoimatoimikuntien valinnan siirtämiseksi kunnallisille päätäntäelimille."

Ed. Salmi: Herra puhemies! Kannatan ed. Juvelan tekemää perustelulausumaehdotusta.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Työllisyyslaki ei valmistu päiväkään liian aikaisin. Kuitenkin ne parannukset, jotka tällä lailla saadaan aikaan nykyiseen käytäntöön, jäävät arveluttavan puutteellisiksi. Kun tiedetään, miten monimutkaista, aikaavievää ja hankalaa on muutosten ja korjausten aikaansaaminen, olisi jo lain valmisteluvaiheessa ollut tehtävä ne muutokset, joita kansandemokraatit esittivät, jotta työllisyyslaki vastaisi tarkoitustaan ja siihen kohdistuneita odotuksia.

Työttömyys on edelleen raskas koettelemus liian monelle kansamme jäsenistä. Sen uhriksi joutuvat tuhannet ja kymmenettuhannet joka vuosi tässä maassa. Kansalaisten työvoima on valtakunnan erikoisessa suojelussa, sanotaan hallitusmuodon 6 §:n 2 momentissa, mutta tämän sanonnan ei ole kuitenkaan katsottu velvoittavan valtiovaltaa työllisyyden turvaamisessa. Sen tulisi kuitenkin velvoittaa tällä hetkellä työllisyyslain valmistelijoita, tätä eduskuntaa, koska se on tämän asian hyväksynyt käsiteltyään asiasta tehtyjä aloitteita, mm. kansandemokraattien ed. Siiri Lehmosen ja sosialidemokraattien ed. Sakari Knuuttilan aloitteet.

Pitkään valmisteltu työllisyyslaki ei kuitenkaan anna sitä turvaa, joka sen vihdoinkin olisi tullut saattaa voimaan tässä maassa. Se ei edes turvaa toiselle paikkakunnalle töihin sijoitetun työttömän perheelle erorahaa, joten laki merkitsee selvää taantumista tältä osin. Valitettavasti muitakin vakavia puutteita on tähän lakiin jäänyt. Ei riitä enää, että esitetään hyviä toivomuksia ja valmistellaan uusia lakeja, jos ne ovat sisällöltään kelvottomia. Pelkkä työllisyyslain nimellä kulkeva uudistus ei vastaa tarkoitustaan, kun sen sisällön avulla vesitetään ne välttämättömät uudistukset, joita työläiset ovat jo kauan odottaneet.

Sosiaalivaliokunnan mietintöön liitetyn kansandemokraattisen valiokuntaryhmän vastalauseen mukaan olisi työttömyysturva ulotettava koskemaan jo 15 vuotta täyttänyttä, koska 15 vuoden ikäisenä nuori henkilö voi joutua solmimaan työsopimuksen ja osallistumaan työelämään. Nuorten kohdalla on myös puolen vuoden työssäolon vaatimus liian korkea ja asettaa esteen lain turvan saamiselle, koska hyvin monessa tapauksessa nämä ensimmäiset työssäolot muodostuvat lyhytaikaisiksi, esim. kesätyöt koulun päätyttyä. Yhdenkään kohdan huonontamiselle ei tällä työllisyyslailla ole varaa. Työvoimatoimikuntien lukumäärän ja tehtävien vähentäminen merkitsee kansanvallan kaventamista. Se on vakava demokratian loukkaus tässä lakiuudistuksessa.

Sosiaalivaliokunnan mietintöön liitetyn kansandemokraattien vastalauseen perusteluissa

tähdennetään, että jokaisessa kunnassa tulee olla kunnanvaltuuston valitsema työvoimatoimikunta, johon on valittava sekä miehiä että naisia. Toivottavasti tämä tullaan myös käytännössä toteuttamaan, sillä tällä osin on runsaasti puutteita. Koska tasa-arvoisuuteen ei tässä suomalaisessa yhteiskunnassa tunnu päästävän, on varmaan tarpeellista liittää tämä maininta muihinkin vastaaviin asiakirjoihin. Naisten osuus työelämässä on lähes 45 %, mutta heidän osuutensa esim. työasioista päättävissä elimissä jäänee muutamaan prosenttiin. Lisäksi on otettava huomioon, että naiset kärsivät työttömyydestä varsin raskaasti. Myös osatyöttömyys heidän kohdallaan on valitettavan suuri. Erittäin paljon on erilaisia epäkohtia myös asenteellisuudesta johtuen. Työvoiman uudelleen koulutus on keskeisimpiä kysymyksiä. Tämän avulla voidaan taata työn jatkuvuus myös niissä tapauksissa, joissa työsuhde olosuhteiden pakosta, esim. synnytysten johdosta tai lasten päivähoitovaikeuksien vuoksi, joudutaan keskeyttämään. Nopea teknillinen kehitys vaatii jatkuvaa koulutusta ammattitaidon säilymistä ja kehittämistä silmällä pitäen.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että työllisyyslainsäädännössämme työvoimapolitiikkaa ei ole nähty riittävässä määrin muun yhteiskuntapolitiikan osana. Hallituksen esityksessä pyritään nyt luomaan edellytykset sille, että työvoimapolitiikassa voitaisiin nykyistä paremmin ottaa huomioon yhteydet muuhun yhteiskuntapolitiikkaan. Tasa-arvon hyväksyminen käytännön työelämässä on eräs demokratian toteuttamisen muoto. Kuitenkin syrjintää tapahtuu edelleen jatkuvasti. Uusi työllisyyslaki vastaa tarkoitustaan vasta silloin, jos se osaltaan vaikuttaa tasa-arvon perusvaatimusten toteuttamisessa.

Erittäin merkittävä uudistus on työllisyyslaissa se, että myös vajaatyökykyiset voivat päästä työllisyysturvan piiriin. Miten tämä lain määräys sitten on käytännössä toteutettavissa, siitä tulisi antaa yksityiskohtaiset säädökset, sillä jos se jää vain toivomuksen luontoiseksi, se ei tule paljonkaan velvoittamaan yksityistä työnantajaa. Tästä on valitettavia kokemuksia. Monet hyvää tarkoittavat lainpykälät ovat jääneet näin toteutumista vaille. On valvottava, että tämän lain kohdalla ei näin tapahdu. On huolehdittava siitä, että vajaakykyiset tulevat saamaan nykyistä paremman lainturvan.

Myönteisenä tuloksena on merkittävä, että vihdoinkin on päästy siihen, jota työttömäksi joutuneet ovat kauan odottaneet, nimittäin että työttömyyskorvauksen maksuaikaa rajoittavat määräykset poistetaan. Erittäin tärkeää on sitoa työttömyyskorvaus yleiseen ansiotasoon.

Kuntien työhönsijoitusvelvollisuuden poistaminen on arveluttava kohta, koska jo lakia valmisteltaessa on todettu sen mahdollisesti esiin nostamat ongelmat. Ei tähän ratkaisuun pitäisi mennä. On hyvin todennäköistä, että kunnat rajoittavat kesäkuukausina työhön sijoitettavien määrää tämän lainkohdan mukaan. Tästä kärsivät eniten opiskelijat ja heihin verrattavat, jotka ovat välttämättömän kesätyön tarpeessa. Miten todetaan työkykyinen ja työnhaluinen, jolle työnvälityksen on pyrittävä työtä järjestämään, jos tätä työhönsijoitusvelvollisuutta ei ole tarkemmin määritelty. Uudessa työllisyyslaissa ei enää ole keskeisenä kuntien työhönsijoitusvelvollisuutta koskeva säännös.

Tuleeko oikeus työhön perusoikeudeksi perustuslakiin, tämä on kysymys, johon tuleva eduskunta antaa vastauksen. Koska työllisyyslaki nimestään huolimatta ei tilannetta sittenkään korjannut, on toivottava, että uusi eduskunta vihdoinkin hyväksyy 2/3:n enemmistöllä tämän perusoikeuden. Nykyinen eduskunta on nimittäin enemmistöpäätöksellä päättänyt liittää kansalaisen perusoikeuksiin työnoikeuden, ja olisi odottanut, että tämä eduskunta olisi tehnyt tämän päätöksen mukaisen työllisyyslain, mutta sen oikeistoenemmistöisyys näkyy jälleen kerran ja nyt tässä kehnossa tuloksessa.

Ed. L a i n e: Herra puhemies! Tämän maan kymmenettuhannet työttömät ja vielä useammat työttömyyden uhkaamat työmiehet ja -naiset eri elinkeinoalojen piirissä tulevat hämmästyneinä kysymään: Miksi työllisyyslain sisältöä ei saatu paremmaksi? Miksi työttömyysasioiden hoito jää eräiden virkamiesten armoille? Miksi erilläänasumisraha poistettiin ja päivärahaa ei makseta? Miksi kuntia sakotetaan, jos ne palkkaavat kesäkausina opiskelijoita, harjoittelijoita ja muita työntekijöitä palvelukseensa? Miksi työttömyyskorvaukset jäävät riittämättömän pieniksi? Mitä pahaa olisi ollut siinä, että työvoimatoimikunnat olisi valittu paikallisten työmarkkinaosapuolten asettamista ehdokkaista kuntien valtuustoissa niiden poliittisten voimasuhteiden perusteella? Tunteeko työvoiministeriö paremmin ehdokkaiden pätevyyden työvoimatoimikuntaan kuin

paikallisten asukkaiden edustajat kuntien ja kaupunkien valtuustoissa? Miksi työvoiminisministeriön päätöksestä ei sallita valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen? Miksi 15-vuoden ikäistä työtä vailla olevaa ei voida ottaa kortistoon? Miksi ei voitu turvata kuntien työmäärärahoilla palkatun työvoiman palvelussuhteen jatkuminen velvoittamalla kunnat pitämään vakinainen työvoima palveluksessaan?

Näitä ja eräitä muita kysymyksiä esittäville on vastattava, että eduskunnan enemmistö ei suostunut säätämään lakia sellaiseksi kuin työttömien turva olisi edellyttänyt. Kuntien palveluksessa oleville on vastattava, että kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain keskusjärjestön sekä lukuisten työläislähetystöjen ehdotukset kaatuivat porvarillis-sosialidemokraattisen enemmistön vastarintaan. On todella valitettavaa, että näin kävi.

Monet niistä, jotka ovat kauniisti puhuneet kuntien taloudellisten vaikeuksien helpottamisesta, olivat lain toisessa käsittelyssä äänestämässä sellaisten sakkomaksujen puolesta, että kunnille todella tulee vaikeuksia, jos ne töittensä kesäaikaan sijoittumisen tai muun syyn vuoksi joutuvat ottamaan lisätyövoimaa, mm. koululaisia, opiskelijoita ja harjoittelijoita, palvelukseen. Sakko, joka ennen maksettiin siitä, jos kunta ei täyttänyt työhönsijoitusvelvollisuuttaan, maksetaan nyt hyväksytyksi tulleen lain mukaan siitä, jos palkataan lisätyövoimaa. Tällaisen rajoitussäännöksen ja uuden työllisyyslain sisältö tulee aiheuttamaan ei työllisyysturvan lisäämistä vaan työttömien määrän lisäämistä. On näin ollen välttämätöntä, että hallitus seuraa tarkoin työllisyyslain ja annettavan työllisyysasetuksen sekä ministeriön ohjeiden toteuttamista ja ryhtyy kiireellisesti toimenpiteisiin työllisyyslain heikkouksien korjaamiseksi.

Edellä esitettyyn viitaten, herra puhemies, ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

"Eduskunta edellyttää hallituksen tarkoin seuraavan työllisyyslain ns. sakkopykälän ja työntekijäin kokonaislukua kesällä rajoittavan määräyksen vaikutuksia mm. opiskelijain, harjoittelijain, koululaisten sekä muiden ansion ja työn tarpeessa olevien työnsaannin ja kuntien aseman vaikeutumiseen sekä ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin havaittujen epäkohtien korjaamiseksi."

Ed. Lankinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Laineelle sanoisin, että sosiaalivaliokunnassa porvari on todella vastustanut sitä, että 15-vuotiaille olisi ruvettu maksamaan työttömyyskorvausta ja lapsilisää samanaikaisesti silloin vielä kun hän istuu koulun penkillä. Minkä takia ed. Laine itse muutamaa viikkoa myöhemmin hallituksen kaatumisen jälkeen oli samalla kannalla? Kyllä kai me olimme silloin yksimielisiä tästä ikärajasta.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Laine on koko ajan ollut sillä kannalla, että työllisyyslaissa ikäraja tulee olla 15 vuotta. Jos ed. Lankinen kuvittelee jotain muuta, niin sille minä en voi mitään.

Ed. Liedes: Herra puhemies! Kannatan ed. Laineen tekemää ehdotusta.

Nyt voimassa olleen työllisyyslain parantamiseksi on työttömien taholta tehty paljon muutosesityksiä. Laki on törkeällä tavalla rajoittanut virallisen työttömyyden määrää. Työllisyyslain piiriin ja kortistoihin ei ole otettu pienviljelijäväestöä, ei ole otettu kaikkia työttöminä olevia perheenjäseniä, ei ole otettu pienyrittäjiä tai muita heihin verrattavia. Työllisyyslain turvin on yritetty puhdistaa keinotekoisesti työttömyyskortistoja ja sitä silmällä pitäen ovat työvoimaviranomaiset käyttäneet hyväkseen kaukaisia ja erityisen huonosti palkattuja siirtotyömaita. Siirtotyömailla ei ole valtion toimesta maksettu työehtosopimuksien edellyttämää päivärahaa. Viime vaalien alla hyväksytystä vähäisestä asumiserorahastakin on luovuttu hiljattain. Kaikki nämä ovat olleet niitä epäkohtia, joihin työttömien taholta on vaadittu muutoksia.

Viime tiistaina vieraili eduskuntatalossa lähes 200 henkilöä käsittävä Pohjois- ja Itä-Suomen työttömien ja kuntien edustajien lähetystö. Lähetystön taholta esitettiin kaikille eduskuntaryhmille saman sisältöiset vaatimukset työllisyyslain epäkohtien poistamiseksi. Oli liikuttavaa kuulla, kuinka jokaisen puolueen taholta ilmoitettiin, että he ovat samaa mieltä lähetystön kanssa. Kaikki lähetystön jäsenet eivät kuitenkaan ehtineet vielä eduskuntatalosta poistua, kun suurin osa eduskuntaryhmistä petti jälleen antamansa lupauksen ja äänesti tämän lain toisessa käsittelyssä lähetystön toivomuksia vastaan. Lain toisessa käsittelyssä jouduttiin äänestämään lähes 40 kertaa ja SKDL:n eduskuntaryhmä oli ainoa, joka kannatti työttömien lähetystön esityksiä. Lakiehdo-

tukseen ei saatu yhtään parannusta toisen käsittelyn yhteydessä.

Nyt viimeisessä käsittelyssä oleva työllisyyslaki tulee entisestäänkin huonontamaan työttömien asemaa eräiltä osin. Työhön sijoittamista koskevat kaikki asiat siirtyvät ensi vuoden alusta virkamiesten hoidettavaksi. Kunnilla ei ole enää minkäänlaista oikeutta työvoimatoimikunnan jäsenten valitsemiseksi tai muiden toimihenkilöiden nimeämiseksi. Kaikki henkilöratkaisut tehdään työvoimapiirin ja ministeriön päätöksillä. Virkavaltaistuminen tulee entistä räikeämmin näkyviin mielivaltaisena käyttäytymisenä työttömiä kohtaan. Tämä laki määrää myöskin kunnan ja valtion töitä vähennettäväksi. Kunnantyöntekijäin taholta onkin tähän puoleen kiinnitetty voimakasta huomiota. He näkevät, että kunnat tulevat talousarvioistaan poistamaan työllisyysmäärärahoja, työntekijöitä joudutaan irtisanomaan ja erilaiset urakointifirmat tulevat yleistymään kuntien ja erityisesti kuntainliittojen töitten urakoimisessa.

Tämän lainmuutoksen yhteydessä nyt ensimmäisen kerran uitetaan lakiin myöskin määräys siitä, että työvoimaviranomaisten tulee ryhtyä huolehtimaan työnantajien työvoimanpuutteen torjumisesta. Kun tähän vielä yhdistetään alueelliset siirrot ja määräykset, joiden mukaan työttömät tulee ohjata "sopivaan työhön", niin kuin laissa sanotaan, niin työvoimaviranomaisilla onkin ennen kuulumattoman hyvä ruoska, jolla piiskataan Pohjois-Suomen työttömät Etelä-Suomen teollisuuden aputyövoimaksi.

Pohjois-Suomen työllisyystilanne kehittyy entistä vaikeampaan suuntaan. Viikko sitten julkaistut tiedot osoittavat, että Pohjois-Suomen työttömien määrä oli 11 260 henkilöä eli lähes 4 000 henkilöä suurempi kuin vuosi sitten. Rovaniemen työvoimapiirissä oli työttömien luku lisääntynyt viime vuodesta peräti 77 % sekä Oulun työvoimapiirissä 43 %, Kajaanin työvoimapiirissä 42.5 %. Valtion työvirastojen taholta toistetaan jatkuvasti, että niillä ei ole suunniteltuja työkohteita Pohjois-Suomessa. Samanaikaisesti jarrutetaan myös Tornion terästehtaan rakennustöiden aloittamista, jarrutetaan Mustavaaran kaivoksen valmistelutöitä, jarrutetaan Rautaruukin laajennuksia ja Pääjärven töiden alullesaamista. Kaikki merkit viittaavat siihen, että Pohjois-Suomen lisääntyvää työttömyyttä tullaan entistä räikeämmin käyttämään etelän teollisuuden hyväksi. Sen johdosta jarrutetaan Pohjois-Suomen suurien työkohteiden avaamista, ja se on ehkä myös eräs syy työllisyyslain tämän suuntaisiin muutoksiin.

Pohjois-Suomessa on runsaasti luonnonvaroja, niiden turvin voidaan tuon alueen väestö työllistää, mikäli siihen löytyy hyvää halua hallitukselta ja eduskunnalta. Niitä mahdollisuuksia tulisi käyttää.

Herra puhemies! Ehdotan, että lakiehdotuksen perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa: "Hallitus seuraa työttömyystöissä olevien ja heidän perheittensä taloudellisen aseman vaikeutumista ja harkitsee toimenpiteitä heidän toimeentuloturvansa parantamiseksi mm. maksamalla päivärahaa työttömyystyömaiden työntekijöille."

Ed. Hanhirova: Herra puhemies! Täällä on työllisyyslain käsittelyssä ja muutoinkin jatkuvasti väitetty, että suunnitelmat puuttuvat, joten työkohteita ei ole voitu etukäteen kehitysalueilla sen vuoksi käynnistää tarpeellisessa määrin. Näinhän asia tietysti on, että suunnitelmat puuttuvat; mutta mistä johtuu se, että suunnitelmat puuttuvat? Tiedetään, että suunnitelmien teko vie aikaa yleensä noin 2—3 vuotta, ennen kuin ne ovat käyneet kaikki lausuntokierrokset. Tästä voidaan päätellä, että tämän hetken tilanteeseen ovat johtaneet ne laiminlyönnit, joita ovat tehneet ne ministerit, jotka vastasivat työllisyysasioista 2—3 vuotta sitten. Ja keitä nämä ministerit olivat? Ne olivat vasemmistolaisia ministereitä. Vasemmistoministerit löivät siis laimin pohjoisten kehitysalueiden työllisyyden hoidon. Eräs syy on tietysti se, että tie- ja vesirakennushallitus pitää kirjaimellisesti kiinni omasta tiepolitiikastaan, joka on miltei pelkästään moottoritiepolitiikkaa. Tie- ja vesirakennushallitus ei ole katsonut tarpeelliseksi valmistaa tie- ja siltasuunnitelmia esim. Lapin lääniin, jossa kuitenkin on huomattava liikennetarve ja suhteellisesti maan heikoimmat liikenneolot. Lapin väestöä ei ole valtakunnan liikennepolitiikassa asetettu tasavertaiseen asemaan muun väestön kanssa, ja tähän laiminlyöntiin ovat yhteisvastuullisesti syyllisiä vasemmistolaiset ministerit ja eräät korkeat virkamiehet. Valtiontaloudellinen tila on siinä määrin hyvä, että sen puolesta ei olisi vaikeuksia hoitaa työllisyyttä työlinjalla. Sitä ei vain ole haluttu tehdä, koska poliittiset tavoitteet ovat esteenä.

Tämä kaikki on välttämätöntä sanoa, etteivät Lapin ihmiset tulisi harhaanjohdetuiksi siinä, mikä on ollut kunkin poliittisen ryhmän

päätavoite näissä pohjoisen työllisyysasioissa. Lapissa on riittävästi työkohteita, jos vain ne halutaan käynnistää. Mm. asuntotuotantoon, vesi- ja viemärihankkeisiin sekä metsien parannustöihin olisi nyt välittömästi irroitettava huomattavasti nykyistä enemmän varoja juuri kehitysalueilla. Ellei näin tehdä, niin on turhaa puhua kehitysalueystävällisyydestä siihen sävyyn kuin tässäkin salissa on tänäkin päivänä puhuttu.

Uusi työllisyyslaki korjaa jossain määrin tilannetta, mutta siinä on myös eräitä heikkouksia. Ne heikkoudet ovat sitä laatua, että aivan varmasti lakiin joudutaan tekemään korjauksia melko pian. Eräs puute on se, että valtiolle kuuluvia menoja on kuntien kantokykyluokituksen perusteella asetettu kuntien kannettavaksi, vaikka eduskunta on tästä lausunut päinvastaisen kantansa. Kuntien työhönsijoitusvelvollisuudesta on koitunut etenkin kehitysalueiden maalaiskunnille sellainen painolasti, että ne eivät sitä kestä, koska työttömyys niissä on rakenteellista, vuodesta toiseen jatkuvaa. Kunnat pitäisi kehitysalueilla vapauttaa työhönsijoitusvelvollisuudesta, joka on muodostumassa niille ylivoimaiseksi. Aloitteilla, jotka valitettavasti tulivat hylätyiksi, pyrittiin korjaamaan työllisyyslain pahimpia epäkohtia erityisesti kehitysalueen kuntien osalta. Hallituksen esityksen mukaan näillä alueilla, joilla on voimakas nuorisotyöttömyys, lasketaan työvoimavahvuuteen myös lomallaolijat, ja se johtaa siihen, että nuorison käyttö esim. kesäisin opiskeluloman aikana loppuu.

Vaikeimmilla työllisyysalueilla olisi perustettava lääniä tai työvoimapiiriä varten komitean tapaan toimiva työllisyysasioita koordinoiva elin. Valtion hallinnolla on kehitysalueilla jo nykyisin käytettävissään useita suunnittelu- ja elinkeinopoliittisia elimiä, joiden työn yhteen niveltämisellä työvoimapiirien ja työmarkkinajärjestöjen asiantuntemuksin aikaansaataisiin parempi ote maakuntatasoiseen työvoimapolitiikkaan. Lääni- ja piirihallintoviranomaisten suunnittelujaosto, läänin teollisuustoimikunta, teollisuuspiiritoimisto, maakuntaliitto, seutusuunnitteluliitto ja kauppakamari voisivat paikallisen monipuolisen asiantuntemuksensa avulla selvittää olennaisimmat työllisyyteen vaikuttavat tekijät, jotka ovat välttämättömiä yhä monipuolisemmaksi muuttuvan työllisyyspolitiikan toteuttamiseksi alkaneella vuosikymmenellä.

Valtion myötävaikutuksella on viime aikoina syntynyt merkittäviä päätöksiä, jotka pitemmällä aikavälillä tarjoavat runsaasti uusia pysyviä työpaikkoja. Tornion terästehtaan, Kolarin ja Mustavaaran kaivosten sekä Neuvostoliiton alueella Pääjärven metsätyökeskuksen rakennustyöt voivat jo alkaneen työllisyyskauden aikana parantaa Lapin läänin työllisyyttä, mikäli työt tullaan käynnistämään mahdollisimman pian. Erityisesti Tornion terästehtaan rakentamisen aikataulun varmentaminen ja julkisuuteen saattaminen lisäisi alueen asunto- ja muuta rakennustoimintaa. Samoin Kostamuksen rautamalmikaivoksen avaaminen tarjoaisi huomattavan työkohteen.

Ed. Åsvik: Herra puhemies! Käsiteltävänä olevan työllisyyslain myönteisenä muutoksena aikaisempaan käytäntöön verrattuna on jo täällä mainittu monessa eri puheenvuorossa, että työttömyyskorvauksen maksuaikaa rajoittavat määräykset poistetaan. Raskaisiin ruumiillisiin töihin kykenemättömät eli ns. vajaatyökykyiset voivat päästä työllisyysturvan piiriin, että henkisen alan työttömät tulevat samaan asemaan muiden työntekijöiden kanssa ja että työvoiman uudelleen kouluttamista korostetaan. Nämä kaikki ovat hyväksyttäviä parannuksia. Mutta kuten täällä keskustelussa on ilmennyt ja on puheenvuorossa korostettu, niin paljon on jäänyt lakiin puutteita, joita ajatellen ryhmätoverini tekivät korjausesityksiä, mutta joita eduskunta ei hyväksynyt.

Haluaisin tässä yhteydessä puuttua erääseen mielestäni tärkeään tekijään, joka olisi pitänyt tämän lain laatimisen yhteydessä toteuttaa, nimittäin siirto- tai majoitustyömailla työskentelevien työläisten päivärahan maksamiseen. Vaikka tämä ei sisältynyt hallituksen esitykseen, niin olisi se voitu, jos halua olisi riittänyt, valiokunnassa käsitellä 14 päivänä huhtikuuta 1970 tekemäni lakialoitteen n:o 286 pohjalta. Lakialoitteeni 1 §:ssä nimittäin sanotaan, että milloin työntekijä on ottanut vastaan työvoimatoimikunnan hänelle osoittaman työpaikan sellaisella valtion työmaalla, joka sijaitsee niin etäällä hänen asunnostaan, ettei hän voi päivittäin käydä työstä kotonaan, voidaan työntekijälle maksaa päivärahaa tulo- ja menoarvion puitteissa sen suuruisena ja sen mukaan kuin siitä on asetuksella lähemmin säädetty. Tämän lakiehdotuksen mukaan asia olisi voitu hoitaa. Kysynkin: Miksi lakiesitystä sosiaalivaliokunnassa ei ole käsitelty? Eiköhän tähän

sosiaalivaliokunnan herra puheenjohtaja voine antaa vastausta? (Ed. Hostila: Kyllä!)

Mielestäni tähän seikkaan olisi kyllä pitänyt valiokunnan kiinnittää huomiota. Hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yleistä luonnetta, päämäärää ja tavoitteita on määritelty lakiehdotuksen 1 luvussa. Siinä työvoimapolitiikan keinot on ryhmitelty kolmeen eri ryhmään. Ensimmäinen on työvoiman ohjauksen, toinen työllisyyden turvaamisen ja kolmas työttömyyden seurausten lieventämisen. Samalla korostetaan jatkuvan työvoimapolitiikan tutkimuksen ja siihen perustuvan suunnittelun merkitystä. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan työvoimapolitiikan ensimmäisenä ja tärkeimpänä tehtävänä on työvoiman ohjaukseen liittyvät tehtävät. Vaikka jo ennakkoon voidaan nähdä, että pyrkimys on yksityisen monopolipääoman työvoiman tarpeen tyydyttäminen, niin kansallisessa kuin kansainvälisessäkin mielessä, niin siirto- ja majoitustyömaitten osuus kuvassa tulee merkitsemään hyvin suurta osaa.

Nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys merkitsee myös käytännössä sitä, että aikaisemmin saavutettu etu, vuodesta 1970 lukien siirtotyömailla olevien perheille maksettu ns. erilläänasumisraha, lopetettaisiin kokonaan. Tämä johtuu siitä, kun työvoimatoimikunnat eivät ole uuden lain mukaan työhön osoittavia viranomaisia, vaan käsittelevät ainoastaan korvausasioita. Kokemuksesta tiedämme, että kun kaikki kotipaikkakuntansa ulkopuolella työskentelevät saavat lisääntyneitä kustannuksia, niin myös siirto- eli majoitustyömailla työskentelevät työläiset ovat oikeutettuja päivärahaan. Esityksissämme olemme päivärahan suuruutena pitäneet vähintään valtion maksamaa III luokan suuruista päivärahaa.

Lopuksi haluaisin vielä muistuttaa, että vuoden 1969 hallitusohjelmassakin sovittiin siirtotyöläisten päivärahasta, että se kiireellisesti toteutetaan.

Valtiovarainvaliokunta on viime keskiviikkona eli 17. 11. käsitellyt raha-asia-aloitteeni ja sen ehdotuksen mukaan ottanut talousarvioon 5 milj. mk käytettäväksi päivärahan maksamiseksi valtion siirto- ja majoitustyömailla työskenteleville työläisille. Tosiaankin, kun valtiovarainvaliokunnan kansandemokraatit ja sosialidemokraatit yhdessä SMP:n kanssa eli äänimäärin 11—10 ovat saaneet aikaan näinkin myönteisen ratkaisun ensimmäisessä lukemisessa, niin toivoisin, että valtiovarainministeri Hetemäen vastustavasta kannasta huolimatta määräraha nyt säilytettäisiin valtion tulo- ja menoarviossa, ja tältä osin voitaisiin todellakin korjata se puute, mikä nyt käsiteltävän työllisyyslain kohdalta muuten siirtotyöläisille aiheutuu.

Ed. Liedes ehdotti täällä toivomusponnen, joka tarkoittaa myöskin siirtotyöläisten päivärahan maksamista. Kannatan ed. Liedeksen tekemää ehdotusta.

Ed. Hostila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun kansanedustaja Åsvik tiedusteli niiden lakialoitteiden käsittelyä, tarkemmin erään sellaisen, joka oli valiokunnan asiallisessa käsittelyssä, on aiheellista valiokunnan puolesta todeta, että nämä kaikki aloitteet olivat normaalilla tavalla rinnan hallituksen esityksen kanssa käsittelyn kohteena. Se, että kaikista aloitteista ei kovin yksityiskohtaista käsittelyä suoriteta, on normaalia sen jälkeen, kun hallituksen esitys päätettiin pitää käsittelyn pohjana. Toteaisin vielä sen, että SKDL:n ryhmä teki todella parastaan yrittäen ed. Liedeksen aloitteiden kautta saada lakiin muutoksia, joista he tänään puhuvat. Enemmistö oli tämän hallituksen työllisyyslakiesityksen takana, jonka minäkin hyväksyn.

Ed. Åsvik (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olisin toki odottanut, että valiokunnan mietinnössä olisi sitten mainittu lakialoitteeni numero, jos se todella on siellä käsitelty. Nyt se tosiaan sieltä puuttuu.

Ed. Vilmi: Herra puhemies! Voimassa olevaan työllisyyslakiin verrattuna merkitsee nyt käsiteltävänä oleva työllisyyslaki kunnille eräitä helpotuksia, joista on syytä olla tyytyväinen. Vasta lakia toteutettaessa nähdään lopullisesti ne mahdolliset puutteet ja epäkohdat, mitä vielä tähänkin lakiin sisältyy. Kuitenkin jo tällä hetkellä voidaan sanoa, että tämäkin laki jättää työvoimaviranomaisille lähes rajattoman vallan valtion työllisyystöiden aloittamis- ja lopettamisajankohdan määrittelyssä. Kun Pohjois-Suomessa ja erikoisesti Lapissa maa routii aikaisemmin ja kesä tulee ainakin kuukautta myöhempään kuin täällä etelässä, pitäisi tämä ottaa nykyistä paremmin huomioon valtion työllisyystöitä avattaessa ja niitä lopetettaessa. Tämähän on ollut jatkuva epäkohta, johon on toistuvasti toivottu kor-

jausta. Tästä syystä mielestäni eduskunnan olisi otettava selvä kanta asiaan ohjeeksi hallitukselle ja työvoimaviranomaisille.

Tällä perusteella esitän, herra puhemies, tämän lain perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: "Hyväksyessään hallituksen esityksen työllisyyslaiksi eduskunta edellyttää, että valtion työllisyystöiden aloittamis- ja lopettamisajankohtia määrättäessä otetaan Pohjois-Suomen erityisolosuhteet riittävästi huomioon."

Ed. T u p a m ä k i: Herra puhemies! Työllisyyslaki, joka nytkin kolmannen käsittelyn aikana on aiheuttanut täällä runsasta keskustelua eräiltä tahoilta, on laki, joka tarvittiin, joka toi eräitä tarvittavia korjauksia, mutta johon myös jäi erittäin suuria epäkohtia. Eräissä puheenvuoroissa on pyritty leimaamaan näitten epäkohtien jäljelle jääminen eisosialistisen enemmistön syyksi. Totuushan asiassa kuitenkin on se, että vanha hallituspohja elikkä lähinnä sosialidemokraatit ja keskustapuolue ovat tämän lain ajaneet läpi tällaisena elikkä lähes pilkkuakaan hallituksen esityksestä muuttamatta. Myöskään kokoomus ei ole muutosesityksiä liiemmälti tehnyt. Itse asiassa ainoastaan SMP ja SKDL ovat vaatineet tähän lakiin huomattavia korjauksia.

Valtion ennusteen mukaan työttömyys tulee ensi talvena nousemaan samoihin lukemiin kuin se oli 1960-luvun lopussa, vuosina 1968 ja 1969. (Ed. Ilaskivi: 1966—1968 tarkemmin sanoen!) — Voisin ed. Ilaskivelle kyllä lukea, mitä tosiasiat ovat. Vuonna 1966 oli työttömiä keskimäärin 35 000, vuonna 1967 63 000, vuonna 1968 88 000, vuonna 1969 62 000. (Ed. Ilaskivi: Aivan oikein eli vähemmän kuin vuonna 1968!) — Aivan oikein, mutta sekä vuonna 1966 että vuonna 1967 oli vähemmän työttömiä kuin vuonna 1969 eli teidän väitteenne oli väärä (Ed. Ilaskivi: Päinvastoin laskukausi alkoi juuri silloin!). — Mikäli työttömyys meillä todella nousee samoihin lukemiin elikkä vuoden 1968 huippulukemaan, se merkitsee 125 000:n työttömän armeijaa ja keskimäärin vuodessa 88 000:ta. Kun viime vuonna meillä oli vain 42 000 työtöntä keskimäärin, niin ymmärrämme, mistä on kysymys: työttömyyden yli kaksinkertaistumisesta.

Tämän hetken ennakkotiedot osoittavatkin, että nimenomaan kehitysalueilla, myöskin II kehitysaluevyöhykkeellä eikä ainoastaan I vyöhykkeellä, työttömyys on noussut vielä tätäkin rajummin, eräässä työvoimapiirissä jopa viimevuotisesta 7-kertaiseksi. Nyt tuleekin itse asiassa käymään niin, että työttömyys keskittyy huomattavasti suuremmassa määrin nimenomaan kehitysalueille kuin viime kerralla, jolloin se oli sentään suhteellisen laajaa koko maassa, myöskin Helsingissä. Täällä ilmeisesti ei ensi talvena suurempaa työttömyyttä ilmene. Kun tarve on näin suuri ja ongelmat polttavia, tällöin nimenomaan tämä uusi työllisyyslaki pitäisi olla sellainen, että se puuttuisi tehokkaasti niihin epäkohtiin, jotka meillä työllisyyden hoidossa ovat olleet. On erittäin valitettavaa, että SMP:n monet, monet muutosesitykset eivät tuoneet tulosta.

3 §:n yhteydessä olisi ehdottomasti pitänyt päästä siihen, että lain mukaan työtä olisi tarjottu nimenomaan ensisijaisesti työttömän omalla kotiseudulla tai sen välittömässä läheisyydessä. Nyt hyväksytyssä muodossaan työllisyyslaki merkitsee itse asiassa kehitysalueiden tyhjentämisen tehostumista, koska tämän lain mukaan tehostetaan ja edistetään työvoiman alueellista liikkuvuutta ja lisäksi on eräitä muitakin kohtia laissa, jotka aiheuttavat yhä voimakkaamman virran kehitysalueilta tänne hyvinvointi-Suomeen. Jonkun mielestä tämä on tietysti hyvää kehitystä. Minun mielestäni se on erittäin huonoa kehitystä. Esimerkit Ruotsista osoittavat, mihin sillä kehityksellä päädytään. Sillä päädytään onnettomuuteen.

Jotta hallitus tätä lakia toteuttaessaan ei nyt kovin voimakkaasti pyrkisi siirtämään työvoimaa kehitysalueilta Etelä-Suomeen, esitän eduskunnan hyväksyttäväksi perusteluissa seuraavan lausuman: "Hyväksyessään lain eduskunta edellyttää, että hallitus tarkoin seuraa työllisyystilanteen kehittymistä ja ryhtyy heti tarvittaessa toimenpiteisiin työtilaisuuksien järjestämiseksi työttömiksi joutuneille näiden asuinpaikkakunnalla tai sen välittömässä läheisyydessä."

Laajalti yleistä huomiota on herättänyt se tapa, jolla meillä yhteiskunta eli valtio ja kunnat ja eräät yhteisöt suorittavat hankintojaan. Ne suoritetaan täysin piittaamattomasti usein ulkomailta, vaikka kotimainen tuote olisi yhtä hyvä, yhtä halpa. Edes valtio ei ota huomioon sitä veroihin liittyvää seikkaa, joka aina asettaa samanhintaisen kotimaisen tuotteen ulkomaisen edelle puhumattakaan työllisyyskysymyksistä. Työllisyyslain 5 §:ään olisi, kuten SMP vaatii, tarvinnut lisätä tähän asiaan viittaavat velvoittavat lisämomentit.

8 §:n mukaan määritellään se ikäraja, jonka jälkeen henkilö tulee työllisyyslain piiriin. Valiokunnassa ikäraja laskettiin 15 vuoteen, mutta nostettiin sitten takaisin vanhojen hallituspuolueitten voimin siitä huolimatta, että ikärajan suhteen ei ainakaan valiokunnassa käyneen ministerin taholta esitetty mitään uhkauksia. Kun kuitenkin työsopimuksen voi nuori tehdä 15-vuotiaana ja sitä vanhempana, olisi vain loogista ja järkevää, että hän olisi myös samanikäisenä työllisyyslain alainen.

Työttömyyskorvauksista säädetään 7 §:ssä. On todettava, että ne työttömyyskorvaukset, jotka laissa nyt tulivat hyväksytyiksi, eivät ole nykyisellään riittäviä. Näin erityisesti siitä syystä, että nykyisellään työttömyyskorvaus saadaan kuudelta päivältä viikossa, mutta uuden työllisyyslain mukaan tämä korvauksen saanti rajoittuukin vain viiteen päivään viikossa, siitä huolimatta että työttömänkin pitäisi mielestäni tulla toimeen lauantaina ja sunnuntainakin, myöskin arkipyhänä. Koska nämä tulevat viideltä päivältä, hyväksytyt korvausmäärät eivät ole riittäviä. Jotta tulevaisuudessa edes olisi odotettavissa jotakin korjausta asiaan, kun ei saatu edes läpi sitä, että korvaus olisi sidottu indeksiin, esitän tällä kohtaa hyväksyttäväksi seuraavan lausuman: "Hyväksyessään lain eduskunta edellyttää, että hallitus tarkoin seuraa työttömyyskorvauksen markkamäärien riittävyyttä ja antaa tarvittaessa eduskunnalle lakiesityksen markkamäärien korottamisesta sekä niiden sitomisesta palkkaindeksiin."

Tämän saman pykälän piiriin varsinaisesti asetuksessa kuuluu myöskin se käytännön toiminta, kenelle työttömyyskorvausta annetaan ja kenelle ei. Kaikille työttömillehän sitä ei tulla antamaan. Nykyisin me, jotka olemme maaseudulta, tiedämme sen, mihinkä hehtaarirajat ovat johtaneet. Ne ovat johtaneet siihen, että monet todella taloudellisessa hädässä olleet tilalliset eivät ole päässeet työttömyyskortistoon eivätkä näin ollen myöskään ole saaneet työttömyyskorvausta. Tämä on kohtuutonta. Sosiaalivaliokunnan mietinnön perusteluissa on asiaan lievästi puututtu myönteisessä hengessä, mutta en usko sen oikein auttavan. Jotta tässä asiassa tulisi näiden todella taloudellisessa vaikeuksissa olevien tilallistenkin asia korjatuksi, ehdotan perusteluihin hyväksyttäväksi seuraavan lausuman (Ed. Ilaskivi: Hallitusta velvoittavasti!): "Hyväksyessään lain eduskunta edellyttää, että hallitus lakia toimeenpannessaan huolehtii siitä, että myös taloudellisessa ahdingossa olevat viljelijät pääsevät hehtaarirajojen sitomatta työttömyyskorvauksen piiriin." — Minä kyllä ymmärrän, että kokoomusta ja Ilaskiveä eivät miellytä tällaiset puheet. Eihän tämä työllisyyslaki todellakaan kokoomukselaiselle paljoa anna, mieluummin ottaa. Teillähän on suuret tulot ja teiltä otetaan suuret verot ja niillä sitten maksetaan myös työttömyyskorvauksia.

Saman pykälän kohdalle tulee myös maininta päivärahakysymyksestä. Tämän työllisyyslain mihinkään pykälään ei sisälly minkäänlaista mainintaa siirto- elikä majoitustyömaan päivärahasta. Edellisen eduskunnan aikanahan kysymys oli erittäin polttava; se oli erääseen aikaan eniten tapetilla ollut kysymys. Silloin saatiin aikaan erilläänasumisraha, jolloin perheellinen sai pienen, muutaman markan päivärahan joutuessaan siirtotyömaalle. Tämä koski kuitenkin ainoastaan perheellisiä ja oli markkamääräisesti myöskin auttamattomasti liian pieni.

Lain käsittelyssä ei SMP:n tätä vaativa esitys mennyt läpi, valitettavasti. Kuitenkin tämä päiväraha on täysin tarpeellinen ja perusteltu, koska jokaiselle siirtotyömaalle joutuvalle tulee ylimääräisiä kustannuksia, joita hänelle ei syntyisi, jos työ olisi kotipaikkakunnalla. Jotta edes tulevaisuudessa olisi jotakin odotettavissa, ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

"Hyväksyessään lain eduskunta edellyttää, että hallitus kiireellisesti selvittää siirtotyömaalle joutuville aiheutuvien lisäkustannusten suuruuden ja antaa tarvittaessa eduskunnalle lakiehdotuksen, jonka mukaan päiväraha ja matkakustannusten korvaus maksetaan jokaiselle siirtotyömaalle joutuvalle."

Matkakustannusten korvaus on lähes yhtä tärkeä kuin varsinainen päiväraha. Kun Lapista osoitetaan mies Helsinkiin siirtotyömaalle, on täydellinen mahdottomuus tälle henkilölle päästä käymään kotonaan, ellei hänen matkojaan korvata. Ja on kai vähimmäisoikeus ihmisellä se, että hän edes silloin tällöin saa tavata perhettään (Keskustapuolueen ryhmästä: Vaimoaan!). — Niin, kuka haluaa tavata ketäkin. Monet haluavat tavata myöskin lapsiaan, ehkäpä puhuja ei.

21 §:ssä on määritelty työvoimatoimikunta ja siihen liittyvät seikat. Mielestämme hyväksytty laki johtaa vaarallisille teille. Sehän johtaa työttömät täydelliseen byrokratian ja virkamieskunnan alaisuuteen, joilla ei ole kyseessä

olevan henkilön kotipaikkakunnasta minkäänlaista tietoa eikä tuntemusta, puhumattakaan, että niillä olisi tuntemusta kyseessä olevan henkilön olosuhteista.

SMP:n esitys oli, että työvoimatoimikunta tulee olla jokaisessa kunnassa kuten nykyäänkin ja että se tulee kunnanvaltuustossa valita. Totesin, että täällä on tähän asiaan liittyvä perustelulausumaehdotus olemassa, ja tulen sitä kannattamaan, kun asia yksityiskohtaisesti käsitellään.

Ed. Hostila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun kansanedustaja Tupamäki voimakkaasti painotti sitä, että valiokunnassa olisi tehty erään pykälän osalla uhkauksen alaisena työtä, on toki eduskunnan pöytäkirjoihin saatettava asian oikea sisältö tietoon.

Ei ministerin eikä ministeriön taholta puhuttu ikärajan kohdalla uhkauksista yhtään mitään. 11 §:n osalta ministeri mainitsi, että mikäli hallituksen esitys ei sellaisenaan tule tältä osin hyväksytyksi, hallitus saattaa vetää tämän pykälän johdosta koko lakiesityksen pois. Tuskin sitä nyt on uhkauksena pidettävä sanan siinä merkityksessä, kuin se täällä on esiin tullut. Sosiaalivaliokunta on aina pyrkinyt asiallisin perustein käsittelemään kaikki vaihtoehdot hallituksen esityksistä ja tuomaan ne eduskuntaan.

Muuteenkin kansanedustaja Tupamäen analyysi omasta vastalauseestaan, jos kansanedustaja Tupamäki sen tarkoin tutkii, on kovin ristiriitainen pykälä pykälältä; sen olemme tarkastaneet. Siitä johtuen en pitänyt tätä jorinaa kovinkaan arvokkaana edes oman vastalauseen esittelyn merkeissä.

Ed. Tupamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä totean, että ed. Hostila kuunteli hyvin huonosti minun puheenvuoroni. Minähän nimenomaan totesin täsmälleen päinvastoin, kuin ed. Hostila minua syytti. Minä nimenomaan totesin, että tällä kohtaa ei käytetty minkäänlaista painostusta ministerin taholta, mutta siitä huolimatta valiokunnan enemmistö korotti ikärajan takaisin viidestätoista kuuteentoista.

Mitä tulee SMP:n vastalauseeseen, on luonnollista, että se sosialidemokraatin mielestä ei ole kovin hyvä. Tehän vastustitte sitä jokaiselta kohdaltaan. Eihän se voi teidän mielestänne olla hyvä. Monien muiden mielestä sitä on pidetty hyvänä.

Ed. Hostila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä en aivan noin sanonut, että se ei ollut hyvä, vaan totesin, että kansanedustaja Tupamäen analyysi oman vastalauseen mukaisesti on pykälä pykälältä tarkastellen kovin ristiriitainen, ja lopetin vielä sanomalla, että jorina tältä osin ei ollut kovinkaan arvokas puolustus omasta lakiesityksestä.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Kannatan ed. Tupamäen tekemiä ehdotuksia.

Lisäksi, koska vain työllä ja ahkeruudella voidaan kansamme elintasoa nostaa, teen seuraavan lausumaehdotuksen:

"Eduskunta edellyttää, että työllisyyskorvausta saavat ovat velvolliset työttömyysviranomaisten osotuksen mukaan tämän korvauksensa säilyttäen suorittamaan erityistä lisäkorvausta vastaan kotiseudullaan tarvittavaa, heille sopivaa työtä."

Ed. Hanhirova: Herra puhemies! Aikaisemmin käyttämääni puheenvuoroon viitaten ehdotan, että tämän lain perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa:

"Eduskunta edellyttää hallituksen seuraavan tarkoin, aiheuttaako työllisyyslaki kehitysalueilla työllisyystilanteen vaikeutumista, ja jos näin tapahtuu, ryhtyvän kiireellisesti erityistoimenpiteisiin kehitysalueiden työllisyystilanteen parantamiseksi."

Samalla kannatan ed. Vilmin tekemää ehdotusta.

Ed. Poutiainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Vainion tekemää ehdotusta.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Hanhirovan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

4) Ehdotukset laiksi lapsiperheiden asumistuesta annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 151 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 19 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 160

sekä lak.al. n:ot 369—372 (1970 vp.) sekä 155 ja 156, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 151. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn. Ed. Tupamäen ja ed. Pursiaisen asiassa aikaisemmin tekemät ehdotukset otetaan nyt huomioon.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

---

12) Ehdotuksen laiksi sairausvakuutuslain 16 ja 76 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Granvikin ym. lak.al. n:o 226 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaalivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Granvik: Herr talman! Jag meddelar, att i den lagmotion som nu föredrages, insmugit sig ett med ett tryckfel jämförbart fel i 16 §. Markbeloppet i slutet av paragrafen bör vara 6 700 mark och icke 5 700 mark.

Herra puhemies! Ilmoitan, että nyt esiteltävän lakialoitteen lakitekstin 16 §:ään on pujahtanut painovirheeseen verrattava virhe, nimittäin se, että pykälän lopussa oleva markkamäärä on 5 700, kun sen tulee olla 6 700.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaalivaliokuntaan.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon:

13) Ruotsin kanssa eräiden Suomelle annettujen lainojen maksamisen järjestelystä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymistä

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 20;

14) Pohjois-Atlantin jäävartion taloudellisesta tuesta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymistä

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 21;

15) Ehdotuksen laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 69;

16) Ehdotuksen laiksi kehitysmaista peräisin olevien tavaroiden tulli- ja tuontimaksuetuuksista

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 71;

17) Ehdotukset kansanterveystyöstä ja sen voimaanpanosta annettaviksi laeiksi

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 11;

18) Ehdotuksen huumausainelaiksi

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 12;

19) Ehdotukset laiksi maanhankinnan rajoittamisesta

sisältävän kahden lakialoitteen johdosta laadittu maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 33; ja

20) Ehdotuksen laiksi erityislapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 22.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 18.12.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

107. Tiistaina 30 p. marraskuuta 1971

kello 14.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi yrittäjien eläkelain 9 ja 13 §:n sekä maatalousyrittäjien eläkelain 10 §:n muuttamisesta 3027

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 124; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 14; hallituksen esitys n:o 140; lak.al. n:ot 326 ja 327 (1970 vp.); toiv.al. n:ot 1419, 1514, 1576, 1581, 1671 ja 1764 (1970 vp.) sekä 739 ja 774.

2) Ehdotukset työllisyyslaiksi 3029

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 127; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 18; hallituksen esitys n:o 94; lak.al. n:ot 283, 284, 285 ja 289 (1970 vp.) sekä 158, 193, 194 ja 195; toiv.al. n:ot 1476, 1482, 1499, 1583, 1610, 1623, 1656, 1667, 1693 ja 1710 (1970 vp.) sekä 595, 650 ja 717.

3) Ehdotus laiksi vaalien tuloksen vahvistamisen ajankohdasta 2 ja 3 päivänä tammikuuta 1972 toimitettavissa kansanedustajain vaaleissa 3037

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 128; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 20; hallituksen esitys n:o 180.

4) Ehdotus talletusten veronhuojennuslaiksi 3038

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 129; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 53; hallituksen esitys n:o 147.

5) Ehdotus laiksi obligaatiolainojen veronhuojennuksista annetun lain muuttamisesta 3040

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 130; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 54; hallituksen esitys n:o 148.

6) Ehdotus laiksi eräistä omaisuuden luovutuksista saadun voiton väliaikaisesta verovapaudesta annetun lain muuttamisesta 3040

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 131; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55; hallituksen esitys n:o 151.

7) Ehdotus laiksi kaivosteollisuuden investointivarauksista annetun lain muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 132; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56; hallituksen esitys n:o 166.

8) Ehdotukset laeiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta, eräiden tapaturmakorvausten sitomisesta palkkatasoon ja tapaturmavakuutuslaissa säädettyjen markkamäärien korottamisesta annetun lain kumoamisesta 3041

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 133; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 16; hallituksen esitys n:o 139.

9) Ehdotus laiksi eräiden liikennevahingonkorvausten sitomisesta palkkatasoon ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 134; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 17; hallituksen esitys n:o 141.

10) Ehdotus laiksi huoneenvuokrien sovittelusta Helsingin kaupungissa ja eräissä muissa kunnissa annetun lain muuttamisesta ..... „

Siv.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 135; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 21; hallituksen esitys n:o 181.

11) Ehdotukset laeiksi oikeudenkäymiskaaren ja leimaverolain 12 §:n muuttamisesta 3041

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 136; lakivaliokunnan mietintö n:o 20; hallituksen esitys n:o 12; ed. Häikiön ym. toiv.al. n:o 59 (1970 vp.).

12) Ehdotus laiksi Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton kanssa tullikysymyksistä tehdyn sopimuksen muutosten eräiden määräysten hyväksymisestä 3042

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 137; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 17; hallituksen esitys n:o 93.

13) Ehdotus laiksi Euroopan vapaakauppaliiton perustamista koskevan konvention sekä Suomen Tasavallan ja Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden välisen sopimussuhteen luomista tarkoittavan sopimuksen nojalla tehtyjen eräiden maataloustuotteiden tulli- ja tuontimaksukohtelua koskevien päätösten hyväksymisestä sovellettaviksi Suomen ja Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden välisissä suhteissa ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 138; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 18; hallituksen esitys n:o 102.

14) Ehdotus laiksi Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton kanssa tullikysymyksistä tehdyn sopimuksen muutosten määräysten hyväksymisestä ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 139; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 19; hallituksen esitys n:o 133.

15) Ehdotukset laeiksi investointirahastoista annetun lain ja suhdannetalletusten käyttämisestä taloudellista kasvua ja ympäristönsuojelua edistävien toimenpiteiden suorittamiseen annetun lain muuttamisesta 3043

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 140, valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 57; hallituksen esitys n:o 125.

Siv.

16) Ehdotus laiksi eräistä palkkatuloista verotuksessa tehtävistä vähennyksistä annetun lain muuttamisesta 3045

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 141; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 58; hallituksen esitys n:o 179.

17) Ehdotus laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta 3053

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 142; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 59; hallituksen esitys n:o 185.

18) Ehdotus laiksi tonttien vaihdosta valtion ja Joensuun kaupungin välillä .. 3054

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 143; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 60; hallituksen esitys n:o 168.

19) Ehdotus laiksi merentutkimuslaitoksesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 144; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 61; hallituksen esitys n:o 138.

20) Ehdotus laiksi valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 145; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62; hallituksen esitys n:o 169.

21) Ehdotus laiksi vähittäiskaupan liikeajasta annetun lain muuttamisesta .. „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 146; talousvaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 189.

22) Ehdotus laiksi Valtion ammattikoulukodin lakkauttamisesta 3058

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 147; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 13; hallituksen esitys n:o 56.

23) Ehdotus laiksi Etelä-Hämeen keskusammattikoulun luovuttamisesta Hämeenlinnan seudun ammattikoulun kuntainliitolle 3060

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 148; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 14; hallituksen esitys n:o 188.

Siv.

24) Ehdotus laiksi Heinolan kurssikeskuksesta 3062
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 149; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 15; hallituksen esitys n:o 120.

25) Ehdotukset laiksi kotimaisen sokerintuotannon turvaamisesta ..... „
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 150; maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 32; hallituksen esitys n:o 129; lak.al. n:ot 260 ja 261 (1970 vp.) sekä 209 ja 211.

Toinen käsittely:

26) Ehdotukset laiksi lapsiperheiden asumistuesta annetun lain muuttamisesta 3065
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 151; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 19; hallituksen esitys n:o 160; lak.al. n:ot 369, 370, 371 ja 372 (1970 vp.) sekä 155 ja 156; toiv.al. n:ot 1391, 1407, 1475, 1510, 1605 ja 1738 (1970 vp.) sekä 626.

27) Ehdotus laiksi eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin annetun lain muuttamisesta 3068
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 152; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 63; hallituksen esitys n:o 149.

28) Ehdotukset laiksi tullilain muuttamisesta sekä laiksi erinäisiä määräyksiä muutoksen hakemisesta alioikeuksien tuomioihin ja päätöksiin sisältävän asetuksen 10 §:n 1 momentin kumoamisesta ..... „
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 153; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 64; hallituksen esitys n:o 178.

29) Ehdotus laiksi valtion varmuusvarastoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta ..... „
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 154; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66; hallituksen esitys n:o 190.

30) Ehdotus laiksi aluevaihdosta valtion ja Kuopion kaupungin välillä ..... „
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 155; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68; hallituksen esitys n:o 182.

31) Ehdotukset opintotukilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 3069
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 156; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 16; hallituksen esitys n:o 121; lak.al. n:ot 204 ja 205.

32) Ehdotukset laiksi ammatillisista pätevyystutkinnoista 3076
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 157; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 17; hallituksen esitys n:o 126; ed. Silanderin ym. lak.al. n:o 208.

33) Ehdotus laiksi eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta 3077
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 158; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 22; hallituksen esitys n:o 162.

34) Ehdotus laiksi nuorison talletustoiminnan edistämisestä ..... „
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 159; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70; hallituksen esitys n:o 201.

35) Ehdotus laiksi postipankkilain muuttamisesta 3080
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 160; pankkivaliokunnan mietintö n:o 8; hallituksen esitys n:o 184.

36) Ehdotus laiksi eläkesäätiölain muuttamisesta ..... „
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 161; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 20; hallituksen esitys n:o 132.

37) Ehdotus laiksi työnvälityslain 3 a §:n muuttamisesta ..... „
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 162; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 21; hallituksen esitys n:o 161.

38) Ehdotukset laiksi elatusavun ennakosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta 3081
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 163; sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 23; hallituksen esitys n:o 142; lak.al. n:ot 32 ja 213; toiv.al. n:ot 64 (1970 vp.), 12 ja 15.

Siv.

39) Ehdotus laiksi autorekisterikeskuksesta annetun lain muuttamisesta .. 3083
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 164; kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 72; hallituksen esitys n:o 158.

Ensimmäinen käsittely:

40) Ehdotukset laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta ..... „
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 69; hallituksen esitys n:o 117; lak.al. n:ot 33, 34, 36 ja 39 (1970 vp.) sekä 41—44, 203 ja 207.

41) Ehdotus laiksi kehitysmaista peräisin olevien tavaroiden tulli- ja tuontimaksuetuuksista 3090
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 71; hallituksen esitys n:o 116.

42) Ehdotukset kansanterveyslaiksi ja laiksi kansanterveyslain voimaanpanosta „
Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 11; hallituksen esitys n:o 98; lak.al. n:ot 153 ja 156 (1970 vp.) sekä 77 ja 196—198; toiv.al. n:ot 578, 580, 581, 592, 600, 609, 635, 640, 641, 663, 693, 694, 712, 715 ja 740 (1970 vp.) sekä 270, 278, 303 ja 324.

43) Ehdotukset huumausainelaiksi .. 3109
Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 12; hallituksen esitys n:o 128 (1970 vp.); lak.al. n:ot 29 ja 399 (1970 vp.); ed. Bernerin ym. toiv.al. n:o 55 (1970 vp.).

44) Ehdotukset laiksi erityislapsilisälain 7 §:n muuttamisesta 3114
Asiakirjat: Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 22; hallituksen esitys n:o 177; lak.al. n:ot 365 ja 366 (1970 vp.) sekä 220.

45) Ehdotukset laiksi maanhankinnan rajoittamisesta 3115
Asiakirjat: Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 33; lak.al. n:ot 115 ja 116.

Ainoa käsittely:

46) Ehdotus Ruotsin kanssa eräiden Suomelle annettujen lainojen maksamisen järjestelystä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 3117
Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 20; hallituksen esitys n:o 114.

47) Ehdotus Pohjois-Atlantin jäävartion taloudellisesta tuesta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... „
Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 21; hallituksen esitys n:o 95.

Pöydällepanoa varten esitellään:

48) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 22 hallituksen esityksen johdosta Suomen ja Ruotsin välisen rajajokisopimuksen ja sen liitteiden sekä Suomen ja Ruotsin kesken 17 päivänä helmikuuta 1949 uitosta Tornion ja Muonion rajajoissa tehtyyn sopimukseen tehdyn lisäsopimuksen ja sen liitteen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... „

49) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 72 hallituksen esityksen johdosta valtion tulo- ja menoarvion voimassaoloajan jatkamisesta ..... „

50) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 73 hallituksen esityksen johdosta laeiksi tulo- ja omaisuusverolain sekä kunnallishallituksesta kaupungissa ja maalaiskuntain kunnallishallinnosta annettujen asetusten muuttamisesta ..... „

51) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 74 hallituksen esityksen johdosta laiksi eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin ..... „

52) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 75 hallituksen esityksen johdosta tasausverolaiksi ..... „

53) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 76 hallituksen esityksen johdosta laiksi vientitakuulain muuttamisesta .... „

54) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 9 ohjeiden antamisesta apurahojen jakoa varten E. J. Längmanin yrittäjärahastosta ..... „

55) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksen johdosta laeiksi liikepankkilain, säästöpankkilain, osuus-

Siv.
pankkilain ja kiinnitysluottopankkilain muuttamisesta 3117
56) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksen johdosta laiksi kunnille asuntoalueiden tuesta ..... „
57) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 24 hallituksen esityksen johdosta laiksi työnantajan työttömyysvakuutusmaksun suuruudesta vuonna 1972 ..... „
58) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 25 hallituksen esityksen johdosta laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta 3118
59) Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotukset laiksi eräiden vakinaisesta palveluksesta kieltäytyvien asevelvollisten rankaisemisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... „

Puhetta johtaa puhemies P a a s i o.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi toinen varapuhemies Lähteenmäki sekä edustajat Haarla, Hanhirova, Hemmi, Hostila, Landström, Liedes, Lillqvist, Männistö, Partanen, Räsänen, Salama, I. Suominen, Tarjanne ja Tarvajärvi.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän päivän istunnosta sairauden johdosta edustajat Hemmi ja I. Suominen ja virkamatkan takia edustajat Hanhirova ja Lillqvist, tämän ja huomisen päivän istunnoista sairauden johdosta ed. Landström ja yksityisasiain takia ed. Partanen, tulevan joulukuun 3 päivään sairauden johdosta ed. Räsänen sekä tulevan joulukuun 1 ja 2 päivän istunnoista yksityisasiain takia edustajat Huotari, Kainulainen ja Penttinen.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. V e n n a m o: Herra puhemies! Suuri valiokunta kokoontuu huomenna keskiviikkona kello 13.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi yrittäjien eläkelain 9 ja 13 §:n sekä maatalousyrittäjien eläkelain 10 §:n muuttamisesta.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 140 sekä lak.al. n:ot 326 ja 327 (1970 vp.), joita on valmistelevasti käsitelty sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 14 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 124, esitellään k o l m a n t e e n k ä s i t t e l y y n sekä a i n o a a n k ä s i t t e l y y n samassa yhteydessä käsitellyt toiv.al. n:ot 1419, 1514, 1576, 1581, 1671 ja 1764 (1970 vp.) sekä 739 ja 774.

P u h e m i e s: Keskustelu asiasta julistettiin viime perjantain istunnossa päättyneeksi. Nyt on päätettävä kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät kaksi lakiehdotusta voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, sekä lopuksi ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista sekä tehdystä lausumaehdotuksesta.

Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Antilan kannattamana ehdottanut, että toivomusaloitteen n:o 774 ponsi hyväksyttäisiin. Kutsun tätä ed. Vennamon ehdotukseksi. Edelleen on ed. Tuominen ed. Åsvikin kannattamana ehdottanut, että perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa pienyrittäjiin kohdistuvan eläkevakuutusmaksun aiheuttamia rasituksia ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin pienyrittäjien eläkevakuutusmaksujen keventämiseksi." Tämä on ed. Tuomisen ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Ensin päätetään lakiehdotuksista.

Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Nyt on päätettävä toivomusaloitteista.

Äänestys ja päätös:

Joka yhtyy sosiaalivaliokunnan ehdotukseen kaikkien toivomusaloitteiden hylkäämisestä, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppila, Knuuti, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, Suomi, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Turunen, Tähkämaa, Wedkman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Breilin, Forsman, Haarla, Hanhirova, Hemmi, Huurtamo, Häkämies, Kaasalainen, O. Kangas, Kauppi, Knuuttila, Koppanen, Landström, Lillqvist, Lähteenmäki, Männistö, Partanen, Pekkala, Räsänen, Salama, Sillantaus, I. Suominen, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Tuomioja, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Vilponiemi, Virolainen ja Ääri.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 149 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 32.

Eduskunta on yhtynyt sosiaalivaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

P u h e m i e s: Nyt on päätettävä ed. Tuomisen lausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tuomisen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hara, Heino, Helle, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lepistö, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck,

Suksi, Sundqvist, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Turunen, Tähkämaa, Vaittinen, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kalavainen, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rosnell, Rytkönen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Westerholm, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Haarla, Hanhirova, Haukipuro, Hemmi, Knuuttila, Landström, Lillqvist, Lähteenmäki, Mäki, Männistö, E. Niemelä, Partanen, Procopé, Räsänen, Salama, I. Suominen, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi, Tuomioja, Uusitalo, Vartia, Vilponiemi ja Virolainen.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 53 ei-ääntä; poissa 24.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotukset työllisyyslaiksi.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 94 ja lak.al. n:ot 283—285 ja 289 (1970 vp.) sekä 158 ja 193—195, joita on valmistelevasti käsitelty sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 18 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 127, esitellään k o l m a n t e e n k ä s i t t e l y y n sekä a i n o a a n k ä s i t t e l y y n samassa yhteydessä käsitellyt toiv.al. n:ot 1476, 1482, 1499, 1583, 1610, 1623, 1656, 1667, 1693 ja 1710 (1970 vp.) sekä 595, 650 ja 717.

P u h e m i e s: Keskustelu asiasta julistettiin viime perjantain istunnossa päättyneeksi. Nyt on päätettävä kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista sekä tehdyistä perustelulausumaehdotuksista.

Keskustelussa on tehty seuraavat ehdotukset: Ed. Koivunen on ed. Juvelan kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyisi toivomusaloitteen n:o 1476 (1970 vp.) ponnen näin muutettuna: "että hallitus ryhtyy kiireesti toimenpiteisiin työllisyyslain ja työllisyysasetuksen niin muuttamiseksi, että työnsaanti tai työttömyyskorvaus tehdään niitä todella tarvitseville ilman nöyryytyksiä mahdolliseksi." Kutsun tätä ed. Koivusen ehdotukseksi. Perusteluihin on ehdotettu tehtäväksi seuraavat lisäykset: Ed. Juvela ed. Salmen kannattamana on ehdottanut lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkoin seuraa työvoimatoimikuntien kokoonpanoa ja niiden toimintaa ja ryhtyy tarpeen vaatiessa toimenpiteisiin työvoimatoimikuntien valinnan siirtämiseksi kunnallisille päätäntäelimille." Tämä on ed. Juvelan ehdotus. Ed. Laine ed. Liedeksen kannattamana on ehdottanut lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää hallituksen tarkoin seuraavan työllisyyslain ns. sakkopykälän ja työntekijäin kokonaislukua kesällä rajoittavan määräyksen vaikutuksia mm. opiskelijain, harjoittelijain ja koululaisten sekä muiden ansion ja työn tarpeessa olevien työnsaannin ja kuntien aseman vaikeutumiseen sekä ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin havaittujen epäkohtien korjaamiseksi." Tämä on ed. Laineen ehdotus. Ed. Liedes ed. Åsvikin kannattamana on ehdottanut lausuttavaksi: "Hallitus seuraa työttömyystöissä olevien ja heidän perheittensä taloudellisen aseman vaikeutumista ja harkitsee toimenpiteitä heidän toimeentuloturvansa parantamiseksi mm. maksamalla päivärahaa työttömyystyömaiden työntekijöille." Tämä on ed. Liedeksen ehdotus. Ed. Vilmi ed. Hanhirovan kannattamana on ehdottanut lausuttavaksi: "Hyväksyessään hallituksen esityksen työllisyyslaiksi eduskunta edellyttää, että valtion työllisyystöiden aloittamis- ja lopettamisajankohtia määrättäessä otetaan Pohjois-Suomen erikoisolosuhteet riittävästi huomioon." Tämä on ed. Vilmin ehdotus. Ed. Tupamäki ed. Vainion kannattamana on ehdottanut lausuttavaksi: "Hyväksyessään lain eduskunta edellyttää, että hallitus tarkoin seuraa työllisyystilanteen kehittymistä ja ryhtyy heti tarvittaessa toi-

menpiteisiin työtilaisuuksien järjestämiseksi työttömiksi joutuneille näiden asuinpaikkakunnalla tai sen välittömässä läheisyydessä." Tämä on ed. Tupamäen 1) ehdotus. Edelleen ed. Tupamäki ed. Vainion kannattamana on ehdottanut lausuttavaksi: "Hyväksyessään lain eduskunta edellyttää, että hallitus tarkoin seuraa työttömyyskorvauksen markkamäärien riittävyyttä ja antaa tarvittaessa eduskunnalle lakiesityksen markkamäärien korottamisesta sekä niiden sitomisesta palkkaindeksiin." Tämä on ed. Tupamäen 2) ehdotus. Edelleen on ed. Tupamäki ed. Vainion kannattamana ehdottanut lausuttavaksi: "Hyväksyessään lain eduskunta edellyttää, että hallitus lakia toimeenpannessaan huolehtii siitä, että myös taloudellisessa ahdingossa olevat viljelijät pääsevät hehtaarirajojen sitomatta työttömyyskorvauksen piiriin." Tämä on ed. Tupamäen 3) ehdotus. Vielä on ed. Tupamäki ed. Vainion kannattamana ehdottanut lausuttavaksi: "Hyväksyessään lain eduskunta edellyttää, että hallitus kiireellisesti selvittää siirtotyömaalle joutuville aiheutuvien lisäkustannusten suuruuden ja antaa tarvittaessa eduskunnalle lakiesityksen, jonka mukaan päiväraha ja matkakustannusten korvaus maksetaan jokaiselle siirtotyömaalle joutuvalle." Tämä on ed. Tupamäen 4) ehdotus. Ed. Vainio ed. Poutiaisen kannattamana on ehdottanut lausuttavaksi: "Koska vain työllä voidaan kansamme elintasoa nostaa, eduskunta edellyttää, että työllisyyskorvausta saavat ovat velvolliset työttömyysviranomaisten osoituksen mukaan tämän korvauksensa säilyttäen suorittamaan erityistä lisäkorvausta vastaan kotiseudullaan tarvittavaa heille sopivaa työtä." Tämä on ed. Vainion ehdotus. Ed. Hanhirova ed. Pekkarisen kannattamana on ehdottanut lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää hallituksen seuraavan tarkoin, aiheuttaako työllisyyslaki kehitysalueilla työllisyystilanteen vaikeutumista, ja jos näin tapahtuu, ryhtyvän kiireellisesti erityistoimenpiteisiin kehitysalueiden työllisyystilanteen parantamiseksi." Tämä on ed. Hanhirovan ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Ensin on päätettävä lakiehdotuksista.

Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Nyt olisi päätettävä toivomusaloitteista.

Äänestys ja päätös:

Joka yhtyy sosiaalivaliokunnan ehdotukseen kaikkien toivomusaloitteiden hylkäämisestä, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Koivusen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Hollkeri, Hostila, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koppanen, Korsbäck, Käkelä, Laatio, Lepistö, Lindeman, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Antila, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kalavainen, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rosnell, Saarto,

Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestää edustaja Asunmaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Haarla, Hanhirova, Hara, Hemmi, Huurtamo, Ilaskivi, Kaasalainen, Karjalainen, Katajavuori, Koivisto, Landström, Lankinen, Lillqvist, Lähteenmäki, Mustonen, Mykkänen, Mäki, Männistö, E. Niemelä, E. Niskanen, Partanen, Rytkönen, Räsänen, Salama, Siltanen, I. Suominen, Tarjanne, Tarvajärvi, Toivanen ja Virolainen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 49 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 30.

Eduskunta on yhtynyt sosiaalivaliokunnan ehdotukseen kaikkien toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Puhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista. Ehdotukset ovat muuten erillisiä paitsi ed. Liedeksen ehdotus ja ed. Tupamäen 4) ehdotus, jotka ovat vastakkaisia, joten näistä kahdesta ehdotuksesta on ensin äänestettävä vastakkain ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan, mutta kaikista muista ehdotuksista äänestetään erikseen mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Juvelan ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Juvelan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lepistö, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Nevalainen, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mäkinen, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rosnell, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestää edustaja Kohtala.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Haarla, Hanhirova, Hara, Hemmi, Ilaskivi, Kaasalainen, Karjalainen, Katajavuori, Landström, Lillqvist, Linkola, Lähteenmäki, Mustonen, Männistö, E. Niemelä, E. Niskanen, Partanen, Rytkönen, Räsänen, Salama, I. Suominen, Tarjanne, Tarvajärvi, Toivanen ja Virolainen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 51 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 25.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laineen ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Laineen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aro, Berner, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lepistö, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Kohtala, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rosnell, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Westerholm, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ehrnrooth, Haarla, Hanhirova, Hara, Hemmi, Huurtamo, Ilaskivi, Kaasalainen, Karjalainen, Katajavuori, Landström, Lillqvist, Linkola, Lähteenmäki, Mustonen, Männistö, E. Niemelä, E. Niskanen, Partanen, Rytkönen, Räsänen, Salama, Sillantaus, I. Suominen, Tarjanne, Tarvajärvi, Toivanen ja Virolainen.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 28.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

1) Äänestys ed. Liedeksen ehdotuksesta ed. Tupamäen 4) ehdotusta vastaan.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Liedeksen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen 4) ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Haapasalo, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Perheentupa, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siikaniemi, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tamminen, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Vaittinen, Vartia, Weckman, Vikatmaa, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Asunmaa, Berner, Eskelinen, Gestrin, Granvik, Haukipuro, Heino, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karpola, Kauppi, Kauppila, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Lankinen, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Silander, Sillantaus, Sinkkonen, Stenbäck, Suokas, S. Suominen,

Syrjä, Särkkä, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Volotinen ja Ääri.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Koppanen ja Mattila.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Haarla, Hanhirova, Hara, Hemmi, Ilaskivi, Kaasalainen, Karjalainen, Katajavuori, Landström, Lillqvist, Linkola, Lähteenmäki, Mustonen, Männistö, E. Niemelä, Partanen, Rytkönen, Räsänen, Salama, I. Suominen, Tarjanne, Tarvajärvi, Toivanen ja Virolainen.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 76 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 24.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Liedeksen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Liedeksen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Liedeksen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lepistö, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rosnell, Rytkönen, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Westerholm, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Haarla, Hanhirova, Hara, Hemmi, Ilaskivi, Kaasalainen, Karjalainen, Katajavuori, Landström, Lillqvist, Linkola, Lähteenmäki, Männistö, Partanen, Räsänen, Salama, I. Suominen, Tarjanne, Tarvajärvi ja Toivanen.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 53 ei-ääntä; poissa 20.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vilmin ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vilmin ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Heino, Helle, Hetemäki, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Kauppi, Kauppila, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Kosken-

niemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Melin, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, Nieminen, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Perheentupa, Procopé, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Saarto, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, Suomi, S. Suominen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Vaittinen, Vartia, Weckman, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Antila, Asunmaa, Eskelinen, Haukipuro, Hjerppe, Huotari, Härkönen, Isomursu, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Karpola, Knuuti, Kortesalmi, Kurppa, Liedes, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Mykkänen, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Puhakka, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salla, Siikaniemi, Silander, Sinkkonen, Suokas, Sutinen, Syrjä, Tiekso, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vennamo, Westerholm, Vilmi, Virolainen, Volotinen, Väyrynen ja Ääri.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Haarla, Hanhirova, Hara, Hemmi, Ilaskivi, Karjalainen, Katajavuori, Landström, Lillqvist, Linkola, Lähteenmäki, Männistö, Partanen, Räsänen, Salama, I. Suominen, Tarjanne, Tarvajärvi ja Toivanen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 19.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Tupamäen 1) ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen 1) ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläisen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rytkönen, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laine, Liedes, L. Linna, Mustonen, A. Niemelä, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rosnell, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Haarla, Hanhirova, Hara, Hemmi, Ilaskivi, Karjalainen, Katajavuori, Landström, Lillqvist, Lähteenmäki, Männistö, Partanen, Räsänen, Salama, I. Suominen, Tarjanne, Tarvajärvi ja Toivanen.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 133 jaa- ja 48 ei-ääntä; poissa 18.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Tupamäen 2) ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen 2) ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Haapasalo, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lepistö, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rytkönen, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, L. Linna, Mustonen, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rosnell, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Westerholm, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestää edustaja Tamminen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Granvik, Haarla, Hanhirova, Hara, Hemmi, Häggblom, Ilaskivi, Karjalainen, Katajavuori, Landström, Lillqvist, Linkola, Lähteenmäki, Männistö, Partanen, Räsänen, Salama, I. Suominen, Tarjanne, Tarvajärvi ja Toivanen.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 51 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 21.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Tupamäen 3) ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen 3) ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koppanen, Korsbäck, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lepistö, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rytkönen, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, H. Wester-

lund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Liedes, L, Linna, Mustonen, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rosnell, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Westerholm, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Haarla, Hanhirova, Hara, Hemmi, Ilaskivi, Karjalainen, Katajavuori, Landström, Lillqvist, Lähteenmäki, Männistö, Partanen, Räsänen, Salama, I. Suominen, Tarjanne, Tarvajärvi ja Toivanen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 18.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vainion ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vainion ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, Suomi, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Haarla, Hanhirova, Hara, Hemmi, Ilaskivi, Karjalainen, Katajavuori, Landström, Lillqvist, Lähteenmäki, Männistö, Partanen, Räsänen, Salama, I. Suominen, Tarjanne, Tarvajärvi ja Toivanen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 163 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 18.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Hanhirovan ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Hanhirovan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Helle, Hetemäki, Honko-

nen, Hostila, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Lindeman, Linkola, Loikkanen, Luja-Vepsä, Melin, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, Nieminen, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Perheentupa, Procopé, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Saarto, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, Suomi, S. Suominen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Vaittinen, Vartia, Weckman, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Eskelinen, Haukipuro, Hjerppe, Huotari, Huuttamo, Härkönen, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Karpola, Kortesalmi, Koskenniemi, Kurppa, Liedes, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Mykkänen, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Orrenmaa, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Puhakka, Ruokola, Rytkönen, Rönkkö, Saimo, Salla, Siikaniemi, Silander, Sinkkonen, Suokas, Sutinen, Syrjä, Tiekso, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vennamo, Westerholm, Vilmi, Virolainen, Volotinen, Väyrynen ja Ääri.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Haarla, Hanhirova, Hara, Heino, Hemmi, Holkeri, Ilaskivi, Isomursu, Karjalainen, Katajavuori, Landström, Lillqvist, Lähteenmäki, Männistö, Partanen, Räsänen, Salama, I. Suominen, Tarjanne, Tarvajärvi ja Toivanen.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 61 ei-ääntä; poissa 21.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi vaalien tuloksen vahvistamisen ajankohdasta 2 ja 3 päivänä tammikuuta 1972 toimitettavissa kansanedustajain vaaleissa.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 180, jota on valmistelevasti käsitelty perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 20 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 128, esitellään k o l m a n t e e n k ä s i t t e l y y n.

P u h e m i e s: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. V e n n a m o: Herra puhemies! Esillä on uuden eduskunnan virkaanastujaisten lykkäyslaki. Vanha eduskunta ei laske uutta eduskuntaa heti töihin, vaan haluaa kansan tahdon vastaisesti lykätä uuden eduskunnan virkaanastumisaikaa ja jatkaa omaa hajotetun eduskunnan virka-aikaa vielä kuukaudella. Tällainen menettely on vastoin perustuslain henkeä ja tarkoitusta, ja se sisältää myös kansan vaaleissa ilmaiseman tahdon väheksymistä, jopa pilkkaamista.

Näistä syistä, herra puhemies, ehdotan, että esillä olevat lait hylättäisiin; ja siltä varalta, jos ne kuitenkin tulisivat hyväksytyiksi, ehdotan ne lykättäväksi yli vaalien.

Ed. A n t i l a: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon tekemiä ehdotuksia.

Ed. K a n t o l a: Herra puhemies! Nyt lopulliseen käsittelyyn saatettu hallituksen poikkeuslakiesitys vaalien tuloksen vahvistamisen ajankohdasta ja nykyisen eduskunnan toimikauden jatkamisesta on eräs lisänäyte siitä temppuilusta, mihin oikeisto ja hallituspuolueet turvautuivat uusien ennenaikaisten eduskuntavaalien muodossa harhauttaakseen valitsijoita ja peittääkseen todelliset tulevaisuuteen liittyvät aikeensa. Tämän lain tarkoituksenahan on nyt mahdollistaa se, että nykyinen eduskunta käsittelee budjetin vasta eduskuntavaalien jälkeen ja antaa siten laillisen perusteen väistää ennen vaaleja valitsijain kannalta tärkeät kannanotot budjettiratkaisuihin niille, joiden pyrkimyksenä on viedä kehno budjetti läpi sellaisenaan ja estää raha-asia-aloitteissa tarkoitetut parannukset. Toisin sanoen kysymyksessä on vähemmän reilu väistötemppu todellisten tarkoitusperien

hämäämiseksi valitsijoilta ja ilman riittäviä asiaperusteita.

Eduskunta olisi nimittäin voinut, jos niin olisi haluttu, käsitellä ensi vuoden tulo- ja menoarvion vielä tämän vuoden puolella, joten mitään tällaista poikkeuslakia ei olisi tarvittu. Me kansandemokraatit toivoimme ja halusimme sitä, mutta sepä ei sopinutkaan niiden ryhmien pirtaan, jotka pyrkivät salaamaan todelliset asenteensa ja selviämään vaalikentällä kansan edessä aikeitansa kaunistelevilla kiekuroinneilla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Antilan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Edelleen ed. Vennamo ed. Antilan kannattamana on ehdottanut, että lakiehdotus, mikäli se tulee hyväksytyksi, jätettäisiin lepäämään yli vaalien.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, Suomi, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Tamminen, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virolainen, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Haarla, Hanhirova, Hemmi, Landström, Lillqvist, Lähteenmäki, Männistö, Partanen, Rytkönen, Räsänen, Salama, I. Suominen, Taipale, Tallgren, Tarjanne, Tarvajärvi ja Turunen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 164 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 17.

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi, mutta kun on tehty ehdotus lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään yli vaalien, pannaan asia valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaisesti pöydälle seuraavaan istuntoon.

4) Ehdotus talletusten veronhuojennuslaiksi.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 147, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 53 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 129, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Pientalletukset, tavallisten kansalaisten talletukset, tarvitsevat välttämättä jatkuvaa verovapautta. On myös väärin, että tällaiset talletukset ovat menettäneet indeksiturvan, kun talouspolitiikkaa hoidetaan sillä tavalla, että inflaatio jatkuu. Sitävastoin suurtalletukset ja sijoitustalletukset eivät tarvitse SMP:n käsityksen mukaan täydellistä verovapautta, koska verorasitus on maassa raskas ja tällainen tarpeeton verovapaus siirtää verorasitusta pienempituloisten kannettavaksi. Asia vaatii siis selvittämistä ja tutkimista.

Näistä syistä, herra puhemies, esitän kaksi erillistä lausumaa velvoitukseksi hallitukselle.

Ensiksi: "Eduskunta pitää asianmukaisena pientalletusten jatkuvaa verovapautta, mutta edellyttää, että hallitus kiireellisesti selvityttää, millä tavoin suurtalletukset ja sijoitustalletukset voitaisiin kansalaisten saamiseksi verotuksessa samanarvoiseen asemaan panna veronalaisiksi." Toisena, erillisenä ehdotuksena lausuma: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy kiireellisiin toimenpiteisiin indeksiturvan myöntämiseksi verovapaille pientalletuksille."

Ed. Poutiainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon tekemiä ehdotuksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Poutiaisen kannattamana ehdottanut, että perusteluissa lausuttaisiin ensiksi: "Eduskunta pitää asianmukaisena pientalletusten jatkuvaa verovapautta, mutta edellyttää, että hallitus kiireellisesti selvityttää, millä tavoin suurtalletukset ja sijoitustalletukset voitaisiin kansalaisten saattamiseksi verotuksessa samanvertaiseen asemaan panna veronalaisiksi." Kutsun tätä ed. Vennamon 1) ehdotukseksi. Edelleen ed. Vennamo ed. Poutiaisen kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy kiireellisiin toimenpiteisiin indeksiturvan myöntämiseksi verovapaille pientalletuksille." Tämä on ed. Vennamon 2) ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ensin päätetään lakiehdotuksesta.

Eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt olisi päätettävä lausumaehdotuksista. Mitä tulee ed. Vennamon 2) ehdotukseen, katson, ettei käsiteltävänä oleva hallituksen esitys anna aihetta ehdotetun lausuman hyväksymiseen, enkä näin ollen katso voivani esittää sitä äänestettäväksi.

Keskustelu puhemiehen menettelystä:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Indeksiturva on eräänlainen korko ja verovapaus, jotenka se välittömästi liittyy pientallettajien verohelpotuksiin ja veroetuihin. En siis voi yhtyä herra puhemiehen tulkintaan valtiopäiväjärjestyksen soveltamisesta, mutta huomioon ottaen eduskunnan kiireet en esitä asiaa lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan (Hilpeyttä).

Keskustelu puhemiehen menettelystä julistetaan päättyneeksi.

Puhemiehen menettely hyväksytään.

Puhemies: Nyt olisi äänestettävä ed. Vennamon 1) ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon 1) ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Härkönen, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Kopparen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lehmonen, Lepistö, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen,

Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, Suomi, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Rekonen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Forsman, Haarla, Hanhirova, Hemmi, Huurtamo, Häkämies, Ilaskivi, Katajavuori, Kurppa, Landström, Lankinen, Liedes, Lillqvist, Linkola, Lähteenmäki, Männistö, Nikkilä, Partanen, Räsänen, Salama, I. Suominen, Tamminen, Tarjanne, Tarvajärvi ja Virolainen.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 156 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 25.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi obligaatiolainojen veronhuojennuksista annetun lain muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 148, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 54 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 130 esitellään k o l m a n t e e n k ä s i t t e l y y n.

P u h e m i e s: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi eräistä omaisuuden luovutuksista saadun voiton väliaikaisesta verovapaudesta annetun lain muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 151, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 55 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 131, esitellään k o l m a n t e e n k ä s i t t e l y y n.

P u h e m i e s: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus laiksi kaivosteollisuuden investointivarauksista annetun lain muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 166, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 56 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 132, esitellään k o l m a n t e e n k ä s i t t e l y y n.

P u h e m i e s: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotukset laeiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta, eräiden tapaturmakorvausten sitomisesta palkkatasoon ja tapaturmavakuutuslaissa säädettyjen markkamäärien korottamisesta annetun lain kumoamisesta.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävä hallituksen esitys n:o 139, jota on valmistelevasti käsitelty sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 16 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 133, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Puheenvuoroa ei haluta.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus laiksi eräiden liikennevahingonkorvausten sitomisesta palkkatasoon.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 141, jota on valmistelevasti käsitelty sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 17 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 134, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus laiksi huoneenvuokrien sovittelusta Helsingin kaupungissa ja eräissä muissa kunnissa annetun lain muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 181, jota on valmistelevasti käsitelty perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 21 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 135, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan, ja sen kuluessa on esitettävä kaikki ehdotukset, jotka halutaan asiassa tehdä. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Käsittelyn pohjana on, mitä tulee toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen julistamiseen kiireelliseksi, suuren valiokunnan mietinnössä siitä esitetty ehdotus. Jos suuren valiokunnan ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, mutta jos ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hylätään, on päätös tehtävä lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin tai sen hylkäämisestä.

Menettelytapa hyväksytään.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotus julistetaan kiireelliseksi yksimielisesti.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotukset laeiksi oikeudenkäymiskaaren ja leimaverolain 12 §:n muuttamisesta.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävä hallituksen esitys n:o 12, jota on valmistelevasti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 20 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 136, esitellään kolmanteen käsittelyyn sekä ainoaan käsittelyyn samassa yhteydessä käsitelty ed. Häikiön ym. toiv.al. n:o 59 (1970 vp.).

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, jotka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, sekä lopuksi ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy lakivaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotus laiksi Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton kanssa tullikysymyksistä tehdyn sopimuksen muutosten eräiden määräysten hyväksymisestä.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 93, jota on valmistelevasti käsitelty ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 17 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 137, esitellään osittain kolmanteen, osittain ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee niiden sopimuksen muutosten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Puheenvuoroa ei haluta.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotus laiksi Euroopan vapaakauppaliiton perustamista koskevan konvention sekä Suomen Tasavallan ja Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden välisen sopimussuhteen luomista tarkoittavan sopimuksen nojalla tehtyjen eräiden maataloustuotteiden tulli- ja tuontimaksukohtelua koskevien päätösten hyväksymisestä sovellettaviksi Suomen ja Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden välisissä suhteissa.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 102, jota on valmistelevasti käsitelty ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 18 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 138, esitellään osittain kolmanteen, osittain ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee yhteisneuvoston päätöksen hyväksymistä siltä osin, kuin se vaatii eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ehdotus laiksi Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton kanssa tullikysymyksistä tehdyn sopimuksen muutosten määräysten hyväksymisestä.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 133, jota on valmistelevasti käsitelty ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 19 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 139, esitellään osittain kolmanteen, osittain ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mie-

tinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jota vaativat eduskunnan suostumuksen.

Meettelytapa hyväksytään.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ehdotukset laeiksi investointirahastoista annetun lain ja suhdannetalletusten käyttämisestä taloudellista kasvua ja ympäristönsuojelua edistävien toimenpiteiden suorittamiseen annetun lain muuttamisesta.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävä hallituksen esitys n:o 125, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 57 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 140, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Esillä on investointirahastosta annettujen lakien muuttaminen, joka merkitsee, että suuryhtiöille jälleen annetaan kohtuuttomasti ja tarpeettomasti varsin huomattavia verohelpotuksia. Tällaiset yksipuoliset verohelpotukset edistävät taloutemme vinosuuntausta yhä enemmän ja johtavat siihen, että vaikka kansantulomme nousee, niin vaikeudet kansalaisten keskuudessa kasvavat. Ei voida siis hyväksyä tätä taloudellista virhelinjaa, jota vuodesta vuoteen on jatkettu ja josta nämäkin lait ovat eräänä kouriintuntuvana ilmaisuna. Näistä syistä, herra puhemies, ehdotan yhtenä ehdotuksena, jos se käy päinsä, mutta muutoin erillisenä, että molemmat lait hylättäisiin.

Ed. Antila: Herra puhemies! Kannatan ed. Vennamon tekemää ehdotusta.

Ed. Hjerppe: Herra puhemies! Investointirahastosta annetut lait muutettiin viime keväänä touko—kesäkuun vaihteessa eduskunnassa, ja silloin nimenomaan vapautettiin nämä varat yhtiöiden käytettäväksi. Eduskunnan päätöksellä luovuttiin siitä, että valtio pidättää niistä lainmukaisen vero-osuuden, ja tämä vero-osuus palautettiin yhtiöille. Tämä ratkaisu tehtiin viime keväänä, ja SKDL:n ryhmä esitti silloin lait hylättäväksi. Eduskunnan enemmistö kuitenkin hyväksyi nämä lait. Nyt käsiteltävänä olevat lakimuutokset ovat vain keväällä tehdyn päätöksen soveltamista niin, että näitä varoja, jotka silloin on vapautettu, voidaan käyttää myöskin asuntotuotannon edistämiseen, ja tässä mielessä tietysti on hyvä, että näitä varoja myöskin asuntotuotantoon käytetään, koska tällä tavalla asuntotilanne paranee. Tämä on syytä todeta edellä olevien ehdotusten taustaa tarkastellessa.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! On syytä todeta, että jos varoja käytetään todella tuotannollisen toiminnan edistämiseen, mikä antaa uusia ja lisää työpaikkoja maassamme, voidaan jollain tavalla perustella sitä, että suuryhtiöille annetaan verohelpotuksia. Näin houkutellaan kansan hyväksi varojen käyttöä. Mutta nyt on kysymyksessä hyväksyttyjen lakien laajentaminen niin, että jos yhtiöt antavat asunto-osakeyhtiöille tai osuuskunnille varoja, niin siitäkin ne saavat huomattavat verohelpotukset. On kummallista, että jos muut kansalaiset rakentavat, he eivät saa verohelpotuksia, vaan lisää verorasituksia niskaansa, mutta monopoleja suositaan tällä tavalla aivan tarpeettomasti. Kyllä yhtiöillä on oma intressi, kun työpaikkoja on ja tarve työmiehistä, hoitaa asuntokysymystä, ilman että niille annetaan näin kohtuuttomia verohelpotuksia, nimenomaan vielä täysin ulkopuolella yhtiöiden piirin. Nykyinen laki antaa verohelpotuksen, jos yhtiö välittömästi omassa tarkoituksessaan rakentaa. Nyt voi tämä asunto-osakeyhtiö tai osuuskunta olla missä tahansa, vaikkapa Helsingissä, aivan riippumattomuussuhteessa. Me olemme kyllä nyt sellaisella verovapaustiellä, että se ei kestä asiallista arvostelua.

Ed. Mykkänen: Herra puhemies! Tämän lain hyväksyminen merkitsee nimenomaan

työllisyyden ja asuntopulan hoitamisessa hyvin merkittävää edistävää tekijää ja täydentää suhdannetalletuksista aikaisemmin annettuja säädöksiä. Olisi kovin edesvastuutonta, jos eduskunta lähtisi hylkäämään sen mahdollisuuden, jolla yrityksiltä kerätyt suhdannetalletusvarat aiotaan käyttää asuntotuotantoon siten, että yritykset voivat tarjota palveluksessaan oleville kansalaisille mahdollisuuden sekä asuntoon että työpaikkaan, työpaikkaan pysyvästi ja rakennusaikana. Kaikki valtiovarainvaliokunnan verojaoston kuulemat asiantuntijat niin asuntopolitiikan puolella kuin myöskin teollisuuden ja ministeriön osalta ovat pitäneet tärkeänä ja kiireellisenä tämän asian käsittelyä, ja mm. kehitysalueiden työllisyyden ja asuntopolitiikan kannalta tällä on hyvin suuri merkitys, koska se samalla antaa mahdollisuudet yrityksille luoda työpaikkoja ja asuntoja näille työntekijöille, niin kuin edellä totesin.

Ed. Knuuti: Herra puhemies! Sallittaneen minun ed. Vennamon sanontaa käyttäen todeta, että minä olen kyllä kovin hämmästynyt ed. Vennamon käyttämästä puheenvuorosta sikäli, että tämä lakihan suo nyt mahdollisuuden, että esim. Pohjois-Suomeen saadaan pysyviä ammattimiehiä, kun näille järjestetään kunnolliset asunnot. Jos ei tällaista lakia hyväksytä, se merkitsee edelleen sitä, jota ed. Vennamo ilmeisesti haluaa, että ihmiset siirretään Lapista pois tänne rintamaille, missä on hyviä työpaikkoja tosin saatavissa, mutta asuntopula on täälläkin. Mutta jos tämä laki hyväksytään, se merkitsee sitä, että myöskin ammattimiehet tulevat pysymään kehitysalueella.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Me nyt havaitsemme yhteisrintaman kokoomus—sosialidemokraatit, oikeisto—vasemmisto. Kuitenkin me tiedämme, että investointirahastoon varoja voivat vain suuryhtiöt panna. Niille annetaan suunnattomia verohelpotuksia, mutta keskisuuret ja pienet työvaltaiset yritykset, jotka ovat enemmistönä massa, eivät saa mitään etuja, ja Suomen kansa maksaa näitten suuryhtiöitten kohtuuttomat erikoispoikkeusedut. On hämmästyttävää todeta, mitenkä häikäilemättömästi tässä maassa ajetaan monopolien etuja ja lyödään muuta, tavallista yritteliäisyyttä ja Suomen kansaa.

Ed. Hjerppe: Herra puhemies! On syytä todeta, että SKDL:n ryhmä viime keväänä kävi tässä asiassa kamppailun loppuun saakka pyrkimyksenä estää, että yhtiöille ei olisi näitä varoja palautettu verovapaina. Valitettavasti me emme saaneet tässä yhteydessä riittävää tukea muualta. Me kävimme yksin tätä kamppailua täällä.

Kun laki keväällä tehtiin, silloin vapautettiin nämä varat. Nyt on turha puhua näiden varojen vapauttamisesta; nyt on vain niiden käytön laajuudesta kysymys.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Totean, että SKDL:kin on lipeämässä näissä asioissa. Haisee jo hallitukseen pääsy, joten monopoleille täytyy sieltäkin jo kumartaa.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Ed. Knuutin puheenvuoron johdosta toteaisin, että hän täällä korosti Lapin hyvää työllisyystilannetta. Ei ole pitkä aika, kun hän vastaavasti puhui, että Lapissa ei ole työpaikkoja. Kuitenkin koko sos.demien ryhmä on vastustanut Valmetin telakan siirtämistä kehitysalueelle ja myöskin öljynjalostamon siirtämistä kehitysalueille jne. Näin ollen ei ole kysymys siitä, että siellä olisi liikaa työpaikkoja, vaan on kysymys nimenomaan siitä, että tarkasteltaisiin asiaa tasapuolisesti tässäkin asuntotuotantokysymyksessä, niin kuin ed. Vennamo täällä totesi, ei suurille yrityksille liikaa etuja, vaan tukien pieniä, työvaltaisia yrityksiä, ja niin tämä asuntotuotanto voitaisiin hoitaa nimenomaan työntekijöitten etujen mukaisesti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. Antilan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hara, Haukipuro,

Heino, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaasalainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suomi, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Sillander, Suokas, Syrjä, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Friberg, Haarla, Hanhirova, Helle, Hemmi, Ilaskivi, Isomursu, Landström, Liedes, Lillqvist, Lähteenmäki, Männistö, Partanen, Ruokola, Räsänen, Salama, Sundqvist, I. Suominen, Tarjanne, Tarvajärvi, Tupamäki ja Virolainen.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 161 jaa- ja 16 ei-ääntä; poissa 22.

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Ehdotus laiksi eräistä palkkatuloista verotuksessa tehtävistä vähennyksistä annetun lain muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 179, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 58 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 141, esitellään k o l m a n t e e n k ä s i t t e l y y n.

P u h e m i e s: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. P u h a k k a: Herra puhemies! Moottorisahan osuudesta verotuksessa on puhuttu paljon eikä aiheetta, sillä se vaikuttaa toisaalta veron määrään ja toisaalta sosiaaliturvan suuruuteen.

Tällä hetkellä moottorisahan osuus on 30 % ennakkopidätyksessä, mutta lopullisessa verotuksessa sen voi saada pyynnöstä 40 %:ksi. Nyt siis sosiaaliturva määräytyy siten, että miehen osuudeksi tulee 70 %. Verotuksessa sen sijaan miehen osuus on, kun sitä vain veroilmoitusta tehtäessä vaatii, 60 %. Tämä on siis työntekijän kannalta edullisempi kuin aikaisempi laki, jossa sekä verotusta ja sosiaaliturvaa määrättäessä olisi miehen osuus 60 %.

Tätä taustaa vastaan katsoen herättää ihmetystä, vai olisiko sanottava hämmästystä, se, että SMP viime istunnossa esitti moottorisahan osuudeksi 40 % myös ennakkopidätyksessä, joka merkitsee sosiaaliturvan kaventamista, mutta verotuksen pitämistä nykyisellään. Se ehdotus oli todella metsätyömiesten etujen vastainen mutta tukkiyhtiöitten etujen mukainen, sillä yhtiöt säästyisivät sosiaaliturvamaksujen maksamisesta 10 %:n osalta.

Keskustelun kohteena on ollut myös se, että sosiaaliturva määrättäisiin bruttopalkan mukaan. Tämä olisi tietysti soveltuvaa moottorisahamieheen mutta ei enää traktorin tai kuormakoneen omistajaan. On myös nähtävä, että metsätyöt teknistyvät entistä enemmän, tulee erilaisia ja erisuuruisia koneita käyttöön. Jos bruttopalkka tällöin olisi lähtöpohjana sosiaaliturvalle, niin suurten ja tehokkaitten koneitten

omistajat saisivat itselleen tehokkaan sosiaaliturvan, mutta pienten koneitten omistajat joutuisivat heihin verrattuna epäoikeutettuun asemaan. Bruttopalkkaperiaate johtaisi siis sosiaaliturvan alalla erittäin suuriin vääristymiin.

Toistettakoon vielä, että moottorisahamiehiin bruttopalkkaperiaatetta sosiaaliturvaa määrättäessä voitaisiin soveltaa, mutta jo traktorinomistajiin sen soveltaminen on kyseenalainen. Tämän vuoksi olisi löydettävä sellaiset ratkaisut, jotka aina ja kaikissa tapauksissa tekevät oikeutta kaikille metsätöissä työskenteleville.

Ehdottomasti paras ja oikeudenmukaisin ratkaisu on se, että työnantajat antavat metsätyömiehille käyttöön työvälineet, koneet ja laitteet. Ne tulisi myös huoltaa työnantajan toimesta. Jos tähän ei voitaisi mennä yhdellä harppauksella, olisi ainakin työnantajat velvoitettava maksamaan metsätyömiehille omien työvälineitten käytöstä riittävän suurta työkalukorvausta. Tämä on jo käytössä muutamilla työaloilla, kuten rakennusalalla, jossa työntekijät työskentelevät omilla työvälineillä. Tämän viimeksi mainitun periaatteen käyttöön soveltamiseksi ehdotan, herra puhemies, perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

"Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä antaa eduskunnalle esityksen laiksi, jolla työnantajat velvoitetaan maksamaan metsätyömiehille omien työvälineitten käytöstä riittävän suurta työkalukorvausta."

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Täällä jälleen kuulimme, kuinka SKDL haluaa kytkeä ja sitoa sosiaaliturvan, eläkkeen ja sairauspäivärahan tuloon. Tämä on sama linja, jota myös oikeisto ja keskustapuolue ajavat. Tämä merkitsee suurituloisten suosimista ja sitä, että pienituloinen ei koskaan saa kunnollista eläkettä, sosiaaliturvaa ja sairauspäivärahaa. Tämä on myös Eleketurvakeskuksen, TEL:in ja LEL:in linja, jossa hallitsevat SAK:n edustajat ja suurtyönantajien edustajat.

SMP on asiasta täysin toista mieltä. Me olemme sitä mieltä, että eläkettä, sosiaaliturvaa ja sairauspäivärahaa ei saa määrätä kolmen viimeisen vuoden tulon mukaan, jolloin monasti mies on vanhempi, voi olla työtön, on ollut sairas ja tulo jää pieneksi ja turva pieneksi. Emme myöskään hyväksy, että metsätyömies joutuu valtiolle antamaan korotonta lainaa, maksamaan raskasta veroa, että saisi itsellensä paremman eläkkeen, sarauspäivärahan ja sosiaaliturvan. Me katsomme, että sosiaaliturva, eläke ja sairauspäiväraha, on määrättävä tuloista riippumatta kunnolliseksi jokaiselle. Jokainen ihminen on arvokas. Tältä pohjalta me vastustamme metsätyömiesverojen nostamista, että hän itse maksaisi itsellensä oman sosiaaliturvansa.

Tämä on valtion suosimista. Metsätyömieheltäkin SKDL haluaa ottaa korotonta rahaa, jota hän ei ehkä koskaan saa takaisin. Kaiken huippu on se, että SKDL suosittelee, että lisäksi metsätyömies pantaisiin kapitalistin orjaksi. Ei saisi omistaa edes moottorisahaa, että olisi täysin riippuvainen nälkäpalkasta ja siitä, minne osoitetaan töihin.

Me kannatamme vapautta ja myös metsätyömiehelle oikeutta omistaa moottorisaha ja työvälineet ja päästä elämässään eteenpäin. Tästä Suomen kansaa puolustavasta kannasta me emme luovu, vaikka te yritätte pelata yhteen suuren rahan kanssa siellä SKDL:n puolella.

Nykyinenkin laki on edelleen, herra puhemies, puutteellinen. Metsätyömiehen verorasitus on kohtuuttoman raskas, koska moottorisahavähennys on liian pieni ja epävarma. Tästä syystä, herra puhemies, esitän hyväksyttäväksi hallitukselle velvoitukseksi seuraavan lausuman:

"Hyväksyessään lain eduskunta edellyttää hallituksen selvityttävän, olisiko 40 prosentin vähennys nykyisen 30 prosentin sijasta hyväksyttävä moottorisahan käytön perusvähennykseksi, jolloin työntekijä kuitenkin pyynnöstä voisi saada tämän vähennyksen alennetuksi 30 prosenttiin."

Ed. Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Näihin lausumiin nähden, joita täällä on esitetty, toteaisin, että valtiovarainvaliokunnan mietintöön sisältyy verojaoston yksimielisenä ehdotuksena vaatimus kiireellisestä selvityksestä tämän moottorisahavähennyksen tulevaisuuden suhteen. Me saimme jaostossa tietoja, joiden mukaan aivan lähiaikoina tämän vaatimuksen merkeissä tullaan asettamaan tämän lausuman vaatima työryhmä, ja näin ollen eduskunta, mikäli se hyväksyy valtiovarainvaliokunnan esittämän muodon mietinnölle perusteluiden osalta, itse asiassa hyväksyy myöskin vaatimuksen tällaisen selvityksen toimeenpanosta.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Mykkäselle sinne kokoomukseen sanoisin, että kymmenen vuoden ajan

on eduskunta perusteluissa antanut hurskaita toivomuksia, joista ed. Mykkänen nyt jälleen puhuu, mutta kun ne eivät ole sitovia, ne ovat vain perusteluja valiokunnan mietinnössä, ei tuloksia ole tullut. Siksi tarvitaan selvä, hallitusta sitova lausuma.

Ed. Voutilainen: Herra puhemies! Koska ed. Puhakan tekemä ehdotus tekee oikeutta metsätyömiehille ja täydentää myös valiokunnan mietintöä, niin tästä syystä kannatan hänen tekemäänsä ehdotusta.

Ed. H. Linna: Herra puhemies! Pyysin puheenvuoroni äskeisen ed. Vennamon käyttämän puheenvuoron johdosta selvittääkseni, että hän antoi täysin väärän kuvan keskustapuolueen toimenpiteistä ja tavoitteista. Keskustapuolueella on tässä eduskunnassa ainoa esitys, joka voidaan käsitellä, että sairauspäiväraha olisi kaikille saman suuruinen tuloista riippumatta. Ed. Vennamo antoi siis täysin virheellisen kuvan tästä asiasta, kun otetaan vielä huomioon, että SMP:llä ei vastaavaa lakiesitystä edes ole, vaikka siitä kuitenkin jatkuvasti puhutaan.

Ed. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ei voi muuta kuin hämmästellä ed. H. Linnan väitteitä. Huhtikuussa vuonna 1970 SMP:n eduskuntaryhmä jätti lakialoitteen: sairauspäiväraha saman suuruiseksi. Te olette nyt vaalien alla vasta heränneet. Teidän puheenjohtajanne Johannes Virolainen joutui Loimaalla myös perääntymään tällaisesta ed. H. Linnan antamasta väärästä tiedosta ja toteamaan, että meillä on useampiakin tällaisia lakialoitteita. Minä vain lyhyesti havaitsen, että tervetuloa näin vaalien alla SMP:n linjoille, mutta vaalien jälkeen te taas petätte kansaa.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Tämä asia, joka pitää sisällään palkkatuloista, moottorisahasta, hevosesta ja ajovälineistä aiheutuneista kustannuksista veronalennuksen, on edellisen vasemmistoenemmistöisen eduskunnan hyväksymä, joka eduskunta hylkäsi aikaisemman 60 %:n poisto-oikeuden ja joka eduskunta moitti, että se on ollut köyhän asialla, ja kuitenkin tällaisia yllättäviä metsätyömiehelle vahingollisia päätöksiä siellä aikanaan tehtiin. Nyt SMP:n tullessa eduskuntaan teimme aloitteen tämän asian korjaamiseksi, ja mieltymyksellä on pantava merkille, että hallitus toi korjausesityksensä tähän saliin käsiteltäväksi. Nyt tämä 60 %:n veronvähennys, joka hevostyössä käytetystä metsätyöstä oli oikeutettu, saadaan palautetuksi lakiin, ja se tietää sitä, että moni pienen tilan omistaja, joka joutuu pitämään hevosta saadakseen metsäansioista lisätuloja ja pystyäkseen hoitamaan monet velvoitukset aina veroja, maksuja ja korkojen maksuja myöten, saa erittäin oikeutetun veronalennuksen. Samoin traktori-metsäajoissa on nyt oikeus poistaa 50 %, joka etuoikeus samoin edellisen eduskunnan aikana poistettiin.

Kun täällä edelleen puhutaan moottorisahavähennyksestä, haluan vain muutamia kohtia poimia, sillä ed. Puhakan väite tässä suhteessa ei kaikilta osin pidä paikkaansa, sillä jos moottorisaha-alennusprosentti on 40, niin se tietää tuntuvaa, jatkuvaa etua moottorisahamiehelle. Jos se on 30 %, niin se tietää sitä, että tämä moottorisahamies maksaa ylimääräistä veroa ehkä koko elämänsä ajan. Ainoa etu, joka tulee, on tapaturman sattuessa sairauden aikana saavutettu pieni etu. Laskelmien mukaan on tämä etu kuitenkin tuhansia markkoja pienempi kuin se etu, jonka moottorisahamies saavuttaa, kun hän saa vähentää 40 % jokaisesta tilistään moottorisahaosuutena. Tämän SKDL:n edustajat jättävät huomioimatta. Näin ollen tämä ed. Vennamon esitys, jota hän perusteli pitkässä puheenvuorossaan, on oikeudenmukainen, ja tästä syystä kannatan ed. Vennamon tekemää ehdotusta.

Ed. Puhakka: Herra puhemies! On ilmeistä, etteivät SMP:n edustajat tiedä, mitä tämä laki pitää sisällään. Tällä hetkellä on niin, että verotus määräytyy siten, että miehen osuus on 60 % ja sahan osuus 40 %, jota ed. Vennamokin tuntuu kannattavan. Sen sijaan nykyisen lain mukaan sosiaaliturva määräytyy siten, että miehen osuus on 70 %, kun ed. Vennamo nyt vaatii tässä omassa esityksessään, että se on 60 %, mikä merkitsee käytännössä sitä, että metsätyömiesten sosiaaliturva vähenee voimassa olevaan ja nyt esillä olevaan lakiin verrattuna. Se merkitsee myös sitä, että työnantajain sosiaaliturvamaksut helpottuvat 10 %:n osalta. Siis tässä suhteessa ed. Vennamo on täysin tukkiyhtiöitten asialla tällä kertaa. Ehkäpä hän sitä tarkoittikin puhuessaan vapaudesta. Kyllä tukkiyhtiöt ovat tässä maassa metsätyömiehiä, mutta myös metsätöissä käyviä pienviljelijöitä riistäneet erittäin voimakkaasti, ja tätä

riistämisen vapautta ed. Vennamo näyttää kannattavan.

Mitä LEL-eläkkeitten määräytymiseen tulee, sekään ei pidä paikkaansa, mitä ed. Vennamo todistelee, että LEL-eläkkeet määräytyisivät kolmen viimeisen työvuoden ansion perusteella. Näin asia ei ole, vaan LEL-eläkkeet määräytyvät siten, että koko työssäoloajalta otetaan ansiot huomioon ja niistä on eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta vuotuinen eläke 1 %. Määräytymisperuste on aivan toinen kuin mitä ed. Vennamo täällä esittelee, ts. hän jälleen puhuu muunnettua totuutta. Jos meidän ehdotuksemme toteutetaan, käytännössä se merkitsee sitä, että metsätyömiesten verotus helpottuu, mutta samanaikaisesti se merkitsee sitä, että metsätyömiesten sosiaaliturva nykyisestään tuntuvasti paranee. Ed. Vennamo näyttää tätä meidän ehdotustamme vastustavan.

Ed. Syrjä: Herra puhemies! Moottorisahan osuus metsätöissä on aikaisemmin ollut 40 %, mutta se pudotettiin edellisen eduskunnan aikana 30 %:iin. Viime syksynä päätöstä muutettiin sikäli, että osuus saadaan muutetuksi 40 %:iin, jos työntekijä käy sitä pyytämässä verojohtajalta. Tutkimuksissa on todettu, että moottorisahan todellinen osuus metsätöissä on nykyään vähintään 40 %, kun moottorisahalla esim. suoritetaan karsintakin nykyään. Näkisin, että moottorisahan osuus ei siis ole varsinaista miehen ansiota, koska se kerran joka tapauksessa menee tämän moottorisahan ylläpitämiseen, vaan se on verrattava muihin koneisiin, joiden avulla metsissä työskennellään, niin kuin on esim. autokorvaus, kun metsätyömies käy autollaan työssä.

Sanoisinkin, että jos sosiaaliedut jäävät liian pieniksi, niin se johtuu siitä, että metsätyöpalkat ovat liian pieniä, niin kuin ne todellisuudessa ovatkin, vaikka nykyään todistellaan, että ne ovat suuria, koska nykyään metsätyömiehet ovat vakinaistettuja ja sinne on otettu vain kaikki parhaat ja iskukykyisimmät miehet. Nämä urakka- ja kilpailumielessä tekevät töitä ja sitten saavat parhaalla iällä huippupalkkoja. Mutta sanoisin, että koska tämä on vielä tällä kertaa terveydelle vaarallinen, niin kyllä metsätyöntekijän pitäisikin saada parhaassa iässään vähintään kansanedustajan palkkaa, sillä tilanne on tällä kertaa sellainen, että muutamassa vuodessa metsätyöntekijästä imetään parhaat mehut pois ja moni metsätyöntekijä on kokonaan joutunut työkyvyttömäksi.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Kun metsätyöntekijöiden palkkoja seurailee, ei ole voinut olla joutumatta siihen tulokseen, että ne ovat todella jääneet jälkeen. Viimeksi viime sunnuntaina Puumalassa selvisi erään metsätyömiehen kohdalta tämä toteamus. Hän kertoi, kuinka vuonna 1958 nämä metsätyöpalkat piti nostaa 25 %:lla ja niihin aikoihin vielä tasavallan presidenttikin kiinnitti tähän vakavaan epäkohtaan huomiota uuden vuoden puheessaan. Kuitenkin tämäkin palkankorotus silloin vesitettiin niin, että loppujen lopuksi korotus olikin vain 7.5 %. Kun lisäksi puutavarayhtiöt alkoivat suorittaa metsässä rationalisoinnin nimessä toimenpiteitä, joilla heikennettiin vielä entisestäänkin metsätyömiesten ansioita, ovat nämä kaikkein arvokkainta työtä raaka-ainelähteillä tekevät henkilöt todella joutumassa heikkoon asemaan. Sen vuoksi hyvin monen metsätyömiehen on kuultukin sanovan, että moottorisahan kohdalla pitäisi mennä siihen, että hyväksytään todelliset kulut. Tähän pitäisi pyrkiä. Silloin vasta tehtäisiin oikeutta heille ja myöskin näinä todellisina kuluina täytyisi hyväksyä kaikki ne menot, jotka kohdistuvat moottorisahaan ja metsätyövälineisiin, joita asianomainen joutuu itse hankkimaan ja metsässä käyttämään.

Ed. H. Linna: Herra puhemies! Äskeisen ed. Vennamon käyttämän puheenvuoron johdosta totean tästä sairauspäivärahasta, että kun se poikkeaa nykyisestä käytännöstä, sellaista lakialoitetta ei voida jättää muuta kuin normaalina aloiteaikana. Kun sosiaalivaliokunta asiaa käsittelee, niin sosiaalivaliokuntaan ei ole tullut muuta kuin yksi tasapäivärahaesitys lakialoitteena, joka on keskustapuolueen jättämä.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Minä hämmästelen, että sosiaalivaliokunnan jäsen ei tunne tämän eduskunnan alkaessa meidän ryhmämme tekemää lakialoitetta samansuuruisesta sairauspäivärahasta. Tämä on tosiasioiden kieltämistä.

Mutta SKDL:lle minä sanoisin: Te yritätte nyt harhauttamalla peittää huonoja jälkiänne. Täällä on jo todettu, että laki sallii 30 %:n vähennyksen, se on peruslinja. Metsätyömiehellä eivät säästy kulukuitit, ja näin hän joutuu tämän alle normaalisti. Silloin häntä verotetaan kahdesta päästä. Ensiksi kun moottorisahan kulut ovat suuremmat, hän joutuu sen maksamaan omasta pussistaan. Toiseksi hän joutuu

maksamaan suuremmasta tulosta veroa kuin mikä hänen todellinen tulonsa on. Tämä on SKDL:n linja, jotta valtio saisi rahaa metsätyömiehen kustannuksella. Te ette halua sosiaaliturva-asiaa korjata niin, että se olisi riippumaton tulosta. TEL:n kohdalla totean, että kolmen viimeisen vuoden perusteella määrätään sosiaaliturva ja siitä minä puhuin, ja LEL:n kohdalta totean, että SKDL:n linja juuri lyö tätä tietä myös LEL:n eläkkeensaajaa aikanaan sitten, jos hän sen saa.

Ed. A. Niemelä: Herra puhemies! On hyvä, että puhutaan metsätyömiehen asemasta ja hänen oikeuksistaan. Minä henkilökohtaisesti metsätyömiehen asiaa tuntevana näen, että oikeutettu on se peruste, että 40 % olisi moottorisahaosuuden vähennysoikeus metsätyömiehellä.

Täällä on puhuttu työkalukorvauslinjasta. Luonnollisesti kun katsellaan sosiaaliturvaa sekä eläketurvaa ottamatta siihen erästä oleellista asiaa huoomioon, se tuntuu ehkä mukiin menevältä. Meillä on tämä maa pitkä, meillä on puusto erilaista esim. Pohjois-Suomessa, minä väittäisin, että siellä on 40 % se oikeudenmukaisempi moottorisahaosuuden osuus kuin se, jos täällä puhutaan Etelä-Suomessa, Keski-Suomessa jostain 20 %:sta.

Oleellisin ja tärkein tässä on jäänyt huomioimatta, silloin kun metsätyömiehen todellista ansiota tarkastellaan, onko se paikallaan, vai olisiko sitä parannettava. Silloin jos siinä on sellaista tuloa sillä metsämiehellä, joka ei ole todellista tuloa, häntä silloin päästään jymäyttämään. Jos metsätyömies saa vähennykseen sen, mikä hänellä on todella mennyt, ja katsotaan palkkaa silloin, kun tarkistetaan siltä oikeuden pohjalta, niin silloin metsätyömies saa oikeutta. Esim. jos moottorisaha on kuluttanut työtulosta 40 % ja jos se täällä eduskunnassa saataisiin 20 %:iin, niin metsätyömiestä jymäytetään siinä palkassa 20 %:n arvosta. Tämä on paljon tärkeämpi kysymys kuin se, että jos metsätyömies sairastuu ja silloin hän joutuisi tästä kärsimään. Vakava asia sekin, mutta kun puhutaan jo voimakkaasti sairauspäivärahan tasauksesta, niin silloin tämäkin on eliminoitu pois.

Me olemme SMP:ssä nähneet, että tämä on erityinen ryhmä olemassa yhteiskunnassa, ryhmä, joka tekee erittäin arvokasta työtä yhteiskunnalle. Heille kaikille pitäisi taata sellainen eläketurva, että he tulevat työtulosta riippumatta kaikki toimeen. Tältä pohjalta me ajamme tätä verovähennystä oikeudenmukaiselle linjalle.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Kun ed. Puhakka on ehdottanut ponsilausumaa, joka koskee työkalukorvauksen saamista, niin olen miettinyt tässä koko ajan sitä, missä mielessä tämä on tehty. Kun toisaalta ed. Puhakka on vastustanut SMP:n ehdotusta 40 %:n vähennysoikeudesta ja hän sitten tekee tällaisen työkalukorvausta koskevan ponsilauselman, niin käsitän vielä tässä vaiheessa, että se on tehty pelkästään tuon edellisen SMP:n ehdottaman järjestelmän hylkäämiseksi. Jos tämä toteutettaisiin — voi olla kyllä perusteitakin tälle ed. Puhakan ehdottamalle lausumalle — niin eikö silloin johdonmukaisesti koko tuo toinen järjestelmä romuttuisi. Kun olen veroasioissa ollut mukana, niin tuntuu siltä, että nämä kaksi ed. Puhakan ehdotusta ovat jyrkässä ristiriidassa toistensa kanssa.

Ed. Puhakka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vieläkään eivät näytä SMP:n miehet tietävän sitä tosiasiaa, että jokainen metsätyömies, joka moottorisahan omistaa, tällä hetkellä ja ensi vuonna tämän ehdotuksen mukaan, mikä on käsiteltävänä, saa todella moottorisahan osuudeksi 40 %. Siihen ei tarvita mitään kuitteja, vaan ainoastaan veroilmoitusta tehtäessä liittää lisäselvityksiä-kohtaan anomus, että moottorisahan osuudeksi määrätään 40 %. Se siis on tällä hetkellä täysin selvä. Toisin sanoen se on niin kuin täällä SMP:n miehet vaativat. Sen sijaan nykyään — minä toistan vielä — sosiaaliturva määräytyy sillä tavoin, että moottorisahan osuus on vain 30 %. Se on siis paljon parempi kuin SMP:n ehdotus.

Jos työkalukorvauksesta on kysymys, niin jokainen kai käsittää, minkälainen työkalukorvaus muilla aloilla on olemassa. Se tulee ehdottomasti lisäksi palkkaan. Työkalukorvauksen käyttöön ottaminen asiallisesti merkitsee lisäpalkankorotusta.

Ed. Knuuti: Herra puhemies! Olin kovasti hämmästynyt jo aikaisemmin ed. Vennamon puheenvuorosta, mutta nyt olin hämmästynyt ed. A. Niemelän puheenvuorosta sikäli, että metsätyönjohtajana hänen pitäisi tuntea nämä asiat, mutta näyttää siltä, että nämä verolait ovat jääneet hatarasti luetuiksi. Tosiasiahan on, että metsätyömiestä ei jymäytetä tässä asiassa, mistä nytkin on kysymys. Tosiasia on se, että metsä-

työmiehellä on oikeus saada, niin kuin juuri ed. Puhakka mainitsi, 40 %:n vähennys lopullisessa verotuksessa ilman, että hänen tarvitsee esittää minkäänlaista todistusaineistoa muuta kuin sen, että hän on tulonsa ansainnut moottorisahaa käyttäen. Mutta jos hänellä on esim. kustannuksia moottorisahan rikkoutumisesta tai muusta syystä niin paljon, että se merkitsisi bruttotulosta 60 % ja hän esittää nämä todisteet, hänelle on verolautakunta velvollinen tämän vähennyksen antamaan.

Ed. L. Linna vetosi siihen, että hän on ollut veroalalla tai on tietoinen näistä veroasioista, mutta näyttää kuitenkin siltä, että hän ei tunne tätä asiaa. Minä en voi kerskua sillä, olen ollut vasta 20 vuotta veroalalla.

Ed. K a i n u l a i n e n: Herra puhemies! Metsätyömiehen palkkauksessa ja eläkkeen määräytymisessä on toki paljon parantamisen varaa. Heidän palkkauksensa on viime aikoina mennyt varsin mielivaltaiseen suuntaan monien yhtiöiden taholta niiden soveltaessa noilla metsäpalstoilla omia normejaan ja määräyksiään, jotka tekevät metsätyömiehen aseman erittäin vaikeaksi. Ei ole ihme, että metsätyömiesten keskuudessa tällainen menettely herättää katkeruutta, kun lisäksi eläkkeen määräytyminen on näin nurinkurisella pohjalla kuin se tällä hetkellä on, että vain kolmen viimeisen vuoden keskimääräinen ansio otetaan pohjaksi eläkettä määriteltäessä. Ja niinpä sitten kun he vertaavat toisten yhteiskuntaryhmien saamia eläkkeitä, he toteavat, että valtion virkamiesten eläke jo keskimäärin liikkuu 700—800 markan paikkeilla kuukaudessa, kun sen sijaan työntekijäin eläkelaitoksen eläkkeet jäävät hieman päälle 100 markan vielä tälläkin hetkellä.

Ed. V e n n a m o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Nyt täällä vasemmisto yrittää selittää, että he ovatkin SMP:n kanssa samaa mieltä, kun ovat huonolla asialla olleet ja ovat tänä päivänä. Minulla on tässä hallituksen esitys, jossa todetaan, että nykyisen lain mukaan saamastaan palkkatulosta saa metsätyömies vähentää moottorisahan käyttäjänä 30 % ja vain, jos hän tekee erityisen ilmoituksen veroviranomaisille, 40 %. Tämä on se teidän läpiajamanne säännös. Jos metsätyömies ei tunne pykäliä ja kaikkia sen juonia, niin hän jää tällä tavalla lyödyksi, ei saa kaikkia kuluja vähentää. Ja jokainen teistä tietää, että metsätyömiehen on vaikea vuoden aikana säästää, kaikki menot panna ylös. Hän ei pysty näyttämään, mitkä ovat olleet todelliset kulut. Näin käytännössä tehdään tämä vääryys. Me muutamme perussäännöksi 40 %, mutta te vastustatte, vaikka olette olevinanne samalla kannalla, kun ette halua paljastaa aikaisempia pahoja tekojanne.

Ed. S y r j ä: Herra puhemies! Kyllä mielestäni on väärin, jos metsätyöntekijöiltä ruvetaan vaatimaan täydellistä kirjanpitoa, ennen kuin he saavat vapaaksi veroista sen osuuden, jonka moottorisaha aiheuttaa. Tätähän täällä on kai ed. Knuutin puheenvuorossa esitetty. Jos ruvetaan soveltamaan tätä työkalukorvauslinjaa, niin epäilen, että se tulee olemaan metsätyöntekijälle huomattavasti epäedullisempi. Täällä on myös puhuttu eläke-edusta, ja olisi oikein, että metsätyöntekijän eläke-etu määräytyisi parhaiden ansiovuosien perusteella, niin kuin se tulee esim. virkamiehille. Virkamiehen palkkahan nousee ja on ennen eläkettä korkeimmillaan. Näin pitäisi olla siis metsätyöntekijöidenkin kohdalla. Eläke-edun pitäisi määräytyä siis parhaiden ansiovuosien perusteella.

Ed. L. L i n n a: Herra puhemies! Vielä vastauksena ed. Puhakalle. Kun hänkin on ollut metsätöissä niin kuin allekirjoittanutkin ja tietää, että siellä ollessa nämä kirjanpitokysymykset, anomusten teot ovat normaalisti olleet aika vaikea juttu niin meille kuin niille monille muillekin (Ed. Puhakka: Ei tarvita kirjanpitoa!), niin olisi johdonmukaista, että se paras vaihtoehto olisi ensimmäiseksi, ja se on tämä 40 %:n alennus. Mutta ilmoitan nyt, että tämän keskustelun jälkeen, jos puhemies voi hyväksyä ed. Puhakan ehdotuksen tässä asiassa äänestykseen, joka ei varmaan menisi SMP:n ehdotuksena äänestykseen, niin siinä tapauksessa äänestän ed. Puhakan ehdotuksen puolesta.

Ed. A. N i e m e l ä: Herra puhemies! Äsken puhuin varoittavassa mielessä siitä, että metsätyömiestä jymäytetään silloin, jos eduskunta jossain vaiheessa tekisi sellaisen päätöksen, millaisena moottorisahavähennyksen viimekertaisessa keskustelussa esimerkiksi ed. Knuuti näki sen olevan. Hän puhui 22 %:sta. Minä sanoisin, että Lapin metsätyömies tulisi jymäytettyä, jos moottorisahaosuus olisi siellä todella 40 % ja hän saisi vain 22 %:n vähennysoikeuden. Hänen palkkansa olisi silloin tässä 18 %, joka ei ole todellista palkkaa, vaan hänen kauttaan kul-

kenut rahasumma. Tässä mielessä äsken halusin varoittavana esimerkkinä tämän eduskunnan kuullen sanoa.

Ed. Hjerppe: Herra puhemies! Täällä kuunnellessa SMP:n edustajien puheenvuoroja joutuu toteamaan, että koko ryhmä kynsin hampain puolustaa nimenomaan metsätyönantajain etuja vastustaessaan tätä ed. Puhakan esittämää työkalukorvausta. Ed. L. Linna nyt viimeksi kyllä ilmoitti, että hän tulee äänestämään tämän puolesta. Ed. Puhakan esitys on mitä selvin pyrkimys siihen, että työnantaja korvaisi moottorisahasta ja muista metsätyökaluista aiheutuneet kustannukset, jolloin — totta kai — metsätyöläisen asema tuntuvasti parantuisi.

Mitä tulee verovähennykseen, niin se, mitä ed. Puhakka täällä on useaan kertaan todistanut, pitää paikkansa. Metsätyömies saa verotuksessa nyt, kun ilmoittaa, 40 %:n verovähennyksen moottorisahan osuudesta, mutta hän samalla, niin kuin ed. Puhakka mainitsi, saa korkeampaa sosiaalista turvaa tällä lailla kuin mitä SMP:n ehdotukset merkitsevät. Lisäksi on vielä todettava se, että myöskin metsätyöläisten eläkelain kohdalla edelleen esiintyy virheellistä näkemystä; metsätyöläiset kuuluvat nimenomaan LEL-eläkelain alaisuuteen ja eläke määräytyy koko työssäoloajan perusteella.

Ed. Knuuti: Herra puhemies! Kun asiaa aikaisemmin käsiteltiin eduskunnassa, mainitsin, että metsäntutkimuslaitoksen suorittaman tutkimuksen mukaan moottorisahan osuus oli yleensä 22 %. Minä en silloin vastustanut ollenkaan, että hyväksytään nyt voimassa oleva laki, enkä tahdo vastustaa nytkään. Mutta haluan vielä korostaa sitä, että metsätyömiehellä on oikeus saada todelliset kustannukset vähennetyiksi.

Mitä tähän kirjanpitoon tulee, josta ed. L. Linna mainitsi, ei nyt kovin suurta taitoa se kirjanpidon pitäminen tarvitsisi, kun ottaa pikkuisen muovipussin mukaansa ja suolaa sinne sekaan, etteivät homehdu ne kuitit, niin kyllä verotoimisto laskee, mitä siinä on ollut kustannuksia.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! SKDL:n edustajalle Hjerppelle huomautan, että vaikka hänen pontensa menisikin läpi, niin se on vain toivomus hallitukselle. Verot määrätään tänä vuonna ja ensi vuonna lain mukaan, joten hän ei tuo mitään apua metsätyömiehelle ainakaan välittömästi. Me taistelemme sen puolesta, että metsätyömies saa heti apua. Ilmoitan ed. Hjerppelle, että SMP:n ryhmä on käsitellyt työkalukorvausta ja me olemme yksimielisesti sen takana. Mutta me haluamme auttaa metsätyömiestä heti eikä huomenna. Me pelkäämme, että vaalien jälkeen tämäkin kaunis ja myönteinen asenne unohtuu, niin kuin monet muutkin ovat aikaisemmin unohtuneet.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Kun vasemmiston taholta puolustetaan metsätyömiestä, niin on syytä muistuttaa heitä, että he viime eduskunnan aikana löivät metsätyömiestä, alensivat moottorisahavähennystä ja poistivat koko hevostyöstä saadun alennuksen. Nyt jälleen vaalien alla he heräävät puolustamaan näin nimellisesti tätä kovan työn tekijää eivätkä kuitenkaan jälleen näe tosiasioita. Me olemme puolustaneet täällä jo aikaisemmin ja olemme nytkin tämän eduskunnan toimikauden aikana saaneet vaikutetuksi sen, että hallitus tällaisen korjausesityksen toi, ja viime eduskunnan aikana yksimielisen äänestyksen perusteella nämä alennukset tehtiin metsätyömiehille. Siinä oli mukana oikeisto, keskusta ja vasemmisto — että totuus ei unohtuisi.

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Suurin osa metsätyömiehistä on LEL-työeläkejärjestelmän alaisia. Heidän eläkkeensä määräytyy siis kaikkien työvuosien tulon perusteella yhteissummana. Se ei siis määräydy suinkaan suurimman tulon mukaan, kuten esim. tapahtuu valtion ja kuntien virkamiehillä. Tässä tarvittaisiin siis selvää korjausta. Osa metsätyömiehistä on myöskin TEL-työeläkejärjestelmän piirissä, ja näiden työeläke perustuu kolmen viimeisen työvuoden tuloon. On luonnollista, että erityisesti tällöin joutuu työmies huonoon asemaan, koska on luonnollista, että yli 60-vuotias metsätyömies tekee motteja huomattavasti vähemmän kuin esim. 40-vuotias. Korjaukset siis tarvittaisiin. Meillä on tällä hetkellä esimerkkejä siitä, kuinka metsätyömies on saanut esim. 8 markan kuukausieläkkeen. Tämä on suorastaan törkeää.

Mitä tulee sitten ed. Puhakan ponteen, ponnessa ei ole sinänsä mitään vikaa, se pyrkii työkalukorvaukseen, joka on asiallinen. Mutta hiukan minua ainakin ihmetyttää se, että se voitaisiin esittää tässä yhteydessä. Tämä asiahan kuuluu lähinnä palkkaneuvotteluihin eikä

suinkaan tulo- ja omaisuusverolain piiriin. Mutta jos se käsittelyyn tulee, niin luonnollisesti me tulemme sitä kannattamaan. Meillä aluksi vain oli hiukan se käsitys, että tällä ponnella pyritään poistamaan moottorisahan prosenttivähennys kokonaisuudessaan.

Ed. Isomursu: Herra puhemies! Sanon vain lyhyesti, kun näitä moottorisahatutkimusprosentteja on mainittu monenlaisia, niin valtiovarainministeriön vero-osasto on päätynyt noin 20 %:iin, joka on metsäntutkimuslaitoksen suorittama. Tiedän erään toisen tutkimuksen, jonka tulokset ovat myös menneet sosiaaliministeriön palkkaosastolle. Näiden tutkimusten tulos on yli 31 %, ja tutkimukset on suoritettu Keski-Suomessa, joten Pohjois-Suomeen päin mentäessä nämä moottorisahakulut ovat suuremmat; lisäksi nämä tutkimukset on suoritettu toista vuotta sitten.

Lisäksi toteaisin 40 %:n vähennysoikeudesta, miten sitä on käytetty nyt, kun tämä laki on ollut voimassa. Asiantuntijoiden taholta verojaostossa ilmoitettiin, että mm. Oulun läänissä on lupia haettu vain parikymmentä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Puhakka ed. Voutilaisen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä antaa eduskunnalle esityksen laiksi, jolla työnantajat velvoitetaan maksamaan metsätyömiehille omien työvälineiden käytöstä riittävän suurta työkalukorvausta." Kutsun tätä ed. Puhakan ehdotukseksi. Edelleen ed. Vennamo ed. Suokkaan kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lain eduskunta edellyttää hallituksen selvityttävän, olisiko 40 %:n vähennys nykyisen 30 %:n sijasta hyväksyttävä moottorisahan käytön perusvähennykseksi, jolloin työntekijä kuitenkin pyynnöstä voisi saada tämän vähennyksen alennetuksi 30 %:iin." Tämä on ed. Vennamon ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksesta.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt olisi äänestettävä ed. Puhakan ja ed. Vennamon perustelulausumaehdotuksista. Ne ovat erillisiä. Niistä on molemmista äänestettävä erikseen mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Puhakan ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Puhakan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Aro, Asunmaa, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Gestrin, Granvik, Hara, Heino, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Karpola, Katajavuori, Kauppila, Koppanen, Korsbäck, Laatio, Lankinen, Linkola, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, E. Niemelä, Niinikoski, E. Niskanen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Tallgren, Teir, Toivanen, Tähkämaa, Uusitalo, Vartia, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Antila, Flinck, Forsman, Friberg, Haapasalo, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivunen, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, L. Linna, Luja-Vepsä, Musto-

nen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Nevalainen, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Penttinen, Perheentupa, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Saarto, Salla, Salmi, Salmivuori, Silander, Siltanen, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Taipale, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Westerholm, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Volotinen, Voutilainen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Koivisto, Salo, Sandelin ja Sundqvist.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Eskman, Haarla, Hanhirova, Haukipuro, Hemmi, Huotari, Kaasalainen, Kauppi, Landström, Lillqvist, Lindeman, H. Linna, Lähteenmäki, Männistö, Nikkilä, Orrenmaa, Partanen, Räsänen, Salama, Sillantaus, I. Suominen, Tarjanne, Tarvajärvi, Turunen, Vaittinen ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 80 jaa- ja 89 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 26.

Eduskunta on hyväksynyt ed. Puhakan ehdotuksen.

Äänestys ed. Vennamon ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hara, Heino, Helle, Hetemäki, Hjerppe, Hollkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koppanen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, Suomi, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo, Westerholm ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Eskman, Haarla, Hanhirova, Haukipuro, Hemmi, Huotari, Kaasalainen, Kauppi, Landström, Lillqvist, Lindeman, Lähteenmäki, Männistö, Nikkilä, Orrenmaa, Partanen, Räsänen, Salama, Sillantaus, I. Suominen, Tarjanne, Tarvajärvi ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 158 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 23.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

17) Ehdotus laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 185, jota on valmistelevasti

käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 59 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 142, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

18) Ehdotus laiksi tonttien vaihdosta valtion ja Joensuun kaupungin välillä.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 168, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 60 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 143, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

19) Ehdotus laiksi merentutkimuslaitoksesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 138, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 61 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 144, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

20) Ehdotus laiksi valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 169, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 62 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 145, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Puheenvuoroa ei haluta.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

21) Ehdotus laiksi vähittäiskaupan liikeajasta annetun lain muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 189, jota on valmistelevasti käsitelty talousvaliokunnan mietinnössä n:o 10 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 146, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Suomi: Herra puhemies! Vähittäiskaupan aukioloajan pidentäminen koskemaan myös parturi- ja kampaamoliikkeitä ei voi olla vaikuttamatta kielteisesti näiden valtaosaltaan pienten liikkeiden vastaiseen kehitykseen. Par-

turi- ja kampaamoliikkeet ovat pääosiltaan vain yhden tai kahden työntekijän varassa toimivia. Pitääkseen asiakaskuntansa on yrittäjän joko lisättävä henkilökuntaansa tai maksettava ylityökorvausta, ja kummassakin tapauksessa se merkitsee suurta taloudellista rasitetta yrittäjälle. Ansiothan pysyvät samana, asiakkaiden määrä ei lisäänny, vaikka aukioloaikaa pidennetään monella tunnilla.

Työntekijöille aukioloajan pidentäminen on suuri huononnus työolosuhteisiin, ja tietysti myös on otettava huomioon se, että illan vapaahetket kutistuvat työntekijöiltä olemattomiin. Varsinkin perheellisille tällaiset järjestelyt aukioloaikoihin tuovat tullessaan suuria vaikeuksia. Tämä merkitsee työajan kehittämisessä aivan päinvastaista kuin mihin työntekijät ovat pyrkineet. Muun muassa Turussa alan työntekijät vastustaessaan aukioloajan pidennystä ovat kiinnittäneet liittonsa ja alan keskustoimikunnan huomiota viisipäiväisen työviikon toteuttamiseen ehdottomana. He korostavat myös, että pitäisi päästä jo lopultakin sellaiseen työaikaan, että työhön sidonnaisuus olisi enintäänkin yhdeksän tuntia ja että iltatyöstä maksettaisiin tuntuva korvaus. Esitykset ovat toteutettavissa työehtosopimusten yhteydessä, ja kuten tiedetään, näiden työntekijöiden etuja hoitaa Liikeliitto.

Kun vastustus on suuri sekä liikeyritysten että työntekijöiden taholla, täytyy ihmetellä, minkä vuoksi tämä Auran puoluepoliittinen virkamieshallitus on tällaisen esityksen ollenkaan antanut. Vaikka hallituksen esityksessäkin on kielteiset puolet selvästi tiedostettu, on esitys junnattu läpi, ja kaiken lisäksi siihen on sekoitettu aukiolosäännöstelystä kokonaan luopumisen ajatus. Tällä pelotuksella koetetaan hämätä itse tosiasia eli se, että kun partureiden ja kampaamoiden aukioloaikaa pidennetään kello 20:een asti, se merkitsee jo nyt niiden samojen ongelmien esiin nousemista kuin kokonaankin säännöstelystä vapautuminen toisi. Tämä nyt esillä oleva laki tulee merkitsemään aukioloaikojen kirjavuutta, epätervettä kilpailua, kustannusten nousua yrittäjille, työntekijäin työajan pidentymistä illan myöhäisille tunneille, ja tämä tulee merkitsemään loppukädessä pienten liikkeiden kuolemaa. Puhua tässä yhteydessä niistä vaaroista, jotka sisältyvät kokonaan sääntelystä luopumiseen, on mielestäni hölmöä, sillä kukapa parturissa ja kampaajalla yöllä kävisi.

Herra puhemies! Ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin pienten kähertäjä- ja parturiliikkeiden toiminnallisia mahdollisuuksia pitennetyn aukioloajan yhteydessä ja antaa tarvittaessa muutosehdotuksen aukioloajan supistamiseksi, jos pitennetystä aukioloajasta koituu liikkeille raskaita taloudellisia vaikeuksia."

Ed. V e n n a m o: Herra puhemies! Eduskunnassa käsiteltiin jokin päivä sitten parturi- ja kähertäjäliikkeiden aukioloaikaa. SMP puolusti tällaisia pieniä liikkeitä ja työntekijöitä, mutta SKDL:n enemmistö — minulla on tässä äänestyspöytäkirja — äänesti oikeiston ja keskustapuolueen kanssa niin, että nämä liikkeet ovat auki kello 8—20. Nyt täällä esitetään ponsia ja puhutaan asioiden vioista. Tämä on vähän kummallista menettelyä. Olisitte tulleet meidän avuksemme, kun me koetimme puolustaa pienliikkeitä ja niiden työntekijöitä, jotka nyt ajautuvat taloudellisesti umpikujaan. Tässä on suurten suosiminen pienten kustannuksella selvästi ollut kysymyksessä. Mutta tietysti parempi myöhään kuin ei milloinkaan, ja SMP jatkaa taistelua tapahtuneen virheen korjaamiseksi. Siksi, herra puhemies, esitän hallitukselle velvoitukseksi hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

"Hyväksyessään lain eduskunta edellyttää hallituksen kiireellisesti selvityttävän, millä tavoin uudet aukioloajat vaikuttavat pienten parturi- ja kähertäjäliikkeiden toimintamahdollisuuksiin ja toimihenkilöiden asemaan, sekä ryhtyvän tarpeen vaatiessa asian vaatimiin lainsäädäntötoimenpiteisiin."

Ed. A r o: Herra puhemies! Meidän liberaalien mielestä nyt vihdoin voidaan todeta, että parturi- ja kampaamoliikkeet pääsevät tasavertaiseen asemaan muiden kauppaliikkeiden kanssa. Kun viime eduskuntakaudella liikkeiden aukioloaikaa pitkien ja monivaiheisten käsittelyjen jälkeen lainsäädännöllä väljennettiin, jäi LKP:n ryhmän mielestä lainkorjaukseen vielä paha aukko. Samalla kun olimme voimakkaasti olleet lain liberalisoinnin kannalla, toimme myös esille ihmetyksemme siitä, että parturi- ja kampaamoliikkeet haluttiin edelleen sulkea ahtaamman lainsäädännön piiriin. Oli odotettavissa, että tämä käytännössä johtaisi hankaluuksiin siten, että kun yleisten palvelusten tarjonta-aikaa muutoin laajennetaan, se erityisesti oh-

jaa myös palvelusten kysyntää asiakkaan kannalta helpompiin aikoihin, etenkin pitemmälle iltatunteihin. Näinhän on käynyt, ja osaltaan siihen on johtanut myös työajan tiivistyminen viiteen päivään viikossa ja siten päivittäisen työssäoloajan pidentyminen ainakin eräillä aloilla. Lisäksi tullut arkivapaapäivä myös vilkastuttaa ostosten ja palvelusten kysyntää entisestä poikkeavina aikoina. Tässä kiristyvässä palvelukilpailussa ovat parturi- ja kampaamoliikkeet olleet vaikeuksissa nimenomaan lain kirjaimen tarkan noudattamisen suhteen, kun asiakkaat ovat oman työaikansa jälkeen pyrkineet näihin liikkeisiin. Aukiolon laajentamisen vastustajat ovat vedonneet siihen, että erityisesti pienille parturi- ja kampaamoyrityksille tuottaa taloudellisia vaikeuksia lisätä aukioloaikaa. Sellaiset pienyrittäjät, jotka haluavat katsoa kehitystä ennakkoluulottomasti eteenpäin, näkevät tässä päinvastoin nykyistä paremmat mahdollisuudet järjestää omat työaikansa kysynnän mukaan erilaisia vaihtoehtoja käyttäen, ja näitä vaihtoehtojahan on useita. Eihän tämän lain tarvitse suinkaan merkitä sitä, että liikkeiden on oltava auki 8:sta 20:een. Tältä pohjalta on nyt käsillä olevaa lakiesitystä pidettävä tarpeellisena edistysaskelena kohti laajempaa palveluaikojen väljentämistä yhdyskuntaelämässä tapahtuvien muutosten mukaan.

Ed. J a a t i n e n: Herra puhemies! Nykyisin voimassa olevan lainsäädännön mukaan ovat tämän alan yrittäjät joutuneet, mikäli he ovat halunneet asiakkaitansa hyvin palvella, hyvin lähelle tilannetta, jota voidaan kutsua lain kiertämiseksi. Asiakkaita on jouduttu ottamaan vastaan hämärissä huoneissa suljettujen ikkunaverhojen takana. Lainmuutos ei suinkaan merkitse sitä, että alan liikkeet joutuisivat ylimääräisen rasituksen tai kohtuuttomien kustannuksien alaisiksi. Päinvastoin tämä merkitsee sitä, että parturi- ja kampaamoliikkeet voivat nyt täysin rehellisin keinoin palvella asiakkaitansa pitennetyn aukioloajan puitteissa silloin kun se asiakkaillekin parhaiten sopii. On selvää, että tämä merkitsee tiettyjä ongelmia työntekijöitten työajan järjestelyn kohdalla, mutta sikäli kuin olen saanut tietää, se ei ole mikään ongelma. Myöskin työntekijät ovat halukkaita työskentelemään pidennetyn aukioloajan puitteissa, koska se tarjoaa heille mahdollisuudet lisääntyneeseen toimeentuloon. Lakiesitys on erittäin kannatettava ja poistaa erään pahan puutteen meidän aukiololainsäädännössämme.

Ed. L. L i n n a: Herra puhemies! Aluksi kannatan ed. Vennamon tekemää ehdotusta. — Lisäksi toteaisin ed. Aron puheenvuoron vuoksi, että tässä on vastakkain pienten parturi-kampaamoiden työntekijöiden etu ja sitten yleisön etu. SMP:n ryhmässä on asiasta neuvoteltu valiokuntakäsittelyn jälkeen, jossa emme osanneet asiaa vielä ratkaista sen kiireisen käsittelyn vuoksi, ja päädyimme siihen, että työntekijäin etu on suurempi kuin yleisön mukavuusetu, ja tältä pohjalta on tähän SMP:ssä päädytty.

Ed. W e c k m a n: Herra puhemies! Pyydän kannattaa ed. Suomen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s: Keskustelussa on ed. Vennamo ed. L. Linnan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lain eduskunta edellyttää hallituksen kiireellisesti selvityttävän, millä tavoin uudet aukioloajat vaikuttavat pienten parturin- ja kähertäjänliikkeiden toimintamahdollisuuksiin ja toimihenkilöiden asemaan, sekä ryhtyvän tarpeen vaatiessa asian vaatimiin lainsäädäntötoimenpiteisiin." Kutsun tätä ed. Vennamon ehdotukseksi. Ed. Suomi on ed. Weckmanin kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin pienten kähertäjä- ja parturiliikkeiden toiminnallisia mahdollisuuksia pitennetyn aukioloajan yhteydessä ja antaa tarvittaessa muutosehdotuksen aukioloajan supistamiseksi, jos pitennetystä aukioloajasta koituu liikkeille raskaita taloudellisia vaikeuksia." Tämä on ed. Suomen ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s: Nyt olisi äänestettävä ed. Vennamon ja ed. Suomen lausumaehdotuksista. Ne ovat vastakkaisia. Ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään niiden välillä ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Vennamon ja ed. Suomen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Vennamon ehdotuksen, ääsestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Suomen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Eskelinen, Friberg, Gestrin, Granvik, Hara, Haukipuro, Heino, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, O. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Lankinen, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Orrenmaa, Paasivuori, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Silander, Sillantaus, Sinkkonen, Stenbäck, Suksi, Suokas, S. Suominen, Syrjä, Särkkä, Tallgren, Tarvajärvi, Tikkanen, Toivanen, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vaittinen, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Volotinen, Voutilainen ja Väyrynen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Eskman, Flinck, Forsman, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kalavainen, R. Kangas, Kantola, Karkinen, Knuuttila, Kohtala, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Lindeman, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Pekkala, Perheentupa, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Saarto, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Sundqvist, Suomi, Taipale, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tuominen, Tuomioja, Weckman, Vilponiemi, Virtanen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Breilin, Haapasalo, Koivisto ja Tamminen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aas, Haarla, Hanhirova, Hemmi, Kaasalainen, Koivunen, Koppanen, Landström, Liedes, Lillqvist, Lähteenmäki, Männistö, Nikkilä, Partanen, Pohjonen, Räsänen, Salama, Siikaniemi, I. Suominen, Sutinen, Tarjanne, Teir, Turunen, Vartia, Vikatmaa, Virolainen ja Ääri.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 96 jaa- ja 71 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 28.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Vennamon ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Vennamon ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vennamon ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Ahde, Ahonen, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Korsbäck, Käkelä, Laatio, Lankinen, Lepistö, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Niinikoski, E. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Raatikainen, Rodén, Ruokola, Rytkönen, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tarvajärvi, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Vilponiemi, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aitio, Alenius, Antila, Asunmaa, Hjerppe, Honkonen, Huotari, Isomursu, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kainulainen, Kantola, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Kuusinen, Laine, Lehmonen, L. Linna, Mustonen, A. Niemelä, Nieminen, H. Niskanen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rosnell, Saarto, Salla, Salmi, Silander, Sinisalo, Suokas, Suomi, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tuominen, Tupamäki, Vainio, Weckman, Vennamo, Westerholm, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aas, Haarla, Hanhirova, Hemmi, Kaasalainen, Koivunen, Koppanen, Landström, Liedes, Lillqvist, Lähteenmäki, Männistö, Nikkilä, Partanen, Räsänen, Salama, I. Suominen, Tarjanne, Teir, Turunen, Vartia, Vikatmaa ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 50 ei-ääntä; poissa 24.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

22) Ehdotus laiksi Valtion ammattikoulukodin lakkauttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 56, jota on valmistelevasti käsitelty sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 13 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 147, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Silander: Herra puhemies! Meillä on nyt kolmannessa käsittelyssä hallituksen esitys laiksi valtion ammattikoulukodin lakkauttamisesta. Tämä lakkautettavaksi aiottu ammattikoulukoti on sisäoppilaitos, johon on otettu ainoastaan poikaoppilaita, jotka orpouden tai muun syyn takia ovat erityisen huolenpidon tarpeessa. Siis kaikki tämän ammattikoulukodin oppilaat ovat vähävaraista, taloudellisessa puutteessa kamppailevaa nuorisoa, joka on tullut ammattikoulukotiin käytännöllisesti katsoen ympäri Suomea. Oppilaita on tähän ammattikoulukotiin otettu vuosittain yhteensä 50 kolmelle eri linjalle. Oppilaille ovat opiskelu, majoitus ja ruokailu mainitussa ammattikoulukodissa olleet ilmaiset. Näiden etujen lisäksi on oppilaille annettu ilmaiseksi työasu lukukautta kohti ja työosuusrahaa 5—9 mk kuukaudessa.

Nyt on hallituksen tarkoituksena lopettaa mainittu ammattikoulukoti. Esitystään hallitus perustelee sillä, että valtion keskusammattikouluissa varataan tarpeellinen määrä vuosittaisia oppilaspaikkoja, joille myönnetään vähintään samat taloudelliset edut kuin nykyisin on lakkautettavaksi tarkoitetun valtion ammattikoulukodin oppilailla. Tämän periaatteen mukaisesti on tarkoituksena varata keskusammattikoulujen oppilaspaikoista 5 % sosiaalisen huolenpidon tarpeessa olevia nuoria varten. Kerrotut hallituksen suunnitelmat eivät kestä kritiikkiä SMP:n eduskuntaryhmän mielestä. Ensinnäkin maamme nuorisosta on huomattavasti suurempi osa kuin 5 % sosiaalisen avun tarpeessa. Lisäksi on huomattava se seikka, että keskusammattikouluihin voidaan ottaa niihin anovista oppilaista vain noin kaksikolmasosaa. Muut jäävät odottamaan vuoroaan. Mitä järkeä on siis hallituksen kannanotossa, että lakkautetaan toiminnassa oleva ammattikoulukoti ja täten ehdoin tahdoin vaikeutetaan ja rajoitetaan taloudellisissa ja muissa vaikeuksissa kamppailevan nuorisomme mahdollisuutta saada itselleen haluamansa asianmukainen ammattikoulutus? Tällaista menettelyä SMP ei voi hyväksyä.

Kerrotuilla perusteilla ehdotan, herra puhemies, että hallituksen esitys laiksi valtion ammattikoulukodin lakkauttamisesta hylättäisiin.

Ed. Paasivuori: Herra puhemies! Valtion ammattikoulukoti, joka nyt käsiteltävänä olevan lain perusteella lakkautetaan, on tehnyt erittäin suuriarvoista työtä orpojen ja muiden yksinäisten varattomien nuorten hyväksi. Koulu on ollut nuorille paitsi hyvän ammattikasvatuksen antaja myöskin koti, johon nuoret ovat vaikeuksien sattuessa voineet turvautua oman kodin usein kokonaan puuttuessa. Tätä turvallisuutta ja kiintymystä osoittaa sekin, että monien vuosien kuluttua entiset oppilaat ovat useasti vierailleet entisessä koulussaan. Teh-

dystä arvokkaasta ammattikasvatustyöstä ja koulun suomasta kodinomaisesta turvallisuudentunteesta on aihetta täällä eduskunnassa koulun nyt lopetettua toimintansa lausua koulun rehtorille, opettajakunnalle ja muulle henkilökunnalle lämmin kiitos. Samalla on toivottava, kun nämä pääasiassa koditтomat ja varattomat oppilaat nyt sijoitetaan yleisiin ja keskusammattikouluihin, että he tulevat saamaan entistä monipuolisemman ammattikoulutusmahdollisuuden ja heidän etunsa muutenkin tulevat turvatuiksi.

Ed. Suokas: Herra puhemies! Kannatan ed. Silanderin tekemää ehdotusta.

Ed. Vennamo: Herra puhemies! Minä ihmettelen täällä sosialidemokraattien kantaa. Lyödään kaikkein vähävaraisimpia, jotka tarvitsevat ammattikoulutusta. Sanotaan: menkää sinne maakuntanne ammattikouluihin, jonne he eivät sovi ja josta eivät saa niitä talousetuja, joita ovat saaneet tällaisessa kotiammattikoulussa. Lyödään, lakkautetaan ammattikoulu ja sitten annetaan lämmintä kättä, kiitos kun me murhaamme teidät.

Ed. Paasivuori: Herra puhemies! Ed. Vennamolle haluaisin sanoa, että tästä on tiedusteltu asianomaisilta viranomaisilta, ja he ovat vakuuttaneet, että ko. nuoret tulevat saamaan huomattavasti monipuolisemmat mahdollisuudet ammattikasvatuksen saamiseen kuin on ollut laita valtion ammattikoulukodissa, jossa eri opintohaaroja on ollut vähemmän valittavissa.

Ed. Kalavainen: Herra puhemies! Ed. Vennamon puheenvuoron johdosta toteaisin sen, että etuisuuksia ei vähennetä, vaikka muutoksia näiden oppilaiden kohdalla nyt tapahtuukin, ja että menneenä syksynä jo nämä orvot ovat hyvin päässeet sijoittumaan alueensa keskusammattikouluihin. Ja kolmanneksi, nyt heillä on suuremmat valinnan mahdollisuudet eri opintolinjojen suhteen, kuin mitä aiemmin on ollut.

Tämä koulukoti tulee täyttämään entistä tehoisammin tehtäväänsä, koska sinne tullaan ensi vuonna sijoittamaan kuulo- ja näkövammaiset. Näin ollen ammattikoulu, nykyinen ammattikoulukoti, tulee palvelemaan erittäin hyvin juuri niitä, jotka tällä hetkellä erittäin vaikeissa olosuhteissa suorittavat opintojaan.

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Mietintö oli valiokunnassa, jossa kaikki puolueet ovat edustettuina, täysin yksimielinen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Silander ed. Suokkaan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Aro, Berner, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karjalainen, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Lindeman, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rosnell, Rönkkö, Saarto, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, Suomi, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarvajärvi, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Hostila, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, L. Linna, Mäkelä, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Saimo, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Mattila ja Paasivuori.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alenius, Ehrnrooth, Friberg, Haarla, Hanhirova, Hemmi, Hetemäki, Kaasalainen, Koivunen, Koppanen, Kurppa, Landström, Liedes, Lillqvist, Linkola, Lähteenmäki, Männistö, Nikkilä, Partanen, Rekonen, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Salama, Sorsa, I. Suominen, Tarjanne, Teir, Tuominen, Turunen, Vartia, Weckman, Vilponiemi ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 143 jaa- ja 20 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 34.

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

23) Ehdotus laiksi Etelä-Hämeen keskusammattikoulun luovuttamisesta Hämeenlinnan seudun ammattikoulun kuntainliitolle.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 188, jota on valmistelevasti käsitelty sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 14 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 148, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Orrenmaa: Herra puhemies! Esillä on ehdotus laiksi Etelä-Hämeen keskusammattikoulun luovuttamisesta kuntainliitolle.

Kyseiseen ammattikouluun pyrkivien lukumäärä on viime vuosina jatkuvasti alentunut. Eräille linjoille ei tänä vuonna ollut riittävästi pyrkijöitä, joten jouduttiin ensimmäistä kertaa turvautumaan erityiskuulutuksiin. Aivan ilmeisesti paikkoja olisi jäänyt jopa täyttämättä, ellei koulussa olisi ollut ns. valtakunnallisia opintolinjoja. Koulun osastojako pyritään omistussuhteen siirron yhteydessä sovittamaan alueen ammattikoulutustarvetta vastaavaksi. Tämä merkitsisi viiden valtakunnallisen opintolinjan lakkauttamista. Suuri osa valtakunnallisten opintolinjojen opiskelijoista on kotoisin kehitysalueilta, eikä heille ole varattu muita vastaavia koulutusmahdollisuuksia.

Etelä-Hämeen keskusammattikoulu on ainoa ammattikoulu, jossa on toiminut valtakunnallinen kaavaajan sekä mallinveistäjän opintolinja. Kyseiset ammattiryhmät ovat valimoalan ammattityöntekijäryhmistä tärkeimmät, ja on arvioitu, että heitä olisi seuraavien vuosien aikana koulutettava yhteensä noin 70—80 vuosittain.

Etelä-Hämeen keskusammattikoulusta valmistuneet ovat sijoittuneet hyvin, ja koulun opetustaso on kiitettävä. Koulun siirtyessä kuntainliitolle on erityisesti valimoalan koulutus uhattuna, sillä nämä linjat eivät enää tule toimimaan valtakunnallisena, ja alan koulutus tulisi koulussa ennen pitkää loppumaan, koska kuntainliiton alueella ei sanottavasti ole valimoteollisuutta.

Kehitysalueiden nuorille on mielestäni saatava mahdollisuus hakeutua edelleen valimoalan koulutukseen. Oppilaiden siirtyminen kehitysalueiden kunnista vieraiden kuntien tai kuntainliittojen omistamiin kouluihin ei kuitenkaan ole käytännössä mahdollista, koska köyhät kunnat eivät pysty maksamaan niitä korvauksia, joita vieraspaikkakuntalaisten koulutuksesta peritään. Tällaisia vaikeuksia ei esiinny valtakunnallisilla opintolinjoilla.

Edellä olevaan viitaten esitän perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

"Hyväksyessään lain eduskunta edellyttää, että luovutuksen yhteydessä huolehditaan siitä, että kuntainliiton ammattikoulu sisältää myös valtakunnallisia opintolinjoja, kuten esim. valimolinjan, ja että hallitus tutkii mahdollisuuksia ammattikoulun valtakunnallisten linjojen kustannusten jakamisesta valtion ja kuntien kesken oikeudenmukaisella tavalla."

Ed. Siikaniemi: Herra puhemies! Kannatan ed. Orrenmaan tekemää ehdotusta.

Ed. Kohtala: Herra puhemies! Täällä ed. Orrenmaan käyttämässä puheenvuorossa on esitetty vääriä tietoja. Olen usean vuoden ajan joutunut olemaan mukana näissä valmisteluissa. Se, että siellä on ollut tyhjiä paikkoja, johtuu siitä, että Hämeenlinnan alueen kunnat eivät ole voineet näitä paikkoja käyttää, koska alueemme ulkopuolelta oleville oppilaille on varattu määrätty kiintiö paikkoja. Tästä johtuen ed. Orrenmaan esittämät näkemykset eivät ole oikeudenmukaisia. Paikkakunnalta löytyy vaikka kuinka paljon pyrkijöitä kouluun, jos ulkopuoliset kiintiöt eivät ole esteenä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Orrenmaa ed. Siikaniemen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lain eduskunta edellyttää, että luovutuksen yhteydessä huolehditaan siitä, että kuntainliiton ammattikoulu sisältää myös valtakunnallisia opintolinjoja, kuten esim. valimolinjan, ja että hallitus tutkii mahdollisuuksia ammattikoulun valtakunnallisten linjojen kustannusten jakamisesta valtion ja kuntien kesken oikeudenmukaisella tavalla."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt olisi päätettävä ed. Orrenmaan lausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Orrenmaan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Antila, Breilin, Ehrnrooth, Eskman, Flinck, Forsman, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Heino, Helle, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Korsbäck, Kortesalmi, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Lindeman, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, A. Niemelä, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Saarto, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Silander, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Stenbäck, Suksi, Suokas, Suomi, S. Suominen, Syrjä, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarvajärvi, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Turunen, Tähkämaa, Vainio, Vaittinen, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, Vikatmaa, Virtanen, Volotinen, Voutilainen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aro, Asunmaa, Berner, Eskelinen, Haukipuro, Huotari, Härkönen, R. Kangas, H. Linna, Lottanen, Maijala, Mattila, E. Niemelä, Niinikoski, Orrenmaa, Pekkala, Rönkkö, Saimo, Siikaniemi, Toivanen, Uusitalo, S. Westerlund, Vilmi ja Väyrynen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Alenius, Friberg, Haarla, Hanhirova, Hara, Hemmi, Kaasalainen, Karjalainen, Koppanen, Kurppa, Landström, Liedes, Lillqvist, Linkola, Lähteenmäki, Männistö, Nikkilä, Partanen, Ruokola, Rytkönen, Räsänen, Salama, Seppä, Sorsa, Sundqvist, I. Suominen, Sutinen, Tarjanne, Teir, Vartia, Weckman, Vilponiemi, Virolainen ja Åsvik.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 140 jaa- ja 24 ei-ääntä; poissa 35.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

24) Ehdotus laiksi Heinolan kurssikeskuksesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 120, jota on valmistelevasti käsitelty sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 15 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 149, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Hetemäki: Herra puhemies! On tarkoituksenmukaista opettajanvalmistuslain valmistuttua ja tultua eduskunnan hyväksymäksi muuttaa vanhat seminaarit kattamaan tämän päivän tarpeita. Erittäin kipeä on ollut tilanne opettajien jatkokoulutuksessa, joka on miltei täysin laiminlyöty. Vähäisiä, jopa avuttomia yrityksiä asian hoitamiseksi ei voida pitää riittävinä. Siksi tämäntapaista ensimmäistä yritystä pyrkiä hoitamaan opettajien jatkokoulutusta on syytä kiittää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

25) Ehdotukset laiksi kotimaisen sokerintuotannon turvaamisesta.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 129 sekä lak.al. n:ot 260 ja 261 (1970 vp.) sekä 209 ja 211, joita on valmistelevasti käsitelty maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 32 sekä suuren valiokunnan mietinnössä n:o 150, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen ja lakialoitteeseen n:o 209 pohjautuva lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. H. Linna: Herra puhemies! Sokerilakiesitykseen saatiin kehitysalueiden kannalta merkittävä korjaus siltä osalta, että vuodesta 1967 lähtien on ollut asetettuna rahtikatto sille juurikkaiden kuljetukselle, jota on tapahtunut määrätyn rajan yläpuolelta. Tämä katto on nyt poistettu, joten se on katsottava korjaukseksi erikoisesti Pohjanmaalla juurikkaan viljelyä suorittavien viljelijöiden osalta. Tämän lakiesityksen 3 §:n 2 momentti on kuitenkin sellainen, joka antaa käsitykseni mukaan liian suuren liikkumavaran valtioneuvostolle siinä mielessä, kuinka paljon voidaan lisähintaa maksaa heikoissa olosuhteissa tuotetuista juurikkaista. Nythän on niin, että jos toteutettaisiin tätä 5 %:n linjaa, mikä on mahdollinen, tämä lisähinta olisi 0.64 penniä, mutta käytännössä on maksettu vain 0.2 penniä. Jotta tähän asiaan voitaisiin saada korjaus tulevaisuudessa, niin pyydän ehdottaa perusteluissa lausuttavaksi:

"Hyväksyessään lain eduskunta edellyttää, että heikompien viljelyolosuhteiden alueilla tuotetuista sokerijuurikkaista valtioneuvosto vahvistaa maksettavan lisähinnan lain 3 §:n 2 momentin enimmäismäärän mukaiseksi."

Ed. Asunmaa: Herra puhemies! On totta, niin kuin lain toisessa käsittelyssä totesin, että sokerijuurikkaan viljelijät ovat ainoita, jotka hyötyvät hallituksen ja eduskunnan kaatumisesta. Mutta totuus lienee, että nämäkin avustukset, mitä nyt ed. H. Linna mainitsi, ovat liian pieniä siihen verrattuna, mitä ovat juurikkaan viljelijät ennen kaikkea Pohjanmaan ja sitä ylempien viljelysalueitten kohdalla menettäneet. Täytyy todeta tietysti, että parempi tämäkin kuin ei mitään. Mutta siihen on kiinnitettävä huomiota, kun uutta sokerilakia ruvetaan tekemään ja hallitus aikanaan tulee esityksen antamaan.

Aikaisempina aikoina sokerijuurikkaan viljely on ollut — ja niin kuin tänäkin päivänä on esim. Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla ja samoin Pohjanmaan rannikkoalueilla — karjavaltaisten viljelijöitten kasvina. Täällä etelän alueella lähinnä yhtiöt, kunnat ja muut yhteisöt ovat tähän mennessä harrastaneet erittäin laajassakin mittasuhteessa viime vuosina juurikkaan viljelyä. Jotta tämä palautuisi enemmän pienviljelijäin viljelyskasviksi, ehdotan, herra puhemies, perusteluissa lausuttavaksi:

"Hyväksyessään lakiesityksen eduskunta edellyttää, että hallitus ei vastaisuudessa antamaansa sokerilakiesitykseen sisällytä valtion tu-

kea sokerijuurikkaan viljelystä yhtiöille, kunnille ja muille yhteisöille."

Ed. Antila: Herra puhemies! Pyydän ensiksi saada kannattaa ed. Asunmaan tekemää ehdotusta.

Nyt kolmannessa käsittelyssä oleva kotimaisen sokerintuotannon turvaamista koskeva laki samoin kuin sen pari edeltäjääkin ovat sokerijuurikkaan viljelijän kannalta huonoja. Tästä on ollut seurauksena, että sokerijuurikkaan viljely on vähitellen väistynyt pientiloilta, joilla sen työllistävä vaikutus olisi tuiki tarpeellista. Toinen seuraus, joka on viimeisten sokerilakien aikaansaannos, on se, että sokerijuurikkaan viljely on siirtynyt pois etäällä tehtaista sijaitsevilta alueilta. Tämä on johtunut siitä, että sokerijuurikkaan perushintaa määrättäessä ei enää käytetä kolmea hintaporrastusvyöhykettä korvaamaan viljelijöille niitä kannattavuuseroja, joita eri alueilla ilmenee.

Herra puhemies! Koska SMP:n asian valiokuntakäsittelyssä samoin kuin toisessa käsittelyssä tässä salissa esittämät korjausehdotukset eivät ole johtaneet tulokseen, esitän perusteluissa lausuttavaksi:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle nyt hyväksytyn lain jatkoksi sellaisen, useaa vuotta koskevan esityksen laiksi kotimaisen sokerintuotannon tukemisesta, joka turvaa sokerijuurikkaan viljelyn kannattavuuden myös pientiloilla ja joka alueittaisen hintaporrastuksen muodossa korvaa kannattavuuserot sokerijuurikkaan viljelyalueilla."

Ed. Lottanen: Herra puhemies! Kannatan ed. H. Linnan tekemää ehdotusta.

Ed. Asunmaa: Herra puhemies! Kannatan ed. Antilan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. H. Linna ed. Lottasen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lain eduskunta edellyttää, että heikompien viljelyolosuhteiden alueilla tuotetuista sokerijuurikkaista valtioneuvosto vahvistaa maksettavan lisähinnan lain 3 §:n 2 momentin enimmäismäärän mukaiseksi." Kutsun tätä ed. H. Linnan ehdotukseksi. Ed. Asunmaa ed. Antilan kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiesityksen eduskunta edellyttää, että hallitus ei vastaisuudessa antamaansa sokerilakiesitykseen sisällytä valtion tukea sokerijuurikkaan viljelystä yhtiöille, kunnille ja muille yhteisöille." Tämä on ed. Asunmaan ehdotus. Lopuksi ed. Antila ed. Asunmaan kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle nyt hyväksytyn lain jatkoksi sellaisen useaa vuotta koskevan esityksen laiksi kotimaisen sokerintuotannon tukemisesta, joka turvaa sokerijuurikkaan viljelyn kannattavuuden myös pientiloilla ja joka alueittaisen hintaporrastuksen muodossa korvaa kannattavuuserot sokerijuurikkaan viljelyalueilla." Tämä on ed. Antilan ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin n:ot 260, 261 (1970 vp.) ja 211 sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt olisi äänestettävä lausumaehdotuksista. Kaikki ehdotukset ovat erillisiä, joten ehdotan meneteltäväksi niin, että jokaisesta äänestetään erikseen mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. H. Linnan ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. H. Linnan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Aitio, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Haapasalo, Helle, Hetemäki, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karkinen, Knuuti, Knuuttila, Kohtala,

Koivisto, Koivunen, Koskenniemi, Kuusinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Melin, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Paananen, Perheentupa, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Saarto, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Sigfrids, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suomi, Taipale, Tallgren, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, S. Westerlund, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aas, Antila, Asunmaa, Berner, Eskelinen, Granvik, Haukipuro, Heino, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Isomursu, Jaatinen, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Korsbäck, Kortesalmi, Kurppa, Laatio, Lankinen, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Maijala, Mattila, Mustonen, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Niinikoski, Nikkilä, Orrenmaa, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Sinkkonen, Suokas, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Tupamäki, Tähkämaa, Uusitalo, Vainio, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, Vilmi, Volotinen, Väyrynen ja Ääri.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Hara, Ilaskivi, E. Niemelä, Vaittinen ja Vikatmaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Alenius, Haarla, Hanhirova, Hemmi, Kaasalainen, Karjalainen, Koppanen, Koskinen, Landström, Liedes, Lillqvist, Lähteenmäki, Männistö, Paasivuori, Partanen, Räsänen, Salama, Salla, Sundqvist, I. Suominen, Särkkä, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Vartia, Weckman ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 86 jaa- ja 79 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 29.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Asunmaan ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Asunmaan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lehmonen, Lepistö, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, E. Niemelä, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suomi, S. Suominen, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarvajärvi, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Uusitalo, Vaittinen, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Katajavuori, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, Lottanen, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Tähkämaa, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Alenius, Haarla, Hanhirova, Hemmi, Kaasalainen, Karjalainen,

Koppanen, Koskinen, Landström, Lankinen, Liedes, Lillqvist, Lähteenmäki, Männistö, Paasivuori, Partanen, Räsänen, Salama, Salla, Sundqvist, I. Suominen, Särkkä, Tarjanne, Teir, Vartia, Weckman ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 149 jaa- ja 21 ei-ääntä; poissa 29.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Antilan ehdotuksesta.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Antilan ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Aro, Berner, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lehmonen, Lepistö, Lindeman, Linkola, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, Nieminen, Niinikoski, Nikkilä, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suomi, S. Suominen, Sutinen, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarvajärvi, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Uusitalo, Vaittinen, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, H. Linna, L. Linna, Lottanen, A. Niemelä, E. Niemelä, Penttinen, Pohjonen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Tähkämaa, Vainio, Vennamo, Westerholm ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Alenius, Haarla, Hanhirova, Hemmi, Ilaskivi, Kaasalainen, Karjalainen, Koppanen, Koskinen, Landström, Lankinen, Liedes, Lillqvist, Lähteenmäki, Männistö, E. Niskanen, Paasivuori, Partanen, Räsänen, Salama, Salla, Salolainen, Sundqvist, I. Suominen, Särkkä, Tarjanne, Teir, Vartia, Weckman ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 143 jaa- ja 24 ei-ääntä; poissa 32.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

26) Ehdotukset laiksi lapsiperheiden asumistuesta annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 151 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 19 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 160 ja lak.al. n:ot 369—372 (1970 vp.) sekä 155 ja 156, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 151. Yleiskeskustelu asiasta julistettiin viime perjantain istunnossa päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa ed. Tupamäki ed. Vennamon kannattamana on ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin sosiaalivaliokunnan mietinnön II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus. Kutsun tätä ed. Tupamäen ehdotukseksi. Edelleen ed. Pursiainen ed. H. Niskasen kannattamana on ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin I vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus. Tämä on ed. Pursiaisen ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin on äänestettävä niiden välillä ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Pursiaisen ja ed. Tupamäen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Pursiaisen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Breilin, Eskman, Flinck, Forsman, Friberg, Granvik, Haapasalo, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hostila, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karkinen, Karpola, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koskenniemi, Kuusinen, Käkelä, Laine, Lehmonen, Lepistö, Lindeman, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäkinen, Nevalainen, Nieminen, E. Niskanen, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Pekkala, Perheentupa, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Saarto, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Siikaniemi, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suksi, Suomi, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tamminen, Tiekso, Tiilikainen, Tuominen, Tuomioja, Turunen, Uusitalo, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Berner, Ehrnrooth, Hara, Heino, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Katajavuori, Kauppi, Kauppila, Korsbäck, Kortesalmi, Laatio, Lankinen, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Lottanen, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, E. Niemelä, Niinikoski, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutanen, Poutiainen, Procopé, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Silander, Sillantaus, Sinkkonen, Stenbäck, Suokas, S. Suominen, Syrjä, Tallgren, Tarvajärvi, Terästö, Toivanen, Tupamäki, Tähkämaa, Vainio, Vaittinen, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Volotinen ja Ääri.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Gestrin, Mattila, Tikkanen, Vikatmaa ja Väyrynen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alenius, Eskelinen, Haarla, Hanhirova, Haukipuro, Hemmi, Häggblom, Kaasalainen, Karjalainen, Koppanen, Koskinen, Kurppa, Landström, Liedes, Lillqvist, Lähteenmäki, Männistö, Nikkilä, Paasivuori, Partanen, Räsänen, Salama, Sandelin, Sundqvist, I. Suominen, Tarjanne, Teir, Vartia, Weckman, Vilmi ja Virolainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 83 jaa- ja 80 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 31.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Pursiaisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Pursiaisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Pursiaisen ehdotys hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyskone ei toimi. Voitaisiinko menetellä niin, että käsittelyn pohjasta äänestettäisiin seisoalleen nousten?

Hyväksytään.

Ensimmäinen varapuhemies: Pyydän "ei"-äänestäjiä nousemaan seisoalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Ensimmäinen varapuhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on hyväksynyt käsittelyn pohjaksi suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta siirtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Ehdotan, että 3 § hyväksyttäisiin siinä muodossa kuin se on valiokunnan mietinnön II vastalauseessa.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Tupamäen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Tupamäki ed. Kainulaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Kehotan "jaa"-äänestäjiä nousemaan seisoalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Ensimmäinen varapuhemies: Enemmistö.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4—6 § hyväksytään keskustelutta.

7 §.

Keskustelu:

Ed. Tupamäki: Herra puhemies! Ehdotan, että 7 § hyväksyttäisiin sellaisena kuin se on valiokunnan mietinnön II vastalauseessa.

Ed. Pursiainen: Herra puhemies! Ehdotan, että 7 § hyväksyttäisiin valiokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen mukaisena.

Ed. H. Niskanen: Herra puhemies! Kannatan ed. Pursiaisen tekemää ehdotusta.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Tupamäen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pursiainen ed. H. Niskasen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisesti. Kutsun tätä ed. Pursiaisen ehdotukseksi. Ed. Tupamäki ed. Kainulaisen kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisesti. Tämä on ed. Tupamäen ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin on äänestettävä niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Pursiaisen ja ed. Tupamäen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Pursiaisen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tupamäen ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Kehotan "ei"-äänestäjiä nousemaan seisoalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Ensimmäinen varapuhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Pursiaisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Pursiaisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Pursiaisen ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Kehotan "ei"-äänestäjiä nousemaan seisoalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Ensimmäinen varapuhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

27) Ehdotus laiksi eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 152 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 63 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 149, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 152. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisesssa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

28) Ehdotukset laiksi tullilain muuttamisesta sekä laiksi erinäisiä määräyksiä muutoksen hakemisesta alioikeuksien tuomioihin ja päätöksiin sisältävän asetuksen 10 §:n 1 momentin kumoamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 153 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 64 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 178, joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 153. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 2, 3, 8, 10—12, 14, 15, 17—20, 24, 26, 32, 36, 37, 39, 43, 45, 46, 60, 61—64, 67, 72, 79, 80, 82, 83, 88, 90, 91, 95—97, 99 a, 100—108, 119, 121 ja 126 §, 8 luvun otsake, 142, 153 ja 156 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja lain nimike sekä toisen lakiehdotuksen lakiteksti, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

29) Ehdotus laiksi valtion varmuusvarastoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 154 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 66 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 190, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 154. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

30) Ehdotus laiksi aluevaihdosta valtion ja Kuopion kaupungin välillä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 155 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 68 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 182, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 155. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiteksti, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

31) **Ehdotukset opintotukilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.**

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 156 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 16 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 121 sekä lak.al. n:ot 204 ja 205, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 156. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Tuomioja: Herra puhemies! Käsiteltävän opintotukilain päätarkoituksena on tähän asti hajanaisen opintotukijärjestelmän yhtenäistäminen yhden lain piiriin. Koska tätäkin on pidettävä edistysaskeleena, joka vastaisuudessa mahdollistaa järjestelmän kokonaisvaltaisen kehittämisen, ei tässä yhteydessä ole voitu tehdä lakiin sellaisia muutoksia ja korjauksia, jotka olisivat saattaneet vaarantaa sen hyväksymisen. Lakiin sisältyy kuitenkin nykyisellään eräitä sellaisia periaatteellisia ja määrällisiä heikkouksia, joihin on tässäkin yhteydessä syytä kiinnittää huomiota.

On sinänsä myönteistä, että opintomäärärahalisäykset tullaan esityksen mukaan suuntaamaan lähinnä toisen asteen koulutukseen, ammatillisten koulujen ja lukioiden piiriin. Tosin esitetyt opintorahan enimmäismäärät ja myönnettävien rahojen lukumäärä jäävät edelleenkin tarpeeseen nähden aivan liian vähäisiksi, vaikka niitä täydennetäänkin mahdollisuudella opintolainojen valtiontakaukseen ja korkotukeen. Vakavin lakiin jäävä puute on kuitenkin se, että opintorahamuotoinen opintotuki toisen asteen eri koulumuodoissa järjestetään eri tavoin. Ammatillisten koulujen kohdalla varataan budjettiin vuosittain arviomääräraha, joka määrätään niin suureksi, että kaikki säädetyt tulorajaehdot täyttävät vähävaraiset opiskelijat voivat saada keskimäärin noin 400 markan vuotuisen opintorahan. Kun lukion kohdalla budjettiin varataan taasen kiinteä enimmäismääräraha, merkitsee tämä sitä, että samanlaisessa taloudellisessa asemassa oleva opiskelija voi saada valtion opintorahan ammattikoulussa, mutta ei lukiossa. Tämä taas on omiaan johdattamaan vähävaraisten perheiden lapset valitsemaan ammatilliset opinnot lukion sijasta ja vahvistamaan siten koulutusrakenteemme luokkasidonnaisuutta. Siksi tulorajaehtojen ja keskimääräisen opintorahan tulisi määräytyä samalla tavoin ja samoilla perusteilla kaikissa toisen asteen koulutusmuodoissa.

On myös syytä lähemmin käsitellä ja hämmästellä sitä muutosta, jonka porvarit äänestivät valiokunnassa lakiesitykseen. Sen mukaan valtio tulisi maksamaan pankeille ja rahalaitoksille uuden 0.5 %:n suuruisen hoitokorvauksen näiden myöntämistä opintolainoista. Tätä petellaan lähinnä syrjäseutujen pankkien vaikeuksilla vaikkei valiokunnassa kyetty osoittamaan, että opintolainoja olisi pankkien puutteellisen mielenkiinnon tai korvauksen vuoksi missään vielä evätty. Tosiasiassa lisäys tässä muodossa merkitsee täysin perusteetonta ylimääräistä tulonsiirtoa veronmaksajilta rahalaitoksille, ja on mielenkiintoista nähdä, vieläkö yhdistynyt porvaririntama Vennamo mukaan luettuna aikoo äänestää tämän esityksen puolesta. Yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulemme esittämään näiden kohtien poistamista ja palaamista hallituksen esityksen mukaiseen järjestykseen.

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Käyttämässäni puheenvuorossa ensimmäisessä käsittelyssä totesin saman, minkä ed. Tuomioja äsken, että valiokunta päätyi äänestyksen jälkeen muuttamaan hallituksen esitystä siten, että luottolaitoksille ehdotetaan maksettavaksi opintolainojen hoidosta aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi varsinaisen koron lisäksi erityistä hoitokorvausta. Lausuin ensimmäisessä käsittelyssä toivomuksen suurelle valiokunnalle, että se olisi palannut hallituksen esityksen linjoille erikoisesti siitä syystä, koska hallituksen

edustaja valiokunnassa piti hallituksen esityksen piirissä pysymistä tässä kohti suorastaan tämän lain vahvistamisen edellytyksenä. Ja kun suuri valiokunta ei ole tässä suhteessa toivomustani noudattanut, niin tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään palaamista hallituksen esityksen linjoille.

Ed. Linkola: Herra puhemies! Hallituksen esitys opintotukea koskevan lainsäädännön uudistamiseksi tarjoaa sopivan esimerkin siitä, miten hitaasti jauhaa valtion hallintokoneisto sellaisissakin asioissa, jotka on tutkittu perinpohjin ja joista on tehty valmiit esitykset vuosia sitten. Perustan opintotukijärjestelmän kehittämiselle on luonut opintotukikomitean keväällä 1968 valmistunut mietintö. Tässä mietinnössä ehdotettiin yhtenäisen opintotukilain säätämistä. Tällöin viisi lakia, joiden mukaan nyt myönnetään opintoavustuksia ja -lainoja, olisivat kumoutuneet. Hallitus ei kuitenkaan lähtenyt toteuttamaan uudistusta tätä tietä, vaan lähti palapeliin kehittämään jokaista viittä lakia erikseen. Seurauksena kukin palapelin osa on kasvanut tai supistunut sen mukaan, mitä tukimuotoja kulloinkin on saatettu voimaan. Kun nyt vihdoin ollaan näin pitkällä, että opintotukitoimenpiteille saadaan yhteinen katto, niin se toteuttaa kokoomuksen taholta vuosia sitten esitetyn ja esillä pidetyn tavoitteen.

Nykyinen tilanne on seuraava. Opintolainojen valtiontakausjärjestelmän piiriin ovat lukuvuonna 1969—70 kuuluneet korkeakouluasteen ja opistoasteen opiskelijat ja lukuvuodesta 1970—71 lukien myös alemman asteisten ammatillisten oppilaitosten opiskelijat. Opintolainoihin liittyen opiskeluaikana ja noin puolentoista vuoden ajan valmistumisesta lukien maksettavan korkotuen piiriin kuuluivat lukuvuonna 1969—70 korkeakouluasteen opiskelijat ja lukuvuonna 1970—71 myös opistoasteen opiskelijat. Lukuvuodesta 1971—72 lukien korkotuki ulottuu myös alemman asteisten ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden opintolainoihin.

Nyt esillä oleva hallituksen esitys opintotukilaiksi yhtenäistää eri lakeja kehittämällä luotua opintojen avustusjärjestelmää. Opintotuen tarkoituksena on turvata opintojen rahoitus koko koulutusajalle. Opintotukilain piiriin esitetään kuuluvaksi eräin rajoituksin oppivelvollisuuskoulun jälkeen suoritettavat opinnot julkisen valvonnan alaisessa oppilaitoksessa. Ulkopuolelle jäisi kirjeitse ohjattu opiskelu, opiskelu kansalais- ja työväenopistoissa sekä opintokerhoissa. Opintotukena esitetään myönnettäväksi opintolainan valtiontakaus ja korkotuki sekä valtion rahoista maksettava opintoraha. Valtiontakaus ja korkotuki myönnettäisiin vähintää kuusi kuukautta kestävästä opiskelusta aikaisempien kahdeksan kuukauden asemesta. Valtiontakauksen ulkopuolelle jäisi edelleen oppikouluopiskelu, mutta tukea voitaisiin kuitenkin eräissä asetuksella tarkemmin säädettävissä tapauksissa myöntää. Opintorahaa ehdotetaan myönnettäväksi vähintään neljän kuukauden ajan kestäviä opintoja varten. Opintorahan suuruus olisi enintään 500 mk lukiossa sekä ammattioppilaitoksissa, ja tämä jakaminen tapahtuisi, ei kiintiöperiaatteen mukaan, vaan tarkoitukseen myönnetyn määrärahan puitteissa siten, että opintorahan määrää alennetaan kaikkien opintorahan saajien osalta, mikäli enimmäismääräisen opintorahan myöntämiseen tarvittaisiin tarkoitukseen varattua suurempi määräraha.

Korkeakouluopiskelijoita koskevan stipendilain mukaiset 1 040 markan kokostipendit, 720 markan puolistipendit, vieraspaikkakuntalaisen lisä ja opiskeluvälinestipendit korvattaisiin 700 markan suuruisella vuotuisella opintorahalla, joka vuosittain myönnettäisiin vähintään 12 500 opiskelijalle eli 20 %:lle korkeakouluopiskelijoista. Näin ollen opintorahan myöntäminen korkeakouluissa poikkeaisi edellisestä ja tulisi tapahtumaan ns. kiintiöperiaatteen perusteella. Kuten jo edellä totesin, hallituksen esityksen keskeisenä tarkoituksena on saattaa välitön opintotukea koskeva toiminta yhtenäisen lainsäädännön ja organisaation piiriin.

Kun ei esitetä olennaisia lisäyksiä opintotuen rahaosuuteen, niin jää huomattavia puutteita lain sovellutusalaan. Mainittakoon vain seuraava. Lakiesityksessä esitetään ilman mitään perusteluja, että toisen asteen eri koulumuodoissa opintorahamuotoinen opintotuki järjestetään eri tavoilla. Ammatillisten koulujen ja opistojen kohdalla tullaan lakiesityksen mukaan vuosittaiseen tulo- ja menoarvioon varaamaan arviomääräraha, joka määrätään niin suureksi, että kaikki säädetyt tulorajaehdot täyttävät vähävaraiset opiskelijat voivat saada keskimäärin 400 markan vuotuisen opintorahan. Lukion suhteen kuitenkin esitetään, että tulo- ja menoarvioon varataan vuosittain enimmäismääräraha. Vuoden 1972 esitys takaisi syksyllä alkavana

opintokautena nykyisen keskimäärin 250 markan vuotuisen opintorahan runsaalle 6 %:lle lukion oppilaista. Lakiesitys mahdollistaisi tilanteen, jossa samassa taloudellisessa asemassa oleva opiskelija, joka voisi saada valtion opintorahan ammattikoulussa, ei kuitenkaan saa sitä lukiossa. On pidettävä välttämättömänä, että opintorahan muotoinen opintotuki järjestetään yhtenäisesti koko toisen asteen koulutuksen piirissä. Erisuuruinen opintotuki eri koulumuodoissa saattaa ohjata opintojen suuntautumista siten, että vähävaraisten perheiden lapset valitsevat lyhyen peruskoulutuksen jälkeen ammatilliset opinnot sen takia, että tämän opintotien aiheuttamat kustannukset ovat alhaisemmat kuin yleissivistävän koulutustien aiheuttamat kustannukset. Peruskouluun siirtymisen jälkeen on erityisen valitettavaa, mikäli toisen asteen koulutustien valintaan eivät ensisijaisesti vaikuta oppilaiden taipumukset ja kiinnostus, vaan opintotien aiheuttamat kustannukset. On välttämätöntä, että kun nyt saadaan yhtenäinen opintotukilaki, siitä käytännössä saatavien kokemusten ja opintojen rahoituksesta tehtävien tutkimusten pohjalta voitaisiin mahdollisimman nopeasti saada aikaan opintotuen kehittämisohjelma, jonka pohjalta opintorahan määrällinen kehittäminen pitkällä tähtäyksellä ja kaikilla koulutusasteilla tapahtuisi.

Sivistysvaliokunta on yhtynyt hallituksen esitykseen muilta osin, mutta on jättänyt nyt kaavaillun opintotukilain ulkopuolelle kansanopistoissa ja kansankorkeakouluissa opiskelevat. Asiantuntijoiden mukaan opintorahan suorittaminen ehdotetun lain mukaisesti johtaisi heidän kannaltaan epäedullisempaan tulokseen kuin avustusten suorittaminen voimassa olevien säännösten perusteella. Lisäksi valiokunta ehdotti jo aikaisemmin lausutun toivomuksen perusteella hoitokorvauksen maksamista luottolaitoksille opintolainojen hoidosta aiheutuvista lisäkustannuksista.

On hyvä asia, että opintotukijärjestelmä tulee muodostamaan yhden kokonaisuuden. Tämän jälkeen tiedetään, miten paljon käytetään varoja opiskelun tukemiseen, toisin sanoen, kuinka paljon ollaan valmiit investoimaan nuorisoon ja opiskeluun. Tämän jälkeen pitäisi opiskelujen tukemisen ja eri ammattialojen koulutuksen tarpeen kulkea käsi kädessä. Tällä tavalla tehtäisiin mahdolliseksi opintotuen kokonaisvaltainen ja järkiperäinen kehittäminen.

Herra puhemies! Kannatan lakiesitystä siinä muodossa, jonka se sai sivistysvaliokunnassa.

Ed. O. Kangas: Herra puhemies! Hallituksen esitys opintotukea koskevan lainsäädännön uudistamiseksi on merkittävä parannus opiskelijoiden opiskeluolosuhteisiin. Tällä lailla opintotuki hoidetaan keskitetysti yhtenäisen lain nojalla. Opiskelijain opiskelumahdollisuudet eivät tämän lain voimaantulon jälkeen ole enää yhtä suuressa määrin riippuvaiset taloudellisista ja sosiaalisista olosuhteista kuin on asianlaita tällä hetkellä.

Sivistysvaliokunnan enemmistö piti tarkoituksenmukaisena lisätä hallituksen esitykseen rahalaitoksille suoritettavan hoitokorvauksen. Valtion takaamat opintolainat ovat tavallaan rahalaitosten normaalia luotonantoa, mutta niiden korko on sovittu tietylle tasolle, ja ne ovat luonteeltaan sen laatuisia, että niistä aiheutuu rahalaitoksille poikkeuksellisia käsittely- ja hoitokustannuksia. Pienten rahalaitosten kannattavuus ja maksuvalmius on nyt heikko, ja tuskin on sopivaa rasittaa opintolainojen aiheuttamilla kustannuksilla muita luotonsaajia. Sivistysvaliokunnan enemmistö ottaessaan tämän kannan, joka on ed. Pekkalan rinnakkaislakialoitteen ja rahalaitosten neuvottelukunnan esittämän käsityksen mukainen, oli täysin johdonmukainen. Jo nykyisin valtio maksaa rahalaitoksille hoitokotvausta niiden hoitamista valtion varoista myönnetyistä sekä valtion korkohyvityksen alaisista lainoista. Tällä muutoksella hallituksen esitykseen pyritään myös opiskelijoiden aseman turvaamiseen. Lain täysipainoinen toteuttaminen turvataan hoitokorvauksella.

Ed. Taipale: Herra puhemies! Haluaisin kiinnittää tässä opintotukilain yhteydessä huomiota eräisiin periaatteellisiin seikkoihin, joita valitettavasti ei ole hallituksen esityksessä eikä liioin julkisuudessa kovin paljon huomioitu. Näitä periaatteita ei liioin opetusministeri sinänsä varsin ansiokkaassa puheenvuorossaan tuonut esille. Nimittäin maksuttomien palvelusten laajentamisen ohella on esim. maksuttoman koulutuksen oheen liitettävä opintotukijärjestelmään eräs oleellisin keino kehittää yhteiskunnan tulonjakoa oikeudenmukaisempaan suuntaan siten, että palkkahaitari saadaan kaventumaan. Akateemisen koulutuksen saaneiden joukossa on nimittäin erittäin tavallisena perusteena korkeille palkoille käytetty sitä, että opinnot ovat varsin pitkiä ja ne maksavat huomattavasti ja tämän takia täytyy saada myös korkea palkka, korkeita tuloja, tehtävästä työstä.

On luonnollista, että Akavaan kytkeytyvät henkilöt kykenevät löytämään varsin monia muitakin perusteita korkeille palkoille, että ei voida olettaa pelkästään opintotukijärjestelmän kehittämisellä voitavan leikata näitä korkeita palkkoja alaspäin hitaasti tai siis palkkahaitaria enemmän kasaan. Kuitenkin kunnollisen yhtenäisen opintotukijärjestelmän kehittämisellä aikaansaadaan se, että eräs tärkeimmistä korkeita tuloja puolustavista perusteista voidaan leikata. Opintotukijärjestelmä tasaa aktiiviseen väestöön tai ns. työssä käyvään väestöön kuuluvien ihmisten palkkarakennetta suoranaisesti, myös kohentaen toisaalta noin 250 000:n opiskelevan nuoren taloudellista asemaa. Onhan niin, että opiskelijat ja varusmiehet ovat tällä hetkellä suurimpia yhtenäisiä ryhmiä, jotka eivät kuulu yhteiskunnassa palkanmaksujen tai minkään säännönmukaisen tuen, eläkejärjestelmän tai vastaavan, piiriin. Tällä opintotukijärjestelmällä kyetään erinomaisen suuri kansalaisryhmä saamaan tällaisen kokonaistulonmuodostuspolitiikan, toimeentulopolitiikan, tai miksikä sitä nimitetään, piiriin.

Kehitettäessä kunnollista jatkuvaan koulutukseen perustuvaa koulutusjärjestelmää ovat eräät koulutuksen muodot suositummassa asemassa sen suhteen, että ne voidaan palkatulla työajalla tai selvästi palkatulla ajalla toteuttaa, mm. toimipaikkakoulutus ja osa jatkokoulutuksesta. Mutta peruskoulutusta saavat ovat tästä tuesta tai tämän tapaisesta työmarkkinoiden tarjoamasta tuesta täysin irrallaan. On pitkän päälle aivan selvä, että opinnoista on maksettava normaalia palkkaa vastaava tuki tai palkka, ja tähän ilmeisesti opetusministerin puheenkin mukaan ollaan pitemmällä tähtäimellä pyrkimässä.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Hallituksen esityksen keskeisenä tarkoituksena on saattaa välitöntä opintotukea koskeva toiminta pääosaltaan yhtenäisen lainsäädännön ja organisaation piiriin. Uudistuksen tavoitteena on edelleen kokonaisvaltaisen opintotukijärjestelmän luominen oppivelvollisuuskoulun jälkeen opintojaan jatkavien henkilöiden opiskeluaikaisen toimeentulon turvaamiseksi mahdollisimman keskitetysti yhden ja yhtenäisen opintotukilain nojalla.

Hallituksen esityksen ja sivistysvaliokunnan mietinnön mukaan tuettavien opintojen ulkopuolelle tulisivat kuitenkin jäämään mm. kirjeitse ohjattu opiskelu, opiskelu kansalais- ja työväenopistoissa sekä opintokerhoissa ja opinnot erillisten, määrätyn opetusohjelman ulkopuolella suoritettavien arvosanojen saamiseksi, mikäli viimeksi mainittuja opintoja harjoitetaan ansiotyön ohella. Hallitus ja sivistysvaliokunta eivät pidä tarkoituksenmukaisena, että ns. vapaa-ajan opiskelun tukemiseksi tarvittavista yhteiskunnan toimenpiteistä säädettäisiin tässä vaiheessa opintotukilaissa.

Vapaa-ajan opiskelu on kuitenkin vastaisuudessa tulossa yhä tärkeämmäksi opiskelumuodoksi. Monissa maissa kirjeopiskelun ja iltaopiskelun avulla voidaan suorittaa erittäin vaativia tutkintoja. Voidaankin katsoa, että tällainen opiskelumuoto aina häiritsee ansiotyötä, koska opiskelijan on aina ainakin tenttejä ja tutkintoja suorittaessaan työskenneltävä vapaaehtoisesti tai otettava palkatonta lomaa. Tästä syystä olisi ehdottomasti tämän laatuisen opiskelun tukeminen myös otettava jo nyt mukaan opintotukilakiin. Lakialoitteessani n:o 205 on otettu huomioon myös vapaa-aikana harjoitettu opiskelu. Koska vapaa-aikana harjoitetut opiskelumuodot vievät nuoria myös pois kaduilta ja sen vuoksi olisi mitä suotavinta, että myös vapaa-ajan opiskelu otettaisiin tämän lain piiriin. Tosin sivistysvaliokunta on mietinnössään perusteluihin ottanut lausumia, jotka ovat samansisältöisiä kuin lakialoitteessanikin, mutta perusteluissa ne eivät paljon auta. Siksi esitänkin, herra puhemies, että käsittelyn pohjaksi otetaan lakialoite n:o 205, ja koska äänestyskone tuntuu jo toimivan, pyydänkin, että suoritettaisiin koneäänestys.

Ed. Toivanen: Herra puhemies! Lähdettäessä vuonna 1969 kehittämään opintotukijärjestelmää opintolainojen valtiontakauksen ja korkotuen pohjalta ei ollut tiedossa, kuinka laajaksi opintolainajärjestelmä tulisi muodostumaan. Sen piiriinhän tulivat ensin vain korkeakouluopiskelijat. Tällöin ei myöskään katsottu, että opintolainojen hoidosta aiheutuisi pankeille muista lainoista poikkeavia kustannuksia. Kahden vuoden kuluessa lainansaajien piiri on kuitenkin laajentunut ja tätä on pidettävä myönteisenä. Samalla lainojen kokonaismäärä on noussut yli 350 milj. markan, mihin varsinkaan pienet rahalaitokset eivät ole voineet varautua. Opintolainojen suuren lukumäärän ja pienen keskimääräisen suuruuden vuoksi niistä aiheutuu rahalaitoksille normaalia lainaustoimintaa suuremmat käsittely- ja hoitokustannukset. Ylimääräisiä hoitokustannuksia ei voida

peittää koron nostamisella, vaikka se tuntuisikin luonnolliselta. Rahalaitokset joutuvat näet noudattamaan Suomen Pankin määräämä keskikorkoa, joka on määritelty normaalien hoitokustannusten mukaan. Jos opintolainojen korko vuosittain vaihtuisi, aiheutuisi tästä huomattavaa haittaa, sillä uusi korko jouduttaisiin aina merkitsemään myös aikaisempiin opintolainoihin. Jos hoitokorvaus sisällytettäisiin korkoon, olisivat vuosittaiset koronmuutokset todennäköisiä jatkuvien rationalisoimistoimenpiteiden takia. Hoitokorvaus on tässä suhteessa joustavampi kuin koron korotus. Jos hoitokorvauksen määrä ehdotetaan vahvistettavaksi vuosittain, voidaan samassa yhteydessä luotettavasti huolehtia siitä, ettei rahalaitoksille aiheudu opintolainoista ansiotonta hyötyä. Mikäli hoitokorvausta ei muodossa tai toisessa lakiin sisällytetä, on todennäköistä, että varsinkin pienimmät rahalaitokset jossain määrin rajoittavat opintolainan antoaan niiden suurten kustannusten vuoksi. Tämä olisi opiskelijoiden edun vastaista.

Liberaalisen kansanpuolueen eduskuntaryhmä on useissa yhteyksissä korostanut, että opintotuen tulee muodostua sekä opintorahasta että opintolainasta ja että opintorahan osuutta jatkuvasti nostetaan. Lopullisena tavoitteena on opintokustannukset kattava opintorahajärjestelmä. Hoitokorvauskysymys on esimerkki niistä vaikeuksista, joihin opintolainajärjestelmän paisuttaminen johtaa. Ei sitä paitsi ole periaatteessakaan perusteltua, että opintojen rahoitus perustuu rahalaitosten kulloisiinkin resursseihin. Opintotukilakiehdotuskin lähtee siitä, että opiskelukustannukset yhä enemmän siirtyvät yhteiskunnalle.

Mitä opintotukilakiin muuten tulee, on valitettavaa, ettei tässä yhteydessä ole voitu viedä opintotuen kokonaismäärän tarkistusta edes kohtuulliselle tasolle. Kun opintotuen tarkoituksena on se, että kaikille taattaisiin mahdollisuus sosiaalisista, taloudellisista ja alueellisista tekijöistä riippumatta kouluttaa itsensä sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla, joutuvat yhä useammat sosiaalisten kynnysten poistuessa nojautumaan yhteiskunnan antamaan opintotukeen. Opintotuen kehittämisen kokonaisohjelma onkin mitä kiireellisin tehtävä, kun vihdoin on lähes kaikki peruskoulun jälkeisiä opintoja harjoittavat saatu saman lain ja saman järjestelmän piiriin. Opintotuen kehittämisessä olisi pitänyt asettaa vähimmäistavoitteeksi vuoden 1968 opintotukikomitean määrittelemä tuki, määrältään 225 milj. mk vuodelle 1972. Budjetissa on opintotukeen varattu vain 42 milj. mk.

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Kannatan ed. Vainion esitystä ja lisäksi valitan sitä, että valiokunta ei kuunnellut tämän lain käsittelyn yhteydessä esimerkiksi juuri puheena olevien vapaa-ajan opiskelijoitten vaikeuksiin perehtyneitä asiantuntijoita.

Herra puhemies, ed. Taipale täällä puhui mm. korkeista tuloista. Tämän johdosta totean, että juuri sosialidemokraatit ovat ahkerasti pitäneet huolta siitä, että tuloerot ovat kasvaneet ja että juuri sosialistijohtajille on järjestetty korkeapalkkaisia ja vieläpä moniakin virkoja. Esimerkkeinä mainittakoon mm. K.-A. Fagerholmin huippupalkka ja huippueläke sekä kansanedustaja Kaipaisen monet virat ja monet palkat.

Ed. Taipale: Herra puhemies! Ehkä voin vastata edeltävään puheeseen, että olen myös lääkäreiden kohdalla kokenut, että tärkeimpiä keinoja tulevaisuudessa pyrkiä vähentämään heidän kohtuuttoman korkeita tulojaan on mm. opintotukijärjestelmän kehittäminen siten, että opinnot ovat täysin maksuttomia ja niihin liittyy myös jonkinnäköinen rahallinen korvaus, jolloin lääkäreiltä kuten kaikilta muilta akateemisilta henkilöiltä jää eräs tärkein peruste korkeiden tulojen vaatimuksesta pois. Eräitä muita keinoja on luonnollisesti myös, kuten lääkärien saattaminen kokonaispalkkauksen piiriin ja pelkästään palkkataulukoihin ilman erillisiä lisiä, mutta tämä kysymys kuuluu muiden kysymysten pariin.

Herra puhemies! Yleensä kun pyritään etsimään esimerkkejä, olisi syytä katsoa ensiksi omasta porstuasta ja omista johtajista, ja ehkä SMP:llä tässä yhteydessä voisi olla lähempiäkin esimerkkejä.

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Totean edellisen puheenvuoron johdosta, että näyttää siltä, että sosialidemokraattien parissa ainakin yksi henkilö on järkiintynyt, kun tulee kysymys lääkärien korkeista palkoista, mutta tämä vastauspuheenvuoro, jonka ed. Taipale käytti, ei vielä tuonut valaisua siihen, millä tavalla korkeapalkkaisten monivirkaisten sosialistijohtajien tuloja alennettaisiin ja köyhän kansan tuloja nostettaisiin.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Yleiskeskustelussa on ed. Vainio ed. Kortesalmen kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen lakiehdotuksen suhteen käsittelyn pohjaksi otettaisiin lakialoitteeseen n:o 205 sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Vainion ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppila, Knuuti, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lankinen, Lepistö, Liedes, Lindeman, Linkola, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, Nieminen, Niinikoski, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Pohjonen, Poutanen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, Suomi, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Äärі.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestää edustaja Tamminen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Berner, Flinck, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Hemmi, Hostila, Kaasalainen, Karjalainen, Kauppi, Koppanen, Landström, Lehmonen, Lillqvist, H. Linna, Lähteenmäki, Männistö, E. Niemelä, Nikkilä, E. Niskanen, Partanen, Perheentupa, Räsänen, Salama, Salolainen, Sillantaus, I. Suominen, Tarjanne, Tarvajärvi, Turunen ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 148 jaa- ja 18 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 32.

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen ja lakialoitteeseen n:o 204 pohjautuvan ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—4 § ja 1 §:n edellä oleva otsake hyväksytään keskustelutta.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Vainio: Herra puhemies! Olen ilmeisesti liian matala mies, koska ei kuulunut. Pyysin 2 §:n kohdalla puheenvuoroa.

Toinen varapuhemies: Ehkä vähän kuuluvammalla äänellä sitten.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Esitän 2 §:n siten kuuluvaksi kuin se on lakialoitteessa n:o 205.

Toinen varapuhemies: Pykälä on jo käsitelty, on myöhäistä tehdä ehdotus.

5—7 § hyväksytään keskustelutta.

8 §.

Keskustelu:

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen sanamuodon, joka sillä on hallituksen esityksessä.

Ed. Tuomioja: Herra puhemies! Kannatan ed. Honkosen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Honkonen ed. Tuomiojan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Honkosen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Aas, Antila, Aro, Asunmaa, Breilin, Eskelinen, Gestrin, Granvik, Haukipuro, Heino, Hetemäki, Holkeri, Huotari, Huurtamo, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, O. Kangas, R. Kangas, Karhuvaara, Karpola, Katajavuori, Kauppila, Knuuti, Korsbäck, Laatio, Lankinen, Linkola, L. Linna, Lintilä, Loikkanen, Maijala, Mattila, Melin, Mykkänen, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, A. Niemelä, Niinikoski, Orrenmaa, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Pohjonen, Poutiainen, Procopé, Ruokola, Rönkkö, Saimo, Salmenkivi, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sinkkonen, Stenbäck, Suokas, S. Suominen, Sutinen, Syrjä, Särkkä, Tallgren, Tarvajärvi, Teir, Tikkanen, Toivanen, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Volotinen, Voutilainen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Eskman, Forsman, Friberg, Helle, Hjerppe, Honkonen, Hykkäälä, Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaipainen, Kalavainen, Kantola, Karkinen, Knuuttila, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laine, Lepistö, Liedes, Lindeman, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Nevalainen, Nieminen, H. Niskanen, Paananen, Paasivuori, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Saarto, Salla, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sorsa, Suksi, Sundqvist, Suomi, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tuominen, Tuomioja, Tupamäki, Weckman, Vilponiemi, Virtanen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Taipale ja Vainio.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Berner, Ehrnrooth, Flinck, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Hemmi, Hostila, Kaasalainen, Kainulainen, Karjalainen, Kauppi, Koppanen, Kortesalmi, Kurppa, Landström, Lehmonen, Lillqvist, H. Linna, Lottanen, Lähteenmäki, Männistö, E. Niemelä, Nikkilä, E. Niskanen, Partanen, Perheentupa, Poutanen, Räsänen, Salama, Salolainen, Sillantaus, I. Suominen, Tarjanne, Turunen ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 70 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 37.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

9 §, 5 §:n edellä oleva otsake, 10 ja 11 §, 10 §:n edellä oleva otsake, 12 ja 13 §, 12 §:n edellä oleva otsake, 14—16 §, 14 §:n edellä oleva otsake, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän toisen lakiehdotuksen 1—5 §, johtolause ja nimike sekä kolmannen lakiehdotuksen 5 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen hallituksen esitykseen sisältyvän neljännen ja viidennen lakiehdotuksen hylkäämi-

sestä sekä lakialoitteeseen n:o 205 sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

32) Ehdotukset laiksi ammatillisista pätevyystutkinnoista.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 157 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 17 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 126 ja ed. Silanderin ym. lak.al. n:o 208, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 157. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Silander: Herra puhemies! Hallituksen esitys laiksi ammatillisista pätevyystutkinnoista sisältää oleellisia parannuksia voimassa olevaan lakiin, joka esitetään kumottavaksi, koska sen toimeenpanossa ei ole edistytty odotetulla tavalla. Lakiesityksessä lähdetään siitä, että osallistumisesta tutkintoon ei peritä osallistujalta korvausta, kuten on asianlaita voimassa olevan lain mukaan, mutta sen sijaan tutkinnon hyväksytysti suorittaneelta voidaan esityksen mukaan periä tutkintotodistuksesta ammattikasvatushallituksen määräämä maksu, jonka tulisi olla kaikilla ammattialoilla samansuuruinen.

Maksun periminen tutkintotodistuksesta on kuitenkin SMP:n eduskuntaryhmän mielestä väärä menettelytapa ja on omiaan vierottamaan taloudellisesti heikommassa asemassa olevia henkilöitä osallistumasta pätevyystutkintoon. Oikeudenmukaisuus- ja kohtuusnäkökohdat edellyttävät mielestämme sitä, että tutkintotodistuksesta ei perittäisi mitään maksua.

Herra puhemies! Tulen lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään asianmukaisen muutosesityksen.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—3 § hyväksytään keskustelutta.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Silander: Herra puhemies! Ehdotan, että 4 § hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o 208 edellyttämässä muodossa, joka merkitsee sitä, että tutkinnon hyväksytysti suorittaneelta ei peritä tutkintotodistuksesta maksua.

Ed. Vainio: Herra puhemies! Kannatan ed. Silanderin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Silander ed. Vainion kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi sen muodon, mikä sillä oli lakialoitteeseen n:o 208 sisältyvässä lakiehdotuksessa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Silanderin ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haukipuro, Heino, Helle, Hjerppe, Holkeri, Honkonen, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppila, Knuuti, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lankinen, Lepistö, Liedes, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Melin, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nieminen, Nii-

nikoski, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Perheentupa, Pohjonen, Procopé, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tähkämaa, Uusitalo, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen, Åsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Huotari, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, Kurppa, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

"Tyhjää" äänestää edustaja Paasivuori.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Berner, Flinck, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Hemmi, Hetemäki, Hostila, Kaarna, Kaasalainen, Karjalainen, Kauppi, Knuuttila, Koppanen, Landström, Lehmonen, Lillqvist, Lottanen, Lähteenmäki, Mattila, Männistö, Nevalainen, E. Niemelä, Nikkilä, E. Niskanen, Partanen, Poutanen, Rodén, Räsänen, Salama, Salolainen, Sillantaus, Suomi, I. Suominen, S. Suominen, Tarvajärvi, Teir, Turunen ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 139 jaa- ja 18 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 41.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

5—8 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

33) Ehdotus laiksi eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 158 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 22 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 162, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 158. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—6 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

34) Ehdotus laiksi nuorison talletustoiminnan edistämisestä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 159 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 70 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 201, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 159. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Silander: Herra puhemies! SMP:n eduskuntaryhmä katsoo, että valtion säästöpalkinnoilla tuettu nuorisotalletustoiminta on erittäin hyvä asia. Vuodesta 1967 lähtien on nuorisotallettajien lukumäärä kuitenkin jatkuvasti pienentynyt. Vuonna 1967 oli nuorisotallettajia kaiken kaikkiaan 291 549, mutta vastaavasti vuonna 1970 vain 120 000. Tallettajien tuntuva väheneminen johtuu suurelta osin siitä, että talletuksesta saatu hyöty ei täytä nuorten säästäjien toiveita.

Hallituksen esitys eduskunnalle kyseessä olevaksi laiksi ei sisällä mitään oleellista uutta,

joka olisi omiaan lisäämään nuorison talletustoimintaa. Päinvastoin eräiltä kohdin lakiesitys huonontaa nykyisen lain mukaisia etuisuuksia. Tänä vuonna tullaan jakamaan säästöpalkintoina yhteensä 880 000 mk, mutta hallituksen esityksen mukaan säästöpalkintojen ylärajaksi säädettäisiin 500 000 mk vuodessa. SMP:n eduskuntaryhmä katsoo, että säästöpalkintojen vuotuisen määrän tulee olla vähintään 1 000 000 mk.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan niin ikään nuorisotallettajien enimmäisikärajan alentamista 27 vuoteen. Käsityksemme mukaan tämä ikäraja on liian alhainen, ja siksi enimmäisikärajan tulisi olla vähintään 29 vuotta.

SMP:n eduskuntaryhmän useista yrityksistä ja kovista ponnisteluista huolimatta ei valtion tulo- ja menoarvioon ole saatu varsinkin nuorille välttämättömiä kodinperustamislainoja. Asunnon saanti nuortenparien kohdalla on nykyisessä tilanteessa useinkin ylivoimainen ongelma. Nuorilla ei ole riittävästi varaa oman kodin hankkimiseen edes lainavaroilla, koska lainan saantia on kiristetty äärimmilleen ja lainakorko on suhteettoman korkea. Siksi nuoret avioparit joutuvat vuokratorppareiksi ja vuokrakiskonnan kohteeksi, ja mikäli nuorellaparilla vielä on pieniä lapsia, on edes vuokra-asunnon saaminen useinkin äärimmäisen vaikeaa. Tästä syystä kodinperustamislainat valtion tulo- ja menoarviossa ovat välttämättömät.

Nämä lainat ja nuorison talletustoiminta voidaan hyvin kytkeä yhteen. SMP:n eduskuntaryhmä katsoo, että vähintään 1 000 markan vähimmäistalletuksella on nuorenparin päästävä osalliseksi kodinperustamislainoista. Valtio voi ottaa yhdessä nuorisotalletusten säästöpalkintojen kanssa määrärahan myöskin nuorten kodinperustamislainoja varten. Tämän määrärahan tulee olla riittävä ja mielestämme vähintään 1 000 000 mk vuosittain. Asetuksella voidaan säätää, miten nuorisotalletukseen osallistuneille, omaa asuntoa tarvitseville nuorillepareille kodinperustamislaina myönnetään.

Herra puhemies! Tulen lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään asianmukaiset muutosesitykset.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 ja 2 § hyväksytään keskustelutta.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Silander: Herra puhemies! Ehdotan, että 3 § hyväksyttäisiin seuraavan sisältöisenä: "Nuorisotallettajana voi olla henkilö, joka talletusvuoden aikana täyttää 15 vuotta ja enintään 29 vuotta."

Ed. Suokas: Herra puhemies! Kannatan ed. Silanderin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Silander ed. Suokkaan kannattamana ehdottanut, että pykälä kuuluisi seuraavasti: "Nuorisotallettajana voi olla henkilö, joka talletusvuoden aikana täyttää 15 vuotta ja enintään 29 vuotta."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Silanderin ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aas, Ahde, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Breilin, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Forsman, Friberg, Gestrin, Granvik, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karpola, Katajavuori, Kauppila, Knuuti, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mattila, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, Nieminen, Niinikoski, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkarinen, Perheentupa, Pohjonen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salo,

Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suomi, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Teir, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tähkämaa, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen, Väyrynen ja Åsvik.

"Ei' äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Syrjä, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Berner, Flinck, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Hemmi, Honkonen, Huotari, Kaasalainen, Karjalainen, Karkinen, Kauppi, Knuuttila, Koppanen, Korsbäck, Kurppa, Landström, Lillqvist, Lähteenmäki, Melin, Männistö, E. Niemelä, Nikkilä, E. Niskanen, Partanen, Pekkala, Pekonen, Poutanen, Procopé, Räsänen, Salama, Sillantaus, Sundqvist, I. Suominen, S. Suominen, Tarjanne, Tarvajärvi, Turunen, Uusitalo, Virolainen ja Ääri.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 140 jaa- ja 16 ei-ääntä; poissa 43.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Silander: Herra puhemies! Ehdotan, että 4 § hyväksyttäisiin näin kuuluvana: "Säästöpalkintojen arvonta toimitetaan niiden nuorisotallettajien kesken, jotka viimeksi kuluneena kalenterivuonna ovat tallettaneet 75 mk kunkin vuosineljänneksen aikana, sekä niiden kesken, jotka ovat tallettaneet 250 mk kunkin vuosineljänneksen aikana, eivätkä ole täten kertyneitä vähimmäistalletuksia nostaneet sen kalenterivuoden loppuun mennessä, jonka aikana tehtyihin talletuksiin arvonta kohdistuu. Arvontaan osallistuu kukin nuorisotallettaja yhdellä arpalipulla."

Ed. Suokas: Herra puhemies! Kannatan ed. Silanderin tekemää ehdotusta.

Keskusetlu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Silander ed. Suokkaan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin näin kuuluvana: "Säästöpalkintojen arvonta toimitetaan niiden nuorisotallettajien kesken, jotka viimeksi kuluneena kalenterivuonna ovat tallettaneet 75 markkaa kunkin vuosineljänneksen aikana, sekä niiden kesken, jotka ovat tallettaneet 250 markkaa kunkin vuosineljänneksen aikana, eivätkä ole täten kertyneitä vähimmäistalletuksia nostaneet sen kalenterivuoden loppuun mennessä, jonka aikana tehtyihin talletuksiin arvonta kohdistuu. Arvontaan osallistuu kukin nuorisotallettaja yhdellä arpalipulla."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Silanderin ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aas, Ahonen, Aitio, Alenius, Aro, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Forsman, Gestrin, Granvik, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Karpola, Katajavuori, Kauppila, Knuuti, Kohtala, Koivisto, Koivunen, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Kuusinen, Käkelä, Laatio, Laine, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Lottanen, Maijala, Mattila, Mustonen, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, Nieminen, Niinikoski, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkarinen, Perheentupa, Pohjonen, Puhakka, Pursiainen, Raatikainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Ruokola, Rytkönen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salla, Salmenkivi, Salmi, Salo, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi,

Sundqvist, Suomi, S. Suominen, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tamminen, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tähkämaa, Vaittinen, Vartia, Weckman, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Antila, Asunmaa, Isomursu, Kainulainen, Kortesalmi, L. Linna, A. Niemelä, Penttinen, Poutiainen, Silander, Suokas, Tupamäki, Vainio, Vennamo ja Volotinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Ahde, Berner, Breilin, Flinck, Friberg, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hara, Hemmi, Honkonen, Huotari, Kaasalainen, Karjalainen, Kauppi, Knuuttila, Koppanen, Kurppa, Landström, Lillqvist, Luja-Vepsä, Lähteenmäki, Melin, Männistö, E. Niemelä, Nikkilä, E. Niskanen, Partanen, Pekkala, Pekonen, Poutanen, Procopé, Räsänen, Salama, Salmivuori, I. Suominen, Syrjä, Tarjanne, Tarvajärvi, Teir, Turunen, Uusitalo, Virolainen, Väyrynen ja Ääri.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 138 jaa- ja 15 ei-ääntä; poissa 46.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

5 §.

Keskustelu:

Ed. Silander: Herra puhemies! Koska arvoisa eduskunta nykyisessä kokoonpanossaan ei halua antaa nuorisolle kodinperustamislainoja ja koska istunto venynee tältä päivältä pitkäksi, luovun alunpitäen tarkoittamistani useammista muutosesityksistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Pykälä hyväksytään.

6—10 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

35) Ehdotus laiksi postipankkilain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 160 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä pankkivaliokunnan mietinnössä n:o 8 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 184, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 160. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 11 a §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

36) Ehdotus laiksi eläkesäätiölain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 161 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 20 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 132, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 161. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 3 ja 8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

37) Ehdotus laiksi työnvälityslain 3 a §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 162 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 21 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 161, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 162. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 3 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

38) Ehdotukset laiksi elatusavun ennakosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 163 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 23 valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 142 sekä lak.al. n:ot 32 ja 213, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 163. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen siirrytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Kun tätä elatusavun ennakkoa koskevaa lakia käsiteltiin sosiaalivaliokunnassa, asiantuntijoiden yksimielisen kannanoton perusteella todettiin se, että tämä korotus ennakkoon 10 markalla on täysin riittämätön eikä vastaa alkeellisimpiakaan vaatimuksia siinä suhteessa, ja niinpä mm. Yksinhuoltajat r.y:n taholta esitettiin, että ennakon suuruus pitäisi olla tällä hetkellä vähintään jo 150 mk. Meidän vastalauseeseemme sisältyvä lakiesitys lähtee siltä pohjalta, että tämä ennakko korotettaisiin 100 markkaan. Sen vuoksi, herra puhemies, ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otetaan II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Hostila: Herra puhemies! Ed. Kainulainen kertoi kaiken sen asiataustan, joka valiokunnassa käydyssä keskustelussa tuli esiin tämän lain mukaisesta markkamääräisestä tuesta. On kuitenkin aiheellista todeta, että valiokunta yhtyi ed. Kainulaisen käsityksiin, ettei 150 markkaakaan ole toki paljon silloin, kun on yksinäisen lapsen hoitamisesta kysymys. Tämä asia ei kuitenkaan ollut tärkein tällä kertaa, vaan valiokunta laajan ja perusteellisen asiantuntemuksen kuultuaan kirjoitti mietintönsä perusteluihin seuraavaa: "Hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä on käynyt selvästi ilmi, että elatusavun ennakosta annettu laki on periaatteeltaan vanhentunut. Tämä koskee paitsi elatusavun ennakon suuruuden määräytymistä, myös ennakkoon oikeutettujen piiriä ja ennakoiden takaisin perintää. Valiokunnan käsityksen mukaan olisi siksi ryhdyttävä valmistelemaan kysymyksessä olevan lain kokonaisuudistusta."

Minusta tällä kertaa oleellisinta on se, että valiokunnan mietinnössä oleva lausuma hyväksytään ja sen jälkeen valmistellaan asiallinen kokonaisuudistus, jossa myöskin tämä taloudellinen tuki tulee oikealla tavalla harkituksi hyvin ymmärtäen sen, että vastalauseessa pyritään markkamääräisiä summia korottamaan. Se ei kuitenkaan tälle kokonaisuudistukselle tee tällä kertaa oikeutta. Mielellään pidättäytyisin äänestämästä, ja toivon eduskunnankin niin tekevän muilta osin, mikä koskee hallituksen esityksen markkamääriä.

Ed. Silander: Herra puhemies! Kannatan ed. Kainulaisen tekemää ehdotusta.

Ed. Rosnell: Herra puhemies! Ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin I vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Laine: Herra puhemies! Kannatan ed. Rosnellin tekemää ehdotusta.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Kaikki se, mitä sosiaalivaliokunnan puheenjohtaja täällä puheenvuorossaan esitti, pitää paikkansa, ja myös mietinnön perusteluissa todetaan, että laki kaipaisi perusteellisen uudistamisen. Nyt kuitenkin on kysymyksessä aivan selvästi mitätön elatusavun ennakon määrä, jonka todettiin jääneen alunperinkin kovin pieneksi. Sen todettiin jääneen jo siinäkin suhteessa 70 % jälkeen tämän lain voimassaolon aikana. Meidän pitäisi kuitenkin ajatella näiden lasten kohtaloa, jotka joutuvat ilman isää olemaan, ja yksin huoltava äiti joutuu pitämään näistä lapsista huolta. Silloin olisi tarpeen tehdä oikeutta. Oikeutta ei voida muuten

tehdä kuin korottamalla elatusavun ennakkoa todella tuntuvasti sillä tavalla, että sillä on merkitystä lapsen hoitomahdollisuuksiin nähden.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kainulainen ed. Silanderin kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus. Kutsun tätä ed. Kainulaisen ehdotukseksi. Ed. Rosnell ed. Laineen kannattamana on ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin I vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ehdotuksista äänestetään ensin vastakkain ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Kainulaisen ja ed. Rosnellin ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Kainulaisen ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Rosnellin ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aas, Ahde, Antila, Aro, Asunmaa, Ehrnrooth, Eskelinen, Forsman, Granvik, Hara, Haukipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Holkeri, Huurtamo, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Isomursu, Jaatinen, Junnila, Kaarlonen, Kaarna, Kainulainen, R. Kangas, Kantola, Karhuvaara, Karkinen, Katajavuori, Kauppila, Knuuti, Korsbäck, Kortesalmi, Laatio, Lankinen, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lintilä, Maijala, Mykkänen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, A. Niemelä, Niinikoski, Orrenmaa, Paananen, Pekkala, Pekkarinen, Pekonen, Penttinen, Poutanen, Poutiainen, Raatikainen, Saimo, Salmenkivi, Salolainen, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Silander, Sillantaus, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Suokas, Sutinen, Syrjä, Särkkä, Tallgren, Tarvajärvi, Teir, Tikkanen, Toivanen, Tupamäki, Tähkämaa, Vainio, Vaittinen, Vartia, Vennamo, Westerholm, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilmi, Volotinen, Väyrynen ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Ahonen, Aitio, Alenius, Eskman, Hjerppe, Hostila, Hykkäälä, Kaipainen, Kalavainen, Kohtala, Koivunen, Koskinen, Kuusinen, Laine, Lehmonen, Lepistö, Liedes, Lindeman, Loikkanen, Mustonen, Myyryläinen, Mäkinen, Nevalainen, Nieminen, Paasivuori, Puhakka, Pursiainen, Rekonen, Rodén, Rosnell, Rytkönen, Saarto, Salmi, Salmivuori, Sandelin, Siltanen, Sinisalo, Sundqvist, Taipale, Terästö, Tiekso, Tiilikainen, Tuominen, Tuomioja, Vilponiemi, Virtanen, Voutilainen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Jokinen, Koivisto ja Luja-Vepsä.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Berner, Breilin, Flinck, Friberg, Gestrin, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hemmi, Honkonen, Huotari, Juvela, Järvenpää, Kaasalainen, O. Kangas, Karjalainen, Karpola, Kauppi, Knuuttila, Koppanen, Koskenniemi, Kurppa, Käkelä, Landström, Lillqvist, Lottanen, Lähteenmäki, Mattila, Melin, Männistö, E. Niemelä, Nikkilä, E. Niskanen, H. Niskanen, Partanen, Perheentupa, Pohjonen, Procopé, Ruokola, Räsänen, Rönkkö, Salama, Salla, Salo, Suomi, I. Suominen, S. Suominen, Tamminen, Tarjanne, Turunen, Uusitalo, Weckman ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 93 jaa- ja 49 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 54.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kainulaisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Kainulaisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Kainulaisen ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aas, Ahde, Ahonen, Aro, Ehrnrooth, Eskelinen, Eskman, Forsman, Granvik, Hara, Hau-

kipuro, Heino, Helle, Hetemäki, Hjerppe, Holkeri, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Häggblom, Häikiö, Häkämies, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, Jokinen, Junnila, Juvela, Järvenpää, Kaarlonen, Kaarna, Kaipainen, Kalavainen, R. Kangas, Karhuvaara, Karkinen, Kauppila, Knuuti, Kohtala, Koivisto, Korsbäck, Koskenniemi, Koskinen, Laatio, Lankinen, Lehmonen, Lepistö, Lindeman, Linkola, H. Linna, Lintilä, Loikkanen, Luja-Vepsä, Maijala, Mykkänen, Myyryläinen, Mäkelä, Mäki, Mäki-Hakola, Mäkinen, Nevalainen, Niinikoski, H. Niskanen, Orrenmaa, Paananen, Paasivuori, Pekkala, Pekkarinen, Perheentupa, Poutanen, Pursiainen, Raatikainen, Rodén, Rytkönen, Rönkkö, Saarto, Saimo, Salmenkivi, Salmi, Salmivuori, Salolainen, Sandelin, Sigfrids, Siikaniemi, Sillantaus, Siltanen, Sinisalo, Sinkkonen, Sorsa, Stenbäck, Suksi, Sundqvist, Sutinen, Särkkä, Taipale, Tallgren, Tarvajärvi, Teir, Terästö, Tiilikainen, Tikkanen, Toivanen, Tuominen, Tuomioja, Tähkämaa, Vaittinen, Vartia, Weckman, H. Westerlund, S. Westerlund, Vikatmaa, Vilponiemi, Voutilainen ja Väyrynen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

L. Aalto, Aitio, Alenius, Antila, Asunmaa, Isomursu, Kainulainen, Kantola, Katajavuori, Koivunen, Kuusinen, Liedes, L. Linna, Mustonen, A. Niemelä, Nieminen, Penttinen, Poutiainen, Puhakka, Rosnell, Salla, Seppä, Silander, Suokas, Syrjä, Tamminen, Tiekso, Tupamäki, Vainio, Vennamo, Westerholm, Vilmi, Virtanen, Volotinen ja Åsvik.

"Tyhjää" äänestää edustaja Laine.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

A.-K. Aalto, Berner, Breilin, Flinck, Friberg, Gestrin, Haapasalo, Haarla, Hanhirova, Hemmi, Honkonen, Huotari, Kaasalainen, O. Kangas, Karjalainen, Karpola, Kauppi, Knuuttila, Koppanen, Kortesalmi, Kurppa, Käkelä, Landström, Lillqvist, Lottanen, Lähteenmäki, Mattila, Melin, Männistö, E. Niemelä, Nikkilä, E. Niskanen, Partanen, Pekonen, Pohjonen, Procopé, Rekonen, Ruokola, Räsänen, Salama, Salo, Suomi, I. Suominen, S. Suominen, Tarjanne, Turunen, Uusitalo, Virolainen ja Ääri.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 35 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 49.

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

39) Ehdotus laiksi autorekisterikeskuksesta annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 164 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä kulkulaitosvaliokunnan mietinnössä n:o 72 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 158, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 164. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1, 4 ja 4 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

40) Ehdotukset laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 69 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 117 sekä lak.al. n:ot 33, 34, 36 ja 39 (1970 vp.) sekä 41—44, 203 ja 207, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 69.

Keskustelu:

Ed. Mykkänen: Herra puhemies! Hallituksen tulo- ja omaisuusverolain muuttamista koskevan esityksen valmistelun yhteydessä esitettiin sosialidemokraattien taholta vaatimuksia luonnollisten henkilöiden tuloverotuksen progression jyrkentämisestä. Näiden vaatimusten toteuttamisesta onneksi kuitenkin luovuttiin. Tätä on pidettävä kansantaloutemme ja yksityisten kansalaisten kannalta oikeaan osuneena. Ajateltaessa luonnollisten henkilöiden tuloverotuksen vaikutuksia on varsin ilmeistä, että korkea tulovero rajoittaa työhalua, ehkäisee yritteliäisyyttä ja pyrkimyksiä uusien tuotteiden, uuden tuotannon ja uusien työpaikkojen aikaansaamiseen. Se on siten omiaan jarruttamaan taloudellisen kasvun keskeisten voimien aktiivisuutta. Ruotsissa korkean tuloverotuksen on todettu johtaneen haluttomuuteen työskennellä korkeammista ansioista huolimatta vuorotyössä ja siten tuotantovoimien vajaakäyttöön. Toisaalta etenkin toimihenkilöt ovat olleet usein haluttomia muuttamaan toimipaikkaa työnantajiensa palveluksessa suuremmista nimellisistä tuloista huolimatta. Tämä taas jarruttaa tuotannon uudelleen järjestelyä ja sen tehostamista.

Suomen olosuhteissa on tuotannon monipuolistumiseen ja lisäämiseen tarvittavien pääomien saanti taloudellisen kasvumme kannalta erityisen keskeisessä asemassa. Korkea tuloverotus kuitenkin on omiaan kaventamaan säästämisalttiutta ja edelleen pääoman saantia. Taloudellisten kehitysmahdollisuuksien parantamiseksi meidän tulisi vakavasti ottaa esille tuloverotuksen lieventäminen. Tällä tavoin voisimme edistää säästämistä, kaventaa kulutusta ja vahvistaa pääomiamme ja mahdollisuuksiamme vaihtotaseongelmiemme helpottamiseen.

Tuloverokysymystä tarkastelee tämän lain merkeissä lähemmin kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtaja Raimo Ilaskivi kohta käyttämässään puheenvuorossa.

Hallituksen tulo- ja omaisuusverolain muutosesitys sisälsi myös ehdotukset yhteisöjen tuloverokannaksi sekä tulo- ja omaisuusverolain 50 a §:n säännöksen kumoamisesta, minkä valtiovarainvaliokunta vasemmiston ja SMP:n yhden äänen enemmistöllä valiokunnassa ja verojaostossa hyväksyi. Viimeksi mainittua säännöstä ja yhteisöjen tuloverokantaa on kuitenkin tarkasteltava yhdessä yhtenä kokonaisuutena. Itse asiassahan tällöin on kysymys vain siitä, miten yhtiön tuottamaa voittoa verotetaan toisaalta yhtiön tulona ja millä tavoin osakkeenomistajan on toisaalta maksettava veroa hänen tuosta samasta voitosta saamastaan osingosta.

Suomalaisten yritysten rahoitusrakenne on heikko. Vuonna 1948 oman pääoman osuus koko pääomasta oli teollisuudessa noin 36 %. Vuonna 1960 noin 31 % ja pari vuotta sitten, vuonna 1969, enää vain 27.7 %. Tämän seurauksena suomalaiset yritykset joutuvat rahoittamaan myös investointejaan huomattavasti suuremmassa määrin velkarahoituksella kuin niiden kanssa kilpaileva ulkomainen teollisuus. Rahoitusrakenteen heikkoudesta johtuen suomalaiset yritykset ovat muiden maiden yrityksiä huonompia selviytymään vastoinkäymisistä ja niiden kelpoisuus etenkin ulkomaisten luottojen saantiin on tästä syystä vähäisempi. Samasta syystä niiden mahdollisuudet ottaa riskejä esim. uuden tuotannon aloittamiseen sekä tuotekehittelyn pitkäaikaiseen tutkimustoimintaan ja yleensä sijoituksien suorittamiseen ovat rajoitetummat. On selvää, ettei investointeja voida rakentaa yksinomaan vieraan pääoman varaan, vaan yrityksellä tulee aina olla tietty määrä omaa pääomaa käytettäväksi investoinnin rahoitukseen.

Selvitettäessä tämän syksyn alussa suhdannevarausten vapauttamista varten teollisuuden piirissä yritysten mahdollisuuksia investointien suorittamiseen kuluvana talvikautena kävi myös ilmi, että investointien hidastumiseen vaikutti erittäin huomattavassa määrin nimen omaan omarahoituksen puute. Maamme yritysten rahoitusrakenteeseen ovat vaikuttaneet luonnollisesti monet tekijät, kuten kannattavuuden heikkous ja kaikki siihen vaikuttavat seikat. Tarkasteltaessa kuitenkin ongelmaa pitemmältä ajalta voidaan todeta, että verolainsäädännöllä on ollut tähän kehitykseen varsin huomattava vaikutus.

Käsiteltävänä olevan tulo- ja omaisuusverolain muuttamista koskevan hallituksen esityksen mukaan yhteisöjen tuloverokanta tulisi olemaan ensi vuonna edelleen 43 §. Kunnallis- ja kirkollisvero siihen lisättynä joutuvat yhteisöt suorittamaan veroa tulostaan keskimäärin 58 %. Muissa maissa yhteisöjen tuloverotus on

huomattavasti tätä lievempi. Ruotsissa esim. yhteisöjen tuloverot ovat yhteensä 52 %, Norjassa 50.5 %, Tanskassa 27—36 % sekä Saksassa 51 %, Ranskassa 50 % ja Englannissa vain 40 %. Yhteisöjen tuloverotus kaventaa meillä muita maita ankarammin siis yritysten omarahoitusmahdollisuuksia. Ajateltaessa yritysten mahdollisuuksia parantaa rahoitustaan osakerahoituksen avulla on otettava toisaalta huomioon osakkeenomistajan tulo- ja omaisuusverot sekä toisaalta osakerahoituksesta yhtiölle verotusten johdosta aiheutuvat kustannukset. Nykyisen elinkeinoverolain mukaan yhtiö saa vähentää tulostaan 40 % jaetun osingon määrästä, mutta vain valtionverotuksessa. Voidakseen maksaa verojen jälkeen osinkoa esim. 100 mk yhtiön on ansaittava voittoa veroineen peräti 192 mk. Velkarahoitukselle maksettavan vastaavan 100 markan koron suorittamiseksi on yhtiön sitä vastoin ansaittava vain vastaava määrä eli 100 mk tuloa. Tällä tavoin verotus ohjaa yrityksiä velkarahoituksen suosimiseen oman osakerahoituksen kustannuksella. Elinkeinoverolaissa säädetyn 40 %:n vähennyksen ansiosta on kiinnostus osakeanteihin kuitenkin lisääntynyt. Kun arvopaperipörssissä noteerattujen teollisuusosakkeiden maksulliset osakeannit olivat esim. vuonna 1966 vain noin 10 milj. mk, niiden määrä oli viime vuonna, siis vuonna 1970, jo 62.3 milj. mk, eli lisäystä oli yli 50 milj. mk.

Osakkeet joutuvat kilpailemaan myös sijoituskohteina verotuksellisesti rinnakkaisia sijoitusmahdollisuuksia heikommassa asemassa. Tulo- ja omaisuusverolain 50 a §:n mukaan, jonka hallitus on ehdottanut kumottavaksi ja jonka myös valtiovarainvaliokunta yhden äänen enemmistöllä on ehdottanut kumottavaksi, osakkeenomistaja saa vähentää valtionverostaan 15 % hänellä olleen osinkotulon määrästä.

Tarkasteltaessa osinkotulon verotusta on toisaalta otettava huomioon myös omaisuusvero. Kun osakkeen verotusarvo on usein kaksinkertainen osakkeen nimellisarvoon verrattuna, jolle nimellisarvolle osinko maksetaan, on selvää, että omaisuusvero jo sinänsä vie suuren osan osakkeenomistajan saamasta osinkotulosta. Yhteisön ja sen osakkaan tuloverotus on meillä nykyään kunnallisverotuksessa täysin ja valtioverotuksessa huomattavalta osalta kaksinkertaistunut. Yhtiö maksaa ensin voitostaan veron ja kun osakkeenomistaja saa tuosta voitosta jaettua osinkoa, luetaan se uudelleen hänelle verotettavaksi tuloksi. Jos ajattelemme, että yhtiö jakaa kaiken voittonsa, maksettuaan siitä ensin verot osinkona, voidaan todeta, että tuosta kokonaisvoitosta jää osakkaalle käytettäväksi hänen henkilökohtaisiin menoihinsa nykyisin 22 % edellyttäen, että osakkeenomistajan tulot vuodessa ovat yli 30 000 mk. Jos tulo- ja omaisuusverolain 50 a §:n säännös kumotaan tämän hallituksen esityksen mukaisesti, osakkeenomistajalle jää vastaavasti vain enintään 14 %, kun muu osa pääomantuotosta eli 86 % siitä joudutaan suorittamaan yhtiön ja osakkaan toimesta veroina yhteiskunnalle.

Hallituksen esitys tulo- ja omaisuusverolain 50 a §:n kumoamisesta tähtää yhteisön ja sen osakkaan tulon kaksinkertaisen verotuksen kiristämiseen samanaikaisesti kun kehitys Länsi-Euroopassa on johtamassa tältä osin verotuksen lieventämiseen. Syynä tähän muualla tapahtuvaan kehitykseen on ollut se, ettei osakeyhtiön muodossa harjoitettua liiketoimintaa ole katsottu voitavan pitää muita yrittämisen muotoja ankarammin verotettuna. Norjassa siirryttiin vuoden 1970 alussa järjestelmään, jossa yhtiö saa vähentää valtionverotuksessa koko jakamansa osingon tulostaan, mutta ei kunnallisverotuksessa. Osinko luetaan osingonsaajan tuloksi valtionverotuksessa, mutta sitä vastoin ei siis kunnallisverotuksessa. Siten osinkona jaetun voiton verotus on siellä vain yhdenkertaista. Ranskassa ja Belgiassa luetaan yhtiön jaetun voiton osalta maksama tulovero osakkeenomistajan osinkotulosta menevän veron vähennykseksi. Menettely johtaa käytännössä siihen, että voiton ja sitä vastaavan osinkotulon osalta maksetaan veroa vain kertaalleen, mutta osakkeenomistajan henkilökohtaisen tuloveroasteikon mukaan. Länsi-Saksassa hallitus on niin ikään antanut jo esityksen yhteisön ja sen osakkaan verotuksen järjestämisestä samalla tavoin kuin Ranskassa. Myös Englannin hallitus on ilmoittanut tulevansa antamaan, ilmeisesti jo seuraavan budjettiesityksen yhteydessä, esityksen, joka tähtää nykyisen yhteisön ja sen osakkaan tulon kaksinkertaisen verotuksen poistamiseen. Näin ollen kansainvälinen kehitys Euroopassa meidän pahimpien kilpailijamaittemme osalta taloudellisessa mielessä osoittaa kehityksen suuntaa päinvastaiseen kuin mitä meillä on, ja tämä on syytä ottaa huomioon, kun ajattelemme taloudellista kehitystä, mahdollisuuksia luoda työpaikkoja ja ylläpitää nykyisiä.

Tämä kehitys Suomessa on tällä hetkellä menossa täysin päinvastaiseen suuntaan siitä huolimatta, että meillä yritysten rahoitusrakenteen

parantaminen ja sen tukeminen veropoliittisin toimenpitein olisi aivan erityisen tärkeää. On pelättävissä, että mikäli eduskunta hyväksyy tulo- ja omaisuusverolain 50 a §:n kumoamisen, se tulee johtamaan siihen, että osakeanneilla ei ole enää menestymisen mahdollisuuksia kilpailussa obligaatioiden, talletusten ym. sijoituskohteiden kanssa.

Hallituksen esitys tosin sisältää muutoksen myös tämän lain 28 §:n verorasituksen enimmäisrajaa koskevaan säännökseen, joka merkitsee tämän nostamista 400 markasta 500 markkaan, mutta tällä ei juuri käytännön merkitystä tulisi olemaan. Olisikin välttämätöntä ottaa yhteisön ja sen osakkaan verotuksen järjestäminen kokonaan uudelleen pohdittavaksi ja toteuttaa myös Suomessa kiihkottomasti oikeudenmukaisesti ja tinkimättömästi ne toimenpiteet, jotka parhaiten soveltuvat taloudelliseen kehitysvaiheeseemme ja mahdollisuuksiimme tarjota ulkomaiden kanssa kilpailukykyinen tuotantoelämä.

Edellä olevan perusteella rohkenen vedota vielä SMP:hen, että sen edustajat tulisivat suuressa valiokunnassa ja asian toisessa käsittelyssä ei-sosialistisen puolueiden yhteisrintamaan ja turvaisivat siten 15 %:n osinkotulovähennysoikeuden säilymisen laissa. Ei-sosialistiset hallituspuolueetkin ovat nimittäin luopuneet jo jaosto- ja valiokuntavaiheessa aikaisemmasta hallituksen aikaisesta talous- ja työllisyyspoliittisesti virheellisestä kannastaan ja ovat olleet sitä mieltä, että tulo- ja omaisuusverolain 50 a § pitäisi edelleen säilyttää laissa myös ensi vuonna.

Ed. Ilaskivi: Herra puhemies! Kun eduskunta vuonna 1965 käsitteli tulo- ja omaisuusveroasteikkoja seuraavaa vuotta varten, se samalla hyväksyi ponnen. Tässä edellytettiin hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin tutkimuksen aikaansaamiseksi siitä, kuinka paljon inflaatio on nostanut tulo- ja omaisuusveron rasitusta. Edelleen ponnessa edellytettiin, että hallitus valtiontalouden tilan niin salliessa ryhtyisi toimenpiteisiin tämän tutkimuksen osoittamien epäkohtien poistamiseksi. Eduskunnan kanta oli tällöin näin ollen varsin selvä.

Jos tänä vuonna tarkastellaan, mihin tämä ponsi on johtanut, joudutaan toteamaan, että käytännön toimenpiteitä ei ole suoritettu. Hallitukset toisensa jälkeen ovat ensinnäkin laiminlyöneet eduskunnan lausuman toivomuksen tutkimuksen toimeenpanosta. Edelleen tästä johtuen minkäänlaisia esityksiä veroasteikon korjaamiseksi ei ole tehty.

Yhtä passiivisia ei kuitenkaan ole oltu kaikilla tahoilla. Veronmaksajien järjestön sekä veronmaksajien edusta kiinnostuneiden kansanedustajien toimesta on kysymystä pyritty jatkuvasti selvittämään. Näin ollen voidaan osoittaa, että pelkästään viime vuosikymmenellä, vuodesta 1960 vuoteen 1970 mennessä, on tulo- ja omaisuusveron rasitus normaaleissa keskitason tuloluokissa reaalisesti noussut 40—60 prosentin verran. Se on toisin sanoen kohonnut tavalla, jota harvoin tulee ajatelleeksi, ellei sitä tuoda nimenomaan julkisuuteen. Näin ollen tuntuisi perustellulta väittää, että se eduskunnan lausuma ponsi, johon aluksi viittasin, olisi todellakin tarpeellinen nyt toimenpiteiden osalta.

Tänä päivänä voidaan kysyä, onko mahdollista ja onko syytä puuttua tulo- ja omaisuusveron rasitukseen ja pyrkiä sitä alentamaan. Vastaus on ymmärtääkseni myönteinen. Mahdollisuuksia on ensinnäkin tällä hetkellä oleellisesti enemmän kuin monina aikaisempina vuosina. Jo vuonna 1969 valtiontalous osoitti yli 100 milj. markan suuruista tuloylijäämää. Viime vuonna tämän ylijäämän suuruus oli 424 milj. mk ja kuluvan vuoden tammi—syyskuu osoittaa jo peräti 700 milj. markan suuruista verotulojen enemmyyttä. Pelkästään kosketeltuna ajanjaksona on täten veronmaksajilta kerätty yli 1 miljardin verran varoja enemmän kuin mitä valtion menotalouden katteeksi on tarvittu. Näin ollen ei liene epäilystäkään siitä, etteikö tällä hetkellä olisi olemassa juuri niitä edellytyksiä, joihin viitattiin eduskunnan vuonna 1965 lausuessa mainitun toivomuspontensa.

Toiseksi on käynyt entistäkin selvemmäksi, että nyt on myös syytä suorittaa tarkistuksia tulo- ja omaisuusveron asteikossa, samoinkuin myös verotuksen yleisissä perusteissa. Kuten ed. Mykkäsen äskeisessä puheenvuorossa tuotiin esille, on entistäkin selvemmin käynyt ilmi, kuinka voimakkaasti meikäläinen tuloverotus rasittaa työnteon halua, rajoittaa säästämistä ja hillitsee yritteliäisyyttä. Sillä on näin ollen mitä selvin taloudellista kasvua hidastava vaikutus. Se on omiaan myös pitämään pääomatilanteemme takalukossa, joka estää elinkeinoelämän laajenemisen ja omalta osaltaan on näin ollen vaikuttamassa heikentävästi myös mahdollisuuksiimme ratkaista valuuttaongelmamme, jotka

vähitellen nousevat etualalle maksutaseen koonisen vajauksen vuoksi.

Kun ensi vuoden budjetin lähetekeskustelua käytiin, ilmoitti tuolloinen valtiovarainministeri Tallgren, että hallitus on toistaiseksi katsonut viisaimmaksi lykätä kysymyksen tuloveron aineellisesta uudistamisesta samoin kuin tähän liittyen myöskin asteikkojen alennuksista tulevaisuuteen, tarkemmin sanoen vuoteen 1972. Kansallisen kokoomuksen taholta osoitettiin tuolloin, että juuri näin ovat ilmoittaneet lukuisat hallitukset ja lukuisat valtiovarainministerit aikaisemminkin. Tämä on ollut helppohintainen tapa lohduttaa veronmaksajia ja samalla siirtää kipeä ongelma tulevaisuuteen. Siitä, kuinka oikeaan tuolloiset varoituksemme osuivat, on osoituksena valtiosihteeri Paavelan hiljattain julkisuuteen saattama lausunto, jossa hän totesi, että verouudistus ilmeisesti tulee viipymään peräti vuoteen 1974 saakka.

Kansallisen kokoomuksen eduskuntaryhmän taholta on syytä selvin sanoin julkituoda, että tällainen hidasteleva kehitys ja toiminta ei meitä tyydytä. Tuloveron rasitus on nyt jo liian suuri ja sen asteikko liian jyrkkä. Tuloveroon sisältyy joukko sellaisia epäkohtia, jotka hyvin tunnetaan ja jotka pitäisi nopeassa tahdissa korjata. Mainittakoon näistä vain aviopuolisoitten yhteisverotus, yksinäisten henkilöiden rankaisuvero sekä oman asunnon ns. asuntoedun verotus, joka kuuluu kaikkein kummallisimpiin verotuskäytäntöihin ei ainoastaan Suomessa, vaan ilmeisesti koko maailmassa.

Kysymys tuloveron alentamisesta on ilmeisesti ollut esillä kaikissa eduskuntaryhmissä, koska lähes jokaisen taholta on tehty aloitteita nyt esillä olevan asian hoidon saattamiseksi oikeille raiteille. Silti näyttää siltä, että ilman hallituksen toimenpiteitä ei tässä kysymyksessä päästä eteenpäin. Näin ollen onkin aihetta alleviivata, että tämä kysymys ei ole luonteeltaan poliittinen, vaan mitä suurimmassa määrässä talouspoliittinen, jokaista veroa maksavaa kansalaista koskeva. Kokoomuksen eduskuntaryhmä edellyttää näin ollen, ettei virkamieshallituskaan laiminlyö toimenpiteitä tämän kysymyksen osalta. Myös sillä on mahdollisuudet ja edellytykset esityksensä muodossa puuttua kehityksen kulkuun uudistuksia ja alennuksia kiirehtävästi. Nyt on kysymys tahdosta ja halusta saada jotakin aikaan.

Ed. Sinisalo: Herra puhemies! Verotuksella kapitalistisen yhteiskunnan olosuhteissa on monitahoinen luokkaluonteensa. Yhteiskunnan rakenteen mukaisesti verotus kaikkia tehtäviä suorittaessaan palvelee valtaa pitävän porvariston luokkaetuja.

Kansanjoukkoihin kohdistuvalla verotuksella on hallitsevan luokan etuja palveleva luonne ensinnäkin siksi, että verotuksella on välitön yhteys koko valtiokoneiston toiminnan turvaamiseen. Tunnettuahan on, että valtion ensi vuoden tulo- ja menoarvion tuloista 86 % eli runsaat 10 000 milj. mk ovat vero- ja veroluontoisia tuloja. Yhteiskunnallisten valtarakenteiden ja erikoisesti juuri valtiokoneiston keskeisenä tehtävänä taas on vallitsevan yhteiskuntajärjestelmän eli vallitsevien tuotantosuhteiden suojaaminen. Viime kädessä siis verotuksen olemuksena on vallitsevien työtätekevien riistosuhteiden säilyttäminen ja tähän tähtäävän tai tätä tarkoitusta palvelevan valtiokoneiston koneiston turvaaminen.

Lisäksi on otettava huomioon, että verotus on kansantulon uudelleen jaon väline budjetin avulla. On luonnollista, että valtaa pitävät luokat suorittavat tulojaon etujensa ja pyrkimystensä mukaisesti. Tähän liittyvänä on syytä korostaa myös verotusta ja budjettia suurpääoman etuja suojaavana talouspolitiikan välikappaleena. Tunnettuahan on, että myös meillä Suomessa esimerkiksi viime vuosina on mm. kulutuskasvun jarruttamisen nimellä lisätty verorasitteita tarkoituksena mm. hillitä taloudellista kasvua.

Kapitalismin kehityksen luonteen mukaisesti verorasitus ei rajoita vaikutustaan vain palkkatyöläisiin ja pienviljelijöihin. Pääomien yhä suurempi keskittyminen ja talouspoliittisten toimenpiteiden ohjelmoiminen yhä keskeisemmin palvelemaan ensisijaisesti suurpääoman etujen mukaisia pyrkimyksiä ja ratkaisuja tekee verotuksesta yhä kasvavassa määrin myös mm. pienyritystoiminnan asemaa vaikeuttavan järjestön. Verotuksen luokkaluonnetta eriteltäessä on lisäksi nähtävä, että se ei suinkaan jakaannu joidenkin yleisesti hyväksyttävien arvostusperiaatteiden mukaisesti eri maksajaryhmille. Sen perinnän määrää jälleen vahvimman eli valtaapitävän oikeus yhteiskunnassa. Tämän seurauksena myös meillä välittömän verorasituksen painetta on siirretty yhä enemmän palkkatuloistaan elävien pienviljelijäin ja pienyrittäjien kannettavaksi. Onhan tunnettua, että maan 25 suurinta yhtiötä maksoi veroja vuonna 1965 4.1 % liikevaihdostaan, mutta viime vuonna enää 1 %. Vastaavasti suurpääoman paineen alla

elävien väestöryhmien niin suhteellinen kuin määrällinen verorasitus on lisääntynyt. Tämän linjan jatkamissuunnitelmia edustaa pyrkimys siirtyä ns. arvonlisäverotukseen liikevaihtoverotuksessa, jolla suoritettaisiin kertaheitolta arviolta 600 milj. markan tulonsiirto työtätekevän kansan kustannuksella nimenomaan vientiteollisuuden eduksi.

On luonnollista, että mm. kaikista edellä mainituista syistä kansalaiset oikeutetusti esittävät vaatimuksia verorasituksen keventämisestä. Tähän vaatimukseen yhdistyy tavoite lisätä vastaavasti suurpääoman verotusta. Vallinnut kehitys ei ole kuitenkaan vastannut tällaista suuntaa. Nyt olisi korkea aika saada käänne. Tämän vuoksi SKDL pyrkii muutosesityksillään keventämään pieni- ja keskituloisten kansalaisten sekä pienyritysten verorasitusta sekä toisaalta lisäämään suurpääoman verorasitusta. Kiinnitän lähemmin huomiota ehdotukseemme yhtiöverotuksen uusista perusteista ja aloitteeseemme aviopuolisoiden yhteisverotuksessa valitsevien epäkohtien oikaisusta.

Yhtiöiden verokanta on ehdotettu säilytettäväksi 43 %:n tasolla. Tällöin on otettava lisäksi huomioon, että yhtiöt ovat nyt täysimääräisesti vapautetut omaisuusverosta eikä tuloveroon enää liitetä siirtymäkaudella käytettyä omaisuusveron asteittaisen poistamisen aiheuttamaa korotusta. Varsinkin nimenomaan suuryhtiöitten taloudellinen asema mm. devalvoinnista sekä noudatetusta suurpääomaa suosineesta talouspolitiikasta johtuen on varsin hyvä, ja tämänkin vuoksi sosiaalisesti oikeudenmukaista olisi korottaa yhtiöveroa. Vielä vuonna 1969 yhtiövero olikin 49 % ja vuonna 1970 47 %, edellämainitut omaisuusveron lisäykset huomioon ottaen. SKDL:n taholta jätetyssä aloitteessa ja asian käsittelyssä valtiovarainvaliokunnassa sekä mietintöön liitetyssä vastalauseessa on edellytetty yhtiöveron korottamista 49 %:iin. Se ehdotetaan suoritettavaksi siten, että milloin verotettava tulo on pienempi kuin 500 000 mk, on vero 43 %. Tällä esityksellä SKDL pyrkii pienyrittäjien saattamiseen suurfirmoihin nähden parempaan kilpailuasemaan ja niiden verorasituksen nousun estämiseen. Tulemmekin asian suuren valiokunnan käsittelyssä sekä myös täällä täysistuntokäsittelyssä esittämään tämän mukaiset muutosesitykset tulo- ja omaisuusverolakiin.

Voimassaolevan tulo- ja omaisuusverolain mukaan myönnetään aviopuolisoiden ansio- ja eläketulojen yhteisverotuksessa vähemmän ansainneelle puolisolle vähennys, jonka suuruus on nykyisin 1 500 mk sekä tämän määrän ylittävältä osalta puolet, ei kuitenkaan enempää kuin 3 000 mk. Viime vuosina on molempien aviopuolisoiden käyminen ansiotyössä yleistynyt. Vuoden 1960 lopulla oli Suomessa kaikkiaan yli 409 000 naimisissa olevaa ja ammatissa toimivaa naista. Luku on 12.8 % suurempi kuin kymmenen vuotta aikaisemmin. Eräissä myöhemmissä selvityksissä on mainittu, että ns. aviopuolisovähennykseen oikeutettuja olisi nykyisin yli 450 000. Ammatissa toimivista naisista oli vuonna 1960 naimisissa 51.2 %, kun luku kymmenen vuotta aikaisemmin oli 45 %. Molempien aviopuolisoiden käymiseen ansiotyössä on vaikuttanut mm. asumis- ja muiden elinkustannusten nousu. Tämän vuoksi on aviopuolisoiden yhteisverotuksen vähennysoikeus saanut yhä kasvavan merkityksen. Molempien aviopuolisoiden ansiotyöllä hankittu tulo aiheuttaa huomattavia ylimääräisiä menoja. Tämän vuoksi vähennysoikeuden tulisi olla riittävä korjaamaan nämä tulon hankinnasta johtuvat ylimääräiset menot.

Vähennysoikeuden suuruutta vuonna 1966 eduskunnan toimesta enimmäismäärän osalta hieman lisättiin, mutta huomioon ottaen jo rahanarvon huononemisesta johtuvat tekijät sitä tulisi nykyisestään tuntuvasti lisätä. Käsitellessään joulukuussa 1968 tulo- ja omaisuusverotusta koskevia lakeja eduskunta lisäksi lausui, että aviopuolisoiden yhteisverotuksessa esiintyy epäkohtia ja että eduskunta edellyttää, että aviopuolisoiden yhteisverotuksen epäkohdat kiireellisesti oikaistaan.

Kaiken tämän vuoksi SKDL on aloitteessaan ja asian valiokuntakäsittelyssä esittänyt vähemmän ansainneen puolison vähennysoikeutta kaksinkertaistettavaksi. Ehdotuksemme mukaan vähennys olisi 3 500 mk ja tämän määrän ylittävältä osalta puolet, kattona nykyisen 3 000 markan sijaan 5 000 mk. Esityksen hyväksyminen merkitsisi noin 180—200 milj. markan verohelpotusta epäoikeudenmukaisesta yhteisverotuksesta kärsiville pieni- ja keskituloisille ihmisille. Tulemme asian suuren valiokunnan ja täysistunnon toisen käsittelyn yhteydessä tekemään myös nämä muutosesitykset.

Ed. Rekonen: Herra puhemies! Jo manan majoille siirtynyt Karjalaisen II b -hallitus esittää ensi vuonna perittäväksi kansalta veroja ja veroluontoisia maksuja 1 700 000 000 mk enemmän kuin kuluvana vuonna, tästä määrästä

yksistään tulo- ja omaisuusveroa 652 milj. mk enemmän kuin tänä vuonna. Esityksen perusteluissa eduskunnalle laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta mainitaan mm., että valtiontaloudellisista syistä on välttämätöntä, että tuloveroa vuodelta 1972 kannetaan luonnollisilta henkilöiltä saman veroasteikon mukaan kuin kuluvalta vuodelta.

Mitkä ovat ne valtiontaloudelliset syyt, joidenka vuoksi hallitus pitää välttämättömänä korottaa erikoisesti pien- ja keskituloisten tulonsaajien valtion tuloveroa ensi vuonna? Vaikka hallitus onkin tästä viisaasti vaiti, niin on syytä todeta, että tuo välttämättömyys johtuu valtion lisääntyneistä menoista. Hallitushan esittää budjetissa mm. yli 100 milj. mk lisää armeijalle sekä virka- ja hallintokoneiston huomattavaa lisäystä, joka merkitsee satoja miljoonia markkoja lisää valtion varoja virkamiesten palkkausmenoihin. Sen sijaan sosiaalimenot ovat jääneet vähäiselle lisäykselle ja sellainen suuri väestöryhmä kuin eläkeläiset ovat jääneet vaille minkäänlaista tasokorotusta eläkkeisiin. Hallitus on siis pitänyt sotilasmäärärahojen lisäämisen ja virkakoneiston paisuttamisen niin tärkeänä, että on katsonut välttämättömäksi valtion tuloveron kiristämisen.

Me kansandemokraatit olemme sitä mieltä, että on aika vihdoin pysäyttää vähävaraisen kansanosan verotaakan kasvu ja ryhtyä sitä keventämään. Verotusta ei ainakaan voida kiristää sen vuoksi, että virkakoneistoa lisätään ja armeijan menoja paisutetaan. Me vastustamme tämänlaista Karjalaisen hallituksen politiikkaa.

Kuten tiedämme, yksityisten henkilöitten valtion tuloveroasteikko on pysynyt muuttumattomana aina vuodesta 1967 lähtien. Mutta vaikka valtion tuloveroasteikko onkin pysynyt näennäisesti paikallaan, niin siitä huolimatta valtion tulovero on mainittuna aikana noussut erittäin suuresti varsinkin pien- ja keskituloisten osalta. Tähän on vaikuttanut tuloveroasteikon progressiivisuus ja toisaalta tapahtunut nimellispalkkojen korotus, vaikka reaaliansiotaso ei ole noussutkaan. Tämän seurauksena ovat yhä useammat erittäin pienituloisetkin kansalaiset joutuneet valtion tuloverotuksen piiriin. Kun vuonna 1963 III veroluokassa olevan henkilön ei tarvinnut maksaa 4 300 markan verotettavasta vuositulostaan lainkaan valtion tuloveroa, niin tällä hetkellä asianomainen henkilö joutuukin maksamaan samasta reaalitulosta valtion tuloveroa 292 mk vuodessa. Verorasitusta on lisännyt myös se, etteivät verovähennykset ole nousseet inflaatiokehitystä vastaavalla tavalla viime vuosien aikana.

Seuraavassa esimerkki tuloveron noususta. I veroluokassa oleva henkilö, joka maksoi vuonna 1963 6 000 markan verotettavasta vuositulostaan 470 mk veroa valtiolle, joutuu maksamaan tällä hetkellä samasta reaalitulosta peräti 1 155 mk. III veroluokassa on verotuksen nousu ollut samanlaisesta tulosta vieläkin suurempi. Kun vuonna 1963 asianomainen henkilö joutui maksamaan 6 000 markan verotettavasta vuositulostaan 220 mk veroa, niin tällä hetkellä hän joutuu maksamaan samasta reaalitulosta 731 mk veroa. Eräiden alhaisimpien tulonsaajien kohdalla on tulovero noussut vieläkin enemmän.

Edellä esittämäni perusteella voidaan havaita, että työtätekevien verotus on vuosi vuodelta yhä kiristynyt ja tulee edelleenkin kiristymään, mikäli hallituksen esitys tulee hyväksytyksi.

Mutta entä miten on tapahtunut suuryhtiöiden ja suurituloisten verotuksen suhteen? Vuonna 1955 25 maamme suurinta yhtiötä maksoi veroja liikevaihdostaan 4.1 %, vuonna 1966 näiden yhtiöiden verojen osuus oli 2.2 % ja vuonna 1970 enää 1 % liikevaihdosta. Yksistään vuonna 1969 osakeyhtiöiden maksama valtion tuloveron määrä aleni 100 milj. markalla huolimatta siitä, että tilastojenkin mukaan yhtiöiden voitot kasvoivat mainittuna vuonna 33 %. Vuonna 1967 yhtiöt vapautettiin omaisuusverosta ja yhtiövero on alennettu 49 %:sta 43 %:iin. Yhtiöiden verojen poisto-oikeuksia on lisätty ja yhtiöille on sallittu varastojen aliarvostukset, jotka ovat merkinneet niille suuria verohuojennuksia.

Suuryhtiöille annetut verohuojennukset ovat merkinneet satojen miljoonien markkojen lahjoituksia ja kuitenkin samaan aikaan on kiristetty palkkatyöläisten ja muiden työtätekevien verotusta. Samaan aikaan kuin suuryhtiöille on annettu verohelpotuksia, varoja ei ole liiennyt edes lapsilisien ja kansaneläkkeiden korottamiseksi. Kaikki tämä on tapahtunut ajankohtana, jolloinka vientiteollisuus on saanut suurempia voittoja kuin koskaan aikaisemmin. Nyt on kuitenkin tullut pää vetävän käteen ja tällä linjalla ei voida enää pitemmälle jatkaa. Kansan verotaakkaa ei voida lisätä, vaan veronkorotusten sijasta on tullut aika tavallisten kansalaisten verotaakan keventämiseen. On toivottavaa, että lain toisessa käsittelyssä hyväksytään taholtamme tehtävät esityk-

set pieni- ja keskituloisten verotaakan keventämiseksi.

Ed. Hjerppe: Herra puhemies! Ensi vuoden tulo- ja omaisuusverolaki on nyt eduskunnan ratkaistavana. Me kansandemokraatit kävimme valtiovarainvaliokunnassa ja sen verojaostossa kamppailun pieni- ja keskituloisten ja aviopuolisoiden yhteisverotuksen keventämisen puolesta ja toisaalta esitimme suurten yhtiöiden verotuksen lisäämistä. Pohjana ehdotuksillemme oli ryhmämme aloitteet näissä asioissa. Jäimme kuitenkin vähemmistöön, ja valiokunta esittää verolait säädettäviksi näiltä osin hallituksen esittämässä muodossa. Ehdotuksemme on kirjattu valiokunnan mietintöön liitettyyn vastalauseeseen. Toivomme, että verolain korjaukset kiinnostavat myös koko eduskuntaa ja että suuri valiokunta ottaa käsittelyn pohjaksi vastalauseessamme ehdotetut lakiehdotukset.

Aviopuolisoiden yhteisverotuksessa vähemmän ansainneen tulosta tehtävä vähennys on vuosikausia ollut muuttumaton. Rahanarvon huonontumisesta johtuen nimellispalkat ovat nousseet, mutta tämä vähennysoikeus ei. Seurauksena on pientenkin yhteistulojen kohdalla raskas jälkiverotus, joka on parhaillaan kansalaisten maksettavana. Ellei nyt esittämiämme korjauksia tehdä, on seurauksena vielä suuremmat jälkimaksut seuraavina vuosina.

Verotaulukot ovat olleet muuttamatta vuoden 1968 alusta lähtien. Rahanarvon huonontuminen heijastuu näissäkin ja suhteellisesti yhä pienemmät tulot tulevat valtionverotuksen piiriin ja pieni- ja keskituloisten verotus kiristyy voimakkaasti. Siksi verotaulukon korjaus niin, että verovapaan tulon alarajaa nostetaan, veronpidätystä pienennetään pienissä ja keskituloissa ja toisaalta suurissa tuloissa lisätään, olisi oikeudenmukainen, kuten esitämme. Se osaltaan tasaisi tuloeroja, mihin me kansandemokraatit olemme aina pyrkineet.

Valtion tuloja toisaalta voitaisiin lisätä nostamalla yhtiöveroprosentti suurempien yhtiöiden kohdalla hallituksen esittämästä 43 %:sta 49 %:iin, kuten vastalauseessamme esitämme.

Viime vuoden joulukuussa oli verotaulukoiden korjaus vaatimuksestamme esillä. Me vaadimme silloin verovapaata tuloa nostettavaksi ja veronpidätystä vähennettäväksi pienissä tuloissa. Silloisten hallituspuolueiden yhteisneuvotteluissa päädyttiin siihen, että esittämämme korjaukset tehdään kuluvan syksyn aikana ja muutokset otetaan huomioon ensi vuoden budjettiesityksessä.

Kun hallituspohja viime maaliskuussa hajosi ja SKDL joutui hallituksen ulkopuolelle, unohtivat hallitukseen jääneet puolueet lupauksensa, ja budjettiesityksen yhteydessä hallitus esitti verolakien säilyttämistä ennallaan. Valtiovarainministeri Tallgren ilmoitti tulo- ja menoarvion lähetekeskustelussa, että verolait on tarkoitus säilyttää ennallaan, kunnes saadaan verotuksen kokonaisuudistus, jota hän ennakoi suoritettavaksi vuonna 1973. Äskettäin saattoi valtiosihteeri Paavela julki valtiovarainministeriön kannanoton, että tällainen uudistus toteutettaisiin aikaisintaan vuonna 1974. Pienituloisten verotuksen korjausta siten lykätään vuodesta toiseen, eikä sitä ole todennäköisesti tarkoitus toteuttaa koskaan.

Verolakien korjaus on nyt eduskunnan käsissä. Me toivomme, että niiden räikeimmät epäkohdat korjataan vastalauseessamme esittämällämme tavalla. Se tekisi oikeutta verorasituksen ja hintojen korotuksen painamille pieni- ja keskituloisille kansalaisille.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

41) Ehdotus laiksi kehitysmaista peräisin olevien tavaroiden tulli- ja tuontimaksuetuuksista.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 71 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 116, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 71.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

42) Ehdotukset kansanterveyslaiksi ja laiksi kansanterveyslain voimaanpanosta.

Esitellään talousvaliokunnan mietintö n:o 11 ja otetaan ensimmäiseen käsitte-

lyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 98 sekä lak.al. n:ot 153 ja 156 (1970 vp.) sekä 77 ja 196—198, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelu:

Ed. Lankinen: Herra puhemies! Meillä on käsiteltävänä kansanterveyslaki, jota kunnat ovat pitkän aikaa odottaneet vesi kielellä, samoin koko Suomen kansa. Suunnilleen 11 vuotta on lakia suunniteltu, ja nyt olemme päässeet siihen vaiheeseen, että se on isossa salissa.

Olemme kaikki olleet vaatimassa avohoitoa. Se on ollut avainsana lakia suunniteltaessa ja käsiteltäessä. On kuitenkin todettava tällä hetkellä, että edellytykset avohoitoon, siis sosiaali- ja terveyssektorin yhteistyöhön, tästä laista puuttuvat.

Terveyskeskuksiin on nimenomaan odotettu halpaa työvoimaa, sosiaalisektorin käyttämää työvoimaa, kotisisaria ja kotiavustajia, joiden saaminen tähän työpiiriin jää pois. Me tiedämme, että tämä sektori on sosiaaliviranomaisten alaista, hallinnollisesti eri alueella kuin muu terveydenhoitohenkilökunta, joten toistaiseksi ei ole katsottu voitavan ottaa sitä lain piiriin.

On valitettavaa myös, että tehtaan työläisten terveydenhoito samoin kuin opiskelijoitten terveydenhoito on jätetty tämän lain ulkopuolelle ja rajoitettu aika lailla kovalla kädellä sitä koulujen määrää, jonka terveydenhoito on lain piiriin hyväksytty. Tulevat mieleen ne henkilöt, jotka rakensivat aikoinaan ylioppilastalon ylioppilailleen. Nyt tämä eduskunnan anti on siihen nähden kovin köyhä ylioppilaalle.

On valitettavaa myös, että tästä laista käsittelyvaiheessa on pyyhkäisty pois pykälä, jossa määritellään lääkärin pätevyysvaatimukset, ne edellytykset, joilla lääkärinvirat täytetään. On vedottu siihen, että lääkärit voidaan valita niin kuin muutkin kunnan viranomaiset. Jos lääkäreitä ruvetaan jäsenkirjalla valitsemaan niin kuin muita kunnan viranomaisia, niin minusta tuntuu, että se voi tulla aika kalliiksi potilaille. Olisi aika kunnan isien havahtua ajattelemaan myös omaa terveydentilaansa ja vaikka vain itsekkäistä syistä noudattaa entistä ohjetta ja antaa lääkintöhallitukselle mahdollisuudet puuttua vaaliin ainakin siinä tapauksessa, että asia ei olisi lääkintöhallituksen näkökulmasta hyväksyttävä.

Lain voimaanpanossa on myös murheellinen kapitteli. Alussa luvataan, että kun terveyskeskukset perustetaan, vanhat virat lakkautetaan ja työntekijät siirretään vastaaviin virkoihin terveyskeskukseen huonontamatta heidän entistä asemaansa. Mutta myöhemmin 13 §:n 2 momentissa ilmoitetaan: joka ilman pätevää syytä ei ota hänelle tarjottua tointa vastaan, menettää oikeutensa eläkevuosiin ja lakkautuspalkkaan. Se on mielestäni hyvin rankka pykälä, ja se koskee kaikkia pienimmästä sairaala-apulaisesta ylilääkäriin asti.

On sääli, jos tässäkin tapauksessa annetaan poliittisten näkökulmien vaikuttaa valintaperiaatteisiin. Olisi mielestäni tärkeää, että se kunnanlääkärikunta, joka vielä pystyy työskentelemään ja todella työskentelee hyvin, monin paikoin syrjäseuduilla saisi tehdä tätä työtä, minkä he hallitsevat. Arvelenkin, että seuraava polvi jo ei yleensä näin laajaa käytännön koulutusta pysty hankkimaan eikä jaksa hankkia. Lisäksi epäilen, että into pätevöitymiseen suuresti vähenee, jos virkoja ruvetaan jakamaan jäsenkirjalla.

On puhuttu sairauksien ennaltaehkäisystä. On paljon sanottu ja monesti, että mitään ei ole tehty ennen tätä. Meidän on muistettava, että laaja rokotustoiminta, jota Suomessa on pitkään harrastettu, isorokko-, polio-, tuberkuloosi-, kurkkumätärokotukset jne., on hävittänyt näistä sairauksista Suomesta suuren osan olemattomiin.

Meidän on myös muistettava, että kenraali Mannerheim oli suuri sosiaalinen uudistaja ja hänen toimestaan aloitettiin pikkulasten neuvolat ja äitiysneuvola, mikä on johtanut siihen, että pikkulasten kuolleisuudessa ja äitiyskuolleisuudessa kuulumme kärkipäähän maailmassa. Meidän tilastomme ovat hienoimmat.

Nyt olemme tehneet kuitenkin uuden aborttilain samalla tavalla vaalihuumassa kuin tämän. Se on johtanut siihen, että aborttien lukumäärä on kolminkertaistunut. Äitiyskuolleisuus on säilynyt ennallaan. Se on 30—40 vuosittain niin kuin ennen aborttilain tuloa, koska aborttien lukumäärä on lisääntynyt kolminkertaiseksi, eikä abortin teko missään olosuhteissa ole riskivapaata. Samoin lukuisten aborttien johdosta pienten lasten kuolleisuustilastot tulevat huononemaan sen takia, että neljän abortin jälkeen jo 40 % lapsista syntyy ennenaikai-

sina. Rujojen lasten lukumäärä tulee lisääntymään.

Olisin toivonut, että näin suuri laki kuin kansanterveyslaki olisi voitu tehdä rauhassa eikä vaalitaistelun alla ja tuoksinassa, niin kuin aborttilaki tehtiin. Pelkään, että tässä tullaan toistamaan virheet. Me maksamme nykyisin aborttilaista 10 milj. mk, saman verran kuin paljon arvostellusta puoluetuesta. Me tulemme myös tästä laista, jos puitelakikin tällaisenaan menee läpi, maksamaan kalliisti. Tämän ei pitäisi kuulua huutokauppaan vaalien alla. Jo viime viikolla oli huutokauppamentaliteetti liikkeellä, kun tähän tuotiin yli 17 vuotiaiden hampaanhoito yllättäen sosiaalivaliokunnassa. Jos nyt hyväksymme yli 17-vuotiaiden hampaiden hoidon korvattavuuden piiriin, terveyskeskuksissa, asetamme sekä potilaat että hammaslääkärit eriarvoiseen asemaan. Mielestäni yli puoluerajojen on yleensä korostettu täällä tasa-arvoisuutta. Myös on kuulunut ääniä, että kansanterveyslain pitäisi astua voimaan heti ja kaiken terveydenhuollon ja sairaanhuollon pitäisi tulla kaikille ilmaiseksi.

Tällaiset ilmaukset todistavat minusta suurta vastuuttomuutta ja nimenomaan sitä, että tämä laki kuuluisi mielestäni joko tammikuuhun, vaalien jälkeen käsiteltäväksi tai seuraavan eduskunnan käsiteltäväksi.

Ed. Tiekso: Herra puhemies! Kansanterveyslakiesityksen käsittely talousvaliokunnassa on tuonut esiin monia sellaisia näkökohtia, joita ei ole huomattu taikka joita ei ole riittäväksti painotettu lakiesityksen valmistelussa. Terveydenhoito- ja sosiaalitoimen yhteistyö, kodinhoitoavun järjestäminen avosairaanhoidossa, kunnan tehtävät kansanterveystyössä, maksuttoman terveydenhoidon laajuus ja toteuttamisaikataulu sekä eräät muutkin kysymykset olisivat epäilemättä vaatineet perusteellisempaa selvittelyä ja rohkeampia kannanottoja, kuin mihin lakiesityksen valmistelun eri vaiheissa oli päädytty. Tämä olisi ollut vielä talousvaliokunnassa ainakin osittain mahdollista, ellei näillä valtiopäivillä vielä käytettävissä olevan ajan niukkuus olisi pakottanut valiokuntaa kiirehtimään, jotta nykyinen eduskunta voisi päättää tämän pitkään vireillä olleen terveydenhuoltopoliittisen uudistuksen.

Valiokunnan kuulemien asiantuntijain lausunnoista on selvästi käynyt ilmi, että kansanterveyslakiin sisältyvien terveydenhuoltopoliittisten tavoitteiden saavuttamisen eräänä välttämättömänä edellytyksenä on terveydenhuoltohallinnon ja sosiaalihallinnon lähentyminen. Kunnissa tämä merkitsee terveyslautakunnan ja sosiaalilautakunnan nykyistä tiiviimpää yhteistyötä taikka peräti näitten lautakuntien yhdistämistä. Hallituksen esitys ei sallinut lautakuntien yhdistämistä edes kokeiluluontoisesti.

Valiokunta on tältä osin poikennut hallituksen esityksestä ehdottamalla lakiin säännöstä, jonka mukaan kansanterveystyön hallinto voidaan kunnassa järjestää toisinkin kuin kansanterveyslaissa säädetään. Valiokunta olisi mielestäni voinut mennä pitemmällekin sosiaali- ja terveysministeriön valiokunnalle tekemän ehdotuksen perusteella. Ministeriön ehdotuksissa korostetaan terveydenhuoltohallinnon ja sosiaalihallinnon yhteistoiminnan välttämättömyyttä kansanterveystyön suunnittelussa ja suunnitelmien toteuttamisessa keskusvirastotasolta kunnan kansanterveystyöhön saakka. Ministeriön ehdotuksen mukaan kansanterveystyön ohjesääntöön olisi otettava muun ohella selvät määräykset terveyslautakunnan ja sosiaalilautakunnan yhteistyöstä, eikä vain varattava tilaisuutta joillekin kunnille käytännössä kokeilla yhdistettyä lautakuntajärjestelmää ja muitakin hallintomalleja, mihin valiokunta ehdotuksessaan päätyi.

Valiokunnan olisi mielestäni pitänyt suhtautua vakavammin sosiaali- ja terveysministeriön ehdotuksiin, eikä pitää niitä vain jälleen vain yhden ministerin pyrkimyksenä saada oma puumerkkinsä lakiin, vaikka onkin myönnettävä, että ehdotukset saatiin valiokunnan käyttöön kovin myöhään.

Terveydenhuollon sekä sosiaalihuollon ja sosiaalivakuutuksen yhteistyöllä on siinä määrin keskeinen merkitys nyt käsiteltävänä olevan uudistuksen onnistumiselle, että siihen joudutaneen ennen pitkää palaamaan. Sosiaalivaliokunnan talousvaliokunnalle antamassa lausunnossa tähdennetään nimenomaisesti, että kansanterveystyötä koskevaa lainsäädäntöä on tarkasteltava paitsi terveydenhuollon myös muun yhteiskuntapolitiikan kannalta. Yksityisen ihmisen sairautta ja terveyttä ei pidä tarkastella vain lääketieteellisenä ilmiönä, vaan myös hänen sosiaalista taustaansa vasten. Sairauksien synnyssä ja sairaustumisessa ovat sosiaaliset seikat keskeisellä sijalla. Myös SAK:n ensimmäisessä työterveysseminaarissa viime keväänä painotettiin sitä näkökantaa, että työ- ja sosiaalisilla olosuhteilla on merkittävä osuus sairauksien ja vammojen synnyssä. Työntekijäin sosiaa-

liset olosuhteet määräävät huomattavalta osalta terveenä pysymisen tai sairastavuuden. Jos sosiaaliset olot ovat heikot, seurauksena on sairauksia ja tapaturma-alttiutta. Ihmisen ammatti, ansiotaso ja asema tuotannossa määräävät hänen asuinympäristönsä ja muut elinolosuhteensa, joilla puolestaan on hyvin suuri merkitys hänen terveydentilaansa. Kun näin on, on selvää, ettei terveydenhoito ja sairaanhoito onnistu, jos potilaan sosiaalinen tilanne jätetään huomioonottamatta ja käsittelemättä. Hoidossa tarvitaan sekä lääketieteellisiä sekä sosiaalisia toimenpiteitä.

Kansanterveyslain eräs päätavoite on terveydenhuollon painopisteen siirtäminen sairaalakeskeisestä hoidosta sairauksia ehkäisevään hoitoon ja avohoitoon. Vaikka kansanterveyslaki onkin puitelaki, jolloin kansanterveystyön sisältö luodaan kansanterveystyön valtakunnallisessa suunnitelmassa ja kuntien toimintasuunnitelmissa, niin perustellusti voidaan kysyä, antaako kansanterveyslaki riittävästi puitteitakaan mainitun tavoitteen saavuttamiselle.

Valiokunnassa kuullut asiantuntijat ovat kiinnittäneet huomiota mm. siihen, ettei esitys sisällä säännöksiä esim. kotisairaanhoidossa välttämättä tarvittavan kodinhoitoavun järjestämisestä. SKDL:n eduskuntaryhmän rinnakkaisaloitteessa ehdotetaan, että kotisairaanhoidossa tarvittavan kodinhoitoavun järjestämisen tulee kuulua kunnan velvollisuuksiin kansanterveystyössä. Toinen mahdollisuus tämän asian hoitamiseksi sisältyy sosiaalivaliokunnan suosittelemaan menettelyyn. Sosiaalivaliokunta nimittäin katsoo, että terveyskeskuksiin ei tulisi järjestää erillistä terveyslautakunnan alaista kodinhoitotoimintaa, vaan sen kunnallisen kodinhoitotoiminnan, josta sosiaalilautakunnat vastaavat, on kyettävä riittävän tehokkaasti palvelemaan myös kotisairaanhoidossa. Tämä edellyttää, että eduskunta tekee tarvittavat muutokset, joissa terveyskeskuksen määräämä kotisairaanhoito rinnastetaan kodinhoitoapuun ja säädetään maksuttomaksi kunnallisesta kodinhoitoavusta annettuun lakiin. Myös valtionapusäännökset on yhdenmukaistettava kansanterveyslain valtionapusäännösten kanssa. On ilmeisesti tarpeen, että eduskunta kehottaa hallitusta valmistelemaan tarvittavat lainmuutosesitykset ja saattamaan ne mahdollisimman pikaisesti eduskunnan käsiteltäviksi. Tämä on mielestäni paikallaan senkin vuoksi, ettei valiokunta kaikessa kiireessä ole ehkä huomannut riittävästi painostaa asian hoitamisen välttämättömyyttä, josta valiokunta kuitenkin itseasiassa on ollut yksimielinen.

Ehkäisevän hoidon ja avohoidon kehittämisen lisäksi kansanterveyslain toinen tärkeä tavoite on terveydenhuollossamme nyt olevien sosiaalisten ja alueellisten erojen tasoittaminen. Sosiaaliseen samanarvoisuuteen pyritään terveydenhuoltopalvelujen maksuttomuudella. Tältä osin SKDL:n taholta on korostettu tarvetta päästä hallituksen esitystä laaja-alaisempaan ja nopeammin toteutuvaan ilmaishoitoon. Toinen tärkeä asia on alueellisten erojen tasoittaminen, mikä voi tapahtua mm. heikossa taloudellisessa asemassa olevien kuntien taloudellisia mahdollisuuksia parantamalla. Tässä suhteessa valiokunta on tehnyt mielestäni sangen hyvää työtä.

Hallituksen esityksen mukaan sellaiselle kunnalle, jonka taloudellinen kantokyky on heikko ja jolle kansanterveyslaista johtuvat menot aiheuttavat kohtuutonta taloudellista rasitusta, valtioneuvosto voi hakemuksesta tulo- ja menoarvion rajoissa myöntää lisättyä valtionapua. Vanhastaan tiedetään, että tällainen säännös on yhtä tyhjän kanssa. Vastaavat säännökset eräissä muissa laeissa ovat johtaneet siihen, etteivät kunnat ole saaneet tätä harkinnanvaraista valtionapua, koska vuosikausiin näihin tarkoituksiin ei ole merkitty määrärahoja valtion tulo- ja menoarvioon. Talousvaliokunnan hyväksymä sanamuoto, jonka mukaan heikossa taloudellisessa asemassa olevat kunnat voivat todella saada lisättyä valtionapua kansanterveystyöstä johtuvan kohtuuttoman taloudellisen rasituksen keventämiseen vahvistaa huomattavasti kuntien oikeutta ja edistää lain voimaanpanoa myös syrjäisillä ja köyhillä alueilla, mikä epäilemättä on sekä lainsäätäjäin että sen valmistelijain tarkoitus.

Eräisiin Lapin ja Oulun läänin kuntiin, Lapissa kymmeneen kuntaan rakennettiin sotien jälkeen valtion varoilla sairaaloita, joiden käyttökustannuksetkin valtio maksoi aluksi kokonaan. Myöhemmin nämä sairaalat on siirretty kuntien hoidettaviksi, mutta niiden valtionapuun sovelletaan Pohjois-Suomen entisten aluesairaaloiden ja sairasmajojen lakkauttamisesta annettua lakia. Valtionapu perustamiskustannuksiin on 75 % ja käyttökustannuksiin ensimmäisessä kantokykyluokassa, johon puheena olevat kunnat yleensä kuuluvat, 78 %.

Kansanterveyslaki esitetyssä muodossa johtaisi todennäköisesti valtionavun vähenemiseen. Tämän estämiseksi ja ottaen huomioon sen, että kansanterveystyön tehostamisen tarve

on Pohjois-Suomessa pitkien matkojen ja harvan asutuksen vuoksi poikkeuksellisen suuri, ja kun mainittuja sairaaloita ylläpitävien kuntien taloudellinen kantokyky on edelleen heikko, valiokunta on pitänyt tarpeellisena turvata näiden kuntien saaman erityisvaltionavun edelleenkin niissä tapauksissa, joissa sairaala muutetaan terveyskeskuksen vuodeosastoksi. Olen vakuuttunut siitä, että tätä valiokunnan yksimielistä ehdotusta, joka omalta osaltaan edistää terveydenhuollon alueellisten erojen tasoittumista, arvostetaan Pohjois-Suomessa ja nähdään tätä yksityiskohtaa yleisempänäkin kannanottona köyhien ja syrjäisten alueitten puolesta.

Herra puhemies! Kun eduskunta lähipäivinä ratkaisee lopullisesti kantansa kansanterveyslakiin nähden, päättyy erään kaikkein tärkeimmän terveydenhuoltopoliittisen uudistuksen käsittely tässä vaiheessa eduskunnan osalta. Toivottavasti terveydenhuollon uudistamistyö jatkuu kuitenkin välittömästi ja keskeytyksittä uudessa eduskunnassa, jonka tehtäväksi jää mm. työpaikkaterveydenhuollon puitelain ja mielenterveyslain säätäminen sekä terveydenhuollon hallinnon kokonaisuudistuksen suorittaminen.

Ed. Ruokola: Herra puhemies! Se valmistelutyö, mitä viimeisen kymmenen vuoden aikana on suoritettu Euroopan sairaimman kansan terveyden vaalimisen tulevaisuuden suunnitteluksi, on ollut ilmeisen perusteellista. Selvittelytyötä ovat suorittaneet maan parhaat asiantuntijavoimat lääkintä-, sosiaali- ja yhteiskuntasuunnittelun alalla. Myöskin ulkolaisia kokemuksia on ollut mahdollisuus käyttää hyväksi. Näiden perusteellisten selvitysten pohjalta on hallituksen lakiesitys, jota hallituksetkin ovat pariin kolmeen kertaan paikkailleet, annettu eduskunnalle.

Valiokuntakäsittelyssä on ollut rohkaisevaa todeta, että niin valiokunnan jäsenet kuin voittopuolisesti kaikki asiantuntijatkin ovat olleet yksimielisiä kansanterveyslakiesityksen kiireellisestä toimeenpanosta, lähinnä juuri hallituksen esityksen pohjalta. On luonnollista, että joitakin soraääniä epäilevien tuomaitten taholta on myöskin esitetty nyt, mutta nämä mielipiteet ovat olleet niin asiantuntijoitten taholta esitettyinä kuin myöskin valiokunnassa muuten esiintuotuina selvänä vähemmistönä. Sen tosiasian tiedostaminen, että yhteiskunnan varoja on sijoitettu viimeisen kymmenen vuoden aikana erittäin suuria summia, terveyden- ja sairaanhoidon kustannuksethan ovat nelinkertaistuneet viimeisen kymmenen vuoden aikana eikä tästä huolimatta sairastuvuus-, työikäisten työkyvyttömyys- ja kuolleisuusluvuissa ole tapahtunut minkäänlaista vähenemistä, on järkyttävä havainto, jonka pitäisi avata kaikkien silmät tajuamaan kansanterveyslakiesityksen kiireellisyyden ja merkityksen välttämättömyyden.

"Jotakin on siis täytynyt olla ja on edelleen perusteellisesti vialla terveyden- ja sairaanhoitojärjestelmässämme", näin lausui sosiaali- ja terveysministeri Kuusi, kun hän kävi meidän valiokunnassamme asiantuntijana, ja tähän näkemykseen voi täysin yhtyä.

On valittaen todettava, että valiokunta ja eduskunta ovat joutuneet turhan kiireisesti paneutumaan kansanterveyslakiesitykseen. Olisi ollut välttämätöntä jatkaa vielä asiantuntijoitten kuulemista, mikäli aikataulu olisi antanut siihen mahdollisuuden. Syntynyt tilanne eduskunnan hajoituksineen kiirehti kuitenkin omalta osaltaan valiokuntatyöskentelyä. Halusimme saattaa lakiesityksen, josta jo tässä yhteydessä on painotettava, että kyseessä on suurten linjojen puitelaki, jonka säätämisen yhteydessä ei ole mahdollisuutta lakitekstiin eikä myöskään ilmeisesti soveliastakaan lakitekstiin uittaa kovin yksityiskohtaisia määräyksiä ja säännöksiä, valiokunnassa kiireisenä lakiesityksen eduskuntaan, jotta turvattaisiin lain voimaantulo ensi vuoden aikana.

Valiokunnassa asian käsittely ei päässyt huutokaupaksi, johon käsittelymenettelyyn on täysi mahdollisuus näin mittavan uudistuksen tiimoilta. Rohkenisin toivoa, että myöskin eduskunnassa löytyisi niin paljon yhteen hiileen puhaltamisen taitoa hajoittamisen jälkeenkin, että suuri enemmistö tajuaisi lain toteuttamisen välttämättömyyden ja kiireellisyyden eikä alentuisi alhaiseen poliittiseen peliin huutokauppatarjouksia esittämällä ja näiden viimeisten tarjousten hylätyksi tultua ei myöskään sortuisi käyttämään niitä poliittisina lyömäaseina, vaikka ne kieltämättä saattavat ollakin varsin hyviä esityksiä. Jos täällä nyt eduskuntatyön ollessa loppusuoralla tähän huutokauppaan joudutaan, vaarannetaan kansanterveyslakiesityksen läpimeno tämän eduskunnan aikana, ja niin on mahdollista, että lapsi heitetään pesuveden mukana pois ja kansa saa kärsiä, kuten täällä eräs tunnettu edustaja silloin tällöin aina asiansa ilmaisee.

On tosiasia, että terveyden- ja sairaanhoidon palveluksissa on erittäin suurta eriarvoisuutta useimmissa tapauksissa maaseudun ja asutuskeskusten välillä, ja tämän lisäksi alueelliset eroavuudet joidenkin kehitysalueitten, syrjäisten kuntien mahdollisuuksissa tarjota terveyden- ja sairaanhoidon palveluksia rinnastettuina Etelä-Suomen ruuhka-alueitten mahdollisuuksiin. Nämä eroavuudet ovat erittäin suuret ja jyrkät. Uudistusta toteutettaessa on lähdettävä siitä hengestä, ainakin me keskustalaiset edellytämme sitä, että terveyden- ja sairaanhoidon palvelusten taso ei nykyisestään missään huonone. Sitä eriarvoisuutta, joka tällä hetkellä vallitsee juuri esim. alueellisesti, useimmissa tapauksissa taloudellisten mahdollisuuksien puuttuessa, on kyettävä kansanterveyslakiesityksen puitteissa korjaamaan, ja köyhille alueille ja kunnille on nimenomaan taattava taloudelliset mahdollisuudet kansanterveyslain edellyttämien palvelusten täysimääräisenä tarjoamiseen.

Terveyden- ja sairaanhoidon palveluksissa, jos jossakin, on lähdettävä tasapuolisuuden periaatteesta. Asuinpaikka ja varallisuustaso eivät voi eivätkä saa olla esteenä tällaisten peruspalvelusten saamisessa. Keskustapuolueessa me näemme vaaratekijöitä lain käytännön sovellutuksessa. Erityisesti arveluttavaa on, jos yksiselitteisesti tuijotetaan terveyskeskuspiirien väestöpohjan alarajoiksi esitettyihin lukuihin, ja näin estetään syrjäisillä alueilla terveyden- ja sairaanhoidon palvelusten tasapuolinen saaminen.

Terveyskeskuspiirejä suunniteltaessa on myöskin vaaratekijänä huomioitava niitten väestökehitysennustajien lausunnot, jotka eräillä kehitysalueilla ovat olleet varsin pessimistisiä seuraavan vuosikymmenen ajalle. Käytännön sovellutuksissa tämä vaaratekijä saattaa jarruttaa asiaankuuluvien terveyskeskusten rakentamista. Ei suinkaan pidä sokeasti tuijottaa näihin väestöennustuksiin, sillä muuttotappiokunnissahan väestön ikärakenteesta johtuen terveyden- ja sairaanhoidon palvelusten kysyntä prosentuaalisesti kasvaa, ja tämäkin tosiseikka on otettava huomioon terveydenhoidon palveluksia järjestettäessä.

Tämän lisäksi pakkotoimenpiteitten käyttö terveyskeskuspiirien rajoja määriteltäessä on myöskin tuomittavaa. Sovellutuksessa on ensisijaisesti lähdettävä ja lähdetäänkin kyllä siitä, että vapaaehtoinen ratkaisu kuntien kesken on ensisijalla ja vain äärimmäisissä tapauksissa on käytettävä valtioneuvostolle annettua mahdollisuutta mahtikäskyllä rajata terveyskeskuspiiriä. Terveyskeskuspiirien rajoja määriteltäessä on myöskin vaaratekijänä nähtävä se, että pienemmissä kunnissa, jos ja kun ne useimmissa tapauksissa liitetään kylkiäisinä johonkin suurempaan kuntaan, saattavat terveydenhoidon palvelukset vaarantua ja joka tapauksessa syrjittyyn asemaan joutumisen edellytykset ovat olemassa.

Valiokuntakäsittelyssä oli mieluisaa todeta, että valiokunta yksimielisesti oli hyväksymässä Oulun ja Lapin läänin aluesairaaloitten kohdalla entisen valtionapukäytännön, sillä kansanterveyslaki kirjaimellisesti sovellettuna olisi merkinnyt valtionapuetuuksien tipahtamista näitten kuntien kohdalla.

Kuntien keskusjärjestöjen huoli terveyden- ja sairaanhoitomenojen kasvusta, huolimatta siitä että valtionapusäännöksiä kansanterveyslain käsittelyn yhteydessä ja aikaisemminkin tämän vuoden aikana on merkittävästi muutettu, tuntuu kuitenkin oikeutetulta. Ilmeisen oikeaan osunut on myöskin vaatimus, että sellaisia kuntia, jotka ovat jo aikaisemmin rakentaneet terveyskeskuksiksi sopivat rakennukset, paikallissairaalat, kunnalliskotien sairasosastot, neuvolat, kunnanlääkärien, hammaslääkärien vastaanotot, myöskin hyvitettäisiin jälkikäteen, koska ne kunnat taas, jotka rakentavat vastaavat tilat uudestaan, ovat oikeutetut valtionapuun 39—70 %:n rajoissa. Käytännössä tämä merkitsisi sitä, että käyttökustannuksiksi olisi katsottava myös terveyskeskuksen toimitiloille laskettu vuokra-arvo valtioneuvoston myöhemmin vahvistamien perusteitten mukaan, koska toimitilojen hankinnasta johtuviin perustamiskustannuksiin ei ole aikaisemmin saatu valtionapua. Tämä asia on ilmeisesti otettava myöhemmin aivan uutena asiana esille. Joka tapauksessa kunnallisten keskusjärjestöjen esittämä vaatimus tuntuisi oikeudenmukaiselta.

Meillä on myöskin Pohjois-Suomessa mutta tietysti muuallakin maassa useita korkeatasoisia erikoislääkärijohtoisia paikallissairaaloita, joita omistavissa kunnissa ja kuntainliitoissa tällä hetkellä tunnetaan huolta siitä, voiko monissa tapauksissa erittäin tarpeellinen operatiivinen toiminta jatkua entisessä laajuudessaan. On tietysti totta, että näissä asioissa on pidettävä turvallisuusnäkökohtia ensisijaisina, mutta kun nämä turvallisuusnäkökohdat kyetään takaamaan, niin korkeimmilla lääkintäviranomaisilla ei saisi olla mahdollisuutta evätä perustel-

tuja esityksiä ja anomuksia operatiivisen ja synnytystoiminnan jatkamiseksi entisessä laajuudessaan näissä korkeatasoisissa — useissa tapauksissa korkeatasoisissa — paikallissairaalayksiköissä.

Yksi lakiesityksen suurten linjojen myönteisimpiä puolia on se, että pitkän tähtäyksen suunnittelu terveyden- ja sairaanhoidon alalla määrätään nyt kuntakohtaisesti ja valtakunnallisesti lakisääteisesti. On ilmeistä, että ensimmäinen valtakunnallinen viisivuotissuunnitelma ei voi olla kaikilta osin hyvin tarkka, ja ehkä siinä saattaa olla suuria puutteellisuuksiakin, koska sen suunnitelman laatijoilla ei ole ollut käytettävissään, eikä ole tälläkään hetkellä käytettävissä, paikkakuntakohtaisia ja alueellisia viisivuotissuunnitelmia. Kuitenkin sen jälkeen, kun edellä mainittu suunnitelma on vuosittain tarkistettava, ilmeisesti parin kolmen vuoden päästä, valtakunnallisella tasolla päästään ottamaan ja käyttämään hyväksi juuri niitä ideoita, tarpeita ja kokemuksia, joita paikallisissa viisivuotissuunnitelmissa esitetään. Näiden paikallisten viisivuotissuunnitelmien hyväksikäytöllä nähdäkseni mahdollistetaan juuri tasapuolisen ja tasapainoisen terveyden- ja sairaanhoitopolitiikan toteuttaminen yli maan.

Terveyskasvatuksen ja terveysneuvonnan mahdollisuudet ja merkitys tunnustetaan kansanterveyslaissa. Näitä mahdollisuuksia on myöskin käytettävä lain suomissa laajoissa puitteissa tarpeeksi hyväksi. Nykyaikaisten tiedotusvälineitten antama apu tulee tässä suhteessa olemaan ensiarvoista. Haluan kuitenkin korostaa jo tässä vaiheessa sitä, että sen terveyskasvatuksen ja -neuvonnan, jota aikoinaan tullaan suorittamaan julkisten tiedotusvälineitten kautta, on oltava tarpeeksi kontrolloitua, ts. näitten tiedotusvälineitten kautta ei saa päästää ulos sellaisia ohjeita ja sellaista tekstiä, joka on improvisoitua, vaan ohjeiden on pohjauduttava tarkkaan tieteelliseen kontrolliin. Tässä neuvonnassa on erityisesti ravinto- ja terveitten elintapojen edistämiskysymykset huomioitava keskeisesti.

Terveys- ja sosiaalipalvelusten yhdistämismahdollisuuksia on myöskin useissa yhteyksissä tarjottu tähän lakiin ympättäväksi, ja on totta ja paikallaan, että terveys- ja sosiaaliviranomaisten ja näitä töitä kentällä tekevien keskinäistä yhteistyötä entisestään lähennetään. Valiokuntakäsittelyssä tähän on annettu myöskin mahdollisuus, ja tämä enteilee sitä, että tulevaisuudessa ilmeisesti kyetään näitä kahta läheisesti toisiinsa liittyvää sosiaali- ja terveyspoliittista sektoria johtamaan ja ohjaamaan saman keskusviraston kautta ja näin luodaan entistä paremmat yhteistyömahdollisuudet myöskin kentällä sosiaali- ja terveystyötä tekevien henkilöitten välillä.

Kun näin mittavaa uudistusta lähdetään käytännössä soveltamaan, ei sovi myöskään unohtaa koulutusta ja erityisesti jatkokoulutusta, uudelleenkoulutusta ja koulutusmahdollisuuksien lisäämistä. On täysin toivotonta lähteä järjestelmää käytännössä soveltamaan, ellei ole käytettävissä tarpeellista terveyden- ja sairaanhoidon henkilökuntaa. Tämän vuoksi on pikaisesti — tässä voidaan myöskin todeta, että onneksi on tähän varauduttukin — lisättävä lääkärikoulutusta ja erityisesti ohjattava valmistuvia lääkäreitä avoterveyden- ja sairaanhoidon palvelukseen. Erikoisen suurena vaaramomenttina tässä yhteydessä tullaan kokemaan lääkäripula, josta johtuen maaseudun terveyskeskukset saattavat lain soveltamisen alkuvaiheessa, jos sovellutus suoritetaan taitamattomasti, ja haluan erityisesti painottaa sanaa "taitamaton", nämä maaseudun terveyskeskukset tyhjentyä lääkärivoimasta. Tällöin tietysti ollaan kestämättömän tilanteen edessä. Terveyskeskuksissa suoritettava palvelu on siis saatava mielekkääksi ja haluttavaksi ja tällä taataan myöskin lääkäripalvelusten jatkuvuus uuden järjestelmän puitteissa.

Se kansanterveystyön alue, joka käsitykseni mukaan tällä hetkellä on lain voimaan tultua kaikkein epävarmin siinä mielessä, että ilmeisesti ei ole täydellistä kuvaa olemassa siitä, miten ja missä laajuudessa hammashoito, hampaiden tutkimus ja hoito, joka lain mukaan on alle 17-vuotiaille kunnan asukkaille maksuton, mitenkä tämä kyetään käytännössä hoitamaan. Tällä hetkellä tiedetään, että kansakoulujen hammaslääkärin toimesta annetun lain mukaisen hammashoidon piiriin kuuluu 500 000 alle 17-vuotiasta henkilöä. Ja kun alle 17-vuotiaita on kaiken kaikkiaan runsaat 1 300 000, voi tästä jokainen laskea, mikä hoidon yhtäkkinen tarve tulee olemaan. Nähdäkseni on katteettomasti lupailtu, annettu toiveita, että kaikkien alle 17-vuotiaitten kohdalla heti lain voimaan tultua olisi mahdollisuus antaa ilmaista hammashoitoa. Joku voi käsittää, että hoito kyetäisiin myöskin heti käytännössä suorittamaan. Jo tämänhetkinen hammaslääkäritilanne panee omat rajoituksensa. On ilmeisesti lähdettävä

toimimaan paikallisten ja valtakunnallisten viisivuotissuunnitelmien puitteissa siten, että ikäluokka kerrallaan mahdollisimman nopeassa tahdissa otetaan hammashoidon piiriin. Tällöin voidaan taata myöskin järjestelmällinen hoito, joka jatkuvuuden kannalta on tärkeää. Koko ajan on pidettävä myöskin mielessä sitä, ettei aikuisten, yli 17-vuotiaitten, kohdalla vaaranneta hoidonsaantimahdollisuuksia, ja sen vuoksi, kun sairausvakuutuslakiin on tulossa korjaus, olisi lähdettävä siitä periaatteesta, että myöskin terveyskeskuksen ulkopuolella nimenomaan aikuisille annettava hammashoito tulisi sairausvakuutusetuisuuksien piiriin. Koko hampaanhoidon asema kansanterveystyössä edellyttää edelleen, että lääninhallituksiin sosiaali- ja terveystoimistoihin perustetaan lääninhammaslääkärin virat, joiden haltijat ohjaavat ja valvovat kunnallista hampaanhoitotoimintaa sekä toimivat kuntien ja muiden asianomaisten neuvonantajina sekä hampaanhoidon tarkastajina läänissä. Näin hammaslääkärien tehtäviin tulisi nimenomaan kuulua juuri hampaanhoidollinen valistustyö sekä ennalta ehkäisevä suun terveydenhuolto, sen kehittäminen ja valvominen.

Tiivistelmänä tästä kansanterveyslakiesityksestä voidaan ehkä todeta, että se tarkoittaa tehostettua avo-, terveyden- ja sairaanhoidon järjestämistä maassamme. Kyseessä on puitelaki, kuten aikaisemmin jo painotin, joten ei ole mahdollisuuksia yksityiskohtaisiin kannanottoihin tämän lain tiimoilta. On lähdettävä siitä, että sekä asetusteitse että myöskin lakisääteisesti korjataan niitä mahdollisia puutteellisuuksia ja aukkoja, joita tässä suuren linjan puitelakiesityksessä on. Lain henki ja se tasapuolisuusperiaate, josta lakiesityksessä lähdetään, vastaa niitä tavoitteita, joita me keskustapuolueessa olemme asettaneet terveyden- ja sairaanhoidon järjestelyjen uusimiselle kansanterveyslain puitteissa.

Ed. K a u p p i: Herra puhemies! Hallituksen esitys kansanterveystyöstä ja sen voimaanpanosta annettaviksi laeiksi on tervetullut ja kauan odotettu uudistus. Laeilla on tarkoitus luoda sekä hallinnolliset että taloudelliset edellytykset perushoitojärjestelmän kehittämiselle ja siirtää terveydenhuoltopolitiikkamme painopiste avohoitoa ja ehkäisevää terveydenhoitoa suosivaksi.

Hallituksen esitys pohjautuu jo vuonna 1965 valmistuneeseen komiteamietintöön, jota valmisteltiin huolellisesti lääkintöhallituksen tuolloisen pääjohtajan professori Niilo Pesosen johdolla usean vuoden ajan. Pesosen komitea ehdotti, että kunnille olisi myönnetty valtionapu markkamääräisenä suhteessa asukaslukuun kantokykyluokitus huomioon ottaen. Mietinnössä jätettiin myös kunnille vapaat kädet hoitaa terveydenhuoltopoliittiset tehtävänsä paikalliset olosuhteet ja kipeimmät tarpeet huomioon ottaen. Tämän järjestelmän etuna olisi ollut se, että valtion ja kuntien terveydenhuoltoon käyttämät menot olisi voitu helposti laskea etukäteen.

On valitettavaa, että lainvalmisteluun ei ryhdytty ripeästi Pesosen komitean mietinnön pohjalta, vaan kesti kaksi vuotta ennen kuin asiassa päästiin eteenpäin. Kansanrintamahallitus asetti tarkistuskomitean työhön vuosiksi 1967—69, ja tämän mietinnön pohjalta annettiin eduskunnalle lakiesitys kansanterveystyöstä ja sen voimaanpanosta. Kysymyksessä ei kuitenkaan ole kansanrintamahallituksen tuote, vaan useita vuosia työskennelleen asiantuntijaryhmän työn tulos, minkä vuoksi me kokoomuksessa emme katsoneet tarpeelliseksi tehdä hallituksen esityksestä poikkeavaa rinnakkaisaloitetta.

Täytyykin todeta, että poliittisella tasolla tehdyt hätiköidyt korjausesitykset saattavat vain haitata tämän uudistuksen toteuttamista. Hallituksen esitys onkin periaatteiltaan oikea. Lakiesityksen 21 §:ssä todetaan, että kunnan velvollisuuteen kuuluvat terveydenhoitopalvelukset ovat niiden käyttäjille maksuttomia, kuitenkin niin, että asetuksella voidaan määrätä potilaalta perittäväksi korvaus sairaankuljetuksesta, hoitoon käytetyistä aineista ja terveyskeskuksen toimesta hankituista apuvälineistä sekä potilaan ylläpidosta terveyskeskuksessa. Tämä pykälä tuli mukaan vasta Karjalaisen II b hallituksen toimesta. Aikaisemmassa vaiheessa eivät maksukysymykset kuuluneet lain valmistelun piiriin.

Mainittu pykälä onkin katsottava valitettavasti jonkinlaiseksi vaalisyötiksi ja osoitukseksi halusta lunastaa annetut lupaukset, koska terveydenhoitohenkilöstön suuri puute tulee vielä pitkiksi ajoiksi eteenpäin rajoittamaan lain toteuttamista käytännössä. Ilman tätä pykälääkin olisi myöhemmässä vaiheessa voitu säätää asetuksella ilmaispalveluista laajentamalla meillä jo voimassa olevien maksuttomien palvelujen määrää ja ennen muuta alentamalla sairausvakuutuslain piiriin kuuluvien lääkkeitten omavastuuosuuksia tai ottamalla yhä useammat lääkkeet kokonaan korvattavien piiriin, koska

itse asiassa juuri lääkekorvaukset muodostavat vaikeimman esteen sairauksien hoidossa. Periaatteessa eivät palvelut terveydenhuoltosektorilla lisäänny ennen kuin saadaan lisää koulutettua henkilökuntaa ja ennen kaikkea lääkäreitä.

Kokoomuksella ei sinänsä ole maksuttomuutta vastaan mitään sanomista, kunhan vain huolehditaan siitä, että sairaat tulevat todella hoidetuiksi, että apua on saatavissa siellä, missä sitä kipeimmin tarvitaan, ja toisaalta ettei ajauduta maksupolitiikassa kysynnän ja tarjonnan väliseen kriisiin, mistä juuri varattomat kärsivät ja kuolevat jonottaessaan ilmaispalveluita. Näin käy, jos toteutetaan samanaikaisesti lääkärien kokonaispalkkaus ja ilmaispalvelu. Työaikalain puitteissa lääkäritkin silloin työskentelevät, ja syntyy varmasti rinnalle epäterve järjestelmä, josta vain varakkaat hyötyvät. Onkin todettava, että laki on kirjoitettu olosuhteita varten, missä edellytetään olevan paljon henkilökuntaa ja paljon rahaa. Mutta koska näin ei asianlaita ole tällä hetkellä, kokoomus edellyttääkin, ettei ajauduta taloudelliseen kriisiin tai siihen, ettei apua ole saatavissa.

Kokoomus lähtee siitä, että tässä maassa kansalaisten tasa-arvoisuus on toteutettava myös terveydenhuollon alueella ja on otettava huomioon tässä suhteessa kaikki kansalaisryhmät ja ikäluokat, lapset, äidit, työikäinen väestö, opiskelijat kuin myös vanheneva väki. On todettava, että terveys ei ole vain yksilöä koskevaa, vaan se koskee koko yhteiskuntaa, ja tällöin yhteiskunnalla on luonnollisesti velvollisuuksia kansalaisia kohtaan.

Toisaalta on kuitenkin todettava, että tässä laissa ei ole mitään määräyksiä vielä kansalaisten oikeudesta. Ei sanota, että jokaisella on oikeus saada niitä ja niitä palveluksia. Mutta jos tähän mennään, kokoomus odottaa, että säädetään myös yksilöä koskevat määräykset, miten hänen on omalta osaltaan huolehdittava terveysturvastaan ja terveenä pysymisestään. Tällöin on ajateltava liberalisoitua alkoholilakia, huumausaineita, tupakkaa, ravintotekijöitä, liikuntaa jne.

Lakiesityksessä on lain toimeenpano uskottu kuntien tehtäväksi, on säilytetty paikallishallinnon tärkeä osuus toteuttaa terveydenhuoltoa lähellä kansaa. Valtion asiaksi on jätetty kuntien eriarvoisuuden tasaaminen ja valtakunnallisten suunnitelmien laatiminen. Tämä valtiojohtoisuus johtuu olosuhteista maassamme, jossa kuntien välillä on varallisuuden ja välimatkojen ynnä muiden seikkojen suhteen hyvinkin suuria eroavaisuuksia. Ellei näin olisi, ellei valtio huolehtisi kuntien välisestä tasa-arvoisuudesta, kävisi pian niin, että rikkaat etelän kunnat saisivat kaikki terveydenhuoltopalvelut nopeassa tahdissa, kun palvelujen niukkuudesta syrjäseutujen köyhät kunnat ja harvaan asutut seudut ojentaisivat asukkailleen vain lämmintä kättä.

Koska terveydenhuoltomme virheet ja puutteet ovat valtaosalta organisaatiosta johtuvia, kun 140 hajanaista sairaalakuntainliittoa toteuttaa terveydenhuoltoa kukin erillissektoreillaan ja hyvin epäyhtenäisillä toiminta-alueillaan, olisi nopeasti saatava tähän maahan tehokkaat sairaanhoitopiirit, jotka muodostaisivat sitten pohjan, jolta myöhemmin mahdollisesti tarpeelliseksi katsottava maakuntaitsehallintokin voitaisiin toteuttaa. Muina vaihtoehtoina tulisivat kysymykseen myös lääninjakoon perustuvat sairaalakuntainliitot tai keskussairaalapiirit. Joka tapauksessa me tarvitsemme suurempia piirejä tai alueita, jotta voimme saada yleis-, mieli- ja tuberkuloosisairaaloiden ja niihin liittyvien avohoitopalvelujen työskentelyn entistä lähemmäksi toisiaan ja jotta voimme porrastaa entistä paremmin eritasoiset sairaanhoitopalvelut sopivan väestöpohjan mukaan. Tämä edellyttää kuntauudistusta, joka muodostaa pohjan kehittyvälle kansanterveystyölle ja terveyskeskusjärjestelmälle.

Lakiesityksessä mainittu terveyskeskuksen väestöpohja, 10 000—13 000 henkeä ja poikkeustapauksessa 8 000 henkeä, on todella minimi, jotta voitaisiin turvata riittävän korkea terveydenhuoltopalvelusten taso koko maassa. Ajatellaanpa vain terveyskeskuksen lääkärimäärää kuukausipalkkajärjestelmään siirryttäessä. Se merkitsee 4—6 lääkäriä yhtä terveysasemaa kohti, jotta jokaisena vuorokaudenaikana olisi apua saatavissa ja jotta terveysaseman sairaansijoilla olevat potilaat voisivat tuntea olonsa turvalliseksi. Jos mennään pienempään väestöpohjaan, se merkitsee samalla myös tinkimistä palvelujen tasosta. On syytä korostaa, että esitetty terveyskeskusjärjestelmä tarkoittaa hallinnollisten kansanterveysyksikköjen perustamista eikä yhteen rakennukseen sijoitettuja terveyspalveluja. Tulevaisuudessa tullaankin jossain määrin hajasijoittamaan palveluita, joskin tietyt palvelut edellyttävät keskittämistä.

Ennen muuta kroonikkojen hoitaminen edellyttää hajasijoitusta. Kroonikkopotilaista on tu-

lossa meille todellinen ongelma, ja heitä lasketaan tällä hetkellä olevan jo noin miljoonan verran. Kroonikkojen auttaminen on aloitettava peruspalveluista kotiseudulla, jolloin potilaalle taataan mahdollisimman pitkään hyvä kotihoito, mahdollisesti oleskelu vain osan päivästä kuntoutusosastolla ja vasta viime vaiheessa pitempiaikainen oleskelu terveysaseman sairaansijalla. Tällainen hoito luo vanhusten keskuuteen ennen muuta turvallisuuden tunnetta. Tähän asti olemme koonneet kroonikot huoltolaitoksiin, usein hyvinkin kauas kodistaan yksinäisyyteen, missä ahdistuneisuus kasvaa, mieliala laskee ja sairaudesta toipuminen käy entistäänkin vaikeammaksi. Unohtaa ei sovi mielenterveyden merkitystä ruumiillisten sairauksien hoidossa, koska todistettavasti yli 50 % kaikista sisätautiosaston potilaista itse asiassa kärsii mielenterveyden häiriöistä, neuroottisista vaivoista, joihin ei nykyisin tunnettavilla tutkimuskeinoilla ole osoitettavissa mitään elimellistä pohjaa.

Terveysneuvonnassa tämän puolen korostaminen on ensiarvoisen tärkeätä. Onhan meillä varsinaisten psykiatristen sairaansijojen määrä 19 500, kun keskussairaalapaikkoja on noin 25 000 ja tuberkuloosin hoitopaikkoja 4 500. Kokonaisvaltainen terveydenhuolto edellyttääkin, että lakia kansanterveystyöstä ja sen toimeenpanosta seuraa nopeassa tahdissa hallituksen esitys laiksi psykiatrisesta terveydenhuollosta.

Suomalainen demokratia perustuu kuntien itsehallintoon, ja siksi kokoomus näkee, että kunnat huolehtivat asukkaittensa terveydenhoitopalveluksista niin pitkälle kuin mahdollista. Keskittämisen halu ei saa riistää kunnilta tätä oikeutta. Keskittäminen johtaa palvelujen kerääntymiseen suuriin keskuksiin, mistä meillä Ruotsi on varoittavana esimerkkinä. Valtiovallan tehtävänä on katsoa, mikä osa kansantulosta voidaan irroittaa terveydenhuoltoon, kun se tällä hetkellä jo on 6 %, ja katsoa, että terveyden lisäksi muutkin tarpeet kuten asunto, työllisyys, sosiaaliturva, ravitsemus, siisteys, vaatetus, virkistys ja ihmisoikeudet tulevat tyydytetyiksi, koska näillä kaikilla on arvaamaton merkitys ihmisen terveydelle ja sairauksien ennalta ehkäisylle.

Pitkäjännitteinen suunnittelu terveydenhuollon alueella kuuluu lääkintöhallitukselle koskien myös terveydenhuoltohenkilöstön laatua ja määrää. On kuitenkin todettava, että koulutus- ja lääkintöviranomaisten yhteistyö ei tähän asti ole ollut niin kiinteätä kuin sen olisi pitänyt olla. Kun esim. sairaanhoitajien, mielisairaanhoitajien, lääkintävoimistelijoiden, apuhoitajien yms. terveydenhoitohenkilökunnan koulutus siirrettiin ammattikasvatushallitukselle, poistettiin asetuksella lääkintöhallituksen ehdotus, että ammattikasvatushallituksen olisi kuultava lääkintöhallitusta alan henkilökunnan koulutuskysymyksissä. On ollut käsittämätöntä, että työvoimaa tilaavat ja käyttävät viranomaiset ja muut työnantajat eivät ole voineet vaikuttaa suurestikaan koulutettavan työvoiman määrään ja laatuun. Seurauksena on ollut se, että liikakoulutusta on tapahtunut mm. sairaanhoitajien kohdalla ainakin asutuskeskuksissa ja toisaalta alikoulutusta, kuten hyvin tiedetään, mm. lääkärien kohdalla.

On syytä tässä yhteydessä palauttaa mieliin, että Suomen Lääkäriliitto, jota on pyritty syyttelemään lääkärikoulutuksen jarruttamisesta, vuonna 1968 joutui esittämään vakavan vetoomuksensa valtioneuvostolle siitä, että Oulun yliopistollisen keskussairaalan ja Oulun lääketieteellisen tiedekunnan laitoksiin varattaisiin riittävästi määrärahoja. Tietoon oli tullut, että näitä määrärahoja pyrittiin valtiovarainvaliokunnassa tuolloin vastustamaan. Kuitenkin me tänä päivänä tiedämme, että juuri Oulun ja Kuopion lääketieteellisten tiedekuntien täyteen tehoon saattaminen on nopein keino saada lääkäripula mahdollisimman nopeasti lievitetyksi.

Käsitellessään hallituksen esitystä laiksi yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain muuttamisesta talousvaliokunta viime keväänä tuli ensimmäisessä käsittelyssä siihen tulokseen, että yliopistollisille keskussairaaloille korvataan niiden antaman opetuksen ja tieteellisen tutkimuksen aiheuttamat erityiset kustannukset siten, että niille maksetaan kaikkiin menoihin 10 %:n suuruinen erityinen korvaus ja muilta osin käyttökustannuksiin annetaan valtionapua kunnallisista yleissairaaloista annetun lain 25 §:ssä säädettyjen perusteiden mukaan.

Toisessa käsittelyssä valiokunnan enemmistö kuitenkin poisti tämän erilliskorvauksen, mikä merkitsi samalla vakavaa estettä lisätä lääkärikoulutusta maassamme juuri ajankohtana, jolloin lääkäripula on tiedostettu vaikeimmaksi esteeksi tulossa olevan kansanterveyslain toteuttamiselle. Nämä vaarat nähden me kokoomuksen edustajat valiokunnassa emme voineet yhtyä valiokunnan enemmistön kantaan, vaan jätimme oman vastalauseemme, mikä tulikin eduskunnassa kuluvana syksynä hyväksytyksi,

ja siten voitiin eräiltä osin turvata lääkärikoulutus tässä maassa.

Valmisteltaessa hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi kansanterveystyöstä ja käsiteltäessä tätä esitystä valiokunnassa on eri tahoilta varsin yleisesti esitetty se käsitys, että säädettävä laki tulee voimakkaasti hidastamaan sairaalakustannusten nousua tai jopa alentamaan niitä. Tätä on kuitenkin pidettävä perustavaa laatua olevana harhakäsityksenä. Keskussairaaloiden rakentamisohjelma on periaatteellisesti vahvistettu jo vuonna 1950 keskussairaaloiden rakentamisesta annetulla lailla, jossa määritellään keskussairaaloiden sijaintipaikat ja rakentamisjärjestys sekä ns. I rakennusvaiheen aikataulu. Suunnitelma edellytti yhteensä 20 keskussairaalan rakentamista vuosina 1950—1964. Rakennusohjelmaa ei kuitenkaan ole voitu toteuttaa lasketussa määräajassa. Vuoden 1970 päättyessä keskussairaaloiden sairaansijojen yhteismäärä oli 10 653. Jäljellä oleva rakennusohjelma käsittää vielä noin 3 300 sairaansijaa. Tähän sisältyvät Oulun yliopistollisen keskussairaalan ja Lahden keskussairaalan rakentaminen sekä Helsingin yliopistollisen keskussairaalan, Turun yliopistollisen keskussairaalan, Kuopion, Hämeenlinnan, Mikkelin, Satakunnan, Seinäjoen, Kemin ja Lapin keskussairaaloiden laajentaminen.

Myös aluesairaala- ja erikoislääkärijohtoinen paikallissairaalalaitos on edelleen laajenemassa. Tällä hetkellä on joko rakenteilla tai eri vaiheissa suunnittelun alaisina noin 2 000 uutta sairaansijaa. Suurin sairaansijatarve on kuitenkin pitkäaikaissairaanhoidon alalla. Asiaa selvittänyt toimikunta on arvioinut pitkäaikaissairaiden hoitoon tarvittavan lisää noin 15 000 sairaansijaa. Tosin tämä arvio ei perustu mihinkään seikkaperäisiin tutkimuksiin, minkä vuoksi saattaa olla mahdollista, että arvio on jonkin verran liian korkea. Osa tästä sairaansijatarpeesta voidaan tyydyttää käyttämällä hyväksi kunnalliskotien sairasosastoja terveyskeskuksen vuodeosastoina. Useimmissa tapauksissa tämä edellyttää kuitenkin melko perusteellisia saneerauksia sekä erityisesti lääkärityövoiman ja hoitohenkilökunnan olennaista lisäämistä näissä toimintayksiköissä.

Edellä selostetusta sairaalalaitoksen laajentumisesta aiheutuvasta vuotuisesta sairaalakustannusten lisäyksestä voidaan esittää vain varsin karkea arvio käyttämällä lähtökohtana vuoden 1970 sairaalataloustilaston keskimääräisiä hoitopäiväkustannuksia eri sairaalaryhmissä. Tällöin on erityisesti otettava huomioon, että laskelmat perustuvat vuoden 1970 kustannustasoon ja että yksikkökustannukset nousevat vuosittain eri syistä 5—10 %:n vauhdilla. Mainittujen perusteiden mukaan arvioituna vuotuinen käyttökustannusten lisäys olisi, sen jälkeen kun koko suunniteltu kapasiteetti on valmiiksi rakennettu, seuraavanlainen: keskussairaaloiden kohdalla lisäys 130 milj. mk, aluesairaalat ja erikoislääkärijohtoiset paikallissairaalat 60 milj. mk ja terveyskeskusten vuodeosastot pitkäaikaissairaita varten 340 milj. mk. Yhteensä vuotuinen kustannusten lisäys olisi siten noin 530 milj. mk. Mainittakoon vertailun vuoksi, että vuonna 1970 sairaalalaitoksen käyttökustannusten kokonaismäärä oli yhteensä 1 293 milj. mk.

Edellä esitettyjä lukuja arvosteltaessa on otettava huomioon arvion summittaisuus sekä se seikka, että kustannusten lisäys nousee täyteen määräänsä vain hitaasti sitä mukaa kuin sairaaloiden laajennuksia voidaan toteuttaa. Hallituksen esityksen perusteluissa on todettu, että kehittämällä terveydenhuoltoa lakiesityksen edellyttämällä tavalla voidaan mahdollisesti paremmin kuin muilla keinoilla hillitä sairaalakustannusten lisääntymistä. Näin ei kuitenkaan tapahdu välittömästi, sillä terveydenhuollon muiden toimintojen kehittäminen todennäköisesti lisää ainakin eräissä tapauksissa sairaalahoidon tarvetta. Kehitys johtanee myös siihen, että sairaaloissa hoidetaan yhä vaikeammanasteisia potilaita. Tämä asettaa uusia vaatimuksia sairaalalaitokselle ja lisää niiden välittömiä kustannuksia. Sen sijaan voidaan aikaa myöten olettaa sairaansijamäärän suhteellisen tarpeen vähenevän, mikä aikanaan vaikuttaa myös kustannuksiin. Tämä osa hallituksen esityksen perusteluista on otettu suoraan Sairaalaliiton aikanaan antamasta lausunnosta. Tämän lisäksi on kuitenkin todettava, että sairaansijatarpeen suhteellinen väheneminen tulee kysymykseen vasta varsin kaukana tulevaisuudessa ja sen perusedellytyksenä on, että avosairaanhoidon piiriin todella saadaan riittävästi lääkäreitä ja muuta henkilökuntaa, jotka voivat kyllin tehokkaasti huolehtia terveyspalveluista sairaaloitten ulkopuolella.

Sairaalakustannusten tulevaa kehitystä arvioitaessa on edellä mainittujen seikkojen lisäksi otettava erityisesti huomioon lääketieteen ja tekniikan tavattoman nopea kehitys, joka lisää jatkuvasti hoitomahdollisuuksia ja vaatii yhä pitemmälle menevää erikoistumista lääkäreiltä sekä myös teknilliseltä ja hoitohenkilö-

kunnalta. Uudet pitkälle kehitetyt hoitomuodot ovat miltei poikkeuksetta varsin kalliita, koska ne vaativat huomattavasti pitkälle koulutettua erikoishenkilökuntaa sekä monipuolisia tutkimus- ja hoitovälineitä. On myös huomattava, ettei edellä mainittu keskussairaaloiden sairaansijojen lisäys vielä käsitä ollenkaan ns. suppeiden lääketieteen erikoisalojen sairaansijoja, joita nähtävästi ainakin jossain määrin tullaan tarvitsemaan. Tätä koskeva valtakunnallinen suunnitelma on kuitenkin vielä keskeneräinen.

Hallituksen esitystä käsiteltäessä on esitetty myös ajatuksia siitä, että sairaalalääkärin virkojen perustamista olisi ryhdyttävä rajoittamaan, jotta lääkärityövoima voitaisiin ohjata entistä suuremmassa määrässä avoterveydenhuollon piiriin. Tämän johdosta on ensiksi todettava, että jo nykyisen sairaalalaitoksen piirissä pätevien sairaalalääkärien vajaus oli vuoden 1970 päättyessä yhteensä 553. Jos tämän lisäksi otetaan huomioon edellä selostetut sairaaloiden rakennussuunnitelmat ja käytetään lähtökohtana nykyistä lääkäritiheyttä eri sairaalaryhmissä, päädytään seuraavaan lääkärintarvearvioon: yliopistolliset keskussairaalat tarvitsevat 460, muut keskussairaalat 170, aluesairaalat ja erikoislääkärijohtoiset paikallissairaalat 140 uutta lääkärinvirkaa. Tämän arvion mukaan varsinaisen sairaalalaitoksen piirissä tarvittaisiin laajennusten toteuduttua yhteensä ainakin noin 770 uutta lääkäriä. Kun tämä luku lisätään edellä mainittuun vajaukseen 553, päädytään yhteensä sairaalasektorin alueella noin 1 320 lääkärin tarpeeseen. Tämän lisäksi on otettava huomioon monissa sairaaloissa oleva huomattava lääkärivirkojen piilevä lisätarve sekä tietenkin terveyskeskusten vuodeosastot, jotka eivät lainkaan sisälly edellä mainittuihin arvioihin.

Kansanterveyslain voimaantulo 1. 4. 1972 merkitsee valtiolle lisäkustannuksia, jos valtionapu porrastetaan 39—70 %, 62 milj. mk. Lisäksi tulevat ennakot terveyskeskusten käyttökustannuksiin viitenä vuotena 1/5 kertaa 69 milj. mk sekä ilmaispalveluista siinä laajuudessa, kuin niitä nykyisellä henkilökunnalla voidaan antaa, 35 milj. mk eli yhteensä 111 milj. mk. Ilmaispalvelujen kysynnälle asettaa rajan henkilökunnan niukkuus, ja kasvua tulee jatkuvasti tapahtumaan noin 15 %:n vuosivauhdilla seuraavien kymmenen vuoden aikana.

Jos lähdetään määrätietoisesti toteuttamaan kansanterveyslain rajaamaa ohjelmaa, se merkitsee, ettei samanaikaisesti voida kehittää sairaalasektoria, ts. uusia sairaalalääkärin virkoja tullaan myöntämään vain niukasti. Koulutettava lääkärityövoima suunnataan alueille, joissa palveluja on niukalti, luomalla vain niille lääkärinvirkoja. Lääkintöhallituksen antaman tiedon mukaan psykiatriset sairaalat ovat heikkokuntoisia ja saneerattavia, ja sillekin sektorille joudutaan lähivuosina uhraamaan runsaasti rahaa ja lisää lääkäreitä avohoitoa toteuttamaan.

On kysymys sekä rahasta että henkilökuntapulasta, jos toteutamme jo hyväksytyt suunnitelmat keskussairaalasektorilla ja rakennamme samanaikaisesti kroonikkosairaansijoja sekä siirrymme ilmaispalveluihin. Käsitykseni mukaan on syytä säilyttää toistaiseksi potilaalla omavastuuosuus eräänlaisena jarruna vähemmän tärkeälle hoitoon pyrkimiselle. Ilmaispalveluja voidaan laajentaa asteittain nykyisestä ulottaen ne ensiksi koskemaan vaikkapa eläkeläisiä, invalideja ja pitkäaikaisesti sairaita ja laajentamalla sairausvakuutuksen piirissä ilmaislääkkeitten määrää ja alentamalla omavastuuosuutta.

Valiokunnan mietinnön lähempi tarkastelu osoittaa, että kansanterveyslakiin on liitetty myös raskauden ehkäisyneuvonta, josta allekirjoittanut yhdessä muiden tästä asiasta vastuuta tuntevien kanssa jätti lakialoitteen vuoden 1970 valtiopäiville. Samoin mietinnön perusteluissa on kiinnitetty huomiota ehkäisevään mielenterveystyöhön ja vaadittu sosiaalisten ja mielenterveydellisten näkökohtien huomioon ottamista ehkäisevää terveydenhoitotyötä suunniteltaessa. Samoin on lausuttu ohjeeksi asianomaisille viranomaisille, että kuntien toimintasuunnitelmia ja ohjesääntöjä rakennettaessa mielenterveyspalveluiden antaminen kuuluu terveyskeskuksen toimialaan.

Sen sijaan valiokunnan tekemä lisäys 6 §:n 4 momenttiin ei tyydytä valiokunnan kokoomuslaisia edustajia, koska sanottu vie pohjan kaikilta kansanterveystyön hallintoa koskevilta säännöksiltä ja luo mahdollisuudet hallinnon järjestämiseen aivan uudella tavalla.

12 § on myös varsin arveluttava valiokunnassa saamassaan muodossa, minkä vuoksi sana "perusteltua" olisi palautettava lakiin. Tämä sana on hallituksen esityksessä asetettu yksilön suojaksi, ja täytyy todeta, että terveystarkastuksen suorittamisen yksityisessä kodissa pitää olla riittävästi perusteltu, muutoin ajaudutaan mielivallan tielle.

Kansanterveyslain 14 § on eräille ollut ongelmallinen. Ei ole ymmärretty mainitun pykälän 5 kohdan perimmäistä tarkoitusta, kun sitkeästi ajetaan kaikkien koulujen saattamista terveyskeskusten valvontaan. Laki velvoittaa ensiavun antamisen ja sitten tarvittaessa asianomaisen opiskelijan siirron kotipaikkakuntansa terveyskeskuksen sairaansijalle tai peräti keskussairaalaan ja antaa myös mahdollisuuden laskuttaa asianomaisen kotikuntaa. Lisäksi koulu tai oppilaitos voi tehdä erillisen sopimuksen terveyskeskuksen kanssa terveyspalvelusten ostamisesta, mikäli terveyskeskuksella on siihen tarkoitukseen henkilökuntaa. Talousvaliokunnan kannanotto on mielestäni täysin oikeaan osunut.

Valiokunnan mietinnössä 20 §:n 2 momentti on osittain ristiriidassa kunnallislain säädösten kanssa, minkä vuoksi se olisikin muutettava vastalauseemme mukaiseksi.

Lain 34 §:ssä olevat säädökset henkilökunnasta aiheutuvista menoista ja niiden lukemisesta kustannuksiksi ovat selvät ja asialliset, mutta pykälän 3 momentissa on näihin säännöksiin jäänyt kuitenkin tarpeetonta väljyyttä, joka lisäksi loukkaa kunnallista itsemääräämisoikeutta. Asia korjautuu, jos poistetaan pykälästä sen viimeinen eli 3 momentti.

Hämmästyttävintä on, että valiokunta ehdottaa poistettavaksi lääkärin vaalia, pätevyyttä ja virkaanottoa koskevat säännökset. Käsitykseni mukaan nämä säännökset, jotka sisältyvät hallituksen esityksen 41 §:ään, olisi palautettava lakiin, koska muutoin heikennetään lääkärin vastuuta terveydenhuoltotyössä, esimerkiksi kulkutautien hoidossa ja ympäristönsuojelutehtävissä, joissa lääkärin pitäisi voida toimia kuntaan nähden aivan samalla tavalla kuin hän toimii yksityiseen henkilöönkin nähden. Lääkäri ei saisi olla riippuvainen kunnasta toimiessaan mainitunlaisissa tehtävissä. Lääkäri on esim. kulkutautien ym. suhteen vaatija, jonka tulee valvoa, että voimassa olevia lakeja ja asetuksia noudatetaan.

Hallituksen esitykseen 41 §:ksi sisältyy kuitenkin kohta, joka olisi muutettava. Mahdollisuus pyytää lausunto lääkintöhallitukselta enintään kolmesta hakijasta hakuajan päätyttyä on liian kauas kohdistettu. Se tulee vastaisuudessa lääkäritiheyden kasvaessa aiheuttamaan turhaa ruuhkautumista keskusvirastoon. Käsitykseni mukaan tällainen lausunto on joka tapauksessa pyydettävä, mutta ei lääkintöhallitukselta, vaan lääninhallitukselta.

Suurena parannuksena hallituksen esitykseen näen 43 §:n tarkistamisen ja saattamisen yhdenmukaiseksi rikoslain 38 §:n 3 momentin kanssa. Luottamuksellisen suhteen syntymiselle potilaan ja hoitohenkilökunnan kesken sanktioitu vaitiolovelvollisuus luo parhaat edellytykset.

Kansanterveyslaki on laaja puitelaki, jota toteutettaessa kuitenkin on kiinnitettävä erikoista huomiota ilmaispalvelupykälään ja lääkärien kokonaispalkkaukseen. On toimittava niin, toistan sen vielä kerran, ettei niiden johdosta ajauduta taloudellisiin vaikeuksiin ja toisaalta siihen, ettei apua ole tarvittaessa saatavissa. Jos nämä näkökohdat varmistetaan, näen lain voimaantulon johtavan asteittain koko kansamme terveydentilan kohentumiseen.

Ed. K a i p a i n e n: Herra puhemies! Me sosialidemokraatit tervehdimme erityisellä tyydytyksellä sitä, että kansanterveyslaki on saatu näin pitkälle, ja toivomme tietysti, että se saadaan vielä pitemmälle eduskunnassa varsin lähipäivinä, toisin sanoen valmiiksi.

Vaikka tätä lakia on valmisteltu, niin kuin täällä on todettu, 11 vuotta ja sen osalta on tehty varsin perusteellista työtä, niin se olennainen muutos, jonka tavallinen kansalainen huomaa tapahtuneen oloissaan huhtikuun alussa ensi vuonna, jolloin tämän lain on tarkoitus astua voimaan, on saatu lakiin varsin loppuvaiheessa ja nimenomaan sosialidemokraattien vaatimuksesta.

Tämä seikka, tämä olennainen muutos, jonka jokainen kunnallisia avosairaanhoitopalveluksia tarvitseva tulee huhtikuun alusta näkemään, on muutos maksujärjestelmässä. Tämä toteutui sitä tietä, että Karjalaisen II B hallitusta muodostettaessa sosialidemokraattien vaatimuksesta hallitusohjelmaan hyväksyttiin kansanterveyslakiin sisällytettäväksi ilmainen sairaanhoito periaatteessa. Kansanterveyslaki toteuttaa nyt tämän ilmaisen sairaanhoidon periaatteen. Se toteuttaa sen tietyn siirtymäkauden jälkeen, mutta kuitenkin niin, että jo lain voimaan astuessa maksujärjestelmä on entisestään muuttunut. Maksujärjestelmä muuttuu avosairaanhoidon osalta samanlaiseksi, mitä tähän mennessä on jo vuosikymmenet noudatettu sairaalalaitoksen piirissä, tosin hinnaltaan vielä tätä halvemmaksi.

Tähän mennessähän me olemme pitäneet täysin luonnollisena sairaalahoidon piirissä sitä, että potilaalta peritään sama maksu, olipa hä-

nen sairautensa miten vaikea tai miten helppo tahansa ja tarvitsipa hän minkätasoisia ja minkälaatuisia tutkimus- ja hoitotoimenpiteitä tahansa osakseen. Me olemme toisin sanoen pitäneet luonnollisena sitä, että esimerkiksi aivoleikkauspotilaalta peritään sairaalassa hänen maatessaan sama hoitopäivämaksu kuin aivotärähdyspotilaalta täysin siitä riippumatta, että aivoleikkauspotilaan osaksi joudutaan suorittamaan huomattavan paljon enemmän sekä tutkimus- että hoitotoimenpiteitä ja hän tulee huomattavan paljon kalliimmaksi sairaalalle ja yhteiskunnalle kuin aivotärähdyspotilas, joka useimmiten vain makaa vuoteen pohjalla eikä alkupäivinä saa edes ruokaa suuhunsa, niin että hän on todella halpa potilas. Molemmat maksavat kuitenkin saman hoitopäivämaksun, ja tämä meistä on ollut luonnollista, ja tämän me olemme hyväksyneet.

Sen sijaan avosairaanhoidon puolella on näihin saakka pidetty ikään kuin selviönä sitä, että sairaampi potilas joutuu myös maksamaan enemmän. Potilas, joka on tarvinnut osakseen enemmän lääkärintutkimuksia tai hoitotoimenpiteitä, laboratoriotutkimuksia, röntgentutkimuksia ja kuntoutushoitoja, on joutunut maksamaan näistä kustakin erikseen toimenpidekohtaisesti ja hakemaan niistä sairausvakuutuskorvauksen, jolloin omavastuuosuus on jäänyt sitä suuremmaksi, mitä vaikeammin löydettävästä tai vaikeammin hoidettavasta sairaudesta on ollut kysymys.

Tältä osin kansanterveyslaki tai sen nojalla annettavat muut myöhemmät säädökset, lähinnä asetus, tulevat siis merkitsemään aivan olennaista ja jokaisen silmillä havaittavaa muutosta huhtikuun alusta. Tätä me sosialidemokraatit pidämme omana ansionamme täysin riippumatta siitä, että me tiedämme monien muittenkin ryhmien epäilemättä tätä samaa hyvää asiaa olleen ajamassa. Kysymys on siitä, että meillä sillä hetkellä sattui olemaan voimaa myöskin sen toteuttamiseen.

Kansanterveyslaki säätää peruskuntien hoidettavana olevasta terveydenhuoltotyöstä. Näin ollen sen piiriin tulevat kuulumaan nykyisistä toimintamuodoista paikallissairaalatoiminta, kunnalliskotien sairasosastot siihen ilmeisesti mukaan luettuina, kunnanlääkärin toiminta, neuvolatoiminta, kouluterveydenhuolto ja kouluhammashuolto. Kaikkien näitten aluetta kansanterveyslaki lisäksi laajentaa. Se merkitsee sisällöllisesti huomattavaa laajentumista kunnallisen terveydenhuollon kentässä. Mutta on täysin selvää, että nämä sisällölliset muutokset eivät voi tulla samalla tavalla heti näkyviin huhtikuun alusta ainakaan kaikkialla, vaan tältä osin kansanterveyslaki merkitsee sitä, että luodaan puitteet kunnallisen terveydenhuollon kehittymiselle.

Niitä uusia toimintamuotoja, joita kansanterveyslaki tulee tältä osin pitämään sisällään, ovat esim. kunnallisen ja toivon mukaan myös kunnollisen laboratorion, röntgenlaitoksen ja kuntoutuslaitoksen aikaansaaminen kunnanlääkärin vastaanottotoiminnan lisäksi sairaanhoitopuolella sekä neuvolatoiminnan ulottaminen koskemaan koko väestöä, niin että äitiys- ja lastenneuvolatoiminnan sijasta voimme sen jälkeen puhua terveysneuvonnasta, joka kohdistuu koko väestöön ja joka pitää sisällään terveystarkastustoiminnan ja sen nojalla annettavan erityyppisen neuvonnan, esimerkiksi — niin kuin talousvaliokunta mietinnössään korostaa — terveysliikunnan neuvonnan, ravintoneuvonnan ja mielenterveydellisen neuvontatyön.

Myöskin työterveyshuolto ja kouluterveydenhuolto liittyvät olennaisesti kansanterveyslakiin. Niitä ei ole unohdettu siitä, niin kuin ed. Lankinen tuntui pelkäävän. Jos hän on oikein lukenut tämän lain ja myöskin sosiaalivaliokunnan lausunnon ja talousvaliokunnan mietinnön, niin hän tietää, että lain 15 § antaa mahdollisuuden kunnalle tehdä sopimus työnantajan ja sellaisten koulujen kanssa, jotka jäävät 14 §:n ulkopuolelle, siitä että näiden terveydenhuolto hoidetaan kansanterveyslain puitteissa. Näin epäilemättä valtaosalta tulee tapahtumaan. On todennäköistä, että suurin osa maan työvoimasta tulee saamaan myös työterveyshuoltonsa kunnallisten terveyskeskusten kautta.

Ensimmäistä kertaa kansanterveyslaissa annetaan joitakin säädöksiä sairaankuljetuksesta, joka on tähän saakka ollut semmoinen ei-kenenkään-maa, maa, jossa on saanut harjoittaa toimintaa suurin piirtein villin lännen malliin. Nyt kansanterveyslaki säätää, että sairaankuljetuksesta huolehtiminen tulee kunnan velvollisuudeksi. Tämä pitää käsitykseni mukaan sisällään periaatteen, taikka ainakin kansanterveyslakia sovellettaessa käytäntöön pitäisi tätä määräystä toteuttaa siten, että pääsääntöisesti kunta järjestää sairaankuljetuksen.

Kouluterveydenhuolto laajenee käsittämään nykyistä huomattavasti useampia oppilaitoksia, ja kouluhammashuolto käytännössä laajenee kunnalliseksi hammashuolloksi.

Nämä ovat olennaisimmat sisällölliset laajennukset, joita kansanterveyslaki tuo mukanaan.

Henkilökohtaisesti pidän valitettavana seikkana sitä, että tässä yhteydessä ei ollut mahdollista puuttua lääkejakeluun. Lääkejakelu olisi itse asiassa ollut luonnollinen osa kunnan terveyskeskuksen toimintaa, mutta monesta syystä, mm. sen takia, että asian päällä istuu parhaillaan jo toinen komitea suhteellisen lyhyen ajan kuluessa, ei tässä vaiheessa ollut tarkoituksenmukaista tähän asiaan kiinnittää erityistä huomiota. Tietysti myös tämä kiire, joka on loppuvaiheessa leimannut asian käsittelyä, on vaikuttanut siihen, että esim. henkilökohtaisesti en ottanut tätä asiaa esille, vaikka helmikuussa jättämässäni lakialoitteessa lääkejakelu kyllä sisältyy 14 §:n sairaanhoitokohtaan.

Eräisiin seikkoihin, jotka muuttavat nykyisiä olosuhteita kunnallisen terveydenhuollon piirissä, olisin vielä kiinnittänyt huomiota.

Terveyslautakunta, joka tulee korvaamaan terveydenhoitolautakunnan, muuttuu kokoonpanoltaan siten, että se vastaa tämän jälkeen muitten kunnallisten lautakuntien kokoonpanoa. Siitä poistetaan itseoikeutetut jäsenet, joitten läsnäolo terveyslautakunnissa on merkinnyt useassa tapauksessa sitä, että myöskin vasemmistoenemmistöisissä kunnissa on ollut itse asiassa porvarienemmistöinen terveyslautakunta sen takia, että tämän alan ammattihenkilöt, jotka ovat siellä asiantuntijajäseninä, itseoikeutettuina äänivaltaisina jäseninä olleet, edustavat yleensä porvarillista näkemystä. Tämän jälkeen terveyslautakunnan kokoonpano muodostuu pelkästään luottamushenkilöistä, jotka valtuusto valitsee. Tämä korostaa kunnallista itsemääräämisoikeutta, samaten kuin korostaa myöskin se, että talousvaliokunta esittää hallituksen esitykseen sisältyvän 41 §:n poistamista, pykälän, jonka mukaan terveyskeskuksen lääkärin valinta olisi edelleen ollut alistettava lääkintöhallitukselle. Nyt kunta saa valita lääkärin niin kuin minkä tahansa muunkin viranhaltijansa, ja tämä mielestäni myöskin lisää huomattavasti kunnallista itsemääräämisoikeutta.

Ilahduttavana on pidettävä myöskin kansanterveyslain 6 §:ään talousvaliokunnassa tehtyä muutosta, muutosta, joka tekee mahdolliseksi muunkinlaisen hallintomallin järjestämisen kuin mitä tämä laki pääsääntöisesti säätää, toisin sanoen tulee mahdolliseksi esim. kokeilla sosiaali- ja terveyslautakuntien yhdistämistä, niin kuin täällä on jo aikaisemmissa puheenvuoroissa todettu. Tämä pykälä noudattelee hyvin tarkoin sitä sanamuotoa, joka sosiaalihuollon hallintolain 5 §:ssä on jo toteutettu, niin että tältä osin toinen puoli on ikään kuin selvä jo tulemaan vastaan siinä määrin kuin on tarpeellista.

Kansanterveyslakia kohtaan on jossain määrin esiintynyt jarrutusta, ja tietysti täällä äärioikealla ja esim. lehtikirjoittelussa on väitetty hätiköidyn tämän asian käsittelyn tiimoilla. Tätä hätiköinti-sanaa on vähän vaikea ymmärtää, kun ottaa huomioon, että lakia todella on valmisteltu 11 vuotta ja että tähän viimeisimpäänkin parannukseen, joka hallituksen esitykseen sisältyy, siis tämän ilmaishoitoperiaatteen sisällyttäminen hallituksen esitykseen, käytettiin aikaa myöskin puoli vuotta. Niin ollen en minä oikein tiedä, onko tämä hätiköinti-sana lainkaan paikallaan.

Kansanterveyslaki, jolla on varmasti ollut monta ajajaa ja monta kätilöä, monta isää ja äitiäkin kukaties syntyvaiheittensa aikana, on sosiaalipoliittisessa lainsäädännössämme merkittävimpiä, mitä meillä koskaan on saatu aikaan. Se on käsitykseni mukaan merkittävin ainakin kansaneläkelain jälkeen ja saattaa mennä vaikutuksiltaan aikaa myöten tämän lain edellekin. Kansanterveyslaki toteuttaa myös tasa-arvoa ehkä pitemmälle, kuin mikään laki pitkiin aikoihin on tehnyt. Se luo puitteet kansanterveystyön kehittämiselle erityisesti syrjäseuduilla ja kehitysalueilla.

On mitä toivottavinta, että myös suuri valiokunta ripeästi tämän asian käsittelee ja että eduskunta sen jälkeen saa sen lopullisesti päätettäväkseen, jotta laki voisi suunnitelman mukaan todella astua voimaan huhtikuun alussa ensi vuonna.

Ed. Kainulainen: Herra puhemies! Kun eduskunnan käsittelyyn on varsin kiireellisen valiokuntakäsittelyn jälkeen tullut näin merkittävä laki kuin kansanterveyslaki on, olisi ollut syytä toivoa, että se olisi voitu käsitellä rauhallisemmassa ilmapiirissä eikä tällaisten poikkeuksellisten vaalien ollessa aivan ovella. Ehkä laki olisi saanut hieman toisenlaisen sisällön. Kuitenkin, kun kysymyksessä on puitelaki, joka säätelee ja hahmottelee meidän terveydenhuoltomme pitkiksi ajoiksi eteenpäin, on syytä hyväksyä tämä laki, joskin siihen ilmeisesti jää varsin suuria puutteita.

Kun lakiesitystä sosiaalivaliokunnan käsittelyssä asiantuntijat lausunnoissaan selvittelivät, todettiin mm. sosiaaliministeri Kuusen taholta, että Suomi on terveydenhuollossa takapajuinen maa. Vaikka me sanommekin olevamme hyvinvointivaltio, niin terveydenhuoltoon nähden olemme todella jääneet varsin paljon jälkeen yleisestä eurooppalaisesta tasosta, sillä Suomen todettiin olevan tässä suhteessa vasta 42. tilalla.

Kun nyt tällainen laki on eduskunnan ensimmäisessä käsittelyssä, tekee mieli tarkastella sitä syrjäisten alueiden, kehitysalueen pienten ja keskisuurien kuntien kannalta. Mitä se niille tuo mukanaan? Tuleeko se niiden kohdalla helpottamaan lääkärinpalvelusten saantia ja kaikenlaiseen terveydenhoitoon kohdistuvia palveluksia? Meidän on todettava ensinnäkin se, että terveydenhoito-olomme kaipaavat pikaista korjausta. Ainoastaan se on voitu todeta, että lasten terveydenhoito maassamme, niidenkin ollessaan varsin pieniä, on tyydyttävällä kannalla.

Varsinaista ruumiillista työtä tekevien keskuudessa sairastuvuus ja kuolleisuus on hämmästyttävän suuri. Tällaisia ihmisiä erikoisen paljon on juuri kehitysalueilla niissä ankarissa olosuhteissa, joissa ihmiset joutuvat siellä mm. maatalouden ja metsätalouden piirissä työskentelemään. Edelleen on todettava, että näiden kuntien kohdalla ikääntyneet ihmiset alkavat olla vallitsevana väestöryhmänä. Ensinnäkin rintamaveteraanien kohdalla, jotka käydyissä sodissa aikoinaan saivat vakavia terveyteensä kohdistuneita vammoja, jotka ovat sitten iän mukana pahentumistaan pahentuneet, pitäisi näitä lääkärinpalveluksia, kuntouttamishoitoa, kaikkea siihen liittyvää lisätä ja tehdä se mahdolliseksi niin monen kohdalla kuin suinkin.

Entinen terveydenhoitolaki kohdistui pääasiassa sairaaloiden rakentamiseen ja niissä tapahtuvaan hoitoon, joka on tullut kunnille ylettömän kalliiksi. Varsinkin juuri keskussairaalajärjestelmän perustaminen kaikkiin osiin maatamme on saattanut sellaisten kuntien kohdalla, joissa verotulojen kertyminen on varsin niukkaa ja näin ollen pääomamenojen rahoittamiseen ei riitä kunnan talousarviossa runsaita määriä, jo perustamiskustannukset ovat aiheuttaneet monille kunnille aivan ylivoimaisia vaikeuksia. Sen lisäksi sellaisille kunnille, jotka joutuvat pääasiassa olemaan keskussairaalapaikkojen varassa ja joilla ei ole kunnansairaalaa taikka käytettävissään paikallissairaalaa, jossa olisi mahdollisuus saada sairashoitoa halvemmin kustannuksin kuin keskussairaaloissa, tulevat nämäkin käyttökustannukset vuosittain keskussairaalaan sijoitetuista potilaista ylettömän kalliiksi. Sellaisia kuntia on Itä-Suomessa varsin paljon, mm. minun kotikuntani Sulkava on tällaisessa asemassa. Siellä joudutaan käyttämään kunnansairaalan puuttuessa Savonlinnan keskussairaalaa ja näin ollen myöskin siellä kustannukset ovat kokonaan toista luokkaa kuin ne olisivat tuollaisessa pienessä sairaalassa.

On tyydytyksellä todettava se, että tämä puitelaki säätää valtakunnallisen suunnittelun pakolliseksi viiden vuoden jaksoissa. Ainakin se edellyttää sitä, että voidaan tällaisen suunnitelman puitteissa edetä sellaisin tavoittein, jotka sitten parantavat niitä puutteita, joita havaitaan puitelakia käytäntöön sovellettaessa. Alueelliset eroavaisuudet lääkintäpalvelusten suhteen huolestuttavat tällä hetkellä kuntia, jotka odottavat kansanterveyslain säätämistä varsin suurella mielenkiinnolla. Niiden keskuudessa on suuri pelko siitä, kuinka terveydenhoito-olot tulevat pienten ja keskisuurten kuntien kohdalla järjestymään. Lakihan perusteluissaan määrittelee asukasmäärän 10 000—13 000 asukasta käsittäväksi ennen kuin voi saada terveyskeskuksen, jossa olisivat lääkärit — vähintään kolme — saatavissa tämän terveyskeskuksen väestön tarpeita varten. Kun nyt kunnissa, jotka tällä hetkellä ovat onnistuneet vielä pitämään kunnanlääkäriä, asukasluku on vain noin 4 000—5 000, korkeintaan 6 000, tuntuu varsin raskaalta, jos nämä kunnat menettävät kunnanlääkärin. Tosin sanotaan laissa sekin, että on järjestettävä sivuvastaanottoja. Sivuvastaanotto on kuitenkin joka tapauksessa paljon heikompi ratkaisu kuin sellainen lääkärinvastaanotto, joka on jatkuvasti päivittäin kuntalaisten käytössä, ja tästä juuri nämä ikääntyneet, raihnaiset ihmiset ovat huolissaan. Kun nytkin monen kunnan alueella lääkäriintulomatkat muodostuvat 40—50 kilometriksi, kuinka pitkiksi ne sitten tulevat, kun terveyskeskus ja lääkäri menevät johonkin toiseen suurempaan kuntaan, jonka ympärille täytyy näiden pienimpien kuntien yhteistoiminnassa käydä saadakseen osuuden tuohon terveyskeskukseen ja sen suomiin palveluksiin. Tässä suhteessahan laissa sanotaankin, että valtioneuvosto voi velvoittaa kunnat yhteistoimintaan terveyskeskuksen perustamisessa ja näiden hallintoa varten olisi jälleen perustettava kuntainliittoja.

Edelleen tämän lain kunnille määrittelemät tehtävät kansanterveystyön alalla ovat sellaiset, että niiden kohdalla olisi syytä hyvin tarkkaan seurata, huononevatko nämä eri alojen kansanterveystyöhön kohdistuvat toimenpiteet vai tuleeko tämän lain puitteissa parannusta tapahtumaan.

Me olemmekin esittäneet sosiaalivaliokunnan käsittelyn yhteydessä puolueemme taholta, että kaikki ne kunnanlääkärit, jotka ovat nykyisin pienissä ja keskisuurissa kunnissa, tulisi säilyttää niissä vastaanottopaikoissa, joissa he nyt työtään suorittavat. Edelleen kaikki ne toimitilat, joissa terveydenhoidon ja lääkinnällisiä palveluita annetaan, pitäisi voida säilyttää jatkuvastikin, vaikkakin tämä puitelaki tulee voimaan.

Tässä yhteydessä tulee mieleen se, että sairaankuljetuksen hoitaminen tämän lain voimaan tultua tulee entistä tärkeämmäksi niiden ihmisten kohdalla, joille lääkärien vastaanottopaikat menevät hyvin kauaksi. Heidän kohdallaan todella on silloin sairaankuljetus järjestettävä niin tehokkaaksi kuin mahdollista yhteiskunnan taholta, että he voivat päästä kiireellisen avun tarpeessa mahdollisimman nopeasti asianmukaiseen lääkärin hoitoon.

Hammashoidon kohdalta on sanottava, että sen saaminen mahdollisimman pian ilmaiseksi muillekin kuin alle 17-vuotiaille on tärkeä, mutta kuitenkin on nähdäkseni tärkeätä se, että niiden koulusta päässeiden oppilaiden kohdalla, jotka ovat koulua käydessään saaneet kouluhammaslääkärin taholta asianmukaista hampaiden hoitoa ja huoltoa, tähän asti on katkennut hoito heti, kun he ovat koulunsa lopettaneet. Monikaan ei siitä enää sitten välitä, ja näin hampaat ovat päässeet rappeutumaan ja aiheuttaneet lukemattomia sairauksia nuorten kohdalla. Useimmiten syynä tähän on ollut varojen puute kehitysalueilla sekä se, että kouluhammaslääkäri ja yleensäkin hammaslääkärit ovat sen verran kaukana ja heidän hoitonsa kallista, että se ei ylety kaikkien kansalaisten tarpeisiin.

Kouluterveydenhuolto määritellään myöskin kunnallisten kansanterveystöiden piiriin kuuluvaksi. Kuitenkin tämän ulkopuolelle on jätetty yliopistossa opiskelevat opiskelijat. Lisäksi on todettava se, että myöskään asevelvollisten terveydenhuolto ei kaikissa maamme varuskunnissa ole vielä riittävän korkealla tasolla. Yliopistossa opiskelevien kohdalta olisi tärkeätä järjestää myöskin tämä terveydenhuolto samalla tavalla kuin muidenkin koulua käyvien, koska heidän kohdallaan terveydelliset vaarat saattavat olla vieläkin suurempia kuin nuorempien kohdalla, joita sentään kodin taholta voidaan valvoa enemmän.

Kun tämä kunnallinen kansanterveystyön luettelo ei sisällä rintamaveteraanien terveystarkastuksia, heidän lääkärinhoitoaan, sairaalaja kuntouttamishoitoaan, olisi nähdäkseni tämän lain hyväksymisen jälkeen sisällytettävä nämä palvelukset rintamasotilaseläkelakiin, jonka yhteyteen ne mielestäni kuuluvat. Onhan rintamaveteraaneille luvattu, että heille tehdään mahdolliseksi ilmaiset terveystarkastukset vähintään kerran vuodessa ja näiden tarkastusten perusteella tapahtuva sairaala-, lääkärin- tai kuntouttamishoito. Minun mielestäni olisikin tärkeätä, että juuri tälle väestöryhmälle, joka on sodissa kärsinyt ja saanut pysyviä vammoja, kansanterveyslain hengessä toteutettaisiin ensimmäiseksi ilmainen terveystarkastusten säännöllinen jatkuvuus sekä kaikenlainen hoito, mitä he tarvitsevat.

Tämä laki perusteluissaan tähtää siihen, että lääkinnälliset terveydenhuoltoon ja sairaalahoitoon kuuluvat palvelukset sekä lääkkeet tulevat noin kymmenen vuoden kuluessa ilmaisiksi. Me esitimme sosiaalivaliokunnassa sitä kantaa ja myöskin vastalauseemme nojautuu siihen, että kun sivistyneessä Euroopassa on yleinen pyrkimys mahdollisimman nopeasti päästä täydelliseen ilmaiseen terveydenhoitoon, niin myöskin tämän lain aikataulua pitäisi voida nopeuttaa. Tingittäköön ennen muista hallinnonaloista ja jätettäköön perustamatta sellaisia hallitusorganisaatioita, jotka vaativat paljon varoja, mutta joilla ei sentään niin kiire ole. Kansalaisten terveys on tälle maalle varmasti tärkeämpi asia kuin mikään muu, ja siitä pitäisi Suomen pystyä huolehtimaan sillä tavalla kuin sivistysvaltiolta on syytä odottaa.

Sitten tämä lääkäripula. Tämä laki säätelee lääkäripulan rajoiksi sen, että se kyettäisiin poistamaan noin 15 vuodessa. Se on ehdottomasti liian pitkä aika. Mielestäni oli varsin positiivinen se puheenvuoro, jonka ed. Taipale täällä käytti lääkärinä todeten sen, että lääkärin ammatti on yliarvostettu ja ylipalkattu eikä näitä valmisteta niin paljon kuin tämän kansan tarpeet vaatisivat. Me esitimmekin näkemyksiämme valiokunnassa siitä, että lääkäripula pitäisi kyetä poistamaan paljon lyhyemmässä ajassa, puolessa siitä, mitä asiantuntijoi-

den taholla esitettiin valiokuntakäsittelyjen aikana. On nimittäin selvää, että kaikki tämän lain puitteissa tapahtuva edistyminen vaatii lääkäreitä lisää, ja kun täällä olemme kuulleet, miten suuri tuo pula on, olisi kaikki toimenpiteet kohdistettava siihen, että lääkärien koulutus tulisi niin tehokkaaksi ja nopeaksi, että saataisiin todella riittävä määrä lääkäreitä. Silloin varmasti tämän ammatin yliarvostuskin vähenisi oikeisiin mittasuhteisiin ja lääkärien ylipalkkaus poistuisi ainakin siinä mielessä, etteivät lääkärien tulot olisi sillä tavalla näkyvimmillä paikoilla verokalenterissa aina huipputuloja edustamassa kuin ne nyt ovat.

Lakiin sisältyvät myöskin taulukot siitä, minkälaiseksi valtionapu muodostuu tämän lain toteuttamisessa. Meidän mielestämme tämä valtionapu ei ole riittävä niille kunnille, jotka ovat alimmissa kantokykyluokissa. Niiden kohdallahan tilanne on vaikeutunut vuosi vuodelta. Kuntien menot ovat lisääntyneet, veroäyriä kohtaan on niin raskas paine, että melkein joka vuosi on pennillä äyrin hintaa nostettava. Tällöin myöskin näin tärkeän lain toimeenpanossa, johon kunta velvoitetaan vähitellen kuitenkin, mutta joka tapauksessa vähintään 10 vuoden kuluessa, pitäisi tämä valtionaputaulukko olla sellainen, että se köyhien kuntien kohdalla tekisi oikeutta. Olenkin sitä mieltä, että kantokykyluokissa I, II ja III valtionapuosuutta pitäisi nostaa 10 %:lla.

Herra puhemies! Joka tapauksessa on selvää, että tämä laki merkitsee suurta parannusta, koska se säätelee takapajuiset terveydenhuoltoolomme kehitettäviksi tämän lain puitteissa parempaan ja edullisempaan suuntaan, ja sen vuoksi meidän ryhmämme taholla ei lain käsittelyä tulla varmaan millään tavalla jarruttamaan, mutta on kuitenkin syytä toivoa, että yksityiskohtaisessa käsittelyssä voidaan mahdollisimman paljon tehdä asiallisia ja lakia parantavia muutoksia.

Ed. L. Linna: Herra puhemies! Haluan aluksi ilmoittaa yhtyväni siihen täällä jo esitettyyn käsitykseen, että kansanterveyslaki suurena uudistuksena olisi pitänyt voida käsitellä eduskunnassa normaalioloissa. Se ei ole kuitenkaan kansanterveyslain syy, vaan ehkä on käsitettävä niin, että eduskunnan hajoittaminen tuli joko liian aikaisin tai liian myöhään. Kansanterveyslailla on jo kiire ja sen vuoksi se on saatava aikaan.

Joudun myöskin toteamaan tässä sen, että kun me talousvaliokunnassa tätä lakia käsiteltäessä keskustelimme siitä, kuinka nopeasti tämä pitäisi saada valiokunnasta ulos, ja kun ed. Räsänen SKDL:stä halusi tuoda valiokuntaan lisää mm. liikunnan alan ihmisiä asiantuntijoiksi, niin me SMP:n edustajat katsoimme, että vaikka ehkä näidenkin asiantuntemusta olisi syytä kuulla, jos olisi paljon aikaa, me vastustimme näiden asiantuntijoiden pyytämistä ja sillä tavalla kiirehdimme kansanterveyslain käsittelyä valiokunnassa. Seuraavana päivänä, vai oliko se sitä seuraavana päivänä, sekä Suomen Sosialidemokraatti että SKDL:n lehdet julistivat suurella otsikolla, että SMP ja kokoomus ovat jarruttaneet valiokunnassa kansanterveyslain käsittelyä. Tämä oli mielestäni törkeimpiä tapauksia, mitä valiokuntakäsittelyn sisällä voi tapahtua, sillä me SMP:n edustajat olimme olleet juuri päinvastaisella kannalla, mitä lehdet ilmoittivat, eli kiirehtimässä lain käsittelyä. Siksi vastustimme lisäasiantuntijoiden esittämistä, mitä SKDL:n ed. Räsänen pyysi.

Kansanterveyslain tarkoitus on asia, johonka haluaisin lyhyesti puuttua, en niihin yleisiin näkökohtiin, joita on täällä useissa puheenvuoroissa jo esitetty, mutta kun siihen liittyy lakiesityksessä mielestäni epäjohdonmukaisuus. Olen maakunnasta, jossa raskauden ehkäisyneuvonta ei ole vielä läheskään yksimielinen asia, vaan siellä on jopa lääkäreitä, jotka eivät mielellään sitä tekisi. Ja on paljon ihmisiä, jotka eivät haluaisi sitä kovin voimakkaasti esiintuotavan, vaan siinä luotetaan omaan harkintaan. Kansanterveyslain tarkoituspykälässä omana erikoiskysymyksenä mainitaan raskauden ehkäisyneuvonta aivan kuin raskaus olisi sairaus. Tämä minusta on epäjohdonmukaista, ja olen pitkään jo harkinnut sitä, eikö tällainen epäjohdonmukaisuus olisi syytä poistaa siitä ja tyytyä samaan tulkintaan, mitä muidenkin osalta toiminnasta valiokunnan mietinnössä kansanterveyslaiksi mainitaan. Puutteena esitetään mm. mielenterveyskysymys, samoin ruokavaliovalistus. Ja nämä ovat tietenkin tärkeitä asioita, mutta koska olisi paljon muutakin lueteltavaa, niin valiokunta katsoi, että näitäkään nyt ei sinne lakiin luettelona otettaisi.

Haluaisin kiinnittää huomiota myöskin väestöpohjakysymykseen terveyskeskuksien perustamisessa. Hallituksen esityksessä mainitaan 10 000—13 000 asukkaan väestöpohja, mutta tähänastiset kokemukset jo osoittavat, millä tavalla ennakoidaan eri alueilla terveyskeskusten

väestöpohjaa. Omalla Kalajokilaakson alueella on useita paikallissairaaloita, mutta sielläkin on herännyt, ilmeisesti oman kotikaupunkini Ylivieskan piirissä, ajatus noin 50 000 ihmisen väestöpohjan käsittävän terveyskeskuksen muodostamisesta. Vaikka olen ylivieskalainen, en voi hyväksyä tällaista suunnitelmaa sen vuoksi, että se vaikeuttaisi naapurikuntien terveydenhoitoa kaiken todennäköisyyden mukaan. Siellä olevat paikallissairaalat ehkä joutuisivat kokonaan suljetuiksi, myös terveyskeskuksen piirissä, ja tätä pyrkimystä haluan vastustaa. Tämä on tietenkin yleinen ongelma ympäri maata. Me SMP:ssä olemme sitä mieltä, että terveyskeskusten tulisi olla kohtuullisen pieniä, ja varsinkaan niillä alueilla, joissa on pitkät etäisyydet, suuriin väestöpohjiin ei pitäisi pyrkiä. Ne ovatkin lähinnä sellaisten kunnallismiesten haaveita, jotka pyrkivät käyttämään kansanterveyslain terveyskeskuksia verotulojen lisääjänä. Ja tämä on mielestäni väärä pyrkimys.

Toinen kysymys on paikallissairaaloiden kysymys, joka liittyy tänne toimeenpanolain puolelle. Meillä on, niin kuin ed. Ruokola puheenvuorossaan totesi, paikallissairaaloita, joissa suoritetaan vaativampaakin hoitoa, ja nyt tämä kansanterveyslakiesitys uhkaa sulkea näiden ovet kokonaan siinä suhteessa, koska laki määrää nämä tällaiset sairaalat terveyskeskus- tai kansanterveyslain voimaan astuttua lopetettaviksi. Odotin jännittyneenä ed. Ruokolan puheenvuoroa ja olin jo siinä käsityksessä, että keskustapuolue olisi valmis heidän omien kunnallismiestensä, Pohjanmaan kunnallismiesten, moneen kertaan esitettyyn pyyntöön, että me voisimme tehdä toimeenpanolain 4 §:ään muutoksen, sen vuoksi että hallituksen esityksessä ja valiokunnan mietinnössä lähdetään siitä, että lääkintöhallitus harkintansa mukaan voi esittää sen mahdollisuuden, että paikallissairaalatoimintaa voitaisiin jatkaa vielä kansanterveyslain voimaan astumisen jälkeen. Kun tämä kysymys on hallituksen esittämässä muodossa kuitenkin jätetty kokonaan lääkintöhallituksen varaan, ja me tiedämme lääkintöhallituksen asenteen käsittelyn ajalta, niin olemme sataprosenttisen varmoja siitä, että lääkintöhallitus ei pyri tekemään niitä poikkeusesityksiä vaan pyrkii toteuttamaan kansanterveyslakia niin, että paikallissairaalatoiminta lopetetaan. Tähän vaikuttaa keskussairaaloiden tilanne suurelta osalta. Mutta tämä voitaisiin korjata muuttamalla toimeenpanolain 4 §:n 1 momenttia siten, että paikallissairaalan omistava kunta tai kuntainliitto voisi anoa valtioneuvoston päätöstä jatkaa paikallissairaalatoimintaa siitä huolimatta, että terveyskeskus olisi samalla alueella. Tässä olemme lähteneet siitä, että lääkintöhallitustakaan ei tietenkään ole syytä ohittaa, vaan lääkintöhallitukselta tulisi pyytää tässä asiassa lausunto. Tämä kuitenkin varmistaa sen, että anomus saadaan aikaan, koska sen voi tehdä kunta tai kuntainliitto. Vetoaisin erityisesti nyt keskustapuolueen ryhmään, sillä olen siinä käsityksessä, että eduskunnan oikea puoli salissa olisi tähän valmis, ja että ennen suuren valiokunnan kokoontumista voitaisiin neuvotella tästä ratkaisusta. Meidän esityksemme suuressa valiokunnassa ei tule olemaan jyrkkämuotoinen. Luen sen, se on niin lyhyt: "Milloin kunnalla tai kuntainliitolla on paikallissairaala, sen toiminta on lopetettava ja maa-alue sekä rakennukset irtaimistoineen siirrettävä terveyskeskuksen toiminnassa käytettäväksi 1 päivästä huhtikuuta 1972 lukien"... Ja jatko-osassa on se muutos: "jollei valtioneuvosto kunnan tai kuntainliiton anomuksesta ja lääkintöhallitusta kuultuaan toisin päätä."

Kun ed. Kainulainen käsitteli täällä valtionapukysymystä, mistä meillä on myös maininta vastalauseessa, ohitan sen. Mutta vielä joku sana siitä pelosta, mikä vallitsee maakunnassa. Oman maakuntani puolueettoman sanomalehden Kalajokilaakson pakinoitsija kirjoittaa tänä päivänä hyvin huolestuneena sen alueen ihmisten käsityksistä kansanterveyslain mahdollisesta väärästä toteuttamisesta. He pelkäävät sitä, että tästä kansanterveyslaista tulee kylmä terveydenhoitomuoto, jossa ihmiset ovat jonossa, lääkärit kumivasaralla taputtelevat polvia ja tällä tavalla liukuhihnalla mennään eteenpäin. Sairaanhoito vaatii myöskin osallistumista ihmisen ja potilaan tunne-elämään, ja on toivottava, että kansanterveyslaki ei tätä puolta poista kokonaan, sillä ihminen on aina silloin, kuin hän on fyysisesti sairas, myöskin henkisesti tuen tarpeessa.

Ed. A r o: Herra puhemies! Liberaalisen kansanpuolueen eduskuntaryhmän puolesta haluan lyhyesti muutamalla sanalla puuttua tähän suureen lakiesitykseen. Me olemme tyydytyksellä todenneet, että talousvaliokunta on näissäkin olosuhteissa kyennyt niin ripeään toimintaan tämän lakiesityksen käsittelyssä, että se nyt on saatu tänne täysistuntokäsittelyyn ja suunnilleen hallituksen esittämässä muodossa. Silloin kun hallituskriisi syntyi, LKP:n ryhmä piti

kaikkein tärkeimpänä eteenpäin vietävänä asiana vielä nykyisessä eduskunnassa kansanterveyslain käsittelyä, ja toimme sen myös yhteisissä neuvotteluissa esille. Nyt on syytä toivoa, että sitä ei enää tässä vaiheessa jarrutettaisi eikä siihen tehtäisi liian suuria korjausesityksiä, jotka aivan luonnostaan hidastavat sen jatkokäsittelyä.

Erityisen tärkeänä, ajankohtaisena ja kiireellisenä seikkana on mainittava tuo yksityiskohta, joka täällä on muutamissa puheenvuoroissa tullut esille, nim. syntyvyyden säännöstelyyn liittyvä ehkäisyneuvonta ja sen kiireellinen laajentaminen ja lisääminen tämän lain puitteissa. Tämähän on nyt hyvinkin ajankohtainen ongelma, joka näyttää yhä vain muodostuvan entistä monimuotoisemmaksi kysymykseksi.

Avohoito on asia, joka tässä lakiesityksessä on saanut pitkän valmistelun tuloksena voimakkaan painotuksen. Tämä on asenteita muuttava näkemys sairaanhoidosta, samalla kun korostetaan ennalta ehkäisevää hoitoa. Niitten lääkäripuheenvuorojen täydennykseksi, joita täällä on avohoidosta esitetty, haluaisin näin maallikkona tuoda esille myös ajatuksen potilaan näkökulmasta. Pitkäaikaissairaita meidän maassamme on tavattoman suuri määrä ja useat näistä vieläpä sitä laatua, että joutuvat olemaan vuosikausia, kenties koko loppuelämänsä, tässä tilassaan. Näiden kohdalla tähänastinen sairaalahoito ei suinkaan ole ollut kaikkein inhimillisin ja edistystä eteenpäinvievin hoitomuoto. On syytä painottaa, että nyt tässä avohoitolinjassa erikoisesti koetettaisiin kaikkia mahdollisia esteitä raivata kroonikkopotilaitten tieltä, että he voisivat mikäli mahdollista saada hoitoa omassa kotiympäristössään. Tämä merkitsee pitkäaikaispotilaille mielenterveydellisesti tavattoman paljon ja edistää heidän parantumistaan ja ainakin heidän viihtyvyyttään. Tähän eivät terveet läheskään riittävästi kiinnitä huomiota. On katsottu asiaa taloudelliselta kannalta, miten paljon voidaan sairaalakustannuksia säästää, ja toisaalta useat koditkin ovat pelänneet kroonikoitten vastaanottoa. Tässä suhteessa asenteiden tulisi voimakkaasti kehittyä siihen suuntaan, että kotihoito lisääntyisi ja sitä voitaisiin edistää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

43) Ehdotukset huumausainelaiksi.

Esitellään talousvaliokunnan mietintö n:o 12 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 128 (1970 vp.) sekä lak.al. n:ot 29 ja 399 (1970 vp.), jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 12.

Keskustelu:

Ed. Särkkä: Herra puhemies! Näen nykyiseen huumausaineongelmaan kaksi syyllistä; toisena eräät sosiologit ja lääkärit, jotka ovat hyväksyneet huumausaineet ja sanoneet, että niiden kanssa on tultava toimeen. Muualla vastuunsa tunteneet lääkärit ja sosiologit pyrkivät rakentamaan yhteiskuntaa, joka olisi niin miellyttävä elää, että korvikkeita ei tarvittaisi. Toinen syyllinen ovat perheet, jotka kasvattavat helposti ikävystyviä nuoria. Jotkut vanhemmat tekevät liikaa lastensa puolesta. Lasten omaa aloitekykyä ei kehitetä. Tarpeiden tyydytys on helposti välineellistä, ja näitä välineitä lapsi ja nuori on tottunut saamaan heti, kun vain toivoo. Tutin, ulkomaanmatkan tai auton voi joissakin perheissä saada yhtä helposti, ja nuori odottaa myös saavansa ne ilman omia ponnistuksia.

Huumausainekysymyksen yhteydessä ei mielestäni kannata puhua tupakasta ja alkoholista, joiden valmistuksen ja mainonnan säätelystä vastaa viime kädessä eduskunta. Huolimatta näiden aineiden kiistattomista haitoista yhteiskunta suhtautuu niihin hyväksyvästi ja siis aivan eri lailla kuin huumausaineisiin, joihin se suhtautuu kielteisesti. Siten huumausaineiden aiheuttamat haittavaikutukset on katsottu yhteiskunnan taholta muita päihdeongelmia vaikeammiksi.

Mitä taas lääkkeiden väärinkäyttöön tulee, ne ongelmat kuuluvat apteekkitavaralakiin eivätkä tämän lain yhteyteen.

Mikä sitten on tulevaisuuden kuva? Se voi olla niin karmea, että koko perhe istuu tokkurassa, lapset käyttävät huumausaineita, äiti nielee unilääkkeitä ja isä juo viinaa. Kukaan ei pysty erittelemään tai ei halua eritellä syitä, sillä on helpompi kemiallisesti tainnuttaa ahdistuneisuus ja pahat tunteet kuin ottaa ne puheeksi kotona ja työmailla. Syynä voi olla myös yleismaailmallinen ilmapiiri, joka luo nuoriin

epävarmuuden tunnetta. Nelivuotiaasta saakka lapset katsovat televisiouutisia, jotka kertovat kärjistetysti, uutisia kun ovat, sodasta, nälänhädästä, saasteongelmasta. Kaikessa on hädän ja tuskan leima.

Kun ihminen murrosiässä on täynnä yksilökehitykseen liittyviä ongelmia, hänellä ei ole mahdollisuutta käyttää hyväkseen tietoa, jolla ongelmat sittenkin on ratkaistavissa, eikä vanhemmilla ole aikaa. He käyvät joko vuorotyössä tai rientävät kokouksiinsa ja työntävät lapsensa käteen joko voileivän tai setelitukon. Ja ylipäätänsä vanhemmat arvostavat vain älyä. Älyllinen taso on tärkein. Tärkein on myöskin se ammatti, jonka vanhemmat ovat lapselle asettaneet. Sen sijaan lapsen muita ominaisuuksia, esim. onko hänellä luovaa kykyä, onko hänellä kykyä luoda lämpimiä ihmissuhteita, näitä ei yleensä juuri lainkaan arvosteta.

Kun usein näkee korostettavan, että lääkkeiden väärinkäyttö on suurempi ongelma kuin huumausaineiden väärinkäyttö, lienee parasta kuitenkin verrata potilasmääriä keskenään. Lounais-Suomen sairausvakuutusalueella viiden vuoden potilasmääristä tehdyssä tutkimuksessa löydettiin koko materiaalista ainoastaan 20 sellaista henkilöä, joiden lääkkeiden käytön katsottiin olevan niin suurta, että heitä kehotettiin hakeutumaan hoitoon. Vuosittain hakeutuu eri yleis- ja mielisairaaloihin hoitoon noin 300 potilasta lääkkeiden väärinkäyttö keskeisenä ongelmanaan. Tietenkin käyntikerroista on osa samojen potilaiden tekemiä, ja kokonaisluku on siten pienempi. Huumausaineiden väärinkäyttäjiä on sitä vastoin viimeisten puolentoista vuoden aikana hakeutunut hoitoon maassamme noin 2 500 nuorta henkilöä yksinomaan tietyille nuorisopoliklinikoille. Jos muille poliklinikoille ja yksityislääkäreille hakeutuneet nuoret otetaan mukaan, luku kasvaa huomattavasti. Kuitenkaan näitä nuoria ei ole varauduttu auttamaan läheskään riittävästi. Useat näistä nuorista ovat monivammaisia, sekä sosiaalisesti että psyykkisesti vammautuneita, ja tarvitsisivat hoitopaikkoja, joita tähän mennessä koko maassa on alle 20. Nuorimmat hašiksen polttajat ja myyjät Helsingissä ovat erään kansalaiskoulun antaman tiedon mukaan 7-vuotiaita, yleensä keski-ikä on 17 vuotta niiden kohdalla, jotka ovat hakeutuneet hoitoon.

Huumausaineiden käyttökysymyksessä erittäin suurena vaikuttavana tekijänä on yleinen mielipide. Meidän maassamme on viimeisten neljän vuoden aikana esiintynyt muutamia julkisuuden henkilöitä huumausaineiden käytön kannattajina ja niiden haittavaikutusten vähättelijöinä. Johdonmukaisena seurauksena nämä samat henkilöt vaativat nyt koko yhteiskuntaa suhtautumaan huumausaineisiin myönteisesti vaatimalla, että huumausaineiden käyttöä ei saisi rangaista. Asiantuntijoiden käsityksen mukaan käytön rankaisematta jättäminen lisäisi kokeilua ja käyttöä ja samalla ongelmakäyttäjien määrää. Se, että tällä toimenpiteellä lisättäisiin avuttomien ongelmanuorten lukua, ei tunnu näitä herroja kiinnostavan.

Tällaisten huumausaineiden puolesta puhujien menetelmät ovat tuntuneet seuraavilta: Aluksi on puhuttu huumausaineista ihannoivaan sävyyn ja vähätelty haittavaikutuksia tai kielletty ne kokonaan. Sen jälkeen nuoret ovat lähteneet uteliaisuuttaan niitä kokeilemaan ja mahdollisesti jääneet niiden ongelmakäyttäjiksi. Sen jälkeen huumausaineiden käytön kannattajat ovat selittäneet, että huumausaineiden käyttö on osa nuorisokulttuuria, johon ei pidä puuttua ja että hoito on juuri tällaista puuttumista. Lopulta kun nuoret ovat päässeet "filosofian" vallasta ja hakeutuneet hoitoon, se on ollut usein liian myöhäistä. Tällainen huumausaineiden suosittelu on samalla palvellut huumausaineiden myyjien etuja. Kuitenkin viime vuosien aikana on yhä enenevästi saatu tutkimustuloksia, jotka osoittavat, että vaarattomia huumausaineita ei ole. Yhä enemmän nuoria koululaisia ajautuu tilanteeseen, jossa he hašiksen päivittäisen käytön vuoksi ovat kykenemättömiä jatkamaan koulunkäyntiään. He kykenevät ehkä tilapäisesti keskittymään joihinkin lyhyihin työsuorituksiin, mutta eivät säännöllisesti.

Nuori henkilö, joka utealiaisuuttaan kokeilee erilaisia asioita, asettaa kysymyksiä yhteiskunnalle. Huumausaineiden käytön salliminen saa hänet helposti luulemaan, että hän voi kokeilla aineita turvallisesti. Kuitenkin jo ensimmäinen LSD-matka saattaa olla niin voimakas, että psyykkisiä jälkiseurauksia on useita viikkoja. Koska nuori ei pysty erottamaan, mikä on hallussapitoa ja mikä käyttöä, hän syyllistyy samalla useaan laissa rangaistavaan tekomuotoon, vaikka hän kysymyksenasettelunsa jälkeen on ilmeisesti useimmiten luullut toimivansa laillisesti. Loogisuuden vuoksi olisi suotavaa, että mikäli yhteiskunta suhtautuu kielteisesti huumausaineiden käyttöön nuorten parasta ajatellen ja kieltää niiden myynnin, olisi kai kiellettävä myöskin kaikki muut huumausaineisiin

liittyvät tekomuodot. Rangaistusasteikkoa voitaisiin lakivaliokunnan ehdotuksen mukaan soveltaa siten, että syyte jätetään nostamatta, mikäli kyseessä on käyttö ja hallussapito omaan käyttöön tai muu lieventävä asianhaara. Yleistävän merkityksen sekä loogisuuden vuoksi olisi lainsäädännön oltava johdonmukainen. Mietinnössään kokoomus onkin esittänyt tämän suuntaisen vastalauseen.

En usko, että huumausaineongelma on tullut tänne jäädäkseen. Se on hetken aalto, mutta siitä selvitään vain puhumalla, välittömillä, lämpimämmillä ihmissuhteilla. Ehkä niihinkin vielä on rohkeutta ja aikaa, sitten kun muuta keinoa ei enää ole.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Huumausaineiden käytön huolestuttava lisääntyminen edellyttää vakavia toimenpiteitä tämän kehityksen pysäyttämiseksi. Nuorisoasemien tarve tunnettiin A-klinikoiden piirissä jo kymmenen vuotta sitten, jolloin huumausaineiden ja lääkkeiden väärinkäyttöä jo oli ilmennyt, mutta vasta 1960-luvun loppupuolella tilanteen äkkiä vaikeutuessa siinä määrin, että huumausaineiden käytöstä oli tulossa vaikea ongelma, ryhdyttiin toimenpiteisiin. Tässä tilanteessa nuorisoasemien kokeiluluontoinen toiminta aloitettiin Helsingissä, Turussa, Tampereella ja eräissä muissa kaupungeissa. Amerikassa ja myös Länsi-Euroopan kapitalistisissa maissa oli huumausaineongelma varsin vaikea jo paljon aikaisemmin kuin sen laajempaa ilmenemistä havaittiin Suomessa. Kuitenkin jo vuonna 1961 on Suomi ratifioinut muiden pohjoismaiden ohella ns. huumausaineyleissopimuksen, joka 23. 7. 1965 annetun asetuksen mukaan tuli voimaan 5 päivänä elokuuta 1965. Tämän ja 23 päivänä marraskuuta 1956 annetun huumausainelain voimassaolon aikana kuitenkin huumausaineiden käyttöä alkoi maassamme esiintyä huolestuttavassa määrin.

Hallituksen esityksessä on omaksuttu se kanta, ettei huumausaineiden käyttö olisi enää rangaistava teko. Tähän käsitykseen on päädytty siitä syystä, että huumausaineiden käyttö on seurausta muista yhteiskunnallisista ja yksilökohtaisista ongelmista. Rikosoikeudellisilla toimenpiteillä ei yleensä pystytä vaikuttamaan riippuvuustilaan joutuneisiin huumausaineiden käyttäjiin. Lakivaliokunnan enemmistö näyttää kuitenkin ottaneen toisenlaisen kannan. Vasemmisto yhtyy vastalauseessaan hallituksen esitykseen, joka on oikeampi kanta tässä asiassa. Lääkärit, sosiaalityöntekijät ja hoitohenkilökunta, jotka esim. A-klinikoiden ja nuorisoasemien piirissä ovat perehtyneet alkoholin ja huumausaineiden käytön johdosta syntyneisiin ongelmiin ja taustaan, jolta päihteiden käyttö ongelmaksi muodostuneena on syntynyt, tietävät tarkalleen rangaistusten uhan tehottomuuden silloin, kun yksilö on monenkaltaisten ruumiillisten ja sosiaalisten vammojen ruhjoma. Näiden vammojen laatua ei kuitenkaan voida todeta samoin kuin todetaan invaliditeetti muissa sairauksissa. Päihteiden käyttäjän erottaminen tästä olotilastaan ja huumausaineiden käytöstä ei onnistu kuritoimenpiteillä sen paremmin kuin asunnottoman ja työttömän alkoholistin kuntouttaminen rankaisutoimenpitein.

Huumausaineiden käytön lisääntyminen maassamme ei suinkaan johdu pelkästään siitä, että tätä ainetta niin tehokkaasti tänne toimitetaan ja että sillä kerätään suuria voittoja. Ellei yhteiskunnassamme ole tekijöitä, jotka luovat otollisen maaperän huumausaineiden tulla, ne eivät leviä tähän maahan. Mutta se epävarmuus, asuntopula ja työttömyyden uhka, joka leijuu kaikkialla suomalaisessa yhteiskunnassa, synnyttää maaperää näille tuhoaville myrkyille. Kysykäämme esim., kuinka moni tämän päivän yliopistossa valmistuvista tietää saavansa opintojaan vastaavan toimen tai kuinka moni kauppaopistosta valmistuva löytää oman tehtävänsä. Vielä vaikeampi on kunnollisen työpaikan löytäminen silloin, kun opinnot päättyvät vähäisemmillä tavoitteilla. Tämän tietävät nuoret jo koulun aloittaessaan, he tietävät sen vanhempien sisarusten tai toverien kokemuksista. Opiskelijoiden asunnonsaantivaikeudet heijastavat ongelmansa koko yhteiskuntaan, niihinkin joilla asunto sattuu olemaan. Moninkertainen ristipaine ja epävarmuus luovat olosuhteet ja maaperän huumausainekauppiaiden tulla tuotteineen.

Tilastot kertovat karmeaa kieltään niistä määristä, joita vuosittain saadaan takavarikoiduksi, mutta vaikeampi on kertoa niistä eristä, jotka joutuvat käyttöön ja tuhoamaan tämän kansan nuorisoa. Eilen, 29 päivänä marraskuuta, vakinaistettiin maassamme kaksi vuotta kokeiluluontoisina toimineet nuorisoasemat, jotka vuoden 1972 alusta alkavat toimia vakinaisina. Näiden kahden kokeiluvuoden aikana ovat nuorisoasemat osoittautuneet erittäin tarpeellisiksi ja näiden toiminnan avulla on voitu auttaa monia vaikeuksiin joutuneita nuoria. Vuonna 1970

kävi näillä asemilla hoidossa yli 1 500 nuorta ja kuluvan vuoden aikana ensimmäisen puolen vuoden kuluessa jo 2 000 henkilöä. Tämä osoittaa asemien toiminnan tarpeellisuuden, mutta myöskin huumausaineiden käytön aiheuttamien ongelmien laajuuden.

Vakavaa huomiota on kiinnitettävä niihin huumausainerikollisiin, jotka tuovat maahamme ja levittävät huumausaineita sekä valmistavat niitä tarkoituksella, joka merkitsee väärinkäyttöä ja taloudellisen voiton tavoittelua. Rangaistuksen koventaminen ja muiden huumausaineiden väärinkäytön vastustamistyössä tärkeinä pidettävien toimintamuotojen tehostaminen on välttämätöntä, jotta voidaan asettaa esteitä näiden aineiden leviämiselle Suomessa. Useissa maissa on nostettu rangaistukset ankarammiksi huumausainerikosten lisääntyessä. Muun muassa Ruotsissa on keskusteltu rangaistusmaksimien korottamisesta. Nähtävästi alan ammattirikollisiin voidaan vaikuttaa hillitsevästi ankarampien rangaistusseuraamusten uhalla. Nuorten ihmisten terveyden ja elämän kustannuksella taloudellisiin voittoihin tähtäävä rikollisuus tulee olla ankarimmin tuomittava rikos.

Ed. S. Westerlund: Herra puhemies! Huumausainekysymyksessä on keskeisenä ennaltaehkäisy. Pohjoismaista Norja on onnistunut huumausaineongelman ratkaisussa parhaiten. Suomi on toistaiseksi ollut toisena. Molemmissa maissa kaikki huumausaineisiin liittyvä on ollut kiellettyä käytöstä salakuljetukseen saakka. Tanskassa ja Norjassa tilanne on sitävastoin paljon huonompi. Jos vertaillaan eri maiden pääkaupungeissa huumausaineongelman levinneisyyttä kouluihin, voidaan todeta, että Norjan pääkaupungissa ainoastaan 8 % koululaisista on kokeillut huumausaineita, Suomessa Helsingissä tehdyn koululaistutkimuksen mukaan kokeilleita on yli 23 % ja heistä noin 70 % on hašiksen käyttäjiä, jotka useimmat kokeilevat myöskin nykyisin LSD:tä. Tukholmassa kokeiluprosentti on yli 30, Tanskassa yli 50. Tanskan koululaisista yli 10 % joutuu lopettamaan koulunkäyntinsä huumausaineiden haittavaikutusten vuoksi. Tanskassa ja Ruotsissa käyttö on aina ollut dekriminalisoitu. Kuitenkin Ruotsin lääkintöhallituksen huumausaineosaston päällikkö Jan Ording on esittänyt WHO:n seminaarissa, että käyttö pitäisi kriminalisoida, koska mm. myyjät Tukholman kaduilla röyhkeästi käyttävät nuoria hyväkseen sanomalla, että huumausaineiden käyttö on Ruotsissa luvallista, ja täten johtavat nuoret uskomaan, että kaikki huumausaineisiin liittyvä on sallittua. Edellä mainitun perusteella ja vielä jos otamme esimerkkimaaksi Englannin ja Hollannin, joissa kaikissa huumausaineongelma on ollut huomattavasti pitempiaikainen ongelma kuin meillä ja joissa molemmissa maissa myöskin käyttö on ollut kriminalisoitu, voidaan todeta, että huumausaine-epidemian kasvaessa maassamme meidän tulisi ottaa esimerkkiä sellaisista maista, joissa ongelma on pystytty hoitamaan. Norja tarjoaa tässä suhteessa erinomaisen esimerkin. Siellä on johdonmukainen lainsäädäntö, hyvinhoidettu valistustoiminta sekä riittävät hoito- ja kuntoutusmahdollisuudet. Norjassa ei ole myöskään esiintynyt samanlaista huumausaineita ihannoivaa ja haittavaikutuksia vähättelevää esiintymistä ja kirjoittelua kuin esim. meillä, jonkalainen kirjoittelu lisää myöskin nuorten kokeilunhalua. Nyt kun Norjassa on suunniteltu rangaistusmaksimin korottamista, siellä ei kuitenkaan kukaan ole ehdottanut käytön dekriminalisoimista, vaan se pysyy johdonmukaisesti kiellettynä. Koska huumausainelaki on tarkoitettu kaikille kansalaisille, on myöskin otettava huomioon, että suurin ryhmä, jota se koskee, on ns. tavallisten nuorten ryhmä eli riskiryhmä. Nämä ovat nuoria, jotka eivät ole koskaan kokeilleetkaan aineilla. Heitä on yli 95 % kaikista maamme nuorista. Näille usein 10—15-vuotiaille nuorille on lain muodossa yhteiskunnan selvästi osoitettava, että kaikki huumausaineisiin ryhtyminen, varsinkin käyttäminen on terveydelle vaarallista, ja LSD:n, amfetamiinin ja heroniinin kohdalla jo ensimmäiset kokeilukerrat saattavat olla ratkaisevia. Siten jo kokeilu tulisi pyrkiä ennalta ehkäisemään.

Jotta huumausainepoliisin kuulusteluissa käyminen saataisiin nuorille myöskin hoidollisesti mielekkääksi, tulisi nähdäkseni huumausaineryhmien yhteyteen saada sosiaalityöntekijöitä sekä lääkäri. Näiden lausunnot, hoitotoimenpiteet sekä mahdollisuudet muuhun hoitoon tulisi sisällyttää lakiin ja sen vuoksi tulisi saada myöskin laki huumausaineiden väärinkäyttäjien hoidosta, sillä juuri selvät juridiset seikat erottavat huumausainekysymykset muista päihdekysymyksistä.

Ed. Paasivuori: Herra puhemies! Huumausainelakia talousvaliokunnassa käsiteltäessä oltiin täysin yksimielisiä siitä, että törkeiden

huumausainerikosten rangaistuksia on kovennettava, jopa korotettiin hallituksen esityksen kuuden vuoden maksimirangaistus kymmeneen vuoteen. Sen sijaan huumausaineiden käytön rangaistavuus aiheutti perinpohjaisen keskustelun. Lopullisesti talousvaliokunnan enemmistö asettui kuitenkin kannattamaan hallituksen esityksen mukaista käytön rangaistuksen poistamista.

Olen tätä asiaa vielä perinpohjaisesti miettinyt, koska vastuu tässä asiassa on suuri. Huumausianeiden käytöstä jo täysin riippuvaisia meillä on noin 3 000, ehkä hieman ylikin, mutta riskiryhmässä, joka käsittää mm. kokeilijat, uteliaat ja psyykkisistä ongelmista kärsivät, on jo yli kymmenkertainen määrä, ja juuri tätä riskiryhmää olisi suojeltava. Kun huumausaineiden käyttö on levinnyt lähinnä koululaisten keskuuteen pelottavassa määrässä, on vaara, että suurissa joukoissa riskiryhmän alttius riippuvaisuussuhteeseen joutumiseen kasvaa. On niinikään otettava huomioon, että käyttäjissä on runsaasti myös niitä, jotka myyvät, levittävät ja pitävät hallussaan huumausaineita. Edelleen on vielä eräs vaaramomentti se, että vaarallisimmat huumausaineet mm. LSD ja heroiini tekevät tuloaan Suomenkin markkinoille.

On selvää, että me kaikki jäsenet talousvaliokunnassa niin kuin täällä isossa salissakin olemme sitä mieltä, että sairasta nuorta ihmistä ei toki rangaistuksella paranneta. Mutta lain mukaan voidaan tällainen nuori jättää myöskin rankaisematta ja ohjata hoitoon. Näin asiantuntijoiden mukaan tehdään nykyisinkin. Lääkäriä ja sosiaali- ja lastensuojeluviranomaista sitoo sitä paitsi vaitiolovelvollisuus, joka edistää hoitoon hakeutumista. Myös poliisi on toiminut hoidollisen linjan puolesta varsinkin viime aikoina. Valitettavasti meillä vain ei ole hoitopaikkoja tarpeeksi, ei edes nykyiselle 3 000:n määrälle, mitä sitten jos tämä määrä huomattavasti kasvaa, niin kuin on pelättävissä.

Englannissa ja Norjassa käyttö on rangaistava teko ja näissä on myös ongelma vähäisempi. Esim. Norjassa käyttäjien määrä on vain noin kolmannes Suomeen verrattuna. Vaikka talousvaliokunnan perusteluissa selvästi sanotaankin, että huumausaineiden käyttöä ei ole rangaistava, jotta ei estettäisi hoitoon hakeutumista, niin on vaara, että yleinen mielipide ja varsinkin riskiryhmät kuitenkin käsittävät lainsäätäjän tarkoituksen huumausianeiden käytön hyväksymiseksi. Tässä juuri piilee vaara. Meillä on esimerkkinä mm. aborttilaki, jossa lainsäätäjä tarkoitti, että abortti voidaan tehdä silloin, kun vaikeat sosiaaliset syyt lääketieteellisten syiden ohella ovat olemassa. Valitettavasti vastoin lainsäätäjän tarkoitusta abortista on nykyään muodostunut ehkäisykeino hätäkeinon sijasta.

Samaa on sanottava alkoholilainsäädännön liberalisoimisesta. Lainsäätäjä arveli ennakkoon, että alkoholin käyttö vähenee, jos siirrytään väkevistä juomista mietojen juomien käyttäjäksi. Päinvastoin on käynyt. Sekä mietojen että väkevien juomien käyttö on lisääntynyt yli kaikkien ennakkoarvioiden, ja edessämme on yhä vaikeutuva alkoholijuomien väärinkäyttöongelma ja alkoholismin lisääntyminen. Tohtori Pekka Kuusi sanoo eräässä esitelmässään, että kokemuksesta tiedämme, ettei kansaa voi lailla raitistaa. Lainsäädäntö on kuitenkin eräs keino, jonka avulla voidaan jonkin verran hillitä kehityksen kulkua ei-toivottuun suuntaan. Tätä ajatusta muuntaen voimme sanoa, että lain rangaistuksin ei voida huumausaineongelmaakaan poistaa, mutta taitavalla lainsäädännöllä voidaan jonkin verran tätä vaikeata huumausaineiden lisääntymistä estää.

Sanotaan, että harkinnan tie on jaloin, matkimisen tie helpoin, mutta kokemuksen tie karvain. Olemmeko nyt jälleen valitsemassa kokemuksen karvaan tien, jonka vakavia seurauksia voimme vain ennalta arvailla?

On myös valittaen todettava, kuten jo edellä mainitsin, että meillä ei ole läheskään tarpeeksi hoitopaikkoja. Eivät jotkut aa-klinikat, psykiatriset hoitopaikat tai jokin Arkadian poliklinikka pysty kipeää hoitotarvetta ratkaisemaan. Tarvittaisiin kokonainen hoitoketjujärjestelmä, johon kuuluvat mm. etsivä työ kaduilla ja kujilla, avohoitoklinikat, psykiatriset erikoisosastot, vierotusosastot, hoitoyhteisömuotoiset kodit sekä puolimatkan kodit jälkihoitoa varten, potilasasuntolat ja suojatyöpaikat. Tarvittaisiin myös ammatillista kuntoutusta ja koulutuksen loppuunsuorittamismahdollisuuksia, sillä jopa kansakoulu on monelta nuorelta huumausaineen käyttäjältä jäänyt kesken. Kun puhutaan painokkaasti hoitoon ohjaamisesta, pitäisi toki olla myöskin erimuotoisia hoitopaikkoja.

Tässä on myös todettava, ettei edes ennalta ehkäisevään valistustyöhön ole meillä riittävästi budjetissa varoja.

Edelleen todettakoon, että huumausaineiden käyttäjien kohdalla olisi ollut vakavasti harkittava tohtori Idänpää-Heikkilän ehdotusta

rangaistuksen porrastamisesta niin, että ensin olisi annettu huomautus, sitten lievempi sakko, ankarampi sakko ja vasta sitten mahdollinen vapausrangaistus. Sovelletaanhan tällaista jo eräillä muillakin sektoreilla.

Nyt on kysymyksessä yli 30 000 nuorta käsittävään riskiryhmään kohdistuva ennaltaehkäisy ja toisaalta noin 3 000:n jo riippuvaisuussuhteessa olevan mahdollinen auttaminen. On toivottavaa, että asiaa vielä vakavasti niin suuressa valiokunnassa kuin täällä täysistuntosalissakin pohditaan. Siitä olemme kaikki yhtä mieltä, että narkomanisoitunutta ei ole rangaistava, vaan ennen kaikkea osoitettava hoitoon. Tämä periaate olisi otettava huomioon, kun asiaa suuressa valiokunnassa käsitellään (Ed. Poutiainen: Oikein!).

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

44) Ehdotukset laiksi erityislapsilisälain 7 §:n muuttamisesta.

Esitellään sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 22 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 177 sekä lak.al. n:ot 365 ja 366 (1970 vp.) sekä 220, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 22.

Keskustelu:

Ed. L. Aalto: Herra puhemies! Katsellessani esillä olevaa erityislapsilisälain muutosesitystä tulin vakuuttuneeksi, että linnuistakin tässä maassa pidetään suurempi murhe kuin varattomista ihmislapsista. Vastahan tämän kuun 16 päivänä eräs kokoomuksen edustaja täällä vaikerteli, miten linnut voivat lyödä siipensä voimajohtoihin, jos Vuosaaren rauhoituspiiri puretaan.

Toivottavasti edes sama edustaja nyt ymmärtää tätä lakiesitystä tutkiessaan, että jos varattomalle tytölle tapahtuu ns. "vahinko", niin melkein on olosuhteitten pakko pyytää aborttia, ellei halua pyytää huoltoapua. Eihän köyhänkään lapsi, vaikka vähäänkin totutettaisiin, sentään tule toimeen 51 pennillä vuorokaudessa, mitä valtio hänelle lapsilisän ohella tarjoilee erityislapsilisänä, jos hän on työkyvyttömyyseläkkeellä elävän lapsi tai jos hänen elatusvelvollistaan ei ole saatu selvitetyksi, ei myöskään sillä 1,02 markalla, mitä sellaiselle avuttomalle lapselle annetaan erityislapsilisänä vuorokaudessa, jota äiti urhoollisesti yrittää kotona itse hoitaa. Eivätkö juuri tällaiset lapset olisi kaikkein suurimman yhteiskunnallisen tuen tarpeessa? Mutta eikös vain juuri heille annetakin kaikkein vähiten!

Oikein hävettää tällainen hallituksen lakiesitys, jonka perusteluissa vielä komeasti sanotaan seuraavaa: "Kun erityislapsilisää suoritetaan taloudellisesti vaikeimmassa asemassa oleville lapsille, on katsottu tarpeelliseksi ja kohtuulliseksi" — huomatkaa "kohtuulliseksi" — "korottaa sen määriä n. 20 %:lla." Tämä komea 20 % tekee täysin avuttoman lapsen osalta 20 penniä ja muiden edellä mainitsemieni lasten osalta 10 penniä vuorokaudessa. Tällaisen kohtuullisen esityksen on allekirjoittanut tasavallan presidentin ohella keskustapuolueen naisministeri Katri-Helena Eskelinen.

Kun keskustapuolueen puoluesihteeri on lehtitietojen mukaan äskettäin väittänyt, ettei vasemmistopolitiikka pyri meillä valvomaan kaikkein vähäosaisimpien etuja, niin tiedustelen keskustapuolueen täällä läsnäolevilta muutamilta edustajilta, pitääkö se enintään 20 pennin päivittäistä korotusta erityislapsilisiin varattoman perheen lapselle elantokustannuksiin vähempiosaisten etujen riittävänä valvomisena (Keskustapuolueen ryhmästä: Ei varmasti!). Sen puolueen omalla ministerillä olisi ollut tässäkin tapauksessa oiva tilaisuus yrittää muutattaa alunperin kehnosta erityislapsilisälaista vain yhtä sanaa, nimittäin sanaa "vuosineljännekseltä" sanaksi "kuukaudessa", niin varattomat lapsetkin olisivat tulleet osapuilleen saamaan saman, mitä nykyisin maksetaan esim. varakkaankin puoliorvolle perhe-eläkelain perusteella orvoneläkettä. Varakaskin täysi orpo saa orvoneläkettä 75, 88 tai 90 mk kuukaudessa riippuen kuntaluokasta, ja puoliorpokin 38, 41 tai 45 mk kuukaudessa samoin riippuen kuntaluokasta.

Eihän kukaan kadehdi mitään orvoilta, sillä jos on varaton orpo, ei tällaisella eläkkeellä tule toimeen. Mutta onhan sekin omituista, että rangaistaan lasta siitä, etteivät työkyvyttömät vanhemmat kuole vaan elää kituuttavat työky-

vyttömyyseläkkeellä ja vähentävät elämiselläänyhteiskunnan lapselle maksamaa turvaa.

Kun nyt suuren anelemisen jälkeen on saatu elatusavun ennakko 50 markaksi ja ensi vuoden alusta todennäköisesti 60 markkaan kuukaudessa, niin miksikähän lasta rangaistaan siitäkin, ettei hänen elatusvelvollistaan ole saatu selvitetyksi? Tästä syystä ei hänelle voida erityislapsilisänä maksaa samaa summaa, mitä toinen lapsi saa elatusavun ennakkona, jos hänen kelvoton isänsä on jättänyt elatusmaksunsa maksamatta, vaan se lapsi, jolle ei ole saatu selvitetyksi minkäänlaista isää, saa erityislapsilisänä ainoastaan 15,50 mk kuukaudessa, ja jos tämä nyt esillä oleva laki hyväksytään, niin hänen saamansa erityislapsilisä nousee 18,30 markkaan kuukaudessa eli 61 penniin vuorokaudessa.

Vaikuttavat lievästi sanoen omituisilta tällaiset sosiaalipoliittiset lait, joissa varattoman lapsen elatukseen annetaan aivan eri suuria summia kuukaudessa vain sillä perusteella, onko hänen isänsä saatu selvitetyksi, onko isä mahdollisesti työkyvytön, ovatko vanhemmat mahdollisesti kuolleet, eronneet tai molemmat työkyvyttömiä tai onko isä kuollut. Käsitykseni mukaan varattoman lapsen välttämättömään elantoonsa tarvitsema tuki pitää antaa suunnilleen samansuuruisena ja sen tulee kohota esim. perheen suuruuden perusteella.

Sosiaaliministeriön tulisi vihdoinkin itse tajuta, ettei sen välttämättä tarvitse kantaa niin kovaa murhetta, mitä se nykyisin tekee, hyvin toimeentulevista ihmisistä, sillä rahalla aina jotenkin elämässä selviää. Mutta ministeriön tulisi kantaa paljon nykyistä suurempaa huolta niistä ihmisistä, jopa lapsistakin, jotka todella ovat yhteiskunnan avun tarpeessa. Niitäkin ihmisiä on maassamme aivan riittämiin yhden ministeriön työkentäksi.

Kun puhun näin, niin aina minulle tullaan sanomaan, että sinä olet köyhäinhoitolinjalla, kun vaadit ihmiset eroteltaviksi varattomiin ja varakkaisiin ja hyvin toimeentuleviin. Sanotaan, ettei ihmisiä sillä tavalla pystytä lajittelemaan. Mutta ihmisethän ovat jo lajitellut valmiiksi. Esimerkiksi erityislapsilisän saajat ovat jo hyvin selvillä, ja sekin on selvillä, että he tarvitsisivat apua monta kertaa enemmän, mitä heille annetaan. Mutta tätä apua ei voida erityislapsilisänä antaa heille riittävästi, vaan juuri heidän on joka tapauksessa taivuttava anomaan huoltoapua, jos haluavat hengissä selvitä. Ei olisi ollenkaan niin nöyryyttävää ihmisille, jos he saisivat esim. erityislapsilisiä riittävästi selvitettyään ensin avuntarpeensa.

Sosiaalihallituksen pääjohtaja on itse puheessaan sanonut, että 500 000 eli 38 % alle 16-vuotiaista lapsistamme elää perheissä, joissa tulot henkeä kohden ovat alle kansaneläketason. Tällaisille perheille, joihin erityislapsilisän saajatkin kuuluvat, toivoisin sosiaaliministeriön tosissaan yrittävän reilumpia tulonsiirtoja, kun tulonsiirtopolitiikasta kerran jatkuvasti puhutaan.

Ed. Laine: Herra puhemies! Mielestäni ed. L. Aallolla oli varsin hyvä ja asiallinen puheenvuoro, mutta minun täytyy todeta, että valiokunnassa sosialidemokraattiset edustajat eivät kyllä edustaneet samaa kantaa kuin ed. L. Aalto äsken puheenvuorossaan. Toisin sanoen valiokunnan mietintö selvästi todistaa, että eivät ainoastaan tasavallan presidentti ja keskustapuolueen entinen ministeri Eskelinen ole allekirjoittaneet niitä ajatuksia, jotka hallituksen esitykseen sisältyvät, vaan myöskin sosiaalivaliokunnan sosialidemokraattiset jäsenet. Valiokunnan kansandemokraattiset jäsenet esittivät — kuten vastalauseesta näkyy — täsmälleen niitä mielipiteitä, joita ed. L. Aalto puheenvuorossaan ja aloitteessaan on esittänyt, mutta tämä ei suurempaa kannatusta saanut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

45) Ehdotukset laiksi maanhankinnan rajoittamisesta.

Esitellään maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 33 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt lak.al. n:ot 115 ja 116, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 33.

Keskustelu:

Ed. Volotinen: Herra puhemies! Nyt ensimmäisessä käsittelyssä on ehdotus laiksi maanhankinnan ja maanomistuksen rajoittamisesta. Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietin-

nön pohjana on ed. Pekkarisen lakialoite n:o 115 ja allekirjoittaneen lakialoite n:o 116.

Aloitteeni sisältää ehdotuksen laiksi yhteisöjen maanhankinnan rajoittamisesta. Maa- ja metsätalousvaliokunta on valitettavasti hylännyt lakialoitteeni, mutta todennut kuitenkin lain tarpeellisuuden, kun esittää eduskunnan hyväksyttäväksi toivomusponnen, että hallitus kiireesti antaisi eduskunnalle esityksen laiksi yhteisöjen maanhankinnan rajoittamisesta sekä selvityttäisi, onko tarpeen rajoittaa muidenkin kuin yhteisöjen maanhankintaa, ja ryhtyisi sellaisiin toimenpiteisiin, joihin saatu selvitys antaa aihetta.

Valiokunnan käsityksen mukaan tulisi hallituksen antaa eduskunnalle esitys yhteisöjen maanhankinnan rajoittamisesta sekä lisäksi selvityttää muiden kuin yhteisöjen, lähinnä tilakeinottelijoiden ja heihin verrattavien maanhankinnan rajoittamisen tarpeellisuus.

Vanhassa asetuksessa on lausuttu julki kaksi perustetta, joiden nojalla siinä tarkoitetun yhteisön maanhankinta voidaan estää. Toinen on tilojen pirstoutumattomina säilyttämisen ja toinen uusien tilojen perustamisen tarve. Edellinen peruste on luonnollisesti jatkuvasti ajankohtainen. Mutta uusien tilojen perustaminen nyttemmin käytännöllisesti katsoen kokonaan on lopetettu. Sitä vastoin tarvetta tilakoon suurentamiseen ei asetuksen säännöksien aikaan runsas puolivuosisataa sitten pidetty niin tärkeänä, että siitä olisi otettu maininta asetukseen. Sen ohessa asetuksen säännökset siten ovat nykyolosuhteisiin soveltumattomia ja eräiltä kohdin myös varsin epäselviä. Niinpä oikeustieteessä ei ole, kuten mm. laintarkastuskunta on todennut, varmaa kantaa kysymykseen, milloin omistusoikeuden siirtyminen on katsottava asetuksen mukaan tapahtuvan. Myöskin kysymys siitä, milloin hakemuksen ratkaiseminen on lääninhallituksen milloin maatilahallituksen asiana, on käytännössä osoittautunut erittäin vaikeaksi selvittää.

Olisi välttämätöntä nykyistä tehokkaammin ehkäistä sellaisen maan siirtyminen pois viljelijäväestöltä, joka on tarkoituksenmukaisesti käytettävissä maatilojen koon suurentamiseen, toisaalta nopeuttaa lupamenettelyä sekä määritellä täsmällisemmin ne edellytykset, joiden vallitessa yhteisöjen maanhankinta voidaan hyväksyä. Voimassa olevat rajoittamissäännökset koskevat vain metsäteollisuutta ja puutavarakauppaa harjoittavien yhteisöjen maanhankintaa. Näin ollen ne ovat suoneet mahdollisuuden välikäsien hyväksikäyttämiseen. Tämän vuoksi laki ehdotetaan koskemaan metsäteollisuutta ja puutavarakauppaa harjoittavien yhteisöjen ohella myös muunlaatuisia yhtiöitä sekä osuuskuntia, yhdistyksiä ja säätiöitä. Lakiehdotukseni mukaan yhtiöiden, osuuskuntien ja yhdistysten, säätiöiden, joita lakiehdotuksessa sanotaan yhteisöiksi, oikeus hankkia maata olisi rajoitettu, milloin kysymyksessä on kauppa, vaihto tai lahja.

Omistusoikeus tilaan tai sen osaan ei siirtyisi yhteisölle ennen kuin maatilahallitus olisi hyväksynyt saannon. Maatilahallituksen päätökseen, jolla saannon hyväksyminen evätään, saataisiin hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Kun lainvoimaisella päätöksellä olisi ratkaistu saannon hyväksymisen edellytysten puuttuvan, pidettäisiin saantoa tehottomana. Hyväksyminen voitaisiin evätä vain sillä perusteella, että tila joko kokonaan tai suurimmalta osaltaan voidaan tarkoituksenmukaisesti käyttää maankäyttölain nojalla lisäalueeksi tahi lisäalueiksi tahi sillä perusteella, että luovutuksesta olisi seurauksena elinkelpoisen maatilan haitallinen pirstoutuminen.

Sekä kantatilan että muodostuvan maatilan osalta sovellettaisiin lisäaluetarvetta harkittaessa samoja periaatteita, joita noudatetaan annettaessa lisäaluetta vapaaehtoisella kaupalla valtiolle hankitusta maasta. Jos saannon hyväksyminen evättäisiin sillä perusteella, että tilaa tai sen osaa voidaan käyttää tarkoituksenmukaisesti lisäalueeksi, olisi maatilahallituksen luovuttava vaatimuksesta, lunastettava tila luovutuskirjassa mainitusta hinnasta, tai jos se ilmeisesti ylittää luovutusvaatimusten tekemisen ajankohdan mukaisen käyvän hinnan tai jos kysymyksessä on lahja taikka lunastetun tilan arvo ei muusta syystä ole luovutuskirjassa mainittu, sanotun ajankohdan mukaan määrättävästä kaupassa käyvästä hinnasta.

Olen lakiesityksessä n:o 116 tehnyt näistä selvityksen ja lakitekstissä on 21 §:ää. Toivoisin, että suuri valiokunta ottaisi käsittelyn pohjaksi tekemäni lakialoitteen n:o 116, jossa on aivan selvä lakiteksti. Kun hyväksymme tämän lain, teemme oikeutta pienviljelijöille ja saatamme heidän tilansa elinkelpoisiksi, jolloin takaamme heille pysyvän toimeentulon ja samalla estämme talonpoikien maitten siirtymisen yhtiöille ja tilakeinottelijoille.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

46) Ehdotus Ruotsin kanssa eräiden Suomelle annettujen lainojen maksamisen järjestelystä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Esitellään ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 20 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 114, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 20.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

47) Ehdotus Pohjois-Atlantin jäävartion taloudellisesta tuesta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Esitellään ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 21 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 95, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 21.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan istuntoon:

48) Suomen ja Ruotsin välisen rajajokisopimuksen ja sen liitteiden sekä Suomen ja Ruotsin kesken 17 päivänä helmikuuta 1949 uitosta Tornion ja Muonion rajajoissa tehtyyn sopimukseen tehdyn lisäsopimuksen ja sen liitteen eräiden määräysten hyväksymistä

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 22;

49) Valtion tulo- ja menoarvion voimassaoloajan jatkamista

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu valiovarainvaliokunnan mietintö n:o 72;

50) Ehdotukset laeiksi tulo- ja omaisuusverolain sekä kunnallishallituksesta kaupungissa ja maalaiskuntain kunnallishallinnosta annettujen asetusten muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valiovarainvaliokunnan mietintö n:o 73;

51) Ehdotuksen laiksi eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 74;

52) Ehdotuksen tasausverolaiksi

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 75;

53) Ehdotuksen laiksi vientitakuulain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 76;

54) Ohjeiden antamista apurahojen jakoa varten E. J. Längmanin yrittäjärahastosta

tarkoittava pankkivaliokunnan mietintö n:o 9;

55) Ehdotukset laeiksi liikepankkilain, säästöpankkilain, osuuspankkilain ja kiinnitysluottopankkilain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu pankkivaliokunnan mietintö n:o 10;

56) Ehdotuksen laiksi kunnille asuntoalueiden hankkimiseksi myönnettävästä korkotuesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 13;

57) Ehdotuksen laiksi työnantajan työttömyysvakuutusmaksun suuruudesta vuonna 1972

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 24;

58) Ehdotuksen laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 25; sekä

59) Ehdotukset laiksi eräiden vakinaisesta palveluksesta kieltäytyvien asevelvollisten rankaisemisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 12.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi torstaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 21.39.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.